

I. HORIZONTALNO ZAKONODAVSTVO I INFRASTRUKTURA ZA NJEGOVU UPOTREBU

Ova pitanja su općenite, horizontalne prirode i ne odnose se na industrijske sektore navedene u poglavlju 15.

A. Pravna osnova i uprava

1. Koja je pravna osnova i upravna struktura tehničkih propisa, normi, ocjene sukladnosti, akreditacije, certifikacija, mjeriteljstva i nadzora nad tržištem?

Zakon o normizaciji (Narodne novine 55/96) predstavlja pravnu osnovu uređenja sustava tehničkih propisa, normizacije, ocjene sukladnosti, akreditacije i nadzora nad tržištem u Republici Hrvatskoj.

Radi utvrđivanja sukladnosti s temeljnim zahtjevima za proizvode, procese i usluge Zakonom o normizaciji utvrđen je sustav ocjenjivanja sukladnosti u okviru kojeg se donose propisi kojima se utvrđuju one značajke koje bitno utječu na život, sigurnost, zdravlje ljudi, na okoliš i na zaštitu potrošača.

Sustav ocjenjivanja sukladnosti obuhvaća potvrđivanje (certifikaciju) proizvoda, procesa i usluga, potvrđivanje sustava kakvoće, ocjenjivanje osposobljenosti osoba, ispitivanje, akreditaciju laboratorija i pravnih osoba za potvrđivanje, dobavljačevu izjavu o sukladnosti, priznavanje isprava o sukladnosti izdanih u inozemstvu i tehnički nadzor.

Na temelju prijelaznih i završnih odredbi Zakona o normizaciji na snazi su ostali propisi o obvezatnom ispitivanju i potvrđivanju proizvoda koji izričito upućuju na norme koje su većinom zastarjele, kao i ostale vrste propisa za proizvode (npr. tehnički normativi, pravilnici o kakvoći itd. i određeni broj preuzetih norma s obveznom primjenom.). Određeni broj propisa u međuvremenu je prestao vrijediti, odnosno izmijenjen je i dopunjen. Donesen je također određeni broj novih propisa, koji su navedeni u dijelu II.

Zakonom o normizaciji norma je definirana kao isprava čija primjena nije obvezatna. Propisom donesenim na temelju Zakona o normizaciji ili drugog Zakona mogu se hrvatske norme utvrditi obvezatnim. Ako podzakonski akti koje donose druga tijela državne uprave upućuju na hrvatske norme oni se donose uz prethodno mišljenje ravnatelja Zavoda.

Zakonom o normizaciji utvrđeno je da hrvatske norme priprema, izdaje i objavljuje Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo. Zakonom je utvrđeno da se za pripremu prijedloga i nacрта hrvatskih normi osnivaju tehnički odbori – stručna radna tijela ravnatelja Zavoda. Pravilnikom o načinu osnivanja i rada tehničkih odbora (Narodne novine 86/98) utvrđen je način njihovog osnivanja i rada. Pravilnikom o izradbi, izdavanju i objavi hrvatskih normi (Narodne novine 74/97) propisan je postupak izradbe, izdavanja i objave hrvatskih normi te utvrđena pravila za njihovo označivanje. Inspekcijski nadzor nad primjenom odredaba Zakona o normizaciji i propisa donesenih na temelju toga Zakona obavlja nadležno tijelo inspekcije.

Prema Pravilniku o uvjetima i načinu priznavanja izvještaja o ispitivanju izdanih u inozemstvu i izdavanju potvrda o sukladnosti (Narodne novine br. 69/97) koji je donesen na temelju Zakona o normizaciji priznaju se vanjski ispitni izvještaji na načelima koja se primjenjuju u Europi i svijetu.

Pravilnik o općim uvjetima koje moraju zadovoljiti ovlašteni laboratoriji i ovlaštene pravne osobe za provedbu potvrđivanja i načinu provedbe postupka akreditacije, objavljen je u Narodnim novinama br. 83/98. (izmjene i dopune Narodne novine 12/2000; 1/2002).

Zakon o mjernim jedinicama (Narodne novine, br. 85/93) i Zakon o mjeriteljskoj djelatnosti (Narodne novine, br. 11/94) određuju zakonski okvir kojim se uređuje područje mjeriteljstva u Republici Hrvatskoj. Sustav zakonskog mjeriteljstva u Republici Hrvatskoj odgovara sustavu koji je na snazi u Europskoj uniji a koji se temelji na takozvanim direktivama starog pristupa.

Zakonom o mjernim jedinicama ugrađena je europska direktiva 80/181/EEC. Zakon o mjeriteljskoj djelatnosti uređuje područje mjeriteljstva u Republici Hrvatskoj. Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo nadležan je za provedbu i nadzor provedbe odredbi zakona. Temeljni zadatak mjeriteljstva je osigurati sljedivost kao temeljnog uvjeta za usporedbu mjernih rezultata. Zadaci zakonskog mjeriteljstva su osigurati umjeravanje etalona i ispitivanje točnosti mjerila. Ispitivanje točnosti mjerila sastoji se iz ovih postupaka: ispitivanja tipa, ovjeravanja i ocjene sukladnosti mjerila s posebnim mjeriteljskim zahtjevima i izjavama.

Sustav nadzora pakovina usuglašen je s odgovarajućim direktivama EU.

Namjena je projekta tehničke pomoći CARDS 2001 «EU Industrial Standards», uskladiti sustav hrvatskih tehničkih propisa, normizacije, ocjene sukladnosti, akreditacije i mjeriteljstva sa sustavom u Europskoj uniji.

Ostala tijela državne uprave donose tehničke propise za proizvode iz svoje nadležnosti.

Nadzor nad tržištem posebno je uređen Zakonom o Državnom inspektoratu (Narodne novine 76/99). Nadležnost za obavljanje inspekcijskih poslova koji se odnose na tržište dana je inspektorima Državnog inspektorata Zakonom o djelokrugu i ustrojstvu ministarstava i državnih upravnih organizacija te Zakonom o Državnom inspektoratu. Od ukupno 820 inspektora zaposlenih u Državnom inspektoratu 500 gospodarskih inspektora obavlja nadzor nad tržištem.

2. Kako su te funkcije organizirane, kako se provode i koordiniraju u Hrvatskoj?

Donošenje tehničkih propisa

Zakonom o normizaciji je određeno da propise kojima se utvrđuju značajke koje bitno utječu na život, sigurnost, zdravlje ljudi, na okoliš i na zaštitu potrošača donosi ravnatelj Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo ako drugim zakonom, odnosno propisom donesenim na temelju toga zakona nije drukčije propisano.

Za pojedine industrijske sektore doneseni su drugi zakoni i propisi na temelju tih zakona, što je opisano u poglavlju II SECTOR SPECIFIC LEGISLATION, A) Harmonisation of laws including technical regulations ovoga poglavlja.

Nacionalna normizacija

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo u ulozi nacionalnog normirnog tijela uspostavlja tehničku infrastrukturu za prihvaćanje nacionalnih norma u koju su uključeni predstavnici svih zainteresiranih strana. Dosad je osnovano 160 tehničkih odbora u različitim područjima normizacije u kojima djeluje preko 3100 stručnjaka. Nacionalne norme donose se konsenzusom zainteresiranih strana uglavnom prihvaćanjem međunarodnih/europskih norma u izvorniku ili uz prijevod na hrvatski jezik. Dosad je doneseno 6320 novih hrvatskih norma. U tom broju novih hrvatskih norma prihvaćene su 3882 europske norme. Uz donošenje novih norma povučeno je oko 1300 preuzetih norma (stanje na dan 2003-02-28).

Ocjena sukladnosti i potvrđivanje/certifikacija

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) nadležan je za ocjenu sukladnosti industrijskih proizvoda uključujući homologaciju vozila. Propisi o obvezatnom potvrđivanju/certifikaciji proizvoda doneseni su na temelju Zakona o normizaciji («Narodne novine» br. 55/96). Obvezatno ispitivanje i potvrđivanje/certifikacija proizvoda odnosi se na ona svojstva proizvoda koja utječu na zdravlje i sigurnost korisnika. Potvrđeni proizvodi označuju se hrvatskim potvrđenim/certifikacijskim znakom. Obvezatno ispitivanje i potvrđivanje industrijskih proizvoda obavlja potvrđena/certifikacijska tijela (treća strana) koja je ovlastio DZNM na temelju ocjene prema zahtjevima niza normi HRN EN 45000. Prema propisu donesenom na temelju Zakona o normizaciji, izvještaji o ispitivanju inozemnih laboratorija i potvrđenih/certifikacijskih tijela priznaju se u Republici Hrvatskoj od 1997. godine.

Ispitivanja, potvrđivanje i nadzor industrijskih proizvoda obavlja oko 25 tijela za ocjenu sukladnosti. Neka od njih su ovlaštena/akreditirana prema normi HRN EN ISO/IEC 17025 ili su u postupku akreditacije (električna sigurnost, EMC, građevinski proizvodi, zavarivanje, NDT itd.) DZNM kao nadležno tijelo obavlja redovne nadzore tijela za ocjenu sukladnosti koja provode obvezno ispitivanje i potvrđivanje/certifikaciju na temelju Zakona o normizaciji.

Akreditacija

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) obavlja poslove Nacionalne službe za akreditaciju (DZNM-NSO). Zakonska osnova za uspostavu sustava akreditacije je Zakon o normizaciji («Narodne novine» br. 55/96).

Nacionalna služba za akreditaciju u Republici Hrvatskoj razvija sustav akreditacije u skladu s nizom norma HRN EN 45000/HRN EN ISO/IEC 17000 od 1996. godine. Do sada su uspostavljene sheme za akreditaciju ispitnih i umjernih laboratorija, potvrđenih/certifikacijskih tijela za sustave kakvoće i osoblje te nadzornih tijela. Akreditacija potvrđenih/certifikacijskih tijela za proizvode je u tijeku.

Mjeriteljstvo

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo upravlja, koordinira i nadzire provedbu zakona u području mjeriteljstva. Zakonska osnova za uspostavu sustava mjeriteljstva je Zakon o mjeriteljskoj djelatnosti (Narodne novine, br. 11/94).

Temeljem ovog Zakona mjeriteljska djelatnost u Republici Hrvatskoj uređena je u smislu: definiranja odgovornosti u području mjeriteljske djelatnosti; uspostave i održavanja državnih etalona; primjenu zakonitih mjernih jedinica; odgovornosti za izradu, donošenje i provedbu podzakonskih akata za provedbu Zakona i uspostavu mreže laboratorija (znanstvenih, umjernih, ovlaštenih i potvrđenih).

Propisima su utvrđeni uvjeti za korištenje mjerila u zakonskom mjeriteljstvu: obvezno ispitivanje tipa i prva ovjera te rokovi ovjeravanja. Popis mjeriteljskih propisa koji su na snazi dan je kraju poglavlja 1 (Prilog 5).

Za etalone i mjerila za koje ne postoje uvjeti za umjeravanje u zemlji priznaju se umjernice inozemnih laboratorija uz uvjet da su potpisnici EA - MLA.

Nadzor nad tržištem

Te funkcije su organizirane na tri razine. Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo donosi tehničke propise, norme te ovlašćuje posebne institucije, koje se bave ispitivanjem, certificiranjem i ocjenom sukladnosti proizvoda, koja ocjena služi inspektorima prilikom nadzora nad tržištem.

Te funkcije se provode na koordiniran način, inspektori su obaviješteni o donošenju odnosno izmjenama propisa, mogu predlagati neka rješenja, za koja, na osnovi iskustva, smatraju da bi bila dobra. S druge strane, u stalnom su kontaktu s ovlaštenim institucijama, čiji nalazi predstavljaju temelj za poduzimanje odnosno ne poduzimanje inspekcijskih mjera.

Koordinacija

Prijedloge zakona i propisa izrađuju pojedina tijela državne uprave. Prijedlozi se dostavljaju drugim tijelima državne uprave na mišljenje i/ili suglasnost. Prije odluke Vlade Republike Hrvatske o prijedlozima zakona i propisa raspravljaju radna tijela Vlade RH radi postizanja konsenzusa.

Zakone donosi Sabor Republike Hrvatske. Pravilnike za provedbu zakona donose nadležna tijela državne uprave. Po potrebi osnivaju se međuresorne radne skupine koje izrađuju prijedloge zakona i pravilnika i izvršavaju zadatke u njihovoj provedbi.

3. Koja je osnova za propise sukladnosti proizvoda u Hrvatskoj i u kojoj se mjeri hrvatsko zakonodavstvo približilo načelima koja se primjenjuju u usklađenom europskom zakonodavstvu, tj. minimalnim zahtjevima, nepostojanju obvezatnih normi, samocertifikaciji i pretpostavki sukladnosti?

Propisi za ocjenu sukladnosti proizvoda uglavnom se temelje na potvrđenim/certifikacijskim postupcima treće strane. Postupke provode tijela za ocjenu sukladnosti (treća strana) kojima ovlast daju nadležna ministarstva. Primjenjivo tehničko zakonodavstvo koje sada važi u Republici Hrvatskoj obuhvaća Zakon o normizaciji i propise koji su na snazi temeljem tog zakona te druge zakone koji uređuju tehničke zahtjeve za proizvode, ispitivanje, potvrđivanje/certifikaciju, ovlašćivanje (prijenos ovlasti) i nadzor nad tržištem, kao što su Zakon o gradnji, Zakon o telekomunikacijama, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (uz napomenu da se odredbe ovog Zakona više ne primjenjuju na hranu i predmete koji dolaze u neposredan dodir s hranom budući da je isto regulirano novo donesenim Zakonom o hrani), Zakon o državnom inspektoratu itd.

Zakon o normizaciji ("Narodne novine" br. 55/96) uređuje sustav normizacije, temeljne zahtjeve za proizvode, procese i usluge, sustav ocjene sukladnosti, i akreditaciju laboratorija i potvrđenih/certifikacijskih tijela i nadzornih tijela.

Tehničko usklađivanje sa EU koje se odnosi na uređenje sukladnosti proizvoda provodi se pripremom nacrti novih zakona: Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjeni sukladnosti, Zakon o sigurnosti proizvoda, Zakon o normizaciji, Zakon o akreditaciji i Zakon o mjeriteljstvu. Ovi nacrti zakona trebaju biti usvojeni do kraja 2003. godine.

Odlukom Vlade Republike Hrvatske od 16. siječnja 2003. godine prihvaćena je Nacionalna strategija za usklađivanje hrvatskog tehničkog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU. Taj strateški dokument određuje odgovornosti za prijenos i primjenu pojedinih direktiva Novog pristupa i sektorskih direktiva. Vlada Republike Hrvatske osnovala je stalnu radnu skupinu za koordinaciju aktivnosti čiji je cilj provedba navedene Nacionalne strategije.

Program CARDS 2001, «EU industrijski standardi» projekt je tehničke potpore namijenjen usklađivanju hrvatskog sustava normizacije, mjeriteljstva, akreditacije i ocjene sukladnosti sa sustavom u EU. Projekt je počeo u travnju 2003. godine. Nositelj projekta u Republici Hrvatskoj je Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo.

B. Regulatorne /upravne sposobnosti

Imaju li relevantna ministarstva i tehničke organizacije dovoljan broj primjereno obučenog osoblja za savladavanje tehničkih aspekata izrade zakona i osiguranje primjerene koordinacije?

Nacionalnom strategijom usklađivanja tehničkog zakonodavstva Republike Hrvatske s tehničkim zakonodavstvom Europske unije i Odlukom Vlade Republike Hrvatske o prihvaćanju Nacionalne strategije (16. siječnja 2003. godine) utvrđena je nadležnost pojedinih ministarstava za usklađivanje zakonodavstva odnosno implementaciju europskih direktiva za usklađivanje (direktive novog i sektorskog pristupa) u hrvatsko zakonodavstvo. U prvoj fazi tog procesa

ocjenjuje se pripremljenost i osposobljenost zaduženih ministarstava za provođenje procesa implementacije i njegove koordinacije, što će biti osnova za pripremu detaljnijeg plana implementacije.

Nadležna ministarstva koja osnivaju radne skupine za implementaciju europskih direktiva (direktive novog i sektorskog pristupa) nemaju za sada dovoljan broj osposobljenih zaposlenika za te zadatke.

DZNM ima odgovarajuće osposobljeno osoblje, ali ne dovoljan broj osoba za podršku ministarstvima koja će usklađivati tehničko zakonodavstvo Republike Hrvatske s tehničkim zakonodavstvom Europske unije.

C. Normizacija

1. Je li Državni zavod u stanju provoditi europske i međunarodne norme? Je li Državni zavod izvršio procjenu potreba za investicijama i stručnim tehničkim znanjima potrebnim za sudjelovanju u europskom sustavu normi?

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) u ulozi nacionalnog normirnog tijela Republike Hrvatske na temelju Zakona o normizaciji uspostavlja tehničku infrastrukturu za prihvaćanje nacionalnih norma (programski odbori, tehnički odbori, pododbori i radne skupine) sa članovima iz svih zainteresiranih strana za normizaciju (oko 400 tijela sa preko 3100 članova predstavnika proizvođača, državne uprave, ispitnih i mjeriteljskih laboratorija, razvojnih i znanstvenih instituta, sveučilišta, komora, potrošača itd.). Dosad je osnovano 160 tehničkih odbora u različitim područjima normizacije (osnovne norme; graditeljstvo; kemikalije, kemijsko inženjerstvo, poljoprivredni i prehrambeni proizvodi; strojarstvo; metalni i nemetalni materijali; zdravlje, okoliš i medicinska oprema; informacijska tehnologija; prijevoz, rukovanje materijalima i pakiranje; proizvodi za kućanstvo i slobodno vrijeme; opće elektrotehničke norme; elektrotehnika; elektronika i telekomunikacije). Proces prihvaćanja europskih/međunarodnih norma započeo je 1996. godine. Broj novih hrvatskih norma 2003-02-28 iznosi 6320 (uključujući 3882 prihvaćene europske norme).

Implementacija novih hrvatskih norma ovisi najvećim dijelom o procesu usklađivanja tehničkog zakonodavstva u Republici Hrvatskoj sa zakonodavstvom Europske unije koji je započeo i koji je u nadležnosti odgovarajućih ministarstava.

U skladu sa zahtjevima pridruženog članstva u europskim organizacijama za normizaciju CEN i CENELEC Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo trajno povećava tehničku osposobljenost i vrši pripreme za ispunjavanje svih zahtjeva za punopravno članstvo u tim organizacijama. Od 1995. godine uložena su velika financijska sredstva u informatičku i telekomunikacijsku opremu, a u tijeku je uspostava novog informacijskog sustava koji će bitno unaprijediti tehničke mogućnosti za sudjelovanje nacionalne normizacije u europskom sustavu normizacije. Značajnu pomoć u tom procesu očekujemo od projekta tehničke pomoći CARDS 2001 EU industrijski standardi koji je u tijeku (ocjena stanja, preporuke, nabava opreme).

2. Jesu li broj osoblja i financiranje primjereni?

Sadašnji broj osoblja Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo za poslove normizacije (18) nije odgovarajući za sve poslove koje treba obavljati nacionalna normizacija. Poslovi normizacije zasad se u 95% financiraju iz državnog proračuna.

3. Koji je postotak hrvatskih normi sukladan europskim normama (navedite zasebne postotke za norme CEN, CENELEC i ETSI).

Više od 98% novih hrvatskih norma istovjetne su europskim/međunarodnim normama (europske/međunarodne norme prihvaćene u izvorniku ili uz prijevod na hrvatski jezik). Postotak prihvaćenih norma u odnosu na ukupan broj europskih norma prema pojedinim organizacijama za normizaciju može se prikazati na sljedeći način.

- CEN: 2552 novih HRN (2686 prihvaćenih EN; 30% svih EN)
- CENELEC: 749 novih HRN (963 prihvaćenih EN/HD; 20% svih EN/HD)
- ETSI: 207 novih HRN (220 prihvaćenih EN; 15% svih EN)

4. Molimo da navedete sva članstva (i sve aktivnosti usmjerene na postizanje članstva) u europskim i međunarodnim organizacijama za normizaciju (CEN, CENELEC, ETSI, druge). Postoji li vremenski raspored za postizanje punog članstva u CEN-u i CENELEC-u? Kakav je odnos s međunarodnim (IEC i ISO) normizacijskim tijelima?

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) u ulozi nacionalnog normirnog tijela Republike Hrvatske član je ETSI-a od 1994. godine (punopravni član u toj organizaciji od 1994. godine je Ministarstvo pomorstva, prometa i veza RH) i pridruženi član europskih organizacija CEN i CENELEC od 1995. godine.

DZNM kao promatrač prati rad 80 CEN/TC, 30 CENELEC/TC i 1 ETSI/TC. Dosad je, zbog financijskih problema hrvatskog gospodarstva, samo desetak hrvatskih predstavnika sudjelovalo na sastancima europskih tehničkih odbora. U okviru programa tehničke pomoći CARDS 2001, projekt EU industrijski standardi osigurana je financijska pomoć za veće sudjelovanje hrvatskih predstavnika u radu europskih organizacija za normizaciju u 2003. i 2004. godini (seminari, radionice, sastanci tehničkih odbora).

Od 1995. godine niz aktivnosti nacionalne normizacije usmjeren je pripremi za ispunjavanje svakog pojedinog zahtjeva za punopravno članstvo u tim organizacijama (devet zakonskih, organizacijskih i tehničkih zahtjeva koje su postavile organizacije CEN i CENELEC). Značajna pomoć u ispunjavanju tih zahtjeva očekuje se od europskih stručnjaka u području tehničkog usklađivanja i normizacije u okviru ranije navedenog projekta CARDS 2001 EU industrijski standardi (ocjena stanja, preporuke, izobrazba, nabava informatičke opreme).

Planirano je postizanje punopravnog članstva u europskim organizacijama za normizaciju CEN i CENELEC do kraja 2006. godine. Nacrt novog Zakona o normizaciji je priređen. Na temelju tog zakona predviđeno je osnivanje hrvatskog nacionalnog normirnog tijela, kao neovisnog tijela za poslove normizacije. Novi zakon treba proći parlamentarni postupak do kraja 2003. godine.

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) punopravni je član međunarodnih organizacija za normizaciju ISO i IEC od 1993. godine (nakon što je Republika Hrvatska postala članica Ujedinjenih naroda što je bio preduvjet), aktivni je član 8 ISO/IEC tehničkih odbora i pododбора i promatrač u 225 ISO/IEC tehničkih odbora i pododбора. Hrvatski predstavnici sudjeluju na sastancima međunarodnih tehničkih odbora u skladu s interesom i mogućnostima hrvatskog gospodarstva. Nekoliko hrvatskih stručnjaka doprinosi stručnom radu međunarodnih radnih skupina dugi niz godina. Republika Hrvatska drži tajništvo međunarodnog pododбора IEC/SC 31 J već preko 20 godina (od 1981. godine).

D. Akreditacija

1. Ima li Hrvatska sustav akreditacije i akreditacijsko tijelo?

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) obavlja poslove Nacionalne službe za akreditaciju (DZNM–NSO). Zakonska osnova za uspostavu akreditacijskog sustava je Zakon o normizaciji ("Narodne novine" br. 55/96).

Nacionalna služba za akreditaciju u Republici Hrvatskoj razvija sustav akreditacije u skladu s nizom norma HRN EN 45000/HRN EN ISO/IEC 17000 od 1996. godine. Do sada su uspostavljene sheme za akreditaciju ispitnih i umjernih laboratorija, potvrđenih /certifikacijskih tijela za sustave kakvoće i osoblje te nadzornih tijela. Akreditacija potvrđenih/certifikacijskih tijela za proizvode je u tijeku.

Prema nizovima norma HRN EN 45000/HRN EN ISO/IEC 17000, akreditirano je:

■ Ispitni laboratoriji:	24	HRN EN ISO/IEC 17025 (ispitivanje proizvoda iz sektora A, B, C, E, F, G, H iz Poglavlja 15)
■ Umjernih laboratoriji	1	HRN EN ISO/IEC 17025
■ Potvrđena/certifikacijska tijela za QMS	2	HRN EN 45012
■ Potvrđena/certifikacijska tijela za osoblje	1	HRN EN 45013
■ Nadzorna tijela	2	HRN EN 45004

Oko 40 laboratorija, potvrđenih/certifikacijskih i nadzornih tijela je u postupku akreditacije: 26 ispitnih laboratorija, 7 umjernih laboratorija, 1 potvrđeno/certifikacijsko tijelo za QMS (sustavi kakvoće), 2 potvrđena/certifikacijska tijela za osoblje (zavarivači i NDT osoblje), 2 potvrđena/certifikacijska tijela za proizvode (građevinski proizvodi, prehrambeni proizvodi), 1 nadzorno tijelo (sirova nafta i naftni derivati).

Umjernih laboratoriji odgovorni za Nacionalne mjeriteljske etalone akreditirani su ili će biti akreditirani od inozemnih akreditacijskih tijela koja su potpisnici EA-MLA sporazuma. Do sada su akreditacije dodijeljene laboratorijima za dužinu (SIT Italija), masu, gustoću, temperaturu i tlak (DKD Njemačka). U DKD-u je u postupku akreditacije još nekoliko umjernih laboratorija (sila, električne veličine, dozimetrija, tlak zvuka).

2. Je li ono nezavisno? Ima li pun opseg tehničkih i upravnih nadležnosti potrebnih u svrhu akreditacije certifikacijskih tijela u skladu s europskim sustavom?

Nacionalna služba za akreditaciju još nema potpuno neovisan položaj. Ona djeluje kao dio Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo koji također provodi aktivnosti u svezi s normizacijom, mjeriteljstvom i potvrđivanjem/certifikacijom industrijskih proizvoda, uključujući ocjenjivanje i nadzor tijela za ocjenu sukladnosti prema propisima o obvezatnom potvrđivanju/certifikaciji proizvoda.

Nacionalna služba za akreditaciju uspostavila je strukturu koja osigurava nepristranost u postupku donošenja akreditacije.

Jedan od glavnih ustrojstvenih dijelova sustava akreditacije je Nacionalno vijeće za akreditaciju. Uloga Nacionalnog vijeća za akreditaciju je usklađivanje, planiranje i određivanje aktivnosti u cilju razvoja sustava akreditacije. Članovi tog vijeća izabrani su tako da predstavljaju skupine i organizacije koje su uključene u sustav akreditacije. Jedan od tri sustavska odbora Nacionalne službe za akreditaciju je Odbor za akreditaciju koji ravnatelj Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo daje konačne preporuke za dodjelu akreditacije.

Novi nacrt Zakona o akreditaciji je u pripremi. Na temelju tog zakona bit će uspostavljeno nezavisno tijelo za akreditaciju. Novi Zakon treba proći saborski postupak do kraja 2003. godine.

Za sada, Nacionalna služba za akreditaciju ima potreban broj tehničkog i administrativnog osoblja uzevši u obzir raspoloživo osoblje iz drugih odjela u DZNM (Pravni, financijski i zajednički poslovi, Odjel za tehničke poslove), kao i broj dodijeljenih ovlaštenja/akreditacija. Međutim, daljnji razvoj nacionalnog sustava akreditacije, uspostava novih shema za akreditaciju i međunarodna suradnja, zahtijevat će više osoblja, kako stalno zaposlenih tako i vanjskih stručnjaka. Procjena potreba za osobljem izradit će se kada se na temelju novog Zakona o akreditaciji uspostavi odvojeno i nezavisno tijelo za akreditaciju. Jačanje infrastrukture u području akreditacije dio je programa CARDS 2001 čiji je nositelj Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo. Sve ove aktivnosti pripremit će Nacionalnu službu za akreditaciju za punopravno članstvo u EA.

3. Ima li sporazume s europskim ili drugim međunarodnim organizacijama za akreditaciju (*ispravka RH*)?

Nacionalna služba za akreditaciju surađuje s nekoliko nacionalnih tijela za akreditaciju iz drugih europskih država (Austrija, Češka, Njemačka, Slovenija).

Zasad, Nacionalna služba za akreditaciju ima status pridružene članice u EA. Čim Republika Hrvatska postane kandidat za punopravno članstvo u EU, Nacionalna služba za akreditaciju podnijet će zahtjev za punopravno članstvo u EA. Sljedeći korak bit će prijava za sporazume EA-MLA.

4. Je li član i djeluje li u smjeru postizanja članstva u nekoj od takvih organizacija?

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) – Nacionalna služba za akreditaciju postala je 1997. godine pridruženi član EAL-a (Europska suradnja na akreditaciji laboratorija), a 1999. godine pridruženi član EA (Europska suradnja na akreditiranju). Zahtjev za punopravno članstvo u EA podnesen je 2002. godine, ali nije prihvaćen jer Republika Hrvatska još nije zemlja kandidat za punopravno članstvo u EU. DZNM je postao punopravni član ILAC-a (Međunarodna suradnja na akreditaciji laboratorija) 2002. godine.

Kad Republika Hrvatska postane zemlja kandidat za punopravno članstvo u EU, Nacionalna služba za akreditaciju podnijet će zahtjev za punopravno članstvo u EA.

Nacionalna služba za akreditaciju priprema se za vrednovanje koje će provesti EA nakon primanja u punopravno članstvo, radi potpisivanja sporazuma EA-MLA.

Nacionalna služba za akreditaciju namjerava podnijeti zahtjev za članstvo u IAF-u (Međunarodni forum za akreditaciju potvrđenih/certifikacijskih ustanova) u sljedeće dvije godine.

E. Certifikacija/ispitivanje/inspekcija

1. Koja nadležna tijela (i u kojim sektorima proizvoda) ima Hrvatska u ovim područjima? Je li Hrvatska izvršila njihovo procjenjivanje u pogledu potreba laboratorijske prakse, opreme i obuke osoblja?

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) nadležan je za ocjenu sukladnosti industrijskih proizvoda uključujući homologaciju vozila. Propisi o obvezatnom potvrđivanju/certifikaciji proizvoda doneseni su na temelju Zakona o normizaciji («Narodne novine» br. 55/96). Obvezatno ispitivanje i potvrđivanje/certifikacija proizvoda odnosi

se na ona svojstva proizvoda koja utječu na zdravlje i sigurnost korisnika. Potvrđeni proizvodi označuju se hrvatskim potvrđenim/certifikacijskim znakom. Obvezatno ispitivanje i potvrđivanje industrijskih proizvoda obavljaju potvrđena/certifikacijska tijela (treća strana) koja je ovlastio DZNM na temelju ocjene prema zahtjevima niza normi HRN EN 45000. Nakon što se u hrvatsko zakonodavstvo prenesu odgovarajuće direktive Novog pristupa o tehničkom usklađivanju, propisi o obvezatnom potvrđivanju/certifikaciji će se ukinuti.

Prema propisu donesenom na temelju Zakona o normizaciji, izvještaji o ispitivanju inozemnih laboratorija i potvrđenih/certifikacijskih tijela priznaju se u Republici Hrvatskoj od 1997. godine.

Ispitivanja, potvrđivanje i nadzor industrijskih proizvoda obavlja oko 25 tijela za ocjenu sukladnosti. Neka od njih su akreditirana prema normi HRN EN ISO/IEC 17025 ili su u postupku akreditacije (električna sigurnost, EMC, građevinski proizvodi, zavarivanje, NDT itd.). Namjera je da sva tijela za ocjenu sukladnosti koja rade u zakonom uređenom području budu akreditirana prema važećim međunarodnim i europskim kriterijima, kako bi bila priznata širom svijeta.

Slijedi prikaz broja tijela za ocjenu sukladnosti koja provode obvezatna ispitivanja i potvrđivanja/certifikaciju industrijskih proizvoda u različitim područjima prema Zakonu o normizaciji:

Niskonaponska oprema (industrijski sektor C i D)	6
Građevinski proizvodi (industrijski sektor F)	6
Cement, opeke (industrijski sektor A)	3
Elektromagnetska kompatibilnost (industrijski sektor C i D)	4
Zaštitna sredstva i oprema u potencijalno eksplozivnim atmosferama (industrijski sektor C)	1
Dizala (industrijski sektor C)	2
Pliński kućanski aparati (industrijski sektor C)	4
Osobna zaštitna oprema (industrijski sektor C)	2
Strojarstvo (industrijski sektor C)	4
Namještaj (industrijski sektor I)	2
Motorna vozila i cestovna transportna oprema, šumarski traktori s kotačima (industrijski sektor G)	3
(+mreža od 59 ispitnih mjesta za jednokratna tipna odobrenja)	
Hrana (svinjske polovice, prirodna mineralna, izvorska i stolna voda)	2

Kao nadležno tijelo, DZNM provodi redoviti nadzor tijela za ocjenu sukladnosti koja obavljaju obvezatno ispitivanje i potvrđivanje/certifikaciju na temelju Zakona o normizaciji. Kao dodatak redovnom nadzoru, u 2001. godini DZNM je proveo posebno ocjenjivanje ovlaštenih tijela za ocjenu sukladnosti u smislu provjere rada laboratorija, stanja opreme i potrebe za uvježbavanjem osoblja, a sve u cilju tehničkog usklađivanja s EU. Rezultati ove provjere korišteni su u pilot projektu o analizi utjecaja implementacije Niskonaponske direktive koji je vodilo Ministarstvo za europske integracije.

U 1998. godini pri Centru za transfer tehnologije na Fakultetu strojarstva i brodogradnje, Sveučilišta u Zagrebu osnovan je Centar za izobrazbu radi podizanja tehničkih mogućnosti laboratorija.

Od tada, više od 800 laboratorijskih stručnjaka završilo je trodnevne seminare o upravljanju sustavom kakvoće u laboratorijima i tehničkoj osposobljenosti laboratorija u skladu sa kriterijima norma HRN EN 45001 odnosno HRN EN ISO/IEC 17025.

Podizanje osposobljenosti laboratorija i drugih tijela za ocjenu sukladnosti cilj je projekta CARDS 2001 «EU industrijski standardi» u području industrijskih proizvoda, kojega je nositelj Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo, dok u projektu vezanom za područje hrane CARDS 2002 - «Capacity Building in the Area of Agriculture and Food Products» sudjeluju Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Ministarstvo zdravstva i Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo.

F. Mjeriteljstvo

1. Kakva je sadašnja struktura mjeriteljstva u Hrvatskoj?

Hrvatsko zakonodavstvo u području mjeriteljstva je većim dijelom preuzeto od bivše SFRJ, dok je zakonski okvir bio prilagođen potrebama gospodarstva. Više od 75% svih pravilnika izrađen je temeljem preporuka OIML-a ("Organisation International de Metrologie Legal").

U cilju stvaranja zakonske osnove, Hrvatski sabor donio je Zakon o mjernim jedinicama (Narodne novine, broj 85/93) i Zakon o mjeriteljskoj djelatnosti (Narodne novine, broj 11/94) stvarajući zakonski okvir za provedbu propisa iz područja mjeriteljstva. Sustav zakonskog mjeriteljstva u Republici Hrvatskoj odgovara sustavu koji je na snazi u EU, a temelji se na direktivama starog pristupa.

U skladu s tim zakonima nacionalni mjeriteljski sustav obuhvaća nekoliko područja:

- odgovornost u području mjeriteljstva:
- održavanje mjernih etalona,
- akreditacija mjeriteljskih laboratorija
- zakonsko mjeriteljstvo
- uporabu Međunarodnog sustava mjernih jedinica (SI) u Hrvatskoj
- odgovornost Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo za ostvarivanje i održavanje državnih etalona
- odgovornost ravnatelja Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo za donošenje svih pravilnika koji se odnose na zahtjeve za mjerne uređaje, na uporabu zakonskih mjernih jedinica, ovjeravanje mjernih uređaja, itd..

U Republici Hrvatskoj postoje nekoliko vrsta mjeriteljskih laboratorija.

Znanstveni laboratoriji - uspostava i održavanje etalona, provedba primarnih umjeravanja (Prema Zakonu o mjeriteljskoj djelatnosti, Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo odgovoran je za ostvarivanje i održavanje državnih etalona. Radi nedostatka financijskih sredstava ova je obveza prenesena na druge laboratorije koji su poglavito smješteni u okviru sveučilišta i znanstvenih institucija, a raspolažu odgovarajućim prostorom, opremom, stručnim osobljem i međunarodnom akreditacijom).

Pravna osoba koja razvija, održava i primjenjuje državni etalon, obavlja poslove nacionalnog umjernog laboratorija za određenu fizikalnu veličinu.

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo koordinira rad nacionalnih umjernih laboratorija. Ravnatelj Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo propisuje uvjete kojima treba udovoljiti umjerni laboratorij koji održava i

upotrebljava državni etalon. Odnos između Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo i pravne osobe koja u svom sastavu ima nacionalni umjerni laboratorij utvrđen je posebnim ugovorom.

Umjerni laboratoriji - umjeravanje u neobveznom području.

Uspostavljena je mreža umjernih laboratorija. U praksi posao je raspodijeljen između DZNM umjernih laboratorija i drugih laboratorija smještenih na sveučilištima i znanstvenim institutima, a u cilju osiguranja sljedivosti etalona koji se koriste u zemlji kao radni etaloni. Namjera je akreditirati sve umjerne laboratorije u skladu s HRN EN ISO/IEC 17025.

Područje tehničkog mjeriteljstva obuhvaća umjeravanje etalona i mjernih uređaja, potvrđivanje udovoljavanja mjernih uređaja s tehničkim i proizvođačkim specifikacijama te potvrđivanje udovoljavanja referencijskih tvari sa specifikacijama/karakteristikama. Umjeravanje etalona i referencijskih tvari provodi se u umjernim laboratorijima na zahtjev korisnika i nije zakonom obvezno.

Ovlašteni laboratoriji - su pravne osobe koje ispunjavaju propisane uvjete te obavljaju sljedeće poslove: ispitivanje usklađenosti mjerila s propisima, ovjeravanje zakonitih mjerila, ispitivanje usklađenost pakovina i boca kao mjernih spremnika s propisima, vode evidenciju ovjerenih zakonitih mjerila i provode službena mjerenja.

DZNM će poticati akreditaciju ovih laboratorija prema HRN EN 45004.

Potvrđeni laboratoriji - pregledavaju, popravljaju i ispituju zakonita mjerila i/ili mjerne sustave radi pripreme za ovjeravanje, ispituju i pripremaju određene vrste zakonitih mjerila za ovjeravanje ako ispunjavaju propisane mjeriteljske i tehničke zahtjeve. Ovjeru pripremljenih mjerila obavljaju mjeritelji DZNM-a. Ravnatelj Zavoda propisuje tehničke i mjeriteljske zahtjeve za akreditaciju potvrđenih laboratorija za pripremu pojedinih vrsta mjerila za ovjeravanje, postupak ispitivanja i označavanje mjerila pripremljenog za ovjeravanje, sadržaj ispitnog izvješća i druge dokumentacije u svezi pripremljenih mjerila, izgled i sadržaj oznaka koje rabi potvrđeni laboratorij, te postupak i sadržaj zahtjeva za ovjeravanje pripremljenih mjerila.

Mjeriteljskim propisima uređuje se stavljanje na tržište i uporabu mjernih uređaja: vodomjera, plinomjera, električna brojila i mjernih transformatora, mjerila topline, mjernih sustava za tekućine koje nisu voda, neautomatskih vaga, taksimetara, mjerila duljine i ploštine, etilometara, uređaja za provjeru ispušnih plinova, i dr. Mjeriteljskim propisima uređeno je područje ispitivanja zapakiranih proizvoda.

U skladu s važećim Zakonom o mjeriteljskoj djelatnosti u uporabu se smiju staviti samo propisno ispitana i ovjerena mjerila. Kako bi se osiguralo da mjerni uređaji koji se koriste u zakonom reguliranom području udovoljavaju zakonom propisanim zahtjevima propisani su rokovi za ponovnu ovjeru i nadzor nad ovjerenim mjerilima.

Nacionalnom strategijom usklađivanja tehničkog zakonodavstva predviđeno je donošenje novog Zakona o mjeriteljstvu kojim bi se preuzela europska direktiva 80/181/EEZ koja se odnosi na mjerne jedinice i direktiva 71/316/EEZ za mjerila. Novi nacrt Zakona o mjeriteljstvu je u pripremi i treba proći saborski postupak do kraja 2003. godine.

2. Postoji li nacionalni program za razvoj strukture mjeriteljstva?

Nacionalni program za razvoj mjeriteljske strukture je u pripremi. Program će biti izrađen u skladu s preporukama Mjeriteljskog savjeta.

Mjeriteljski savjet prema Zakonu o mjeriteljskoj djelatnosti, djeluje kao savjetodavno tijelo na području mjeriteljstva i sastoji se od petnaest članova. Mjeriteljski savjet osniva Vlada Republike Hrvatske. Mjeriteljski savjet je sastavljen od predstavnika industrije, ministarstava, sveučilišta, znanstvenih instituta i nevladinih organizacija.

Zadaće Savjeta su da djeluje kao stručno savjetodavno tijelo ravnatelja Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo, savjetuje pri utvrđivanju mjeriteljskih potreba Republike Hrvatske te predlaže znanstvene i obrazovne aktivnosti u području mjeriteljstva.

3. Kako je osigurana sljedivost međunarodnih normi za mjerenja?

U Republici Hrvatskoj osigurana je sljedivost mjerenja do realizacija međunarodnih SI jedinica preko sustava državnih i referentnih etalona.

Sustav državnih etalona Republike Hrvatske je distribuirani sustav koji se sastoji od nacionalnih umjernih laboratorija, nositelja državnih etalona i Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo kao središnje koordinacijske institucije.

Državni zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo zadužen je za državne etalone kojima se realiziraju SI jedinice, prijenos njihovih vrijednosti na referentne etalone.

DZNM je osnovao dva nacionalna umjerna laboratorija: za masu i gustoću koji su akreditirani od DKD (DAR). Ostali državni etaloni nalaze se u nacionalnim mjeriteljskim laboratorijima čiji su vlasnici druge pravne osobe.

Odlukom ravnatelja Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo proglašeni su državni etaloni za: duljinu, masu, gustoću, temperaturu i tlak.

Tijekom 2004. godine očekujemo proglašenje još četiri državna etalona i to za: akustiku, električne veličine, ionizirajuće zračenje i silu kad laboratoriji u kojima se nalaze etaloni dobiju akreditaciju prema EN ISO /IEC 17025.

Državni su etaloni sljedivi do međunarodnih etalona odgovarajuće mjeriteljske kakvoće.

U ovom trenutku Republika Hrvatska ne posjeduje odgovarajuće primarne etalone za svaku mjernu jedinicu. Za neke fizikalne veličine, sekundarni se etaloni mogu odlukom ravnatelja DZNM proglasiti državnim etalonima, koji se zatim periodično uspoređuju s primarnim etalom u drugim nacionalnim mjeriteljskim institutima.

Razvoj, održavanje i uporaba državnih etalona je od posebnog interesa Republike Hrvatske i financira se iz državnog proračuna Republike Hrvatske.

Nakon predstavljanja sustava kakvoće na QS forumu EUROMET-a 2004. ili 2005. godine, slijedeći je zadatak potpisati Sporazum o međusobnom priznavanju državnih etalona, umjeravanja i mjeriteljskih potvrda koje izdaju nacionalni mjeriteljski instituti (MRA). Potpisivanjem MRA, DZNM će moći prikazati umjerne mogućnosti (CMCs) koje će se moći uključiti u BIPM baze podataka o umjeravanjima (KCDB).

G. Nadzor nad tržištem

Kako Hrvatska osigurava da proizvodi na tržištu u cijeloj zemlji udovoljavaju zahtjevima normi? (Kao alternativa, ima li Hrvatska pouzdan i normiran sustav odobravanja prije stavljanja na tržište?) Kako je osigurana koordinacija među sektorima? Kako je koordiniran nadzor nad tržištem između tijela nadležnih za nadzor nad tržištem i carine u pogledu kontrola sukladnosti proizvoda i sigurnosti na vanjskim granicama? Kakva mreža za razmjenu informacija postoji među različitim tijelima?

Republika Hrvatska ima pouzdan sustav koji osigurava da proizvodi koji se nalaze na tržištu udovoljavaju zahtjevima normi. Naime, taj sustav temeljen je na Zakonu o Državnom inspektoratu, koji omogućuje odobravanje prije stavljanja u promet za 55 grupa proizvoda, za koje inspektori Državnog inspektorata izdaju uvjerenja o kakvoći. Osim toga oni kontinuirano obavljaju nadzor praktički svih poljoprivredno-prehrambenih i veliki dio neprehrambenih proizvoda na tržištu u cilju zaštite potrošača.

Koordinacija među sektorima osigurana je Zakonom o općem upravnom postupku i drugim zakonima o nadležnostima svakog pojedinog sektora.

Što se tiče koordinacije nadzora nad tržištem od strane Državnog inspektorata i carine u pogledu kontrole sukladnosti proizvoda i sigurnosti na vanjskim granicama ta je koordinacija propisana Zakonom o Državnom inspektoratu, koji je obvezao carinu da ovlaštenim inspektorima Državnog inspektorata odmah po obavljenom carinjenju dostavlja popunjeni i ovjerenjeni obrazac za proizvode koji podliježu nadzoru u pogledu kontrole sukladnosti.

H. Međunarodni sporazumi

1. Koje je sporazume o uzajamnom priznavanju i suradnji vaša zemlja potpisala na području normi, ispitivanja, certifikacije i ocjene sukladnosti? Koriste li takvi sporazumi međunarodne norme kao osnovu? Molimo da priložite prijevode (na engleski jezik) relevantnih sporazuma.

Popis 15 sporazuma o uzajamnom priznavanju i/ili suradnji u području normizacije, ispitivanja, certifikacije, ocjene sukladnosti i akreditacije priložen je na kraju poglavlja 1 (vidi Dodatak 1.) uključujući kopije na engleskom jeziku.

II. ZAKONODAVSTVO SPECIFIČNO ZA POJEDINE SEKTORE

Pitanja u ovom odjeljku se odnose na glavne industrijske sektore (A do J, zanemarite sektor K) navedene u poglavlju 15 o industrijskoj politici u ovom upitniku (Poglavlje 15.I. odjeljak II).

A. Usklađivanje zakonodavstva uključujući tehničke propise

1. Molimo da dostavite informacije o:

a) sadašnjem stanju;

Tehnički propisi o obvezatnom potvrđivanju/certifikaciji proizvoda na snazi su temeljem Zakona o normizaciji ("Narodne novine" broj 55/96). Popis ovih tehničkih propisa priložen je na kraju Poglavlja 1 (vidi Dodatak 2).

Sadašnje stanje u svakom pojedinom industrijskom sektoru navedeno je u Poglavlju 15., Odjeljak II, a posebni zakoni i propisi koji uređuju pojedini sektor opisani su u nastavku ovoga teksta.

INDUSTRIJSKI SEKTORI (Poglavlje 15)

(A) Sirovine, obojeni metali, ferolegure, cement, staklo, keramika, papir, nakladnička industrija

Važeći tehnički propisi (Vidi Dodatak 2.):

4 propisa o obvezatnom potvrđivanju/certifikaciji cementa, opeke, crijepa i ploča iverica na snazi su temeljem Zakona o normizaciji. Nisu usklađeni s tehničkim propisima EU.

(B) Kemikalije, guma

Područje gnojiva uređeno je s Zakonom o kvaliteti, kontroli kvalitete i prometu umjetnih gnojiva (NN 43/95) te s više podzakonskih akata.

Područje pesticida uređeno je s Zakonom o otrovima (NN 27/99) i Zakonom o zaštiti bilja (NN 10/94, 117/03)-detaljnije u Poglavlju 7., VII, točka B.1.

Odredbama Zakona o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu ("Narodne novine" br. 12/94.) i na temelju istog donesenih podzakonskih akata između ostalog su određeni način i uvjeti pod kojima se mogu obavljati poslovi proizvodnje, skladištenja, ispitivanja, prometa i korištenja eksplozivnih tvari.

Pneumatske gume namijenjene uporabi na cestovnim vozilima moraju zadovoljavati zahtjeve nacionalnih propisa (Naredba o homologaciji pneumatskih guma za motorna vozila i Naredbe o homologaciji pneumatskih guma za teretna vozila i njihove prikolice, "Narodne novine" 58/99) koji u potpunosti sadrže zahtjeve slijedećih ECE pravilnika odnosno EU direktiva: ECE Pravilnik 30 odnosno EU direktiva 92/23 i ECE Pravilnik 54 odnosno EU direktiva 92/23.

Obnovljene pneumatske gume za uporabu na cestovnim vozilima (kategorije M, N, O) moraju zadovoljavati zahtjeve Naredbe o homologaciji proizvodnje obnovljenih guma za gospodarska vozila i njihove prikolice i Naredbe o homologaciji proizvodnje obnovljenih guma za osobne automobile, "Narodne novine" br. 58/00 u koje su ugrađeni zahtjevi ECE pravilnika 108 i 109.

(C) Strojarstvo i elektronika te potrošačka elektronika

Važeći tehnički propisi (Vidi Dodatak 2.):

* 27 propisa o obvezatnom potvrđivanju/certifikaciji na radiofrekvencijske smetnje, sigurnost opreme u eksplozivnim atmosferama, elektroničkih kućanskih aparata, električnih kućanskih aparata, ručnih alata s elektromotorom, transformatora za razdvajanje i sigurnosnih transformatora, električnih kabela, sklopki za kućanske aparate, grla za žarulje, dizala i njihovih komponenti, vatrootpornih ormara, kotrljajućih ležajeva, čeličnih užadi, vijaka, lanaca, sigurnosnih kaciga, aparata za gašenje požara, sigurnosnih pojasa, penjalica za stupove, aparata za disanje, na snazi su temeljem Zakona o normizaciji. Ovi propisi nisu usklađeni s tehničkim propisima EU, osim jednoga u području opreme, zaštitnih sustava i komponenti namijenjenih za rad u eksplozivnim atmosferama.

(D) Industrija informacijske tehnologije

Važeći tehnički propisi (Vidi Dodatak 2.):

2 propisa o obvezatnom potvrđivanju/certifikaciji na sigurnost električnih kućanskih aparata, radiofrekvencijskih smetnji, na snazi su temeljem Zakona o normizaciji i nisu usklađeni s tehničkim propisima EU.

1 propis o EMC (elektromagnetskoj kompatibilnosti) na snazi je temeljem Zakona o telekomunikacijama i djelomično je usklađen s tehničkim propisima EU.

(E) Tlačne posude, medicinski uređaji ili oprema, mjeriteljska oprema

Tlačne posude:

Državni inspektorat u području posuda pod tlakom nadzire primjenu zakona i drugih propisa kojima se uređuje:

- izgradnja i rekonstrukcija kotlovskih postrojenja - kotlovnica (parnih i vrelovodnih),
- izgradnja, rekonstrukcija, ugrađivanje odnosno proizvodnja i uporaba parnih i vrelovodnih kotlova, stabilnih (parnih) posuda pod tlakom, pregrijača pare i zagrijača vode te izmjenjivača topline, odnosno sve opreme koja se ubraja u opremu i postrojenja pod tlakom;

- tehnička svojstva i kakvoća materijala koji služe za izgradnju odnosno proizvodnju parnih kotlova i posuda pod tlakom;
- ispunjenje propisanih uvjeta radnika zaposlenih na određenim poslovima u kotlovnica (broj i opterećenost);
- ispunjenje propisanih uvjeta pravnih i fizičkih osoba koje se bave projektiranjem, konstruiranjem, izradom i montažom, te eksploatacijom kotlovskih postrojenja i kotlova.

Važeći tehnički propisi (Vidi Dodatak 2.)

* 5 propisa o obvezatnom potvrđivanju/certifikaciji plinskih peći, plinskih štednjaka, kuhala, pećnica, plinskih kućanskih aparata i plinskih boca, na snazi su temeljem Zakona o normizaciji i nisu usklađeni s tehničkim propisima EU.

Medicinski uređaji ili oprema:

Ovo područje regulirano je s dva pravilnika koji se odnose na medicinske proizvode a temelje se na Zakonu o lijekovima i medicinskim proizvodima (NN 124/97. i 53/01). Radi se o slijedećim pravilnicima:

Pravilnik o postupku i načinu davanja odobrenja za stavljanje u promet medicinskoga proizvoda (NN 92/99.), te Pravilnik o posebnim uvjetima za stavljanje u promet u Republici Hrvatskoj medicinskog proizvoda koji ima odobrenje za stavljanje u promet u zemljama Europske unije (NN 06/03) koji će se usklađivati s Direktivom 90/385/EEZ.

Mjerila (vidi Prilog 5)

Prema Zakonu o mjeriteljskoj djelatnosti (NN 11/94) koji je na snazi te Pravilnicima o tehničkim zahtjevima za pojedine vrste mjerila definirani su uvjeti za stavljanje mjerila na tržište. Stavljanje na tržište nije uvjetovano nikakvim ograničenjima osim za određenu medicinsku opremu. Uporaba mjerila u zakonom reguliranom području uvjetovana je tipnim odobrenjem i prvom ovjerom mjerila.

(F) Graditeljstvo i građevinski proizvodi

Važeći tehnički propisi (Vidi Dodatak 2.):

* 12 tehničkih propisa o obvezatnom atestiranju skloništa, sustava za provjetravanje skloništa, frakcioniranog kamenog agregata, dodataka betonu, hidroizolacijskih materijala i betonskih cijevi, na snazi je temeljem Zakona o normizaciji i nisu usklađeni s tehničkim propisima EU.

Projektiranje, gradnja i održavanje građevine uređeno je Zakonom o gradnji (NN 52/99, 75/99, 117/01 i 47/03), posebnim zakonima i propisima donesenim na temelju Zakona, hrvatskim normama i pravilima struke. Prema odredbi članka 4. Zakona o gradnji, pravila koja se odnose se na uređivanje kvalitete građevnih proizvoda ili izvođenja određenih radova pri gradnji regulirana su za neke građevne proizvode i neke poslove i to priznatim tehničkim pravilima koja su donesena temeljem propisa koji su važili do 8. listopada 1991. godine, što uključuje i korištenje tadašnjih normi. U tijeku je izrada novih tehničkih propisa koji postupno trebaju zamijeniti ta priznata tehnička pravila, a trebali bi biti doneseni sukladno europskim načelima usklađivanja tehničkog zakonodavstva.

(G) Industrija transportne opreme (za kopneni, brodski, zračni, svemirski prijevoz i obranu); automobili i oprema za cestovni transport, traktori (na kotačima) koji koriste u poljoprivredi i šumarstvu

Sukladno ocjeni istraživanja pri izradi Nacionalne strategije za usklađivanje tehničkog zakonodavstva RH ustanovljeno je kako postoje razlike hrvatskog zakonodavstva u odnosu na 5 direktiva tehničkog zakonodavstva, a odnose se na telekomunikacije, željeznički i pomorski promet. U okviru rada međuresorske radne skupine VRH, za prenošenje bitnih zahtjeva Direktive 89/336/EEZ (elektromagnetska spojivost), 1999/5/EZ (radijska i telekomunikacijska

terminalna oprema), 96/48/EEZ (funkcionalna spojivost transeuropskih željezničkih sustava velikih brzina), 94/25/EEZ (rekreacijska plovila) i 96/98/EEZ (pomorska oprema) u hrvatsko zakonodavstvo imenovane su stručne osobe koje će u suradnji s drugim tijelima i institucijama činiti radne grupe za prilagodbu hrvatskog zakonodavstva i primjenu navedenih direktiva u RH.

Uspostavljanje nacionalnog sustava homologacije cestovnih vozila počelo je 1994. godine odlukom Vlade RH o sukcesiji Ženevskog sporazuma iz 1958. godine (uključujući sporazumu pridodanih 49 ECE pravilnika o homologaciji). Sustav se temelji na odredbama tog sporazuma i nacionalnim propisima (Zakonu o normizaciji, NN 55/96 i Pravilniku o homologaciji vozila, NN 25/02 te drugim pripadajućim propisima). Sustav homologacije (potvrđivanja vozila kao cjeline) je stupio na snagu 15. rujna 1997. Zahtjevi za sustave, opremu i dijelove na vozilima određeni su pojedinim homologacijskim naredbama. Te naredbe o homologaciji (do sada ih je izdano 87) sadrže zahtjeve i odredbe iz odgovarajućih ECE pravilnika (kako je i navedeno u pojedinoj naredbi). Posebno, u ovom nacionalnom sustavu homologacije prihvaćaju se homologacijska odobrenja izdana (u inozemstvu) prema odgovarajućim ECE pravilnicima odnosno EEZ direktivama. U Dodatku 3 su dane homologacijske naredbe koje su izdane prije 23. srpnja 2003. godine.

Nacionalni propis, Pravilnik o temeljnim zahtjevima za traktore za poljoprivredu i šumarstvo (NN 75/01), sadrži bitne zahtjeve iz odgovarajućih međunarodnih propisa/norma (OECD kodova, ISO norma, EU direktiva) i tako određuje sigurnosni prag koji traktori moraju zadovoljiti da bi se mogli staviti na tržište i/ili u uporabu.

(H) Prehrambeni proizvodi – industrija poljoprivredno – prehrambenih proizvoda

Zakonom o hrani (Narodne novine 117/03 i 130/03), koji predstavlja pravni okvir za propisivanje temeljnih zahtjeva kakvoće hrane, dozvoljeno je svim subjektima u poslovanju s hranom da proizvode i stavljaju na tržište i hranu za koju nisu propisani temeljni zahtjevi kakvoće, ali uz obvezu da ta hrana udovoljava propisanim zahtjevima zdravstvene ispravnosti hrane i zahtjevima koji se odnose na deklariranje hrane. Na taj način temeljni zahtjevi kakvoće neće predstavljati barijere u trgovini hranom niti će ograničavati domaću industriju u razvoju novih proizvoda, a istovremeno će biti osigurano temeljno pravo potrošača da hrana koja mu je ponuđena neće narušiti njegovo zdravlje te pravo da u potpunosti bude informiran o njoj.

Isto tako Zakonom o hrani postavljen je novi model službene kontrole kakvoće hrane prema kojem se inspekcijski nadzor provodi u maloprodaji. Inspekcijski nadzor u maloprodaji provodit će, pored kontrole zdravstvene ispravnosti hrane, veterinarski i sanitarni inspektori uz jasno zakonom utvrđene nadležnosti. Inspekcijski nadzor obuhvaćat će provjeru da li hrana udovoljava temeljnim zahtjevima, ukoliko su za nju propisani, kao i ispitivanje sastava hrane i provjeru istinitosti navoda na deklaraciji. Inspekcijski nadzor radi kontrole kakvoće hrane u maloprodaji provodit će i gospodarski inspektori Državnog inspektorata, koji sadržajno obuhvaća samo kontrolu da li je hrana na tržištu deklarirana sukladno propisanim zahtjevima za deklariranje. U slučaju sumnje gospodarski inspektori imaju ovlast uzeti i uzorke hrane kako bi ispitali istinitost navoda na deklaraciji.

U slučajevima kada je to propisano posebnim propisima, primjerice Zakonom o ekološkoj proizvodnji, Zakonom o vinu, kojima je također utvrđena nadležnost i sadržaj inspekcijskog nadzora kakvoće hrane provodit će se i u proizvodnji. Isto tako Zakonom o hrani gospodarskim inspektorima Državnog inspektorata dan je u nadležnost, kao i propisan sadržaj, inspekcijski nadzor u proizvodnji hrane sa zaštićenim oznakama zemljopisnog podrijetla, oznakama izvornosti i oznakama tradicionalnog ugleda (hrana s potvrdom osobitih svojstava).

Postojeći tehnički propisi za hranu – pravilnici o temeljnim zahtjevima kakvoće hrane, 1991. godine su preuzeti iz pravnog sustava SFRJ i bili u nadležnosti Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo. Tijekom proteklih godina

dio tih propisa je zamijenjen novim, donesenim na temelju Zakona o normizaciji (Narodne novine br. 55/96). Tehnički propisi za hranu, koji su na snazi, obuhvaćaju 29 vertikalnih pravilnika (vidi Dodatak 2.).

Donošenjem Zakona o hrani tehnički propisi za područje hrane prelaze iz nadležnosti Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo u nadležnost Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, te se na taj način daje ovlast ministru poljoprivrede i šumarstva da uz suglasnost ministra zdravstva donosi pravilnike o temeljnim zahtjevima kakvoće hrane.

Projekt CARDS 2002 za jačanje infrastrukture u području poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ima za cilj osnažiti zakonodavni i institucionalni okvir za razvoj politike i zakonodavstva u području poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, u skladu s *acquis*-om.

Nositelji su toga projekta Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Ministarstvo zdravstva i Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo.

Područje duhana i duhanskih proizvoda, odnosno uvjeti koje moraju zadovoljavati obrađivači duhana i proizvođači duhanskih proizvoda, način vođenja upisnika istih, način utvrđivanja i provjere te zahtjevi koje moraju zadovoljavati duhan i duhanski proizvodi, regulirano je Zakonom o duhanu (NN br. 66/99) te na temelju zakona donesenim Pravilnikom o obradi duhana, proizvodnji i markama duhanskih proizvoda (NN br 106/00).

(I) Tekstil i odjeća, koža, obuća, namještaj, igračke

Važeći tehnički propisi:

1 propis o obvezatnom potvrđivanju/certifikaciji namještaja, temelji se na Zakonu o normizaciji i nije usklađen s tehničkim propisima EU (Vidi Dodatak 2.).

1 propis o označavanju proizvoda od tekstila i kože ("Narodne novine" br. 31/97), na snazi je temeljem Zakona o normizaciji i nije usklađen s tehničkim propisima EU.

b) predviđanje (odluka i datum provedbe).

Vlada Republike Hrvatske 16. siječnja 2003. godine usvojila Nacionalnu strategiju usklađivanja tehničkog zakonodavstva Republike Hrvatske s tehničkim zakonodavstvom Europske unije, te je već započela njezina provedba pod vodstvom Radne skupine Vlade Republike Hrvatske. U prvoj fazi provedbe Nacionalne strategije potrebno je donijeti okvirne zakone za područje tehničkog zakonodavstva kojima će se odrediti i institucionalna infrastruktura za područje normizacije, akreditacije, ocjene sukladnosti, mjeriteljstva i nadzora nad tržištem. Usklađivanje zakona i propisa je u tijeku. Horizontalni zakoni koji trebaju proći saborsku proceduru do kraja 2003. godine su:

- Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjeni sukladnosti
- Zakon o općoj sigurnosti proizvoda
- Zakon o normizaciji
- Zakon o akreditaciji
- Zakon o mjeriteljstvu

Prema "Nacionalnoj strategiji za usklađivanje hrvatskog tehničkog zakonodavstva s tehničkim zakonodavstvom EU" i Zaključku Vlade Republike Hrvatske, određena su ministarstva odgovorna za uvođenje direktiva Općeg pristupa. Rok za prenošenje direktiva je prosinac 2004. godine.

Potpota u prenošenju direktiva Općeg pristupa u hrvatsko zakonodavstvo osigurava se projektom CARDS 2001 "EU industrijski standardi", a nositelj projekta je Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo.

INDUSTRIJSKI SEKTORI (Poglavlje 15)

(A) Sirovine, obojeni metali, ferolegure, cement, staklo, keramika, papir, nakladnička industrija

Prijedlog novog Zakona o gradnji za građevne proizvode u proceduri je Hrvatskog Sabora od 18. srpnja 2003. vjerojatnim početkom primjene od 1. siječnja 2004. g. U tijeku je također izrada novih tehničkih propisa sukladno europskim načelima usklađivanja tehničkog zakonodavstva.

(B) Kemikalije, guma

Područje gnojiva urediti će se s Zakonom o gnojivima i poboljšivačima tla, te s više podzakonskih akata usklađenih s Direktivom 76/116/EEZ. Donošenje Zakona očekuje se do kraja 2003. g.

Područje pesticida urediti će se s Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja koji će biti usklađen s Direktivom 91/414/EZ i Direktivom 87/876/EEC, u skladu s Nacionalnim programom RH za pridruživanje EU (III. kvartal 2003. g.)

U postupku donošenja je novi Zakon o eksplozivnim tvarima koji će biti donijet početkom 2004. godine, a u koji će se implementirati odredbe europskih direktiva.

U roku od dvije godine u nacionalni propis će se ugraditi zahtjevi ECE pravilnika 106 za gume za poljoprivredu.

C) Strojstvo i elektronika te potrošačka elektronika

Prema "Nacionalnoj strategiji za usklađivanje tehničkog zakonodavstva s zakonodavstvom Europske Unije", određena su nadležna ministarstva za prijenos direktiva Novog pristupa. Iz ovog područja kao nadležno ministarstvo određeno je Ministarstvo gospodarstva (Direktiva 96/57/EZ o zahtjevima za energetske djelotvornost kućanskih električnih hladnjaka, zamrzivača i njihovih kombinacija, Direktiva 98/37/EEZ o strojevima). Rok za prenošenje direktiva je prosinac 2004. g.

(D) Industrija informacijske tehnologije

Prema "Nacionalnoj strategiji za usklađivanje tehničkog zakonodavstva s zakonodavstvom Europske Unije", određena su nadležna ministarstva odgovorna za prijenos direktiva Novog pristupa. Za ovo područje kao nadležna ministarstva određena su Ministarstvo gospodarstva i Ministarstvo pomorstva prometa i veza (Direktiva 1999/5/EZ o radijskoj i telekomunikacijskoj terminalnoj opremi). Rok za prenošenje direktiva je prosinac 2004. g.

(E) Tlačne posude, medicinski uređaji ili oprema, mjeriteljska oprema

Tlačne posude:

Prema "Nacionalnoj strategiji za usklađivanje tehničkog zakonodavstva s zakonodavstvom Europske Unije", određena su nadležna ministarstva odgovorna za prijenos direktiva Novog pristupa. Za prenošenje u hrvatsko zakonodavstvo Direktive 87/404/EEZ za jednostavne tlačne posude i Direktive 97/23/EEZ koja se odnosi na tlačnu opremu zaduženo je Ministarstvo gospodarstva. Rok za prenošenje direktiva je prosinac 2004. g.

Medicinski uređaji i oprema:

Prema "Nacionalnoj strategiji za usklađivanje tehničkog zakonodavstva s zakonodavstvom Europske Unije", određena su nadležna ministarstva odgovorna za prijenos direktiva Novog pristupa. Za prenošenje u hrvatsko zakonodavstvo Direktive 90/385/EZ koja se odnosi na medicinske aktivne implantabilne uređaje i Direktive 93/42/EEZ koja se odnosi na medicinske uređaje i Direktive 98/79/EEZ o *in vitro* dijagnostičkim medicinskim uređajima zaduženo je Ministarstvo zdravstva. Rok za prenošenje direktiva je prosinac 2004. g.

Ministarstvo zdravstva već je započelo rad na Pravilniku o posebnim uvjetima za stavljanje u promet u Republici Hrvatskoj medicinskog proizvoda koji ima odobrenje za stavljanje u promet u zemljama Europske unije koji će se uskladiti s Direktivom 90/385/EEZ.

Mjerila:

Sustav zakonskog mjeriteljstva i pakovina bit će usuglašen s odredbama pravne stečevine (acquis) donošenjem novog Zakona o mjeriteljstvu (do kraja 2003. godine). Pojedininim odredbama novog Zakona o mjeriteljstvu koje se odnose na ocjenu sukladnosti propisat će odgovarajuće označivanje mjerila u skladu sa EU oznakama (CE, e). Provedba odredbi Zakona o mjeriteljstvu kojima se regulira obvezno prijavljivanje identifikacijskih proizvođačkih oznaka, prijavljivanje tijela za ocjenu sukladnosti i odgovarajuća označivanja mjerila primjenjivat će se nakon potpisivanja odgovarajućeg sporazuma ili ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Pravilnik o mjeriteljskim zahtjevima za pakovine donesen je u veljači 1997. godine (Narodne novine, br. 23/97). On detaljno propisuje metode nadzora, mjeriteljske i druge zahtjeve potrebne za uspostavu sustava nadzora količina punjenja i označivanja pakiranih proizvoda.

(F) Graditeljstvo i građevinski proizvodi

Prijedlog novog Zakona o gradnji u proceduri je Hrvatskog Sabora od 18. 7. 2003. s vjerojatnim početkom primjene od 1.1.2004. U tijeku je također izrada novih tehničkih propisa sukladno europskim načelima usklađivanja tehničkog zakonodavstva. Prema "Nacionalnoj strategiji za usklađivanje tehničkog zakonodavstva s zakonodavstvom Europske Unije" Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja zaduženo je za prenošenje Direktive 89/106/EEZ koja se odnosi na građevne proizvode do prosinca 2004. g.

(G) Industrija transportne opreme (za kopneni, brodski, zračni, svemirski prijevoz i obranu); automobili i oprema za cestovni transport, traktori (na kotačima) koji koriste u poljoprivredi i šumarstvu

Zaključkom VRH kojim je donesena Nacionalna strategija za usklađivanje tehničkog zakonodavstva za svih 5 direktiva koje spadaju u nadležnost Ministarstva pomorstva, prometa i veza predviđen je rok 1. prosinac 2004. godine. Do tada bi u hrvatskim zakonskim i podzakonskim aktima trebali biti uključeni bitni zahtjevi direktiva 89/336/EEZ (elektromagnetska spojivost), 1999/5/EZ (radijska i telekomunikacijska terminalna oprema), 96/48/EEZ (funkcionalna spojivost transeuropskih željezničkih sustava velikih brzina), 94/25/EEZ (rekreacijska plovila) i 96/98/EEZ (pomorska oprema).

Do kraja 2004. godine implementirati će se osnovne direktive koje se odnose na homologaciju vozila (kao cjeline):

- kategorija M i N (vozila koja imaju najmanje četiri kotača)
- kategorija L (vozila koja imaju dva ili tri kotača)
- kategorija T (traktori za poljoprivredu i šumarstvo)
- Navedeno će se realizirati donošenjem triju pravilnika:
- Pravilnik o EU homologaciji za motorna vozila s pripadajućih 56 tehničkih specifikacija.
- Pravilnik o EU homologaciji za mopede i motocikle s pripadajućih 13 tehničkih specifikacija.
- Pravilnik o EU homologaciji za traktore za poljoprivredu i šumarstvo s pripadajućih 23 tehničkih specifikacija.

(H) Prehrambeni proizvodi – industrija poljoprivredno - prehrambenih proizvoda

Zakonom o hrani dan je rok od dvije godine u kojem će se donijeti novi pravilnici o temeljnim zahtjevima kakvoće hrane. Pri izradi navedenih pravilnika i njihovom usklađivanju sa propisima EU koji se odnose na ovo područje, prvenstveno će doći do smanjenja broja postojećih vertikalnih propisa, a također će doći do izmjene sadržaja

postojećih propisa u smislu izdavanja zahtjeva koji će se odnositi na sve grupe proizvoda u takozvane horizontalne pravilnike – primjerice pravilnik o deklariranju hrane. U okviru programa CARDS 2002, projekta: Capacity Building in the Area of Agriculture, Live Animals and Food Products planirano je da se prema već utvrđenim prioritetima napravi detaljna analiza usklađenosti pravilnika o temeljnim zahtjevima kakvoće hrane s EU propisima te odrede rokovi njihove izrade i implementacije.

Za uspostavu cjelokupne legislative, usklađene s EU propisima, u području proizvodnje hrane sa zaštićenom oznakom zemljopisnog podrijetla, oznakom izvornosti i oznakom tradicionalnog ugleda Zakonom o hrani dan je rok od tri godine. U tom razdoblju bit će posvećena pažnja edukaciji inspekcijskih službi koje će provoditi inspekcijski nadzor navedene hrane, posebice u njihovoj proizvodnji. Usklađena legislativa i educirana inspekcija ispunit će uvjet postavljen u EU, prema kojem je trgovina (s trećim zemljama) moguća samo u slučajevima kada postoje jednaka jamstva za izdavanje i inspekciju oznaka zemljopisnog podrijetla, oznaka izvornosti i oznaka tradicionalnog ugleda (doseljenih na njihovu području).

B. Umjeravanje, mjeriteljstvo, norme, ispitivanje, certifikacija, ocjena sukladnosti, akreditacija i nadzor nad tržištem

Odgovori na ova dva pitanja trebaju biti u dva dijela, kako bi se pokrila industrija općenito i svaki od pojedinačnih sektora navedenih u poglavlju 15 upitnika, odjeljak II.

1. Molimo da dostavite informacije o relevantnim režimima za proizvode:

a) kratak opis i

Umjeravanje i zakonsko mjeriteljstvo opisani su u 1. dijelu, točka F, ovoga poglavlja.

Normizacija je opisana u 1. dijelu, točka C, ovoga poglavlja.

Ispitivanje, potvrđivanje/certifikacija i ocjena sukladnosti opisani su u 1. dijelu, točka E, ovoga poglavlja.

Akreditacija je opisana u 1. dijelu, točka D, ovoga poglavlja.

Inspektori Državnog inspektorata obavljaju nadzor na tržištu proizvoda navedenih u poglavlju 15, Sekcija II – Industrijski Sektori, prema odredbama propisa koji uređuju područja mjeriteljstva, normizacije, ispitivanja, potvrđivanja/certifikacije i ocjene sukladnosti.

Bez obzira na sadašnje ili buduće zahtjeve za proizvode na tržištu iz navedenih sektora, inspektori Državnog inspektorata obvezni su provoditi nadzor na tržištu sukladno svojim ovlastima i stanju propisanih zahtjeva za te proizvode.

INDUSTRIJSKI SEKTORI (Poglavlje 15):

(A) Sirovine, obojeni metali, ferolegure, cement, staklo, keramika, papir, nakladnička industrija

Obvezatno potvrđivanje/certifikaciju cementa, opeka, crjepova i ploča iverica obavljaju tijela za ocjenu sukladnosti koja je ovlastio DZNM.

Akreditacija:

- Za područje cementa i keramike 2 su akreditirana ispitna laboratorija prema normi HRN EN ISO/IEC 17025.
- Za područja opeke, crjepova i ploča iverica u postupku akreditacije prema normi HRN EN ISO/IEC 17025 trenutno su 2 ispitna laboratorija.

(B) Kemikalije, gume

Područje gnojiva: provodi se ispitivanje

Područje pesticida: provodi se ispitivanje

Naftni proizvodi:

Akreditacija:

- Broj akreditiranih ispitnih laboratorija prema zahtjevima HRN EN ISO/IEC 17025 je 1.
- Broj akreditiranih nadzornih tijela prema zahtjevima HRN EN 45004 je 1.
- Broj nadzornih tijela koja su u postupku akreditacije prema zahtjevima HRN EN 45004 je 1.

Pneumatske gume:

Obnovljene gume za uporabu na cestovnim vozilima moraju zadovoljavati homologacijske naredbe koje sadrže zahtjeve ECE pravilnika što znači da uvezene gume kao i gume od domaćih proizvođača moraju imati dokaz o potvrdi proizvodnje prema odgovarajućem pravilniku.

Provjeru sukladnosti proizvodnje može provesti DZNM koji je potvrđeno tijelo u sustavu UN/ECE u Hrvatskoj.

(C) Strojarstvo i elektronika te potrošačka elektronika

Obvezatno potvrđivanje/certifikaciju obavljaju tijela za ocjenu sukladnosti koja je ovlastio DZNM.

Akreditacija:

- Broj akreditiranih ispitnih laboratorija prema zahtjevima norme HRN EN ISO/IEC 17025, za područja mehaničkih i električnih ispitivanja je 5.
- Broj ispitnih laboratorija koji su postupku akreditacije prema zahtjevima norme HRN EN ISO/IEC 17025, za područja mehaničkih i električnih ispitivanja je 6.

(D) Industrija informacijske tehnologije

Obvezatno ispitivanje i potvrđivanje/certifikaciju za EMC i sigurnost obavljaju tijela za ocjenu sukladnosti koja je ovlastio DZNM.

Akreditacija:

- Akreditiranih ispitnih laboratorija prema zahtjevima norme HRN EN ISO/IEC 17025 još nema.
- Broj ispitnih laboratorija koji su postupku akreditacije prema zahtjevima norme HRN EN ISO/IEC 17025, za područje EMC je 2.

(E) Tlačne posude, medicinski uređaji ili oprema, mjeriteljska oprema

Tlačne posude:

U provedbi inspekcijskog nadzora u području posuda pod tlakom, inspektor posuda pod tlakom ovlašten je rješenjem:

- zabraniti izgradnju ili rekonstrukciju kotlovskog postrojenja (kotlovnice - parne i vrelovodne) koja se izvodi suprotno propisu,
- zabraniti proizvodnju ili uporabu parnog ili vrelovodnog kotla ili posude pod tlakom ako utvrdi da postrojenje ugrožava sigurnost ljudi, opreme i okoliša.

Obvezatno potvrđivanje/certifikaciju plinskih peći, plinskih štednjaka, kuhala, pećnica, plinskih kućanskih aparata i plinskih boca obavljaju tijela za ocjenu sukladnosti koja je ovlastio DZNM.

Akreditacija:

- Akreditiranih ispitnih laboratorija prema zahtjevima norme HRN EN ISO/IEC 17025 još nema.
- Broj ispitnih laboratorija koji su postupku akreditacije prema zahtjevima norme HRN EN ISO/IEC 17025, za područje plinskih kućanskih aparata je 12.

(F) Graditeljstvo i građevinski proizvodi

Obvezatno atestiranje skloništa, sustava za provjetravanje skloništa, frakcioniranog kamenog agregata, dodataka betonu, hidroizolacijskih materijala i betonskih cijevi obavljaju tijela za ocjenu sukladnosti koja je ovlastio DZNM.

Akreditacija:

- Broj akreditiranih ispitnih laboratorija za različite građevinske proizvode prema zahtjevima norme HRN EN ISO/IEC 17025 je 9.
- Broj ispitnih laboratorija koji su postupku akreditacije prema zahtjevima norme HRN EN ISO/IEC 17025, za područje vatrootpornosti je 1.
- Broj akreditiranih nadzornih tijela za mostove prema zahtjevima norme HRN EN 45004 je 1.
- Broj potvrđenih/certifikacijskih tijela za proizvode u području elemenata mostova koja su u postupku akreditacije prema zahtjevima norme HRN EN 45011 je 1.

Sadašnji sustav kontrole kvalitete građevnih proizvoda ili izvođenja određenih radova pri gradnji jest reguliran za neke građevne proizvode i neke poslove i to priznatim tehničkim pravilima koja su donesena temeljem propisa koji su važili do 8. listopada 1991. godine. U tijeku je izrada novih tehničkih propisa koji postupno trebaju zamijeniti ta priznata tehnička pravila, a trebali bi biti doneseni sukladno europskim načelima usklađivanja tehničkog zakonodavstva.

(G) Industrija transportne opreme (za kopneni, brodski, zračni, svemirski prijevoz i obranu); automobili i oprema za cestovni transport, traktori (na kotačima) koji koriste u poljoprivredi i šumarstvu

Certifikacija u području motornih vozila i cestovnog transporta, traktora na kotačima: Nacionalni potvrđeni sustav za vozila se sastoji od homologacije tipa vozila i homologacija pojedinačnog vozila. Oba postupka podrazumijevaju provjeru sukladnosti vozila kao cjeline sa zahtjevima ECE pravilnika odnosno odgovarajućih EU direktiva. Postupci su obavezni i obavljaju se prije prve registracije vozila. Za provođenje ovih postupaka akreditirane su nacionalne stručne organizacije (tehnički servisi) koje obavljaju i druge stručne tehničke poslove. Tako je moguće homologaciju pojedinačnog vozila provesti u 53 centra za tehnički pregled širom zemlje.

Potvrđeni sustav za traktore se također sastoji od ocjene sukladnosti tipa (odobrenje tipa traktora) i ocjene sukladnosti pojedinačnog traktora (odobrenje pojedinačnog traktora). U oba postupka se provjerava sukladnost traktora s osnovnim sigurnosnim zahtjevima. Nacionalne stručne organizacije su ovlaštene za provođenje određenih stručnih/tehničkih poslova.

Akreditacija u području motornih vozila i cestovnog transporta, traktora na kotačima:

U postupku je akreditacija Laboratorija za ispitivanje, CVH Zagreb (prema HRN EN ISO/IEC 17025) za homologacijska ispitivanja prema zahtjevima pravilnika ECE R 48 i R 53 (svjetlosna signalizacija) i pravilnika R 73 /bočna zaštita).

Laboratorij Instituta Končar je ovlašten za homologacijska ispitivanja prema zahtjevima pravilnika ECE R 10 (elektromagnetska kompatibilnost) i prijavljen je kao tehnički servis u UN/ECE sustavu.

(H) Prehrambeni proizvodi – industrija poljoprivredno - prehrambenih proizvoda

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo je tijelo državne uprave nadležno za izdavanje normi. Norme u području hrane izrađene su i predložene od strane tehničkog odbora DZNM/TO 34 – Poljoprivredni i prehrambeni proizvodi i

njegovih 16 sektorskih pododbora: PO 1 - Uljarice, biljna i životinjska ulja i masti, PO 2 - Svježe voće i povrće, PO 3 - Proizvodi od voća i povrća, PO 4 - Žito i proizvodi od žita, PO 5 - Mlijeko i mliječni proizvodi, PO 6 - Meso i proizvodi od mesa, PO 7 - Kava, čaj, mirodije i začini, PO 8 - Mikrobiologija, PO 9 - Stočna hrana, PO 10 - Senzorske analize, PO 11 - Šećer, kakao, konditorski proizvodi, škrob i proizvodi od škroba, PO 12 - Pivo i pivovarske sirovine, PO 13 - Alkoholna pića, etilni alkohol, ocat i pekarski kvasac, PO 14 - pčelinji proizvodi, PO 15 - Aditivi, kontaminanti, ambalaža za prehrambene proizvode i predmeti u dodiru s namirnicama, PO 16 - Ribe, rakovi, školjke i njihovi proizvodi, te Radne skupine TO 34/RS 1 - Genetski modificirana hrana.

Područje rada tehničkog odbora DZNM/TO 34 obuhvaća područje rada 6 međunarodnih tehničkih odbora: ISO/TC 34 Agricultural food products, ISO/TC 47 Chemistry (only food additives), ISO/TC 81 Common names for pesticides and other agrochemicals, ISO/TC 93 Starch (including derivatives and by-products), ISO/TC 166 Ceramic ware, glassware and glass ceramic ware in contact with food, ISO/TC 186 Cutlery and table and decorative metal hollow-ware, kao i 6 europskih tehničkih odbora: CEN/TC 174 Fruit and vegetable juices – Methods of analysis, CEN/TC 194 Utensils in contact with food, CEN/TC 275 Food analysis – Horizontal methods, CEN/TC 302 Milk and milk products – Methods of sampling and analysis, CEN/TC 307 Oilseeds, vegetables and animal fats and oils and their by-products. Methods of sampling and analysis, CEN/TC 327 Animal feeding stuffs – Methods of sampling and analysis.

Tehnički odbor DZNM/TO 34 je do sada od postojećih međunarodnih norma iz područja prehrambenih proizvoda prihvatio 80 % norma, a od postojećih europskih norma prihvatio 85% većim dijelom u izvorniku na engleskom jeziku, a 31 norma objavljena je na hrvatskom jeziku od čega je 18 rječnika. Većina norma iz ovog područja su norme koje se odnose na analitičke metode dok su manji dio specifikacijske norme i norme rječnici.

Popis normi dan je u poglavlju 15 – Industrijska politika - potpoglavlje II točka 4.

Akreditacija:

- Broj akreditiranih ispitnih laboratorija prema normi HRN EN ISO/IEC 17025, za područje vina i alkoholnih pića je 1.
- Broj ispitnih laboratorija koji su u postupku akreditacije prema normi HRN EN ISO/IEC 17025, za područja mlijeka, mliječnih proizvoda, ekološke poljoprivrede, prirodnih, mineralnih i stolnih voda je 5.
- Broj potvrđenih/certifikacijskih tijela koja su u postupku akreditacije prema normi HRN EN 45011, za područje ekološke poljoprivrede je 1.

(I) Tekstil i odjeća, koža, obuća, namještaj, igračke

Obvezatno ispitivanje namještaja obavljaju tijela za ocjenu sukladnosti koja je ovlastio DZNM.

Akreditacija:

- Akreditiranih ispitnih laboratorija prema normi HRN EN ISO/IEC 17025 još nema.
- Broj ispitnih laboratorija koji su u postupku akreditacije prema normi HRN EN ISO/IEC 17025, za područje namještaja je 2.

b) daljnji razvoj

Novi horizontalni zakoni koji uređuju tehničke zahtjeve za proizvode, ocjenu sukladnosti, opću sigurnost proizvoda, normizaciju i akreditaciju trebali bi proći saborsku proceduru do kraja 2003. godine. Ti zakoni predstavljaju zakonski okvir za prijenos «Novog pristupa» i «Globalnog pristupa» iz EU u hrvatsko tehničko zakonodavstvo. Projekt CARDS 2001 «EU industrijski standardi», koji je započeo u travnju 2003. godine osigurava tehničku potporu Državnom zavodu za normizaciju i mjeriteljstvo kao i nadležnim ministarstvima, u implementaciji direktiva Novog pristupa na jednoobrazan način. Cilj projekta je priprema novog zakonodavstva, jačanje tehničkih znanja u tijelima za ocjenu

sukladnosti, njihova akreditacija prema kriterijima EU, poticaj za usvajanje i primjenu europskih norma, postupaka ocjene sukladnosti i akreditacije te sudjelovanje hrvatskih predstavnika u radu europskih organizacija.

Općenito, svi značajni industrijski sektori u Republici Hrvatskoj imat će potporu u prikladnoj infrastrukturi iz područja kakvoće. Ministarstva nadležna za prijenos pojedinih EU direktiva provest će ocjenjivanje utjecaja novog uređivanja (novih propisa) u suradnji s gospodarskim subjektima (proizvođači, ispitni laboratoriji, tijela za ocjenu sukladnosti itd.) Akreditacija tijela za ocjenu sukladnosti koja obavljaju ispitivanja, potvrdbene/certifikacijske i nadzorne poslove prema EU direktivama prenesenim u hrvatsko zakonodavstvo koristit će se kao sredstvo za provjeru kompetentnosti tih tijela. Cilj je osigurati neophodnu razinu povjerenja i olakšati potpisivanje Protokola o Europskom sporazumu o ocjeni sukladnosti i prihvatljivosti industrijskih proizvoda (PECA) između Republike Hrvatske i Europske Unije.

Ministarstva će u procesu odabira i imenovanja tijela za ocjenu sukladnosti proizvoda uzimati u obzir akreditirane ispitne laboratorije i druga tijela za ocjenu sukladnosti.

Ministarstva će poticati akreditaciju kao dokaz o stručno tehničkoj osposobljenosti tijela za ocjenu sukladnosti. Akreditacijske postupke obavlja Nacionalna služba za akreditaciju kao tijelo nadležno za ocjenjivanje tehničke i stručne osposobljenosti prema kriterijima EU. Akreditacija će se temeljiti na hrvatskim normama, koje su prihvaćene europske ili međunarodne norme te na sljedivosti rezultata mjerenja i ispitivanja do međunarodnog sustava jedinica.

INDUSTRIJSKI SEKTORI (Poglavlje 15):

(F) Graditeljstvo i građevinski proizvodi

Strategija za zamjenu sadašnjeg sustava kontrole kvalitete građevnih proizvoda za sustav identičan onom u EU postoji; Četiri su osnovna elementa te strategije:

1. prijenos legislative iz Direktive 89/106/EEC o građevnim proizvodima u zakonodavstvo RH (prijedlog novog Zakona o gradnji u proceduri Hrvatskog Sabora od 18. 7. 2003. vjerojatni početak primjene os 1.1.2004.),
2. poticanje osnivanja odgovarajuće infrastrukture koja je potrebna za implementaciju te Direktive – ispitni laboratoriji, pravne osobe sposobne za obavljanje poslova na izdavanju tehničkih dopuštenja, pravne osobe koje će biti sposobne za obavljanje poslova certifikacije građevnih proizvoda odnosno poslove «Notified Body»,
3. stalna prisutnost na seminarima i praćenje ove djelatnosti u EU,
4. kroz DZNM uključivanje hrvatskih stručnjaka u rad tehnički odbora (TC) pri europskim i međunarodnim tijelima za izradu normi (CEN, CENELEC, ISO).

(G) Industrija transportne opreme (za kopneni, brodski, zračni, svemirski prijevoz i obranu); automobili i oprema za cestovni transport, traktori (na kotačima) koji koriste u poljoprivredi i šumarstvu

Do punopravnog članstva u EU donesene homologacijske naredbe (nacionalni propisi) će se osuvremenjivati prema dopunjenim ECE pravilnicima. To će se u prvom redu odnositi na zahtjeve koje povećavaju pasivnu i aktivnu sigurnost vozila (kočenje) kao i zahtjeve koji se odnose na pitanja onečišćenja okoliša (štetna emisija i buka).

Odgovori na ova dva pitanja trebaju biti u dva dijela, kako bi se pokrila industrija općenito i svaki od pojedinačnih sektora navedenih u poglavlju 15 upitnika, odjeljak II.

III. ZAKONODAVSTVO U POGLEDU PREHRAMBENIH PROIZVODA

Ovaj dio upitnika se odnosi na jedan od četiri aspekta sigurnosti prehrambenih proizvoda (tj. zakonodavstva o prehrambenim proizvodima) i dio je Poglavlja 1 unutrašnje tržište. Ostali aspekti sigurnosti prehrambenih proizvoda (fito-sanitarno, veterinarsko i zakonodavstvo o ishrani životinja) obrađuju se u Poglavlju 7. poljoprivreda.

Za svaku od sljedećih točaka, molimo da opišete sadašnje stanje i predviđeni razvoj s preciznim vremenskim rasporedom.

A. Nadležna/o tijela/o državne uprave

1. Dostavite dijagrame toka / organigrame koji prikazuju razine nadležnosti i hijerarhiju upravljanja kako bi prikazali strukturu i organizaciju službi zaduženih za sigurnost prehrambenih proizvoda. Podjela nadležnosti i veze između središnje, regionalne i lokalne razine trebaju biti jasno vidljivi (treba definirati stupanj decentralizacije/prenošenja nadležnosti).

Tijela nadležna za sigurnost hrane u Republici Hrvatskoj su Hrvatska agencija za hranu, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i Ministarstvo zdravstva. (Vidi Dodatak 3.)

Organigram Ministarstva zdravstva – Uprave za poslove sanitarne inspekcije, struktura inspekcijskih službi, te pratećih znanstvenih i stručnih institucija odgovornih za sigurnost hrane prikazan je u Dodatku 3 (vidi Dodatak 3.).

Organigram Ministarstva poljoprivrede i šumarstva – Uprave za veterinarstvo, struktura inspekcijskih službi, te pratećih znanstvenih i stručnih institucija odgovornih za sigurnost hrane životinjskog podrijetla prikazan je u poglavlju 7. Poljoprivreda – VII. A. 1.

2. Navesti resurse (ljudski, materijalni i financijski) dodijeljene svakom sektoru.

Hrvatska agencija za hranu osnovat će se (temeljem Zakona o hrani iz srpnja 2003.) najkasnije do siječnja 2004. godine. Broj zaposlenih i financijska sredstva za osnivanje navode se u A. 3. ovog poglavlja.

Broj zaposlenih u Ministarstvu zdravstva, Odjelu granične sanitarne inspekcije i Odjelu sanitarne inspekcije, te u ustrojstvenim jedinicama na regionalnoj razini i u županijskim uredima, kao i u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo i njegovim županijskim uredima prikazan je u organigramu pod A.1 (vidi Dodatak 3.).

Poslovi, prikazani u organigramu pod A.1., koje u okviru svojih nadležnosti vezanih uz sigurnost hrane obavlja Ministarstvo zdravstva - Uprava za sanitarnu inspekciju i pripadajući Odjeli, financiraju se iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Financijska sredstva za obavljanje redovitih poslova planiraju se na godišnjoj razini, a obveze izvršavaju sukladno Zakonu o državnom proračunu i Zakonu o izvršenju državnog proračuna za svaku proračunsku godinu zasebno.

Broj zaposlenih kao i financiranje poslova iz nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva – Uprave za veterinarstvo, a koji su vezani za pitanje sigurnosti hrane životinjskog podrijetla prikazan je u poglavlju 7. Poljoprivreda – VII. A. 2.

3. Opisati sadašnju strukturu kao i predviđeni razvoj. Potrebna su dva kompleta organigrama: jedan sa sadašnjom strukturom i drugi sa strukturom planiranom u budućnosti (treba navesti predviđene datume osnivanja novih tijela).

Prije donošenja Zakona o hrani, u srpnju 2003. godine (NN 117/03, 130/03), odgovornost za zdravstvenu ispravnost hrane bila je u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i Ministarstva zdravstva, različito uključenih s aspekata politike, zakonodavstva, upravljanja, inspekcije, uzorkovanja, laboratorijskog ispitivanja i potvrđivanja zdravstvene ispravnosti. Odgovornosti tih tijela državne uprave razmjerno su bile dobro određene u njihovim odgovarajućim zakonima, ali uz određene neusklađenosti sa zakonodavstvom EU bilo je prisutno i znatno preklapanje u definicijama sadržanim u propisima, koje je rezultiralo višestrukim inspekcijama unutar jednog objekta koji posluje s hranom. Jednako tako, preklapanje odgovornosti Ministarstva zdravstva (sanitarna inspekcija), nadležnog za svu hranu, i Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (veterinarska inspekcija), koje je nadležno za zdravstvenu ispravnost hrane životinjskog podrijetla, rezultiralo je nerijetko višestrukim povećanjem troškova analitičkih ispitivanja i sirovina i gotovih proizvoda.

U nastavku se detaljno navode poslovi nadležnih ministarstava za sigurnost hrane, a koji su definirani u propisima o zdravstvenoj ispravnosti hrane i propisima o veterinarstvu, kao i u propisima o ustrojstvu tijela državne uprave. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i Ministarstvo zdravstva i nadalje će obavljati poslove sukladno postojećim propisima, ali je Zakonom o hrani preciznije definirana nadležnost ovih tijela glede donošenja podzakonskih propisa kao i nadležnost sanitarne i veterinarske inspekcije u dijelu službene kontrole hrane. Također, Zakonom o hrani osniva se i Hrvatska agencija za hranu kao institucija sa sveobuhvatnom odgovornošću za sigurnost hrane.

Ministarstvo zdravstva - Uprava za poslove sanitarne inspekcije odgovorna je za upravljanje sustavom sigurnosti – zdravstvene ispravnosti hrane. Uprava ima zadaću izrade propisa iz područja zdravstvene ispravnosti hrane kao i odgovornost za njihovu provedbu, te je nadležna za rad sanitarne inspekcije.

Poslovi, ustrojstvo, način rada, ovlasti i dužnosti sanitarne inspekcije i uvjeti za postavljanje u zvanje sanitarnih inspektora određeno je Zakonom o sanitarnoj inspekciji (NN 27/99). Prema navedenom zakonu sanitarni nadzor između ostalog obuhvaća i nadzor nad proizvodnjom i prometom hrane te vode za piće, nadzor nad ispunjavanjem sanitarno – tehničkih i higijenskih uvjeta kojima moraju udovoljavati objekti, prostorije, uređaji i oprema koji se koriste u proizvodnji hrane i trgovini hranom, ugostiteljstvu, zatim građevine i uređaji koji se koriste u opskrbi vode za piće i dr. Sanitarni nadzor obuhvaća i nadzor nad osobama koje dolaze u neposredan dodir s hranom i vodom za piće, a koje potencijalno mogu ugroziti zdravlje ostalog pučanstva. Nadležnosti sanitarne inspekcije u kontroli zdravstvene ispravnosti sve hrane namijenjene ljudskoj potrošnji bile su određene Zakonom o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (NN 1/97), čije se odredbe donošenjem Zakona o hrani prestaju primjenjivati na hranu i predmete koji dolaze u dodir s hranom.

Upravu za poslove sanitarne inspekcije čine Odjel sanitarne inspekcije i Odjel granične sanitarne inspekcije. Odjel sanitarne inspekcije odgovoran je za nadzor zdravstvene ispravnosti hrane u proizvodnji i na tržištu Republike Hrvatske koji provode županijski sanitarni inspektori zaposleni pri županijskim uredima službe za društvene djelatnosti i uredu Grada Zagreba. Županijski sanitarni inspektori odgovorni su Upravi za sanitarne poslove Ministarstva zdravstva, različitih su struka (medicina, sanitarno inženjerstvo, prehrambena tehnologija) i imaju općenite odgovornosti unutar geografskih područja (hrana, voda, zarazne bolesti, kozmetika, bolnička higijena). U Gradu Zagrebu postoji unutarnja podjela poslova u inspekciji temeljem koje 10 sanitarnih inspektora pretežito radi u kontroli hrane.

Uprava za sanitarnu inspekciju Ministarstva zdravstva prikuplja i obrađuje izvješća sanitarnih inspekcija županija u pogledu provođenja nadzora nad hranom, ima obvezu obavješćavanja županijskih sanitarnih inspekcija o saznanjima glede zdravstvene neispravnosti hrane i potrebi njihova povlačenja s tržišta.

Za nadzor zdravstvene ispravnosti hrane koja se uvozi u Republiku Hrvatsku odgovoran je Odjel granične sanitarne inspekcije, a provode ga granični sanitarni inspektori u carinskim skladištima. Granični sanitarni inspektori djelatnici su Ministarstva zdravstva i organizirani u četiri regionalna Odsjeka.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo jest znanstvena i stručna institucija koja zauzima centralno mjesto u mreži županijskih zavoda za javno zdravstvo Republike Hrvatske.

Služba za zdravstvenu ekologiju, organizacijska jedinica Zavoda za javno zdravstvo – bavi se onim aspektima zdravlja i bolesti ljudi koji su uvjetovani biološkim, kemijskim i fizikalnim čimbenicima okoliša s kojima ljudi dolaze u kontakt, od kojih je jedan i hrana. Radi utvrđivanja zdravstvene ispravnosti hrane, predmeta opće uporabe i vode za piće Služba za zdravstvenu ekologiju posjeduje akreditirane laboratorije. Poslovi službe, osim laboratorijskih ispitivanja, jesu praćenje, ocjenjivanje, prevencija i korekcija potencijalno štetnih sastojaka i onečišćenja hrane, osposobljavanje laboratorijskih stručnjaka za samostalan rad na ocjenjivanju zdravstvene ispravnosti, rad na razvoju metoda u analitici hrane, kreiranje politike i zakonskih i podzakonskih akata na području zdravstvene ispravnosti hrane, te sprečavanje i suzbijanje bolesti koje se prenose hranom i koje provodi zajedno s drugim Službama zavoda i sanitarnom inspekcijom.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo predlaže, a Ministarstvo zdravstva donosi, minimalni godišnji program uzorkovanja hrane i predmeta opće uporabe (monitoring), koji služi kao osnova planiranju uzorkovanja županijskim sanitarnim inspekcijama. Sredstva za uzorkovanje i analize osiguravaju županijski proračuni. Budući da je zdravstvena ispravnost hrane jedna od zadaća javnoga zdravstva, mjere njezina osiguranja, mjere praćenja zdravstvene ispravnosti hrane na tržištu Republike Hrvatske, mjere praćenja razina kontaminanata u namirnicama i praćenja njihova unosa, te ocjena ugroženosti zdravlja stanovništva, navedene su kao obveze Zavoda za javno zdravstvo u godišnjim planovima i programima mjera zdravstvene zaštite.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva – Uprava za veterinarstvo odgovorna je za upravljanje sustavom za higijenu i zdravstvenu ispravnost hrane životinjskog podrijetla što osigurava provedbom Zakona o veterinarstvu (NN 70/97, 105/01). Uprava je nadležna i za poslove inspekcijskog nadzora zdravstvene ispravnosti i higijene hrane životinjskog podrijetla. Inspekcijski nadzor provodi veterinarska inspekcija u ministarstvu i na regionalnoj razini te granična veterinarska inspekcija. Veterinarska inspekcija u Ministarstvu upravlja i regionalnom mrežom područnih veterinarskih ureda (21), regionalno razmještenih veterinarskih inspektora (80), i ovlaštenih veterinarskih službenika (795), koji obavljaju veterinarske i veterinarsko javno zdravstvene kontrole na područnoj razini.

Hrvatski veterinarski institut je institucija koja pored znanstvenih poslova obavlja i niz stručnih poslova te osigurava laboratorijske usluge u službenoj kontroli hrane životinjskog podrijetla i hrane za životinje. Institut uključuje peradarski centar i centralni veterinarski laboratorij koji ima odjele, oba smještena u Zagrebu. Uz to postoje četiri regionalna veterinarska laboratorija u Splitu, Vinkovcima, Rijeci i Križevcima. Centralni veterinarski laboratorij u Zagrebu ima odjele za mikrobiologiju, higijenu namirnica, hranu za životinje, kemijske analize i analize rezidua, koji su uključeni pri ispitivanju uzoraka hrane i hranidbenih materijala donesenih na analizu.

Detaljniji opis poslova, organizacijske strukture Ministarstva poljoprivrede i šumarstva Uprave za veterinarstvo te pratećih znanstvenih i stručnih institucija, službi koje su uključene u osiguranje zdravstvene ispravnosti i higijene hrane životinjskog podrijetla dana je u Poglavlju 7. – Poljoprivreda VII. A. 3.

Uspostavom Hrvatske agencije za hranu (vidi Dodatak 3.) osigurat će se preduvjeti za poboljšanje strateškog upravljanja sigurnošću hranom koji će se temeljiti na znanstvenoj procjeni rizika. Uspostavljanje agencije s prikladnim znanstvenim vodstvom i uzimajući u obzir interes potrošača i industrije, osigurati će da politika sigurnosti hrane bude

usmjerena na ključne probleme, te će biti moguće brzo djelovati u odnosu na pojavu novih opasnosti u hrani ili stočnoj hrani.

Hrvatska agencija za hranu obavljat će znanstvene i stručne poslove vezane uz zdravstvenu ispravnost i higijenu hrane. Za svoj rad odgovorna je Vladi Republike Hrvatske. Agencija može povjeriti obavljanje pojedinih stručnih poslova iz svojeg djelokruga Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo i Hrvatskom veterinarskom institutu, te drugim pravnim osobama s javnim ovlastima.

Djelatnost Hrvatske agencije za hranu, utvrđena Zakonom o hrani, jest analiza rizika - odnosno procjena, obavješćavanje i upravljanje rizikom glede zdravstvene ispravnosti hrane i hrane za životinje.

U okviru poslova procjene rizika Agencija će prikupljati i analizirati znanstvene i tehničke podatke radi karakterizacije i praćenja rizika koji imaju izravan ili neizravan utjecaj na higijenu i zdravstvenu ispravnost hrane i hrane za životinje, te će u tu svrhu uspostaviti sustav tijela državne uprave, ustanova i drugih pravnih osoba koje djeluju na području zdravstvene ispravnosti hrane i hrane za životinje. U suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i Hrvatskim veterinarskim institutom te drugim ovlaštenim pravnim osobama provodi će monitoring zdravstvene ispravnosti hrane i hrane za životinje. Nadalje, poduzimat će aktivnosti radi identifikacije i karakterizacije rizika koji se pojavljuju u odnosu na zdravstvenu ispravnost hrane i hrane za životinje; izrađivat će znanstvene studije potrebne za unapređivanje procjene rizika za područja zdravstvene ispravnosti hrane i hrane za životinje i uspostaviti jedinstvenu metodologiju procjene rizika u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane i hrane za životinje.

U okviru obavješćavanja o riziku Agencija će obavješćavati o rizicima te davati stručna i znanstvena mišljenja Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva i Ministarstvu zdravstva, subjektima u poslovanju s hranom i hranom za životinje, potrošačima i drugim pravnim osobama u vezi s opasnostima te zdravstvenom ispravnosti hrane i hrane za životinje, uspostaviti će sustav brzog uzbunjivanja, te u tu svrhu primati i prosljeđivati sve informacije u svezi s opasnostima u hrani i uspostaviti središnji informacijski sustav za razmjenu podataka.

U okviru poslova upravljanja rizikom Agencija će koordinirati aktivnostima Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i Ministarstva zdravstva koje se odnose na službeni kontrolu zdravstvene ispravnosti hrane i hrane za životinje te razvoj i izradu propisa u području hrane i hrane za životinje. Također će zadaća Agencije biti i standardizacija i kontrola inspeksijskih aktivnosti te organizacija seminara i edukacija za inspektore.

Agencija će osim gore navedenih poslova analize rizika obavljati i druge poslove kao što su izrada vodiča dobre proizvođačke prakse, vodiče za primjenu HACCP sustava i vodiče dobre laboratorijske prakse, davati znanstvena mišljenja u svezi s prehranom ljudi, hranom za životinje i drugim pitanjima koja se odnose na zdravlje i dobrobit životinja te na zdravlje bilja. Agencija će surađivati s međunarodnim institucijama i organizacijama koje se bave pitanjima hrane i prehrane. Pojedini poslovi Hrvatske agencije za hranu bit će određeni i Statutom.

Tijela Hrvatske agencije za hranu su: Upravno vijeće, Savjetodavno vijeće, Znanstveno vijeće i znanstveni odbori čiji sastav, način imenovanja članova, mandat, zadaće i način rada su određeni Zakonom o hrani ili će biti određeni Statutom. Hrvatska agencija za hranu pored članova navedenih vijeća imat će pored ravnatelja, zamjenika ravnatelja i stalno zaposlene djelatnike čiji broj će se utvrditi Statutom. Sredstva za obavljanje poslova Agencije biti će najvećim dijelom osigurana iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, no Agencija će imati i vlastite prihode od drugih aktivnosti koje organizira i provodi unutar djelatnosti. Za početak rada Hrvatske agencije za hranu u 2003. godini osigurana su sredstva iz Državnog proračuna u iznosu od 9 milijuna kuna.

Zakonom o hrani utvrđen je rok od tri mjeseca (listopad 2003) u kojem će Vlada Republike Hrvatske, na prijedlog ministra poljoprivrede i šumarstva i ministra zdravstva imenovati članove Upravnog vijeća i privremenog ravnatelja Agencije. Upravno vijeće u roku od šest mjeseci od dana imenovanja ima obvezu donošenja Statuta, a privremeni ravnatelj mora obaviti pripreme za početak rada Agencije.

B. Zakonodavne ovlasti za zakonodavstvo o prehranbenim proizvodima

1. Navedite nadležna tijela državne uprave (za zakonodavstvo) i kako će se zakonodavstvo usvajati (prvenstveno putem parlamentarne procedure ili uputama ili uredbama ministara)

Za cjelokupno zakonodavstvo u području hrane, nadležni su Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i Ministarstvo zdravstva. Zakonodavstvo čine zakonski propisi koje pripremaju nadležna ministarstva, a donosi ih Hrvatski sabor i podzakonski - provedbeni propisi (pravilnici, naredbe i dr.) koje na temelju zakona donose nadležni ministri.

Ministarstva su odgovorna za provedbu zakonskih i podzakonskih propisa iz svoje nadležnosti. Pravna osnova za zdravstvenu ispravnost i higijenu hrane sadržana je u:

- Zakonu o hrani (NN 117/03 i 130/03), u kojem su definirane nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i Ministarstva zdravstva za donošenje podzakonskih propisa;
- dijelu odredbi Zakona o veterinarstvu (NN 70/97, 105/01), koji je u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, kao i u dijelu odredbi podzakonskih propisa donesenih na temelju njega, a koje se odnose na hranu životinjskog podrijetla;
- u dijelu odredbi Zakona o sanitarnoj inspekciji (NN 27/99) koji je u nadležnosti Ministarstva zdravstva;
- podzakonskim propisima donesenim na temelju Zakona o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (NN 1/97), koji će ostati na snazi do donošenja novih temeljem Zakona o hrani.

2. Objasnite kako se osigurava (ili će se osigurati) koordinacija u pogledu transpozicije, provedbe i izrade politike kako bi se osiguralo da prehrambeni lanac bude u potpunosti pokriven.

Republika Hrvatska je uočila potrebu za strateškom kontrolom i bolje vođenim procesima upravljanja rizikom za što je preduvjet ustanovljavanje jedne institucije (single authority) sa sveobuhvatnom i isključivom odgovornošću za sigurnost hrane. Zakonom o hrani definirano je osnivanje Hrvatske agencije za hranu koja će voditi računa o problematiki kontrole hrane duž cijelog distribucijskog lanca u svim proizvodnim sektorima. Tako će se uspostaviti institucija odgovorna za zdravstvenu ispravnost i higijenu hrane koja će usko surađivati i biti umrežena s drugim nacionalnim tijelima odgovornim za veterinarstvo, fitosanitarne mjere i sanitarne mjere. Isto tako, novi pristup unaprijedit će informiranje o rizicima hrane.

U izradi Zakona o hrani težilo se uspostavi integriranog pristupa reguliranja lanca opskrbe hranom uključujući i hranu za životinje koje proizvode hranu ili se upotrebljavaju za proizvodnju hrane, te stvaranja pravnog okvira za buduću harmonizaciju propisa koji sada reguliraju ovo područje s propisima Europske unije. Prema Zakonu o hrani najveći dio provedbenih propisa donose ovisno o nadležnosti ministar poljoprivrede i šumarstva ili ministar zdravstva uz obostranu suglasnost i mišljenje Hrvatske agencije za hranu. Hrvatska agencija za hranu baviti će se razvojem zakonodavstva o hrani te će nadležnim ministarstvima savjetovati donošenje propisa u cilju harmonizacije s EU, što

će rezultirati boljom koordinacijom rada nadležnih tijela odgovornih za razvoj novog zakonodavstva glede zdravstvene ispravnosti hrane.

C. Aktivnosti kontrole i izvršenje na području zakonodavstva o prehrambenim proizvodima

1. Navedite nadležna tijela državne uprave koja su (će biti) zadužena za aktivnosti kontrole i njihovo izvršenje i njihove pripadajuće odgovornosti. Opišite mehanizme koordinacije gdje je važno/potrebno.

Zakonom o hrani jasno su razgraničene nadležnosti sanitarne inspekcije - Ministarstva zdravstva i veterinarske inspekcije – Ministarstva poljoprivrede i šumarstva u dijelu kontrole zdravstvene ispravnosti hrane. Isto tako Hrvatska agencija za hranu koordinira aktivnostima i poslovima koje provode i obavljaju Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Ministarstvo zdravstva posebice vezanim uz inspekcijski nadzor zdravstvene ispravnosti hrane te rješava u pitanjima nadležnosti vezano za inspekcijski nadzor.

Koordinacija rada sanitarne inspekcije Ministarstva zdravstva

Koordinaciju rada županijskih sanitarnih inspektora, zaposlenih pri županijskim uredima službe za društvene djelatnosti i uredu Grada Zagreba obavlja Odjel sanitarne inspekcije pri Upravi za sanitarne poslove Ministarstva zdravstva. Uprava za sanitarnu inspekciju Ministarstva zdravstva prikuplja i obrađuje izvješća sanitarnih inspekcija županija u pogledu provođenja nadzora nad hranom, zatim ima obvezu obavješćavanja županijskih sanitarnih inspekcija o saznanjima glede zdravstvene neispravnosti hrane i potrebi njihova povlačenja s tržišta.

Koordinacija rada graničnih sanitarnih inspektora uspostavljena je na način da se iz Ministarstva zdravstva, sjedišta načelnika Odjela granične sanitarne inspekcije, upućuju svim inspektorima nalogi o postupanju po svakom pojedinom pitanju i relevantne obavijesti. Za svaki od četiri Odsjeka imenovan je voditelj koji neposredno organizira i usmjerava rad inspektora u Odsjeku. Povratne informacije načelnik Odjela dobiva putem redovitih i ciljanih izvješća o obavljenom radu.

Koordinacija rada veterinarske inspekcije Ministarstva poljoprivrede i šumarstva opisana je u Poglavlju 7. – Poljoprivreda VII. A. 5.

D. Transpozicija i provedba zakona

1. Opišite planove za transpoziciju/provedbu (uključujući izvršenje) s preciznim i detaljnim vremenskim rasporedom i datumima koji se odnose na pojedinačne zakone EU-a transponirane/provedene u području zakonodavstva o prehrambenim proizvodima. U slučaju samo djelomične sukladnosti sa zakonodavstvom EU-a treba jasno naznačiti koji je dio zakonodavstva sukladan i kad će preostali dio biti usklađen i proveden.

Zakonom o hrani uređuju se opća načela i zahtjevi koji se odnose na higijenu i zdravstvenu ispravnost hrane i hrane za životinje; obveze subjekata u poslovanju s hranom i poslovanju s hranom za životinje glede higijene i zdravstvene ispravnosti hrane i hrane za životinje; opći zahtjevi koji se odnose na kakvoću hrane; opći zahtjevi za ostvarivanje zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla i oznaka izvornosti hrane te tradicionalnog ugleda hrane; opći zahtjevi koji se odnose na deklariranje ili označavanje hrane i hrane za životinje; opći uvjeti stavljanja hrane i hrane za životinje na tržište; opći uvjeti za stavljanje na tržište nove hrane; opći uvjeti za stavljanje na tržište hrane i hrane za životinje koja sadrži ili se sastoji od genetski modificiranih organizama; sustav službene kontrole hrane i hrane za životinje; sustav ovlaštenih ispitnih laboratorija i referentnih laboratorija; upravljanje krizom i hitnim slučajevima; osnivanje Hrvatske

agencije za hranu; ovlasti i odgovornosti nadležnih tijela glede hrane i hrane za životinje proizvedene u Republici Hrvatskoj ili uvezene te stavljene na tržište Republike Hrvatske.

Opći cilj uređivanja je zaštita zdravlja ljudi i interesa potrošača te učinkovito djelovanje tržišta Republike Hrvatske.

U izradi Zakona o hrani uzeta je u obzir prije svega temeljna Uredba Europskog parlamenta i Vijeća 178/2002/EZ o općim načelima i uvjetima propisa o hrani, osnivanju Europske uprave za zdravstvenu ispravnost hrane i postupanju u pitanjima zdravstvene ispravnosti hrane - Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety (OJ, L 031 01.02.2002.).

Dio odredbi iz, u nastavku navedenih uredbi i direktiva (navedeni i EU propisi koji se ne odnose na zdravstvenu ispravnost i higijenu hrane), ugrađen je u Zakon o hrani i to onih koje daju osnovni zakonski okvir i temelj za donošenje provedbenih propisa:

- Direktiva 2000/13/EZ Europskog Parlamenta i Vijeća od 20. ožujka 2000. o usklađivanju propisa država članica koji se odnose na označavanje, prezentaciju i reklamiranje prehrambenih proizvoda (OJ L 109, 06.05.2000.)
- Uredba Vijeća (EEZ) 2081/92 od 14. srpnja 1992. o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla i oznaka izvornosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (OJ L 208, 24.07.1992.)
- Uredba Vijeća (EEZ) 2082/92 od 14. srpnja 1992. o potvrđama o osobitim svojstvima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (OJ L 208, 24.07.1992.)
- Direktiva 2001/18/EZ Europskog Parlamenta i Vijeća od 12. ožujka 2001. o namjernom puštanju u okoliš genetski modificiranih organizama (OJ L 106, 17. 04. 2001.)
- Direktiva Vijeća 89/397/EEZ od 14. lipnja 1989. o službenom nadzoru nad prehrambenim proizvodima (OJ L 186, 30.06.1989.)
- Direktiva Vijeća 93/99/EEZ od 29. listopada 1993. o dodatnim mjerama službene kontrole prehrambenih proizvoda (OJ L 290, 24.11.1993.)
- Uredba (EZ) 258/97 Europskog Parlamenta i Vijeća od 27. siječnja 1997. o novoj hrani i sastojcima nove hrane (OJ L 043 14. 02.1997.)

Pored ovih uredbi i direktiva EU koje su na snazi, pri izradi teksta Zakona u obzir su uzeta i pravila o higijeni hrane u dijelu koji se odnosi na registraciju i odobravanje objekata u kojima se odvija poslovanje s hranom, a i ona pravila koja se odnose na uvođenje sustava samokontrole u objekte (HACCP), a koja su sadržana u Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o higijeni prehrambenih proizvoda (COM/2000/0438 konačni prijedlog).

Dijelovi gore navedenih EU propisa koji nisu ugrađeni u Zakon o hrani, kao i drugi koji uređuju područje zdravstvene ispravnosti i higijene hrane, biti će ugrađeni u podzakonske propise koji će biti doneseni na temelju Zakona o hrani.

Zakonom je određena nadležnost Ministarstva zdravstva i Ministarstva poljoprivrede i šumarstva za donošenje svih podzakonskih propisa pa tako i propisa koji se odnose na zdravstvenu ispravnost i higijenu hrane, uz određene rokove koji su od 1 do 3 godine. Važno je napomenuti da se u okviru CARDS programa 2002 planira izvršiti analiza usklađenosti propisa (Legislative gap analysis).

Do donošenja novih podzakonskih propisa o zdravstvenoj ispravnosti hrane na snazi će biti postojeći, doneseni na temelju Zakon o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (NN 1/97), iako se odredbe ovoga zakona donošenjem Zakona o hrani prestaju primjenjivati na hranu (namirnice).

Tablicom u D. 2. dat je popis postojećih propisa koji se odnose na zdravstvenu ispravnost hrane (namirnica) iz nadležnosti Ministarstva zdravstva, te ocjena stupnja njihove usklađenosti sa propisima Europske unije.

Poglavlje 7. – Poljoprivreda VII.B dat je detaljni pregled transpozicije i provedbe propisa koji se odnose na zdravstvenu ispravnost i higijenu hrane životinjskog podrijetla.

2. Navedite imate li već na raspolaganju tablicu podudarnosti između zakonodavstava.

Red. Broj	Naziv područja zdravstvene ispravnosti hrane	EU propis	Hrvatski propis	Datum izlaska i Narodne novine
1	Aditivi	94/35/EZ, 94/36/EZ, 95/2/EZ, 96/83/EC, 96/85/EC, 98/66/EC, 98/72/EC, 98/86/EC, 75/1999/EC, 51/2000/EC, 5/2001/EC, 52/2001/EC, 2002/67/EC, 2003/52/EC	Pravilnik o aditivima koji se mogu nalaziti u namirnicama	NN130/98, NN122/2000 Nove izmjene izlaze u srpnju 2003. Usuglašene s EU propisima od 2000 – 2003.
2. *	Aditivi/arome Prilagodba propisa o korištenju aroma u namirnicama i o sirovina za njihovo priređivanje (aroma)	622/2002 EC, 88/388/ EZ 91/71 EZ, 1459/98EC	Pravilnik o aditivima koji se mogu nalaziti u namirnicama	Djelomično samo kao : Aromatske i druge tvari čija je količina u namirnicama posebno ograničena Korištenju aroma u namirnicama i o sirovina za njihovo priređivanje Nove izmjene izlaze u srpnju 2003
3	Kriteriji čistoće za aditive (općenito)	95/45/EC, 63/2000/EC 96/77/EC, 95/31/EC, 30/2001EC, 50/2001/EC, 2002/82/EC,	Pravilnik o aditivima koji se mogu nalaziti u namirnicama	Nove izmjene izlaze u srpnju 2003 i pozivaju se na EU zakonodavstvo u ovom području što se smatra potpuno usuglašenim
4 **	Prilagodba propisa o količinama kontaminanata u namirnicama	315/93EZ, 194/97EC, 1525/98 EC, 1459/98EC, 98/53/EC, 864/1999EC, 1566/1999EC, 466/2001EC, 22/2001/EC, 352/2001, 221/2002EC, 25 7/2002EC, 472/2002EC, 26/2002EC, 27/2002/EC, 563/2002/EC, 472/2002/EC, 563/2002/EC	Pravilnik o količinama pesticida, toksina, mikotoksina, metala i histamina i sličnih tvari..	U pogledu metoda metali i nemetali usklađeni, a u pogledu parametra djelomično zbog specifičnosti rasporeda grupa namirnica NN 46/94, 11/2001, 39/2003 Samo izričito zabranjene farmakološki aktivne tvari potpuno usklađene, NN 46/94, 39/2003 Potpuno usklađeno u pogledu mikotoksina NN 46/94, 39/2003 Zakonski rok za usklađivanje je dvije godine

5. **	Utvrđivanje maksimalnih razina ostataka pesticida u i na voću i povrću, žitaricama	76/895/EEC, 86/362/EEC 91/414/EEC Anexl-VI		
6 **	Utvrđivanje maksimalno dozvoljenih ostataka pesticida	86/363/EEC 90/642/EEC	Pravilnik o količinama pesticida, toksina, mikotoksina, metala i	Djelomično usklađeno NN 46/94 , 45/98

POGLAVLJE 1: SLOBODA KRETANJA ROBA

	u : proizvodima životinjskog podrijetla, proizvodima biljnog podrijetla	97/41 EC	histamina i sličnih tvari.	Zakonski rok je 2 godine
7***	Ionizirajuće zračenje hrane	2/1999/EC, 3/1999/EC,	Pravilnik o uvjetima konzerviranja namirnica i predmeta opće uporabe ionizirajućim zračenjem.	Djelomično usuglašeno NN 46/94
8	Higijena prehrambenih proizvoda	93/43/EEC OJ L175 19. 07. 93 93/43/EEC OJ L175, 19. 07. 93.	Pravilnik o uvjetima i pripremi namirnica izvan prostorija NN 46/94 Pravilnik o uvjetima mikrobiološke čistoće i metode njenog određivanja NN 46/94 Pravilnik o posebnoj radnoj odjeći i obući NN 46/94 Pravilnik o uvjetima koji moraju ispunjavati prostorije za proizvodnju i promet namirnica i predmeta opće uporabe NN 118/99 Pravilnik o mikrobiološkom standardima za namirnice NN 46/94	Djelomično usklađeno Zakonski rok je dvije godine
9	Predmeti u kontaktu s namirnicama		Pravilnik u pogledu zdravstvene ispravnosti predmeta opće uporabe koji se mogu stavljati u promet NN 46/94	Djelomično usklađeno NN46/94 Novi pravilnik izlazi tijekom 2003.god
	Emajl			
	Keramika i porculan	84/500/EEC,		
	Staklo			
	Posuđe- općenito			
	Nehrđajući čelik (steinles steel)			
	Plastika	78/142/EEC 80/590/EEC 82/711/EEC 85/572/EEC 89/109/EEC 90/128/EEC 92/39/EEC 93/8/EEC 93/9/EEC 93/10/EEC 93/11/EEC 95/3/EC 96/11/EC 99/91/EC		

*- Arome, Enzimi kao i Pomoćne tvari u procesu proizvodnje se u hrvatskom zakonodavstvu smatraju prema Codex Alimentarius aditivima . U novim dopunama Pravilnika o aditivima koje se mogu nalaziti u namirnicama počelo je zakonodavno odvajanje navedenog od ostalih aditiva. Usklađivanje s EU u tom području biti će obavljeno najkasnije do kraja 2004 godine.

** - U pogledu pesticida osnovano je Podpovjerenstvo unutar Povjerenstva za pesticide, toksine, mikotoksine, metale, histamin i slične tvari pri Ministarstvu zdravstva, koje radi na uspostavljanju liste svih dozvoljenih pesticida koji se koriste na području Hrvatske kao i liste voća i povrća kod kojih se pojedini pesticidi upotrebljavaju. Rokovi završetka nepoznati.

*** - Propisi o uporabi ionizirajućeg zračenja doneseni su na temelju Codex Alimentarius preporuka.

Priprema uprave i sudionika

1. Molimo da identifikirate sustave odobranja prehrambenih proizvoda prije stavljanja na tržište koji nisu sukladni sa zakonodavstvom EU-a i navedite predviđa li se i za kada njihova revizija, kako bi ih se uskladilo sa zakonskim načelima EU-a o prehrambenim proizvodima (poglavito u pogledu primarne odgovornosti sudionika za sigurnost prehrambenih proizvoda).

Sustav odobranja hrane životinjskog podrijetla prije njezinog stavljanja na tržište prilikom uvoza u Republiku Hrvatsku, a koji nije u skladu s propisima EU, kao i plan za reviziju i usklađivanje propisa s EU načelima prikazan je u poglavlju 7. Poljoprivreda.

CARDS projektom za 2002. godinu pod nazivom Institucionalno jačanje u području poljoprivrede, živih životinja i prehrambenih proizvoda predviđena je gap analiza postojećih propisa te će se utvrditi eventualna neusuglašenost hrvatskih propisa s EU regulativom koja se odnosi na procedure prilikom odobranja prehrambenih proizvoda prije njihovog stavljanja na tržište kao i rokovi za usklađivanje.

Zakonom o hrani utvrđena je primarna odgovornost subjekata koji posluju s hranom (food business operators) za zdravstvenu ispravnost i higijenu hrane kao i odgovornosti nadležnih tijela u Republici Hrvatskoj u odnosu na isto.

2. Kao vodič za informacije koji morate dostaviti, uzmite kao primjer područje Pravila kontrole / higijene za prehrambene proizvode kako je dolje opisano:

a) Izobrazba različitih službenika koji vrše kontrole na području inspekcije i uzorkovanja općenito i u pogledu HACCP-a (analiza opasnosti i kritične kontrolne točke): stanje napretka i planovi za budućnost:

Treninzi koji se trenutno provode u Republici Hrvatskoj nisu dostatni za obuku inspektora.

Također nema sustavnog plana obuke inspektora za područje inspekcije provođenja HACCP –a, no projektom iz programa CARDS 2002. - Institucionalno jačanje u području poljoprivrede, živih životinja i prehrambenih proizvoda predviđena je pored izrade propisa koji uređuju ovo područje i edukacija osoba koje će vršiti službenu kontrolu. Detaljni plan aktivnosti i rokovi bit će definirani u suradnji s partnerima na projektu tijekom drugog kvartala 2004 godine. Značajnu ulogu u edukaciji inspektora imati će Hrvatska agencija za hranu.

b) Provedba HACCP-a od strane sudionika koji se bave prehrambenim proizvodima: stanje napretka i budući planovi;

Proizvodi životinjskog podrijetla koji se stavljaju na tržište nalaze se u sustavu kontrole nadležne veterinarske inspekcije u objektu, a u izvoznim objektima i u sustavu samokontrole (HACCP) koji provodi sam objekt. Uprave izvoznih objekata istovremeno su obvezatne provoditi uvjete propisane Pravilnikom o provedbi obvezatnih mjera u odobrenim objektima radi smanjenja mikrobioloških i drugih onečišćenja mesa, mesnih proizvoda i ostalih proizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih prehrani ljudi (NN 74/97). Odgovorne osobe (voditelji) odobrenog objekta izvozne kategorije, sukladno propisanim uvjetima moraju osigurati dosljednu provedbu HACCP plana, analize rizika i kontrole kritičnih točaka. Sustavnom kontrolom i nadzorom procesa proizvodnje u svim fazama objekt je suodgovoran za puštanje gotovog proizvoda na tržište. Verifikaciju provođenja HACCP plana provodi objekt na dnevnoj osnovi. Izvršenje korektivnih mjera nakon izvršenog pregleda i kontrole, verificira veterinarski inspektor. Nenajavljene dnevne, mjesečne ili tromjesečne provjere provođenja HACCP plana objekta vrše, zajednički voditelj HACCP–a u objektu i veterinarska inspekcija u objektu.

Donošenjem Zakona o hrani uvođenje HACCP-a postalo je obveza svih subjekata koji posluju s hranom, osim na razini primarne proizvodnje. Zakonom utvrđeni rok za uspostavu HACCP-a je tri godine. Subjekti u poslovanju s hranom na razini primarne proizvodnje, dužni su uspostaviti i provoditi redovite kontrole higijenskih uvjeta proizvodnje u svakom objektu pod njegovom kontrolom provedbom preventivnog postupka samokontrole, razvijenog u skladu s dobrom proizvođačkom praksom. Ministar poljoprivrede i šumarstva odnosno ministar zdravstva mogu u provedbenim propisima utvrditi izuzeća za određene subjekte koji posluju s hranom, a posebice za male subjekte, određene kategorije subjekata u maloprodaji te u proizvodnji tradicionalnih proizvoda, uz uvjet da je osigurana primjerena razina higijene.

Nadalje, projektom iz programa CARDS 2002. – Institucionalno jačanje u području poljoprivrede, živih životinja i prehrambenih proizvoda predviđena je izrada propisa koji uređuju ovo područje, kao i priručnika za primjenu HACCP-a, koji će koristiti svim zainteresiranim subjektima u poslovanju s hranom. U okviru projekta planirano je provesti edukaciju za primjenu HACCP - sustava, kao i široku javnu kampanju. Ove aktivnosti planirane su za kraj 2004. godine.

c) laboratoriji koji se koriste za kontrolu higijene i analizu prehrambenih proizvoda (kemijski, mikrobiološki, GMO-i, i sl.): sadašnje ili planirane aktivnosti (s vremenskim rasporedom) s ciljem usklađivanja sa sustavima EU-a; vremenski raspored akreditacije u skladu sa zakonima EU-a s nazivom akreditacijskog tijela; metode uzorkovanja i analize (općenito; za kontaminante; za materijale koji dolaze u kontakt s prehrambenim proizvodima, i sl.);

Do srpnja 2003. godine (stupanja na snagu Zakona o hrani), Ministarstvo zdravstva ovlašćivalo je laboratorije za analize i superanalize namirnica i predmeta opće uporabe kao i laboratorije proizvođača (interna kontrola) temeljem Zakona o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe. Ovlašćivanje laboratorija za analize namirnica obavlja se sukladno podzakonskom aktu – Pravilniku o uvjetima glede stručnih djelatnika, prostorija i oprema koje moraju ispunjavati zdravstvene i druge pravne osobe za obavljanje analiza i superanaliza namirnica odnosno predmeta opće uporabe (NN 62/99; 28/00). Pravilnik propisuje uvjete koje laboratoriji moraju ispuniti, a koji se odnose na prostor, opremu i zaposleno osoblje. Zahtjevi su različiti za laboratorije ovlaštene za osnovnu djelatnost (osnovne mikrobiološke i kemijske analize) i specijaliziranu djelatnost (sve analize), a ovlašćivanjem za pojedinu djelatnost određuju se i ovlasti laboratorija za pojedine vrste analiza.

Laboratoriji proizvođača ovlašteni su temeljem Pravilnika o uvjetima glede stručnih djelatnika, prostorija i opreme koje moraju ispunjavati laboratoriji proizvođača namirnica i predmeta opće uporabe (NN 62/99). Neki od laboratorija ovlaštenih za specijaliziranu djelatnost već godinama sudjeluju u međunarodnim interkalibracijama za pojedine parametre (teški metali, pesticidi, mikrobiologija), a tijekom 2003. godine se počelo sa organizacijom interkalibracije za sve ovlaštene laboratorije koju će organizirati Hrvatski zavod za javno zdravstvo i to za nekoliko mikrobioloških parametara zdravstvene ispravnosti namirnica i voda za piće.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva je temeljem Zakona o veterinarstvu (NN 70/97, 105/01) ovlastilo laboratorije Hrvatskog veterinarskog instituta koji u sklopu veterinarskog javnog zdravstva obavljaju laboratorijske pretrage namirnica i drugih proizvoda životinjskog podrijetla radi utvrđivanja zdravstvene ispravnosti, laboratorijske pretrage na rezidue i biološki aktivne tvari u životinjama, mesu i ostalim namirnicama životinjskog podrijetla, kontrolu radioaktivnih tvari i toksikološke pretrage životinja, proizvoda životinjskog podrijetla i stočne hrane. Također, u Institutu se obavljaju i ispitivanja i kontrola kakvoće lijekova za uporabu u veterini, proizvodnji i prometu, istražuje se, unapređuju i primjenjuju razvojne metode tehnologije kontrole namirnica životinjskog podrijetla, stočne hrane i lijekova za uporabu u veterini, pružanje stručne pomoći u svezi inspekcije životinja, namirnica životinjskog podrijetla i stočne hrane, te pružanje stručne pomoći veterinarskim organizacijama i uzgajateljima životinja te proizvođačima namirnica

životinjskog podrijetla, stočne hrane i lijekova za uporabu u veterini. Prihvaćene su ISO norme u svim dijagnostičkim laboratorijima s ciljem postizanja uniformnosti rada i laboratorijske interkalibracije.

Monitoring rezidua

Određivanje ostataka biološki djelatnih tvari u tkivima i izlučevinama životinja kao i u proizvodima životinjskog podrijetla, utvrđivanje mikrobiološke kontaminiranosti namirnica te njihova kemijskog sastava djelatnosti su koje se, u okviru veterinarskog javnog zdravstva, svakodnevno obavljaju u Hrvatskom veterinarskom institutu. Uz znanstvenoistraživačku djelatnost vezanu za utvrđivanje utjecaja hranidbe i liječenja na zdravlje ljudi jedan od zadataka Odjela za određivanje rezidua je i utvrđivanje stupnja kontaminiranosti različitih tkiva životinja namijenjenih prehrani ljudi, kao i kontaminiranosti mlijeka, meda, kao i proizvoda od mesa, mlijeka i meda ostacima pesticida, kovina, veterinarskih lijekova, hormona i hormonski djelatnih tvari. Ova se djelatnost u okviru Državnog monitoring programa rezidua financira iz državnih sredstava.

Određivanje ostataka spomenutih kontaminanata provodi se korištenjem suvremene analitičke opreme, primjerice:

- plinski kromatograf,
- plinska-masena spektrometrija,
- tekućinski kromatograf,
- atomski apsorpcijski spektrofotometar,
- spektrofotometar,
- ELISA čitač.

Validacija cjelokupnog postupka određivanja rezidua uključuje, između ostalog, i korištenje certificiranog materijala i sudjelovanje u domaćim i inozemnim interkalibracijama kako bi se za pojedine parametre zadovoljilo EU norme.

Ovog trenutka Odjel posjeduje akreditaciju za obavljanje potrebnih analiza koju je na osnovi aktualnih propisa dobio od Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, no akreditacija prema HRN ISO 17025 je puno zahtjevnija pa valja nastaviti započete poslove kako bi se, uz edukaciju novih ljudi, kupnjom nove opreme i adaptiranjem prostora osiguralo da se u cijelosti zadovolje naše i EU norme za sve ono što se ovog trenutka određuje, kao i za ono što u skoroj budućnosti bude imperativ, a u svrhu sprečavanja ugrožavanja zdravlja ljudi.

Popis ovlaštenih laboratorija za ispitivanja zdravstvene ispravnosti hrane (lista objavljena u NN 20/01) prikazan je u Dodatku 4 (vidi Dodatak 4.).

Sukladno Zakonu o hrani laboratorijske analize uzoraka uzetih u svrhu službene kontrole provode ispitni laboratoriji ovlašteni od ministra poljoprivrede i šumarstva i ministra zdravstva, ovisno o nadležnosti. Ispitni laboratoriji mogu biti ovlašteni za obavljanje: osnovne djelatnosti, specijalizirane djelatnosti i specijalizirane djelatnosti s mogućnošću izdavanja međunarodnih certifikata. Nadležna tijela koja ovlašćuju laboratorije jednom godišnje objavljuju popis laboratorija, navodeći vrstu laboratorija, analize za koje je osposobljen, u «Narodnim novinama». Laboratoriji ovlašteni za obavljanje osnovne djelatnosti moraju ispunjavati uvjete utvrđene provedbenim propisima koje donosi ministar poljoprivrede i šumarstva odnosno ministar zdravstva. Laboratoriji ovlašteni za obavljanje specijalizirane djelatnosti moraju ispunjavati uvjete utvrđene dobrom laboratorijskom praksom. Laboratoriji za obavljanje specijalizirane djelatnosti i izdavanje međunarodnih certifikata moraju zadovoljavati uvjetima utvrđenim odgovarajućim normama.

Za svaku analizu koja se provodi radi službene kontrole zdravstvene ispravnosti ili kakvoće hrane ministar poljoprivrede i šumarstva odnosno ministar zdravstva ovlašćuje jedan laboratorij kao referentni laboratorij za tu analizu. Jedan laboratorij može biti referentan za više analiza. Referentni laboratoriji moraju ispunjavati uvjete utvrđene odgovarajućim normama i biti akreditirani od nezavisne institucije. Popis referentnih laboratorija u kojem se navode analize za koje su ovlašteni kao referentni laboratoriji objavljuje se u Narodnim novinama, jednom godišnje.

Zakonom o hrani propisana je obveza i rok od tri godine za akreditaciju ispitnih laboratorija za obavljanje specijalizirane djelatnosti kao i referentnih laboratorija prema odgovarajućim međunarodnim normama.

Nacionalna služba za akreditaciju dio je Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo. Ona je pridružena Europskoj organizaciji za akreditiranje, ispunjava zahtjeve i postat će punopravni član. Hrvatska stoga ima raspoložive kapacitete za pristup usklađenosti laboratorija sa HR EN ISO/IEC 17025 serijom standarda (opći zahtjevi za akreditaciju laboratorija). Prema podacima DZNM do sada su tri laboratorija za analize prehrambenih proizvoda akreditirana prema HR EN ISO/IEC 17025 ili dostižu akreditirani status. To su laboratorij Hrvatskog zavoda za vinarstvo i vinogradarstvo, Centralni laboratorij za mlijeko u Križevcima i laboratorij Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.

Što se tiče metoda za analize namirnica i predmeta u kontaktu s hranom, one nisu posebno propisane u hrvatskom zakonodavstvu. Gdje je god to moguće koriste se međunarodno priznate i referentne metode, kao i metode koje su usvojene kao hrvatske tehničke norme. Izvan toga koriste se alternativne metode iz zbornika AOAC, CAC, Food chemical codex itd. U nekim slučajevima koriste se neoficijelne empirijske metode (metode tipa 1).

Područje analitičke metode	Naziv metode
mikotoksini biotoksini	HRN CR 13505, HRN ISO 15141-1, HRN ISO 15141-2, HRN EN 12955, HRN ENV 14194,
aditivi	HRN EN 1988-1, HRN EN 1988-2, HRN EN 12631, HRN EN 12148, HRN EN 1379, HRN EN 1378, HRN EN 1377, HRN EN 1376, HRN EN 12857, HRN ISO 5558, HRN ISO 6464, HRN ISO 6463, HRN EN 12014 – 1, HRN EN 12014 – 2, HRN EN 12014 – 3, HRN EN 12014 – 4, HRN EN – 12014 – 5, HRN EN 1379 +AC, HRN EN 12014 – 1
kvaliteta	HRN ISO 1026, HRN ISO 2173, HRN ISO 1871, HRN ISO 2447, HRN ISO 2448, HRN ISO 5515, HRN ISO 5516, HRN EN12630, HRN EN 13708,
metali i nemetali	HRN ISO 6636, HRN ISO 6636-2, HRN ISO 6634, HRN ISO 7952, HRN ISO 9526, HRN EN 12014-7, HRN EN 1388-1, HRN EN 1388-2,
pesticidi	HRN EN 12393 – 1, HRN EN 12393 – 2, HRN EN 12393 – 3, HRN EN 12396 – 1, HRN EN12396 – 2, HRN EN 12396 - 3, HRN EN 1528 – 1, HRN EN 1528 – 2, HRN EN 1528 – 3, HRN EN 1528 – 4,
Predmeti u kontaktu s namirnicama	HRN ISO 4531-1, HRN ISO 6486/1, I HRN SO 8391/1, 84/500/EEC, DIN 51032, HRN ISO 7086-1, HRN EN ISO 8442-1, HRN EN ISO 8442-2, HRN EN 12571, BGA METODE (Iz: R. Franck: kunnststoffe im Lebensmittelverkehr)
mikrobiologija hrane	HRN ISO 5552, HRN ISO 6610, HRN ISO 6611, HRN ISO 6730, HRN ISO 6785, HRN ISO 6887-1, HRN ISO 6888-1, HRN ISO 6888-2, HRN ISO 7218, HRN ISO 7698, HRN ISO 7937, HRN ISO 8261, HRN ISO 10272, HRN ISO 10560, HRN EN ISO 11290-1, HRN EN ISO 11290-2, HRN ISO 11866-1, HRN ISO 11866-2, HRN ISO 11866-3, HRN ISO 13681, HRN ISO 13720, HRN ISO 13721, HRN ISO 13722, HRN ISO 15214, HRN ISO 16649-1, HRN ISO 16649-2, HRN ISO 16654, HRN ISO 17410.

Popis metoda koje se koriste u ovlaštenim laboratorijima

d) postupci registracije i odobravanja (ako postoje) ili sustav popisivanja poduzeća koja proizvode prehrambene proizvode: stanje napretka i planovi za budućnost;

Zakonom o hrani predviđeno je da se u roku od dvije godine uz postojeći upisnik za objekte koji posluju s hranom životinjskog podrijetla uvede upisnik objekata koji posluju s ostalom hranom, a koji će podlijevati postupku registracije odnosno postupku odobravanja. Upisnike ovisno o nadležnosti vodit će Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva ili Ministarstvo zdravstva te na temelju upisa izdavati rješenje i registracijski broj ili broj odobrenja objekta. Evidencije i upisnici koje vode nadležna ministarstva također se dostavljaju Hrvatskoj agenciji za hranu.

Ministar zdravstva će donijeti provedbeni propis kojim će se utvrditi vrsta objekata za koje je potrebno provesti posebni postupak odobravanja te rok u kojemu će subjekti koji već posluju s hranom u objektima koji podliježu postupku odobravanja, udovoljiti uvjetima propisanim ovim Zakonom i propisima donijeti na temelju ovog Zakona. U objektima koji podliježu postupku odobravanja ne može se započeti obavljanje djelatnosti bez odobrenja. Nadležno tijelo odobrit će samo one objekte za koje je proveden stručni nadzor radi provjere ispunjavanja propisanih uvjeta.

Subjekti u poslovanju s hranom, osim onih koji djeluju na maloprodajnoj razini, osigurati će da hrana, koju su oni proizveli, bude označena registracijskim brojem ili brojem odobrenja iz upisnika.

U RH uspostavljen je sustav odobravanja objekata koji se bave proizvodnjom proizvoda životinjskog podrijetla. Zakonom o veterinarstvu (NN 70/97) propisan je postupak odobravanja objekata koji se nalaze pod nadležnošću Uprave za veterinarstvo. Isti se provodi za objekte: za: klanje životinja; rasijecanje i obradu mesa, mesa divljači, ribe, rakova, školjaka, puževa i žaba koji su namijenjeni javnoj potrošnji; preradu mesa, mesa divljači, ribe, mlijeka, jaja, meda, i ostalih proizvoda životinjskoga podrijetla namijenjenih prehrani ljudi putem javne potrošnje; hlađenje, zamrzavanje i/ili uskladištenje navedenih proizvoda te prodaju odnosno promet tih proizvoda.

Odobravanje objekata provodi se u dva odvojena upravna postupka. Prvi dio postupanja nadležnog tijela, odnosi se na utvrđivanje uvjeta u odnosu na lokaciju objekta te odobravanje tehnološke dokumentacije za vrstu i kategoriju objekta koja mora biti usklađena sa uvjetima koji su propisani Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za klanje životinja, obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla (NN 20/92;75/93). Podnosilac zahtjeva može započeti sa gradnjom objekta tek ukoliko je dobio pozitivno rješenje o udovoljavanju projektne dokumentacije veterinarsko-sanitarnim uvjetima.

Drugi dio postupanja nadležnog tijela odnosi na utvrđivanje uvjeta objekta na licu mjesta. Za pregled objekta osniva se Povjerenstvo koje utvrđuje na licu mjesta da li je objekt izgrađen sukladno odobrenoj projektnoj dokumentaciji i da li objekt udovoljava uvjetima propisanim u Pravilniku o uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za klanje životinja, obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla (NN 20/92, 75/93). Ukoliko objekt udovoljava uvjetima nadležno tijelo izdaje Rješenje kojim se određuje veterinarski kontrolni broj objekta, vrsta i kategorija objekta. Objekt se upisuje u Upisnik odobrenih objekata. koji vodi nadležno tijelo a popis odobrenih objekata objavljuje se u "Narodnim novinama".

e) sadašnji (i planirani) resursi (osoblje, proračun i oprema za inspekciju);

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva – Uprava za veterinarstvo

Uprava za veterinarstvo Ministarstva poljoprivrede i šumarstva trenutno se nalazi u fazi pripremanja reorganizacije i usklađivanja sa novonastalim potrebama. Detaljniji odgovor na ovo pitanje dan je u poglavlju 7. VII.

Ministarstvo zdravstva – Uprava za poslove sanitarne inspekcije

Broj županijskih sanitarnih inspektora u RH: 205 (Prema Zakonu o sanitarnoj inspekciji, predviđeno je na 15.000 stanovnika 1 inspektor, što znači da nedostaje još 95 inspektora). Sredstva za rad osiguravaju županije (plaće za inspektore i sredstva za uzimanje uzoraka namirnica, sredstva za opremu). Za 2003. godinu predviđeno je ukupno 3,158.500 kuna za ispitivanje namirnica, te 1,193.000 kuna za ispitivanje zdravstvene ispravnosti vode za piće. Visina sredstava za ovu namjenu ovisi o financijskim mogućnostima pojedinih županija, odnosno grada Zagreba.

Ministarstvo zdravstva je osiguralo 500.000 kn za potrebe županija koje nemaju vlastitih sredstava za ovu namjenu. Od opreme sanitarni inspektori najčešće raspolažu aparatima za određivanje slobodnog klora u pitkoj vodi, aparatima za mjerenje temperature rashladnih uređaja i priborom za uzimanje uzoraka namirnica i predmeta opće uporabe. Granična sanitarna inspekcija sukladno Zakonu o hrani ima nadležnost nadzora zdravstvene ispravnosti pri uvozu hrane neživotinjskog podrijetla.

POSTOJEĆE STANJE

32 djelatnika

Odsjek za sjeverozapadnu Hrvatsku

11 djelatnika

Odsjek za središnju i istočnu Hrvatsku

4 djelatnika

Odsjek za Istru i sjeverno Primorje

7 djelatnika

Odsjek za Dalmaciju

8 djelatnika

BUDUĆE STANJE

40 djelatnika

Odsjek za sjeverozapadnu Hrvatsku

15 djelatnika

Odsjek za središnju i istočnu Hrvatsku

7 djelatnika

Odsjek za Istru i sjeverno Primorje

9 djelatnika

Odsjek za Dalmaciju

10 djelatnika

Koordinacija rada inspektora uspostavljena je na način da se iz Ministarstva zdravstva, sjedišta načelnika Odjela granične sanitarne inspekcije, upućuju svim inspektorima naputci o postupanju po svakom pojedinom pitanju i relevantne obavijesti. Za svaki od četiri Odsjeka imenovan je voditelj koji neposredno organizira i usmjerava rad inspektora u Odsjeku. Povratne informacije načelnik Odjela dobiva putem redovitih i ciljanih izvješća o obavljenom radu.

f) sadašnja (i planirana) učestalost kontrola; planiranje inspekcijskih aktivnosti;

Inspekcijske aktivnosti, sadašnji i planirani sustav djelovanja veterinarske inspekcije prikazan je u poglavlju 7. VII.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo provodi minimalni godišnji program uzorkovanja namirnica i predmeta opće uporabe. Frekvencija uzimanja uzoraka vode za piće je propisana Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (NN 46/94), a bazira se na količini isporučene vode na dan. Program minimalnog godišnjeg uzorkovanja namirnica se bazira na 5 uzoraka na 1000 stanovnika godišnje. Programom se općenito razrađuje i način izbora vrsta uzoraka i predlažu parametri analiza. Na temelju ovog Programa županijski uredi državne uprave trebaju izraditi svoje detaljizirane planove, a financijska sredstva se trebaju osigurati iz županijskog proračuna. U izvršenju programa često (za većinu županija) postoje problemi čiji je uzrok uglavnom financijske prirode. Osim uzorkovanja namirnica, županijski uredi planiraju i ostale aktivnosti vezane uz kontrolu i inspekciju objekata proizvodnje i prometa namirnicama, njihovog higijenskog stanja, higijene zaposlenog osoblja, te kontrolu zdravstvene ispravnosti namirnica.

U srpnju 2003. usvojen je novi harmonizirani Zakon o hrani prema kojem će se u roku od dvije godine donijeti niz provedbenih propisa, između ostalog i propis o provođenju monitoringa hrane radi utvrđivanja razina nutrijenata, kontaminanata, aditiva i drugih sastojaka i tvari, a kojemu je cilj utvrđivanje unosa pojedinih sastojaka ili tvari u organizam, te procjena ugroženosti stanovništva. Planiranje inspekcijskih aktivnosti je na Ministarstvu zdravstva i Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva, uz koordinaciju Agencije za hranu.

g) sadašnji (i planirani) postupci za poticanje razvoja vodiča za dobru higijensku praksu i za procjenu tih vodiča;

Zakonom o hrani u sklopu poslova Agencije za hranu planirana je njezina aktivnost na izradi vodiča za dobru proizvođačku praksu, izradi vodiča za dobru laboratorijsku praksu kao i vodiča za primjenu HACCP sustava. Vodiči će se izrađivati u suradnji sa subjektima koji posluju s hranom i hranom za životinje i predstavnicima drugih zainteresiranih strana (odgovarajuća tijela i udruge potrošača).

h) procjena kontrolnih službi (postojeći ili planirani sustav inspekcija);

Kontrola veterinarske službe od strane nadležnog tijela nad ostalim razinama kojim se osigurava usklađeni sustav u Republici Hrvatskoj organizirana je:

- kontrolom državne razine veterinarske inspekcije dva puta godišnje;
- kontrolom županijske veterinarske inspekcije četiri puta godišnje;
- lokalna razina – ovlašteni veterinarski inspektori.

Izvozne objekte kontroliraju veterinarske inspekcije zemalja EU, Kanade, SAD-a prema planiranom rasporedu inspeksijskih pregleda dostavljenih Upravi za veterinarstvo.

Stručni nadzor nad radom graničnih sanitarnih inspektora provodi Ministarstvo zdravstva, a upravni nadzor Ministarstvo pravosuđe, uprave i lokalne samouprave.

Nadzor nad radom županijskih sanitarnih inspektora provodi Uprava za sanitarnu inspekciju Ministarstva zdravstva putem uvida u donijeta rješenja, periodičnih i godišnjih izvješća i kroz upravni nadzor na terenu.

Prema Zakonu o hrani za provođenje inspeksijskog nadzora izrađuju se godišnji programi provođenja službene kontrole i godišnja izvješća o provedenim službenim kontrolama koje ovisno o nadležnosti izrađuju Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva odnosno Ministarstvo zdravstva, a odobrava Upravno vijeće Hrvatske agencije za hranu. U okviru poslova upravljanja rizikom Hrvatska agencija za hranu će koordinirati aktivnostima i poslovima koje provode i obavljaju Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Ministarstvo zdravstva vezanim uz inspeksijski nadzor zdravstvene ispravnosti hrane koje provode nadležne inspekcije.

i) rukovođenje reklamacijama za prehrambene proizvode, slučajevima trovanja prehrambenim proizvodima, izvršenje, sudske tužbe, žalbe;

Ovlaštenja nadležnog sanitarnog inspektora su zabraniti uvoz zdravstveno neispravne hrane i odrediti postupanje s takvom hranom. Inspektor može narediti povrat pošiljke isporučitelju ili narediti njezino uništenje. Rješenje nadležnog sanitarnog inspektora konačno je u upravnom postupku i može se pobijati samo tužbom Upravnom sudu.

U slučaju saznanja ili sumnje da se na tržištu nalazi zdravstveno neispravna hrana (bilo domaćeg, bilo inozemnog podrijetla), Ministarstvo zdravstva kao nadležno tijelo izdaje naredbu o povlačenju iste s tržišta. Ministarstvo zdravstva također sudjeluje u potvrđivanju ili odbacivanju rješenja županijskih sanitarnih inspektora utvrđujući pravilnu primjenu propisa, te ispravnost poduzimanja mjera, kao što su prijave prekršajnim sudovima, odnosno prijave državnom odvjetništvu. U slučajevima pojave trovanja hranom sanitarni inspektor zajedno sa epidemiologom nadležnog zavoda za javno zdravstvo izlazi u objekt za koji se sumnja da je izvor pojave zarazne bolesti, utvrđuje higijensko stanje objekta, uzima uzorke za analizu i naređuje zakonom predviđene mjere (zatvaranje objekta, uklanjanje sa radnih mjesta osobe za koje se posumnja da su nosioci zaraznih klica, provođenje dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije i

drugo). Po sakupljenim analizama sanitarni inspektor pokreće kazneni postupak protiv odgovorne osobe i vlasnika objekta.

Ovlaštenja nadležnog veterinarskog inspektora opisana su u poglavlju 7. VII.

j) Kontrola uvezenih prehrambenih proizvoda (postojeći i planirani sustav).

Hrana koja se uvozi u Republiku Hrvatsku radi stavljanja na tržište, mora udovoljavati odredbama propisa o hrani. Ukoliko postoji posebni međunarodni ugovor sklopljen između Republike Hrvatske i zemlje izvoznice, hrana koja se uvozi u Republiku Hrvatsku radi stavljanja na tržište mora udovoljavati uvjetima sadržanim u ugovoru. Pregled pošiljke radi utvrđivanja zdravstvene ispravnosti hrane obavlja na graničnim veterinarskim prijelazima granični veterinarski inspektor, a na drugim mjestima granični sanitarni inspektor.

Carinarnica, odnosno carinska ispostava, ne može obaviti carinski postupak carinjenja pošiljke hrane dok granični veterinarski inspektor, odnosno granični sanitarni inspektor, sukladno podjeli nadležnosti sadržanoj u Dodatku Zakona o hrani, ne utvrdi zdravstvenu ispravnost pošiljke i rješenjem odobri njezin uvoz. Pri uvozu hrane za koju je sukladno propisima o hrani (propisi o veterinarstvu) obvezatna međunarodna svjedodžba (certifikat) o zdravstvenoj ispravnosti, pošiljke mora pratiti propisana međunarodna svjedodžba (certifikat) o zdravstvenoj ispravnosti pošiljke ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno. Za hranu koja se uvozi mogu se temeljem dvostranih ili višestranih ugovora priznati međunarodne svjedodžbe (certifikati) o zdravstvenoj ispravnosti pošiljke, izdane od ovlaštenog tijela zemlje izvoznice.

Sustav kontrole uvezene hrane životinjskog podrijetla detaljnije je prikazan je u poglavlju 7. VII.

3. Molimo da primijenite slična pitanja u slučaju drugih struktura i postupaka (postojećih ili koje treba ustanoviti) koje se odnose na:

a) podnošenje prijava za nove prehrambene proizvode, uključujući GMO-e;

U Republici Hrvatskoj je u tijeku uspostava mehanizama kontrole GMO u hrani. Stoga se pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo osniva laboratorij za kvalitativne i kvantitativne analize GMO u hrani, a za što su osigurana i predviđena financijska sredstva od strane samog Zavoda i ministarstava (zdravstva, poljoprivrede i šumarstva, zaštite okoliša i prostornog uređenja).

Područje nove hrane je regulirano Zakonom o hrani a temeljeno je na načelima pristupa u EU sadržanim u:

- Uredbi (EZ) br. 258/97 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. siječnja 1997. o novoj hrani i sastojcima nove hrane
- Direktivi 2001/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. ožujka 2001. o namjernom puštanju u okoliš genetski modificiranih organizama.

Zakon prehrambene proizvode i sastojke prehrambenih proizvoda koji sadrže ili se sastoje od GMO, te koji su proizvedeni iz GMO, ali ne sadrže GMO svrstava u skupinu nove hrane (novel food). Osim uvjeta zdravstvene ispravnosti i posebnih uvjeta stavljanja na tržište, Zakon za takve proizvode, prije prvog stavljanja na tržište, zahtijeva posebno dopuštenje. Kao jedno od načela u Zakonu definirano je načelo predostrožnosti koje se posebice odnosi na novu hranu i hranu za životinje koja sadrži GMO. Također je zakonom definirano vođenje upisnika o izdanim dopuštenjima za stavljanje na tržište nove hrane i hrane za životinje koji vodi Ministarstvo zdravstva odnosno

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva ovisno o nadležnosti. Obvezno je označavanje GMO hrane, a zakonom se uvodi i obveza označavanja hrane za životinje koja sadrži GMO. Odredbe Zakona određuju da pored općih zahtijeva za deklariranje deklaracija mora sadržavati i dodatne posebne podatke, kako bi potrošači bili obaviješteni o svim obilježjima ili svojstvima hrane, po kojima nova hrana ili njezin sastojak više nije odgovarajući postojećoj hrani ili sastojku hrane. Deklaracija mora sadržavati podatke o izmijenjenim obilježjima ili svojstvima, kao i metodu pomoću koje je to obilježje ili svojstvo dobiveno. Zakonom je definirano da na deklaraciji mora biti vidljiva oznaka da se radi o hrani ili hrani za životinje koja sadrži ili se sastoji ili da potječe od GMO. Iz temeljnih odrednica zakona proizići će niz provedbenih propisa, kao preduvjet djelotvornog nadzora i sankcija prema prekršiteljima

b) tijelo za procjenu novih prehrambenih proizvoda, uključujući GMO-e;

Svako odobravanje nove hrane (novel food) uključujući i hranu odnosno hranu za životinje koja sadrži GMO podliježe znanstveno utemeljenoj procjeni rizika koju će vršiti znanstveni odbor (Odbor za novu hranu i hranu za životinje koja sadrži GMO) u Hrvatskoj agenciji za hranu.

c) Sustav brzog obavješćivanja o prehrambenim proizvodima i životinjskoj hrani (RASFF);

Republika Hrvatska nema uspostavljen sustav RASFF niti funkcionira redovna procedura razmjene obavijesti s državama članicama EU. U nekoliko je slučajeva, međutim, nadležno tijelo u Republici Hrvatskoj primilo obavijest o zdravstveno neispravnoj hrani koja je iz neke zemlje članice izvezena u Republiku Hrvatsku.

Projektom «Jačanje sposobnosti Granične sanitarne inspekcije i kontrole hrane» predviđeno je uključivanje Granične sanitarne inspekcije u RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) i uspostavljanje CID-a (Central Information Desk).

Zakonom o hrani predviđena je uspostava centralnog sustava brzog uzbunjivanja u Agenciji za hranu. Agencija će primati i proslijeđivati sve informacije povezane s opasnostima u hrani i uspostaviti centralni informacijski sustav za razmjenu podataka s drugim institucijama koje sudjeluju u procjeni i upravljanju rizikom u Republici Hrvatskoj te s relevantnim institucijama u inozemstvu.

d) odobravanje postrojenja za radijaciju, ako postoje;

Prema Pravilniku o uvjetima konzerviranja namirnica i predmeta opće uporabe ionizirajućim zračenjem (NN 46/94) Ministarstvo zdravstva izdaje ovlaštenja za pravne osobe za poslove ozračivanja namirnica i predmeta opće uporabe.

e) bilo koji drugi postupak za odobravanje/ovlašćivanje kako je predviđeno zakonodavstvom EU-a.

Temeljem Zakona o hrani donijet će se provedbeni propisi koji će biti usklađeni s EU legislativom te će biti u njih ugrađene odredbe relevantnih EU propisa koje se odnose novu hranu, hranu koja sadrži GMO i RASFF.

IV. NEUSKLAĐENA PODRUČJA

A. Mjere koje imaju jednak učinak kvantitativnim restrikcijama

1. Postoje li zakonske mjere, propisi ili upravne odredbe usvojene na državnoj ili lokalnoj razini o proizvodnji, distribuciji i marketingu prehrambenih i industrijskih proizvoda:

a) Koje se odnose na cijenu takvih proizvoda (npr. utvrđivanje cijena iznad ili ispod kojih je uvoz ili marketing proizvoda zabranjeno ili ograničeno, određivanje marži dobiti ili drugih komponenti cijene, i sl.)?

U Republici Hrvatskoj ne postoje zakonske mjere, propisi ili upravne odredbe koje se odnose na cijenu proizvoda.

b) Koje zahtijevaju uvozne dozvole ili odobrenja za uvezenu robu (npr. dozvola za uvoz automobila)?

Uvozne dozvole su potrebne za robe podrijetlom iz zemalja koje nisu članice WTO-a i to samo za neke robe iz sljedećih tarifnih oznaka: CN code 3102 - Mineral or chemical fertilisers; 7214 Other bars and rods of iron or non-alloy steel 7304 - Tubes, pipes and hollow profiles, seamless of iron or steel; 7306 - Other tubes, pipes and hollow profiles of iron or steel; 7314 Cloth, grill, netting and fencing of iron or steel wire.

c) Koje uvjetuju pristup domaćem tržištu postojanjem zastupnika ili predstavnika na teritoriju Hrvatske (npr. zakonodavstvo koje određuje da je prodaja određene robe u Hrvatskoj podložna odobrenju koje može dobiti samo osoba osnovana u Hrvatskoj)?

U Republici Hrvatskoj ne postoje zakonske mjere, propisi ili upravne odredbe za proizvode koje uvjetuju pristup domaćem tržištu postojanjem zastupnika ili predstavnika na teritoriju Hrvatske.

d) Koje obvezuju uvoznike da imaju skladišne prostore na teritoriju Hrvatske (npr. zakonodavstvo koje se primjenjuje samo na uvezenu robu koje zahtijeva da ta uvezena roba bude uskladištena određeno vrijeme prije nego što bude stavljena na tržište)?

Tvrtke koje obavljaju promet naftnim derivatima dužne su raspolagati odgovarajućim skladišnim prostorom za te derivate. Ova se obveza jednako odnosi na uvoznike kao i na domaće veletrgovce.

e) Koje postavljaju uvjete za marketing uvezenih proizvoda (koji se posebno odnose na oblik, veličinu, težinu, sastav, prezentaciju, identifikaciju i pakovanje) različite od onih koji su postavljeni za domaće proizvode ili koji zahtijevaju ili potiču korištenje određene vrste pakovanja (oblik, veličina, sastav) za stavljanje na tržište određenog proizvoda, bilo domaćeg ili uvezenog (npr. zahtjev da se neka roba može prodavati samo u pakovanju posebnog oblika)?

Ne postoje.

f) Koje potiču ili ovlašćuju kupovanje (od strane pojedinaca ili javnih tijela) samo domaćih proizvoda ili daju prednost kupovini takvih proizvoda u promidžbenim kampanjama (npr. promotivne aktivnosti uz sudjelovanje javnih vlasti koje se odnose samo na robu proizvedenu od hrvatskih proizvođača ili iz hrvatskih sirovina)?

Hrvatska gospodarska komora organizira promidžbene aktivnosti u vezi s promidžbom hrvatskih proizvoda pod nazivom "Kupujte hrvatsko" i "Izvorno hrvatsko", ali se u njima onima koji kupuju hrvatske proizvode ne daje nikakva povlastica ili prednost.

g) Koje jedino uvezenim proizvodima, u cijelosti ili djelomično, isključuju mogućnost korištenja domaćih postrojenja ili opreme ili koji rezerviraju korištenje takvih postrojenja ili opreme, u cijelosti ili djelomično, samo za domaće proizvode?

U Republici Hrvatskoj ne postoje mjere koje jedino uvezenim proizvodima, u cijelosti ili djelomično, isključuju mogućnost korištenja domaćih postrojenja ili opreme ili koji rezerviraju korištenje takvih postrojenja ili opreme, u cijelosti ili djelomično, samo za domaće proizvode.

h) Koje uvezene proizvode podvrgavaju kontrolama, osim onih koji proizlaze iz postupaka carinjenja, koje se ne provode na domaćim proizvodima (npr. veterinarskim, sanitarnim, fitosanitarnim ili drugim kontrolama)?

Potpuno iste mjere provode se kod uvoznih i domaćih proizvoda.

i) Koje samo trgovcima koji imaju dozvolu za proizvodnju ili dozvolu za prodaju na veliko omogućuju da uvoze određenu robu (npr. sustav davanja dozvola za proizvodnju i prodaju na veliko određene robe, koji omogućuje samo posjedniku dozvole da uvozi tu robu)?

U Republici Hrvatskoj ne postoje mjere koje bi samo trgovcima koji imaju dozvolu za proizvodnju ili dozvolu za prodaju na veliko omogućavale da uvoze određenu robu.

j) Koje stvaraju monopole na prodaju određene robe (npr. duhanskih proizvoda, alkoholnih pića, i sl.)?

U Republici Hrvatskoj ne postoje mjere koje stvaraju monopole na prodaju određene robe .

k) Koje rezerviraju određene zaštićene nazive samo za domaće proizvode i, ako je to tako, pod kojim uvjetima (npr. pravila kojima se rezervira korištenje opisa "planinski" za proizvode proizvedene u Hrvatskoj od hrvatskih sirovina)?

U Republici Hrvatskoj ne postoje mjere koje rezerviraju određene zaštićene nazive samo za domaće proizvode.

2. Imate li kakve informacije, pa makar i nepotpune, na osnovi kojih bi se moglo procijeniti koliko su puta vaše vlasti intervenirale kako bi zabranile prodaju proizvoda ili povukle proizvode s tržišta tijekom 2001. i 2002. iz bilo kojeg razloga, npr. zbog rizika po zdravlje, nepotpunih etiketa na proizvodima, neadekvatnog informiranja potrošača, nepoštivanja obvezujućih normi, i sl.?

Inspektori Državnog inspektorata su u 2001. godini trajno zabranili prodaju proizvoda , odnosno naredili povlačenje proizvoda s tržišta 295 puta. U 360 slučajeva su naredili stavljanje proizvoda izvan tržišta zbog nepotpunih etiketa na proizvodima, a 430 puta zbog neadekvatnog informiranja potrošača (nedostajale su upute za uporabu proizvoda te isprave koje prate tehnički složene proizvode).

U 2002. godini inspektori Državnog inspektorata 240 puta su trajno zabranili prodaju proizvoda , odnosno naredili povlačenje proizvoda s tržišta. U 760 slučajeva su naredili stavljanje proizvoda izvan tržišta zbog nepotpunih etiketa na proizvodima, a 450 puta zbog neadekvatnog informiranja potrošača.

Napominjemo, da su u slučajevima, kad se radilo o intervenciji zbog nepotpunih etiketa na proizvodima odnosno neadekvatnog informiranja potrošača, trgovci otklanjali utvrđene nedostatke , pa nije bilo razloga za trajno povlačenje proizvoda sa tržišta.

Prikaz broja mikrobiološki ispitanih namirnica, broj i postotak neispravnih uzoraka za 1997.-2001. godinu

Godina	DOMAĆA PROIZVODNJA			UVOZ			SVEUKUPNO		
	Ukupno	Ne odgovara	%	Ukupno	Ne odgovara	%	Ukupno	Ne odgovara	%
1997	33624	3113	9.26	12402	314	2.53	46026	3427	7.44
1998	34389	3669	10.67	11136	296	2.66	45525	3965	8.71
1999	35405	2830	7.99	11417	186	1.63	46822	3260	6.96
2000	35241	2543	7.22	8614	706	8.20	43855	3249	7.41
2001	39453	3501	8.87	10936	884	8.08	50389	4385	8.70

Prikaz broja kemijski ispitanih namirnica, broj i postotak neispravnih uzoraka za 1997.-2001. Godinu.

Godina	DOMAĆA PROIZVODNJA			UVOZ			SVEUKUPNO		
	Ukupno	Ne odgovara	%	Ukupno	Ne odgovara	%	Ukupno	Ne odgovara	%

1997	12382	755	6.10	16206	645	4.00	28588	1400	4.90
1998	13763	651	4.73	14667	525	3.58	28430	1176	4.14
1999	11636	512	4.40	14351	501	3.49	25987	1013	3.90
2000	16367	817	4.99	12242	268	2.19	28609	1085	3.79
2001	14668	1092	7.44	16952	843	4.97	31620	1935	6.12

3. Koja se općenita pravila primjenjuju u Hrvatskoj na neprehrambene proizvode? Na primjer, je li dozvoljeno stavljanje na tržište proizvoda čija je etiketa i uputa za upotrebu na stranom jeziku? Koje se podaci moraju navesti na etiketi bilo kojeg industrijskog proizvoda namijenjenog prodaji potrošačima?

Prema članku 7. Zakona o normizaciji ("Narodne novine" broj 55/96) proizvodi moraju biti popraćeni odgovarajućim ispravama, tehničkim uputama ili uputama za uporabu i jamčevnim listovima. Također se propisuju oznake, podaci o proizvodu, deklariranje i pakiranje. Isprave, tehničke upute, upute za uporabu, jamčevni listovi i deklaracije moraju biti na hrvatskom jeziku i na latiničnom pismu.

Deklaracija mora sadržavati najmanje ove podatke: naziv proizvoda, tip proizvoda, ime i adresu proizvođača i /ili uvoznika.

Zakonom o mjeriteljskoj djelatnosti («Narodne novine» br. 11/94) i Pravilnikom o mjeriteljskim zahtjevima za pakovine («Narodne novine» br. 23/97) definirana je veličina oznaka i propisane su mjerne jedinice kojima se navodi nazivna količina punjenja.

Zakonom o zaštiti potrošača utvrđena su općenita pravila o deklariranju proizvoda koja se primjenjuju na neprehrambene proizvode kako slijedi:

Deklaracija je obvezna za svaki proizvod i mora sadržavati najmanje sljedeće podatke:

- proizvođački naziv proizvoda, ime pod kojim se proizvod prodaje,
- tip i model proizvoda te oznaku mjere proizvoda, ako je to bitno obilježje proizvoda,
- datum proizvodnje i rok uporabe, ukoliko je to propisano,
- naziv i sjedište (punu adresu) proizvođača, a za uvozne proizvode i naziv i sjedište (punu adresu) uvoznika te zemlje podrijetla,
- upozorenje o mogućoj opasnosti pri uporabi, ako takva opasnost postoji,
- izjavu proizvođača o postojanju preoblikovanih svojstava proizvoda i organizama, sastojaka dijelova i dodataka te o kakvim se preoblikovanjima radi, ukoliko takva preoblikovana svojstva postoje, u skladu s posebnim propisima,
- izjavu proizvođača o sukladnosti proizvoda s propisanim uvjetima, ako ti uvjeti postoje.

Svi podaci iz deklaracije moraju biti istiniti, jasni, vidljivi i čitljivi te napisani hrvatskim jezikom i latiničnim pismom, što ne isključuje mogućnost uporabe i drugih jezika i znakova lako razumljivih kupcu. Uz etiketu i uputu za upotrebu na stranom jeziku obvezno treba stajati prijevod istoga na hrvatski jezik.

B. Povrat nezakonito iznesenih kulturnih dobara

1. Imate li zakonodavstvo koje propisuje povrat kulturnih dobara nezakonito iznesenih s teritorija zemlje članice?

U Republici Hrvatskoj pitanje povrata nezakonito odnesenih kulturnih predmeta drugim državama uređeno je Konvencijom o mjerama zabrane i sprječavanja nedozvoljenog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva kulturnih dobara, Pariz, 14. studenoga 1970. (NN Međunarodni ugovori 12/93) i UNIDROIT-ovom Konvencijom o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima (NN Međunarodni ugovori 5/2000), te posebno za države članice Europske unije novim Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara iz rujna 2003. godine. Za slučaj ratnog sukoba ova pitanja su uređena Konvencijom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba i Protokolom u vezi sa zabranom izvoza kulturnih dobara s okupiranih teritorija, Haag, 14. svibnja 1954. godine (NN Međunarodni ugovori 12/93;6/02).

Države članice Europske unije, koje su potpisale i ratificirale ove Konvencije mogu prema njihovim odredbama u Republici Hrvatskoj ostvariti povrat kulturnih predmeta nezakonito odnesenih iz njihova teritorija odnosno prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, koji je usklađen sa Direktivom 93/7/EEZ iz 1993. godine o povratu kulturnih predmeta nezakonito odnesenih iz teritorija država članica.

2. Koje su pravne odredbe koje osiguravaju povrat kulturnih dobara, prije ili nakon njihovog nezakonitog iznošenja s teritorija Hrvatske?

Odredbom članka 18. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99) propisano je da za nepokretno i pokretno kulturno dobro mora biti utvrđen vlasnik. Ako kulturno dobro nema vlasnika ili se on ne može utvrditi ili je nepoznat ili kulturno dobro ostane bez vlasnika, vlasnikom postaje Republika Hrvatska.

Dobro za koje se predmnijeva da ima svojstva kulturnoga dobra, a nalazi se ili se nađe u zemlji, moru ili vodi, vlasništvo je Republike Hrvatske, te se na njega primjenjuju propisi o blagu, sukladno članku 19. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Člankom 140. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01) uređen je nalaz blaga, te je propisano da Republika Hrvatska postaje vlasnikom nađenoga blaga, novaca, dragocjenosti i drugih stvari od vrijednosti i općega kulturnog interesa, koje su bile skrivene tako dugo da se više ne može utvrditi tko je vlasnik. Republika Hrvatska može zahtijevati predaju takvih stvari od nalaznika, ukoliko on nije bez odgode prijavio nalaz blaga.

Pravo vlasništva na kulturnom dobru upisuje se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, javnu knjigu, koja se vodi pri Ministarstvu kulture, sukladno članku 14. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Povrat kulturnih dobara prije njihovog nezakonitog odnošenja iz teritorija Republike Hrvatske ostvaruje se na temelju vlasničkog zahtjeva za povratom stvari sukladno članku 161. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima. Ova zakonska odredba propisuje da vlasnik ima pravo zahtijevati od osobe koja posjeduje njegovu stvar da mu ona preda svoj posjed te stvari.

Nakon nezakonitog odnošenja kulturnog dobra iz teritorija Republike Hrvatske, primjenjuju se odredbe članaka 7. i 13. Konvencije o mjerama zabrane i sprječavanja nedozvoljenog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva kulturnih dobara, te članci 1. do 8. UNIDROIT-ove Konvencije o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima. Za slučaj ratnog sukoba posebno je člankom 4. Konvencije za zaštitu kulturnih dobara za slučaj oružanog sukoba uređeno pitanje poštovanja kulturnih dobara, te zaštita od krađe, pljačke ili otuđenja kulturnih dobara, te je člankom 18. Pravilnika o

izvršavanju Konvencije za zaštitu kulturnih dobara obvezana država ostavoprimac na povrat kulturnih dobara koja su izvezena u inozemstvo. Primjenom navedenih odredbi Republika Hrvatska može zatražiti povrat kulturnih dobara odnesenih sa njezinog teritorija.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara posebno uređuje pitanje povrata kulturnih predmeta nezakonito iznesenih iz država članica Europske unije. Države članice Europske unije mogu u postupku propisanom ovim Zakonom zatražiti povrat kulturnih predmeta nezakonito odnesenih s njihova teritorija, ukoliko se oni nalaze na području Republike Hrvatske, a radi se o predmetima:

1. koji su prije ili nakon nezakonitog odnošenja s teritorija države članice Europske unije zaštićeni kao nacionalno blago koje ima umjetničku, povijesnu ili arheološku vrijednost prema njihovom nacionalnom zakonodavstvu ili su takvima utvrđeni u njihovom administrativnom postupku, sukladno članku 36. Ugovora o osnivanju Europske zajednice,
2. koji pripadaju u jednu od grupa predmeta navedenih u pravilniku iz stavka 2. ovoga članka, ili čine sastavni dio javnih zbirki navedenih u inventaru zbirki muzeja, arhiva i/ili knjižnica. Pod javnom zbirkom u smislu ove odredbe smatraju se sakralne zbirke i zbirke koje su imovina države članice Europske unije, odnosno lokalne ili područne jedinice vlasti države članice Europske unije, ili javne institucije sa sjedištem u državi članici Europske unije, te predstavljaju njezinu imovinu, ili je ta institucija značajno financirana od strane države članice Europske unije odnosno lokalne ili područne jedinice vlasti. Popis grupe predmeta koji se mogu smatrati nacionalnim blagom utvrđuje ministar kulture pravilnikom, sukladno Direktivi 93/7/EEZ iz 1993. godine o povratu kulturnih predmeta nezakonito odnesenih iz teritorija država članica.

Postupak povrata kulturnih predmeta koji su nezakonito odneseni s teritorija države članice Europske unije može pokrenuti država članica EU pred nadležnim sudom u Republici Hrvatskoj protiv posjednika odnosno drugog imatelja kulturnog predmeta. Zahtjevu za pokretanje postupka mora biti priložena isprava sa opisom predmeta na koji se zahtjev odnosi i izjava da je taj kulturni predmet zaštićen prema nacionalnom zakonodavstvu, te izjava nadležnih vlasti države članice Europske unije da je kulturni predmet nezakonito odnesen sa njezinog teritorija na dan 1. siječnja 1993. godine ili nakon toga.

Ovaj postupak može se pokrenuti u roku od godine dana od kada je država članica Europske unije saznala za mjesto na kojemu se kulturni predmet nalazi i identitet njegova posjednika odnosno drugog imatelja, a najdulje u roku od 30 godina od kada je kulturni predmet nezakonito odnesen iz države članice.

U slučaju kada kulturni predmet čini dio javne zbirke u smislu odredbi ovoga Zakona, ili je u pitanju sakralni predmet pod posebnom zaštitom nacionalnog zakonodavstva, za pokretanje postupka propisan je rok od 75 godina, osim za one države članice u kojima je propisan drugi rok za pokretanje takvih postupaka ili je rok utvrđen dvostranim ugovorima. Postupak povrata kulturnoga predmeta ne može se pokrenuti ako odnošenje kulturnog predmeta sa teritorija države članice Europske unije nije više nezakonito u trenutku kada bi se postupak trebao pokrenuti.

Nadležni sud u Republici Hrvatskoj, kojem je upućen zahtjev, naredit će povrat kulturnoga predmeta ukoliko utvrdi da se radi o kulturnom predmetu u smislu ovoga Zakona, te da je taj kulturni predmet na nezakoniti način odnesen sa teritorija države članice Europske unije kršenjem njezinih propisa o zaštiti nacionalnog blaga ili drugih propisa, ili ako kulturni predmeti nisu vraćene po isteku roka zakonitog privremenog iznošenja ili kršenjem propisa kojima se uređuje takvo privremeno iznošenje.

Nadležni sud u Republici Hrvatskoj koji naredi povrat kulturnoga predmeta, dosudit će posjedniku odnosno drugom imatelju naknadu koju smatra pravičnom prema okolnostima slučaja, na teret države članice Europske unije koja je zatražila povrat, ukoliko je posjednik odnosno drugi imatelj postupao s dužnom pažnjom pri stjecanju kulturnog predmeta. U pogledu tereta dokaza primjenjuju se propisi Republike Hrvatske. Posjednik odnosno drugi imatelj ostvaruje isplatu naknade nakon što je državi članici Europske unije predan traženi kulturni predmet.

Troškove provedbe odluke o povratu kulturnoga predmeta, snosi država članica Europske unije koja je zatražila povrat. Plaćanje pravične naknade i troškova ne utječe na pravo države članice Europske unije da od odgovorne osobe koja je nezakonito odnijela kulturni predmet, sudskim putem zatraži isplatu navedene naknade i troškova. U pogledu vlasništva kulturnoga predmeta koje je predano državi članici Europske unije primjenjuju se njezini propisi.

Ovim Zakonom propisano je također da su nadležna tijela u Republici Hrvatskoj (Konzervatorski odjeli Ministarstva kulture i Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu), dužna surađivati sa državama članicama Europske unije, te poduzimati radnje radi pronalaženja nezakonito odnesenog kulturnog predmeta, fizičkog očuvanja kulturnog predmeta, kao i mjere kojima se sprječavanja izbjegavanje povrata kulturnog predmeta.

Kazneni zakon (NN 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01) propisuje u članku 325. kazneno djelo oštećenja, uništenja i nedozvoljenog izvoza kulturnog ili prirodnog dobra.

3. Ako takvo zakonodavstvo postoji, koje kategorije kulturnih dobara pokriva?

Člancima 7., 8. i 9. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara definirana je kategorija nepokretnih, pokretnih i nematerijalnih kulturnih dobara, te posebno odredbom članka 1. Konvencije o mjerama zabrane i sprječavanja nedozvoljenog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva kulturnih dobara, te člankom 2. UNIDROIT-ove Konvencije o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima. Posebno za slučaj oružanog sukoba vrijedi definicija određena člankom 1. Konvencije o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba.

Zaštitom od nezakonitog odnošenja obuhvaćena je kategorija pokretnih kulturnih dobara te pripadnosti nepokretnih kulturnih dobara, koje se od njih mogu fizički odvojiti te odnijeti.

Odredbom članka 8. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara obuhvaćena su pokretna kulturna dobra kako slijedi:

- zbirka predmeta u muzejima, galerijama, knjižnicama i drugim ustanovama, kao i u drugim pravnim osobama te državnim i upravnim tijelima uključujući i kod fizičkih osoba,
- crkveni inventar i predmeti,
- arhivska građa, zapisi, dokumenti, pisma i rukopisi,
- filmovi,
- arheološki nalazi,
- antologijska djela likovnih i primijenjenih umjetnosti i dizajna,
- etnografski predmeti,
- stare i rijetke knjige, novac, vrijednosni papiri, poštanske marke i druge tiskovine,
- dokumentacija o kulturnim dobrima,
- kazališni rekviziti, skice, kostimi i sl.,

- uporabni predmeti (namještaj, odjeća, oružje i sl.) prometna i prijevozna sredstva i uređaji, predmeti koji su značajna svjedočanstva razvitka znanosti i tehnologije.

U smislu članka 1. Konvencije o mjerama zabrane i sprječavanja nedozvoljenog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva kulturnih dobara, kulturnim dobrima smatraju se:

- rijetke zbirke i primjerci faune, flore, mineralogije i anatomije; predmeti paleontološke vrijednosti;
- dobra koja se odnose na povijest uključujući povijest znanosti i tehnologije, vojnu i socijalnu povijest, te na život državnika, mislilaca, znanstvenika i umjetnika nacionalne važnosti i na važne nacionalne događaje;
- arheološki nalazi (redoviti i potajni) i arheološka otkrića;
- dijelovi rastavljenih umjetničkih ili povijesnih spomenika i arheoloških nalazišta;
- stari vrijedni predmeti, stariji od sto godina, kao natpisi, kovani novac i pečati;
- etnološki materijal;
- dobra od umjetničkog interesa, kao: (i) slike, platna i crteži rađeni samo rukom na svakoj osnovi i od svakog materijala (osim industrijskih crteža i tvorničkih predmeta ukrašenih rukom); (ii) originalna kiparska djela od svakog materijala, (iii) originalne grafike, otisci i litografije; (iv) originalne umjetničke skupine i montaže od svakog materijala;
- rijetki rukopisi i inkunabule, stare knjige, dokumenti i publikacije (povijesne, umjetničke, znanstvene, književne itd.), pojedinačno ili u zbirkama;
- poštanske, taksene i druge slične marke, pojedinačne ili u zbirkama;
- arhivi, uključujući i fonografske, fotografske i kinematografske;
- predmeti pokućstva stariji od sto godina i stara glazbala.

U smislu članka 2. UNIDROIT-ove Konvencije o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima, kulturnim dobrima smatraju se oni predmeti koji su na vjerskoj ili svjetovnoj osnovi važni za arheologiju, pretpovijest, povijest, književnost, umjetnost ili znanost, a pripadaju jednoj od skupina popisanih u Dodatku ove Konvencije.

U smislu članka 1. Konvencije o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba smatraju se:

a) pokretna ili nepokretna dobra od velike važnosti za baštinu naroda, kao što su spomenici arhitekture, umjetnički ili povijesni spomenici, bilo vjerski ili svjetovni; arheološki lokaliteti; skupovi građevina koji su kao cjeline povijesno ili umjetnički zanimljivi; umjetnička djela; rukopisi, knjige i drugi umjetnički, povijesno ili arheološki zanimljivi predmeti; znanstvene zbirke i važne zbirke knjiga, arhivskog gradiva ili reprodukcija gore definiranih dobara.

4. Postoji li sustav dozvola, odobrenja i sl. za izvoz i uvoz kulturnih dobara?

U Republici Hrvatskoj detaljno je uređen postupak izdavanja odobrenja za iznošenje ili uvoz kulturnih dobara.

Člankom 67. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara propisano je da se kulturna dobra, kao i sva dobra pod preventivnom zaštitom ne mogu iznositi u inozemstvo. Iznimno je člankom 68. Zakona dopušteno da se kulturno dobro može privremeno iznijeti iz Republike Hrvatske u inozemstvo radi izlaganja, ekspertiza, obavljanja radova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ili drugih opravdanih razloga uz odobrenje nadležnog tijela, Konzervatorskog odjela Ministarstva kulture ili za područje Grada Zagreba, Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu.

Nadležno tijelo vodi evidenciju zahtjeva i danih odobrenja za iznošenje kulturnih dobara, te provjerava je li kulturno dobro vraćeno u zemlju u roku utvrđenom u rješenju kojim se daje odobrenje za iznošenje.

Postupak iznošenja kulturnih dobara iz Republike Hrvatske detaljno je uređen Pravilnikom o uvjetima za davanje odobrenja radi iznošenja kulturnih dobara iz Republike Hrvatske («Narodne novine», br. 104/02), čiji je sastavni dio obrazac zahtjeva za odobrenje iznošenja kulturnoga dobra/umjetnine iz Republike Hrvatske, koji je sukladan obrascu propisanom Uredbom Komisije (EEZ) br. 752/93 od 30. ožujka 1993. kojom se utvrđuju odredbe za provedbu Uredbe Vijeća EEZ broj 3911/92 od 9. prosinca 1992. godine o izvozu kulturnih dobara (Službeni list broj L 007, 1/03/1993, str. 0024-0032).

Kulturna dobra mogu se uvoziti i unositi u Republiku Hrvatsku uz odobrenje zemlje iz koje uvoze ili unose. Uvoznik kulturnog dobra, ili osoba koja unosi kulturno dobro, dužna je bez odgađanja prijaviti kulturno dobro nadležnom tijelu, koje je prethodno navedeno (članak 70. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara).

5. Koja je središnje tijelo, ako postoji, odgovorno za poslove izvoza kulturnih dobara i osiguravanja povrata kulturnih dobara?

Odobrenje za iznošenje kulturnih dobara daje nadležni Konzervatorski odjel Ministarstva kulture na čijem se području kulturno dobro nalazi, a za područje Grada Zagreba Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu, sukladno članku 6. stavku 9. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Ova tijela kontroliraju i povrat kulturnih dobara.

Postupak za povrat kulturnih dobara koja su nezakonito odnesena iz Republike Hrvatske u drugu državu provodi Ministarstvo vanjskih poslova i Ministarstvo unutarnjih poslova, u suradnji s INTERPOL-om. Nadležni sud u Republici Hrvatskoj odlučuje o zahtjevu države članice EU o povratu kulturnog predmeta nezakonito odnesenog iz njezinog područja, sukladno Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

6. Imate li ikakve planove o izmjeni postojećeg zakonodavstva? Molimo da navedete podatke i vremenski raspored.

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara u rujnu 2003. godine provedeno je usklađivanje postojećeg zakonodavstva sa propisima EU u ovom području. Provedbeni propisi, pravilnici, donijet će se temeljem ovoga Zakona u narednih šest mjeseci, čime će biti u potpunosti obavljena promjena zakonodavstva u području zaštite kulturnih dobara.

C. Kontrola nabave i posjedovanja oružja

1. Imate li zakonodavstvo koje propisuje kontrolu nabave i posjedovanja oružja?

U Republici Hrvatskoj od 30. 10. 1992. g. na snazi je Zakon o oružju (NN 69/92., 26/93., 43/93., 29/94., 108/95., 20/97., 27/99., 12/01. 19/02.), kojim su propisani uvjeti kontrole stjecanja i posjedovanja oružja.

2. Da li postoji zakonodavstvo koje propisuje kategorije vatrenog oružja čija je nabava i posjedovanje od strane privatnih osoba ili zabranjena ili podložna odobrenju ili prijavi?

Zakonom o oružju oružje je podijeljeno u tri kategorije s obzirom na to da li se može nabaviti bez odobrenja, temeljem odobrenja i zabranjeno vatreno oružje čije je stjecanje i posjedovanje privatnim osobama zabranjeno.

3. Ako je zakonodavstvo na snazi :

a) Koje kategorije vatrenog oružja pokriva?

Zakonom o oružju pokrivene su sljedeće vrste oružja:

1. Zračno, plinsko, oružje za signalizaciju, samostreli sa silom natega manjom od 45kg (100 funti), sprejevi koji raspršuju neškodljive nadražljive tvari, naprave namijenjene spašavanju, naprave za ubijanje stoke, i druge slične naprave namijenjene za industrijske ili tehničke svrhe, oružja koja se drže kao suveniri i reprodukcije oružja koje služe u dekorativne svrhe iz kojih se ne može ispaljivati streljivo ili ih se ne može preinačiti za ispaljivanje streljiva, imitacije oružja i predmeti namijenjeni igri iz kojih se može ispaljivati streljiva koja ne postižu veću kinetičku energiju od 0,5 džula, čepovi koji uzrokuju prasak, podvodne puške i drugi predmeti koji snagom opruge, napete gume ili stlačenog plina izbacuju osti ili harpun koji su isključivo namijenjeni ribolovu (podvodno oružje) koje se nabavlja bez prijave ili odobrenja;
2. Kratko i dugo vatreno oružje te poluautomatsko oružje s kapacitetom spremnika do 5 naboja, koje se nabavlja temeljem odobrenja;
3. Automatsko oružje, dugo poluautomatsko oružje sa kapacitetom spremnika većim od 5 naboja, sve vrste oružja s integralnim prigušivačem, prigušivači namijenjeni oružju, dijelovi za prigušivače, oružje koje je namijenjeno izbacivanju eksplozivnih projektila, oružje koje ima oblik predmeta druge namjene, tako da po svome vanjskom izgledu nije prepoznatljivo kao oružje, hladno oružje, rasprskavajuće oružje, streljivo čija je osnovna namjena probijanje oklopa, streljivo s eksplozivnim, zapaljivim ili otrovnim projektilima, streljivo za koje nije dobiveno odobrenje za stavljanje u promet prema odredbama Zakona o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu.

b) Koji uvjeti trebaju biti ispunjeni kako bi se dobilo odobrenje?

Da bi se dobilo odobrenje za nabavu oružja, osoba mora ispunjavati sljedeće uvjete:

1. da je navršila 21 godinu života;
2. da nije osuđena za kazneno djelo protiv Republike Hrvatske, za kazneno djelo protiv života i tijela ili protiv imovine kao i za druga kaznena djela s elementom nasilja, koristoljublja ili niskih pobuda ili ako je za takvo kazneno djelo pokrenut postupak;
3. da nije kažnjena za prekršaj, odnosno da se ne vodi postupak za prekršaj koji ukazuje da bi oružje moglo biti zlouporabljeno;
4. da ne postoje druge okolnosti koje ukazuju da bi oružje moglo biti zlouporabljeno, a osobito: češće i prekomjerno uživanje alkohola, teže poremećeni obiteljski odnosi, susjedski odnosi ili odnosi na radnom mjestu, disciplinske povrede propisa o lovstvu ili športskom streljaštvu i sl.,
5. da ima opravdani razlog za nabavu oružja;
6. da je na zdravstvenom pregledu utvrđeno da je zdravstveno sposobna za držanje ili držanje i nošenje oružja;
7. da raspolaže tehničkim znanjem za pravilnu uporabu oružja i da poznaje propise koji se odnose na držanje i nošenje oružja.

c) Koja vrsta podataka mora biti navedena u prijavi?

U navedenoj (prijava) deklaraciji moraju se navesti sljedeći podaci:

Ime i prezime, datum rođenja, mjesto, općina i država rođenja, prebivalište i adresa, državljanstvo, zanimanje, stručna sprema, mjesto zaposlenja, vrsta oružja koja se želi nabaviti, razlozi zbog kojih se oružje nabavlja, želi li se oružje nabaviti radi držanja ili držanja i nošenja, obrazloženje razloga, mjesto popunjavanja zahtjeva, datum i potpis osobe.

4. Postoje li neka posebna pravila za sakupljače oružja i tijela koja se bave kulturnim i povijesnim aspektima oružja? Ako postoje, moraju li ti sakupljači i tijela biti priznati od hrvatskih vlasti?

Da, ta su pravila propisana Zakonom o oružju. Sakupljači oružja i muzeji moraju biti evidentirani, a da bi mogli sakupljati oružje moraju dobiti odobrenje policije.

5. Da li zakonodavstvo, ako postoji, isključuje iz svog područja primjene oružje i streljivo koji se koriste za lov i pucanje u metu? Ako isključuje, koja se pravila primjenjuju?

Ne, Zakonom o oružju regulirana su pitanja koja se tiču nabave oružja i streljiva za lov i streljaštvo.

6. Imate li ikakve planove o izmjeni postojećeg zakonodavstva? Molimo da navedete pojedinosti i vremenski raspored.

Izrađen je tekst nacrtu novog Zakona o oružju koji je dostavljen svim tijelima državne uprave na usaglašavanje. Donošenje Zakona predviđa se u prvoj polovici 2004. godine. Cilj novog Zakona jest povećanje opće sigurnosti svih građana, budući da se kao posljedica rata, kod građana još uvijek nalazi određena količina vatrenog oružja. Nacrtom Zakona o oružju biti će postroženi uvjeti za nabavljanje i posjedovanje oružja na način da će biti propisano razvrstavanje oružja u 4 kategorije, ukinuti će se mogućnost držanja ili držanja i nošenja oružja sukorisnicima te mogućnost držanja zabranjenog oružja kao trofeja.

Tim će Zakonom zračno oružje, plinsko oružje, oružje za signalizaciju, lukovi, samostreli sa silom natega manjom od 45 kg (100 funti), reprodukcije vatrenog oružja kod kojih se ne upotrebljava jedinstveni naboj, električni paralizatori i mužari (ručne ili samostojeće naprave koje izazivaju glasni pucanj, konstruirane tako da ne mogu primiti cjeloviti naboj, a pune se sa ušća cijevi određenom količinom crnog baruta i pale štapinom, kremenom i kapsulom) biti stavljeno na režim obaveze prijavljivanja. Precizno će biti definiran pojam starog oružja te uvjeti za njegovo nabavljanje i posjedovanje.

Novim Zakonom bit će propisano prokušavanje i obilježavanje ručnog vatrenog oružja i naprava, priznavanje tormentacijskih žigova zemalja članica C.I.P.-a, bit će određeno područje i način rada ustanova za prokušavanje i obilježavanje ručnog vatrenog oružja, bit će propisani tehnički pregledi oružja te će biti uvedena nova isprava o oružju - knjižica oružja.

Ovo stoga da bi se iz pravnog prometa eliminiralo oružje koje ne ispunjava uvjete o prokušavanju oružja, a da se pri tome ne povrijedi ustavno pravo građana na posjedovanje stvari. Precizno će biti definirana poglavlja koja se odnose na proizvodnju oružja, promet oružjem i streljivom, popravak i prepravak oružja i osnivanje civilnih streljista, radi kontrole kretanja oružja te će se ukinuti mogućnost punjenja streljiva za vlastite potrebe.

Navedenim Zakonom biti će uvedene odredbe koje će se primjenjivati po pristupanju Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije. Navedeni Nacrt Zakona rađen je u skladu s Direktivom vijeća (91/447/EEZ) o kontroli nabavljanja i držanja oružja.

D. Provjere sukladnosti s pravilima u pogledu sigurnosti proizvoda u slučaju proizvoda uvezenih iz trećih zemalja

1. Imate li zakonodavstvo koje propisuje sukladnost s pravilima o sigurnosti proizvoda u pogledu uvezenih proizvoda? Ako da:

a) Od kada je na snazi?

U dijelu zaštite od požara i eksplozivnih tvari za gospodarsku uporabu, usklađenost uvezenih proizvoda (uređaji za zaštitu od požara, eksplozivne tvari za gospodarsku uporabu) glede sigurnosti, provjerava se sukladno odredbama Zakona o zaštiti od požara (NN 58/93.) i Zakona o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu (NN 12/94.).

Odredbe su se počele primjenjivati za:

- uvezenu opremu za zaštitu od požara od listopada 1994. (Pravilnik o uvjetima za ispitivanje uvezenih uređaja za gašenje požara (NN 75/94.));
- eksplozivne tvari za gospodarsku uporabu od veljače 1994. (Zakon o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu).

b) Molimo da opišete u grubim crtama (koja služba je odgovorna za kontrole na granici i koordinaciju u pogledu uvezenih proizvoda, koji je propisani postupak i sl.?)

Za provedbu provjere proizvoda u svezi zaštite od požara i eksplozivnih tvari za gospodarsku uporabu odgovorno je Ministarstvo unutarnjih poslova, a sama provjera se ne obavlja na granici, već neposredno prije stavljanja u promet i u uporabu dotičnih proizvoda, od strane ovlaštenih pravnih osoba i ustanova.

Ovlaštenja se izdaju temeljem:

- Zakona o zaštiti od požara (čl. 21.); i
- Zakona o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu (čl. 14.).

V. JAVNE NABAVE

Komisija podsjeća, u pogledu zakonodavstva Zajednice o javnoj nabavi, da načela Ugovora i sedam uredbi o javnoj nabavi čine konzistentnu cjelinu koja pokriva sve sektore u kojima se dodjeljuju ugovori za javne nabave i omogućuje nametanje kazni u slučaju prekršaja zakona Zajednice o javnoj nabavi. Svi ti principi i propisi zbog toga trebaju biti uključeni u hrvatsko zakonodavstvo.

A. Stanje zakonodavstva u području javne nabave

1. Pokriva li postojeće zakonodavstvo pokriva sve vrste ugovora? Ako su predviđene iznimke, na kojim se osnovama one utvrđuju?

Područje javne nabave u RH uređeno je Zakonom o javnoj nabavi (NN 117/01) (vidi Dodatak 5.), koji je stupio na snagu 01.01. 2002. te podzakonskim aktima: Uredba o postupku nabave roba, radova i usluga male vrijednosti i Uredba o objavama i evidenciji javne nabave (NN 14/02) koje su stupile na snagu 14. 02. 2002 (vidi Dodatke 7. i 8).

Zakonom i Uredbama uređeno je cjelokupno područje javnih nabava u RH što obuhvaća nabavu roba, radova i usluga. Zakonom o javnoj nabavi u čl. 6. određena su izuzeća na koja se ne primjenjuju odredbe Zakona. Odredbom čl. 4. Zakona određeni su obveznici primjene navedenog Zakona, te se odredbe Zakona ne primjenjuju ukoliko ti obveznici sklapaju međusobne ugovore. Zakon se također ne primjenjuje za nabavu od subjekata koji obavljaju djelatnost od javnog interesa na temelj posebnih zakona.

Zakon o javnoj nabavi ne primjenjuje se na nabavu na temelju međunarodnog sporazuma ili ugovora:

- koji obuhvaća nabavu robe i usluga, ustupanje radova i natječaje za projektiranje, a namijenjene zajedničkoj provedbi ili korištenju projekta,
- koji se odnosi na razmjешtaj vojnih snaga,
- kojim je propisan postupak nabave,
- Nadalje, Zakon se ne primjenjuje na nabavu radi žurnog uklanjanja šteta od prirodnih nepogoda ili zbog drugih opasnosti, naoružanja, vojne opreme i specijalne opreme, na nabavu s oznakom državne, vojne ili službene tajne, te nabavu koja obuhvaća:
 - isporuku pitke vode, struje, plina, goriva i toplinske energije,
 - poštanske usluge,
 - usluge javnog prometa,
 - usluge telekomunikacijskih mreža, telefonije, radiotelefonije i satelitske usluge,
 - zemljište, postojeće građevine i ostalu nepokretnu imovinu, ili prava na njih, osim pribavljanja sredstava za tu nabavu,
 - usluge za produkciju ili koprodukciju, za kupoprodaju programskog materijala i za termine radiotelevizijskog emitiranja,
 - arbitražne, odvjetničke, javnobilježničke usluge,
 - financijske usluge u vezi s izdavanjem, prodajom, kupnjom ili prijenosom vrijednosnih papira ili drugih financijskih instrumenata, brokerske usluge, te usluge središnje banke,
 - usluge posredovanja pri zapošljavanju,
 - burzovne robe, kada se neposredno nabavljaju na burzi,
 - ugovore o uslugama istraživanja i razvoja, osim usluga koje naručitelj koristi za svoje potrebe u obavljanju vlastite djelatnosti, pod uvjetom da takvu uslugu u cijelosti plaća naručitelj,
 - dodjelu koncesija.

Vlada Republike Hrvatske također može na prijedlog mjerodavnog ministarstva utvrditi postojanje posebnog interesa, okolnosti ili namjene predmeta nabave i donijeti odluku:

- za iznimnu nabavu, te izuzeću primjene ovoga Zakona na pravnu osobu u određenom prijelaznom razdoblju.

2. Da li se svi natječaji iznad određenog praga objavljuju prije započinjanja postupka? Koje vrste podataka vaše zakonodavstvo zahtijeva da budu uključeni u pozivima na davanje ponuda?

Prema odredbama Zakona o javnoj nabavi, svi postupci nabave iznad 200 000,00 kn, (cca 30 000, 00 EUR) kao i rezultati nadmetanja obvezno se objavljuju u Oglasniku javne nabave koji je sastavni dio Službenog glasila RH, i dostupni su na Internetu (<http://www.nn.hr>). Obrasci za objavu javne nabave koji se objavljuju u Oglasniku javne

nabave propisani su Uredbom o objavama i evidenciji javne nabave (NN 14/02). Standardni obrazac sadrži slijedeće podatke: podatke o naručitelju, vrstu i količinu robe, radova ili usluga koja se nabavlja, način nuđenja predmeta nabave, mjesto isporuke (paritet prema incoterms), naznaka zabrane inačica i alternativnih ponuda, početak i rok završetka isporuke, adresa na koju se može zatražiti dokumentacija za nadmetanje, upute za dobivanje dokumentacije za nadmetanje, rok za dostavu ponuda, adresa na koju se šalje ponuda, jezik ili jezici na kojima ponuda mora biti sastavljena, vrijeme i mjesto otvaranja ponuda što je ujedno i krajnji rok dostave ponuda, uvjeti i način plaćanja, dokazi o sposobnosti, rok valjanosti ponuda, kriteriji za odabir, datum slanja zahtjeva Narodnim novinama, ta datum zaprimanja zahtjeva u Narodnim novinama. Navedeni obrasci identični su obrascima navedenim u prilogima direktiva EU.

3. Molimo da iznesete općeniti opis postojećih postupaka nabave. Da li je tijelima koja se bave nabavom dozvoljeno da se upuste u pregovore? Ako je dozvoljeno, pod kojim uvjetima?

Prema odredbama čl. 9. Zakona o javnoj nabavi, naručitelj može koristiti slijedeće načine nabave:

- javno nadmetanje u otvorenom postupku nabave
Javno nadmetanje osnovni je način nabave i otvoreni postupak nabave za koji je javno objavljen poziv za nadmetanje i u kojem zainteresirane osobe mogu sudjelovati i podnijeti ponude sukladno zahtjevima i uvjetima iz dokumentacije za nadmetanje,
- nadmetanje po pozivu u ograničenom postupku nabave
- Nadmetanje po pozivu u ograničenom postupku nabave dvostupanjsko je nadmetanje u kojem naručitelj u prvom stupnju, na temelju oglašavanja poziva za nadmetanje, poziva sve zainteresirane osobe da dostave zahtjev za sudjelovanje u postupku nabave i odabire sposobne natjecatelje, a u drugom stupnju, bez javnog objavljivanja poziva za nadmetanje, poziva sve sposobne natjecatelje da dostave ponude sukladno dokumentaciji za nadmetanje.
- izravna pogodba u pregovaračkom postupku nabave.
- a) s objavom nadmetanja
- Ovaj način nabave primjenjuje se prilikom nabave financijskih i intelektualnih usluga, usluga osiguranja, bankarskih i investicijskih usluga te pojedinih vrsta usluga koje su povezane s rizicima te je nemoguće prethodno utvrditi ukupnu cijenu.
- b) bez objave nadmetanja

Iznimno, naručitelj može koristiti ovaj način nabave radi nabave samo od jednog ponuditelja i to:

- ukoliko je na prethodno provedeno javno nadmetanje pristigla samo jedna prihvatljiva ponuda;
- ako nabava može biti izvršena od samo jednog ponuditelja sa zaštićenim pravom na robu, usluge i radove;
- ako nabava proizlazi iz natječaja za projektiranje i mora biti dodijeljena uspješnom ponuditelju;
- ako je nabava žurna i uzrokovana događajima koje naručitelj nije mogao predvidjeti, a postupak nabave u rokovima predviđenima za druge vrste nabave nije moguće provesti bez većih štetnih posljedica;
- ako po ugovoru za koji je prethodno proveden postupak javnog nadmetanja ili nadmetanja po pozivu nastane žurna potreba za dodatnom isporukom roba, usluga ili nepredviđenih radova, ali pod istim uvjetima iz osnovnog ugovora, a koji su bitni za cjelinu i funkcionalnost i ne mogu se tehnički ili ekonomski odvojiti od glavnog ugovora a da ne prouzroče štetu i poteškoće naručitelju. Ovakva nabava moguća je samo jednom po

osnovnom ugovoru i najviše do 25% vrijednosti iz osnovnog ugovora, a najduže šest mjeseci od izvršenja osnovnog ugovora;

- ako su predmet nabave tipizirani radovi, a te radove obavlja ponuditelj pod istim uvjetima iz osnovnog ugovora za koji je prethodno proveden postupak javnog nadmetanja ili nadmetanja po pozivu. Ovaj postupak naručitelj može koristiti tijekom tri godine nakon zaključenja osnovnog ugovora, uz uvjet da je u postupku javnog nadmetanja ili nadmetanja po pozivu, navedena mogućnost korištenja ovog postupka i da je vrijednost radova uračunana u procijenjenu vrijednost nabave sukladno članku 8. ovoga Zakona;
- ako je predmet nabave u funkciji istraživanja, pokusa, studije, a ne u funkciji proizvodnje s ciljem osiguranja dobiti ili povrata istraživačkih i razvojnih troškova;
- ako se predmet nabave može nabaviti korištenjem povoljne prilike koja je dostupna samo u kratkom roku i po cijeni znatno nižoj od uobičajenih tržišnih cijena;
- ako je moguća kupnja roba pod osobito povoljnim uvjetima, ili od ponuditelja koji prestaje s poslovnom djelatnosti (likvidacija, stečaj), ili u dogovoru s vjerovnicima, ili u sličnom postupku.

Naručitelj koji namjerava primijeniti postupak nabave nadmetanjem po pozivu i izravnom pogodbom mora prije početka postupka nabave dobiti od Uprave za javnu nabavu Ministarstva financija Republike Hrvatske prethodnu suglasnost za početak njezine provedbe.

Pregovori između naručitelja i ponuditelja dozvoljeni su jedino u slučaju nabave izravnom pogodbom u pregovaračkom postupku prema gore navedenim uvjetima. Navedeni načini nabave odnose se na sve nabave iznad 200 000,00 kn. Sve nabave ispod 200 000,00 kn (cca 30 000, 00 kn) vrše se prema odredbama Uredbe o postupku nabave roba, radova i usluga male vrijednosti (NN 14/02), po pojednostavljenim postupcima bez obveze objave u službenom glasilu RH. Objava se vrši u lokalnom dnevnom tisku, a načini nabave vrlo su slični načinima nabave koji su određeni Zakonom.

Naručitelj u djelatnosti vodoopskrbe, energetike, prometa i telekomunikacija pored navedenih načina nabave može koristiti način nabave pozivom za kvalifikaciju te periodičnu obavijest.

4. Imate li ikakve lokalne, regionalne ili državne planove povlastica? Što oni sadrže?

Zakon o javnoj nabavi i Uredba o postupku nabave roba, radova i usluga male vrijednosti ne sadrže lokalne, regionalne ili nacionalne povlastice. Člankom 3. Zakona određeno je da ponuditelji ili natjecatelji mogu ravnopravno sudjelovati u postupku nabave bez ograničenja s obzirom na prebivalište ili sjedište, različitu nacionalnu klasifikaciju djelatnosti, status pravne ili fizičke osobe i podrijetlo robe. Naručitelj ne smije ponudu ponuditelja odbiti samo zato što mu je sjedište u državi s kojom Republika Hrvatska nema sporazum o jednakopravnosti ponuditelja, te da naručitelj ne smije primijeniti diskriminacijske mjere ili ograničiti slobodno tržišno nadmetanje između ponuditelja ili natjecatelja, ne smije zahtijevati i primijeniti dokaze ili postupke koji bi ih stavljali u neravnopravan položaj, zahtijevati od njih da zaposle domaće podizvođače ili da obave neki drugi posao, izvoz robe ili usluga, osim ako međunarodnim sporazumom, ugovorom ili posebnim zakonom nije drugačije određeno, u kojem slučaju naručitelj mora u dokumentaciji za nadmetanje navesti opseg sudjelovanja domaćih ponuditelja ili natjecatelja ili udio robe ili usluga domaćeg podizvođača. Pravne i fizičke osobe koje izravno ili neizravno sudjeluju u pripremi nadmetanja, ili između kojih postoji odnos suvlasništva ili sukob interesa, ne mogu sudjelovati u nadmetanju kao ponuditelji, osim ako je u posebno opravdanim slučajevima njihovo sudjelovanje nužno.

5. Imate li ikakve planove za izmjenu postojećeg zakonodavstva? Ako imate, molimo da navedete relevantne podatke i vremenske rasporede.

Sadašnji sustav kontrole postupaka javne nabave od strane Ministarstva financija, Uprave za nabavu je nužno prijelazno rješenje do osnivanja Državne komisije, ali koje je dalje neodrživo budući su sada predmet rada istog tijela edukacija i stručna pomoć strankama, što je nespojivo sa poslovima kontrole i rješavanjem žalbe u postupku javne nabave.

Kako bi se cjelovito pristupilo učinkovitijoj provedbi Zakona o javnoj nabavi u institucionalnom smislu, usvojen je Zakon o Državnoj komisiji za kontrolu postupka javne nabave (NN 117/03) (vidi Dodatak 6.). Predmetnim Zakonom Državna komisija je državo tijelo koje samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti određeno ovim Zakonom i Zakonom o javnoj nabavi. Ovim Zakonom određuje se osnivanje, ustrojstvo djelokrug i nadležnost Državne komisije za kontrolu postupka javne nabave kojim se sustav javne nabave u Hrvatskoj usklađuje sa zakonodavstvom Europske unije na načelima otvorenog tržišta.

Državna komisije sastoji od pet članova: predsjednika, koji ispunjava uvjete za suca i četiri člana Državne komisije koje imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor za razdoblje od pet godina a na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Državna komisija za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru. Prema Zakonu o državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave žalbeni postupak nije kao do sada besplatan i stranke će snositi troškove postupka. Stranka, čija je žalba neosnovana u postupku snosi sve troškove i iste mora nadoknaditi drugoj strani. Na ovaj način destimuliraju se prvenstveno one žalbe čijim se podnošenjem zlostrebljava pravo besplatnog podnošenja žalbi bez osnova i bez troškova.

U pripremi je i Nacrt uredbe za pripremu, ocjenu i izvedbu investicijskih projekata, te slijedi upućivanje Nacrta uredbe Vladi Republike Hrvatske u daljnju proceduru. Uredba je visokostručnog ekonomskog sadržaja.

Također je u fazi izrada Nacrta uredbe o općim odredbama za nabavu roba, usluga i ustupanje radova ali iz racionalnih razloga prvo je planirana izmjena Zakona o javnoj nabavi budući da se radi o iznimno opsežnoj uredbi. Također je i nužnost izgradnje novog informatičkog sustava javne nabave čime bi se postigla potrebna koordinacija Ureda za javnu nabavu i Državne komisije za kontrolu postupaka javne nabave.

B. Strukture

1. Tko je odgovoran za upravljanje različitim aspektima politike javne nabave? Koje su zadaće i ovlasti tog (tih) tijela?

Uprava za nabavu ovlaštena je za provedbu, nadzor i primjenu Zakona o javnoj nabavi i podzakonskih propisa u području nabave, koja daje prethodnu suglasnost, upute i mišljenja korisnicima glede primjene ovoga Zakona, prikuplja, evidentira, obrađuje i analizira podatke o nabavi, podnosi prekršajnom sudu zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno kaznenu prijavu Državnom odvjetništvu, sudjeluje u izradi nacrta prijedloga zakona i podzakonskih akata koji se odnose na nabavu o općim uvjetima, pravilima i postupcima nabave, priprema i provodi program izobrazbe subjekata i promidžbu zakona, sudjeluje u radu međunarodnih institucija glede nabave, te obavlja i druge poslove iz svoga djelokruga.

S povećanjem stupnja informatizacije Uprava za javnu nabavu vodit će godišnje evidencije planova nabava obveznika primjene Zakona, Evidencije o provedenim postupcima nabave, te Evidencije o sklopljenim ugovorima.

2. Koji postupci revizije stoje na raspolaganju u slučaju kršenja pravila o javnoj nabavi? Kada i kome su oni na raspolaganju?

Pravna zaštita propisana je Zakonom o javnoj nabavi, Na raspolaganju su dva redovita pravna sredstva upravne naravi (prigovor i žalba) te jedan redoviti sudski pravni lijek-tužba u upravnom sporu.

Prigovor- Radi zaštite svojih prava, ponuditelj ili natjecatelj koji je sudjelovao u postupku nadmetanja može u roku od tri dana od primitka pisane odluke o odabiru uložiti prigovor naručitelju na odluku o odabiru radi nepravilnosti u postupku nabave. Ponuditelj ili natjecatelj podnosi prigovor u pisanom obliku naručitelju. Naručitelj mora odgovoriti ponuditelju na prigovor u roku od osam dana od dana primitka prigovora.

Žalba- Ponuditelj ili natjecatelj koji je sudjelovao u postupku nadmetanja i koji je prethodno podnio prigovor naručitelju, može u slučaju negativnog odgovora naručitelja na prigovor ili njegovo nepostupanje, uložiti pisanu žalbu Upravi za nabavu, a presliku žalbe obvezno istodobno uputiti naručitelju. Uprava za nabavu donijeti će rješenje po uloženoj žalbi u roku od 15 dana od dana primitka žalbe, odnosno dostave dokumentacije za nadmetanje. Rješenje Uprave za nabavu je konačno, te se dostavlja naručitelju, podnositelju žalbe, Državnom uredu za reviziju i Upravi za nabavu

Tužba u upravnom sporu - Protiv rješenja Uprave za nabavu može se pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom RH. Tužba u upravnom sporu je redovni sudski pravni lijek, kojeg mogu koristiti naručitelj i podnositelj žalbe. Pravo pokretanja upravnog spora ima pojedinac ili pravna osoba ako smatra da joj je upravnim aktom povrijeđeno kakvo pravo ili neposredni osobni interes utemeljen na zakonu.

Odjel za nadzor Uprave za nabavu može po upućenoj predstavi bilo koje zainteresirane strane provesti nadzor zakonitosti provedenog postupka nabave.

3. Koja su tijela (upravne ili sudbene vlasti) odgovorna za postupke revizije na području javne nabave?

Prema sadašnjem ustrojstvu Ministarstvo financija, Uprava za nabavu ovlaštena je za rješavanje žalbi i vršenje revizije u postupku javne nabave.

Upravni sud Republike Hrvatske nadležan je za rješavanje tužbi uložениh protiv Rješenja Ministarstva financija, Uprave za nabavu.

Za reviziju uključivo i postupak javne nabave u Republici Hrvatskoj nadležan je i Državni Ured za reviziju, koji uočene nepravilnosti unosi u svoj godišnji izvještaj Saboru Republike Hrvatske.

4. Koje su ovlasti dodijeljene tim revizijskim tijelima?

Ministarstvo financija, Uprava za nabavu po uloženoj žalbi može donijeti slijedeća rješenja:

- odbiti žalbu
- poništiti javno nadmetanje
- poništiti odluku o odabiru po javnom nadmetanju i uputiti naručitelja u novi odabir

ili zaključkom odbaciti žalbu ukoliko je ista:

- nedopuštena
- podnesena od neovlaštene osobe
- nepravovremena, podnesena izvan zakonom dopuštenih rokova

Rješenja i zaključci Ministarstva financija, Uprave za nabavu su konačna.

Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave će preuzeti rješavanje žalbi vezanih uz postupak javne nabave od Ministarstva financija, Uprave za nabavu. Protiv Rješenja Ministarstva financija, Uprave za nabavu a po preuzimanju postupka rješavanja žalbi od strane Državne komisije i protiv Rješenja Državne komisije može se pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske.

Upravni sud Republike Hrvatske po uloženoj tužbi može donijeti sljedeće presude:

- tužbu odbiti kao neosnovanu
- tužbu uvažiti i poništiti Rješenje Uprave za nabavu, i tada se predmet vraća Ministarstvu financija, Upravi za nabavu na ponovno razmatranje.

C. Objavljivanje

1. Gdje tijela objavljuju obavijesti o natječajima?

Obveznik primjene Zakona o javnoj nabavi mora u Oglasniku javne nabave, koji je sastavni dio Službenog glasila RH, objaviti objave za sve nabave u vrijednosti jednakoj ili većoj od 200.000,00 kuna. Poziv za nadmetanje može biti objavljen i u ostalim sredstvima priopćavanja, glasilima, ili na drugi način, uz uvjet da nije objavljen prije nego u Oglasniku javne nabave.

Za nabave u vrijednosti manjoj od 200.000,00 kn poziv za nadmetanje ne mora biti objavljen u Oglasniku javne nabave već može biti objavljen u ostalim sredstvima priopćavanja ili glasilima.

2. Kakva je sadašnja situacija u pogledu objavljivanja? Molimo da date neke statističke podatke, uključujući broj objavljenih obavijesti.

Od 1. siječnja do 30. srpnja 2003. objavljeno je 5581 javnih objava i to:

- 2191 javnih nadmetanja za nabavu roba
- 838 javnih nadmetanja za nabavu usluga i
- 2552 javnih nadmetanja za ustupanje radova.

Svi sklopljeni ugovori moraju biti objavljeni u Oglasniku javne nabave.

Do 30. srpnja 2003. g. objavljeno je sklapanje 2582 ugovora i to:

- 1164 ugovora za nabavu roba
- 430 ugovora za nabavu usluga
- 988 ugovora za nabavu radova

D. Pravni okvir

Komisija podsjeća da djelotvorna primjena i izvršenje zakonodavstva Zajednice ovisi o postojanju odgovarajućeg sustava uprave i pravosuđa sudstva. U pogledu javne nabave, posebno je važno da se stvore pravni instrumenti koji osiguravaju slobodno kretanje roba i usluga, konkurenciju između sudionika u gospodarskom poslovanju i pravnu sigurnost kao i transparentnost za sudionike u gospodarskom poslovanju.

1. Koje su mjere poduzete kako bi se prilagodio vaš sustav uprave i pravosuđa okvirnim uvjetima potrebnim da bi zakonodavstvo funkcioniralo? Da li planirate poduzeti dodatne mjere u tom pogledu?

U sadašnjoj fazi razvoja pravnog sustava koji regulira područje javne nabave za sve poslove vezane uz javne nabave nadležno je Ministarstvo financija, Uprava za nabavu. Donošenjem Zakona o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave koja će biti konstituirana donošenjem Statuta ista će preuzeti žalbene i revizijske postupke od Ministarstva financija, Uprave za nabavu.

Zakonom o javnoj nabavi određeno je da će Vlada Republike Hrvatske svojim aktom osnovati Ured za javnu nabavu Vlade Republike Hrvatske, što se predviđa paralelno s donošenjem Statuta Državne komisije. Projektom iz programa CARDS 2002 pod nazivom «Jačanje hrvatskog sustava javne nabave» po osnivanju Ureda za javnu nabavu pristupiti će se stručnom usavršavanju djelatnika Ureda i drugih sudionika u procesu javne nabave, te informatizaciji Ureda za javnu nabavu.

Djelokrug rada Ureda obuhvatio bi promicanje javne nabave i relevantnih propisa vezanih uz javnu nabavu, edukaciju korisnika Zakona, statističko praćenje podataka, te izmjene i dopune postojećih akata u cilju potpune harmonizacije s domaćom i europskom legislativom. Ured će također pripremati nacрте Uredbi, kao i izmjenu postojećeg Zakona o javnoj nabavi kojim će se detaljnije urediti područje javnih nabava.

I. UZAJAMNO PRIZNAVANJE STRUČNIH KVALIFIKACIJA

A. Osposobljavanje

1. Koliko traje i koji je sadržaj osposobljavanja (curriculum) za profesiju i/ili profesionalno djelovanje liječnika, medicinske sestre za opću zdravstvenu skrb, stomatologa, primalje, veterinara-kirurga, farmaceuta i arhitekta, uzimajući u obzir zahtjeve navedene za dotične profesije (u području medicine) i kriterije u člancima 3. i 4. Direktive o arhitektima (Direktiva 857384/EEZ)?

Trajanje studija

Na medicinskim fakultetima nakon završenog sveučilišnog studija u trajanju od šest godina stječe se diploma «doktor medicine».

Na Stomatološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu nakon završenog sveučilišnog studija u trajanju od pet godina stječe se diploma «doktor stomatologije».

Na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu nakon završenog sveučilišnog studija u trajanju od četiri i pol godine stječe se diploma «magistar farmacije».

Na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu nakon završenog sveučilišnog studija u trajanju od pet godina stječe se diploma «doktor veterinarske medicine».

Na Visokoj zdravstvenoj školi u Zagrebu nakon završenog stručnog studija u trajanju od dvije ili tri godine stječe se diploma «viša medicinska sestra».

Na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu nakon završenog sveučilišnog studija u trajanju od četiri i pol godine stječe se diploma «dipl. inž. arhitekture».

Kod sveučilišnih programa je najviši akademski stupanj doktorat znanosti. Kod stručnih programa najviši akademski stupanj je stručni magisterij.

Novi sustav visokog školstva uređen je Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03), koji će se u dijelu ustrojavanja dodiplomskih studija na visokim učilištima početi provoditi najkasnije počevši od školske godine 2005./2006. Ustrojavanje i organizacija studija prema odredbama novog Zakona detaljno je opisano u poglavlju 18. I A , pitanju broj 1.

Nastavni programi: Doktor medicine

Područje u kojem se obrazuju studenti medicinskih fakulteta (4) jest biomedicina, polje medicine (temeljne, kliničke i javnozdravstvene znanosti). Obrazovanje na studiju medicine obuhvaća pet skupina predmeta. To su općeobrazovni, prirodoslovni, pretklinički, klinički i javnozdravstveni predmeti. Nastava se manjim dijelom obavlja u obliku predavanja, a većim dijelom u obliku seminara, vježbi, demonstracija, kliničkih vizita, rada na kliničkom odjelu i u domovima zdravlja, dežurstva i terenske prakse. U općeobrazovnim predmetima student se upoznaje s fizičkim, kemijskim i biološkim osnovama života, a u temeljnim medicinskim predmetima s građom i funkcijom čovjekova tijela. Brojne funkcije tijela proučavaju se putem pokusa na laboratorijskim životinjama. U pretkliničkim predmetima proučavaju se mehanizmi bolesti, njihovi uzročnici, pojave na mrtvom tijelu, vrste i način djelovanja lijekova te pristup i način pregleda bolesnika. U javnozdravstvenim predmetima proučava se utjecaj okolišnih i društvenih činitelja na zdravlje.

Na studiju student se upoznaje s osnovama znanstvenih istraživanja, statistike i medicinske informatike, a mogu se uključiti u rad na znanstvenom projektu kod pojedinih istraživača. Na kraju studija polaže se diplomski ispit koji se provjerava sposobnost studenta da prepozna najvažnije bolesti i usmjeri bolesnika na najpravičnije liječenje i rehabilitaciju.

Nakon završetka studija i jedne godine pripravničkog staža diplomant se može zaposliti kao liječnik opće prakse u privatnim i državnim ambulantama ili nastaviti specijalizaciju (npr. interne medicine, kirurgije), a u fakultetskim bolnicama i supspecijalizaciju (npr. transplantacijska kirurgija, kardiologija i dr.).

Manji broj liječnika odlučuje se za profesionalni znanstveni rad iz područja biomedicine na visokim učilištima ili u specijaliziranim znanstvenim ustanovama (npr. Institut "Ruđer Bošković"). Svi liječnici mogu se upisati na znanstveni poslijediplomski studij na visokim učilištima u RH nakon čega mogu steći stupanj magistra ili doktora znanosti.

Posebnost je studija što su u nastavni program uključeni pozitivni elementi više modela nastave s više medicinskih fakulteta u svijetu. Mnogobrojni bivši studenti postigli su velik ugled kao znanstvenici ili klinički liječnici na poznatim medicinskim ustanovama u svijetu.

Sukladno odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN 1/97-pročišćeni tekst, 111/97, 95/00, 129/00), te Pravilnika o pripravničkom stažu zdravstvenih djelatnika (NN 18/94, 20/94, 21/95, 47/95, 39/96, 62/96, 58/99, 130/99, 11/03) utvrđeno je da su zdravstveni djelatnici, nakon završenog medicinskog, stomatološkog te farmaceutsko biokemijskog fakulteta, odnosno više ili srednje škole zdravstvenog usmjerenja, dužni odraditi pripravnički staž.

Pripravnički staž je rad pod nadzorom kojim se zdravstveni djelatnik osposobljava za samostalan rad, a traje godinu dana. Nakon obavljenog pripravničkog staža, zdravstveni djelatnici polažu državni (visoka stručna sprema) odnosno stručni (viša i srednja stručna sprema) ispit pri Ministarstvu zdravstva republike Hrvatske, nakon kojeg zdravstveni djelatnici stječu pravo samostalnog rada u struci. Pripravnički staž za sve zdravstvene struke podrazumijeva rad u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (domovi zdravlja, privatne ordinacije koje rade duže od 5 godina, ljekarne), te rad u specijalističko- konzilijarnoj zdravstvenoj zaštiti.

Nastavno obvezi obavljanja pripravničkog staža, gore citiranim Pravilnikom utvrđen je plan i program pripravničkog staža za doktora medicine kako slijedi:

- Opća medicina = 42 dana
- Zdravstvena zaštita dojenčadi, male i predškolske djece = 21 dan
- Školska medicina = 14 dana
- Zdravstvena zaštita žena i trudnica = 14 dana
- Medicina rada = 14 dana
- Hitna medicinska pomoć = 28 dana
- Epidemiologija i zdravstvena statistika = 14 dana
- Infektologija = 14 dana
- Psihijatrija = 14 dana
- Dermatologija i venerologija = 14 dana
- Otorinolaringologija = 14 dana
- Oftalmologija = 14 dana

- Interna medicina = 42 dana
- Neurologija = 28 dan
- Pedijatrija = 21 dan
- Opća kirurgija = 14 dana
- Ginekologija i porodiljstvo = 14 dana
- Radiologija = 14 dana

Doktor stomatologije

U RH se studij stomatologije izvodi samo na Sveučilištu u Zagrebu (dodiplomski sveučilišni studij te poslijediplomski studiji za stjecanje znanstvenog stupnja magistra znanosti i doktora znanosti). Primarna zadaća Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu jest i znanstveni rad i to: u temeljnom, razvojnom i primijenjenom znanstvenom istraživanju. Fakultet ima posebnu zadaću stalnog stručnog usavršavanja doktora stomatologije i drugih zdravstvenih djelatnika u stomatologiji, što se ostvaruje putem tečajeva prema godišnjem programu.

Danas je studij doktora stomatologije sveučilišni studij koji se nalazi u području biomedicine i zdravstva, u polju stomatologije. Na studiju se obrazuju zdravstveni stručnjaci, doktori stomatologije, osposobljeni za liječenje bolesti usta, zuba i čeljusti, te za razvijanje svijesti odraslog pučanstva i djece o oralnom zdravlju.

Na studiju doktora stomatologije predaju se sadržaji koji u nastavi sudjeluju:

- opći uvodni predmeti 4,5%,
- stručni medicinski predmeti 40,8%,
- stručni stomatološki sadržaji 54,7%,

a svi čine cjelovit nastavni program. Studij traje deset semestara (pet godina).

Studij doktora stomatologije na Stomatološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu korespondentan je sa studijima priznatih europskih i svjetskih središta. Doktor stomatologije pretežito danas radi u privatnim ordinacijama. Naše su spoznaje da još uvijek postoji potreba za radom doktora stomatologije - kada se uzme u obzir zdravstveni standard i mreža prema mjestu rada - i u privatnim ordinacijama i u zdravstvenim ustanovama te drugim pravnim osobama.

Nastavno obvezi obavljanja pripravničkog staža, gore citiranim Pravilnikom utvrđen je plan i program pripravničkog staža za doktora stomatologije kako slijedi:

- Rad u ustanovama primarne stomatološke zdravstvene zaštite = 6 mjeseci
- Rad u ustanovama polikliničko- konzilijarne i specijalističke zdravstvene zaštite = 2 mjeseca
- Dječja stomatologija (pedodontija) = 1 mjesec
- Bolesti zuba, usta i parodonta = 1 mjesec
- Ortodontija = 1 mjesec
- Stomatološka protetika = 1 mjesec
- Oralna i maksilofacijalna kirurgija = 1 mjesec

Magistar farmacije

Studij farmacije izvodi Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. To je visoko učilište koje ustrojava i izvodi sveučilišne studije, znanstveni i visokostručni rad u znanstvenim poljima farmacije i medicinske biokemije.

Planovi studija sastoje se od općih, posebnih i izbornih programskih sadržaja, stručne prakse i diplomskog rada radi stjecanja znanja, vještina i stavova te navika i iskustava iz područja prirodoslovlja, medicine, a posebice iz farmacije i medicinske biokemije.

Obrazovni programi predviđaju okvirno osposobljavanje budućih magistara farmacije za više zanimanja i više stupnjeva složenosti rada u zdravstvu, industriji, društvenim djelatnostima te pripremu za znanstveni rad. Programi dodiplomske nastave osnova su za dalju poslijediplomsku dogradnju znanja i usvajanje posebnih tehnika rada. Stoga i poslijediplomski studiji iz farmaceutskih znanosti imaju istaknuto mjesto u sustavu obrazovanja na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu.

Obrazovna je zadaća studija farmacije osposobiti studenta za mjerodavnog stručnjaka za lijekove i savjete o njihovoj primjeni u ljekarnama, u istraživanju tržišta, veletrgovini, farmaceutskoj i kozmetičkoj industriji, u laboratorijima, farmaceutskoj informatici i na drugim mjestima gdje je sustavno stručno znanje farmaceuta potrebno za razvitak djelatnosti. Studenti farmacije proučavaju podrijetlo, molekulska i farmakološka svojstva farmaceutskih djelatnih tvari, oblikovanje i provjeru kakvoće lijekova, biofarmaceutska, farmakoterapijska i toksikološka svojstva lijekova, proizvodnju lijekova i ljekovitog bilja te društvene i gospodarske oblike farmakoterapije i farmaceutske prakse.

Nastavno obvezi obavljanja pripravničkog staža, gore citiranim Pravilnikom utvrđen je plan i program pripravničkog staža za magistra farmacije kako slijedi:

- Izrada magistralnih pripravaka i izdavanje lijekova = 9, 5 mjeseci
- Izrada galenskih pripravaka = 1 mjesec
- Ispitivanje kakvoće lijekova = 1 mjesec
- Izrada magistralnih i galenskih pripravaka i izdavanje lijekova u bolničkoj ljekarni = 15 dana

Doktor veterine

Studij veterine izvodi Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. U teorijskoj nastavi student uči osnovne i trajne postulate nastavnog predmeta; na tim se osnovama u seminarском radu obrađuju pojedine izdvojene tematske cjeline, a na vježbama se praktički radi. Radi što bolje i potpunije stručne izobrazbe budućih veterinara - doktora veterinarske medicine, uveden je dodatni stručni klinički rad, čime je studij veterinarske medicine na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu izjednačen s priznatim visokim učilištima veterinarske medicine u svijetu.

Kao dopuna pojedinih dijelova gradiva, koje nije osnovni interes svih budućih diplomiranih stručnjaka, uvode se izborni i fakultativni predmeti koji proširuju i dopunjuju stečeno znanje. Fakultet školuje doktore veterinarske medicine za obavljanje opće medicinske veterinarske prakse.

Nastavni plan i program za studij doktora veterinarske medicine načinjen je u skladu s kriterijima Sveučilišta te preporukama svjetskih i europskih strukovnih i fakultetskih društava - World Veterinary Association i European Establishments for Veterinary Medical Education, član kojega je i Veterinarski fakultet. Studij za doktora veterinarske medicine završava obranom diplomskog rada.

Završetkom studija student se osposobljava za rad u primarnoj veterinarskoj medicini, rješavanje problematike veterinarskog javnog zdravstva, zaštitu čovjekova okoliša, terensku, kliničku i laboratorijsku dijagnostiku, preventivno suzbijanje zaraznih bolesti, projektiranje i sudjelovanje u izradbi programa za razvijanje i unapređivanje djelatnosti stočarske proizvodnje te proizvodnje životinjskih namirnica i animalnih proizvoda, razvijanje svih oblika zaštite životinja i okoliša te njegovanje etike humanih odnosa spram životinja.

Fakultet izvodi dodiplomski studij i poslijediplomske sveučilišne studije te provodi postupak stjecanja doktorata znanosti izvan doktorskog studija te znanstveni i stručni rad iz područja veterinarske medicine.

Viša medicinska sestra

Studij sestrinstva traje tri godine i izvodi se pri Visokoj zdravstvenoj školi u Zagrebu, studiju sestrinstva pri Medicinskim fakultetima Sveučilišta u Splitu i Rijeci. Program trogodišnjeg studija sestrinstva osigurava stjecanje znanja i vještina za samostalno provođenje zdravstvene njege na svim razinama zdravstvene zaštite, provođenje postupaka za promociju zdravlja i sprečavanje bolesti. Sadašnji plan i program studija sestrinstva slijedi temeljna načela sestrinstva i djelomično preporuke europskog ureda svjetske zdravstvene organizacije, ali nije usklađen s Direktivama EU u pogledu sadržaja i broja sati. Važeći plan i program ipak čini široku i čvrstu osnovu za primjenu svih znanja iz područja opće i specijalne zdravstvene njege, kao i za daljnje obrazovanje u skladu s potrebama i specifičnostima novih uvjeta i razvitka medicinske tehnologije.

Obrazovni plan i program studija sestrinstva temelji se na:

1. Pristupu usmjerenom čovjeku

Svaki pojedinac je jedinstveno, cjelovito biće. Stoga je jedna od osnovnih odrednica u pružanju sestrinske skrbi holistički pristup čovjeku uz njegovo puno poštovanje. Prava i odgovornosti u donošenju odluka o zdravlju i osobnom razvoju proizlaze iz njegovih osobnih ljudskih vrijednosti.

2. Zdravlju i unapređenju zdravlja

Sestrinska praksa temelji se na filozofiji i suvremenim odrednicama zdravlja i unapređenja zdravlja. U nastavni program je ugrađen novi pristup zdravlju i zdravstvenoj politici sukladno dokumentima Svjetske zdravstvene organizacije i suvremenim definicijama zdravlja. Unapređenje zdravlja uključuje djelovanje pojedinaca i cjelokupne zajednice na bitne faktore koji utječu na zdravlje kao što su stanovanje, prehrana, jačanje društvene podrške ugroženim kategorijama stanovništva, suzbijanje pušenja i dr. Stoga su bitni zadaci koje treba promicati: pristupačnost zdravstvene zaštite, povoljna okolina, socijalna podrška, stilovi života koji vode zdravlju, informirano odlučivanje pojedinca i zajednice o pitanjima zdravlja.

3. Sestrinskoj praksi

Sestrinstvo je usmjereno na pomoć ljudima da spriječe, ublaže ili razriješe probleme vezane na osnovne dnevne potrebe (aktivnosti) ili se s njima uspješno nose u svakodnevnom životu. To je pomoć u unapređenju prilagodbe pojedinca, obitelji i zajednice. Sestre zajedno s drugim stručnjacima pomažu da ljudi preuzmu odgovornost za zdravlje. Zdravstvena se njega (sestrinska skrb) ostvaruje kroz međuljudski proces koji uključuje procjenu, planiranje, primjenu i evaluaciju.

Ciljevi sestrinske skrbi su:

- promicanje zdravlja i sprečavanje bolesti,
- vraćanje zdravlja (ozdravljanje, oporavak), te pomoć bolesnima i
- pomoć pri umiranju i ublažavanju patnji.

Nastavno obvezi obavljanja pripravničkog staža, gore citiranim Pravilnikom utvrđen je plan i program pripravničkog staža za medicinske sestre općeg i primaljskog smjera kako slijedi:

Medicinske sestre općeg smjera

Zdravstvena njega u bolničkoj djelatnosti:

Zdravstvena njega internističkih bolesnika	3 mjeseca
Zdravstvena njega kirurških bolesnika	3 mjeseca

Zdravstvena njega kod infektivnih bolesti	1 mjesec
Zdravstvena njega u ginekologiji i porodiljstvu	1 mjesec
Zdravstvena njega u pedijatriji	1 mjesec
Zdravstvena njega u neurologiji	15 dana
Zdravstvena njega u psihijatriji	15 dana
Zdravstvena njega u primarnoj zdravstvenoj zaštiti:	
Djelatnost patronaže ili kućna njega	1 mjesec
Zdravstvena njega u djelatnosti zaštite predškolske djece	7 dana
Zdravstvena njega u djelatnosti zaštite školske djece	7 dana
Zdravstvena njega u djelatnosti za zaštitu zdravlja žena	7 dana
Zdravstvena njega u djelatnosti opće medicine	7 dana
Medicinske sestre primaljskog smjera	
U rodilištu:	
Njega novorođenčadi i nedonoščadi	3 mjeseca
Njega trudnica, roditelja i babinjača	4 mjeseca
Njega ginekoloških bolesnika	2 mjeseca
U jedinicama primarne zdravstvene zaštite:	
Rano otkrivanje malignih bolesti ženskog genitala	1 mjesec
Rad u savjetovalištu za trudnice i kontracepciju	2 mjeseca

Diplomirani arhitekt

Jedino visoko učilište u Republici Hrvatskoj koje izvodi dodiplomski i poslijediplomski studij s područja arhitekture, urbanizma i prostornog planiranja jest Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, a u pripremi je otvaranje studija arhitekture na Sveučilištu u Splitu gdje bi se sadašnji Građevinski fakultet preustrojio u Građevinsko-arhitektonski. Stručni naziv «diplomirani inženjer arhitekture» stječe se nakon nastave u trajanju od devet semestara (četiri i pol godine) te izrade diplomskog rada. Nastavni plan kombinira predavanja i vježbe s područja arhitektonskog planiranja, urbanizma, arhitektonskih konstrukcija i zgradarstva, te teorije i povijesti arhitekture. S područja povijesti/teorije arhitekture nastavni plan obuhvaća: Razvoj arhitekture i umjetnosti, Sociologija okolice, Suvremena svjetska arhitektura, Suvremena hrvatska arhitektura, Teorija arhitekture, Zaštita i obnova graditeljskog nasljeđa, Sociologija kulture.

S područja dizajna, arhitekture, urbanizma i prostornog planiranja nastavni plan obuhvaća: Crtanje, Plastično oblikovanje, Arhitektonsko planiranje, Urbanizam i urbanističko planiranje, Parkovna arhitektura, Prostorno planiranje i planiranje krajobraza, Zgrade za stanovanje, Zgrade za edukaciju, Zgrade za sport, Zgrade za zdravstvo, Zgrade za turizam, Zgrade za kulturu, Zgrade za rad i trgovinu, Interijer.

S područja konstrukcija, zgradarstva i tehnologije građenja, nastavni plan sadrži slijedeće predmete: Matematika, Tehnička mehanika, Nacrtna geometrija i perspektiva, Arhitektonske konstrukcije i fizika zgrada, Nosive konstrukcije, Izvedba zgrada, Građevne instalacije, Završni radovi, Troškovnici, Planiranje i organizacija građenja, Metode sanacije, Materijali u arhitekturi, Osnove urbanističkog i graditeljskog zakonodavstva.

Uz obvezne predmete, studenti imaju obvezu odlučiti se i za određeni broj izbornih predmeta, od kojih su neki: Energetska i ekološka arhitektura, Pejzažno oblikovanje, Geodezija, Geometrija u graditeljstvu, Tradicionalna arhitektura, Japanske prostorne tehnike, Povijesni razvoj nosivih konstrukcija, Komunalna tehnika gradova, Suvremene konstrukcije od metala i drva i mnogi drugi.

Članstvo u Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu

Pravo uporabe strukovnog naziva "ovlašteni arhitekt" diplomirani inženjeri arhitekture stječu članstvom u Komori, odnosno upisom u Imenik ovlaštenih arhitekata kojeg vodi Komora. Pravo na upis u Imenik ovlaštenih arhitekata ima osoba koja ispunjava slijedeće uvjete (Zakon o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu, NN 47/98):

- hrvatsko državljanstvo (stranom državljaninu može se odobriti upis u Imenik ovlaštenih arhitekata ako je član komore arhitekata ili slične strukovne organizacije zemlje čiji je državljanin, uz uvjet uzajamnosti)
- potpuna poslovna sposobnost
- zdravstvena sposobnost za obavljanje poslova
- diploma s odgovarajućeg tehničkog fakulteta u RH, odnosno zvanje diplomiranog inženjera arhitekture ili odgovarajuće zvanje stečeno na stranom učilištu, uz obvezu nostrifikacije inozemne svjedodžbe što je regulirano posebnim zakonom
- minimalno tri godine rada u struci pod nadzorom ovlaštenog arhitekta
- položen stručni ispit za obavljanje poslova u izgradnji objekata
- protiv osobe nije pokrenuta istraga, odnosno protiv nje se ne vodi kazneni postupak zbog kaznenog djela koje se vodi po službenoj dužnosti
- osoba je dostojna za obavljanje arhitektonske i inženjerske djelatnosti
- osoba ne obavlja poslove koji su nespojivi s arhitektonskom djelatnošću.

Ovlaštenim arhitektima koji su izabrani ili imenovani na plaćenu javnu dužnost ili zaposleni u tijelima državne uprave ili lokalne uprave i samouprave članstvo u Komori stavlja se u stanje mirovanja za vrijeme kojeg njihova prava i dužnosti miruju.

2. U pogledu ostalih profesija/profesionalnog djelovanja, koji su zahtjevi, ako postoje, propisani za stjecanje tih profesija i bavljenje njima, posebice zahtjevi koji se odnose na trajanje i sadržaj /teoretski i praktični) izobrazbe?

Na pravnim fakultetima nakon završenog četverogodišnjeg sveučilišnog studija stječe se diploma «diplomirani pravnik».

Zakonom o pripravnicima u pravosudnim organima i pravosudnom ispitu (NN 54/74, 29/78, i 13/90) propisano je da pripravnička praksa traje dvije godine, a obavlja se u općinskim, županijskim i trgovačkim sudovima, državnom odvjetništvu i kod sudaca za prekršaje.

Pripravnici u državnom odvjetništvu i kod sudaca za prekršaje moraju provesti devet mjeseci prakse u sudu. Pripravnik je prije isteka pripravničke prakse dužan položiti pravosudni ispit. Pripravniku koji ne položi pravosudni ispit prestaje svojstvo radnika u pravosudnom organu istekom dvije godine pripravničke prakse. Kada za to postoje opravdani razlozi, rad pripravnika može se produžiti i nakon isteka ovoga roka, ali najduže za šest mjeseci.

Nadalje, prema Zakonu o odvjetništvu (NN 9/94) odvjetnički vježbenici dužni su obaviti odvjetničke vježbe. Odvjetnički vježbenik zasniva s odvjetnikom, odnosno odvjetničkim društvom radni odnos. Odvjetnički vježbenik dužan je položiti pravosudni ispit, a pravo na obavljanje vježbe prestaje i mora ga se brisati iz imenika odvjetničkih vježbenika, ako u roku od tri godine od stjecanja prava na polaganje pravosudnog ispita ne položi taj ispit ili ako bez opravdanog razloga u roku od dvije godine ne zatraži upis u imenik odvjetnika nakon što je za to stekao uvjete.

Na diplomirane pravnike zaposlene u državnoj službi primjenjuju se odredbe Zakona o državnim službenicima i namještenicima (NN 27/01) vezano za obavljanje pripravničkog staža kojim se utvrđuje da se osobe sa završenim obrazovanjem određene stručne sprema i struke, bez radnog staža u struci ili s radnim stažem kraćim od vremena određenog za vježbenički staž, primaju u državnu službu u svojstvu vježbenika.

Vježbenički staž za vježbenike koji se osposobljavaju za obavljanje poslova I. vrste (poslovi neposrednog izvršavanja zakona i inspekcijski poslovi), a za koja je opći uvjet visoka stručna sprema, traje 16 mjeseci. Vježbenik je dužan državni stručni ispit položiti najkasnije do isteka vježbeničkog staža, a može i pristupiti polaganju državnoga stručnog ispita najranije dva mjeseca prije isteka propisanoga vježbeničkog staža.

Vježbeniku koji iz opravdanih razloga ne položi državni stručni ispit može se produžiti vježbenički staž za najviše tri mjeseca, a ukoliko vježbenik ni nakon dva uzastopna poziva na državni stručni ispit, ne pristupi polaganju državnoga stručnog ispita bez opravdanog razloga, smatra se da ispit nije položio i gubi pravo polaganja državnoga stručnog ispita.

Na visokim učiteljskim školama nakon završenog stručnog četverogodišnjeg studija stječe se diploma «diplomirani učitelj». Studij uključuje praktičnu izobrazbu.

Zakonom o osnovnom školstvu propisano je da učitelji i stručni suradnici bez radnog iskustva zasnivaju radni odnos kao pripravnici čiji pripravnički staž traje najdulje godinu dana. Nakon obavljenog pripravničkog staža pripravnik polaže stručni ispit. Pripravniku koji ne položi stručni ispit u roku od šest mjeseci od dana kada mu je istekao pripravnički staž prestaje radni odnos u osnovnoj školi.

Prema Zakonu o srednjem školstvu nastavnici bez radnog iskustva zasnivaju radni odnos kao pripravnici kojima pripravnički staž traje dvije godine. U tijeku pripravničkog staža pripravnik je dužan položiti stručni ispit. Pripravniku koji ne položi stručni ispit prestaje radni odnos prvog dana po isteku roka od dvije godine. Program pripravničkog staža utvrđuje nastavničko vijeće škole, a program, način i uvjete polaganja stručnog ispita propisuje ministar prosvjete.

Prema Pravilniku o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom i srednjem školstvu stažirati i polagati stručni ispit obvezni su učitelji i stručni suradnici zaposleni u:

- javnim i privatnim odgojno-obrazovnim ustanovama za redovito školovanje učenika i školovanje odraslih polaznika, koje imaju pravo izdavati javne svjedodžbe;
- javnim i drugim ustanovama za odgoj, obrazovanje, osposobljavanje i rehabilitaciju djece i mladeži s teškoćama u duševnom, tjelesnom i socijalnom razvoju; i
- domovima za djecu s posebnom zaštitom i pomoći države te u ostalim učeničkim domovima.

B. Bavljenje profesijom/profesionalnom djelatnošću

1. Koje profesije/profesionalne djelatnosti (vidi članak 1. (d) Direktive 89/48/EEZ) su regulirane hrvatskim zakonodavstvom? Koji je djelokrug profesionalnog područja djelatnosti?

Hrvatskim zakonodavstvom su posebno regulirane slijedeće profesije:

Javno bilježništvo

Prema Zakonu o javnom bilježništvu (NN 78/93, 29/94) javnobilježnička služba službeno sastavlja i izdaje javne isprave o pravnim poslovima, izjavama i činjenicama na kojima se utemeljuju prava, službeno ovjerava privatne isprave, prima na čuvanje isprave, novac i vrijedne predmete radi njihove predaje drugim osobama ili nadležnim tijelima, te obavlja, prema nalogu sudova ili drugih javnih tijela, postupke određene zakonom.

Odvjetništvo

Odvjetništvo je neovisna i samostalna služba koja osigurava pružanje pravne pomoći fizičkim i pravnim osobama u ostvarivanju i zaštiti njihovih prava i pravnih interesa. Samostalnost i neovisnost ostvaruje se osobito samostalnim i neovisnim obavljanjem odvjetničkog posla kao slobodne djelatnosti, ustrojstvom odvjetništva u Hrvatsku odvjetničku komoru kao samostalnu i neovisnu organizaciju odvjetnika na teritoriju Republike Hrvatske, donošenjem statuta i drugih općih akata Komore, odlučivanjem o stjecanju i prestanku prava na obavljanje odvjetništva.

Odvjetništvo je detaljno uređeno Zakonom o odvjetništvu (NN 9/94).

Arhitektura i građevinarstvo

Ovlašteni arhitekti i ovlašteni inženjeri obavljaju stručne poslove prostornog uređenja, poslove projektiranja stručnog nadzora i kontrole projekata sukladno posebnim propisima (Zakon o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu, NN 47/98).

Veterinarstvo

Veterinari se bave zaštitom zdravlja životinja, provedbom mjera veterinarskog javnog zdravstva, unapređivanjem reprodukcije životinja, veterinarskom zaštitom okoliša, ustrojem i provedbom zaštite zdravlja životinja. U području veterinarstva ustrojena je veterinarska inspekcija. Djelatnost veterinarstva regulirana je Zakonom o veterinarstvu (NN 70/97, 105/01).

Liječništvo

Svrha liječničke djelatnosti jest zaštita zdravlja pojedinca, obitelji i cjelokupnog pučanstva. Liječnička djelatnost je regulirana Zakonom o liječništvu (NN 121/03) te obuhvaća:

- pregled kojim se utvrđuje postojanje ili nepostojanje tjelesnih, odnosno psihičkih bolesti, tjelesnih oštećenja ili anomalija te procjenu stanja temeljem obavljenog pregleda pomoću medicinskih dijagnostičkih instrumenata, postupaka i sredstava,
- liječenje i rehabilitaciju,
- davanje pripravaka krvi i krvnih derivata,
- sprječavanje bolesti, zdravstveni odgoj i savjetovanje,
- brigu o reproduktivnom zdravlju te pomoć pri porođaju,
- propisivanje lijekova, medicinskih proizvoda i pomagala,
- uzimanje i presađivanje organa i tkiva,
- mrtvozorništvo i obdukciju umrlih osoba,
- izdavanje liječničkih uvjerenja, svjedodžbi, potvrda i mišljenja i druge radnje sukladno općim i posebnim propisima.

Stomatologija

Stomatološka djelatnost, kao služba koja osigurava pružanje stomatološke pomoći osobama u ostvarivanju i zaštiti oralnog zdravlja, regulirana je Zakonom o stomatološkoj djelatnosti (NN 121/03) te obuhvaća:

- sprječavanje bolesti, stomatološki zdravstveni odgoj i savjetovanje,
- pregled kojim se utvrđuje postojanje ili nepostojanje bolesti zuba i usne šupljine, oštećenja ili anomalija te procjenu stanja na temelju obavljenog pregleda pomoću stomatološko-medicinskih dijagnostičkih sredstava, uključujući liječenje i rehabilitaciju,
- propisivanje lijekova, medicinskih proizvoda i pomagala,
- izdavanje liječničkih uvjerenja, svjedodžbi, potvrda i mišljenja

Psihološka djelatnost

Psihološka djelatnost je regulirana Zakonom o psihološkoj djelatnosti (NN 47/03) kao sustav pojedinačno ili skupno usmjerenih stručnih postupaka, mjera i sredstava utemeljen na načelima i spoznajama psihološke znanosti i prakse, koji obuhvaća:

- psihološku dijagnostiku
- psihološke tretmane i savjetodavni rad
- edukacijske aktivnosti
- psihološka stručna istraživanja
- psihološku evaluaciju

Ljekarništvo

Ljekarnička djelatnost osigurava opskrbu i izradu lijekova te opskrbu medicinskih proizvoda pučanstvu, zdravstvenim ustanovama i drugim pravnim osobama te zdravstvenim radnicima koji obavljaju privatnu praksu, u koju je uključena i:

- opskrba homeopatskim proizvodima,
- opskrba dječjom hranom i dijetetskim proizvodima,
- opskrba kozmetičkim i drugim sredstvima za zaštitu zdravlja određenim općim aktom Komore,
- savjetovanje u vezi propisivanja, odnosno pravilne primjene lijekova, medicinskih, homeopatskih i dijetetskih proizvoda.

Ljekarnička djelatnost regulirana je Zakonom o ljekarništvu (NN 121/03).

Medicinsko-biokemijska djelatnost

Medicinsko-biokemijska djelatnost je jedna od zdravstvenih dijagnostičkih djelatnosti koje analiziraju biološki materijal (krv, mokraća, stanica, tkivo, likvor) sa svrhom ranog otkrivanja bolesti, prepoznavanja rizičnih čimbenika bolesti, postavljanja dijagnoze, praćenja tijeka liječenja i ishoda bolesti koristeći biokemijske, imunokemijske, molekularno biološke i fizikalne analitičke tehnike te informacijsku tehnologiju. Medicinsko-biokemijska djelatnost regulirana je Zakonom o medicinsko-biokemijskoj djelatnosti (NN 121/03).

Djelatnost medicinskih sestara

Djelatnost medicinskih sestara regulirana je Zakonom o sestrinstvu (NN 121/03) i obuhvaća sve postupke, znanja i vještine zdravstvene njege.

Određena zanimanja regulirana su zakonima koji uređuju pružanje pojedinih usluga (npr. Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi, NN 10/97 - zanimanje odgajatelja, Zakon o osnovnom školstvu, NN 69/03 - zanimanje učitelja i druga). Zakonsko uređenje usluga detaljnije je obrađeno u Poglavlju 3. I A , pitanje broj 4.

2. Na koji su način te profesije regulirane: monopol djelovanja? Zaštita titule? Pripadnost sustavu socijalnog osiguranja? Nekompatibilnost?

Navedene profesije u Republici Hrvatskoj regulirane su obveznim članstvom u strukovnim udrugama (komorama) u svrhu monopola djelovanja i zaštite titule, a članovi strukovnih komora uključeni su u sustav socijalne sigurnosti, pod istim uvjetima kao i ostali građani Republike Hrvatske.

3. Koja tijela vrše nadzor nad određenim profesijama: iz stručnih redova, ministarstava (koja), udruga?

Nadzor nad određenim profesijama provode strukovne udruge i resorna ministarstva (kao npr. nad javnim bilježništvom i odvjetništvom ustrojene su Javnobilježnička komora Hrvatske i Hrvatska odvjetnička komora nad kojima nadzor obavlja Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, u odnosu na liječništvo i stomatologiju nadzor ostvaruju Hrvatska liječnička komora i Hrvatska stomatološka komora te Ministarstvo zdravstva).

II. GRAĐANSKA PRAVA

1. Imaju li građani EU-a drugačiji tretman u odnosu na građane Hrvatske u pogledu dostupnosti obrazovanja, uključujući školarine?

Člankom 65. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (NN, br. 41/01 – pročišćeni tekst) propisano je da je osnovno školovanje obvezatno i besplatno. Stavkom 2. istog članka propisano je da je svakomu dostupno pod jednakim uvjetima, srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje u skladu s njegovim sposobnostima. Niti odredbama Zakona o osnovnom školstvu, niti odredbama Zakona o srednjem školstvu (NN 69/03) nisu propisani uvjeti za upis u osnovne i srednje škole u pogledu državljanstva.

Člankom 43. stavkom 1. Zakona o osnovnom školstvu propisano je da su roditelji, odnosno staratelji, dužni u propisanom roku upisati dijete u osnovnu školu, brinuti se da redovito pohađa nastavu i obavlja druge školske obveze. Budući da citirani Zakon nema odredbi u pogledu državljanstva ova njegova odredba primjenjuje se jednako na državljane Republike Hrvatske i strane državljane koji privremeno borave u Hrvatskoj a dijete im je u to vrijeme ispunilo zakonom propisane uvjete za upis u prvi razred osnovne škole.

Člankom 54. stavkom 1. Zakona o srednjem školstvu propisano je da pravo upisa u srednju školu imaju svi kandidati nakon završene osnovne škole pod jednakim uvjetima, u okviru broja utvrđenog odlukom o upisu. Stavkom 3. istog članka propisano je da se izbor kandidata zasniva na uspjehu u prethodnom obrazovanju i sklonosti i sposobnosti učenika, ovisno o vrsti srednje škole. Stavkom 4. istog članka propisano je da elemente i kriterije za izbor kandidata prema stavku 3. istog članka za sve vrste srednjih škola propisuje ministar. Člankom 55. stavkom 1. istog Zakona propisano je da se odlukom o upisu mogu utvrditi uvjeti i broj učenika koji redovito upisuju program srednje škole prema osobnim potrebama, a stavkom 2. da cijenu obrazovanja prema stavku 1. ovoga članka utvrđuje ministar.

Pravo upisa u srednje škole stranih državljana detaljnije je opisano u odgovoru na pitanje broj 9., dijela E ovog poglavlja. U pogledu natjecanja za upis u privatne srednje škole i javne srednje škole na upisna mjesta za koja se plaća školarina građani EU-a potpuno su izjednačeni s državljanima Republike Hrvatske što je uređeno u točki III. Odluke o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole (Prosvjetni vjesnik, broj 1/2002.) koja je donesena kao trajan dokument.

Pravo upisa na studij imaju pod jednakim uvjetima državljani Republike Hrvatske i pripadnici hrvatskog naroda s prebivalištem izvan Republike Hrvatske te strani državljani i osobe bez državljanstva trajno nastanjeni u Republici Hrvatskoj.

Strani državljani i osobe bez državljanstva koji nisu trajno nastanjeni u Republici Hrvatskoj imaju pravo upisa na studij prema uvjetima koje utvrđuje Ministarstvo znanosti i tehnologije, odnosno na temelju međunarodnih sporazuma. Studenti strani državljani koji studiraju u statusu redovitih studenata plaćaju školarinu koja je određena za strane studente.

2. Koji bi zakonski postupci bili potrebni da se omogući građanima EU-a da glasuju za i/ili se kandidiraju za Europski parlament ili izbore u Hrvatskoj, ili da koriste druga biračka prava?

Ustavom Republike Hrvatske (članak 45.) propisano je da biračko pravo imaju hrvatski državljani s navršених 18 godina.

Ovu odredbu slijede izborni zakoni: Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor (članak 4.), Zakon o izboru predsjednika Republike Hrvatske (članci 1. i 2.) i Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (članak 2.).

Važeći hrvatski propisi dakle ne omogućavaju osobama koje nisu hrvatski državljani učešće u izborima te slijedom navedenog ni građani država članica Europske unije nemaju biračkih prava u Republici Hrvatskoj.

Da bi se osobama koje nisu hrvatski državljani omogućilo učešće u izborima bilo bi potrebno promijeniti Ustav (za što je potrebna dvotrećinska većina svih zastupnika u Hrvatskom saboru) i navedene zakone (za što je potrebna većina glasova svih zastupnika u Hrvatskom saboru).

3. Koje dokumente građani EU-a koji se ne bave gospodarskom djelatnošću moraju pribaviti, kakve pristojbe im se naplaćuju za dobivanje dozvole boravka?

Sukladno odredbama Zakona o kretanju i boravku stranaca, stranci pa tako i državljani zemalja EU koji ne obavljaju ekonomsku aktivnost u Republici Hrvatskoj, a žele boraviti duže od tri mjeseca u Republici Hrvatskoj, dužni su prije isteka tog roka podnijeti zahtjev za izdavanje odobrenja za produženi boravak. Odobrenje za produženi boravak može se izdati samo iz razloga zbog kojih je viza izdana. Odobrenje za produženi boravak unosi se u putnu ispravu stranca u obliku naljepnice. Također, strancu na produženom boravku izdat će se osobna karta za stranca, ako nema važeću putnu ispravu. Međutim, osobna karta može se izdati i strancu koji boravi s poslovnom vizom (smatra se produženim boravkom), kao i strancu kojem je odobren produženi boravak i koji ima važeću putnu ispravu, a na zahtjev stranca ili diplomatske misije odnosno konzularnog ureda države čije je državljanin.

Osobna karta izdaje se strancu kojem je odobren produženi boravak s rokom važenja odobrenja za produženi boravak. Rok važenja iste osobne karte može se produžavati s tim da njeno ukupno važenje ne može biti duže od pet godina.

Stranac također može podnijeti i zahtjev za odobrenje trajnog nastanjenja, ukoliko ispunjava zakonom propisane uvjete (navedeni u Poglavlju 24. Pravosuđe i unutarnji poslovi, D. Migracije, pitanje broj 2). Trajno nastanjenje odobrava Ministarstvo unutarnjih poslova. Trajno nastanjenom strancu u Republici Hrvatskoj izdaje se osobna karta za stranca s rokom važenja od pet godina, a ista se može produžavati, s tim da njezino ukupno važenje ne može biti duže od deset godina.

Sukladno odredbi članka 70. Zakona o strancima, koji je stupio na snagu 17. srpnja 2003. g., a početak će se primjenjivati 01.01.2004. godine, propisano je da će se osobna iskaznica za stranca izdati strancu kojem je odobren stalni boravak odnosno strancu kojem je odobren privremeni boravak, a nema važeću putnu ispravu. Osobna iskaznica za stranca može se izdati i strancu na odobrenom privremenom boravku koji ima važeću putnu ispravu, na njegov zahtjev ili zahtjev diplomatske misije odnosno konzularnog ureda države čiji je državljanin. Osobna iskaznica za stranca kojem je odobren privremeni boravak izdaje se na rok na koji mu je odobren privremeni boravak. Zahtjev za izdavanje osobne iskaznice za stranca može podnijeti stranac koji je navršio 16 godina života.

Posebnim Zakonom uređuje se plaćanje upravnih pristojbi za spise i radnje pred tijelima državne uprave, diplomatskim, konzularnim i drugim predstavničkim tijelima Republike Hrvatske u inozemstvu.

Strani državljani s prebivalištem ili uobičajenim boravištem u Republici Hrvatskoj imaju ista prava i obveze prema propisima o pristojbama kao i hrvatski državljani. Napominjemo, da je u postupku izmjena Zakona o upravnim pristojbama (NN 8/96, 59/96, 95/97, 113/97, 68/98), kojim će se odrediti upravna pristojba za odobrenje naprijed navedenog statusa.

Tarifnim brojem 10. stavak 1. točka 5. određeno je da upravna pristojba odobrenja za produženi boravak stoji 150,00 kuna, a točkom 5. određeno je da je pristojba za izdavanje ili produljenje osobne karte za stranca na produženom boravku 60,00 kuna. Točkom 6. istog Tarifnog broja određen je iznos od 900,00 kuna za izdavanje rješenja o trajnom nastanjenju.

4. Koje dokumente građani EU-a koji se dosele u Hrvatsku s ciljem studiranja moraju pribaviti i kakve pristojbe im se naplaćuju za dobivanje dozvole boravka?

Stranci, pa tako uključujući i državljane EU koji dolaze studirati u Republiku Hrvatsku moraju prethodno u diplomatskoj misiji odnosno konzularnom uredu Republike Hrvatske pribaviti ulaznu vizu u svrhu studiranja. Dolaskom u Republiku Hrvatsku dužni su se obratiti nadležnoj policijskoj upravi odnosno policijskoj postaji i regulirati produženi boravak. Zahtjevu za izdavanje odobrenja za produženi boravak prilaže se važeća putna isprava, preslika ulazne vize, potvrda fakulteta o studiranju, dokaz o sredstvima za uzdržavanje i dokaz o smještaju u Republici Hrvatskoj. Kao i ostali stranci na odobrenom produženom boravku mogu zatražiti izdavanje osobne karte za stranca (detaljnije u odgovoru na prethodno pitanje ove glave).

Napominjemo da je člankom 6. Zakona o upravnim pristojbama određeno da su plaćanja upravnih pristojbi oslobođeni strani državljani za vizu i odobrenje za produženi boravak u Republici Hrvatskoj koji kao hrvatski stipendisti dolaze u Republiku Hrvatsku radi školovanja i usavršavanja te državljani onih zemalja s kojima je Republika Hrvatska zaključila, odnosno preuzela ugovor o ukidanju viza ili pristojbi za vize.

Republika Hrvatska je zaključila ugovore o ukidanju viza sa sljedećim državama članicama EU: Republika Austrija, Kraljevina Belgija, Republika Finska, Republika Francuska, Republika Grčka, Veliko Vojvodstvo Luksemburg, Kraljevina Nizozemska, Savezna Republika Njemačka, Republika Portugal, Kraljevina Švedska i Talijanska Republika.

Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske zaključilo je ugovore ili provedbene programe o stipendiranju radi školovanja i usavršavanja za školsku godinu 2002./2003. sa sljedećim državama članicama EU: Republika Austrija, Republika Grčka, Republika Finska, Francuska Republika, Republika Italija, SR Njemačka, Republika Portugal, Kraljevina Španjolska, Kraljevina Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske.

Nadalje, države članice EU s kojima Ministarstvo prosvjete i športa ima sklopljene ili sukcesijom od bivše SFRJ preuzete bilateralne ugovore i sporazume na temelju kojih državljani tih država mogu boraviti u Republici Hrvatskoj u svrhu razmjene stručnih iskustava u području odgoja i obrazovanja su: Republika Austrija, Kraljevina Belgija, Kraljevina Danska, Republika Francuska, Republika Italija, Republika Grčka, SR Njemačka, Republika Portugal, Kraljevina Španjolska, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske.

Pitanje izdavanja osobnih iskaznica sukladno odredbama Zakona o strancima navedeno je u odgovoru na pitanje broj 3. dijela II, ovog poglavlja.

5. Koji su razlozi za odbijanje ulaska ili boravka građanima EU-a?

Sukladno članku 2. Zakona o kretanju i boravku stranaca, stranac može ulaziti u Republiku Hrvatsku i boraviti na njezinom teritoriju s važećom stranom putnom ispravom izdanom po propisima strane države ili važećom putnom ispravom za strance izdanom od državnog tijela nadležnog za izdavanje putne isprave, u koju je unijeta viza, ako istim zakonom nije drugačije određeno. U općim odredbama gore navedenog Zakona određuje se da se strancu može zabraniti ulazak u Republiku Hrvatsku iz razloga zaštite nacionalne sigurnosti ili ako to zahtijevaju razlozi zaštite javnog poretka.

Člankom 21. Zakona o kretanju i boravku stranaca propisano je da se strancu neće dozvoliti ulazak u Republiku Hrvatsku iz razloga zbog kojih će se odbiti zahtjev za izdavanje vize (razlozi su navedeni u Poglavlju 24. Pravosuđe i unutarnji poslovi, C. Politika viza)

Strancu se neće izdati dozvola boravka ako ne ispunjava uvjete propisane zakonom za reguliranje produženog boravka ili trajnog nastanjenja, a kako je obrazloženo u odgovoru na pitanja 1., 2. i 3. odjeljka D. Migracije, Poglavlja 24. Pravosuđe i unutarnji poslovi.

Razlozi za odbijanje ulaska stranaca u zemlju, sukladno odredbama Zakona o strancima, navedeni su u Poglavlju 24. Pravosuđe i unutarnji poslovi, C. Politika viza.

Strancu se neće izdati odobrenje boravka ako ne ispunjava uvjete propisane zakonom za reguliranje privremenog ili stalnog boravka, a kako je obrazloženo u odgovoru na pitanja 1., 2. i 3. odjeljka D. Migracije te u odgovoru na pitanje broj 2. iz odjeljka D, Poglavlja 24. Pravosuđe i unutarnji poslovi.

III. SLOBODNO KRETANJE OSOBA

C. Članak 39., 43. i 49. Ugovora o osnivanju EU-a

1. Koji su uvjeti za dobivanje radne dozvole za radnike-migrante iz EU-a?

Sukladno Zakonu o kretanju i boravku stranaca i Zakonu o zapošljavanju stranaca, radna dozvola izdaje se temeljem odobrenog produženog boravka u svrhu zapošljavanja. Radnu dozvolu izdaje Hrvatski zavod za zapošljavanje na zahtjev poslodavca, pod uvjetom da u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje među nezaposlenim osobama nema osobe koja ispunjava uvjete koje poslodavac zahtjeva za zasnivanje radnog odnosa, a u skladu s politikom tržišta rada u Republici Hrvatskoj.

Zahtjev za odobrenje produženog boravka u svrhu zapošljavanja podnosi se kod diplomatsko – konzularnog predstavništva Republike Hrvatske u inozemstvu odnosno kod Ministarstva unutarnjih poslova u Republici Hrvatskoj.

Strancu se može izdati i poslovna viza radi obavljanja gospodarskih i drugih djelatnosti predviđenih propisima kojima se uređuju strana ulaganja i obavljanje vanjskotrgovinskog poslovanja, kao i onom strancu koji zasniva radni odnos za obavljanje stručnih poslova utvrđenih ugovorom o poslovno-tehničkoj suradnji, o dugoročnoj proizvodnoj kooperaciji, o prijenosu tehnologije i o stranim ulaganjima. Zahtjev za izdavanje poslovne vize podnosi se kod diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Hrvatske u inozemstvu odnosno u Ministarstvu unutarnjih poslova u Republici Hrvatskoj uz predočenje rješenja Ministarstva rada i socijalne skrbi. Strancu kojemu je izdana poslovna viza, Hrvatski zavod za zapošljavanje izdati će osobnu radnu dozvolu.

Prema odredbama Zakona o strancima koji će se primjenjivati od 01.01.2004. godine znatno je pojednostavljen postupak za dobivanje radne dozvole, na način da se cijeli postupak za dobivanje radne dozvole kao i reguliranje privremenog boravka u Republici Hrvatskoj provodi u jednom tijelu, i to policijskim upravama odnosno policijskim postajama Ministarstva unutarnjih poslova. Osim toga, novi način dobivanja radnih dozvola je transparentan u tom smislu što je zakonom propisana godišnja kvota radnih dozvola. Navedenim zakonom propisane su i iznimke za strance koji ne moraju imati radne dozvole, ali moraju regulirati privremeni boravak.

Nadalje, prema novom Zakonu o strancima stranac može raditi u Republici Hrvatskoj na temelju radne ili poslovne dozvole, koju izdaje policijska uprava ili policijska postaja Ministarstva unutarnjih poslova. Zahtjev za izdavanje radne dozvole za stranca podnosi pravna ili fizička osoba koja zapošljava stranca (poslodavac) policijskoj upravi ili policijskoj postaji Ministarstva unutarnjih poslova prema svom sjedištu.

Poslovna dozvola izdaje se strancu koji ima registrirani obrt ili s obrtom izjednačenu djelatnost ili slobodno zanimanje, vodi poslove u registriranom trgovačkom društvu ili u pravnoj osobi u kojoj ima većinski udio ili strancu koji pruža usluge u ime inozemnog poslodavca. Zahtjev za izdavanje poslovne dozvole podnosi stranac policijskoj upravi ili policijskoj postaji Ministarstva unutarnjih poslova, prema mjestu svoga boravka.

Vlada Republike Hrvatske, na prijedlog ministarstva nadležnog za rad, u skladu s migracijskom politikom i uz uvažavanje stanja na tržištu rada, utvrđuje godišnju kvotu radnih dozvola. U okviru kvote Vlada RH utvrđuje djelatnosti i zanimanja u kojima se dopušta zapošljavanje, broj radnih dozvola za svaku od djelatnosti i teritorijalnu raspodjelu radnih dozvola.

Prioritet za izdavanje radnih dozvola utvrđenih godišnjom kvotom daje se produženju već izdanih radnih dozvola, a tek potom za novo zapošljavanje.

U kvotu se ne uračunavaju radne dozvole koje se izdaju:

- za radnike-strance dnevne migrante koji su u Republici Hrvatskoj zasnovali radni odnos na neodređeno vrijeme pod uvjetom uzajamnosti.
- za radnike-strance i članove njihovih obitelji, čiji je status reguliran Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske.
- za strance koji obavljaju ključne poslove u trgovačkim društvima i predstavništvima stranih trgovačkih društava, a nisu stranci iz članka 95. stavka 1. točke 1. Zakona o strancima (ključno osoblje trgovačkih društava koje je definirano Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske),
- za strance koji su premješteni u okviru internog transfera osoblja unutar trgovačkih društava, kako je definirano Zakonom o potvrđivanju protokola o pristupanju Republike Hrvatske Marakeškom ugovoru o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.
- za učitelje i nastavnike koji izvode nastavu u školskim ustanovama, na jeziku i pismu nacionalnih manjina.
- na temelju međunarodnog ugovora.
- profesionalnim sportašima ili sportskim djelatnicima, koji na temelju valjano zaključenog ugovora rade u Republici Hrvatskoj.
- za strance supružnike i djecu stranaca kojima je odobren stalni boravak u Republici Hrvatskoj.

Navedenim Zakonom propisane su i kategorije stranaca koje ne moraju imati radnu dozvolu, ali moraju regulirati privremeni boravak, a to su:

- ključno osoblje trgovačkih društava koje je definirano Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske (uređenje ulaska i zapošljavanje "ključnog osoblja" trgovačkih društava detaljno je uređeno u Poglavlju 3. Sloboda pružanja usluga, I A, pitanje broj 2),
- osnivači, prokuristi, članovi uprava i članovi nadzornog odbora trgovačkog društva, koji u trgovačkom društvu obavljaju poslove, a to obavljanje poslova nema karakter radnog odnosa i ne traje duže od ukupno tri mjeseca godišnje,
- sveučilišni profesori koje hrvatska sveučilišta pozovu za predavače, znanstvenici na znanstvenom i stručnom usavršavanju, znanstvenici-predstavnici međunarodnih organizacija te znanstvenici koji će sudjelovati u provedbi znanstveno-istraživačkih projekata važnih za Republiku Hrvatsku,
- upravno osoblje, stručnjaci, nastavnici i predavači stranih kulturnih i obrazovnih institucija, koji u Republici Hrvatskoj obavljaju posao u okviru programa kulturne i obrazovne suradnje,
- civilni i vojni dužnosnici vlada drugih država, koji u Republiku Hrvatsku dolaze raditi na temelju ugovora o suradnji s Vladom Republike Hrvatske,
- članovi znanstvenih međunarodnih misija, koji obavljaju posao istraživanja u Republici Hrvatskoj, koji je odobrila Vlada Republike Hrvatske,
- strani dopisnici, akreditirani u Republici Hrvatskoj ili izjavitelji stranih medija,
- predstavnici vjerskih zajednica dok obavljaju posao isključivo vezan za vjersku službu,
- umjetnici i tehničko osoblje za operne, baletne, kazališne, koncertne, likovne i druge kulturne priredbe, ako zbog toga u Republici Hrvatskoj ne borave duže od 30 dana odnosno tri mjeseca godišnje s prekidima,

- autori i izvođači na području glazbene, glazbeno-scenske, plesne i baletne umjetnosti, kao i prateće izvestiteljsko, organizacijsko i tehničko osoblje koje sudjeluje u kulturnim radionicama, susretima i kolonijama, ako zbog toga u Republici Hrvatskoj ne borave duže od 30 dana odnosno tri mjeseca godišnje s prekidima,
- osobe koje na temelju ugovora s Vladom Republike Hrvatske, ministarstvom nadležnim za obranu ili ministarstvom nadležnim za unutarnje poslove obavljaju poslove za potrebe obrane i sigurnosti države ili koje se stručno usavršavaju na tim područjima,
- supružnici i djeca hrvatskih državljana koji imaju boravak u Republici Hrvatskoj,
- osobe koje u Republiku Hrvatsku dolaze radi sudjelovanja na sportskim i šahovskim priredbama,
- stručnjaci na području zaštite kulturne baštine, knjižničarstva i arhivistike, ako zbog toga u Republici Hrvatskoj ne borave duže od 30 dana,
- stranci koje je uputio inozemni poslodavac, koji omogućavaju stručno usavršavanje i obuku osobama zaposlenim kod pravnih i fizičkih osoba sa sjedištem u Republici Hrvatskoj u trajanju do tri mjeseca neprekidno,
- osobe kojima je odobren privremeni boravak u svrhu stručnog usavršavanja ili obuke kod hrvatskog poslodavca, a organizacijski je oblik stranog poslodavca koji ih je uputio na usavršavanje ili obuku, ako njihovo stručno usavršavanje ili obuka ne traje duže od tri mjeseca neprekidno,
- stranci koji obavljaju poslove vezane uz isporuku, montažu ili servis strojeva ili opreme, ako njihov rad ne traje duže od 30 dana neprekidno odnosno ukupno tri mjeseca godišnje s prekidima,
- stranci koji sudjeluju na sajamskim ili izložbenim priredbama na kojima izlaže njihov poslodavac,
- stranci koji sudjeluju na organiziranim stručnim skupovima i seminarima,
- stranci zaposleni u cirkusima ili zabavnim parkovima, ako u Republici Hrvatskoj ne borave duže od tri mjeseca neprekidno,
- osobe kojima je priznat status azilanta,
- stranci s odobrenim stalnim boravkom,
- stranci koji u Republici Hrvatskoj imaju status redovnog učenika ili studenta kada obavljaju poslove privremenog karaktera, posredstvom ovlaštenih posrednika, a sukladno propisima koji reguliraju obavljanje tih poslova.

Odredbe navedenog Zakona koje se odnose na rad stranaca ne primjenjuju se na:

- stranca koji je član diplomatske misije, odnosno konzularnog ureda strane države ili član misije koja ima diplomatski status i kojemu je izdana posebna osobna iskaznica iz članka 70. stavka 3. ovoga Zakona,
- stranca koji na temelju međunarodnog ugovora ima privilegije i imunitete,
- stranca koji u Republici Hrvatskoj obavlja poslove na temelju međunarodnih ugovora koje Republika Hrvatska sklopi s drugom državom, međunarodnom organizacijom ili Europskom unijom, o stručno-tehničkoj pomoći ili provodi projekte u skladu s tim međunarodnim ugovorima.

Ako je strancu izdana radna dozvola, istom će se, na njegov zahtjev, odobriti privremeni boravak u svrhu rada. O zahtjevu za odobrenje privremenog boravka u svrhu rada odlučuje policijska uprava/policijaska postaja Ministarstva unutarnjih poslova, prema boravištu stranca.

2. Koje odredbe postoje o ne-diskriminaciji na osnovi državljanstva (izravne ili neizravne) u odnosu na radnike-migrante u pogledu zaposlenja, plaće i uvjeta rada?

Ustavom Republike Hrvatske utvrđeno je načelo da svatko ima pravo na rad i slobodu rada i da slobodno bira poziv i zaposlenje, te da je svakome pod jednakim uvjetima dostupno svako radno mjesto i dužnost (članak 54.). Odredbama Zakona o radu (NN 38/95, 54/95, 17/01, 82/01, 114/03) zabranjena je izravna ili neizravna diskriminacija osobe koja traži zaposlenje i osobe koja se zaposli (zaposlenik, namještenik, službenik ili drugi radnik (u daljnjem tekstu: radnik) na temelju rase, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, bračnoga stanja, porodičnih obveza, dobi, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, rođenja, društvenog položaja, članstva ili nečlanstva u političkoj stranci, članstva ili nečlanstva u sindikatu te tjelesnih ili duševnih poteškoća.

Navedena diskriminacija zabranjena je u odnosu na:

- uvjete za zapošljavanje, uključujući kriterije i uvjete za izbor kandidata za obavljanje određenog posla, u bilo kojoj grani djelatnosti i na svim razinama profesionalne hijerarhije,
- napredovanje na poslu,
- pristup svim vrstama i stupnjevima stručnog osposobljavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije,
- uvjete zaposlenja i rada i sva prava iz radnog odnosa i u svezi s radnim odnosom, uključujući jednakost plaća,
- otkaz ugovora o radu,
- prava članova i djelovanje u udrugama radnika ili poslodavaca ili u bilo kojoj drugoj profesionalnoj organizaciji, uključujući povlastice koje proizlaze iz toga članstva.

3. Koji se uvjeti s obzirom na državljanstva (ako postoje) primjenjuju kod zapošljavanja u javnom sektoru?

Sukladno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, za prijam u državnu službu osobe koja je strani državljanin ili osoba bez državljanstva, potrebno je prethodno odobrenje ministarstva nadležnog za poslove opće uprave.

D. Ukidanje ograničenja kretanja i boravka unutar Zajednice za građane EU-a koji se bave gospodarskom djelatnošću bilo kao zaposlenici, samozaposlene osobe ili pružatelji usluga i njihove obitelji (Direktive 68/360/EEZ i 73/148/EEZ)

1. Kakav je sustav viza za radnike-migrante iz EU-a i članove njihovih obitelji (uključujući članove obitelji koji nisu državljani zemalja EU-a) koji ulaze u zemlju?

Ova materija regulirana je Zakonom o kretanju i boravku stranaca, Pravilnikom o načinu izdavanja isprava i viza strancima te o obrascima tih isprava i viza, te Pravilnikom o izdavanju putnog lista, viza i posebnih osobnih karata strancima.

Člankom 14. Zakona o kretanju i boravku stranaca regulirano je da se strancu za ulazak, odlazak ili prelazak preko teritorija Republike Hrvatske izdaje viza.

Vlada Republike Hrvatske može odrediti da za državljane pojedinih država nije potrebna viza. Viza se izdaje za jedno ili neograničeni broj putovanja. Viza se izdaje s rokom važenja od 1 godine odnosno do roka važenja strane putne isprave, ako je taj rok kraći od 1 godine. Vizu izdaje nadležno tijelo odnosno diplomatska misija ili konzularni ured RH u inozemstvu.

Stranac može u diplomatskoj misiji ili konzularnom uredu RH u inozemstvu zatražiti slijedeće vize:

- poslovna viza (6 mj. – 1 god.)
- ulazna viza radi zapošljavanja (3 mj.)
- ulazna viza u svrhu pratnje (3 mj.)
- “radna” – ulazna viza – (3 mj.) – u svrhu obavljanja profesionalne djelatnosti, (npr. za muzičare - i za jednu večer nastupa traži se radna dozvola)
- ulazna viza u svrhu nastavka bračne zajednice (3 mj.) (sve ulazne vize podrazumijevaju jedan ulazak i jedan izlazak iz RH)
- turistička viza (90 dana)
- tranzitna viza (7 dana)

Člankom 15. istog Zakona propisano je da je za izdavanje ulazne vize radi zapošljavanja, specijalizacije, znanstvenog istraživanja ili radi obavljanja određene profesionalne djelatnosti potrebna suglasnost Ministarstva unutarnjih poslova. Ministarstvo unutarnjih poslova će prije davanja suglasnosti pribaviti mišljenje ministarstva u čiji djelokrug rada spada djelatnost zbog kojeg stranac traži vizu (ako je to radi zapošljavanja pribavit će mišljenje Ministarstva rada i socijalne skrbi).

Člankom 16. Zakona o kretanju i boravku stranaca propisuje se izdavanje poslovne vize. Tim člankom propisano je da se strancu može izdati i poslovna viza koja će se izdati strancu radi obavljanja gospodarskih i drugih djelatnosti predviđenih propisima kojima se uređuju strana ulaganja i obavljanje vanjskotrgovinskog poslovanja, a može se izdati i strancu koji zasniva radni odnos za obavljanje stručnih poslova utvrđenih ugovorom o poslovno tehničkoj suradnji, o dugoročnoj proizvodnoj kooperaciji, o prijenosu tehnologije i stranim ulaganjima. Poslovna viza izdaje se s rokom važenja koji je potreban za obavljanje posla radi kojeg se viza izdaje, ali najduže do roka važenja strane putne isprave. Za vrijeme važenja poslovne vize stranac može nesmetano i neograničen broj puta ulaziti i izlaziti iz Republike Hrvatske.

Poslovnu vizu izdaje diplomatska misija ili konzularni ured RH u inozemstvu, odnosno nadležno tijelo na zahtjev stranca, pravne osobe ili samostalnog poslodavca i uz predočenje rješenja Ministarstva trgovine, ukoliko stranac traži vizu radi obavljanja gospodarskih i drugih djelatnosti predviđenih propisima kojima se uređuju strana ulaganja i obavljanje vanjskotrgovinskog poslovanja, odnosno uz predočenje rješenja Ministarstva rada i socijalne skrbi, ukoliko stranac traži poslovnu vizu kada zasniva radni odnos za obavljanje stručnih poslova utvrđenih ugovorom o poslovno tehničkoj suradnji, o dugoročnoj proizvodnoj kooperaciji, o prijenosu tehnologije i stranim ulaganjima.

Prema Pravilniku o načinu izdavanja isprava i viza strancima te o obrascima tih isprava i viza (NN 54/91, 4/97) strancu se mogu izdati slijedeće vrste viza: ulazno-izlazna, izlazno-ulazna, izlazna, ulazna, tranzitna, poslovna. Poslovna viza važi kao odobrenje za produženi boravak.

Prema Pravilniku o izdavanju putnog lista, viza i posebnih osobnih karata strancima zahtjev za izdavanje vize za strance podnosi se diplomatskoj misiji ili konzularnom uredu RH u inozemstvu. Uz zahtjev stranac podnosi i putnu ispravu na koju traži izdavanje vize. Viza se ne može izdati s rokom važenja dužim od roka važenja putne isprave. Strancu se u diplomatskim misijama i konzularnim uredima RH mogu izdati slijedeće vrste viza: ulazno-izlazna, ulazna, tranzitna i poslovna.

Prema Zakonu o strancima za ulazak, boravak ili tranzit preko područja Republike Hrvatske potrebna je viza koju izdaje diplomatska misija, odnosno konzularni ured Republike Hrvatske.

Viza se izdaje strancu koji ima važeću putnu ispravu i na rok koji je kraći od roka važenja putne isprave. Vrste viza su:

- putna,
- tranzitna,
- zrakoplovno-tranzitna,
- grupna,
- diplomatska,
- službena.

Putna viza izdaje se za jedan ili više ulazaka na područje Republike Hrvatske, za turistička, poslovna, osobna ili druga putovanja, s rokom važenja do jedne godine.

Neprekidan boravak, odnosno ukupno trajanje uzastopnih boravaka stranca s putnom vizom u Republici Hrvatskoj ne smije biti duže od 90 dana, u vremenskom razdoblju od šest mjeseci, računajući od dana prvog ulaska.

Putna viza s rokom važenja dužim od jedne godine može se, uz uvjet uzajamnosti, izdati osoblju diplomatskog ili konzularnog predstavništva strane države u Republici Hrvatskoj.

Iznimno, ako to zahtijevaju humanitarni, ozbiljni profesionalni ili osobni razlozi, putnu vizu za jedan ulazak i boravak do 15 dana može izdati tijelo nadležno za kontrolu prelaska državne granice.

Tranzitna viza izdaje se strancu za jedno, dva ili iznimno više putovanja preko područja Republike Hrvatske, s rokom važenja do šest mjeseci. Na temelju tranzitne vize stranac može prilikom svakog putovanja boraviti u Republici Hrvatskoj najduže pet dana. Tranzitna viza može se izdati strancu koji dokaže da ima osiguran ulazak u državu u koju putuje.

Iznimno, ako to zahtijevaju humanitarni, ozbiljni profesionalni ili osobni razlozi, tranzitnu vizu za jedan tranzit može izdati tijelo nadležno za kontrolu prelaska državne granice.

Stranac koji za vrijeme međupristajanja u zrakoplovnoj luci u Republici Hrvatskoj ne napušta zrakoplovno-tranzitni prostor ili zrakoplov ne treba vizu. Iznimno, Vlada Republike Hrvatske može odrediti da zbog zaštite pravnog poretka, nacionalne sigurnosti ili javnog zdravlja državljani određenih država ili putnici na određenim putnim smjerovima trebaju zrakoplovno-tranzitnu vizu.

Strancu se može izdati zrakoplovno-tranzitna viza za jedan ili više prolazaka kroz međunarodni tranzitni prostor zrakoplovne luke, u kojem prilikom svakog prolaska može ostati najduže 24 sata.

Grupna viza izdaje se grupi od 5 do 50 osoba za jedan ulazak ili tranzit preko područja Republike Hrvatske. Iznimno, ako se radi o organiziranim turističkim grupama koje u Republiku Hrvatsku dolaze na temelju međunarodnih ugovora, grupna viza se može izdati i grupi s većim brojem osoba. Na temelju grupne vize za jedan ulazak u Republici Hrvatskoj može se boraviti najduže 30 dana. Iznimno, ako je to u interesu Republike Hrvatske, grupnu vizu može izdati tijelo nadležno za kontrolu prelaska državne granice.

Postupak i način izdavanja viza prema Zakonu o strancima propisat će se podzakonskim propisima prije početka primjene navedenog Zakona.

Ujedno treba navesti da je s nekim državama ukinut vizni režim, a kako je to detaljno opisano u odgovoru na pitanje 4. u dijelu II ovog poglavlja.

2. Koje dokumente moraju građani EU-a koji se bave gospodarskom djelatnošću pribaviti i kakve im se pristojbe naplaćuju za dobivanje dozvole boravka?

Sukladno odredbama Zakona o kretanju i boravku stranaca, državljani zemalja EU koji žele obavljati ekonomsku aktivnost u Republici Hrvatskoj, dužni su regulirati produženi boravak s osnove rada ili ishoditi poslovnu vizu.

Stranac koji želi regulirati produženi boravak s osnove rada treba prethodno u diplomatskoj misiji odnosno konzularnom uredu Republike Hrvatske pribaviti ulaznu vizu u svrhu rada (obuhvaća zapošljavanje, specijalizaciju, volontiranje, obavljanje profesionalne djelatnosti i sl.). Dolaskom u Republiku Hrvatsku u nadležnoj policijskoj upravi odnosno policijskoj postaji stranac je dužan regulirati produženi boravak u svrhu rada. Zahtjevu za izdavanje odobrenja za navedeni boravak prilaže važeću putnu ispravu, presliku ulazne vize, dokaz o opravdanosti boravka (ugovor o radu ili potvrdu pravne odnosno fizičke osobe da se kod nje nalazi na specijalizaciji, obuci ili praksi ili drugi dokaz), dokaz o sredstvima za uzdržavanje, dokaz o smještaju.

Razlozi za izdavanje poslovne vize navedeni su u Poglavlju 24. Pravosuđe i unutarnji poslovi, C. Politika viza. Stranac koji traži izdavanje poslovne vize, navedenom zahtjevu prilaže: važeću putnu ispravu, rješenje Ministarstva rada i socijalne skrbi ili Ministarstva gospodarstva, izvod iz registra trgovačkog suda, dokaz o sredstvima za uzdržavanje, dokaz o smještaju te po potrebi druge dokaze. Poslovna viza važi kao odobrenje za produženi boravak.

Strancu na produženom boravku s osnove rada odnosno s izdanom poslovnom vizom, može se izdati osobna karta za stranca, sukladno obrazloženju uz pitanje broj 3. u dijelu II ovog poglavlja.

Sukladno naprijed navedenom Zakonu o upravnim pristojbama, Tarifnim brojem 10. stavak 1. točka 4. određeno je da upravna pristojba za odobrenje poslovne vize stoji 400,00 kuna, dok je upravna pristojba za produženi boravak s osnove rada jednaka kao i za produžene boravke s drugih osnova.

Sukladno odredbama Zakona o strancima, poslovna dozvola izdaje se strancu koji ima registrirani obrt ili s obrtom izjednačenu djelatnost ili slobodno zanimanje, vodi poslove u registriranom vlastitom trgovačkom društvu ili u pravnoj osobi u kojoj ima većinski udio ili strancu koji pruža usluge u ime inozemnog poslodavca i ispunjava ostale uvjete za izdavanje odobrenja za privremeni boravak. Poslovnu dozvolu izdaje nadležna Policijska uprava/postaja u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva. Uz zahtjev za poslovnu dozvolu stranac je dužan priložiti dokaz o registraciji trgovačkog društva, obrta, s obrtom izjednačene djelatnosti, slobodnog zanimanja ili ugovor o pružanju usluga (pružanje usluga u ime inozemnog poslodavca može obavljati samo stranac koji je zaposlen kod tog poslodavca i pod uvjetom da je sklopljen ugovor o pružanju usluga s pravnom ili fizičkom osobom koja obavlja poslovnu djelatnost u Republici Hrvatskoj).

Napominjemo da je u postupku izmjena Zakona o upravnim pristojbama kojima će se odrediti upravna pristojba za odobrenje naprijed navedenog statusa.

3. Odobrava li se članovima obitelji iz trećih zemalja dozvola boravka istog trajanja kao i građaninu EU-a?

Napominjemo da se odredbama Zakona o kretanju i boravku stranaca i Zakonom o strancima ne pravi razlika između državljana trećih zemalja i državljana članica EU, već se strancem smatra osoba koja nema hrvatsko državljanstvo.

Sukladno odredbama Zakona o kretanju i boravku stranaca odobrenje za produženi boravak u svrhu spajanja obitelji odobrava se s rokom važenja do jedne godine.

Odobrenje za produženi boravak može se produžavati, a zahtjev za produženje stranac je dužan podnijeti prije isteka roka važenja odobrenja za produženi boravak.

Sukladno odredbama Zakona o strancima, odobrenje za prvi privremeni boravak izdaje se s rokom važenja do jedne godine, ako istim zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno. Slijedeći privremeni boravak može se produžavati s rokom važenja najduže do dvije godine.

Iznimno, strancu – članu obitelji hrvatskog državljanina može se produžiti privremeni boravak na vrijeme do tri godine odnosno do ispunjenja uvjeta za izdavanje odobrenja za stalni boravak.

Odobrenje za privremeni boravak u svrhu rada izdaje se strancu na rok na koji mu je izdana radna dozvola, odnosno najduže na dvije godine.

Radna dozvola izdaje se na određeno vrijeme s rokom važenja koji je jednak vremenu za koji se sklapa ugovor o radu ili drugi odgovarajući ugovor, ali najduže na dvije godine.

4. Može li se dozvola boravka radniku-migrantu ukinuti isključivo na osnovi neskrivljene nezaposlenosti, bolesti ili nesreće?

Zakonom o kretanju i boravku stranaca i Zakonom o strancima određeni su uvjeti pod kojima se strancu koji ima odobren produženi, odnosno privremeni boravak može otkazati boravak te uvjeti pod kojima isti boravak prestaje strancu, a što je detaljno navedeno u odgovoru na pitanje broj 1. Poglavlje 24. Pravosuđe i unutarnji poslovi D. Migracije.

Iz navedenih zakonskih odredbi vidljivo je da boravak neće automatski prestati ako je došlo do nezaposlenosti koja nije krivnja radnika, ili u slučaju bolesti ili nesreće te da će stranac nastaviti boraviti u Republici Hrvatskoj u istom statusu do isteka važenja odobrenja boravka, ali po drugoj osnovi.

E. Sloboda kretanja radnika unutar Zajednice (Uredba (EEZ) 1612/68)

1. Imaju li radnici-migranti iz EU-a jednak pristup raspoloživim radnim mjestima kao i domaći državljani?

Ako radnici migranti iz EU zakonito borave na području RH i imaju radne dozvole, tada imaju ravnopravan pristup tržištu rada, odnosno zapošljavanju, te su u tom smislu izjednačeni s državljanima Republike Hrvatske.

2. Postoje li ikakvi zahtjevi u pogledu poznavanja jezika za određena radna mjesta, i ako postoje, kakvi?

U djelatnosti zdravstva uvjet znanja hrvatskog jezika propisan je za obavljanje privatne prakse za sve zdravstvene radnike s visokom stručnom spremom (Zakon o zdravstvenoj zaštiti), kao i za liječnike koji obavljaju liječničku djelatnost, osim pri obavljanju povremenih dijagnostičkih i terapijskih zahvata u kojima verbalna komunikacija s bolesnikom nije potrebna ili je moguća uz posrednika (Zakon o liječništvu).

Jednako tako, i Zakon o ljekarništvu propisuje uvjet znanja hrvatskog jezika za obavljanje ljekarničke djelatnosti, kao što i Zakon o medicinsko-biokemijskoj djelatnosti propisuje uvjet znanja hrvatskog jezika za obavljanje medicinsko-biokemijske djelatnosti.

Prema Zakonu o javnom bilježništvu za javnog bilježnika može biti imenovana osoba koja aktivno vlada hrvatskim jezikom i drugim jezikom koji je službeni na području na kojemu treba obavljati javnobilježničku službu, a prema Zakonu o odvjetništvu pravo na upis u imenik odvjetnika ima osoba koja aktivno vlada hrvatskim jezikom.

Iako Zakonom o osnovnom školstvu znanje hrvatskog jezika nije propisano kao uvjet za obavljanje učiteljske i nastavničke djelatnosti, nastavni rad u osnovnoj školi mogu obavljati jedino učitelji i stručni suradnici koji mogu izvoditi nastavu na hrvatskom jeziku.

3. Dobivaju li radnici-migranti iz EU-a pomoć od zavoda za zapošljavanje?

Pravo na posredovanje pri zapošljavanju, profesionalno usmjeravanje, obrazovanje u cilju povećanja zapošljavanja radne snage, osiguranje za slučaj nezaposlenosti pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje stranci ostvaruju pod istim uvjetima kao i državljani Republike Hrvatske ako im je odobreno trajno nastanjenje i osobna radna dozvola, odnosno stalni boravak prema Zakonu o strancima koji je na pravnu snagu stupio 17. srpnja 2003., a počinje se primjenjivati od 01.01. 2004. godine.

Strancu koji ima odobreni privremeni ili produženi boravak u RH i radnu dozvolu, a kojemu prestane radni odnos kod poslodavca redovitim otkazom ugovora o radu priznaju se prava po osnovi nezaposlenosti, a koja obuhvaćaju isplatu novčane naknade u slučaju nezaposlenosti.

Stranac za vrijeme trajanja privremenog ili produženog boravka ima pravo na isplatu novčane naknade za ono razdoblje za koje mu to pravo pripada sukladno odredbama Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN 32/02, 86/02 i 114/03).

4. Koja prava na "porezne i socijalne povlastice" i profesionalnu izobrazbu imaju radnici iz EU-a?

U pogledu «poreznih i socijalnih povlastica», te prava na dokvalifikaciju, radnici iz EU izjednačeni su sa državljanima iz RH, ako legalno borave u RH.

Tako, na primjer, glede «poreznih povlastica» na radnike iz EU, ravnopravno se primjenjuju odredbe Zakona o porezu na dohodak koje se odnose na osobni odbitak, a glede «socijalnih povlastica» davanja za socijalno osiguranje obračunavaju se na jednak način kao i za hrvatske državljane.

5. Kakva prava na sindikalno organiziranje imaju radnici iz EU-a?

Sloboda udruživanja zajamčena je odredbom članka 43. Ustava RH koja svakom jamči pravo na slobodno udruživanje radi zaštite ili probitaka socijalnih, gospodarskih, političkih, nacionalnih ili drugih uvjerenja i ciljeva, radi čega svatko može slobodno osnivati sindikate i druge udruge, u njih se uključivati ili iz njih istupati sukladno zakonu.

Slijedom navedene slobode prava na udruživanje, odredbom članka 159. Zakona o radu utvrđeno je da radnici imaju pravo, bez bilo kakve razlike, po svojem slobodnom izboru, utemeljiti sindikat te se u njega učlaniti, uz uvjete koji mogu biti propisani samo statutom ili pravilima toga sindikata.

Navedene radničke udruge mogu se osnovati bez bilo kakvoga prethodnog odobrenja.

6. Koja prava na nastanjenje (housing rights) imaju radnici iz EU-a?

Radnici iz EU nemaju posebnih prava u pogledu stanovanja u odnosu na građane RH. Naime, radnici iz zemalja EU, ako imaju potrebnu dozvolu za rad u RH, mogu kao i svi građani RH unajmiti stan, odnosno koristiti stambeni prostor temeljem ugovora o najmu stana sklopljenog u skladu sa Zakonom o najmu stanova (NN 91/96), uz plaćanje najamnine koja je slobodno ugovorena. Uz to postoji i mogućnost da im i tvrtka kod koje su zaposleni osigura odgovarajući stambeni prostor, odnosno smještaj ili boravište. Osim toga, pod uvjetom uzajamnosti strane fizičke osobe mogu steći pravo vlasništva nekretnine na području Republike Hrvatske.

7. Imaju li radnici-migranti iz EU-a pravo dovesti sa sobom članove obitelji (definirane kao bračni drug, djeca mlađa od 21 godine ili djeca koja su na uzdržavanju, rodbina u pravoj liniji, svi oni neovisno o državljanstvu)?

Temeljem Zakona o kretanju i boravku stranaca strancu se može odobriti trajno nastanjenje u Republici Hrvatskoj ako je najmanje jednu godinu u braku s hrvatskim državljaninom ili sa strancem kojem je odobreno trajno nastanjenje u RH ili koji je tri godine neprekidno u radnom odnosu. Strancu koji ne udovoljava prije navedenim uvjetima može se odobriti trajno nastanjenje zbog posebnih osobnih razloga ili poslovnih razloga za koji postoji interes Republike Hrvatske.

U svim slučajevima maloljetna djeca (do 18. godina starosti) slijede roditelja kojem je odobreno trajno nastanjenje, dok punoljetna djeca moraju podnijeti osobni zahtjev za boravak u Republici Hrvatskoj.

Prema Zakonu o strancima, stranac može podnijeti zahtjev za izdavanje odobrenja za privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji, ako je član uže obitelji: hrvatskog državljanina, stranca kojemu je odobren stalni ili privremeni boravak ili koji ima status azilanta.

Članovima uže obitelji, u smislu ovoga Zakona, smatraju se supružnici, maloljetna djeca koja nisu zasnovala vlastitu obitelj i roditelji maloljetne djece. Iznimno, članom uže obitelji može se smatrati i drugi srodnik, posvojenik ili posvojitelj, ako postoje posebni osobni ili humanitarni razlozi za spajanje obitelji u Republici Hrvatskoj.

Stalni boravak odobrit će se strancu koji do dana podnošenja zahtjeva za stalni boravak ima neprekidno pet godina odobren privremeni boravak ili je tri godine u braku s hrvatskim državljaninom ili strancem na odobrenom stalnom boravku, a u Republici Hrvatskoj ima odobren privremeni boravak.

Maloljetnoj osobi na privremenom boravku u Republici Hrvatskoj odobrit će se stalni boravak ako je jedan od roditelja stranac s odobrenim stalnim boravkom, uz suglasnost drugog roditelja.

8. Hoće li bračni drug i djeca mlađa od 21 godine radnika-migranta iz EU-a imati pravo na zaposlenje u Hrvatskoj bez radne dozvole?

Sukladno Zakonu o kretanju i boravku stranaca i Zakonu o zapošljavanju stranaca sama činjenica o spajanju obitelji nije presudna za odobrenje produženja boravka u svrhu zapošljavanja, jer postoji ograničenje prema kojem se radna dozvola može izdati, pod uvjetom da u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje među nezaposlenim osobama nema osoba koje ispunjavaju uvjete koje poslodavac zahtjeva za zasnivanje radnog odnosa, a u skladu s politikom tržišta rada u Republici Hrvatskoj.

Međutim, Zakonom o strancima, koji će se početi primjenjivati od 01. siječnja 2004. godine, propisano je da se u godišnju kvotu radnih dozvola ne uračunavaju radne dozvole za radnike-strance i članove njihovih obitelji, čiji je status reguliran Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske.

Navedenim Sporazumom propisano je da supružnik i djeca radnika, koji je zakonito zaposlen na teritoriju neke države članice, koji zakonito borave na njezinu teritoriju, imaju pristup tržištu rada te države članice tijekom razdoblja zaposlenja koje je odobreno tom radniku.

Prema tome, bračni drug i djeca ispod 21 godine starosti radnika migranta iz Europske Unije moći će se zaposliti u RH ako imaju radnu dozvolu, ali izdavanje takvih radnih dozvola nije ograničeno godišnjom kvotom, što znači bez obzira na stanje tržišta rada u RH.

Supružnici i djeca do 21 godine starosti radnika migranta iz EU mogu raditi u Republici Hrvatskoj bez radne dozvole ako pripadaju slijedećim kategorijama stranih državljana koji mogu raditi u Republici Hrvatskoj bez radne dozvole, kao što su npr.: ključno osoblje trgovačkih društava koje je definirano Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, osnivači, prokuristi, članovi uprava i članovi nadzornog odbora trgovačkog društva, strani dopisnici, znanstvenici, stručno osoblje, predstavnici vjerskih zajednica, autori i izvođači na području glazbene, glazbeno-scenske, plesne i baletne umjetnosti, stranci zaposleni u cirkusima ili zabavnim parkovima, osobama kojima je priznat status azilante, strancima s odobrenim stalnim boravkom itd. Osobe koje ne moraju imati radnu dozvolu nabrojane su u odgovoru na pitanje broj 1. odjeljak C dio III. ovog poglavlja.

9. Kakva prava na obrazovanje imaju djeca radnika-migranata iz EU-a?

Djeca stranih radnika, migranata iz EU u Hrvatskoj imaju pravo na redovno osnovnoškolsko obrazovanje u Hrvatskoj na teret sredstava države. Oni se u Hrvatskoj tretiraju u svim školskim pravima kao i državljani Republike Hrvatske.

Prema Odluci o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole djeca stranih državljana mogu se iznimno i uz suglasnost Ministarstva prosvjete i športa upisati u srednju školu ako ispunjavaju najmanje jedan od slijedećih uvjeta:

- ako za to postoji međudržavni ugovor ili drugi kulturni, športski i slični interes hrvatskih državnih, upravnih i samoupravnih tijela i javnih ustanova;

- ako takva osoba ima status izbjeglice u RH koji je utvrdilo ovlašteno upravno tijelo u Hrvatskoj,
- ako je roditelj ili skrbnik te osobe hrvatski državljanin,
- ako roditelj te osobe ima radnu dozvolu i dozvolu boravka u Hrvatskoj,
- ako je roditelj te osobe diplomatski ili poslovni predstavnik strane države u RH,
- ako ta osoba ili njezini sponzori plaćaju pune troškove obrazovanja u RH.

Pravo upisa na studij imaju pod jednakim uvjetima državljani Republike Hrvatske i pripadnici hrvatskog naroda s prebivalištem izvan Republike Hrvatske te strani državljani i osobe bez državljanstva trajno nastanjeni u Republici Hrvatskoj.

Strani državljani i osobe bez državljanstva koji nisu trajno nastanjeni u Republici Hrvatskoj imaju pravo upisa na studij prema uvjetima koje utvrđuje Ministarstvo znanosti i tehnologije, odnosno na temelju međunarodnih sporazuma. Studenti strani državljani koji studiraju u statusu redovitih studenata plaćaju školarinu koja je određena za strane studente.

F. Pravo da ostanu na teritoriju države članice nakon što su u njoj bili zaposleni (Uredba (EEZ) 1251/70) ili nakon što su se bavili djelatnošću u svojstvu samozaposlenih radnika (Direktiva 75/34/EEZ)

1. Koja su prava na boravak sljedećih kategorija građana EU-a:

a) nekoga tko je radio u Hrvatskoj najmanje 12 mjeseci, i živio u njoj najmanje 3 godine, a zatim dostigao dob za umirovljenje;

Sukladno Zakonu o kretanju i boravku stranaca, ukoliko je stranac imao odobren produženi boravak, nakon ispunjenja uvjeta za mirovinu, može ostati u Republici Hrvatskoj u istom statusu, ali treba podnijeti zahtjev za odobrenje boravka po drugoj zakonskoj osnovi.

Odredbama Zakona o strancima sadržajno se po tom pitanju ne uvode novine, dakle stranac može ostati u Republici Hrvatskoj na odobrenom privremenom boravku, ali s druge osnove.

b) nekoga tko je radio u Hrvatskoj najmanje 2 godine i zatim postao nesposoban za rad;

Stranac ima ista prava kao i stranac pod točkom a).

c) nekoga tko je radio u Hrvatskoj i zatim postao nesposoban za rad zbog nesreće na radu ili profesionalnog oboljenja.

U smislu boravka, stranac ima ista prava kao i stranci pod točkom a) i b).

2. Koja su prava na boravak članova obitelji građana EU-a gore navedenih kategorija?

Sukladno odredbama Zakona o kretanju i boravku stranaca članovi obitelji stranih državljana s odobrenim produženim boravkom imaju također pravo na produženi boravak.

Prema odredbi članka 116. stavak 1. točka 2. Zakona o strancima, stranac koji boravi u Republici Hrvatskoj na produženom boravku smatrati će se strancem na privremenom boravku. Ista odredba primjenjivati će se na člana obitelji stranog državljanina koji ima odobren privremeni boravak u Republici Hrvatskoj.

Stranac koji ima reguliran takav boravak ima pravo boraviti u Republici Hrvatskoj do isteka odobrenja. Prije isteka važećeg boravka, stranac je dužan kod nadležnog tijela podnijeti zahtjev za produženjem istog, koji će se rješavati zavisno od statusa koji ima član obitelji tog stranca.

G. Osiguravanje dodatnih mirovinskih prava zaposlenih i samozaposlenih osoba koje se kreću unutar Zajednice (Direktiva 98/49/EZ)

1. Ima li Hrvatska kakve dodatne/privatne mirovinske fondove?

Od 2002. godine Hrvatska ima na snazi zakonodavstvo, koje omogućuje uspostavljanje i razvijanje dodatnih privatnih sustava mirovinskog osiguranja, u sklopu dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje (treći stup mirovinskog sustava). Za sada je osnovan i posluje samo jedan dobrovoljni mirovinski fond otvorene naravi i samo jedno mirovinskog osiguravajuće društvo (prema zakonu, odvojena je funkcija plaćanja doprinosa i kapitalizacije kao i nositelj osiguranja u toj fazi od funkcije određivanja i isplate mirovine). Zakonodavstvo omogućuje i osnivanje zatvorenih mirovinskih fondova, pogodnih za uspostavljanje i razvoj strukovnih ili dodatnih mirovinskih osiguranja, pa se i to očekuje u skoroj budućnosti u hrvatskom mirovinskom osiguranju u sklopu trećeg stupa mirovinskog sustava. Sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj detaljno je obrađen u dijelu C Mirovine, poglavlja 13 Socijalna politika i zapošljavanje.

2. Što se događa ako član dodatnog mirovinskog fonda koristi svoje pravo na slobodno kretanje u zemlju članicu EU?

Prema postojećem zakonodavstvu, a u slučaju osiguranika koji realizira svoje pravo na slobodu kretanja odnosno napusti Hrvatsku, on i dalje ostaje članom dobrovoljnog mirovinskog fonda i može odlučiti da i dalje uplaćuje svoje doprinose u fond s kojim je ranije zaključio ugovor o članstvu ili se povući iz dobrovoljnog mirovinskog fonda u skladu s ugovorom koji je sklopio prigodom pristupanja dobrovoljnom mirovinskom fondu.

3. Mogu li se provesti isplate iz dodatnog mirovinskog fonda članu fonda koji ima boravak u zemlji članici EU?

Mirovine ostvarene u dobrovoljnom (dodatnom) mirovinskom osiguranju u Hrvatskoj (treći stup) isplaćuju se pod uvjetima određenim ugovorom o mirovini koji korisnik mirovine sklapa s mirovinskim osiguravajućim društvom. Prema postojećem zakonodavstvu, nema zapreka za isplatu tih mirovina i u inozemstvo, uključujući i države članice Europske unije.

4. Mogu li radnici koji su privremeno zaposleni izvan Hrvatske u zemlji članici EU nastaviti uplaćivati doprinose u svoj dodatni mirovinski fond?

Kao što smo naveli, prema postojećem zakonodavstvu, a u slučaju osiguranika koji realizira svoje pravo na slobodu kretanja odnosno napusti Hrvatsku, on i dalje ostaje članom dobrovoljnog mirovinskog fonda i može odlučiti da i dalje uplaćuje svoje doprinose u fond s kojim je ranije zaključio ugovor o članstvu ili se povući iz dobrovoljnog mirovinskog fonda u skladu s ugovorom koji je sklopio prigodom pristupanja dobrovoljnom mirovinskom fondu.

5. Pružaju li dodatni mirovinski fondovi odgovarajuće informacije članovima o njihovim mirovinskim pravima ako se presele u zemlju članicu EU?

Mirovinska osiguravajuća društva svojim pravilima i ugovorima o mirovini uređuju način isplate mirovina njihovim korisnicima, te su u tome smislu dužna dati odgovarajuće podatke osiguranicima o njihovim mirovinskim pravima u slučaju preseljenja u inozemstvo, uključujući i države članice Europske unije.

IV. KOORDINACIJA SUSTAVA SOCIJALNE SIGURNOSTI

A. Djelokrug koordinacije¹:

1. Osobni djelokrug:

a) Definira li hrvatsko zakonodavstvo iz područja socijalne sigurnosti zaposlene osobe/samozaposlene osobe i članove njihovih obitelji?

Hrvatsko zakonodavstvo o socijalnom osiguranju (pojedini zakoni po granama socijalnog osiguranja) jasno definira radnike, osobe samostalnih djelatnosti, ostale skupine osiguranika i članove njihovih obitelji.

2. Materijalni djelokrug:

a) Uredba 1408/71 će se primjenjivati na ispostave socijalnog osiguranja spomenute u članku 4: jesu li sve te ispostave pokrivene hrvatskim zakonodavstvom?

Hrvatsko zakonodavstvo o socijalnom osiguranju obuhvaća sve grane socijalnog osiguranja navedene u članku 4. Uredbe 1408/71.

b) U pogledu članka 5, može li Hrvatska navesti zakonodavstvo i sustave socijalnog osiguranja pokrivene Uredbom?

U vezi s člankom 4. i 5. Uredbe 1408/71, navodi se sljedeće hrvatsko zakonodavstvo o socijalnom osiguranju koje ta regulativa obuhvaća:

- za bolest i majčinstvo: Zakon o zdravstvenom osiguranju (NN, br. 94/01, 88/01, 149/02 i 117/03), s propisima za njegovu primjenu,
- za davanja u slučaju invalidnosti: Zakon o mirovinskom osiguranju (NN, br. 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02 i 117/03), s propisima za njegovu primjenu,
- za davanja za starost: Zakon o mirovinskom osiguranju, Zakon o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (NN, br. 49/99, 63/00 i 103/03) i Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima na temelju individualne kapitalizirane štednje (NN, br. 106/99 i 63/00), s propisima za njihovu primjenu,
- za davanja za članove obitelji: Zakon o mirovinskom osiguranju,
- za davanja u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti: Zakon o zdravstvenom osiguranju – za kratkoročna davanja i Zakon o mirovinskom osiguranju – za dugoročna davanja,
- za davanja u slučaju smrti: Zakon o zdravstvenom osiguranju,

¹ Veza: Uredba Vijeća 1408/71 i 574/72

- za davanja u slučaju nezaposlenosti: Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN, br. 32/02, 86/02 i 114/03),
- za jednokratna obiteljska davanja: Zakon o doplatku za djecu (NN, br. 94/01).

c) Postoji li jasna razlika između naknada temeljem socijalnog osiguranja i socijalne pomoći kako je propisano Uredbom?

Davanja iz socijalne skrbi u Hrvatskoj su uređena Zakonom o socijalnoj skrbi i obuhvaćaju osobe koje nisu obuhvaćene zakonodavstvom navedenim pod b). U tome smislu, smatramo da postoji jasna razlika između programa socijalnog osiguranja i programa socijalne pomoći (skrbi).

d) Postoje li posebni sustavi za žrtve rata?

Sustav zaštite ratnih vojnih invalida i civilnih invalida rata u Republici Hrvatskoj uređuju slijedeći zakoni :

Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata (NN 94/01) i članova njihovih obitelji i Zakon o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata (NN 86/92).

Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji propisana su prava kojima se osigurava posebna zaštita članova obitelji poginuloga, zatočenoga ili nestaloga hrvatskog branitelja, člana obitelji umrlih hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata od 100 do 80% tjelesnog oštećenja, hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata, hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

Prava obitelji poginulog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata

Obitelj poginulog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata je obitelj hrvatskog branitelja koji je u obrani suvereniteta Republike Hrvatske u Domovinskom ratu u razdoblju 1991. do 1995. godine poginuo ili umro od rane ili ozljede zadobivene u obrani suvereniteta RH u roku od godine dana nakon ranjavanja ili ozljede, a najkasnije do 31. prosinca 1996. godine. Obitelj poginulog branitelja također je i obitelj hrvatskog branitelja koji je od bolesti, pogoršanja bolesti odnosno pojave bolesti u obrani suvereniteta RH umro ili izvršio suicid u roku od godinu dana od dana prestanka sudjelovanja u obrani suvereniteta, a najkasnije do 31. prosinca 1997. godine.

Članovi obitelji poginuloga hrvatskog branitelja pod uvjetima propisanim zakonom imaju pravo na: obiteljsku invalidninu, obiteljsku mirovinu, prednost pri zapošljavanju, prvenstvo na zakup poslovnog prostora, novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti, carinske i porezne olakšice, oslobađanje od plaćanja naknade za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta, prednost pri upisu u obrazovne ustanove, stipendiju, prednost pri smještaju u učeničke odnosno studentske domove, besplatne udžbenike, novčanu pomoć za troškove života, novčanu pomoć za plaćanje osobe za pružanje njege i pomoći, obnovu, stambeno zbrinjavanje, oslobađanje od plaćanja sudskih, upravnih i javnobilježničkih pristojbi, prednost pri smještaju u umirovljeničke domove.

Članovi obitelji zatočenoga ili nestaloga hrvatskoga branitelja iz Domovinskog rata stječu pravo na mjesečni iznos novčane naknade u iznosu obiteljske invalidnine, i u iznosu obiteljske mirovine, pod uvjetima i u postupku utvrđenim za obitelj poginuloga hrvatskog branitelja.

Prava hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata

Hrvatski ratni vojni invalidi iz Domovinskog rata pod uvjetima propisanim Zakonom ostvaruju pravo na: osobnu invalidninu, doplatu za njegu i pomoć druge osobe, ortopedski doplatu, posebni doplatu, usluge osobe za pružanje njege i pomoći, medicinsku, odnosno fizikalnu rehabilitaciju, profesionalnu rehabilitaciju, prilagodbu prilaza

do zgrade, troškove pogreba uz odavanje vojne počasti, novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti, prednost pri zapošljavanju, prvenstveno pravo na zakup poslovnog prostora, oslobađanje od plaćanja naknade za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta, carinske i porezne olakšice, prednost pri upisu u obrazovne ustanove, stipendiju, prednost pri smještaju u studentske domove, besplatne udžbenike, novčanu pomoć za troškove života, novčanu pomoć za plaćanje osobe za pružanje njege i pomoći, obnovu, stambeno zbrinjavanje, oslobađanje od plaćanja sudskih, upravnih i javnobilježničkih pristojbi, prednost pri smještaju u umirovljeničke domove, invalidsku mirovinu.

Zakon uvodi i posebnu skrb za hrvatske ratne vojne invalide iz Domovinskog rata od I. do VIII. skupine oboljelih od PTSP-a. Članovi tima za psihosocijalnu pomoć stradalnicima Domovinskog rata pri županiji i Gradu Zagrebu dužni su svaki mjesec, a po potrebi i više puta obilaziti Hrvatske ratne vojne invalide iz Domovinskog rata oboljele od PTSP- a i članove njihovih obitelji radi pružanja pomoći.

Zakonom o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata uređena je posebna zaštita ratnih vojnih invalida II. svjetskog rata, civilnih invalida iz Domovinskog i II. svjetskog rata, te članova njihovih obitelji.

Prava po Zakonu o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata ostvaruju se na osnovi:

- oštećenja organizma (osobna invalidnina, dodatak za njegu i pomoć druge osobe, ortopedski dodatak, profesionalna rehabilitacija, kupališno i klimatsko liječenje, pomoć u troškovima liječenja i nabavi ortopedskih pomagala),
- gubitka člana obitelji (obiteljska invalidnina),
- materijalnih potreba korisnika (novčana pomoć za troškove života, novčana pomoć za plaćanje osobe za pružanje njege i pomoći, besplatni udžbenici, prednost pri upisu u obrazovne ustanove, posebni dodatak, stipendije, prednost pri smještaju u učeničke, odnosno studentske domove, prednost pri zapošljavanju, prednost pri smještaju u domove socijalne skrbi, oslobađanje plaćanja naknade za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta, posebni staž, pravo na troškove prijevoza i pogreba).

U sustavu skrbi žrtava rata, prava koja se ostvaruju na osnovi oštećenja organizma i prava na osnovi gubitka člana obitelji mogu se ostvarivati i koristiti neovisno o prebivalištu odnosno boravištu korisnika. Dakle, bez obzira gdje korisnik prava živi (u Hrvatskoj ili u inozemstvu) može ostvariti i koristiti spomenuta prava.

Prava koja se ostvaruju na osnovi materijalnih potreba korisnika (socijalni vid davanja) ostvarivanje i korištenje tih prava uvjetovano je da korisnik živi na teritoriju Republike Hrvatske.

e) Može li Hrvatska dostaviti popis svojih bilateralnih ugovora o socijalnom osiguranju?

Hrvatska je zaključila i primjenjuje sljedeće dvostrane ugovore o socijalnom osiguranju:

4. Ugovor o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Republike Austrije od 16.1.1997., (NN MU 15/97)
5. Ugovor između Republike Hrvatske i Velikog Vojvodstva Luxembourg od 17.5.2001., (NN MU 9/02)
6. Ugovor o socijalnom osiguranju između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Kanade od 22.4.1998. (NN MU 16/98)
7. Ugovor o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Kraljevine Nizozemske od 25.2.1992., (NN MU 2/99)
8. Ugovor o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Slovačke Republike od 29.1.1997., (NN MU 20/97)
9. Ugovor o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Quebeca od 25.10.1999., (NN MU 10/00)
10. Ugovor o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Češke Republike od 22.1.1999., (NN MU 7/99)

11. Ugovor o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Savezne Republike Njemačke od 29.11.1997., (NN MU 7/98)
12. Ugovor između Republike Hrvatske i Švicarske Konfederacije o socijalnom osiguranju od 9.4.1996., (NN MU 14/96)
13. Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Makedonije o socijalnom osiguranju od 9.5.1997., (NN MU 16/97)
14. Sporazum o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Republike Slovenije od 28.4.1997., (NN MU 16/97)
15. Ugovor između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije o socijalnom osiguranju od 15.9.1997., (NN MU 14/01)
16. Ugovor o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine od 4.10.2000. (NN MU 3/01)

Osim navedenih, Hrvatska primjenjuje, na temelju sukcesije bivše SFR Jugoslavije, sljedeće ugovore o socijalnom osiguranju:

17. Konvencija o socijalnom osiguranju između FNR Jugoslavije i Kraljevine Belgije od 1.11.1954., (NN MU 11/97)
18. Konvencija o socijalnom osiguranju između FNR Jugoslavije i NR Bugarske od 18.12.1957., (NN MU 4/02)
19. Konvencija između SFR Jugoslavije i Kraljevine Danske o socijalnom osiguranju od 22.6.1977., (NN MU 11/97)
20. Opća konvencija o socijalnom osiguranju između Jugoslavije i Francuske od 5.1.1950.k (NN MU 4/96)
21. Konvencija o socijalnom osiguranju između FNR Jugoslavije i Republike Italije od 14.11.1957.,
22. Konvencija između FNR Jugoslavije i NR Mađarske o uređenju pitanja socijalnog osiguranja njihovih državljana od 7.10.1957., (NN MU 13/97)
23. Konvencija između SFR Jugoslavije i Kraljevine Norveške o socijalnom osiguranju od 22.11.1974., (NN MU 4/02)
24. Konvencija o socijalnom osiguranju između FNR Jugoslavije i NR Poljske od 16.1.1958., (NN MU 9/95)
25. Konvencija između FNR Jugoslavije i Kraljevine Švedske o socijalnom osiguranju od 30.3.1978., (NN MU 14/98)
26. Konvencija o socijalnom osiguranju između FNR Jugoslavije i Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske od 24.5.1958. (NN MU 11/97)

B. Glavni principi koordinacije:

1. Jednak tretman:

a) Postoje li primjeri u hrvatskom zakonodavstvu iz područja socijalnog osiguranja da se osobe koje nisu državljani Hrvatske tretiraju nepovoljnije nego hrvatski državljani?

U hrvatskom zakonodavstvu kojim se regulira područje socijalne sigurnosti nema primjera postupanja s osobama koje nisu hrvatski državljani na nepovoljniji način nego s hrvatskim državljanima.

Stranci koji su uključeni u mirovinsko i zdravstveno osiguranje u Hrvatskoj imaju sva prava i obveze kao i hrvatski državljani iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, sa sljedećim iznimkama, uobičajenim u pogledu uređivanja položaja stranaca za pristup u mirovinsko i zdravstveno osiguranje stranaca potrebna je prethodna radna ili poslovna dozvola, s time da se isplata mirovinskih davanja strancima izvan Republike Hrvatske obavlja u skladu s međunarodnim ugovorima ili na temelju uzajamnosti (reciprociteta) u isplati mirovina, koje Hrvatska primjenjuje s naprijed navedenim državama.

Jednako tako, osiguranje za slučaj nezaposlenosti pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje stranci ostvaruju pod istim uvjetima kao i državljani Republike Hrvatske ako im je odobreno trajno nastanjenje i osobna radna dozvola, odnosno stalni boravak prema Zakonu o strancima koji je na pravnu snagu stupio 17. srpnja 2003., a počinje se primjenjivati od 01.01. 2004. godine.

Strancu koji ima odobreni privremeni ili produženi boravak u RH i radnu dozvolu, a kojemu prestane radni odnos kod poslodavca redovitim otkazom ugovora o radu priznaju se prava po osnovi nezaposlenosti, a koja obuhvaćaju isplatu novčane naknade u slučaju nezaposlenosti.

Stranac za vrijeme trajanja privremenog ili produženog boravka ima pravo na isplatu novčane naknade za ono razdoblje za koje mu to pravo pripada sukladno odredbama Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti.

2. Određivanje zakonodavstva koje se primjenjuje:

a) Osnivaju li se sustavi socijalnog osiguranja Hrvatskoj na načelu *lex loci laboris* ili se osnivaju temeljem boravišta?

Hrvatski sustav socijalnog osiguranja zasniva se na načelu obveznosti na osiguranje u državi rada (*lex loci laboris*). U odnosu na to načelo, a kao izuzetak, u zakonodavstvu je predviđena mogućnost uspostavljanja mirovinskog osiguranja za hrvatske državljane u inozemstvu zaposlenih kod stranih poslodavaca i međunarodnih organizacija ili koji plove na brodovima pod stranom zastavom, ako nisu obvezno osigurani prema inozemnim propisima koji se na njih odnose i ako prema međunarodnom ugovoru nije drukčije određeno.

b) Ima li Hrvatska propise i upravne (upravljačke) strukture koje se primjenjuju u slučaju detaširanja radnika?

U Hrvatskoj se prakticira detaširanje radnika na rad u nekoliko država, u skladu s ugovorima o socijalnom osiguranju s tim državama. Za ostvarivanje detašmana u pojedinim slučajevima, osim odredaba međunarodnih ugovora, u Hrvatskoj se primjenjuju i odgovarajuće odredbe njezinog zakonodavstva o socijalnom osiguranju (za plaćanje doprinosa, zdravstveno osiguranje i ostalo).

3. Zbrajanje razdoblja:

a) Ima li Hrvatska ikakvog iskustva u primjeni principa zbrajanja razdoblja osiguranja u svojim odnosima s drugim zemljama? Koje su upravne strukture odgovorne za to?

Hrvatska primjenjuje načelo zbrajanja razdoblja osiguranja (rada i prebivanja) ostvarenih u državama s kojima ima i primjenjuje ugovor o socijalnom osiguranju preko 50 godina (od 1.4.1951. primjenjuje se Opća konvencija o socijalnom osiguranju s Francuskom), a danas primjenjuje to načelo u odnosima u mirovinskom osiguranju s 23 države.

Za primjenu međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju nadležni su Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i Hrvatski zavod za zapošljavanje.

b) Koje je vremensko razdoblje potrebno za dobivanje prava na naknade jednake onima koje pokriva područje primjene Uredbe Vijeća?

Prema iskustvima u praćenju provedbe međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, uobičajeno vrijeme čekanja na ostvarivanje prava na davanja iz mirovinskog osiguranja iznosi 12 mjeseci.

4. Izvoz prava na naknadu :

a) Ima li Hrvatska kakvog iskustva u primjeni izvoza naknada a u odnosima s drugim zemljama? Koje su upravljačke strukture odgovorne za to? Uključuje li njezino zakonodavstvo odredbe o boravištu/prebivalištu?

Hrvatsko mirovinsko osiguranje isplaćuje mirovine izravno korisnicima u države njihovog prebivališta, u skladu s međunarodnim ugovorima o socijalnom osiguranju, kao i u države s kojima nije zaključila ugovor o socijalnom osiguranju. Shodno tome, Hrvatska isplaćuje mirovine u 23 države s kojima se primjenjuje ugovor o socijalnom osiguranju, kao i u 12 država, s kojima nije zaključen takav ugovor. Mirovine se isplaćuju posredstvom banaka. U zakonodavstvu nema posebnih odredaba o prebivalištu, već je određeno da se mirovine u inozemstvo isplaćuju na temelju međunarodnih (bilateralnih) ugovora ili na temelju reciprociteta s odnosnom državom, tj. ako se iz te države mirovine isplaćuju u Hrvatsku za isplatu mirovina u inozemstvo nadležan je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje.

C. Koordinacija različitih kategorija naknada

1. Očekuje li Hrvatska da će se susresti s ikakvim poteškoćama u primjeni odredbi određenih poglavlja Uredbe 1408/71 (bolovanje i porodijski dopust, invalidnost, starost i smrt, nezaposlenost, naknade temeljem obiteljskog statusa i slično)?

U području mirovinskog osiguranja ne očekuju se posebne poteškoće u primjeni Uredbe 1408/71. Očekuje se mogući porast slučajeva ostvarenih prava na mirovinu zbog povećanog broja država s kojima Hrvatska do sada nije zaključila ugovor o socijalnom osiguranju i izvjesno povećanje broja korisnika mirovina u inozemstvu. S druge strane, može se očekivati potpunija sigurnost u ostvarivanju prava korisnika mirovina, zbog multilateralne primjene načela zbrajanja razdoblja osiguranja, rada i prebivanja u svim državama članicama Europske unije.

D. Administrativne sposobnosti

1. Koje će upravne (upravljačke) strukture biti odgovorne za primjenu pravila koordinacije za određena poglavlja Uredbe 1408/71 (bolovanje i porodijski dopust, invalidnost, starost i smrt, nezaposlenost, naknade temeljem obiteljskog statusa, i slično)?

Za primjenu načela koordinacije različitih dijelova Uredbe 1408/71 bit će nadležni Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i Hrvatski zavod za zapošljavanje.

I. PRAVO POSLOVNOG NASTANA I SLOBODA PRUŽANJA NEFINANCIJSKIH USLUGA

A. Općenito

1. Jeste li analizirali razlike između:

a) tretmana koji dajete trećim zemljama u pogledu poslovnog nastana društava kćeri trgovačkih društava i prava poslovnog nastana unutar Zajednice?

b) tretmana koji dajete društvima kćerima stranih trgovačkih društava s poslovnim nastanom na vašem teritoriju i tretmana kojeg Zajednica daje društvima kćerima stranih trgovačkih društava s poslovnim nastanom na njenom teritoriju?

Molimo da navedete rezultate ovih usporedbi.

a) Poslovni nastan društava kćeri, odnosno pravo započinjanja gospodarskih djelatnosti osnivanjem društava kćeri reguliran je odredbama Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine" broj 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000, 118/2003).

Inozemna trgovačka društva i trgovci pojedinci, pod uvjetima propisanim zakonom, izjednačeni su u poslovanju na području Republike Hrvatske s domaćim osobama.

Da bi započelo s obavljanjem gospodarske djelatnosti, strano trgovačko društvo mora osnovati podružnicu odnosno društvo kćer.

Zakon o trgovačkim društvima ne poznaje nikakva dodatna ograničenja u smislu slobode osnivanja društava kćeri i pružanja usluga na području Republike Hrvatske i ne pravi razliku u tretmanu poslovnog nastana društava kćeri trećih zemalja i država članica EU, osim uvjeta navedenih u odgovoru na pitanje 5c ovog Poglavlja III.

Odredbe Zakona o trgovačkim društvima iz 1993. godine, rađenog po uzoru na njemački zakon o trgovačkim društvima, koje se odnose na pravo poslovnog nastana u velikoj mjeri odgovaraju rješenjima kojima je regulirano pravo poslovnog nastana unutar Zajednice.

b) Zakon o trgovačkim društvima, u pogledu prava koja imaju, te obveza kojima podliježu, ne pravi razliku između društava kćeri stranih trgovačkih društava s poslovnim nastanom na teritoriju Republike Hrvatske i hrvatskih trgovačkih društava.

Društva kćeri stranih trgovačkih društava moraju biti registrirana i moraju djelovati sukladno hrvatskim propisima, te u tom pogledu nema razlike u odnosu na tretman koji Zajednica daje društvima kćerima stranih trgovačkih društava s poslovnim nastanom na njenom teritoriju.

Upućujemo i na odgovor na pitanje broj 1, ovog Poglavlja III., pod II. Financijske usluge, točka A. Sektor bankarstva.

2. Kakve je usporedbe vaša zemlja napravila između svojih zakona kojima se uređuje ulazak i zapošljavanje državljana trećih zemalja kao "ključnog osoblja" i zakona na snazi u Zajednici?

Pitanje ulaska i zapošljavanja stranaca u Republici Hrvatskoj u ovom trenutku je regulirano Zakonom o kretanju i boravku stranaca ("Narodne novine" broj 53/1991, 22/1992) i Zakonom o zapošljavanju stranaca ("Narodne novine" broj 19/1992, 33/1992, 89/1992, 52/1994).

U dijelu koji se odnosi na ova pitanja, gore navedene zakone će zamijeniti Zakon o strancima ("Narodne novine" broj 109/2003) koji je usvojen u Hrvatskom saboru 02. srpnja 2003. godine, a primjenjivati će se od 01. siječnja 2004. godine, kada i prestaju važiti odredbe gore navedenih zakona.

Zakon o kretanju i boravku stranaca i Zakon o zapošljavanju stranaca, koji se primjenjuju do 01.01.2004., ne reguliraju posebno pitanje ulaska i zapošljavanja stranih državljana kao "ključnog osoblja" u smislu definicije "ključnog osoblja" koja je sadržana u članku 54. stavak 2. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske (dalje u tekstu ovog odgovora: SSP). Iz toga proizlazi da je navedenim zakonima pitanje ulaska i zapošljavanja stranaca riješeno jedinstveno bez obzira na njihovo državljanstvo i vrstu posla koje bi obavljali u Republici Hrvatskoj.

Novi Zakon o strancima, koji se počinje primjenjivati nastupanjem 2004. godine, po prvi put regulira pitanje zapošljavanja "ključnog osoblja" u smislu definicije iz SSP-a. U člancima 85. i 87. navedenog zakona predviđeno je da "ključno osoblje" u trgovačkim društvima i predstavništvima stranih trgovačkih društava iz trećih zemalja može raditi u Republici Hrvatskoj na temelju radne, ili poslovne dozvole. Člankom 95. istog zakona predviđeno je, za razliku od toga, da "ključno osoblje" trgovačkih društava koje je definirano SSP-om može raditi u Republici Hrvatskoj bez posebne radne dozvole.

"Ključno osoblje" trgovačkih društava koje je definirano SSP-om, iako ne mora imati radnu dozvolu, mora imati reguliran privremeni boravak, sukladno odredbama Zakona o strancima.

U odnosu na odredbe Rezolucije Vijeća Europe o ograničenju pristupa državljana trećih zemalja teritoriju država članica radi zapošljavanja od 20.06.1994. koje se odnose na "ključno osoblje" trećih zemalja, odredbe Zakona o strancima predviđaju sljedeće:

- Zakon kao i Rezolucija propisuju da državljani trećih zemalja ne mogu započeti radom bez valjane radne dozvole;
- za razliku od odredbe navedene Rezolucije, Zakon o strancima predviđa kraći rok trajanja prve radne dozvole, u trajanju od dvije godine;
- Zakon o strancima kao i spomenuta Rezolucija predviđa mogućnost produljenja roka trajanja radne dozvole.

3. Da li vaše zakonodavstvo pravi razliku između trgovačkih društava iz EU-a koja žele uspostaviti poslovni nastan u vašoj zemlji i onih koja žele tu privremeno pružati usluge? Ako pravi, koja je to razlika?

Zakon o trgovačkim društvima koji regulira poslovni nastan u Republici Hrvatskoj ne pravi razliku između trgovačkih društava koja žele uspostaviti poslovni nastan u Republici Hrvatskoj i onih koja žele privremeno pružati usluge.

Nadalje, Zakon o trgovačkim društvima propisuje da su inozemna trgovačka društva i trgovci pojedinci izjednačeni u poslovanju s domaćim osobama te ne mogu obavljati djelatnosti na području Republike Hrvatske dok ne osnuju podružnicu, ili društvo kćer.

4. Koje su usluge zakonski uređene, a koje nisu? Kako ste tu informaciju učinili dostupnom?

Usluge koje su zakonski regulirane u Republici Hrvatskoj:

- Pravne usluge - Zakon o odvjetništvu, Zakon o javnom bilježništvu;
- Računovodstvo, revizija i knjigovodstvo - Zakon o računovodstvu, Zakon o reviziji, Zakon o državnoj reviziji;

- Savjetodavne usluge u vezi s oporezivanjem - Zakon o poreznom savjetništvu;
- Arhitektonske usluge, građenje i srodne inženjerske usluge - Zakon o gradnji, Zakon o Hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu;
- Usluge prostornog planiranja - Zakon o gradnji, Zakon o prostornom uređenju;
- Zdravstvene i stomatološke usluge te usluge koje pružaju babice, medicinske sestre, fizioterapeuti i paramedicinsko osoblje - Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenom osiguranju, Zakon o liječništvu, Zakon o stomatološkoj djelatnosti, Zakon o sestrinstvu, Zakon o medicinsko-biokemijskoj djelatnosti, Zakon o ljekarništvu;
- Veterinarske usluge - Zakon o veterinarstvu;
- Istraživačko razvojne usluge - Zakon o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti;
- Usluge u vezi s nekretninama - Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Zakon o trgovačkim društvima;
- Usluge tehničkog testiranja i analize - Zakon o normizaciji, Zakon o državnoj inspekciji;
- Usluge vezane uz poljoprivredu, lov, šumarstvo i ribolov - Zakon o poljoprivredi, Zakon o lovu, Zakon o šumama, Zakon o morskom ribarstvu, Zakon o slatkovodnom ribarstvu;
- Usluge vezane uz distribuciju energije - Zakon o energiji, Zakon o tržištu električne energije, Zakon o tržištu plina, Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata i Zakon o regulaciji energetske djelatnosti;
- Usluge zapošljavanja i posredovanja radne snage - Zakon o zapošljavanju, Zakon o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti;
- Usluge prevođenja - Zakon o sudovima;
- Poštanske usluge - Zakon o pošti;
- Telekomunikacijske usluge - Zakon o telekomunikacijama;
- Usluge distribucije - Zakon o trgovini;
- Usluge predškolskog odgoja - Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi;
- Usluge obrazovanja - Zakon o osnovnom školstvu, Zakon o srednjem školstvu, Zakon o pučkim otvorenim učilištima, Zakon o visokim učilištima;
- Usluge zaštite okoliša - Zakon o zaštiti okoliša, Zakon o komunalnom gospodarstvu, Zakon o otpadu, Zakon o zaštiti od buke;
- Financijske usluge - Zakon o bankama, Zakon o deviznom poslovanju, Zakon o tržištu vrijednosnim papirima, Zakon o investicijskim fondovima, Zakon o mirovinskim fondovima, Zakon o štedno kreditnim zadrugama, Zakon o stambenoj štednji i državnom poticanju stambene štednje;
- Usluge osiguranja - Zakon o osiguranju;
- Usluge socijalne skrbi - Zakon o socijalnoj skrbi;
- Turističke usluge i usluge u svezi putovanja - Zakon o turističkoj djelatnosti, Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti;
- Usluge pomorskog prijevoza - Pomorski zakonik, Zakon o javnom prijevozu u linijskom obalnom pomorskom prometu;
- Usluge prijevoza unutarnjim vodama - Zakon o plovidbi unutarnjim vodama;
- Usluge u zračnom prijevozu - Zakon o zračnom prometu;
- Usluge željezničkog prijevoza - Zakon o hrvatskim željeznicama, Zakon o sigurnosti u željezničkom prometu;
- Usluge cestovnog prijevoza - Zakon o prijevozu u cestovnom prometu.

Osim toga, usluge, u smislu gospodarskih djelatnosti, zakonski su regulirane i Zakonom o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti ("Narodne novine" broj 98/1994).

Nacionalna klasifikacije predstavlja statistički normativ prikupljanja, upisivanja, obrade, davanja na korištenje i objave podataka (članak 3.).

Nacionalnom klasifikacijom, koju propisuje Vlada Republike Hrvatske, određuju se područja, potpodručja, odjeljci, skupine, razredi i podrazredi gospodarskih i inih djelatnosti (članak 4.).

Prema Nacionalnoj klasifikaciji razvrstavaju se po djelatnostima pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost, uključujući i djelatnost pružanja usluga sukladno propisima, a razvrstavanje subjekata po djelatnostima sukladno Nacionalnoj klasifikaciji obavlja Državni zavod za statistiku.

Dostupnost informacija o zakonskom reguliranju navedenih usluga osigurana je na nekoliko načina. Svi zakoni se objavljuju u službenom listu "Narodne novine". Pristup podacima iz službenog lista "Narodne novine" omogućen je bez naplate i putem interneta. Osim toga, komentari novih zakonskih propisa redovito se objavljuju u stručnoj i znanstvenoj literaturi. Novosti iz područja zakonodavstva, uključujući i područje usluga predmet je savjetovanja koje organiziraju razne institucije, a javnost je obaviještena i putem sredstava javnog priopćavanja.

B. Horizontalni režimi

5. Imate li bilo koju vrstu horizontalnih zakonskih ili upravnih zahtjeva koji se primjenjuju na sva poduzeća koja žele trgovati u vašoj zemlji ili s njom? Ako da: Da li se oni jednako primjenjuju na poduzeća koja žele uspostaviti poslovni nastan na vašem tržištu i na poduzeća koja su uspostavila poslovni nastan u EU i koja pružaju prekogranične usluge? Ako ne, koje su razlike između režima koji se primjenjuje na poslovni nastan i režima koji se primjenjuje na pružanje usluga?

Horizontalni zakonski zahtjevi koji se primjenjuju na sva poduzeća koja žele trgovati u Republici Hrvatskoj ili s njom propisani su Zakonom o trgovačkim društvima, Zakonom o obrtu ("Narodne novine" broj 49/2003) i Zakonom o trgovini ("Narodne novine" broj 49/2003, 103/2003) i to jednako na poduzeća koja imaju poslovni nastan u EU i u trećim zemljama a pružaju prekogranične usluge.

Poduzeća koja imaju poslovni nastan u EU mogu prekogranično pružati usluge samo povremeno, temeljem ugovora ili dogovora s hrvatskim društvom i to na način da u svojoj zemlji pruže uslugu te ju poštom, telefonom, telefaksom ili u elektronskoj formi prosljede naručitelju u Republici Hrvatskoj.

U suprotnom, ako bi se trajno obavljala djelatnost u Republici Hrvatskoj, tada se strano poduzeće ili pojedinac moraju registrirati za obavljanje te djelatnosti (prelazi u komercijalnu prisutnost) upisom u sudski registar trgovačkog suda ili obrtni registar.

Upućujemo i na odgovore na pitanja broj 1, 2 i 34 ovog Poglavlja, pod II. Financijske usluge, točka B. Sektor osiguranja.

Također, upućujemo i na odgovor na pitanje broj 7 ovog Poglavlja, pod II. Financijske usluge, točka C. Vrijednosni papiri i ulaganja.

Koji su postupci za dobivanje dozvole (ili drugog oblika odobrenja)?

U Zakonu o trgovačkim društvima propisan je postupak osnivanja podružnice, odnosno društva kćeri inozemnog trgovačkog društva i inozemnog trgovca pojedinca.

Postupak njihovog osnivanja i registracije navodimo niže u odgovoru na pitanje 5c).

Postupak za upis u registar pokreće se podnošenjem prijave sudu, a prijavu ovjerava javni bilježnik, ako zakonom nije drukčije propisano. Prijava sadrži zahtjev za upis podataka, ili zahtjev za upis promjene podataka upisanih u registar (članak 39. Zakona o sudskom registru, "Narodne novine" broj 1/1995, 57/1996, 1/1998, 30/1999, 45/1999).

Pored toga, vezano uz pružanje usluga u Republici Hrvatskoj i to kada pružatelj usluge fizička osoba dolazi u Republiku Hrvatsku, osim horizontalnih zahtjeva koji proizlaze iz Zakona o trgovačkim društvima, Zakonom o strancima propisane su odredbe koje reguliraju radne i poslovne dozvole, s time da spomenute dozvole nisu uvjet za osnivanje i registraciju trgovačkog društva.

Zakon o strancima određuje niz izuzetaka od potrebe za izdavanjem radne i poslovne dozvole (članak 95. Zakona), pobliže opisanih odgovorom u Poglavlju II. ovog Upitnika "Sloboda kretanja osoba", pod III. Sloboda kretanja radnika, točka c) članak 39., 43. i 49. Ugovora o osnivanju EZ, na pitanje Ad. 1.

Postupak za dobivanje dozvole za obavljanje obrta kao samostalnog i trajnog obavljanja dopuštenih gospodarskih djelatnosti od strane fizičkih osoba sa svrhom postizanja dobiti, koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom, ili pružanjem usluga na tržištu, te od strane trgovačkih društava koja obavljaju jednu, ili više obrtničkih djelatnosti, ako to ne čine na industrijski način, uređen je odredbama Zakona o obrtu.

c) Koji zahtjevi trebaju biti ispunjeni da bi se dobila dozvola ili odobrenje? (Na primjer, da li postoje zahtjevi u pogledu državljanstva ili boravišta, ili dokumentaciju treba pribaviti iz zemlje porijekla pružatelja usluge?)

U skladu sa Zakonom o trgovačkim društvima inozemna trgovačka društva i trgovci pojedinci pod uvjetima propisanim zakonom izjednačeni su u poslovanju na području Republike Hrvatske s domaćim osobama (članak 612.).

Da bi inozemna trgovačka društva i inozemni trgovci pojedinci mogli obavljati djelatnost na području Republike Hrvatske moraju osnovati podružnicu, ili društvo kćer.

Za osnivanje podružnice potrebno je u sudski registar trgovačkog suda priložiti u izvorniku i ovjerenom prijevodu na hrvatski jezik:

1. izvod iz registra u kojem je upisan osnivač iz kojeg se vidi njegov pravni oblik i vrijeme kad je upisan u taj registar ili, ako je osnovan u zemlji gdje se ne upisuje u takav registar, valjane isprave o osnivanju javno ovjerene po propisima zemlje u kojoj osnivač ima registrirano sjedište iz kojeg su vidljivi njegov pravni oblik i vrijeme osnivanja,
2. odluka osnivača o osnivanju podružnice,
3. prijepis izjave o osnivanju, društvenog ugovora ili statuta osnivača, javno ovjerenih po propisima zemlje u kojoj osnivač ima registrirano sjedište,
4. javno ovjereno skraćeno posljednje godišnje izvješće osnivača.

Kao opći uvjet također se traži postojanje uzajamnosti u odnosu na mogućnost osnivanja podružnice od strane hrvatskih trgovačkih društava ili trgovaca pojedinaca u stranoj zemlji, s time da se ova odredba ne primjenjuje na osnivača koji ima sjedište u zemlji članici Svjetske trgovinske organizacije. Osnivanje podružnice upisuje se u sudski registar trgovačkog suda.

Da bi strano poduzeće osnovalo trgovačko društvo u Republici Hrvatskoj društvo kćer mora pridonijeti registarskom sudu:

1. izvod iz registra stranog poduzeća iz kojeg se može vidjeti tko je osnivač toga poduzeća, njegov pravni oblik, vrijeme upisa, sjedišta, djelatnost te tko je ovlašten zastupnik,
2. skraćeno godišnje posljednje financijsko izvješće,
3. izjavu osnivača na području Republike Hrvatske da nema nepodmirenih dugova (sve prevedeno na hrvatski jezik od strane ovlaštenog tumača).

Osnivač trgovačkog društva u Republici Hrvatskoj može biti i strana fizička osoba u kojem slučaju nisu potrebni gornji dokumenti nego samo osobni dokumenti osnivača.

Za samo obavljanje prethodnih radnji za osnivanje i registraciju trgovačkog društva, nisu potrebne posebne radne ili poslovne dozvole (članak 85. Zakona o strancima).

U oba slučaja (kada je osnivač strano poduzeće ili strana fizička osoba), za registarski sud treba pridonijeti sljedeće dokumente:

- prijava;
- odluka o imenovanju direktora;
- izjava direktora da prihvaća imenovanje;
- ovjereni potpis ovlaštene osobe za zastupanje;
- izjava (ako je jedan osnivač) ili društveni ugovor (ako je više osnivača) o osnivanju društva, u kojoj se osim najvažnijih podataka kao što su naziv, sjedište tvrtke i sl., moraju navesti i djelatnosti poslovanja prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti;
- dokaz o uplati temeljnog kapitala
- od 01.01.2004. primjenjuje se pravilo da za društvo s ograničenom odgovornošću minimalni propisani temeljni kapital iznosi 20.000 kuna, ili 2.676,98 EUR po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan 03.09.2003. (do tada se primjenjuje odredba prema kojoj je najniži iznos temeljnog kapitala u valuti Republike Hrvatske izražena protuvrijednost od 5.000 DEM, ili 2.556,45 EUR);
- od 01.01.2004. primjenjuje se pravilo prema kojem je za dioničko društvo najniži iznos temeljnog kapitala 200.000,00 kuna, ili 26.769,81 EUR po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan 03.09.2003. (do tada se primjenjuje odredba prema kojoj je najniži iznos temeljnog kapitala u valuti Republike Hrvatske izražena protuvrijednost od 30.000 DEM, ili 15.338,75 EUR).

Upućujemo i na detaljniji odgovor u pitanju broj 2. u Poglavlju V. Pravo trgovačkih društava, pod I. Pravo trgovačkih društava, točka B Administrativni kapacitet.

Uvjeti za obavljanje obrta propisani su odredbama Zakona o obrtu (članak 4. do 9. Zakona o obrtu).

Fizička osoba može obavljati obrt ako udovoljava posebnim zdravstvenim uvjetima, ako je taj uvjet propisan zakonom, te ako joj pravomoćnom sudskom presudom, rješenjem o prekršaju, ili odlukom Suda časti obrtničke komore nije izrečena sigurnosna mjera, ili mjera zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti, dok ta mjera traje.

Za obavljanje vezanog obrta uz navedene uvjete, fizička osoba mora ispuniti i poseban uvjet stručne osposobljenosti, ili položenog majstorskog ispita, odnosno mora zaposliti osobu koja ispunjava navedene uvjete.

Trgovačko društvo koje obavlja obrt mora zaposliti najmanje jednog radnika koji ispunjava navedene uvjete.

Vezane obrte mogu obavljati i fizičke osobe-izumitelji na temelju ostvarenog patentnog prava za patentirani proizvod, ili uslugu.

Mjesto i oprema za obavljanje obrta moraju ispunjavati posebne uvjete koje propisuje nadležni ministar.

Za obavljanje slobodnih, vezanih i povlaštenih obrta, obrtnik mora imati obrtnicu, a za obavljanje povlaštenih obrta i povlasticu, sukladno odredbama Zakona o obrtu (članak 10.).

d) U kojoj se mjeri uzimaju u obzir zahtjevi koja je poduzeće već ispunilo u svojoj državi osnivanja?

Zahtjevi koje je poduzeće već ispunilo u svojoj državi osnivanja uzimaju se u cijelosti u obzir prilikom osnivanja podružnice ili društva kćeri.

U stvari, ti zahtjevi su osnova i preduvjet za mogućnost djelovanja na hrvatskom tržištu kroz navedena dva oblika organizacije.

Bez dokaza o zahtjevima koje je poduzeće ispunilo u svojoj državi (registracija, uspješnost poslovanja) ono nije niti u mogućnosti djelovati na području Republike Hrvatske.

e) Kako dugo traje dobivanje dozvole?

Postupak registracije trgovačkih društava, odnosno njihovog upisa u sudski registar je hitan, a registarski sud dužan je predmete, pod jednakim uvjetima, rješavati redoslijedom kojim su primljeni u sud, osim u slučajevima propisanim zakonom (članak 13. Zakona o sudskom registru).

Rješenje po urednoj prijavi sudac je dužan donijeti u roku od 30 dana od dana podnošenja uredne prijave trgovačkom sudu, odnosno u slučaju da prijava nije uredna, u roku od 30 dana od dana kada je predlagatelj registracije podnio trgovačkom sudu urednu prijavu, sukladno zaključku kojim ga je trgovački sud pozvao da to učini.

Nastavno na podatke pribavljene od trgovačkih sudova, u slučaju da je podnesena uredna prijava za upis trgovačkog društva, sa svim potrebnim prilogima, postupak registracije, odnosno upisa u sudski registar trgovačkog suda traje u prosjeku 7 dana.

U slučaju da je uz prijavu za upis potrebna neka posebna dozvola, ili odobrenje za obavljanje pojedinih djelatnosti, koje izdaju tijela državne uprave, cijeli postupak registracije, odnosno upisa produljuje se u prosjeku za 30 dana, pod uvjetom da je zahtjev stranke za posebnom dozvolom uredan.

Upućujemo i na odgovor na pitanje broj 5. u Poglavlju V. Pravo trgovačkih društava, pod I. Pravo trgovačkih društava, točka B Administrativni kapacitet.

f) Plaća li se za dozvolu naknada? Ako da, koliko ona iznosi?

Iznosi naknada za registraciju, odnosno upis trgovačkih društava u sudskom registru trgovačkih sudova propisani su Zakonom o sudskim pristojbama ("Narodne novine" broj 26/2003), odnosno preciznije tarifnim brojevima koji su sastavni dijelovi navedenog zakona:

- za prijavu za upis u sudski registar plaća se pristojba od 100,00 kuna. Ista pristojba se plaća za upis glavne podružnice kojoj je osnivač inozemna osoba, ili za upis samo jedne podružnice u Republici Hrvatskoj kojoj je osnivač inozemna osoba (tarifni broj 25.)
- za upis osnivanja plaća se pristojba od 300,00 kuna, a za upis promjene podataka plaća se pristojba od 150,00 kuna (tarifni broj 26.);
- za prijavu za upis podružnice subjekta upisa plaća se 100,00 kuna, za upis podružnice 250,00 kuna, a za upis promjene podataka o podružnici plaća se 100,00 kuna (tarifni broj 27.).

Osim toga, sukladno odredbama Zakona o trgovačkim društvima (članak 64.) svaki upis u sudski registar trgovačkog suda objavljuje se u službenom glasilu Republike Hrvatske, Narodnim novinama i u najmanje još jednim novinama, na trošak predlagatelja upisa.

Iznos naknade, odnosno troškova objavljivanja upisa u trgovački registar određuje se ugovorom koji trgovački sudovi sklapaju s Narodnim novinama, te još jednim novinama, koje nisu iste u svim slučajevima.

Primjerice podaci o upisu u sudski registar u okviru mjesne nadležnosti Trgovačkog suda u Zagrebu, osim u Narodnim novinama, objavljuju se u listu Vjesnik, tako da naknade sukladno ugovoru sklopljenom s navedenim glasilima iznose:

- naknada za objavu upisa osnivanja trgovačkog društva u službenom glasilu Republike Hrvatske "Narodnim novinama" iznosi 810,00 kuna;
- naknada za objavu upisa osnivanja trgovačkog društva u listu Vjesnik iznosi 450,00 kuna.

S druge strane, podaci o upisu u sudski registar u okviru mjesne nadležnosti Trgovačkog suda u Splitu, osim u Narodnim novinama, objavljuju se u listu Slobodna Dalmacija.

Treba napomenuti da se od 01.01.2004. godine primjenjuju odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine" broj 118/2003), u kojem je odredba gore navedenog članka 64. izmijenjena, tako da će se od 01.01.2004., sudski upis u sudski registar trgovački sud objavljuje samo u Narodnim novinama (članak 22. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima).

Trgovački sud neće postupati po prijavi za upis, sve dok predlagatelj ne plati sudsku pristojbu za prijavu i predujmi troškove objave (članak 79. Zakona o sudskom registru).

Osim toga u slučaju ako je za obavljanje određene djelatnosti potrebna posebna dozvola (vertikalni režim), odnosno odobrenje pojedinog tijela državne uprave, Zakon o upravnim pristojbama ("Narodne novine" broj 8/1996, 77/1996, 95/1997, 131/1997, 68/1998, 66/1999, 116/2000) propisuje različite iznose pristojbi ovisno o vrsti traženog odobrenja. Primjerice s jedne strane za izdavanje dozvole obavljanje poslova održavanja vatrogasnih aparata, ispitivanja stabilnih sustava za dojavu i gašenje požara, te ispitivanja ispravnosti i podobnosti uvezene opreme za gašenje požara, Zakonom o upravnim pristojbama propisana je pristojba od 100,00 kuna, a s druge strane, za izdavanje rješenja o odobrenju za obavljanje poslova razminiranja potrebno je priložiti dokaz o uplaćenju upravnoj pristojbi u iznosu od 70,00 kuna, a za davanje ovlasti pirotehničara odnosno pomoćnih djelatnika iznos od 120,00 kuna.

Za obrtnike koji sukladno Zakonu o obrtu moraju imati obrtnicu, ili povlasticu, cijenu obrtnice rješenjem utvrđuje Ministar za obrt, malo i srednje poduzetništvo (članak 10.).

g) Je li zahtjev za dobivanjem dozvole povezan s obveznim članstvom u trgovinskoj komori, trgovačkoj udruzi ili drugom tijelu? Ako to članstvo zahtjeva plaćanje naknade, koliko ona iznosi?

Dobivanje dozvole nije uvjetovano prethodnim članstvom u komori ili udruzi.

Prema Zakonu o Hrvatskoj gospodarskoj komori, pravne osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost sa sjedištem u Republici Hrvatskoj članicom komore postaju tek upisom u sudski registar (članak 2. stavak 1. Zakona o hrvatskoj gospodarskoj komori, "Narodne novine" broj 66/1991, 73/1991).

Članarina u Hrvatskoj gospodarskoj komori u posljednjih nekoliko godina ima stalan trend snižavanja i u 2003. godini iznosi mjesečno

- za mala poduzeća 55,00 kn (oko 7,3 eura)
- za srednja poduzeća 1.500 kn (oko 200 eura)
- za velika poduzeća 5.500 kn (oko 730 eura).

Dodatno, sva poduzeća plaćaju 0,001% na godišnji ukupan prihod ostvaren u 2001. godini.

Pri tome, trgovačka društva osnovana u tekućoj i prethodnoj godini plaćaju samo članarinu u iznosu od 5.500 kuna mjesečno.

Fizičke osobe koje kao obrtnici obavljaju gospodarsku djelatnost, trgovci pojedinci i trgovačka društva koja obavljaju obrtničku djelatnost sukladno odredbama članka 1. stavak 2. Zakona o obrtu postaju članice Hrvatske obrtničke komore upisom u obrtni registar sukladno odredbama članka 67. Zakona o obrtu.

Članovi Hrvatske obrtničke komore dužni su redovito uplaćivati doprinos komori u visini i na način određen posebnom odlukom koju donosi Skupština Hrvatske obrtničke komore (članak 92. Statuta Hrvatske obrtničke komore).

(Odgovor na pitanje članstva i članarine u Hrvatskoj gospodarskoj komori i Hrvatskoj obrtničkoj komori obrađen je i u POGLAVLJU 16 - MALA I SREDNJA PODUZEĆA).

h) Kojom se politikom opravdava sustav izdavanja dozvola?

Za pojedine djelatnosti kojima bi se podružnica stranog trgovačkog društva ili trgovca pojedinca odnosno društvo kćer stranog trgovačkog društva trebalo obaviti na području Republike Hrvatske potrebne su dodatne dozvole. Svrha tih dozvola je zaštita same djelatnosti i osiguranje obavljanja djelatnosti na zakonom propisani način odnosno mogućnost kontrole načina i uvjeta pod kojima se ta djelatnost obavlja. Kako se radi uglavnom o specifičnim djelatnostima za koje postoje posebni propisi i uvjeti njihovog obavljanja (prijevoz zapaljivih tereta, prijevoz putnika, nabava i distribucija oružja ili streljiva, pružanje određenih zdravstvenih i farmaceutskih usluga i sl.), dodatnim dozvolama provjerava se osposobljenost dotične podružnice ili društva u tehničkom i stručnom smislu za mogućnost obavljanja takve djelatnosti kako bi se izbjegle moguće štetne posljedice po živote i zdravlje ljudi i njihove imovine, prirodni okoliš i druge vrijednosti.

II. FINANCIJSKE USLUGE

A. Sektor bankarstva

Opća pitanja

1. Kakva je trenutna situacija u pogledu prava kreditnih institucija EU-a na poslovni nastan i prekogranično pružanje usluga u vašoj zemlji? Koji se uvjeti primjenjuju? Postoje li posebni uvjeti u pogledu otvaranja podružnica stranih banaka? U pogledu poslovnog nastana stranog društva kćeri?

Banka koja je ovlaštena pružati bankovne i ostale financijske usluge u državi članici EU može pružati te usluge na području Republike Hrvatske izravno ili preko podružnice sukladno odredbama članaka 47. do 50. Zakona o bankama (Zakon o bankama, "Narodne novine" broj 84/2002, nalazi se u Dodatku uz Upitnik).

Banka države članice EU može početi izravno pružati bankovne i ostale financijske usluge na području Republike Hrvatske odmah nakon što Hrvatska narodna banka primi obavijest nadležnog nadzornog tijela države članice EU koja sadrži podatke s opisom djelatnosti koje će banka ili podružnica obavljati i njezin poslovni plan za naredne tri godine, imena osoba ovlaštenih za vođenje poslova u banci/ podružnici, naziv i adresu banke/podružnice, te podatke o iznosu jamstvenog kapitala banke i njezinoj adekvatnosti kapitala i opis sustava osiguranja uloga koji je usvojen u zemlji članici u kojoj je sjedište banke.

Odredbe Zakona o bankama koje su prethodno navedene, a odnose se na poslovanje banaka/podružnica čije je sjedište u državi članici EU stupit će na snagu s punopravnim članstvom Republike Hrvatske u Europskoj uniji. Sve do tada banke čije je sjedište u državi članici EU na području Republike Hrvatske posluju po uvjetima koji vrijede za strane banke.

Prema odredbama Zakona o bankama (poglavlje III.4.) strana banka može pružati bankovne i ostale financijske usluge na području Republike Hrvatske samo preko podružnice. Za dobivanje odobrenja za rad podružnice strane banke dužna je uz zahtjev priložiti Hrvatskoj narodnoj banci određene dokumente (članak 52. Zakona o bankama). Hrvatska narodna banka može zahtijevati da strana banka položi na području Republike Hrvatske određeni novčani iznos ili drugi vid osiguranja kao jamstvo za namiru obveza po poslovima zaključenim na području Republike Hrvatske.

Na podružnicu strane banke na odgovarajući način se primjenjuju odredbe Zakona o bankama o:

- upravi banke;
- upravljanju rizicima;
- bankovnoj tajni;
- poslovnim knjigama i poslovnim izvješćima;
- unutarnjoj reviziji reviziji;
- nadzoru nad bankama;
- zaštiti potrošača.

Za osnivanje banke kćeri (subsidiary) strane banke ne postoje nikakva ograničenja u smislu slobode osnivanja i pružanja usluga na području Republike Hrvatske.

2. Postupa li se sa stranim kreditnim institucijama, nakon dobivanja odobrenja za rad, u svakom pogledu kao i s domaćim društvima?

Nakon dobivanja odobrenja za obavljanje bankovnih i ostalih financijskih usluga u Republici Hrvatskoj podružnica strane banke ili banka/podružnica čije je sjedište u državi članici EU tretira se kao domaća banka.

3. Koliko banaka i ostalih kreditnih institucija posluje u vašoj zemlji (ako je moguće, navedite ih prema tipu kreditne institucije - banke, štedionice, hipotekarne kreditne institucije, itd.)?

a) Domaćih

b) Stranih, iz država Zajednice

i) društava kćeri, i

ii) podružnica.

c) Stranih, iz država izvan Zajednice.

i) društava kćeri, i

ii) podružnica.

Promjene u podacima pod točkama (a) do (c) od 1998.

U sljedećoj je tablici prikazan broj kreditnih institucija (bez štedno-kreditnih zadruga) u razdoblju od 1998. do prvog tromjesečja 2003. godine obzirom na tip institucije.

Godina	Institucije	Banke	Štedionice	Stambene štedionice	Ukupno
1998.	ukupno	60	32	3	95
	- domaće	50	32	3	85
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	9			9
	podružnice	1			1
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				

POGLAVLJE 3: SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

1999.	ukupno	53	30	4	87
	- domaće	40	30	4	74
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	12			12
	podružnice	1			1
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
2000.	ukupno	43	22	4	69
	- domaće	23	22	4	49
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	19			19
	podružnice	1			1
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
2001.	ukupno	43	15	4	62
	- domaće	19	15	4	38
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	23			23
	podružnice	1			1
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
2002.	ukupno	46	1	3	50
	- domaće	23	1	3	27
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	23			23
	podružnice				
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
31.03.2003.	ukupno	46	1	4	51
	- domaće	23	1	4	28
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	23			23
	podružnice				
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				

Prema odredbama Zakona o štedno-kreditnim zadrugama ("Narodne novine" broj 84/2002) nadzor nad poslovanjem štedno-kreditnih zadruga je u nadležnosti Ministarstva financija, i u nastavku dajemo pregled broja štedno-kreditnih

zadruga, kao jednoj od postojećih tipova domaćih kreditnih institucija, u razdoblju od 2000. do 2002. godine (razdoblje obuhvaćeno ovom tablicom vezano je uz podatke u nastavku):

Godina	Broj štedno-kreditnih zadruga
2000.	108
2001.	116
2002.	115

Jedno od značajnih obilježja hrvatskog bankovnog sustava posljednjih godina svakako je i konsolidacija sustava koja se odrazila na smanjenje broja banaka i štedionica. U 2002. godini broj štedionica smanjen je zbog usklađivanja poslovanja štedionica s odredbama članka 119. Zakona o bankama iz 1998. godine¹. Prema spomenutim odredbama, sve štedionice su trebale podnijeti zahtjev za odobrenje za rad kao banka. Sedam štedionica se preoblikovalo u banke, a kod ostalih je došlo do pripajanja drugim institucijama ili do likvidacije poslovanja. Kod jedne je štedionice postupak usklađivanja još uvijek u tijeku.

4. Ukupna aktiva bankovnog sustava (ako je moguće, navedite prema tipu kreditne institucije - banke, štedionice, hipotekarne kreditne institucije, itd.):

a) Ukupna aktiva domaćih kreditnih institucija

b) Ukupna aktiva stranih kreditnih institucija iz država Zajednice koju posjeduju

- i) društva kćeri, i
- ii) podružnice.

c) Ukupna aktiva stranih kreditnih institucija izvan država Zajednice koju posjeduju

- i) društva kćeri, i
- ii) podružnice.

Promjene u podacima pod točkama (a) do (c) od 1998.

U sljedećoj je tablici prikazana ukupna aktiva kreditnih institucija (bez štedno-kreditnih zadruga) u razdoblju od 1998. do prvog tromjesečja 2003. godine obzirom na tip institucije.
u 000 kuna

Godina	Institucije	Banke	Štedionice	Stambene štedionice	Ukupno
1998.1	ukupno	103.199.989	1.139.064	119.559	104.458.612
	- domaće	96.315.324	1.139.064	119.559	97.573.947
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	6.644.024			6.644.024
	podružnice	240.641			240.641
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
1999.	ukupno	93.522.904	1.073.425	212.766	94.809.095
	- domaće	55.882.207	1.073.425	212.766	57.168.398
	- ne-domaće, iz EU				

¹ Narodne novine broj 161/98

POGLAVLJE 3: SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

	ovisna društva	37.506.855			37.506.855
	podružnice	133.842			133.842
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
2000.	ukupno	111.837.684	999.494	578.062	113.415.240
	- domaće	17.766.970	999.494	578.062	19.344.526
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	93.752.033			93.752.033
	podružnice	318.681			318.681
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
2001.	ukupno	148.428.304	1.086.254	1.299.029	150.813.587
	- domaće	15.820.259	1.086.254	1.299.029	18.205.542
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	132.608.045			132.608.045
	podružnice ²				
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
2002.	ukupno	174.139.185	185.141	2.186.308	176.510.634
	- domaće	17.133.929	185.141	2.186.308	19.505.378
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	157.005.256			157.005.256
	podružnice				
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
31.03.2003.	ukupno	179.314.521	186.294	2.395.397	181.896.212
	- domaće	16.901.984	186.294	2.395.397	19.483.675
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	162.412.537			162.412.537
	podružnice				
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				

¹ Podaci o poslovanju banaka za 1998. godinu nisu, zbog različite metodologije, usporedivi s podacima za 1999. godinu i nakon toga.

² Jedna podružnica strane banke nije bila dužna dostaviti financijska izvješća za kraj 2001. godine jer je prenijela svoje poslovanje na drugu banku te je u siječnju 2002. godine predala zahtjev za brisanje iz sudskog registra.

Za štedno-kreditne zadruge, kao jednoj od postojećih tipova domaćih kreditnih institucija, usporedivi podaci vode se od 2000. godine i u sljedećoj je tablici prikazana je ukupna aktiva štedno-kreditnih zadruga u razdoblju od 2000. do 2002. godine:

U 000 kuna

Godina	Iznos
2000.	826.870
2001.	991.327
2002.	1.107.931

5. Ukupni depoziti (ako je moguće, prema tipu kreditne institucije – banke, štedionice, hipotekarne kreditne institucije, itd.):

a) Ukupni depoziti domaćih kreditnih institucija

b) Ukupni depoziti stranih kreditnih institucija iz država Zajednice koje posjeduju

i) društva kćeri, i

ii) podružnice.

c) Ukupni depoziti stranih kreditnih institucija izvan država Zajednice koje posjeduju

i) društva kćeri, i

ii) podružnice.

Promjene u podacima pod točkama (a) do (c) od 1998.

U sljedećoj su tablici prikazani ukupni depoziti kreditnih institucija (bez štedno-kreditnih zadruga) u razdoblju od 1998. do prvog tromjesečja 2003. godine obzirom na tip institucije.

U 000 kuna

Godina	Institucije	Banke	Štedionice	Stambene štedionice	Ukupno
1998.1	ukupno	59.342.905	750.542	8.624	60.102.071
	- domaće	56.493.862	750.542	8.624	57.253.028
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	2.714.390			2.714.390
	podružnice	134.653			134.653
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
1999.	ukupno	56.997.033	613.503	212.766	57.823.302
	- domaće	34.188.178	613.503	212.766	35.014.447
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	22.703.727			22.703.727
	podružnice	105.128			105.128
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
2000.	ukupno	72.683.410	759.764	437.264	73.880.438
	- domaće	11.662.483	759.764	437.264	12.859.511
	- ne-domaće, iz EU				

POGLAVLJE 3: SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

	ovisna društva	60.835.502			60.835.502
	podružnice	185.425			185.425
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
2001.	ukupno	104.697.187	827.242	1.137.577	106.662.006
	- domaće	11.226.530	827.242	1.137.577	13.191.349
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	93.470.657			93.470.657
	podružnice ²				
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
2002.	ukupno	124.471.833	162.464	2.012.867	126.647.164
	- domaće	12.249.749	162.464	2.012.867	14.425.080
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	112.222.084			112.222.084
	podružnice				
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				
31.03.2003.	ukupno	127.747.706	150.338	2.210.714	130.108.758
	- domaće	11.945.406	150.338	2.210.714	14.306.458
	- ne-domaće, iz EU				
	ovisna društva	115.802.300			115.802.300
	podružnice				
	- ne domaće, izvan EU				
	ovisna društva				
	podružnice				

¹ Podaci o poslovanju banaka za 1998. godinu nisu, zbog različite metodologije, usporedivi s podacima za 1999. godinu i nakon toga.

² Jedna podružnica strane banke nije bila dužna dostaviti financijska izvješća za kraj 2001. godine jer je prenijela svoje poslovanje na drugu banku te je u siječnju 2002. godine predala zahtjev za brisanje iz sudskog registra.

Za štedno-kreditne zadruge, kao jedne od postojećih tipova domaćih kreditnih institucija, usporedivi podaci vode se od 2000. godine i u sljedećoj je tablici prikazana je ukupni depoziti štedno-kreditnih zadruga u razdoblju od 2000. do 2002. godine:

U 000 kuna

Godina	Iznos
2000.	676.064
2001.	830.835
2002.	942.681

6. Tržišna koncentracija (% aktive i % depozita koje drže 5, 10, 15 i 20 najvećih institucija). Navedite jesu li one:

a) domaće

b) strane, iz država Zajednice

c) strane, iz država izvan Zajednice.

Promjene u podacima pod točkama (a) do (c) od 1998.

U donjoj tablici prikazan je udjel prvih 5, 10, 15 i 20 banaka u ukupnoj aktivni odnosno depozitima svih banaka. Prikazani su isključivo podaci za banke, a podaci za štedionice i stambene štedionice nisu prikazani zbog malog značaja ovih institucija kako u smislu broj institucija tako i u smislu njihovog udjela u ukupnoj aktivni svih institucija.

u 000 kuna i %

Aktiva/Depoziti		Sve institucije	Prvih 5 institucija	%2	Prvih 10 institucija	%2	Prvih 15 institucija	%2	Prvih 20 institucija	%2
1998	A	103.199.989	59.433.088	57,59	72.753.906	70,50	81.707.521	79,17	88.274.789	85,54
	D	59.342.905	34.451.075	58,05	42.053.403	70,87	47.794.167	80,54	51.757.164	87,22
1999	A	93.522.904	58.083.211	62,11	70.608.986	75,50	79.149.207	84,63	84.758.766	90,63
	D	56.997.033	36.868.774	64,69	44.074.082	77,33	49.263.431	86,43	52.407.050	91,95
2000	A	111.837.684	74.188.558	66,34	89.838.134	80,33	98.903.549	88,43	104.350.237	93,31
	D	72.683.410	50.702.844	69,76	59.490.846	81,85	64.936.933	89,34	68.623.848	94,41
2001	A	148.428.304	98.681.434	66,48	119.995.124	80,84	132.243.989	89,10	139.308.821	93,86
	Di	104.697.187	72.224.221	68,98	85.408.756	81,58	93.566.791	89,37	98.639.460	94,21
2002	A	174.139.185	112.421.277	64,56	142.723.936	81,96	157.131.030	90,23	164.127.563	94,25
	D	124.471.833	82.487.003	66,27	103.231.099	82,94	112.710.404	90,55	117.666.967	94,53
2003	A	179.314.521	116.868.740	65,18	146.937.550	81,94	161.757.457	90,21	168.919.763	94,20
	D	127.747.706	85.700.051	67,09	105.897.571	82,90	115.502.931	90,41	120.617.820	94,42

¹ Podaci o poslovanju banaka za 1998. godinu nisu, zbog različite metodologije, usporedivi s podacima za 1999. godinu i nakon toga.

² postotak udjela prvih 5/10/15/20 institucija u aktivni/depozitima svih institucija

a) U donjoj tablici prikazan je udjel prvih 5, 10, 15 i 20 banaka u pretežno domaćem vlasništvu u ukupnoj aktivni odnosno depozitima svih banaka. (u 000 kuna i %)

		Sve institucije	Prvih 5 institucija	%2	Prvih 10 institucija	%2	Prvih 15 institucija	%2	Prvih 20 institucija	%2
1998 ¹	Aktiva	103.199.989	59.433.088	57,59	72.731.747	70,48	80.985.165	78,47	86.457.575	83,78
	Depoziti	59.342.905	34.451.075	58,05	42.053.403	70,87	47.673.460	80,34	51.237.923	86,34
1999	Aktiva	93.522.904	35.610.315	38,08	44.733.847	47,83	49.637.750	53,08	52.217.677	55,83
	Depoziti	56.997.033	21.859.183	38,35	27.766.300	48,72	30.918.027	54,24	32.498.522	57,02
2000	Aktiva	111.837.684	10.607.232	9,48	14.498.114	12,96	16.545.794	14,79	17.566.484	15,71
	Depoziti	72.683.410	7.340.113	10,10	10.061.095	13,84	11.068.149	15,23	11.617.852	15,98
2001	Aktiva	148.428.304	10.074.801	6,79	13.351.652	9,00	15.119.369	10,19	56.947.608	38,37
	Depoziti	104.697.187	7.494.575	7,16	9.759.854	9,32	10.823.928	10,34	43.005.564	41,08
2002	Aktiva	174.139.185	10.714.065	6,15	13.845.062	7,95	15.827.759	9,09	16.930.427	9,72
	Depoziti	124.471.833	7.888.370	6,34	10.055.724	8,08	11.345.521	9,11	12.129.784	9,75
2003	Aktiva	179.314.521	10.337.879	5,77	13.573.539	7,57	15.582.599	8,69	16.688.462	9,31
	Depoziti	127.747.706	7.478.423	5,85	9.631.063	7,54	11.057.118	8,66	11.815.699	9,25

¹ Podaci o poslovanju banaka za 1998. godinu nisu, zbog različite metodologije, usporedivi s podacima za 1999. godinu i nakon toga.

² postotak udjela prvih 5/10/15/20 institucija u aktivi/depozitima svih institucija

b) U donjoj tablici prikazan je udjel prvih 5, 10, 15 i 20 banaka u pretežno stranom vlasništvu u ukupnoj aktivi odnosno depozitima svih banaka. (u 000 kuna i %)

		Sve institucije	Prvih 5 institucija	%2	Prvih 10 institucija	%2	Prvih 15 institucija	%2	Prvih 20 institucija	%2
1998 ¹	Aktiva	103.199.989	6.000.747	5,81	6.884.665	6,67	6.884.665	6,67	6.884.665	6,67
	Depoziti	59.342.905	2.524.084	4,25	2.849.043	4,80	2.849.043	4,80	2.849.043	4,80
1999	Aktiva	93.522.904	34.415.360	36,80	37.333.411	39,92	37.640.697	40,25	37.640.697	40,25
	Depoziti	56.997.033	21.408.643	37,56	22.663.840	39,76	22.808.855	40,02	22.808.855	40,02
2000	Aktiva	111.837.684	74.188.558	66,34	87.980.133	78,67	92.778.865	82,96	94.070.714	84,11
	Depoziti	72.683.410	50.702.844	69,76	57.490.601	79,10	60.336.589	83,01	61.020.927	83,95
2001	Aktiva	148.428.304	98.681.434	66,48	119.636.778	80,60	129.234.020	87,07	132.189.487	89,06
	Depoziti	104.697.187	72.224.221	68,98	84.672.417	80,87	91.096.519	87,01	93.251.112	89,07
2002	Aktiva	174.139.185	112.421.277	64,56	141.028.587	80,99	153.230.548	87,99	156.641.297	89,95
	Depoziti	124.471.833	82.487.003	66,27	101.935.129	81,89	109.722.729	88,15	112.035.911	90,01
2003	Aktiva	179.314.521	116.868.740	65,18	145.796.996	81,31	158.371.611	88,32	162.058.444	90,38
	Depoziti	127.747.706	85.700.051	67,09	105.109.120	82,28	113.028.712	88,48	115.620.576	90,51

¹ Podaci o poslovanju banaka za 1998. godinu nisu, zbog različite metodologije, usporedivi s podacima za 1999. godinu i nakon toga.

² postotak udjela prvih 5/10/15/20 institucija u aktivi/depozitima svih institucija

7. Važnost državnog sektora u bankarskoj industriji:

a) Broj banaka u vlasništvu javnih institucija i iznos njihove aktive i depozita

U Republici Hrvatskoj trenutno posluju dvije banke koje su u većinskom vlasništvu javnih institucija. Na dan 31.03.2003. ukupna aktiva tih dviju banaka iznosi 6.516.374 tisuća kuna što čini 3,63 posto ukupne aktive bankovnog sustava. Ukupni depoziti tih dviju banaka iznose 4.470.526 tisuća kuna što čini 3,5 posto ukupnih depozita bankovnog sustava.

b) Vremenski raspored i ciljevi privatizacije?

Preostale dvije banke u državnom vlasništvu biti će privatizirane prema odlukama Vlade Republike Hrvatske.

Hrvatska poštanska banka d.d. (u nastavku teksta HPB) biti će privatizirana u fazama i to na način da se IFC-u (International Finance Corporation) daje mandat da obavi *due diligence* postupak za preuzimanje 19% udjela u temeljnom kapitalu uz snažna prava veta. Očekuje se da će sa IFC potpisati sporazum o upisu dionica do kraja rujna 2003. godine. Nakon toga će se pripremiti plan za privatizaciju više od 50% dionica HPB u roku od 24 mjeseca od potpisivanja sporazuma sa IFC o upisu dionica.

Plan za privatizaciju Croatia banke d.d. pripremiti će se do 31. prosinca 2003. godine.

c) Uživaju li državne banke poseban tretman?

Banke u većinskom državnom vlasništvu ne uživaju poseban tretman.

d) Postoji li politika za njihovu rekapitalizaciju?

Hrvatska poštanska banka dokapitalizirana je sredinom 2001. godine i provedene su mjere za restrukturiranje i smanjenje troškova u poslovanju, a za Croatia banku d.d. u postupku je donošenje odluka koje bi omogućile poboljšanje stanja u Croatia banci d.d. i provedbu postupka privatizacije.

e) Navedite postotak kapitala banke koji posjeduju državna tijela po bankama.

U donjoj tablici prikazan je udjel javnih institucija u pojedinim bankama prema zadnjim raspoloživim podacima sa stanjem na dan 31.12.2002. godine.

Naziv banke	% udjela javnih institucija
BANKA BROD	0
BANKA KOVANICA	0
BANKA SONIC	0
BRODSKO-POSAVSKA BANKA	37,80
CASSA DI RISPARMIO DI TRIESTE - BANCA	0
CENTAR BANKA	0
CONVEST BANKA	0
CREDO BANKA	0
CROATIA BANKA	100,00
DRESDNER BANK CROATIA	0
DUBROVAČKA BANKA	0,97
ERSTE & STEIERMÄRKISCHE BANK	1,03
GOSPODARSKO KREDITNA BANKA	0
HRVATSKA POŠTANSKA BANKA	98,57
HVB BANK CROATIA	0
HYPO ALPE-ADRIA-BANK	0
IMEX BANKA	0
ISTARSKA KREDITNA BANKA UMAG	5,35
JADRANSKA BANKA	27,42
KARLOVAČKA BANKA	13,85
KREDITNA BANKA ZAGREB	0
KRIŽEVAČKA BANKA	0
KVARNER BANKA	0
MEĐIMURSKA BANKA	0,09
NAVA BANKA	0
NOVA BANKA	0,97
PARTNER BANKA	0
PODRAVSKA BANKA	4,79
POŽEŠKA BANKA	2,46
PRIMORSKA BANKA	0
PRIMUS BANKA	0
PRIVREDNA BANKA - LAGUNA BANKA	0
PRIVREDNA BANKA ZAGREB	6,18
RAIFFEISENBANK AUSTRIA	0
RIADRIA BANKA	1,15
RIJEČKA BANKA	0,17

SAMOBORSKA BANKA	12,60
SLATINSKA BANKA	8,50
SLAVONSKA BANKA	2,12
SPLITSKA BANKA	0
SPLITSKO DALMATINSKA BANKA	0
ŠTEDBANKA	0
VARAŽDINSKA BANKA	2,67
VOLKSBANK	0
ZAGORSKA BANKA	0
ZAGREBAČKA BANKA	0,80

Pravni okvir: Uvjeti pristupa

8. Koji su bitni zahtjevi za dobivanje odobrenja za rad kreditnih institucija (pravni oblik, iznos vlastitih sredstava, broj osoba koje vode poslovanje i uvjeti kojima one moraju udovoljavati, ostalo)?

Hrvatska narodna banka izdaje banci i podružnici strane banke odobrenje za rad temeljem odredbi Zakona o bankama. Osnovni uvjeti za dobivanje odobrenja za rad su sljedeći:

- Najmanji iznos temeljnog kapitala za osnivanje banke je 40 milijuna kuna (članak 15. Zakona o bankama);
- Dokumentacija koju banka treba dostaviti uz zahtjev za izdavanje odobrenja za rad je sljedeća (članak 35. Zakona o bankama):
 - statut u obliku ovjerene preslike javnobilježničkog akta;
 - poslovni plan za prve tri poslovne godine koji uključuje bilancu i račun dobiti i gubitka, planirane vrste poslova, odgovarajuću organizacijsku i kadrovsku strukturu banke, računovodstvene politike te organizaciju unutarnje revizije;
 - popis dioničara u kojem su navedena njihova puna imena i adrese stanovanja odnosno prebivališta i drugi identifikacijski podaci i/ili naziv tvrtke i adresa njenog sjedišta i drugi identifikacijski podaci, ukupna nominalna vrijednost dionica i postotak udjela u temeljnom kapitalu banke;
 - za dioničare, pravne osobe koje su imatelji kvalificiranog udjela:
 - izvadak iz sudskog ili drugog javnog registra, u izvorniku ili ovjerenoj preslici;
 - ispis iz registra dioničara (knjige dionica) ili knjige udjela, u izvorniku ili ovjerenoj preslici;
 - financijska izvješća za posljednje dvije poslovne godine;
- popis osoba povezanih s imateljima kvalificiranih udjela i opis načina njihove povezanosti;
- prijedlog kandidata za članove uprave i nadzornog odbora, kod osnivanja banke;
- mišljenje ili suglasnost nadzornog tijela banke države članice Europske unije ili nadzornog tijela strane banke o banci koja namjerava osnovati banku u Republici Hrvatskoj;
- odgovarajući akt nadležnog nadzornog tijela ukoliko to proizlazi iz propisa koji uređuju obavljanje određenih ostalih financijskih usluga predviđenih poslovnim planom banke;
- dokumentaciju koju odredi Hrvatska narodna banka, a na temelju koje je moguće utvrditi da li postoje kadrovski, tehnički i organizacijski uvjeti za obavljanje usluga na koje se odnosi zahtjev za izdavanje odobrenja.

- uprava banke mora imati najmanje dva člana koji vode i zastupaju banku. Jedan od članova uprave se imenuje za predsjednika uprave.

Uvjeti poslovanja

9. Koje se odredbe odnose na bonitet:

a) koeficijent solventnosti

Navedeni pokazatelj u Hrvatskoj se naziva koeficijent adekvatnosti kapitala i definiran je u članku 65. Zakona o bankama, te Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka ("Narodne novine" broj 17/2003). Stopa adekvatnosti kapitala jednaka je odnosu jamstvenoga kapitala i kreditnim rizikom ponderirane aktive, uvećane za ukupnu izloženost devizne pozicije valutnom riziku, za kapitalni zahtjev za pozicijske rizike pomnožen sa 10, za kapitalni zahtjev za rizik namire/druge ugovorne strane pomnožen sa 10 i za kapitalni zahtjev za prekoračenje dopuštene izloženosti pomnožen sa 10. Banka je dužna održavati stopu adekvatnosti kapitala na razini koja nije niža od 10%. Iznimno, Hrvatska narodna banka može odrediti i veću minimalnu stopu adekvatnosti kapitala za pojedinu banku za koju utvrdi da izrazito rizično posluje. Navedena Odluka o adekvatnosti kapitala primjenjuje se od 1. siječnja 2004. godine.

Do toga datuma na snazi je Odluka o načinu izračunavanja adekvatnosti kapitala i ponderirane aktive banaka ("Narodne novine" broj 32/1999 i 101/2000) prema kojoj se stopa adekvatnosti kapitala računa kao odnos jamstvenog kapitala i aktive banke ponderirane isključivo kreditnim rizikom. Minimalna stopa adekvatnosti kapitala koju banke moraju održavati prema trenutno važećoj odluci iznosi 10%.

U slijedećoj tablici prikazano je kretanje stope adekvatnosti kapitala na razini bankovnog sustava po godinama te za prvo tromjesečje 2003. godine.

Adekvatnost kapitala	
	u %
1998	12,7
1999	20,6
2000	21,3
2001	18,5
2002	17,2
I-III/2003	16,6

Izvor: Hrvatska narodna banka

b) koeficijent likvidnosti.

Navedite prosječnu razinu tih koeficijenata u bankarstvu.

Kao osnovni pokazatelj kojeg koristimo u superviziji za praćenje likvidnosti bankovnog sustava u cjelini su slobodne pričuve koje objavljujemo u publikaciji HNB-a pod nazivom Bilten o bankama.

Navedeni pokazatelj iskazuje se kao omjer slobodnih pričuva i obvezne pričuve. Slobodne pričuve računaju se prema slijedećoj formuli :

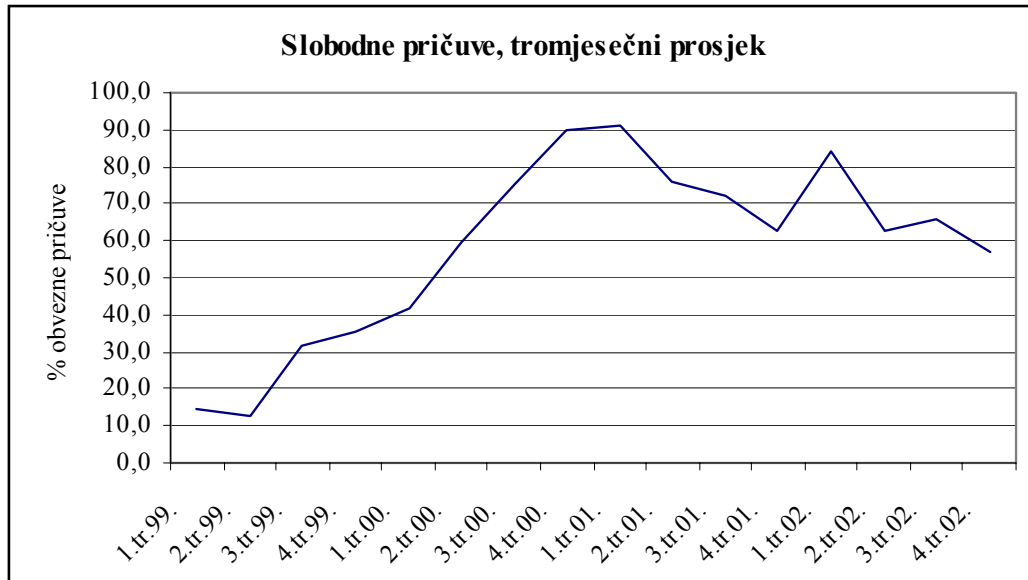
slobodne pričuve = (stvarne kunske pričuve + stvarne devizne pričuve + dopunske pričuve) - (obvezne pričuve + devizne obvezne pričuve) - uzajmljene pričuve

stvarne kunske pričuve = stanje na žiro računu + stanje u blagajni + izdvojena pričuva

stvarne devizne pričuve = likvidna devizna potraživanja (uključujući blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti) + izdvojena pričuva

dopunske pričuve = blagajnički zapisi HNB-a u domaćoj valuti + trezorski zapisi ministarstva financija + mjenice ministarstva financija + kratkoročni plasmani na tržištu novca

uzajmljene pričuve = lombardni krediti + repo blagajnički zapisi + interventni kredit + izvanredni kredit + predsanacijski kredit + prekonoćni kredit + ostali krediti s rokom dospeljeća do 7 dana

Izvor: Hrvatska narodna banka

U monetarnoj statistici koristi se drugi pokazatelj (stopa primarne likvidnosti) koji sadrži samo kunksku komponentu likvidnosti. Stopa primarne likvidnosti se iskazuje kao postotni udio mjesečnog prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja depozita koji čine osnovicu za obračun obvezne pričuve. Slobodna novčana sredstva u kunama definirana su kao ukupna novčana sredstva banke (na računima za namirenje i u blagajni) umanjena za minimalno prosječno stanje na računima za namirenje i u blagajni, propisano instrumentima Hrvatske narodne banke. Navedeni pokazatelj objavljuje se u mjesečnom biltenu Hrvatske narodne banke.

Stopa primarne likvidnosti

u %

XII/1998	1,65
XII/1999	1,30
XII/2000	3,32
XII/2001	3,23
XII/2002	3,53
IV/2003	2,57

Izvor: Hrvatska narodna banka

(Osim gore navedenih pokazatelja, u procjeni stanja likvidnosti uzimaju se u obzir i pokazatelji koji primjerice pokazuju omjer kratkoročne aktive i kratkoročne pasive bilance banaka kao i omjer danih kredita i primljenih depozita.)

10. Postoji li shema osiguranja depozita? Navedite njezine glavne elemente.

Zakonske pretpostavke za uspostavu sustava osiguranja depozita (štednih uloga) u Republici Hrvatskoj dane su u Zakonu o Državnoj Agenciji za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka ("Narodne novine" broj 44/1994, 79/1998, 19/1999).

Osnivač Državne Agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka (u nastavku teksta DAB) je Republika Hrvatska i ona jamči za njene obveze.

Osiguranje uloga je, uz provođenje postupka sanacije banaka, osnovna djelatnost DAB-a.

Oblik sustava

Sustav osiguranja je eksplicitni sustav, što znači da je institucionaliziran, te reguliran Zakonom.

Osiguranje štednih uloga regulirano je, uz osnovne postavke u Zakonu o DAB-u, Pravilnikom o osiguranju štednih uloga (Bylaw on Deposit Insurance) ("Narodne novine" broj 65/1997, 105/1998, 86/2000).

Osiguranje depozita obavezno je za sve banke i štedionice koje posluju u Republici Hrvatskoj (članstvo nije dobrovoljno).

Postupak isplate osigurane štednje provodi se samo u slučaju pokretanja stečajnog postupka nad bankom/štedionicom (sudsko rješenje).

Obveza je DAB-a započeti s isplatom najkasnije u roku od 180 dana od objave rješenja o stečaju u službenom glasilu ("Narodne novine"), no DAB je najčešće započinjao s isplatom nakon 90 dana.

Sustav osiguranja depozita formalno je uspostavljen krajem 1997. godine uplatama prvih inicijalnih premija (tzv. upisnina u Fond) za pokretanje Fonda.

Navedena upisnina uplaćivala se u iznosu od 0,3% od temeljnog kapitala banke/štedionice, te dodatnih 0,6% od ukupnog iznosa štednih uloga.

Premija osiguranja/financiranje

Premija se počela uplaćivati od 01.01.1998. godine.

DAB nema utvrđene kriterije za uvođenje diverzificirane premije prema riziku banke, te je premija od uvođenja sustava linearna, odnosno jednaka za sve banke i štedionice.

Uplaćuje se tromjesečno i to u iznosu od 0,2% na iznos osiguranih uloga (0,8% godišnje).

Obzirom da se premije uplaćuju redovito i unaprijed, sustav se financira na ex ante osnovi.

Osnovica za osiguranje

Osiguranju podliježu samo depoziti građana .

Osiguravaju se depoziti po viđenju i oročeni depoziti, u kunama i stranoj valuti.

Osiguranju ne podliježu sredstva građana na tekućim i žiro računima.

Osigurani iznos izračunava se kao zbirni (agregirani) iznos svih računa jednog štediše u jednoj banci do max. iznosa od 100.000 kuna (EUR 13.500). Osnovica je JMBG građana.

Osiguranju podliježu i depoziti stranaca.

Upravljanje sredstvima Fonda osiguranja

Fondom se upravlja na principu održanja likvidnosti i sigurnosti sredstava (ne i profitabilnosti jer je važna sigurnost).

Sredstva od uplaćenih premija za osiguranje vode se na izdvojenom računu i korištenje je strogo namjensko (samo za isplatu osigurane štednje).

Upravo iz razloga sigurnosti sredstva se smiju ulagati samo u državne vrijednosne papire (trezorske i blagajničke zapise), a iz razloga održanja likvidnosti ulaganja su kratkoročna (40 - 90 dana).

11. Postoji li propis kojim se sprječava korištenje financijskog sustava u svrhu pranja novca? Opišite njegove glavne elemente (vidi također Poglavlje 4 - Slobodno kretanje kapitala).

Sprječavanje upotrebe financijskog sustava u svrhu pranja novca regulirano je Zakonom o sprječavanju pranja novca ("Narodne novine" broj 69/1997, 106/1997, 67/2001, 114/2001, 117/2003) i Pravilnikom o načinu i rokovima obavješćivanja Ureda za sprječavanje pranja novca te načinu vođenja popisa prikupljenih podataka ("Narodne novine" broj 114/1997).

Osim Zakona o sprječavanju pranja novca na sprječavanje upotrebe financijskog sustava u svrhu pranja novca u većoj se ili manjoj mjeri odnose Kazneni zakon ("Narodne novine" broj 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001, 111/2003), Zakon o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 62/2003), Zakon o deviznom poslovanju ("Narodne novine" broj 96/2003), Zakon o tržištu vrijednosnih papira ("Narodne novine" broj 84/2002), Zakon o trgovačkim društvima ("Narodne novine" broj 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000, 111/2003) i Zakon o bankama.

Glavni elementi preventivnog sustava su:

- identificirati klijenta ako je vrijednost gotovinskih i povezanih gotovinskih transakcija 105.000,00 kuna ili veća i te podatke obveznici pohranjuju u svoje baze;
- identificirati klijenta i Uredu dostaviti podatke u roku od tri dana o:
 - gotovinskim transakcijama ako je vrijednost transakcije 200.000,00 kuna ili veća, povezanim gotovinskim transakcijama koje ukupno dosežu vrijednost 200.000,00 kuna ili veću,
 - svim drugim gotovinskim i negotovinskim transakcijama ako postoji sumnja da se radi o pranju novca (režim sumnjivih transakcija - STR režim) bez obzira na visinu transakcije i to prije nego što obave transakciju, a najkasnije u roku od 24 sata nakon obavljene transakcije.
 - transakcijama o poslovima životnog osiguranja ako godišnji zbroj premija za životno osiguranje prelazi 40.000,00 kuna,
- definicija pranja novca u skladu s međunarodnim standardima
- prošireno područje djelovanja obveznika
- identifikacija stvarnog vlasnika
- administrativne sankcije za povredu propisa
- suradnja odgovarajućih sudionika u području sprječavanja pranja novca
- obvezna edukacija-trening zaposlenika u okviru financijskog sustava.

12. Koje su aktivnosti kreditne institucije ovlaštene poduzimati?

Odobrenje za rad koje banci izdaje Hrvatska narodna banka sadrži odobrenje za pružanje bankovnih usluga, a može sadržavati i odobrenje za pružanje ostalih financijskih usluga.

Osnovne bankovne usluge su primanje novčanih depozita i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava u svoje ime i za svoj račun, kao i izdavanje sredstava plaćanja u obliku elektronskog novca (članak 3. Zakona o bankama).

Ostale financijske usluge su:

- izdavanje garancija ili drugih jamstava;
- factoring;
- financijski najam (leasing);
- kreditiranje, uključujući potrošačke kredite, hipotekarne kredite i financiranje komercijalnih poslova (uključujući forfeiting);
- trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili u svoje ime i za račun klijenta:
 - instrumentima tržišta novca i ostalim prenosivim vrijednosnim papirima;
 - stranim sredstvima plaćanja uključujući mjenjačke poslove;
 - financijskim terminskim ugovorima i opcijama;
 - valutnim i kamatnim instrumentima;
- obavljanje platnog prometa u zemlji i s inozemstvom sukladno posebnim zakonima;
- prikupljanje, izrada analiza i davanje informacija o kreditnoj sposobnosti pravnih i fizičkih osoba koje samostalno obavljaju djelatnost;
- posredovanje i zastupanje u prodaji polica osiguranja, u skladu sa zakonom koji uređuje osiguranje, posredovanje i zastupanje u osiguranju;
- izdavanje i upravljanje instrumentima plaćanja;
- iznajmljivanje sefova;
- posredovanje pri sklapanju financijskih poslova;
- usluge vezane uz vrijednosne papire, u skladu sa zakonom koji uređuje izdavanje
- vrijednosnih papira i trgovanje tim papirima;
- upravljanje mirovinskim ili investicijskim fondovima, u skladu sa zakonom koji uređuje mirovinske odnosno investicijske fondove;
- savjetovanje u pogledu strukture kapitala, poslovne strategije i sličnih pitanja kao i pružanje usluga koje se odnose na stjecanje dionica i poslovnih udjela u drugim društvima;
- druge slične usluge koje su navedene u odobrenju za rad banke.

13. Koje je godišnje računovodstvene bonitetne i statističke podatke banka dužna dostavljati nadzornom tijelu vezano uz njeno poslovanje?

Statistička i nadzorna izvješća čine zajedničku bazu podataka koja se koristi u monetarne i supervizorske svrhe.

Sukladno Odluci o Statističkom izvješću za banke ("Narodne novine", broj 57/1999, 72/1999, 3/2001, 158/2002) banke dostavljaju godišnje nekonsolidirano i konsolidirano Statističko izvješće sa stanjem na dan 31. prosinca. Nekonsolidirano Statističko izvješće dostavlja svaka banka.

Konsolidirano statističko izvješće zajedničko je financijsko izvješće nadređene banke i podređenih društava u kojem se prebijaju njihova međusobna potraživanja i obveze, a dostavlja ga nadređena banka u grupi banaka.

Oba izvješća izrađuju se po izvršenoj godišnjoj reviziji. Banke dostavljaju izvješća petnaest dana nakon datuma izdavanja revizorova izvješća o obavljenoj reviziji godišnjih financijskih izvješća, a najkasnije do 30. travnja tekuće godine, za prethodnu godinu.

Nekonsolidirano Statističko izvješće uključuje sljedeće obrasce:

1. Račun dobiti i gubitka
2. Bilanca stanja
3. Izvanbilančne stavke
4. Gotovina i depoziti
5. Vrijednosni papiri
6. Detaljan kreditni portfelj
7. Primljeni depoziti
8. Obveze po kreditima
9. Ostala imovina i obveze
10. Posebne rezerve za identificirane gubitke
11. Ročnost kredita
12. Ročnost depozita i kredita
13. Dospjela nenaplaćena potraživanja
14. Valutna struktura imovine
15. Valutna struktura obveza

Konsolidirano Statističko izvješće uključuje sljedeće obrasce:

1. Račun dobiti i gubitka
2. Bilanca stanja
3. Izvanbilančne stavke
4. Gotovina i depoziti
5. Vrijednosni papiri
6. Detaljan kreditni portfelj
7. Primljeni depoziti
8. Obveze po kreditima
9. Ostala imovina i obveze

Nadzorna izvješća

Kao i statistička izvješća koja dostavljaju direkciji statistike, banke na isti način i uz iste rokove sukladno Odluci o nadzornim izvješćima banaka dostavljaju Hrvatskoj narodnoj banci nekonsolidirana i konsolidirana nadzorna izvješća. Niže navedena nadzorna izvješća su izmijenjena u odnosu na dosadašnja te se takva dostavljaju počevši od 1. siječnja 2004. godine.

Nekonsolidirano Nadzorno izvješće uključuje sljedeće obrasce:

1. Izloženost po djelatnostima
2. Kreditna izloženost po rizičnim skupinama
3. Velika izloženost
4. Izloženost prema osobama u posebnom odnosu s bankom

5. Ulaganja u kapital trgovačkih društava
6. Ulaganja u nekretnine i opremu
7. Promjene ispravaka vrijednosti plasmana
8. Koncentracija obveza po djelatnostima
9. Dioničari banke s tri i više posto dionica banke i broju zaposlenih
10. Dužnici banke s dugom preko pet milijuna kuna
11. Geografska koncentracija danih kredita i primljenih depozita banke

Konsolidirano Nadzorno izvješće uključuje sljedeće obrasce:

1. Kreditna izloženost po rizičnim skupinama
2. Velika izloženost
3. Izloženost prema osobama u posebnom odnosu s bankom
4. Ulaganja u kapital trgovačkih društava
5. Ulaganja u nekretnine i opremu

14. Postoji li određeni propis koji se odnosi na godišnja financijska izvješća i konsolidirana izvješća banaka? Objasnite glavna pravila kojima se propisuje format bilance i objava godišnjih financijskih izvješća.

Godišnja izvješća i konsolidirana izvješća banaka sastavljaju se i objavljuju sukladno Zakonu o računovodstvu ("Narodne novine" broj 90/1992) i Međunarodnim računovodstvenim standardima. Minimum pozicija koje moraju sadržavati bilance banaka propisan je člankom 19. Zakona o računovodstvu. Shema bilance koja je propisana spomenutim zakonom gotovo je identična shemi bilance banaka i drugih financijskih institucija iz članka 4. Direktive Vijeća 86/635/EEC od 8. prosinca 1986. Banke su obvezne jednom godišnje javno objaviti svoje financijska izvješća, uz koja se objavljuje i mišljenje revizora.

Osim podataka i informacija koje moraju sadržavati godišnja izvješća banaka sastavljena prema Zakonu o računovodstvu i Međunarodnim računovodstvenim standardima, ista izvješća moraju sadržavati još i određene dopunske podatke koji su propisani člankom 103. Zakona o bankama. Ti dopunski podaci se odnose na: popis dioničara koji imaju više od 3% udjela u kapitalu banke, kao i podatke o visini njihovih udjela, i popis članova uprave banke koji imaju udjel u kapitalu banke, kao i podatke o visini njihovih udjela bez obzira na visinu tog udjela.

Na temelju članka 105. Zakona o bankama, Hrvatska narodna banka može za potrebe javnog objavljivanja propisati vrstu, oblik i sadržaj izvješća banaka, kao i način i rokove njihovog objavljivanja, koji se mogu razlikovati od onoga što je s tim u vezi propisano Zakonom o računovodstvu. Budući da se bilanca i račun dobiti i gubitka svake pojedine banke objavljuju polugodišnje u Biltenu o bankama, Hrvatska narodna banka nije iskoristila mogućnost iz članka 105. Zakona o bankama.

15. Postoji li propis kojim se regulira adekvatnost kapitala vezano uz ostale rizike, osim kreditnih rizika?

Hrvatska narodna banka je u veljači 2003. godine donijela novu Odluku o adekvatnosti kapitala ("Narodne novine" broj 17/2003), koja osim pokriva kreditnog rizika (koji je bio pokriven prethodnom Odlukom o adekvatnosti kapitala) prihvaća Amandman na Sporazum o kapitalu (siječanj 1996, izmjena travanj 1998), te Smjernicu 93/6/EEC od 15. ožujka 1993. godine o adekvatnosti kapitala investicijskih društava i kreditnih institucija. Nova odluka primjenjivat će

se od 01. siječnja 2004. godine. Ona je u cijelosti usklađena s smjericama Europske unije koje pokrivaju navedeno područje. To posebice znači dodatno pokrivanje (budući da je kreditni rizik već bio obuhvaćen prethodnom Odlukom) pozicijskih rizika (za stavke u knjizi trgovanja), rizik namire i rizik druge strane (za stavke u knjizi trgovanja), valutni rizik (za sve stavke) i robni rizik (za stavke u knjizi trgovanja) kroz izračun stope adekvatnosti kapitala.

Minimalna stopa adekvatnosti kapitala zadržana je na 10%. Nova Odluka također dozvoljava (uz prethodno odobrenje Hrvatske narodne banke i udovoljavanje kvalitativnim i kvantitativnim standardima iz Aneksa VIII Smjernice 93/6/EEC) upotrebu izračuna izloženosti tržišnim rizicima upotrebom internih modela banke.

16. Postoji li propis kojim se regulira velika izloženost riziku? Navedite njegove glavne elemente.

U posebnom poglavlju Zakona o bankama u člancima 74. do 78. definirane su odredbe o izloženosti banke (definicija izloženost, najveća dopuštena izloženost, velika izloženost, ograničenja za ukupne velike izloženosti i izloženost prema osobama u posebnom odnosu s bankom).

S tim u vezi, pojam velike izloženosti definiran je u članku 76. Zakona gdje je navedeno da se pod velikom izloženosti smatra ona izloženost banke prema jednoj osobi (grupi povezanih osoba) koja je jednaka ili prelazi 10 posto jamstvenog kapitala banke. Pritom se u izloženost uračunavaju sve tražbine banke od jedne osobe (grupe povezanih osoba) po kreditima i drugim osnovama, ulaganja u vrijednosne papire i vlasničke uloge i preuzete obveze od strane banke prema jednoj osobi.

Člankom 77. Zakona o bankama propisano je da zbroj svih velikih izloženosti ne smije prelaziti 600 posto jamstvenog kapitala banke.

17. Postoji li propis kojim se regulira nadzor na konsolidiranoj osnovi? Navedite njegove glavne elemente.

Nadzor nad grupom banaka novo je zakonsko rješenje u Zakonu o bankama.

Zakon o bankama definira grupu banaka kao ekonomsku cjelinu koja mora upravljati rizicima. Odredbama Zakona o bankama propisano je sljedeće: postojanje grupe banaka, obveza upravljanja rizicima u grupi banaka, obveza sastavljanja i dostavljanja konsolidiranih financijskih izvješća grupe banaka, obveza sastavljanja i dostavljanja obavijesti o sastavu grupe banaka i o sastavu cijele grupe (neovisno o djelatnosti društava koja ju čine), te ovlast Hrvatske narodne banke da zahtijeva konsolidaciju pojedinih stavki poslova ili grupa poslova unutar grupe banaka ili grupe neovisno o djelatnosti.

Odlukom o konsolidiranim financijskim izvješćima grupe banaka pobliže se propisuju način, opseg, učestalost, sadržaj i rokovi izvješća i obavijesti koje su nadređene banke dužne dostavljati Hrvatskoj narodnoj banci. Njenim najvažnijim odredbama propisano je sljedeće:

Opseg konsolidacije: U konsolidirana financijska izvješća grupe banaka, osim banaka, uključuju društva za pomoćne bankovne usluge i društva koja pružaju ostale financijske usluge, uključivo društva za upravljanje investicijskim i mirovinskim fondovima, a ne uključuju se društava osiguranja te investicijski fondovi. Također, može postojati grupa banaka s nadređenim financijskim holdingom.

Sadržaj i rokovi obavijesti i izvješća: Obavijest o sastavu grupe banaka i cijele grupe nadređena banka sastavlja sa stanjem na dan 31. prosinca (po potrebi se ažurira tijekom godine). Konsolidirana financijska izvješća i izvješća o upravljanju rizicima nadređena banka sastavlja dva puta godišnje, sa stanjem na dan 30. lipnja (nerevidirana) i 31. prosinca (revidirana).

Metode konsolidacije: Na grupu banaka se primjenjuju puna konsolidacija (odnos kontrole), proporcionalna konsolidacija (odnos zajedničke kontrole) te metoda udjela (odnos sudjelovanja).

Izuzeci od konsolidacije: Predviđeni su slučajevi u kojima je dozvoljeno da podređeno društvo bude izuzeto iz konsolidiranih financijskih izvješća grupe banaka. Za izuzetke od konsolidacije treba tražiti dopuštenje Hrvatske narodne banke.

Sastavljanje konsolidiranih financijskih izvješća po posebnom zahtjevu Hrvatske narodne banke: Ova izvješća mogu se zahtijevati u vrijeme i na način izvan redovitog propisanog okvira, te kada Hrvatske narodna banka procjeni da postoji značajan odnosno dominantan utjecaj između članova grupe.

Konsolidirani nadzor se primjenjuje od 1. siječnja 2003. godine. Prva izvješća o sastavu grupe banaka i cijele grupe nadređene banke dostavljaju sa stanjem na dan 31. prosinca 2002. godine, a prva konsolidirana financijska i konsolidirana izvješća o upravljanju rizikom bit će sastavljena sa stanjem na dan 30. lipnja 2003. godine.

Nadzorna tijela

18. Koje je tijelo nadležno za izdavanje odobrenja za rad kreditnih institucija i za njihov nadzor? Molimo da navedete naziv i adresu. Ima li to tijelo i neke druge funkcije? Koje? Izdaje li nadzorno tijelo godišnje izvješće? Ako izdaje, može li ono dostaviti Komisiji jedan primjerak ili sažetak izvješća na jednom od jezika EU-a? Postoji li institucionalna suradnja između različitih domaćih nadzornih tijela?

Nadležna institucija koja izdaje odobrenje za rad banaka i koja vrši nadzor nad njihovim poslovanjem je Hrvatska narodna banka, temeljem nadležnosti koje proizlaze iz Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci (Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci, "Narodne novine" broj 36/2001, nalazi se u Dodatku uz Upitnik) i Zakona o bankama, dok je sukladno Zakonu o štedno-kreditnim zadrugama, Ministarstvo financija nadležno je za izdavanje odobrenja za rad i obavljanje nadzora nad poslovanjem štedno-kreditnih zadruga.

Sjedište Hrvatske narodne banke je u Zagrebu, Trg hrvatskih velikana 3, a Ministarstva financija u Zagrebu, Katančićeva 5.

Ostale nadležnosti Hrvatske narodne banke koje su definirane Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci (članak 4.) jesu:

- utvrđivanje i provođenje monetarne i devizne politike,
- držanje i upravljanje s međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske,
- izdavanje novčanica i kovanica,
- vođenje računa banaka i obavljanje platnog prometa po tim računima, davanje kreditabankama i primanje u depozit sredstava banaka,
- reguliranje, unapređenje i nadziranje platnog sustava,
- obavljanje zakonom utvrđenih poslova za Republiku Hrvatsku,
- donošenje podzakonskih propisa u poslovima u nadležnosti HNB,
- obavljanje ostalih, zakonom utvrđenih poslova.

Hrvatska narodna banka objavljuje svoje godišnje izvješće na hrvatskom i engleskom jeziku (vidi Dodatak).

Hrvatska narodna banka temeljem odredbi članka 57. Zakona o bankama surađuje u postupku nadzora s ostalim nadzornim tijelima odgovornim za nadzor ostalih financijskih institucija u Republici Hrvatskoj. Načela međusobne suradnje nadzornih tijela određuju ministar financija i guverner Hrvatske narodne banke na temelju prethodnog mišljenja nadzornih tijela. Još nije formalizirana suradnja između domaćih nadzornih tijela financijskog sustava, ali je u tom smislu izrađen zajednički dokument "Program nadzora financijskih institucija i financijskog tržišta na konsolidiranoj osnovi" (u nastavku teksta: Program nadzora) koji su nedavno usvojili Vlada i Sabor Republike Hrvatske, a temeljem kojeg će se pristupiti operacionalizaciji formalne suradnje.

Prema navedenom Programu nadzora te Zaključku Hrvatskog Sabora, u postupku je osnivanje stalnog Odbora za koordinaciju nadzora financijskih institucija i financijskog tržišta (u nastavku teksta: Odbor) koji će biti sastavljan od predstavnika nadzornih institucija - Hrvatske narodne banke, Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske, Direkcije za nadzor društava za osiguranje, Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Agencije za nadzor mirovinskih fondova i Ministarstva financija.

Odbor ima zadatak detaljno razraditi razmjenu podataka i drugih informacija između nadzornih institucija, zatim odrediti koordinatora za nadzor financijskih institucija koje sada podliježu regulaciji koju provodi više nadzornih institucija, te izraditi Pravilnik o radu u kojem bi se naveli ostali zadaci Odbora.

Osim navedenog, u postupku nadzora Hrvatska narodna banka surađuje i s nadzornim tijelima stranih država, kao i s nadzornim tijelima država članica EU, a načela međusobne suradnje utvrđuju se sporazumom između Hrvatske narodne banke i pojedinog nadzornog tijela. Hrvatska narodna banka se nalazi u postupku potpisivanja memoranduma o razumijevanju i suradnji (Memorandum of Understanding) sa supervizijama Italije, Austrije i Bosne i Hercegovine, tj. s onim zemljama s kojima je naš bankarski sustav vlasnički isprepleten.

19. Koliko stručnih osoba zapošljava nadzorno tijelo? Koje su stručne kvalifikacije potrebne za rad u tim tijelima?

U Hrvatskoj narodnoj banci poslovi nadzora nad bankama obavljaju se u okviru Sektora nadzora i kontrole. U Sektoru ukupno rade 75 zaposlenika od toga četvoro (4) na nivou Sektora, a ostalih 71 organizirani su u tri direkcije:

Naziv organizacijskog dijela	broj zaposlenih	stručna sprema
Direkcija za nadzor banaka i štedionica analizom financijskih izvješća	20	3 Mr.sc. 17 VSS
Direkcija za izravni nadzor banaka i štedionica	39	2 Mr.sc., 36 VSS, 1 SSS
Direkcija za unapređenje nadzora banaka i štedionica	12	1 Mr.sc., 10 VSS, 1 SSS
Ukupno:	71	6 Mr.sc., 63 VSS, 2 SSS

Od ukupnog broja zaposlenih u Sektoru nadzora i kontrole (75 zaposlenih), 95% imaju najmanje visoku naobrazbu, uglavnom s područja ekonomije (financije, računovodstvo, revizija) i manji broj s područja prava. Pored stručnih kvaliteta, za rad na području nadzora neophodne su i moralne kvalitete, iskustvo (jedna do pet godina minimalno) i spremnost za timski rad. Pred svakim zaposlenikom u ovom Sektoru postavljaju se zahtjevi za kontinuiranu naobrazbu kako u smislu daljnjeg školovanja, tako i edukaciju posjetom brojnih seminara u zemlji i u svijetu.

Organizacija internih radionica za djelatnike Sektora koje organiziraju zaposlenici specijalizirani za pojedina područja nadzora je česti oblik edukacije koji se organizira unutar Hrvatske narodne banke.

U Ministarstvu financija, Upravi za financijski sustav, Odjelu za nadzor financijskih institucija zaposleno je 7 državnih službenika visoke stručne sprema i to prema radnim mjestima:

Odjel za nadzor financijskih institucija	Broj zaposlenih	Stručna sprema
Načelnik odjela	1	1 VSS
Viši inspektor	4	4 VSS
Inspektor	2	2 VSS
Ukupno:	7	7 VSS

Od ukupnog broja djelatnika u Odjelu za nadzor financijskih institucija šest državnih službenika ima visoku naobrazbu iz područja ekonomije (uglavnom iz područja financija i računovodstva) a jedan ima visoku naobrazbu s područja prava. Pored stručnih uvjeta (visoka stručna sprema), uvjeti koji su propisani za načelnika i višeg inspektora jesu iskustvo od najmanje 10 godina rada na poslovima visoke stručne sprema i položen državni ispit, a za inspektora iskustvo od najmanje 5 godina rada na poslovima visoke stručne sprema te položen državni ispit. Obveza je svih državnih službenika prema Zakonu o državnim službenicima i namještenicima stalna edukacija u svojem području rada i sukladno navedenom državni službenici Odjela za nadzor financijskih institucija prisustvuju stručnim seminarima i usavršavaju se u smislu nastavka školovanja na poslijediplomskom studiju.

20. Koje ovlasti imaju nadzorna tijela da zatraže povremene dodatne informacije? Može li to tijelo vršiti provjeru na licu mjesta?

Hrvatska narodna banka kao nadležno tijelo za nadzor banaka ima mogućnosti, osim redovitih izvješća propisanih Zakonom o bankama (Poglavlje VIII Zakona) tražiti i razna dodatna izvješća za potrebe nadzora ili za izvršenje ostalih zadataka iz nadležnosti Hrvatske narodne banke (članak 116. i članak 133. Zakona) .

Hrvatska narodna banka ima mogućnosti vršiti trenutnu provjeru (spot verification) dobivenih podataka.

Ministarstvo financija kao nadležno tijelo za nadzor štedno-kreditnih zadruga ima mogućnosti, osim redovitih izvješća propisanih Zakonom o štedno-kreditnim zadrugama (članak 35. Zakona) tražiti i razna dodatna izvješća za potrebe nadzora (članak 37. Zakona).

21. Mogu li nadzorna tijela osigurati primjereno i korektno poslovanje menadžera i direktora? Mogu li intervenirati ukoliko ne posluju na taj način?

Hrvatska narodna banka temeljem članka 25. i 26. Zakona o bankama ima mogućnost i obvezu postaviti određene zahtjeve za obavljanje poslova člana uprave banke još u postupku davanja suglasnosti. Postupak u Hrvatskoj narodnoj banci za izdavanje prethodne suglasnosti za imenovanje člana uprave banke određen je Odlukom o postupku izdavanja prethodne suglasnosti Hrvatske narodne banke za imenovanje člana uprave banke ("Narodne novine" broj 95/2003).

Član uprave može biti osoba koja ispunjava sljedeće uvjete:

- koja ima visoku stručnu sprema;
- koja ima odgovarajuće stručne kvalifikacije, sposobnost i iskustvo potrebno za vođenje
- poslova banke;

- koja nije bila na rukovodećim položajima u banci odnosno trgovačkom društvu nad kojim je otvoren stečajni postupak, odnosno oduzeto odobrenje za rad;
- koja nije član nadzornog odbora te banke ili nadzornog odbora neke od banaka upisanih u sudski registar u Republici Hrvatskoj;
- nad čijom imovinom nije otvoren stečajni postupak;
- osoba koja ispunjava uvjete iz Zakona o trgovačkim društvima za člana uprave;
- osoba koja nije član uprave odnosno prokurist drugog trgovačkog društva.

Dužnosti članova uprave su propisane člankom 27. i 28. Zakona o bankama, a ne ispunjavanje obveza propisanih ovim zakonom može za posljedicu imati oduzimanje suglasnosti za obavljanje funkcije člana uprave (članak 29.)

Osim davanja i oduzimanja suglasnosti za obavljanje funkcije člana uprave banke, Hrvatska narodna banka može kazniti odgovornu osobu iz uprave banke novčanom kaznom za prekršaje iz stavaka 1. i 3. članka 182. te stavka 6. članka 184. Zakona o bankama.

Ministarstvo financija u okviru svojih nadzornih ovlasti kod štedno-kreditnih zadruga može predložiti da se prekršajno kazni upravitelj ili likvidator štedno-kreditne zadruge za prekršaje navedene u članku 47. stavak 1. Zakona o štedno-kreditnim zadrugama.

22. Koje su intervencijske ovlasti nadzornog tijela u slučaju društava koja imaju poteškoće? Pod kojim okolnostima može kreditnoj instituciji biti oduzeta dozvola za rad?

Za banke čija je stopa adekvatnosti kapitala manja od minimalne propisane stope², a veća ili jednaka 3/4 navedene stope, Hrvatska narodna banka poduzet će jednu ili više sljedećih mjera:

- zabraniti bilo koji oblik isplate dobiti,
- naložiti smanjenje troškova banke,
- ograničiti rast imovine banke, uključujući izvanbilančne rizične stavke,
- zabraniti banci stjecanje dionica, odnosno poslovnih udjela drugih pravnih osoba, osnivanje novih podružnica ili širenje poslovne mreže na bilo koji drugi način te zabraniti započinjanje novih poslova,
- zabraniti povećanje izloženosti prema jednoj osobi,
- naložiti upravi banke da predloži skupštini donošenje odluke o dokapitalizaciji i provođenje te odluke.

Za banke čija je stopa adekvatnosti kapitala manja od 3/4, a veća ili jednaka 1/4 minimalne stope, Hrvatska narodna banka će gore navedenih mjera poduzeti jednu ili više sljedećih mjera:

- zahtijevati da banka ili njena ovisna društva promijene, smanje ili prestanu obavljati određenu aktivnost za koju Hrvatska narodna banka utvrdi da je prouzročila značajne gubitke za banku ili da predstavlja veliki rizik za banku,
- naložiti da banka suspendira jednu ili više osoba s posebnim pravima i odgovornostima,

² Stopa adekvatnosti kapitala mora iznositi najmanje 10%. Hrvatska narodna banka može odrediti i veću minimalnu stopu adekvatnosti kapitala za pojedinu banku za koju utvrdi da izrazito rizično posluje.

- zahtijevati da kamatne stope na primljene depozite ne prelaze tržišne kamatne stope za usporedive iznose i rokove dospijeća,
- ograničiti plaće i druga primanja osobama s posebnim pravima i odgovornostima i zaposlenicima banke,
- naložiti prodaju dionica ili likvidaciju banke, odnosno prodaju dionica ili poslovnih udjela ili likvidaciju druge pravne osobe u čijem kapitalu sudjeluje ako utvrdi da postoji opasnost da će podređena banka, odnosno druga pravna osoba postati nesposobna za plaćanje i da predstavlja znatan rizik za banku,
- naložiti prodaju materijalne imovine banke.

U slučaju smanjenja stope adekvatnosti kapitala ispod minimalne propisane stope, Hrvatska narodna banka može osim gore navedenih mjera poduzeti i sljedeće mjere.

- zabraniti pružanje određenih bankovnih usluga i ostalih financijskih usluga,
- imenovati posebnu upravu,
- oduzeti odobrenje za rad,
- pokrenuti prisilnu likvidaciju banke i
- odlučiti o podnošenju prijedloga za pokretanje stečajnog postupka kod nadležnog suda.

Hrvatska narodna banka može oduzeti banci odobrenje za pružanje bankovnih i ostalih financijskih usluga u sljedećim slučajevima:

- ako banka ne počne poslovati unutar dvanaest mjeseci od izdavanja odobrenja,
- ako banka samostalno prestane pružati bankovne usluge dulje od šest mjeseci,
- ako banka prestane ispunjavati uvjete na temelju kojih je dobila odobrenje za pružanje bankovnih usluga,
- ako je dobila odobrenje za pružanje bankovnih usluga na temelju neistinite dokumentacije, odnosno neistinito prezentiranih podataka, ili
- ako banka ne ispunjava uvjete vezane uz adekvatnost kapitala i ostale uvjete za poslovanje u skladu s propisima o upravljanju rizicima,
- ako na bilo koji način onemogućuje obavljanje nadzora nad svojim poslovanjem,
- ako banka ne izvršava naloge zadane rješenjem za otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti i mjere za poboljšanje stanja,
- ako je banci izrečena mjera iz članka 127. stavka 2. točke 16. Zakona o bankama, a nadzorni odbor nije u roku određenom za provedbu mjere imenovao nove članove uprave,
- ako postoje razlozi za oduzimanje suglasnosti za stjecanje kvalificiranog udjela iz članka 22. Zakona o bankama,
- ako banka ne ispunjava obveze koje se odnose na osiguranje uloga,
- ako banka ne ispunjava tehničke, organizacijske, kadrovske ili ostale uvjete za pružanje bankovnih usluga.

Ministarstvo financija oduzeti će odobrenje za rad štedno-kreditnoj zadruzi u sljedećim slučajevima:

- ako štedno-kreditna zadruga ne započne s obavljanjem djelatnosti u roku od šest mjeseci od dana primitka odobrenja za rad,
- ako štedno-kreditna zadruga prestane s obavljanjem djelatnosti duže od šest mjeseci,
- ako je odobrenje za rad štedno-kreditnoj zadruzi dano na temelju neistinitih podataka,

- ako štedno-kreditna zadruga, unatoč pisanom upozorenju Ministarstva financija i nakon proteka danog roka za ispravak nepravilnosti ne ispravi nepravilnosti u svom radu i nastavi postupati suprotno zakonskim propisima
- ako štedno-kreditna zadruga prestane ispunjavati uvjete na temelju kojih je dobila odobrenje za rad ili
- ako obavlja djelatnost za koju nema odobrenje za rad od Ministarstva financija.

23. Da li su institucije koje izdaju elektronički novac zakonski regulirane? Ako jesu, kako?

Članak 3. Zakona o bankama definira bankovne usluge kao "primanje novčanih depozita i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava u svoje ime i za svoj račun, kao i izdavanje sredstava plaćanja u obliku elektronskog novca."

Istim zakonom je propisana i obveza za banke koje obrađuju podatke i vode svoje poslovne knjige i drugu evidenciju pomoću računala da osiguraju stručnu i tehničku pomoć za nadzor poslovnih knjiga i evidencije.

Banka mora imati propisano:

- postupke i procedure kontrole informacijskog sustava na razinama: (a) banke, (b) upravljačkih funkcija, (c) pojedinačnih poslovnih procesa i (d) transakcija;
- postupke i procedure razvoja, akvizicije i održavanja informacijskog sustava;
- politike i procedure sigurnosti informacijskog sustava i zaštite podataka.

Svaka izmjena programskih rješenja mora biti dokumentirana u vremenskom slijedu nastanka izmjene zajedno s datumom izmjene. Iz dokumentacije mora također biti razvidna i svaka izmjena oblika baze podataka.

Ako banka ne ispunjava tehničke, kadrovske, organizacijske ili ostale uvjete za pružanje bankovnih usluga, Hrvatska narodna banka može, odlukom oduzeti banci odobrenje za pružanje bankovnih usluga odnosno odobrenja za rad.

24. Da li primjenjujete neku od posebnih mjera za nadzor financijskih konglomerata, kako je definirano u Direktivi 2002/87/EZ? Ako da, molimo da ih opišete.

Nakon objave u Službenom listu EU L35 od 11.02.2003., Smjernica 2002/87/EZ je uzeta u razmatranje od strane Hrvatske narodne banke s ciljem izmjene i dopune postojeće regulative s odredbama ove Smjernica. Kako je razdoblje od početka 2003. do sada (srpanj 2003.) razdoblje intenzivne aktivnosti u donošenju podzakonskih akata uz Zakon o bankama područje nadzora nad financijskim konglomeratima će se postupno razvijati i regulirati u narednih nekoliko godina.

B. Sektor osiguranja

Općenito

1. Kakva je trenutna situacija u pogledu prava poslovnog nastana i prekograničnog pružanja usluga osiguravajućih društava EU-a u vašoj zemlji? Koji se uvjeti primjenjuju?

Usluge osiguranja u Republici Hrvatskoj pravnim i fizičkim osobama mogu pružati društva za osiguranje koja imaju sjedište u Republici Hrvatskoj ili podružnice stranih društava za osiguranje registrirane u Republici Hrvatskoj. Iznimno,

strana društva za osiguranje koja imaju sjedište u zemlji članici Svjetske trgovinske organizacije (WTO) mogu pružati usluge osiguranja imovine i osoba od rizika za koje se u Republici Hrvatskoj ne provodi osiguranje, usluge osiguranja investicijskih radova koji se izvode u inozemstvu, kao i opreme za izvođenje tih radova, usluge osiguranja izgradnje ili remonta brodova za stranog naručitelja, usluge osiguranja kredita stranih kreditora, usluge osiguranja imovine i osoba trgovačkih društava u vlasništvu domaćih osoba ili zajedničkom vlasništvu sa stranim osobama koja obavljaju gospodarsku djelatnost u inozemstvu ako je to predviđeno aktima o osnivanju društva, kao i osiguranje prekomorskih brodova i zrakoplova, te robe i odgovornosti prijevoznika u međunarodnom pomorskom, zračnom i kopnenom prijevozu. Navedene uvjete propisuje Vlada Republike Hrvatske, a oni su sukladni prihvaćenim Sporazumom o članstvu Republike Hrvatske u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO).

2. Postupa li se sa stranim osiguravajućim društvima, nakon dobivanja dozvole za rad, u svakom pogledu kao domaćim društvima?

Društva za osiguranje koja dobiju odobrenje za rad za obavljanje poslova osiguranja u Republici Hrvatskoj temeljem Zakona o osiguranju ("Narodne novine" broj 46/1997, 116/1999, 11/2002) smatraju se domaćim društvima za osiguranje i posluju pod jednakim uvjetima neovisno o vlasničkoj strukturi društva.

3. Postoji li zakonski monopol u jednoj ili više grana osiguranja (npr. osiguranje vozila)?

Zakonski monopol u obavljanju poslova osiguranja, u smislu da samo jedno društvo ima pravo provoditi određenu skupinu osiguranja ne postoji. Društva za osiguranje koja se bave obveznim osiguranjima u smislu Zakona o osiguranju uz suglasnost Direkcije za nadzor društava za osiguranje (nadzorno tijelo za osiguranje, u daljem tekstu odgovora koristi se naziv: Direkcija) zajednički donose i obvezna su primjenjivati uvjete i jedinstvene osnovice tehničkih premija za obvezna osiguranja, s time da slobodno utvrđuju visinu troškova za provođenje ti vrsta osiguranja.

4. Koliko osiguravajućih društava posluje u vašoj zemlji?

- a) domaćih
- b) stranih, iz država EU-a
 - i) društava kćeri, i
 - ii) podružnica
- c) stranih, iz država izvan EU-a
 - i) društava kćeri, i
 - ii) podružnica.

Promjene u podacima pod točkama (a) do (c) od 1998.

		1998	1999	2000	2001	2002
a) domaća		20	20	16	15	13
b) strana iz država EU	i) društva-kćeri	2	5	10	9	10
	ii) podružnica	0	0	0	0	0
c) strana iz država van EU	i) društva-kćeri	1	1	1	1	1
	ii) podružnica	0	0	0	0	0

Prikaz broja društava za osiguranje obuhvaća i jedno društvo za reosiguranje koji posluje u Republici Hrvatskoj, a u domaćem je vlasništvu.

5. Tržišna koncentracija (premija koje drži 5, 10, 15 i 20 najvećih društava podijeljena prema osiguravajućim društvima za životno i neživotno osiguranje). Navedite jesu li ta društva:

a) domaća

b) strana, iz EU-a

c) strana, iz država izvan EU-a.

Promjene u podacima pod točkama (a) do (c) od 1998.

KONCENTRACIJA 5 NAJVEĆIH DRUŠTAVA

		Domaća 51,5%	
		Život 83,8%	Neživot 85,9%
1998.		Strana 32,3%	EU 32,3%
			Ne EU 0%
		Domaća 76,9%	
		Strana 9%	EU 4,7%
1999.			Ne EU 4,3%
		Domaća 44,8%	
		Strana 36%	EU 36%
			Ne EU 0%
2000.		Domaća 74,3%	
		Strana 9,5%	EU 5,1%
			Ne EU 4,4%
		Domaća 42,5%	
		Strana 35,1%	EU 35,1%
2001.			Ne EU 0%
		Domaća 73,4%	
		Strana 10,5%	EU 6,6%
			Ne EU 3,9%
2002.		Domaća 39,9%	
		Strana 33%	EU 33%
			Ne EU 0%
		Domaća 74,9%	
		Strana 10,5%	EU 6,5%
2003.			Ne EU 4,0%
		Domaća 29%	
		Strana 41,0%	EU 41%
			Ne EU 0%
2004.		Domaća 73,7%	
		Strana 10,5%	EU 6,5%
			Ne EU 4%

KONCENTRACIJA 10 NAJVEĆIH DRUŠTAVA

POGLAVLJE 3: SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

1998.	Život 98,6%	Domaća 62,7%	
		Strana 35,9%	EU 33,5%
	Neživot 95,2%		Ne EU 2,4%
		Domaća 86,2%	
		Strana 9%	EU 4,7%
			Ne EU 4,3%
1999.	Život 96,1%	Domaća 56,1%	
		Strana 40%	EU 37,7%
	Neživot 92,7%		Ne EU 2,3%
		Domaća 83,2%	
		Strana 9,5%	EU 5,1%
			Ne EU 4,4%
2000.	Život 95,7%	Domaća 53,9%	
		Strana 41,8%	EU 39,5%
	Neživot 93,9%		Ne EU 2,3%
		Domaća 83,4%	
		Strana 10,5%	EU 6,6%
			Ne EU 3,9%
2001.	Život 93,5%	Domaća 45,6%	
		Strana 47,9%	EU 47,9%
	Neživot 96,2%		Ne EU 0%
		Domaća 81,9%	
		Strana 14,3%	EU 10,3%
			Ne EU 4,0%
2002.	Život 91,7%	Domaća 39,6%	
		Strana 52,1%	EU 52,1%
	Neživot 95,0%		Ne EU 0%
		Domaća 80,7%	
		Strana 14,3%	EU 10,3%
			Ne EU 4%

KONCENTRACIJA 15 NAJVEĆIH DRUŠTAVA

1998.	Život 100%	Domaća 64,2%	
		Strana 35,8%	EU 33,4%
			Ne EU 2,4%
	Neživot 99,8%	Domaća 89,4%	
		Strana 10,4%	EU 6,1%
			Ne EU 4,3%
1999.	Život 100%	Domaća 59,9%	
		Strana 40,1%	EU 37,8%
			Ne EU 2,3%
	Neživot 99,3%	Domaća 88,4%	
		Strana 10,9%	EU 6,5%
			Ne EU 4,4%
2000.	Život 99,6%	Domaća 57%	
		Strana 42,6%	EU 40,3%
			Ne EU 2,3%
	Neživot 98,2%	Domaća 86,8%	
		Strana 11,4%	EU 7,5%
			Ne EU 3,9%
2001.	Život 99,4%	Domaća 48,4%	
		Strana 51%	EU 48,9%
			Ne EU 2,1%
	Neživot 99,5%	Domaća 83,8%	
		Strana 15,7%	EU 11,7%
			Ne EU 4,0%
2002.	Život 99,7 %	Domaća 45,8%	
		Strana 53,9%	EU 52,1%
			Ne EU 1,8%
	Neživot 99,3%	Domaća 82,8%	
		Strana 16,5%	EU 12,5 %
			Ne EU 4%

KONCENTRACIJA 20 NAJVEĆIH DRUŠTAVA

1998.	Život -		
	Neživot 100%	Domaća 89,5%	
		Strana 10,5%	EU 6,2%
1999.			Ne EU 4,3%
	Život -		

POGLAVLJE 3: SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

	Neživot 100%	Domaća 88,9%	
		Strana 11,1%	EU 6,7%
			Ne EU 4,4%
2000.	Život -		
	Neživot 99,3%	Domaća 87,1%	
		Strana 12,2%	EU 8,3%
2001.	Život -		
	Neživot 100%	Domaća 84%	
		Strana 16%	EU 12 %
2002.	Život -		Ne EU 4,0%
	Neživot -		

Pravni okvir

Nadzorno tijelo

6. Kako je uređeno i koja je struktura financijskog nadzornog tijela u vašoj zemlji? Tko vrši nadzor nad cjelokupnim poslovanjem osiguravajućeg društava, njegovom solventnošću, tehničkim rezervama i imovinom kojom se pokrивaju (molimo navedite naziv i adresu)?

Zakonom o osiguranju osnovano je nadzorno tijelo - Direkcija koja obavlja poslove nadzora poslovanja društava za osiguranje. Direkcija je u obavljanju poslova samostalna, a odgovorna je Vladi Republike Hrvatske.

Naziv tijela: Direkcija za nadzor društava za osiguranje
10 000 ZAGREB, Miramarska 28
HRVATSKA

Pravilnikom o ustroju i sistematizaciji radnim mjestima kojeg sukladno Statutu Direkcije donosi Upravni odbor, poslovanje Direkcije organizirano je na slijedeći način:

- a) Služba za osigurateljno tehnički i financijski nadzor društava za osiguranje, posrednika i zastupnika u osiguranju koja se sastoji od odjela za osigurateljno tehnički i financijski nadzor društava za osiguranje i odjela za nadzor poslovanja posrednika i zastupnika u osiguranju;
- b) Služba za financijsko-računovodstvene i opće poslove Direkcije;
- c) u okviru službi za obavljanje pojedinih poslova kao što su pravni poslovi, informatička obrada podataka i statistika osiguranja predviđena su dva odsjeka za te poslove.

U spomenutim organizacijskim jedinicama uključujući i Ured direktora za obavljanje poslova predviđeno je 27 djelatnika, od čega se 22 odnose na poslove provođenja nadzora.

7. Koje ovlasti ima nadzorno tijelo u pogledu

- a) traženja potrebnih dodatnih informacija**
- b) provođenja inspekcija na licu mjesta**
- c) osiguranja da članovi uprave rade na primjeren i ispravan način**
- d) insolventnosti**
- e) kažnjavanja i ispravljanja kršenja zakona?**

Ovlasti Direkcije u provođenju nadzora nad poslovanjem društava za osiguranje propisane su Zakonom o osiguranju, Zakonom o posredovanju i zastupanju u osiguranju ("Narodne novine" broj 27/1999) i podzakonskim aktima donesenim na temelju ovih zakona.

- a) Direkcija temeljem Zakona o osiguranju ima ovlasti zatražiti bilo koje podatke i informacije potrebne za obavljanje poslova nadzora. Društva za osiguranje navedene podatke i informacije moraju pružiti na način i u roku koji odredi Direkcija.
- b) Direkcija u provođenju direktnog nadzora ima ovlasti zatražiti od odgovornih osoba u društvu svu dokumentaciju, podatke i informacije potrebne za utvrđivanje da društvo posluje u skladu s ekonomskim načelima, pravilima struke osiguranja i aktuarske struke i ostalim pravilima koja uređuju obavljanje poslova u društvima za osiguranje ili reosiguranje.
- c) Zakonom o osiguranju propisano je da Direkcija izdaje suglasnost za obavljanje funkcije člana uprave društva osobama koje ispunjava uvjete odgovarajuće stručne kvalifikacije, sposobnosti i iskustva u vođenju poslova društva. Direkcija ima ovlasti oduzeti danu suglasnost ukoliko osoba ne ispunjava dužnosti člana uprave, kao što su zakonito poslovanje društva, sustavno praćenje adekvatnosti razine kapitala i sredstava pričuva u odnosu na rizike kojima je društvo izloženo, funkcioniranje sustava unutarnje kontrole i revizije za sva područja poslovanja, vođenje poslovne i druge dokumentacije, kao i provođenje mjera naloženih od Direkcije.
- d) Sukladno zakonskim ovlastima Direkcija u slučaju insolventnosti društva za osiguranje može zahtijevati izradu plana solventnosti, zahtijevati promjenu poslovnog plana društva, uvjeta osiguranja i cjenika premija i ostalih akata, kao i poduzeti mjeru ograničenja slobodnog raspolaganja sredstvima. Ukoliko društvo u predviđenom vremenskom roku ne ispunji uvjete za nastavak poslovanja Direkcija može oduzeti odobrenje za obavljanje pojedinih skupina osiguranja, odnosno predati zahtjev za pokretanje stečajnog postupka.
- e) U slučajevima nedozvoljenog poslovanja Direkcija izdaje upravi društva nadzornom odboru naloge za poduzimanje mjera u cilju ispravljanja nepravilnosti, a može pokrenuti prekršajni ili kazneni postupak prema odgovornim osobama.

8. Koliko aktuara zapošljava nadzorno tijelo?

Direkcija nema zaposlenog aktuara. Direkcija za nadzor društava za osiguranje prilikom davanja suglasnosti na uvjete osiguranja i cjenike premija za sve vrste osiguranja, tehnički osnova i izrade tablica maksimalnog pokrića zahtjeva mišljenje ovlaštenog aktuara zaposlenog u društvu za osiguranje o tim aktima, a prema potrebi za provjeru ispravnosti navedenih akata može koristiti neovisnog ovlaštenog aktuara. Ovlašteni aktuar je osoba koja je od strane ministra financija stekla odobrenje za obavljanje aktuarskih poslova.

9. Koji su zahtjevi u pogledu službene tajne za članove nadzornog tijela?

Članovi nadzornog tijela dužni su sukladno aktima Direkcije čuvati službenu tajnu. Službenu tajnu predstavljaju svi dokumenti i podaci koji se odnose na poslovanje nadzornog tijela i društava za osiguranje, a čije bi iznošenje drugim osobama predstavljalo štetu za poslovanje nadzornog tijela i društava za osiguranje.

10. Koje odredbe postoje u pogledu razmjene informacija s nadzornim tijelima trećih zemalja?

Odredbe u pogledu razmjene informacija s nadzornim tijelima trećih zemalja nisu zakonom propisane. Direkcija u cilju razmjene informacija i unapređenja poslova nadzora surađuje s nadzornim tijelima u pojedinim zemljama i član je međunarodne Udruge za nadzor osiguranja (IAIS).

11. Izdaje li nadzorno tijelo godišnje izvješće? Može li ono dostaviti Komisiji primjerak ili njegov sažetak tog izvješća na jednom od jezika EU-a? Koje su intervencijske ovlasti tog tijela u slučaju insolventnosti ili zloporabe ovlaštenja?

Nadzorno tijelo izdaje godišnje izvješće o tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj i njegov sažetak dostavlja na engleskom jeziku u Dodatku uz Upitnik.

Intervencijske ovlasti Direkcije u slučaju insolventnosti društva i zloporabe položaja opisane su u odgovoru na 7. pitanje u dijelu Sektor osiguranja.

Pitanja o pravnoj stečevini (*acquisu*)

Uvjeti pristupa i dobivanja dozvole

12. Koje zahtjeve prema nacionalnim zakonima trebaju ispuniti nova osiguravajuća društva prije započinjanja poslovanja direktnog osiguranju? Posebno, koji su zahtjevi u pogledu:

- a) prethodnog odobrenja
- b) dijagrama poslovnih aktivnosti / zdrave podloge poslovnog plana
- c) primjerenosti dioničara / vlasnika
- d) ograničavanja na posao osiguranja
- e) pravnog oblika
- f) ispitivanja potreba?

Odobrenje za rad društvima za osiguranje izdaje Direkcija za nadzor društava za osiguranje. Oblici društava koja mogu obavljati poslove osiguranja su dioničko društvo za osiguranje, društvo za uzajamno osiguranje, vlastito društvo za osiguranje i javno društvo za osiguranje, kao i podružnica stranog društva za osiguranje. Navedeni oblici društava, odnosno podružnica stranih društava za osiguranje razlikuju se u pogledu poslova osiguranja koje mogu obavljati, kao i načinu njihova osnivanja. Vlastito društvo za osiguranje i društvo za uzajamno osiguranje ne može obavljati poslove reosiguranja. Društvo za osiguranje može se osnovati za obavljanje poslova životnih ili neživotnih osiguranja ili poslova reosiguranja. Trenutno u Republici Hrvatskoj sva društva osnovana za obavljanje poslova osiguranja su dionička društva za osiguranje. Zahtjevi za obavljanje poslova direktnog osiguranja usklađeni su s Direktivom Vijeća EU 73/239/EEC.

a) Osnivači dioničkog društva za osiguranje moraju ispuniti zakonske uvjete za izdavanje odobrenja za rad. Zakonom o osiguranju propisani su minimalni iznosi temeljnog kapitala zavisno o obavljanju skupina osiguranja za koje se društvo osniva, i to:

- 15 milijuna kuna za obavljanje poslova životnih osiguranja;
- 18 milijuna. kuna za obavljanje više skupina neživotnih osiguranja;
- 6 milijuna kuna za obavljanje jednog od neživotnih osiguranja.

Zahtjev za izdavanje odobrenja za rad mora sadržavati statut društva, dokaz o sredstvima u visini iznosa temeljnog kapitala i sredstava za pokriće troškova osnivanja i početka rada društva, akte poslovne politike, trogodišnji poslovni plan društva, izvješće o financijskom stanju osnivača i njihovoj povezanosti, pregled strukture i visine vlasničkog udjela pojedinog dioničara, prijedlog o imenovanju članova uprave društva i kadrovskoj strukturi, te prijedlog za imenovanje upravitelja matematičke pričuve ako se društvo za osiguranje bavi poslovima životnih osiguranja.

b) Poslovni plan društva izrađuje se za trogodišnje razdoblje poslovanja i mora prikazivati očekivane premijske prihode, iznose šteta, troškove provođenja osiguranja, očekivani poslovni rezultat, te podatke koji dokazuju mogućnost podmirenja budućih obveza, kao i sredstava potrebnih za pokriće gubitaka koji proizlaze iz poslovnog plana društva.

c) Primjerenost osnivača društava (vlasnika/dioničara) ocjenjuje se temeljem izvješća o njihovom financijskom stanju, te njihovoj međusobnoj kapitalnoj i upravljačkoj povezanosti.

d) Ograničenja na posao osiguranja koja bi se odnosila na novoosnovana društva uza određeno razdoblje poslovanja ne postoje. Nova društva za osiguranje mogu obavljati poslove skupina osiguranja za koja su uz ispunjene zakonske uvjete podnijela zahtjev, te dobila odobrenje za rad.

e) Dioničko društvo za osiguranje – mogu osnovati domaće ili strane pravne i fizičke osobe.

Društvo za uzajamno osiguranje – mogu osnovati domaće pravne i fizičke osobe, uz uvjet da ugovor o uzajamnom osiguranju od istih rizika sklopi najmanje 250 osoba. Društvo za uzajamno osiguranje je društvo u kojem članovi uplatom uloga (doprinosa) jamče na načelu uzajamnosti i solidarnosti za nastale štete. Ovo društvo ne posluje radi stjecanja dobiti.

Vlastito društvo za osiguranje – mogu osnovati pravne osobe koje imaju značajniji opseg poslovanja, veću materijalnu imovinu i veliki broj djelatnika za osiguranje svoje imovine i svojih djelatnika, kao i imovine i djelatnika povezanih društava.

Javno društvo za osiguranje – mogu osnovati država, ili njene niže teritorijalne jedinice radi osiguranja od rizika za koje su uvedena obvezna osiguranja ili za osiguranja javnih dobara.

f) Poslovni plan društva mora realno prikazivati buduću poziciju društva na tržištu osiguranja.

13. Koja su pravila u pogledu promjene kontrole nad osiguravajućim društvom (npr. zahtjev za dobivanjem odobrenja, obavješćivanje, standardi kojima treba udovoljiti)?

Uvjeti za osnivanje društva opisani su u prethodnim odgovorima, a posebnih ograničenja za osnivanje društva nema.

14. Koja se pravila primjenjuju na posrednike u osiguranju koji posluju u vašoj zemlji? Koje uvjete oni moraju ispuniti prije no što smiju započeti svoje poslovanje (npr. registracija, ispitivanja, profesionalni zahtjevi)?

Poslovi posredovanja i zastupanja u osiguranju, te uvjeti za obavljanje tih poslova propisani su Zakonom o posredovanju i zastupanju u osiguranju, te podzakonskim aktima donesenim na temelju ovog zakona.

Posredovanje u osiguranju su poslovi koji se odnose na sklapanje ugovora o osiguranju ili reosiguranju na temelju pisanog naloga budućeg ugovaratelja osiguranja ili reosiguranja. Poslove posredovanja u osiguranju mogu kao jedinu djelatnost obavljati trgovačka društva osnovana u Republici Hrvatskoj, te podružnice stranih društava za posredovanje u osiguranju osnovane u Republici Hrvatskoj uz uvjet da prethodno dobiju odobrenje za rad od Direkcije. Uvjeti za izdavanje odobrenja su minimalni temeljni kapital uplaćen u novcu u iznosu 200.000 kuna, zaposlena najmanje dva ovlaštena posrednika u osiguranju, te zaključen ugovor o osiguranju od odgovornosti iz obavljanja djelatnosti u minimalnom iznosu 1 mil. kuna.

Zastupanje u osiguranju su poslovi koji se odnose na sklapanje ugovora o osiguranju ili reosiguranju, koji se obavljaju na temelju ugovora o zastupanju u ime i za račun društva za osiguranje ili reosiguranje. Poslove zastupanja u osiguranju mogu kao jedinu djelatnost obavljati trgovačka društva osnovana u Republici Hrvatskoj, te podružnice stranih društava za zastupanje u osiguranju osnovane u Republici Hrvatskoj uz uvjet da dobiju odobrenje za rad koje izdaje Direkcija. Uvjeti za izdavanje odobrenja za rad su minimalni temeljni kapital uplaćen u novcu u iznosu 100.000 kuna, zaposlenog najmanje jednog ovlaštenog zastupnika u osiguranju, te sklopljen predugovor ili ugovor o zastupanju društva za osiguranje ili reosiguranje. Poslove zastupanja u osiguranju mogu obavljati i fizičke osobe poduzetnici koji se upišu u registar nadležnog tijela temeljem odobrenja za rad Ministarstva gospodarstva. Uvjeti za izdavanje odobrenja su da osoba ima ovlaštenje za zastupanje u osiguranju i sklopljen predugovor ili ugovor o zastupanju sa društvom za osiguranje.

Ovlaštenje za ovlaštenog posrednika ili zastupnika u osiguranju koje izdaje Ministarstvo financija dobivaju osobe nakon ispitne provjere znanja iz područja zakonskih propisa koja reguliraju područje osiguranja i trgovačkog prava u skladu s programom i pravilima.

Uvjeti poslovanja

15. Koji su uvjeti definirani nacionalnim zakonom u pogledu prethodnog odobrenja premija ili uvjeta polica za neobavezno i obavezno osiguranje?

Društva za osiguranje dužna su tražiti mišljenje Direkcije za nadzor društava za osiguranje o uvjetima osiguranja za sve vrste osiguranja, osim pomorskih osiguranja i kreditnih osiguranja, a kod obveznih osiguranja i na cjenike premija. U slučajevima kada se radi o životnim osiguranjima, odnosno osiguranjima s višegodišnjim trajanjem Direkcija daje mišljenje o tehničkim osnovama, te pravilniku o utvrđivanju matematičke pričuve. Ovi uvjeti odnose se na društva u slučaju donošenja novih ili promjene postojećih uvjeta za pojedine skupine osiguranja.

16. Koja su pravila u pogledu uspostavljanja tehničkih rezervi? Jesu li društva za životno/neživotno osiguranje obvezna zaposliti aktuare?

Pravila za obračun tehničke pričuve posebno za svaku skupinu osiguranja utvrđuju se u zavisnosti od matematičkih i statističkih metoda, a propisuje ih Direkcija.

Društva za osiguranje moraju imati ovlaštenog aktuara koji je obavezan dati mišljenje o uvjetima i cjenicama premija, te adekvatnosti tehničkih pričuva. Društvo za obavljanje poslova životnog osiguranja mora imenovati upravitelja matematičke pričuve koji vodi brigu o pravilnom izračunu i načinu ulaganja, odnosno korištenju sredstava.

17. Koja je definicija granice solventnosti?

Granica solventnosti je minimalni iznos sredstava društva koji je potreban za izvršavanje obveza društva po ugovorima o osiguranju.

18. Koje su granice solventnosti osiguravajućih društava za neživotno, odnosno životno, osiguranje koja posluju na vašem tržištu?

Granice solventnosti društva određene su visinom jamstvenog kapitala koji mora biti usklađen s visinom premija osiguranja u samoprdržaju. Iznos jamstvenog kapitala za osiguranje života mora iznositi najmanje 3,5% od matematičke pričuve osiguranja života i najmanje 5% od sredstava zaračunate bruto premije svih rizika osiguranja života, za koja se ne obračunava matematička pričuva, s time da se osnovica umanjuje za dio predan u reosiguranje, ali najviše do 15%, a za životna osiguranja kod kojih ugovaratelj snosi rizik ulaganja najmanje 1% od tehničke pričuve za naknade osigurane ugovorom o osiguranju koje su direktno vezane za vrijednost ulaganja. Iznos jamstvenog kapitala za zdravstvena osiguranja i ostale vrste neživotnih osiguranja mora biti najmanje 12% bruto premije, s time da se kod neživotnih osiguranja primjenjuje i kriterij minimalnog iznosa 20% od prosječno isplaćenog iznosa šteta u protekle tri godine.

19. Koje su minimalne razine kapitala / minimalni jamstveni fond?

Jamstveni kapital društva sastoji se od temeljnog kapitala, pričuva sigurnosti, pričuva za štete, pričuva za prijenosne premije, te matematičke pričuve osiguranja života ukoliko društvo obavlja poslove životnih osiguranja. Minimalni iznos temeljnog kapitala društva za osiguranje zavisno od toga koje skupine osiguranja društvo obavlja mora biti uplaćen u novcu i trajno raspoloživ, i to u iznosu 15 milijuna kuna za obavljanje poslova životnog osiguranja, 18 milijuna kuna za obavljanje poslova neživotnog osiguranja. Jamstveni kapital neovisno o visini portfelja društva ne smije biti niži od minimalnog iznosa temeljnog kapitala.

20. Koja su pravila za investiranje sredstava osiguravajućeg društva (npr. diversifikacija, ograničenja iznosa)?

Društva za osiguranje sukladno Zakonu o osiguranju dužna su ulagati sredstva na načelu sigurnosti i profitabilnosti. Sredstava jamstvenog kapitala i tehničkih pričuva, osim matematičke pričuve životnih osiguranja društvo mora ulagati u državne vrijednosne papire (nema ograničenja), obveznice i druge dužničke vrijednosne papire kojima se trguje na organiziranom tržištu (do 15% raspoloživih sredstava, a najviše do 2% u vrijednosne papire istog izdavatelja), dionice kojima se trguje na organiziranom tržištu (do 10% raspoloživih sredstava, a najviše do 2% u vrijednosne papire istog izdavatelja), udjele investicijskih fondova (do 10% raspoloživih sredstava, a najviše do 2% za ulaganje istog investicijskog fonda), udjele i vrijednosne papire kojima se ne trguje na organiziranom tržištu (do 5% raspoloživih sredstava, a najviše do 1% u udjele i vrijednosne papire istog izdavatelja), zajmove osigurane založnim pravom (do 10% raspoloživih sredstava, a najviše do 2% istom zajmoprimcu), depozite i kredite bankama (do 50%), zemljišta i građevinske objekte (do 30% raspoloživih sredstava). Sredstva matematičke pričuve životnih osiguranja društvo je dužno ulagati u državne vrijednosne papire (najmanje 50% stanja pričuve) ili vrijednosne papire za koje jamči država (do 30%), depozite i kredite bankama (do 50%), zajmove osiguranicima životnog osiguranja do iznosa otkupne vrijednosti police osiguranja (do 30%) i nekretnine sa stalnim prinosom (do 20%). Iznimno od navedenih pravila, društvo može sredstva ulagati u pojedine namjene i iznose iznad utvrđenih uz prethodnu suglasnost Direkcije za svako pojedino ulaganje.

21. Koja su pravila u pogledu osiguranja i sredstava elektroničke trgovine?

Pravila u odnosu na osiguranje i sredstva elektroničke trgovine nisu propisana. Ponude osiguranja društva za osiguranje mogu slobodno prikupljati elektroničkim putem, ali polica osiguranja kao dokument o sklopljenom ugovoru o osiguranju mora biti u pisanom obliku.

22. Koja su pravila u pogledu trgovanja na daljinu ugovorima o osiguranju?

Posebna pravila u pogledu trgovanja na daljinu nisu propisana.

23. Koje je informacije potrebno dati klijentu prilikom zaključenja ugovora o osiguranju?

Polica osiguranja je dokument o sklopljenom ugovoru o osiguranju. U polici osiguranja moraju biti navedene osigurane strane, osigurana stvar odnosno osoba, rizik obuhvaćen osiguranjem, trajanje osiguranja i vrijeme pokrića, svota osiguranja ili naznaka da je osiguranje neograničeno, premija osiguranja, te datum izdavanja police i potpisi ugovornih strana. Osiguravatelj je dužan ugovaratelju osiguranja predati opće i posebne uvjete osiguranja koji su sastavni dio ugovora o osiguranju, a izvršenje te obveze mora biti navedeno na polici osiguranja.

Informacije nadzornog tijela

24. Koja se pravila primjenjuju na osiguravajuća društva u pogledu formata bilance, iskazivanja neto ili bruto dobiti, nabavnog troška (račun dobiti i gubitka), vrednovanje ulaganja (povijesna u odnosu na sadašnju vrijednost), nerealizirana dobit od ulaganja?

Pravila koja društva za osiguranje moraju primjenjivati u pogledu izrade financijskih izvješća propisana su Zakonom o računovodstvu ("Narodne novine" broj 90/1992), te Računovodstvenim standardima društava za osiguranje u skladu s Međunarodnim računovodstvenim standardima i direktivama Europske unije.

Društva za osiguranje dužna su godišnje sastavljati Bilancu, Račun dobiti i gubitka, Izvješće o promjenama glavnice, Izvješće o novčanom tijeku, te bilješke o financijskom izvješću temeljene na računovodstvenim politikama.

Shema bilance dijeli se na aktivnu i pasivnu:

- Aktiva sadrži elemente koji se odnose na:
 - potraživanja za upisani, a neuplaćeni kapital;
 - nematerijalnu imovinu;
 - ulaganja;
 - ulaganja za račun i rizik vlasnika police životnog osiguranja;
 - potraživanja;
 - ostalu imovinu;
 - plaćene troškove budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda;
 - izvanbilančni zapisi.
- Pasiva sadrži elemente:

- kapital i pričuve - vlastiti kapital;
- obveze drugog reda (podređene obveze);
- tehničke pričuve;
- tehničke pričuve životnih osiguranja kada ugovaratelj snosi rizik ulaganja, neto od reosiguranja;
- neosigurateljno-tehničke pričuve;
- depoziti zadržani iz posla predanog u reosiguranje;
- ostale obveze;
- odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja;
- izvanbilančni zapisi.

Shema računa dobiti i gubitka društva za osiguranje mora sadržavati sljedeće pozicije:

- Tehnički račun – poslovi neživotnog osiguranja;
- Tehnički račun – poslovi životnog osiguranja;
- Netehnički račun – ukupni obračun.

Shema bilance koja je propisana Zakonom o računovodstvu gotovo je istovjetna shemi bilance društava za osiguranje propisanoj u Direktivi Vijeća 91/674/EEC.

Temeljni financijski izvještaji moraju pružiti istinit, fer prikaz, a što se dokazuje mišljenjem ovlaštenog revizora.

Društva za osiguranje dužna su kod financijskog izvješćivanja primjenjivati i specifična pravila vrednovanja u smislu ulaganja sredstava, troška ulaganja, dobiti od prodaje kao i revalorizacije ulaganja.

25. Koja se posebna pravila primjenjuju na objavljivanje godišnjih izvješća osiguravajućih društava?

Godišnja izvješća društava za osiguranje koja su izrađena temeljem pozitivnih zakonskih propisa Republike Hrvatske navedenih u odgovoru na prethodno pitanje mora usvojiti Direkcija, te su ih društva u obliku sažetka dužna javno objaviti, uz mišljenje ovlaštenog revizora.

26. Koje je godišnje računovodstvene, bonitetne i statističke informacije dužno dostavljati osiguravajuće društvo nadzornom tijelu u pogledu svog poslovanja?

Društvo za osiguranje je dužno uz izvješća navedena u odgovoru na 24. pitanje Direkciji dostavljati podatke o ostvarenoj premiji osiguranja po vrstama osiguranja, pregled ulaganja sredstava osiguranja po korisnicima i namjenama ulaganja, te instrumentima osiguranja povrata uložених sredstava.

27. Koja se pravila odnose na zahtjeve nadzornog tijela za dodatnim informacijama?

Direkcija u skladu sa zakonom propisanim ovlastima ima pravo zahtijevati dodatne informacije na način i u roku koji ona odredi, te u tom smislu od društava za osiguranje zahtjeva kvartalno izvješćivanje o poslovanju, te mišljenje ovlaštenog aktuara o stanju i ispravnosti izračuna tehničkih pričuva.

Direkcija kod provođenja direktnog nadzora ima ovlasti uvida u svu poslovnu dokumentaciju društva.

28. Kojim se pravilima uređuju inspekcije na lokaciji/ inspekcije na licu mjesta?

Nema posebno propisanih pravila koja bi utvrđivala način postupanja u obavljanju direktnog nadzora. Nadzor na lokaciji temelji se na analizi poslovanja društva prema financijskim izvješćima i ostalim aktima. Neposredni nadzor nad radom društva za osiguranje provodi se na način i u opsegu koji odredi čelnik Direkcije.

Obvezno osiguranje**29. Koja su osiguranja obvezna?**

Obvezna osiguranja koja propisuje Zakon o osiguranju su:

- osiguranje putnika u javnom prometu od posljedica nesretnog slučaja;
- osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete trećim osobama;
- osiguranje vlasnika, odnosno korisnika zrakoplova od odgovornosti za štete trećim osobama;
- osiguranje vlasnika, odnosno korisnika brodice na motorni pogon od odgovornosti za štete trećim osobama.

Osiguranje putnika u javnom prometu dužni su zaključiti vlasnici, odnosno korisnici svih vrsta cestovnih, tračnih, pomorskih i zračnih prijevoznih sredstava koji prijevoz putnika obavljaju u obliku djelatnosti. Pravo na naknadu štete po ovoj osnovi ima putnik kojem se dogodi osigurani slučaj, odnosno njegov zakonski nasljednik u slučaju smrti, a može je potraživati direktno od osiguravatelja s kojim je zaključen ugovor o osiguranju. U slučaju kada vlasnik, odnosno korisnik prijevoznog sredstva nije zaključio ugovor o osiguranju putnika, a dogodi se osigurani slučaj po ovoj osnovi, za naknadu štete obavezan je Hrvatski ured za osiguranje.

Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete trećim osobama (osiguranje od autoodgovornosti) pokriva materijalne i nematerijalne štete koje su prouzročene upotrebom motornih vozila trećim osobama. Motornim vozilima smatraju se vozila na motorni pogon i priključna vozila koja prometuju javnim površinama. Pravo na naknadu štete imaju sve osobe, osim vozača vozila i njegovih pravnih slijednika za nematerijalne štete vozača, te vlasnik ili korisnik vozila za štete na stvarima. Oštećene osobe imaju pravo podnijeti odštetni zahtjev izravno društvu za osiguranje. U slučaju kada vlasnik, odnosno korisnik motornog vozila nije zaključio ugovor o osiguranju automobilske odgovornosti, osoba kojoj je nanesena šteta odštetni zahtjev podnosi Hrvatskom Uredu za osiguranje.

Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika zrakoplova od odgovornosti za štete trećim osobama pokriva štete prema trećim osobama, osim osoba koje se prevoze zrakoplovom.

Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika brodice na motorni pogon od odgovornosti za štete trećim osobama obvezno je za brodice koje se koriste u svrhu sporta i razonode čija pogonska snaga prelazi 15 kW.

30. Koje su posebne pravne odredbe koje se odnose na ta osiguranja kojih se mora pridržavati osiguravajuće društvo?

Društva za osiguranje koja provode obvezna osiguranja obvezna su temeljem članka 106. Zakona o osiguranju biti članovi Hrvatskog ureda za osiguranje, te kao takva donose zajedničke uvjete i premijski sustav s jedinstvenim osnovicama dijela premije za naknadu štete, za koji suglasnost daje Direkcija za nadzor društava za osiguranje.

Društvo za osiguranje ne može odbiti ponudu za sklapanje ugovora o osiguranju koji se odnosi na obvezna osiguranja.

Osiguranje vozila**31. Je li osiguranje vozila obvezno u vašoj zemlji?**

Osiguranje od automobilske odgovornosti Zakonom o osiguranju propisano je kao obvezno osiguranje. Odredbe o osiguranju od automobilske odgovornosti uglavnom su usklađene s Direktivama Vijeća 72/166/EEZ, 90/232/EEC i 90/619/EEZ. Četvrta Direktiva vijeća o osiguranju motornih vozila 2000/26/EZ djelomično je ugrađena u pravne propise koji se odnose na osiguranje.

32. Koje se štete pokrivaju (osobito štete na stvarima i ozljede osoba)? Postoje li isključenja u pokrivanju osoba?

Osiguranjem od automobilske odgovornosti pokrivene su materijalne i nematerijalne štete nastale trećim osobama. Trećim osobama smatraju se sve osobe koje su pretrpjele štetu uzrokovanu upotrebom motornog vozila, osim vozača zbog nematerijalnih šteta i vlasnika, odnosno korisnika vozila za štete na stvarima. Minimalne iznose pokrića propisuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Direkcije, posebno za štete na osobama i za štete na stvarima.

33. Da li zakon određuje maksimalni iznos pokrića koje se jamči policom osiguranja?

Zakon o osiguranju propisuje da je maksimalni iznos pokrića, odnosno obveza društva za osiguranje za naknadu štete po osnovi osiguranja od autoodgovornosti do iznosa utvrđenog ugovorom o osiguranju po jednom štetom događaju, koji ne smije biti niži od propisanih minimalnih iznosa pokrića.

Podružnice ili agencije trećih zemalja**34. Koja su načela i uvjeti za odobrenje poslovanja poduzeća čije je sjedište izvan zemlje?**

Zakon o osiguranju propisuje da poslove osiguranja mogu obavljati samo društva za osiguranje koja imaju sjedište u Republici Hrvatskoj i podružnice stranih društava za osiguranje koje su registrirane u Republici Hrvatskoj.

Podružnice stranog društva za osiguranje može osnovati strano društvo za osiguranje koje u zemlji svojeg sjedišta ima odobrenje za obavljanje poslova osiguranja. Podružnice stranih društava za osiguranje osnivaju se pod uvjetom uzajamnosti, osim stranih društava koja imaju sjedište u zemljama članicama Svjetske trgovinske organizacije. Odobrenje za rad podružnice stranog društva za osiguranje izdaje Direkcija za nadzor društava za osiguranje.

Ostalo**35. Postoje li neke klase osiguranja (npr. kreditno osiguranje) za koje je propisan zahtjev specijalizacije uz isključenje ostalih klasa, što znači da osiguravajuće društvo koje nudi tu klasu osiguranja može djelovati samo u tom području, i ni u jednom drugom?**

Društva za osiguranje moraju obavljati poslove životnih ili neživotnih osiguranja odvojeno kao posebne pravne osobe. Ne postoje vrste osiguranja koje mora provoditi društvo za osiguranje uz uvjet isključenja ostalih vrsta osiguranja.

36. Koja su pravila za prijenos portfelja (npr. odobrenje, objavljivanje, prava osiguranika)?

Društvo za osiguranje može ustupiti portfelj osiguranja drugom društvu za osiguranje, ali samo uz uvjet da ustupi pripadajuća sredstva i obveze. O ovom događaju suglasnost mora dati Direkcija. U slučaju kada su nastupili razlozi za prestanak rada društva, portfelj se prenosi temeljem naloga Direkcije.

37. Koja su pravila likvidacije osiguravatelja (npr. obavješćivanje, odobrenje, objavljivanje, poredak odštetnih zahtjeva, poredak vjerovnika)?

Pravila provođenja postupka likvidacije društva za osiguranje propisana su Zakonom o osiguranju, Zakonom o trgovačkim društvima ("Narodne novine" broj 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000, 118/2003), kao i Zakonom o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 53/1991, 73/1991, 3/1994, 7/1996, 112/1999).

U slučaju pokretanja postupka likvidacije društvo za osiguranje dužno je obustaviti zaključivanje novih osiguranja. Direkcija dužna je provoditi nadzor nad postupkom likvidacije društva i nad gašenjem postojećih ugovora o osiguranju, te poduzeti mjere zaštite interesa osiguranika i u tom smislu može ograničiti ili zabraniti slobodno raspolaganje sredstvima društva. Osiguranici, odnosno vlasnici i korisnici polica osiguranja u postupku likvidacije imaju preferencijalna prava na sredstva raspoređena u tehničku pričuvu kod svih osobnih osiguranja, u slučaju drugih vrsta osiguranja imaju pravo na dio prijenosne premije koje se odnosi na razdoblje nakon što su ugovori prekinuti kao i pravo na sva potraživanja koja su nastala u razdoblju prije pokretanja postupka likvidacije.

U postupku likvidacije nad društvom za osiguranje, potraživanja iz ugovora o životnim osiguranjima imaju prednost pred svim ostalim potraživanjima.

38. Kako je postavljen nadzor grupa koje se bave poslovima osiguranja i financijskih konglomerata (npr. različita pravila u pogledu količine vlastitog kapitala koji mora činiti određeni postotak od imovine, zahtjevi u pogledu solventnosti, transakcije unutar grupe)? Postoji li dodatni nadzor takvih organizacija?

Nadzor financijskih konglomerata u smislu posebnih pravila nad ovim skupinama ne postoji. Nadzorna tijela zadužena za poslove nadzora subjekata koja obavljaju poslove osiguranja i poslove posredovanja ili zastupanja u osiguranju kada utvrde određene nepravilnosti u njihovom poslovanju koje se odnose na međusobnu povezanost primjenjuju mjere kao i za ostala društva za osiguranje. U cilju obavljanja nadzora nad poslovanjem ovakvih grupa mogu od drugih nadzornih tijela zahtijevati podatke o vlasničkoj strukturi i međusobnoj poslovnoj povezanosti.

Suradnja Direkcije i drugih nadzornih tijela iz područja financijskih usluga uređena je Programom nadzora financijskih institucija i financijskog tržišta na konsolidiranoj osnovi.

C. Vrijednosni papiri i ulaganja

Opća pitanja

1. Postoji li tijelo nadležno za nadzor reguliranih tržišta? Ako postoje, molimo navedite naziv i adresu. Izdaje li nadzorno tijelo godišnje izvješće? Može li ono dostaviti Komisiji primjerak ili sažetak tog izvješća? Da li je to tijelo također nadležno za nadzor poduzeća za zajednička ulaganja u vrijednosne papire?

U Republici Hrvatskoj postoje slijedeće regulatorna tijela za nadzor :

- Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske (u nastavku teksta: Komisija) koja je definirana kao pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti

određenih Zakonom o tržištu vrijednosnih papira ("Narodne novine" broj 84/2002), za što odgovara Hrvatskom saboru, a adresa je: Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske (CROSEC), Bogovićeve 1a, 10000 Zagreb. www.crosec.hr

- Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja (Hagena) je zadužena za obavljanje nadzora nad poslovanjem mirovinskih fondova i mirovinskih društava i mirovinskih osiguravajućih društava, a adresa je: Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja, Gajeva 5, 10000 Zagreb, www.hagena.hr

Komisija je dužna jednom godišnje za proteklu kalendarsku godinu podnijeti Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskom saboru izvješće o svom radu i o stanju na tržištu vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj. Na zahtjev Vlade Republike Hrvatske Komisija je dužna izvješće podnijeti i za razdoblje kraće od godine dana.

U Komisiji za vrijednosne papire može se dobiti puna i skraćena verzija. U Dodatku ovog Upitnika EU dostavlja se skraćeno Izvješće o radu Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske za 2002. godinu. Puna verzija nalazi se i na Internet stranici Komisije www.crosec.hr.

Komisija u obavljanju svojih javnih ovlasti obavlja nadzor poslovanja burzi, uređenih javnih tržišta, ovlaštenih društava, izdavatelja vrijednosnih papira, investicijskih i privatizacijskih investicijskih fondova, društva za upravljanje investicijskim i privatizacijskim investicijskim fondovima, brokera, investicijskih savjetnika, institucionalnih ulagatelja, središnje depozitarne agencije, sukladno Zakonu o tržištu vrijednosnih papira, Zakonu o preuzimanju dioničkih društava ("Narodne novine" broj 84/2002), Zakonu o investicijskim fondovima ("Narodne novine" broj 107/1995, 12/1996, 114/2001), Zakonu o privatizacijskim investicijskim fondovima ("Narodne novine" broj 109/1997, 114/2001), propisa donesenim na temelju navedenih zakona, kao i drugih zakonskih propisa koji reguliraju predmetnu materiju

2. Da li postoji središnji registar vrijednosnih papira?

Središnja depozitarna agencija je pravna osoba ovlaštena za obavljanje poslova depozitorija nematerijaliziranih vrijednosnih papira te poslova prijeboja i namire sklopljenih pravnih poslova s tim papirima. Sjedište joj je na Ksaveru 200, 10000 Zagreb.

Pravni okvir

Investicijska društva

3. Molimo da u glavnim crtama prikazete nedavno prihvaćen pravni okvir za djelovanje investicijskih trgovačkih društava, otvorenih investicijskih fondova, mirovinskih fondova.

Investicijska društva nisu posebno definirana u nacionalnom zakonodavstvu. Pravila i zakoni koji reguliraju investicijske fondove ne mogu se primijeniti. U cilju definiranja funkcionalnosti investicijskih društava potrebno je pogledati u Zakon o investicijskim fondovima i definiciju društava za upravljanje investicijskim fondovima, odnosno investicijskim društvima – zakonski oblik koji je ovlašten za uspostavljanje i vođenje otvorenih i zatvorenih fondova tj. zajedničkih investicijskih djelovanja.

Što se tiče mirovinskih fondova, u razdoblju 1995. do 1999. utvrđena je koncepcija mirovinske reforme u Hrvatskoj kao dugoročnog projekta u kojem će se sustav međugeneracijske solidarnosti dopuniti sustavom individualne kapitalizirane štednje. U novi sustav obvezno ulaze osobe s obveznim mirovinskim osiguranjem mlađe od 40 godina života, koje će jedan dio doprinosa (trenutno 15 posto) i dalje uplaćivati u sustav solidarnosti (1. stup), a drugi dio

(najmanje 5 posto) na osobni račun u nekom od obveznim mirovinskih fondova (2. stup). Mogućnost da pristupe u novi sustav imaju i zaposleni između 40 i 50 godina ukoliko se sami za to odluče. Po odlasku u mirovinu, takve osobe ostvarivat će osnovnu mirovinu iz 1. stupa (koju će, kao i dosad, isplaćivati Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje) te doživotni anuitet na temelju uštede na osobnom računu u obveznom mirovinskom fondu. Nakon što član obveznog mirovinskog fonda stekne uvjete za starosnu ili prijevremenu mirovinu, imovina s njegova osobnog računa bit će prenesena u mirovinsko osiguravajuće društvo, kojem će biti povjerena isplata mirovine ili drugog mirovinskog davanja. Osobe s obveznim mirovinskim osiguranjem koje su starije od 50 godina moraju ostati u starom mirovinskom sustavu, jer je za njih mogući akumulirani iznos na osobnim računima nizak radi kratkoće razdoblja štednje u 2. stupu. Uz obvezno mirovinsko osiguranje, osiguranici mogu ostvariti mirovinska davanja i štednjom u dobrovoljnim mirovinskim fondovima.

Zakonski okvir novog mirovinskog sustava sastoji se od:

1. Zakona o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine" broj 102/1998, 59/2001, 109/2001, 147/2002, 117/2003), koji regulira 1. stup mirovinskog osiguranja;
2. Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima ("Narodne novine" broj 49/1999, 63/2000, 103/2003), koji regulira osobne mirovinske račune u 2. i 3. stupu u fazi akumulacije kapitalizirane mirovinske štednje; i
3. Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje ("Narodne novine" broj 106/1999, 63/2000), koji regulira isplatu mirovina iz 2. i 3. stupa.

Zakonom o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima utemeljene su dvije nove institucije koje nadziru i podržavaju novi mirovinski sustav:

1. Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja, i
2. Središnji registar osiguranika.

Temeljna zadaća Agencije je zaštita interesa članova mirovinskih fondova i sudionika u dobrovoljnim mirovinskim programima. U provođenju te zadaće, Agencija odobrava i oduzima odobrenja za rad mirovinskim društvima te provodi nadzor na poslovanjem mirovinskih društava, mirovinskih fondova i Središnjeg registra osiguranika te donosi provedbene propise Zakona.

Središnji registar osiguranika (Regos) osnovan je, na temelju Zakona, posebnom Uredbom Vlade Republike Hrvatske od 30. rujna 1999. ("Narodne novine" broj 101/1999). Temeljne zakonske zadaće Regosa su:

1. poslovi prijave osiguranika u obvezne mirovinske fondove i vođenje evidencije o osobnim računima članova fondova;
2. poslovi prikupljanja doprinosa i mjesečne dokumentacije od poslodavaca o uplatama doprinosa II. stupa mirovinskog osiguranja;
3. poslovi izvršenja naloga o prijenosu doprinosa, prijenosu računa i prijenosu imovine;
4. kontrola plaćanja doprinosa II. stupa mirovinskog osiguranja (zahtjev za prisilnom naplatom);
5. izvješćivanje članova fondova o stanju sredstava na osobnom računu;
6. izvješćivanje mirovinskih društava o strukturi njihovih članova.

4. Je li je za pružanje investicijskih usluga potrebno pribaviti dozvolu za rad u vašoj zemlji?

Društvo može početi poslovati nakon što dobije dozvolu Komisije. Komisija može društvu oduzeti odobrenje za upravljanje fondom ako društvo u roku ne ukloni nedostatke i nepravilnosti.

Postoje li određene iznimke (društva koja ne pružaju usluge za treće osobe, investicijske usluge koje se ne pružaju na profesionalnoj osnovi)?

Ne postoje takvi izuzeci.

Kako su definirane investicijske usluge?

Definicije investicijskih usluga kao financijskih instrumenata sastavni su dio sekundarnog tržišta i nisu predmetom posebnog zakona.

Za provođenje kojih aktivnosti je potrebno dobiti prethodno odobrenje?

Brokerski poslovi, investicijski fondovi i društva za upravljanje investicijskim fondovima zahtijevaju prethodno odobrenje.

Imaju li kreditne institucije i/ili osiguravajuća društva odobrenje za provođenje bilo koje od tih aktivnosti?

Kreditne institucije odnosno banke mogu također obavljati brokerske poslove ali im je za to potreban dozvola Komisije. Banke također mogu imati društva za upravljanje koja upravljaju investicijskim i mirovinskim fondovima sa dozvolom Komisije i Hagene.

Trebaju li za to posebno odobrenje?

Kreditne institucije odnosno banke trebaju dozvolu Komisije za obavljanje tih investicijskih poslova.

Kojim uvjetima nacionalnog zakona moraju udovoljiti nova investicijska društva prije početka poslovanja (pravni oblik, temeljni kapital, dobra reputacija i dovoljno iskustvo osoba koje će voditi poslovanje te test prikladnosti za dioničare)?

Društvo može početi poslovati samo nakon što dobije dozvolu Komisije. Komisija neće izdati odobrenje za početak poslovanja ukoliko u svom zahtjevu društvo ne podnese dokaze koji zadovoljavaju slijedeće uvjete:

1. da temeljni kapital uplaćen u trenutku podnošenja zahtjeva za izdavanje odobrenja iznosi najmanje 1.000.000,00 kuna,
2. da su u društvu zaposlena najmanje dva člana uprave (direktora), koji imaju stručno znanje potrebno za vođenje društva i iskustvo u upravljanju tvrtkama slične veličine i vrste poslovanja. Članom uprave ne može biti osoba:
 - koja je kažnjena za kazneno djelo uzrokovanja stečaja, povrede obveze vođenja poslovnih knjiga, oštećenja vjerovnika, pogodovanja vjerovnika, zloupotrebe u postupku prisilne nagodbe ili stečaja, neovlaštenog otkrivanja i pribavljanja poslovne ili proizvodne tajne ili prijevare iz Kaznenog zakona Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001, 111/2003), i to za vrijeme od pet godina nakon pravomoćnosti presude kojom je osuđena, a u to se vrijeme ne računa vrijeme provedeno na izdržavanju kazne ili
 - protiv koje je izrečena mjera sigurnosti zabrane obavljanja zanimanja koje je u potpunosti ili djelomično obuhvaćeno predmetom poslovanja društva za vrijeme dok traje zabrana;
3. da statut društva odnosno društveni ugovor društva koji se odnose na predmet poslovanja, pored poslova ulaganja vlastite imovine, dozvoljava osnivanje investicijskih fondova i upravljanje tim fondovima, odnosno ulaganje novčanih sredstava u vlastito ime i za zajednički račun vlasnika udjela u fondu i u ime i za račun zatvorenog fonda te obavljanje s time povezanih sporednih poslova, uključujući i držanje udjela u drugim društvenim ili sličnim inozemnim društvima,
4. da je imenovan ovlašteni revizor.

O zahtjevu za odobrenje poslovanja odlučuje Komisija u roku od 60 dana od dana njegova podnošenja. Ako Komisija u tomu roku ne donese odluku o zahtjevu za odobrenje poslovanja, smatra se da je poslovanje odobreno. Ako uvjeti navedeni više ne postoje, Komisija može društvu oduzeti odobrenje za poslovanje.

5. Je li za stjecanje udjela u investicijskim društvima potrebno ispunjavati neke posebne uvjete?

Ne, međutim što se tiče mirovinskih društava, prije svake transakcije dionicama ili vlasničkim udjelima, odnosno promjene vlasnika ili vlasničke strukture određenoga mirovinskog društva, potrebno je pribaviti suglasnost Hagene. Svaka transakcija kod koje se prekrši ovaj uvjet, ništavna je. Ista pravna ili fizička osoba može biti dioničar, odnosno imati udjel u samo jednom obveznom mirovinskom fondu. Mirovinsko društvo može kupiti dio ili cjelokupni vlasnički udjel drugoga mirovinskog društva, uz prethodnu suglasnost Hagene i u skladu sa Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine" broj 122/2003). Banka skrbnik ne smije biti povezana u smislu vlasništva niti s jednim mirovinskim društvom ili mirovinskim osiguravajućim društvom.

6. Postoje li koeficijenti boniteta (koeficijent solventnosti i koeficijent likvidnosti)? Primjenjuju li se na konsolidiranoj osnovi?

Postoje neka ograničenja koja se odnose na otvorene investicijske fondove, posebice likvidnost (naime 90% imovine fonda mora biti likvidno u bilo koje vrijeme).

Načela ulaganja za mirovinska društva su definirana Zakonom o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim društvima. Imovina fonda se ulaže sa svrhom povećanja ukupnog prinosa isključivo u korist članova mirovinskog fonda, uzimajući u obzir načela sigurnosti i raznolikosti ulaganja te održavanja odgovarajuće likvidnosti.

Prema Zakonu o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje, Hageni će posebnim pravilnikom, koji je trenutno u pripremi, odrediti način izračunavanja i visinu granice solventnosti za mirovinska osiguravajuća društva.

7. Kakva je trenutna situacija u pogledu prava poslovnog nastana i prekogranično pružanje usluga u vašoj zemlji investicijskih društava iz EU-a?

Strane brokerske kuće koje su ovlaštene za provođenje transakcija sa vrijednosnicama mogu osnovati podružnice u RH na temelju Zakona o tržištu vrijednosnih papira i dozvole izdane od strane Komisije.

Svako mirovinsko društvo mora biti registrirano u Republici Hrvatskoj u skladu s nacionalnim zakonodavstvom. Dakle ne postoji mogućnost da investicijsko društvo iz Europske unije izravno upravlja mirovinskim fondom u Republici Hrvatskoj.

Koji se uvjeti primjenjuju?

Inozemno brokersko društvo koje osniva podružnicu u Republici Hrvatskoj, zahtjevu za izdavanje dozvole za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima treba priložiti ovjerenu presliku:

1. prijevoda i izvornik ovlaštenja za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima u zemlji svog sjedišta;
2. prijevoda i izvornik potvrde o dostavi obavijesti o osnivanju podružnice u Republici Hrvatskoj, dostavljenoj inozemnom tijelu nadležnom za regulaciju.

Odredbe Zakona o tržištu vrijednosnih papira koje se odnose na izdavanje i oduzimanje dozvola brokerskim društvima, te na poslovanje brokerskih društava, na odgovarajući se način primjenjuju i na podružnice ako pojedinim odredbama Zakona nije drugačije propisano.

Poduzeća za zajednička ulaganja u vrijednosne papire (UCITS)

8. Da li u vašoj zemlji poduzeća za zajednička ulaganja u vrijednosne papire moraju dobiti odobrenje?

Poduzeća za zajednička ulaganja (zajedničko investicijsko djelovanje) u vrijednosne papire u Zakonu o investicijskim fondovima definirana su kao otvoreni fondovi, za koje je potrebna dozvola, a osniva ih društvo, koje prema Zakonu o investicijskim fondovima izrađuje statut i prospekt, zaključuje ugovor s depozitnom bankom te predaje zahtjev Komisiji za odobrenje za upravljanje fondom na koje se odnose podaci iz prospekta.

Zahtjev za odobrenje osnivanja i upravljanja fondom mora sadržavati:

1. tvrtku i sjedište društva;
2. ime fonda;
3. broj i nadnevak izdanog odobrenja za obavljanje djelatnosti iz članka 18. Zakona.

Zahtjevu se prilaže i:

1. statut fonda;
2. prospekt fonda;
3. ugovor s depozitnom bankom;
4. izvadak iz sudskog registra iz kojega se vidi da društvo ispunjava uvjete glede temeljnog kapitala od 1.000.000,00 kuna;
5. nacrt dokumenta o udjelu i
6. druge dokumente kojima se dokazuje da društvo ispunjava uvjete za upravljanje fondovima.

Koji pravni oblici i strukture poduzeća za zajednička ulaganja u vrijednosne papire postoje?

Zakon o investicijskim fondovima definira otvorene i zatvorene investicijske fondove.

Otvoreni fond jest zasebna imovina, bez pravne osobnosti, što ga uz odobrenje Komisije osniva društvo za upravljanje fondovima, kojemu je predmet poslovanja isključivo prikupljanje novčanih sredstava izdavanjem i javnom prodajom dokumenata o udjelu u fondu čija se sredstva ulažu i čiji vlasnici udjela imaju pravo, pored prava na razmjerni udio u dobiti fonda, a svako doba zahtijevati isplatu dokumenata o udjelu, uz njegov povrat i na taj način istupiti iz fonda.

Zatvoreni fond jest dioničko društvo što ga, uz odobrenje Komisije, osniva i njime upravlja društvo za upravljanje fondovima, kojemu je predmet poslovanja isključivo prikupljanje novčanih sredstava i imovinskih stvari javnom ponudom svojih neograničeno prenosivih dionica i ulaganje tih sredstava.

Mirovinsko društvo može biti osnovano u pravnom obliku dioničkog društva ili društva s ograničenom odgovornošću. Ako je mirovinsko društvo osnovana u obliku dioničkog društva, može izdati samo dionice na ime i one se ne mogu pretvoriti u dionice na donositelja. Mirovinsko društvo ne može izdavati povlaštene dionice. Mirovinsko se društvo mora odnositi jednako na sve dioničare, odnosno vlasnike udjela i ne smije priznavati nikakva dodatna prava ili povlastice određenim dioničarima, ograničavati njihova prava niti im nametati dodatne odgovornosti. Obvezno mirovinsko društvo može upravljati samo jednim obveznim fondom, a dobrovoljno mirovinsko društvo može upravljati s više dobrovoljnih fondova. Najniži temeljni kapital obveznog mirovinskog društva iznosi 40 milijuna kuna, a dobrovoljnog mirovinskog društva 15 milijuna kuna.

Član uprave ili nadzornog odbora mirovinskog društva mora biti osoba koja zadovoljava uvjete iz Zakona o trgovačkim društvima, mora imati visoku stručnu spremu i stručno znanje potrebno za upravljanje mirovinskim fondom. Član uprave može biti samo osoba koja je odslušala stručnu izobrazbu i položila ispit za stjecanje zvanja ovlaštenog upravitelja mirovinskim fondovima u organizaciji Hagene.

Mirovinski fond je zakonom definiran kao fond posebne vrste, odnosno zasebna imovina bez pravne osobnosti. Obveznim fondom upravlja Mirovinsko društvo, a sam fond je u vlasništvu osiguranika koji su članovi tog fonda. Dakle tvrtke koje pružaju financijske usluge (banke, osiguravajuća društva) ne mogu direktno upravljati mirovinskim fondom već moraju osnovati zasebno društvo koja će se isključivo baviti tom djelatnošću.

Postoje li pravila koja uređuju politiku investiranja poduzeća za zajednička ulaganja u vrijednosne papire (aktiva koja zadovoljava uvjete, ograničenja ulaganja)?

VRIJEDNOSNI PAPIRI

Vrijednosni papiri investicijskog fonda sastoje se isključivo od:

- vrijednosnih papira koji su uvršteni na službenu (redovitu) kotaciju za prodaju na burzi vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj ili burzama i drugim organiziranim tržištima država članica Europske unije te drugih država OECD-a;
- vrijednosnih papira koji su uvršteni za prodaju na drugim burzama u službenu (redovitu) kotaciju izvan država članica Europske unije te drugih država OECD-a, ako je izbor drugih burzi predviđen prospektom ili statutom fonda;
- vrijednosnih papira iz novih emisija ako emisijski uvjeti sadrže obvezu podnošenja zahtjeva na službenu (redovitu) kotaciju za prodaju na nekoj burzi u zemljama država članica Europske unije te drugih država OECD-a ili izvan država članica Europske unije te drugih država OECD-a, ako je izbor drugih burzi predviđen prospektom ili statutom fonda.

Međutim ako uvrštenje takvih vrijednosnih papira ne uslijedi u roku od jedne godine nakon emisije, mogu se sastojati i od vrijednosnih papira koji se prodaju ili su izloženi na prodaju, na burzi ili na uređenom tržištu koje je otvoreno za javnost i koje propisno funkcionira (organizirano tržište).

Vrijednosni papiri, koji nisu uvršteni na službenu (redovitu) kotaciju za prodaju na nekoj burzi vrijednosnih papira ili se ne prodaju na nekom drugom organiziranom tržištu mogu se stjecati do 10% vrijednosti imovine fonda.

NEKRETNINE

Društvo za upravljanje smije stjecati nekretnine za investicijski fond. Investicijski fond za nekretnine, prema svojem statutu, smije stjecati nekretnine u Hrvatskoj i u inozemstvu na temelju reciprociteta, i to sljedeća dobra:

- stambene i/ili poslovne zgrade s pripadajućim zemljištem;
- zemljišta na kojima se gradi ako odobreni građevinski plan odgovara uvjetima za stambene i/ili poslovne zgrade i ako se prema okolnostima može računati sa završetkom izgradnje u primjerenom vremenu te ako troškovi za zemljišta ne prelaze ukupno 20% vrijednosti imovine fonda;
- neizgrađena zemljišta koja su prikladna i stoga određena za skoru vlastitu gradnju ako u vrijeme stjecanja njihova vrijednost, zajedno s vrijednošću neizgrađenih zemljišta koja se već nalaze u imovini fonda, ne prelaze 20% vrijednosti imovine fonda;
- ostala ulaganja u nekretnine ako je to izričito predviđeno u statutu investicijskog fonda.

- Prethodno navedena imovina smije biti stečena samo ako je vještak prethodno procijenio dotičnu nekretninu i ako protuusluga ili cijena koju treba platiti ili treba obaviti za račun investicijskog fonda ne prelazi ili samo neznatno prelazi procijenjenu vrijednost.

Za investicijski fond za nekretnine mogu se stjecati i imovinske stvari koje su potrebne za upravljanje nekretninama. Jedna nekretnina ne smije u trenutku stjecanja prelaziti 15% vrijednosti imovine fonda. To vrijedi i za nekretnine koje se sastoje od više zemljišta i za nekretnine nekretnine uknjižene na ime fonda u zemljišnim knjigama i udjeli u društvu, čiji je predmet poslovanja isključivo ili pretežito stjecanje i prodaja, iznajmljivanje i zakup nekretnina te upravljanje nekretninama, ako pravo glasa iz udjela u svako doba društvu omogućuje prevladavajući utjecaj na poslovanje društva čije udjele drži i na njegov prestanak.

Najmanje 50% vrijednosti investicijskog fonda za nekretnine mora se sastojati od nekretnina smještenih u Republici Hrvatskoj.

OPCIJE I TERMINSKI UGOVORI

Opcijski i terminski poslovi i drugi instrumenti i tehnike dozvoljeni su samo u svrhu osiguranja potraživanja i imovine fonda, pri čemu se moraju uvažavati načela iz Zakona o investicijskim fondovima.

OGRANIČENJA ULAGANJA DEFINIRANA ZAKONOM O INVESTICIJSKIM FONDOVIMA

U vrijednosne papire jednog izdavatelja ne smije se uložiti više od 5% vrijednosti investicijskog fonda, ali se izuzetno može u vrijednosne papire jednog izdavatelja uložiti do 10% vrijednosti investicijskog fonda pod uvjetom da ukupna vrijednost takvih vrijednosnih papira drugih izdavatelja ne prelazi 40% vrijednosti investicijskog fonda. Obveznice Hrvatske države i država članica Europske unije i drugih država članica OECD-a, glede tih ograničenja ulaganja, računaju se samo s polovinom vrijednosti.

Obveznice istog izdavatelja investicijski fond može stjecati samo ako njihov ukupni nominalni iznos ne prelazi 10% od ukupnog nominalnog iznosa svih obveznica istog izdavatelja ako su u optjecaju.

Dionice istog izdavatelja mogu se stjecati za investicijski fond samo ako pravo glasa društva iz dionica istog izdavatelja ne prelaze 10% od svih prava glasa iz dionica tog izdavatelja.

Depoziti u financijskim institucijama i druga novčana sredstva investicijskog fonda smiju iznositi najviše 49% vrijednosti investicijskog fonda.

Postoje li procesi upravljanja rizicima koji se koriste za nadzor i utvrđivanje ukupnog rizika zajedničkog portfelja?

Vrijednost imovine fonda izračunava i procjenjuje društvo za upravljanje investicijskim fondom. Što se tiče otvorenog fonda imovina fonda izračunava se na bazi svakog burzovnog dana na osnovu tržište vrijednosti dionica i depozita u financijskoj institucijama kao i ostale imovine na osnovu likvidnosti. Što se tiče zatvorenog fonda vrijednost imovine izračunava se jednom mjesečno na osnovi tržišne vrijednosti dionice i depozita u financijskim institucijama i ostale imovine na osnovu likvidnosti. Društvo za upravljanje investicijskim fondovima procjenjuje vrijednost dionica koje nisu uključen u prodaju na tržištu na burzi. Metode procjene i ocjene moraju biti u skladu s Međunarodnim računovodstvenim standardima. Što se tiče procjene i ocjene imovine fonda društvo za upravljanje investicijskim fondovima može se koristiti uslugama drugih profesionalnih institucija i savjetnika.

9. Da li je aktiva poduzeća za zajednička ulaganja u vrijednosne papire povjerena depozitaru?

Da, kao i kod mirovinskog društva, koje mora izabrati jednu banku skrbnika kojoj će povjeriti imovinu mirovinskog fonda.

Koje daljnje obveze mora ispunjavati depozitar?

Depozitna banka, pored pohrane zasebne imovine fonda, obavlja kako slijedi:

1. osigurava da novčana sredstva od prodaje udjela u fondu ili dionica fonda odmah budu uplaćena na, kod nje, posebno otvoreni račun investicijskog fonda;
2. izdaje dokumente o udjelu, uzima nazad dokumente i isplaćuje ih vlasniku te isplaćuje udjele u dobiti fonda;
3. utvrđuje vrijednost pojedinačnog udjela u fondu;
4. isplaćuje dividendu dioničarima;
5. izvršava naloge društva ako oni nisu protivni zakonskim propisima i statutu investicijskog fonda;
6. vodi računa da se prihodi zasebne imovine upotrebljavaju prema zakonskim propisima i statutu investicijskog fonda;
7. ugovorom može biti ovlaštena i za obavljanje drugih stručnih poslova koji se odnose na upravljanje fondovima.

Depozitna banka ovlaštena je u svoje ime ostvarivati potraživanja vlasnika udjela prema društvu. To ne isključuje pravo vlasnika udjela da sami ostvaruju svoja potraživanja.

Što se tiče mirovinskih društava, banka skrbnik je obvezna obavijestiti Hagenu o svemu što smatra propustom u poslovanju mirovinskog društva ili o propustu koji bi mogao predstavljati povredu zakona, propisa Hagene, ili statuta mirovinskog fonda ili predstavljati prijetnju interesima bilo kojeg člana mirovinskog fonda. Banka skrbnik mora držati imovinu mirovinskog fonda na posebnom računu, odvojeno od vlastitih sredstava i sredstava drugih klijenata. Banka također mora utvrđivati vrijednost imovine fonda i o tome izvještavati Hagenu, mirovinsko društvo i Regos, dok o vrijednosti obračunske jedinice fonda nad čijom imovinom skrbi mora povremeno izvještavati i javnost.

Da li depozitar mora prethodno dobiti odobrenje? Kojim zahtjevima je depozitar dužan udovoljiti?

Depozitna banka jest ona banka koju izabere društvo i koja, na temelju ugovora s društvom i po njegovom nalogu, obavlja sve poslove. Izbor depozitne banke i svaku promjenu mora odobriti Komisija.

Depozitne banke investicijskih fondova mogu biti banke i štedionice sa sjedištem u Republici Hrvatskoj.

Obveze i poslove društva za upravljanje fondovima i depozitne banke ne smije obavljati isto društvo.

Društvo i depozitna banka moraju u izvršavanju svojih obveza djelovati neovisno i isključivo u interesu vlasnika udjela.

Izbor, kao i promjenu banke skrbnika prethodno mora odobriti Hagena. Banka skrbnik ne smije biti povezana niti s jednim mirovinskim društvom ili mirovinskim osiguravajućim društvom.

Banka mora zadovoljiti sljedeće uvjete, definirane u Pravilniku o poslovanju banke skrbnika, kako bi mogla obavljati poslove banke skrbnika nad imovinom mirovinskog fonda:

1. visina uplaćenog temeljnog kapitala mora biti najmanje 200 milijuna kuna;
2. mora imati pozitivno mišljenje o reviziji financijskih izvještaja u posljednje tri godine;
3. mora zadovoljiti uvjete propisane Zakonom o bankama i drugim aktima Hrvatske narodne banke;
4. mora imati posebnu organizacijsku jedinicu koja je tehnički i kadrovski osposobljena za poslove skrbništva.

10. Da li društva koja pružaju usluge upravljanja zajedničkim ulaganjima (upravljačka društva, investicijska društva) moraju dobiti odobrenje?

Da, sukladno odredbama Zakona o investicijskim fondovima.

Koji su uvjeti za dobivanje odobrenja?

Kod društava za upravljanje važe uvjeti navedeni u odgovoru na pitanje 8., a što se tiče društava za upravljanje mirovinskim fondovima, osnivači moraju priložiti statut mirovinskog društva, popis osnivača, članova uprave i nadzornog odbora, organizacijski i financijski plan i druge dokumente prema propisima Hagene. Hageni će odobriti zahtjev za autorizaciju ako su zadovoljeni sljedeći uvjeti:

1. uplaćen je temeljni kapital;
2. osnivači, članovi uprave i nadzornog odbora i sve povezane osobe su prikladne za obavljanje poslova mirovinskog društva;
3. osnivači su u stanju obaviti pripreme za financijsko računovodstvo i reviziju poslovanja;
4. predloženo ime fonda ne navodi buduće članove na pogrešno mišljenje;
5. mirovinsko društvo će se isključivo baviti poslom osnivanja i upravljanja fondom te aktivnostima izravno povezanim s obavljanjem poslova upravljanja mirovinskim fondom.

Zahtjev za autorizacijom će biti odbijen ukoliko Hageni utvrdi da nisu ispunjeni gore navedeni uvjeti ili ocijeni da se poslovanje društva neće voditi s pozornošću savjesnog gospodarstvenika i poslovnom praksom.

Koje se dodatne aktivnosti upravljačkog društva mogu također odobriti?

Mogu se odobriti isključivo aktivnosti upravljanja i prikupljanja investicijskih sredstava, što se tiče mirovinskih društava, budući se mirovinsko društvo osniva isključivo kako bi upravljalo mirovinskim fondom, autorizacija dodatnih aktivnosti nije moguća.

Koji se uvjeti poslovanja primjenjuju?

Društvo smije početi poslovati tek kada dobije odobrenje od Komisije. Komisija izdaje društvu odobrenje za poslovanje ako društvo zahtjevu za izdavanje odobrenja za poslovanje priloži dokaze o ispunjavanju ovih uvjeta:

1. da temeljni kapital uplaćen u trenutku podnošenja zahtjeva za izdavanje odobrenja iznosi najmanje 1.000.000,00 kuna;
2. da su u društvu zaposlena najmanje dva člana uprave (direktora), koji imaju stručno znanje potrebno za vođenje društva i iskustvo u upravljanju tvrtkama slične veličine i vrste poslovanja. Članom uprave ne može biti osoba:
 - koja je kažnjena za kazneno djelo uzrokovanja stečaja, povrede obveze vođenja poslovnih knjiga, oštećenja vjerovnika, pogodovanja vjerovnika, zloupotrebe u postupku prisilne nagodbe ili stečaja, neovlaštenog otkrivanja i pribavljanja poslovne ili proizvodne tajne ili prijevare iz Kaznenog zakona Republike Hrvatske, i to za vrijeme od pet godina nakon pravomoćnosti presude kojom je osuđena, a u to se vrijeme ne računa vrijeme provedeno na izdržavanju kazne ili
 - protiv koje je izrečena mjera sigurnosti zabrane obavljanja zanimanja koje je u potpunosti ili djelomično obuhvaćeno predmetom poslovanja društva za vrijeme dok traje zabrana;
3. da statut društva odnosno društveni ugovor društva koji se odnose na predmet poslovanja, pored poslova ulaganja vlastite imovine, dozvoljava osnivanje investicijskih fondova i upravljanje tim fondovima, odnosno ulaganje novčanih sredstava u vlastito ime i za zajednički račun vlasnika udjela u fondu i u ime i za račun zatvorenog fonda te obavljanje s time povezanih sporednih poslova, uključujući i držanje udjela u drugim društvenim ili sličnim inozemnim društvima,
4. da je imenovan ovlašteni revizor.

Što se tiče mirovinskih društava, nakon upisa u sudski registar mirovinsko društvo mora podnijeti zahtjev za osnivanje mirovinskog fonda i obavljanje poslova upravljanja mirovinskim fondom (odobrenje za rad). Za odobrenje za rad mirovinsko društvo zajedno s dokumentacijom potrebnom za autorizaciju također treba priložiti statut mirovinskog fonda, ugovor s bankom skrbnikom, procjenu dinamike upisa članova fonda i dodatne dokumente u skladu s

propisima Hagene. Hagena neće izdati odobrenje za rad jedino ukoliko zahtjev nije u skladu s Zakonom o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima, ukoliko poslovanje i organizacija mirovinskog fonda nije u skladu s istim zakonom, ili ukoliko se na temelju podataka iz priloženih dokumenata utvrdi da bi interesi članova fonda bili ugroženi.

11. Koje se informacije moraju dostaviti vlasnicima udjela (puni i skraćeni prospekt, godišnji izvještaj)?

Društvo objavljuje slijedeće dokumente za svaki fond kim upravlja:

1. prospekt sastavljen u skladu s Zakonom o investicijskim fondovima;
2. godišnje financijsko izvješće;
3. polugodišnje financijsko izvješće koje obuhvaća prvih šest mjeseci fiskalne godine;
4. cijenu po kojoj su potvrde o udjelima izdane i otkupljene.

Mirovinsko društvo je obvezno dostaviti informativni prospekt svakom članu mirovinskog fonda na njegov zahtjev. Također je obvezno dati informativni prospekt na uvid svakoj osobi koja zatraži članstvo u fondu kojim društvo upravlja. Mirovinsko društvo također treba objaviti svoja godišnja i tromjesečna izvješća u jednim dnevnim novinama. Dobrovoljno mirovinsko društvo obvezno je uručiti informativni prospekt svakoj osobi prije stjecanja članstva u dobrovoljnom mirovinskom fondu.

Informativni prospekt mirovinskog fonda sadržava podatke o mirovinskom fondu, podatke o mirovinskom društvu, podatke o banci skrbniku, informacije o vrijednosni imovine fonda i podatke o izdavateljima vrijednosnih papira čiji je udjel u imovini fonda najmanje 1%, i druge informacije prema propisima Agencije.

Središnji registar osiguranika ima obvezu jednom godišnje izdati članovima mirovinskog fonda dokument o udjelu koji pokazuje broj obračunskih jedinica na osobnom računu. Središnji registar osiguranika mora najmanje jednom godišnje dostaviti mirovinskom društvu, za svakog člana obveznog fonda, podatke o imovini koja se nalazi na njegovom računu, o datumima uplate i svotama doprinosa, a te iste podatke mirovinsko društvo mora najmanje jednom godišnje dostaviti svakom članu fonda. Središnji registar osiguranika također ima obvezu, na zahtjev člana fonda, dostaviti obavijest o novčanoj vrijednosti imovine na njegovom računu.

12. Kakva je situacija društava za zajednička ulaganja u vrijednosne papire iz država članica EU-a koja će izići na tržište u vašoj zemlji?

Izdavanja, uvrštenje i prodaja stranih vrijednosnica na tržištu kapitala u RH je dozvoljena pod uvjetom da su transakcije u skladu sa zakonskom regulativom obavljanja istih u RH.

Ministarstvo financija može propisati uvjete izdavanja, uvrštenja i prodaje stranih vrijednosnica na tržištu kapitala u RH.

Naime, sukladno Zakonu o deviznom poslovanju ("Narodne novine" broj 96/2003), ministar financija može podzakonskim aktom odrediti da izdavatelji stranih vrijednosnih papira moraju imati ocjenu dugoročnog rejtinga najmanje BBB- po ocjeni agencija FitchIBCA, Standard & Poor's i Moody's ili ocjenu dugoročnog rejtinga ostalih međunarodno priznatih agencija za ocjenjivanje rizika koja odgovara navedenoj cijeni, a moći će se i odrediti da vrijednosni papiri budu nominirani u kunama s rokom dospeljeća ne kraćim od jedne godine.

Kako će se rješavati pravo poslovnog nastana i prekogranično pružanje usluga upravljačkih društava iz EU-a?

Poslovni nastan društava koje posluju u Republici Hrvatskoj regulirano je Zakonom o trgovačkim društvima. Navedenim Zakonom određeno je da inozemna trgovačka društva i inozemni trgovci pojedinci ne mogu obavljati djelatnost na području Republike Hrvatske dok ne osnuju podružnicu. Istim Zakonom propisani su i uvjeti pod kojim se može osnovati podružnica. Prema Zakonu o investicijskim fondovima, društvo za upravljanje fondovima može poslovati tek kada dobije odobrenje Komisije.

Komisija podsjeća da se također mora poštovati i Poglavlje 4 Ugovora EU-a o slobodnom kretanju kapitala.

Tržišta

13. Postoje li regulirana tržišta?

Trgovanje vrijednosnim papirima mora se odvijati na organizirani način na burzama i uređenim javnim tržištima osnovanim za stvaranje uvjeta za povezivanje ponude i potražnje vrijednosnih papira.

Aktivnosti oko spajanja ponude i potražnje za vrijednosnim papirima mogu izvoditi samo burze i uređena javna tržišta. Uređena javna tržišta su pravne osobe kojima je osnovna djelatnost povezivanje ponude i potražnje vrijednosnih papira koji nisu uvršteni u prvu kotaciju burze.

U Republici Hrvatskoj postoje dvije burze i to: Zagrebačka burza d.d. Zagreb i Varaždinska burza d.d. Varaždin.

Kako su definirana takva tržišta?

Vrijednosnim papirima organizirano se trguje na burzama i na uređenim javnim tržištima, koja se osnivaju radi stvaranja uvjeta za povezivanje ponude i potražnje vrijednosnih papira.

Burza vrijednosnih papira osniva se kao dioničko društvo, u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima i odredbama ovoga Zakona.

Burzu može osnovati najmanje 10 ovlaštenih društava i u svakom trenutku mora imati najmanje toliki broj dioničara.

Temeljni kapital burze mora iznositi najmanje 1.000.000,00 kuna.

Sve dionice burze su redovne dionice i glase na ime.

Postoje li nacionalna pravila koja ograničavaju broj osoba koja imaju pristup tim tržištima?

Takvo ograničenje ne postoji.

Mogu li kreditne institucije postati članovi reguliranog tržišta?

Burzu može osnovati najmanje 10 ovlaštenih društava i u svakom trenutku mora imati najmanje toliki broj dioničara.

Ovlašteno društvo podrazumijeva brokerska društva i banke koja imaju dozvolu Komisije za obavljanje poslova s vrijednosnim papirima.

14. Kakvi su zahtjevi u pogledu informiranja nadležnih tijela i ulagača o transakcijama provedenim na reguliranim tržištima?

Burza je u obvezi objavljivati i Komisiji podnositi dnevna, tjedna, mjesečna i godišnja izvješća koja sadrže podatke o trgovanju sa cijenama i količinama:

1. dogovornih transakcija;
2. transakcija koje su na burzi sklopili sudionici trgovanja.

Burza je u obvezi bez naknade Komisiji osigurati uvjete za praćenje trgovanja u trgovinskom sustavu burze, u stvarnom vremenu.

15. Kojim se instrumentima može trgovati na reguliranim tržištima?

Vrijednosni papir označava dionice, obveznice, trezorske zapise, blagajničke zapise, komercijalne zapise, certifikate o depozitu i druge vrijednosne papire izdane u seriji.

Koji uvjeti moraju biti udovoljeni za uvrštavanje tih instrumenata u službenu kotaciju reguliranih tržišta?

Burza mora propisati različite uvjete za najmanje dvije kotacije u koje se uvrštavaju vrijednosni papiri.

Prije navedene kotacije su prva kotacija i kotacija za javna dionička društva.

Uvjete za uvrštenje vrijednosnih papira u druge kotacije propisuje burza.

Zakonom o tržištu vrijednosnih papira, propisani su uvjeti koje vrijednosni papiri moraju zadovoljiti za uvrštenje (članci 89. do 93.) i to:

a) uvjeti za uvrštenje vrijednosnih papira u kotaciju:

- vrijednosni papiri za koje se podnosi zahtjev za uvrštenje u kotacije burze, oblikom i sadržajem moraju biti u skladu s propisima Republike Hrvatske;
- zahtjev za uvrštenje mora se odnositi na sve vrijednosne papire istoga roda jednog izdavatelja;
- vrijednosni papiri ne mogu se uvrstiti u kotaciju prije proteka roka za uplatu, ako je takav rok određen prilikom njihova izdanja ili utvrđen zakonom.
- iznimno, izdavatelj može, pod uvjetima koje propišu burza i Komisija, obaviti javnu ponudu vrijednosnih papira putem burze.

b) prenosivost vrijednosnih papira:

- vrijednosni papiri koji kotiraju na burzi moraju biti neograničeno prenosivi i u potpunosti uplaćeni;
- dionice dioničkih društava kod kojih je statutom društva određeno da je za prijenos dionica potrebna suglasnost društva ne mogu kotirati na burzi.

c) uvjeti za uvrštenje dionica na prvu kotaciju burze:

- izdavatelj mora biti dioničko društvo koje je osnovano i posluje u skladu s propisima Republike Hrvatske;
- temeljni kapital, rezerve i dobit posljednje financijske godine ne smiju biti manji od iznosa koji propiše Komisija;
- financijska izvješća izdavatelja moraju biti obavljena ili predana nadležnim institucijama za razdoblje od najmanje tri posljednje godine;
- najmanje 25% (dvadeset pet posto) roda dionica za koje se traži uvrštenje mora biti distribuirano javnosti u tuzemstvu ili inozemstvu, a može se prihvatiti uvrštenje kada je postotak ispod 25% u slučajevima kada tržište zadovoljavajuće funkcionira i s nižim postotkom, uzimajući pri tome u obzir veliki broj dionica istoga roda i veličinu njihove distribucije javnosti.

d) uvjeti za uvrštenje dužničkih vrijednosnih papira na burzu:

- izdavatelj trgovačko društvo mora imati temeljni kapital, rezerve u posljednjoj financijskoj godini koji ne smiju biti manji od iznosa koji propiše Komisija;
- financijska izvješća izdavatelja moraju biti objavljena ili predana nadležnim institucijama za razdoblje od najmanje tri posljednje financijske godine;

- izdavatelj - trgovac pojedinac u smislu Zakona o trgovačkim društvima, mora ispuniti uvjete koje pravilnikom propiše Komisija.

e) uvjeti za uvrštenje vrijednosnih papira inozemnih izdavatelja:

- vrijednosni papiri inozemnog trgovačkog društava osnovanog po pravu zemlje u kojoj ono ima registrirano sjedište izvan Republike Hrvatske mogu se uvrstiti na kotaciju burze uz uvjete propisane za domaće trgovačko društvo i uz uvjet da su vrijednosni papiri izdani u skladu s propisima zemlje sjedišta izdavatelja te da se dematerijaliziraju i upišu u registar središnje depozitarne agencije.

16. Imaju li izdavatelji iz EU-a pristup službenim kotacijama na reguliranim tržištima?

Vrijednosni papiri inozemnog trgovačkog društava osnovanog po pravu zemlje u kojoj ono ima registrirano sjedište izvan Republike Hrvatske mogu se uvrstiti na kotaciju burze uz uvjete propisane za domaće trgovačko društvo i uz uvjet da su vrijednosni papiri izdani u skladu s propisima zemlje sjedišta izdavatelja te da se dematerijaliziraju i upišu u registar središnje depozitarne agencije.

Nadzorna tijela

17. Opišite ovlasti i zaduženja nadzornih tijela u sektoru trgovine vrijednosnih papira (provođenje provjera na licu mjesta, pravo na traženje dodatnih informacija, suradnja s tijelima trećih zemalja).

Nadzornim mjerama nalaže se otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti te poduzimanje aktivnosti nužnih za njihovo otklanjanje.

U slučaju utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti Komisija će rješenjem naložiti poduzimanje radnji koje pridonose uspostavljanju zakonitosti i usklađivanju rada sa zakonima i drugim propisima, odnosno izreći odgovarajuću mjeru propisanu Zakonom o tržištu vrijednosnih papira.

Rješenjem će Komisija odrediti rok za izvršenje rješenja koji ne može biti duži od 60 dana i obvezu da se Komisiji dostavi dokaz o ispravljenoj nezakonitosti i nepravilnosti. Ako Komisija utvrdi da nezakonitosti i nepravilnosti nisu uklonjene Komisija rješenjem može izreći novu mjeru.

Kada utvrdi nezakonitosti i nepravilnosti kojima se ugrožava funkcioniranje tržišta kapitala u cjelini, položaj pojedinih sudionika na tržištu kapitala ili postoji mogućnost nanošenja velike štete Komisija će:

1. poništiti transakciju sklopljenu na burzi, uređenom javnom tržištu ili drugim pravnim poslom, ako se utvrdi da su jedan ili više elementa transakcije pogrešni ili ukazuju na manipulacije cijenom ili količinom vrijednosnih papira;
2. obustaviti sve radnje prijenosa vlasništva s računa prenositelja na račun stjecatelja kod središnje depozitarne agencije ili u knjizi dionica izdavatelja ako Komisija raspolaže podacima koji ukazuju na sumnju da su vrijednosni papiri stečeni na nezakonit način;
3. naložiti izmjenу, dopunu ili suspendirati primjenu, odredbi općih ili pojedinačnih akata burze, uređenoga javnog tržišta i središnje depozitarne agencije, odnosno naložiti izradu novih općih i pojedinačnih akata, u slučajevima kada Komisija utvrdi da je to potrebno radi osiguranja učinkovitog funkcioniranja tržišta kapitala i zaštite sudionika;
4. oduzeti ovlaštenom društvu upravljanje vlasničkom pozicijom računa vrijednosnih papira, kada Komisija utvrdi da je istom raspolagao suprotno uputama vlasnika nematerijaliziranih vrijednosnih papira;

5. izreći javnu opomenu sudionicima tržišta kapitala, kada Komisija utvrdi učestalo kršenje odredbi Zakona o tržištu vrijednosnih papira ("Narodne novine" broj 84/2002);
6. naložiti druge mjere koje su potrebne za uklanjanje posljedica koje su nastale izvršenjem ili propuštanjem radnji od strane sudionika na tržištu kapitala, a mogu utjecati na tržište u cjelini.

U slučajevima kršenja Zakona o tržištu vrijednosnih papira i pravilnika donesenih na temelju tog Zakona, ili u slučajevima kada je neizvjestan nastavak poslovanja nadzirane osobe rješenjem Komisije mogu se naložiti posebne mjere i to:

1. zabrana obavljanja pojedinih poslova iz Zakona o tržištu vrijednosnih papira za koje odobrenje daje Komisija;
2. oduzimanje odobrenja za rad.

Kada Komisija utvrdi postojanje osnovane sumnje o počinjenom kaznenom djelu ili prekršaju, podnosi odgovarajuću prijavu nadležnom tijelu.

Provođenje postupka nadzora

Nadzor obavljaju ovlaštenici po zaposlenju analizom dostavljene dokumentacije ili ovlaštene osobe Komisije neposrednim nadzorom u prostorijama nadzirane osobe ili pravne osobe s kojom je nadzirana osoba izravno ili neizravno, poslovno, upravljački ili kapitalno povezana, uvidom u dokumentaciju.

Nadzirane osobe obvezne su ovlaštenim osobama Komisije, nakon što one nadziranoj osobi uruče rješenje o pokretanju postupka nadzora, omogućiti pristup u poslovne prostorije, osigurati odgovarajuće prostorije i osoblje, dati na uvid i dostaviti traženu dokumentaciju i isprave, dati izjave i očitovanja, te osigurati druge uvjete potrebne za obavljanje nadzora.

Dokumentaciju i poslovne knjige, vrijednosne papire, novac ili predmete koji mogu poslužiti kao dokaz u kaznenom ili prekršajnom postupku, ovlaštene osobe Komisije mogu, uz izdavanje potvrde, privremeno oduzeti, ali samo do pokretanja tih postupaka, kada ih predaju tijelu nadležnom za vođenje postupka.

Dostavljanje podataka Komisiji

Obavijesti i podaci koji se obavezno objavljuju u skladu s odredbama Zakona o tržištu vrijednosnih papira, Zakona o preuzimanju dioničkih društava, Zakona o investicijskim fondovima, Zakona o privatizacijskim investicijskim fondovima, moraju prije objavljivanja biti dostavljeni Komisiji.

Komisija može od osoba (burzi, uređenih javnih tržišta, ovlaštenih društava, izdavatelja vrijednosnih papira, investicijskih i privatizacijskih investicijskih fondova, društva za upravljanje investicijskim i privatizacijskim investicijskim fondovima, brokera, investicijskih savjetnika, institucionalnih ulagatelja, središnje depozitarne agencije) zahtijevati dostavljanje i drugih obavijesti i podataka, u kojem slučaju će odrediti način i rok za njihovo dostavljanje.

Komisija surađuje i razmjenjuje informacije sa srodnim institucijama država članica Europske unije koje su potrebne u postupku obavljanja nadzora te u postupku povezanom s izdavanjem odobrenja.

Jesu li nadzorna tijela obvezna na tajnost posebice u pogledu informacija primljenih od nadležnih tijela trećih zemalja?

Komisija surađuje i razmjenjuje informacije sa srodnim institucijama država članica Europske unije koje su potrebne u postupku obavljanja nadzora te u postupku povezanom s izdavanjem odobrenja.

Nadzorna tijela ne smiju učiniti dostupnima neovlaštenim osobama podatke i informacije koje su razmijenili sa srodnim institucijama članicama EU.

Koliko ljudi zapošljavaju ta nadzorna tijela?

Trenutno u Komisiji je zaposleno 4 člana Komisije i 23 zaposlenika.

Koje su stručne kvalifikacije potrebne za rad u njima?

Komisija je podijeljena u 4 odjela i popratne službe. Svi zaposleni si diplomirani pravnici i ekonomisti.

18. Koje su godišnje računovodstvene bonitetne i statističke podatke investicijska društva i uvrštena društva obvezna dostavljati nadzornom tijelu u pogledu njihovog poslovanja?

Izdavatelji vrijednosnih papira uvrštenih na prvu kotaciju burze redovito izrađuju i objavljuju godišnja, polugodišnja i tromjesečna financijska izvješća o svom poslovanju.

Komisija je ovlaštena pravilnikom propisati rokove za objavu i sadržaj izvješća iz stavka 1. ovoga članka.

Javna dionička društva obvezna su izraditi i u roku od 30 dana od posljednjeg dana u tromjesečju dostaviti Komisiji tromjesečna financijska i poslovna izvješća, a u roku od 45 dana konsolidirana izvješća. Financijska i poslovna izvješća za četvrto tromjesečje javna dionička društva obvezna su izraditi i dostaviti Komisiji u roku od 90 dana po isteku poslovne godine.

Izdavatelji, čije su dionice uvrštene u kotacije na burzama zemalja članica Europske unije, odnosno OECD-a, izvješća o svom poslovanju mogu podnijeti sukladno ovom Zakonu ili propisima države članice Europske unije ili OECD-a.

Mirovinsko društvo mora Hagenu dostaviti svoja godišnja i kvartalna financijska izvješća i godišnja i kvartalna izvješća mirovinskog fonda kojim društvo upravlja. Godišnja izvješća prethodno mora revidirati revizorska tvrtka i potpisati ovlašteni revizor. Financijska izvješća moraju biti u skladu s međunarodnim računovodstvenim standardima.

Mirovinsko društvo također treba dostaviti podatke o prodaji i novostečenoj imovini mirovinskog fonda uključujući naziv imovine, dan transakcije, cijenu po kojoj je transakcija izvršena i brokera; podatke o brokerskoj naknadi, naknadi banci skrbniku i drugim pitanjima koja propisuje Hagena; podatke o dioničarima, odnosno vlasnicima udjela mirovinskog društva, podatke o imenima i naknadi isplaćenoj članovima uprave i nadzornog odbora i plaćama radnika u mirovinskom društvu. Podatke o informativnom prospektu; te druge informacije na traženje Hagene.

Banka skrbnik je obvezna dnevno izvješćivati Hagenu o vrijednosti imovine i obveza mirovinskog fonda.

Mirovinsko društvo također mora izvjestiti Hagenu o promjeni tvrtke, sjedišta, statuta ili društvenog ugovora, promjeni imena fonda i promjeni temeljnog kapitala društva. Hagena također mora biti izvješćena o svakom dioničaru ili članu društva za kojeg mirovinsko društvo sazna da posjeduje više od 5% dionica. Mirovinsko društvo treba izvjestiti Hagenu o odluci o prestanku njegova djelovanja.

Agencija može bez ograničenja pregledavati poslovne knjige i dokumentaciju mirovinskih društava i Središnjeg registra osiguranika, koji se odnose na poslovanje vezano s mirovinskim osiguranjem na temelju individualne kapitalizirane štednje.

Koje informacije moraju dostaviti poduzeća za zajednička ulaganja u vrijednosne papire i/ili društva koja njima upravljaju?

Društvo mora pripremiti polugodišnja i godišnja izvješća za svaki fond kojim upravlja.

Godišnje financijsko izvješće mora sadržavati sažetak imovine, prikaz prihoda i rashoda za fiskalnu godinu, izvještaj o aktivnostima u protekloj financijskoj godini, i svi drugi podaci i potrebne informacije koje omogućuju investitorima potpun uvid u trenutno stanje, razvoja aktivnosti i upravljanja fondom u skladu s MRS.

Polugodišnje financijsko izvješće mora sadržavati podatke navedene u članku 6. stavku 1. do 4. Zakona o investicijskim fondovima i sva plaćanja unaprijed na osnovu profita fonda, ako su ona učinjena ili planirana; brožani podaci moraju održavati financijski rezultat nakon oduzimanja svih troškova i obveza za polugodišnje razdoblje i plaćanja učinjenih ili planiranih unaprijed za isplatu profita.

Brožani podaci u izvješću moraju biti odobreni od strane ovlaštenog revizora koji odobrava godišnja financijska izvješća, uključujući računovodstvo kompanije. Mišljenje i nalaz revizora i moguće opaske moraju biti uključene u cijelosti u svako godišnje financijsko izvješće.

Za sve fondove kojima upravlja društvo je u obvezi Komisiji dostaviti i objaviti Godišnja financijska izvješća u roku od tri mjeseca nakon isteka poslovne godine fond, a polugodišnja financijska izvješća u roku od dva mjeseca nakon isteka prvog polugodišta poslovne godine.

Komisija može propisat obvezu pripreme, ispunjavanja i objavljivanja financijskih izvještaja fondova za kraći vremenski period.

Ima li nadzorno tijelo ovlasti tražiti dodatne informacije?

Obavijesti i podaci koji se obavezno objavljuju u skladu s odredbama Zakona o tržištu vrijednosnih papira, Zakona o postupku preuzimanja dioničkih društava, Zakona o investicijskim fondovima, Zakona o privatizacijskim investicijskim fondovima, moraju prije objavljivanja biti dostavljeni Komisiji.

Komisija može od osoba (burzi, uređenih javnih tržišta, ovlaštenih društava, izdavatelja vrijednosnih papira, investicijskih i privatizacijskih investicijskih fondova, društva za upravljanje investicijskim i privatizacijskim investicijskim fondovima, brokera, investicijskih savjetnika, institucionalnih ulagatelja, središnje depozitarne agencije) zahtijevati dostavljanje i drugih obavijesti i podataka, pored onih iz stavka 1. ovoga članka, u kojem slučaju će odrediti način i rok za njihovo dostavljanje.

19. Kakve su intervencijske ovlasti nadzornog tijela u slučaju investicijskih društava u poteškoćama?

Komisija nema ovlasti intervenirati u takovom slučaju.

Ukoliko se ustanove nepravilnosti u poslovanju ili vođenju poslovnih knjiga, Hagera će donijeti rješenje u kojem se mirovinskom društvu nalaže uklanjanje nepravilnosti. Ukoliko mirovinsko društvo ne ukloni nepravilnosti Hagera može mirovinskom društvu oduzeti odobrenje za rad. Ukoliko Hagera utvrdi da u poslovanju mirovinskog društva postoje radnje ili djela koja su kažnjiva po zakonu podnijet će se prijava nadležnom državnom tijelu.

Mirovinsko društvo mora uvijek održavati kapital društva u iznosu od najmanje jedne polovice najnižeg temeljnog kapitala propisanog Zakonom o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima. Agencija će oduzeti odobrenje za rad ukoliko mirovinsko društvo čiji je kapital pao ispod te razine u propisanom roku (od tri do dvanaest mjeseci) ne poveća kapital društva povećavanjem temeljnog kapitala društva.

20. Postoji li pravo žalbe sudovima protiv odluka koje donese nadzorno tijelo?

Na postupke koje u okviru nadležnosti provodi Komisija primjenjuju se odredbe Zakona o općem upravnom postupku ("Narodne novine" broj 53/1991), ako zakonom nije drukčije propisano.

Akti Komisije su konačni i protiv njih se može pokrenuti upravni spor.

Sva rješenja Hagene su konačna, a stranke mogu protiv rješenja pokrenuti upravni spor na upravnom sudu.

Podaci o strukturi tržišta

21. Koji je broj (prema tipu proizvoda/tržišta):

a) brokera-dilera na reguliranim tržištima;

Na dan 01.07 2003. godine 98 broker-dilera.

b) kreditnih institucija koje pružaju investicijske usluge;

Na dan 01.07 2003. godine 13 kreditnih institucija koje pružaju investicijske usluge.

c) rukovoditelja portfeljem;

Na dan 01.07 2003. godine 36 investicijskih savjetnika.

d) poduzeća za zajednička ulaganja u vrijednosne papire (uključujući ukupan iznos aktive kojim se upravlja)

1) domaćih

Na dan 31. 03. 2003. godine otvoreni fondovi – 375.296.121,58 EUR ukupan iznos aktive.

Na dan 31. 03. 2003. godine zatvoreni fondovi – 371.281.509,34 EUR ukupan iznos aktive.

Na dan 31. 03. 2003. godine privatizacijski fondovi - 22.482.577,37 EUR ukupan iznos aktive.

Što se tiče mirovinskih fondova, u Hrvatskoj posluje 7 obveznih fondova čija je ukupna neto imovina na dan 30. lipnja, 2003. iznosila 3,26 milijardi kuna. Trenutno posluje samo jedan dobrovoljni mirovinski fond čija je ukupna neto imovina na dan 30. lipnja 2003. iznosila 7,65 milijuna kuna. Još jedno mirovinsko društvo je dobilo odobrenje za rad za dva dobrovoljna fonda, no još nije počelo s prikupljanjem članova. Također, Hagen je donijela rješenje o autorizaciji za osnivanje još jednog mirovinskog društva koje će upravljati dobrovoljnim mirovinskim fondom.

2) stranih, iz EU-a

Nijedno.

3) stranih, iz država izvan EU-a.

Nijedno.

III. ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA

Pravni okvir

1. Predviđa li postojeće zakonodavstvo kazne u slučaju kršenja njegovih odredaba?

Zakon o zaštiti osobnih podataka ("Narodne novine" broj 103/2003) sadrži nekoliko vrsta sankcija u slučaju ako dođe do kršenja njegovih odredbi, od poduzimanja administrativnih mjera nadzornog tijela, pa do prekršajnog odnosno kaznenog gonjenja. Rečene sankcije posebno će se navesti u odgovorima na posebna pitanja o zaštiti osobnih podataka.

2. Kako su u postojećem zakonodavstvu usklađeni pravo na privatnost s pravilima koja uređuju slobodu izražavanja?

U sklopu usklađivanja pravnog sustava Republike Hrvatske sa zakonodavstvom Europske unije u izradi je nacrt prijedloga novog Zakona o medijima, jer postojeći propisi (npr. Zakon o javnom priopćavanju) ne odgovaraju u potpunosti odredbama Zakona o zaštiti osobnih podataka, niti propisima, odnosno direktivama i preporukama Europske unije, te je stoga proces usklađivanja prava na privatnost sa slobodom izražavanja još uvijek u tijeku. Međutim, Zakon o zaštiti osobnih podataka ipak sadrži načelne odredbe o zaštiti osobnih podataka, koje se mogu općenito primijeniti i na medije, dok se ta pitanja ne urede posebnim propisima u skladu s posebnostima slobode izražavanja.

3. Predviđa li postojeće zakonodavstvo djelomično ukidanje zabrane obrade osjetljivih podataka kada je obrada takvih podataka potrebna u svrhe preventivne medicine, medicinske dijagnostike ili upravljanja zdravstvenim uslugama?

Dosadašnji propisi iz oblasti zdravstva tek djelomično uređuju ova pitanja, ali su upravo donijeti novi sustavni propisi iz te oblasti (npr. Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o liječništvu, Zakon o medicinsko-biološkoj djelatnosti, Zakon o sestrinstvu, Zakon o ljekarništvu, Zakon o stomatološkoj djelatnosti, te Zakon o lijekovima i medicinskim proizvodima - svi objavljeni u "Narodnim novinama" broj 121/2003) u izradi kojih je vođeno računa o odredbama Zakona o zaštiti osobnih podataka, te preporukama i direktivama Europske unije. Također, Zakonom o zaštiti osobnih podataka u odredbi članka 8. zabranjeno je, npr. i prikupljanje i daljnja obrada osobnih podataka koji se odnose na rasno ili etničko podrijetlo, politička stajališta, vjerska ili druga uvjerenja, sindikalno članstvo, zdravlje ili spolni život i osobnih podataka o kaznenom i prekršajnom postupku, uz izriekom zakonom naznačene izuzetke.

4. Kako postojeće zakonodavstvo pokriva prekogranični prijenos osobnih podataka?

Načelno, a sukladno glavi V. Zakona o zaštiti osobnih podataka (Davanje osobnih podataka korisnicima), u odredbi članka 11. Zakona o zaštiti osobnih podataka, voditelj zbirke osobnih podataka ovlašten je osobne podatke dati na korištenje drugim korisnicima na temelju pisanog zahtjeva korisnika ako je to potrebno radi obavljanja poslova u okviru zakonom utvrđene djelatnosti korisnika.

Međutim, u odredbi članka 13. Zakona propisuje se, da se zbirke osobnih podataka, odnosno osobni podaci sadržani u zbirkama osobnih podataka smiju iznositi iz Republike Hrvatske u svrhu daljnje obrade samo ako država ili međunarodna organizacija u koju se osobni podaci iznose ima odgovarajuće uređenu zaštitu osobnih podataka, odnosno osiguranu adekvatnu razinu zaštite. Prije iznošenja osobnih podataka iz Republike Hrvatske, voditelj zbirke osobnih podataka dužan je, u slučaju kada postoji osnova za sumnju o postojanju odgovarajuće uređene zaštite osobnih podataka, pribaviti mišljenje Agencije za zaštitu osobnih podataka.

Nadalje, prema odredbi članka 14, stavka 1. točke 10. Zakona o zaštiti osobnih podataka, voditelj zbirke osobnih podataka za svaku zbirku osobnih podataka koju vodi, uspostavlja i vodi evidenciju koja sadrži temeljne informacije o zbirci, a između ostalih podataka i naznaku unošenja, odnosno iznošenja podataka iz Republike Hrvatske s naznakom države, odnosno međunarodne organizacije i inozemnog korisnika osobnih podataka te svrhe za to unošenje, odnosno iznošenje propisano međunarodnim ugovorom, zakonom ili drugim propisom, odnosno pisanim pristankom osobe na koju se podaci odnose. Način vođenja evidencije iz članka 14. ovoga Zakona i obrazac te evidencije propisuje se temeljem odredbe istog članka Zakona uredbom Vlade, uz prethodno mišljenje Agencije za zaštitu osobnih podataka.

Upravne sposobnosti

1. Postoji li nadzorno tijelo odgovorno za nadzor primjene odredbi o zaštiti podataka? Ako postoji, molimo da date informacije o organizaciji tog tijela, uključujući i broj osoblja, posebno inspektora.

Prema odredbama članaka 27. do 35. Zakona o zaštiti osobnih podataka, za obavljanje nadzora nad obradom osobnih podataka ovim se Zakonom osniva Agencija za zaštitu osobnih podataka. Agencija ima svojstvo pravne osobe. Sjedište Agencije je u Zagrebu.

U obavljanju poslova utvrđenih ovim Zakonom Agencija je samostalna i odgovara Hrvatskom saboru. Sredstva za rad Agencije osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske. Ustrojstvo i način rada Agencije uređuje se Statutom Agencije koji potvrđuje Hrvatski sabor. Radom Agencije rukovodi ravnatelj kojeg na prijedlog Vlade Republike Hrvatske imenuje i razrješava Hrvatski sabor. Ravnatelj Agencije ima zamjenika. Zamjenika ravnatelja imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Ravnatelj Agencije i zamjenik ravnatelja obavljaju poslove u Agenciji profesionalno. Za ravnatelja Agencije i zamjenika ravnatelja može biti imenovan hrvatski državljanin visoke stručne spreme, s najmanje 10 godina radnog iskustva. Ravnatelj Agencije i zamjenik ravnatelja imenuju se na četiri godine i mogu biti ponovno imenovani. Na ravnatelja Agencije i zamjenika ravnatelja odnose se odredbe Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika.

Agencija ima svoju stručnu službu. Na zaposlene u stručnoj službi Agencije primjenjuju se opći propisi o radu. Agencija je dužna podnijeti izvješće o svojem radu Hrvatskom saboru na njegov zahtjev, a najmanje jednom na godinu. U izvješću Agencija objavljuje cjelovitu analizu stanja u području zaštite osobnih podataka te postupaka pokrenutih na temelju odredaba ovoga Zakona i naloženih mjera te podataka o stupnju poštivanja prava građana u obradi osobnih podataka.

Agencija kao javne ovlasti obavlja sljedeće poslove: nadzire provođenje zaštite osobnih podataka, ukazuje na uočene zloupotrebe prikupljanja osobnih podataka, sastavlja listu država i međunarodnih organizacija koje imaju odgovarajuće uređenu zaštitu osobnih podataka, rješava povodom zahtjeva za utvrđivanje povrede prava zajamčenih ovim Zakonom, te vodi središnji registar. Pojedina važnija rješenja Agencija može objaviti u »Narodnim novinama«.

Osim tih poslova, Agencija obavlja i sljedeće poslove: prati uređenje zaštite osobnih podataka u drugim zemljama i surađuje s tijelima nadležnim za nadzor nad zaštitom osobnih podataka u drugim zemljama, nadzire iznošenje osobnih podataka iz Republike Hrvatske, izrađuje metodološke preporuke za unapređenje zaštite osobnih podataka i dostavlja ih voditeljima zbirke osobnih podataka, daje savjete u svezi s uspostavom novih zbirke osobnih podataka, osobito u slučaju uvođenja nove informacijske tehnologije, daje mišljenja, u slučaju sumnje, smatra li se pojedini skup osobnih podataka zbirkom osobnih podataka u smislu ovoga Zakona, prati primjenu organizacijskih i tehničkih mjera za zaštitu podataka te predlaže poboljšanje tih mjera, daje prijedloge i preporuke za unapređenje zaštite osobnih podataka, surađuje s nadležnim državnim tijelima u izradi prijedloga propisa koji se odnose na zaštitu osobnih

podataka, po primitku obavijesti voditelja zbirke osobnih podataka daje prethodno mišljenje o tome predstavljaju li određeni načini obrade osobnih podataka specifične rizike za prava i slobode ispitanika. U slučaju sumnje o postojanju specifičnih rizika, voditelj zbirke osobnih podataka mora zatražiti mišljenje Agencije, te obavlja i druge poslove određene zakonom.

Ravnatelj Agencije, zamjenik ravnatelja te zaposlenici stručne službe Agencije dužni su kao profesionalnu tajnu, odnosno kao drugu odgovarajuću vrstu tajne sukladno zakonu kojim se uređuje tajnost podataka, čuvati sve osobne i druge povjerljive podatke koje saznaju u obavljanju svojih dužnosti. Obveza iz stavka 1. ovoga članka traje i po prestanku obnašanja dužnosti ravnatelja Agencije i zamjenika ravnatelja, odnosno po prestanku radnog odnosa u stručnoj službi Agencije.

U ovom trenutku nije moguće točno odgovoriti na pitanje o predviđenom broju zaposlenih u Stručnoj službi Agencije, jer će se to pitanje tek urediti Statutom Agencije, budući da je Zakon o zaštiti osobnih podataka donijet tek u srpnju ove godine.

2. Ima li nadzorno tijelo istražne ovlasti, kao što su ovlasti pristupa podacima koji čine predmet obrade i prikupljanje svih informacija potrebnih za provođenje njegovih nadzornih dužnosti?

Prema odredbi članka 32. stavka 5. Zakona o zaštiti osobnih podataka, Agencija nadzire provođenje zaštite osobnih podataka na zahtjev ispitanika, na prijedlog treće strane ili po službenoj dužnosti. Agencija je dužna razmotriti sve zahtjeve koji se odnose na utvrđivanje povrede prava u obradi osobnih podataka i izvijestiti podnosioca zahtjeva o poduzetim mjerama. Agencija ima pravo pristupa osobnim podacima sadržanim u zbirkama osobnih podataka, neovisno jesu li evidencije o tim zbirkama objedinjene u središnji registar ili nisu, ima pravo pristupa spisima i drugoj dokumentaciji koja se odnosi na obradu osobnih podataka, kao i sredstvima elektronske obrade te ima pravo prikupljati sve informacije potrebne za izvršavanje njenih nadzornih dužnosti, bez obzira na stupanj njihove tajnosti. Voditelj zbirke osobnih podataka, korisnik ili izvršitelj obrade dužni su omogućiti Agenciji pristup spisima i drugoj dokumentaciji kao i sredstvima elektronske obrade te na pisani zahtjev Agencije dostaviti tražene spise i drugu dokumentaciju.

3. Ima li nadzorno tijelo stvarne ovlasti za intervencije kao što su sljedeće:

- a) davanje mišljenja prije provođenja postupaka obrade podataka?**
- b) izdavanje naredbi o blokiranju, brisanju ili uništenju podataka?**
- c) nametanje privremene ili konačne zabrane obrade?**
- d) nametanje sankcija kontrolorima?**

a) Prema odredbi članka 17. Zakona o zaštiti osobnih podataka voditelji zbirki osobnih podataka dužni su prije uspostave zbirke osobnih podataka dostaviti Agenciji za zaštitu osobnih podataka obavijest o namjeravanoj uspostavi zbirke osobnih podataka zajedno s podacima iz članka 14. ovoga Zakona, odnosno osobito sljedeće: naziv zbirke, naziv, odnosno osobno ime voditelja zbirke i njegovo sjedište, odnosno adresu, svrhu obrade, pravni temelj uspostave zbirke podataka, kategorije osoba na koje se podaci odnose, vrste podataka sadržanih u zbirci podataka, način prikupljanja i čuvanja podataka, vremensko razdoblje čuvanja i uporabe podataka, osobno ime, odnosno naziv korisnika zbirke, njegovu adresu, odnosno sjedište, naznaku unošenja, odnosno iznošenja podataka iz Republike Hrvatske s naznakom države, odnosno međunarodne organizacije i inozemnog korisnika osobnih podataka te svrhe za to unošenje, odnosno iznošenje propisano međunarodnim ugovorom, zakonom ili drugim propisom, odnosno

pisanim pristankom osobe na koju se podaci odnose, naznaku poduzetih mjera zaštite osobnih podataka, a također i o svakoj daljnjoj namjeravanoj obradi tih podataka, prije poduzimanja bilo kakvih aktivnosti obrade. Obveza dostavljanja prethodne obavijesti Agenciji za zaštitu osobnih podataka utvrđena ne odnosi se na uspostavu zbirke osobnih podataka u slučaju kada poseban zakon određuje svrhu obrade, podatke ili kategorije podataka koji se obrađuju, kategoriju ili kategorije ispitanika, korisnike ili kategorije korisnika kojima će podaci biti otkriveni te vrijeme u kojem će podaci biti pohranjeni. U tom slučaju, voditelji zbirke osobnih podataka dužni su podatke o uspostavi zbirke osobnih podataka, kao i promjene podataka o zbirci osobnih podataka dostaviti Agenciji za zaštitu osobnih podataka, najkasnije u roku od 15 dana od dana uspostave ili promjene;

b) Odredbama članka 34. Zakona predviđeno je da, ukoliko prilikom obavljanja nadzora utvrdi da su povrijeđene odredbe zakona kojima se uređuje obrada osobnih podataka, Agencija ima pravo privremeno zabraniti prikupljanje, obradu i korištenje osobnih podataka koji se prikupljaju, obrađuju ili koriste suprotno odredbama zakona, odnosno narediti brisanje osobnih podataka prikupljenih bez pravne osnove;

c) Temeljem odredbe članka 25. Zakona, Agencija za zaštitu osobnih podataka može, na traženje osobe koja je podnijela zahtjev za utvrđivanje povrede prava, privremeno rješenjem zabraniti obradu podataka na koje se zahtjev odnosi do pravomoćnog okončanja postupka;

d) Odredbama već spomenutog članka 34. Zakona predviđeno je da, ukoliko prilikom obavljanja nadzora utvrdi da su povrijeđene odredbe zakona kojima se uređuje obrada osobnih podataka, Agencija ima pravo upozoriti ili opomenuti voditelja zbirke osobnih podataka na nezakonitosti u obradi osobnih podataka te rješenjem narediti da se nepravilnosti uklone u određenom roku, privremeno zabraniti prikupljanje, obradu i korištenje osobnih podataka koji se prikupljaju, obrađuju ili koriste suprotno odredbama zakona, narediti brisanje osobnih podataka prikupljenih bez pravne osnove, zabraniti iznošenje osobnih podataka iz Republike Hrvatske ili davanje na korištenje osobnih podataka drugim korisnicima ako se osobni podaci iznose iz Republike Hrvatske ili se daju na korištenje drugim korisnicima suprotno odredbama ovoga Zakona, zabraniti povjeravanje poslova prikupljanja i obrade osobnih podataka izvršiteljima obrade ako izvršitelj obrade ne ispunjava uvjete u pogledu zaštite osobnih podataka, ili je povjeravanje navedenih poslova provedeno suprotno odredbama ovoga Zakona, Osim mjera tih mjera, Agencija može predložiti pokretanje postupka kaznene ili prekršajne odgovornosti pred nadležnim tijelom, temeljem stavka 3. istog članka Zakona.

4. Ima li nadzorno tijelo ovlasti sudjelovati u postupku zbog kršenja odredaba o zaštiti podataka?

Prema odredbi članaka 24. Zakona o zaštiti osobnih podataka, svatko tko smatra da mu je povrijeđeno neko pravo zajamčeno Zakonom o zaštiti osobnih podataka može podnijeti zahtjev za utvrđivanje povrede prava Agenciji za zaštitu osobnih podataka. O povredi prava Agencija za zaštitu osobnih podataka odlučuje rješenjem. Rješenje Agencije za zaštitu osobnih podataka je upravni akt. Protiv rješenja Agencije za zaštitu osobnih podataka žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor. Osim tih mjera, Agencija može predložiti pokretanje postupka kaznene ili prekršajne odgovornosti pred odgovarajućim sudom., sukladno već spomenutoj odredbi članka 34. stavka 3. Zakona. U članku 36. predviđene su novčane kazne za prekršaj u rasponu od 20.000,00 do 40.000,00 kuna i to u slučajevima ako: izvršitelj obrade koji prekorači granice svojih ovlasti ili osobne podatke prikuplja i obrađuje za drugu namjenu osim ugovorene ili ih daje na korištenje drugim korisnicima ili ne osigura provođenje ugovorenih mjera zaštite osobnih podataka, voditelj zbirke osobnih podataka koji ne uspostavi evidenciju koja sadrži temeljne informacije o zbirci osobnih podataka ili evidenciju vodi nepotpuno, voditelj zbirke osobnih podataka ili korisnik koji nije osigurao odgovarajuću zaštitu osobnih podataka, voditelj zbirke osobnih podataka, korisnik ili izvršitelj obrade koji onemogućiti Agenciju u obavljanju određenih radnji predviđenih Zakonom, voditelj zbirke osobnih podataka ili izvršitelj obrade koji ne postupi po naredbi ili zabrani Agencije. Za prekršaj se mogu kazniti i ravnatelj Agencije, zamjenik ravnatelja te zaposlenici stručne službe Agencije koji otkriju povjerljive podatke koje saznaju u obavljanju svojih dužnosti). Za

prekršaj iz stavka 1. toga članka kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom od 5.000,00 do 10.000,00 kuna.

5. Ima li nadzorno tijelo ovlasti skrenuti pažnju sudskih vlasti na kršenja odredbi o zaštiti podataka? Mogu li se protiv odluka nadzornog tijela uložiti žalbe pred sudom?

Slično odgovoru na prethodno pitanje, sukladno odredbi članka 25. Zakona o zaštiti osobnih podataka, Agencija za zaštitu osobnih podataka može, na traženje osobe koja je podnijela zahtjev za utvrđivanje povrede prava, privremeno rješenjem zabraniti obradu podataka na koje se zahtjev odnosi do pravomoćnog okončanja postupka. Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

IV. USLUGE INFORMATIČKOG DRUŠTVA

Općenito - elektronička trgovina

1. Postoji li zakonodavstvo ili drugi zahtjevi koji su specifični za pružanje informatičkih usluga (definiranih kao sve usluge koje se normalno pružaju uz naknadu, na daljinu, elektroničkim sredstvima i na pojedinačni zahtjev primatelja usluga)? Ako postoji, molimo da navedete pojedinosti.

Trenutno nije u djelovanju izdvojena legislativa kojom se uređuje pružanje usluga informacijskog društva, ali se određena područja djelovanja u pružanju tih usluga uređuju Zakonom o telekomunikacijama ("Narodne novine" broj /2003) u Odjeljku XII. Zaštita podataka, čije su odredbe usklađene s temeljnim načelima sadržanim u Smjernicama o uređivanju obrade osobnih podataka i zaštite privatnosti u telekomunikacijskom sektoru (Directive 2002/58/EC). Odredbama Zakona o telekomunikacijama osigurava se u području pružanja usluga informacijskog društva osnovno načelo da terminalni sklopovi korisnika elektroničke komunikacijske mreže kao i informacije koje su pohranjene u tim sklopovima čine dio privatnog života korisnika i zaštićeni su odredbama koje određuju da se ti uređaji i pohranjene informacije mogu koristiti isključivo za namijenjenu svrhu uz potpuno saznanje korisnika o tim aktivnostima. Kada se uređaji i pohranjene informacije namjeravaju koristiti za s korisnicima dogovorene i pravno opravdane svrhe, kao što je i pružanje usluga informacijskog društva, njihova se uporaba temelji na ispunjavanju uvjeta da su korisnici prethodno detaljno upoznati o svrsi/namjeni uporabe uređaja i pohranjenih informacija te da su korisnici prethodno upoznati sa sadržajem informacija pohranjenih u terminalne sklopove kojima se korisnicima pružaju usluge informacijskog društva. Odredbe predmetnog zakona osiguravaju korisnicima mogućnost odbijanja uporabe uređaja i informacija koje se namjeravaju pohraniti u njihove terminalne sklopove. Obavijest i namjera odbijanja tih radnji može se obaviti jednokratno za uporabu različitih uređaja koji se namjeravaju ugraditi u terminalni sklop korisnika za vrijeme jednog povezivanja kao i kod djelovanja u naknadnom pristupanju uslugama. Odredbama je također utvrđeno da bilo koji oblik djelovanja korisnika ne može sprječavati pohranu ili pristup kada je to nužno i isključivo za izvršavanje prijenosa kroz elektroničku komunikacijsku mrežu odnosno kada su neosporno nužni za pružanje usluga informacijskog društva koje je zatražio korisnik odnosno pretplatnik. Zakonom se ne utvrđuje niti jedna metoda odnosno tehnološki obrazac pružanja informacija, izvođenje zabrane prihvata neželjenih sadržaja odnosno traženja pristanka korisnika/pretplatnika za pružanje usluga informacijskog društva.

Usluge elektroničkog plaćanja (uvjetni pristup - Direktiva 98/84/EZ)

2. Uzimajući u obzir da je vaša zemlja već ratificirala Konvenciju 185 Vijeća Europe o internet kriminalu, koja je vrsta zaštite trenutno osigurana kako bi se zaštitila naknada pružateljima usluga zaštićenih uvjetnim pristupom?

Trenutno ne djeluje izdvojeni zakonski instrument kojim se u području pružanja usluga informacijskog društva uređuje uvjetni pretplatnički ili na-zahjev ugovorni odnos korištenja takvih usluga kroz tehnološki određen sustav zaštite (CAS - Conditional Access Systems).

3. Smatrate li da je taj oblik zaštite usklađen s Direktivom 98/84/EZ?

Na ovo pitanje nije moguće odgovoriti iz razloga nepostojanja zakonske regulative o korištenju usluga kroz sustav zaštite CAS.

Digitalni potpis

4. Jesu li poduzete mjere kako bi se osigurala zakonitost i priznavanje digitalnih potpisa?

Zakon o elektroničkom potpisu ("Narodne novine" broj 10/2002) osigurava pravnu valjanost elektroničkih dokumenata potpisanih elektroničkim pomagalima koji ispunjavaju osnovna načela djelovanja naprednog elektroničkog potpisa kako je sadržano u Smjernicama o elektroničkom potpisu (Directive 1999/93/EC on a Community framework for electronic signature).

Zakonom se uvodi pravo osoba na uporabu elektroničkog potpisa u upravnim, gospodarskim i drugim aktivnostima te ujedno osigurava da se napredni elektronički potpis temeljen na kvalificiranom certifikatu i načinjen sigurnim uređajima za izradu elektroničkog potpisa, pravno izjednačava s ručnim potpisom na papiru, te čini pravnu podlogu kao dokazni instrument u pravnim postupcima.

Kvalificirani certifikat čini osnovicu pravno prihvatljivog naprednog elektroničkog potpisa te su stoga uvedeni instrumenti kojima se korisnici zaštićuju u području javnog pružanja usluga certificiranja elektroničkih potpisa. Davatelj usluga certificiranja koji izdaje kvalificirane certifikate obvezan je registrirati aktivnost tek po utvrđenoj usklađenosti njegova sustava s odredbama Zakona o elektroničkom potpisu. Ministarstvo gospodarstva vodi registar davatelja usluga certificiranja koji izdaju kvalificirane certifikate i ujedno vrši nadzor nad njihovim djelovanjem. Zakon o elektroničkom potpisu ne određuje niti jednu tehnološku osnovicu sustava pružanja usluga certificiranja i u potpunosti je tehnološki neovisan o načinu izrade i provjere elektroničkog i naprednog elektroničkog potpisa. Drugim riječima, bilo koja tehnološka rješenja koja ispunjavaju osnovne uvjete koji su Zakonom o elektroničkom potpisu postavljeni za pravno djelovanje naprednog elektroničkog potpisa, mogu se na tržištu usluga ravnopravno koristiti.

I. REŽIM KRETANJA KAPITALA I TEKUĆIH PLAĆANJA

1. Molimo nadležna tijela da prema tablici u prilogu navedu stanje na dan 30. lipnja 2003. za svaku kapitalnu transakciju (je li transakcija liberalizirana, bilo koji uvjet vezan uz tu liberalizaciju, postupci odobravanja, mjerodavni domaći zakonski propisi itd.).

Odgovori su priloženi u tablici na kraju ovog Poglavlja IV Upitnika EU.

2. Kakvi su planovi i vremenski rokovi za potpunu liberalizaciju kretanja srednjoročnog i dugoročnog kapitala? Molimo razlikujte između odluka koje su već donesene, mjera koje se planiraju ili uvjetnih mjera.

Zakon o deviznom poslovanju (dalje u tekstu ovog Poglavlja IV: ZDP), objavljen je u "Narodnim novinama" broj 96/2003 i na snazi je od 18. lipnja 2003. godine. ZDP-om su u potpunosti liberalizirana izravna ulaganja, plaćanja radi stjecanja vlasništva nad nekretninama rezidenata u inozemstvu i nerezidenata na teritoriju Republike Hrvatske, te srednjoročni i dugoročni kreditni poslovi. Zadržana su određena ograničenja za kratkoročne kreditne poslove, poslove s vrijednosnim papirima, depozitne poslove te osobne i fizičke prijenose imovine.

Ograničenja kod plaćanja na osnovu ugovora o osiguranju temelje se na odredbama Zakona o osiguranju ("Narodne novine" broj 46/1997, 116/1999, 11/2002) čija se usklađivanje s *acquisom* planira u 2004. godini kada će se sukladno Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju izvršiti postepena liberalizacija ovih plaćanja.

Kapitalni poslovi koji su slobodni prema odredbama ZDP-u:

1. izravna ulaganja rezidenata u inozemstvo i nerezidenata u Republiku Hrvatsku su slobodna;
2. sukladno članku 21. ZDP-a rezident može doznačiti sredstva u inozemstvo radi stjecanja vlasništva nad nekretninama u inozemstvu ako je podmirio zakonom propisane obveze. Također, nerezident može bez ograničenja obaviti plaćanje za nekretninu na teritoriju Republike Hrvatske;
3. rezidenti mogu slobodno uzimati kredite iz inozemstva. Rezidenti slobodno odobravaju nerezidentima financijske kredite s rokom dospelja dužim od jedne godine. Kratkoročne financijske kredite nerezidentima mogu odobravati banke, rezidenti kada odobravaju financijske kredite nerezidentima u sklopu izravnih vlasničkih ulaganja te rezidenti kada odobravaju financijske kredite nerezidentima s kojima su u srodstvu (bračni drug, roditelji, djeca, braća, sestre);
4. osobni prijenosi imovine za nerezidenta su slobodni. Osobni prijenosi imovine s osnove poklona i pomoći do 3.000 EUR su za rezidente slobodni, za veće iznose HNB izdaje rezidentima odobrenje;
5. depozitni poslovi nerezidenata su slobodni.

U skladu s člankom 78. ZDP-a, protekom četiri godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske, s jedne strane, i Europskih zajednica i njihovih država članica, s druge strane, prestaje važiti ograničenja koja se odnos na sljedeće kapitalne poslove:

1. odobravanje financijskih kredita nerezidentima s rokom dospelja kraćim od jedne godine;
2. ulaganja rezidenata u vrijednosne papire u inozemstvo na tržištu kapitala i tržištu novca;
3. izdavanje, uvrštenje i prodaja stranih vrijednosnih papira na tržištu kapitala i tržištu novca u Republici Hrvatskoj;
4. ulaganja nerezidenata u vrijednosne papire i udjele u investicijske fondove u Republici Hrvatskoj;

5. osobne prijenose imovine s osnove poklona i pomoći u iznosu većem od 3.000 EUR u skladu s Odlukom o uvjetima za izdavanje odobrenja za osobne prijenose imovine u inozemstvo s osnove pomoći i poklona. Odluka je na snazi od 23. srpnja 2003.

Sva ograničenja po naprijed navedenim kapitalnim poslovima detaljnije su opisana u tablici uz odgovor na prvo pitanje ovog poglavlja.

Uvjetovana liberalizacija kapitalnih poslova:

Depozitni poslovi rezidenata su ograničeni temeljem članka 29. ZDP-a i Odluke o uvjetima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inozemstvu ("Narodne novine" broj 111/2003). Odobrenje za otvaranje deviznog računa u inozemstvu izdaje Hrvatska narodna banka temeljem propisanih uvjeta.

Temeljem članka 31. ZDP-a plaćanja na osnovi ugovora o osiguranju su slobodna, ako su u skladu s propisima koji uređuju područje osiguranja.

Članak 6. Zakona o osiguranju određuje da se imovina i osobe osiguravaju kod društava za osiguranje koja imaju sjedište u Republici Hrvatskoj i podružnica stranih društava za osiguranje koje su registrirane u Republici Hrvatskoj. Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o određivanju imovine i osoba, te uvjetima pod kojima se mogu osigurati kod stranog osiguravatelja ("Narodne novine" broj 137/1999).

3. Je li donesen novi zakon o deviznom poslovanju? Koje su osnovne karakteristike izmjena deviznog režima koje predviđa taj zakon?

Zakon o deviznom poslovanju (ZDP) donesen je 29.05.2003., objavljen u "Narodnim novinama" broj 96 od 10.06.2003. i na snazi je od 18.06.2003. godine.

Pri izradi Prijedloga Zakona razmatrane su smjernice Europske unije kojima se određuje regulatorni okvir vezan uz slobodu po kapitalnom računu te su na odgovarajući način sadržane u ZDP-u. Također, ZDP je usklađen s odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju kojim je Republika Hrvatska preuzela obvezu u određenim rokovima liberalizirati pojedine segmente kapitalnog računa.

U ZDP-u su na odgovarajući način sadržane sljedeće smjernice Europske unije:

- 88/361/EEC - smjernica o primjeni članka 67. Sporazuma o osnivanju Europske zajednice;
- 97/5/EC - smjernica o prekograničnim kreditnim transferima;
- 91/308/EEC - smjernica o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca;
- 01/97/EC - smjernica o sprječavanju uporabe financijskog sustava u svrhu pranja novca.

4. Molimo komentirajte strategiju liberalizacije kretanja kratkoročnog kapitala. U kakvoj je vezi ta strategija s drugim gospodarskim kretanjima? U kojoj je mjeri konzistentna s ciljevima drugih politika, osobito politike tečaja? Uzimajući u obzir iskustva drugih zemalja, nije li prekomjeran priljev vjerojatniji od početnog odljeva? Koji instrumenti postoje za upravljanje priljevom?

Hrvatska za sada ne namjerava liberalizirati kratkoročne kapitalne tokove, sukladno stajalištu da su kratkoročni tokovi kapitala najvolativniji i stoga predstavljaju i najveću opasnost za monetarnu, tečajnu i sveukupnu ekonomsku stabilnost zemlje. Problem trenutno predstavljaju i relativno plitka i nerazvijena financijska tržišta, naročito tržište novca, koja vjerojatno ne bi trebalo prerano izložiti punoj međunarodnoj konkurenciji. Bez normalnog rada tržišta novca ne može se zamisliti ni vođenje monetarne politike uz korištenje pretežito indirektnih monetarnih instrumenta koji idu tržištem novca.

S obzirom na međunarodno iskustvo tržišta u nastajanju i tranzicijskih zemalja, vjerojatnije je da će u predstojećem razdoblju doći do većih priljeva iz inozemstva nego odljeva iz Hrvatske. To je u skladu s teoretskim razmatranjima, jer je Hrvatska poput ostalih zemalja u tranziciji oskudnija kapitalom od razvijenih zemalja EU, pa je ulaganje kapitala u Hrvatsku produktivnije nego isto ulaganje u neku od razvijenih zemalja EU. Stope prinosa koje se ostvaruju na vrijednosnice (bilo vlasničke, bilo dužničke) u Hrvatskoj su osjetno veće nego prinosi na vrijednosnice u razvijenim europskim zemljama, pa je vrlo vjerojatno da bi i u slučaju potpune liberalizacije kretanja kapitala i za rezidente i za nerezidente priljev kapitala nadjačao odljev.

Što se tiče instrumenata kojima se može utjecati na priljev kapitala, HNB može utjecati na kretanje tečaja, te u nešto slabijoj mjeri na kretanje kratkoročnih kamatnih stopa. Isto tako, HNB može utvrditi administrativne kontrole na ulaganja nerezidenata u kratkoročne vrijednosne papire. Primjerice, HNB može utvrditi da nerezidenti moraju otvoriti skrbničke račune kod banaka i potpisati izjavu kojom će jamčiti da neće u roku jedne godine od stjecanja otuđiti ili založiti vrijednosni papir, osim drugom nerezidentu. Nadalje, nerezidenti ne smiju ulagati u blagajničke zapise Hrvatske narodne banke i trezorske zapise Ministarstva financija. Liberalizacija ulaganja u inozemstvo, koja je također pod kontrolom HNB, može predstavljati odgovor na pretjerani priljev kapitala iz inozemstva. HNB ima na raspolaganju i neke mjere koje se odnose samo na banke (izloženost valutnom riziku, obvezna rezerva, minimalna likvidnost i sl.).

U novom deviznom zakonu, u skladu s obvezama iz SSP-a i praksom razvijenih zemalja, HNB-u je omogućeno da u slučaju većeg poremećaja u plaćanjima i na deviznom tržištu uvede privremene mjere ograničenja kretanja kapitala (koje bi trajale najdulje šest mjeseci), a koje bi obuhvaćale: ograničenje rezidentima da raspolazu sredstvima na računima u inozemstvu ili na deviznim računima u Republici Hrvatskoj; obvezu banaka da Hrvatskoj narodnoj banci prodaju devize na osnovi mjenjačkih poslova banaka i ovlaštenih mjenjača; ograničenje obavljanja kreditnih poslova između rezidenata i nerezidenata; ograničenje obavljanja plaćanja i naplata na osnovi obveza i potraživanja u poslovima s inozemstvom; ograničenje prijenosa vrijednosnih papira, strane gotovine i zlata u Republiku Hrvatsku i iz Republike Hrvatske; ograničenje obavljanja transakcija vrijednosnim papirima i zlatom između rezidenata i nerezidenata, te ograničenje davanja garancija ili jamstava, zloga ili drugih osiguranja za račun nerezidenata.

5. S obzirom na konvertibilnost tekućeg računa, jesu li prihvaćene obveze propisane čl. VIII Statuta MMF-a? Je li preostalo tehničko pitanje u vezi sa starom štednjom, koje je zahtijevalo godišnje oslobođenje od obveze, do sada riješeno?

Republika Hrvatska je postala članica Međunarodnog monetarnog fonda 14. prosinca 1992. godine, te je prihvatila Statut Međunarodnog monetarnog fonda Zakonom o prihvatanju članstva Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim financijskim organizacijama na temelju sukcesije ("Narodne novine" broj 89/1992).

Dana 29. svibnja 1995. godine Republika Hrvatska je prihvatila odredbe članka VIII Statuta Međunarodnog monetarnog fonda sa amandmanima, koji je objavljen u "Narodnim novinama", "Međunarodni ugovori", broj 3 od 28. prosinca 1992. godine.

Odredbe Zakona o deviznom poslovanju, sukladne su preuzetoj obvezi na temelju članka VIII Statuta MMF-a.

Što se tiče isplate stare devizne štednje svim deponentima, sukladno Uredbi o pretvaranju deviznih depozita građana kod banaka u javni dug Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 72/1991, 12/1992, 58/1993) i Zakonu o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 106/1993, 58/1995), Ministarstvo financija Republike Hrvatske smatra da su, sukladno obvezama Republike Hrvatske prema članku VIII Statuta Međunarodnog monetarnog fonda sa amandmanima, svi primitci po osnovi međunarodnih tekućih transakcija koji su sadržani na računima, isplaćeni u novcu deponentima (na dan 31. prosinca 2002. isplaćeno je 98,64% stare devizne štednje). Međutim, ukoliko neki deponent može dokumentom dokazati da na računu stare devizne štednje još uvijek ima primitke po osnovi tekućih međunarodnih transakcija koji su predmet transferabilnosti prema članku VIII Statuta MMF-a, putem Ministarstva financija moguće je osigurati promptnu konvertibilnost i transferabilnost takvih iznosa.

6. Kakav su doprinos dala direktna strana ulaganja razvoju gospodarstva? Koliki je bio iznos priljeva direktnih stranih ulaganja (na godišnjoj razini, kumulativno i per capita) u proteklm godinama? Iz kojih su zemalja potjecala ulaganja i u koje su sektore bila uglavnom usmjeravana? Kolik je bio udio ulaganja u postojeća poduzeća (npr. u kontekstu privatizacije), a kolik udio greenfield ulaganja?

U razdoblju od 1993. godine do kraja prvog tromjesečja 2003. godine u Hrvatsku je ukupno uloženo 7,9 milijardi američkih dolara, što iznosi 1.753,5 američkih dolara po stanovniku.

Izravna inozemna vlasnička ulaganja u istom razdoblju iznosila su 5,3 milijarde američkih dolara. Najviše je uloženo u sektor telekomunikacije (26,1%), ostalo novčarsko poslovanje (20,9%), proizvodnja farmaceutskih pripravaka (13,6%), proizvodnja cementa (4,4%), te u hotele, motele i restorane (3,3%).

Pozitivni utjecaj izravnih inozemnih investicija koji se ogleda kroz povećanu konkurenciju, bolju kvalitetu usluga, povećanje broja proizvoda, nove tehnologije, smanjenje cijena i transparentnost troškova, osobito se osjetio u sektorima bankarstva, telekomunikacija i trgovine.

Od ukupno 46 banaka u Hrvatskoj, 23 banke (90% aktive ukupnog bankovnog sustava) su u stranom vlasništvu. Istraživanja su pokazala da je ulazak stranog kapitala u banke i dolazak nekoliko stranih banaka značajno pridonio poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti banaka te kvaliteti bankarskih proizvoda i usluga. U sektoru telekomunikacija, privatizirana je nacionalna kompanija koja još uvijek ima monopol u fiksnoj telefoniji, dok je na području mobilne telefonije ulaskom strane kompanije započela konkurencija koja je rezultirala sniženjem cijena i povećanjem obujma usluga. Ulaskom velikih stranih trgovačkih lanaca na hrvatsko tržište značajno se povećala konkurencija i kvaliteta usluge, a dotadašnja velika kupovina rezidenata u inozemstvu sada je minimizirana.

Godina	FDI u mil. USD	FDI u % BDP	FDI per capita (USD)
1993	120,33	1,1	26,74
1994	117,93	0,8	26,21
1995	121,38	0,6	26,97
1996	516,58	2,6	114,80

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

1997	567,31	2,8	126,07
1998	962,60	4,5	213,91
1999	1.468,86	7,4	326,41
2000	1.089,15	5,9	242,41
2001	1.575,52	8,1	350,16
2002	1.015,19	4,5	225,60
1.tr.2003	336,21		74,67
Ukupno	7.891,07		1.753,53

Najveći dio ukupnih inozemnih izravnih ulaganja u razdoblju od 1993. do kraja prvog tromjesečja 2003. godine dolazi iz zemalja Europske unije (74 %), slijede SAD (14,9 %), te Slovenija (3,2 %) i Europska banka za obnovu i razvoj (2,5 %).

Na ulaganja u kontekstu privatizacije odnosi se 65,3 % ukupnih inozemnih izravnih ulaganja, dok na greenfield ulaganja otpada 16,4 %. Preostali iznos (18,3 %) se odnosi na ostala inozemna izravna ulaganja.

Upućujemo i na odgovor na pitanja broj 5. i 6. u Poglavlju XV. Industrijska politika, točka II. Industrijski sektori.

7. Zadržava li država neka posebna prava (npr. 'posebne dionice', predstavnici u upravi i nadzornom odboru, pravo veta na važne odluke) u privatiziranim tvrtkama?

Zbog zaštite interesa i sigurnosti Republike Hrvatske u zakone koji uređuju privatizaciju HT-Hrvatskih telekomunikacija d.d., INA-Industrije nafte d.d. i Hrvatske Elektroprivrede d.d. ugrađene su odredbe koje predstavljaju određeno pravo veta Republike Hrvatske u odnosu na ostale dioničare.

Zakonom o privatizaciji HT-Hrvatskih telekomunikacija d.d. ("Narodne novine" broj 65/1999 i 68/2001) člankom 8. propisano je da:

(1) Za čitavo vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik makar i jedne dionice HT-a s pravom glasa, Hrvatske telekomunikacije d.d., odnosno njegovi organi mogu samo uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske donijeti sljedeće odluke, odnosno sklopiti pravne poslove ili poduzeti pravne radnje:

- donijeti odluku o prestanku društva,
- odreći se koncesije, dozvole ili ovlaštenja za obavljanje djelatnosti, ili raskinuti ugovor o koncesiji,
- promijeniti, odnosno izmijeniti tvrtku,
- donijeti odluku o premještanju stvarnog sjedišta HT-a u inozemstvo.

(2) U slučaju otvaranja likvidacije nad Hrvatskim telekomunikacijama d.d., ili njenim pravnim slijednikom, a za čitavo vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik makar i jedne dionice HT-a s pravom glasa, Republika Hrvatska ima pravo prvokupa cjelokupne, odnosno dijela imovine HT-a po procijenjenoj tržišnoj vrijednosti.

Zakonom o privatizaciji INA-Industrije nafte d.d. (dalje u tekstu ovog Poglavlja VI: INA d.d.) ("Narodne novine" broj 32/2002) člankom 10. propisano je da:

1. Za vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik 50% i više dionica INE d.d., INA d.d. odnosno njezina tijela mogu samo uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske donositi odluke, odnosno sklopiti pravne poslove ili poduzeti

pravne radnje koje se odnose na prodaju, odnosno zajedničko ulaganje čija vrijednost prelazi vrijednost 3% imovine INE d.d.

2. Za vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik 25% i više dionica INE d.d., Vlada Republike Hrvatske može donijeti odluku da INA d.d. odnosno njezina tijela mogu samo uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske donositi odluke, odnosno sklopiti pravne poslove ili poduzeti pravne radnje koje se odnose na prodaju, odnosno zajedničko ulaganje čija vrijednost prelazi vrijednost 25% imovine INE d.d.
3. Vlada Republike Hrvatske može sa strateškim ulagačem sklopiti ugovor o načinu korištenja prava glasa iz dionica INE d.d. kojih je vlasnik Republika Hrvatska i načinu korištenja prava iz stavka 1. i 2. ovoga članka. Tim ugovorom se na treće osobe ne mogu prenijeti ovlaštenja Vlade Republike Hrvatske iz stavka 1. i 2. ovoga članka i pravo glasa iz dionica INE d.d. kojih je vlasnik Republika Hrvatska.
4. Za vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik 10% i više dionica INE d.d., niti jedan drugi dioničar ili s njim povezana osoba ne može, osim u slučaju prodaje iz članka 6. ovoga Zakona, bez posebnog odobrenja Vlade Republike Hrvatske postupno ili odjednom steći dionice INE d.d. čiji ukupan nominalni iznos čini više od 10% temeljnog kapitala, odnosno nekog drugog prethodnim odobrenjem Vlade Republike Hrvatske odobrenog postotka dionica, a koje daju pravo glasa u glavnoj skupštini INE d.d.
5. Za čitavo vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik jedne ili više dionice INE d.d. s pravom glasa u glavnoj skupštini, INA d.d., odnosno njezina tijela mogu samo uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske donositi odluke, odnosno sklapati ili poduzimati pravne radnje u odnosu na:
 - prestanak društva;
 - odricanje od dozvole ili ovlaštenja za obavljanje djelatnosti, ili koncesije od interesa za Republiku Hrvatsku;
 - promjenu tvrtke;
 - premještanje sjedišta INE d.d. u inozemstvo.
6. U slučaju pokretanja postupka likvidacije nad INA d.d. ili njezinim pravnim slijednikom, a za čitavo vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik jedne ili više dionica INE d.d. s pravom glasa, Republika Hrvatska ima pravo prvokupa cjelokupne, odnosno dijela imovine INE d.d. po procijenjenoj tržišnoj vrijednosti

Zakonom o privatizaciji Hrvatske elektroprivrede d.d. (dalje u tekstu ovog Poglavlja: HEP d.d.), ("Narodne novine" broj 32/2002) člankom 8. propisano je da:

1. Za vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik 50% i više dionica HEP-a d.d., HEP d.d., odnosno njegova tijela mogu samo uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske donositi odluke, odnosno sklopiti pravne poslove ili poduzeti pravne radnje koje se odnose na prodaju, odnosno zajedničko ulaganje čija vrijednost prelazi vrijednost 3% imovine HEP-a d.d.
2. Vlada Republike Hrvatske može s drugim dioničarima sklopiti ugovor o načinu korištenja prava glasa iz dionica HEP-a d.d. kojih je vlasnik Republika Hrvatska i načinu korištenja prava iz stavka 1. ovoga članka. Tim ugovorom se na treće osobe ne mogu prenijeti ovlaštenja Vlade Republike Hrvatske iz stavka 1. ovoga članka i pravo glasa iz dionica HEP-a d.d. kojih je vlasnik Republika Hrvatska.
3. Nitko izuzev Republike Hrvatske ne može postupno ili odjednom steći dionice HEP-a d.d. čiji ukupni nominalni iznos čini više od 10% temeljnog kapitala, a koje daju pravo glasa u glavnoj skupštini HEP-a d.d., bez obzira na to stječu li ih jedna osoba ili više povezanih osoba.
4. Za čitavo vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik jedne ili više dionica HEP-a d.d. s pravom glasa u glavnoj skupštini, HEP d.d., odnosno njegova tijela mogu samo uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske donositi odluke, odnosno sklapati ili poduzimati pravne radnje u odnosu na:
 - prestanak društva;
 - odricanje od dozvole ili ovlaštenja za obavljanje djelatnosti, ili koncesije od interesa za Republiku Hrvatsku;

- promjenu tvrtke;
 - premještanje sjedišta HEP-a d.d. u inozemstvo.
5. U slučaju pokretanja postupka likvidacije nad HEP-om d.d. ili njezinim pravnim slijednikom, a za čitavo vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik makar i jedne dionice HEP-a d.d. s pravom glasa, Republika Hrvatska ima pravo prvokupa cjelokupne, odnosno dijela imovine HEP-a d.d. po procijenjenoj tržišnoj vrijednosti.

8. Je li bilo značajnog priljeva kapitala osim direktnih stranih ulaganja (ulaganja u portfelj, ostalo)? Ako jest, je li to predstavljalo probleme u provedbi monetarne politike ili politike tečaja? Kako su rješavani takvi problemi? Ako takvog priljeva još nije bilo, kako će se, prema predviđanjima nadležnih tijela, upravljati njihovim utjecajem u budućnosti?

Čitavo razdoblje od 1995. godine bilo je obilježeno procesom repatrijacije deviznih depozita iz inozemstva i povratka devizne gotovine u poslovne banke, što je kulminiralo krajem 2001. godine takozvanim “euro efektom”, odnosno priljevom gotovine nacionalnih valuta zemalja članica Ekonomske i monetarne unije (“legacy currencies”) u poslovne banke zbog gotovinske konverzije (“cash changeover”). Razina takve gotovine u optjecaju u Hrvatskoj se krajem kolovoza 2001. godine, uoči konverzije, ocjenjuje na gotovo 3,2 milijarde eura, što je do kraja te iste godine smanjeno za otprilike 2,2 milijarde eura (nešto više od 9% tekućeg bruto domaćeg proizvoda), uglavnom stoga što su građani deponirali deviznu gotovinu u poslovne banke kako bi se izbjegli troškovi konverzije. Tijekom prve polovice 2002. godine građani su iz banaka povukli, ili je izostao očekivani priljev devizne gotovine zbog obnavljanja zaliha gotovine i neizvjesnosti stvorene krizom u Riječkoj banci u ukupnom iznosu od 850 milijuna eura, što je umanjilo deviznu likvidnost bankovnog sustava (sam efekt Riječke banke na povlačenje depozita, kroz njegove izravne i neizravne učinke, procjenjuje se između 250 i 400 milijuna eura).

Drugi značajan tip priljeva predstavljaju portfeljna ulaganja čija je dinamika prikazana u tablici 1. za razdoblje od 1997. do 2002. godine. Iz tablice je vidljivo kako se priljevi po osnovu portfeljnih ulaganja u posljednje četiri godine kreću između 3 do 5% tekućeg bruto domaćeg proizvoda, te da su tijekom 2001. i 2002. spomenuti priljevi premašivali iznos cjelokupnog deficita na tekućem računu bilance plaćanja. Kako su priljevi od portfeljnih ulaganja pod dominantnim utjecajem neto korištenih inozemnih obveznica države, smanjenje u 2002. godini posljedica je značajne dospjele otplate po toj osnovi. Tijekom 2003. na naplatu ne dospijeva niti jedno inozemno izdanje državnih obveznica, a izdane euro obveznice u iznosu od 500 mil. EUR i obveznice denominirane u japanskim jenima u iznosu od 25 mlrd. JPY razinu neto korištenih inozemnih obveznica, a time i priljeva od portfeljnih ulaganja, svest će na razine ostvarenja karakteristične za 2000. i 2001. godinu.

Tablica 1. **PRILJEVI OD PORTFELJNIH ULAGANJA**

u milijunima USD	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Priljevi od portfeljnih ulaganja	566	15	571	730	730	410
U tome:						
Neto inozemne obveznice države:	550	14	547	736	699	246
Korištenja	-	-	571	862	928	742
Otplate	-	-	-24	-126	-230	-496
Dodatak:						
u postocima	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Priljevi od portfeljnih ulaganja kao % BDP-a	2,8	0,1	2,9	4,0	3,7	1,8
Priljevi od portfeljnih ulaganja kao % CAB	-22,5	-1,0	-40,9	-159,0	-100,7	-25,8

Izvor: Hrvatska narodna banka

Najveći dio priljeva od inozemnih izdanja državnih obveznica korišten je u prošlosti za premošćivanje manjka u

državnom proračunu, odnosno refinanciranje (po znatno povoljnijoj cijeni) dospjelih međunarodnih obveza. U posljednje dvije godine značajan dio primitaka od izdanih inozemnih obveznica usmjeren je na financiranje kapitalnih infrastrukturnih projekata. Snažan kapitalan priljev zabilježen je u posljednjih nekoliko godina i po osnovu ostalih ulaganja, čemu je, najvećim dijelom, doprinijelo snažno zaduživanje financijskih institucija i, u manjoj mjeri, države.

Priljev devizne gotovine krajem 2001. godine zbog "euro efekta" značajno je povećao deviznu likvidnost poslovnih banaka, što je stvorilo aprecijacijske pritiske na tečaj kune u posljednjem tromjesečju te godine. Stoga je HNB u nekoliko navrata intervenirao na deviznom tržištu pa je tijekom studenog i prosinca 2001. godine od poslovnih banaka ukupno otkupio gotovo 400 milijuna eura, koje je djelomično sterilizirao aukcijama blagajničkih zapisa. Uz spomenute sterilizirane i nesterilizirane devizne intervencije, nakon usvajanja novog Zakona o deviznom poslovanju HNB može koristiti i kapitalske kontrole kako bi ublažio problem kapitalnih priljeva. Konačno, u slučaju jačanja takvih priljeva u budućnosti, HNB je spreman dozvoliti i aprecijaciju tečaja kune u cilju očuvanja temeljnog cilja stabilnosti cijena.

9. Mogu li nadležna tijela dati potpunu informaciju o propisu koji je Hrvatska donijela u veljači 2003. u vezi s dnevnom neto otvorenom deviznom pozicijom banaka?

Nova Odluka usvojena od strane Hrvatske narodne banke u veljači 2003. godine nadopunjuje postojeću Odluku o ograničavanju otvorene devizne pozicije. Nova odluka primjenjuje se od 01. travnja 2003. godine. Promjena se odnosi na uključivanje opcija i garancija (koje nisu bile uključene prethodnom Odlukom) u izračun neto otvorene pozicije u pojedinim valutama kako bi se time Odluka u cijelosti uskladila s Smjernicom 93/6/EEC.

Uključivanje ovih stavaka dovelo je u prekoračenje limita od 20% jamstvenog kapitala, te je u tu svrhu omogućeno razdoblje prilagodbe koje istječe 01. siječnja 2005. godine do kada se sve banke moraju uskladiti s novom Odlukom.

10. Je li financijski sustav dostatno razvijen da se može nositi s većom slobodom kretanja kapitala? Kakve su implikacije za financijski nadzor?

Hrvatskim financijskim sustavom dominiraju banke (bankocentričan financijski sustav), a Sektor nadzora banaka HNB je najrazvijenije nadzorno tijelo u tom sustavu. Sukladno tome, i raspoloživost relevantnih podataka za ocjenu spremnosti sudionika na financijskom tržištu da se nose sa slobodnijim tokovima kapitala daleko veća kod banaka nego kod drugih financijskih institucija i tržišta. Stoga, unutar financijskog sustava, ima najviše smisla promatrati sposobnost bankovnog sustava i Sektora nadzora banaka HNB da se nose sa slobodnijim protokom kapitala.

U tom smislu, zaštitu od neželjenih posljedica koje liberalizacija tokova kapitala može imati na domaći financijski sustav i makroekonomsku stabilnost središnja banka vidi u međudnosu banaka i HNB u provođenju monetarne i devizne politike HNB i u poštivanju njenih prudencijalnih propisa. Konkretno, radi bolje zaštite od neželjenih posljedica liberalizacije kapitalnih tokova, središnja banka već nekoliko godina u svom djelovanju poklanja iznimnu pažnju nadzoru izloženosti banaka valutnom riziku i riziku devizne likvidnosti, te očuvanju stabilnosti domaće valute i međunarodne likvidnosti zemlje.

U tom smislu, tijekom 2001. godine HNB je profilirala novu Odluku o obveznoj pričuvu ("Narodne novine" broj 100/2001) koja je u osnovicu za izračun obvezne pričuve uključila virtualno sve oblike deviznih izvora banaka, te tako izjednačila tretman kunskih i deviznih izvora u smislu korištenja instrumenta obvezne pričuve. Ovom odlukom također je uvedeno i danas aktualno izdvajanje u kunama 25-postotnog dijela obvezne pričuve na devizne izvore, što je

pomoglo HNB u trajnoj stabilizaciji domaćeg deviznog tržišta, koje je nakon djelomične liberalizacije deviznog poslovanja u prvoj polovici godine postalo neočekivano volatilno.

Početkom 2003. godine HNB je primijenila i novu, opširniju i zahtjevniju mjeru zaštite od valutnog rizika (Odluku o ograničavanju izloženosti banaka valutnom riziku, "Narodne novine" broj 17/2003), kojom je ukupno otvorena devizna pozicija banke izražena u kunama trenutačno ograničena na najviše 20 posto od iznosa prijavljenog jamstvenog kapitala banke. Također tijekom 2003. HNB je zamijenila zastarjelu mjeru za osiguranje minimalne devizne likvidnosti banaka novom, strožom i preciznijom mjerom (Odlukom o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima, "Narodne novine" broj 10/2003, 54/2003) kojom se od banaka zahtijeva održavanje razmjerno visokog udjela od 35 posto od ukupnih deviznih izvora u likvidnim deviznim potraživanjima, na dnevnoj osnovi. Tako je primjenom ovih odluka HNB od 2003. postigla visoku razinu nadzora nad održavanjem devizne likvidnosti banaka i nad zaštitom od valutnog rizika koju one provode.

Uz postojeće mjere središnje banke, o upravljanju rizikom valutne neusklađenosti izvora i plasmana, kao i o upravljanju rizikom kamatnih stopa koji dosad nismo spomenuli, ali je razumno očekivati da uslijed liberalizacije tokova kapitala i njegova prisutnost jača, brinu i same hrvatske banke. Tako je u Hrvatskoj uobičajeno da se najveći broj bankovnih kredita indeksira u EUR, te su tako banke vrlo dobro zaštićene od izravnog valutnog rizika, dok ih od neizravnog valutnog rizika zasad uspješno štiti politika stabilnog deviznog tečaja HNB. Konačno, već dugo vremena iznimno visoka potražnja za kreditima uz istovremeno nepostojanje zrele regulative za zaštitu dužnika omogućili su hrvatskim bankama da najveći broj kredita plasiraju uz promjenljivu kamatnu stopu, i to uz diskrecijsko pravo banke da sama određuje najkraći rok i najveći iznos dopuštene promjene kamatne stope. Na taj način, hrvatske banke su virtualno eliminirale kamatni rizik iz svojih kreditnih portfelja.

Na kraju, ono što najviše doprinosi po našem sudu visokom stupnju spremnosti hrvatskog bankovnog sustava na liberalnije tokove kapitala, jest vjerodostojna i uvjerljiva monetarna i devizna politika HNB od samog početka liberalizacije tokova kapitala. Naime, HNB štiti hrvatski financijski sustav od potencijalnih nepoželjnih učinaka liberalizacije tokova kapitala kroz svoja dva strateška opredjeljenja: stabilnost tečaja domaće valute i postupnost u liberalizaciji tokova kapitala. Vjerodostojnost ovim strategijama središnje banke daju visoka i dalje rastuća razina deviznih pričuva HNB uz spremnost središnje banke da intervenira na deviznom tržištu, te visok stupanj podrške od strane preostalih nositelja ekonomske politike, zadnji primjer kojega predstavlja nedavno donošenje Zakona o deviznom poslovanju od strane zakonodavca, kojim se unatoč vanjskim pritiscima stalo dva koraka prije potpune liberalizacije tokova kapitala u RH.

11. Daje li značajan priljev kapitala mogućnost za uravnoteženije otvaranje kapitalnih računa dopuštajući hrvatskim građanima da investiraju u inozemstvu? U tom kontekstu, koja se pravila ulaganja primjenjuju na institucionalne ulagače (npr. mirovinske fondove) s obzirom na ulaganja u vrijednosne papire stranih izdavatelja?

Ako dođe do značajnog ustrajnog godišnjeg priljeva kapitala, moglo bi se razmatrati uravnoteženije otvaranje kapitalnog računa. Kao što je već navedeno, povrat kapitala u Hrvatskoj kudikamo je veći od povrata kapitala u razvijenim europskim zemljama, pa je tako i prinos na vrijednosnice (bilo vlasničke ili dužničke) u Hrvatskoj veći. Odljev kapitala u inozemstvo može stoga doći samo radi uravnoteženja portfelja rezidenata i/ili diverzifikacije rizika u portfelju. Kako su ti portfelji u Republici Hrvatskoj mali i imaju značajan udio deviza (radi visoke eurizacije), vjerojatno neće doći do značajnog povećanja zaliha deviza, već će se portfelj uglavnom restrukturirati iz efektivne i kratkoročnih deviznih računa u dugoročne vrijednosnice (dužničkog ili vlasničkog tipa).

Institucionalni investitori ovisno o tipu (investicijski fondovi, mirovinski fondovi, društva za osiguranje i sl.) imaju različita zakonom propisana ograničenja ulaganja. Mirovinski fondovi u inozemstvo mogu ulagati do 15% svoje imovine (Zakon o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima, članci 69 do 70, "Narodne novine" broj 49/1999, 63/2000, 103/2003) i to u vrijednosne papire izdane od državnih i nedržavnih subjekata zemalja OECD-a, s time da ta zemlja ima dugoročni kreditni rejting za dug izdan u stranoj valuti najmanje A prema agenciji Standard & Poor's odnosno A2 prema agenciji Moody's (Pravilnik o dodatnim kriterijima ulaganja i investicijskim ograničenjima mirovinskih fondova, "Narodne novine" broj 35/2002 od 5. travnja 2002. i 128/2002 od 5. studenoga 2002., članak 2, stavak 3).

Investicijski fondovi mogu ulagati u vrijednosne papire stranih ulagača u skladu sa Zakonom o investicijskim fondovima ("Narodne novine" broj 107/1995, 12/1996, 107/1995). Zakonom o investicijskim fondovima utvrđeno je da se vrijednosni papiri investicijskih fondova sastoje od vrijednosnih papira koji su uvršteni na službenu kotaciju za prodaju na burzi u Republici Hrvatskoj ili burzama i drugim organiziranim tržištima država članica Europske unije te drugih država OECD-a (iznimke od ovog pravila navedene su u članku 9. stavku 1. točki 2. i 3. te 2. i 3. stavku). U vrijednosne papire jednog izdavatelja investicijski fond ne smije se uložiti više od 5% vrijednosti investicijskog fonda, ali se izuzetno može u vrijednosne papire jednog izdavatelja uložiti do 10% vrijednosti investicijskog fonda pod uvjetom da ukupna vrijednost takvih vrijednosnih papira drugih izdavatelja ne prelazi 40% vrijednosti investicijskog fonda. Obveznice država članica Europske unije i drugih država članica OECD-a, glede tih ograničenja ulaganja, računaju se samo s polovinom vrijednosti.

Obveznice istog izdavatelja otvoreni investicijski fond može stjecati samo ako njihov nominalni iznos ne prelazi 10% od ukupnog nominalnog iznosa svih obveznica istog izdavatelja ako su u optjecaju. Dionice istog izdavatelja mogu se stjecati za otvoreni investicijski fond samo ako pravo glasa društva iz dionica istog izdavatelja ne prelaze 10% od svih prava glasa dionica tog izdavatelja.

Zakon o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima definira vrste inozemnih vrijednosnica u koje fondovi mogu ulagati, kao i kvantitativna ograničenja kod ulaganja. Najvažnije kvantitativno ograničenje za inozemna ulaganja hrvatskih obveznih mirovinskih fondova je da oni ne mogu uložiti više od 15 posto svoje imovine izvan Republike Hrvatske. Pri tome, hrvatski obvezni mirovinski fondovi mogu ulagati u sljedeće vrste inozemne financijske imovine:

- dugoročne obveznice ili druge dugoročne dužničke vrijednosne papire izdane od strane drugih država, kojima se trguje na organiziranim tržištima kapitala u zemljama OECD-a (najviše do 15 posto imovine);
- dugoročne obveznice ili druge dužničke vrijednosne papire izdane od strane inozemnih nedržavnih subjekata; dionice, izdane od strane inozemnih dioničkih društava i dionice stranih zatvorenih fondova, kojima se trguje na organiziranim tržištima kapitala u zemljama OECD-a (najviše do 10 posto imovine);
- udjele inozemnih otvorenih investicijskih fondova, vodeći računa da ti fondovi prije svega ulažu u vrijednosne papire čiji su izdavatelji registrirani u Republici Hrvatskoj ili nekoj od zemalja OECD-a (najviše do 5 posto imovine).

Mirovinski fondovi (i obvezni i dobrovoljni) ne smiju uložiti više od 5 posto svoje imovine u vrijednosne papire jednog izdavatelja ili ukupno u vrijednosne papire dvaju ili više izdavatelja koji su povezane osobe (što se ne odnosi na Republiku Hrvatsku i hrvatske jedinice lokalne i područne samouprave).

Hagena je, temeljem zakonskih ovlaštenja, donijela Pravilnik o dodatnim kriterijima ulaganja i investicijskim ograničenjima mirovinskim fondova, kojim su propisana dodatna ograničenja za inozemna ulaganja, kako slijedi:

- kratkoročni zapisi izdani od strane država OECD-a (najviše 10 posto imovine);

- bankovni depoziti u inozemnim bankama (najviše 5 posto imovine);
- inozemni korporativni komercijalni zapisi (najviše 5 posto imovine).

Ograničenja inozemnih ulaganja dobrovoljnih mirovinskih fondova nedavnim izmjenama i dopunama Zakona (iz srpnja 2003.) ponešto su liberalizirana, pa ti fondovi mogu ulagati najviše 20 posto svoje imovine izvan Republike Hrvatske.

Nadalje, Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje ("Narodne novine" broj 109/1999, 63/2000) propisuje ograničenja kod ulaganja tehničkih pričuva mirovinskih osiguravajućih društava. U članku 69. stavak 6. tog Zakona navodi se kako je Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja (Hagena) ovlaštena za donošenje propisa o ulaganju sredstava tehničkih pričuva u inozemstvo, kao i pobliže uvjete takvih ulaganja. Obzirom da na hrvatskom mirovinskom tržištu djeluje tek jedno mirovinsko osiguravajuće društvo, čija će temeljna funkcija, isplata mirovina i drugih mirovinskih davanja, doći do izražaja tek za desetak godina, Hagena je, želeći pratiti iskustva s inozemnim ulaganjima mirovinskih fondova, za neko vrijeme odgodila donošenje spomenutoga propisa.

12. Molimo opišite pitanja obuhvaćena planovima za postepenu liberalizaciju ulaganja u nekretnine u Hrvatskoj, te naglasite razliku, ako je to potrebno, između poljoprivrednih, šumskih, industrijskih, stambenih (gradskih, seoskih, obalnih), zaštićenih područja. U tom kontekstu, koji napredak je ostvaren na uspostavljanju zemljišnih knjiga? (Usporedite s pitanjima u poglavlju "Politički kriteriji")

Uspostava slobodnog prometa kapitala i prelazak na primjenu pravila Zajednice o slobodnom prometu kapitala iziskuje u konačnici otklanjanje svih ograničenja u prometu kapitala uključujući i ograničenja ulaganja u nekretnine. To, međutim, ne isključuje pravo ugovornih strana da u svom nacionalnom zakonodavstvu ipak zadrže određena ograničenja u stjecanju vlasništva nekretnina. Ta ograničenja morala bi, međutim, biti određena sukladno načelima koja pravila Zajednice inače određuju za postavljanje ograničenja tržišnim slobodama. To proizlazi iz Zajedničke izjave o članku 60. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (u daljnjem tekstu: Sporazum) kojom su se stranke suglasile da se odredbe iz članka 60. Sporazuma neće tumačiti u svrhu sprečavanja razmjernih, nediskriminirajućih ograničenja stjecanja vlasništva nekretnina temeljenih na općem interesu. Po zajedničkoj izjavi o članku 60. Sporazuma ograničenja u stjecanju vlasništva bila bi, dakle, dopuštena, ali samo ako su postavljena radi ostvarivanja nekog općeg interesa. Pritom ona moraju biti u skladu s načelom proporcionalnosti, tj. mora se raditi o ograničenju čiji se učinak ne može ostvariti nekom manje restriktivnom mjerom i to o ograničenju takvog intenziteta da odgovara cilju koji se njima želi postići. Uz to, ta ograničenja ne smiju diskriminirati niti izravno niti neizravno državljane i pravne osobe neke od ugovornih strana u odnosu na domaće državljane glede ostvarivanja prava koja im se priznaju u okviru slobode prometa kapitala. Tako su stranke Zajedničkom izjavom o članku 60. i u uređenju svojih međusobnih odnosa glede ostvarivanja pretpostavki za slobodno kretanje kapitala prihvatile primjenu načela na kojima se i u pravnom poretku Zajednice uređuju uvjeti za ograničenje tržišnih sloboda, a u okviru njih i ograničenja pravnog prometa nekretnina.

Zajedničkom izjavom o članku 60. ugovorne su se strane suglasile i da primjena članka 60. neće ni na koji način utjecati na propise stranaka kojima se uređuje sustav vlasništva, osim u slučaju kad je to posebno navedeno u Sporazumu. Ugovorne su se strane zapravo suglasile da će u njihovim međusobnim odnosima vrijediti pravilo da realizacija obveza iz Sporazuma kao i sam Sporazum neće utjecati na njihove vlasničkopravne poretke isto kao što je i u članku 295. Ugovora o osnivanju Europske zajednice određeno da se Ugovorom ne diraju vlasničkopravni poreci država članica. Pritom bi, kao i u Ugovoru, pod pojmom "sustav vlasništva" trebalo podrazumijevati sve ono što se

pod pojmom "vlasničkopravni poredak" podrazumijeva u Ugovoru. Pojam vlasničkopravno uređenje i u članku 295. Ugovora tumači se, naime vrlo ekstenzivno tako da znatno izlazi izvan okvira u kojima pojedina nacionalna zakonodavstva u sklopu građanskopravnih normi određuju pojam vlasničkopravnog uređenja. Uz vlasništvo i druga stvarna prava na pokretninama i nekretninama u smislu kako ih određuju i uređuju pojedine države članice, pod tim se pojmom u članku 295. Ugovora podrazumijevaju i sva druga imovinska prava koja imaju privatne osobe, država i druga javnopravna tijela na stvarima i pravima, uključujući industrijsko i intelektualno vlasništvo na sredstvima za proizvodnju, udjele u trgovačkim društvima, dionice i sl. Pod pojmom vlasničkopravno uređenje u članku 295. Ugovora podrazumijevaju se i sve ustavnopravne norme o garanciji vlasništva, njegovoj zaštiti od oduzimanja i ograničavanja, socijalnoj vezanosti vlasništva.

S druge strane, kao što i članak 295. Ugovora ne isključuje u potpunosti utjecaj pravnog poretka Zajednice na vlasničkopravne poretke država članica tako ni Sporazum ne isključuje u potpunosti utjecaj Sporazuma na vlasničkopravne poretke ugovornih strana. Ugovorne su strane vezane odredbama Sporazuma, pa kad on stupi na snagu ne bi mogle pojedine segmente svog vlasničkopravnog poretka uređivati suprotno preuzetim obvezama iz Sporazuma i ciljevima postavljenim Sporazumom.

U sklopu programa CARDS 2002. provodi se projekt pod nazivom "Potpora reformi zemljišnih knjiga i katastra" u suradnji s Državnom geodetskom upravom i Ministarstvom pravosuđa. S obzirom da su točni i ažurirani podaci o vlasništvu nad zemljištem i objektima vitalni za uspješnu tržišnu ekonomiju, osmišljen je projekt Svjetske banke pod nazivom "Modernizacija katastra i zemljišnih knjiga" s namjerom da se popravi trenutno stanje vezano uz katastar i zemljišne knjige u RH. Navedeni CARDS projekt je predviđen kao podrška projektu Svjetske banke i jedan je od ključnih dijelova cijelog projekta reforme katastra i zemljišnih knjiga. Projekt predviđa uspostavu "Multi-purpose Spatial Information System (MSIS)" kompjuteriziranog sustava za unošenje i praćenje podataka koji će omogućiti brži razvoj i ekonomski rast, jačanje upravljačkih i tehničkih kapaciteta osoblja Državne geodetske agencije i Ministarstva pravosuđa te upoznavanje javnosti s značajem i prednostima uspješno provedenog projekta su sastavni dijelovi projekta. U sklopu programa CARDS 2003. predviđa se provedba projekta "Registracija vlasništva u obalnom području".

Odgovor na predmetno pitanje djelomično je sadržan i u Poglavlju ovog Upitnika EU "Politički kriteriji", u Glavi I., F, odgovori na pitanja Ad 31-33.

II. PLATNI SUSTAVI

1. Jesu li financijske institucije obvezne obavještavati svoje klijente o uvjetima za izvršavanje međunarodnih doznaka? Ako jesu, o kojim?

Financijske institucije donose interne odluke o visini naknade i uvjetima obavljanja poslova platnog prometa s inozemstvom. Pojedini elementi iz tih odluka sastavni su dio ugovora koji se sklapa s klijentom koji nije fizička osoba, za obavljanje poslova platnog prometa i kreditnih poslova s inozemstvom. Fizičke osobe se prilikom zadavanja naloga za plaćanje ili transfer sredstava u inozemstvo informiraju o uvjetima izvršenja tih usluga.

Člankom 32. Zakona o deviznom poslovanju ("Narodne novine" broj 96/2003) predviđeno je donošenje odluke koja će regulirati uvjete i način obavljanja platnog prometa s inozemstvom. Hrvatska narodna banka će ugraditi odredbe Direktive 97/5/EC Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije od 27. siječnja 1997. godine u Prijedlog odluke. Krajnji rok za donošenje navedene odluke je rujna 2003. godine.

2. Jesu li financijske institucije obvezne dati svojim klijentima informacije nakon izvršene međunarodne doznake? Ako jesu, koje?

Nakon obavljenog plaćanja u inozemstvo financijska institucija stavlja klijentu na raspolaganje izvod s računa u kome se iskazuje datum terećenja računa i iznos za nalog koji je klijent dao, identifikacijski broj transakcije te ako je ugovoreno dodatno se dostavlja kopija SWIFT poruke i identifikacijski broj naloga klijenta.

Kod primitka sredstava iz inozemstva klijent dobiva obavijest koja sadrži: naziv nalogodavca, valutu i iznos doznake, datum priljeva, iznos troškova banke i šifru osnove priljeva. Kada klijent dostavi raspored primljenih sredstava dobiva još i Nalog 10 - Izvješće o naplati iz inozemstva, koje sadrži dodatno naziv banke preko koje je naplata iz inozemstva upućena, troškove inozemne banke i podatke o knjiženju u korist računa klijenta. Prema odredbama ugovora između klijenta i banke izvod o promjenama na računu klijenta dostavlja se po svakoj promjeni na računu, petnaestodnevno ili mjesečno jedanput.

Člankom 32. Zakona o deviznom poslovanju predviđeno je donošenje odluke koja će regulirati uvjete i način obavljanja platnog prometa s inozemstvom. Hrvatska narodna banka će ugraditi odredbe Direktive 97/5/EC Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije od 27. siječnja 1997. godine u Prijedlog odluke. Krajnji rok za donošenje navedene odluke je rujan 2003. godine.

3. Postoji li vremensko ograničenje za izvršenje međunarodne doznake? Ako postoji, koliko ono traje? Postoji li naknada klijentu ako nije poštovano to vremensko ograničenje, odnosno rok dogovoren s klijentom?

Prema članku 33. Zakona o deviznom poslovanju banka je dužna ispravan nalog za plaćanje u inozemstvo izvršiti s valutom izvršenja plaćanja u inozemstvu najkasnije treći radni dan od dana primitka naloga, osim ako nalogodavac nije odredio kasniju valutu izvršenja plaćanja.

Nije propisana posebna naknada štete klijentu ukoliko banka ne poštuje rokove za izvršenje platnog naloga u inozemstvo. Prema Prijedlogu odluke na temelju članka 32. Zakona o deviznom poslovanju banka će biti dužna propisati postupak koji je klijentu na raspolaganju za eventualnu pritužbu odnosno zahtjev za odštetu.

4. Postoji li neka naknada klijentu u slučaju neizvršenja doznake sukladno uputama klijenta?

Za slučaj neizvršenja plaćanja prema inozemstvu prema instrukcijama klijenta, u skladu s pozitivnim zakonskim propisima stranke mogu dogovoriti arbitražni postupak. Ukoliko ne uspiju riješiti spor na taj način ostaje redovan sudski postupak za utvrđivanje štete i odštetni zahtjev, koji je izvan propisa koji uređuju platni promet s inozemstvom.

5. Postoji li sustav za izvansudsko rješavanje sporova između klijenata i financijskih institucija; ako postoji, objasnite kako taj sustav funkcionira.

Osim postupka pred sudom klijenti i institucije mogu odabrati Stalno izabrano sudište i Centar za mirenje pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, koji vodi arbitražne postupke i postupke mirenja za rješavanje nesuglasica između klijenata i institucija.

6. Kada su prava temeljem platnih naloga i obračuna u vezi s plaćanjima i vrijednosnim papirima provediva? Postoje li posebne odredbe u slučaju stečajnog postupka ili u slučaju postojanja instrumenta osiguranja?

Nematerijalizirani vrijednosni papiri (dionice, obveznice, komercijalni zapisi, blagajnički zapisi ili drugi papiri izdani u seriji), temeljem Zakona o tržištu vrijednosnih papira ("Narodne novine" broj 84/2002) vode se u obliku elektroničkih zapisa na računima vrijednosnih papira u kompjutorskom sustavu Središnje depozitarne agencije (u nastavku teksta: SDA). Stjecanje, promjena ili prestanak prava vlasništva i založnog prava, kao i fiducijarni prijenos prava vlasništva radi osiguranja tražbine, regulirani su kako odredbama Zakona o tržištu vrijednosnih papira, tako i odredbama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ("Narodne novine" broj 91/1996, 73/2000, 114/2001), te odgovarajućim odredbama Ovršnog zakona ("Narodne novine" broj 57/1996, 29/1999, 42/2000).

Pravo vlasništva, te ostala prava koja proizlaze iz nematerijaliziranog vrijednosnog papira stječu se njegovim prijenosom s računa prenositelja na račun stjecatelja na temelju valjanog pravnog posla kojemu je cilj stjecanje vlasništva, odluke suda ili drugog nadležnog tijela, nasljeđivanja ili na temelju zakona i to u samom trenutku upisa na račun stjecatelja, odnosno na račun banke skrbnika, te se vlasnikom nematerijaliziranog vrijednosnog papira smatra upravo ona osoba na čije ime glasi račun na kojemu je kod SDA ubilježen taj papir, uz iznimku kada banka kao skrbnik drži nematerijalizirane vrijednosne papire za tuđi račun, u kom slučaju se isti smatraju vlasništvom osobe za koju ih banka skrbnik drži, kao i uz iznimku kada su papiri ubilježeni na tzv. zastupničkom računu, kada se ne smatraju vlasništvom zastupnika, već zastupanoga.

Založno pravo na nematerijaliziranim vrijednosnim papirima također se stječe upisom na računu pojedinog investitora i to temeljem valjanog pravnog posla, sudske odluke ili zakona, a prestaje njegovim brisanjem sa računa, neovisno o pravnom temelju prestanka. Važno je za napomenuti da se na nematerijaliziranom vrijednosnom papiru može zasnovati samo jedno založno pravo, dakle nema podzaložna, te da je na nematerijaliziranom vrijednosnom papiru namirivanje zalogom osigurane tražbine (uvijek) dopušteno izvansudskim putem (čl. 129. st.2. Zakona o tržištu vrijednosnih papira u svezi s čl. 337. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima - po načelu *lex posterior derogat legi priori* i načelu *lex specialis derogat legi generali*).

Što se tiče samog stjecanja i prestanka prava vlasništva i drugih prava nad nematerijaliziranim vrijednosnim papirima, valja naglasiti da se u slučaju kada je osnova za stjecanje pravni posao sklopljen izvan burze ili uređenog javnog tržišta, odnosno odluka suda ili neke druge nadležne vlasti, nasljeđivanje ili pak sam zakon, takovo stjecanje ili prestanak provode u postupcima preknjižbi u depozitoriju SDA, dok se prijenosi vlasništva nad nematerijaliziranim vrijednosnim papirima temeljem transakcija sklopljenih na burzi ili uređenom javnom tržištu provode u postupku prijeboja i namire i to na dan namire (*settlement day* kod ugovorne namire iznosi $T + 4$, dok kod pojedinačne namire u pravilu ovisi o dogovoru ugovornih strana, te ispunjenju dužnih činidbi), što je sve pobliže uređeno Pravilima i odgovarajućim Uputama SDA.

U odnosu na drugi dio pitanja, može se reći da postoje mnogobrojne odredbe Stečajnog zakona ("Narodne novine" broj 44/1996, 29/1999, 129/2000, 123/2003) koje bi se reflektirale kako na SDA, tako i na cjelokupno tržište kapitala u slučaju otvaranja stečajnog postupka bilo nad investitorom, bilo nad članom izdavateljem, bilo nad članom sudionikom (brokerskim društvom, bankom skrbnikom ili bankom sudionikom novčanih tržišta), osobito imajući u vidu založna prava i fiducijarni prijenos prava vlasništva kao instrumente osiguranja tražbine, međutim, potrebno je istaknuti da je u svrhu zaštite investitora Zakonom o tržištu vrijednosnih papira (čl. 64.) izričito propisano da su ovlaštena društva, dakle brokeri i skrbnici, dužna novčana sredstva koja su im doznačena u svrhu plaćanja vrijednosnog papira ili potječu od njegove prodaje držati na odvojenom računu (račun nalogodavca), te da ta sredstva nisu vlasništvo ovlaštenog društva i ne ulaze u njegovu stečajnu ili likvidacijsku masu, niti mogu biti predmetom ovrhe protiv ovlaštenog društva.

Također je navedenim zakonom (čl. 70.) određeno i da su vrijednosni papiri ubilježeni na računu skrbnika vlasništvo nalogodavca, dakle ne ulaze u imovinu, odnosno stečajnu ili likvidacijsku masu skrbnika, niti mogu biti predmetom ovrhe protiv njega.

III. PRANJE NOVCA

1. S obzirom na usklađenje s Direktivom 91/308/EEZ, koja je izmijenjena i dopunjena Direktivom 2001/79/EC, o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca, molimo odgovorite na slijedeća pitanja:

a) Na koji je način pranje novca kriminalizirano, koje kaznene radnje su pokrivene zakonom i kako je definirano pranje novca?

Pranje novca je u hrvatskom zakonodavstvu kriminalizirano posebnim kaznenim djelom iz članka 279. Kaznenog zakona ("Narodne novine" broj 110/1997, 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001).

Sva kaznena djela koja generiraju profite su predikatna djela za pranje novca ("all crimes" approach).

Pranje novca kao kazneno djelo je definirano:

- "Tko u bankarskom, novčarskom ili drugom gospodarskom poslovanju uloži, preuzme, zamjeni ili na drugi način prikrije pravi izvor novca odnosno predmeta ili prava priskrbljena novcem za koji zna da je pribavljen kaznenim djelom, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko novac, predmete ili prava iz stavka 1. ovoga članka pribavlja sebi ili drugome, posjeduje ili stavlja u promet, iako je u trenutku pribavljanja znao za njihovo podrijetlo.
- Tko djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počinji kao član grupe ili zločinačke organizacije, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- Tko u slučaju počinjenja djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka postupa s nehajem glede okolnosti da su novac, predmeti ili prava pribavljeni kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- Ako su novac, predmeti ili prava iz stavka 1., 2. i 4. ovoga članka pribavljeni kaznenim djelom počinjenim u stranoj državi, ta će se djela ocijeniti prema odredbama hrvatskog kaznenog zakonodavstva, ali će se na njih primijeniti odredbe članka 16. stavka 2. i 3. ovoga Zakona.
- Novac i predmeti iz stavka 1., 2. i 4. ovoga članka oduzet će se, a prava utvrditi ništavim.
- Počinitelja kaznenog djela iz stavka 1., 2., 3. i 4. ovoga članka koji dragovoljno pridonese otkrivanju kaznenog djela sud može osloboditi kazne".

b) Koje institucije i profesije su pokrivene vašim zakonskim propisima, te s obzirom na koje aktivnosti?

Institucije i profesije koje su pokrivene Zakonom o sprječavanju pranja novca ("Narodne novine" broj 69/1997, 106/1997, 67/2001, 114/2001, 117/2003) i koje su obvezne obzirom na gotovinske i sumnjive transakcije poduzimati mjere i radnje radi otkrivanja i sprječavanja pranja novca u bankarskom, novčarskom ili drugom gospodarskom poslovanju su:

banke i stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge, investicijski fondovi i društva za upravljanje investicijskim fondovima, mirovinski fondovi i društva za upravljanje mirovinskim fondovima, Financijska agencija i Hrvatska pošta d.d., Hrvatski fond za privatizaciju, društva za osiguranje, burze i ostale pravne osobe ovlaštene za obavljanje poslova

u svezi s vrijednosnim papirima, ovlaštene mjenjači, zalagaonice, priređivači igara na sreću za lutrijske igre, za igre u casinima, za kladioničke igre i za igre na sreću na automatima.

Obveznici koji imaju podružnice u inozemstvu ili imaju u većinskom vlasništvu ili pod kontrolom financijske institucije u inozemstvu, u državama u kojima se ne primjenjuju standardi u sprječavanju pranja novca, dužni su provoditi mjere za sprječavanje pranja novca ako one nisu u suprotnosti sa zakonima i drugim propisima tih država.

Obveznicima se smatraju i druge pravne osobe, trgovci pojedinci, obrtnici i fizičke osobe ako obavljaju djelatnost u svezi s poslovima primanja i slanja novčanih sredstava, prodaje i kupovine dugovanja i potraživanja, upravljanja imovinom za treće osobe, izdavanja platnih i kreditnih kartica i poslovanja tim karticama, leasinga, organizacije putovanja, organizatori izvođenja dražbi, prometa nekretninama, umjetninama, antikvitetima i drugim predmetima veće vrijednosti te poslovima obrade plemenitih kovina i dragulja i njihova prometa.

Odvjetnik, odvjetničko društvo i javni bilježnik dužni su na propisani način obavješćivati Ured kada u svom radu obavljaju financijsku transakciju ili drugu transakciju s imovinom, ako postoji sumnja da se radi o pranju novca.

Međutim, kada odvjetnik i odvjetničko društvo zastupaju stranku u sudskim i upravnim postupcima, izuzeti su od obveze obavješćivanja Ureda o financijskim transakcijama ili drugim transakcijama s imovinom ako postoji sumnja da se radi o pranju novca.

Revizorska tvrtka, ovlaštene revizor i pravne ili fizičke osobe koje obavljaju računovodstvene poslove ili poslove poreznog savjetovanja dužni su na propisani način obavješćivati Ured kada u obavljanju poslova iz svoga djelokruga utvrde da u svezi s određenim transakcijama postoji sumnja da se radi o pranju novca.

Odvjetnik, odvjetničko društvo, javni bilježnik, revizorska tvrtka, ovlaštene revizor i pravne ili fizičke osobe koje obavljaju računovodstvene poslove ili poslove poreznog savjetovanja obavijestit će Ured na propisani način, u svim slučajevima kada od njih stranka zatraži savjet vezan za pranje novca.

c) Na koji način se provjerava integritet ustanova i profesija navedenih pod točkom b), te koje je tijelo za to nadležno?

Nadzor nad ustanovama i profesijama (obveznici) provodi se izravno (on site) i putem uvida u određena izvješća i dokumente (off site) od strane nadzornih tijela.

Nadzorne službe Ministarstva financija (Porezna uprava, Carinska uprava i Devizni inspektorat) i Ured obavljaju nadzor nad svim obveznicima iz djelokruga svoje nadležnosti, a poseban nadzor nad obveznicima po određenim sektorima koji provode Zakon o sprječavanju pranja novca obavljaju: Hrvatska narodna banka, Komisija za vrijednosne papire, Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja, Direkcija za nadzor društava za osiguranje, i to:

- Hrvatska narodna banka obavlja nadzor nad bankama i stambenim štedionicama, Komisija za vrijednosne papire obavlja nadzor nad investicijskim fondovima i društvima za upravljanje investicijskim fondovima, te nad burzama i ostalim pravnim osobama ovlaštenim za obavljanje poslova u svezi s vrijednosnim papirima,
- Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja obavlja nadzor nad mirovinskim fondovima i društvima za upravljanje mirovinskim fondovima,
- Direkcija za nadzor društava za osiguranje obavlja nadzor nad društvima za osiguranje.

d) Kada klijenti i korisnici moraju biti identificirani i verificirani, te koja su sredstva identifikacije prihvaćena? Navedite sve posebne mjere koje se odnose na neosobno otvaranje računa ili obavljanje transakcije.

Klijenti i stvarni vlasnici (beneficial owner) moraju se identificirati i provjeriti prilikom otvaranja računa ili drugih oblika uspostavljanja trajnije poslovne suradnje i obavljanja transakcije.

Obveznik utvrđuje identitet fizičke osobe koja traži transakciju uvidom u osobne isprave (osobnu iskaznicu ili putovnicu ili drugu odgovarajuću javnu ispravu), utvrđujući pri tome ime i prezime, adresu prebivališta ili boravišta, identifikacijski broj ili datum rođenja te podatke o ispravi na temelju koje je utvrđen identitet stranke (naziv i broj isprave te tijelo koje ju je izdalo).

Ako obveznik obavlja transakciju za pravnu osobu, utvrđuje identitet osobe koja za pravnu osobu traži transakciju te naziv, sjedište i matični broj pravne osobe koja traži transakciju.

Prilikom otvaranja računa ili drugih oblika uspostavljanja trajnije poslovne suradnje obveznik je dužan zatražiti od klijenta podatke u vidu pisane izjave o stvarnom vlasniku pravne osobe i popis članova Uprave, a u svrhu utvrđivanja identiteta stvarnog vlasnika. Ukoliko obveznik ne može provesti identifikaciju na ovaj način dužan je odbiti suradnju s klijentom. Ovakvu identifikaciju obveznik je dužan obnavljati svake godine.

Ako obveznik utvrđuje identitet stranca, uzima osobne podatke iz njegove putovnice ili drugih javnih isprava.

Obveznik mora od stranke tražiti punomoć ako stranka zahtijeva transakciju u svojstvu punomoćnika.

Ako fizička osoba prilikom otvaranja računa ili štednog uloga nije prisutna, banka otvara račun ili štedni ulog na osnovi dokumenata koje je ovjerilo domaće ili strano nadležno tijelo ili na osnovi dokumenata koje je ovjerilo diplomatsko ili konzularno predstavništvo zemlje nerezidenta ili Republike Hrvatske ili na osnovi ispravnosti potpisa od strane korespondentne banke. Ovjera dokumenata ne smije biti starija od šest mjeseci.

e) Navedite jesu li štedne knjižice na donositelja ili drugi instrumenti na donositelja dopušteni u vašoj zemlji.

Štedni ulozi nerezidenata na donosioca ili na donosioca uz zaporku nisu dopušteni. Devizni štedni ulozi rezidenata na donosioca ili na donosioca uz zaporku također nisu dopušteni.

Poslovni subjekti u Republici Hrvatskoj ne mogu otvarati račune sa zaporkom.

Otvaranje kunskih računa građana ili kunskih štednih uloga u smislu uređenja operativnih postupaka banaka (izdavanja štednih knjižica na donositelja) nije posebno propisano od strane regulatora.

U smislu potpunog reguliranja ovog pitanja sukladno 40 Preporuka FATF-a te 25 NCCT kriterija, te usklađivanja reguliranja operativnog poslovanja po svim vrstama računa RH, date su inicijative od strane Ureda prema regulatorima za jasne upute bankarskom sektoru glede reguliranja ovih postupanja, kao što je slučaj sa ostalim vrstama računa u RH (nerezidenti i devizni rezidenti).

Međutim, Zakonom o sprječavanju pranja novca utvrđuje se obveza utvrđivanja identiteta stranaka prilikom otvaranja svih vrsta računa ili uspostavljanja drugih oblika poslovne suradnje, te provođenja identifikacije prilikom obavljanja transakcije sukladno Zakonu o sprječavanju pranja novca.

Zakonom o tržištu vrijednosnih papira nisu dopušteni drugi instrumenti na donositelja.

f) Kada i što točno moraju institucije i profesije navedene u točki b) prijaviti vašem Uredu za sprječavanje pranja novca s obzirom na pranje novca? Jesu li nadzorna ili druga nadležna tijela također dužna u tom

smislu prijavljivati Uredu? Je li institucijama koje prijavljuju zabranjeno dojavljivati klijentima kako je određena informacija prijavljena ili će biti prijavljena Uredu?

Institucije i profesije iz točke pod "b", sukladno Zakonu o sprječavanju pranja novca, u prevenciji pranja novca imaju obvezu Uredu za sprječavanje pranja novca (FIU) prijaviti:

identificirati klijenta i Uredu dostaviti podatke u roku od tri dana, o:

- gotovinskim transakcijama ako je vrijednost transakcije 200.000,00 kuna ili veća;
- povezanim gotovinskim transakcijama koje ukupno dosežu vrijednost 200.000,00 kuna ili veću;
- transakcijama o poslovima životnog osiguranja ako godišnji zbroj premija za životno osiguranje prelazi 40.000,00 kuna, svim drugim gotovinskim i negotovinskim transakcijama ako postoji sumnja da se radi o pranju novca (režim sumnjivih transakcija - STR režim) bez obzira na visinu transakcije i to prije nego što obave transakciju, a najkasnije u roku od 24 sata nakon obavljene transakcije.

Dakle, financijske institucije su u obvezi prijaviti Uredu svaku sumnju na pranje novca.

- identificirati klijenta ako je vrijednost gotovinskih i povezanih gotovinskih transakcija 105.000,00 kuna ili veća, i te podatke pohraniti u svoje baze.

Obveznici moraju obavješćivati Ured i o svim transakcijama koje odbiju obaviti iz Zakonom predviđenih razloga. U tome slučaju uz obavijest moraju dostavljati i podatke koje prikupe u svezi s takvim transakcijama.

Carinska uprava RH prijavljuje Uredu (FIU) zakonito ili pokušaj nezakonitog prenošenja preko državne granice gotovine ili čekova u domaćoj ili stranoj valuti u vrijednosti od 40.000 kn i većoj, najkasnije u roku od tri dana od trenutka prijenosa.

Također i nadzorna tijela pod točkom "c" te ostala istražna tijela (MUP) prijavljuju Uredu (FIU) sumnjive transakcije koje utvrde iz djelokruga svoje nadležnosti.

Sukladno Zakonu o sprječavanju pranja novca zabranjeno je institucijama koje prijavljuju Uredu transakcije upozoriti klijenta da je informacija prijavljena ili će biti prijavljena Uredu. Također i Ured o tome ne obavještava klijenta.

g) Jesu li institucije i profesije navedene u točki b) obvezne voditi evidencije? Navedite sadržaj te obveze.

Obveznici su obvezni voditi evidencije o transakcijama tj. moraju čuvati podatke prikupljene na temelju Zakona o sprječavanju pranja novca i dokumentaciju na temelju koje je obavljena transakcija najmanje pet godina od njezina obavljanja, odnosno od posljednje transakcije u nizu transakcija koje čine cjelinu. Podatke o stranci s kojom je uspostavljen trajniji poslovni odnos obveznik treba čuvati najmanje pet godina nakon prestanka poslovnog odnosa. Ured čuva prikupljene podatke deset godina.

Nadalje, propisano je da evidencije o transakcijama obveznik čuva po kronološkom redu i na način koji omogućava njihov učinkovit nadzor, a podatke o sumnjivim transakcijama vodi u izdvojenim evidencijama. Način pohrane podataka, što uključuje i mjesto za pohranu, određuje obveznik u svom općem aktu. Podaci se pohranjuju na način koji omogućava pregled tijekom cijelog vremenskog razdoblja za koje je Zakonom određeno čuvanje podataka.

h) Jesu li institucije i profesije navedene u točki b) obvezne primjenjivati interne postupke i provoditi osposobljavanje svojih zaposlenika na području pranja novca? Navedite mjere.

Institucije i profesije iz točke b) su u obvezi primjenjivati interne postupke i provoditi stručno osposobljavanje svojih zaposlenika u području sprječavanja i otkrivanja pranja novca. Obveznici su dužni odrediti ovlaštenu osobu i zamjenika koji su zaduženi za provedbu Zakona o sprječavanju pranja novca u svojoj instituciji.

U općim aktima obveznik određuje interne postupke pri otkrivanju sumnjivih transakcija, način stručnog osposobljavanja djelatnika i izvješćivanje uprave obveznika u svezi sa sprječavanjem i otkrivanjem pranja novca.

Obveznik sastavlja popis indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija, što je sastavni dio njegovog općeg akta.

Ovlaštena osoba sudjeluje u pripremi i izmjenama operativnih postupaka i izradi općeg akta obveznika koji se odnosi na otkrivanje i sprječavanje pranja novca te unutarnji nadzor

Obveznik je dužan ovlaštenoj osobi na njezin zahtjev omogućiti pristup svim dokumentima i informacijama potrebnim za obavljanje njenog rada.

Obveznik osigurava redoviti interni nadzor provedbe odredaba Zakona. Svrha nadzora je uočavanje i sprječavanje grešaka u provedbi Zakona i poboljšanje unutarnjeg sustava otkrivanja sumnjivih transakcija.

Obveznik je dužan o svom trošku osigurati tekuće i redovito stručno osposobljavanje svojih djelatnika tako da ih upoznaje s načinima prepoznavanja sumnjivih transakcija i obvezama obveznika i njenih djelatnika prema Zakonu. Ovlaštena osoba je dužna upoznavati se s najnovijim postignućima na području tehnologije i revidiranja poslovanja ako je to vezano uz sprječavanje i otkrivanje pranja novca.

Osim toga, edukaciju obveznika provodi i Ured koji dva puta godišnje organizira seminare s obveznicima, raspravlja o pojedinim temama parcijalno na radnim sastancima i odgovara na upite obveznika.

i) Navedite da li se nad institucijama i profesijama navedenima u točki b) obavlja nadzor s obzirom na provedbu obveza navedenih u točkama c) do h), te u kojoj mjeri?

U skladu sa Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci ("Narodne novine" broj 36/2001) i Zakonom o bankama ("Narodne novine" broj 84/2002), Hrvatska narodna banka provodi nadzor nad poslovanjem banaka i stambenih štedionica.

Provodeći nadzor nad poslovanjem banaka i štedionica, Hrvatska narodna banka nadzire provođenje odredbi brojnih propisa koji se odnose na poslovanje konkretnih financijskih institucija, a time i provođenje Zakona o sprječavanju pranja novca. S obzirom na dosadašnju praksu, izravni nadzor nad poslovanjem jedne financijske institucije provodi se u razmaku od jedne do dvije godine. U slučaju financijskih institucija koje imaju određene poteškoće u poslovanju, nadzor se provodi i u kraćim vremenskim razmacima. Nadzor nad poslovanjem banaka i štedionica, osim kroz izravni nadzor, provodi se kontinuirano na temelju analiza financijskih izvješća.

U skladu s planiranim aktivnostima i internim procedurama koje se odnose na bankovnu superviziju, nadzor nad poslovanjem financijske institucije u kontekstu primjene Zakona o sprječavanju pranja novca, između ostalog, podrazumijeva nadzor nad primjenom unutarnjih politika i procedura, pa u tom smislu nadzire da li se banka pridržava propisa i vlastitih procedura kod identifikacije klijenata kod otvaranja računa, da li banka obavještava Ured za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama, postupke u smislu čuvanja podataka od strane banke kao obveznika (u kontekstu provođenja odredbi Zakona o bankama u dijelu koji definira čuvanje bankovne tajne) i sl.

O svim nalazima provedenog izravnog nadzora, Hrvatska narodna banka redovito obavještava Ured za sprječavanje pranja novca.

Izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju pranja novca (koje su stupile na snagu 1.08.2003. godine) propisano je:

- da će Komisija za vrijednosne papire obavljati nadzor nad investicijskim fondovima i društvima za upravljanje investicijskim fondovima, te nad burzama i ostalim pravnim osobama ovlaštenim za obavljanje poslova u svezi s vrijednosnim papirima;
- da će Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja obavljati nadzor nad mirovinskim fondovima i društvima za upravljanje mirovinskim fondovima;
- da će Direkcija za nadzor društava za osiguranje obavljati nadzor nad društvima za osiguranje.

Nadzorne službe Ministarstva financija (Devizni inspektorat, Porezna uprava i Carinska uprava) nadziru provedbu Zakona o sprječavanju pranja novca po određenim sektorima. Tako npr.:

- Devizni inspektorat redovito provodi nadzor nad mjenjačnicama u pogledu primjene Zakona o sprječavanju pranja novca od strane istih, te ako utvrdi određene nepravilnosti, odnosno određene sumnjive transakcije, o tome obavještava Ured;
- Porezna uprava nadzire primjenu Zakona o sprječavanju pranja novca iz djelokruga svoje nadležnosti (igračnice i kladionice);
- Nadzor od strane Carinske uprave ograničen je samo na nadzor prijenosa gotovine i čekova preko državne granice.

Ured redovito provodi administrativni nadzor, putem uvida u izvješća o transakcijama (off site) i koordinaciju drugih nadzornih tijela.

j) Na koji način su nadležna tijela dužna davati povratne informacije institucijama i profesijama navedenima u točki b)?

Ured za sprječavanje pranja novca jednom godišnje dostavlja bankarskom sektoru povratnu informaciju o rezultatima koji proistječu iz obveze banaka da dostavljaju Uredu obavijesti o transakcijama. Radi zaštite tajnosti i povjerljivosti podataka, prikaz je izrađen isključivo statistički, a sastoji se od tabelarnog i grafičkog prikaza podataka. Tabelarni prikaz izrađuje se kumulativno, ali i za svaku banku pojedinačno, a sadrži broj otvorenih analitičkih predmeta na bazi dostavljenih obavijesti od banke, iznos sredstava u obavijestima dostavljenih od banke temeljem kojih je otvoren analitički predmet i tipologiju pranja novca. Osim toga, podaci se prikazuju i grafički kroz strukturu tipologija u ukupnom broju otvorenih analitičkih predmeta i kroz prikaz udjela banke u ukupnom broju otvorenih analitičkih predmeta.

U tijeku je priprema izrade feedbacka i za druge skupine obveznika.

k) Koje kazne su predviđene za kršenje vaših propisa o sprječavanju pranja novca?

U slučaju povrede Zakona o sprječavanju pranja novca od strane obveznika, postoje administrativne sankcije - propisane novčane kazne u rasponu od:

- 10.000 do 100.000 kn za pravnu osobu tj. obveznika, te
- 5.000 do 30.000 kn za odgovornu osobu u pravnoj osobi.

Ako su prekršaji (povrede propisa) počinjeni povodom transakcija čija je vrijednost 1.000.000 kn ili veća, za obveznika (pravnu osobu) su propisane kazne u iznosu od 50.000 do 300.000 kn, a za odgovornu osobu novčana kazna od 10.000 do 50.000 kn.

2. Molimo vas da iscrpno objasnite način rada Ureda za sprječavanje pranja novca, nadzornih tijela i tijela za provedbu zakona s obzirom na, između ostalog, raspoložive resurse (zaposlenici i proračun), operativne ovlasti, međunarodnu i nacionalnu suradnju među nadležnim tijelima i rezultate postignute s obzirom na broj zaprimljenih prijava sumnjivih transakcija, nadzornih istraga, zapljene imovine te osuda/nagodbi?

Ured za sprječavanje pranja novca, u sastavu Ministarstva financija, (počeo se ustrojavati početkom 1998. godine temeljem Zakona o sprječavanju pranja novca) djeluje kao autonomna i samostalna financijsko-obavještajna jedinica (Financial Intelligence Unit - FIU) administrativnog tipa bez istražnih ovlasti. Ured o svom radu najmanje jedanput godišnje izvješćuje Vladu Republike Hrvatske.

Ured (FIU) ima zadaću da prikuplja, obrađuje, raščlanjuje i pohranjuje podatke određene Zakonom o sprječavanju pranja novca, o gotovinskim, povezanim gotovinskim i sumnjivim financijskim transakcijama.

Ako nakon analitičke obrade ovih transakcija, utvrdi da postoji sumnja na pranje novca odnosno ukoliko smatra da ima osnova za povezivanje sa kriminalnim djelatnostima i/ili tipologijama pranja novca u Republici Hrvatskoj, koje su jasne i prilično precizne, Ured slučajeve (Obavijesti o sumnjivim transakcijama sa sumnjom na pranje novca) dostavlja nadležnim državnim tijelima, poglavito Državnom odvjetništvu RH i/ili MUP-u na daljnje postupanje i procesuiranje.

Ured ima zakonsko ovlaštenje privremeno blokirati sumnjive transakcije najviše za 72 sata i dužan je o tome odmah obavijestiti nadležno državno odvjetništvo Republike Hrvatske.

Također Ured slučajeve pranja novca dostavlja na nadležno postupanje i USKOK-u (Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala) i to kada su slučajevi pranja novca povezani s organiziranim kriminalom i korupcijom odnosno ako se kao predikatno kazneno djelo pojavljuje neko kazneno djelo korupcije.

Nakon što Državno odvjetništvo, Policija i USKOK utvrde da postoji osnovana sumnja na kazneno djelo pranja novca, slučaj se proslijeđuje istražnom sucu radi provođenja istrage za kazneno djelo pranja novca, odnosno slučaj se proslijeđuje pravosuđu radi provođenja kaznenog postupka za kazneno djelo pranja novca.

Nadalje, ukoliko nadležno Državno odvjetništvo ocjeni da su se iz kaznene prijave ili obavijesti o sumnjivim transakcijama Ureda stekle pretpostavke za privremenu blokadu sumnjive transakcije, žurno će predložiti uz obrazloženje istražnom sucu provođenje blokade u banci ili drugoj financijskoj instituciji da privremeno na određeni rok obustavi izvršenje naloga za transfer sredstava. U takvim slučajevima sumnjiva sredstva se privremeno oduzimaju i deponiraju na poseban račun i čuvaju do okončanja postupka odnosno do ostvarenja uvjeta za povrat sredstava.

Osim toga, po potrebi i vezano za specifičnost slučaja, Državno odvjetništvo dalje koordinira rad nadzornih službi: MUP-a i Ministarstva financija (Porezne uprave, Carinske uprave i Deviznog inspektorata).

Vezano za sumnjive transakcije, kada slučaj već dođe do Državnog odvjetništva, uloga Ureda prestaje, jer daljnje postupanje preuzima pravosuđe i nadzorne službe, koje Odvjetništvu pomažu da određene indicije tj. sumnju pretvori u dokaze o pranju novca. Dakako da će Ured, ukoliko Odvjetništvo zatraži dostaviti eventualne dodatne podatke ukoliko iste posjeduje, vezano za pojedini slučaj i u slučaju postojanja sumnje na pranje novca (vidi Prilog br.1: Način rada Ureda i drugih nadležnih tijela).

Državno odvjetništvo RH propisalo je upute o načinu postupanja u slučajevima pranja novca koje dobije od Ureda.

Međutim, Državno odvjetništvo i Policija ne postupaju samo po slučajevima pranja novca tj. Obavijestima o sumnjivim transakcijama Ureda, već provode istrage za pranje novca, neovisno od podataka Ureda, obavljajući poslove iz djelokruga svoje nadležnosti.

Dakle, Ured je posredničko tijelo bez istražnih ovlasti, između financijskog i nefinancijskog sektora – obveznika, (koji Uredu prijavljuju transakcije navedene pod točkom f) kao centralnom preventivnom obavještajnom tijelu u Republici Hrvatskoj), s jedne strane i pravosuđa i/ili Policije s druge strane.

Međutim Ured određene podatke o sumnjivim transakcijama dostavlja i nadzornim službama Ministarstva financija (Poreznoj upravi, Carinskoj upravi i Deviznom inspektoratu) i to u onim slučajevima kada ova tijela trebaju utvrditi određene podatke potrebne za otkrivanje pranja novca iz djelokruga njihove nadležnosti.

Ured, također, može podatke o sumnjivim transakcijama, dobivene na temelju Zakona razmjenjivati s odgovarajućim tijelima i organizacijama pojedinih država koja se bave sprječavanjem pranja novca, i to spontano i na njihov zahtjev pod uvjetom uzajamnosti bez obzira na tip FIU-a.

Hrvatski Ured je od 1998. član Egmont grupe.

Ured interaktivno surađuje u sprječavanju i otkrivanju slučajeva pranja novca s Državnim odvjetništvom, USKOK-om, Policijom i sa nadzornim službama Ministarstva financija (Carinskom upravom, Poreznom upravom i Deviznim inspektoratom). Ova tijela također dostavljaju Uredu podatke o neobičnim i sumnjivim transakcijama koje utvrde obavljajući poslove iz svoje nadležnosti.

Osim toga, Ured surađuje i sa drugim nadzornim tijelima (HNB, Komisija za vrijednosne papire i dr.) koja nadziru provedbu Zakona o sprječavanju pranja novca od strane obveznika. Također i ova nadzorna tijela izvješćuju Ured i o sumnjivim transakcijama koje utvrde obavljajući poslove iz svoje nadležnosti.

Naprijed navedena suradnja odvija se putem časnika za vezu iz naprijed navedenih tijela, te redovitih radnih sastanaka koji se održavaju vezano za rješavanje konkretnih slučajeva pranja novca.

Ured nema svoj vlastiti proračun već mu logističku potporu pruža Tajništvo Ministarstva financija. Sistematizacijom je predviđeno da u Uredu radi 22 djelatnika, a trenutačno ih je zaposleno 18 (od kojih je 5 administrativno osoblje).

Neophodno je do kraja Ured kadrovski ekipirati analitičarima, odnosno stručnjacima za statistiku, informatiku, financijsko tržište, vrijednosnice i fondove). Naime stručnjaci iz Ureda odlaze nakon nekog vremena u privatni (bankarski) sektor zbog većih primanja.

Niti druga nadležna tijela nemaju vlastiti proračun vezano za borbu protiv pranja novca već se sredstva osiguravaju iz cjelovitog proračuna tih tijela.

U nadležnim tijelima te pravosuđu ne postoje posebni specijalizirani odjeli koji bi se bavili samo slučajevima pranja novca.

Kako je Ured samo jedna od karika u lancu u borbi protiv pranja novca, to je nužna suradnja Ureda s jedne strane i nadzornih službi Ministarstva financija (Carinske i Porezne uprave te Deviznog inspektorata), te Državnog odvjetništva, USKOK-a, Policije, pravosuđa i Hrvatske narodne banke s druge strane.

U tom pravcu je osnovana i Međuministarska koordinacija na čelu s ministrom financija sastavljena od predstavnika naprijed navedenih tijela i institucija uključenih u sprječavanje pranja novca u cilju operativne i strateške suradnje između ovih tijela.

Također je osnovana i Međuresorska radna skupina za borbu protiv financiranja terorizma u kojoj Ured aktivno djeluje sukladno svojim zakonskim ovlaštenjima.

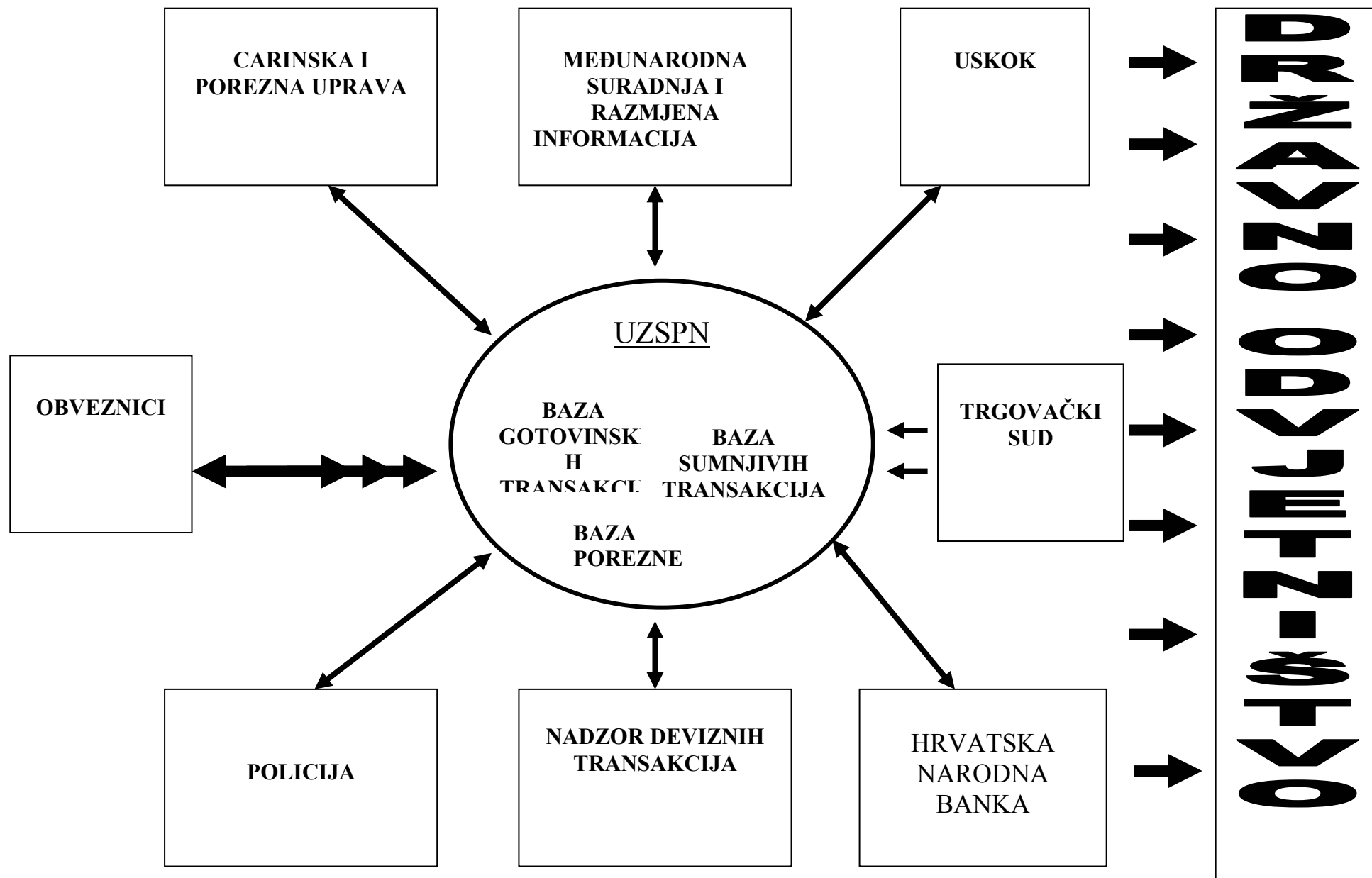
Osim toga Ured ima zadaću da:

- provodi edukaciju - trening zaposlenika unutar financijskog sustava kao i zaposlenika mjerodavnih državnih i pravosudnih tijela iz područja sprječavanja i otkrivanja pranja novca;
- predlaže izmjene i dopune zakonskih propisa iz područja sprječavanja pranja novca, te
- promiče međunarodnu suradnju sa međunarodnim tijelima i organizacijama iz područja sprječavanja pranja novca.

Kroz integrirani projekt CARDS programa biti će pružena podrška unutarjem/među institucionalnom jačanju u borbi protiv pranja novca i prijevare na učinkovitiji način. Provedba programa je u postupku pripreme, a u kojem sudjeluju pored Ureda i Državno odvjetništvo i Ministarstvo unutarnjih poslova – Odjel za gospodarstveni kriminal i korupciju.

KLJUČNI POKAZATELJI NA DAN 30.06.2003.

	Broj slučajeva	Vrijednost u sumnjivim transakcijama Kn / EUR
SLUČAJEVI U ANALITIČKOJ OBRADI OD STRANE UREDA	843 (ukupno obrađeno preko 9500 sumnjivih transakcija)	6.150.000.000,00 Kuna (820.000.000,00 EUR)
SLUČAJEVI PREDANI NADLEŽNIM TIJELIMA	144	1.550.000.000,00 Kuna (207.000.000,00 EUR)
BROJ PRIMJENJENIH MJERA ZA ODGODU OBAVLJANJA SUMNJIVIH TRANSAKCIJA OD STRANE UREDA ZA 72 SATA	7	18.400.000,00 Kuna (2.500.000,00 EUR)

Prilog br. 1 : Način rada Ureda i drugih nadležnih tijela.

3. Navedite u kojoj ste mjeri proveli 40 preporuka koje je dala Radna skupina za financijsko djelovanje (FATF) u vezi s pranjem novca i 8 posebnih preporuka FATF-a o financiranju terorista.

Hrvatsko zakonodavstvo je skoro u cijelosti usvojilo 40 Preporuka FATF-a vezanih za pranje novca, osim sljedećih: Preporuka vezanih za licenciranje mjenjača. Međutim, mjenjači moraju imati računalni program propisan (certificiran) od strane HNB-a, te ugovore s ovlaštenim bankama o obavljanju mjenjačkih poslova i biti registrirani za obavljanje mjenjačkih poslova. Evidencija o sklopljenim ugovorima između banaka i ovlaštenih mjenjača, o otvorenim poslovnim računima mjenjača, broju mjenjačkih mjesta, raskinutim ugovorima postoji kod Hrvatske narodne banke i Deviznog inspektorata.

U tijeku je procedura i za donošenje Zakona o kaznenoj odgovornosti pravnih osoba.

Vezano za 8 specijalnih preporuka o financiranju terorizma Vlada Republike Hrvatske pokrenula je pred hrvatskim parlamentom postupak donošenja Zakona o potvrđivanju (ratifikaciji) Međunarodne konvencije o suzbijanju financiranja terorizma.

Ostale preporuke su implementirane u slijedećim zakonima: Zakon o sprječavanju pranja novca, Kaznenom zakonu, Zakonu o kaznenom postupku ("Narodne novine broj 62/2003), Zakon o bankama, Zakon o deviznom poslovanju, Zakon o tržištu vrijednosnih papira, Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta ("Narodne novine" broj 88/2001, 12/2002), Zakon o preuzimanju dioničkih društava ("Narodne novine" broj 84/2002) i Zakon o trgovačkim društvima ("Narodne novine" broj 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000, 118/2003).

REŽIM KRETANJA KAPITALA I TEKUĆIH PLAĆANJA

1. Molimo nadležna tijela da prema tablici u prilogu navedu stanje na dan 30. lipnja 2003. za svaku kapitalnu transakciju (je li transakcija liberalizirana, bilo koji uvjet vezan uz tu liberalizaciju, postupci odobravanja, mjerodavni domaći zakonski propisi itd.).

	Zemlja: Propisi koji se odnose na kretanja kapitala Stanje u (mjesec) 2003.

Vrsta transakcije	Relevantni zakonski propis	Opis sadašnjeg režima
I. DIREKTNA ULAGANJA ¹		
A. Direktna ulaganja nerezidenata na nacionalnom teritoriju	Zakon o deviznom poslovanju (NN br. 96/2003 - u nastavku teksta ZDP) Članak 19., 20. i 51.	Izravna su ulaganja nerezidenata u Republici Hrvatskoj slobodna, ako posebnim zakonima nije drugačije određeno. Prijenos u inozemstvo dobiti koju nerezident ostvari izravnim ulaganjem slobodan je pod uvjetom da je u Republici Hrvatskoj podmiren porez na dobit na iznos koji se prenosi u inozemstvo. Prijenos u inozemstvo ostatka likvidacijske ili tečajne mase slobodan je pod uvjetom da su u Republici Hrvatskoj

¹ 1) Osnivanje ili proširenje podružnica ili novih poduzeća u isključivom vlasništvu osobe koja osigurava kapital, te potpuno stjecanje postojećih poduzeća.
2) Stjecanje udjela u novim ili postojećim poduzećima u cilju uspostavljanja ili očuvanja trajnih gospodarskih veza.
3) Dugoročni krediti u cilju uspostavljanja ili očuvanja trajnih gospodarskih veza.
4) Reinvestiranje dobiti u cilju očuvanja trajnih gospodarskih veza.

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

		podmirene sve porezne i druge zakonom propisane obveze iz tog posla. Strana izravna ulaganja se prijavljuju Hrvatskoj narodnoj banci radi praćenja ostvarenja projekcije platne bilance RH. Rezidenti su dužni u roku od 30 dana nakon obavljenog izravnog ili drugoga vlasničkog ulaganja nerezidenata u Republici Hrvatskoj, prijaviti ulaganje i kasnije promjene ulaganja Hrvatskoj narodnoj banci.
B. Direktna ulaganja rezidenata u inozemstvu	ZDP - Članak 19. i 51.	Na temelju ZDP-a izravna ulaganja rezidenata u inozemstvo su slobodna Izravna ulaganja rezidenata u inozemstvo se prijavljuju Hrvatskoj narodnoj banci radi praćenja ostvarenja projekcije platne bilance RH. Rezidenti su dužni u roku od 30 dana nakon obavljenog izravnog ili drugoga vlasničkog ulaganja u inozemstvo prijaviti ulaganje i kasnije promjene ulaganja Hrvatskoj narodnoj banci.
II. ULAGANJA U NEKRETNINE (koja nisu uključena u točku I)		
A. Ulaganja nerezidenata u nekretnine na nacionalnom teritoriju		Prijenosi sredstava po osnovi kupoprodaje nekretnina koje se nalaze na području RH, između rezidenata i nerezidenata su slobodni.
B. Ulaganja rezidenata u nekretnine u inozemstvu	ZDP - članak 21.	Rezident može doznačiti sredstva u inozemstvo radi stjecanja vlasništva nad nekretninama u inozemstvu ako je podmirio zakonom propisane obveze.
III. TRANSAKCIJE VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA KOJIMA SE UOBIČAJENO TRGUJE NA TRŽIŠTU KAPITALA (koje nisu uključene u točke I, IV i V) 2		
A. Transakcije vrijednosnim papirima na tržištu kapitala		
1. Stjecanje od strane nerezidenata domaćih vrijednosnih papira kojima se trguje na nekoj burzi	ZDP - članak 24.	- Hrvatska narodna banka može posebnom odlukom propisati obvezu otvaranja i vođenja nerezidentnih skrbničkih i novčanih računa u bankama radi plaćanja i naplata pri prodaji vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj. - Posebnom odlukom može se pravo stjecanja vrijednosnog papira za nerezidenta uvjetovati sklapanjem ugovora o vođenju skrbničkog računa s bankom koja je za obavljanje poslova skrbništva dobila odobrenje sukladno zakonu koji uređuje trgovanje vrijednosnim papirima, u kojem se nerezident obvezuje da stečene vrijednosne papire neće otuđiti niti dati u zalog rezidentu, u roku jedne godine od upisa prava vlasništva nad vrijednosnim papirom, te da pristaje da banka skrbnik u knjizi dioničara, knjizi vlasnika obveznica ili drugoj knjizi koju vodi izdavatelj vrijednosnih papira ili središnja depozitarna agencija ishodi upis zabrane prava raspolaganja, pri čemu nerezident zadržava svoja prava na isplatu dividende ili kamata.
2. Stjecanje od strane rezidenata inozemnih vrijednosnih papira kojima se trguje na nekoj burzi	ZDP - članak 22., članak 39.	- HNB posebnom odlukom propisuje način i uvjete pod kojim rezidenti kupuju i prodaju strane vrijednosne papire i udjele u stranim investicijskim fondovima. - Rezidenti koji imaju status pravne osobe upisuju,

² a) Dionice i ostali vlasnički vrijednosni papiri.
b) Obveznice

		uplaćuju, odnosno kupuju i prodaju vrijednosne papire u inozemstvu preko ovlaštenog društva ili preko sudionika na inozemnoj burzi i uređenom javnom tržištu. - Rezidenti fizičke osobe i poduzetnici pojedinci upisuju, uplaćuju, odnosno kupuju i prodaju vrijednosne papire u inozemstvu samo preko ovlaštenog društva. - Rezidenti mogu u inozemstvu kupovati vrijednosne papire koje izdaju države članice OECD-a i međunarodne financijske institucije, domaće vrijednosne papire. Za druge vrijednosne papire koje rezidenti mogu kupovati, HNB može propisati rejting i zemlju izdavatelja te burzu i uređeno javno tržište na kojoj kotiraju. - Rezidentima, u smislu prethodnog stavka se ne smatraju banke, investicijski fondovi, društava za osiguranje, mirovinski fondovi i ostale financijske institucije čije je poslovanje uređeno posebnim zakonima i koji mogu u inozemstvu kupovati vrijednosne papire u skladu s tim zakonima, te na rezidente koji borave u inozemstvu na osnovi važeće radne dozvole izdane u trajanju od najmanje 183 dana i fizičke osobe koje u RH borave na osnovi važeće dozvole boravka u trajanju najmanje 183 dana.
3. Stjecanje od strane nerezidenata domaćih vrijednosnih papira kojima se ne trguje na nekoj burzi		Isto kao i u III – A - podtočki 1.
4. Stjecanje od strane rezidenata inozemnih vrijednosnih papira kojima se ne trguje na nekoj burzi		Isto kao i u III – A - podtočki 2
B. Uvrštenje vrijednosnih papira na tržište kapitala		
1. Uvrštenje domaćih vrijednosnih papira na strano tržište kapitala	ZDP – članak 52. stavak 2.	Na temelju ZDP-u uvođenje domaćih vrijednosnih papira na strano tržište kapitala je slobodno. Rezidenti izdavatelji dužničkih vrijednosnih papira obvezni su izvješćivati Hrvatsku narodnu banku o izdavanju i prodaji tih vrijednosnih papira u inozemstvu.
2. Uvrštenje inozemnih vrijednosnih papira na domaće tržište kapitala	ZDP - članak 23., stavak 2.	Ministar financija može propisati uvjete za izdavanje, uvrštenje i prodaju stranih vrijednosnih papira na tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj.
IV. TRANSAKCIJE UDJELIMA U INVESTICIJSKIM FONDOVIMA ³		
A. Transakcije udjelima u investicijskim fondovima	ZDP - članak 27, stavak 1.	Za poslove s udjelima u investicijskim fondovima na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o deviznom poslovanju o obavljanju poslova s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala, ako zakonom koji uređuje poslovanje investicijskih fondova nije drugačije određeno.
1. Stjecanje od strane nerezidenata udjela u domaćim investicijskim fondovima kojima se trguje na burzi	ZDP - članak 27. stavak 2.	Hrvatska narodna banka može društvima za upravljanje investicijskim fondovima i ovlaštenim društvima zabraniti prodaju nerezidentima udjela, odnosno dionica u onim investicijskim fondovima koji, prema statutu fonda, u svom portfelju smiju držati više od 50% blagajničkih i/ili trezorskih zapisa.
2. Stjecanje od strane	ZDP - članak 27. stavak 1.	Za poslove s udjelima u investicijskim fondovima na

³ a) Udjeli u investicijskim fondovima koji ulažu u vrijednosne papire kojima se uobičajeno trguje na tržištu kapitala (dionice, ostali vlasnički vrijednosni papiri i obveznice).
b) Udjeli u investicijskim fondovima koji ulažu u vrijednosne papire ili instrumente kojima se uobičajeno trguje na tržištu novca.
c) Udjeli u investicijskim fondovima koji ulažu u ostale vrste imovine.

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

rezidenata udjela u inozemnim investicijskim fondovima kojima se trguje na burzi		odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o deviznom poslovanju o obavljanju poslova s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala, ako zakonom koji uređuje poslovanje investicijskih fondova nije drugačije određeno.
3. Stjecanje od strane nerezidenata udjela u domaćim investicijskim fondovima kojima se ne trguje na burzi		Isto kao i u IV – A – podtočci 1
4. Stjecanje od strane rezidenata udjela u inozemnim investicijskim fondovima kojima se ne trguje na burzi		Isto kao i u IV – A – podtočci 2
B. Uvrštenje udjela u investicijskim fondovima na tržište kapitala	ZDP - članak 27. stavak 1.	Za poslove s udjelima u investicijskim fondovima na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o deviznom poslovanju o obavljanju poslova s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala, ako zakonom koji uređuje poslovanje investicijskih fondova nije drugačije određeno.
1. Uvrštenje udjela u domaćim investicijskim fondovima na inozemno tržište kapitala	Zakon o deviznom poslovanju Zakon o investicijskim fondovima	U izradi su Odluke odnosno Pravilnici kojima će se sukladno odredbama Zakona o deviznom poslovanju kojima će se regulirati ovo pitanje
2. Uvrštenje udjela u inozemnim investicijskim fondovima na domaće tržište kapitala	Zakon o deviznom poslovanju Zakon o investicijskim fondovima (NN 107/1995, 12/1996, 114/2001)	U izradi su Odluke odnosno Pravilnici kojima će se sukladno odredbama Zakona o deviznom poslovanju kojima će se regulirati ovo pitanje
V. TRANSAKCIJE VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA I DRUGIM INSTRUMENTIMA KOJIMA SE UOBIČAJENO TRGUJE NA TRŽIŠTU NOVCA		
A. Transakcije vrijednosnim papirima i drugim instrumentima na tržištu novca		
1. Stjecanje od strane nerezidenata domaćih vrijednosnih papira i instrumenata na tržištu novca	ZDP - članak 25. stavak 4.	- Nerezidentima je zabranjeno kupovati blagajničke zapise HNB-a i trezorske zapise Ministarstva financija. Za ostale kratkoročne vrijednosne papire HNB može propisati ograničenja glede stjecanja i njihova otuđenja prije dospijeca.
2. Stjecanje od strane rezidenata inozemnih vrijednosnih papira i instrumenata na tržištu novca	ZDP - članak 22. stavak 1. i 2. članak 25. stavak 1. i 2. članak 39.	- Rezidenti koji imaju status pravne osobe upisuju, uplaćuju, odnosno kupuju i prodaju vrijednosne papire u inozemstvu preko ovlaštenog društva ili preko sudionika na inozemnoj burzi i uređenom javnom tržištu. - Rezidenti fizičke osobe i poduzetnici pojedinci upisuju, uplaćuju, odnosno kupuju i prodaju vrijednosne papire u inozemstvu samo preko ovlaštenog društva. - Hrvatska narodna banka može propisati najniži rejting koji mora imati izdavalatelj stranih kratkoročnih vrijednosnih papira, ako ih na tržištu novca u inozemstvu stječu rezidenti. Rezidenti mogu u inozemstvu slobodno kupovati domaće vrijednosne papire. - Rezidentima, u smislu prethodnog stavka se ne smatraju banke, investicijski fondovi, društava za osiguranje, mirovinski fondovi i ostale financijske institucije čije je poslovanje uređeno posebnim zakonima i koji mogu u inozemstvu kupovati vrijednosne papire u skladu s tim zakonima, te na rezidente koji borave u inozemstvu na osnovi važeće radne dozvole izdane u trajanju od najmanje 183 dana i fizičke osobe koje u RH borave na

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

		osnovi važeće dozvole boravka u trajanju najmanje 183 dana
B. Uvrštenje vrijednosnih papira i instrumenata na tržištu novca		
1. Uvrštenje domaćih vrijednosnih papira i instrumenata na inozemno tržište novca	ZDP članak 52. stavak 2.	Na temelju ZDP-u uvođenje domaćih vrijednosnih papira na strano tržište novca je slobodno. Rezidenti izdavatelji dužničkih vrijednosnih papira obvezni su izvješćivati Hrvatsku narodnu banku o izdavanju i prodaji tih vrijednosnih papira u inozemstvu.
2. Uvrštenje inozemnih vrijednosnih papira i instrumenata na domaće tržište novca	ZDP - članak 25. stavak 3., članak 26.	- Hrvatska narodna banka može propisati najniži rejting koji strani izdavatelj mora imati za izdavanje kratkoročnih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj. - Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske u postupku će odobrenja prospekta provjeriti ispunjava li strani izdavatelj uvjete za izdavanje stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj propisane ovim Zakonom te podzakonskim aktima Hrvatske narodne banke i Ministarstva financija. - Burze i uređena javna tržišta, pri uvrštenju stranih vrijednosnih papira u kotaciju na burzama i uređenim javnim tržištima, dužni su provjeriti ispunjavaju li vrijednosni papiri stranih izdavatelja uvjete propisane ovim Zakonom te podzakonskim aktima Hrvatske narodne banke.
VI. TEKUĆI RAČUNI I DEPOZITI KOD FINANCIJSKIH INSTITUCIJA		
A. Transakcije nerezidenata kod domaćih financijskih institucija	ZDP – članak 30. Odluka o uvjetima i načinu otvaranja i vođenja računa nerezidenata u banci (NN 111/2003)	- Nerezidenti mogu otvoriti u banci račun u stranoj valuti i u kunama. - Hrvatska narodna banka propisuje uvjete i način otvaranja i vođenja računa. Odluka o uvjetima i načinu otvaranja i vođenja računa nerezidenata u banci stupa na snagu 23. srpnja 2003., a objavljena je u Narodnim novinama 111/03. Prema predmetnoj Odluci: - Nerezident slobodno putem bezgotovinskoga platnog prometa prima uplate na svoj nerezidentni račun ili štedni ulog te obavlja plaćanja i prijenose sredstava u zemlji i inozemstvo sa svoga nerezidentnog računa ili štednog uloga u skladu s deviznim propisima. - Predstavništva stranih pravnih osoba, strana diplomatska i konzularna predstavništva u Republici Hrvatskoj te druge organizacije i tijela koje djeluju na teritoriju Republike Hrvatske na temelju dvostranih ili multostranih međunarodnih ugovora koje je ratificirala Republika Hrvatska, a čije je sjedište izvan teritorija Republike Hrvatske, te fizičke osobe s prebivalištem u inozemstvu mogu slobodno podizati odnosno uplaćivati na svoj nerezidentni račun gotovinu u stranoj valuti i kunama. - Pravne osobe sa sjedištem u inozemstvu, trgovci pojedinci, obrtnici i druge fizičke osobe sa sjedištem, odnosno prebivalištem u inozemstvu koje samostalnim radom obavljaju gospodarsku djelatnost u inozemstvu za koju su registrirane, strane udruge, strane vjerske zajednice i druge strane organizacije te podružnice rezidentnih trgovačkih društava koje posluju u inozemstvu, mogu uplatiti na svoj račun gotovinu u stranoj valuti u vrijednosti do 25.000,00 eura mjesečno te podići sa svog računa stranu gotovinu u vrijednosti do 5.000,00 eura mjesečno. Polaganje i podizanje većih iznosa strane gotovine moguće je samo uz odobrenje Hrvatske narodne

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

		banke. Navedenim nerezidentima dopušteno je podizanje odnosno polaganje gotovine u kunama do iznosa od 30.000,00 kuna mjesečno, a za polaganje i podizanje većih iznosa potrebno je odobrenje Hrvatske narodne banke.
B. Transakcije rezidenata kod inozemnih financijskih institucija	ZDP – članak 29. i članak 54.	Hrvatska narodna banka određuje uvjete pod kojima rezidenti, osim banaka, mogu otvoriti račun i držati sredstva na računu u inozemstvu. HNB izdaje odobrenje za otvaranje deviznog računa u inozemstvu u sljedećim slučajevima: za izvođenje investicijskih radova u inozemstvu, za istraživačke radove u inozemstvu, za polaganje garantnog depozita, za realizaciju inozemnog kredita, radi poslova osiguranja od kamatnih, valutnih i drugih tržišnih rizika, za kupoprodaju vrijednosnih papira u inozemstvu, za plaćanje troškova trgovačkih predstavništava u inozemstvu, za plaćanje troškova rezidenata koji pružaju usluge u međunarodnom robnom i putničkom prometu te onih koji se bave poslovima osiguranja imovine i osoba, te za naplatu potraživanja u netransferabilnoj valuti. Rezidenti su obvezni Hrvatskoj narodnoj banci dostavljati izvješća o prometu i stanju sredstava na svojim računima u inozemstvu, te na računima svojih podružnica u inozemstvu, na način i u rokovima koje Hrvatska narodna banka utvrdi odlukom.
VII. KREDITI U VEZI S KOMERCIJALNIM TRANSAKCIJAMA ILI PRUŽANJEM USLUGA U KOJIMA SUDJELUJE REZIDENT		
A. Krediti koje nerezidenti odobravaju rezidentima		
1. Kratkoročni (manje od godinu dana)		Temeljem ZDP-a rezidenti se mogu slobodno zaduživati u inozemstvu po osnovi komercijalnih kredita.
2. Srednjoročni (od jedne do pet godina)		Temeljem ZDP-a rezidenti se mogu slobodno zaduživati u inozemstvu po osnovi komercijalnih kredita.
3. Dugoročni (pet godina i više)		Temeljem ZDP-a rezidenti se mogu slobodno zaduživati u inozemstvu po osnovi komercijalnih kredita.
B. Krediti koje rezidenti odobravaju nerezidentima		
1. Kratkoročni (manje od godinu dana)		Temeljem ZDP-a rezidenti mogu slobodno odobravati komercijalne kredite nerezidentima u inozemstvo.
2. Srednjoročni (od jedne do pet godina)		Temeljem ZDP-a rezidenti mogu slobodno odobravati komercijalne kredite nerezidentima u inozemstvo.
3. Dugoročni (pet godina i više)		Temeljem ZDP-a rezidenti mogu slobodno odobravati komercijalne kredite nerezidentima u inozemstvo.
VIII. FINANCIJSKI ZAJMOVI I KREDITI ZDP članak 28. Stavak 1. 2., 3. i članak 53.		- Banke mogu kreditne poslove s nerezidentima ugovarati u svoje ime i za svoj račun, u svoje ime a za tuđi račun te u tuđe ime i za tuđi račun. - Rezidenti koji imaju status pravne osobe ili poduzetnika pojedinca, prema ovome Zakonu, mogu kreditne poslove s nerezidentima ugovarati u svoje ime i za svoj račun te u svoje ime a za tuđi račun. - Ostali rezidenti mogu kreditne poslove s nerezidentima ugovarati u svoje ime i za svoj račun. - Rezidenti moraju izvješćivati Hrvatsku narodnu banku o kreditnim poslovima s nerezidentima na način i u rokovima koje određuje Hrvatska narodna banka.
A. Zajmovi i krediti koje	ZDP članak 28. stavak 4.	Temeljem ZDP-a rezidenti se mogu slobodno zaduživati u

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

nerezidenti odobravaju rezidentima		inozemstvu po osnovi financijskih zajmova i kredita. Rezidenti su obvezni sredstva financijskih kredita iz inozemstva prenijeti na račun otvoren kod banke sa sjedištem u Republici Hrvatskoj ili na račun otvoren u inozemstvu sukladno članku 29. ovoga Zakona. Iznimno, rezidenti mogu koristiti financijske kredite iz inozemstva preko banaka u inozemstvu ako je ugovorom o kreditu ugovoreno plaćanje robe i usluga izravno dobavljaču ili izvršitelju usluga ili ako se financijskim kreditom otplaćuje prije zaključen kredit u inozemstvu (refinanciranje).
1. Kratkoročni (manje od godinu dana)		Temeljem ZDP-a rezidenti se mogu slobodno zaduživati u inozemstvu po osnovi kratkoročnih financijskih kredita i zajmova.
2. Srednjoročni (od jedne do pet godina)		Temeljem ZDP-a rezidenti se mogu slobodno zaduživati u inozemstvu po osnovi srednjoročnih financijskih kredita i zajmova.
3. Dugoročni (pet godina i više)		Temeljem ZDP-a rezidenti se mogu slobodno zaduživati u inozemstvu po osnovi dugoročnih financijskih kredita i zajmova.
B. Zajmovi i krediti koje rezidenti odobravaju nerezidentima	ZDP članak 28. stavak 5.	Rezidenti su obvezni pri odobravanju kredita te izdavanju garancija i jamstava u korist nerezidenata pribaviti one instrumente osiguranja naplate kojima se postiže sigurnost kreditnog posla, garancije koja se izdaje, odnosno jamstva.
1. Kratkoročni (manje od godinu dana)	ZDP članak 28. stavak 6. i članak 39.	Zabranjeno je odobravanje nerezidentima financijskih kredita s rokom dospeljeća kraćim od jedne godine. Zabrana se ne odnosi na banke, na rezidente kada odobravaju financijske kredite nerezidentima u sklopu izravnih vlasničkih ulaganja te na rezidente kada odobravaju financijske kredite nerezidentima s kojima su u srodstvu (bračni drug, roditelji, djeca, braća, sestre). Na rezidente koji u inozemstvu borave na temelju važeće radne dozvole u trajanju najmanje 183 dana te na rezidente - fizičke osobe koje u RH borave na osnovi važeće dozvole boravka u trajanju najmanje 183 dana, ne primjenjuje se članak 28. stavak 4. i 6.
2. Srednjoročni (od jedne do pet godina)		Temeljem ZDP-a rezidenti mogu slobodno odobravati srednjoročne financijske kredite i zajmove nerezidentima.
3. Dugoročni (pet godina i više)		Temeljem ZDP-a rezidenti mogu slobodno odobravati dugoročne financijske kredite i zajmove nerezidentima
IX. JAMSTVA, OSTALE GARANCIJE I ZALOŽNA PRAVA		
A. Izdana rezidentima od strane nerezidenata		Na temelju ZDP-a rezidenti slobodno mogu koristiti jamstva, druge garancije i založna prava od nerezidenata.
B. Izdana nerezidentima od strane rezidenata	ZDP članak 28. stavak 5.	Rezidenti su obvezni pri odobravanju kredita te izdavanju garancija i jamstava u korist nerezidenata pribaviti one instrumente osiguranja naplate kojima se postiže sigurnost kreditnog posla, garancije koja se izdaje, odnosno jamstva.
X. PRIJENOSI U IZVRŠENJU UGOVORA O SIGURANJU		
A. Premije i plaćanja u vezi sa životnim osiguranjem	Zakon o osiguranju (NN br. 46/1997, 116/1999, 11/2002) – članak 6. a) Uredba o određivanju imovine i osoba, te uvjetima pod kojima se mogu osigurati kod stranog osiguratelja (u nastavku teksta: Uredba) (NN br.	Zabranjeno Zakonom o osiguranju osim u sljedećim slučajevima: a) Strana imovina u Republici Hrvatskoj i strane osobe sa prebivalištem ili boravištem u Republici Hrvatskoj mogu se osigurati kod stranog osiguratelja, osim ako je sukladno Zakonu o osiguranju za tu imovinu i osobe propisano obvezno osiguranje. b) Domaće pravne i fizičke osobe mogu kod stranog

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

	137/1999)– članak 3. b) Uredba – članak 2., alineja 5.	osiguratelja osigurati sljedeću imovinu i/ili osobe pod sljedećim uvjetima: - imovinu i osobe trgovačkih društava u vlasništvu domaćih osoba ili u zajedničkom vlasništvu sa stranim osobama koja obavljaju gospodarsku djelatnost u inozemstvu, ako to propisi strane zemlje zahtijevaju, odnosno ako je to predviđeno ugovorom o osnivanju društva
1. Ugovori zaključeni između domaćih društava za osiguranje života i nerezidenata		Slobodno – nije regulirano Zakonom o osiguranju
2. Ugovori zaključeni između inozemnih društava za osiguranje života i rezidenata	Zakonom o osiguranju – članak 6.	Zabranjeno
B. Premije i plaćanja u vezi s kreditnim osiguranjem	Zakon o osiguranju – članak 6. Uredba – članak 3.	Zabranjeno Zakonom o osiguranju osim u sljedećem slučaju: Strana imovina u Republici Hrvatskoj i strane osobe sa prebivalištem ili boravištem u Republici Hrvatskoj mogu se osigurati kod stranog osiguratelja, osim ako je sukladno Zakonu o osiguranju za tu imovinu i osobe propisano obvezno osiguranje.
1. Ugovori zaključeni između domaćih društava za kreditno osiguranje i nerezidenata		Slobodno – nije regulirano Zakonom o osiguranju
2. Ugovori zaključeni između inozemnih društava za kreditno osiguranje i rezidenata	Uredba – članak 2., alineja 4.	Domaće pravne i fizičke osobe mogu kod stranog osiguratelja osigurati sljedeću imovinu i/ili osobe pod sljedećim uvjetima: - strane kredite radi osiguranja vraćanja tih kredita, ako je to, na zahtjev davatelja kredita, predviđeno ugovorom.
C. Ostali prijenosi kapitala u vezi s ugovorima o osiguranju	Zakon o osiguranju – članak 6. a) Uredba – članak 3. b) Uredba – članak 2., alineje 1., 2., 3. i 6.	Zabranjeno Zakonom o osiguranju osim u sljedećim slučajevima: a) Strana imovina u Republici Hrvatskoj i strane osobe sa prebivalištem ili boravištem u Republici Hrvatskoj mogu se osigurati kod stranog osiguratelja, osim ako je sukladno Zakonu o osiguranju za tu imovinu i osobe propisano obvezno osiguranje. b) Domaće pravne i fizičke osobe mogu kod stranog osiguratelja osigurati sljedeću imovinu i/ili osobe pod sljedećim uvjetima: - imovinu i osobe od rizika za koje domaći osiguratelji ne provode osiguranje, - investicijske radove u inozemstvu što ih izvode domaća trgovačka društva, te opremu za izvođenje tih radova, ako je to predviđeno ugovorom o izvođenju radova odnosno propisima zemlje u kojoj se radovi izvode, - brodove u izgradnji ili remontu, ako je to izričito predviđeno ugovorom sklopljenim sa stranim naručiteljem (kupcem), - prekomorske brodove i zrakoplove, te robu i odgovornost prijevoznika u međunarodnom pomorskom, zračnom i kopnenom prijevozu
XI. KRETANJA OSOBNOG KAPITALA članak 14. stavak 2.	ZDP	Osobni prijenosi imovine, prema ZDP-u, su prijenosi imovine iz Republike Hrvatske te u Republiku Hrvatsku na osnovi poklona i pomoći, rente, nasljedstva, podmirjenja duga useljenika u matičnoj zemlji, prijenosa imovine iseljenika u inozemstvo i dohotka osoba zaposlenih u Republici Hrvatskoj koje nisu rezidenti.

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

A. Pozajmice	ZDP članak 14. stavak 2.	Osobni prijenosi imovine, prema ZDP-u, su prijenosi imovine iz Republike Hrvatske te u Republiku Hrvatsku na osnovi poklona i pomoći, rente, nasljedstva, podmirenja duga useljenika u matičnoj zemlji, prijenosa imovine iseljenika u inozemstvo i dohotka osoba zaposlenih u Republici Hrvatskoj koje nisu rezidenti.
B. Darovi i dotacije	ZDP članak 14. stavak 3. Odluka o uvjetima za izdavanje odobrenja za osobne prijenose imovine u inozemstvo s osnove pomoći i poklona. (NN br. 111/2003)	- Hrvatska narodna banka može posebnom odlukom propisati ograničenja za prijenose u inozemstvo s osnove poklona i pomoći sukladno dopuštenim iznosima za fizičke prijenose imovine. - U skladu s tim, HNB je donijela Odluku o uvjetima za izdavanje odobrenja za osobne prijenose imovine u inozemstvo s osnove pomoći i poklona. (N.N. br. 111/2003), koja stupa na snagu 23. srpnja 2003. - Sukladno toj Odluci svi rezidenti, osim poduzetnika pojedinaca i fizičkih osoba s prebivalištem u RH, mogu slobodno slati poklon i pomoć bezgotovinskim putem. Poduzetnici pojedinci i fizičke osobe s prebivalištem u RH mogu bezgotovinskim putem slati pomoć i poklone do iznosa od 3.000 EUR-a tj. 15.000 kuna bez odobrenja HNB-a, a za veće iznose trebaju pribaviti odobrenje HNB-a. - Rezident koji boravi u inozemstvu na osnovi važeće radne dozvole najmanje 183 dana te fizička osoba koja boravi u RH na osnovi važeće dozvole boravka najmanje 183 dana, za osobne prijenose imovine s osnove pomoći i poklona u iznosima većim od navedenih za poduzetnike pojedince i fizičke osobe s prebivalištem u RH, ne trebaju odobrenje HNB-a. - Pravne osobe sa sjedištem u RH i podružnice stranih trgovačkih društava i trgovaca pojedinaca upisane u registar koji se vodi kod nadležnog tijela državne vlasti ili uprave u RH, mogu slobodno obavljati bezgotovinske osobne prijenose imovine u inozemstvo s osnove pomoći i poklona pod uvjetom da su u Republici Hrvatskoj podmirene sve porezne i druge zakonom propisane obveze.
C. Mirazi	ZDP članak 14. stavak 2.	Na temelju ZDP-a je slobodno.
D. Nasljeđa i ostavštine	ZDP članak 14. stavak 2.	Na temelju ZDP-a je slobodno.
E. Podmirenje dugova od strane imigranata u njihovu prethodnoj zemlji boravka	ZDP članak 14. stavak 2.	Na temelju ZDP-a je slobodno.
F. Prijenosi imovine od strane rezidenata, u slučaju njihove emigracije, u trenutku njihova nastanjanja ili za njihova boravka u inozemstvu	ZDP članak 14. stavak 2.	Na temelju ZDP je slobodno
G. Prijenosi, za vrijeme njihova boravka, uštedećine imigranata u njihovu prethodnu zemlju boravka	ZDP članak 14. stavak 2.	Transfer štednje je slobodan. Prijenos dohotka osoba zaposlenih u Republici Hrvatskoj koje nisu rezidenti je slobodan.
XII. FIZIČKI UVOZ I IZVOZ FINACIJSKE IMOVINE		
A. Vrijednosni papiri	ZDP članak 38 Odluka o unošenju i iznošenju gotovine, čekova i materijaliziranih vrijednosnih papira (NN br. 111/2003)	HNB je donijela Odluku o unošenju i iznošenju gotovine, čekova i materijaliziranih vrijednosnih papira NN br. 111/2003, a koja stupa na snagu 23. srpnja 2003. godine. Sukladno predmetnoj Odluci: - Slanje i prijenos materijaliziranih vrijednosnih papira, koji su vlasništvo rezidenta, u inozemstvo ili iz inozemstva može obaviti ovlašteno društvo i skrbnička banka radi: ostvarivanja prava iz vrijednosnih papira, prijenosa prava

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

		iz vrijednosnog papira na nerezidenta, te radi čuvanja stranih vrij. papira ili vrij. papira koje je u inozemstvu izdao rezident, ako će ti vrijednosni papiri biti pohranjeni kod osobe koja je u inozemstvu ovlaštena za obavljanje tih poslova. - Prethodna odredba se ne primjenjuje u slučaju privremenog prijenosa i slanja vrij. papira u inozemstvo ili iz inozemstva radi ostvarivanja prava iz vrijednosnih papira. - Privremeni prijenos i slanje materijaliziranih vrijednosnih papira u inozemstvo ili iz inozemstva radi ostvarivanja prava iz vrijednosnog papira potrebno je prijaviti Hrvatskoj narodnoj banci najmanje tri dana prije namjere prijenosa. Odredbe ove točke ne odnose se na teretnice, tovarne listove, mjenice, skladišnice i druge slične dokumente. - Čekovi i drugi vrijednosni papiri koji glase na stranu valutu i kune mogu se slobodno primati iz inozemstva putem poštanskih ili drugih pošiljaka.
B. Sredstva plaćanja bilo koje vrste	ZDP članak 36. i članak 39. Odluka o unošenju i iznošenju gotovine, čekova i materijaliziranih vrijednosnih papira (NN br. 111/2003)	HNB je donijela Odluku o unošenju i iznošenju gotovine, čekova i materijaliziranih vrijednosnih papira NN br. 111/2003, a koja stupa na snagu 23. srpnja 2003. godine. Sukladno predmetnoj Odluci: - Strana gotovina i čekovi koji glase na stranu valutu mogu se slobodno unositi u Republiku Hrvatsku, uz obvezu prijavljivanja unošenja i iznošenja gotovine u kunama, strane gotovine i čekova u vrijednosti propisanoj zakonom koji uređuje sprječavanje pranja novca. - Rezident fizička osoba može u putničkom prometu s inozemstvom iznositi iz Republike Hrvatske stranu gotovinu i čekove u vrijednosti do 3.000 eura, a više samo uz prethodno odobrenje Hrvatske narodne banke. To ograničenje se ne odnosi na rezidenta koji boravi u inozemstvu na osnovi važeće radne dozvole u trajanju od najmanje 183 dana te na fizičku osobu koja boravi u Republici Hrvatskoj na osnovi važeće dozvole boravka u trajanju od najmanje 183 dana. - Prethodno navedena odobrenja HNB izdaje na temelju zahtjeva rezidenta fizičke osobe u sljedećim slučajevima: - radi trajnog iseljenja rezidenta fizičke osobe iz Republike Hrvatske - za troškove liječenja i školovanja u inozemstvu - za poklone i pomoći rezidenta fizičke osobe članovima uže obitelji s prebivalištem odnosno boravištem u inozemstvu - za nasljeđivanje po odluci suda ili drugog tijela koje vodi ostavinski postupak, ukoliko nasljednici žive u inozemstvu - za podmirenje useljenikova duga u inozemstvu u slučaju drugog, opravdanog razloga, čiju opravdanost ocjenjuje Hrvatska narodna banka. - Rezident fizička osoba može u putničkom prometu s inozemstvom iznositi iz Republike Hrvatske bankarske i putničke čekove koji glase na stranu valutu u vrijednosti većoj od 3.000 eura isključivo radi plaćanja robe i usluga u inozemstvu. - Fizička osoba može u putničkom prometu s inozemstvom iznositi iz Republike Hrvatske odnosno unositi u Republiku Hrvatsku gotovinu u kunama do iznosa od 15.000 kuna, a više samo uz prethodno odobrenje Hrvatske narodne banke - Banke slobodno, za potrebe obavljanja svoje djelatnosti, iznose stranu gotovinu i čekove koji glase na stranu valutu

		i iznad iznosa propisanog odlukom HNB-a.
XIII. OSTALI OBLICI KRETANJA KAPITALA		
A. Porez na nasljedstvo		Na temelju ZDP-a plaćanje poreza na nasljedstvo je slobodno.
B. Odštete (kada se mogu smatrati kapitalom)		Na temelju ZDP plaćanje navedenih šteta je slobodno
C. Povrati sredstava u slučaju otkaza ugovora i povrati sredstava u slučaju neovlaštenih plaćanja (kada se ona mogu smatrati kapitalom)		Na temelju ZDP-a je slobodno
D. Autorski tantijemi: patenti, dizajn, žigovi itd.		Na temelju ZDP-a je slobodno
E. Prijenos sredstava potrebnih za pružanje usluga (ako nisu uključeni u točku VI)		Na temelju ZDP-a je slobodno
F. Razno		Na temelju ZDP-a je slobodno.

OBJAŠNJENJA

Za potrebe ove nomenklature, sljedećim se izrazima dodjeljuju značenja kako slijedi:

Direktna ulaganja

Ulaganja svih vrsta od strane fizičkih osoba ili komercijalnih, industrijskih ili financijskih poduzeća, čija je svrha uspostavljanje ili očuvanje trajnih i direktnih veza između osobe koja osigurava kapital i poduzetnika, odnosno poduzeća, kojem je taj kapital stavljen na raspolaganje radi obavljanja gospodarske djelatnosti. Stoga je ovaj pojam potrebno shvatiti u njegovom najširem smislu. Poduzeća navedena u točki I-1 ove Nomenklature obuhvaćaju samostalne pravne subjekte (društva-kćeri u punom vlasništvu) i podružnice. Što se tiče poduzeća navedenih u točki I-2 ove Nomenklature koja imaju status komanditnih društava na dionice, smatra se da sudjelovanje u vlasničkoj strukturi kroz direktno ulaganje postoji ako paket dionica koje drži neka fizička osoba ili druga pravna osoba ili bilo koji drugi imatelj dionica omogućuje tom imatelju, na osnovi nacionalnih pravnih propisa koji se primjenjuju na komanditna društva na dionice ili na nekoj drugoj osnovi, učinkovito sudjelovanje u upravljanju društvom ili kontroli nad njim. Dugoročni participacijski krediti navedeni u točki I-3 ove Nomenklature, predstavljaju kredite odobrene na razdoblje duže od pet godina u svrhu uspostavljanja ili očuvanja trajnih gospodarskih veza. Glavni primjeri koji bi se mogli navesti su krediti koje matično društvo odobrava svojim društvima-kćerima u kojima ima vlasnički udio, te krediti koji su vezani za neki aranžman o sudjelovanju u dobiti. Unutar ove točke uključeni su također i dugoročni krediti odobreni od strane financijskih institucija s ciljem uspostavljanja ili očuvanja trajnih gospodarskih veza.

Ulaganja u nekretnine

Kupnje zgrada i zemljišta, kao i izgradnja zgrada od strane privatnih osoba u cilju ostvarenja dobiti ili za vlastitu upotrebu. Ova kategorija uključuje također prava plodouživanja, pravo služnosti i prava građenja.

Uvrštenje za trgovanje na burzi ili organiziranom tržištu novca

Uvrštenje za trgovanje – u skladu s utvrđenim postupkom– vrijednosnih papira i drugih prenosivih instrumenata, bez obzira podliježe li takvo trgovanje službenoj ili neslužbenoj kontroli, na nekoj od službeno organiziranoj burzi ili nekom od službeno organiziranih segmenata tržišta novca.

Vrijednosni papiri kojima se trguje na nekoj burzi (s kotacijom ili bez kotacije)

Oni vrijednosni papiri trgovanje kojima je regulirano propisima, čije cijene redovito objavljuju službene burze (vrijednosni papiri s kotacijom) ili druga tijela vezana za burzu – npr. odbori banaka (vrijednosni papiri bez kotacije).

Izdavanje vrijednosnih papira i drugih prenosivih instrumenata

Prodaja putem javne ponude.

Plasman vrijednosnih papira i drugih prenosivih instrumenata

Direktna prodaja vrijednosnih papira od strane izdavatelja ili konzorcija koji je dobio uputu od izdavatelja da ih proda, bez javne ponude.

Domaći ili inozemni vrijednosni papiri i drugi instrumenti

Vrijednosni papiri prema zemlji u kojoj izdavatelj ima glavno sjedište tvrtke. Stjecanje od strane rezidenata domaćih vrijednosnih papira i drugih instrumenata na nekom inozemnom tržištu smatra se stjecanjem inozemnih vrijednosnih papira.

Dionice i drugi vlasnički vrijednosni papiri. Uključujući prava na upis novih izdanja dionica.

Obveznice.

Prenosivi vrijednosni papiri koji dospijevaju u roku od dvije godine ili više od datuma izdavanja, a za koje su kamatna stopa, te uvjeti otplate glavnice i plaćanja kamate utvrđeni u trenutku izdavanja.

Investicijski fondovi

Fondovi:- čija je isključiva svrha ulaganje, za zajednički račun, prikupljenog kapitala u prenosive vrijednosne papire ili ostalu imovinu, a koja posluju po načelu disperzije rizika, te - čiji udjeli se, na zahtjev vlasnika udjela, a prema zakonskim, ugovornim i statutarnim uvjetima koji se na njih primjenjuju, otkupljuju ili iskupljuju, direktno ili indirektno, iz imovine tih fondova. Smatra se da su radnje koje fond poduzima kako bi osigurao da burzovna cijena udjela u investicijskom fondu ne odstupa u znatnoj mjeri od njihove neto vrijednosti imovine ekvivalentne ponovnoj otkupu ili iskupu.

Takvi se fondovi smiju osnivati sukladno zakonskim propisima, ili temeljem zakona o obveznim odnosima (kao zajednički fondovi kojima upravlja društvo za upravljanje) ili zakona o zakladama (kao otvoreni investicijski fondovi) ili temeljem statuta (kao investicijske kompanije). Za potrebe ove nomenklature, 'zajednički fondovi' obuhvaćaju i otvorene investicijske fondove.

Vrijednosni papiri i drugi instrumenti kojima se uobičajeno trguje na tržištu novca

Trezorski zapisi i drugi prenosivi zapisi, potvrde o depozitu, bankovne mjenice, komercijalni papiri i drugi slični instrumenti.

Kreditni u vezi s poslovnim transakcijama ili pružanjem usluga

Ugovorni trgovinski krediti (predujmovi ili plaćanja u ratama za nedovršenu proizvodnju ili po narudžbi, te produljeni rokovi plaćanja, bez obzira da li to uključuje upis komercijalnih zapisa ili ne) i njihovo financiranje kroz kredite koje odobravaju kreditne institucije. Ova kategorija također obuhvaća poslove factoringa.

Financijski zajmovi i krediti

Financiranje, bez obzira na vrstu, od strane financijskih institucija, uključujući financiranje u vezi s poslovnim transakcijama ili pružanjem usluga u kojima ne sudjeluje nijedan rezident.

Ova kategorija obuhvaća također stambene kredite, potrošačke kredite i financijski leasing, kao i kredite za pokriće izdanja vrijednosnih papira.

Rezidenti ili nerezidenti

Fizičke i pravne osobe prema definicijama sadržanim u propisima o deviznoj kontroli na snazi u svakoj državi članici.

Primici iz likvidacije (ulaganja, vrijednosnih papira itd.)

Prihodi iz prodaje uključujući svako povećanje vrijednosti kapitala, iznos otplata, prihodi iz izvršenja sudskih presuda itd.

Fizičke ili pravne osobe

Kako je definirano nacionalnim propisima.

Financijske institucije

Banke, štedionice i institucije specijalizirane za odobravanje kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih kredita, te osiguravajuća društva, stambene štedionice, društva za upravljanje investicijskim fondovima i druge institucije slične prirode.

Kreditne institucije

Banke, štedionice i institucije specijalizirane za odobravanje kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih kredita.

Propisi koji se odnose na kretanje kapitala Zemlja

(Dodatak glavnoj tablici u Odjeljku I.A.)

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

OGRANIČENJA DIREKTNIH ULAGANJA NEREZIDENATA TEMELJEM ZAKONSKIH PROPISA ZA KONKRETNI SEKTOR

Sektor	Nacionalni zakonski propis (broj, datum stupanja na snagu)	Upravno tijelo / nadležno ministarstvo	Opis relevantnih odredaba / navod zakonske odredbe (zabrane, gornje granice, procedure za dobivanje odobrenja ili licenci ... bez obzira na moguće opravdanje)	Komentari (npr. moguće opravdanje za ograničenje u svjetlu uvjeta izloženih u dodacima Ugovoru ili zakonskom propisu u proceduri donošenja)
Primjer: Poštanske usluge	Zakon o pošti, br. / godina, N.N. str., stupio na snagu dd/mm/gggg	Ministarstvo ...	Odjeljak x, čl. y Zakona o pošti predviđa - gornju granicu od x % za sudjelovanje stranih osoba, - procedura dobivanja odobrenja koja uključuje sljedeće kriterije:...	Prijedlog zakona kojim se predviđaju sljedeće izmjene ... trenutno je u parlamentarnoj proceduri ...
Poljoprivreda	Zakon o poljoprivrednom zemljištu, , (NN 66/2001, 87/2002), stupio na snagu 18.07.2001.	Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva	Članak. 1. Zakona Poljoprivredno zemljište dobro je od interesa za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu. Poljoprivredno zemljište koristi se, zaštićuje i njime raspolaže na način određen zakonom.	
Alkoholna pića		Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva		Nema ograničenja.
Bankarstvo	Zakon o bankama (NN 84/02), stupio na snagu 25.07.2002.	Hrvatska narodna banka i Ministarstvo financija		Nema posebno ograničenja za nerezidente, postoje ograničenja koja se odnose na visinu ulaganja koja su jednaka za sve ulagatelje.
Kladionice (usp. također igre na sreću, lutrija)	Zakon o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN,br.83/02) stupio na snagu 24.07. 2002.	Ministarstvo financija, Porezna uprava	čl.8.st.2. djelatnost priređivanja igara na sreću osim lutrijskih igara, mogu na temelju koncesije ili odobrenja obavljati trgovačka društva sa sjedištem u RH	Zakon ne predviđa bilo kakva ograničenja ulaganja nerezidenata
Radiodifuzija	Zakon o elektroničkim medijima (NN 122/03), stupio na snagu 07.08.2003.	Ministarstvo kulture	Člancima 45. do 55. Zakona o elektroničkim medijima uređeno je pitanje ograničenje koncentracije u području elektroničkih medija. Ulaganja u područje elektroničkih medija ograničeno je po osnovi ograničenja koncentracije, tako da ulaganje ne može biti iznad ograničenja predviđenih za nedopuštenu koncentraciju. Nedopuštenom koncentracijom u području medija prema članku 46. Zakona o elektroničkim medijima smatra se ako: nakladnik elektroničkog medija koji ima koncesiju na državnoj razini i ima udio u kapitalu drugog nakladnika koji ima istu takvu koncesiju, ili koncesiju na regionalnoj, županijskoj, gradskoj ili općinskoj razini, s više od 25%, i obrnuto; nakladnik elektroničkog medija koji ima koncesiju na državnoj	Ograničenjem koncentracije ostvaruje se zaštita pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, te ovakva ograničenja redovito predviđaju i druga europska zakonodavstva koja uređuju medije.

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

			razini i ima udio u kapitalu nakladnika koji izdaje dnevne novine koje se tiskaju u više od 3.000 primjeraka, s udjelom većim od 10%, i obrnuto; nakladnik elektroničkog medija koji ima koncesiju na državnoj razini i ima udio u kapitalu pravne osobe koja obavlja djelatnost novinske agencije, s udjelom većim od 10%, i obrnuto; nakladnik elektroničkog medija koji ima koncesiju na državnoj razini i istovremeno izdaje dnevne novine koje se tiskaju u nakladi većoj od 3.000 primjeraka; nakladnik koji ima koncesiju lokalne ili regionalne razine pokrivanja i ima udio u osnivačkom kapitalu drugog takvog nakladnika regionalne ili lokalne razine pokrivanja na istom području s više od 30%; nakladnik koji ima koncesiju regionalne ili lokalne razine pokrivanja i istovremeno, u istom ili susjednom području, izdaje dnevne novine lokalnog značaja. Smatra se da postoji nedopuštena koncentracija u području medija i u slučajevima iz članka 46. ovoga Zakona, ako u kapitalu drugog nakladnika koji obavlja djelatnost radija i/ili televizije, novinskog nakladnika dnevnog tiska ili novinske agencije ima udjel iznad utvrđene visine kapitala fizička ili pravna osoba koja je osnivač nakladnika koji obavlja djelatnost radija i/ili televizije, odnosno osnivač, ili s njim povezane osobe u smislu članka 45. ovoga Zakona. Člankom 52. Zakona propisano je da pravna osoba čija je djelatnost prikupljanje, oblikovanje i posredovanje oglasa, kao i fizička ili pravna osoba, te skupina povezanih osoba, koja u kapitalu odnosno imovini te vrste ima više od 10 % vlasničkog udjela ili više od 10 % upravljačkih odnosno glasačkih prava, ne može biti nakladnik i/ili osnivač nakladnika radijskoga odnosno televizijskog programa, niti može imati vlasništvo dionica, ili udjele u kapitalu nakladnika radijskoga ili televizijskog programa.	
Brokerske usluge	Zakon o tržištu vrijednosnih papira (NN 84/02), stupio na snagu 25.07.2002.	Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske i Ministarstvo financija	Brokersko društvo mora dobiti dozvolu za obavljanje djelatnosti od Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske i mora imati sjedište na području Republike Hrvatske.	Zakonom nisu propisana ograničenja ulaganja nerezidenata u brokerska društva.

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

Kava i proizvodi od kave		Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva		Nema ograničenja.
Građevinske usluge	Zakon o gradnji (NN 52/99), stupio na snagu 03.06.1999; (NN 75/99), stupio na snagu 24.07.1999; (NN 117/01), stupio na snagu 01.01.2002; (NN 47/03), stupio na snagu 02.04.2003. Zakon o hrvatskoj komori arhitekata i inženjera u graditeljstvu (NN 47/98), stupio na snagu 11.04.1998.	Ministarstvo za zaštitu okoliša i prostornog planiranja i Hrvatska komora arhitekata i inženjera u graditeljstvu	Pravne osobe koje obavljaju poslove izvođenja građevina trebaju imati suglasnost Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja (MZOPU) za registraciju za takve poslove. Sve fizičke osobe koje obavljaju neki posao u svojstvu odgovorne osobe (projektant, osoba koja vodi gradnju, nadzorni inženjer, revident) moraju imati položen stručni ispit koji se polaže pred povjerenstvom MZOPU. Pravne osobe koje rade na području ispitivanja građevnih proizvoda te izdavanja tehničkih dopuštenja za građevne proizvode (testing of the construction products and issuing technical approvals for construction products) moraju biti ovlaštena od MZOPU. Projektanti, nadzorni inženjer i revident moraju biti članovi Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu (HKAIG).	Podzakonski akt koji regulira to područje još nije donesen; vjerojatan početak primjene 1.1.2004. Na snazi od 1.10.1999. Podzakonski akt koji regulira to područje još nije donesen; vjerojatan početak primjene 1.9.2003. Na snazi od 1.10.1999.
Energetika i proizvodnja energije	Zakon o energiji (NN, 68/01), Zakon o tržištu električne energije (NN, 68/01), Zakon o tržištu plina (NN, 68/01), Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata (NN, 68/01) i Zakon o regulaciji energetske djelatnosti (NN, 68/01), svi navedeni zakoni stupili na snagu 04.08.2001.	Ministarstvo gospodarstva		Ne postoje diskriminirajuća ograničenja glede direktnih ulaganja nerezidenata. Ograničenja, ukoliko postoje, vrijede za sve pravne i fizičke osobe i ne predstavljaju diskriminatorno ponašanje.
Ribarstvo	Zakon o morskom ribolovu (NN 74/94), stupio na snagu 26.10.1994.; (NN57/96), stupio na snagu 20.07.1996.; (NN 46/97 – pročišćeni tekst)	Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva	Nerezidenti smiju obavljati gospodarski ribolov u ribolovnom moru Republike Hrvatske samo u slučajevima utvrđenim međunarodnim ugovorom, a rekreacijsko-športski ribolov na temelju dozvole.(čl. 71.) Nerezidenti smiju obavljati djelatnost uzgoja riba i drugih morskih organizama ako su u Republici Hrvatskoj registrirale podružnicu za uzgoj riba i drugih morskih organizama, ako imaju zaposlene djelatnike stručno osposobljene za uzgoj ili su sami stručno osposobljeni za uzgoj i ako imaju povlasticu za uzgoj izdanu od nadležnog tijela. (čl. 72.) Domaća pravna osoba čiji se osnivač nerezident ne smije obavljati ribolov u ribolovnom moru Republike Hrvatske (čl. 73.)	

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

Šumarstvo	Zakon o šumama ("Narodne novine", broj 52/90 - pročišćeni tekst, 5/91, 9/91, 61/91, 26/93, 76/93, 29/94, 76/99, 8/00 i 13/02)	Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva	Nerezidenti ne mogu stjecati pravo vlasništva na šumama i šumskom zemljištu, osim ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno.	
Igre na sreću (usp. Lutrija)	Zakon o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN, br. 83/02) stupio na snagu 24. srpnja 2002.	Ministarstvo financija, Porezna uprava	Čl. 8. st. 2. djelatnost priređivanja igara na sreću osim lutrijskih igara, mogu na temelju koncesije ili odobrenja obavljati trgovačka društva sa sjedištem u RH	Zakon ne predviđa bilo kakva ograničenja ulaganja nerezidenata
Hotelierstvo		Ministarstvo turizma		Temeljem zakonskih propisa ne postoje ograničenja kod direktnih ulaganja za nerezidente
Lov	Zakon o lovu (NN 10/94, 22/94), stupili na snagu 19.02.1994.; (NN 29/99), stupio na snagu 03.04.1999.; (NN 14/01), stupio na snagu 29.02.2001., čl. 6., 20., 27., 36., 70.	Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva	Nerezidenti mogu steći pravo lova na lovištima u vlasništvu države koncesijom ili zakupom. Koncesija se može dati domaćoj i stranoj pravnoj i fizičkoj osobi na vrijeme do 20 do 40 godina. Domaća i strana pravna i fizička osoba može biti ponuđač na ponovljenom nadmetanju za zakup lovišta, koji se daje na vrijeme od 10 godina. Vrhunski trofej divljači ne može se otuđiti u inozemstvo, iznimno ministarstvo može dopustiti otuđenje, ako ga ne otkupi Republika Hrvatska.	
Uvoz roba i usluga (npr. agencije)	Zakon o trgovini (NN 11/96), stupio na snagu 17.02.1996.; (NN 101/98), stupio na snagu 05.08.1998.; (NN 30/99), stupio na snagu 07.04.1999.; (NN 75/99), stupio na snagu 24.07.1999.; (NN 62/01), stupio na snagu 19.07.2001.; (NN 109/01), stupio na snagu 11.12.2001., (NN 49/03)	Ministarstvo gospodarstva	Temeljem čl. 2. uvoz robe i usluga mogu obavljati pravne i fizičke osobe registrirane za obavljanje te djelatnosti. Temeljem članka 4. uvoz i izvoz se obavlja slobodno i uz jednake uvjete na tržištu.	Ne postoje ograničenja.
Osiguravajuća društva	Zakon o osiguranju (NN 9/94), stupio na snagu 18.02.1994.; (NN 20/97), stupio na snagu 27.02.1997.; (NN 46/97), NN (116/99), stupio na snagu 13.11.1999.; (NN 11/02), stupio na snagu 09.02.2002.	Ministarstvo financija Direkcija za nadzor društava za osiguranje		Ne postoje ograničenja.
Društva za	Zakon o investicijskim	Komisija za	Društvo za upravljanja investicijskim fondovima mora dobiti	Zakonom nisu propisana ulaganja

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

upravljanje inv. fondovima	fondovima (NN 107/95), stupio na snagu 04.01.1996.; (NN 12/96); (NN 114/01), stupio na snagu 28.12.2001.	vrijednosne papire republike Hrvatske i Ministarstvo financija	odobrenja za obavljanje djelatnosti od Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske i mora biti registrirano u skladu sa Zakonom o trgovačkim društvima.	nerezidenata u društva za upravljanje investicijskim fondovima.
Komercijalna gradnja na zemljištu	Zakon o poljoprivrednom zemljištu, , (NN 66/2001, 87/2002), stupio na snagu 18.07.2001.	Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva	Poljoprivredno zemljište dobro je od interesa za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu. Poljoprivredno zemljište koristi se, zaštićuje i njime raspolaže na način određen zakonom.	
Lutrija	Zakon o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN,br.83/02) stupio na snagu 24. srpnja 2002.	Ministarstvo financija, Porezna uprava	čl.8.st.2. Djelatnost priređivanja igara na sreću osim lutrijskih igara, mogu na temelju koncesije ili odobrenja obavljati trgovačka društva sa sjedištem u RH	Zakon ne predviđa bilo kakva ograničenja ulaganja nerezidenata
Odvjetničke/ javnobilježničke usluge	Zakon o odvjetništvu (NN 9/94), stupio na snagu 18.02.1994; Zakon o javnom bilježništvu (NN 78/93),stupio na snagu 02.09.1993.; (NN 29/94), stupio na snagu 11.04.1994.	Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave	Člankom 13. Zakona o javnom bilježništvu djelatnost javnih bilježnika može obavljati osoba koja je državljanin Republike Hrvatske. Prema čl. 48. Zakona o odvjetništvu, pravo na upis u imenik odvjetnika ima osoba koja, između ostalih uvjeta, je državljanin Republike Hrvatske, diplomirala na pravnom fakultetu u Republici Hrvatskoj, položila pravosudni ispit u Republici Hrvatskoj i aktivno vlada hrvatskim jezikom.	Zakon o javnom bilježništvu ne predviđa bilo kakva ulaganja nerezidenata. Zakon o odvjetništvu ne predviđa bilo kakva ulaganja nerezidenata.
Društva za upravljanje	Zakon o investicijskim fondovima (NN 107/95), stupio na snagu 04.01.1996.; (NN 12/96); (NN 114/01), stupio na snagu 28.12.2001.	Komisija za vrijednosne papire republike Hrvatske i Ministarstvo financija	Društvo za upravljanje investicijskim fondovima mora dobiti odobrenja za obavljanje djelatnosti od Komisije za vrijednosne papire Republike Hrvatske i mora biti registrirano u skladu sa Zakonom o trgovačkim društvima.	Zakonom nisu propisana ulaganja nerezidenata u društva za upravljanje investicijskim fondovima.
Masovni mediji (usp. tiskani mediji)		Ministarstvo kulture		Prijedlogom Zakona o medijima predviđa se ograničenje ulaganja po osnovi ograničenja koncentracije. Prema članku 33. Prijedloga Zakona ne bi se moglo ulagati iznad ograničenja predviđenog za nedopuštenu koncentraciju. Prema ovoj odredbi nedopuštena koncentracija postoji u području tiskanih medija kada nakladnik jednoga ili više opće informativnih tiskanih dnevnika ili opće informativnih tjednika ostvari vladajući položaj na tržištu na način da broj prodanih primjeraka njegovih dnevnika ili tjednika pređe 40% svih

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

				prodanih primjeraka opće informativnih dnevnika ili tjednika u Republici Hrvatskoj. Nakladnik s nedopuštenom koncentracijom ne može biti vlasnik ili stjecati udjele u vlasništvu drugog tiskanog medija. Prijedlog Zakona o medijima usvojila je Vlada Republike Hrvatske i uputila ga u Hrvatski sabor, te se očekuje njegovo donošenje i stupanje na snagu do kraja rujna 2003. godine.
Rudarstvo	Zakon o rudarstvu (NN 27/91), stupio na snagu 19.06.1991; (NN 26/93), stupio na snagu 09.04.1993; (NN 92/94), stupio na snagu 22.12.1994; (NN 35/95); (NN 114/01), stupio na snagu 28.12.2001., te Pravilnik o istraživanju mineralnih sirovina (NN, 125/98) i Pravilnik o eksploataciji mineralnih sirovina (NN, 125/98), stupili na snagu 02.10.1998.	Ministarstvo gospodarstva		Ne postoje diskriminirajuća ograničenja glede direktnih ulaganja nerezidenata. Ograničenja, ukoliko postoje, vrijede za sve pravne i fizičke osobe i ne predstavljaju diskriminatorno ponašanje.
Narkotici	Zakon o suzbijanju opojnih droga (NN 107/01), stupio na snagu 13.12. 2001.	Ministarstvo zdravstva	Regulira se proizvodnja narkotika - isključivo uz dozvolu Ministarstva zdravstva. Uvoz-izvoz regulirani režimom dozvola koje izdaje Ministarstvo zdravstva (odobrava se samo subjektima koji imaju dozvolu za promet i proizvodnju narkotika) uz poštivanje kvota koje određuje i objavljuje International Narcotic Control Bord pri UN.	
Nacionalna sigurnost & obrana		Ministarstvo obrane		Ne postoje zakonski propisi koji se odnose na nacionalnu sigurnost i obranu a kojim bi se ograničavala direktna ulaganja nerezidenata
Prirodni rezervati	Zakon o zaštiti prirode (NN 30/94), stupio na snagu 23.04.1994.; (NN 72/94), stupio na snagu 18.10.1994; (NN 107/03), stupio na snagu	Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja	Nerezidenti ne mogu stjecati vlasništvo na nekretninama u zaštićenim dijelovima prirode (članak 40. stavak 3. Zakona). Međutim, Zakon ne ograničava ulaganja u zaštićene dijelove prirode ako se ta ulaganja ne odnose na stjecanje vlasničkih prava.	Konačni prijedlog Zakona o zaštiti prirode u članku 194. stavku 2. propisuje da nositelji prava vlasništva na nekretninama u strogom rezervatu, nacionalnom parku, posebnoj rezervatu, parku prirode, regionalnom parku,

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

	12.07.2003.			spomeniku prirode, značajnom krajobrazu, park šumi i spomeniku parkovne arhitekture ne mogu biti nerezidenti, osim ako nije drugačije određeno temeljem reciprociteta dvostranim ugovorom.
Prirodni resursi	Zakon o rudarstvu (NN 27/91), stupio na snagu 19.06.1991; (NN 26/93), stupio na snagu 09.04.1993; (NN 92/94), stupio na snagu 22.12.1994; (NN 35/95); (NN 114/01), stupio na snagu 28.12.2001., te Pravilnik o istraživanju mineralnih sirovina (NN, 125/98) i Pravilnik o eksploataciji mineralnih sirovina (NN, 125/98), stupili na snagu 02.10.1998.	Ministarstvo gospodarstva		Ne postoje diskriminirajuća ograničenja glede direktnih ulaganja nerezidenata. Ograničenja, ukoliko postoje, vrijede za sve pravne i fizičke osobe i ne predstavljaju diskriminatorno ponašanje.
Poštanske usluge	Zakon o pošti (NN 53/94), stupio na snagu 15.07.1994.	Ministarstvo pomorstva, prometa i veza	Hrvatska pošta je u 100 % državnom vlasništvu, i ima monopol na hrvatskom tržištu. Nema ulaganja od strane stranih državljana.	Konačni nacrt Zakona o pošti je upućen u Hrvatski sabor. Prema odredbama ovog zakona poštanske usluge će biti liberalizirane u skladu s legislativom Europske zajednice. Nisu predviđene nikakve zabrane za ulaganja u poštanski sektor od strane stranih državljana.
Tiskani mediji (usp. masovni mediji)		Ministarstvo kulture		Prijedlogom Zakona o medijima predviđa se ograničenje ulaganja po osnovi ograničenja koncentracije. Prema članku 33. Prijedloga Zakona ne bi se moglo ulagati iznad ograničenja predviđenog za nedopuštenu koncentraciju. Prema ovoj odredbi nedopuštena koncentracija postoji u području tiskanih medija kada nakladnik jednoga ili više opće informativnih tiskanih dnevnika ili opće informativnih tjednika ostvari vladajući položaj na tržištu na način da broj prodanih primjeraka njegovih dnevnika ili tjednika pređe 40% svih prodanih primjeraka opće informativnih dnevnika ili tjednika u Republici Hrvatskoj. Nakladnik s nedopuštenom koncentracijom ne može biti vlasnik ili stjecati udjele u

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

				vlasništvu drugog tiskanog medija. Prijedlog Zakona o medijima usvojila je Vlada Republike Hrvatske i uputila ga u Hrvatski sabor, te se očekuje njegovo donošenje i stupanje na snagu do kraja rujna 2003. godine.
Vađenje kamena	Zakon o rudarstvu (NN 27/91), stupio na snagu 19.06.1991; (NN 26/93), stupio na snagu 09.04.1993; (NN 92/94), stupio na snagu 22.12.1994; (NN 35/95); (NN 114/01), stupio na snagu 28.12.2001., te Pravilnik o istraživanju mineralnih sirovina (NN, 125/98) i Pravilnik o eksploataciji mineralnih sirovina (NN, 125/98), stupili na snagu 02.10.1998.	Ministarstvo gospodarstva		Ne postoje diskriminirajuća ograničenja glede direktnih ulaganja nerezidenata. Ograničenja, ukoliko postoje, vrijede za sve pravne i fizičke osobe i ne predstavljaju diskriminatorno ponašanje.
Zaštitarske usluge	Zakon o privatnoj zaštiti (NN 68/03), stupio na snagu 22.04.2003.	Ministarstvo unutarnjih poslova/ Inspektorat unutarnjih poslova	Zakonom je određeno da ove poslove može obavljati društvo ili obrtnik koji ima sjedište, a za obrtnika prebivalište, na području Republike Hrvatske.	Zakonom nije regulirano ulaganje nerezidenata u poslove privatne zaštite.
Burze / Vrijednosni papiri	Zakon o tržištu vrijednosnih papira (NN 84/02), stupio na snagu 25.07.2002.	Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske i Ministarstvo financija	Prema čl. 78. burza vrijednosnih papira osniva se kao dioničko društvo u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima i imati dozvolu Komisije za vrijednosne papire republike Hrvatske za obavljanje djelatnosti.	Zakonom nisu propisana ograničenja ulaganja nerezidenata u burzu vrijednosnih papira.
Telekomunikacije	Zakon o telekomunikacijama (NN 122/03), stupio na snagu 07.08.2003.	Ministarstvo pomorstva, prometa i veza		Nema zabrana za direktna ulaganja u telekomunikacijski sektor za nerezidente.
Visokoškolsko obrazovanje	Zakon o visokim učilištima (NN 59/96, 14/00, 26/00, 67/00, 94/00, 129/00)	Ministarstvo znanosti i tehnologije		Nema zakonskih ograničenja za direktno ulaganje nerezidenata u visoko obrazovanje.
Duhan		Ministarstvo poljoprivrede i		Nema ograničenja.

POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

		šumarstva		
Prijevoz (zračni, pomorski, željeznički i ostale povezane usluge)	Zakon o zračnom prometu (NN 132/98), stupio na snagu 17.10.1998; Pomorski zakonik (NN 17/94), stupio na snagu 22.03.1994; (NN 74/94), stupio na snagu 26.10.1994; (NN 43/96), stupio na snagu 08.06.1996.; Zakon o Hrvatskim željeznicama (NN 53/94), (NN 162/98), stupio na snagu 30.12.1998; Zakon o željeznici (NN 123/03), stupio na snagu 08.08.2003; Zakon o plovidbi unutarnjim vodama (NN 19/98), stupio na snagu 21.02.1998; Zakon o lukama unutarnjih voda (NN 142/98), stupio na snagu 06.11.1998.	Ministarstvo pomorstva, prometa i veza	Zračni prijevoznik, u linijskom i povremenom čarter prijevozu može biti trgovačko društvo koje je registrirano u Republici Hrvatskoj, u potpunom ili većinskom vlasništvu domaće fizičke ili pravne osobe, pod uvjetom da su dvije trećine članova uprave i nadzornog odbora društva hrvatski državljani s prebivalištem u Republici Hrvatskoj (članak 22.ZZP-a). Nema zabrana za direktna ulaganja u pomorski sektor za strane državljane. Nema zabrana za direktna ulaganja u željeznički sektor za strane državljane. Nema zabrana za direktna ulaganja za strane državljane u području unutarnje plovidbe.	
Ostalo (npr. privatizirana društva / posebna prava)				

I. PRAVO TRGOVAČKIH DRUŠTAVA

A. Pravni okvir

1. Financiraju li se društva vlastitim sredstvima, na primjer izdavanjem dionica? Ako da, jesu li dioničari zaštićeni (molimo navedite pojedinosti)? Je li propisan minimalni iznos kapitala za trgovačka društva? Ako je, koliko on iznosi? Postoje li zaštitne klauzule koje štite odobreni kapital?

U nas se društva mogu financirati vlastitim sredstvima. Moguće je da se to čini i izdavanjem dionica. Pri tome se, međutim, pruža visoka zaštita dioničarima, koja se očituje u nekoliko ključnih pravila. Prvo, dionice se mogu izdati samo u postupku povećanja temeljnog kapitala društva. A odluku o povećanju temeljnog kapitala donose sami dioničari i to većinom od najmanje $\frac{3}{4}$ temeljnoga kapitala zastupljenog na glavnoj skupštini pri donošenju odluke. Statutom dioničkog društva ta se većina može i povećati, ali ju nije moguće smanjiti. Ako postoje dionice više rodova (npr. povlaštene dionice) odluku o povećanju temeljnog kapitala moguće je donijeti samo ako se s time suglase dioničari svakog roda dionica i to gore navedenom većinom. Nadalje, prava dioničara štite se i time što svaki dioničar ima pravo prvenstva upisa novih dionica i to razmjerno svom dotadašnjem sudjelovanju u temeljnom kapitalu društva. Rok u kojem se dioničar može izjasniti hoće li se koristiti tim svojim pravom ne smije biti kraći od 14 dana. Naposljetku, prava dioničara štite se i time što dioničari imaju pravo pobijati odluke glavne skupštine, pa tako i odluku o povećanju temeljnog kapitala, ako je takva odluka donesena protivno zakonu ili statutu ili ako je dioničar glasovanjem na glavnoj skupštini pokušao za sebe ili drugoga postići korist na štetu društva ili drugih dioničara.

U Republici Hrvatskoj je za trgovačka društva kapitala propisan minimalni iznos temeljnog kapitala. Za dioničko društvo on iznosi prema Zakonu o trgovačkim društvima ("Narodne novine" broj 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000) koji se trenutno primjenjuje 30.000 DEM (15.338,75 EUR) u protuvrijednosti u hrvatskoj valuti, a prema usvojenom Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine" broj 118/2003) koji je stupio na snagu, ali će se početi primjenjivati od 01.01.2004. godine, iznosi 200.000,00 kn (ili 26.769,81 EUR po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan 03.09.2003.). Za društvo s ograničenom odgovornošću minimalni temeljni kapital prema odredbama Zakona o trgovačkim društvima (dalje u tekstu ovog Poglavlja V: ZTD) koje se trenutno primjenjuju, iznosi 5.000 DEM (2.556,45 EUR) u protuvrijednosti u hrvatskoj valuti, a od 01.01.2004. godine biti će 20.000,00 kn (ili 2.676,98 EUR po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan 04.09.2003.).

Temeljni kapital štiti se sa dva načela koja su konkretizirana u nizu zakonskih odredbi. Riječ je o načelu unosa temeljnog kapitala i načelu očuvanja temeljnog kapitala. Ta su načela konkretizirana primjerice kroz sljedeće zakonske odredbe:

- zabrana vraćanja uplaćenih uloga i isplate kamata na ulog (članak 217. ZTD);
- zabrana stjecanja vlastitih dionica osim kad je to izričito zakonom dopušteno, a i tada uz formiranje pričuva za stjecanje (članci 233. – 238. ZTD);
- dividenda se može podijeliti samo iz dobiti koja proizlazi iz računa dobitka i gubitka (članak 220. stavak 5. ZTD);
- zabrana korištenja zakonskih pričuva osim u svrhe strogo propisane Zakonom (članak 222. ZTD);
- obveza da dioničari vrate društvu isplate koje protivno Zakonu prime od društva (članak 224. stavak 1. ZTD), zahtjev za vraćanje mogu postaviti i vjerovnici;
- zabrana izdavanja dionica za iznos koji je niži od nominalnog iznosa (članak 164. stavak 2. ZTD);
- obveza preuzimanja svih dionica prije upisa u sudski registar (članak 177. stavak 1. i članak 199. ZTD);

- obveza u statutu navesti posebne pogodnosti koje se daju pojedinom dioničaru ili trećoj osobi (članak 175. stavak 1. ZTD);
- troškovi osnivanja i naknade u vezi s osnivanjem ako se daju dioničarima ili trećima moraju se navesti u statutu društva (članak 175. stavak 2. ZTD);
- stroge odredbe o ulaganju stvari i prava te preuzimanje stvari (članak 176. ZTD);
- izvješća o osnivanju i neovisnoj reviziji osnivanja (revizora imenuje sud) (članak 182. ZTD);
- odredbe o uplati dionica prije upisa u sudski registar (članak 179. ZTD);
- sudsko ispitivanje uloga i odgovara li vrijednost nominalnom iznosu dionica (članak 188. stavak 2. ZTD);
- odgovornost osnivača (članak 191. ZTD) i drugih osoba (članak 192. ZTD) te prednika dioničara za uplatu uloga (članak 215. ZTD);
- zabrana oslobađanja dioničara od obveze uplate uloga (članak 216. stavak 2. ZTD);
- zabrana prijeboja tražbine s naslova uplate uloga i tražbine dioničara prema društvu (članak 216. stavak 1. ZTD);
- zabrana društvu da upisuje vlastite dionice, a ako to učini pri povećanju temeljnog kapitala da za punu uplatu jamče svi članovi uprave (članak 219. stavak 4. ZTD).

Svim tim odredbama ostvaruje se tzv. garantna funkcija temeljnog kapitala.

2. Podliježu li trgovačka društva specifičnim obvezama vezano uz zaštitu vjerovnika i ako da, navedite koje su to obveze?

Trgovačka društva podliježu specifičnim obvezama vezano za zaštitu vjerovnika u slijedećim slučajevima:

a) Kod komanditnog društva - člankom 145. stavkom 1. ZTD propisano je da je bez učinka prema vjerovnicima društva smanjenje uloge komanditora sve dok se to ne upiše u trgovački registar. Smanjenje ne djeluje prema vjerovnicima društva čija su potraživanja već bila nastala u vrijeme upisa smanjenje uloga u trgovački registar. Člankom 146. ZTD u svezi odredbe članka 408. ZTD zakonodavac je želio zaštititi vjerovnike od mogućih situacija koje poznaje praksa prema kojoj se kod komanditnog društva kao komplementar, dakle onaj koji odgovara neograničeno pojavljuje društvo s ograničenom odgovornošću čiji je temeljni kapital mali. Zbog toga se zajam dan društvu tretira kao i kapital društva, pa se postavljaju ograde navedene u ovim člancima.

b) Pravila o proboju pravne osobnosti - naime, ako članovi društva zloupotrebljavaju okolnost da ne odgovaraju za obveze društva ne mogu se pozivati na to da po zakonu ne odgovaraju za te obveze (lifting the corporate veil). Pored toga, vjerovnici dioničkog društva mogu postaviti i zahtjev za naknadom štete prema članovima uprave ako svoja potraživanja ne mogu podmiriti od društva (članak 252. ZTD). Nadalje, vjerovnici mogu postaviti i zahtjev za naknadu štete protiv osobe koja je iskoristila svoj utjecaj u društvu kako bi navela člana uprave ili nadzornog odbora, prokuristu ili punomoćnika da poduzme nešto na štetu društva ili njegovih dioničara. Ta osoba odgovara i dioničarima. (članak 273. ZTD).

c) Pri smanjenju temeljnog kapitala - pored toga zaštititi vjerovnika služe i sve odredbe kojima se manifestira načelo unosa i održanja temeljnog kapitala jer se tako ostvaruje njegova garantna funkcija. Upućuje se stoga na odgovor uz prethodno pitanje. Posebno se još dodaje da se ni u postupku smanjenja temeljnog kapitala ne može dioničarima

ništa isplaćivati ako se vjerovnicima ne pruže dostatna osiguranja da će im biti podmirene tražbine. Mora im se dati rok od 6 mjeseci da se jave radi davanja osiguranja. (članak 345. ZTD).

d) Odluke glavne skupštine - nadalje, zaštititi vjerovnika služe i odredbe prema kojima su ništave odluke glavne skupštine čijim se sadržajem čini povreda propisa kojima se isključivo ili pretežno štite interesi vjerovnika društva ili su doneseni radi zaštite javnog interesa (članak 355. stavak 1. točka 3. ZTD). Ništave su i odluke o usvajanju godišnjih financijskih izvješća ako je sadržaj godišnjih financijskih izvješća suprotan propisima kojima se isključivo ili pretežno štite interesi vjerovnika društva, ili ako nije obavljena revizija godišnjih financijskih izvješća (članak 359. ZTD).

e) U likvidaciji društva - zaštititi vjerovnika služi i odredba o tome da se vjerovnike u postupku likvidacije triput poziva da prijave svoje tražbine (članak 373. ZTD) kao i odredba da isplate članovima mogu uslijediti tek po proteku roka od godine dana od posljednjeg poziva (članak 379. ZTD).

f) Kod povezanih društava - člankom 490. ZTD propisano je da ukoliko prestane ili ugovor o vođenju poslova društva ili ugovor o prijenosu dobiti, druga ugovorna strana mora dati osiguranje vjerovnicima društva čija su potraživanja nastala prije nego što se upis prestanka ugovora u trgovački registar smatra objavljenim, ako se vjerovnici u tu svrhu jave drugoj ugovornoj strani u roku od 6 mjeseci od objave upisa. U objavi upisa vjerovnike treba upozoriti na to njihovo pravo. Osiguranje ne mogu zahtijevati oni vjerovnici koji u slučaju stečaja imaju pravo prvenstvene naplate iz stečajne mase. Radi se, u pravilu, o vjerovnicima čija su potraživanja u slučaju stečaja dužnika osigurana razlučnim pravima kao što su to zalog, hipoteka, ili neki drugi stvarno pravni instrumenti.

g) Kod priključenja društva - člankom 505. ZTD propisano je da se vjerovnicima priključenog društva, čija su potraživanja nastala prije nego što je objavljen upis priključenja u trgovački registar, mora ako se u tu svrhu jave u roku od 6 mjeseci nakon objave, dati osiguranje ako ne mogu na drugi način tražiti da im se podmire njihova potraživanja. Vjerovnike se u objavi upisa mora uputiti u to njihovo pravo. Pravo da se zahtijeva osiguranje nemaju vjerovnici koji u slučaju stečaja imaju prvenstveno pravo namirenja iz stečajne mase.

h) Kod pripajanja društva - člankom 523. ZTD je propisano da se vjerovnicima društva koja sudjeluju u pripajanju mora dati osiguranje ako se u tu svrhu jave u roku od 6 mjeseci od objavljivanja upisa pripajanja u trgovački registar u koji je upisano ono društvo čiji su vjerovnici, a ne mogu tražiti da se podmire potraživanja. To pravo imaju vjerovnici društva preuzimatelja samo onda ako mogu dokazati da je pripajanjem društva ugroženo ispunjenje njihovih potraživanja. Vjerovnike se mora u objavi o upisu upozoriti na to njihovo pravo. Pravo da zahtijevaju davanje osiguranja nemaju vjerovnici koji u slučaju stečaja imaju prvenstveno pravo namirenja iz stečajne mase.

i) Kod preoblikovanja društva - člankom 563. ZTD propisano je da vjerovnik društva čije je potraživanje nastalo prije objave upisa preoblikovanja društva u trgovački registar može u roku od 6 mjeseci od upisa preoblikovanja u taj registar zahtijevati osiguranje svojih potraživanja, ako ona još nisu dospjela. U objavi upisa preoblikovanja društva u trgovački registar uputit će se na to pravo vjerovnika. Od smanjenja imovine društva zbog lošeg poslovanja ili od drugih raspolaganja imovinom (npr. prodajom) vjerovnici se ne mogu zaštititi.

U Zakonu o izmjenama i dopunama ZTD unesene su također neke odredbe kojima se štite vjerovnici. Tako je unesena odredba o nastavku osnivanja (Nachgründung); odredba o položaju člana koji u situaciji kad je društvo u krizi istome daje zajam umjesto da mu pribavi vlastita sredstva (članak 408. ZTD), odredba da će sud odbiti upis društva u sudski registar ako statut sadrži odredbe kojima se ograničavaju ili umanjuju prava vjerovnika (članak 188. stavak 3. točka 2.), kao i odredba članka 282. Zakona o izmjenama i dopunama ZTD kojom je uveden novi članak 550.o. koji

propisuje osiguranje vjerovnika kod podjele društva kapitala. Sve navedene odredbe Zakona o izmjenama i dopunama ZTD primjenjivat će se od 01. siječnja 2004. godine.

3. Jesu li trgovačka društva obvezna objavljivati informacije o važnim odlukama koje utječu na njih?

Pravo na obavještenost jedno je od temeljnih prava dioničara. Uređeno je u članku 287. ZTD. Uprava mora na glavnoj skupštini dati svakom dioničaru na njegov zahtjev obavještenja o poslovima društva, ako je to potrebno za prosudbu pitanja koja su na dnevnom redu (članak 287. ZTD). Ako je dioničaru uskraćena obavijest on može i od suda tražiti da mu se dade tražena obavijest (članak 288. ZTD). Obveza obavješćavanja postoji prema dioničarima, ali i prema javnosti. Sve odluke glavne skupštine kao i sva godišnja financijska izvješća moguće je dobiti na uvid u sudskom registru, odnosno u registru FINA-e koji su javne knjige. Svaki upis u trgovački registar pa i svaka promjena upisa objavljuje se u "Narodnim novinama", službenom glasilu Republike Hrvatske i u još jednim novinama.

Međutim, obveze obavješćavanja postoje i u različitim drugim specifičnim situacijama i uređene su na više mjesta u nekoliko propisa. Kao primjer mogu se navesti sljedeći slučajevi: Zakon o tržištu vrijednosnih papira ("Narodne novine" broj 84/2002) uređuje obvezu objave prospekta pri javnoj ponudi dionica, objavljivanje financijskih izvješća te drugih podataka za društva koja svoje dionice žele uvrstiti na uređena tržišta. Pored toga pravila burze propisuju niz obveza objavljivanja relevantnih podataka za društva koja kotiraju na burzi. Nadalje, Zakon o preuzimanju dioničkih društava ("Narodne novine" broj 84/2002) regulira objavu ponude za preuzimanje, namjere preuzimanja, zatim objavu društva koje se preuzima njegovim dioničarima o tome da je stavljena ponuda za preuzimanje i sl.

Objavljuju se i obavjesti o isključenju dioničara zbog nepravodobne uplate dionica. Objavljuju se i promjene u strukturi dioničara (uzajamna stjecanja) (članak 478. ZTD).

Posebno još valja istaknuti objave pri sazivanju i održavanju glavne skupštine. Temeljno je pravilo da se prilikom objave poziva za glavnu skupštinu mora objaviti i dnevni red te prijedlozi odluka koje valja donijeti. Pored toga uprava mora u roku od 12 dana od sazivanja glavne skupštine obavijestiti o sazivanju glavne skupštine financijske institucije i udruženja dioničara koji su na posljednjoj glavnoj skupštini glasovali u ime dioničara ili koji to zahtijevaju, te ih mora obavijestiti o zahtjevima i prijedlozima dioničara. Isto se mora priopćiti i dioničarima koji su pohranili dionice u društvu ili koji su zatražili da im se pošalje priopćenje.

Zakon o izmjenama i dopunama ZTD u članku 22. mijenja članak 64. ZTD-a na način da propisuje da sudski upis u sudski registar trgovački sud objavljuje u "Narodnim novinama" (ukinuta je obveza i u još jednim novinama), dok člankom 124. mijenja članak 287. stavak 1. ZTD-a tako da je između ostalog propisano da je uprava društva majke u koncernu dužna skupštini tog društva kojoj se podnose godišnja financijska izvješća koncerna i izvješće o stanju koncerna dati obavještenja i o stanju društava koncerna. Navedene odredbe Zakona o izmjenama i dopunama ZTD primjenjuju se od 01. siječnja 2004. godine.

Naposljetku valja istaknuti da Zakon o izmjenama i dopunama ZTD predviđa donošenje Kodeksa korporacijskog upravljanja koji će važiti za društva koja kotiraju na burzi. Uprava i nadzorni odbor davat će jednom godišnje izjavu jesu li postupali u skladu s kodeksom i hoće li i dalje postupati u skladu s njime. Ta izjava mora biti trajno dostupna dioničarima društva. U trenutku pisanja ovog odgovora predmetni kodeks još nije donesen.

4. Ovisi li određeni propisi o veličini društva? Ako da, koji su to propisi?

Temeljni propis kojim su uređena trgovačka društva primjenjuje se na sva trgovačka društva neovisno o njihovoj veličini. Međutim, neki drugi propisi primjenjuju se na trgovačka društva između ostalog i ovisno o njihovoj veličini. To su Zakon o preuzimanju dioničkih društava, te Zakon o tržištu vrijednosnih papira koji na poseban način uređuju položaj javnih dioničkih društava. I Zakon o računovodstvu ("Narodne novine" broj 90/1992) dijeli društva na velika, srednja i mala i propisuje različite rokove za izradu računovodstvenih izvješća, te Zakon o radu ("Narodne novine" broj 38/1995, 54/1995, 65/1995, 17/2001, 82/2001, 114/2003), koji svojim odredbama različito propisuje osnivanje radničkih vijeća, socijalnih programa, učešća radnika u nadzornim odborima društava s obzirom na veličinu društva.

5. U kojoj je mjeri vaše zakonodavstvo neusklađeno s Prvom i Drugom direktivom o pravu trgovačkih društava te kad ga namjeravate u potpunosti uskladiti s tim direktivama?

Odredbe ZTD-a su u velikoj mjeri usklađene s Prvom (68/151/EEC) i Drugom (77/91/EEC) direktivom Vijeća o pravu trgovačkih društava. Usvojenim Zakonom o izmjenama i dopunama ZTD, koji će se početi primjenjivati od 01.01.2004. godine ostale su neusklađene odredbe Prve i Druge direktive o pravu trgovačkih društava koje se odnose isključivo na države članice, pa nisu ni bile predmet usklađivanja, te će se uskladiti pristupanjem Republike Hrvatske u EU. Djelomično su usklađene odredbe članka 5. Druge direktive (nije bilo potrebno potpuno usklađivanje jer po našem pravu društvo može osnovati i jedan osnivač) i odredbe članka 28. Druge direktive (odredba nije u potpunosti preuzeta ali našim zakonom nije zabranjena njena primjena pa se može provesti u praksi). Navedene djelomično usklađene odredbe biti će potpuno usklađene pristupanjem Republike Hrvatske u EU. Sukladno navedenom, može se reći da je ZTD, uz gore navedene izuzetke, potpuno usklađen sa Prvom i Drugom direktivom o pravu trgovačkih društava.

6. Imate li već ili planirate li uvesti, zakonodavstvo kojim bi se uskladili s Trećom, Šestom (u slučaju da Hrvatska dozvoljava podjelu trgovačkih društava), Jedanaestom i Dvanaestom direktivom o pravu trgovačkih društava? Kakva je situacija u pogledu Uredbi o europskoj ekonomskoj interesnoj grupaciji (EEIG), Statutu Europskog trgovačkog društva (SE) itd.?

ZTD je u velikoj mjeri usklađen s Trećom (78/855/EEC), Jedanaestom (89/666/EEC) i Dvanaestom (89/667/EEC) direktivom Vijeća o pravu trgovačkih društava. Usvojenim Zakonom o izmjenama i dopunama ZTD, koji će se početi primjenjivati od 01. siječnja 2004. godine, izvršeno je daljnje usklađivanje s predmetnim direktivama, osim odredbi koje se isključivo odnose na države članice, koje samim time i nisu bile predmet usklađivanja, s time da će se predmetne odredbe uskladiti pristupanjem Republike Hrvatske u EU.

Zakonom o izmjenama i dopunama ZTD izvršeno je potpuno usklađenje sa Šestom direktivom (članak 282.), na način da je u ZTD unesena nova glava VII a-Podjela društva kapitala. Kao i u slučaju usklađivanja Treće, Jedanaeste i Dvanaeste direktive, odredbe ZTD-a nisu usklađene sa onim odredbama Šeste direktive koje se odnose isključivo na države članice, a koje će se uskladiti, kako je to naprijed navedeno i za Treću, Jedanaestu i Dvanaestu direktivu, pristupanjem Republike Hrvatske u punopravno članstvo EU.

U svezi Uredbe o europskoj interesnoj grupaciji (EEIG) i Statuta Europskog trgovačkog društva (SE), treba reći da je riječ o pravno ustrojbenim oblicima trgovačkih društava koja su u pravu EU uređena uredbama pa i nema potrebe za unošenjem odredbi o takvim društvima u nacionalno zakonodavstvo.

Posebno se to odnosi na SE koje je zamišljeno kao nadnacionalno trgovačko društvo i kao takvo nije ga uopće u nacionalno zakonodavstvo ni moguće pretočiti.

Ipak, valja reći da je u hrvatsko nacionalno zakonodavstvo uvedeno gospodarsko interesno udruženje kao zaseban oblik trgovačkog društva. Ono je ustrojeno na način kako je ustrojen i EEIG Uredbom Vijeća broj 2137/85 od 25.07.1985., s izuzetkom odredbi članka 3. stavak 2. točka c. i d. i članaka 10.-14. koji će se uskladiti pristupanjem Republike Hrvatske u EU.

B. Administrativni kapacitet

1. Koje vrste trgovačkih društava postoje prema zakonu vaše zemlje? Koji je ukupan broj društava po svakoj od tih kategorija?

Hrvatsko pravo poznaje sljedeće oblike trgovačkih društava: javno trgovačko društvo, komanditno društvo, dioničko društvo, društvo s ograničenom odgovornošću i gospodarsko interesno udruženje.

Ukupni broj pojedinih oblika trgovačkih društava, upisanih u sudski registar, je sljedeći:

- 190 javnih trgovačkih društava,
- 114 komanditnih društava,
- 2204 dionička društva,
- 92725 društava s ograničenom odgovornošću i
- 67 gospodarskih interesnih udruženja.

2. Postoji li središnji registar trgovačkih društava? Ako ne, postoje li planovi u tom smislu? Ako da, u kojem obliku taj registar čuva podatke o trgovačkim društvima (u elektronskom obliku, na papiru, itd.) Molimo navedite koji se podaci čuvaju u registru, npr. naziv društva i objekti, financijski podaci, identitet osoba koje vode trgovačko društvo, opunomoćeni predstavnici, itd.

U Republici Hrvatskoj sudski registar u koji se, između ostaloga, upisuju i trgovačka društva povezan je u jedinstvenu bazu podataka za Republiku Hrvatsku. Sudski registar vode trgovački sudovi.

Sudski registar je javna knjiga koja sadrži podatke i isprave o subjektima upisa za koje je upis u registar propisan zakonom, a sastoji se od glavne knjige i zbirke isprava.

Glavna knjiga registra je dio registra koji sadrži podatke o subjektima upisa propisane zakonom, a vodi se usporedno u pisanom obliku i elektroničkom obliku (na računalu). Glavna knjiga u pisanom obliku vodi se kao ispis podataka upisanih na računalu. Glavna knjiga vođena na računalu povezuje se računalno-komunikacijskim sustavom u jedinstvenu bazu podataka za Republiku Hrvatsku koja sadrži podatke upisane u glavnim knjigama svih trgovačkih sudova. Podaci upisani u glavnoj knjizi dnevno se unose u jedinstvenu bazu podataka.

Zbirka isprava registra je dio registra koji sadrži dokaze bitne za upis podataka o subjektima upisa u glavnu knjigu, druge dokaze dostavljene ili sastavljene u postupku upisa, te rješenja donesena u postupku upisa u registar. Zbirka isprava vodi se u pisanom obliku, a može se voditi i na računalu.

U sudski registar upisuju se podaci o trgovačkim društvima propisani zakonom i promjene tih podataka, i to:

1. Podaci koji se upisuju za sve oblike trgovačkih društava su:

- matični broj subjekta upisa u registru,
- tvrtka, skraćena tvrtka i prijevod tvrtke, odnosno naziv, skraćeni naziv i prijevod naziva,
- sjedište - mjesto i adresa (ulica i kućni broj),
- predmet poslovanja - djelatnosti subjekta upisa,
- osobe ovlaštene za zastupanje (direktori, članovi uprave, prokuristi, likvidatori, stečajni upravitelji i dr.) - ime i prezime osobe s matičnim brojem građanina ili za stranca broj putovnice i države koja je izdala putovnicu, međusobni odnosi u zastupanju, ovlasti i ograničenja,
- pravni odnosi:
 - a) pravno ustrojbeni oblik,
 - b) datum usvajanja osnivačkog akta (društvenog ugovora, izjave o osnivanju ili drugog akta) na temelju kojeg se upisuje osnivanje, datum usvajanja statuta, te datum i kratki sadržaj izmjene i dopune tih akata,
 - c) ako je subjekt upisa osnovan na određeno vrijeme, vrijeme njegovog trajanja,
 - d) datum odluke o preoblikovanju i novi pravno ustrojbeni oblik,
 - e) razlog za prestanak,
 - f) nastavljanje,
 - g) otvaranje i obustava postupka prisilne nagodbe, stečaja i likvidacije, kao i ostale odluke suda koje se upisuju po službenoj dužnosti,
 - h) prestanak subjekta upisa.
- ostali podaci koji se odnose na:
 - a) datum i vrijeme upisa i registarski sud, broj rješenja, ime i prezime suca, te matični broj subjekta upisa u registru pod kojim je upisan član koji odgovara za obveze subjekta upisa,
 - b) datum pravomoćnosti rješenja o upisu,
 - c) redni broj i datum izdavanja isprave na kojoj se temelji upis i broj pod kojima se ona vodi u zbirci isprava,
 - d) i drugi propisani podaci,
- zabilježbe.

2. Uz podatke navedene pod točkom 1. za pojedine oblike trgovačkih društava upisuju se i sljedeći podaci:

Za javno trgovačko društvo:

- podaci o članovima društva, kao i promjene tih podataka, i to: ime, prezime i prebivalište osobe s matičnim brojem građanina ili za stranca broj putovnice i države koja je izdala putovnicu, a za pravnu osobu upisuje se tvrtka ili naziv, sjedište i matični broj subjekta u registru, odnosno odgovarajući podaci za strane pravne osobe, te naziv i sjedište državnog tijela.

Za komanditno društvo:

- podaci o komplementarima: ime, prezime i prebivalište osobe s matičnim brojem građanina ili za stranca broj putovnice i države koja je izdala putovnicu, a za pravnu osobu upisuje se tvrtka ili naziv, sjedište i matični broj subjekta u registru, odnosno odgovarajući podaci za strane pravne osobe, te naziv i sjedište državnog tijela;
- podaci o komanditorima: ime, prezime i prebivalište osobe s matičnim brojem građanina ili za stranca broj putovnice i države koja je izdala putovnicu, a za pravnu osobu upisuje se tvrtka ili naziv, sjedište i matični broj

subjekta u registru, odnosno odgovarajući podaci za strane pravne osobe, te visina ugovorenog i uplaćenog uloga svakog komanditora.

Za dioničko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću:

- visina temeljnog ili odobrenog kapitala dioničkog društva, ili ukupni iznos temeljnog kapitala društva s ograničenom odgovornošću i sva povećanja ili smanjenja temeljnog kapitala, a osobito:
 - a) odluka o povećanju temeljnog kapitala ulozima s naznakom iznosa za koji je povećan,
 - b) povećani temeljni kapital ulozima,
 - c) odluka o uvjetnom povećanju temeljnog kapitala s naznakom iznosa za koji se temeljni kapital uvjetno povećava,
 - d) izdane dionice na temelju uvjetnog povećanja temeljnog kapitala društva s naznakom iznosa izdanih dionica, ukupnog temeljnog kapitala nakon povećanja i poslovne godine u kojoj je to učinjeno,
 - e) odluka o povećanju odobrenog temeljnog kapitala, provedeno povećanje i iznos nakon povećanja,
 - f) odluka o povećanju temeljnog kapitala i sredstava društva s naznakom iznosa za koji je temeljni kapital povećan i godišnjeg financijskog izvješća na temelju kojeg se taj kapital povećava,
 - g) nakana smanjenja temeljnog kapitala s naznakom iznosa za koji se temeljni kapital želi smanjiti,
 - h) smanjenje temeljnog kapitala, iznos smanjenja i iznos temeljnog kapitala nakon smanjenja,
 - i) odluka o pojednostavljenom smanjenju temeljnog kapitala, iznos smanjenja i ukupni iznos kapitala nakon smanjenja s naznakom poslovne godine kada je kapital smanjen,
 - j) provedeno pojednostavljeno smanjenje temeljnog kapitala,
- ime i prezime članova uprave i predsjednika i članova nadzornog odbora društva, te njihovo prebivalište i matični broj građanina,
- ime i prezime, prebivalište i matični broj građanina ili tvrtka jednog osnivača društva s ograničenom odgovornošću,
- naznaku da više nema samo jednog člana, kada društvo dobije više članova,
- postojanje i vrsta poduzetničkog ugovora uz navođenje datuma kada je sklopljen, imena i prezimena, odnosno tvrtke ili naziva druge ugovorne strane, a kod ugovora o prijenosu dijela dobiti, sporazum o visini dobiti koja se prenosi,
- presude kojima se pravomoćno oglašavaju ništavim odluke skupštine društva, s time da se upisuju tamo gdje je upisana i odluka koja je oglašena ništavom, uz zabilježbu kojom se označuje da je odluka ništava.

Za gospodarsko interesno udruženje:

- podaci o članovima udruženja, kao i promjene tih podataka, i to: ime, prezime i prebivalište osobe s matičnim brojem građanina ili za stranca broj putovnice i države koja je izdala putovnicu, a za pravnu osobu upisuje se tvrtka ili naziv, sjedište i matični broj subjekta u registru, odnosno odgovarajući podaci za strane pravne osobe te naziv i sjedište državnog tijela i
- isključenje odgovornosti novog člana udruženja za obveze udruženja nastale prije njegova pristupanja udruženju.

3. Kako se objavljuju podaci o trgovačkom društvu? Postoji li službeno glasilo?

Podatke o upisu u sudski registar trgovački sud objavljuje u "Narodnim novinama", koje su službeni list Republike Hrvatske, i u najmanje još jednim novinama na trošak predlagatelja upisa (članak 64. ZTD).

Člankom 22. Zakona o izmjenama i dopunama ZTD, koji stupa na snagu 01.01.2004., izmijenjen je gore navedeni članak 64. ZTD, te sada glasi: "Sudski upis u sudski registar trgovački sud objavljuje u 'Narodnim novinama'."

4. Na koji način ima javnost pristup podacima iz registra trgovačkih društava, npr. osobno, poštom, elektronskim putem, itd.? Može li svatko dobiti uvid u podatke iz registra, a da ne mora dokazivati valjan razlog za taj uvid? Kolika je naknada za uvid u podatke iz registra?

Registar je javan. Svatko može bez dokazivanja pravnog interesa razgledati podatke upisane u glavnoj knjizi (koja sadrži podatke o subjektima upisa koji se upisuju u registar) i javne podatke iz zbirke isprava (koja sadrži dokaze bitne za upis podataka o subjektima upisa u glavnu knjigu, druge dokaze dostavljene ili sastavljene u postupku upisa, te rješenja donesena u postupku upisa u registar), te zahtijevati da mu se izda izvadak ili ovjerena kopija, odnosno prijepis javnih podataka iz zbirke isprava. Dakle, za uvid u podatke upisane u glavnu knjigu nije potrebno dokazivati pravni interes. Također i za uvid u zbirku isprava ili izdavanje ovjerenih kopija iz zbirke isprava u pravilu nije potrebno dokazivati pravni interes, osim kada je zakonom propisano da je potrebno dokazati postojanje pravnog interesa (ali i u tom slučaju subjekti upisa, državna tijela i javni bilježnici ne trebaju dokazivati postojanje pravnog interesa za uvid u zbirku isprava ili izdavanje ovjerenih kopija iz zbirke isprava, dok za ostale osobe postojanje pravnog interesa utvrđuje registarski (trgovački) sud).

S obzirom da se glavna knjiga sudskog registra vodi usporedo u pisanom obliku i elektroničkom obliku (na računalu), te da je glavna knjiga vođena na računalu povezana u jedinstvenu bazu podataka za Republiku Hrvatsku koja sadrži podatke upisane u glavnim knjigama svih trgovačkih sudova, podaci upisani u glavnoj knjizi dostupni su i elektroničkim putem (osoba koja želi izvršiti uvid u podatke upisane u glavnoj knjizi registra to može učiniti i sa svog računala priključenjem na Internet) i za takav uvid u podatke ne plaća se naknada. Dostupnost toj jedinstvenoj bazi podataka omogućena je 24 sata dnevno i svakog dana u godini, osim u dane mjesečnog ili godišnjeg održavanja, odnosno provjere rada sustava.

Registarski (trgovački) sudovi, uz potpis ovlaštenog sudskog službenika, izdaju ovjerene prijepise, kopije, izvratke te potvrde o podacima upisanima u registru. Ostvarenje prava uvida u glavnu knjigu koja se vodi na računalu i izdavanje izvratka iz te knjige dužan je omogućiti svaki registarski sud, bez obzira u kojem je registarskom sudu subjekt upisa upisan u registar, a u zbirku isprava ako s njom raspolaže - u protivnom, uvid u javne podatke odnosno prijepis tih podataka iz zbirke isprava može se zatražiti od onog registarskog (trgovačkog) suda kod kojeg je subjekt upisa upisan.

Prijepis, kopija, izvadak ili potvrda moraju se izdati u roku od 15 dana od dana kad ih stranka zatraži. Za izdavanje izvratka, kopija ili prijepisa iz sudskog registra po svakoj započetoj stranici, plaća se pristojba od 5,00 kuna, a za izdavanje potvrda ili pisanih obavijesti o podacima iz sudskog registra, plaća se pristojba od 10,00 kuna. Pristojba se ne plaća za podnesak za izdavanje izvratka, kopija, prijepisa, potvrde ili pisane obavijesti.

5. Koje je prosječno vrijeme od podnošenja zahtjeva za registraciju i registracije trgovačkog društva? Koliki je broj trenutačno registriranih trgovačkih društava i trgovačkih društava registriranih u posljednje dvije godine?

Postupak za upis u sudski registar pokreće se pisanom prijavom s određenim zahtjevom. Registarski sud dužan je obaviti upis u registar bez odgađanja, ako utvrdi da je prijava za upis dopuštena i zahtjev osnovan. Postupak upisa je

hitan. Rješenje o urednoj prijavi sudac je dužan donijeti u roku od 30 dana od dana kad ona stigne registarskom sudu. Ako prijava nije uredna, taj rok počinje teći će od dana kad je predlagatelj ispravi odnosno dopuni u skladu sa zaključkom kojim ga je registarski sud pozvao da to učini.

Prema podacima pribavljenim od trgovačkih sudova, kada je podnesena uredna prijava za upis trgovačkog društva s potrebnim prilogima, postupak upisa u sudski registar traje u prosjeku od 3 do 7 dana.

U Republici Hrvatskoj u sudski registar je, na dan 22. srpnja 2003. godine, upisano 95300 trgovačkih društava, s time da je u razdoblju od 1. siječnja 2001. do 22. srpnja 2003. godine upisano 12568 trgovačkih društava.

6. Jesu li propisane kakve novčane ili druge kazne za trgovačka društva koja ne dostave primjerke svojih godišnjih financijskih izvješća registru trgovačkih društava? Ako da, koliki je iznos tih kazni?

U Republici Hrvatskoj je na temelju Zakona o registru godišnjih financijskih izvještaja ("Narodne novine" broj 47/2003.) ustrojen registar godišnjih financijskih izvještaja kao središnji izvor informacija o uspješnosti poslovanja i o financijskom položaju pravnih i fizičkih osoba koje su obveznici poreza na dobit. Taj registar vodi Financijska agencija. Obveznici predaje godišnjih financijskih izvještaja su pravne i fizičke osobe koje su obveznici poreza na dobit i pravne i fizičke osobe u stečaju do zaključenja stečajnog postupka.

Svi obveznici dužni su najkasnije do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu predati registru financijsko izvješće, a financijski izvještaj koji nije potpun i točan ili koji nije potpisala osoba ovlaštena za zastupanje obveznika obveznik mora dopuniti u propisanom roku. Ako to ne učine u propisanom roku, kaznit će se za prekršaj, i to: obveznik pravna osoba novčanom kaznom od 20.000,00 do 100.000,00 kuna, odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom od 2.000,00 do 10.000,00 kuna, a obveznik fizička osoba novčanom kaznom od 5.000,00 do 10.000,00 kuna.

Obveznici nad kojima je tijekom godine otvoren stečajni postupak ili postupak likvidacije predaju financijske izvještaje za razdoblje do dana otvaranja stečajnog postupka i likvidacije i početnu bilancu na dan otvaranja stečaja, a obveznici u likvidaciji i početni likvidacijski izvještaj - ti obveznici su dužni financijske izvještaje za razdoblje do otvaranja stečajnog postupka, odnosno likvidacije predati u roku od 90 dana od dana otvaranja stečajnog postupka, odnosno likvidacije. Obveznici čiji se financijski izvještaji revidiraju, ako imaju promjene, dužni su predati i revidirani financijski izvještaj nakon što ga je usvojila skupština na godišnjoj sjednici, odnosno drugo nadležno tijelo obveznika, u roku od 30 dana, a najkasnije do 30. rujna tekuće godine. Dokumente vezane uz financijski izvještaj obveznici su dužni predati registru u roku od 30 dana od dana njihova nastanka. Obveznici koji ne ispune neku od navedenih obveza u naprijed navedenim rokovima, kaznit će se za prekršaj, i to: obveznik pravna osoba novčanom kaznom od 10.000,00 do 50.000,00 kuna, odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom od 2.000,00 do 10.000,00 kuna, a obveznik fizička osoba novčanom kaznom od 4.000,00 do 10.000,00 kuna.

Protiv počinitelja prekršaja Financijska agencija podnosi prijavu za prekršaj Ministarstvu financija.

7. Molimo navedite administrativnu ili sudsku vlast koja je odgovorna za registraciju trgovačkih društava.

Sudski registar, u koji se osim ostalih subjekata upisa, upisuje i osnivanje trgovačkih društava vode trgovački sudovi. Za upis osnivanja trgovačkih društava mjesno je nadležan trgovački sud na čijem je području sjedište trgovačkog društva.

II. RAČUNOVODSTVO I REVIZIJA

A. Računovodstvo

1. Koje pravne instrumente imate u području računovodstva? Postoje li ikakve službene upute ili preporuke tijela nadležnog za utvrđivanje normi?

Zakon o računovodstvu ("Narodne novine", broj 90/1992) uređuje područje računovodstva, (vidi Dodatak). Hrvatski odbor za računovodstvo i računovodstvene standarde je tijelo koje utvrđuje standarde, propisano člankom 15. Zakona o računovodstvu.

Hrvatski odbor za računovodstvene standarde izdao je Pravila kojima se uređuju postupci, donošenje odluka i drugi podaci koji se odnose na njegove aktivnosti a Vlada Republike Hrvatske odobrila je ta Pravila ("Narodne novine", broj 39/1994).

Računovodstvo neprofitnih organizacija uređeno je Uredbom o računovodstvu neprofitnih organizacija koji je donijela Vlada Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 112/1993).

Ministar financija donio je Pravilnik o knjigovodstvu i računskom planu neprofitnih organizacija ("Narodne novine", broj 20/1994).

2. Na koja se trgovačka društva primjenjuju temeljni propisi? Postoje li posebni propisi za društva s ograničenom odgovornošću? Postoje li iznimke za mala i srednja poduzeća?

Temeljni propisi primjenjuju se na sva poduzeća: trgovačka društva uvrštena na burzu, ostala dionička društva, privatne investicijske fondove (PIF-ovi), banke, osiguravajuća društva, velika društva s ograničenom odgovornošću, srednje velika trgovačka društva i mala društva s ograničenom odgovornošću.

Prema Zakonu o računovodstvu, mala i srednja velika poduzeća oslobođena su nekih zahtjeva koji se odnose na reviziju i objavljivanje.

3. Jesu li konsolidirana financijska izvješća (izvješća grupa trgovačkih društava) i financijska izvješća pojedinačnih trgovačkih društava regulirani? Ako jesu, je li bilo koja grupa trgovačkih društava (npr. prema veličini ili pravnom obliku) izuzeta od obveze sastavljanja konsolidiranih financijskih izvješća?

Svako poduzeće uređeno po zakonu, koje je vlasnik povezanog trgovačkog društva, mora sastaviti konsolidirana financijska izvješća i konsolidirano godišnje izvješće ako je matično poduzeće (posjeduje većinu glasačkih prava dioničara ili članova, ima pravo postavljati i smjenjivati većinu članova uprave, ima pravo dominantno utjecati na neko poduzeće, dioničar je ili član nekog poduzeća itd.).

Pravila i uvjeti za pripremu konsolidiranih financijskih izvješća i konsolidiranog godišnjeg izvješća utvrđuju odgovarajući računovodstveni standardi.

Konsolidacija financijskih izvješća uređena je člankom 24. Zakona o računovodstvu.

4. Koje su sankcije predviđene za neudovoljavanje uvjetima financijskog izvješćivanja?

Novčanom kaznom do 10.000.000 hrvatskih dinara (74.711,01 EUR, po tečaju Hrvatske Narodne banke na dan 3.9.2002.g.) ili kaznom zatvora do tri godine kaznit će se za krivična djela zakonski predstavnik trgovačkog društva, u čijem je financijskom izvještaju u namjeri da se stekne imovinska korist za nečiji račun ili nekome nanese šteta - neistinito iskazano stanje imovine, kapitala i obveza.

Zakonski predstavnik trgovačkog društva, u čijim poslovnim knjigama knjigovodstveni događaji budu utemeljeni na nevjerodostojnoj dokumentaciji, kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u visini od 50% od svote iskazane u toj nevjerodostojnoj dokumentaciji.

Zakonski predstavnik trgovačkog društva koji ne obavlja popis imovine i obveza te stvarno stanje ne iskazuje u poslovnim knjigama kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u visini od 20% vrijednosti imovine i obveza koje nisu popisane i usklađene s poslovnim knjigama.

Novčanom kaznom za prekršaj od 500.000 do 10.000.000 hrvatskih dinara (3.735,55 - 74.711,01 EUR, po tečaju Hrvatske Narodne banke na dan 3.9.2002.g.) kazniti će se zakonski predstavnik trgovačkog društva ako:

1. ne vodi poslovne knjige,
2. ne čuva poslovne knjige,
3. ne sastavi temeljne financijske izvještaje,
4. ne pridržava se načela i metoda procjene,
5. ne sastavi godišnje izvješće.

Novčanom kaznom od 500.000 do 10.000.000 hrvatskih dinara (3.735,55 - 74.711,01 EUR, po tečaju Hrvatske Narodne banke na dan 3.9.2002.g.) kaznit će se za privredni prijestup zakonski predstavnik trgovačkog društva koji ne objavi ili ne predoči financijski izvještaj.

(Člancima 32. do 36. Zakona uređene su sankcije i kazne.)

Napomena: bivša hrvatska valuta (HRD) se razlikuje od sadašnje kune (HRK).

5. Koje se reforme pravnih instrumenata planiraju u području računovodstva, koji je njihov sadržaj i kad se planira njihovo usvajanje?

Hrvatski sabor usvojio je Nacionalni program Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji - 2003. godina ("Narodne novine", broj 30/2003). Novi Zakon o računovodstvu je jedan od zakona koji treba uskladiti sa pravnom stečevinom Zajednice.

Ministarstvo financija već je izradilo Nacrt zakona o računovodstvu i uputilo ga Vladi Republike Hrvatske na razmatranje.

Nacrt zakona o računovodstvu u potpunosti udovoljava zahtjevima Europske unije, uključujući i posljednje zahtjeve.

Prema navedenom Planu Vlada Republike Hrvatske trebala bi usvojiti nacrt prijedloga novog zakona o računovodstvu u rujnu 2003., a Hrvatski Sabor će usvojiti novi zakon o računovodstvu do kraja listopada 2003.

Nacrt Zakona o računovodstvu nalazi se u prilogu poglavlja, na CD ROM-u.

Iz inozemstva dopiru neke inicijative prema kojima bi ovaj hrvatski zakon o računovodstvu mogao poslužiti kao model nizu zemalja, i to ne samo zemljama koje su trenutno kandidatkinje.

6. Uzimaju li te reforme u obzir Četvrtu (78/660) i/ili Sedmu (83/349) direktivu?

Nacrt Zakona o računovodstvu u potpunosti je usklađen s Četvrtom i Sedmom direktivom.

Povrh toga, Nacrt zakona o računovodstvu je uzeo u obzir i direktivu Europskoga Parlamenta i Vijeća kojom se izmjenjuju i dopunjuju Direktive Vijeća 78/660/EEZ, 83/349/EEZ i 91/674/EEZ o godišnjim i konsolidiranim financijskih izvještajima nekih tipova trgovačkih društava, banaka te ostalih financijskih institucija i osiguravajućih društava (PE-CONS 3622/03).

7. Da li su međunarodni standardi ili prakse imale utjecaja?

Da. Velika trgovačka društva i ona koju su uvrštena na burzu, kao i druga trgovačka društva od kojih to traže ovlaštena tijela (Komisija za vrijednosne papire) obvezna su primjenjivati Međunarodne računovodstvene standarde (MRS).

Međutim, Nacrt zakona o računovodstvu ovlašćuje i stavlja u nadležnost Vladi Republike Hrvatske i/ili Vijeću za financijsko izvješćivanje da slijedi odluke odgovarajućeg tijela EU o primjeni određenog MRS-a ili svih MRS-a.

Treba istaknuti vrlo dobro iskustvo hrvatskih trgovačkih društava u primjeni MRS-a. O tome postoje podaci odgovarajućeg tijela (ROSC izvještaj Svjetske banke iz 2001.).

8. Jesu li tim reformama uzete u obzir Direktive Vijeća 86/635/EEZ (financijska izvješća banaka) i 91/674/EEZ (financijska izvješća osiguravajućih društava)?

Da, u obzir su uzete Direktive Vijeća 86/635/EEZ (financijska izvješća banaka) i 91/674/EEZ (financijska izvješća osiguravajućih društava).

Između ostaloga, sheme bilance i računa dobiti i gubitka direktive Vijeća 86/635/EEZ (financijski izvještaji banaka) i 91/674/EEZ (financijski izvještaji osiguravajućih društava) sastavni su dio Zakona odnosno zahtjeva za objavljivanje informacija.

9. Je li tim reformama uzeta u obzir Direktiva o Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) 1606/2002?

Direktiva o međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) 1606/2002 u potpunosti je uzeta u obzir.

Međutim, treba ponoviti da Nacrt zakona o računovodstvu ovlašćuje i stavlja u nadležnost Vladi Republike Hrvatske i/ili Vijeću za financijsko izvješćivanje da slijedi odluke odgovarajućeg tijela EU o primjeni određenog MRS-a ili svih MRS-a.

B. Zakonski revizori

1. Ako postoje revizori, koje im tijelo izdaje ovlaštenja za rad i koje je tijelo odgovorno za njihov nadzor? Koliko je izdano takvih ovlaštenja i koliko ih je izdano u 2002. (odnosno posljednje godine za koju su dostupni pouzdani podaci; molimo navedite koja je to godina)?

U Republici Hrvatskoj postoje revizori.

Prema Zakonu o reviziji ("Narodne novine", broj 90/1992) Ministarstvo financija izdaje dozvole za rad revizorskim tvrtkama. Osoba koja posjeduje revizorsku dozvolu odnosno certifikat može raditi kao revizor samo u okviru revizorske tvrtke kojoj je licencu izdalo Ministarstvo financija.

Ministarstvo financija može povući izdanu dozvolu licencu koju je izdalo nekoj revizorskoj tvrtki.

Ispiti za stjecanje zvanja ovlaštenog revizora polažu se prema programu strukovnog udruženja revizora. Program odobrava Ministarstvo financija.

Osobama koje s uspjehom završe program strukovno udruženje izdaje certifikat.

Ministarstvo financija je odobrilo program Hrvatske udruge revizora.

Prema podacima Hrvatske udruge revizora, koja je dužno takve podatke voditi i objavljivati, izdano je ukupno 960 certifikata. Od toga je u 2002. izdano 35 certifikata.

2. Koje uvjete moraju zadovoljiti revizori za dobivanje ovlaštenja za rad (izobrazba, iskustvo, etička pravila)? Kojim se propisom utvrđuje posebna izobrazba? Koliko je osoba prošlo takvu izobrazbu u 2002. (odnosno u posljednjoj godini za koju su dostupni pouzdani podaci; molimo navedite koja je to godina)?

Reviziju mogu obavljati jedino ovlašteni revizori koji su u radnom odnosu s revizorskom tvrtkom, osim kada su u svojstvu vanjskog stručnjaka, u skladu s ISA.

Ovlašteni revizor mora ispunjavati sljedeće uvjete:

1. državljanin Republike Hrvatske,
2. visoka stručna sprema ekonomskog smjera,
3. položen ispit za ovlaštenog revizora i posjedovanje certifikata ovlaštenog revizora.
4. da nije osuđivan za kaznena djela iz oblasti gospodarskog kriminala,
5. častan i pošten te ispunjavanje uvjeta utvrđenih kodeksom profesionalne etike revizora.

Revizor može biti i strani državljanin, ako reviziju obavlja strana revizorska tvrtka pod uvjetom da obavi nostrifikaciju isprava koje dokazuju zvanje ovlaštenog revizora.

Kodeks profesionalne etike revizora donosi strukovno udruženje revizora.

Kandidat za polaganje ispita za zvanje ovlaštenog revizora mora imati najmanje tri godine računovodstvenog iskustva.

(U člancima 18. i 19. Zakona o reviziji uređeni su gore navedeni zahtjevi.)

Što se uvježbavanja, iskustva i etičkih pravila tiče, revizori kao i Hrvatska udruga revizora uglavnom slijede Kodeks etike IFAC-a za profesionalne računovođe.

Što se uvježbavanja tiče, revizori između ostaloga moraju godišnje proći oko 90 sati uvježbavanja. U praksi gotovo svi revizori udovoljavaju ovom zahtjevu Kodeksa.

3. Kakve su sankcije predviđene za provođenje zakonom propisane revizije od strane neovlaštene osobe?

Novčanom kaznom za privredni prijestup u svoti od 1,000.000 do 10,000.000 hrvatskih dinara (7.471,10 - 74.711,01 EUR, po tečaju Hrvatske Narodne banke na dan 3.9.2002.g.) kazniti će se revizorska tvrtka:

1. ako reviziju ne obavlja na način propisan Zakonom ili na temelju Međunarodnih revizijskih standarda,
2. ako obavlja reviziju, a nema dozvolu za rad,
3. ako obavlja reviziju poduzetnika s kojim je kapitalno povezana,
4. ako se ne osigura od odgovornosti,
5. ako ne predoči izvješće o obavljenoj reviziji svim zakonskim predstavnicima trgovačkog društva.

Za gornje radnje kažnjava se i zakonski predstavnik revizorske tvrtke i to novčanom kaznom u svoti od 500.000 do 1,000.000 hrvatskih dinara (3.735,55 - 7.471,10 EUR, po tečaju Hrvatske Narodne banke na dan 3.9.2002.g.).

Novčanom kaznom za privredni prijestup u svoti od 1,000.000 do 10,000.000 hrvatskih dinara (7.471,10 - 74.711,01 EUR, po tečaju Hrvatske Narodne banke na dan 3.9.2002.g.) kaznit će se trgovačko društvo:

1. ako prije isteka poslovne godine ne obavi izbor revizorske tvrtke,
2. ako osobama koje obavljaju reviziju ne stavi na raspolaganje potrebne izvještaje i isprave te ne pruži druge informacije neophodne za obavljanje revizije i izradu izvještaja o obavljenoj reviziji.

Za gornje radnje kažnjava se i zakonski predstavnik trgovačkog društva i to novčanom kaznom u svoti od 500.000 do 1,000.000 hrvatskih dinara (3.735,55 - 7.471,10 EUR, po tečaju Hrvatske Narodne banke na dan 3.9.2002.g.).

Napomena: prijašnja hrvatska valuta (HRD) se razlikuje od sadašnje kune (HRK).

4. Je li potrebna kvalifikacija mijenjana u posljednje vrijeme, odnosno planiraju li se kakve promjene u tom smislu? Jesu li uzete u obzir odredbe Osme direktive (84/253)?

U posljednje vrijeme nije bilo nikakvih promjena na području kvalifikacija.

Plan provedbe SSP koji je usvojila Vlada Republike Hrvatske uključuje također usklađivanje novog Zakona o reviziji sa pravnom stečevinom Zajednice.

Gotovo su sve odredbe Osme direktive (84/253) uzete u obzir.

5. Udovoljava li zakonom propisana revizija u vašoj zemlji načelima i uvjetima navedenima u Preporukama Komisije od 16. svibnja 2002. (Neovisnost ovlaštenih revizora u EU: Skupina osnovnih načela¹, SL L 191 od 19.7.2002.) te od 15. studenog 2000. (osiguranje kvalitete zakonske revizije u Europskoj uniji: minimalni uvjeti²)?

Zakonska revizija praktički udovoljava većini načela i uvjeta postavljenih u Preporukama Komisije od 16. svibnja 2002. (Neovisnost ovlaštenih revizora u EU: Skupina temeljnih načela).

Osiguranje kvalitete zakonske revizije u Europskoj uniji: većina minimalnih zahtjeva i IFAC zahtjeva koji osiguravaju kvalitetu profesionalne usluge je već dio naše svakodnevne prakse a razmatra se njihovo uključivanje u zakonsku regulativu.

6. Ako da, čine li ta načela i uvjeti dio vašeg zakonodavstva koje regulira reviziju, odnosno imate li kakve planove da tim načelima i uvjetima date pravno obvezujući status, u skladu s Priopćenjem koje je usvojila Komisija 21. svibnja 2003.³?

Vlada Republike Hrvatske donijela je plan vezan za pravnu stečevinu Komisije te se to odnosi i na strogo udovoljavanje svim zahtjevima EU o reviziji koje će regulirati Novi zakon o reviziji.

Novi zakon o reviziji trebao bi usvojiti Hrvatski sabor do kraja 2004.

Međutim, Novi zakon o računovodstvu, koji bi mogao biti usvojen u rujnu 2003., predviđa osnivanje novog Vijeća za financijsko izvješćivanje čiji značajni zadaci uključuju reviziju, izdavanje dozvola za rad, disciplinska i druga povezana pitanja.

III. ZAŠTITA PRAVA INTELEKTUALNOG I INDUSTRIJSKOG VLASNIŠTVA

A. Općenito

1. Ako je vaša zemlja stranka Sporazuma WTO/TRIPs (Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva), molimo navedite datum do kojega će odredbe Sporazuma biti u potpunosti implementirane u vašoj zemlji.

Republika Hrvatska je i prije stupanja u punopravno članstvo Svjetske trgovinske organizacije (WTO) donijela Zakon o autorskom pravu, Zakon o patentima, Zakon o žigu, Zakon o industrijskom obličju, Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla proizvoda i usluga i Zakon o zaštiti planova rasporeda integriranih sklopova, a koji su u potpunosti usklađeni s odredbama Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva Svjetske trgovinske organizacije (Sporazum WTO/TRIPs).

¹ SL L 191 od 19.7.2002.

² SL L 91 od 31.3.2001.

³ COM(2003)286

Tokom 2001.g. od strane eksperata Svjetske trgovinske organizacije izvršena je analiza gore navedenih zakona koja je pokazala zadovoljavajuće stanje istih u odnosu na zahtjeve koje članstvo u ovoj organizaciji postavlja pred svoje članice.

2. Ako nije, kada vaša zemlja planira pristupiti Sporazumu TRIPs?

Republika Hrvatska je 30. studenog 2000. godine pristupila Sporazumu WTO/TRIPs.

3. Koja područja intelektualnog, industrijskog i komercijalnog vlasništva možete identificirati kao područja koja zahtijevaju daljnje velike izmjene/prilagodbje za potpunu usklađenost s Privremenim sporazumom/Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i iz kojih razloga?

Iz odgovora u području autorskog prava i srodnih prava, patenata, žigova i industrijskog dizajna kao i odgovora vezanog za problematiku zastupanja pred Državnim zavodom za intelektualno vlasništvo, vidljiva je intencija za potpunim usklađivanjem s europskim normama. Obzirom da se radi o velikim izmjenama u odnosu na postojeće zakonodavno stanje, nemoguće je na jednom mjestu odgovoriti na pitanje koje se izmjene očekuju u ovom, relativno dosta širokom pravnom području. Stoga se točan odgovor daje dislocirano po određenim područjima intelektualnog vlasništva. Primjerice, novi Zakon o patentima, a za koji očekujemo stupanje na snagu do kraja ove godine, ubrzo će se morati mijenjati radi usklađivanja s PCT-om, jer je Državni zavod za intelektualno vlasništvo obaviješten od Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) o njegovim izmjenama i dopunama, a koje zahtijevaju izmjenu novog Zakona o patentima obzirom da Zavod slijedom odredbi PCT-a provodi međunarodni postupak za priznavanje prijava patenata, pa svaka izmjena PCT-a nužno zahtijeva i izmjenu Zakona o patentima.

4. Planira li vaša zemlja u slijedećih pet godina pristupiti bilo kojoj međunarodnoj konvenciji povezanoj s intelektualnim, industrijskim ili komercijalnim vlasništvom a koje još nije članica? Ako da, navedite kojoj konvenciji/konvencijama i kada.

Republika Hrvatska je članica slijedećih mnogostranih (multilateralnih) međunarodnih ugovora:

- Sporazum WTO/TRIPs;
- Konvencija o osnivanju Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO Convention);
- Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela;
- Univerzalna konvencija o autorskom pravu iz 1952. i 1971.;
- Ugovor o autorskom pravu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo;
- Međunarodna konvencija za zaštitu umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju (Rimska konvencija);
- Ugovor o izvedbama i fonogramima Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo;
- Konvencija za zaštitu proizvođača fonograma od neodobrenog umnožavanja njihovih fonograma (Fonogramska konvencija);
- Konvencija o distribuciji signala za prijenos programa preko satelita (Satelitska konvencija);
- Pariška konvencija za zaštitu industrijskog vlasništva;

- Ugovor o suradnji na području патената (PCT);
- Strasburški sporazum o međunarodnoj klasifikaciji патената;
- Budimpeštanski ugovor o međunarodnom priznavanju depozita mikroorganizama za potrebe patentnog postupka;
- Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova;
- Sporazum iz Nice o međunarodnoj klasifikaciji roba i usluga u svrhu registriranja žigova;
- Lokarnski sporazum o donošenju međunarodne klasifikacije za industrijsko obličje.

U postupku ratifikacije u Hrvatskom saboru je Sporazum o suradnji i proširenju na području патената s Europskom patentnom organizacijom, Zajednički pravilnik međunarodnoga Sporazuma o međunarodnoj registraciji žigova i Protokola toga Sporazuma, te Haški sporazum o međunarodnoj pohrani industrijskog dizajna, Pravilnik Haškoga sporazuma o međunarodnoj pohrani industrijskoga dizajna, te Ženevski akt Haškoga sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskoga dizajna i Pravilnik Ženevskog akta Haškoga sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskoga dizajna a Protokol Madridskog sporazuma o međunarodnoj registraciji žigova ratificiran je i objavljen u "Narodnim novinama" broj 13/2003.

Nadalje, osim gore navedenih međunarodnih konvencija Republika Hrvatska kani u idućem periodu pristupiti Ugovoru o žigu (Trademark Law Treaty – TLT), Ugovoru o patentu (Patent Law Treaty – PLT), Sporazumu o Bečkoj klasifikaciji žigova te Nairobijском Ugovoru o zaštiti olimpijskog znaka.

5. Postoje li u vašoj zemlji specijalizirani sudovi ili druga tijela sudbene vlasti koji se bave rješavanjem slučajeva povreda intelektualnog ili industrijskog i komercijalnog vlasništva? Koliko je takvih slučajeva bilo predmetom sudskog odlučivanja u razdoblju od 2000. do 2002. godine?

U Republici Hrvatskoj sudska zaštita intelektualnog vlasništva je višestruka, zavisno od toga da li se sagledava građanskopravni, kaznenopravni ili prekršajni aspekt zaštite prava.

Građanskopravna zaštita nositelja pojedinih prava intelektualnog vlasništva uređena je:

- Zakonom o autorskom pravu (članak 95. do 98. za autore i članci 119. do 120. za nositelje srodnih prava);
- Zakonom o patentima (članak 74. do 81.);
- Zakonom o žigu (članak 50. do 54.);
- Zakonom o industrijskom obličju (članak 50. do 54.);
- Zakonom o oznakama zemljopisnog podrijetla proizvoda i usluga (članak 30.);
- Zakonom o zaštiti planova rasporeda integriranih sklopova (članak 16.);
- Zakonom o trgovini (članak 57. do 59.) i
- Zakonom o zaštiti sorti poljoprivrednog bilja (članak 41. do 46.).

Prema odredbama gore navedenih zakona, nositelj čije je pravo povrijeđeno može zahtijevati podnošenjem tužbe nadležnom sudu utvrđivanje postojanja povrede prava, zabranu daljnjeg obavljanja radnji kojima se vrijeđa pravo te oduzimanje ili uništenje ili u određenim slučajevima, preradu predmeta kojima se čini povreda te objavu presude na trošak tuženika.

Na zahtjev nositelja prava sud može odrediti privremenu mjeru zabrane daljnjeg obavljanja radnji kojima se vrijeđa pravo, privremeno oduzimanje odnosno isključivanje iz prometa predmeta odnosno proizvoda kojima se čini povreda, a koji su nastali ili pribavljeni povredom kao i osiguranje dokaza o povredi prava. Postupak zbog povrede prava intelektualnog vlasništva je hitan. Opće odredbe o odgovornosti za štetu i o naknadi materijalne i nematerijalne štete sadržane su u Zakonu o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 53/1991., 73/1991., 3/1994., 7/1996. i 112/1999.).

Za građanskopravnu zaštitu iz područja intelektualnog vlasništva nadležni su u prvom stupnju trgovački sudovi sa sjedištem u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu, a o žalbama protiv odluka donesenih u prvom stupnju odlučuje Visoki trgovački sud sa sjedištem u Zagrebu. Protiv pravomoćnih presuda mogu se uložiti izvanredni pravni lijekovi: revizija (ako vrijednost predmeta spora prelazi iznos od 100.000,00 kn, zahtjev za zaštitu zakonitosti i zahtjev za ponavljanje postupka. O izvanrednim pravnim lijekovima odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske sa sjedištem u Zagrebu.

Parnični postupak provodi se prema odredbama Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj: 53/1991., 91/1992., 112/1999., 88/2001 i 117/2003). Postupak zbog povrede prava je hitan.

U sklopu gore navedenog postupka sud može izreći i privremenu mjeru, a vrste privremenih mjera koje sud može izreći predviđene su Zakonom o autorskom pravu, Zakonom o patentima, Zakonom o žigu, Zakonom o industrijskom obliču, Zakonom o oznakama zemljopisnog podrijetla proizvoda i usluga, Zakonom o zaštiti planova rasporeda integriranih sklopova, Zakonom o trgovini i Zakonom o zaštiti sorti poljoprivrednog bilja.

Opće odredbe o izricanju privremenih mjera sadržane su u Ovršnom zakonu ("Narodne novine" broj 57/1996, 29/1999 i 42/2000.) u člancima od 292. do 307.

Kaznenopravna zaštita intelektualnog vlasništva propisana je Kaznenim zakonom ("Narodne novine" broj 110/1997., 27/1998., 129/2000., 51/2001 i 111/2003.) člancima od 229. do 231. za povredu prava autora i nositelja srodnih prava, člankom 232. za povredu prava izumitelja i nositelja patenta, člankom 285. za povredu prava drugih nositelja prava industrijskog vlasništva i člankom 295. za neovlašteno izdavanje i pribavljanje poslovne tajne te člancima 124a. i 124b. Zakona o autorskom pravu za neovlašteno dekodiranje enkriptiranog satelitskog signala te prijam i distribuciju takvog signala.

Za kaznena djela počinjena povredom gore navedenih prava intelektualnog vlasništva može se izreći novčana kazna i kazna zatvora u trajanju od tri godine, a za kvalificirane oblike kaznenog djela u trajanju od pet godina. Za kazneno djelo izdavanja i neovlaštenog pribavljanja poslovne tajne propisana je kazna zatvora od jedne do pet godina, a za kvalificirani oblik istog kaznenog djela do deset godina. Ako je kazneno djelo počinjeno iz nehaja, počinitelj se može kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

Predmeti koji su bili namijenjeni ili upotrijebljeni za počinjenje kaznenog djela oduzimaju se i uništavaju. Kazneni postupak za gore navedena djela provodi se sukladno odredbama Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 62/2003.-pročišćeni tekst). Kazneni progon poduzima se po službenoj dužnosti (*ex officio*).

Za navedena kaznena djela nadležni su u prvom stupnju općinski sudovi, a protiv presude općinskog suda nezadovoljna stranka može uložiti žalbu o kojoj odlučuje nadležni županijski sud. Protiv pravomoćnih presuda donesenih u okviru kaznenog postupka mogu se uložiti i izvanredni pravni lijekovi – obnova kaznenog postupka, a o kojoj odlučuje nadležno vijeće općinskog odnosno županijskog suda, kao i zahtjev za zaštitu zakonitosti, zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude i izvanredno ublažavanje kazne, a o kojima odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Glede prekršajne zaštite intelektualnog vlasništva Zakon o autorskom pravu, Zakon o patentima, Zakon o žigu, Zakon o industrijskom obličju, Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla proizvoda i usluga kao i Zakon o zaštiti planova rasporeda integriranih sklopova sadrže odredbe o prekršajima, a za koje su propisane novčane kazne. Predmeti koji su bili namijenjeni ili upotrijebljeni za počinjenje prekršaja mogu se u prekršajnom postupku oduzeti ili uništiti. Prekršajne postupke provode nadležni prekršajni sudovi sukladno Zakonu o prekršajima ("Narodne novine" broj 88/2002 i 122/2002), dok o žalbama protiv presuda prekršajnih sudova donesenih u prvom stupnju odlučuje Visoki prekršajni sud.

Osim višestruke sudske zaštite prava intelektualnog vlasništva, treba napomenuti da postoji i upravnopravna zaštita koju provode tijela državne uprave: Državni inspektorat sukladno Zakonu o državnom inspektoratu ("Narodne novine" broj 76/1999.) i Ministarstvo unutarnjih poslova, Odjel za suzbijanje gospodarskog kriminaliteta. Također, u Carinskoj upravi Ministarstva financija izrađena je uredba kojom se regulira postupak na granici s ciljem zadržavanja robe kojom se povređuje pravo intelektualnog vlasništva, a Vlada Republike Hrvatske istu je uredbu u međuvremenu donijela te je ista i stupila na snagu ("Narodne novine" broj 107/2003.).

Za razdoblje 2000.- 2002. godine, trgovački sudovi dostavili su podatke koji se odnose na sporove kojima je predmet povrede intelektualno vlasništvo:

Trgovački sud u Zagrebu: - 1041 pokrenuti postupak,
- 771 riješeno,

(U 2003. godini pokrenuto 98 sporova od toga je riješeno 16);

Trgovački sud Rijeka: - 118 pokrenutih postupaka,

Trgovački sud Split: - 117 pokrenutih postupaka,

Trgovački sud Osijek: - 39 pokrenutih postupaka.

6. Je li u vašoj zemlji propisan posebni granični režim kojim se sprječava uvoz, izvoz i provoz krivotvorenih ili piratiziranih proizvoda?

U Republici Hrvatskoj uveden je poseban granični režim koji ima cilj spriječiti uvoz, izvoz i provoz proizvoda koji imaju karakter krivotvorenih ili piratiziranih proizvoda. Vlada Republike Hrvatske je 26. lipnja 2003. donijela Uredbu o provedbi carinskih mjera u vezi s robom kojom se povređuje pravo intelektualnog vlasništva ("Narodne novine" broj 106/2003.).

Ovom se Uredbom propisuju uvjeti za provedbu mjera s robom koja je predmet carinskog postupanja, a za koju postoji osnovana sumnja da se njome povređuje pravo intelektualnog vlasništva te postupak za provedbu tih mjera, a i propisane su mjere koje se poduzimaju nakon što je pravomoćnom sudskom odlukom utvrđeno da se takvom robom povređuje određeno pravo intelektualnog vlasništva. Uredba je definirala da je roba kojom se povređuje pravo intelektualnog vlasništva krivotvorena roba, piratska roba i roba kojom se povređuje patent koji vrijedi u Republici Hrvatskoj.

Članak 2. Uredbe definira krivotvorenu robu kao:

- robu, uključujući i njeno pakiranje, koja je bez odobrenja obilježena žigom, koji je istovjetan žigu valjano registriranom za istu vrstu robe ili koji se u bitnim obilježjima ne može razlikovati od takvog žiga i koji time povređuje pravo nositelja tog žiga u Republici Hrvatskoj;

- bilo koji simbol žiga (logotip, etiketu, naljepnicu, brošuru, uputstvo za upotrebu, jamstveni list i dr.) neovisno da li je podniet zajedno s robom ili odvojeno, u istim okolnostima kao i roba navedena u prethodnoj točki;
- pakiranje obilježeno žigom krivotvorene robe, a koje se podnosi odvojeno u istim okolnostima kao i roba iz točke 1.;
- robu koja bez ovlaštenja obilježena oznakom zemljopisnog podrijetla ili oznakom izvornosti zaštićenim u Republici Hrvatskoj ili oznakom koja se u bitnim obilježjima ne može razlikovati od zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla ili oznake izvornosti i koja time povređuje pravo nositelja te oznake, priznate u Republici Hrvatskoj.

Istim člankom Uredbe definira se piratska roba kao roba koja označava primjerke koji su izrađeni bez odobrenja nositelja autorskog prava ili srodnih prava ili nositelja industrijskog dizajna ili označava robu koja sadrži tako izrađene primjerke, ako se izradom tih primjeraka povređuje autorsko pravo ili srodna prava ili pravo iz industrijskog dizajna koje vrijedi u Republici Hrvatskoj. Također, robom kojom se povređuje pravo intelektualnog vlasništva smatra se i bilo koji kalup ili matrica koji su posebno dizajnirani ili prilagođeni za izradu krivotvorenog žiga ili oznake zemljopisnog podrijetla ili oznake izvornosti, ili za izradu robe obilježene takvim žigom ili takvom oznakom za izradu piratske robe ili robe kojom se povređuje patent, pod uvjetom da se upotrebom takvog kalupa ili matrice povređuje pravo nositelja žiga, ovlaštenog korisnika zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla ili oznake izvornosti, nositelja autorskog prava ili srodnih prava, nositelja industrijskog dizajna ili nositelja patenta, priznatog u Republici Hrvatskoj.

Člankom 4. Uredbe propisuju se ovlaštenici pokretanja postupka. To je nositelj prava, koji može biti fizička ili pravna osoba koja je nositelj žiga, autorskog prava ili srodnih prava, industrijskog dizajna ili patenta ili bilo koja druga osoba koja ima pravo korištenja žiga, predmeta zaštićenog autorskim ili srodnim pravima, industrijskim dizajnom ili patentom. U provedbi mjera nositelja prava može zastupati fizička ili pravna osoba uključujući i udrugu za kolektivno ostvarivanje autorskog prava i srodnih prava koja je u pisanoj formi opunomoćena za zastupanje u takvom postupku. Postupak se može započeti i po službenoj dužnosti (*ex officio*).

Ako se u provedbi carinskih mjera utvrdi postojanje osnovane sumnje da se povređuje neko od prava intelektualnog vlasništva, zabranit će se puštanje takve robe u slobodan promet, izvoz ili ponovni izvoz, te započinjanje kojeg drugog carinskog postupka s odgodom plaćanja carine za tu robu, te njezin unos u slobodnu zonu ili slobodno skladište.

Državni zavod za intelektualno vlasništvo je dužan na zahtjev Središnjeg ureda Carinske uprave dostaviti podatke o važećim pravima i njihovim nositeljima, upisane u registre pojedinih prava intelektualnog vlasništva koji se vode u Zavodu. U tom smislu, predviđeno je i stvaranje i materijalnih pretpostavki čvrste veze Carinske uprave i Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo a što je značajna komponenta CARDS programa.

Člankom 10. Uredbe regulirano je da se mjere za zaštitu prava intelektualnog vlasništva odobravaju na rok od jedne godine s mogućnošću njihovog produženja za još godinu dana.

Člankom 13. Uredbe regulirano je da će carinarnica pri provedbi mjera carinskog nadzora ili provjere robe, odnosno provedbe carinskih postupaka u slučaju da identificira robu navedenu u rješenju o uvođenju mjere, privremeno, ali ne dulje od tri radna dana, zastati sa daljnjom provedbom zahtijevanog carinskog postupka te bez odlaganja o tome u pisanoj formi obavijestiti Središnji ured Carinske uprave, a isti će bez odlaganja odmah o tome u pisanoj formi obavijestiti podnositelja zahtjeva i primatelja robe o privremenom zadržavanju iste. Nakon toga, podnositelj zahtjeva mora u roku koji mu je određen rješenjem o zadržavanju robe podnijeti sudsku tužbu i dati odgovarajuću garanciju da će skladištenje robe biti plaćeno (bankovna garancija ili gotovina). Od tog trenutka sporna roba je zadržana i

usklađena do pravomoćne sudske odluke kojom se usvaja ili odbija tužbeni zahtjev, a nositelj prava je obavezan, da u roku od osam radnih dana od zaprimanja pravomoćne sudske odluke o njoj izvijesti Središnji ured Carinske uprave.

Međutim, uz gore opisani model postupanja, postoji i postupak po službenoj dužnosti (*ex officio*) koji postoji kada carinarnica prilikom provedbe mjera carinskog nadzora ili provjere robe, i prije nego je ovlaštena osoba podnijela zahtjev za utvrđivanje carinske mjere zadržane robe, utvrdi postojanje osnovane sumnje da se odnosnom robom povređuje pravo intelektualnog vlasništva. Tada će privremeno, ne dulje od tri radna dana, zastati sa carinskim postupkom i o tome odmah pisanim putem obavijestiti Središnji ured Carinske uprave, a isti će odmah obavijestiti nositelja prava, koji treba odmah (po mogućnosti u slijedeća tri dana) podnijeti zahtjev za poduzimanje mjera za zaštitu prava intelektualnog vlasništva te podnijeti instrument osiguranja plaćanja.

Na kraju, treba naglasiti da ukoliko nadležni sud pravomoćnom odlukom utvrdi da se povređuje pravo intelektualnog vlasništva, a nositelj prava u svom tužbenom zahtjevu nije zahtijevao oduzimanje robe, Središnji ured Carinske uprave donijet će odluku o oduzimanju te robe po službenoj dužnosti (*ex officio*). U pravilu takva će se roba uništiti u skladu s carinskim propisima kojima se regulira uništenje robe pod carinskim nadzorom, a iznimno carinarnica može predložiti besplatnu dodjelu oduzete carinske robe sukladno carinskim propisima o besplatnoj dodjeli oduzete strane robe.

7. Koji se sustav iscrpljenja prava intelektualnog, industrijskog i komercijalnog vlasništva primjenjuje u vašoj zemlji? Posebno, primjenjuje li se sustav nacionalnog ili međunarodnog iscrpljenja prava žiga?

U primjeni je sustav nacionalnog iscrpljenja prava. Novim propisima, primjerice, u Prijedlogu Zakona o žigu, propisuje se da se iscrpljenje prava može proširiti i na teritorij izvan Republike Hrvatske, ako je to u skladu s međunarodnim ugovorima koji obvezuju Republiku Hrvatsku.

B. Autorsko pravo i srodna prava (prava intelektualnog vlasništva)

1. Propisuje li vaša zemlja zaštitu poluvodiča? Smatrate li da je to u skladu s Direktivom 87/54/EC?

Naša zemlja propisuje zaštitu poluvodiča. Zakon o zaštiti planova rasporeda integriranih sklopova ("Narodne novine" broj 78/1999.), koji je na snazi od 31. srpnja 1999. godine nije u potpunosti usklađen s propisima Direktive 87/54/EZ.

Odredbe predmetne direktive u potpunosti će se implementirati u novom Zakonu o zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda, koji je u postupku izrade. Stupanje na snagu ovog Zakona očekujemo do kraja ove godine, a glavna izmjena u odnosu na postojeći zakon odnosi se na preciznije i sa stanovišta Direktive ispravnije definiranje pojma predmeta zaštite.

2. Propisuje li Vaša zemlja pravo iznajmljivanja i pravo posudbe i sva srodna prava navedena u Direktivi 92/100/EC?

a) Ako DA, molimo navedite sve reference i glavni sadržaj vašeg zakonodavstva. Uređuje li vaše zakonodavstvo neodreciva prava za pravednu naknadu za iznajmljivanje? Određuje li derogaciju isključivog prava javne posudbe, ako DA, da li bi to bilo sukladno s Direktivom?

b) Ako NE jeste li predvidjeli propise o zaštiti prava iznajmljivanja i srodnih prava? Molimo navedite detalje i datume.

Važeći zakon o autorskom pravu ("Narodne novine" broj 9/1999., 76/1999., 127/1999. i 67/2001.) ne propisuje pravo iznajmljivanja i pravo posudbe i sva srodna prava u potpunom skladu s propisima Direktive 92/100/EZ.

Propise predmetne Direktive implementirali smo u Konačni prijedlog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima pod nazivom: Usklađenost Konačnog prijedloga Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima s Direktivom Vijeća 92/100/EEZ od 19. studenog 1992. o pravu iznajmljivanja i pravu posudbe te o određenim pravima koja su srodna autorskom pravu u području intelektualnog vlasništva. U tom smislu Konačni prijedlog Zakona predviđa neodreciva prava na pravednu naknadu za iznajmljivanje u odnosu na autora u članku 20., stavku 5.

Člankom 4., stavkom 2. predviđeno je da se odredbe o definicijama autorskih imovinskih prava kao i prava na naknadu za reproduciranje djela za privatno ili drugo vlastito korištenje te pravo na naknadu za javnu posudbu, iznimke i ograničenja autorskih prava, početak tijeka i učinci isteka rokova trajanja autorskog prava te autorsko pravo u pravnom prometu vrijede na odgovarajući način i za srodna prava, ako za njih nije što posebno određeno ili ne proizlazi iz njihove pravne naravi.

Konačni prijedlog Zakona u članku 33., stavku 1. predviđa pravo autora na primjerenu naknadu ako se izvornik ili primjerci njegova djela u pogledu kojih je dopuštena distribucija posuđuju posredovanjem javnih knjižnica. Istim člankom propisana je i odredba da se autor ne može odreći predmetnog prava.

Stupanje na snagu tog Zakona očekujemo do kraja ove godine.

3. Je li rok zaštite autorskog prava i srodnih prava u vašoj zemlji usklađen s Direktivom 93/98/EC? Ako NE kako i kada se namjeravate uskladiti s Direktivom?

Rok zaštite autorskog prava i srodnih prava u važećem Zakonu o autorskom pravu nije u potpunosti usklađen s propisima s Direktivom 93/98/EZ.

Propise predmetne Direktive implementirali smo u Konačni prijedlog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima pod nazivom: Usklađenost Konačnog prijedloga Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima s Direktivom Vijeća 93/98/EZ kojom se harmonizira rok zaštite autorskog prava i određenih srodnih prava.

U tom smislu predviđena je u Poglavlju 7., pod nazivom Vremenska ograničenja autorskog prava u člancima od 99. do 106., potpuna implementacija Direktive 93/98/EZ te se predviđa opći rok trajanja autorskog prava za života autora i sedamdeset godina nakon njegove smrti, trajanje autorskog prava za koautorsko djelo sedamdeset godina nakon smrti autora koji je posljednji umro, trajanje autorskog prava za anonimno djelo i za djelo objavljeno pod pseudonimom sedamdeset godina od zakonite objave djela, trajanje autorskog prava za kolektivno djelo sedamdeset godina od zakonite objave djela, trajanje autorskog prava za djelo objavljeno u dijelovima, a djelo se objavljuje u svescima, dijelovima, nastavcima, izdanjima ili epizodama sedamdeset godina za svaki takav dio od zakonite objave djela, trajanje autorskog prava za neobjavljeno djelo računa se istekom roka od sedamdeset godina od kada je autorsko djelo nastalo.

Rokovi trajanja autorskog prava koji se predviđaju Konačnim prijedlogom Zakona računaju se od 1. siječnja godine koja neposredno slijedi godinu u kojoj je nastala činjenica od koje se računa početak roka.

Također, predviđa se da prestankom autorskog prava autorsko djelo postaje javno dobro te se može slobodno koristiti uz obvezu priznanja autorstva, poštovanja djela te časti i ugleda autora.

Stupanje na snagu tog Zakona očekujemo do kraja ove godine.

4. Propisuje li vaše autorsko pravo pravnu zaštitu kompjutorskih programa?

- a) Ako DA, je li u potpunosti usklađena s Direktivom 91/250/EC, uključujući izuzetke i posebne mjere zaštite?**
b) Ako NE jeste li predvidjeli takvo zakonodavstvo? Molimo navedite pojedinosti i datume.

Naše autorsko pravo propisuje pravnu zaštitu kompjutorskih programa. Pravna zaštita kompjutorskih programa nije u potpunosti usklađena s Direktivom 91/250/EZ.

Propise predmetne Direktive implementirali smo u Konačni prijedlog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, pod nazivom Usklađenost Konačnog prijedloga Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima s Direktivom Vijeća 91/250/EC o zakonskoj zaštiti računalnih programa.

Istim Konačnim prijedlogom Zakona u članku 19. definiraju se opće odredbe o fiksiranju i reproduciranju koje se primjenjuju i na računalne programe.

Uz navedeno, predviđaju se odredbe o radnjama koje autor ima pravo zabraniti, iznimke od zabranjenih radnji, odredbe o dekompiliranju i odredbe o posebnim mjerama zaštite.

Stupanje na snagu tog Zakona očekujemo do kraja ove godine.

5. Propisuje li vaš Zakon o autorskom pravu pravnu zaštitu baza podataka?

- a) Ako DA, je li u potpunosti usklađena sa Direktivom 96/9/EC, uključujući *sui generis* zaštitu?**
b) Ako NE jeste li predvidjeli takvo zakonodavstvo? Molimo navedite pojedinosti i datume

Naš Zakon o autorskom pravu propisuje pravnu zaštitu baza podataka u članku 4. «kao zbirke autorskih djela, podataka ili druge građe, bez obzira jesu li čitljive strojno ili na drugi način, koje su prema izboru ili rasporedu građe samostalne tvorevine». Pravna zaštita baza podataka propisana našim Zakonom o autorskom pravu nije u potpunosti usklađena sa Direktivom 96/9/EZ u kojoj je uključena i *sui generis* zaštita.

Propise predmetne Direktive implementirali smo u Konačni prijedlog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima., pod nazivom Usklađenost Konačnog prijedloga Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima s Direktivom Vijeća 96/9/EZ o zakonskoj zaštiti baza podataka.

Konačni prijedlog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima u poglavlju 6. predviđa propise o pravima proizvođača neoriginalnih baza podataka, koji uživaju *sui generis* zaštitu.

Člankom 147. propisane su odredbe o bazama podataka i proizvođaču baza podataka, člankom 148. propisane su odredbe o predmetu zaštite neoriginalnih baza podataka. Člankom 149. propisana su prava proizvođača baze podataka, člankom 150. korištenja bez odobrenja baze podataka, člankom 151. prava i obveze ovlaštenih korisnika, člankom 152. propisana su prava na bazi podataka proizvedenoj u radnom odnosu i po ugovoru o narudžbi te člankom 153. trajanje prava zaštite za proizvođače neoriginalnih baza podataka.

Stupanje na snagu tog Zakona očekujemo do kraja ove godine.

6. Propisuje li vaše zakonodavstvo o autorskom pravu pravnu zaštitu autorskog prava i srodnih prava u skladu s Direktivom 2001/29/EC?

Važeći Zakon o autorskom pravu ne propisuje pravnu zaštitu autorskog prava i srodnih prava u potpunom skladu s Direktivom 2001/29/EZ.

Propise predmetne Direktive implementirali smo u Konačni prijedlog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima., pod nazivom Usklađenost Konačnog prijedloga Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima s Direktivom Vijeća 2001/29/EZ o harmonizaciji određenih aspekata autorskog prava i srodnih prava u informatičkom društvu.

Konačni prijedlog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima u poglavlju 6. predviđa sadržajna ograničenja autorskog prava i to u člancima od 81. do 97.

Člankom 80. predviđen je «trostupanjski test» autorskog prava u skladu s člankom 9. stavkom 2. Bernske konvencije. Sadržajna ograničenja obuhvaćaju odredbe o privremenim radnjama reproduciranja djela, o reproduciranju djela za privatno i drugo vlastito korištenje, odredbe o efemernim snimkama, ograničenja u korist pojedinih ustanova, ograničenja vezana za zbirke namijenjene nastavi ili znanstvenom istraživanju, odredbe o reproduciranju djela za potrebe osoba s invalidnošću. O korištenju djela u sudskim, upravnim i drugim službenim postupcima, korištenju djela na školskoj nastavi ili na školskim priredbama, korištenju djela u svrhu informiranja javnosti, odredbe o citatima, reproduciranje djela trajno smještenih na javnim mjestima, reproduciranje arhitektonskih objekata, odredbe o katalogima, odredbe o parodijama i karikaturama, korištenje djela u svrhu upoznavanja ili iskušavanja uređaja.

Stupanje na snagu tog Zakona očekujemo do kraja ove godine.

7. Ako DA, je li potpuno usklađeno s navedenim isključivim pravima te s pravom stavljanja na raspolaganje javnosti, njenom zatvorenom listom izuzetaka, pravnom zaštitom tehnoloških mjera i podacima o upravljanju pravima i odredbama o pravnim sredstvima?

Konačni prijedlog Zakona potpuno je usklađen s isključivim pravima predmetne Direktive kao i s pravom stavljanja na raspolaganje javnosti te zatvorenom listom izuzetaka. Također Prijedlog Zakona sadrži odredbe o zaštiti tehnoloških mjera te zaštitu podataka o upravljanju pravima u skladu s Direktivom 2001/29/EZ.

Molimo pogledati odgovor pod brojem 6.

8. Propisuje li vaš Zakon o autorskom pravu pravo slijeđenja u korist autora izvornika umjetničkog djela?

a) Ako DA, je li u potpunosti u skladu s Direktivom 2001/84/EC?

b) Ako NE jeste li predvidjeli takvo zakonodavstvo? Molimo navedite detalje i datume.

Važeći Zakon o autorskom pravu propisuje pravo slijeđenja u korist autora izvornog umjetničkog djela. Odredbe našeg Zakona kojima je propisano pravo slijeđena nisu u potpunosti usklađene s propisima Direktive 2001/84/EZ.

Propise predmetne Direktive implementirali smo u Konačni prijedlog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, pod nazivom Usklađenost Konačnog prijedloga Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima s Direktivom Vijeća 2001/84/EZ o pravu slijeđena u korist autora izvornika umjetničkog djela.

Predmetne odredbe propisane su u dijelu Konačnog prijedloga Zakona pod nazivom 3.3. Druga prava autora, 3.3.2. Pravo slijeđenja člancima od 34. do 38.

Udio iznosa koji temeljem prava slijeđenja u slučaju preprodaje izvornika umjetničkog djela pripada autoru, predviđen je člankom 36. i u potpunosti usuglašen sa zahtjevima Direktive.

Stupanje na snagu tog Zakona očekujemo do kraja ove godine.

9. Propisuje li vaša zemlja učinkovit sustav za borbu protiv krivotvorina i/ili piraterije?**a) Ako DA, koje mjere i postupci su na raspolaganju?****1. Privremene mjere i mjere predostrožnosti?****2. Odredbe kaznenog zakona?****3. Mogućnosti nositelja prava da dobije naknadu štete od prekršitelja?****4. Jesu li povrede prava kažnjive po kaznenom pravu?****5. Imaju li sudske vlasti mogućnost narediti uništavanje krivotvorenih ili piratiziranih proizvoda?****6. Raspoložu li sudska i upravna vlast dovoljnim brojem stručnog i osposobljenog osoblja? Koliko u prosjeku traju sudski postupci?****b) Ako NE, koje mjere namjerava vaša zemlja usvojiti kako bi raspolagala s učinkovitim sustavom za borbu protiv piraterije?**

Naša zemlja propisuje učinkovit sustav za borbu protiv krivotvorina i/ili piraterije.

Na raspolaganju su: kaznenopravni postupci, prekršajnopravni postupci, građanskopravni postupci i upravne mjere.

1. Privremene mjere i mjere predostrožnosti

Postojećim Zakonom o autorskom pravu ("Narodne novine" broj 9/1999, 76/1999, 127/1999 i 67/2001), propisuju se privremene mjere i mjere predostrožnosti. Sud može na prijedlog autora ili drugoga nositelja autorskih prava kao i njihove udruge ili druge pravne osobe specijalizirane za ostvarivanje autorskih prava u slučaju da dotični učini vjerojatnim da je autorsko pravo povrijeđeno ili da postoji neposredna opasnost od povrede autorskog prava, donijeti odluku o privremenom oduzimanju ili isključenju iz prometa predmeta odnosno sredstava kojima se povređuje autorsko pravo ili koje služe za povredu autorskog prava ili koji su nastali kao posljedica povrede autorskog prava ili se radi o predmetima odnosno sredstvima koja mogu služiti kao dokazi o učinjenoj povredi autorskog djela. Isto tako, sud može zabraniti nastavljanje započetih radnji kojima se povređuje autorsko pravo. Sudski postupak kojim se određuju privremene mjere je hitan.

Nadalje, umjetnik izvođač čije je moralno ili imovinsko pravo povrijeđeno može tražiti zaštitu prava i naknadu štete, te sud na zahtjev umjetnika izvođača ili drugog nositelja prava umjetnika izvođača, njihove udruge ili druge pravne osobe specijalizirane za ostvarivanje prava umjetnika izvođača, može odrediti da se privremeno oduzmu ili isključe iz prometa predmeti ili sredstva kojima se povređuje pravo umjetnika izvođača, koji služe za povredu njegovog prava ili su nastali kao posljedica povrede prava ili bi mogli služiti kao dokazi o učinjenoj povredi prava.

Također, sud može zabraniti nastavljanje započetih radnji kojima se povređuje pravo umjetnika izvođača. I ovaj sudski postupak je hitan. Sličnu zaštitu uživaju na temelju Zakona o autorskom pravu i proizvođači fonograma.

2. Kaznenopravna zaštita

Kaznenim zakonom ("Narodne novine" broj 110/1997, 27/1998, 129/2000, 51/2001, 111/2003) propisano je da će osoba koja pod svojim imenom ili imenom druge osobe objavi, prikaže, izvede, prenese ili na drugi način priopći javnosti tuđe djelo koje se po zakonu smatra autorskim djelom ili dozvoli da se to učini biti kažnjena novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine. To vrijedi i u slučaju kada netko inkorporira tuđe autorsko djelo u svoje djelo, a posebno se zakonom tretira kada se gore opisana djela učine prema zaštićenom kulturnom dobru. U takvoj situaciji predviđena je isključivo kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do tri godine (nema alternativne novčane kazne).

Umjetnik izvođač također je zaštićen Kaznenim zakonom koji propisuje da će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora u trajanju do tri godine kazniti osoba koja bez navođenja imena ili pseudonima umjetnika izvođača, osim u slučaju kada umjetnik izvođač želi ostati anonimna, objavi, prikaže, prenese ili na bilo koji drugi način priopći javnosti njegovu izvedbu.

Osim toga, novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine kazniti će se osoba koja uništi, nagrdi, izobličiti ili na bilo koji drugi način bez odobrenja umjetnika izvođača, izmijeni snimljenu izvedbu umjetnika izvođača.

Ako je gore opisanim kaznenim djelima protiv prava autora ili umjetnika izvođača pribavljena imovinska korist ili je nastala znatna šteta, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve koristi ili nanošenja štete, tada je kazna isključivo zatvorska u trajanju do pet godina zatvora.

Osim toga, Kazneni zakon je propisao i situaciju kada osoba bez odobrenja autora ili drugog nositelja autorskog prava ili osobe koja je ovlaštena dati odobrenje, a kada je sukladno odredbama Zakona o autorskom djelu takvo odobrenje neophodno, bez odobrenja ili protivno zabrani autora ili drugog nositelja autorskog prava, utvrdi na materijalnu podlogu, reproducira, umnoži, stavi u promet, iznajmi, uveze, prenese preko granične crte, prikaže, izvede, odašilje, prenese, učini dostupnom javnosti, prevede, prilagodi, obradi, preradi ili na drugi način upotrijebi autorsko djelo, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine kaznit će se osoba koja u namjeri omogućavanja neovlaštene uporabe autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača proizvede, uveze, prenese preko granične crte, stavi u promet, iznajmi, omogući drugome uporabu ili korištenje bilo koje vrste opreme ili sredstava kojoj je osnovna ili pretežna namjena omogućiti neovlašteno otklanjanje ili osujećivanje određenog tehničkog sredstva ili računalnog programa namijenjenog zaštiti prava autora ili umjetnika izvođača od neovlaštene uporabe. Ukoliko je takvim kaznenim djelom pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta, zakon propisuje isključivo kaznu zatvora u trajanju do pet godina.

Predmeti koji su namijenjeni za počinjenje kaznenog djela obavezno se oduzimaju i uništavaju. Proizvođač zvučne ili slikovne snimke također je zaštićen odredbama Kaznenog zakona pa tako osoba koja bez odobrenja ili protivno njegovoj zabrani, emitira, umnoži izravno ili neizravno njegovu zvučnu ili slikovnu snimku, neovlašteno je stavi u promet, iznajmi, uveze, prenese preko granične crte ili učini dostupnom javnosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine. Ukoliko je počinitelj time pribavio znatnu imovinsku korist ili prouzročio znatnu štetu, kaznit će se kaznom zatvora u trajanju do pet godina.

3. Naknada štete od prekršitelja

Važećim Zakonom o autorskom pravu propisana je mogućnost nositelja autorskog prava dobiti naknadu štete od prekršitelja. Zakon izričito propisuje da uz sve predviđene mehanizme za zaštitu samog prava, nositelj prava ima i pravo na naknadu štete koja mu je nanesena povredom njegovog prava.

4. Povrede prava po Kaznenom zakonu

Povrede prava koje se odnose na krivotvorine /pirate kažnjive su po Kaznenom zakonu, kako je to detaljno navedeno u odgovoru pod ii, te su predviđene novčane kazne ili kazne zatvora do tri godine. U slučaju da je kaznenim djelom pribavljena znatna imovinska korist, predviđena je kazna zatvora do pet godina.

5. Sudske vlasti – uništavanje krivotvorenih i piratiziranih proizvoda

Sudske vlasti imaju mogućnost narediti uništavanje krivotvorenih i piratiziranih proizvoda, a takva je mogućnost regulirana važećim Zakonom o autorskom pravu koji propisuje da na zahtjev autora ili drugog nositelja autorskih prava, njihove udruge ili druge pravne osobe specijalizirane za ostvarivanje autorskih prava, koji učini vjerojatnim da je autorsko pravo povrijeđeno ili da postoji neposredna opasnost od njegove povrede, sud može odrediti da se privremeno oduzmu ili isključe iz prometa predmeti ili sredstva kojima se povrjeđuje autorsko pravo ili koji služe za povredu autorskog prava ili koji su nastali kao posljedica povrede autorskog prava ili predmeti ili sredstva koji mogu

poslužiti kao dokazi o počinjenoj povredi autorskog prava, sud može zabraniti nastavljanje radnji kojima se povređuje autorsko pravo. Sudski postupak je hitan.

Umjetnik izvođač čije je moralno ili imovinsko pravo povrijeđeno može zahtijevati sudsku zaštitu i naknadu štete, pa tako sud može na zahtjev tužitelja presuditi da se tuženiku zabranjuje daljnja povreda prava, da se predmeti kojima je nanesena povreda prava unište ili preinače i da se presuda objavi na trošak tuženika.

Također, umjetnici izvođači ili drugi nositelji prava umjetnika izvođača, njihove udruge ili druge pravne osobe specijalizirane za ostvarivanje prava umjetnika izvođača uživaju sudsku zaštitu, te na njihov zahtjev sud može odrediti da se privremeno oduzmu ili isključe iz prometa predmeti ili sredstva kojima se povređuje pravo umjetnika izvođača ili koji služe takvoj povredi, ili su nastali kao posljedica povrede ili predstavljaju dokaze o počinjenoj povredi. Sud također, može zabraniti nastavljanje započetih radnji kojima se povređuje pravo umjetnika izvođača. Sudski postupak je hitan. Odgovarajuća primjena ovih odredbi Zakona o autorskom pravu je i slučaju povrede prava proizvođača fonograma.

U Konačnom prijedlogu Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (novi zakon) također su predviđene sve odredbe o postupcima i mjerama koje osiguravaju učinkovit sustav za borbu protiv krivotvorina i/ili piraterije u Poglavlju V. «Zaštita prava u slučaju povrede» i VI. «Kaznene odredbe» i to u člancima 172. do 193..

6. Kapacitiranost sudske i upravne vlasti

Smatramo da je sudska vlast u sadašnjem trenutku dovoljno kadrovski kapacitirana da može provoditi potrebne sudske postupke. Mislimo da su veće poteškoće kod upravne vlasti – naročito carine. Međutim, donošenjem Uredbe o provedbi carinskih mjera u vezi s robom kojom se povređuje pravo intelektualnog vlasništva, kao i početkom odgovarajuće edukacije carinskih službenika u mjesecu rujnu 2003., stvaraju se pretpostavke za efikasnije funkcioniranje upravne vlasti. Također, treba napomenuti da je kroz CARDS program predviđena odgovarajuća edukacija, ali i stvaranje tehničkih pretpostavki za kvalitetno povezivanje Carinske uprave, policije, državnog odvjetništva i Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo.

10. Je li vaša zemlja pristupila WIPO Ugovorima iz 1996. g.? U kojim međunarodnim ugovorima u pogledu autorskog prava i srodnih prava je vaša zemlja stranka?

Naša zemlja nije pristupila WIPO Ugovorima, naša zemlja je predmetne Ugovore ratificirala Zakonom o potvrđivanju Ugovora o autorskom pravu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo i Zakonom o potvrđivanju Ugovora o izvedbama i fonogramima Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo.

Naša zemlja je stranka sljedećih međunarodnih ugovora:

1. Na temelju notifikacije o sukcesiji:

- Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela (Pariški akt iz 1971. godine), "Narodne novine – međunarodni ugovori" br. 12/1993. i 3/1999.
- Univerzalna konvencija o autorskom pravu, s dodatnim protokolima iz 1952. godine, "Narodne novine – međunarodni ugovori" br. 12/1993. i 3/1999.
- Univerzalna konvencija o autorskom pravu, s priložima, izmijenjena 1971. godine, "Narodne novine – međunarodni ugovori" br. 12/1993. i 3/1999.

- Konvencija o distribuciji signala koji prenose program satelitom iz 1974. godine, "Narodne novine – međunarodni ugovori" br. 12/1993.
- 2. Na temelju uredbe o pristupanju:
 - Međunarodna konvencija za zaštitu umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju (Rimska konvencija) iz 1961. godine, "Narodne novine – međunarodni ugovori" br. 12/1999.
 - Konvencija za zaštitu proizvođača fonograma od neodobrenog umnožavanja njihovih fonograma iz 1971. godine, "Narodne novine – međunarodni ugovori" br. 12/1999.
- 3. Na temelju zakona o potvrđivanju
 - Ugovor o autorskom pravu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo iz 1996. godine, "Narodne novine – međunarodni ugovori" br. 6/2000.
 - Ugovor o izvedbama i fonogramima Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo iz 1996. godine, "Narodne novine – međunarodni ugovori" br. 6/2000.

11. Štiti li vaš Zakon o autorskom pravu pravo emitiranja putem satelita?

- a) Ako DA, smatrate li da je to u skladu s odredbama Direktive 93/83/EEZ, posebno u pogledu načela stjecanja prava emitiranja u skladu sa Zakonom o autorskom pravu države članice u kojoj se emitiranje odašilje?**
- b) Ako NE, jeste li predvidjeli takvo zakonodavstvo? Molimo navedite pojedinosti i datume.**

Važeći Zakon o autorskom pravu štiti emitiranja putem satelita. Odredbe našeg Zakona o autorskom pravu u pogledu emitiranja putem satelita nisu u potpunosti usklađene s odredbama Direktive 93/83/EEZ, uključujući propise u pogledu načela stjecanja prava emitiranja u skladu sa Zakonom o autorskom pravu države članice u kojoj se emitiranje odašilje.

Propise predmetne Direktive implementirali smo u Konačni prijedlog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima pod nazivom Usklađenost Konačnog prijedloga Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima s Direktivom Vijeća 93/83/EEZ koja se primjenjuje na radiodifuzijsko emitiranje satelitom i kabelsku retransmisiju.

Konačnim prijedlogom Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima u članku 200. propisane su posebne odredbe za priopćavanje javnosti putem satelita usuglašene s načelom stjecanja prava emitiranja u skladu sa zakonom o autorskom pravu države članice u kojoj se emitiranje odašilje.

Stupanje na snagu tog Zakona očekujemo do kraja ove godine.

12. Propisuje li vaš Zakon o autorskom pravu zaštitu kabelske retransmisije?

- a) Ako DA, smatrate li da je propisana zaštita u skladu s odredbama Direktive 93/83/EEZ, posebno u odnosu na načelo obaveznog kolektivnog ostvarivanja, prošireno na nečlanove kolektivne organizacije?**
- b) Ako NE, jeste li predvidjeli takvo zakonodavstvo? Molimo navedite pojedinosti i datume.**

Važeći Zakon o autorskom pravu propisuje zaštitu kabelske retransmisije (članak 120b. sadrži odredbu da organizacija za radiodifuziju ima isključivo pravo davati odobrenje za reemitiranje svojih emitiranja žicama ili bez žica). Odredbe važećeg Zakona o autorskom pravu nisu u potpunosti usklađene s odredbama Direktive 93/83/EEZ, uključujući načelo obaveznog kolektivnog ostvarivanja, prošireno na nečlanove kolektivne organizacije.

Propise predmetne Direktive implementirali smo u Konačni prijedlog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima., pod nazivom Usklađenost Konačnog prijedloga Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima s Direktivom Vijeća 93/83/EEZ koja se primjenjuje na radiodifuzijsko emitiranje satelitom i kabelsku retransmisiju.

Konačni prijedlog Zakona u člancima 27. i 28. predviđa odredbe o radiodifuzijskom emitiranju i radiodifuzijskom reemitiranju u potpunoj suglasnosti sa zahtjevima Direktive 93/83/EEZ.

Ovim Prijedlogom, člankom 156., stavkom 2. pod nazivom Kolektivno ostvarivanje prava predviđeno je načelo obaveznog kolektivnog ostvarivanja prava. Člankom 159., stavkom 2. predmetnog Prijedloga Zakona presumira se da udruga za kolektivno ostvarivanje prava ima punomoći za obavljanje poslova ostvarivanja prava svih domaćih i stranih nositelja odnosnih prava, osim onog nositelja prava koji je izričito u pisanom obliku obavijestio udrugu da ne ostvaruje njegova prava.

Stupanje na snagu tog Zakona očekujemo do kraja ove godine.

C. Prava Industrijskog vlasništva

1. Patenti

1. Molimo da navedete datum do kojeg vaša zemlja planira podnijeti svoj zahtjev za članstvo u Europskoj patentnoj organizaciji.

Vlada Republike Hrvatske je 17. lipnja 2003.g. potpisala Sporazum o suradnji i proširenju na području patenata (EPO Extension Agreement) sa Europskom patentnom organizacijom, a koji je u proceduri ratifikacije. Ovim sporazumom omogućeno je da europski patenti u Republici Hrvatskoj imaju isti tretman kao i patenti koje je priznao Državni zavod za intelektualno vlasništvo prema hrvatskom Zakonu o patentima. Dakle Republika Hrvatska priznaje europski patent kao svoj patent. Ovaj Sporazum sklopljen je za razdoblje od 5 godina. Realizacija u praksi ovog Sporazuma očekuje se kroz novi Zakon o patentima koji sadrži jedno poglavlje isključivo posvećeno implementaciji ovog Sporazuma.

Potpisivanje i implementacija ovog Sporazuma vrlo je važna za Republiku Hrvatsku jer isti predstavlja međufazu ka punopravnom članstvu u Europskoj patentnoj organizaciji. Kada će Republika Hrvatska podnijeti zahtjev za punopravnim članstvom u Europskoj patentnoj organizaciji zavisi od određenih tehničkih faktora, ali i političkih. U ovom trenutku treba implementirati potpisani Sporazum i kroz njegovu svakodnevnu primjenu pokazati Europskoj patentnoj organizaciji da je Državni zavod za intelektualno vlasništvo ozbiljan partner koji je ne samo spreman na kooperaciju već i uspješno kooperira s Europskom patentnom organizacijom i tako zadovoljava dosegnute standarde poslovanja Europske patentne organizacije, a koji su najviši svjetski standardi.

Uspješno provođenje Sporazuma o suradnji i proširenja na području patenata u praksi je svojevrsan test uspješnosti i ozbiljnosti Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo pa će poziv za upućivanje zahtjeva za ulazak Republike Hrvatske u punopravno članstvo u Europskoj patentnoj organizaciji u prvom redu zavisiti od ocjene Europskog patentnog ureda. Strateški interes Republike Hrvatske i Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo je ući u punopravno članstvo Europske patentne organizacije, jer je strateški interes Republike Hrvatske preuzimanje visokih europskih standarda, pa tako i na području patenata.

2. Molimo da navedete područja patentnog prava/prakse koja će trebati mijenjati/prilagoditi kako bi vaša zemlja mogla pristupiti Europskoj patentnoj konvenciji.

Analizirajući postojeće stanje dosadašnjeg patentnog prava, odnosno prakse, smatramo da bismo u slijedećem razdoblju morali izvršiti slijedeće promjene, kako bismo udovoljili uvjetima za pristupanje Europskoj patentnoj konvenciji:

- prilagoditi odredbe o stanju tehnike, tako da se omogući priznavanje patenta za drugu medicinsku upotrebu tvari i smjesa iako su u stanju tehnike.
- propisati odredbe, koje omogućavaju zaštitu svih vrsta izuma iz područja biotehnologije prema Direktivi 98/44/EZ Europskog Parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 1998. o pravnoj zaštiti izuma iz područja biotehnologije.
- prilagoditi odredbe koje se odnose na plaćanje godišnjeg održavanja patenata u vrijednosti.

3. Molimo da navedete datum do kojeg i način na koji planirate patentnim zastupnicima dodijeliti temeljna prava kakva uživaju prema zakonu Zajednice?

U Republici Hrvatskoj u ovom je trenutku pitanje zastupanja stranih fizičkih i pravnih osoba regulirano člankom 172.a Zakona o industrijskom vlasništvu ("Narodne novine" broj 16/1993.). Iako su početkom 2000.g. stupili na snagu novi zakoni u području prava industrijskog vlasništva, jedino je odredba Zakona o industrijskom vlasništvu, a koja regulira pitanje zastupanja stranih fizičkih i pravnih osoba ostala na snazi. Prema sadašnjem stanju, u registar zastupnika pri Zavodu upisana su 62 zastupnika.

U registar zastupnika pri Zavodu mogu se upisati fizičke i pravne osobe pod slijedećim uvjetima:

- a) odvjetnici i odvjetnička društva,
- b) pravne osobe sa sjedištem na teritoriju Republike Hrvatske, a koje moraju zapošljavati barem jednu fizičku osobu tehničke struke ili diplomiranog pravnika,
- c) fizičke osobe državljani Republike Hrvatske, tehničke struke ili diplomirani pravnici.

Također, istim člankom propisana je obveza polaganja stručnog ispita za zastupnika pri Zavodu, međutim do danas nije donesen provedbeni akt kojim se reguliraju uvjeti i program polaganja stručnog ispita, tako da do sada u praksi nije zaživjela ova zakonska odredba. Razlog tome svakako leži i u činjenici da je Državni zavod za intelektualno vlasništvo započeo s radom 1992.g., a u ranijem razdoblju (bivša država) poslovi zaštite industrijskog vlasništva bili su centralizirani isključivo u glavnom gradu iste, tako da je u Republici Hrvatskoj bilo vrlo malo teoretskog znanja i praktičnog iskustva u ovoj oblasti.

Također, valja naglasiti da u Republici Hrvatskoj nema distinkcije između patentnog zastupnika i zastupnika na području žigova i industrijskog dizajna tako da teoretski svaki registrirani zastupnik pri Zavodu može zastupati u svim pravima industrijskog vlasništva. Ali, u praksi samo nekoliko zastupnika zastupa u području patenata, kao najzahtjevnijem i najkompliciranijem području.

U idućem razdoblju Državni zavod za intelektualno vlasništvo će, vodeći se iskustvima stečenim kroz buduću kooperaciju sa Europskim patentnim uredom, kao i prikupljanjem dragocjenih iskustava europskih država – članica Europske unije, a slične veličine kao Republika Hrvatska, formulirati cjeloviti sustav zastupanja koji će u cjelini uvažavati dosegnute standarde u Europskoj uniji.

4. Uživaju li u vašoj zemlji biotehnološki izumi i izumi koji uključuju primjenu računala zaštitu patentom?

Naša zemlja propisuje zaštitu izuma koji uključuju primjenu računala i u tom području je u potpunosti u skladu s Europskom konvencijom. Zaštita izuma iz područja biotehnologije nije u potpunosti obuhvaćena postojećim Zakonom o patentima. Propisi za zaštitu izuma iz područja biotehnologije biti će implementirani u novom Zakonu o patentima, koji je u postupku izrade.

Stupanje na snagu istog Zakona očekujemo do kraja ove godine.

U postojećem Zakonu biotehnološki izumi i izumi koji uključuju primjenu računala uživaju zaštitu prema članku 4. Tim se člankom zakona određuje da se patent priznaje za izum koji je nov, ima inventivnu razinu i koji se može industrijski primijeniti. Neće se smatrati u smislu ovog članka zakona izumima otkrića, znanstvene teorije i matematičke metode, estetske tvorevine, pravila, upute i metode za izvođenje umnih aktivnosti, igara ili za obavljanje poslova, prikazivanje informacija određeno samim sadržajem tih informacija i računalni programi, a ova odredba primjenjuje se samo u opsegu u kojemu je predmet prijave patenta navedeni element ili aktivnost kao takva, tako da ostali dio prijave može biti izum.

Također, isti članak zakona propisuje da su iz zaštite patentom izuzeti izumi životinjskih pasmina i biljnih sorti i bitno biološki postupci za dobivanje biljke ili životinje, osim izuma mikrobioloških postupaka i proizvoda dobivenih tim postupcima te izumi čije bi objavljivanje ili iskorištavanje bilo protivno javnom poretku ili moralu. U ovakvom slučaju kada postoje dileme da li je nešto moralno ili nije, valja naglasiti da moralnost ne procjenjuje zavisno od činjenice da li je takva situacija propisana zakonom.

Člankom 5. istog zakona propisano je da se patent priznaje za svaki izum iz bilo kojeg područja tehnike koji je nov, ima inventivnu razinu i koji se može industrijski primijeniti. Izričito, zakon navodi da pod ovim uvjetima patent priznaje i za izum koji se odnosi na proizvod koji se sastoji od biološkog materijala ili koji sadržava biološki materijal, na postupak kojim je taj biološki materijal proizveden, prerađen ili upotrijebljen i na biološki materijal koji je izoliran iz prirodnog okruženja ili proizveden tehničkim postupkom, čak i ako se ranije nalazio u prirodi. Ovim je člankom definiran pojam biološkog materijala, koji je definiran kao bilo koji materijal koji sadrži genetičku informaciju i koji se može razmnažati sam ili se može razmnažati u biološkom sustavu. Izum koji se odnosi na biljke ili životinje biti će patentibilan ako njegova tehnička izvodivost nije ograničena na određenu biljnu ili životinjsku vrstu i ako postupak ostvarivanja izuma nije bitno biološki. Takav postupak biti će bitno biološki u slučaju da se u cijelosti sastoji od prirodnih postupaka kao što su križanje ili selekcija.

5. Uživaju li u vašoj zemlji izumi iz područja farmacije, kemije i prehrane zaštitu proizvoda patentom?

a) Ako DA, od kada?

b) Ako NE, da li ste predvidjeli uvođenje zaštitu proizvoda patentom za tu vrstu izuma?

U našoj zemlji za izume koji se odnose na tvari (proizvode) iz područja farmaceutske, kemijske i prehrambene industrije omogućena je zaštita patentom od dana 01. 01. 1993.g. Za nositelje patenata iz prethodnog razdoblja tj. prije 01.01.1993. predviđena je zaštita u skladu s prijelaznim i završnim odredbama postojećeg Zakona, točnije njegovim člankom 90. koji je propisao da će patenti koji su dana stupanja na snagu ovog Zakona bili upisani u registar patenata pri Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo ostati na snazi, te će se na njih primjenjivati odredbe ovog Zakona, te da nositelj patenta kojim se štiti izum lijeka za ljude ili životinje ili izum koji se odnosi na primjenu tvari ili smjesa u liječenju ljudi ili životinja, a za koji je prijava podnesena prije 31. prosinca 1992. godine ili je za takvu prijavu zahtijevano prvenstvo do 31. prosinca 1992. godine, može u postupku zbog povrede patenta tužbom zahtijevati samo naknadu i to za vrijeme poslije 1. siječnja 1993.

6. Postoje li Svjedodžbe o dodatnoj zaštiti za medicinske proizvode u vašoj zemlji?**a) Ako DA, od kada?****b) Ako NE, molimo navedite datum do kojeg vaša zemlja planira uvesti takav sustav.**

Prema postojećim propisima u našoj zemlji nije moguće ostvariti dodatno trajanje patenta Svjedodžbom o dodatnoj zaštiti za medicinske proizvode. Uredba Vijeća br. 1768/92 od 18. lipnja 1992. biti će implementirana u novom Zakonu o patentima, koji je u postupku izrade s tim da je primjena istog predviđena s 1. ožujkom 2010. godine.

U Nacrtu prijedloga novog Zakona o patentima (Čl.71.) u skladu s Uredbom Vijeća br. 1768/92 i br. 1610/96 predviđena je Svjedodžba:

Ovim se člankom određuje da se rok trajanja patenta može produljiti Svjedodžbom o dodatnoj zaštiti u slučaju da je temeljni patent priznat za lijek i medicinski proizvod namijenjen ljudima ili životinjama ili sredstvo za zaštitu bilja, za čije stavljanje u promet je potrebno prethodno odobrenje nadležnog državnog tijela, za vremenski period koji je protekao od datuma podnošenja prijave patenta do dana izdavanja prvog odobrenja za stavljanje u promet lijeka namijenjenog ljudima ili životinjama ili sredstva za zaštitu bilja, umanjen za pet godina, ali ne dulje od pet godina od datuma stupanja svjedodžbe na snagu. Svjedodžba o dodatnoj zaštiti stupa na snagu odmah nakon zakonskog isteka roka trajanja temeljnog patenta.

Temeljnim patentom smatra se patent koji štiti lijek i medicinski proizvod namijenjen ljudima ili životinjama ili sredstvo za zaštitu bilja, postupak za dobivanje tog proizvoda ili primjenu tog proizvoda i za koji nositelj želi podnijeti zahtjev za izdavanje svjedodžbe. Za izdavanje svjedodžbe kao i održavanje njenog trajanja plaća se propisana upravna pristojba i naknada troškova. Svjedodžba o dodatnoj zaštiti upisuje se u poseban registar koji se vodi u Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo.

7. Postoje li Svjedodžbe o dodatnoj zaštiti sredstva za zaštitu bilja u vašoj zemlji?**a) Ako DA, od kada?****b) Ako NE, molimo navedite datum do kojeg vaša zemlja planira uvesti takav sustav.**

Prema postojećim propisima u našoj zemlji nije moguće ostvariti dodatno trajanje patenta Svjedodžbom o dodatnoj zaštiti za sredstva za zaštitu bilja. Uredba Vijeća br. 1610/96 od 23. srpnja 1996. bit će implementirana u novom Zakonu o patentima, koji je u postupku izrade s tim da je primjena istog predviđena s 1. ožujkom 2010. godine.

U Prijedlogu nacrta novog Zakona o patentima (Čl.71.) predviđena je Svjedodžba za sredstva za zaštitu bilja. (Vidjeti odgovor na pitanje 6.)

2. Žigovi

1. Je li vaša zemlja izmijenila zakon o žigu kako bi bio usklađen sa sadržajem Direktive 89/104/EC za usklađivanje pravnih propisa koji se odnose na žigove?

a) ako DA, je li zakon u potpunosti usklađen ili su potrebne daljnje prilagodbe; ako su potrebne, koje i do kada ih planirate usvojiti?

b) ako NE, napišite planirani datum do kojega će vaša zemlja izvršiti odgovarajuće izmjene.

Zakon o žigu koji je na snazi u Republici Hrvatskoj od 1. siječnja 2000., a koji je donesen 30. lipnja 1999. godine, u velikoj je mjeri u skladu s Direktivom 89/104/EC za usklađivanje pravnih propisa koji se odnose na žigove.

Daljnje djelomične prilagodbe potrebne su u svezi sljedećih članaka Direktive 89/104/EC: člankom 3., člankom 4. stavkom 2. i člankom 12. Potpuno usklađivanje potrebno je u svezi sljedećih članaka: članka 4. stavka 3., članka 5. stavaka 4. i 5., članka 6. stavka 2., članka 10. stavaka 1. i 4., članka 11. i članka 14.

Nacrt novoga Zakona o žigu potpuno u skladu s Direktivom 89/104/EC je dovršen i planira se da on stupi na snagu 01. siječnja 2004. godine. U izradi zakona kao pravni recenzenti uključeni su eksperti iz zemalja Europske Unije unutar projekta CARDS u proračunskoj godini CARDS 2001. kroz komponentu 1 - usklađivanje zakonodavstva sa zakonima EU.

2. Koja sredstva ima nositelj registriranoga žiga za sprečavanje treće strane da rabi njegov žig za proizvode ili usluge različite od onih za koje je žig registriran?

U Republici Hrvatskoj prava nositelja žiga koji je registriran u skladu sa Zakonom o žigu zaštićena su odredbama Zakona o žigu, Kaznenoga zakona, Zakona o trgovini i Zakona o zaštiti potrošača.

Prema članku 26. stavkom 4. Zakona o žigu: "Nositelj nedvojbeno poznatoga žiga može zabraniti trećim osobama da bez njegova odobrenja rabe istovjetan ili sličan znak za proizvode ili usluge koji nisu istovjetni s onima ili slični onima za koje je žig zaštićen ako bi uporaba takva znaka u vezi s tim proizvodima ili uslugama mogla upućivati na povezanost tih proizvoda i usluga i nositelja zaštićenoga žiga, te da istodobno postoji opasnost da interesi nositelja zaštićenoga žiga trpe štetu takvom uporabom."

Odredbe iz Dijela osmoga Zakona o žigu reguliraju provedbu prava. Prema članku 50.: "1) Nositelj žiga, ako su mu povrijeđena ili ugrožena prava iz članka 26. ovoga Zakona, može tužbom zahtijevati od nadležnoga suda:

1. utvrđivanje postojanja povrede žiga
2. zabranu izvršene ili namjeravane povrede žiga;
3. uklanjanje stanja nastalog izvršenom povredom žiga;
4. naknadu štete;
5. objavljivanje presude na trošak tuženika.

2) Povredom žiga u smislu stavka 1) ovoga članka smatra se i njegovo oponašanje, kao i uporaba zajedničkoga i jamstvenoga žiga protivno ugovoru o zajedničkom i jamstvenom žigu.

3) Postupak povodom tužbe u smislu stavka 1) ovoga članka je hitan."

Prema članku 53.: "1) Ako nositelj žiga učini vjerojatnim da je njegovo pravo povrijeđeno ili da postoji opasnost od povrede zbog čega mu prijeti teško nadoknativa šteta, može od suda zahtijevati:

1. izricanje privremene mjere zabrane obavljanja postupaka kojima se vrijeđa pravo nositelja žiga;
2. privremeno oduzimanje predmeta protupravno obilježenih žigom ili njihovo isključenje iz prometa;
3. mjere za osiguranje dokaza o predmetima protupravno obilježenih žigom i mjere za očuvanje postojećega stanja."

Prema članku 54.: "1) Sud može odrediti nositelju žiga naknadu štete ako se dokaže da su zahtijevane mjere iz članka 53., stavka 1) ovoga Zakona neutemeljene.

2) Sud može odrediti nositelju žiga polog odgovarajućega novčanoga iznosa radi osiguranja osobe protiv koje se izriče privremena mjera."

Članak 55. Zakona o žigu sadrži prekršajne odredbe vezane za povredu prava nositelja žiga iz članka 26.

Novim Zakonom o žigu planira se omogućiti još veća zaštita prava nositelja žiga u vezi s ovim pitanjem.

Kazneni zakon Republike Hrvatske u Glavi 21. propisuje kaznena djela protiv sigurnosti platnoga prometa i poslovanja i u članku 285. navodi povrede prava industrijskoga vlasništva: "(1) Tko protivno propisima o industrijskom vlasništvu povrijedi tuđi žig, model ili uzorak, oznaku podrijetla proizvoda ili koje drugo pravo industrijskog vlasništva osim izuma, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine... (3) Tko neovlašteno uporabi tuđu tvrtku ili u nju unese obilježja pojedinih posebnih oznaka ili obilježja prava iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine."

Zakon o trgovini Republike Hrvatske u Dijelu četvrtom sadrži odredbe o zabrani nepoštenoga tržišnog natjecanja te u članku 71. navodi: "Nepoštenim tržišnim natjecanjem iz članka 70. ovoga Zakona podrazumijeva se osobito:

- reklamiranje, oglašavanje ili ponuda robe ili usluga navođenjem podataka ili upotrebom izraza kojima se iskorištava ugled drugog trgovca, njegovih proizvoda ili usluga, odnosno proizvoda drugog trgovca,
- prodaja robe s oznakama ili podacima koji stvaraju ili bi mogli stvoriti zbrku glede izvora, načina proizvodnje, količine, kakvoće ili drugih osobina robe,
- neopravdana uporaba imena, firme, marke ili koje druge oznake drugog trgovca."

U članku 72. propisano je: "Naknada štete nastale zabranjenim radnjama nepoštenoga tržišnog natjecanja ostvaruje se u sudskom postupku."

Zakon o zaštiti potrošača u članku 92. regulira komparativno oglašavanje i navodi: "1) Komparativno oglašavanje dopušteno je: ...

- ako ne stvara zabunu na tržištu glede odnosa oglašivača i njegovih konkurenata, odnosno ne stvara zabunu na tržištu glede odnosa proizvoda ili usluge koja se oglašava te konkurentskog proizvoda ili usluge,
- ako ne obezvrjeđuje konkurenta na tržištu, njegove aktivnosti, njegove proizvode, njegove usluge, njegove žigove ili zaštićena imena,...
- ako nije usmjereno na nepošteno iskorištavanje ugleda žiga, zaštićenog imena ili drugih obilježja konkurenta na tržištu, njegovog proizvoda ili usluge,...
- ako se ne odnosi na proizvod ili uslugu koji se oglašavaju kao imitacije proizvoda ili usluge sa zaštitnim znakom ili zaštićenim imenom."

U članku 93. regulira se prekid ili zabrana nedopuštenog oglašavanja:

"(1) Osobe koje za to imaju opravdani interes ovlaštene su od suda zahtijevati da naloži prekid zavaravajućeg, odnosno nedopuštenoga komparativnog oglašavanja.

(2) Ako oglas još nije objavljen, ali je njegovo objavljivanje izvjesno, osobe koje za to imaju opravdani interes ovlaštene su od suda zahtijevati zabranu objavljivanja zavaravajućeg, odnosno nedopuštenoga komparativnog oglašavanja.

(3) Na zahtjev stranke, sud može, uz nalog da se prekine zavaravajuće, odnosno nedopušteno komparativno oglašavanje, naložiti da se o trošku oglašivača objavi presuda u cijelosti ili djelomično, odnosno naložiti da se o trošku oglašivača objavi ispravak oglasa."

3. Modeli i uzorci

1. Da li je Vaša država izmijenila svoje zakonodavstvo kako bi bilo usklađeno sa sadržajem Direktive 98/71/EZ za usklađivanje pravnih propisa koji se odnose na modele i uzorke?

a) ako DA, je li Zakon u potpunosti usklađen ili su potrebne daljnje prilagodbe; ako su potrebne, koje i do kada ih planirate usvojiti?

b) ako NE, napišite planirani datum do kojeg će Vaša zemlja izvršiti odgovarajuće izmjene.

Zakon o industrijskom obličju koji je objavljen u službenom glasilu u Republici Hrvatskoj dana 23. srpnja.1999. god. a primjenjuje se od 01. siječnja 2000. god., u velikoj mjeri je usklađen s Direktivom 98/71/EZ, a vezano za legislativu koja se odnosi na industrijski dizajn.

U tijeku je izrada novog Zakona, u kojem bi se u potpunosti implementirale sve odredbe Direktive 98/71/EZ vezane za stjecanje registriranog prava na industrijski dizajn, kako bi se uskladili u potpunosti s državama članicama koje su implementirale istu direktivu u svoju legislativu. U izradi zakona kao pravni recenzenti uključeni su eksperti iz zemalja Europske Unije unutar projekta CARDS u proračunskoj godini CARDS 2001. kroz komponentu 1 - usklađivanje zakonodavstva sa zakonima EU.

Posebno se to odnosi na implementiranje odredbi koje se odnose na članak 11. predmetne direktive (odbijanje registracije i proglašenje prava na industrijski dizajn ništavnim), u vezi kojeg je potrebno proširiti opseg i razloge zaštite, te precizirati osobe koje imaju pravni interes tražiti poništenje. Uvodi se odredba o održanju industrijskog dizajna u izmijenjenom obliku.

Usklađuju se i maksimalni rokovi trajanja zaštite u smislu članka 10. direktive.

Pobliže se određuju odnosi prema drugim oblicima zaštite u smislu članaka 16. i 17. direktive.

U novom Zakonu se precizira opseg zaštite u smislu članka 9. direktive, zbog lakše provedbe Zakona.

Sve druge odredbe materijalno-pravne prirode više će odgovarati duhu direktive.

Istovremeno, sustav pravne zaštite, te postupovne odredbe prilagođavamo materijalnim odredbama ove direktive u mjeri i na način koji omogućava lakšu provedbu ove direktive, a da istovremeno ne ugrožavamo naše nacionalne interese, odnosno zadržavamo stanovitu autonomiju koja je predviđena i samom direktivom.

U tom smislu planira se stupanje na snagu 01. siječnja 2004. godine novog Zakona o industrijskom dizajnu zajedno s ostalim zakonima čiji je predmet zaštite pravo industrijskog vlasništva.

I. ZAŠTITA TRŽIŠNOGA NATJECANJA (ANTITRUST)

Privremeni sporazum Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju već utvrđuje obaveze na području tržišnog natjecanja u onoj mjeri u kojoj mogu utjecati na trgovinu između Zajednice i Hrvatske. Postupci protivni odredbama Sporazuma ocjenjivat će se na temelju pravila Zajednice.

Važno je utvrditi usklađenost zakona o tržišnom natjecanju vaše zemlje sa sljedećim bitnim parametrima sustava EU. Hrvatska se poziva da dostavi primjerak odgovarajućih zakonodavnih tekstova (na službenom jeziku EU-a).

A. Područje primjene

1. Je li teritorijalno područje primjene zakona o tržišnom natjecanju u vašoj zemlji bazirano na učincima ili provedbi određenih postupaka djelovanja?

Primjena Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, kojega je Hrvatski sabor usvojio 15. srpnja 2003. (Narodne novine br. 122/03), a počinje se primjenjivati od 1. listopada 2003., (dalje: Zakon, ZZTN) nije ograničena samo na djelatnosti koje se obavljaju na teritoriju Republike Hrvatske, nego se proteže i na one djelatnosti koje, iako se obavljaju izvan, imaju određene učinke na teritoriju Republike Hrvatske. Članak 2. ZZTN propisuje primjenu ZZTN na sve oblike sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja na teritoriju Republike Hrvatske ili izvan teritorija Republike Hrvatske, ako imaju učinak na teritoriju Republike Hrvatske, osim ako posebnim propisom za pojedina tržišta nije drukčije uređeno. Nadalje, člankom 3. st. 3. ZZTN propisuje se da se Zakon primjenjuje na pravne i fizičke osobe sa sjedištem i prebivalištem u inozemstvu, ako njihovo sudjelovanje u prometu robe i/ili usluga proizvodi učinak na domaćem tržištu. ZZTN, kao i pripadajući Usporedni prikaz - vidi Dodatak.

2. Što se tiče pojedinačnih područja primjene, pokriva li zakon o tržišnom natjecanju:

a) sve sektore gospodarstva;

Zakon, kao opći propis u području tržišnog natjecanja, obuhvaća sva područja gospodarstva, uz postojanje posebnim zakonima propisanih iznimaka. Primjena ZZTN uređuje se u članku 2., tako se Zakon primjenjuje na sve oblike sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja, kao i na trgovačka društva, trgovca pojedinca, obrtnika i druge pravne i fizičke osobe koje obavljajući gospodarsku djelatnost sudjeluju u prometu robe i/ili usluga (članak 3. st. 1. ZZTN). Zakonom propisane iznimke odnose se na područja gospodarstva koja su djelomično izuzeta od primjene odredaba ZZTN. U tim je područjima posebnim zakonima propisano osnivanje posebnih regulatornih tijela nadležnih, između ostalog, i za pitanja tržišnog natjecanja. To su primjerice, Zakon o telekomunikacijama (Narodne novine, broj 122/03), Zakon o bankama (Narodne novine, broj 84/02), Zakon o tržištu vrijednosnih papira (Narodne novine, broj 84/02), te zakoni u području energetske djelatnosti (Zakon o energiji, Zakon o tržištu električne energije, Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata, Zakon o tržištu plina, Zakon o regulaciji energetske djelatnosti; svi objavljeni u Narodnim novinama, broj 68/01). Ti propisi ne uređuju sveobuhvatno tržišno natjecanje u tim djelatnostima, nego samo nekim svojim odredbama, posebno ili dodatno, rješavaju određena pitanja tržišnoga natjecanja. Iz tog se razloga Zakon primjenjuje i na ta područja kao opći propis i glavni izvor prava tržišnoga natjecanja za djelatnosti koje ti propisi uređuju.

b) javna i privatna poduzeća?

Zakon obuhvaća i javna i privatna poduzeća, uz ograničenje u skladu s člankom 86 (2) Ugovora o EZ. Primjena Zakona na javna poduzeća uređena je člankom 4. stavak 1., koji propisuje da se Zakon primjenjuje i na pravne osobe

čiji su osnivači ili imatelji udjela ili dionica država, odnosno jedinice lokalne ili jedinice područne (regionalne) samouprave.

3. Obuhvaća li zakon robe i usluge?

Zakon se primjenjuje i na robe i na usluge. Odredbe članka 3. Zakona, kojima je regulirano područje primjene Zakona, odnose se na promet roba i/ili usluga.

4. Jesu li zakonom obuhvaćeni principi članka 86.(2) Ugovora o Europskoj zajednici?

Zakon u potpunosti preuzima načelo sadržano u članku 86 (2) Ugovora o EZ, po kojem se poduzeća kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa ili koja su po svojoj prirodi monopoli koji ostvaruju prihod tretiraju na poseban način, te je primjena pravila o tržišnome natjecanju na njih ograničena. Ono je sadržano u članku 4. stavku 2. Zakona, te se temeljem te odredbe Zakon primjenjuje na sve pravne i fizičke osobe kojima je na temelju posebnih propisa povjereno obavljanje službe od općega gospodarskoga interesa ili utvrđeno isključivo pravo obavljanja određene djelatnosti, i to samo u slučajevima ako primjena ovoga Zakona ne bi sprječavala, pravno i činjenično, obavljanje zadaća koje su im posebnim propisima utvrđene i zbog kojih su te osobe osnovane.

B. Ograničavajući sporazumi

1. Obuhvaća li zakon sporazume, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje?

Odredbe Glave II Zakona – Sporazumi, člancima 9. do 14., regulirana su sva pitanja koja se odnose na sporazume poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje.

2. Sadrži li zakon opću zabranu ograničavajućih sporazuma?

U skladu s temeljnim načelom prava tržišnog natjecanja EZ u odnosu na sporazume, sadržanog u članku 81 Ugovora o EZ, Zakon sadržava opću zabranu ograničavajućih sporazuma (članak 9. ZZTN). Konkretno, odredbom članka 9. stavka 1. ZZTN propisuje se da su zabranjeni sporazumi između poduzetnika, ugovori, pojedine odredbe ugovora, izričiti ili prešutni dogovori, usklađeno djelovanje, odluke udruženja poduzetnika (u daljnjem tekstu: sporazumi) koji kao cilj ili posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, a naročito oni kojima se:

1. izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti;
2. ograničava ili nadzire proizvodnja, tržišta, tehnološki razvoj ili ulaganje;
3. dijele tržišta ili izvori nabave;
4. primjenjuju nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju; ili
5. uvjetuje sklapanje ugovora prihvatanjem od drugih ugovornih stranaka dodatnih obveza, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u vezi s predmetom tih ugovora.

3. Uređuje li zakon ništavost ograničavajućih sporazuma, odnosno jesu li ti sporazumi sudski neutuživi?

Zakon sadržava odredbu o ništavosti zabranjenih sporazuma u članku 9. stavku 2., te su sporazumi kojima se sprječava, ograničava ili narušava tržišno natjecanje u smislu stavka 1. članka 9, a ne mogu se izuzeti, u smislu članka 10. Zakona (temeljem propisa o skupnim izuzećima), ništavi. Upravo stoga što je citiranom odredbom članka 9. stavka 2. ZZTN propisana ništavost ograničavajućih sporazuma, što znači da Agencija ima ovlast poništiti takav ograničavajući sporazum, takvi sporazumi i sudski su neutuživi. Ovime međutim nije ograničeno pravo osoba, kojima je primjenom ništavog sporazuma nastala određena šteta, da svoje pravo na naknadu štete ostvaruju u sudskom postupku.

4. Obuhvaća li zakon horizontalna i vertikalna ograničenja?

ZZTN u nekoliko odredbi spominje horizontalna i vertikalna ograničenja koja sporazumi ne smiju sadržavati, odnosno ona koja smiju sadržavati uz zadovoljenje određenih uvjeta. Ova ograničenja propisana su člankom 9. ZZTN, u skladu s člankom 81 (1) Ugovora o EZ. Skupna izuzeća za sporazume koji sadržavaju horizontalna i vertikalna ograničenja tržišnog natjecanja propisana su člankom 10. ZZTN. Odredbe ovog članka propisuju temeljne uvjete koje moraju zadovoljiti sporazumi na koje je moguće primijeniti izuzeće, dok će detaljnije uređenje ove materije uslijediti propisima koje će se donijeti na temelju članka 10. stavka 1. ZZTN. Tim će propisima biti regulirani uvjeti koje pojedini sporazum mora sadržavati, ograničenja ili uvjeti koje takvi sporazumi ne smiju sadržavati, te drugi uvjeti koji moraju biti ispunjeni za izuzeće.

5. Uređuje li zakon izuzeća od zabranjenih ograničavajućih sporazuma ili kako zakon uređuje ta izuzeća?

Zakon sadržava odredbe o skupnim izuzećima za ograničavajuće sporazume (čl. 10. i 11.), te o mogućnosti utvrđivanja pojedinačnih izuzeća za sporazume (čl. 12.). Skupna izuzeća moguće je utvrditi za sljedeće vrste sporazuma:

1. sporazume između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije, a posebno u slučaju sporazuma o isključivoj distribuciji, selektivnoj distribuciji, isključivoj kupnji i franchisingu;
2. sporazume između poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije, a posebno u slučaju sporazuma o istraživanju i razvoju te o specijalizaciji;
3. sporazume o transferu tehnologije, o licenci i know-how;
4. sporazume o distribuciji i servisiranju motornih vozila, te
5. sporazume o osiguranju.

Nadalje, detaljne uvjete kojima će se urediti skupna izuzeća za naprijed pobrojene sporazume, donijet će Vlada Republike Hrvatske, na prijedlog Vijeća za tržišno natjecanje (čl. 10. st. 1.) u roku od tri odnosno šest mjeseci od stupanja ZZTN na snagu. Međutim, potrebno je naglasiti da je Agencija već započela s izradom navedenih propisa, u okviru implementacije programa tehničke pomoći CARDS 2001. Prvi nacrti propisa koji reguliraju izuzeća vertikalnih i horizontalnih sporazuma već su izrađeni i dostavljeni Agenciji.

Nadalje, pojedinačna izuzeća regulirana su člankom 12. ZZTN, koji propisuje postupak utvrđivanja pojedinačnog izuzeća za sporazume koji doprinose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga, promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja, te koji pružaju potrošačima razmjernu korist. Odluka o pojedinačnom izuzeću donosi se na zahtjev sudionika sporazuma, na razdoblje od pet godina, uz mogućnost daljnjeg produljivanja za najviše pet godina. Odredbom čl. 12. nadalje propisuje se djelovanje odluke o pojedinačnom izuzeću, mogućnost određivanja dodatnih uvjeta i mjera neophodnih za izuzeće kao i rokova za njihovo ispunjenje.

6. Uređuje li se zakonom mogućnost grupnih izuzeća koja se ostvaruju zakonski obvezujućim instrumentima (temeljenim na načelima EU)?

Kako je već navedeno u prethodnom odgovoru, skupna izuzeća će biti regulirana podzakonskim aktima – uredbama Vlade, temeljem prijedloga Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja (čl. 10. i 11. ZZTN), koje će ujedno biti obvezujući instrumenti temeljeni na načelima prava EU, naročito na uredbama Europske komisije broj 240/96, 2790/1999, 2658/2000, 2659/2000, 1400/2002 i 358/2003.

7. Odgovaraju li uvjeti za izuzeća od zabranjenih ograničavajućih sporazuma (pojedinačna i grupna) članku 81. (3) Ugovora Europske zajednice?

Uvjeti koji moraju biti ispunjeni za pojedinačno odnosno skupno izuzeće sporazuma, propisani su u ZZTN u skladu s odredbama članka 81 (3) Ugovora o EZ. Članak 10. ZZTN temelj je izuzeća za sporazume koji doprinose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga, promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja, koji pružaju potrošačima razmjernu korist, pod uvjetom da se tim sporazumima poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva, te da se poduzetnicima ne omogući isključivanje znatnog dijela konkurencije s tržišta, za robe i/ili usluge koje su predmetom sporazuma. Pitanja izuzeća tih sporazuma bit će detaljno uređena propisima koje će donijeti Vlada Republike Hrvatske temeljem prijedloga Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, kao tijela koje upravlja radom Agencije.

8. Postoji li u zakonu pravilo «de minimis», odredba o sporazumima male vrijednosti?

ZZTN sadržava pravilo “de minimis” u članku 13. Članak 13. ZZTN određuje pitanja vezana uz sporazume male vrijednosti, odnosno one sporazume u kojima je zajednički tržišni udio sudionika sporazuma i poduzetnika pod njihovom kontrolom neznatan, pod uvjetom da ne sadrže odredbe koje unatoč neznatnom tržišnom udjelu dovode do sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja. Takvi sporazumi bit će izuzeti od zabrane propisane člankom 9. ZZTN, ako zadovolje uvjete propisane ZZTN-om, kao i one koji će biti regulirani posebnim propisom, koji će donijeti Vlada Republike Hrvatske temeljem prijedloga Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, kao tijela koje upravlja radom Agencije, u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu Zakona. Odredbom članka 13. stavka 4. ZZTN, Agenciji je dano pravo pokretanja postupka ocjene sporazuma koji zadovoljava uvjete propisane za sporazume male vrijednosti po službenoj dužnosti, ako se učincima tog sporazuma i drugih sporazuma na mjerodavnom tržištu, tržišno natjecanje značajno sprječava, ograničava ili narušava.

C. Zloupotreba vladajućeg položaja

1. Sadrži li zakon opću zabranu zlouporabe vladajućeg položaja?

Opća zabrana zlouporabe vladajućeg položaja propisana je člankom 16. ZZTN. Odredbe ovog članka usklađene su s odredbama članka 82. Ugovora o EZ. Članak 16. ZZTN propisuje zabranu zlouporabe vladajućeg položaja jednog ili više poduzetnika na mjerodavnom tržištu, koje se posebno očituju kao:

1. izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta;
2. ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača;

3. primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju; ili
4. uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih stranaka na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu ni u kakvoj vezi s predmetom tih ugovora.

2. Predviđa li zakon izuzeće za zlouporabu ili opravdavajuće okolnosti zlouporabe?

U ZZTN ne postoje odredbe primjenom kojih bi određeno ponašanje poduzetnika, koje predstavlja zlouporabu vladajućeg položaja, bilo izuzeto od zabrane propisane člankom 16. ZZTN.

D. Koncentracije

1. Obuhvaća li definicija koncentracija stjecanje kontrole i zajednički pothvat (joint venture)?

Pojam koncentracija određen je u članku 19. stavku 1. ZZTN, te koncentracija poduzetnika nastaje:

1. pripajanjem ili spajanjem poduzetnika;
2. stjecanjem kontrole ili prevladavajućeg utjecaja jednog, odnosno više poduzetnika nad drugim, odnosno više drugih poduzetnika ili dijelom drugog poduzetnika, odnosno dijelovima drugih poduzetnika i to:
 - stjecanjem većine dionica ili udjela, ili
 - stjecanjem većine prava glasa, ili
 - na drugi način u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine, broj 111/93, 34/99, 121/99, 118/03; dalje: ZTD) i drugim propisima.

Definicija koncentracije obuhvaća i slučajeve stjecanja kontrole. Odredbom čl. 19. st. 3. ZZTN uređuje se da se stjecanje kontrole u smislu stavka 1. čl. 19. ostvaruje putem prava, ugovora ili drugih sredstava kojima jedan ili više poduzetnika, bilo posebno, bilo zajednički, uzimajući u obzir sve pravne i činjenične okolnosti, stječe mogućnost ostvarivanja prevladavajućeg utjecaja nad jednim ili više poduzetnika.

Također, definicija koncentracije poduzetnika obuhvaća i stvaranje zajedničkog pothvata (joint venture) koji na trajnijoj osnovi djeluje kao neovisan gospodarski subjekt (čl. 19. st. 2. ZZTN). Međutim, potrebno je naglasiti da se odredbom čl. 19. st. 2. ZZTN, stvaranje zajedničkog pothvata (joint venture) koji kao cilj ima koordinaciju tržišnog natjecanja između poduzetnika koji ostaju nezavisni, ne smatra se koncentracijom, već se ocjenjuje u smislu članka 9. ZZTN, odnosno u okviru postupka ocjene sporazuma.

Nadalje, ZZTN u svojim daljnjim odredbama odjeljka IV pod nazivom Koncentracije, također uređuje što se sve neće smatrati koncentracijom poduzetnika.

2. Predviđa li zakon prethodnu prijavu koncentracije?

Poduzetnici, sudionici koncentracije obvezni su prijaviti svoju namjeru provedbe koncentracije sukladno članku 22. ZZTN, a ukoliko su ispunjeni uvjeti iz članka 19. stavka 1. i stavka 2. ZZTN. Rečena prijava podnosi se Agenciji na

ocjenu najkasnije u roku od 8 dana od dana objave javne ponude ili dana sklapanja ugovora kojima se ostvaruje kontrola ili prevladavajući utjecaj nad poduzetnikom, ovisno o tome što nastupi ranije.

3. Koji su kriteriji za prijavu (npr. prihod)?

Člankom 22. stavkom 4 ZZTN određeni su kriteriji (turnover) za prijavu namjere koncentracije poduzetnika. Koncentraciju su sudionici obvezni prijaviti Agenciji, ako su istodobno ispunjeni sljedeći uvjeti:

1. da ukupan prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije, ostvaren prodajom robe i/ili usluga na svjetskom tržištu, iznosi najmanje 1.000.000.000,00 HRK (jednu milijardu kuna) u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji, i
2. da ukupan prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije, ostvaren prodajom robe i/ili usluga u Republici Hrvatskoj, iznosi najmanje 100.000.000,00 HRK (sto milijuna kuna) u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji.

Daljnjim odredbama članka 22. ZZTN određuju se okvirni kriteriji izračuna prihoda poduzetnika radi ispunjavanja uvjeta iz stavka 4. ZZTN.

Zakon također sadržava posebne odredbe za utvrđivanje ukupnih prihoda banaka i drugih financijskih institucija, u članku 23., te društava za osiguranje, u članku 24.

4. Postoji li na temelju prijave obustava provedbe zabranjene koncentracije?

ZZTN u članku 22. stavak 3., utvrđuje da prijavom namjeravane koncentracije nastupa zabrana provedbe koncentracije za sve sudionike koncentracije, do donošenja konačnog rješenja Agencije kojim se koncentracija dopušta, odnosno do isteka rokova iz članka 26. stavka 1. i stavka 3., te članka 56. stavka 5. ZZTN., odnosno do donošenja konačnog rješenja Agencije.

Naime, Agencija svoju odluku donosi u roku od tri mjeseca od donošenja zaključka o pokretanju postupka radi ocjene dopuštenosti koncentracije te će u tom roku donijeti rješenje kojim se utvrđuje da je koncentracija dopuštena, ili nedopuštena, ili kojim se koncentracija ocjenjuje dopuštenom pod uvjetom ispunjenja određenih mjera i uvjeta.

Nadalje, Agencija taj rok može produljivati za naredni rok od tri, odnosno četiri mjeseca u slučajevima kada ocijeni da je za utvrđivanje činjeničnog stanja i ocjenu dokaza potrebno izvršiti dopunska vještačenja ili analize ili kada je riječ o osjetljivim industrijama ili tržištima, a o čemu je obvezna izvijestiti stranke u postupku prije isteka roka.

Nadalje, ukoliko Agencija na temelju dokaza dostavljenih uz prijavu koncentracije, te temeljem drugih raspoloživih podataka i saznanja utvrdi da se može razumno pretpostaviti da provedba prijavljene koncentracije nije zabranjena, a kako je definirana u članku 18. ZZTN, te ukoliko u roku od 30 dana od dana dostave potpune prijave koncentracije, podnositelju prijave ne dostavi zaključak o pokretanju postupka ocjene koncentracije, smatrat će se da je koncentracija dopuštena.

5. Koji su kriteriji zabrane (npr. stjecanje ili jačanje vladajućeg položaja)? Postoji li izuzeće zbog javnog interesa, a u svrhu zaštite posebnog nacionalnog interesa?

Člankom 18. ZZTN određene su zabranjene koncentracije poduzetnika i to: koncentracije kojima se stvara novi ili jača vladajući položaj jednog ili više poduzetnika, pojedinačno ili skupno, ako mogu značajno utjecati na sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja, osim u slučaju ako sudionici koncentracije dokažu da će ta koncentracija dovesti do jačanja tržišnog natjecanja na tržištu koje će biti značajnije od negativnih učinaka stvaranja ili jačanja njihovog vladajućeg položaja.

Vladajući položaj poduzetnika tumači se vezano uz članak 15. ZZTN koji ga definira na način da se u vladajućem položaju nalazi poduzetnik čiji tržišni udjel na mjerodavnom tržištu iznosi najmanje 40 posto, odnosno ukoliko tri ili manje poduzetnika imaju zajednički tržišni udjel na mjerodavnom tržištu od najmanje 60 posto, ili pet ili manje poduzetnika imaju zajednički tržišni udjel na mjerodavnom tržištu od najmanje 80 posto.

ZZTN ne predviđa izuzeće zbog javnog interesa, a u svrhu zaštite posebnog nacionalnog interesa, nego u svakom slučaju određuje da koncentracija neće biti zabranjena ukoliko sudionici koncentracije dokažu da će ista dovesti do jačanja tržišnog natjecanja na tržištu koje će biti značajnije od negativnih učinaka stvaranja ili jačanja njihovog vladajućeg položaja, neovisno o njihovom tržišnom udjelu.

Ipak, mogućnost da se koncentracija, koja je rješenjem ocijenjena nedopuštenom, izuzme od zabrane, postoji temeljem odredbi Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine, broj 53/91 i 103/96 dalje: ZUP), koji se, u pitanjima upravnog postupka koja nisu uređena u ZZTN, primjenjuje kao opći propis. Napominjemo da je ZUP zakon koji je originalno donesen 1977. godine u bivšoj SFRJ te kao preuzeti zakon, sa nekim izmjenama i dopunama, primjenjuje se u RH od 1991. Stoga, supsidijarna primjena ZUP-a u postupcima pred AZTN-om može dovesti i do primjene pravnog instrumenta izvanrednog ukidanja ovršnog rješenja iz članka 266. Tako članak 266. ZUP-a propisuje mogućnost izvanrednog ukidanja ovršnog rješenja donesenog u upravnom postupku, pa tako i rješenja Agencije, u cijelosti ili djelomično, ako je to potrebno u cilju otklanjanja teške i neposredne opasnosti za život i zdravlje ljudi, javnu sigurnost, javni mir i poredak ili javni moral, ili u cilju otklanjanja poremećaja u privredi, ako se to ne bi moglo uspješno otkloniti drugim sredstvima, kojima bi se manje diralo u stečena prava. Primjena ovog instrumenta u praksi je zapravo vrlo rijetka. Od početka rada Agencije Vlada je samo jednom donijela odluku temeljem navedenog članka.

6. Postoje li odredbe o uvjetima pod kojima se koncentracija ocjenjuje dopuštenom, u smislu prodaje dijelova poduzeća, odnosno mjera koje poduzetnik može poduzeti u određenom roku?

Sukladno odgovoru na pitanje pod točkom D4, Agencija može donijeti rješenje kojim utvrđuje koncentraciju dopuštenom ali pod uvjetom ispunjenja određenih mjera i uvjeta. U tom slučaju Agencija će u rješenju kojim ocjenjuje koncentraciju dopuštenom, odrediti mjere i uvjete, te rokove ispunjenja istih, radi osiguranja da provedba koncentracije neće dovesti do značajnog sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu.

U tom slučaju sudionici koncentracije mogu, u pravilu, nastaviti radnje radi provedbe koncentracije tek nakon što ispune utvrđene mjere i uvjete, osim ako Agencija iz naročito opravdanih razloga ne utvrdi drukčije.

Također, odredbama članka 28. ZZTN, određuju se mjere nakon što je nedopuštena koncentracija provedena. Naime, Agencija može po službenoj dužnosti posebnim rješenjem odrediti sve neophodne mjere za osiguranje učinkovitog tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, te odrediti rokove za njihovo izvršenje u slučajevima:

- kada je koncentracija provedena protivno rješenju Agencije kojim se ista ocjenjuje nedopuštenom, ili

- kada je koncentracija provedena bez podnošenja prijave namjere koncentracije i bez odluke Agencije, a dovela je do sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja.

Takvim rješenjem Agencija može:

- naložiti poduzetnicima da stečene dionice ili poslovne udjele (otuđe) prenesu,
- zabraniti ili ograničiti ostvarivanje prava glasa vezanog uz dionice ili udjele u poduzetnicima - sudionicima koncentracije i prestanak kontrole zajedničkog pothvata (joint ventura) ili drugih oblika iz članka 19. ZZTN-a.

Nadalje, članak 55. ZZTN predvidio je mogućnost donošenja rješenja o privremenoj mjeri u tijeku postupka ocjene koncentracije poduzetnika, kada smatra da pojedine radnje sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja, u smislu ZZTN, prijete nastankom izravnog značajnog štetnog učinka za poduzetnike, odnosno pojedina područja gospodarstva i interesa potrošača. Trajanje privremene mjere ne smije biti duže od tri mjeseca.

Također, ZZTN u članku 61. stavku 1. točka 3. predviđa i novčanu kaznu u slučaju kada poduzetnik, pravna ili fizička osoba sudjeluje u provedbi zabranjene koncentracije poduzetnika. Novčanom kaznom u iznosu do najviše 10% vrijednosti ukupnoga godišnjeg prihoda poduzetnika, obračunske godine koja je prethodila godini u kojoj je prekršaj počinjen, kaznit će se za prekršaj poduzetnik pravna ili fizička osoba koja sudjeluje u provedbi zabranjene koncentracije poduzetnika iz članka 18. ZZTN, kao i ako ne postupi po rješenju Agencije.

Također, za počinjenje gore spomenutog prekršaja predviđena je i kazna u iznosu od 50.000,00 do 200.000,00 kn za odgovornu osobu u pravnoj osobi (članak 61. stavak 2. ZZTN).

Sukladno članku 62. ZZTN novčanom kaznom u iznosu do najviše 1% vrijednosti ukupnoga godišnjeg prihoda poduzetnika, obračunske godine koja je prethodila godini u kojoj je prekršaj počinjen, kaznit će se za prekršaj poduzetnik pravna ili fizička osoba, ako Agenciji ne podnese prijavu namjere koncentracije (članak 22.) i Agenciji podnese netočne ili neistinite podatke u postupku ocjene koncentracije (članak 25., članak 26. stavak 1. točka 1.).

E. Opći postupak

1. Molimo opišite nadležno tijelo koje je ovlašteno za provedbu zakona o tržišnom natjecanju.

Tijelo ovlašteno za provedbu Zakona je Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (članak 8. ZZTN). Agencija je osnovana Odlukom Hrvatskog Sabora od 20. rujna 1995. godine. Ustrojstvo Agencije regulirano je odredbama članka 30. - 38. ZZTN.

Agencija je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga nadležnosti određenih ZZTN, a odgovorna je Hrvatskom saboru.

Radom Agencije upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Vijeće) koje se sastoji od pet članova, od kojih je jedan predsjednik Vijeća.

Predsjednik Vijeća zastupa, predstavlja, rukovodi i organizira poslovanje Agencije. Predsjednika i članove Vijeća imenuje na razdoblje od pet godina i razrješava dužnosti Hrvatski sabor, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, dok zamjenika predsjednika bira Vijeće većinom glasova na prijedlog predsjednika Vijeća.

Stručna služba obavlja stručne i upravne poslove zaštite tržišnog natjecanja, vodi postupak i izrađuje nacрте upravnih akata kojima okončava postupak u pojedinačnim pitanjima o čemu izvještava Vijeće koje donosi konačnu odluku.

Nadalje, izrađuje nacрте podzakonskih akata, te nacрте drugih podzakonskih akata potrebnih za provedbu ZZTN, izrađuje nacрте mišljenja na nacрте prijedloga zakona i podzakonskih akata, kao i nacрте mišljenja o drugim aktima i mjerama kojima se može spriječiti, ograničiti ili narušiti tržišno natjecanje, predlaže pravila i mjere za zaštitu tržišnog natjecanja, mjere za otklanjanje sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja i druge mjere za unaprjeđenje prava i politike tržišnog natjecanja na području Republike Hrvatske i predlaže Vijeću metodološke osnove za istraživanje tržišnog natjecanja.

Također prati i analizira uvjete na tržištu s ciljem razvoja tržišnog natjecanja, prikuplja podatke i obavijesti od poduzetnika koji su bitni za ispitivanje tržišta i utvrđivanje stanja na tržištu, neovisno o konkretnim postupcima koje Agencija vodi.

Stručna služba prikuplja podatke i obavijesti od poduzetnika o stanju na pojedinim tržištima, te prije donošenja zaključka o pokretanju postupka u svakom pojedinom slučaju nastoji postići ponovnu uspostavu učinkovitog tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, ako je to u javnom interesu, i nije riječ o značajnom sprječavanju, ograničavanju i narušavanju tržišnog natjecanja.

Obavlja poslove međunarodne suradnje, vezane uz izvršenje međunarodnih obveza Republike Hrvatske, prenijetih u ovlast Agencije, te uz izvršenje projekata međunarodnih i europskih gospodarskih integracija, odnosno surađuje s inozemnim tijelima ovlaštenima za tržišno natjecanje te međunarodnim organizacijama i institucijama, obavlja ostale poslove po nalogu Vijeća vezane uz provedbu ovoga Zakona.

O svemu navedenom stručna služba mora izvještavati Vijeće koje upravlja radom Agencije i odlučuje o svim pitanjima za koje je Agencija nadležna temeljem odredaba ZZTN.

U ocjeni oblika sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja koji mogu utjecati na trgovinu između Republike Hrvatske i Europskih zajednica, Vijeće u skladu s člankom 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 14/01), primjenjuje na odgovarajući način kriterije koji proizlaze iz pravilne primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskim zajednicama.

Unutarnje ustrojstvo Agencije bit će uređeno Statutom, koji temeljem članka 30. stavka 9. ZZTN donosi Agencija, a potvrđuje Hrvatski sabor.

Statutom, kao temeljnim aktom, kao i drugim unutarnjim aktima Agencije, bit će regulirano unutarnje ustrojstvo Agencije. Odredbe ovih akata odredit će Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja kao tijelo koje upravlja radom Agencije, čije se unutarnje ustrojstvo dalje dijeli na dva zasebna odjela, odjel za zaštitu tržišnog natjecanja te odjel za državne potpore. Svaki od navedenih odjela bit će nadalje podijeljen u sektore, prema posebnim područjima i oblicima zaštite tržišnog natjecanja u užem smislu, te državnih potpora.

Također je bitno napomenuti da Nacionalni CARDS projekt za proračunsku godinu 2001. predviđa podršku usklađivanju pravne stečevine na području tržišnog natjecanja, jačanju institucionalne sposobnosti te obuci djelatnika Agencije za tržišno natjecanje. Spomenuti projekt trenutno je u provedbi.

Nacionalni CARDS projekt predviđen pod proračunskom godinom 2003. usmjerit će se na trajnu podršku Agenciji za tržišno natjecanje, posvećujući posebnu pozornost daljnjoj izradi novih zakonodavnih akata, obuci nadležnih djelatnika i dužnosnika uključujući suče te daljnjoj obuci djelatnika Agencije.

2. Koje istražne ovlasti predviđa zakon za ovlašteno tijelo, a koje se odnose na Uredbu komisije (EZ) 01/2003.?

Istražne ovlasti Agencije regulirane su člankom 48. i 49. ZZTN. Sukladno odredbi članka 48. ZZTN u provedbi postupka, Agencija je ovlaštena pisanim zahtjevom:

- od poduzetnika zahtijevati sve potrebite obavijesti, u obliku pisanih očitovanja ili usmenih izjava te dostavu na uvid potrebitih podataka i dokumentacije,
- zahtijevati od poduzetnika da Agenciji omogući neposredan uvid u sve poslovne prostorije, svu nepokretnu i pokretnu imovinu, poslovne knjige, baze podataka i drugu dokumentaciju, u vremenu i mjestu koje odredi Agencija,
- zahtijevati potrebite podatke i obavijesti i od drugih osoba koje po ocjeni Agencije mogu pridonijeti rješavanju i pojašnjenju određenih pitanja o sprječavanju, ograničavanju ili narušavanju tržišnog natjecanja,
- zahtijevati i obavljanje drugih radnji koje smatra potrebnima radi utvrđenja svih relevantnih činjenica u postupku.

Sukladno članku 49. Agencija može od nadležnog prekršajnog suda zatražiti izdavanje pisanog naloga za pretragu osoba, stana, odnosno prostorija te zapljenu predmeta i dokumentacije poduzetnika ili treće osobe ako postoji osnovana sumnja da stranka u postupku ili treća osoba, ima u posjedu isprave ili druga sredstva od značenja za utvrđivanje materijalne istine u postupku.

Agencija će od nadležnog prekršajnog suda zatražiti izdavanje pisanog naloga u slučajevima kada stranka u postupku ili treća osoba ne postupe po zahtjevu Agencije za dostavom podataka i obavijesti koji su bitni za ispitivanje tržišta sukladno članku 37. točka 8. i točka 9. ZZTN.

3. Koje ovlasti u propisivanju kazni zakon predviđa u slučaju povrede zakona (10% prihoda)?

Na temelju rješenja Agencije, kojim je utvrđena povreda ZZTN, Agencija podnosi prekršajnom sudu zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv poduzetnika i odgovorne osobe poduzetnika.

Slijedom toga, kao i sukladno odgovoru na pitanje D6, Agencija prema članku 61. stavku 1. i stavku 2. ZZTN, između ostalog prekršajnom sudu podnosi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka sa prijedlogom kazne i u slijedećim slučajevima.

Novčanom kaznom u iznosu do najviše 10% vrijednosti ukupnoga godišnjeg prihoda poduzetnika, obračunske godine koja je prethodila godini u kojoj je prekršaj počinjen, kaznit će se za prekršaj poduzetnik pravna ili fizička osoba, ako:

- sklopi zabranjeni sporazum ili na koji drugi način sudjeluje u sporazumu kojim je narušeno, ograničeno ili spriječeno tržišno natjecanje, u smislu odredaba ZZTN,
- zlouporabi vladajući položaj na način opisan odredbom članka 16. ZZTN,

- ne postupi po rješenju Agencije.

Za rečene prekršaje ovoga članka kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 50.000,00 do 200.000,00 kuna.

Sukladno članku 62. ZZTN i odgovoru na pitanje D6, novčanom kaznom u iznosu do najviše 1% vrijednosti ukupnoga godišnjeg prihoda poduzetnika, obračunske godine koja je prethodila godini u kojoj je prekršaj počinjen, kaznit će se za prekršaj poduzetnik pravna ili fizička osoba, ako:

- Agenciji podnese netočne ili neistinite podatke od utjecaja na donošenje rješenja o pojedinačnom izuzeću sporazuma (članak 14. stavak 1.),
- ne postupi po zahtjevu Agencije (članak 47. stavak 3., članak 48. stavci 1. i 3.),
- ne postupi po rješenju Agencije (članak 57. točka 8.)
- ne postupi po pisanom nalogu prekršajnog suda (članak 49.).

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 15.000 do 50.000,00 kuna.

Sukladno članku 63. ZZTN novčanom kaznom od 15.000,00 do 50.000,00 kuna, kaznit će se za prekršaj poduzetnik pravna osoba koja nema položaj stranke u postupku pred Agencijom, a koja ne postupi po zahtjevu Agencije (članak 37. točke 8. i 9., i članak 48. stavak 1. točke 3. i 4. i stavak 3.).

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Novčanom kaznom od 5.000,00 do 10.000,00 kuna, kaznit će se za prekršaj poduzetnik fizička osoba koji nema položaj stranke u postupku pred Agencijom, a koja ne postupi po zahtjevu Agencije (članak 37. točke 8. i 9. i članak 48. stavak 1. točke 3. i 4. i stavak 3.).

4. Predviđa li zakon provođenje istražnih radnji po službenoj dužnosti i mjere protiv značajnog narušavanja tržišnog natjecanja?

Sukladno odredbi članka 41. ZZTN, Agencija pokreće postupak po službenoj dužnosti ili temeljem zahtjeva stranke. Postupak je pokrenut danom donošenja zaključka o pokretanju postupka.

Iznimno, Agencija neće pokrenuti postupak ako ocijeni da je riječ o postupanju na tržištu koje ima neznatan učinak na tržišno natjecanje, ili da je zanemarivo za razvoj i održavanje učinkovitog tržišnog natjecanja, odnosno da pokretanje postupka nije u javnom interesu. (čl. 41. st. 2. ZZTN).

Agencija pokreće postupak po službenoj dužnosti (*ex officio*), ako ocijeni da je riječ o mogućem značajnom narušavanju, ograničavanju ili sprječavanju tržišnog natjecanja, te:

- na temelju anonimne prijave, ako je to potrebno radi zaštite identiteta podnositelja, i/ili
- ako se, s obzirom na sve okolnosti slučaja, čini vjerojatnim da podnositelj nema dovoljno sredstava za pokretanje i vođenje postupka (čl. 41. st. 3. ZZTN).

Zahtjev ili inicijativu za pokretanje postupka pred Agencijom, sukladno odredbama ovoga Zakona, može podnijeti:

1. svaka pravna ili fizička osoba koja za to ima pravni ili ekonomski interes,
2. strukovna ili gospodarska interesna udruga poduzetnika,
3. udruga potrošača, ili
4. Vlada Republike Hrvatske, tijela državne uprave, te tijela jedinice lokalne i jedinice područne (regionalne) samouprave.

U članku 57. ZZTN se određuje da Agencija donosi rješenja kojima se određuju privremene mjere temeljem članka 55. ovoga Zakona, te se određuju posebne mjere i rokovi za uklanjanje štetnih učinaka takvog postupanja te određuje druge odgovarajuće mjere i rokove za njihovo izvršenje koje doprinose osiguravanju tržišnog natjecanja među poduzetnicima na mjerodavnom tržištu.

5. Predviđa li zakon privremene mjere?

Člankom 55. ZZTN, te sukladno odgovoru na pitanje D6, propisano je da Agencija može donijeti rješenje o privremenoj mjeri kada smatra da pojedine radnje sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja, u smislu ovoga Zakona, prijetu nastankom izravnoga značajnog štetnog učinka za poduzetnike, odnosno pojedina područja gospodarstva ili interese potrošača. Takvim rješenjem Agencija nalaže obustavu postupanja, ispunjenje posebnih uvjeta ili druge mjere razumno potrebne za uklanjanje štetnog učinka sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja, te trajanje mjere koje u pravilu ne smije biti duže od tri mjeseca.

6. Predviđa li zakon rokove zastare?

Prekršajni postupak zbog povrede odredaba ZZTN ne može biti pokrenut kada proteknu tri godine od dana počinjenja prekršaja, a ni u kojem slučaju se ne može voditi po isteku navedenog dvostrukog vremena.

Izrečene kazne ne mogu se izvršiti ako od dana pravomoćnosti rješenja o prekršaju proteknu tri godine, ali ni u kojem slučaju kazne se ne mogu izvršiti po isteku dvostrukog navedenog vremena.

7. Postoje li u zakonu odredbe za zaštitu službene i poslovne tajne?

Člankom 51. ZZTN propisano je da su predsjednik i članovi Vijeća te zaposlenici Agencije dužni čuvati službenu tajnu, bez obzira na način na koji su je doznali, a obveza čuvanja službene tajne traje i nakon prestanka rada u Agenciji.

Službenom tajnom razumijeva se sve ono što je kao službena tajna određeno zakonom ili drugim propisom, sve ono što je kao službena tajna ili poslovna tajna određeno općim aktom ili drugim aktom poduzetnika, odnosno osoba opisanih u članku 5. ZZTN, sve ono što su poduzetnici, odnosno osobe opisane u članku 5. ZZTN posebno označili kao poslovnu, odnosno službenu tajnu, sva dokumentacija zaprimljena od Europske komisije i drugih tijela Europskih zajednica.

Iznimno, neće se smatrati službenom tajnom podaci i dokumenti koji su na bilo koji način bili javno dostupni, odnosno koji se javno objavljuju temeljem posebnih propisa ili odluka tijela upravljanja, te vođenja poslova poduzetnika.

Spisi i dokumentacija koju Agencija obradi za potrebe vođenja postupka čuvat će se u pismohrani Agencije.

Također podaci koji se smatraju službenom tajnom, izuzet će se od objave u Narodnim novinama, u službenom glasilu i web stranicama Agencije.

8. Predviđa li zakon postupak prikupljanja podataka za pojedine sektore gospodarstva?

Sukladno odgovoru na pitanje E1, člankom 37. ZZTN propisano je da stručna služba Agencije prikuplja podatke i obavijesti od poduzetnika, koji su bitni za ispitivanje tržišta i utvrđivanje stanja na tržištu, te podatke za pojedine sektore gospodarstva. Naime, Agencija prikuplja podatke i obavijesti od poduzetnika, koji su bitni za ispitivanje tržišta i

utvrđivanje stanja na tržištu, od poduzetnika neovisno o konkretnim postupcima koje Agencija vodi (čl. 37. st. 1. t. 8. ZZTN). Nadalje, Agencija prikuplja podatke i obavijesti od poduzetnika o stanju na pojedinim tržištima, te prije donošenja zaključka o pokretanju postupka u svakom pojedinom slučaju nastoji postići ponovnu uspostavu učinkovitog tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, ako je to u javnom interesu, i nije riječ o značajnom sprječavanju, ograničavanju i narušavanju tržišnog natjecanja (čl. 37. st. 1. t. 9. ZZTN). Konačno, Agencija prati i analizira uvjete na tržištu s ciljem razvoja tržišnog natjecanja, te predlaže Vijeću za zaštitu tržišnog natjecanja metodološke osnove za istraživanje tržišnog natjecanja (čl. 37. st. 1. t. 6. ZZTN).

9. Uređuje li se zakonom pravo na saslušanje, uključujući pravo uvida u spis?

Članak 47. stavak 1. određuje da će Agencija u postupku u kojem sudjeluju stranke sa suprotnim interesima po jedan primjerak zaključka o pokretanju postupka i zahtjeva za pokretanjem postupka, dostaviti na odgovor stranci protiv koje je postupak pokrenut, te osobama za koje je utvrđeno da imaju položaj stranke, izuzevši podatke koji se smatraju službenom tajnom.

Sukladno članku 50. ZZTN određeno je da stranke u postupku koji se vodi pred Agencijom imaju pravo uvida u spis predmeta, temeljem pisanog zahtjeva. Agencija će na trošak stranke načiniti presliku spisa ili pojedinih isprava. Međutim, ne mogu se razgledati niti prepisivati nacrti rješenja Agencije, službeni referati te zapisnici sa sjednica Vijeća, interne upute i zabilješke o predmetu, dokumentacija koju Agencija zaprimi od Europske komisije, odnosno drugih tijela Europskih zajednica, te druge isprave koje se smatraju službenom tajnom.

Sukladno članku 54. održavanje usmene rasprave obvezno je u svim slučajevima kada je riječ o strankama sa suprotnim interesima. Usmena rasprava je, u pravilu, javna.

Agencija može odlučiti da održi usmenu raspravu u svakom slučaju kada to smatra korisnim. Iznimno, kada nakon primitka pisanog očitovanja stranke protiv koje se vodi postupak, Agencija utvrdi da među strankama nije sporno činjenično stanje i da ne postoje druge smetnje za donošenje odluke, te ako je to u javnom interesu, može i bez zakazivanja usmene rasprave donijeti odluku.

10. Uređuju li se zakonom prava treće osobe?

Članak 40. ZZTN određuje da je stranka osoba na čiji zahtjev je pokrenut postupak, protiv koje se vodi postupak, odnosno osoba ili udruženje osoba na čije interese odluka Agencije može značajno utjecati, i za koje je na njihov zahtjev Agencija utvrdila da imaju položaj stranke u postupku. Treba napomenuti da ukoliko u postupovnim odredbama ZZTN nisu uređena određena pitanja, ona se reguliraju Zakonom o općem upravnom postupku (Narodne novine, broj 53/91 i 103/96 dalje: ZUP). U konkretnom slučaju, na prava trećih osoba u postupku pred Agencijom koja nisu regulirana ZZTN, primjenjuju se odredbe ZUP-a.

11. Predviđa li zakon sudski postupak?

Zakon predviđa sudsku zaštitu temeljem članka 58. ZZTN. Naime, protiv rješenja Agencije koja se donose temeljem članka 57. ZZTN nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. Rok za pokretanje upravnog spora jest trideset (30) dana od dana dostave rješenja, odnosno zaključka Agencije.

12. Predviđa li se zakonom objavljivanje djelatnosti nadležnog tijela za tržišno natjecanje?

Člankom 59. ZZTN određeno je da se rješenja Agencije iz članka 57. točaka 1. do 7. ZZTN, objavljuju u «Narodnim novinama» - javnom glasilu Republike Hrvatske..

Presude, odnosno rješenja Upravnog suda po tužbi povodom rješenja Agencije također će se objavljivati u «Narodnim novinama» (čl. 59. st. 2.)..

Rješenja, odnosno presude, te ostali akti Agencije, mogu se objavljivati u službenom glasilu Agencije odnosno na web-stranicama Agencije (čl. 59. st. 3. ZZTN).

13. Je li obuhvaćen najnoviji razvoj zakonodavstva unutar EZ, posebice reforma sveobuhvatne kontrole koncentracija?

ZZTN predstavlja opći propis u području tržišnog natjecanja, te je kao takav u velikoj mjeri usklađen i sa najnovijim razvojem zakonodavstva tržišnog natjecanja unutar EU. U odnosu na reformu kontrole koncentracija, odnosno na Prijedlog Komisije za donošenjem Uredbe Vijeća o kontroli koncentracija među poduzetnicima iz siječnja 2003., treba naglasiti da ZZTN sadržava samo temeljne odredbe o koncentracijama; pojmu koncentracije i zabranjene koncentracije, nastajanju, prijavi, postupku njihove ocjene te donošenju rješenja o koncentraciji. Ove opće odredbe predviđaju, u članku 19. stavku 4., donošenje podzakonskog akta kojim će detaljno biti uređena pitanja ocjene koncentracija. Ovaj akt donosi Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, kao tijela koje upravlja radom Agencije, u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ZZTN., sukladno članku 67. stavku 1. ZZTN. Obzirom na navedeni rok u kojem će se donijeti propis koji će urediti pitanja koncentracija u Republici Hrvatskoj, ostavljeno je dovoljno prostora za usklađivanje sa odredbama navedenog Prijedloga, odnosno nove Uredbe o koncentracijama.

II. DRŽAVNE POTPORE

Privremeni sporazum i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju već predviđaju da državne potpore koje ograničavaju slobodno tržišno natjecanje i utječu na trgovinsku razmjenu između Ugovornih stranaka valja ocjenjivati temeljem kriterija što proizlaze iz primjene pravila Zajednice¹.

U tom kontekstu, Hrvatsku se poziva da odgovori na sljedeća pitanja:

1. Kakvo je stanje u vezi s postojećim državnim potporama?

Državne potpore u gospodarstvu Republike Hrvatske postaju važno razvojno pitanje. Osim u gospodarstvu, potpore se kroz druge pojavne oblike javljaju i u drugim oblastima društvenog života, a izvor im je u pravilu državni proračun, i u znatno manjem obujmu proračuni jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Pojavni oblici su subvencije, donacije, pomoći, transferi i sl. Međutim, ove potpore ne uklapaju se u definiciju potpora gospodarstvu, kojima bi se utjecalo na povećanje konkurentne sposobnosti nekog subjekta na tržištu.

Najznačajnije državne potpore su u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu, te brodogradnji.

¹ Sporazum sadrži izuzeće za poljoprivredne i ribarske proizvode.

Državne potpore sadrže sljedeće osnovne elemente: javni rashod, ili umanjeње javnih prihoda, te korist na gospodarskom tržištu – subjektu primatelja državne potpore koja narušava ili bi mogla narušiti tržišno natjecanje. Međutim, krajnja financijska korist sadržana je u prenesenom iznosu, te ovisi najviše o obliku u kojem je potpora dana.

Od potencijalnih potpora najzastupljenija su državna jamstva.

Strukturu i veličinu državnih potpora određuju značajne promjene kroz koje je prošla Republika Hrvatska u posljednjih deset godina. To su ratna razaranja, gospodarska, gradova i infrastrukture, obnova i otklanjanje posljedica rata, tranzicijski procesi kao i ostalih zemalja Srednje i Istočne Europe, te demokratska, pravna i socijalno izgradnja nove države.

U tim odnosima multiplicirani su zahtjevi u kojima država igra presudnu ulogu svojim sredstvima i međunarodnim zaduženjima.

Zbog toga se i javljaju potrebe i zahtjevi za ubrzanom obnovom i ulaganjima u poljoprivredu, dijelove industrije, malo poduzetništvo, autoceste i turizam. Ova područja su ujedno i propulzivni pravci dugoročnog strateškog razvitka.

Zbog posljedica ratnih razaranja dio potpora mora ići u razvojno i financijsko restrukturiranje dijelova gospodarstva, a dio za novi razvoj i prilagodbe novim zahtjevima tržišta, kroz WTO i SSP.

U zadnje tri godine učinjeni su znatni naponi da se područja državnih potpora pravno i materijalno preferira respektirajući zahtjeve, metodologiju i uvjete EU i WTO-a. Profilacija potpora naročito je ubrzana kroz zajedničko djelovanje Svjetske banke kroz SAL – Program i MMF-a.

Glavni cilj bio je učiniti potpore transparentnim i smanjiti (kontrolirati) ukupnu razinu potpora u gospodarstvu.

U tom pravcu u 2001. godini, 2002. i tijekom 2003. godine postignut je značajan napredak, i to:

1. Na snagu je stupio Zakon o državnim potporama u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu 1.10.2002. godine, koji se provodi od 1.1.2003. godine, koji je sukladan pravnom sustavu EU.
2. Zakon o državnim potporama stupio je na snagu 2. travnja 2003. godine, (Narodne novine, broj 47/03). Zakon o državnim potporama, kao i pripadajući Usporedni prikaz - vidi Dodatak.
3. Indirektne subvencije su postale transparentne, ili isključene.
4. Izrađen je 25.10.2001. godine i «Akcijski plan subvencija u gospodarstvu», kojeg prati Svjetska banka preko SAL – programa.
5. Izrađen je Registar poljoprivrednika, vezano za već doneseni zakon, koji je obuhvatio oko 150.000 poljoprivrednika.
6. Utvrđena je planska kontrola subvencija člankom 39. Zakona o izvršavanju državnog proračuna Republike Hrvatske u 2003. godini. Njime se uskraćuju subvencije pravnim i fizičkim osobama koje ne ispunjavaju tekuće obveze prema državi, a i dužni su izraditi akcijske planove korištenja subvencija.
7. Potencijalne subvencije u poljoprivredi za 2003. godinu su na razini 2002. godine i ovisit će o uvjetima koje predviđa Zakon (uređenje katastra) što će trajati duže vrijeme.
8. Dio subvencija u 2002. i 2003. godini vezan je za dva fonda, (Fond za razvoj i zapošljavanje i Fond za regionalni razvoj), posebno na području zapošljavanja, te za subvencije Hrvatskim željeznicama, a u 2003. godini fondovi su postali dio proračuna.
9. Izrađena je Uredba o provedbi Zakona o državnim potporama - vidi Dodatak, (Narodne novine, broj 121/03).

Došlo je do promjena i u konačnoj ocjeni BDP-a i sudjelovanja potpora u njemu.

Uzimajući u obzir aktualne ocjene BDP-a proizlazi da je sudjelovanje određenih oblika državnih potpora bilo kako slijedi:

Državne potpore i BDP u %

	2000.	2001.	2002.	2002.	2003
	izvršenje	izvršenje	izvršenje	akcioni plan MOF	proračun
Sveukupno s lokalnom razinom	4,11	3,20	3,09	3,10	2,96

Uočava se postupni pad učešća direktnih subvencija. Kretanja subvencija u gospodarstvu u 2002. godini pokazuju:

- povećanu transparentnost,
- pad učešća u DBP,
- kretanja u okviru planskih očekivanja.

Usvajanjem Izvješća o izvršavanju državnog proračuna u 2002. godini, od strane Hrvatskog sabora dostavljeni su konačni podaci o državnim potporama, koji prikazuju konačne veličine državnih potpora u gospodarstvu. Ukazujemo na neke značajnije potpore (u mln kn)

Sektor industrije:

- brodogradnja	399,1
- promet i veze	1.613,9
- poljoprivreda	1.617,0
- zapošljavanje	80,0
- državna jamstva	620,4

U 2003. godini primjenjuje se i novi Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu. Zakon je prilagođen metodologiji i kriterijima vezanim za poljoprivredu u EU, te je inicirao niz aktivnosti vezanih za izradu raznih katastarskih, upisnika i novih evidencija.

Povećana je i konkurentnost ovog sektora.

Udjel potpora u državnom proračunu bitno je povećan u zadnjih 6 – 7 godina i dosegao je iznos od oko 1,6 mlrd kuna. U bruto društvenom proizvodu udjel državnih potpora je povećan za 0,69% na ukupno 1,15 %.

2. Kakve se buduće državne potpore predviđaju? Molimo odgovorite sukladno klasifikacijama Zajednice;

Na buduće državne potpore, poglavito vezane za državni proračun, svakako će utjecati dugoročna i srednjoročna razvojna opredjeljenja. U tim opredjeljenjima Republika Hrvatska morat će prilagoditi svoju gospodarsku strukturu napuštajući postojeći razvojni tradicionalizam, a usvajajući globalna gospodarska kretanja.

U prvi plan će svakako doći određena razvojna specijalizacija, koja će biti konkurentna europskim svjetskim gospodarskim trendovima i grupacijama.

Cjelovita gospodarska koncepcija i strategija još nije utvrđena. Pojedine donesene strategije razvitka su u potpunosti i djelomično zastarjele.

Stoga odgovor na ovo pitanje ostaje otvorenim i zahtijevat će višestruko usuglašavanje, do uređenja konačnog stajališta. No očito je, da treba doći do redizajniranja pojedinih državnih potpora, preispitivanja i dugoročnijeg strukturiranja posebno u poljoprivredi i ribarstvu.

Zakon o državnim potporama prihvatio je klasifikaciju potpora Europske unije u grupe A (A1 + A2), B1, C1 (C1 + C) te D1.

Prvi Popis programa državnih potpora, koji je izrađen u lipnju 2003. godine u potpunosti je uvažio ovu klasifikaciju.

3. Koja je institucija zadužena za nadzor državnih potpora, za analizu tržišnih učinaka državnih potpora i ustrojavanje tekućeg popisa temeljem modela Zajednice? U kojoj je mjeri ta institucija neovisna o tijelima vlasti koja dodjeljuju državne potpore?

Sukladno člancima 5. i 6. Zakona o državnim potporama tijelo mjerodavno za nadzor državnih potpora, analizu tržišnih učinaka državne potpore i ustrojavanje tekućega popisa temeljem modela Zajednice jest Agencija za zaštitu tržišnoga natjecanja.

Agencija za zaštitu tržišnoga natjecanja samostalna je pravna osoba s javnim ovlastima odgovorna Hrvatskom saboru. Takvim ustrojem u zakonodavnome smislu Agencija za zaštitu tržišnoga natjecanja je u najvećoj mogućoj mjeri neovisna od davatelja državnih potpora.

4. Koji su koraci poduzeti i/ili će biti poduzeti u cilju uspostavljanja zakonskog okvira kontrole državnih potpora u Hrvatskoj? Koji će biti sastavni dijelovi tog okvira (Zakon o državnim potporama, podzakonski akti, izravno pozivanje na pravnu stečevinu EU)? Koji će biti vremenski rok za uspostavu tog zakonskog okvira?

Ustrojavanje zakonodavnog okvira kontrole državnih potpora u Republici Hrvatskoj utemeljeno je na dva bitna koraka: (1) donošenje Zakona o državnim potporama kao temeljnoga akta za ustrojavanje sustava državnih potpora, te (2) donošenje Uredbe o državnim potporama kao provedbenog akta.

Zakon o državnim potporama stupio je na snagu 2. travnja 2003. i sadrži materijalne odredbe temeljene na odredbama članaka 86., 87. i 88. Ugovora o osnivanju Europske zajednice.

Uredba o državnim potporama stupila je na snagu 06. kolovoza 2003. godine i obuhvaća sekundarno zakonodavstvo pravne stečevine u području državnih potpora. Odredbom članka 4. Uredbe o državnim potporama, a sukladno članku 70. stavak 2. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, moguća je izravna primjena pravne stečevine u području državnih potpora u obliku ocjene državne potpore temeljem kriterija koji proizlaze iz primjene pravila pravne stečevine o državnim potporama.

5. U kojoj mjeri pokušavate usvojiti cjelinu pravne stečevine materijalno-pravnih propise u području državnih potpora? Kako će to biti učinjeno?

Zakon o državnim potporama sadrži u člancima 3. i 4. materijalne odredbe temeljene na odredbama članaka 86., 87. i 88. Ugovora o osnivanju Europske zajednice.

Uredbom o državnim potporama koja se nalazi u prilogu uz Poglavlje VI ovog Upitnika usvojena je cjelina pravne stečevine u pogledu materijalnih pravila u području državnih potpora budući je (1) člankom 4. Uredbe o državnim potporama predviđena izravna primjena pravila pravne stečevine o državnim potporama i budući su (2) Uredbom predviđena posebna pravila o horizontalnim, regionalnim i sektorskim državnim potporama te posebna pravila za određene oblike državnih potpora.

Uredba o državnim potporama sadrži usklađena pravila iz sljedećih propisa pravne stečevine Europske zajednice:

- Commission Regulation (EC) No 69/2001 of 12 January 2001 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to de minimis aid, Official Journal L 10, 13.01.2001, pages 30-32
- Commission notice on aid de minimis rule for State Aid (OJ C 68/9 of 6.3.1996)
- Community framework for State aid for Research and Development, Annex I, Annex II, [Annex III](#)
- [Commission letter to Member States of 2.5.1997](#)

- Commission communication amending the Community framework for State Aid for research and development
- Community guidelines on State aid for environmental protection, Official Journal C 37, 03.02.2001, pages 3-15
- Rescue and restructuring aid-new guidelines, OJ C 288, 09.10.1999, p. 2-18 Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty, 23.12.1994
- Commission communication concerning extension of the guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty, 10.03.1998
- Commission communication concerning the extension of the Guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty, OJ C 67, 10.03.1999, p. 11
- Communication of the Commission to Member States: Multisectoral framework on regional aid for large investment projects, [OJ C 2001 C 368](#)
- Communications from the Commission: Multisectoral Framework on regional aid for large investment projects - rescue and restructuring aid and closure aid for the steel sector
- Commission Regulation (EC) No 70/2001 of 12 January 2001 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid to small and medium-sized enterprises, Official Journal L 10, 13.01.2001, pages 33-42
- Community guidelines on State aid for [small and medium-sized enterprises](#) (SMEs), Official Journal C 213, 23.7.1996
- Commission recommendation of 3.4.1996 concerning the definition of small and medium-sized enterprises
- Commission Regulation (EC) No 2204/2002 of 12 December 2002 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid for employment, Official Journal L 337, 13.12.2002, pages 3-14
- Commission Regulation (EC) No 68/2001 of 12 January 2001 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to training aid, Official Journal L 10, 13.01.2001, pages 20-29
- Framework on training aid, OJ C 343, 11.11.1998, p. 10-16
- Guidelines on State aid for undertakings in deprived urban areas, (97/C146/08)
- Communication of the Commission on certain legal aspects relating to cinematographic and other audio-visual works, COM (2001) 534 final, 26. 09. 2001, OJ (Not yet published)
- National ceilings for regional aid coverage under the derogations provided for in Article 92(3)(a) and (c) of the Treaty for the period 2000 to 2006, Official Journal C 16, 21.01.1999, page 5
- Communication from the Commission to the Member States on the links between regional and competition policy - Reinforcing concentration and mutual consistency, Official Journal C 90, 26.03.1998, pages 3-8
- Guidelines on national regional aid, Official Journal C 74, 10.03.1998, pages 9-31
- Amendments to the Guidelines on national regional aid, Official Journal C 258, 09.09.2000, page 5
- Communication from the Commission - Multisectoral framework on regional aid for large investment projects (notified under document No C(2002) 315), Official Journal C 70, 19.03.2002, pages 8-20
- Communication from the Commission - Rescue and restructuring aid and closure aid for the steel sector (notified under document No C(2002) 315), Official Journal C 70, 19.03.2002, pages 21-22
- Multisectoral framework on regional aid for large investment projects, Official Journal C 107, 07.04.1998, pages 7-18
- Framework for certain steel sectors not covered by the ECSC Treaty, 13.12.1988
- Commission Decision n° 2496/96/ECSC of 18 December 1996 establishing Community rules for State aid to the steel industry

- Communications from the Commission: Multisectoral Framework on regional aid for large investment projects - rescue and restructuring aid and closure aid for the steel sector.
- Communication of the Commission to Member States: Community framework for State aid to the motor vehicle industry and Car Sector, OJ C 2001 C 368
- Council Regulation (EC) No [543/97 of 17 March 1997](#) amending Regulation (EEC) No 1107/70 on the granting of aids for transport by rail, road and inland waterway
- Council Regulation (EC) No [2255/96 of 19 November 1996](#) amending Regulation (EEC) No 1107/70 on the granting of aids for transport by rail, road and inland waterway
- Council Regulation (EEC) n° 1191/69 of 26 June 1969 on action by Member States concerning the obligations inherent in the concept of a public service in transport by rail, road and inland waterway, [28.6.1969](#)
- Council Regulation (EEC) n° 1192/69 of 26 June 1969 on common rules for the normalization of the accounts of railway undertakings, [28.6.1969](#)
- Council Regulation (EEC) n° 1107/70 of 4 June 1970 on the granting of aid for transport by rail, road and inland waterway , [15.6.1970](#)
- Council Regulation (EEC) n° 1473/75 of 20 May 1975 amending Regulation (EEC) n° 1107/710, [12.6.1975](#)
- Council Regulation (EEC) n° 1658/ 82 of 10 June 1982 supplementing, by provisions on combined transport, Regulation (EEC) n° 1107/70, [29.6.1982](#)
- Council Regulation (EEC) n° 1101/89 of 27 April 1989 on structural improvements in inland waterway transport, [28.4.1989](#)
- Commission Regulation (EEC) n° 1102/89 of 27 April 1989 laying down certain measures for implementing Council Regulation (EEC), [28.4.1989](#)
- Council Regulation (EEC) n° 3572/90 of 4 December 1990 amending, as a result of German unification, certain Directives, Decisions and Regulations relating to transport by road, rail and inland waterway, [17.12.1990](#)
- Council Directive 91/440/EEC of 29 July 1991 on the development of the Community's railways, [24.8.1991](#)
- Council Regulation (EEC) n° 1893/91 of 20 June 1991 amending Regulation (EEC) n° 1191/69 on action by Member States concerning the obligations inherent in the concept of a public service in transport by rail, road and inland waterway, [29.6.1991](#)
- Council Regulation (EEC) n° 3578/92 of 7 December 1992 amending Regulation (EEC) n° 1107/70 on the granting of aid for transport by rail, road and inland waterway, [12.12.1992](#)
- Community guidelines on State aid to maritime transport, OJ C 205, 5.07.1997 (97/C 205/05)
- Application of Articles 92 and 93 [now 87 and 88] of the EC Treaty and Article 61 of the EEA agreement to State aids [in the aviation sector](#) (OJ C 350, 10.12.94)
- Council regulation (EC) no. [3094/95 of 22 December 1995](#) on aid to shipbuilding
- Council regulation (EC) No 1904/96 of [27 September 1996](#) amending Regulation (EC) No 3094/95 on aid to shipbuilding
- Commission Letter to Member States SG(88) D/6181 of [26 May 1988](#)
- Commission Letter to Member States SG(89) D/311 of [3 January 1989](#) amended by letter SG(97)D/4345 of 10.6.1997
- Commission Letter to Member States SG(92) D/06981 of [19 March 1992](#)

- Agreement respecting normal competitive conditions in the commercial shipbuilding and repair industry, [31.12.1995](#)
- Council Regulation (EC) no. [2600/97 of 19.12.1997](#) amending Regulation (EC) no. 3094/95, 23.12.1997
- Council Regulation (EC) no. [1013/97 of 2.6.1997](#)
- Council Regulation (EC) no. [1540/98 of 29.6.1998](#)
- Application of Articles 92 and 93 [now 87 and 88] of the EEC Treaty to public authorities' holdings, (Bulletin EC 9-1984)
- Commission Directive [80/723/EEC of 25 June 1980](#) on the transparency of financial relations between Member States and public undertakings
- [Commission Directive 2000/52/EC of 26 July 2000 amending Directive 80/723/EEC on the transparency of financial relations between Member States and public undertakings](#)
Official Journal L 193 of 29.07.2000, page 75
- Commission Directive [85/413/EEC of 24 July 1985](#) amending Directive 80/723/EEC on the transparency of financial relations between Member States and public undertakings
- Commission Directive [93/84/EEC of 30 September 1993](#) amending Directive 80/723/EEC on the transparency of financial relations between Member States and public undertakings
- Commission communication to the Member States [13.11.1993](#)
- Commission notice on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid in the form of guarantees, Official Journal C 71 of 11.03.
- [Commission letter to Member States of 5 April 1989](#) (SG(89) D/4328)
- [Commission letter to Member States of 12 October 1989](#) (SG(89) D12772)
- Commission communication concerning aid elements in land sales by public authorities (OJ C 209/3 of 10.7.1997)
- [Communication of the Commission to Member States amending the communication pursuant to Article 93\(1\) of the EC Treaty applying Articles 92 and 93 of the Treaty to short-term export-credit insurance \(Text with EEA relevance\)](#), Official Journal C 217, 02.08.2001, pages 2-3
- [Communication of the Commission to the Member States pursuant to Article 93 \(1\) of the EC Treaty applying Articles 92 and 93 of the Treaty to short-term export- credit insurance \(Text with EEA relevance\)](#), Official Journal C 281, 17.09.1997, pages 4-10
- Commission communication on State aid and risk capital, OJ C 235, 21.08.2001, p. 3-11
- Council Regulation (EC) No 659/1999 of 22 March 1999 laying down detailed rules for the application of Article 93 of the EC Treaty, Official Journal L 83, 27.03.1999, pages 1-9

ANNEX to Commission letter to Member States SG(91) D/4577 of 4 March 1991

6. Što su, odnosno što će biti, nadležnosti tijela za kontrolu državnih potpora, na čije osnivanje ste se obvezali temeljem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju:

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja kao tijelo mjerodavno za državne potpore koje je Republika Hrvatska pristala ustrojiti temeljem članka 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju obavlja poslove odobravanja, nadzora provedbe i povrata državnih potpora te pripreme popisa i izvješća o državnim potporama.

Članak 5. Zakona o državnim potporama definira kako odobravanje, nadzor provedbe i povrat općih i pojedinačnih državnih potpora obavlja Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja.

Članak 6. Zakona o državnim potporama definira kako Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja razmatra i ocjenjuje prijedloge državnih potpora te programe državnih potpora u okviru godišnjih i višegodišnjih planova odobravanja državnih potpora, nadzire provedbu i učinke dodijeljenih državnih potpora te nalaže povrat državnih potpora koje su dane ili korištene protivno propisima, prikuplja, obrađuje i evidentira podatke o državnim potporama, prikuplja podatke o korištenju i učincima dodijeljenih državnih potpora, vodi evidenciju o državnim potporama, sastavlja godišnje izvješće o svom radu i podnosi ga Hrvatskom saboru, surađuje s tijelom nadležnim za državne potpore poljoprivredi i ribarstvu prilikom pripreme godišnjeg izvješća o državnim potporama, surađuje s tijelima nadležnima za pripremu proračuna, sukladno Zakonu o proračunu, države, jedinica područne (regionalne) samouprave i jedinica lokalne samouprave prilikom pripreme proračuna, podnosi godišnje izvješće o državnim potporama Hrvatskom saboru, surađuje s međunarodnim tijelima, u skladu s međunarodno preuzetim obvezama Republike Hrvatske, sudjeluje u pripremi nacrt prijedloga zakona i drugih propisa koji se odnose na državne potpore, daje poticaje i prijedloge za unapređenje sustava državnih potpora te obavlja ostale poslove vezane uz provedbu Zakona o državnim potporama.

Nacionalni program CARDS u proračunskoj godini 2002. predviđa projekt pomoći sustavu hrvatske državne potpore. Taj projekt predviđa provedbu i pregled nacrt preporuke za unapređenje operativnih sustava, postupaka, rada i informatičkih sustava agencije nadležne za državne potpore kao i provedbu Zakona o državnim potporama. Taj će se projekt također usredotočiti na obuku i osposobljavanje službenika agencije i drugih tijela državne uprave nadležnih za državne potpore.

a) U kojoj su mjeri odluke toga tijela o državnim potporama obvezujuće za sve strane?

Dvije vrste odluka o odobravanju državnih potpora koje donosi Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja jesu rješenja vezana uz pojedinačne državne potpore i mišljenja na opće državne potpore. Te su odluke obvezujuće za sve stranke.

Člankom 13. stavak 3. Zakona o državnim potporama utvrđeno jest da se bez rješenja o davanju ili odbijanju davanja suglasnosti na prijedlog akta koji sadrži pojedinačnu državnu potporu ona ne može dati, ni koristiti, osim u slučaju iz članka 15. Zakona o državnim potporama.

Članak 15. Zakona o državnim potporama utvrđuje da ako je pojedinačna državna potpora odobrena ili dana bez suglasnosti Agencije za zaštitu tržišnoga natjecanja zato što davatelj državne potpore iz opravdanih objektivnih razloga nije u roku dostavio prijedlog akta koji sadrži pojedinačnu državnu potporu, Agencija za zaštitu tržišnoga natjecanja može naknadno donijeti rješenje kojim se daje suglasnost na akt o odobravanju ili davanju takove potpore ako utvrdi da je ona usklađena s odredbama Zakona o državnim potporama. Ako Agencija za zaštitu tržišnoga natjecanja utvrdi da državna potpora nije usklađena s odredbama Zakona o državnim potporama, donijet će rješenje kojim se ukida akt o odobravanju ili davanju državne potpore i naložit će povrat iznosa iskorištene državne potpore uvećan za iznos zakonske zatezne kamate počevši od dana početka korištenja državne potpore.

Člankom 69. Uredbe o državnim potporama uređeno je pitanje postupka davanja mišljenja na prijedlog opće državne potpore iz članka 8. stavak 1. Zakona o državnim potporama na koji se primjenjuju odredbe Zakona o općem upravnom postupku, Zakona o proračunu i Uredbe o državnim potporama.

Prije upućivanja zakonskih i drugih prijedloga koji sadrže prijedlog opće državne potpore u postupak Vladi Republike Hrvatske, ministarstva i druga tijela državne uprave dužna su dostaviti prijedlog opće državne potpore Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja na prethodno mišljenje. To se mišljenje dostavlja Vladi Republike Hrvatske zajedno s

zakonskim ili drugim prijedlogom koji sadrži prijedlog opće državne potpore. Prijedlozi akata koji se dostave u postupak Vladi Republike Hrvatske bez pozitivnog mišljenja Agencije vraćaju se predlagatelju na doradu.

b) Može li ono zahtijevati povrat protuzakonito isplaćenih državnih potpora?

Povrat nezakonito isplaćene državne potpore može se tražiti.

Člankom 14. Zakona o državnim potporama uređen je nadzor provedbe i povrat državne potpore. Nadzor provedbe državne potpore obavlja se *ex officio*, na prijedlog korisnika državne potpore, davatelja državne potpore te pravne ili fizičke osobe koja ima pravni interes. Ako Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja pri obavljanju nadzora provedbe državne potpore utvrdi nepravilnosti Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja donosi rješenje kojim se davatelju državne potpore i/ili korisniku državne potpore određuje rok od najdulje 3 mjeseca za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti. Ako davatelj državne potpore i/ili korisnik državne potpore u tome roku ne otkloni nepravilnosti, Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja rješenjem ukida danu suglasnost i nalaže davatelju državne potpore i/ili korisniku državne potpore povrat iznosa dodijeljene državne potpore u dijelu u kojem je utvrđena nepravilnost, uvećan za iznos zakonskih zateznih kamata koje teku od dana koji je utvrđen kao dan na koji je nepravilnost započela.

Člankom 15. Zakona o državnim potporama uređen je sustav naknadnoga odobrenja i povrata državne potpore. Ako je državna potpora odobrena bez suglasnosti Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja zato što davatelj iz opravdanih objektivnih razloga nije u roku dostavio prijedlog akta koji sadrži prijedlog državne potpore Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja može naknadno donijeti rješenje kojim se daje suglasnost na akt o odobravanju državne potpore ako utvrdi da je ona usklađena s odredbama Zakona o državnim potporama. Ako Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja utvrdi da državna potpora nije usklađena s odredbama Zakona o državnim potporama, donijet će rješenje kojim se ukida akt o odobravanju državne potpore i nalaže povrat iznosa iskorištene državne potpore uvećan za iznos zakonske zatezne kamate počevši od dana početka korištenja državne potpore.

c) Može li ono poduzimati radnje po službenoj dužnosti?

Člankom 14. stavak 1. Zakona o državnim potporama uređeno je da se nadzor provedbe državne potpore, odnosno pokretanje postupka, može *inter alia* obaviti *ex officio*.

d) Hoće li to tijelo biti u mogućnosti nadzirati i postojeće državne potpore?

Agencija za zaštitu tržišnoga natjecanja moći će nadzirati i postojeće državne potpore.

Člankom 20. Zakona o državnim potporama obvezuje se Agencija za zaštitu tržišnoga natjecanja da u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu Zakona o državnim potporama utvrdi popis važećih programa i drugih akata kojima su odobrene ili dane opće državne potpore do stupanja na snagu Zakona o državnim potporama i podnese Hrvatskom saboru prijedlog zaključaka radi njihova usklađivanja s odredbama Zakona o državnim potporama najkasnije do 1. siječnja 2006.

Člankom 15. Zakona o državnim potporama uređen je sustav naknadnoga odobrenja i povrata državne potpore. Ako je državna potpora odobrena bez suglasnosti Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja zato što davatelj iz opravdanih objektivnih razloga nije u roku dostavio prijedlog akta koji sadrži prijedlog državne potpore Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja može naknadno donijeti rješenje kojim se daje suglasnost na akt o odobravanju državne potpore ako utvrdi da je ona usklađena s odredbama Zakona o državnim potporama. Ako Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja utvrdi da državna potpora nije usklađena s odredbama Zakona o državnim potporama, donijet će rješenje kojim se ukida akt o odobravanju državne potpore i nalaže povrat iznosa iskorištene državne potpore uvećan za iznos zakonske zatezne kamate počevši od dana početka korištenja državne potpore.

Člankom 14. Zakona o državnim potporama uređen je nadzor provedbe i povrat državne potpore. Nadzor provedbe državne potpore obavlja se *ex officio*, na prijedlog korisnika državne potpore, davatelja državne potpore te pravne ili fizičke osobe koja ima pravni interes. Ako Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja pri obavljanju nadzora provedbe državne potpore utvrdi nepravilnosti Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja donosi rješenje kojim se davatelju državne potpore i/ili korisniku državne potpore određuje rok od najdulje 3 mjeseca za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti. Ako davatelj državne potpore i/ili korisnik državne potpore u tome roku ne otkloni nepravilnosti, Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja rješenjem ukida danu suglasnost i nalaže davatelju državne potpore i/ili korisniku državne potpore povrat iznosa dodijeljene državne potpore u dijelu u kojem je utvrđena nepravilnost, uvećan za iznos zakonskih zateznih kamata koje teku od dana koji je utvrđen kao dan na koji je nepravilnost započela.

7. Postoji li sustav koji predviđa prethodnu prijavu i zastoj dodjele državnih potpora?

Uveden je sustav koji predviđa prethodnu prijavu i zastoj dodjele.

Člankom 13. stavak 3. Zakona o državnim potporama utvrđeno jest da se bez rješenja o davanju ili odbijanju davanja suglasnosti na prijedlog akta koji sadrži pojedinačnu državnu potporu ona ne može se dati ni koristiti osim u slučaju iz članka 15. Zakona o državnim potporama.

Članak 15. Zakona o državnim potporama utvrđuje da ako je pojedinačna državna potpora odobrena ili dana bez suglasnosti Agencije za zaštitu tržišnoga natjecanja zato što davatelj državne potpore iz opravdanih objektivnih razloga nije u roku dostavio prijedlog akta koji sadrži pojedinačnu državnu potporu, Agencija za zaštitu tržišnoga natjecanja može naknadno donijeti rješenje kojim se daje suglasnost na akt o odobravanju ili davanju takove potpore ako utvrdi da je ona usklađena s odredbama Zakona o državnim potporama. Ako Agencija za zaštitu tržišnoga natjecanja utvrdi da državna potpora nije usklađena s odredbama Zakona o državnim potporama, donijet će rješenje kojim se ukida akt o odobravanju ili davanju državne potpore i naložit će povrat iznosa iskorištene državne potpore uvećan za iznos zakonske zatezne kamate počevši od dana početka korištenja državne potpore.

Člankom 69. Uredbe o državnim potporama uređeno je pitanje postupka davanja mišljenja na prijedlog opće državne potpore iz članka 8. stavak 1. Zakona o državnim potporama na koji se primjenjuju odredbe Zakona o općem upravnom postupku, Zakona o proračunu i Uredbe o državnim potporama.

Prije upućivanja zakonskih i drugih prijedloga koji sadrže prijedlog opće državne potpore u postupak Vladi Republike Hrvatske, ministarstva i druga tijela državne uprave dužna su dostaviti prijedlog opće državne potpore Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja na prethodno mišljenje. To se mišljenje dostavlja Vladi Republike Hrvatske zajedno s zakonskim ili drugim prijedlogom koji sadrži prijedlog opće državne potpore. Prijedlozi akata koji se dostave u postupak Vladi Republike Hrvatske bez pozitivnog mišljenja Agencije vraćaju se predlagatelju na doradu.

8. Postoji li sustav koji predviđa prigovor trećih osoba?

Uveden je sustav koji predviđa prigovor trećih osoba.

Člankom 14. Zakona o državnim potporama uređen je nadzor provedbe i povrat državne potpore. Nadzor provedbe državne potpore obavlja se *inter alia* na prijedlog pravne ili fizičke osobe koja ima pravni interes, odnosno moguće je pokretanje postupka temeljem prigovora trećih osoba.

9. Podliježu li mjere fiskalne potpore kao i potpore osjetljivim sektorima (na primjer, sektor proizvodnje čelika, brodogradnja ili bankarski sektor) sveobuhvatnom nadzoru državnih potpora?

Uredba o državnim potporama uređuje pitanja fiskalne državne potpore kao i državne potpore osjetljivim sektorima.

Četvrta glava Uredbe o državnim potporama uređuje posebna pravila za državne potpore za određene djelatnosti te je podijeljena u pet poglavlja koja uređuju državne potpore za djelatnost proizvodnje čelika, djelatnost kopnenoga prometa, djelatnost pomorskoga prometa, djelatnost zračnoga prometa i djelatnost brodogradnje.

Peta glava Uredbe o državnim potporama uređuje posebna pravila za određene oblike državnih potpora te je podijeljena u šest poglavlja koja uređuju javna ulaganja, financijske transfere poduzetnicima u javnom vlasništvu, državna jamstva, otuđenja nekretnina u javnom vlasništvu, izvozna kreditna osiguranja i rizični kapital.

10. Kakva je uloga tijela nadležnog za državne potpore u usvajanju pravne stečevine u području državnih potpora?

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja kao tijelo za državne potpore mjerodavna je za implementaciju pravne stečevine vezane uz državne potpore.

Članak 5. Zakona o državnim potporama definira kako odobravanje, nadzor provedbe i povrat općih i pojedinačnih državnih potpora obavlja Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja.

Članak 6. Zakona o državnim potporama definira kako Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja razmatra i ocjenjuje prijedloge državnih potpora te programe državnih potpora u okviru godišnjih i višegodišnjih planova odobravanja državnih potpora, nadzire provedbu i učinke dodijeljenih državnih potpora te nalaže povrat državnih potpora koje su dane ili korištene protivno propisima, prikuplja, obrađuje i evidentira podatke o državnim potporama, prikuplja podatke o korištenju i učincima dodijeljenih državnih potpora, vodi evidenciju o državnim potporama, sastavlja godišnje izvješće o svom radu i podnosi ga Hrvatskom saboru, surađuje s tijelom nadležnim za državne potpore poljoprivredi i ribarstvu prilikom pripreme godišnjeg izvješća o državnim potporama, surađuje s tijelima nadležnima za pripremu proračuna, sukladno Zakonu o proračunu, države, jedinica područne (regionalne) samouprave i jedinica lokalne samouprave prilikom pripreme proračuna, podnosi godišnje izvješće o državnim potporama Hrvatskom saboru, surađuje s međunarodnim tijelima, u skladu s međunarodno preuzetim obvezama Republike Hrvatske, sudjeluje u pripremi nacrtu prijedloga zakona i drugih propisa koji se odnose na državne potpore, daje poticaje i prijedloge za unapređenje sustava državnih potpora te obavlja ostale poslove vezane uz provedbu Zakona o državnim potporama.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja provodi postupak ocjene sukladnosti državne potpore temeljem pravila koje proizlaze iz Uredbe o državnim potporama koja usvaja cjelinu pravne stečevine u pogledu materijalnih pravila u području državnih potpora budući je (1) člankom 4. Uredbe o državnim potporama predviđena izravna primjena pravila pravne stečevine o državnim potporama i budući su (2) Uredbom predviđena posebna pravila o horizontalnim, regionalnim i sektorskim državnim potporama te posebna pravila za određene oblike državnih potpora.

III. JAVNA PODUZEĆA I PODUZEĆA S POSEBNIM ILI ISKLJUČIVIM PRAVIMA TE MONOPOLISTIČKA PODUZEĆA U VLASNIŠTVU DRŽAVE

A. Opći aspekti

1. Kojim su javnim ili privatnim poduzećima dodijeljena isključiva ili posebna prava?

Nakon osamostaljivanja i stjecanja neovisnosti u Republici Hrvatskoj slijedeća su javna poduzeća prešla u izravno vlasništvo države, i to: "Narodne novine" d.d., "Hrvatske šume", "Jadrolinija", "Hrvatska vodoprivreda", "Hrvatske ceste", "Hrvatska elektroprivreda", "Hrvatska radio televizija", "INA" i "Hrvatske željeznice" d.o.o.

S obzirom na to, možemo reći da ova poduzeća u nekim aspektima svog djelovanja imaju isključiva ili posebna prava.

2. Koji je predmet, opseg i trajanje gore navedenih isključivih ili posebnih prava?

Predmet, opseg i trajanje isključivih ili posebnih prava, propisani su određenim zakonima. Tako npr. Zakon o javnoj nabavi ("Narodne novine" broj 117/01) u članku 2. definira posebna ili isključiva prava (ovlasti) kao prava dodijeljena od mjerodavnog tijela jednoj ili više pravnih ili fizičkih osoba za obavljanje djelatnosti vodoopskrbe, energetike, prometa i telekomunikacija ako u svrhu izgradnje mreže ili objekta može koristiti izvlaštenje ili imovinu, ili ako opremu mreže može staviti na, ispod ili preko javne prometnice, te ako pravna osoba opskrbljuje pitkom vodom, strujom, plinom ili toplinskom energijom mrežu kojom upravlja korisnik posebnih ili isključivih prava.

Pravna osoba s posebnim ili isključivim pravima, sukladno odredbi članka 5. Zakona o javnoj nabavi je ona:

1. koja obavlja jednu ili više djelatnosti upravljanja ili raspolaganja nepokretnim mrežama za javnu opskrbu:
 - u svezi s proizvodnjom, prijevozom ili distribucijom: pitke vode, struje, plina ili toplinske energije, ili u svezi s opskrbom tih mreža pitkom vodom, strujom, plinom ili toplinskom energijom,
 - u svezi s opskrbom pitkom vodom, ako je nabava povezana s projektima vodogradnje, uključujući projekte navodnjavanja i odvodnjavanja, pod uvjetom da količina vode koja se pri tome proizvede i koja je namijenjena opskrbi pitkom vodom iznosi više od 20% ukupne količine vode, a koju omogućuju navedeni projekti ili uređaji za navodnjavanje ili odvodnjavanje, ili u svezi s odvodnjom i pročišćavanjem otpadnih voda,
2. koja dio državnog teritorija koristi u svrhu:
 - istraživanja ili vađenja nafte, zemnog plina, ugljena ili ostalih krutih goriva,
 - omogućavanja prijevozniciima u zračnom, pomorskom ili brodskom prijevozu unutar državnog teritorija pristup zračnim lukama, pomorskim ili riječnim lukama i ostalim prometnim terminalima,
 - upravljanja mrežama javnog prometa, željeznicom, automatiziranim prijevoznim sustavima, tramvajem, autobusom, trolejbusom ili žičarom,
 - upravljanja ili raspolaganja javnim telekomunikacijskim mrežama ili pružanja jedne ili više javnih telekomunikacijskih usluga.

Također odredbe Zakona o javnoj nabavi u članku 6. navode slučajeve (izuzeća) u kojima se odredbe istog Zakona ne primjenjuju se na nabavu:

1. od tijela i pravnih osoba koji su osnovani za obavljanje djelatnosti od javnog interesa ili javnih usluga na temelju posebnih prava odnosno ovlasti ili zakonom za obavljanje tih usluga koje su predmet nabave,
2. koju obavljaju pravne osobe iz članka 4. točke 2. ovoga Zakona na koje se ne primjenjuje Zakon o državnoj reviziji i ako su osnovane radi gospodarske djelatnosti (industrijska, komercijalna i druga) koja nije djelatnost od javnog interesa,
3. na temelju međunarodnog sporazuma ili ugovora:
 - koji obuhvaća nabavu robe i usluga, ustupanje radova i natječaje za projektiranje, a namijenjene zajedničkoj provedbi ili korištenju projekta,
 - koji se odnosi na razmještaj vojnih snaga,

- kojim je propisan postupak nabave,
- 4. radi žurnog uklanjanja šteta od prirodnih nepogoda ili zbog drugih opasnosti,
- 5. naoružanja, vojne opreme i specijalne opreme,
- 6. ako Vlada Republike Hrvatske na prijedlog mjerodavnog ministarstva utvrdi postojanje posebnog interesa, okolnosti ili namjene predmeta nabave i donese odluku:
 - za iznimnu nabavu,
 - o izuzeću primjene ovoga Zakona na pravnu osobu u određenom prijelaznom razdoblju,
- 7. s oznakom državne, vojne ili službene tajne,
- 8. koja obuhvaća:
 - isporuku pitke vode, struje, plina, goriva i toplinske energije,
 - poštanske usluge,
 - usluge javnog prometa,
 - usluge telekomunikacijskih mreža, telefonije, radiotelefonije i satelitske usluge,
 - zemljište, postojeće građevine i ostalu nepokretnu imovinu, ili prava na njih, osim pribavljanja sredstava za tu nabavu,
 - usluge za produkciju ili koprodukciju, za kupoprodaju programskog materijala i za termine radiotelevizijskog emitiranja,
 - arbitražne, odvjetničke, javnobilježničke usluge,
 - financijske usluge u vezi s izdavanjem, prodajom, kupnjom ili prijenosom vrijednosnih papira ili drugih financijskih instrumenata, brokerske usluge, te usluge središnje banke,
 - usluge posredovanja pri zapošljavanju,
 - burzovne robe, kada se neposredno nabavljaju na burzi,
 - ugovore o uslugama istraživanja i razvoja, osim usluga koje naručitelj koristi za svoje potrebe u obavljanju vlastite djelatnosti, pod uvjetom da takvu uslugu u cijelosti plaća naručitelj,
 - dodjelu koncesija.

"Hrvatskim šumama", društvu s ograničenom odgovornošću dodijeljeno je pravo gospodarenja šumama i šumskim zemljištima u vlasništvu Republike Hrvatske.

Gospodarenje šumama i šumskim zemljištima djelatnost je od posebnog društvenog interesa, te obuhvaća osobito jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma; iskorištavanje šuma i šumskih zemljišta, nasada, sporednih šumskih proizvoda, vađenje pijeska, kamena i šljunka te transport šumskih proizvoda; korištenje općekorisnih funkcija šuma te izgradnju i korištenje šumskih prometnica i drugih objekata u svrhu gospodarenja šumama.

"Hrvatske šume" društvo s ograničenom odgovornošću osnovane su na neodređeno vrijeme.

Komunalni sektor u Republici Hrvatskoj reguliran je na način da komunalne djelatnosti može obavljati trgovačko društvo, javna ustanova ili vlastiti pogon-služba - svi u pretežitom vlasništvu jedinice lokalne samouprave (vlasništvo - 50+1% dionica) kako je propisano Zakonom o komunalnoj djelatnosti (Narodne novine br. 26/03) i određenim podzakonskim propisima.

Zakonom je propisano da se komunalne djelatnosti obavljaju kao javna služba, te je dana mogućnost jedinicama lokalne samouprave da za određene komunalne djelatnosti može pravnim osobama, kada obavljaju komunalnu djelatnost, prenijeti javne ovlasti.

Kada komunalnu djelatnost obavlja trgovačko društvo, javna ustanova ili vlastiti pogon, tada vrijeme obavljanja predmetne djelatnosti nije određeno i ono ovisi isključivo o volji dotične jedinice lokalne samouprave. U slučajevima

koncesioniranja ili ugovaranja, vrijeme obavljanja komunalne djelatnosti određeno je u samom ugovoru o koncesiji ili ugovoru o povjeravanju. Ugovor o koncesiji može se sklopiti najdulje na 30 godina, a ugovor o povjeravanju do 4 godine.

Javno poduzeće Narodne novine d.d. ima posebna ili isključiva prava tiskanja službenih tiskanica za potrebe korisnika državnog proračuna. Isto tako, postoji obveza korisnika državnog proračuna za nabavku službenih tiskanica od javnog poduzeća Narodne novine d.d.

Naprijed navedena posebna prava nemaju ograničen rok trajanja, odnosno, ista nisu dodijeljena na određeni rok.

Na plovnim linijama od državnog interesa prava na održavanje većine trajektnih linija ima "Jadrolinija" Rijeka, dok se za ostale i novouvedene linije odobrenje za održavanje linija daje i privatnim poduzetnicima temeljem javnog nadmetanja.

Predmet tih prava je održavanje linija kopno-otoci međusobno, dok se opseg povezivanja odnosi na sva plovna područja unutar hrvatskog teritorijalnog mora. Trajanje prava nije za sve linije ograničeno, ali za sve novouspostavljene linije odobrenje se daje na pet godina.

"HŽ- Hrvatske željeznice" d.o.o. je trgovačko društvo kojemu je dodijeljeno isključivo pravo prijevoza putnika i robe u unutarnjem i međunarodnom željezničkom prijevozu te izgradnja i održavanje željezničke infrastrukture.

3. Prema kojoj su proceduri dodijeljena isključiva i posebna prava?

Posebna ili isključiva prava dodjeljuju se temeljem važećih zakona koje je donio Hrvatski sabor i to na način da se pojedinim odredbama zakona propisuju određene iznimke od pravila, odnosno, samo i isključivo temeljem zakona se pojedina ili posebna prava mogu dodijeliti. Iznimno, isključiva ili posebna prava mogu se dodijeliti i/ili drugim propisom (odlukom, uredbom ili zaključkom) Vlade Republike Hrvatske, kada je Vlada za to ovlaštena temeljem zakona.

Zakonom o preoblikovanju javnog poduzeća Narodne novine d.d. ("Narodne novine" broj 128/99), dioničko društvo Narodne novine osnovano je radi izdavanja «Narodnih novina», službenog lista RH, te radi obavljanja i drugih djelatnosti utvrđenih statutom društva, a čiji dioničar je Republika Hrvatska.

Tako je Vlada Republike Hrvatske donijela Zaključak, kojim je u točki 1. navedeno da su državna i druga tijela, sukladno članku 6. točka 1. Zakona o javnoj nabavi, koja su korisnici državnog proračuna obavezna za vlastite potrebe nabavljati službene tiskalice koje tiska trgovačko društvo "Narodne novine"d.d. , Zagreb.

Člankom 6. stavkom 1. Zakona o javnoj nabavi, a koji je bio i osnova za donošenje gore navedenog Zaključka, propisan je izuzetak od primjene predmetnog Zakona, i to na način da se odredbe istog ne primjenjuju u slučajevima kada se radi o nabavi tiskanica koje su predmet zaključka, a za potrebe korisnika državnog proračuna.

Iz naprijed navedenog, donošenje predmetnog Zaključka Vlade Republike Hrvatske, nije ograničilo slobodno tržišno nadmetanje između ponuditelja i natjecatelja, već je istim, a temeljem naprijed navedenih zakonskih odredbi, utvrđena obveza, i to iznimna, da korisnici državnog proračuna za vlastite potrebe nabavljaju službene tiskalice koje tiska trgovačko društvo Narodne novine d.d.

Ova obveza predstavlja privremeno rješenje do završetka faze restrukturiranja trgovačkog društva "Narodnih novina" d. d., Zagreb.

Također, isključiva ili posebna prava koja su dodijeljena "Hrvatskim šumama", odnosno, pravo gospodarenja šumama i šumskim zemljištima "Hrvatskim šumama" društvu s ograničenom odgovornošću dodijeljeno je temeljem Zakona o šumama – pročišćeni tekst (Narodne novine br. 52/90, 5/91, 9/91, 61/91, 26/93, 76/93, 76/99, 8/00 i 13/02).

Komunalnu djelatnost može obavljati pravna ili fizička osoba na temelju ugovora o koncesiji ili ugovora o povjeravanju komunalnih poslova. U slučajevima kada komunalnu djelatnost obavlja trgovačko društvo, javna ustanova ili vlastiti pogon, jedinica lokalne samouprave odlučuje vlastitom odlukom. Kada se radi o koncesiji ili ugovoru, provodi se natječajni postupak čija pravila utvrđuje sama jedinica lokalne samouprave.

Temeljem Zakona o Jadroliniji i Zakona o javnom prijevozu u linijskom obalnom pomorskom prometu (Narodne novine br. 131/97) dodijeljena su prava navedena u dogovoru na prethodno pitanje.

Isključiva prava su "HŽ-Hrvatskim željeznicama" d.o.o. dodijeljena temeljem Zakona o željeznicama ("Narodne novine" broj 53/94 i 162/98.).

4. Kakvo je opravdanje za dodjelu isključivih prava?

U svim slučajevima kad se propisuju posebna ili isključiva prava, intencija zakonodavnog tijela je zaštita interesa Republike Hrvatske, koja je u neko javno poduzeće, a koje je u vlasništvu države, uložila znatna državna sredstva iz državnog proračuna, i koja će se dodjelom nekog isključivog ili posebnog prava ponovno vratiti u državni proračun.

Osim navedenih financijskih razloga, razlozi za dodjelu posebnih/isključivih prava u najvećem broju slučajeva su zaštita državnih interesa, zaštita određenih gospodarskih djelatnosti ili omogućavanje da dio stanovništva Republike Hrvatske i to onaj slabije platežne moći ne bude zakinut ili stavljen u neravnopravan položaj pri korištenju nekih usluga ili djelatnosti.

Zakoni kojima su regulirane određene iznimke, odnosno, dodjela posebnih ili isključivih prava, na precizan odnosno, taksativan način utvrđuju kome, kada i pod kojim uvjetima se određeno posebno ili isključivo pravo može dodijeliti, te su takve odredbe jasne i nedvosmislene, odnosno, pisane na način da se mogu tumačiti samo restriktivno.

Možemo naglasiti da je opravdanost dodjele prava gospodarenja "Hrvatskim šumama" društvu s ograničenom odgovornošću, osiguranje jedinstvenog i trajnog gospodarenja šumama i šumskim zemljištima na cijelom području Republike Hrvatske, obzirom da su šume i šumska zemljišta dobra od općeg interesa i uživaju posebnu zaštitu. Šume i šumska zemljišta specifično su prirodno bogatstvo te s općekorisnim funkcijama šuma predstavljaju posebne prirodne i gospodarske uvjete rada.

Također, kontrolu nad tako, temeljem zakona odobrenih posebnih i isključivih prava provode međusobno neovisna regulatorna tijela, osnovana upravo radi kontrole primjene i poštivanja prava koja su dodijeljena, a u cilju sprečavanja bilo kakvih nepoštivanja ili zlouporabe dodijeljenih prava.

Budući da je komunalni sektor djelatnost od javnog interesa, može se smatrati opravdanim povjeravanje dodjele prava na obavljanje komunalnih djelatnosti jedinicama lokalne samouprave. Iako prema važećim zakonskim propisima te djelatnosti obavljaju trgovačka društva, javne ustanove ili vlastiti pogoni-sluzbe u njihovom pretežitom vlasništvu, prijedlog novog Zakona o komunalnom gospodarstvu, koji je za sada tek u nacrtu, predviđa i mogućnost privatizacije komunalnih društava.

U odnosu na pomorski promet, nema ekskluzivnih prava na održavanje linije, a opravdanje za održavanje linije je sigurnost i učestalost povezivanja otoka i kopna radi održivog razvoja otoka. To je povezivanje svih naseljenih otoka s kopnom kao sustava putničkog i trajektnog pomorskog prijevoza.

Isključiva prava "HŽ- Hrvatske željeznice" d.o.o. posljedica su postojećeg modela funkcioniranja željeznice kao javnog poduzeća u vlasništvu države. Sustav nije pripreman zakonodavno, organizacijski i tehnološki za poslovanje u uvjetima konkurencije. Novim Zakonom o željeznici, koji je u pripremi, stanje u željezničkom sektoru će se izmijeniti u smislu liberalizacije tržišta prijevoza i održavanja infrastrukture.

5. Postoji li obveza za društva s isključivim ili posebnim pravima da ispune zadaće od općeg gospodarskog interesa? Ako da, molimo da ih navedete.

Društva s isključivim ili posebnim pravima imaju obvezu ispunjavanja zadaća od općeg gospodarskog interesa.

Davatelj telekomunikacijske usluge u fiksnoj telefoniji ima obvezu omogućavanja telefoniranja jednog dana u tjednu po znatno nižoj tarifi od uobičajene, kao i za vrijeme blagdana.

Kao primjer posebnog društvenog interesa u djelatnosti gospodarenja šumama i šumskim zemljištima navodimo: provođenjem mjera u gospodarenju šumama kojima se, uz ekološku ravnotežu, osigurava trajno održavanje i obnova šuma te uvjeti za ostvarivanje jednostavne i proširene biološke reprodukcije šuma, u zaštiti šuma i šumskih zemljišta kao i zaštiti i očuvanju općekorisnih funkcija šuma (čuvanje šuma, zaštita šuma od bolesti i štetočina, od požara, od izgradnje objekata u šumi i šumskom zemljištu utvrđivanjem posebnih uvjeta izgradnje i dr.), utvrđivanjem općeg interesa kod izdvajanja šuma i šumskih zemljišta iz šumskogospodarskog područja, donošenjem šumskogospodarske osnove područja za teritorij Republike Hrvatske, osnova gospodarenja gospodarskim jedinicama, programa za gospodarenje šumama i programa za proširenu biološku reprodukciju šuma, nadzorom nad provođenjem šumskogospodarske osnove područja, osnova gospodarenja, programima za gospodarenje, godišnjim planovima i programima za proširenu biološku reprodukciju šuma.

Zakonom o komunalnom gospodarstvu, načelima komunalnog gospodarstva i posebnim propisima regulirane su obveze jedinica lokalne samouprave, te pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju komunalne djelatnosti da osiguraju njihovo trajno i kvalitetno obavljanje, održavanje komunalnih objekata i uređaja u stanju funkcionalne sposobnosti, te da komunalne djelatnosti obavljaju na načelima održivog razvitka.

U odnosu na pomorski promet, postoji obveza održavanja linija prema utvrđenom redu plovidbe i ograničena cijena putnih karata, radi održivog razvitka otoka i tendencije približavanja uvjeta života na otocima uvjetima života na kopnu. Tako npr. u pomorskom prometu, prijevoznik ima obvezu prijevoza lokalnog stanovništva po nižim cijenama od ekonomske, a isto vrijedi i za kategoriju umirovljenika, đake ili studente.

U željezničkom prometu, postoji obveza prijevoza i održavanja željezničke infrastrukture.

6. Jesu li regulatorne i poslovne funkcije povjerene međusobno neovisnim tijelima?

Regulatorne i poslovne funkcije povjerene su međusobno neovisnim tijelima, i to: Vijeću za telekomunikacije, Vijeću za regulaciju energetske djelatnosti, Programsko vijeće Hrvatske televizije, Vijeće za zaštitu potrošača.

Nadzor nad radom Hrvatskih šuma društva s ograničenom odgovornošću obavlja Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i Državni inspektorat.

Tijela Hrvatskih šuma društva s ograničenom odgovornošću su Skupština, Nadzorni odbor i Uprava Društva. Nadležnosti navedenih Tijela određena su Zakonom o trgovačkim društvima ("Narodne novine" br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00) i Izjavom o ustroju d.o.o. "Hrvatske šume".

Skupštinu čini jedini član Društva, Republika Hrvatska i Skupština je tijelo koje upravlja Društvom. Nadzorni odbor ima glavnu ovlast nadzirati vođenje poslova Društva.

Uprava zastupa Društvo i vodi poslove Društva.

U komunalnom sektoru ne postoje takva tijela.

U željezničkom sektoru regulatorne i poslovne funkcije nisu povjerene međusobno neovisnim tijelima.

7. Koji su postojeći državni monopoli?

U ovom trenutku možemo reći da u poštanskom sektoru postoji monopol Hrvatske pošte. Međutim, važno je napomenuti da je prijedlogom Zakona o poštama, koji se nalazi u proceduri usvajanja, predviđeno ukinuti monopole Hrvatske pošte, osim određenih usluga, a to su prijam, prijenos i uručenje poštanskih pošiljaka mase do 100 grama u unutrašnjem i međunarodnom dolaznom prometu. No, i ta vrsta poštanskih usluga neće se smatrati rezerviranom poštanskom uslugom, ukoliko je cijena jednaka ili viša od trostruke cijene prve stope mase najbrže kategorije.

Naime, navedenim zakonskim prijedlogom uskladit će se normativna rješenja u području pošte i poštanskog prometa sa zahtjevima Europske unije, u svrhu uspostave postupne liberalizacije tržišta poštanskih usluga, uz određivanje poštanskih usluga i uvjeta uz koje će se te usluge obavljati na slobodnom tržištu, ali i određivanje rezerviranih poštanskih usluga nad kojima će Hrvatska pošta imati posebna ili isključiva prava, a sve s ciljem osiguranja nužnog opsega poštanskih usluga određene kakvoće za sve korisnike na cijelom području Republike Hrvatske.

Iako ne postoje zakonska ograničenja pristupa tržištu nepokretne telefonske mreže, napominjemo da Hrvatske telekomunikacije d.d. zadržavaju monopol na izdvojenu lokalnu petlju koji će prestati 1. siječnja 2005. godine. Nakon toga datuma, Hrvatske telekomunikacije dužne su omogućiti pristup po tržišnim uvjetima ostalim zainteresiranim davateljima telekomunikacijskih usluga, te pružiti usluge prenosivosti broja i predodabira operatora.

U području komunalne djelatnosti država ne posjeduje monopol. Međutim, predmetna djelatnost u nadležnost je jedinica lokalne samouprave (općinama i gradovima), koje istu same organiziraju na način kako je to objašnjeno u odgovoru na pitanje broj 3.

Također, u državnim pomorskim putničkim linijama ne postoji stopostotni monopol.

Jedina tvrtka koja postoji u sustavu željezničkog prometa je "HŽ-Hrvatske željeznice" d.o.o.

Aspekti specifični za pojedine sektore obrađeni su u poglavljima koja se odnose na te sektore.

I. OPĆI OKVIR POLJOPRIVREDNE POLITIKE I HORIZONTALNE MJERE

1. Molimo dati opći opis, s naznakom troškova u proteklom razdoblju i očekivanih budućih kretanja, nacionalna i regionalna politika po pitanju dohodovne politike, politika proizvodnje i strukturna politika (posebice ona koja se odnosi na ruralni razvitak) uključujući informacije o nacionalnim i/ili regionalnim ustanovama (npr. Ministarstvo poljoprivrede, Agencija za intervencije, i sl.), a koje su uključene u osmišljavanje i provedbu mjera poljoprivredne politike te udruge poljoprivrednih proizvođača. Molimo navesti proračunske izdatke za opći okvir poljoprivredne politike.

Uvod

Poljoprivreda ima važnu ulogu u ukupnom razvitku Republike Hrvatske. Procjenjuje se da oko 10 posto radno sposobnog stanovništva ostvaruje dohodak od poljoprivrede. Poljoprivreda (uključivo i prehrambena industrija) sudjeluje s nešto manje od 10% u BDP-u.

Kroz dugo razdoblje hrvatsku je poljoprivredu karakterizirala dualna struktura vlasništva. Poljoprivredni resursi bili su usmjereni na mali broj vrlo velikih poljoprivrednih gospodarstava u društvenom vlasništvu, dok su mala obiteljska poljoprivredna gospodarstva bila ograničavana u veličini i promatrana samo kao ostali - marginalni proizvođači. Rezultat toga je neujednačena struktura posjeda u kojoj glavninu čine vrlo mala poljoprivredna gospodarstva koja nisu u mogućnosti ostvarivati dohodak dostatan za osiguranje primjerenog životnog standarda te potrebnu akumulaciju sredstava za investiranje na gospodarstvu. Iako mala, obiteljska poljoprivredna gospodarstva posjeduju približno 80% poljoprivrednih resursa (zemljišta, stočnog fonda i dr.). Međutim, malo je obiteljskih gospodarstava koja su vitalna i tržišno usmjerena i koja bi se kao takva mogla ravnopravno nositi s uvoznom konkurencijom. Otegotna okolnost je i nepovoljna dobna i obrazovna struktura poljoprivrednog pučanstva.

Opći okvir poljoprivredne politike

Nakon proglašenja neovisnosti 1991. godine Hrvatska je započela sa primjenom samostalne poljoprivredne politike. Ratom razrušena zemlja i s trećinom okupiranog teritorija izgubila je tržište većine bivših jugoslavenskih zemalja te se zatečena proizvodna struktura u poljoprivredi morala preorijentirati i razvijati u novim pravcima.

Hrvatski Sabor prihvatio je 2000. godine prijedlog "Programa rada Vlade u razdoblju od 2000. do 2004. godine Republike Hrvatske" koji, između ostalog, daje i osnovne odrednice ekonomske politike u poljoprivredi.

U dijelu Programa koji se odnosi na poljoprivredu utvrđena je važnost poljoprivredne politike kao sastavnice ukupne gospodarske politike, dok je centralno mjesto u provedbi poljoprivredne politike posvećeno prosperitetu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Naglašen je značaj jačanja utjecaja tržišta, novih izvora zapošljavanja poljoprivrednog pučanstva, istraživanja, edukacije, savjetodavnih usluga i regionalnog pristupa politici. Predviđena je izrada Zakona o poljoprivredi, neophodnost izgradnje sustava održive financijske infrastrukture kao i transparentnog i primjerenog okvira proračunske potpore seljacima i ribarima.

Temelji nove poljoprivredne politike postavljeni su donošenjem Strategije razvitka hrvatske poljoprivrede 1995. godine kada su obiteljska poljoprivredna gospodarstva proglašena okosnicom razvitka hrvatske poljoprivrede.

Reforma poljoprivredne potpore započela je 1999. godine kada su umjesto količinskih plaćanja uvedeni poticaji po površini i plaćanja po grlu u stočarstvu. Reforma je nastavljena u 2001. godini donošenjem važnih zakona: Zakona o poljoprivredi (Narodne novine 66/01, 83/02), Zakona o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine 66/01, 87/02) te Zakona o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (Narodne novine 12/01).

Krovnim Zakonom o poljoprivredi utvrđuju se ciljevi i mjere poljoprivredne politike, korisnici prava, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, institucijska potpora i nositelji poljoprivredne politike, praćenje i izvješćivanje u poljoprivredi te upravni i inspekcijski nadzor.

Zakonom o poljoprivrednom zemljištu propisuje se da o prodaji i zakupu poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države odlučuju jedinice lokalne samouprave - općine i gradovi, na temelju Programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, a u skladu s načelima i smjernicama Strategije gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države. Strategijom su definirani ciljevi i mjere kojima će se unaprijediti nezadovoljavajuće stanje, ne samo u području raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države, već i u području ukupnog gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u RH, što se naročito odnosi na zaštitu poljoprivrednog zemljišta. Okrupnjavanje zemljišta obiteljskih gospodarstava, također je jedan od važnih čimbenika.

Zakonom o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda stvoren je normativni okvir za organizaciju tržišta i proizvodnju ekoloških proizvoda koji je usklađen s direktivom EU o organskoj poljoprivredi.

Strategija poljoprivrede i ribarstva (Narodne novine 89/02) koju je u srpnju 2002. godine donio Hrvatski sabor ističe važnost konkurentnosti domaće proizvodnje te proširuje poljoprivredne ciljeve na sveukupni seoski prostor, što je na tragu suvremenih određenja i politike Europske unije. Poseban se naglasak daje sigurnosti prehrane i ekološkoj poljoprivredi, kao posebnom sustavu održivog gospodarenja i mogućnostima koje on pruža.

Zakonska odrednica za provedbu mjera poljoprivredne politike Republike Hrvatske je Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja, koji treba sadržavati kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed i rokove ostvarenja tih ciljeva, očekivane učinke te iznose i izvore novčanih sredstava za provođenje mjera poljoprivredne politike. Obvezu izrade Nacionalnog programa ima Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva sukladno Zakonu o poljoprivredi, a na prijedlog Vlade Republike Hrvatske donosi ga Hrvatski sabor za razdoblje do najviše pet godina. Nacrt Nacionalnog programa za razdoblje od 2003.-2005. godine u postupku je donošenja i upućen je Hrvatskom saboru na usvajanje.

Reforma sustava državne potpore u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu

U 2002. godini donesen je Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03) koji se primjenjuje od 1. siječnja 2003. godine. Novim zakonom utvrđuje se razlika između komercijalnih i nekomercijalnih poljoprivrednih gospodarstava čime će se omogućiti primjena odgovarajućih mjera poljoprivredne politike na različite ciljne skupine. Nadalje, pojednostavljuje se sustav potpore poljoprivredi, ujednačava visina poticaja po sjetvenoj površini i proširuje obuhvat površina za koje će se plaćati poticaji. Uz već postojeće (1) poticaje proizvodnji uvode se (2) modeli potpore dohotku, (3) kapitalnih ulaganja i (4) ruralnog razvitka. Reforma također podrazumijeva postupno usklađenje mjera poljoprivredne politike s politikom koja se provodi i koja će se provoditi u EU.

Osnovni uvjet za ulazak u model poticanja proizvodnje ili model potpore dohotku je ukupni obujam poslovanja poljoprivrednog gospodarstva. On se izračunava zbrajanjem pojedinačnih obujma poslovanja odnosno proizvodnih jedinica na jednom gospodarstvu. Izračun se temelji na koeficijentima izvedenim iz standardiziranog bruto pokriva varijabilnih troškova (gross margin) za pojedine vrste proizvodnje (vrijednost proizvodnje umanjena za varijabilne troškove proizvodnje). Poljoprivredno gospodarstvo čiji obujam poslovanja iznosi najmanje 3 proizvodne jedinice može se prijaviti u model poticanja proizvodnje ili model potpore dohotku ako udovoljava i drugim uvjetima propisanim za konkretni model. Osim toga gospodarstvo koje ostvari navedeni uvjet obujma poslovanja može koristiti potporu iz programa očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina.

(1) Model poticanja proizvodnje sličan je prethodnom sustavu poticaja, a cilj mu je poticanje profitabilnije proizvodnje komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava. Njime se potiču ratarski usjevi, višegodišnji nasadi, ribarstvo, stočarstvo i stočarski proizvodi. Za područja s težim uvjetima gospodarenja predviđen je iznos poticaja uvećan za 35% u vinogradarstvu, voćarstvu te djelomično u stočarstvu i ribarstvu. Opis područja s težim uvjetima gospodarenja dan je u Poglavlju III Ruralni razvitak.

Ukupni godišnji iznos poticaja po jednom poljoprivrednom gospodarstvu maksimiran je na 2 milijuna kuna. To ograničenje će se početi primjenjivati od 2005. godine, a u prijelaznom razdoblju na iznos iznad 2 milijuna kuna po gospodarstvu primjenjivati će se postotni iznos razlike između punog iznosa poticaja i maksimalnog ukupnog godišnjeg iznosa poticaja (2003. – 80% i 2004.- 45%). Do 2005. godine svi korisnici poticaja moraju svoje poslovanje uskladiti s odredbama Zakona o porezu na dodanu vrijednost.

Za ovaj model važno je utvrđivanje minimalnih i maksimalnih poticanih količina (površina, broja stabala, grla stoke i sl.) za koje će se isplaćivati poticaji. Minimalno poticana količina jest najmanja pojedina godišnja proizvodnja za koju se isplaćuje poticaj. Primjerice za ratarske kulture predlaže se minimalna površina za koju se može ostvariti poticaj, a u stočarstvu različiti minimalni prosječni godišnji broj grla po poljoprivrednom gospodarstvu. Minimalne poticane količine propisuju se za razdoblje od tri godine.

Maksimalno poticana količina jest najveći godišnji obujam proizvodnje za koju će se poticaj isplaćivati u punom iznosu, a određuje se za pojedine vrste proizvodnje sukladno unaprijed utvrđenoj planiranoj razini nacionalnih potreba. To će olakšati planiranje poljoprivrednog proračuna. Visina poticaja za određenu proizvodnju razmjerno će se smanjivati ako zahtjevi za pojedini poticaj premaše maksimalno poticanu količinu.

(2) Modelom potpore dohotku želi se osigurati i odgovarajući sustav strukturne potpore nekonkurentnim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, čiji su članovi starije životne dobi, ali još uvijek radno aktivni. Cilj modela je njihovo zbrinjavanje i osiguranje primjerenijeg životnog standarda njegovim članovima uz stvaranje pretpostavke za postupno smanjenje njihove aktivnosti u poljoprivredi. Poljoprivredna gospodarstva koja se prijave u model potpore dohotku (nekomercijalna poljoprivredna gospodarstva) primat će godišnje utvrđeni fiksni iznos dohodovne potpore za svakog člana koji u godini podnošenja zahtjeva ima status osiguranika mirovinskog osiguranja u svojstvu poljoprivrednika i najmanje 55 godina života (50 za žene). Pravo na dohodovnu potporu prestaje u trenutku kada korisnik stekne uvjete za starosnu mirovinu. Dodatni mehanizam za poticanje okrupnjavanja posjeda komercijalnih gospodarstava je ograničenje zemljišne površine korisnika dohodovne potpore na 3 ha.

(3) Model kapitalnih ulaganja uveden je kako bi se pospješilo zbližavanje poljoprivrednika i poslovnih banaka, a cilj mu je povećanje produktivnosti i konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava. Osnovna namjera modela kapitalnih ulaganja je da Ministarstvo dodjeljuje investicijska nepovratna sredstva poljoprivrednicima kojima je komercijalna banka odobrila komercijalni kredit za srednjoročne investicije. Svi uvjeti kredita predmet su komercijalnih poslovnih odnosa između banke i poljoprivrednika. Poblži uvjeti za provedbu modela kapitalnih ulaganja regulirani su Pravilnikom o provedbi modela kapitalnih ulaganja ("Narodne novine", 91/03).

(4) Cilj je modela ruralnog razvitka je očuvanje i napredak seoskih područja i ruralnih vrijednosti te određenih tradicijskih značajki hrvatske poljoprivrede. Model ruralnog razvitka u sebi sadrži tri programa: (a) razvitak seoskog prostora, (b) očuvanje autohtonih pasmina i (c) marketinška priprema proizvoda za tržište. Na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja biti će donesen program razvitka seoskog prostora koji će operacionalizirati mjere prihvatljive za financiranje u okviru ovog modela.

(a) Programom razvitka seoskog prostora sufinancirat će se razvojni projekti jedinica lokalne uprave koji se odnose na održivi ruralni razvitak. Temeljni je način djelovanja ovoga modela udruživanje sredstava iz državnog proračuna sa sredstvima županija, lokalne zajednice, korisnika i drugih mogućih izvora financiranja (inozemne donacije, tehnička pomoć i sl.).

(b) Program očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina ima za cilj zadržati autohtone hrvatske pasmine u ruralnim područjima. On se i prije provodio u sustavu poticanja proizvodnje.

(c) Cilj programa marketinške pripreme proizvoda za tržište poticanje je prodaje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na stranom i domaćem tržištu putem različitih marketinških aktivnosti, što će izravno utjecati i na ukupan razvitak ruralnih područja iz kojih dolaze ti proizvodi. Ovaj se program provodio i prije donošenja Zakona.

Prednosti novog sustava potpore jesu pojednostavljenje upravljanja sustavom poticaja u poljoprivredi; uspostava baze podataka za potrebe kreiranja i analize poljoprivredne politike (Upisnika poljoprivrednih gospodarstava), smanjenje mogućnosti zlorabe sustava te lakši inspekcijski nadzor.

Sljedeći korak je osmišljavanje mjera koje će doprinijeti daljnjem razvitku tržišta poljoprivrednog zemljišta, odnosno modernizacija katastarskog sustava i registra zemljišta, te razvitak kreditnog tržišta i dostupnost dugoročnih kredita.

Upisnik poljoprivrednih gospodarstava

Ustrojavanje Upisnika poljoprivrednih gospodarstava u uskoj je svezi s provedbom reforme sustava potpore u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu. Srž Upisnika čini Internet aplikacija (od početka 2003. godine) koja služi za unos, obradu i pohranu podataka u centralnu bazu podataka u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. Podaci iz baze podataka Upisnika koriste se i za obračun poticaja. Obvezu upisa imaju seljačka gospodarstva ili obiteljska poljoprivredna gospodarstva te trgovačka društva, zadruge i obrtnici u poljoprivredi (koja prodaju vlastite proizvode na tržištu, podnose zahtjev za novčana sredstva i druge oblike potpore u poljoprivredi i koja trebaju biti evidentirana pri ustanovama ovlaštenim od strane Ministarstva). U 2003. godini u Upisnik je upisano 139.561 poljoprivrednih gospodarstava sa svojim proizvodnim resursima (zemljište, stoka, nasadi i dr.).

Jedan od prioriteta Ministarstva poljoprivrede i šumarstva jest unaprjeđenje i usklađivanje Upisnika poljoprivrednih gospodarstava s Cjelovitim administrativnim i kontrolnim sustavom (IACS) kojeg primjenjuju zemlje EU u provedbi Zajedničke poljoprivredne politike (CAP).

Trgovinska politika

Proces uključivanja Republike Hrvatske u trgovinske integracijske procese započeo je članstvom u WTO-u koncem 2000. godine, a nastavljen je sklapanjem ugovora o slobodnoj trgovini s gotovo svim europskim zemljama. Danas Hrvatska ima sklopljene ugovore o liberalizaciji trgovine s 32 zemlje, od kojih 31 primjenjuje, te se oko 80% posto vanjsko-trgovinske razmjene poljoprivrednih proizvoda odvija u zoni slobodne trgovine.

Članstvo u WTO-u donijelo je obveze u pogledu smanjenja carinske zaštite za poljoprivredno-prehrambene proizvode, kao i obvezu smanjenja zbirnih mjera potpore u poljoprivredi. RH se obvezala smanjiti carine na uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda za približno 50% u odnosu na razinu carina primjenjivanih prije ulaska u WTO. Carine se smanjuju postupno tijekom prijelaznog razdoblja koje ovisno o proizvodu traje od 2 godine do 7 godina. Prihvaćena je obveza smanjenja razine domaće potpore. U razdoblju od 2000. do 2004. godine potpora se mora smanjiti za 20% u odnosu na ishodišno razdoblje te od 2004. godine ne može biti veća od 134 milijuna Eura. Hrvatska se obvezala ne primjenjivati izvozne subvencije.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju omogućava RH bescarinski pristup tržištu EU za sve poljoprivredno-prehrambene proizvode, osim za živa goveda i goveđe meso, vino i neke riblje proizvode, za koje su određene carinske povlastice, a najčešće se radi o smanjenju carina u okviru kvota. Na uveznoj strani predviđa se postupna liberalizacija kroz smanjenje carinske zaštite te kroz utvrđene carinske kvote.

Hrvatska je postala članica CEFTA 1. ožujka 2003. godine. Liberalizacija trgovine s Češkom, Slovačkom, Mađarskom i Bugarskom slijedi model CEFTA lista, sa Slovenijom se primjenjuje modificirani CEFTA model, dok je s Poljskom i Rumunjskom dogovoren razmjerno mali stupanj liberalizacije trgovine kroz bilateralne liste koncesija.

Ugovor o slobodnoj trgovini s Makedonijom primjenjuje se od 1. srpnja 1997. godine, a dogovoren je visok stupanj liberalizacije trgovine poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Carine su ukinute za sve poljoprivredne proizvode osim za nekoliko najosjetljivijih skupina. Od liberalizacije su izuzeta samo četiri proizvoda.

Ugovor o slobodnoj trgovini s BiH primjenjuje se od 1. siječnja 2001. godine. Hrvatska je za uvoz proizvoda iz BiH ukinula carine 1. siječnja 2001. godine, dok će BiH to učiniti u prijelaznom razdoblju koje završava 1. siječnja 2004. godine.

Ugovor o slobodnoj trgovini sa Srbijom i Crnom Gorom potpisan je 23. prosinca 2002. godine. Liberalizacijom su obuhvaćeni svi poljoprivredni proizvodi kroz tri modela liberalizacije. Ugovor još uvijek nije stupio na snagu.

Od ostalih zemalja Hrvatska primjenjuje Ugovore o slobodnoj trgovini sa zemljama članicama EFTA, Litvom, Albanijom i Turskom. Ovim Ugovorima predviđen je u pravilu manji stupanj liberalizacije trgovine koji se odvija unutar carinskih kvota s preferencijalnom carinom.

Sigurnost hrane

Jedan od temeljnih ciljeva hrvatske poljoprivredne politike definiranih Strategijom razvitka jest omogućavanje pristupa potrošačima odgovarajućoj i stabilnoj ponudi hrane sukladno njihovim zahtjevima, poglavito glede kakvoće i sigurnosti (zdravstvene ispravnosti) hrane.

Zakon o hrani koji je Hrvatski sabor usvojio u srpnju 2003. godine uspostavlja se integrirani pristup u reguliranju zdravstvene ispravnosti hrane u cijelom lancu opskrbe hranom uključujući i hranu za životinje, te je stvoren pravni okvir za buduću harmonizaciju propisa s propisima Europske unije. Zakon će omogućiti i kvalitetnije reguliranje kakvoće prehrambenih proizvoda.

Donošenjem ovog Zakona, odnosno boljom organizacijom inspekcije i kontrole prehrambenih proizvoda, osigurat će se uvjeti za bolje upravljanje sigurnošću hrane. U roku od šest mjeseci od dana donošenja Zakona, dakle u siječnju 2004. godine, predviđeno je osnivanje Agencije za hranu kao središnje ustanove odgovorne za zdravstvenu ispravnost hrane. Agencija će imati funkciju analize rizika temeljene na znanstvenim osnovama te će voditi računa o kontroli hrane u cijelom distribucijskom lancu. Zaštita potrošača osigurat će se propisima koji se odnose na deklariranje, prezentaciju i reklamiranje proizvoda.

Proračun

Poljoprivredni proračun već niz godina ima trend rasta. Liberalizacija hrvatskog tržišta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda zahtijevala je povećani proračun kojim bi se utjecalo na ublažavanje učinaka očekivanog pogoršanja robne razmjene u poljoprivredi, te osiguralo vrijeme za prilagodbu domaćih proizvođača novonastalim uvjetima i podiglo razinu domaće konkurentnosti.

Pročišćeni poljoprivredni proračun

Godina	Poljoprivredni proračun* (kuna)
1998	874.458.563
1999	984.693.238
2000	1.505.314.118
2001	1.590.438.038
2002	1.723.282.941
2003	2.251.700.000

(* ne uključuje plaće službenika, izdatke za zdravstveno osiguranje i sl. izdatke) Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MPŠ)

Pročišćeni državni proračun predstavlja sve nepovratne subvencije poljoprivrednim proizvođačima, Fond za kreditiranje u poljoprivredi te transfere ustanovama, a u 2003. godini njegov udio u ukupnom poljoprivrednom proračunu iznosio je preko 97%.

Najveći dio izdvajanja iz pročišćenog državnog proračuna za poljoprivredu odnosi se na državnu potporu poljoprivredi koje su u proračunu iskazane u stavkama koje odgovaraju modelima predviđenim Zakonom o državnim potporama u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu.

Institucije i organiziranje poljoprivrednika

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva nadležno je za poljoprivredu, prehrambenu industriju, ribarstvo, šumarstvo i lovstvo, a organizirano je u šest Uprava s Tajništvom. Zapošljava 424 osobe.

Operativna provedba mjera tržišne i strukturne potpore u poljoprivredi u nadležnosti je Ravnateljstva za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi kao ustrojstvene jedinice Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Osnovano je 2001. godine s ciljem da preraste u samostalnu Agenciju za plaćanja u poljoprivredi.

Poljoprivredna inspekcija ustrojena je unutar Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (poljoprivredna inspekcija, inspekcija bilinogojstva, inspekcija zaštite bilja, vinarska inspekcija), a njezin djelokrug temeljen je na odredbama posebnih zakona i propisa kojima je uređeno područje poljoprivrede, a za čiju provedbu je nadležno Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Veterinarska inspekcija sistematizirana je unutar veterinarske uprave Ministarstva. Inspeksijski nadzor u provođenju posebnih zakona i propisa kojima je uređeno područje ribarstva, šumarstva i lovstva te stočarstva, od 1998. godine provodi gospodarska inspekcija Državnog inspektorata koji je posebna državna upravna organizacija.

Savjetodavna služba osnovana je prije više od 10 godina unutar Ministarstva poljoprivrede i šumarstva da bi 1997. godine prerasla u samostalnu instituciju Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu. Djeluje putem Ureda ravnatelja smještenog u sjedištu Zavoda u Zagrebu i putem županijskih podružnica.

Hrvatski stočarski centar je organizacija koja provodi uzgojno selekcijski rad u stočarstvu Republike Hrvatske, odnosno provodi uzgojne programe za sve vrste i pasmine domaćih životinja. Nova zadaća HSC-a od 2003. godine je i administriranje državnih poticaja u stočarstvu.

Hrvatska gospodarska komora je neprofitna, nevladina, stručno poslovna udruga svih pravnih subjekata koji se bave gospodarskom djelatnošću. Organizirana je kao komora tzv. kontinentalnog tipa s obvezatnim članstvom. Članica je Komore svaka tvrtka koja se registrira na trgovačkom sudu. Jedan od sektora u HGK je i Sektor za poljoprivredu.

U Republici Hrvatskoj poljoprivredne zadruge su organizirane preko Hrvatskog saveza zadruga, a područje njihovog djelovanja regulira Zakon o zadrugama (»Narodne novine«, br. 36/95., 67/01 i 12/02). Resorno Ministarstvo nadležno za zadruge je Ministarstvo obrta, malog i srednjeg poduzetništva.

II. OKVIR POLJOPRIVREDNE POLITIKE NA RAZINI POJEDINAČNOG PROIZVODA

1. Mjere poljoprivredne politike se primjenjuju na razini pojedinačnog proizvoda. Traži se puni opis politike koja se trenutačno primjenjuje ili se planira primjenjivati za svaki od navedenih proizvoda ili skupina proizvoda:

- žita;
- uljarice;
- proteinski usjevi
- potpora za “neproizvodnju tj. mirovanje” (ukoliko se primjenjuje);
- shema za proizvodnju škroba;
- riža;
- sušena stočna hrana i leguminoze;
- šećer;
- vlakno lana i konoplje;
- maslinovo ulje;
- voće i povrće;
- vino i alkohol;
- banane;
- duhan;
- sjeme;
- pamuk;
- dudov svilac;
- hmelj;
- cvijeće i bilje;
- proizvodi za stočnu hranu;
- mlijeko i mliječni proizvodi;
- goveđe i juneće meso;
- ovčje i kozje meso;
- svinjsko meso;
- pileće meso;
- jaja;
- krumpir;
- med.

Opis treba sadržavati detaljni opis ciljeva, funkcioniranje i glavne količinske pokazatelje za sve mjere po skupinama poljoprivrednih proizvoda koje se trenutno primjenjuju ili se planiraju (shema potpore, proizvođačke ili izvozne pristojbe, porezi, uvozne carine i mjere koje imaju jednak učinak kao carine, te ostale mjere poput carinskih kvota i ostalih preferencijalnih uvoznih mjera, i sl.). “Mjera po pojedinom proizvodu” znači mjeru koja je usmjerena na određene proizvode ili kategorije proizvoda, poput primjerice plaćanja po grlu stoke.

2. U slučaju da se pojedine mjere primjenjuje na više od jedne proizvodne kategorije, potrebno ih je uključiti u opis za svaku pojedinu kategoriju. Opis treba uključiti bar sljedeće informacije:

- naziv mjere;
- da li se već primjenjuje ili je planirana (očekivani datum uvođenja);
- zakonska osnova (naziv i broj relevantnog zakonskog akta);
- ciljevi i opći opis sheme;
- kriteriji;
- plaćanja (i pristojbe ili druga neizravna vrsta potpore);
- osnovica za plaćanje te njihova regionalna diferencijacija (također i osnova za utvrđivanje regija)
- iznosi potrošeni do 1998. godine, ukupno i po jedinici (rangovi u slučaju regionalne diferencijacije)
- svrha u koju su korišteni porezi/pristojbe (uplaćeni u proračun ili za financiranje pojedine aktivnosti – u drugom slučaju potrebno specificirati);
- administriranje sheme.

Dodatno, opis za voće i povrće treba uključiti naznaku, ukoliko je to relevantno, gospodarskog značenje udruga proizvođača (uključujući broj i postotak proizvodnje pokriven takvim udrugama). Također bi bilo korisno dobiti detalje o sudjelovanju u utvrđivanju proizvođačkih i uvoznih cijena. Navesti bilo koju vrstu potpora za preradu svježeg voća i povrća te zakonske odnose između prerađivača i proizvođača svježeg voća.

a) Žitarice

Proizvodnja žita tradicijski je važna poljoprivredna proizvodnja u RH, pri čemu proizvodnja pšenice i kukuruza zauzima oko 50% ukupnih površina oranica, dok se proizvodnja ječma, raži i zobi odvija na znatno manjim površinama. Pšenica je kultura za koju se primjenjuje najveći broj mjera poljoprivredne politike, što je u velikom dijelu uzrokovano povijesnim navikama te strukturom proizvođača pšenice. Ranijih godina država je otkupljivala sve količine pšenice proizvedene na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Nakon 2000. godine država više ne otkupljuje pšenicu već drugim mjerama poljoprivredne politike nastoji postupno uspostaviti tržišne odnose između proizvođača i prerađivača.

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Za žitarice su predviđeni bespovratna godišnja plaćanja po hektaru i to za: krušna žita (pšenica, raž, pšenoraž) i stočna žita (kukuruz, stočni ječam, zob).

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice te kriteriju minimalno poticanih količina. Minimalno poticane količine za krušna žita u razdoblju 2003. – 2005. iznose 3 ha, dok će se kod stočnih žita u 2003. godini poticaj isplaćivati za površine veće od 1 ha, u 2004. za površine veće od 2 ha, a u 2005. za površine veće od 3 ha.

Uvjet za ostvarivanje poticaja jest korištenje deklariranog sjemenskog i sadnog materijala u biljnoj proizvodnji.

Iznos i regionalna diferencijacija

U 2003. godini poticaji za krušna žita iznose 1650kn/ha godišnje, a poticaji za stočna žita 1250 kn/ha.

Na cijelom području Republike Hrvatske isplaćuje se jednak iznos poticaja. Plaćanja se vrše jednokratno nakon žetve.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

VRSTA POTICAJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Kukuruz	0	0	199.706.721	249.053.017	261.626.516
Ječam pivarski (jari)	0	5.910.234	6.788.700	5.365.780	4.075.907
Zob			0	2.984.325	2.951.858
Pšenica	67.835.885	155.295.099	301.528.427	305.551.168	248.236.308
Durum pšenica	172.894	526.448	1.450.700	1.303.944	536.501
Ječam pivarski (ozimi)	0	2.450.940	7.330.500	8.148.785	10.279.232
Ječam ostali (ozimi)	3.137.468	5.470.018	17.622.963	17.740.762	26.095.768
Raž	1.120.587	1.750.307	2.749.500	2.632.782	3.041.921
UKUPNO	72.266.833	171.403.045	537.177.511	592.780.563	556.844.012

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MPŠ)

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Minimalna cijena

Cilj

Cilj mjere je stabilizacija tržišta pšenice kao i ostvarenje stabilnosti dohotka poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Minimalna cijena je cijena po kojoj je prerađivač obavezan otkupiti poljoprivredne proizvode od poljoprivrednog gospodarstva. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva raspisalo je natječaj za otkup pšenice od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. S odabranim najpovoljnijim ponuđačima – tvrtkama koje se bave otkupom i doradom pšenice Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva sklapa ugovor o sufinanciranju troškova otkupa i skladištenja pšenice uz uvjet da tvrtka otkupi seljačku pšenicu po najmanje minimalnoj cijeni

Zakonska osnova

Zakon o poljoprivredi (Narodne novine 66/01, 83/02)

Kriteriji za ostvarivanje

Mjera se u 2003. godini primjenjuje kod otkupa pšenice od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava uz sufinanciranje troškova otkupa i skladištenja.

Iznos i regionalna diferencijacija

Minimalna cijena je u 2003. godini propisana za pšenicu i iznosi 1,00 kunu/kg na cijelom području Republike Hrvatske.

Osnova za plaćanja

Poslovni odnos između otkupljivača i prerađivača pšenice

Administracija mjere

Minimalne cijene propisuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Ministarstvo poljoprivrede nadležno je za provedbu mjere.

Naziv mjere: Sufinanciranje troškova otkupa i skladištenja

Cilj mjere

Cilj mjere je osigurati stabilnost dohotka proizvođača pšenice kao i odgovarajuću stabilizaciju tržišta u uvjetima kada država više ne otkupljuje cjelokupnu proizvodnju pšenice.

Opis mjere

Mjera se u 2003. godini primjenjuje kod otkupa pšenice od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u obliku bespovratnih sredstava dodijeljenih tvrtkama koje otkupljuju pšenicu

Zakonska osnova

Zakon o poljoprivredi (Narodne novine 66/01, 83/02)

Kriteriji za ostvarivanje

Sredstva ostvaruju tvrtke – otkupljivači pšenice koji su na natječaju ponudili najvišu cijenu za otkup pšenice (ne manju od 1 kn)

Iznos i regionalna diferencijacija

Troškovi otkupa i skladištenja u 2003. godini sufinanciraju se za pšenicu u iznosu od 0,12 kuna/kg na cijelom području Republike Hrvatske.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu

Isplaćen iznos (u kunama)

- 2002. godine - 139.534.000 kn (0,56 kn/kg)
- 2003. godine - 42.000.000 kn (0,12 kuna/kg)

Administracija mjere

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva raspisalo je natječaj za otkup pšenice od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. S odabranim najpovoljnijim ponuđačima – tvrtkama koje se bave otkupom i doradom pšenice Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva sklapa ugovor o sufinanciranju troškova otkupa i skladištenja pšenice uz uvjet da tvrtka otkupi seljačku pšenicu po najmanje minimalnoj cijeni.

Naziv mjere: Zajamčena cijena

Cilj mjere

Cilj mjere je osiguranje određene sigurnosti proizvođačima i stabilizacija tržišta.

Opis mjere

Zajamčene cijene su cijene po kojima Republika Hrvatska otkupljuje pojedine poljoprivredne proizvode u državne robne zalihe u slučajevima kada tržišna cijena padne ispod razine zajamčene cijene.

Zakonska osnova

Zakon o poljoprivredi (Narodne novine 66/01, 83/02)

Iznos i regionalna diferencijacija

Zajamčena cijena je u 2003. godini propisana za pšenicu i iznosi 0,70 kn za cijelo područje Republike Hrvatske. Mjera se nije primjenjivala u posljednjih nekoliko godina.

Administracija mjere

Vlada Republike Hrvatske propisuje zajamčene cijene na prijedlog Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

- Zakon o potvrđivanju Protokola o pristupanju Republike Hrvatske Marakeškom ugovoru o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (Narodne novine, Međunarodni ugovori 13/00 i 14/00)
- Zakon o carinskoj tarifi (Narodne novine 61/02, 117/00)
- Uredba o carinskoj tarifi (Narodne novine 142/02, 4/03, 31/03, 33/03, 34/03, 36/03, 58/03, 68/03, 71/03 i 83/03, 87/03, 102/03, 121/03, 142/03)
- Uredba o raspodjeli carinskih kvota u 2003. godini za poljoprivredno-prehrambene proizvode podrijetlom iz zemalja članica Svjetske trgovinske organizacije i zemalja s kojima je Republika Hrvatska sklopila ugovor o slobodnoj trgovini i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (Narodne novine br. 142/02)

Iznos i regionalna diferencijacija

Carine po načelu najpovoljnije nacije (MFN carine), snižene stope carina te preferencijalne carinske kvote su određene na temelju WTO obveza, Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i sporazuma o slobodnoj trgovini. Smanjivanje MFN carina, određenih WTO obvezama, tijekom prijelaznog razdoblja provodi se u jednakim godišnjim iznosima koja stupaju na snagu 1. siječnja pojedine godine.

MFN carina na merkantilnu pšenicu u 2003. godini iznosi 7,8%+3,3€/100 kg Max 48,8, a na sjemensku i tvrdu pšenicu iznosi 5%.

MFN carina na merkantilnu raž u 2003. godini iznosi 20%, na merkantilni ječam 10%+2,5€/100 kg Max 26,5, dok je uvoz pivarskog ječma slobodan. MFN carina na merkantilnu zob iznosi 15%, a na žuti kukuruz 16%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su za slijedeće proizvode sa slijedećim zemljama:

- kukuruz – Srbija i Crna Gora, Mađarska
- pšenica – Srbija i Crna Gora, Makedonija i WTO kvota
- ječam - Srbija i Crna Gora
- raž – EU

Za uvoz pojedinih vrsta žitarica iz Litve dogovorena je kvota od 1.000 tona na razini cijelog 10. poglavlja Carinske tarife.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su za slijedeće proizvode sa slijedećim zemljama:

- kukuruz – Srbija i Crna Gora, Slovenija, Mađarska, Turska
- ječam – Srbija i Crna Gora
- pšenica – Makedonija, Srbija i Crna Gora, Slovenija, Albanija

Za izvoz pojedinih vrsta žitarica u Litvu dogovorena je kvota od 1.000 tona na razini cijelog 10. poglavlja Carinske tarife.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Za administraciju carina nadležno je Ministarstvo financija – Carinska uprava.

Za raspodjelu carinskih kvota zaduženo je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva sukladno odredbama Uredbe o raspodjeli carinskih kvota u 2003. godini za poljoprivredno-prehrambene proizvode podrijetlom iz zemalja članica Svjetske trgovinske organizacije i zemalja s kojima je Republika Hrvatska sklopila ugovor o slobodnoj trgovini i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (Narodne novine br. 142/02).

Za pregovore o ugovorima o slobodnoj trgovini u području poljoprivrede nadležno je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

Vlada može tijekom godine mijenjati visinu carina u okviru razina carina preuzetih međunarodnim obvezama Republike Hrvatske.

Za poljoprivredne proizvode prijedlog izmjena carina izrađuje Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva uz pribavljeno mišljenje Ministarstva financija.

b) Uljarice

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Za uljarice su predviđeni poticaji (bespovratna godišnja plaćanja) po hektaru i to za suncokret, soju i uljanu repicu.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice te kriteriju minimalno poticanih količina. Minimalno poticane količine za uljanu repicu, soju i suncokret u razdoblju 2003. – 2005. iznose u 2003. godini 1 ha, u 2004. godini 2 ha, a u 2005. godini 3 ha.

Uvjet za ostvarivanje poticaja jest korištenje deklariranog sjemenskog i sadnog materijala u biljnoj proizvodnji.

Iznos i regionalna diferencijacija

U 2003. godini poticaji za soju iznosi 1650kn/ha godišnje, a poticaji za uljanu repicu i suncokret 2.250 kn/ha.

Na cijelom području Republike Hrvatske isplaćuje se jednak iznos poticaja. Plaćanja se vrše jednokratno nakon žetve.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama):

VRSTA POTICAJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Suncokret	25.848.083	40.551.753	59.687.600	55.200.637	61.515.656
Soja	29.901.928	45.364.878	70.574.355	72.531.592	80.069.840
Uljana repica	16.698.105	14.836.708	30.699.000	30.419.196	32.634.378
UKUPNO	72.448.116	100.753.339	160.960.955	158.151.424	174.219.875

(izvor: MPŠ)

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na soju, uljanu repicu i suncokret u 2003. godini iznosi 0%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su samo za suncokret i to sa EU, Mađarskom, Srbijom i Crnom Gorom.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja i bez carina.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su samo za suncokret i to sa Srbijom i Crnom Gorom.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

c) Proteinski usjevi

Osim carina, nema drugih mjera poljoprivredne politike.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na sjemenski grašak u 2003. godini iznosi 5%, a na ostali 10%. MFN carina na bob u 2003. godini iznosi 10%, a na sjeme lupine 5%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne i izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu nisu dogovorene.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

d) potpora za “neproizvodnju tj. mirovanje” (ukoliko se primjenjuje)

Ne primjenjuje se.

e) Proizvodnja škroba

Osim carina ne primjenjuju se druge mjere poljoprivredne politike.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na sve vrste škroba u 2003. godini iznosi 0%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa Češkom i Slovačkom.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja i bez carina.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za škrob nisu dogovorene.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

f) Riža

Osim carina ne primjenjuju se druge mjere poljoprivredne politike.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na sve vrste riže u 2003. godini iznosi 2%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne i izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa Litvom uz napomenu da se tu radi o cijelom 10. poglavlju Carinske tarife, a ne isključivo o kvoti za rižu.

Uvoz i izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carina sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

g) Sušeno krmno bilje i zrnate leguminoze

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Za krmno bilje su predviđeni poticaji (bespovratna godišnja plaćanja) po hektaru i to za: kukuruz za silažu, stočni kelj, stočni grašak, stočni sirak, djetelina, lucerna, djetelinsko-travna smjesa, travno-djetelinska smjesa, travne smjese, trave, grahorica, stočna repa, rotkva, koraba, krmna repica i lupina (corn for silage, cattle cole (savoy), cattle peas, cattle sorghum, clover, lucerne, clover-grass mix, grass-clover mix, grass mix, grass, vetch, cattle beet, radish, kohlrabi, forage rape and paring

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice te kriteriju minimalno poticanih količina. Minimalno poticane količine za krmno bilje u razdoblju 2003. – 2005. iznose u 2003. godini 1 ha, u 2004. godini 2 ha, a u 2005. godini 3 ha.

Uvjet za ostvarivanje poticaja jest korištenje deklariranog sjemenskog i sadnog materijala u biljnoj proizvodnji.

Iznos i regionalna diferencijacija

U 2003. godini poticaji za krmno bilje iznosi 1.250kn/ha godišnje.

Na cijelom području Republike Hrvatske isplaćuje se jednak iznos poticaja. Plaćanja se vrše jednokratno nakon žetve.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

Mjera se primjenjuje od 2003. godine

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na pojedine kategorije krmnog bilja u 2003. godini iznosi 2% (tarifna oznaka 1214 Carinske tarife).

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne i izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu nisu dogovorene.

Za švedsku repu, krmnu ciklu, krmno korijenje, sijeno, lucernu, djetelinu, krmni kelj, lupine, grahorice i slične proizvode za stočnu hranu uvoz je slobodan iz zemalja EU, Bugarske, Češke, Mađarske, Slovačke, Slovenije, Bosne i Hercegovine i Makedonije. Uvoz iz ostalih zemalja provodi se uz carinu od 2%.

Konkretniji iznosi carina po pojedinim zemljama za 2003. godinu navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice

h) Šećer

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju šećerne repe

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Za šećernu repu su predviđeni poticaji (bespovratna godišnja plaćanja) po hektaru.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice te kriteriju minimalno poticanih količina. Minimalno poticane količine za šećernu repu u razdoblju 2003. – 2005. iznose u 2003. godini 1 ha, u 2004. godini 2 ha, a u 2005. godini 3 ha.

Uvjet za ostvarivanje poticaja jest korištenje deklariranog sjemenskog i sadnog materijala u biljnoj proizvodnji.

Iznos i regionalna diferencijacija

U 2003. godini poticaji za šećernu repu iznosi 3.000kn/ha godišnje.

Na cijelom području Republike Hrvatske isplaćuje se jednak iznos poticaja. Plaćanja se vrše jednokratno nakon žetve.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama):

VRSTA POTICAJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Šećerna repa	63.482.280	60.504.791	70.469.810	71.377.879	68.206.825

(izvor: MPŠ)

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na šećernu repu u 2003. godini iznosi 12%. Carina na sirovi šećer bez dodanih tvari za aromatizaciju ili za bojenje, od šećerne trske iznosi 10%+18,8€/100 kg, a na istu kategoriju šećera od šećerne repe, 10%+21,8€/100 kg. Carina na rafinirani šećer u 2003. godini iznosi 28,5€/100 kg.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su za šećer sa slijedećim zemljama: EU, WTO kvota, Srbija i Crna Gora.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozna preferencijalna carinska kvota za 2003. godinu dogovorena je za šećer sa Srbijom i Crnom Gorom.

Izvoz izvan carinske kvote odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

i) Predivo bilje i konoplja

Osim carina ne primjenjuju se druge mjere poljoprivredne politike.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice

MFN carine na pojedine kategorije predivog bilja i konoplju kreću se od 0 do 2% (tarifne oznake 5201, 5202, 5203, 5301 Carinske tarife).

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne i izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu nisu dogovorene.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

j) Maslinovo ulje

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju maslina, podizanje nasada maslina, sadni materijal, proizvodnju djevičanskoga maslinovog ulja

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju maslina i poticaji za proizvodnju maslinovog ulja imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava. Poticajima za podizanje nasada i poticajima za deklarirani sadni materijal cilj je povećanje površina zasađenih kvalitetnim sadnim materijalom. Maslinarstvo je izuzetno važna djelatnost mediteranskog područja Hrvatske glede zapošljavanja i ostanka ljudi na područjima s težim uvjetima gospodarenja.

Opis mjere

Za proizvodnju maslina su predviđeni poticaji (bespovratna godišnja plaćanja) po stablu u rodu starosti 5 i više godina.

Podizanje nasada maslina (jednokratna plaćanja) potiče se po hektaru i to nakon podizanja nasada, a na temelju Programa podizanja novih nasada u voćarstvu kojeg donosi Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

Deklarirani sadni materijal potiče se jednokratno po komadu.

Poticaj za maslinovo ulje namijenjen je poljoprivrednim gospodarstvima koja proizvode masline i odobrava se po litri prodanog i isporučenog maslinovog ulja na tržište za kategorije: djevičansko maslinovo ulje extra, djevičansko maslinovo ulje i djevičansko maslinovo ulje obično.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice te kriteriju minimalno poticanih količina.

Minimalno poticana količina za proizvodnju maslina u razdoblju 2003. – 2005. godina je 50 maslina.

Poticaj za podizanje nasada maslina ostvaruju poljoprivredna gospodarstva koja podižu nove maslinike na površini od najmanje 0,5 ha.

Za sadni materijal nema ograničenja minimalno poticanih količina. Potiče sa svaka deklarirana sadnica.

Minimalno poticana količina za proizvodnju maslinovog ulja u razdoblju 2003. – 2005. godina je 100 litara.

Uvjet za ostvarivanje poticaja jest korištenje deklariranog sadnog materijala.

Iznos i regionalna diferencijacija

U 2003. godini

- poticaji za proizvodnju maslina iznosi 16 kn po stablu. Na cijelom području Republike Hrvatske isplaćuje se jednak iznos poticaja.
- poticaj za podizanje nasada maslina iznosi 20.000 kn, a za područja s težim uvjetima gospodarenja 27.000 kuna

- poticaj za sadni materijal iznosi 1 kn po komadu. Na cijelom području Republike Hrvatske isplaćuje se jednak iznos poticaja.
- poticaj za proizvodnju maslinovog ulja iznosi 4 kn po litri. Na cijelom području Republike Hrvatske isplaćuje se jednak iznos poticaja. Plaćanja se vrše jednokratno nakon proizvodnje.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

Do konca 2002. godine primjenjivao se stari Zakon o poticajima i naknadama u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu u kojem nije bio predviđen poticaj po stablu.

Poticaj za podizanje nasada maslina iskazan je zbirno kao poticaj za podizanje nasada u voćarstvu. U tome je udio odobrenih sredstava za podizanje maslinika rastao sa 16,3% u 2000. g. na 25,2% u 2002.

VRSTA POTICAJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Masline –prerada	25.965.851	37.076.960	15.681.503	27.205.019	45.748.270
Sadnice maslina	60.605	318.447	160.390	121.130	916.610
UKUPNO	26.026.456	37.395.407	15.841.893	27.326.149	46.664.880
Podizanje nasada u voćarstvu (zbirno za voćarstvo)	-	-	7.916.376	8.154.262	13.144.701

(izvor: MPŠ)

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu. Popis i obilježavanje stabala maslina provode općinske i gradske Komisije.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na masline svježje ili rashlađene, ovisno o sezoni u godini kad je veća domaća proizvodnja, kreće se od 15 do 20%. Sezonsko razdoblje odnosi se na dio godine od 01. studenog do 28. veljače.

MFN carina na maslinovo ulje dobiveno mehaničkim postupkom i njegove frakcije, djevičansko i ostalo, ovisno o pakiranjima (do 25 litara i većim), u 2003. godini kreće se od 10%+61,9€/100 kg Max 30 do 10%+126,8€/100 kg Max 48. MFN carina na maslinova ulja ostala, dobivena solventnom ekstrakcijom i njihove frakcije, u 2003. godini iznosi 27,5%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za maslinovo ulje dogovorene su sa slijedećim zemljama: EU, Slovenija i Albanija.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozna preferencijalna carinska kvota za 2003. godinu za maslinovo ulje dogovorena je za Sloveniju.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

k) Voće i povrće

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava. Poticajima za podizanje nasada i poticajima za deklarirani sadni materijal cilj je povećanje površina zasađenih kvalitetnim sadnim materijalom.

Opis mjere

Poticaji za voće

Za proizvodnju voća su propisani poticaji (bespovratna godišnja plaćanja) po hektaru. Mjera je uvedena 2003. godine. Različite voćne vrste razvrstane su u dvije skupine koje imaju različit iznos poticaja. To su:

voće I. skupine - jabuka, kruška, mandarina, kupina, malina, kivi, limun i naranča

voće II. skupine - breskva, nektarina, marelica, trešnja, višnja, šljiva, orah, badem, lijeska, kesten, smokva, rogač i šipak

Za podizanje voćnjaka propisani su jednokratni poticaji po površini koji se isplaćuju nakon podizanja novih nasada. Iznosi se razlikuju za dvije skupine voća (voće I. skupine i voće II. skupine) kao što je gore navedeno.

Deklarirani sadni materijal potiče se jednokratno po komadu.

Poticaji za povrće

Za povrće su propisane slijedeće skupine poticaja (bespovratna godišnja plaćanja) po hektaru. Mjera je uvedena 2003. godine. To su:

povrće - rajčica, paprika, krastavci, luk, mrkva, pastirjak, peršin, kupus, cikla, grah, grašak, bob, češnjak, poriluk, tikva, tikvica, blitva, špinat, kelj, korabica, salata, patlidžan

povrće za industrijsku preradu - rajčica, paprika, krastavac, luk, mrkva, pastirjak, peršin, kupus, cikla

Potiće se i merkantilni krumpir no ta je mjera iskazana posebno.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice te kriteriju minimalno poticanih količina.

Korisnici poticaja su poljoprivredna gospodarstva koja su proizvela, prodala i isporučila minimalno poticane količine povrća i povrća za industrijsku preradu.

Uvjet za ostvarivanje poticaja jest korištenje deklariranog sjemena.

Minimalno poticane količine u razdoblju 2003. – 2005. prikazane su u tablici.

Opis GODINA	Jedinica	Minimalna poticana količina		
		2003	2004	2005
Povrće (za svaku pojedinu kulturu minimalno 0,25 ha)	ha	0,5	0,5	0,5
Povrće za industrijsku preradu (za svaku pojedinu kulturu minimalno 0,25 ha)	ha	0,5	0,5	0,5
Voćarstvo (godišnja plaćanja)	ha	0,5	0,5	0,5
Voćarstvo I. skupina (podizanje nasada)	ha	0,5	0,5	0,5
Voćarstvo II. skupina (podizanje nasada)	ha	0,5	0,5	0,5
Sadni materijal	kom	sav priznati sadni materijal		

Iznos i regionalna diferencijacija

Opis	Jedinica	Osnovno plaćanje po jedinici (kn)	Područja s težim uvjetima gospodarenja (kn)
Povrće	ha	1.250	
Povrće za industrijsku preradu	ha	3.000	
Sadni materijal	kom	1	
Voćarstvo (godišnja plaćanja)	ha	1.250	
Voćarstvo I. skupina (podizanje nasada)	ha	20.000	27.000
Voćarstvo II. skupina (podizanje nasada)	ha	14.000	18.900

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

VRSTA POTICAJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Podizanje nasada u voćarstvu	-	-	7.916.376	8.154.263	13.144.701

(izvor: MPŠ)

Poticaji za povrće uvedeni su 2003. godine.

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Udruživanje u voćarstvu i povrćarstvu

Udruge povrćara nisu značajnije organizirani, dok u voćarstvu postoji jedna značajnija udruga koja broji tristotinjak članova (Hrvatska voćarska zajednica. Njihova se uloga više ogleda u lobiranju nego u vertikalnom povezivanju proizvođača.

Hrvatskoj nedostaju kapaciteti za čuvanje voća i povrća u hladnjačama s kontroliranom atmosferom. Stoga su u poljoprivrednom proračunu za 2003. godinu predviđena sredstva za sufinanciranje izgradnje ULO-hladnjača u iznosu od 7 milijuna kuna. Natječaj kojim su pozvani potencijalni investitori je raspisan, a državnim sredstvima subvencionirat će se do 25 % od vrijednosti projekata.

Tržište

Trženje voća i povrća pretežito se odvija na dvije razine: veleprodajnoj i maloprodajnoj.

Na veleprodajnoj razini (uglavnom veletržnice) prihvaćaju se velike količine proizvoda, bilo iz uvoza ili od poljoprivrednih proizvođača, privremeno skladište i pripremaju za daljnju prodaju. U sustavu veletržnica još uvijek nije dovoljno razvijen segment skladištenja kao ni sortiranje i prepakiranje proizvoda na manje količine kakve zahtijevaju trgovci na malo, hoteli, bolnice i drugi koji se javljaju kao najveći kupci proizvoda na veletržnicama.

U maloprodaji se voće i povrće prodaje na tržnicama i u prodavaonicama. Tržnice su u posljednjih nekoliko godina izgubile primat vodećeg distributera voća i povrća do krajnjih potrošača. Dolaskom sve većeg broja hipermarketa, oni preuzimaju prevlast na maloprodajnom tržištu, nude proizvode po istim ili čak nižim cijenama od onih na tržnicama. Sklapanjem ugovora između maloprodajnih lanaca s jedne strane i proizvođača voća i povrća s druge strane o direktnom otkupu proizvoda, nađen je zajednički interes.

Podatke o cijenama na ovim tržištima prati Tržišni informacijski sustav u poljoprivredi u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva.

Naziv mjere: Subvencije za preradu svježeg voća i povrća

Ne primjenjuju se

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

Za većinu osjetljivih vrsta voća i povrća koje se proizvode u Hrvatskoj, utvrđena su sezonska razdoblja od nekoliko mjeseci u kojima je moguća primjena kombiniranih carina (ad valorem i količinska). Utvrđivanje sezonskih razdoblja

različite carinske zaštite pri uvozu voća i povrća ima dvojaku funkciju. S jedne strane jamči se određena sigurnost domaćim proizvođačima koji točno znaju kada je moguća veća carinska zaštita pri uvozu voća i povrća ali i uvoznicima, kojima su unaprijed poznati uvjeti pod kojima mogu uvoziti te proizvode tijekom cijele godine.

MFN carina na pojedine vrste svježeg voća u 2003. godini kreće se od 2% (kokosov orah primjerice) pa do 70-ak posto kod jabuka izraženo u ad valorem ekvivalentu.

Vrijednosne MFN carine na pojedine vrste svježeg povrća u 2003. godini kreću se u iznosu od 5% (sjemenski krumpir i hren) do 35% (kornišoni), a kombinirane od 5%+6,5€/100 kg Max 10 (sjemenski krumpir u sezoni) do 15%+24,6€/100 kg (paprika).

Visina MFN carina i sezone za pojedine vrste voća prema WTO Obvezujućem rasporedu:

NAZIV	Obvezujuća stopa danom stupanja u članstvo WTO-a	Završna obvezujuća stopa	Prijelazno razdoblje
Naranče, svježe ili suhe	7%		
Mandarine, svježe ili suhe			
- od 15. listopada do 05. veljače	15%+15,0€/100kg	10%+11,5€/100kg	2005
- od 6. veljače do 14. listopada	10%		
Grožđe, svježe, za preradu			
- od 16. studenog 14. rujna	10%		
- od 15. rujna 15. studenog	10%+13,1€/100kg		
Grožđe, svježe, ostalo	15%	10%	2003
Grožđe, suho	5%		
Lubenice, svježe			
- od 01. listopada do 31. lipnja	10%		
- od 01. srpnja do 30. rujna	10%+13,0€/100kg	10%+8,5€/100kg	2005
Jabuke, svježe			
- od 15. rujna do 20. veljače	15%+19,0€/100kg	15%+13,5€/100kg	2004
- od 21. veljače do 14. rujna	15%		
Kruške i dunje, svježe			
- od 16. prosinca do 30. rujna	14%		
- od 01. listopada do 15. prosinca	15%+19,0€/100kg Max 49	15%+14,0€/100kg Max 40	2003
Breskve i nektarine, svježe			
- od 01. studenog do 31. svibnja	10%		
- od 01. lipnja do 31. listopada	10%+21,8€/100kg	10%+15,5€/100kg	2005
Šljive, svježe			
- od 01. studenog do 19. kolovoza	12%		
- od 20. kolovoza do 31. listopada	20%	18%	2003

Visina MFN carina i sezone za pojedine vrste povrća prema WTO Obvezujućem rasporedu:

NAZIV	Obvezujuća stopa danom stupanja u članstvo WTO-a	Završna obvezujuća stopa	Prijelazno razdoblje
Rajčica, svježa ili rashlađena			
- od 26. rujna do 31. svibnja	15%		
- od 01. lipnja do 25. rujna	37,5 €/100 kg	30,0 €/100 kg	2005
Kupus, svježi ili rashlađeni			
- od 15. listopada do 15. siječnja	15%+12,0€/100kg Max 49	15%+7,0€/100kg Max 35	2003
- od 16. siječnja do 14. listopada	14%		
Mrkva, svježa ili rashlađena			
- od 01. rujna do 31. ožujka	15%+12,0€/100kg Max 59	15%+5,5€/100kg Max 35	2005
- od 01. travnja do 31. kolovoza	14%		
Krastavci, svježi ili rashlađeni			
- od 01. studenog do 14. svibnja	15%		
- od 15. svibnja do 31. listopada	15%+23,0€/100kg Max 71	15%+14,0€/100kg Max 49	2005
Paprika sorte Kapija, svježa ili rashlađena			
- od 01. listopada do 31. srpnja	8%		
- od 01. kolovoza do 30. rujna	58%	34%	2003
Paprika sorte Rotund, tehnološki zrela, svježa ili rashlađena			
- od 01. listopada do 31. srpnja	8%		
- od 01. kolovoza do 30. rujna	37%	24%	2003

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za pojedine vrste svježeg voća i povrća dogovorene su sa slijedećim zemljama:

- svježe voće – EU, Turska, Albanija, Makedonija, Slovenija, Češka, Rumunjska, Srbija i Crna Gora
- svježe povrće – EU, Slovenija, Mađarska, Makedonija, Turska, Albanija, Bugarska, Litva, Srbija i Crna Gora

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carina sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za pojedine vrste svježeg voća i povrća dogovorene su sa slijedećim zemljama:

- svježe voće – Srbija i Crna Gora, Slovenija, Češka, Slovačka, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Turska
- svježe povrće – Srbija i Crna Gora, Slovenija, Češka, Slovačka, Mađarska

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carina sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

I) Vino i alkohol

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju grožđa, podizanje nasada, sadni materijal

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju grožđa imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Poticajima za podizanje nasada vinograda i poticajima za deklarirani sadni materijal cilj je povećanje površina vinograda zasađenih kvalitetnim sadnim materijalom. Vinogradarstvo je izuzetno važna djelatnost depopulacijskog otočkog područja Hrvatske glede zapošljavanja i ostanka ljudi na područjima s težim uvjetima gospodarenja.

Opis mjere

Za proizvodnju grožđa su predviđena bespovratna godišnja plaćanja - poticaji po hektaru nakon ulaska u rod. Predviđeno je da korisnici pravo na poticaj ostvaruju za vinograde upisane u Vinogradarski katastar čija je izrada u tijeku.

Podizanje nasada vinograda (jednokratna plaćanja) potiče se po hektaru i to nakon podizanja nasada, a na temelju Programa podizanja novih nasada kojeg donosi Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

Deklarirani sadni materijal potiče se jednokratno po komadu.

Zakonska osnova

- Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)
- Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)
- Zakon o vinu (Narodne novine 96/03)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice te kriteriju minimalno poticanih količina.

Uvjet za ostvarivanje poticaja jest korištenje deklariranog sadnog materijala.

Minimalno poticana količina za proizvodnju grožđa u razdoblju 2003. – 2005. godina je 0,25 ha.

Poticaj za podizanje nasada vinograda ostvaruju poljoprivredna gospodarstva koja podižu nove vinograde na površini od najmanje 0,25 ha.

Za sadni materijal nema ograničenja minimalno poticanih količina. Potiče sa svaka deklarirana sadnica.

Iznos i regionalna diferencijacija:

Opis	Jedinica	Osnovno plaćanje po jedinici (kn)	Područja s težim uvjetima gospodarenja (kn)
Sadni materijal	kom	1	
Vinogradi (godišnja plaćanja)	ha	1.250	1.690
Vinogradi (podizanje nasada)	ha	28.000	37.800

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

VRSTA POTICAJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Poticaji u vinogradarstvu - jednokratna pomoć za podizanje nasada			11.234.274	10.063.818	12.866.089
Postojeći vinogradi (teži uvjeti gospodarenja) plaćanja po ha	12.124.670	8.791.058	9.347.504	10.267.382	10.315.753
Novozasađeni vinogradi - ranije obveza	314.760	333.516	70.344		
Lozni cijepovi (sadnice)	390.420	688.856	1.132.341	753.811	1.323.591
UKUPNO	12.829.850	9.813.430	21.784.463	21.085.011	24.505.433

(izvor: MPŠ)

Napomena: do konca 2002. godine godišnja plaćanja po ha primjenjivala su se isključivo na područjima s težim uvjetima gospodarenja, dok je 2003. to plaćanje prošireno na sva područja uz diferenciran iznos poticaja.

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na pojedine vrste pjenušavih vina u 2003. godini se kreće od 10 do 22%. MFN carina na stolna vina u posudama do 2 litre u 2003. godini iznosi 10%+80,2 €/100 l, a carina na kvalitetna vina kreće se od 10%+95,3 €/100 l do 10%+102,8 €/100 l. MFN carina u 2003. godini na vrhunska, predikatna, arhivska i specijalna vina (desertna i likerska) kreće se od 15 do 30%.

MFN carina na stolna vina u posudama iznad 2 litre u 2003. godini iznosi 51,4 €/100 l, a carina na kvalitetna vina iznosi oko 61% izraženo u ad valorem ekvivalentu. MFN carina na specijalna vina u pakiranjima iznad 2 litre u 2003. godini iznosi 45%.

MFN carina na vermut u 2003. godini iznosi 46%, na jabukovaču, kruškovaču, medovinu i ostala fermentirana pića (tarifna oznaka 2206 Carinske tarife) iznosi 20%. MFN carina u 2003. godini na jaka alkoholna pića iz tarifnog broja 2208 Carinske tarife kreće se od 10 do 51%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su za slijedeće proizvode sa slijedećim zemljama:
vino – EU, Bugarska, Češka, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Makedonija
alkoholna pića – EU, Norveška, Bugarska, Slovačka, Slovenija, Albanija, Makedonija

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carina sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su za slijedeće proizvode sa slijedećim zemljama:
vino – EU, Srbija i Crna Gora, Slovenija, Bugarska, Češka, Slovačka, Poljska, Rumunjska, Litva, Turska
alkoholna pića – Makedonija, Srbija i Crna Gora, Slovenija, Bugarska, Češka, Slovačka, Mađarska, Poljska, Turska

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili bez carine, sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice

m) Banane

Osim carina ne primjenjuju se druge mjere poljoprivredne politike.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na banane u 2003. godini iznosi 10%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne i izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu nisu dogovorene.

Uvoz banana bez carinskih davanja dozvoljen je iz zemalja EU, Bugarske, Češke, Mađarske, Slovačke, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, a iz ostalih zemalja uz carinu od 10%.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

n) Duhan

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Za duhan su predviđeni poticaji (bespovratna godišnja plaćanja) po kilogramu.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice, koja su proizvela, prodala i isporučila za daljnju preradu list duhana prerađivačima (odnosi regulirani ugovorom).

Uvjet za ostvarivanje poticaja jest korištenje deklariranog sjemenskog materijala.

Iznos i regionalna diferencijacija

U 2003. godini poticaj za duhan iznosi 5 kn/ha godišnje.

Na cijelom području Republike Hrvatske isplaćuje se jednak iznos poticaja.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

VRSTA POTICAJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Duhan	45.372.426	47.457.847	62.235.862	54.072.720	68.554.200

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Zajamčena cijena

Cilj mjere

Cilj mjere je osiguranje određene sigurnosti proizvođačima i stabilizacija tržišta.

Opis mjere

Zajamčene cijene su cijene po kojima Republika Hrvatska otkupljuje pojedine poljoprivredne proizvode u državne robne zalihe u slučajevima kada tržna cijena padne ispod razine zajamčene cijene. Mjera se nije primjenjivala za otkup duhana u državne robne zalihe, već ju proizvođači i prerađivači koriste kao osnovicu kod sklapanja ugovora o otkupu duhana na temelju koje se utvrđuju cijene po klasama duhana. Dakle, zajamčena cijena za duhan ima više obilježje minimalne cijene.

Zakonska osnova

Zakon o poljoprivredi (Narodne novine 66/01, 83/02)

Iznos i regionalna diferencijacija

Zajamčena cijena je u 2003. godini propisana za duhan i iznosi 8,00 kn za cijelo područje Republike Hrvatske.

Administracija mjere

Vlada Republike Hrvatske propisuje zajamčene cijene na prijedlog Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na duhan u 2003. godini se kreće u iznosu od 5 do 20% u ovisnosti o vrsti i tipu.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa slijedećim zemljama: EU, Mađarska, Makedonija, Srbija i Crna Gora.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa slijedećim zemljama: Češka i Slovačka, Mađarska, Srbija i Crna Gora.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

o) Sjeme

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju

Cilj mjere

Poticaji za sjeme imaju za cilj snižavanje proizvođačke cijene sjemena te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Za sjeme su predviđeni poticaji (bespovratna godišnja plaćanja) po kilogramu za sjeme I. skupine, odnosno po hektaru za sjeme II. skupine.

poljoprivredno sjeme I. skupine: sjeme pšenice, pšenoraži, raži, ječma, zob, kukuruza, šećerne repe, soje, suncokreta, uljane repice, duhana i krumpira. Poticaji su propisani po kg, odnosno sjemenskoj jedinici za šećernu repu.

poljoprivredno sjeme II. skupine: sjeme krmnog bilja (sjeme trave, djeteline, lucerne, stočne repe, rotkve, korabe, krmne repice, stočnog kelja, stočnog graška, grahorice, sirka i lupine) sjeme povrća (sjeme graha, graška, boba, luka, češnjaka, poriluka, cikle, mrkve, peršina, pastirnaka, lubenice, tikve, tikvice, blitve, špinata, kelja, kupusa, korabice, salate, paprike, rajčice, patlidžana). Poticaji su propisani po ha.

Korištenje deklariranog sjemenskog materijala u biljnoj proizvodnji uvjet je za ostvarivanje poticaja.

Zakonska osnova

- Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)
- Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici poticaja za proizvedeno i isporučeno deklarirano poljoprivredno sjeme skupine I. jesu proizvođači koji su sjeme prodali i isporučili krajnjim potrošačima za upotrebu u poljoprivredi u Republici Hrvatskoj po cijeni umanjenoj za iznos poticaja. Korisnici ostvaruju pravo na poticaj jednokratno i to za sve količine deklariranoga poljoprivrednog sjemena proizvedene, prodane i isporučene na tržištu.

Korisnici poticaja za proizvodnju poljoprivrednog sjemena skupine II. jesu poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik proizvođača sjemena. Sjeme za koje se ostvaruje poticaj mora biti priznato sjemenskim usjevom nakon obavljenoga stručnog nadzora Zavoda za sjemenarstvo i rasadničarstvo. Poticaj za sjeme isplaćuje se korisniku poticaja jednokratno nakon priznavanja sjemenskog usjeva.

Iznos i regionalna diferencijacija:

Opis	Jedinica	Osnovno plaćanje po jedinici (kn)
Poljoprivredno sjeme I. skupine		
- pšenice, pšenoraži, raži, ječma i zobi	kg	0,25
- kukuruza	kg	2,60
- šećerne repe	sjem.jedinica	66,60
- soje	kg	1,10
- suncokreta	kg	7,40
- uljane repice	kg	5,00
- duhana	kg	5.650
- krumpira	kg	1,00
Poljoprivredno sjeme II. skupine	ha	3.000

Na cijelom području Republike Hrvatske isplaćuje se jednak iznos poticaja.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama):

VRSTA POTICAJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Pšenica		11.822.222	16.285.203	14.032.532	12.817.958
Raž					
Ječam					
Kukuruz	18.154.640	15.808.276	18.290.654	9.266.321	12.817.958
Šećerna repa (sjemenskih jedinica)	3.487.133	2.973.490	1.763.368	1.845.819	1.990.741
Soja	2.400.094	4.179.129	4.963.523	3.752.967	4.665.399
Suncokret	604.047	887.615	420.272	245.458	119.577
Uljana repica	340.235	525.200	361.535	488.675	523.000
Duhan	175.934	150.770	141.832		73.163

Krumpir	1.641.028	2.197.634	3.228.536	2.584.282	1.642.549
Lucerne			8.484	145.242	198.714
Travne smjese			93.696	634.945	1.432.904
Sjeme graška					1.209.641
Sjeme povrća			398.768	953.030	338.301
UKUPNO	26.803.111	38.544.336	45.955.872	33.949.270	37.829.903

(izvor: MPŠ)

Napomena: Do 2003. godine poticaji za sjeme imali je drugačiji obuhvat, a bili su propisani po kg, odnosno sjemenskim jedinicama za šećernu repu.

Administracija mjere

Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva zaprima zahtjeve, vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na sjeme žitarica u 2003. godini kreće se u iznosima od 2 do 10%, a na sjeme uljarica ona iznosi 0%. MFN carina na sjeme šećerne repe u 2003. godini iznosi 7,5%, a na pojedine vrste sjemena krmnog bilja od 5 do 11,3%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvoz i izvoz sjemenske robe u Republiku Hrvatsku odvija se bez količinskih ograničenja bez carine, uz punu ili djelomično sniženu carinu sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Uvozne i izvozne preferencijalne carinske kvote za sjeme nisu eksplicite dogovorene već se one nalaze unutar pojedinih tarifnih oznaka (primjerice ako je dogovorena kvota na kukuruz tarifne oznake 1005, tu svakako spada i sjeme kukuruza).

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

p) Pamuk

Osim carina ne primjenjuju se druge mjere poljoprivredne politike.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na pamuk u 2003. godini iznosi 0% (tarifne oznake 5201, 5202 i 5203 Carinske tarife) te je sukladno tome uvoz iz svih zemalja oslobođen plaćanja carine, a nije niti količinski ograničen.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

q) Dudov svilac

Osim carina ne primjenjuju se druge mjere poljoprivredne politike.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na čahure dudovog svilca u 2003. godini iznosi 0% (tarifna oznaka 5001 Carinske tarife) te je sukladno tome uvoz iz svih zemalja oslobođen plaćanja carine, a nije niti količinski ograničen.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

r) Hmelj

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju, podizanje nasada, sadni materijal

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju hmelja imaju za cilj povećanje profitabilnosti proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Poticajima za podizanje nasada hmelja i poticajima za deklarirani sadni materijal cilj je povećanje površina zasađenih kvalitetnim sadnim materijalom hmelja.

Opis mjere

Za proizvodnju hmelja su predviđena bespovratna godišnja plaćanja - poticaji po hektaru nakon ulaska u rod.

Podizanje nasada hmelja (jednokratna plaćanja) potiče se po hektaru i to nakon podizanja nasada, a na temelju Programa podizanja novih nasada kojeg donosi Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva
Deklarirani sadni materijal potiče se jednokratno po komadu.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)
Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice te kriteriju minimalno poticanih količina.

Uvjet za ostvarivanje poticaja jest korištenje deklariranog sadnog materijala.

Minimalno poticana količina za proizvodnju hmelja u razdoblju 2003. – 2005. je 0,5 ha.

Poticaj za podizanje nasada ostvaruju poljoprivredna gospodarstva koja podižu nove nasade hmelja na površini od najmanje 0,5 ha.

Za sadni materijal nema ograničenja minimalno poticanih količina. Potiče sa svaka deklarirana sadnica.

Iznos i regionalna diferencijacija

Poticaj za proizvodnju iznosi 1.250 kn/ha godišnje na cjelokupnom području Republike Hrvatske.

Poticaj za podizanje nasada hmelja iznosi 20.000 kn/ha, te 27.000 kn/ha na područjima s težim uvjetima gospodarenja.

Poticaj za sadni materijal iznosi 1 kn/sadnici.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

Poticaj za hmelj uveden je 2003. godine.

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima.

Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na hmelj u 2003. godini iznosi 0% te je sukladno tome uvoz iz svih zemalja oslobođen plaćanja carine.

Uvozna preferencijalna carinska kvota dogovorena je s Poljskom i ona iznosi 330 tona uz 0% carine.

Izvoz hmelja odvija se uz punu carinu, djelomično sniženu ili u cijelosti bez carine, sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

s) Cvijeće i živo bilje

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju lavande i ljekovitog bilja

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava. Poticaji za lavandu imaju izuzetan značaj za ostanak stanovništva na depopulacijskim otočkim područjima Hrvatske.

Opis mjere

Za lavandu i ljekovito bilje (menta i kamilica) su predviđeni poticaji (bespovratna godišnja plaćanja) po ha.

Za lavandu je predviđen jednokratni poticaj za podizanje nasada po ha.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice.

Minimalna poticana količina za ljekovito bilje je 0,5 ha, dok je za lavandu (godišnja plaćanja i podizanje nasada) 0,25 ha.

Uvjet za ostvarivanje poticaja jest korištenje deklariranog sjemenskog/sadnog materijala.

Iznos i regionalna diferencijacija

U 2003. godini godišnji poticaj za lavandu iznosi 1.250 kn/ha, a isplaćuje se nakon ulaska nasada u rod.

Za podizanje nasada lavande propisan je jednokratni poticaj od 14.000 kn/ha koji se isplaćuje nakon podizanja nasada.

Za ljekovito bilje (menta, lavanda) godišnji poticaj iznosi 1.250 kn/ha.

Na cijelom području Republike Hrvatske za sve ove poticaje isplaćuje se jednak iznos.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

VRSTA POTICAJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Sadnice lavande		772.758	857.388	577.000	301.560
Lavandino ulje	433.153	944.632	587.192	526.141	951.131
UKUPNO	433.153	1.717.390	1.444.580	1.103.141	1.252.691

(izvor: MPŠ)

Napomena: do konca 2002. godine umjesto poticaja po ha bili su propisani poticaji po litri proizvedenog, isporučenog i prerađenog lavandinog ulja.

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na pojedine vrste ljekovitog bilja u 2003. godini iznosi od 2 do 5% ovisno o vrsti (tarifna oznaka 1211 Carinske tarife), a MFN carina na rezano cvijeće (tarifna oznaka 0603 Carinske tarife) u 2003. godini kreće se od 12,7 do 15%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su samo za ljekovito bilje s Albanijom i to u količini od 50 tona.

Uvoz i izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili je carina u cijelosti ukinuta, sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu nisu dogovorene.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

t) Životinjska hrana

(Mjere za proizvodnju krmnog bilja opisana u točki g.)

Naziv mjere: Poticaji za livade

Cilj mjere

Poticaji za livade imaju za cilj povećanje korištenja livada u ishrani stoke što bi pridonijelo povećanju konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Za livade su predviđeni poticaji (bespovratna godišnja plaćanja) po ha.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice.

Poljoprivredna gospodarstva koja uzgajaju ili tove stoku ostvaruju pravo na poticaj po ha za održavane livade ili pašnjake u posjedu, uz uvjet da na poljoprivrednom gospodarstvu godišnje uzgajaju ili tove prosječan broj uvjetnog grla po hektaru livade ili pašnjaka, i to ne manji od 0,5 goveda i/ili, 5 ovaca i/ili koza i/ili 0,5 konja.

Minimalna poticana količina u svezi je s minimalnom poticanom količinom stoke.

Iznos i regionalna diferencijacija

U 2003. godini godišnji poticaj za livade iznosi 100 kn/ha

Na cijelom području Republike Hrvatske za sve ove poticaje isplaćuje se jednak iznos.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

Mjera je uvedena 2003. godine.

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina i carinske kvote za krmno bilje navedeni su u dijelu odgovora koji se odnosi na točku g) sušeno krmno bilje i zrnate leguminoze (Dried fodder and grain legumes).

MFN carina na pripremljenu životinjsku hranu i ostatke od prehrambene industrije koji se rabe za ishranu životinja (poglavlje 23. Carinske tarife) u 2003. godini se kreće od 0% (posije od mahunarki, pojedine vrste uljanih pogača) do 16% (potpune krmne smjese za prehranu životinja).

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za gotovu stočnu hranu dogovorene su samo s Albanijom i to u količini od 100 tona.

Uvoz i izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično smanjenu carinu ili je carina u cijelosti ukinuta, sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za gotovu stočnu hranu dogovorene su samo s Turskom i to u količini od 500 tona.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

u) Mlijeko i mliječni proizvodi

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju mlijeka

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Za kravlje, kozje i ovčje mlijeko predviđeni su poticaji (bespovratna godišnja plaćanja) po litri mlijeka.

Mliječne krave se potiču godišnjim plaćanjem po grlu.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice.

Korisnici poticaja za proizvodnju mlijeka jesu poljoprivredna gospodarstva koja su u jednoj godini proizvela, prodala i isporučila minimalno poticane količine mlijeka.

Osnovica za izračun poticaja za isporučene količine mlijeka temelji se na mlijeku standardne kakvoće koje sadrži kod kravljeg mlijeka 3,7 % mliječne masti i 3,2 % bjelančevina, ovčjeg mlijeka 6,0 % mliječne masti i 4,0 % bjelančevina, kozjeg mlijeka 3,5 % mliječne masti i 2,6 % bjelančevina. Iznos poticaja za mlijeko određuje se preračunavanjem poticaja, ovisno o njegovoj kakvoći.

Minimalne poticane količine:

Opis	Jedinica	2003	2004	2005
Mlijeko (kravlje)	Litra	6.000	9.000	12.000
Mlijeko (ovčje i kozje)	Litra	1.500	2.000	2.500
Mliječne krave	grlo	3	4	5

Iznos i regionalna diferencijacija

Opis	Jedinica	Osnovno plaćanje po jedinici (kn)	Područja s težim uvjetima gospodarenja (kn)
Mlijeko (kravlje)	litra	0,65	1,05
Mlijeko (ovčje i kozje)	litra	1,00	1,35
Mliječne krave	grlo	800	1.080

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

POTICAJ	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
PROIZVODNJA MLIJEKA - ukupno	300.946.174	300.387.348	322.136.459	363.414.463	415.048.531

(izvor: MPŠ)

Do 2003. godine bio je propisan samo poticaj po litri mlijeka (nije bilo plaćanja po mliječnoj kravi).

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Hrvatskom stočarskom selekcijskom centru. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Ciljna cijena

Cilj mjere

Cilj mjere je stabilizacija tržišta mlijeka kao i ostvarenje stabilnosti dohotka poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Ciljna cijena sukladno Zakonu o poljoprivredi omogućuje primjerenu razinu dohotka za pojedine poljoprivredne proizvode. To nije obvezujuća cijena, ali je se sve mljekare pridržavaju.

Zakonska osnova

Zakon o poljoprivredi (Narodne novine 66/01, 83/02)

Uredba o ciljnoj cijeni svježeg sirovog mlijeka (Narodne novine 156/02).

Kriteriji za ostvarivanje

Ciljnu cijenu prerađivači primjenjuju kod otkupa mlijeka od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Iznos i regionalna diferencijacija

Ciljna cijena mlijeka standardne kakvoće koje se stavlja na tržište Republike Hrvatske, isporučenog na mjestu otkupa iznosi po litri za:

- kravlje mlijeko 1,798 kuna;
- ovčje mlijeko 4,620 kuna;
- kozje mlijeko 2,384 kune.

Mlijeko standardne kakvoće je ono koje udovoljava propisanim zahtjevima kakvoće te u pogledu sadržaja mliječne masti i bjelancevina, odnosno broja mikroorganizama i somatskih stanica sadrži kod:

kravljeg mlijeka 3,7% mliječne masti i 3,2% bjelancevina, te u 1 ml ima 400.000 somatskih stanica i 100.000 mikroorganizama;

ovčjeg mlijeka 6,0% mliječne masti i 4,0% bjelancevina, te u 1 ml ima 1.500.000 mikroorganizama;

kozjeg mlijeka 3,5% mliječne masti i 2,6% bjelancevina, te u 1 ml ima 1.500.000 mikroorganizama.

Klasiranje i određivanje cijene mlijeka po klasama vrši se preračunavanjem pojedinih parametara po postupku određenom u Uredbi o ciljnoj cijeni svježeg sirovog mlijeka.

Ciljna cijena propisana je za cijelo područje Republike Hrvatske, a u primjeni je od siječnja 2003. godine.

Osnova za plaćanja

Poslovni odnos između proizvođača i prerađivača mlijeka.

Administracija mjere

Ciljne cijene propisuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina na pojedine vrste mlijeka i mliječnih proizvoda u 2003. godini kreće se od 5 pa do 60 ili 70% ovisno o vrsti mliječnog proizvoda.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za mlijeko i mliječne proizvode dogovorene su sa slijedećim zemljama: EU, Norveška, Švicarska i Lihtenštajn, Češka, Mađarska, rumunjska, Slovenija, Slovačka, Albanija, Litva, Makedonija, Srbija i Crna Gora.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa slijedećim zemljama: Slovenija, Bugarska, Češka, Slovačka, Mađarska, Rumunjska, Srbija i Crna Gora, Albanija, Litva, Turska.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

v) Junad i telad

Naziv mjere: Poticaji za tov junadi, krave u sustavu krava-tele, bikovi za rasplod, uzgoj ženske teladi

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava. Potiče se tov i uzgoj.

Opis mjere

Tov

Utovljena junad potiče se po grlu. Prosječna težina utovljene junadi iznosi 450 kg za ženska, i 500 kg za muška grla. Da bi ostvarila pravo na poticaj, junad mora biti u tovu najmanje 250 dana. Zaklana grla moraju biti ocijenjena i klasirana na liniji klanja što predstavlja osnovu za obračun isplate. Poticaj se isplaćuje jednokratno nakon klanja.

Uzgoj

Krave u sustavu krava tele potiču se godišnje po grlu.

Uzgojno valjana ženska telad potiče se jednokratno i to telad koja u vrijeme podnošenja zahtjeva nije starija od 6 mjeseci.

Pozitivno ocijenjeni bikovi za rasplod potiču se jednokratno na kraju uzgoja.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice.

Korisnici poticaja za tov stoke jesu poljoprivredna gospodarstva koja su u jednoj godini proizvela, prodala i isporučila na klanje minimalno potican broj grla utovljene junadi pravnim i fizičkim osobama upisanim u Upisnik ovlaštenih objekata za klanje, koji vodi Ministarstvo.

Korisnici poticaja za uzgoj rasplodne stoke su poljoprivredna gospodarstva koja uzgajaju krave u sustavu krava-tele, bikovi za rasplod, uzgoj ženske teladi

Minimalne poticane količine:

Opis	Jedinica	2003	2004	2005
Utovljena junad	grlo	10	15	20
Krave u sustavu krava tele	grlo	15	20	25
Uzgoj ženske teladi i ždrebadi (jednokratno)	grlo	3	3	3
Bikovi za rasplod (jednokratno)	grlo	1	1	1

Iznos i regionalna diferencijacija

Opis	Jedinica	Osnovno plaćanje po jedinici (kn)	Područja s težim uvjetima gospodarenja (kn)
Utovljena junad	grlo	800	-
Krave u sustavu krava tele	grlo	1.500	2.025
Uzgoj ženske teladi i ždrebadi (jednokratno)	grlo	1.500	-
Bikovi za rasplod (jednokratno)	grlo	3.900	-

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

POTICAJ	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
TOV I UZGOJ STOKE U GOVEDARSTVU	28.545.579	63.704.358	71.309.703	89.935.374	100.089.449

(izvor: MPŠ)

Napomena: Do konca 2002. u govedarstvu je bio primjenjivan niz mjera subvencioniranja selekcijskog rada i uzgoja stoke. Uvođenjem plaćanja po grlu pojednostavljen je sustav poticaja u ovom sektoru.

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Hrvatskom stočarskom selekcijskom centru. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

Prosječna MFN carina izražena u ad valorem ekvivalentu za svježe goveđe meso u 2003. godini iznosi oko 44% (najniža 28, a najviša 57%), a na smrznuto oko 35% (najniža 25, a najviša 42%).

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za goveđe meso dogovorene su sa slijedećim zemljama: EU, Rumunjska, Slovenija, Srbija i Crna Gora, WTO kvota.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa slijedećim zemljama: EU, Srbija i Crna Gora, Slovenija, Rumunjska.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

w) Ovčje i kozje meso

Naziv mjere: Poticaji za uzgoj ovaca, ovnova, koza i jarčeva

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava. Potiče se to i uzgoj.

Opis mjere

Uzgoj ovaca, ovnova, koza i jarčeva potiče se godišnje po grlu.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice.

Korisnici poticaja za uzgoj rasplodnih ovaca, ovnova, koza i jarčeva stoke su poljoprivredna gospodarstva koja ih uzgajaju.

Minimalne poticane količine:

Opis	Jedinica	2003	2004	2005
Ovce i ovnovi, koze i jarčevi za rasplod	grlo	15	20	25

Iznos i regionalna diferencijacija

Poticaj za ovce i ovnove, koze i jarčevi za rasplod iznosi 200 kuna po grlu.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

POTICAJ	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Ovce, ovnovi, koze, jarčevi	4.180.610	16.747.450	29.788.850	32.858.615	41.489.700

(izvor: MPŠ)

Napomena: Do konca 2002. u uzgoju ovaca, ovnova, koza i jarčeva bio je primjenjivan niz mjera subvencioniranja selekcijskog rada i uzgoja stoke. Uvođenjem plaćanja po grlu pojednostavljen je sustav poticaja u ovom sektoru.

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Hrvatskom stočarskom selekcijskom centru. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu

potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina izražena u ad valorem ekvivalentu za ovčje meso u 2003. godini kreće se u iznosu od 20 do 25%, a za kozje meso MFN carina u 2003. godini je 20%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za ovčje i kozje meso dogovorene su sa slijedećim zemljama: EU, Albanija, Makedonija, Turska, Srbija i Crna Gora.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa Srbijom i Crnom Gorom.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

x) Svinjsko meso

Naziv mjere: Poticaji za tov i uzgoj

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava. Potiče se tov i uzgoj.

Opis mjere

Tov

Utovljena svinje potiču se po grlu. Prosječna težina utovljenih svinja za klanje su od 90 do 130. Da bi ostvarile pravo na poticaj, svinje moraju biti u tovu najmanje 80 dana. Zaklana grla moraju biti ocijenjena i klasirana na liniji klanja što predstavlja osnovu za obračun isplate. Poticaj se isplaćuje jednokratno nakon klanja.

Uzgoj

Krmače se potiču godišnje po grlu.

Pozitivno ocijenjeni nerastovi namijenjeni prirodnom pripustu ili umjetnom osjemenjivanju potiču se jednokratno nakon uzgoja.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice.

Minimalne poticane količine:

Opis	Jedinica	2003	2004	2005
Utovljene svinje	grlo	25	50	80
Rasplodne krmače	grlo	5	7	10
Nerasti za rasplod (jednokratno)	grlo	1	1	1

Iznos i regionalna diferencijacija

Opis	Jedinica	Osnovno plaćanje po jedinici (kn)
Utovljene svinje	grlo	100
Rasplodne krmače	grlo	300
Nerasti za rasplod (jednokratno)	grlo	1.000

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

POTICAJ	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Svinje	6.184.401	8.901.442	30.415.746	60.281.163	68.539.259

(izvor: MPŠ)

Napomena: Do konca 2002. u uzgoju bio je primjenjivan niz mjera subvencioniranja selekcijskog rada i uzgoja. Uvođenjem plaćanja po grlu pojednostavljen je sustav poticaja u ovom sektoru.

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Hrvatskom stočarskom selekcijskom centru. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice..

Prosječna MFN carina izražena u ad valorem ekvivalentu za svježe svinjsko meso u 2003. godini iznosi oko 38% (najniža je 35, a najviša 41%), za smrznuto svinjsko meso ona iznosi oko 34% (najniža je 26, a najviša 42%).

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za svinjsko meso dogovorene su sa slijedećim zemljama: EU, Slovenija, Makedonija, Srbija i Crna Gora.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa Makedonijom, Slovenijom, Srbijom i Crnom Gorom.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

y) Meso peradi

Naziv mjere: Poticaji za uzgoj autohtone pernate divljači

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Potiče se i uzgoj pilića autohtone pernate divljači (fazanski pilići, pilići trčke skvržulje i jarebica).

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su pravne i fizičke osobe koje su registrirane za uzgoj. Minimalne godišnja poticana količina utvrđena za razdoblje 2003. do 2005. je 6000 komada.

Iznos i regionalna diferencijacija

Poticaj za piliće autohtone pernate divljači iznosi 8 kn po komadu.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

VRSTA POTICAJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Peradarstvo	6.430.108	7.303.151	8.695.373	8.153.256	8.710.134
Uzgoj pernate divljači	0	808.930	1.281.137	1.341.230	1.438.302
Ukupno	6.430.108	8.112.081	9.976.510	9.494.486	10.148.436

(izvor: MPŠ)

Napomena: Početkom 2003. godine ukinuti su poticaji za perad (purane i kokoši).

Administracija mjere

Zahtjev za poticaj se podnosi Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva koje vrši administrativnu kontrolu podnesenih zahtjeva. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

Prosječna MFN carina izražena u ad valorem ekvivalentu za pileće meso u 2003. godini iznosi oko 35% (najniža je 20, a najviša 48%).

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za pileće meso dogovorene su sa slijedećim zemljama: EU, Slovenija, Srbija i Crna Gora.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa Makedonijom i Srbijom i Crnom Gorom.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

z) Jaja

Osim carina ne primjenjuju se druge mjere poljoprivredne politike.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina za oplođena jaja u 2003. godini iznosi 0% dok za ostala jaja, prosječna carina izražena u ad valorem ekvivalentu u 2003. godini iznosi oko 23%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu za jaja dogovorene su sa slijedećim zemljama: Albanija i Srbija i Crna Gora.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu, djelomično sniženu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa Srbijom i Crnom Gorom.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

aa) Krumpir

Naziv mjere: Poticaji za proizvodnju

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Za proizvodnju krumpira propisani su poticaji (bespovratna godišnja plaćanja) po hektaru. Mjera je uvedena 2003. godine.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice te kriteriju minimalno poticanih količina.

Korisnici poticaja su poljoprivredna gospodarstva koja su proizvela, prodala i isporučila minimalno poticane količine krumpira.

Uvjet za ostvarivanje poticaja jest korištenje deklariranog sjemena.

Minimalno poticane količine u 2003. iznosi 1 ha, u 2004. - 1,5 ha i u 2005.-2 ha.

Iznos i regionalna diferencijacija

Poticaj za merkantilni krumpir iznosi 1.250 kn/ha na cijelom području Republike Hrvatske.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

Poticaji za krumpir uvedeni su 2003. godine.

Administracija mjere

Upis u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao i podnošenje zahtjeva za poticaj te administrativna kontrola podnesenih zahtjeva vrši se u Uredima državne uprave u županijama, a postupak je propisan posebnim propisima. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice

Kao i kod puno ostalih vrsta povrća i za krumpir su utvrđena sezonska razdoblja od nekoliko mjeseci u kojima je moguća primjena kombiniranih carina (ad valorem i količinska).

Sezonska MFN carina za sjemenski krumpir u 2003. godini iznosi 5%+6,5€/100 kg Max 10, a u ostalom dijelu godine (od 01. siječnja do 31. kolovoza) carina iznosi 5%.

Sezonska MFN carina na ostali krumpir u 2003. godini iznosi 15%+16,6 €/100 kg, a u ostalom dijelu godine (od 01. veljače do 24. svibnja i od 01. kolovoza do 31. kolovoza) ona iznosi 15%.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa slijedećim zemljama: EU, Slovenija, Albanija, Litva, Srbija i Crna Gora.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa Slovenijom i Srbijom i Crnom Gorom.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

bb) Med

Naziv mjere: Poticaji za pčelinje zajednice

Cilj mjere

Poticaji za proizvodnju imaju za cilj poticanje profitabilnije proizvodnje te povećanje konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava.

Opis mjere

Potiču se pčelinje zajednice po košnici.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Kriteriji za ostvarivanje prava na poticaje:

Korisnici su komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice te kriteriju minimalno poticanih količina. Korisnici poticaja su poljoprivredna gospodarstva koja drže minimalan broj pčelinjih zajednica i to u 2003. - 30, u 2004. - 35 i u 2005. - 40.

Iznos i regionalna diferencijacija

Poticaj za pčelinje zajednice iznosi 90 kuna po pčelinjoj zajednici.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Iznosi isplaćeni od 1998. godine (u kunama)

VRSTA POTICAJA	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Poticaji u pčelarstvu	1.991.994	9.215.178	6.345.004	10.050.128	14.328.759
					(izvor: MPŠ)

Napomena: Početkom 2003. godine ukinuti su poticaji za med, a uvedeni su poticaji za pčelinje zajednice.

Administracija mjere

Zahtjev za poticaj se podnosi Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva koje vrši administrativnu kontrolu podnesenih zahtjeva. Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva vrši nadzor, obračune i isplaćuje poticaje. Poljoprivredna inspekcija vrši inspekcijsku kontrolu.

Naziv mjere: Carine i preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakonska osnova ista kao u odgovoru na na pitanje pod II. a) žitarice

Iznos i regionalna diferencijacija

Način utvrđivanja carina i preferencijalnih carinskih kvota, te godišnja dinamika smanjivanja opisani su u odgovoru na pitanje pod brojem II. a) žitarice.

MFN carina za med u 2003. godini izražena u ad valorem ekvivalentu iznosi 28,8%, a WTO obvezama predviđeno je njezino sniženje na konačnih 25% (ad valorem ekvivalent) u 2004. godini.

U okviru ugovora o slobodnoj trgovini i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju dogovorena je liberalizacija uvoza pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Liberalizacija se provodi putem preferencijalnih carinskih kvota ili uz potpuno ili djelomično smanjenje carina.

Uvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa slijedećim zemljama: Slovenija, Albanija.

Uvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Izvozne preferencijalne carinske kvote za 2003. godinu dogovorene su sa Češkom i Slovačkom.

Izvoz izvan carinskih kvota odvija se bez količinskih ograničenja uz punu carinu ili u cijelosti bez carine sukladno dogovoru postignutom na bilateralnim pregovorima.

Konkretniji iznosi carina za 2003. godinu izvan i unutar kvota po pojedinim zemljama navedeni su u Carinskoj tarifi.

Namjena sredstava |

Sredstva od naplaćenih carina prihod su Državnog proračuna.

Administracija mjere

Opisano u odgovoru na pitanje pod II.a) žitarice.

III. POLITIKA RURALNOG RAZVITKA I STRUKTURNE/MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA

1. Traže se detaljne informacije o horizontalnim i regionalnim i strukturnim mjerama, okolišnim mjerama te programima ruralnog razvitka.

Dva su ključna dokumenta donesena 2002. godine kojima se definiraju ciljevi i smjernice poljoprivredne politike: Strategija razvitka poljoprivrede i ribarstva (NN br. 89/02) i Zakon o poljoprivredi (NN br. 66/01 i 83/02).

U tim se dokumentima uz potrebu jačanja konkurentnosti i postizanje prehrambene sigurnosti kao važni ciljevi politike ističu postizanje primjerenog standarda poljoprivrednika, očuvanje prirodnih resursa i promicanje održive poglavito ekološke proizvodnje te ostvarenje napretka u zaštiti seoskih područja i očuvanje tradicijskih vrijednosti ruralne sredine.

Ruralni razvitak zauzima sve značajnije mjesto u poljoprivrednoj politici Republike Hrvatske. U okviru reforme sustava potpora u 2002. godini donesen je Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02), koji se počinje primjenjivati od 1. siječnja 2003. godine, a kojim su u okviru Modela ruralnog razvitka predviđene i mjere potpore ruralnom razvitku.

Model ruralnog razvitka obuhvaća tri programa:

1. Program razvitka seoskog prostora,
2. Program očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina,
3. Program marketinške pripreme poljoprivrednih proizvoda.

U cilju unapređenja strukture odnosno uvjeta proizvodnje poljoprivrednih gospodarstava, te fizičkih i pravnih osoba koje se bave ulovom i uzgojem ribe ili šumarstvom u Zakonu o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu predviđen je i Model kapitalnih ulaganja. Model obuhvaća potporu ulaganjima u poljoprivredu, ribarstvo i šumarstvo.

a) potpora ulaganjima u poljoprivredna gospodarstva

Naziv mjere: Investicijska potpora kapitalnim ulaganjima u poljoprivredu, ribarstvo i šumarstvo

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Pravilnik o provedbi modela kapitalnih ulaganja u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 91/03)

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Cilj je mjere unapređenje uvjeta proizvodnje, odnosno povećanje produktivnosti i konkurentnosti komercijalnih poljoprivrednih gospodarstava te fizičkih i pravnih osoba koje se bave ulovom i uzgojem ribe ili šumarstvom.

Model kapitalnih ulaganja zamišljen je da pospješi zbližavanje poljoprivrednika i poslovnih banaka. Osnovna namjera modela kapitalnih ulaganja je da Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva dodjeljuje investicijska nepovratna sredstva komercijalnim poljoprivrednicima upisanim u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, kojima je komercijalna banka odobrila komercijalni kredit za srednjoročne investicije u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu koji nije subvencioniran sredstvima državnog proračuna, proračuna jedinica lokalne samouprave, jedinica područne (regionalne) samouprave ili iz nekih drugih izvora. Svi uvjeti kredita predmet su komercijalnih poslovnih odnosa između banke i poljoprivrednika.

Kriteriji

Pravo na investicijsku potporu može ostvariti pravna i fizička osoba koja je:

- nositelj ili član komercijalnog poljoprivrednog gospodarstva,
- korisnik povlastica za uzgoj i povlastica za gospodarski ribolov sukladno Zakonu o slatkovodnom ribarstvu ("Narodne novine" br. 106/2001) i Zakonu o morskom ribarstvu ("Narodne novine" 46/97),
- koja je registrirana za obavljanje djelatnosti šumarstva.

Investicijska potpora se odobrava za komercijalne kredite ostvarene i iskorištene za nabavu osnovnog stada u stočarstvu, podizanje višegodišnjih nasada, podizanje šuma, izgradnju i opremanje objekata za poljoprivrednu proizvodnju i akvakulturu, uređenje poljoprivrednog zemljišta, nabavu ribarskih plovila, nabavu nove opreme i mehanizacije za poljoprivredu, ribarstvo i šumarstvo, izgradnju i opremanje objekata za čuvanje i preradu poljoprivrednih proizvoda i ribe.

Plaćanja ili pristojbe

Investicijska potpora može iznositi do 25% od ukupne vrijednosti iskorištenog kredita, ali ne više od 20% od ukupne vrijednosti investicije.

Najviši iznos investicijske potpore po korisniku u jednoj kalendarskoj godini iznosi 250.000,00 kuna.

Najniži iznos kredita za koji se može odobriti investicijska potpora iznosi 80.000,00 kuna.

Osnova za plaćanja

Izvor sredstava je Državni proračun - račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Nema razlike u visini potpore po pojedinim regijama.

Sredstva potrošena od 1998 (Kune)

Provedba modela započela je objavom Pravilnika o provedbi modela kapitalnih ulaganja u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu u lipnju 2003. godine.

Ukupno po jedinici

Najviši iznos investicijske potpore po korisniku u jednoj kalendarskoj godini iznosi 250.000,00 kuna.

Najniži iznos kredita za koji se može odobriti investicijska potpora iznosi 80.000,00 kuna.

Administriranje mjere

Za provedbu mjere nadležno je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva - Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi.

b) Potpora mladim poljoprivrednicima

Naziv mjere: Potpora mladim poljoprivrednicima

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja (u proceduri usvajanja u Hrvatskom saboru) koji se donosi na temelju Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02), a sadrži kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed i rokove ostvarenja tih ciljeva, očekivane učinke te iznose i izvore novčanih sredstava za provođenje mjera poljoprivredne politike.
- Program razvitka seoskog prostora kojeg će Vlada RH donijeti na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja. Programom će se operacionalizirati provedba mjera navedenih u Nacionalnom programu za poljoprivredu i seoska područja te detaljno odrediti uvjeti i način provedbe mjera ruralnog razvitka.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Uvjeti i način ostvarenja potpore ovoj mjeri razvitka seoskog prostora, visina potpore i način provedbe biti će regulirani u Programu razvitka seoskog prostora kojeg će donijeti Vlada RH, a na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja.

Osnova za plaćanja

Program razvitka seoskog prostora temeljit će se na udruživanju sredstava iz državnog proračuna i sredstava županija, korisnika i drugih izvora financiranja.

Svi ostali uvjeti i način provedbe mjere biti će definirani u Programu razvitka seoskog prostora.

c) Potpora za strukovno obrazovanje

Naziv mjere: Poljoprivredno savjetodavstvo

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu osnovan je 1997. godine kao specijalizirana ustanova za poslove poljoprivredne savjetodavne službe. (Vlada RH, Uredba o Hrvatskom zavodu za poljoprivrednu savjetodavnu službu, "Narodne novine" br. 6/97). Između brojnih poslova i zadaća koje obavlja, Zavod ima važnu ulogu u davanju stručnih savjeta, instrukcija i praktičnih predočenja radi prikaza novih tehnologija i načina gospodarenja te prijenosa svih znanja i vještina potrebnih razvitku poljoprivredne proizvodnje na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

Poljoprivredna savjetodavna djelatnost, koja može biti javna i privatna, ozakonjena je u Zakonu o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02). Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu obavlja javnu poljoprivrednu savjetodavnu djelatnost, koja je za obiteljska poljoprivredna gospodarstva besplatna.

Naziv mjere: Potpora školovanju, prekvalifikaciji i obuci poljoprivrednika

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja (u proceduri usvajanja u Hrvatskom saboru) koji se donosi na temelju Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02), a sadrži kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed i rokove ostvarenja tih ciljeva, očekivane učinke te iznose i izvore novčanih sredstava za provođenje mjera poljoprivredne politike.
- Program razvitka seoskog prostora kojeg će Vlada RH donijeti na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja. Programom će se operacionalizirati provedba mjera navedenih u Nacionalnom programu za poljoprivredu i seoska područja te detaljno odrediti uvjeti i način provedbe mjera ruralnog razvitka.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Cilj je mjere unaprjeđenje znanja i vještina poljoprivrednika, usmjeravanje na načine proizvodnje kojima se osigurava veća kvaliteta proizvoda, primjena načina proizvodnje koji su kompatibilni s održanjem i unaprjeđenjem krajobraza, zaštitom okoliša, higijenskim standardima i dobrobiti životinja, osposobiti ih za upravljanje gospodarstvom na ekonomski održiv način te ih obučiti i usavršiti za obavljanje dodatnih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima.

Osnova za plaćanja

Program razvitka seoskog prostora temeljit će se na udruživanju sredstava iz državnog proračuna i sredstava županija, korisnika i drugih izvora financiranja.

Svi ostali uvjeti i način provedbe mjere biti će definirani u Programu razvitka seoskog prostora.

Naziv mjere: Financiranje izgradnje, adaptacije i opremanje objekata za provedbu prakse u srednjim poljoprivrednim školama

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Navedenom mjerom želi se omogućiti pružanje kvalitetnijeg osposobljavanja budućih stručnjaka u području poljoprivredne proizvodnje.

Kriteriji

Sve srednje poljoprivredne škole imaju mogućnost prijave na natječaj

Osnova za plaćanja

Državni proračun - račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Sredstva potrošena od 1998 (Kune)

2001

2002

2003*

Ukupno

1.350.000

1.500.000

1.500.000

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MPŠ)
* osigurana sredstva u proračunu.

Administriranje mjere

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva objavljuje natječaj za zaprimanje programa izgradnje, adaptacije i opremanje objekata za provedbu prakse u srednjim poljoprivrednim školama. Povjerenstvo za provedbu programa izgradnje, adaptacije i opremanje objekata za provedbu prakse u srednjim poljoprivrednim školama predlaže a ministar donosi odluku o financiranju pojedinih programa.

d) Potpore za poticanje ranog umirovljenja u poljoprivredi

Naziv mjere: Model potpore dohotku

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Pravilnik o načinu i uvjetima provedbe modela poticanja proizvodnje, modela potpore dohotku i programa očuvanja hrvatskih izvornih i zaštićenih pasmina ("Narodne novine" br. 11/03, 63/03, 86/03)

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Ovim modelom potpore želi se osigurati i odgovarajući sustav strukturne potpore nekonkurentnim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, čiji su članovi starije životne dobi, ali još uvijek radno aktivni. Cilj modela je njihovo zbrinjavanje i osiguranje primjerenijeg životnog standarda njegovim članovima uz stvaranje pretpostavke za postupno smanjenje njihove aktivnosti u poljoprivredi.

Kriteriji

Korisnici dohodovne potpore jesu nekomercijalna poljoprivredna gospodarstva koja imaju u posjedu ili koriste najviše 3 ha obradivog poljoprivrednog zemljišta.

Pravo na dohodovnu potporu ostvaruje svaki član nekomercijalnog poljoprivrednog gospodarstva koji u godini podnošenja zahtjeva ima status osiguranika mirovinskog osiguranja u svojstvu poljoprivrednika i najmanje 50 godina života za žene, odnosno 55 za muškarce.

Pravo na dohodovnu potporu prestaje u trenutku kada član nekomercijalnog poljoprivrednog gospodarstva stekne uvjete za starosnu mirovinu.

Plaćanja ili pristojbe

Iznos godišnje dohodovne potpore (bespovratne) iznosi 7.200,00 kuna godišnje po korisniku prava na dohodovnu potporu.

Osnova za plaćanja

Državni proračun - račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Sredstva potrošena od 1998 (kune)

Mjera se počela provoditi u 2003. godini. Zahtjevi za 2003. godinu su zaprimljeni, međutim isplata potpore još nije provedena.

Administriranje mjere

Uredi državne uprave u županijama i upravno tijelo Grada Zagreba zaprimaju i provjeravaju ispravnost zahtjeva za dohodovnu potporu.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva - Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi vrši isplatu.

e) Potpora za područja s težim uvjetima gospodarenja te područja koja imaju određena okolišna ograničenja

Sukladno Zakonu o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02) područja s težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi jesu:

- brdsko-planinska područja (Zakon o brdsko-planinskim područjima - "Narodne novine" br. 12/02, 32/02 i 117/03)
- otoci i poluotok Pelješac (Zakon o otocima - "Narodne novine" br. 34/99 i 32/02, Uredba o dopunama Zakona o otocima - "Narodne novine" br. 149/99)
- područja nepovoljnih hidroloških i pedoloških obilježja - odredit će ih Vlada RH na prijedlog ministra poljoprivrede i šumarstva
- prva i druga skupina područja od posebne državne skrbi (Zakon o područjima posebne državne skrbi (Zakon o područjima posebne državne skrbi - "Narodne novine" br. 26/03)

Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03) predviđa da korisnici potpore u područjima s težim uvjetima gospodarenja mogu ostvariti viši iznos potpore za pojedine proizvodnje nego korisnici potpore u drugim područjima (Vidi podpoglavlje II – Okvir poljoprivredne politike na razini pojedinačnog proizvoda).

Temeljem Zakona o poljoprivrednom zemljištu, regulirana je prodaja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države na područjima s otežanim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi utvrđenih posebnim propisom (Zakon o područjima posebne državne skrbi), na način da su propisani povoljniji uvjeti kupnje, te će se prodaja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države na tom području odobravati otplatom do 20 godina umjesto do 15 godina kao na ostalom području i uz poček od dvije godine.

f) agro-okolišne mjere:

Naziv mjere: Potpora mjerama zaštite okoliša u području poljoprivrede i šumarstva

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja (u proceduri usvajanja u Hrvatskom saboru) koji se donosi na temelju Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02), a sadrži kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed i rokove ostvarenja tih ciljeva, očekivane učinke te iznose i izvore novčanih sredstava za provođenje mjera poljoprivredne politike.
- Program razvitka seoskog prostora kojeg će Vlada RH donijeti na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja. Programom će se operacionalizirati provedba mjera navedenih u Nacionalnom programu za poljoprivredu i seoska područja te detaljno odrediti uvjeti i način provedbe mjera ruralnog razvitka.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Uvjeti i način ostvarenja potpore ovoj mjeri razvitka seoskog prostora, visina potpore i način provedbe biti će regulirani u Programu razvitka seoskog prostora kojeg će donijeti Vlada RH, a na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja.

Osnova za plaćanja

Program razvitka seoskog prostora temeljit će se na udruživanju sredstava iz državnog proračuna i sredstava županija, korisnika i drugih izvora financiranja.

Svi ostali uvjeti i način provedbe mjere biti će definirani u Programu razvitka seoskog prostora.

i) potporama metodama poljoprivredne proizvodnje koje su kompatibilne sa zahtjevima zaštite prirode i očuvanja okoliša;

Naziv mjere: Poticanje ekološke proizvodnje

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Zakon o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ("Narodne novine" br. 12/01)
- Pravilnik o ekološkoj proizvodnji u uzgoju bilja i u proizvodnji biljnih proizvoda ("Narodne novine" br. 91/01)
- Pravilnik o sustavu ocjenjivanja sukladnosti u ekološkoj proizvodnji ("Narodne novine" br. 91/01)
- Pravilnik o postupku i uvjetima stjecanja znaka ekološkog proizvoda ("Narodne novine" br. 13/02)
- Pravilnik o preradi u ekološkoj proizvodnji ("Narodne novine" br. 13/02)
- Pravilnik o deklaraciji ekoloških proizvoda ("Narodne novine" br. 13/02)
- Pravilnik o ekološkoj proizvodnji životinjskih proizvoda ("Narodne novine" br. 13/02)
- Pravilnik o uvjetima i načinu upisa u upisnike ekološke proizvodnje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ("Narodne novine" br. 13/02)
- Pravilnik o stručnom nadzoru u ekološkoj proizvodnji ("Narodne novine" br. 13/02)
- Pravilnik o ekološkoj proizvodnji u preradi vlakana ("Narodne novine" br. 81/02)
- Pravilnik o visini naknade troškova za provedbu stručnog nadzora nad ekološkom proizvodnjom i troškova utvrđivanja sukladnosti s temeljnim zahtjevima ("Narodne novine" br. 85/02)

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Cilj je mjere zaštita zdravlja i života ljudi, zaštita prirode i okoliša i zaštita potrošača.

Kriteriji

Korisnici novčanog poticaja jesu poljoprivredna gospodarstva koja imaju potvrđnicu o sukladnosti s temeljnim zahtjevima za ekološku proizvodnju i upisana su u Upisnik ekoloških proizvođača.

Novčani poticaj za biljnu proizvodnju, u stočarstvu i akvakulturi ostvaruje se jednom godišnje uključujući prijelazno razdoblje (sukladno Zakonu o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda).

Definirane su četiri grupe za koje slijede novčani poticaji:

- ratarske kulture: krušna žita, pivarski ječam i soja, stočna žita, uljarice, krmno bilje, šećerna repa, povrće, ljekovito bilje i poljoprivredno sjeme.
- sadni materijal, višegodišnji nasadi i maslinovo ulje : sadni materijal, vinograde, voćnjake, masline, nasade lavande, hmelj i maslinovo ulju.
- stočarstvo i stočarski proizvodi : mlijeko (kravlje, ovčje, kozje), uzgoj goveda, konja, svinja, ovaca, koza, peradi, tov junadi, svinja, peradi, janjadi i jaradi, pčelinje zajednice, livade i pašnjaci.
- ribarstvo : uzgoj autohtonih vrsta bijele morske ribe, uzgoj dagnji i kamenica, proizvodnju mlađi autohtonih vrsta bijele morske ribe, te uzgoj morske i slatkovodne ribe.

U smislu Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu ekološka proizvodnja obuhvaća:

- uzgoj rasplodne stoke: mliječne krave, krave u sustavu krava-tele, bikovi, ženska telad, krmače, nerastovi, ovce, ovnovi, koze, jarčevi, kobile i pastusi;
- uzgoj peradi: patke, guske, kokoši, purani;
- autohtone vrste bijele morske ribe : komarč, lubin, pic i zubatac;
- mlađ autohtonih vrsta bijele morske ribe: komarča, lubina, pica i zubaca iz mriješta domaćih autohtonih stokova do mase 20 g/kom;
- slatkovodna riba I skupine: šaran amur i tolsotolobik;
- slatkovodna riba II skupine: linjak, pastrva, smuđ, som, štika;
- mala plava riba: srdela, inćun, papalina.

Plaćanja ili pristojbe

opis	jedinica	novčani jedinici kunama	iznos izraženo	po u	područja s težim uvjetima gospodarenja (novčani iznos po jedinici izraženo u kunama)
ratarske kulture	ha	3.000,00			
sadni materijal, višegodišnji nasadi i maslinovo ulje	ha	3.000,00			
masline	stablo	20,80			
maslinovo ulje	litra	5,20			
pašnjaci, livade	ha/grlu	130,00			
stočarstvo i stočarski proizvodi					
mlijeko kravlje	litra	0,85		1,35	
mlijeko ovčje, kozje	litra	1,30		1,75	
utovljena junad	grlo	1040,00			
utovljene svinje	grlo	130,00			
utovljena janjad i jarad	grlo	30,00			
utovljena perad	kljun	20,00			

mliječne krave	grlo	1040,00	1400,00
krave u sustavu krava-tele	grlo	2630,00	
ovce, ovnovi, koze, jarčevi	grlo	260,00	
perad	kljun	20,00	
svinje	grlo	390,00	
konji	grlo	1750,00	
pčelinje zajednice	košnica	115,00	
akvakultura			
autohtone vrste bijele morske ribe	kg	7,00	
uzgoj školjaka – dagnji	kg	1,04	
uzgoj školjaka –kamenica	kom	0,65	
riblji mlađ	kom	0,33	
slatkovodna riba I skupine	kg	4,55	

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva

Osnova za plaćanja

Državni proračun - račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva

Administriranje mjere

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva vodi:

- Upisnik proizvođača u ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda
- Upisnik uvoznika ekoloških proizvoda
- Upisnik nadzornih stanica za obavljanje stručnog nadzora nad ekološkom proizvodnjom
- Upisnik ovlaštenih laboratorija i
- vrši plaćanja.

Stručni nadzor nad ekološkom proizvodnjom obavljaju dvije nadzorne stanice:

“BIOPA” - Udruga za organsko-biološku proizvodnju - Osijek

PRVA EKOLOŠKA ZADRUGA - Gudovac

Pravna osoba za provedbu postupka potvrđivanja "BIOPA" obavlja izdavanje potvrdnice nakon provedenog postupka ocijene proizvoda, procesa, i usluge, a na temelju zapisnika o provedenom stručnom nadzoru i ispitivanja provedenih od strane ovlaštenih nadzornih stanica i ovlaštenih ispitnih laboratorija.

Ispitni laboratorij “CROATIAKONTROLA” obavlja analize tla, sirovina, poluproizvoda i proizvoda biljnog i životinjskog porijekla.

ii) smanjenje uporabe gnojiva i sredstava za zaštitu bilja;

Nema posebne mjere jer je RH ispod europskog prosjeka u potrošnji ovih proizvoda.

iii) zaštita i unaprjeđenje okoliša, krajobraza, prirodnih resursa i sl.;

Naziv mjere: Program očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina - poticaj po grlu upisane uzgojno valjane rasplodne izvorne i zaštićene pasmine domaćih životinja

Zakonska osnova

- do 2002. godine Zakon o novčanim poticajima i naknadama u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 29/99, 105/99, 46/00, 69/00, 83/00, 101/00, 12/01, 13/02)
- do 2002. Pravilnik o načinu i postupku za ostvarivanje i neposrednu isplatu novčanih poticaja u poljoprivredi i ribarstvu ("Narodne novine" br. 53/00, 98/00, 17/01, 71/01, 68/02)
- od 1. siječnja 2003. godine Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- od 1 siječnja 2003. godine Pravilnik o načinu i uvjetima provedbe modela poticanja proizvodnje, modela potpore dohotku i programa očuvanja hrvatskih izvornih i zaštićenih pasmina ("Narodne novine" br. 11/03, 63/03, 86/03)
- Zakon o stočarstvu ("Narodne novine" br. 70/97 i 36/98)
- Popis izvornih i zaštićenih pasmina i sojeva domaćih životinja te njihov potrebit broj ("Narodne novine" br. 127/98 i 73/03)

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Cilj je mjere održanje i unapređenje proizvodnje hrvatskih izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja.

Kriteriji

Pravo na potporu ostvaruje komercijalno ili nekomercijalno poljoprivredno gospodarstvo upisano u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava i Upisnik uzgajivača uzgojno valjanih životinja i to po grlu upisane uzgojno valjane rasplodne izvorne i zaštićene pasmine. Potpora je bespovratna.

Plaćanja ili pristojbe

Visina potpore različita je ovisno o vrsti i pasmini životinje.

Kategorija	Jed. mjera	kn
Goveda	grlo	3.000,00
Konji	grlo	2.000,00
Svinje	grlo	700,00
Ovce	grlo	350,00
Magarci	grlo	600,00
Purani	grlo	90,00

(izvor: MPŠ)

Za pasmine domaćih životinja izvornih i zaštićenih pasmina čija je vrijednost efektivne veličine populacije manja od 100 iznos novčanih poticaja uvećava se za 50% od propisanog.

Minimalno poticani broj životinja u 2003., 2004. i 2005. godini iznosi 1 kod uzgojno valjane rasplodne izvorne i zaštićene pasmine goveda, konja, svinja, ovaca i magaraca, dok je kod purana 5.

Osnova za plaćanja

Izvor sredstava je Državni proračun.

Nema razlike u visini potpore po pojedinim regijama.

Sredstva potrošena od 1998 (kune)

Godina	1998	1999	2000	2001	2002
Total	3.526.655	2.457.675	5.044.280	5.044.280	9.189.320

(izvor: MPŠ)

Ukupno po jedinici

Iznos isplaćenih novčanih poticaja po vrstama i pasminama domaćih izvornih i zaštićenih životinja od 1998. godine (u kunama):

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Goveda (Istarsko govedo i Slavonski podolac)	907 500	885 000	1 195 000	1 195 000	1 732 500
- ženskom grlu		96 000	360 000	360 000	472 000
- žensko grlo po telenju		140 000	725 000	725 000	1 090 000
- muška odabrana grla		649 000	110 000	110 000	170 500
Konji (Hrvatski posavac; Lipicanac i Međimurski hladnokrvnjak)	2 253 200	1 341 500	2 661 200	2 661 200	5 226 900
- ženskom grlu		681 800	868 000	868 000	1 635 200
- ženska grla po ždrebenju		582 000	1 456 500	1 456 500	2 922 000
- muška odabrana grla		77 700	336 700	336 700	669 700
Svinje (Turopoljska i Crna slavonska)	49 580	14 750	162 900	162 900	372 400
- ženska grla		6 500	48 500	48 500	148 000
- ženska grla po praseanju		8 250	97 900	97 900	216 150
- muška odabrana grla			16 500	16 500	8 250
Ovce (Istarska i Dubrovačka)	44 000	128 800	477 200	477 200	1 037 000
- ženska grla		6 300	142 950	142 950	240 300
- ženska grla po janjenju			316 400	316 400	762 400
- muška odabrana grla		122 500	17 850	17 850	34 300
Zagorski puran	2 375	74 175	120 180	120 180	316 220
- ženka		54 590	92 180	92 180	242 440
- mužjak		19 585	28 000	28 000	73 780
Magarci	270 000	13 450	427 800	427 800	504 300
- po ženskom grlu		5 500	212 500	212 500	222 750
- po magarcu		3 750	78 500	78 500	135 750
- po pulenju		4 200	136 800	136 800	145 800

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva

Administriranje mjere

Za provedbu ove mjere nadležno je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (od 2002. godine Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi) (Agency for Market and Structural Support in Agriculture) i Hrvatski stočarski centar (Croatian livestock centre).

Hrvatski stočarski centar vodi Upisnik uzgajivača uzgojno valjanih životinja.

iv) održavanje napuštenog poljoprivrednog i šumskog zemljišta.

Naziv mjere: Održavanje napuštenog šumskog zemljišta

Kao posljedica odumiranja poljoprivrednih gospodarstava posljednjih desetljeća na svim područjima Republike Hrvatskoj, a posebice brdsko-planinskim područjima, prisutna je pojava prirodnog širenja šumskih sastojina na napuštene oranice, livade i pašnjake.

Po sili Zakona o šumama 1993. godine sve površine u državnom vlasništvu koje su obrasle šumom i kojima su gospodarila poduzeća u državnom vlasništvu i općine date su na gospodarenje tadašnjem javnom poduzeću za šume, sada trgovačkom društvu u državnom vlasništvu "Hrvatske šume". Te su površine uključene u planove gospodarenja šumama, pa prema tome napuštenog šumskog zemljišta nema.

Novoobrasle napuštene poljoprivredne površine registriraju se postupno u postupku sređivanja katastra i zemljišnih knjiga, koji su u tijeku. Sređena stanja kontinuirano prate i uključivanje novonastalih šumskih površina u planove gospodarenja šumama. Prostornim planovima i programima gospodarenja poljoprivrednim zemljištem upravlja se napuštenim poljoprivrednim zemljištem koji moraju poštivati produktivnu funkciju zemljišta, zaštitu kulturnog naslijeđa i uvjete zaštite prirode.

Naziv mjere: održavanje napuštenog poljoprivrednog zemljišta

Općinsko, odnosno gradsko vijeće, a za Grad Zagreb gradska skupština propisuje mjere za uređivanje i održavanje poljoprivrednih rudina, a osobito: održavanje živica i međa, održavanje poljskih puteva, uređivanje i održavanje kanala, sprječavanje zasjenjivanja susjednih čestica te sadnju i održavanje vjetrobranih pojasa.

Sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu i Zakonu o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave vlasnici poljoprivrednog zemljišta su dužni plaćati porez ukoliko ne obrađuju poljoprivredno zemljište prema Odluci općine, gradskog vijeća, a za Grad Zagreb gradske skupštine.

g) potpora ulaganjima u trženje i prerađivačke jedinice (industrija hrane)

Naziv mjere: Potpora preradi poljoprivrednih proizvoda

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja (u proceduri usvajanja u Hrvatskom saboru) koji se donosi na temelju Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02), a sadrži kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed i rokove ostvarenja tih ciljeva, očekivane učinke te iznose i izvore novčanih sredstava za provođenje mjera poljoprivredne politike.
- Program razvitka seoskog prostora kojeg će Vlada RH donijeti na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja. Programom će se operacionalizirati provedba mjera navedenih u Nacionalnom programu za poljoprivredu i seoska područja te detaljno odrediti uvjeti i način provedbe mjera ruralnog razvitka.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Uvjeti i način ostvarenja potpore ovoj mjeri razvitka seoskog prostora, visina potpore i način provedbe biti će regulirani u Programu razvitka seoskog prostora kojeg će donijeti Vlada RH, a na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja.

Osnova za plaćanja

Program razvitka seoskog prostora temeljit će se na udruživanju sredstava iz državnog proračuna i sredstava županija, korisnika i drugih izvora financiranja.

Svi ostali uvjeti i način provedbe mjere biti će definirani u Programu razvitka seoskog prostora.

h) potpora za osnivanje udruga proizvođača za trženje poljoprivrednih proizvoda;

Ne postoji mjera na način kao u EU.

Naziv mjere: Potpora za provedbu projekata i programa strukovnih udruga

Potpore je namijenjena za provedbu projekata i programa postojećih udruga. Potpora se dodjeljuje iz sredstva proračuna Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Potrošena sredstva

	2001	2002	2003
Ukupno - kuna	500.000	250.000	250.000
Broj udruga	38	22	27

(izvor: MPŠ)

i) mjere u šumarstvu:

Naziv mjere: Potpora šumarstvu

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja (u proceduri usvajanja u Hrvatskom saboru) koji se donosi na temelju Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02), a sadrži kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed i rokove ostvarenja tih ciljeva, očekivane učinke te iznose i izvore novčanih sredstava za provođenje mjera poljoprivredne politike.
- Program razvitka seoskog prostora kojeg će Vlada RH donijeti na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja. Programom će se operacionalizirati provedba mjera navedenih u Nacionalnom programu za poljoprivredu i seoska područja te detaljno odrediti uvjeti i način provedbe mjera ruralnog razvitka.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Uvjeti i način ostvarenja potpore ovoj mjeri razvitka seoskog prostora, visina potpore i način provedbe biti će regulirani u Programu razvitka seoskog prostora kojeg će donijeti Vlada RH, a na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja.

Osnova za plaćanja

Program razvitka seoskog prostora temeljit će se na udruživanju sredstava iz državnog proračuna i sredstava županija, korisnika i drugih izvora financiranja.

Svi ostali uvjeti i način provedbe mjere biti će definirani u Programu razvitka seoskog prostora.

i) pošumljavanje poljoprivrednog zemljišta

Do sada nije bilo potrebe za pošumljavanjem poljoprivrednog zemljišta budući da ima neobraslog proizvodnog šumskog zemljišta na kojemu su obavlja pošumljavanje temeljem osnova i programa za gospodarenje šumama.

Nacionalna šumarska politika i strategija ("Narodne novine" br. 120/03) predviđa da se do 2008. godine obave radovi na identifikaciji nekorištenog zemljišta (u to ulazi i poljoprivredno zemljište) u svrhu podizanja kultura i plantaža šumskih vrsta drveća čija masa će se koristiti za proizvodnju energije iz biomase.

ii) unaprjeđenje šumskog zemljišta na poljoprivrednim gospodarstvima.

Za privatne šume donose se programi gospodarenja koji imaju valjanost 10 godina, uz suglasnost Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Odredbama članaka 68. i 69. Zakona o šumama («Narodne novine», br. 54/83, 32/87, 47/89, 41/90, 52/90 – pročišćeni tekst, 5/91, 9/9., 61/91, 26/93, 76/93, 29/94, 8/00 i 13/02) propisano je da vlasnici privatnih šuma izdvajaju sredstva za jednostavnu biološku reprodukciju, a osnovica za izdvajanje sredstava je prihod ostvaren od prodaje drveta.

Privatne šume, s malim izuzetkom prebornih privatnih šuma Gorskog kotara, u devastiranom su stanju.

Važan činitelj koji je odredio njihovo današnje stanje je usitnjenost privatnoga šumskog posjeda (prosječna veličina 0,76 ha) na kojem gospodari 599 056 vlasnika, što je uvjetovalo načelo jednokratnog užitka uz prepuštanje površina spontanom razvoju.

U privatnim šumama planira se radi njihova što boljeg razvoja poticati okrupnjavanje posjeda i osnivanje udruženja privatnih vlasnika šuma. Također se radi na pojednostavljivanju programa za gospodarenje privatnim šumama i iznalaženju izvora financiranja za njihovu provedbu, kao i na osnivanju dodatnih savjetodavnih službi za pružanje tehničkih smjernica i pomoći privatnim vlasnicima šuma.

j) mjere za opći razvoj ruralnih područja navedene u članku 33. Uredbe 1257/1999:

i) unaprjeđenje zemljišta, tržišтво kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda;

Naziv mjere: Kreditiranje programa uređenja poljoprivrednog zemljišta sredstvima ostvarenim od promjene namjene poljoprivrednog zemljišta

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Narodne novine" br. 66/01 i 87/02)
- Pravilnik o uvjetima i načinu korištenja sredstava naknade koja se plaća zbog promjene namjene poljoprivrednog zemljišta ("Narodne novine" br. 18/02)

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Kad pravna ili fizička osoba s pravnom osnovom na temelju građevne dozvole ili drugog akta mijenja namjenu poljoprivrednog zemljišta tako da se ono više ne iskorištava za poljoprivrednu proizvodnju, plaća jednokratnu naknadu zbog umanjenja vrijednosti i površine poljoprivrednog zemljišta kao dobra od interesa za Republiku. Sredstva ostvarena od promjene namjene poljoprivrednog zemljišta prihod su državnog proračuna 50%, a 50% proračuna jedinice lokalne samouprave na čijem se području poljoprivredno zemljište nalazi.

Ministar poljoprivrede i šumarstva je Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od prodaje, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države propisao uvjete i način korištenja sredstava koja su prihod proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na čijem se području nalazi poljoprivredno zemljište.

Kriteriji

Pravo korištenja sredstava ostvarena od promjene namjene poljoprivrednog zemljišta imaju sve pravne i fizičke osobe vlasnici poljoprivrednog zemljišta koji se bave poljoprivrednom proizvodnjom sa sjedištem odnosno prebivalištem u Republici Hrvatskoj, a ostvaruju ga u jedinici lokalne samouprave u kojoj se nalazi poljoprivredno zemljište na koje se ulaže. Iznimno, pravo korištenja ovih sredstava za nabavu tifona imaju korisnici poljoprivrednog zemljišta koji se bave poljoprivrednom proizvodnjom, a zemljište imaju u zakupu na rok od najmanje 7 godina od dana zaprimanja zahtjeva za kredit.

Sredstva naknade koriste se za programe i mjere osposobljavanja neplodnog zemljišta i povećanja proizvodne sposobnosti ostalog poljoprivrednog zemljišta. Program uređenja zemljišta podrazumijeva hidromelioracije, agromelioracije i okrupnjavanje posjeda kupovinom poljoprivrednog zemljišta.

Sredstva naknade koja su prihod proračuna jedinice lokalne samouprave mogu se udružiti sa sredstvima ostvarenim od prodaje, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države koja su prihod proračuna te jedinice lokalne samouprave.

Najviši iznosi predračunske vrijednosti od kojih se kredit odobrava u postotnom iznosu za okrupnjavanje posjeda kupovinom poljoprivrednog zemljišta je 14.000 kn/ha.

Udio sredstava kredita u predračunskoj vrijednosti iznosi do 70%, a za područja s težim uvjetima gospodarenja može iznositi do 85 %.

Najviši iznos kredita koji se može odobriti iznosi 100.000,00 kn.

Kreditiranje programa uređenja zemljišta sredstvima naknade odobrava se uz sljedeće uvjete:

- razdoblje počeka otplate je 3 godine, a za nabavu sustava za navodnjavanje 2,5 godina
- kamatna stopa utvrđuje se u visini 5% godišnje, osim za strateška područja gdje iznosi 3% godišnje,
- najmanji iznos kredita je 15.000,00 kuna,
- otplata je u polugodišnjim anuitetima,
- krajnji rok za korištenje kredita je 90 dana,
- rok otplate kredita za okrupnjavanje je 7 godina.

Kamata za vrijeme korištenja kredita i razdoblje počeka obračunava se u visini redovne kamate, dodaje iznosu iskorištenog kredita te zajedno čine osnovicu za utvrđivanje anuiteta.

Razdoblje počeka otplate dodaje se na propisane rokove otplate. Zatezna kamata za dospelje, a nenaplaćene obveze po kreditu obračunavat će se u visini zakonom propisane.

Ukoliko program predviđa više namjena ulaganja, primijenit će se rok vraćanja kredita prema namjeni za koju je rok vraćanja povoljniji.

Osnova za plaćanja i svrha u koju su korišteni porezi/pristojbe (uplaćeni u proračun ili za financiranje pojedine aktivnosti)

Prihod jedinice lokalne samouprave ostvaren od naknada uplaćenih za promjenu namjene poljoprivrednog zemljišta i sredstava ostvarenih od prodaje, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države.

Administriranje mjere

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave raspolažu sredstvima od promjene namjene poljoprivrednog zemljišta.

Zahtjev za kreditiranje programa uređenja zemljišta podnosi se nadležnom tijelu jedinice lokalne samouprave.

Naziv mjere: Kreditiranje programa uređenja poljoprivrednog zemljišta sredstvima ostvarenim od prodaje, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Narodne novine" br. 66/01 i 87/02).
- Pravilnik o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od prodaje, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države ("Narodne novine" br. 102/02).

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Sredstva ostvarena od prodaje i zakupa poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države prihod su državnog proračuna 25%, proračuna jedinice područne (regionalne) samouprave 25% i 50% proračuna jedinica lokalne samouprave na čijem se području poljoprivredno zemljište nalazi. Sredstva ostvarena od koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države prihod su državnog proračuna 50% i 50% proračuna jedinica lokalne samouprave na čijem se području poljoprivredno zemljište nalazi.

Kriteriji

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu koristiti sredstva za financiranje programa uređenja zemljišta, ruralnog prostora i poticanja poljoprivredne proizvodnje koji potiču i razvoj tržišta poljoprivrednim zemljištem.

Programi su slijedeći:

- program katastarsko geodetske izmjere zemljišta;
- sređivanje zemljišnih knjiga;
- za podmirenje dijela stvarnih troškova tijela državne uprave jedinice područne (regionalne) - samouprave i tijela jedinice lokalne samouprave u svezi s provedbom Zakona o poljoprivrednom zemljištu;
- program razminiranja zemljišta;
- program uređenja ruralnog prostora kroz izgradnju i održavanje ruralne infrastrukture koja je u funkciji poljoprivredne proizvodnje i poboljšavanja komunikacijskih veza sela i zaseoka popravkom i izgradnjom putne i kanalske mreže;
- program uređenja zemljišta procesom komasacije i hidromelioracije komasacijskog područja;
- program sufinanciranja osiguranja usjeva;
- program sufinanciranja umjetnog osjemenjivanja i druge poticajne mjere usmjerene unapređivanju poljoprivredne proizvodnje;
- subvenciju kamate krajnjim korisnicima, fizičkim i pravnim osobama za kredite odobrene od financijskih institucija.

Za navedene namjene sredstva se koriste na temelju odluka gradskog odnosno općinskog vijeća odnosno županijske skupštine.

Sredstva, koja su prihod proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu se udružiti sa sredstvima naknade koja se plaća zbog promjene namjene poljoprivrednog zemljišta i koja su prihod proračuna te jedinice lokalne samouprave, i koristiti za namjene utvrđene Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od prodaje, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države.

Pravo korištenja sredstava namijenjenih kreditiranju imaju fizičke i pravne osobe vlasnici i korisnici poljoprivrednog zemljišta i gospodarskih objekata koji se bave poljoprivrednom proizvodnjom sa sjedištem odnosno prebivalištem u

Republici Hrvatskoj, a ostvaruju ga u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojoj se to poljoprivredno zemljište i gospodarski objekti nalaze.

Sredstva iz Pravilnika namijenjena kreditiranju koriste se za kreditiranje programa uređenja zemljišta (hidromelioracije, agromelioracije i okrupnjavanje posjeda kupovinom poljoprivrednog zemljišta), i kreditiranje ostalih namjena u poljoprivredi.

Udio sredstava kredita u predračunskoj vrijednosti iznosi do 70%, a za područja s težim uvjetima gospodarenja može iznositi do 85 %.

Rok otplate kredita je 7 godina za programe okrupnjavanja posjeda kupovinom poljoprivrednog zemljišta, odvodnju i vodozahvate.

Kamatna stopa utvrđuje se u visini od 5%, osim za strateška područja i gdje iznosi 3 % godišnje.

Kamata za vrijeme korištenja kredita i razdoblja počeka obračunava se u visini redovne kamate, dodaje iznosu iskorištenog kredita te zajedno čine osnovicu za utvrđivanje anuiteta.

Zatezna kamata za dospelje, a neplaćene obveze po kreditu obračunavat će se u visini zakonom propisane.

Kredit se vraća u polugodišnjim anuitetima, a prenosi u otplatu šest mjeseci prije dospjeća prvog anuiteta.

Osnova za plaćanja

Sredstva ostvarena od prodaje i zakupa poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države prihod su državnog proračuna 25%, proračuna jedinice područne (regionalne) samouprave 25% i 50% proračuna jedinica lokalne samouprave na čijem se području poljoprivredno zemljište nalazi. - Sredstva ostvarena od koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države prihod su državnog proračuna 50% i 50% proračuna jedinica lokalne samouprave na čijem se području poljoprivredno zemljište nalazi.

Administriranje mjere

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Naziv mjere: Poticanje prodaje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Program marketinške pripreme poljoprivredno-prehrambenih proizvoda započeo je 2001. godine, osiguranjem sredstava u Državnom proračunu.
- od 2003. godine provedba programa definirana je Zakonom o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03).

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Svrha ovog programa poticanje je prodaje hrvatskih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na tržištu putem raznih marketinških aktivnosti. Dugoročan učinak ove mjere ogledati će se u povećanju konkurentnosti hrvatskih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u odnosu na uvjete koji vladaju na vanjskim tržištima.

Projekti marketinške pripreme poljoprivredno-prehrambenih proizvoda prihvatljivi za financiranje odabiru se putem natječaja koji raspisuje Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju znanstvene i stručne ustanove, konzultantske tvrtke, zadruge, udruge proizvođača i jedinice lokalne uprave i samouprave (županije, općine i gradovi) s konkretnim programima.

Korisnici programa jesu komercijalna poljoprivredna gospodarstva te druge fizičke i pravne osobe.

Kriteriji

Prednost pri odabiru projekata imaju:

- projekti kojima se povećava dohodak obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava;
- projekti koji u provedbi neposredno uključuju obiteljska poljoprivredna gospodarstva;
- projekti kojima se povećava konkurentnost proizvodnje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda;
- multidisciplinarni projekti.

Plaćanja ili pristojbe

Financiranje projekata ograničeno je u skladu sa sljedećim kriterijima:

- najviši bespovratni iznos koji se može odobriti za pojedini projekt jest 500.000 kuna;
- najmanje 50% sredstava za provedbu projekta mora biti osigurano iz drugih izvora;
- najviše 25% ukupne vrijednosti projekta može se utrošiti na naknade za rad voditelja i suradnika na projektu;
- najviše 10% ukupne vrijednosti projekta može se utrošiti na nabavku opreme nositelja projekta za potrebe istraživanja;
- najviše 10% ukupne vrijednosti projekta može se utrošiti na opće troškove nositelja projekta
- projekt može trajati najdulje 2 godine.

Osnova za plaćanja

Programi se do 50% sufinanciraju iz sredstava Državnog proračuna - proračun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, ostatak mora biti osiguran iz drugih izvora.

Sredstva potrošena od 1998 (kune)

U 2001. godini odabrano je 5 projekata za sufinanciranje tijekom 2001. i 2002. godine iz sredstava Državnog proračuna, u vrijednosti od 1.265.000,00 kuna.

Ukupno po jedinici

Najviši bespovratni iznos koji se može odobriti za pojedini projekt jest 500.000 kuna;

Administriranje mjere

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva raspisuje natječaj. Konačnu odluku o odabiru projekata donosi ministar poljoprivrede i šumarstva na prijedlog stručnog povjerenstva.

Naziv mjere: Potpora mjerama uređenja zemljišta i promociji kvalitetnih autohtonih proizvoda

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja (u proceduri usvajanja u Hrvatskom saboru) koji se donosi na temelju Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02), a sadrži kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed i rokove ostvarenja tih ciljeva, očekivane učinke te iznose i izvore novčanih sredstava za provođenje mjera poljoprivredne politike.
- Program razvitka seoskog prostora kojeg će Vlada RH donijeti na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja. Programom će se operacionalizirati provedba mjera navedenih u Nacionalnom programu za poljoprivredu i seoska područja te detaljno odrediti uvjeti i način provedbe mjera ruralnog razvitka.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Uvjeti i način ostvarenja potpore ovoj mjeri razvitka seoskog prostora, visina potpore i način provedbe biti će regulirani u Programu razvitka seoskog prostora kojeg će donijeti Vlada RH, a na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja.

Osnova za plaćanja

Program razvitka seoskog prostora temeljit će se na udruživanju sredstava iz državnog proračuna i sredstava županija, korisnika i drugih izvora financiranja.

Svi ostali uvjeti i način provedbe mjere biti će definirani u Programu razvitka seoskog prostora.

ii) restrukturiranje proizvodnje;

Zbog ograničenih proračunskih sredstava nema posebne mjere.

iii) Potpora službama koje se bave uzajamnom pomoći, olakšicama i vođenjem poslovanja;

Zbog ograničenih proračunskih sredstava nema posebne mjere.

iv) poticanje vođenja računovodstva na gospodarstvima;

Naziv mjere: Sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka

Zakonska osnova

Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Cilj je uspostava Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka po FADN (Farm Accounting Data Network) metodologiji EU, a za potrebe praćenja promjene i razine poljoprivrednog dohotka poljoprivrednog gospodarstva, ocjene gospodarske učinkovitosti poljoprivredne proizvodnje i analize mjere poljoprivredne politike.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva je odgovorno za organizaciju i stručnu provedbu Sustava, a prema potrebi može uključiti i poljoprivredne obrazovne, znanstvene i stručne institucije upravna tijela ili neke druge organizacije i ustanove.

Vrstu, opseg i način prikupljanja knjigovodstvenih podataka propisat će ministar.

v) potpora malim i srednjim poduzećima u ruralnim područjima;

Naziv mjere: Program za novoosnovane zadruge:

1. Sufinanciranje troškova osnivanja zadruge
2. Sufinanciranje izrade plana razvoja zadruge
3. Sufinanciranje organiziranog pristupa tržištu i plasmana zadružnih proizvoda i usluga

Zakonska osnova

Zakon o zadrugama («Narodne novine», broj 36/95, 67/01 i 12/02) i programske odrednice Vlade Republike Hrvatske.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Cilj programa je poticanje osnivanja zadruga, kao i olakšanje njihovog uključivanja u gospodarske aktivnosti, čime se omogućava razvoj zadružnog poduzetništva.

Novoosnovanim zadrugama želi se olakšati uključivanje u gospodarske aktivnosti kroz smanjenje početnih troškova osnivanja.

Za novoosnovane zadruge sufinancirat će se izrada Plana razvoja iz kojeg su vidljivi raspoloživi resursi zadruge ili zadrugara, saznanja o potrebama tržišta, aktivnosti u pogledu pokretanja ili razvoja određene proizvodnje i usluga, elementi vezani uz planiranu proizvodnju i usluge, te potrebna financijska sredstva.

S ciljem jačanja tržišne sposobnosti zadruga i zadrugara, te olakšavanja njihova pristupa domaćem i inozemnom tržištu, kao i uključivanju većeg broja zadrugara u zadrugu radi okrupnjavanja ponude proizvoda i usluga, sufinancirat će se dio troškova marketinških aktivnosti kao što su istraživanje tržišta, izrada web stranica zadruga, kataloga, promotivne i medijske prezentacije, te izradu promidžbenih materijala za zadruge.

Programi nisu isključivo namijenjeni zadrugama sa ruralnih područja, međutim, prilikom ocjenjivanja svakog pojedinog zahtjeva za potporu, određena prednost se daje zadrugama koje djeluju na otocima i područjima od posebne državne skrbi, a sve u skladu s kriterijima postavljenima u svakom pojedinom programu.

Kriteriji

Korisnici Programa su novoosnovane zadruge koje su registrirane tijekom 2002. - 2003. godine.

OPĆI KRITERIJI		bod
Lokacija zadruge	a) područja posebne državne skrbi, otoci I skupine	3
	b) otoci II skupine,	
	c) ostali	2
Broj zaposlenih	a) 3 i više	1
	b) 1 - 2	2
	c) do 10	1
Broj zadrugara	a) više od 20	3
	b) 11 - 20	2
	c) do 10	1
Broj kooperanata	a) više od 20	3
	b) 11 - 20	2
	c) do 10	1
POSEBNI KRITERIJI (ZA SVAKU MJERU)		
Razvojni plan		
Očekivani broj porasta zaposlenih za razdoblje do 2006. godine	a) više od 7	3
	b) 4 - 7	2
	c) 1 - 3	1
Očekivani broj porasta zadrugara za razdoblje do 2006. godine	a) više od 20	3
	b) 10 - 20	2
	c) 1 - 10	1
Očekivani broj porasta kooperanata za razdoblje do 2006.	a) više od 10	2
	b) do 10	1
Planirano povećanje proizvodnje/usluga do 2006.g.	povećanje više od 10%	3
	povećanje 6 - 10%	2
	povećanje do 5%	1
Organizirani plasman		
Ocjena organiziranosti proizvodnje zadružnih	a) više od 10	3

proizvoda i usluga (broj zadrugara i kooperanata vezanih uz poznatog kupca)	b) 6-10	2
Ocjena utemeljenosti plasmana zadrugara i usluga	c) do 5	1
	a) ugovor	3
	b) predugovor	2
	c) pismo namjere	1

Izvor: Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo

Plaćanja ili pristojbe

Iznos potpore za mjere ovoga Programa može iznositi do 8.000,00 kn po mjeri.

Osnova za plaćanja

Državni proračun - Ministarstvo za obrt malo i srednje poduzetništvo

Sredstva utrošena od 1998 (kune)

Broj i iznos odobrenih potpora za Program potpore novoosnovanim zadrugama u 2002. godini.

R.broj	Županija	Broj potpora	Iznos potpora u kn
1.	Zagrebačka županija	3	46.000,00
2.	Krapinsko-zagorska ž.		
3.	Sisačko-moslavačka ž.	5	56.000,00
4.	Karlovačka ž.	3	42.000,00
5.	Varaždinska ž.	1	16.000,00
6.	Koprivničko-križev. ž.	1	16.000,00
7.	Bjelovarsko-bilogor. ž.	5	61.000,00
8.	Primorsko-goranska ž.		
9.	Ličko-senjska ž.	2	10.000,00
10.	Virovitičko-podravska ž.	5	54.000,00
11.	Požeško-slavonska ž.	2	20.000,00
12.	Brodsko-posavska ž.	4	58.000,00
13.	Zadarska ž.	8	90.000,00
14.	Osječko-baranjska ž.	1	20.000,00
15.	Šibensko-kninska ž.	9	142.000,00
16.	Vukovarsko-srijem. ž.	3	52.000,00
17.	Splitsko-dalmat. ž.	3	42.000,00
18.	Istarska ž.	1	16.000,00
19.	Dubrov.-neret. ž.		
20.	Međimurska ž.		
21.	Grad Zagreb	4	56.000,00
	Ukupno	60	797.000,00

Izvor: Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo

Administriranje mjere

Postupak odobravanja bespovratnih namjenskih sredstava zadrugama provodi se putem Povjerenstva sastavljenog od predstavnika Ministarstva za obrt malo i srednje poduzetništvo, koje imenuje ministar za obrt, malo i srednje poduzetništvo. Povjerenstvo na temelju objavljenog natječaja zaprima pristigle zahtjeve, razmatra i analizira opravdanost zahtjeva, te utvrđuje zadovoljenje kriterija za odobrenje. Povjerenstvo donosi zaključak kojim predlaže visinu bespovratnih namjenskih sredstava, na temelju kojeg ministar za obrt, malo i srednje poduzetništvo donosi odluku i zaključuje ugovor s korisnikom bespovratnih namjenskih sredstava.

Naziv mjere: Program razvoja proizvodnog zadrugarstva

- Sufinanciranje dijela troškova pripreme i izrade Poslovnog plana ili Investicijskog programa
- Sufinanciranje dijela troškova uvođenja programa razvoja novih proizvoda, odnosno poboljšanja postojeće proizvodnje i organiziranosti proizvodnje
- Sufinanciranje organiziranog pristupa tržištu i plasmana zadrugara i usluga

Zakonska osnova

- Zakon o zadrugama («Narodne novine», broj 36/95, 67/01 i 12/02) i programske odrednice Vlade Republike Hrvatske

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Cilj programa je razvoj proizvodnog zadrugarstva, kao dijela gospodarskog razvoja određenog područja, postizanje ravnomjernog razvitka svih područja Republike Hrvatske, kao i povećanje zapošljavanja putem zadružnog organiziranja. Provedbom programa poticati će se razvoj zadruga kroz razvitak proizvodnje, prerade i plasmana proizvoda.

Pri tome program treba rezultirati:

- uvođenjem nove proizvodnje, odnosno poboljšanjem postojeće proizvodnje,
- ulaganjem u proizvodne i prerađivačke kapacitete zadruga,
- povećanjem konkurentnosti zadruga na tržištu,
- povećanjem broja zaposlenih.

1. Sufinanciranje dijela troškova pripreme i izrade Poslovnog plana ili Investicijskog programa - podrazumijeva sufinanciranje dijela troškova pripreme i izrade Poslovnog plana ili Investicijskog programa, te pripadajuće tehničke dokumentacije, namijenjene sagledavanju potrebnih financijskih sredstava i ekonomske opravdanosti aktivnosti kojima se pokreće ili razvija proizvodnja sa svrhom podizanja kvalitete proizvoda ili stupnja dovršenosti proizvoda.

2. Sufinanciranje dijela troškova uvođenja programa razvoja novih proizvoda, odnosno poboljšanja postojeće proizvodnje i organiziranosti proizvodnje - podrazumijeva sufinanciranje dijela troškova nastalih u svrhu uvođenja programa razvoja novih proizvoda, odnosno poboljšanja postojeće proizvodnje i podizanja razine kvalitete proizvoda i proizvodnih tehnologija, zadovoljavanja temeljnih zahtjeva koje moraju zadovoljiti proizvodi da bi se postigla zaštita života i zdravlja ljudi, zaštita okoliša i potrošača, kao i poticanja i uključivanja što većeg broja zadrugara i kooperanata u sustav proizvodnje za poznatog kupca.

3. Sufinanciranje organiziranog pristupa tržištu i plasmana zadružnih proizvoda - u svrhu jačanja tržišne sposobnosti zadruga i olakšavanja njihova pristupa domaćem i inozemnom tržištu, odnosno jačanja njihova organiziranog pristupa tržištu i plasmana zadružnih proizvoda sufinancira se dio troškova marketinških aktivnosti koji uključuju istraživanje tržišta, izradu web stranica zadruga, kataloga, promotivne i medijske prezentacije, te izradu promidžbenih materijala za zadrugu.

Programi nisu isključivo namijenjeni zadrugama sa ruralnih područja, međutim, prilikom ocjenjivanja svakog pojedinog zahtjeva za potporu, određena prednost se daje zadrugama koje djeluju na otocima i područjima od posebne državne skrbi, a sve u skladu s kriterijima postavljenima u svakom pojedinom programu.

Kriteriji

Korisnici Programa mogu biti zadruge koje ispunjavaju slijedeće uvjete:

- imaju planove razvoja
- ostvaruju pozitivne poslovne rezultate
- imaju najmanje jednog zaposlenog
- usklađene su sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zadrugama ("Narodne novine" br. 12/02).

OPĆI KRITERIJI
Lokacija zadruge

a) područja posebne državne skrbi, otoci I skupine
b) otoci II skupine,

BOD
3
2

Broj zaposlenih	c) ostali	1
	a) više od 5	3
	b) 3 - 5	2
Broj zadrugara	c) 1 - 2	1
	a) više od 20	3
	b) 11 - 20	2
Broj kooperanata	c) do 10	1
	a) više od 30	3
	b) 11 - 30	2
Očekivani porast broja zaposlenih za razdoblje do 2006. godine	c) do 10	1
	a) više od 7	3
	b) 4 - 7	2
Očekivani porast broja zadrugara za razdoblje do 2006. godine	c) 1 - 3	1
	a) više od 20	3
	b) 11 - 20	2
Očekivani porast broja kooperanata za razdoblje do 2006.	c) 1 - 10	1
Planirano povećanje proizvodnje/ plasmana do 2006.godine u %	a) više od 10	2
	b) do 10	1
	a) više od 10%	3
	b) 6 - 10%	2
	c) do 5%	1
POSEBNI KRITERIJI (ZA SVAKU MJERU)		BOD
Poslovni plan/Investicijski program		
Proizvodni kapaciteti -planirana ulaganja	b) izgradnja novih proizvodnih kapaciteta	5
	c) povećanje postojećih proizvodnih kapaciteta	3
	d) obnova postojećih proizvodnih kapaciteta	1
Oprema – planirana ulaganja	a) izmjena tehnološkog procesa	5
	b) zamjena postojeće opreme novom	3
	c) nabava osnovnih sredstava za proizvodnju	1
PROIZVODNJA		
Tehnološka razina planiranih proizvoda	a) finalni proizvod	5
	b) poluproizvod	3
	c) sirovina	1
Organiziranost proizvodnje zadružnih proizvoda (broj zadrugara i kooperanata vezanih uz poznatog kupca)	a) više od 20	5
ORGANIZIRANI PRISTUP TRŽIŠTU I PLASMAN	b) 11 - 20	3
Ocjena utemeljenosti plasmana zadružnih proizvoda	c) do 10	1
	a) ugovor	5
	b) predugovor	3
	c) pismo namjere	1

Izvor: Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo

Plaćanja ili pristojbe

1. Sufinanciranje dijela troškova pripreme i izrade Poslovnog plana ili Investicijskog programa Iznos bespovratne potpore za ovu mjeru može iznositi do 20.000,00 kn.
2. Sufinanciranje dijela troškova uvođenja programa razvoja novih proizvoda, odnosno poboljšanja postojeće proizvodnje i organiziranosti proizvodnje
3. Iznos bespovratne potpore za ovu mjeru može iznositi do 30.000,00 kn.
4. Sufinanciranje organiziranog pristupa tržištu i plasmana zadružnih proizvoda.
5. Iznos bespovratne potpore za ovu mjeru može iznositi do 15.000,00 kuna.

Osnova za plaćanja

Državni proračun - račun Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo.

Sredstva potrošena od 1998 (kune)

Broj i iznos odobrenih potpora za Program razvoja proizvodnog zadrugarstva u 2001. i 2002. godini:

R. broj	Županija	2001. godina Broj potpora	Iznos potpora u kn	2002. godina Broj potpora	Iznos potpora u kn
1.	Zagrebačka županija	2	48.800	3	119.250,00
2.	Krapinsko-zagorska ž.	1	26.000		
3.	Sisačko-moslavačka ž.	1	12.000		
4.	Karlovačka ž.	0	0		
5.	Varaždinska ž.	0	0		

6.	Koprivničko-križev. Ž.	4	59.000	1	30.000,00
7.	Bjelovarsko-bilogor. Ž.	2	37.800	2	61.250,00
8.	Primorsko-goranska ž.	1	26.000		
9.	Ličko-senjska ž.	2	41.000		
10.	Virovitičko-podravski ž.	1	12.000		
11.	Požeško-slavonska ž.	2	24.000		
12.	Brodsko-posavska ž.	2	24.000		
13.	Zadarska ž.	6	92.000	6	198.750,00
14.	Osječko-baranjska ž.	3	63.000	2	56.250,00
15.	Šibensko-kninska ž.	3	61.000	1	41.250,00
16.	Vukovarsko-srijem. Ž.	0	0		
17.	Splitsko-dalmat. Ž.	15	351.400	11	393.000,00
18.	Istarska ž.	0	0		
19.	Dubrov.-neret. Ž.	6	170.000	5	120.000,00
20.	Međimurska ž.	0	0		
21.	Grad Zagreb	0	0	2	78.750,00
	Ukupno	51	1.048.000	32	1.098.500,00

Izvor: Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo

Administriranje mjere

Postupak odobravanja bespovratnih namjenskih sredstava zadrugama provodi se putem Povjerenstva sastavljenog od predstavnika Ministarstva za obrt malo i srednje poduzetništvo, koje imenuje ministar za obrt, malo i srednje poduzetništvo. Povjerenstvo na temelju objavljenog natječaja zaprima pristigle zahtjeve, razmatra i analizira opravdanost zahtjeva, te utvrđuje zadovoljenje kriterija za odobrenje. Povjerenstvo donosi zaključak kojim predlaže visinu bespovratnih namjenskih sredstava, na temelju kojeg ministar za obrt, malo i srednje poduzetništvo donosi odluku i zaključuje ugovor s korisnikom bespovratnih namjenskih sredstava.

Naziv mjere: Program razvoja zadruga – organizatora ekološke proizvodnje:

- Sufinanciranje dijela troškova izrade plana ekološke proizvodnje i /ili izrade plana prijelaza s konvencionalne na ekološku proizvodnju (u prijelaznom razdoblju)
- Sufinanciranje dijela troškova nastalih u svrhu stjecanja znaka ekološkog proizvoda
- Sufinanciranje dijela troškova izobrazbe zadrugara i/ili stručne savjetodavne pomoći
- Sufinanciranje organiziranog pristupa tržištu i plasmana zadružnih ekoloških proizvoda

Zakonska osnova

- Zakon o zadrugama («Narodne novine», broj 36/95, 67/01 i 12/02) i programske odrednice Vlade Republike Hrvatske.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Cilj Programa je poticanje ekološke proizvodnje u okviru zadružnog oblika organiziranja sa svrhom zaštite zdravlja i života ljudi, zaštite prirode i okoliša, kao i zaštite potrošača. Zadruga će omogućiti bolju organiziranost, kontrolu i zaštitu proizvođača, prerađivača i potrošača, njihovu edukaciju, kao i osigurati sustav održivog gospodarenja.

Uvođenje ekološke proizvodnje u zadruga povećati će interes za takvu proizvodnju naročito u ruralnim područjima kod mlađeg stanovništva radi zadovoljavanja potreba s naslova zapošljavanja i njihovog uključivanja u gospodarske tokove.

Program potpora zadrugama za uvođenje ekološke proizvodnje treba rezultirati:

- povećanim brojem zadruga koje se bave ekološkom proizvodnjom
- prijelazom s konvencionalne proizvodnje na ekološku proizvodnju,
- poboljšanjem izobrazbe zadrugara o ekološkoj proizvodnji,
- povećanjem ponude ekoloških proizvoda na tržištu.

1. Sufinanciranjem dijela troškova izrade plana ekološke proizvodnje i /ili izrade plana prijelaza s konvencionalne na ekološku proizvodnju (u prijelaznom razdoblju) zadrugama se želi olakšati uvođenje ekološke proizvodnje i prijelaz s konvencionalne na ekološku proizvodnju, kao i njihovo uključivanje u gospodarske tokove kroz smanjenje početnih troškova izrade plana ekološke proizvodnje, odnosno plana prijelaza s konvencionalne na ekološku proizvodnju (u prijelaznom razdoblju).

2. Sufinanciranjem dijela troškova nastalih u svrhu stjecanja znaka ekološkog proizvoda zadrugama će se olakšati uvođenje i prijelaz na ekološku proizvodnju. Sufinanciranjem se pokriva dio troškova provođenja stručnog nadzora nad ekološkom proizvodnjom, što uključuje i izradu analiza potrebnih za uvođenje ekološke proizvodnje, dio troškova utvrđivanja sukladnosti u ekološkoj proizvodnji i dio troškova stjecanja znaka ekološkog proizvoda.

3. Sufinanciranje dijela troškova izobrazbe zadrugara i kooperanata i/ili stručne savjetodavne pomoći u svrhu poboljšanja njihovih znanja o ekološkoj proizvodnji, kao i stručna savjetodavna pomoć pri uvođenju ekološke proizvodnje.

4. Sufinanciranje organiziranog pristupa tržištu i plasmana zadružnih ekoloških proizvoda s ciljem jačanja tržišne sposobnosti zadruga i olakšavanja njihova pristupa domaćem i inozemnom tržištu u proizvodnji i plasmanu zadružnih roba, te uključivanju većeg broja zadrugara u planiranu proizvodnju za poznatog kupca. Sufinancirat će se i dio troškova marketinških aktivnosti koji uključuju istraživanje tržišta, izradu web stranica zadruga, kataloga, promotivne i medijske prezentacije, te izradu promidžbenih materijala za zadruge.

Kriteriji

Korisnici Programa mogu biti zadruge koje ispunjavaju slijedeće uvjete:

- imaju plan razvoja
- posjeduju raspoložive resurse za ekološku proizvodnju
- nisu u stečaju
- imaju najmanje jednog zaposlenog
- usklađene su s Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zadrugama ("Narodne novine" br. 12/2002).

OPĆI KRITERIJI		BOD
Lokacija zadruga	a) područja posebne državne skrbi, otoci I skupine	3
	b) otoci II skupine,	2
	c) ostali	1
Broj zaposlenih	a) više od 5	3
	b) 3 - 5	2
	c) 1 - 2	1
Broj zadrugara	a) više od 20	3
	b) 11 - 20	2
	c) do 10	1
Broj kooperanata	a) više od 30	3
	b) 11 - 30	2
	c) do 10	1
Udio ekološke proizvodnje u ukupnoj proizvodnji	a) više od 75%	5

	b) 50% - 75%	3
	c) do 50%	1
Planirano povećanje ekološke proizvodnje do 2006. godine	a) više od 10%; b) 6 – 10%; c) do 5%	5; 3; 1
POSEBNI KRITERIJI (ZA SVAKU MJERU)		bod
PLAN/plan prijelaza		
Planirani broj zadrugara uključenih u ekološku proizvodnju do 2006. godine	a) više od 20	3
	b) 11 - 20	2
	c) 1 – 10	1
Planirani broj kooperanata uključenih u ekološku proizvodnju do 2006. godine	a) više od 20	2
	b) do 20	1
STJECANJE ZNAKA		
Broj proizvoda za stjecanje znaka u ekološkoj proizvodnji	a) više od 5	5
	b) 3-5	3
	c) 1-2	1
Stupanj dovršenosti zadružne ekološke proizvodnje	a) ekološka proizvodnja i prerada u ekološkoj proizvodnji	5
	b) prerada u ekološkoj proizvodnji	3
	c) ekološka proizvodnja	1
IZOBRAZBA ZADRUGARA		
Planirani broj zadrugara uključenih u edukaciju za ekološku proizvodnju	a) više od 20	3
	b) 11 - 20	2
	c) 1 – 10	1
Planirani broj kooperanata uključenih u edukaciju za ekološku proizvodnju	a) više od 20	2
	b) do 20	1
ORGANIZIRANI pristup tržištu i PLASMAN		
Organiziranost proizvodnje zadružnih proizvoda (broj zadrugara i kooperanata vezanih uz poznatog kupca)	a) više od 20	3
	b) 11 - 20	2
	c) 1 – 10	1
Utemeljenost plasmana zadružnih proizvoda	a) ugovor	3
	b) predugovor	2
	c) pismo namjere	1

Izvor: Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo

Plaćanja ili pristojbe

1. Sufinanciranje dijela troškova izrade plana ekološke proizvodnje i /ili izrade plana prijelaza s konvencionalne na ekološku proizvodnju (u prijelaznom razdoblju) - ukupni iznos potpore za ovu mjeru ne može biti viši od 15.000,00 kuna.
2. Sufinanciranje dijela troškova nastalih u svrhu stjecanja znaka ekološkog proizvoda - ukupni iznos potpore za ovu mjeru ne može biti viši od 15.000,00 kuna.
3. Sufinanciranje dijela troškova izobrazbe zadrugara i/ili stručne savjetodavne pomoći - ukupni iznos potpore za ovu mjeru ne može biti viši od 10.000,00 kuna.
4. Sufinanciranje organiziranog pristupa tržištu i plasmana zadružnih ekoloških proizvoda - ukupni iznos potpore za ovu mjeru može biti do 20.000,00 kuna.

Osnova za plaćanja

Državni proračun - račun Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo.

Sredstva potrošena od 1998 (kune)

Broj i iznos odobrenih potpora za Program razvoja zadruga – organizatora ekološke proizvodnje u 2002. godini

R.broj	Ž u p a n i j a	Broj potpora	Iznos potpora u kn
1.	Zagrebačka županija	1	59.000,00
2.	Krapinsko-zagorska ž.		
3.	Sisačko- moslavačka ž.		
4.	Karlovačka ž.	1	18.000,00
5.	Varaždinska ž.		
6.	Koprivničko-križev. ž.		
7.	Bjelovarsko-bilogor. ž.	2	82.000,00
8.	Primorsko-goranska ž.		
9.	Ličko-senjska ž.	1	64.000,00
10.	Virovitičko-podravsko ž.		
11.	Požeško-slavonska ž.		
12.	Brodsko-posavska ž.		

13.	Zadarska ž.	1	44.000,00
14.	Osječko-baranjska ž.		
15.	Šibensko-kninska ž.	1	49.000,00
16.	Vukovarsko-srijem. ž.		
17.	Splitsko-dalmat. ž.	2	128.000,00
18.	Istarska ž.		
19.	Dubrov.-neret. ž.		
20.	Međimurska ž.		
21.	Grad Zagreb		
	Ukupno	9	444.000,00

Izvor: Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo

Administriranje mjere

Postupak odobravanja bespovratnih namjenskih sredstava zadrugama provodi se putem Povjerenstva. Povjerenstvo za realizaciju Programa razvoja zadruga-organizatora ekološke proizvodnje se sastoji od tri člana. Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo imenuje predsjednika Povjerenstva, a ostali članovi su predstavnici Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Povjerenstvo na temelju objavljenog natječaja zaprima pristigle zahtjeve, razmatra i analizira opravdanost zahtjeva, te utvrđuje zadovoljenje kriterija za odobrenje. Povjerenstvo donosi zaključak kojim predlaže visinu bespovratnih namjenskih sredstava, na temelju kojeg ministar za obrt, malo i srednje poduzetništvo donosi odluku i zaključuje ugovor s korisnikom bespovratnih namjenskih sredstava.

vi) diverzifikacija aktivnosti na i izvan poljoprivrednog gospodarstva;

Naziv mjere: Potpora raznovrsnim poljoprivrednim i drugim aktivnostima radi ostvarivanja dopunskih ili alternativnih izvora prihoda; Potpora tradicionalnim ruralnim obrtima

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja (u proceduri usvajanja u Hrvatskom saboru) koji se donosi na temelju Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02), a sadrži kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed i rokove ostvarenja tih ciljeva, očekivane učinke te iznose i izvore novčanih sredstava za provođenje mjera poljoprivredne politike.
- Program razvitka seoskog prostora kojeg će Vlada RH donijeti na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja. Programom će se operacionalizirati provedba mjera navedenih u Nacionalnom programu za poljoprivredu i seoska područja te detaljno odrediti uvjeti i način provedbe mjera ruralnog razvitka.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Uvjeti i način ostvarenja potpore ovoj mjeri razvitka seoskog prostora, visina potpore i način provedbe biti će regulirani u Programu razvitka seoskog prostora kojeg će donijeti Vlada RH, a na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja.

Osnova za plaćanja

Program razvitka seoskog prostora temeljit će se na udruživanju sredstava iz državnog proračuna i sredstava županija, korisnika i drugih izvora financiranja.

Svi ostali uvjeti i način provedbe mjere biti će definirani u Programu razvitka seoskog prostora.

vii) ruralni turizam;

Naziv mjere: Potpora ruralnom turizmu

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja (u proceduri usvajanja u Hrvatskom saboru) koji se donosi na temelju Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02), a sadrži kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed i rokove ostvarenja tih ciljeva, očekivane učinke te iznose i izvore novčanih sredstava za provođenje mjera poljoprivredne politike.
- Program razvitka seoskog prostora kojeg će Vlada RH donijeti na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja. Programom će se operacionalizirati provedba mjera navedenih u Nacionalnom programu za poljoprivredu i seoska područja te detaljno odrediti uvjeti i način provedbe mjera ruralnog razvitka.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Uvjeti i način ostvarenja potpore ovoj mjeri razvitka seoskog prostora, visina potpore i način provedbe biti će regulirani u Programu razvitka seoskog prostora kojeg će donijeti Vlada RH, a na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja.

Osnova za plaćanja

Program razvitka seoskog prostora temeljit će se na udruživanju sredstava iz državnog proračuna i sredstava županija, korisnika i drugih izvora financiranja.

Svi ostali uvjeti i način provedbe mjere biti će definirani u Programu razvitka seoskog prostora.

Lovni turizam:

U cilju razvoja lovnog sektora na načelima uravnoteženog razvoja potrebno je izvršiti nacionalnu inventarizaciju lovnih resursa uz razminiranje lovišta (otprilike 12% šumskog područja je minirano) i pripadajuće infrastrukture kroz razdoblje od 10 godina. Cilj Nacionalne šumarske politike i strategije ("Narodne novine" br. 120/03) u tom sektoru je uključivanje u turističku ponudu u skladu s načelima održivog gospodarenja.

Naziv mjere: Subvencioniranje kamate na kredite temeljem "Programa kreditiranja malog obiteljskog poduzetništva u turizmu - Poticaj za uspjeh"

Zakonska osnova

Vlada Republike Hrvatske prihvatila je u ožujku 2002. godine «Program zapošljavanja, poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva i sprječavanja sive ekonomije u turizmu - «Poticaj za uspjeh».

Ovaj Program sadrži poticajne mjere za samozapošljavanje i razvoj malog obiteljskog i srednjeg poduzetništva u turizmu.

Program poticajnih mjera «Poticaj za uspjeh» provodi se od 1. listopada 2002. godine do 30. rujna 2005. godine.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti, opći opis sheme i kriteriji

Program se temelji na kreditnim sredstvima banaka i sredstvima za subvenciju kamata Ministarstva turizma.

Korisnici kredita jesu obrti i društva s ograničenom odgovornošću za ulaganja u objekte za smještaj gostiju kapaciteta ne većeg od 25 osoba ili 15 apartmana ili 50 kamp jedinica

Ciljevi programa jesu:

- rast zapošljavanja
- razvoj malog obiteljskog i srednjeg poduzetništva
- sprječavanje sive ekonomije
- restrukturiranje smještajne ponude povećanjem kapaciteta s tri i više zvjezdica
- izgradnja novih objekata u skladu sa zahtjevima suvremenog tržišta
- unapređenje kvalitete obnovom i modernizacijom postojećih objekata
- unapređenje kvalitete izgradnjom novih sadržaja
- izgradnja stručno arhitektonski oblikovanih objekata koji su izgledom i veličinom u skladu s okolišem
- produžetak turističke sezone
- povećanje prihoda

Programom se potiče razvoj poduzetništva u turizmu općenito, što podrazumijeva i razvoj turizma na ruralnim područjima.

Ovaj program pruža mogućnost posebno vinarima i vinogradarima registriranim kao obrt ili društva s ograničenom odgovornošću, za izgradnju malih obiteljskih objekata i pansiona, kao dopunska djelatnost na obiteljskom gospodarstvu.

Plaćanja ili pristojbe

Ovisno o vrstama objekata korisnici plaćaju kamatu u visini od 0% do 5%.

Osnova za plaćanja

Ova poticajna mjera se temelji na kreditnim sredstvima banaka i sredstvima za subvenciju kamata Ministarstva turizma - Državni proračun.

Administriranje mjere

Provedbom Programa koordinira Ministarstvo turizma. U provedbi kreditiranja malog obiteljskog poduzetništva sudjeluju Fond za razvoj i zapošljavanje, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo.

Naziv mjere: Poticanje razvoja turizma na ruralnom području temeljem Programa bespovratne potpore projektima zaštite i obnove tradicijske i prirodne baštine i projektima od značaja za unapređenje ukupne turističke ponude na turistički nedovoljno razvijenim područjima

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Radi se o projektima obnove i reafirmacije vrijednosti tradicijske baštine (objekti tradicijskih zanata (vodenice, kovačnice, grnčarija i sl. objekti tradicijskih seljačkih gospodarstava, objekti tradicijske arhitekture i sl.), projektima obnove i valorizacije prirodne baštine, te projektima od značaja za unapređenje ukupne turističke ponude.

Ciljevi programa jesu:

- razvoj turističke ponude na područjima na kojima turizam nije dovoljno razvijen
- zaštita, obnova i reafirmacija vrijednosti tradicijske baštine uključivanjem u turističku ponudu
- zaštita, obnova i vrednovanje prirodne baštine uključivanjem u turističku ponudu
- razvoj nerazvijenih ruralnih područja te područja od posebne državne skrbi koja imaju turističke potencijale u tradicijskoj i prirodnoj baštini.

Sredstva bespovratne potpore se dodjeljuju za financiranje određenih stavki iz troškovnika ulaganja u objekte ili za djelomično financiranje projektne dokumentacije (studije, elaborata i sl.).

Kriteriji

Korisnici bespovratne potpore mogu biti pravne i fizičke osobe, zadruge, ustanove, udruge i drugi nositelji realizacije projekata koji su u skladu s ciljevima ovog Programa.

Obveze korisnika potpore jesu:

- sredstva potpore iskoristiti namjenski u određenom roku
- Ministarstvu turizma dostaviti izvješće o iskorištenju sredstava potpore s odgovarajućom dokumentacijom koja potvrđuje navode u izvješću (račune za radove odnosno materijal, fotografije izvršenih radova i drugu dokumentaciju sukladnu naravi projekta)
- na zahtjev Ministarstva turizma pružiti na uvid i dodatnu naknadno traženu dokumentaciju i omogućiti pristup u sve prostore objekta.

Posebni uvjeti/kriteriji za odabir projekata jesu:

- da se Projekt realizira na području na kojemu turizam nije dovoljno razvijen i/ili na od posebne državne skrbi i/ili izoliranom ruralnom području i/ili području otoka i/ili području s izraženom nezaposlenošću i depopulacijom i/ili graničnom području;
- sudjelovanje županija ili gradova/općina i drugih subjekata u sufinanciranju projekta;
- ugled i reference institucije koja je izradila projekt;
- primjena razvojnog modela koji je već u praksi potvrđen;
- procjena doprinosa razvoju turističke ponude;
- procjena pozitivnih učinaka u razmjerno kratkom vremenu;
- odnos tražene potpore i ukupnih ulaganja i sl.

Plaćanja ili pristojbe

Sredstva bespovratne potpore se dodjeljuju za financiranje određenih stavki iz troškovnika ulaganja u objekte ili za djelomično financiranje projektne dokumentacije (studije, elaborata i sl.).

Bespovratna potpora se dodjeljuje u iznosu od 20.000,00 do 500.000,00 kn.

Osnova za plaćanja

Državni proračun - račun Ministarstva turizma.

Sredstva potrošena od 1998 (kune)

Program je započeo 2000. godine. Do 2002. godine 35 projekata dobilo je bespovratnu potporu u ukupnom iznosu od 5.900.000,00 kuna. U 2003. godini predviđeno je 6.426.000,00 kuna za bespovratne potpore (za potporu oko 50 projekata).

Administriranje mjere

Ministarstvo turizma raspisuje u dnevnom tisku Javni poziv za predlaganje projekata koji su u skladu s ciljevima Programa bespovratne potpore.

Osniva se Povjerenstvo za odabir projekata koje čine po tri predstavnika Ministarstva turizma, jedan predstavnik Ministarstva kulture i jedan predstavnik Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Povjerenstvo za odabir projekata utvrđuje koji projekti ispunjavaju opće uvjete programa, vrši odabir projekta na temelju općih i posebnih uvjeta/kriterija za odabir, te utvrđuje prijedlog projekata i iznos bespovratne potpore.

Na temelju prijedloga Povjerenstva za odabir projekata ministrica turizma donosi Odluku o dodjeli bespovratne potpore odabranim projektima.

Ministarstvo turizma s korisnikom bespovratne potpore – predlagateljem projekta sklapa Ugovor o korištenju bespovratne potpore za realizaciju određenog projekta. Ministarstvo turizma obavlja nadzor nad namjenskim korištenjem sredstava.

viii) usluge;

Naziv mjere: Potpora razvitku usluga u ruralnom prostoru

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02 i 117/03)
- Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja (u proceduri usvajanja u Hrvatskom saboru) koji se donosi na temelju Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02), a sadrži kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed i rokove ostvarenja tih ciljeva, očekivane učinke te iznose i izvore novčanih sredstava za provođenje mjera poljoprivredne politike.
- Program razvitka seoskog prostora kojeg će Vlada RH donijeti na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja. Programom će se operacionalizirati provedba mjera navedenih u Nacionalnom programu za poljoprivredu i seoska područja te detaljno odrediti uvjeti i način provedbe mjera ruralnog razvitka.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Uvjeti i način ostvarenja potpore ovoj mjeri razvitka seoskog prostora, visina potpore i način provedbe biti će regulirani u Programu razvitka seoskog prostora kojeg će donijeti Vlada RH, a na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja.

Osnova za plaćanja

Program razvitka seoskog prostora temeljit će se na udruživanju sredstava iz državnog proračuna i sredstava županija, korisnika i drugih izvora financiranja.

Svi ostali uvjeti i način provedbe mjere biti će definirani u Programu razvitka seoskog prostora.

ix) upravljanje resursima vode za poljoprivredu

Naziv mjere: Melioracijska odvodnja; Melioracijsko navodnjavanje

Zakonska osnova

- Zakon o vodama ("Narodne novine", br. 53/90, 9/91, 61/91, 26/93, 43/93 i 95/94)
- Zakon o financiranju vodnog gospodarstva ("Narodne novine", br. 107/95, 19/96 i 88/98)

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti, opći opis sheme i osnova za plaćanja

Melioracijska odvodnja je odvođenje suvišnih voda na poljoprivrednom ili drugom zemljištu putem sustava melioracijske odvodnje (sustava vodnih građevina za melioracijsku odvodnju) radi povoljnijeg korištenja tog zemljišta za gospodarske ili druge djelatnosti.

Sredstva za financiranje izvođenja radova na uređenju melioracijskog sustava odvodnje osiguravaju se u proračunima županija, gradova i općina na čijem se području uređuje taj sustav. Jedinice lokalne samouprave mogu uvesti i posebnu naknadu za troškove ulaganja u uređenje tog sustava, a nju plaćaju svi vlasnici i posjednici poljoprivrednog i šumskog, te drugog zemljišta i nositelji stvarno pravnih ovlasti nad prometnicama na području na kojem se uređuje taj sustav.

Održavanje i upravljanje sustavom melioracijske odvodnje financira se iz sredstava slivne vodne naknade koja se plaća sukladno Zakonu o financiranju vodnog gospodarstva.

Melioracijsko navodnjavanje je zahvaćanje iz prirodnih ležišta i korištenje voda za navodnjavanje poljoprivrednog i drugog zemljišta.

Sredstva za građenje sustava melioracijskog navodnjavanja osiguravaju se u proračunima lokalne samouprave ili iz sredstava korisnika tog sustava.

Sredstva za uređenje i održavanje tog sustava snosi korisnik voda iz tog sustava, odnosno vlasnik sustava. Izvor sredstava za upravljanje i održavanje sustava osigurava se unutar naknade za korištenje voda, koju plaćaju ti korisnici.

Institucija nadležna za ovu problematiku je Državna uprava za vode.

k) ostale mjere ruralnog razvitka:

i) mjera samopomoći

Zbog ograničenih proračunskih sredstava mjera se ne primjenjuje.

ii) potpora za primjenu standarda proizvodnje.

Zbog ograničenih proračunskih sredstava mjera se ne primjenjuje.

iii) ostalo

Nespomenute potpore mjerama ruralnog razvitka iz Programa razvitka seoskog prostora:

Potpore:

- uspostavi strojnih prstenova,
- obnovi i razvitku sela,
- očuvanju kulturnog blaga, ruralnih običaja i manifestacija,
- poboljšanju ruralne infrastrukture vezano uz razvitak poljoprivrede,
- promociji vinskih i drugih turističkih cesta,

Zakonska osnova

- Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02)
- Zakon o državnoj potpore u poljoprivredi ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine" br. 87/02)
- Nacionalni program za poljoprivredu i seoska područja (u proceduri usvajanja u Hrvatskom saboru) koji se donosi na temelju Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" br. 66/01 i 83/02), a sadrži kratkoročne i srednjoročne ciljeve, mjere, vremenski slijed i rokove ostvarenja tih ciljeva, očekivane učinke te iznose i izvore novčanih sredstava za provođenje mjera poljoprivredne politike.
- Program razvitka seoskog prostora kojeg će Vlada RH donijeti na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja. Programom će se operacionalizirati provedba mjera navedenih u Nacionalnom programu za poljoprivredu i seoska područja te detaljno odrediti uvjeti i način provedbe mjera ruralnog razvitka.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Uvjeti i način ostvarenja potpore ovim mjerama razvitka seoskog prostora, visina potpore i način provedbe biti će regulirani u Programu razvitka seoskog prostora kojeg će donijeti Vlada RH, a na temelju Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja.

Osnova za plaćanja

Program razvitka seoskog prostora temeljit će se na udruživanju sredstava iz državnog proračuna i sredstava županija, korisnika i drugih izvora financiranja.

Svi ostali uvjeti i način provedbe mjere biti će definirani u Programu razvitka seoskog prostora.

2. Regionalni programi ruralnog razvoja

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu na temelju Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine", br. 90/92, 94/93 i 117/03) definirati određene mjere i poduzimati aktivnosti s ciljem bržeg razvitka poljoprivredne proizvodnje te ukupnog ruralnog prostora na području te jedinice. Sredstva za financiranje takvih aktivnosti, odnosno za obavljanje poslova iz svog samoupravnog djelokruga, županije same osiguravaju u svom proračunu i to iz sljedećih izvora:

- prihodi od vlastite imovine,
- županijski porezi,
- novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje, koje sami propišu,
- drugi prihodi utvrđeni posebnim zakonom.

Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne samouprave kao i poslova državne uprave prenijetih na te jedinice osnivaju se upravni odjeli i službe, koji onda provode takve programe i mjere.

Županije u RH, neovisno o Programima i mjerama koje se provode na nacionalnoj razini, rade vlastite Programe ruralnog razvitka i razvitka poljoprivrede na svom području, na temelju koji financiraju provedbu određenih mjera.

Prema spoznajama, najviše je aktivnosti na području ruralnog razvitka poduzeto u Zagrebačkoj i Istarskoj županiji, međutim, i druge županije sve se aktivnije uključuju u provedbu programa za razvitak ruralnog prostora.

Naziv mjere: Zaštita i očuvanje ruralnog naslijeđa - Program "Istraživanje i utvrđivanje stanja etnoloških spomenika".

Zakonska osnova

Zaštita ruralnog naslijeđa dio je sveukupne kulturne politike RH koja se temelji na pravnoj podlozi pri čemu izdvajamo Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN br. 69/99.). Ovim Zakonom se uređuju vrste kulturnih dobara u koje spada i ruralno naslijeđe, uspostavlja mjere zaštite i očuvanje, obavlja poslove na zaštiti (upravne i inspekcijske), financira zaštitu i očuvanje.

Ciljevi, problemi koje je potrebno riješiti i opći opis sheme

Ciljevi zaštite su očuvanje:

- povijesnih naselja, dijelova naselja
- pojedinačnih zgrada, stambenih, gospodarskih i tehničkih(kuće, staje sjenici, mlinovi za žito i masline)
- autohtonih krajobrazza
- predmeta materijalne kulture
- oblika i pojava duhovnog stvaralaštva, tradicijskih umijeća i obrta

Mjere zaštite

Mjere zaštite su:

- istraživanje i dokumentiranje objekata tradicijskog graditeljstva,
- stručno vrednovanje
- pravna zaštita
- izrada prijedloga obnove i nadzor nad izvođenjem zaštitnih konzervatorskih radova
- izrada konzervatorskih smjernica kao podloga za izradu Prostornih planova

Pravna zaštita znači upis u Registar kulturnih dobara (Čl. 12, 13, 14, 15, 16), najvrijednijih zgrada seoskog graditeljstva koje predstavljaju karakteristične tipove gradnje i vrste materijala (kamen, drvo, opeka) pojedinih regija Hrvatske. Pravna zaštita se provodi i nad zbirkama etnografskih predmeta i autohtonim krajobrazima (terasasta polja i vinogradi, suhozidi, poljske kućice, tradicionalna obrada zemljišta).

Problemi

Problemi se najčešće očituju u nedovoljnoj brizi za ruralno naslijeđe, lokalne vlasti su premalo zainteresirane za njihovo očuvanje. Nedostatni su poticaji za obnovu i očuvanje ruralne baštine. Zaštita struke nije dovoljna jer štiti samo najvrijednije objekte tradicijskog graditeljstva koji se najčešće nalaze u najnerazvijenijim dijelovima pojedinih regija. Prostorni planovi (općinski, gradski i županijski) nedosljedno se provode upravo zbog nedostatka Programa razvitka i obnove seoskog prostora.

Plaćanja ili pristojbe

Ministarstvo kulture, na temelju čl.1 i 10a. Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi, za koja se sredstva osiguravaju u Državnom proračunu, u javnim glasilima, jednom godišnje objavljuje Poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi.

Javne potrebe jesu kulturne djelatnosti, akcije i manifestacije u kulturi od interesa za Republiku Hrvatsku. Iz ovih sredstava izdvaja se dio za obnovu i revitalizaciju objekata tradicijskog graditeljstva: stambene i gospodarske zgrade, tehnički gospodarski objekti kao i tradicijska kućišta te širi okoliš koji ih okružuje.

Kriteriji za ostvarivanje potpore

Pri izradi Programa zaštite i očuvanja nepokretnih i nematerijalnih kulturnih dobara vrednovanje zahtjeva vrši se na temelju slijedećih kriterija:

- pravni status
- prednost imaju kulturna dobra koja su upisana u Registar kulturnih dobara RH, Listu kulturnih dobara od nacionalnog značaja
- registrirano kulturno dobro
- preventivno zaštićeno kulturno dobro
- evidentirano kulturno dobro
- dobra koja se nalaze u zaštićenoj povijesnoj cjelini

Prednost za potporu imaju kulturna dobra za koja vlasnik, nositelj prava, općina, grad ili županija izdvaja znatna sredstva za uređenje, održavanje i očuvanje.

Sredstva za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara na ruralnim područjima osiguravaju se iz:

donacija, zaklada, naknada za koncesije

drugih izvora utvrđenih Zakonom ili drugim propisima

Osnova za plaćanja

Sredstva osigurana u Državnom proračunu za javne potrebe u kulturi, a prema Zakonu o financiranju javnih potreba u kulturi (NN 47/90 i 27/93), čl.1. i 10a.

Sredstva potrošena od 1998 (kune)

Za Program sustavne zaštite, očuvanja, obnove, revitalizacije i ukupne djelatnosti zaštite i očuvanja kulturnih dobara izdvojena su za obnovu i revitalizaciju ruralnog graditeljstva (nepokretna kulturna dobra) za razdoblje od 1998. do 2002. godine sljedeća sredstva:

Županija	kuna
Bjelovarsko-bilogorska županija	95 000,00
Brodsko-posavska županija	0,00
Dubrovačko-neretvanska županija	0,00
Istarska županija	159 330,00
Karlovačka županija	119 200,00
Krapinsko-zagorska županija	1 200 000,00
Koprivničko-križevačka županija	220 000,00
Ličko-senjska županija	918 285,00
Međimurska županija	875 000,00
Osječko-baranjska županija	0,00
Požeško-slavonska županija	0,00

Primorsko-goranska županija	215 000,00
Sisačko-moslavačka županija	615 000,00
Splitsko-dalmatinska županija	1 038 000,00
Šibensko-kninska županija	243 200,00
Varaždinska županija	0,00
Virovitičko-podravska županija	0,00
Vukovarsko-srijemska županija	350 000,00
Zadarska županija	750 000,00
Zagrebačka županija	453 250,00
UKUPNO	7 251 265,00

IV. MJERE UNUTARNJEG TRŽIŠTA

1. Traže se sljedeće informacije za svaki od navedenih sektora:

Zahtjevi u trženju proizvoda (klasiranje, obvezno/dobrovoljno, standardi)

- a) Govedina i teletina, ovčje i kozje meso
- b) Voće i povrće
- c) Vino i derivati
- d) Svinjsko meso, meso peradi i jaja

2. Za svaki od navedenih sektora treba dati detaljan opis važećih pravnih zahtjeva i načina njihovog administriranja i primjene. Ovi opisi trebaju uključiti sljedeće informacije:

- a) naziv sektora politike
- b) zakonska osnova (naziv i broj relevantnog zakonskog akta)
- c) ciljevi i opći opis legislative
- d) da li je usklađen ili nije s propisima EU (ili stupanj usklađenosti)
- e) sudjelovanje u nekim međunarodnim standardnim shemama
- f) opis administrativnih kapaciteta te primjenu legislative (uključujući resurse, ljudske, financijske i infrastrukturne te ukoliko je moguće organizacijske organigrame)

3. Detaljni planovi vezani uz buduće usklađivanje s propisima jedinstvenog tržišta EU (uključivo i vezu s Nacionalnim programom RH za pridruživanje EU). Potrebno uključiti sljedeće informacije:

- a) detaljne planove, uključujući i rokove za usvajanje propisa usklađenih s EU propisima te administrativnu strukturu potrebnu za učinkovitu primjenu EU zahtjeva
- b) plan promjena koje se zahtijevaju za postojeću administraciju te primjenu novih propisa, uključivo i detaljne informacije o potrebnim resursima (ljudskim, financijskim i infrastrukturnim).

4. Ukoliko se očekuje da će strategija prilagodbe zakonodavstva zahtijevati značajne investicije ili promjene postojećeg stanja, bilo u javnom ili privatnom sektoru, potrebno je dati sljedeće detaljne informacije:

- a) opis očekivanih poteškoća pri usklađivanju s novim zahtjevima
- b) prijedloge za tehničku ili financijsku pomoć koja može biti ponuđena svakom pojedinačnom sektoru

c) da li se propisi u cijelosti primjenjuju na cijeli sektor ili postoje iznimke ili prijelazna razdoblja (npr. malo poduzetništvo – pojedini EU zahtjevi za klaonice ili sjeme se ne primjenjuju za one subjekte čija je proizvodnja manja od određene razine).

Opći zakonski okvir:

Za sve od navedenih grupa proizvoda zajednička je sljedeća legislativa:

- Zakon o sustavu državne uprave (Narodne novine br. 75/93)
- Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstva i državnih upravnih organizacija (Narodne novine br. 48/99, 15/00)
- Zakon o hrani (Narodne novine 117 /2003),
- Zakon o poljoprivredi (Narodne novine br. 66/01, 83/02)
- Pravilnik o upisu u Upisnik poljoprivrednih gospodarstva (Narodne novine br. 128/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)
- Pravilnik o načinu i uvjetima provedbe modela poticanja proizvodnje, modela potpore dohotku i programa očuvanja hrvatskih izvornih i zaštićenih pasmina ("Narodne novine" br. 11/03, 63/03, 86/03)
- Zakon o carinskoj tarifi (Narodne novine 61/00, 117/00, 119/00),
- Uredba o raspodjeli carinskih kvota u 2003. godini za poljoprivredno prehrambene proizvode podrijetlom iz zemalja članica Svjetske trgovinske organizacije i zemalja s kojima je republike Hrvatske sklopila Ugovor o slobodnoj trgovini i Sporazum o pridruživanju (142/01)
- Zakon o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (12/01)
- Zakon o zaštiti potrošača («Narodne novine» br. 96/03)
- Zakon o državnom inspektoratu («Narodne novine» br. 76/99)

Zakonom o sustavu državne uprave i Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu ministarstva i državnih upravnih organizacija određena je nadležnost Ministarstva poljoprivrede i šumarstva za proizvodnju ovih proizvoda, dok je Ministarstvu zdravstva utvrđena nadležnost za preventivni nadzor nad zdravstvenom ispravnošću.

Zakon o hrani uređuje pitanja zdravstvene ispravnost i kakvoće hrane i hrane za životinje prije stavljanja proizvoda na tržište.

Zakonom o poljoprivredi uređuju se ciljevi i mjere poljoprivredne politike, korisnici prava na potporu, seljačko gospodarstvo ili obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, institucijska potpora, administrativno praćenje i izvješćivanje u poljoprivredi te upravni i inspeksijski nadzor. Ovaj zakon stvara pretpostavke da Vlada uredbom propiše tržišni red za ove proizvode.

Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu ima za cilj osiguravanje odgovarajuće financijske potpore poljoprivrednim gospodarstvima.

Zakon o carinskoj tarifi uređuje pitanja visine osnovne carine sukladno obvezama preuzetim članstvom RH u WTO i preferencijalnih carina sukladno potpisanim međunarodnim sporazumima.

Zakonom o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda uređuje se proizvodnja, prerada, trgovina, označavanje te nadzor nad proizvodima u ekološkoj proizvodnji.

Zakonom o zaštiti potrošača uređuje se zaštita osnovnih prava potrošača pri kupnji proizvoda i usluga na tržištu, odnosno propisuju se norme ponašanja trgovaca i pružatelja usluga u korist potrošača – korisnika usluga i kupaca.

Zakonom o normizaciji uređuje se sustav normizacije, temeljni zahtjevi za proizvode, procese i usluge, sustav ocjenjivanja sukladnosti, isprave koje moraju imati proizvodi u prometu, donošenje propisa za provedbu ovoga Zakona te nadzor nad njegovom primjenom.

Zakonom o državnom inspektoratu uređuju se inspekcijski poslovi.

1. a) Govedina i teletina, ovčje i kozje meso

a) naziv sektora politike

- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MAF)
- Uprava poljoprivrede i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem
- Uprava veterinarstva
- Uprava za poljoprivrednu politiku i ruralni razvitak
- Državni inspektorat
- Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo
- Ministarstvo gospodarstva

b) zakonska osnova

- Zakon o stočarstvu («Narodne novine» br. 70/97 i 38/98)
- Zakon o veterinarstvu («Narodne novine» br. 70/ 97 i 105/01)
- Zakon o dobrobiti životinja («Narodne novine» br. 19/99)

c) ciljevi i opći opis legislative

Cilj je proizvodnja ovih proizvoda na način da se osigura njihova zdravstvena ispravnost te poželjna hranidbena vrijednost. Ovo se obavlja u uvjetima konvencionalnih proizvodnih sustava, a manjim dijelom u uvjetima ekološke proizvodnje.

Proizvodnja goveđeg mesa organizirana je najvećim dijelom u posebnim objektima tovilištima na obiteljskim gospodarstvima (manje proizvodne jedinice) te na velikim farmama poslovnih subjekata. Tov se obavlja u intenzivnim uvjetima proizvodnje gdje je dnevni prirast veći od 1000 grama, a završne težine grla za klanje u prosjeku oko 500 kg.

Tov u sustavu krava – tele do sada nije imao veći značaj, ali se zadnjih godina zahvaljujući mjerama državne potpore javlja interes.

Proizvodnja teletine temelji se uglavnom na korištenju teladi iz vlastitog uzgoja koja se ne stavlja u tov već se kolju pri težini od oko 150 -170 kg. U Hrvatskoj ne postoji poseban sustav proizvodnje telećeg mesa.

Proizvodnja ovčjeg i kozjeg mesa nema veći značaj ako se promatra kao poseban sustav proizvodnje. Najveći dio mesa od ovih vrsta životinja koristi se kao mlada janjetina ili kozletina koja ne prolazi konvencionalni tov, već se životinje kolju u ranoj dobi, najčešće nakon odbića.

Navedenom legislativom uređuju se uvjeti proizvodnje svake od navedenih vrsta mesa, posebice uvjeti držanja, hranidbe i praćenja zdravlja životinja.

Izrađen je Pravilnik o kakvoći goveđih trupova i polovica na liniji klanja koristeći EUROP sustav (kategorija, klasa i zamašćenost trupa) te se u kratkom periodu očekuje njegovo stupanje na snagu.

Namjera je Ministarstva u naredne dvije godine izraditi tržišne redove (commodity market organization) za ove proizvode.

Hrvatska raspolaže s kvalitetnim genomom goveda pogodnim za proizvodnju kvalitetne junetine i govedine (kombinirane pasmine – simentalaska i smeđa), a samo manjim dijelom koristi se za tov i grla mliječne Holstein pasmine goveda.

Ovce pripadaju najvećim dijelom domaćim autohtonim pasminama, a manjim dijelom su to pasmine iz uvoza namijenjene proizvodnji mlijeka.

Kod koza osim domaće autohtone pasmine koriste se i pasmine za proizvodnju mlijeka (aplska i sanska koza).

d) procjena usklađenosti sa EU

Zakon o stočarstvu

Predmet postojećeg Zakona o stočarstvu kao i njegovih izmjena su uređenje temeljnih pitanja uzgoja i proizvodnje uzgojno valjanih životinja, oplođivanja domaćih životinja, trgovine uzgojno valjanim životinjama, kakvoće stočne hrane i proizvoda životinjskog podrijetla, ustroja i provedbe uzgoja uzgojno valjanih životinja, te druga pitanja važna za učinkovitost i promicanje stočarstva.

Cilj je ovih izmjena da se usklađivanjem odredbi sa propisima Europske unije osigura poticanje povećanja učinkovitosti proizvodnje domaćih životinja uz očuvanje ili poboljšanje njihove vitalnosti, povećanje ekonomičnosti stočarske proizvodnje, poboljšanje kakvoće stočarskih proizvoda i očuvanje genetske raznolikosti domaćih životinja.

U rujnu 2003. g. u Saboru su usvojene Izmjene i dopune Zakona o stočarstvu kojima su ugrađene sukladne Direktive Europske unije.

Direktive:

1. Smjernica Vijeća ministara 77/504/EEZ o uzgoju čistokrvnih goveda (OJ, L 206, 12.08.1977)

Council Directive 77/504/EEC on pure-bred breeding animals of the bovine species (OJ, L 206, 12.08.1977.)

377L0504

usklađeno

2. Smjernica Vijeća ministara 87/328/EEZ o prihvatanju čistokrvnih goveda za uzgojne svrhe (OJ, L 167, 26.06.1987.)

Council Directive 87/328/EEC on the acceptance for breeding purpose of pure-bred breeding animals of the bovine species (OJ, L 167, 26.06.1987.)

387L0328

usklađeno

3. Smjernica Vijeća ministara 89/361/EEZ vezano na čistokrvne ovce i koze (OJ, L 153, 06.06.1989.)
Council Directive 89/361/EEC concerning pure-bred breeding sheep and goats (OJ, L 153, 06.06.1989.)
31989L0361
usklađeno

4. Smjernica Vijeća ministara 90/427/EEZ o zootehničkim i genealoškim uvjetima koji uređuju trgovinu kopitarima unutar Zajednice (OJ, L 224 18.08.1990.)
Council Directive 90/427/EEC on the zootechnical and genealogical conditions governing intra-Community trade in equidae (OJ, L 224 18.08.1990.)
31990L0427
usklađeno

5. Smjernica Vijeća ministara 91/174/EEZ određuje zootehničke i rodoslovne zahtjeve pri kupoprodaji čistokrvnih životinja uz dopunu smjernice 77/504 i 90/425 (OJ, L 085 05.04.1991)
Council Directive 91/174/EEC laying down zootechnical and pedigree requirements for the marketing of pure-bred animals and amending Directives 77/504/EEC and 90/425/EEC (OJ, L 085 05.04.1991.)
31991L0174
usklađeno

Odluke:

1. Odluka Komisije Europske unije 84/247/EEC o određivanju uvjeta za priznavanje uzgojnih organizacija i saveza koji vode i uspostavljaju matične knjige čistokrvnih goveda (OJ, L 125, 12.05.1984.)
Commission Decision 84/247/EEC laying down the criteria for the recognition of breeders organizations and association which maintain or establish herd-books for pure bred breeding animals of the bovine species (OJ, L 125, 12.05.1984.)
384D0247
usklađeno

2. Odluka Komisije Europske unije 90/254/EEC o određivanju uvjeta za priznavanje uzgojnih organizacija i saveza koji uspostavljaju i vode matične knjige čistokrvnih ovaca i koza (OJ, L 145 08.06.1990.)
Commission Decision 90/254/EEC laying down the criteria for approval of breeders organizations and associations which establish or maintain flock-books for pure bred breeding sheep and goats (OJ, L 145 08.06.1990.)
31990D0254
usklađeno

3. Odluka Komisije Europske unije 92/353/EEC o određivanju uvjeta za priznavanje uzgojnih organizacija i saveza koji uspostavljaju i vode matične knjige registriranih kopitara (OJ, L 192 11.07.1992.)
- Commission Decision 92/353/EEC laying down the criteria for the approval or recognition of breeders organizations and association which maintain or establish stud-books for registered equidae (OJ, L 192 11.07.1992.)
31992D0353
usklađeno

4. Odluka Komisije Europske unije 92/354/EEC o određivanju uvjeta za osiguranje koordinacije između uzgojnih organizacija i saveza koji uspostavljaju i vode matične knjige registriranih kopitara (OJ, L 192 11.07.1992.)
Commission Decision 92/354/EEC laying down certain rules to ensure coordination between organizations and association which maintain or establish stud-books for registered equidae (OJ, L 192 11.07.1992.)
31992D0354

usklađeno

Razlozi za djelomičnu usklađenost odnosno neusklađenost:

Područja koja se uređuju Prijedlogom Zakona o izmjenama i dopunama zakona o stočarstvu u značajnoj mjeri utječu na provedbu uzgoja uzgojno valjanih životinja kako u dijelu koji se odnosi na uvjete za njihovo priznavanje, tako još više na promjenu organizacije rada u uzgoju uzgojno valjanih životinja. Zbog toga je potrebno određeno vrijeme prilagodbe koja će se sada lakše ostvariti. Nakon donošenja – usvajanja Nacrta prijedloga Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o stočarstvu nastaviti će se s postupnim usaglašavanjem s EU smjernicama donošenjem provedbenih propisa kojima će zakonska osnovica biti ovaj prijedlog Zakona, te na kraju mogućom izradom novoga Zakona kada će se u cijelosti uskladiti sve odredbe sa tada aktualnim odredbama primarnih prava i sekundarnih izvora prava EU.

Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti (nacrta) prijedloga propisa s *acquis communautaire*om: Republika Hrvatska će područje koje se uređuje navedenim Nacrtom Zakona o izmjeni i dopuni zakona o stočarstvu uskladiti s legislativom EU do dana ulaska Hrvatske u EU.

Zakon o veterinarstvu i Zakon o dobrobiti životinja detaljnije su obrađeni u Potpoglavlju VII – Propisi o hrani, fitosanitarni i veterinarski propisi, propisi o prehrani životinja (točka C. Veterinarski propisi).

e) sudjelovanje u ostalim međunarodnim standardnim shemama

Za međunarodno praćenje standardizacije odgovoran je Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo.

f) opis administrativnih kapaciteta te primjena legislative (uključujući ljudske, financijske i infrastrukturne resurse te prikaz organizacijskog organigrama)

Provedba zakona uređena je u okviru općeg sustava provedbe zakonodavstva u Hrvatskoj, odnosno Ministarstva poljoprivrede i šumarstva te Hrvatskog stočarskog centra.

Nadzor nad zdravstvenom kakvoćom do sada su obavljale veterinarska i sanitarna inspekcija. Donošenjem Zakona o hrani uspostavlja se jedinstveni sustav zdravstvene ispravnosti ovih proizvoda. Ovo je pitanje detaljno obrađeno u Poglavlju I "Slobodno kretanje roba" i Potpoglavlju VII.

3. a) detaljni planovi, uključivo i rokove za usvajanje legislative usklađene s EU legislativom te administrativna struktura potrebna za učinkovitu primjenu EU zahtjeva

Nacionalnim je programom Republike Hrvatske za pridruženje EU («Narodne novine br. 30/03), planirana izrada Izmjena i dopuna Zakona o stočarstvu koja je dovršena u rujnu ove godine.

Uz izmjenu Zakona obaviti će se i prilagodba pravilnika i ostalih podzakonskih akata propisima EU, što je također predviđeno Nacionalnim programom.

Tržni redovi za govedinu i teletinu, ovčje i kozje meso definirat će tržišno – cjenovnu politiku, odnosno mjere intervencija i uravnoteženja ponude, te načine i uvjete organiziranja i financiranja proizvođačkih organizacija. Pripremne aktivnosti započet će 2004. godine, a puna primjena se očekuje 2006. godine.

3. b) plan promjena koje se zahtijevaju za postojeću administraciju te primjenu novih propisa uključivo i detaljne informacije o potrebnim resursima (ljudskim, financijskim i infrastrukturnim)

U 2003. godini započete su aktivnosti uspostave novog sustav obilježavanja životinja, posebice goveda koji je u suglasju s odredbama EU. Novi sustav omogućit će praćenje svake životinje od rođenja, promjene vlasništva pa sve do izlučenja. Ove aktivnosti zahtijevaju dodatne ljudske resurse, njihovu edukaciju te odgovarajuću opreme.

4. a) opis očekivanih poteškoća pri usklađivanju s novim zahtjevima

Za tržište je karakteristična neodgovarajuća struktura poljoprivredne proizvodnje odnosno neuravnoteženost potražnje i proizvodnje (ponude). Spomenuto uvjetuje manjak ili višak proizvoda što se manifestira nedostatnom ponudom te potrebom za uvozom s jedne strane odnosno povećanom ponudom iznad potražnje koja istodobno utječe na smanjivanje cijena na tržištu te time i dohotka proizvođača.

Teškoće u prilagođivanju proizlaze prije svega zbog malih proizvodnih sustava, niske razine proizvodnje, gdje dolazi do izražaja skupo održavanje sustava kao kod npr. obilježavanja životinja te učinkovitog vođenja registra farmi (redovno prikupljanje i obrada podataka). Za provedbu ovih kao i ranije spomenutih mjera potreban je veliki broj osoba što značajno poskupljuje ove poslove.

U idućem je razdoblju važno uspostaviti maksimalno učinkovitu stručnu službu što zahtjeva dodatna financijska sredstva.

4. b) prijedlozi za tehničku ili financijsku pomoć koja može biti ponuđena svakom pojedinačnom sektoru

Pomoć je potrebna u dijelu uspostave učinkovitije stručne službe posebice na području uzgoja (prilagodba Centara za umjetno osjemenjivanje uvjetima za registraciju prema pravilima EU), obilježavanje životinja i učinkovit sustav njihova praćenja sve do izlučenja grla, uspostava sustava praćenja izvora mesa po principu "od štale do stola" («from stable to table»), koji bi se u idućem razdoblju trebao nadograditi na sustav obilježavanja i klasiranja goveđih trupova na liniji klanja.

4. c) da li se legislativa primjenjuje na cijeli sektor ili postoji derogacija legislative ili prijelazna razdoblja (npr. malo poduzetništvo-pojedini EU zahtjevi za klaonice ili proizvođače sjemena ne primjenjuju se u slučajevima da su ovi kapaciteti manji od određene razine).

Razlike postoje u uvjetima za ovlašćivanje objekata glede rada malih i velikih klaonica.

Isto se odnosi i na svinjogojstvo

1. b) Voće i povrće

a) naziv sektora politike

- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Uprava za poljoprivredu i Uprava za poljoprivrednu politiku i ruralni razvitak
- područje kontrole: zdravstvenu ispravnost i kvalitetu nadzire sanitarna inspekcija Ministarstva zdravstva,
- kontrola tržišta: Državni inspektorat

b) zakonska osnova

- Zakon o hrani (NN 117/03) - stupio je na snagu početkom kolovoza 2003. godine i njime se uređuju sva pitanja iz domene proizvodnje i stavljanja hrane na tržište koja se odnose na higijenu i zdravstvenu ispravnost te kakvoću hrane, i hrane za životinje. Sam propis, a u njegovu donošenju namjera je bila usklađenje sa Uredbom EC 178/2002.
- Zakon o poljoprivredi (Narodne novine 66/2001, 83/2002)
- Zakon o zaštiti bilja (Narodne novine 10/94, 117/03)
- Zakon o sjemenu i sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (Narodne novine br.131/97). Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sjemenu , sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja nalazi se u postupku usvajanja.

Pravilnici kojima se propisuje higijena i zdravstvena ispravnost hrane:

- Pravilnik o kvaliteti voća, povrća i gljiva (Službeni list SFRJ br. 29/79, 53/87)
- Pravilnik o količinama pesticida, toksina, mikotoksina, metala i histamina i sličnih tvari koje se mogu nalaziti u namirnicama, te o drugim uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe (Narodne novine br. 46/94, 45/98, 11/01)
- Pravilnik o metodama uzimanja uzoraka te obavljanja kemijskih i fizikalnih analiza radi kontrole kvalitete proizvoda od voća i povrća SL SFRJ br. 29/83)
- Pravilnik o mikrobiološkim standardima za namirnice (Narodne novine br. 46/94, 10/01, 40/01)
- Pravilnik o načinu uzimanja uzoraka, odnosno o metodama za obavljanje analiza i superanaliza namirnica i predmeta opće uporabe (Narodne novine 58/98)
- Pravilnik o metodama obavljanja mikrobioloških analiza i superanaliza živežnih namirnica (Službeni list SFRJ br. 25/80)

Ostali pravilnici:

- Pravilnik o temeljnim zahtjevima za kakvoću pakiranje i deklariranje sjemena poljoprivrednog bilja (Narodne novine br. 10/02, 88/02, 140/02)
- Pravilnik o temeljnim zahtjevima o kakvoći poljoprivrednog sadnog materijala, načinu pakiranja, plombiranja, deklariranja i uvjetima držanja sadnog materijala (Narodne novine br. 56/99, 140/99, 128/00)

Napomena: Pravilnik o kvaliteti voća, povrća i gljiva (Službeni list SFRJ br. 29/79, 53/87), Pravilnik o metodama uzimanja uzoraka te obavljanja kemijskih i fizikalnih analiza radi kontrole kvalitete proizvoda od voća i povrća SL SFRJ br. 29/83) te Pravilnik o metodama obavljanja mikrobioloških analiza i superanaliza živežnih namirnica (Službeni list SFRJ br. 25/80) preuzeti su ukazima Vlade Republike Hrvatske (NN 53/91)

c) ciljevi i opći opis legislative

Pravilnik o kvaliteti voća, povrća i gljiva (Službeni list SFRJ br. 29/79, 53/87) propisuje najmanje uvjete kvalitete kojima mora udovoljavati voće, povrće i gljive prije stavljanja u promet te uvjeti pakiranja radi osiguranja kvalitete, i način deklariranja. Pravilnikom se utvrđuje da ovi proizvodi moraju biti zreli i svježi, a ne smiju biti zaprljani, ovlaženi, natruli, sadržavati ostatke sredstava za zaštitu bilja te da nemaju stran i neugodan okus i miris). Propisanim standardima kvalitete voće i povrće može se razvrstati u tri klase (ekstra, I. i II. klasu).

Pravilnik o količinama pesticida, toksina, mikotoksina, metala i histamina i sličnih tvari koje se mogu nalaziti u namirnicama, te o drugim uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe (Narodne novine br. 46/94, 45/98, 11/01) popisuje dozvoljene količine ovih tvari u namirnicama i predmetima opće uporabe.

Pravilnik o mikrobiološkim standardima za namirnice (Narodne novine br. 46/94, 10/01, 40/01) utvrđuje uvjete mikrobiološke ispravnosti za namirnice za kao preduvjet stavljanja u promet.

Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu predviđa potpore po proizvodnoj površini za voće i povrće, te investicijske potpore podizanju novih nasada voćnjaka, i šire investicijske potpore proizvodnji voća i povrća u dijelu nabave opreme i mehanizacije potrebne za proizvodnju, te kapaciteta i opreme za skladištenje i sortiranje voća i povrća. Krajnji cilj ovih mjera u području voća i povrća je povećanje proizvodnje i ujednačenje kvalitete proizvoda.

Zakon o zaštiti bilja uređuje pitanja registracije i primjene sredstva za zaštitu bilja s aspekta zaštite bilja i zdravlja ljudi, te postupke sprečavanja širenja biljnih bolesti kad se one prenose plodovima voća ili povrća ili vegetativnim dijelovima bilja.

Zakon o sjemenu i sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja uređuje pitanja prometa i proizvodnje sjemenskog i sadnog materijala.

d) stanje usklađenosti sa zakonodavstvom EU

Navedeni Zakoni usklađeni su za legislativom EU kako slijedi:

Zakon o hrani

Razina usklađenosti Zakona o hrani i obrazloženje poveznica sa primarnom i sekundarnom EU legislativom vezano uz pitanje zdravstvene, higijenske ispravnosti, nadzora i kontrole hrane, odnosno voća i povrća, detaljno je obrazložena u Poglavlju I. – Slobodno kretanje roba (točka III. Propisi o hrani).

Pitanje kvalitete voća i povrća koje proizlazi iz Zakona o hrani za sada je regulirano Pravilnikom o kvaliteti voća, povrća i gljiva (SL SFRJ br. 29/79, 53/87). Isto pitanje u EU regulirano je slijedećim Uredbama Komisije:

- Commission Regulation (EC) No 1284/2002 of 15 July 2002 laying down the marketing standard for hazelnuts in shell
- Commission Regulation (EC) No 843/2002 of 21 May 2002 laying down the marketing standard for strawberries and amending Regulation (EEC) No 899/87
- Commission Regulation (EC) No 1799/2001 of 12 September 2001 laying down the marketing standard for citrus fruit
- Commission Regulation (EC) No 1619/2001 of 6 August 2001 laying down the marketing standard for apples and pears and amending Regulation (EEC) No 920/89
- Commission Regulation (EC) No 175/2001 of 26 January 2001 laying down the marketing standard for walnuts in shell
- Commission Regulation (EC) No 851/2000 of 27 April 2000 laying down the marketing standard for apricots
- Commission Regulation (EC) No 2789/1999 of 22 December 1999 laying down the marketing standard for table grapes
- Commission Regulation (EC) No 2335/1999 of 3 November 1999 laying down marketing standards for peaches and nectarines
- Commission Regulation (EC) No 1168/1999 of 3 June 1999 laying down marketing standards for plums
- Commission Regulation (EEC) No 410/90 of 16 February 1990 setting quality standards for kiwifruit

- Commission Regulation (EEC) No 899/87 of 30 March 1987 laying down quality standards for cherries and strawberries
- Commission Regulation (EC) No 982/2002 of 7 June 2002 laying down the marketing standards for cultivated mushrooms
- Commission Regulation (EC) No 1615/2001 of 7 August 2001 laying down the marketing standard for melons and amending Regulation (EC) No 1093/97
- Commission Regulation (EC) No 1093/97 of 16 June 1997 laying down marketing standards applicable to melons and watermelons
- Commission Regulation (EC) No 1543/2001 of 27 July 2001 laying down the marketing standard for lettuces and curled-leaved and broad-leaved (Batavian) endives
- Commission Regulation (EC) No 1508/2001 of 24 July 2001 laying down the marketing standard for onions and amending Regulation (EEC) No 2213/83
- Commission Regulation (EC) No 912/2001 of 10 May 2001 laying down the marketing standard for beans
- Commission Regulation (EC) No 790/2000 of 14 April 2000 laying down the marketing standard for tomatoes
- Commission Regulation (EC) No 2377/1999 of 9 November 1999 laying down the marketing standard for asparagus
- Commission Regulation (EC) No 1455/1999 of 1 July 1999 laying down the marketing standard for sweet peppers
- Commission Regulation (EC) No 730/1999 of 7 April 1999 laying down the marketing standard for carrots
- Commission Regulation (EC) No 963/98 of 7 May 1998 laying down marketing standards for cauliflowers and artichokes
- Commission Regulation (EC) No 2288/97 of 18 November 1997 laying down marketing standards for garlic
- Commission Regulation (EEC) No 1677/88 of 15 June 1988 laying down quality standards for cucumbers
- Commission Regulation (EEC) No 1591/87 of 5 June 1987 laying down quality standards for cabbages, Brussels sprouts, ribbed celery, spinach and plums
- Commission Regulation (EEC) No 2213/83 of 28 July 1983 laying down quality standards for onions and witloof chicory
- Commission Regulation (EEC) No 1292/81 of 12 May 1981 laying down quality standards for leeks, aubergines and courgettes

Standardi kvalitete voća i povrća koji su utvrđeni ovim Uredbama Komisije različiti su od standarda kvalitete određenih postojećim Pravilnikom o kvaliteti voća povrća i gljiva u RH.

Zakon o poljoprivredi

Zakonom o poljoprivredi kao krovnim za sektor uređuju se ciljevi i mjere poljoprivredne politike, a ujedno da se u djelu mjera poljoprivredne politike Vlada propisuje uredbom tržišne redove kojima se uređuje tržište određenih skupina proizvoda, a među ostalim predviđeno je i uređenje tržišta voća i povrća i izrada odgovarajućih tržišnih redova, te mjera povlačenja (withdrawal) viškova proizvoda s tržišta u slučaju poremećaja na tržištu. Ujedno je na temelju Zakona predviđen sustav organizacije i provođenja mjera poljoprivredne politike putem udruženja proizvođača u tržišnim (marketinškim) asocijacijama i potpora njihovom radu.

Uredbe :

- Council Regulation (EC) No 2200/96 of 28 October 1996 on the common organization of the market in fruit and vegetables
- Commission Regulation (EC) No 609/2001 of 28 March 2001 laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) No 2200/96 as regards operational programmes, operational funds and Community financial assistance, and repealing Regulation (EC) No 411/97
- Commission Regulation (EC) No 544/2001 of 20 March 2001 laying down rules for the application of Council Regulation (EC) No 2200/96 as regards additional financial assistance to operational funds
- Commission Regulation (EC) No 1647/98 of 27 July 1998 amending Regulation (EC) No 411/97 laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) No 2200/96 as regards operational programmes, operational funds and Community financial assistance
- Commission Regulation (EC) No 659/97 of 16 April 1997 laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) No 2200/96 as regards intervention arrangements in the fruit and vegetables sector
- Commission Regulation (EC) No 412/97 of 3 March 1997 laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) No 2200/96 as regards the recognition of producer organizations

Organizacija i uređenje tržišta voća i povrća u Republici Hrvatskoj nije usklađena u pogledu legislative, kao ni u metodici i načinu provođenja mjera na način kako su uređeni gore navedenim Uredbama Vijeća i Komisije.

Zakon o zaštiti bilja

Zakonom o zaštiti bilja uređuju se pitanja registracije i primjene sredstva za zaštitu bilja s aspekta zaštite bilja i zdravlja ljudi, te postupci sprječavanja širenja biljnih bolesti kada se one prenose plodovima voća ili povrća ili vegetativnim dijelovima bilja.

Razina usklađenosti Zakona i obrazloženje poveznica sa primarnom i sekundarnom EU legislativom vezano uz pitanje zaštite bilja detaljno je obrazložena u Glavi VII. –Legislativa o hrani, fitosanitarna, veterinarska i legislativa o hrani za životinje, Poglavlje A., B., D., Točka 5. - Biljno zdravlje i sredstva za zaštitu bilja

Zakon o sjemenu ,sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja

Zakon o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja uređuje pitanja prometa i proizvodnje sjemenskog i sadnog materijala, a među ostalim i proizvodnju i promet sjemena i presadnica povrća te sadnica voća.

Ovo područje u EU je uređeno slijedećim aktima i Konačni prijedlog izmjena i dopuna Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja je sa njima djelomično usklađen kako slijedi:

- Council Directive 2002/53 EC of 13 June 2002 on the common catalogue of varieties of agricultural plant species.

Djelomično usklađeno

- Council Directive 2002/54 EC of 13 June 2002 on the marketing of beet seed.

Djelomično usklađeno.

- Council Directive 2002/55 EC of 13 June 2002 on the marketing of vegetable seed.

Djelomično usklađeno..

- Council Directive 2002/56 EC of 13 June 2002 on the marketing of seed potatoes.

Djelomično usklađeno.

- Council Directive 2002/57/EC of 13 June 2002 on the marketing of seed of oil and fibre plants.

Djelomično usklađeno

- Council Directive 66/402 EEC of 14 June 1966 on the marketing of cereal seed.

Djelomično usklađeno

- Council Directive 66/401 EEC of 14 June 1966 on the marketing of fodder plant seed.

Djelomično usklađeno.

- Council Directive 92/34 EEC of 28 April 1992 on the marketing of fruit plant propagating material and fruit plants intended for fruit production.

Djelomično usklađeno

Razlozi za djelomičnu usklađenost odnosno neusklađenost:

Zakon o hrani donesen je sredinom 2003. godine te je njime stvorena pretpostavka da se na novim osnovama pristupi promjeni dosadašnje regulative o standardima kvalitete voća i povrća, odnosno to pitanje će se riješiti izradom novih pravilnika o kvaliteti voća i povrća.

Pitanja organizacije i uređenja tržišta voća i povrća, koja proizlaze iz Zakona o poljoprivredi, nisu usklađena ponajprije zbog nedostatka iskustva u organizaciji udruga i implementaciji mjera politike koje se provode putem udruga proizvođača, a djelom i zbog nedostatka raspoloživih sredstava za nužne tržišne intervencije.

Zakon o zaštiti bilja, odnosno njegove izmjene i dopune, donesene su sredinom 2003. godine. Djelomična usklađenost je rezultat veliki organizacijskih i financijskih zahtjeva prilikom preustroja sustava fitosanitarne službe na način kako ona djeluje u EU, te se stoga postupak usklađenja u ovom dijelu odvija etapno.

Izmjene i dopune Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja bit će donesene u rujnu 2003. godine i na razni zakona najveći dio navedenih direktiva bit će implementiran, međutim cjelovito usklađenje provest će se na razini podzakonskih propisa koji će biti u izradi tijekom 2004. godine.

Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti prijedloga propisa sa *acquis communautaire*om:

Republika Hrvatska će područje tržišta voća i povrća koje je pokriveno s gore navedena četiri Zakona u cijelosti uskladiti s legislativom EU do kraja 2006. godine.

e) sudjelovanje u drugim metodama međunarodnih standarda

U Republici Hrvatskoj standardi su u nadležnosti Zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo.

f) opis administrativnih i provedbenih okvira (uključujući resurse: ljudske, financijske i infrastrukturne)

Mjere potpore proizvodnji voća i povrća i mjere vanjsko-trgovinske zaštite donosi Vlada Republike Hrvatske.

Za provedbu mjera potpore proizvodnji voća i povrća odgovorno je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Ove mjere propisane su Pravilnikom o načinu i postupku za ostvarivanje novčanih poticaja i naknada u poljoprivredi i ribarstvu. Plaćanja potpora za proizvodnju voća i povrća i za podizanje nasada voća vrše se jednom godišnje na temelju zahtjeva proizvođača, koji prethodno moraju ispuniti propisane uvjete utvrđene Zakonom o novčanim potporama u poljoprivredi i šumarstvu.

3. a) detaljni planovi, uključivo i rokove za usvajanje legislative usklađene s EU legislativom te administrativna struktura potrebna za učinkovitu primjenu EU zahtjeva

Tržni red za voće i povrće definirat će tržišno - cjenovno politiku, odnosno mjere intervencija i uravnoteženja ponude, te načine i uvjete organiziranja i financiranja proizvođačkih organizacija. Pripremne aktivnosti započet će 2004. godine, a puna primjena se očekuje 2006. godine.

Podzakonski akti iz područja kvalitete i zdravstvene ispravnosti voća i povrća početi će se pripremati 2004., a puna primjena očekuje se 2006.

3. b) plan promjena koje se zahtijevaju za postojeću administraciju te primjenu novih propisa uključivo i detaljne informacije o potrebnim resursima (ljudskim, financijskim i infrastrukturnim)

Potrebno je dodatno zapošljavanje djelatnika u dijelu harmonizacije zakonodavstva i implementacije istog kao i na aktivnostima formiranja novih i preustroja postojećih udruga. Sadašnje udruge proizvođača ne mogu preuzeti ulogu, odnosno nadležnosti i odgovornosti koje im daje Uredba EC 2200/96 i njene dopune.

4. a) opis očekivanih poteškoća pri usklađivanju s novim zahtjevima

neodgovarajući način rada i ustroj postojećih udruga proizvođača stvara potrebu građenja novog sustava interesnog udruživanja proizvođača voća i povrća

pomanjkanje osoblja/stručnjaka sa iskustvom u organiziranju proizvođača u udruge i apliciranju provođenju mjera intervencija na tržištu

manjak financijskih sredstava nužnih za osnivanje i početni rad, te preustroje postojećih udruga proizvođača

4. b) prijedlozi za tehničku ili financijsku pomoć koja može biti ponuđena svakom pojedinačnom sektoru

- osiguranje dodatne stručne i tehničke pomoći
- osiguranje dodatnih sredstava

4. c) da li se propisi u cijelosti primjenjuju na cijeli sektor ili postoje iznimke ili prijelazna razdoblja (npr. malo poduzetništvo – pojedini EU zahtjevi za klaonice ili sjeme se ne primjenjuju za one subjekte čija je proizvodnja manja od određene razine).

Zakoni se u potpunosti primjenjuju na cijeli sektor voća i povrća, kao i na ostale sektore poljoprivrede na koje se odnose.

1.c) Vino i derivati

a) naziv sektora politike

- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva
- Uprava poljoprivredne politike i ruralnog razvitka, Odjel prehrambene politike
- Uprava poljoprivrede, Odjel inspekcijskih poslova
- Ministarstvo zdravstva, Sanitarna inspekcija
- Državni inspektorat

b) zakonska osnova

- Zakon o vinu (NN 96/03)

c) ciljevi i opći opis zakonodavstva

Ciljevi mjera poljoprivredne politike i zakonodavstva u području vinogradarstva i vinarstva jesu povećanje površina zasađenih kvalitetnim sadnim materijalom i povećanje proizvodnje kvalitetnog i vrhunskog vina. Namjera je povećanje i ujednačenje kvalitete vina te postizanje cijena konkurentnih kako na domaćem tako i na svjetskom tržištu, osiguranje stabilnog domaćeg tržišta kao i zaštita zemljopisnog podrijetla.

d) procjena usklađenosti s EU

Zakon o vinu

Navedeni Zakon djelomično je usklađen s legislativom EU i to kako slijedi:

1. Uredba Vijeća ministara 1493/1999 EZ o zajedničkoj organizaciji tržišta vina (OJ. L 179 14.07.1999.)
Council Regulation (EC) No 1493/1999 on the common organisation of the market in wine (OJ. L 179 14.07.1999.)

Područja koja su potpuno usklađena odnose se na:

- zaštitu zemljopisnog podrijetla
- označavanje.

U dijelu destilacije zakonodavstvo Hrvatske djelomično je usklađeno sa zakonodavstvom EU jer u Hrvatskoj ne postoje interventne mjere i poticaji za uskladištenje stolnog vina te mošta od grožđa, koncentriranog mošta od grožđa i rektificiranog mošta od grožđa. Isto tako u Hrvatskoj ne postoje poticaji za smanjenje površina pod vinogradima kao ni premije za trajno napuštanje uzgoja vinove loze na određenoj površini.

Na osnovu Zakona o vinu donijet će se provedbeni propisi kojima će se pojedina područja detaljno razraditi u skladu sa zakonodavstvom EU.

2. Uredba Komisije 753/2002 EZ kojom se određuju pravila za primjenu Uredbe Vijeća ministara 1493/1999 EZ u odnosu na opis, označavanje, prezentiranje i zaštitu određenih proizvoda iz područja vina (OJ, L 118 04.05.2002.)
Commission Regulation (EC) No 753/2002 laying down certain rules for applying Council Regulation (EC) No 1493/1999 as regards the description, designation, presentation and protection of certain wine sector products

Navedena Uredba bila je povučena od strane EU i ponovno je stupila na snagu 1. kolovoza 2003. godine. Na osnovu nje donijet će se liste vina, kako je u Zakonu o vinu članak 81. i navedeno.

Najveći broj odredbi iz navedene legislative EU detaljno će se razraditi kroz provedbene propise čiji rok za donošenje je godinu dana od dana stupanja na snagu Zakona o vinu.

Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti (nacrt) prijedloga propisa s *acquis communautaire*om: Republika Hrvatska će područje koje se uređuje navedenim Zakona o vinu uskladiti s legislativom EU do dana ulaska Hrvatske u EU.

e) sudjelovanje u međunarodnim standardnim shemama

Republika Hrvatska članica je O.I.V. (Međunarodne organizacije za vinogradarstvo i vinarstvo) i hrvatsko zakonodavstvo u potpunosti je usklađeno s rezolucijama usvojenim od strane O.I.V.-a.

f) opis administrativnih kapaciteta te primjena zakonodavstva (uključujući ljudske, financijske i infrastrukturne resurse te ukoliko je moguće organizacijske organizacije)

Primjenu zakonodavstva iz područja vinogradarstva i vinarstva provodi Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Ministarstvo zdravstva, Državni inspektorat i Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo.

Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo ima tri odjela i to: Odjel pravnih, općih i računovodstvenih poslova, Odjel za vinogradarstvo i vinarstvo i Odjel za ispitivanje kakvoće proizvoda. U okviru Odjela za ispitivanje kakvoće nalazi se ispitni laboratorij koji je akreditiran za provedbu kontrole kakvoće vina i jakih alkoholnih pića od strane Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo prema normi RN EN ISO/IEC 17025:2000. U svom radu Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo temeljem Ugovora o poslovno-tehničkoj suradnji surađuje sa Zavodom za vinogradarstvo i vinarstvo Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Institutom za poljoprivredu i turizam Poreč, Institutom za jadranske kulture i melioraciju krša Split, Stanicom za južne kulture Dubrovnik, kojih je osnivač Republika Hrvatska te s institucijama koje su organizirane kao trgovačka društva i to: Stanica za vinogradarstvo i vinarstvo d.o.o. Ilok i Veterinarska stanica d.d. Čakovec.

Zakonom o vinu predviđeno je provođenje inspekcijskog nadzora i kontrole u proizvodnji od strane vinarske inspekcije Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Postupak formiranja vinarske inspekcije je u tijeku.

Inspekcijski nadzor na tržištu provode inspektori Državnog inspektorata. Kontrolu zdravstvene ispravnosti provodi sanitarna inspekcija.

3. a) detaljni planovi, uključujući i rokove za usvajanje zakonodavstva usklađenog s EU zakonodavstvom te administrativnu strukturu potrebnu za učinkovitu primjenu EU zahtjeva

Temeljem Zakona o vinu (Narodne novine 96/03) u roku od godine dana donijet će se provedbeni propisi kojima će se detaljnije definirati pojedine odredbe Zakona. Na taj način cjelokupno zakonodavstvo navedenog područja uskladit će se sa zakonodavstvom EU.

Postojeća administrativna struktura nije dostatna za učinkovito provođenje harmonizacije propisa kao ni za njihovu implementaciju te će, u tom smislu, biti potrebno povećanje administrativne strukture u okviru Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

3. b) plan promjena koje se zahtijevaju za postojeću administraciju te primjenu novih propisa uključivo i detaljne informacije o potrebnim resursima (ljudskim, financijskim i infrastrukturnim)

Potrebno je dodatno zapošljavanje djelatnika u dijelu harmonizacije zakonodavstva i implementacije istog kao i formiranje vinarske inspekcije u okviru Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Predviđeno je da se ova inspekcija oformi do konca godine.

4. a) opis očekivanih poteškoća pri usklađivanju s novim zahtjevima

Pri usklađivanju s novim zahtjevima očekuju se dvije osnovne poteškoće:

- nedostatak stručnog osoblja za usklađivanje s novim zahtjevima
- nedostatak financijskih sredstava.

Navedene poteškoće naročito će dolaziti do izražaja kod slijedećih aktivnosti:

- izrade Vinogradarskog katastra
- uvođenje sustava destilacija (obavezni otkup od strane destilerija za nus proizvode od vina)

4. b) prijedloge za tehničku ili financijsku pomoć koja može biti ponuđena svakom pojedinačnom sektoru

U skladu s prethodno navedenim prijedlozi pomoć odnose se na:

- osiguranje stručne i tehničke pomoći
- osiguranje dodatne financijske pomoći.

4. c) da li se zakonodavstvo u cijelosti primjenjuje na cijeli sektor ili postoje iznimke ili prijelazna razdoblja

Zakonodavstvo se u cijelosti primjenjuje na cijeli sektor.

1. d) Svinjsko meso, meso peradi i jaja

a) naziv sektora politike

- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MAF)
- Uprava poljoprivrede i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem
- Uprava veterinarstva
- Uprava za poljoprivrednu politiku i ruralni razvitak
- Državni inspektorat
- Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo
- Ministarstvo gospodarstva

b) zakonska osnova (naziv i broj zakonskog akta)

- Zakon o veterinarstvu (NN 70/97, 105/01)
- Zakon o dobrobiti životinja (19/99)
- Zakon o stočarstvu (NN 70/97, 38/98) – Izmjene i dopune Zakona trenutačno u proceduri. - Očekuje se njegovo stupanje na snagu krajem 2003. godine.

c) ciljevi i opći opis legislative

Cilj postavljenih zahtjeva za gore navedene proizvode je ispunjavanje uvjete zdravstvene ispravnosti prilikom stavljanja proizvoda u promet te postizanje poželjne hranidbene vrijednosti.

Proizvodnja svinjskog mesa organizirana je najvećim dijelom na obiteljskim gospodarstvima, najčešće u malim proizvodnim objektima te na velikim farmama poslovnih subjekata. Tov se obavlja do završne težine životinja oko 100 do 115 kg u većini slučajeva na način da se koristi intenzivna hranidba.

Proizvodnja peradskog mesa najvećim dijelom organizirana je u okviru velikih poslovnih subjekata gdje se na industrijski način provodi tov ili se on povjerava specijaliziranim obiteljskim gospodarstvima koja primjenjuju istu tehnologiju tova kao i veliki sustavi.

Proizvodnja jaja također je smještena najvećim dijelom kod velikih proizvodnih sustava gdje se na intenzivan način organizira proizvodnja ovog proizvoda.

Za proizvodnju svinjskog mesa koriste se najvećim dijelom poznati sustavi križanja pri čemu se koristi križanje između jorkšira (Large White) i landrace pasmina te na kraju pietraina.

U manjim proizvodnim jedinicama gdje se ne primjenjuje intenzivna proizvodnja koriste se i drugi oblici križanja. Zadnjih se godina u proizvodnji svinjskog mesa sve veća briga posvećuje genomu koji se koristi u tovu, kako bi se dobile svinje više kvalitete. Umjetno osjemenjivanje svinja obavlja se na nešto više od 20% matičnog stada. Procjenjuje se da će se ovaj trend porasta udjela umjetnog osjemenjivanja i dalje nastaviti.

U peradarstvu, kako u onom dijelu koji se odnosi na proizvodnju peradskog mesa tako i onom koje se odnosi na proizvodnju jaja, gotovo u cijelosti koriste se aktualne hibridne linije peradi koje se mogu nabaviti na svjetskom tržištu. U Hrvatskoj za sada ne postoji uzgoj djedovskih linija (grandparents) već se cijeli uvoz temelji na nabavci roditelja ili jedinki koje se direktno uključuju u proizvodnju (brojleri za tov ili pilenke za nesenje jaja).

Proizvodnja svinjskog mesa, a posebice mesa peradi i jaja, uređena je ranije navedenom legislativom.

Postojećom legislativom uređeno je klasiranje svinjskih polovica na liniji klanja koristeći SEUROP sustav, te klasiranje jaja kao i veterinarsko zdravstvena kontrola životinja i mesa na liniji klanja putem stalnog inspekcijskog nadzora. Isto tako obavlja se i zdravstveni pregledi kakvoće jaja namijenjenih tržištu. Na ovaj način postiže se zdravstvena sigurnost za ljude, kontrolira se kakvoće mesa i proizvoda od mesa te jaja, ali se isto tako osigurava i zdravlje ovih životinja.

Proizvodnja svinjskog mesa potiče se državnim potporom proizvođačima koji drže grla osnovnog stada te onih koja se drže u tovu.

Cijena životinja za uzgoj i tov, utovljenih grla kao i proizvedenog mesa te jaja nije propisana već zavisi od tržišta.

d) procjena usklađenosti sa EU

Zakon o stočarstvu – obrađeno u točki 1.a) govedina i teletina, ovčje i kozje meso

Direktive:

1. Smjernica Vijeća ministara 88/661/EEZ o zootehničkim standardima primjenjivim na uzgojno valjane svinje (OJ, L 382, 31.12.1988.)

Council Directive 88/661/EEC on the zootechnical standards applicable to breeding animals of the porcine species (OJ, L 382, 31.12.1988.)

31988L0661

usklađeno

2. Smjernica Vijeća ministara 90/118/EEZ o prihvatanju čistokrvnih svinja za uzgoj (OJ, L 071, 17.03.1990.)

Council Directive 90/118/EEC on the acceptance of pure-bred breeding pigs for breeding (OJ, L 071, 17.03.1990.)

3990L0118

usklađeno

3. Smjernica Vijeća ministara 90/119/EEZ o uzgoju hibridnih svinja (OJ, L 071 17.03.1990)

Council Directive 90/119/EEC of hybrid breeding pigs for breeding (OJ, L 071 17.03.1990)

31990L0119

djelomično usklađeno

(Predmetnim Nacrtom uskladit će se okvirno odredbe iz ove smjernice dok će se detaljna razrada ugraditi u provedbeni propis)

4. Smjernica Vijeća ministara 91/174/EEZ određuje zootehničke i rodoslovne zahtjeve pri kupoprodaji čistokrvnih životinja uz dopunu smjernice 77/504 i 90/425 (OJ, L 085 05.04.1991)

Council Directive 91/174/EEC laying down zootechnical and pedigree requirements for the marketing of pure-bred animals and amending Directives 77/504/EEC and 90/425/EEC (OJ, L 085 05.04.1991.)

31991L0174

usklađeno

Odluke:

1. Odluka Komisije Europske unije 89/504/EEC o određivanju uvjeta za priznavanje i nadzor uzgojnih saveza, uzgojnih organizacija i privatnih poduzetnika koji uspostavljaju i vode registre hibridnih svinja (OJ, L 247 23.08.1989.)

Commission Decision 89/504/EEC laying down the criteria for approval and supervision of breeders associations, breeding organizations and private undertakings which establish or maintain registers for hybrid breeding pigs (OJ, L 247 23.08.1989.)

31989D0504

usklađeno

2. Odluka Komisije Europske unije 89/501/EEC o određivanju uvjeta za priznavanje i nadzor uzgojnih saveza i uzgojnih organizacija koji uspostavljaju i vode matične knjige čistokrvnih svinja (OJ, L 247 23.08.1989.)

Commission Decision 89/501/EEC laying down the criteria for approval and supervision of breeders associations and breeding organizations which establish or maintain herd -books for pure bred breeding pigs (OJ, L 247 23.08.1989.)

31989D0501

usklađeno

Zakon o veterinarstvu i Zakon o dobrobiti životinja detaljnije su obrađeni u Potpoglavlju VII – Propisi o hrani, fitosanitarni i veterinarski propisi, propisi o prehrani životinja (točka C. Veterinarski propisi).

e) sudjelovanje u ostalim međunarodnim standardnim propisima

Za međunarodno praćenje standardizacije odgovoran je Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo.

f) opis administrativnih kapaciteta te primjena legislative (uključujući ljudske, financijske i infrastrukturne resurse te prikaz organizacijskog organograma)

Navedenim zakonima osigurava se valjana proizvodnja gore navedenih proizvoda, iako će se u idućem razdoblju trebati neke od njih prilagoditi uvjetima koji su propisani EU legislativom.

Nadzor nad zdravstvenom kakvoćom ovih proizvoda do sada su obavljale veterinarska i sanitarna inspekcija. Donošenjem novoga Zakona o hrani uspostavlja se jedinstveni sustav zdravstvene ispravnosti ovih proizvoda koji je u cijelosti usklađen sa zadnjim Smjernicama EU.

Ocjenu svinjskih polovica na liniji klanja obavljaju za to ovlaštene institucije od strane Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo.

Nadzor nad proizvodnjom u tovu kako glede uvjeta proizvodnje tako i zdravlja životinja obavlja veterinarska inspekcija, a liječenje bolesnih grla ovlaštene veterinarske organizacije.

3. a) detaljni planovi, uključivo i rokove za usvajanje legislative usklađene s EU legislativom te administrativna struktura potrebna za učinkovitu primjenu EU zahtjeva

S obzirom da Zakon o stočarstvu pokriva svinjsko i peradsko meso odgovor je isti kao u slučaju govedarstva.

3. b) plan promjena koje se zahtijevaju za postojeću administraciju te primjenu novih propisa uključivo i detaljne informacije o potrebnim resursima (ljudskim, financijskim i infrastrukturnim)

U 2003. godini uspostavljen je registar poljoprivrednih proizvođača, što predstavlja osnovicu za pouzdane statističke podatke o obimu pojedine proizvodnje ali i osnovicu za isplatu novčane potpore.

Iako postoji od ranije sustav obilježavanja svinja, posebice kada se one stavljaju na tržište novi Pravilnik o označavanju nalaže promjenu sustava obilježavanja i za ovu vrstu životinja. Po okončanju aktivnosti vezanih uz unaprjeđenje sustava označavanja u govedarstvu pristupit će se promjenama u svinjogojstvu.

4. a) opis očekivanih poteškoća pri usklađivanju s novim zahtjevima

Teškoće u prilagođivanju posebice u svinjogojskoj proizvodnji proizlaze prije svega zbog promjena koje se odnose na male proizvodne sustave, niske razine proizvodnje, gdje dolazi do izražaja skupo održavanje sustava npr. obilježavanje životinja, učinkovito i aktualno vođenje registra farmi zbog velikog broja jedinica. Za provedbu ovih kao i drugih ranije spomenutih mjera potreban je brojno osoblje što značajno poskupljuje poslove.

Zbog toga je u idućem razdoblju značajno uspostaviti maksimalno učinkovitu stručnu službu za provedbu ovih poslova i zadataka, što će predstavljati nove financijske obveze države.

Budući je peradarska proizvodnja (proizvodnja mesa peradi i jaja) najvećim dijelom organizirana na velikim industrijskim jedinicama ovdje su ranije spomenuti problemi od manjeg značaja.

4. b) prijedlozi za tehničku ili financijsku pomoć koja može biti ponuđena svakom pojedinačnom sektoru

U cilju učinkovitije organizacije uzgoja svinja te proizvodnje njihova mesa od značaja je istaći interes za tehničkom i financijskom pomoći u dijelu uspostave učinkovitije stručne službe posebice na području uzgoja, obilježavanje životinja i učinkovit sustav njihova praćenja sve do izlučenja grla.

Održavanje i unapređivanje sustava praćenja pojave određenih bolesti od posebnog je interesa za ovaj sektor proizvodnje, što bi trebalo biti dio jedinstvenog sustav prikupljanja informacija iz različitih izvora vezano za ove proizvodnje, ali i cijeli stočarski sektor.

4. c) da li se legislativa primjenjuje na cijeli sektor ili postoje iznimke ili prijelazna razdoblja

Razlike postoje u uvjetima za ovlašćivanje objekata glede rada malih i velikih klaonica.

V. OSTALE POLITIKE

1. Potrebno je dati opis, uključujući financijske podatke bilo koje druge politike ili pomoći koja se primjenjuje za određeni poljoprivredni sektor, a nije pokrivena drugim pitanjem. Ovo treba uključiti:

a) izravne ili neizravne naknade za inpute

Ne primjenjuju se.

b) mjere socijalne politike primarno usmjerene na poljoprivredni sektor

Nema posebne mjere.

c) državna pomoć i mjere porezne politike primarno usmjerene na poljoprivredni sektor

Naziv mjere: Pravo na eurodizel-dizelsko gorivo obojeno plavom bojom (plavi dizel) oslobođeno plaćanja posebnog poreza na naftne derivate (trošarina)

Cilj mjere

Smanjenje proizvodnih troškova poljoprivrednika, čime se povećava konkurentnost proizvodnje.

Opis mjere

Na temelju odobrenih količina goriva upisanih u knjižice goriva poljoprivrednici i ribari ostvaruju pravo na plavi dizel koje je oslobođeno plaćanja trošarina. Pravo se ostvaruje pri kupnji goriva.

Zakonska osnova

Zakon o posebnom porezu na naftne derivate (Narodne novine 55/2000)

Kriteriji za ostvarivanje

U 2003. godini pravo na eurodizel-dizelsko goriva obojeno plavom bojom (tzv. plavi dizel) ostvaruju poljoprivredni proizvođači žitarica, uljarica, šećerne repe, i duhana i to u ograničenim količinama po hektaru (80 litara odnosno 40 litara za duhan). Uvjet za ostvarenje prava je da je poljoprivrednik upisan u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava. Pravo na neograničene količine imaju ribari. U kolovozu 2003. donesena je izmjena Zakona koji pravo na plavo gorivo omogućava svim komercijalnim poljoprivrednim proizvođačima. Zakon će stupiti na snagu donošenjem provedbenog propisa koji će regulirati postupak njegove provedbe.

Iznos

Trošarina na dizel gorivo koje se koristi u prometu iznosi 1,5 kn/litri, dok trošarina na lož-ulje za pogon strojeva i grijanje iznosi 0,30 kn/litri.

Osnova za plaćanja

Smanjenje maloprodajne cijene za iznos posebnog poreza na naftne derivate.

Administracija mjere

Mjera je u nadležnosti Ministarstva financija – Carinska uprava, dok je koordinacija poslova oko izdavanja knjižica goriva u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Poljoprivrednici ostvaruju pravo na temelju Knjižica goriva koje im izdaju uredi državne uprave u županijama.

Naziv mjere: Nulta stopa poreza na dodanu vrijednost za kruh i mlijeko

Cilj mjere

Snižavanje cijena kruha i mlijeka u krajnjoj potrošnji.

Opis mjere

Jedinstvena stopa PDV-a od 22% povećava proizvodne troškove čitavog poljoprivredno-prehrambenog proizvodnog lanca. Hrana je relativno skupa u odnosu na primanja stanovništva. Da bi se troškovi za hranu smanjili u izdacima stanovništva porez na dodanu vrijednost plaća se po stopi 0% za sve vrste kruha i mlijeka (kravlje, kozje i ovčje) osim mliječnih prerađevina.

Zakonska osnova

Zakon o porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine 47/95, 106/96, 164/98, 105/99, 54/00 i 73/00).

Administracija mjere

Mjera je u nadležnosti Ministarstva financija

Naziv mjere: Potpora osiguranju usjeva od mogućih šteta

Cilj mjere

Cilj mjere je šire uključivanje poljoprivrednika u sustav osiguranja proizvodnje čime bi se postigla sigurnost proizvodnje.

Opis mjere

Sufinancira se premija osiguranja u iznosu od 25%. Mjera je uvedena 2003. godine, a odnosi se na konvencionalnu i ekološku biljnu i stočarsku poljoprivrednu proizvodnju, uzgoj riba i drugih vodenih organizama u akvakulturi, te uzgoj pernate divljači.

Zakonska osnova

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 87/02, 117/03)

Državni proračun Republike Hrvatske za 2003. godinu (Narodne novine 154/02)

Pravilnik o ostvarivanju prava na potporu osiguranja od mogućih šteta proizvodnji u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine 47/03)

Kriteriji za ostvarivanje prava

Pravo na potporu mogu ostvariti:

- pravne i fizičke osobe
- komercijalna poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava koja udovoljavaju kriteriju minimalnog obujma poslovanja od 3 proizvodne jedinice, koja su kod osiguravajuće kuće osigurali svoju proizvodnju od šteta

- korisnici povlastice za akvakulturu sukladno Zakonu o slatkovodnom ribarstvu (»Narodne novine« br. 106/2001) ili povlasticu za uzgoj ribe i drugih morskih organizama prema Zakonu o morskom ribarstvu (»Narodne novine« 46/97 – pročišćeni tekst), koji su kod osiguravajuće kuće osigurali svoju proizvodnju od šteta.

Iznos i regionalna diferencijacija

Premija osiguranja na cijelom području Republike Hrvatske sufinancira se s 25%.

Osnova za plaćanja

Bespovratna sredstva su osigurana u Državnom proračunu – račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Isplaćeni iznos (u kunama)

Mjera se primjenjuje od 2003. godine, a plaćanja će se vršiti početkom slijedeće godine za proteklu godinu. Prva plaćanja će se vršiti u 2004. godini

Administracija mjere

Zahtjevi za ostvarenje potpore podnose se nadležnim uredima državne uprave u županijama koji zahtjev obrađuju i proslijeđuju Ravnateljstvu za tržišnu i strukturnu potporu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. Ravnateljstvo obavlja obračun i isplaćuje potporu osiguraniku.

Naziv mjere: Naknade štete od elementarne nepogode

Cilj mjere

Sredstva pomoći daju se za ublažavanje i uklanjanje izravnih posljedica elementarnih nepogoda, radi normalizacije života stanovništva, obavljanja pojedine gospodarske djelatnosti i/ili određene javne službe.

Opis mjere

Na temelju procijenjene štete od elementarne nepogode poljoprivrednici ostvaruju novčanu pomoć.

Republika Hrvatska, županije, gradovi i općine svaka za svoje područje procjenjuju visinu štete od elementarnih nepogoda, a povjerenstva na državnoj i lokalnoj razini provode postupak procjene štete. Metodologiju procjene štete propisuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog nadležnog Ministarstva.

Zakonska osnova

Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda (Narodne novine 73/97)

Kriteriji za ostvarivanje

Pravo ostvaruju poljoprivrednici za koje povjerenstva na državnoj i lokalnoj razini utvrde da su socijalno ugroženi nastalom štetom od elementarne nepogode. Ova naknada u prosjeku iznosi 2% nastale štete, a u iznimnim slučajevima (socijalne ugroženosti) može biti i veća.

Osnova za plaćanja

Izvori sredstava su državni i lokalni proračun te drugi izvori.

Isplaćeni iznosi od 1998. godine

kuna

OPIS	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.

Naknada štete	28.917.905	19.115.947	19.338.818	16.296.927	17.700.000

Izvor: Ministarstvo financija

Iznosi za naknadu štete od elementarnih nepogoda zbirno iskazani u tablici odnose se na sve štete, a ne samo na štete u poljoprivredi. Godišnji iznosi šteta u poljoprivredi bitno su veći i u 2001. i 2002. godini iznosili su oko 1,9 milijardi kuna.

Zbog velikih šteta od suše Vlada je donijela odluku kojom je za naknadu štete u 2003. godini poljoprivrednicima predviđen iznos od 400 milijuna kuna.

Administracija mjere

Za koordinaciju provedbe Zakona nadležno je Ministarstvo financija.

d) politika usmjerena na privatizaciju poljoprivrednog zemljišta i ostale čimbenike proizvodnje (uključujući prerađivačku prehrambenu industriju)

Privatizacija poljoprivrednog zemljišta

U Republici Hrvatskoj je raspoloživo 3,3 milijuna hektara poljoprivrednog zemljišta. Od ukupnog raspoloživog poljoprivrednog zemljišta 34%, ili 1.066,437 hektara je u vlasništvu države. Od toga je 30% obradivog zemljišta (310.807 hektara), dok su ostalih 70% (755.630 hektara) pašnjaci i livade.

Od 1991. godine društveno poljoprivredno zemljište postalo je vlasništvo države. Proces privatizacije tog zemljišta ozbiljnije je počeo tek 2001. godine, kada je donesen Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Narodne novine" br. 66/01 i 87/02) koji je regulirao pitanje prodaje državnog poljoprivrednog zemljišta s glavnim ciljem njegove konačne privatizacije.

Proces privatizacije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države odvija se usporeno zbog nesređenog i neažuriranog zemljišno-knjižnog stanja i neusklađenosti gruntovnice i katastra sa stvarnim stanjem. Proces sređivanja zemljišno-knjižnog stanja zahtjeva dulje vremensko razdoblje i znatna financijska sredstva. Tu je i pitanje denacionalizacije državnog zemljišta čiji je proces kompliciran i vrlo spor.

Veliki problem u procesu privatizacije, ali i korištenju državnog poljoprivrednog zemljišta, jesu minirane velike površine najplodnijeg poljoprivrednog zemljišta, naročito u Hrvatskom Podunavlju.

Proces privatizacije je decentraliziran i provodi se na razni općina i gradova koji prethodno pripremaju Program raspolaganja državnog poljoprivrednog zemljišta. Ovim Programima lokalna tijela utvrđuju načine raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem, odnosno koje površine državnog poljoprivrednog zemljišta će se staviti u prodaju, a koji dio će se dati u zakup ili koncesiju. Država ovaj proces nadzire putem Ministarstva poljoprivrede i šumarstva koje daje suglasnosti na Programe raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem koji su pripremljeni od strane općina i gradova. Bez prethodne suglasnosti općine i gradovi ne mogu raspolagati držanim poljoprivrednim zemljištem, odnosno ne mogu ga stavljati u postupak natječaja.

Prodaja državnog poljoprivrednog zemljišta provodi se javnim natječajem. Početnu cijenu državnog poljoprivrednog zemljišta koje ide u javni natječaj određuju nadležne službe Ministarstva financija - Porezna uprava.

Odluku o raspisivanju javnog natječaja za prodaju poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države te odluku o izboru najpovoljnije ponude na temelju tog natječaja donosi općinsko odnosno gradsko vijeće, odnosno skupština Grada Zagreba na čijem se području zemljište nalazi uz suglasnost Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Ako se poljoprivredno zemljište u vlasništvu države nalazi na području više jedinica lokalne samouprave, odluku o raspisivanju natječaja i odluku o izboru najpovoljnije ponude donosi općinsko vijeće, gradsko vijeće, odnosno skupština Grada Zagreba na čijem je području pretežni dio površine poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države, uz suglasnost Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Stručne poslove u svezi s prikupljanjem potrebne dokumentacije za prodaju poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države obavlja Ured državne uprave u županiji - Služba za gospodarstvo.

Na temelju odluke o izboru najpovoljnije ponude za prodaju, općinski načelnik, odnosno gradonačelnik i podnositelj ponude sklapaju ugovor o prodaji u pisanom obliku.

Prvenstveno pravo kupnje imaju fizičke i pravne osobe koje su sudjelovale u natječaju sljedećim redoslijedom:

- suvlasnik zemljišta,
 - obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo,
 - dosadašnji zakupac zemljišta, uz uvjet da je plaćao obveze i održavao poljoprivredno zemljište pažnjom dobrog gospodara,
 - poljoprivrednik čije se zemljište nalazi u vlasništvu ili zakupu, a graniči sa zemljištem koje se prodaje,
 - razvojačeni hrvatski branitelj koji je proveo u obrani suvereniteta Republike Hrvatske najmanje 3 mjeseca i članovi obitelji poginuloga, umrloga, zatočenog ili nestaloga hrvatskog branitelja, a koji se bave poljoprivrednom djelatnošću.
 - poljoprivrednik koji ima zemljište u vlasništvu ili zakupu na primjerenoj udaljenosti,
- fizičke i pravne osobe koje posjeduju izgrađen vlastiti proizvodni objekt (farmu za proizvodnju mesa, mlijeka i jaja, doradu sjemena i druge objekte namijenjene preradi i doradi i uskladištenju poljoprivrednih proizvoda).
- pravna osoba registrirana za obavljanje poljoprivredne djelatnosti.

Osobe imaju prvenstveno pravo kupnje prema utvrđenom redoslijedu uz uvjet da prihvate najvišu cijenu postignutu natječajem od strane ponuđača koji ispunjava natječajne uvjete i da ponudi priloženi gospodarski program korištenja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države (gospodarski program). Ako više osoba ima jednake uvjete, poštujući redoslijed, prednost se daje osobi koja će se baviti ekološkom proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda.

Privatizacija poduzeća iz poljoprivrede i prehrambene industrije

Proces privatizacije poduzeća iz poljoprivrede i prehrambene industrije u tijeku je od 1993. godine i u najvećem je dijelu priveden kraju.

Tijek i način pretvorbe i privatizacije određen je s dva pravna akta i to:

- Zakon o pretvorbi društvenih poduzeća (Narodne novine br. 19/91., 83/92, 94/93., 2/94., i 9/95) kojem je bio cilj izvršiti pretvorbu poduzeća s društvenim kapitalom u poduzeća u kojem je određen vlasnik, te utvrditi izvršiti pretvorbu u nove pravne oblike poduzeća kao što su dioničko društvo ili društvo s ograničenom odgovornošću;

- Zakon o privatizaciji (Narodne novine br. 21/96., 71/97., 73/00) uređeno je pitanje uvjeta i načina, te tijela nadležnih za provođenje privatizacije poduzeća nastalih pretvorbom društvenog kapitala.

Za privatizaciju je nadležno Ministarstvo gospodarstva, a kao provedbeno tijelo osnovan je Hrvatski fond za privatizaciju, koji operacionalizira i provodi politiku privatizacije.

U sektoru poljoprivrede i prehrambene industrije u pretvorbu je bilo uključeno 204 društva koja su kasnije bila uključena u proces privatizacije. Ukupna vrijednost dijela portfelja za tih 204 društva bila je 14.495.923.393 kuna.

U proteklom razdoblju privatiziran je jedan dio društava te se sada u portfelje Hrvatskog fonda vodi ukupno 114 društava vrijednosti 5.103.878.060 kuna. Pri tome u većinskom vlasništvu Hrvatskog fonda za privatizaciju nalazi se svega 24 društva dok je 90 društava praktično privatizirano obzirom da Fond raspolaže s manje od 50% udjela u tim društvima. Slijedom toga struktura neprivatiziranog dijela portfelja Fonda je sljedeća:

- u 81 društvu Hrvatski fond za privatizaciju posjeduje 0-25% udjela u ukupnoj vrijednosti od 480.449.076 kuna,
- u 9 društava Hrvatski fond za privatizaciju posjeduje od 25-50% udjela u ukupnoj vrijednosti od 96.291.157 kuna, i
- u 24 društva Hrvatski fond za privatizaciju posjeduje više od 50% udjela u ukupnoj vrijednosti od 4.527.137.827 kuna

Za dio preostalih neprivatiziranih 24 društva očekuje se da će privatizacije biti okončana do konca 2004. godine.

e) mjere za unapređenje tržišta poljoprivrednim zemljištem

Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od prodaje, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države na lokalnoj razini omogućeni su namjenski krediti za kupovinu poljoprivrednog zemljišta.

f) subvencije kredita

U proteklom razdoblju stupanj razvijenosti ruralne financijske infrastrukture nije bio zadovoljavajući. Napuštanje socijalističkog sustava kreditiranja poljoprivrede (protok sredstava iz banaka preko poljoprivrednih poduzeća do obiteljskih gospodarstava), ratno okruženje, slabo organizirana mreža banaka u ruralnom području, smanjen interes i neprikladnost uvjeta za kreditiranje poljoprivrede od strane komercijalnih banaka neka su od obilježja kreditiranja u ruralnim područjima Hrvatske u proteklom razdoblju.

Hrvatska je primjenjivala modele kreditiranja koji su imali sljedeća obilježja:

- u razdoblju od 1992.do 1995. godine kreditirani su razvojni programi uglavnom malih obiteljskih gospodarstava. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva plasiralo je kredite fizičkim i pravnim osobama izravno zajmovima ili neizravno putem banaka.
- u razdoblju od 1996. do 2000. godine - Godine 1996. utemeljen je Fond za razvitak poljoprivrede. Sredstava za osnivanje Fonda bila su proračunska. Iz sredstava Fonda, a na temelju kriterija utvrđenih Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja sredstava za kreditiranje razvitka i obnove poljoprivrede, kreditirala se poljoprivrede. Također je osnovano Vijeće za financiranje obnove i razvitka poljoprivrede sa zadaćom utvrđivanja politike i uvjeta kreditiranja. Budući su banke u kreditiranju bile suzdržane prema malim poljoprivrednim gospodarstvima, za osiguranje investicijskog kapitala značajnu ulogu imao je Fond, a u postupku pripreme zahtjeva, odobrenje i korištenje kredita bile uključene i prateće službe Hrvatskog

Zavod za poljoprivredno savjetodavnu službu, Hrvatskog stočarskog Centra i Hrvatske garancijske agencije.

- u razdoblju od 2001. do 2003. godine došlo je do izmjene načina funkcioniranja Fonda za razvitak poljoprivrede. Obilježje novog sustava je udruživanje sredstava Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i sredstava županija te decentralizacija koja omogućava da se dodjela kredita korisnicima odvija na razini županija. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva zadržalo je ulogu su-odlučivatelja u postupku odobravanja kredita i kontroli namjenskog korištenja te utvrđivanju politike i uvjeta kreditiranja. Na razini svake županije osnovano je Povjerenstvo koje predlaže županu donošenje Odluke o odobrenju kredita uvažavajući specifičnosti pojedine županije, ali i preporuke Ministarstva o prioritetnim namjenama. Neke županije su ugovorom s poslovnim bankama uvećale visinu udruženih sredstava namijenjenih kreditiranju angažiranjem sredstava banaka. Uvjeti kreditiranja jednaki su u svim područjima Hrvatske, osim što je kamatna stopa u područjima od posebne državne skrbi niža i iznosi 3% umjesto 5%.

Daljnja politika ide u smjeru uključivanja poslovnih banaka u kreditiranje poljoprivrede svojim sredstvima, kako bi Ministarstvo u narednom razdoblju moglo u potpunosti prestati s ulogom kreditora, te svoja sredstva plasirati u vidu bespovratnih sredstava za kapitalnu potporu investicijama u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (model kapitalnih ulaganja).

Drugi značajniji programi kreditiranja poljoprivrede:

Program kreditiranja uređenja zemljišta

Sredstva naknade koja se plaća zbog promjene namjene poljoprivrednog zemljišta, sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu, namijenjena su kreditiranju programa uređenja zemljišta. Ovu kreditnu liniju provodilo je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva od 1996. do 2000. godine, a krediti su odobravani sukladno Pravilniku o uvjetima i načinu korištenja sredstava naknade koja se plaća zbog promjene namjene poljoprivrednog zemljišta. Donošenjem Zakona o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine 66/01, 87/02) sredstva ostvarena od promjene namjene poljoprivrednog zemljišta prihod su državnog proračuna 50%, a 50% proračuna jedinice lokalne samouprave na čijem se području poljoprivredno zemljište nalazi. Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od prodaje, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države propisani su uvjeti i način korištenja sredstava koja su prihod proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na čijem se području nalazi poljoprivredno zemljište.

Kreditiranje programa uređenja poljoprivrednog zemljišta sredstvima ostvarenim od prodaje, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države i Kreditiranje programa uređenja poljoprivrednog zemljišta sredstvima ostvarenim od promjene namjene poljoprivrednog zemljišta detaljno je obrazloženo u poglavlju III, točka j) mjere za unaprjeđenje poljoprivrednog zemljišta.

Program kreditiranja nabave uzgojno valjane stoke

Program je pokrenut 2002. godine u cilju razvoja stočarstva i proizvodnje uzgojno valjanih grla stoke u suradnji s Hrvatskom bankom za obnovu i razvoj koja je osigurala sredstva (u 2003. godini program se financira sredstvima Fonda), poslovnom bankom koja mandatno operativno odobrava i isplaćuje kredite i Hrvatskim stočarskim centrom koji sakuplja, priprema zahtjeve za kredit, osigurava namjensko korištenje kredita te putem aukcija na sajmovima organizira otkup i prodaju uzgojno valjanih grla domaćeg podrijetla odnosno daje preporuku za kupnju pasmina iz uvoza.

Kreditni programi i neke temeljne značajke:

Program kreditiranja Kreditiranje razvojnih programa u poljoprivredi	Banka PBZ	Razdob. kredit. plasmana 1992.-1995.	Uvjeti kta: 30% eskontne stope NBH početak: 1-3 g. (ovisno o namjeni) rok: 1-5 g. (ovisno o namjeni)
Kreditiranje razvojnih programa iz Fonda za razvitak poljoprivrede	PBZ	1996.-1999.	kta: 30% eskontne stope NBH početak: 1-3 g. (ovisno o namjeni) rok: 1-5 g. (ovisno o namjeni)
Kreditiranje razvojnih programa iz Fonda za razvitak poljoprivrede	PBZ	1999.-2001.	kta: 30% eskontne stope NBH početak: 1-3 g. (ovisno o namjeni) rok: 1-5 g. (ovisno o namjeni)
Kreditiranje stočarske proizvodnje (uzgoj i tov teladi)	HPB	1997. i 1998.	kta: eskontne stope NBH + 1% rok: 2 g.
Kreditiranje iz hitnog zajma Svjetske banke (junice i traktori Zetor)	PBZ	1997.-1999.	traktori Zetor: kta: 0% početak: 2 g. rok: 8 g. Junice: kta: 0% početak: 2 g. rok: 8 g.
Kreditiranje traktora Torpedo	PBZ	1997.-1999.	kta: 3% početak: 2 g. rok: 8 g.
Kreditiranje uređenja zemljišta	PBZ	1992 – 2002.	kta: 6% (do 1999); poslije 3% pos. drž. skrb, 5% ostali početak: 3 g. rok: 3-10 g. (ovisno namjeni)
Kredit za razvojačene branitelje (Poljoopskrba u sur. Hypobank i Bayerische Landesbank)	Županijska banka	1997 – 1999.	BLB kta: LIBOR +2% početak: 2 g. rok: 7 g. Hypo kta: LIBOR +3% početak: 1-2 g. rok: 3-8 g. (iznos)
Kreditiranje udruženim sredstvima Ministarstva i županija	Razne banke	2000. – 2003.	kta: 5%, a pos. drž. skrb, 3% početak: do 3 g. rok: 3-10 g. (ovisno namjeni)

(izvor: MPŠ)

2. Informacije o javnom financiranju usluga poljoprivrednom sektoru

a) Istraživanje

Istraživanja u poljoprivredi u Hrvatskoj financiraju dvije ustanove: Ministarstvo znanosti i tehnologije i Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (kroz Vijeće za istraživanja u poljoprivredi – VIP).

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (VIP)

Glavni cilj VIP-a je potaknuti proces prijenosa znanja sa znanstvenih institucija na poljoprivredna gospodarstva, putem poljoprivredne savjetodavne službe, a za potrebe i na poticaj samih poljoprivrednika. Ovakav mehanizam prijenosa znanja, posredno će učvrstiti istraživačku politiku i postupak donošenja prioriteta primijenjenih istraživanja, a ujedno će povezati istraživače i proizvođače hrane u izravnom kontaktu.

U zadnjih pet godina, u Hrvatskoj su se financirala primijenjena poljoprivredna istraživanja iz zajma Svjetske banke. Zajam, odnosno projekt Svjetske banke, završio je krajem 2002. god. Radi toga su poduzete mjere s ciljem nastavka financiranja PPI (primijenjena poljoprivredna istraživanja, te konsolidaciju sustava istraživanja u cijelosti. PPI su jedan od osnovnih temelja poljoprivredne proizvodnje, prehrambene industrije i ruralnog razvitka čiji su rezultati direktno primjenjivi na obiteljskim gospodarstvima i u prehrambenoj industriji.

Vijeće za istraživanja u poljoprivredi (VIP) je tijelo unutar Ministarstva poljoprivrede i šumarstva konstituiran po Zakonu o poljoprivredi (NN 66/01 i 83/2), koji potiče strateška poljoprivredna istraživanja koja imaju za cilj primjenjivost rezultata istraživanja na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. U tu svrhu, VIP potiče sudjelovanje samih poljoprivrednih proizvođača u postavljanju prioriteta istraživanja, provedbi istraživanja i financiranju istraživanja.

Zadaci VIP-a mogu se podijeliti u četiri glavna područja:

- Objavljivanje natječaja za primijenjene istraživačke projekte
- Ocjenjivanje i odobravanje projekata
- Praćenje provedbe odobrenih projekata
- Osiguravanje godišnjeg proračuna za VIP.

Svi prijedlozi projekata moraju biti u skladu s VIP-ovim ciljevima utvrđenim u natječaju. Višestruko vrednovanje prijedloga projekata sastoji se od tehničke i znanstvene recenzije, recenzije poljoprivrednih savjetnika i poljoprivrednih proizvođača, koja se provodi na osnovnim uvjetima natječaja, a to su: socio-ekonomski učinak, institucionalni kapacitet, utjecaj na okoliš, primjenjivost očekivanih rezultata istraživanja u kratkom roku, suradnja sa Savjetodavnom službom i ostalim stručnim službama, sufinanciranje od ostalih institucija, lokalnih vlasti ili privatnih tvrtki.

Panel neovisnih stručnjaka iz različitih područja vrednuje prijedloge projekata podnešenih na javni natječaj.

Naglasak u ponudi projekta potrebno je staviti na sljedeće:

- povećanje dohotka poljoprivrednih proizvođača;
- unapređenje kakvoće poljoprivrednih proizvoda i sigurnosti hrane;
- jačanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača na domaćem i svjetskom tržištu;
- napredak i očuvanje seoskih područja i očuvanje prirodnih resursa
- regionalni pristup.

Osobito prioritetnim projektima ocjenjuju se oni projekti koji će voditi što bržem razvitku poljoprivrede u područjima s težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi, te projekti koji će omogućiti bolji gospodarski položaj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Pravo prijave na natječaj imaju sve pravne osobe, tj. sve privatne i javne istraživačke ustanove, privatne tvrtke i ostale relevantne institucije, ali uz poštivanje svih ostalih normi iz teksta natječaja. Projekti se financiraju na najviše tri godine.

U proteklih 5 godina MPŠ je izdvojilo za istraživanja u poljoprivredi 31.175.000 kn koje se financiralo iz zajma Svjetske banke (80% se financiralo iz zajma, a 20% iz proračuna MPŠ). Ukupno je financirano 137 istraživačkih projekata.

U budućnosti se planira kombinacija privatnih i javnih mehanizama financiranja istraživanja. Sudeći po iskustvima iz prošlih nekoliko godina, te uzevši u obzir potrebe za istraživanjem, godišnja razina financiranja istraživanja iz državnog proračuna iznositi će 1.000.000\$ do 1.200.000 \$ u sljedećih pet godina, te 1.5 do 2 milijuna \$ nakon tog perioda.

Trenutno VIP potiče sudjelovanje privatnog financiranja dajući prednost projektima koji su prepoznati i sufinancirani od strane privatnog sektora ili lokalnih vlasti.

Financiranje iz privatnog sektora razvijati će se u narednim godinama. Doprinosi odnosno izdvajanja pojedinaca i grupa za PPI promovirati će se, te međusobno kombinirati kako bi se postigao optimalan mješovit sustav financiranja.

Godišnji proračun za PPI distribuira se na sljedeći način:

- 85% za projekte koji su odabrani na javnom nadmetanju koji odgovaraju na pitanja definirana kao nacionalni prioritet

- 10% za preusmjeravanje PPI na jačanje hrvatskog istraživačkog kapaciteta (preusmjeravanje i edukacija istraživača) i kreiranje nacionalnog sustava potpore internacionalnim, a posebice EU istraživačkim programima odnosno sudjelovanju Hrvatske u tim programima;
- 5% sredstava za administrativne i operativne troškove rada VIP-a, te trošak praćenja i kontrole provedbe financiranih projekata.

Ministarstvo znanosti i tehnologije (VIP)

U biotehničkim znanostima su trenutno u potpori 163 znanstvenoistraživačka projekta. Od toga je u polju agronomije 105 projekata koji su financirani s oko 7.000.000 kn godišnje. U ovaj iznos i broj projekata nisu uključeni projekti iz šumarstva.

Teško je odrediti točan broj, odnosno kolika se cjelina od ukupnog projekta odnosi na poljoprivredu, jer se projekti prijavljuju po područjima znanosti (npr. biotehničke, prirodne znanosti), a unutar toga po polju znanosti (npr. agronomija, šumarstvo itd.) tako da se u samoj prijavi projekta ponekad i ne može raspoznati u koliko je mjeri to istraživanje temeljno, a u kojoj je mjeri primijenjeno. Budući da MZT prvenstveno financira znanstvenoistraživačke projekte, primijenjena istraživanja moraju imati znanstvenu komponentu.

Projekti se ugovaraju na razdoblje od tri do pet godina, a financiraju se u mjesečnim ratama. Prijave projekata upućuju se u MZT temeljem objavljenog poziva u kojem se nalaze propozicije za prijavu projekata.

Projekti polaze selekcijski postupak već na Znanstvenom vijeću ustanove preko koje se predlaže projekt. Nakon podnošenja prijave projekta Ministarstvu znanosti i tehnologije provodi se administrativna provjera nakon čega se upućuje prosudbenoj skupini (savjetodavno tijelo koje imenuje ministar znanosti i tehnologije sastavljeno od stručnjaka za određeno polje znanosti) koja određuje recenzente. Temeljem njihove ocjene i ocjene prosudbene skupine daje se konačni prijedlog o prihvaćanju ili odbijanju projekta.

b) Savjetodavne usluge

1. Savjetodavna služba

Razvoj savjetodavne službe

Godine 1991. - 1994.: Osnivanje Javne poljoprivredne savjetodavne službe za selo Republike Hrvatske.

Godine 1994. - 1997.: Prelazak Javne poljoprivredne savjetodavne službe za selo u Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva kao Sektor za poljoprivrednu savjetodavnu službu.

Godine 1997.: Uredbom Vlade Republike Hrvatske osnovan je Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu (HZPSS) kao specijalizirana ustanova za poslove poljoprivredne savjetodavne djelatnosti, u kojem ustrojstvenom obliku i danas djeluje. U skladu sa Uredbom o osnivanju, sredstva za svoje poslovanje i rad, HZPSS ostvaruje iz državnog proračuna i obavljanjem vlastite djelatnosti. U dosadašnjem razdoblju sve usluge koje je HZPSS pružao ciljnim klijentima, poglavito obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima (OPG) bile su besplatne.

Misija HZPSS

HZPSS je stručna ustanova u poljoprivredi koja:

pomaže poljoprivrednim gospodarstvima pri donošenju odluka osiguranjem visoko kvalitetnih informacija;

potiče suradnju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava sa svim institucijama, tvrtkama i pojedincima važnim za uspješnu poljoprivredu;

HZPSS je vladina ustanova nadležna za posredovanje u provođenju mjera potpore razvitku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i ruralnih prostora u cjelini.

Ciljevi koje HZPSS želi ostvariti su:

konkurentna poljoprivreda i napredak ruralnih područja,
dobro informirane stručne poljoprivrednike,
optimalni pristup poljoprivrednom znanju.

Zadaci i djelokrug rada HZPSS

Djelatnost Zavoda definirana je Uredbom o osnivanju HZPSS, a čine je slijedeći poslovi i zadaci:

- davanje stručnih savjeta, instrukcija i praktičnih predočenja radi prikaza novih tehnologija i načina gospodarenja te prijenosa svih znanja i vještina potrebnih razvitku poljoprivredne proizvodnje na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima;
- pružanje stručnih usluga glede ostvarivanja koristi obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i drugih korisnika te obnove, razvitka i očuvanja svekolikih vrijednosti ruralnih područja;
- povezuje i usklađuje rad znanstvenih stručnih institucija i stručnih udruženja u provođenju primijenjenog istraživačkog rada i školovanja za potrebe obiteljskih gospodarstava;
- izrađuje metode i mjerila savjetodavnog rada te se bavi izdavačkim radom za potrebe obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava;
- sudjeluje u oblikovanju i provođenju mjera agrarne politike u skladu sa propisima i aktima Vlade Republike Hrvatske;
- daje stručna mišljenja o opravdanosti ulaganja iz različitih izvora kreditiranja poljoprivredne proizvodnje;
- promiče znanja u poljoprivrednoj proizvodnji radi očuvanja ekološke ravnoteže u interesu razvitka seljačkog turizma;
- potiče i pomaže osnivanje različitih oblika udruživanja poljoprivrednika;
- povezuje se u radu s drugim srodnim strukovnim službama i udruženjima u zemlji i inozemstvu;
- vodi Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava Republike Hrvatske i prati napredna gospodarstva koja su izabrana kao ogledna;
- obavlja osnovna laboratorijska ispitivanja za potrebe proizvodnje na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima;
- organizira praćenje i prikupljanje podataka o pojavi biljnih bolesti i štetočinja zbog pravodobnog upozoravanja o primjeni zaštite;
- - obavlja i druge poslove koje mu povjere ustanove osnovane za obavljanje djelatnosti u poljoprivredi i šumarstvu;
- - obavlja i druge poslove u skladu sa statutom Zavoda.

HZPSS svoje zadatke ostvaruje:

- profesionalnom komunikacijom,
- olakšavanjem pristupa poljoprivrednim informacijama,
- poticanjem suradnje putem mreže sudionika u poljoprivredi,
- postupnim vlastitim educiranjem i specijalizacijom,

- intenziviranjem suradnje s drugim činiocima agrobiznisa.

Metode savjetodavnog rada

Kako bi usluge HZPSS bile dostupne što većem broju korisnika, prvenstveno poljoprivrednicima, za njihovo pružanje koristi se više različitih metoda:

- individualno savjetovanje i terenski rad na poljoprivrednim gospodarstvima,
- rad sa grupama poljoprivrednika (studijske grupe),
- rad sa poljoprivrednim udrugama i zadrugama,
- predavanja i demonstracije,
- informiranje putem masovnih medija i
- izdavačka djelatnost (letci, priručnici, brošure).

Praćenje aktivnosti HZPSS

Početkom 2001. godine uveden je novi način praćenja rada savjetodavnih stručnjaka, uspostavom računalnog monitoring sustava, u koji savjetnici svakodnevno upisuju podatke o izvršenju poslova i aktivnosti (postotak utroška radnog vremena na pojedine aktivnosti, broj prijeđenih kilometara, rad na projektima i slično). Osim praćenja aktivnosti savjetnika, sustav omogućuje stvaranje baze podataka o OPG-ima, korisnicima usluga HZPSS.

Organizacijska struktura i broj djelatnika HZPSS

HZPSS zapošljava 170 ljudi. Osim uprave u Zagrebu, djelatnici savjetodavne službe djeluju na području čitave Hrvatske. Putem 21 županijskog Odsjeka, raspoređeni su u ukupno 96 ureda odnosno ispostava.

Specijalistička struktura zaposlenika u HZPSS

SPECIJALNOST	1994	2003	Indeks 03/94
VVV	32	49	153,1
Stočarstvo	17	33	194,1
Ratarstvo	29	39	134,5
Zaštita bilja	7	21	300,0
Agroekonomija	6	9	150,0
Ekologija		3	
Mehanizacija	2	4	200,0
VOP		3	
Opći smjer	4		0,0
Ostalo		9	
Ukupno	97	170	175,3

(izvor: HZPSS)

Strateške odrednice HZPSS u budućem razdoblju

HZPSS kao stručna institucija nastoji svoje djelovanje i poslovanje prilagoditi ciljevima i potrebama klijenata, poglavito obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva, uz značajnu podršku i suradnju drugih institucija povezanih sa poljoprivredom.

Poticanje vitalnih gospodarstava na gospodarsko okrupnjavanje, osuvremenjivanje i efikasnije korištenje proizvodnih resursa i kapaciteta, unapređenje tehnoloških postupaka, povećanje količine i kakvoće poljoprivrednih proizvoda, jačanje poslovnog povezivanja u poljoprivredi, razvoj sustava poljoprivrednog obrazovanja, samo su neke od najvažnijih strateških odrednica Zavoda u budućem razvoju.

Stoga, glavni ciljevi djelovanja koje HZPSS želi ostvariti usmjereni su na:

- konkurentnu poljoprivredu i napredak ruralnih područja;

- identifikaciju potreba i pružanje kompletne usluge ciljnoj skupini klijenata,
- optimalan pristup poljoprivrednom znanju;
- educirani savjetnici i poljoprivrednici vezano uz pripremu za ulazak RH u EU ulazak u EU,
- savjetodavna služba spona između poljoprivrednih proizvođača i državnih institucija, obrazovnih institucija i gospodarskih subjekata u djelatnosti poljoprivrede.

2. Priručnici i vodiči

Nacionalnim programom za poljoprivredu i seoska područja koji je trenutačno u saborskoj proceduri, predviđana je izrada Hrvatskog kodeksa dobre proizvodne prakse u poljoprivredi (Code of Good Agricultural Practice). Rok za njegovu izradu je 2005. godina.

c) Tržišna potpora

Tržišni informacijski sustav u poljoprivredi (TISUP)

Tržišni informacijski sustav u poljoprivredi je sustav centraliziranog, redovitog prikupljanja i obrade podataka o tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, te raspodjele dobivenih, relevantnih tržišnih obavijesti tržišnim sudionicima. Naglasak je na podacima i informacijama o cijenama poljoprivredno-prehrambenih proizvoda kako bi se osigurala stalna preglednost stanja na tržištu.

TISUP je organizacijski lociran u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva, Upravi poljoprivredne politike i ruralnog razvoja i u potpunosti se financira iz državnog proračuna. Trenutačno zapošljava četiri osobe.

Glavni zadaci TISUP-a jesu: promatranje tržišta i njegovih proizvoda na nacionalnoj, regionalnoj i na određenoj proširenoj internacionalnoj razini, te izrada izvještaja o cijenama, kretanjima cijena i ukupnom stanju na tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Budući da dinamika promjene cijena, ponude i potražnje poljoprivrednih proizvoda te opseg informacija varira s obzirom na grupu proizvoda, utvrđena je različita dinamika izrade i publiciranja izvještaja s odgovarajućim analizama tržišta i dodatnim informacijama za svaku grupu proizvoda zasebno.

Grupa proizvoda
Stoka, meso i mesne prerađevine
Voće i povrće
Žitarice i uljarice s prerađevinama
Agrarni inputi
Ribe i riblje prerađevine

Dinamika izrade izvještaja
dvojedno
dvojedno
mjesečno
polugodišnje
mjesečno

(izvor: MPŠ)

Podaci o cijenama poljoprivrednih proizvoda prikupljaju se na tri razine: proizvođačka, veleprodajna i maloprodajna cijena, za ukupno 348 proizvoda.

Informacije o proizvođačkim cijenama žive stoke na stočnim sajmovima prikupljaju se u suradnji s veterinarskim inspektorima, veleprodajne cijene mesa i prerađevina kvartalno dostavljaju komercijalni odjeli meso-prerađivačkih industrija, a maloprodajne cijene u mesnicama tjedno prikupljaju djelatnici Poljoprivredne savjetodavne službe (HZPSS).

Veleprodajne cijene voća i povrća na veletržnicama tjedno dostavljaju djelatnici HZPSS-a i djelatnici veletržnica, a maloprodajne cijene na tržnicama i u prodavaonicama tjedno prikupljaju djelatnici HZPSSa.

Veleprodajne cijene žitarica, uljarica i prerađevina prikupljaju se mjesečno u suradnji s proizvođačima, komercijalnim odjelima prerađivačkih industrija, silosima, zadrugama i veletrgovcima.

Otkupne cijene morskih riba iz ulova, veleprodajne cijene slatkovodnih i morskih riba u uzgajalištima, te veleprodajne cijene ribljih prerađevina prikupljaju se mjesečno u suradnji s komercijalnim odjelima uzgajališta, otkupnih stanica i prerađivačke industrije.

Informacije o cijenama agrarnih inputa (gnojiva, sjeme, sadnice, zaštitna sredstva, stočna hrana) prikupljaju se polugodišnje i to veleprodajne cijene u suradnji s proizvođačima, veletrgovcima i distributerima, a maloprodajne cijene u suradnji s djelatnicima HZPSS-a.

Cijene se unose u softver za obradu podataka i izradu specijaliziranih izvješća po različitim ulaznim kriterijima (prikaz cijena po županijama, u određenom vremenskom razdoblju, itd.). Serverska instalacija obuhvaća MS SQL bazu podataka.

Prikupljene informacije o cijenama i stanju na tržištu podloga su za izradu tekstualnih izvješća i analiza koji se distribuiraju korisnicima poštom i putem web stranice (www.tisup.mps.hr). Informacije su dostupne i preko dnevnih novina, specijaliziranih časopisa i radio emisija. Uz izvješća, cijene i ostale informacije, na web stranici je omogućen besplatan unos informacija o ponudi i potražnji poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Osim aktualnih izvještaja, TISUP izdaje i «Godišnje izvješće» s cjelovitim pregledom tržišta u određenoj godini, u tekstualnom ili CD izdanju, također namijenjen prodaji. Suradnicima koji dostavljaju cijene, interesnim udruženjima, Poljoprivrednoj savjetodavnoj službi, Gospodarskoj komori i medijima izvješća se dostavljaju poštom bez naknade, a ostalim zainteresiranim korisnicima dana je mogućnost pretplate uz slanje poštom.

U organizaciji Zentrale Markt- und Preisberichtsstelle (ZMP), Njemačka, TISUP od studenog 1997. godine aktivno sudjeluje u razvoju centralizirane baze cijena poljoprivrednih proizvoda – International Market Data Exchange (IMDE) i otada kontinuirano dostavlja podatke o cijenama poljoprivrednih proizvoda na hrvatskom tržištu kao i 16 zemalja srednje i istočne Europe za svoja nacionalna tržišta. Dostavljani su podaci za 16 poljoprivrednih proizvoda. Od 2002. godine podaci se razmjenjuju preko Internet aplikacije «Extranet AGRIMISNet» (www.agrimis.net) realizirane od strane ZMP-a i German Technical Cooperation (GTZ). U novu bazu uključeno je 79 proizvoda, a omogućen je i unos komentara o stanju na nacionalnim tržištima i izrada izvještaja (pregled cijena po proizvodima, godinama, zemljama).

U budućnosti TISUP ima u planu proširenje rada na izvještavanje o stanju na poljoprivrednom tržištu mlijeka i mliječnih prerađevina, te peradi i jaja. Također se planira uvođenje plaćanja vanjskih suradnika na prikupljanju informacija o cijenama poljoprivrednih proizvoda u svrhu povećanja učinkovitosti.

d) Inspekcija

Odjel inspekcijskih poslova je dio Uprave poljoprivrede u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. Unutar ovog odjela zaposleno je 8 inspektora, koji su odgovorni po pojedinim zakonima za koordiniranje i praćenje rada inspektora zaposlenih u Uredima državne uprave u županijama i gradu Zagrebu, te rješavaju o žalbama na rješenja o naređenim upravnim mjerama. Ukupno u županijama i gradu Zagrebu zaposleno je 60 inspektora.

Djelokrug rada pojedinih inspekcija u poljoprivredi:

- poljoprivredne inspekcije;
- inspekcije biljnogojstva;
- inspekcije zaštite bilja;
- vinarske inspekcije

temeljen je na odredbama posebnih zakona (lex specialis) i propisa kojima je uređeno područje poljoprivrede, a za čiju provedbu je nadležno Ministarstvo.

Poljoprivredna inspekcija provodi inspekcijski nadzor nad primjenom slijedećih zakona i propisa:

- Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Narodne novine" br. 66/01 i 87/02);
- Zakon o poljoprivredi («Narodne novine», broj 66/01, 83/02);
- Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu ("Narodne novine", broj 87/02, 117/03);
- Zakona o kvaliteti, kontroli kvalitete i prometu mineralnih gnojiva ("Narodne novine" br. 43/92);

- Zakona o duhanu ("Narodne novine" br. 69/99);
- Zakon o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda («Narodne novine», broj 12/01.);
- Pravilnika o uvjetima i načinu korištenja sredstava za kreditiranje razvitka i obnove poljoprivrede ("Narodne novine", broj 7/02 i 147/02);

te propisa donesenih na temelju citiranih zakona.

Inspekcija biljnogojstva provodi inspekcijski nadzor nad primjenom:

- Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja ("Narodne novine" br. 131/97);

te propisa donesenih na temelju toga Zakona.

Inspekcija zaštite bilja provodi inspekcijski nadzor nad primjenom:

- Zakona o zaštiti bilja ("Narodne novine", broj 10/94 i 19/94)

te propisa donesenih na temelju toga Zakona.

Vinarska inspekcija provodi inspekcijski nadzor nad primjenom:

- Zakona o vinu («Narodne novine» broj 96/03.) u dijelu koji se odnosi na nadzor u proizvodnji grožđa, vina i drugih proizvoda od grožđa i vina te voćnih vina, dok nadzor u prometu obavlja Državni inspektorat. Također, uz poljoprivrednu inspekciju Ministarstva koja obavlja nadzor u području ekološke proizvodnje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, gospodarska inspekcija Državnog inspektorata obavlja nadzor ovih proizvoda u prometu.

Navedenim zakonima, uređeno je cjelokupno područje poljoprivrede te dio poljoprivrednih proizvoda i prvog stupnja njihove prerade, pa je nadzorom poljoprivredne inspekcije, inspekcije biljnogojstva, inspekcije zaštite bilja i vinarske inspekcije (u daljnjem tekstu: inspekcije u poljoprivredi) obuhvaćeno:

- korištenje, zaštita i raspolaganje poljoprivrednim zemljištem te namjensko korištenje sredstava naknade koja se plaća zbog promjene namjene poljoprivrednog zemljišta;
- ostvarivanje novčanih potpora i naknada u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu;
- proizvodnja i promet mineralnih gnojiva te njegova kakvoća i deklariranje;
- uređenost odnosa u proizvodnji, otkupu, obradi i prometu duhana;
- ekološka proizvodnja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda;
- namjensko korištenje sredstava za kreditiranje razvitka i obnove poljoprivrede;
- proizvodnja i trgovina te deklariranje i kakvoća sjemena i sadnog materijala, posebice njihova genetska čistoća i zdravstveno stanje;
- zdravstvena kontrola bilja u unutarnjem prometu, promet sredstvima za zaštitu bilja i uređaja za njihovu primjenu te sprečavanje štetnih posljedica od primjene sredstava za zaštitu bilja po zdravlje ljudi, životinja, bilja i okoliša;
- proizvodnja, promet i prerada grožđa za vino, proizvodnja vina, destilacija.

S obzirom na brojne specifičnosti u pojedinim područjima inspekcijskog nadzora, svakim posebnim zakonom propisani su: ustrojstvo inspekcija, poslovi, način rada i postupanja pojedinih inspektora, kao i uvjeti za obavljanje poslova inspektora.

Izvori obveza za zadaće i poslove inspekcijskog nadzora inspektora u poljoprivredi proizlaze iz izravnih zakonskih ili drugih na zakonu i propisima utemeljenih obveza, iz zaključaka i drugih akata Hrvatskog sabora i Vlade Republike Hrvatske te iz godišnjih planova rada.

Inspektori u provođenju inspekcijskog nadzora imaju problema u vidu nedostatne informatičke opreme, vozila za teren, novčanih sredstava za uzimanje uzoraka za laboratorijske analize, kao i za izvršenje inspekcijskih rješenja, a postoje i određeni problemi u brzini donošenja presuda.

Financiranje rada inspektora u Ministarstvu kao i inspektora u Uredima državne uprave u županijama i gradu Zagrebu, osigurano je unutar državnog proračuna.

Za bolji, racionalniji i učinkovitiji rad inspekcija planira se povećati broj inspektora sa sadašnjih 60 na 120 inspektora, specijalizirati rad inspektora za nadzor po pojedinom području i ustrojiti inspekciju na razini Republike Hrvatske u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva.

e) nadzor poljoprivrednog zemljišta

Ne provodi se

f) Ostalo

Financiranje rada ustanova

U području poljoprivrede pruža se potpora radu sljedećih ustanova:

A) poljoprivredna savjetodavna služba – obrađeno u odgovoru pod pitanje 2.b)

B) zavod za voćarstvo

Uredbom Vlade Republike Hrvatske ("Narodne novine, br. 100/01), osnovan je Zavod za voćarstvo kao specijalizirana ustanova za obavljanje poslova u području voćarstva, koja se financira iz sredstava državnog proračuna transferiranih preko Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, kao i sredstava ostvarenih obavljanjem redovne djelatnosti.

Djelatnost Zavoda čine sljedeći poslovi i zadaci:

- Zasnivanje i održavanje matičnjaka za proizvodnju reproducijskog sadnog materijala za rasadničarsku proizvodnju u voćarstvu.
- Zasnivanje i održavanje matičnjaka za proizvodnju bezvirusnih voćnih podloga i plemki.
- Introdukcia novih sorata i podloga voćnih vrsta.
- Provođenje klonske selekcije s ciljem izdvajanja najvrijednijih genotipova pojedinih voćnih vrsta.
- Zasnivanje referentnih kolekcija sorata i podloga voćnih vrsta.
- Vođenje upisnika nasada voćnjaka.
- projektiranje, podizanje i održavanje pokusnih voćnjaka s ciljem istraživanja najperspektivnijih uzgojnih oblika, gnojide, zaštite, sustava održavanja tla i pomotehnike.
- Vođenje statističke analize i objedinjavanje svih rezultata istraživanja u voćarstvu.
- Izrada prijedloga Plana regionalizacije proizvodnje voća u Hrvatskoj.
- Obavljanje drugih poslova i zadataka utvrđenih Statutom Zavoda sukladno zakonu.

Zavod za voćarstvo trenutno upošljava 6 ljudi. Državnim proračunom Republike Hrvatske za 2003. godinu osigurana su sredstva za kapitalni projekt: Osnivanje matičnih nasada i formiranje introdukcijskog i selekcijskog centra, u iznosu 1,5 milijuna kuna.

Za uspostavu matičnih nasada i formiranje introdukcijskog i selekcijskog centra, Zavod za voćarstvo dobio je u posjed 16 ha poljoprivrednog zemljišta u kontinentalnom dijelu. Pored kontinentalnog dijela RH u pripremi je 15 ha kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta u mediteranskom dijelu. Na ove dvije lokacije Zavod će imati oko 30 ha poljoprivrednog zemljišta potrebnog za Osnivanje matičnih nasada i formiranje introdukcijskog i selekcijskog centra.

Temeljna uloga Zavoda je da u okviru Uredbe VRH obavi niz potrebnih predradnji (matični nasadi, introdukcijski nasadi, referentne kolekcije sorata i podloga, primijenjena istraživanja), kako bi se osigurale nužne stručnopravne pretpostavke za investicije u voćarstvu.

C) zavod za zaštitu bilja

Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu Republike Hrvatske osnovan je 1995. godine temeljem rješenja Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Pravni osnov za osnivanje Zavoda su Zakon o ustanovama i Zakon o zaštiti bilja. Sjedište Zavoda je u Zagrebu s ispostavama u Solinu i Osijeku. Zavod je neprofitna ustanova koja se financira naplatom obavljenih usluga, a dijelom i iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Obavljanje dijela poslova iz područja zaštite bilja, propisanih Zakonom o zaštiti bilja i specificiranih u članku 4. Međunarodne konvencije o zaštiti bilja (International Plant Protection Convention) povjereno je Zavodu za zaštitu bilja.

Zavodu su, prema članku 9. Zakona o zaštiti bilja povjereni slijedeći poslovi:

- praćenje i nadzor nad biljem u rastu i razvoju uključujući uzgojne površine i objekte (polja, nasade, rasadnike, vrtove, staklenike, plastenike, laboratorije) i samoniklu floru,
- nadzor nad biljem u skladištima ili u prijevozu, u cilju bilježenja podataka o pojavi, intenzitetu, proširenosti, štetama, mjerama zaštite i popratnim pojavama te izvješćivanja o prisutnosti, pojavljivanju i širenju štetočinja bilja koje mogu predstavljati neposrednu ili potencijalnu opasnost te određivanja optimalnih rokova za njihovo suzbijanje,
- prognoziranje razvoja i povećanja populacije štetočinja bilja i vođenje sustavne evidencije,
- zdravstveni pregled poljoprivrednog sjemena, poljoprivrednog sadnog materijala, šumskog sjemena i šumskih sadnica te objekata na kojima se oni proizvode,
- zaštita ugroženih područja, te utvrđivanje, održavanje i nadzor nad područjima slobodnim od štetočinjama bilja,
- obavljanje dijagnostičkih poslova,
- provođenje analize rizika od štetočinja bilja i određenih mjera zaštite bilja,
- provođenje znanstvenih i drugih istraživanja iz područja zaštite bilja,
- sudjelovanje u pripremanju stručnih podloga za izradu propisa iz područja zaštite bilja i davanje stručnih mišljenja,
- obučavanje i provođenje sustavne naobrazbe vlasnika bilja i ostalih sudionika u provođenju poslova zaštite bilja,
- provođenje fizikalno-kemijskih istraživanja sredstava za zaštitu bilja,
- provođenje bioloških ispitivanja efikasnosti sredstava za zaštitu bilja,
- utvrđivanje ostataka (rezidua) sredstava za zaštitu bilja na/u bilju, tlu i vodama,
- određivanje karence za pojedine kulture,

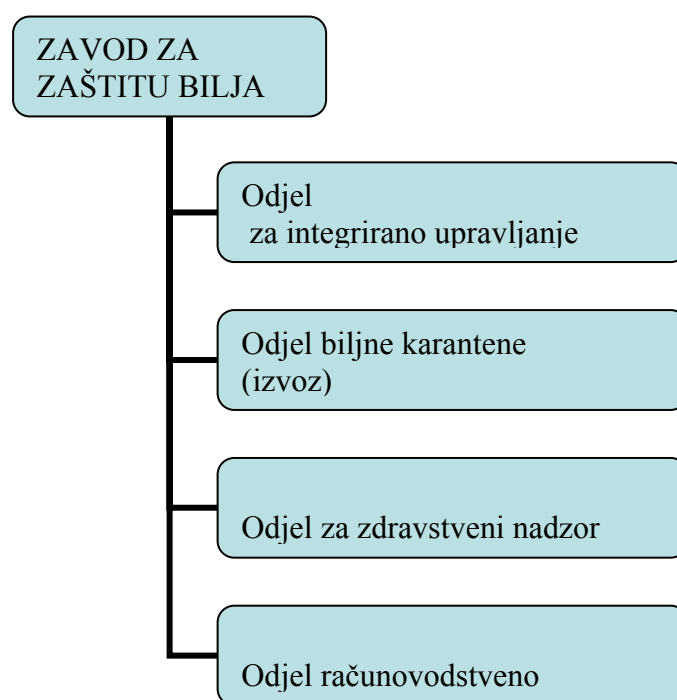
- obavljanje ostalih poslova iz područja zaštite bilja određenih Zakonom o zaštiti bilja i aktom o osnivanju Zavoda.

Organizacijska struktura Zavoda i broj zaposlenih

Zavod ima ukupno 43 zaposlenih raspoređenih u 5 odjela: Odjel fitofarmacije, Odjel za zdravstveni nadzor sjemena i sadnog materijala, Odjel integrirane zaštite bilja, izvještajno-prognoznih poslova i monitoring, Odjel biljne karantene (izvoz) i Odjel financijskih i općih upravnih poslova. Radom Zavoda upravlja ravnatelj. Odjelima rukovode voditelji odjela, a za svoj rad su odgovorni ravnatelju Zavoda.

Najveći broj zaposlenih u Zavodu su inženjeri agronomije, magistri i doktori agronomskih znanosti, različitih specijalnosti: entomolozi, fitopatolozi, virolozi, herbolozi i sl. Ukupno je 24 stručnjaka, a 19 zaposlenih su tehničari i administrativni zaposlenici.

Shematski prikaz Zavoda za zaštitu bilja

Prostor i oprema:

Zavod ne posjeduje odgovarajuće prostorije, naročito dijagnostičke karantenske laboratorije i laboratorije za ispitivanje sredstava za zaštitu bilja, neophodne za obavljanje poslova prema međunarodnim standardima. Stoga je već započet posao reorganizacije Zavoda (prostorija, opreme i ljudskih resursa) i to u okviru EU CARDS programa pomoći. Prvi projekt CARDS 2001 je završen, izvršena je analiza rada i date su preporuke i planovi za reorganizaciju Zavoda, a već je i pripremljen CARDS 2003 projekt koji se u cijelosti odnosi na nabavku laboratorijske opreme.

VI. POLJOPRIVREDNA STATISTIKA

A. Opća statistika i statistika po pojedinom proizvodu

Opći položaj i prilike u poljoprivrednom sektoru treba prikazati uz pomoć slijedećih statističkih podataka (ukoliko su raspoloživi potrebni podaci):

Komentar: budući da Hrvatska još nije uvela NUTS klasifikaciju u statistički sustav, podaci na regionalnoj razini odnose se na županije (postojeće administrativne jedinice); prijedlog za NUTS klasifikaciju usvojen je na Vladi RH u siječnju 2003; sukladno Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, primjena NUTS klasifikacije kreće od siječnja 2004.

1. Poljoprivredno područje koje se koristi na nacionalnoj i regionalnoj osnovi. Situacija u 1991. (ako postoje podaci), od 1996. do 2002. (ili zadnja godina za koju postoje podaci).

Korištenje poljoprivrednih površina u Republici Hrvatskoj (1991-2002.)/ha

	Poljoprivredna površina	Oranice i vrtovi	Zemljište na ugaru	Trajni nasadi	Livade	Pašnjaci	Šume
1991	a. 3.208.105	1.465.513	27.034	141.559	412.936	1.154.754	2.069.697
	b. 1.193.256	368.942	6.837	12.729	66.079	713.488	1.571.633
	c. 2.014.849	1.096.571	20.197	128.830	346.857	441.266	498.064
1992	a. 2.279.298	1.061.623	18.151	113.540	309.703	768.947	2.074.207
	b. 778.972	264.153	4.109	8.397	46.136	435.613	1.575.041
	c. 1.500.326	797.470	14.042	105.143	263.567	333.334	499.166
1993	a. 2.295.945	1.062.324	16.025	116.770	306.130	786.865	2.076.185
	b. 767.511	262.821	3.689	8.062	42.947	430.621	1.581.497
	c. 1.528.434	799.503	12.336	108.708	263.183	356.244	494.688
1994	a. 2.336.256	1.104.536	21.426	117.165	319.839	771.020	2.079.301
	b. 765.969	271.883	8.610	7.677	44.206	419.362	1.588.553
	c. 1.570.287	832.653	12.816	109.488	275.633	351.658	490.748
1995	a. 2.356.807	1.116.889	17.340	116.498	321.968	776.254	2.082.702
	b. 769.168	269.688	4.732	7.717	47.189	420.869	1.592.573
	c. 1.587.639	847.201	12.608	108.781	274.779	355.385	490.129
1996	a. 3.006.375	1.304.404	21.538	125.253	413.297	1.137.749	2.085.942
	b. 1.033.518	255.069	4.944	7.282	69.805	702.512	1.598.125
	c. 1.972.857	1.049.335	16.594	117.971	343.492	435.237	487.817
1997	a. 3.016.109	1.317.490	29.744	125.169	415.750	1.134.106	2.064.424
	b. 1.012.535	248.508	5.260	6.662	66.312	669.792	1.565.560
	c. 2.003.574	1.068.982	24.484	118.507	349.438	464.314	498.864
1998	a. 3.181.107	1.458.216	25.813	128.813	433.597	1.130.510	2.030.117
	b. 1.092.430	303.483	2.710	8.471	83.456	669.579	1.618.539
	c. 2.088.677	1.154.733	23.103	120.342	350.141	460.931	411.578
1999	a. 3.151.244	1.461.261	35.650	128.963	407.969	1.153.051	1.963.775
	b. 1.065.587	311.350	6.107	8.382	58.673	687.182	1.558.188
	c. 2.085.657	1.149.911	29.543	120.581	349.296	465.869	405.587
2000	a. 3.155.690	1.457.469	27.662	128.333	407.898	1.161.990	1.976.559
	b. 1.066.437	302.968	1.955	7.839	58.069	697.561	1.572.036
	c. 2.089.253	1.154.501	25.707	120.494	349.829	464.429	404.523
2001	a. 3.147.655	1.458.787	27.477	126.445	404.781	1.157.642	1.976.304
	b. 1.050.969	296.713	2.052	7.262	57.522	689.472	1.572.228
	c. 2.096.686	1.162.074	25.425	119.183	347.259	468.170	404.076

2002	a. 3.143.189	1.461.739	27.182	126.394	398.863	1.156.193	1.987.326
	b. 1.046.576	295.991	1.812	7.152	55.601	687.832	1.584.015
	c. 2.096.613	1.165.748	25.370	119.242	343.262	468.361	403.311

a. Ukupno; b. Pravne osobe; c. Obiteljska gospodarstva (izvor: Državni zavod za statistiku (DZS))

Korištenje poljoprivrednih površina u Republici Hrvatskoj na razini županija u 2002. godini

		Poljoprivredna površina	Oranice i vrtovi	Zemljište na ugaru	Trajni nasadi	Livade	Pašnjaci	Šume
Republika Hrvatska	a	3.143.189	1.461.739	27.182	126.394	398.863	1.156.193	1.987.326
	b	1.046.576	295.991	1.812	7.152	55.601	687.832	1.584.015
	c	2.096.613	1.165.748	25.370	119.242	343.262	468.361	403.311
Zagrebačka županija	a	171.032	100.710	10.117	9.541	47.257	13.524	99.664
	b	24.034	11.084	7.896	346	7.496	5.108	58.496
	c	146.998	89.626	2.221	9.195	39.761	8.416	41.168
Krapinsko-zagorska županija	a	70.502	36.653	6	6.567	18.020	9.262	45.805
	b	983	191	0	15	308	469	10.203
	c	69.519	36.462	6	6.552	17.712	8.793	35.602
Sisačko-moslavačka županija	a	228.041	125.696	759	6.029	52.634	43.682	159.117
	b	46.402	13.948	5	106	11.868	20.480	130.445
	c	181.639	111.748	754	5.923	40.766	23.202	28.672
Karlovačka županija	a	198.161	74.835	5.821	4.486	23.774	95.066	135.227
	b	45.402	381	15	11	50	44.960	106.440
	c	152.759	74.454	5.806	4.475	23.724	50.106	28.787
Varaždinska županija	a	70.740	44.837	60	6.112	14.708	5.083	19.686
	b	3.628	1.913	0	103	90	1.522	13.168
	c	67.112	42.924	60	6.009	14.618	3.561	6.518
Koprivničko-križevačka županija	a	103.952	69.702	125	5.044	27.007	2.199	50.396
	b	11.283	7.517	4	99	2.687	980	40.975
	c	92.669	62.185	121	4.945	24.320	1.219	9.421
Bjelovarsko-bilogorska županija	a	147.801	101.484	1.287	5.690	36.793	3.834	94.079
	b	24.754	15.731	0	157	6.346	2.520	78.846
	c	123.047	85.753	1.287	5.533	30.447	1.314	15.233
Primorsko-goranska županija	a	142.077	13.391	1.239	3.397	30.596	94.693	212.518
	b	52.395	80	4	42	36	52.237	156.219
	c	89.682	13.311	1.235	3.355	30.560	42.456	56.299
Ličko-senjska županija	a	268.126	56.184	1.781	1.471	54.661	155.810	261.058
	b	138.201	6.112	0	0	11.287	120.802	249.195
	c	129.925	50.072	1.781	1.471	43.374	35.008	11.863
Virovitičko-podravska županija	a	120.933	99.863	511	3.669	10.236	7.165	62.364
	b	48.732	39.182	141	523	3.371	5.656	59.524
	c	72.201	60.681	370	3.146	6.865	1.509	2.840
Požeško-slavonska županija	a	89.375	60.181	343	3.589	13.512	12.093	76.628
	b	32.478	18.750	0	408	5.027	8.293	72.526
	c	56.897	41.431	343	3.181	8.485	3.800	4.102
Brodsko-posavska županija	a	116.511	88.999	1.582	3.640	11.066	12.806	60.027
	b	31.752	18.272	45	362	4.130	8.988	51.254
	c	84.759	70.727	1.537	3.278	6.936	3.818	8.773
Zadarska županija	a	226.465	23.492	528	9.017	10.238	183.718	133.524
	b	125.367	3.305	132	173	42	121.847	120.260
	c	101.098	20.187	396	8.844	10.196	61.871	13.264

		Poljoprivred na površina	Oranice i vrtovi	Zemljište na ugaru	Trajni nasadi	Livade	Pašnjaci	Šume
Osječko-baranjska županija	a	257.595	231.167	791	5.922	5.268	15.238	87.678
	b	122.837	105.410	188	1.665	1.478	14.284	85.370

	c	134.758	125.757	603	4.257	3.790	954	2.308
Šibensko-kninska županija	a	179.566	23.521	225	9.225	7.692	139.128	69.599
	b	80.948	690	0	159	350	79.749	64.828
	c	98.618	22.831	225	9.066	7.342	59.379	4.771
Vukovarsko-srijemska županija	a	150.528	141.638	220	2.898	1.611	4.381	66.473
	b	36.056	30.447	0	1.229	559	3.821	65.637
	c	114.472	111.191	220	1.669	1.052	560	836
Splitsko-dalmatinska županija	a	276.290	42.910	3.422	13.094	3.084	217.202	170.348
	b	141.469	1.264	0	247	147	139.811	143.371
	c	134.821	41.646	3.422	12.847	2.937	77.391	26.977
Istarska županija	a	167.289	63.747	4.556	8.470	15.964	79.108	98.525
	b	46.165	16.399	388	793	1	28.972	40.165
	c	121.124	47.348	4.168	7.677	15.963	50.136	58.360
Dubrovačko-neretvanska županija	a	76.972	9.885	1.394	11.594	611	54.882	53.399
	b	24.539	2.013	806	301	255	21.970	22.218
	c	52.433	7.872	588	11.293	356	32.912	31.181
Međimurska županija	a	53.074	37.009	159	4.095	10.038	1.932	9.786
	b	4.650	2.947	15	403	62	1.238	3.393
	c	48.424	34.062	144	3.692	9.976	694	6.393
Grad Zagreb	a	28.159	15.835	88	2.844	4.093	5.387	21.425
	b	4.501	355	5	10	11	4.125	11.482
	c	23.658	15.480	83	2.834	4.082	1.262	9.943

a. Ukupno; b. Pravne osobe; c. Obiteljska gospodarstva (izvor: DZS)

*Napomena: Navedena površina odnosi se na površine obrasle šumom, a ne i na šumsko zemljište. Zasijske površine u Hrvatskoj (1991.; 1996.-2002.)

		Zasijske površine									Rasadnici, površine pod cvijećem i sjemenskim biljem i košaračka vrba (na oranicama)		Ugari i neobrađene oranice i vrtovi
		Ukupno	Žitarice	Krumpir	Mahunasto povrće	Uljano sjemenje i plodovi	Duhan	Šećerna repa	Krmno bilje	Aromatično i predivo bilje	Ostalo povrće		
1991	a	1.311.838	905.084	79.050	12.542	52.068	9.288	28.992	172.412	3.997	48.405	1.999	151.676
	b	321.892	235.116	496	910	44.907	1.572	22.239	12.988	1.678	1.986	899	46.151
	c	989.946	669.968	78.554	11.632	7.161	7.716	6.753	159.424	2.319	46.419	1.100	105.525
1996	a	934.027	618.823	65.440	9.935	43.486	7.763	21.422	124.550	2.007	40.601	1.558	368.917
	b	161.051	111.630	1.193	138	30.230	804	10.165	6.093	347	451	594	93.424
	c	772.976	507.193	64.247	9.797	13.256	6.959	11.257	118.457	1.660	40.150	964	275.493
1997	a	952.151	642.414	63.274	10.663	38.485	7.280	23.245	122.549	2.315	41.926	1.526	363.813
	b	147.265	108.489	377	284	22.647	471	8.628	5.488	481	400	488	100.755
	c	804.886	533.925	62.897	10.379	15.838	6.809	14.617	117.061	1.834	41.526	1.038	263.058
1998	a	1.056.649	695.059	65.075	7.016	72.885	7.570	30.177	121.314	1.608	55.945	1.933	395.040
	b	189.195	122.691	331	116	43.304	655	13.178	8.022	293	605	633	109.274
	c	867.454	572.368	64.744	6.900	29.581	6.915	16.999	113.292	1.315	55.340	1.300	285.766
1999	a	1.029.558	629.028	66.388	8.055	106.095	6.509	28.044	123.465	1.946	60.028	2.388	429.315
	b	182.841	101.103	348	374	58.556	758	13.032	7.581	277	812	770	127.739
	c	846.717	527.925	66.040	7.681	47.539	5.751	15.012	115.884	1.669	59.216	1.618	301.576
2000	a	1.071.5	699.80	65.263	8.005	86.919	5.736	22.01	120.73	2.197	60.903	1.981	383.915

		73	4				5	1					
	b	187.407	121.089	267	395	45.143	739	11.224	7.447	452	651	438	115.123
	c	884.166	578.715	64.996	7.610	41.776	4.997	10.791	113.284	1.745	60.252	1.543	268.792
2001	a	1.091.211	723.964	65.662	8.021	78.075	5.504	23.821	121.076	2.633	62.455	2.086	365.490
	b	184.951	122.154	419	513	38.551	681	12.057	8.955	787	834	586	111.176
	c	906.260	601.810	65.243	7.508	39.524	4.823	11.764	112.121	1.846	61.621	1.500	254.314
2002	a	1.096.601	717.818	64.648	8.405	89.065	5.489	25.229	119.503	2.622	63.822	1.923	363.215
	b	182.596	116.374	464	714	42.276	699	12.948	7.825	510	786	474	112.921
	c	914.005	601.444	64.184	7.691	46.789	4.790	12.281	111.678	2.112	63.036	1.449	250.294

a.Ukupno; b. Pravne osobe; c. Obiteljska gospodarstva (izvor: DZS)

Zasijane površine u Hrvatskoj u 2002. godini po županijama

		Zasijane površine										Rasadnici, površine pod cvijećem i sjemenskim biljem i košaračka vrba (na oranicama)	Ugari i neobrađene oranice i vrtovi
		ukupno	žitarice	krumpir	mahunasto povrće	uljano sjemenje i plodovi	duhan	šećerna repa	krmno bilje	aromatično i predivo bilje	ostalo povrće		
Republika Hrvatska	a	1.096.601	717.818	64.648	8.405	89.065	5.489	25.229	119.503	2.622	63.822	1.923	363.215
	b	182.596	116.374	464	714	42.276	699	12.948	7.825	510	786	474	112.921
	c	914.005	601.444	64.184	7.691	46.789	4.790	12.281	111.678	2.112	63.036	1.449	250.294
Zagrebačka županija	a	88.208	58.720	5.470	875	922	0	13	16.123	0	6.085	100	12.402
	b	4.580	3.897	62	0	532	0	0	87	0	2	2	6.502
	c	83.628	54.823	5.408	875	390	0	13	16.036	0	6.083	98	5.900
Krapinsko-zagorska županija	a	35.539	25.634	2.883	244	0	0	0	5.430	0	1.348	65	1.049
	b	37	29	2	0	0	0	0	6	0	0	15	139
	c	35.502	25.605	2.881	244	0	0	0	5.424	0	1.348	50	910
Sisačko-moslovačka županija	a	56.562	41.208	2.817	527	2.240	0	54	5.995	0	3.721	101	69.033
	b	3.765	2.567	4	0	1.040	0	0	148	0	6	71	10.112
	c	52.797	38.641	2.813	527	1.200	0	54	5.847	0	3.715	30	58.921
Karlovačka županija	a	35.404	18.854	3.629	709	29	0	0	10.389	0	1.794	11	39.420
	b	364	29	12	0	0	0	0	320	0	3	0	17
	c	35.040	18.825	3.617	709	29	0	0	10.069	0	1.791	11	39.403
Varaždinska županija	a	43.605	30.815	5.028	258	423	0	484	3.825	12	2.760	153	1.079
	b	1.863	1.240	0	0	150	0	260	208	5	0	6	44
	c	41.742	29.575	5.028	258	273	0	224	3.617	7	2.760	147	1.035
Koprivničko-križevačka županija	a	65.892	53.156	2.220	351	1.038	62	647	5.584	81	2.753	167	3.643
	b	4.396	2.885	3	83	718	0	120	314	5	268	55	3.066
	c	61.496	50.271	2.217	268	320	62	527	5.270	76	2.485	112	577
Bjelovarsko-bilogorska županija	a	73.757	55.596	5.497	418	3.139	83	494	6.042	80	2.408	1	27.726
	b	5.106	3.310	0	0	1.491	0	305	0	0	0	0	10.625
	c	68.651	52.286	5.497	418	1.648	83	189	6.042	80	2.408	1	17.101

		Zasijane površine										Rasadnici, površine pod cvijećem i sjemenskim biljem i košaračka vrba (na oranicama)	Ugari i neobrađene oranice i vrtovi
		ukupno	žitarice	krumpir	mahunasto povrće	uljano sjemenje i plodovi	duhan	šećerna repa	krmno bilje	aromatično i predivo bilje	ostalo povrće		

Primorsko-goranska županija	a	3.458	209	1.394	64	18	0	0	502	0	1.271	3	9.930
	b	60	16	40	0	0	0	0	0	0	4	0	20
	c	3.398	193	1.354	64	18	0	0	502	0	1.267	3	9.910
Ličko-senjska županija	a	24.232	10.175	4.525	271	0	0	0	8.501	0	760	0	31.952
	b	402	335	61	0	0	0	0	0	0	6	0	5.710
	c	23.830	9.840	4.464	271	0	0	0	8.501	0	754	0	26.242
Virovitičko-podravska županija	a	81.002	52.550	1.124	688	11.815	3.529	3.481	2.708	1.225	3.882	174	18.687
	b	25.401	15.169	2	8	7.865	335	1.705	212	95	10	83	13.698
	c	55.601	37.381	1.122	680	3.950	3.194	1.776	2.496	1.130	3.872	91	4.989
Požeško-slavonska županija	a	39.770	28.243	1.993	284	3.352	1.148	743	2.306	60	1.641	57	20.354
	b	9.018	5.873	0	101	2.081	121	547	235	60	0	0	9.732
	c	30.752	22.370	1.993	183	1.271	1.027	196	2.071	0	1.641	57	10.622
Brodsko-posavska županija	a	71.425	48.801	2.019	721	5.978	132	1.852	7.412	47	4.463	134	17.440
	b	8.400	6.098	0	0	2.228	0	34	33	0	7	40	9.832
	c	63.025	42.703	2.019	721	3.750	132	1.818	7.379	47	4.456	94	7.608
Zadarska županija	a	16.285	4.529	5.705	13	0	0	0	1.371	0	4.667	24	7.183
	b	1.223	550	0	0	0	0	0	636	0	37	2	2.080
	c	15.062	3.979	5.705	13	0	0	0	735	0	4.630	22	5.103
Osječko-baranjska županija	a	207.258	141.803	3.549	1.368	31.712	412	9.857	12.835	549	5.173	137	23.772
	b	86.544	55.583	66	495	18.116	243	7.244	4.348	319	130	19	18.847
	c	120.714	86.220	3.483	873	13.596	169	2.613	8.487	230	5.043	118	4.925
Šibensko-kninska županija	a	8.337	2.446	639	29	0	0	0	3.651	0	1.572	16	15.168
	b	49	49	0	0	0	0	0	0	0	0	0	641
	c	8.288	2.397	639	29	0	0	0	3.651	0	1.572	16	14.527
Vukovarsko-srijemska županija	a	135.688	90.436	1.102	458	27.642	113	6.821	5.307	45	3.764	25	5.925
	b	26.837	15.631	189	0	7.708	0	2.731	362	15	201	2	3.608
	c	108.851	74.805	913	458	19.934	113	4.090	4.945	30	3.563	23	2.317

Zasijane površine												Rasadnici, površine pod cvijećem i sjemenskim biljem i košaračka vrba (na oranicama)	Ugari i neobrađene oranice i vrtovi
		ukupno	žitarice	krumpir	mahunasto povrće	uljano sjemenje i plodovi	duhan	šećerna repa	krmno bilje	aromatično i predivo bilje	ostalo povrće		
Splitsko-dalmatinska županija	a	26.258	8.603	3.836	164	0	10	0	9.141	512	3.992	122	16.530
	b	85	41	1	0	0	0	0	0	0	43	7	1.172
	c	26.173	8.562	3.835	164	0	10	0	9.141	512	3.949	115	15.358
Istarska županija	a	29.784	12.285	4.777	452	131	0	0	7.649	0	4.490	229	33.734
	b	1.449	612	3	0	0	0	0	817	0	17	4	14.946
	c	28.335	11.673	4.774	452	131	0	0	6.832	0	4.473	225	18.788
Dubrovačko-neretvanska županija	a	4.002	340	685	55	0	0	0	426	0	2.496	61	5.822
	b	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	40	1.972
	c	4.001	340	685	55	0	0	0	426	0	2.495	21	3.850
Međimurska županija	a	35.823	26.720	4.163	196	585	0	783	1.514	0	1.862	266	920
	b	2.822	2.344	19	1	306	0	2	99	0	51	97	28
	c	33.001	24.376	4.144	195	279	0	781	1.415	0	1.811	169	892
Grad Zagreb	a	14.312	6.695	1.593	260	41	0	0	2.792	11	2.920	77	1.446
	b	194	116	0	26	41	0	0	0	11	0	31	130
	c	14.118	6.579	1.593	234	0	0	0	2.792	0	2.920	46	1.316
a	Ukupno												
b	Pravne osobe												
c	Obiteljska gospodarstva												

(izvor: DZS)

2. Razvoj strukture poljoprivrednih gospodarstava između 1998-2002. (naznačiti kad je provedeno istraživanje):

Komentar: podaci nisu raspoloživi – istraživanje se ne provodi; rezultati Popisa poljoprivrede 2003. (istraživanje provedeno u lipnju 2003.) bit će raspoloživi koncem 2003.

3. Poljoprivredno stanovništvo i njegovo kretanje od 1991 do 2002. godine (ili svježiji podaci) po mogućnosti da se temelje na Istraživanju o radnoj snazi:

a) udio aktivnog stanovništva

Komentar: prikazani su podaci iz Popisa stanovništva i Ankete o radnoj snazi

Active persons and employment in agriculture* by age and sex; source: CBS, Labour Force Survey

thousands	Total Active			Total employment			Employment in Agriculture		
	Total	Men	Women	Total	Men	Women	Total	Men	Women
1999./II									
share, %				100,0	100,0	100,0	16,7	16,2	17,2
total	1 730	928	802	1 479	803	676	247	130	116
15 - 24	243	127	116	148	81	66			
25 - 49	1 147	595	552	1 013	531	482			
50 - 64	290	177	112	269	163	106			
65 and more	50	29	22	49	28	22			
2000./I									
share, %				100,0	100,0	100,0	17,4	16,7	18,1
total	1 806	976	831	1 534	839	696	267	140	126
15 - 24	239	127	112	159	89	70			
25 - 49	1 182	617	565	1 018	535	482			
50 - 64	334	202	132	306	185	122			
65 and more	51	30	22	51	30	22			
2000./II									
share, %				100,0	100,0	100,0	11,7	11,0	12,5
total	1 894	1 022	872	1 573	860	713	184	95	89
15 - 24	242	131	112	138	76	62			
25 - 49	1 258	650	608	1 074	563	511			
50 - 64	339	211	127	306	191	115			
65 and more	55	30	25	55	30	25			
2001./I									
share, %				100,0	100,0	100,0	15,5	15,8	15,2
total	1 724	947	778	1 461	816	645	227	129	98
15 - 24	224	124	100	132	77	55			
25 - 49	1 152	601	551	1 004	532	472			
50 - 64	294	190	105	271	175	96			
65 and more	54	32	22	54	32	22			
2001./II.									
share, %				100,0	100,0	100,0	15,6	15,7	15,4
total	1 767	961	805	1 478	822	656	230	129	101
15 - 24	234	122	112	136	71	66			
25 - 49	1 158	610	548	994	539	454			
50 - 64	326	201	124	299	184	115			
65 and more	49	28	21	49	28	21			
2002./I.									
share, %				100,0	100,0	100,0	15,5	15,9	15,3
total	1 792	976	817	1 521	845	675	236	134	103
15 - 24	214	121	93	136	80	56			
25 - 49	1 216	639	578	1 050	566	484			
50 - 64	312	189	123	285	173	112			
65 and more	50	27	23	50	26	23			
2002./II.									
share, %				100,0	100,0	100,0	14,9	15,0	14,8
total	1 792	969	825	1 533	839	694	229	126	103
15 - 24	223	122	101	146	79	67			
25 - 49	1 181	619	562	1 028	550	478			
50 - 64	345	204	142	316	186	130			
65 and more	43	24	20	43	24	19			

*comprises Agriculture, hunting and forestry and Fisheries (A+B) according to NCEA

Poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu; izvor: DZS RH, Popis stanovništva

poljoprivredno stanovništvo prema strukturi i spolu, 1991. i 2001. i opće stanovništvo										
	aktivno stanovništvo					ukupno stanovništvo				
	poljoprivredno		ukupno		struktura, %	poljoprivredno		ukupno		struktura, %
1991										
ukupno	264 895	100,0	2 039 833	100,0	13,0	409 647	100,0	4 499 049	100,0	9,1
muškarci	148 950	56,2	1 165 728	57,1	12,8	190 637	46,5	2 162 155	48,1	8,8
žene	115 945	43,8	874 105	42,9	13,3	219 010	53,5	2 336 894	51,9	9,4
2001										
ukupno	165 942	100,0	1 952 619	100,0	8,5	245 987	100,0	4 437 460	100,0	5,5
muškarci	94 761	57,1	1 085 137	55,6	8,7	124 443	50,6	2 135 900	48,1	5,8
žene	71 181	42,9	867 482	44,4	8,2	121 544	49,4	2 301 560	51,9	5,3

b) regionalna distribucija

Komentar: podaci iz Ankete o radnoj snazi na regionalnoj razini nisu dostupni; podaci iz Popisa stanovništva 1991. i 2001. nisu usporedivi na regionalnoj razini radi različitog obuhvata administrativnih jedinica

Ukupno i poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu, po županijama, Izvor: DZS HR, Popis stanovništva 2001.

županija	stanovništvo			aktivno stanovništvo								ukupno poljoprivredno stanovništvo*				aktivno poljoprivredno stanovništvo				struktura, %	
	ukupno	muškarci	žene	ukupno	zaposleni	muškarci ukupno	muškarci zaposleni	žene ukupno	žene zaposleni	ukupno	muškarci	žene	ukupno	muškarci	žene	total	men	women	aktivno poljoprivredno/ ukupno		
Bjelovarsko-bilogorska	133 084	64 375	68 709	63 963	53 797	36 039	30 369	27 924	23 428	27 524	13 530	13 994	19 620	10 388	9 231	307	289	331			
Brodsko-posavska	176 765	85 787	90 978	71 519	53 546	42 885	33 012	28 624	20 534	13 552	6 814	6 738	8 879	5 059	3 820	124	119	133			
Dubrovačko-neretvanska	122 870	59 378	63 492	52 242	39 848	29 087	22 507	23 155	17 341	4 769	2 677	2 092	2 737	1 907	830	52	66	36			
Grad Zagreb	778 145	363 992	415 153	356 186	286 272	182 115	149 813	174 071	146 459	4 427	2 057	2 370	3 082	1 513	1 579	06	08	09			
Istarska	206 344	99 898	106 446	85 694	79 876	52 363	44 275	43 331	35 601	5 355	3 392	1 963	3 157	2 515	642	33	46	15			
Karlovačka	141 787	68 239	73 548	62 255	47 582	34 916	27 348	27 379	20 314	7 742	4 096	3 646	5 605	3 313	2 292	90	95	84			
Koprivničko-križevačka	124 467	60 118	64 349	57 127	48 071	33 218	28 044	23 909	20 027	21 751	10 900	10 851	14 088	8 288	5 800	247	250	243			
Krapinsko-zagorska	142 432	69 413	73 019	69 480	60 117	37 556	31 981	31 884	28 136	17 551	6 853	10 698	14 812	5 677	9 135	213	151	287			
Ličko-senjska	53 677	26 495	27 182	20 561	15 904	12 508	9 870	8 053	6 034	3 099	1 804	1 295	1 943	1 361	582	94	109	72			
Međimurska	118 426	59 043	60 383	61 302	53 866	33 127	28 599	28 175	25 287	16 317	6 884	9 433	13 037	5 447	7 590	213	164	269			
Osječko-baranjska	330 506	159 677	171 829	137 948	104 521	80 102	62 778	57 846	41 743	21 105	11 358	9 747	12 723	8 511	4 212	92	105	73			
Požeško-slavonska	65 831	41 398	44 433	34 954	28 080	20 322	16 394	14 632	11 686	8 279	4 303	3 976	5 407	3 195	2 212	155	157	151			
Primorsko-goranska	305 505	147 215	158 290	141 138	113 424	76 204	62 375	64 935	51 049	3 460	2 150	1 310	2 087	1 567	520	16	21	08			
Sisačko-moslavačka	165 397	88 127	86 269	75 951	56 963	44 401	34 340	31 550	22 543	10 326	5 809	4 717	7 081	4 525	2 556	93	102	81			
Splitško-dalmatinska	463 676	228 131	235 545	194 082	143 526	106 834	81 042	87 248	62 484	8 066	4 466	3 800	5 178	3 368	1 809	27	32	21			
Sjeverno-slavonska	112 881	54 666	58 225	44 892	30 990	25 370	17 810	19 522	13 180	2 515	1 273	1 242	1 733	1 008	725	38	40	37			
Sibarsko-križevačka	184 769	89 839	94 930	81 828	68 362	45 960	37 926	35 868	30 436	12 237	6 008	6 229	8 513	4 550	3 963	104	99	110			
Virovitičko-podravska	93 399	44 846	48 543	39 099	31 214	23 597	19 167	15 501	12 047	12 906	6 888	6 018	8 096	5 144	2 952	207	219	190			
Vukovarsko-sijemenska	204 768	98 470	106 298	82 798	60 876	49 640	38 001	33 158	22 875	19 201	10 502	8 699	10 717	7 659	3 058	129	154	92			
Zadarska	162 045	79 641	82 404	65 154	47 132	38 343	28 439	26 811	18 693	5 096	2 968	2 098	2 649	2 069	580	41	54	22			
Zagrebačka	308 886	150 081	158 805	144 405	119 556	80 500	66 964	63 906	52 852	20 899	9 861	10 828	14 788	7 695	7 093	102	96	111			
Ukupno RH	4 437 460	2 135 900	2 301 560	1 952 619	1 553 543	1 085 137	871 054	867 482	682 589	245 987	124 443	121 544	165 942	94 761	71 181	86	97	92			

*odnosi se na osobe čije se zanimanje prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja nalazi u vrsti zanimanja "poljoprivredni, lovno-uzgojni, šumski i ribarici i ribari" i u vrsti zanimanja "jednostavna poljoprivredna, šumarska i ribarska zanimanja"

c) stalno i povremeno zaposleni poljoprivrednici

Zaposleni u poljoprivredi* prema duljini radnog vremena; izvor: DZS RH, Anketa o radnoj snazi

razdoblje	zaposlenost u poljoprivredi, u tisućama					
	ukupno		puno radno vrijeme		kraće od punog radnog vremena	
1999./II	247	100,0	157	63,6	90	36,4
2000./I	266	100,0	164	61,7	102	38,3
2000./II	184	100,0	111	60,3	73	39,7
2001./I	228	100,0	145	63,6	83	36,4
2001./II	230	100,0	146	63,5	84	36,5
2002./I	236	100,0	150	63,6	86	36,4
2002./II	229	100,0	135	59,0	94	41,0

*obuhvaća poljoprivredu, lov, šumarstvo i ribarstvo (A+B) sukladno NKD-u

d) distribucija po starosti i spolu.

Komentar: odgovor je sadržan u 3a i 3b

4. Dohodak na poljoprivrednim gospodarstvima za stalno zaposlene poljoprivrednike (bruto dodana vrijednost po godišnjoj jedinici radne snage) uključivo usporedbu s prosječnim bruto plaćama izvan poljoprivrede.

Bruto dodana vrijednost po godišnjoj jedinici rada*, u 2000.; izvor: DZS HR

djelatnost (sukladno NKD-u)	A+B (poljoprivredne djelatnosti)	C to Q (nepoljoprivredne djelatnosti)
bruto dodana vrijednost, u tisućama kn	11 239 915	112 429 203
zaposlene osobe ¹ , AWU	181 412	1 295 900
bruto mjesečna plaća po zaposlenom ² , kn	4 237	4 891
bruto dodana vrijednost/AWU, mjesečno kn	5 163	7 230

¹ Anketa o radnoj snazi, prosjek godine

² Zaposleni u pravnim osobama (nisu obuhvaćena obiteljska gospodarstva)

* AWU - annual work unit

5. Udio poljoprivrednog sektora u bruto društvenom proizvodu (BDP) po regijama.

Udio poljoprivrednog sektora u BDP-u (1991.; 1996.-2002.)

Godina	1991	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Ukupni udio poljoprivrednog sektora u BDP-u	20,0	12,1	11,3	11,3	11,4	10,6	9,8	9,9
Udio poljoprivrede i ribarstva u BDP-u	11,4	8,4	7,8	7,9	8,1	7,4	6,8	6,9
Udio prehrambene industrije u BDP-u	8,6	3,7	3,5	3,4	3,3	3,2	3,0	3,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

*Preliminarni podaci

Komentar: podaci nisu dostupni na regionalnoj razini

6. Površina, prinos i proizvodnja mekane pšenice, durum pšenice, ječma, kukuruza, raži, zobi, drugih žitarica, sjemena repice, soje, sjemena suncokreta, sjemena ostalih uljarica, sušene krme, graška, stočnog graha i slatke lupine (godišnja proizvodnja i površina na kojoj se uzgajaju), šećerne repe, riže, voća i povrća (za svaki proizvod), duhana, pamuka i kukuruzne silaže.

Proizvodne površine u Hrvatskoj (1991.; 1996.-2002.)

	Jedinica	1991	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Pšenica	'000 ha	324,0	201,0	208,0	242,0	169,0	236,0	240,0	234,0
Raž	'000 ha	5,6	2,0	2,0	2,1	2,4	2,9	3,2	3,5
Kukuruz	'000 ha	488,0	361,0	371,0	375,0	384,0	389,0	406,0	407,0
Ječam	'000 ha	52,0	31,0	34,0	43,0	45,0	46,0	51,0	51,0
Zob	'000 ha	23,4	16,0	18,0	22,0	24,0	20,0	21,0	19,0
Grašak1)	'000 ha	3,4	2,8	3,0	0,6	0,7	0,6	0,5	0,6
Grah, suho zrno	'000 ha	8,9	7,0	7,5	5,9	6,6	6,5	6,5	6,5
Uljana repica	'000 ha	9,0	7,7	5,4	8,9	16,2	12,9	10,3	13,0
Suncokret	'000 ha	18,8	18,8	16,9	28,6	42,0	25,7	25,3	26,8
Soja	'000 ha	22,8	16,4	16,0	34,0	46,3	47,5	41,6	47,9
Šećerna repa	'000 ha	28,6	20,9	22,9	29,3	27,8	21,0	23,8	25,1
Krumpir	'000 ha	78,5	65,5	63,2	64,9	66,4	65,2	65,6	64,6
Grožđe	'000 ha	71,0	58,0	58,0	60,0	59,0	59,0	58,0	60,0
Jabuke	'000 rodni stabla	3.464	3.233	3.259	3.627	3.745	3.858	4.146	4.238
Šljive	'000 rodni stabla	6.227	5.522	5.556	5.776	5.753	5.628	5.607	5.604
Višnje	'000 rodni stabla	1.540	877,0	849	944	1.010	1.078	1.050	1.070
Breskve	'000 rodni stabla	849	671	658	685	692	714	716	746
Marelice	'000 rodni stabla	161	132	139	151	150	154	155	162
Kruške	'000 rodni stabla	1.330	975	965	1.028	976	992	993	980
Trešnje	'000 rodni stabla	630	549	573	587	582	588	586	589
Mandarine	'000 rodni stabla	540	723	723	752	756	770	773	780
Naranče	'000 rodni stabla	24	31	32	32	33	34	35	35
Limun	'000 rodni stabla	23	37	34	37	38	39	40	40
Smokve	'000 rodni stabla	687	699	642	607	580	569	556	552
Orah	'000 rodni stabla	497	515	501	529	528	522	525	527
Badem	'000 rodni stabla	650	449	424	426	372	354	355	349
Dinje i lubenice	'000 ha	2,1	1,9	1,8	2,6	2,9	3,1	3,2	3,5
Kupus i kelj	'000 ha	10,5	8,8	9,0	9,2	9,7	9,7	9,9	10,1

	Jedinica	1991	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Rajčica	'000 ha	5,7	4,8	5,1	5,8	6,4	6,6	6,8	6,9
Paprika	'000 ha	4,2	3,9	4,0-	4,5	4,8	5,0	5,3	5,3
Krastavac	'000 ha	3,6	3,3	3,4	3,9	4,1	4,0	4,2	4,3
Luk	'000 ha	7,1	5,9	6,0	6,6	6,8	7,0	7,3	7,2
Mrkva	'000 ha	3,3	2,8	2,9	3,0	3,3	3,4	3,5	3,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

1) Do 1998. prikazivana je zajednička požnjevena površina za suho i svježe zrno, odvojeno je prikazivana proizvodnja suhog i svježeg zrna.

Biljna proizvodnja u Hrvatskoj (1991.; 1996.-2002.)

	Jedinica	1991	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Pšenica	'000 tona	1.495,6	741,2	833,5	1.020,0	558,2	1.032,1	965,2	988,2

Raž	'000 tona	14,1	5,5	5,0	5,5	6,2	7,4	8,7	9,4
Kukuruz	'000 tona	2.387,5	1.885,5	2.183,1	1.982,5	2.135,5	1.526,2	2.211,5	2.501,8
Ječam	'000 tona	185,7	88,1	108,5	143,5	124,9	151,4	161,5	170,9
Zob	'000 tona	53,9	39,5	46,8	56,1	56,8	51,1	47,6	50,0
Grašak	'000 tona	1,0	0,6	0,6	0,7	0,8	0,7	0,7	0,9
Grah, suho zrno	'000 tona	21,9	20,2	20,5	21,0	22,3	9,9	16,5	19,3
Uljana repica	'000 tona	22,8	11,7	11,2	22,0	32,6	29,4	22,5	25,6
Suncokret	'000 tona	46,4	28,5	36,1	62,2	72,4	54,0	43,0	63,0
Soja	'000 tona	56,4	35,9	39,5	77,5	115,9	65,3	91,8	129,5
Šećerna repa	'000 tona	1.244,4	906,2	931,2	1.233,3	1.114,0	482,2	964,9	1.183,4
Krumpir	'000 tona	658,7	666,0	620,0	664,8	728,6	553,7	670,2	736,2
Grožđe	'000 tona	426,5	373,1	406,1	421,2	394,1	353,5	359,0	370,1
Jabuke	'000 tona	64,1	74,7	57,5	72,3	66,7	81,3	32,4	59,1
Šljive	'000 tona	37,1	72,2	47,1	83,1	38,0	39,9	39,6	20,5
Višnje	'000 tona	10,0	7,1	6,0	8,3	8,5	7,6	8,2	6,5
Breskve	'000 tona	9,9	8,1	6,8	8,8	10,2	9,3	9,0	10,1
Marelice	'000 tona	1,6	1,6	0,8	1,0	1,4	1,3	0,6	0,9
Kruške	'000 tona	12,3	11,8	9,8	11,6	10,0	10,1	6,7	7,6
Trešnje	'000 tona	7,9	6,9	4,7	6,2	6,4	5,9	4,5	5,9
Mandarine	'000 tona	9,6	19,9	15,7	21,7	18,2	19,4	19,0	16,0
Naranče	'000 tona	0,5	0,7	0,6	0,5	0,6	0,5	0,6	0,5
Limun	'000 tona	0,3	0,6	0,5	0,5	0,6	0,4	0,5	0,5
Smokve	'000 tona	4,6	5,1	5,5	6,1	6,0	4,9	4,7	4,4
Orah	'000 tona	2,3	6,0	3,2	4,7	4,8	4,9	3,3	2,8
Badem	'000 tona	2,3	1,9	2,0	2,1	3,3	2,8	2,6	2,6
Dinje i lubenice	'000 tona	17,9	26,9	25,5	60,2	53,4	50,0	49,9	55,4
Kupus i kelj	'000 tona	116,5	122,6	134,3	129,7	144,0	112,0	123,7	127,6

	Jedinica	1991	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Rajčica	'000 tona	48,6	49,0	48,1	62,0	70,8	69,6	73,9	71,4
Paprika	'000 tona	26,0	26,0	25,2	28,1	36,8	30,8	38,6	45,8
Krastavci	'000 tona	25,9	25,9	28,6	37,3	37,9	28,0	35,9	38,8
Luk	'000 tona	37,9	39,4	43,8	51,7	55,6	44,8	58,1	60,4
Mrkva	'000 tona	23,4	20,0	19,7	27,8	29,9	24,2	28,2	32,5

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prinosi biljne proizvodnje u Hrvatskoj(1991.; 1996.-2002.)

		1991	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Pšenica	t/ha	4,6	3,7	4,0	4,2	3,3	4,4	4,0	4,2
Raž	t/ha	2,5	2,8	2,5	2,6	2,6	2,6	2,7	2,7
Kukuruz	t/ha	4,9	5,2	5,9	5,3	5,6	3,9	5,5	6,1
Ječam	t/ha	3,6	2,8	3,2	3,3	2,8	3,3	3,2	3,4
Zob	t/ha	2,3	2,5	2,6	2,6	2,4	2,6	2,3	2,6
Grašak	t/ha	0,3	0,2	0,2	1,3	1,3	1,1	1,4	1,4
Grah, suho zrno	t/ha	1,1	1,4	1,3	1,4	1,5	0,6	1,3	1,4
Uljana repica	t/ha	2,5	1,5	2,1	2,5	2,0	2,3	2,2	2,0
Suncokret	t/ha	2,5	1,5	2,1	2,2	1,7	2,1	1,7	2,4
Soja	t/ha	2,5	2,2	2,5	2,3	2,5	1,4	2,2	2,7
Šećerna repa	t/ha	43,5	43,4	40,7	42,1	40,1	23,0	40,5	47,1
Krumpir	t/ha	8,4	10,2	9,8	10,2	11,0	8,5	10,2	10,5
Grožđe	t/ha	6,0	6,4	7,0	7,0	6,7	6,0	6,2	6,2
Jabuke	kg/stablu	18,5	23,1	17,7	20,1	17,8	21,1	7,8	13,9
Šljive	kg/stablu	6,0	13,1	8,5	14,4	6,6	7,1	7,1	3,7
Višnje	kg/stablu	6,5	8,1	7,1	8,8	8,4	7,0	7,8	6,1
Breskve	kg/stablu	11,7	12,1	10,4	12,9	14,8	13,1	12,6	13,6
Marelice	kg/stablu	10,2	11,7	6,0	6,9	9,3	8,4	4,2	5,6
Kruške	kg/stablu	9,2	12,1	10,2	11,2	10,3	10,2	6,8	7,8

Trešnje	kg/stablu	11,4	12,6	8,2	10,6	11,0	10,0	7,7	10,0
Mandarine	kg/stablu	17,8	27,5	21,7	28,9	24,1	25,2	24,6	20,5
Naranče	kg/stablu	19,2	21,5	17,8	17,6	19,6	15,6	17,1	15,2
Limun	kg/stablu	13,0	16,2	14,7	13,5	15,8	10,3	12,5	12,2
Smokve	kg/stablu	6,7	7,3	8,6	10,0	10,3	8,6	8,5	8,0
Orah	kg/stablu	7,1	11,8	6,3	8,9	9,0	9,4	6,3	5,3
Badem	kg/stablu	3,5	4,4	4,8	4,9	8,9	7,1	7,3	7,5
Dinje i lubenice	t/ha	8,5	14,4	13,8	23,2	18,4	16,1	15,6	16,0
Kupus i kelj	t/ha	10,3	13,9	13,8	13,6	14,4	11,5	12,3	12,5
Rajčica	t/ha	8,5	10,2	9,4	10,8	11,1	10,5	10,9	10,3
Paprika	t/ha	6,2	6,6	6,3	6,2	7,7	6,2	7,3	8,6
Krastavac	t/ha	7,2	7,8	8,5	9,5	9,2	7,0	8,5	9,0
Luk	t/ha	5,3	6,7	7,3	7,7	8,2	6,4	8,0	8,4
Mrkva	t/ha	7,2	7,1	6,8	9,1	9,1	7,1	8,1	9,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

Komentar: nisu dostupni podaci za durum pšenicu, sušenu krmu i silažu.

7. Broj stoke, klanje i prosječnu težinu trupa za telad, muška goveda, krave, svinje, piliće, ostalu perad te ovce i koze.

Broj stoke u Hrvatskoj (1991.-1992.; 1996.-2002.)

	Jedinica	1991	1992	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Goveda	‘000 grla	757	589	461	451	443	438	427	438	417
Od čega: - krave i bređe junice	‘000 grla	473	383	311	304	300	296	287	280	278
Svinje	‘000 grla	1.621	1.182	1.197	1.176	1.166	1.362	1.233	1.234	1.286
Ovce	‘000 grla	753	539	427	453	427	488	528	539	580
Perad	‘000 grla	16.512	13.142	10.993	10.954	9.959	10.871	11.256	11.747	11.665

Izvor: Državni zavod za statistiku

Broj zaklane stoke i prosječna težina trupa (1991.-1992.; 1996.-2002.)

Goveda		1991	1992	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
- ukupno	Zaklano (‘000 grla)	212	157	105	130	124	106	124	108	127
	težina trupa (kg)	221	235	205	203	207	221	203	214	189
- telad	Zaklano (‘000 grla)	31	13	20	24	20	16	33	29	40
	težina trupa (kg)	70	66	56	58	48	71	65	65	71
Svinje	Zaklano (‘000 grla)	902	556	610	671	718	687	609	623	611
	težina trupa (kg)	77	74	71	69	72	73	71	70	71
Ovce	Zaklano (‘000 grla)	81	34	16	27	24	23	40	30	54
	težina trupa (kg)	11	11	10	11	10	10	11	13	11
Perad	Zaklano (‘000 grla)	30.508	26.668	20.521	19.361	22.286	21.208	20.470	23.197	23.208
	težina trupa (kg)	1,5	1,5	1,7	1,7	1,6	1,7	1,7	1,7	1,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

8. Broj mliječnih krava, prinos mlijeka, proizvodnja mlijeka, isporuka mlijeka mljekarama, izravna prodaja i potrošnja mlijeka na gospodarstvu uključivo i potrošnju mlijeka u ishrani stoke.

Godina	Otkupljene količine mlijeka (000 l)

	Broj muzenih krava	Ukupna proizvodnja (000 l)	Prosječna proizvodnja po kravi (l)*	Ukupno (000)	Po kravi	Tržnost (%)
1991.	422.354	748.908	1.773	298.506	707	39,9
1992.	368.942	687.400	1.863	226.273	613	32,9
1996.	283.450	576.275	2.033	274.707	969	47,7
1997.	279.486	602.866	2.157	315.150	1.128	52,3
1998.	270.348	614.910	2.275	377.507	1.396	61,4
1999.	268.284	602.292	2.245	368.845	1.375	61,2
2000.	254.702	587.634	2.307	380.037	1.492	64,7
2001.	254.293	635.000	2.495	409.328	1.610	64,5
2002.	257.019	674.767	2.625	444.349	1.729	65,8

* Mlijeko koje posiše pomladak nije uključeno (iznosi prosječno oko 700 kg po teletu). Izvor: Državni zavod za statistiku

Komentar: Podaci o direktnoj prodaji i potrošnji na farmi, kao i potrošnji za ishranu stoke nisu dostupni.

9. Broj nemliječnih krava (ostalih krava) i broj mesnih goveda, ovaca i koza.

Komentar: U Republici Hrvatskoj se zadnjih godina pojavljuje interes za uspostavu sustava krava–tele i držanje nemliječnih krava. Njihov je broj do danas neznatan i ne prati se posebno u statistici.

10. Proizvodnja i stupanj samodostatnih glavnih poljoprivrednih proizvoda, uključujući glavna voća i povrća

PŠENICA (tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	741 235	833 508	1 020 045	558 217	1 032 085	965 153	988 175
Uvoz	11 022	151 754	43 291	6 444	1 235	10 447	7 810
Izvoz	136 669	0	4 087	9 407	327 431	282 693	201 112
Raspoložive količine	615 588	985 262	1 059 249	555 254	705 889	692 907	794 873
Stupanj samodostatnosti (%)	120,4	84,6	96,3	100,5	146,2	139,3	124,3

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

(Komentar: Prikazani podaci obuhvaćaju durum i ostalu pšenicu. Proizvodnja durum pšenice u RH je zanemariva i statistički se zasebno ne prikazuje.)

JEČAM (tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	88 091	108 496	143 510	124 890	151 439	161 487	170 946
Uvoz	1 150	13 921	15 978	16 955	8 143	38 779	45 420
Izvoz	3 453	182	78	799	2460	184	225
Raspoložive količine	85 788	122 235	159 410	141 046	157 122	200 082	216 141
Stupanj samodostatnosti (%)	102,7	88,8	90,0	88,5	96,4	80,7	79,1

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

KUKURUZ (tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	1 885 515	2 183 144	1 982 545	2 135 452	1 526 167	2 211 519	2 500 478
Uvoz	1 580	2 355	89	39 170	15 629	205 214	2 668
Izvoz	65 833	12 120	167 959	56 424	17 866	1 464	149 022
Raspoložive količine	1 821 262	2 173 379	1 814 675	2 118 198	1 523 930	2 415 269	2 354 124
Stupanj samodostatnosti (%)	103,5	100,4	109,7	100,8	100,1	91,6	106,2

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

RAŽ(tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	5 517	5 009	5 530	6 246	7 389	8 709	9 398
Uvoz	801	3 025	2 821	2 547	1 519	1 925	3 308
Izvoz	5	0	0	0	0	47	48
Raspoložive količine	6 313	8 034	8 351	8 793	8 908	10 587	12 658
Stupanj samodostatnosti (%)	87,4	62,3	66,2	71,0	82,9	82,3	74,2

zvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

ZOB (tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	39 529	46 796	56 110	56 823	51 138	47 627	50 002
Uvoz	66	2	1	9	50	1 617	1 668
Izvoz	368	245	219	376	622	0	12
Raspoložive količine	39 227	46 553	55 892	56 456	50 566	49 244	51 658
Stupanj samodostatnosti (%)	100,8	100,5	100,4	100,7	101,1	96,7	96,8

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

ULJANA REPICA(tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	11 661	11 181	21 967	32 581	29 436	22 456	25 585
Uvoz	0	1 254	1	1	3 246	0	1
Izvoz	3 343	4 910	8 027	15 825	22 047	9 711	3 803
Raspoložive količine	8 318	7 525	13 941	16 757	10 635	12 745	21 783
Stupanj samodostatnosti (%)	140,2	148,6	157,6	194,4	277,0	176,2	117,5

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

SUNCOKRET (tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	28 526	36 138	62 206	72 347	53 956	42 985	62 965
Uvoz	2 052	13 533	4 580	92	194	1 576	16 182
Izvoz	2 683	6 259	10 982	4 045	5 533	5 820	6 862
Raspoložive količine	27 895	43 412	55 804	68 394	48 617	38 741	72 285
Stupanj samodostatnosti (%)	102,3	83,2	111,5	105,8	111,0	111,0	87,1

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

SOJA(tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	35 896	39 469	77 458	115 853	65 299	91 841	129 470
Uvoz	16 614	87 871	97 172	42 128	31 036	78 532	130 068
Izvoz	8	1 817	341	76	1 192	2 470	16 710
Raspoložive količine	52 502	125 523	174 289	157 905	95 143	167 903	242 828
Stupanj samodostatnosti (%)	68,4	31,4	44,4	73,4	68,6	54,7	53,3

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

RAFINIRANI ŠEĆER (tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	202 439	141 380	139 207	113 966	58 950	138 617	171 613
Uvoz	11 514	5 973	11 393	10 024	7 411	31 403	31 942
Izvoz	11 478	335	386	271	807	40 364	65 147
Raspoložive količine	202 475	147 018	150 214	123 719	65 554	129 656	138 408
Stupanj samodostatnosti (%)	100,0	96,2	92,7	92,1	89,9	106,9	124,0

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

GOVEDINA (tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Prirast	61 780	54 238	53 807	65 693	62 908	56 387	68 402
Procjena proizvodnje mesa	44 693	39 237	38 925	47 524	45 509	40 791	49 483
Uvoz*	16.505	22.625	18.465	20.141	20.644	9.160	20.842
Izvoz*	4.201	4.315	3.634	3.223	2.858	1.926	1.312
Raspoloživo za potrošnju	56.997	57.547	53.756	64.442	63.295	48.025	69.013
Stupanj samodostatnosti (%)	78,4	68,2	72,4	73,7	71,9	84,9	71,7

* Uključuje živu vagu stoke u mesnom ekvivalentu. Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

SVINJETINA(tona)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Prirast	162 702	165 994	183 775	176 470	164 462	180 052	189 090
Proizvodnja mesa	84 605	86 317	95 563	91 764	85 520	93 627	98 280
Uvoz*	19 213	22 748	12 322	10 993	18 900	19 459	23 955
Izvoz*	172	128	207	76	81	0	147
Raspoloživo za potrošnju	103 646	108 937	107 679	102 681	104 340	113 086	122 088
Stupanj samodostatnosti (%)	82	79	89	89	82	83	80

* Uključuje živu vagu stoke u mesnom ekvivalentu. Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

PERADSKO MESO(tona)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Prirast	69 353	85 022	98 740	104 762	93 105	92 610	92 457
Proizvodnja mesa	50 628	62 066	72 080	76 476	67 967	67 605	67 494
Uvoz*	758	1 234	1 614	1 536	869	4 024	3 553
Izvoz*	1 324	1 898	2 368	2 466	1 226	3 193	2 681
Raspoloživo za potrošnju	50 062	61 403	71 326	75 546	67 610	68 435	68 366
Stupanj samodostatnosti (%)	101,1	101,1	101,1	101,2	100,5	98,8	98,7

* Uključuje živu vagu stoke u mesnom ekvivalentu. Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

OVČJE MESO (tona)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Prirast	6 604	7 573	8 993	9 421	11 102	9 699	10 654
Proizvodnja mesa	3 170	3 636	4 317	4 523	5 330	4 655	5 115
Uvoz*	1 975	1 774	1 756	1 234	1 447	1 238	1 679
Izvoz*	184	140	49	5	0	0	0
Raspoloživo za potrošnju	4 961	5 270	6 024	5 752	6 776	5 893	6 794
Stupanj samodostatnosti (%)	63,9	69,0	71,7	78,6	78,7	79,0	75,3

* Uključuje živu vagu stoke u mesnom ekvivalentu. Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

MASLAC (tona)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	2 594	2 569	2 413	1 743	2 285	2 640	2 534
Uvoz	381	389	358	432	311	377	504
Izvoz	209	231	172	70	21	530	1 055
Raspoložive količine	2 766	2 727	2 599	2 105	2 575	2 487	1 983
Stupanj samodostatnosti (%)	93,8	94,2	92,8	82,8	88,7	106,2	127,8

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

SIR (tona)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	15 658	18 698	18 540	18 229	21 153	22 674	22 395
Uvoz	9 377	8 189	4 276	4 057	4 260	7 135	9 750
Izvoz	2 552	3 667	3 062	2 232	2 252	2 168	2 085
Raspoložive količine	22 483	23 220	19 754	20 054	23 161	27 641	30 060
Stupanj samodostatnosti (%)	69,6	80,5	93,9	90,9	91,3	82,0	74,5

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

JABUKE (tona)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	74 741	57 541	72 361	66 752	81 339	32 461	59 143
Uvoz	14 903	10 621	10 602	11 952	14 252	18 072	33 339
Izvoz	7 273	3 774	3 662	3 130	1 942	161	813
Raspoloživo za potrošnju	82 371	64 388	79 301	75 574	93 649	50 372	91 669
Stupanj samodostatnosti (%)	90,7	89,4	91,2	88,3	86,9	64,4	64,5

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

DINJE I LUBENICE (tona)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	26 901	25 450	60 243	53 437	50 069	49 984	55 408
Uvoz	14 129	11 272	12 169	7 379	4 506	8 095	7 783
Izvoz	67	166	806	206	210	71	745
Raspoloživo za potrošnju	40 963	36 556	71 606	60 610	54 365	58 008	62 446
Stupanj samodostatnosti (%)	65,7	69,6	84,1	88,2	92,1	86,2	88,7

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

MANDARINE (tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	19 896	15 740	21 714	18 210	19 361	18 995	16 057
Uvoz	1 672	2 730	4 267	1 263	2 076	1 428	2 007
Izvoz	5 125	1 189	2 951	2 207	2 762	6 232	2 376
Raspoloživo za potrošnju	16 443	17 281	23 030	17 266	18 675	14 191	15 688
Stupanj samodostatnosti (%)	121,0	91,1	94,3	105,5	103,7	133,9	102,4

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

KRUMPIR(tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja	666 020	620 032	664 753	728 646	553 712	670 233	736 198
Uvoz	2 306	4 108	13 829	1 493	17 052	30 614	2 976
Izvoz	6 740	3 126	934	1 158	210	87	3 374
Raspoloživo za potrošnju	661 586	621 014	677 648	728 981	570 554	700 760	735 800
Stupanj samodostatnosti (%)	100,7	99,8	98,1	100,0	97,0	95,6	100,1

Izvor: Agronomski fakultet u Zagrebu

11. Bilance za glavne kulture (meku pšenica, durum pšenica, kukuruz, raž, zob, ostala žita, uljana repica, suncokret, soja, rafinirani šećer i izoglukoza, glavna mesa (govedina, svinjetina, peradsko te ovčje i kozje meso) te glavni mliječni proizvodi (maslac, obrano mlijeko u prahu, punomasno mlijeko u prahu, sir). Bilance trebaju sadržavati proizvodnju, domaća domaću potrošnju (potrošnju za ljudsku ishranu te potrošnju u stočarstvu u slučajevima gdje je to moguće), izvoz, uvoz, početne i završne zalihe za razdoblje od 1996 do 2002 (odnosno zadnju godinu koja je dostupna).

Komentar: Glavnina elemenata bilance (proizvodnja, uvoz, izvoz) za navedene proizvode prikazana je u točki 10. Za te proizvode, osim za šećer, nisu dostupni podaci o početnim i završnim zaliham a te nije moguće izraditi bilancu prema predloženoj metodologiji. U slučaju izoglukoze nije dostupan podatak o proizvodnji (u statistici industrijske proizvodnje dan je zbirni podatak za proizvodnju glukoze, fruktoze i njihovih proizvoda). Statistički podaci za uvoz i izvoz izoglukoze dostupni su tek od 2002. godine, tj. od uvođenja Kombinirane nomenklature (uvoz: 15.478 tona; izvoz: 0 tona).

ŠEĆER(tone)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
Početne zalihe	28.000	75 000	85 000	98 000	97 000	49 000	91 000
Proizvodnja	202.439	141 380	139 207	113 966	58 950	138 617	171 613
Uvoz proizvoda tb. 1701	49.800	6 175	11 396	10 052	7 572	71 539	71 139
Uvoz proizvoda tb. 1702	10.836	19 480	10 010	10 093	27 502	41 058	49 885
Uvoz sirovog šećera	38.286	202	3	28	161	40 136	39 197
Izvoz proizvoda tb. 1701	11.478	335	386	271	807	40 364	65 147
Izvoz proizvoda tb. 1702	14	15	15	16	7	26	4
Raspoložive količine	241.297	241 483	245 209	231 796	190 049	219 688	279 289
Završne zalihe	75.000	85 000	98 000	97 000	49 000	91 000	140 000
Ukupna potrošnja	166.297	156 483	147 209	134 796	141 049	128 688	139 289
Broj stanovnika	4.300.000	4 300 000	4 300 000	4 300 000	4 300 000	4 300 000	4 300 000
Potrošnja po stanovniku (kg)	38,67	36,39	34,23	31,35	32,80	29,93	32,39

(izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MPŠ))

12. Vино (površine pod vinogradima i godišnja proizvodnja uključivo i proizvodnja alkohola i mošta od grožđa)

Površine pod vinogradima u Republici Hrvatskoj

	1991	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Površine pod vinogradima (000 ha)	68	58	53	55	59	59	58	58

Izvor: DZS

Komentar: procjenjujemo da se većina prikazanih površina pod vinogradima ne obrađuje

Proizvodnja grožđa, vina, vinskog destilata i mošta u Republici Hrvatskoj

	1991	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Grožđe, t	426.514	373.134	406.089	421.180	394.066	353.541	359.042	370.093
Vino, hl	2.559.858	2.509.621	2.756.404	2.842.549	2.397.590	2.361.116	2.449.500	2.526.2151
Vinski destilat	27.255	5.950	3.646	5.074	3.159	5.198	1.458	630
Mošt	-	-	562	16.674	18.915	3.169	-	-

Izvor: DZS

¹ privremeni podaci

Komentar: Podaci prikazani u tablici obuhvaćaju industrijsku proizvodnju vina i proizvodnju u ne-industrijskim objektima. Industrijska proizvodnja u ukupnoj proizvodnji vina sudjeluje s približno 25%.

13. Certificiranje sjemena

Pregled deklariranih količina sjemena 2000 – 2003

Kultura	1999. (t)	2000. (t)	2001. (t)	2002. (t)
Pšenica ozima	30.838	62.334	63.368	56.218
Ječam ozimi	3.424	4.597	5.534	6.230
Ječam jari	1.683	2.396	2.853	2.723
Kukuruz	9.327	7.687	7.968	9.906
Uljana repica	139	179	147	129
Soja	5.203	3.491	4.559	5.049
Suncokret	156	140	156	179
Šeć. repa	42.405 s.j.	41.091 s.j.	50.008 s.j.	52.369 sj
Krumpir	9.115	10.126	10.950	10.260
Povrće	390	354	644	635
Lucerna	233	281	205	228

(izvor: MPŠ)

Pregled deklariranih količina sadnog materijala 2000 – 2003

Vrsta	1999. (kom)	2000. (kom)	2001. (kom)	2002. (kom)
Voćne sadnice	898.556	802.451	1.218.733	1.619.470
Lozni cijepovi	1.563.450	1.966.600	2.416.771	2.850.632

(izvor: MPŠ)

14. Maslinovo ulje (broj stabala maslina)

Prema podacima iz tablice broj stabala maslina je gotovo konstantan (oscilacije su male) dok proizvodnja maslinovog ulja najvećim dijelom ovisi o fakultativnoj rodosti maslina.

Broj rodni stabala maslina u Republici Hrvatskoj

	1991	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Rodna stabla maslina, tis.	2.909	3.119	3.054	3.078	3.045	3.078	2.993	3.101

Izvor: DZS

Proizvodnja maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj

	1991	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Proizvodnja maslinovog ulja, hl	-	23.949	19.517	42.211	69.319	36.463	41.568	65715

Izvor: DZS

15. Tržišne cijene za svaku kategoriju proizvoda

Izvor podataka je Tržišni informacijski sustav u poljoprivredi (TISUP). Detaljnije informacije o TISUP- dane su u Poglavlju V. Ostale politike 2c.

1. Stoka, meso i mesne prerađevine

1.1. Prosječne proizvođačke cijene teladi (kn/kg)

mjesec	1998	1999	2000	2001	2002
1	20,12	20,06	21,08	20,11	22,08
2	20,12	19,74	20,66	18,48	22,27
3	20,13	19,85	20,34	17,76	22,59
4	20,09	19,21	20,58	19,84	22,33
5	19,11	19,30	20,90	20,57	22,90
6	19,52	19,73	20,52	20,54	23,97
7	18,75	19,77	20,42	20,61	24,92
8	19,19	19,77	20,48	20,47	25,34
9	19,73	19,40	20,34	20,69	24,04
10	19,61	19,47	20,28	20,99	23,16
11	19,35	19,93	20,06	21,25	23,11
12	19,85	19,97	20,09	21,75	23,41
prosjeck	19,41	19,70	20,47	20,20	23,44

Izvor: MPŠ - TISUP

1.2. Prosječne proizvođačke cijene junica (kn/kg)

mjesec	1998	1999	2000	2001	2002
1	12,38	11,85	12,60	12,06	12,78
2	12,36	12,04	12,88	11,58	12,95
3	12,55	11,92	12,82	11,05	13,13
4	12,47	11,70	12,89	10,98	13,35
5	12,62	11,57	13,05	11,02	13,38
6	12,34	11,55	12,92	10,97	13,64
7	12,26	11,55	12,86	10,96	13,89
8	12,36	11,82	12,73	11,07	14,12
9	12,36	11,89	12,56	10,85	14,01
10	12,21	11,70	12,60	11,64	13,90
11	11,99	11,88	12,45	12,21	13,64
12	11,99	12,31	12,63	12,58	14,17
prosjeck	12,28	11,83	12,75	11,39	13,63

Izvor: MPŠ - TISUP

1.3. Prosječne proizvođačke cijene bikova (kn/kg)

mjesec	1998	1999	2000	2001	2002
1	13,46	13,10	13,61	13,36	14,05
2	13,60	13,20	13,94	12,27	14,38
3	13,75	13,11	14,12	11,56	15,18
4	13,63	12,97	14,13	11,73	15,20
5	13,75	12,73	14,23	11,77	15,35
6	13,62	12,69	14,15	12,07	15,62
7	13,26	12,56	14,10	12,03	15,85
8	13,45	12,83	13,97	11,81	15,75
9	13,33	13,08	13,63	11,80	15,63
10	13,16	13,07	13,67	12,65	15,50

11	13,25	13,06	13,70	13,55	15,29
12	13,25	13,52	13,47	13,96	15,54
prosjeak	13,30	13,01	13,91	12,42	15,33

Izvor: MPŠ - TISUP

1.4. Prosječne proizvođačke cijene krava (kn/kg)

mjesec	1998	1999	2000	2001	2002
1	7,59	7,12	7,60	7,54	8,54
2	7,34	7,21	7,55	7,19	8,40
3	7,46	7,01	7,61	7,00	8,77
4	7,32	6,96	7,52	6,55	8,72
5	7,27	6,94	7,52	6,74	8,84
6	7,25	6,88	7,53	6,79	9,14
7	7,39	6,77	7,54	7,00	9,10
8	7,38	7,07	7,53	7,19	8,90
9	7,01	7,13	7,58	7,28	9,39
10	7,11	7,02	7,69	7,84	9,25
11	7,30	7,09	7,67	8,18	9,00
12	7,18	7,26	7,78	8,47	8,57
prosjeak	7,21	7,05	7,59	7,38	8,95

Izvor: MPŠ - TISUP

1.5. Prosječne proizvođačke cijene odojaka (kn/kg)

mjesec	1998	1999	2000	2001	2002
1	15,79	10,57	11,28	14,30	15,73
2	15,85	10,11	11,70	14,11	16,60
3	17,02	10,25	12,82	15,34	18,27
4	17,70	10,39	13,76	17,91	19,27
5	17,43	9,81	14,40	17,99	18,12
6	15,24	9,53	13,73	17,11	15,34
7	11,95	8,63	13,86	16,44	14,46
8	11,65	8,92	14,40	15,75	14,55
9	10,92	9,66	13,36	15,66	14,04
10	9,82	9,37	12,86	15,29	12,76
11	10,51	9,59	11,95	13,89	11,88
12	11,18	10,38	12,57	15,82	12,53
prosjeak	10,92	9,74	12,92	15,77	15,05

Izvor: MPŠ - TISUP

1.6. Prosječne proizvođačke cijene svinja (kn/kg)

mjesec	1998	1999	2000	2001	2002
1	11,35	8,41	9,25	10,81	12,21
2	10,57	8,34	8,86	10,30	11,51
3	10,13	8,05	8,69	10,09	10,45
4	9,97	7,90	8,66	10,78	9,88
5	10,20	7,49	9,31	11,57	9,80
6	10,33	7,37	9,90	11,89	10,22
7	9,41	7,51	11,14	12,04	10,70
8	9,60	8,36	11,62	12,03	10,83
9	9,88	9,01	11,59	12,75	11,31
10	9,36	9,29	11,52	12,60	11,51
11	9,40	9,47	11,57	12,55	10,99
12	9,23	9,56	11,38	12,79	10,79
prosjeak	9,54	8,41	10,37	11,65	10,82

Izvor: MPŠ - TISUP

1.7. Prosječne proizvođačke cijene krmača (kn/kg)

mjesec	1998	1999	2000	2001	2002
1	7,65	6,44	6,81	7,21	8,27
2	7,26	6,19	6,44	7,07	7,98
3	7,11	6,77	6,22	7,14	7,87
4	7,08	5,91	6,47	7,04	7,64
5	6,64	5,59	6,62	7,04	7,39
6	6,75	5,68	6,68	7,24	7,36
7	6,43	5,82	7,04	7,35	7,60
8	6,62	5,66	7,31	7,69	7,95
9	6,70	5,85	7,12	7,65	7,92
10	6,63	6,25	7,08	7,53	7,93
11	7,16	6,99	7,62	8,44	7,95
12	7,86	7,01	8,10	8,39	8,34
prosjeck	7,08	6,53	6,85	7,49	7,84

Izvor: MPŠ - TISUP

1.8. Prosječne proizvođačke cijene janjadi (kn/kg)

mjesec	1998	1999	2000	2001	2002
1	27,79	29,48	29,08	25,17	31,12
2	26,39	26,36	30,43	28,77	28,07
3	25,75	29,59	29,82	25,53	27,60
4	23,80	27,56	27,97	26,03	26,60
5	23,60	25,90	26,35	27,25	26,21
6	23,68	26,55	25,68	26,23	24,24
7	22,94	24,80	24,74	25,33	24,43
8	26,85	24,91	24,80	24,13	24,75
9	23,34	23,14	22,91	25,05	24,75
10	24,23	23,82	23,37	26,80	23,22
11	27,36	24,81	23,73	27,29	23,06
12	31,14	24,35	23,72	26,08	24,80
prosjeck	25,51	26,63	25,84	26,03	25,07

Izvor: MPŠ - TISUP

1.9. Prosječne proizvođačke cijene ovaca (kn/kg)

mjesec	1998	1999	2000	2001	2002
1	10,26	9,35	8,85	9,40	5,34
2	9,62	8,20	7,61	8,92	5,47
3	10,46	8,27	8,08	8,42	9,91
4	9,61	9,76	7,76	10,01	10,23
5	8,88	10,17	8,10	8,01	8,60
6	8,64	11,11	8,04	7,17	6,93
7	9,05	9,21	8,04	8,60	10,00
8	7,56	10,28	8,51	8,30	9,00
9	8,94	9,32	10,74	9,00	10,32
10	8,36	10,35	9,62	9,10	10,95
11	8,71	9,13	9,02	8,57	11,11
12	7,35	7,78	10,40	6,61	11,07
prosjeck	8,62	9,38	8,57	8,81	10,23

Izvor: MPŠ - TISUP

1.10. Prosječne proizvođačke cijene ždrebadi (kn/kg)

mjesec	1998	1999	2000	2001	2002
1	10,36	8,94	11,00	14,00	19,00
2	10,15	10,67	11,33	12,00	18,75
3	9,88	8,00	10,00	16,00	19,00
4	11,24	8,33	10,67	23,29	17,75

5	10,25	9,83	9,67	24,54	18,00
6	10,85	10,50	10,00	17,33	17,50
7	10,79	10,50	9,67	17,50	16,17
8	10,18	9,92	10,33	17,25	
9	10,51	11,00	10,33	17,67	
10	10,78	11,19	10,00	18,60	
11	11,39	11,23	11,75	18,88	
12	8,33	12,17		19,00	
prosjeak	10,64	9,83	10,42	19,07	18,19

Izvor: MPS - TISUP

1.11. Prosječne proizvođačke cijene konja (kn/kg)

mjesec	1998	1999	2000	2001	2002
1	7,73	7,36	8,87	9,29	12,00
2	7,20	6,96	7,63	7,67	12,00
3	7,21	6,92		9,00	14,00
4	7,64	6,67	7,15	10,70	
5	7,56	7,25	7,31	11,88	11,00
6	7,27		7,00	9,33	11,00
7	7,82	7,13	6,96	15,00	12,00
8	7,82	7,10	7,00	10,00	
9	7,90	8,00	7,38	11,00	
10	7,22	7,86	7,50	14,00	
11	7,34	7,91	8,71	16,72	
12	6,83	7,83	8,83	11,00	
prosjeak	7,52	7,27	7,64	11,83	11,87

Izvor: MPS - TISUP

Metodološke napomene:

1. Cijena je prosječna ponderirana cijena, dobivena prikupljanjem cijena na stočnim sajmovima svaka dva tjedna

2. Standardna specifikacija proizvoda:

PROIZVOD	SPECIFIKACIJA
tele	živa vaga: 80-160 kg; randman 62,0 %; konverzijski faktor 1,613; simentalaska pasmina
bik	živa vaga: >450 kg; klasa I; randman. 59%; konverzijski faktor 1,752 ; za klanje; simentalaska pasmina
junica	randman 57%; konverzijski faktor 1,754; za klanje; simentalaska pasmina
krava	klasa II; randman: 51 %; konverzijski faktor: 1,961; za klanje; simentalaska pasmina
odjoci	živa vaga: 25-35 kg
svinje	živa vaga: 80-120 kg; randman: 79%; konverzijski faktor: 1,265
krmače	za klanje
janjad	živa vaga: 25-30 kg
ovce	za klanje
ždrebad	za klanje
konj	za klanje

1.12. Prosječne veleprodajne cijene mesa (kn/kg)

Proizvod	1998	1999	2000	2001	2002
teleća polovica	38,98	38,82	39,97	39,19	40,69
teleći milanski rez	44,05	43,51	45,73	46,10	48,17
teleći but bez kostiju	54,79	53,99	58,34	54,33	58,56
teleća lopatica bez kostiju	47,27	----	53,46	50,54	56,64
teleća koljenica s kostima	31,96	----	25,86	23,38	26,47
teleća vratina (s kostima)	30,58	----	35,85	35,26	38,28
teleća prednja četvrt bez flam	35,09	34,05	35,23	36,53	37,08
juneća polovica (kompenzirana)	28,00	28,13	30,11	29,22	31,99
juneći milanski rez	33,40	33,01	35,11	33,82	37,15
goveđa polovica	21,00	22,58	23,42	22,33	23,49
goveđi milanski rez	25,35	26,60	28,41	27,93	27,93

goveđa prednja četvrt	18,34	19,12	19,35	18,73	20,73
goveđi but bez kostiju	31,23	30,37	36,40	33,95	33,69
svinjska polovica (guljena)	28,57	26,73	27,67	30,92	30,30
svinjski francuski rez	30,30	28,77	29,10	32,50	32,57
svinjski milanski rez	32,31	30,75	31,63	34,73	34,28
svinjska polovica (komplet)	19,07	18,86	18,60	20,68	20,76
janjeća četvrt	25,50	25,60	26,60	32,00	32,00
janjeći flam	----	----	21,50	----	----
janjac	46,25	44,00	51,21	47,36	50,14
teleći kotlet	----	----	45,05	38,57	----
juneći but bez kostiju	38,59	38,44	41,34	39,86	43,86
juneći biftek	----	----	81,66	83,87	87,70
juneća flam-prsa	----	----	----	----	29,33
odojak	28,07	25,09	25,13	26,86	28,27
svinjski kare	----	----	----	----	36,01
svinjski but bez kostiju	37,20	35,45	36,51	41,03	40,41
svinjska vratina s kostima	----	----	----	----	33,98

Izvor: MPŠ - TISUP

1.13. Prosječne veleprodajne cijene mesnih prerađevina (kn/kg)

Proizvod	1998	1999	2000	2001	2002
hrenovke	34,30	33,85	33,72	35,03	35,50
šunkarica	35,07	34,40	33,81	36,12	37,07
posebna salama	25,00	24,53	24,24	26,26	26,70
tirolska salama	28,20	28,81	28,21	30,10	31,33
zimski salama	74,21	86,53	80,95	81,51	84,46
pršut	----	----	75,75	79,89	80,56
šunka	45,33	46,09	49,25	53,65	48,02
panceta	46,86	48,67	48,01	54,00	56,48
hamburger slanina	35,64	31,28	35,15	39,64	41,53

Izvor: MPŠ - TISUP

Metodološke napomene

1. Cijena je prosječna veleprodajna cijena, dobivena kvartalnim prikupljanjem veleprodajnih cjenika iz mesoprerađivačkih industrija

2. Standardna specifikacija proizvoda:

PROIZVOD	SPECIFIKACIJA
teleća polovica	meso dobiveno klanjem teladi u dobi od tri tjedna do 6 mjeseci, mišićno tkivo svijetloružičaste boje, masno tkivo bijele boje građa, izgled i konzistencija karakteristična za teletinu I kategorija: meso buta bez koljenice i meso slabina s bubrežom II kategorija: meso leđa i meso lopatice bez podlopatice III. kategorija: meso preostalih dijelova polovica
teleći milanski rez	
teleći but bez kostiju	
teleća lopatica bez kostiju	
teleća koljenica s kostima	
teleća vratina s kostima	
teleća prednja četvrt bez flama	
juneća polovica - kompenzirana	građa, izgled i konzistencija karakteristična za junetinu, mišićno tkivo svijetlocrvene do crvene boje, masno tkivo krembijele boje s nijansom žute, dobiveno klanjem muških grla u dobi od 6 do 30 mjeseci te junica u dobi od 6 do 30 mjeseci kategorije mesa iste kao i kod govedine
juneći milanski rez	
juneći but bez kostiju	
juneći biftek	
juneća flam-prsa	
juneći prednja četvrt bez flama	
goveđa polovica	meso dobiveno klanjem ženskih grla u dobi iznad 30 mjeseci i bikova u dobi iznad 18 mjeseci, mišićno tkivo crvene do tamnocrvene boje građe i konzistencije karakteristične za govedinu, masno tkivo žute boje I. kategorija: meso buta bez koljenice i dijelova potrbušine II. kategorija: meso slabina, meso leđa i meso lopatica III. kategorija: meso preostalih dijelova polovica
goveđi milanski rez	
goveđa prednja četvrt	
goveđi but bez kostiju	
svinjska polovica - guljena	klanje svinja u dobi iznad 9 mjeseci, mišićno tkivo crvene boje, čvrste konzistencije, I. kategorija: meso buta bez koljenice i meso leđa
svinjski francuski rez	
svinjski milanski rez	

svinjska polovica - komplet	II. kategorija: meso lopatice bez podlaktice
svinjska vratina s kostima	III. kategorija: meso ostalih dijelova polovica: vrat, podlopatica, prsa, rebra, koljenica i podlaktica
svinjski kare	
svinjski but bez kostiju	

PROIZVOD	SPECIFIKACIJA
odojak	živa vaga 20-25 kg, svijetloružičaste boje, polovice
janjeća četvrt	dobiveno klanjem janjadi u dobi do 3 mjeseca, svijetloružičaste boje građa, izgled i konzistencija karakteristična za janjetinu
janjeća plečka	
janjeći flam-grudni dio s rebrima	
janjac	
hrenovke	sastoji se od 70% mesnog tijesta, a ostatak čine masna tkiva ružičaste boje, bez oštećenja, većih nabora i deformacija
šunkarica	sastoji se od krupno usitnjenog salamurenog svinjskog mesa I kategorije, mesnog tijesta do 15% i čvrstog masnog tkiva do 15%
tirolska salama	sastoji se od usitnjenog svinjskog mesa I. i II. kategorije, mesnog tijesta do 20% i čvrstog masnog tkiva do 25%.
zimska salama	sastoji se od sitno usitnjenog svinjskog mesa I kategorije i čvrstog masnog tkiva kojima se može dodati do 10% goveđeg mesa I kategorije, ne smije sadržavati više masti od dvostruke količine bjelančevina
pršut	pravilnog oblika, karakterističan miris i okus tipičan za proizvod, mesnati dijelovi su svijetlocrvene do tamnocrvene boje, dovoljno osušeni
šunka	
panceta	
hamburger slanina	pravilno oblikovana, žutosmeđe do smeđe boje, čvrsta, elastična, ne žilava, karakterističan okus tipičan za pojedinu vrstu, mesnati dijelovi ujednačeno crvene boje, a masno tkivo bijele boje

2. Voće i povrće

2.1. Veleprodajne cijene voća i povrća (kn/kg)

Proizvod	Cijena	1998	1999	2000	2001	2002
jabuka	sezonska	4,06	4,13	4,25	4,80	4,09
	prosječna	5,08	5,07	5,13	5,16	5,33
kruške	sezonska	7,38	7,75	7,41	8,06	7,92
	prosječna	8,71	8,46	8,71	8,94	9,20
grožđe	sezonska	7,48	6,92	7,63	7,84	8,39
	prosječna	15,04	12,51	10,92	13,41	14,21
šljiva	sezonska		4,83	4,83	4,50	7,50
	prosječna		6,13	5,02	4,62	7,50
lubenica	sezonska	1,39	1,69	1,74	2,16	1,07
	prosječna	1,57	2,63	2,63	3,43	3,06
jagoda	sezonska	11,01	10,59	12,50	13,71	14,17
	prosječna	14,05	14,57	13,76	17,34	18,35
mandarina	sezonska	3,59	4,34	3,82	3,97	5,36
	prosječna	5,28	5,25	4,70	4,78	5,87
naranča	sezonska	4,93	5,21	4,94	4,88	4,96
	prosječna	5,33	6,12	5,55	5,81	5,64
rajčica	sezonska	4,63	4,89	3,30	4,76	4,97
	prosječna	7,41	7,26	6,69	7,14	8,83
paprika	sezonska	3,78	4,09	4,34	5,84	4,24
	prosječna	9,88	9,41	9,02	10,95	10,34
patlidžan	sezonska	5,41	3,18	3,94	4,07	3,63
	prosječna	8,10	7,77	5,35	6,58	7,22
krastavci	sezonska	3,30	3,14	3,44	3,98	3,54
	prosječna	6,38	6,23	5,60	6,05	6,98
luk (crveni)	sezonska	2,92	2,97	3,20	2,34	2,74

	prosječna	4,12	3,27	3,38	3,04	2,85
češnjak	sezonska	10,38	10,54	10,24	9,75	8,39
	prosječna	11,31	10,53	10,32	9,98	9,12
kupus	sezonska	2,18	1,59	2,51	1,77	1,77
	prosječna	2,37	2,21	2,59	2,05	2,76
kelj	sezonska	4,50	3,28	4,34	3,39	3,45
	prosječna	4,18	4,23	4,11	3,52	4,40
mrkva	sezonska	3,81	3,92	4,38	4,47	4,17
	prosječna	4,59	4,93	4,42	4,86	4,86
zelena salata	sezonska	5,29	5,04	5,48	6,46	5,11
	prosječna	7,02	6,80	7,29	6,91	7,50

Proizvod	Cijena	1998	1999	2000	2001	2002
cvjetača	sezonska	6,03	5,44	6,20	7,88	5,95
	prosječna	6,54	6,61	6,04	6,30	6,79
grah	sezonska	10,67	11,98	13,96	13,51	12,77
	prosječna	10,83	11,65	12,91	13,48	12,39
krumpir	sezonska	1,43	1,34	2,64	1,58	1,17
	prosječna	2,09	1,48	2,43	1,90	1,29
špinat	sezonska	4,46	5,16	4,85	5,82	4,90
	prosječna	6,41	6,55	5,87	6,06	6,58

Izvor: MPŠ- TISUP

2.2. Maloprodajne cijene voća i povrća (kn/kg)

Proizvod	Cijena	1998	1999	2000	2001	2002
jabuka	sezonska	5,74	6,00	5,77	6,86	6,26
	prosječna	7,21	7,25	7,15	7,21	7,74
kruške	sezonska	9,36	10,29	10,51	11,56	11,01
	prosječna	11,47	11,75	11,89	12,38	12,94
grožđe	sezonska	10,05	9,88	10,92	11,03	11,70
	prosječna	19,18	17,08	16,71	18,81	20,17
šljiva	sezonska	----	7,37	7,55	7,42	7,43
	prosječna	----	8,17	7,96	8,06	10,15
lubenica	sezonska	2,10	2,28	2,29	3,25	1,67
	prosječna	2,45	3,36	4,03	5,10	5,36
jagoda	sezonska	17,09	15,94	15,56	18,44	17,25
	prosječna	18,02	20,29	21,36	20,29	21,25
mandarina	sezonska	4,98	5,86	5,47	5,65	7,14
	prosječna	7,39	7,60	7,07	7,11	8,44
naranča	sezonska	6,50	7,15	6,90	6,82	7,33
	prosječna	7,19	8,03	7,69	8,51	8,25
rajčica	sezonska	7,50	7,26	4,96	6,49	6,85
	prosječna	11,00	10,82	10,50	10,97	13,05
paprika	sezonska	5,67	5,85	6,34	7,44	5,52
	prosječna	14,51	14,55	14,66	16,04	16,50
patlidžan	sezonska	6,94	4,62	6,32	5,54	5,14
	prosječna	10,90	10,43	10,43	11,80	11,09
krastavci	sezonska	4,58	4,91	5,07	5,59	5,11
	prosječna	9,34	9,98	9,72	9,72	11,09
luk (crveni)	sezonska	4,62	4,60	4,95	4,32	4,73
	prosječna	6,01	5,12	5,07	5,03	4,86

Proizvod	Cijena	1998	1999	2000	2001	2002
češnjak	sezonska	14,59	13,79	13,49	13,92	13,57
	prosječna	15,31	14,26	13,53	13,83	13,76
kupus	sezonska	3,49	2,76	4,11	3,15	3,23
	prosječna	4,11	4,00	4,26	3,74	4,85

kelj	sezonska	6,80	4,98	6,90	5,25	5,59
	prosječna	6,55	6,51	6,54	5,65	7,44
mrkva	sezonska	6,36	5,94	7,09	6,53	6,63
	prosječna	7,24	7,57	7,08	7,55	7,71
zelena salata	sezonska	7,62	7,98	8,26	9,14	7,67
	prosječna	10,31	10,11	10,87	10,54	11,43
cvjetača	sezonska	9,74	9,34	9,91	11,56	9,44
	prosječna	9,79	9,91	9,45	9,06	10,24
grah	sezonska	12,68	14,27	17,48	17,97	17,13
	prosječna	12,24	15,02	16,34	18,18	17,91
krumpir	sezonska	2,26	2,22	3,72	2,61	2,12
	prosječna	3,09	2,51	3,49	3,11	2,39
špinat	sezonska	8,09	8,75	9,50	9,19	8,48
	prosječna	9,72	10,45	10,85	10,21	11,00

Izvor: (MPŠ)- (TISUP)

Metodološke napomene:

Cijene

Prosječna veleprodajna cijena je cijena dobivena tjednim prikupljanjem cijena na veletržnicama tijekom cijele godine

Prosječna maloprodajna cijena je cijena dobivena tjednim prikupljanjem cijena na tržnicama tijekom cijele godine

Sezonska cijena je cijena proizvoda u glavnoj sezoni prodaje (veleprodajna odnosno maloprodajna)

Standardna specifikacija i glavna sezona prodaje proizvoda

PROIZVOD	STANDARDNA SPECIFIKACIJA	GLAVNA SEZONA PRODAJE
jabuka	različite sorte, karakteristike tipične za sortu, neklasirano, dopuštena lagana odstupanja u obliku, razvoju i/ili boji; nepakirana	od rujna do studenog
kruška	različite sorte, karakteristike tipične za sortu, neklasirano, dopuštena lagana odstupanja u obliku, razvoju i/ili boji; nepakirana	od rujna do studenog
grožđe stolno	bez vidljivih znakova plijesni; oblik, boja i razvijenost tipične za sortu i područje proizvodnje; bez oštećenja	od rujna do studenog
šljiva	različite sorte, neklasirano, karakteristike tipične za sortu; bez znakova truljenja; nepakirana	od kolovoza do listopada

PROIZVOD	STANDARDNA SPECIFIKACIJA	GLAVNA SEZONA PRODAJE
lubenica	kompaktna, zdrava, čvrsta i dovoljne zrelosti, slatka, tipična za sortu; bez tragova bolesti i štetočina; dopuštena manja odstupanja u pogledu boje kore, a osobito na dijelu koji je u dodiru sa zemljom; težina 3-5 kg	kolovoz i rujan
jagode	karakteristike boje, oblika i veličine tipične za sortu, pakiranje u posudicama od 0,5 kg ili u rasutom stanju	svibanj i lipanj
mandarina	karakteristike izgleda, razvoja i organoleptičkih svojstava tipične za sortu; sadržaj soka do 40% prema masi ploda; boja zrele mandarine narančasto-žuta, neklasirano	od listopada do prosinca
naranča	karakteristike izgleda, razvoja i organoleptičkih svojstava tipične za sortu; sadržaj soka ispod 35% prema masi ploda; boja žuto-narančasta	od siječnja do ožujka
rajčica	svježa, cijela, zdrava, karakteristika oblika, boje, veličine, razvoja tipičnih za sortu; veličina min. 35 mm; pakirana u karton ili nepakirana	od kolovoza do listopada
paprika	čvrsta; dobro razvijena; mesnata, svježa, s peteljkom; karakteristike oblika, boje, veličine i razvoja tipične za sortu, pakirana u kartonu ili nepakirana	od kolovoza do listopada
patlidžan	pakirano u karton ili nepakirano; karakteristike tipične za sortu	od kolovoza do listopada
krastavci	veličina 300-450 g; pakiran u kartonu ili nepakiran; zeleni	od lipnja do kolovoza
luk crveni	čvrst, bez znakova klijanja; veličina min. 30 mm; pakiranje u vreći ili nepakirano	od rujna do studenog
luk bijeli	čvrste, zrele i suhe glavice, bez znakova klijanja; nepakiran	od rujna do studenog

kupus	svjež; nepakiran; bez napuklina i mehaničkih povreda; glavice dobro razvijene, čvrste, zbijene; karakteristike oblika, veličine i boje tipične za sortu	od rujna do studenog
kelj	karakteristika oblika i veličine tipične za sortu; bez napuklina; nepakiran	od rujna do studenog
mrkva	svježa; dozvoljena manja odstupanja u obliku; nepakirana; karakteristike tipične za sortu,	od kolovoza do listopada
zelena salata	karakteristike veličine i boje tipične za sortu; svježa; nepakirana	od svibnja do srpnja
cvjetača	svježa, bez štetnika, čvrsta, bez oštećenja od mraza; nepakirana	od travnja do lipnja
grah	zdrav, suh, bez potamnjelih i smežuranih zrna i oštećenja od štetočina; karakteristike veličine i boje tipične za sortu; nepakiran	od listopada do prosinca

3. Žitarice, uljarice i prerađevine

3.1. Prosječne veleprodajne cijene žitarica (kn/kg)

mjesec	pšenica		kukuruz		ječam stočni	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
1		1,04		0,84		1,11
2		1,00		0,84		1,14
3	1,26	1,04	1,28	0,82	1,25	1,13
4	1,28	1,03	1,28	0,84	1,33	1,10
5	1,20	0,99	1,27	0,81	1,33	1,16
6	1,14	0,94	1,25	0,78	0,98	0,83
7	1,07	0,98	1,20	0,80	0,92	0,83
8	1,08	0,95	1,15	0,79	0,98	0,84
9	1,04	0,92	1,08	0,74	1,01	0,77
10	1,06	0,93	0,87	0,68	1,10	0,86
11	1,01	0,93	0,80	0,68	1,08	0,86
12	1,03	0,90	0,77	0,70	0,99	0,97
prosjeck	1,11	0,98	1,10	0,78	1,05	0,96

Izvor: MPŠ - TISUP

3.2. Prosječne veleprodajne cijene žitarica (kn/kg)

mjesec	zob		ječam pivarski		raž	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
1		1,18				
2		1,24				
3		1,25				
4	1,69	1,24				1,10
5	1,35	1,35				
6		1,30				
7	0,89	1,00			1,10	
8	1,08	0,93				
9	1,00	0,90	1,15			0,85
10	1,15	1,05		0,90		
11	1,28	1,10		0,88	0,95	
12	1,18	1,08		0,90		
prosjeck	1,14	1,15	1,15	0,89	1,03	0,98

Izvor: MPŠ - TISUP

3.3 Prosječne veleprodajne cijene brašna (kn/kg)

mjesec	brašno T-500 oštro		brašno T-500 glatko		brašno T-850	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
1		2,48		1,82		1,67
2		2,12		1,88		1,70
3	2,45	2,43	2,01	1,84	1,83	1,67
4	2,90	2,57	1,98	1,84	1,75	1,68
5	2,58	2,42	2,10	1,80	1,89	1,60

6	2,15	2,40	2,06	1,81	1,74	1,61
7	2,43	2,29	2,00	1,83	1,75	1,57
8	2,83	2,53	2,06	1,84	1,82	1,64
9	3,00	2,31	1,95	1,77	1,75	1,59
10	2,58	2,25	1,95	1,81	1,75	1,60
11	2,38	2,19	1,90	1,83	1,70	1,52
12	2,53	2,22	1,85	1,83	1,67	1,59
prosjeck	2,55	2,36	1,98	1,82	1,77	1,62

Izvor: MPŠ - TISUP

3.4. Prosječne veleprodajne cijene uljarica i prerađevina (kn/kg)

mjesec	soja		suncokret-zrno		uljana repica		sirovo sojino ulje	sirovo suncokretovo ulje
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2002	2002
1		1,80						
2		1,70						
3	1,86	1,70		1,70				
4		1,70						
5		1,73						
6	1,80	1,80			1,22	1,35		
7	1,73	1,80			1,25	1,35	5,19	
8		1,80			1,22		4,15	6,90
9	1,60	1,70		1,50		1,00	4,00	6,90
10	1,59	1,57	1,50	1,53		1,35	4,39	6,90
11	1,60	1,58	1,35	1,55	1,25	1,36	4,00	6,90
12	1,65	1,54					4,20	7,00
prosjeck	1,69	1,68	1,43	1,56	1,24	1,28	4,44	6,92

Izvor: MPŠ - TISUP

3.5. Prosječne veleprodajne cijene prerađevina uljarica (kn/kg)

mjesec	sojina sačma		suncokretova sačma		sačma uljane repice	suncokretova pogača
	2001	2002	2001	2002	2002	2002
1		2,07		1,60		
2		2,20		1,50		
3	2,43	2,23		1,50		
4	2,52	2,24	1,65	1,48		1,40
5	2,40	2,25	1,70	1,48		1,35
6	2,30	2,21	1,75	1,45		1,42
7	2,41	2,22	1,76	1,60		
8	2,53	2,18	1,40	1,50	1,00	1,23
9	2,29	2,16	1,65	1,42	1,70	1,22
10	2,24	2,12	1,51	1,36	1,20	1,05
11	2,23	2,12	1,53	1,45		1,22
12	2,10	2,08	1,30	1,38		0,90
prosjeck	2,35	2,18	1,58	1,48	1,4	1,23

Izvor: MPŠ - TISUP

Metodološke napomene:

Cijena je prosječna, veleprodajna, dobivena mjesečnim prikupljanjem podataka u suradnji s veletrgovcima, silosima, zadrugama i prerađivačkom industrijom

Specifikacija proizvoda

PROIZVOD	SPECIFIKACIJA
pšenica	min. 76 kg/hl; min. 13 % proteina; max. 13 % vlage, max. 2% primjesa i nečistoća; bez znakova plijesni, stranog okusa i mirisa; nezaražena bolestima i štetnicima
kukuruz	max. 14 % vlage; max. 4 % lomljenih zrna; max. 2 % defektnih zrna i drugih primjesa
ječam stočni	min. 60 kg/hL; max. 12 % vlage; max. 3 % stranih primjesa;

ječam pivarski	max. 14 % vlage; min. 66 kg/hL; max. 11,5 % bjelančevina; zdrav, neoštećen; bez urodica; pljevica max. 8 %
zob	max. 14 % vlage; min 50 kg/hl; max. 4 % primjesa
raž	max. 14 % vlage; min 72 kg/hl; max. 5 % primjesa
suncokret – zrno	min. 40 % ulja; max. 11 % vlage; max. 3 % nečistoće; zrno treba biti zrelo, zdravo, čvrsto
uljana repica	max. 7 % vlage, max. 2 % nečistoće
soja	max. 13 % vlage; max. 2 % nečistoće
brašno T-1100	max. 15 % vlage; pepeo: 1,05-1,15 %; stupanj kiselosti do 3,5
brašno T-500 oštro	max. 15 % vlage; pepeo: 0,46-0,55 %; stupanj kiselosti do 3

PROIZVOD	SPECIFIKACIJA
brašno T-500 glatko	max. 15 % vlage; pepeo: 0,45-0,55 %; stupanj kiselosti do 3
brašno T-850	max. 15 % vlage; pepeo: 0,75-0,85 %; stupanj kiselosti do 3,2
sirovo ulje - suncokretovo	miris i okus svojstven sirovom ulju; ne više od 1,5 % neosapunjivih sastojaka; ne više od 0,3 % vode i ostalih isparljivih sastojaka
sirovo ulje - sojino	miris i okus svojstven sirovom degumiranom ulju; slobodne masne kiseline do 1,5 %; voda i hlapive tvari do 0,3 %; točka paljenja ne niža od 220°C; sadržaj fosfora do 0,015 %; boja po Lovibondu 5c i 50 z jedinica (25,4 mm)
suncokretova sačma	sačma od djelomično oljuštena sjemena suncokreta; min. 33 % sirovih bjelančevina; max. 12 % vlage; max. 18 % sirovih vlakana; max. 2 % sirove masti; max. 8 % pepeo
sojina sačma	min. 44 % sirovih bjelančevina; max. 12 % vlage; max. 10 % sirovih vlakana max. 2 % sirove masti
sačma uljane repice	min. 34 % sirovih bjelančevina; max. 12 % vlage; max. 12 % sirovih vlakana; max. 9 % pepeo
suncokretova pogača	pogača od djelomično oljuštena suncokreta; min. 27 % sirovih bjelančevina, max. 12 % vlage; max. 27 % sirovih vlakana; max. 7 % sirove masti; max. 6 % pepeo
sojina pogača	min. 40 % bjelančevina; max. 12 % vlage; max. 8 % vlaknine; max. 5 % sirove masti; max. 6 % pepeo

4. RIBE i riblji proizvodi

SLATKOVODNE RIBE

4.1. Prosječne veleprodajne cijene slatkovodnih riba u ribogojilištima (kn/JM)

Proizvod	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	kn/kg					
šaran	16,57	18,03	15,30	12,93	12,57	14,24
amur	16,19	16,47	13,57	11,03	10,79	11,43
som	37,02	39,51	35,35	30,68	31,44	33,78
tolstolobik	8,42	10,55	7,28	5,54	5,69	7,44
linjak	37,50	32,89	23,95	----	22,25	17,76
smuđ	45,42	49,86	45,63	44,20	44,58	41,50
kalifornijska pastrva	24,88	27,50	24,23	23,17	22,78	21,14
štuka	33,33	37,42	31,36	30,12	28,72	24,46
kečiga	75,00	58,25	----	----	----	----
deverika	8,00	11,50	7,33	9,28	6,00	5,00
šaran (mlađ)	26,21	33,32	24,72	25,71	20,88	22,57
amur (mlađ)	28,60	33,02	23,04	22,50	24,38	31,20
som (mlađ)	56,25	61,97	45,00	----	40,00	50,00
tolstolobik (mlađ)	21,17	25,23	20,00	12,00	14,71	16,67
linjak (mlađ)	45,00	51,62	45,00	----	----	----
smuđ (mlađ)	55,00	----	----	60,00	----	----
kalifornijska pastrva (mlađ)	21,00	35,56	24,55	23,67	21,71	21,36
	kn/kom					
kalifornijska pastrva (mlađ)	----	----	----	----	0,45	0,53

Izvor: MPŠ - TISUP

Metodološke napomene:

Cijena je prosječna veleprodajna cijena, dobivena mjesečnim prikupljanjem podataka iz uzgajališta slatkodvodnih riba

Specifikacija proizvoda

PROIZVOD	SPECIFIKACIJA
Šaran, amur, som, linjak, tolstolobik, deverika, smuđ, štika, kečiga kal. pastrva, deverika	oči bistre i pune, miris na svježju ribu, škrge vlažne, koža vlažna i tipična za vrstu ribe, meso čvrsto, boja mesa tipična za vrstu ribe, potrbušnica neoštećena i sjajna, analni otvor stisnut
Šaran, amur, som, linjak smuđ, tolstolobik - mlađ	jednogodišnja mlađ: do 200 g/kom

MORSKE RIBE

4.2. Prosječne veleprodajne cijene morske ribe u uzgajalištima (kn/JM)

Proizvod	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	kn/kg					
lubin (80-150 g)	----	----	----	----	----	36,58
lubin (150-200 g)	37,00	45,48	58,49	31,91	36,00	32,27
lubin (200-300 g)	48,78	55,30	54,10	44,72	41,48	40,60
lubin (300-400 g)	55,00	62,00	58,61	49,87	48,84	48,29
lubin (400-600 g)	61,25	71,30	64,37	55,85	56,69	53,79
lubin (600-800 g)	----	----	----	----	70,00	62,71
lubin (800g +)	----	----	----	----	----	66,64
komarča (150-200 g)	38,75	48,16	49,84	31,36	32,50	31,99
komarča (200-300 g)	46,17	51,45	51,03	39,35	38,29	40,97
komarča (300-400 g)	51,58	55,67	54,74	44,62	44,01	46,76
komarča (400-600 g)	57,92	62,17	58,17	50,06	50,56	54,14
komarča (600-800 g)	61,67	68,67	62,75	57,22	58,74	67,12
komarča (800g +)	----	----	----	----	----	72,16
komarča (80-150 g)	----	----	----	----	----	27,37
pagar (više od 600 g)	----	----	----	----	45,50	----
dagnje	6,50	5,15	6,00	5,33	----	7,33
tuna	----	----	----	----	70,53	30,63
lubin (mlađ)	----	----	----	----	----	46,00
	kn/kom					
lubin (mlađ)	----	----	1,66	----	1,71	1,66

Izvor: MPŠ – TISUP

Metodološke napomene

Cijena je prosječna veleprodajna cijena dobivena mjesečnim prikupljanjem podataka iz uzgajališta morske ribe

Specifikacija proizvoda:

PROIZVOD	SPECIFIKACIJA
Lubin i komarča	80-150 g
	150-200 g
	200-300 g
	300-400 g
	400-600 g
	600-800 g
	više od 800 g
Pagar	više od 600 g
Dagnje	>3,5 cm
Lubin i komarča - mlađ	2-5 g/kom

4.3. Prosječne otkupne cijene morske ribe iz ulova u otkupnim stanicama (kn/kg)

Proizvod	1998	1999	2000	2001	2002
Arbun I	37,38	30,00	54,79	43,50	47,78
Arbun II	16,65	19,22	25,68	24,65	26,30
Bukva	5,72	3,45	5,71	4,92	4,48

Cipli	9,81	18,12	14,76	32,50	12,27
Fratar	71,98	----	30,05	55,00	46,25
Golubovi	7,27	6,56	7,45	5,06	4,70
Grdobine	18,43	23,46	28,93	27,45	28,81
Iverak	18,30	----	37,50	----	55,00
Jegulja	----	----	----	----	35,00
Kantar	----	----	45,00	30,00	37,86
Kokot I	25,15	27,46	33,14	36,68	30,14
Kokot II	----	----	----	----	4,08
Komarča	54,04	63,11	33,14	76,40	50,00
Kovač	81,75	85,64	89,11	83,44	87,41
Listovi I	43,56	55,16	24,89	28,75	54,71
Listovi II	34,88	50,00	19,10	22,70	34,51
Lubin I	55,63	67,42	56,00	24,00	50,71
Oslić I	22,40	15,32	23,92	29,88	27,08
Oslić II	16,80	16,88	17,76	19,50	19,37
Oslić III	10,54	10,04	13,12	12,79	12,60
Ovčica	29,10	14,00	44,00	43,43	46,33
Pagar	----	----	45,00	43,57	50,00
Pauk	17,11	----	16,50	11,75	20,63
Pic	25,00	----	45,00	40,25	41,39
Rumbač	44,48	46,43	45,00	45,63	72,14
Salpa	18,12	24,55	20,00	18,60	23,90
Šarag	48,80	85,40	40,00	60,00	55,75
Škarpina	59,33	81,67	87,20	90,00	100,00
Škarpun	15,04	17,66	11,50	29,18	11,81
Špar	6,38	6,29	7,20	5,00	5,91
Trlja blatarica	15,56	13,76	13,69	15,29	14,05
Trlja kamenjarka	22,40	25,26	23,91	28,06	27,44
Ugor	11,11	8,40	9,61	7,89	7,79
Ugotica	4,52	4,00	4,50	5,00	6,77
Ušata I	8,29	4,65	13,50	17,13	13,81
Ušata II	4,83	3,60	10,00	10,00	8,82
Zubatac	46,74	101,33	74,00	70,20	74,83
Gof	15,79	12,95	17,50	15,33	33,89

Proizvod	1998	1999	2000	2001	2002
Inćun	4,79	3,76	4,83	4,66	5,34
Lokarda	4,49	5,74	5,20	5,40	5,19
Palamida	6,48	14,03	5,13	9,00	9,57
Papalina	3,96	----	----	6,00	4,71
Skuša	2,68	----	10,54	8,17	7,39
Srdela	2,46	2,46	3,02	3,41	3,21
Šarun	5,64	5,09	5,57	4,83	4,97
Gavun obični	22,04	10,95	5,00	5,20	11,86
Gavun oliga	10,00	----	17,75	15,00	10,20
Gira oblica	7,84	5,98	3,00	6,00	5,60
Gira oštrulja	4,31	6,10	----	8,00	5,00
Tuna	13,76	36,50	17,00	45,24	28,25
Morske mačke	9,31	9,00	----	15,00	13,80
Morski psi	18,48	12,67	20,00	23,37	21,70
Raže	14,72	13,02	13,89	15,43	15,66
Hobotnica I	24,28	23,26	21,08	22,00	21,54
Hobotnica II	----	----	----	----	9,00
Lignja	31,78	39,54	39,43	37,81	42,24
Lignjun	5,09	6,05	5,93	6,50	6,95
Muzgavac bijeli	5,23	4,94	5,40	6,11	7,28
Muzgavac crni	10,24	10,85	9,46	9,07	9,04

Sipa	17,13	21,90	21,31	22,18	21,24
Škamp I	80,10	74,11	87,63	103,00	111,41
Škamp II	63,37	75,37	71,64	82,35	86,29
Škamp III	19,28	30,51	27,76	34,70	36,90
Hlap	135,71	----	----	150,00	210,00
Jastog	117,31	120,00	104,00	132,00	218,00
Rakovica	25,52	20,00	24,00	35,00	35,00
Jakovljeva kapica	20,80	24,00	31,25	42,50	41,00
Kamenice	15,51	9,76	----	----	----
Dagnja	8,59	8,00	----	----	8,43

Izvor: MPS - TISUP

Metodološke napomene

Cijene su prosječne, otkupne i dobivene mjesečnim prikupljanjem podataka iz otkupnih stanica morske ribe iz ulova

Specifikacija proizvoda

PROIZVOD	SPECIFIKACIJA
Arbun	I. kategorija: više od 0,25 kg; II. kategorija: 0,15-0,25 kg
Listovi	I. kategorija: više od 0,25 kg; II. kategorija: 0,10-0,25 kg
Lubin	I. kategorija: više od 0,25 kg
Oslić	I. kategorija: više od 0,25 kg; II. kategorija: 0,15-0,25 kg; III. kategorija: do 0,15 kg
Ušata	I. kategorija: više od 0,20 kg; II. kategorija: 0,10-0,20 kg
Gira oblica	do 40 komada u kg
Gira oštrulja	do 40 komada u kg
Hobotnica	I. kategorija: do 2 kg; II. kategorija: više od 2 kg
Lignja	0,10 - 0,20 kg
Muzgavac bijeli	bez obzira na masu
Muzgavac crni	bez obzira na masu
Sipa	više od 0,10 kg
Škamp	I. kategorija: više od 0,06 kg; II. kategorija: 0,03-0,06 kg; III. kategorija: 0,015-0,03 kg
Hlap	bez obzira na masu
Jastog	bez obzira na masu
Rakovica	više od 0,75 kg
ostale ribe, školjke i rakovi	neklasirano

4.4. Prosječne veleprodajne cijene ribljih prerađevina (kn/JM)

Proizvod	1998	2000	2002
	kn/kg		
oslić filetiran	----	----	31,89
oslić smrznuti	----	----	28,66
	kn/kom		
oslić konzerviran u ulju 125 g	3,80	----	5,90
tuna fileti u ulju 115 g	8,49	7,45	7,47
tuna s povrćem 115 g	----	----	6,75
tuna komadići u ulju 115 g	7,26	----	7,25
tuna fileti 125 g	8,96	11,00	10,16
tuna s povrćem 125 g	7,02	8,50	8,27
srđela usoljena 1 kg	----	----	23,00
srđela u ulju 115 g	3,38	----	5,00
srđela u pikantnom umaku 115 g	3,19	----	5,00
srđela u umaku od rajčice 115 g	2,79	----	5,00
srđela s povrćem 115 g	3,28	----	5,00
srđela s limunom 115 g	3,03	----	5,00
srđela u ulju 125 g	2,99	3,18	3,73
srđela s limunom 125 g	3,27	2,99	4,02
srđela u sjemenovom ulju 125 g	----	----	3,82
srđela u umaku od rajčice 125 g	3,03	3,25	3,76

srđela s povrćem 125 g	3,64	3,47	4,10
skuša smrznuta 150-250 g	----	----	9,00
skuša fileti u ulju 115 g	----	----	6,37
skuša s povrćem 115 g	----	----	5,70
skuša u umaku 115 g	----	----	5,29
skuša fileti 125 g	5,84	5,46	5,98
skuša s povrćem 125 g	5,50	4,98	5,51

Izvor: MPS - TISUP

Metodološke napomene

Cijena je prosječna veleprodajna cijena dobivena mjesečnim prikupljanjem podataka iz tvornica ribljih prerađevina

Specifikacija proizvoda

PROIZVOD	SPECIFIKACIJA
oslić filetiran	boja, okus i miris mesa specifičan za ribu
oslić smrznuti	prije smrzavanja podvrgnut toplinskoj obradi, usitnjavanju ili dodavanju drugih sastojaka, a zatim smrznut i uskladišten na -18°C
oslić konzerviran u ulju	boja, okus i miris mesa specifičan za ribu
tuna fileti u ulju	sadrži prerađenu krupnu plavu ribu rezanu u pravcu mišićnih segmenata; meso bijele ili svijetloružičaste do crveno-smeđe boje; meso čvrste konzistencije, ne smije se raspadati; ne više od 6 % vode u ulju u odnosu prema neto masi konzerve; ulje bistro s propusnošću svjetlosti najmanje 63 %
tuna s povrćem	boja, okus i miris mesa specifičan za ribu; količina povrća ne smije biti veća od 10 % u odnosu prema neto masi konzerve
tuna komadići u ulju	sadrži prerađene mesne dijelove preostale poslije rezanja tune; komadići tunja su mesnati dijelovi bijelog mesa tunja većinom očuvane strukture tkiva; meso čvrste konzistencije; ne više od 6 % vode u ulju u odnosu prema neto masi konzerve; ulje bistro s propusnošću svjetla najmanje 50 %
tuna u ulju	sadrži prerađenu krupnu plavu ribu rezanu u pravcu mišićnih segmenata; meso bijele ili svijetloružičaste do crveno-smeđe boje; meso čvrste konzistencije, ne smije se raspadati; ne više od 6 % vode u ulju u odnosu prema neto masi konzerve; ulje bistro s propusnošću svjetla najmanje 50 %
tuna fileti	riba rezana u pravcu mišićnih segmenata; meso bijele ili svijetloružičaste do crveno-smeđe boje; meso čvrste konzistencije, ne smije se raspadati
srđela usoljena	srđela bez glave, repa, kože, zrela; uredno složena u redove; meso na prijelomu je srednje ružičasto do crveno-smeđe boje i takve konzistencije da se na pritisak prstiju ne raspada
srđela u pikantnom umaku	boja, okus i miris mesa specifičan za ribu; umak homogene konzistencije, boje, mirisa i okusa svojstvenog sirovini od koje je proizveden i ujednačeno pomiješan s ribom
srđela u umaku od rajčice	boja, okus i miris mesa specifičan za ribu; umak homogene konzistencije, boje, mirisa i okusa svojstvenog sirovini od koje je proizveden i ujednačeno pomiješan s ribom
srđela s limunom	boja, okus i miris mesa specifičan za ribu
srđela u ulju	boja, okus i miris mesa specifičan za ribu; ne više od 10 % vode u odnosu prema neto masi konzerve; ulje bistro s propusnošću svjetlosti najmanje 40 %
srđela u sjemenovom ulju	boja, okus i miris mesa specifičan za ribu; ne više od 10 % vode ulju u odnosu prema neto masi konzerve; ulje bistro s propusnošću svjetlosti najmanje 40 %
srđela s povrćem	količina povrća ne smije biti veća od 10 % u odnosu prema neto masi konzerve
skuša smrznuta	prije smrzavanja podvrgnut toplinskoj obradi, usitnjavanju ili dodavanju drugih sastojaka, a zatim smrznut i uskladišten na -18°C
skuša fileti u ulju	boja, okus i miris mesa specifičan za ribu; ne više od 6 % vode u ulju u odnosu prema neto masi konzerve; ulje bistro s propusnošću svjetlosti najmanje 53 %

PROIZVOD	SPECIFIKACIJA
skuša s povrćem	količina povrća ne smije biti veća od 10 % u odnosu prema neto masi konzerve
skuša u umaku	umak homogene konzistencije, boje, mirisa i okusa svojstvenog sirovini od koje je proizveden i ujednačeno pomiješan s ribom
skuša fileti	bez glave, utrobe, kože i kostiju; fileti mogu biti sastavljeni od dva dijela

16. Ekonomski izračuni u poljoprivredi

Komentar: podaci nisu dostupni

17. Struktura poljoprivrednog proračuna po pojedinim mjerama (tržišna potpora, izravna plaćanja, zdravstveno osiguranje, ruralni razvitak) u ukupna poljoprivredna potpora

OPIS	2003	
	kuna	%
UKUPNI POLJ. PRORAČUN	2.315.881.792	100
Potpore poljoprivredi*	2.018.440.846	87,2
1. Model poticanja proizvodnje	1.723.546.752	74,4
poljoprivreda	1.623.546.752	70,1
ribarstvo	85.000.000	3,7
sufinanciranje premija osiguranja	15.000.000	0,6
2. Model kapitalnih ulaganja	80.000.000	3,5
3. Model potpore dohotku	40.000.000	1,7
4. Model seoskog razvitka	15.000.000	0,6
5. Ostalo	159.894.094	6,9
primijenjena istraživanja u poljoprivredi i ribarstvu	9.894.094	0,4
ostalo	150.000.000	6,5

(izvor: MPŠ)

Komentar: U tablici nisu posebno iskazani ostali izdaci poljoprivrednog proračuna, poput plaća, naknada za zdravstveno osiguranje i sl. izdataka.

18. Trgovinska razmjena (količine) prema kategoriji proizvoda (1998-2002):

a) Uvoz (uz naznačene količine preferencijalne trgovine)

i) Uvoz u RH iz zemalja Europske unije (u tonama)

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
01	Žive životinje	4 256	0	1 741	0	2 811	0	2 666	0	2 770	419
02	Meso, svježe ili rashlađeno	12 728	0	12 021	0	19 621	0	18 676	660	26 655	5 932
03	Ribe, ljuskari, mekušci	5 995	0	6 971	0	11 106	0	27 701	0	39 012	5 048
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	31 681	0	17 676	0	15 739	0	12 877	0	17 191	9 662
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	1 164	0	1 649	0	1 194	0	845	0	765	111
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	10 509	0	8 658	0	9 453	0	10 116	0	8 226	5 827
07	Jestivo povrće	56 484	0	43 128	0	55 152	0	62 556	0	41 513	10 702
08	Jestivo voće	76 295	0	67 811	0	74 233	0	71 492	0	75 008	19 885
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	1 445	0	1 802	0	2 005	0	1 816	0	1 487	1 124
10	Žitarice	16 187	0	7 745	0	22 774	0	80 708	500	29 532	12 670
11	Proizvodi mlinske industrije	27 250	0	26 402	0	24 925	0	19 472	0	13 205	4 575
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	2 145	0	2 388	0	3 228	0	4 985	0	3 536	1 257
13	Šelak, gume, smole	389	0	420	0	116	0	99	0	114	94
14	Biljni materijali što ih se poglavito rabi za pletariju	39	0	35	0	16	0	28	0	24	7
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	9 247	0	8 684	0	11 770	0	11 775	0	18 319	4 209

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	4 871	0	4 723	0	5 212	0	4 041	0	4 043	1 723
17	Šećer i proizvodi od šećera	16 770	0	16 174	0	15 717	0	39 718	3.809	40 805	19 555
18	Kakao i proizvodi od kakaa	3 374	0	3 314	0	3 818	0	5 290	31	5 949	4 564
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	16 794	0	17 452	0	19 466	0	25 840	0	28 579	26 072
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	22 269	0	18 061	0	21 566	0	24 901	0	26 878	14 557
21	Razni prehrambeni proizvodi	12 654	0	12 580	0	15 512	0	17 991	0	21 819	19 606
22	Pića, alkoholi i ocat	24 975	0	21 481	0	25 939	0	34 118	0	40 002	32 370
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	24 386	0	22 429	0	26 060	0	31 073	0	45 105	30 899
24	Duhan i prerađevine duhana	759	0	265	0	1 584	0	1 049	0	825	784

(izvor: Državni zavod za statistiku; Ministarstvo financija – Carinska uprava)

ii) Uvoz u RH iz zemalja pristupnica u EU (u tonama)

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
01	Žive životinje	17 073	2	13 806	1	25 195	6	13 356	564	21 374	1.893
02	Meso, svježe ili rashlađeno	5 985	687	6 004	834	5 639	789	6 867	1.916	5 237	2.326
03	Ribe, ljuskari, mekušci	547	0	581	0	4 251	0	1 072	1	2 575	601
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	64 585	6.950	54 540	9.104	91 360	4.910	83 975	15.882	51 909	11.707
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	207	3	160	1	138	1	141	1	141	33

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	4 023	61	5 444	50	8 167	25	10 344	7.312	12 931	0
07	Jestivo povrće	9 716	1	8 457	0	12 326	180	19 643	1.689	9 559	1.137
08	Jestivo voće	5 545	2.805	8 994	7.001	10 394	8.084	9 957	6.259	20 231	1.338
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	328	1	485	1	531	1	315	45	207	122
10	Žitarice	13 710	45	64 778	58	10 246	54	141 402	0	37 300	0
11	Proizvodi mlinske industrije	20 747	249	22 777	293	16 399	416	16 287	3.650	12 678	2.754
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	18 001	55	15 571	11	11 210	1	13 286	7.294	33 376	12.793
13	Šelak, gume, smole	14	8	18	12	29	11	28	15	21	11
14	Biljni materijali što ih se poglavito rabi za pletariju	265	6	300	41	271	3	83	33	179	92
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	15 911	41	15 855	30	11 461	50	13 073	1.463	16 310	5.243
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	3 676	1.745	3 422	1.942	3 672	2.326	3 825	2.392	2 890	1.252
17	Šećer i proizvodi od šećera	20 304	139	11 322	160	35 318	1.022	70 128	2.607	65 125	12.632
18	Kakao i proizvodi od kakaa	782	168	1 351	334	1 342	420	1 868	443	2 281	937
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	4 926	1.407	5 574	1.648	6 495	2.622	7 706	2.611	10 820	4.213
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	6 699	833	6 086	800	7 368	685	10 311	2.913	13 831	6.279

21	Razni prehrambeni proizvodi	7 528	1.829	9 140	1.863	8 467	1.782	11 128	2.645	11 742	3.919

Tar. broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
22	Pića, alkoholi i ocat	31 419	13.131	32 189	14.750	41 845	18.767	55 830	25.419	60 281	0
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	9 544	28	13 519	67	11 254	224	27 450	0	28 622	0
24	Duhan i prerađevine duhana	0	0	2	0	4	0	113	0	31	0

(izvor: Državni zavod za statistiku; Ministarstvo financija – Carinska uprava)

iii) Uvoz u RH iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Srbije i Crne Gore (u tonama)

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
ALBANIJA											
01	Žive životinje	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0
03	Ribe, ljuskari, mekušci	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0
08	Jestivo voće	0	0	0	0	0	0	23	0	9	0
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	68	0	76	0	2	0	29	0	70	0
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	0	0	0	0	0	0	5	0	1	0
21	Razni prehrambeni proizvodi	0	0	0	0	0	0	25	0	0	0
22	Pića, alkoholi i ocat	0	0	0	0	13	0	0	0	0	0

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
BOSNA I HERCEGOVINA											
01	Žive životinje	546	546	224	224	5	0	111	110	8	3
02	Meso, svježe ili rashlađeno	3 707	3.604	1 510	1.251	210	0	164	134	46	2
03	Ribe, ljuskari, mekušci	37	35	2	2	0	0	35	35	54	54
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	6.749	6.749	4 150	3.850	177	0	666	642	1 117	1.117
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	3	3	2	2	0	0	0	0	0	0
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	34	37	44	26	10	0	37	36	142	59
07	Jestivo povrće	3 193	3.160	256	197	644	0	1 473	1.409	1 105	1.092
08	Jestivo voće	902	782	1 254	12	1 405	0	4 653	3.899	2 008	1.809
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	59	7	22	0	71	0	28	25	21	19
10	Žitarice	6 157	0	4	4	0	0	20	20	12	5
11	Proizvodi mlinske industrije	23	24	1	1	197	0	214	24	304	212
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	293	293	530	95	3 772	0	216	155	212	194
14	Biljni materijali što ih se poglavito rabi za pletariju	53	53	15	0	8	0	2	2	0	0
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	187	0	342	0	219	0	111	4	51	0
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	1 514	1.447	755	490	290	0	69	73	342	250
17	Šećer i proizvodi od šećera	8	9	260	10	74	0	269	47	184	101
18	Kakao i proizvodi od kakaa	106	106	85	77	16	0	357	349	524	520
Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
19	Proizvodi na osnovi žitarica,	437	423	357	272	179	0	1 241	1.157	2 508	2.436

	škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi										
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	2 043	1.468	1 316	750	824	0	2 022	1.908	3 229	3.193
21	Razni prehrambeni proizvodi	890	857	656	471	110	0	509	464	1.440	1.440
22	Pića, alkoholi i ocat	5 289	4.565	3 124	1.276	221	0	3 626	3.345	7 154	7.074
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	1 741	1.716	906	207	487	0	367	318	101	71
24	Duhan i prerađevine duhana	161	104	100	100	50	0	84	70	94	94
MAKEDONIJA											
02	Meso, svježe ili rashlađeno	0	0	0	0	383	377	209	186	88	78
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	0	0	0	0	0	0	2	2	14	14
07	Jestivo povrće	4 671	2.735	4 896	4.625	4 985	4.545	4 427	3.534	3 060	2.130
08	Jestivo voće	4 915	3.127	3 348	3.115	1 393	657	4 311	3.219	2 384	1.948
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	34	15	17	1	19	1	104	0	48	0
10	Žitarice	60	60	64	41	20	0	0	0	0	0
11	Proizvodi mlinске industrije	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	167	66	282	165	200	85	140	71	121	97
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	22	0	0	0	0	0	6	0	16	0

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
16	Prerađevine od mesa, riba, luskavaca, mekušaca	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0
17	Šećer i proizvodi od šećera	80	71	134	85	193	117	268	116	306	203
18	Kakao i proizvodi od kakaa	56	56	120	116	136	129	123	115	126	105
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	52	52	173	169	219	212	358	218	221	191
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	897	682	956	866	1 222	1.155	1 223	1.111	1 036	768
21	Razni prehrambeni proizvodi	60	21	55	9	78	17	25	21	55	51
22	Pića, alkoholi i ocat	922	758	901	901	838	777	2 571	2.570	3 135	2.587
24	Duhan i prerađevine duhana	829	579	700	700	974	685	0	0	1 233	1.233

SRBIJA I CRNA GORA											
01	Žive životinje	127	0	0	0	0	0	0	0	16	0
03	Ribe, ljuskari, mekušci	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	20	0	0	0	0	0	19	0	41	0
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	0	0	0	0	0	0	9	0	0	0
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	0	0	7	0	3	0	70	0	32	0
07	Jestivo povrće	919	0	242	0	566	0	993	0	1 945	0
08	Jestivo voće	661	0	1 280	0	3 247	0	4 948	0	3 393	0
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	3	0	15	0	44	0	190	0	391	0
10	Žitarice	0	0	0	0	59	0	146	0	1 601	0
11	Proizvodi mlinске industrije	60	0	1 577	0	3 580	0	6 239	0	6 968	0

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
12	Uljano sjemenje i plodovi;	5	0	43	0	38	0	181	0	356	0

	razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...										
14	Biljni materijali što ih se poglavito rabi za pletariju	5	0	28	0	141	0	213	0	239	0
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	0	0	0	0	1 861	0	1 213	0	2 631	0
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	1	0	0	0	0	0	65	0	2	0
17	Šećer i proizvodi od šećera	2	0	85	0	123	0	18	0	307	0
18	Kakao i proizvodi od kakaa	1	0	0	0	9	0	71	0	209	0
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	15	0	1	0	36	0	292	0	686	0
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	76	0	321	0	989	0	608	0	898	0
21	Razni prehrambeni proizvodi	9	0	13	0	34	0	244	0	277	0
22	Pića, alkoholi i ocat	66	0	0	0	109	0	1 503	0	2 733	0
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	77	0	0	0	0	0	31	0	1 048	0

(izvor: Državni zavod za statistiku; Ministarstvo financija – Carinska uprava)

iv) uvoz iz drugih zemalja u tonama te pregled po proizvodima za tri najznačajnija partnera (Brazil, Sjedinjene Američke Države, Ekvador)

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
UKUPAN UVOZ IZ OSTALIH ZEMALJA SVIJETA											
01	Žive životinje	748	0	2 437	0	5 737	0	3 749	0	13 500	37
02	Meso, svježe ili rashlađeno	2 204	0	2 363	0	526	0	1 262	0	2 391	531
03	Ribe, ljuskari, mekušci	4 054	0	4 195	0	6 046	0	9 147	0	10 272	114
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	332	0	507	0	444	0	453	0	246	28
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	970	0	953	0	1 391	0	1 025	0	1 596	0
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	68	0	115	0	165	0	160	0	345	0
07	Jestivo povrće	3 694	0	4 137	0	6 632	0	8 695	0	9 622	0
08	Jestivo voće	55 130	0	55 965	0	50 685	0	54 217	0	59 530	15
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	18 698	0	18 784	0	17 759	0	18 097	0	19 236	1
10	Žitarice	37 085	0	2 926	0	3 629	0	49 335	0	7 713	0
11	Proizvodi mlinske industrije	956	0	918	0	1 071	0	1 160	0	1 186	0
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	102 643	0	39 223	0	30 724	0	81 550	0	148 516	1
13	Šelak, gume, smole	37	0	28	0	48	0	24	0	19	8
14	Biljni materijali što ih se poglavito rabi za pletariju	80	0	84	0	66	0	66	0	122	30
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	19 117	0	6 841	0	2 384	0	4 817	0	7 627	1
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	1 333	0	512	0	639	0	1 655	0	2 296	0
17	Šećer i proizvodi od šećera	5 259	0	858	0	464	0	29 072	2.151	40 276	34
18	Kakao i proizvodi od kakaa	3 971	0	4 120	0	4 476	0	4 769		6 090	83
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	690	0	640	0	528	0	1 322	0	4 460	1.392

Tarifni Proizvod broj		1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
20	Proizvodi od povrća, voća,	4 793	0	4 921	0	5 737	0	6 167	0	7 667	236

	orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka										
21	Razni prehrambeni proizvodi	1 196	0	1 223	0	1 263	0	1 479	0	2 041	721
22	Pića, alkoholi i ocat	3 587	0	2 717	0	896	0	956	0	2 643	10
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	88 176	0	79 412	0	78 763	0	109 519	0	80 106	139
24	Duhan i prerađevine duhana	2 678	0	2 824	0	4 401	0	3 861	0	3 446	0
OD ČEGA: 1. BRAZIL											
02	Meso, svježe ili rashlađeno	0	0	0	0	1	0	0	0	551	0
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	126	0	43	0	268	0	0	0	0	0
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
07	Jestivo povrće	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0
08	Jestivo voće	2	0	170	0	24	0	84	0	146	0
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	10 447	0	10 897	0	10 132	0	9 703	0	10 358	0
10	Žitarice	0	0	0	0	907	0	7 725	0	0	0
11	Proizvodi mlinске industrije	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0
12	Ulјano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	35 274	0	37 617	0	28 722	0	74 098	0	129 867	0
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	24	0	41	0	40	0	20	0	28	0
17	Šećer i proizvodi od šećera	1	0	0	0	7	0	27 433	0	27 604	0
18	Kakao i proizvodi od kakaa	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	1 577	0	1 439	0	1 318	0	1 401	0	1 103	0
21	Razni prehrambeni proizvodi	41	0	175	0	193	0	204	0	237	0
22	Pića, alkoholi i ocat	951	0	239	0	115	0	0	0	0	0
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	65 085	0	66 357	0	63 515	0	84 842	0	66 070	0
24	Duhan i prerađevine duhana	139	0	192	0	1 245	0	811	0	839	0
2. SAD											

02	Meso, svježe ili rashlađeno	261	0	41	0	0	0	740	0	0	0
03	Ribe, ljuskari, mekušci	82	0	428	0	1 170	0	2 882	0	1 086	0
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	7	0	10	0	112	0	1	0	23	0
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	1	0	0	0	47	0	0	0	271	0
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	0	0	7	0	1	0	0	0	2	0
07	Jestivo povrće	54	0	132	0	178	0	145	0	36	0
08	Jestivo voće	156	0	162	0	171	0	270	0	370	0
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	24	0	0	0	0	0	99	0	1	0
10	Žitarice	33 291	0	91	0	229	0	592	0	627	0
11	Proizvodi mlinске industrije	6	0	16	0	0	0	2	0	9	0
12	Ulјano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	57 105	0	104	0	184	0	204	0	221	0
13	Šelak, gume, smole	2	0	11	0	29	0	6	0	2	0

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz

14	Biljni materijali što ih se poglavito rabi za pletariju	0	0	1	0	0	0	7	0	0	0
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	4	0	12	0	13	0	132	0	1 005	0
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	18	0	0	0	0	0	31	0	23	0
17	Šećer i proizvodi od šećera	3	0	7	0	20	0	45	0	45	0
18	Kakao i proizvodi od kakaa	10	0	29	0	27	0	16	0	51	0
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	187	0	107	0	64	0	151	0	37	0
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	24	0	105	0	163	0	207	0	210	0
21	Razni prehrambeni proizvodi	153	0	152	0	210	0	322	0	409	0
22	Pića, alkoholi i ocat	2 120	0	1 076	0	312	0	192	0	271	0
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	2 124	0	2 262	0	846	0	1 199	0	523	0
24	Duhan i prerađevine duhana	506	0	722	0	869	0	431	0	631	0

3. EKVADOR

03	Ribe, ljuskari, mekušci	52	0	7	0	21	0	15	0	0	0
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	12	0	53	0	75	0	116	0	130	0
07	Jestivo povrće	0	0	36	0	0	0	0	0	0	0
08	Jestivo voće	31 518	0	37 699	0	30 013	0	28 618	0	28 174	0
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	0	0	0	0	0	0	3	0	13	0

Tarifni broj	Proizvod	1998		1999		2000		2001		2002	
		ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz	ukupno	prefer. uvoz
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	34	0	5	0	39	0	20	0	20	0
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	0	0	60	0	674	0	1 320	0	0	0

(izvor: Državni zavod za statistiku; Ministarstvo financija – Carinska uprava)

b) Izvoz

i) Izvoz iz RH u zemlje Europske unije (u tonama)

Tarifni broj	Proizvod	1998	1999	2000	2001	2002
01	Žive životinje	1 228	1 002	754	741	453
02	Meso, svježe ili rashlađeno	1 482	975	814	1 121	809
03	Ribe, ljuskari, mekušci	6 346	7 340	7 500	6 317	6 819
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	1 741	3 594	6 184	11 471	4 844
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	1 181	1 171	1 290	804	863
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	68	92	170	186	132
07	Jestivo povrće	653	515	513	429	430
08	Jestivo voće	688	3 642	1 441	2 281	957
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	60	12	44	111	30
10	Žitarice	32 568	32 339	25 487	14 514	200 000
11	Proizvodi mlinske industrije	31	27	43	252	89
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	2 407	5 303	23 539	17 750	12 809
14	Biljni materijali što ih se poglavito rabi za pletariju	11	374	345	1 080	1 194
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	2 588	2 691	3 560	4 635	5 064
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	4 773	4 502	4 357	5 802	5 882
17	Šećer i proizvodi od šećera	31	50	700	40 209	65 039
18	Kakao i proizvodi od kakaa	34	22	90	134	165

19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	275	339	300	437	724
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	3 292	2 540	3 111	2 820	3 401
21	Razni prehrambeni proizvodi	2 703	3 764	3 720	3 659	6 705
22	Pića, alkoholi i ocat	8 371	6 501	10 017	5 207	4 501
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	50 012	41 062	17 421	32 933	36 103
24	Duhan i prerađevine duhana	1 108	1 421	1 145	1 983	1 779

(izvor: Državni zavod za statistiku)

ii) Izvoz iz RH u zemlje pristupnice u EU (u tonama)

Tarifni broj	Proizvod	1998	1999	2000	2001	2002
01	Žive životinje	4	2	12	13	10
02	Meso, svježe ili rashlađeno	266	232	427	180	289
03	Ribe, ljuskari, mekušci	501	524	401	409	604
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	1 656	1 444	1 533	2 015	1 684
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	324	270	20	441	3 171
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	38	99	74	90	69
07	Jestivo povrće	1 125	1 297	737	948	3 424
08	Jestivo voće	5 714	2 695	5 389	5 144	2 793
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	84	146	191	138	174
10	Žitarice	45 039	6 084	19 785	898	4 198
11	Proizvodi mlinске industrije	317	90	34	93	64
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	20 236	11 502	5 001	3 279	17 237
13	Šelak, gume, smole	4	1	5	2	1
14	Biljni materijali što ih se poglavito rabi za pletariju	14	38	71	3	4
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	9 846	4 538	4 088	7 406	11 079
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	4 615	3 395	2 102	2 145	2 458
17	Šećer i proizvodi od šećera	553	469	1 090	857	544
18	Kakao i proizvodi od kakaa	886	873	990	1 049	1 467
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	4 651	4 683	5 005	4 923	5 483
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	954	1 299	1 227	956	1 516
21	Razni prehrambeni proizvodi	19 014	17 750	8 832	7 849	8 304
22	Pića, alkoholi i ocat	22 136	18 690	103 014	1 218 352	1 290 267
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	34 814	24 994	20 747	25 287	36 338
24	Duhan i prerađevine duhana	1 345	3 602	3 327	719	223

(izvor: Državni zavod za statistiku)

iii) Izvoz iz RH u Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Makedoniju i Srbiju i Crnu Goru (u tonama)

Tarifni broj	Proizvod	1998	1999	2000	2001	2002
ALBANIJA						
03	Ribe, ljuskari, mekušci	0	0	410	21	167
07	Jestivo povrće	4	7	0	0	8
08	Jestivo voće	0	0	0	0	2
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	18	0	0	0	0
10	Žitarice	0	10	26 048	26 916	2 716
11	Proizvodi mlinske industrije	1 642	296	0	0	0
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	6	13	0	0	4
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	0	12	171	159	0
17	Šećer i proizvodi od šećera	0	15	0	0	0
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	0	11	0	0	1
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	14	81	0	44	0
21	Razni prehrambeni proizvodi	69	390	3	6	0
22	Pića, alkoholi i ocat	0	2	5	0	0
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	40	0	0	0	0
24	Duhan i prerađevine duhana	126	31	0	0	33
BOSNA I HERCEGOVINA						
01	Žive životinje	280	47	10	185	122
02	Meso, svježe ili rashlađeno	2 678	2 327	1 151	1 713	1 374
03	Ribe, ljuskari, mekušci	546	351	138	624	585
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	38 939	23 414	19 249	16 362	21 067
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	48	61	31	3	9
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	36	52	65	60	418
07	Jestivo povrće	2 086	1 648	458	624	868
08	Jestivo voće	1 838	526	796	750	860
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	819	567	563	573	596
10	Žitarice	18 088	24 280	126 692	55 781	74 552
11	Proizvodi mlinske industrije	15 802	19 559	3 135	3 296	5 307
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	102	5 474	358	165	474
MAKEDONIJA						
01	Žive životinje	0	0	1	0	0
02	Meso, svježe ili rashlađeno	122	134	246	406	399
03	Ribe, ljuskari, mekušci	29	5	0	0	0
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	311	425	413	943	975

05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	0	0	0	0	22
07	Jestivo povrće	0	91	132	0	76
08	Jestivo voće	18	14	14	0	13
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	213	94	147	85	139
10	Žitarice	80	236	124	78	25
11	Proizvodi mlinске industrije	1	2	1	704	2
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	0	1	34	20	41
13	Šelak, gume, smole	4	5	3	0	0
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	0	6	57	91	38
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	1 876	2 759	1 957	2 184	2 059
17	Šećer i proizvodi od šećera	63	138	124	177	181
18	Kakao i proizvodi od kakaa	433	532	550	626	622

Tarifni broj	Proizvod	1998	1999	2000	2001	2002
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	708	617	611	650	816
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	124	66	90	79	93
21	Razni prehrambeni proizvodi	967	986	1 075	1 094	1 520
22	Pića, alkoholi i ocat	1 323	1 444	1 177	1 045	1 281
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	193	110	766	104	67
24	Duhan i prerađevine duhana	1 003	1 137	419	235	380

SRBIJA I CRNA GORA

01	Žive životinje	0	0	121	0	1
02	Meso, svježe ili rashlađeno	0	0	36	212	201
03	Ribe, ljuskari, mekušci	0	259	426	804	661
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	4	156	758	1 549	1 331
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	0	0	3	0	0
07	Jestivo povrće	0	103	357	224	678
08	Jestivo voće	42	43	380	597	437
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	2	54	71	75	48
10	Žitarice	0	3 230	437	9 090	267
11	Proizvodi mlinске industrije	0	69	90	1 217	126
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	249	0	22	12	29
14	Biljni materijali što ih se poglavito rabi za pletariju	0	0	0	1	0
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	0	91	335	462	1 244
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	12	270	1 564	1 742	942
17	Šećer i proizvodi od šećera	8	47	185	1 330	223
18	Kakao i proizvodi od kakaa	19	102	218	370	459
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	40	128	357	543	834
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	0	36	191	266	306
21	Razni prehrambeni proizvodi	149	414	1 232	3 603	3 943
22	Pića, alkoholi i ocat	47	507	3 828	2 482	2 018
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	29	23	16	1 030	98
24	Duhan i prerađevine duhana	21	281	1 643	3 284	2 520

(izvor: Državni zavod za statistiku)

iv) izvoz u druge zemlje u tonama te pregled po proizvodima za tri najznačajnija partnera (Japan, Sjedinjene Američke Države i Rusija)

Tar.broj	Proizvod	1998	1999	2000	2001	2002
UKUPAN IZVOZ U OSTALE ZEMLJE SVIJETA						
01	Žive životinje	0	1	11	277	0
02	Meso, svježe ili rashlađeno	0	0	3	22	5
03	Ribe, ljuskari, mekušci	564	355	801	2 146	2 787
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	42	122	187	274	771
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	0	0	0	1	33
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	0	0	0	1	21
07	Jestivo povrće	0	2	5	37	291
08	Jestivo voće	0	10	55	112	22
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	34	37	45	48	68
10	Žitarice	82 266	8 234	154 816	181 722	73 118
11	Proizvodi mlinske industrije	2	0	2 319	5	30
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	216	1 106	4 857	53	76
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	3 032	3 707	28	34	62
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	1 463	1 392	1 077	691	618
17	Šećer i proizvodi od šećera	119	124	187	181	138
18	Kakao i proizvodi od kakaa	285	231	401	367	414
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	1 514	1 696	1 949	2 148	1 883
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	1 111	1 867	1 389	2 515	1 848
21	Razni prehrambeni proizvodi	6 685	4 454	4 853	5 850	6 657
22	Pića, alkoholi i ocat	1 148	908	1 103	988	1 471
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	2 516	532	761	3 584	2 570
24	Duhan i prerađevine duhana	3 170	1 796	3 303	2 092	2 183
OD TOGA: 1. JAPAN						
03	Ribe, ljuskari, mekušci	547	355	801	2 144	2 787
22	Pića, alkoholi i ocat	74	13	3	4	72
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	0	0	0	27	57
Tarifni broj	Proizvod	1998	1999	2000	2001	2002
2. SAD						
02	Meso, svježe ili rashlađeno	0	0	0	22	5
03	Ribe, ljuskari, mekušci	2	0	0	2	0
04	Mlijeko i mliječni proizvodi	0	4	15	31	52
05	Proizvodi životinjskog podrijetla nespomenuti	0	0	0	0	21
06	Lukovice, gomolji, drveće i biljke	0	0	0	0	6
07	Jestivo povrće	0	0	1	0	1
08	Jestivo voće	0	0	0	1	1
09	Kava, čaj, mate čaj i začini	11	16	23	25	27
10	Žitarice	0	0	1	2	2
11	Proizvodi mlinske industrije	2	0	1	4	5
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	3	26	32	25	39
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	5	9	18	23	60
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	1 010	996	537	288	170
17	Šećer i proizvodi od šećera	54	39	51	44	45
18	Kakao i proizvodi od kakaa	93	129	194	179	194
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	251	399	501	550	594

20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	103	223	214	306	459
21	Razni prehrambeni proizvodi	925	996	1 017	1 449	1 482
22	Pića, alkoholi i ocat	328	294	320	315	556
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	20	63	109	207	255
24	Duhan i prerađevine duhana	19	10	0	0	29
3. RUSIJA						
10	Žitarice	150	0	0	0	0
12	Uljano sjemenje i plodovi; razno zrnje, sjemenje i plodovi, industrijsko i ljekovito bilje...	6	0	0	0	0
15	Masti i ulja životinjskog i biljnog podrijetla	20	35	0	0	0
16	Prerađevine od mesa, riba, ljuskavaca, mekušaca	16	0	5	88	35
17	Šećer i proizvodi od šećera	11	12	0	3	0
18	Kakao i proizvodi od kakaa	98	9	9	8	0

Tarifni broj	Proizvod	1998	1999	2000	2001	2002
19	Proizvodi na osnovi žitarica, škroba, brašna ili mlijeka; slastičarski proizvodi	122	146	200	95	113
20	Proizvodi od povrća, voća, orašastih plodova i ostalih dijelova biljaka	5	2	0	0	1
21	Razni prehrambeni proizvodi	2 880	917	1 564	2 182	2 863
22	Pića, alkoholi i ocat	10	0	2	0	17
23	Ostaci i otpaci prehrambene industrije	357	385	199	248	63
24	Duhan i prerađevine duhana	110	0	0	3	20

(izvor: Državni zavod za statistiku)

B. Statistika ruralnog razvitka

1. Ruralna područja:

Molimo dati sljedeće informacije za svaku regiju:

a) BDP po glavi stanovnika;

Komentar: podaci nisu dostupni

b) % ukupne radne snage zaposlene u poljoprivredi (po mogućnosti temeljem Istraživanja o radnoj snazi);

Komentar: podaci iz Ankete o radnoj snazi na regionalnoj razini nisu dostupni) dodana vrijednost po jedinici radne snage;

Komenar: podaci nisu dostupni

d) gustoća naseljenosti po km² i trend u posljednjim godinama (primjerice da li se smanjuje ruralno stanovništvo?).

Ruralna i urbana područja*- zaposlenost po županijama; izvor: DZS RH, Popis stanovništva 2001.

županija	zaposlenost			zaposleni u poljoprivredi			struktura, % zaposleni u poljoprivredi/ukupno zaposleni		
	ukupno	ruralno	urbano	ukupno	ruralno	urbano	ukupno	ruralno	urbano
Bjelovarsko-bilogorska	53 797	33 347	20 450	19 336	16 555	2 781	35,9	49,6	13,6
Brodsko-posavska	53 546	27 085	26 461	8 528	7 454	1 074	15,9	27,5	4,1
Dubrovačko-neretvanska	39 848	14 996	24 852	2 532	1 759	773	6,4	11,7	3,1
Grad zagreb	296 272	-	296 272	2 728	-	2 728	0,9	-	0,9
Istarska	79 876	30 212	49 664	3 001	1 764	1 237	3,8	5,8	2,5
Karlovačka	47 662	22 492	25 170	5 366	4 402	964	11,3	19,6	3,8
Koprivničko-križevačka	48 071	36 129	11 942	13 877	13 665	212	28,9	37,8	1,8
Krapinsko-zagorska	60 117	20 815	39 302	14 779	7 126	7 653	24,6	34,2	19,5
Ličko-senjska	15 904	15 904	-	1 859	1 859	-	11,7	11,7	-
Međimurska	53 886	3 680	50 206	12 825	1 533	11 292	23,8	41,7	22,5
Osječko-baranjska	104 521	45 294	59 227	11 467	9 769	1 698	11,0	21,6	2,9
Požeško-slavonska	28 080	17 078	11 002	5 187	4 529	658	18,5	26,5	6,0
Primorsko-goranska	113 424	39 463	73 961	1 802	1 325	477	1,6	3,4	0,6
Sisačko-moslavačka	56 883	39 715	17 168	6 752	6 288	464	11,9	15,8	2,7
Splitsko-dalmatinska	143 526	37 057	106 469	4 730	3 148	1 582	3,3	8,5	1,5
Šibensko-kninska	30 990	14 408	16 582	1 524	1 398	126	4,9	9,7	0,8
Varaždinska	68 362	15 641	52 721	8 198	4 407	3 791	12,0	28,2	7,2
Virovitičko-podravska	31 214	23 082	8 132	7 622	7 113	509	24,4	30,8	6,3
Vukovarsko-srijemska	60 876	28 903	31 973	10 135	8 163	1 972	16,6	28,2	6,2
Zadarska	47 132	19 232	27 900	2 301	1 769	532	4,9	9,2	1,9
Zagrebačka	119 656	50 313	69 343	14 496	12 847	1 649	12,1	25,5	2,4
ukupno RH	1 553 643	534 846	1 018 797	159 045	116 873	42 172	10,2	21,9	4,1

*za definiranje ruralnih i urbanih područja korišten EU kriterij (100 stanovnika/km²)

Ruralna i urbana područja¹ - gustoća naseljenosti po županijama; izvor: DZS RH, Popis stanovništva 2001. i Oikon d.o.o.²

županija	površina km ²						stanovništvo						gustoća, stanovnika/km ²		
	ukupno		ruralno		urbano		ukupno		ruralno		urbano		ukupno	ruralno	urbano
Bjelovarsko-bilogorska	2 640	100,0	2 388	90,5	252	9,5	133 084	100,0	77 972	58,6	55 112	41,4	50,4	32,6	218,7
Brodsko-posavska	2 029	100,0	1 859	91,6	170	8,4	176 765	100,0	88 373	50,0	88 392	50,0	87,1	47,5	519,4
Dubrovačko-neretvanska	1 785	100,0	1 492	83,6	293	16,4	122 870	100,0	48 210	39,2	74 660	60,8	68,8	32,3	255,0
Grad Zagreb	641	100,0	-	-	641	100,0	779 145	100,0	-	-	779 145	100,0	1 214,9	-	1 214,9
Istarska	2 836	100,0	2 340	82,5	495	17,5	206 344	100,0	78 972	38,3	127 372	61,7	72,8	33,7	257,1
Karlovačka	3 625	100,0	3 163	87,3	462	12,7	141 787	100,0	70 278	49,6	71 509	50,4	39,1	22,2	154,8
Koprivničko-križevačka	1 748	100,0	1 657	94,8	91	5,2	124 467	100,0	93 473	75,1	30 994	24,9	71,2	56,4	340,4
Krapinsko-zagorska	1 229	100,0	585	47,6	645	52,4	142 432	100,0	46 297	32,5	96 135	67,5	115,9	79,2	149,1
Ličko-senjska	5 351	100,0	5 351	100,0	-	-	53 677	100,0	53 677	100,0	-	-	10,0	10,0	-
Međimurska	729	100,0	107	14,7	622	85,3	118 426	100,0	7 726	6,5	110 700	93,5	162,4	72,1	178,0
Osječko-baranjska	4 155	100,0	3 557	85,6	599	14,4	330 506	100,0	150 125	45,4	180 381	54,6	79,5	42,2	301,3
Požeško-slavonska	1 823	100,0	1 646	90,3	177	9,7	85 831	100,0	53 193	62,0	32 638	38,0	47,1	32,3	184,2
Primorsko-goranska	3 588	100,0	3 368	93,9	220	6,1	305 505	100,0	107 134	35,1	198 371	64,9	85,2	31,8	903,2
Sisačko-moslavačka	4 468	100,0	4 046	90,6	422	9,4	185 387	100,0	133 151	71,8	52 236	28,2	41,5	32,9	123,8
Splitsko-dalmatinska	4 542	100,0	3 894	85,7	648	14,3	463 676	100,0	128 098	27,6	335 578	72,4	102,1	32,9	517,9
Šibensko-kninska	2 988	100,0	2 555	85,5	433	14,5	112 891	100,0	61 338	54,3	51 553	45,7	37,8	24,0	118,9
Varaždinska	1 261	100,0	537	42,6	724	57,4	184 769	100,0	40 657	22,0	144 112	78,0	146,5	75,7	199,0
Virovitičko-podravska	2 024	100,0	1 854	91,6	170	8,4	93 389	100,0	70 771	75,8	22 618	24,2	46,1	38,2	133,1
Vukovarsko-srijemska	2 454	100,0	1 991	81,1	463	18,9	204 768	100,0	95 559	46,7	109 209	53,3	83,4	48,0	235,8
Zadarska	3 625	100,0	3 353	92,5	271	7,5	162 045	100,0	75 025	46,3	87 020	53,7	44,7	22,4	320,6
Zagrebačka	3 060	100,0	2 151	70,3	909	29,7	309 696	100,0	128 881	41,6	180 815	58,4	101,2	59,9	198,9
ukupno RH	56 603	100,0	47 895	84,6	8 708	15,4	4 437 460	100,0	1 608 910	36,3	2 828 550	63,7	78,4	33,6	324,8

¹ za definiranje ruralnih i urbanih područja korišten EU kriterij (100 stanovnika/km²)

² Preliminarna geomorfološka analiza državnog teritorija za potrebe primjene Zakona o brdsko-planinskim područjima, Zagreb, 2002.

Komentar: podaci iz Popisa stanovništva 1991. i 2001. nisu usporedivi na regionalnoj razini radi različitog obuhvata administrativnih jedinica

2. Nacionalna statistika vezana uz mjere koje se koriste kako bi se primijenile strukturne mjere u poljoprivredi:

Komentar: podaci nisu dostupni za sljedeće:

a) Kompenzacijske pripomoći:

i) Brdska područja: broj posjeda, iskorišteno poljoprivredno područje i broj stočnih farmi po sljedećim trima kategorijama:

- (1) visine >800 m;
- (2) Nagibi >20% (ispod 800 m);
- (3) Visine između 600 m i 800 m i nagibi > 15%.

ii) Područja u kojima opada broj pučanstva:

- (1) Urod zelene krme ili žitarica <80% u odnosu na nacionalni prosjek; broj posjeda, iskorištena poljoprivredna površina i broj stočnih farmi;
- (2) Ekonomski pokazatelji ispod nacionalnoga prosjeka: dodana vrijednost, bruto i neto zarade poljoprivrednika, zarađeni dohodak, itd.; broj poljoprivrednika, iskorištena poljoprivredna površina i broj stočnih farmi.

b) Ulaganje:

i) Broj posjeda na kojima je zarađeni dohodak po jedinici ljudskog rada < 1.2 prosjeka koji zarađuju nepoljoprivredni radnici u tom području i koji donose 50% ukupnog prihoda vlasniku poljoprivrednog gospodarstva.

c) Mladi poljoprivrednici:

i) Dobna struktura vlasnika poljoprivrednih posjeda prikazana u rasponima od po pet godina te broj mlađih od 40 godina.

d) Udruženja proizvođača:

i) % proizvodnje po vrijednosti pod kontrolom udruženja proizvođača, za svaki od glavnih sektora proizvodnje.

Navedite detaljne podatke za sektor voća i povrća.

ii) % posjeda koji su članovi udruženja proizvođača u svakom sektoru.

Navedite detaljne podatke za sektor voća i povrća.

e) Plasman i prerada:

i) Za svaki sektor navedite:

(1) % proizvodnje koja se prerađuje i postojeće prerađivačke kapacitete;

(2) predviđeno povećanje omjera prerađenih proizvoda i kapaciteta tijekom deset godina.

ii) Za svaki sektor specificirajte:

(1) Kapacitete koje treba modernizirati.

C) Unutarnje tržište

Napomena: nisu dostupni svi podaci

1.a) ukupan broj objekata, uključujući proizvodnju i kapacitete

	Ukupan broj	Kapacitet objekata:			Proizvodnja (tone) * izvoz: podaci DZS za 2002.
		industrijskih	obrtničkih	u domaćinstvima	
KLAONICE					
Crveno meso	219	20	199	-	64 368
Meso peradi i kunića	78	4	72	-	52 264
Meso divljači	-	-	-	-	nije dostupno
RASJEKAONE					
Crveno meso	-	-	-	-	nije dostupno
Peradsko meso	-	-	-	-	nije dostupno
Divljač	12	-	12	-	nije dostupno
Riba - prerada	47	-	47	-	16 040
Riba - skladištenje	56	-	56	-	nije dostupno
HLADNJAČE	317	35	282	-	nije dostupno
PRERADA MESA	467	8	459	-	84 750
MLIJEKO I PRERADA MLIJEKA	73	21	38	14	496 458
PRERADA JAJA	2	1	1	-	nije dostupno

(izvor: MPŠ)

* Napomena – u RH svi objekti za preradu mesa i klaonice imaju u svom kompleksu i rasjekaone. Nema objekata koji su izgrađeni isključivo za rasjecanje mesa.

1.b) broj objekata ovlaštenih za izvoz u EU, uključujući proizvodnju (tone) i kapacitet

	objekti odobreni za EU	Industrijski	Obrtnički	proizvodnja – tone u 2002*
KLAONICE				
Crveno meso	4	4	-	13 000
Meso peradi i kunića	1	1	-	39 600
Meso divljači	-	-	-	-
RASJEKAONE				
Crveno meso	4	4	-	13 000
Peradsko meso	1	1	-	39 600
Divljač	-	-	-	-
Riba - prerada	26	-	26	15 913
Riba - skladištenje	36	-	36	n.a.
HLADNJAČE	8	8	-	n.a.
PRERADA MESA	6	6	-	26 000
MLIJEKO I PRERADA MLIJEKA	5	5	-	304 000
PRERADA JAJA	1	1	-	7 200

* izvoz podataka su izvozni objekti

“–” znači da nema odobrenih objekata u navedenoj kategoriji

VII. ZAKONODAVSTVO IZ PODRUČJA HRANE, ZAŠTITE BILJA, VETERINARSTVA I NUTRICIONIZAM ŽIVOTINJA

1. BILJNA KARANTENA

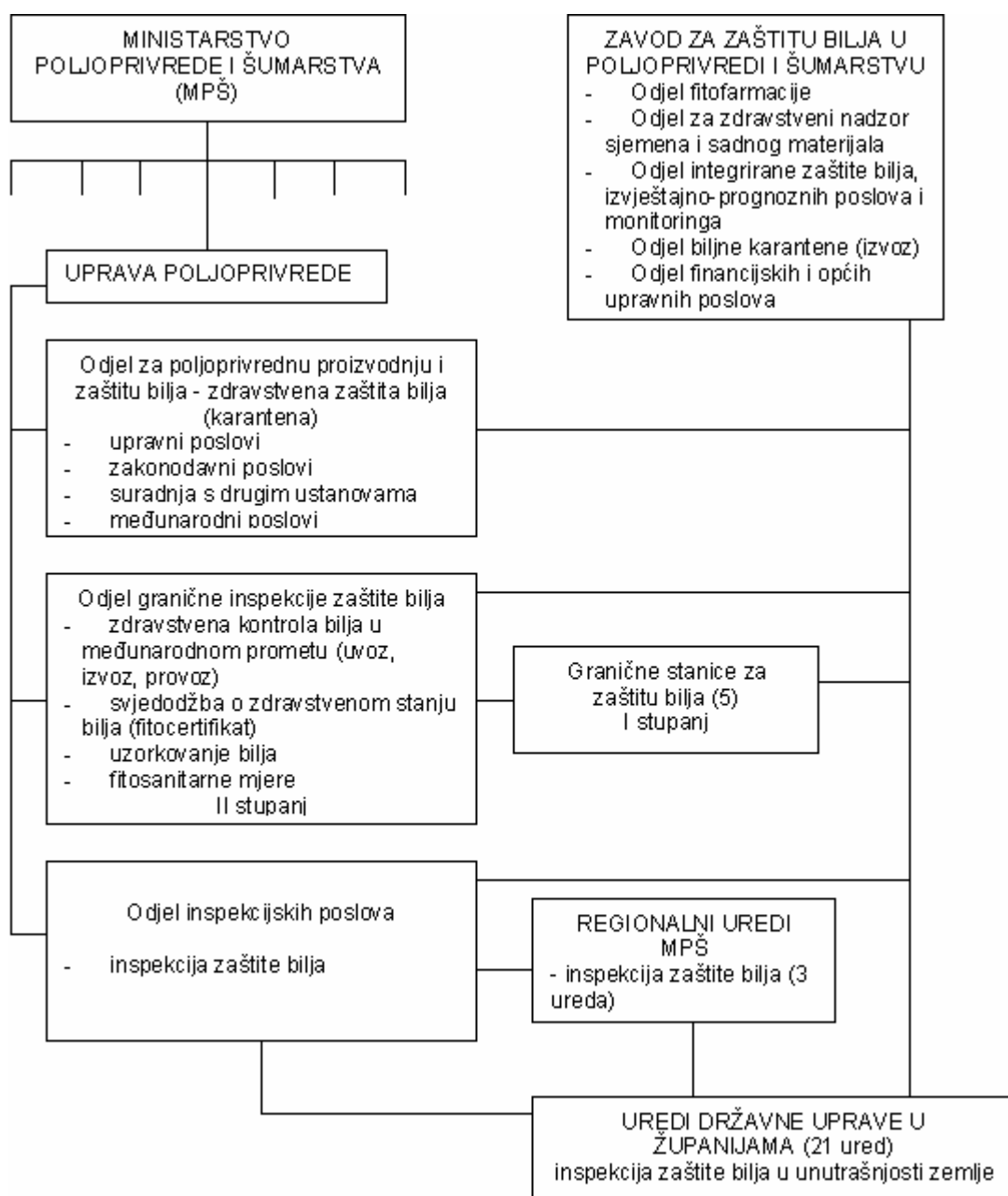
A. Odgovorne ustanove

1. Organigrami strukture i organizacije

Sadašnje stanje

Za područje zdravstvene zaštite bilja (karantena), nadležno je na centralnoj razini Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MPŠ) - Uprava za poljoprivredu, sa tri odjela unutar Uprave: Odjelom za poljoprivrednu proizvodnju i zaštitu bilja, Odjelom granične inspekcije zaštite bilja i Odjelom inspekcijskih poslova. Upravne, zakonodavne i međunarodne poslove kao i relevantne stručne poslove obavlja Odjel za poljoprivrednu proizvodnju i zaštitu bilja, dok je inspekcijski pregled dijelom u nadležnosti Odjela inspekcijskih poslova (nadzor nad kontrolom bilja u unutrašnjosti zemlje i nadzor nad regulatornim mjerama) dijelom Odjela granične inspekcije zaštite bilja (kontrola bilja u prometu preko državne granice, izdavanje fitocertifikata, određivanje fitosanitarnih mjera). Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu kojeg je osnovalo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva za obavljanje poslova u poljoprivredi i šumarstvu stručna je i tehnička potpora u području zaštite bilja upravnom i inspekcijskom dijelu u području zaštite bilja (karantene) u Ministarstvu. Prema potrebi, ukoliko ispunjavaju uvjete, Ministarstvo može odrediti i druge stručne i znanstvene institucije za provođenje određenih poslova i zadataka iz područja zdravstvene zaštite bilja.

Sadašnje stanje: Raspodjela nadležnosti/ ovlasti

Odjel granične inspekcije zaštite bilja

Granična inspekcija zaštite bilja djeluje u sklopu Odjela granične inspekcije zaštite bilja u Upravi poljoprivrede Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Unutar Odjela odijeljeno je 5 odsjeka – graničnih stanica za zaštitu bilja i to: Zagreb, Goričan, Osijek, Rijeka i Split, sa voditeljem Odsjeka na čelu svake od njih koji nadziru rad inspektora. Granična inspekcija zaštite bilja obavlja zdravstvenu kontrolu pošiljaka bilja u međunarodnom prometu (uvoz, izvoz, reexport, provoz), izdaje svjedodžbe o zdravstvenom stanju bilja (fitocertifikat), uzorkuje bilje, određuje fitosanitarne mjere radi sprečavanja unošenja, širenja i iskorjenjivanja štetnih organizama.

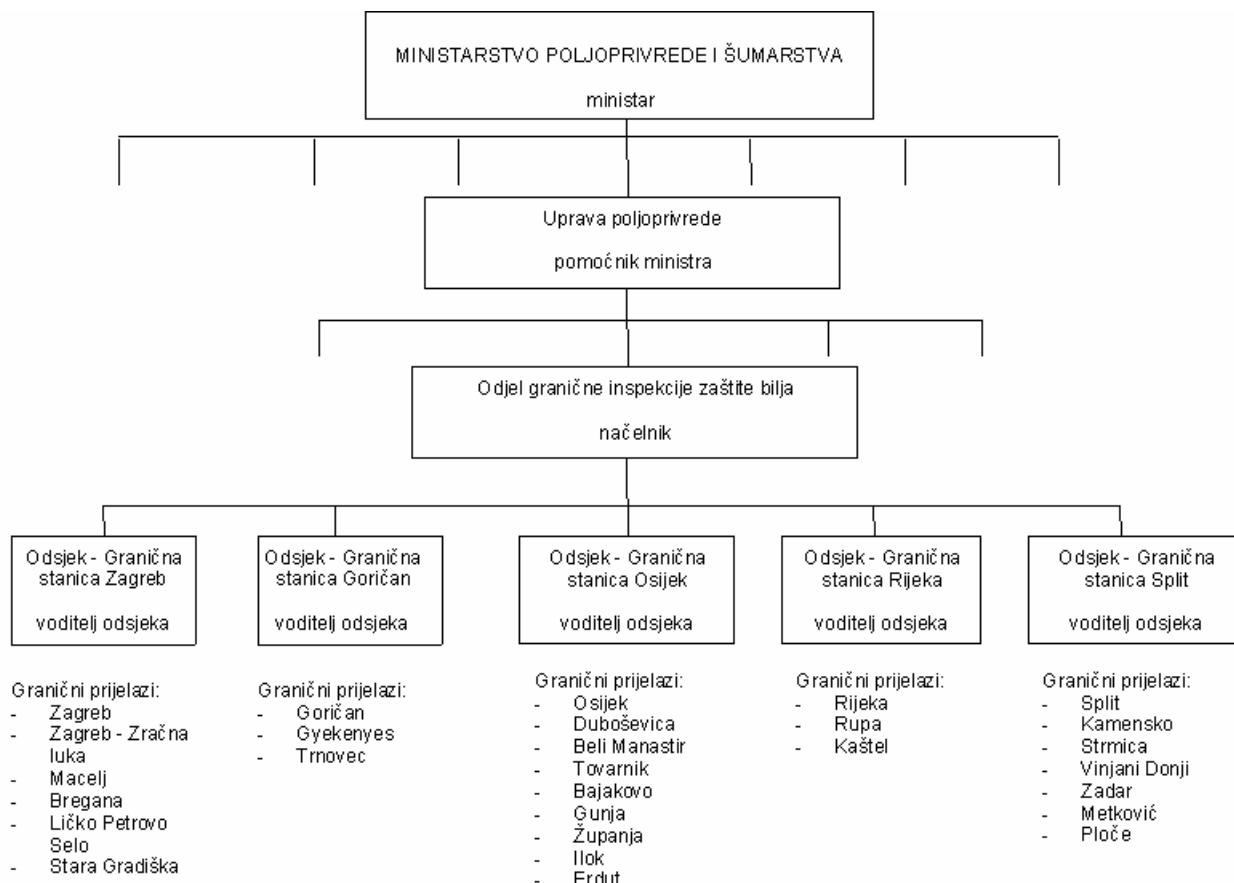
Pored navedenih poslova, granična inspekcija zaštite bilja obavlja kontrolu propisanih isprava i kontrolu sortnosti biljnog reproduktivnog materijala pri uvozu kao i kontrolu dokumentacije pri uvozu sredstava za zaštitu bilja. Hrvatski sabor je u mjesecu srpnju 2003. g. donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti bilja (NN 117/03). Tim Zakonom izmijenjene su odredbe o inspekcijskom nadzoru na način da inspekcijski nadzor po Zakonu o zaštiti bilja i propisima donesenim na temelju toga Zakona obavlja granična inspekcija zaštite bilja u Ministarstvu

poljoprivrede i šumarstva, te da se radi obavljanja poslova iz djelokruga fitosanitarne inspekcije u prvom stupnju ustrojavaju područne jedinice fitosanitarne inspekcije Ministarstva. Ovim je Zakonom također propisano da će Vlada Republike Hrvatske u roku dvije godine od dana stupanja na snagu navedenog Zakona ustrojiti područne jedinice fitosanitarne inspekcije Ministarstva. Do stupanja na snagu propisa (Uredbe) kojim će se one ustrojiti dosadašnji uredi državne uprave u jedinicama područne samouprave nastaviti će obavljati inspekcijske poslove zaštite bilja s djelokrugom određenim do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti bilja, a dosadašnji granični inspektori zaštite bilja u Ministarstvu nastavljaju s radom u provedbi inspekcijskog nadzora s djelokrugom granične inspekcije zaštite bilja određenim do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti bilja. Danom stupanja na snagu Uredbe službenici u uredu državne uprave prestaju obavljati poslove inspektora zaštite bilja temeljem Zakona o zaštiti bilja.

Radom Odjela granične inspekcije zaštite bilja upravlja načelnik Odjela, sa sjedištem u Ministarstvu. Voditelji Odsjeka (graničnih stanica za zaštitu bilja) odgovorni su za svoj rad načelniku Odjela. Načelnik Odjela odgovoran je za svoj rad pomoćniku ministra Uprave za poljoprivredu.

U Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva granična inspekcija zaštite bilja obavlja poslove u prvom stupnju.

Shematski prikaz ustroja granične inspekcije zaštite bilja

Odjel poljoprivredne proizvodnje i zaštite bilja

Odjel se nalazi unutar Uprave za poljoprivredu, a pored upravnih, zakonodavnih i međunarodnih poslova i suradnje sa drugim stručnim i znanstvenim institucijama iz područja zaštite bilja (biljna karantena i sredstva za zaštitu bilja), obavlja upravne i relevantne stručne poslove iz drugih područja poljoprivrede (ratarstva, voćarstva, vinogradarstva, vrtlarstva, sjemenarstva, sadnog materijala u voćarstvu i vinogradarstvu, stočarstva, zaštite sorti poljoprivrednog bilja,

mineralnih gnojiva, zaštite od elementarnih nepogoda). Radom Odjela upravlja načelnik koji je za svoj rad odgovoran pomoćniku ministra Uprave za poljoprivredu.

Odjel je zadužen za izdavanje dozvola za uvoz višegodišnjeg sadnog materijala.

Odjel inspekcijskih poslova

Odjel inspekcijskih poslova u poljoprivredi je dio Uprave za poljoprivredu u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. Unutar ovog odjela zaposleno je 8 inspektora, od kojih troje u regionalnim uredima državne uprave. Na lokalnoj razini u okviru 21 županije djeluje inspekcija zaštite bilja u okviru ureda državne uprave.

Djelokrug rada inspekcije zaštite bilja u uredima državne uprave u županijama je: pregled zemljišta, bilja i skladišnih prostora; zdravstvena kontrola bilja na unutarnjem tržištu, određivanje fitosanitarnih mjera. Inspektori u uredima državne uprave u županijama odgovorni su za svoj posao čelnicima unutarnjih ustrojstvenih jedinica, a njihov rad nadzire Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

U uredima državne uprave u županijama inspekcijske poslove zdravstvene zaštite bilja (karantene) u poljoprivredi i šumarstvu u prvom stupnju obavljaju inspektori zaštite bilja, a u drugom stupnju Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

2. Ljudski, materijalni i financijski izvori

Odjel granične inspekcije zaštite bilja

Rad graničnih inspektora zaštite bilja, u pogledu uvoza bilja koje podliježe pregledu, ograničen je na područje graničnih prijelaza, ali se odvija i u unutrašnjosti zemlje kada se radi o pregledu pošiljaka bilja namijenjenih izvozu. Ukupno 63 inspektora radi na 29 (od 54) granična fitosanitarna prijelaza. Na ostalih 25 inspektori dolaze na poziv, putujući iz najbližeg sjedišta. Većina inspektora su diplomirani inženjeri, a sedmero je magistara znanosti. Uvjeti za obavljanje poslova graničnih inspektora zaštite bilja su završen agronomski ili šumarski fakultet, pet godina radnog iskustva, položen stručni ispit za inspektora zaštite bilja.

Stanje opremljenosti granične inspekcije zaštite bilja opisano je u točki B – Prenosanje i provođenje zakona, u odgovoru na pitanje 1.a).

Kompletno financiranje Odjela granične inspekcije zaštite bilja sa odsjecima osigurano je unutar proračuna Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. U proračunu su razgraničene stavke za potrebe Zavoda za zaštitu bilja, kao i stavke za obavljanje sustavnog istraživanja pojave i rasprostranjenosti štetočinja bilja (survey) i praćenja zdravstvenog stanja bilja (monitoring), dok ne postoji odvojena stavka za potrebe Odjela granične inspekcije zaštite bilja.

Odjel inspekcijskih poslova

U Odjelu inspekcijskih poslova zaposlena su 4 inspektora zaštite bilja, jedan u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva i 3 u regionalnim uredima. Inspektori obavljaju nadzor nad radom prvostupanske inspekcije zaštite bilja kao i inspekcijski nadzor u svim područjima zaštite bilja od štetočinja.

Inspektori zaštite bilja u uredima državne uprave kao i inspektori zaštite bilja u Ministarstvu su diplomirani inženjeri i za obavljanje poslova moraju ispunjavati iste uvjete kao i granični inspektori zaštite bilja.

Financiranje Odjela inspekcijskih poslova u Ministarstvu kao i financiranje inspekcije zaštite bilja u uredima državne uprave osigurano je unutar državnog proračuna.

Detaljan prikaz organizacije rada i resursa dat je u ovom poglavlju u glavi V.(Ostale politike) 2. d) inspekcija.

Odjel za poljoprivrednu proizvodnju i zaštitu bilja (ljudski resursi)

Za poslove iz područja zdravstvene zaštite bilja (karantene) u Odjelu je predviđeno dvoje službenika. Radni prostor zaposlenika u Odjelu je opremljen osnovnom opremom telefonom, faksom, fotokopirnim aparatom, računalom, e-mailom, ali nedostaju programi za vođenje baze podataka.

Financiranje Odjela osigurano je unutar proračuna Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu

Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu Republike Hrvatske osnovalo je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva radi obavljanja poslova zaštite bilja u poljoprivredi i šumarstvu. Unutar Zavoda za zaštitu bilja ustrojeno je pet odjela: Odjel fitofarmacije, Odjel integrirane zaštite bilja, izvještajno prognoznih poslova (IPP) i monitoring, Odjel biljne karantene (izvoz), Odjel za zdravstveni nadzor sjemena i sadnog materijala i Odjel financijskih i općih upravnih poslova. Djelokrug rada Zavoda za zaštitu bilja vezano na obavljanje poslova zdravstvene zaštite bilja karantene) je: pregled bilja u vegetaciji na prisutnost, pojavu i širenje štetočinja bilja i ukazivanje na njihovo suzbijanje u sklopu IPP na centralnoj (državnoj) razini, dok je na lokalnoj razini to posao Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu (HZPSS); stručni nadzor nad sjemenskim usjevima; obavezni zdravstveni nadzor nad proizvodnjom voćnog i loznog sadnog materijala, izdavanje svjedodžbi o zdravstvenom stanju usjeva i sadnog materijala, kontrola bilja pri izvozu i izdavanje fitocertifikata; kontrola zdravstvenog stanja višegodišnjeg sadnog materijala prije uvoza kod proizvođača ili nakon uvoza (post entry control); sustavno istraživanje radi utvrđivanja prisutnosti i raširenosti štetočinja bilja (survey); praćenje zdravstvenog stanja bilja (monitoring); laboratorijski pregled uzoraka bilja, edukacija graničnih inspektora zaštite bilja, inspektora zaštite bilja u državnim uredima u županijama, zaposlenika HZPSS službenika, poljoprivrednih proizvođača i stručnjaka, zaposlenih u apotekama.

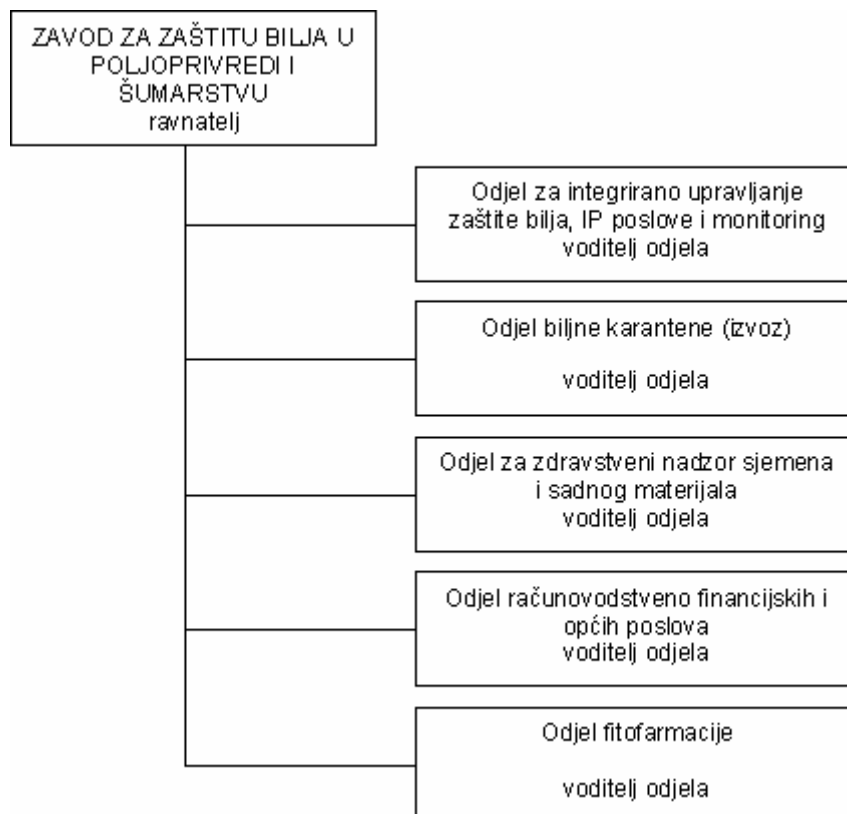
Odjelima rukovode voditelji odjela a za svoj rad su odgovorni ravnatelju Zavoda. Radom Zavoda za zaštitu bilja upravlja ravnatelj. Nadzor nad radom Zavoda za zaštitu bilja obavlja Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

U Zavodu za zaštitu bilja zaposleno je 24 stručnjaka (entomologa, fitopatologa, virologa, herbologa, biologa, šumara, kemičara), potpomognuta s 19 administrativnih zaposlenika i tehničara.

Zavod za zaštitu bilja posjeduje samo dio opreme za pružanje laboratorijsko dijagnostičkog servisa graničnoj inspekciji zaštite bilja. Nedostaju odgovarajuće radne prostorije što predstavlja prioritetan problem. Postojeće radne prostorije opremljene su osnovnom uredskom opremom, ali ne postoji umreženost s graničnim fitosanitarnim prijelazima i Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva.

Zavod se financira dijelom iz prihoda državnog proračuna, dijelom iz naknada za usluge koje obavlja prema odredbama Zakona o zaštiti bilja a dijelom iz drugih prihoda.

Shematski prikaz ustroja Zavoda za zaštitu bilja

3. Dati prikaz postojeće strukture i predviđanja daljnjeg razvoja. Dva seta organigrama: jedan s postojećom strukturom i drugi s planiranom budućom strukturom

Predviđeni razvoj: Ustrojstvo organizacijske jedinice za koordinaciju poslovima zaštite bilja

U prvoj fazi, u prijelaznom periodu od dvije godine od stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti bilja (NN 117/03) djelokrug rada do sada razjedinjene inspekcije u području zdravstvene zaštite bilja (granične

inspekcije zaštite bilja, inspekcije zaštite bilja u ministarstvu i županiji) objedinit će se i postati nadležnost granične inspekcije zaštite bilja (detaljno objašnjenje prikazano u VII A 1.)

Ujedinjena inspeksijska služba imat će potpun inspekcijski nadzor nad zdravstvenim stanjem određenog bilja i biljnih proizvoda od mjesta proizvodnje do plasmana na tržištu čime će se u tom dijelu udovoljiti zahtjevima EU.

U drugoj fazi, uvažavajući rezultate završenog IBM CARDS 2001 projekta pod nazivom "Jačanje osposobljenosti granične fitosanitarne službe", planira se uspostava organizacijske jedinice nadležne za koordinaciju poslovima zaštite bilja (karantena + sredstva za zaštitu bilja) koja će predstavljati "jedinstveno državno tijelo", s tri podjedinice: za fitosanitarnu inspekciju (Plant Health Inspection Unit), za zdravstvenu zaštitu bilja (Plant Health Policy Unit) i za sredstva za zaštitu bilja i rezidue (Plant Protection Products Unit).. Zavod za zaštitu bilja bit će stručna i tehnička potpora upravnom i inspekcijskom dijelu u području zdravstvene zaštite bilja (karantene i sredstava za zaštitu bilja).

Uspostavom jedinstvenog upravnog tijela pojednostavit će se lanac upravljanja i odgovornosti, a fitosanitarna (karantenska) inspeksijska služba, postepenim preuzimanjem svih EU zahtjeva iz područja zdravstvene zaštite bilja (karantene) djelovala bi učinkovitije.

Odjel zdravstvene zaštite bilja zadržao bi nadležnost za upravne, zakonodavne i međunarodne poslove iz područja zaštite bilja.

Prema novom ustroju djelokrug rada Odjela fitosanitarne inspekcije bio bi:

Kontrola uvoza relevantnog bilja, izdavanje fitosanitarnih certifikata za izvoz, sustavno istraživanje pojave i raširenosti štetnih organizama temeljem godišnjih programa – survey, praćenje zdravstvenog stanja bilja (monitoring), poduzimanje odgovarajućih fitosanitarnih mjera.

(Sustavno istraživanje štetnih organizama koordinirat će Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, a provodit će ga fitosanitarna inspekcija).

Potpora Zavoda za zaštitu bilja novoj fitosanitarnoj inspekcijskoj službi bila bi:

- zdravstvena kontrola bilja na mjestu proizvodnje (uz nadzor fitosanitarne inspekcije)

- pružanje laboratorijsko - dijagnostičkog servisa fitosanitarnoj inspekciji

- pružanje znanstvenih savjeta Odjelu za zdravstvenu zaštitu bilja u izradi relevantnih propisa

- pružanje savjeta Odjelu fitosanitarne inspekcije o strukturi i procedurama sustavnih -istraživanja o pojavi i rasprostranjenosti štetočinja (survey) i praćenja zdravstvenog stanja bilja (monitoringa) zasnovanih na znanstvenim principima

- osmišljavanje i provedba programa treninga za inspektore u znanstvenim i tehničkim elementima njihova rada

- pomoć Odjelu za zdravstvenu zaštitu bilja u pripremi i ažuriranju tumačenja detaljnih radnih sažetaka uvoznih propisa stranih zemalja koje primjenjuju fitoinspektori u inspekciji za izvoz radi ispunjenja izvoznih zahtjeva.

Opis djelokruga rada Odjela za sredstva za zaštitu bilja prikazan je u dijelu zdravstvena zaštita bilja (sredstva za zaštitu bilja).

Očekivani datum uspostave novog ustrojstva: prva polovica 2005.g.

4. Zakonske ovlasti:

a) Nadležnost za legislativu

Nositelj izrade nacrtu prijedloga Zakona o zaštiti bilja (primarni propis) je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, a Zakon donosi Hrvatski Sabor, dok je donošenje provedbenih propisa (sekundarni propisi – pravilnici, naredbe) u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

U Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva propise iz područja zdravstvene zaštite bilja (karantene) priprema Odjel za poljoprivrednu proizvodnju i zaštitu bilja. U izradi propisa u dijelu koji se odnosi na zdravstvenu zaštitu bilja (karantenu) sudjeluju i zaposlenici Odjela granične inspekcije zaštite bilja.

b) Koordinacija

Sadašnje stanje:

Sadašnja struktura hrvatske državne službe za zaštitu bilja ne udovoljava zahtjevu čl. 1.(4.) Direktive Vijeća 2000/29/EC za postojanjem "jedinstvenog upravnog tijela" odgovornog za koordinaciju i kontakte vezane za zaštitu bilja. Ne postoji izravna povezanost svih subjekata u obavljanju zdravstvene kontrole bilja (karantene) kao ni jasan lanac odgovornosti.

Poslovima zaposlenika unutar ureda državne uprave rukovode čelnici unutarnjih ustrojstvenih jedinica, a Ministarstvo nadzire rad inspektora zaštite bilja u njima, dok u tri postojeća Odjela u Upravi poljoprivrede rukovođenje i koordinacija poslovima je u nadležnosti načelnika Odjela. Pomoćnik ministra Uprave za poljoprivredu, koji je pored poslova iz područja zaštite bilja odgovorna osoba za nadzor u provođenju poslova iz drugih područja poljoprivrede (sjemenarstva, rasadničarstva, voćarstva, vinogradarstva, ratarstva, stočarstva, zemljišta, i dr.) predstavlja prvu razinu jedinstvenog upravljanja odjelima u ministarstvu u čijem je djelokrugu rada područje zaštite bilja.

Buduća koordinacija:

Uspostava "organizacijske jedinice nadležne za koordinaciju poslovima zaštite bilja (karantena + sredstva za zaštitu bilja i rezidui) (po preporuci IBM CARDS 2001 programa, projekta "Jačanje osposobljenosti granične fitosanitarne službe" - Uprava) kao odgovornog tijela zdravstvene zaštite bilja (one single authority) za koordinaciju i razmjenu informacija između svih subjekata uključenih u poslove zdravstvene zaštite bilja kao i za izvještavanje i kontakte s EU, omogućit će jasno definiranje i razgraničenje poslova po pojedinim područjima (karantena i sredstva za zaštitu bilja i rezidui) u zdravstvenoj zaštiti bilja, hijerarhiju odgovornosti u obavljanju svih poslova zdravstvene zaštite bilja u državi, a posebno dijela koji se odnosi na nadzor nad unošenjem, širenjem i iskorjenjivanjem karantenskih (štetnih) organizama što će rezultirati kvalitetnijom zaštitom kako domaćeg tako i međunarodnog tržišta biljem. Istodobno bit će odgovorna za koordinaciju i nadziranje institucija koje obavljaju stručno tehničke poslove iz zdravstvene zaštite bilja - karantene i sredstava za zaštitu bilja (Zavod za zaštitu bilja, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Institut za medicinska istraživanja i dr.). Opis poslova i zaduženja pojedinih odgovornih subjekata prikazan je u glavi VII:A: 3.

5. Kontrolne i druge aktivnosti:

Sadašnje stanje:

Nadzor nad provođenjem svih poslova iz područja zdravstvene zaštite bilja (karantene) u poljoprivredi i šumarstvu, kao i nadzor nad radom Zavoda za zaštitu bilja obavlja Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

U uredima državne uprave u županijama inspeksijske poslove zdravstvene zaštite bilja (karantene) u poljoprivredi i šumarstvu u prvom stupnju obavljaju inspektori zaštite bilja, a u drugom stupnju Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Granična inspekcija zaštite bilja obavlja poslove u Ministarstvu u prvom stupnju.

Buduće stanje:

Inspekcijski nadzor nad provođenjem poslova iz područja zdravstvene zaštite bilja (karantene) obavljat će fitosanitarni inspektor. U postupcima o kojima fitosanitarni inspektor odlučuje u prvom stupnju, Ministarstvo je drugostupanjsko tijelo. Nadzor nad radom Zavoda za zaštitu bilja obavljat će Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

B. Transpozicija i implementacija zakona

1. a) specifikacija transpozicijskog procesa s rasporedom i datumima za svaki dio EU zakonodavstva. U slučaju djelomične kompatibilnosti treba jasno naznačiti koji je dio kompatibilan i kada će ostali dijelovi biti usklađeni i implementirani. Naznačiti ukoliko već postoji usporedni prikaz.

Zakonska osnova EU:

Council Directive 2000/29/EC Plant Health Directive i njene dopune

Commission Directive 2001/33/EC

Commission Directive 2002/28/EC

Commission Directive 2002/36/EC

Council Directive 2002/89/EC

Commission Directive 2003/22/EC

Zakonska osnova HR:

■ ~~Zakon o zaštiti bilja~~ (NN 10/94, NN 117/03, NN 117/03)

Pravilnik o zdravstvenoj zaštiti bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN RH 12/95)

Liste karantenskih štetočinja bilja (NN 33/01).

Sadašnji Zakon o zaštiti bilja regulira zdravstvenu zaštitu bilja (karantenu) i sredstva za zaštitu bilja, dva potpuno različita područja koja će biti razdvojena donošenjem dva nova zakona (Zakon o zdravstvenoj zaštiti bilja i Zakon o sredstvima za zaštitu bilja).

Općenito gledano Zakon je usklađen sa zahtjevima EU:

postoji službena lista karantenskih štetočinja bilja

postoji propis o obaveznoj zdravstvenoj kontroli bilja u prometu preko granice koju obavlja fitoinspekcija

prihvaćen je obrazac fitocertifikata prema FAO – IPPC

sistem zdravstvene kontrole bilja na graničnim prijelazima (BIP) je usporediv s *acquis*. Sastoji se od pregleda dokumentacije, identifikacije, zdravstvenog pregleda bilja (vizualni pregled, uzimanje uzoraka, laboratorijska analiza, poduzimanje fitosanitarnih mjera) i u slučaju izvoza izdavanju fitosanitarnog certifikata.

Međutim razlike ipak postoje :

ne postoji zakonska osnova za uvođenje biljnih putovnica

za sadni materijal višegodišnjeg bilja izdaju se uvozne dozvole

dozvoljava se pregled višegodišnjeg sadnog materijala u zemlji podrijetla bez odobrenja Stalnog Vijeća EU i Komisije

velik broj roba koji se uvozi sukladno hrvatskom propisima mora pratiti fitosanitarni certifikat i mora biti pregledan u trenutku uvoza nije predmetom inspekcijskog pregleda u EU

postoji sistem obavezne kontrole nakon uvoza (post entry control) za određeni biljni sadni materijal
zakonom je propisana obveza kontrole gospodarskih štetočinja (quality plant pests) bilja za sjeme i sadni materijal.

Spisak štetnih organizama iz Annexa I Odjeljak I može se usporediti sa hrvatskom Listom A₁ Liste karantenskih štetočinja bilja (NN 33/01) – 70% HRV liste je usklađeno sa EU listom.

Spisak štetnih organizama iz Annexa I Odjeljak II može se usporediti sa Listom A₂ Liste karantenskih štetočinja bilja (NN 33/01) – 25% HRV liste je usklađeno sa EU listom.

Spisak štetnih organizama iz Annexa II Dio A Odjeljak I i II 2000/29/EC većim dijelom je usklađen sa HRV Listom A₁ karantenskih štetočinja bilja. Usporedba po vrsti bilja na kojoj se štetni organizam ne smije nalaziti nije moguća jer u hrvatskim propisima nije uspostavljena takva lista.

Spisak štetnih organizama iz Annexa IIIA 2000/29/EC je djelomično usklađen sa čl. 31. i Prilogom IV. Pravilnika o zdravstvenoj kontroli bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN 12/95) .

Annex III B – nije usklađen sa hrvatskim propisima u smislu zaštićenih zona

Popisi bilja i biljnih proizvoda u Annexu IV A 2000/29/EC – usklađeno u vrlo malom dijelu. Za pojedine vrste bilja i biljnih proizvoda propisani su posebni uvjeti koji moraju biti ispunjeni (čl. 12., čl.13. čl.14., čl. 15., čl. 31., Prilog IV Pravilnika o zdravstvenoj kontroli bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN 12/95). Uvoz navedenog bilja je zabranjen dok se ne ispune posebni uvjeti.

Annex IV B 2000/29/EC – nije usklađen sa hrvatskim propisima (zaštićene zone)

Annex VAI 2000/29/EC je djelomično usklađen sa člankom 25. Zakona o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03). Nije uspostavljen sistem biljnih putovnica, ali sadni materijal prije otpremanja s objekta na kojem je proizveden kao i bilje koje potječe iz zaraženog područja mora imati svjedodžbu o zdravstvenom stanju bilja na temelju koje se izdaje uvjerenje o zdravstvenom stanju bilja u unutarnjem prometu.

Annex VAII – 2000/29/EC – djelomično usklađeno. U hrvatskim propisima nisu izdvojeni posebni popisi koji se odnose na zaštićene zone.

Annex VB – 2000/29/EC - djelomično usklađeno sa člankom 28. Zakona o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03. Zdravstvenom pregledu podliježe sve bilje ukoliko nije kemijskim, toplinskim, mehaničkim ili drugim načinom otklonjena mogućnost prenošenja štetnih organizama.

Annex VI –2000/29/EC (bilje na koje se posebne mjere mogu primijeniti) – djelomično usklađeno u dijelu koji se odnosi djelomično na žitarice – čl. 48. i Prilog VIII Pravilnika o zdravstvenoj kontroli bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN 12/95)

Annex VIIA i VII B 2000/29/EC - model fitosanitarnog certifikata i reeksportnog fitocertifikata potpuno je identičan modelu iz Pravilnika o zdravstvenoj kontroli bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN 12/95) – Prilog I i Prilog II (opisanom u članku 42.)

Prilog III i dio Priloga IV Pravilnika o zdravstvenoj kontroli bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN 12/95) gdje je za određene vrste bilja određeno praćenje zdravstvenog stanja nakon uvoza (post entry control) ili kontrola na mjestu proizvodnje u zemlji izvoznici (pre inspection) nije u suglasju s 2000/29/EC.

Započeta je izrada nacrtu novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja i Pravilnika o mjerama za sprječavanje unošenja, širenja i suzbijanje štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i drugih predmeta u okviru IBM CARDS 2001 programa (projekt Jačanje osposobljenosti granične fitosanitarne službe). Očekivani datum potpunog usklađenja Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja je druga polovica 2004. godine, a početak implementacije prva polovica 2005.g.

Očekivani datum potpunog usklađenja Pravilnika o mjerama za sprječavanje unošenja, širenja i suzbijanje štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i drugih predmeta je druga polovica 2004. g, a početak implementacije prva polovica 2005.g.

Zakonska osnova EU

Council Directive 69/464/EEC – Control of potato wart disease

Zakonska osnova HR:

Zakon o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03)

Pravilnik o obaveznom zdravstvenom pregledu usjeva i objekata, sjemena i sadog materijala poljoprivrednog i šumskog bilja (NN53/91)

Djelomično usklađeno: provodi se nadzor nad štetočinjom. Do potpunog usklađenja potrebno je nabaviti odgovarajuću opremu i unaprijediti metode analize.

Trenutno ne postoji poseban propis o mjerama za sprječavanje širenja i suzbijanje raka krumpira.

Započeta je izrada nacrtu Naredbe o mjerama za sprječavanje širenja i suzbijanje raka krumpira u okviru IBM CARDS 2001 programa (projekt Jačanje osposobljenosti granične fitosanitarne službe).

Očekivani datum potpunog usklađenja: druga polovica 2003.g.

Početak implementacije: prva polovica 2004.g.

Zakonska osnova EU:

Council Directive 69/465EEC - Control of potato cyst elworm

Zakonska osnova HR:

Zakon o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03)

Naredba o poduzimanju mjera radi sprječavanja širenja i suzbijanja zlatne cistolike nematode - *Globodera rostochiensis* Woll. i sprječavanja pojave blijedožute krumpirove cistolike nematode *Globodera pallida* Stone (NN 91/2002)

Pravilnik o obaveznom zdravstvenom pregledu usjeva i objekata, sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog i šumskog bilja (NN53/91)

Većim dijelom usklađeno. Neke odredbe važeće Naredbe su čak strože od Direktive EU (u zaraženom području zabranjena je proizvodnja sjemenskog krumpira, dok je Direktivom dopuštena proizvodnja sjemenskog krumpira na parcelama na kojima je službenim istraživanjem utvrđeno da nisu zaražene).

Manji dio koji je potrebno usuglasiti odnosi se na propisivanje iznimaka u odnosu na propisane mjere kao i na mogućnost ukidanja poduzetih mjera kada se utvrdi da više nema zaraze.

U okviru IBM CARDS 2001 programa izrađen je nacrt Naredbe o mjerama za sprječavanje širenja i suzbijanje zlatne cistolike nematode i sprječavanja pojave blijedožute krumpirove cistolike nematode (projekt Jačanje osposobljenosti granične fitosanitarne službe).

Očekivani datum potpunog usklađenja: druga polovina 2003.g.

Početak implementacije: prva polovina 2004.g.

Zakonska osnova EU

Council Directive 93/85/EEC – Control on potato ring rot

Zakonska osnova HR

Zakon o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03)

Pravilnik o zdravstvenoj zaštiti bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN RH 12/95)

Pravilnik o obaveznom zdravstvenom pregledu usjeva i objekata, sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog i šumskog bilja (NN53/91)

Naredba o dodatnim fitosanitetskim uvjetima za uvoz sjemenskog krumpira u Republiku Hrvatsku (NN 163/98)

Djelomično usklađeno u dijelu koji se odnosi na obvezni pregled sjemenskog krumpira pri uvozu. Potrebno je uskladiti u dijelu koji se odnosi na propisivanje godišnjeg programa sustavnog nadzora (survey) radi utvrđivanja prisutnosti ili odsutnosti štetoinje, propisati postupak u slučaju sumnje na zarazu, kao i postupak i mjere u slučaju utvrđene zaraze.

Započeta je izrada nacrtu Naredbe o provođenju sustavnog nadzora, mjerama za sprječavanje širenja i mjerama suzbijanja prstenaste truleži gomolja krumpira koju prouzrokuje *Clavibacter michiganensis*, u okviru IBM CARDS 2001 programa.

Očekivani datum potpunog usklađenja: druga polovina 2003.g.

Početak implementacije: prva polovina 2004.g.

Zakonska osnova EU

Council Direktive 98/57/EC – Control of potato brown rot

Zakonska osnova HR

Zakon o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03)

Pravilnik o zdravstvenoj zaštiti bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN RH 12/95)

Pravilnik o obaveznom zdravstvenom pregledu usjeva i objekata, sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog i šumskog bilja (NN53/91)

Naredba o dodatnim fitosanitetskim uvjetima za uvoz sjemenskog krumpira u Republiku Hrvatsku (NN 163/98)

Djelomično usklađeno u dijelu koji se odnosi na obvezni pregled sjemenskog krumpira pri uvozu. Potrebno je uskladiti u dijelu koji se odnosi na propisivanje godišnjeg programa sustavnog nadzora (survey) radi utvrđivanja prisutnosti ili

odsutnosti štetočinje, propisati postupak u slučaju sumnje na zarazu, kao i postupak i mjere u slučaju utvrđene zaraze.

Započeta je izrada nacrtu Naredbe o provođenju sustavnog nadzora, mjerama za sprječavanje širenja i mjerama suzbijanja smeđe truleži gomolja krumpira koju prouzrokuje bakterija *Ralstonia solanacearum*, u okviru IBM CARDS 2001 programa.

Očekivani datum potpunog usklađenja: druga polovina 2003.g.

Početak implementacije: prva polovina 2004.g.

Zakonska osnova EU:

Commission Directive 92/90/EEC - Registration of producers/importers

Commission Directive 93/50/EEC - Registration of producers of ware potatoes and citrus

Commission Directive 92/105 - Plant passport standardisation

Zakonska osnova HR:

Zakon o sjemenu i sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (NN131/97)

Pravilnik o načinu i uvjetima upisa u upisnike poljoprivrednog sjemena i poljoprivrednog sadnog materijala (NN 40/99,31/00)

Zakon o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03)

Trenutno u Hrvatskoj ne postoji propis u kojem su u potpunosti ugrađeni zahtjevi navedenih Direktiva. Djelomično je usklađeno s odredbama Zakona o sjemenu i sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja gdje svi proizvođači, dorađivači i uvoznici sjemena i sadnog materijala moraju biti upisani u upisnike. Službeni upisnici vode se u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. Potrebno je usporediti sadašnje uvjete za upis u upisnike i dopuniti ih zahtjevima iz Direktive, propisati dozvoljena odstupanja od potrebe upisa, uvesti upisnike za posjednike bilja u skladištima i distribucijskim centrima. S obzirom da u postojećem Zakonu o zaštiti bilja nije postojao zakonski temelj za uspostavu upisnika ta mogućnost je dana u Zakonu o izmjeni i dopuni Zakona o zaštiti bilja (NN 117/03). Vezano za sistem izdavanja biljnih putovnica postoji djelomična usklađenost: sistem biljne putovnice kao dokumenta za kretanje bilja na unutarnjem tržištu nije uspostavljen, ali sadni materijal prije otpreme s mjesta proizvodnje i prije prodaje, kao i sve bilje koje potječe sa područja zaraženog karantenskim štetočinjama, mora obavezno biti pregledano i mora se izdati svjedodžba o zdravstvenom stanju bilja u unutarnjem prometu.

U okviru IBM CARDS 2001 (projekt Jačanje osposobljenosti granične fitosanitarne službe) započeta je izrada nacrtu Pravilnika o uvjetima za registraciju posjednika određenog bilja, biljnih proizvoda i nadziranih predmeta i o uvjetima za izdavanje biljnih putovnica.

Očekivani datum potpunog usklađenja Pravilnika o uvjetima za registraciju posjednika određenog bilja, biljnih proizvoda i nadziranih predmeta: prva polovina 2005.g.

Početak implementacije Pravilnika o uvjetima za registraciju posjednika određenog bilja, biljnih proizvoda i drugih predmeta: prva polovina 2006.g.

Očekivani datum potpunog usklađenja Pravilnika o uvjetima za izdavanje biljnih putovnica: prva polovina 2005.g.

Početak implementacije Pravilnika o uvjetima za izdavanje biljnih putovnica: pristupom Republike Hrvatske u EU.

Zakonska osnova EU:

Council Directive 92/70/EEC – Survey in protected zone

Commission Directive 93/51/EEC – Protected zone, movement through/within

Commission Directive 2001/32/EC – Protected zone within EU

Zakonska osnova HR:

Zakon o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03)

Pravilnik o zdravstvenoj zaštiti bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN RH 12/95)

U Hrvatskoj trenutno ne postoje posebni propisi koji uređuju područje zaštićenih zona niti su one uspostavljene sukladno zahtjevima odredaba Direktiva. Na temelju postojećeg Zakona o zaštiti bilja uspostavljen je program sustavnog istraživanja štetočinja (detection survey) kako bi se službeno potvrdila odsutnost određene štetočinke na području Hrvatske. Izvođenje programa koordinira Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva a provodi ga Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu.

Očekivani datum potpunog usklađenja kao i početak implementacije odredit će se temeljem preporuka iz CARDS projekta.

Zakonska osnova EU:

Commission Directive 98/22/EC – Minimum conditions at inspection posts

Zakonska osnova HR:

Zakon o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03)

Pravilnik o zdravstvenoj zaštiti bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN RH 12/95)

Naredba o određivanju graničnih prijelaza za uvoz, izvoz i provoz pošiljaka bilja za koje je obavezan zdravstveni pregled (NN 123/02)

Sukladno zahtjevima Direktive samo je dio minimalnih uvjeta ispunjeno na graničnim prijelazima:

postoji telefonska i fax povezanost sa ostalim graničnim prijelazima, centralom u Ministarstvu, laboratorijem
Zavoda za zaštitu bilja i carinom
postoji oprema za slanje uzoraka u laboratorij

ali nedostaju:

računala, e-mail, računalni program za unos podataka o obavljenim pregledima, ---- mikroskopi, inspektorski stolovi, dio opreme za vizualne preglede (šila, sita)
odgovarajući prostor za pregled pošiljaka bilja, odgovarajuće osvjetljenje, prostor za iskrcavanje robe, prostor za skladištenje/karantenu ili uništenje
odgovarajuća detaljna uputstva za rad inspektora.

Ispunjenje dijela zahtjeva u pogledu opreme osigurat će se kroz IBM CARDS programe.

Očekivani datum potpunog usklađenja: prva polovina 2005.g.

Početak implementacije: prva polovina 2006.g.

Zakonska osnova EU:

Commission Directive 94/3/EC – Notification of import interception

Zakonska osnova HR:

Zakon o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03)

Pravilnik o zdravstvenoj zaštiti bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN RH 12/95)

Djelomično usklađeno: informacija sa graničnog prijelaza šalje se faxom u Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva – Odjel granične inspekcije zaštite bilja i Odjel za poljoprivrednu proizvodnju i zaštitu bilja odakle se informacija dalje šalje u EPPO i zemlju izvoznicu.

Unutar CARDS 2001 programa započela je izrada nacrtu novog hrvatskog propisa koji primjenjuje zahtjeve Direktive.

Očekivani datum potpunog usklađenja: druga polovica 2005.g.

Početak implementacije: pristupom Republike Hrvatske u EU

Zakonska osnova EU

Commission Directive 95/44/EC Condition for movement of plants for trial or scientific purposes

Zakonska osnova RH

Zakon o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03)

Pravilnik o zdravstvenoj zaštiti bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN RH 12/95)

Unutar IBM CARDS 2001 programa (projekt Jačanje osposobljenosti granične inspekcije zaštite bilja) započela je izrada nacrtu novog hrvatskog propisa u kojem se primjenjuju zahtjevi Direktive.

Očekivani datum potpunog usklađenja: druga polovica 2005.g.

Početak implementacije: prva polovica 2006.g.

Djelomično usklađeno: prema važećim propisima znanstvene ustanove mogu uvoziti određene štetočinke bilja, bilje i biljne proizvode uz dozvolu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Nedostaju odredbe koje se odnose na uvjete pod kojima se štetočinke bilja, biljni proizvodi mogu uvoziti ili kretati unutar područja, uvjete koji propisuju profesionalne i tehničke kvalifikacije koje moraju ispunjavati znanstvene i istraživačke institucije, detaljan zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz i kretanje materijala, obveze institucija pri korištenju materijala.

1.b) Detalji mjera poduzetih kako bi se osigurala ispravna primjena /provedba zakonodavstva u svezi sa sljedećim aktivnostima (indikativna lista):

i) obuka raznih inspektora za kontrolu i operatora hrane

Sadašnje stanje:

Zbog nedostatnih financijskih sredstava treninzi graničnih inspektora zaštite bilja unutar službe postali su neredoviti. Nekoliko graničnih inspektora zaštite bilja sudjeluje redovito jedanput godišnje na seminaru iz zaštite bilja na kojem se pored ostalog stiče uvid u rasprostranjenost pojedinih štetočinja unutar zemlje kao i mjerama koje se poduzimaju za njihovo suzbijanje. Pojedinačno, prema ukazanoj prilici graničnih inspektora zaštite bilja sudjeluju na radionicama u inozemstvu (EPPO).

Buduće stanje:

Planira se uspostava stalnih i obveznih godišnjih programa treninga prema redoslijedu važnosti za granične inspekcije zaštite bilja, kako bi mogla raditi prema standardima zemalja članica EU. Treninzi će se odnositi na stjecanje znanja o identifikaciji štetnih organizama, znanstveno utemeljenim inspekcijskim procedurama, uzimanju uzoraka i svim temama koje proizlaze iz potreba primjene usklađenih hrvatskih propisa. Predviđa se također održavanje treninga na kojima bi se povremeno obnavljalo stečeno znanje. Pored treninga inspektora predviđa se treniranje stručnjaka Zavoda za zaštitu bilja.

ii) postupak ovlašćivanja laboratorija

Sadašnje stanje:

Zbog nedostatka odgovarajućeg prostora za adekvatan smještaj Zavoda za zaštitu bilja, te nedostatne tehničke opremljenosti nema uvjeta za uvođenje sustava dobre laboratorijske prakse (Good Laboratory Practice – GLP) pa postupak akreditacije laboratorija za zaštitu bilja nije proveden. Akreditacija laboratorija je u nadležnosti Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM).

U okviru završenog CARDS 2001 projekta " Strategy Development Capacity Building in the Area of Plant Health" izvršena je procjena stanja ljudskih i materijalnih resursa Zavoda za zaštitu bilja, te je dat prikaz potrebne opreme. Očekuje se da će se dio potrebne opreme za laboratorijske analize za potrebe zdravstvene zaštite bilja (karantene) osigurati iz sredstava budućih CARDS projekata.

Buduće stanje: O ovoj temi bit će predmet rasprava unutar budućih projekata IBM CARDS programa (u planu je uvesti sustav dobre laboratorijske prakse GLP)

iii) metode analize

Sadašnje stanje: Srazmjerno sadašnjoj opremljenosti Zavoda za zaštitu bilja koriste se za potrebe biljne karantene slijedeće metode za otkrivanje uzročnika karantenskih bolesti i karantenskih štetnika:

Virološke metode:

DAS - ELISA test ("Double antibody sandwich") direktna ELISA.

TAS – ELISA "test ("Triple antibody sandwich") indirektna ELISA

Bakteriološke metode:

IF metoda (Imunofluorescencija) mikroskopiranje

Izolacija na hranjivim i selektivnim podlogama

Mikološke metode:

pregled naturalnog sjemena

test ispiranja

luminiscentna metoda

klasična metoda na filter papiru

metoda izmrzavanja

metoda na hranjivim podlogama

metoda uzgoja u pijesku i zemlji

Nematološke metode:

ekstrakcija cisti iz suhozračnih uzoraka flotacionim aparatom (Spears sistem) te filtracijom ispranog sadržaja preko sistema lab. Sita, te uporabom Fenwick – ove posude za ispiranje uzoraka tla s pripadajućim sitima pregled ekstrahiranog materijala pod binokularnom lupom i determinacija cistolikih vrsta nematoda prema ključevima za determinaciju.

Entomološke i akarološke metode:

determinacija insekata i grinja po referentnim ključevima za determinaciju uz korištenje mikroskopa i binokulara

Buduće stanje: Opremanjem Zavoda za zaštitu bilja i dodatnim osposobljavanjem stručnjaka u okviru predstojećih IBM CARDS programa proširit će se mogućnost korištenja novih metoda analize i rada, odnosno omogućiti veća točnost postojećih.

iv) postupci registracije i ovlašćivanja

Sadašnje stanje:

Svi proizvođači i uvoznici sjemena i sadnog materijala, kao i dorađivači sjemena, moraju biti upisani u upisnike. Službeni upisnici proizvođača i uvoznika sjemena i sadnog materijala vode se u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. Uspostavljeni su na temelju odredbe Zakona o sjemenu i sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (NN131/97), te Zakona o šumskom sjemenu i šumskim sadnicama (NN RH 68/98). Uvjeti kojima moraju udovoljavati proizvođači i uvoznici poljoprivrednog sjemena i sadnog materijala kako bi bili upisani u odgovarajuće upisnike propisani su Pravilnikom o načinu i uvjetima upisa u upisnike poljoprivrednog sjemena i poljoprivrednog sadnog materijala (NN RH 40/99) Zakonska osnova za uspostavu sistema biljnih putovnica, kao što zahtjeva acqui, ne postoji. Umjesto biljnih putovnica na unutarnjem tržištu u Republici Hrvatskoj izdaje se uvjerenje o zdravstvenom stanju bilja na unutarnjem tržištu. Uvjerenje je obavezno za sav sadni materijal prije otpreme sa mjesta proizvodnje i prije stavljanja na unutarnje tržište.

Buduće stanje:

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti bilja (NN 117/03) koji je stupio na snagu u srpnju 2003. godine, stvorena je zakonska osnova za uspostavu Upisnika. Propisana je obveza i postupak registracije proizvođača, prerađivača, distributera i uvoznika određenih vrsta bilja i biljnih proizvoda, prije svega onih koji su namijenjeni sadnji, dok će se provedbenim propisom odrediti uvjeti kojima oni moraju udovoljavati, kao i oblik i način vođenja Upisnika te brisanje iz Upisnika, sukladno odredbama relevantnih direktiva. Uspostava biljnih putovnica obveza je koju treba ispuniti nakon uspostave Upisnika, ulaskom Republike Hrvatske u EU.

v) postojeći i planirani resursi (kadrovski, proračunski i inspekcijska oprema)

Sadašnje stanje: Postojeća sredstava za ulaganja u adekvatne objekte, opremu kao i neredovite treninge inspektora su nedostatna što ima utjecaj na stručnu osposobljenost kadrova.

Buduće stanje: Započeta reorganizacija granične inspekcije zaštite bilja, kao prva faza u postupnom postupku prilagodbe EU propisima, proširit će djelokrug rada granične inspekcije zaštite bilja.

Budući će se broj pregleda uvoznih pošiljaka sve više reducirati, potreba za graničnim inspektorima zaštite bilja na graničnim prijelazima će se smanjivati, a porast će zadaci unutarnje inspekcije (inspekcija na mjestu proizvodnje, sustavno istraživanje, praćenje zdravstvenog stanja bilja, registracija proizvođača, biljne putovnice) koji će se rješavati postepenim transferom graničnih inspektora zaštite bilja sa graničnih prijelaza u unutrašnjost. Povećani obim poslova granične inspekcije zaštite bilja rezultirat će potrebom za većom mobilnošću, potrebom nabave dodatne opreme kao i obuke putem permanentnih treninga ne samo graničnih inspektora zaštite bilja nego i stručnog osoblja laboratorija, kako bi služba bila u mogućnosti raditi prema standardima koje primjenjuju zemlje članice EU. Ispunjenje novih zahtjeva odrazit će se i na povećanje potrebe za financijskim sredstvima. Stoga će se pored financijskih sredstava pomoći kroz buduće IBM CARDS programe, znatan dio predvidjeti i u okviru državnog proračuna.

vi) postojeća (i planirana) učestalost kontrola, planiranje inspekcijskih aktivnosti

Sadašnje stanje:

U Hrvatskoj se redovito obavlja zdravstvena kontrola gotovo svog uvoznog bilja na graničnim prijelazima radi sprječavanja unošenja i širenja karantenskih štetočinja bilja, te u slučaju sumnje na zaraženost karantenskom štetočinjom uzeti uzorci se šalju na laboratorijsku analizu. Ne pregledava se jedino bilje kod kojeg je kemijskim, mehaničkim ili drugim načinom otklonjena mogućnost prenošenja štetočinja bilja. Veliki dio robe biljnog podrijetla koja

podliježe inspekcijskom pregledu nije predmetom kontrole u zemljama članicama EU. Redovito se uzimaju uzorci uvoznog sjemenskog krumpira i obavezno šalju na laboratorijsku analizu radi utvrđivanja prisutnosti ili odsutnosti smeđe i prstenaste truleži gomolja krumpira. Provodi se redovita kontrola uvoznog višegodišnjeg sadnog materijala u zemlji izvoznici (pre control) ili nakon uvoza na mjestu sadnje (post entry control). Kontrola izvoznog bilja obavlja se na mjestu utovara. Temeljem godišnjih programa provode se sustavna istraživanja radi utvrđivanja pojave i raširenosti/odsutnosti štetnih organizama.

Buduće stanje

Postupnom primjenom usklađenih propisa na graničnim prijelazima će se pregledavati samo određene vrste bilja sukladno odredbama smjernice čime će se broj uvoznih inspekcijskih pregleda znatno smanjiti. Stoga će se veća pozornost posvetiti praćenju zdravstvenog stanja bilja (monitoring) na mjestima gdje se očekuje veća pojava štetnog organizma (mjesto proizvodnje, skladišta i dr.). Jednako tako povećat će se broj pregleda koji se obavljaju temeljem godišnjih programa radi utvrđivanja prisutnosti/odsutnosti određenih karantenskih štetočinja. Za kvalitetno obavljanje ovog posla u okviru predstojećeg IBM CARDS 2002 programa (projekt Jačanje fitosanitarnog inspekcijskog sustava) predviđena je nabava potrebne opreme i treninzi relevantnog osoblja.

vii) postojeći (i planirani) postupci kojima se potiče razrada uputa

Sadašnje stanje:

Postojeći propisi nisu nalagali potrebu za postojanjem uputstava koji bi koristili u radu granični inspektori zaštite bilja. Stoga, posebnih sistematiziranih uputstava nema, nego postoje pojedinačna pisana uputstva (tumačenja) za pojedine postupke pregleda koje priprema načelnik Odjela granične inspekcije zaštite bilja ili određeni granični inspektori zaštite bilja, a potpisuje ih pomoćnik ministra. Ova se uputstva inspektorima na graničnim prijelazima dostavljaju poštom.

Buduće stanje:

Kako odredbe EU zakonodavstva predviđaju da granični inspektori zaštite bilja tijekom rada koriste nacionalne i EU priručnike (EU vademecum biljnog zdravstva) predviđeno je da se u okviru IBM CARDS 2002 programa (projekt Jačanje fitosanitarnog inspekcijskog sustava) na temelju usklađenih propisa započne sa izradom uputstava u kojima bi se pojedini radni postupci prikazali na jednostavan i prihvatljiv način za inspektore. Za izradu uputstava planira se uspostava radnih grupa koje bi se sastojale od iskusnijih graničnih inspektora zaštite bilja.

viii) metode procjene kontrolnih službi (sadašnji ili planirani revizijski sustav)

Za područje zdravstvene zaštite bilja (karantene) ne postoje razrađene metode za procjenu kontrolnih službi. U okviru budućih projekata CARDS programa očekuje se tehnička pomoć iz ovog područja.

ix) upravljanje reklamacijama i krizama; pravni postupci i žalbe; kontrola uvezene hrane (postojeći i planirani sustav)

Sadašnje stanje:

Ako se tijekom zdravstvenog pregleda pošiljaka bilja pri uvozu posumnja u zarazu bilja karantenskom štetočinjom bilja granični inspektor zaštite bilja će pisanim rješenjem narediti privremenu zabranu raspolaganja pošiljkom bilja do dobivanja rezultata laboratorijskog nalaza. Po dobivanju rezultata, u slučaju pozitivnog nalaza, sukladno odredbama Zakona o Zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03)) granični inspektor zaštite bilja će narediti jednu ili više fitosanitarnih mjera sukladno navedenom Zakonu (odgovarajuće tretiranje kad je sigurno da će biti učinkovito; uz propisane uvjete dozvoliti stavljanje bilja u unutarnji promet radi industrijske prerade, neposredne potrošnje ili znanstvene svrhe; vratiti pošiljatelju ili uništiti).

Pri pojavi karantenske štetočinke bilja u unutrašnjosti zemlje (na mjestu proizvodnje ili na unutarnjem tržištu) inspektor zaštite bilja će pisanim rješenjem narediti privremenu zabranu raspolaganja biljem do dobivanja rezultata laboratorijskog nalaza. Po dobivanju rezultata, u slučaju pozitivnog nalaza inspektor zaštite bilja će narediti jednu ili više fitosanitarnih mjera sukladno Zakonu o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03)) (odgovarajuće tretiranje kad je sigurno da će biti učinkovito; uz propisane uvjete staviti u unutarnji promet radi industrijske prerade, neposredne potrošnje ili znanstvene svrhe; ili uništiti). Prije otpremanja bilja iz zaraženog područja podliježe obaveznom pregledu na mjestu utovara. O obavljenom zdravstvenom pregledu izdaje se svjedodžba o zdravstvenom stanju bilja u unutarnjem prometu.

Način uništavanja bilja propisan je Pravilnikom o načinu uništavanja bilja za koje su naređene mjere uništavanja (NN 53/91). Poslove suzbijanja i iskorjenjivanja štetočinka bilja mogu obavljati pravne ili fizičke osobe koje udovoljavaju propisanim uvjetima. Troškove uništenja uvoznih pošiljaka snosi uvoznik dok Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva posebnim propisom određuje tko snosi troškove uništenja bilja u unutarnjem prometu.

Na odluku graničnog inspektora zaštite bilja ili inspektora zaštite bilja u županijama može se uložiti žalba Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva, ali žalba ne odgađa izvršenje naređenih mjera. Na rješenje Ministarstva poljoprivrede i šumarstva ne postoji mogućnost žalbe nego se pokreće upravni spor.

U slučaju nalaza novootkrivene karantenske štetočinke bilja izvještava se Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Pravilnikom o objavi podataka novootkrivenih karantenskih štetočinka bilja (NN 71/95) propisani su način i uvjeti za objavu podataka o pojavi i rasprostranjenosti novootkrivenih karantenskih štetočinka bilja utvrđenih u Listi A₁ Liste karantenskih štetočinka bilja. Izvješća se dalje šalju u EPPO, a u slučaju uvoznih pošiljaka i u zemlju izvoznicu.

Buduće stanje:

Predviđa se da će pri sumnji na pojavu štetnog organizma fitosanitarne mjere rješenjem određivati fitosanitarni inspektor zaštite bilja za pošiljke bilja u međunarodnom prometu (uvoz, izvoz/reexport i tranzit) i u unutrašnjosti zemlje. Na odluku graničnog inspektora zaštite bilja postoji mogućnost žalbe Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. Žalba na rješenje ne zadržava i njegovo izvršenje.

Informaciju o pojavi i rasprostranjenju štetnog organizma fitosanitarni inspektor će dostavljati nadređenom buduće organizacijske podjedinice za fitoinspekciju i nadređenom buduće organizacijske jedinice za zaštitu bilja u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. Buduće organizacijske podjedinice za zdravstvenu zaštitu bilja (karantenu) i sredstva za zaštitu bilja i rezidue bit će nadležne za slanje podataka o pojavi štetnog organizma u EPPO, EU, zemlju izvoznicu i susjedne zemlje, svaka u svom djelokrugu rada.

2. SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA I REZIDUE

A. Odgovorne ustanove

Općenito

U Republici Hrvatskoj za područje sredstava za zaštitu bilja i ostataka sredstava za zaštitu bilja i to za poslove politike, donošenje propisa, inspeksijske poslove, stručne upravne postupke i međunarodnu suradnju, odgovorne državne institucije na centralnoj razini su Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i Ministarstvo zdravstva.

Ovlast za dio stručnih i tehničkih poslova, konkretno onaj koji se odnosi na postupak procjene dokumentacije, za toksikološka, fizikalno-kemijska i biološka ispitivanja sredstava za zaštitu bilja (dalje u tekstu: SZB) i za laboratorijsku analizu ostataka SZB, spomenuta ministarstva su prenijela na stručne institucije i to na Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu Republike Hrvatske (Zavod za zaštitu bilja), Institut za medicinska istraživanja i medicinu

rada (IMI), Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ), Laboratorije županijskih zavoda za javno zdravstvo, te u rjeđim slučajevima i na druge stručne institucije kao Veterinarski fakultet (VF) i Prehrambeno-biotehnološki fakultet (PBF) i sl.

1. Raspodjela nadležnosti/ovlasti:

Ministarstvo zdravstva (MZ)

MZ je nadležno za donošenje dijela propisa vezanih uz SZB i za provođenje dijela inspekcijskih postupaka. Nadalje, nadležno je za prvu fazu postupka registracije SZB i to za provedbu toksikoloških ispitivanja i razvrstavanje SZB u određenu grupu otrovnosti. Poslove toksikoloških ispitivanja SZB Ministarstvo je delegiralo na IMI, Prehrambeno-biotehnološki fakultet i Veterinarski fakultet i slične stručne institucije, međutim u praksi IMI provodi sva toksikološka ispitivanja uz manje iznimke. Upravni postupak donošenja rješenja o razvrstavanju SZB u grupu otrovnosti vodi se u MZ.

Nadalje MZ je nadležno za pripremu primarnih i donošenje sekundarnih propisa vezanih za utvrđivanje ostataka SZB u namirnicama. Posao laboratorijskih analiza ostataka SZB u namirnicama delegiran je na HZJZ i na županijske laboratorije za javno zdravstvo. Inspekcijske poslove u MZ provodi sanitarna inspekcija.

Prethodno spomenuti poslovi u MZ odvijaju se unutar Uprave za sanitarnu inspekciju. Uprava ima dva odjela i to Odjel za sanitarnu inspekciju, upravni nadzor i pravne poslove i Odjel za graničnu sanitarnu inspekciju.

Odjel za sanitarnu inspekciju, upravni nadzor i pravne poslove, uz poslove upravnog nadzora i pravne poslove provodi i inspekcijske poslove drugog stupnja (kontrolu ostataka SZB u namirnicama na unutrašnjem tržištu).

Odjel granične sanitarne inspekcije provodi nadzor nad uvozom, prijevozom i provozom otrova, a u otrove spada i jedan dio SZB, te kontrolu ostataka SZB u hrani iz uvoza. Osim ureda u MZ, granična sanitarna inspekcija ima svoje urede na cijelom teritoriju Republike Hrvatske, u pravilu u blizini većih cestovnih graničnih prijelaza, u zračnim i pomorskim lukama, te u carinskim ispostavama. Prijelaze na kojima djeluje granična sanitarna inspekcija određuje ministar zdravstva.

U prvom stupnju, na lokalnoj razini, poslove sanitarne inspekcije provodi sanitarna inspekcija u okviru Ureda državne uprave u županijama i u Gradskom uredu za zdravstvo, rad i socijalnu skrb Grada Zagreba. Uredi su locirani u 21 županiji (20 + Grad Zagreb).

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MPŠ)

MPŠ, Uprava poljoprivrede je nadležna za donošenje politike SZB, pripremu propisa vezanih uz SZB, upravne poslove, međunarodnu suradnju na ovom području i za inspekcijske poslove. Najvažniji upravni poslovi odnose se na postupak izdavanja dozvole za stavljanje u promet i primjenu sredstva za zaštitu bilja (II faza postupka registracije SZB). Ovi poslovi obavljaju se unutar Odjela poljoprivredne proizvodnje i zaštite bilja.

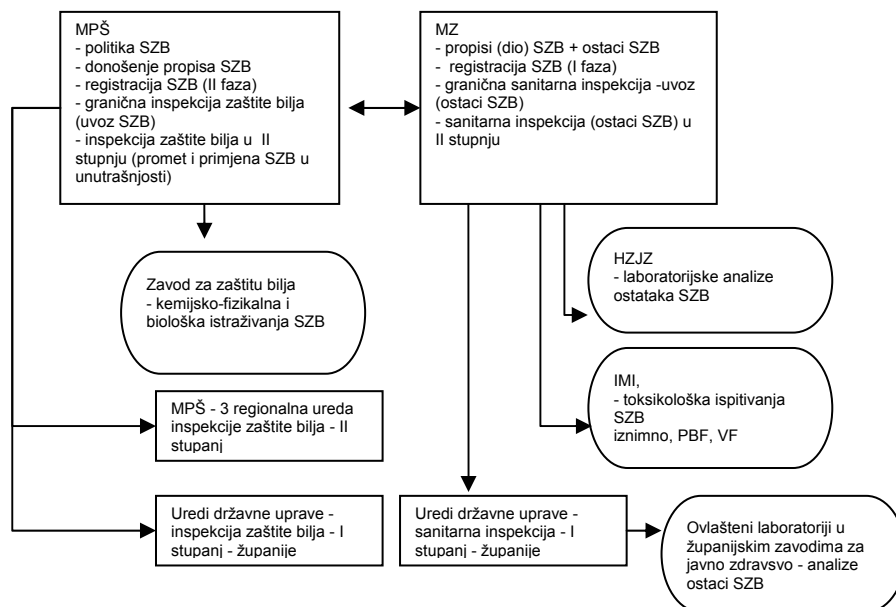
Za tehničko-stručne poslove vezane na procjenu dokumentacije SZB odnosno kemijsko-fizikalna i biološka istraživanja SZB Ministarstvo je ovlastilo Zavod za zaštitu bilja. Zavod za zaštitu bilja osnovalo je MPŠ temeljem odredbi Zakona o zaštiti bilja. Pored tehničko-stručnih poslova vezanih za SZB, Zavod je ovlašten i za obavljanje tehničko-stručnih poslova u biljnoj karanteni (zdravstvena zaštita bilja).

Inspekcijski poslovi u Ministarstvu obavljaju se unutar Odjela inspekcijskih poslova i Odjela granične inspekcije zaštite bilja (Odjel fitosanitarne inspekcije). U okviru Odjela inspekcijskih poslova djeluje inspekcija zaštite bilja koja provodi inspekcijske poslove u drugom stupnju. Ona provodi kontrolu prometa i primjene SZB u unutrašnjosti države. Ovaj odjel ima još i tri regionalna ureda u kojima rade tri inspektora zaštite bilja.

Odjel granične inspekcije zaštite bilja (Odjel fitosanitarne inspekcije) pored poslova vezanih uz biljnu karantenu provodi i kontrolu uvoza sredstava za zaštitu bilja. Osim glavnog ureda u Ministarstvu, ova inspekcija je locirana na 54 međunarodna granična prijelaza Republike Hrvatske.

Na lokalnoj razini, u okviru 21 županija djeluje inspekcija zaštite bilja u okviru Ureda državne uprave. Ona provodi kontrolu prometa i primjene SZB u unutrašnjosti države, u prvom stupnju.

Organigram odgovornih ustanova

2. Resursi (ljudski, materijalni i financijski)

Ministarstvo zdravlja

U MZ poslovi vezani uz sredstva za zaštitu bilja i ostatke SZB obavljaju se unutar Uprave za sanitarnu inspekciju, u dva odjela i to Odjel za sanitarnu inspekciju, upravni nadzor i pravne poslove i Odjel za graničnu sanitarnu inspekciju. MZ obavlja jedan dio poslova koji se odnose na registraciju sredstva za zaštitu bilja (I faza registracije SZB), zatim upravne i inspeksijske poslove vezane na ostatke SZB.

Spomenuta Uprava nadležna je i za upravne, stručne i inspeksijske poslove koji se odnose na zaštitu pučanstva od zaraznih i nezaraznih bolesti, ionizirajućih i neionizirajućih zračenja, zdravstvenu ispravnost namirnica i predmeta opće uporabe, proizvodnju, promet, uporabu i zbrinjavanje otrova.

U MZ u Odjelu za sanitarnu inspekciju, upravni nadzor i pravne poslove zaposleno je 9 službenika, a u Odjelu za graničnu sanitarnu inspekciju 40 službenika koji obavljaju i ostale poslove iz svoje nadležnosti, a koji se ne tiču SZB.

Sanitarna inspekcija na lokalnoj razini, u Uredima državne uprave ima 205 inspektora.

Po pitanju materijalnih sredstava, navedene inspekcije opskrbljene su osnovnom uredskom opremom, a nedostatna je suvremena informatička oprema.

S obzirom da je nadležnost sanitarne inspekcije i navedenih odjela puno šira od obveza koje se odnose na SZB i ostatke SZB, kompletan opis poslova, nadležnosti i resursi dat je u dijelu Upitnika: Poglavlje I – Slobodno kretanje roba, III Legislativa o hrani.

Uprava se financira u okviru proračuna MZ odnosno iz Proračuna Republike Hrvatske.

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada (IMI)

MZ je za poslove procjene dokumentacije SZB koja se odnose na toksikologiju ovlastilo IMI, VF i PBF. U praksi, IMI obavlja praktično sve poslove vezane uz toksikologiju, što je rezultat dobrovoljnog odabira samih podnositelja prijave za registraciju. Poslovi toksikologije dijele se na poslove ispitivanja toksikoloških svojstava SZB i izdavanja toksikološke ocjene. U IMI ispitivanja toksikoloških svojstava SZB provode se u Jedinici za toksikologiju. U njoj je za navedene poslove na raspolaganju ukupno devetero stručnjaka. Navedeni stručnjaci angažirani su i za druge poslove u domeni Instituta. Za izdavanje toksikološke ocjene angažiran je jedan stručnjak Unutar odjela za medicinu rada i okoliša, koji također ima i druge radne zadatke i dužnosti.

S obzirom na sadašnji opseg poslova, broj stručnjaka je zadovoljavajući.

Navedene jedinice posjeduju zadovoljavajući prostor i uredsku opremu, osim što postoji znatan nedostatak suvremenije informatičke opreme i to HW+SW.

Stručnjaci instituta uključeni u poslove toksikoloških ispitivanja SZB, za te poslove financiraju se naplatom usluga.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ) i laboratoriji županijskih zavoda za javno zdravstvo

MZ je za poslove laboratorijskih analiza ostataka SZB ovlastilo HZJZ i laboratorije županijskih zavoda za javno zdravstvo. Pored velikog broja poslova određenih Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, u HZJZ pored brojnih organizacijskih jedinica koje odrađuju dodijeljene tehničke poslove, nalazi se i Odsjek za pesticide u Okviru Odjela za ispitivanje zdravstvene ispravnosti namirnica. U odsjeku je zaposleno dvoje stručnjaka koji obavljaju laboratorijske analize ostataka SZB u namirnicama.

Odsjek je smješten u zadovoljavajućim prostorijama, međutim laboratorijska oprema i informacijsko-komunikacijska oprema ne udovoljava suvremenim standardima, te nije moguće provoditi sva laboratorijska ispitivanja na ostatke onih SZB za koje je potrebno posjedovati sofisticiranu i vrlo skupu opremu.

Stručnjaci Odsjeka za pesticide financiraju se naplatom usluga odnosno laboratorijskih analiza.

Županijski zavodi za javno zdravstvo

Laboratoriji županijskih zavoda za javno zdravstvo pored poslova analitike ostataka SZB provode i analitičke poslove propisane po drugim propisima iz područja zdravstva. Locirani su u 20 županija + Grad Zagreb. Od njih samo 12 raspolaže opremom za analize ostataka SZB. Broj stručnjaka i opremljenost laboratorija varira od županije do županije. Financiranje se provodi naplatom usluga.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MPŠ)

Poslovi zaštite bilja - područja koje se odnosi na sredstva za zaštitu bilja u organizacijskom smislu, obavljaju se u Upravi poljoprivrede i podijeljeni su u tri odjela: Odjel poljoprivredne proizvodnje i zaštite bilja, Odjel granične inspekcije zaštite bilja i Odjel inspekcijskih poslova.

U odjelu Poljoprivredne proizvodnje i zaštite bilja poslove vezane uz sredstva za zaštitu bilja (priprema propisa, upravni postupci, međunarodna suradnja, registracija SZB) obavlja 2 stručnjaka, jedan u punom radnom vremenu, a drugi istovremeno obavlja i poslove biljne karantene.

U Odjelu granične inspekcije zaštite bilja (Odjel fitosanitarne inspekcije), fitosanitarna inspekcija kojoj je osnovni posao zdravstveni nadzor biljnih pošiljaka u uvozu (biljna karantena) istovremeno obavlja i kontrolu uvoza sredstava za zaštitu bilja. Odjel ima 63 inspektora.

U odjelu inspekcijskih poslova zaposlena su 4 inspektora zaštite bilja, jedan ima ured u Ministarstvu, a 3 se nalaze u regionalnim uredima Ministarstva. Inspektori obavljaju inspekcijski nadzor prometa i primjene SZB u drugom stupnju u unutrašnjosti Republike Hrvatske.

Odjeli u Ministarstvu su smješteni u zadovoljavajućim prostorijama, postoji zadovoljavajuća informatička i komunikacijska oprema (HW), ali nedostaje SW, odnosno potrebna stručna aplikativna rješenja (baze podataka, registri, i sl.). Fitosanitarna inspekcija nije opremljena svom potrebnom opremom za rad. Detaljan prikaz materijalnih resursa fitosanitarne inspekcije dat je u istoj točki pod naslovom Zdravstvena zaštita bilja (karantena).

Za rad navedenih službenika iz sva tri odjela Ministarstva osiguravaju se financije iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Na lokalnoj razini djeluje inspekcija zaštite bilja u I stupnju. Inspekcija je smještena u Uredima državne uprave u 21. županiji. Zaposleno je 60 inspektora. Oni osim kontrole prometa i primjene SZB u unutrašnjosti obavljaju inspekcijski nadzor temeljem drugih zakona iz područja poljoprivrede. Inspektori su smješteni unutar Ureda državne uprave. Materijalni uvjeti nisu zadovoljavajući po pitanju informatičke opremljenosti, što varira od ureda do ureda. Detaljan prikaz organizacije, rada, resursa i financiranja te inspekcije dat je u Poglavlju u glavi V. točki 2. d. Ostale politike.

Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu Republike Hrvatske

Zavod za zaštitu bilja, prema odredbama važećeg Zakona o zaštiti bilja obavlja stručno-tehničke poslove zaštite bilja u poljoprivredi i šumarstvu. U taj djelokrug ulaze i stručno-tehnički poslovi iz područja sredstava za zaštitu bilja. MPŠ je prenijelo ovlaštenje Zavodu za poslove procjene dokumentacije SZB, konkretno za obavljanje poslova fizikalno-kemijskih i bioloških istraživanja SZB. Detaljan opis ustrojstva Zavoda dan je u točki V. Ostale politike pod 2.f).

U funkcijskom smislu dio zaposlenika Zavoda angažiran je na poslovima procjene dokumentacije sredstava za zaštitu bilja (ispitivanja fizikalno-kemijskih i bioloških svojstava SZB). Oni se nalaze u Odjelu za fitofarmaciju i to tri stručnjaka nadležna za fizikalna i kemijska istraživanja, a biološka istraživanja obavljaju stručnjaci entomolozi, fitopatolozi, herbolozi i sl. koji pored procjene dokumentacije i bioloških istraživanja SZB (pokusi na polju) obavljaju i druge obveze vezane na poslove biljne karantene, izvještajno-prognozne poslove i sl.

Zavod, odnosno Odjel fitofarmacije ne posjeduje suvremenu opremu i ne posjeduje odgovarajuću laboratorijsku opremu neophodnu za obavljanje suvremenih fizikalno-kemijskih ispitivanja SZB. Također Zavod još nije trajno riješio niti pitanje samog prostora za smještaj laboratorijske opreme i ostalih minimalnih radnih uvjeta.

Zavod se financira naplatom usluga - za provedena istraživanja i procjenu dokumentacije SZB. Usluge se naplaćuju od tvrtki koje podnose zahtjeve za istraživanja SZB.

3. Dati prikaz postojeće strukture i predviđanja daljnjeg razvoja. Dva seta organigrama: jedan s postojećom strukturom i drugi s planiranom budućom strukturom

Opis postojeće strukture

Prema sadašnjem stanju za poslove zaštite bilja i to onog dijela koji se odnosi na SZB i ostatke SZB nadležna su dva Ministarstva: Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

Ministarstvo zdravstva

Velik dio SZB razvrstava se u odgovarajuće skupine otrova, a propisi o otrovima u nadležnosti su Ministarstva zdravstva. Stoga prema sadašnjem stanju, početni postupak registracije SZB u cilju stavljanja SZB na hrvatsko tržište započinje u MZ (I. faza registracije SZB).

Postupak počinje utvrđivanjem toksikoloških podataka. Kao što je uvodno rečeno za taj posao MZ je ovlastilo IMI, PBF i VF. Nakon toga slijedi upravni postupak u kojem MZ izdaje rješenje o razvrstavanju SZB u grupu otrovnosti.

Organizacijska jedinica unutar MZ nadležna za I fazu registracije SZB je Uprava za sanitarnu inspekciju u kojoj se nalaze dva odjela: Odjel za sanitarnu inspekciju, upravni nadzor i pravne poslove i Odjel za graničnu sanitarnu inspekciju.

Osim za prvu fazu registracije SZB, Uprava odnosno njen Odjel za sanitarnu inspekciju, upravni nadzor i pravne poslove nadležan je za donošenje propisa vezanih za otrove općenito, a to znači dijelom i propisa za SZB te za izradu propisa vezanih uz ostatke SZB. Uprava je nadležna i za obavljanje inspekcijskih poslova nadzora otrovnosti SZB i kontrolu ostataka SZB u namirnicama.

U uredima državne uprave, smještenim u županijama djeluje sanitarna inspekcija u I stupnju, nadležna za kontrolu ostataka SZB u namirnicama u unutrašnjosti države.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva

Za II fazu registracije SZB nadležno je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

U Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva pitanja sredstava za zaštitu bilja rješavaju se unutar Uprave poljoprivrede u 3 njena odjela.

Odjel poljoprivredne proizvodnje i zaštite bilja nadležan je za pripremu zakonskih i provedbenih propisa vezanih za SZB te za upravne postupke u koje spada i postupak II faze registracije SZB. Nadalje nadležan je za suradnju sa drugim stručnim i znanstvenim institucijama koje se bave poslovima SZB. Nadležan je za usklađivanje propisa s međunarodnim standardima i normativima i za međunarodnu suradnju na području zaštite bilja (SZB i biljnu karantenu). U odjelu su zaposlena dva djelatnika od kojih jedan pored poslova vezanih u SZB odrađuje i upravne poslove vezane za biljnu karantenu.

Pored poslova vezanih za SZB ovaj Odjel obavlja upravne i druge relevantne stručne poslove iz drugih područja poljoprivrede (ratarstvo, sjemenarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, vrtlarstvo, stočarstvo, mineralna gnojiva, zaštita od elementarnih nepogoda).

Odjel fitosanitarne inspekcije nadležan je za kontrolu uvoza SZB. Ovaj odjel obavlja istovremeno zdravstveni nadzor pošiljaka bilja u uvozu (karantena). U odjelu je zaposleno 63 fitosanitarnih inspektora.

Odjel inspekcijskih poslova u ministarstvu nadležan je za kontrolu prometa i primjene SZB u unutrašnjosti u II stupnju. U odjelu radi 8 inspektora. Od njih 8, samo jedan inspektor zaštite bilja radi isključivo na poslovima zaštite bilja (SZB i karantena), dok ostali rade po drugim zakonima iz područja poljoprivrede.

Kao što je već ranije navedeno pod točkom A. upitnika, pored ministarstava, za dio stručno-tehničkih poslova SZB i ostataka SZB ovlaštene su i druge institucije. Zavod za zaštitu bilja nadležan je za jedan segment procjene dokumentacije SZB i fizikalno-kemijska i biološka istraživanja SZB. HZJZ nadležan je za laboratorijske analize ostataka SZB u namirnicama.

U uredima državne uprave, smještenim u županijama djeluje inspekcija zaštite bilja u I stupnju, nadležna za kontrolu prometa i primjene SZB u unutrašnjosti države. Osim po propisima iz zaštite bilja, ova inspekcija obavlja i druge poslove temeljem ostalih poljoprivrednih propisa.

Predviđanja daljnjeg razvoja

U listopadu 2002. godine započet je postupak usklađivanja područja zaštite bilja sa standardima EU.

U okviru projekta CARDS 2001 «Strategy development capacity building in the area of Plant Health» izvršena je procjena dviju institucija angažiranih na poslovima stručno-tehničke potpore u zaštiti bilja (biljna karantena, SZB i rezidue). Izvršena je procjena postojećeg stanja u Zavodu za zaštitu bilja (i to dijela koji se bavi biljnom karantenom i dijela koji obavlja poslove SZB) i u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo (dijela Zavoda - Odsjeka za pesticide) i u finalnom izvješću su date preporuke i smjernice za reorganizaciju (ljudskih i materijalnih resursa).

U okviru projekta date su i dodatne preporuke (Additional Recommendations) u kom pravcu izvršiti i reorganizaciju funkcijskih jedinica nadležnih za SZB unutar MPŠ.

S obzirom da su prema sadašnjem stanju za pitanja SZB i ostatke SZB odgovorna dva državna tijela i to MZ i MPŠ te da je ovlašteno nekoliko institucija (Zavod za zaštitu bilja, IMI, HZJZ i županijski zavodi za javno zdravstvo itd.) dana je preporuka da se odredi jedan autoritet odnosno jedno državno tijelo neposredno odgovorno za legislativu i objedinjavanje pitanja SZB i ostataka SZB, npr. za pripremu i implementaciju propisa vezanih na SZB i njihove ostatke te za koordinaciju s postojećim stručnim institucijama, od kojih će velik broj i dalje biti uključen u predmetne poslove.

Predloženo je da to bude MPŠ. Ono će biti koordinacijsko tijelo i predstavljati će Hrvatsku u radnoj grupi EU «Legislation on PPPs» i u EU odboru: Standing Committee on the Food Chain and Animal Health" za pitanja koja se tiču sredstava za zaštitu bilja, kad Hrvatska postane članica EU.

Također je dana preporuka da se formira samo jedna komisija nadležna isključivo za SZB i rezidue (umjesto sadašnje tri: za otrove, za rezidue i za SZB) koja će djelovati u okviru MPŠ, a članovi će biti predstavnici MZ, Državne uprave za vode, Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, profesori sa fakulteta itd.

Sljedeća preporuka odnosi se na formiranje jedne inspekcije nadležne za SZB, koja će djelovati u okviru MPŠ i biti nadležna za pitanja SZB na granici i u unutrašnjosti (nadzor neregistriranih SZB, nepravilno skladištenje, nadzore pakiranja). To znači da će sadašnja fitosanitarna inspekcija Ministarstva, koja trenutno djeluje samo na graničnim prijelazima, preuzeti obveze inspekcije zaštite bilja u unutrašnjosti (na županijskoj razini).

Inspekcija koja se odnosi na kontrolu ostataka SZB i dalje će ostati u nadležnosti postojeće sanitarne inspekcije.

Imajući u vidu preporuke u okviru prethodno navedenog projekta, zatim uvažavajući preporuke date u okviru drugog EU CARDS 2001 projekta: «Integrated Border Management» koji je bio fokusiran na reorganizaciju negdašnje granične inspekcije zaštite bilja u jedinstvenu fitosanitarnu inspekciju, koja će objединiti rad na granici i u unutrašnjosti izvršit će se kompletna reorganizaciju službe zaštite bilja u MPŠ, dakle pored dijela koji se odnosi na biljnu karantenu i onog dijela koji se odnosi na SZB.

Temeljem navedenih preporuka osnovat će se organizacijska jedinica nadležna samo za SZB i rezidue u okviru MPŠ. Ta jedinica će preuzeti legislativne poslove iz MZ vezane na I fazu registracije SZB. Ona će biti odgovorna i za pripremu svih propisa koji se odnose na SZB i ostatke SZB, za međunarodnu suradnju i predstavljati će Republiku Hrvatsku u radnoj grupi EU za pitanja SZB i rezidue, jednom kad Hrvatska postane članica EU.

Jedinica nadležna za pitanja SZB i ostatke SZB imala bi status podjedinice, zajedno s ostalim organizacijskim podjedinicama iz područja zaštite bilja koje odrađuju poslove biljne karantene, unutar jedne više hijerarhijske jedinice u MPŠ. Nadalje, ta podjedinica biti će obvezna za koordinaciju stručno-tehničkih poslova koje će i dalje obavljati IMI, Zavod za zaštitu bilja i HZJZ i druge ovlaštene institucije. To će i dalje biti poslovi procjene dokumentacije SZB

(toksikologija, ekotoksikologija, fizikalno-kemijska svojstva SZB, biološka učinkovitost itd.) i poslovi laboratorijske analize ostataka SZB i postkontrola - laboratorijska ispitivanja fizikalno-kemijskih svojstava SZB.

U finalnom izvješću CARDS projekta također je dan prijedlog kako bi trebao izgledati budući laboratorij za fizikalno-kemijska ispitivanja SZB u Zavodu za zaštitu bilja (nacrt s dimenzijama laboratorija i popratnih prostorija). Dana je točna specifikacija potrebne opreme kao i popis potrebnog minimalnog ključnog osoblja koji će obavljati laboratorijske analize i osoblja koji će provoditi procjenu dokumentacije SZB.

Isto tako dat je prijedlog potrebne laboratorijske opreme za Odsjek za pesticide u HZJZ. Kako je ranije navedeno, Odsjek posjeduje zadovoljavajući laboratorijski prostor, ali ima zastarjelu laboratorijsku opremu. Odsjek također ima vrlo staru informatičku opremu, a ne posjeduje odgovarajuću komunikacijsku opremu. Dana je točna specifikacija potrebne laboratorijske opreme s iznosima za svaku stavku opreme.

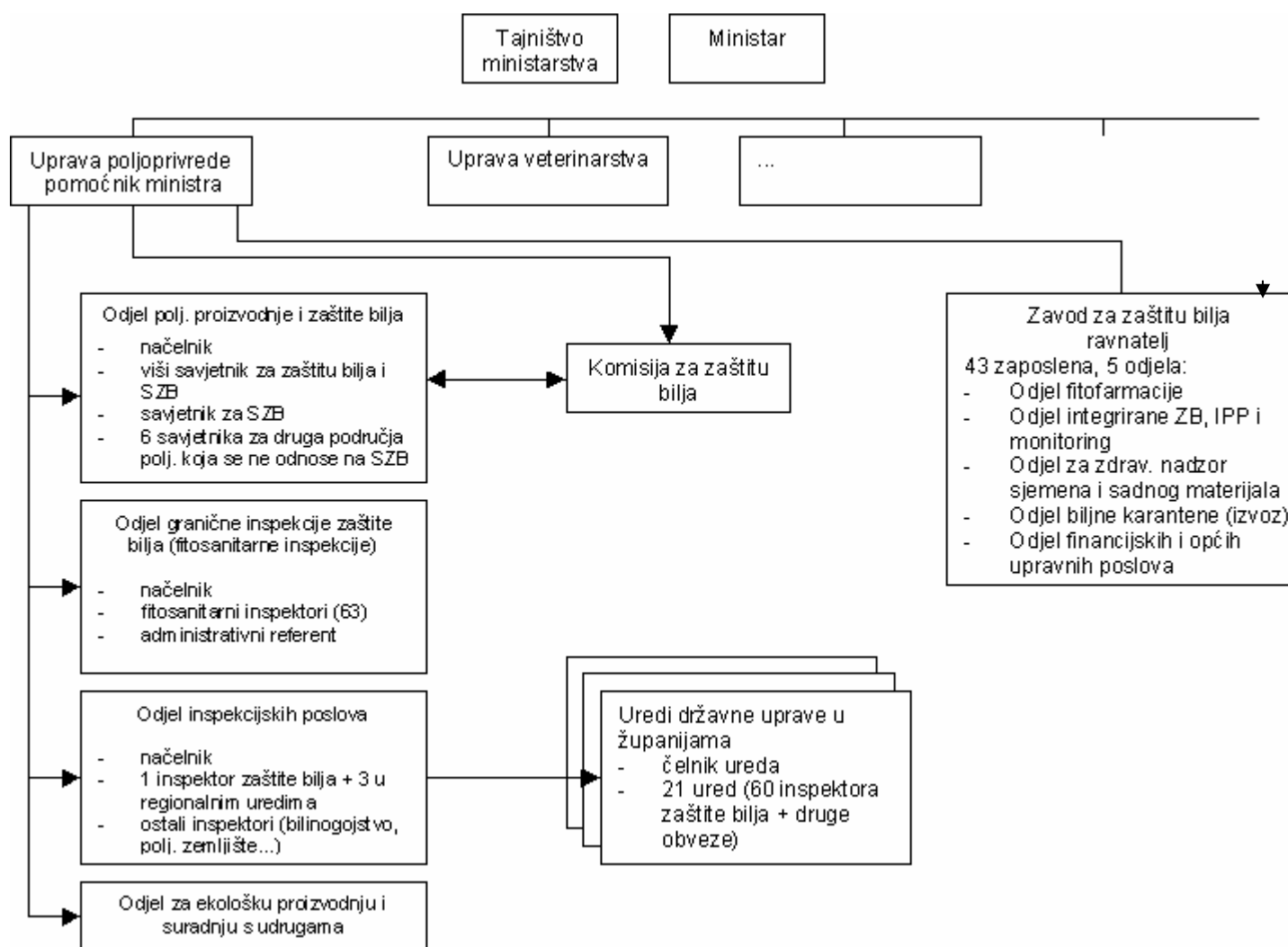
Na spomenuti projekt CARDS 2001, nastavit će se CARDS projekti, 2002 i 2003. U okviru CARDS 2002 projekta «Capacity Building in the Area of Agriculture, Live Animals and Food Products» pružit će se pomoć u vidu konzultacija pri pisanju novih propisa, ali i treninga osoblja u Zavodu za zaštitu bilja, IMI i HZJZ koje će provoditi evaluaciju dokumentacije SZB i dio treninga laboratorijskog osoblja koji će raditi fizikalno-kemijske analize SZB i analize ostataka SZB.

U okviru CARDS 2003 projekta «Capacity Building in the Area of Plant Health» predviđena su financijska sredstva pomoći (u ukupnom iznosu od 600.000 Eura), koja su skoro u cjelom iznosu predviđena za opremanje laboratorija za fizikalno-kemijske analize u Zavodu za zaštitu bilja i laboratorija za opremanje laboratorija Odsjeka za pesticide pri HZJZ.

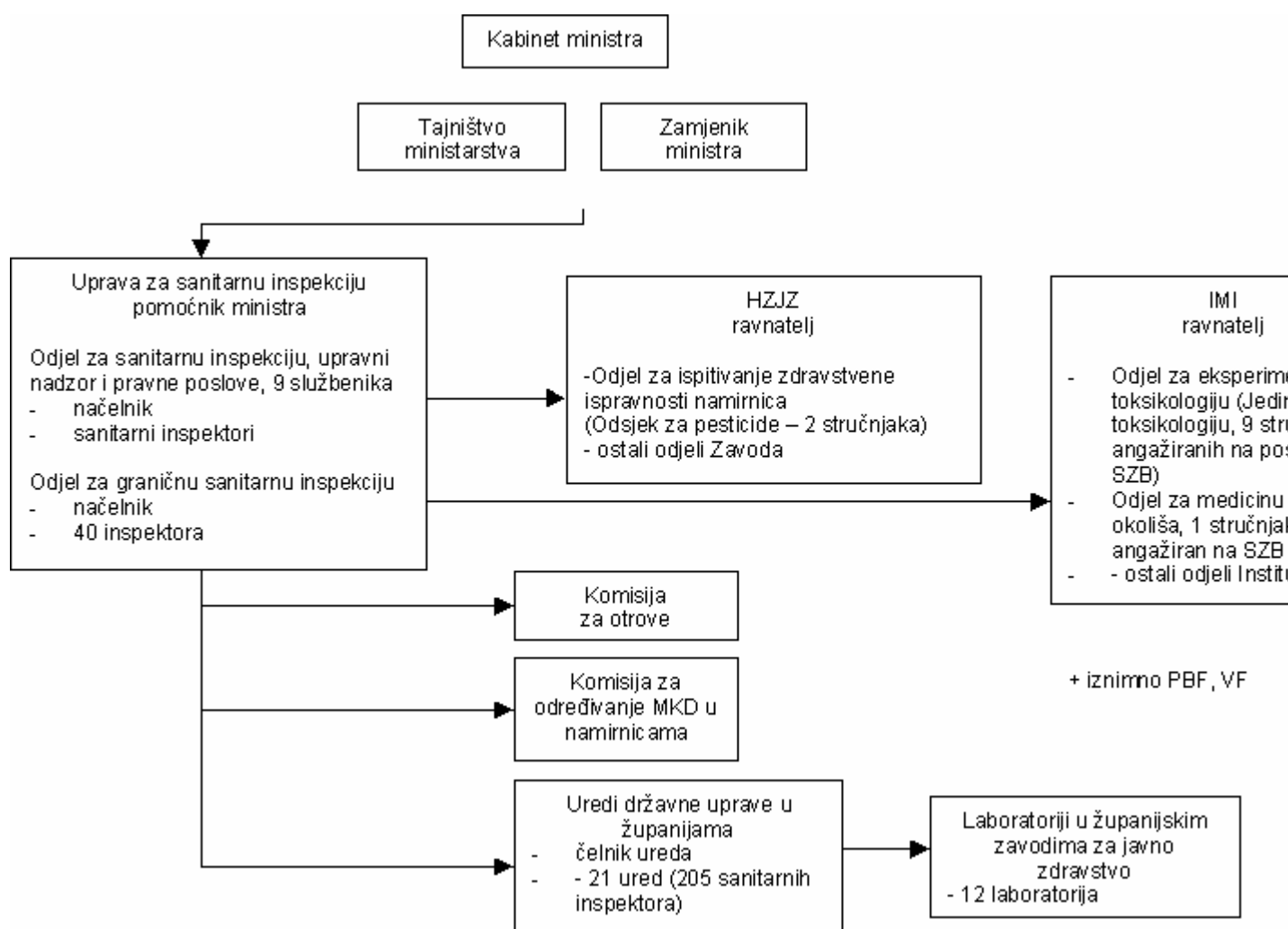
Za navedeni iznos nabavit će se laboratorijska oprema specificirana u okviru CARDS 2001. projekta. Kao preduvjet za izvršenje ovog projekta dana je obveza MPŠ-u da riješi pitanje budućih radnih prostorija Zavoda za zaštitu bilja, s obzirom da su postojeće neprikladne za obavljanje poslova Zavoda.

Organigram postojeće strukture Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Zavoda za zaštitu bilja i Inspekcije zaštite bilja na lokalnoj razini

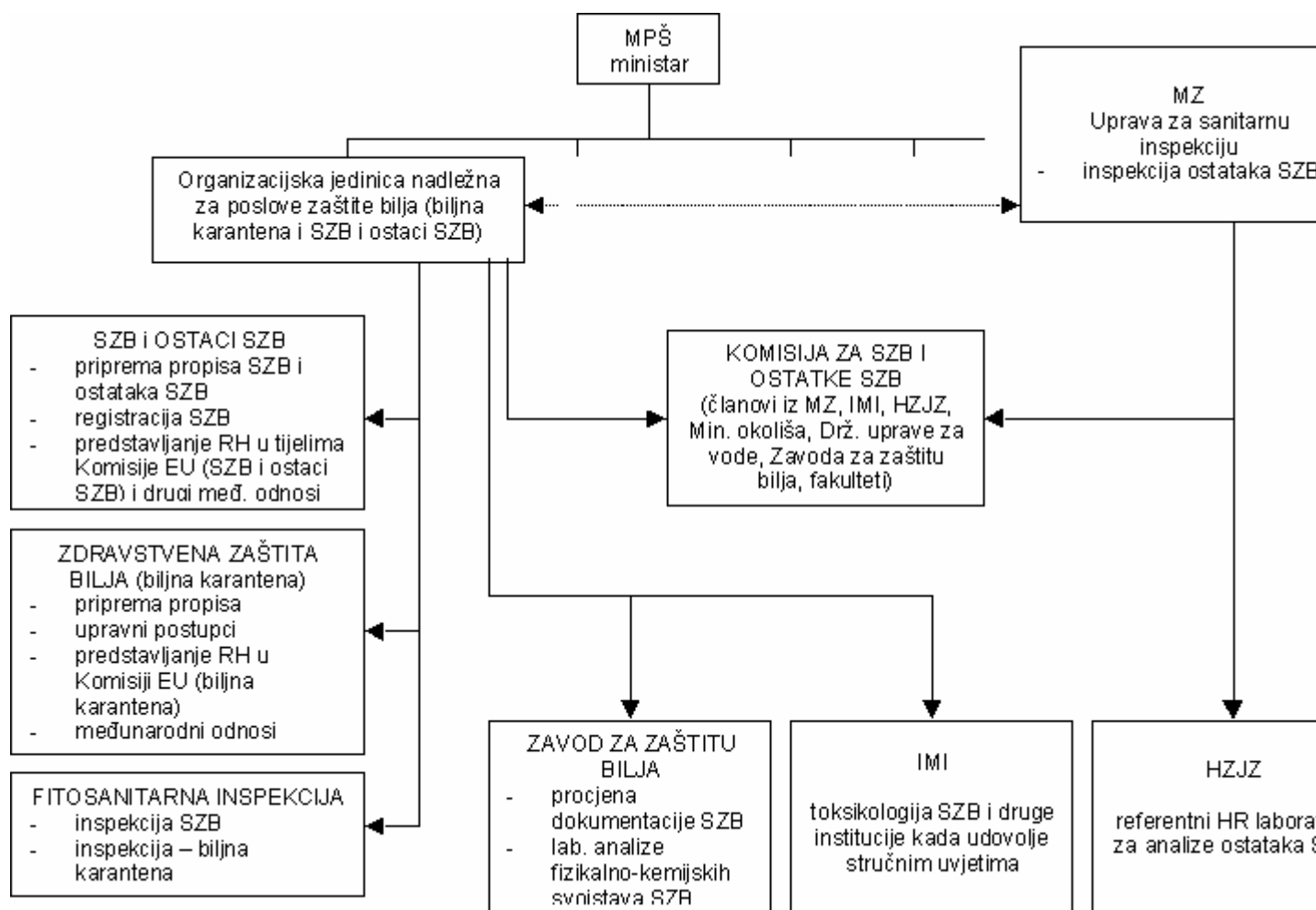
(U DIJELU KOJI SE ODNOSI NA PODRUČJE SZB i ostaci SZB)

Organigram postojeće strukture MZ, IMI, HZJZ i sanitarne inspekcije na županijskoj razini,
S PRIKAZOM OBVEZA PO PITANJU SZB I OSTATAKA SZB

Organigram planirane buduće strukture Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i Ministarstva zdravstva, U DIJELU KOJI SE ODNOSI NA PODRUČJE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA I OSTATAKA SZB

4. Odgovorni za legislativu

a) specifikacija nadležnih ustanova (za legislativu) te načine na koje će nova legislativa biti donošena

Odgovorna državna tijela, prema sadašnjem stanju, za izradu propisa koji se odnose na SZB i ostatke SZB su Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

Ministarstvo zdravstva (MZ), prema sadašnjem stanju, nositelj je izrade nacrtu primarnih propisa: Zakona o otrovima, (dio odredbi iz tog propisa odnosi se i na SZB), Zakona o sanitarnoj inspekciji i Zakona o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (dio odredbi tog propisa odnosi se i na ostatke SZB). Zakone donosi Hrvatski Sabor.

Donošenje provedbenih - sekundarnih propisa (pravilnici, naredbe, i sl.) na temelju navedenih Zakona u nadležnosti je MZ, što znači da njih donosi ministar. Navedene primarne i sekundarne propise u MZ priprema Odjel za sanitarnu inspekciju, upravni nadzor i pravne poslove.

Stupanjem na snagu Zakona o hrani (NN 117/03, 130/03),, stavljen je van snage Zakon o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe, međutim provedbeni propisi doneseni na temelju tog zakona na snazi su dok ne budu doneseni novi provedbeni propisi temeljem Zakona o hrani.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MPŠ) nositelj je izrade nacrtu prijedloga primarnog propisa na području zaštite bilja (Zakona o zaštiti bilja). Dio odredbi tog Zakona regulira biljnu karantenu, a drugi dio odnosi se na SZB. Za donošenje Zakona nadležan je Hrvatski sabor. Primarne i sekundarne propise na temelju Zakona o zaštiti bilja, a vezane uz SZB u MPŠ priprema Odjel poljoprivredne proizvodnje i zaštite bilja, a donosi ministar.

b) objašnjenje kako se koordinacija provodi (ili će se provoditi) u smislu transpozicije, primjene i donošenja odluka kako bi se osiguralo da su svi kanali hrane u cijelosti pokriveni.

Sadašnje stanje

Za dio propisa vezanih uz SZB i ostatke SZB nadležno je MZ, Uprava za sanitarnu inspekciju, a za dio propisa SZB nadležno je MPŠ, Uprava poljoprivrede.

Dio postojećih primarnih i sekundarnih propisa u MZ samo u jednom malom segmentu regulira pitanja vezana uz SZB, a veći dio odredbi tih propisa odnose se na sve ostale otrove.

Ista situacija odnosi se i na propise MZ koji reguliraju ostatke SZB. To je propis horizontalnog tipa koji osim MDK pesticida u namirnicama uređuje i MDK za teške metale, histamin, ostatke veterinarskih lijekova i drugo.

MPŠ pak svojim primarnim propisom uz odredbe koje se odnose na biljnu karantenu, obuhvaća i odredbe koje se odnose na SZB. Isto tako tri inspekcijske službe: granična inspekcija zaštite bilja (fitosanitarna inspekcija) u okviru Odjela granične inspekcije zaštite bilja (fitosanitarne inspekcije), inspekcija zaštite bilja unutar odjela Inspekcijskih poslova te inspekcija u Uredim državne uprave u županijama obavljaju inspekcijske poslove biljne karantene i SZB.

Budući planovi

Imajući na umu da je sadašnja koordinacija komplicirana, te slijedeći primjere i način rješavanja koordinacije u zemljama Europske unije, a isto tako vodeći računa o preporukama u okviru završenih CARDS 2001 projekata, planiraju se sljedeće promjene:

MPŠ će biti nadležno tijelo za legislativna pitanja SZB i rezidua. Izraditi će nacrt novog propisa: Zakona o sredstvima za zaštitu bilja. Navedeni primarni propis donijet će Hrvatski sabor. Time će za pitanja SZB prestati važiti sadašnjih nekoliko zakona, čime će se dobiti na jasnoći i prepoznatljivosti jednog državnog tijela koje će biti odgovorno i glavni koordinator za sva pitanja SZB i ostataka SZB.

Na temelju tog novog Zakona o sredstvima za zaštitu bilja, MPŠ će donijeti nove provedbene propise za područje SZB i rezidua SZB odnosno u cijelosti ih uskladiti s smjernicama i odlukama EU iz ovog područja.

Unutar MPŠ osnovat će se organizacijska jedinica nadležna za kreiranje politike SZB, za upravne poslove SZB i ostatke SZB, nadležna za pripremu nacrtu propisa, donošenje provedbenih propisa, za dovršetak procesa usklađivanja s propisima i standardima EU, po ulasku u EU predstavljat će Hrvatsku u stručnim tijelima EU koja se bave SZB i ostacima SZB, a biti će nadležna i za svu ostalu međunarodnu suradnju.

Također je u planu (na osnovu preporuka završenog CARDS 2001 projekta: Integrated Border Management) osnivanje samo jedne inspekcije zaštite bilja (umjesto sadašnjih tri). Ta inspekcija biti će, pored poslova kontrole u biljnoj karanteni nadležna i za kontrolu prometa i primjene SZB u svim fazama (promet i primjena od uvoza i u unutrašnjost države). Kontrola ostataka SZB i dalje će ostati u nadležnosti sanitarne inspekcije unutar MZ. Novo formirana organizacijska jedinica unutar MPŠ, biti će nadležna za koordinaciju poslova sa MZ i drugim institucijama uključenim u stručno/tehničke poslove, kao što su: Zavod za zaštitu bilja, IMI, HZJZ itd.

Također će se unutar MPŠ formirati jedna Komisija za SZB i ostatke SZB umjesto sadašnje tri Komisije (dvije u MZ i jedna u MPŠ). U rad Komisije biti će uključeni pored MZ i stručnjaka prethodno navedenih institucija i stručnjaci ostalih institucija, fakulteta i udruga proizvođača i trgovaca SZB.

5. Kontrola i ostalo

a) Specifikacija nadležnosti koja se (ili će se) provoditi u kontroli i primjene i njihova odgovornost. Opisati mehanizam koordinacije tamo gdje ona postoji

Sadašnje stanje

Kontrolne aktivnosti odnosno nadzor nad provođenjem poslova zaštite bilja - dijela koji se odnosi na SZB i ostatke SZB provodi MZ (Granična sanitarna inspekcija i Sanitarna inspekcija) te MPŠ (Granična inspekcija zaštite bilja-fitosanitarna inspekcija u inspekcija zaštite bilja.

U uredima državne uprave u županijama inspekcijske poslove za unutrašnjost države provode sanitarna inspekcija u I stupnju i inspekcija zaštite bilja u I stupnju.

Buduće stanje

Inspekcijski nadzor za sva pitanja SZB (uvoz i unutarnje tržište) provodit će fitosanitarna inspekcija u MPŠ, a inspekcijski nadzor ostataka SZB (uvoz i unutrašnje tržište) provodit će postojeća sanitarna inspekcija.

B. Transpozicija i implementacija zakona

1. a) specifikacija transpozicijskog procesa s rasporedom i datumima za svaki dio EU zakonodavstva. U slučaju djelomične kompatibilnosti treba jasno naznačiti koji je dio kompatibilan i kada će ostali dijelovi biti usklađeni i implementirani. Naznačiti ukoliko već postoji usporedni prikaz.

SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA (SZB)

Zakonska osnova EU:

Council Directive 91/414/EEC of 15 July 1991 concerning the placing of plant protection products on the market i njene dopune:

Zakonska osnova Republike Hrvatske:

Zakon o otrovima, Narodne novine br. 27/99

Zakon o sanitarnoj inspekciji, Narodne novine br. 27/99

Zakon o zaštiti bilja, Narodne novine br. 10/94 i br.117/03

Zakon o vodama, Narodne novine br. 107/95

Osnovni zahtjevi iz smjernice 91/414/EEC ugrađeni su u spomenute hrvatske zakone. Tako Zakon o otrovima sadrži dio odredbi iz smjernice koje uređuju klasifikaciju otrova i etikete, obvezu provođenja toksikološke evaluacije od strane ovlaštene institucije, MZ izdaje rješenje o razvrstavanju SZB u/izvan skupine otrovnosti. Zakon o sanitarnoj inspekciji sadrži odredbe o nadzoru nad prometom otrova, u koje spadaju i SZB.

Zakon o zaštiti bilja u sadrži dio osnovnih odredbi sukladno EU smjernici koje govore o obvezi ispitivanja dokumentacije sredstava za zaštitu bilja. Tu dokumentaciju nadležnom državnom tijelu (ministarstvu) podnosi proizvođač da bi se izvršila službena registracija tog SZB.

Službeno registrirana SZB u MPŠ trebaju dobiti i vodopravnu dozvolu, temeljem Zakona o vodama, članka 129., s obzirom da spadaju u kemijske pripravke koji nakon uporabe dolaze u vode.

Zakon o zaštiti bilja sadrži odredbe temeljem kojih ovlašćuje institucije za ispitivanje dokumentacije i provođenje fizikalno-kemijskih ispitivanja SZB i istraživanja biološke učinkovitosti SZB (testiranja u polju). Zakon sadrži i odredbe o odgovornosti korisnika SZB, odredbe o uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje se bave prometom SZB te o nadzoru prometa i primjene SZB od strane ovlaštenih inspekcija (post registration control). Međutim, spomenute odredbe nisu u cijelosti sukladne odgovarajućim odredbama EU smjernice 91/414/EEC. Ova smjernica i njene dopune zahtijevaju preciznije i detaljnije informacije o dokumentaciji koja je potrebna pri postupku registracije SZB. Nadalje uredbe EU (Regulations EEC No 3600/92 and EC No 451/2000 zahtijevaju da svaka država članica EU ima samo jedan autoritet (designated authority) nadležan za koordinaciju cijelog postupka registracije SZB i za suradnju s Komisijom EU i ostalim državama članicama što u Hrvatskoj trenutačno nije slučaj. Stoga će uz pomoć već odobrenog CARDS 2002 twinning projekta: «Capacity building in the Area of Agriculture, Live Animals and Food Products» - sub-sector «Plant health» započeti reorganizacija postojećih institucionalnih kapaciteta koji se sada nalaze u dva ministarstva i nekoliko ovlaštenih stručno/tehničkih institucija, s ciljem određivanja jednog autoriteta kao glavnog koordinatora te redefiniranja postojećih obveza i određivanja broja službenika potrebnih za obavljanje poslova pripreme i donošenja propisa i poslova registracije SZB.

Također u okviru ovog projekta predviđa se izrada Zakona o sredstvima za zaštitu bilja koji će se u cijelosti uskladiti s odredbama smjernice 91/414/EEC. Dio odredbi te smjernice, a naročito njene dopune i aneksi ugradit će se u provedbene propise. Prema sadašnjem planu, izrada Zakona o sredstvima za zaštitu bilja treba početi krajem 2003. ili početkom 2004. godine uz tehničku pomoć twinning partnera. Namjera je da se Zakon uskladi i implementira do polovice 2005. godine.

Zakonska osnova EU:

Council Directive 94/43/EC of 27 July 1994 establishing Annex VI to Directive 91/414/EEC concerning the placing of plant protection products on the market

Council Directive 97/57/EC of 22 September 1997 establishing Annex VI to Directive 91/414/EEC concerning the placing of plant protection products on the market

Commission Directive 93/717/EEC of 27 July 1993, Efficacy tests

Commission Directive 94/37/EEC of 22 July 1994, Identity, Physicochemical properties

Commission Directive 94/79/EC of 21 December 1994, Toxicological studies

Commission Directive 95/35/EC of 14 July 1995, Derogation from GLP requirements

Commission Directive 95/36/EC of 14 July 1995, Fate and Behaviour in the environment

Commission Directive 96/12/EC of 8 March 1996, Ecotoxicology

Commission Directive 96/46/EC of 16 July 1996, Methods of Analysis

Commission Directive 96/68/EC of 21 October 1996, Residues

Commission Directive 2001/36/EC of 16 May 2001, Data requirements for new a.s. consisting micro-organisms

Zakonska osnova Republike Hrvatske:

Pravilnik o uvjetima i način stavljanja u promet sredstava za zaštitu bilja, Narodne novine br. 75/98, 25/00 i 13/03,

Pravilnik o uvjetima uz koje poduzeća odnosno druge pravne osobe mogu obavljati biološka predispitivanja i ispitivanja fizikalnih, kemijskih i bioloških svojstava sredstava za zaštitu bilja, Narodne novine br. 53/91,

Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne osobe koje obavljaju promet sredstvima za zaštitu bilja na veliko i malo, te o načinu i postupku osposobljavanja zaposlenika koji čuvaju i izdaju sredstva za zaštitu bilja, Narodne novine br. 40/96 i 96/98.

Navedenim pravilnicima, u odnosu na važeći Zakon o zaštiti bilja, su detaljnije razrađeni uvjeti za sam postupak registracije SZB, zatim uvjeti koje treba sadržavati dokumentacija koju proizvođač treba priložiti prilikom podnošenja zahtjeva za registraciju SZB, a koja će biti predmet evaluacije. Međutim, prethodno spomenute smjernice EU, koje predstavljaju dopune i anekse osnovnog EU pravnog akta o SZB (91/414/EEC) sadrže puno veći broj vrlo opširnih, preciznih i detaljnih odredbi o zahtjevima i podacima koje mora sadržavati dokumentacija proizvođača prilikom podnošenja zahtjeva za registraciju određenog SZB.

Navedeni hrvatski pravilnici sadrže temeljne odredbe i ne obuhvaćaju sve zahtjeve sadržane u spomenutim EU smjernicama. Stoga je predviđena izrada novih provedbenih propisa i ugradnja svih odredbi iz navedenih smjernica, umjesto postojećih važećih hrvatskih pravilnika.

Izrada bi trebala uslijediti odmah nakon završetka izrade nacrtu Zakona o sredstvima za zaštitu bilja, dakle tijekom 2004/2005. godine, a implementacija bi trebala uslijediti krajem 2005. godine i najkasnije do početka 2006. godine.

Zakonska osnova EU:

Council Directive 79/111/EEC of 21 December 1978 prohibiting the placing on the market and use of plant protection products containing certain active substances i njene dopune: 86/214/EEC, 86/355/EEC, 86/355/EEC, 87/181/EEC, 86/365/EEC, 90/533/EEC, 90/533/EEC, 83/131, 85/298/EEC, 87/477/EEC, 91/188/EEC

Commision Directives No.: 97/73, 98/47, 99/1, 99/73, 99/80, 2000/10, 2000/50, 2000/49, 2000/66, 2000/67, 2000/68, 2000/80, 2001/21, 2001/28, 2001/47, 2001/49, 2001/87, 2001/99, 2001/103, 2002/18, 2002/37, 2002/48, 2002/64, 2002/81, 2003/5, 2003/23, 2003/31, 2003/39 on inclusion of actives substances in Annex I of 91/414/EEC Directive

Zakonska osnova Republike Hrvatske:

Lista otrova koji se mogu stavljati u promet, Narodne novine br. 7/01,

Popis sredstava za zaštitu bilja koja imaju dozvolu za promet i primjenu u Republici Hrvatskoj, Narodne novine br. 95/03.

Ministarstvo zdravstva objavljuje u Narodnim novinama službenu listu otrovnih tvari koje su dopuštene u Republici Hrvatskoj.

MPŠ dva puta godišnje objavljuje u Narodnim novinama Popis sredstava za zaštitu bilja koja imaju dozvolu za promet i primjenu u RH (službeno registriranih SZB).

U Republici Hrvatskoj dopušten je uvoz i korištenje samo službeno registriranih sredstava za zaštitu bilja (SZB).

Na listi MZ i popisu MPŠ nema otrovnih tvari, odnosno SZB koja sadrže djelatne tvari zabranjene temeljem EU smjernice 79/117/EEC.

Zakonom o zaštiti bilja, izmjenama i dopunama iz 2003. godine unijeta je dodatna odredba prema kojoj se u RH ne može registrirati SZB koje sadrži djelatnu tvar čija primjena je zabranjena u Europskoj uniji.

Međutim s obzirom da je u EU još uvijek u tijeku postupak ponovne procjene dokumentacije djelatnih tvari i gotovih preparata SZB, podijeljen u nekoliko faza i u Republici Hrvatskoj biti će potrebno izvršiti detaljnu usporedbu statusa nanovo procijenjenih djelatnih tvari i SZB u EU s statusom SZB u Hrvatskoj.

OSTACI (REZIDUE) SZB

Zakonska osnova EU:

Council Directive 76/895/EEC of 23 November 1975 relating to the fixing of maximum levels for pesticide residues in and on fruit and vegetables

Council Directive 86/362/EEC of 24 July 1986 on the fixing of maximum levels for pesticide residues in and on cereals

Council Directive 86/363/EEC of 24 July 1986 on the fixing of maximum levels for pesticide residues in and on foodstuffs of animal origin

Council Directive 90/642/EEC of 27 November 1990 on the fixing of maximum levels for pesticide residues in and on certain products of plant origin, including fruit and vegetables

i sljedeće smjernice koje su dodaci prethodno navedenim osnovnim smjernicama:

88/298/EC, 93/57/EEEC, 93/58/EEC, 94/29/EC, 95/39/EC, 96/32/EC, 96/33/EC, 97/41/EC, 97/71/EC, 98/82/EC, 1999/65/EC, 1999/71/EC, 2000/24/EC, 2000/42/EC, 2000/48/EC, 2000/57/EC, 2000/58/EC, 2000/81/EC, 2000/82/EC, 2001/39/EC, 2001/48/EC, 2001/57/EC, 2002/23/EC, 2002/42/EC, 2002/63/EC, 2002/66/EC, 2002/71/EC, 2002/76/EC, 2002/79/EC, 2002/97/EC, 2003/60/EC, 2003/62/E.

Zakonska osnova Republike Hrvatske:

Zakon o hrani, Narodne novine br. 117/03 (od srpnja 2003. zamijenio Zakon o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe, Narodne novine br. 1/97,

Zakon o veterinarstvu, Narodne novine br. 70/97,

Zakon o sanitarnoj inspekciji, Narodne novine br. 27/99.

Pravilnik o količinama pesticida, toksina, mikotoksina, metala i histamina i sličnih tvari koje se mogu nalaziti u namirnicama, te o drugim uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe, Narodne novine br. 46/94, 45/98 i 39/03

Pravilnik o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i u proizvodima životinjskoga podrijetla, Narodne novine br. 106/99

Pravilnik o načinu uzimanja uzoraka i metodama za laboratorijsku analizu vode za piće, Narodne novine br. 53/91.

Pravilnik o načinu uzimanja uzoraka odnosno o metodama za obavljanje analiza i superanaliza namirnica i predmeta opće uporabe, Narodne novine br. 58/98

Pravilnik o uvjetima glede stručnih djelatnika, prostorija i opreme koju moraju ispunjavati zdravstvene i druge pravne osobe za obavljanje analiza i superanaliza namirnica odnosno predmeta opće uporabe, Narodne novine br. 62/99 i 28/00

Pravilnik o uvjetima u pogledu stručnih djelatnika, prostorija i opreme koje moraju ispunjavati laboratoriji proizvođača namirnica i predmeta opće uporabe, Narodne novine br. 62/99

Važećim primarnim hrvatskim primarnim propisima određena su opća načela i zahtjevi koji se odnose na higijenu i zdravstvenu ispravnost hrane, obveze subjekata u poslovanju s hranom glede zdravstvene ispravnosti hrane, opći uvjeti za stavljanje hrane na tržište, upravljanje krizom itd.

S obzirom da je novi Zakon o hrani stupio na snagu u srpnju ove godine, još uvijek su, do donošenja novih, na snazi provedbeni propisi doneseni temeljem Zakona o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe. Prema zakonskoj definiciji hrane (ili namirnice) pojam hrane ne uključuje ostatke i kontaminante, kao i prirodne sastojke biljnog i životinjskog podrijetla koji štetno djeluju na zdravlje ljudi.

Vezano na ostatke pesticida, odnosno ostatke SZB u namirnicama, zdravstveno neispravnim smatraju se namirnice ako sadrže pesticide u količinama štetnim za zdravlje.

Prema važećim propisima, inspekcijsku kontrolu zdravstvene ispravnosti namirnica u proizvodnji i prometu, na ostatke SZB provodi sanitarna inspekcija (u prvom stupnju u Uredima državne uprave na županijskoj razini, a u drugom stupnju sanitarna inspekcija, te granična sanitarna inspekcija Ministarstva zdravstva. Zdravstveni nadzor nad proizvodnjom namirnica životinjskog podrijetla provodi i tijelo uprave nadležno za poslove veterinarske inspekcije u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva.

Navedene inspekcije dostavljaju uzorke na analizu ovlaštenim laboratorijima na temelju godišnjeg programa praćenja. Važećim propisima regulirani su način i uvjeti provođenja godišnjeg programa praćenja te uvjeti za akreditaciju laboratorija koji provode laboratorijska ispitivanja na ostatke pesticida.

Hrvatski propisi i sustav praćenja ostataka SZB te određivanje maksimalno dopuštenih količina ostataka (MDK) djelomično su usklađeni sa sukladnim propisima EU. Postojeći sustav praćenja provodi se u skladu s odredbama prethodno nabrojanih provedbenih propisa (pravilnika) koji propisuju način uzimanja uzoraka, utvrđuju najviše dopuštene količine ostataka SZB u namirnicama, propisuju kriterije za ovlaštene laboratorije i sl. Prema odredbama tih propisa utvrđena je obveza provođenja analiza i to otprilike 5-6 uzoraka na tisuću stanovnika godišnje za namirnice i 2-3 uzorka za vodu za piće.

Postojeći hrvatski propisi koji se odnose na kontrolu ostataka pesticida su u manjem dijelu sukladni s europskim, ne idu u sve detalje kao EU propisi. Također postojećim provedbenim propisima nisu propisane MDK za sve kombinacije SZB/namirnica za SZB koja su službeno registrirana na hrvatskom tržištu. Također je potrebno primijeniti sustav utvrđivanja MDK sukladan sustavima koji se primjenjuju u članicama EU, nacionalni godišnji plan praćenja MDK u namirnicama nije u potpunosti sukladan planovima praćenje u državama članicama EU.

Stoga je u planu izrada novih provedbenih propisa, u okviru CARDS 2002 twining projekta. Trajanje projekta je 2 godine. Tim projektom je predviđeno usklađivanje propisa koji se odnose na SZB, kako je prethodno opisano. Novi Zakon o sredstvima za zaštitu bilja biti će budući pravni temelj za izradu provedbenih propisa koji se odnose na ostatke SZB.

Prema sadašnjoj procjeni, izrada bi započela u 2005. godini nakon donošenja Zakona o sredstvima za zaštitu bilja, a završetak i implementacija u 2006. godini. Precizan plan izrade izrađivat će se u rujnu/listopadu ove godine zajednički sa odabranim twining partnerom.

1.b) Detalji o mjerama koje se primjenjuju s ciljem dosljedne implementacije legislative (indikativna lista)

i) obuka različitih inspektora za kontrolu i operatera hranom

Inspekcijske službe čiji djelokrug rada pokriva pitanja SZB i ostataka SZB (fitosanitarna inspekcija, inspekcija zaštite bilja i sanitarna inspekcija) trenutačno nemaju sistematizirani redoviti program treninga. Svake godine dio inspektora sudjeluje na specijaliziranim seminarima, iz zaštite bilja, DDD, seminarima za poljoprivrednu inspekciju i sličnim, koji jednom dijelom omogućuju dodatno obrazovanje inspektora.

U okviru cjelokupnih aktivnosti reorganizacije postojećih propisa i jačanja institucionalnih kapaciteta, planira se i izrada redovitih godišnjih programa treninga za buduće reorganizirane inspekcijske službe i to posebnih programa treninga za pitanja SZB u nadležnosti fitosanitarne inspekcije i posebnih programa treninga za sanitarnu inspekciju za pitanja ostataka SZB.

U okviru ranije navedenog CARDS 2002 twining projekta, pod točkom Institutional and Administrative Capacity Strengthening planirane su aktivnosti koje će uključiti identifikaciju i definiranje potreba treninga (identification and defining recruitment and training needs - TNA) kao i izrada trening programa («train the trainers programme»).

ii) procedura za akreditaciju laboratorija

U Hrvatskoj je uspostavljen sustav akreditacije ispitnih laboratorija sukladno međunarodnoj normi EN, HRN, ISO 17025. Akreditacijsko tijelo je Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) u suradnji s ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation), IAF (International Accreditation Forum) i ECA (European Cooperation for Accreditation). Legislativna osnova za ove postupke propisana je Zakonom o normizaciji (Standardization Act). Zakon, pored ostalih odredba uređuje i sustav ocjenjivanja sukladnosti. On obuhvaća ispitivanje, potvrđivanje (certifikaciju), tehnički nadzor i akreditaciju (accreditation) laboratorija i pravnih osoba za provedbu potvrđivanja te pravnih osoba za provedbu tehničkog nadzora.

Laboratorij za provođenje fizikalno-kemijskih ispitivanja SZB dio je Zavoda za zaštitu bilja. Radi neriješenog pitanja prostora laboratorija i zastarjele opreme nije proveden postupak akreditacije laboratorija.

Centralni laboratorij za analizu ostataka SZB, nalazi se u sastavu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ). Ovaj laboratorij već godinama sudjeluje u međunarodnim interkalibracijama (proficiency testing) na kojima je pokazao dobre rezultate. Laboratorij se nalazi u odgovarajućim prostorijama ali ima zastarjelu opremu te nije proveden akreditacijski postupak.

Pored centralnog laboratorija za analizu ostataka SZB u sastavu HZJZ na županijskoj razini postoji još 12 laboratorija koji raspolažu opremom za analize ostataka SZB. Međutim ni za te laboratorije nije proveden akreditacijski postupak.

Prema Zakonu o hrani koji je stupio na snagu u srpnju 2003. godine u Hrvatskoj će se laboratorijske analize namirnica uzetih radi službene kontrole obavljati u službenim ispitnim laboratorijima tri tipa (laboratoriji ovlašteni za osnovnu djelatnost, za specijaliziranu djelatnost i laboratoriji ovlašteni za izdavanje međunarodnih certifikata, od kojih će ovi zadnji trebati biti akreditirani prema međunarodnim normama, a isto vrijedi i za referentne laboratorije koji će obavljati referentnu djelatnost. Prema planu, referentni laboratorij za analize ostataka SZB postati će laboratorij HZJZ.

Procjena stanja u vezi s uvodno navedena dva laboratorija (U Zavodu za zaštitu bilja i HZJZ) i to ljudskih i materijalnih resursa završena je u okviru CARDS 2001 projekta «Strategy Development Capacity Building in the Area of Plant Health». U finalnom izvješću dana je specifikacija potrebne nove opreme s cijenama. Za opremu laboratorija u Zavodu za zaštitu bilja specificirana je oprema u iznosu od 268.000 Eura, a za opremu laboratorija za ostatke SZB predložena je oprema u iznosu od 230.000 Eura.

Nastavno na ovaj projekt pripremljen je prijedlog CARDS 2003 projekta «Capacity building in the Area of Plant Health» kojim su predviđena financijska sredstva za specificiranu opremu za prethodno navedena dva laboratorija, a ostatak za opremu dijagnostičkih laboratorija Zavoda (ukupni iznos projekta je 600.000 Eura).

Preduvjet za provedbu ovog projekta je osiguranje adekvatne prostorije za kemijsko-fizikalni laboratorij u Zavodu za zaštitu bilja projekta preduvjet je da hrvatska strana osigura adekvatne nove prostorije za kemijsko-fizikalni laboratorij u Zavodu za zaštitu bilja.

S obzirom da postojeći laboratoriji za fizikalno-kemijska ispitivanja SZB i za ostatke SZB nisu adekvatno opremljeni u tehničkom smislu i nemaju uvjete za uvođenje sustava dobre laboratorijske prakse (Good Laboratory Practice - GLP) niti ISO normi, nisu niti provedeni postupci njihove akreditacije pri DZNM.

Nakon što se završi opremanje ovih laboratorija (početno uz pomoć CARDS 2003 projekta) i nakon što sprovede trening laboratorijskog osoblja u cilju povećanja analitičkih kapaciteta laboratorija (trening će započeti s CARDS 2002 projektom, a opremanje s CARDS 2003 projektom) u planu je uvesti sustav GLP u oba laboratorija, te uvođenje i razvoj ISO sustava kvalitete (ISO Quality Systems).

Prema preporukama CARDS projekta 2001 unutar razdoblja od jedne godine moguće je opremiti laboratorije i uskladiti analitičke metode sa EU standardima (vesti sustav GLP). Za laboratorij za rezidue potrebno je razviti i uvesti ISO 17025 sustav kvalitete, što će prema procjenama trajati približno tri godine. Nakon ispunjenja tih uvjeta može uslijediti službeni postupak akreditacije laboratorija pri DZNM.

iii) metode analize

Glavne analitičke metode koje se koriste za fizikalno-kemijska ispitivanja formulacija SZB su: CIPAC, IUPAC, WHO, Analytical Methods for Pesticides, Plant Growth Regulators, and Food Additives - Gunther Zweig.

Analitičke metode koje se koriste za ispitivanja ostataka SZB su: PAM od FDA, DFG Pflanzenschutzrichtlinien analytisch Analytical Methods for Pesticides, Plant Growth Regulators, and Food Additives - Gunther Zweig, Multiresidue method 1 - General Inspectorate for Health Protection - Netherlands, EN 1528-1996, EN 12393 - 1998 itd.

Međutim zbog djelomične zastarjele opreme obaju laboratorija nije moguće po ovim metodama dostići zadovoljavajuću osjetljivost i točnost rezultata.

iv) procedure za akreditaciju i autorizaciju

Na temelju Zakona o zaštiti bilja za provođenje fizikalno-kemijskih ispitivanja SZB ovlašten je jedino Zavod za zaštitu bilja. Ovaj Zakon sadrži odredbu temeljem koje ministar može ovlastiti i druge institucije za provođenje poslova ispitivanja SZB. Provedbeni propis (pravilnik) o uvjetima koje te institucije trebaju ispunjavati nije još pripremljen.

U pitanjima koja se odnose na ostatke SZB osnova za registraciju i autorizaciju laboratorija za provođenje fizikalno-kemijskih analiza SZB i kontrolu rezidua određena je provedbenim propisom donesenim na temelju Zakona zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe zaštiti bilja (sada Zakon o hrani).

Provedbeni propis (Pravilnik o uvjetima glede stručnih djelatnika, prostorija i opreme koju moraju ispunjavati zdravstvene i druge pravne osobe za obavljanje analiza i superanaliza namirnica odnosno predmeta opće uporabe, Narodne novine br. 62/99 i 28/00) sada je preuzet kao provedbeni propis Zakona o hrani. Pravilnik propisuje uvjete koje laboratoriji moraju ispuniti, a koji se odnose na prostor, opremu i zaposleno osoblje.

Zahtjevi su različiti za laboratorije ovlaštene za osnovnu djelatnost (osnovne mikrobiološke i kemijske analize) i specijaliziranu djelatnost (sve analize), a ovlašćivanjem za pojedinu djelatnost određuju se i ovlasti laboratorija za pojedine vrste analiza.

Za utvrđivanje uvjeta za rad laboratorija, ministar zdravstva imenuje povjerenstvo sastavljeno od sanitarnog inspektora MZ i stručnjaka analitičara. Povjerenstvo nakon obavljenih pregleda izvješćuje ministra zdravstva o

ispunjavanju propisanih uvjeta. Ministar zdravstva rješenjem ovlašćuje laboratorije koji su ispunili uvjete. Svake četiri godine, a po potrebi i češće, Povjerenstvo obavlja pregled ovlaštenih laboratorija da li ispunjavaju uvjete.

v) postojeći i planirani resursi (osoblje, proračun i oprema za inspekciju)

Prema sadašnjem ustroju inspekcijske poslove kontrole SZB provodi fitosanitarna inspekcija (granična inspekcija zaštite bilja) i inspekcija zaštite bilja u MPŠ i Uredima državne uprave, a inspekcija ostataka SZB u nadležnosti je sanitarne inspekcije u Ministarstvu zdravstva i Uredima državne uprave. Inspekcije imaju dovoljan broj osoblja, međutim ne posjeduju adekvatnu opremu potrebnu za obavljanje inspekcijskih poslova. Završetkom usklađivanja hrvatskih propisa sa propisima EU ove inspekcije raditi će prema standardima koji se primjenjuju u EU, što znači da će se to odraziti i na povećanju sredstava iz Državnog proračuna, potrebnih za financiranje rada ovih inspekcija.

Financijska sredstva za jedan dio opreme (informacijsko-komunikacijska tehnologija, te priručna oprema za inspektore neophodna kod vizualnih pregleda) osigurana su unutar IBM CARDS 2001 i 2002 projekata za fito i za sanitarnu inspekciju. Međutim u okviru Državnog proračuna trebati će predvidjeti i osigurati financijska sredstva za nabavku automobila i mobitela.

vi) postojeća (i planirana) učestalost kontrola; planiranje aktivnosti inspekcije

U inspekcijskom postupku kontrole SZB, inspekcija zaštite bilja uzima uzorke SBZ za tzv. postregistracijsku kontrolu (post-registration control) i šalje ih Zavodu za zaštitu bilja, laboratoriju za fizikalno-kemijska na ispitivanja SZB radi utvrđivanja fizikalno-kemijskih svojstava (physical-chemical properties), odnosno zbog provjere da li su ta svojstva identična onima koje je proizvođač naveo u dokumentaciji (dosjeu) prilikom podnošenja zahtjeva za registraciju SZB. Zbog djelomične zastarjelosti laboratorijske opreme, ali i zbog proračunskih ograničenja vezanih uz troškove uzorkovanja, godišnje se provede cca 20-30 analiza uzoraka SZB uzetih u inspekcijskom postupku. Prema procjenama unutar završenog CARDS 2001 projekta, nakon reorganizacije laboratorija i opremanja sa suvremenom laboratorijskom opremom, godišnje bi trebalo provesti najmanje 100 analiza uzoraka SZB u okviru inspekcijskog postupka i to tzv. štih proba (random samples).

U inspekcijskom postupku kontrole ostataka SZB u namirnicama, granična sanitarna inspekcija Ministarstva zdravstva i sanitarna inspekcija u Uredima državne uprave uzimaju uzorke namirnica sukladno tzv. Minimalnom godišnjem programu uzorkovanja namirnica i predmeta opće uporabe i šalju in na analizu u laboratorij u HZJZ i u laboratorije županijskih zavoda za javno zdravstvo.

Prema programu uzorkovanja namirnicama uzima se cca 5 uzoraka na 1000 stanovnika godišnje za analize u županijskim laboratorijima. Granična sanitarna inspekcija uzima uzorke na otprilike 10-15% pristiglih pošiljaka iz uvoza. Godišnje se ukupno pregleda između 6.000 do 8.000 tisuća uzoraka namirnica, od toga 3.000 u HZJZ.

S obzirom na laboratorijsku opremu nije moguće izvršiti analizu na različite vrste SZB odnosno analizu djelatnih tvari sadržanih u SZB, već samo na određeni broj različitih vrsta SZB. Na hrvatskom tržištu trenutno je registrirano preko 600 SZB sa cca 200 različitih djelatnih tvari, a mogućnost ovih laboratorija je provesti analizu na cca 30-40 različitih djelatnih tvari.

Prema preporuci unutar CARDS 2001 projekta, potrebno će biti izvršiti analizu najmanje 100 različitih djelatnih tvari iz uzetih uzoraka SZB. To će biti moguće tek nabavkom suvremene laboratorijske opreme i dodatnim treningom laboratorijskog osoblja.

vii) postojeći (i planirani) postupci kojima se potiče razrada uputa

U važećim provedbenim propisima (pravilnicima) koji obuhvaćaju pitanja SZB i ostataka SZB nalaze se i odredbe koje propisuju način na koji se izvršavaju određeni postupci, npr. način provođenja inspekcijskog postupka, način uzimanja uzoraka za analizu i sl.

S obzirom da europski propisi (smjernice i odluke) ne sadrže takve odredbe već se specifične upute postupanja ili druge stručne upute opisuju u stručnim priručnicima i vodičima, prilikom pisanja i donošenja novih hrvatskih provedbenih propisa upute više neće biti sadržane u provedbenim propisima.

Stoga se planiraju formirati radne grupe, sastavljene od službenika MPŠ i MZ, a naročito od stručnjaka iz nadležnih stručno/tehničkih institucija kao što su: Zavod za zaštitu bilja, IMI i HZJZ i Hrvatska agencija za hranu koje će biti zadužene za izradu službenih uputa.

Temelj za izradu hrvatskih uputa biti će već postojeće brojne upute koje su razvile međunarodne organizacije u čijoj nadležnosti je i područje SZB i ostataka SZB (FAO, EPPO, EU, WHO). Na primjer za potrebe laboratorija za analizu ostataka SZB biti će potrebno izraditi upute sukladne EU uputama o osiguranju kvalitete pri provođenju analiza ostataka SZB (EU Guidelines on Quality Assurance in Pesticide Residues Analysis, zatim upute za postupak uzorkovanja (the Commission Codex Guidelines) itd.

Zbog nedostatka iskustva i znanja za pisanje uputa očekujemo poteškoće u njihovoj izradi te bi u tom dijelu bila vrlo korisna tehnička pomoć.

viii) metode za evaluaciju sustava kontrole

Za područje SZB i ostataka SZB ne postoje sustavno razrađene metode za procjenu kontrolnih službi. S obzirom na nedostatak stručnog znanja iz ovog područja, plan i izradu metoda moguće je provesti uz tehničku pomoć.

ix) upravljanje krizom

Postojeće inspekcijske službe u području SZB i ostataka SZB (fitosanitarna inspekcija, inspekcija zaštite bilja i sanitarna inspekcija), donose mjere i naređuju postupke propisane Zakonom o zaštiti bilja, Zakonom o otrovima, Zakonom o hrani i Zakonom o sanitarnoj inspekciji, u slučajevima kad tijekom inspekcijskog nadzora utvrde da je došlo do kršenja zakonskih i podzakonskih odredbi.

Na primjer, mjere se mogu odnositi na zabranu proizvodnje i prometa SZB ako SZB ne ispunjava sve uvjete propisane Zakonom o otrovima i Zakonom o zaštiti bilja, ili npr. u slučaju namirnica, sanitarni inspektor može zabraniti promet i uporabu zdravstveno neispravnih namirnica, narediti njihovo oduzimanje i uništenje i druge postupke određene Zakonom o hrani i njegovim podzakonskim aktima. Mjere i postupci određeni navedenim zakonima identični su za domaće i uvezene proizvode.

Stranke na koje se odnose donesene mjere i zabrane imaju, s druge strane, temeljem prethodno navedenih Zakona, pravo podnijeti žalbu ili pokrenuti upravni spor na donesene inspekcijske mjere i naredbe. Na inspekcijske mjere donesene u prvom stupnju (inspekcije zaštite bilja u Uredima državne uprave u županijama i sanitarne inspekcije u Uredima državne uprave u županijama, te granične sanitarne inspekcije i granične inspekcije zaštite bilja (fitosanitarna inspekcija) stranke podnose žalbe MPŠ-u odnosno MZ-u. Žalba ne zadržava obvezu izvršenja mjere.

Na mjere koje donosi inspekcija u drugom stupnju (inspekcija zaštite bilja u MPŠ-u i sanitarna inspekcija u MZ-u) stranka ima pravo pokrenuti upravni spor. Ovakav sustav mogućnosti davanja žalbi na restriktivne inspekcijske mjere i pokretanja upravnog spora planira se ugraditi i prilikom izrade novih propisa.

Inspekcijske službe provode navedene restriktivne mjere u slučajevima kad vrše službeni nadzor u okviru redovnog inspekcijskog posla, ali i u slučajevima kad ih o kršenju propisa izvještavaju pravni subjekti ili fizičke osobe (građanstvo).

Upravljanje krizama

Sredstva za zaštitu bilja

S obzirom da SZB spadaju u otrove, Zakon o zaštiti bilja sadrži odredbu prema kojoj SZB, da bi se mogla stavljati u promet i koristiti moraju udovoljavati i ostalim uvjetima predviđenim posebnim propisima koji se odnose na otrove.

Slučajevi kriznih situacija, u kojima bi SZB (koja spadaju u otrove) mogla prouzročiti krizna stanja, konkretno ekološke nesreće ili izvanredne događaje osobite ugroženosti okoliša, opasnosti života i zdravlja ljudi, propisani (regulirani) su odredbama Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine br. 82/94 i 128/99).

Tako članak 42. citiranog Zakona navodi da Vlada RH donosi planove intervencija u zaštiti okoliša. Planovi se službeno objavljuju u Narodnim novinama. Planovi intervencija sadrže vrste rizika i opasnosti, postupak i mjere za ublažavanje i uklanjanje neposrednih posljedica štetnih za okoliš, subjekte za provedbu pojedinih mjera, odgovornosti i ovlaštenja u vezi s provedbom, te način usuglašavanja s interventnim mjerama koje se provede na osnovi drugih zakona.

Pored Zakona o zaštiti okoliša, za koji je nadležno Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja i Državna uprava za vode (State Water Directorate) donosi interventne planove za onečišćenje voda.

Nadalje temeljem Zakona o otrovima, donijet je provedbeni propis o uvjetima i načinu skladištenja otrova I skupine koji djeluju u obliku plina (u koje spadaju i SZB koji služe za fumigaciju), Narodne novine br. 22/99, u okviru kojeg su uređena i pitanja intervencija u slučaju nesreća.

Budući planovi

S obzirom da postupke koji reguliraju rješavanje kriznih situacija uređuje nekoliko propisa, koje izdaje nekoliko ministarstva, prilikom donošenja izmjena postojećih ili pisanja novih propisa vodit će se računa o međusobnoj usklađenosti postupaka i obveza među državnim tijelima.

Ostaci SZB - krizne situacije

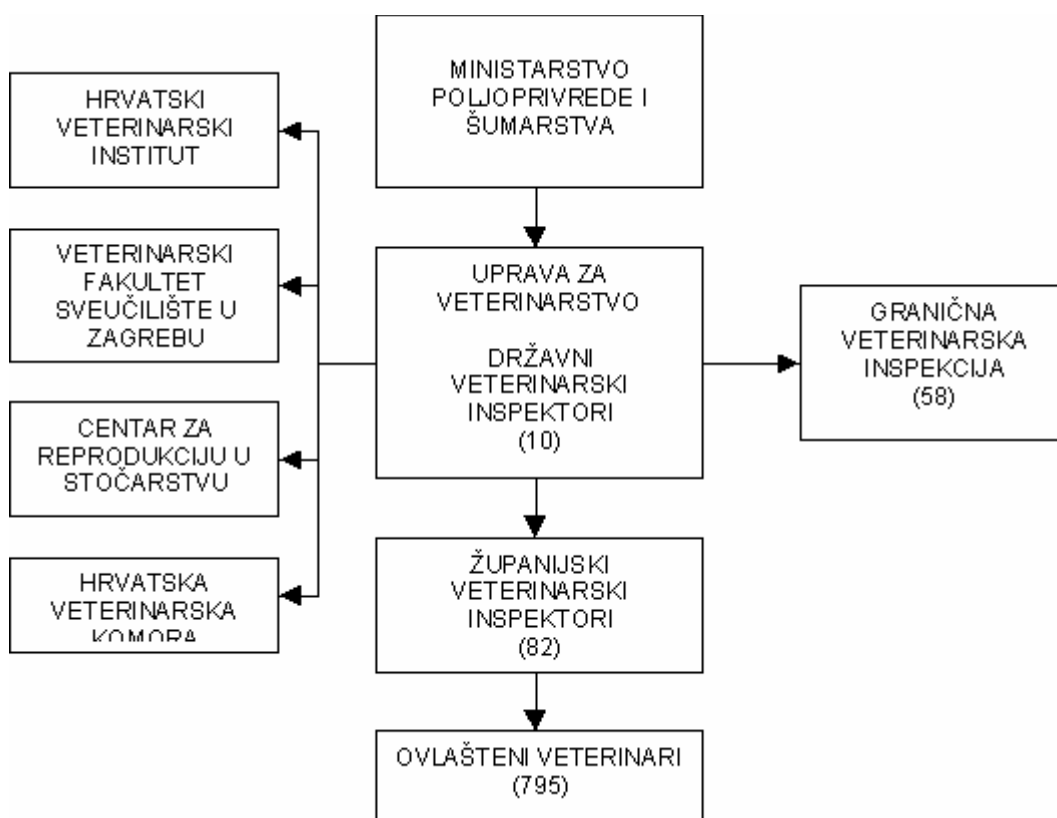
Krizne situacije za područje ostataka SZB, regulirane su Zakonom o hrani, Narodne novine br. 117/03. Temeljem ovog propisa, nadležnost za rješavanje ili koordinaciju kriznih situacija vezanih na zdravstvenu ispravnost i higijenu hrane imat će Hrvatska agencija za hranu. Tako je ova agencija, u okviru poslova analize, procjene, obavještavanja i upravljanja rizikom nadležna i za koordinaciju izvršnih poslova upravljanja rizikom. Izvršene poslove upravljanja rizikom obavljaju stručne službe i inspekcije MZ i MPŠ.

Ovdje se radi o novom Zakonu o hrani, koji je stupio na snagu u srpnju 2003. godine, te da tek predstoje izvršni poslovi osnivanja Agencije i preuzimanje poslova i ovlasti. Do roka preuzimanja za upravljanje kriznim situacijama iz navedenog područja nadležne su stručne i inspekcijske službe MZ (sanitarna inspekcija) i MPŠ (veterinarska inspekcija).

3. VETERINARSTVO

A. Odgovorne ustanove

1. Organigrami strukture i organizacije

Izvor: MPŠ

2. Prikaz resursa (ljudskih, materijalnih i financijskih) po sektorima mora biti naznačen.

Djelatnici Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (MPŠ)/ Uprave za veterinarstvo (broj i stručna sprema)

Uprava za veterinarstvo	Broj djelatnika	Stručna sprema
Pomoćnik ministra-ravnatelj - administrativno osoblje	1 5	1 VSS 5 SSS
Odjel za zaštitu zdravlja životinja i veterinarsku praksu	8	8 VSS
Odjel higijene proizvoda životinjskog podrijetla i veterinarskog javnog zdravstva	8	8 VSS
Odjel inspekcijskih poslova	82	82 VSS
Odjel granične veterinarske inspekcije	58	58 VSS
Ukupno:	162	

Izvor: MPŠ

Uprava za veterinarstvo - Ministarstva poljoprivrede i šumarstva financira se iz Državnog proračuna. Temeljem Zakona o veterinarstvu čl.108. («Narodne novine» br.70/97 i 105/01) za veterinarsko-zdravstvenog pregleda i kontrole koje obavljaju ovlašteni veterinari naknade proisuje ministar, a ostvarena sredstva u visini od 15% prihod su Fonda za zdravstvenu zaštitu životinja (poseban račun pri Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva), a sredstva u visini 85% vraćaju se ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji čiji je ovlašteni veterinar obavio propisani pregled. Za izdavanje svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja naknadu također propisuje ministar, a ostvarena sredstva u visini od 70% uplaćuju se u prije navedeni fond dok se preostalih 30% vraća ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji čiji je ovlašteni veterinar izdao svjedodžbu.

Djelatnici Hrvatskog veterinarskog instituta (HVI), (broj i stručna sprema) na dan 31. 12. 2002.

	Centar	Križevci	Rijeka	Split	Vinkovci	Zagreb	Ukupno
A – Stručne službe							
1) visoka stručna sprema							

Dr.vet.med.	11	9	4	3	5	27	62
Dipl.inž.kemije	1	2	1	1	-	2	7
Dipl.inž.prehr.tehn.	-	-	1	-	2	3	6
Dipl.inž.sanit/med.kem.	-	-	-	-	-	1	1
Dipl.inž.med.biokemije	-	-	-	-	-	2	2
Dipl.inž.agronomije	1	-	-	-	-	-	1
Dipl.inž.biotehnologije	-	-	-	-	-	1	1
Dipl.inž.biologije	-	-	-	-	-	1	1
Ukupno	13	11	6	4	7	37	78
2) viša stručna sprema							
Tehnolog	1	-	1	-	-	-	2
Ukupno	1	-	1	-	-	-	2
3) srednja stručna sprema							
Veterinarska	2	3	-	1	1	7	14
Kemijska	2	1	4	1	1	9	18
Farmaceutska	1	-	-	-	-	4	4
Medicinska	-	-	1	2	-	3	6
poljoprivredno-prehr.	1	2	-	-	3	10	16
Gimnazija	-	1	-	-	1	3	5
ekonomska, kv	1	-	-	-	-	1	2
Ukupno	7	7	5	4	6	37	66
4) niža stručna sprema							
osnovna škola	-	3	-	-	3	4	10
Ukupno	-	3	-	-	3	4	10
B Opće službe							
1) visoka stručna sprema							
Dipl.pravnik	-	-	-	-	-	1	1
Dipl.ekonomista	-	-	-	-	-	2	2
Ukupno	-	-	-	-	-	3	3
2) srednja stručna sprema							
Ekonomska	-	-	-	1	2	3	6
Upravno-birotehnička	2	-	1	1	-	-	4
Gimnazija	-	-	-	1	1	-	2
Ostalo	-	1	-	-	1	1	3
Ukupno	2	1	1	3	4	4	15
3) niža stručna sprema							
Osnovna škola	2	1	2	1	5	8	19
Ukupno	2	1	2	1	5	8	19
Ukupno A i B	25	23	15	12	25	93	193

Izvor: HVI

3. Dati prikaz postojeće strukture i predviđanja daljnjeg razvoja. Dva seta organigrama: jedan s postojećom strukturom i drugi s planiranom budućom strukturom

Ustroj veterinarske službe u Hrvatskoj utvrđen je Zakonom o veterinarstvu. Vrh piramide čini Uprava za veterinarstvo pri Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva, s administrativnim ovlastima za ukupne upravne i inspeksijske poslove. Upravne i inspeksijske poslove Uprava za veterinarstvo provodi putem svojih ustrojbenih odjela.

Uprava za veterinarstvo obavlja poslove zaštite zdravlja životinja, osigurava zdravstveno ispravne i neškodljive proizvode životinjskog podrijetla i provedbu drugih mjera veterinarskog javnog zdravstva; unaprjeđenja reprodukcije životinja; određuje ustroj i prati funkcioniranje veterinarske službe i veterinarske inspekcije; određuje i provodi mjere veterinarske zaštite okoliša, nadzire proizvodnju, promet i uporabu veterinarskih lijekova i veterinarsko-medicinskih proizvoda, te brine o dobrobiti životinja time što određuje i kontrolira način držanja, smještaja, hranidbe, zaštite i

odnosa prema životinjama. Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva («Narodne novine» br.112/2003) Upravu za veterinarstvo čine sljedeće ustrojstvene jedinice:

Odjel zdravstvene zaštite životinja i veterinarske prakse

Odjel zdravstvene zaštite životinja i veterinarske prakse obavlja poslove zaštite zdravlja životinja radi osiguranja proizvodnje zdravih životinja, higijenski i zdravstveno ispravnih životinjskih proizvoda, zaštite ljudi od zoonoza, osiguranja dobrobiti životinja, određivanja i provođenja mjera veterinarske zaštite okoliša, te određivanja i praćenja ustroja i funkcioniranja veterinarske prakse; priprema programe mjera za otkrivanje i sprječavanje pojave zaraznih i nametničkih bolesti životinja i zoonoza, u skladu s epizootiološkim stanjem; permanentno prati i analizira pojave i kretanja zaraznih i nametničkih bolesti u Republici Hrvatskoj; priprema i izrađuje izvješća o pojavnosti i kretanju zaraznih i nametničkih bolesti, te o tome izvješćuje međunarodne institucije (O.I.E. i druge); s ciljem suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih i nametničkih bolesti priprema programe kontrole zaraznih i nametničkih bolesti životinja i zoonoza; u slučaju pojave naročito opasnih zaraznih bolesti (lista A) predlaže i organizira rad ekipa koje provode mjere suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti. Odjel također planira i predlaže zalihe lijekova i drugih sredstava za zaštitu zdravlja životinja; priprema izradu sustava označavanja životinja, prati njegovu provedbu, te priprema sustav kontrole prometa životinja; priprema propise kojima se reguliraju veterinarsko-zdravstveni i zoohigijenski uvjeti objekata za uzgoj i držanje kopitara, papkara, peradi, kunića, valionica, farmi za uzgoj divljači i krznaša, uzgajališta puževa, ribnjaka, drugih objekata akvakulture, zooških vrtova, te vodi upisnik navedenih odobrenih objekata; priprema programe financiranja mjera zaštite zdravlja životinja, te prati provedbu financiranja mjera zaštite zdravlja životinja, uz praćenje provedbe financiranja mjera koje se plaćaju iz državnog proračuna; obavlja isplate šteta vlasnicima u slučajevima provođenja mjera suzbijanja zaraznih i nametničkih bolesti životinja i zoonoza; obavlja druge poslove određene zakonom koji se odnose na zaštitu zdravlja i veterinarsku praksu; provodi upravni i stručni nadzor u području zaštite zdravlja životinja. Odjel utvrđuje uvjete i vodi registar pravnih i fizičkih osoba za obavljanje poslova dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije; priprema propise za uvjete kojima moraju udovoljavati pravne i fizičke osobe u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti; utvrđuje uvjete, te vodi upisnik pravnih i fizičkih osoba u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti; provodi postupak dodjele javnih ovlasti veterinarskim organizacijama; sudjeluje u izradi prijedloga jedinstvene nomenklature veterinarskih usluga, te izradi propisanih obrazaca obveznih očevidnika dokumentacije i izvješća o obavljanju veterinarske djelatnosti; provodi stalna usklađivanja propisa i općih akata iz područja zaštite zdravlja životinja sa direktivama i ostalim pravnim propisima Europske unije; priprema propise kojima se uređuje dobrobit životinja glede držanja, smještaja životinja, hranidbe, te zaštite i odnosa prema životinjama.

Odjel higijene proizvoda životinjskog podrijetla i veterinarskog javnog zdravstva

Odjel higijene proizvoda životinjskog podrijetla i veterinarskog javnog zdravstva priprema propise koji reguliraju veterinarsko-zdravstvene uvjete kojima moraju udovoljavati objekti za klanje životinja, obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla, za mješaonice i tvornice stočne hrane; utvrđuje uvjete za rad navedenih objekata, te vodi njihov upisnik; priprema propise kojima se određuje način obavljanja veterinarsko-sanitarnog pregleda životinja prije klanja i proizvoda životinjskog podrijetla; priprema program sustavnog praćenja rezidua i drugih za ljudsko zdravlje štetnih onečišćivača u proizvodima životinjskog podrijetla koji su namijenjeni prehrani ljudi; prati ostvarivanje plana monitoringa rezidua i izrade izvješća o provedbi plana; priprema programe praćenja i kontrole alimentarnih infekcija i intoksikacija, te antimikrobne rezistencije; priprema propise kojima se određuje proizvodnja, promet i uporaba veterinarskih lijekova i veterinarsko-medicinskih proizvoda; provodi postupak registracije veterinarskih lijekova i veterinarsko-medicinskih proizvoda, vodi očevidnik o odobrenim i registriranim lijekovima, izdaje suglasnost i dozvole za stavljanje lijekova u promet, uvoz i kontrolu uvezenih lijekova; priprema propise i bilateralne konvencije u okviru prometa lijekova; obavlja upravni i stručni nadzor u području higijene proizvoda životinjskog podrijetla i veterinarskog javnog zdravstva; obavlja stalno usklađivanje propisa i općih akata iz područja higijene proizvoda

životinjskog podrijetla i veterinarskog javnog zdravstva; obavlja i druge upravne i stručne poslove određene zakonom koji se odnose na higijenu proizvoda životinjskog podrijetla i veterinarsko-javno zdravstvo.

Odjel inspekcijskih poslova

Odjel inspekcijskih poslova obavlja inspekcijski nadzor prema odredbama Zakona o veterinarstvu (»Narodne novine«, br. 70/97 i 105/2001), Zakona o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima (»Narodne novine«, broj 79/98) i Zakona o dobrobiti životinja (»Narodne novine«, broj 19/99).

Inspekcijski nadzor u prvom stupnju obavljaju županijski i gradski veterinarski inspektori, a u drugom stupnju državni veterinarski inspektori. Nadzor podrazumijeva veterinarsko-inspekcijski, odnosno veterinarsko-zdravstveni nadzor koji se provodi nad životinjama i životinjskim proizvodima i otpadnom tvari životinjskoga podrijetla; nad objektima, opremom, sredstvima; nad uvjetima za držanje, uzgoj i proizvodnju životinja i životinjskih proizvoda; nad provođenjem mjera za sprječavanje pojave, suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih i nametničkih bolesti životinja i zoonoza; nad sredstvima za prijevoz i uvjetima prijevoza životinja i proizvoda životinjskog podrijetla; nad objektima, opremom, uvjetima i načinom rada veterinarskih organizacija u obavljanju zdravstvene zaštite životinja; nad dobivanjem, proizvodnjom, pohranom i prometom sjemena za U.O. i oplođenih jajnih stanica; nad proizvodnjom, prometom i uporabom veterinarskih lijekova i veterinarsko-medicinskih proizvoda; nad zdravstvenom ispravnošću životinjske hrane i vode; nad provođenjem mjera zaštite dobrobiti životinja, te na svim drugim objektima, sredstvima, predmetima i opremi, gdje se mogu pojaviti prijenosnici zaraznih bolesti životinja. Odjel inspekcijskih poslova uz navedene obavlja i veterinarsko-zdravstvene preglede i kontrole u odnosu na kontrolu zdravlja životinja, kontrolu prometa životinja, te obavlja veterinarsko-zdravstvene preglede i kontrole životinja prije klanja i proizvoda životinjskog podrijetla; predlaže imenovanje ovlaštenih veterinarâ ovlaštenih veterinarskih organizacija, te vodi njihov registar; priprema godišnji plan aktivnosti veterinarske inspekcije i prati njegovu provedbu; nadzire rad ovlaštenih veterinarâ ovlaštenih veterinarskih organizacija, te predlaže oduzimanje javnih ovlasti, ako se isti ne obavljaju u skladu sa zakonom, odnosno sklopljenim ugovorom; obavlja i druge poslove propisane zakonom.

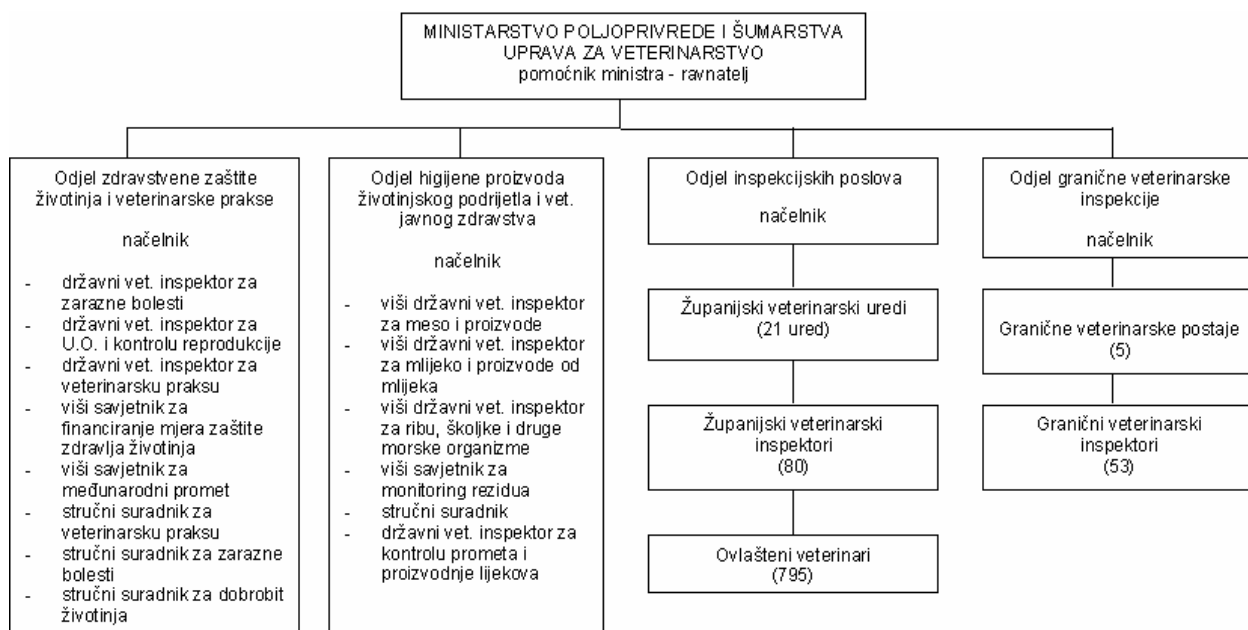
Za obavljanje inspekcijskog nadzora uz državne veterinarske inspektore u Upravi za veterinarstvo organizirani su o Veterinarski uredi u županijama i Veterinarski ured grada Zagreba.

Odjel granične veterinarske inspekcije

Odjel granične veterinarske inspekcije obavlja poslove analize zdravstvenog stanja uvezenih životinja i zdravstvenog stanja uvezenih proizvoda životinjskog podrijetla; obavlja analizu rizika u svezi s međunarodnim prometom živih životinja i proizvoda životinjskog podrijetla, te otpadne animalne tvari; prati uvjete izdavanja svjedodžbi o zdravstvenom stanju u međunarodnom prometu i radi na pripremi adekvatnih certifikata; određuje veterinarsko-zdravstvene uvjete za uvoz, izvoz i provoz životinja i proizvoda životinjskog podrijetla, te u tom smislu priprema rješenja o nepostojanju veterinarsko-zdravstvenih smetnji.

U provedbi inspekcijskog nadzora granični veterinarski inspektor provodi veterinarsko-zdravstveni pregled i kontrolu nad uvozom, izvozom i provozom pošiljaka životinja, proizvoda životinjskog podrijetla, stočne hrane, te sirovina i aditiva što služe za proizvodnju stočne hrane, lijekova i pomoćnih lijekovitih sredstava koji se rabe u veterini, sjemena za umjetno osjemenjivanje, oplođenih jajnih stanica i predmeta kojima se mogu prenositi uzročnici zaraznih bolesti životinja u prometu preko granice Republike Hrvatske.

STRUKTURA UPRAVE ZA VETERINARSTVO

NOVI USTROJBENI MODEL UPRAVE ZA VETERINARSTVO (srpanj 2003.)

Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (NN 112/03) došlo je do reorganizacije Uprave za veterinarstvo. Unutar Uprave za veterinarstvo došlo je do jasnije podjele u odnosu na upravni i inspektijski dio poslova kao i osnivanje novih pododjela u skladu s potrebama harmonizacije.

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ŠUMARSTVA UPRAVA ZA VETERINARSTVO Pomoćnik ministra - ravnatelj uprave			
ODJEL ZA ZAŠTITU ZDRAVLJA ŽIVOTINJA I VETERINARSKU PRAKSU	ODJEL VETERINARSKOG JAVNOG ZDRAVSTVA	ODJEL GRANIČNE VETERINARSKO INSPEKCIJE	ODJEL VETERINARSKO INSPEKCIJE
Epidemiologija	Higijena proizvoda životinjskog podrijetla	Međunarodni promet	Državna veterinarska inspekcija - nadzor
Veterinarska praksa	Upisnik objekata	Analiza rizika	Županijska veterinarska inspekcija - nadzor
Harmonizacija propisa	Veterinarski lijekovi i stočna hrana	Granični veterinarski inspektori	Ovlaštena veterinarska inspekcija
Označavanje životinja i unutarnji promet	Monitoring rezidua i antimikrobne rezistencije		
Dobrobit			

Izvor: MPŠ

4. Odgovorni za legislativu

a) specifikacija nadležnih ustanova (za legislativu) te načine na koje će nova legislativa biti donošena (primarno da li kroz proceduru u Saboru ili naredbe odnosno odluke koje donosi ministar)

Sabor Republike Hrvatske je najviše državno tijelo koje donosi Zakone na prijedlog Vlade RH. Provedbene akte temeljem donesenih zakona donosi ministar.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva predlaže zakonske akate, donosi provedbene propise te iste usklađuje s EU zakonodavstvom, a na temelju djelokruga rada koji je uređen Zakonom o sustavu državne uprave.

Uredbom o unutrašnjem ustrojstvu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva određene su odgovornosti i nadležnosti Uprave za veterinarstvo vezane uz usklađivanje zakonodavstva i provođenje nadzora i kontrole hrane, a temeljene su na zakonima kako sljede:

Zakon o veterinarstvu («Narodne novine» br.70/97 i 105/01)

Zakon o veterinarskim lijekovima i veterinarsko medicinskim proizvodima («Narodne novine» br.79/98)

Zakon o dobrobiti životinja («Narodne novine» br.19/99)

Temeljem navedenih zakona Uprava za veterinarstvo podnosi prijedloge podzakonskih akata iz područja veterinarstva, koje donosi ministar Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i koji se objavljuju u Narodnim novinama RH.

b) objašnjenje kako se koordinacija provodi (ili će se provoditi) u smislu transpozicije, primjene i donošenja odluka kako bi se osiguralo da su svi kanali hrane u cjelosti pokriveni.

Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (NN br. 112/03) uređeno unutarnje ustrojstvo Ministarstva poljoprivrede i šumarstva kao i nazivi unutarnjih ustrojbenih jedinica u sastavu Ministarstva te njihov djelokrug rada, način upravljanja, iz djelokruga Ministarstva kao i druga pitanja od značenja za rad Ministarstva.

Nadalje, Zakonom o hrani (NN br. 117/03) uspostavljena je koordinacija nadležnih ministarstava u pogledu pokrivanja kompletnog hranidbenog lanca. Odredbama istog Zakona biti će osnovana Hrvatska Agencija za hranu koja zajedno s Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva i Ministarstvom zdravstva koordinira aktivnosti koje se odnose na službenu kontrolu zdravstvene ispravnosti hrane i hrane za životinje te razvoj i izradu propisa u području hrane i hrane za životinje (članak 92. Zakona o hrani, NN br. 117/03 – Djelatnost Agencije).

5. Kontrola i ostalo

a) Specifikacija nadležnosti koja se (ili će se) provoditi u kontrolu i primjene i njihova odgovornost. Opisati mehanizam koordinacije tamo gdje ona postoji.

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva - Uprava za veterinarstvo donosi podzakonske akte (Pravilnike, Naredbe, Naputke itd.), a nadzor provedbe svih podzakonskih akata obavlja državna, županijska, granična i ovlaštena veterinarska inspekcija. Osim toga, u praksi implementaciju provode ovlaštene veterinarske organizacije, a nadzor provodi državna, županijska, granična i ovlaštena veterinarska inspekcija.

B. Transpozicija i implementacija zakona

1.a) specifikacija transpozicijskog procesa s rasporedom i datumima za svaki dio EU zakonodavstva. U slučaju djelomične kompatibilnosti treba jasno naznačiti koji je dio kompatibilan i kada će ostali dijelovi biti usklađeni i implementirani. Naznačiti ukoliko već postoji usporedni prikaz.

Usklađivanje veterinarskih propisa provodi se uz tehničku pomoć u okviru CARDS programa. Tako je u okviru programa CARDS 2001 provedena analiza usklađenosti u dijelu koji se odnosi na veterinarsku graničnu inspekciju te pripremljen niz podzakonskih propisa. Program CARDS 2001 - Integrirano upravljanje granicom ("Integrated Border Management", Sub-programme 3. Enhancing Inter-Agency Co-operation Veterinary sub-project) detaljno je opisan u

poglavlju C) (Veterinarsko zakonodavstvo), pitanje 5. (Veterinarska provjera živih životinja i proizvoda animalnog podrijetla koji ulaze u zemlje EU iz trećih zemalja, uključujući i granične inspekcijske postaje)

U sklopu programa CARDS 2002, projekta: Izgradnja strukture u području poljoprivrede, živih životinja i hrane (Capacity Building in the Area of Agriculture, Live Animals and Food Products) jedan od specifičnih ciljeva je poticanje procesa harmonizacije ključne legislative u području zdravlja životinja i veterinarskog javnog zdravstva.

Prvenstveno će se obratiti pažnja na legislativu EU koja je važna kod izvoza živih životinja i proizvoda životinjskog podrijetla u EU.

- Direktive vijeća 64/433/EEC; 71/118/EEC; 72/462/EEC; 77/96/EEC; 77/99/EEC (as 92/5/EEC); 94/65/EEC; 89/437/EEC; 90/539/EEC; 91/494/EEC; 91/495/EEC; 92/45/EEC; 92/46/EEC; 92/65/EEC; 92/118/EEC;
- Direktive vijeća 43/93/EEC i 2001/471/EC.
- EU legislativa koja se odnosi na hranu za životinje
- Direktive vijeća 91/628/EEC; 93/119/EC
- Kontrola rezidua lijekova i hormona (96/23/EEC, 96/22/EEC i 98/179/EC)
- Direktive vijeća 79/923/EEC; 91/67/EEC; 91/492/EEC; 91/493/EEC; 92/48/EEC; 93/53/EEC; 95/70/EC; 2406/96/EC; 2065/2001/EC
- Kontrolne mjere koje se odnose na zoonoze (92/117/EEC)

Dvije glavne komponente CARDS-a 2003, projekta jačanja hrvatske veterinarske službe će biti:

podrška daljem približavanju i primjeni legislative s područja zdravlja životinja (analiza postojećeg stanja legislative kako bi se ustanovili prioriteti na području zdravlja životinja, približavanje postojećih pravnih propisa pravnoj stečevini i priprema nepostojeće legislative (primarne i sekundarne) koako bi se dostigli postojeći EU standardi, i priprema naputaka i priručnika za primjenu novo usvojene legislative i dobre veterinarske prakse na području zdravlja životinja).

Izgradnja institucijske strukture na području kontrole zdravlja životinja (procjena potreba treninga kako bi se odredila glavna područja gdje će biti potreban trening i izrada programa treninga, trening javne veterinarske službe kao i službenih, javnih i privatnih veterinaro o nadopunjenoj i novoj legislativi u obliku seminara, treninga, studijskih putovanja i radionica kako bi se uspješno implementirala i provodila harmonizirana legislativa, procjena potreba opreme za veterinarske laboratorije za primjenu specifičnih procedura dijagnostičke zaraznih bolesti i stalni nadzor i kontrola istih kao i izrada tehničke specifikacije).

1.b) Detalji o mjerama koje se primjenjuju s ciljem dosljedne implementacije legislative uz naznaku sljedećih aktivnosti (okvirna lista):

i) obuka različitih inspektora za kontrolu i operatera hranom

Obuka koja se trenutno provodi u Republici Hrvatskoj nije dostatna, osobito stoga što proces usklađivanja veterinarskog zakonodavstva s zahtjevima EU traži sustavnu izobrazbu različitih inspektora za kontrolu i operatera hranom na način kako se to provodi u EU.

Obuka inspektora zahtijevat će dodatna financijska sredstva i organizaciju stručnog usavršavanja, treninga i radionice za sva područja inspekcije hrane.

ii) procedura za akreditaciju laboratorija

U Republici Hrvatskoj uspostavljena je Nacionalna služba za ovlašćivanje koja obavlja sljedeće poslove:

a) ovlašćuje ispitne laboratorije za umjeravanje

b) ovlašćuje ustanove za potvrđivanje (certifikaciju):

- proizvoda,
- sustava kakvoće,
- osoblja;

c) ovlašćuje nadzorne inspekcijske ustanove.

Postupak ovlašćivanja je propisan i provodi se u četiri faze:

- podnošenje i obrada zahtjeva;
- postupak ocijenjivanja;
- ovlašćivanje;
- nadzor.

Postupak ovlašćivanja temelji se na zahtjevima odgovarajućih niza Hrvatskih normi HRN EN 45000.

iii) metode analize

Dijagnostika virusnih i bakterijskih bolesti provodi se serološkim i etiološkim metodama (izdvajanjem uzročnika), a obavlja se u Odjelima Hrvatskog Veterinarskog Instituta (HVI) i to: Odjel za virusologiju, Odjel za imunologiju, Odjel za bakteriologiju i Odjel za mastitise i kvalitetu mlijeka. Metode dijagnostike bolesti koje se nalaze na A i B listi Međunarodnog ureda za epizootije (OIE) usklađene su sa standardima Međunarodnog ureda za epizootije, a dijagnostika bolesti koje nisu na popisu OIE-a usklađene su sa standardima AOAC i ISO prema čijim metodama se koriste nove kvalitetne podloge, a identifikacija bakterija se provodi i kompjuteriziranim sustavima koji omogućuju pouzdanu završnu identifikaciju svih bakterija značajnih za humanu i veterinarsku medicinu.

Serološke metode

Metode koje se koriste u dijagnostici virusnih i bakterijskih bolesti su:

Bolest	Serološka metoda	Etiološka metoda		
		Dokazivanje i uzgoj virusa	Dokazivanje antigena	Dokazivanje genoma
Klasična svinjska kuga	Serum neutralizacijski (SN) test, Imunoenzimski test	Neutralizacijski peroksidazni test	ELISA	PCR
IBR/IPV	SN test, Gel-difuzijska precipitacija		Imunofluorescencija	
TGE	SN test		Imunofluorescencija	
Miksomatoza kunića	SN test, difuzijska precipitacija	Gel- Biološki pokus, Uzgoj na staničnoj kulturi ili pilećim embrijima		
EBL	Gel-difuzijska precipitacija, Imunoenzimni test			
Newcastle-ska bolest	Inhibicija hemaglutinacije			
Influenca konja	Inhibicija hemaglutinacije	Uzgoj na staničnoj kulturi ili pilećim embrijima		
Parvovirusna infekcija svinja	Inhibicija hemaglutinacije, Imunoenzimni test	Uzgoj na staničnoj kulturi ili pilećim embrijima		
Parainfluenca goveda	Inhibicija hemaglutinacije	Uzgoj na staničnoj kulturi ili pilećim embrijima		
Slinavka i šap	Imunoenzimni test			
Bolest plavog jezika	Imunoenzimni test		Imunofluorescencija	

Bjesnoća	Imunoenzimni test, Neizravna imunofluores-cencija	Biološki pokus	Imunofluorescencija ELISA	
Bolest Aujeszzkoga	Imunoenzimni test, Neizravna imunofluores-cencija	Biološki pokus	ELISA	
Artritis-encefalitis koza	Imunoenzimni test			
PRRS	Imunoenzimni test			
Hemoragijska bolest kunića		Hemadsorpcija		

Izvor: HVI

Dijagnostika bakterijskih bolesti i metode dijagnostike

(i) Etiološke metode dijagnostike bakterijskih bolesti:

Etiološkim metodama se dokazuje nazočnost pojedinih bakterijskih vrsta izdvajanjem i umnažanjem bakterija na određenim hranjivim podlogama.

Dijagnostika bolesti uzrokovanih pripadnicima roda *Listeria*, *Salmonella* i vrste *E. coli* O157:H7 radi se sistemom bujonskih predobogaćenja i obogaćenja te imunoeozimnim testom u skladu s preporukama AOAC-a. Dokaz uzročnika klasičnim mikrobiološkim metodama (leptospiroza, bruceloza) i lančanom reakcijom polimerazom (PCR) (bruceloza, tuberkuloza i paratuberkuloza).

Bolest/uzročnik bolesti	Metoda
Bedrenica	Kulturelna pretraga, PCR
Atrofični rinitis svinja	Imunoenzimni test (dokazivanje toksogenih sojeva <i>P. multocida</i> i protutijela za dermonekrotoksin)
Salmoneloza, listerioza, <i>E. Coli</i> O157:H7	Dijagnostika sustavom bujonskih predobogaćenja, Imunoenzimski testovi

Izvor: HVI

(ii) Serološka dijagnostika bakterijskih bolesti

Dokaz specifičnih protutijela za određene bakterijske bolesti uz primjenu metoda koje su određene od strane međunarodnog ureda za epizootije (OIE) za određene bolesti te komercijalnih kitova i antigena ovlaštenih proizvođača.

Bolest/uzročnik bolesti	Metoda		
	goveda	ovce i koze	svinje
<i>Brucella</i> spp.	ELISA (mlijeko i krv) RBT, RVK, MPP, SAT	RBT, RVK, SAT, Brucelin, ELISA	RBT, iELISA RVK, SAT
<i>Brucella ovis</i>		RVK, GDP, ELISA	

Izvor: HVI

Bolest/uzročnik bolesti	Metoda
Leptospiroza	MAT
Paratuberkuloza	ELISA, RVK, GDP RVK
Durina, Maleus	RVK
Q-groznica	ELISA, RVK
Tuberkuloza	ELISA, RVK
Mikoplazmalna pneumonija svinja	ELISA
Pleuropneumonija svinja	ELISA
Salmoneloza svinja	ELISA
Progresivni atrofični rinitis	ELISA
Tularemija	Klasična aglutinacija
Listerioza	Klasična aglutinacija

Izvor: HVI

Određivanje osjetljivost bakterija

Radi sve većeg porasta rezistencije bakterija prema antimikrobnim lijekovima, sve se veća pažnja posvećuje ispitivanju osjetljivosti bakterija. Uz disk difuzijsku metodu, danas se rutinski koriste tzv. break point metode i

određivanje minimalnih inhibitornih koncentracija, što se smatra najpouzdanijim načinom određivanja osjetljivost bakterija prema antimikrobnim lijekovima.

U dijagnostici bolesti mliječne žlijezde koristi se:

- (i) brojenje somatskih stanica (protočna citometrija) - (praćenje mastitisa na razini stada)
- (ii) mikrobiološka pretraga (standardne diferencijalne i selektivne podloge)

Metode analiza bolesti riba i školjaka

VIRUSNE BOLESTI RIBA KOJE SE PRIJAVLJUJU OIE-u

(Sa značenjem za Hrvatsku)

	IZOLACIJA VIRUSA	IDENTIFIKACIJA/ Prema OIE I EU smjernicama	GODIŠNJA PROVJERA - AKREDITACIJA «RING-TEST» OD EU REFERENTNOG LABORATORIJA	
ZARAZNA HEMATOPOET-SKA NEKROZA (IHNV)	EPC i BF-2 linije stanica	Neutralizacijski test ELISA Imunoperoksidazni test DA	DA	DO 2005.
PROLJETNA VIREMIJA ŠARANA (SVCV)	EPC linija stanica	ELISA Neutralizacijski test DA	DA	DO 2005.
VIRUSNA HEMORAGI- ČNA SEPTI-KEMIJA (VHSV)	BF-2 linija stanica	Neutralizacijski test ELISA Imunoperoksidazni test DA	DA	DO 2005.

Izvor: HVI

DRUGE ZNAČAJNE VIRUSNE BOLESTI RIBA (Sa značenjem za Hrvatsku)

BOLEST	IZOLACIJA VIRUSA	IDENTIFIKACIJA/ Prema OIE I EU smjernicama	GODIŠNJA PROVJERA - AKREDITA- «RING-TEST» OD EU REFERENTNOG LABORATORIJA	CIJA
ZARAZNA NEKROZA GUŠTERAČE (IPNV)	BF-2 linija stanica	Neutralizacijski test ELISA Imunoperoksidazni test , DA	DA	DO 2005.
VIRUSNA ENCEFALO-PATIJA I RETINOPATIJA (Noda viride)	SSN-1 (u pripremi)	Histopatološka DA		DO 2005.

Izvor: HVI

BAKTERIJSKE I PARAZITARNE BOLESTI RIBA

BAKTERIJSKE BOLESTI RIBA	IZDVAJANJE IDENTIFIKACIJA	Standardni postupci prema protokolima DA	DO 2005.
PARAZITARNE BOLESTI RIBA	IDENTIFIKACIJA	Standardni postupci prema protokolima - DA	DO 2005.

Izvor: HVI

BOLESTI ŠKOLJAKA KOJE SE PRIJAVLJUJU OIE-u (Sa značenjem za Hrvatsku)

MARTEILIOZA	IDENTIFIKACIJA	IDENTIFIKACIJA/ Prema OIE I EU Smjernicama	GODIŠNJA PROVJERA - «RING-TEST» OD EU REFER. LABORATORIJA	DO 2005.
BONAMIOZA	IDENTIFIKACIJA	IDENTIFIKACIJA/ Prema OIE I EU smjernicama	GODIŠNJA PROVJERA - «RING-TEST» OD EU REFERENTNOG	DO 2005.

			LABORATORIJA	

Izvor: HVI

iv) procedure za registraciju i autorizaciju

U RH uspostavljen je sustav odobravanja objekata koji se bave proizvodnjom proizvoda životinjskog podrijetla. Zakonom o veterinarstvu (NN br. 70/97; 105/01) propisan je postupak odobravanja objekata koji se nalaze pod nadležnošću Uprave za veterinarstvo. Isti se provodi u objektima za: klanje životinja; rasijecanje i obradu mesa, mesa divljači, ribe, rakove, školjke, puževe i žabe koji su namijenjeni javnoj potrošnji; preradu mesa, mesa divljači, ribe, mlijeka, jaja, meda, i ostalih proizvoda životinjskoga podrijetla namijenjenih prehrani ljudi putem javne potrošnje; hlađenje, zamrzavanje i/ili uskladištenje navedenih proizvoda te prodaju odnosno promet tih proizvoda.

Odobravanje objekata provodi se u dva odvojena Upravna postupka.

Prvi dio postupanja nadležnog tijela, odnosi se na utvrđivanje uvjeta u odnosu na lokaciju objekta te odobravanje tehnološke dokumentacije za vrstu i kategoriju objekta koja mora biti usklađena sa uvjetima koji su propisani Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za klanje životinja, obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla ("Narodne novine" br. 20/92;75/93). Podnosilac zahtjeva može započeti sa gradnjom objekta tek ukoliko je dobio pozitivno rješenje o udovoljavanju projektne dokumentacije veterinarsko-sanitarnim uvjetima.

Drugi dio postupanja nadležnog tijela odnosi se na utvrđivanje uvjeta objekta na licu mjesta. Za pregled objekta osniva se Povjerenstvo koje utvrđuje na licu mjesta da li je objekt izgrađen sukladno odobrenoj projektnoj dokumentaciji i da li objekt udovoljava uvjetima propisanim u Pravilniku o uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za klanje životinja, obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla ("Narodne novine" br. 20/92;75/93). Ukoliko objekt udovoljava uvjetima nadležno tijelo izdaje Rješenje kojim se određuje veterinarski kontrolni broj objekta, vrsta i kategorija objekta. Objekt se upisuje u Upisnik odobrenih objekata, koji vodi Uprava za veterinarstvo, a popis odobrenih objekata objavljuje se u "Narodnim novinama".

v) postojeći i planirani resursi (osoblje, proračun i oprema za inspekciju)

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarstvu (NN br. 105/01.) određeno je da propisane veterinarsko-zdravstvene preglede i kontrole te izdavanje potvrda o zdravstvenoj ispravnosti pošiljaka životinjskog podrijetla uz ovlaštene veterinare obavljaju i županijski veterinarski inspektori. U planu je u naredne tri godine zapošljavanje 300 županijskih veterinarskih inspektora u veterinarskim uredima županija i grada Zagreba koji će preuzeti obavljanje poslova propisanih veterinarsko-zdravstvenih pregleda i kontrola u proizvodnji i prometu namirnica životinjskog podrijetla koje u ovom trenutku obavljaju ovlašteni veterinari ovlaštenih veterinarskih organizacija.

Trenutno je pri završetku informatizacija i umrežavanje veterinarskih ureda županija i veterinarskog ureda grada Zagreba. U radu inspekcije problem je nedostatak novčanih sredstava za nabavu službenih automobila i mobilnih telefona.

Kako je to područje od općeg društvenog interesa za Republiku Hrvatsku u procesu harmonizacije biti će nužno prilagoditi sustav inspekcije zahtjevima EU zakonodavstva. U tom smislu biti će nužno opremanje i osposobljavanje veterinarske inspekcije u okviru EU sustava i kontrole kao što je spomenuto u točki B. (i).

vi) postojeća (i planirana) učestalost kontrola; planiranje aktivnosti inspekcije

Trenutno u Republici Hrvatskoj ovlašteni veterinari provode inspekcijske preglede i kontrole na dnevnoj osnovi, županijski veterinarski inspektori koji vrše nadzor i inspekciju na mjesečnoj osnovi, odnosno prema hitnosti od slučaja do slučaja i češće, te državni veterinarski inspektori dva do četiri puta godišnje, a po potrebi i češće.

U okviru Zakona o hrani («Narodne novine» br.117/03) osnovana je Hrvatska agencija za hranu kojoj će jedna od planiranih djelatnosti biti planiranje godišnjih planova inspekcijskog nadzora i programa provođenja službenih kontrola.

vii) postojeći (i planirani) postupci kojima se potiče razrada uputa

Trenutno naputke za rad i postupanje veterinarskih inspektora priprema Uprava za veterinarstvo.

Zakonom o hrani («Narodne novine» br.117/03) regulirano je pitanje nadležnog tijela koje bi poticalo razvoj, vođenje i usmjeravanje na način kako je to propisano u EU zakonodavstvu, što će biti u nadležnosti Hrvatske agencije za hranu.

viii) metode procjene kontrolnih službi (sadašnji ili planirani revizijski sustav)

Revizija odobrenja objekata koje izdaje nadležno tijelo za pitanje veterinarstva regulirano je Zakonom o veterinarstvu («Narodne novine» br.70/97 i 105/01) koji propisuje reviziju odobrenja svake četiri godine.

Zakonom o državnim službenicima propisan je sustav ocjenjivanja kontrolnih službi, koji nije u potpunosti usklađen s EU propisima.

ix) upravljanje reklamacijama i krizama; pravni postupci i žalbe; kontrola uvezene hrane (postojeći i planirani sustav)

Kontrola i nadzor sirovina i finalnih proizvoda temelje se na sustavnom ispitivanju na prisutnost mikrobioloških, kemijskih, fizikalnih i toksikoloških zagađenja. Uprava objekta provodi analizu kritičnih točaka na dnevnoj osnovi u izvoznim objektima koji su pod stalnim nadzorom ovlaštene veterinarske inspekcije.

Kada nadležna tijela utvrde da namirnice predstavljaju ozbiljan rizik za ljudsko zdravlje, zdravlje životinja ili okoliš te da taj rizik ne može na zadovoljavajući način biti uklonjen, moguće ovisno o težini situacije provesti jednu ili više mjera:

a) u slučaju kada se radi o namirnicama domaćeg podrijetla, mjere mogu biti:

- privremena zabrana stavljanja na tržište ili uporabe namirnica;
- određivanje posebnih uvjeta za navedenu namirnicu;
- određivanje mjera neškodljivog uklanjanja navedene namirnice;
- druge odgovarajuće privremene mjere.

b) u slučaju kada se radi o hrani podrijetlom iz uvoza mjere mogu biti:

- privremena zabrana uvoza namirnica iz zemlje ili dijela zemlje izvoznice ili zemlje provoza
- određivanje posebnih mjera za navedenu namirnicu iz zemlje ili dijela zemlje izvoznice ili zemlje provoza
- određivanja mjera neškodljivog uklanjanja navedene namirnice
- druge odgovarajuće privremene mjere.

Za kršenje Zakonskih propisa predviđene su novčane kazne ili kazne zabrane obavljanja djelatnosti ili pojedinih postupaka a iste su propisane u temeljnim veterinarskim zakonima (The Veterinary Law – Official Gazette No. 70/97; 105/01: Penal provisions part VIII Articl 143 do 148; The Law of Veterinary Drugs and Veterinary Medical Products – Official Gazette No 79/98; Animal Welfare Act – Official GazetteNo 19/99).

Nadalje Kaznenim zakonom NN br. 110/97 propisane su kazne u vidu novčanih kazni i kazni zatvora za zlostavljanje i mučenje životinja (članak. 260), nesavjesno pružanje veterinarske pomoći (članak. 257), proizvodnju i stavljanje u promet škodljivih živežnih namirnica (članak. 247), te nesavjesni pregled mesa za ljudsku ishranu (članak. 248).

C) Veterinarska legislativa

1. Općenito

a) općenito o zakonodavstvu, organizacija i nadležnosti uključenih ustanova

Osnovni veterinarski propis u Republici Hrvatskoj je Zakon o veterinarstvu (Narodne novine Republike Hrvatske br. 70/97, 105/01). Tim Zakonom uređuje se zaštita zdravlja životinja, sprječavanje i kontrola bolesti zajedničkih životinjama i ljudima, kontrola životinja namijenjenih za klanje, riba, školjaka i rakova, proizvoda životinjskog podrijetla, kakvoće hrane za životinje, reprodukcija životinja i njihova dobrobit, veterinarska zaštita ljudskog okoliša, organizacija, financiranje i druge stvari od važnosti za provedbu jedinstvene zaštite zdravlja životinja, te sustav veterinarske službe u Hrvatskoj. Zakon o veterinarstvu usvojen u srpnju 1997. godine, utvrđuje nadležnost i uvjete za rad veterinarske službe, a uzima u obzir i promjene povezane s privatizacijom veterinarskih stanica, te uspostavlja državne ovlasti nad ovlaštenim veterinarima u veterinarskim stanicama. Veterinarske stanice su privatizirane dok je županijska inspekcija u cijelosti pod upravom Ministarstva poljoprivrede i šumarstva — Uprave za veterinarstvo. Osnivanje Županijskih veterinarskih ureda u okviru kojih djeluju županijske veterinarske inspekcije, osigurava djelotvornu i zakonsku prisutnost Uprave za veterinarstvo na svim razinama.

U skladu sa Zakonom o veterinarstvu, današnje veterinarske službe u Republici Hrvatskoj organizirane su u piramidalnoj strukturi koja se temelji na načelima vertikalne subordinacije (inspekcijske službe), na dosljednoj podjeli dužnosti te na usklađenosti sa administrativnom podjelom države.

Uprava za veterinarstvo koja djeluje u okviru Ministarstva poljoprivrede i šumarstva je na vrhu te piramide. Državne veterinarske institucije za laboratorijsku dijagnostiku i analitiku su u sredini, dok privatne veterinarske prakse čine bazu piramide.

Uprava za veterinarstvo

Državna Uprava za veterinarstvo, kao administrativna (upravna) organizacija u okviru Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, je odgovorna za sve administrativne i inspekcijske aktivnosti.

Na čelu Uprave za veterinarstvo je ravnatelj, koji je istovremeno i pomoćnik ministra poljoprivrede kojem je neposredno odgovoran.

Uprava za veterinarstvo sastoji se od slijedećih odjela:

- Odjel za zaštitu zdravlja životinja i veterinarsku praksu
- Odjel za higijenu proizvoda životinjskog podrijetla i veterinarsko javno zdravlje;
- Odjel veterinarske inspekcije;
- Odjel granične veterinarske inspekcije.

Veterinarska inspekcija – organizacija i djelovanje

Struktura veterinarskih službi i veterinarske inspekcije utvrđena je Zakonom o veterinarstvu te su u skladu s njegovim odredbama županijski i općinski inspektori premješteni, od 1. siječnja 1998., iz Ureda za gospodarstvo u županijama i Ureda za poljoprivredu i šumarstvo grada Zagreba u Odjel za inspekcijske aktivnosti Uprave za veterinarstvo.

Prema odredbama Zakona o veterinarstvu, Zakona o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima i Zakona o dobrobiti životinja inspekcijski nadzor nad provedbom navedenih Zakona obavljaju županijski veterinarski inspektori.

Veterinarsko-zdravstveni pregledi i kontrole, kao i inspekcijski nadzor pri uvozu, provožu i izvozu živih životinja i životinjskih proizvoda, u prvom stupnju obavlja granična veterinarska inspekcija i ovlašteni veterinari.

U drugom stupnju inspekcijski nadzor obavljaju državni veterinarski inspektori iz Odjela veterinarske inspekcije Uprave za veterinarstvo.

Županijska i gradska inspekcija je organizirana u 20 Veterinarskih ureda županija i Veterinarskom uredu Grada Zagreba. Veterinarski uredi u županijama su organizirani kroz 64 ispostave. Uredi su, sukladno Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva, područne jedinice odjela inspekcijskih poslova Uprave za veterinarstvo. Poslove inspekcijskog nadzora obavlja 10 državnih veterinarskih inspektora, 82 županijskih veterinarskih inspektora, 795 ovlaštenih veterinara i 58 graničnih veterinarskih inspektora.

Granična veterinarska kontrola

Veterinarsko-zdravstvene preglede i kontrole u prometu preko granica Republike Hrvatske pri uvozu, izvozu i provožu pošiljaka životinja, životinjskih proizvoda i pošiljaka drugih roba koje sadrže sastojke životinjskog podrijetla, pošiljaka sjemena za umjetnu oplodnju i oplođenih jaja, rasplodnih jaja, hrane za životinje uključujući poljoprivredne proizvode i stelju, sirovina i aditiva koji se koriste u proizvodnji hrane za životinje, pošiljaka veterinarskih lijekova i drugih predmeta kojima se zarazne bolesti mogu prenositi i ugroziti ljudsko ili životinjsko zdravlje, vrši granična veterinarska inspekcija na graničnim prijelazima određenim za tu svrhu.

Veterinarska kontrola uključuje zdravstvenu kontrolu, koja se provodi nad životinjama i proizvodima životinjskog podrijetla da bi se zaštitilo zdravlje životinja i ljudi, te kontrolu prijevoznih sredstava, objekata i robe putem kojih se zarazne bolesti mogu prenijeti.

Obveza Republike Hrvatske da na graničnim prijelazima organizira veterinarsku kontrolu proizlazi iz:

- Kodeksa Međunarodnog ureda za epizootije (OIE), sa sjedištem u Parizu, čiji je član i Republika Hrvatska;
- međunarodnih bilateralnih sporazuma o veterinarskoj suradnji;
- Zakona o veterinarstvu i drugih podzakonskih propisa;
- Međunarodnih konvencija o usklađivanju kontrola robe na granicama.

Organizacija granične veterinarske inspekcije

Granična veterinarska inspekcija je organizirana u okviru Odjela za poslove granične veterinarske inspekcije, koji je sastavni dio Ministarstva poljoprivrede i šumarstva – Uprave za veterinarstvo. Organizacijske jedinice Odjela su veterinarske granične postaje osnovane na mjestima pogodnim za nekoliko graničnih prijelaza.

Poslovima Odjela za poslove granične veterinarske inspekcije upravlja i koordinira načelnik Odjela. Načelnik Odjela vrši svoje dužnosti povezane s organizacijom i radom granične veterinarske inspekcije kao cjeline, a za svoj rad odgovara ravnatelju Uprave za veterinarstvo.

Granične veterinarske postaje osniva, udružuje i ukida Vlada Republike Hrvatske, a veterinarske granične prijelaze određuje Ministar poljoprivrede i šumarstva.

Odlukom Vlade Republike Hrvatske od 07. siječnja 1991. ("Narodne novine" br. 58/91) osnovano je 5 veterinarskih graničnih postaja u Zagrebu, Goričanu, Osijeku, Rijeci i Splitu, a Naredbom ministra poljoprivrede i šumarstva o graničnim prijelazima za koje je postavljena veterinarska inspekcija, ("Narodne novine" br. 147/02) određeni su granični prijelazi na kojima će se obavljati veterinarske kontrole.

Na granici s Mađarskom, temeljem posebnog sporazuma, sve granične kontrolne službe, uključujući i graničnu veterinarsku inspekciju nalaze se na dva granična prijelaza smještena na mađarskom teritoriju na željezničkim stanicama u Murakeresztur i Gyekenyes.

Poslovima veterinarskih graničnih postaja rukovode upravitelji postaja, čija je dužnost da utvrde raspored radnih sati, vode brigu o materijalnim poslovima i obavljaju druge poslove u skladu s Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i načinu obavljanja poslova.

Granični veterinarski inspektori su nezavisni u obavljanju veterinarske kontrole i s obzirom na to oni imaju posebna ovlaštenja.

Sveukupni rad granične veterinarske inspekcije, posebice njegov obujam, uvelike ovisi o pritisku na pojedine putne pravce.

Pravna uređenost granične veterinarske inspekcije

Organizacija, poslovi i specifični uvjeti koji se odnose na rad granične veterinarske inspekcije utvrđeni su slijedećim zakonskim propisima:

Zakon o veterinarstvu ("Narodne novine" br. 70/97) – utvrđuje organizaciju, te prava i obveze graničnog veterinarskog inspektora. U predmetima inspekcijskih postupaka Rješenja se donose na temelju Zakona o općem upravnom postupku;

Zakon o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima ("Narodne novine" br. 79/98);

Zakon o stočarstvu ("Narodne novine" br. 70/97) i njegove izmjene i dopune ("Narodne novine" br. 36/98);

Zakon o dobrobiti životinja ("Narodne novine" br. 19/99);

Pravilnik o načinu utovara, pretovara i istovara pošiljaka životinja, sirovina, proizvoda i otpada životinjskog podrijetla i higijensko-tehničkim uvjetima kojima motaju udovoljavati prijevozna sredstva i pošiljke u domaćem i međunarodnom prometu ("Narodne novine" br. 97/98) – koji utvrđuje uvjete kojima moraju udovoljavati pošiljke u izvozu, uvozu i provožu i način obavljanja pregleda na graničnom prijelazu;

Pravilnik o zdravstvenim svjedodžbama (certifikatima) za životinje i pošiljke životinjskog podrijetla u domaćem i međunarodnom prometu ("Narodne novine" br. 54/98);

Pravilnik o identifikacijskoj karti i potpisu veterinarskog inspektora ("Narodne novine" br. 39/98);

Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za smještaj životinja i skladišta za uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla i životinjskih otpadnih tvari na graničnim prijelazima ("Narodne novine" br. 52/93);

Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati željezničke stanice i luke za utovar, pretovar i istovar životinja ("Narodne novine" br. 52/93);

Pravilnik o pošiljkama proizvoda životinjskog podrijetla kod kojih nema veterinarsko-zdravstvenih smetnji za njihov uvoz u Republiku Hrvatsku ili provoz kroz teritorij Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 93/98 i 159/98);

Naredba o graničnim prijelazima za koje su osnovane granične veterinarske postaje ("Narodne novine" br. 147/02);

Naredba o graničnim prijelazima na kojima je postavljena veterinarska inspekcija ("Narodne novine" br. 106/00);

Pravilnik o iznosu naknade za veterinarsko-zdravstvene preglede u prometu preko granice Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 97/99).

Postoje i drugi zakonski propisi koji su od interesa za graničnu veterinarsku inspekciju, kao što su Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenoj kontroli prehrambenih proizvoda i predmeta opće uporabe ("Narodne novine" br. 1/97), Naredbe o zabrani uvoza i provoza, Smjernice, Odluke i Preporuke Europske unije kao i drugi zakonski propisi koji se u praksi primjenjuju u specifičnim slučajevima.

Opremljenost graničnih prijelaza

Granični veterinarski prijelazi što se tiče lokacije, izgradnje, stručnih radnika, opreme, vrste, širine i redoslijeda kontrola, moraju udovoljavati propisanim standardima i podvrgnuti su međunarodnoj inspekciji. Stalna granična veterinarska inspekcija prisutna je na 25 graničnih prijelaza, a pod kontrolom je sveukupni broj od 44 granična prijelaza. Na graničnim prijelazima na kojima nije prisutna stalna veterinarska inspekcija, veterinarsko-zdravstveni pregledi se obavljaju na poziv.

Granična veterinarska inspekcija mora imati odgovarajuće prostorije (za stranke, odmor osoblja, priručni laboratorij i sanitarni čvor) na svakom graničnom prijelazu određenom za promet životinja i proizvoda životinjskog podrijetla.

Radni sati usklađuju se sa hrvatskim gospodarskim interesima, kao i sa nadležnim tijelima granične veterinarske inspekcije susjednih zemalja.

24 sata: Goričan, Murakeresztur, Macelj;

17 sati: Zračna luka Zagreb, Bregana, Duboševica, Bajakovo i Županja;

12 sati: Ličko Petrovo Selo, Stara Gradiška, Trnovec, Čakovec, željezničke stanice Tovarnik, Kaštel, Rupa, Split – pomorske luka, Metković i Vinjani Donji;

8 sati bez subote i nedjelje: Zagreb ranžirni kolodvor, Gunja, Kamensko, Erdut, Ilok, Rijeka i Karasovići.

Na svim graničnim prijelazima na kojima je prisutna stalna veterinarska inspekcija, veterinarsko-zdravstveni pregledi se obavljaju i izvan radnih sati prema potrebi. Na graničnim prijelazima na kojima nema veterinarske inspekcije, a koji su određeni za obavljanje veterinarsko-zdravstvenih pregleda, pregledi se vrše prema potrebi na poziv.

Uvozne dozvole i zdravstvene svjedodžbe (certifikati)

Pošiljke živih životinja, životinjskih proizvoda i pošiljke drugih roba koje sadrže sastojke životinjskog podrijetla, pošiljke sjemeni za umjetnu oplodnju i embrija, rasplodnih jaja, hrane za životinje, sirovina i aditiva koji se koriste u proizvodnji hrane za životinje kao i predmeta putem kojih se mogu prenijeti zarazne bolesti ili ugroziti zdravlje, mogu se uvesti ili se njihov provoz dozvoljava na temelju Rješenja izdanog od strane Uprave za veterinarstvo, ako se utvrdi da ne postoje veterinarsko-zdravstvene smetnje za uvoz ili provoz takvih pošiljaka, u skladu s odredbama Zakona o veterinarstvu.

Kao izuzetak od gore navedenog, Rješenje Uprave za veterinarstvo nije potrebno za neke životinjske proizvode koji ne predstavljaju rizik u smislu prijenosa zaraznih bolesti. Takvi proizvodi su nabrojeni u Pravilniku o proizvodima kod kojih ne postoje veterinarsko-zdravstvene smetnje za uboz u Republiku Hrvatsku i provoz kroz teritorij Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 93/98, 158/98 i 1/01),

Uvoz i provoz pošiljaka odobrava granični veterinarski inspektor ako pošiljke udovoljavaju propisanim veterinarsko-zdravstvenim uvjetima.

Uvoz i provoz pošiljaka neće biti dozvoljen ako je u zemlji izvoznici ili u zemljama kroz koje se takve pošiljke provode, prisutna zarazna bolest, to jest ako postoji opasnost od unošenja zarazne bolesti u Republiku Hrvatsku.

Uvoz proizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih ljudskoj prehrani neće biti dozvoljen ako oni nisu proizvedeni u izvoznim objektima ili u objektima koji su, u dogovoru sa nadležnim tijelima zemlje podrijetla, odobreni od strane Ministra u posebnom postupku.

Rješenjem izdanim za tu svrhu, uvoznik se može obvezati da naknadno podvrgne pošiljku životinja specifičnim laboratorijskim i dijagnostičkim pretragama, te da ih drži u karanteni, to jest da privremeno uskladišti proizvode životinjskog podrijetla kao i predmete kojima se mogu prenijeti zarazne bolesti i podvrgne ih specifičnim laboratorijskim pretragama, a mogu biti određene i druge mjere.

Za uvezene pošiljke i pošiljke u provozu, granični veterinarski inspektor izdaje prateći dokument na propisanom obrascu i traži izvješće o prispjeću pošiljke na mjesto odredišta ili na izlazni granični prijelaz.

Prtljaga putnika

Zakonom o veterinarstvu, u člancima 63. i 64. određeno je slijedeće: uvoz, izvoz i provoz pošiljaka životinja, životinjskih proizvoda i pošiljaka drugih roba koje sadrže sastojke životinjskog podrijetla, pošiljaka sjemena za umjetnu oplodnju i oplođenih jaja, jaja za rasplod, hrane za životinje uključujući poljoprivredne proizvode i stelju, sirovina i aditiva koji se koriste u proizvodnji hrane za životinje, pošiljaka veterinarskih lijekova i drugih predmeta putem kojih se mogu prenijeti zarazne bolesti ili ugroziti zdravlje ljudi i životinja, dozvoljen je samo putem graničnih prijelaza određenih za tu svrhu.

Veterinarsko-zdravstvene preglede na veterinarskim graničnim prijelazima obavlja granični veterinarski inspektor. Veterinarsko-zdravstveni pregledi obavljaju se na životinjama, proizvodima životinjskog podrijetla da bi se zaštitilo zdravlje ljudi i životinja, kontrolirali objekti, robe i prijevozna sredstva putem kojih se mogu prenijeti zarazne bolesti.

Kao izuzetak, proizvodi u prtljazi putnika ili oni poslani u paketima, u težini manjoj od jednog kilograma, koji su namijenjeni osobnoj potrošnji, ako potječu iz zemalja ili regija iz kojih uvoz i provoz nije zabranjen, ne moraju biti podvrgnuti veterinarskoj kontroli.

Kada se u nekoj zemlji pojavi opasna zarazna bolest, prtljaga putnika kao i prtljaga posade/operatora prijevoznog sredstva koje dolazi iz te zemlje, mora se podvrgnuti veterinarskoj kontroli.

Sustav provedbe veterinarske djelatnosti

Sustav provedbe veterinarske djelatnosti u Republici Hrvatskoj propisan je Zakonom o veterinarstvu. Člankom 85. stavkom 3. Zakona je određeno da određene poslove mogu obavljati samo veterinarske stanice i veterinarske ambulante koje, temeljem provedenog natječaja, na period od 5 godina, ovlasti Uprava za veterinarstvo. To su slijedeći poslovi:

- provedba propisanih preventivnih cijepljenja, propisanih dijagnostičkih i drugih pretraga radi zaštite zdravlja životinja i ljudi te mjera za otkrivanje, suzbijanje, sprječavanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti i zoonoza,
- provedba mjera veterinarske zaštite okoliša radi sprječavanja širenja i suzbijanja zaraznih bolesti životinja (dezinfekcija, dezinsekcija, deratizacija i radiološka dekontaminacija),
- izdavanje svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja, potvrdi o zdravstvenom stanju pošiljaka životinja i zdravstvenoj ispravnosti pošiljaka životinjskih proizvoda, sjemena za umjetno osjemenjivanje, oplođenih jajnih stanica, međunarodnih svjedodžbi (certifikata) i drugih potvrdi kada je to Zakonom određeno,
- obavljanje propisanih veterinarsko-zdravstvenih pregleda i kontrola,
- provedba, organiziranje i kontroliranje označivanja životinja.

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarstvu u studenom 2001. godine, posjednicima životinja dana je mogućnost da biraju i ovlaštenu veterinarsku organizaciju (bilo koju koja je ovlaštena na njihovom epizootičkom području - županiji) za kompletnu zdravstvenu zaštitu životinja, ukoliko nisu zadovoljni onom koju je temeljem natječaja odredila Uprava za veterinarstvo za epizootičku jedinicu (općinu) na kojoj se nalaze.. Ovo pravo se ne odnosi na poslove veterinarsko-zdravstvenih pregleda i kontrola.

Natječaj provodi povjerenstvo koje imenuje ravnatelj Uprave za veterinarstvo. Kako je prethodno već navedeno, pravo natječaja imaju veterinarske stanice i veterinarske ambulante koje ispunjavaju minimalne propisane uvjete (uglavnom glede broja veterinarara koji ispunjavaju uvjete za imenovanje ovlaštenim i ukupnog broja veterinarara). Tekst natječaja objavljuje se u Narodnim novinama, a kriteriji za odabir najpovoljnije ponude su: smještaj veterinarske organizacije u odnosu na epizootičke jedinice na koje se odnosi ponuda; broj veterinarara s ispunjenim uvjetima za imenovanje ovlaštenim, njihova eventualna dodatna edukacija i iskustvo u provedbi poslova te ukupan broj veterinarara; mogućnost potpune provedbe poslova. Na osnovu ovih mjerila, povjerenstvo predlaže Upravi najpovoljnijeg ponuditelja. Donose se rješenja za svaku veterinarsku organizaciju kojima se ponude prihvaćaju ili odbijaju i koja u sebi sadrže obrazloženja zašto je upravo tako odlučeno. Veterinarske organizacije koje eventualno nisu zadovoljne donesenom odlukom imaju pravo tužbe Upravnom sudu Republike Hrvatske.

Potom se sklapa ugovor o povjeravanju poslova s veterinarskim organizacijama te imenuju ovlašteni veterinari za provedbu tih poslova. Uvjeti za imenovanje su da veterinar mora biti hrvatski državljanin, imati licencu za rad, položen državni stručni ispit za zvanje veterinarskog inspektora te tri godine rada u struci nakon položenog državnog stručnog ispita. Imenuje ga ravnatelj Uprave za veterinarstvo na prijedlog ovlaštene veterinarske organizacije. Nadzor nad njihovim radom provode županijski veterinarski inspektori, odnosno državni veterinarski inspektori.

Od 158 veterinarskih organizacija (veterinarskih ambulanti i veterinarskih stanica) koliko ih trenutno obavlja veterinarsku djelatnost u RH, 152 su ovlaštene.

Stalni nadzor nad radom ovlaštenih veterinarskih organizacija i ovlaštenih veterinarara provode županijski, odnosno, državni veterinarski inspektori. Ukoliko inspektori utvrde nepravilnosti u radu pojedinih ovlaštenih veterinarara, ravnatelj Uprave za veterinarstvo, na prijedlog ovlaštene veterinarske organizacije, te ovlaštene veterinare razrješava ovlasti. Ukoliko veterinarska organizacija ne obavlja poslove sukladno potpisanom ugovoru o povjeravanju poslova, Uprava s istom raskida ugovor, privremeno određuje veterinarsku organizaciju koja će preuzeti obavljanje poslova te raspisuje novi natječaj za dodjelu javnih ovlasti na epizootičkim jedinicama na kojima je veterinarska organizacija bila ovlaštena. Natječaj se mora provesti u roku 90 dana od raskida ugovora.

Veterinarske organizacije

Veterinarske stanice, veterinarske ambulante i veterinarske klinike su različiti organizacijski oblici veterinarskih organizacija – pravne osobe u privatnom vlasništvu uključene u obavljanje veterinarskih poslova.

Aktivnosti veterinarskih službi su poslovi koje obavljaju veterinarske organizacije:

- provođenje propisanih preventivnih cijepljenja, obavljanje propisanih dijagnostičkih i drugih pretraga da bi se zaštitilo zdravlje životinja i ljudi, te provedba mjera za otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti i zoonoza;
- provedba preventivnih cijepljenja, obavljanje dijagnostičkih i drugih pretraga da bi se zaštitilo zdravlje životinja;
- pregledi bolesnih životinja i razudba trupova, traženje uzroka bolesti ili uzroka uginuća životinje, osnovne laboratorijske pretrage i promatranje životinja;

otkrivanje i izvještavanje o izbijanju zaraznih bolesti ili postavljanje sumnje na pojavu zarazne bolesti;
 liječenje bolesnih životinja, obavljanje kirurških intervencija, pružanje pomoći kod poroda i obavljanje drugih veterinarskih intervencija na životinjama.;
 liječenje neplodnosti i obavljanje umjetne oplodnje i prijenos oplođenih jajnih stanica (prijenos embrija));
 provođenje mjera veterinarske zaštite okoliša kako bi se suzbilo i spriječilo širenje zaraznih bolesti životinja (dezinfekcija, dezinfestacija, deratizacija i radiološka dekontaminacija);
 vođenje propisanih evidencija i dokumentacije;
 izdavanje potvrda o zdravlju životinja, potvrda o zdravstvenom stanju pošiljaka životinja i zdravstvenoj ispravnosti pošiljaka životinjskih proizvoda, sjemena za umjetnu oplodnju, oplođenih jajnih stanica, međunarodnih certifikata i drugih potvrda propisanih Zakonom;
 provođenje veterinarske izobrazbe uzgajivača stoke u vezi sa držanjem životinja, poboljšanjem njihova zdravlja i reprodukcije;
 obavljanje propisanih veterinarsko-zdravstvenih pregleda i kontrola;
 obavljanje, organiziranje i kontroliranje označavanja životinja u skladu sa Zakonom i vođenje propisanih evidencija i registra označenih životinja.

Veterinarska stanica i veterinarska ambulanta, u okviru svojih aktivnosti, pokretno obavlja gore navedene poslove, odlaženjem u kućne posjete i u komercijalne objekte. Veterinarska stanica mora imati ambulantu u svojem sjedištu i najmanje jednu izvan njega;

Veterinarska klinika, u okviru svojih aktivnosti, obavlja slijedeće poslove:

pregled bolesnih životinja i ispitivanje uzroka oboljenja;
 liječenje bolesnih životinja, vršenje kirurških intervencija, pružanje pomoći kod poroda i obavljanje drugih veterinarskih intervencija na životinjama;
 liječenje neplodnosti;
 umjetnu oplodnju životinja;
 provođenje pojedinih propisanih preventivnih i dijagnostičkih mjera;
 vođenje propisanih evidencija i dokumentacije;
 izdavanje potvrda o zdravstvenom stanju životinja.

Radna dozvola za veterinare

Nakon što su dobili diplomu sveučilišta za zanimanje doktora veterinarske medicine, veterinari su obvezni raditi 12 mjeseci kao pripravnici i položiti stručni ispit. Sadržaj i način ostvarivanja prakse za veterinare, te program i način polaganja stručnog ispita utvrđeni su "Pravilnikom o vježbeničkom stažu veterinarskih djelatnika i načinu polaganja stručnog ispita" (Narodne novine br. 5/99, 44/99). Hrvatska veterinarska komora izdaje radne dozvole za veterinare pod uvjetom da su položili stručni ispit i da su članovi Komore.

Ovlašteni veterinari

Prema Zakonu o veterinarstvu, poslove od posebnog državnog interesa mogu obavljati samo veterinarske stanice ili veterinarske ambulante, koje su od strane Uprave za veterinarstvo za to ovlaštene za razdoblje od 5 godina. Odluka o davanju ovlaštenja donosi se temeljem provedenog javnog natječaja u kojem mogu učestvovati sve veterinarske organizacije (veterinarske stanice i veterinarske ambulante) koje udovoljavaju propisanim posebnim uvjetima.

Ovlašteni veterinar je veterinar ovlašten za obavljanje javnih poslova koji su preneti na veterinarsku organizaciju. Na prijedlog ovlaštene veterinarske organizacije, ovlaštene veterinare postavlja i razrješuje s dužnosti Upravitelj Uprave

za veterinarstvo. Uvjeti za imenovanje su položeni državni stručni ispit za veterinarske inspektore i 3 godine radnog iskustva u struci nakon polaganja državnog ispita.

Ukupno je ovlašteno 685 veterinara u Republici Hrvatskoj. Ugovori su zaključeni s veterinarskim organizacijama kojima je odobreno javno ovlaštenje na temelju provedenog natječaja.

Terenski veterinari

Terenski veterinar je doktor veterinarske medicine kojem je dozvolu za rad izdala Hrvatska veterinarska komora i koji obavlja veterinarske poslove kao zaposlenik veterinarske stanice ili veterinarske ambulante (veterinarske organizacije – komercijalni objekti u privatnom vlasništvu).

Obvezni obrazovni tečajevi

Obrazovni i drugi tečajevi za obučavanje veterinara obvezni su za sve veterinare koji obavljaju veterinarske poslove i uvjet su za produžavanje njihovih radnih dozvola, koje se revidiraju svakih 5 godina i ovisno o prikupljenim bodovima (za sve obrazovne i druge tečajeve dodjeljuju se bodovi) produžavanju se ili ne. Obrazovni program provodi se u skladu sa programima Uprave za veterinarstvo i Veterinarske komore.

b) odgovornosti pojedinih ustanova

U sustavu provedbe veterinarske djelatnosti u Hrvatskoj uz gore opisane aktivnosti Uprave za veterinarstvo i veterinarske organizacije aktivno sudjeluju i sljedeće institucije, čije je mjesto također definirano Zakonom o veterinarstvu:

Hrvatski veterinarski institut - HVI

Znanstvenoistraživačka djelatnost Instituta obuhvaća:

- istraživanje uzroka nastajanja i širenja zaraznih, nametničkih i drugih množstvenih pojava bolesti životinja;
- istraživanje sredstava i postupaka za pouzdano otkrivanje bolesti i brzo utvrđivanje uzroka oboljenja;
- istraživanje sredstava i mjera za sprečavanje nastajanja i suzbijanja pojava množstvenih bolesti životinja;
- istraživanje lijekova i ljekovitih tvari namijenjenih zaštiti zdravlja i proizvodnosti životinja;
- istraživanje uvjeta smještaja, načina uzgoja i hranidbe radi osiguranja proizvodnje zdravih životinja;
- istraživanje utjecaja životinja, njihovih proizvoda i otpadnih tvari nastalih u proizvodnji životinja na okoliš;
- istraživanje zaštite zdravlja ljudi od zaraznih i nametničkih bolesti prenosivih sa životinja;
- istraživanje utjecaja hranjenja i liječenja životinja na zdravlje ljudi i osiguranje zdravstveno ispravnih namirnica životinjskog podrijetla.

Predmetne aktivnosti se obavljaju putem programa kontinuirane istraživačke djelatnosti i ugovornih znanstvenoistraživačkih projekata u službi ostvarivanja Nacionalnog znanstvenoistraživačkog programa.

Stručno-dijagnostička djelatnost Instituta utvrđena je Zakonom o veterinarstvu («NN» br. 70/97., 105/01.) kojim je propisano da Hrvatski veterinarski institut za potrebe veterinarstva:

- obavlja terensku i laboratorijsku dijagnostiku zaraznih, nametničkih i drugih bolesti životinja,
- prati, analizira i proučava stanje glede pojava, kretanja, suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih, nametničkih i drugih bolesti životinja,
- planira i predlaže preventivna cijepljenja te dijagnostičke pretrage životinja,
- planira i predlaže mjere dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije radi sprečavanja širenja i suzbijanja zaraznih bolesti životinja,
- istražuje načine zaštite od zoonoza,

istražuje, unaprjeđuje i primjenjuje metode otkrivanja, suzbijanja i prevencije zaraznih, nametničkih i drugih bolesti životinja,

istražuje, unaprjeđuje, priprema i primjenjuje biološka i farmaceutska sredstva za dijagnostiku, profilaksu i terapiju, obavlja laboratorijske pretrage proizvoda životinjskog podrijetla radi utvrđivanja njihove zdravstvene ili higijenske ispravnosti,

istražuje, unaprjeđuje i primjenjuje metode otkrivanja, suzbijanja i prevencije zaraznih, nametničkih i drugih bolesti životinja,

istražuje, unaprjeđuje i primjenjuje nova imunološka sredstva za zaštitu zdravlja životinja,

prati, analizira i ocjenjuje utjecaj okoliša na zdravstveno stanje životinja,

istražuje zoohigijenske uvjete u objektima za uzgoj stoke i stočarsku proizvodnju,

obavlja laboratorijske pretrage namirnica životinjskog podrijetla i drugih proizvoda životinjskog podrijetla radi utvrđivanja zdravstvene ispravnosti,

obavlja laboratorijske pretrage na rezidue i biološki aktivnih tvari, u životinjama, mesu i ostalim namirnicama životinjskog podrijetla,

obavlja kontrolu radioaktivnih tvari u životinjama, mesu i proizvodima životinjskog podrijetla i stočnoj hrani,

obavlja toksikološke pretrage životinja, proizvoda životinjskog podrijetla i stočne hrane,

obavlja ispitivanja i kontrolu kakvoće lijekova za uporabu u veterini, proizvodnji i prometu,

istražuje, unaprjeđuje i primjenjuje razvojne metode tehnologije i kontrole namirnica životinjskog podrijetla, stočne hrane i lijekova za uporabu u veterini,

istražuje, unaprjeđuje i pruža stručnu pomoć u svezi inspekcije životinja, inspekcije namirnica životinjskog podrijetla i stočne hrane,

pruža stručnu pomoć veterinarskim organizacijama i uzgajateljima životinja te proizvođačima namirnica životinjskog podrijetla, stočne hrane i lijekova za uporabu u veterini,

obavlja i druge poslove određene Statutom u skladu s Zakonom o veterinarstvu.

U sklopu Hrvatskog veterinarskog instituta, izvan središnjice Instituta koja je formirana od odjela, djeluju i podružnice Instituta i to:

- Veterinarski zavod Križevci,
- Veterinarski zavod Rijeka,
- Veterinarski zavod Split,
- Veterinarski zavod Vinkovci,
- Centar za peradarstvo Zagreb.

Hrvatski veterinarski institut, zajedno sa svojim podružnicama, sukladno Zakonu o veterinarstvu i Naredbi o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju, za Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva obavlja poslove laboratorijske i terenske dijagnostike u cilju otkrivanja, sprječavanja i suzbijanja zaraznih i nametničkih bolesti propisanih Naredbom. Također, Hrvatski veterinarski institut, temeljem zaključenih ugovora sa Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva provodi i Državni program monitoringa rezidua.

HVI - Dijagnostika zaraznih bolesti životinja

Hrvatski veterinarski institut Zagreb obavlja dijagnostiku zaraznih bolesti naređenih «Naredbom o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju u tekućoj godini». Naredbom se propisuje provođenje obveznih imunoprofilaktičkih i dijagnostičkih mjera u cilju utvrđivanja zaraznih i nametničkih bolesti životinja, te mjere sprječavanja, otkrivanja i suzbijanja istih. U 2003. godini u taj program uključeno je 27 bolesti.

Dijagnostika virusnih i bakterijskih bolesti provodi se serološkim i etiološkim metodama (izdvajanjem uzročnika), a obavlja se u nekoliko Odjela: Odjel za vrusologiju, Odjel za imunologiju, Odjel za bakteriologiju, Odjel za mastitise i kvalitetu mlijeka. Dijagnostika bolesti koje se nalaze na A i B listi Međunarodnog ureda za epizootije (OIE) usklađene su sa standardima Međunarodnog ureda za epizootije, a dijagnostika bolesti koje nisu na popisu OIE-a usklađene su sa standardima AOAC i ISO prema čijim metodama se koriste nove kvalitetne podloge, a identifikacija bakterija se provodi kompjuteriziranim sustavima koji omogućuju pouzdanu završnu identifikaciju svih bakterija značajnih za humanu i veterinarsku medicinu.

Hrvatska veterinarska komora

Hrvatska veterinarska komora osnovana je 02. veljače 1992., uz promjenu naziva prethodnog Saveza veterinarskih društava i veterinarskih tehničara Republike Hrvatske, koja je pod različitim nazivima djelovala od 1894. godine.

Kao pravni subjekt, Komora se temelji na Zakonu o veterinarstvu (Narodne novine Republike Hrvatske, br. 70/97 i 105/01).

Hrvatska veterinarska komora je udruga veterinara kojoj je temeljna zadaća promicanje veterinarstva i zasupanje interesa u području veterinarstva.

Članovi komore su veterinari koji obavljaju poslove veterinarske djelatnosti na području RH sukladno Zakonu o veterinarstvu. Danas Komora ima oko 1.400 članova iz svih područja veterinarske djelatnosti. Komora ima statut kojim se utvrđuje djelatnost, tijela upravljanja, ustrojstvo i način rada.

Svoje zadaće Komora obavlja samostalno na način utvrđen Zakonom o veterinarstvu i svojim statutom, a zadaće Komore jesu: promicanje i zastupanje interesa u području veterinarstva; vođenje upisnika svojih članova; skrb o poštivanju pravila kodeksa veterinarske etike i poduzimanje odgovarajućih mjera u slučaju njihova kršenja; davanje mišljenja za osnivanje i prestanak veterinarskih organizacija, privatne prakse i veterinarskih službi; davanje, produljenje i oduzimanje veterinarima odobrenja za rad (licenca); davanje mišljenja i prijedloga u postupku donošenja akata kojima se uređuju pitanja, uvjeti i način obavljanja veterinarske djelatnosti; predlaganje cijene veterinarskih usluga; skrb o stručnom osposobljavanju i usvršavanju veterinarskih djelatnika i zastupanje njihovih interesa; utvrđivanje i nadziranje načina promidžbe veterinarskih organizacija i privatne prakse kao i organizacija znanstvenih i stručnih skupova.

Komora je subjekt koji prati razvoj veterinarske struke u Hrvatskoj. Komora je organizator raznih skupova, simpozija, seminara i godišnjih sastanaka veterinara u suradnji s Veterinarskim fakultetom i Hrvatskom veterinarskom udrugom, kao i veterinarskih kongresa.

U okviru Komore djeluje 12 odjela koji su osnovani zbog bavljenja određenim stručnim i znanstvenim disciplinama, a njihovo djelovanje je u skladu sa zadacima Komore.

Veterinarski fakultet

Veterinarski fakultet u Zagrebu osnovan je 1919. godine kao Viša veterinarska škola da bi 07. prosinca 1924. bio transformiran Veterinarski fakultet, koji je sastavni dio Zagrebačkog sveučilišta.

Veterinarski fakultet sukladno odredbama Zakona o veterinarstvu ima definirane sljedeće zadaće:

- kliničku, laboratorijsku i terensku dijagnostiku bolesti životinja;
- liječenje životinja;
- razudbu lešina te patohistološke pretrage životinjskih organa;

kemijske, histološke, biološke, histokemijske, citološke, mikrobiološke, urološke, parazitološke, radijacijske, radiokemijske i druge analize organa životinja, krvi, krvnog seruma, izlučevina životinja, životinjske hrane, namirnica životinjskog podrijetla, drugih bioloških supstrata, tla, vode i zraka, te daje stručna mišljenja; vještačenja i izradu eksperiza iz područja veterinarstva i stočarske proizvodnje za potrebe zainteresiranih pravnih i fizičkih osoba;

istraživanja i proizvodnju farmaceutskih i bioloških sredstava za liječenje životinja i suzbijanje bolesti životinja;

ocjenjivanje zdravstvene ispravnosti i kakvoće namirnica životinjskog podrijetla i drugih proizvoda životinjskog podrijetla i o tome daje stručne ocjene i mišljenja.

Centri za reprodukciju i umjetno osjemenjivanje

Na temelju Zakona o veterinarstvu centri za reprodukciju i umjetno osjemenjivanje mogu obavljati sljedeće poslove:

- proizvode uzgojno valjane životinje;
- proizvode, pripremaju, pohranjuju i stavljaju u promet sjeme za umjetno osjemenjivanje i oplođene jajne stanice;
- obavljaju prijenos oplođenih jajnih stanica, embriotransfer;
- obavljaju poslove uvoza i izvoza sjemena za umjetno osjemenjivanje i oplođenih jajnih stanica;
- obavljaju reproduksijsko testiranje rasplodnjaka;
- obavljaju umjetno osjemenjivanje životinja;
- organiziraju provođenje umjetnog osjemenjivanja životinja na određenom području ili - provode umjetno osjemenjivanje po nalogu i posebnom ovlaštenju Uprave za veterinarstvo;
- provode umjetno osjemenjivanje životinja na određenom području putem posebno organizirane službe za reprodukciju;
- pružaju stručnu pomoć u provođenju umjetnog osjemenjivanja i suzbijanja neplodnosti životinja;
- obavljaju poslove kontrole i zaštite zdravlja vlastitih životinja i njihove reproduksijske sposobnosti;
- obavljaju poslove kontrole laboratorijske dijagnostike i analize sjemena za umjetno osjemenjivanje i oplođenih jajnih stanica;
- provode stručnu izobrazbu veterinara i veterinarskih djelatnika te uzgajatelja životinja za umjetno osjemenjivanje i reprodukciju stoke;
- provode informatičku obradu i analizu podataka iz područja reprodukcije životinja;
- prate, proučavaju i znanstveno istražuju pitanja u svezi s razmnožavanjem i genetikom životinja;
- obavljaju i druge poslove utvrđene statutom u svezi s unaprijeđenjem veterinarstva i stočarstva.

2. Sustav kontrole:

a) žive životinje

Zakonom o veterinarstvu je određen ustroj i sustav provedbe zaštite zdravlja životinja. On se temelji na popisu i registraciji stada, identifikaciji životinja, kontroli zdravlja životinja temeljenoj na provođenju propisanih dijagnostičkih i imunoprofilaktičkih mjera, kontroli prometa životinja i vođenjem brige o dobrobiti životinja. Kontrolu navedenog sustava koji se odnosi na žive životinje obavljaju županijski i državni veterinarski inspektori.

b) proizvodi životinjskog podrijetla

Zakonom o veterinarstvu je određen je i sustav kontrole u proizvodnji namirnica životinjskog podrijetla. On se temelji na propisanom sustavu odobravanja objekata za klanje životinja, obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla, obavljanju propisanih veterinarsko-zdravstvenih pregleda i kontrola u navedenim objektima u cilju osiguravanja proizvodnje zdravstveno ispravnih i neškodljivih namirnica životinjskog podrijetla i kontroli prometa

životinjskih proizvoda. Kontrolu navedenog sustava proizvodnje namirnica životinjskog podrijetla obavljaju županijski i državni veterinarski inspektori.

3. Označavanje i registracija životinja

Obvezno označavanje životinja u RH provodi se od 01. siječnja 1994. godine temeljem Naredbe o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju u 1994. godini kojom je određeno da označena ušnom markicom moraju biti:

- sva goveda starija od 2 mjeseca te sva goveda, bez obzira na starost, prilikom stavljanja u promet;
- ovce i koze prilikom stavljanja u promet
- sve svinje starije od 2 mjeseca kao i sve svinje prilikom stavljanja u promet, bez obzira na starost.

Svi konji pri stavljanju u promet kao i konji koji se otpremaju na sportske priredbe, izložbe i sl. obvezno su morali biti označeni paljenim žigom brojčane oznake u kopitu ili žigom na koži vrata, sedlišta ili buta. Označavanje su provodile veterinarske stanice a iznimno, uzgojno valjane životinje je označavala selekcijska služba.

Ova obveza se objavljivala svake godine u godišnjoj Naredbi o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju do donošenja Zakona o veterinarstvu te Zakona o stočarstvu 18. lipnja 1997. godine. kada je obvezno označavanje životinja dobilo i svoj zakonski okvir.

Naime, člankom 16. Zakona o veterinarstvu je propisano obvezno označivanje goveda, ovaca, koza i svinja. Označivanje provode veterinarske stanice i veterinarske ambulante, a označivanje uzgojno valjanih životinja selekcijska služba. Troškove označivanja životinja snosi njihov posjednik. Istim člankom propisano je i da pravnu osobu za vođenje podataka o označenim životinjama za cijelu RH, određuje ministar.

Podzakonski akti

Temeljem članka 16. stavka 5. Zakona, ministar poljoprivrede i šumarstva je u prosincu 1997. godine donio Pravilnik o obveznom označivanju životinja kojim su određeni oblik i sadržaj obvezne oznake za označivanje životinja, način i postupak označivanja, način vođenja evidencije i oblik obrazaca. Ovim pravilnikom određeno je i da pravna osoba, ovlaštena za izdavanje i distribuciju ušnih markica te distribuciju propisanih obrazaca dokumentacije o označenim životinjama te obradu podataka bude Centar za reprodukciju u stočarstvu Hrvatske. Nadzor nad provedbom obveznog označivanja obavljaju Veterinarski uredi, odnosno županijski veterinarski inspektori.

Budući da se ovaj sustav pokazao nedostatnim (dvije vrste markica, nemogućnost brzog traganja za životinjama u samom upisniku budući se nisu unosili podaci o promjenama vlasnika, uginuća, izlučenja i sl.) prišlo se izradi novog Pravilnika koji bi ujedno bio sukladan i propisima EU.

Stoga je 14. travnja 2003. ministar poljoprivrede i šumarstva donio Pravilnik o obveznom označivanju i upisu u jedinstveni registar domaćih životinja te vođenju evidencija.

Ovim Pravilnikom utvrdio se jedinstveni sustav označavanja životinja te način vođenja Jedinstvenog registra domaćih životinja te propisanih evidencija. Pored pravnih osoba koje su do tada obavljale označivanje životinja, dana je mogućnost i vlasnicima na farmerskim objektima većim od 20 uvjetnih grla da označavaju svoje životinje ako to žele. Za izdavanje i distribuciju ušnih markica, potrebnih sredstava za obvezno označivanje te propisanih obrazaca odabran je Hrvatski stočarski centar koji ujedno vodi i Jedinstveni registar domaćih životinja sa svim relevantnim podacima.

Registar se vodi u elektronskom obliku a podatke upisuju ovlaštene veterinarske organizacije, Hrvatski stočarski centar te veterinarski inspektori koji obavljaju obvezne veterinarsko zdravstvene preglede i kontrole na granici odnosno u objektima za klanje životinja. Praćenje i kontrolu vođenja Registra obavlja Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva – Uprava za veterinarstvo.

Propisane ušne markice i dokumentaciju može proizvoditi samo od Ministarstva ovlašteni proizvođač, a ušne markice moraju biti proizvedene u skladu s propisanim kriterijima. Proizvođač ušnih markica obavezan je voditi evidenciju o proizvedenim i isporučenim količinama ušnih markica.

Jedinstveni registar je u procesu uvođenja, a u tijeku je i raspisivanje natječaja za Proizvođača ušnih markica.

a) goveda (uključujući središnju bazu podataka o govedima)

Goveda moraju biti označena ušnom markicom u oba uha. Tele mora biti prijavljeno najkasnije 8 dana nakon poroda, a označeno i evidentirano do dvadesetprvog dana po prijavi.

Posjednik goveda odgovoran je za prijavu telenja i uginuća, o čemu mora izvijestiti ovlaštenu organizaciju. Ušna markica je usklađena s Commission Regulation (EC) No 2629/97.

b) ostale životinje na farmi

Označavanje svinja

Svinje se označavaju ušnim markicama sa životnim brojem koje se stavljaju na desno uho. Uzgojno valjane životinje mogu se dodatno označiti tetoviranjem u lijevo uho. Označavanje grla ušnom markicom obavlja se po prijavi vlasnika, a najkasnije prije stavljanja grla u promet.

Označavanje ovaca i koza

Ovce i koze označavaju se ušnom markicom, u desno uho, a uzgojno valjane životinje i tetoviranjem u lijevo uho. Označavanje grla ušnom markicom obavlja se po prijavi posjednika, a najkasnije prije stavljanja grla u promet.

Označavanje konja i magaraca

Konji i magarci označavaju se jedinstvenim životnim brojem, koji se sastoji od 9 znamenki, a određuje ga Hrvatski stočarski centar. Svako mlado grlo mora biti označeno prije odbića od majke. Konji i magarci označavaju se vrućim paljenim žigom na lijevom, odnosno desnom butu i/ili lijevom sedlištu i opisuju se detaljnom opisnom listom. Žig se sastoji od brojeva sljedećih dimenzija: visina 5 cm; širina 3 cm; dubina 2-3 mm. Posjednik konja odnosno magaraca odgovoran je za prijavu ždrijebljenja odnosno pulenja životinja, o čemu mora izvijestiti ovlaštenu organizaciju.

4. Financiranje veterinarske inspekcije i kontrola (Direktiva Vijeća 85/73/EEC)

Inspekcijski nadzor prema Zakonu o veterinarstvu (Narodne novine 70/97., 105/01.) obavljaju:

9 državnih veterinarskih inspektora.

58 graničnih veterinarskih inspektora,

80 županijskih – gradskih – veterinarskih inspektora,

koji su državni službenici u stalnom radnom odnosu i na teret su državnog proračuna.

795 ovlaštenih veterinara ovlaštenih veterinarskih organizacija, temeljem Zakona o sustavu državne uprave (NN br. 75/93., 38/99., 15/00., 127/00 i 59/01.) ovlašteni su za obavljanje poslova državne uprave, koji su preneseni na ovlaštene veterinarske organizacije za obavljanje veterinarsko – zdravstvenih pregleda i kontrola životinja za klanje,

proizvoda životinjskog podrijetla, objekata, opreme i sredstava koja mogu biti prijenosnici zaraznih bolesti životinja, izdavanje svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja, te ostale poslove propisane člankom 141. Zakona o veterinarstvu.

Temeljem Zakona o veterinarstvu čl.108. («Narodne novine» br.70/97 i 105/01) za veterinarsko-zdravstvenog pregleda i kontrole koje obavljaju ovlašteni veterinari naknade prisijsuje ministar, a ostvarena sredstva u visini od 15% prihod su Fonda za zdravstvenu zaštitu životinja (poseban račun pri Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva), a sredstva u visini 85% vraćaju se ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji čiji je ovlašteni veterinar obavio propisani pregled.

Za izdavanje svjedodžbi o zdravstvenom stanju životinja naknadu također propisuje ministar, a ostvarena sredstva u visini od 70% uplaćuju se u prije navedeni fond dok se preostalih 30% vraća ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji čiji je ovlašteni veterinar izdao svjedodžbu.

5. Veterinarska provjera živih životinja i proizvoda animalnog podrijetla koji ulaze u zemlje EU iz trećih zemalja, uključujući i granične inspekcijske postaje

U Republici Hrvatskoj na snazi je Zakon o veterinarstvu (NN 70/97 i 105/01) i drugi podzakonski akti (pravilnici i uredbe) kojim se uređuje zaštita zdravlja životinja, provedba mjera veterinarskog javnog zdravstva, unapređivanje reprodukcije životinja, veterinarska zaštita okoliša, ustroj i provedba zaštite zdravlja životinja, ustroj veterinarske inspekcije i druga pitanja bitna za veterinarstvo.

Svi objekti koji izvoze žive životinje u zemlje EU, moraju biti po posebnom postupku odobreni od strane Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Uprave za veterinarstvo i upisani u upisnik odobrenih objekata s određenim veterinarskim kontrolnim brojem odobrenog objekta (Zakon o veterinarstvu, članak 18.)

Klaonice i ostali objekti odobreni za izvoz životinjskih proizvoda moraju udovoljavati i veterinarsko-zdravstvenim uvjetima države uvoznice, a klaonice za klanje životinja podrijetlom iz uvoza i posebnim veterinarsko zdravstvenim uvjetima, koje propisuje ministar.

Objekti za: rasijecanje i obradu mesa, mesa divljači, ribe, rakova, školjaka, puževa i žaba koji su namijenjeni javnoj potrošnji; preradu mesa, mesa divljači, ribe, mlijeka, jaja, meda, i ostalih proizvoda životinjskoga podrijetla namijenjenih prehrani ljudi putem javne potrošnje; hlađenje, zamrzavanje i/ili uskladištenje navedenih proizvoda te prodaju odnosno promet tih proizvoda; moraju udovoljavati propisanim veterinarsko-zdravstvenim uvjetima (Zakon o veterinarstvu, članak 19., stavak 1. i 2.). Svi izvozni objekti moraju biti po posebnom postupku odobreni od strane Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Uprave za veterinarstvo i upisani u upisnik odobrenih objekata s određenim veterinarskim kontrolnim brojem odobrenog objekta. Rješenjem Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Uprave za veterinarstvo određuje se i veterinarski kontrolni broj objekta, države u koje je izvoz odobren i upisivanje u upisnik odobrenih objekata. Rješenje donosi ravnatelj Uprave za veterinarstvo na prijedlog stručnog povjerenstva koje on osniva i vrijedi četiri godine računajući od dana kada je rješenje postalo pravomoćno. Prije istjeka roka, ravnatelj, na prijedlog stručnog povjerenstva kojeg on osniva, donosi rješenje o daljnjem udovoljavanju ili neudovoljavanju propisanim veterinarsko-zdravstvenim uvjetima objekata (Zakon o veterinarstvu, članak 21).

Svi objekti koji su navedeni u upisniku odobrenih objekata za izvoz u zemlje EU-e, prijavljuju se sljedećim organizacijama:

European Commission Health & Consumer Protection Directorate General Directorate F – Food and Veterinary Office, Bellfield Office Park, Beech Hill Road, Dublin 4, Ireland

European Commission Health & Consumer Protection Directorate General Directorate E – Food Safety, Plant Health, Animal Health and Welfare, Rue de la Loi 200, B – 1049 Bruxelles, Belgium

European Mission of Republic of Croatia, Bruxelles, Avenue des Arts, B – 1000, Belgium

Border Veterinary Inspection

County Veterinary Offices

Registry of approved establishments of Republic of Croatia

Archive

Nadzor nad izvoznim objektima obavlja ovlaštenu veterinar koji je veterinar ovlašten za obavljanje poslova državne uprave, koji su preneseni na ovlaštene veterinarske organizacije osim za potrebe veterinarske organizacije u kojoj je zaposlen (Zakon o veterinarstvu, članak 140). Ovlaštenu veterinar obavlja veterinarsko-zdravstveni pregled i kontrolu nad životinjama, proizvodima životinjskog podrijetla, objektima, opremom i sredstvima koja mogu biti prijenosnici zaraznih bolesti životinja ili na drugi način ugrožavati njihovo zdravlje, te nad provođenjem naređenih mjera za otkrivanje, sprječavanje i suzbijanje zaraznih bolesti životinja i nad životinjama za klanje, mesom i ostalim proizvodima životinjskog podrijetla koji su namijenjeni za prehranu ljudi (Zakon o veterinarstvu, članak 141, stavak 1).

U obavljanju, ovlaštenu veterinar ima pravo i obvezu (Zakon o veterinarstvu, članak 141, stavak 2):

obavljati veterinarsko-zdravstveni pregled i kontrolu životinja za klanje, proizvoda životinjskog podrijetla, otpadne životinjske tvari namijenjene utilizaciji, objekata, opreme za klanje životinja, obradbu, preradbu i pohranu životinjskih proizvoda i otpadne životinjske tvari, kad je njihov pregled obavezan na način propisan Zakonom o veterinarstvu i drugim propisima,

obavljati veterinarsko-zdravstveni pregled i kontrolu pošiljaka životinja, životinjskih proizvoda, otpadne animalne tvari te prateće dokumentacije za te pošiljke pri utovaru, pretovaru i istovaru u unutarnjem prometu, uvoznih pošiljaka pri istovaru i pretovaru te izvoznih pošiljaka pri utovaru i pretovaru,

obavljati kontrolu životinjskih proizvoda i prateće dokumentacije u prometu radi provjere, da li su obavljani obavezni veterinarsko-zdravstveni pregledi,

izdavati svjedodžbe, potvrde o zdravstvenoj ispravnosti životinjskih proizvoda i otpadne životinjske tvari te međunarodne svjedodžbe (certifikate) za pošiljke namijenjene izvozu,

provoditi obvezno označivanje životinja te voditi propisanu evidenciju o označivanju životinja,

uzimati dijagnostički materijal od životinja, uzorke životinjskih proizvoda i otpadne životinjske tvari radi ispitivanja zdravstvenog stanja životinja, odnosno zdravstvene ispravnosti životinjskih proizvoda,

zabraniti klanje životinja i proizvodnju životinjskih proizvoda ako postoji sumnja da su životinje zaražene odnosno da su životinjski proizvodi ili aditivi za proizvode onečišćeni i zdravstveno neispravni,

zabraniti uporabu prostorija, opreme i uređaja za klanje životinja i proizvodnju životinjskih proizvoda ako ne udovoljavaju propisanim veterinarsko-zdravstvenim uvjetima, dok se ne ispune propisani uvjeti,

zabraniti utovar, pretovar ili istovar, odnosno otpremu životinja, životinjskih proizvoda i otpadne životinjske tvari, ako se prilikom veterinarsko-zdravstvenog pregleda utvrdi da je pošiljka zaražena ili se posumnja da je onečišćena, ako potječe iz zaraženog područja, ako ne udovoljava drugim propisanim uvjetima glede zdravstvene ispravnosti, ako je ne prati propisana i uredna dokumentacija te ako prijevozno sredstvo ne udovoljava propisanim veterinarsko-zdravstvenim uvjetima,

privremeno zabraniti promet i uporabu životinjskih proizvoda i otpadne životinjske tvari ako se prilikom veterinarsko-zdravstvenog pregleda posumnja u njihovu zdravstvenu ispravnost,

narediti da se životinjski proizvodi koji su prilikom veterinarsko-zdravstvenog pregleda proglašeni neupotrebljivim za ljudsku prehranu, označe i proglase neupotrebljivima i da se učine neškodljivima, narediti otklanjanje nedostataka utvrđenih veterinarsko-zdravstvenim pregledom i kontrolom, narediti karantenu za životinje zatečene u prometu bez obvezne i ispravne dokumentacije, za životinje koje nisu označene na propisani način ili iste životinje ako ne pokazuju znakove oboljenja u slučaju da ne postoje uvjeti stavljanja u karantenu ili je takovo rješenje jeftinije, uputiti na klanje pod posebnim uvjetima u najbližu klaonicu te o istome izvijestiti Veterinarski ured

Županijski veterinarski inspektor obavlja nadzor nad radom ovlaštenih veterinara te izvješćuje Upravu o radu ovlaštene veterinarske organizacije. (Zakon o veterinarstvu, članak 138, stavak 8).

Do kraja 2003. godine nadzor nad svim izvoznim objektima preuzet će državni veterinarski inspektor, zaposlen u Upravi za veterinarstvo.

Detaljna pravila o nadzoru nad izvoznim objektima i provođenja mjera propisana su u sljedećim propisima:

- Pravilnik o načinu vršenja veterinarsko – zdravstvenog pregleda i kontrole životinja prije klanja i proizvoda životinjskog podrijetla (NN 52/91),
- Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za klanje životinja, obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla (NN 20/92, 27/92, i 75/93),
- Pravilnik o uvjetima koje moraju udovoljavati objekti za valjenje domaće perad i pernate divljači (NN36/95),
- Pravilnik o veterinarsko – zdravstvenim uvjetima koje moraju ispunjavati objekti za uzgoj proizvodnju i stavljanje u promet riba i proizvoda od riba te rakova i proizvoda od rakova (NN 148/99),
- Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati prostorije u kojima se smještaju ili skladište sirove kože te sadržaju i načinu vođenja evidencije (NN 51/94),
- Pravilnik o visini pristojbe za obvezne veterinarsko – sanitarne preglede i kontrole (NN 19/97, 33/99, 50/99, 32/00),
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu obavljanja veterinarsko – zdravstvenog pregleda i kontrole životinja prije klanja i proizvoda životinjskog podrijetla (NN 52/91 i 111/00),
- Pravilnik o veterinarsko – zdravstvenim uvjetima za izlov, uzgoj, pročišćavanje i stavljanje u promet živih školjaka (NN 129/99),
- Pravilnik o kakvoći meda i drugih pčelinjih proizvoda (NN 20/00),
- Pravilnik o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i proizvodima životinjskog podrijetla (NN 106/99),
- Pravilnik o obveznom označavanju životinja (NN 139/97),
- Pravilnik o provedbi obvezatnih mjera u odobrenim objektima radi smanjenja mikrobioloških i drugih onečišćenja mesa, mesnih proizvoda i ostalih proizvoda životinjskoga podrijetla namijenjenih prehrani ljudi (NN 74/97),
- Pravilnik o obveznom označavanju i upisu u jedinstveni registar domaćih životinja te vođenju evidencija (NN 74/03),
- Pravilnik o držanju pčela (NN 60/98 i 71/98),
- Naredba o zabrani uporabe proteina životinjskog podrijetla u prehrani životinja (NN 8/01)

Utovar živih životinja i proizvoda životinjskog podrijetla namjenjenim izvozu u EU obavlja se prema Pravilniku o načinu utovara, pretovara i istovara pošiljaka životinja, sirovina, proizvoda i otpadaka životinjskog podrijetla i higijensko-tehničkim uvjetima kojima mora udovoljavati prijevozno sredstvo i pošiljka u unutarnjem i međunarodnom prometu (NN 97/98) i Zakona o dobrobiti životinja (NN 19/99), pod nadzorom ovlaštenog veterinara koji prema svojim ovlastima izdaje i potpisuje međunarodne svjedodžbe (certifikate), ovisno o obrascima certifikata koje zahtjeva EU i garantira da su svi podaci i laboratorijske pretrage izvršene na propisan način. Obrazce međunarodne svjedodžbe (

certifikate), propisuje i tiska Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva prema pravilniku o svjedodžbama o zdravstvenom stanju životinja i pošiljaka životinjskog podrijetla u unutarnjem i međunarodnom prometu (NN 54/98). Distribucija blokova obrazaca međunarodnih svjedodžba obavlja opunomoćena tiskara i to na temelju naloga Ministarstva, uz popratnu izdatnicu.

Način prijevoza (transporta) živih životinja obavlja se prema Pravilniku o uvjetima i načinu prijevoza životinja (NN 71/01).

Granična veterinarska inspekcija (BIPs)

Uvoz, izvoz i provoz pošiljaka, životinja, životinjskih proizvoda i drugih pošiljaka (roba) koje sadrže sastojke životinjskog podrijetla, sjemena za umjetno osjemenjivanje i oplođenih jajnih stanica, jaja za nasad, životinjske hrane uključujući i poljoprivredne prehrambene proizvode i stelju, sirovina i aditiva što služe za proizvodnju životinjske hrane, pošiljaka veterinarskih lijekova i drugih predmeta kojima se može prenositi zarazna bolest ili ugroziti zdravlje ljudi i životinja, dopušteni su samo na određenim graničnim prijelazima (u daljnjem tekstu: Granične veterinarski prijelazi) (Zakon o veterinarstvu članak 63. Stavak 1).

Veterinarsko-zdravstvene preglede i kontrolu na graničnim veterinarskim prijelazima, obavlja granični veterinarski inspektor. Veterinarsko-zdravstveni pregled i kontrola primjenjuju se na životinje i proizvode životinjskoga podrijetla radi zaštite zdravlja ljudi i životinja te kontrole objekata, robe ili prijevoznih sredstava, koji mogu biti prijenosnici zaraznih bolesti životinja (Zakon o veterinarstvu članak 63. Stavak 3).

U veterinarsku kontrolu može se uključiti i kontrola koja se odnosi na kakvoću i kontrolu radi očuvanja ugroženih vrsta životinja (CITES). (Zakon o veterinarstvu članak 63. Stavak 5). Granične prijelaze određuje ministar (Zakon o veterinarstvu članak 63. Stavak 6).

Kopitari i papkari moraju biti pojedinačno i trajno označeni propisanim oznakama, a kontejneri, palete, paketi i stokinete s proizvodima, ili spremnici sa živom ribom i ambalaža s utovarenim žabama, puževima, rakovima, pijavicama i mekušcima, moraju biti označeni propisanom etiketom s otisnutim žigom veterinarske inspekcije i veterinarskim kontrolnim brojem odobrenog objekta u kojemu su proizvedeni, pakirani ili iz kojega su otpremljeni. (Zakon o veterinarstvu članak 64. Stavak 1).

Pravne osobe pomorskog i riječnog prometa, plovidbeni agenti, granični željeznički kolodvori, prijevoznici ili korisnici robe moraju graničnom veterinarskom inspektoru podnijeti zahtjev, na propisanom obrascu, za veterinarsku kontrolu pošiljke, odmah nakon njenog prispjeća na granični prijelaz. (Zakon o veterinarstvu članak 65. Stavak 1).

U provedbi inspekcijskog nadzora granični veterinarski inspektor provodi veterinarsko-zdravstveni pregled i kontrolu nad uvozom, izvozom i proвозom pošiljaka životinja, proizvoda životinjskog podrijetla, stočne hrane, te sirovina i aditiva što služe za proizvodnju stočne hrane, lijekova i pomoćnih lijekovitih sredstava koji se rabe u veterini, sjemena za umjetno osjemenjivanje, oplođenih jajnih stanica i predmeta kojima se mogu prenositi uzročnici zaraznih bolesti životinja u prometu preko granice Republike Hrvatske. (Zakon o veterinarstvu članak 135).

Granični veterinarski inspektor u provedbi inspekcijskog nadzora ima pravo i obvezu (Zakon o veterinarstvu članak 136. Stavak 1):

obaviti veterinarsku kontrolu pošiljaka živih životinja i proizvoda životinjskog podrijetla i pratećih isprava,

pregledati prateće isprave i utvrditi njihovu valjanost, provjeriti sukladnost podataka o podrijetlu i identitetu s oznakama životinja odnosno proizvoda te jamstva koja zahtijevaju propisi Republike Hrvatske, obaviti pregled pošiljke koja se uvozi, izvozi, provози ili se privremeno skladišti glede provjere uvjeta prijevoza, pakiranja proizvoda te zdravstveno stanje životinja odnosno zdravstvene ispravnosti proizvoda, pregledati poslovne knjige i isprave pravnih i fizičkih osoba voditi evidenciju izvoznih, uvoznih i proвозnih pošiljaka pri prijelazu granice Republike Hrvatske, nadzirati skladišta na graničnim prijelazima te carinska i druga skladišta namijenjena privremenom skladištenju neocarinjene robe iz uvoza ili robe u provozu, nadzirati provođenje dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije u objektima iz točke 6. izvješćivati Upravu o saznanjima glede pojave i kretanja zaraznih bolesti životinja u susjednim i drugim zemljama, obavljati veterinarsku kontrolu izvoznih, uvoznih i proвозnih pošiljaka koje se pretovaruju ili privremeno skladište na graničnom prijelazu, obavljati i druge poslove prema ovome Zakonu i propisima donesenim na temelju njega i prema pokazanim potrebama.

Način obavljanja veterinarske kontrole na graničnom prijelazu, carinskom i drugim skladištima namijenjenim privremenom skladištenju robe iz uvoza i provозa, evidenciju o uvozu, izvozu i provozu, način uzimanja dijagnostičkog materijala za laboratorijska ispitivanja i druga prava i obveze graničnog veterinarskog inspektora propisuje ministar. (Zakon o veterinarstvu članak 136. Stavak 2).

U obavljanju poslova veterinarske kontrole granični veterinarski inspektor ima pravo i obvezu: (Zakon o veterinarstvu članak 137. Stavak 1).

zabraniti uvoz, izvoz ili provoz pošiljaka:

ako pošiljka ili prijevozno sredstvo ne udovoljava propisanim uvjetima,

ako pregledom utvrdi, da je pošiljka zaražena, sumnjiva na zarazu ili da potječe iz zaraženog područja,

ako utvrdi da roba koja je predmet pošiljke za izvoz, nije proizvedena u izvoznom objektu kojega je odobrio ministar,

ako utvrdi da pošiljka nema propisanu svjedodžbu (certifikat) ili svjedodžba (certifikat) nije pravilno ispunjena podacima,

ako utvrdi, da pošiljka može ugroziti zdravlje ljudi i životinja te, da je izravno ugrožena dobrobit životinja,

ako utvrdi da su životinjski proizvodi i životinjska hrana higijenski neispravni,

ako životinje i proizvodi nisu obilježeni na propisan način te se ne može utvrditi identitet i sukladnost između isprava i životinja odnosno životinjskih proizvoda ili druge robe u pošiljci,

ako utvrdi, da životinjski proizvodi namijenjeni ljudskoj prehrani i hranidbi životinja sadrže radioaktivne tvari i rezidue u količinama iznad dopuštenih.

privremeno zabraniti uvoz, izvoz i provoz pošiljaka ako treba otkloniti nedostatke na pošiljci ili ispravi koja je prati, narediti privremeno uskladištenje pošiljke u registriranom skladištu, ako je zbog utvrđene sumnje tijekom pregleda, potrebno laboratorijski provjeriti zdravstveno stanje odnosno zdravstvenu ispravnost pošiljke,

u dogovoru s uvoznikom, prijevoznikom odnosno korisnikom pošiljke:

vratiti pošiljku u određenom vremenskom razdoblju,

uputiti pošiljku u zemlju gdje to dopušta nadležna veterinarska vlast i veterinarsko-zdravstveni uvjeti,

dopustiti da se proizvodi upotrijebe u druge svrhe osim za ljudsku prehranu,

uništiti pošiljku.

oduzeti i neškodljivo uništiti pošiljke od osoba koje nedopušteno prelaze granicu Republike Hrvatske, narediti dezinfekciju prijevoznih sredstava te objekata i opreme na graničnom prijelazu, zabraniti korištenje objekata na graničnom prijelazu, ako nisu u skladu s propisanim uvjetima, zabraniti uporabu prijevoznih sredstava za prijevoz pošiljaka ako ne udovoljavaju propisanim uvjetima, narediti da se otklone nepravilnosti u prometu pošiljaka na graničnom prijelazu, zabraniti korištenje životinjske hrane, vode i stelje namijenjene ishrani životinja iz pošiljke, ako ne udovoljavaju propisanim uvjetima, privremeno oduzeti pošiljku, u svezi s kažnjivom radnjom i prekršajem, narediti poduzimanje i drugih mjera u skladu s Zakonom i obvezama po međunarodnim ugovorima o zaštiti životinja.

Ako za izvoz pošiljke ne postoje veterinarsko-zdravstvene smetnje i ako je udovoljeno i drugim uvjetima, granični veterinarski inspektor će na svjedodžbu o zdravstvenom stanju pošiljke staviti oznaku Izvoz dopušten i ovjeriti je svojim potpisom, pečatom i službenim pečatom. Tek tada carinska ispostava može obaviti carinski postupak pošiljke koja podliježe veterinarsko-zdravstvenom pregledu i kontroli (Zakon o veterinarstvu, Članak 70).

OSTALE AKTIVNOSTI GRANIČNE VETERINARSKE INSPEKCIJE

U okviru CARDS "Community Assistance for Reconstruction, Democratisation and Stabilisation" programa EU i ostalih pod programa "Inter-agency co-operation", i "Integrated Border Management (IBM), koji imaju za cilj unaprediti javnu službu i prilagoditi standardima koji su na snazi u EU, dvojica eksperta EU (jedan pravni i jedan trening ekspert), provela su u Republici Hrvatskoj više misija u razdoblju od listopada 2002. godine do svibnja 2003.

U sklopu CARDS 2001 programa, napisana je lista tehničke opreme potrebne za 12 postojećih BIP-a.

Lista sadrži opremu za administrativni dio, vaganje, laboratorijsku i telekomunikacijsku infrastrukturu u vrijednosti 330.000 Eura. Dolazak opreme očekuje se u bliskoj budućnosti.

Temeljem preporuka navedenog projekta, tijekom rujna Vlada Republike Hrvatske je prihvatila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarstvu kojim se:

- redefinirala uloga i dužnosti službenog graničnog veterinarskog inspektora,
- postavio zakonski temelj za objavljivanje podzakonskih propisa kojima će Granična veterinarska inspekcija biti usklađena s propisima EU,
- uvela određena terminologija upotrebljiva u novoj pripremljenoj harmoniziranoj nacionalnoj graničnoj legislativi

27 novih pripremljenih hrvatskih graničnih regulativa (pravilnika) će biti usvojeno nakon implementacije amandmana Zakona o veterinarstvu.

27 (+ 4) NOVO NAPISNIH HR VBI PROPISA:

1. Uvoz živih životinja

- velike životinje: HR VBI No. 1 - EU Dir. 91/496/EEC
- certifikat za HR VBI No. 1: HR VBI No. 3 - EU Dec. 92/527/EC
- detalji za HR VBI No. 1: HR VBI No. 13: EU Dec. 97/794/EC
- pakari: HR VBI No. 27- EU Dir. 72/462/EEC
- certifikat za pakare: HR VBI No. 28 - EU Dec. 2002/199/EC
- kopitari: HR VBI No. 29: EU Dir. 90/426/EEC
- ostale životinje: HR VBI No. 25 - EU Dir. 92/65/EEC
- trgovina goveda i svinja: HR VBI No. 30 - EU Dir. 64/432/EEC

2. Uvoz proizvoda životinjskog podrijetla

glavni proizvodi: HR VBI No. 10 - EU Dir. 97/78/EC
 "CVED" certifikat: HR VBI No. 4 - EU Dec. 2003/279/EEC
 lista proizvoda (CN code): HR VBI No. 22 - EU Dec. 2002/349/EC
 provoz za HR VBI No. 10: HR VBI No. 17 - EU Dec. 2000/208/EC
 skladišta, slobodne zone: HR VBI No. 19 - EU Dec. 2000/571/EC
 frekvencija fizičkog pregleda: HR VBI No. 7 - EU Dec. 94/360/EC
 ostali proizvodi: HR VBI No. 26 - EU Dir. 92/118/EEC

3. Baze podataka i AMINO mreža

lista BIP-a EU: HR VBI No. 21 - EU Dec. 2001/881/EC
 pravila za odobravanje BIP-a: HR VBI No. 20 - EU Dec. 2001/812/EC
 minimum podataka: HR VBI No. 12 - EU Dec. 97/394/EC
 odbijene pošiljke: HR VBI No. 11 - EU Dec. 97/152/EC
 VBI inspektor za ribe: HR VBI No. 6 - EU Dec. 93/352/EEC
 - Animo kodifikacija: HR VBI No. 5 - EU Dec. 93/70/EEC
 - Lista Animo jedinica: HR VBI No. 18 - EU Dec. 2000/287/EC
 - Model Animo poruke: HR VBI No. 23 - EU Dec. 91/637/EEC

4. Opća pravila veterinarske inspekcije

Pravila certifikacije: HR VBI No. 9 - EU Dir. 96/93/EC
 vet. + zoot. pregledi (+ leg. list): HR VBI No. 24 - EU Dir. 90/425/EEC

5. Pravila uvoza hrane za životinje

uvoz hrane za životinje: HR VBI No. 14 - EU Dir. 98/68/EC
 službena inspekcija: HR VBI No. 31 - EU Dir. 95/53/EC

6. Trenutačno neprovediva pravila u Republici Hrvatskoj

SHIFT pravila: HR VBI No. 2 - EU Dec. 92/438/EEC
 Financiranje VBI-e: HR VBI No. 8 - EU Dir. 96/43/EC
 kontrola EU (FVO) Inspektora: HR VBI No. 15 - EU Dec. 98/139/EC
 pravila prelaženja: HR VBI No. 16 - EU Dec. 2000/25/EC

6. Troškovi u veterinarstvu

Temeljem Zakona o veterinarstvu (Narodne novine 70/97., 105/01.) člankom 114 propisano je da se u državnom proračunu osiguraju sredstva za suzbijanje osobito opasnih zaraznih bolesti iz članka 8. ovog zakona i to za:

preventivna cijepljenja i dijagnostička ispitivanja,
 zaprečivanje zaraženog ili ugroženog područja,
 dezinfekciju, dezinsekciju, deratizaciju te nabavku opreme i drugog potrebnog materijala za njihovo provođenje,
 troškove skupine veterinara i drugih veterinarskih djelatnika,
 utilizaciju i neškodljivo uklanjanje lešina ubijenih ili uginulih životinja,
 osiguranje zaliha rezervi cjepiva, odnosno njegova interventnog uvoza,
 isplatu naknada za životinje eutanazirane, zaklane ili uginule zbog provedbe naređene mjere,

provođenje državnog monitoringa propisano Zakonom,
podmirenje troškova laboratorijskih pretraga, odnosno opremanje i rada veterinarskih inspektora.

Naredbom o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju u 2003. godini (Narodne novine 5/02.), propisane su mjere koje se moraju sprovesti tijekom 2003. godine kako bi se zarazne bolesti spriječile ili iskorijenile.

U tu svrhu su u državnom proračunu osigurana sredstva u iznosu od 58.000.000,00 kn.

U državnom proračunu su osigurana i dodatna sredstva u iznosu od 14.720.000,00 kn za zbrinjavanje mesno – koštanog brašna, koje je Naredbom o zabrani uporabe proteina životinjskog podrijetla u prehrani životinja (Narodne novine 8/2001.) zabranjeno koristiti u prehrani životinja.

Člankom 112. Zakona o veterinarstvu (Narodne novine 70/97., 105/01.) određeno je da posjednik životinje snosi sve troškove preventivnog cijepljenja, dijagnostičkog i drugog ispitivanja, kao i sve druge troškove u svezi s provedbom mjera koje su propisane ili naređene u skladu s ovim Zakonom, osim ako je Naredbom iz članka 12. ovog Zakona drukčije određeno.

7. Mjere kontrole bolesti životinja

Ustroj i provedba zaštite zdravlja životinja propisani su Zakonom o veterinarstvu (NN, 70/97, 105/01).

Inspekcija životinja i životinjskih proizvoda, u smislu ovoga Zakona, obuhvaća veterinarsko-zdravstveni pregled, kontrolu i nadzor, koji se provode nad životinjama, životinjskim proizvodima, životinjskim sjemenom i oplodjenim jajnim stanicama, objektima, opremom i sredstvima, i radi zaštite zdravlja ljudi i životinja, odnosno radi utvrđivanja zdravstvenog stanja životinja i zdravstvene ispravnosti životinjskih proizvoda, koji mogu biti prijenosnici zaraznih bolesti ljudi i životinja ili na drugi način ugroziti njihovo zdravlje.

Inspekcija se odnosi na sredstva i uvjete prijevoza, utvrđivanje identiteta i mjesta podrijetla životinja, uzimanje službenih uzoraka te na laboratorijske pretrage.

Posjednici životinja obvezni su provoditi mjere za otkrivanje, sprečavanje, suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti na način i u rokovima utvrđenim ovim Zakonom te skrbiti o zdravlju životinja.

Zakonom su definirane:

- zarazne bolesti životinja čije je sprečavanje i suzbijanje od interesa za Republiku Hrvatsku,
- mjere za otkrivanje i sprečavanje pojave zaraznih bolesti i
- mjere za suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti.

Zarazne bolesti životinja, čije je sprečavanje i suzbijanje od interesa za Republiku Hrvatsku, obuhvaćaju:

- Osobito opasne zarazne bolesti, što odgovara A listi bolesti OIE-a,
- Druge zarazne bolesti, što odgovara B listi OIE-a.

Mjere za otkrivanje i sprečavanje bolesti

U slučaju pojave koje druge zarazne bolesti, odnosno bolesti čiji uzrok još nije utvrđen, a koja se brzo širi i može ugroziti zdravlje životinja u Republici Hrvatskoj, ravnatelj Uprave za veterinarstvo može odrediti da se za zaštitu od takve bolesti primjenjuju sve ili pojedine mjere propisane ovim Zakonom.

Mjere za otkrivanje i sprečavanje zaraznih bolesti životinja utvrđenih ovim Zakonom, u skladu s epizootiološkim stanjem i razinom ugroženosti, krajem svake tekuće godine za sljedeću godinu, naređuje ministar. Na temelju ovoga članka ministar donosi Naredbu o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju u tekućoj godini, kojom se određuju rokovi i način osiguranja sredstava i plaćanja troškova u provedbi naređenih mjera.

Propisano je da se dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija obavlja na svim objektima, prostorima, prijevoznim sredstvima, na opremi i predmetima koji podliježu nadzoru veterinarske inspekcije, te objektima, pašnjačkim i drugim površinama gdje životinje povremeno ili stalno borave ili se kreću.

Ravnatelj Uprave veterinarstva određuje vrste i količine cjepiva koje je potrebno osigurati za sprečavanje pojedinih osobito opasnih zaraznih bolesti, kao i veterinarske organizacije koje su dužne nabaviti, uskladištiti i kontrolirati njegovu imunogenost.

Uprava veterinarstva prati pojave i kretanja zaraznih bolesti životinja na području Republike Hrvatske i u drugim državama, o čemu daje redovita izvješća.

Radi sprečavanja unošenja zaraznih bolesti iz susjednih država ministar može narediti, da se određeno granično područje stavi pod pojačani veterinarsko-zdravstveni nadzor te da se provedu sve ili pojedine mjere utvrđene Zakonom o veterinarstvu.

Propisano je obvezno označavanje goveda, ovaca, koza, svinja i konja koje provode ovlaštene veterinarske stanice i ambulate i vode o tome evidenciju. Upisivanje pasa u upisnik obvezno je za sve posjednike pasa te pas mora biti označen na propisani način, a posjednik mora imati propisanu ispravu o upisu i cijepljenju protiv bjesnoće.

Farme papkara i kopitara veće od 20 uvjetnih grla (jedno uvjetno grlo = životinja ili skupina istovrsnih životinja težine 500 kilograma), peradi i kunića veće od 10 uvjetnih grla; valionice, farme za uzgoj divljači i krznaša, uzgajališta puževa, pčelinjaci objekti za uzgoj riba i drugi objekti akvakulture te zooološki vrtovi, moraju udovoljavati propisanim veterinarsko-zdravstvenim i zoohigijenskim uvjetima.

Propisanim veterinarsko-zdravstvenim uvjetima moraju udovoljavati objekti za:

- klanje kopitara, papkara, peradi, kunića te divljači iz uzgajališta, meso kojih je namijenjeno za prehranu ljudi;
- rasijecanje i obradu mesa, mesa divljači, ribe, rakova, školjaka, puževa i žaba koji su namijenjeni javnoj potrošnji;
- preradu mesa, mesa divljači, ribe, mlijeka, jaja, meda, i ostalih proizvoda životinjskoga podrijetla namijenjenih prehrani ljudi putem javne potrošnje;
- hlađenje, zamrzavanje i/ili uskladištenje navedenih proizvoda te prodaju odnosno promet tih proizvoda.

Voda za napajanje životinja i proizvodnju životinjskih proizvoda mora u pogledu zdravstvene ispravnosti udovoljavati uvjetima iz propisa o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće, a u pogledu mikrobioloških svojstava i uvjetima koje propisuje ministar.

Inspekcija zdravstvene ispravnosti životinjske hrane obuhvaća: životinjsku hranu, životinjske proizvode namijenjene hranidbi životinja, sirovine i aditive koji služe za proizvodnju životinjske hrane, promet i uporabu životinjske hrane te objekte u kojima se proizvodi životinjska hrana. Objekti za proizvodnju životinjske hrane i sirovina, mješaonice i objekti za uskladištenje moraju udovoljavati propisanim veterinarsko-zdravstvenim uvjetima i uvjetima veterinarske zaštite okoliša.

Uzgojno valjana rasplodna grla, sjeme za umjetno osjemenjivanje, oplođene jajne stanice, muška rasplodna grla i uzgoji kvalitetne rasplodne stoke, moraju biti slobodni od zaraznih bolesti utvrđenih Zakonom o veterinarstvu.

Muška rasplodna grla za proizvodnju sjemena za umjetno osjemenjivanje i grla za prirodni pripust te plotkinje za proizvodnju oplođenih jajnih stanica, mogu se koristiti samo ako su na temelju izvršenih mjera propisanih Zakonom o veterinarstvu slobodni od zaraznih i nametničkih bolesti.

Objekti za polučivanje, razrjeđivanje i pripremu životinjskog sjemena za umjetno osjemenjivanje i oplođenih jajnih stanica, moraju udovoljavati propisanim veterinarsko-zdravstvenim uvjetima.

Objekti i mjesta za sajmove, tržnice, mjesta za održavanje dražbi i druga mjesta za trgovinu životinjama, izložbe i športska natjecanja te javne smotre, moraju biti pod kontrolom i nadzorom veterinarske inspekcije i udovoljavati propisanim veterinarsko-zdravstvenim uvjetima. U navedene objekte i mjesta smiju se dopremati samo zdrave životinje.

Izložba, športsko natjecanje i druga priredba sa životinjama (putujući zoološki vrtovi, cirkusi i sl.) te trgovina životinja i životinjskih proizvoda izvan objekata, prostorija i mjesta utvrđenih Zakonom o veterinarstvu može se održavati samo na temelju prethodne veterinarsko-zdravstvene suglasnosti Veterinarskog ureda.

Pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost trgovine, konzerviranja, obrade, prerade i skladištenja kože i krzna, dužne su sirove kože kopitara i papkara zaklanih bez veterinarsko-zdravstvenog pregleda ili sirove kože uginulih kopitara i papkara za koje nije utvrđen uzrok uginuća, skladištiti u posebnim prostorijama.

Goveđe, ovčje, kozje kože i kože kopitara, osim telećih, janjećih, jarećih i ždrebećih koža, navedene pravne i fizičke osobe ne mogu staviti u promet prije obavljene laboratorijske pretrage na bedrenicu.

Lešine, konfiskati i životinjski proizvodi namijenjeni utilizaciji moraju se učiniti neškodljivima u objektima za utilizaciju. Lešine i životinjski proizvodi podrijetlom od životinja oboljelih od zarazne bolesti i valionički otpaci, moraju se učiniti neškodljivima u objektima za utilizaciju.

Farme, odnosno uzgajališta životinja te objekti za klanje i preradu moraju osigurati sabiralište te pravnim i fizičkim osobama koje obavljaju djelatnost utilizacije i neškodljivog uklanjanja prijaviti i predati lešine, konfiskate te životinjske proizvode namijenjene utilizaciji i neškodljivom uklanjanju. Jedinice lokalne samouprave dužne su osigurati higijeničarsku službu te snose troškove za uklanjanje lešina, konfiskata i životinjskih proizvoda namijenjenih utilizaciji i neškodljivom uklanjanju.

Mjere za suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti

U slučaju pojave zarazne bolesti ili znakova na temelju kojih se može posumnjati da je životinja oboljela ili uginula od zarazne bolesti, posjednik životinje dužan to odmah prijaviti Veterinarskom uredu, veterinarskoj organizaciji, veterinarskoj stanici ili veterinarskoj ambulanti privatne prakse te je dužan odmah ograničiti kretanje životinji za koju posumnja da je oboljela od zarazne bolesti, ili spriječiti doticaj ljudi i životinja s lešinom do veterinarskog pregleda i nakon pregleda izvršiti naređene ili propisane mjere.

Svaki veterinarski djelatnik po saznanju dužan je Veterinarskom uredu prijaviti pojavu sumnje na zaraznu bolest životinja, nakon čega je veterinarski ured dužan narediti veterinarskoj organizaciji, veterinarskoj stanici i veterinarskoj ambulanti privatne prakse provođenje odgovarajućih veterinarsko-zdravstvenih mjera radi sprečavanja širenja zarazne bolesti te uzeti odgovarajući dijagnostički materijal i dostavi ga na pretragu u Hrvatski veterinarski institut, njegovu najbližu područnu jedinicu ili drugi laboratorij koji ovlasti ravnatelj.

Pri utvrđivanju pojave zarazne bolesti ili pri postavljanju sumnje na osobito opasnu zaraznu bolest, Veterinarski ured dužan je sumnju, odnosno utvrđenu zaraznu bolest prijaviti na propisani način Upravi.

Veterinarski ured dužan je Upravi odjaviti prestanak zarazne bolesti na propisani način te o istome izvijestiti veterinarske organizacijske, veterinarske stanice, veterinarske ambulante privatne prakse i nadležnu veterinarsku službu Hrvatske vojske.

Laboratorijsku pretragu dijagnostičkog materijala radi utvrđivanja uzročnika osobito opasne zarazne bolesti po propisanim metodama obavlja Hrvatski veterinarski institut, a radi utvrđivanja uzročnika drugih zaraznih bolesti, osim Hrvatskog veterinarskog instituta i drugi laboratoriji koje za to ovlasti ravnatelj.

Kod utvrđivanja zarazne bolesti i dok traje opasnost od zarazne bolesti, ovisno o razini opasnosti i naravi zarazne bolesti, nadležni veterinarski inspektor može odrediti jednu ili više mjera propisanih Zakonom.

U slučajevima posebnih okolnosti, elementarnih nepogoda ili epizootija većih razmjera, ministar može odrediti i druge mjere i radnje koje nisu utvrđene Zakonom o veterinarstvu, radi suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti.

Zaraženo ili od zarazne bolesti ugroženo područje županije određuje veterinarski ured, a u slučaju da to ne učini veterinarski ured tada će zaraženo ili od zarazne bolesti ugroženo područje odrediti ravnatelj. Ravnatelj određuje zaraženo ili od zarazne bolesti ugroženo područje i u slučaju kada se zaraženo ili od zarazne bolesti ugroženo područje nalazi na području dviju ili više županija.

Kod pojave zarazne bolesti koja se brzo širi i koja može nanijeti veliku gospodarsku štetu, kao i u slučajevima ugroženosti od pojave ili kod pojave osobito opasne zarazne bolesti, Veterinarski ured dužan je odrediti skupine veterinaru i drugih djelatnika s epizootiološkog područja, radi provođenja mjera za suzbijanje i iskorjenjivanje zarazne bolesti, a ovisno o razini ugroženosti može zatražiti i sudjelovanje civilne zaštite.

Kako bi se onemogućilo unošenje, širenje i poduzele mjere suzbijanja pojedinih osobito opasnih zaraznih bolesti, ministar može, na prijedlog ravnatelja, zatražiti da Vlada Republike Hrvatske odredi način sudjelovanja postrojbi Hrvatske vojske u provođenju mjera ograničenja ili zabrane kretanja osoba i životinja za određena područja, a po potrebi i dijelova granice Republike Hrvatske.

U slučaju potrebe kada na zaraženom ili ugroženom području nema dovoljan broj veterinaru za uspješno suzbijanje zarazne bolesti, ravnatelj može s drugih područja odrediti potreban broj veterinaru i drugih djelatnika te ih uputiti na zaraženo ili ugroženo područje.

Određene su mjere eutanazije ili u određenim slučajevima prisilnog klanja zaraženih ili na zaraznu bolest sumnjivih životinja, kao i uništavanje zaraženih predmeta, kad se zarazna bolest ne može uspješno i bez opasnosti od njenog

širenja suzbiti primjenom drugih mjera određenih ovim Zakonom ili kad primjena drugih mjera za njezino suzbijanje nema gospodarskog opravdanja.

Veterinarska služba Hrvatske vojske poduzima mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti kod životinja koje služe potrebama Hrvatske vojske i o pojavi zarazne bolesti, poduzetim mjerama i prestanku zarazne bolesti izvješćuje nadležni Veterinarski ured.

Način zaštite zdravlja životinja od drugih bolesti

Pod drugim bolestima životinja, podrazumijevaju se sve ostale zarazne i nametničke bolesti životinja, te organske bolesti koje ugrožavaju zdravlje životinja i posredno, preko životinjskih proizvoda i zdravlje ljudi. Mjere kontrole bolesti životinja propisane su Zakonom o veterinarstvu te pripadajućim podzakonskim aktima:

Naredba o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju u 2003. godini (NN, 5/03.)

Pravilnik o uvjetima i trajanju karantene za uvezene životinje (NN 13/94., 52/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje tuberkuloze kod životinja (NN 53/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje slinavke i šapa (NN 49/01.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje klasične svinjske kuge (NN 67/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje bjesnoće kod životinja (NN 32/00.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje salmoneloze peradi (NN, 53/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje tifusa kod peradi (NN, 53/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje njukasliske bolesti (NN, 67/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje infektivne anemije kopitara (NN, 122/99.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje infektivnog bovinog rinotraheitisa i infektivnog pustularnog vulvovaginitisa (NN 63/89.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje bedrenice kod životinja (NN 67/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje enzootske leukoze goveda (NN, 67/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje bruceloze goveda, ovaca, koza i svinja (NN 69/91.)

Pravilnik o mjerama za otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje goveđe spongiformne encefalopatije (NN 44/96.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje leptospiroze životinja (NN, 67/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje pčelinjih zaraznih bolesti (NN, 69/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje furunkuloze pastrva (NN, 53/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje vrtičavosti pastrva (NN, 53/91.)

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje trihineloze svinja (NN, 81/99.)”

8. Zdravlje životinja – trgovina živim životinjama i proizvodima animalnog podrijetla

Područje trgovine živim životinjama i proizvodima životinjskog podrijetla regulirano je:

Zakonom o veterinarstvu («NN» br. 70/97 i 105/01);

Zakonom o dobrobiti životinja («NN» br. 19/99);

Pravilnikom o uvjetima što ih moraju ispunjavati sajmovi, tržnice, izložbe, dogoni i druga otkupna mjesta te javne smotre životinja («NN» br. 3/83);

Pravilnikom o načinu utovara, pretovara i istovara pošiljaka životinja, sirovina, proizvoda i otpadaka životinjskog podrijetla i higijensko-tehničkim uvjetima kojima mora udovoljavati prijevozno sredstvo i pošiljka u unutarnjem i međunarodnom prometu («NN» 97 /98);

Pravilnikom o načinu dezinfekcije prijevoznih sredstava kojima se prevoze pošiljke životinja, proizvodi životinjskog podrijetla i otpadna animalna tvar («NN» 7 /92).

Trgovina životinjama može se odvijati na sajmovima, tržnicama, mjestima za održavanje dražbi i drugim mjestima za trgovinu životinjama koja udovoljavaju uvjetima propisanim Pravilnikom o uvjetima što ih moraju ispunjavati sajmovi, tržnice, izložbe, dogoni i druga otkupna mjesta te javne smotre životinja («NN» br. 3/83).

Navedena mjesta moraju biti pod kontrolom i nadzorom veterinarske inspekcije (članak 28. Zakona o veterinarstvu).

U promet se smiju stavljati samo zdrave životinje.

Izložbe, športska natjecanja i druge priredbe sa životinjama (putujući zoološki vrtovi, cirkusi i sl.) te trgovina životinja može se održavati samo na temelju prethodne veterinarsko-zdravstvene suglasnosti Veterinarskog ureda, odnosno nadležne veterinarske inspekcije (članak 29. Zakona o veterinarstvu).

U skladu sa člankom 52. Zakona o veterinarstvu, u unutarnjem prometu posjednik životinja dužan je za kopitare, papkare, perad, kuniće, ribe iz ribnjaka i uzgajališta, pošiljke puževa, pčele, divljač, pse i mačke imati i na zahtjev ovlaštene osobe pokazati svjedodžbu o zdravstvenom stanju i mjestu podrijetla životinje.

Posjednik životinja u slučaju stavljanja životinje u promet mora imati svjedodžbu kada se životinje otpremaju izvan epizootičkog područja, kao i u slučajevima:

za kopitare i papkare:

ako nema stalno prebivalište,

ako prodaje ili na drugi način otuđuje životinju,

ako životinje otprema na sezonsku ispašu, sajam, dogon, tržnicu i druga prodajna mjesta, izložbu, športska natjecanja i druge javne smotre,

ako životinju otprema na klanje;

za perad, kuniće i divljač:

ako ih otprema u klaonicu radi klanja,

ako ih prodaje ili na drugi način otuđuje (osim maloprodaje peradi) ili otprema na sajam ili tržnicu;

za žive ribe iz ribnjaka i uzgajališta:

ako ih prodaje ili na drugi način otuđuje (osim maloprodaje ribe) ili otprema na sajam ili tržnicu,

za pošiljke puževa:

ako ih prodaje,

za pčele:

ako ih prodaje ili na drugi način otuđuje,

ako ih otprema na sezonsku ispašu.

Svjedodžba je javna isprava koja sadrži podatke o posjedniku životinje te identitetu, (obveznoj oznaci), podrijetlu i zdravstvenom stanju životinje. Svjedodžbom se potvrđuje da u mjestu podrijetla ili boravka životinja nije utvrđeno postojanje zaraznih bolesti koje se mogu prenijeti tim životinjama; da su životinje obuhvaćene provedbom naređenih imunoprofilaktičkih i dijagnostičkih mjera kontrole zaraznih i nametničkih bolesti; da su životinje za klanje obuhvaćene

programom sustavnih pretraga na rezidue, kao i da je kod životinja za klanje koje su bile liječene ili preventivno obrađivane drugim farmakološkim sredstvima, istekla propisana karenција.

Svjedodžba se ne smije izdati ako je u mjestu podrijetla životinja utvrđeno postojanje zarazne bolesti koja se može prenijeti tom vrstom životinja.

Za izdavanje svjedodžbe vlasnik plaća naknadu čiju visinu u skladu s Zakonom o veterinarstvu određuje ministar.

Svjedodžbe izdaju nadležni veterinarski inspektor i ovlašteni veterinari ovlaštenih veterinarskih organizacija.

Tiskanje svjedodžbi, način postupanja s izdanim svjedodžbama te vođenje upisnika i ostale dokumentacije o izdanim svjedodžbama nadzire Uprava za veterinarstvo preko nadležne veterinarske inspekcije..

Za pse i mačke u pratnji posjednika u unutarnjem ili međunarodnom prometu ako ih prodaje, otprema na sajam, izložbe ili druge javne smotre ili kod privremene promjene mjesta boravka, posjednik životinje mora imati ovjerenu Internacionalnu svjedodžbu o cijepljenju (članak 54. Zakona o veterinarstvu).

Internationalnu svjedodžbu o cijepljenju za pse i mačke, mogu izdati ovlaštene veterinarske organizacije i veterinari privatne prakse (članak 54. Zakona o veterinarstvu).

Veterinarsko-sanitarni pregledi i kontrola u unutarnjem prometu (regulirano člankom 55. Zakona o veterinarstvu)

Pošiljake životinja i životinjskih proizvoda u unutarnjem i međunarodnom prometu prilikom utovara, pretovara i istovara podliježu obveznom veterinarsko-zdravstvenom pregledu.

Pošiljatelj pošiljaka životinja i proizvoda životinjskog podrijetla obavezan je prijaviti utovar nadležnoj veterinarskoj inspekciji ili ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji najkasnije 24 sata prije utovara.

Primatelj pošiljaka životinja po prispjeću pošiljke dužan je prijaviti istovar životinja nadležnom veterinarskom inspektoru ili ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji.

Nakon obavljanja propisanog veterinarsko-zdravstvenog pregleda pri utovaru pošiljaka životinja i proizvoda životinjskog podrijetla izdaje se veterinarsko-zdravstvena potvrda o podrijetlu i zdravstvenom stanju pošiljke.

Nakon obavljenog propisanog veterinarsko-zdravstvenog pregleda prilikom istovara živih životinja nadležni veterinarski inspektor ili ovlašteni veterinar podatke o pregledu unosi u propisane obrasce evidencija.

Pri prijevozu željeznicom, brodom, avionom ili sredstvima cestovnog prijevoza, dopušten je utovar i istovar pošiljke životinja samo na željezničkim kolodvorima ili pomorskim, riječnim i zrakoplovnim lukama, ili drugim mjestima za utovar i istovar životinja u cestovnom prijevozu, koja udovoljavaju propisanim uvjetima. Način utovara, pretovara i istovara, uvjete kojima mora udovoljavati prijevozno sredstvo te higijensko-tehničke uvjete kojima moraju udovoljavati pošiljke propisuje Pravilnik o načinu utovara, pretovara i istovara pošiljaka životinja, sirovina, proizvoda i otpadaka životinjskog podrijetla i higijensko-tehničkim uvjetima kojima mora udovoljavati prijevozno sredstvo i pošiljka u unutarnjem i međunarodnom prometu («NN» 97 /98) – (članak 58. Zakona o veterinarstvu).

Prijevozna sredstva kojima se prevoze pošiljke životinja i proizvoda životinjskog podrijetla moraju se nakon istovara očistiti i dezinficirati pod veterinarsko-zdravstvenom kontrolom, a u slučajevima koje odredi veterinarski inspektor i prije utovara. Način dezinfekcije prijevoznih sredstava kojima se prevoze pošiljke životinja i proizvoda životinjskog podrijetla propisan je Pravilnikom o načinu dezinfekcije prijevoznih sredstava kojima se prevoze pošiljke životinja, proizvodi životinjskog podrijetla i otpadna animalna tvar («NN» 7 /92) – (članak 59. Zakona o veterinarstvu).

O izvršenoj dezinfekciji prijevoznih sredstava ovlašteni veterinar pod čijom je kontrolom dezinfekcija izvršena, izdaje propisanu potvrdu (članak 59., stavak 2. Zakona o veterinarstvu)..

Posjednici životinja i životinjskih proizvoda te fizičke ili pravne osobe koje obavljaju prijevoz životinja i životinjskih proizvoda moraju imati i na zahtjev veterinarskog inspektora predložiti svjedodžbu o zdravstvenom stanju s ovjerenim utovarom, odnosno propisanu potvrdu o zdravstvenoj ispravnosti proizvoda životinjskog podrijetla (članak 60., stavak 1. Zakona o veterinarstvu).

Zakonom je regulirano i pružanje pomoći u slučajevima nastanka prometnih nezgoda u tijeku prijevoza životinja i životinjskih proizvoda. U takvim situacijama veterinarska stanica, veterinarska ambulanta ili ambulanta privatne prakse dužna je osigurati veterinarsku pomoć povrijeđenim životinjama, te o postupku i poduzetim mjerama žurno izvijestiti nadležnog veterinarskog inspektora, koji će narediti mjere za osiguranje životinjskih proizvoda i organizirati prijevoz povrijeđenih i uginulih životinja (članak 60., stavak 2. Zakona o veterinarstvu).

U skladu s Zakonom o veterinarstvu službene osobe policije u granicama svojih nadležnosti kontroliraju da li posjednici životinja i životinjskih proizvoda imaju svjedodžbu ili potvrdu ili drugu propisanu ispravu za pošiljke koje otpremaju prijevoznim sredstvom ili za životinje koje se kreću (članak 62. Zakona o veterinarstvu).

9. Javno zdravstvo u uključujući situaciju u objektima prerađivačke industrije:

JAVNO ZDRAVSTVO

Legislativa:

Zakon o veterinarstvu (NN.20/97 i 105/01),

Pravilnik o provedbi obvezatnih mjera u odobrenim objektima radi smanjenja mikrobiloških i drugih onečišćenja mesa i mesnih proizvoda i ostalih proizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih prehrani ljudi (NN.74/97).

Veterinarsko javno zdravstvo sudjeluje u koordinaciji djelovanja veterinarske službe u praksi javnog zdravstva i preventivne medicine. Ono obuhvaća poslove iz djelokruga inspekcije životinja i životinjskih proizvoda te veterinarske zaštite okoliša. Svrha je da zaštiti zdravlje ljudi od zoonoza i škodljivih rezidua, koje se namirnicama životinjskog podrijetla mogu prenijeti na ljude (alimentarne infekcije i intoksikacije) te drugih bolesti koje mogu ugroziti zdravlje ljudi. Prema tome osnovna doktrina veterinarskog javnog zdravstva je proizvodnja namirnica životinjskog podrijetla koje su valjane ili neškodljive za zdravlje ljudi ili potrošača.

U svrhu poboljšanja učinkovitosti veterinarskog javnog zdravstva i kontrole namirnica životinjskog podrijetla u očuvanju zdravlja ljudi, kod nas je uspostavljen novi sustav kontrole onečišćenja. Taj sustav kontrole temelji se na analizi opasnosti /procjeni rizika/ i kontroli kritičnih točaka (HACCP), provođenju standardnih sanitacijskih operativnih postupaka (SSOP) i na provedbi sustavnog laboratorijskog ispitivanja na nalaz E. coli. HACCP se dakle primjenjuje radi kontrole početnog i naknadnog onečišćenja hrane biološkim, kemijskim i fizikalnim onečišćivačima, a provode ga proizvođači hrane odnosno vlasnici objekta te tijela državne uprave u nadzoru zdravstvene ispravnosti i kakvoće proizvoda.

I - USTROJ VETERINARSKE INSPEKCIJE

Legislativa:

Zakon o veterinarstvu («Narodne novine» br.20/97 i 105/01),

Pravilnik o načinu obavljanja veterinarsko sanitarnog pregleda i kontrole životinja za klanje i proizvoda životinjskog podrijetla («Narodne novine» br. 53/91)

Inspekcija životinja i životinjskih proizvoda sastoji se od veterinarsko-zdravstvenog (sanitarnog) pregleda, kontrole i nadzora nad životinjama i životinjskim proizvodima, objektima, opremom i sredstvima radi utvrđivanja zdravstvenog

stanja životinja i zdravstvene ispravnosti životinjskih proizvoda, a u svrhu zaštite zdravlja ljudi i životinja. Također se odnosi i na sredstva, uvjete prijevoza, utvrđivanje identiteta i mjesta podrijetla životinja, uzimanje službenih uzoraka te na laboratorijske pretrage.

Zakonom o veterinarstvu je uređen jedinstven ustroj veterinarske inspekcije na principu vertikalne subordinacije. Inspekcijski nadzor prema ovom Zakonu obavljaju državni veterinarski inspektori, granični veterinarski inspektori, županijski odnosno gradski veterinarski inspektori, te ovlašteni veterinari (ovlašteni za obavljanje poslova državne uprave, koji su preneseni na ovlaštene veterinarske organizacije). Za potrebe Hrvatske vojske veterinarsko sanitarni nadzor vrše veterinarski inspektori Hrvatske vojske, iznimno po ovlaštenju Hrvatske vojske, nadzor može obavljati ovlašteni veterinar.

Nadzor državnog, graničnog, županijskog odnosno gradskog veterinarskog inspektora te njihova prava i obveze su sukladne s čl. 133. do 139. Zakona o veterinarstvu. Ovlašteni veterinar obavlja veterinarsko zdravstveni pregled i kontrolu, a ima prava i obveze sukladno članku 141. Zakona o veterinarstvu.

Inspekcijski nadzor u prvom stupnju obavlja županijski odnosno gradski, granični veterinarski inspektor, te ovlašteni veterinar, a državni veterinarski inspektor u drugom stupnju. Županijski odnosno gradski veterinarski inspektor obavlja nadzor nad radom ovlaštenih veterinara veterinarske organizacije.

II - OBJEKTI

Legislativa:

Zakon o veterinarstvu («Narodne novine» br. 70/97 i 105/01)

Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za klanje životinja, obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla («Narodne novine» br. 20/92 i 75/93),

Pravilnik o veterinarsko zdravstvenim uvjetima za izlov, uzgoj, pročišćavanje i stavljanje u promet živih školjaka («Narodne novine» br. 129/99),

Pravilnik o veterinarsko zdravstvenim uvjetima kojima moraju ispunjavati objekti za uzgoj, proizvodnju i stavljanje u promet riba i proizvoda od riba te rakova i proizvoda od rakova («Narodne novine» br. 148/99),

Pravilnik o načinu obavljanja veterinarsko sanitarnog pregleda i kontrole životinja za klanje i proizvoda životinjskog podrijetla («Narodne novine» br. 53/91)

Pravilnik o vođenju Upisnika odobrenih objekata («Narodne novine» br. 88/03)

Objekti za klanje životinja (kopitara, papkara, peradi, kunića i divljači iz uzgoja), rasijecanje i obradu mesa, mesa divljači, ribe, rakova, školjaka, puževa i žaba koji su namijenjeni javnoj potrošnji, preradu mesa, mesa divljači, ribe, mlijeka, jaja, meda i ostalih proizvoda životinjskog podrijetla namijenjeni prehrani ljudi za javnu potrošnju, hlađenje, zamrzavanje i uskladištenje navedenih proizvoda moraju udovoljavati propisanim veterinarsko zdravstvenim uvjetima. Objekti odobreni za izvoz moraju odgovarati i uvjetima države uvoznice.

Za izgradnju objekata i njihov upis u Upisnik odobrenih objekata potrebno je slijedeće:

veterinarska suglasnost od veterinarskog ureda za lokaciju objekta i njegovo prostorno uređenje

zahtjev s odgovarajućom projektnom dokumentacijom (koja mora biti u skladu s općim uvjetima izgradnje i uređenja objekta i posebnim uvjetima koji se odnose na veličinu i djelatnost objekta koju obavlja)

pregled objekta od strane stručnog povjerenstva, na čiji prijedlog ravnatelj donosi rješenje o udovoljavanju objekta s propisanim veterinarsko zdravstvenim uvjetima, dodjeljuje se veterinarski kontrolni broj, određuju se države u koje je izvoz odobren (ako je odobren za izvoz) i upisuje se u Upisnik odobrenih objekata.

Objekti o odnosu na građevinsku izvedbu, tehničku opremljenost te kapacitet i tehnologiju proizvodnje razvrstavaju se na slijedeće kategorije:

- industrijski (većeg kapaciteta proizvodnje)
- obrtnički (manjeg kapaciteta proizvodnje)
- u okviru kućanstva (obrada i prerada mlijeka, obrada i prerada meda, sakupljanje, sortiranje i pakiranje jaja) za prodaju na tržnicama.

Obrtnički i industrijski objekti mogu prema namijeni biti: za javnu potrošnju na domaćem tržištu i za izvoz za inozemna tržišta, a može se u njima i vršiti klanje iz uvoza ako zadovoljavaju uvjete za klanje iz uvoza ili uvjetima za izvozne objekte.

Industrijski objekti se razvrstavaju na objekte:

- za klanje papkara, kopitara, peradi i kunića
- za rasijecanje mesa papkara, kopitara, peradi i kunića
- za obradu i rasijecanje mesa divljači
- za preradu mesa papkara, kopitara, peradi i divljači
- za rasijecanje i preradu ribljeg mesa (za uskladištenje, obradu i preradu proizvoda ulova i akvakulture)
- za rasijecanje i preradu rakova, školjki, puževa i žaba
- za proizvodna područja, područja za ponovno polaganje školjaka, uzgajališta školjaka, otpremne centre, centre za pročišćavanje školjaka
- za pripremu i preradu jaja
- za obradu mlijeka i izradu mliječnih proizvoda
- za obradu, preradu i uskladištenje meda
- za obradu, doradu, preradu i uskladištenje crijeva papkara i kopitara
- za proizvodnju ovitaka za kobasice od sirovina životinjskog podrijetla
- za proizvodnju sirila
- za hlađenje, zamrzavanje i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla.

Obrtnički objekti se razvrstavaju na objekte:

- za klanje životinja
- za rasijecanje i obradu mesa
- za obradu i rasijecanje mesa divljači
- za preradu mesa i izradu mesnih proizvoda
- za rasijecanje i preradu ribljeg mesa (za uskladištenje, obradu i preradu proizvoda ulova i akvakulture)
- za rasijecanje i preradu rakova, školjki, puževa i žaba
- za proizvodna područja, područja za ponovno polaganje školjaka, uzgajališta školjaka, otpremne centre, centre za pročišćavanje školjaka
- za pripremu i preradu jaja
- za obradu i preradu mlijeka
- za preradu i uskladištenje meda
- za obradu, doradu, preradu i uskladištenje crijeva papkara i kopitara
- za proizvodnju sirila
- za hlađenje, zamrzavanje i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih prehrani ljudi.

Objekti u okviru kućanstva se razvrstavaju na objekte za:

obradu mlijeka i izradu mliječnih proizvoda
za obradu i preradu meda
za sabiranje, sortiranje i pakiranje jaja.

Nadležni organ u prethodno nabrojenim objektima kontrolira sljedeće:

higijenske uvjete u pogledu čistoće prije rada i u toku rada svih radnih prostorija, prostorija za skladištenje, sanitarnih prostorija, opreme i pribora
nadzire provedbu osnovnih mjera sanitacije (čišćenje, dezinfekcija, dezinsekcija, deratizacija i dekontaminacija) te kontrolu njihovog učinka
način skladištenja i higijensku ispravnost skladištenih sirovina, dodataka i opreme za pakiranje (ambalaže), poluproizvoda i proizvoda
higijensku ispravnost vode,
kloriranje vode i kontrola rezidualnog klora
mikroklimatske uvjete i radne kapacitete
svjetlost određene jakosti
čistoću kruga objekta
osobnu higijenu radnika, odjeću, obuću kao i zdravstvenu dokumentaciju

Kontrola se vrši vizualno, povremenom kontrolom briseva s površine opreme i ruku radnika te uzimanjem uzoraka vode uz vođenje odgovarajuće dokumentacije.

III - ŽIVOTINJE ZA KLANJE I ŽIVOTINJSKI PROIZVODI

Legislativa:

Zakon o veterinarstvu («Narodne novine br.20/97 i 105/01).

Zakon o dobrobiti životinja («Narodne novine br. 19/99),

Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za klanje životinja, obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla («Narodne novine br. 20/92 i 75/93),

Pravilnik o načinu obavljanja veterinarsko sanitarnog pregleda i kontrole životinja za klanje i proizvoda životinjskog podrijetla («Narodne novine br. 53/91),

Naredba o zabrani uporabe tkiva, organa te strojno iskoštenog mesa preživača kao rizičnih sirovina, u kojima bi se mogao naći uzročnik goveđe spongiformne encefalopatije (GSE), u proizvodnji mesnih proizvoda (NN br. 129/97),

Pravilnik o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama a i u proizvodima životinjskog podrijetla («Narodne novine» br. 106/99),

Pravilnik o načinu utovara, pretovara i istovara pošiljaka životinja, sirovina, proizvoda i otpadaka životinjskog podrijetla i higijensko tehničkim uvjetima kojima moraju udovoljavati prijevozna sredstva i pošiljka u unutarnjem i međunarodnom prometu («Narodne novine» br. 97/98),

Naredba o obveznom pretraživanju goveda na prisutnost uzročnika goveđe spongiformne encefalopatije (GSE) (NN 45/01);

Naredba o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju u godini 2003. (NN, br. 5/03);

Pravilnik o načinu postupanja s životinjskim lešinama i otpadom životinjskog podrijetla te o njihovom uništavanju («Narodne novine» 24/03).

Gore navedena legislativa je opća legislativa za životinje za klanje i životinjske proizvode namijenjeni za prehranu ljudi, a legislativa koja je specifična za pojedine naslove navest će se kod pojedinih naslova.

a) crveno meso i veza s proizvodnjom mesa divljači na velikim farmama

Legislativa:

Naredba o obaveznom pregledu mesa kopitara na trihinelu («Narodne novine» br. 133/99)

Sustav veterinarsko zdravstvenog nadzora, kontrole i pregleda životinja za klanje (kopitara i papkara) je sljedeći:

- prijava klanja (24 sata)
- pregled životinje prije utovara i izdavanje svjeddodžbe (zabrana utovara)
- istovar životinje-veterinarsko zdravstveni pregled po istovaru, u toku boravka u depou i prije klanja (osim klanja iz nužde), te odmor životinje

zdrave

bolesne i na bolest sumnjive životinje (povišena tjelesna temperatura.....)

- oduzimanje i ubijanje životinja (zarazne bolesti-bedrenica.....)
- zabrana klanja (prijava, uznemirena.....)
- klanje životinja i obrada (omamljivanje-iskrvarenje-obrada-priprema za pregled)
- veterinarsko zdravstveni pregled trupa i organa (inspekcija, palpacija i zarezivanje, prema potrebi i laboratorijsko ispitivanje-mikrobiološki-na prisutnost bioloških ostataka-na prisutnost radionukleida), po pregledu odgovarajuće obilježavanje mesa i organa
- procjena na osnovu pregleda:
 - higijenski ispravno za prehranu ljudi (zdrave životinje....)
 - higijenski neispravno za prehranu ljudi-obilježiti-zaplijeniti-neškodljivo ukloniti (mišićno tkivo sadrži larve trihinele.....)

uvjetno higijenski ispravno za prehranu ljudi (bruceloza uzrokovana B. suis.....)

- higijenski ispravno za preradu (nedovoljno iskrvarenje.....)
- pohrana mesa (hlađenje-smrzavanje, rasijecanje, obrada, tržište ili prerada)
- veterinarsko zdravstveni pregled mesa pri utovaru (veterinarsko zdravstveno stanje mesa, prateća dokumentacija, stanje prijevoznog sredstva) i izdavanje veterinarsko zdravstvene potvrde o zdravstvenom stanju pošiljke (zabrana utovara-sadrže patogene mikroorganizme.....)
- veterinarsko zdravstveni pregled po istovaru mesa-prodaja (zabrana istovara-neodgovarajuća dokumentacija.....)

Nadležni organ u objektu (ovlašteni veterinar) vodi propisanu evidenciju u skladu s člankom 202. Pravilnikom o načinu obavljanja veterinarsko sanitarnog pregleda i kontrole životinja prije klanja i proizvoda životinjskog podrijetla (Narodne novine br.53/91).

Objekti se razvrstavaju s obzirom na vrstu proizvodnje:

- za klanje kopitara i papkara
- za rasijecanje i obradu mesa kopitara i papkara
- za hlađenje i smrzavanje te uskladištenje mesa kopitara i papkara.

b) peradsko meso i veza sa zečevima i proizvodnjom mesa divljači na malim farmama

Legislativa:

Pravilnik o načinu obavljanja veterinarsko sanitarnog pregleda i kontrole nojeva («Narodne novine» br. 150/02)

Osnovni zadatak veterinarsko zdravstvenog pregleda i kontrole u klaonici peradi je:

- epizootička situacija u proizvodnji peradi (farme)
- pregled peradi prije klanja i poslije klanja
- ostvarivanje higijenskih načela u klaonici

Sustav veterinarsko zdravstvenog nadzora i kontrole i pregleda peradi je sljedeći:

- pregled u mjestu podrijetla (24 sati prije klanja) i izdavanje svjedodžbe o zdravstvenom stanju životinja
- prijava klanja 12 sati prije klanja
- pregled prije klanja - utvrđuje se zdravstveno stanje životinje (zdrava, sumnjiva na bolest, bolesna-zarazne bolesti, uznemirena.....) i da li je podnesena svjedodžba
- zabrana klanja (agonija, teški poremećaj zdravstvenog stanja.....)
- klanje životinje i klaonička obrada (omamljivanje-iskrvarenje-obrada-peradi za pregled)
- pregled glave, unutrašnjih organa, trupova i zadržanih trupova (inspekcijom, palpacijom, prema potrebi zarezivanje i laboratorijsko ispitivanje) te po pregledu, meso i organe obilježiti
- ocjena na osnovu pregleda:
 - ispravni za prehranu ljudi (higijenski i organoleptički ispravni.....)
 - neispravni za prehranu ljudi-obilježiti-zaplijeniti-neškodljivo ukloni (tuberkuloza, difterija.....)
- higijenski ispravni za preradu (lokalno ograničene promjene.....)
- pohrana mesa (hlađenje-smrzavanje, rasijecanje, obrada, tržište ili prerada)
- veterinarsko zdravstveni pregled prije utovara (pregled pošiljke, dokumentacije i vozila) i izdavanje potvrde o zdravstvenom stanju pošiljke (zabrana utovara-neodgovarajuće vozilo....) - transport
- veterinarsko zdravstveni pregled prilikom istovara pošiljke-prodaja (zabrana istovara-kontaminirano meso....).

Nadležni inspektor u objektu (ovlašteni veterinar) vodi propisanu evidenciju u skladu s člankom 202. Pravilnika o načinu obavljanja veterinarsko sanitarnog pregleda i kontrole životinja prije klanja i proizvoda životinjskog podrijetla («Narodne novine» br. 53/91).

Objekti se razvrstavaju za:

- klanje peradi
- rasijecanje peradi
- preradu mesa peradi.

Također je bitno spomenuti, kako je krenuo farmerski uzgoj nojeva, pa se ukazala potreba za njihovim klanjem te je stoga donesen Pravilnik o načinu obavljanja veterinarsko sanitarnog pregleda i kontrole nojeva («Narodne novine» 150/2003). Prijava za klanje, veterinarsko zdravstveni pregled i ocjena ispravnosti mesa, organa i proizvoda obavlja se istovjetno kao i za srodne vrste životinja. Označavanje mesa i organa vodi se u skladu s člankom 13. do članka 18. gore spomenutog Pravilnika.

c) meso divljači

Veterinarsko zdravstvenom pregledu i kontroli podliježu trupovi i organi divljači nakon odstrijela, a sastoji se u sljedećem:

- prijava odstrijela nadležnoj veterinarskoj organizaciji najkasnije 12 sati od odstrijela-ovlaštenik prava lova
- po odstrijelu krupnoj divljači odmah izvaditi grudne i trbušne organe (pravilno ih označiti)
- otprema divljači što prije (u roku od 10 sati, ako nema hlađenja) u objekt za obradu i preradu

- pregled trupa i organa (inspekcija, a prema potrebi palpacija, zarezivanje i laboratorijsko ispitivanje kojom se utvđuju: bolesti, uginuće ili odstrijel, trovanje.....), ocjena i obilježavanje
 - higijenski ispravno za prehranu ljudi
 - higijenski neispravno za prehranu ljudi-obilježiti-zaplijeniti-neškodljivo ukloniti (tularemija.....)
- pohrana mesa (hlađenje-smrzavanje, rasijecanje, obrada, tržište ili prerada)
- veterinarsko zdravstveni pregled pri utovaru (pregled pošiljke, dokumentacije i vozila) i izdavanje veterinarsko zdravstvene potvrde (zabrana utovara-neodgovarajuća temperatura mesa....)
- veterinarsko zdravstveni pregled pri istovaru-prodaja (zabrana istovara-nije označeno meso....).

Nadležni inspektor u objektu (ovlašteni veterinar) vodi propisanu evidenciju u skladu s člankom 202. Pravilnika o načinu obavljanja veterinarsko sanitarnog pregleda i kontrole životinja prije klanja i proizvoda životinjskog podrijetla («Narodne novine» br. 53/91).

Vrsta objekata:

- za obradu i rasijecanje mesa divljači
- za preradu mesa papkara, kopitara, peradi i divljači.

d) proizvodi životinjskog podrijetla

Veterinarsko zdravstvenom pregledu i kontroli podliježu proizvodi životinjskog podrijetla kao i objekti u kojima se vrši prerada, zamrzavanje, hlađenje i uskladištenje, a utvrđuje se veterinarsko zdravstvena ispravnost proizvoda namijenjenih za prehranu ljudi i utvrđivanje veterinarsko zdravstvenih uvjeta u objektu.

Osnovni zadatak veterinarsko zdravstvene kontrole u preradi mesa je:

- da osigura za preradu sirovinu koje je ocijenjeno na osnovi pregleda upotrebljivom za prehranu ljudi odnosno upotrebljivim samo za preradu, a to se odnosi i na druge sirovine i aditive u sastavu proizvoda životinjskog podrijetla
- da se osiguraju čiste prostorije, oprema i pribor
- da se vrši provjera toplinske obrade sirovine (termoliste, termokapla ...) i kontrola kompaktnosti šavova.

Veterinarsko zdravstvena kontrola proizvoda životinjskog podrijetla obuhvaća:

- kontrolu higijenske ispravnosti proizvoda životinjskog podrijetla:
 - organoleptički pregled
 - prema potrebi i laboratorijski pregled (mikrobiološki pregled, pregled na prisutnost bioloških ostataka, te pregled na prisutnost radionukleida po zahtjevu zemlje uvoznice ili ako je nastupio izvaredni događaj).
- procjena valjanosti mesnih proizvoda:
 - upotrebljivi proizvodi za prehranu ljudi
 - neupotrebljivi proizvodi za prehranu ljudi-obilježiti-zaplijeniti-neškodljivo ukloniti (organoleptičk neodgovara....)
- veterinarsko zdravstveni pregled prilikom utovara
- veterinarsko zdravstveni pregled prilikom istovara
- kontrola uvjeta skladištenja: mikroklimatskih uvjeta, prostorija, opreme, ambalaže, način skladištenja
- kontrola prateće dokumentacije i izdavanje potvrde:
 - potvrda nadležnog organa o obavljenom pregledu na mjestu proizvodnje
 - veterinarsko zdravstvena potvrda o zdravstvenom stanju pošiljke kad se otprema u unutrašnjem prometu, a za izvoz-međunarodna svjododžba (certifikat)

Evidencija o kontroli proizvodnje vodi se u skladu s člankom 202. Pravilnika o načinu obavljanja veterinarsko sanitarnog pregleda i kontrole životinja prije klanja i proizvoda životinjskog podrijetla («Narodne novine» br. 53/91).

Vrsta objekata:

- za peradu mesa kopitara, papkara, peradi i divljači
- za rasijecanje i preradu ribljeg mesa
- za rasijecanje i preradu rakova, školjki, puževa i žaba
- za pripremu i preradu jaja
- za obradu mlijeka i izradu mliječnih proizvoda
- za obradu i preradu meda
- za obradu, doradu, preradu i uskladištenje crijeva papkara i kopitara
- za proizvodnju ovitaka za kobasice od sirovina životinjskog podrijetla
- za proizvodnju sirila.

e) mljeveno meso; mesni pripravci

Napomena: Nije posebno određeno. Spada pod proizvode od mesa.

f) mlijeko i mliječni proizvodi

Legislativa je navedena u uvodnim napomenama uz ovo pitanje. Nema posebnih propisa za mlijeko i mliječne proizvode. Nadležni veterinarski inspektor vrši veterinarsko zdravstveni pregled i kontrolu mlijeka i mliječnih proizvoda, kao i objekata u kojim se vrši sakupljanje, prerada mlijeka i njegovo skladištenje.

Kontrola mlijeka, mliječnih proizvoda i opreme (kanti, cisterni, mljekovoda, ambalaže...) vrši se:

- kod držaoca životinja (mliječna karta-dokaz da je životinja zdrava-ne boluje od zaraznih bolesti i mastitisa)
- u sabirnoj stanici
- u mljekari u samoj proizvodnji (mjesto sakupljanja mlijeka i prerade mlijeka) kao i prilikom utovara mliječnih proizvoda uz izdavanje veterinarsko zdravstvene potvrde o zdravstvenom stanju pošiljke
- pregled mlijeka kod istovara (mlijeka i mliječnih proizvoda koji nije u originalnom pakiranju) i prateće dokumentacije-prodaja

Način obavljanja kontrole:

i) uzimanjem uzoraka mlijeka i mliječnih proizvoda

- kontrola na ukupan broj mikroorganizama
- kontrola na broj somatskih stanica
- kontrola na prisutnost brucela (MPP)

ii) uzimanjem ispiraka i briseva na mikrobiološku pretragu

- (kante, cisterne, mljekovodi, ambalaže)

iii) kontrola efikasnosti toplinske obrade (termografska lista)

iv) vođenje odgovarajuće evidencije

v) pregled mlijeka i mliječnih proizvoda (mikrobiološki pregled, pregled na biološke ostatke, pregled na radionukleide)

Procjena mlijeka i mliječnih proizvoda na osnovu pregleda:

- higijenski ispravno za prehranu ljudi (od zdravih životinja)
- higijenski neispravno za prehranu ljudi (tuberkuloza, bruceloza.....) (može se koristiti u tehničke svrhe, ali ako postoji opasnost od širenja zaraznih bolesti, treba ga neškodljivo uništiti)
- uvjetno higijenski ispravno za prehranu ljudi (sumnjivo na tuberkulozu.....)

Mlijeko i mliječnih proizvodi se skladište u odgovarajućim uvjetima.

Vrsta objekata:

- industrijski:
 - za obradu mlijeka i izradu mliječnih proizvoda
 - za proizvodnju konzumnog mlijeka
 - za proizvodnju maslaca i vrhnja
 - za proizvodnju fermentiranih proizvoda
 - za proizvodnju mlijeka u prahu
 - za proizvodnju fermentiranih sireva
 - za proizvodnju topljenih sireva
 - za proizvodnju sladoleda
 - za proizvodnju sirila
 - za uskladištenje mlijeka i mliječnih proizvoda.
- obrtnički:
 - za obradu i preradu mlijeka
 - za proizvodnju sirila
- u okviru kućanstva: za obradu mlijeka i izradu mliječnih proizvoda

g) riba i proizvodi od ribe, uključivo i ribarski brodovi

Legislativa:

- Pravilnik o veterinarsko zdravstvenim uvjetima kojima moraju ispunjavati objekti za uzgoj, proizvodnju i stavljanje u promet riba i proizvoda od riba te rakova i proizvoda od rakova («Narodne novine» br. 148/99),

Ribe i proizvodi od riba podliježu veterinarsko zdravstvenom pregledu i kontroli u svrhu utvrđivanja zdravstvene ispravnosti kao i objekti za uzgoj, proizvodnju i stavljanje u promet riba i proizvoda od riba.

- prijava ulova nadležnom organu (najkasnije za 12 sati po ulovu)
- pregled ribe adspekcijom (kože, očiju, škrga, analnog otvora mesa), a prema potrebi (zasijecanje, pokus kuhanja, mikrobiološki pregled, parazitološki pregled, ispitivanje na biološke ostatke, kemijska kontrola)

- ocjena riba na osnovu pregleda:

higijenski ispravna za prehranu ljudi (svježe ribe bez organoleptičkih promjena)

higijenski neispravna za ljudsku prehranu-obilježiti-zaplijeniti-neškodljivo iskorištenje-utilizacijom (oboljele od zarazne bolesti.....)

Zamrznuta riba - može se zamrzavati:

higijenski ispravna riba za ljudsku prehranu

riba prikladna za zamrzavanje

svježa riba (odmah nakon ulova).

Prije stavljanja u promet smrznutih riba, pregledom odmrznutih uzoraka mora se utvrditi, da li je :

higijenski ispravno za ljudsku prehranu

higijenski neispravno za ljudsku prehranu-obilježiti-zaplijeniti-neškodljivo iskorištenje-utilizacijom (pomjena boje, mirisa i okusa.....)

Proizvodi od riba:

Za proizvodnju ribljih proizvoda (konzervi, polukonzervi, soljene i sušene ribe.....) koristi se samo sirovina koja je ocijenjena kao ispravna za ljudsku prehranu. U kontroli higijene ispravnosti proizvoda važnu ulogu ima kontrola odgovarajuće temperature u proizvodnim prostorijama i skladištima, te svakodnevna kontrola efikasnosti toplinske obrade proizvoda (termoliste), termostatiranje konzervi, mikrobiološko ispitivanje sadržaja konzervi i limenki u odgovarajućem laboratoriju.

Objekti za uskladištenje, obradu i preradu proizvoda ulova i akvakulture, ovisno koju proizvodnju obavljaju, moraju imati odgovarajuće prostorije ili prostore.

Veletržnice, aukcijske tržnice i i vozila za ambulantnu prodaju proizvoda od riba moraju ispunjavati posebne uvjete.

Brodovi tvornice moraju imati propisane prostorije i prostore, rashladne uređaje za smrzavanje i hlađenje, gdje se ribe moraju obraditi, ohladiti ili zamrznuti.

Pakiranje pošiljaka mora se izvoditi u higijenskim uvjetima u odgovarajuću ambalažu, koja nije štetna po ljudsko zdravlje uz propisno uskladištenje.

h) rakovi i mekušci

Legislativa:

Pravilnik o veterinarsko zdravstvenim uvjetima za izlov, uzgoj, pročišćavanje i stavljanje u promet živih školjaka («Narodne novine» br. 129/99),

Pravilnik o veterinarsko zdravstvenim uvjetima kojima moraju ispunjavati objekti za uzgoj, proizvodnju i stavljanje u promet riba i proizvoda od riba te rakova i proizvoda od rakova («Narodne novine» br. 148/99).

RAKOVI

Nakon ulova moraju se odvojiti oni rakovi koji su oštećeni, mrtvi, odvojiti sva strana tijela s oklopa, te ih isprati od nečistoće. Oni rakovi koji su namijenjeni za smrzavanje moraju se najkasnije za 12 sati zamrznuti.

1. Higijenski ispravni za ljudsku prehranu su:

- a) živi slatkovodni rakovi
 - b) živi ili zamrznuti morski rakovi (hlap, jastog, rakovica)
 - c) ostali morski rakovi kao živi, mrtvi i zamrznuti
2. Higijenski neispravni za ljudsku prehranu (nesvojstven miris, u agoniji.....)

MEKUŠCI

U mekušce spadaju školjkaši, glavonošci, puževi i pramekušci koji podliježu veterinarsko zdravstvenom pregledu u svrhu utvrđivanja zdravstvene ispravnosti.

Školjkaši

Nadzor nad proizvodnjom školjki, otpremom, preradom i objektima obavljaju nadležni veterinarski inspektori uz vođenje propisane evidencije.

Školjke, koje su veterinarsko zdravstvenim pregledom ocijenjene kao valjane za prehranu ljudi moraju ispunjavati slijedeće uvjete:

- biti žive (čvrsto zatvorene ljuštore)
- imati organoleptički osobine svojstvene svježim školjkama
- zadovoljavati mikrobiološke standarde
- ne smiju sadržavati toksine uopće ili iznad propisanih granica (za neke toksine)
- ne smiju sadržavati radionukleide iznad propisane granice

Vrsta objekata:

- proizvodna područja (za uzgoj i izlov školjaka te otpremu)
- područja za ponovno polaganje školjaka (za prirodno pročišćavanje školjaka od mikrobiološke zagađenosti)
- centar za pročišćavanje (objekt s spremnicima za pročišćavanje školjki od mikrobiološke zagađenosti i njihovo osposobljavanje za prehranu ljudi)
- otpremni centri (objekt koji služi za prihvatanje, čišćenje, pranje, sortiranje i pakiranje živih školjaka u odgovarajuću ambalažu)
- za rasijecanje i preradu rakova, školjki, puževa i žaba

U svim tim objektima vodi se propisana evidencija.

PUŽEVI

Puževi kao i objekti za rasijecanje i preradu puževa podliježu veterinarsko zdravstvenom pregledu i kontroli. Za ljudsku prehranu se upotrebljavaju samo živi puževi s neoštećenom kućicom ili konzervirani zamrzavanjem.

ŽABE

Veterinarsko zdravstvenom pregledu podliježu žabe, njihovi proizvodi i objekti za njihovo rasijecanje i preradu.

- higijenski ispravne za prehranu ljudi su (bataci zelene i male smeđe žabe)
- higijenski neispravne za ljudsku prehranu su (bataci napadnuti parazitima....)

i) jaja i proizvodi od jaja

Legislativa je navedena u uvodnim napomenama uz ovo pitanje. Nema posebnih propisa za jaja i proizvode od jaja .

Veterinarsko zdravstvenom pregledu i kontroli podliježu jaja, proizvodi od jaja i objekti za pripremu i obradu jaja.

- prijava pregleda (12 sati prije stavljanja u promet) nadležnom organu
- pregled jaja (vizualno, a prema potrebi razbijanje jaja i odgovarajućim laboratorijskim pretragama)
- procjena na osnovu pregleda:
 - higijenski ispravna za javnu potrošnju (od zdravih životinja i organoleptički u redu)
 - higijenski neispravna za javnu potrošnju-obilježiti-zaplijeniti-neškodljivo iskoristiti-utilizacijom (sadrže uzročnike Salmonelle.....)
 - uvjetno higijenski ispravna za javnu potrošnju (pačja jaja.....)
 - higijenski ispravna za preradu (prljava jaja.....)
- pohrana jaja (hladnjaci)
- pregled prilikom utovara (pošiljke, prateće dokumentacije i vozila) i izdavanje veterinarsko zdravstvene potvrde o valjanosti pošiljke za prehranu ljudi-zabrana utovara (prljava jaja) -transport
- pregled prilikom istovara pošiljke – prodaja.

Proizvodi od jaja se pregledavaju (organoleptički, a prema potrebi i laboratorijskim pretragama te se ocjenjuju:

- kao higijenski ispravna za prehranu ljudi
- higijenski neispravna za prehranu ljudi (zagađenja uzročnicima zoonoza.....).

Objekti za pripremu i preradu jaja s obzirom na kapacitet se dijele na:

industrijski
obrotnički

Postoje i objekti u kućanstvu za skupljanje, sortiranje i pakiranje jaja.

j) "Balai-proizvodi".

Legislativa je navedena u uvodnim napomenama uz ovo pitanje. Nema posebnih propisa za ove proizvode.

1. Kunići

Kunići podliježu veterinarsko zdravstvenom pregledu i kontroli kao i objekti za klanje, rasijecanje, obradu te uskladištenje mesa kunića.

Sustav veterinarsko zdravstvenog pregleda i kontrole kunića je slijedeći:

pregled u mjestu podrijetla (24 sata prije klanja) i izdavanje svjedodžbe o zdravstvenom stanju životinja od nadležnog organa

prijava klanja (12 sati prije klanja)

veterinarsko zdravstveni pregled prije klanja (utvrđuje se zdravstveno stanje životinja i da li je podnešena svjedodžba)

zabrana klanja (pokazuje znakove poremećenog zdravlja)

klanje životinja i obrada(omamljivanje-iskrvarenje-obrada-priprema za pregled)

veterinarsko zdravstveni pregled glave, vanjske i unutrašnje strane trupa i sve organe (adspekcijom, palpacijom, a prema potrebi zarezivanjem i laboratorijskim ispitivanjem –mikrobiološko- na prisutnost bioloških ostataka-na prisutnost radionukleida)

ocjena mesa i organa na osnovu pregleda:

higijenski ispravno za prehranu ljudi (organoleptički besprijeekorno)

higijenski neispravno za prehranu ljudi-obilježiti-zaplijeniti-neškodljivo ukloniti (boluje od tuberkuloze)

po pregledu mesa i organa i njegove ocijene meso se odgovarajuće obilježava

pohrana mesa (hlađenje)

veterinarsko zdravstveni pregled prilikom utovara (pošiljke, prateće dokumentacije, stanje prijevoznog sredstva)-

izdavanje potvrde o zdravstvenom stanju pošiljke (zabrana utovara)-transport

veterinarsko zdravstveni pregled prilikom istovara pošiljke-prodaja

Vrsta objekata:

za klanje i klaoničku obradu kunića

za hlađenje, zamrzavanje i uskladištenje

Vođenje propisane evidencije.

2. Med

Med i proizvodi od meda te objekti za obradu i preradu meda se nalaze pod veterinarsko zdravstvenim nadzorom i kontrolom. Pregledom meda se utvrđuje zdravstvena ispravnost meda i proizvoda od meda.

- prijava pregleda meda i proizvoda meda za prehranu ljudi (12 sati prije)

- pregled meda (organoleptički, a prema potrebi i laboratorijsko ispitivanje (mikrobiološko-na biološke ostatke-radionukleide).

Na osnovi pregleda med se ocjenjuje:

higijenski ispravno za prehranu ljudi (organoleptički nepromijenjen)
 higijenski neispravan za prehranu ljudi (mehanički zagađen)
 veterinarsko zdravstveni pregled meda prilikom utovara te izdavanje veterinarsko zdravstvene potvrde (pregled pošiljke, prateće dokumentacije, prijevoznog sredstva)-transport
 veterinarsko zdravstveni pregled prilikom istovara.

Vrsta objekata: objekt za obradu i preradu meda

Vođenje propisane evidencije.

3. Proizvodi životinjskog podrijetla namijenjeni industrijskoj upotrebi

Legislativa:

Pravilnik o načinu utovara, pretovara i istovara pošiljaka životinja, sirovina, proizvoda i otpadaka životinjskog podrijetla i higijensko tehničkim uvjetima kojima moraju udovoljavati prijevozna sredstva i pošiljka u unutarnjem i međunarodnom prometu (NNbr. 97/98),

Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati prostorije u kojima se smještaju ili skladište sirove kože te sadržaju i načinu vođenja evidencije (NNbr. 51/94).

Proizvodi životinjskog podrijetla namijenjeni industrijskoj uporabi (sirove kože, krzno, vuna, dlaka, čekinje, papci rogovi, krv i drugi) podliježu veterinarsko zdravstvenom pregledu prilikom utovara te se gleda da li pošiljka sirovina udovoljava određenim uvjetima:

da potječe od životinja koje nisu bolovale od zaraznih bolesti

da je pravilno upakirana

da je utovarena na odgovarajuće vozilo (prijevozno sredstvo koje ne propušta tekućinu)

Ovlašteni veterinar po završetku pregleda izdaje potvrdu o zdravstvenom stanju pošiljke sirovina. Prilikom pretovara i istovara se vrši veterinarsko zdravstveni pregled pošiljke.

Prostorije u kojim se smještaju ili skladište sirove kože moraju odgovarati propisanim veterinarsko zdravstvenim uvjetima. Kože koje potječu od uginulih životinja ili od onih koje su zaklane bez veterinarsko zdravstvenog pregleda smještaju se u posebnu prostoriju. Ždrebeće, teleće, janjeće i jareće kože se ne testiraju na bedrenicu. Također se vodi propisana evidencija, gore navedenim pravilnikom.

U pripremi za objavljivanje se nalazi slijedeća legislativa:

Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za klanje životinja, obrdu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla

Pravilnik o načinu obavljanja veterinarsko sanitarnog pregleda i kontrole životinja za klanje i proizvoda životinjskog podrijetla

Pravilnik o načinu utovara, pretovara i istovara pošiljaka životinja, sirovina, proizvoda i otpadaka životinjskog podrijetla i higijensko tehničkim uvjetima kojima moraju udovoljavati prijevozna sredstva i pošiljka u unutarnjem i međunarodnom prometu

Pravilnik o veterinarskoj oznaci higijenske ispravnosti namirnica životinjskog podrijetla i označavanju mesa

10. Zajedničke mjere uključivo i praćenje rezidua i zoonoze

a) Monitoring rezidua

Monitoring rezidua ima za cilj otkriti nedozvoljeno liječenje životinja; utvrditi udovoljavaju li rezidue veterinarskih lijekova, pesticida i zagađivača okoliša (u životinjskim tkivima i proizvodima) propisanim maksimalno dopuštenim količinama (MDK); utvrditi i objaviti razloge zaostajanja rezidua odobrenih tvari u količinama većim od MDK utvrditi i objaviti razloge utvrđivanja nedopuštenih rezidua u životinjskim tkivima i proizvodima.

Program sustavnoga praćenja rezidua i drugih za ljudsko zdravlje škodljivih onečišćivača u proizvodima životinjskoga podrijetla koji su namijenjeni prehrani ljudi donosi ministar poljoprivrede i šumarstva, na temelju članka 78. Zakona o veterinarstvu (Narodne Novine br. 70/1997 i 105/2001).

Detaljne odredbe za izradu godišnjega Plana i provedbu monitoringa rezidua donešene su u Pravilniku o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i u proizvodima životinjskoga podrijetla (Narodne novine br. 106/99) koji izrađen prema Direktivi Vijeća 96/23/EC i Odluci Komisije 97/747/EC.

Pravilnik (Narodne novine br. 106/99) pobliže određuje:

- svrhu i način donošenja godišnjega Plana monitoringa rezidua, te uvjete koji se kod izrade Plana moraju uzeti u obzir (Poglavlje II);
- odredbe vezane za provođenje vlastite kontrole proizvođača i odgovornost strana uključenih u sustav proizvodnje životinja i proizvoda životinjskoga podrijetla (Poglavlje III);
- mjere službene kontrole (Poglavlje IV);
- mjere kontrole rezidua u životinjama i proizvodima životinjskoga podrijetla iz uvoza (Poglavlje V);
- mjere koje se poduzimaju u slučaju prijestupa (Poglavlje VI); i
- obveze laboratorija ovlaštenih za analizu rezidua (VII).

Pravilnik ima i tri dodatka i to: Dodatak I koji donosi skupine i podskupine tvari čije rezidue se određuju; Dodatak II (tablica) s prikazom tvari koje treba analizirati prema vrstama životinja i životinjskih proizvoda i Dodatak III u kojem je detaljno opisan obim i učestalost uzorkovanja za goveda, svinje, ovce i koze, konje, perad, ribu, mlijeko goveda, mlijeko ovaca i koza, jaja, meso kunića, divljač iz farmškoga izgoja, divljač iz slobodne prirode i med.

Godišnji Plan monitoringa rezidua provode županijski veterinarski inspektori odnosno ovlašteni veterinari. Županijski veterinarski inspektor na temelju veličine godišnje proizvodnje i procjene situacije (rizika) odlučuje na kojoj će farmi, klaonici, mljekari, objektu za uzgoj i preradu ribe, školjaka, meda, objektu za sakupljanje i pakiranje jaja, te drugim objektima/mjestima, uključujući i objekte za proizvodnju stočne hrane, ovlašteni veterinar ili veterinarski inspektor uzeti uzorak. Kod odabira životinje od koje će uzeti uzorak, ovlašteni veterinar ili veterinarski inspektor mora uzeti u obzir preporuke o ciljanom uzorkovanju (targeted sampling) iz Uputstva o načelima uzorkovanja i načinu dostava uzoraka na analizu, koje ravnatelj Uprave za veterinarstvo svake godine, zajedno s godišnjim Planom monitoringa dostavlja županijskim veterinarskim inspektorima i ovlaštenim veterinarima.

Navedeno Uputstvo izrađeno je prema Odluci Komisije 98/179/EC koja donosi detaljna pravila o službenom uzorkovanju u svrhu monitoringa određenih tvari i njihovih rezidua u živim životinjama i njihovim proizvodima. Uputstvo sadrži i informaciju o vrsti i količini životinjskih tkiva koja se dostavljaju na analizu.

Za svaki uzorak koji se uzima u svrhu analize rezidua veterinarski inspektor ili ovlašteni veterinar ispunjava propisani Obrazac (Sampling form) u koji se upisuju podaci o uzorku. Na kopiji Obrasca koja se s uzorkom dostavlja u laboratorij nisu vidljive informacije o podrijetlu životinje (npr. klaonici ili farmi) odnosno informacije o vlasniku životinje ili životinjskoga proizvoda.

U slučaju nalaza nedopuštenih rezidua (pozitivni rezultati analiza) u tkivima, organima ili proizvodima životinjskoga podrijetla, ovlašteni veterinar ili veterinarski inspektor dužan je poduzeti propisane mjere sukladno odredbama Pravilnika (Narodne novine br. 109/99), koje mogu uključiti:

- zabranu kretanja životinja s farme ili privremenu zabranu odnošenja proizvoda životinjskoga podrijetla s farme ili iz objekta u kojemu su proizvedeni;
- proglašavanje higijenski neispravnim za javnu potrošnju životinjskih trupova ili proizvoda ako su u njima utvrđene količine rezidua veće od MDK;
- u slučaju ponovljenoga nalaza rezidua određenih tvari u nedozvoljenim količinama provoditi dodatno uzorkovanje u razdoblju od najmanje 6 mjeseci;
- pod nadzorom ovlaštenoga veterinara ili veterinarskoga inspektora neškodljivo ukloniti životinje kod koji je utvrđeno nedozvoljeno liječenje odnosno primjena nedozvoljenih tvari.

U slučaju nalaza nedopuštenih rezidua (pozitivni rezultati analiza) u tkivima, organima ili proizvodima životinjskoga podrijetla koji ne potječu iz županije u kojoj su uzeti i poslani na analizu, nadležni županijski veterinarski inspektor dužan je, bez odgađanja, o istome izvijestiti Veterinarski ured u županiji iz koje sporni uzorak potječe i Upravu za veterinarstvo.

Interpretacija rezultata analize rezidua temelji se na Pravilniku o količinama pesticida, toksina, mikotoksina, metala i histamina i sličnih tvari koje se mogu nalaziti u namirnicama, te o drugim uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe (Narodne novine br. 46/1994, 45/1998, 39/2003).

Za tvari obuhvaćene Naredbom o zabrani primjene određenih veterinarskih lijekova na životinjama čije se meso i proizvodi koriste za prehranu (Narodne novine br. 4/2002) (kojom je zabranjena primjena tvari kao u Dodatku IV Uredbe Vijeća (EEC) br. 2377/90), rezultati analize interpretiraju se na temelju granice detekcije potvrdne metode analize.

Također za tvari obuhvaćene Naredbom o zabrani primjene na životinjama određenih beta-agonista te tvari hormonskog i tireostatskog učinka (Narodne novine br. 21/2003), koja je napisana prema Direktivi Vijeća 96/23/EC, rezultati analize interpretiraju se na temelju granice detekcije potvrdne metode analize.

Ovlašteni laboratoriji koji obavljaju analize uzoraka u svrhu monitoringa rezidua nisu akreditirani.

Rezultati analize rezidua objavljuju se u godišnjem Izvješću koje se dostavlja na znanje zainteresiranim institucijama u zemlji i inozemstvu.

Propisi koji detaljno reguliraju kontrolu rezidua:

Zakon o veterinarstvu (Narodne novine br. 70/1997)

Pravilnik o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i u proizvodima životinjskoga podrijetla (Narodne novine br. 106/99) – napisan prema Direktivi Vijeća 96/23/EC;

Naredba o zabrani primjene određenih veterinarskih lijekova na životinjama čije se meso i proizvodi koriste za prehranu (Narodne novine br. 21/2003) – napisana prema Dodatku IV Uredbe Vijeća (EEC) br. 2377/90.

Naredba o zabrani primjene na životinjama određenih beta-agonista te tvari hormonskog i tireostatskog učinka (Narodne novine br. 21/2003) – *napisana prema Direktivi Vijeća 96/22/EC*;

Pravilnik o količinama pesticida, toksina, mikotoksina, metala i histamina i sličnih tvari koje se mogu nalaziti u namirnicama, te o drugim uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe (Narodne novine br. 46/1994, 45/1998, 39/2003). – U dijelu koji se odnosi na ostatke veterinarskih lijekova Pravilnik je potrebno uskladiti sa zahtjevima Uredbe Vijeća (EEC) br. 2377/90., koja donosi postupke zajednice za utvrđivanje maksimalno dozvoljenih količina rezidua veterinarsko medicinskih proizvoda u namirnicama životinjskoga podrijetla.

Revizija važećih propisa koji se odnose na područje monitoringa rezidua te njihovo potpuno usklađivanje sa zahtjevima propisa EU bit će obavljeno do srpnja 2004. godine.

b) Kontrola zoonoza

Suzbijanje zoonoza jedna je od mjera zaštite zdravlja životinja iz članka 78. Zakona o veterinarstvu (Narodne Novine br. 70/1997 i 105/2001), a konačni cilj suzbijanja određenih zoonoza i uzročnika zoonoza u životinjama i proizvodima životinjskoga podrijetla je sprječavanje pojava alimentarnih infekcija i intoksikacija.

Tuberkuloza

Iskorjenjivanje tuberkuloze goveda provodi se na temelju Naredbe o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju (Narodne novine br. 5/2003 i 58/2003) koja se donosi za svaku godinu.

Sukladno Naredbi (Narodne novine br. 5/2003 i 58/2003) obvezna je tuberkulinizacija:

- goveda starijih od 6 tjedana u ciklusu od 3 godine;
- svih rasplodnih svinja u uzgojima brojnijim od 20 krmača, jednom godišnje;
- goveda i svinja prije uvođenja u uzgoj.

Također, sukladno Pravilniku o načinu obavljanja veterinarsko-sanitarnog pregleda i kontrole životinja prije klanja i proizvoda životinjskoga podrijetla (Narodne novine br. 53/1991), obavezan je pregled mesa i organa na tuberkulozne promjene, o čemu ovlašteni veterinar na klaonici mora voditi posebnu evidenciju.

Mjere koje veterinarski inspektor naređuje u slučaju utvrđivanja tuberkuloze ili sumnje na tuberkulozu pobliže su utvrđene Pravilnikom o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje tuberkuloze u životinja (Narodne novine br. 53/1991).

Bruceloza

Kontrola bruceloze propisana je Naredbom (Narodne novine br. 5/2003 i 58/2003) i obuhvaća serološka pretraživanja:

- krvi 20% goveda u uzgojima brojnijim od 10 grla jedanput godišnje i krv svih junica prije ulaska u laktaciju;
- krvi novonabavljenih goveda, ovaca i koza prije uvođenja u uzgoj;
- krvi bikova, ovnova i jarčeva koji služe za proizvodnju sjemena za umjetno osjemenjivanje i prirodni pripust, dva puta godišnje;
- svih životinja u stadima ovaca u kojima se utvrdi infekcija Brucelom ovis,
- krvi krava, junica, ovaca i koza kod svakog pobačaja, a po mogućnosti i fetusa.

Također, sukladno Pravilniku (Narodne novine br. 53/1991) ovlašteni veterinar na klaonici mora narediti oduzimanje i ubijanje životinja kod kojih je pregledom prije klanja utvrdio simptome melitokokoze.

Mjere koje se provode na životinjama sumnjivim na brucelozu i na životinjama kod kojih je utvrđena bruceloza (uključujući dijagnostičko ispitivanje) te mjere koje veterinarski inspektor naređuje u dvorištima u kojima je utvrđena bruceloza ili postoji sumnja na brucelozu propisane su Pravilnikom o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje bruceloze goveda, ovaca, koza i svinja (Narodne novine br. 69/1991).

Salmoneloze

Bakteriološke odnosno serološke pretrage službenih uzoraka (fecesa, mekonija, trupa pilića, stelje, krvi) uzetih od peradi u uzgoju i za proizvodnju konzumnih jaja, peradi u tovu i uzoraka uzetih u valionici, na salmonelu, provodi se u skladu s Naredbom (Narodne novine br. 5/2003 i 58/2003). Propisana vrsta i količina uzorka, broj uzoraka i frekvencija uzorkovanja, u dijelu koji se odnosi na kontrolu u valionici i kontrolu peradi u tovi, utvrđeni su prema Direktivi 92/117/EC.

Također, tvornice i mješaonice stočne hrane moraju dostavljati na bakteriološku pretragu u ovlašteni laboratorij uzorke svih proizvoda životinjskog podrijetla prije pripremanja krmnih smjesa, a jednom mjesečno uzorke gotovih krmnih smjesa.

Mjere koje veterinarski inspektor naređuje ako je dijagnostičkim ispitivanjem utvrđen uzročnik salmonelle pobliže se određene Pravilnikom o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje salmoneloze peradi (Narodne novine br. 53/1991).

Trihineloz

Sukladno Pravilniku (Narodne novine br. 53/1991) trupovi svinja namijenjeni javnoj potrošnji ili preradi moraju biti pregledane na trihinelu, i to trihineloskopijom ili metodom umjetne digestije. Također je, sukladno Naredbi (Narodne novine br. 144/1998), obavezan i trihineloskopski pregled mesa svinja kod klanja za potrebe vlastitoga domaćinstva, a prema Naredbi (Narodne novine br. 133/1999) i meso kopitara, metodom umjetne probave.

Nadalje, Pravilnikom (Narodne novine br. 81/1999) su propisane i mjere suzbijanja i iskorjenjivanja trihineloze i to:

- mjere koje se provode u dvorištu ili uzgoju u kojemu je utvrđena trihineloz
- mjere koje se provode na invadiranom području; i
- mjere koje su vlasnici odnosno posjednici svinja dužni provoditi radi sprječavanja pojave i širenja trihineloze svinja.

Ehinokokoza

Kontrola ehinokokoze u pasa u svrhu sprječavanja oboljenja ljudi od trakavice *Echinococcus granulosus* propisana je Naredbom (Narodne novine br. 5/2003 i 58/2003). Kontrola ehinokokoze u pasa uključuje:

- dehelmintizaciju pasa protiv trakavice *Echinococcus granulosus*, pripravkom koji sadrži prazikvantel;
- obvezno držanje pasa (od najmanje 48 sati) nakon tretiranja u ograđenom prostoru ili na vezu te uklanjanje psećih izmetina; i
- neškodljivo uklanjanje odbačenih organa zaklane stoke.

Listerioza

Sukladno Pravilniku (Narodne novine br. 53/1991) ovlašteni veterinar mora narediti oduzimanje i ubijanje životinja kod kojih je pregledom prije klanja utvrdio simptome listerioze.

Bjesnoća

U svrhu sprječavanja pojave bjesnoće u pasa Naredbom (Narodne novine br. 5/2003 i 58/2003) je određeno da psi stariji od tri mjeseca moraju biti cijepljeni protiv bjesnoće na čitavom području Republike Hrvatske. U slučaju potrebe, ministar poljoprivrede i šumarstva može narediti cijepljenje i drugih životinja protiv bjesnoće.

Mjere koje naređuje veterinarski inspektor u slučaju kad se utvrdi bjesnoća i dok traje opasnost od bjesnoće na zaraženom i ugroženom području, određene su Pravilnikom o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje bjesnoće u životinja (Narodne novine br. 32/2000).

Q-groznica

Sukladno Naredbi (Narodne novine br. 5/2003 i 58/2003), a u svrhu kontrole Q-groznice, ovlaštene veterinarne moraju osigurati da kod svakog pobačaja krava, junica, ovaca i koza, mora biti provedena laboratorijska pretraga na Q - groznicu. Također je zabranjeno držanje ovaca i koza u dvorištima farmi mliječnih krava.

Ovlaštene laboratorije

Laboratorije ovlaštene za obavljanje dijagnostičkih pretraga materijala u svrhu utvrđivanja uzročnika gore navedenih zoonoza nisu akreditirane.

Propisi koji uređuju mjere zaštite od određenih zoonoza i uzročnika zoonoza u životinjama i proizvodima životinjskoga podrijetla:

Zakon o veterinarstvu (Narodne Novine br. 70/1997 i 105/2001);

Naredba o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju u 2003. godini (Narodne novine br. 5/2003 i 58/2003);

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje tuberkuloze u životinja (Narodne novine br. 53/1991);

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje bruceloze goveda, ovaca, koza i svinja (Narodne novine br. 69/1991);

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje salmoneloze peradi (Narodne novine br. 53/1991);

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje trihineloze svinja (Narodne novine br. 81/1999);

Naredba o obaveznom trihineloskopskom pregledu mesa svinja kod klanja za potrebe vlastitoga domaćinstva (Narodne novine br. 144/1998);

Naredba o obaveznom pregledu mesa kopitara na trihinelu (Narodne novine br. 133/1999);

Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje bjesnoće kod životinja (Narodne novine br. 32/2000);

Pravilnik o načinu obavljanja veterinarsko-sanitarnih pregleda i kontrole životinja prije klanja i prizvoda životinjskoga podrijetla (Narodne novine br. 53/1991);

Revizija navedenih propisa i njihovo potpuno usklađivanje s relevantnim propisima EU biti će obavljena do siječnja 2005. godine.

11. TSE (transmisivna spongiformna encefalopatija) mjere i nusproizvodi životinjskog podrijetla

TSE i postupak s tkivima visokog rizika (TVR)

Legislativa:

Pravilnik o mjerama za otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje GSE («Narodne novine» br.44/96),

Naredba o zabrani upotrebe tkiva i organa te strojno iskoštenog mesa preživača kao rizičnih sirovina u kojima bi se mogao naći uzročnik goveđe spongiformne encefalopatije u proizvodnji mesnih proizvoda («Narodne novine» br. 129/97),

Naputak o obavezno razvrstavanju tkiva visokog rizika (25.siječanj 2001.),

Naputak o zabrani upotrebe i stavljanja u promet tkiva visokog rizika (25. siječanj 2001.),

Naredba o obaveznom pretraživanju goveda na prisutnost goveđe spongiformne encefalopatije («Narodne novine» br. 45/01),

Naputak o načinu uzimanja uzoraka mozga goveda starih 30 mjeseci i više za analizu dokaza prisutnosti priona uzročnika goveđe spongiformne encefalopatije (26.ožujak 2001.),

Naredba o zabrani upotrebe proteina životinjskog podrijetla u prehrani životinja («Narodne novine» br. 8/01),

Naredba o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju u 2003. godini («Narodne novine» br.5/2003)

Usklađeno s direktivama EU:

999/2001 EEC

1774/2002 EEC

1999/534/CE

90/667/EEC

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, godine 1996. donosi Pravilnik o mjerama za otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje goveđe spongiformne encefalopatije (GSE) («Narodne novine» br. 44/96). Ovim pravilnikom se propisuju mjere za otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje GSE kao i postupci u slučaju pojave bolesti te uzimanje dijagnostičkog materijala.

Radi spriječavanja pojave TSE, a u cilju zaštite zdravlja ljudi i životinja, godine 1997., Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva je donijelo Naredbu o zabrani upotrebe tkiva i organa te strojno iskoštenog mesa preživača kao rizičnih sirovina u kojima bi se mogao naći uzročnik GSE, u proizvodnji mesnih proizvoda («Narodne novine» br. 129/97). Ovom Naredbom se zbog zaštite zdravlja ljudi zabranjuje upotreba mozga, leđne moždine, očiju, timusa, slezene, crijeva te vidljivog limfnog i živčanog tkiva preživača te strojno otkošenog mesa kralježnice preživača ako prije iskoštavanja nije bila odstranjena leđna moždina. Ove odredbe se odnose i na navedena tkiva i organe iz uvoza i zemalja u kojima je bila dijagnosticirana GSE.

Na sjednici Vlade RH koja je održana 30. ožujka 2001. godine, donesen je Zaključak (Klasa: 322-01/01-01/03, Urbroj: 5030116-01-1) kojim se prihvaća Plan aktivnosti i mjera spriječavanja pojave i širenja GSE, a Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva-Uprava veterinarstva se zadužuje za njegovo provođenje.

Dana 25. siječnja 2001. godine MPŠ-Uprava veterinarstva izdaje Naputak o obaveznom razvrstavanju tkiva visokog rizika, kojim se određuje postupanje, odnosno obavezno razvrstavanje tkiva visokog rizika (TVR) i ostalog animalnog otpada na mjestima nastanka te označavanje posuda (kontejnera) za TVR i ostali otpad životinjskog podrijetla.

Istoga dana MPŠ-Uprava veterinarstva izdaje i Naputak o zabrani upotrebe i stavljanja u promet TVR. Ovim propisom se zabranjuje stavljanje na tržište svih TVR i proizvoda životinjskog podrijetla koji sadrže TVR. Ukoliko s trupa klaonički obrađenih životinja nisu uklonjena TVR, cijeli trup ili njegovi dijelovi koji sadrže TVR, smatrati će se tkivom visokog rizika.

U skladu s Naredbom o zabrani upotrebe proteina životinjskog podrijetla u prehrani životinja («Narodne novine» br. 8/01) zabranjuje se upotreba proteina životinjskog podrijetla u prehrani svih vrsta životinja čije meso se koristi u prehrani ljudi.

Početkom mjeseca svibnja 2001. godine u Hrvatskom veterinarskom institutu u Zagrebu otvoren je Laboratorij za dijagnostiku transmisivnih spongiformnih encefalopatija.

Naredba o obaveznom pretraživanju goveda na prisutnost uzročnika GSE (Narodne novine br. 45/2001) koja je objavljena 09. svibnja 2001. godine određuje da se obavezno mora pretražiti mozak zaklanih i uginulih goveda starijih od 30 mjeseci, zbog utvrđivanja patogenih priona, tj. uzročnika ove bolesti.

Obavezno testiranje uzoraka moždanog tkiva u Hrvatskom veterinarskom institutu u Zagrebu započelo je 14. svibnja 2001. godine.

Prije nego je započelo testiranje uzoraka moždanog tkiva, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva je s Hrvatskim veterinarskim institutom organiziralo seminare za educiranje o načinu pravilnog uzimanja uzoraka za analizu dokaza prisutnosti priona uzročnika GSE. Na seminarima su sudjelovali ovlaštene veterinari koji u klaonicama obavljaju veterinarsko sanitarne preglede i kontrole te županijski veterinarski inspektori. U tu svrhu MPŠ-Uprava veterinarstva, 26. ožujka 2001. godine je izdala Naputak o načinu uzimanja uzoraka mozga goveda starih 30 mjeseci i više za analizu dokaza prisutnosti priona uzročnika GSE.

Na seminarima se educiralo kako na pravilan način uzeti uzorak, kako ga označiti, zapakirati i dostaviti, kako prekontrolirati starost goveda te kako tijekom obavljanja posla trebaju biti zaštićeni svi oni koji rade s TVR, bilo prilikom uzimanja uzoraka, veterinarsko sanitarnog pregleda ili odstranjivanja TVR tijekom klaoničke obrade.

Tehnika uzimanja uzoraka moždanog tkiva:

Uzorke može uzimati samo ovlaštene veterinarski inspektor koji je završio seminar.

Ovlaštene veterinarski inspektor koji uzima uzorke mora biti propisno odjeven, odnosno zaštićen i mora imati propisanu potrebnu opremu (propisana radna odjeća, gumene rukavice, kirurška maska za lice, vizir te instrument za vađenje moždine, oznake za trup i uzorak, propisanu posudicu, propisani zapisnik i žig GSE-NEGATIVNO kojim se obilježava meso testiranih goveda, ukoliko je nalaz negativan).

Uzorak moždanog tkiva se uzima kroz foramen occipitale magnum, stavlja u posudicu, označava istim brojevima kao i trup goveda, te s ispunjenim zapisnikom dostavlja u Hrvatski veterinarski institut (HVI).

Sva testirana goveda se moraju zasebno evidentirati, sa sljedećim podacima: datum klaoničke obrade, odnosno uzimanja uzorka moždanog tkiva, broj ušne markice, ime i adresa vlasnika, broj svjedodžbe o zdravstvenom stanju, te rezultat testiranja i odluka o daljnjem postupanju s mesom.

Uzorci sa zapisnikom se dostavljaju direktno u HVI u Zagreb ili se mogu dostaviti u Veterinarske zavode u Rijeci, Splitu, Vinkovcima i Križevcima, koji u dogovoreno vrijeme obavljaju besplatnu dostavu u HVI-Zagreb. Ove troškove dostave snosi MPŠ.

Informacija o rezultatu testiranja uzoraka moždanog tkiva se najkasnije drugi dan šalje telefaksom u objekt iz kojega je uzorak poslan, a original izvješća se šalje poštom.

HVI šalje mjesečna izvješća o izvršenom testiranju MPŠ-Upravi veterinarstva.

Sustav dijagnosticiranja i kontrole radi spriječavanja pojave i širenja GSE obavlja se u 92 klaonice u kojima veterinarsko sanitarne preglede i kontrole obavljaju educiranih ovlaštene veterinarski inspektori.

Sustav kontrole na GSE je sljedeći:

Kontrola svjedodžbi o zdravstvenom stanju goveda i izdvajanju starih 24 mjeseca i više;

Kontrola starosti goveda pregledom zubala;

Stručno uzimanje i pakiranje tkiva produžene moždine za pretragu na GSE;

Označavanje goveđih trupova i iznutrica «test brojevima»;

Ispunjavanje i upisivanje točnih podataka u zapisnik čija se kopija dostavlja s uzorkom u HVI u Zagrebu;

Nadzor nad mesom i iznutricama goveda od kojih je uzet uzorak moždanog tkiva (ne dozvoliti promet ili upotrebu bez nalaza HVI iz Zagreba);

Nadzor nad zaštitom osoblja koje radi s TVR te nadzor nad obavljanjem dezinfekcije pribora opreme i prostorija s 2M NaOH;

Označavanje mesa pretraženih goveda žigom za higijensku ispravnost i žigom «GSE NEGATIVNO» na propisanim mjestima (ukoliko je nalaz negativan);

U slučaju pozitivnog nalaza postupati prema uputstvima MPŠ-Uprave veterinarstva i HVI-Odjela za praćenje i dijagnostiku TSE;

Evidentirati sva prispjela goveda za klanje a koja su stara 24 mjeseca i više i od kojih su uzeti uzorci za pretragu za GSE;

Kontrolirati higijensko stanje objekta i postupati prema nalogima laboratorija koji uzimaju briseve s opreme, pribora i prostorija.

U Naredbi o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju u 2003. godini (Narodne novine br. 5/2003) od 09. siječnja 2003. godine određeno je da na GSE moraju biti pretražene sljedeće kategorije goveda:

- bez obzira na starost, koja pokazuju kliničke znakove poremetnji centralnog nervnog sustava;
- starija od 24 mjeseca nakon uginuća i klanja po isključenju pri remontu stada;
- starija od 24 mjeseca pri redovnom klanju.

U RH je dopušteno klanje i klaonička obrada goveda rizičnih skupina samo u objektima u kojima rade ovl.veterinari koji su završili seminar. Za obavljanje ovoga posla ne ovlašćuju se objekti nego ovlašteni veterinarski inspektori koji obavljaju veterinarsko sanitarne preglede i kontrole..

Uzorci se dostavljaju iz 92 objekta.

Provođenje mjera praćenja i dijagnosticiranja GSE financira se iz Proračuna Republike Hrvatske, a odlukom Vlade RH, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva plaća testove iz sredstava za laboratorijsku dijagnostiku (Prionics Check).

Do 01. srpnja 2003. godine u HVI pretražen je 31.271 uzorak mozga goveda, što uključuje i bolesna, prisilno zaklana i uginula goveda. Svi nalazi bili su negativni.

Postupak s otpadom životinjskog podrijetla

Legislativa:

Zakon o veterinarstvu («Narodne novine» br. 70/97 i 105 /01),

Pravilnik o načinu obavljanja veterinarsko sanitarnog pregleda i kontrole životinja prije klanja i proizvoda životinjskog podrijetla («Narodne novine» br.53/91),

Pravilnik o načinu postupanja s životinjskim lešinama i otpadom životinjskog podrijetla te o njihovom uništavanju («Narodne novine» br. 24/03)

Usklađeno s direktivama EU

90/667/EEC,

1999/534/EEC

EC 1774/2002

92/118/EEC

Proposal for 90/425/EEC and 92/118/EEC

Pravilnik o načinu postupanja s životinjskim lešinama i otpadom životinjskog podrijetla te o njihovom uništavanju («Narodne novine» br. 24/18.02.2003.) određuje postupak s TVR i ostalim otpadom životinjskog podrijetla te način njihovog označavanja (metilenskim crvenilom i metilenskim plavilom), kao i način čuvanja, prijevoza i uništavanja.

Pravilnik određuje da u svim objektima u kojima nastaje otpad životinjskog podrijetla mora biti prostorija s hlađenjem za njegovo čuvanje. Ohlađeni otpad se odvozi u objekt za toplinsku preradu (kafilaciju) u kojem se proizvodi MKB samo za spaljivanje.

Pravilnik predviđa i sabirališta za otpad životinjskog podrijetla, koja moraju biti izgrađena prema propisanim uvjetima. Predviđene su sankcije protiv onih koji ne razdvajaju TVR i ostali otpad na mjestu nastanka, protiv onih koji ne pripreme i ne predaju otpad sakupljaču otpada te protiv oni koji ga ne oboje propisanim bojama ili ne održavaju higijenu objekta za čuvanje otpada i njegovog okoliša.

Odredbe Zakona o veterinarstvu («Narodne novine» br. 70/97 i 105/01) određuju da se životinjske lešine, konfiskat i drugi otpad životinjskog podrijetla moraju učiniti neškodljivim u objektima za utilizaciju, kao i životinjske lešine, otpad i proizvodi životinjskog podrijetla koji su podrijetlom od životinja oboljelih od zaraznih bolesti.

Prema odredbama Zakona, jedinice lokalne uprave i samouprave su dužne osigurati higijeničarsku službu koje na njihovim područjima osiguravaju uklanjanje životinjskih lešina, konfiskata i drugog otpada životinjskog podrijetla, što ne uključuje odvoz istoga iz klaonice, prerada mesa i drugih objekata u kojima nastaje otpad životinjskog podrijetla.

Poslove toplinske prerade otpada životinjskog podrijetla i životinjskih lešina (kafilacija) se obavlja ne temelju dobivene koncesije, na vrijeme od 10 godina. Odluku o raspisivanju javnog natječaja za koncesiju donosi Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Spaljivanje otpada životinjskog podrijetla

Legislativa:

Zakon o veterinarstvu («Narodne novine» br. 70/97 i 105/01),

Pravilnik o načinu postupanja s životinjskim lešinama i otpadom životinjskog podrijetla te o njihovom uništavanju («Narodne novine» br. 24/03),

Usklađeno s direktivama EU

EC 1774/2002

Odredbe Zakona o veterinarstvu koje se odnose na zbrinjavanje životinjskih lešina i otpada životinjskog podrijetla (članci 32 – 35.) određuju način postupanja te obaveze zbrinjavanja i uništavanja otpada životinjskog podrijetla.

Pravilnik o načinu postupanja s životinjskim lešinama i otpadom životinjskog podrijetla te o njihovom uništavanju («Narodne novine» br. 24/93) propisuje sljedeće: način postupanja s životinjskim lešinama i otpadom životinjskog podrijetla, veterinarsko sanitarne uvjete kojima moraju udovoljavati prostorije i oprema za prihvrat otpada kao i sabirališta za privremeno odlaganje otpada, veterinarsko sanitarne uvjete kojima moraju udovoljavati objekti za toplinsku preradu životinjskih lešina i otpada životinjskog podrijetla (kafilacije) te objekti za spaljivanje životinjskih proteina (mesno koštano brašno) i životinjskih masti.

U objektima u kojima nastaje otpad životinjskog podrijetla, on se mora razvrstati u označene kontejnere u dvije skupine:

TVR, ostali otpad podrijetlom od goveda, ovaca i koza, lešine i zarazni materijal podrijetlom od konfiskata i drugih nuzproizvoda klanja podrijetlom od drugih životinja,
 otpad podrijetlom od drugih životinjskih vrsta te proizvoda koji su bili proglašeni valjanim za ljudsku hranu.

Otpad iz skupine 1. se mora prelići neškodljivom crveno metilenskom bojom, dok se otpad iz skupine 2. mora prelići neškodljivom plavom metilenskom bojom.

U Republici Hrvatskoj ima 5 kafilerija, od kojih je jedna za toplinsku preradu životinjskog otpada iz cijele države («Agroproteinka»), a ostale četiri se nalaze u sastavu klaonica papkara ili peradi i u njih se ne dovozi životinjski otpad koji je nastao na drugim mjestima.

Kapacitet kafilerije «Agroproteinka» koja prikuplja životinjski otpad iz cijele Hrvatske je više od 100 tona na dan.

Mesno koštano brašno se zbog zabrane upotrebe ne koristi za hranidbu životinja, nego se u specijalnim vozilima odvozi na spaljivanje u pogon za proizvodnju cementa, koji je prilagođen za korištenje alternativnog goriva. Dnevno se spali 25-30 tona mesno koštanog brašna.

Prema odredbama Pravilnika o načinu postupanja s životinjskim lešinama i otpadom životinjskog podrijetla te o njihovom uništavanju («Narodne novine» br. 24/03), spaljivanje proteina i masti životinjskog podrijetla se može obaviti samo na temperaturi od 1200 - 1400°C. Propisano je da takovi objekti moraju imati uređaje za pročišćavanje plinova koji nastaju u procesu spaljivanja te tehnologiju ugradnje nastalog pepela u njihov proizvod.

12. Dobrobit životinja

Područje dobrobiti životinja u Republici Hrvatskoj regulirano je odredbama članka 80. Zakona o veterinarstvu (NN 70/97., 105/01.) i Zakona o dobrobiti životinja (NN, 19/99.).

Člankom 80. Zakona o veterinarstvu određeno je sljedeće:

Zabranjeno je zlostavljati i mučiti životinje tijekom uzgoja, držanja, korištenja, radne uporabe ili posebnih oblika školovanja (dresure).

Svaki posjednik životinja mora sa životinjom humano postupati i životinju zaštititi od patnji i bolova te pravovremeno zatražiti veterinarsku pomoć.

Bolesnoj ili ozlijeđenoj životinji mora se, čim je to moguće prije, pružiti odgovarajuća veterinarska pomoć i potrebna njega, osim ako bolest ili ozljeda nije takva da životinju treba odmah usmrtiti.

Nastambe i objekti u kojima su smještene životinje moraju biti primjerene pripadnoj vrsti i kategoriji životinja te opremljene tako da mogu zadovoljiti biološke potrebe pripadne vrste i kategorije životinja.

Životinjama se mora osigurati potrebna i zdravstveno ispravna hrana i voda.

a) životinje na poljoprivrednim gospodarstvima

U poglavlju VII. članku 18. i 19. Zakona o dobrobiti životinja opisane su obveze posjednika životinja prema životinjama.

One se odnose na propisani način ishrane i napajanja životinja, veličinu i uvjete u prostorima u kojima se drže životinje, zabranu korištenja hormona u ishrani životinja i način postupanja s bolesnim i ozlijeđenim životinjama, odnosno životinja s vidljivom manom.

b) kokoši nesilice

Kokoši nesilice su uključene u poglavlje VII. članak 18. i 19. Zakona o dobrobiti životinja, te vrijede odredbe opisane pod točkom a).

c) svinje

Svinje su uključene u poglavlje VII. članak 18. i 19. Zakona o dobrobiti životinja, te vrijede odredbe opisane pod točkom a).

d) telad

Telad su uključena u poglavlje VII. članak 18. i 19. Zakona o dobrobiti životinja, te vrijede odredbe opisane pod točkom a).

e) životinje u klaonicama

U poglavlju V. članku 10. i 11. Zakona o dobrobiti životinja određen je način postupanja sa životinjama prije klanja i pri klanju.

Zakonom o dobrobiti životinja propisano je:

Člankom 10.

Životinja se smije klati samo ako je prije iskrvarenja bila omamljena, osim ako se radi o klanju svinja, ovaca, koza, peradi, kunića i uzgojene divljači za potrebe domaćinstva.

Omamljivanje se provodi mehaničkim ili električnim načinom te plinom.

Člankom 11.

(1) U klaonici se postupak sa životinjama mora odvijati na sljedeći način:

životinje za klanje treba po prispieću istovariti iz prijevoznog sredstva, uz uporabu odgovarajuće opreme, na način da se životinje poštede uznemirenosti, straha, patnji i bolova,

kretanje životinja unutar kruga klaonice do prostora za njihov smještaj treba se odvijati pažljivo i bez nanošenja boli, uz primjenu odgovarajućeg pribora za vođenje,

klaonice moraju biti opremljene odgovarajućim oborima ili stajama (depoi) u kojima životinje trebaju biti smještene, zaštićene od nepovoljnih klimatskih prilika, hranjene i napajane do klanja,

životinje moraju biti omamljene odgovarajućim postupcima neposredno prije klanja,

postupkom omamljivanja životinje se moraju dovesti u stanje neosjetljivosti i u tom stanju zaklati.

(2) Klanje se mora obaviti upotrebom odgovarajuće opreme.

(3) Zabranjena je upotreba sredstava za omamljivanje kojima se nanosi nepotrebna bol.

(4) Uvjete za zaštitu životinja za klanje propisuje ministar.

f) transport

U poglavlju VI. člancima 12 - 17 Zakona o dobrobiti životinja određen je način postupanja sa životinjama tijekom prijevoza.

Zakonom o dobrobiti životinja propisano je:

Članak 12.

Prijevoz životinja mogu obavljati fizičke i pravne osobe koje su registrirane za tu djelatnost.

Prijevoz životinja za vlastite potrebe mogu obavljati i druge fizičke ili pravne osobe za svoje potrebe najviše do udaljenosti od 50 km, računajući od mjesta utovara do mjesta istovara.

Ograničenje udaljenosti iz stavka 2. ovoga članka ne odnosi se na posjednike kućnih ljubimaca, ako se njihov prijevoz obavlja vlastitim prijevoznim sredstvima, sukladno odredbama članka 52. i 54. Zakona o veterinarstvu i članka 13. ovoga Zakona.

Člankom 13.

Zabranjeno je prevoziti životinje tako da se prijevozom uzrokuju patnje, mučenja, oboljevanja ili uginuća životinja, i to:

- utovar i prijevoz tijekom velike vrućine ili hladnoće,
- prijevoz u nepokrivenim kamionima, vagonima ili na nepokrivenom dijelu plovila, pri čemu životinje nisu zaštićene od klimatskih uvjeta,
- prijevoz u zatvorenim prijevoznim sredstvima, kavezima i ambalaži ako u njima nije osigurano prozračivanje,
- prijevoz životinja osjetljivih na visoke ili niske temperature ako u prijevozu nije osigurana odgovarajuća temperatura,
- prijevoz bez osigurane minimalne propisane površine za svaku životinju i prijevoz bez osiguranja od samoozljeđivanja životinje i ozljeđivanja drugih životinja,
- prijevoz bez osiguranja hranjenja i napajanja životinja svakih 12 sati, i to u postaji koja je određena pri utovaru i navedena u popratnoj veterinarskoj dokumentaciji, ako je temperatura zraka viša od 28 °C, životinje treba pojit barem svakih 8 sati,
- prijevoz životinja ne smije trajati duže od 12 sati, a potom ih treba istovariti i omogućiti im odmor od najmanje 12 sati,
- prijevoz riba u posebnim prijevoznim sredstvima ili spremnicima, bez dostatne količine vode, odgovarajuće temperature i kisika,
- prijevoz visokobredih ženki u posljednjoj četvrtini bređosti i ženki u prvih 48 sati nakon poroda njihove mladunčadi, osim ako je potrebna hitna veterinarska intervencija.

Člankom 14.

Prijevoznik mora:

- osigurati posebnu zaštitu od opasnih i divljih životinja te fizičku zaštitu opasnih i divljih životinja,
- odrediti osobu (u daljnjem tekstu: pratitelj) koja će se tijekom prijevoza brinuti o sigurnosti prevoženih životinja, njihovu napajanju, hranjenju i odmoru, sukladno odredbama ovoga Zakona i drugih propisa.

Člankom 15.

Pri utovaru, istovaru, pretovaru i tjeranju životinja zabranjena je uporaba predmeta kojima se izravno nanosi bol životinjama.

Člankom 16.

Pratitelj kojega prijevoznik može odrediti za obavljanje poslova iz članka 14. podstavka drugog jest osoba koja mora biti osposobljena za obavljanje tih poslova i ispunjavati uvjete sukladno odredbi članka 17. ovoga Zakona.

Člankom 17.

Uvjete za utovar, istovar, pretovar i prijevoz životinja koje mora ispunjavati prijevoznik i pratitelj radi zaštite životinja, kao i uvjete za osposobljavanje pratitelja životinja propisuje ministar.

Na temelju članka 17. Zakona o dobrobiti životinja ministar poljoprivrede i šumarstva donio je Pravilnik o uvjetima i načinu prijevoza životinja (Narodne novine, broj 71/01.) koji je usklađen sa Smjernicom Vijeća broj 91/628/EEC od 19. studenoga 1991. godine i Odlukom Vijeća broj 411/98 od 16. veljače 1998. godine.

U skladu sa odredbama članka 47. Pravilnika o uvjetima i načinu prijevoza životinja, Hrvatska veterinarska komora održava tečajeve za pratitelje životinja u prijevozu, a po Programu tečaja odobrenom od Ministarstva poljoprivrede i šumarstva - Uprave za veterinarstvo.

Nakon položenog tečaja, Hrvatska veterinarska komora polaznicima izdaje Uvjerenje o završenom tečaju kojim stječu potrebna znanja za rad sa životinjama i brigu o njima tijekom prijevoza.

Hrvatska veterinarska komora vodi evidenciju izdanih uvjerenja.

13. Zootehničko zakonodavstvo

Zootehnika je u Republici Hrvatskoj uređena Zakonom o stočarstvu («Narodne novine» br. 70/7 i 36/98) te pripadajućim Pravilnicima koji detaljno uređuju pojedine dijelove ovoga područja.

U postupku su donošenja izmjene i dopune ovoga Zakona gdje će se isti uskladiti sa Smjernicama EU.

Zakonom o stočarstvu uređuje se uzgoj i proizvodnja uzgojno valjanih životinja, oplodivanje domaćih životinja, trgovina uzgojno valjanim životinjama, zoohigijenski uvjeti držanja domaćih životinja, zaštita okoliša u uzgoju i iskorištavanju domaćih životinja, kakvoća stočne hrane i proizvoda životinjskog podrijetla i ustroj i provedba uzgoja uzgojno valjanih životinja

Osim Zakona, uvjeti proizvodnje i uzgoja uzgojno valjanih životinja uređeni su sa slijedećim pravilnicima:

Pravilnik o obliku i sadržaju očevidnika udruga uzgajivača uzgojno valjanih životinja («Narodne novine» 1/98)

Pravilnik o ispitivanju mliječnosti uzgojno valjanih rasplodnih goveda, ovaca i koza («Narodne novine» 7/98)

Pravilnik o upisu i obilježavanju uzgojno valjanih životinja («Narodne novine» 22/98)

Pravilnik o sadržaju upisnika i prijave za upis uzgajivača uzgojno valjanih životinja («Narodne novine» 23/98)

Pravilnik o kakvoći stočne hrane («Narodne novine» 26/98)

Pravilnik o držanju pčela («Narodne novine» 60/98)

Pravilnik o testiranju uzgojno valjanih rasplodnih životinja («Narodne novine» 74/98)

Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati laboratoriji za ispitivanje kakvoće stočne hrane («Narodne novine» 120/98)

Pravilnik o načinu rada povjerenstva za licenciranje rasplodnjaka («Narodne novine» 131/98)

Pravilnik o proizvodnji, prodaji i obilježavanju genetskog materijala («Narodne novine» 155/98)

Pravilnik o kakvoći meda i drugih pčelinjih proizvoda («Narodne novine» 20/00)

Pravilnik o načinu vođenja popisa, izdavanju potvrda i dostavljanju izvješća pri oplodivanju domaćih životinja («Narodne novine» 67/00)

Pravilnik o kakvoći svježeg sirovog mlijeka («Narodne novine» 102/00)

Najveći dio navedenog Zakona uređuje uzgoj uzgojno valjanih životinja te propisuje sve postupke koji se pri tome koriste. Provedba uzgoja uzgojno valjanih životinja obavljaju ovlaštena ustanova, uzgojne udruge i uzgojni savezi.

D. Fitosanitarno zakonodavstvo

Fitosanitarna pitanja

1. Opće

a) Opća struktura pravnog temelja; organizacija i nadležnosti različitih uključenih ustanova

U Hrvatskoj temeljni propis koji uređuje područje zdravstvene zaštite bilja (karantene) i služi kao baza za donošenje drugih provedbenih propisa je Zakon o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03). Zakon objedinjuje dva glavna područja unutar zaštite bilja: zdravstvenu zaštitu bilja (zaštitu bilja i biljnih proizvoda od štetočinja bilja, zdravstvenu kontrolu bilja na unutarnjem tržištu i pošiljaka pri uvozu) i sredstva za zaštitu bilja (promet sredstava za zaštitu bilja i uređaja za njihovu primjenu te sprječavanje štetnih posljedica od primjene sredstava za zaštitu bilja po zdravlje ljudi, životinja, bilja i okoliša). Zbog uočenih manjkavosti nastalih zbog brzih promjena u području zdravstvene zaštite bilja (karantene), te u namjeri da se u prijelaznom razdoblju do donošenja novog Zakona za zdravstvenu zaštitu bilja, djelomično udovolji novim osnovnim principima *acquia* u tom području, koji će omogućiti postepeno usklađivanje provedbenih propisa, donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti bilja (NN 117/03). Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti bilja stvoren je pravni temelj za: oblikovanje buduće strukture jedinstvene službe zaštite bilja, uvođenje upisnika proizvođača, prerađivača, distributera i uvoznika, postepeni preustroj granične inspekcije zaštite bilja i inspekcije zaštite bilja u jedinstvenu inspekciju (fitoinspekciju), učinkovitije obavljanje nadzora nad zdravstvenim stanjem bilja u unutrašnjosti države i dr.

U okviru IBM CARDS programa (projekt Jačanje osposobljenosti granične fitosanitarne službe) započeta je izrada nacrta novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja kao i nekih provedbenih propisa.

Nositelj izrade nacrta prijedloga Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja (primarni propis) je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, a Zakon donosi Hrvatski Sabor, dok je donošenje provedbenih propisa (sekundarni propisi – pravilnici, naredbe) u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

U Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva propise iz područja zdravstvene zaštite bilja (karantene) priprema Odjel za poljoprivrednu proizvodnju i zaštitu bilja. U izradi propisa u dijelu koji se odnosi na zdravstvenu zaštitu bilja (karantenu) sudjeluju i zaposlenici Odjela granične inspekcije zaštite bilja

Poslove zaštite bilja (karantena) koji proizlaze iz Zakona o zaštiti bilja i propisa donesenih na temelju njega te provođenja odredbi međunarodnih konvencija i ugovora iz područja zaštite bilja (karantena) koje obvezuju Republiku Hrvatsku obavljaju Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu. U slučaju potrebe, ako ispunjavaju propisane uvjete, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva može odrediti i druge stručne i znanstvene institucije za obavljanje određenih poslova i zadataka iz područja zaštite bilja. Detaljan opis organizacijske strukture institucija iz područja zdravstvene zaštite bilja (karantene) dat je u glavi VII A: 1.

Upravni nadzor nad provedbom Zakona o zaštiti bilja i propisa donesenih na temelju njega te nadzor nad radom Zavoda za zaštitu bilja obavlja Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

Pravni temelj za područje fitosanitarnog zakonodavstva - u dijelu koji se odnosi na sredstva za zaštitu bilja i rezidue čine zakoni, te provedbeni propisi doneseni na osnovu zakona kao što su odluke, pravilnici i naredbe.

Glavni pravni temelj je Zakon o zaštiti bilja (nositelj izrade je MPŠ), ali u jednom dijelu svojih odredbi sredstva za zaštitu bilja (radi svoje otrovnosti) regulirana su i Zakonom o otrovima (nositelj Ministarstvo zdravstva), Zakonom o

zaštiti okoliša (nositelj Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja) i Zakonom o vodama (nositelj Državna uprava za vode), a odredbe koje se tiču ostataka SZB regulirane su i Zakonom o hrani.

Nositelji izrade nacrtu prijedloga zakona su nadležna Ministarstva, a zakone donosi Hrvatski sabor. Provedbene propise donose nadležna Ministarstva.

Poslove sredstava za zaštitu bilja i ostataka SZB pored navedenih Ministarstva obavljaju i ovlaštene ustanove i institucije: Zavod za zaštitu bilja, IMI, HZJZ, Hrvatska agencija za hranu i u povremenim slučajevima druge institucije kao što je Zavod za poljoprivrednu zoologiju Agronomskog fakulteta u Zagrebu, Veterinarski institut i sl. Shematski prikaz i opis organizacije navedenih institucija detaljno je dat u točki A: 1 glave VII.

Upravni nadzor nad provođenjem spomenutih zakona i propisa donesenih na temelju njih, te nad radom navedenih institucija obavljaju ministarstva: nadzor nad Zavodom za zaštitu bilja obavlja MPŠ, nad radom IMI i HZJZ obavlja MZ, a Upravno vijeće koje imenuje Vlada RH obavlja nadzor nad radom Hrvatske agencije za hranu.

b) Područje odgovornosti nadležnih tijela o kojima je riječ

Hrvatski sabor je u srpnju 2003. g. donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti bilja (NN 117/03). Tim Zakonom su izmijenjene odredbe o inspekcijskom nadzoru na način da inspekcijski nadzor po Zakonu o zaštiti bilja i propisima donijetim na temelju toga Zakona obavlja fitosanitarna inspekcija u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva, te da se radi obavljanja poslova iz djelokruga fitosanitarne inspekcije u prvom stupnju ustrojavaju područne jedinice fitosanitarne inspekcije Ministarstva. Međutim tim je Zakonom propisano da će Vlada Republike Hrvatske u roku dvije godine od dana stupanja na snagu navedenog Zakona ustrojiti područne jedinice fitosanitarne inspekcije Ministarstva, a do stupanja na snagu propisa (Uredbe) kojim će se one ustrojiti dosadašnji uredi državne uprave u jedinicama područne samouprave nastaviti će obavljati inspekcijske poslove zaštite bilja s djelokrugom određenim do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti bilja, a dosadašnji granični inspektori zaštite bilja u Ministarstvu nastavljaju s radom u provedbi inspekcijskog nadzora s djelokrugom granične inspekcije zaštite bilja određenim do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti bilja.

Detaljan prikaz područja odgovornosti dat je u glavi VII A: 1.

Odjel poljoprivredne proizvodnje i zaštite bilja

U dijelu koji se odnosi na područje zdravstvene zaštite bilja (karantene), Odjel poljoprivredne proizvodnje i zaštite bilja odgovoran je za izradu nacrtu propisa, obavljanje upravnih poslova (izdavanje dozvola za uvoz štetnih organizama za znanstvene i istraživačke ustanove, dozvola za uvoz višegodišnjeg sadnog materijala, dozvola za uvoz organizama za biološku zaštitu bilja), analizu i ocjenu zdravstvenog stanja bilja i biljnih proizvoda u cilju utvrđivanja pojave i širenja štetočinja u zemlji i inozemstvu, utvrđivanje stupnja rizika u slučaju opasnosti pojave i utvrđivanje novih štetočinja bilja, izradu stručnih podloga za određivanje zaraženih, ugroženih i nadziranih područja, uspostavljanje i vođenje upisnika, donošenje programa vezanih na propisane mjere sprječavanja unosa i širenja štetočinja bilja i pripremanje fitosanitarnih mjera, stručni nadzor nad provođenjem poslova institucija koje obavljaju poslove zaštite bilja, pripremanje izvješća, razmjenu informacija i drugih materijala vezanih na pojavu i širenje štetočinja bilja koje je Republika Hrvatska obvezna pripremiti i razmjenjivati u skladu s propisima i potpisanim bilateralnim i multilateralim međunarodnim ugovorima iz područja zaštite bilja, obavješćivanje zemalja izvoznica o zadržanim pošiljkama bilja i biljnih proizvoda radi neispunjavanja fitosanitarnih zahtjeva, sudjelovanje u pripremi međunarodnih ugovora koje vlada sklapa na području zaštite bilja te briga o njihovom provođenju, vođenje brige o obavješćavanju javnosti o poslovima iz područja zaštite bilja od javnog interesa i izdavanje publikacija, vođenje brige o provođenju objedinjenih postupaka

sukladno propisima i međunarodnim zahtjevima, uspostavljanje i vođenje informacijskog sustava na području zaštite bilja, osiguravanje stručnog osposobljavanja zaposlenika Ministarstva, suradnju s ostalim organizacijama i državnim tijelima u zemlji i inozemstvu, zastupanje Republike Hrvatske u međunarodnim tijelima i organizacijama iz područja zaštite bilja.

Odjel granične inspekcije zaštite bilja

Granična inspekcija zaštite bilja odgovorna je za: obavljanje zdravstvenog pregleda bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji su predmet zdravstvenog nadzora, u prometu preko državne granice; izdavanje svjedodžbe o zdravstvenom stanju bilja (fitocertifikat) kad to traži zemlja uvoznica ili zemlja preko koje se pošiljka provози; uzimanje na propisan način uzoraka bilja u uvozu/izvozu/provozu radi utvrđivanja zdravstvenog stanja pošiljaka bilja; kontrolu isprava pravnih i fizičkih osoba u svezi s provođenjem propisa o zaštiti bilja u prometu preko državne granice; određivanje fitosanitarnih mjera u prometu bilja preko državne granice radi sprječavanja unošenja štetočinja bilja u Republiku Hrvatsku; kontrolu provedbe postupaka koje je naredila temeljem Zakona o zaštiti bilja; davanje prijedloga za izmjenu Zakona o zaštiti bilja i provedbenih propisa.

Odjel inspekcijskih poslova

Inspekcija zaštite bilja u Ministarstvu odgovorna je za: nadzor nad provođenjem postupaka koje je naredilo Ministarstvo u poslovima zaštite bilja; nadzor nad radom pravnih osoba koje imaju stručnu službu za zaštitu bilja u svezi s provođenjem propisa ili naređenih postupaka za zaštitu bilja od štetočinja bilja; nadzor nad karantenskim objektima i vođenjem očevidnika o zdravstvenom stanju bilja pod karantenskim nadzorom; nadzor nad radom pravnih osoba kojima su povjereni određeni poslovi za zaštitu bilja, organiziranje stručnih pregleda radi otkrivanja ili određivanja karantenskih štetočinja bilja; naređivanje iskorjenjivanja karantenskih štetočinja bilja.

Inspekcija zaštite bilja u uredima državne uprave (županije) odgovorna je za: nadzor nad zdravstvenim stanjem bilja u unutrašnjosti države, zemljištem, prostorijama za smještaj bilja i biljnih proizvoda, uređajima za preradu bilja, sredstava za prijevoz bilja i strojevima ili uređajima za primjenu sredstava za zaštitu bilja; nadzor nad provođenjem postupaka za suzbijanje štetočinja bilja; određivanje fitosanitarnih mjera; uzimanje na propisan način uzoraka bilja, radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja; pregled poslovnih spisa, isprava, općih akata i druge dokumentacije posjednika bilja u svezi s provedbom propisa o zaštiti bilja,

Zavod za zaštitu bilja :

U dijelu koji se odnosi na zdravstvenu zaštitu bilja (karantenu) Zavod za zaštitu bilja je odgovoran za : praćenje i nadzor nad biljem u rastu i razvoju uključujući uzgojne površine i objekte (polja, nasade, rasadnike, vrtove, staklenike, plastenike, laboratorije) i samoniklu floru, nadzor nad biljem u skladištima ili u prijevozu, u cilju bilježenja podataka o pojavi, intenzitetu, proširenosti, štetama, mjerama zaštite i popratnim pojavama te izvješćivanja o prisutnosti, pojavljivanju i širenju štetočinja bilja koje mogu predstavljati neposrednu ili potencijalnu opasnost te određivanja optimalnih rokova za njihovo suzbijanje; prognoziranje razvoja i povećanja populacije štetočinja bilja i vođenje sustavne evidencije; obavljanje zdravstvenog pregleda poljoprivrednog sjemena, poljoprivrednog sadnog materijala i šumskih sadnica te objekata na kojima se oni proizvode; zaštita ugroženih područja, te utvrđivanje, održavanje i nadzor nad područjima slobodnim od štetočinja bilja; obavljanje dijagnostičkih poslova; provođenje analize rizika od štetočinja bilja i određenih mjera zaštite bilja; provođenje znanstvenih i drugih istraživanja iz područja zaštite bilja; sudjelovanje u pripremanju stručnih podloga za izradu propisa iz područja zaštite bilja i davanje stručnih mišljenja; obučavanje i provođenje sustavne naobrazbe vlasnika bilja i ostalih sudionika u provođenju poslova zaštite bilja.

Područja odgovornosti nadležnih tijela za sredstva za zaštitu bilja (SZB) i rezidue su kako slijedi:

Područje odgovornosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (MPŠ) u dijelu koji se odnosi na SZB je: planiranje i određivanje ciljeva i strategije politike SZB, koordinacija rada i izmjena informacija s drugim tijelima i ustanovama uključenim u poslove SZB i ostataka SZB, izrada nacrt propisa te briga o njihovom provođenju, obavljanje upravnih poslova (izdavanje rješenja o stavljanju u promet i primjenu SZB), obavljanje inspekcijskih poslova iz područja SZB, uspostavljanje i vođenje upisnika, popisa i evidencija, proizvođača i trgovaca SZB te upisnika pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju uslužne poslove suzbijanja štetočinja bilja, stručni i upravni nadzor nad institucijama ovlaštenim za obavljanje stručno-tehničkih poslova SZB, priprema izvješća i uspostavljanje i vođenje informacijskog sustava na području SZB, suradnja s ostalim organizacijama i državnim tijelima u zemlji i inozemstvu, zastupanje Republike Hrvatske u međunarodnim tijelima i organizacijama iz djelokruga SZB.

Područje odgovornosti Zavoda za zaštitu bilja u dijelu koji se odnosi na poslove SZB je: provođenje fizikalno-kemijskih istraživanja sredstava za zaštitu bilja i bioloških ispitivanja efikasnosti sredstava za zaštitu bilja, sudjelovanje u pripremanju stručnih podloga za izradu propisa iz područja SZB i davanje stručnih mišljenja, obučavanje i unapređivanje znanja osoblja zaposlenog u državnim i javnim ustanovama, provođenje sustavne naobrazbe vlasnika sudionika u provođenju poslova SZB (obučavanje zaposlenika u poljoprivrednim ljekarnama),

Područje odgovornosti Ministarstva zdravstva u dijelu koji se odnosi na poslove SZB i ostataka SZB je: obavljanje inspekcijskih poslova i dijelu kontrole otrovnosti SZB i inspekcijskih poslova kontrole ostataka SZB, izrada nacrt propisa.

Područje odgovornosti Instituta za medicinska istraživanja (IMI) u dijelu koji se odnosi na poslove SZB je provođenje toksikološke procjene SZB i sudjelovanje u radu Komisije za otrove i Komisije za SZB.

Područje odgovornosti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ) u dijelu koji se odnosi na ostatke SZB je obavljanje laboratorijskih analiza namirnica na ostatke SZB i sudjelovanje u radu Komisije za otrove i Komisije za utvrđivanje MDK.

Područje odgovornosti Hrvatske agencije za hranu biti će provođenje procjene rizika vezanih uz ostatke SZB i sudjelovanje u radu buduće novo formirane jedinstvene Komisije za SZB i ostatke SZB.

U budućem razdoblju planira se da područje odgovornosti u dijelu donošenja propisa koji se odnose na ostatke SZB, dođe u nadležnost MPŠ i Hrvatske agencije za hranu, uz obveznu suradnju s Ministarstva zdravstva (MZ), IMI i HZJZ.

2. Zdravlje biljaka, štetni organizmi

a) Nadzor nad domaćom proizvodnjom

Proizvodnja sjemena i sadnog materijala višegodišnjih biljaka podliježe, najmanje dva puta tijekom vegetacije obaveznom zdravstvenom pregledu u skladu s odredbama Zakona o zaštiti bilja (NN10/94) i propisa donesenim na temelju njega. Obavezni zdravstveni pregled sadnog materijala obavlja Zavod za zaštitu bilja dok je obavljanje zdravstvenog pregleda sjemena podijeljeno između stručnjaka Zavoda za zaštitu bilja i stručnjaka Zavoda za sjemenarstvo koje je ovlastilo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Svjedodžbu o zdravstvenom stanju usjeva za proizvodnju sjemena i sadnog materijala izdaje Zavod za zaštitu bilja. Sjeme i sadni materijal koji nisu zdravstveno pregledani ne smiju se staviti u promet. U unutarnji promet može se staviti sjeme i sadni materijal ako nije zaraženo karantenskom štetočinjom ili gospodarski važnom štetočinjom bilja iznad postotka određenog mjerilima za utvrđivanje zdravstvenog stanja sjemena i sadnog materijala koja su sastavni dio Pravilnika o obaveznom zdravstvenom pregledu usjeva i objekata, sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog i šumskog bilja (NN 53/91). Iznimno, uz propisane uvjete sjeme i sadni materijal se mogu staviti u unutarnji promet ako su zaraženi navedenim štetočinjama ako se koriste za industrijsku preradu, neposrednu potrošnju ili u znanstvene svrhe. Osim toga, uskladišteno bilje i biljni proizvodi, te objekti ili prostorije za smještaj bilja podliježu obaveznom zdravstvenom pregledu kojeg obavlja

također Zavod za zaštitu bilja. Inspektori zaštite bilja u uredima državne uprave u županijama nadziru je li zdravstveni pregled bilja obavljen u skladu s propisima i na temelju svjedodžbe Zavoda za zaštitu bilja izdaju uvjerenje o zdravstvenom stanju bilja u unutarnjem prometu koja je obavezna za sve sjeme i sadni materijal na unutarnjem tržištu. Ako utvrdi da je bilje zaraženo inspektor zaštite bilja u uredima državne uprave u županijama može narediti mjere dezinfekcije ili dezinsekcije ili uništenje bilja.

U cilju da se utvrdi prisutnost i raširenost odnosno odsutnost karantenskih štetočinja na nekom području u Republici Hrvatskoj se provodi sustavno istraživanje kao i praćenje zdravstvenog stanja bilja temeljem godišnjih programa koje donosi Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i to slijedećih štetočinja: *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuchi et. al, *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al ssp. *sepedonicus*, fitoplazma vinove loze i voćaka, *Liriomyza huidobrensis* (Bianchard), *Liriomyza sativae* (Bianchard), *Trips palmi* (Kamy), *Erwinia amylovora* (Burill) Winslow et. al, *Ceratitis capitata* (Wiedemann), *Diabrotica virgifera virgifera* LeConte, *Globodera rostochiensis* Wollenweber Behrens, *Globodera palida* (Stone) Behrens. Nositelj poslova je Zavod za zaštitu bilja a po potrebi se uključuju i druge stručne i znanstvene institucije. Prikupljeni podaci se dostavljaju periodično i u vidu pisanih godišnjih izvješća Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva, a služe za utvrđivanje statusa pojedine štetočine u državi.

U izvođenju programa sudjeluje Zavod za zaštitu bilja i druge institucije koje ovlasti Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

b) Fitosanitarne kontrole na vanjskim granicama

Za pošiljke bilja koje se uvoze, a kojima se prenose ili se mogu prenijeti štetočine bilja obavezan je zdravstveni pregled na ulaznom graničnom prijelazu. Zdravstveni pregled uvoznih pošiljaka, obavlja granična inspekcija zaštite bilja na 54 granična prijelaza. Uvoznici, prijevoznici (ili špediteri) moraju obavijestiti graničnu inspekciju zaštite bilja o dolasku na granični prijelaz (first point of entry) pošiljke bilja i biljnih proizvoda za koju je pregled obavezan. Carina ne može započeti postupak carinjenja dok granični inspektor zaštite bilja ne obavi pregled pošiljke bilja ili biljnih proizvoda.

Prijava se podnosi pismeno uz predodžbu svih isprava koje prate pošiljku.

Fitosanitarni pregled se sastoji od pregleda isprava koje prate pošiljku, pregleda prijevoznog sredstva, pregleda ambalaže, zdravstvenog pregleda bilja i biljnih proizvoda i evidencije o pregledu pošiljke i nalazu. Pregled isprava koje prate pošiljku bilja uključuje: pregled fitosanitarnog certifikata (ako je propisan), odobrenja Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (ako je potrebno), teretnog lista, brodske teretnice, popratnice, računa i drugih isprava koje prate pošiljku bilja. Pošiljke određenih vrsta sadnog materijala višegodišnjih biljaka mogu se uvoziti u Hrvatsku samo na temelju dozvole Ministarstva poljoprivrede i šumarstva kojom se dopušta uvoz pošiljke bilja uz provođenje karantenskog nadzora - praćenja zdravstvenog stanja bilja na mjestu sadnje dvije godine, ili iznimno dozvoljava uvoz temeljem obavljenog praćenja zdravstvenog stanja kod stranog proizvođača (pre inspection) koje je obavio Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu. Navedene isprave se pregledavaju radi identifikacije pošiljke bilja, utvrđivanja udovoljava li pošiljka uvjetima propisanim Zakonom o zaštiti bilja, te radi procjene opasnosti od unošenja karantenskih štetočinja bilja. Pošiljka bilja se identificira provjerom podataka u fitocertifikatu i usporedbom podataka iz neke od pratećih isprava s oznakama na ambalaži, pakiranju i utvrđenim sadržajem pošiljke bilja. Granični inspektor zaštite bilja procjenjuje stupanj opasnosti od unošenja karantenskih štetočinja bilja radi utvrđivanja programa i opsega pregleda (određivanje broja pakiranja iz kojega će se uzeti uzorci, broja i veličine uzorka, laboratorijskih metoda pregleda, preventivnih mjera i dr.). Za procjenu stupnja opasnosti služe raspoloživi znanstveni i tehnički podaci, podaci o ranijim nalazima, podaci o prethodnom pregledu u zemlji podrijetla ako je takav pregled obavljen, podaci o

karantenskim štetočinjama bilja na određenim biljnim vrstama domaćinima, o podrijetlu bilja, o podrijetlu i prisutnosti tih karantenskih štetočinja u zemlji podrijetla, pouzdanosti fitocertifikata i dr. U slučaju da laboratorijski pregled bilja traje duže a na graničnom prijelazu nema potrebnog skladišnog prostora, granična inspekcija zaštite bilja može u dogovoru s carinom, rješenjem dopustiti da se pošiljka, uz poduzimanje preventivnih postupaka, preveze do mjesta gdje postoji odgovarajuće skladište i gdje će pošiljka ostati pod carinskom nadzorom do dobivanja rezultata nalaza. Klauzula napisana na dokumentaciji koja prati uvozu pošiljku bilja sadržava podatke o mjestu i datumu pregleda, potpis i ovjeru pečatom granične inspekcije zaštite bilja. Kad se pri obveznom zdravstvenom pregledu utvrdi da je pošiljka bilja zaražena karantenskom štetočinjom bilja a sjeme i sadni materijal gospodarski važnom štetočinjom bilja iznad dozvoljenog postotka, koja se na mjestu uvoza ne može potpuno suzbiti dezinfekcijom ili dezinsekcijom granični inspektor zaštite bilja će rješenjem zabraniti uvoz i narediti da se pošiljka vrati pošiljatelju ili uništi, a ukoliko je pošiljku bilja unijela fizička osoba, oduzeti i uništiti. Na prateću dokumentaciju će napisati « uvoz zabranjen». Ujedno će rješenjem narediti preventivne mjere protiv širenja zaraze (dezinfekcija ili dezinsekcija prijevoznog sredstva, prijevoz pod uvjetima hlađenja i dr.).

Obveznom zdravstvenom pregledu na graničnom prijelazu (external border) podliježu i pošiljke bilja koje se provoze preko teritorija Republike Hrvatske i pretovaraju u druga prijevozna sredstva. Kad takva pošiljka ulazi u Republiku Hrvatsku na graničnom prijelazu na kojem se ne obavlja pretovar, granična inspekcija zaštite bilja pregledava samo prateće isprave. Ukoliko isprave odgovaraju odredbama Zakona o zaštiti bilja i provedbenim propisima granični inspektor zaštite bilja i odobrava prijevoz pod carinskim nadzorom do određenog mjesta gdje će se obaviti pretovar i zdravstveni pregled bilja. Pretovar ne smije započeti bez nazočnosti granične inspekcije zaštite bilja. Ukoliko su prateće isprave manjkave granična inspekcija zaštite bilja zabranit će uvoz pošiljke i narediti da se ona vrati pošiljatelju. Isto će narediti i ako pri zdravstvenom pregledu (plan health check) utvrdi da je pošiljka bilja zaražena karantenskom štetočinjom bilja. Na prateće isprave stavlja klauzulu: Zabranjen provoz. Pošiljka zaražena s (naziv štetočinke bilja).

Pošiljke bilja koje se provoze preko teritorija Republike Hrvatske u zatvorenim prijevoznim sredstvima tako da je onemogućeno širenje zaraze nisu predmetom kontrole granične inspekcije zaštite bilja.

Pri uvozu pošiljke bilja kontejnerom preko graničnog prijelaza na kojem se ne obavlja pregled kontejnera, granična inspekcija zaštite bilja pregledava samo prateće isprave.

Ukoliko pošiljka bilja udovoljava odredbama Zakona o zaštiti bilja i provedbenim propisima, granični inspektor zaštite bilja će rješenjem odobriti prijevoz kontejnera pod carinskom nadzorom do kontejnerskog terminala gdje će se obaviti zdravstveni pregled bilja. Ukoliko isprave ne odgovaraju traženim uvjetima ili je pošiljka bilja zaražena karantenskom štetočinjom bilja, granični inspektor zaštite bilja će zabraniti uvoz pošiljke i narediti da se ona vrati pošiljatelju.

c) mjere za iskorjenjivanje ili sprječavanje širenja štetnih organizama

Zakonom o zaštiti bilja (NN 10/94) i provedbenim propisima uspostavljena je pravna osnova za provođenje mjera kojima je cilj sprječavanje širenja i iskorjenjivanje štetočinja bilja. U slučaju pojave karantenske štetočinke bilja inspektor zaštite bilja će narediti jednu ili više mjera:

- onemogućiti pristup na mjesto pojave karantenske štetočinke bilja i iznošenje bilja s tog mjesta ako postoji opasnost da se na taj način karantenska štetočinja proširi,
- zabraniti stavljanje bilja zaraženog karantenskom štetočinjom bilja u unutarnji promet i upotrebu za proizvodnju bilja i stavljanje u unutarnji promet sjemena i sadnog materijala zaraženog karantenskom štetočinjom bilja,
- narediti odgovarajuće tretiranje bilja uz nadzor provedbe postupka.

iznimno, uz propisane uvjete dozvoliti stavljanje bilja u unutarnji promet radi industrijske prerade, neposredne potrošnje ili u znanstvene svrhe
narediti uništenje bilja.

Postupci uništavanja bilja mogu se narediti samo ako je bilje zaraženo karantenskom štetočinjom bilja koja se ne može suzbiti na drugi način, a bilje se ne može upotrijebiti u druge svrhe bez opasnosti od širenja karantenske štetočine bilja. Uništavanje bilja se provodi u skladu s Pravilnikom o načinu uništavanja bilja (NN 53/91) spaljivanjem, tretiranjem kemijskim sredstvima, zakopavanjem ili zaoravanjem na način koji onemogućava širenje zaraze i koji jamči da se ostacima bilja zaraza ne može širiti.

Radi sprječavanja širenja i iskorjenjivanja štetočinja bilja, ministar može: zabraniti uzgoj za određeno vrijeme i na određenom mjestu pojedinih vrsta bilja, ograničiti ili zabraniti uvoz i prevoz preko teritorija Republike Hrvatske pojedinih vrsta bilja, ograničiti ili zabraniti osobama prijelaz državne granice, ako se u većem graničnom području ili susjednoj zemlji pojavi karantenska štetočinja bilja, odrediti karantenski nadzor nad pojedinim vrstama bilja koje se uvoze radi uzgoja, zabraniti ili ograničiti promet pojedinih vrsta bilja, propisati ili narediti druge mjere sukladne propisima i standardima Europske unije.

d) stanje štetnih organizama navedenih u EU acquisu

Na temelju Zakona o zaštiti bilja donesene su Liste karantenskih štetočinja bilja (NN 33/01) : Lista A₁ na kojoj se nalaze karantenske štetočine bilja koje nisu utvrđene na teritoriju Republike Hrvatske i Lista A₂ na kojoj se nalaze karantenske štetočine bilja koje su utvrđene na ograničenom području i pod nadzorom su.

Oko 70 % štetnih organizama iz Annexa 1 Odjeljka 1 (štetni organizmi za koje nije poznato da postoje u bilo kojem dijelu zajednice i relevantne su za cijelu zajednicu) Direktive 2000/29 nalazi se na Listi A₁ karantenskih štetočinja bilja.

Veći dio štetnih organizama iz Annexa 1 Odjeljka 2 (štetni organizmi za koje se zna da postoje u zajednici i relevantni su za cijelu zajednicu) nalazi se na hrvatskoj A₁ Listi karantenskih štetočinja bilja (*Globodera pallida* (stone)Behrens, *Meloidogyne chitwoodi* Golden et al. (all populations, *Meloidogyne fallax* Karssen, *Popilia japonica* Newman *Spodoptera littoralis* (Boisduval), *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davi set al. ssp *sepedonicus* (spieckermann and Kottholf, Davi set. Al.. *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi, *Melampsora medusae* Thumen, *Synchytrium endobioticum* (Schilberski) Percival, *Apricot chlorotic mycoplasma*).

Veći dio štetnih organizama iz Annexa II dijela A Odjeljka II nalazi se u hrvatskoj Listi A₁ karantenskih štetočinja bilja uz napomenu da se oni štetni organizmi iz Odjeljka II koji su većim dijelom usklađeni nalaze na hrvatskoj Listi A₁ karantenskih štetočinja bilja (oni kojih nema na teritoriju RH). Usporedba po vrsti bilja na kojoj se štetni organizam ne smije nalaziti nije moguća jer u hrvatskim propisima nije uspostavljena takva lista..

Spisak štetnih organizama iz Annexa IIIA 2000/29/EC je djelomično usklađen sa čl. 31. i Prilogom IV. Pravilnika o zdravstvenoj kontroli bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN 12/95). Neusklađenost s acqijem odnosi se i na vrstu bilja i na područje na koje se zabrana odnosi.

Annex III B – nije usklađen sa hrvatskim propisima u smislu zaštićenih zona iako je pojedino bilje dio čl. 31. Pravilnika (NN12/95).

Popisi bilja i biljnih proizvoda u Annexu IV A 2000/29/EC – usklađeno u vrlo malom dijelu. Za pojedine vrste bilja i biljnih proizvoda propisani su posebni uvjeti koji moraju biti ispunjeni (čl. 12., čl.13. čl.14., čl. 15., čl. 31., Prilog IV Pravilnika o zdravstvenoj kontroli bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN 12/95). Uvoz navedenog bilja je zabranjen dok se ne ispune posebni uvjeti.

Annex IV B 2000/29/EC – nije usklađen sa hrvatskim propisima (zaštićene zone,) međutim pojedino bilje se nalazi unutar odredaba članka 31. i Priloga IV Pravilnika (NN12/95

Annex V A I 2000/29/EC je djelomično usklađeno sa člankom 25 Zakona o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03). Nije uspostavljen sistem biljnih putovnica ali sadni materijal prije otpremanja s objekta na kojem je proizveden kao i bilje koje potječe iz zaraženog područja mora imati svjedodžbu o zdravstvenom stanju bilja na temelju koje se izdaje uvjerenje o zdravstvenom stanju bilja u unutarnjem prometu.

Annex V A II – 2000/29/EC – djelomično usklađeno sa Zakonom (NN10/94) ako se ne uzimaju u obzir zaštićene zone.

Annex V B – 2000/29/EC - djelomično usklađeno sa člankom 28 Zakona o zaštiti bilja (NN 10/94, NN 117/03). Zdravstvenom pregledu podliježe sve bilje ukoliko nije kemijskim, toplinskim, mehaničkim ili drugim načinom otklonjena mogućnost prenošenja štetnih organizama.

Annex VI –2000/29/EC (bilje na koje se posebne mjere mogu primijeniti) – djelomično usklađeno u dijelu koji se odnosi žitarice – čl. 48. i Prilog VIII Pravilnika o zdravstvenoj kontroli bilja i kontroli sredstava za zaštitu bilja u prometu preko državne granice (NN 12/95).

3. Kvaliteta sjemena i materijala za vegetativno umnožavanje

Zakonom o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja (NN 131/97) i uređeno je područje priznavanja sorti poljoprivrednog bilja, te proizvodnja i trgovina poljoprivrednim sjemenom, materijalom za vegetativno umnažanje (što podrazumijeva voćne sadnice, lozne sadnice, sadnice cvijeća i ukrasnog bilja), presadnicama i micelijem jestivih gljiva, a pitanje fitosanitarne ispravnosti gore navedenih proizvoda uređuju se Zakonom o zaštiti bilja (NN 10/94, 117/2003).

Slijedom navedenih zakona kojima se uređuje područje kvalitete sjemena i materijala za vegetativno umnažanje donijeti su slijedeći podzakonski akti :

Pravilnik o visini troškova postupka priznavanja sorti (NN 93/02)

Pravilnik o priznavanju sorti strnih žitarica (NN 61/01)

Pravilnik o priznavanju hibrida kukuruza (NN 61/01)

Pravilnik o priznavanju sorti i hibrida uljarica (NN 61/01)

Pravilnik o priznavanju hibrida šećerne repe (NN 61/01)

Pravilnik o priznavanju sorti stočne repe (NN 61/01)

Pravilnik o priznavanju sorti krumpira (NN 61/01)

Pravilnik o načinu i uvjetima upisa u upisnike poljoprivrednog sjemena i poljoprivrednog sadnog materijala (NN 40/99),

Pravilnik o upisu u Upisnik održivača sorti poljoprivrednog bilja (NN 73/01).

Pravilnik o stručnom nadzoru nad sjemenskim usjevima poljoprivrednog bilja, (NN 26/99;68/00 ; 67/01),

Pravilnik o stručnom nadzoru nad proizvodnjom poljoprivrednog sadnog materijala (NN 51/99; 128/00; 60/01),
 Pravilnik o temeljnim zahtjevima o kakvoći poljoprivrednog sadnog materijala, načinu pakiranja, plombiranja, deklariranja i uvjetima držanja sadnog materijala (NN 56/99; 128/00),
 Pravilnik o temeljnim zahtjevima za kakvoću, pakiranje i deklariranje sjemena poljoprivrednog bilja (NN 11/01),
 Pravilnik o izmjeni Pravilnika o obaveznom zdravstvenom pregledu usjeva i objekata, sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog i šumskog bilja (NN 11/94; NN 11/95; NN 9/99).

Odredbama Zakona o sjemenu i sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja utvrđen je prijenos nadležnosti kojim je Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo u Osijeku ovlaštena institucija za poslove u sjemenarstvu, rasadničarstvu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja

Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo osnovan je temeljem uredbe Vlade Republike Hrvatske od 26. ožujka 1998. godine, a za provođenje prava i dužnosti osnivača zaduženo je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Zavod je počeo s radom 1.1.1999. godine.

Zavod je ustanova koja nema za cilj stjecanje dobiti, neovisna je i za njegovo materijalno poslovanje odgovara osnivač. Zavod obavlja poslove u području; sjemenarstva i rasadničarstva, priznavanja i zaštite novih biljnih sorti sukladno gore navedenim Zakonima i podzakonskim aktima.

a) Priznavanje sorti poljoprivrednog bilja

Priznavanje sorti podrazumijeva priznavanje novostvorenih domaćih sorti i uvođenje u proizvodnju stranih sorti. Postupak priznavanja provodi Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo.

Sorta se priznaje ukoliko je različita, ujednačena i postojana (DUS), te ukoliko ima zadovoljavajuću gospodarsku vrijednost (VCU), što je sukladno s EC Direktivom 2002/53/EC čl.1 (1).

Postupak priznavanja na bazi DUS i VCU ispitivanja odnosi se na sve sorte poljoprivrednog bilja, te u tom segmentu nije u sukladnosti sa EC Direktivama.

Kada je sorta priznata mora se provoditi održavanje sorte sukladno Pravilniku o upisu u Upisnik održivača sorti poljoprivrednog bilja (NN 73/01), koji je u sukladnosti sa 2002/53/EC čl.11. Sukladno Zakonu nije moguće provoditi postupak priznavanja GMO sorti.

Važeći Zakon nije u sukladnosti sa 2002/53/EC u slijedećim točkama: odgovarajuća denominacija i službena publikacija kataloga priznatih sorti. Planira se da će se ovaj dio zakonodavstva uskladiti s EC Direktivama kroz izmjene i dopune Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja koji će biti usvojen od strane Hrvatskog sabora do konca 2003. godine.

Registracija odnosno priznavanje svojiti šumskog drveća i grmlja regulirano je Zakonom o priznavanju svojiti šumskog drveća i grmlja (NN 113/03). Priznavanje svojiti šumskog drveća i grmlja u kategorijama šumskog reprodukcijskog materijala poznatog podrijetla, selekcioniranog, kvalificiranog i testiranog reprodukcijskog materijala podrazumijeva priznavanje novostvorenih domaćih i uvođenje u proizvodnju stranih svojiti. Postupak priznavanja provodi Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo.

b) Certificiranje za potrebe stavljanja u promet i postkontrola

Temeljem važećih propisa u Hrvatskoj se smije u promet staviti sjeme i sadni materijal samo onih sorti koje su upisane u odgovarajuće upisnike. Upisnik se može poistovjetiti sa katalogom sorti koji se rabe u zemljama europske zajednice.

Sjeme koje se stavlja u prodaju mora biti proizvedeno pod kontrolom, upakirano i deklarirano.

Prema odredbama Zakona nadzor nad proizvodnjom sjemena svih vrsta bilja u kategorijama; pred-osnovno i osnovno sjeme provodi oplemenjivač sorte. Ovakva odredba nije u skladu s odredbama EU direktiva o prometu sjemena koje upućuju da sve sjeme koje se stavlja u promet nadzire i certificira ovlaštena institucija (designated authority). Nadzor nad proizvodnjom sjemena po pitanju sortne pripadnosti i čistoće vrste za ostale kategorije sjemena u nadležnosti je Zavoda za sjemenarstvo i rasadničarstvo. Zavod izdaje "Uvjerenje o priznavanju sjemenskog usjeva" za sjeme čiju je proizvodnju nadzirao. Uvjerenje se može usporediti sa OECD certifikatom koji se izdaje za sjeme koje se stavlja u međunarodni promet. Razlika je u tome što se Uvjerenje izdaje za ukupnu količinu sjemena proizvedenu na jednoj proizvodnoj površini, za razliku od OECD certifikata koji se izdaje za partiju sjemena koja se stavlja u promet.

Nadzor nad zdravstvenim stanjem usjeva za spomenute kategorije sjemena provodi Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu RH. Za proizvedeno sjeme on izdaje Svjedodžbu o zdravstvenom stanju usjeva, koja odgovara Fito-sanitarnom certifikatu u međunarodnom prometu. Posao nadzora obavljaju kontrolori koje obučavaju oba Zavoda, a dozvolu za njihovo angažiranje u nadzoru izdaje Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

Osiguranje ispravnosti izdavanja uvjerenja o sortnosti Zavod provodi putem pred-kontrole i postkontrola. Ovi postupci se provode sjetvom uzoraka sjemena iz svih partija sjemena koje se deklariraju za stavljanje u promet, a mogu poslužiti za ponovnu proizvodnju sjemena (kategorija pred-osnovno sjeme, osnovno sjeme, certificirano sjeme 1. generacije), i 10% sjemena kategorije certificirano sjeme 2. generacije odnosno generacije koja se više ne koristi za proizvodnju sjemena.

Ispitivanje kakvoće sjemena obavljaju laboratoriji koji su za taj posao ovlašteni od Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Ovlaštenje Ministarstva se dobije upisom u upisnik koji vodi Ministarstvo. Za upis u upisnik laboratoriji moraju ispunjavati određene uvjete koje propisuje ministar.

Ovlašteni laboratorij o nalazu ispitivanja kakvoće sjemena, za svaku partiju sjemena koja se stavlja u promet izdaje "Izvešće o kvaliteti sjemena". Provjeru ispravnosti rada ovlaštenih laboratorija obavlja Zavod za sjemenarstvo ponovnim ispitivanjem 10 % partija sjemena koje se stave u promet. Uzorke sjemena za ispitivanje i za postkontrolu uzimaju laboratoriji koji ispituju sjeme. U laboratorijima nema posebno zaduženih osoba za uzorkovanje sjemena. Za uzorak je odgovorna osoba koja potpisuje zapisnik o uzorkovanju za svaki pojedini uzorak. Provjeru ispravnosti dostavljenih uzoraka Zavod provjerava ponovnim uzorkovanjem 5% partija sjemena koje su bile ponovno ispitane.

Opisani sustav se uz manje razlike podudara sa načinom ispitivanja sjemena za certifikaciju kako je opisan u eksperimentu ISTA-e koji je prihvatio i OECD i Odluka komisije EC od 15.4. 2002., koja se odnosi na odluku 98/320/EC, a koja dopunjuje direktive 66/400/EEC; 66/401/EEC i 69/208/EEC. Do donošenja novog Zakona o sjemenu biti će završen eksperiment te će se prema tome i izvršiti usklađenje.

Sjeme u prometu podliježe i provjeri kvalitete koju mogu tražiti poljoprivredni inspektori u slučaju kada posumnjaju u istinitost deklariranih vrijednosti za sjeme.

Sjeme koje se stavlja u promet mora na ambalaži imati neodvojivo učvršćenu "deklaraciju na robu" koju izdaje dorađivač sjemena ili uvoznik. Na "deklaraciji na robu" moraju biti propisani podatci o partiji sjemena i jedinstveni broj partije. Za svaku partiju također mora biti izdana "deklaracija uz otpremnicu" sa istim brojem kao i "deklaracija na robu" sa propisanim podacima koji su kompilacija podataka iz Uvjerenja o priznavanju sjemenskog usjeva, Svjedodžbe o zdravstvenom stanju usjeva i Izvješća o kvaliteti sjemena.

Sve "deklaracije na robu" za sjeme u pakiranjima većim od 1 kg izdaje Zavod. Zavod izdaje također obrasce "deklaracija uz otpremnicu" i provjerava točnost njenog popunjavanja iz dokumenata koji moraju biti priloženi prilikom traženja obrasca.

Za pakiranja sjemena manja od 1kg "deklaracije na robu" tiska dorađivač odnosno uvoznik sjemena ali "deklaraciju uz otpremnicu" mora ishoditi u Zavodu.

O izdanim deklaracijama na robu mora voditi evidenciju.

Na ovaj način osigurava se da sjeme koje se stavlja u promet bude proizvedeno pod kontrolom, pravilno ispitane kvalitete te da ga prati samo jedan dokument.

Stručni nadzor nad proizvodnjom sadnog materijala provodi Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo. Njime se utvrđuje: kakvoća, sortna pripadnost i čistoća zasnovane proizvodnje i podrijetlo upotrijebljenog reprodukciskog materijala. Zdravstveno stanje sadnog materijala kontrolira Zavod za zaštitu bilja u poljoprivredi i šumarstvu RH, koji izdaje "Svjedodžbu o zdravstvenom stanju i testiranju na postojanje virusa i njima sličnih organizama". Nakon prijema Svjedodžbe Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo izdaje "Uvjerenje o podrijetlu, kakvoći i autentičnosti nadziranog sadnog materijala". Za sadni materijal za koje je izdano uvjerenje proizvođač stječe pravo deklariranja i stavljanja u promet. Obrasce deklaracija izdaje Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo. Za kakvoću sadnog materijala stavljenog u promet odgovoran je proizvođač.

Propisi su djelomično usklađeni sa direktivom vijeća 92/34 EC od 28. 04. 1992. Te direktivom Komisije 93/48/EC od 23. 06. 1993.

Nepodudarnosti u načinu rada u području sjemenarstva koja su gore spomenuta sa onima u EC biti će najvećim dijelom ispravljene usvajanjem prijedloga Zakona o dopunama i izmjena Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja, koji je u pripremi i ući će u postupak usvajanja do kraja ove godine.

Potpuno usklađenje sa regulativom u EC biti će postignuto donošenjem novog Zakona koji će biti završen do ulaska Hrvatske u EU.

4. Zaštita novih biljnih sorti

Zakonski propisi vezani za zaštitu novih biljnih sorti uređuje način i postupak stjecanja oplemenjivačkog prava. Ovo područje uređeno je slijedećim zakonskim i podzakonskim propisima:

Zakon o zaštiti sorti poljoprivrednoga bilja (NN 131/97, 62/2000).

Pravilnik o upisu u upisnike o obavljanju poslova zaštite biljnih sorti (NN 63/01)

Pravilnici o postupku utvrđivanja prepoznatljivosti, ujednačenosti i postojanosti (DUS) biljnih sorti u svrhu stjecanja oplemenjivačkog prava (NN. 63/01)

Pravilnik o visini troškova postupka za stjecanje i trajanje oplemenjivačkog prava (NN 63/01)

Pravilnik o upisu u Upisnik održivača sorti poljoprivrednog bilja (NN 73/01).

Hrvatska je postala punopravna članica UPOV-a od 1. rujna, 2001.

Hrvatska kao članica UPOV-a (Međunarodna unija za zaštitu novih biljnih sorti) priznaje i potvrđuje UPOV-u konvenciju iz 1991. godine. Hrvatska je donijela Uredbu o pristupanju međunarodnoj konvenciji za zaštitu novih biljnih sorti (NN, međunarodni ugovori br. 1/2001).

Stjecanje oplemenjivačkog prava ostvaruje se u upravnom postupku koji vodi Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo (u daljnjem tekstu: Zavod)

Oplemenjivačko pravo sječe se kada je sorta:

- nova
- prepoznatljiva
- ujednačena (skraćenica za DUS)
- postojana
- predložena denominacija (ime sorte) prihvatljiva.

Sukladno s UPOV-om Konvencijom čl. 3 (2) (i), Hrvatska je odlučila da u sustav zaštite novih biljnih sorti uključi samo 15 biljnih vrsta:

- (*Triticum aestivum* L.emend.Fiori et Paoli.) – pšenica, meka pšenica
- (*Hordeum vulgare* L.sensu lato) – ječam
- (*Avena sativa* L.) – zob
- (*Zea mays* L.) – kukuruz
- (*Helianthus annuus* L.) – obični suncokret
- (*Glycine max* L.Merill) – soja
- (*Brassica napus* ssp.oleifera Metzg.) – uljana repica
- (*Beta vulgaris* L ssp. vzulgaris var. altissima Doell) – šećerna repa
- (*Solanum tuberosum* L.) - krumpir
- (*Medicago sativa* L.) – lucerna
- (*Pisum sativum* L. partim) – grašak
- (*Brassica oleracea* L.cinvar.acephala Alef.var.viridis L.+var.medullosa Thell.) – krmni kelj
- (*Pyrus communis* L.) – kruška
- (*Populus* L.) – topola
- (*Salix* L.) - vrba

Po isteku razdoblja od 10 godina od 1. rujna 2001, zaštita biljnih sorti biti će moguća za sve biljne rodove i vrste.

Legislatura u području zaštite novih biljnih sorti u potpunosti je usklađena s Međunarodnom Konvencijom za zaštitu novih biljnih sorti iz 1991. godine.

Osim Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti sorti poljoprivrednog bilja (N.N. 62/ 00.) ovo područje u djelu koji se odnosi na šumarstvo regulirano je i kroz Zakon o priznavanju svojti šumskog drveća i grmlja (N.N. 113/03.).

Ovaj je Zakon usklađen s UPOV-om konvencijom (Međunarodna konvencija za zaštitu novih biljnih sorti) i sa Smjernicom Vijeće ministara EU 1999/105/EC o tržištu šumskim reprodukcijским materijalom, čime su stvoreni uvjeti za nesmetani promet reprodukcijским materijalom šumskog drveća i grmlja u domaćem i međunarodnom prometu.

5. Zaštita bilja, sredstva za zaštitu bilja:

a) stavljanje sredstava za zaštitu bilja na tržište:

U Republici Hrvatskoj dopušten je uvoz i korištenje samo službeno registriranih sredstava za zaštitu bilja. Popis sredstava za zaštitu bilja koja imaju dozvolu za promet i primjenu u Republici Hrvatskoj službeno se objavljuje u Narodnim novinama dva puta godišnje. Na ovom popisu nema sredstava za zaštitu bilja koja su zabranjena temeljem EU smjernice 79/117/EEC.

Postupak registracije sredstva za zaštitu bilja, prema sadašnjim važećim propisima podijeljen je u nekoliko faza ili postupaka. Odgovorno državno tijelo za početnu fazu postupka registracije sredstava za zaštitu bilja (SZB) je Ministarstvo zdravstva (MZ), koje postupak provodi sukladno odredbama Zakona o otrovima.

Zakon je stupio na snagu 1999. godine i sadrži odredbe vezane na otrove, a s obzirom da dio SZB spada u određene skupine otrova, dio odredbi Zakona o otrovima regulira i obveze za SZB. U ovaj Zakon ugrađene su i EU odredbe koje se odnose na klasifikaciju otrova i na etikete. Otrovnosti ne mogu se stavljati na tržište ukoliko nisu uključene u službenu Listu otrovnih tvari. Lista se objavljuje u Narodnim novinama.

Da bi se odredila skupina otrovnosti SZB, proizvođač SZB podnosi zahtjev za provođenje toksikološke procjene SZB. Toksikološku procjenu provode institucije ovlaštene od strane MZ. U praksi glavninu zahtjeva za toksikološko ispitivanje proizvođači šalju Institutu za medicinska istraživanja i medicinu rada, a u manjem broju Veterinarskom fakultetu i Biotehnološkom fakultetu.

Na osnovu provedenih toksikoloških istraživanja SZB, od strane ovlaštene institucije i dobivenog izvješća, proizvođač podnosi MZ zahtjev za dobivanje rješenja o razvrstavanju sredstva za zaštitu bilja u ili izvan skupine otrovnosti. Po dobivenom rješenju u MZ slijedi nastavak postupka registracije SZB u MPŠ.

Za sljedeću, fazu, odnosno registraciju samih sredstava za zaštitu bilja i izdavanje dozvole za promet i primjenu SZB (final permit) nadležno je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MPŠ). Prije samog zahtjeva za registraciju podnesenog MPŠ-u, podnositelj zahtjeva daje sredstvo za zaštitu bilja na ispitivanje fizikalno-kemijskih svojstava i na ispitivanje biološke učinkovitosti Zavodu za zaštitu bilja. Zavod je u RH jedina ovlaštena institucija za provođenje fizikalno-kemijskih ispitivanja i biološke učinkovitosti SZB. Ispitivanja fizikalno-kemijskih svojstava se obavljaju prema prihvaćenim metodikama međunarodnih organizacija: WHO, FAO, OECD, EPA, EEA, EWRS, CIPAC, AOAC itd , a biološko ispitivanje provodi se testiranjem na polju (field testing) u trajanju 1 ili 2 vegetacijske sezone.

Po dobivanju pozitivnih rezultata i izvješća, proizvođač ili podnositelj zahtjeva podnosi zahtjev u MPŠ-u za dobivanje finalne dozvole za promet i primjenu SZB.

Prije samog administrativnog izdavanja dozvole, u MPŠ sastaje se Komisija za zaštitu bilja (članovi komisije predstavnici su MZ, Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, stručnjaci Zavoda za zaštitu bilja, IMI te profesori sa Agronomskog fakulteta).

Komisija završno razmatra priloženu dokumentaciju (izvješće Zavoda za zaštitu bilja, izvješće Komisije za otrove i popratnu dokumentaciju) te daje nadležnoj administrativnoj jedinici u MPŠ prijedlog (pozitivno ili negativno mišljenje) o izdavanju dozvole za promet i primjenu SZB na tržištu RH.

Nakon toga slijedi administrativni postupak izdavanja dozvole u MPŠ. Dozvola se u pravilu izdaje za razdoblje do 10 godina. SZB mora biti opremljeno za hrvatsko tržište, etiketa mora biti na hrvatskom jeziku i trebaju biti ispunjeni ostali uvjeti sukladno odredbama dvaju Zakona i provedbenih propisa donesenim na temelju njih.

Detaljne odredbe o postupku registracije sredstva za zaštitu bilja propisane su Pravilnikom o uvjetima i načinu stavljanja u promet SZB (Narodne novine br. 75/98, 25/00 i 13/03) i dijelom Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne osobe koje obavljaju promet sredstvima za zaštitu bilja na veliko i malo, te o načinu i postupku osposobljavanja zaposlenika koji čuvaju i izdaju SZB (Narodne novine br. 40/96 i 96/98).

Osim toga, proizvođač ili podnositelj zahtjeva nakon što dobije u MPŠ dozvolu za promet i primjenu SZB treba za to sredstvo ishoditi i vodopravnu dozvolu od Državne uprave za vode u okviru postupka izdavanja vodopravnih dozvola za kemijske tvari i njihove pripravke koji nakon uporabe dospijevaju u vode. Taj postupak obavlja se na osnovi odredbi Zakona o vodama na način da se za kemijski pripravak za koji se traži vodopravna dozvola mora dostaviti analiza o biološkoj razgradljivosti i akutnoj toksičnosti na indikatorski organizam *Daphnia magna* u cilju procjene štetnih učinaka kemijskih tvari i njihovih pripravaka na vodeni okoliš (sukladno preporukama EU Commission Directive 93/21/EEC. Nakon dobivenih analiza izdaje se vodopravna dozvola. Detaljan opis postupka i potrebne dokumentacije za ishođenje vodopravnih dozvola za kemijske tvari i njihove pripravke propisan je u Pravilniku o izdavanju vodopravnih akata, Narodne novine br. 28/96.

Postojeći Zakon o otrovima, Zakon o zaštiti bilja, Zakon o vodama i provedbeni propisi doneseni temeljem navedenih Zakona u jednom dijelu su usklađeni s EU propisima koji reguliraju SZB (temeljna smjernica 91/424/EEC s pripadajućim dodacima i aneksima). Navedeni EU propisi ne zahtijevaju provođenje bioloških istraživanja SZB na polju (field testing) već samo evaluaciju biološke učinkovitosti na osnovi dokumentacije koju je dostavio proizvođač.

Prema propisima EU, samo jedan autoritet unutar države tzv. designated authority, treba biti određen kao nositelj postupka registracije SZB i koordinacije između drugih institucija uključenih u posao procjene dokumentacije SZB i kao takav predstavlja zemlju članicu EU u Komisiji EU i pred drugim državama članicama. To jedno tijelo nadležno je za koordinaciju poslova (prema Regulations EEC No 3600/92 i EC No 451/2000).

U okviru EU twinning projekta CARDS 2002 «Capacity Building in the Area of Agriculture, Live Animals and Food Products» predviđena je izrada novog Zakona o sredstvima za zaštitu bilja, koji će u cijelosti regulirati sredstva za zaštitu bilja (dakle objединiti odredbe o sredstvima za zaštitu bilja iz sadašnjih Zakona o otrovima, Zakona o zaštiti bilja i Zakona o vodama, i objединiti postupke evaluacije dokumentacije SZB, radi usklađivanja s temeljnom EU smjernicom 91/414/EEC).

Nastavno, nakon izrade Zakona o sredstvima za zaštitu bilja predviđena je i izrada provedbenih propisa i njihovo potpuno usklađivanje s temeljnom EU smjernicom 91/414/EEC i pripadajućim EU smjernicama i odlukama koje se odnose na SZB.

b) utvrđivanje maksimalne razine rezidua

Prema Zakonu o zaštiti bilja i Pravilniku o uvjetima o načinu stavljanja u promet SZB, sredstvu se ne može izdati dozvola ako za njega nisu određene MDK i karence, posebno za svaku namjenu i svaki način primjene. Maksimalno dopuštene količine (MDK) ostataka SZB u namirnicama utvrđene su sljedećim provedbenim propisima:

Pravilnik o količinama pesticida, toksina, mikotoksina, metala i histamina i sličnih tvari koje se mogu nalaziti u namirnicama, te o drugim uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe (Narodne novine br. 46/94, 45/98 i 39/03) i

Pravilnik o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i u proizvodima životinjskoga podrijetla (Narodne novine br. 106/99).

Pri MZ djeluje Komisija za utvrđivanje MDK. Komisija je sastavljena od stručnjaka iz HZJZ, Zavoda za zaštitu bilja, Veterinarskog instituta, Agronomskog fakulteta itd.

Komisija na temelju podataka iz toksikološke ocjene SZB, fizikalno-kemijskih svojstava SZB, te na temelju eksperimentalnih podataka o terenskim ispitivanjima primjene SZB donosi MDK za pojedine ciljne kulture i djelatne tvari. Komisija je zadnju reviziju MDK izvršila 1998. godine kada su donesene MDK za 337 djelatnih tvari.

U okviru izrade novih propisa i reorganizacije službi uključenih u poslove SZB i ostataka SZB, planira se formiranje nove Komisije za SZB i ostatke SZB pri MPŠ. To je preporuka iz CARDS 2001 projekta, a implementacija preporuka će početi u okviru CARDS 2002 twining projekta.

c) kontrola maksimalne količine rezidua

Kontrolu MDK ostataka SZB u namirnicama provodi sanitarna inspekcija MZ i sanitarna inspekcija u Uredima državne uprave u županijama. Uzorci namirnica uzeti u inspekcijskom postupku dostavljaju se na laboratorijska ispitivanja Odsjeku za pesticide u HZJZ i laboratorijima županijskih zavoda za javno zdravstvo.

Kontrola MDK provodi se, kako je već naprijed spomenuto na temelju prethodno donesenog Minimalnog godišnjeg programa uzorkovanja namirnica i predmeta opće uporabe. Program se bazira na 5 uzoraka namirnica uzetih na tisuću stanovnika. Poteškoće u provođenju ovog programa javljaju se zbog nedostatnih financijskih sredstava za provođenje planiranog programa. Broj pregledanih uzoraka u laboratorijima je između 6.000 i 8.000 uzoraka, ovisno o raspoloživim financijskim sredstvima. Od tog broja cca 3.000 uzoraka pregleda se u HZJZ, a ostatak u 12 laboratorija u županijama.

Kako je već ranije navedeno, limitirajući faktor za kontrolu ostataka SZB u namirnicama je to što laboratoriji ne posjeduju svu potrebnu laboratorijsku opremu. Radi toga nije moguće izvršiti analize na MDK za određene kombinacije SZB/namirnica. Međutim, broj uzoraka zadovoljavajući u kvantitativnom smislu.

Godišnji program uzorkovanja se provodi sukladno tri važeća provedbena propisa koji svaki odvojeno propisuju:

način uzimanja uzoraka

način analiza ostataka SZB, i

kriterije koje moraju ispunjavati ovlašteni laboratoriji glede opreme i stručnih kadrova.

6. Biljna higijena

Higijena prehrambenih proizvoda biljnog porijekla u hrvatskoj legislativi nije obrađivana posebno nego kao i sve ostale namirnice temeljem Zakona o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (NN 60/92) te temeljem niza podzakonskih propisa.

U srpnju 2003. u saboru RH usvojen je Zakon o hrani (NN 117/03, NN 130/03) koji je usklađen s Regulativom (EC) No 178/2002. Zakonom je određena nadležnost Ministarstva zdravstva i Ministarstva poljoprivrede i šumarstva za donošenje provedbenih propisa, uz određene rokove koji su 1 – 3 godine. Važno je napomenuti da se u okviru CARDS projekata 2002. godine planira izvršiti analiza usklađenosti propisa (Legislative gap analysis).

Detaljnije informacije o usklađivanju legislative dani su u Poglavlju I Slobodno kretanje roba, Odjeljak D – točka 2.

Ishrana životinja

7. Općenito

Pod nadzorom veterinarske inspekcije je proizvodnja, promet i upotreba gotove životinjske hrane i dodataka za proizvodnju životinjske hrane.

U Republici Hrvatskoj registrirana su 124 objekata / mješaonice za proizvodnju stočne hrane.

U primjeni je Pravilnik o kakvoći stočne hrane («Narodne novine», br. 26/98), sa izmjenama i dopunama («Narodne novine», broj 120/98., 55/99. i 76/03.).

Tijekom mjeseca rujna 1998. godine Pravilnik je usklađen sa propisima EU, a u smislu promjene formulacije za kalcijev dihidrogenofosfat-dihidrat te smanjenja dopuštene količine kadmija u mineralnim krmivima («Narodne novine», br. 120/98.).

Pravilnikom o izmjeni Pravilnika o kakvoći stočne hrane («Narodne novine», broj 55/99.) od lipnja 1999. godine, zabranjeni su antibiotski pospješivači rasta: Virginiamycin E 711, Cink-bacitracin E 700 i Tilosin-fosfat Makrolid, E 713. a što je u primjeni od 1. siječnja 2000. godine.

a) općenito o zakonodavstvu, organizacija i nadležnosti uključenih ustanova

Proizvodnja, kontrola i promet životinjske hrane reguliran je Zakonima i podzakonskim aktima koji su u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Zakon o stočarstvu («Narodne novine», br. 70/97. i 36/98., članak 36. stavak 5.);

Zakon o veterinarstvu («Narodne novine», br. 70/97., 105/01., članak 24. stavak 4.);

Zakon o dobrobiti životinja («Narodne novine», br. 19/99.);

Zakon o hrani («Narodne novine», br. 117/03.) od 23. srpnja 2003. godine.

Pravilnik o kakvoći stočne hrane («Narodne novine», broj 26/98., 120/98, 55/99. i 76/03), koji je utemeljen na Zakonu o stočarstvu – članak 36. stavak 5. i na Zakonu o veterinarstvu - članak 24. stavak 4.

Naredba o zaštiti životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju u 2003. godini («Narodne novine», broj 5/03. i 21/03.);

Pravilnik o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i proizvodima životinjskog podrijetla («Narodne novine», broj 106/99.);

Naputak za provedbu plana monitoringa rezidua u 2003., od 17. veljače 2003.

Pravilnikom su propisani uvjeti kojima u pogledu kakvoće moraju udovoljavati krmiva i industrijski proizvedene krmne smjese, te temeljni uvjeti za osiguranje i očuvanje kakvoće te način njihova deklariranja i sadržaj deklaracije.

b) Odgovornosti pojedinih ustanova

U sustavu provedbe kontrole kakvoće i zdravstvene ispravnosti stočne hrane su nadležni:

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva

Uprava za veterinarstvo (republička inspekcija uključujući graničnu veterinarsku inspekciju).

Veterinarski ured u županijama – županijska veterinarska inspekcija i veterinarska inspekcija grada Zagreba,

Ovlašteni veterinari u veterinarskim organizacijama koje su u sustavu provedbe veterinarske djelatosti.

Hrvatski veterinarski institut s područnim Zavodima u Križevcima, Vinkovcima, Rijeci i Splitu, glede zdravstvene ispravnosti obavljaju laboratorijske pretrage službenih uzoraka (mikrobiološke, kemijske i fizikalne, te pretrage na prisutnost veterinarskih lijekova). O obavljenim pretragama donose nalaz s mišljenjem.

Referentni laboratorij i Ovlašteni laboratoriji koji od ovog Ministarstva imaju odobrenje za provjeru kakvoće i zdravstvene ispravnosti stočne hrane. Ovlašteni i referentni laboratoriji objavljuju se u «Narodnim novinama».

U skladu sa Zakonom o stočarstvu, upravni i inspekcijski nadzor nad kakvoćom stočne hrane obavljaju i županijski uredi za poslove stočarske inspekcije u prvom stupnju te stočarska inspekcija u Ministarstvu – u drugom stupnju.

Veterinarsko-zdravstvenom nadzorom osim objekata za proizvodnju životinjske hrane podliježe i zdravstvena ispravnost životinjske hrane koja obuhvaća: životinjsku hranu, životinjske proizvode namijenjene hranidbi životinja, sirovine i aditive koji služe za proizvodnju životinjske hrane, te promet i uporabu životinjske hrane. Ove djelatnost obavljaju i: ovlašteni veterinari, županijska i gradska veterinarska inspekcija, granična veterinarska inspekcija i republička veterinarska inspekcija u Upravi. O odobrenim objektima za proizvodnju stočne hrane Ministarstvo – Uprava veterinarstva, vodi Upisnik.

Odgovorna je pravna ili fizička osoba– vlasnik i/ili korisnik objekta za proizvodnju stočne hrane, a posljedice snosi ukoliko proizvodnju obavlja u objektu koji nema odobrenje Ministarstva, ako proizvodi i stavlja u promet životinjsku hranu i proizvode namijenjene hranidbi životinja koji u količinama većim od dopuštenih sadrže patogene bakterije, gljivice i njihove proizvode - metabolite (egzotoksine i endotoksine), hormone, antibiotike, pesticide, soli teških metala, radioaktivne tvari i druge tvari štetne za zdravlje životinja i neizravno štetne za zdravlje ljudi, a što je utvrđeno Pravilnikom o kakvoći stočne hrane i «monitoringom» koje donosi ministar.

Program monitoringa donosi se za svaku tekuću godinu i objavljuje se u «Narodnim novinama».

8. Dopušteni dodaci u hrani

U skladu s Pravilnikom o kakvoći stočne hrane, krmiva su proizvodi biljnog, životinjskog i mineralnog podrijetla koji su namijenjeni za hranidbu životinja koja nisu štetna za zdravlje životinja niti za zdravlje ljudi koji u svojoj prehrani koriste proizvode životinjskog podrijetla.

Osnovnih komponenata biljnog podrijetla koji se koriste u proizvodnji stočne hrane su: žitarice, mahunarke, proizvodi i nusproizvod mlinarstva i pekarstva, industrije škroba, industrije alkohola i vrenja, industrije šećera, i proizvodnje askorbinske kiseline, industrije ulja (sačme i pogače), sušeni biljni proizvodi (brašno lišća lucerne) i ostali biljni proizvodi. Riblje brašno je zabranjeno u hranidbi goveda. Krmivima je dozvoljeno dodati nebjelančevinaste dušične

spojeve koji fizikalnim i kemijskim svojstvima smanjuju otrovnost uree, amonijaka i drugih dušičnih spojeva te omogućuju njihovo bolje iskorištavanje u hranidbi stoke.

U skladu s Pravilnikom, krmnim smjesama su dozvoljeni slijedeći dodaci koji su u određenim količinama propisani za svaku vrstu i kategoriju životinja u uzgoju:

Vitamini, provitamini i tvari sličnog djelovanja: Vitamin A, Vitamin B1, B2, B6, B12, Vitamin C, Vitamin D2, D3, Vitamin E, Vitamin K3, Menandion-dimetilprimidin-olbisulfat pripravak, Menandion-natrij-bisulfit kao pripravak i čista tvar, Menandion –amid nikotinske kiseline, Beta-karotin, Biotin pripravak i čista tvar, Kalcijev pantotemat i kao Kalcijev-d pantotemat pripravak ili čista tvar, Kolin-klorid, Folna kiselina, Inosit, Nikotinska kiselina, Nikotin-amid i taurin, uz propisane najveće dopuštene količine.

Mikroelementi: spojevi bakra, cinka, kobalta, mangana, joda, željeza, seleni i molibdena, uz propisane najveće dopuštene količine.

Aminokiseline: u čistom obliku, u obliku soli ili drugom obliku: DL-metionin, DL-triptofan, L-lizin, L-treonin i L-triptofan.

Pospješivači rasta su antibiotska sredstva koja se dodaju krmnim smjesama: Dozvoljeni antibiotski pospješivači rasta su: Avoparcin E 715, Avilamycin E 717, Flavofosfolipol E 712, Monensin-natrij E 716, Salinomycin-natrij E 716. Dozvoljeni pospješivači rasta u stočnoj hrani nisu resorptivni i ne ostavljaju rezidue štetnih tvari u mesu životinja i proizvodima koji se kao namirnice koriste u prehrani ljudi, a njihova količina na kg stočne hrane izražena je u mg (ppm) i propisana je za svaku vrstu i kategoriju životinja.

Antikokcidijska sredstva su lijekovita sredstva koja se u krmnim smjesama koriste u profilaktičke svrhe: Amprol E 750; Amprol-metopabat E 751; Lasalocid-natrij; Metiklor-pindol; Metilklor-pindol-metilbenzoquat; Monensin-natrij; Narasin; Nikarbazin; Salinomycin-natrij, Manduramicin-amonijak i Diklazuril. Predmješavine / predsmjese koje sadržavaju navedene lijekovite tvari - kokcidostatičke, moraju za sada u RH proći postupak registracije tj. dobiti rješenje o odobrenju za stavljanje u promet sukladno Zakonu o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima («Narodne novine, br. 79/98.). Ljekovite predsmjese mogu se proizvoditi u objektima koji od Ministarstva imaju rješenje o odobrenju za proizvodnju stočne hrane. Za njihovu uporabu propisana je karencija.

Pre i pro-biotici koji sadržavaju provjerene - dozvoljene sojeve bakterija mliječno-kiselog vrenja *Lactobacillus plantarum*, *Enterococcus faecium* i *Lactobacillus casei* i/ili drugi za tu svrhu odobreni probiotici, te kvasceve gljivice. Navedeni dodaci također moraju proći postupak registracije u skladu s Zakonom o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima («Narodne novine, br. 79/98.).

Enzimi za poboljšanje probavljivosti hranjivih tvari - lipaza, fitaza, amilaza, proteinaza, beta-glukozidaza, ksilanaza, celulaza hemicelulaza drugi dopušteni enzimi kao pojedinačni pripravci ili njihove mješavine.; -klinoptiolit –sredstvo za poboljšanje iskoristivosti hrane i otklanjanja neugodnih mirisa i plinova iz stočarskih objekata, fitobiotici – prirodni biljni ekstrakti – kao sredstva za poboljšanje iskoristivosti hrane.

Mirisna sredstva za poboljšanje okusa i poticanje prohtjeva za hranom moraju biti prirodni proizvodi ili sintetički pripravci sličnog djelovanja.

Ostali dozvoljeni dodaci su: pektini (E 400), algijska kiselina (E 400), sredstva za vezivanje čestica pri proizvodnji peletirane hrane, kalcijev silikat, sredstva za sprečavanje kvarenja krmne smjese – octena kiselina, propionska kiselina, hidroksikinolin i drugi pripravci na osnovi organskih kiselina.

9. Trženje životinjske hrane

U promet se smije staviti životinjska hrana proizvedena u objektima (mješaonice i tvornice stočne hrane) odobrenim od MPŠ sukladno članku 25. Zakona o veterinarstvu («Narodne novine», br. 70/97 i 105/01), to jest proizvedena u objektima koji udovoljavaju Pravilniku o uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za proizvodnju i skladištenje životinjske hrane («Narodne novine», br. 159/98.). Životinjska hrana u prometu mora biti zdravstveno ispravna tj. proizvedena u skladu s propisima iz Pravilnika o kakvoći stočne hrane («Narodne novine», broj 26/98, 120/88, 55/99 i 76/03.). U prometu pošiljku stočne hrane mora pratiti dokumentacija propisana Zakonom o veterinarstvu («Narodne novine», broj 70/97 i 105/01). – tj. potvrda ovlaštenog veterinara o pregledu pošiljke prilikom utovara koju on piše i ovjerava te potvrđuje da je ista zdravstveno ispravna što se dokazuje nalazom ovlaštenog laboratorija za kontrolu stočne hrane. Svaka ambalažna jedinica, najčešće se radi o pakovanjima od 5, 10, 20 ili 25 kg, mora imati deklaraciju proizvođača koja uz sve obvezne podatke mora imati i rok valjanosti te način uskladištenja.

Uvoz stočne hrane u Republiku Hrvatsku dozvoljen je temeljem Rješjem o odobrenju uvoza dobivenom od Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, a u skladu s člankom 68. Zakona o veterinarstvu («Narodne novine», broj 70/97 i 105/01), koje se rješenje donosi na zahtjev uvoznika. Uvoznik stočne hrane je obavezan osigurati i deklaraciju na hrvatskom jeziku. Uvezena pošiljka se uskladištuje u objektu koji je odobren od ovog Ministarstva tj. za koji uvoznik ima rješenje o udovoljavanju uvjetima za skladištenje. Uvezena pošiljka se smije staviti u promet nakon obavljenog uzorkovanja i dobivanja nalaza referentnog laboratorija, koji nalaz dobiva uvoznik i ovlašteni veterinar koji potom dozvoljava stavljanje proizvoda u promet.

Stočna hrana se stavlja u promet preko prodavaonica stočne hrane ili direktno korisniku (farma), u koliko se radi o proizvodima koji osim minerala, mikroelemenata, vitamina i aminokiselina ne sadrže lijekove. Ljekovita hrana stavlja se u promet pod posebnim uvjetima tj. uvjetima propisanim Zakonom o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima («Narodne novine», br. 79/98.).

Stočna hrana koja sadrži dozvoljene ljekovite dodatke stavlja se u promet preko veletrgovina veterinarskih lijekova, a korisnik je može dobiti samo ukoliko ima veterinarski recept ili veterinarski pisani nalog kojim se dozvoljava uporaba.

10. Protok hranidbenih materijala

Sirovine za proizvodnju životinjske hrane, prema podrijetlu, djelomično su proizvedene u Republici Hrvatskoj, a djelomično potječu iz uvoza. Uvoz regulira Zakon o veterinarstvu («Narodne novine», broj 70/97 i 105/01) i Zakon o stočarstvu («Narodne novine», broj 70/97 i 36/98) te provedbeni propisi - Pravilnik o kakvoći stočne hrane («Narodne novine», br. 26/98., 120/98., 55/99. i 76/03.).

Prema podacima iz drugih resora uvoz u Republiku Hrvatsku životinjske hrane i dodataka za proizvodnju životinjske hrane znatno premašuje izvoz.

11. Nepoželjne tvari u životinjskoj hrani

Pravilnikom o kakvoći stočne hrane («Narodne novine», br. 26/98., 120/98., 55/99. i 76/03.) propisane su zabranjene i škodljive tvari tj. najveće dopuštene količine (MDK) nepoželjnih tvari izražene u mg/kg (ppm) u krmivima i krmnim

smjesama, a to su: aflatoksin, zearalenon i njegovi derivati; T-2 toksin, diacetoksi-scirpenol i derivat, deoksinivalenon, aldrin, dieldrin, antimon, arsen, olovo, živa, klordan, cijanovodična kiselina, crotalaria-vrste, DDT (zbroj DDT-, TDE i DDE-izomera), endosulfan, endrinfluor, slobodni gosipol, heptaklor, heksaklorbenzol, heksaklorcikloheksan, alfa-izomeri, beta-izomeri, gama-izomeri, kadmij i nitriti (članak 69.)

Prema Dodatku IV Uredbe Europske komisije br. 2377/90/RRC - koja donosi postupke za utvrđivanje najvećih dozvoljenih količina rezidua veterinarskih lijekova u proizvodima životinjskog podrijetla - u namirnicama životinjskog podrijetla ne smije biti utvrđeno prisustvo: Aristolochia vrste i pripravci od istih, Chloramfenikol, Chloroform, Chlorpromazin, Colchicin, Dapson, Dimetridazol, Metronidazol, Nitrofurani (uključujući furazolidon) i Rodanizol. Ove farmakološke tvari se ne dodaju hrani za životinje, već su do 2001. godine prvenstveno služile u terapijske svrhe. U Republici Hrvatskoj propis je primjenjen Naredbom o zabrani primjene određenih veterinarskih lijekova na životinjama čije se meso i proizvodi koriste za prehranu («Narodne novine», br. 4/2002).

Nedozvoljeni mikroorganizmi - Krmiva i krmne smjese ne smiju sadržavati toksične mikroorganizama: Salmonelle, Clostridium botulinum, Clostridium perfringens i Staphylococcus pyogenes u 1 g.

Pravilnikom o izmjeni Pravilnika o kakvoći stočne hrane («Narodne novine», broj 55/99.) od 2. lipnja 1999. godine, zabranjeni su antibiotski pospješivači rasta: Virginiamycin E 711, Cink-bacitracin E 700 i Tilosin-fosfat Makrolid, E 713. Izmjene Pravilnika su u primjeni od 1. siječnja 2000. godine. Primjena zabrane navedenih pospješivača rasta stupila je na snagu 1. siječnja 2000. godine. Pospješivač rasta «Spiramycin» nikada se nije rabio kao dodatak u hrani životinja, niti je bio dozvoljen u hrani prethodnim pravilnicima. Ove izmjene Pravilnika bazirane su na Council Regulation (EC) No 2821/98 od 17. XII. 1998. godine, što je u svezi sa prethodnom Direktivom 70/524/EEC od 24. XI. 1970. godine.

Sukladno članku 24. stavak 2. Zakona o veterinarstvu («Narodne novine», br. 70/97. i 105/01) zabranjena je proizvodnja, promet i uporaba životinjske hrane, životinjskih proizvoda namijenjenih hranidbi životinja i sirovina koje služe za njihovu proizvodnju, ako u količinama većim od dopuštenih sadrže patogene bakterije, gljivice i njihove metabolite (egzotoksine i endotoksine), hormone, antibiotike, pesticide, soli teških metala, radioaktivne tvari i druge tvari štetne za zdravlje životinja i neizravno štetne za zdravlje ljudi. Ovi navedeni kriteriji su ugrađeni u Pravilnik o kakvoći stočne hrane o čemu je u prethodnom poglavlju bilo izloženo.

Sukladno članku 19. stavak 1. Zakona o dobrobiti životinja («Narodne novine», broj 19/99.), od 25. veljače 1999. zabranjeno je životinje poticati u rastu dodavanjem hormona u hrani, a što je zabranjeno i Pravilnikom o kakvoći stočne hrane i Zakonom o veterinarstvu.

Sukladno Pravilniku o praćenju rezidua određenih tvari u živim životinjama i u proizvodima životinjskog podrijetla («Narodne novine», br. 106/99.) date su temeljne odredbe za praćenje i kontrolu rezidua i tvari koje imaju anabolički učinak, a to su - tvari iz skupine A): stilbeni, derivati stilbena i njihove soli i esteri; antitireoidne tvari; steroidi; laktoni rezorcilne kiseline uključujući zeranol; beta-agonisti; tvari iz Dodatka VI Pravilnika Vijeća (EEC) br. 2377/90, od 26. lipnja 1990. godine. - tvari iz skupine B) – veterinarski lijekovi uključujući i kontaminante: antibakterijske tvari uključujući sulfonamide i kinolone; drugi veterinarski lijekovi – antihelmintici, kokcidistatici, uključujući nitroimidazole; karbamati i piretroidi; sedativi; nesteroidni protuupalni lijekovi i druge farmakološko aktivne tvari. Nabrojene tvari se odnose na terapiju životinja u uzgojima.

Druge tvari i zagađivači okoliša: organski spojevi uključujući PCB-e, organofosforne spojeve, kemijski elementi, mikotoksini, boje i drugo. Istim Pravilnikom obuhvaćena je stočna hrana (članak 3. točka (b)).

Pojavom transmisivnih spongiformnih encefalopatija (TSE) u Europi 1996. godine, kao prvu preventivnu mjeru Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva donijelo je Naredbu o zabrani uporabe proteina podrijetlom od preživača u hranidbi preživača («Narodne novine», br. 28/97.).

Bitne promjene u hranidbi životinja nastale su krajem 2000. godine kada je kao posljedicu pojave TSE u Europi, a temeljem Direktive 2000/766/EC, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva donijelo Naredbu o zabrani uporabe proteina životinjskog podrijetla u hranidbi svih životinjskih vrsta čije se meso koristi u prehrani ljudi («Narodne novine», broj 8/01.).

12. Hranidbeni materijali za određene prehrambene svrhe

Predsmjese s ugrađenim dozvoljenim pospješivačima rasta, probioticima koji sadržavaju dozvoljene sojeve bakterija mliječno-kiselog vrenja, smjese i predsmjese sa izbalansiranim i odobrenim mineralima, aminokiselinama, vitamina i dozvoljenih antimikrobnih sredstava, biljnim proteinima, mastima, dozvoljenim antioksidansima, bojama i sredstvima za poboljšanje okusa, a koji su u skladu s Pravilnikom o kakvoći stočne hrane (NN, 26/98, 120/98 i 55/99) i Zakonom o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima (NN 79/98).

13. Određeni proizvodi koji se upotrebljavaju za prehranu životinja

U Republici Hrvatskoj odobreni su za stavljanje u promet i hranidbu životinja koje se uzgajaju za proizvodnju namirnica slijedeći probiotici: Bio-Plus 2B, zrnca; Probios granulat – proizvođača Christian Hansen BioSystem A/S; i slični proizvodi na bazi dozvoljenih sojeva bakterija mliječno-kiselog vrenja.

14. Uvjeti za pripremu, stavljanje na tržište i upotrebu lijekova

Proizvodnja, kontrola, promet i primjena veterinarskih lijekova regulirani su Zakonom o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima («Narodne novine», br. 79/98.), koji je donesen 05. lipnja 1998. godine.

Zakon o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima usklađen je s Direktivom 81/851/EEC.

Temeljem citiranog Zakona doneseni su provedbeni propisi:

Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne osobe u obavljanju djelatnosti prometa na veliko i malo veterinarskim lijekovima, lijekovitim dodacima i veterinarsko-medicinskim proizvodima («Narodne novine», br. 73/99.);

Pravilnik o načinu provjere kakvoće veterinarskog lijeka, lijekovitog dodatka i veterinarsko-medicinskog proizvoda, te o načinu njihova čuvanja i vođenja očevidnika o provedenoj provjeri kakvoće («Narodne novine», br. 148/99.).

U donošenju tj. objavi je Pravilnik o uvjetima za donošenje rješenja o odobrenju za stavljanje u promet, veterinarskog lijeka, ljekovitog dodatka i veterinarsko-medicinskog proizvoda.

15. Načela upravljanja organizacije i službene kontrole

U sistemu kontrole upravljanja proizvodnjom, kontrolom i stavljanjem u promet veterinarskih lijekova, ljekovitih dodataka i veterinarsko-medicinskih proizvoda lijekova nadležno je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, resor- Uprava za veterinarstvo.

Ministarstvo utvrđuje uvjete za proizvodnju veterinarskih lijekova i veterinarsko-medicinskih proizvoda te o toj djelatnosti donosi rješenja o odobrenju za proizvodnju.

Ministarstvo u skladu s citiranim Zakonom imenuje Povjerenstvo za registraciju lijekova sukladno članku 9. stavak 6.

Povjerenstvo ima zadaću da temeljem dostavljenog Zahtjeva i cjelovite dokumentacije propisane odredbama članaka 8. do 12. Zakona prosudi, da li je podnositelj zahtjeva (proizvođač ili ovlašteni zastupnik) udovoljio propisima iz članka 15. Zakona. Rješenje o odobrenju za stavljanje u promet i uporabu veterinarskog lijeka (registracija) donosi Ministarstvo temeljem mišljenja Povjerenstva na osnovu priloženih izvješća i obavljenih ispitivanja u skladu s člankom 16. citiranog Zakona. Rješenje o registraciji vrijedi 5 godina od dana sastanka Povjerenstva. Odobreni veterinarski lijekovi, ljekoviti dodaci i veterinarsko-medicinski proizvodi objavljuju se u «Narodnim novinama».

U sustavu provedbe kontrole proizvoda iz Zakona o veterinarskim lijekovima nadležni su:

Hrvatski veterinarski institut, i
Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,

Sistem i načela upravljanja i kontrole utemeljeni su na znanstvenom i stručnom stanju institucija kao i na temelju opremljenosti i stručnosti za obavljanje poslova iz svoje nadležnosti.

16. Uvjeti za odobravanje i registraciju sredstava u području stočne hrane

U skladu s člankom 3. Zakona o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima («Narodne novine», br. 79/98.), definirano je što je ljekoviti dodatak i ljekovita hrana za životinje, i koji se sukladno članku 13. prije stavljanja u promet moraju podvrgnuti analitičkim postupcima i propisanom procesu za stjecanje odobrenja za stavljanje u promet (registracija) (članak 15. i 16.).

Prilikom donošenja Pravilnika o kakvoći stočne hrane i njegovih izmjena i dopuna uvažavana je činjenica, da se u krmivima, krmnim smjesama i predsmjesama dozvoljava uporaba onih farmakoloških tvari (lijekova) koje su prethodno odobrene za stavljanje u promet i uporabu sukladno Zakonu o veterinarskim lijekovima. U ovu grupu spadaju dozvoljeni kokcidistatici, probiotici i pospješivači prirasta koji se mogu ugraditi u životinjsku hranu za vrstu i kategoriju životinja čije se meso i proizvodi koriste u prehrani ljudi, i koji ne predstavljaju izravno opasnost za zdravlje životinja i neizravno za zdravlje ljudi.

17. Metode uzimanja uzoraka i analize

Uzorkovanje stočne hrane i sirovina radi kontrole zdravstvene ispravnosti: na mjestu proizvodnje, na mjestu uskladištenja i u prometu; uzorkovanje mogu obavljati ovlašteni veterinar, županijski i gradski veterinarski inspektori, granični veterinarski inspektori i republički vet. inspektori iz Uprave.

U skladu s Zakonom o stočarstvu («Narodne novine», br. 70/97) nadzor nad stočnom hranom ima i stočarska inspekcija u prvom i drugom stupnju (županijska i republička).

Uzorci se uzimaju u skladu s citiranim Pravilnikom, pakuju u nepropusne vrećice - u triplikatu i obavezno plombiraju. Jedan uzorak se šalje odobrenom laboratoriju zajedno s primjerkom Zapisnika o uzorkovanju, dok jedan ostaje kod proizvođača, a drugi kod inspektora ukoliko bude potrebna superanaliza. Analiza odnosno superanaliza presudna je kod donošenja rješenja i daljnjem postupanju s proizvodom. Ukoliko proizvod odgovara propisima dozvoljava se stavljanje u promet pod uvjetima kao što je prethodno opisano, a ukoliko ne udovoljava donosi se rješenje o zabrani korištenja, sterilizaciji ili neškodljivom uklanjanju sukladno navedenim Zakonima.

Uzorkovanje se obavlja sukladno Pravilniku o metodama uzimanja uzoraka i fizikalno-kemijskim analizama stočne hrane («Narodne novine», br. 53/91.).

E. Međunarodni sporazumi na području veterinarstva i zaštite bilja

1. Zaštita bilja

Popis bilateralnih fitosanitarnih ugovora Republike Hrvatske sa zemljama EU kandidatima:

Slovačka, potpisan 19. svibnja 1994. godine u Bratislavi
 Mađarska, potpisan 20. listopada 1995. godine u Zalaegerszegu
 Poljska, potpisan 07. prosinca 1995. godine u Varšavi
 Češka, potpisan 03. prosinca 1998. godine u Pragu
 Bugarska, potpisan 24. lipnja 1996. godine u Zagrebu
 Rumunjska, potpisan 29. rujna 1998. godine u Bukureštu

Popis bilateralnih fitosanitarnih ugovora Republike Hrvatske s ostalim trećim zemljama:

Makedonija, potpisan 11. kolovoza 1998. godine u Zagrebu
 Turska, potpisan 10. veljače 1999. godine u Ankari
 Albanija, potpisan 18. kolovoza 1999. godine u Tirani.

2. Veterinarstvo

Vlada Republike Hrvatske sklopila je Ugovore o veterinarskoj suradnji sa sljedećim zemljama:

Zemlje članice eu — nema

Zemlje pristupnice

Češka Republika, potpisan u Pragu dana 3. prosinca 1998.godine, objavljen u "Narodnim novinama – međunarodni ugovori" br. 3/1999.

Mađarska, potpisan u Zagrebu, 17. veljače.1993. godine, , objavljen u "Narodnim novinama – međunarodni ugovori" br. 17/1993.

Republika Poljska, potpisan u Varšavi dana 7. prosinca 1995. godine, , objavljen u "Narodnim novinama – međunarodni ugovori" br. 8/1997.

Slovačka Republika, potpisan u Bratislavi dana 19. svibnja 1994. godine.

Slovenija, potpisan u Zagrebu, 13. rujna 1995. godine, , objavljen u "Narodnim novinama – međunarodni ugovori" br. 1/1996.

Zemlje kandidati

Republika Bugarska, potpisan u Sofiji dana 15. srpnja 1997. godine, , objavljen u "Narodnim novinama – međunarodni ugovori" br. 1/1998.

Rumunjska, potpisan u Bukureštu dana 29. rujna 1998. godine, , objavljen u "Narodnim novinama – međunarodni ugovori" br. 1/1999.

Republika Turska, potpisan u Ankari dana 10. veljače 1999. godine., objavljen u "Narodnim novinama - Međunarodni ugovori", br. 5/1999.

Ostale treće zemlje

Republika Albanija, potpisan u Zagrebu, 23. travnja 1998. godine, , objavljen u "Narodnim novinama – međunarodni ugovori" br. 1/2000.

Islamska Republika Iran, potpisan u Teheranu od obje strane dana 20 lipnja 2001. godine.

Makedonija, potpisan u Skopju 17. studenog 1995. godine, , objavljen u "Narodnim novinama – međunarodni ugovori" br. 2/1997.

I. Zakonodavstvo i administrativna struktura

A. Zakonodavni okvir

1. Opišite najvažnije elemente nacionalnog zakonodavnog okvira ribarstva

Zakonodavni okvir ribarstva u RH obuhvaća djelatnosti ulova i uzgoja ribe u morskoj i slatkoj vodi. Temeljni propisi su: Zakon o morskom ribarstvu (NN 46/97) i Zakon o slatkovodnom ribarstvu (NN 106/01), koje nadopunjava niz podzakonskih akata - pravilnika i naredbi.

Zakon o morskom ribarstvu donosi osnovne odredbe vezane za obavljanje djelatnosti gospodarskog, malog i športsko-rekreacijskog ribolova, uvjete izdavanja dozvola i povlastica za obavljanje ribolova i uzgoja, te kaznene odredbe za prekršaje pojedinih dijelova Zakona.

Prema ovom Zakonu gospodarski je ribolov djelatnost lova i sakupljanja zbog stjecanja dobiti, mali ribolov je lov riba i drugih morskih organizama za osobne potrebe dok je rekreacijsko-športski ribolov aktivnost u svrhu športa i rekreacije. Gospodarskim se ribolovom u ribolovnom moru Republike Hrvatske mogu baviti fizičke i pravne osobe na temelju povlastice za gospodarski ribolov. Propisana je i obvezna dokumentacija na temelju koje se izdaje povlastica. Malim ribolovom se mogu baviti samo građani Republike Hrvatske uz posebnu dozvolu. Propisani su alati kojima je dozvoljeno obavljati mali ribolov, kao i njihova količina. Dozvola za rekreacijsko-športski ribolov izdaje se domaćim i stranim državljanima. Aktivnosti uzgoja ubrajaju se u gospodarski dio ribarstva, a smiju se obavljati samo na temelju povlastice koju izdaje nadležno tijelo. Najznačajniji podzakonski akt na temelju Zakona o morskom ribarstvu je Pravilnik o obavljanju gospodarskog ribolova na moru (NN 83/00, 101/02).

Pravilnik o gospodarskom ribolovu na moru donosi niz odredbi o vrsti i količini alata za pojedini segment gospodarskog ribolova, kao i odredbe o redoslijedu i uvjetima obavljanja ribolova. Posljednje izmjene i dopune ovog Pravilnika (NN 101/02) uvrstile su odredbe o zabrani koćarenja u pojasu od 2 NM od obale, odnosno zabrani koćarenja ispod izobate od 50m, što je u skladu s odredbama EEC 1626/94.

Naredba o zaštiti riba i drugih morskih organizama (NN 101/02) propisuje minimalne veličine morskih organizama koje se smiju loviti i stavljati u promet u Republici Hrvatskoj te vrijeme lovostaja za pojedine vrste. Temeljem ove Naredbe donesen je i Pravilnik o kriterijima za utvrđivanje naknade šteta počinjenih ribama i drugim morskim organizmima (NN 101/02). Ova dva podzakonska akta su okvir zaštite bioloških resursa mora u okviru djelatnosti morskog ribarstva.

Zakonski okvir za sakupljanje podataka iz ribarstva, kao i praćenje ribolovnih aktivnosti daje, na temelju Zakona o morskom ribarstvu, Pravilnik o očevidniku i dostavi podataka o gospodarskom ribolovu na moru (NN 103/00, 152/02). Prema odredbama pravilnika, očevidnici se razlikuju ovisno o vrsti ribarske djelatnosti, a obvezni su za sve gospodarske ribare bez obzira na veličinu i snagu porivnog stroja plovila kojim se obavlja ribolov. Ovlaštenici povlastice za gospodarski ribolov obvezni su mjesečno dostavljati kopiju očevidnika u Područnu jedinicu koja im je izdala povlasticu, dok se unos u očevidnik obavlja svakodnevno. Očevidnik se ispunja u dva primjerka i mora se uvijek nalaziti na plovilu koje obavlja ribolov.

Ribolov na moru Republike Hrvatske nije podložan sustavu kvota, osim u segment lova krupne plave ribe. Ribolov tune obavlja se po propisanim kvotama i uvjetima koje određuje Međunarodna komisija za zaštitu atlantske tune (ICCAT). Kvota se propisuje godišnje, a za 2003. u Republici Hrvatskoj iznosi 900 tona. Neiskorištena kvota u jednoj godini prebacuje se na sljedeću, pa dozvoljena izlovna godišnja kvota nije uvijek jednaka. Izlovne kvote, kao i alati kojima je dozvoljen ribolov tune propisuju se u Naredbi o ribolovu tuna (NN 36/03). Ova naredba ujedno propisuje i obvezu dostave podataka o ribolovu tuna prema obrascu propisanom od strane ICCAT-a. Dostavljeni podaci služe za praćenje izlovne kvote.

Osim ovih pravilnika i naredbi, ostali podzakonski akti donose odredbe vezane za mali (NN 5/02, 29/02) i rekreacijsko-športski ribolov (NN 118/01, 04/02, 03/03). Osnovne odredbe ovih pravilnika tiču se broja i količine dozvoljenih alata, te maksimalne dnevne količine ulova. Prema trenutno važećim propisima, dnevni ulov u malom kao i u rekreacijsko-športskom ribolovu ne smije prijeći 5 kg. Ribu ulovljenu u malom i rekreacijsko-športskom ribolovu zabranjeno je stavljati u promet.

Uzgoj ribe i drugih morskih organizama obavlja se po propisima definiranim u Zakonu o morskom ribarstvu, te u Pravilniku o kriterijima o pogodnosti dijelova pomorskog dobra za uzgoj riba i drugih organizama (NN 8/99, 56/02). Uzgajivači su obvezni voditi očevidnik o uzgoju prema Pravilniku o očevidniku o uzgoju ribe i drugih morskih organizama (NN 66/03), zahvaljujući kojem se prikupljaju podaci o uzgoju.

B. Administrativna struktura

1. Prikažite detaljnu organizacijsku shemu (organigram), koja opisuje organizaciju ribarske administracije i kontrole ribarstva.

Tijelo državne uprave nadležno za upravna i stručna pitanja vezana uz ribarstvo je Uprava ribarstva Ministarstva poljoprivrede i šumarstva Republike Hrvatske. Uprava ribarstva jedna je od sedam uprava Ministarstva. Mandat uprave ribarstva je predlaganje i implementacija zakona, podzakonskih akata i drugih mjera u području akvakulture i ribarstva. U procesu predlaganja zakona i podzakonskih akata Uprava ribarstva konzultira se s drugim mjerodavnim tijelima državne uprave te s relevantnim znanstvenim institucijama i ribarskim udrugama (HOK, HGK).

Na čelu uprave je ravnatelj, koji je ujedno i pomoćnik ministra za ribarstvo. Uprava ribarstva sastoji se od dva odjela – Odjel za ribarstvo i Odjel za akvakulturu. Na čelu svakog odjela je načelnik odjela. Uprava ribarstva osim centralnog ureda u Zagrebu ima i sedam područnih jedinica u sedam primorskih županija. Zadatak područnih jedinica je izdavanje dozvola te sakupljanje podataka iz očevidnika, dok centralni ured u Zagrebu kao osnovnu aktivnost ima predlaganje zakona i podzakonskih akata, te ukupnu koordinaciju djelatnosti područnih jedinica.

Uprava ribarstva prijavila je u sklopu programa CARDS 2002 projekt poboljšanja unutarnje organizacije te horizontalne i vertikalne strukture, čiji je cilj uskladiti način rada, stupanj stručne osposobljenosti i načina delegiranja zadataka i odgovornosti u okviru Uprave sukladno strukturi odgovarajućih tijela u zemljama članicama EU.

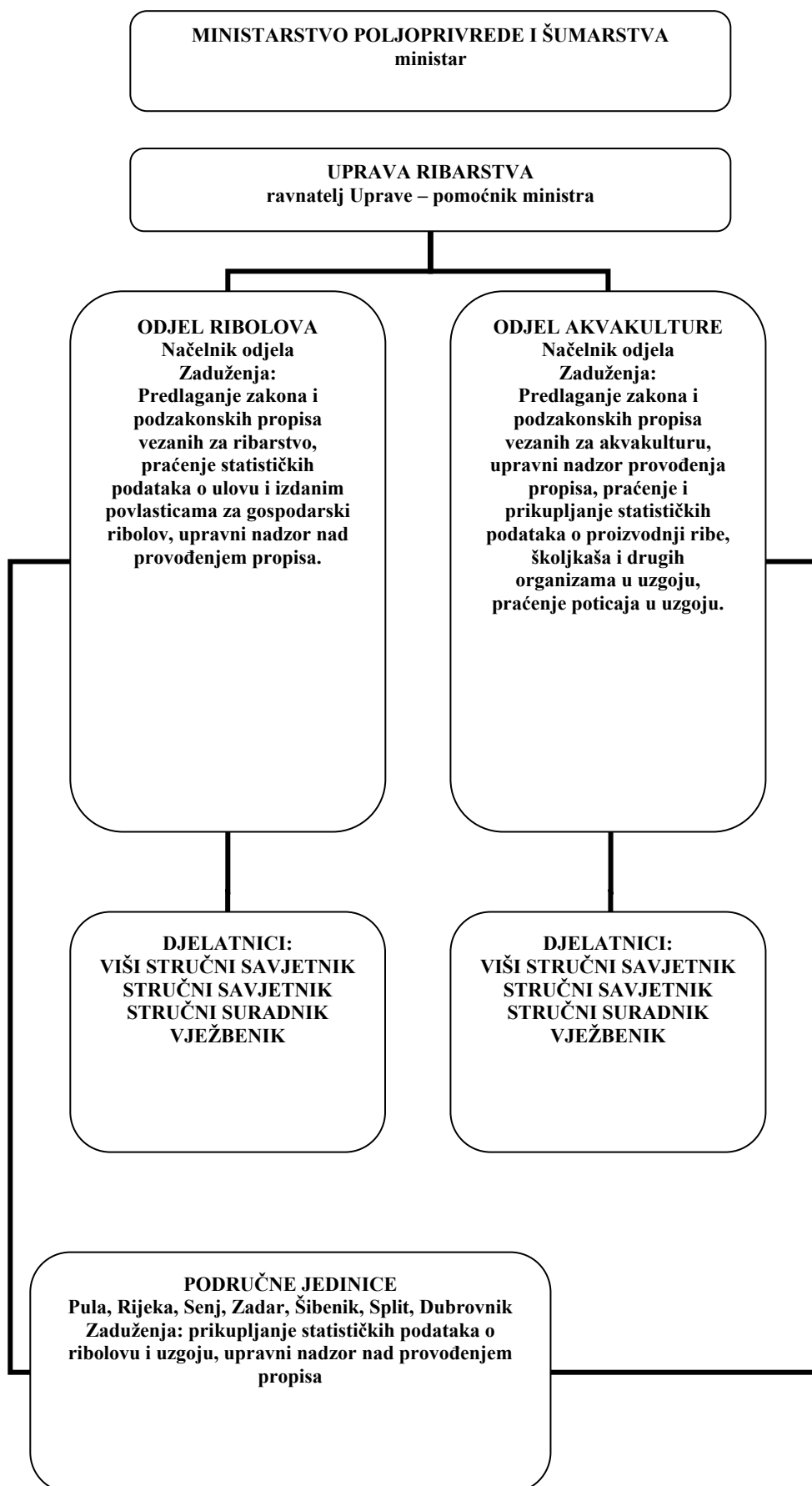
Kontrolu ribarskih aktivnosti vrši Državni inspektorat i Pomorska policija Ministarstva unutarnjih poslova RH.

Državni inspektorat je samostalno tijelo državne uprave, s položajem državne upravne organizacije neposredno odgovorne Vladi Republike Hrvatske, u čiji djelokrug spada isključivo obavljanje inspekcijskih poslova u pojedinim upravnim područjima. Jedno od upravnih područja koje inspekcijski nadzire Državni inspektorat je i područje ribarstva. U području ribarstva Državni inspektorat nadzire primjenu zakona i drugih propisa kojima se uređuje:

- ribolov, zaštita i uzgoj riba i drugih morskih organizama,
- ribolov, zaštita i uzgoj vodenih organizama u slatkim vodama
- promet riba i drugih morskih i slatkovodnih organizama

Inspekcijski nadzor u području ribarstva provode na cijelom području Republike Hrvatske gospodarski inspektori u pet područnih jedinica Državnog inspektorata (sjedište Zagreb, Rijeka, Split, Osijek i Varaždin) i 42 njihove ispostave.

Inspekcijski nadzor nad provedbom Zakona o morskom ribarstvu i propisa donijetih na temelju njega, na području ribolovnog mora, provode i policijski službenici pomorske policije u 7 Policijskih uprava na moru granice kojih su istovjetne granicama županija.

2. Opišite odnose između ta dva tijela i hijerarhiju u sustavu.

S obzirom da Državni inspektorat (inspekcijski poslovi), MUP – pomorska policija (inspekcijski poslovi) i MPŠ – Uprava ribarstva (upravni i stručni poslovi) obavljaju poslove u području ribarstva kao tri odvojena tijela državne uprave, koja za svoj rad odgovaraju izravno Vladi Republike Hrvatske, njihovi odnosi se temelje na propisanoj obvezi međusobne suradnje, pružanju stručne pomoći, dostavljanju obavijesti o podacima s kojima raspolažu, izvještavanju o utvrđenim nepravilnostima u primjeni propisa, predlaganju izmjene i dopune propisa i drugim oblicima suradnje.

3. Da li se planira uključiti i druga tijela ili na drugi način promijeniti organizacijsku strukturu u kratkom/srednje kratkom roku?

Uprava ribarstva je s ciljem adekvatne organizacije ribarske administracije prijavila projekt u okviru programa CARDS 2002 «Administrative Capacity Building». Shodno rezultatima projekta razmotrit će se odgovarajuće promjene u organizacijskoj strukturi Uprave ribarstva.

4. Opišite proces donošenja odluka i način na koji se delegiraju kompetencije.

Zakonski propisi i podzakonski akti donose se na temelju stručnih podloga koje izrađuju relevantne znanstvene institucije te na temelju konzultacija s predstavnicima ribarskih organizacija. Po finaliziranju prijedloga zakona ili podzakonskog propisa isti se u završnoj verziji šalje na mišljenje relevantnim subjektima ribarstva (znanstvene institucije, ribarske organizacije, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska gospodarska komora). Prijedlog zakona potom prolazi uobičajenu Vladinu i saborsku proceduru. Unutar Uprave ribarstva načelnik pojedinog odjela odgovoran je za kompilaciju svih relevantnih elemenata potrebnih za donošenje prijedloga zakona. Načelnik odjela koordinira aktivnosti djelatnika a delegiranje pojedinih aktivnosti obavlja se obzirom na stručnu spremu i radno iskustvo pojedinog djelatnika. Ravnatelj Uprave vrši završnu kontrolu i izravno je odgovoran ministru.

Ukoliko se u procesu rješavanja pojedinih pitanja pokaže da tijelo državne uprave nije nadležno za dati problem, to tijelo državne uprave ima obvezu kontaktiranja i delegiranja problematike na druga nadležna tijela.

5. Opišite protok informacija između nadležnih tijela. Da li postoje slučajevi kada protok informacija ne radi prikladno? Što se poduzima kako bi se spriječili ti nedostaci?

Državni inspektorat, Pomorska policija MUP-a i Uprava ribarstva MPŠa međusobno su u aktivnom djelatnom kontaktu. Ova različita tijela državne uprave podatke izmjenjuju na zahtjev i prema potrebi. Njihova je međusobna komunikacija određena Zakonom o upravnom postupku te Zakonom o sustavu državne uprave. Ipak, budući su pitanja nadzora i kontrole djelatnosti ribarstva u inspekcijskom smislu odvojena od stručnog i upravnog dijela administracije, u izvjesnim slučajevima moguće je preklapanje nadležnosti. Slično tome ponekad izmjena informacija nije na zadovoljavajućoj razini. Ovaj je problem dodatno otežan činjenicom da su tijela državne uprave u pravilu u nedostatku ljudskih i tehničkih potencijala. Ovaj se problem dosad rješavao prije svega osobnim kontaktom djelatnika različitih tijela državne uprave. Očekuje se da će rezultati projekta prijavljenog u okviru programa CARDS omogućiti identifikaciju kritičnih točaka komunikacije te time olakšati pitanje koordinacije i organizacije ribarske administracije.

6. Opišite administraciju vezanu uz tržišnu politiku (osobito vezano uz kontrolu implementacije općih tržišnih standarda, u lukama i veletržnicama, kao i informiranosti potrošača; kontrolu količina povučenih s tržišta;

sakupljanje tržišnih informacija u NUTS područjima; sakupljanje i prijenos podataka glede režima odnosa cijena; primjena uvjeta priznavanja za udruženja proizvođača).

Za prikupljanje, obradu i objavljivanje podataka o cijenama poljoprivredno-prehrambenih proizvoda nadležan je Tržišni informacijski sustav u poljoprivredi (TISUP), koji je organizacijski lociran u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva.

Detaljne informacije o TISUP-u dane su u Poglavlju 7 (Poljoprivreda), točka V. Ostale politike u odgovoru na 2. pitanje.

Slijedeći strateške odrednice navedene u dokumentu Strategije razvoja poljoprivrede i ribarstva «Hrvatska u 21. stoljeću», trenutno je u tijeku program konsolidacije i organizacije tržišta ribom i ribljim proizvodima u Republici Hrvatskoj. Ovaj program za cilj ima uspostavu veletržnica ribom kao i poticanje ribarskih asocijacija čime bi se dodatno olakšao i poboljšao protok tržišnih informacija.

Republika Hrvatska nema teritorijalnu podjelu prema NUTS klasifikaciji. Detaljnije je opisano u poglavlju 21. Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata, I. Teritorijalno ustrojstvo.

II. RIBARSTVO I STRUKTURA FLOTE

A Ribolovna flota

1. Koje su osnovne ribolovne aktivnosti (ciljane vrste) i kakva je njihova zemljopisna distribucija?

Osnovne ribolovne aktivnosti u morskom ribolovu su ribolov male plave ribe sa okružujućim mrežama plivaricama i pelagijskim kočama gdje su ciljane vrste srdela i inćun (90% od ukupnog ulova male plave ribe), ribolov krupne plave ribe sa plivaricama tunolovkama, gdje je ciljana vrsta tuna čiji je ulov limitiran kvotom koja je određena od strane Međunarodne komisije za zaštitu atlantskih tuna (International Commission for Conservation of Atlantic Tuna, ICCAT). Drugi najznačajniji tip ribolova je kočarenje koje se obavlja pridnenom povlačnom mrežom – kočom. Najznačajnije ciljane vrste su škamp, oslić i trlja. Ostali načini ribolova su obalni ribolov koji se obavlja malim alatima kojih ima oko 60 vrsta i gdje postoji oko 40-ak ciljanih vrsta riba i drugih morskih organizama.

Najznačajniji pelagički resursi male plave ribe distribuirani su u području otvorenog mora sjevernog i srednjeg Jadrana. Najznačajnije vrste demersalnog ribolova povlačnom mrežom kočom su škamp, oslić i trlja, uz relativnu zastupljenost i gospodarski značaj nekih vrsta sparida te nekih vrsta glavonožaca. Resursi oslića i škampa distribuirani su u području srednjeg Jadrana – Jabučka kotlina, koje je ujedno i najznačajnije mrijestilište ovih dviju vrsta. Osim u području Jabučke kotline ove su dvije vrste još raširene u području Velebitskog kanala.

2. Gdje se nalaze ribolovne flote i koja su njihova područja djelovanja? Koje ribolovne alate koriste?

Ribolovna flota je raspoređena prema Područnim jedinicama koje izdaju dozvole (povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru) a koje su smještene u primorskim županijama. U sljedećoj tablici prikazan je broj i raspored plovila po pojedinoj područnoj jedinici, te prema vrsti plovila.

Tablica 1. Broj plovila po područnim jedinicama (kom)

	Koćari		Plivaričari		Višenamjenski	
Područna jedinica	Brodovi	Brodice	BRODOVI	BRODICE	BRODOVI	BRODICE
PULA	50	230	15	70	15	550

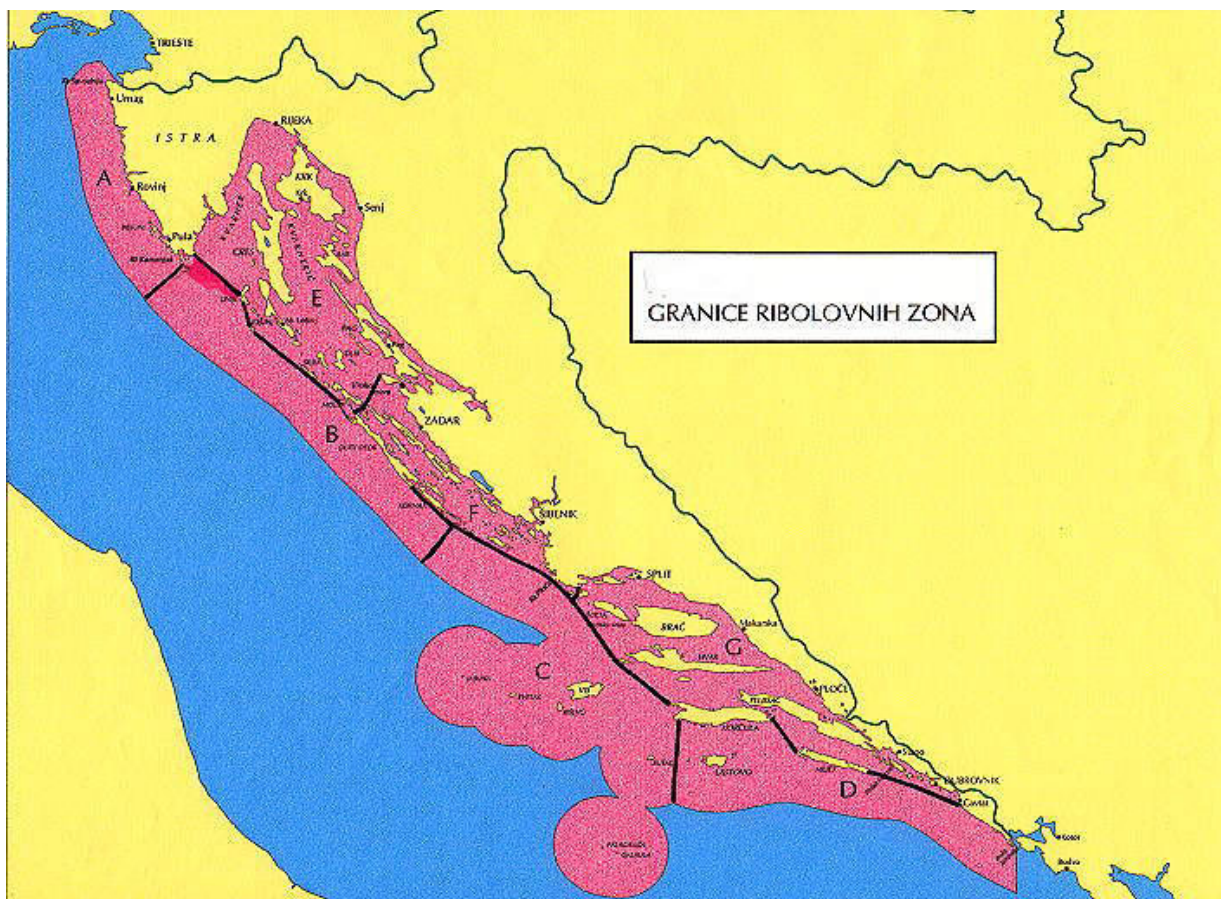
POGLAVLJE 8: RIBARSTVO

RIJEKA	45	130	10	12	46	390
SENJ	0	10	0	1	0	64
ZADAR	26	53	36	7	0	150
ŠIBENIK	12	40	0	10	6	270
SPLIT	82	99	39	58	0	424
DUBROVNIK	16	39	10	54	7	74
Total	231	601	110	212	74	1922

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva

Područje njihovoga djelovanja je teritorijalno more Republike Hrvatske koje je podijeljeno na ribolovne zone prema Pravilniku o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske (NN 46/96) te međunarodne vode. Zone E, F i G čine unutrašnje ribolovno more, zone A, B, C i D čine vanjsko ribolovno more, a iza toga slijede međunarodne vode. Po intenzitetu djelatnosti najveći broj malih brodica zadržava se u priobalnom pojasu i kanalskom području u kojem je dozvoljen ribolov, dok veći brodovi mahom ribare u područjima vanjskog ribolovnog mora. Zbog starosti i malih dimenzija flote najveći broj ribarskih brodova ribari upravo u priobalnom i kanalskom području. Ribolovni pritisak na pridnene zajednice kanalskih područja je najveći, budući je registriran najveći broj kočarskih plovila i alata. Prebacivanje ribolovnog napora iz plitkih voda kanalskih područja u dublje i otvorene vode vanjskog ribolovnog mora iziskuje značajnije tehničke zahvate u modernizaciji flote u smislu osposobljavanja ribarskih brodova za izlazak na otvoreno more (sigurnost na moru, osnovni higijenski i zdravstveni uvjeti te uvjeti skladištenja i kondicioniranja lovine). Vlada RH je prihvatila Nacionalni program usmjeren prema povećanju ulova i potrošnje sitne plave ribe u koju svrhu je pokrenuta izgradnja 30 plovila od 90 do 120 GT.

Slika 1. Ribolovne zone u teritorijalnom moru Republike Hrvatske

Broj i vrste ribolovnih alata koje ribolovna flota koristi prikazani su u Tablici 2.

Tablica 2. Broj upisanih ribolovnih alata

OZN.	ALAT	Broj
1	POVLAČNE MREŽE (KOČE)(komada)	
1A	PRIDNENA POVLAČNA MREŽA (KOČA)	753
1B	PELAGIJSKA POVLAČNA MREŽA (KOČA)	198
1C	OBALNA POVLAČNA MREŽA (KOČICA)	218
1D	DREDŽA (KUNJKARA)	95
1E	DREDŽA (RAMPON)	270
2	RIBOLOVNI STROJEVI(komada)	
2A	HIDRAULIČNA DREDŽA (VONGOLARA)	5
3	OKRUŽUJUĆE MREŽE PLIVARICE(komada)	
3A	PLIVARICA ZA MALU PLAVU RIBU	316
3B	PLIVARICA ZA VELIKU PLAVU RIBU(TUNOL.)	65
3C	PLIVARICA ZA CIPLE (CIPLARICA)	92
3D	PLIVARICA ZA IGLICE (IGLIČARA)	19
3E	PLIVARICA ZA GAVUNE OLIGE (OLIŽNICA)	41
4	POTEGAČE(komada)	
4A	LJETNA TRATA ILI SRDELARA	84
4B	ZIMSKA TRATA ILI GIRARICA	137
4C	MIGAVICA	282
4D	IGLIČARA	44
4E	ŠABAKUN	32
4F	POTEGAČA ZA OLIGE	24
4G	KOGOL	91
4H	STRAŠIN	74
OZN.	ALAT	HRVATSKA
5	JEDNOSTRUKI MREŽE STAJAČICE(metara)	
5A	OLIŽNICA	48390
5B	GAVUNARA	166937
5C	GIRARA	171535
5D	VOJGA	16010
5E	MENULARA	127236
5F	BUKVARA	659790
5G	POKLOPNICA	4220
5H	PROSTICA	1830535
5I	POLANDARA	81080
5J	PSARA	1726320
5K	JASTOGARA	145500
5M	SKALATARA	136350
5N	RAKOVICA	943200
6	TROSTRUKI MREŽE STAJAČICE(metara)	
6A	SALPARA	286520
6B	POPONICA	891200

POGLAVLJE 8: RIBARSTVO

6C	LISTARICA	2014898
6D	SIPARA	346601
7	KLOPKE(komada)	
7A	TAVAN	58
7B	VRŠA ZA LOV RIBE	21334
7C	VRŠA ZA LOV JASTOGA I HLAPA	34620
7D	VRŠE ZA LOV MALIH RAKOVA ŠKAMPA	63960
7E	STAJAĆI KOGOL TRATA	255
7F	STAJAĆI KOGOL FAGUNET	3
7G	STAJAĆI JEDNOKRILNI KOGOL ZA LOV OBIČNOG GAVUNA	53
OZN.	ALAT	HRVATSKA
8	UDIČARSKI RIBOLOVNI ALATI(komada)	
8A	ODMET,KANČENICA, POVLAČNI POVRAZ	16816
8B	PLIVAJUĆI POVRAZ (TUNJA SAMICA)	37860
8C	POVRAZ S KUKOM ZA LOV GLAVONOŽACA	141763
8D	STAJAĆI PARANGAL	3391778
8E	PLUTAJUĆI PARANGAL	25647
9	PROBODNI RIBOLOVNI ALATI(komada)	
9A	OSTI	4248
10	LUDAR, ZAGONICA i FRUŽATA(komada)	
10A	LUDAR	118
10B	ZAGONICA	41
10C	FRUŽATA	87
11	SAKUPLJANJE KORALJA, ŠKOLJKAŠA, SPUŽAVA, TRPOVA, JEŽEVA I MORSKOG BILJA(komada)	
11A	SJEKIRA ZA REZANJE KORALJA	46
11B	STRUGAČA ZA SKUPLJANJE ŠKOLJAKA	750
11C	GRABLJE	699
11D	KLIJEŠTA	683
12	LOV VELIKOG CRVA(komada)	
12A	NAPRAVA ZA LOV VELIKOG CRVA	3740
13	LOV RAKOVICA(komada)	
13A	NAPRAVA ZA LOV RAKOVICA (GRAMPA)	470

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva

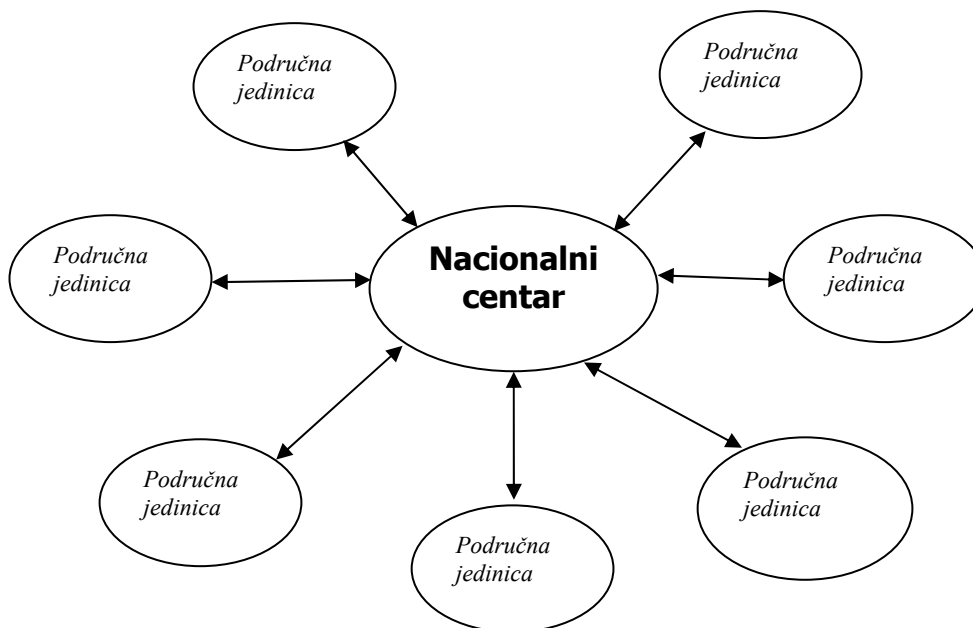
B. Registar flote

1. Opišite administrativnu strukturu registra flote.

Za ribarske brodove, sukladno odredbama Pomorskog zakonika (članci 201. do 215.) upisnik se vodi kao javna knjiga. Upisnik vodi nadležna lučka kapetanija. Upis se obavlja na zahtjev zainteresirane stranke i ukoliko su ispunjeni svi zakonom propisani uvjeti po postupku propisanom Pomorskim zakonikom.

Osim upisnika flote koji vodi nadležna lučka kapetanija, svaki ribarski brod uveden je i u registar povlastica za obavljanje gospodarskog ribolova na moru. Ovaj je registar u Oracle bazi gdje su uneseni podaci o svim plovilima iz

povlastica. Djelatnici u područnim jedinicama Uprave ribarstva upisuju podatke u Oracle bazu, te ih zatim proslijeđuju u centralno računalo koje je smješteno u Zagrebu gdje se podaci obrađuju i analiziraju.

2. Kakav je status registra flote (današnje stanje)?

Upisnik ribarskih brodova vodi se kao knjiga i svi podaci upisuju se ručno od strane ovlaštene službene osobe.

Sve isprave na osnovu kojih se obavlja upis čuvaju se u zbirci isprava.

Uprava ribarstva je 2001. godine izradila registar ribolovne flote u Oracle bazi. Registar je instaliran u svakoj područnoj jedinici Uprave ribarstva gdje su djelatnici upisali u bazu podatke o plovilima iz povlastica za gospodarski ribolov na moru. Uneseni podatci o plovilima se automatski šalju u centralni sustav koji je smješten u Zagrebu gdje se podaci obrađuju i analiziraju. Centralni sustav smješten je u Upravi ribarstva Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

3. Koje je mjere još potrebno poduzeti da bi registar bio potpuno operativan?

U postupku donošenja izmjena Pomorskog zakonika predviđa se uvođenje elektronskog upisnika ribarskih brodova.

Ove godine je Uprava ribarstva u suradnji s Organizacijom za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (Food and Agriculture Organization, FAO UN) počela raditi na poboljšanju statističkog sustava. Započelo se s poboljšanjem registra flote. Kako se utvrdilo da u prvoj fazi izrade registra baze nisu prikupljeni osnovni podaci potrebni za praćenje razvoja flote, te podaci o ribarskim aktivnostima, prišlo se prikupljanju potrebnih podataka. Djelatnici u područnim jedinicama su preko Upitnika o ribolovnoj floti prikupili potrebne podatke te ih počeli unositi u registar ribolovne flote.

Upitnik o stanju ribolovne flote sadrži podatke o karakteristikama ribarskih plovila, povlastici za ribolov, strukturnim karakteristikama plovila, porivnom stroju, ugrađenosti elektroničke opreme na plovilu, palubnoj opremljenosti plovila, vlasništvu, broju i strukturi posade, iskrcajnoj luci, raspoloživosti opreme za zamrzavanje i preradu ribe na plovilu, sigurnosnoj opremi i ostaloj opremi. Cjelovit upitnik priložen je ovom odgovoru.

Podatke iz upitnika djelatnici područnih jedinica Uprave ribarstva upisali su u elektronski registar flote koji je izrađen u suradnji sa stručnjacima iz FAO-a, te se krajem godine očekuje oformljenje operativnog registra ribolovne flote.

Prilog – Upitnik o stanju ribolovne flote

Republic of Croatia

Republika Hrvatska

Ministry of Agriculture, Forestry and Food

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva

Fishing vessels census 2002;

Interviewer name: Code:..... Date:.....(dd/mm/yyyy;)

Ime i prezime ispitivača Šifra Datum

1. Fishing vessel identification characteristics; Identifikacijske oznake plovila

		ref. code	
1.1 Matriculation:	Broj matrikule		
1.2 Registration office:	Luka upisa		C
1.3 Flag:	Zastava		C
1.4 Registration date:	Datum registracije		
1.5 Fishing vessel name:	Ime ili registarska oznaka plovila		
1.6 Fishing vessel type	Tip ribarskog plovila		C
1.7 Operational status:	Status aktivnosti		C
1.8 Base port:	Matična luka		C
1.9 Vessel type	Tip plovila		C
1 Remarks:	Napomene		

2. Fishing authorisation; Dozvola za ribolov

		CODE	
2.1.1 Fishing authorisation type:	Tip ribarske dozvole		C
2.1.2 Document id number:	Identifikacijski broj dokumenta		
2.1.3 Date of issue:	Datum izdavanja		
2.1.4 Expiry date:	Datum do kojeg vrijedi		
2.1.5 Issuing office:	Područna jedinica		C
2.2.1 Main gear:	Osnovni alat		C
2.2.2 Fishing gear (2):	Ribolovni alat (2)		C
2.2.3 Fishing gear (3):	Ribolovni alat (3)		C
2.2.4 Fishing gear (4):	Ribolovni alat (4)		C
2.2.5 Other gears:	Ostali ribolovni alat		C
2 Remarks:	Napomene		

3. Structural characteristics; Strukturalne karakteristike

POGLAVLJE 8: RIBARSTVO

			CODE
3.0 Registry number	Registracijski broj:		
3.1 Overall length:	Dužina preko svega:		
3.2 Width:	Širina:		
3.3 Height:	Visina:		
3.4 Shipyard:	Brodogradilište:		
3.5 Country of construction:	Zemlja izgradnje:		C
3.6 Year of construction:	Godina izgradnje:		
3.7 Hull material:	Materijal od kojeg je izrađen trup:		C
3.8 Year of entry on fishery:	Godina početka ribarenja:		
3.9 GRT:	GRT:		
3.10 GT:	GT:		
3.11 Decked	Natkriven:		Yes/No
3 Remarks:	Napomene:		

4. Engine; Motor

			CODE
4.1 Model or manufacturer:	model ili proizvođač		
4.2 inboard/outboard	unutrašnji/vanjski		C
4.3 Power:	snaga		
4.4 Type of propulsion:	tip propulzije		C
4.5 Country of manufacturer:	zemlja proizvodnje		C
4.6 Year:	Godina proizvodnje		
4.7 Registration date:	datum registracije		
4.1.a Model or manufacturer:	Model ili proizvođač		
4.2.a inboard/outboard	unutrašnji/vanjski		C
4.3.a Power:	snaga		
4.4.a Type of propulsion:	tip propulzije		C
4.5.a Country of manufacturer:	zemlja proizvodnje		C
4.6.a Year:	godina		
4.7.a Registration date:	datum registracije		
4 Remarks:	napomene		

5. Electronic equipment; Elektronička oprema

5.1 Navigation; navigacija

			CODE		
5.1.1.1 Navigation equipment (1):	Navigacijski uređaji (1)		C	5.1.1.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.1.2.1 Navigation equipment (2):	Navigacijski uređaji (2)		C	5.1.2.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.1.3.1 Navigation	Navigacijski uređaji (3)		C	5.1.3.2 Year of purchase: _____	godina kupnje

POGLAVLJE 8: RIBARSTVO

equipment (3):				_____	
5.1.4.1 Navigation equipment (4):	Navigacijski uređaji (4)		C	5.1.4.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.1.5.1 Other equipment:	Ostala oprema		C	5.1.5.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.1 Remarks	Napomene				

5.2 Communication apparatus; Komunikacijski uređaji

			CODE		
5.2.1.1 Communication app. (1):	Komunikacijski uređaji (1)		C	5.2.1.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.2.2.1 Communication app. (2):	Komunikacijski uređaji (2)		C	5.2.2.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.2.3.1 Communication app. (3):	Komunikacijski uređaji (3)		C	5.2.3.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.2.4.1 Other apparatus:	Ostala oprema		C	5.2.4.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.2 Remarks	Napomene				

5.3 Fish finder; Lokator ribljih jata

			CODE		
5.3.1.1 Finder app. (1):	oprema za pronalaženje ribe (1)		C	5.3.1.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.3.2.1 Finder app. (2):	oprema za pronalaženje ribe (2)		C	5.3.2.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.3.3.1 Finder app. (3):	oprema za pronalaženje ribe (3)		C	5.3.3.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.3.4.1 Other finder:	ostala oprema za pronalaženje ribe		C	5.3.4.2 Year of purchase: _____	godina kupnje
5.3 Remarks	Napomene				

6. Deck machinery; Oprema na palubi

6.1 Method of activating the fishing gear; metoda aktiviranja ribolovnog alata				C
		Number; Broj	Operated by; korišteno na	CODE
6.2 Line winch:	Vinč za užu			C
6.3 Net winch:	Vinč za mrežu			C
6.4 Trammel winch:	vinč			C
6.5 Power block:	Power block			C
6.6				C
6.7				C
6 Remarks:	Napomene			

7. Ownership; Vlasništvo

7.1 Type of company:	Tip vlasništva	C
7.2 Name of company or owner:	ime firme ili ime i prezime vlasnika	
7.3 Year company was established or owner born:	godina osnivanja firme ili datum rođenja vlasnika	

POGLAVLJE 8: RIBARSTVO

7.4 Address of company or owner:	Adresa tvrtke ili vlasnika		
7.5 Postal code:	poštanski broj		
7.6 City:	grad		
7.7 Region: County	Županija		
7.8 Country:	država		
7.9 Telephone	telefon		
7.10 Fax	fax		
7.11 E-mail	E/mail		
7.12 Port authority:	Lučka kapetanija		C
7.13 Operated by:	radi		C
7.14 Quota of ownership:	udio vlasništva		
7.15 N. of co-owner:	broj suvlasnika		
7.16 Purchase date	datum		
7 Remarks:	Napomena		
7.1a Type of company:	Tip Vlasništva		C
7.2a Name of company or owner:	ime firme ili ime i prezime vlasnika		
7.3a Year company was established or owner born:	godina osnivanja firme ili datum rođenja vlasnika		
7.4a Address of company or owner:	adresa		
7.5a Postal code:	poštanski broj		
7.6a City:	grad		
7.7a Region: County	Županija		
7.8a Country:	država		
7.9a Telephone	telefon		
7.10a Fax	fax		
7.11a E-mail	E/mail		
7.12a Port authority:	Lučka kapetanija		C
7.13a Operated by:	radi		C
7.14a Quota of ownership:	kvota vlasnika udio vlasništva		
7.15a N. of co-owner:	broj suvlasnika		
7.16a Purchase date	datum		
7a Remarks:	Napomena		
7.1b Type of company:	Tip Vlasništva		C
7.2b Name of company or owner:	ime firme ili ime i prezime vlasnika		
7.3b Year company was established or owner born:	godina osnivanja firme ili datum rođenja vlasnika		
7.4b Address of company or owner:	adresa		
7.5b Postal code:	poštanski broj		
7.6b City:	grad		
7.7b Region:	Županija		
7.8b Country: County	država		

POGLAVLJE 8: RIBARSTVO

7.9b Telephone:	telefon		
7.10b Fax:	fax		
7.11b E-mail	E/mail		
7.12b Port authority:	Lučka kapetanija		C
7.13b Operated by:	radi		C
7.14b Quota of ownership:	kvota vlasnika udio vlasništva		
7.15b N. of co-owner:	broj suvlasnika		
7.16b Purchase date	datum		
7b Remarks:	Napomena		

8. Crew; Posada

8.1 Maximum number:	maksimalni broj	
8.2 Minimum number:	minimalni broj	
8.3 Number of registered full-time fishermen:	broj stalno zaposlenih ribara	
8 Remarks:	napomene	

9. Operative port; Operativna luka

9.1.1 1st port:	1. Luka	9.1.2 Period razdoblje
9.2.1 2nd port:	2. Luka	9.3.2 Period razdoblje
9.3.1 3rd port:	3. Luka	9.2.2 Period razdoblje
9.4.1 4th port:	4. Luka	9.4.2 Period razdoblje
9 Remarks :Napomena		

10. Last year fishing operations; Ribarske aktivnosti u prosloj godini

10.1 Stock Resource; (name + code;) riblji stok ime + šifra C	10.2 Gear Category (name + code;) vrste alata ime + šifra C	10.3 Associated species (name+code) Pridružene vrste ime + sifra C	10.4 Fishing Zone code Šifra bolovne zone C	10.5 Fishing Period Razdoblje ribarenja	10.6 Number of outgoings Broj izlazaka
				-- --	
				-- --	
				-- --	
				-- --	
				-- --	

* Napomene

Comments:.....

11. Equipment for preserving and transforming fish; Oprema za čuvanje ribe i obradu

11.1.1.1 Hold for	Skladište za svježu	11.1.1.2 Capacity	Kapacitet

POGLAVLJE 8: RIBARSTVO

fresh fish:	ribu:	(cbm):			
11.1.2.1 Hold with refrigerating plant:	Skladište za hlađenje	11.1.2.2 Capacity (cbm):	Kapacitet	11.1.2.3 Refrigeration temp. (C):	Temperatura hlađenja
11.1.3.1 Plant for refrigerated sea	Uređaj za hlađenje morske vode:				
11.1.4.1 Hold for live fish:	Skladište za živu ribu	11.1.4.2 Capacity (cbm)	Kapacitet		
11.1.5.1 Ice plant	Ledomat:	11.1.5.2 Capacity (cbm):	Kapacitet	11.1.5.3 Format (name +code):	Format ime + sifra
11.1.6.1 Other equipment	Ostala oprema	11.1.6.2 Capacity (cbm):	Kapacitet		
11.2.1.1 freeze:	Hladnjaci	11.2.1.2 Capacity (cbm):	Kapacitet		
11.2.2.1 Fish meal:	Riblja hrana	11.2.2.2 Capacity (cbm):	Kapacitet		
11.2.3.1 Olio:	Ulje	11.2.3.2 Capacity oil:	Kapacitet ulja		
11.2.4.1 Filleter:	filter	11.2.4.2 N. machines:	Broj aparata		
11.2.5 Other:	Ostalo				
11.1 Remarks:	Napomena				

12. Other equipment; Ostala oprema

12.1 Lift equipment;	Oprema za podizanje
12.2 Fish pumps;	pumpe
12.2.1 Lights for fishing;	svjetla za ribarenje
12.2.2 Number of lights;	broj svjetala
12.2.3 Power of each light (candle power);	snaga u kandelama
12.3 Remarks;	napomene

13. Safety equipment; Sigurnosna oprema

13.1.1 N. of launches	Broj lansiranja	
13.1.2 N. of belts;	Broj pojaseva za spašavanje	
13.1.3 N. of lifeboats;	Broj čamaca za spasavanje	
13.1.4 N. of flares;	Baklje	
13.1.5 N. of fire equipment;	Broj aparata za gašenje požara	
13.1.6 Other safety equipment;	Ostala sigurnosna oprema	
13.2.1 Disposal of residuos (oil);	Pohranjivanje otpada (ulje)	C
13.2.2 Disposal of residuos (other)	Pohranjivanje otpada (ostalo)	C
13.1 Remarks;	napomene	

14. General remarks; Opće primjedbe

4. Je li izvršeno «premjeravanje» (baždarenje) (GT i snaga porivnog stroja) ribarskih brodova?

Jedan od uvjeta upisa ribarskih brodova u Upisnik ribarskih brodova je baždarenje broda od strane Hrvatskog registra brodova kao i utvrđivanje snage motora. Podaci se unose u Svjedodžbu o sposobnosti ribarskog broda za plovidbu. Svi ribarski brodovi upisani u Upisnik brodova su «premjerani» (baždareni) bilo da imaju BRT (po nacionalnim propisima), a to su brodovi građeni nakon 1985, brodovi koji su imali preinaku ili promjenu porivnog stroja i svi novo nabavljeni brodovi poslije 1985. godine. Podatak o tonaži upisan je na svjedodžbi broda i u potvrdi o podacima broda radi upisa u Upisnik brodova. Podatak o snazi porivnog stroja upisan je u Potvrdi o podacima broda radi upisa u Upisnik brodova.

Kod izdavanja povlastica za gospodarski ribolov na moru u posljednjih 4 godine su izvršeni pregledi svih ribarskih plovila i ribolovnih alata, te se podaci o porivnom stroju i tonaži broda nalaze i u registru ribolovne flote.

Podaci o plivaricama-tunolovkama dužine preko 24 metra nalaze se i u registru ICCAT-a.

Tablica 3. Tonaža (GT) i snaga (kW) ribolovne flote

GT	KW
37850	215300

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva

C Ribolovne dozvole – povlastice

1. Kako je organizirano izdavanje povlastica za ribolov/ribolovnih dozvola?

Prema Zakonu o morskom ribarstvu, ribarska djelatnost u ribolovnom moru Republike Hrvatske obavlja se na temelju povlastica, dozvola i odobrenja. Povlastica je ovlaštenje na temelju koje pravne ili fizičke osobe smiju obavljati gospodarsku djelatnost ribolova ili uzgoja. Odobrenje je ovlaštenje na temelju kojeg fizička osoba smije obavljati mali ribolov, a dozvola je ovlaštenje na temelju kojeg fizička osoba smije obavljati rekreacijsko-športski ribolov. Strane pravne ili fizičke osobe ne mogu dobiti povlasticu za ribolov u ribolovnom moru Republike Hrvatske ukoliko ne postoji međunarodni ugovor o ribarstvu.

Svi oblici ribolova smiju se obavljati samo na temelju odgovarajuće dozvole. Uzgoj se smije obavljati na temelju povlastice koja se izdaje nakon dobivene koncesije za korištenje pomorskog dobra u skladu sa Pomorskim zakonikom.

Obrazac, kriterije i postupak izdavanja povlastice donosi Pravilnik o povlastici za obavljanje gospodarskog ribolova na moru (NN 99/97). Zahtjev za izdavanje povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru podnosi se područnoj jedinici u županiji na jadranskoj obali u kojoj je sjedište pravne ili fizičke osobe.

Ukoliko pravna ili fizička osoba nema svoje sjedište u jednoj od županija na jadranskoj obali, zahtjev za izdavanje povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru može se podnijeti bilo kojoj područnoj jedinici.

Uz zahtjev za izdavanje povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru fizičke osobe podnose dokaz o upisu u Obrtni registar; ime, prezime i MBG obrtnika; adresu stanovanja obrtnika; matični broj obrta; oznaka obrtnice; naziv obrta; djelatnost obrta i sjedište obrta. Pravne osobe u istom zahtjevu podnose izvod iz registra ovjeren po nadležnom Trgovačkom sudu; naziv tvrtke; sjedište tvrtke; matični broj subjekta upisa (MBS) i šifru djelatnosti. Osim toga, pravne i fizičke osobe prilažu još i dokaz da su registrirane za obavljanje djelatnosti gospodarskog ribolova na moru; dokaz o vlasništvu plovila; ispravu o imenu i luci upisa ili registarskoj oznaci plovila za koje se traži povlastica; dokaz o snazi porivnog stroja plovila za koje se traži povlastica (prema deklaraciji proizvođača stroja); popis odnosno točno navedene vrste i količine ribolovnih alata i opreme kojima se želi obavljati gospodarski ribolov na moru uz uporabu

plovila za koje se traži povlastica te popis ribolovnih zona u kojima se želi obavljati gospodarski ribolov na moru uz uporabu plovila (ribolovnih alata i opreme) za koje se traži povlastica.

Nadležna područna jedinica će izdati povlasticu za obavljanje gospodarskog ribolova na moru, odnosno rješenje kojim se odbija izdavanje povlastice u roku od mjesec dana od dana uredno podnesenog zahtjeva za izdavanje povlastice. Nadležna područna jedinica vodi registar izdanih povlastica. Povlastica se mora uvijek nalaziti na plovilu.

Uz zahtjev za izdavanje povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru mora se priložiti zapisnik kojim se utvrđuje da plovilo, ribolovni alati i oprema odgovaraju uvjetima utvrđenim u Zakonu o morskom ribarstvu i propisima donesenim na temelju njega. Stručnu inspekciju porivnog stroja i ribolovnih alata vrše stručni inspektori a trošak snosi nositelj povlastice.

Povlastica sadrži informacije tehničkim karakteristikama plovila (GT, snaga stroja, duljina broda), registarsku oznaku broda, ime nositelja povlastice, ribolovnu zonu i vrstu i količinu ribolovnih alata i opreme kojima je dozvoljen ribolov.

Građanin smije započeti obavljanje malog ribolova ako ima odobrenje za obavljanje malog ribolova izdano od područne jedinice Ministarstva. Odobrenje vrijedi samo uz predloženu potvrdu o uplaćenju naknadi za obavljanje malog ribolova za tekuću kalendarsku godinu. Odobrenje izdaje područna jedinica Ministarstva u kojoj građanin ima prebivalište ili na čijem teritoriju (ribolovnoj zoni) namjerava obavljati mali ribolov. Valja napomenuti da je mali ribolov socijalna kategorija ribolova te da se ulov iz malog ribolova ne smije stavljati u promet. Stoga odobrenje za mali ribolov mogu dobiti samo državljani Republike Hrvatske.

Odobrenje će se izdati građaninu koji ispunjava sljedeće uvjete: da je hrvatski državljanin, da ima najmanje petnaest godina života, da posjeduje uvjerenje o stručnoj osposobljenosti za obavljanje maloga ribolova, da je vlasnik ili nositelj prava korištenja plovila, ribolovnih alata i opreme kojima namjerava obavljati mali ribolov, da plovilo, ribolovni alati i oprema kojima namjerava obavljati mali ribolov odgovaraju propisanim uvjetima, da mu pravomoćnom sudskom presudom ili rješenjem o prekršaju nije izrečena mjera sigurnosti ili zaštitna mjera obavljanja malog ribolova dok ta mjera traje. Dokaze o ispunjavanju uvjeta pribavlja područna jedinica Ministarstva po službenoj dužnosti. Odobrenje mora sadržavati ime i prezime, adresu (mjesto, ulica i broj) te jedinstveni matični broj građanina kojem se izdaje odobrenje, ime i luku upisa ili registarsku oznaku, veličinu (u metrima i BT) te vrstu (tip) i snagu pogonskog porivnog stroja (u kW i KS) plovila kojima se obavlja mali ribolov, vrstu i količinu ribolovnih alata i opreme kojima se smije obavljati mali ribolov, ribolovne zone na kojima se može obavljati mali ribolov. Zahtjev za izdavanje odobrenja rješava nadležna područna jedinica Ministarstva rješenjem u roku od mjesec dana od dana uredno podnesenog zahtjeva. U slučaju da nadležno tijelo nije donijelo rješenje u propisanom roku, smatra se da je odobrenje dano. Protiv rješenja kojim se rješava o zahtjevu za izdavanje odobrenja može se izjaviti žalba Ministarstvu. Za mali ribolov plaća se godišnja naknada, čiji iznos propisuje ministar. Mali ribolov moguće je obavljati u najviše tri ribolovne zone.

Rekreacijsko-športski ribolov u ribolovnom moru smije se obavljati na temelju dozvole za rekreacijsko-športski ribolov. Dozvolu ovlaštenik mora imati kod sebe uvijek kada obavlja rekreacijsko-športski ribolov. Izdaje ju područna jedinica Ministarstva, a u ime i za račun Ministarstva smiju je prodavati i pravne i fizičke osobe koje za to ovlasti ministar. Dozvola za obavljanje rekreacijsko-športskog ribolova na moru za hrvatske ili strane državljane izdaje se na rok od jedan, tri, sedam i trideset dana (dnevne i višednevne dozvole). Dozvole za tekuću kalendarsku godinu (godišnje dozvole) izdaju se samo hrvatskim državljanima invalidima Domovinskog rata i hrvatskim ili stranim državljanima sa stalnim nastanjenjem u Republici Hrvatskoj, koji imaju člansku iskaznicu Hrvatskog saveza za športski ribolov na moru ili Hrvatskog ronilačkog saveza, izdanu od udruge učlanjene u Savez. Za sve vrste dozvola propisana je visina naknade. Za lov tune (*Thunnus thynnus*), igluna (*Xiphias gladius*) i iglana (*Tetrapturus belone*) u rekreacijsko-športskom ribolovu potrebno je imati posebnu dozvolu. U dozvole za rekreacijsko-športski ribolov upisuje se ime i prezime

ovlaštenika; jedinstveni matični broj građana (JMBG) ili broj putovnice ovlaštenika; državljanstvo ovlaštenika; mjesto i datum (dan, mjesec i godina) kada je dozvola prodana ovlašteniku te tko je prodao dozvolu ovlašteniku.

Povlasticu za uzgoj izdaje područna jedinica Ministarstva. Povlastica mora sadržavati tvrtku pravne osobe ili ime i prezime fizičke osobe kojoj se izdaje povlastica za uzgoj, područje ili zonu na kojoj se obavlja uzgoj, pravni akt (ugovor o koncesiji) na temelju kojeg se pomorsko dobro može upotrebljavati za uzgoj, te količinu i vrste riba i drugih morskih organizama koji se smiju uzgajati. Za svaki dio pomorskoga dobra na kojem se obavlja uzgoj, izdaje se posebna povlastica. Pravne i fizičke osobe smiju obavljati uzgoj na dijelu pomorskoga dobra za koji imaju koncesiju i smiju uzgajati vrste i količine riba i drugih morskih organizama koje su im upisane u povlastici za uzgoj. Povlastica za uzgoj mora se nalaziti na uzgajalištu ili u sjedištu tvrtke. Dijelove pomorskoga dobra za uzgoj utvrđuju skupštine županija sukladno prostornim planovima županija i kriterijima o pogodnosti dijelova pomorskoga dobra za uzgoj. Kriterije o pogodnosti dijelova pomorskoga dobra za uzgoj propisuje ministar uz suglasnost ministra zaštite okoliša i prostornog planiranja.

2. Na koji se način povlače dozvole kada nisu zadovoljeni uvjeti njihova izdavanja?

Povlastica za ribolov prestaje vrijediti prestankom pravne osobe, odnosno obrta. Povlastica za ribolov oduzima se rješenjem područne jedinice Ministarstva koja je izdala povlasticu ako se utvrdi da pravna ili fizička osoba kojoj je izdana povlastica u trenutku izdavanja povlastice nije imala propisano plovilo, alate i opremu za ribolov, ako se utvrdi da pravna ili fizička osoba nema zaposlene djelatnike stručno osposobljene za gospodarski ribolov ili da sama nije stručno osposobljena za gospodarski ribolov te ako se utvrdi da je strana pravna ili fizička osoba osnivač domaće pravne osobe kojoj je izdana povlastica za ribolov. Također postoji i mogućnost oduzimanja povlastice, kao zaštitne mjere, i to na razdoblje od 3-6 mjeseci, ukoliko nositelj povlastice prekrši odredbe Zakona dva puta, te na 3-5 godina, ako istovjetni prekršaj napravi i treći put. Protiv rješenja o oduzimanju povlastice može se izjaviti žalba Ministarstvu.

Građanin smije obavljati mali ribolov u najviše tri ribolovne zone, plovilom te vrstama i količinama ribolovnih alata i opreme koji su upisani u odobrenje. Odobrenje građanin mora uvijek imati kod sebe kada obavlja mali ribolov. Odobrenje prestaje važiti odjavom ili smrću građanina. Odobrenje se oduzima rješenjem područne jedinice Ministarstva koja je izdala odobrenje ako se utvrdi da građanin ne ispunjava jedan od uvjeta za izdavanje odobrenja, ako se naknadno utvrdi da je rješenje o odobrenju utemeljeno na neistinitim podacima ili krivotvorenim dokazima, te ako građanin kojem je izdano odobrenje dvije godine uzastopno ne plati naknadu za obavljanje maloga ribolova. Protiv rješenja o oduzimanju odobrenja može se izjaviti žalba Ministarstvu. Rješenje o oduzimanju odobrenja dostavlja se i nadležnom inspektoru Državnog inspektorata.

Povlastica za uzgoj prestaje vrijediti istekom roka na koji je dana koncesija za uzgoj na pomorskom dobru, oduzimanjem koncesije od strane davatelja te prestankom pravne osobe, odnosno obrta. Povlastica za uzgoj oduzima se rješenjem područne jedinice Ministarstva koja je izdala povlasticu za uzgoj ako se utvrdi da pravna ili fizička osoba ne ispunjava uvjete propisane Zakonom, odnosno da nema zaposlene djelatnike stručno osposobljene za uzgoj ili da sama nije stručno osposobljena za uzgoj, da uzgaja vrste ili količine riba ili drugih morskih organizama koje nisu upisane u povlastici za uzgoj te da djelatnošću uzgoja ugrožava kriterije o pogodnosti dijelova pomorskog dobra za uzgoj. Protiv rješenja o oduzimanju povlastice može se izjaviti žalba Ministarstvu.

D Ulov i iskrcaj

1. Prikažite statistiku ulova i iskrcaja po vrstama.

STRUKTURA ULOVA PO VRSTAMA IZRAŽENA U TONAMA 1998-2002

		Vrsta	1998	1999	2000	2001	2002
1	Plava riba	srđela	12500	10500	11226	9097	12626
2		inćun	990	3000	3735	2850	3187
3		tuna	906	970	930	903	976
4		ostala plava riba	1263	550	921	900	1944
5		UKUPNO	15659	15020	16812	13750	18733
6	Ostala riba	oslić	935	650	583	557	624
7		trlja	285	200	277	480	294
8		cipal	195	120	68	14	7
9		ugor	130	49	38	25	9
10		lubin	31	20	22	24	5
11		komarča	84	27	25	8	3
12		gira	255	245	231	189	72
13		bukva	335	140	147	110	55
14		ostale vrste	1851	1047	974	750	555
15		UKUPNO	4101	2498	2365	2158	1624
16	Ljuskavci	jastog	40	18	18	13	3
17		Škampi i ost. ljusk.	550	255	264	295	201
18		UKUPNO	590	273	282	308	204
19	Školjkaši	kamenica	35	14	12	15	12
20		dagnja	300	80	70	95	60
21		ostali školjkaši	25	20	14	15	11
22		UKUPNO	360	114	96	125	
23	Mekušci	lignja	290	170	127	162	53
24		sipa	215	145	138	85	45
25		hobotnica i muzg.	700	646	881	1477	462
26		UKUPNO	1205	1075	1146	1724	604
27	SVEUKUPNO		21915	18866	20701	18065	21204

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske

III. NAČINI I DJELATNOSTI NADZORA I KONTROLE**A. Financijska sredstva**

1. Koliki se iznos proračunskih sredstava alocira za kontrolu ribarstva (u €)? Da li se ta sredstva povećavaju ili smanjuju?

Za obavljanje ukupnih poslova iz svog djelokruga Državni inspektorat osigurava financijska sredstva iz Državnog proračuna u visini od 16.407.895 € (124.700.000,00 kuna) za 2003. godinu. S obzirom da se utrošak navedenih sredstava ne vodi analitički prema pojedinim područjima nadzora ne mogu se dati podaci o financijskim sredstvima koja se odnose na nadzor ribarstva .

2. Na koji se način ta sredstva alociraju?

Državni inspektorat sredstva za svoju djelatnost dobiva iz Državnog proračuna kao jedinstveni iznos koji nije podijeljen prema pojedinoj djelatnosti. Stoga dio proračuna alociran za djelatnosti nadzora ribarstva ovisi o broju inspektora koji se u određenom momentu angažiraju na poslovima nadzora u području ribarstva, a taj broj varira s obzirom na sadržaj i trajanje nadzora. Inspektori participiraju u distribuciji sredstava iz ukupno odobrenih sredstva bez ograničenja.

B. Ljudski resursi**1. Koliko je osoblja uključeno u kontrolu u ribarstvu? Kakva je distribucija osoblja između relevantnih nadležnih službi?**

Za provođenje inspekcijskog nadzora u području ribarstva ovlasti ima oko 500 gospodarskih inspektora. Na poslovima nadzora u području ribarstva nisu angažirani svi inspektori, iako postoji takva zakonska mogućnost, već njihov broj ovisi o vrsti, sadržaju i trajanju inspekcijskih nadzora u tom području.

Na tim poslovima stalno je uključeno 10 inspektora, a povremeno se, prema potrebama posla, na tim poslovima (razne akcijske kontrole) angažira i veći broj inspektora, koji inače obavljaju inspekcijski nadzor u drugim područjima nadzora.

Uz inspektore Državnog inspektorata ovlasti u nadzoru ribarstva imaju i policijski službenici pomorske policije, kojih u 7 Policijskih uprava na moru ima oko 300.

2. Da li se resursi povećavaju ili smanjuju?

Budući da ne postoji tijelo državne uprave čija je isključiva djelatnost nadzor aktivnosti iz područja ribarstva, broj djelatnika ovisi o trenutnim potrebama kao i o unutrašnjoj strukturi pojedinih nadležnih tijela državne uprave.

3. Kakav je radni raspored ribarskih inspektora (puno radno vrijeme/pola radnog vremena, sati, itd.)?

Inspektori koji rade na poslovima inspekcije ribarskih djelatnosti rade puno radno vrijeme, kao i pripadnici pomorske policije koji provode nadzor. Broj sati rada na ribarskim plovilima ovisi o planu rada, uvjetima i potrebama nadzora.

4. Koliko ih je izravno uključeno u stvarnu kontrolu ribarstva (inspekcije)? Koliko ih je administrativaca? Da li službenici imaju drukčija zaduženja, koliki dio svog radnog vremena potroše na kontrolu ribarstva?

U stvarnoj je kontroli stalno uključeno 10 inspektora, a povremeno se, prema potrebama posla, na tim poslovima (razne akcijske kontrole) angažira i veći broj inspektora, koji inače obavljaju inspekcijski nadzor u drugim područjima nadzora.

Uz inspektore Državnog inspektorata, u nadzor je uključeno i oko 300 djelatnika pomorske policije.

Djelatnici Državnog inspektorata koji su stalno angažirani na poslovima nadzora ribarskih djelatnosti nemaju drugih zaduženja, a ljudski se resursi alociraju prema potrebama. Djelatnici pomorske policije osim nadzora ribarskih aktivnosti prate i druge aktivnosti na moru, pri čemu nadzor ribarskih aktivnosti zauzima znatan dio njihova vremena.

5. Kakvo je obrazovanje nadzornog osoblja?

Prema Zakonu o Državnom inspektoratu, za gospodarskog inspektora može se postaviti osoba koja ima visoku stručnu spremu (pravne, ekonomske, veterinarske, tehničke, tehnološke, biološke, agronomске, ribarske, ugostiteljske, turističke, šumarske ili građevinske struke), uz napomenu da se na poslovima nadzora ribarstva u pravilu zapošljavaju osobe visoke stručne sprede ribarskog smjera (Fakultet pomorsko-ribarstvene tehnologije Sveučilišta u Splitu).

6. Je li osigurano usavršavanje i od čega se sastoji?

Odredbama Zakona o državnim službenicima i namještenicima uređeno je stručno osposobljavanje i usavršavanje državnih službenika, pa tako i inspektora, kroz održavanje redovitih i povremenih seminara i savjetovanja, suradnju s znanstvenim i drugim ustanovama, upućivanje na postdiplomske studije i uz mogućnost usavršavanja u odgovarajućim službama institucija Europske unije i tijelima uprave država njezinih članica.

Za sada inspektori sudjeluju u radu raznih stručnih skupova na temu ribarstva.

7. Kakav je postupak zapošljavanja nadzornog osoblja?

Zapošljavanje novih inspektora obavlja se na način kako je to propisano posebnim propisima, temeljem javno provedenog natječaja i izborom kandidata koji ispunjava sve propisane uvjete u pogledu stručne sprede, radnog staža i ostalih potrebnih kvalifikacija.

C. Ovlasti kontrole

1. Gdje se definiraju ovlasti inspekcije?

Nadzorne ovlasti utvrđene su u Zakonu o Državnom inspektoratu (NN 76/99) te Zakonom o morskom ribarstvu i Zakonom o slatkovodnom ribarstvu i propisima donesenima na temelju njih.

2. Opišite ovlasti kontrole kojima raspolažu pojedine grupe osoblja koje provode kontrolu.

Gospodarski inspektori koji obavljaju inspekcijski nadzor u području ribarstva imaju sljedeće ovlasti:

- pregledati poslovne prostorije i druge prostorije i prostore u kojima se obavlja djelatnost ribarstva; proizvode, uređaje, opremu, sredstva rada i ribolovne alate; vozila i plovila; poslovne knjige, registre, dokumente, ugovore, isprave i drugu poslovnu dokumentaciju koja omogućuje uvid u poslovanje pravne i fizičke osobe koje se bave ribarstvom;
- zatražiti i pregledati isprave na temelju kojih se može utvrditi identitet osobe (osobna iskaznica, putovnica i sl.), a osobe koje podliježu nadzoru dužne su na zahtjev inspektora dati mu takvu ispravu na uvid;
- uzimati izjave od predstavnika nadziranih pravnih, fizičkih osoba i svjedoka;

- privremeno, do konačne odluke nadležnog sudbenog tijela, može oduzeti povlasticu za obavljanje gospodarskog ribolova, ribolovno pravo, odobrenje za obavljanje malog ribolova, dozvolu za obavljanje rekreacijsko-športskog ribolova i povlasticu za uzgoj u moru i slatkim vodama;
- zabraniti obavljanje gospodarskog ribolova i uporabu ribolovnog alata, opreme te plovila kojima se obavlja gospodarski ribolov, ako se gospodarski ribolov obavlja bez povlastice ili suprotno povlastici;
- rješenjem narediti otklanjanje utvrđene nepravilnosti, ako utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis;
- privremeno, do odluke nadležnog suda, oduzimati ulov ribe, alata i opreme za ribolov kojim su počinjeni prekršaji;
- podnositi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno privrednog prijestupa i kaznenog djela, te naplaćivati novčane kazne na mjestu prekršaja kada je to propisano.

3. Imaju li inspektori jasnu predodžbu o opsegu i ograničenjima svojih ovlasti?

Inspektori imaju jasnu predodžbu o opsegu i ograničenjima svojih ovlasti. Svi djelatnici tijela državne uprave koji rade na poslovima nadzora i inspekcije moraju poznavati zakone čiju provedbu nadziru kao i vlastita ovlaštenja i ograničenja prema važećim propisima.

D. Oprema za provođenje kontrole

1. Koja je oprema dostupna za provođenje kontrolnih aktivnosti (čamci/avioni/automobili)?

Inspektori Državnog inspektorata za nadzorne aktivnosti imaju na raspolaganju službene automobile, a za nadzor na moru koriste plovila Ministarstva unutrašnjih poslova (pomorske policije) i Ministarstva pomorstva, prometa i veza (lučke kapetanije).

Policijski službenici pomorske policije nadzorne aktivnosti provode korištenjem 39 službenih plovila.

2. Na koji se način oprema distribuira između različitih nadležnih službi?

Plovila pripadaju Ministarstvu unutarnjih poslova (MUP) i Ministarstvu pomorstva prometa i veza (MPPV), dok su automobili u kopnenom dijelu nadzora u vlasništvu Državnog inspektorata. Oprema se distribuira u skladu s predviđenim proračunskim stavkama, a prema podnošenju traženja pojedinog tijela državne uprave.

3. U kakvom je stanju oprema za provođenje kontrole? Koliko je stara? Da li se planira obnova opreme?

Oprema u vlasništvu Državnog inspektorata (automobili) su u zadovoljavajućem stanju, iako im je prosječna starost relativno visoka (oko 8 godina). U tijeku je obnavljanje voznog parka sa 42 osobna vozila.

Osim 8 plovila nabavljenih u posljednjih 5 godina ostala plovila su u vrlo lošem stanju te ih treba zamijeniti novim plovilima. Prosječna starost policijske flote veća je od 15 godina. Na nivou Ravnateljstva policije izrađena je koncepcija razvoja policijske flote.

4. Je li oprema prikladna za obavljanje potrebnih zadataka? Opišite potrebe.

Oprema Državnog inspektorata s kojom se trenutno raspolaže je nedostatna. Za uspješno obavljanje svojih aktivnosti ribarski inspektori trebaju opremljena plovila za nadzor na moru, mjerne instrumente (veličina oka mrežnog tega, luxmetri, ihtiometri, digitalni fotoaparati, mobilni telefoni i računala) te zaštitnu odjeću i obuću.

Plovila za nadzor trebala bi biti opremljena uređajima za radarsko i satelitsko pronalaženje i lociranje ribarskih plovila. Potreba za mjernim instrumentima naglašena je činjenicom da su ova mjerenja ključna u nadzoru poštivanja propisa u segmentu zaštite bioloških resursa.

Obzirom na prosječnu starost i maritimne sposobnosti, policijska flota nije odgovarajuća za zadatke koje treba izvršavati i u potrebi je povećanja i modernizacije. Kako bi se uspješno vršio nadzor nad ribolovnim morem Republike Hrvatske postoji potreba za povećanjem broja plovila i povećanjem njihove porivne snage kao i stupnja opremljenosti.

5. Na kojoj je razini kompjuterizacija i informatizacija kontrole?

Na obalnom pojasu 70% ispostava će do rujna 2003. posjedovati telekomunikacijsku vezu prema internetu i biti će u stanju razmjenjivati podatke u elektronskom formatu. Do kraja 2004. će sve ispostave Državnog inspektorata imati e-mail te će se moći koristiti internetom.

Omjer računalo: inspektor trenutno iznosi 1:3 i zadovoljavajući je.

Edukacija inspektora za rad s osobnim računalima provodi se kontinuirano.

Specijalizirane aplikacije za gospodarsku inspekciju, inspekciju rada – zaštitu na radu, inspekciju posuda pod tlakom te rudarsku inspekciju su u fazi produkcije te će se moći u punom smislu koristiti u prvom kvartalu 2004. Do kraja 2004. odnosno početkom 2005. očekujemo izradu aplikacija i za ostale inspekcije te bi tada i aplikativni dio kompjuterizacije bio zaokružen. Dalje predstoji širenje funkcionalnosti prije izgrađenih aplikacija.

Globalno možemo reći da je razina kompjuterizacije zadovoljavajuća, uzevši u obzir kompleksnost naših službi, odobrena sredstva te broj djelatnika u odjelu za informatiku koji se kompjuterizacijom primarno bavi.

E. Satelitski sustav nadzora plovila (VMS)**1. Postoji li program provedbe sustava nadzora plovila? Opišite.**

U Republici Hrvatskoj danas ne postoji program provedbe sustava nadzora ribarskih plovila. Uvođenje ovakvog sustava razmatra se u sklopu procesa prilagodbe zakonodavstva, ali trenutno ne postoji razrađen program.

2. Koji su pravni okviri za provođenje sustava praćenja plovila? Kojeg je opsega važeća legislativa (internacionalna, obuhvaća treće zemlje, samo u nacionalnim vodama)?

Trenutno ne postoji pravni okvir praćenja plovila u nacionalnoj legislativi. Očekuje se da će rezultati programa CARDS 2002 pomoći u formiranju osnovnih odredbi nacionalne legislative u ovom segmentu.

3. Opišite kako i u kojim okvirima funkcionira Centar za praćenje ribarstva (CPR)?

U Republici Hrvatskoj trenutno ne funkcionira samostalni organizirani centar za praćenje ribarstva. Uspostava ovog centra usko je vezana s programom razvoja sustava za praćenje plovila.

4. Opišite opremu za praćenje plovila koja se nalazi na plovilima. Na kojim se tipovima plovila ona nalazi?

Na plovilima nije instaliran nikakva oprema za praćenje. Definicije tipa opreme i plovila za koja će ona biti propisana očekuju se dijelom kroz rezultate programa CARDS 2002 a dijelom kroz program razvoja sustava praćenja plovila.

5. U koje se svrhe koriste podaci dobiveni putem sustava praćenja plovila (npr. provjera ulova, upravljanje flotom/ribolovnim naporom)?

Podaci se ne sakupljaju budući ne postoji sustav za praćenje plovila.

6. Kako se prate kršenja obveza VMS-a? Postoje li rezultati primijećenog i prijavljenog kršenja VMS-a?

Ne postoji obveza VMS-a. Razvoj sustav praćenja kršenja obveza VMS-a očekuje se paralelno s razvojem legislative i samog sustava VMS-a.

F. Prikupljanje podatka

1. Kako je organizirano sakupljanje podataka iz ribarstva?

Uprava ribarstva je izradila 2001. sistem prikupljanja podataka u sklopu kojeg je izrađen informatički sustav u Oraclu u sklopu kojeg je i registar flote. Svako plovilo ima obvezu mjesečno ispuniti očevidnik o gospodarskom ribolovu na moru i dostaviti ga Područnoj jedinici koja je izdala povlasticu koja ga zatim unosi u sustav. Nakon toga se podaci prenose u centralni sustav u Zagrebu gdje se podaci obrađuju i analiziraju. Postoje tri vrste očevidnika za gospodarski ribolov na moru:

- Očevidnik o gospodarskom ribolovu na moru za povlačne mreže koče
- Očevidnik o gospodarskom ribolovu na moru za kružne mreže plivarice
- Očevidnik o gospodarskom ribolovu na moru za male ribolovne alate i sakupljanje morskih organizama.
- Podaci koje ribar mora upisati u očevidnik su podaci o ribolovnom naporu (vrijeme isplovljavanja i uplovljavanja, ribolovna zona, broj potega kod koča, karakteristike ribolovnih alata, broj ribara, vrijeme mreže u moru i sl.), te podatke o ulovu po vrstama.

2. Koji se znanstveni podaci prikupljaju i tko ih koristi? Koriste li se znanstveni podaci za upravljanje stokovima?

Najznačajnija znanstvena institucija za ribarstvo u Republici Hrvatskoj je Institut za oceanografiju i ribarstvo u Splitu. Ihtiološki laboratoriji ovog Instituta sakupljaju niz podataka iz područja ribarstva kroz različite znanstvene projekte, kao i kroz studije koje se izrađuju na zahtjev Uprave ribarstva.

Institut za oceanografiju po zahtjevu Uprave ribarstva započeo je sa monitoringom resursa male plave ribe u kojima se eho-uređajima prati kretanje i abundancija stokova inćuna i srdele. Monitoring male plave ribe usuglašen je s metodologijom koja se koristi na zapadnoj obali Jadrana (Republika Italija) kako bi se omogućila integracija podataka i odgovarajuća procjena stokova. Pri obradi podataka koriste se standardizirane metode interpretacije eho-slike kao i standardizirani statistički modeli procjene stokova.

Osim monitoringa pelagičkih resursa male plave ribe, prikupljaju se i brojni podaci o kvaliteti i kvantiteti demersalnih stokova i naselja, podaci o stanju priobalnih resursa, podaci o područjima mrijesta i podaci o razvojnim stadijima komercijalno interesantnih organizama.

Organiziran je niz znanstvenih i stručnih ekspedicija, neke od kojih se provode u sklopu međunarodnih kočarskih ekspedicija (hrvatski su znanstvenici sudjelovali i u ekspediciji MEDITS – Mediterranean Trawl Survey, koju financira EU). Standardni podaci koji se uzimaju kod kočarskih istraživanja obuhvaćaju kvalitativno-kvantitativni sastav lovina, podatke vezane uz dinamiku populacija, odnos spolova te spolnu zrelost.

Uprava ribarstva tijekom 2002. godine pokrenula je niz stručnih projekata u suradnji s Institutom za oceanografiju i ribarstvo čiji je cilj steći bolji uvid u stanje stokova i osigurati kvalitetnu znanstvenu podlogu mjerama gospodarenja.

Osim ihtioloških istraživanja, Institut za oceanografiju i ribarstvo kao i ostale znanstvene institucije u Republici Hrvatskoj, provode i niz istraživanja vezanih za ekologiju i prirodne procese u Jadranskom moru.

Budući da se pojedina istraživanja provode na zahtjev Uprave ribarstva, podaci koji se sakupljaju izravno se koriste u gospodarenju ribljim resursima Jadranskog mora. Kako Uprava ribarstva i Institut za oceanografiju i ribarstvo tijesno surađuju i u procesu donošenja zakonskih odredbi, osigurana je i dobra informiranost i raspoloživost znanstvenih podataka.

3. Ima li Hrvatska izlovne kvote i ako da, koji se podaci prikupljaju za upravljanje kvotama i provjeru (očevidnici, izjave iskrcaja, računi, podaci s aukcija, podaci o transportu, informacije kupaca)?

Izlovne kvote koje postoje u Republici Hrvatskoj su one propisane od strane Međunarodne komisije za zaštitu atlantske tune (ICCAT) za plavoperajnu tunu. Ovlaštenici povlastice za gospodarski ribolov uz upotrebu plivarica tunolovki i/ili udičarskih alata za lov tuna obvezni su dostavljati podatke o ulovu tuna na propisanim obrascima u Upravu ribarstva u roku od 24 sata.

Kad se ispuni kvota, Uprava donosi rješenje o zabrani daljnjeg obavljanje tunolova. Za ostale vrste za sada nisu uvedene izlovne kvote.

Dostava podatak o ulovu tuna obavlja se prema Naredbi o ribolovu tuna (NN 36/03).

U roku od 24 sata od izvršenog ulova, koji nije namijenjen kaveznom uzgoju, mrežom tunolovkom i/ili udičarskim alatima dostavljaju se konačni podaci o masi ulovljenih tuna, dok se u roku od 24 sata od izvršenog ulova tuna, koji je namijenjen kaveznom uzgoju, dostavljaju podaci o procijenjenoj masi tuna ulovljenih mrežom tunolovkom. Konačni podaci o masi ulovljenih tuna namijenjenih kaveskom uzgoju dostavljaju se u roku od 30 dana. Masa ulovljenih tuna namijenjenih uzgoju predstavlja masu živih tuna predanih kupcu (koja je preuzeta i za koju je ispostavljen račun) uvećana za registriranu smrtnost tijekom boravka ribe u transportnom i/ili stacionarnom kavezu.

Ukoliko se ulov tuna, koji je namijenjen kaveznom uzgoju, obavlja u međunarodnim vodama izvan Jadranskoga mora i ako taj ulov ulazi u izlovnu kvotu Republike Hrvatske, tada se konačni podaci o masi ulovljenih tuna moraju dostaviti najkasnije u roku od 60 dana od dana izvršenog ulova na Obrascu konačne prijave ulova tuna.

Prilog: OBRAZAC PRETHODNE PRIJAVE PROCJENE DNEVNOG ULOVA TUNA (Thunnus thynnus)
NAMIJENJENIH UZGOJU
PRELIMINARY REPORT ON THE ESTIMATED DAILY TUNA (Thunnus thynnus) CATCH

Ime i/ili registarska oznaka plovila: _____

Name and/or registration No. of the vessel:

Tvrtka ili ime vlasnika plovila: _____

Company or owner of the vessel:

Ime i prezime zapovjednika plovila: _____

Name and surname of the captain:

Ulov tuna ostvaren dana _____ u _____ sati.

Tuna caught on (date) _____ at _____ hrs.

Procijenjena količina ulova: _____ kg.

Estimated catch quantity: _____ kg.

Procijenjeni broj ulovljenih riba: _____ kom.

Estimated No. of specimen caught: _____ pcs.

Pozicija ulova: ϕ --- ° --- ' --- " N; λ --- ° --- ' --- " E

Geographical position of the catch:

Odredište ulova: _____

Destination of the catch:

Ime i prezime osobe koja dostavlja podatke: _____

Person authorized to deliver data:

(Vlastoručni potpis)
Signature

Prilog: OBRAZAC KONAČNE PRIJAVE ULOVA TUNA (Thunnus thynnus)
THE FINAL REPORT ON THE TUNA (Thunnus thynnus) CATCH

a) Podaci o plovilu kojim je ostvaren ulov:

Data on fishing vessel:

Ime i/ili registarska oznaka plovila: _____

Name and/or registration No. of the vessel:

Tvrtka ili ime vlasnika plovila: _____

Company or owner of the vessel:

Ime, prezime i JMBG zapovjednika plovila: _____

Name, surname, ID number of the captain:

b) Podaci o ostvarenom ulovu:

Data on the catch:

Ribolovni alat kojim je ostvaren ulov (zaokružiti jedan alat):

Fishing gear used (circle one):

- a) plivarica tunolovka
purse seine
- b) plutajući parangal
floating longline
- c) odmet
trawling lure
- d) panula
hook and line

Ulov tuna ostvaren dana _____ u _____ sati.

Tuna caught on (date) _____ at _____ hrs.

Točna količina ulova: _____ kg.

Exact quantity: _____ kg.

Točan broj ulovljenih riba: _____ kom.

Exact No. of specimen caught: _____ pcs.

Pozicija ulova: ϕ --- ° --- ' --- " N; λ --- ° --- ' --- " E

Geographical position ϕ --- ° --- ' --- " N; λ --- ° --- ' --- " E

of the catch: ϕ --- ° --- ' --- " N; λ --- ° --- ' --- " E

ϕ --- ° --- ' --- " N; λ --- ° --- ' --- " E

Odredište ulova: _____

Destination of the catches:

Ime i prezime osobe koja dostavlja podatke: _____

Person authorized to deliver data:

(Vlastoručni potpis)

Signature

Izlovna kvota za tune (*Thunnus thynnus*) određena je od strane ICCAT-a u iznosu od 900 (devetsto) tona za 2003. godinu. Kako prošlogodišnja kvota nije u potpunosti iskorištena, neiskorištena količina iz 2002. prebačena je na 2003. godinu te ovogodišnja kvota iznosi 1155 tona. Od te količine, izlovna kvota za udičarske alate iznosi 40 (četrdeset) tona.

4. Kako se ovi podaci koriste u svrhe kontrole i nadzora?

U inspekcijskom nadzoru provodi se izravan nadzor nad radom pravnih i fizičkih osoba na moru i/ili u luci. Dostavljeni podaci o ulovu tuna za inspekciju imaju informativno značenje, npr. da li se lov tuna obavlja u nedozvoljeno vrijeme i slično. S druge strane, podaci o količini ulova Upravi ribarstva omogućavaju prekidanje tunolova u slučaju kada je izlovljena cijela kvota za pojedinu godinu. Nakon što Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, temeljem dostavljenih podataka o ulovu tuna, utvrdi da je izlovljena dopuštena izlovna kvota tuna za plivarice tunolovke i/ili udičarske alate, donijet će rješenje o zabrani upotrebe pojedinih vrsta ribolovnih alata i putem sredstava javnog priopćavanja objaviti će se zabrana daljnjeg ribolova tuna za 2003. godinu uz uporabu određenih ribolovnih alata.

5. Koje procedure i mehanizmi postoje za provjeru podataka?

Podatke iz očevidnika o ulovu moguće je kontrolirati nadzorom ulaznih količina u uzgajalištima tuna, putem obračuna, kroz očevidnike o uzgoju te kroz podatke o prodaji.

G. Inspekcija

1. Prikažite statističke podatke provedene inspekcije (na moru/u luci).

U nastavku se daje pregled statističkih podataka o obavljenim inspekcijama za 2000., 2001. i 2002. godinu:

Godina*	Broj nadzora	Broj upravnih rješenja	Podneseno zahtjeva za prekršaje	Podneseno prijava za kaznena djela
2000	6910	130	1624	0
2001	4827	31	1205	0
2002	4507	56	1086	3

Izvor: Državni inspektorat

*Tijekom 2000. godine gospodarski inspektori privremeno su oduzeli 57.900 kg nedoraslih tuna u vrijednosti od 18.300.000,00 kuna i ribarsku mrežu tunolovku vrijednosti 800.000,00 kuna. Sudskom presudom privremeno oduzete tune puštene su iz zapasa na moru, dok je mreža tunolovka trajno oduzeta.

U 2001. godini u 8 slučajeva utvrđena je protupravno stečena imovinska korist u iznosu od 735.980,00 kuna.

U 2002 godini podniet je zahtjev za naknadu štete počinjene ribama i drugim morskim organizmima u visini od 125.000,00 kuna.

2. Koji su službenici odgovorni za vršenje inspekcije?

Gospodarski inspektori u područnim jedinicama Državnog inspektorata Split i Rijeka za nadzor morskog ribarstva i u Zagrebu, Osijeku i Varaždinu za nadzor slatkovodnog ribarstva.

3. Postoji li strategija inspekcije? Kako se određuju predmeti (objekti) inspekcije?

Glavni inspektor utvrđuje godišnjim programom rada najmanji broj, strukturu i način obavljanja nadzora nad primjenom propisa iz djelokruga rada Državnog inspektorata, pa tako i u području ribarstva.

Ciljevi se određuju ne temelju analize inspeksijskih aktivnosti u prethodnom razdoblju i strukture utvrđenih nepravilnosti, prijava pravnih i fizičkih osoba, te na temelju zahtjeva i preporuka nadležnog ministarstva u čiji djelokrug spada upravni nadzor u područje ribarstva.

4. Postoje li smjernice koje ukazuju na to kako se ima provoditi inspekcija?

Nadzor se vrši sukladno odredbama zakona i drugih propisa kojima se uređuje područje ribarstva i posebnim napucima glavnog inspektora o provođenje inspeksijskog nadzora po pojedinim pitanjima iz tog područja.

5. U čemu se sastoji inspekcija (na moru/u luci)? Koja se metodologija i strategija koriste u inspekciji?

Gospodarski inspektori nadziru obavljanje gospodarskog ribolova, malog ribolova, rekreacijsko-športskog ribolova i uzgoja riba i drugih morskih organizama. U nadzoru utvrđuje se legalitet u svezi obavljanja određene djelatnosti

(registracija, povlastice, odobrenja i dozvole), propisane konstrukcijsko-tehničke karakteristike ribolovne tehnike i opreme, vrste i količine ribolovnih alata. Nadzire se vođenje očevidnika u ribolovu i uzgoju, ribolovne zone u kojima je dozvoljen ribolov, uzgoj i propisano vrijeme za određenu vrstu ribolova. Nadzire se ulov obzirom na zaštitne propisane mjere (minimalno dozvoljene lovne veličine i lovostajni period).

6. Da li su izvršene inspekcije dokumentirane, i ako da, kako? (Članak 24 Uredbe (EK) br. 2371/2002 koji se tiče obveze dokumentiranja)

Sukladno Zakonu o Državnom inspektoratu inspektor je dužan o obavljenoj inspekciji sastaviti zapisnik, u slučaju utvrđene nepravilnosti primijeniti odgovarajuću upravnu mjeru i o tome donijeti upravno rješenje, te ako je propisana prekršajna ili druga sankcija podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog, odnosno drugog postupka. O svim tim radnjama svaki inspektor dužan je voditi očevidnik, čiji sadržaj, oblik i način vođenja propisuje glavni inspektor, a spisi svakog predmeta se čuvaju sukladno propisima o uredskom poslovanju. Podaci sadržani u obrascima očevidnika inspektora obavezno se koriste prilikom sastavljanja mjesečnih, kvartalnih, godišnjih i drugih izvješća o radu Državnog inspektorata

7. Kakve su uistinu mogućnosti i vještine inspeksijske službe u praksi? Što nedostaje?

Gospodarski inspektori Državnog inspektorata za nadzor ribarstva imaju visoku razinu znanja i osposobljenosti za obavljanje tog nadzora. Za kvalitetan nadzor u praksi nedostaje odgovarajuća regulativa kao i odgovarajuća plovila za autonomni nadzor inspektora Državnog inspektorata.

Očekuje se da će rezultati programa CARDS 2002 dijelom pomoći u strukturiranju odgovarajućeg zakonodavnog okvira u ovom segmentu.

IV. ZAKONSKE PROCEDURE KAŽNJAVANJA PRIJESTUPA

1. Kakvi su pravni okviri glede kažnjavanja prijestupa?

Kaznene odredbe Zakona o morskom ribarstvu i Zakona o slatkovodnom ribarstvu, kao i kaznene odredbe Zakona o državnom inspektoratu predstavljaju pravni okvir kažnjavanja prijestupa.

Zakonom o morskom ribarstvu propisane su kaznene odredbe, odnosno prekršaji za povredu pojedinih odredaba tog zakona i određena visina novčanih kazni, te propisane zaštitne mjere koje se mogu izricati uz utvrđene prekršaje (oduzimanje ulova ribe, ribolovnog alata i dr.).

Inspektor podnosi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom sucu za prekršaje, koji provodi prekršajni postupak i izriče kaznu sukladno odredbama Zakona o prekršajima.

2. Da li se kažnjavanje bazira na kaznenom ili upravnom postupku? Tko je nadležan za kažnjavanje?

Upravni postupak (donošenje rješenja kojim se stranci naređuje otklanjanje utvrđenih nepravilnosti) u prvom stupnju vodi gospodarski inspektor u područnoj jedinici Državnog inspektorata, a žalbu izjavljenu na takvo rješenje, u drugom stupnju, rješava posebno povjerenstvo Državnog inspektorata kojeg imenuje glavni inspektor. Protiv rješenja posebnog povjerenstva može se pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske.

Prekršajni postupak vodi nadležni prekršajni sud, odnosno sudac za prekršaje, koji također izriče i kaznu za izvršeni prekršaj.

3. Koje se administrativne sankcije koriste?

Gospodarski inspektor u nadzoru ribarstva može rješenjem:

- privremeno, do konačne odluke nadležnog sudbenog tijela, može oduzeti povlasticu za obavljanje gospodarskog ribolova, ribolovno pravo, odobrenje za obavljanje malog ribolova, dozvolu za obavljanje rekreacijsko-športskog ribolova i povlasticu za uzgoj u moru i slatkim vodama,
- zabraniti obavljanje gospodarskog ribolova i uporabu ribolovnog alata, opreme te plovila kojima se obavlja gospodarski ribolov, ako se gospodarski ribolov obavlja bez povlastice ili suprotno povlastici,
- rješenjem narediti otklanjanje i drugih utvrđenih nepravilnosti, ako utvrdi da je povrijeđena bila koja odredba zakona ili drugog propisa u području ribarstva

4. Koje su razine novčanih kazni? Koje su zapravo razine kažnjavanja?

Temeljem Zakona o morskom ribarstvu određen je raspon novčanih kazni od 200 do 30.000 kn (30-4.000 €), inspektori mogu na licu mjesta naplatiti novčanu kaznu u iznosu od 200 kn. Razina kazni ovisi o vrsti prekršaja Zakona o morskom ribarstvu.

Za zapovjednike ili voditelje stranih ribarica zavisno od prekršaja predviđene su novčane sankcije u iznosima: 40.000-120.000 kn (5.000-15.000 €), 60.000-180.000 kn (8.000-24.000 €) i 100.000-300.000 kn (13.000-40.000 €). Stvarna razina novčanih sankcija je u pravilu najmanji predviđen iznos, opomena (ukor) ili zastara.

5. Na koje se načine može vršiti zapljena ulova i alata? Do koje se granice vrši zapljena ulova i alata?

Zakon o morskom ribarstvu propisuje da se za određene prekršaje osim novčane kazne obvezno izriču i zaštitne mjere oduzimanja ulova riba i drugih morskih organizama te oduzimanje alata i opreme za ribolov kojom je počinjen prekršaj, bez obzira na to tko je vlasnik.

Prekršajni sud rijetko izriče zaštitne mjere oduzimanja ulova i ribolovnih alata.

6. Koji načini ulaganja žalbe postoje?

Kod upravnih rješenja postoji pravo žalbe na rješenje gospodarskog inspektora Povjerenstvu za žalbe Državnog inspektorata i pravo tužbe Upravnom sudu RH protiv rješenja tog Povjerenstva.

Kod prekršajnih postupaka postoji pravo žalbe na rješenje o prekršaju suca za prekršaje Visokom prekršajnom sudu.

7. Koji su zahtjevi glede dokaza? Da li je neophodno dokazivati namjeru?

Prema Zakonu o Državnom inspektoratu, na postupak inspektora primjenjuju se odredbe Zakona o općem upravnom postupku. Stoga, u upravnom postupku inspektor ne može donijeti rješenje ako nije utvrdio i dokazao činjenice koje ukazuju na određenu nepravilnost.

Prema zakonodavstvu Republike Hrvatske, nepoznavanje propisa ne isključuje odgovornost stranke u prekršaju odnosno kaznenom djelu. Dokaz namjere služi u izricanju presude i utječe na visinu kazne.

8. Prikažite statističke podatke glede kažnjavanja prekršaja u ribolovu.

U nastavku se daje pregled podataka o poduzetim prekršajnim sankcijama za 2001. 2002. godinu i ishodu pokrenutih postupaka.

Godina	Broj podnesenih zahtjeva za prekršaje	PRESUĐENO %					
		Prekid postupka	Obustava postupka	Ukor	Odbačaj	Opomena	Kazna
2001	1205	0,1	16	21	0,6	6,3	56
2002	1086	0,2	13,4	12	6,5	4,9	63

Izvor: Državni inspektorat

Raspon izrečenih novčanih kazni u 2001. godini kretao se je od 110,00 kuna do 6000,00 kuna s prosječnom izrečenom novčanom kaznom od 440,00 kuna.

Raspon izrečenih novčanih kazni u 2002. godini kretao se je od 120,00 kuna do 25.000,00.

V. DRŽAVNE POTPORE U SEKTORU RIBARSTVA

1. Molimo pružite informacije o državnim potporama u ribarstvu tijekom posljednjih nekoliko godina (od 1998 do 2002).

Okvir državne potpore u ribarstvu daje Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (NN 87/02, 117/03). Ovim se Zakonom propisuju modeli državne potpore poljoprivredi, ribarstvu, šumarstvu i ruralnim područjima, programi u sklopu pojedinih modela, iznosi potpore za pojedine proizvodnje, uvjeti za ostvarivanje državne potpore i korisnici državne potpore. Državna potpora obuhvaća poticaje u sklopu mjera tržišno-cjenovne politike i plaćanja u sklopu mjera strukturne politike. Poticaji se isplaćuju kroz model poticanja proizvodnje. Plaćanja u sklopu mjera strukturne politike u ribarstvu provode se kroz model potpore dohotku, model ruralnog razvitka i model kapitalnih ulaganja.

Modelom poticanja proizvodnje daje se potpora fizičkim i pravnim osobama registriranim za obavljanje djelatnosti ulova, uzgoja i prerade ribe. Poticanje proizvodnje provodi se plaćanjem poticaja po kilogramu ribe i školjaka te po komadu riblje mlađi, a pravo na poticaj ostvaruje se za uzgoj autohtonih vrsta bijele morske ribe (lubin, komarča, pic i zubatac), uzgoj školjaka (dagnja i kamenica), proizvodnju mlađi autohtonih vrsta bijele morske ribe, uzgoj slatkovodne ribe (šaran, amur, tolstolobik, linjak, pastrva smuđ, som i štika), ulov male plave ribe (srdela, inćun i papalina), proizvodnju ribljih proizvoda od domaćeg ulova male plave ribe i od domaćeg uzgoja slatkovodnih i autohtonih vrsta bijele morske ribe.

Pravo na novčani poticaj u ekološkoj proizvodnji ostvaruje se za uzgoj autohtonih vrsta bijele morske ribe, uzgoj dagnji i kamenica, proizvodnju mlađi autohtonih vrsta bijele morske ribe te uzgoj slatkovodne ribe.

Korisnici poticaja za uzgoj autohtonih vrsta bijele morske ribe jesu fizičke i pravne osobe koje obavljaju komercijalnu proizvodnju i to za uzgojene i prodane ribe.

Više iznose poticaja za uzgoj autohtonih vrsta bijele morske ribe ostvaruju korisnici koji proizvodnju obavljaju na otocima.

Korisnici poticaja za uzgoj školjaka jesu fizičke i pravne osobe koje obavljaju komercijalnu proizvodnju, i to za uzgojene i prodane dagnje i kamenice.

Korisnici poticaja za proizvodnju mlađi jesu fizičke i pravne osobe koje obavljaju proizvodnju mlađi autohtonih vrsta bijele morske ribe (lubin, komarča, pic, zubatac) iz mriješta domaćih matičnih stokova.

Korisnici poticaja za uzgoj slatkovodne ribe jesu fizičke i pravne osobe koje obavljaju komercijalnu proizvodnju, i to za uzgojenu i prodanu ribu.

Korisnici poticaja za ulov male plave ribe jesu fizičke i pravne osobe koje obavljaju gospodarski ribolov na moru i ostvareni ulov male plave ribe prodaju na tržištu. Poticaji se isplaćuju za prodanu malu plavu ribu za doradu, preradu ili izravnu potrošnju.

Korisnici poticaja za proizvodnju ribljih proizvoda od domaćeg ulova male plave ribe i od domaćeg uzgoja slatkovodnih i autohtonih vrsta bijele morske ribe su fizičke i pravne osobe koje obavljaju ovu djelatnost. Više iznose poticaja za preradu male plave ribe ostvaruju korisnici poticaja koji proizvodnju obavljaju na otocima.

Modelu kapitalnih ulaganja cilj je, između ostalog, i unapređenje uvjeta proizvodnje fizičkih i pravnih osoba koje se bave ulovom i uzgojem ribe. Korisnici prava na nepovratna sredstva u sklopu modela kapitalnih ulaganja u segmentu ribarstva su fizičke i pravne osobe koje se bave ribarstvom. Nepovratna sredstva u smislu modela kapitalnih ulaganja odnose se na udio sredstava iz državnog proračuna kojima Ministarstvo sudjeluje u financiranju investicije za koju je komercijalna banka odobrila kredit korisniku ovog modela poticaja.

Iznos poticaja po jedinici u modelu poticanja proizvodnje

Opis	Jedinica	Osnovno plaćanje po jedinici (kn)	Područja s težim uvjetima gospodarenja (kn)
Model poticanja proizvodnje			
Poticanje ribarstva			
Uzgoj autohtonih vrsta bijele morske ribe	kg	5,40	7,30
Uzgoj školjaka – dagnje	kg	0,80	-
Uzgoj školjaka – kamenice	kom	0,50	
Riblja mlađ	kom	0,25	-
Uzgoj slatkovodne ribe I. skupine	kg	3,50	-
Uzgoj slatkovodne ribe II. skupine	kg	4,80	-
Ulov male plave ribe	kg	0,35	-
Prerada male plave ribe, uzgojenih slatkovodnih i autohtonih vrsta bijele morske ribe	kg	2,30	3,10
Model potpore dohotku	kn/osiguraniku	7.200	

Iz Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (NN 87/02, 117/03)

Minimalni iznos proizvodnje potreban za ostvarenje poticaja u 2003, 2004 i 2005 godini.

Model poticanja proizvodnje	Jedinica	Minimalna poticana količina po godinama		
		2003	2004	2005
Uzgoj autohtonih vrsta bijele morske ribe	kg	3.000	3.000	3.000

POGLAVLJE 8: RIBARSTVO

Uzgoj školjaka – dagnje	kg	3.000	3.000	3.000
Uzgoj školjaka – kamenice	kom	3.000	3.000	3.000
Riblja mlađ	kom	100.000	100.000	100.000
Uzgoj slatkovodne ribe I.skupine	kg	3.000	3.000	3.000
Uzgoj slatkovodne ribe II.skupine	kg	2.000	2.000	2.000
Ulov male plave ribe	kg	10.000	10.000	10.000
Prerada male plave ribe, uzgojenih slatkovodnih i autohtonih vrsta bijele morske ribe	kg	2.000	2.000	2.000

Iz Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (NN 87/02, 117/03)

Iznos poticaja u modelu ekološke proizvodnje

Iznos poticaja u modelu ekološke proizvodnje za	Jedinica	Osnovno plaćanje po jedinici (kn)	Područja s težim uvjetima gospodarenja (kn)
Uzgoj autohtonih vrsta bijele morske ribe	kg	7,00	9,40
Uzgoj školjaka – dagnje	kg	1,04	-
Uzgoj školjaka – kamenice	kom	0,65	
Riblja mlađ	kom	0,33	-
Uzgoj slatkovodne ribe I. skupine	kg	4,55	-
Uzgoj slatkovodne ribe II. skupine	kg	6,24	-

Iz Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (NN 87/02, 117/03)

Vrsta poticaja	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Uzgoj školjaka	0,00	143.103,00	330.789,10	379.687,00	
- dagnje		137.180,00	285.793,60	320.661,00	
- kamenica		5.923,00	44.995,50	59.026,00	
Uzgoj morske ribe	9.869.377,00	8.990.865,00	11.214.984,27	11.168.459,02	
- otocima	8.551.547,00	7.286.062,00	9.050.858,07	8.214.183,88	
- kopnu	1.317.830,00	1.704.803,00	2.164.126,20	1.935.535,64	
- riblja mlađ				1.018.739,50	
Uzgoj slatkovodne ribe	7.787.331,00	10.952.828,00	13.803.500,04	20.750.822,28	
- I skupina	6.114.270,00	7.654.062,00	9.879.082,66	14.268.867,20	
- II skupina	1.673.061,00	3.298.766,00	3.924.417,38	6.481.955,08	
Ulov morske ribe	0,00	8.664.086,00	10.162.378,10	0,00	0,00
Prerada ribe	27.624.328,00	23.493.243,00			
- otocima	13.994.514,00	14.334.179,00			
- kopnu	13.629.814,00	9.159.064,00			
UKUPNO	45.281.036,00	52.244.125,00			

Isplata poticaja od 1998-2002
Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva

VI. MEĐUNARODNI UGOVORI U RIBARSTVU

1. Kojih međunarodnih ribarskih organizacija je RH član?

Republika Hrvatska je članica Međunarodne komisije za zaštitu atlantske tune (ICCAT) te EUROFISH-a. Sukcesijom je naslijeđeno i članstvo u Općem savjetu za ribarstvo Mediterana (GFCM), no Republika Hrvatska nije još ratificirala

članstvo u istoj organizaciji nakon promjene temeljnog Statuta kojim se naziv i aktivnosti organizacije mijenjaju. Proces ratifikacije članstva u Općoj komisiji za ribarstvo Mediterana je u tijeku.

2. Molimo dostavite popis ribarskih ugovora na snazi kao i broj brodova i opseg lovine obuhvaćen ovim ugovorom.

Republika Hrvatska trenutno na snazi ima samo jedan ugovor u ribarstvu i to onaj s Republikom Slovenijom o prijelaznom režimu pograničnog prometa. Ovim su ugovorom obuhvaćena 123 plovila. Slovenski ribari u području prijelaznog režima smiju izloviti 50 tona kočarskim i 50 tona plivaričarskim alatima.

3. Molimo pružite informacije o regionalnoj suradnji u ribarstvu na Jadranu. Postoje li planovi o uvođenju isključivog gospodarskog pojasa?

Brojne znanstvene institucije u Republici Hrvatskoj, kao i tijela državne uprave, aktivno sudjeluju u nizu regionalnih projekata znanstvene i tehničke suradnje na Sredozemlju i Jadranu. Posebno valja istaknuti projekt *AdriaMed*, kojeg kroz FAO financira Vlada Republike Italije. U okviru ovog programa podrške za razvoj znanstvene i administrativne suradnje, istaknut ćemo niz zajedničkih znanstvenih ekspedicija, kao i posebno značajan segment razvoja aktivnog i dinamičkog sustava sakupljanja i obrade statističkih podataka iz ribarstva. Kroz isti projekt pokrenuto je i niz inicijativa, među kojima neke uključuju i suradnju na administrativnoj razini zemalja Jadranskog bazena.

Pored *AdriaMeda*, ističemo suradnju s projektima *CopeMed* (zapadno Sredozemlje), te *MedSud Med*, oba pokrenuta u okviru FAO-a. Znanstvene institucije Republike Hrvatske sudjelovale su i u međunarodnoj kočarskoj ekspediciji, u okviru projekta Europske Zajednice *MEDITS* (Mediterranean International Trawl Survey). Upravo zahvaljujući ovim projektima, sakupljen je niz podataka o stanju ribljih zajednica, te su određeni zajednički i djeljivi stokovi na razini bazena.

Sabor Republike Hrvatske je u svibnju 2003. godine potvrdio Ugovor o ustanovljenju međunarodne organizacije za razvoj ribarstva u istočnoj i srednjoj Europi (*EUROFISH*), nakon čega je uslijedila ratifikacija članstva, a od 1997. članica je i međunarodne komisije za zaštitu atlantske tune (*ICCAT*). U okviru *ICCAT*-a, RH sudjeluje u projektima domestikacije tune *DOTT*, te u projektu proučavanja reproduktivne biologije tune.

Znanstvenici iz Republike Hrvatske kao i predstavnici administrativnih tijela sudjelovali su i na realizaciji programa *MEDRAP*, koji je iznjedrio tri organizacije u kojima i dalje aktivno surađujemo – *SIPAM*, *SELAM* i *TECAM*. Brojni znanstvenici sudjeluju također i u EU-projektu realizacije potencijala istočne obale Jadrana – *RDPC* (Releasing Development Potential on the Eastern Adriatic Coast).

Tijekom 2003. godine, pokrenuta je i realizacija projekata kroz program *INTERREG*, unutar kojih je obuhvaćena i problematika ribarstva, i to kroz formiranje ribarskih organizacija, kao i osnaživanje tržišta ribom i ribljim proizvodima u Republici Hrvatskoj. Zemlja-partner u programu *INTERREG* je Republika Italija.

U smislu slatkovodnog ribarstva, posebno valja istaknuti nedavno pokrenut regionalni program gospodarenja resursima pograničnih rijeka Republike Hrvatske.

Potaknuta ubrzanim iscrpljivanjem ribljeg fonda te ekološkim ugrozama kao i potencijalnim prijetnjama koje iz toga proizlaze za obalno i otočno gospodarstvo, osobito turizam, Republika Hrvatska razmatra mogućnost širenja jurisdikcije na Jadranu i o tome se konzultira s Europskom komisijom i zainteresiranim jadranskim i mediteranskim državama. Modaliteti (gospodarski pojas, zaštićena ribolovna zona ili ekološka zona) kao ni vrijeme eventualnog širenja jurisdikcije još nisu utvrđeni. Vlada je 15. svibnja 2003. godine imenovala Radnu skupinu za praćenje zajedničke europske ribarske politike koja će kada budu do kraja provedene odgovarajuće konzultacije svoj prijedlog eventualnog širenja jurisdikcije uputiti Vladi Republike Hrvatske.

I. OSNOVNI TRENDovi I STATISTIČKI PODACI VEZANI UZ SEKTOR PROMETA

Osnovni podaci i statistički podaci trebaju se navesti popunjavanjem priloženih tablica iz Dodatka 1.

II. OSNOVNI TRENDovi I STRUKTURA TRŽIŠTA ZA SVAKU VRSTU PROMETA

A. Cestovni prijevoz tereta i putnika

Uvjet pristupa tržištu i struci

1. Koja pravila uređuju pristup struci za operatore koji se bave nacionalnim i/ili međunarodnim prometom putnika i tereta? Kako se provodi ovo zakonodavstvo i tko ga provodi?

Uvjeti za pristup u djelatnost i na tržište cestovnog prijevoza putnika i tereta u unutarnjem i međunarodnom cestovnom prometu, propisani su Zakonom o prijevozu u cestovnom prometu (NN 36/98 i 83/02).

Djelatnost javnog cestovnog prijevoza u unutrašnjem i međunarodnom prometu mogu obavljati pravne i fizičke osobe koje su registrirane za obavljanje djelatnosti javnog cestovnog prijevoza i ako ispunjavaju uvjete propisane Zakonom o prijevozu u cestovnom prometu te koje imaju odobrenje za obavljanje djelatnosti javnog cestovnog prijevoza.

Odobrenje za obavljanje međunarodnog cestovnog prijevoza putnika i tereta izdaje Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, a za obavljanje unutarnjeg cestovnog prijevoza ured državne uprave u županiji, odnosno upravno tijelo Grada Zagreba nadležno za poslove prometa.

Postupak izdavanja odobrenja reguliran je Pravilnikom o odobrenju za obavljanje djelatnosti javnog cestovnog prijevoza i kolodvorskih usluga (NN 10/03).

Preduvjet za dobivanje odobrenja za pravne osobe je registracija pravne osobe. Način registracije pravne osobe uređuje Zakon o trgovačkim društvima (NN 111/93, 34/99, 52/00 i 118/03).

Preduvjet za dobivanje odobrenja za fizičke osobe jest upis u obrtni registar. Uvjete i način upisa u obrtni registar uređuje Zakon o obrtu (NN 40/03 pročišćeni tekst)

Strana pravna ili fizička osoba može u Republici Hrvatskoj registrirati djelatnost javnog cestovnog prijevoza samo ako je to pod istim uvjetima hrvatskoj pravnoj ili fizičkoj osobi dopušteno u državi iz koje je strana osoba. Načelo uzajamnosti se ne primjenjuje na pravne i fizičke osobe iz država članica Svjetske trgovinske organizacije (WTO).

Strani prijevoznik ne može obavljati unutarnji prijevoz (kabotaža) na teritoriju Republike Hrvatske te prijevoz za treće zemlje ili iz njih osim ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom ili ako za to ima posebnu dozvolu koju izdaje Ministarstvo pomorstva, prometa i veza.

Posebne dozvole za obavljanje prijevoza tereta za treće države ili iz njih ne izdaju se izravno stranim prijevoznicima. Broj dozvola za treće države se dogovara i razmjenjuje prema načelu uzajamnosti s nadležnim tijelima drugih država. Posebne dozvole za obavljanje kabotaže u pravilu se ne izdaju, osim u slučajevima kada se radi o prijevozu specijalnim vozilima kojih nema registriranih u Republici Hrvatskoj.

2. Koja pravila uređuju pristup tržištu nacionalnog i međunarodnog prijevoza tereta za domaće operatore? Kako se provodi ovo zakonodavstvo i tko ga provodi?

Pristup na tržište unutarnjeg odnosno međunarodnog cestovnog prijevoza tereta za domaćeg prijevoznika je reguliran sljedećim propisima:

- Zakonom o prijevozu u cestovnom prometu (NN 36/98 i 83/02),
- Pravilnikom o raspodjeli dozvola za međunarodni prijevoz tereta (NN 152/02),
- Bilateralnim ugovorima o međunarodnom cestovnom prometu koji su na snazi.

Za obavljanje unutarnjeg cestovnog prijevoza tereta domaći prijevoznici ne moraju imati dozvole.

Međunarodni slobodni prijevoz tereta obavlja se na temelju dozvole za međunarodni slobodni prijevoz tereta, ukoliko međunarodnim ugovorom nije određeno da se prijevoz obavlja bez dozvole.

Strane dozvole za obavljanje međunarodnog cestovnog prijevoza tereta domaćim prijevoznicima izdaje Ministarstvo pomorstva, prometa i veza odnosno Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska obrtnička komora. Mjerila, postupak i način raspodjele stranih dozvola propisani su Pravilnikom o raspodjeli dozvola za međunarodni prijevoz tereta. Prema članku 4. Pravilnika o raspodjeli dozvola za međunarodni prijevoz tereta, raspodjelu kritičnih i CEMT-dozvola te ekobodova domaćim prijevoznicima obavlja Ministarstvo pomorstva, prometa i veza.

Raspodjelu ostalih dozvola domaćim prijevoznicima obavlja Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska obrtnička komora, putem svojih županijskih ispostava.

3. Koja pravila uređuju pristup tržištu nacionalnog i međunarodnog cestovnog prometa putnika za domaće operatere? Jesu li dozvole potrebne za

a) linijski prijevoz

b) poseban linijski prijevoz

c) naizmjenični prijevoz (ako postoji)

d) povremeni prijevoz?

Pristup na tržište domaćeg odnosno međunarodnog cestovnog prijevoza putnika reguliran je sljedećim propisima:

- Zakonom o prijevozu u cestovnom prometu (NN 36/98 i 83/02),
- Pravilnikom o dopusnicama (dozvolama) za obavljanje linijskog prijevoza putnika (NN 54/99),
- Bilateralnim ugovorima o međunarodnom cestovnom prometu koji su na snazi i
- Ugovorom o međunarodnom povremenom prijevozu putnika običnim i putničkim autobusima - INTERBUS ugovorom, koji je u Republici Hrvatskoj stupio na snagu 1. kolovoza 2003. godine (NN MU 6/03)

a) Za obavljanje linijskog prijevoza putnika u unutarnjem i međunarodnom cestovnom prometu potrebna je dozvola.

b) Za obavljanje posebnog linijskog prijevoza putnika u unutarnjem i međunarodnom cestovnom prijevozu putnika također je potrebna dozvola.

c) Za obavljanje naizmjeničnog prijevoza putnika u unutarnjem cestovnom prometu domaći prijevoznik ne mora imati dozvolu. Za obavljanje naizmjeničnog prijevoza putnika u međunarodnom cestovnom prijevozu, domaći prijevoznik mora imati odgovarajuću stranu dozvolu za naizmjenični prijevoz.

d) Za obavljanje povremenog prijevoza u unutarnjem cestovnom prometu, domaći prijevoznik ne mora imati dozvolu. Za obavljanje povremenog prijevoza putnika u međunarodnom cestovnom prometu, domaći prijevoznik mora imati stranu dozvolu ako je to predviđeno bilateralnim ugovorom, odnosno INTERBUS ugovorom.

4. Kako poduzeća dobivaju takve dozvole? Koje je uobičajeno razdoblje valjanosti dozvola? Uživaju li poduzeća posebna prava? Kako se provodi ovo zakonodavstvo i tko ga provodi?

Prijevoznici dobivaju dozvole na temelju zahtjeva, a u skladu s mjerilima utvrđenim Zakonom o prijevozu u cestovnom prometu i Pravilnikom o dopusnicama (dozvolama) za obavljanje linijskog prijevoza putnika. Za obavljanje prijevoza putnika u cestovnom prometu domaćim prijevoznicima dozvole izdaju:

- za unutarnji linijski prijevoz i posebni linijski prijevoz, Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, odnosno upravno tijelo županije nadležno za promet,
- za međunarodni linijski prijevoz Ministarstvo pomorstva, prometa i veza i nadležna tijela drugih država,
- za međunarodni naizmjenični prijevoz, nadležno tijelo države u koju se prijevoz obavlja,
- za međunarodni povremeni prijevoz, Ministarstvo pomorstva, prometa i veza (ako se dozvole razmjenjuju), odnosno nadležno tijelo države u koju se prijevoz obavlja.

Razdoblje važenja dozvola za linijski prijevoz putnika je do 5 godina, a za posebni linijski prijevoz do 2 godine.

Prijevoznicima se ne daju nikakva posebna prava.

Za provedbu propisa kojima se regulira izdavanje dozvola nadležni su Ministarstvo pomorstva, prometa i veza i upravno tijelo županije nadležno za promet.

5. Koja pravila uređuju dodjeljivanje državnih potpora? Primjenjuje li se koncept obvezatnih javnih usluga? Koja su pravila koja se odnose na tržišno natjecanje? Kako se provodi ovo zakonodavstvo i tko ga provodi?

Zakonom o otocima (NN 34/99 i NN 32/02) je propisano da učenici, studenti, umirovljenici i osobe starije od 65 godina koji imaju prebivalište na jednom od hrvatskih otoka imaju pravo na besplatan prijevoz u javnom cestovnom prijevozu po otocima. Iz državnog proračuna se prijevoznicima isplaćuje nadoknada za besplatan prijevoz.

Ne primjenjuje se koncept obaveznih javnih usluga.

Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja (NN 122/03) su uređena pravila ponašanja i sustav mjera za zaštitu slobodnog natjecanja na tržištu. Zakon se primjenjuje na pravne i fizičke osobe koje obavljajući gospodarsku djelatnost sudjeluju u prometu robe i usluga. Zabranjeno je monopolističko djelovanje, sklapanje ugovora kojima je cilj ili čija je posljedica i krajnji učinak ograničavanje slobode tržišnog natjecanja. Za provedbu Zakona je nadležna Agencija koju je osnovao Sabor RH.

Društvena i tehnička pravila i norme

6. Koja se pravila primjenjuju na sate vožnje za vozače u domaćem i međunarodnom prometu (trajanje vožnje i odmora, dnevna i tjedna ograničenja trajanja vožnje, dnevno i tjedno trajanje odmora itd.)? Kako se provodi ovo zakonodavstvo i tko ga provodi?

Na vrijeme vožnje vozača u unutarnjem prijevozu primjenjuje se Zakon o sigurnosti prometa na cestama (NN 59/96) i Pravilnik o ukupnom trajanju vremena upravljanja vozilom, o radu udvojenih posada, o odmorima vozača i o

individualnoj kontrolnoj knjižici (NN18/93), koji se odnosi na vozače koji upravljaju autobusom, teretnim motornim vozilom ili skupom vozila čija je najveće dopuštena masa veća od 3.500 kilograma. Vozač koji upravlja autobusom, teretnim motornim vozilom ili skupom vozila čija je najveće dopuštena masa veća od 3.500 kilograma mora najkasnije nakon pet sati neprekidnog upravljanja vozilom prekinuti vožnju i odmarati se najmanje pola sata. Dnevno vrijeme vožnje ne može biti dulje od 8 sati, odnosno 500 prijeđenih kilometara u toku 24 sata. Dnevno vrijeme vožnje može se produžiti najviše 30 minuta i to najviše dva puta u jednom tjednu. Tjedno vrijeme vožnje ne može biti dulje od ukupno 40 sati tjedno.

U tijeku je donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sigurnosti prometa na cestama, te će se na unutarnji cestovni prijevoz primjenjivati pravila koja će u cijelosti biti usklađena s Europskim sporazumom o radu posada vozila u međunarodnom cestovnom prijevozu AETR.

Pri obavljanju međunarodnog cestovnog prijevoza primjenjuju se odredbe Europskog sporazuma o radu posada vozila u međunarodnom cestovnom prijevozu (AETR), kojemu je Republika Hrvatska pristupila 19.lipnja 1992. Sukladno odredbama tog Sporazuma autobusi, teretna motorna vozila i skupovi vozila čija je najveće dopuštena masa veća od 3.500 kilograma u međunarodnom cestovnom prometu moraju biti opremljena kontrolnim uređajima-tahografima kojima se bilježi vrijeme vožnje i odmora vozača. Dnevna i tjedna ograničenja vožnje, te dnevni i tjedni odmori vozača regulirani su tim Sporazumom.

Propise provodi Ministarstvo unutarnjih poslova.

7. Koji su načini izdavanja vozačke dozvole? Koja je minimalna dobna granica za vozače? Koje kategorije vozačke dozvole postoje? Je li posjedovanje odgovarajuće nacionalne vozačke dozvole dovoljno da osoba postane vozačem komercijalnih vozila? Ako ne, je li potrebna dodatna početna obuka, na kraju koje osoba dobije potvrdu o stručnoj osposobljenosti (PSO) ili ekvivalentan dokument? Kako se provodi ovo zakonodavstvo i tko ga provodi?

Način i postupak izdavanja vozačkih dozvola reguliran je Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (NN 59/96 - pročišćen tekst) i Pravilnikom o vozačkim dozvolama (NN 12/93 i 149/02).

Vozačku dozvolu izdaje i produžuje rok važenja policijska uprava, odnosno policijska postaja na čijem području osoba koja traži dozvolu ima prebivalište, odnosno na čijem području stranac ima prijavljen privremeni ili produženi boravak ili je trajno nastanjen.

Pravo na upravljanje vozilom na motorni pogon i tramvajem može steći osoba koja udovoljava sljedećim uvjetima:

- da je duševno i tjelesno sposobna upravljati vozilom;
- da je navršila 18 godina;
- da je položila vozački ispit za upravljanje vozilima određene kategorije;
- da joj odlukom nadležnog tijela nije zabranjeno upravljanje vozilom.

Vozačka dozvola se izdaje s rokom važenja do 65. godine života vozača.

Vozačka dozvola za upravljanje vozilima D kategorije i dozvola za upravljanje tramvajem izdaje se s rokom važenja pet godina.

Vozačima s navršених 65 godina života vozačka dozvola se izdaje ili produžava na tri godine, odnosno na kraći rok ako je neophodan zdravstveni nadzor u kraćem razdoblju.

Donja dobna granica za pojedine kategorije vozila:

- za mopede i motokultivatore - 14 godina
- za motocikle do 125 cm³, traktore i radne strojeve - 16 godina
- za vozila B ili C kategorije te motocikle preko 125 cm³ - 18 godina
- za autobuse, trolejbuse i tramvaje - 21 godina

Vozačka dozvola se izdaje za upravljanje tramvajem, traktorom, radnim strojem i mopedom te motornim i priključnim vozilima koja se svrstavaju u kategorije: A, B, C, D i E

- u kategoriju A spadaju motocikli,
- u kategoriju B spadaju motorna vozila, osim vozila kategorije A, čija najveća dopuštena masa nije veća od 3.500 kg i koja nemaju više od osam sjedala, ne računajući sjedalo za vozača.
- u kategoriju C spadaju motorna vozila za prijevoz tereta čija je najveća dopuštena masa veća od 3.500 kg
- u kategoriju D spadaju motorna vozila za prijevoz osoba koja, osim sjedala za vozača, imaju više od osam sjedala.
- u kategoriju E spadaju skupovi vozila čija vučna vozila spadaju u kategoriju B, C ili D, a priključna su vozila najveće dopuštene mase veće od 750 kg.

Vozač kojem je izdana vozačka dozvola bilo koje kategorije ima pravo upravljati i traktorom, radnim strojem i mopedom.

Pravo na upravljanje motornim vozilima kategorije D može steći vozač koji ima pravo upravljati motornim vozilom kategorije C ukoliko udovoljava ovim uvjetima:

- ako je upravljao motornim vozilima C kategorije najmanje dvije godine;
- ako je upravljao motornim vozilima kategorije B i C ukupno najmanje tri godine, od čega motornim vozilima C kategorije najmanje jednu godinu.

Vozači motornih vozila kategorije B i C ili D imaju pravo upravljati motornim vozilima tih kategorija i kad su im pridodane lake prikolice, a vozači motornih vozila kategorije B – i vozilima te kategorije kad im je pridodano priključno vozilo čija masa nije veća od mase vučnog vozila, ako najveća dopuštena masa tih vozila odnosno skupa vozila nije veća od 3.500 kg.

Vozač kojem je izdana vozačka dozvola za upravljanje motornim vozilom kategorije D ima pravo upravljati i motornim vozilima kategorije B i C, a vozač kojem je izdana vozačka dozvola za upravljanje motornim vozilom kategorije C ima pravo upravljati i motornim vozilom kategorije B.

Posjedovanje odgovarajuće nacionalne vozačke dozvole nije dovoljno da bi osoba postala vozačem komercijalnog vozila. Vozač komercijalnog vozila, pored nacionalne vozačke dozvole, mora imati odgovarajuću stručnu osposobljenost za vozača.

Vozačem komercijalnog vozila u Republici Hrvatskoj smatra se vozač zaposlen kod pravne ili fizičke osobe, ovlašten za obavljanje javnog cestovnog prijevoza putnika i tereta.

Navedene propise glede izdavanja nacionalne vozačke dozvole provodi Ministarstvo unutarnjih poslova.

8. Koja su nacionalna ograničenja u smislu maksimalne težine i dimenzija cestovnih vozila?

Najveće propisane dopuštene dimenzije i težina vozila u cestovnom prometu su propisane Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (NN 59/96) i Pravilnikom o tehničkim uvjetima vozila u prometu na cestama (NN 59/98).

Najveće dopuštene duljine vozila iznose:

a) motornog vozila	12,00 m
b) priključnog vozila (s rudom)	12,00 m
c) tegljač s poluprikolicom	16,50 m
d) vučnog vozila s prikolicom	18,75 m
e) zglobnog autobusa	18,00 m
f) zaprežnog vozila, uključujući i zapregu	10,00 m
g) autobus s najmanje tri osovine	15,00 m

Najveća dopuštena širina vozila iznosi 2,55 m, a najveća dopuštena širina hladnjače sa stjenkom debljine preko 50 mm iznosi 2,6 m .

Najveća dopuštena visina vozila iznosi 4,00 m.

Najveće dopuštene težine (mase) vozila u cestovnom prometu:

a) vozila koja tvore dio skupa vozila	
a1) dvoosovinska prikolica	18 t
a2) troosovinska prikolica	24 t
b) skup vozila	
b1) skup vozila s 5 ili 6 osovine	
- dvoosovinsko motorno vozilo s troosovinskom prikolicom	40 t
- troosovinsko motorno vozilo sa dvo ili troosovinskom prikolicom	40 t
b2) tegljač s poluprikolicom s ukupno 5 ili 6 osovine	
- dvoosovinski tegljač s troosovinskom prikolicom	40 t
- troosovinski tegljač sa dvo ili troosovinskom poluprikolicom	40 t
- troosovinski tegljač s dvo ili troosovinskom poluprikolicom kada prevozi 40-stopni ISO kontejner kao kombiniranu prijevoznu operaciju (jedinicu)	44 t
b3) skup vozila s četiri osovine koji se sastoji od dvoosovinskog motornog vozila i dvoosovinske prikolice	36 t
b4) tegljač s poluprikolicom s ukupno 4 osovine pri čemu su i tegljač i poluprikolica dvoosovinski, a za slučaj da je razmak između osovine poluprikolice :	
- od 1,3 m do 1,8 m	36 t
- veći od 1,8 m	36 t *

* dodaju se 2 t kad je riječ o najvećoj dopuštenoj masi motornog vozila (18 t) i najvećoj dopuštenoj masi tandema osovine poluprikolice (20t), te kad je pogonska osovina opremljena duplim gumama i zračnim ogibljenjem ili ogibljenjem koje se priznaje kao ekvivalentno unutar EU.

c) motorna vozila

c1) dvoosovinsko motorno vozilo 18 t

c2) troosovinsko motorno vozilo 25 t*

* odnosno 26 t ako je pogonska osovina opremljena duplim gumama i zračnim ogibljenjem ili ogibljenjem koje se priznaje kao ekvivalent unutar EU.

c3) četveroosovinsko motorno vozilo s dvije upravljane osovine 31 t**

** odnosno 32 t ako je pogonska osovina opremljena duplim gumama i zračnim ogibljenjem ili ogibljenjem koje se priznaje kao ekvivalentno unutar EU.

9. Postoji li nacionalno zakonodavstvo koje se odnosi na ugradnju tahografa u kamione i autobuse? Postoji li zakonodavstvo koje se odnosi na ugradnju uređaja za ograničenje brzine u ta vozila? Kako se provodi ovo zakonodavstvo i tko ga provodi? Koji je najmanji broj provjera na cesti te u krugu poduzeća? Kakve su kazne?

Postavljanje tahografa i ograničivača brzine u kamione i autobuse regulirano je Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (NN 59/96), Pravilnikom o tehničkim uvjetima vozila u prometu na cestama (NN 59/98) i Pravilnikom o tehničkim uvjetima i ispitivanju tahografa (NN 65/01).

Ugradnju, ispitivanje i popravak tahografa vrši pravna ili fizička osoba koju za to ovlasti Ministarstvo pomorstva, prometa i veza.

Za dobivanje ovlaštenja pravna odnosno fizička osoba mora zadovoljiti uvjete koji se odnose na:

- djelatnike
- prostorije za ispitivanje i evidenciju tahografa
- staze ili ispitne valjke
- kanale, navoze ili dizalice
- pristupni prostor za vozila
- kontrolni uređaj
- ispitnu opremu i pribor
- ispitne postupke za tahografe.

Zakonodavstvo koje se odnosi na ugradnju tahografa i ograničivača brzine u kamione i autobuse provodi Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, a kontrolu na cesti obavljaju djelatnici Ministarstva unutarnjih poslova.

Minimalni broj kontrola tahografa i ograničivača na cesti i tvrtkama nije reguliran.

Kazne iznose od 6.000,00 do 25.000,00 kuna (od 800 do 3.300 eura).

10. Postoji li zakonodavstvo na nacionalnoj razini koje se odnosi na tehnički pregled i kontrolu vozila? Kako se provodi ovo zakonodavstvo i tko ga provodi? Koji je opseg i učestalost ovih kontrola? Provode li se takvi tehnički pregledi i na cesti? Ako da, koliko često u jednoj godini, u prosjeku?

Tehnički pregledi vozila uređeni su Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (NN 59/96 - pročišćeni tekst) i Pravilnikom o tehničkim pregledima vozila (NN 69/96 - pročišćeni tekst).

Ministarstvo unutarnjih poslova je nadležno za provođenje ovih propisa.

Tehničke preglede vozila organiziraju i provode stručne organizacije Centar za vozila Hrvatske i Hrvatski autoklub, na temelju ovlaštenja kojeg daje Ministarstvo unutarnjih poslova. Uvjeti koje moraju ispunjavati stručne organizacije propisani su Pravilnikom o načinu izdavanja i oduzimanja, sadržaju i obliku dopuštenja (licence) te o uvjetima koje mora ispunjavati stručna organizacija iz članka 277. Zakona o sigurnosti prometa na cestama (NN 12/93).

Tehnički pregledi se obavljaju u specijaliziranim stanicama za tehničke preglede vozila kao redovni, preventivni i izvanredni.

Redovni tehnički pregledi obavezni su za sva vozila, a obavljanju se, za nova vozila tijekom mjeseca u kojem ističe rok od 24 mjeseca od prvog tehničkog pregleda i registracije vozila, a za vozila starija od dvije godine tijekom svakog dvanaestog mjeseca od posljednjeg redovnog tehničkog pregleda.

Preventivni tehnički pregledi obavezni su za vozila rent-a cara, autoškola, taksi, autobuse, teretna vozila za prijevoz opasnih tvari, te teretna i priključna vozila čija najveća dopuštena masa prelazi 7500 kg. Preventivni tehnički pregledi su 1) dnevni – koje je dnevno dužan obaviti sam vlasnik, 2) specijalistički pregledi kočnica – obavljaju se svakih 12 mjeseci i 3) periodični pregledi u propisanim rokovima, koji zavise o starosti vozila:

- za vozila do dvije godine, svakih 12 mjeseci,
- za vozila između dvije i sedam godina, svakih 6 mjeseci,
- za vozila starija od 7 godina, svaka 3 mjeseca.

Izvanredni tehnički pregled vlasnik je dužan obaviti u slučaju većeg popravka ili preinake na vozilu ili ako je vozilo isključeno iz prometa zbog neispravnosti. Policijski službenik vozilo može uputiti na izvanredni tehnički pregled ukoliko posumnja da je vozilo tehnički neispravno, ako posumnja da vozilo nije niti pristupio tehničkom pregledu, a ispravnost je ovjerena odnosno ako je vozilo neispravno ili pregled nije propisno obavljen, a vozilo je proglašeno ispravnim i ovjerena mu je ispravnost.

Tehnički pregledi vozila na cesti ne provode se.

11. Postoji li zakonodavstvo na nacionalnoj razini koje se odnosi na prijevoz opasnih tvari i prenosive opreme pod tlakom cestom, željeznicom ili unutarnjim plovnim putovima, te na imenovanje/stručnu kvalificiranost savjetnika za sigurnost takvih prijevoza? Kako se provodi ovo zakonodavstvo i tko ga provodi? Koji je opseg i učestalost tih kontrola?

Prijevoz opasnih tvari u cestovnom, željezničkom i prijevozu u unutarnjoj plovidbi reguliran je Zakonom o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93 i 34/95).

Na prijevoz opasnih tvari u cestovnom prometu primjenjuju se Europski sporazum o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih tvari ADR, Zakon o prijevozu opasnih tvari, Pravilnik o načinu prijevoza opasnih tvari u cestovnom prometu (NN 54/95), Odluka o određivanju cesta po kojima motorna vozila smiju prevoziti opasne tvari i o određivanju

mjesta za parkiranje vozila s opasnim tvarima (NN 27/02, 71/02 i 11/03), Pravilnik o tehničkim uvjetima kojima moraju udovoljavati osobe koje stručno osposobljavaju vozače motornih vozila za prijevoz opasnih tvari i osobe koje sudjeluju u prijevozu opasnih tvari (NN 24/95) i Pravilnik o stručnom osposobljavanju vozača motornih vozila za prijevoz opasnih tvari i osoba koje sudjeluju u prijevozu opasnih tvari (NN 24/95).

Prijevoz opasnih tvari u željezničkom prometu, pored Zakona o prijevozu opasnih tvari, reguliran je i Zakonom o sigurnosti željezničkog prometa (NN 77/92 i 26/93), te Pravilnikom o međunarodnom željezničkom prijevozu opasnih tvari RID s dodatkom C konvencije COTIF.

Prijevoz opasnih tvari u unutarnjoj plovidbi reguliran je Zakonom o prijevozu opasnih tvari i Pravilnikom o prijevozu i rukovanju opasnih tvari u unutarnjoj plovidbi (NN 80/00).

Gore navedenim nacionalnim propisima nije propisano imenovanje odnosno stručna kvalificiranost savjetnika za sigurnost prijevoza opasnih tvari. U postupku je donošenje izmjena i dopuna Zakona o prijevozu opasnih tvari, koji će regulirati to pitanje sukladno Europskom sporazumu o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih tvari ADR.

Propise koji se odnose na prijevoz opasnih tvari provode Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja i Ministarstvo prosvjete i športa.

Kontrole se obavljaju kontinuirano. U području cestovnog prijevoza godišnje se obavlja oko 240 kontrola vozila, u području prijevoza unutarnjim plovnim putovima oko 48 brodova godišnje, a u željezničkom prijevozu je u 2002. godini obavljeno 13 kontrola.

Kontrolu prijevoza opasnih tvari obavljaju Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo pomorstva, prometa i veza.

12. Postoji li zakonodavstvo na nacionalnoj razini koje se odnosi na dokumente za registraciju vozila? Koje podatke sadrže ti dokumenti?

Način i postupak izdavanja registracijskih dokumenata uređen je Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (NN 59/96 - pročišćeni tekst) i Pravilnikom o registraciji vozila na motorni pogon i priključnih vozila (NN 12/93, 22/93, 19/96 i 149/02).

Vozila na motorni pogon i priključna vozila smiju sudjelovati u prometu na cesti samo ako su registrirana.

Za registrirano vozilo izdaju se slijedeći dokumenti :

- prometna dozvola
- knjižica vozila
- registarske pločice.

Prometnom dozvolom se dokazuje pravo označivanja određenog vozila određenim registarskim pločicama i vlasništvo tih pločica.

Knjižicom vozila se dokazuje vlasništvo određenog vozila, njegove tehničke i druge karakteristike.

Izgled i obrazac prometne dozvole i knjižice vozila usuglašeni su s preporučenim sadržajima javnih isprava koje se izdaju prilikom registracije vozila, a koji su propisani Međunarodnom konvencijom o prometu na cestama sa završnim dokumentom iz 1968.godine.

Prometna dozvola sadrži slijedeće podatke:

- podatke o vlasniku vozila, odnosno korisniku vozila (ime i prezime te adresa fizičke osobe odnosno sjedište pravne osobe),
- tehničke podatke o vozilu (vrsta vozila, marka vozila, tip vozila, model vozila, boja vozila, broj šasije, oblik karoserije, osnovna namjena, proizvođač, država proizvodnje, godina proizvodnje, datum prve registracije, broj mjesta za sjedenje, broj mjesta za stajanje, broj mjesta za ležanje, dopuštena nosivost, masa praznog vozila, najveća dopuštena masa, maksimalna brzina, dopuštena nosivost na osovini, broj osovina, vrsta motora, snaga motora u Kw, broj okretaja u minuti, radni obujam motora u cm³, mjere vozila, broj kotača, da li vozilo ima gusjenicu, veličina guma, vrsta kočnica, da li vozilo ima kuku, da li vozilo ima vitlo)
- podatke o tehničkom pregledu vozila,
- rok valjanosti prometne dozvole,
- registracijsku oznaku,
- registarski broj,
- serijski broj prometne dozvole,
- datum izdavanja dozvole,
- naziv policijske uprave, odnosno policijske postaje koja je izdala prometnu dozvolu,
- rubriku "Napomena" u koju se upisuju eventualne zabrane otuđenja, te eventualni korisnik leasing vozila.

Knjižica vozila sadrži slijedeće podatke:

- podatke o vlasniku vozila,
- podatke o korisniku vozila (ime i prezime te adresa fizičke osobe odnosno sjedište pravne osobe),
- tehničke podatke o vozilu (vrsta vozila, marka vozila, tip vozila, model vozila, boja vozila, broj šasije, oblik karoserije, osnovna namjena, proizvođač, država proizvodnje, godina proizvodnje, datum prve registracije, broj mjesta za sjedenje, broj mjesta za stajanje, broj mjesta za ležanje, dopuštena nosivost, masa praznog vozila, najveća dopuštena masa, maksimalna brzina, dopuštena nosivost na osovini, broj osovina, vrsta motora, snaga motora u Kw, broj okretaja u minuti, radni obujam motora u cm³, mjere vozila, broj kotača, da li vozilo ima gusjenicu, veličina guma, vrsta kočnica, da li vozilo ima kuku, da li vozilo ima vitlo)
- podatke o datumu objave vozila, odnosno datumu ponovne registracije vozila,
- registarski broj,
- serijski broj knjižice vozila,
- datum prve registracije i prve registarske oznake vozila,
- naziv policijske uprave, odnosno policijske postaje koja je izdala knjižicu vozila
- rubriku " Napomena" u koju se upisuju eventualne zabrane otuđenja, te eventualni korisnik leasing vozila.

13. Postoji li nacionalno zakonodavstvo o osnivanju baze podataka o cestovnim nesrećama?

Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (NN 59/96) propisano je da Ministarstvo unutarnjih poslova vodi evidenciju o izrečenim kaznama, zaštitnim mjerama, kaznenim bodovima, mjerama sigurnosti, prometnim nezgodama i njihovim posljedicama te o vozačima i vozilima.

Ovlašteni policijski službenici koji obavljaju očevide prometnih nezgoda, nakon obavljenog očevida, ispunjavaju propisani statistički obrazac (PN-10) koji sadrži podatke vezane za predmetnu prometnu nezgodu. U roku od 24 sata ti se podaci unose u informatički sustav Ministarstva unutarnjih poslova i dostupni su svim službenicima navedenog Ministarstva, a podacima se mogu koristiti pravosudni organi, tijela koja vode prekršajni postupak, znanstvene, zdravstvene i druge institucije, organizacije i tijela koja se bave pitanjima sigurnosti prometa, te pravne i fizičke osobe koje obavljaju javni prijevoz i prijevoz za vlastite potrebe.

Evidencija prometnih nezgoda sadrži slijedeće podatke o prometnim nezgodama: dan, vrijeme, posljedice prometne nezgode, vrsta prometne nezgode, okolnosti koje su prethodile prometnoj nezgodi, uvjeti vidljivosti, karakteristike ceste, stanje kolničke konstrukcije, stanje površine kolnika, regulacija prometa, javna rasvjeta, vertikalna signalizacija, horizontalna signalizacija, okoliš, atmosferske prilike, ograničenje brzine, prekid prometa (da-ne), vrsta vozila, smjer kretanja vozila, priključena prikolica (da-ne), javni prijevoz (da-ne), godina proizvodnje vozila, starost sudionika, državljanstvo sudionika, posljedice za sudionike, posebna stanja (alkohol, droga itd.), svojstvo sudionika, godina polaganja vozačkog ispita, oznaka prijave, inkriminacija, korištenje sigurnosnog pojasa, korištenje kacige, korištenje mobitela, korištenje radio-stanice.

Osim navedenog, evidencija prometnih nezgoda sadrži i potpune podatke o sudionicima i vozilima, a u navedenoj evidenciji mogu se pronaći i podaci o tome da li je vozač sudjelovao u jednoj ili više prometnih nezgoda, kao vozač, putnik ili u drugom svojstvu, te da li je okrivljenik ili oštećeni u prometnoj nezgodi.

14. Kakva je administrativna sposobnost za provođenje zakonodavstva koje se odnosi na socijalne i tehničke odredbe iz područja cestovnog prometa?

Nadležna tijela su u stručnom i tehničkom pogledu osposobljena za provedbu ovih propisa.

Nadležna tijela za provedbu socijalnih propisa u području cestovnog prijevoza su Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, i Ministarstvo rada i socijalne skrbi, a za provođenje tehničkih propisa u području cestovnog prijevoza nadležna tijela su Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pomorstva, prometa i veza i Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo.

Pristojbe za cestovne korisnike

15. Koji se sustav (ukoliko postoji) pristojbi za cestovne korisnike provodi u vašoj zemlji? Koja je visina pristojbi i koji su načini ubiranja istih? Primjenjuju li se pristojbe i na operatore iz trećih zemalja?

Zakonom o javnim cestama (NN 100/96, 76/98, 27/01, 114/01 i 65/02) propisano je da su izvori sredstava za financiranja javnih cesta naknade, koje plaćaju isključivo vlasnici odnosno korisnici motornih i priključnih vozila. Navedenim Zakonom preoblikovana je Hrvatska uprava za ceste u dva trgovačka društva u 100% vlasništvu Republike Hrvatske i to: Hrvatske ceste d.o.o. za upravljanje, građenje i održavanje državnih cesta i Hrvatske autoceste d.o.o. za upravljanje, građenje i održavanje autocesta.

Propisane naknade su:

1. godišnja naknada za uporabu javnih cesta što se plaća pri registraciji motornih i priključnih vozila
2. cestarina za uporabu autocesta i objekata s naplatom (most, tunel, vijadukt i sl.)
3. naknada za uporabu javnih cesta motornim i priključnim vozilima registriranim izvan Republike Hrvatske
4. naknada za prekomjernu uporabu javnih cesta
5. naknada za izvanredni prijevoz
6. naknada za korištenje cestovnog zemljišta
7. naknada za obavljanje pratećih djelatnosti
8. naknada za koncesije
9. naknada za financiranje građenja i održavanja javnih cesta
10. ostali izvori (donacije, i sl.).

Domaći cestovni korisnici plaćaju naknade navedene pod brojevima 1, 2, 4 i 5, a strani cestovni korisnici naknade navedene pod brojevima 2, 5 i 3, uz iznimku ove posljednje ako su oslobođeni temeljem međunarodnog ugovora. Preostale navedene naknade ne odnose se na cestovne korisnike.

Navedene naknade propisane su posebnim propisima te se pravni temelj, visina naknade, način plaćanja, olakšice i druga bitna pitanja prilažu u Dodatku broj 3 (vidi Dodatak).

16. Međunarodne organizacije i konvencije

Međunarodne organizacije:

Republika Hrvatska je članica UN-a od 22. svibnja 1992. godine, Europske konferencije ministara prometa ECMT-a od 1992. godine te Svjetske organizacije za ceste PIARC od 1994. godine.

Konvencije:

- Konvencija o ugovoru za međunarodni prijevoz robe cestom (CMR), Ženeva, 19. svibnja 1956. godine. Notifikacijom o sukcesiji Republika Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine
- Europski sporazum o radu posade na vozilima koja obavljaju međunarodne cestovne prijevoze (AETR), Ženeva, 1. srpnja 1970. godine. Notifikacijom o sukcesiji Republika Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine
- Konvencija o ugovoru o međunarodnom cestovnom prijevozu putnika i prtljage (CVR), Ženeva, 1. ožujka 1973. godine, Notifikacijom o sukcesiji Republika Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine
- Carinska konvencija o međunarodnom prijevozu robe na osnovu karneta TIR (TIR Konvencija), Ženeva, 14. studeni 1975. godine, Notifikacijom o sukcesiji Republika Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine
- Sporazum o međunarodnom prijevozu lako kvarljivih namirnica i specijalnim vozilima za njihov prijevoz (ATP), Ženeva, 1. rujna 1970. godine, Notifikacijom o sukcesiji Republika Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine
- Europski sporazum o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih tvari (ADR), Ženeva, 30. rujna 1957. godine, Notifikacijom o sukcesiji Republika Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine
- Međunarodna cestovna mreža (International E Road Network), 15. studeni 1975. godine (AGR)

17. Kojeg je datuma vaša zemlja potpisala ili namjerava potpisati:

UN-ov Sporazum o međunarodnom prijevozu opasnoga tereta cestom (UN ADR Sporazum),

UN-ov Sporazum o prometu kvarljivoga tereta (UN ATP Sporazum),

UN-ov Sporazum o međunarodnom prijevozu opasnoga tereta željeznicom (UN RID Sporazum),

Zakonodavstvo UN-a i Gospodarske komisije za Europu (UN-ECE zakonodavstvo) o homologaciji (odobrenju tipova motornih vozila),

UN-ov Sporazum o radu vozača uključenih u međunarodni cestovni promet (UN AETR sporazum),

pristup Bečkoj konvenciji UN-a (1968.)?

- UN-ov ADR Sporazum, notifikacijom o sukcesiji od 8. listopada 1991. godine (NN-MU 12/93),
- UN-ov ATP Sporazum, notifikacijom o sukcesiji od 8. listopada 1991. godine (NN-MU 1/92),
- UN-ov RID Sporazum, na temelju pristupa (akcesije), od 8. srpnja 1992. godine, (NN 6/94 i 12/00),
- UN-ov ECE zakonodavstvo o homologaciji motornih vozila, na temelju notifikacije o sukcesiji od 8. listopada 1991. godine,
- UN-ov AETR Sporazum, notifikacijom o sukcesiji od 8. listopada 1991. godine (NN-MU 1/92),
- pristup Bečkoj konvenciji o cestovnom prometu, notifikacijom o sukcesiji od 8. listopada 1991. godine (NN-MU 12/93).

B. Željeznički promet

Uvjeti pristupa tržištu i struci

1. Koja su pravila koja uređuju pristup tržištu i struci?

Pristup tržištu i struci uređuje Zakon o hrvatskim željeznicama koji je donesen 1994. godine (NN 53/94 i NN 162/98). Zakon obuhvaća direktivu EU 91/440 u smislu odvajanja infrastrukture od željezničkog prijevoza i nezavisnost željezničkog poduzeća kao privrednog subjekta. Novi Zakon o željeznici koji je usvojen u Hrvatskom saboru (HS) 17. srpnja 2003. godine (NN 123/03), a primjenjivati će se od 01. siječnja 2005. godine, obuhvaća sljedeće EU direktive:

- 2001/12/EC,
- 2001/13/EC,
- 2001/14/EC.

Novi zakon uređuje podsustav željezničkog prometa, kao i liberalizaciju željezničkog transportnog tržišta te načine financiranja i održavanja željezničke infrastrukture. Također, predviđa daljnje razdvajanje infrastrukture od prijevoznog dijela u smislu uspostavljanja neovisnih kompanija te uvjete za pristup i osnivanje drugih prijevoznih kompanija.

2. Je li nacionalno željezničko poduzeće neovisno u upravljanju od državnog nadzora (od strane Vlade ili Sabora)? Postoje li odvojeni računi operativnog dijela od infrastrukture? Ima li nacionalno željezničko poduzeće zdravu financijsku strukturu (nema akumuliranog tereta dugova nametnutog od strane države)?

Nacionalno željezničko poduzeće ima upravljačku i poslovnu nezavisnost kroz upravni odbor, a kao poduzeće je u 100% vlasništvu države, podložno nadzoru od strane nadzornog odbora, koji imenuje Vlada Republike Hrvatske. Postoji računovodstvena odvojenost između poslovnih područja HŽ-Hrvatskih željeznica d.o.o.: HŽ-infrastruktura i

HŽ-prijevoz. Nacionalno željezničko poduzeće ima neuravnoteženu financijsku strukturu zbog čega je na snazi proces financijske konsolidacije poduzeća kroz projekt modernizacije i restrukturiranja HŽ-Hrvatskih željeznica d.o.o. Gubitke akumulirane u prethodnom razdoblju sanira država za dijelove koji se odnose na željezničku infrastrukturu.

3. Normalizacija računa. Cilj je ovoga zakonodavstva ukloniti nejednakosti između vrsta prometa. Javne vlasti mogu željezničkim poduzećima nametnuti financijska opterećenja (socijalne obveze poput mirovinskih prava, obveze zapošljavanja novih djelatnika ili zadržavanja viška zaposlenika) koja negativno utječu na uvjete tržišnoga natjecanja. Takva se opterećenja vjerojatno mogu nadomjestiti subvencijama. Postoji li slično zakonodavstvo i u Vašoj zemlji?

U Republici Hrvatskoj ne postoji slično zakonodavstvo, iako kroz postojeće zakonodavstvo postoji mogućnost sklapanja kolektivnih ugovora koji su izrazito povoljni za zaposlene, s čim u vezi je ostvarivanje njihovih socijalnih prava u sklopu provođenja socijalnog programa za zbrinjavanje viška zaposlenika (poticajne mjere i isplate otpremnina na teret državnog proračuna).

4. Mogu li novi pristupnici na tržište imati pristup nacionalnoj željezničkoj mreži, pod uvjetom da imaju dozvolu kojom se potvrđuje njihova sposobnost kao željezničkoga poduzeća? Ukoliko je odgovor da, na koji se način dodjeljuju pružne trase, kako bi se izbjegla diskriminacija, te na koji se način zaračunavaju naknade za infrastrukturu?

Trenutno nije moguć pristup novim pristupnicima nacionalnoj željezničkoj mreži. Novi Zakon o željeznici predviđa takvu mogućnost i daje temelj za osiguranje ravnopravnosti.

Prema članku 27. Zakona o željeznici ravnopravnost kod dodjele trasa biti će osigurana kroz osnivanje nezavisnog regulatornog tijela.

Detaljnija razrada načina dodjele pružne trase i zaračunavanje naknada za korištenje infrastrukture biti će uređeno podzakonskim propisima koji će biti doneseni temeljem novog Zakona o željeznici.

Društvena i tehnička pravila i norme

5. Tko određuje tehničke i ekološke norme za željeznički vozni park? Jesu li te norme u skladu s međunarodnim normama?

Svi tehnički standardi podudaraju se s regulativom U.I.C., COTIF, AGC, AGTC. Tehničke i ekološke norme za željeznički vozni park propisuju Ministarstvo pomorstva, prometa i veza (MPPV), Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM), a dio ovlasti za izradu podzakonskog akta prenesen je, uz suglasnost Ministarstva pomorstva, prometa i veza, na HŽ-Hrvatske željeznice d.o.o.

6. Tko određuje i provodi sigurnosne norme? Jesu li te norme i standardi objavljeni?

Sigurnosne norme određuje i provodi MPPV, ili se direktno primjenjuju međunarodni standardi koje provodi MPPV. Pravila i standardi su javno objavljeni u službenom glasilu Republike Hrvatske i službenom glasilu HŽ-Hrvatske željeznice d.o.o.

7. Postoji li poseban fiskalni režim za željezničku djelatnost?

Trenutno ne postoji, iako će se pitanje specifičnog fiskalnog režima za željezničku infrastrukturu početi primjenjivati novim Zakonom o željeznici od 1.siječnja 2004. godine.

Opća procjena stanja s prenošenjem *acquisa* u nacionalno zakonodavstvo**8. Molimo opišite trenutačne aktivnosti, uključujući i planirane, za prenošenje relevantnog *acquisa*, osobito s obzirom na prvi željeznički paket (Direktive 2001/12, 13 i 14) i s obzirom na direktive o "interoperabilnosti" (Direktiva 96/48 i 2001/16)?**

17. srpnja 2003. godine Hrvatski sabor usvojio je Zakon o željeznici koji je stupio na snagu 8. kolovoza 2003. godine, a primjenjivat će se od 1. siječnja 2005. godine (NN 123/03). Novi Zakon o željeznici uređuje problematiku sustava željezničkog prometa i u njemu su implementirane sve relevantne Direktive EU (Direktive 2001/12, 13, i 14). Direktive o interoperabilnosti biti će uključene u novi Zakon o sigurnosti željezničkog prometa, a koji tek treba biti donesen. Budući da su HŽ-Hrvatske željeznice d.o.o. član U.I.C., u velikoj je mjeri osigurana interoperabilnost željezničkog sustava.

Međunarodne organizacije i konvencije**9. Kojih je multilateralnih sporazumima vaša zemlja preko Međunarodnih željezničkih organizacija (O.T.I.F., Glavni ured za međunarodni željeznički promet (O.C.T.I.) te Organizacija za suradnju među željeznicama (O.S.Zh.D)) stranka?**

Republika Hrvatska je stranka sljedećih mnogostranih međunarodnih sporazuma:

1. Konvencije o međunarodnom željezničkom prijevozu (COTIF), objavljena u NN-MU 6/94 i 12/00
2. Europskog sporazuma o najvažnijim međunarodnim željezničkim prugama (AGC), objavljen u NN-MU 3/95
3. Europskog sporazuma o glavnim međunarodnim linijama kombiniranog prijevoza i sličnim instalacijama (AGTC), objavljen u NN-MU 8/94
4. Fondacijskog ugovora o suradnji "Transeuropske željeznice" (TER), objavljen u NN-MU 9/93
5. Konvencije o osnivanju "EUROFIMA" - Europskog društva za financiranje nabavki željezničkog materijala, objavljena u NN-MU 6/94
6. U.I.C. (HŽ – Hrvatske željeznice d.o.o. su članica U.I.C.)

C. Promet unutarnjim plovnim putovima**Uvjeti pristupa tržištu i struci****1. U kojoj mjeri je liberalizirano tržište u prometu unutarnjim plovnim putovima? Postoje li pravila koja se odnose na utvrđene cijene prijevoza tereta te na kvote tržišnoga udjela u prometu u druge zemlje te iz drugih zemalja? Odgovor na ovo pitanje treba uključiti podatke o sporazumima o podjeli tržišta između operatera.**

Prema Zakonu o plovidbi unutarnjim vodama (NN 19/98) tržište u prometu unutarnjim plovnim putovima nije u potpunosti liberalizirano, jer postoje slijedeća ograničenja:

- strani brodar može obavljati prijevoz između hrvatskih luka samo na temelju posebne dozvole, koju izdaje Ministarstvo pomorstva, prometa i veza

- strani brodar može obavljati prijevoz za treće zemlje ili iz trećih zemalja samo na temelju posebne dozvole, koju izdaje Ministarstvo pomorstva, prometa i veza.

Formiranje cijena za prijevoz roba je slobodno, a za prijevoz za/iz drugih zemalja propisi predviđaju podjelu tereta između domaćih i stranih brodova na principu uzajamnosti glede opsega i količine stvari. Između hrvatskih prijevoznika ne postoje sporazumi o podjeli tržišta.

2. Koji su uvjeti glede pristupa struci prijevoznika tereta i/ili putnika plovim putovima?

Pristup struci uređuje Pravilnik o posebnim uvjetima za izdavanju odobrenja za obavljanje javnog prijevoza putnika i stvari u unutarnjem i međunarodnom prometu na unutarnjim plovim putovima (NN103/00), a koji je usklađen sa Direktivom 87/540/EEC.

Navedeni pravilnik propisuje uvjete koje treba ispuniti brodar, da bi ishodio odobrenje za obavljanje javnog prijevoza putnika i stvari u međunarodnom prometu na unutarnjim plovim putovima.

Posebni uvjeti su:

1. da brodar koji obavlja javni prijevoz ima stalno zaposlenu osobu koja posjeduje Svjedodžbu o osposobljenosti za zanimanje brodar unutarnje plovidbe izdanu od Ministarstva pomorstva, prometa i veza prema uvjetima i programu preuzetima iz Direktive Vijeća EEC 87/540 od 09. studenog 1987. godine.
2. da za brodove kojima obavlja javni prijevoz posjeduje dokaz o sposobnosti za plovidbu
3. da po brodu sa vlastitim pogonom kojim obavlja javni prijevoz putnika i stvari ima najmanje jednog zaposlenog zapovjednika s položenim odgovarajućim ispitom
4. da je član udruge brodara unutarnje plovidbe koja je registrirana u Republici Hrvatskoj
5. da mu u posljednje tri godine do dana podnošenja zahtjeva za izdavanje odobrenja nije više od tri puta izrečena mjera za privredni prijestup ili prekršaj iz Zakona o plovidbi unutarnjim vodama.

Pored posebnih uvjeta koje treba ispuniti treba zadovoljiti i dodatne uvjete za odobrenje za obavljanje javnog prijevoza putnika u međunarodnom prometu na unutarnjim vodama.

Dodatni uvjeti su:

1. da posjeduje najmanje jedan putnički brod upisan u hrvatski Upisnik brodova koji nije stariji od 30 godina,
2. da za vrijeme važenja odobrenja ima ili kapital u ukupnoj vrijednosti od 400 kuna po putničkom mjestu broda kojim obavlja javni prijevoz putnika, ili garanciju banke na isti iznos ili policu P&I osiguranja za svaki brod kojim obavlja javni prijevoz putnika, s time što u vrijednost kapitala na ulazi vrijednost broda kojim se obavlja javni prijevoz.

Dodatni uvjeti za obavljanje javnog prijevoza stvari u međunarodnom prometu na unutarnjim vodama:

1. da posjeduje najmanje 1 brod s vlastitim porivnim uređajem pojedinačne snage veće od 150 kw i koji nije stariji od 40 godina,
2. da posjeduje više teretnih brodova ukupne nosivosti od najmanje 3500 t i koji nisu stariji od 40 godina,
3. da pored zapovjednika ima stalno zaposlena najmanje 2 brodarca sa stečenim zvanjem
4. da za vrijeme važenja odobrenja ima ili kapital u ukupnoj vrijednosti od 60 kuna po toni nosivosti teretnog broda kojim obavlja javni prijevoz stvari, ili garanciju banke na isti iznos, ili policu P&I osiguranja za svaki brod

kojim obavlja javni prijevoz stvari, s tim što u vrijednost kapitala ne ulazi vrijednost teretnog broda te broda s vlastitim pogonom kojim se obavlja javni prijevoz stvari.

3. Je li pristup infrastrukturi, poput luka, terminala za pretovar, postaja za opskrbu gorivom i zalihama, omogućen svim plovilima na ne-diskriminirajućoj osnovi, neovisno o vlasništvu i državljanstvu? U kojoj je mjeri vlasništvo nad flotom povezano s vlasništvom nad infrastrukturom?

Pristup infrastrukturi omogućen je svim plovilima na ne-diskriminirajućoj osnovi, neovisno o vlasništvu i državljanstvu. Sukladno članku 22. Zakona o plovidbi unutarnjim vodama, pravna osoba koja upravlja lukom ili pristaništem otvorenim za javni promet je obvezna uz jednake uvjete omogućiti svakoj fizičkoj i pravnoj osobi korištenje operativnih obala, lukobrana i drugih objekata u luci prema njihovoj namjeni i u granicama raspoloživih mogućnosti, ako tim ili drugim zakonom nije drukčije određeno.

Člankom 23. istoga zakona propisano je da su uvjeti korištenja luke otvorene za međunarodni javni prijevoz i visina cijene lučkih usluga za strane i domaće brodove izjednačeni uz uvjet uzajamnosti.

Prema Zakonu o lukama unutarnjih voda (NN 142/98 i 65/02), pravo obavljanja lučke djelatnosti stječe se temeljem koncesije, koja se daje na temelju javnog natječaja kojeg raspisuje lučka uprava i obvezno javno objavljuje. Koncesija za obavljanje lučke djelatnosti može se dati samo trgovačkom društvu registriranom za obavljanje određene lučke djelatnosti koje ispunjava posebne uvjete utvrđene tim zakonom.

Vlasništvo nad flotom je odijeljeno od vlasništva nad infrastrukturom.

Od četiri luke otvorene za međunarodni promet u unutarnjim plovnim putovima, dvije su u državnom vlasništvu.

Što se tiče vlasništva nad flotom, jedini značajniji brodar u Republici Hrvatskoj, Dunavski Lloyd, je u većinskom privatnom vlasništvu i jedini posjeduje odobrenje za obavljanje javnog prijevoza putnika i stvari na unutarnjim plovnim putovima.

4. Koji su bilateralni sporazumi s državama članicama EU-a i trećim zemljama na snazi? Kakav je režim uspostavljen prema ovim sporazumima?

Na snazi su bilateralni ugovori o unutarnjoj plovidbi sa Slovačkom i Mađarskom, a uskoro očekujemo stupanje na snagu ugovora o unutarnjoj plovidbi sa Rumunjskom i Bosnom i Hercegovinom. U ugovorima sa Slovačkom, Rumunjskom i Bosnom i Hercegovinom utvrđen je režim kvota u prijevozu između ugovornih stranaka i zabrana kabotaže, a ugovor sa Mađarskom odnosi se samo na slobodu plovidbe, obilježavanje i održavanje plovnog puta na graničnom dijelu Drave.

Društvena i tehnička pravila i norme

5. Koja se pravila mogu primijeniti na radno vrijeme posade i broj članova posade u sektoru unutarnjih plovnih putova?

Pravilnik o najmanjem broju članova posade za sigurnu plovidbu trgovačkih brodova unutarnje plovidbe stupiti će na snagu do kraja 2003. godine i njegove su odredbe u skladu s pravilima koja važe na Rajni (Rheinschiffsuntersuchungsordnung, poglavlje 23).

6. Koji su uvjeti za stjecanje svjedodžbe o osposobljenosti za zapovjednika broda i u kojoj se mjeri potvrde izdane od strane drugih zemalja i međunarodnih organizacija uzajamno priznaju?

Uvjeti za stjecanje svjedodžbe o osposobljenosti za zapovjednika broda propisani su Pravilnikom o polaganju stručnog ispita i izdavanju ovlaštenja članova posade brodova trgovačke mornarice (NN11/84).

Navedeni pravilnik biti će do kraja 2003. godine zamijenjen pravilnikom o zvanjima i uvjetima za stjecanje zvanja članova posade trgovačkih brodova unutarnje plovidbe koji je usklađen sa Direktivom 96/50/EC. Pravilnik je u izradi i propisivati će uvjete za stjecanje svjedodžbe o osposobljenosti za slijedeća zvanja:

1. voditelj skele
2. mornar
3. kormilar teglenice
4. brodski kormilar
5. mornar motorista
6. upravljač broda
7. brodovođa unutarnje plovidbe
8. kapetan unutarnje plovidbe
9. rukovalac tehničkog broda

te zvanja brodaraca u službi stroja:

1. strojar unutarnje plovidbe
2. strojovođa unutarnje plovidbe

Svjedodžbu o osposobljenosti za stjecanje zvanja kapetana unutarnje plovidbe stječe brodarac koji:

1. ima srednjoškolsku naobrazbu u trajanju od 4 godine i izobrazbu prema programu
2. ima najmanje 23 godine života
3. ima najmanje 3 godine plovidbene službe na brodu sa vlastitim pogonom u zvanju brodovođa unutarnje plovidbe
4. položi ispit za stjecanje takve svjedodžbe prema programu iz područja:
 - Plovidba i manevriranje na unutarnjim vodama
 - Plovidbeno pravo, propisi i signalizacija
 - Nauka o brodu
 - Brodski pogoni
 - Prometna hidrotehnika
 - Brodska medicina, ekologija i zaštita
 - Praktične ispite iz navedenog područja na brodu s vlastitim pogonom; tegljenom, potiskivanom ili bočnom sastavu na plovnom putu i pristaništu.

7. Koji su uvjeti za dodjeljivanje Svjedodžbe o sposobnosti broda za plovidbu te tko je odgovoran za izdavanje te potvrde? Koja je uloga klasifikacijskih društava u tome postupku, ukoliko imaju neku ulogu?

Uvjeti za dodjeljivanje Svjedodžbe o sposobnosti broda za plovidbu su u skladu s Rezolucijom 17ECE/UN i Direktivom 82/714/EEC i izdaje ih Hrvatski registar brodova kao hrvatsko klasifikacijsko društvo. Svjedodžba o sposobnosti broda kao temeljna isprava broda potvrđuje da brod udovoljava zahtjevima na konstrukciju i opremu Pravila za tehnički nadzor brodova unutrašnje plovidbe, glede sigurnosti posade, putnika, tereta, broda i okoliša, a u dodijeljenom mu području plovidbe i namjeni.

Hrvatski registar brodova je prema Zakonu o Hrvatskom registru brodova (NN 81/96) ovlašten za donošenje tehničkih pravila kojima se propisuju najviše praktično provedive međunarodno prihvaćene tehničke norme, obavljanje tehničkog nadzora i baždarenja u skladu s tehničkim pravilima i za izdavanje isprava, knjiga i izvješća na osnovi obavljenog tehničkog nadzora ili baždarenja.

HRB izdao je Pravila za tehnički nadzor brodova unutarnje plovidbe, a sastoje se od slijedećih dijelova:

1. Opći propisi (General Requirements)
2. Trup (Hull)
3. Oprema (Equipment)
4. Stabilitet i nadvođe (Stability and Freeboard)
5. Protupožarna zaštita (Fire Protection)
6. Strojni uređaj i automatizacija (Machinery Installation and Automation)
7. Cjevovodi (Piping)
8. Strojevi (Machines)
9. Električna oprema (Electrical Equipment)
10. Sredstva za signalizaciju i pomagala za navigaciju (Signalling Means and Navigational Aids)
11. Zaštita pri radu i smještaj posade (Protection at Work and Crew Accommodation)
12. Sprečavanje zagađivanja (Pollution Prevention)
13. Pravila za baždarenje brodova unutarnje plovidbe (Rules for Tonnage Measurement of Inland Navigation Ships)
14. Pravila za potvrđivanje/ upis sustava kvalitete (Rules for Certification / Registration of Quality Systems)

8. Koje je zakonodavstvo na snazi vezano uz prijevoz opasnih tereta unutarnjim plovim putovima?

Prijevoz opasnih tereta na unutarnjim plovim putovima uređuje Zakon o prijevozu opasnih tvari i Pravilnik o prijevozu i rukovanju opasnim tvarima u unutarnjoj plovidbi (NN 80/00). Propisi su usklađeni sa Europskim sporazumu o međunarodnom prijevozu opasnih tereta unutarnjim plovim putovima – ADN.

9. Koja su nadležna tijela odgovorna za provedbu gore navedenoga zakonodavstva i zahtjeva?

Ministarstvo pomorstva, prometa i veza je odgovorno za izradu legislative te za sigurnost na unutarnjim vodama, Ministarstvo unutarnjih poslova zaduženo je za nadzor nad sigurnošću transporta opasnih tvari, a Hrvatski registar brodova ovlašten je za izdavanje certifikata o sposobnosti broda za plovidbu.

Međunarodne organizacije

10. Kojih je relevantnih međunarodnih organizacija za plovidbu unutarnjim plovim putovima vaša zemlja članica?

Republika Hrvatska članica je ECE/UN, Dunavske komisije i Međunarodne komisije za sliv rijeke Save (Savska komisija).

D. Kombinirani promet**1. Kakva je situacija u sektoru kombiniranog prometa u vašoj zemlji?**

Kombinirani transport u Hrvatskoj je u početnoj fazi razvoja, te su u skladu s tim i relativno male količine prevezene robe. Država je započela s izdvajanjem nekih osnovnih sredstava kako bi se potaknulo značajnije uvođenje i moguće investicije u takav način transporta. Jedna od takvih mjera je i subvencioniranje feeder service-a u pomorskom prometu.

2. Postoji li posebna politika koja podržava kombinirani promet? Koje su postojeće poticajne mjere/instrumenti dostupni u području domaćeg/međunarodnog kombiniranog prometa, poput potpora za terminale kombiniranoga prometa; operativnih potpora; izuzeća od općih ograničenja koja vrijede za cestovni promet (zabrana vožnje, maksimalna dozvoljena težina i dimenzije, itd.) prigodom obavljanja poslova kombiniranog prometa, poseban fiskalni tretman.

Strategijom prometnog razvitka predviđeno je uvođenje i razvoj kombiniranog transporta. U tom smislu započeto je provođenje mjera subvencioniranja razvoja kombiniranog transporta kroz osiguranje sredstava u državnom proračunu za poticanje izrade studija razvoja mobilnih i stabilnih kapaciteta kao i projekata razvoja.

E. Zračni promet**1. Primjenjuju li se pravila o tržišnome natjecanju na zračni promet? Ukoliko se primjenjuju, razlikuju li se ona od pravila koja se primjenjuju u ostalim sektorima? Kako se provode i tko ih provodi?**

U Republici Hrvatskoj, u području zračnog prometa, primjenjuju se pravila o tržišnom natjecanju.

Zračni prijevoz, kao posebna grana prometa reguliran je Zakonom o zračnom prometu (u daljnjem tekstu: ZZP) (NN 132/98), osobito odredbama definiranim u člancima 21. do 24. ZZP-a, Pravilnikom o uvjetima i načinu izdavanja svjedodžbe o sposobnosti 9A JAR-OPS 1 (NN 31/01), te međunarodnim ugovorima koji obvezuju Republiku Hrvatsku.

Prijevoz osoba i stvari u javnom zračnom prometu može se obavljati kao linijski zračni promet (scheduled) - redovni komercijalni prijevoz osoba i/ili stvari, koji je dostupan svima pod jednakim uvjetima, a obavlja se prema unaprijed utvrđenim linijama, prema unaprijed utvrđenom redu letenja i po objavljenim cijenama i općim uvjetima prijevoza (članak 2. stavak 18. ZZP-a), ili povremeni zračni promet (non-scheduled)- komercijalni prijevoz osoba i/ili stvari koji nije linijski, a koji se obavlja uz posebno ugovorene uvjete – čarter prijevoz (pojedinačni ili serijski), taksi prijevoz, panoramski letovi i sl. (članak 2. stavak 38. ZZP-a)

Prijevoz u međunarodnom javnom zračnom prometu može obavljati hrvatski zračni prijevoznik koji udovoljava uvjetima propisanim Zakonom o zračnom prometu i uvjetima predviđenima međunarodnim ugovorima, te drugim međunarodnim aktima kojima se uređuje sigurno i uredno obavljanje prijevoza u međunarodnom zračnom prometu.

Zračni prijevoznik, u linijskom i povremenom čarter prijevozu, može biti trgovačko društvo koje je registrirano u Republici Hrvatskoj, u potpunom ili većinskom vlasništvu domaće fizičke ili pravne osobe, pod uvjetom da su dvije trećine članova uprave i nadzornog odbora društva hrvatski državljani s prebivalištem u Republici Hrvatskoj, a koji u

Hrvatskom registru civilnih zrakoplova ima upisan najmanje jedan zrakoplov odgovarajuće kategorije, te udovoljava gospodarstveno-financijskim i drugim uvjetima, ovisno o vrsti prijevoza.

2. Kakav je financijski odnos između nacionalnog avioprijevoznika i javnih vlasti? Koji su uvjeti, ukoliko postoje, za dodjelu subvencija?

Nacionalni zračni prijevoznik "Croatia Airlines" (u daljnjem tekstu CTN) je dioničko društvo u mješovitom vlasništvu. Većinski dio u vlasništvu, preko 90%, ima Republika Hrvatska. Preostali dio je u vlasništvu privatnih dioničara. CTN je usklađena sa Zakonom o trgovačkim društvima 25. siječnja 1996.

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 1998. godine donijela Odluku o davanju jamstva Vlade Republike Hrvatske po ugovoru o najmu 6 zrakoplova A319/320 i rezervnih dijelova od tvrtke Airbus, te za izgradnju poslovnog centra. Jamstvo je izdano na ukupni okvir do 313 mil. USD.

Republika Hrvatska je dosada uložila u temeljni kapital CTN-a sredstva kojima je stekla 4.724.297,00 redovnih dionica.

Uvjeti za dodjelu subvencija nisu regulirani posebnim propisima koji su u nadležnosti Ministarstva pomorstva, prometa i veza.

Zakon o državnim potporama (NN 47/03) koji uređuje opće uvjete i pravila sustava državnih potpora, a kojim će biti preuzete obveze koje za Republiku Hrvatsku predviđa Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, stupio je na snagu 2. travnja 2003. godine. U svrhu učinkovite provedbe Zakona o državnim potporama Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o državnim potporama (NN 121/03), kojom se regulira djelatnost zračnog prometa.

Prema članku 64. Uredbe o državnim potporama, pravila o državnim potporama zračnom prometu primjenjuju se na zračne prijevoznike i na djelatnosti koje mogu koristiti zračnom prijevozniku i povezane su sa zračnim prometom, kao što su: škole letenja, trgovine u slobodnim carinskim zonama, zrakoplovni kapaciteti, *franchising* i zrakoplovne naknade.

Državne potpore za zaštitu okoliša, istraživanje i razvoj, male i srednje poduzetnike, zapošljavanje i usavršavanje u zračnom prometu mogu se dodijeliti sukladno pravilima za horizontalne državne potpore iz Glave II. te Uredbe.

Državne potpore za restrukturiranje poduzetnika u zračnom prometu mogu se dodijeliti sukladno pravilima za horizontalne državne potpore iz Glave II. te Uredbe uzimajući u obzir uvjete:

- državna potpora dodjeljuje se samo jednom, osim u iznimnim nepredvidivim okolnostima na koje poduzetnik nije mogao utjecati,
- državna potpora ne smije uzrokovati povećanje kapaciteta,
- u vrijeme provedbe plana restrukturiranja poduzetnik ne smije pribavljati udjele kod drugih zračnih prijevoznika.
- Državna potpora za sanaciju poduzetnika u zračnom prometu može se dodijeliti sukladno pravilima za horizontalne državne potpore iz Glave II. ove Uredbe samo za pripremu cjelovita programa restrukturiranja.
- Regionalna državna potpora poduzetnicima u zračnom prometu može se dodijeliti sukladno pravilima za regionalne državne potpore iz Glave III. te Uredbe, uz izuzetak državne potpore za tekuće poslovanje, osim neposrednoga subvencioniranja zračnih putova državnom potporom za tekuće troškove poslovanja, uz sljedeće uvjete:
- da državna potpora predstavlja naknadu za obveze obavljanja javne službe,

- da državna potpora predstavlja državnu potporu socijalne naravi namijenjene određenim kategorijama putnika ako se dodjeljuje bez obzira na podrijetlo usluge.

Općim državnim potporama za zračni promet upravlja ministarstvo nadležno za promet.

Pristup tržištu i struci

3. Kako zračni prijevoznici mogu dobiti dozvolu prometovanja na određenim rutama u domaćem i međunarodnom prometu? Imaju li određena poduzeća za zračni promet isključiva prava u odnosu na određene rute?

Izdavanje odobrenja za obavljanje javnog prijevoza od strane Ministarstva pomorstva, prometa i veza regulirano je odredbama ZZP-a.

Zračni prijevoznik odlučuje o uspostavljanju linije u zračnom prometu unutar Republike Hrvatske, a u međunarodnom zračnom prometu linija se uspostavlja u skladu s odgovarajućim dvostranim ugovorom koji obvezuje Republiku Hrvatsku (članak 25. stavak 1. ZZP-a).

U slučaju sukoba interesa dvaju ili više zračnih prijevoznika, te poradi očuvanja prometne povezanosti, ministarstvo može utvrditi obavljanje domaćega linijskog zračnog prijevoza na određenoj liniji, uzimajući u obzir potrebe tržišta, ostvarenu kvalitetu i kvantitetu povezanosti, valorizaciju dosadašnjih ulaganja i stečena prava zračnog prijevoznika. Ako se u međunarodnom zračnom prometu uspostavlja nova linija ili ako na već uspostavljenoj liniji drugi prijevoznik namjerava uspostaviti promet prijevoznici su se obvezni o tome sporazumjeti. Ako prijevoznici ne postignu sporazum, Ministarstvo će, zbog izvršavanja ugovorene međunarodne obveze, rješenjem odrediti prijevoznika koji će obavljati promet na liniji za koju nije postignut sporazum.

Inozemni zračni prijevoznik može obavljati prijevoz u međunarodnom javnom zračnom prometu s Republikom Hrvatskom, u skladu s uvjetima iz ugovora o međunarodnom linijskom ili povremenom zračnom prometu koji obvezuje Republiku Hrvatsku, ili u skladu s uvjetima iz odobrenja za obavljanje prijevoza.

Komercijalni prijevoz osoba i stvari zrakoplovom između mjesta unutar Republike Hrvatske (kabotaža), Ministarstvo može odobriti inozemnom zračnom prijevozniku, u skladu s međunarodnim ugovorima koji obvezuju Republiku Hrvatsku (članak 24. ZZP-a).

Inozemni zrakoplovi smiju letjeti u hrvatskom zračnom prostoru samo na temelju odobrenja, osim ako međunarodnim ugovorom koji obvezuje Republiku Hrvatsku nije drukčije utvrđeno (članak 14. ZZP-a).

Trenutno je u izradi Pravilnika o uvjetima i načinu izdavanja odobrenja za letenje inozemnih zrakoplova u hrvatskom zračnom prostoru.

Pojedina poduzeća u zračnom prometu nemaju ekskluzivna prava koja se odnose na specifične rute.

4. Koji su uvjeti za izdavanje potvrda i dozvola?

Osnovni uvjeti koje mora ispuniti zračni prijevoznik za dobivanje svjedodžbe o sposobnosti (AOC) propisani su člancima 22. i 23. ZZP-a. Pored toga potrebno je ispuniti i posebne uvjete propisane Pravilnikom o uvjetima i načinu izdavanja svjedodžbe o sposobnosti 9A JAR-OPS 1 (NN 31/01), koji je prihvatio uvjete iz europske regulative.

Za obavljanje linijskog i povremenog čarter prijevoza to mora biti trgovačko društvo s posebnim uvjetima u pogledu osnivača, vlasništva kapitala i upravljačkih tijela. Tako je ZZP-om propisano da zračni prijevoznik, u linijskom i povremenom čarter prijevozu, može biti trgovačko društvo koje je registrirano u Republici Hrvatskoj, u potpunom ili većinskom vlasništvu domaće fizičke ili pravne osobe, pod uvjetom da su dvije trećine članova uprave i nadzornog odbora društva hrvatski državljani s prebivalištem u Republici Hrvatskoj. Nadalje, zračni prijevoznik mora u Hrvatskom registru civilnih zrakoplova imati upisan najmanje jedan zrakoplov odgovarajuće kategorije, te udovoljavati gospodarsko-financijskim i drugim uvjetima (članak 22. stavak 2. i 3. ZZP-a). Ovakva odredba predstavlja novinu, odnosno razliku u odnosu na opći propis o trgovačkim društvima koji izjednačuje u pravima i obvezama domaće i inozemne ulagače.

Daljnji uvjeti, prema vrsti planiranog prijevoza ovise prvenstveno o: gospodarsko-financijskim pokazateljima (najniži iznos temeljnog kapitala); vrsti, namjeni i načinu održavanja zrakoplova; stručnosti zrakoplovnog osoblja, te odobrenim priručnicima. Ti uvjeti su propisani Pravilnikom o uvjetima i načinu izdavanja svjedodžbe o sposobnosti 9A JAR-OPS 1, ispunjenje kojih se dokazuje izdavanjem svjedodžbe o sposobnosti (AOC).

Zračni prijevoznik može obavljati prijevoz i zrakoplovom u zakupu samo ako je Ministarstvo dalo suglasnost na sklapanje tog ugovora o zakup.

5. Koja su pravila prihvata i otpreme zrakoplova, putnika, prtljage i tereta, dodjele vremena (slot) polijetanja i slijetanja, Sustavom rezervacija putem računala i s tarifama? Kako se provode i tko ih provodi?

Prihvat i otprema zrakoplova, putnika, prtljage i tereta (ground handling) nije reguliran posebnim nacionalnim propisom, već se primjenjuju postupci uobičajeni u civilnom zračnom prometu .

Dodjeljivanje vremena polijetanja i slijetanja (slot allocation), također, nije uređen nacionalnim propisima, zbog relativno malog obima zračnog prometa, te ga stoga svaki aerodrom samostalno određuje.

Međunarodni sporazum o postupku utvrđivanja tarifa u redovnom unutareuropskom zračnom prometu (NN MU 4/94) utvrđuje tarifne odredbe i određuje ili, kada je to moguće, zamjenjuje postojeće odredbe o rješavanju sporova u vezi s tarifama koje se primjenjuju u redovnom unutareuropskom zračnom prometu između strana ovog sporazuma. Ovaj sporazum zamjenjuje tarifne odredbe svakog bilateralnog sporazuma što su ga već zaključile strane ovog sporazuma, ako te odredbe nisu u skladu s ovim sporazumom. Međutim, ništa u ovom sporazumu ne zabranjuje stranama da na bilateralnoj osnovi ili unutar grupe država zadrže ili ustanove fleksibilnije tarifne odredbe od odredaba ovog sporazuma.

Postupci rezervacija putem računala «Computer Reservation System» nisu propisani od strane nadležnih tijela zračnog prometa Republike Hrvatske, već se primjenjuju propisi operatora određenog rezervacijskog sustava.

6. Koji su bilateralni sporazumi s državama članicama EU-a te s trećim zemljama na snazi? Kakav je režim uspostavljen prema ovim sporazumima?

Republika Hrvatska je do lipnja 2003. godine sklopila 24 bilateralna sporazuma (koji su trenutno na snazi), od kojih 8 s vladama zemalja članica Europske unije: Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske, Savezna Republika Austrija, Kraljevina Španjolska, Kraljevina Danska, Republika Francuska, Veliko Vojvodstvo Luksemburg, Kraljevina Nizozemska, Kraljevina Švedska, a ostalih 16 s vladama trećih zemalja: Republika Bosna i Hercegovina, Republika Bugarska, Češka Republika, Republika Mađarska, Republika Makedonija, Malezija, Malta, Kraljevina Norveška, Republika Poljska, Slovačka Republika, Republika Slovenija, Švicarska Konfederacija, Republika Latvija, Ukrajina, Kraljevstvo Maroko, te Hong Kong Posebno Upravno Područje Narodne Republike Kine, u svrhu uspostave redovitog zračnog prometa preko njihovih teritorija.

Pored gore navedenih Sporazuma o zračnom prometu postoji i nekoliko bilateralnih sporazuma, koji su nakon vođenih pregovora i potpisani, ali radi nerazmjene diplomatskih nota nije završen i postupak ratifikacije. Potpisani su sporazumi s vladama zemalja članica Europske unije i to: Kraljevina Belgija, Republika Grčka, Republika Irska, Republika Italija, Savezna Republika Njemačka, Republika Portugal, te s vladama trećih zemalja: Republika Albanija, Egipat, Republika Estonija, Indija, Indonezija, Islamska Republika Iran, Izrael, Katar, Kuvajt, Kuba, Republika Litva, Republika Rumunjska, Rusija, Singapur, Tajland, Turska, dok je s Vladom Republike Srbije i Crne Gore (Jugoslavije) na snazi privremeni sporazum.

Pripreme za postupak pregovaranja započete su s Vladama Cipra, Nepala i Republike Island.

Bilateralnim sporazumima se uspostavlja režim uvjetno ograničenih komercijalnih prava prijevoza (tzv. "non-open skies"). Komercijalna prava prijevoza zračnih prijevoznika registriranih u bilo kojoj zemlji ugovornici, između točaka u zemlji druge ugovorne strane i točaka u trećim zemljama (prava pete zračne slobode) su samo iznimno predviđena sporazumom o zračnom prijevozu.

Tehničke i društvene norme

7. Kako se utvrđuju naplate usluga zračnih luka i tko ih utvrđuje? Postoji li mehanizam savjetovanja? Je li uprava zračne luke odvojena od vlasnika?

Naplate usluga zračnih luka određuju zračne luke samostalno. Prema članku 2. Zakona o zračnim lukama (NN 19/98), usluge u zračnim lukama obavljaju društva s ograničenom odgovornošću, na čije se poslovanje primjenjuje Zakon o trgovačkim društvima. Izvješćivanje tijela državne uprave provodi se jedino u svrhu praćenja rada, te provedbe statističke analize.

Struktura i vlasništvo zračnih luka također je regulirano odredbama Zakona o zračnim lukama, prema kojem u temeljnom kapitalu sedam međunarodnih zračnih luka: Zagreb, Split, Dubrovnik, Pula, Rijeka, Osijek i Zadar - Republika Hrvatska sudjeluje s 55%, dok je preostalih 45% raspoređeno između županije i jedinica lokalne samouprave. Uprava zračnih luka posluje samostalno, ali je podložna nadzoru od strane nadzornog odbora i skupštine koju čine vlasnici i kojoj se podnosi godišnje izvješće o radu..

8. Kako se primjenjuju i provode sigurnosni zahtjevi u zrakoplovstvu vezano uz konstruiranje, rad i održavanje zrakoplova te osobe i pripadajuće organizacije (inter alia, izdavanje dozvole pilotima i članovima posade, shema vremenskog ograničenja radnog vremena pilota i kabinske posade i zahtjevi za obuku pilota i kabinske posade)?

Propisi iz područja konstruiranja, proizvodnje i preinake zrakoplova su zahtijevani ZZP-om, a sukladni su zahtjevima JAA.

Uprava zračnog prometa Republike Hrvatske nije nikada provodila osnovnu homologaciju, već je prihvaćala strane potvrde sukladnosti/ certifikate tipa.

Kao tehnički zahtjevi za plovidbenost zrakoplova prometne kategorije prihvaćeni su JAR-ovi, a za druge kategorije prihvaćaju se i tehnički zahtjevi prema FAA, TC, CIS itd. Homologacija zrakoplova prometne kategorije se provodi u skladu s procedurama JAR-21. Kao pridružena članica JAA-a, Uprava zračnog prometa Republike Hrvatske priznaje proizvode certificirane prema JAA sustavu. Trenutno je u postupku izmjena Pravilnika o tipu zrakoplova i zrakoplovnog uređaja koji podliježe postupku homologacije i postupku utvrđivanja sukladnosti s tehničkim zahtjevima za plovidbenost zrakoplova, a koja se odnosi na izuzeće od postupka homologacije kategorija zrakoplova definiranih prema propisu o osnivanju EASA-e, (EC) No 1592/2002, ANNEX II.

Prema Zakonu o zračnom prometu, člancima 51. do 71., operator zrakoplova dužan je provjeravati i održavati plovidbenost zrakoplova prema zahtjevima proizvođača. Sustav održavanja mora biti organiziran na takav način da osigura kontinuirano održavanje plovidbenosti, a sukladno Pravilniku o uvjetima i načinu izdavanja svjedodžbe o sposobnosti 9A JAR-OPS 1 (Subpart M) (NN 31/01). Uvjeti koje mora zadovoljiti ovlaštena organizacija za održavanje zrakoplova i komponenti zrakoplova su sukladni zahtjevima Pravilnika o održavanju, obnovi i preinakama na zrakoplovu i zrakoplovnom uređaju, te tehničkoj kontroli i kontroli kvalitete obavljenih radova 9A JAR-145 (NN 63/01).

Zrakoplovno-tehničko osoblje koje je ovlašteno za izdavanje potvrde o vraćanju zrakoplova u uporabu mora ispunjavati potrebne uvjete prema Pravilniku o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne osobe koje obavljaju stručno osposobljavanje zrakoplovno-tehničkog osoblja 9A JAR-147 (NN 38/01) i prema Pravilniku o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja te programima za stručno osposobljavanje, provjeru i utvrđivanje stručne sposobnosti zrakoplovno-tehničkog osoblja 9A JAR-66 (NN 5/02), koji su stupili na snagu, a čiji je provođenje u tijeku.

Pripadnost zrakoplovnom osoblju, te uvjeti za stjecanje dozvola i ovlaštenja u smislu propisane stručne spreme, stručne osposobljenosti, te udovoljavanja posebnim zdravstvenim i drugim uvjetima za obavljanje određenih stručnih poslova propisani su člancima 87. do 97. ZZP-a.

Zrakoplovnom osoblju dozvolu i ovlaštenja iz te dozvole, izdaje, obnavlja i produžava Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, a uvjeti i načini stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja utvrđuju se sljedećim propisima:

- Pravilnikom o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, koji je sukladan odredbama JAR-FCL-1 (NN 99/01) te
- Pravilnikom o uvjetima kojima mora udovoljavati osoblje kabinske posade zrakoplova, a kojim se propisuju uvjeti kojima mora udovoljavati osoblje kabinske posade zrakoplova u pogledu stručne osposobljenosti te stjecanje, produžavanje i obnova potvrde o osposobljenosti i ovlaštenja osoblja kabinske posade zrakoplova (NN 6/00).

Radno vrijeme, vrijeme leta, dnevni odmori, trajanje prijevoza, poslovi i obveze, te broj uzlijetanja i slijetanja članova posade zrakoplova u javnom zračnom prometu i drugim komercijalnim djelatnostima u zračnom prometu uređuje se člancima 98., 99., i 100. ZZP-a, te osobito Pravilnikom o radnom vremenu članova posade zrakoplova (NN 68/00).

Operator zrakoplova mora detaljno razraditi odredbe Pravilnika u svom operativnom priručniku (FOM), a kojeg odobrava Ministarstvo pomorstva, prometa i veza.

Stručno osposobljavanje članova letačke posade - pilota aviona - smiju obavljati organizacije za letačku obuku FTO i organizacije za osposobljavanje za tip TRTO koje udovoljavaju propisanim uvjetima iz Pravilnika o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona 9A JAR-FCL 1 (NN 99/01), a koje za to ovlasti Ministarstvo pomorstva, prometa i veza. Organizacije za letačku obuku (FTO) za stjecanje pilotskih dozvola, osobito, moraju udovoljavati uvjetima iz JAR-FCL 1.055 dodatka 1 (Appendix 1 to JAR FCL 1.055).

Stručno osposobljavanje zrakoplovnog osoblja obavlja se prema programima za stručno osposobljavanje i provjeru stručne sposobnosti, koji se utvrđuju gore spomenutim Pravilnikom, a može ga obavljati isključivo pravna osoba koju za to ovlasti Ministarstvo pomorstva, prometa i veza.

9. Postoji li zakonodavstvo o istragama nesreća i obvezatnom izvješćivanju o izvanrednim događajima? Postoje li dostupni statistički podaci o opasnim približavanjima zrakoplova u zračnome prometu (gotovo sudarima) u posljednjih 10 godina?

Ovu problematiku regulira ZZP, u dijelu 3. Sigurnost zračnog prometa, Glavi 3. -Ugrožavanje sigurnosti zrakoplova, nesreće zrakoplova, potraga za zrakoplovom i spašavanje zrakoplova.

Unutar Ministarstva pomorstva, prometa i veza, kao odvojeno i neovisno tijelo od Uprave zračnog prometa, uspostavljen je Samostalni odjel za istraživanje zrakoplovnih nesreća u svrhu koordinacije postupaka istraživanja i administrativnog praćenja izvještaja, podataka i statistike. Procedure koje se koriste temelje se na odredbama ICAO SAPRs (Annex 13 i Doc 6920, 9156, 9756).

Nadalje, Pravilnikom o letenju (NN 17/00) regulirano je izvještavanje o ugrožavanju sigurnosti zrakoplova i nesrećama zrakoplova, prema kojem se "Izveštaj o izvanrednom događaju u zračnom prometu" (Air traffic incident report) podnosi nadležnom prijavnom uredu operativnih usluga Hrvatske kontrole zračne plovidbe (u daljnjem tekstu: HKZP) nakon slijetanja, radi istraživanja i utvrđivanja činjenica, u svrhu smanjenja i izbjegavanja izvanrednih događaja, primjenom odgovarajućih mjera, postupaka, te stalnog razvoja postojećeg sustava kontrole zračnoga prometa.

Prilikom izvještavanja o opasnom međusobnom približavanju zrakoplova (aircraft proximity-AIRPROX), ako su se dva zrakoplova međusobno opasno približila, tako da se jedan od pilota ili oba pilota zrakoplova osjećaju ugroženima, pilot zrakoplova koji održava radiokomunikaciju s nadležnom kontrolom zračnoga prometa, dužan je neodložno, putem radiokomunikacije, proslijediti odgovarajući izvještaj, te tako proslijeđen izvještaj nakon slijetanja potvrditi i podnijeti ga u pisanom obliku, kako bi se povećala vjerojatnost identificiranja zrakoplova koji je sudjelovao u događaju, te dale pojedinosti, radi lakšeg utvrđivanja uzroka izvanrednog događaja.

Ministarstvo je obvezno izvješće o rezultatima istraživanja ugrožavanja sigurnosti zrakoplova dostaviti drugim tijelima državne uprave nadležnim u pojedinim slučajevima, te nadležnom tijelu države u kojoj je zrakoplov registriran, ako je inozemni zrakoplov bio ugrožen ili je ugrozio sigurnost zrakoplova, kao i operatorima ili vlasnicima zrakoplova koji su sudjelovali u ugrožavanju sigurnosti zrakoplova, najkasnije u roku od 15 dana od dana okončanja istraživanja.

Za sada postoje statistički podaci o zrakoplovnim nesrećama za 2002. godinu. Ove statističke podatke vodi Samostalni odjel za istraživanje zrakoplovnih nesreća. Međutim, ne postoji razvijen sustav obrade statističkih podataka o izvanrednim događajima u zračnom prometu, ali su učinjeni veliki pomaci u svezi ovog pitanja.

Republika Hrvatska je trenutno u postupku usvajanja ESSAR 2 (EUROCONTROL Safety Regulatory Requirements-Reporting And Assessment Of Safety Occurrences In ATM), a koji se odnosi na izvješćivanje i procjenu izvanrednih događaja u ATM.

Podatke za opasno približavanje zrakoplova, na osnovu kojih je moguće dati statistički prikaz, HKZP d.o.o., sukladno propisima ZZP-a (članak 117.) dostavlja Upravi inspekcijskih poslova, odjel civilne inspekcije. U posljednjih tri godine, od kada se i sustavno vode statistički podaci, evidentirano je 10 prijava opasnog približavanja zrakoplova, od kojih su samo 3 procesuirane.

10. Postoje li mjere praćenja i ograničenja buke u okolini zračnih luka (npr. područje buke, pravila o korištenju zemljišta) te mjere zadržavanja ili smanjivanja zagađivanja zraka kao posljedice aktivnosti zračnoga prometa? Postoji li program povlačenja iz uporabe zrakoplova iz Poglavlja 2?

Sukladno člancima 141. i 142. ZZP-a, koji sadrže odredbe u svezi mjerenja buke i područja zaštite, operator aerodroma na kojem se odvija promet vojnih mlaznih zrakoplova i operator aerodroma na kojem se odvija linijski zračni promet, obavezan je osigurati stalno mjerenje buke na aerodromu i njegovoj okolini, koja nastaje prilikom slijetanja i uzlijetanja zrakoplova. Na temelju rezultata mjerenja buke utvrđuje se područje zaštite od buke u kojima ekvivalentna razina buke zrakoplova prelazi 67 dB(A), odnosno 75 dB(A), koja se unose u dokumentaciju prostora.

U području graditeljstva uvjeti za gradnju zračnih luka propisuju se projektom koji je sastavni dio građevne dozvole. Proces izdavanja građevne dozvole uključuje provjeru usklađenosti glavnog projekta zračne luke s uvjetima zaštite okoliša i zaštite od buke.

Nadalje, odredbe članaka 150. do 156. Pravilnika o letenju zrakoplova (NN 17/00) sadrže odredbe zaštite od buke zrakoplova i postupke za njeno smanjenje pri uzlijetanju, prilaženju i slijetanju, a koji su u skladu s ICAO Annex-om 16, dio 1. (Aircraft Noise).

Također postoji zakonska obveza primjene postupaka za smanjenje buke zrakoplova prema kojoj su svi piloti dužni primjenjivati propisane postupke za smanjenje buke zrakoplova, osim u slučajevima kad razlozi koji bi mogli ugroziti sigurnost zrakoplova (npr. otkaz motora), to ne dozvoljavaju.

Zrakoplovima koji bi ulazili u klasu Poglavlja 2 (Chapter 2), nije dozvoljeno letenje u hrvatskom zračnom prostoru. Svi hrvatski zrakoplovi sa svjedodžbom o buci definiranom Poglavljem 2 (Chapter 2) ICAO Annex-a 16 izbrisani su iz Hrvatskog registra civilnih zrakoplova prije roka za prestanak uporabe tih zrakoplova. Zrakoplovi upisani danas u Hrvatski registar civilnih zrakoplova usklađeni su s Poglavljem 3 (Chapter 3).

Prema ZZP-u emisija ispušnih plinova koje zrakoplov stvara pri uzlijetanju i slijetanju moraju biti ispod propisanih najvećih razina emisije ispušnih plinova, utvrđenih propisima donesenima na temelju toga Zakona. Takva zakonska odredba predstavlja osnovu za donošenje daljnjih propisa i mjera zadržavanja i smanjivanja zagađivanja zraka kao posljedice aktivnosti zračnog prometa.

Kako je Republika Hrvatska proizvođač goriva za mlazne motore (rafinerije Sisak i Rijeka), kakvoća goriva za mlazne motore regulirana je odredbama Pravilnika o kakvoći goriva za mlazne motore (NN 79/95) i sukladna zahtjevima Međunarodnog udruženja avioprijevoznika (IATA).

11. Kako se zove, koji je zakonski i pravni status i vlasnička struktura organizacije odgovorne za pružanje usluga upravljanja zračnim prometom (ATM)? Koji je broj zaposlenika? Koja su pravila koja se odnose na nadgledanje sigurnosti, određivanje normi, planiranje investicija, pružanje usluga, planiranje usluga i prikupljanje prihoda?

Zakonom o osnutku Hrvatske kontrole zračne plovidbe (NN 19/98) osnovano je društvo s ograničenom odgovornošću (osnivač i jedini član društva je Republika Hrvatska), koje je nadležno za pružanje usluga upravljanja zračnim prometom (ATM) u Republici Hrvatskoj, kao i za razvoj, izgradnju, održavanje, nadzor i potvrđivanje ispravnosti postrojenja, sustava i uređaja kontrole zračne plovidbe i zrakoplovne meteorologije.

HKZP d.o.o. trenutno zapošljava 702 djelatnika.

Nadzor (pravni i inspekcijski) u provođenju zakonskih i drugih propisa obavlja Ministarstvo pomorstva, prometa i veza.

HKZP d.o.o. svake godine u okviru godišnjeg plana poslovanja (business plan) donosi investicijski plan, posjeduje srednjoročni plan investicija, a u izradi je i dugoročni plan poslovanja u koji će biti uključen dugoročni investicijski plan. HKZP d.o.o. u svezi pružanja i planiranja usluga, te sigurnosnih pregleda (safety oversight) primjenjuje pravila ICAO-a i EUROCONTROL-a.

HKZP d.o.o. prihode ostvaruje iz naknada od korisnika za uporabu uređaja i usluga društva, koje se utvrđuju sukladno pravilima donesenim od strane EUROCONTROL-a, i iz sredstava državnog proračuna Republike Hrvatske, koja se uplaćuju temeljem posebnog ugovora između HKZP d.o.o. i Vlade RH za nenaplaćivanje pružanja usluga za državne zrakoplove RH i strane državne zrakoplove na temelju uzajamnosti.

Međunarodne organizacije i konvencije

12. Kojih je međunarodnih organizacija na području zrakoplovstva vaša zemlja članica (Organizacija međunarodnoga civilnog zrakoplovstva (ICAO), Europska konferencija o civilnome zrakoplovstvu (ECAC), Zajedničke zrakoplovne vlasti (JAA), EUROCONTROL)? Kojeg je datuma vaša zemlja pristupila tim organizacijama? Možete li naznačiti datum ili namjeravani datum pristupa onim organizacijama kojih vaša zemlja nije članicom?

Republika Hrvatska je članica Organizacije međunarodnoga civilnog zrakoplovstva – ICAO, na temelju pristupa (akcesije) stranka je Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu (Čikaška konvencija) (NN MU 6/94) od 22. listopada 1993. godine i potpisnica njenih Protokola.

Republika Hrvatska je od srpnja 1992. godine zemlja članica ECAC-a - Europske konferencije civilnog zrakoplovstva, čiji je glavni cilj unapređenje sigurnog, djelotvornog i kontinuiranog sustava europskog zračnog prometa.

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 12. prosinca 1996. godine donijela Odluku o pristupanju međunarodnoj konvenciji o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe - EUROCONTROL iz 1960. godine, s protokolima iz 1970., 1978., 1981. godine i mnogostranom sporazumu o rutnim naknadama iz 1981. godine (NN MU 14/96).

27. lipnja 1997. godine potpisan je CEATS ugovor između organizacije EUROCONTROLA i sedam, od ukupno osam, nacionalnih ugovorenih strana, među kojima i Republika Hrvatska, o stvaranju Službe kontrole leta Centralne Europe - CEATS za gornji sloj zračnog prostora.

Republika Hrvatska je pridruženi član (candidate member) Združenih zrakoplovnih vlasti - Joint Aviation Authorities – JAA od 27. lipnja 2001. godine i potpisnica Ciparskog dogovora (Cyprus Arrangements). U postupku je proces primanja u punopravno članstvo JAA-a.

Republika Hrvatska nastojat će u što skorijoj budućnosti započeti s pregovorima o zaključivanju Ugovora o zračnom prometu (Aviation Agreement) s Europskom unijom, te postati članicom EASA-e.

13. Budući da je Hrvatska potpisala Europsku konferenciju o civilnome zrakoplovstvu ECAC n°30, kako se standardi i pravila uspostavljeni tim dokumentom primjenjuju zakonski i u praksi?

ZZP je odredio Nacionalni program zaštite zračnog prometa (National Aviation Security Programme) kao temeljni dokument koji sadrži sve mjere potrebne za zaštitu zračnog prometa od djela nezakonitog ometanja.

Nacionalni program zaštite zračnog prometa, kojeg je Vlada RH donijela 12. lipnja 2003. je dokument koji je rađen na temelju ECAC Doc 30, te ICAO Annex-a 17 i sadrži sve standarde i preporuke iz ta dva dokumenta.

Primjena u praksi tih standarda i normi se osigurava kroz instrumente kontrole kvalitete, koji su također propisani u Programu, kao što su testovi (test), inspekcije (inspection), nadzor (audit), i istraživanje (survey).

F. Pomorski promet

1. Koja je zastava upisa tonaže u nacionalnom vlasništvu, po vrsti plovila (brod za rasuti teret, brod za tekuće terete, brod za suhi rasuti teret, kontejnerski brod, brod za generalni teret, Ro-Ro brod (za prijevoz tereta na kotačima), brod za suhi teret), po broju plovila i po nosivosti u metričkim tonama?

U nastavku se daje tabelarni prikaz brodova pod hrvatskom i stranom zastavom u hrvatskom upisniku po vrsti brodova i DWT.

Vrsta plovila	Zastava upisa	Broj	DWT**	GT
Brod za tekuće terete	hrvatski	6	-	66,654
	strani	11	865,016	486,610
	Malta	3	269,774	152,920
	Liberia	8	595,242	333,690
Brod za suhi teret, suhi rasuti teret	hrvatski	31	-	467,046
	strani	10	317,904	186,333
	Malta	5	154,242	91,769
	St. Vincent	3	77,032	45,687
	Liberia	1	42,249	23,277
	Bahamas	1	44,381	25,600
Kontejnerski brod	hrvatski	2	-	80,518

POGLAVLJE 9: PROMET

	strani	6	131,354	102,158
	Malta	2	70,714	59,680
	Liberia	2	48,850	32,800
	Cyprus	2	11,790	9,678
RO-RO brod	hrvatski	50	-	113,144
	strani	0	0	0
Brod za generalni teret	hrvatski	42	-	64,680
	strani	12	54,044	51,631
	Malta	2	19,565	20,650
	St. Vincent	7	29,369	26,729
	Luxembourg	2	3,760	2,620
	Belgium	1	1,350	1,632
Putnički brod	hrvatski	19	-	10,344
	strani	0	0	0
Ostali brodovi GT>100***	hrvatski	106	-	32,274
	strani*	-	-	-
Ukupno	hrvatski	256	-	834,660
	strani	39	1,368,318	826,732
	Malta	12	514,295	325,019
	St. Vincent	10	106,401	72,416
	Liberia	11	686,341	389,767
	Cyprus	2	11,790	9,678
	Bahamas	1	44,381	25,600
	Luxembourg	2	3,760	2,620
	Belgium	1	1,350	1,632
	Sve	295	-	1,661,392
* Podaci nisu dostupni				
** Podaci o nosivosti u metričkim tonama za brodove hrvatske zastave nisu dostupni				
*** Plovila sa vlastitim porivom				

2. Kako se primjenjuju pravila o tržišnome natjecanju na sektor linijskog brodarstva? Postoji li zakonodavstvo kojim se regulira izbor operatora i kompenzacija za javni pomorski promet? Postoje li programi potpora (uključujući porezne olakšice) koji se daju pomorskim kompanijama ili pomorcima? Postoje li programi potpora koji se daju brodogradnji?

U linijskom brodarstvu za međunarodne putničke linije ne postoje ograničenja koja onemogućuju tržišnu konkurenciju, one nisu subvencionirane već posluju na komercijalnim osnovama.

Putničke linije od državnog značaja unutar hrvatskih teritorijalnih voda koje povezuju otoke s kopnom i otoke međusobno subvencionirane su iz Državnog proračuna Republike Hrvatske. Putničke linije održava trgovačko društvo (brodar Jadrolinija, Rijeka) kojemu je to osnovna i jedina djelatnost. Brodaru se pokriva razlika između troškova i

ostvarenih prihoda. Na pojedinim putničkim linijama od državnog značaja omogućeno je obavljanje djelatnosti putničkog prijevoza i drugim pomorskim privatnim brodarima, kao i na svim linijama od županijskog i lokalnog značaja.

Na novouspostavljenim državnim brzobrodskim linijama brodari su odabrani putem javnog nadmetanja i omogućeno je da za održavanje tih linija konkuriraju i budu odabrani i privatni brodari.

Djelatnost obavljanja javnog obalnog linijskog pomorskog prometa definirana je Zakonom o Jadroliniji, Rijeka (NN 11/96), kojim je utvrđen status nacionalnog putničkog brodarka – društva u vlasništvu Republike Hrvatske.

Zakonom o javnom prijevozu u linijskom obalnom pomorskom prometu (NN 131/97) definirano je obavljanje javnoga prijevoza u linijskom obalnom pomorskom prometu, razvrstavanje linija i održavanje istih na temelju javnoga natječaja i odabira brodarka na vremensko razdoblje od pet godina, uz prethodnu suglasnost ministra pomorstva, prometa i veza, čime je omogućeno uključivanje i ostalih brodarka u obavljanje brodskih i trajektnih linija na vezama kopno-otoci.

Zakonom o otocima (NN 34/99 i 42/02) dana je obveza nadležnom ministarstvu raspisivanja javnog nadmetanja za održavanje brzobrodskih linija na vezama kopno-otoci, temeljem kojega je uspostavljeno 11 državnih brzobrodskih linija utvrđenih posebnom Odlukom Vlade Republike Hrvatske. Temeljem javnog nadmetanja pet linija dodijeljeno je nacionalnom brodarku Jadroliniji, a preostalih šest privatnim brodarima.

Prijedlogom Zakona o konkurenciji koji je u proceduri donošenja predviđene su odgovarajuće odredbe kojima je dana mogućnost primjene posebnih propisa zbog kojih su te osobe osnovane (slučaj Jadrolinije, Rijeka).

Ne postoje programi pomoći za pomorske kompanije ili pomorce.

Putnički linijski pomorski promet na vezama kopno-otoci na svim državnim linijama sufinancirani su, daje se potpora društvima pomorskog prometa koja obavljaju djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku, a što je utvrđeno posebnim zakonima (Zakon o Jadroliniji, Rijeka, Zakon o javnom prijevozu u linijskom obalnom pomorskom prometu). Konkretno, odredba članka 60. novodonesene Uredbe o državnim potporama (NN 121/03) općenito definira potpore u pomorskom prometu. Radi se isključivo o potpori u obavljanju djelatnosti pomorskog linijskog putničkog prometa, kako je gore detaljnije obrađeno (Jadrolinija).

Na brodarska trgovačka društva koja obavljaju međunarodni pomorski promet (sva su privatizirana, sjedišta tvrtki u RH) ne primjenjuje se članak 60. Uredbe, odnosno sustavno ta društva ne dobivaju državnu pomoć.

Predviđene mogućnosti člankom 62. Uredbe za sada nisu u primjeni.

Dosadašnja primjena poticanja hrvatskih brodarka za gradnju brodova u hrvatskim brodogradilištima, temeljena na Odlukama Vlade i Hrvatskog Sabora, omogućena je i člankom 67. novodonesene Uredbe o državnim potporama.

3. Koja pravila uređuju pristup slobodi pružanja međunarodnih pomorskih prometnih usluga te pristup slobodi pružanja domaćih pomorskih prometnih usluga (kabotaža u pomorskom prijevozu)?

Člankom 9. Pomorskog zakonika (NN 17/94, 74/94 i 43/96) definirana je kabotaža kao prijevoz stvari i putnika iz jedne hrvatske luke u drugu koju mogu obavljati samo brodovi hrvatske državne pripadnosti.

Kabotažom se ne smatra, prema stavku 1. članka 9. prijevoz osoba stranom jahtom ako se taj prijevoz obavlja bez naplate.

Iznimno od odredbe stavka 1. članka 9., Ministarstvo pomorstva, prometa i veza može odobriti stranom brodu prijevoz praznih kontejnera u njihovoj eksploataciji između luka Republike Hrvatske uz uvjet uzajamnosti, te stranom brodu prijevoz osoba i stvari između luka Republike Hrvatske ako to zahtijeva gospodarski interes.

Za pružanje međunarodnih usluga u pomorskom prometu osiguran je isključivo tržišni pristup (međunarodna sloboda).

4. Koji su uvjeti upisa plovila (zahtjevi za vlasništvom kod prvog upisa te, tamo gdje je to primjenljivo, kod drugog upisa, upravljanje, državljanstvo posade)?

Prema odredbama Pomorskog zakonika (članci 201. do 404.), u upisnik brodova mora se upisati brod koji je u cjelini u vlasništvu fizičkih ili pravnih osoba državljana Republike Hrvatske s prebivalištem odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj.

Osim toga, u upisnik brodova može biti upisan:

- brod koji je u cjelini ili dijelom u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe ili osobe bez državljanstva ili državljanina Republike Hrvatske s prebivalištem u inozemstvu ako je brodar tog broda hrvatska fizička ili pravna osoba, s prebivalištem, odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj, uz uvjet da se sa zahtjevom hrvatskog brodarka za upis tog broda u upisnik brodova suglasi njegov vlasnik,
- brod koji je u cjelini ili dijelom u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe uz uvjet da Republika Hrvatska obavlja nadzor nad upravnim, gospodarskim i tehničkim pitanjima nad brodom i ako taj upis dopusti Ministarstvo,
- jahta koja je u cjelini ili dijelom u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe, ili osobe bez državljanstva ili državljanina Republike Hrvatske koji nema prebivalište u Republici Hrvatskoj ako jahta pretežno boravi u moru Republike Hrvatske.

U upisnik brodova u gradnji može se, na zahtjev vlasnika broda, upisati brod koji se gradi u hrvatskom brodogradilištu.

Za pomorske brodove postoje sljedeći upisnici brodova: upisnik trgovačkih brodova, upisnik ribarskih brodova, upisnik javnih brodova te upisnik brodova u gradnji.

Ne može se upisati u hrvatski upisnik brodova brod koji je upisan u inozemni upisnik brodova.

Brod se briše iz upisnika brodova ako se upiše u drugi hrvatski upisnik brodova.

Upisi u upisnik brodova obavljaju se na temelju rješenja nadležne lučke kapetanije. U upisnik brodova mogu se upisati samo: stvarna prava, zakup broda i brodarki ugovor na vrijeme za cijeli brod i pravo preče kupnje.

Prvi upis u upisnik brodova, temeljem Pomorskog zakonika, je upis broda koji do tada nije bio upisan u hrvatski upisnik brodova.

Brod, brod u gradnji i jahta koji imaju hrvatsku državnu pripadnost mogu biti u vlasništvu domaće ili strane fizičke ili pravne osobe. Brod i jahta koji su u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe mogu imati hrvatsku državnu pripadnost, uz gore navedene uvjete.

Pravo vlasništva i druga stvarna prava na brodu mogu se steći, prenijeti, ograničiti i ukinuti jedino upisom u upisnik brodova. Pravo vlasništva i ostala stvarna prava na brodu mogu se upisati na brod u cjelini ili na udio u brodu određen s obzirom na cjelinu, ali ne na pojedine sastavne dijelove broda.

Brodice se prema Pomorskom zakoniku (članci 216. do 233.) upisuju u očevidnik koji vodi lučka kapetanija, odnosno lučka ispostava na čijem je području prebivalište, odnosno sjedište fizičke ili pravne osobe vlasnika brodice. Iznimno, brodica se može upisati u očevidnik brodice lučke kapetanije, odnosno lučke ispostave na čijem se području brodica stalno ili pretežno zadržava ili plovi.

U očevidnik brodice upisuje se brodica koja je u cjelini u vlasništvu fizičke ili pravne osobe s prebivalištem, odnosno sjedištem u Republici Hrvatskoj. Također se može upisati brodica koja je u cjelini ili dijelom u vlasništvu strane fizičke ili pravne osobe, osobe bez državljanstva ili državljanina Republike Hrvatske koji nema prebivalište u Republici Hrvatskoj ako brodica pretežno boravi u moru Republike Hrvatske.

U pripremi je donošenje izmjena i dopuna Pomorskog zakonika kojima se uvodi upisnik jahti.

Kao član posade na brodu pod hrvatskom zastavom može se ukrcati samo osoba koja ima pomorsku knjižicu ili odobrenje za ukrcavanje, bez obzira na državnu pripadnost, osim zapovjednika broda koji mora imati hrvatsko državljanstvo.

5. U kojoj su mjeri tehničke i društvene norme zasnovane na mjerama usuglašenim od strane Međunarodne pomorske organizacije (IMO) i/ili Međunarodne organizacije rada (ILO)?

Standardi IMO-a i ILO-a u potpunosti su ugrađeni i primijenjeni u članku 5. Pomorskog zakonika, zatim kroz Tehnička pravila Hrvatskog registra brodova i u odgovarajućim podzakonskim aktima.

6. Postoji li nacionalno zakonodavstvo, posebice u fiskalnom području, doneseno s ciljem promicanja upisa plovila u nacionalni upisnik?

Za sada propis takve vrste ne postoji.

Postoji intencija da se isto ugradi u Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika koji je u proceduri donošenja. Cilj je da se u okviru jedinstvenog pomorskog kodeksa sustavno riješi radno zakonodavstvo, mirovinsko i zdravstveno osiguranje, te porezna i carinska pitanja za pomorce i brodare, a sve u cilju stvaranja primjerenih uvjeta za poslovanje hrvatskih brodara, te da se time pospješi povrat flote pod domaći stijeg.

7. U kojoj su mjeri sigurnosni propisi i norme zasnovani na mjerama usuglašenim od strane IMO, ILO ili druge međunarodne organizacije? Postoje li bilo kakva odstupanja koja se dozvoljavaju plovilima pod vašom nacionalnom zastavom?

Propisi i standardi koji uređuju područje sigurnosti plovidbe u unutrašnjim morskim vodama i u teritorijalnom moru Republike Hrvatske u potpunosti odgovaraju standardima IMO-a.

8. Postoji li zakonodavstvo koje se odnosi na djelovanje luka i na slobodu pružanja lučkih i pomoćnih usluga za djelovanje luka? Koje su najvažnije odredbe ovoga zakonodavstva? Kako se provode i tko ih provodi?

Sva pitanja koja se odnose na obavljanje lučkih djelatnosti, odnosno korištenje pomorskog dobra radi obavljanja lučkih djelatnosti uređena su Zakonom o morskim lukama (NN 108/95 i 97/00) i Pomorskim zakonikom (NN 17/94, 74/94 i 43/96).

Lučke i ostale povezane djelatnosti u lukama obavljaju fizičke i pravne osobe registrirane za obavljanje tražene djelatnosti, bez obzira na oblik vlasništva, koje zadovolje uvjete na javno raspisanim natječajima za davanje određenih usluga.

Lučke uprave, ovlaštene Zakonom o morskim lukama (članak 9. do 19.) izdaju koncesije na određeni vremenski period za obavljanje lučkih djelatnosti ponuditeljima usluga ukoliko je ponuda sukladna planu o radu pojedine lučke uprave.

Lučka uprava daje trgovačkom društvu koncesiju za obavljanje jedne lučke djelatnosti, a jednom trgovačkom društvu ne može se dati koncesija za obavljanje svih lučkih djelatnosti.

Lučke uprave su neprofitne ustanove koje osniva Vlada Republike Hrvatske odnosno županija, a koje organiziraju rad i red u luci. Na području županije osniva se u pravilu jedna lučka uprava za upravljanje svim lukama lokalnog i županijskog značaja. Iznimno, na prijedlog općinskog ili gradskog poglavarstva, za neku od luka može se osnovati posebna lučka uprava. Novim Zakonom o pomorskom dobru i morskim lukama, koji je u proceduri donošenja, predviđeno je da se ukine mogućnost osnivanja više županijskih lučkih uprava.

Pitanje vlasništva trgovačkog društva koje temeljem koncesije obavlja lučke djelatnosti u luci usklađeno je sa direktivama Europske unije.

9. Postoji li zakonodavstvo koje onemogućava pristup slobodnom pružanja usluga međunarodnog pomorskog prometa? Koje su najvažnije odredbe ovoga zakonodavstva? Kako se provode i tko ih provodi?

Ne postoji zakonodavna mjera koja bi ograničavala obavljanje međunarodnih usluga pomorskog prometa.

10. Postoje li neki sporazumi o podjeli tereta s trećim zemljama? Koje su najvažnije odredbe tih sporazuma?

Ne postoje sporazumi Republike Hrvatske sa trećim zemljama o podjeli tereta.

III. INTEGRIRANI PROMETNI SUSTAVI

A. Prometna infrastruktura

Karte nacionalne mreže

1. Potrebno je dostaviti karte nacionalne mreže međumjesnoga prometa (cestovni, željeznički, kombinirani promet, luke, zračne luke i promet unutarnjim plovnim putovima). Mreža međumjesnog prometa trebaju se utvrditi na osnovi njihovih usklađenosti s kriterijima utvrđenima u nacrtu Smjernica Zajednice za razvoj transeuropske prometne mreže (vidi Odluku br° 1692/96 on Ten-T guidelines).

Karte su prikazane u Dodatku 4 (vidi Dodatak).

2. Javni troškovi i investicije

Podaci o javnim troškovima i investicijama trebaju se navesti popunjavanjem tablica u Dodatku 2 (vidi Dodatak).

Pravni okvir

3. Koji su postupci koji se odnose na razvoj projekta prometne infrastrukture? Postoje li razlike ovisno o vrsti prometa?

U studenom 1999. godine Hrvatski sabor donio je "Strategiju prometnog razvitka RH". Taj dokument je infrastrukturno orijentiran i trebao bi predstavljati temelj za donošenje srednjoročnih planova za razvitak infrastrukture pojedinih prometnih područja. Pojednim zakonima definirana je obaveza donošenja takvih planova. Razlike postoje utoliko što je dinamika donošenja srednjoročnih planova neujednačena.

4. Kakav je projektni ciklus? Na koji način su lokalne i/ili regionalne vlasti povezane s projektima prometne infrastrukture?

Ne postoji jednoznačno određen projektni ciklus projekta prometne infrastrukture za sva prometna područja. Lokalne i regionalne vlasti sudjeluju u projektima projektne infrastrukture kroz raspravu u Hrvatskom saboru, tj. prilikom donošenja strateških dokumenata na razini države, te eventualno neposrednim učešćem u planiranju i realizaciji pojedinačnih infrastrukturnih projekata.

U odnosu na cestovne projekte procedura realizacije infrastrukturnog objekta od ideje do izvedbe zahvata regulirana je Zakonom o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00 i 32/02) i Zakonom o gradnji (NN 52/99, 75/99 i 117/01). Realizacija projekta do faze ishođenja građevinskih dozvola je u nadležnosti Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, a potom prelazi u nadležstvo investitora (tj. jednog od trgovačkih društava koja realiziraju pojedini projekt: Hrvatskih cesta, Hrvatskih autocesta, Autoceste Rijeka-Zagreb, Bina-Istre, ili pojedine županijske uprave za ceste).

Željeznički projekti imaju projektni ciklus utvrđen internim propisima i procedurama HŽ-a. Lokalne i regionalne vlasti sudjeluju u projektima željezničke projektne infrastrukture kroz raspravu u Hrvatskom saboru prilikom donošenja strateških dokumenata na razini države (strategija, nacionalni program), te neposrednim učešćem u planiranju i realizaciji infrastrukturnih zahvata na lokalnim prugama, te rješavanju problematike željezničko–cestovnih prijelaza na županijskim, lokalnim i nerazvrstanim cestama.

Projekti u pomorskoj infrastrukturi temelje se na planovima donesenim temeljem Desetogodišnjeg plana razvoja lučkog sustava Republike Hrvatske. Lučka uprava izrađuje dvogodišnji plan razvoja luke na osnovi desetogodišnjeg plana razvoja lučkog sustava Republike Hrvatske. Nakon usklađivanja u Stručnom tijelu za luke donosi se plan. Upravno vijeće lučke uprave na prijedlog ravnatelja donosi godišnji program rada i razvoja luke. Za luke osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku suglasnost na godišnji program rada i razvoja luke daje ministar nadležan za poslove pomorstva i ministar financija, a za luke županijskog i lokalnog značaja nakon mišljenja ministra nadležnog za poslove pomorstva suglasnost daje župan.

5. Postoji li zakonodavstvo koje se odnosi na:**a) procjenu utjecaja na okoliš**

Postupak procjene utjecaja na okoliš pojedinog zahvata odnosno projekta provodi se kao upravni postupak temeljem Zakona o zaštiti okoliša (NN 94/82 i 128/99) i Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš (NN 59/00), a što je detaljnije obrađeno u Poglavlju 22 Okoliš, II. Sektorske politike, A. Horizontalno zakonodavstvo, pitanje broj 5.

b) pravila tržišnog natjecanja

Pravila tržišnog natjecanja sadrži Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja (NN 48/95, 52/97 i 89/98).

Novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja (ZZTN) (NN 122/03) koji je prilagođen EU zakonodavstvu, stupio je na snagu 8. kolovoza 2003. godine, a početi će se primjenjivati 1. listopada 2003. godine. Nadležnost nad ZZTN ima Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja.

Pojedine prometne specifičnosti objašnjene su u prethodnim pitanjima vezanima za cestovni, željeznički, zračni, riječni i pomorski promet. U dijelu pomorskog prometa pravila tržišnog natjecanja dotiču se i odredbi u vezi s koncesijskim pravima reguliranim u Pomorskom zakoniku (NN 17/94, 74/94 i 43/96) i Zakonu o morskim lukama i pomorskom dobru (NN 108/95 i 6/96) u odnosu na davanje koncesija na van lučkom području pomorskog dobra, a Pomorski zakonik u odnosu na davanje koncesija za luke.

c) javnu nabavu

Prilikom provedbe infrastrukturnih projekata lokalna i regionalna uprava i samouprava provodi javno nadmetanje temeljem odredbi iz čl. 5. Zakona o javnoj nabavi (NN 117/01), kojim zakonom su definirani naručitelji, između ostalog i u djelatnosti prometa. Naručitelj je pri tome definiran kao pravna osoba s posebnim ili isključivim pravom (ovlasti) koja dio državnog teritorija koristi u svrhu upravljanja mrežama javnog prometa, željeznicom, automatiziranim prijevoznim sustavima, tramvajem, autobusom, trolejbusom ili žičarom.

B. Prometna istraživanja**1. Postoje li istraživački programi vezani uz nacionalni promet?**

Istraživački programi vezani uz nacionalni promet postoje samo kao dijelovi studija o razvoju. Lista prijavljenih istraživačkih programa vodi se pri Ministarstvu znanosti i tehnologije.

2. Koriste li istraživački programi vezani uz promet javna i/ili privatna sredstva financiranja, i ako da koja se razina financiranja dodjeljuje takvim istraživanjima?

U skladu s dostupnim saznanjima, privatna sredstva financiranja za sada se ne koriste za financiranje istraživačkih programa vezanih uz promet. Javna sredstva financiranja korištena su za istraživačke programe studija i pripremne dokumentacije vezane uz pojedinačne prometne programe, te za pripremu strategija prometnog razvitka u Republici Hrvatskoj.

3. Koji su nacionalni prioriteti za istraživanja koja se odnose na promet?

Prioriteti se zasnivaju na međunarodnim programima suradnje.

U okviru međunarodnih programa suradnje, RH trenutno sudjeluje u tri projekta, dok je četvrti projekt u fazi pripreme:

- Studija regionalne infrastrukture na Balkanu - promet (REBIS; Regional Balkans Infrastructure Study).

Projekt se provodio u okviru regionalnog CARDS programa za 2001. godinu, s iznosom sredstava od 2.450.000€. Potpisnik ugovora o izradi studije REBIS je Europska komisija (European Commission), odnosno Europe Aid Cooperation Office, dok su korisnici projekta zemlje Procesa stabilizacije i pridruživanja. Ugovor je sklopljen s međunarodnim konzorcijem konzultantskih kuća. Glavni nositelj aktivnosti je konzultantska kuća COWI A/S Danska. Početak izrade studije je bio 07. mjesec 2002. godine. Nacrt završnog izvješća studije predstavljen je 26. i 27. lipnja 2003. godine u Londonu na sastanku pod pokroviteljstvom EBRD-a (Europska banka za obnovu i razvoj). Održavanje Trećeg HLM-a (High Level Meeting) predviđeno je za listopad 2003. godine u Parizu pod predsjedavanjem Svjetske banke. Nakon spomenutog sastanka slijedi sastanak na razini Ministara prometa i potpisivanje Memoranduma o razumijevanju koji će predstavljati suglasnost zemalja Procesa stabilizacije i pridruživanja o nastavku provedbe zajedničkih projekata.

Prilikom predstavljanja Nacrta završnog izvješća REBIS studije na sastanku u Londonu 26. i 27. lipnja 2003. godine, predstavljen je projektni prijedlog iz regionalne komponente CARDS programa za proračunsku godinu 2003., pod nazivom South-East Europe Transport Observatory (SEETO) u iznosu od 1.900.000€. Projekt SEETO predviđa podršku CARDS zemljama korisnicama prilikom uspostave tehničke grupe (Transport Observatory) i definiranje njenih aktivnosti. Ovim se projektom predviđa promicanje i praćenje provedbe projekta s regionalne prometne mreže, definirane u REBIS studiji (tzv. 'Core network'). Predviđeni zadatak Tehničke grupe je podrška Upravnom odboru prikupljanjem podataka, izradom prognostičkih prometnih modela, izrada višegodišnjih indikativnih planova i koordinacija rada s postojećim radnim tijelima/tehničkim grupama u pojedinim prometnim koridorima. Kao članovi Upravnog odbora (Steering Committee) predviđeni su dužnosnici zemalja korisnica, predstavnici Europske komisije i predstavnici Međunarodnih financijskih institucija (IFIs).

- Priprema projekata s područja prometa - (TPPF; Transport Project Preparation Facility)

Projekt će se provoditi u okviru regionalnog CARDS programa za 2001. godinu, a predviđen iznos sredstava je 2.700.000€. TPPF projekt predviđa financiranje studija izvedivosti za projekte definirane na regionalnoj prometnoj mreži iz REBIS studije (tzv. 'Core network'). S obzirom na veličinu potencijalnih projekata definiranih u REBIS studiji i iznosu sredstava za provođenje TPPF projekta, broj projekata i pripadajućih studija izvedivosti koje će se financirati kroz TPPF je ograničen. Odabir projekata je predviđen za rujan 2003. godine, a birat će se u suradnji Europske komisije, Međunarodnih financijskih institucija i zemalja iz regije. TPPF projekt bi trebao biti završen do 31. prosinca 2004. godine.

- Air Safety and Air Traffic Control Project (ASATC)

U okviru regionalne komponente CARDS programa za 2002. godinu, planirana je provedba projekta ASATC - "Air Safety and Air Traffic Control Project" (Projekt zrakoplovne sigurnosti i kontrole zračnog prometa). Prva faza projekta se odnosi na stvaranje uvjeta za procjenu trenutne situacije u civilnom zrakoplovstvu, te unapređenje iste, a u svrhu povećanja stupnja sigurnosti zračne plovidbe. Spomenuta prva faza projekta predviđa sudjelovanje u izradi tzv. "Portfolio projekata", koji bi bili implementirani u II. fazi, s trajanjem do kraja 2005. godine.

Postoje studije razvoja za pojedino prometno područje, npr. Ministarstvo pomorstva, prometa i veza naručilo je 2000. godine studiju petogodišnjeg plana «Konceptije strategije razvoja zračnog prometa u Republici Hrvatskoj» koju izrađuje Institut prometa i veza iz Zagreba. Trenutačno je završen nacrt u kojem je uključen koncept razvoja zračnih luka i poticanje unaprjeđenja zračnog prijevoza. Sredstva za izradu nacrta «Konceptije strategije razvoja zračnog prometa u Republici Hrvatskoj» osigurana su iz državnog proračuna.

I. OPĆENITO

A. Struktura prihoda

1. Molimo navedite detaljan opis i odgovarajuću statistiku cjelokupnih državnih prihoda (porezi i doprinosi za socijalno osiguranje) te njihovih glavnih komponenti (prema OECD-ovoj klasifikaciji prihoda).

U Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2002. ukupni prihodi države iznosili su 82.908.680.100,37 kn - 11.200.848.432,90 (EUR), od čega su ukupni vlastiti porezni i ostali vlastiti prihodi državnog, županijskog i gradskog/općinskog proračuna iznosili 44.817.174.526,05 kn, ukupni zajednički prihodi državnog proračuna 12.901.891.448,82 kn, te ukupni doprinosi za socijalno osiguranje 25.189.614.125,50 kn.

STRUKTURA OSTVARENIH PRIHODA NA RAZINI DRŽAVE za razdoblje I - XII . 2002 godine

Red. br	NAZIVI PRIHODA PRORAČUNA	Ostvarena naplata	% udio
		I - XII 2002	
1	2	7	8
I	Vlastiti porezni prihodi državnog proračuna (1-7)	35.982.304.773,59	43,40
1	Porez na dodanu vrijednost	25.952.486.271,74	31,30
2	Porez na promet	136.726.208,06	0,16
3	Porez na premije osig. od automob. odgovornosti	244.535.410,91	0,29
4	Porezi i naknade od igara na sreću i zabavne igre	131.852.056,94	0,16
5	Posebni porezi	7.474.168.115,79	9,01
6	Ostali prihodi od poreza	-8.087.633,18	-0,01
7	Carina i carinske pristojbe	2.050.624.343,33	2,47
II	Ostali vlastiti prihodi državnog proračuna (1-2)	2.271.309.826,30	2,74
1	PRIHODI OD IMOVINE, PRODAJE ROBA I USLUGA I OSTALI PRIHODI	2.053.273.569,60	2,48
2	PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE (KAPITALNI)	218.036.256,70	0,26
Ukupno I+II		38.253.614.599,89	46,14
III	Vlastiti županijski porezi	131.621.833,28	0,16
IV	Ostali vlastiti županijski prihodi	1.182.206.282,09	1,43
Ukupno III+IV		1.313.828.115,37	1,58
V	Vlastiti gradski/općinski porezi	250.867.852,39	0,30
VI	Ostali vlastiti gradski/općinski prihodi	4.998.863.958,40	6,03
Ukupno V+VI		5.249.731.810,79	6,33
Ukupno vlastiti i ostali prihodi državnog, županijskog i gradskog/općinskog proračuna (I do VI)		44.817.174.526,05	54,06
VII	Zajednički prihodi državnog i lokalnih proračuna		
1	Porez na dobit	3.829.235.664,85	4,62
2	Porez i prirez na dohodak	8.015.557.873,55	9,67
3	Porez na promet nekretnina	725.506.336,16	0,88
4	Ostali zajednički prihodi	331.591.574,26	0,40
Ukupno zajednički prihodi - VII(1 do 4)		12.901.891.448,82	15,56
VIII	Doprinosi		

POGLAVLJE 10: OPOREZIVANJE

1	za Zdravstveno osiguranje	11.533.280.224,12	13,91
2	za Mirovinsko osiguranje	12.515.656.673,80	15,10
3	za Zapošljavanje	1.140.677.227,58	1,38
Ukupno doprinosi - VIII(1 do 3)		25.189.614.125,50	30,38
UKUPNI PRIHODI DRŽAVE		82.908.680.100,37(kn) 11.200.848.432,90 (EUR)	100,00

Napomena: Podaci nisu konsolidirani

U POGLAVLJU 10: pod I. Općenito A. Struktura prihoda, poslije tablice s prihodima (str.4.), treba dodati slijedeće:

Prihodi od poreza izraženi kao postotak BDP-a u 2002. godini

Porez na dobit (poduzeća)	2,17%
Socijalni doprinosi	12,28%
Porez na dohodak (fizičkih osoba)	4,54%
PDV	14,79%
Trošarine	4,24%
Carina	1,16%
Porez na imovinu	2,97%
Ostali porezni prihodi	0,40%

B. Porezna politika

1. Opišite sadašnju i predviđenu poreznu politiku vaše Vlade (posebice uvođenje novih poreza i/ili ukidanje postojećih poreza).

U strukturi proračunskih prihoda trenutno prevladava porez na dodanu vrijednost i trošarine, a zatim porez na dohodak te porez na dobit, što znači da Republika Hrvatska ima potrošno orijentiran porezni sustav. Pri tome su porez na dodanu vrijednost i trošarine isključivo prihod državnog proračuna, a porez na dohodak i porez na dobit su zajednički prihodi države, županija i općina i gradova.

Aktualni zakoni kojima su uređena pitanja oporezivanja jesu:

Opći porezni zakon uređuje sve bitne značajke odnosa između poreznih obveznika i poreznih tijela, sve bitne značajke postupovnih odredaba, ovršni postupak, žalbeni postupak te većinu poreznih prekršaja. Zakon propisuje jedinstvena načela postupanja u poreznom pravu i čini temelj poreznog sustava u Republici Hrvatskoj.

1. Zakon o porezu na dohodak u potpunosti uređuje oporezivanje dohotka što ga ostvaruju fizičke osobe i to: poreznog obveznika, poreznu osnovicu, porezno razdoblje, porezne stope, primitke koji se ne smatraju dohotkom, primitke na koje se ne plaća porez, oblike dohotka te način njegova utvrđivanja, plaćanje predujma poreza i utvrđivanje i plaćanje konačnog poreza na dohodak za porezno razdoblje, gubitak, uračunavanje inozemnog poreza, osobni odbitak kao neoporezivi dio dohotka, porezna oslobođenja i olakšice te kaznene odredbe.
- 2.
3. Zakon o porezu na dobit u potpunosti uređuje oporezivanje dobiti što ju ostvaruju pravne osobe ili fizičke osobe po vlastitom izboru i to: poreznog obveznika, poreznu osnovicu, nastanak porezne obveze i plaćanje poreza, stavke uvećanja odnosno umanjenja ostvarene dobiti, porezno razdoblje,

poreznu stopu, oslobođenja, olakšice i poticaje, poslovne knjige i evidencije, uračunavanje inozemnog poreza i kaznene odredbe.

4. Zakon o porezu na dodanu vrijednost u potpunosti sadrži odredbe o porezu na dodanu vrijednost i to: predmet oporezivanja, mjesto oporezivanja, poreznog obveznika, nastanak porezne obveze i plaćanje poreza, poreznu osnovicu, porezne stope, porezna oslobođenja, obvezu ispostavljanja računa, razdoblje oporezivanja, odbitak pretporeza, povrat poreza, posebne postupke oporezivanja, vođenje poreznih evidencija, čuvanje dokumentacije i nadzor te kaznene odredbe.
5. Zakon o posebnom porezu na kavu uređuje oporezivanje kave koja se uvozi u carinsko područje Republike Hrvatske, odnosno uređuje: predmet oporezivanja, poreznog obveznika, poreznu osnovicu, visinu poreza, nastanak porezne obveze i plaćanje poreza, način vođenja posebnih evidencija, način izvješćivanja i porezni nadzor te kaznene odredbe.
6. Zakon o posebnom porezu na naftne derivate uređuje oporezivanje naftnih derivata što se proizvode i prodaju u Republici Hrvatskoj, izvoze iz Republike Hrvatske te uvoze u carinsko područje Republike Hrvatske, odnosno uređuje: predmet oporezivanja, poreznog obveznika, poreznu osnovicu, visinu poreza, nastanak porezne obveze i plaćanje poreza, iskazivanje i dostavljanje izvješća, oslobođenja od plaćanja poreza, izvješćivanje Carinske uprave o izvozu naftnih derivata, mjerenje, označavanje i stavljanje u promet naftnih derivata, vođenje evidencija, nadzor i kaznene odredbe.
7. Zakon o posebnom porezu na duhanske proizvode uređuje plaćanje posebnog poreza na duhanske proizvode koji se proizvode i prodaju na carinskom području Republike Hrvatske ili se uvoze na carinsko područje Republike Hrvatske, odnosno uređuje: predmet oporezivanja, poreznog obveznika, poreznu osnovicu, visinu poreza, nastanak porezne obveze i plaćanje poreza, porezna oslobođenja, uvoz i izvoz duhanskih proizvoda, obvezu pakiranja, utvrđivanja maloprodajnih cijena i označavanje nadzornim markicama, obvezu vođenja evidencija, izdavanja računa i izvješćivanja, povrat posebnog poreza, nadzor nad obračunavanjem i plaćanjem poreza te kaznene odredbe.
8. Zakon o posebnom porezu na pivo uređuje oporezivanje piva koje se proizvodi ili uvozi na carinsko područje Republike Hrvatske, odnosno uređuje: predmet oporezivanja, poreznog obveznika, poreznu osnovicu, visinu poreza, nastanak porezne obveze i plaćanje poreza, izvješćivanje i nadzor, oslobođenja od plaćanja poreza i kaznene odredbe.
9. Zakon o posebnom porezu na bezalkoholna pića uređuje plaćanje posebnog poreza na bezalkoholna pića koja se proizvode ili uvoze u carinsko područje Republike Hrvatske, odnosno uređuje: predmet oporezivanja, poreznog obveznika, poreznu osnovicu, visinu poreza, nastanak porezne obveze i plaćanje poreza, izvješćivanje i nadzor, oslobođenja od plaćanja poreza i kaznene odredbe
10. Zakon o posebnom porezu na alkohol uređuje plaćanje posebnog poreza na alkohol i alkoholna pića koja se proizvode i prodaju u Republici Hrvatskoj te uvoze na carinsko područje Republike Hrvatske, odnosno uređuje: predmet oporezivanja, poreznog obveznika, poreznu osnovicu, visinu poreza, porezna oslobođenja, nastanak porezne obveze i plaćanje poreza, nadzor, prijavu djelatnosti, evidenciju o proizvodnji i prometu, izvješćivanje, uvoz i izvoz alkoholnih pića i kaznene odredbe.

11. Zakon o posebnom proizvodu na luksuzne proizvode uređuje plaćanje poreza na promet luksuznih proizvoda koji se proizvode i prodaju na carinskom području Republike Hrvatske ili koji se uvoze na carinsko područje Republike Hrvatske, odnosno uređuje: predmet oporezivanja, poreznog obveznika, poreznu osnovicu, visinu poreza, porezne evidencije, porezna oslobođenja, nastanak porezne obveze i plaćanje poreza, izvješćivanje i nadzor te kaznene odredbe.
12. Zakon o posebnim porezima na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove uređuje plaćanje posebnog poreza na određene osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove koji se uvoze ili proizvode i prodaju u Republici Hrvatskoj, odnosno uređuje predmet oporezivanja, poreznog obveznika, poreznu osnovicu, visinu poreza i poreznu stopu, porezna oslobođenja i povrat poreza, nastanak porezne obveze i plaćanje poreza te kaznene odredbe.
13. Zakon o porezu na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila uređuje plaćanje poreza na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila odnosno uređuje predmet oporezivanja, poreznog obveznika, poreznu osnovicu, poreznu stopu, porezna oslobođenja, nastanak porezne obveze i plaćanje poreza, porezni nadzor i kaznene odredbe.
14. Zakon o porezu na promet nekretnina jedinstveno uređuje plaćanje poreza na promet nekretnina pri stjecanju vlasništva nekretnina, bez obzira na to stječu li se nekretnine naplatnim pravnim poslom ili darovanjem, nasljeđivanjem ili na drugi način, odnosno uređuje: predmet oporezivanja, poreznog obveznika, poreznu osnovicu, poreznu stopu, porezna oslobođenja, nastanak porezne obveze, način utvrđivanja poreza, pravo na povrat plaćenog poreza na promet nekretnina i neke kaznene odredbe.
15. Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave uređuje izvore sredstava i financiranja poslova iz samoupravnog djelokruga županije, općine i grada, odnosno propisuje županijske te gradske i općinske poreze, koji su vlastiti izvori sredstava županije te gradova i općina te raspodjelu zajedničkih poreza između države, županije, općine i gradova. Županija, općina ili grad svojom odlukom propisuje visinu poreza i način plaćanja poreza, ali u granicama uređenim Zakonom.

Prema odredbama toga Zakona, županijski su porezi:

- 15.1. porez na nasljedstva i darove - propisano je: predmet oporezivanja, porezni obveznik, porezna osnovica i porezna stopa, nastanak obveze plaćanja, način utvrđivanja i plaćanja poreza, oslobođenja od plaćanja poreza, pripadnost poreza te neke od kaznenih odredaba,
- 15.2. porez na cestovna motorna vozila – propisano je: porezni obveznik, predmet oporezivanja, visina poreza, oslobođenja od plaćanja poreza, način utvrđivanja i plaćanja poreza, te pripadnost poreza,
- 15.3. porez na plovila - propisano je: porezni obveznik, predmet oporezivanja, visina poreza, oslobođenja od plaćanja poreza, način utvrđivanja i plaćanja poreza, te pripadnost poreza,
- 15.4. porez na automate za zabavne igre - propisano je: predmet oporezivanja, porezni obveznik, visina poreza, način utvrđivanja i plaćanja poreza, te pripadnost poreza.

Prema odredbama istog Zakona općine i gradovi mogu uvesti slijedeće poreze:

- 15.5. prirez porezu na dohodak - propisan je: porezni obveznik, porezna osnovica, stopa prireza, način utvrđivanja i plaćanja prireza, te pripadnost prireza,
- 15.6. porez na potrošnju – propisan je: predmet oporezivanja, porezni obveznik, porezna osnovica i stopa poreza, način utvrđivanja i plaćanja poreza, pripadnost poreza te neke od kaznenih odredaba,

15.7. porez na kuće za odmor - propisan je: porezni obveznik, predmet oporezivanja, visina poreza, oslobođenja od plaćanja poreza, način utvrđivanja poreza, plaćanje poreza, pripadnost poreza te neke od kaznenih odredaba,

15.8. porez na neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište - propisan je: porezni obveznik, predmet oporezivanja, visina poreza, oslobođenja od plaćanja poreza, način utvrđivanja poreza, plaćanje poreza, pripadnost poreza te neke od kaznenih odredaba,

15.9. porez na nekoristene poduzetničke nekretnine - propisan je: porezni obveznik, predmet oporezivanja, visina poreza, oslobođenja od plaćanja poreza, način utvrđivanja poreza, plaćanje poreza, pripadnost poreza te neke od kaznenih odredaba,

15.10. porez na neizgrađeno građevno zemljište - propisan je: porezni obveznik, predmet oporezivanja, visina poreza, oslobođenja od plaćanja poreza, način utvrđivanja poreza, plaćanje poreza, pripadnost poreza te neke od kaznenih odredaba,

15.11. porez na tvrtku ili naziv - propisan je: porezni obveznik, predmet oporezivanja, visina poreza, oslobođenja od plaćanja poreza, način utvrđivanja poreza, plaćanje poreza, pripadnost poreza te neke od kaznenih odredaba,

15.12. porez na korištenje javnih površina - propisan je: porezni obveznik, te način utvrđivanja poreza.

U dijelu koji se odnosi na buduću poreznu politiku navodimo slijedeće:

Postojeći porezni sustav je kompatibilan s poreznim sustavom većine europskih zemalja, njegov fiskalni kapacitet zadovoljava potrebe državnog proračuna i dijela lokalnih proračuna, primjeren je gospodarskim mogućnostima. Zbog toga ocjenjujemo da u narednom periodu neće biti potrebe za bilo kakvim radikalnim promjenama.

Što se tiče dorade postojećeg sustava bez bitnog mijenjanja bilo kojeg od glavnih poreznih oblika, razmišlja se o slijedećem:

- uvođenje imovinskih poreza, odnosno oporezivanje nepokretne imovine građana u zamjenu za postojeći sustav komunalnih naknada i to isključivo kao prihod jedinica lokalne uprave i samouprave;
- u sustavu oporezivanja dobiti i dohotka uvođenje dodatnih olakšica za ulaganja u istraživanje i razvoj i u stručno usavršavanje zaposlenika;
- u sustavu oporezivanja nasljedstva i darovanja uvođenje progresivnog oporezivanja vodeći računa o stupnju srodstva između ostavitelja i nasljednika odnosno darovatelja i primatelja s jedne, i vrijednosti naslijeđene ili darovane imovine s druge strane

II. NEIZRAVNO OPOREZIVANJE

A. Općenito

1. Molimo navedite one elemente vašeg zakonodavstva na području PDV-a i trošarina koji bi mogli propisivati:

a) višu razinu poreza na uvezene proizvode od razine poreza koji su propisani za slične domaće proizvode (članak 90. Ugovora o Europskoj uniji);

U Zakonu o PDV-u i zakonima o trošarinama nema odredbi kojima se određuju više stope poreza za uvozne proizvode, u odnosu a stope koje su propisane za domaće proizvode.

b) povrat poreza na izvezene proizvode koji premašuje unutarnji porez koji je za njih propisan (članak 91. Ugovora o Europskoj uniji).

Ako je plaćen porez na isporuke u zemlji, a proizvodi se izvezu, povrat poreza na izvezene proizvode, prema odredbama hrvatskih propisa ne može biti veći od iznosa poreza uplaćenog u zemlji.

B. Porez na dodanu vrijednost

1. Molimo dostavite jedan primjerak zakonodavstva vaše zemlje na području PDV-u (na jednom od službenih jezika EU-a), kao i drugog zakonodavstva vezanog uz PDV, kao što su upravne smjernice, itd.

Prijevod Zakona o porezu na dodanu vrijednost i Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost, na engleski jezik, nalaze se na CD-u priloženom u aneksu Poglavlja 10.

2. Molimo dajte detaljan opis vašeg sadašnjeg režima na području PDV-a, posebno na sljedećim područjima:

a) Porezni obveznici (tj. uvjeti podlijevanja porezu, gornje granice, itd.); osobe koje podliježu plaćanju poreza (tj. tko plaća porez);

I) Odgovor treba obuhvaćati PDV tretman državnih tijela i javnih ustanova; nerezidentnih poreznih obveznika, malih i srednjih poduzetnika, slobodnih zanimanja, neprofitnih organizacija, povezanih poduzeća, grupa, itd.;

Porezni obveznici su poduzetnici - pravne i fizičke osobe koje isporučuju dobra i obavljaju usluge. Poduzetnik je svaka pravna i fizička osoba koja djelatnost obavlja samostalno, trajno i s namjerom ostvarivanja prihoda (članak 2. stavak 3. Zakona).

Porezni obveznik koji obavlja oporezive transakcije je uvijek odgovoran za plaćanje poreza.

Poduzetnici s oporezivim isporukama manjim od 85.000,00 kuna (cca 11.000 Eura) u prethodnoj godini, nisu porezni obveznici. Međutim, oni mogu na vlastiti zahtjev postati porezni obveznici i to su obvezni biti sljedećih 5 godina, bez obzira na visinu oporezivog prometa (članak 22. Zakona).

Tijela državne vlasti, tijela državne i lokalne samouprave, političke stranke, sindikati i komore ne smatraju se poduzetnicima, a time niti obveznicima PDV-a, ako obavljaju gospodarsku ili drugu djelatnost u okviru svog djelokruga ili ovlasti. Ako obavljaju gospodarsku ili drugu djelatnost, a neoporezivanje te djelatnosti dovelo bi do stjecanja neopravdanih povlastica, tada će im Porezna uprava utvrditi da su porezni obveznici za tu djelatnost (članak 6. stavak 2. Zakona).

Javne ustanove su načelno poduzetnici, a time i obveznici PDV-a. Međutim, veliki broj usluga i isporuka dobara javnih ustanova izuzet je od oporezivanja, bez prava na odbitak pretporeza (usluge javnih ustanova u kulturi, zdravstvenih ustanova, obrazovnih ustanova, socijalnih ustanova itd., kako je to propisano u članku 11. stavak 1. Zakona).

Inozemni poduzetnici - nerezidenti koji u Hrvatskoj obavljaju isporuke dobara i usluga mogu se registrirati kao obveznici PDV-a.

Hrvatski zakon o PDV-u ne propisuje poseban postupak za oporezivanje malih i srednjih poduzeća.

Zakon ne sadrži posebne odredbe o oporezivanju grupa odnosno povezanih poduzeća.

Neprofitne organizacije načelno mogu biti obveznici PDV-a, ako obavljaju oporezive isporuke dobara i usluga.

Samostalne djelatnosti (odvjetnici, liječnici, stomatolozi, umjetnici, porezni savjetnici) su također poduzetnici u smislu odredbi Zakona, a time i porezni obveznici ako obavljaju oporezive isporuke (liječnici, stomatolozi i samostalni umjetnici su izuzeti od oporezivanja-članak 11. Zakona).

II) Koliko je u vašoj zemlji obveznika PDV-a?

U registar obveznika PDV-a upisano je na dan 31. prosinca 2002. godine ukupno 130.253 porezna obveznika. Od toga su 61.373 pravne osobe, a 68.880 fizičke osobe.

b) Oporezive transakcije (opskrba robom, uključujući nepokretnu imovinu) i usluge (uključujući samoopskrbu, privatnu upotrebu);

PDV se plaća na isporuke svih vrsta dobara i sve obavljene usluge u tuzemstvu, uz naknadu, na izuzimanje za vlastitu (privatnu) potrošnju, te uvoz dobara (članak 2. Zakona).

Predmet oporezivanja PDV-om nisu nekretnine izgrađene prije početka primjene Zakona o PDV-u tj. prije 1. siječnja 1998. godine, kao niti zemljište (poljoprivredno, građevinsko, uključujući i zemljište na kojem su smještene novoizgrađene nekretnine koje su predmet oporezivanja PDV-om).

c) Uvoz (oporezivanje, režimi privremene obustave, izuzeća itd.);

Pri uvozu dobara PDV obračunava i naplaćuje Carinska uprava. Poreznu osnovicu pri uvozu čini carinska vrijednost robe utvrđena prema carinskim propisima uvećana za carinu i druge pristojbe i posebne poreze koji se plaćaju u postupku uvoznog carinjenja (članak 9. Zakona).

PDV se ne plaća pri uvozu na ona dobra za koja je propisano izuzeće od plaćanja PDV-a pri uvozu (članak 12. Zakona).

d) Izvoz (izuzeća);

Izvoz dobara i oplemenjenih dobara, uključujući prijevozne i druge otpremne usluge, izuzet je od oporezivanja, s pravom na odbitak pretporeza (članak 13. stavak 1. točka 1. Zakona).

Od oporezivanja s pravom na odbitak pretporeza su izuzete i isporuke u slobodne zone, slobodna i carinska skladišta te isporuke unutar slobodnih zona, slobodnih i carinskih skladišta (članak 13. stavak 1. točka 2. Zakona), isporuke dobara i obavljene usluge diplomatskim i konzularnim predstavništvima pod uvjetom uzajamnosti (članak 13. stavak 1. točka 3. Zakona), usluge inozemnim poduzetnicima koji obavljaju pomorski, zračni i riječni prijevoz (članak 13. stavak 1. točka 4. Zakona) te isporuke dobara i obavljene usluge humanitarnim i drugim ustanovama koje se plaćaju iz primljene inozemne novčane donacije (članak 13. stavak 1. točka 5. Zakona).

e) Izuzeća bez olakšice za PDV na inpute;

Izuzeće od PDV-a bez prava na odbitak pretporeza propisano je za najam stambenih prostorija, usluge i isporuke dobara banaka, štedionica i štedno-kreditnih organizacija, društava osiguranja i reosiguranja, priređivanje posebnih igara na sreću u igračnicama i automat klubovima, klađenje, usluge i isporuke dobara doktora medicine, stomatologije, medicinskih sestara, fizioterapeutskih tehničara i biokemijskih laboratorija, usluge liječenja u zdravstvenim ustanovama, usluge i isporuke ustanova socijalne skrbi, ustanova za dječju skrb i skrb za mladež, predškolskih, osnovnih, srednjoškolskih i visokoškolskih ustanova, ustanova učeničkog i studentskog standarda, usluge i isporuke vjerskih zajednica i ustanova, usluge i isporuke javnih ustanova u kulturi, samostalnih umjetnika te umjetničkih organizacija, promet zlatnih poluga koji obavlja Hrvatska narodna banka, domaćih i stranih sredstava plaćanja, novčanih potraživanja, vrijednosnica i udjela u poduzećima (članak 11. Zakona).

f) Mjesto opskrbe (roba i usluga)

Mjesto oporezivanja definirano je odredbama članka 5. Zakona o PDV-u.

Mjestom oporezivanja isporuke dobra smatra se mjesto gdje se dobro nalazi u trenutku isporuke, ako nije otpremljeno. Ako je otpremljeno, tada se mjestom isporuke dobra smatra ono mjesto na kojem se dobro nalazilo na početku otpreme. Za dobra koja se postavljaju (instaliraju), mjestom isporuke se smatra mjesto postavljanja dobra.

Mjestom obavljanja usluge smatra se mjesto sjedišta poduzeća koje obavlja uslugu ili mjesto gdje se usluge stalno obavljaju. Ako uslugu obavlja poslovna jedinica, onda je mjesto obavljanja usluge, mjesto sjedišta poslovne jedinice. Ako takvo mjesto ne postoji, tada se mjestom obavljanja usluge smatra mjesto gdje poduzetnik koji obavlja uslugu ima svoje stalno boravište ili prebivalište.

Od općeg pravila o mjestu oporezivanja usluga, propisani su izuzeci za slijedeće usluge:

- za usluge u svezi s nekretninom, uključujući najma ili zakup, mjesto oporezivanja je mjesto gdje se nekretnina nalazi (članak 5. stavak 4. točka 1. Zakona),
- za usluge prijevoza, mjesto oporezivanja je dionica puta gdje se obavlja prijevoz. Ako se usluga ne obavlja samo u tuzemstvu, prema odredbama Zakona, oporezuje se samo dionica puta u zemlji (članak 5. stavak 4. točka 2. Zakona),
- za umjetničke, znanstvene, nastavne, športske, zabavne i slične usluge te usluge njihovog organiziranja, pomoćne usluge u prijevozu (utovar, istovar, uskladištenje ili druge usluge u svezi s tim ili s uslugama prijevoza), usluge koje se obavljaju na pokretnim dobrima, usluge stručnog mišljenja, procjene i ocjene tih dobara, mjesto oporezivanja je mjesto gdje je usluga stvarno obavljena (članak 5. stavak 4. točke 3.a), 3.b) i 3.c) Zakona).
- za posredničke usluge, mjestom isporuke smatra se mjesto isporuke dobra ili obavljene usluge za koju je obavljeno posredovanje (članak 5. stavak 4. točka 4. Zakona).
- za prijenos, ustupanje i korištenje autorskih prava, patenata, licencija, zaštitnog znakovlja i sličnih prava te odricanje od tih prava, promidžbene usluge, uključujući i usluge posredovanja u tim uslugama, usluge inženjera, odvjetnika, revizora, računovođa, tumača, prevoditelja i druge slične usluge savjetovanja, usluge elektronske obrade podataka, ustupanje informacija, uključujući i informacije o poslovnim postupcima i iskustvu, usluge banaka, osiguranja i reosiguranja, ustupanje osoblja, iznajmljivanje pokretnih dobara, osim prijevoznih sredstava, odustajanje od obavljanja poslovne djelatnosti, sve usluge posredovanja u svezi s naprijed nabrojenim uslugama, mjestom oporezivanja smatra se sjedište poduzeća primatelja, ako je primatelj poduzetnik. Ako se neka od navedenih usluga obavlja poslovnoj jedinici, mjestom obavljanja usluge smatra se mjesto sjedišta poslovne jedinice primatelja. Ako jedne od navedenih usluga nije poduzetnik, a ima prebivalište u inozemstvu, tada se mjestom isporuke smatra njegovo prebivalište (članak 5. stavak 5. i članak 5. stavak 6. točke 1. do 10. Zakona).

g) Nastanak porezne obveze i mogućnost naplate poreza

Porezna obveza nastaje istekom obračunskog razdoblja u kojem su obavljene isporuke dobara i usluge. Ako je izdan račun, a nije obavljena isporuka, porezna obveza nastaje bez obzira je li isporuka obavljena ili ne. Isto tako, ako obavljena isporuka nije zaračunata, porezna obveza nastaje u visini poreza koji bi bio zaračunat da su za te isporuke ispostavljeni računi (članak 7. stavak 1. Zakona i članak 41. Pravilnika).

Porezna obveza nastaje i za primljene predujmove i to istekom obračunskog razdoblja u kojem su predujmovi primljeni (članak 7. stavak 4. Zakona).

Pri uvozu poreza obveza nastaje danom nastanka carinskog duga, a porez obračunava i naplaćuje carinarnica (članak 7. stavak 5. Zakona).

Porezni obveznik utvrđuje obvezu PDV-a prema izdanim računima (članak 17. stavak 1. Zakona). Od poreza obračunatog na izlazne isporuke odbija se pretporez, a porezni obveznik plaća razliku između poreza obračunatog na izlazne isporuke i pretporeza, ili ima pravo na povrat poreza u slučaju kada je pretporez u obračunskom razdoblju veći od poreza obračunatog na izlazne isporuke.

Iznimno, poduzetnici koji su obveznici poreza na dohodak (obrtnici, slobodna zanimanja), obvezu PDV-a utvrđuju prema primljenim (naplaćenim) naknadama. Pravo na odbitak pretporeza ovi porezni obveznici imaju tek kad plate račune svojim dobavljačima (članak 17. stavak 3. i 5. Zakona).

Porezni obveznik mora poreznu obvezu platiti u rokovima koji su propisani za podnošenje porezne prijave tj. do zadnjeg dana u tekućem mjesecu za proteklo obračunsko razdoblje (članak 19. stavak 1. Zakona u svezi s člankom 18. stavak 1. Zakona).

h) Stope PDV-a, uključujući i primjenu nultih stopa (razine i područje primjene). Jesu li smanjene stope PDV-a utvrđene na razinama koje bi u uobičajenom slučaju dozvoljavale potpuni odbitak pretporeza? Podliježe li pružanje usluga posebnoj stopi PDV-a?

Stopa od 0% propisana je za slijedeće isporuke dobara i usluge obavljene u tuzemstvu (članak 10a. Zakona):

- sve vrste kruha,
- sve vrste mlijeka,
- knjige,
- lijekove određene Odlukom o utvrđivanju Liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje,
- proizvode koje se ugrađuju u ljudsko tijelo te ostale medicinske proizvode za nadomještanje tjelesnih oštećenja iz Pravilnika o ortopedskim i drugim pomagalicama Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje,
- znanstvene časopise,
- usluge javnog prikazivanja filmova,
- usluge organiziranog boravka koje se plaćaju doznakama iz inozemstva (smještaj, smještaj s doručkom, polu ili puni pansion u svim vrstama komercijalnih ugostiteljskih objekata, usluge agencijske provizije za naprijed navedene usluge, ture, transferi autobusima i plovilima).

Sve ostale isporuke dobara i usluga oporezuju se stopom od 22% (članak 10. Zakona).

i) Područje primjene i postupci (olakšice/povrat PDV-a) koji se odnose na pravo odbitka. Koliko je dugo u prosjeku potrebno za povrat PDV-a trgovcu, npr. u slučaju izvoza? Imate li bilo kakva ograničenja na pravo odbitka te ako imate, koja su to ograničenja?

Uvjeti za odbitak pretporeza, propisani su u članku 20. Zakona i članku 104. Pravilnika. Poduzetnici koji obavljaju oporezive isporuke dobara imaju pravo na odbitak pretporeza uz uvjet da su primili odgovarajući račun čiji je sadržaj propisan odredbom članka 15. stavak 3. Zakona, da je isporuka primljena od drugog obveznika PDV-a, da za primljene isporuke nije isključeno pravo na odbitak pretporeza te da je isporuka obavljena poduzetniku za poduzetničke svrhe.

Uvjet za odbitak pretporeza kod uvoza dobara i kod usluga iz članka 19. stavak 2. Zakona (usluga koje inozemni poduzetnici obave tuzemnim poduzetnicima, a za koje je mjesto oporezivanja u Hrvatskoj i na koje su hrvatski poduzetnici kao primatelji usluga obvezni obračunati i uplatiti porez), jest da je taj porez plaćen.

Odbitak pretporeza je moguć i za dane predujmove, ako je za dani predujam primljen odgovarajući račun u smislu odredbe članka 7. stavak 4. Zakona.

Svim poreznim obveznicima koji imaju pravo na povrat pretporeza, Porezna uprava vraća porez u roku od 15 dana od dana predaje porezne prijave (članak 21. stavak 1. Zakona). Nisu propisani nikakvi posebni rokovi za povrat pretporeza za izvoznike kao niti ograničenja prava na povrat poreza.

j) Povrat PDV-a trgovcima koji nemaju poslovni nastan;

Poduzetnici koji u Hrvatskoj nisu obavljali isporuke dobara i usluga, a na području Hrvatske nemaju sjedište niti prebivalište, poslovnu upravu, podružnicu ili drugu poslovnu jedinicu, imaju u skladu s odredbom članka 21. stavak 2. Zakona, pravo na povrat poreza. To pravo mogu ostvariti samo inozemni poduzetnici koji izlažu na sajmovima u Hrvatskoj i to za točno određene isporuke dobara i usluga (najam izložbenog prostora, opskrba izložbenog prostora električnom energijom, vodom, plinom, grijanjem, hlađenjem, telefonskim i telekomunikacijskim priključcima, uređenje, izrada i popravak izložbenog prostora, materijal potreban za uređenje izložbenog prostora, troškovi pakiranja), na način kako je to propisano odredbama članka 126a. do 126h. Pravilnika o PDV-u.

k) Posebni režimi (mala i srednja poduzeća, rabljena roba, umjetnička djela, kolekcionarski predmeti i starine, fiksna naknada za poljoprivrednike, putničke agencije, postupci pojednostavljivanja, investicijsko zlato, ostalo);

Odredbama Zakona o PDV-u nisu propisani nikakvi posebni postupci oporezivanja za mala i srednja poduzeća, rabljenu robu, umjetničke predmete, kolekcionarske predmete i antikvitete, poljoprivrednike, putničke agente, investicijsko zlato i dr.

Isporuke rabljene robe podliježu oporezivanju po stopi od 22% i to na osnovicu koju čini ukupna naknada za isporučenu rabljenu robu.

Izuzetak je propisan za isporuke rabljenih automobila, za koje se porezna osnovica može smanjiti za nabavnu cijenu, ako pri nabavi nije mogao biti odbijen pretporez (članak 8. stavak 7. Zakona). Navedena odredba odnosi se na sve isporuke rabljenih automobila bez obzira obavi li ih trgovac rabljenim vozilima ili drugi porezni obveznik koji pri nabavi nije mogao odbiti pretporez.

l) Pravila kojima se uređuju uprava i evidencija, uključujući registraciju, evidencije i račune;

Porezni obveznici su se s početkom obavljanja prvih poduzetničkih aktivnosti obvezni prijaviti u registar poreznih obveznika. Prijava u registar podnosi se na obrascu P-PDV, propisanom člankom 40. Pravilnika o PDV-u.

Za obavljanu isporuku dobra ili uslugu porezni obveznik mora izdati odgovarajući račun s propisanim podacima (članak 15. Zakona). Iznimno račun se ne mora izdati pri prodaji na tržnicama i drugim otvorenim prostorima te ako se pretežni dio vrijednosti prometa odnosi na maloprodaju dnevnog tiska, duhanskih prerađevina, lota i maraka (članak 15. stavak 8. Zakona).

Račun na temelju kojeg je moguć odbitak pretporeza mora sadržavati podatke propisane u članku 15. stavak 3. Zakona. Na temelju računa za krajnju potrošnju čiji je sadržaj propisan odredbom članka 15. stavak 6. Zakona, nije moguć odbitak pretporeza.

Porezni obveznik u poreznom knjigovodstvu mora osigurati podatke za točno, ispravno i pravodobno obračunavanje poreza. Temelj za knjigovodstveno evidentiranje porezno značajnih promjena su obračuni obavljenih i primljenih isporuka, izlazni i ulazni računi, isprave o izvozu i uvozu (carinske deklaracije) i dr. Porezni obveznici vode propisane porezne evidencije o izdanim i primljenim računima (članak 23. Zakona i članci 128. do 134. Pravilnika).

m) Utvrđivanje i žalbe (povrat PDV-a, utvrđivanje i ubiranje, postupak za traženje olakšice i povrata, kazne, postupak podnošenja žalbe, međunarodna uzajamna pomoć i povrat;

Porezni obveznici na temelju poreznih evidencija za obračunsko razdoblje sami utvrđuju obvezu PDV-a i iskazuju je u obrascu porezne prijave – obrazac PDV. Prijava se podnosi mjerodavnoj ispostavi Porezne uprave do zadnjeg dana u tekućem mjesecu po proteku obračunskog razdoblja (članak 18. stavak 1. Zakona). Oblik, sadržaj i način popunjavanja obrasca PDV propisan je člancima 86. do 92. Pravilnika.

Obračunska razdoblja su od prvog do posljednjeg dana u mjesecu, a samo iznimno za poduzetnike čija je vrijednost isporučenih dobara i usluga uključujući i PDV u prethodnoj kalendarskoj godini manja od 300.000,00 kuna, obračunska razdoblja su od 1. do posljednjeg dana u tromjesečju, uz napomenu da se i ovi poduzetnici mogu odlučiti za podnošenje mjesečnih prijava (članak 16. stavak 2. i 3. Zakona).

Propisana je i obveza podnošenja konačnog odnosno godišnjeg obračuna PDV-a (članak 18. stavak 2. i 3. Zakona). Obveznici koji porez plaćaju prema izdanim računima obvezni su konačni obračun podnijeti do kraja mjeseca travnja tekuće godine za proteklu godinu, a obveznici koji PDV plaćaju prema naplaćenim naknadama, konačni obračun podnose do kraja mjeseca veljače tekuće godine za proteklu godinu. Porezni obveznik koji prestaje s poslovanjem, obavezan je konačni obračun PDV-a podnijeti u roku od tri mjeseca od prestanka poslovanja. Konačan obračun PDV-a podnosi se na obrascu PDV-K čiji je oblik i sadržaj propisan odredbama članka 86. te članaka 92. do 97. Pravilnika.

Porezni obveznik je obavezan poreznu obvezu po poreznoj prijavi platiti u rokovima koji su propisani za podnošenje porezne prijave (članak 19. stavak 1. Zakona) tj. do zadnjeg dana u tekućem mjesecu za proteklo obračunsko razdoblje (mjesečno ili tromjesečno).

Ako je po poreznoj prijavi iznos pretporeza veći od poreza zaračunatog na izlazne isporuke, porezni obveznik ima pravo na povrat te razlike i Porezna uprava mu tu razliku vraća u roku od 15 dana od dana predaje porezne prijave (članak 21. stavak 1. Zakona).

Kazne za povredu odredbi Zakona, propisane su u člancima 28. do 30. Zakona.

Temeljem odredbi Zakona o zateznim kamatama, na iznose PDV-a koji nisu plaćeni u propisanom roku obračunava se zatezna kamata u visini od 15% godišnje. Visina zatezne kamate propisana je Uredbom o visini stope zatezne kamate.

Postupak žalbi u poreznim stvarima je propisan odredbama Općeg poreznog zakona.

O žalbi protiv poreznog akta kojeg je donijelo prvostupanjsko tijelo odlučuje nadležno drugostupanjsko porezno tijelo – Samostalna služba za drugostupanjski upravni postupak. Žalba odgađa izvršenje pobijenog poreznog akta do donošenja rješenja o žalbi. Žalba se podnosi u roku od 30 dana od dana primitka poreznog akta. Protiv rješenja kojim je odlučeno o žalbi može se podnijeti tužba nadležnom sudu. Podnijeta tužba ne odgađa izvršenje poreznog akta.

Budući da je izvoz dobara oslobođen poreza uz pravo na odbitak pretporeza, a PDV se na uvoz plaća na granici, rijetki su slučajevi u kojima je tražena međunarodna suradnja i pomoć na području PDV-a.

n) Prijelazne i privremene mjere sadašnjeg sustava PDV-a;

Zakon o PDV-u ne sadrži nikakve odredbe o privremenim mjerama. Prijelaznim odredbama Zakona o PDV-u, bile su propisane obveze poreznih obveznika pri prijelazu sa sustava poreza na promet proizvoda i usluga na sustav PDV-a.

o) Porezni obveznici koji nemaju poslovni nastan u vašoj zemlji (obveze, povrat PDV-a, itd.);

Porezni obveznici koji nisu registrirani u zemlji, ali koji u Hrvatskoj obavljaju isporuke dobara i usluga su načelno također obveznici PDV-a ako obavljaju oporezive isporuke dobara i usluga, što znači da se moraju prijaviti u registar poreznih obveznika, podnositi porezne prijave iskazivati poreznu obvezu u poreznim prijavama, a imaju i pravo na povrat pretporeza, kao i svi ostali porezni obveznici.

Odredbom članka 19. stavak 2. Zakona i članka 38. Pravilnika, je propisano da je hrvatski poduzetnik - primatelj usluge, obavezan zaračunati i platiti PDV u slučaju kada mu usluge obavlja inozemni poduzetnik, a mjesto oporezivanja te usluge je u Hrvatskoj. Hrvatski poduzetnik-porezni obveznik ima pravo na odbitak poreza koji je platio na usluge koje mu je obavio inozemni poduzetnik.

p) Nadzorni postupci:**I) Je li nadzor PDV-a uključen u nadzor ostalih poreza ili je odvojen?**

Nadzor PDV-a je uključen u nadzor ostalih poreza. Porezni inspektori nisu posebno specijalizirani za nadzor PDV-a, već obavljaju nadzor svih poreza.

II) Koliko je poreznih službenika uključeno u nadzor PDV-a, bez carina?

U razdoblju od I-VI/2003 porezni nadzor je obavljalo 772 porezna inspektora.

III) Kakvo je vaše iskustvo u razmjeni informacija u porezne svrhe?

Zahtjevi inozemnih poreznih službi za razmjenu informacija kao i zahtjevi Porezne uprave Republike Hrvatske prema inozemnim poreznim službama na području PDV-a su izuzetno rijetki i na tom području nemamo značajnijih iskustava.

3. Molimo navedite informacije o pravilima kojima se uređuju oslobođenja putnika od poreza pri uvozu i izvozu.

Prema odredbi članka 12. točka 3. Zakona, PDV-a je oslobođen uvoz dobara koja se prema carinskim propisima smatraju osobnom prtljagom putnika te ostalih dobara za osobnu uporabu do ukupne vrijednosti 300,00 kuna (cca. 40 Eura).

Strani državljani koji iznose dobra kupljena u Hrvatskoj imaju pravo tražiti povrat PDV-a ako je vrijednost kupljenih dobara veća od 500,00 kuna (cca 66 Eura). To pravo ne vrijedi za naftne derivate. Zahtjev za povrat strani državljanin mora podnijeti u roku od šest mjeseci od dana izdavanja računa (članak 21. stavak 3. Zakona). Procedura povrata propisana je odredbama članka 120. do 126. Pravilnika o PDV-u.

4. Što su ciljevi budućih kretanja vašeg zakonodavstva na području PDV-u (kratkoročni/dugoročni)? Molimo navedite pojedinosti u vezi s vremenskim rasporedom i predviđenim problematičnim područjima.

Izmjene Zakona o PDV-u predviđaju se za 2005. godinu, a odnosile bi se prvenstveno na izuzeća od oporezivanja na način da se za izuzeća koja su prema postojećim odredbama hrvatskog Zakona o PDV-u postavljena institucionalno (npr. od oporezivanja su izuzete sve usluge i isporuke dobara koje obave banke), propišu izuzeća po funkcionalnom principu (npr. da budu izuzete od PDV-a financijske usluge bez obzira tko ih obavlja) te propisivanje jedinstvenog

oporezivanja novoizgrađenih nekretnina koje se prema sadašnjim rješenjima oporezuju djelomično PDV-om po stopi od 22%, a djelomično porezom na promet nekretnina po stopi od 5%.

C. Trošarine

1. Molimo dostavite jedan primjerak zakonodavstva vaše zemlje na području trošarina (na jednom od službenih jezika Europske unije), kao i ostalog povezanog zakonodavstva, kao što su primjerice upravne smjernice, itd.

Prijevod zakona o posebnim porezima i pravilnika o posebnim porezima na engleskom jeziku nalaze se na CD-u priloženome u aneksu Poglavlja 10. (Vidi Dodatak)

2. Molimo dajte detaljan opis vašeg zakonodavstva na području trošarina, posebice onog koje se odnosi na:

a) Područje primjene poreza (kategorije proizvoda koje podliježu trošarinama). Od posebnog su interesa slijedeće proizvodi:

alkohol i alkoholna pića;

Alkoholom se smatra etilni alkohol dobiven vrenjem melase šećerne repe, šećerne trske, žitarica, krumpira i drugih ugljikohidratnih poljoprivrednih sirovina i njihovih smjesa, alkohol sadržan u vinskom destilatu i drugim destilatima dobivenim od prevrelog masulja voća ili matičnog voćno soka ili voćne komponente te etilni alkohol dobiven od drugih sirovina.

Alkoholnim pićima smatraju se pića koja sadrže više od 2% alkohola i stavljaju se u promet u bocama ili drugoj prikladno ambalaži pod nazivom alkoholno pića.

cigarete i ostale duhanske prerađevine;

Duhanskim proizvodima smatraju se cigarete i ostali duhanski proizvodi.

Pod ostalim duhanskim proizvodima smatraju se: cigare i cigarilos, duhan za lulu i duhan za pušenje, duhan za šmrkanje, žvakanje i drugi duhanski proizvodi koji su prikladni za pušenje i priređeni za prodaju.

mineralna ulja (nafta, ulje za loženje, itd.) i drugi energenti (struja, prirodni plin, ugljen);

- motorni benzin (MB-98, MB-86, BMB-95 i BMB-91), kao i ostale vrste olovnih i bezolovnih benzina neovisno o oktanskoj vrijednosti i komercijalnom nazivu,
- dizelska goriva (D-1, D-2 i D-3) kao i ostale vrste dizelskog goriva neovisno o komercijalnom nazivu,
- eurodizel-dizelsko gorivo obojeno plavom bojom,
- ulje za loženje ekstra lako i lako specijalno
- sve vrste ulja za loženje lakog, srednjeg i teškog,
- ukapljeni naftni plin
- mlazno gorivo i zrakoplovni benzin
- sve vrste petroleja

motorna vozila (trošarine, porez na registraciju, cestarine);

osobni automobili, motocikli, plovila i zrakoplovi.

druge kategorije proizvoda koji predstavljaju veći dio prihoda od trošarina;

■ bezalkoholna pića

16. praškovi i pastile (dehidrirani praškasti proizvodi) namijenjeni za pripremu osvježavajućih bezalkoholnih pića čijim se otapanjem u vodi prema priloženoj uputi na deklaraciji dobivaju osvježavajuća bezalkoholna pića;
17. osvježavajuća bezalkoholna pića od voćnog soka, voćne baze, biljnih ekstrakata, žitarica ili sirutke, umjetna osvježavajuća bezalkoholna pića, niskoenergetska osvježavajuća bezalkoholna pića te sirupi namijenjeni za proizvodnju ili pripremu osvježavajućih bezalkoholnih pića, prema Pravilniku o temeljnim zahtjevima za osvježavajuća bezalkoholna pića i soda vodu.

■ kava

1. kava pržena ili nepržena s ili bez kofeina, kavine ljuske, i opne, zamjene kave koje sadrže kavu u bulo kojem postotku, ekstrakti, esencije i koncentрати kave ili preparati na bazi kave te ostale pržene zamjene kave, ekstrakti, esencije i koncentрати tih proizvoda.

■ pivo

1. pod pivom se podrazumijeva osvježavajuće piće dobiveno od vode, ječmenog slada, kvasca, neslađenih žitarica i hmelja, bez obzira na koncentraciju ekstrakta u sladovini ili koncentraciju alkohola u pivu,
2. bezalkoholno pivo koje sadrži ispod 0,5% (vol/vol) alkohola,
3. koncentrirano pivo koje se razrjeđuje s posebno pripremljenom vodom prije otakanja u ambalažu i koje ima višu koncentraciju ekstrakta od naznačena na etiketi piva otočenog u ambalažu.

■ Luksuzni proizvodi

Predmet oporezivanja su sljedeći luksuzni proizvodi:

■ Nakit i srodni proizvodi:

1. kultivirani biseri obrađeni (osim nizanih, uokvirenih i montiranih),
2. neindustrijski dijamanti obrađeni, neuokvireni i nemontirani,
3. drago kamenja obrađeno, osim jednostavno piljeno i grubo oblikovano (osim dijamanta),
4. nakit i dijelovi nakita od plemenitih metala (uključujući i prevučene ili platinirane plemenitim metalima),
5. zlatarski ili filigranski proizvodi i njihovi dijelovi od srebra (uključujući prevučene ili platinirane plemenitim metalima),
6. zlatarski i filigranski proizvodi od plemenitih metala,
7. zlatarski i filigranski proizvodi i njihovi dijelovi od običnih metala prevučeni ili platinirani plemenitim metalima,
8. proizvodi od plemenitih metala, prevučeni ili platinirani plemenitim metalima,
9. proizvodi od prirodnih ili kultiviranih bisera,
10. prigodni kovani novac, uključujući i zlatni novac, (koji nije zakonsko sredstvo plaćanja), numizmatički novac i zbirke kovanica;

■ Satovi:

1. ručni, džepni i drugi osobni satovi, s kućištem ili remenom od plemenite kovine ili od kovine prevučene plemenitim metalima,
2. remeni i narukvice za ručne satove i dijelove za remene i narukvice od plemenitih kovina ili od kovina platiniranih plemenitom kovinom te od pozlaćene i posrebrene kovine;

■ Odjeća i obuća od krzna i od kože reptila,

■ Pirotehnički proizvodi za vatromete,

- Oružje:
 1. revolveri i pištolji, lovačke puške, sačmarice, uključujući i kombinacije sačmarica i karabina;
- Ostalo:
 1. bjelokost (slonovača), kornjačevina, koralji, sedef, obrađeni i proizvodi od tih materijala,
 2. upaljači za cigarete (mehanički ili električni), džepni, stolni i ostali od plemenitih kovina.

b) Utvrđivanje trošarina, tj. kako se trošarine izračunavaju (npr. prema obujmu, težini, ad valorem, itd.)?

Porezna osnovica trošarine jest:

- na alkohol i alkoholna pića - 1. litra apsolutnog alkohola u etilnom alkoholu, destilatima i alkoholnim pićima koji se izražava u volumnim postocima mjerenim pri temperaturi od 20 stupnjeva C
- za cigarete i ostale duhanske prerađevine :
 1. cigarete – paketić od 20 komada cigareta dužine 120 mm (+ - 2 mm),
 2. duhan – 1.000 grama,
 3. cigare – komad,
 4. cigarilose – paketić od 20 komada.
- na mineralna ulja (nafta, ulje za loženje itd.) prema vrsti proizvoda:
 1. motorni benzin (MB-98, MB-86, BMB-95 i BMB-91), kao i ostale vrste olovnih i bezolovnih benzina neovisno o oktanskoj vrijednosti i komercijalnom nazivu – 1 litra pri temperaturi +15 stupnjeva C,
 2. dizelska goriva (D-1, D-2 i D-3) kao i ostale vrste dizelskih goriva neovisno o komercijalnom nazivu – 1 litra pri temperaturi +15 stupnjeva C,
 3. eurodizel-dizelsko gorivo obojeno plavom bojom - 1 litra pri temperaturi +15 stupnjeva C,
 4. ulje za loženje ekstra lako i lako specijalno (EL i LS) - 1 litra pri temperaturi +15 stupnjeva C,
 5. sve vrste ulja uza loženje lakog, srednjeg i teškog – 1 kg neto težine derivata,
 6. ukapljeni naftni plin - 1 kg neto težine derivata,
 7. mlazno gorivo i zrakoplovni benzin – 1 kg neto težine derivata,
 8. sve vrste petroleja – 1 kg neto težine derivata.
- osobni automobili, motocikli, plovila i zrakoplovi:
 1. osobni automobili i motocikli: porezna osnovica je prodajna cijena osobnog automobila i motocikla bez poreza na dodanu vrijednost, a pri uvozu porezna osnovica je carinska osnovica uvećana za iznos carine.
 2. plovila: ovisno o dužini mjereno u metrima
 3. zrakoplov: ovisno o broju sjedala.
- bezalkoholna pića:
 1. 1 hektolitar proizvedenog ili uvezenog bezalkoholnog pića za sirupe, praškove i pastile koji se uvoze ili nabavljaju porezna osnovica je količina osvježavajućega bezalkoholnog pića koja se dobije nakon otapanja u vodi prema priloženoj uputi (iskazana u hektolitrima).
 2. pivo: hektolitar proizvedenog ili uvezenog piva na koncentrirano pivo je količina piva koja se dobije nakon razrjeđivanja prema priloženoj uputi (iskazana u hektolitrima)
 3. kava: 1 kg neto težine kave, odnosno prerađevina kave,
 4. luksuzni proizvodi: prodajna vrijednost bez poreza na dodanu vrijednost, a kod uvoza za fizičke osobe – građane porezna osnovica jednaka je carinskoj vrijednosti.

c) Izuzeće od trošarina.

Oslobođeno je od plaćanja trošarine:

■ alkohol i alkoholna pića;

1. alkohol ili alkoholna pića koje izvozi porezni obveznik (proizvođač) uz dokaz o izvozu (kopija izvozne carinske deklaracije s potvrdom nadležne carinarnice da je obavljeno izvozno carinjenje i da je alkohol ili alkoholno piće napustilo carinsko područje Republike Hrvatske) i dokaz da je naplata obavljena u skladu s propisima kojima je uređeno vanjskotrgovinsko i devizno poslovanje,
2. isporuke alkohola ili alkoholnih pića iz proizvodnje u vlastito veleprodajno skladište poreznog obveznika,
3. isporuke alkohola ili alkoholnih pića iz jednog veleprodajnog skladišta u drugo veleprodajno skladište istog poreznog obveznika,
4. alkohol ili alkoholna pića koje proizvođač uzme za potrebe proizvodnje alkohola i proizvoda na temelju alkohola,
5. isporuke alkohola koji je proizveden na temelju ugovora o uslužnoj preradi alkohole, a ukupna količina tako proizvedenog alkohola isporučuje se naručitelju prerade. U tom se slučaju naručitelj smatra proizvođačem i poreznim obveznikom. Ako dio proizvedene količine alkohola iz uslužne prerade zadrži prerađivač, tada se za taj dio alkohola ili alkoholnih pića prerađivač smatra proizvođačem i poreznim obveznikom,
6. isporuka i uvoz alkohola i alkoholnih pića za reprodukciju i to osobama registriranim za proizvodnju alkoholnih pića, lijekova, kozmetičkih i parfimerijskih proizvoda, za konzerviranje preparata i pulpiranje voća, za proizvodnju jestivog octa, prehrambenih i drugih proizvoda, fakultetima, institutima i drugim znanstvenim ustanovama koje alkohol koriste za obavljanje nastavne i znanstvene djelatnosti, uz pisanu narudžbu s izjavom kupca da će kupljene količine alkohola ili alkoholnih pića koristiti isključivo za svrhe navedene u ovoj točki, te obvezno izdavanje računa s pozivom na broj i datum izjave i bezgotovinsko plaćanje. Alkoholom nabavljenim za reprodukciju smatra se i alkohol koji se nabavlja za ispitivanje kvalitete sirovina i gotovih proizvoda,
7. na denaturirani alkohol, pod kojim se smatra alkohol koji je denaturiran propisanim sredstvima za denaturiranje od strane proizvođača alkohola, odnosno uvezen je kao denaturirani alkohol iz inozemstva,
8. količina alkohola ili alkoholnog pića do 20 litara apsolutnog alkohola koje domaćinstvo troši za vlastite potrebe.

■ cigarete i ostale duhanske prerađevine,

1. duhanske prerađevine koje se izvoze ako je izvoz obavljen na osnovi odobrenja Ministarstva financija, uz dokaz o izvozu (kopija izvozne carinske deklaracije, potvrda nadležne carinarnice da je obavljeno izvozno carinjenje i da su duhanske prerađevine napustile carinsko područje Republike Hrvatske) i dokaz da je naplata obavljena u skladu s propisima kojima je uređeno vanjskotrgovinsko i devizno poslovanje,
2. duhanski proizvodi koji se pod poreznim nadzorom uništavaju ili čine neupotrebljivim za maloprodaju
3. proizvodi koji se uvoze, unose ili primaju iz inozemstva, za koje je Carinskim zakonom propisano oslobođenje od plaćanja carine,
4. proizvodi namijenjeni analizi kvalitete ili proizvodi za znanstvena istraživanja, analize, pokuse te industrijske svrhe,
5. cigarete koje se za vlastitu uporabu proizvode ručno ili nekom jednostavnom spravom od duhana na koji je plaćen porez, a nisu namijenjene prodaji i ne stavljaju se u promet,
6. duhanski proizvodi koji se isporučuju diplomatskom i konzularnom predstavništvu i njihovu osoblju na osnovi uzajamnosti, temeljem potvrde ovlaštenog tijela,

7. duhanski proizvodi koji se isporučuju osobama koje su temeljem potvrde ovlaštenog tijela oslobođene plaćanja posebnog poreza kada je to utvrđeno međunarodnim ugovorom,
 8. duhanski proizvodi koji se isporučuju iz carinskog skladišta u slobodne carinske prodavaonice radi prodaje putnicima koji odlaze u inozemstvo, uz predložene ukrcajne karte,
 9. duhanski proizvodi koji se isporučuju iz slobodne zone i carinskog skladišta u opskrbna skladišta radi opskrbljivanja pomorskih brodova i zrakoplova u međunarodnom prometu.
- mineralna ulja
1. pri izvozu naftnih derivata u inozemstvo što ga obave porezni obveznici uz dokaz o izvozu (kopija carinske deklaracije s potvrdom nadležne carinarnice da je obavljeno izvozno carinjenje i da su naftni derivati napustili teritorij Republike Hrvatske) i dokaz da je naplata obavljena u skladu s propisima kojima je uređeno vanjskotrgovinsko i devizno poslovanje,
 2. pri isporukama uvezenih naftnih derivata u skladište poreznog obveznika,
 3. pri isporukama naftnih derivata iz skladišta poreznog obveznika u njegovo skladište veleprodaje,
 4. pri isporukama naftnih derivata iz jednoga veleprodajnog skladišta u drugo skladište istoga poreznog obveznika,
 5. pri isporukama naftnih derivata iz skladišta proizvođača i uvoznika u skladište tijela državne uprave za robne rezerve,
 6. pri uzimanju ulja za loženje (EL i LS), ulja za loženje lakoga, srednjeg i teškog i ukapljenog naftnog plina što ga obavi proizvođač naftnih derivata u rafineriji za potrebe proizvodnje derivata.
 7. motorna vozila,
- trošarine ne plaćaju diplomatska i konzularna predstavništva na osnovi uzajamnosti.
1. ako porezni obveznik izveze proizvode na koje je plaćen posebni porez, u skladu s ovim Zakonom, ima pravo na povrat plaćene trošarine uz dokaz o izvozu i dokaz da je plaćanje iz inozemstva obavljeno u skladu s deviznim i vanjskotrgovačkim propisima.
- bezalkoholna pića
1. bezalkoholno piće koje se izvozi uz dokaz o izvozu (kopija izvozne carinske deklaracije s potvrdom nadležne carinarnice da je obavljeno izvozno carinjenje i da su bezalkoholna pića napustila teritorij Republike Hrvatske) i dokaz da je plaćanje iz inozemstva obavljeno u skladu s deviznim i vanjskotrgovinskim propisima,
 2. bezalkoholno piće koje se isporučuje iz proizvodnje u distribucijske centre ili punionice proizvođača,
 3. bezalkoholno piće koje se koristi za tehničke probe ili u svrhu kontrole kvalitete,
 4. bezalkoholna pića koja se smještaju u slobodne zone radi izvoza, proizvodnje ili potrošnje, te radi smještaja u carinska skladišta, kao i na isporuke domaćeg bezalkoholnog pića i isporuke uvoznog bezalkoholnog pića iz slobodnih zona i carinskih skladišta na prodajna mjesta u međunarodnim zračnim lukama.
- pivo
1. pivo koje izvozi proizvođač uz dokaz o izvozu (kopija izvozne carinske deklaracije s potvrdom nadležne carinarnice da je obavljeno izvozno carinjenje i da je pivo napustilo teritorij Republike Hrvatske) i dokaz da je plaćanje iz inozemstva obavljeno u skladu s deviznim i vanjskotrgovinskim propisima.
 2. pivo koje se isporučuje iz pivovare u njezine distribucijske centre ili punionice dislocirane od mjesta proizvodnje,
 3. pivo koje se isporučuje u vlastita veleprodajna skladišta poreznog obveznika,

4. pivo koje se isporučuje iz jednoga veleprodajnog skladišta u drugo veleprodajno skladište istoga poreznog obveznika,
 5. pivo koje se koristi zbog potrebnih tehničkih proba ili u svrhu kontrole kvalitete,
 6. pivo koje se isporučuje slobodnim zonama i slobodnim carinskim prodavaonicama,
 7. pivo koje isporučuju slobodne carinske prodavaonice,
 8. do 0,5% dokumentiranog skladišnog i transportnog kala, rastepa i loma što nastaje u skladištu i prijevozu piva do distribucijskog centra proizvođača.
- kava
 1. porezna oslobođenja nisu predviđena; u slučaju izvoza prerađene kave i prerađevine kave predviđeno je pravo povrata obračunane trošarine plaćene na sirovu kavu pri uvozu.
 - luksuzni proizvodi
 1. na izvoz proizvoda koje izvozi porezni obveznik (proizvođač) uz dokaz o izvozu (kopija izvozne carinske deklaracije s potvrdom nadležne cararnice da je obavljeno izvozno carinjenje i da su proizvodi napustili carinsko područje Republike Hrvatske) i dokaz da je izvoz i naplata obavljena u skladu s propisima o vanjskotrgovinskom i deviznom poslovanju,
 2. na prodana oružja tijelima državne vlasti, tijelima državne i lokalne uprave i samouprave,
 3. na privremeni uvoz proizvoda,
 4. na prodaju proizvoda diplomatskim i konzularnim predstavništvima i stranim međunarodnim organizacijama na osnovi uzajamnosti.

d) Kolika je razina trošarina koja se primjenjuje na svaki predmetni proizvod? Je li razina stope jednaka za slične uvezene proizvode? Ako nije jednaka zašto nije?

Razina trošarine jednaka je na domaće i uvozne proizvode. Propisano je kako slijedi:

- kod alkohola i alkoholnih pića:

Litra apsolutnog alkohola u etilnom alkoholu, destilatima i alkoholnim pićima izraženo u volumnim postocima pri temperaturi od 200 C - 60,00 kn

Alkohol u vinu - 0,00 kn

- za cigarete i ostale duhanske prerađevine,

Cigarete	
Na cigarete skupine A (popularna skupina)	5,00 kn po paketiću
Na cigarete skupine B (standardna skupina)	5,40 kn po paketiću
Na cigarete skupine C (ekstra skupina)	8,90 kn po paketiću
Ostali duhanski proizvodi	
1000 g duhana	38,00 kn
cigara 1 kom	1,10 kn
paketić cigarilosa	4,40 kn

- mineralna ulja,

Naftni derivati po litri	kuna
Motorni benzin (MB-98 I MB-86), kao i ostale vrste olovni benzina neovisno o oktanskoj vrijednosti i komercijalnom nazivu	2,40
Motorni benzin (BMB-98, BMB-95 I BMB-91), kao i ostale vrste bezolovnih benzina neovisno o oktanskoj vrijednosti i komercijalnom nazivu	1,90

POGLAVLJE 10: OPOREZIVANJE

Dizelska goriva (D-1, D-2 i D-3) kao i ostale vrste dizelskih goriva neovisno o komercijalnom nazivu	1,00
Eurodizel-dizelsko gorivo obojeno plavom bojom	0,00
Ulje za loženje ekstra lako i lako specijalno (EL i LS)	0,30
Naftni derivati po kilogramu neto-težine	
Sve vrste ulja za loženje lakoga, srednjeg i teškog	0,00
Mlazno gorivo i zrakoplovni benzin	0,00
Ukapljeni naftni plin	0,10
Sve vrste petroleja	1,40

- motorna vozila,

Prodajna cijena osobni automobila i motocikala u kunama		
Osnovica – prodajna cijena		Poseban porez u kunama
preko	do	
0	50.000,00	10%
50.000,00	100.000,00	5.000,00 + 15% preko 50.000,00
100.000,00	150.000,00	12.500,00 + 20% preko 100.000,00
150.000,00	200.000,00	22.500,00 + 25% preko 150.000,00
200.000,00	250.000,00	35.000,00 + 30% preko 200.000,00
250.000,00	300.000,00	50.000,00 + 35% preko 250.000,00
300.000,00	350.000,00	67.500,00 + 40% preko 300.000,00
350.000,00		57.500,00 + 45% preko 350.000,00
Posebni porez na osobne automobile i motocikle koji se ne smatraju novim povećava se za 50%, a za osobne automobile preko 1.600 cm ³ i motocikle preko 250 cm ³ za 100%		
Plovila bez kabine		
Preko	do	
8	12	6.000,00 kuna
12	15	18.000,00
15		48.000,00
Plovila s kabinom		
Preko	do	
8	12	15.000,00
12	15	60.000,00
15		150.000,00
Zrakoplovi – zavisno o broju sjedala		
od	do	
1	4	7.000,00
5	12	70.000,00
13	50	140.000,00
Preko	50	300.000,00

- bezalkoholna pića,

40,00 kn po hektolitr domaćeg i uvoznog osvježavajućeg bezalkoholnog pića

- pivo,

Alkoholno pivo - 200,00 kn

Bezalkoholno pivo - 60,00 kn (do 0,5% apsolutnog alkohola)

- kava,

Kava nepržena s kofeinom i bez kofeina	5,00 kuna
Kava pržena s kofeinom i bez kofeina	12,00 kuna
Kavine ljuske i opne	15,00 kuna
Zamjene kave koje sadrže kavu, ekstrakti, esencije, koncentрати kave i preparati na bazi tih ekstrakata, esencija ili koncentrata na bazi kave	20,00 kuna

- luksuzni proizvodi.

30% od porezne osnovice

e) Nastanak porezne obveze i mogućnost naplate trošarine

- alkohol i alkoholna pića;

Nastanak porezne obveze:

1. u času otpreme alkohola ili alkoholnih pića iz proizvodnje odnosno skladišta proizvođača,
2. pri uvozu, s danom nastanka carinskog duga,
3. u času uzimanja alkohola ili alkoholnih pića za vlastitu krajnju potrošnju,
4. u času utvrđivanja proizvodnoga, skladišnoga i transportnog gubitka nastalog kaliranjem, kvarenjem, rastepom i lomom u visini većoj od visine utvrđene Zakonom.
5. u času podnošenja godišnje prijave propisane Zakonom.
6. Mogućnost naplate trošarine:

Posebni porez plaća se u roku od 30 dana od dana nastanka porezne obveze.

- cigarete i ostale duhanske prerađevine,

Nastanak porezne obveze:

1. Obveza plaćanja posebnog poreza nastaje preuzimanjem nadzornih markica.

Mogućnost naplate trošarine :

Posebni porez na duhanske prerađevine plaća se u roku od 30 dana od dana kada su preuzete markice.

- mineralna ulja

Nastanak porezne obveze:

1. u trenutku isporuke derivata iz skladišta proizvođača, odnosno iz veleprodajnog skladišta poreznog obveznika,
2. u trenutku carinjenja, odnosno nastanka obveze plaćanja carine i drugih uvoznih davanja ako se naftni derivati isporučuju izravno krajnjim potrošačima,
3. u trenutku utvrđivanja gubitka, osim gubitka nastalog djelovanjem više sile.

Mogućnost naplate trošarine:

Posebni porez plaća se u roku od 30 dana od dana isporuke, a u slučaju gubitka, u roku 8 dana od dana utvrđivanja gubitka. Iznimno, krajnji potrošači i uvoznici naftnih derivata koji derivate isporučuju izravno krajnjim potrošačima, porez plaćaju u rokovima za plaćanje carine prema carinskim propisima.

- motorna vozila,

Nastanak porezne obveze:

1. Porezna obveza posebnog poreza pri uvozu nastaje s danom nastanka carinskog duga, a kod proizvođača u trenutku isporuke.

Mogućnost naplate trošarine:

Na proizvode koji se uvoze i prodaju u Republici Hrvatskoj trošarina se plaća u roku od 30 dana od dana carinjenja, odnosno u roku od 30 dana za tuzemne isporuke.

- bezalkoholna pića,

Nastanak porezne obveze:

1. Obveza obračuna posebnog poreza na bezalkoholna pića nastaje u trenutku otpreme (izlaska) bezalkoholnih pića iz pogona ili postrojenja za proizvodnju bezalkoholnih pića proizvođača.
2. Ako se bezalkoholna pića isporučuju iz proizvodnje u punionice proizvođača izvan mjesta proizvodnje ili u distribucijski centar proizvođača, obveza obračuna posebnog poreza na bezalkoholna pića nastaje u trenutku isporuke bezalkoholnih pića iz tih objekata.
3. Pri uvozu bezalkoholnih pića obveza obračuna posebnog poreza na bezalkoholna pića nastaje u trenutku carinjenja ili isporuke bezalkoholnih pića slobodnim carinskim prodavaonicama, specijaliziranim skladištima i slobodnim zonama.
4. Obveza obračuna posebnog poreza na bezalkoholna pića nastaje pri uzimanju bezalkoholnih pića za vlastitu krajnju potrošnju, utvrđivanja manjka te tehnološkog, skladišnog i transportnog kala, rastepa i loma u visini utvrđenoj Zakonom.

Mogućnost naplate trošarine:

Posebni porez na bezalkoholna pića plaća se u roku od 30 dana od dana otpreme (izlaska) bezalkoholnih pića iz poduzeća ili objekata, odnosno od dana uvoza.

- pivo,

Nastanak porezne obveze:

1. Obveza obračuna posebnog poreza na pivo nastaje u času otpreme (izlaska) piva iz pivovare ili postrojenja za proizvodnju piva propisana Zakonom.
2. Pri uvozu piva obveza obračuna posebnog poreza na pivo nastaje u času carinjenja ili isporuke piva u slobodne carinske prodavaonice, specijalizirana skladišta i u slobodne zone.
3. Ako se pivo isporučuje iz proizvodnje u punionice izvan pivovare ili u distribucijski centar pivovare, obveza obračuna posebnog poreza na pivo nastaje u času isporuke piva iz tih objekata.

Mogućnost naplate trošarine:

Posebni porez na pivo plaća se u roku od 30 dana od dana otpreme (izlaska) piva iz pivovare ili objekata navedenih u Zakonu, odnosno od dana uvoza.

- kava,

Nastanak porezne obveze:

1. Porezna obveza posebnog poreza na kavu pri uvozu nastaje s danom nastanka carinskog duga.

Mogućnost naplate trošarine:

Trošarinu na kavu obračunava i naplaćuje carinarnica koja provodi carinski postupak zajedno s obračunom i naplatom carinskog duga, prema propisima o obračunu i naplati carinskog duga u roku od 30 dana od dana uvoza.

- luksuzni proizvodi

Nastanak porezne obveze:

1. u trenutku isporuke proizvoda kupcu,
2. za uvezene proizvode, uključujući i uvoz preko konsignacijskog skladišta u trenutku isporuke proizvoda kupcu,
3. u trenutku uzimanja proizvoda za vlastitu krajnju potrošnju,

4. u trenutku utvrđivanja manjka.

Mogućnost naplate trošarine:

Porezni obveznik plaća posebni porez na promet luksuznih proizvoda u roku od 10 dana po isteku kalendarskog mjeseca u kojemu je nastala porezna obveza.

Fizičke osobe-građani koji uvoze, unose ili primaju predmete oporezivanja plaćaju trošarinu zajedno s drugim davanjima u trenutku carinjenja.

f) Uvoz-izvoz

Uvoz i izvoz predmeta podložnih trošarinama, prema zakonima o posebnim porezima je slobodan, nije uvjetovan. Iznimka su duhanski proizvodi, alkohol i alkoholna pića koji podliježu odobrenju Ministarstva financija i Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, razvrstava proizvode u predviđeni Upisnik te izdaje odobrenje uvoza u okviru kontingenta. Ministarstvo se davanjem suglasnosti očituje u pogledu ispunjenja drugih uvjeta propisanih posebnim zakonima: Zakonom o vinu, Zakonom o duhanu, te u pogledu propisa o nadzoru i kontroli trgovine vinom između Europske unije i Republike Hrvatske kako je predviđeno sklopljenim sporazumima i protokolima o trgovinskim aspektima.

Ministarstvo financija, Carinska uprava - Središnji ured, izdaje odobrenja za uvoz i izvoz duhanskih proizvoda, alkohola i alkoholnih pića poreznim obveznicima na temelju uvjeta propisanih odredbama zakona o posebnim porezima. Odobrenja se izdaju poreznim obveznicima koji pravovremeno podmiruju carinske i porezne obveze i protiv kojih se ne vodi prekršajni postupak.

g) Registrirani-neregistrirani trgovci.

Svi registrirani-neregistrirani trgovci koji uvoze, proizvode i isporučuju proizvode koji su predmet oporezivanja trošarinom, porezni su obveznici.

h) Imate li sustav oporezivanja na bazi poreznog skladišta za neke /sve kategorije proizvoda koji podliježu trošarinama?

Nemamo poreznih skladišta.

Ako nemate koji sustav primjenjujete:**I) za domaće proizvode ?**

Domaći proizvođači smještaju proizvode u svoja vlastita skladišta, tzv. «skladišta proizvođača» ili ih isporučuju izravno iz pogona ili postrojenja kupcu u tuzemstvu ili za izvoz. Pored skladišta proizvođača kod naftnih derivata postoje veleprodajna i posebna skladišta naftnih derivata, distribucijski centri i punionice za pivo i bezalkoholna pića, te skladišta u koja proizvođači etilnoga alkohola smještaju alkohol. Proizvođači alkoholnih pića nabavljaju alkohol iz skladišta proizvođača alkohola i smještaju ga u svoja skladišta do početka proizvodnje alkoholnih pića.

II) za uvoz?

Uvozni proizvodi na koje je poseban porez obračunan u carinskom postupku puštanja robe u slobodan promet stavljaju se na slobodno raspolaganje korisniku uvoza. Reprodukcijski materijali smještaju se u skladišta proizvođača – skladišta za pripremu proizvodnje.

Naftni derivati koji se uvoze u svrhe potrošnje smještaju se direktno u skladišta (spremnike) na benzinskim postajama u svrhe prodaje.

U carinska skladišta može se smještati uvozne proizvode u okviru carinskoga postupka skladištenja. Isporuke iz veleprodajnih skladišta u carinsko područje zemlje podliježu plaćanju carine, PDV-a i trošarine. Primjenjuje se carinski postupak puštanja robe u slobodan promet.

Kod uvoza kad se odobri carinski postupak puštanja robe u slobodan promet (uvoz proizvoda), trošarina se obračunava a proizvodi se stavljaju na raspolaganje poreznom obvezniku te ih se može skladištiti po svojoj volji; takva roba prema carinskim propisima dobiva status domaće robe te je s takvom robom i s carinskoga motrišta dozvoljeno slobodno raspolaganje.

III) Do koje razine distribucijskoga lanca općenito doseže svaki sustav skladištenja? Postoje li opća skladišta u koja svaki uvoznik može poslati svoj proizvod? Na koji je način trošarina financijski osigurana? Kakva se fizička sigurnost traži? Na koji se način obavljaju prijenosi proizvoda između različitih skladišta i između skladišta i granice?

S motrišta porezne obveze distribucijski lanac obuhvaća sva skladištenja u skladišta i prostore istoga poreznoga obveznika do isporuke proizvoda kupcu proizvoda.

Opća skladišta u koja svaki uvoznik može smještati svoje uvezene proizvode na koja nije obračunana trošarina nisu propisana u značenju poreznih skladišta. Međutim, svaki uvozni proizvod dok je u statusu strane robe, može se smjestiti u carinska skladišta propisana i odobrena prema carinskim propisima.

Kod uvoza naplata trošarine osigurana je sredstvima osiguranja kojima se jamči naplata ostalih uvoznih davanja – bankovnom garancijom ili drugim propisanim sredstvima osiguranja plaćanja. Pored toga uvoznici prigodom preuzimanja markica za duhanske proizvode polažu garanciju kojom se jamči plaćanje trošarine ako se uvoz ne ostvari u roku od 120 dana.

Fizička prisutnost carinskoga službenika u svrhe dnevnoga nadzora nije predviđena zakonima o trošarinama. Iznimka je kod duhanskih proizvoda. Sav postupak se obavlja uz prisustvo carinskoga službenika. Kod naftnih derivata i alkohola propisana je ugradnja mjerila protoka i njihovo plombiranje. Dosljedno tome potrebno je fizičko prisustvo carinskog službenika u okolnostima koje nameću skidanje, provjeru i stavljanje plombi (čišćenje skladišta, popravak mjerila protoka i druge radnje koje zahtijevaju skidanje plombi).

Prijenos ili transport proizvoda do granice znači carinski postupak izvoznoga carinjenja i obavlja se na temelju carinske deklaracije, fakture i drugih propisanih. Prijenos iz skladišta poreznoga obveznika u drugo skladište drugoga poreznoga obveznika prati faktura – isporuka je oporeziva.

i) Primjenjujete li druge sustave privremenih obustava tj. porezna rješenja koja se primjenjuju na proizvodnju, preradu, čuvanje i prijenos proizvoda za koje su trošarine privremeno obustavljane?

Budući da kod uvoza porezna obveza nastaje danom nastanka carinskoga duga, obustave plaćanja carine podrazumijevaju i obustave plaćanja trošarine u svim carinskim postupcima iz sustava odgode plaćanja carine kao što su: postupak unutarnje proizvodnje, prerade pod carinskim nadzorom i postupak carinskoga skladištenja. Za odobrenje navedenih carinskih postupaka odlučujuće je da će se dobiveni proizvodi u potpunosti ili djelomično izvesti iz carinskoga područja. U slučaju uvoza na carinsko područje trošarina se obračunava zajedno s carinom. Ako se uvoze proizvodi podložni trošarini kao reproduksijski materijali koji služe u svrhe proizvodnje predmeta oporezivanja porezno rješenje o obustavi plaćanja trošarine do trenutka isporuke u tuzemstvu donosi se neovisno o carinskim propisima. Carinarnici se podnosi izjava o uporabi proizvoda u svrhe reprodukcije s obvezom plaćanja trošarine u trenutku isporuke predmeta oporezivanja u tuzemstvu. Izuzetak su uvoz reproduksijskih materijala što su predmet oporezivanja a služe u znanstvene, nastavne ili druge svrhe propisane zakonom.

j) Primjenjujete li posebne režime na određene proizvođače kao što su primjerice poljoprivrednici, mali proizvođači itd.?

Proizvođačima alkohola i alkoholnih pića smatra se i fizičke osobe – vlasnike poljoprivrednog zemljišta i vlasnike tvari za proizvodnju alkohola ili alkoholnih pića koji alkohol ili alkoholna pića proizvode za vlastite potrebe. Ove su osobe porezni obveznici za količine koje prelaze 20 litara apsolutnog alkohola godišnje po poljoprivrednom domaćinstvu ili domaćinstvu.

Proizvođači vina s godišnjom proizvodnjom preko 15 hektolitara obvezni su podnijeti samo izvješće o godišnjoj proizvodnji. Ova obveza je nadzorne naravi: omogućava nadzor nad isporukama vina drugim osobama-poreznim obveznicima radi praćenja proizvedenih količina alkoholnih pića.

Pivari koji su vlasnici poljoprivrednog zemljišta i koji proizvode pivo iz vlastitog uzgojenog ječma nisu porezno obveznici ako proizvode do 1.500 litara piva godišnje po poljoprivrednom domaćinstvu.

k) Pravila kojima se uređuje uprava i evidencija, uključujući registraciju, račune.

Uprava iz područja trošarina uređena je Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija i Zakonom o carinskoj službi.

Osnovne jedinice Carinske uprave koje brinu o trošarinama su carinarnice (10 carinarnica). Porezni obveznici prijavljuju se mjesno nadležnim carinarnicama i njima podnose izvješća o mjesečnom i godišnjem poslovanju s proizvodima koji podliježu trošarini.

Zakonima je propisana porezna evidencija o podacima koju porezni obveznici moraju voditi. Podaci se unose u mjesečna i godišnja izvješća koja podnose porezni obveznici. Predviđena su mjesečna izvješća i godišnja izvješća o stanju zaliha, proizvedenim, izvezenim, isporučenim i uvezenim količinama proizvoda i financijska izvješća o obračunanoj i uplaćenju trošarini. Mjesno nadležna carinarnica evidentira podatke putem elektroničkih računala. Mjesečna izvješća se podnose do 15. u tekućem mjesecu za protekli kalendarski mjesec. Godišnje izvješće se podnosi do 31. siječnja tekuće godine za proteklu godinu. Izuzetak su izvješća koja se podnose za luksuzne proizvode; podnose se do 10. u mjesecu za protekli mjesec. Računalni program evidentiranja osigurava praćenje podmirenja porezne obveze i obračun kamata ako dođe do kašnjenja u plaćanju.

l) Utvrđivanje i žalbe (utvrđivanje i ubiranje, postupak za traženje olakšica i povrata, kazne, postupak podnošenja žalbe, međunarodna uzajamna pomoć i povrat)

Svotu trošarine koju porezni obveznik treba platiti za određeni uvoz utvrđuje carinska ispostava mjesno nadležne carinarnice, na uveznoj carinskoj deklaraciji. Svotu trošarine za svaku tuzemnu isporuku obračunava porezni obveznik. Svote trošarine što ih je utvrdila carinarnica uplaćuju se u roku od 30 dana na račun carinarnice a dnevno se raspoređuju u korist proračuna. Porezni obveznici za tuzemne isporuke uplaćuju dospjele porezne obveze izravno u korist računa proračuna s pozivom na broj koji označava vrstu proizvoda za kojega je trošarina uplaćena.

Na obračunane uvezne trošarine u carinskoj deklaraciji, porezni obveznik, u slučaju neslaganja s obračunanom svotom trošarine, može izjaviti žalbu carinarnici koja je utvrdila visinu trošarine. Žalbeni postupak vodi se prema odredbama Carinskoga zakona.

Žalba se može izjaviti i na porezno rješenje kojim je carinarnica naknadno utvrdila manje ili više obračunanu i naplaćenu svotu trošarine, na temelju inspekcijeskoga nalaza.

Žalbeni postupak na porezno rješenje donijeto na temelju inspekcijeskoga nalaza o manje ili više obračunanoj i uplaćenju svoti od propisane, vodi se prema odredbama Općeg poreznog zakona.

Nije bilo zahtjeva za međunarodnu uzajamnu pomoć na području trošarina iako je pružanje međunarodne pravne pomoći kao institut ugrađen u Opći porezni zakon.

Povrat više obračunanoga i uplaćenoga iznosa trošarine donosi se na temelju podnijetoga zahtjeva poreznoga obveznika ili ga carinarnica utvrđuje rješenjem donesenom na temelju naknadno utvrđenih činjenica od utjecaja na visine porezne obveze.

Povrati trošarine u zakonima o trošarinama predviđeni su u slučajevima kada je trošarina plaćena u tuzemstvu a predmet oporezivanja je naknadno izvezen.

m) Nadzorni postupci (posebno na koji se način upotrebljavaju porezne markice i druge fiskalne oznake, uključujući fiskalne oznake za mineralna ulja).

Nadzor nad obračunom i primjenom propisa i ostalih činjenica od utjecaja na poreznu obvezu vodi se prema Općem poreznom zakonu. Ovlaštene osobe Središnjega ureda Carinske uprave i carinarnice izdaju inspekcijske naloge kojima se imenuju službene osobe, određuje nadzor i specificira područje koje će se nadzirati.

Fiskalne oznake predviđene su za obilježavanje duhanskih proizvoda a posebne-evidencijske markice za obilježavanje alkoholnih pića. Kod duhanskih proizvoda imamo tri osnovne vrste markica. Markice koje služe za obilježavanje cigareta koje se isporučuju na carinsko područje Republike Hrvatske. Te su fiskalne markice. Ispisane su i označene tako da se prema količini izdanih markica može utvrditi svota trošarine. Postoje još izvozne-identifikacijske markice koje služe za obilježavanje izvoznih proizvoda te markice zemlje uvoznice. Posebne markice služe za obilježavanje alkoholnih pića koja se isporučuju na carinsko područje Republike Hrvatske. Razlikuju se od duhanskih markica u tome što ne nose visinu trošarine. I kod alkoholnih pića uvedene su markice za izvoz i markice zemlje uvoznice. Markice zemlje uvoznice za duhan i za alkoholna pića privremeno se uvoze. Postupak u vezi rukovanja markicama, osim markica za obilježavanje vina, obavlja Carinska uprava Središnji ured. Postupak obilježavanja vina obavlja Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

Fiskalne oznake za mineralna ulja nisu predviđene Zakonom.

Ulje za loženje ekstra lako (plinsko ulje) mora biti obojeno crvenom bojom C.I. Solvent Red 19, te mora sadržavati indikator C.I.Solvent Yellow 124 (N-etil-N-((2-8(1-izobutoksitoksi) etil)-4-(fenilazo) anilin)) u količini ne manjoj od 6,0 mg/l). Količina indikatora određuje se prema hrvatskoj normi HRN 1110:2002. Eurodizel-dizelsko gorivo (plinsko ulje) mora biti obojeno plavom bojom C.I. Solvent Blue 35. Maloprodaja naftnih derivata za povlaštene namjene može se obavljati iz posebnih skladišta koja se moraju prijaviti nadležnoj carinarnici.

Nadzor obavljaju carinarnice, Državni inspektorat i službenici Ministarstva unutarnjih poslova u dijelu svoje nadležnosti.

n) Prijelazne i privremene mjere.

Zakoni o posebnim porezima ne sadrže odredbe o prijelaznim i privremenim mjerama.

3. Što su ciljevi budućih kretanja vašega zakonodavstva na području trošarina (kratkoročni/dugoročni)? Molimo navedite pojedinosti u vezi s vremenskim rasporedom i predviđenim problematičnim područjima.

Carinska uprava preuzela je posebne poreze 1. siječnja 2002. godine.

Budući da se hrvatski propisi o trošarinama trebaju u prijelaznom razdoblju biti usklađeni s propisima Europske unije, potrebno je izraditi novu adekvatnu organizaciju i ustanoviti službu za posebne poreze koja bi obuhvaćala sve aspekte propisa i njihovu primjenu, osobito: izradu zakonodavstva prema smjernicama Europske unije, nadzor, statistiku, evidenciju i knjigovodstvo i određena upravna rješenja.

U pogledu ciljeva koji se žele postići na području zakonodavnoga uređenja, razmatraju se slijedeća pitanja: Poboljšanje kvalitete postojećih tekstova zakona i pravilnika o trošarinama u svrhe otklanjanja svake dvojbenosti pri primjeni propisa u praksi te izrada jedinstvenoga zakona o trošarinama s pravilnicima za provedbu koji bi bili znatno

opširniji i koji bi osiguravali učinkovitiji nadzor, uključujući i propisivanje poreznih skladišta te obvezni početak rada na usklađivanju zakonodavstva sa smjernicama Europske unije..

Pretpostavka za ostvarivanje navedenih ciljeva je stvaranje i uvođenje odgovarajućega organizacijskoga tipa i ustrojstva Službe za posebne poreze te stvaranje primjerene kadrovske strukture glede brojnosti i stručne kvalitete sukladno zahtjevima ovlaštenih tijela u zemlji i savjetima Europske unije.

U narednom razdoblju osobito će se raditi na organizaciji Službe za posebne poreze u sastavu Carinske uprave, nadzoru nad kretanjem proizvoda podložnih trošarinama i primjeni propisa o obračunu i kontroli podmirenja poreznih obveza.

III. IZRAVNO OPOREZIVANJE

1. Omogućuje li vaše zakonodavstvo za domaće aktivnosti spajanja, podjela, prijenosa imovine i razmjene dionica, odgodu plaćanja poreza na kapitalni dobitak do njegove stvarne realizacije (tj. do raspolaganja sredstvima na koja se porezi odnose)?

Kapitalni dobitci ulaze u poreznu osnovicu poreza na dobit i ne oporezuju se drugim porezom.

Hrvatsko zakonodavstvo omogućava odgođeno oporezivanje kapitalnih dobitaka do trenutka njihove stvarne realizacije. To proistječe iz odredbi članka 4. stavka 9. i 16. Zakona o porezu na dobit. U navedenim propisima određeno je da prihodi poreznog razdoblja čine i prihodi od prodaje dugotrajne imovine (materijalne i nematerijalne), dobiti od prodaje tražbina, prihodi od dividendi i udjela u dobiti, te dobiti od prodaje dionica i udjela. Prihodima poreznog razdoblja smatraju se i svi drugi prihodi ostvareni po bilo kojoj osnovi od obavljanja djelatnosti. U članku 4. stavcima 3. i 4. Pravilnika o porezu na dobit, propisno je da se prihodima poreznog razdoblja smatraju i dobiti od revalorizacije izravno pripisani kapitalu, a kapitalom u smislu Zakona i Pravilnika se smatra: temeljni kapital (glavnica), kapitalna dobit, zakonska rezerva, statutarzna rezerva, ostale rezerve osim revalorizacijskih te zadržana dobit.

Prema navedenim propisima, realizirani dobiti od prodaje dionica i udjela uključuju se u prihode poreznog razdoblja, a nerealizirani se ne uključuju ako se iskazuju na revalorizacijskim pričuvama.

Navedeno se, prema odredba stavka 3. članka 4. Pravilnika, primjenjuje i na dobitke od revalorizacije nastale pri spajanju ili pripajanju.

2. Omogućuje li vaše zakonodavstvo ubiranje zadržanog poreza na plaćanja (dividende, kamate, tantijemi ili renta) drugim pravnim osobama (fizičkim osobama ili poduzećima) koji borave u i/ili van Hrvatske?

Porez po odbitku propisan je u oba zakona o izravnim porezima, porezu na dobit (pravne osobe), i porezu na dohodak (fizičke osobe).

Propisi o porezu na dobit

U članku 22. Zakona o porezu na dobit i članku 16. Pravilnika o porezu na dobit propisano je da se porez po odbitku plaća na naknade za korištenje prava intelektualnog vlasništva (prava na reprodukciju, patente, licencije, zaštitni znak, dizajn ili model, proizvodni postupak, proizvodne formule, nacrt, plan, industrijsko ili znanstveno iskustvo i druga slična prava), naknade za usluge istraživanja tržišta, poreznog savjetovanja i revizorske usluge, dividende, udjele u dobiti i kamate inozemnim osobama koje nisu fizičke osobe, po stopi od 15% prilikom isplate naknade.

Porezni obveznik poreza po odbitku je tuzemni isplatitelj koji plaća naknade inozemnim osobama-primateljima koje nisu fizičke osobe.

Ako inozemna osoba kojoj pripada pravo na naknade koje se oporezuju porezom po odbitku, ima u tuzemstvu registriranu poslovnu jedinicu, a naknada se kao prihod pripisuje tuzemnoj poslovnoj jedinici, ne plaća se porez po odbitku.

Ako tuzemna poslovna jedinica inozemnog poduzetnika plaća poduzetniku osnivaču u inozemstvo naknade koje se oporezuju porezom po odbitku, treba platiti taj porez.

Porez po odbitku ne plaća se na kamate kod prodaje opreme na kredit koja poreznom obvezniku služi za obavljanje djelatnosti, kod prodaje robe na kredit, na kredite bilo koje vrste koje daje inozemna banka, na kamate za nabavu opreme putem financijskog najma kao i na zatezne kamate u vezi s navedenim.

Porezna uprava na zahtjev inozemnog primatelja naknade izdaje potvrdu o plaćenom porezu.

Tuzemni isplatitelj naknada koje se oporezuju porezom po odbitku, dužan je nadležnoj ispostavi Porezne uprave dostaviti pregled svih isplaćenih naknada s podacima o nazivu inozemnog primatelja, datumu i iznosu isplate i uplaćenom porezu kao i primijenjenoj stopi poreza po odbitku istovremeno s predajom porezne prijave poreza na dobit.

Propisi o porezu na dohodak

Zakonom o porezu na dohodak (članak 26. Zakona o porezu na dohodak) propisano je plaćanje poreza na dohodak i to kao poreza po odbitku i to na dividende, na kamate te na izuzimanja što ih ostvaruju fizičke osobe u Republici Hrvatskoj. Dividende, kamate i izuzimanja fizičkih osoba za vlastite potrebe oporezuju se rezidentima Hrvatske od 1. siječnja 2001. godine. Od 1. siječnja 2003. godine porez po odbitku na dividende, kamate i izuzimanja za privatne potrebe propisan je i za rezidente drugih država i to načelno na jednak način kao i za rezidente Republike Hrvatske.

a) Koje su glavne značajke režima oporezivanja dohotka od kapitala (dohotka osoba i dohotka poduzeća)?

Kapital se oporezuje, kao porast kapitala u poreznom razdoblju (uobičajeno kalendarska godina), kao dobit stečena u tom razdoblju po stopi od 20% godišnje. Porast kapitala utvrđuje se kao razlika između prihoda i rashoda (članci 3., 4. i 5. Zakona). Ako stečeni kapital ostaje u poduzeću (ne isplaćuje se dioničarima ili članovima društva), to je konačno oporezivanje. Međutim, ako se isplaćuju dividende ili udjeli u dobiti fizičkim osobama, tada podliježu dodatnom oporezivanju kao dohodak od kapitala.

Porez na dohodak na dividende plaća se od osnovice - ukupne dividende po stopi od 15% i konačan je na razini kalendarske godine (poreznog razdoblja) u kojemu su dividende ostvarene (isplaćene). Porez na dohodak na kamate plaća se od osnovice - ukupne kamate po stopi od 35% i konačan je na razini kalendarske godine u kojoj su kamate naplaćene. Međutim radi se o ostvarenim kamatama na kredite i pozajmice što su ih fizičke osobe dale drugim fizičkim i pravnim osobama. Porez po odbitku na dividende i kamate obračunavaju, obustavljaju i uplaćuju isplatitelji toga dohotka (porez po odbitku), pri čemu imaju obvezu o obračunanom i uplaćenom porezu izvijestiti Poreznu upravu i to jednom godišnje, po isteku svake godine do 31. siječnja i to na za to propisanom obrascu (članak 38. Zakona o porezu na dohodak).

b) Postoji li zadržani porez na dohodak od kapitala (kamate na bankovne depozite, dužnički instrumenti)? Molimo navedite poreznu osnovicu, porezne stope, izuzeća, fiskalni tretman rezidenta (na domaći i inozemni dohodak) i nerezidenta, automatsko izvješćavanje, itd.

Porez na dohodak ne plaća se na kamate što ih fizičke osobe ostvare u kalendarskoj godini na kunsku i deviznu štednju, na pologe po viđenju i oročene pologe na žiro računu, tekućem i deviznom računu i to od banaka, štedionica i štedno kreditnih zadruga. Porez na dohodak ne plaća se ni na kamate ostvarene u kalendarskoj godini po vrijednosnim papirima koji su izdani u skladu s posebnim zakonom (članak 6. Zakona o porezu na dohodak).

c) Primjenjuje li se porez na promet ili takse na vrijednosnice, ugovore o kreditu, ugovore o osiguranju, itd.?

U Hrvatskoj se oporezuju premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila prema Zakonu o porezu na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila. Navedeni zakon propisuje plaćanje poreza na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila, utvrđene ugovorom s društvom za osiguranje o obveznom osiguranju cestovnih motornih vozila, odnosno na premije utvrđene ugovorom s društvom za osiguranja za kasko osiguranje cestovnih vozila. Od plaćanja tog poreza izuzeta su diplomatska i konzularna predstavništva. Stopa poreza je 15% od ugovorene premije osiguranja od automobilske odgovornosti i 10% od ugovorene premije kasko osiguranja cestovnih vozila.

4. Kako se inozemni prihod, a koji primaju rezidentni porezni obveznici, tretira u Hrvatskoj? Koju vrstu sustava Hrvatska eventualno primjenjuje da bi izbjegla dvostruko oporezivanje?

Rezidenti Republike Hrvatske - tuzemni porezni obveznici imaju neograničenu poreznu obvezu, pa su u Republici Hrvatskoj obvezni plaćati porez na dohodak iz ukupnog dohotka što ga ostvare i u tuzemstvu i u inozemstvu (članak 3. Zakona o porezu na dohodak). Dohodak što ga rezidenti Republike Hrvatske ostvaruju u inozemstvu oporezuje se u tuzemstvu po postupku i na način izjednačen sa oporezivanjem dohotka ostvarenog u tuzemstvu, osim ako međunarodnim bilateralnim i multilateralim ugovorima nije predviđeno drugačije. Pri oporezivanju inozemnog dohotka tuzemnih poreznih obveznika primjenjuje se načelo uračunavanja poreza plaćenog u inozemstvu u tuzemnu obvezu, ali ograničeno - samo do iznosa poreza na dohodak koji bi se prema tuzemnim propisima trebao platiti iz inozemnog dohotka (članak 30. Zakona o porezu na dohodak).

5. Molimo dostavite jedan primjerak (na jednom od službenih jezika EU-a) zakonodavstva vaše zemlje na području oporezivanja dohotka, dobiti i /ili kapitalnih dobitaka, uključujući drugo povezano zakonodavstvo, kao što su propisi koji se odnose na poticanje za ulaganja ili upravne smjernice, itd.

Zakon o porezu na dobit, Zakon o porezu na dohodak, Pravilnik o porezu na dobit i Pravilnik o porezu na dohodak, na engleskom jeziku nalaze se na CD-u u aneksu Poglavlja 10.

6. Primjenjuje li Hrvatska bilo koju shemu preferencijalnog oporezivanja? Ako primjenjuje, molimo navedite detaljan opis tih shema, glavnu vrstu sheme, minimalne zahtjeve, porezne olakšice, jesu li vremenski ograničene, vrstu korisnika, itd.

Hrvatsko zakonodavstvo omogućava porezne olakšice i povlastice za obveznike poreza na dobit i obveznike poreza na dohodak.

U Zakonu o porezu na dobit, olakšice su grupirane kako slijedi:

1. Olakšice subjektima koji djelatnost obavljaju na područjima od posebne državne skrbi i na području Grada Vukovara.
2. Olakšice za porezne obveznike koji posluju u slobodnim zonama
3. Poticaji ulaganja
4. Poticaji zapošljavanja
5. Poticaji poreznim obveznicima osnovanim u svrhu profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom

AD. A1). Olakšice obveznicima s područja posebne državne skrbi i grada Vukovara

Područja posebne državne skrbi su dijelovi Republike Hrvatske posebno stradali tijekom Domovinskog rata radi čega su za njihovu demografsku, gospodarsku i svekoliku revitalizaciju propisane određene porezne olakšice. Cilj tih olakšica je povratak stanovništva i obnova tih područja. Područja koja su obuhvaćena ovim olakšicama propisana su u Zakonu o područjima od posebne državne skrbi (Nar. nov. 26/2003. – pročišćeni tekst).

Olakšice nisu vremenski ograničene te se očekuje da će vrijediti sve dok budu postojali razlozi zbog kojih su ta područja proglašena područjima od posebne državne skrbi.

Olakšice obveznicima s područja posebne državne skrbi propisane su u članku 13. Zakona. Porezni obveznici koji obavljaju djelatnost na području posebne državne skrbi i zapošljavaju više od pet zaposlenika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% zaposlenika ima prebivalište i boravi na području posebne državne skrbi, plaćaju porez na dobit u visini od:

- 25 % (dvadeset pet posto) od propisane porezne stope na području prve skupine,
- 50% (pedeset posto) od propisane porezne stope na području druge skupine i
- 75% (sedamdeset pet posto) od propisane porezne stope na području treće skupine.

Smatra se da porezni obveznik – korisnik olakšice zapošljava na neodređeno vrijeme zaposlenika s područja posebne državne skrbi, ako je zaposlenik proveo u radnom odnosu kod poreznog obveznika i imao prebivalište i boravio na području posebne državne skrbi najmanje devet mjeseci u poslovnoj godini.

Olakšice i oslobođenja za porezne obveznike na području grada Vukovara propisane su u članku 14. Zakona. Na olakšice imaju pravo porezni obveznici koji obavljaju djelatnost na području grada Vukovara i zapošljavaju više od pet zaposlenika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% zaposlenika ima prebivalište i boravi na području grada Vukovara. Ovi obveznici su oslobođeni plaćanja poreza na dobit za 2000. Godinu i sljedećih pet poslovnih godina nakon početka primjene ovoga Zakona, a nakon toga porez na dobit plaćaju u visini 25% od propisane stope.

AD. A2). Olakšice i oslobođenja za porezne obveznike koji posluju u slobodnim zonama

Olakšice i oslobođenja za porezne obveznike koji posluju u slobodnim zonama propisane su u članku 15. Zakona o porezu na dobit. Korisnici slobodne zone iz zakona o slobodnim zonama plaćaju porez na dobit u visini 50% od propisane stope.

Korisnik slobodne zone koji u zoni gradi ili sudjeluje u izgradnji objekata ulaganjem sredstava u iznosu većem od 1.000.000,00 kuna, nakon što uloži sredstva, u godini ulaganja i narednih pet godina poslovanja u zoni oslobođen je plaćanja poreza na dobit, ali najviše do visine uložених sredstava.

Za obavljanje djelatnosti u slobodnim zonama na području Vukovarsko - srijemske županije ne plaća se porez na dobit u razdoblju od pet godina od početka obavljanja djelatnosti, a nakon toga porez na dobit plaća se u visini 25% propisane stope.

AD. A3). Poticaji ulaganja

Povlastice s naslova poticaja ulaganja propisane su u članku 16. Zakona. Ove povlastice uvedene su poradi stimulacije potencijalnih investitora u hrvatsko gospodarstvo, a mogu ih koristiti samo nositelji poticajnih mjera iz Zakona o poticanju ulaganja, a to su samo novoosnovana društva. Iznimno, ako je ulaganje u turističku djelatnost, na temelju zahtjeva ulagatelja, a na prijedlog Ministarstva turizma, Vlada Republike Hrvatske može odlučiti da nositelj poreznih povlastica može biti već postojeće društvo.

Porezne povlastice s naslova ulaganja uređene su na slijedeći način:

- porezni obveznik koji uloži najmanje 10 milijuna kuna, porez na dobit plaća po stopi od 7% za vrijeme od 10 godina od godine početka ulaganja, uz uvjet da se u tom razdoblju osigura zapošljavanje najmanje 30 zaposlenika, otpočevši od isteka prve godine ulaganja,
- porezni obveznik koji uloži iznos veći od 20 milijuna kuna, porez na dobit plaća po stopi od 3% za vrijeme od 10 godina od godine početka ulaganja, uz uvjet da se u tom razdoblju osigura zapošljavanje najmanje 50 zaposlenika, otpočevši od isteka prve godine ulaganja,
- porezni obveznik koji uloži iznos veći od 60 milijuna kuna, porez na dobit plaća po stopi od 0% za vrijeme od 10 godina od godine početka ulaganja, uz uvjet da se u tom razdoblju osigura zapošljavanje najmanje 75 zaposlenika, otpočevši od prve godine ulaganja.

Ukupna svota porezne povlastice, koju ulagatelj može iskoristiti tijekom trajanja roka plaćanja povlaštene stope poreza na dobit, ne može prelaziti svotu samog ulaganja. Svota porezne povlastice utvrđuje se kao razlika obračunatog poreza na dobit izračunanog primjenom propisane stope i povlaštene stope.

Ulaganje je uvjetovano vrstom imovine te je propisano da se u svotu ne uračunava vrijednost zemljišta i građevina koje su starije od jedne godine, i ranije korištena oprema.

Ad. A4). Poticaji zapošljavanja

Poticaji zapošljavanja propisani su u članku 17. Zakona. To je porezna olakšica propisana s ciljem stimulacije zapošljavanja, a realizira se umanjnjem porezne osnovice za troškove plaća, odnosno kao dvostruko priznavanje troškova plaća novih zaposlenika, uz određena ograničenja i uvjete.

U Zakonu je propisano da se porezna osnovica dodatno može umanjiti po osnovi plaća novih zaposlenika i to za visinu plaća i doprinosa na plaću koji su obračunani za razdoblje za koje se utvrđuje porez, a isplaćeni do dana podnošenja porezne prijave. Novim zaposlenicima smatraju se zaposlenici s kojima je sklopljen ugovor o radu na ne-određeno vrijeme, a zaposlenje kod poreznog obveznika uslijedilo je nakon jednomjesečne prijave kod Zavoda za zapošljavanje, odustajanja od korištenja prava na mirovinu ili prvog zaposlenja. Novim zaposlenicima smatraju se i osobe zaposlene na određeno vrijeme kao pripravnici, vježbenici, stažisti i slično.

Međutim, porezna osnovica može se umanjiti za ukupne troškove plaća samo ako porezni obveznik nije u istom razdoblju imao i smanjenje broja zaposlenika. Ako porezni obveznik tijekom poreznog razdoblja zaključi ugovor o radu s novim zaposlenicima i u istom poreznom razdoblju raskine ugovor o radu s određenim brojem zaposlenika, porezna osnovica se umanjuje samo za razliku između obračunanih i isplaćenih plaća novim zaposlenicima i obračunanih plaća koje bi u istom poreznom razdoblju primili zaposlenici s kojima je raskinut ugovor o radu.

Pravo na umanjjenje porezne osnovice za plaću i doprinose na plaću novog zaposlenika porezni obveznik može koristiti godinu dana od dana zaposlenja novog zaposlenika. Iznimno, porezni obveznik može pravo na dodatno umanjjenje porezne osnovice za isplaćene plaće i doprinose na plaću novih zaposlenika - invalida koristiti tri godine računajući od dana njihova zaposlenja.

AD. A5). Poticaj poreznim obveznicima osnovanim u svrhu profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom

Poticaj poreznim obveznicima osnovanim u svrhu profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom propisani su u članku 18. Zakona, na način da porezni obveznik osnovan po posebnim propisima u svrhu obavljanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom plaća porez na dobit u visini od 25% od propisane stope.

Razlozi zbog kojih je uvedena ova porezna olakšica jesu gospodarski i socijalni. Gospodarski jer je u hrvatskoj nakon domovinskog rata značajno porastao broj građana s invaliditetom koje treba uključiti u gospodarski život i maksimalno im omogućiti da se same uzdržavaju, čime se smanjuju proračunski izdaci. Zato se stimuliraju poduzetnici koji se osnivaju za profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom. Time se postiže i cilj da se osobe s invaliditetom maksimalno uključuje u društveni i gospodarski život.

B) Olakšice i povlastice pri oporezivanju dohotka mogu se grupirati:

- Olakšica za porezni odbitak poreznog obveznika
- Olakšica za porezne obveznike sa statusom hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata
- Olakšice gospodarskim subjektima koji obavljaju djelatnost na područjima posebne državne skrbi
- Olakšice za obveznike na brdsko-planinskim područjima
- Olakšice obveznicima koji obavljaju djelatnost umjetnosti i kulture
- Poticaji zapošljavanja

Ad. B1). Radi se o osobnom odbitku koji predstavlja neoporezivi dio ostvarenog dohotka fizičkih osoba namijenjen pokriću:

- egzistencijalnog minimuma – člankom 29. Zakona o porezu na dohodak, propisan je osobni odbitak odnosno neoporezivanje dijela ostvarenog dohotka fizičkih osoba koji je namijenjen pokriću egzistencijalnog minimuma. Osobni odbitak utvrđuje se od osnovnog osobnog odbitka odnosno osnovice u iznosu od 18.000,00 godišnje. Na osnovicu se primjenjuje odgovarajući faktor i to: za poreznog obveznika 1,00, svakog uzdržavanog člana uže obitelji po 0,4, za prvo dijete 0,42, drugo dijete 0,59, treće dijete 0,84, četvrto dijete 1,17....., a za poreznog obveznika i svakog uzdržavanog člana uže obitelji koji je osoba s invaliditetom još i faktor od po 0,25 za invalidnost. Umirovljenicima se za njih osobno priznaje osnovni osobni odbitak u visini mirovine od 2.550,00, a najviše 30.600,00 kuna godišnje.
- zdravstvenih usluga – radi se o neoporezivanju dijela dohotka fizičkih osoba koji je namijenjen pokriću zdravstvenih usluga poreznog obveznika i to do ukupnih stvarnih godišnjih izdataka od 12.000,00 kuna, pod uvjetom da te zdravstvene usluge nisu namirene iz sustava obveznog, dopunskog ili privatnog zdravstvenog osiguranja.
- stambenih potreba – poreznim obveznicima se priznaje dio osobnog odbitka kao neoporezivi dio ostvarenog dohotka fizičkih osoba koji je namijenjen rješavanju stambenih potreba poreznog obveznika i njegovog bračnog druga (kupnja ili izgradnja stambene jedinice) ili poboljšanju stambenih uvjeta (održavanje postojeće stambene jedinice) ili je namijenjen priznavanju dijela plaćene stanarine za podstanare, a do ukupno najviše 12.000,00 kuna godišnje.

Ad. B2). Olakšica u dijelu smanjenja porezne obveze utvrđene po osnovi dohotka od nesamostalnog rada i to onim obveznicima poreza na dohodak koji imaju status hrvatskog ratnog vojnog invalida iz Domovinskog rata. Visina oslobođenja razmjerna je utvrđenom stupnju invalidnosti tih osoba (40% invalidnosti - umanjenje obveze poreza iz plaće ili mirovine za 40%). Ovo oslobođenje namijenjeno je samo onim poreznim obveznicima koji ostvaruju plaću i imaju priznati status hrvatskog ratnog vojnog invalida.

Ad. B3). Na područjima posebne državne skrbi propisane su tri vrste olakšica, a odnose se na umanj enje dohotka koji je ostvaren obavljanjem samostalnih djelatnosti, oslobođenje od plaćanja poreza na dohodak koji je ostvaren obavljanjem samostalnih djelatnosti i na uvećani osobni odba itak odnosno neoporezivi dio dohotka namijenjen pokriću egzistencijalnog minimuma i to:

- umanj enje dohotka ostvarenog obavljanjem samostalnih djelatnosti obrta, slobodnih zanimanja i poljoprivrede i šumarstva na područjima prve skupine od posebne državne skrbi za 75%, na područjima druge skupine za 50% i na područjima treće skupine za 25%. Ove olakšice imaju za cilj gospodarsko oživljavanje područja koja su bila izravno u ratnoj zoni ili neposredno uz tu zonu,
- oslobođenje od plaćanja poreza na dohodak, počevši od 2000. godine, pa sve do 2006. godine, za one obveznike poreza na dohodak koji obavljaju samostalnu djelatnost obrta, slobodnih zanimanja i poljoprivrede i šumarstva na području Grada Vukovara i pri tome zapošljavaju više od pet zaposlenika u stalnom radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% zaposlenika moraju imati prebivalište i boraviti također na području Grada Vukovara. Nakon isteka navedenog roka umanjivat će im se ostvareni dohodak za 75%. Ovo oslobođenje odnosno olakšica ima za cilj gospodarsko oživljavanje u Domovinskom ratu najteže stradalog područja, a i predstavlja poticaj zapošljavanju osoba koje na istom području imaju prebivalište i stalno borave.
- osnovni osobni odba itak kao osnovica za utvrđivanje dijela osobnog odba itka namijenjenog pokriću egzistencijalnog minimuma je za porezne obveznike i njihove uzdržavane članove uže obitelji koji imaju prebivalište i borave na područjima prve, druge ili treće skupine naselja, općina i gradova od posebne državne skrbi, propisan u iznosu od 45.000,00, 36.000,00 i 27.000,00 godišnje umjesto 18.000,00 koji se priznaje svim poreznim obveznicima koji imaju prebivalište na drugim područjima Republike Hrvatske. Radi se o olakšici koja je izravna posljedica Domovinskog rata, a ima za cilj naseljavanje, a time i demografsko oživljavanje područja koja su bila izravno obuhvaćena ratom ili su bila neposredno uz ta područja.

Ad. B4). Propisane olakšice u smislu uvećanog osnovnog osobnog odba itka za područja treće skupine posebne državne skrbi (osnovica 27.000,00 kuna godišnje) propisane su i za one obveznike poreza na dohodak koji imaju prebivalište i borave u naseljima i općinama na brdsko-planinskim područjima, a s ciljem demografskog i gospodarskog oživljavanja tih područja.

Ad. B5) Propisane su olakšice za one porezne obveznike koji ostvaruju dohodak obavljanjem djelatnosti slobodnog zanimanja umjetnosti i kulture. Iznos primljenih donacija do 20.000,00 kuna godišnje ne smatra primitkom tih osoba, a time se niti ne oporezuje. Osim toga, fizičkim osobama koje obavljaju kulturnu i umjetničku djelatnost kao slobodno zanimanje ili kao drugu povremenu samostalnu djelatnost priznaje se neoporeziv iznos umjetničkog autorskog honorara u visini 25% od ostvarenih primitaka.

Ad. B6) Obveznicima poreza na dohodak koji obavljaju samostalnu djelatnost obrta, slobodnog zanimanja i poljoprivrede i šumarstva priznaju se olakšice po osnovi:

- dodatnog umanj enja porezne osnovice za iznos izdataka u visini isplaćenih bruto plaća u poreznom razdoblju i to novozaposlenim osobama. Na taj način se iznos isplaćenih plaća novozaposlenima priznaje dva puta - jednom kao poslovni izdatak, a drugi puta kao stavka koja dodatno umanj uje poreznu osnovicu. Razlog takvom rješenju jest namjera zakonodavca da potiče zapošljavanje.
- dodatno umanj enje za iznos isplaćenih nagrada učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja. Na taj način se iznos isplaćenih nagrada tim učenicima porezno priznaje dva puta - jednom kao poslovni izdatak, a drugi puta kao dodatno umanj enje porezne osnovice. Cilj tih olakšica jest poticanje obrtnika za primanje učenika na praktični rad i naukovanje.

POREZNA UPRAVA I PRIHODI

A. Opća porezna uprava

1. Molimo navedite informacije o organizacijskoj strukturi vaše uprave koja je odgovorna za poreze i trošarine.

Porezna uprava je upravna organizacija u sastavu Ministarstva financija čija je temeljna zadaća primjena poreznih propisa i propisa o plaćanju obveznih doprinosa. Djelokrug i ustrojstvo Porezne uprave te posebne obveze, odgovornosti i ovlaštenja službenika Porezne uprave propisane su Zakonom o Poreznoj upravi.

U Poreznoj upravi ustrojeni su: Središnji ured, 20 područnih ureda i 121 ispostava u sastavu područnih ureda. Poreznom upravom upravlja ravnatelj s položajem pomoćnika ministra, koji ujedno upravlja i radom Središnjeg ureda.

Središnji ured Porezne uprave obavlja upravne i druge stručne poslove što se odnose na:

1. predlaganje promjena porezne politike, poreznih propisa i drugih propisa radi unapređenja poreznog sustava i učinkovitijeg ubiranja poreza i obveznih doprinosa,
2. prikupljanje i obradu podataka o utvrđenim i naplaćenim porezima, danim oslobođenjima i olakšicama,
3. koordiniranje i nadziranje rada područnih ureda i ispostava te praćenje zakonitosti i pravilnosti primjene poreznih propisa,
4. koordiniranje provođenja i provođenje inspekcijskog nadzora,
5. koordiniranje provođenja ovršnog postupka,
6. izdavanje odobrenja ili markica ili drugih oznaka za obilježavanje, praćenje proizvodnje, prometa i uporabe pojedinih proizvoda, u skladu s posebnim zakonom što uređuje pojedinu vrstu poreza,
7. sustavno praćenje primjene poreznih propisa i osiguravanje jedinstvenog postupanja u provedbi zakona i podzakonskih akata,
8. predlaganje donošenja i izradu nacrt naputaka u primjeni poreznih propisa,
9. pružanje stručne pomoći područnim uredima i ispostavama radi jedinstvenog postupanja Porezne uprave,
10. osiguravanje međunarodne pravne pomoći, proučavanje poreznih sustava drugih država i suradnju s međunarodnim organizacijama i strukovnim udruženjima,
11. pripremanje nacrt ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i nadziranje primjene međunarodnih ugovora iz područja poreza,
12. izgradnju, razvijanje i korištenje poreznoga informacijskog sustava,
13. organiziranje stručnog usavršavanja službenika Porezne uprave,
14. davanje odobrenja za priređivanje igara na sreću i nagradnih igara, te koordiniranje provođenja i provođenje nadzora nad priređivanjem igara na sreću, zabavnih i nagradnih igara,
15. druge poslove potrebne za provedbu odredaba Zakona o Poreznoj upravi.

Područni uredi Porezne uprave ustrojeni su za područje županije. Područni ured zastupa pročelnik područnog ureda. Ispostave područnih ureda ustrojene su na području pojedinih gradova unutar županija. Ispostavu Porezne uprave zastupa voditelj ispostave.

Područni uredi i ispostave područnih ureda obavljaju upravne i druge stručne poslove što se odnose na:

1. zaprimanje poreznih prijava, bilježenje poreznih obveza u poreznom knjigovodstvu i praćenje naplate,
2. utvrđivanje pravodobnosti, zakonitosti i pravilnosti podnijetih poreznih prijava,
3. utvrđivanje porezne osnovice i porezne obveze u prvom stupnju,
4. provođenje inspekcijskog nadzora,

5. provođenje naplate i ovrhe radi naplate poreza i obveznih doprinosa,
6. davanje odobrenja za priređivanje zabavnih igara i provođenje nadzora nad priređivanjem igara na sreću, zabavnih i nagradnih igara,
7. podnošenje prijava za pokretanje prekršajnog, prijestupnog i kaznenog postupka,
8. vođenje i rješavanje u prvostupanjskom prekršajnom postupku zbog povrede poreznih propisa i propisa o plaćanju obveznih doprinosa,
9. izdavanje odobrenja ili markica ili drugih oznaka za obilježavanje, praćenje proizvodnje, prometa i uporabe pojedinih proizvoda, u skladu s posebnim zakonom što uređuje pojedinu vrstu poreza,
10. izdavanje isprava o činjenicama o kojima Porezna uprava vodi službenu evidenciju,
11. provođenje ovrhe radi naplate drugih javnih davanja po zahtjevima tijela državne uprave i sudova u skladu s posebnim zakonima,
12. druge poslove potrebne za provedbu Zakona o Poreznoj upravi.

Službenici Porezne uprave ovlašteni su provoditi postupke i radnje u skladu s odredbama Općega poreznog zakona, zakona što uređuju pojedine vrste poreza i obvezne doprinose, te drugih zakona što se odnose na oporezivanje.

Službenici koji obavljaju poslove inspekcijskog nadzora osim navedenog ovlašteni su i:

1. privremeno oduzeti predmete, novac, vrijednosnice i dokumentaciju što mogu u prekršajnom, prijestupnom ili kaznenom postupku poslužiti kao dokaz,
2. privremeno zabraniti obavljanje djelatnosti pečačenjem postrojenja, opreme, ili prostorija u kojima se obavlja djelatnost, u skladu s posebnim zakonima.

Službenici koji obavljaju poslove na otkrivanju poreznih kaznenih djela ovlašteni su i:

1. u postupanju na odgovarajući način primjenjivati odredbe Zakona o kaznenom postupku kada postupaju po nalogu istražnog suca ili Državnog odvjetništva,
2. pregledavati dobra i provjeravati podrijetlo dobara,
3. pregledavati prostore u kojima se obavlja djelatnost,
4. zaustavljati i pregledavati vozila na javnim cestama i plovila, te pregledavati vlakove, zrakoplove,
5. poduzimati i druge radnje i postupke propisane posebnim zakonima, u cilju prikupljanja podataka i dokaza što mogu poslužiti u svrhu otkrivanja i sankcioniranja poreznih kaznenih djela.

Carinska uprava

Carinska uprava je upravna organizacija u sastavu Ministarstva financija čija je temeljna zadaća carinski nadzor, obračun i naplata carine te obračun, nadzor nad obračunom i primjenom propisa o trošarinama pri uvozu i u tuzemstvu. Djelokrug rada i ustrojstvo Carinske uprave te posebne obveze, odgovornosti i ovlaštenja propisani su Zakonom o carinskoj službi i posebnim zakonima.

U Carinskoj upravi, ustanovljene su slijedeće organizacijske jedinice: Središnju ured, 10 područnih carinarnica i njima pripadajućih 105 carinskih ispostava i 118 carinskih odjeljaka.

Središnji ured Carinske uprave obavlja upravne i druge stručne poslove:

1. priprema stručne podloge za unapređivanje organizacije rada i zakonitosti djelovanja Carinske uprave i ustrojstvenih jedinica u njezinom sastavu,
2. organizira i nadzire rad carinarnica,
3. osigurava uvjete za jedinstvenu i učinkovitu primjenu i izvršavanje carinskih propisa, propisa vezanih uz trošarine i ostalih propisa za koje je nadležna služba,
4. provodi unutarnji nadzor u Carinskoj upravi,

5. priprema i izdaje službene obrasce i publikacije u okviru djelatnosti Carinske uprave,
6. vodi brigu o čuvanju i prodaji oduzete ili druge strane robe, s kojom sukladno carinskim propisima raspolaže, odnosno za obavljanje ovih zadaća odabire i ovlašćuje druge pravne osobe u skladu sa propisima koji uređuju postupak prodaje,
7. odlučuje i donosi programe za kadrovski, stručni i tehnički razvitak službe, donosi razvojne, organizacijske i druge smjernice za rad službe,
8. koordinira i nadzire rad carinarnica u obavljanju imovinskopravnih i kadrovskih poslova iz njihovog djelokruga rada,
9. priprema stručne podloge za podnošenje zahtjeva glede osiguranja proračunskih sredstava za financiranje rada i djelatnosti Carinske uprave, poduzima mjere za osiguranje zakonitosti raspolaganja tim sredstvima i racionalizaciju njihova utroška, te priprema stručne podloge za izvješćivanje o njihovom utrošku,
10. prati naplatu prihoda državnog proračuna po osnovi carine, trošarina i drugih davanja koja se, sukladno posebnim propisima, obračunavaju pri carinjenju robe, te poduzima mjere za osiguranje njihove naplate,
11. razvija, izvodi i organizira programe, te organizira stručno osposobljavanje i usavršavanje carinskih službenika i namještenika,
12. obavlja reviziju i nadzor nad zakonitošću i točnošću obračuna, naplate i prisilne naplate carine, poreza na dodanu vrijednost, trošarina i drugih davanja koja se, sukladno posebnim propisima, obračunavaju pri carinjenju robe,
13. obavlja naknadne provjere deklaracija i drugih isprava prema carinskim propisima, obračun i kontrolu carine, porez na dodanu vrijednost, trošarina i drugih davanja koja se, sukladno posebnim propisima, obračunavaju pri carinjenju robe,
14. provodi i unapređuje metode i tehnike sprečavanja i otkrivanja carinskih prekršaja vezanih uz obračun i kontrolu carine, porez na dodanu vrijednost, trošarina i drugih davanja koja se sukladno posebnim propisima obračunavaju pri carinjenju robe, te drugih kažnjivih djela u predmetima koji su u nadležnosti službe,
15. brine za ispravno utvrđivanje vrijednosti robe pri odlučivanju o visini uvoznih i izvoznih carina, poreza i trošarina,
16. obavlja kemijsko-fizikalne, tehnološke i druge analize uzoraka robe u glavnom carinskom laboratoriju, potrebnih za pravilno rješavanje spornih pitanja o raspoređivanju robe u Carinsku tarifu i izdavanja obvezujućih mišljenja o tarifnom raspoređivanju robe u Carinsku tarifu, te mišljenja o podrijetlu robe,
17. obavlja analize opojnih droga i drugih psihotropnih tvari u posebnom carinskom laboratoriju,
18. u suradnji s ovlaštenim institucijama obavlja stručna vještačenja,
19. daje mišljenja i objavljuje obvezujuća mišljenja o razvrstavanju robe u nomenklaturi Carinske tarife, te obvezujuća mišljenja o podrijetlu robe,
20. obavlja stručne poslove za potrebe Povjerenstva za carinsku tarifu,
21. daje stručnu pomoć pri provedbi carinskih propisa, te daje naputke za pitanja iz djelokruga rada službe,
22. prikuplja, obrađuje i čuva podatke s područja rada službe,
23. organizira i upravlja sustavom obrade i prijenosa podataka,
24. surađuje s međunarodnim organizacijama i stručnim udrugama s područja sustava carina i trošarina, službama za carine i trošarine drugih država, te nadležnim pograničnim tijelima susjednih država,
25. surađuje s upravnim tijelima i drugim državnim tijelima i javnim službama u predmetima koji se odnose na područje djelatnosti službe,

26. daje suglasnosti za uređenje prostora, odnosno suglasnosti za izgradnju, obnavljanje ili uređenje objekata na području slobodnih zona, te na graničnim prijelazima,
27. vodi poslove disciplinskog sudovanja u prvom i drugom stupnju,
28. obavlja poslove u vezi s izdavanjem stručnih izdanja Carinske uprave,
29. daje priopćenja za javnost o radu službe,
30. obavlja i druge poslove određene Zakonom ili drugim propisima.

Carinarnice se osnovane u gospodarskim i prometnim središtima kako to zahtijevaju opseg, struktura i tijekovi roba u robnom i putničkom prometu s inozemstvom i drugi nacionalni gospodarski interesi i interesi susjednih zemalja. Radom carinarnice upravlja pročelnik carinarnice kojega na radno mjesto raspoređuje ministar financija na prijedlog ravnatelja Carinske uprave.

Carinske ispostave i carinski odjeli, kao unutarnje ustrojstvene jedinice carinarnice osnivaju se za obavljanje svih ili nekih poslova iz djelokruga rada carinarnice, u sjedištu ili izvan sjedišta carinarnice. Radom carinske ispostave upravlja predstojnik carinske ispostave.

Carinski odjeljci su unutarnje ustrojstvene jedinice carinske ispostave. Radom carinskog odjeljka upravlja voditelj odjeljka.

Carinarnica neposredno ili preko svojih ustrojstvenih jedinica obavlja sljedeće poslove:

1. odobrava i provjerava provedbu carinski dopuštenog postupanja i uporabe robe,
2. obračunava i naplaćuje carinu, porez na dodanu vrijednost, trošarine i druga davanja koja se naplaćuju kod uvoza, izvoza i provoza robe, te druga davanja u skladu s posebnim propisima,
3. rješava o plaćanju povoljnije carine i oslobođenju od plaćanja carine, o odgodi plaćanja, povratu ili otpustu ili naknadnoj naplati carinskog duga, poreza na dodanu vrijednost, trošarina i drugih davanja koja se naplaćuju sukladno carinskim i posebnim propisima,
4. nadzire i provjerava uporabu robe koja je bila oslobođena od plaćanja carine, poreza na dodanu vrijednost, trošarina i drugih davanja koja se naplaćuju sukladno carinskim i posebnim propisima,
5. utvrđuje carinsku vrijednost i razvrstavanje robe u nomenklaturu Carinske tarife te utvrđuje podrijetlo robe u skladu s važećim propisima i međunarodnim sporazumima,
6. obavlja reviziju i nadzor i provjeru rješenja iz točke 3. ovoga stavka te obračuna i naplatu carine, poreza na dodanu vrijednost, trošarina i drugih davanja koja se naplaćuju sukladno carinskim i posebnim propisima,
7. obavlja naknadne provjere carinskih deklaracija i isprava koje se podnose uz deklaraciju i potvrda o podrijetlu robe,
8. provodi postupak prisilne naplate carinskog duga, poreza na dodanu vrijednost i trošarina, te drugih davanja koja se naplaćuju prema posebnim propisima,
9. na graničnim prijelazima, za koje to odluči Vlada Republike Hrvatske, obavlja poslove s područja kontrole prijelaza preko državne granice,
10. obavlja nadzor i kontrolu unosa i iznosa domaćih i stranih sredstava plaćanja, te sprečava i otkriva kažnjiva djela s tim u vezi,
11. sprečava i otkriva carinske i trošarinske prekršaje te druga kažnjiva djela,
12. u prvom stupnju vodi carinske prekršajne postupke za prekršaje propisane Zakonom o carinskoj službi i Carinskim zakonom, te drugim zakonom kada je provedba prekršajnog postupka stavljena u djelokrug Carinske uprave,

13. rješava u predmetima iz nadležnosti Carinske uprave u upravnom postupku prvog stupnja, ako za određena upravna pitanja nije propisana nadležnost Središnjeg ureda,
14. smješta i provodi postupak prodaje oduzete, ustupljene ili pronađene robe i proizvoda,
15. daje obavijesti o primjeni carinskih propisa,
16. surađuje s nadležnim tijelima Ministarstva unutarnjih poslova, drugim državnim i javnim tijelima i organizacijama, te drugim sudionicima u pograničnom prometu te stranim pograničnim tijelima, kako bi se poslovi na granici obavljali učinkovitije i kvalitetnije kao i u cilju sprečavanja i otkrivanja carinskih i trošarinskih prekršaja, te drugih kažnjivih djela,
17. surađuje s nadležnim poreznim i inspekcijskim, te policijskim tijelima u vezi s obavljanjem poslova iz njihovog djelokruga,
18. operativno provodi nadzor rada i poslovanja međunarodnih otpremnika u vezi s carinjenjem robe, odnosno poslova zastupanja u carinskom postupku,
19. vodi poslove disciplinskog sudovanja u prvom stupnju,
20. obavlja i druge poslove određene Zakonom i drugim propisima.

Službenici Carinske uprave, u okviru svoga radnoga mjesta na koje su raspoređeni imaju ovlasti propisane Zakonom o carinskoj službi a s naslova trošarine djeluju sukladno zakonskim i podzakonskim propisima o trošarinama.

Službenici koji obavljaju poslove inspekcijskoga nadzora, osim navedenog, ovlašteni su:

- privremeno oduzeti predmete, novac i isprave što može u prekršajnom, prijestupnom ili kaznenom postupku poslužiti kao dokazna sredstva ili činjenice bitne za utvrđivanje porezne obveze,
- privremeno ili trajno zabraniti obavljanje djelatnosti u slučaju težih povreda poreznih propisa (pečaćenjem ili na drugi propisani način).
- i za obavljanje drugih poslova sukladno propisima.

2. Opišite zakone koji uređuju postupak oporezivanja i prava i obveze poreznog obveznika.

Opći porezni zakon uređuje odnos između poreznih obveznika i poreznih tijela koja primjenjuju propise o porezima i drugim javnim davanjima, ako posebnim zakonima o pojedinim vrstama poreza nije uređeno drukčije i predstavlja zajedničku osnovu poreznog sustava. Zakon propisuje jedinstvena načela postupanja u poreznom pravu i to u pogledu općih postupovnih odredaba (nadležnosti, vođenja poslovnih knjiga i evidencija, sudjelovanja poreznog obveznika u poreznom postupku, utvrđivanja činjenica u poreznom postupku, utvrđivanja poreza, zastare, inspekcijskog nadzora, plaćanja poreza i kamata), ovršnog postupka, pravnih lijekova te poreznih prekršaja i čini osnovicu sustava poreznog prava u Republici Hrvatskoj. Stoga se u postupcima oporezivanja primjenjuju odredbe Općeg poreznog zakona, dok se na ona pitanja koja nisu uređena Općim poreznim zakonom samo supsidijarno primjenjuju odredbe Zakona o općem upravnom postupku.

Opći porezni zakon temelji se na nekoliko osnovnih načela:

- načelo zakonitosti

Prema načelu zakonitosti svi pravni akti moraju biti u skladu sa zakonima, koji su utemeljeni na Ustavu. Poštivanje načela zakonitosti osigurava se sudskom kontrolom zakonitosti pojedinačnih akata.

- načelo zabrane povratne primjene poreznih propisa

Načelom zabrane povratne primjene poreznih propisa zaštićuje se pravna sigurnost poreznog obveznika, na način da se na poreznog obveznika mogu primijeniti samo porezni propisi koji su bili na snazi u vrijeme nastanka činjenica na kojima se temelji oporezivanje.

- načelo objektivnosti

Prema načelu objektivnosti porezno tijelo dužno je s jednakom pažnjom utvrditi sve činjenice bitne za donošenje zakonite i pravilne odluke i pritom je dužno s jednakom pažnjom utvrditi i sve činjenice koje idu u prilog poreznog obveznika.

- načelo dvostupanjskog postupka

Načelo dvostupanjskog postupka daje pravo poreznom obvezniku na podnošenje žalbe na porezne akte kojima se odlučuje o njegovim pravima i obvezama.

- načelo vođenja knjigovodstva i evidencija

Načelo vođenja knjigovodstva i evidencija obvezuje poreznog obveznika da knjigovodstvo vodi u skladu s propisima i na način da treća stručna osoba može u primjerenom roku steći pregled nad poslovanjem poreznog obveznika.

- načelo dokazivanja

Načelo dokazivanja predviđa podjelu tereta dokazivanja između poreznog obveznika i poreznog tijela. Na poreznom obvezniku leži teret dokaza činjenica koje su bitne za smanjenje i ukidanje poreznog tereta, a porezno tijelo snosi teret dokazivanja onih činjenica na kojima se temelji porezni dug.

- načelo odabira poreznog obveznika kod kojeg se provodi inspekcijski nadzor

Prema ovom načelu porezno tijelo kod velikih poreznih obveznika (porezni obveznici čija godišnja porezna obveza, po svim vrstama poreza prelazi iznos od 50.000.000,00 kuna) kao i povezanih poduzeća provodi nastavljenu inspekcijski nadzor. Ostali porezni obveznici podliježu inspekcijskom nadzoru koji se zavisno o okolnostima može i ograničiti samo na provjeru pojedinih poslova ili činjenica bitnih za oporezivanje.

Prava koja za poreznog obveznika proizlaze iz Općeg poreznog zakona, koji se temelji na navedenim načelima, su:

- pravo na očitovanje o činjenicama i okolnostima, važnim za donošenje poreznog akta, a prije samog donošenja poreznog akta

Pravo na očitovanje poreznog obveznika, obuhvaća i pravo na izjašnjavanje o predloženim dokazima, pravo na sudjelovanje u njihovu izvođenju uvidom u dokumente, postavljanjem pitanja svjedocima i vještacima, predlaganjem dokaza i davanjem podataka te sve drugo što može pridonijeti ustanovljenju materijalne istine.

- pravo na zaštitu osobnosti

Pravom na zaštitu osobnosti štiti se privatnost poreznog obveznika i osigurava njegov interes. Porezni obveznik obavezan je poreznom tijelu dostaviti potpune i točne podatke o svom poslovanju na temelju kojih se utvrđuje porezna obveza, a porezno tijelo dužno je dobivene podatke čuvati kao poreznu tajnu.

- pravo na zaštitu ljudskog dostojanstva

Porezno tijelo u porezno-pravnom postupku prema poreznom obvezniku nastupa na način da ne povrijedi njegov ugled i ponos, njegove zasluge i osnovne vrijednosti. Ove odredbe posebno su naglašene u postupcima ovrhe radi prisilne naplate poreza te u postupcima inspekcijskog nadzora.

- pravo na informiranje

Pravo na informiranje poreznog obveznika ne dozvoljava poreznom tijelu da se primjerice televizor i radio prijemnik tretiraju kao objekt pljenidbe i prisilne naplate poreza, jer porezni obveznik mora biti u mogućnosti primiti informacije te mora biti obaviješten o zakonskim propisima.

- pravo na oslobođenja i olakšice propisane zakonima

Porezni obveznik ima pravo na oslobođenja i olakšice propisane pojedinim zakonskim propisima i to ili tijekom obračunskog razdoblja ili radi ostvarivanja prava na oslobođenje i olakšice može podnijeti u zakonom predviđenom roku prijavu poreza.

- pravo na sudjelovanje opunomoćenika, pomagača i poreznog savjetnika

Opunomoćenik je osoba koja zastupa poreznog obveznika u okviru dobivene punomoći i u njegovo ime može poduzimati radnje u poreznom postupku. Pomagač je osoba koja nastupa u nazočnosti poreznog obveznika i pomaže mu savjetima. Porezni savjetnik je osoba koja u skladu sa Zakonom o poreznom savjetništvu pomaže poreznom obvezniku da pravilno primjeni porezne propise.

- pravo na zastupnika po službenoj dužnosti

Porezno tijelo postaviti će po službenoj dužnosti iz reda poreznih savjetnika ili odvjetnika zastupnika poreznom obvezniku nepoznata sjedišta, prebivališta ili boravišta, poreznom obvezniku koji u tuzemstvu nema sjedište, prebivalište ili boravište, a nije obavijestio porezno tijelo o osobi koja je ovlaštena za primanje pismena, nepoznatom vlasniku imovine koja je predmet postupka, te poreznom obvezniku koja očito izbjegava ili odbija primanje pismena.

- pravo na povrat poreza koji je plaćen bez pravne osnove i na povrat kamata na porez koji je plaćen bez pravne osnove

Porezni obveznik odnosno osoba od koje je bez pravne osnove naplaćen porez ima pravo na povrat poreza koji je plaćen bez pravne osnove kao i na povrat kamata na porez koji je plaćen bez pravne osnove.

- pravo na podnošenje porezne prijave usmeno u zapisnik službenoj osobi poreznog tijela

Ako zbog osobnih razloga porezni obveznik ne može poreznu prijavu podnijeti u pisanom obliku na propisanom obrascu, omogućit će se poreznom obvezniku da prijavu podnese usmeno u zapisnik službenoj osobi poreznog tijela.

- pravo na naknadno podnošenje ispravka prijave

Ako prije isteka roka za utvrđivanje poreza, porezni obveznik uoči da je porezna prijava koju je podnio ili koja je za njega podnesena netočna ili nepotpuna i da kao posljedica može doći do manje ili više plaćenog poreza, ima pravo na podnošenje ispravka prijave naknadno.

- pravo na povrat u prijašnje stanje

Ako je porezni obveznik iz opravdanih razloga propustio izvršiti neku radnju u zakonskom roku, može zatražiti povrat u prijašnje stanje uz zakonom propisane uvjete.

- pravo na otpis dospjelog poreznog duga

Ako bi izvršenje naplate poreznog duga dovelo u pitanje osnovne životne potrebe ovršenika i članova njegova kućanstva, porezni obveznik može zatražiti otpis dospjelog poreznog duga na osnovi pisanog i obrazloženog zahtjeva. Time se štiti određena razina dostojanstva poreznog obveznika, unatoč tome što nije podmirio svoj porezni dug i time se ogriješio o ustavnu dužnost, prema kojoj je svatko «dužan sudjelovati u podmirenju javnih troškova» (čl. 51. Ustava RH).

- pravo na podnošenje žalbe protiv poreznog akta

Porezni obveznik ima pravo podnijeti žalbu protiv poreznog akta kojim je odlučeno o pojedinačnim pravima i obvezama iz porezno-dužničkog odnosa, dok protiv rješenja kojim je odlučeno o žalbi može podnijeti tužbu.

Prema odredbama Općeg poreznog zakona porezni obveznik obavezan je:

- podnijeti poreznu prijavu poreznom tijelu

Poreznu prijavu obavezni su podnijeti svi oni porezni obveznici za koje obveza podnošenja prijave proizlazi iz pojedinih zakona, kao i svi oni porezni obveznici koje na to pozove porezno tijelo.

- u poreznoj prijavi iskazati točne i istinite podatke te priložiti dokumentaciju potrebnu za poreznu prijavu

Porezna prijava se podnosi na obrascu čiji oblik i sadržaja propisuje pojedini zakonski ili provedbeni propis. Podaci u poreznoj prijavi moraju biti istiniti i točni. Porezni obveznik uz prijavu mora priložiti i dokumentaciju u skladu s poreznim propisima.

- odazvati se pozivu poreznog tijela

Porezni obveznik obavezan se odazvati pozivu poreznog tijela, te po potrebi doći i u službene prostorije radi pojašnjenja porezne prijave koju je podnio ili koju je bio obavezan podnijeti.

- predložiti poslovne knjige, evidencije, poslovnu dokumentaciju i druge isprave na zahtjev poreznog tijela

Porezni obveznik dužan je predložiti poslovne knjige, evidencije, poslovnu dokumentaciju i druge isprave na zahtjev poreznog tijela, a porezno tijelo može zatražiti navedene isprave i radi oporezivanja druge osobe.

- dopustiti obavljanje inspeksijskog nadzora

Inspeksijski nadzor dopustiv je kod svih poreznih obveznika, ali i svih drugih osoba koje mogu raspolagati činjenicama na kojima se temelji oporezivanje. U načelu, svaka pravna i fizička osoba podliježe inspeksijskom nadzoru i dužan je dopustiti nesmetano obavljanje nadzora.

- platiti utvrđeni iznos poreza, kamata i novčanih kazni te novčanih činidbi po osnovi odgovornosti iz poreznog jamstva

Porezni obveznik obavezan je platiti porez i kamate po osnovi poreznog duga na propisane uplatne račune putem banaka i drugi financijskih organizacija ovlaštenih za obavljanje poslova platnog prometa.

- platiti obveze iz porezno – dužničkog odnosa do visine vrijednosti naslijeđene imovine, osim obveza po osnovi izrečenih novčanih kazni pravnog prednika, ako se u poreznom postupku javlja kao univerzalni pravni sljednik

Univerzalni pravni sljednici stupaju na mjesto pravnog prednika, stječu njegovu imovinu, ali preuzimaju i odgovornost za njegove obveze. Za sve obveze odgovaraju samo do visine naslijeđene imovine. Za obveze po osnovi izrečenih novčanih kazni pravnog prednika nasljednici ne odgovaraju.

- voditi poslovne knjige i evidencije

Porezni obveznik dužan je radi oporezivanja voditi poslovne knjige i evidencije u skladu sa zakonima kojima se uređuju pojedine vrste poreza. Knjiženje i druga evidentiranja obavezan je obavljati potpuno, točno, pravodobno i uredno.

- čuvati evidencije i isprave o dnevnom gotovinskom prometu

Porezni obveznik dužan je čuvati evidencije i isprave o dnevnom gotovinskom prometu najmanje tri godine, a ostale evidencije, poslovne knjige i knjigovodstvene isprave najmanje do nastupa apsolutne zastare.

- prijaviti sve činjenice bitne za utvrđivanje njegove porezne obveze

Porezni obveznik dužan je prijaviti sve činjenice bitne za utvrđivanje njegove porezne obveze naročito osnutak, premještanje i prestanak obavljanja djelatnosti, odnosno promjenu prebivališta ili uobičajenog boravišta i druge činjenice čije je prijavljivanje propisano posebnim zakonom. Osim navedenog porezni obveznik dužan je prijaviti nadležnom poreznom tijelu i da je izravno ili neizravno postao vlasnik udjela većeg od 50% u tuzemnom ili inozemnom trgovačkom društvu.

- sudjelovati u utvrđivanju činjeničnog stanja tijekom poreznog postupka

Porezni obveznik dužan je sudjelovati u utvrđivanju činjeničnog stanja tijekom poreznog postupka iznošenjem potpunih i istinitih podataka. Porezni obveznik dužan je sudjelovati u postupku utvrđivanja činjeničnog stanja, u odnosu na njegovu oporezivu djelatnost u inozemstvu, pružanjem potrebnih dokaza, koristeći se svim pravnim i stvarnim mogućnostima koje mu stoje na raspolaganju i razjašnjavanjem svih nejasnih pitanja.

- dopustiti službenicima Porezne uprave da obave očevid

Porezni obveznik dužan je dopustiti službenicima Porezne uprave da obave očevid u prostorijama ili na zemljištu, u slučajevima kad je za utvrđivanje činjenica važnim za oporezivanje potrebno neposredno opažanje službene osobe poreznog tijela.

- popisati svu imovinu i obveze

Porezni obveznik dužan je na početku poslovanja popisati svu imovinu i obveze, te navesti njihove pojedinačne vrijednosti. Takav popis porezni obveznik mora sastaviti i krajem svake poslovne godine kao godišnji popis. Porezni obveznik dužan je popisati imovinu i obveze pri promjenama cijena dobara ili poreznih stopa, kod statusnih promjena i kod otvaranja postupka stečaja ili postupka likvidacije ili prestanka obavljanja djelatnosti.

3. Molimo dajte detaljni opis infrastrukture vaše uprave za PDV, trošarine i izravno oporezivanje.

Porezna uprava je upravna organizacija u sastavu Ministarstva financija čija je temeljna zadaća primjena poreznih propisa i propisa o plaćanju obveznih doprinosa. U Poreznoj upravi ustrojeni su: Središnji ured, 20 područnih ureda i 121 ispostava u sastavu područnih ureda.

U Središnjem uredu – Porezne uprave nalaze se ustrojstvene jedinice:

- Služba za porezni sustav – 41 izvršitelj

Odjel za izravne poreze

Odjel za neizravne poreze

Odjel za izbjegavanje dvostrukog oporezivanja i međunarodnu suradnju

Odjel za doprinose

- Služba za porezne evidencije i porezni postupak – 20 izvršitelja

Odjel za porezni postupak

Odjel za porezne evidencije i poreznu statistiku

- Služba za informacijski sustav i unapređenje rada – 34 izvršitelja

Odjel za informacijski sustav

Odjel za unapređenje rada

- Služba za nadzor – 76 izvršitelja

Odjel za nadzor velikih poreznih obveznika

Odjel za nadzor srednjih i malih poreznih obveznika

Odjel za nadzor institucija financijskog tržišta

Odjel za nadzor igara na sreću, zabavnih i nagradnih igara

- Samostalni odjel za otkrivanje porezno kaznenih djela – 9 izvršitelja

- Služba za ovršni postupak – 29 izvršitelja

Odjel za naplatu

Odjel za ovrhu

Odjel za stečajeve i likvidacije

- Služba za igre na sreću i zabavne igre – 20 izvršitelja

Odjel za igre na sreću

Odjel za zabavne igre i nagradne igre

- Služba za pravne i zajedničke poslove – 38 izvršitelja

Odjel za pravne poslove

Odjel za opće poslove

Odjel za planiranje i stručno usavršavanje kadrova

- Samostalni odjel za unutarnji nadzor – 10 izvršitelja

U područnim uredima nalaze se ustrojstvene jedinice:

- Odjel za utvrđivanje poreza
- Odjel za nadzor
- Odjel za otkrivanje porezno kaznenih djela
- Odjel za ovrhu
- Odjel za prekršajni postupak
- Odjel za opće poslove

Broj izvršitelja u područnim uredima Porezne uprave ovisi o veličini područnog ureda te o broju poreznih obveznika koji pripadaju pojedinom područnom uredu, a sveukupno u područnim uredima ima 1859 izvršitelja.

Unutar Odjela za utvrđivanje poreza područnih ureda nalaze se i ispostave Porezne uprave. U ispostavama Porezne uprave izvršitelji su razvrstani u timove. Svakom timu pripada određeni dio poreznih obveznika. Tim prati u potpunosti poreznog obveznika koji mu pripada, dakle i u pogledu poreza na dodanu vrijednost i izravnih poreza.

Carinska uprava

U Središnjem uredu u Odjelu za provedbu carinskih, poreznih i drugih postupaka ustrojena su dva Odsjeka: Odsjek za provedbu carinskih postupaka i Odsjek za provedbu poreznih i drugih postupaka.

Poslove koji se odnose na pripremu nacrt propisa o posebnim porezima (trošarinama), izradu naputaka i objašnjenja za primjenu propisa o posebnim porezima, prikupljanja podataka o mogućim kažnjivim djelima u vezi s posebnim porezima, te poduzimanjem mjera za pokretanje postupaka progona počinitelja, obračuna i naplate trošarina, odnosno mjere traganja za trošarinskom robom obavlja načelnik Odjela i voditelj Odsjeka za provedbu poreznih i drugih postupaka.

U Carinarnicama (Zagreb, Osijek, Koprivnica, Pula, Rijeka, Split, Šibenik, Zadar, Ploče, Dubrovnik) ustrojeni su slijedeći Odjeli u kojima se priprema nadzor i koordinira izvođenje trošarinskih kontrola, poduzima radnje za sprječavanje i otkrivanje trošarinskih i carinskih prekršaja, te druga kažnjiva djela.

R/B	USTROJSTVENA JEDINICA	NAZIV ODJELA	IZVRŠITELJA
1.	CARINARNICA ZAGREB	Odjel za trošarine	9
2.	CARINARNICA OSIJEK	Odjel za reviziju, naknadne kontrole i trošarine	6
3.	CARINARNICA KOPRIVNICA	Odjel za reviziju, naknadne kontrole i trošarine	4
4.	CARINARNICA PULA	Odjel za carinsko-upravni postupak i carinsko-prekršajni postupak, reviziju, naknadne kontrole i trošarine	5
5.	CARINARNICA RIJEKA	Odjel za reviziju, naknadne kontrole i trošarine	4
6.	CARINARNICA SPLIT	Odjel za reviziju, naknadne kontrole i trošarine	6
7.	CARINARNICA ŠIBENIK	Odjel za carinsko-upravni postupak i carinsko-prekršajni postupak, reviziju, naknadne kontrole i trošarine	2
8.	CARINARNICA ZADAR	Odjel za carinsko-upravni postupak i carinsko-prekršajni postupak, reviziju, naknadne kontrole i trošarine	2
9.	CARINARNICA PLOČE	Odjel za carinsko-upravni postupak i carinsko-prekršajni	1

		postupak, reviziju, naknadne kontrole i trošarine	
10.	CARINARNICA DUBROVNIK	Odjel za carinsko-upravni postupak i carinsko-prekršajni postupak, reviziju, naknadne kontrole i trošarine	5
		U K U P N O :	44

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA PREMA NOVIM PROPISIMA

Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija, umjesto postojećega Odsjeka (pod odjel) predviđena je Služba za posebne poreze (trošarine) u kojoj su sistematizirana radna mjesta:

- pomoćnik ravnatelja – 1 izvršitelj,
- administrativni tajnik – 1 izvršitelj.

U Službi za posebne poreze u Carinskoj upravi, Središnjem uredu, ustrojen je Odjel za sustav, evidenciju i naplatu posebnih poreza (trošarina) sa slijedećim radnim mjestima:

- načelnik Odjela – 1 izvršitelj,
- viši inspektor – 2 izvršitelja,
- upravni referent – 2 izvršitelja

i Odjela za trošarinski nadzor sa radnim mjestima:

- načelnik Odjela – 1 izvršitelj,
- viši inspektor – 1 izvršitelj,
- inspektor – 2 izvršitelja.

U Carinarnicama su ustrojeni odjeli i odsjeci;

R/B	USTROJSTVENA JEDINICA	NAZIV ODJELA	PREDVIĐENI BROJ IZVRŠITELJA
1.	CARINARNICA ZAGREB	Odjel za trošarine	13
2.	CARINARNICA OSIJEK	Odjel za trošarine	14
3.	CARINARNICA KOPRIVNICA	Odjel za trošarine	8
4.	CARINARNICA PULA	Odjel za trošarine	8
5.	CARINARNICA RIJEKA	Odjel za trošarine	7
6.	CARINARNICA SPLIT	Odjel za trošarine	13
7.	CARINARNICA ŠIBENIK	Odsjek za trošarine	3
8.	CARINARNICA ZADAR	Odsjek za trošarine	6
9.	CARINARNICA PLOČE	Odsjek za trošarine	4
10.	CARINARNICA DUBROVNIK	Odsjek za trošarine	5
		U K U P N O :	81

Ukupan broj uposlenika u Carinskoj upravi iznosi 2.940 djelatnika.

B. PRIHODI

1. Koliki se postotak ukupnih državnih prihoda ostvaruje od PDV-a, trošarina, poreza na dohodak i dobit i dobitak od kapitala?

Od ukupnih državnih prihoda ostvarenih u 2002. godini, u koje su uključeni i doprinosi i prihodi proračuna jedinca lokalne uprave i samouprave, postotak pojedinih prihoda od poreza je slijedeći:

1. Porez na dodanu vrijednost 31,30 %
2. Trošarine 9,01 %
3. Porez na dobit 4,62 %
4. Porez na dohodak 9,67 %

Kapitani dobici oporezuju se u okviru poreza na dobit.

I. MONETARNA I TEČAJNA PITANJA

A. ZAKONSKO PRIBLIŽAVANJE

1. Molimo dostavite preslike zakona središnje banke te ako je moguće dodatnih monetarnih i financijskih zakona (na jednom od službenih jezika EU-a).

U prilogu se nalaze sljedeći pravni dokumenti:

1. Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci ("Narodne novine" br. 36., 20. travnja 2001.)
2. Statut Hrvatske narodne banke
3. Zakon o bankama ("Narodne novine" br. 84., 17. srpnja 2002.)
4. Zakon o deviznom poslovanju ("Narodne novine" br. 96., 10. lipnja 2003.)
5. Zakon o platnom prometu ("Narodne novine" br. 117., 24. prosinca 2001.)
6. Zakon o računovodstvu ("Narodne novine" br. 90., 30. prosinca 1992.)
7. Stečajni zakon ("Narodne novine" br. 44., 5. lipnja 1996., br. 29., 26. ožujka 1999., br. 129., 30. prosinca 2000.)
8. Odluka o adekvatnosti kapitala ("Narodne novine" br. 17., 4. veljače 2003.)
9. Odluka o konsolidiranim financijskim izvješćima grupe banaka ("Narodne novine" br. 17., 4. veljače 2003.)
10. Odluka o ograničavanju izloženosti banaka valutnom riziku ("Narodne novine" br. 17., 4. veljače 2003.)
11. Odluka o klasifikaciji plasmana i potencijalnih obveza banaka ("Narodne novine" br. 17., 4. veljače 2003.)
12. Odluka o zaštiti tržišnog natjecanja unutar bankarskog sektora ("Narodne novine" 48., 26. ožujka 2003.)
13. Odluka o statističkom izvješću za banke s naputcima za popunjavanje statističkog izvješća ("Narodne novine" br. 57., 7. lipnja 1999., 72., 9. srpnja 1999., br.3., 12. siječnja 2001. i br. 158., 30. prosinca 2002.)
14. Odluka o nadzornim izvješćima banke ("Narodne novine" br. 115., 21. srpnja 2003.)
15. Godišnja izvješća HNB 1998-2002
16. Zakon o štedno-kreditnim zadrugama («Narodne novine» br. 84, 17. srpnja 2002.)
17. Zakon o preuzimanju dioničkih društava («Narodne novine» br. 84, 17. srpnja 2002.)

2. Koje je po vašem mišljenju reforme nacionalnog zakonodavstva potrebno provesti (zakon o središnjoj banci, zakon o osiguravajućim društvima, mirovinskim fondovima, fondovima za socijalno osiguranje, kompenzacijskim fondovima, bankovnom sektoru, kamatnim stopama, tečajnom zakonu, itd.) s ciljem ispunjavanja zahtjeva za članstvo u EU-u? Koje su reforme već u tijeku?

Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci (zakon o središnjoj banci) koji je na snazi, donesen je u travnju 2001. godine. Prije njegovog usvajanja zatražilo se od stručnjaka za zakonodavstvo središnjih banaka Europske komisije davanje komentara i prijedloga na nacrt Zakona. Stoga, prema našem mišljenju, Zakon je usklađen s pravilima EU osim nekih odstupanja u pogledu osobne nezavisnosti, koja će biti potrebno uskladiti prije ulaska u EU (detaljniji odgovor se nalazi u odjeljku B ovoga poglavlja upitnika, pitanja 6. i 7.).

Zakon o bankama, koji je na snazi, donesen je u srpnju 2002. godine i uređuje osnivanje, poslovanje i prestanak rada banke te nadzor nad poslovanjem banke. Zakon je usklađen sa zahtjevima navedenim u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, potpisanim u listopadu 2001, te, u načelu, harmoniziran sa smjernicama Europske unije.

Novi zakon o deviznom poslovanju donesen je u lipnju 2003. godine. Zakon je u skladu sa zahtjevima navedenim u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju Republike Hrvatske i Europske unije. Sukladno Sporazumu, Republika

Hrvatska je dužna liberalizirati neke dijelove kapitalnog računa bilance plaćanja u razdoblju od četiri godine nakon što Sporazum stupi na snagu, a u cijelosti do hrvatskog stupanja u članstvo Europske unije. Novi Zakon o deviznom poslovanju, načelno je usklađen sa smjernicama Europske unije o regulatornom okviru prijenosa kapitala.

U postupku izrade je Zakon o osiguranju štednih uloga u koji će biti harmoniziran sa smjernicama Europske unije, a osim izrade ovoga Zakona, do kraja ove godine biti će izrađen i Zakon o kamatama. U slijedećem razdoblju od jedne godine pristupiti će se izradi i novog Zakona o osiguranju na podlozi smjernica Europske unije.

B. NEZAVISNOST SREDIŠNJE BANKE

Institucijska nezavisnost

1. Koji su ciljevi i zadaće središnje banke definirani njezinim statutom i u praksi?

Prema Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci (nadalje Zakon) osnovni cilj Hrvatske narodne banke je, u okviru njezinih ovlasti, postizanje i održavanje stabilnosti cijena (Članak 3(1) Zakona). Ne dovodeći u pitanje ostvarivanje svog osnovnog cilja, Hrvatska narodna banka će podupirati gospodarsku politiku Republike Hrvatske i pri tom će djelovati u skladu s načelima otvorenog tržišnog gospodarstva i slobodne konkurencije (Članak 3(2) Zakona).

Zadaci Hrvatske narodne banke su sljedeći (Članak 4. Zakona):

18. utvrđivanje i provođenje monetarne i devizne politike;
19. držanje i upravljanje s međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske;
20. izdavanje novčanica i kovanog novca;
21. izdavanje i oduzimanje odobrenja za rad banaka, nadziranje poslovanja banaka i donošenje podzakonskih propisa kojima se regulira bankarsko poslovanje;
22. vođenje računa banaka i obavljanje platnog prometa po tim računima, davanje kredita bankama i primanje u depozit sredstava banaka;
23. reguliranje, unapređenje i nadziranje platnog sustava;
24. obavljanje zakonom utvrđenih poslova za Republiku Hrvatsku;
25. donošenje podzakonskih propisa u poslovima iz svoje nadležnosti;
26. obavljanje ostalih, zakonom utvrđenih poslova.
27. Nema nesuglasja između ciljeva i zadataka središnje banke s obzirom kako su definirani u zakonu i kako se provode u praksi.

2. Koji je stupanj funkcionalne nezavisnosti i statutarne ciljeva središnje banke u odnosu na javna tijela vlasti (Predsjednika, Vladu, posebno Ministarstvo financija, Sabor, itd.)? Koja je specifična uloga tih aktera u radu središnje banke? Opišite sadašnju situaciju s obzirom na zakonske uvjete (informacije utemeljene na zakonu o središnjoj banci) i u praksi.

Slijedom odredbe Ustava Republike Hrvatske (Članak 53.), Hrvatska narodna banka je u svom radu samostalna i odgovorna Hrvatskom saboru. Sukladno tomu, takva odredba navedena je u Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci (Članak 2(2) i Članak 4(1) Zakona).

Hrvatska narodna banka može surađivati s Vladom Republike Hrvatske i drugim tijelima državne vlasti u izvršavanju zakonom utvrđenih ciljeva i zadataka i u okviru svoje nadležnosti poduzima mjere za unapređenje te suradnje (Članak 5(1) Zakona).

Vlada Republike Hrvatske dostavit će Hrvatskoj narodnoj banci sve prijedloge i izvješća koji se odnose na ciljeve, poslove i zadatke Hrvatske narodne banke, uključujući prijedloge odluka i uredba Vlade Republike Hrvatske te prijedloge zakona prije njihovog podnošenja Hrvatskom saboru na koje Hrvatska narodna banka može dati mišljenje (Članak 5. st. 2. Zakona).

Prema Poglavlju III (Članci 32. - 36. Zakona) Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, Hrvatska narodna banka djeluje kao depozitar i fiskalni agent Vlade Republike Hrvatske, savjetuje se s Ministarstvom financija u svezi s domaćim i stranim zaduživanjem, te može sudjelovati u zakonodavnoj proceduri na način da može predložiti Vladi Republike Hrvatske da predloži Hrvatskom saboru donošenje zakona koji su vezani uz ostvarivanje ciljeva i zadataka Hrvatske narodne banke ili su općenito vezani uz djelokrug rada Hrvatske narodne banke uključujući monetarnu politiku, monetarne operacije, kreditiranje, bilancu plaćanja, devizna pitanja i bankarstvo. Guverner Hrvatske narodne banke ili zamjenik guvernera imaju pravo u Hrvatskom saboru ili pred matičnim odborom iznijeti mišljenje o prijedlozima zakona iz stavka 1. i 2. ovog članka i dati obrazloženje tih prijedloga zakona. Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj.

U praksi, Hrvatska narodna banka surađuje s Vladom Republike Hrvatske i drugim tijelima državne vlasti, osobito Ministarstvom financija, u provođenju pravno propisanih ciljeva i zadataka, ali na način koji ne umanjuje njenu nezavisnost predviđenu Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci.

3. Predviđa li Zakon o središnjoj banci sljedeće zabrane za treće strane da:

a) daju uputa;

Hrvatska narodna banka je nezavisna ustanova i pri donošenju i provođenju svojih odluka koje se temelje na Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, ne traži niti je vezana na upute tijela Republike Hrvatske, tijela Europske unije ili drugih osoba..¹ (Članak 2(10) Zakona)

b) odobravaju , suspendiraju, poništavaju ili odgađaju odluke;

U Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci nema odredbi koje se odnose na gornje pitanje.

c) cenzuriraju odluke po zakonskoj osnovi;

U Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci nema odredbi koje se odnose na gornje pitanje.

d) sudjeluju s pravom glasa u tijelima nacionalne središnje banke koja donose odluke;

Savjet Hrvatske narodne banke čine guverner Hrvatske narodne banke, zamjenik guvernera i viceguverneri po svom položaju te najviše osam vanjskih članova (Članak 38(1) Zakona), kao što je detaljnije opisano u odgovoru na pitanje br. 4.

Član Savjeta Hrvatske narodne banke ne može biti osoba koja je zastupnik u Hrvatskom saboru ili osoba koja obavlja neku drugu dužnost na koju ju je imenovao Hrvatski sabor ili Vlada Republike Hrvatske, ne može biti član Vlade Republike Hrvatske i ne može biti osoba koja obavlja dužnost u tijelima lokalne uprave i samouprave te u tijelima političkih stranaka i sindikalnih organizacija. (Članak 41(1) Zakona)

¹ Ovo je u skladu s Člankom 108 Ugovora o EZ i Člankom 7 Protokola na Statut Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke. U trenutku prihvatanja Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci u 2001. godini, predviđena je namjera ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

e) traže ex ante konzultacije o odlukama nacionalne središnje banke.

Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci ne sadrži odredbe koje se odnose na gornje pitanje.

4. Kako je organizirano poslovno vodstvo središnje banke (sastav i odgovornosti upravnih tijela, posebice upravnog odbora)?

Tijela Hrvatske narodne banke su Savjet Hrvatske narodne banke i guverner Hrvatske narodne banke. (Članak 37. Zakona).

Sukladno Članku 38. Zakona, Savjet Hrvatske narodne banke čine guverner Hrvatske narodne banke, zamjenik guvernera i viceguverneri po svom položaju te najviše osam vanjskih članova. Savjet Hrvatske narodne banke je nadležan i odgovoran za ostvarivanje ciljeva i zadataka Hrvatske narodne banke. Savjet Hrvatske narodne banke utvrđuje politike koje su vezane uz djelovanje Hrvatske narodne banke.

Savjet Hrvatske narodne banke osobito je nadležan za:

1. utvrđivanje monetarne i devizne politike;
2. donošenje financijskog plana Hrvatske narodne banke;
3. donošenje redovitih izvješća Hrvatske narodne banke;
4. donošenje Statuta Hrvatske narodne banke;
5. utvrđivanje uvjeta odobravanja kredita bankama;
6. utvrđivanje kamatnih stopa Hrvatske narodne banke i naknada za usluge Hrvatske narodne banke;
7. utvrđivanje osnovice za obračunavanje obvezne pričuve i stope obvezne pričuve, kao i načina, uvjeta i rokova udovoljavanja obvezi izdvajanja i održavanja obvezne pričuve i uvjeta korištenja obveznom pričuvom;
8. izdavanje i oduzimanje odobrenja za rad banaka i podružnica stranih banaka i za obavljanje pojedinih poslova;
9. utvrđivanje insolventnosti banaka i odlučivanje o davanju prijedloga za pokretanje stečajnog postupka nad bankama ili o oduzimanju odobrenja za rad banaka;
10. davanje suglasnosti za pripajanje banka i za stjecanje dionica banaka u skladu sa zakonom koji regulira poslovanje banaka;
11. davanje suglasnosti za imenovanje predsjednika i članova uprava banaka;
12. donošenje odluka kojima se regulira devizno poslovanje pravnih i fizičkih osoba i poslovanje ovlaštenih mjenjača;
13. izdavanje odobrenja za rad međubankovnih platnih sustava i donošenje odluka kojima se propisuje način njihova rada;
14. odlučivanje o apoenima i obilježjima novčanica i kovanog novca i njihovu puštanju u optjecaj i povlačenju iz optjecaja;
15. određivanje vrsta i oblika imovine prikladne za držanje međunarodnih pričuva Republike Hrvatske;
16. odlučivanje o članstvu Hrvatske narodne banke u međunarodnim organizacijama;
17. odlučivanje o osnivanju i zatvaranju podružnica i predstavništava Hrvatske narodne banke.

Statutom Hrvatske narodne banke određuje se koje poslove iz svoje nadležnosti Savjet Hrvatske narodne banke može prenijeti na guvernera Hrvatske narodne banke.

Sukladno Članku 39. Zakona, guverner Hrvatske narodne banke odgovoran je za provođenje odluka Savjeta Hrvatske narodne banke. Guverner Hrvatske narodne banke:

18. upravlja i rukovodi poslovanjem Hrvatske narodne banke,
19. organizira rad Hrvatske narodne banke;
20. predstavlja i zastupa Hrvatsku narodnu banku;
21. propisuje pobliže uvjete i način obavljanja kontrole, vrste, rokove, redoslijed i postupak poduzimanja mjera prema bankama;
22. donosi rješenja u postupku kontrole banka;
23. donosi akte o funkcioniranju i razvoju informacijskog sustava Hrvatske narodne banke;
24. imenuje i razrješava osobe s posebnim ovlaštenjima i odgovornostima u Hrvatskoj narodnoj banci;
25. donosi opći akt o unutrašnjem ustroju i sistematizaciji radnih mjesta u Hrvatskoj narodnoj banci i opće akte kojima se utvrđuju prava, obveze i odgovornosti zaposlenika Hrvatske narodne banke;
26. donosi odluke i opće akte iz djelokruga Hrvatske narodne banke koji zakonom nisu stavljeni u nadležnost Savjeta Hrvatske narodne banke;
27. odlučuje o drugim pitanjima za koje je prema ovom Zakonu, drugim zakonima i propisima nadležan kao i o pitanjima za koja ga ovlasti Savjet Hrvatske narodne banke.

Guverner Hrvatske narodne banke ovlašten je donositi upute za jedinstvenu primjenu odluka Savjeta Hrvatske narodne banke.

Ako Savjet Hrvatske narodne banke u odlučivanju ne donese odluku, a guverner Hrvatske narodne banke ocijeni da se bez nje ne može osigurati provedba zadataka ili normalan rad u Hrvatskoj narodnoj banci, guverner Hrvatske narodne banke donosi odluku.

Konačno, Statutom Hrvatske narodne banke određuje se koje poslove iz svoje nadležnosti guverner Hrvatske narodne banke može prenijeti na zamjenika guvernera i viceguvernere.

5. Koje odredbe osiguravaju demokratsku odgovornost i transparentnost središnje banke?

Osnovni cilj Hrvatske narodne banke jest, u okviru njezinih ovlasti, postizanje i održavanje stabilnosti cijena. (Članak 3(1) Zakona)

U obavljanju svojih poslova Hrvatska narodna banka je samostalna i neovisna i odgovorna Hrvatskom saboru. (Članak 2(2) Zakona)

Hrvatska narodna banka, radi stalnog i cjelovitog nadzora nad svojim poslovanjem, ima unutarnju reviziju kao samostalni organizacijski dio, neposredno odgovoran guverneru. (Članak 47. Zakona)

Hrvatska narodna banka sastavlja financijska izvješća za svaku financijsku godinu u skladu s računovodstvenim propisima i Međunarodnim računovodstvenim standardima. (Članak 56. Zakona)

Reviziju sastavljenih izvješća i cjelokupnog poslovanja Hrvatske narodne banke obavljaju neovisni vanjski revizori, prema propisima o reviziji i Međunarodnim revizorskim standardima. (Članak 57(1) Zakona)

Odluku o izboru revizora koji će obaviti reviziju financijskih izvješća Hrvatske narodne banke donosi Odbor za financije i državni proračun Hrvatskog sabora na prijedlog Savjeta Hrvatske narodne banke. (Članak 57(2) Zakona)

Nakon završetka svake financijske godine, Hrvatska narodna banka u roku od pet mjeseci informira Hrvatski sabor o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i monetarne politike. Hrvatski sabor može, na temelju podnesene informacije, obaviti raspravu i donijeti posebne zaključke. (Članak 58(1) Zakona)

Hrvatska narodna banka će mjesečno, a najkasnije u roku od deset radnih dana od isteka prethodnog mjeseca, pripremiti, izraditi i dostaviti Ministarstvu financija svoju skraćenu bilancu stanja koja se odnosi na posljednji dan toga mjeseca. (Članak 58(2) Zakona)

Nakon ispunjenja obveza iz stavka 1. i 2. ovog članka Hrvatska narodna banka može objaviti navedena financijska i druga izvješća, a po potrebi može objaviti i druga izvješća i analize o financijskim i gospodarskim pitanjima. (Članak 58(3) Zakona)

Hrvatska narodna banka može godišnje objaviti podatke o ostvarivanju monetarne politike koja obuhvaća: pregled i njezinu ocjenu monetarne politike u prethodnoj godini; opis i obrazloženje monetarne politike koju će Hrvatska narodna banka provoditi tijekom iduće godine. (Članak 59(1) Zakona)

Hrvatska narodna banka redovito i pravodobno obavještava javnost o analizama makroekonomskog stanja, stanju financijskog i monetarnog sustava, novčanim i kreditnim kretanjima, bilanci plaćanja, tečaju i stabilnosti cijena te objavljuje statističke informacije iz svoga djelokruga.² (Članak 59(2) Zakona)

Osobna nezavisnost

6. Koji su uvjeti i postupci za imenovanje i razrješenje guvernera središnje banke i ostalih članova tijela središnje banke koja donose odluke?

Sukladno Članku 40. Zakona, guvernera Hrvatske narodne banke imenuje Hrvatski sabor na prijedlog Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove uz mišljenje Odbora za financije i državni proračun.

Zamjenika guvernera i viceguvernere imenuje Hrvatski sabor na prijedlog guvernera Hrvatske narodne banke. Hrvatska narodna banka ima jednog zamjenika guvernera i najviše četiri viceguvernere.

Vanjske članove Savjeta Hrvatske narodne banke imenuje Hrvatski sabor na prijedlog Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove uz mišljenje Odbora za financije i državni proračun. Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke moraju biti državljani Republike Hrvatske s priznatim osobnim ugledom i profesionalnim iskustvom na monetarnom, financijskom, bankarskom i pravnom području.

Prema Članku 42. Zakona, Hrvatski sabor će razriješiti dužnosti guvernera Hrvatske narodne banke, zamjenika guvernera, viceguvernera i vanjske članove Savjeta Hrvatske narodne banke i prije isteka razdoblja na koje su imenovani, u sljedećim slučajevima:

28. Ako je nakon imenovanja na dužnost nastupila neka od okolnosti navedenih u članku 41. Zakona: zastupnik u Hrvatskom saboru ili osoba koja obavlja neku drugu dužnost na koju ju je imenovao Hrvatski sabor ili Vlada Republike Hrvatske, član Vlade Republike Hrvatske ili osoba koja obavlja dužnost u tijelima lokalne uprave i

samouprave te u tijelima političkih stranaka i sindikalnih organizacija. Nadalje, član Savjeta Hrvatske narodne banke, njegov bračni drug i djeca s kojom živi u zajedničkom kućanstvu ili zajednički poslovno djeluje ne mogu biti imatelji dionica banaka te dionica i poslovnih udjela drugih pravnih osoba koje su vlasnički, upravljački ili funkcionalno povezane s bankama i revizorskim kućama. Konačno, član Savjeta Hrvatske narodne banke ne može biti član tijela, zaposlenik ili vanjski suradnik u bankama, revizorskim kućama i drugim pravnim osobama koje su vlasnički i upravljački povezane s bankama ili pravnim osobama koje su na bilo koji način podložne kontroli Hrvatske narodne banke ili osobama koje imaju ili bi mogle imati koristi od pristupa takvog člana Savjeta informacijama koje su poslovna tajna, odnosno informacijama koje nisu namijenjene javnosti.

29. Ako je u kaznenom postupku pravomoćno osuđen na kaznu zatvora.
30. Ako Savjet Hrvatske narodne banke utvrdi ozbiljne propuste u obnašanju dužnosti ili postupke koji ukazuju na njegov nedostatan moralni i profesionalni integritet.
31. Ako je zbog bolesti trajno spriječen obavljati svoje poslove.
32. Ako sam zatraži razrješenje.
33. Ako ne dostavi ili dostavi lažnu izjavu o podacima navedenim u točki 1.
34. Ako Hrvatski sabor utvrdi da uslijed ozbiljnih propusta u obnašanju dužnosti dolazi do trajnog i bitnog odstupanja od ostvarenog osnovnog cilja Hrvatske narodne banke.

Ako Savjet Hrvatske narodne banke utvrdi postojanje neke od okolnosti, dužan je o tome bez odlaganja izvijestiti Hrvatski sabor i predložiti razrješenje dužnosti člana Savjeta Hrvatske narodne banke.

Ako u roku od 30 dana od nastanka navedenih okolnosti Hrvatski sabor ne razriješi dužnosti člana Savjeta Hrvatske narodne banke, Savjet Hrvatske narodne banke može donijeti odluku da se tom članu Savjeta Hrvatske narodne banke uskrati sudjelovanje na sjednicama Savjeta Hrvatske narodne banke do konačne odluke Hrvatskoga sabora.

Član Savjeta Hrvatske narodne banke ne može biti razriješen dužnosti iz razloga koji nije gore naveden. Odluka o razrješenju je konačna.

7. Udovoljava li statut središnje banke sljedećim zahtjevima:

a) Minimalni mandat guvernera treba biti najmanje 5 godina (navedite sadašnji mandat)

Guverner se imenuje na razdoblje od šest godina (Članak 40. Zakona).

b) Osnove za razrješenje guvernera možda se ne razlikuju od sljedećeg: ako guverner više ne ispunjava uvjete potrebne za obavljanje svojih dužnosti ili ako je kriv zbog povrede radnih ovlasti

Osim gore navedenih razloga za razrješenje guvernera, Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci također predviđa i neke dodatne razloge. Oni su detaljnije obrazloženi u odgovoru na 6. pitanje.

c) Sigurnost mandata drugih članova tijela središnje banke koja donose odluke (koliko traje njihov mandat?), osnove za razrješenje slične gore spomenutima

U pogledu imenovanja i razloga za razrješenje, odredbe koje se odnose na guvernera također se odnose i na druge članove Savjeta Hrvatske narodne banke.

d) Članstvo u tijelu koje donosi odluke, a koje je angažirano u obavljanju zadaća središnje banke, isključuje obavljanje ostalih dužnosti koje mogu dovesti do sukoba interesa. Mogu li oni raditi u nepunom radnom vremenu?

Prema članku 41. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, članovi Savjeta Hrvatske narodne banke, njihove obitelji i poslovni partneri ne smiju imati u vlasništvu dionice banaka, te dionice ili udjele drugih pravnih osoba koje su vlasnički, upravljački ili funkcionalno povezane s bankama i revizorskim kućama. Oni ne smiju biti članovi tijela, zaposlenici ili vanjski suradnici banaka, revizorskih kuća i drugih pravnih osoba koje su vlasnički i upravljački povezane s bankama ili pravnih osobama koje su na bilo koji način podložne kontrole Hrvatske narodne banke.

Zakon o HNB niti Statut HNB ne sadrže odredbe koje bi regulirale mogućnost dodatnog zaposlenja za članove Savjeta HNB. Međutim, na guvernera, zamjenika guvernera i viceguvernere primjenjuje se Zakon o obvezama i pravima državnih dužnosnika (Narodne novine 101/98, 135/98, 105/99, 25/00, 73/00, 30/01, 59/01 i 114/01) koji zabranjuje svim državnim dužnosnicima članstvo u upravnim ili nadzornim odborima trgovačkih društava, ustanova i izvanproračunskih fondova, kao ni status savjetnika ni ugovorni odnos u tim pravnim osobama, osim članstva u tijelima neprofitnih pravnih osoba kao što su zaklade, udruge i druge pravne osobe koje obavljaju znanstvenu, humanitarnu, kulturnu, športsku i sličnu djelatnost, ali bez prava na naknadu. Što se tiče vanjskih članova Savjeta HNB, njihovo članstvo u Savjetu HNB nije profesionalna funkcija, te oni nisu zaposlenici HNB i mogu biti zaposleni i puno radno vrijeme, vodeći računa o naprijed navedenim ograničenjima iz gore spomenutog članka 41. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

e) Pravo nezavisnih nacionalnih sudova da preispitaju bilo koju odluku o razrješenju.

Nezadovoljna strana može tražiti zaštitu prava pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. (Članak 42. Zakona).

Financijska nezavisnost

8. Je li središnja banka u poziciji da koristi odgovarajuće načine kako bi osigurala da se njezine zadaće pravilno izvršavaju? Postoje li postoje konzultacije o i/li pravo treće strane da izmijeni i dopuni ili odobri nacrt proračuna i godišnja financijska izvješća središnje banke?

Hrvatska narodna banka je u potpunosti financijski samostalna i u mogućnosti koristiti se primjerenim sredstvima za osiguravanje pravilnog izvršavanja njenih zadataka. Ne postoji mogućnost treće strane da dopuni ili odobri financijski plan ili budžet HNB-a.

Prema Zakonu, Hrvatska narodna banka ima pravo i obvezu utvrđivanja viška prihoda nad rashodima, kao i raspoređivanja ovog iznosa na utvrđeni način i u posebne svrhe. Slijedeće odredbe Zakona omogućuju financijsku samostalnost Hrvatske narodne banke:

Hrvatska narodna banka ima temeljni kapital u iznosu od 2.500.000.000 kuna. (Članak 50(1) Zakona)

Temeljni kapital Hrvatske narodne banke držat će isključivo Republika Hrvatska i on se ne može prenositi ili biti predmetom zaduženja. (Članak 50(2) Zakona)

Priču Hrvatske narodne banke sastoje se od općih i posebnih pričuva.

Hrvatska narodna banka će formirati opće pričuve radi pokrića općih rizika poslovanja. Visina općih pričuva Hrvatske narodne banke nije ograničena.

Slijedom odluke Savjeta Hrvatske narodne banke, Hrvatska narodna banka formira posebne pričuve radi pokrića identificiranih gubitaka. (Članak 51. Zakona)

Višak ili manjak prihoda nad rashodima Hrvatske narodne banke izračunava se za svaku financijsku godinu kao zbroj neto prihoda iz redovnog poslovanja (realizirani prihodi) i neto dobiti, ili gubitka, s osnove usklađivanja vrijednosti

pozicija bilance stanja s promjenama tečaja ili s promjenama tržišnih cijena (nerealizirani prihodi), umanjen za opće administrativne troškove i amortizaciju te za sredstva raspoređena u posebne pričuve. (Članak 52. Zakona)

Višak prihoda nad rashodima raspoređuje se u opće pričuve i u korist državnog proračuna. (Članak 53(1) Zakona)

Raspoređivanje viška prihoda nad rashodima u opće pričuve obavlja se u iznosu koji utvrđuje Savjet Hrvatske narodne banke. U tekućoj financijskoj godini ne mogu se formirati opće pričuve koje su manje od ostvarene neto dobiti s osnove usklađivanja vrijednosti pozicija bilance stanja s promjenama tečaja ili s promjenama tržišnih cijena, ili koje su veće od 20% ostvarenog viška prihoda nad rashodima. Iznimno, ako je višak prihoda nad rashodima manji od ostvarene neto dobiti s osnove usklađivanja vrijednosti pozicija bilance stanja s promjenama tečaja i s promjenama tržišnih cijena, višak prihoda nad rashodima u cijelosti se raspoređuje u opće pričuve. (Članak 53(2) Zakona)

Nakon završetka svake financijske godine, Hrvatska narodna banka u roku od pet mjeseci informira Hrvatski sabor o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i monetarne politike. Hrvatski sabor može, na temelju podnesene informacije, obaviti raspravu i donijeti posebne zaključke. (Članak 58(1) Zakona). Donošenje posebnih zaključaka ne implicira da Hrvatski sabor ima pravo odobravati ili dopunjavati ove informacije/izvješća.

9. Kojim se odredbama uređuje raspodjela dobiti središnje banke?

Višak prihoda nad rashodima raspoređuje se u opće pričuve i u korist državnog proračuna.

Savjet Hrvatske narodne banke utvrđuje iznos viška prihoda nad rashodima koji treba biti raspoređen u opće pričuve. Opće pričuve u tekućoj financijskoj godini ne mogu biti manje od ostvarene neto dobiti s osnove usklađivanja vrijednosti pozicija bilance stanja s promjenama tečaja ili s promjenama tržišnih cijena, ili koje su veće od 20% ostvarenog viška prihoda nad rashodima. Iznimno, ako je višak prihoda nad rashodima manji od ostvarene neto dobiti s osnove usklađivanja vrijednosti pozicija bilance stanja s promjenama tečaja i s promjenama tržišnih cijena, višak prihoda nad rashodima u cijelosti se raspoređuje u opće pričuve.

Ostatak viška prihoda nad rashodima, nakon raspoređivanja u opće pričuve, izvanredni je prihod državnog proračuna. Hrvatska narodna banka pokriva iz općih pričuva manjak prihoda nad rashodima.

Manjak prihoda nad rashodima koji nije moguće pokriti iz općih pričuva pokriva se iz državnog proračuna.

Navedeni manjak prihoda nad rashodima može se pokriti i dužničkim vrijednosnim papirima koje za tu svrhu izdaje Republika Hrvatska. U slučaju da Hrvatska narodna banka drži dužničke vrijednosne papire koje je Republika Hrvatska izdala u skladu s odredbama ovog stavka, ostatak viška prihoda nad rashodima koristi se za otkup tih dužničkih vrijednosnih papira. (Članak 53. Zakona).

10. Odražava li *ex-post* pregled izvješća središnje banke primjerenu zaštitu za sprječavanje njegovog povređivanja nezavisnosti banke?

Primjena već spomenutih odredbi Zakona zabranjuje naknadno pregledavanje računa središnje banke čime bi se povrijedila njena nezavisnost. (Članci 53., 57. i 58. Zakona).

C. ZABRANA MONETARNOG FINANCIRANJA I POVLAŠTENOG PRISTUPA

1. Molimo dostavite presliku svih zakona i propisa (na jednom od službenih jezika EU-a) kojima se uređuju pristup Vlade financijskim institucijama (npr. zakoni i drugi propisi kojima se uređuje alokacija sredstava banaka i institucionalnih investitora, porezni zakoni, itd.). (MFIN)

Osnovni zakon koji regulira zaduživanje je Zakon o proračunu (Narodne novine 96/03), zatim izdavanje obveznica RH - Zakon o tržištu vrijednosnih papira (Narodne novine 84/02), Opći porezni zakon (Narodne novine 127/00, 86/01, 150/02).

Svi ovi zakoni prevedeni su na engleski jezik.

2. Molimo navedite odgovarajuće odredbe u tim dokumentima kao i bilo koje druge elemente koji mogu predstavljati povlašteni pristup Vlade financijskim institucijama.

Prema pozitivnim zakonskim propisima kojima se uređuje alokacija sredstava banaka i institucionalnih investitora zatim porezni zakoni ne sadržavaju odredbe koje bi Vladi Republike Hrvatske davale povlašteni pristup financijskim institucijama.

3. Posebno se moraju razmotriti sljedeća pitanja:

a) Postoje li nacionalne zakonske odredbe kojima se zahtijeva ili potiče (porezne ili druge povlastice) banke, osiguravajuća društva, mirovinske fondove, fondove za socijalno osiguranje, investitorske kompenzacijske fondove ili druge financijske institucije da ulažu (npr. određeni dio svoje imovine) u domaće državne vrijednosnice ili druge državne obveze?

Člankom 55a. Zakona o osiguranju (Narodne novine broj 90/94, 20/97, 50/99, 116/99 i 11/02) propisano je da je društvo za osiguranje obvezno 50% stanja matematičke pričuve uložiti u vrijednosne papire kojih je izdavatelj Republika Hrvatska ili Hrvatska narodna banka ili Hrvatska banka za obnovu i razvitak.

Člankom 71. stavak 1. točka 3. Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (Narodne novine broj 49/99, 63/00 i 103/03) propisano je da se najmanje 50% imovine obveznog mirovinskog fonda mora ulagati u dugoročne obveznice i druge dužničke vrijednosne papire izdane od strane Republike Hrvatske i Hrvatske narodne banke.

Za ulaganja u vrijednosne papire Republike Hrvatske od strane banaka, društava za osiguranje, mirovinskih fondova, fondova za socijalno osiguranje, investicijskih fondova ili drugih financijskih institucija ne postoje porezne ili druge olakšice.

b) U kojoj mjeri središnja banka doprinosi financiranju javnog sektora? Opišite sadašnju situaciju s obzirom na zakonske uvjete i u praksi. Ako postoje, opišite pravila kojima se uređuje davanje kredita središnje banke državi (ograničenja, otplata, rok dospijeca, itd.).

Prema članku 36. stavak 1. i 2. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci (NN 36/01), Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj. Pravni posao koji Hrvatska narodna banka sklopi sa Republikom Hrvatskom ne može imati obilježje kredita niti se može upotrijebiti za odobravanje kredita Republici Hrvatskoj ili trećim osobama, posredstvom kojih bi Republika Hrvatska bila krajnji korisnik kredita.

c) Je li središnja banka ovlaštena kupovati javne dužničke instrumente izravno na primarnom tržištu?

HNB ne može kupovati instrumente javnog duga na primarnom tržištu. Prema članku 36. stavak 3. Zakona o HNB-u središnja banka, u skladu s ciljevima monetarne politike HNB-a, može na sekundarnom tržištu kupovati zadužnice koje je izdala Republika Hrvatska.

D. MONETARNA I TEČAJNA POLITIKA**1. Koji su krajnji ciljevi, međuciljevi i operativni ciljevi monetarne politike?**

Osnovni, zakonom utvrđeni cilj Hrvatske narodne je postizanje i održavanje stabilnosti cijena banke (Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci, čl. 3/1). U svrhu ostvarenja osnovnog cilja, HNB kao posredni cilj koristi nominalno sidro u obliku deviznog tečaja kune prema euru. Pored tečaja, operativni cilj u svakodnevnom vođenju monetarne politike predstavlja i razina likvidnosti bankarskog sustava.

2. Je li održavanje stabilnosti cijena primarni cilj središnje banke? Ne dovodeći u pitanje taj cilj, podržava li središnja banka opće ciljeve gospodarske politike Vlade?

Da, osnovni cilj HNB-a je postizanje i održavanje stabilnosti cijena, što je i eksplicitno definirano u stavku 1., članka 3. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci koji je stupio na snagu 28. travnja 2001. godine. U stavku 2. spomenutog članka utvrđuje se da će HNB podupirati gospodarsku politiku Republike Hrvatske, ako to ne dovodi u pitanje ostvarivanje osnovnoga cilja, održavanje stabilnosti cijena.

3. Djeluje li središnja banka u skladu s načelom otvorenog tržišnog gospodarstva sa slobodom konkurencije, favorizirajući učinkovitu alokaciju resursa i djelujući u skladu s načelima koja su dana u članku 4. Ugovora o Europskoj zajednici?

Da, Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci u skladu je s načelima otvorenog tržišnog društva i slobodne konkurencije. U članku 3., paragraf (2) Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci navodi se kako: "Ne dovodeći u pitanje ostvarivanje svoga osnovnog cilja, Hrvatska narodna banka će podupirati gospodarsku politiku Republike Hrvatske i pritom će djelovati u skladu s načelima otvorenoga tržišnog gospodarstva i slobodne konkurencije."

4. Uključuju li osnovne zadaće središnje banke sljedeće: definiciju i provedbu monetarne politike, vođenje devizne politike, držanje i upravljanje službenim deviznim rezervama zemlje te osiguravanje nesmetanog funkcioniranja platnih sustava?

Da, zadaće Hrvatske narodne banke u potpunosti pokrivaju područja navedena u pitanju D4., Hrvatska narodna banka je samostalna i neovisna u okviru Ustava i zakona u cjelokupnosti poslova iz svoje nadležnosti. Glavni zadaci Hrvatske narodne banke (članak 4 Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci) su utvrđivanje i provođenje devizne i monetarne politike, držanje i upravljanje s međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske, izdavanje novčanica i kovanog novca, izdavanje i oduzimanje odobrenja za rad banaka, nadziranje poslovanja banaka i donošenje podzakonskih propisa kojima se regulira bankarsko poslovanje, vođenje računa banaka i obavljanju platnog prometa po tim računima, davanju kredita bankama i primanje u depozit sredstava banaka, reguliranje, unapređenje i nadziranje platnog sustava, obavljanju zakonom utvrđenih poslova za Republiku Hrvatsku, donošenju podzakonskih propisa u poslovima iz svoje nadležnosti, obavljanje ostalih, zakonom utvrđenih poslova.

5. Kako se provodi monetarna politika (obveze držanja rezervi, refinanciranje, operacije na otvorenom tržištu, glavne kamatne stope središnje banke)? Koje su najnovije velike promjene u upotrebi monetarnih instrumenata? U kojoj mjeri su izravni instrumenti monetarne kontrole (kao što su kreditni limiti, kontrola

kamatnih stopa, itd.) zamijenjeni neizravnim, tržišno zasnovanim instrumentima (kao što su operacije na otvorenom tržištu, financijske pogodnosti, itd.)? Je li okvir za monetarnu politiku dovoljan da kreatorima politika omogućuje vođenje uspješnih stabilizacijskih politika?

Hrvatska ima nisku inflaciju od 1994. godine. Monetarna politika raspolaže s adekvatnim instrumentima za politiku održavanja stabilnosti cijena, a najčešće se oslanja na intervencije na domaćem deviznom tržištu. Središnja banka se pri izboru instrumenata u prvom redu služi deviznim intervencijama zbog neuravnoteženosti devizne podbilance gotovo svih privrednih subjekata koju uzrokuje vrlo visoka valutna supstitucija njihovih obveza. Nadalje, povijesno gledano, inflacijska očekivanja su bila usko povezana s promjenama tečaja, tako da se održavanje stabilnosti tečaja pokazalo kao primjereni način za postizanje stabilnosti cijena, odnosno šire, ekonomske stabilnosti.

Od početka devedesetih HNB je iz svog instrumentarija postupno isključivala direktne instrumente monetarne politike zamjenjujući ih tržišno orijentiranim indirektnim instrumentima. Danas u instrumentariju monetarne politike HNB-a postoje sljedeći osnovni instrumenti:

1. Devizne intervencije
2. Izdavanje blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke
 - a. Blagajnički zapisi u kunama
 - b. Blagajnički zapisi u devizama
3. Obvezna pričuva
4. Krediti bankama
 - a. Lombardni kredit
 - b. Kratkoročni kredit za likvidnost
5. Repo aukcije

Hrvatska narodna banka je kontinuirano prisutna na hrvatskom deviznom i novčanom tržištu u pasivnom smislu, kroz praćenje i analiziranje financijskih kretanja. Glavni modalitet aktivnog uključivanja Hrvatske narodne banke u domaće devizno i novčano tržište predstavljaju devizne intervencije. Ove intervencije provode se kao aukcije najčešće uz metodu višestrukih cijena na temelju diskrecijske odluke guvernera Hrvatske narodne banke.

Blagajnički zapisi su kratkoročni nematerijalizirani i prenosivi vrijednosni papiri središnje banke koji se prodaju na aukcijama uz diskont. Osnovna svrha izdavanja ovih vrijednosnih papira je steriliziranje monetarnih učinaka deviznih intervencija Hrvatske narodne banke, a također predstavljaju kolateral za zaduživanje kod Hrvatske narodne banke. Pristup primarnom tržištu imaju domaće banke, podružnice stranih banaka, stambene štedionice i Hrvatska banka za obnovu i razvoj. Izdaju se blagajnički zapisi denominirani u kunama i devizama. Aukcije kunskih blagajničkih zapisa održavaju se svake srijede metodom višestrukih cijena. Rok dospjeća tih zapisa je 35 dana, a namirenje je isti dan. Aukcije deviznih blagajničkih zapisa održavaju se svakog petka, a rokovi dospjeća tih zapisa su 35 i 63 dana.

Domaće banke, štedionice i podružnice stranih banaka podliježu obveznoj pričuvi. Stopa obvezne pričuve trenutno iznosi 19%. Osnovica za obračun sastoji se od kunskog i deviznog dijela i obračunata OP se izračunava posebno. Od obračunatog deviznog dijela obvezne pričuve 25% uključuje se u obračunati kunski dio obvezne pričuve i izvršava se u kunama. Obračunsko razdoblje traje od prvog do posljednjeg dana kalendarskog mjeseca, a razdoblje održavanja traje mjesec dana od 8. kalendarskog dana u mjesecu do 7. kalendarskog dana sljedećeg mjeseca. Minimalno 40% obračunate obvezne pričuve mora se izdvajati na račune HNB-a, odnosno, maksimalno 60% obračunate obvezne pričuve može se održavati prosječnim dnevnim stanjima na računima likvidnih potraživanja. Valuta izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve su EUR i USD. Trenutna stopa remuneracije na izdvojena sredstva kunskog dijela

obvezne pričuve iznosi 1,5%, a na izdvojena sredstva deviznog dijela stopa remuneracije jednaka je kamatnoj stopi ostvarenoj na inozemnom tržištu.

Kredit bankama su trenutno, zbog strukturalnog viška likvidnosti, rijetko korišten instrument monetarne politike. Lombardni kredit je kratkoročni kolateralizirani kredit koji poslovne banke mogu koristiti u visini do 50% nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa HNB-a u kunama i trezorskih zapisa MF-a te do 30% nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti. Kamatna stopa na lombardni kredit je znatno viša od kamatne stope na tržištu novca i trenutno iznosi 9,5%. Kredit se može koristiti maksimalno 15 radnih dana u mjesecu.

Za razliku od lombardnog kredita koji banke koriste na vlastitu inicijativu, odobravanje banci kratkoročnog kredita za likvidnost predstavlja diskrecijsku odluku Hrvatske narodne banke. Trenutno nema takvih kredita. Kratkoročni kredit za likvidnost općenito se odobrava temeljem zaloga vrijednosnih papira, bankama koje imaju likvidnosnih poteškoća uz uvjet da su solventne, a može se koristiti najdulje šest mjeseci. Kamatna stopa jednaka je kamatnoj stopi na lombardni kredit uvećanoj za 0,5 postotnih bodova za razdoblje korištenja kredita do tri mjeseca, odnosno, kamatnoj stopi na lombardni kredit uvećanoj za 1 postotni bod za razdoblje korištenja kredita dulje od tri mjeseca.

Repo aukcije HNB provodi radi kratkoročnog premošćivanja nelikvidnosti. Banke na aukcijama nude iznose vrijednosnih papira i repo stopu. Vrijednosni papiri koji se mogu HNB ponuditi na prodaju su blagajnički zapisi HNB-a u kunama i stranoj valuti te trezorski zapisi MF-a.

Osim navedenih indirektnih instrumenata monetarne politike, HNB je početkom 2003. privremeno uvela mjeru obveznog upisa blagajničkih zapisa za banke čiji plasmani rastu brže od 4 posto tromjesečno, kao direktni instrument, s ciljem da se zaustavi prekomjerni rast kreditnih plasmana poslovnih banaka (U 2002. godini kreditni plasmani banaka porasli su 30%, promatrano na prosinačkoj razini).

6. Koji čimbenici sprječavaju vođenje monetarne politike (npr. elastičnost kamatnih stopa na zajmove i domaće izdatke, konkurencija u bankovnom sektoru, promjene u strukturi financijskih tržišta)?

Glavna specifičnost okružja u kojem djeluje monetarna politika u Hrvatskoj, u usporedbi s ostalim zemljama kandidatima i zemljama u procesu priključenja EU, predstavlja visoka razina eurizacije (dolarizacije) koja hrvatski financijski sustav čini ranjivim prema oscilacijama tečaja kune prema euru. Visoka razina eurizacije glavni je motiv vođenja politike stabilnosti tečaja kune prema euru.

Visoka razina eurizacije posljedica je kronične visoke inflacije tijekom osamdesetih i početkom devedesetih godina kada su hrvatski građani i poduzeća, u pokušaju zaštite od gubitka vrijednosti financijske imovine, prihvatili držanje deviza kao glavni oblik štednje. Ostvarena eurizacija u velikoj je mjeri ireverzibilna, pa domaća valuta, nakon gotovo deset godina stabilnosti još uvijek nije preuzela sve funkcije novca. Kuna u potpunosti ostvaruje funkciju sredstva razmjene, čemu pogoduju i zakoni prema kojem se sve transakcije moraju odvijati u domaćoj valuti. Funkciju mjere vrijednosti kuna sve više poprima tako da se cijena rada i jeftinijih proizvoda obračunava isključivo u kunama, dok su u euru i dalje indeksirane cijene većine skupljih, uvoznih proizvoda (npr. automobila), te nekretnina. Funkciju sredstva (medija) štednje, kuna nikad nije u potpunosti preuzela. Tako tijekom posljednjih desetak godina udjel kunskih depozita u ukupnim štednim i oročenim depozitima nije premašio 20%, dok udjel kunskih depozita kod sektora stanovništva iznosi ispod 10%.

Kako bi se zaštitile od tečajnog rizika koji potječe iz pretežito deviznih izvora sredstava, poslovne banke većinu svojih kredita odobravaju u devizama ili indeksiraju uz kretanje tečaja (zabrana deviznog kreditiranja stanovništva ukinuta je

u lipnju 2003. godine, a poduzeća u svibnju 2002. godine)). Tako preko 50% svih kredita otpada na kredite dane uz valutnu klauzulu, dok kunske kredite bez valutne klauzule čine tek 1/4 svih kredita banaka (tek oko 10% kod kredita stanovništvu). Unatoč opisanim nastojanjima banaka da se zaštite, tečajni rizik je i dalje indirektno prisutan u bankarskom sektoru, jer je sadržan u kreditnom riziku (tečajnom riziku izloženi su korisnici kredita).

Ostale poteškoće u vođenju monetarne politike slične su onima u drugim tranzicijskim zemljama. Glavni problem predstavlja snažan kapitalni priljev (privatizacija, inozemno zaduživanje države te, u posljednje vrijeme, zaduživanje banaka i drugih financijskih institucija) koji stvara aprecijacijske pritiske i potiče domaću potrošnju što uzrokuje kontinuirane deficite tekućeg računa bilance plaćanja.

Snažnom kapitalnom priljevu u posljednjih nekoliko godina doprinijelo je i restrukturiranje bankarskog sustava (vidi također EKONOMSKI KRITERIJI; VI. FINANCIJSKA TRŽIŠTA; B. Bankarski sektor) i ulazak stranih banaka. Strano vlasništvo poslovnim bankama omogućuje lakše pribavljanje jeftinijeg inozemnog kapitala pogodnog za plasiranje na hrvatskom tržištu. Veća ponuda kredita dovela je do velikog rasta kredita, posebice sektoru stanovništva, posljednjih nekoliko godina. Slična kreditna ekspanzija sredinom devedesetih, koja je također bila uzrokovana povećanjem ponude, ukazuje da na kretanje kredita utječu prvenstveno faktori na strani ponude. Pritom je, nakon desetljeća ograničenog pristupa kreditima, kod sektora stanovništva prisutna relativna cjenovna neelastičnost potražnje za kreditima.

Na slabo djelovanje kamatnog kanala monetarne politike utječe i visoka likvidnost bankarskog sustava (zbog kapitalnih priljeva) u kojem su poslovne banke neto kreditori središnje banke. Umjesto da određuje domaće kamatne stope kreditiranjem poslovnih banaka, Hrvatska narodna banka mora sterilizirati viškove kunske likvidnosti, koji nastaju konverzijom kapitalnih priljeva, izdavanjem blagajničkih zapisa. Pritom povećanje kamatnih stopa na blagajničke zapise potiče dodatni kapitalni priljev (od stranih banaka vlasnica domaćih banaka), čime se stvaraju dodatni viškovi likvidnosti.

7. Opišite glavne karakteristike i ciljeve vašeg tečajnog režima i politike: uporište, odabir središnjih stopa, raspon fluktuacija, itd.

Središnja banka vodi politiku tzv. upravljano-plutajućeg tečaja. HNB intervenira na svojim deviznim aukcijama kupujući odnosno prodajući devize od poslovnih banaka u nastojanju da ublaži prekomjerna kolebanja tečaja, koji se formira na domaćem deviznom tržištu u skladu s postojećim odnosima ponude i potražnje. Središnja banka nije unaprijed utvrdila i objavila donju i gornju intervencijsku točku, odnosno donju i gornju razinu tečaja kune koje se obvezuje braniti. Devizni tečaj kune prema euru je glavno nominalno sidro stabilnosti cijena zbog visoke euroizacije hrvatskog gospodarstva, još uvijek prisutne indeksacije određenih cijena u eurima te zbog utjecaja kretanja tečaja na inflacijska očekivanja. Stoga tečaj kune prema euru odnosno održavanje njegove stabilnosti predstavlja najvažniji posredni cilj monetarne politike u ostvarivanju osnovnog cilja održavanja stabilnosti cijena. U obavljanju te zadaće Hrvatska je narodna banka bila uspješna, tečaj kune prema njemačkoj marki odnosno euru u razdoblju od 1. siječnja 1994. do 30. lipnja 2003. godine kretao se u relativno uskom rasponu od plus/minus 6% oko prosječnog tečaja ostvarenog u spomenutom razdoblju..

8. Kako se provodi tečajna politika? Koji su njezini instrumenti (intervencije, monetarna politika, porezna politika, kontrola kapitala)? Ako se koristi, koja se interventna politika koristi (korištene valute, financiranje, sterilizacija)?

Glavni instrument tečajne politike su devizne aukcije putem kojih središnja banka otkupljuje odnosno prodaje devize poslovnim bankama. Središnja banka svojim deviznim intervencijama nastoji ublažiti kratkoročne oscilacije tečaja kupujući devize kada kuna na deviznom tržištu aprecira, odnosno prodavajući devize kada kuna deprecira. Najčešći oblik aukcije je aukcija nizozemskog tipa u kojoj poslovne banke u svojim ponudama koje dostavljaju HNB-u naznačuju željene iznose (u eurima) i cijenu (tečaj) deviznih transakcija. Na temelju pristiglih ponuda u središnjoj se banci donosi odluka o iznosu intervencije i tečaju. Od 2001. godine počinju se provoditi i intervencije uz isticanje cijene.

Središnja banka također obavlja i kupoprodaju deviza državi, čime se umanjuje utjecaj deviznih transakcija države na kretanje tečaja na domaćem deviznom tržištu. U okviru mjera za poboljšanje koordinacije između fiskalne i monetarne politike, u 2003. godini je odlučeno da se devizni priljevi od inozemnog zaduživanja države i privatizacije polažu na račun države kod HNB-a umjesto kod poslovnih banaka, kako bi se ublažili aprecijacijski pritisci do kojih na domaćem deviznom tržištu dolazi zbog značajnih kapitalnih priljeva države.

HNB se pretežno suočava s aprecijacijskim pritiscima na kunu, koji proizlaze iz povećanja ponude deviza zbog značajnog priljeva od turizma, pojačanog inozemnog zaduživanja države i poslovnih banaka, deviznog priljeva od privatizacije domaćih poduzeća, restrukturiranja inozemne aktive banaka u domaću aktivu te iz aprecijacijskih očekivanja tržišnih sudionika. Viškovi kunske likvidnosti nastali otkupom deviza od poslovnih banaka djelomično se steriliziraju kroz upis kunkskih blagajničkih zapisa HNB-a.

9. Jesu li predviđene kakve reforme tečajne politike? Ako jesu, zašto? Kakvu ulogu u tome ima mogućnost pristupanja Europskoj uniji?

U Hrvatskoj se narodnoj banci ne planiraju nikakve suštinske promjene tečajne politike budući da se postojeća tečajna politika i njeni instrumenti pokazuju djelotvornima u nastojanju središnje banke da ispuni svoj temeljni cilj održavanja stabilnosti opće razine cijena u gotovo deset godišnjem razdoblju.

10. Postoje li pokušaji mjerenja ravnotežnog (realnog) tečaja? Kako se u posljednje vrijeme kretao ravnotežni realni tečaj?

Direkcija za istraživanja Hrvatske narodne banke u 2002. godini započela je projekt izračunavanja ravnotežnog realnog tečaja kune (REER - Real Equilibrium Exchange Rate). Projekt se sastoji od tri faze. U prvoj fazi pomoću ARDL modela procijenjeni su J-krivulja i utjecaj stalne deprecijacije na trgovinsku bilancu. Slijedeća faza sastoji se u određivanju realnog tečaja kune prema paritetu kupovne moći. U posljednjoj fazi planira se mjerenje realnog tečaja primjenom FEER modela (Fundamental Equilibrium Exchange Rate).

Prva faza projekta je završena i trenutno se procjenjuju dobiveni rezultati. Završetak druge faze projekta planiran je za kraj 2004. godine, dok je završetak cijelog projekta predviđen u razdoblju između kraja 2005. i sredine 2006. godine. Budući da se ulazak Hrvatske u Europsku uniju ne očekuje prije 2007. godine, ostaje dovoljno vremena za procjenu različitih mjera ravnotežnog tečaja i prilagodbu postojećih modela.

11. Kakva je veza između tečajne i monetarne politike?

Zbog visokog stupnja eurizacije (vidi odgovor 11/D/6), monetarna politika koju provodi Hrvatska narodna banka temelji se na politici nominalnog sidra, tj. upravljano plutajućeg tečaja kune prema euru. Tako su monetarna i tečajna politika međusobno povezane i neodjeljive (vidi odgovore 11/D/5 i 11/D/8). Razlog za vođenje politike tečaja kao nominalnog sidra je iskustvo kronične visoke inflacije koje je urodilo visokim stupnjem eurizacije hrvatskog gospodarstva. Ostvarena stabilnost tečaja tijekom proteklih deset godina onemogućuje pouzdanu ocjenu utjecaja tečaja na cijene (*pass-through*). Ipak, zbog otvorenosti gospodarstva i prisutne eurizacije (odgovor 11/D/6) postoje naznake latentne veze tečaja i inflacije koja bi se aktivirala u slučaju veće deprecijacije.

12. Kako će liberalizacija kretanja kapitala utjecati na monetarnu i tečajnu politiku? Koliko je hrvatsko gospodarstvo osjetljivo na značajnu aprecijaciju ili deprecijaciju valute?

Liberalizacija međunarodnih tokova kapitala utjecala bi na monetarnu i tečajnu politiku prije svega preko tržišta deviza na tečaj, a potom preko tečaja na većinu monetarnih agregata i na cijene kao glavni cilj monetarne politike. Sa strane priljeva, ulaganje nerezidenata je slobodno osim na tržištu novca (nerezidentima je zabranjeno kupovati blagajničke zapise HNB-a i trezorske zapise Ministarstva financija, a za ostale kratkoročne vrijednosne papire HNB može propisati ograničenja glede stjecanja i njihova otuđenja prije dospelja.). Prema nekim izračunima, potpuno oslobađanje ulaganja nerezidenata na tržište novca u Hrvatskoj udvostručilo bi priljeve od portfolio ulaganja. S druge strane, oslobađanje kretanja kapitala za rezidente dovelo bi do uravnoteženja portfelja poduzeća i fizičkih osoba kupovanjem dugoročnih vrijednosnica u inozemstvu. Najvjerojatnije bi odljevi bili manji nego priljevi. Međutim, niti jedna od mogućnosti (liberalizacija ulaganja na tržištu novca za nerezidente kao ni oslobađanje ulaganja u inozemstvo za poduzeća i fizičke osobe osim banaka i institucionalnih investitora) i ne razmatra se u doglednom razdoblju.

Hrvatska privreda je poprilično osjetljiva na značajne promjene tečaja, i to više na deprecijacije nego na aprecijacije. Prema ocjenama izvoznih i uvoznih funkcija, uvoz RH je nekoliko puta elastičniji na kretanje tečaja od izvoza – drugim riječima, promjene u kretanju tečaja zacijelo će više pogoditi uvoz nego izvoz. Nadalje, nakon razdoblja visoke inflacije 1980-tih i početkom 1990-tih, došlo je do valutne supstitucije (eurizacije) a kao posljedica toga je to da je velik udio pasive banaka u obliku deviznih depozita. Prudencijalno, izloženost valutne pozicije banaka ima limit od 20% vrijednosti regularnog (jamstvenog) kapitala, a banke ga održavaju odobravanjem kunskih kredita uz valutnu klauzulu, čime dolazi do preklapanja valutnog i kreditnog rizika banke. Sektor kućanstava ima veliki udio imovine u obliku deviznih depozita i obveze dijelom indeksirane na tečaj, tako da bi deprecijacija povećala rate otplate kredita, ali kao suficitarni sektor s imovinom u većem dijelu u stranoj valuti vjerojatno je da bi imali pozitivan neto efekt. U slučaju deprecijacije najgore bi prošla poduzeća, jer imovinu imaju u realnoj vrijednosti, dok su im obveze u indeksiranim kreditima i kreditima uzetim u inozemstvu.

Treba spomenuti i aspekt oskudnosti kapitala za razvoj i nisku razinu domaće štednje – Hrvatska se za investiranje i razvoj mora osloniti na inozemnu štednju – u kojem kontekstu deprecijacija ima i šire razvojne posljedice povlačenja investitora.

Signifikantna aprecijacija također ne bi bila poželjna zbog konkurentnosti izvoznog sektora, uključujući vrlo važan i osjetljiv sektor turizma.

13. Kakva je situacija s deviznim rezervama? Postoje li ciljne vrijednosti glede njihove količine? Kako se upravlja deviznim rezervama?

Podaci Hrvatske narodne banke pokazuju da su međunarodne pričuve HNB-a krajem lipnja 2003. iznosile 6,8 mlrd. USD, što je dostatno za pokriće 5,2 mjeseci projicirane vrijednosti uvoza roba i usluga za 2003. godinu. Takav

pokazatelj Hrvatsku izdvaja kao zemlju s iznimno jakom međunarodnom likvidnošću u usporedbi s najnaprednijim tranzicijskim zemljama.

Devizne pričuve poslovnih banaka dosegnule su krajem lipnja 2003. godine 3,2 mlrd. USD. Usporedba deviznih pričuva s pokazateljima o stanju inozemne zaduženosti pokazuje da su međunarodne pričuve HNB-a, zabilježene krajem lipnja, dostatne za pokriće 35,7% ukupnog inozemnog duga zabilježenog krajem svibnja 2003., odnosno 98,1% inozemnog duga države, dok su međunarodne pričuve HNB-a, uvećane za devizne pričuve poslovnih banaka, dostatne za pokriće 52,7% ukupnog inozemnog duga.

Godišnja projekcija monetarne politike uključuje prognoze osnovnih pokazatelja međunarodna pričuva. Prognoze nisu ciljne nego okvirne veličine relevantne za vođenje monetarne politike. HNB petkom objavljuje stanje međunarodnih pričuva prošlog petka, a mjesečno statistički detaljnije podatke koristeći metodologiju MMF-a ("Template" Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost).

Hrvatska narodna banka upravlja međunarodnim pričuvama rukovodeći se prije svega načelima likvidnosti i sigurnosti ulaganja, a potom i načelom profitabilnosti. Sustav upravljanja međunarodnim pričuvama HNB kreiran je u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima pravilnog upravljanja deviznim portfeljima. Strateške odluke donosi najviše tijelo, Savjet HNB s Guvernerom na čelu, temeljem prijedloga koje izrađuje Komisija za upravljanje međunarodnim pričuvama /Investment Committee/. Hrvatska narodna banka je definirala i primjenjuje vrlo stroga ograničenja (odrednice).

Osnovni elementi odrednica su:

- Sredstva pričuva investiraju se samo u financijske instrumente s fiksnim prinosom (obveznice i slični instrumenti) izdane od strane određenih država i komercijalnih banaka s najvišim rejtingom. Ulaganja u dionice, obveznice privatnih kompanija te izvedenice financijskih instrumenata / derivative / nisu dozvoljena.
- Valutni rizik kontrolira se korištenjem neutralne valutne strukture portfelja, prema kojoj se devizna sredstva ulažu u skladu s valutnom strukturom vanjskog duga Republike Hrvatske, te valutnom strukturom uvoza.
- Rizik promjene kamatnih stopa kontrolira se utvrđivanjem "benchmark" portfelja prosječnog vremena dospijeca.
- Izloženost međunarodnih pričuva riziku likvidnosti minimizira se definiranjem minimalnog iznosa dnevno potrebnih raspoloživih sredstava za eventualne iznenadne intervencije.

14. Kako se razvio bruto inozemni dug? Molimo navedite glavne izvore rasta i njegove strukturne elemente (npr. rok dospijeca, vjerovnik, sastav valuta, itd.)? Što će prijašnja akumulacija duga značiti s obzirom na srednjoročni i dugoročni rast amortizacije? Kako se upravlja servisiranjem inozemnog duga?

Inozemni dug Republike Hrvatske krajem lipnja 2003. godine iznosio je 18,6 mlrd. USD ili 64,9% projiciranog bruto domaćeg proizvoda za 2003. Inozemni dug države na kraju istog razdoblja iznosio je 7,4 mlrd. USD ili 25,8% BDP-a, dok je potencijalni inozemni dug države dosegnuo 8,5 mlrd. USD ili 30% BDP-a.

Kao jedna od država sljednica bivše Jugoslavije, Hrvatska je tijekom 1993. i 1994. godine preuzela dio inozemnih obveza bivše Jugoslavije (SFRJ) prema međunarodnim financijskim institucijama, a potpisivanjem sporazuma sa zemljama članicama Pariškog kluba i bankama članicama Londonskog kluba Hrvatska normalizira odnose sa svim svojim inozemnim kreditorima te ostvaruje preduvjet za pojavljivanje na međunarodnom tržištu kapitala. Osnovna formula na kojoj je temeljena razdioba obveza bivše federacije slijedi metodu kojom je MMF razdjelio kvotu bivše SFRJ na države sljednice, a koja kao polazište uzima bruto domaći proizvod po glavi stanovnika (ključ za razdiobu: Bosna i Hercegovina 13,20%, Hrvatska 28,49%, Makedonija 5,40%, Slovenija 16,39% i Srbija i Crna Gora 36,52%). Pregovori oko dugovanja bivše SFRJ Pariškome klubu (vlade i vladine agencije) završeni su 1995. godine kada Hrvatska preuzima ukupno 1,1 mlrd. USD duga (preuzeta su sva realizirana i garantirana dugovanja zajmoprimaca s

područja Hrvatske i 28,49% ukupnog nealociranog duga). Preuzet dug prema Pariškome klubu restrukturiran je na period od 14 godina s periodom odgode otplate od 2 godine. Podjela dugova prema Londonskom klubu (banke) bila je složenija zbog klauzula ugrađenih u ugovorima potpisanim 1988. godine kojima svi dužnici s područja bivše SFRJ postaju pojedinačno ali i solidarno (zajednički) odgovorni za vraćanje ukupnog iznosa duga bivše SFRJ. Problem je riješen 1996. godine kada Hrvatska preuzima ukupno 1,5 mlrd. USD duga. Spomenuto je dugovanje 30. lipnja 1996. pokriveno obveznicama serije A (vrijednost ukupnog izdanja 0,9 mlrd. USD, odobren period odgode otplate od tri godine te otplata u 22 polugodišnjih anuiteta) i serije B (vrijednost ukupnog izdanja 0,6 mlrd. USD, otplata u 20 polugodišnjih anuiteta).

Nakon preuzimanja dijela duga bivše federacije Hrvatska dobiva investicijsku ocjenu, te 1996. godine povlači na međunarodnom tržištu kapitala prvi sindicirani zajam. Restrukturiranje hrvatskog gospodarstva i bankarskog sustava, kao i obnova ratom opustošenih krajeva i uništene privatne imovine, zahtijevale su financijska sredstva koja nisu mogla biti namaknuta iz domaće štednje. Uz priljeve po osnovi izravnih inozemnih i portfeljnih ulaganja, naglašen godišnji porast inozemnog duga, izražen kao postotak BDP-a, zabilježen je tijekom 1997., 1998., 2000., 2002. i u prvih šest mjeseci 2003. godine.

Tablica 1. **INOZEMNI DUG RH PO DOMAĆIM SEKTORIMA**

u milijunima USD i postocima	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	VI. 2003.
1. Izravna ulaganja	0	0	244	307	624	637	1.054	1.469
2. Država	2.433	2.906	3.395	3.973	4.795	5.141	6.361	7.371
3. Središnja banka (HNB)	208	232	234	197	159	122	0	0
4. Banke	1.570	2.216	2.499	2.187	2.088	2.305	4.009	5.002
5. Ostali sektori	1.096	2.099	3.215	3.208	3.336	3.135	3.931	4.717
Ukupan dug (1+2+3+4+5)	5.308	7.452	9.586	9.872	11.002	11.341	15.355	18.560
Ukupan dug kao % BDP-a	26,7	37,1	44,3	49,6	59,7	58,1	68,4	64,9*
Inozemni dug države kao % BDP-a	12,2	14,4	15,7	20,0	26,0	26,3	28,4	25,8*

* Prema procjeni BDP-a za 2003. godinu.

Izvor: Hrvatska narodna banka

Tablica 2. **STRUKTURA INOZEMNOG DUGA RH PO DOMAĆIM SEKTORIMA**

u postocima	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	VI. 2003.
1. Izravna ulaganja	0,0	0,0	2,5	3,1	5,7	5,6	6,9	7,9
2. Država	45,8	39,0	35,4	40,2	43,6	45,3	41,4	39,7
3. Središnja banka (HNB)	3,9	3,1	2,4	2,0	1,4	1,1	0,0	0,0
4. Banke	29,6	29,7	26,1	22,2	19,0	20,3	26,1	27,0
5. Ostali sektori	20,7	28,2	33,5	32,5	30,3	27,6	25,6	25,4
Ukupan dug (1+2+3+4+5)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: Hrvatska narodna banka

Tablica 3. **GODIŠNJE STOPE PROMJENE INOZEMNOG DUGA RH PO DOMAĆIM SEKTORIMA**

u postocima	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	VI. 2003.
1. Izravna ulaganja	-	-	-	26,1	103,4	2,0	65,5	75,1
2. Država	910,8	19,4	16,9	17,0	20,7	7,2	23,7	27,8
3. Središnja banka (HNB)	-6,4	11,3	0,9	-16,0	-19,3	-23,0	-	-
4. Banke	-35,5	41,1	12,8	-12,5	-4,6	10,4	74,0	67,3
5. Ostali sektori	20,3	91,5	53,2	-0,2	4,0	-6,0	25,4	35,3
Ukupan dug (1+2+3+4+5)	39,3	40,4	28,6	3,0	11,4	3,1	35,4	40,7

Izvor: Hrvatska narodna banka

Tablice 1., 2. i 3. daju prikaz povijesnih podataka o kretanju stanja inozemnog duga RH po domaćim sektorima, udjele pojedinih sektora u ukupnome dugu i godišnje stope promjena u razdoblju od 1996. do lipnja 2003. godine.

Tijekom 2002. ukupan inozemni dug snažno raste, pri čemu najveći doprinos godišnjem porastu daju poslovne banke koje, zadužujući se kod svojim matica u inozemstvu, pribavljena inozemna sredstva mahom plasiraju kroz kredite odobrene stanovništvu. Takva će se kretanja odraziti na snažno povećanje robnog uvoza, izraženo pogoršanje vanjskotrgovinskog deficita i deficita na tekućem računu bilance plaćanja.

Dominantan udio inozemnog duga Republike Hrvatske denominiran je u eurima, pri čemu udjel spomenute valute u valutnoj strukturi ukupnog inozemnog duga posljednjih godina raste. Podaci o prometu inozemnog duga pokazuju da je osim povećanja od 2,5 mlrd. USD po osnovi neto transakcija, ukupan inozemni dug u 2002. godini dodatno (statistički) uvećan za 1,4 mlrd. USD zbog njegove valutne strukture i deprecijacije tečaja američkog dolara u odnosu na euro. Pozitivan doprinos međuvalutarnih promjena rastu ukupnog inozemnog duga nastavljen je i u 2003. godini.

Tablica 4. **VALUTNA STRUKTURA INOZEMNOG DUGA RH (stanja na kraju razdoblja)**

udjeli u postocima	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	VI. 2003.
EUR	42,8	48,7	56,2	55,6	56,4	60,9	67,2	71,8
USD	44,2	41,7	36,5	35,5	32,7	28,3	21,8	17,1
Ostale valute	13,0	9,6	7,3	8,8	10,9	10,9	11,0	11,1
CHF	4,1	3,0	3,4	3,0	3,1	2,4	2,9	2,9
GBP	2,0	1,4	0,5	0,5	0,4	0,3	0,3	0,2
JPY	1,0	0,7	0,3	2,9	5,6	6,7	7,5	7,6
NOK	1,0	0,7	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
XDR	4,3	3,5	2,6	2,1	1,5	1,1	0,0	0,0
Ostalo	0,6	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Napomena: Stanja inozemnog duga na kraju razdoblja ne uključuju depozite nerezidenata.

Izvor: Hrvatska narodna banka

Tablica 5. **INOZEMNI DUG RH PREMA INOZEMNIM KREDITORIMA**

u milijunima USD	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	VI. 2003.
1. Portfeljna ulaganja	1.462	1.955	2.057	2.571	3.180	3.732	4.525	5.696
Obveznice	1.462	1.955	2.048	2.554	3.170	3.704	4.525	5.685
U tome: Londonski klub	1.462	1.428	1.405	1.381	1.255	1.106	957	876
Instrumenti tržišta novca	0	0	9	17	9	27	0	11
2. Ostala ulaganja	3.845	5.497	7.626	7.407	7.875	7.585	10.830	12.864
2.1 Valuta i depoziti	499	790	615	538	433	634	1.976	2.737
2.2 Dugoročni krediti	2.935	4.168	6.541	6.443	6.782	6.769	8.614	9.714
A) Javni kreditori	1.890	1.867	2.306	2.158	2.269	2.230	2.568	2.750
1. Međ. fin. organizacije	673	851	1.067	1.033	1.129	1.166	1.376	1.428
a) MMF	208	232	233	197	159	122	0	0
b) IBRD	188	295	345	396	418	469	611	629
c) IFC	0	0	31	29	72	86	132	105
d) EBRD	108	171	251	219	297	319	374	408
e) EUROFIMA	33	43	72	78	86	83	109	115
e) EIB	131	108	133	98	74	52	85	97
g) CEB	4	2	1	15	24	36	64	73
2. Vlade i vladine agencije	1.217	1.016	1.239	1.125	1.141	1.064	1.192	1.322
U tome: Pariški klub	1.014	853	885	772	687	622	631	631
B) Privatni kreditori	1.045	2.301	4.235	4.285	4.513	4.539	6.045	6.964
2.3 Kratkoročni krediti	411	539	471	426	661	182	241	412
A) Javni kreditori	0	0	0	0	0	0	0	0
B) Privatni kreditori	411	539	471	426	661	182	241	412
Ukupno (1+2)	5.308	7.452	9.683	9.978	11.055	11.317	15.355	18.560

Izvor: Hrvatska narodna banka

Struktura inozemnog duga RH prema inozemnim kreditorima, iz koje je vidljiva i ročna struktura duga, prikazana je u Tablici 5., pri čemu valja istaknuti da instrumenti tržišta novca i najveći dio stavke valuta i depoziti čine kratkoročne obveze.

Hrvatska je u potpunosti preuzela i uredno servisira sve obveze po korištenom i/ili garantiranom inozemnom dugu akumuliranom od trenutka njenog osnutka, uključujući tu i dio inozemnog duga koji je naslijedila kao država sljednica bivše SFRJ. Procjene o budućim otplatama glavnice u narednih nekoliko godina mogu biti podložne manjim

promjenama jer još uvijek nije potpisan bilateralni sporazum između Hrvatske i Italije, jedne od članice Pariškog kluba. Tablica 6. daje prikaz projiciranih otplata glavnice (i procjenu plaćanja kamata) po inozemnom dugu u razdoblju od

Tablica 6. PROCJENA BUDUĆIH OTPLATA GLAVNICE

u milijunima USD	Stanje duga 30.06.2003.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	Ostalo
1. Izravna ulaganja	1.469	237	140	126	322	217	160	18	20	82
2. Država	7.371	179	881	931	917	644	527	1.091	816	1.379
2.1 Portfolio ulaganja	5.286	81	584	732	713	412	310	881	672	902
Obveznice	5.286	81	584	732	713	412	310	881	672	902
2.2 Ostala ulaganja	2.085	99	297	199	204	232	217	211	144	477
2.2.1 Dugoročni trgovinski krediti	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
2.2.2 Dugoročni krediti	2.084	98	297	199	204	232	217	211	144	477
3. Središnja banka (HNB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Banke	5.002	166	404	586	303	210	170	100	34	2.959
4.1 Ostala ulaganja	5.002	166	404	586	303	210	170	100	34	2.959
4.1.1 Valuta i depoziti	2.737	0	0	0	0	0	0	0	0	2.737
4.1.2 Krediti	2.265	166	404	586	303	210	170	100	34	222
Dugoročni	2.257	164	404	586	303	210	170	100	34	222
Kratkoročni	8	1	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Ostali sektori	4.717	511	932	593	504	517	266	177	126	571
5.1 Portfolio ulaganja	410	11	35	0	0	148	8	8	9	191
Obveznice	399	0	35	0	0	148	8	8	9	191
5.2 Ostala ulaganja	4.307	499	897	593	504	369	259	170	117	380
5.2.1 Trgovački krediti	329	79	77	28	13	5	2	1	1	0
Dugoročni	272	55	72	28	13	5	2	1	1	0
Kratkoročni	56	24	5	0	0	0	0	0	0	0
5.2.2 Krediti	3.979	421	819	565	491	363	257	168	117	380
Dugoročni	3.810	335	803	565	491	363	257	168	117	380
Kratkoročni	169	86	16	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno (1+2+3+4+5)	18.560	1.093	2.358	2.236	2.046	1.589	1.124	1.386	997	4.992
Procjena plaćanja kamata		281	701	586	463	362	282	238	176	340

Izvor: Hrvatska narodna banka

2003. do 2010. godine:

Tijekom posljednjih nekoliko godina Vlada je uspjela stabilizirati udjel garantiranog državnog duga u BDP-u. To je također jedan od glavnih ciljeva Vladine politike prema Pismu namjere upućenom MMF-u. Dospjele inozemne obveze država refinancira novim zaduživanjem na međunarodnom tržištu kapitala, izdajući euro i samurajske obveznice.

Vlada RH nema nikakve izravne ili neizravne obveze vezane uz privatni negarantirani inozemni dug, odnosno ona nije spremna pokrivati privatne poslovne promašaje i gubitke financirane inozemnim zaduživanjem. Primjerice, prilikom stečaja nekoliko banaka u 1998. i 1999. godini inozemni vjerovnici vršili su veliki pritisak da Hrvatska preuzme njihove privatne negarantirane inozemne obveze, što Vlada nije prihvatila. Međutim, praćenjem kretanja u platnoj bilanci RH, koji predstavljaju vrlo važan čimbenik u provođenju gospodarske politike, Vlada RH itekako vodi računa o kretanjima, pokazateljima i urednosti servisiranja inozemnog duga u cjelini.

Privatni negarantirani inozemni dugovi ubrzano rastu tek od 2002. godine. Glavna komponenta tog rasta je zaduživanje domaćih banaka kod njihovih vlasnika - banaka majki, a uzrokovano je većim kamatnim stopama u Hrvatskoj nego u inozemstvu. Hrvatska narodna banka nadzire poslovanje domaćih poslovnih banaka.

Dugoročno gledajući, stabiliziranje inozemnog duga, izraženog kao postotak BDP-a, najviše će ovisiti o brzini i opsegu daljnjeg restrukturiranja poduzeća i podizanju njihove konkurentnosti, rastu izvoza te privlačenju inozemnih izravnih ulaganja u nove (tzv. greenfield) projekte. Daljnje smanjivanje proračunskog deficita u 2003. godini, ograničenja i jasniji kriteriji za dodjelu državnih garancija trebali bi doprinijeti stabiliziranju inozemnog duga države i potencijalnog inozemnog duga države, izraženih kao postotak BDP-a.

II. ZAŠTITA EURA OD KRIVOTVORENJA

Aspekti "prvog stupa"³

1. Koji su postupci utvrđeni i koja tijela osnovana za borbu protiv krivotvorenja?

Utvrđena procedura u Republici Hrvatskoj za borbu protiv krivotvorenja novčanica i kovanog novca je sljedeća:

- 1) Svi sumnjivi primjerci novčanica i kovanog novca kune (HRK) dostavljaju se u Hrvatsku narodnu banku (HNB), izdavaču novčane jedinice Republike Hrvatske, koja obavlja tehničku analizu i o nalazima obavještava financijske institucije i javnost. HNB o svim krivotvorinama obavještava Upravu kriminalističke policije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske (MUP), s kojom poduzima zajedničke mjere na suzbijanju krivotvorenja.
- 2) Svi sumnjivi primjerci novčanica i kovanog novca eura i ostalih stranih valuta dostavljaju se Centru za kriminalistička vještačenja u MUP-u kojem je HNB ugovorno povjerila tehničku analizu. Centar za kriminalistička vještačenja nalaze dostavlja HNB-u i Upravi kriminalističke policije. HNB obavještava financijske institucije i javnost o pojavi krivotvorina.

2. Jesu li određene vlasti za centralizaciju i obradu informacija koje se odnose na krivotvorenje novčanica i kovanica? Jesu li određene vlasti za tehničku analizu krivotvorenih novčanica i kovanica?

HNB je imenovana za tehničku analizu i centralno prikupljanje i obradu informacija o krivotvorenim novčanicama i kovanom novcu kuna. Centar za kriminalistička vještačenja je imenovan za tehničku analizu krivotvorina eura i ostalih stranih novčanica i kovanog novca. Uprava kriminalističke policije imenovana je voditi evidencije o svim registriranim krivotvorenim novčanicama kuna, eura i ostalih stranih novčanica i kovanog novca, kao i o počiniteljima kaznenih djela u vezi krivotvorenja, te poduzimati sve mjere u borbi protiv krivotvorenja.

3. Jesu li definirani postupci za sakupljanje i indeksiranje statističkih podataka koji se odnose na krivotvorene novčanice i kovanice (kako za Euro tako i za druge valute)?

- 1) HNB je utvrdila proceduru za tehničku analizu i obilježavanje tipova krivotvorina, te vodi statističke podatke o broju krivotvorina po apoenima, količini, načinu izrade i mjestu otkrivanja.
- 2) Centar za kriminalistička vještačenja primjenjuje proceduru za tehničku analizu i obilježavanje krivotvorina prema međunarodnim standardima.

4. Jesu li definirani postupci za prijenos primjeraka krivotvorenih novčanica i kovanica i povezanih informacija odgovarajućim vlastima u i izvan Hrvatske?

- 1) HNB o pojavi krivotvorenih novčanica HRK izrađuje nalaz koji dostavlja financijskim institucijama, Upravi kriminalističke policije i policiji na terenu. Svaka tri mjeseca HNB izrađuje zbirne preglede o svim otkrivenim

³ Posebno vidi Uredbe (EZ) 1338/2001 i 1339/2001. Aspekti "trećeg stupa" koji se odnose na zaštitu eura od krivotvorenja obrađeni su u poglavlju 24.

krivotvorinama koje dostavlja na navedene adrese. HNB u dogovoru i putem Uprave kriminalističke policije obavještava Europol, Interpol i države s kojima je policija razvila suradnju.

2) Uprava kriminalističke policije o pojavi krivotvorina eura, u sklopu programa zaštite eura pod nazivom "Pericles", obavještava Europol i Interpol, dok o pojavi krivotvorina ostalih stranih novčanica i kovanog novca obavještava izravno policiju država čije su krivotvorine otkrivene. Obavijesti sadrže podatke o krivotvorinama, počiniteljima kaznenih djela i otkrivenim tiskarama.

5. Predviđa li nacionalno zakonodavstvo obavezu kreditnih ustanova da iz opticaja povuku sve novčanice i kovanice za koje znaju ili imaju dovoljno razloga vjerovati da su krivotvorene te da ih predaju nadležnim vlastima? Jesu li definirane sankcije u slučaju nepoštivanje te obaveze?

1) HNB je Odlukom o rukovanju novčanicama i kovanim novcem kuna i lipa neprikladnim za promet, članak 7. (NN br. 22/02.) dodatno propisala i obvezala sve financijske institucije da iz prometa moraju povući sve novčanice i kovani novac HRK za koje znaju ili imaju dovoljno razloga vjerovati da su krivotvorine. Nakon zadržavanja sumnjivih primjeraka ili krivotvorina financijske institucije dužne su odmah obavijestiti policiju, a sumnjive primjerke dostaviti HNB-u na tehničku analizu.

2) HNB je propisala financijskim institucijama da su dužne izdvojiti iz prometa sve sumnjive primjerke ili krivotvorine stranih novčanica i kovanog novca i odmah obavijestiti policiju, a sumnjive primjerke i krivotvorine dostaviti na tehničku analizu Centru za kriminalistička vještačenja u MUP-u.

3) Odlukom nisu posebno propisane kazne u slučaju neizvršavanja obveza koje iz nje proizlaze. Međutim, prema Kaznenom zakonu Republike Hrvatske (članak 274. točke (1) i (2) i članak 277.) kažnjiva je izrada i distribucija krivotvorenog novca, kao i izrada, nabavljanje, posjedovanje, prodaja i davanje na upotrebu sredstava za krivotvorenje i to kaznom zatvora od jedne do deset godina. Prema točki (3) članka 274. novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine kaznit će se tko lažni novac primi kao pravi i, znajući ili saznajući da je lažno izrađen, ponovno stavi u optjecaj.

III. POŠTIVANJE ODREDBI UGOVORA

1. Kako ocjenjujete da vaša zemlja poštuje one odredbe Ugovora (vidi tablicu u Prilogu) koje se odnose na zemlje koje su izuzete od uvođenja Eura?

Zakonsko približavanje, slobodno kretanje kapitala

Na području zakonodavstva već postoji visoka usklađenost. Novi Zakon o deviznom poslovanju iz 2003. godine, koji je izgrađen na temelju smjernica EU, predviđa djelomičnu liberalizaciju kapitalnih tokova u razdoblju od četiri godine nakon stupanja Zakona na snagu, odnosno u cijelosti do pristupanja Hrvatske članstvu u Europskoj uniji. Liberalizacija kratkoročnih kapitalnih tokova bit će postupna, ali u okviru zadanih rokova.

Zabrana direktnog financiranja javnog sektora (HNB), zabrana povlaštenog pristupa.

Prema članku 4. Zakona o HNB-u, u okviru Ustava i zakona, Hrvatska narodna banka je samostalna i neovisna u cjelokupnosti poslova iz svoje nadležnosti. Tako, Hrvatska narodna banka ne može odobriti kredit javnom sektoru, nego isključivo domaćim poslovnim bankama, a ne postoje ni regulacije niti aktivnosti koje bi bilo kome omogućile povlašteni pristup.

Nezavisnost središnje banke

Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci koji je donesen u travnju 2001. godine gotovo je u potpunosti usklađen s odrednicama Ugovora o Europskoj zajednici i Protokola na Statut Europskog sustava središnjih banka i Europske središnje banke. Ostupanja postoje u dijelu koji se odnosi na osobnu nezavisnost, tj. na razloge za razrješenje dužnosti guvernera i ostalih članova Savjeta HNB prije isteka njihova mandata (za detalje vidjeti odgovor na pitanje 6, B. Nezavisnost središnje banke u dijelu I. Monetarna i devizna pitanja, Poglavlja 11. Ekonomska i monetarna unija).

Gospodarska politika, osnovni ciljevi, koordinacija gospodarskih politika (Široke smjernice za gospodarsku politiku, nadzor..., sudjelovanje u konzultacijama Vijeća Europske središnje banke, sudjelovanje u Gospodarskom i financijskom odboru)

Ugovorom o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatske EU definirane su politike suradnje te modaliteti suradnje u razmjeni informacija, odnosno eventualnoj koordinaciji u primjeni direktiva EU vezanih uz formuliranje ekonomske politike.

Hrvatska i Zajednica će surađivati i na taj način olakšati gospodarsku reformu i poboljšati razumijevanje temeljnih čimbenika svojih gospodarstava i primjene gospodarske politike u tržišnim gospodarstvima.

Ugovor o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatske u EU predviđa mogućnosti sljedećih oblika suradnje i koordinacije:

- razmjenu informacija o makroekonomskim rezultatima i izgledima te o razvojnim strategijama
- zajedničke analize gospodarskih pitanja od zajedničkoga interesa, uključujući i oblikovanje gospodarske politike i instrumenata za njezinu provedbu;
- promicanja šire suradnje radi ubrzavanja pritjecanja tehnološkog znanja i iskustva (*know-how*) te pristupa novim tehnologijama.

Pored ovih ugovornih stavki ne postoji definiran sveobuhvatan sustav koordiniranja ekonomskih politika, odnosno primjene direktiva EU vezanih uz ekonomsku politiku (Stability Pact and Growth, Cardiff process, Luxemburg Process, Collogne process).

Zaključno ne postoji i jedinstveni sustav monitoringa koordinacije ekonomskih politika.

Istodobno neformalna koordinacija je prisutna u:

- dugoročnim smjernicama ekonomske politike RH koje imaju za cilj konvergenciju ključnih makroekonomskih pokazatelja prema ključnim ekonomskim pokazateljima članica zemalja EMU (deficit, inflacija, javni dug, kamatne stope)
- međuresorna radna skupina vladinih i nevladinih institucija pod vodstvom Hrvatskog zavoda za zapošljavanje radi na izradi pripremi elemenata za izradu Nacionalnog akcijskog plana za zapošljavanje
- rješenja antimonopolske politike u velikoj su mjeri usklađene sa Competition policy u EU

Predstavnici relevantnih ministarstava su u Bruxellesu na Ekonomsko Financijskom Vijeću prezentirali pregled makroekonomskih pokazatelja s naglaskom na fiskalno područje te je dogovorena neformalna suradnja sa navedenim tijelom.

Fiskalna disciplina, Zabrana pretjeranih državnih deficita

Zakonom o proračunu («Narodne novine» 96/03) regulirano je zaduživanje i državni dug, upravljanje državnim dugom, intervencije na tržištu vrijednosnih papira, uvjeti i načini sklapanja kreditnih poslova s inozemstvom, izdavanje jamstava, zaduživanje i davanje jamstva lokalne samouprave te izvanproračunskih korisnika državnog proračuna.

Država se može zadužiti u tuzemstvu i inozemstvu u opsegu propisanom zakonom, a državni dug može biti u obliku ugovora o zajmu, emisije vrijednosnih papira ili u drugim odgovarajućim oblicima zaduživanja, s tim da se zakonom kojim se uređuje izvršavanje godišnjeg proračuna utvrđuje gornji iznos zaduživanja. U razdoblju privremenog financiranja država se može zadužiti do visine koja je potrebna za otplatu glavnice državnoga duga u tom razdoblju.

Država sklapa kreditni posao s inozemstvom i daje jamstvo po kreditnom poslu s inozemstvom sukladno zakonu o izvršavanju proračuna za tekuću godinu ili na temelju posebnog zakona za svaki kreditni posao, s tim da Sabor zakonom potvrđuje ugovore o kreditnom poslu i ugovore o jamstvu sklopljene sa stranim pravnim osobama koje su subjekti međunarodnog prava te međunarodne ugovore po osnovi sukcesije, na temelju kojih za državu nastaju ili mogu proistći financijske obveze.

Zakonom o izvršavanju državnog proračuna Sabor može ovlastiti Vladu da sklapa kreditne poslove za određene namjene i daje jamstva određenim domaćim pravnim osobama u okviru svote za te namjene, utvrđene državnim proračunom za svaku pojedinu godinu.

Pravna osoba u većinskom izravnom ili neizravnom državnom vlasništvu sklapa kreditne poslove ili daje jamstva na osnovi suglasnosti Vlade ako vrijednost posla ili jamstvo prelazi iznos utvrđen zakonom o izvršavanju državnog proračuna.

Kriteriji i uvjeti za odobravanje državnih jamstava propisuju se zakonom o izvršavanju državnog proračuna.

Vlada može odrediti i druga državna tijela da zajedno s Ministarstvom financija sudjeluju u pregovorima o zajmovima s državnim jamstvom.

Ministarstva koja su nadležna za tražitelje jamstva dužna su u roku 15 dana od podnošenja zahtjeva za suglasnost dati Ministarstvu financija mišljenje o razvojnim programima i restrukturiranju društva tražitelja, te ocjenu mogućnosti otplate kredita.

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu se zaduživati uzimanjem zajma ili izdavanjem vrijednosnih papira.

Jedinice se mogu dugoročno zadužiti samo za investiciju koja se financira iz njihova proračuna, a koju potvrdi njezino predstavničko tijelo uz prethodnu suglasnost Vlade. Njihova ukupna godišnja obveza može iznositi najviše do 20 posto ostvarenih prihoda u godini koja prethodi godini u kojoj se zadužuje. U iznos ukupne godišnje obveze uključen je iznos godišnjeg anuiteta po kreditima, obveze s osnove izdanih vrijednosnih papira, danih jamstava i suglasnosti iz prethodnih godina te neplaćene obveze iz prethodnih godina.

Godišnje obveze na osnovi izdanih vrijednosnih papira utvrđuju se za anuitetne obveznice u iznosu godišnjeg anuiteta, a za obveznice kod kojih se amortizira glavnica o dospijeću za pretpostavljeno dospijeće pripadajućeg godišnjeg dijela glavnice i pripadajućih kamata.

Trgovačko društvo i javna ustanova čiji je osnivač i većinski vlasnik jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave smije se zaduživati samo uz suglasnost osnivača odnosno većinskog vlasnika, s tim da se izdana suglasnost neuračunava u opseg mogućega zaduživanja osnivača odnosno vlasnika.

Županija može dati jamstvo općini i gradu na svojem području uz prethodnu suglasnost Vlade, pod uvjetima do spomenutih 20 posto ostvarenih prihoda. Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave može davati jamstva za ispunjenje obveza trgovačkog društva i javne ustanove čiji je osnivač i većinski vlasnik, a dano jamstvo uključuje se u opseg njezina mogućega zaduženja od 20 posto.

Izvanproračunski korisnici državnog proračuna mogu se zaduživati i davati jamstva samo pod uvjetima koje utvrđuje Vlada na prijedlog ministra financija.

Pakt o stabilnosti i razvoju

Zakonom o proračunu i Zakonom o izvršavanju proračuna za tekuću godinu, regulirano je pitanje proračunskog deficita za opću državu koja obuhvaća središnji državni proračun, izvanproračunske fondove i državne agencije te jedinice lokalne samouprave i uprave.

Koalicijska vlada ima za cilj u 2005. i 2006. godini postići proračunski deficit opće države manji od 3%. Po godinama, ostvareni su i planirani slijedeći deficiti:

1999	2000	2001	2002	2003	2004 plan	2005 plan	2006 plan	2007 plan
8,2%	6,5%	6,8%	4,8%	4,6%	3,8%	3,0%	2,5%	1,6%

U skladu s dogovorom glede monitoringa izvršavanja Stand-by aranžmana s MMF-om, deficit se iskazuje sukladno računovodstvenoj metodologiji MMF-a tzv. GFS-om 1986.

Radi usporedbe, po novom sustavu GFS 2001, koji je približan ESA 95, deficit opće države 2003. iznosit će 3,8%, a 2004. 3,1%., 2005. 2,4%, 2006. 2,0%, i 2007. 1,6%.

Što se tiče veličine javnoga duga izraženog u postotku od BDP-a, 30.06.2003 iznosio je 50,8%, a za 2004. godinu i godine iza toga, predviđa se da neće prerasti granicu od 52% što je za oko 10 postotnih poena manje od prosječnog javnog duga zemalja članica EU (62,5%).

Financijska pomoć i pomoć za platnu bilancu, zaštitne mjere- problemi s bilancom plaćanja

Hrvatska ima mogućnost uvođenja zaštitnih mjera u slučaju problema vezanih uz platnu bilancu, iako takvu mogućnost do sada nije koristila. Članak 66., stavak 2. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) kaže da, "Kada se Hrvatska ili jedna ili više država članica nalaze u ozbiljnim teškoćama vezanim uz bilancu plaćanja ili im takve teškoće prijete, Hrvatska ili Zajednica, ovisno o situaciji, mogu u skladu s uvjetima utvrđenim u Sporazumu Svjetske trgovinske organizacije usvojiti restriktivne mjere, uključujući mjere koje se odnose na uvoz, koje će biti ograničenoga trajanja, a koje ne mogu prekoračiti ono što je strogo potrebno da bi se popravila bilanca plaćanja. Hrvatska ili Zajednica, ovisno o situaciji, o tome će smjestiti obavijestiti drugu stranku." Prema tome, Hrvatska, kao i Zajednica, prema SSP-u mogu uvesti zaštitne mjere u slučaju teškoća vezanih uz platnu bilancu, što je u skladu s člankom 120. Povelje o osnivanju Europske zajednice. U slučaju da postane jedna od zemalja članica, Hrvatska bi prema člancima 100, stavak 2. i 119. Povelje, mogla ostvariti dodatnu pomoć, što bi je stavilo u povoljniji položaj nego je to sada slučaj.

Monetarna politika, usvajanje primarnog cilja stabilnosti cijena i drugih ciljeva

Na području monetarne politike bitno je naglasiti da je osnovni cilj Hrvatske narodne banke postizanje i održavanje stabilnosti cijena, te podupiranje gospodarske politike Republike Hrvatske ne dovodeći u pitanje ostvarivanje osnovnog cilja. Stopa inflacije je kontinuirano niska od listopada 1993. godine.

Prosječna godišnja stopa rasta cijena na malo u Hrvatskoj iznosila je u 2002. godini 2,2%, što je jednako prosječnoj inflaciji na području euro-zone. Zemlje članice EU s najnižom inflacijom u 2002. godini su bile Njemačka (1,1%), Belgija (1,3%) te Austrija, Finska, Švedska i Ujedinjeno kraljevstvo (1,7%), što znači da je stopa inflacije u Hrvatskoj bila unutar dopuštene granice koja iznosi 1,5 postotnih bodova iznad prosjeka tri zemlje članice EU s najnižom inflacijom (što u ovom slučaju iznosi $1,4\% + 1,5\% = 2,9\%$). Godišnja kumulativna stopa rasta cijena na malo u Hrvatskoj je u lipnju 2003. godine iznosila 1,3%, što je niže od inflacije na području euro-zone koja je iznosila 1,8%. Zemlje članice EU koje su imale najnižu inflaciju u tom razdoblju bile su Njemačka (0,9%), Austrija (1,0%) i Ujedinjeno kraljevstvo (1,1%), što znači da je stopa inflacije u Hrvatskoj ponovo bila unutar dopuštene granice (što u ovom slučaju iznosi $1,0\% + 1,5\% = 2,5\%$). Valja također napomenuti kako je razina cijena u Hrvatskoj u 2002. godini iznosila 56% prosjeka EU-15 (prema UN Economic Commission for Europe, 2003, "Summary Results of the ECP 2000: A note by the OECD Secretariat, Conference of European Statisticians Working paper br. 6), više nego bilo koja druga tranzicijska zemlja (osim Slovenije u kojoj je razina cijena iznosila 65% prosjeka EU-15) tako da se u budućnosti mogu očekivati relativno slabi cjenovni pritisci uzrokovani realnom konvergencijom.

Hrvatsko tržište kapitala je još u ranoj fazi razvitka i teško je pronaći dugoročnu kamatnu stopu koja bi služila kao referentna veličina za praćenje konvergencije dugoročnih kamatnih stopa. Državne obveznice izdaju se na domaćem tržištu od 2001. godine, a postoji tek nekoliko izdanja korporativnih obveznica. Ipak, od 28. svibnja 2003. godine kunske državne obveznice s rokom dospeljeća od 5 godina uvrštene su u prvu kotaciju Zagrebačke burze. Njihov je prinis u početku iznosio 6,1%, da bi do kraja srpnja pao na 5,8%, što je za otprilike 1,5% više od prosječne razine dugoročnih kamatnih stopa u Njemačkoj (4,1%), Austriji (4,2%) i Ujedinjenom Kraljevstvu (4,5%), zemljama članicama EU s najnižom stopom inflacije u 2003. godini. Takva razina dugoročnih kamatnih stopa u Hrvatskoj nalazi se na granici zadovoljenja kriterija.

Sudjelovanje nacionalne Središnje banke u Europskom sustavu središnjih banaka (ECSB)

Sudjelovanje u Općem vijeću Europske središnje banke

Hrvatska će, s članstvom u Europskoj Uniji, biti spremna podržati ciljeve ekonomske i monetarne unije kao i druge ekonomske ciljeve Zajednice te sudjelovati u koordinaciji ekonomskih politika kako bi ostvarila te ciljeve. Također, u skladu s takvim opredjeljenjem, Hrvatska je voljna podržati rad svih savjetodavnih tijela i sudjelovati u njemu u mjeri u kojoj je to potrebno.

Tečajna politika

Tretman tečajne politike kao pitanje od zajedničkog interesa

Sudjelovanje u tečajnom sporazumu sa zemljama sudionicima

Hrvatska narodna banka vodi tečajnu politiku upravljano plutajućeg tečaja, ograničavajući prekomjerne fluktuacije tečaja kune prema euru, ali bez ikakvih unaprijed određenih eksplicitnih granica. Međutim, promotri li se ex post kretanje tečaja kune prema euru od njegova uvođenja (početka 1999. godine), vidljivo je kako se on kreće u uskome rasponu u odnosu na prosječan tečaj tijekom tog razdoblja od -5,5% do +2,8%, što je unutar normalnih granica fluktuacije zadanih u ERM2. Uzevši u obzir dosadašnju tečajnu politiku, okvir za vođenje monetarne politike u

Hrvatskoj kao i ukupno ekonomsko okruženje i perspektive, participiranje u tečajnom mehanizmu ERM2 za Hrvatsku ne bi trebalo u budućnosti predstavljati problem.

2. Koje su glavne reforme koje se moraju provesti kako bi se udovoljilo tim odredbama Ugovora i koji je mogući raspored njihova donošenja?

Već postoji visok stupanj zakonske usklađenosti, tako da nisu nužne nikakve bitne reforme. Temeljem Zakona o deviznom poslovanju je predviđena postupna liberalizacija kapitalnih tokova, a liberalizacija će u cijelosti biti provedena do pristupanja Hrvatske članstvu u Europskoj uniji. Isto tako je Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci gotovo u potpunosti usklađen s odrednicama Ugovora o Europskoj zajednici i Protokola na Statut Europskog sustava središnjih banka i Europske središnje banke, a jedini dio koji još nije u potpunosti usklađen odnosi se na osobnu nezavisnost.

Suradnja Republike Hrvatske i EU je definirana Ugovorom o stabilizaciji i pridruživanju Republike Hrvatske. No unatoč neformalnoj koordinaciji i suradnji s europskim institucijama, nije definiran sveobuhvatan sustav koordiniranja ekonomskih politika, odnosno primjene direktiva EU, vezanih uz ekonomsku politiku (Stability Pact and Growth, Cardiff process, Luxembourg Process, Collogne process). Isto tako ne postoji i jedinstveni sustav monitoringa koordinacije ekonomskih politika.

Fiskalna politika u Republici Hrvatskoj se temelji na Zakonu o proračunu, kojim je regulirano zaduživanje države i državni dug, izdavanje jamstava, kao i zaduživanje i davanje jamstva lokalne samouprave, te izvanproračunskih korisnika državnog proračuna. Iako trenutno Republika Hrvatska ne ispunjava fiskalne kriterije konvergencije, provode se mnogobrojne reforme, s ciljem da se u 2005. i 2006. godini proračunski deficit opće države smanji na razinu ispod 3% BDP. Isto tako se predviđa da u tom razdoblju javni dug neće prerasti granicu od 52% BDP-a.

U pogledu usklađenosti s preostalim člancima Povelje o osnivanju Europske zajednice Republika Hrvatska u potpunosti zadovoljava navedene kriterije. To se poimence odnosi na stabilnost cijena i tečaja, kao i razinu dugoročnih kamatnih stopa, koji se nalaze u rasponu definiranim Poveljom.

1. Molimo opišite usklađenost hrvatskog statističkog sustava sa zahtjevima koji su navedeni u posljednjoj verziji Kompendija, posebno glede:

a) sadašnjeg stanja

b) koraka koji su poduzeti za usklađivanje sa zahtjevima (zakonske i druge mjere koje se moraju poduzeti, kao što su Izjava o kvaliteti Europskog statističkog sustava, mjere daljnjeg usklađivanja s EU-om)

c) glavne prepreke koje se moraju ukloniti prije potpunog usklađivanja.

Statističke teme opisane su u skladu s Prilogom I, koji odgovara Radnom programu Eurostata za razdoblje od 2003. do 2007.

I. PODRŠKA STATISTIČKIM PODACIMA, TEHNIČKA INFRASTRUKTURA

10. UPRAVLJANJE KVALITETOM I EVALUACIJA

SADAŠNJE STANJE

Pri provedbi statističkih istraživanja podaci se kontroliraju vizualno te se uz pomoć računala provode računsko-logičke kontrole. Kvaliteta rezultata ocjenjuje se s pomoću kontrolnih tabela, usporedbom s prethodnim razdobljima (ukupno i po strukturi) te na temelju stručnog znanja i iskustva statističara – stručnjaka za određeno područje.

Za velika statistička istraživanja kao što su popisi provode se kontrolni popisi na zadanom uzorku kako bi se ustanovila kvaliteta provedenog istraživanja.

Za istraživanja koja se provode na uzorku izračunavaju se pokazatelji pouzdanosti – standardna greška i varijanca.

Na temelju izvještaja o provedbi istraživanja utvrđuje se njegova kvaliteta i potreba za eventualnim poboljšanjima.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Potrebno je uspostaviti sustav upravljanja kvalitetom u skladu s preporukama EU-a o kvaliteti i implementaciji strategije osiguranja kvalitete te prihvatiti Deklaraciju o kvaliteti europskog statističkog sustava.

Implementacija instrumenata za osiguranje kvalitete dovest će do šireg i boljeg korištenja pokazatelja. Izvještaji o kvaliteti i pregledi pridonijet će daljnjim akcijama za poboljšanje kvalitete te do utvrđivanja daljnje dobre prakse i do stabilnijeg procesa provedbe istraživanja primjenom pristupa osiguranja kvalitete.

GLAVNI PROBLEMI

U Državnom zavodu za statistiku (DZS) ne postoji odjel ni skupina stručnjaka zadužena za razvitak sustava upravljanja kvalitetom. Stoga je potrebno odrediti osobe koje će se baviti tim poslom i obučiti ih kako bi mogli razvijati sustav te provoditi postupke osiguranja kvalitete.

11. KLASIFIKACIJE

Nacionalnu klasifikaciju djelatnosti, Klasifikaciju proizvoda po djelatnostima i Nomenklaturu prostornih jedinica za statistiku prati Odjel razvoja klasifikacija, nomenklatura, uzoraka i statističkih analiza. Ostale klasifikacije i nomenklature prate se u pojedinim statističkim odjelima.

Cilj je uspostava jedinstvenog klasifikacijskog sustava kao preduvjeta za uvođenje jedinstvenog kodnog sustava koji će se koristiti pri razvoju aplikativnog software-a.

Nacionalna klasifikacija djelatnosti - NKD usklađena s klasifikacijom NACE Rev. 1.

SADAŠNJE STANJE

Nacionalna klasifikacija djelatnosti – NKD do razine razreda usklađena je s Klasifikacijom ekonomskih djelatnosti NACE Rev. 1 i primjenjuje se u prikupljanju, analizi, objavljivanju i diseminaciji podataka službene statistike Republike Hrvatske od 1997.

Nacionalna klasifikacija djelatnosti – NKD 2002 usklađena je s klasifikacijom NACE Rev. 1.1.

U tijeku 2002. donesena je Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti – NKD 2002, NN, br. 13/03. a u travnju 2003. objavljen je i Pravilnik o razvrstavanju poslovnih subjekata prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti – NKD 2002, NN br. 52/03. Nacionalna klasifikacija djelatnosti – NKD 2002 primjenjivat će se u prikupljanju, analizi, objavljivanju i diseminaciji podataka službene statistike Republike Hrvatske od 2004.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Nacionalna klasifikacija djelatnosti – NKD 2007 uskladit će se s klasifikacijom NACE Rev.2

Budući da su sada u tijeku aktivnosti međunarodnih organizacija na pripremi Nacionalne klasifikacije ekonomskih djelatnosti NACE Rev. 2., DZS kontinuirano prati aktivnosti kako bi se promjene istodobno mogle primijeniti u statističkom sustavu Republike Hrvatske.

Primjena u prikupljanju, analizi, objavljivanju i diseminaciji podataka službene statistike prema klasifikaciji NACE Rev. 2. očekuje se od 2007.

Klasifikacija proizvoda po djelatnostima – KPD

SADAŠNJE STANJE

Klasifikacija proizvoda po djelatnostima – KPD usklađena je s Klasifikacijom proizvoda po djelatnostima – CPA 1996. i koristi se kao središnja klasifikacija proizvoda (roba i usluga) koje su jednoznačno razvrstane po djelatnostima NKD-a. Na temelju ove klasifikacije izrađena je Nomenklatura industrijskih proizvoda NIPUM koja se primjenjuje u istraživanju o mjesečnoj industrijskoj proizvodnji od 1997.

Klasifikacija proizvoda po djelatnostima – KPD 2002

Radna grupa za razvitak klasifikacija pripremila je Klasifikaciju proizvoda po djelatnostima – KPD 2002, koja je usklađena s CPA 2002. Objava klasifikacije očekuje se u rujnu 2003., a njena primjena u prikupljanju, analizi, objavljivanju i diseminaciji podataka službene statistike Republike Hrvatske bit će od 2004.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Klasifikacija proizvoda po djelatnostima – KPD 2007 uskladit će se s CPA 2007.

Budući da su sada u tijeku aktivnosti međunarodnih organizacija na pripremi ne samo Nacionalne klasifikacije ekonomskih djelatnosti NACE Rev. 2. nego i Klasifikacije proizvoda po djelatnostima – CPA 2007, DZS će kontinuirano pratiti aktivnosti kako bi se promjene istodobno mogle primijeniti u statističkom sustavu Republike Hrvatske.

Primjena u prikupljanju, analizi, objavljivanju i diseminaciji podataka službene statistike očekuje se od 2007.

Nomenklatura industrijskih proizvoda – NIP

SADAŠNJE STANJE

Nomenklatura industrijskih proizvoda – NIP 2002 temelji se i sukladna je na razini proizvoda s PRODCOM List 2002. Do 2002. godine NIP se redovito usklađivao svake dvije do tri godine s PRODCOM Listom, a od 2002. svake godine. PRODCOM bazirana nomenklatura primjenjuje se u prikupljanju, analizi, objavljivanju i diseminaciji podataka službene statistike Republike Hrvatske od 1995.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Redovito godišnje ažuriranje NIP-a prema promjenama PRODCOM Liste.

Kombinirana nomenklatura

SADAŠNJE STANJE

U carinskom postupku pri tarifiranju proizvoda od 2002. godine koristi se Kombinirana nomenklatura proizvoda, koja je usklađena s Kombiniranom nomenklaturom Europske unije do razine 8 znamenki, a nacionalna razrada je na 10 znamenki. Ista nomenklatura koristi se pri statističkoj obradi i publiciranju podataka. Objavljuje se godišnje u NN (za 2003. godinu – NN, br. 142/02.). Do 2002. u upotrebi je bila nacionalna Nomenklatura carinske tarife usklađena s Harmoniziranim sustavom nazivlja i brojčanog označavanja, do razine 6 znamenki.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJEM S EU

Uvođenjem u carinski postupak usklađene Kombinirane nomenklature, bez nacionalne razrade, koju primjenjuje EU.

Rok: ovisno o ulasku u EU.

Klasifikacija osobne potrošnje prema namjeni – COICOP

SADAŠNJE STANJE

Klasifikacija osobne potrošnje prema namjeni – COICOP koristi se za praćenje podataka o potrošnji kućanstva, objavljivanje indeksa troškova života, za obračun BDP-a prema paritetu kopovne moći (European Comparison Programme).

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

U skladu s međunarodnim preporukama.

Klasifikacija funkcija države - COFOG

SADAŠNJE STANJE

Klasifikacija funkcija države - COFOG koristi se za izračun agregata državne potrošnje, kao jedna od komponenata Bruto domaćeg proizvoda po rashodnoj metodi.

U skladu s međunarodnim preporukama.

Nacionalna klasifikacija zanimanja - NKZ

SADAŠNJE STANJE

Nacionalna klasifikacija zanimanja – NKZ izrađena je prema načelima i sustavu Međunarodne standardne klasifikacije zanimanja (ISCO-88), odnosno njezine europske inačice (ISCO-88 COM) te kriterijima iz Priručnika za izradu nacionalnih klasifikacija zanimanja Međunarodne organizacije rada (ILO). Primjenjuje se u prikupljanju, analizi, objavljivanju i diseminaciji podataka službene statistike Republike Hrvatske od 1996, a izmijenjeno i dopunjeno izdanje od 1998.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Hrvatski zavod za zapošljavanje je nositelj projekta te će Državni zavod za statistiku prema preporukama istog usklađivati Nacionalnu klasifikaciju zanimanja.

Nacionalna standardna klasifikacija obrazovanja – NSKO

SADAŠNJE STANJE

Državni zavod za statistiku izradio je u suradnji s drugim relevantnim institucija metodologiju Nacionalne standardne klasifikacije obrazovanja – NSKO, koja je objavljena u NN, br. 105/01. NSKO je u potpunosti sukladna s ISCED 97, tako da se svaki obrazovni program u sustavu obrazovanja Republike Hrvatske može razvrstati prema ISCED-u 97.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Prema preporuci Eurostata u priručniku "Fields of Education and Training", a koji je nadopuna klasifikaciji područja obrazovanja iz ISCED-a 97, metodologija NSKO-a će se nadopuniti još jednom šifrom i proširiti za varijablu "područje obrazovanja".

Nomenklatura zemalja

SADAŠNJE STANJE

Za zemlje se koriste ISO 3166 trimeričke šifre (NN, br. 104/03.) umjesto Geonomenklature, koja je u upotrebi u Europskoj uniji.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJEM S EU

Uvođenjem u carinski postupak Geonomenklature, koja je u primjeni u EU.

Rok: ovisno o primjeni u carinski postupak. Pri slanju podataka u EU, moguće je prekodiranje sadašnje nomenklature ISO 3166 u Geonomenklaturu.

Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku

SADAŠNJE STANJE

U skladu s Planom provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, DZS je u ime Republike Hrvatske zadužen pripremiti i definirati nazive teritorijalnih jedinica (statističkih regija) koje odgovaraju europskom statističkom standardu NUTS (rok studeni 2002.) te iste uspostaviti kao dio statističkog sustava Republike Hrvatske (rok studeni 2003.). Primjena Nomenklature prostornih jedinica za statistiku predviđa se od 1. siječnja 2004. godine.

Prijedlog Nomenklature prostornih jedinica za statistiku, koja je usklađena s nomenklaturom Europske unije NUTS, DZS je dostavio Vladi Republike Hrvatske na mišljenje u studenom 2002., a Vlada Republike Hrvatske ju je prosljedila na mišljenje Hrvatskom saboru, koji je u lipnju prihvatio Prijedlog.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Hrvatska je prema članku 70. točki 7. (b) Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, koji je potpisan između Republike Hrvatske i zemalja članica Europske unije obvezna, unutar tri godine od stupanja na snagu istoga, Komisiji Europske

zajednice dostaviti BDP po glavi stanovnika usklađen na razini NUTS 2, koji predstavlja statistički standard Europske unije za vođenje regionalne politike.

Uvođenje i primjena metodoloških osnova očekuje se od 1. siječnja 2004.

12. STATISTIČKO OBRAZOVANJE

SADAŠNJE STANJE

Djelatnici DZS-a pohađaju seminare, međunarodne konferencije, radne grupe i radionice te odlaze na studijska putovanja u zemlji i inozemstvu, prema stupnju prioriteta te financijskim mogućnostima. U protekloj godini bilo je ukupno 187 polaznika navedenih zbivanja. Svaki sektor DZS-a raspolaže određenim financijskim sredstvima za tu namjenu i prema njima planira i realizira obrazovanje.

U tijeku 2003. izrađen je godišnji plan obrazovanja statističara u suradnji s agencijom GTZ iz Savezne Republike Njemačke. Osigurano je financiranje sljedećih tečajeva:

Osnove analize vremenskih serija uključujući sezonsko pročišćavanje podataka, 1. dio

Osnove analize vremenskih serija uključujući sezonsko pročišćavanje podataka, 2. dio

Cilju usmjereno upravljanje — zajedničko postavljanje i ostvarenje ciljeva

Upravljanje projektom

Osnovni pojmovi i tijek statističkog istraživanja

Prezentacija statističkih rezultata medijima i javnosti

Osnove nacionalnih računa za statističare

Indeksi cijena

Upravljanje ljudskim resursima.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Potrebno je uspostaviti sustav trajnog usavršavanja statističara u DZS-u i drugim nositeljima službene statistike. Pritom je potrebno ustanoviti kojim znanjima i vještinama raspolažu statističari. Jednako je važno definirati koja znanja i vještine zahtijeva svaki pojedini statistički posao te na osnovi razlika napraviti plan usavršavanja.

Uspostavom sustava permanentnog obrazovanja statističara dopunjavat će se znanja i nadograđivati vještine statističara svih profila i razina znanja. Razvoj novih znanja i vještina treba biti orijentiran prema međunarodno prihvaćenim metodološkim osnovama, praksi i iskustvima zemalja s razvijenim statističkim sustavima te prema informatičko-tehnološkim dostignućima koja su najadekvatnija za provedbu statističkih aktivnosti.

Poseban naglasak treba dati internom obrazovanju odnosno obrazovanju kroz rad, kako bi se znanje iskusnih stručnjaka prenosilo na mlađe statističare.

Područja koja treba pokriti obrazovanjem:

- Osnove makroekonomije
- Osnove mikroekonomije
- Osnovni računovodstveni sustavi: poduzetnici, banke i štedionice, neprofitne institucije, proračunski korisnici
- Organizacijske forme poduzeća: holdinzi, profitni investicijski i troškovni centri i njihova veza prema glavnim, sporednim i pomoćnim djelatnostima u SNA 93 i ESA 95, vertikalno i horizontalno integrirana poduzeća

- Alokacija režijskih troškova i troškova troškovnih centara na profitne centre
- Osnove sustava nacionalnih računa
- Indeksi cijena i njihova veza prema nacionalnim računima
- Stanovništvo i input rada u sustavu nacionalnih računa
- Demografske i društvene statistike kao osnova za izračun socijalnih indikatora
- Sustavi klasifikacija i njihova uloga u cjelovitom statističkom sustavu.

GLAVNI PROBLEMI

Razvitak sustava obrazovanja i trajnog usavršavanja otežan je zbog financijskih i vremenskih ograničenja. Naime, iako brojne vanjske institucije (Sida, GTZ, Efta, OECD, MMF, MEI) financiraju školovanje u svojim projektima, nedostatak financijskih sredstava usporava tempo pohađanja školovanja djelatnika DZS-a. Drugi veliki problem je u raspoloživom vremenu. S jedne strane, da bi se stekla europska razina znanja i vještina, trebao bi (prema preporukama stranih stručnjaka) na seminarima i radnim skupinama u Europskoj uniji u prosjeku svakoga dana biti barem jedan od djelatnika DZS-a. S druge strane, opseg poslova u odnosu na broj djelatnika takav je da nije moguće višekratno izbjivanje djelatnika s redovnog posla zbog njihova obrazovanja i trajnog usavršavanja.

13. INFORMATIČKA INFRASTRUKTURA I USLUGE ZA EUROSTAT

SADAŠNJE STANJE

U DZS-u se obrada podataka statističkih istraživanja radi na dvije platforme: središnjem računalu (mainframe) i mrežnoj platformi. Na središnjem računalu IBM 9672 R31 obrađuje se 85 redovnih statističkih istraživanja, a razvoj je usmjeren prema mrežnoj platformi i client-server načinu rada. Zasad su na ovaj novi način postavljena pilotna istraživanja i specijalne obrade (popis stanovništva i popis poljoprivrede). Mrežna platforma MS Windows NT/2000 u postupku je migracije na MS Windows 2003. U mreži je 30 servera i 350 radnih stanica pa se svi stručni djelatnici koriste uredskim alatima (MS Office 2000 i XP), elektroničkom poštom i pristupom internetu. DZS ima svoju internetsku stranicu www.dzs.hr, dostupnu 24 sata, na kojoj se objavljuju rezultati statističkih istraživanja prema SDDS-ovom standardu MMF-a te ostale informacije DZS-a. Aplikacije za obradu podataka na središnjem računalu izrađene su u programskom jeziku PL/I, transakcijski monitor je CICS/ESA, baza podataka je CA Universe. Aplikacije za obradu podatka na mrežnoj platformi izrađuju se alatima MS Visual Studio, baza podataka je MS SQL Server 2000. Za ankete se koristi sustav BLAISE. Za analizu podataka, tabeliranje i uzorak koristi se SAS.

Od 2001. uvedeno je optičko čitanje i prepoznavanje obrazaca s pomoću IBM-ova sustava IFP. Zasad se na ovaj način obuhvaćaju podaci velikih istraživanja (popis stanovništva i popis poljoprivrede), a postupno će se sav ručni unos podataka zamijeniti novim tehnikama. Godine 2001. uveden je i sustav za automatsko i računalom podržano kodiranje (ACTR) Statistike Kanade.

Sigurnost podataka osigurana je arhitekturom mreže, vatrozidom (firewall) i antivirusnom zaštitom.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Dovršenje skupa alata «Statistical toolbox» s pomoću kojega će statističari u stručnim odjelima moći brže i jednostavnije utjecati na planiranje i izvršenje obrada statističkih istraživanja te publicirati rezultate

Dovršenje generatora programa za obradu podataka istraživanja

Prijenos svih obrada statističkih istraživanja na mrežnu platformu

Uvođenje novih načina diseminacije podataka s pomoću kojih će rezultati statističkih istraživanja biti dostupni korisnicima i javnosti na internetu u obliku koji je pogodniji za korištenje (PC-Axis)

Uvođenje elektroničkih upitnika za prikupljanje podataka i komunikaciju s korisnicima

Izrada novih internetskih stranica i portala DZS-a

Centralizacija statističkih klasifikacija i nomenklatura i njihova prezentacija na internetskim stranicama DZS-a u dvojezičnom obliku

Uvođenje .NET platforme

Rok za postizanje usklađenosti: do 2007.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak kadrova i izrazita fluktuacija informatičkih kadrova. Informatičari, a osobito mladi, u roku 3 do 4 godine postaju vrlo kvalitetni eksperti i zatim lako nalaze bolje plaćene poslove.

14. INFORMATIČKA NORMALIZACIJA I KOOPERACIJSKE INFRASTRUKTURE ZA EUROPSKI STATISTIČKI SUSTAV

SADAŠNJE STANJE

Korisnicima u Eurostatu redovito se dostavljaju podaci elektroničkom poštom, trenutno najpogodnijem načinu razmjene. Iznimno se podaci šalju poštom u obliku publikacija DZS-a Podaci za PRODCOM šalju se Eurostatu sustavom STADIUM. DZS popunjava upitnike međunarodnih institucija. Pojedini se upitnici popunjavaju direktno preko internetskih stranica.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Proširenje korištenja sustava STADIUM za razmjenu podataka s Eurostatom

Uvođenje standardiziranih EDI-poruka (GESMES, GESMES/CB, RDRMES, CLASET)

Povezivanje sa sustavima CIRCA, COMEXT, EUROFARM i drugim sustavima Eurostata u smislu pretraživanja, korištenja i davanja podataka

Rok za postizanje usklađenosti: do 2005. godine

15. SKLADIŠTA REFERENTNIH I METAPODATAKA

SADAŠNJE STANJE

Razvijena je baza podataka koja sadrži sve entitete relevantne za informacijski sustav DZS-a: organizacijsku strukturu, elemente statističkog istraživanja – od obrasca do varijable (metapodaci), elemente planiranja i provođenja statističkog istraživanja i elemente publiciranja rezultata. U tijeku je razvoj aplikacija za implementaciju sustava (aplikacija za planiranje provođenja statističkog istraživanja, aplikacija za godišnji plan statističkih istraživanja, aplikacija za unos i ažuriranje kvantitativnih varijabli, aplikacija za dodjelu autorizacija). Dovršena je aplikacija za unos statističkih varijabli s pomoću koje će statističari u stručnim odjelima od rujna ove godine početi unositi varijable svih statističkih istraživanja. Implementiran je softverski paket Bridge (runSoftware, Berlin, Germany) koji će sadržavati sve klasifikacije, zasada su definirane klasifikacije djelatnosti, zanimanja, prostornih jedinica i zemalja te neke od klasifikacija iz područja pravosuđa i demografije. Sustav Bridge razvijen je prema koncepciji tzv. Neuchâtel terminologije, koja definira ključne pojmove relevantne za strukturiranje metapodataka i klasifikacija. U razvoju informacijskog sustava statistike DZS-u je od velike koristi tehnička pomoć međunarodnih institucija (Sida, GTZ i dr.) u obliku školovanja, studijskih putovanja, nabave stručne literature i informatičke opreme.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Unos svih statističkih varijabli

Mjerenje usklađenosti svakog pojedinog statističkog istraživanja s propisima EU

Centralizirano održavanje svih klasifikacija u sustavu Bridge s odgovarajućim autorizacijama

Prezentacija klasifikacija javnosti na internetskim stranicama DZS-a

Izgradnja baze mikropodataka i makropodataka u okviru informacijskog sustava DZS-a

Izgradnja sustava pretraživanja statističkih podataka putem metapodataka

Uvođenje modernih metoda vođenja projekata i upravljanja timovima

Rok za postizanje usklađenosti: do 2006.

GLAVNI PROBLEMI

Opsežnost projekta izgradnje statističkog informacijskog sustava u situaciji nedostatka i fluktuacije informatičkih kadrova te povećanog opsega redovnih poslova na provođenju statističkih istraživanja. Isti ljudi rade i redovne poslove i razvoj pa je zato razvoj usporen. Uz sve to, nastoji se stalno podizati razina znanja novih tehnika i metoda, kako kod informatičara tako i kod korisnika statističara.

Koordinacija s korisnicima u DZS-u, koji su ujedno izvor znanja o metodologijama pojedinih istraživanja.

16. INFORMACIJE

SADAŠNJE STANJE

U svrhu poboljšanja protoka informacija u DZS-u je osnovan Odjel statističkih informacija, dokumentacija, pismohrane i publikacija (u daljnjem tekstu INDOK), u sklopu kojeg je i Specijalna knjižnica. Cilj je bio da svi korisnički zahtjevi budu usmjereni na jedno mjesto te da se korisnicima pravodobno osiguraju sve relevantne informacije i podigne kvaliteta pružanja usluga.

Osnovni poslovi INDOK-a obuhvaćaju:

Koordinaciju popunjavanja upitnika međunarodnih organizacija u stručnim odjelima DZS-a i državnim institucijama zaduženima za izvršavanje Programa statističkih istraživanja

Rješavanje jednokratnih korisničkih zahtjeva (poštom, faksom, elektroničkom poštom)

Informacijsko-referalne usluge u čitaonici Specijalne knjižnice DZS-a

Koordinaciju rješavanja zahtjeva pretplate na posebnu obradu podataka

Brigu o pretplati i distribuciji publikacija

Pismohranu – smještaj i čuvanje dokumenata DZS-a

Ostalo (fotokopiranje, prodaju publikacija u čitaonici, prikupljanje podataka za telefonski govorni automat, vođenje raznih evidencija korisnika i zahtjeva)

Obrazovanje korisnika o suvremenom načinu korištenja podataka

Suradnja s medijima (novinari, televizija, agencije).

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Obogaćivanje internetskih stranica DZS-a novim sadržajima, dostupnost većeg broja podataka na internetskim stranicama (publikacije i baze) i općenito unapređenje diseminacije podataka preko interneta

Praćenje korisničkih potreba i zahtjeva te u skladu s tim prilagođavanje usluga i diseminacije podataka prema različitim profilima korisnika podataka, tj. omogućavanje korisnicima da svojim potrebama kreiraju usluge

Rad na poboljšanju usluga elektroničkom poštom

Knjižnični fond na internetskim stranicama DZS-a

Informiranje i davanje podataka korisnicima u skladu sa Zakonom o službenoj statistici

GLAVNI PROBLEMI

Nedostupnost velikog broja podataka (publikacija i baza podataka) u elektroničkom obliku

Sporost u rješavanju korisničkih zahtjeva zbog nedostatka djelatnika

Nemogućnost udovoljavanja korisničkim zahtjevima jer se traženi podaci ne prate statističkim istraživanjima

Nizak stupanj informatičkog obrazovanja kod većine korisnika

17. DISEMINACIJA**SADAŠNJE STANJE**

DZS, kao i drugi nositelji službene statistike, diseminira statističke podatke u zbirnom (agregiranom) obliku. Statistički podaci moraju biti na jednak način i u isto vrijeme dostupni svim korisnicima. Korisnici statističkih podataka moraju pri njihovoj korištenju navesti izvor podataka.

Publicistička djelatnost DZS-a provodi se prema Programu publiciranja i Kalendaru izlaženja Priopćenja, koji se objavljuju svake godine.

Program publiciranja obuhvaća pregled planiranih izdanja za tekuću godinu i do svibnja naredne godine, ovisno o završetku obrade podataka pojedinih statističkih istraživanja.

U 2002. objavljeno je:

- 440 brojeva Priopćenja u nakladi 101 380 primjeraka, od čega
- 24 polumjesečna u nakladi 5 520 primjeraka
- 239 mjesečnih u nakladi 55 130 primjeraka
- 94 tromjesečna u nakladi 21 640 primjeraka
- 12 polugodišnjih u nakladi 2 760 primjeraka
- 71 godišnje u nakladi 16 330 primjeraka
- 33 Statistička izvješća u nakladi 9 410 primjeraka
- 12 Mjesečnih statističkih izvješća u nakladi 7 200 primjeraka
- 5 Metodoloških uputa u nakladi 610 primjeraka
- 4 Studije i analize u nakladi 400 primjeraka
- 2 izvanredna izdanja u nakladi 200 primjeraka
- Statističke informacije 2002. u nakladi 3 000 primjeraka
- Statistički ljetopis 2002. u nakladi 1 200 primjeraka i
- Program publiciranja 2003. u nakladi 1 200 primjeraka.

Najtraženije publikacije DZS-a: Statistički ljetopis, Statističke informacije, Mjesečno statističko izvješće, Priopćenja, Program publiciranja i Kalendar objavljivanja Priopćenja.

Broj pretplatnika koji plaćaju publikacije bio je 281 (261 domaćih i 20 stranih).

Publikacije su besplatno dostavljene u 503 institucije u zemlji i inozemstvu i to u 105 državnih institucija, 84 fakulteta, 28 instituta, 28 depozitarnih knjižnica, 45 županija i župana, 65 međunarodnih institucija i parlamenata, 53

veleposlanstva i konzulata Republike Hrvatske u inozemstvu, 55 stranih veleposlanstava u Republici Hrvatskoj. Međunarodna razmjena u 2002. odnosila se na 40 korisnika.

Republika Hrvatska je od 1996. članica Posebnog standarda statističkog izvješćivanja SDDS. DZS uspješno primjenjuje SDDS za statističko izvješćivanje.

MJERE DALJNJEG USKLADIVANJA S EU-om

U 2002. godini 342 Priopćenja objavljena su dvojezično (na hrvatskom i engleskom jeziku), što je povećanje za 103 broja u odnosu na 2001.

Broj Priopćenja na internetu je u 2002. bio 299, što je povećanje za 171 broj u odnosu na 2001.

Povećava se broj publikacija koje se objavljuju na internetskim stranicama, CD-ima i ostalim elektroničkim medijima.

U budućnosti se očekuje razvitak primjene SDDS-a te uvođenje ostalih standarda iz područja transparentnosti podataka.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak stručnih djelatnika koji bi radili na uvođenju novih tehnologija diseminacije podataka DZS-a.

18. STATISTIČKA KOORDINACIJA

Poslove službene statistike obavlja četrnaest nositelja službene statistike, pri čemu je DZS središnje tijelo. Na provedbi Programa statističkih aktivnosti sudjeluju i uredi državne uprave u županijama te upravno tijelo Grada Zagreba nadležno za poslove službene statistike. DZS je glavni nositelj, diseminator i koordinator sustava službene statistike Republike Hrvatske.

DZS uspostavlja sustav za praćenje korisničkih potreba koji će davati parametre za izradu programa statističkih aktivnosti i godišnjih provedbenih planova. Definirani mehanizmi za praćenje potreba jesu:

- Statistički savjet Republike Hrvatske
- Statistički savjetodavni odbori
- Drugi oblici praćenja.

Statistički savjet Republike Hrvatske

Statistički savjet Republike Hrvatske planira se osnovati na temelju članka 16. novog Zakona o službenoj statistici (Narodne novine, br. 103/03.). Savjet ima 13 članova, a ravnatelj DZS-a je član Savjeta po službenoj dužnosti. Članove Savjeta predlažu institucije i tijela iz članka 18. stavka 3. Zakona o službenoj statistici, a imenuje ih Vlada Republike Hrvatske. Savjet je savjetodavno i stručno tijelo za strategijska pitanja službene statistike, koje je u svom radu stručno i samostalno, a osniva se u cilju osiguranja utjecaja korisnika, znanosti i šire javnosti na Program.

Statistički savjetodavni odbori

Statističke savjetodavne odbore za pojedina statistička područja osniva Državni zavod za statistiku, a sastoje se od predstavnika iz državnih tijela, znanosti, komora i građanskih udruga. Ravnatelj DZS-a određuje statistička područja za koja je potrebno uspostaviti statističke savjetodavne odbore te institucije koje će sudjelovati u radu pojedinog odbora. Ravnatelj DZS-a poziva te institucije da odrede svoje predstavnike u odborima te imenuje predsjednike odbora. Odboru u pravilu predsjedava pomoćnik ravnatelja DZS-a odgovoran za pripadno statističko područje.

Drugi oblici praćenja

Radi što boljeg praćenja korisničkih potreba organiziraju se i konferencije svih korisnika odnosno otvoreni dani o statističkoj suradnji. Jednom mjesečno i u posebnim prilikama održavaju se konferencije za tisak. Utvrđeno stanje stalno se ažurira na temelju spoznaja koje nositelji službene statistike dobivaju na sastancima i seminarima.

Razina koordinacije sustava službene statistike nije dovoljna. Državni zavod za statistiku, kao koordinator sustava, teško nameće statističke standarde te znatan dio ostalih institucija nedovoljno poznaje ključne statističke standarde. Stoga u budućnosti treba intenzivirati statističku koordinaciju.

19. SURADNJA NA PODRUČJU STATISTIKE SA ZEMLJAMA KANDIDATIMA

Hrvatska je zainteresirana za razvijanje statističke suradnje, u cilju razmjene iskustava i znanja sa svim zemljama kandidatima, s posebnim naglaskom na iskustvima u procesu harmonizacije s Europskim statističkim sustavom. Statistička suradnja s nekim zemljama već je razvijena, s nekima su tek uspostavljeni kontakti s ciljem započinjanja suradnje, a s ostalim zemljama kandidatima tek treba uspostaviti odgovarajuće kontakte.

Slovenija – statistička je suradnja razvijena, a temelji se na posebnom Sporazumu o statističkoj suradnji. Na temelju tog sporazuma proveden je niz aktivnosti na razmjeni iskustava u nekoliko statističkih područja u obliku studijskih i konzultacijskih posjeta u objema zemljama – nacionalni računi, statistika vanjske trgovine, popis stanovništva, popis poljoprivrede, međunarodna suradnja.

Mađarska – statistička suradnja je razvijena, iako nema formalnog ugovornog odnosa. Obavljen je niz aktivnosti na razmjeni iskustava u nekoliko statističkih područja u obliku studijskih i konzultacijskih posjeta u obje zemlje – demografske statistike, nacionalni računi, statistika rada i životnog standarda, poslovni registar, nomenklatura prostornih jedinica za statistiku (NUTS), popis stanovništva u Hrvatskoj, popis poljoprivrede, informacijske tehnologije.

Poljska – započete su aktivnosti na pripremi Sporazuma o statističkoj suradnji. Obavljen je niz aktivnosti na zrcalnom uspoređivanju statistike vanjske trgovine.

Bugarska – započete su aktivnosti na pripremi Sporazuma o statističkoj suradnji. Obavljen je niz aktivnosti na zrcalnom uspoređivanju statistike vanjske trgovine.

Latvija – ostvareni su kontakti bilateralnim projektom sa švedskom statistikom. Postoji obostrani interes za realizacijom suradnje – informacijske tehnologije (metabaza).

Temeljni problem u razvijanju suradnje sa zemljama kandidatima na članstvo u EU je obostrani nedostatak financijskih sredstava za ostvarivanje mogućih i potrebnih oblika suradnje. Jedno od mogućih, ako ne i najbolje rješenje, bilo bi omogućavanje korištenja sredstava iz PHARE i CARDS programa, te drugih postojećih izvora sredstava Europske komisije za integriranje statističkih sustava zemalja kandidata i zemalja iz procesa stabilizacije i pridruživanja.

21. SURADNJA NA PODRUČJU STATISTIKE S TREĆIM ZEMLJAMA

Hrvatska je spremna i otvorena za statističku suradnju sa svim zemljama članicama EU-a, zemljama kandidatima i trećim zemljama. Statistička suradnja s nekim trećim zemljama već je dosta razvijena. S nizom zemalja tek treba uspostaviti kontakt glede razvijanja statističke suradnje.

Potrebno je istaknuti da je stručna literatura DZS-a, uključujući prijevode na hrvatski jezik glavnih klasifikacija, priručnika za nacionalne račune (SNA 93 i ESA 95), kao i niz drugih važnih metodoloških materijala iz Eurostata i UN-a, besplatno dana na raspolaganje svim susjednim zemljama. Dosadašnja iskustva pokazuju da su hrvatska iskustva interesantna svim zemljama jugoistočne Europe.

Makedonija – Statistička suradnja je razvijena, a temelji se na posebnom Sporazumu o statističkoj suradnji. Na temelju tog sporazuma proveden je niz aktivnosti na razmjeni iskustava u nekoliko statističkih područja u obliku studijskih i konzultacijskih posjeta u obje zemlje – popis stanovništva, popis poljoprivrede, društvene statistike, statistike transporta i telekomunikacija, statistike migracija, informacijske tehnologije.

Srbija i Crna Gora – Statistička suradnja je razvijena, a temelji se na posebnom Sporazumu o statističkoj suradnji. Obavljen je niz aktivnosti na razmjeni iskustava u nekoliko statističkih područja u obliku studijskih i konzultacijskih posjeta u obje zemlje. Razmjena iskustava obavljena je i izravno s Crnom Gorom, uz suglasnost Statističkog zavoda SiCG-a – statistika industrije i energije, statistika vanjske trgovine, statistike transporta i telekomunikacija. Obavljen je niz aktivnosti na zrcalnom uspoređivanju statistike vanjske trgovine.

Crna Gora – Pružena je izravna pomoć Crnoj Gori stručnom literaturom, studijskim posjetima DZS-u i konzultativnim posjetima Crnoj Gori – statistike turizma i satelitski računi u turizmu. U području nacionalnih računa stručnjak iz DZS-a obavio je niz konzultativnih posjeta Statističkom zavodu Crne Gore.

Kosovo – Pružena je izravna pomoć Kosovu stavljanjem na raspolaganje stručne literature.

Bosna i Hercegovina – Započete su aktivnosti na pripremi Sporazuma o statističkoj suradnji. Neovisno o sporazumu, obavljen je niz aktivnosti na razmjeni iskustava u nekoliko statističkih područja u obliku studijskih posjeta – statistike industrije i energetike, statistike poljoprivrede, nacionalni računi. U području nacionalnih računa stručnjak iz DZS-a obavio je niz konzultativnih posjeta Agenciji za statistiku BiH, Statističkom zavodu Federacije i Statističkom zavodu Republike Srpske.

Albanija – Iako suradnja trenutno nije intenzivna, obje strane iskazuju interes za razvijanjem statističke suradnje. Obavljena je razmjena iskustava u području popisa stanovništva.

22. STATISTIČKO ISTRAŽIVANJE I METODOLOGIJA

SADAŠNJE STANJE

U DZS-u postoji Sektor statističkih infrastruktura. Zadaća ovoga sektora je izgradnja i održavanje (ažuriranje) poslovnog registra, stvaranje jedinstvenog klasifikacijskog sustava u svrhu stvaranja koherentnog sustava prikupljanja, obrade i diseminacije podataka u četverodimenzionalnom klasifikacijskom prostoru: institucionalni sektori, djelatnosti, regije, robne grupe. U ovome sektoru postoji i odjel za uzorak koji, na temelju okvira za uzorak izvedenog iz Statističkog poslovnog registra, registra kućanstava i registra farmi dizajnira strukturu uzorka za prikupljanje podataka u Sektoru poslovnih statistika, Sektoru socijalnih statistika i u Sektoru za poljoprivredu.

Metodologije za pojedina područja: poslovne statistike, socijalne statistike, poljoprivredne statistike, nacionalne račune, statistiku cijena, razvoj IT tehnologija, razvijaju se decentralizirano u odgovarajućim sektorima. Važnu ulogu u uvođenju novih istraživanja, temeljenih na metodologijama najvažnijih svjetskih institucija (EUROSTAT, MMF, OECD, Svjetska banka) imaju različiti hrvatski instituti koji DZS-u osiguravaju znanstveno-stručnu podršku kod razvitka novih statističkih proizvoda i procesa.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Radi podizanja stupnja usklađenosti s EU-om mora se prioritetno učiniti sljedeće: kreirati poslovni registar, stvoriti jedinstveni klasifikacijski i na njemu temeljeni kodni sustav (institucionalnih sektora, djelatnosti, varijabli, regija, transakcija ...), unaprijediti metodologiju i primjenu uzorka, napraviti precizan opis statističkog proizvodnog procesa s dijagramom toka, razviti aplikativni softver u IT sektoru za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka.

Radi ubrzavanja procesa razvoja novih statističkih procesa i proizvoda treba u INDOK-u organizirati sustavno praćenje i stavljanje na raspolaganje svim zainteresiranim djelatnicima i organizacijskim jedinicama priručnike koji su objavljeni u izdanju svjetskih institucija, kao i svih interno izdanih metodologija i publikacija.

Radi unapređenja sustava nacionalnih računa trebat će prioritetno razviti sustave: Poslovnih strukturnih statistika, Ekonomskih računa u poljoprivredi, za što će Sektoru nacionalnih računa trebati dati mogućnost da kroz interne radne sastanke i interne tečajeve upozna druge sektore o mjestu i ulozi koju oni igraju u sustavu prikupljanja podataka za potrebe izrade nacionalnih računa. Poseban naglasak treba biti na svim tipovima varijabli iz poslovnog knjigovodstva koje treba prikupiti na različitim razinama poduzeća: pogoni (lokalne jedinice) ili na razini centraliziranih službi poduzeća (centralna računovodstva, financijske službe itd...)

GLAVNI PROBLEMI

Premalen broj razvojno orijentiranih stručnjaka u DZS-u, nepostojanje izdvojene organizacijske jedinice (ili instituta) u okviru DZS-a za razvoj statističkih metoda i tehnika koja bi stvorila nužnu kritičnu masu za bitniji razvojni iskorak, ozbiljne administrativne prepreke u pokušaju izmjene strukture uposlenih, u kojoj još uvijek dominiraju izvršni kadrovi navikli izvršavanju radnog procesa po unaprijed zadanim metodološkim rješenjima, neprepoznavanje statistike od strane opće zajednice kao područja u koje treba dodatno ulagati

25. ZAŠTITA I POVJERLJIVOST STATISTIČKIH PODATAKA SADAŠNJE STANJE

Sve ustrojstvene jedinice DZS-a, kao i svi nositelji službene statistike određeni Zakonom o službenoj statistici i Programom statističkih aktivnosti Republike Hrvatske odgovorni su za zaštitu podataka i statističku povjerljivost.

Povjerljivost i zaštita statističkih podataka regulirana je u poglavlju IX. Zakona o službenoj statistici (NN, br. 103/03.).

Zakon o službenoj statistici usklađen je s Uredbom br. 322/97 Vijeća Europske unije od 17. veljače 1997. o statistici Zajednice (Council Regulation (EC) No 322/97 of 17 February 1997 on Community Statistics, 31997R0322) i temeljnim načelima službene statistike u regiji Ekonomske komisije za Europu, dokument donesen na 47. sjednici Ekonomske komisije Ujedinjenih naroda za Europu u Palači naroda, Ženeva, 15. travnja 1992. (The fundamental principles of official statistics in the region of the Economic Commission for Europe).

Jedno od temeljnih načela na kojima se temelji Zakon o službenoj statistici jest načelo statističke povjerljivosti i korištenja individualnih podataka u isključivo statističke svrhe.

Prema navedenom Zakonu statistička povjerljivost podrazumijeva zaštitu statističkih podataka koja se odnosi na individualnu statističku jedinicu, koji su prikupljeni izravno za statističke svrhe ili neizravno iz administrativnih ili drugih izvora, od svake povrede povjerljivosti. Statistička povjerljivost uključuje i zabranu korištenja prikupljenih statističkih podataka u nestatističke svrhe i nezakonito objavljivanje statističkih podataka. Načelo statističke povjerljivosti ne odnosi se na statističke podatke o državnim tijelima.

Korištenje individualnih podataka isključivo u statističke svrhe znači da se statistički podaci prikupljeni provođenjem statističkih aktivnosti, a na koje se odnose odredbe o statističkoj povjerljivosti, mogu koristiti isključivo u skladu s odredbama Zakona i ne mogu biti podloga za utvrđivanje bilo kakvih prava i obveza izvještajnih jedinica.

Na temelju Zakona o službenoj statistici statistički podaci o fizičkim ili pravnim osobama, ukoliko se oni izravno ili neizravno mogu dovesti u vezu s fizičkom ili pravnom osobom, statistički su povjerljivi i predstavljaju službenu tajnu. Navedena odredba Zakona primjenjuje se od trenutka stavljanja podataka na raspolaganje nositeljima službene statistike od strane izvještajne jedinice.

Podaci koji se prikupljaju iz drugih izvora, a koriste se za potrebe službene statistike podliježu navedenoj odredbi od trenutka njihove dostave nositeljima službene statistike.

U skladu s odredbama Zakona individualni statistički podaci prikupljeni za potrebe službene statistike mogu se koristiti isključivo u statističke svrhe i iskazuju se u zbirnom (agregiranom) obliku.

U skladu s odredbama Zakona, zaštita statističkih podataka prikupljenih u skladu s Programom i Godišnjim provedbenim planom obuhvaća postupke tehničke i organizacijske prirode i druge odgovarajuće logično-tehničke postupke kojima se osiguravaju prostorije i informatička oprema, diseminacija statističkih podataka te naknadno utvrđivanje načina, vremena i svrhe obrade. Navedeno će biti regulirano i razrađeno pravilnikom koji je u izradi.

Na temelju Zakona o službenoj statistici nositelji službene statistike mogu, na temelju pisanog zahtjeva, davati individualne statističke podatke bez identifikatora u svrhe obavljanja znanstvenoistraživačke djelatnosti.

U zahtjevu mora biti naznačena svrha korištenja statističkih podataka.

O korištenju statističkih podataka sklapa se poseban ugovor na temelju kojeg se korisnik obvezuje, pod materijalnom i kaznenom odgovornosti, da će statističke podatke koristiti samo u svrhu koja je navedena u zahtjevu, da ih neće dati na uvid i korištenje neovlaštenim osobama te da će ih nakon uporabe uništiti. Nositelji službene statistike vode evidenciju o korisnicima i svrsi za koju su statistički podaci dani na korištenje.

DZS i drugi nositelji službene statistike pod uvjetima određenim Zakonom mogu prenositi individualne statističke podatke bez identifikatora na koje se odnose odredbe Zakona o povjerljivosti i zaštitu statističkih podataka, statističkim uredima drugih zemalja i statističkim službama međunarodnih organizacija ukoliko takvi korisnici osiguravaju statističku povjerljivost.

Svaki prijenos navedenih statističkih podataka mora se evidentirati uz navođenje zemlje odnosno međunarodne organizacije kojima su dostavljeni.

Statistički ured i statistička služba međunarodne organizacije koja traži navedene statističke podatke mora dati pisanu izjavu u kojoj potvrđuje da će se na takve statističke podatke primijeniti odredbe o statističkoj povjerljivosti i da će se koristiti isključivo u statističke svrhe.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Područje je usklađeno s preporukama i smjernicama Eurostata

II. DEMOGRAFSKE I SOCIJALNE STATISTIKE

U praćenju statističkih podataka ovog područja u RH uz DZS sudjeluje nekoliko državnih institucija i to prema temama: 32 Tržište rada – sudjeluje Hrvatski zavod za zapošljavanje; 35 Zdravstvo i zaštita na radu – sudjeluju Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za javno zdravstvo i Centar za gerontologiju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba; 37 Socijalna zaštita – sudjeluju Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i Ministarstvo rada i socijalne skrbi i 38 Ostale socijalne statistike sudjeluju – Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave i Ministarstvo unutarnjih poslova. Sudjelovanje ovih institucija temelji se na Zakonu o službenoj statistici, a detaljnije se regulira Programima statističkih aktivnosti.

U ovom izvješću sadržani su odgovori svih institucija tako da je ispred odgovora naveden naziv svake institucije, a ostali dio izvješća odnosi se na Državni zavod za statistiku.

31. STANOVNIŠTVO

Statistika stanovništva ili demografska statistika u Republici Hrvatskoj temelji se na podacima o stanju koji se prate Popisom stanovništva i podacima o prirodnom i mehaničkom kretanju – tokovima stanovništva, koji se prate istraživanjima vitalne statistike i statistike migracija.

Demografska statistika i projekcije (Modul 311)**SADAŠNJE STANJE**

Podaci o rođenima, umrlima i vjenčanima prikupljaju se na temelju upisa u državne matice koje se vode za matična područja. Podaci o rođenima, umrlima i vjenčanima upisuju se u državne matice prema mjestu događaja, a obrađuju prema mjestu stanovanja: za rođene mjesto stanovanja majke, za umrle mjesto stanovanja umrle osobe, a kod vjenčanih mjesto stanovanja ženika.

Podaci o rastavljenim brakovima prikupljaju se na temelju registara i spisa općinskih sudova nadležnih za rastavu braka, a obrađuju se prema posljednjem zajedničkom mjestu stanovanja muža i žene koji su se rastavili.

Podaci vezani za uzrok smrti prikupljaju se i obrađuju prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema, X. revizija iz 1994., a za kvalitetu podataka o uzrocima smrti odgovoran je Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Podaci vitalne statistike prikupljaju se mjesečno, a obrađuju godišnje na temelju punog obuhvata izvještajnih jedinica. Podaci vitalne statistike prikupljaju se i obrađuju prema definiciji ukupnog stanovništva koja je sukladna međunarodnim preporukama. Prema toj definiciji podaci o broju živorođene djece i o umrlim osobama obrađuju se od 1998., a o sklopljenim i rastavljenim brakovima od 2000. godine.

Od 2001. primjenjuje se definicija mrtvorodenog djeteta prema preporukama Skupštine Svjetske zdravstvene organizacije i Međunarodnog udruženja ginekologa i porodničara (FIGO).

Procjene broja stanovnika izrađuju se sredinom godine za razinu RH, a temelje se na popisnim rezultatima, podacima o prirodnom prirastu i migracijama stanovništva.

Projekcije broja stanovnika, tablice mortaliteta, očekivano trajanje života i neto stopa reprodukcije ne izrađuju se.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Podaci vitalne statistike usklađeni su s međunarodnim preporukama.

Pregled rezultata statističkog praćenja naveden u Compendiumu predviđa da se projekcije stanovništva izrađuju svakih 3-5 godina, stoga će se u razdoblju do 2007. daljnji razvoj odnositi na izradu projekcija broja stanovnika po dobi i spolu za razinu RH i županija.

GLAVNI PROBLEMI

Nisu osigurani preduvjeti za sustavan rad na razvoju novih metodologija pa se takvi poslovi odvijaju istodobno s tekućim operativnim poslovima vezanima uz postojeća istraživanja.

Nedostatna stručna i tehnička pomoć uvjetovala je nedovoljnu razinu i vrstu stručnih znanja uključujući sasvim specifična matematička i informatička znanja potrebna za rad na projekcijama stanovništva.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova (Modul 312)

SADAŠNJE STANJE

Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj provodi se svakih 10 godina, a posljednji je proveden od 1. do 15. travnja 2001. (stanje 31. ožujka 2001.) na osnovi Zakona o Popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2001. koji je donio Sabor Republike Hrvatske.

Prikupljeni su podaci o teritorijalnoj raspoređenosti, demografskim, ekonomskim i obrazovnim karakteristikama stanovništva te strukturi kućanstava i obitelji.

U Popisu 2001. primijenjene su Preporuke Ekonomske komisije UN-a za Europu i Statističkog ureda Europske unije – Eurostata ("Recommendations for the 2000 Censuses of Population and Housing in the ECE region" jointly prepared by the United Nations Economic Commission for Europe and the Statistical Office of the European Communities - New York and Geneva, 1998). U Popisu 2001. prikupljeni su podaci za osnovni sadržaj ("core-topics") te više od 50% fakultativnog sadržaja Preporuka. Podaci o broju stanovnika obrađeni su prema mjestu stanovanja (Place of usual residence), uz vremensko ograničenje odsutnosti do 12 mjeseci. Osim međunarodnih preporuka vezanih uz popis i migracije stanovništva, pri definiranju ukupnog broja stanovnika uzeti su u obzir i standardi koji postoje za ekonomske statistike, predloženi u Sustavu nacionalnih računa (SNA) i u europskoj verziji – ESA 95.

U okviru programa pomoć OBNOVA za 2000. godinu, proveden je projekt pod nazivom Podrška Zavodu za statistiku za popis stanovništva za 2001. godinu ("Support to the CBS in the preparation of the 2001 population census"). Tijekom provedbe projekta Zavodu za statistiku je bila osigurana tehnička podrška (TA) i dio informatičke opreme za provođenje popisa stanovništva i organizaciju istog.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Sudjelovanje u kreiranju budućih izmjena međunarodnih preporuka za Popis kako bi se osigurala pravovremena harmonizacija nacionalne metodologije do 2010.

Osiguravanje preduvjeta za uspostavu temeljnih registara u RH, registra stanova, registra prostornih jedinica, kako bi se razvile suvremene metode provedbe popisa stanovništva.

GLAVNI PROBLEMI

Nepostojanje nacionalnog programa za uspostavu temeljnih registara koji bi omogućili kvalitetniju pripremu i provedbu popisa stanovništva.

Statistika migracije (Modul 313)**SADAŠNJE STANJE**

Istraživanja o unutarnjoj i vanjskoj migraciji stanovništva RH provode se na temelju podataka koji se prikupljaju u Odjelu za upravne poslove Ministarstva unutarnjih poslova i obuhvaćaju sve državljane Republike Hrvatske i trajno nastanjene strance koji su u Ministarstvu unutarnjih poslova prijavili prebivalište, odnosno trajno nastanjenje u RH i sve osobe koje su odjavile prebivalište s namjerom da se trajno nastane u nekom drugom naselju u RH ili inozemstvu. Ova istraživanja provode se na temelju: Zakona o prebivalištu i boravištu građana (NN, br. 53/91.), Pravilnika o obrascima i evidenciji prijave prebivališta i boravišta građana (NN, br. 54/91.), Zakona o kretanju i boravku stranaca (NN, br. 53/91.) i Pravilnika o načinu izdavanja isprava i viza strancima te o obrascima tih isprava i viza (NN, br. 54/91.).

Statistika vanjskih i unutarnjih migracija stanovništva podatke prikuplja i obrađuje godišnje.

Prikupljeni podaci o broju doseljenih iz inozemstva i odseljenih u inozemstvo te saldo migracija nisu u skladu s međunarodnim preporukama (Recommendations on Statistics of International Migration ST/ESA/STAT/SER.M.58/Rev. 1, UN, New York 1998.). U podacima koje pratimo ne postoji vremenski kriterij koji je nužan za definiranje kratkoročnih i dugoročnih migracija, a ne postoji ni razlog migriranja. Obuhvat odseljenih osoba u inozemstvo podcijenjen je jer ne postoji zakonska obveza osobe koja odlazi na duže vrijeme u inozemstvo da svoj odlazak prijavi Ministarstvu unutarnjih poslova.

MJERE DALJNJEG USKLADIVANJA S EU-om

U razdoblju do 2007. potrebno je izvršiti cjelovitu reviziju statističkih istraživanja kako bi se osigurala usklađenost statistike migracija s europskim statističkim standardima i s preporukama UN-a. Implementacija nove metodologije zahtijevat će usklađivanje sadržaja relevantnih zakonskih akata te poboljšanje obuhvata i kvalitete podataka o migracijama koji se vode u administrativnim evidencijama koje su izvor podataka.

Također, potrebno je razviti nove izvore podataka, dopunske administrativne i/ili posebne module koji bi se ugradili u srodna statistička istraživanja kao što je Anketa o radnoj snazi.

Dinamika razvoja novih metodoloških osnova bit će ovisna o raspoloživosti potrebnih resursa i o unapređenju suradnje na razmjeni podataka u tijelima državne uprave.

GLAVNI PROBLEMI

Nedovoljno razvijena suradnja i koordinacija s tijelima državne uprave koji vode administrativne evidencije i baze podataka o osobama kao jedinicama upisa.

Nedostatak potrebnih resursa, nedostatak stručne i tehničke pomoći za rad na razvojnim poslovima.

32. TRŽIŠTE RADA

Statistika tržišta rada temelji se na podacima koji se prikupljaju prema dva različita metodološka koncepta. Anketa o radnoj snazi mjeri ekonomsku aktivnost osobe prema njenu stvarnom statusu, a statističkim istraživanjima i administrativnim izvorima osiguravaju se podaci prema formalnom statusu osobe u odnosu na ekonomsku aktivnost. U okviru praćenja podataka prema formalnom statusu osobe, podatke o zaposlenima prikuplja DZS, a podatke o nezaposlenima i o slobodnim radnim mjestima prikuplja Hrvatski zavod za zapošljavanje.

U okviru nacionalnog CARDS programa za 2003. godinu, predviđen je projekt "Unapređenje statistike tržišta rada" ("Labour Market Statistics Upgrading"), čiji je cilj poboljšati metode prikupljanja i analize statističkih rezultata na području tržišta rada i uskladiti ih s EU standardima, posebno sa statističkim zahtjevima iz Compendija, tema 32 i

pripadajućim modulima. Projektni partneri DZS-u u ovom projektu bi trebali biti Zavod za zapošljavanje i Ministarstvo rada i socijalne skrbi.

U okviru projekta iz nacionalnog CARDS programa za 2001. godinu, "Restrukturiranje tržišta radne snage", ("Labour Market restructuring"), Zavod za statistiku sudjeluje u jednoj od komponenti spomenutog projekta, koja se odnosi na istraživanje tržišta rada.

Zaposlenost i nezaposlenost (Modul 321)

Anketa o radnoj snazi

SADAŠNJE STANJE

Anketa o radnoj snazi u RH provodi se od 1996. Njezina je provedba kontinuirana od 1998., a obrada i objavljivanje podataka obavlja se u polugodišnjoj dinamici. Anketa se provodi na uzorku kućanstava koji je reprezentativan na razini RH (NUTS 1). Uzorak je dvoetačni stratificirani slučajni uzorak stambenih jedinica unutar kojih se kao jedinice promatranja intervjuiraju članovi svih kućanstava.

Provodi se u skladu s metodološkim pravilima i načelima Međunarodne organizacije rada, donesenima na 13. konferenciji statističara rada i Europskog statističkog ureda, koji je metodološki uskladio ankete zemalja članica Europske Unije te je najvažniji izvor međunarodno usporedivih podataka na području statistike rada. Rezultati ankete osiguravaju podatke i pokazatelje o demografskim i socioekonomskim karakteristikama svih kategorija radno sposobnog stanovništva, zaposlenih, nezaposlenih i neaktivnih te o obilježjima posla koji je osoba ranije obavljala, koji obavlja sada, odnosno koji traži ili želi obavljati. U Anketi se primjenjuju međunarodno usporedivi klasifikacijski standardi kao što su Nacionalna klasifikacija djelatnosti (Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na NACE-u Rev. 1), Nacionalna klasifikacija zanimanja (Nacionalna klasifikacija zanimanja bazirana na Međunarodnoj standardnoj klasifikaciji zanimanja ISCO-88), Međunarodna klasifikacija položaja u zaposlenju ICSE i sl.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

ARS će se razvijati u skladu sa smjernicama i preporukama Eurostata.

Pregled rezultata statističkog praćenja EU-a sadržan u Compendiumu predviđa rezultate Ankete u tromjesečnoj dinamici te na razini regija (NUTS 2). Da bismo postigli usklađenost s EU-om u te dvije stavke, u razdoblju do 2007. predviđa se provedba Ankete o radnoj snazi:

u 2005. s povećanim uzorkom kućanstava, reprezentativan na razini regija RH (NUTS 2) u polugodišnjoj dinamici;
u 2006. s povećanim uzorkom kućanstava, reprezentativan u tromjesečnoj dinamici na razini cijele RH.

Da bi se to ostvarilo, potrebno je sljedeće:

- definirati NUTS 2
- uspostaviti registar stanova ili provesti pretpopis stambenih jedinica
- uspostaviti demografsku statistiku na razini NUTS 2
- dizajnirati uzorak na razini NUTS 2
- redizajnirati upitnike
- uspostaviti stalnu mrežu anketara u svim županijama te ih educirati i opremiti prijenosnim računalima za terenski rad (anketiranje u kućanstvima)
- razviti PC softver koji će podržavati prijenos tako prikupljenih podataka, izraditi suvremene softvere za kodiranje, kontrolu, obradu, evaluaciju te publiciranje i diseminaciju podataka preko interneta i elektroničkih obrazaca.

Trenutačno se podaci prikupljaju osobnim posjetom anketara kućanstvu, gdje anketar bilježi podatke na papirnatu upitnik; podaci se zatim dostavljaju u DZS, unose u programsku aplikaciju, kontroliraju logičko-računskim procedurama i potom obrađuju.

Dinamika ostvarenja razvojnih ciljeva ovisit će o raspoloživosti potrebnih resursa (financije, kadrovi, softveri) te o pravodobnosti i adekvatnosti potrebne stručne i tehničke pomoći.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak potrebnih resursa, finacijskih i kadrovskih, te nedovoljni oblici i modaliteti tehničke pomoći

Nepostojanje okvira za izbor kućanstava kao jedinica praćenja

Neadekvatno razvijena podrška u dizajniranju uzorka

Nedovoljno razvijene demografske varijable na razini NUTS 2

Zaposleni prema administrativnim izvorima.

SADAŠNJE STANJE

Broj zaposlenih u pravnim osobama prema administrativnim izvorima prati Odjel statistike tržišta rada DZS-a sljedećim istraživanjima:

Mjesečni izvještaj o zaposlenima i isplaćenju plaći (RAD- 1)

Godišnji izvještaj o zaposlenima i isplaćenju plaći za mjesec ožujak (RAD- 1G)

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev. 1. Područje praćenja su sve djelatnosti Nacionalne klasifikacije djelatnosti.

Zaposleni u pravnim osobama obuhvaćeni su u mjesečnim i godišnjim istraživanjima, a podaci o zaposlenima u obrtu i slobodnim profesijama i individualnim poljoprivrednicima preuzimaju se iz administrativnih izvora Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u mjesečnoj periodici.

Mjesečno istraživanje kojim se obuhvaćaju zaposleni u pravnim osobama provodi se na bazi namjernog odabira izvještajnih jedinica kojim je obuhvaćeno 70% zaposlenih iz svakog odjeljka djelatnosti izuzev zaposlenih u policiji i obrani koji se procjenjuju. U tijeku su dogovori s Ministarstvom obrane i Ministarstvom unutarnjih poslova o izravnom dostavljanju izvještaja.

Godišnje istraživanje kojim se obuhvaćaju zaposleni u pravnim osobama provodi se na temelju punog obuhvata izvještajnih jedinica. Za pravne osobe koje imaju 10 i manje zaposlenih, a nisu dostavili izvještaj, podaci se procjenjuju na temelju financijskih izvještaja Financijske agencije.

Zaposlene osobe definirane su prema formalnom statusu i uključuju svaku osobu koja u skladu sa zakonodavnom regulativom u području rada ima ugovor o radu s poslodavcem, neovisno o duljini trajanja ugovora (određeno ili neodređeno vrijeme), neovisno o vrsti radnog vremena (puno ili kraće od punog) te neovisno o statusu radnog mjesta (zaposlenik s iskustvom ili pripravnik).

Definicija zaposlene osobe kao glavne varijable temelji se dakle na nacionalnim standardima, a sadržaj praćenja podataka o zaposlenima djelomično je usklađen s preporukama EU-a.

Promatrane varijable:

Mjesečno: broj zaposlenih u pravnim osobama po spolu i NKD-u, na razini RH

broj zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama po spolu i područjima NKD- a na razini RH

broj individualnih poljoprivrednika po spolu na razini RH.

Tromjesečno: broj zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama po spolu i područjima NKD- a, na razini županija i RH.

Godišnje: broj zaposlenih po djelatnostima, obliku vlasništva pravne osobe, vrsti radnog odnosa, vrsti radnog vremena, visini isplaćene plaće, stupnju stručnog obrazovanja, satima rada, starosti i spolu. Podaci na razini RH, županija, gradova/općina.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

U razdoblju do 2007. potrebno je izvršiti cjelovitu reviziju metodologije na način koji će osigurati usporedivost s rezultatima EU-a. To će uključiti dopunu u obuhvatu i sadržaju praćenja podataka o zaposlenima te podatke na razini NUTS 2 u tromjesečnoj dinamici.

Za to je potrebno:

- Razviti metodologiju u skladu sa standardima ESA 95/ i SNA 93
- Razviti Statistički poslovni registar
- Dizajnirati uzorak na razini NUTS 2.

Dinamika ostvarenja razvojnih ciljeva ovisit će o raspoloživosti potrebnih resursa (financije, kadrovi, softveri) te o pravodobnosti i adekvatnosti potrebne stručne i tehničke pomoći.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak Statističkog poslovnog registra kao okvira za provođenje istraživanja na bazi uzorka.

Nedostatak suradnje u DZS i između institucija u statističkom sustavu na usklađivanju i standardizaciji ključnih metodoloških definicija kao osnovi za razvoj integriranih statističkih rezultata.

Nedostatak potrebnih resursa te stručne i tehničke pomoći za rad na razvojnim poslovima.

Nezaposleni prema administrativnim izvorima

Hrvatski zavod za zapošljavanje

SADAŠNJE STANJE

Hrvatski zavod za zapošljavanje vodi dio statistike o tržištu rada: statistiku o registriranim nezaposlenim osobama i statistiku o slobodnim radnim mjestima koje poslodavci prijavljuju HZZ-u. Izvore podataka predstavljaju evidencije koje se vode prema odredbama nacionalnog zakonodavstva, tj. Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN, br. 32 od 28. ožujka 2002.) i Zakona o preuzimanju saveznih zakona iz oblasti radnih odnosa i zapošljavanja koji se u RH primjenjuju kao republički zakoni (NN, br. 34 od 16. srpnja 1991.) te nacionalnim standardima (Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na NACE-u Rev. 1 i Nacionalna klasifikacija zanimanja bazirana na ISCO-88).

Statistika o nezaposlenim osobama temelji se na evidencijama o nezaposlenim osobama. Evidencija o takvoj osobi počinje se voditi na dan prijavljivanja HZZ-u, a prestaje se voditi kada se osoba zaposli, odjavi, briše iz evidencije na temelju zakonskih propisa i u slučaju smrti. Obradom podataka iz ove evidencije dobivaju se redoviti statistički izvještaji o nezaposlenosti, od kojih su neki mjesečni, tromjesečni, polugodišnji i godišnji. Statistički rezultati sadrže podatke o nezaposlenim osobama, o novoregistriranim osobama te o osobama brisanim iz evidencije nezaposlenih prema obilježjima: dob, spol, razina obrazovanja, zanimanje, općina stanovanja, ekonomska aktivnost, temelj prestanka radnog odnosa, trajanje nezaposlenosti, radno iskustvo i radna sposobnost.

Statistika o slobodnim radnim mjestima temelji se na evidenciji slobodnih radnih mjesta. Ova statistika ne obuhvaća kompletnu potražnju za radom, nego samo onaj dio koji poslodavci prijavljuju HZZ-u. Obradom podataka iz ove

evidencije dobivaju se redoviti statistički rezultati o slobodnim radnim mjestima (mjesečni, tromjesečni, polugodišnji i godišnji) koji sadrže podatke o razlozima potražnje, satima rada, ekonomskoj djelatnosti i traženom zanimanju.

Podaci o nezaposlenim osobama i slobodnim radnim mjestima obrađuju se na razini Republike, županije i ispostave HZZ-a.

Uz navedeno HZZ također redovito prati neke druge kategorije na tržištu rada: građane RH na privremenom radu u inozemstvu, povratnike s privremenog rada u inozemstvu, izdane radne dozvole za strane državljane, te ponude stranih poslodavaca za privremenim radom hrvatskih građana u inozemstvu.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Ovaj dio statistike izravno je vezan uz primjenu nacionalne zakonodavne regulative te se njenim usklađivanjem s adekvatnom regulativom EU-a postiže i harmoniziranost statističkih podataka.

Zarade i trošak rada (Modul 322)

SADAŠNJE STANJE

Statistiku plaća provodi Odjel statistike tržišta rada DZS-a sljedećim istraživanjima:

Mjesečni izvještaj o zaposlenima i isplaćenoj plaći (RAD- 1)

Godišnji izvještaj o zaposlenima i isplaćenoj plaći (RAD- 1G).

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev. 1. Područje praćenja su sve djelatnosti Nacionalne klasifikacije djelatnosti.

Istraživanjima su obuhvaćeni zaposleni u pravnim osobama, a nisu uključeni zaposleni u policiji i obrani, zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama te individualni poljoprivrednici.

U tijeku su dogovori s Ministarstvom obrane i Ministarstvom unutarnjih poslova o izravnom dostavljanju izvještaja.

Mjesečno istraživanje provodi se na temelju namjernog odabira izvještajnih jedinica kojim je obuhvaćeno 70% zaposlenih iz svakog odjeljka Nacionalne klasifikacije djelatnosti.

Godišnje istraživanje provodi se na temelju punog obuhvata izvještajnih jedinica.

Promatrane varijable:

Mjesečno

Prosječne mjesečne neto i bruto plaće po zaposlenom na razini RH i prema djelatnostima do razine odjeljka NKD-a; prosječne mjesečne neto i bruto plaće po satu rada na razini RH prema djelatnostima do razine odjeljka NKD-a počevši od 2003.

Godišnje

Prosječne neto i bruto plaće zaposlenih prema stupnju stručne spreme potrebne za rad na radnom mjestu.

Definicije se temelje na nacionalnim zakonima vezanima uz područje rada i zarada (Zakon o radu, Kolektivni ugovori, Zakon o dohotku).

Ne postoji istraživanje o trošku rada, a započeo je rad na pilotnom projektu. Radi se na izradi međunarodno usporedive metodologije u skladu s preporukama Eurostata; napravljen je prijedlog upitnika za Anketu o trošku rada.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

U razdoblju do 2007. potrebno je izvršiti cjelovitu reviziju metodologije na način koji će osigurati usporedivost s rezultatima EU-a. To će uključiti dopunu u obuhvatu i sadržaju praćenja podataka o zaradama i trošku rada, te podatke na razini NUTS 2 u tromjesečnoj dinamici.

Za to je potrebno:

Razviti metodologiju u skladu sa standardima ESA 95/ i SNA 93

Razviti Statistički poslovni registar

Dizajnirati uzorak na razini NUTS 2

Izraditi i implementirati međunarodno usklađenu metodologiju i provesti pilotno istraživanje o trošku rada; provoditi istraživanje o trošku rada u četverogodišnjoj periodici.

Dinamika ostvarenja razvojnih ciljeva ovisit će o raspoloživosti potrebnih resursa (financije, kadrovi, softveri) te o pravodobnosti i adekvatnosti potrebne stručne i tehničke pomoći.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak Statističkog poslovnog registra kao okvira za provođenje istraživanja na bazi uzorka.

Nedostatak suradnje u DZS i između institucija u statističkom sustavu na usklađivanju i standardizaciji ključnih metodoloških definicija, kao osnovi za razvoj integriranih statističkih rezultata.

Nedostatak potrebnih resursa te stručne i tehničke pomoći za rad na razvojnim poslovima.

33. OBRAZOVANJE

Obrazovanje (Modul 331)

SADAŠNJE STANJE

Podaci o obrazovanju prate se za sve razine obrazovanja u RH, i to istraživanjima:

- Godišnji izvještaj za dječje vrtiće
- Godišnji izvještaj osnovnih škola
- Godišnji izvještaj srednjih škola
- Godišnji izvještaj učeničkih i studentskih domova
- Godišnji izvještaj o strukturi visokih učilišta
- Upisani studenti u dodiplomski studij
- Studenti koji su diplomirali na dodiplomskom studiju
- Upisani studenti na poslijediplomski magistarski studij
- Magistri
- Doktori znanosti
- Godišnji izvještaj o nastavnom osoblju visokih učilišta
- Doktorandi – osobe u postupku stjecanja doktorata znanosti

Podaci se prikupljaju, obrađuju i publiciraju u skladu s Nacionalnom standardnom klasifikacijom obrazovanja – NSKO (NN, br. 105/01.), koja je potpuno usuglašena s Međunarodnom standardnom klasifikacijom obrazovanja – ISCED 97. Također se uspješno popunjavaju upitnici Unesca, Unicefa, ETF-a i dr. U pripremi je popunjavanje upitnika UOE s podacima o statistici obrazovanja (Unesco, OECD, Eurostat) za koje se raspolaze većinom podataka.

Podaci o financiranju obrazovanja ne prikupljaju se statističkim istraživanjima koje provodi DZS, nego njima raspolazu odgovorna ministarstva.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Radi se na proširenju i prilagodbi varijabli koje su potrebne za popunjavanje upitnika UOE. To su razdioba polaznika obrazovanja prema godinama starosti, i to u potpunom rasponu (naš je ograničen zakonskim granicama, ili prikupljan u kategorijama). Također treba proširiti podatak koji se odnosi na "part-time" polaznike, nastavnike i zaposlenike. Te podatke treba prikazivati osim kao broj osoba i u obliku ekvivalenta punog radnog vremena (Full Time Equivalent – FTE).

Suradnja s odgovornim ministarstvima u ispunjavanju podataka o financiranju obrazovanja prema razinama NSKO-a (ISCED-a 97).

Budući da postizanje usklađenosti u najvećoj mjeri ne ovisi o DZS-u (kako je navedeno), potrebno je uključiti sve druge relevantne činioce kako bi se do 2006. postiglo to usklađenje.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatna suradnja s tijelima državne uprave zaduženima za sustav obrazovanja posebno u dijelu koji se odnosi na zajednički rad u izradi, standardizaciji i istodobnoj primjeni klasifikacijskih standarda.

Problem prikupljanja svih relevantnih podataka o financiranju obrazovanja uvećan je time što postoji nekoliko razina financiranja: državni, lokalni, privatni, donacije i dr. Sve te izvore treba prezentirati za EU prema razinama NSKO-a (ISCED-a 97).

Uvođenje podatka iskazanog kao ekvivalent punog vremena (FTE) nailazi na teškoće, kako pri definiciji ekvivalenta punog radnog vremena za osobe koje rade prema ugovoru o djelu ili autorskom ugovoru tako i kao ekvivalent punog vremena studiranja ili školovanja za izvanredne studente i sl.

Statistika strukovnog obrazovanja (Vocational Training Statistics) – (Modul 332)**SADAŠNJE STANJE**

U okviru istraživanja obuhvaćenih ovim modulom prikupljaju se podaci o obrazovanju za zanimanja u okviru sustava obrazovanja Republike Hrvatske, tj. onaj dio koji organiziraju obrazovne institucije tog sustava (škole i visoka učilišta). Također se raspolaže dijelom podataka koji se odnose na obrazovne aktivnosti pučkih i otvorenih učilišta, domova kulture i sl. To istraživanje provodi se u području kulture, pa se podaci tako i publiciraju.

Podaci o obrazovanju za zanimanje prikupljaju se i u okviru Ankete o radnoj snazi pa se na osnovi toga dobivaju podaci na temelju uzorka. Ti se podaci publiciraju u okviru rezultata Ankete o radnoj snazi.

Eurostat već niz godina provodi dva istraživanja iz ovog modula Vocational Education and Training (VET) i Continuing Vocational Training Survey (CVTS), u koji su uključene zemlje EU-a i zemlje koje su bile obuhvaćene programom PHARE. Hrvatska nije bila uključena u ta dva istraživanja.

Statistika obrazovanja iz navedenih razloga ne raspolaže podacima o dijelu neformalnog obrazovanja za zanimanja koje provode poslovni subjekti koji nisu u sustavu obrazovanja.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Treba naći mogućnost da se Hrvatska uključi u spomenuta istraživanja (VET i CVTS), koja provodi Eurostat.

Andragoški centar je u okviru projekta "Doprinos stabilnosti jugoistočne Europe kroz jačanje lokalnih i regionalnih struktura obrazovanja odraslih" uz potporu "Instituta za međunarodnu suradnju Njemačkog saveza visokih narodnih škola" počeo (srpanj 2003.) rad na projektu "Izrada instrumentarija za statističko praćenje obrazovanja odraslih u Republici Hrvatskoj". U rad na tom projektu uključeni su i stručnjaci DZS-a, Odjel statistike obrazovanja.

Rokovi za postizanje usklađenosti ovise o rješavanju glavnih problema i mogućnosti provođenja mjera za usklađivanje s EU-om, a predviđa se da će to biti do 2008.

GLAVNI PROBLEMI

Ne postoji registar (važeći) pravnih subjekata koji organiziraju razne oblike obrazovanja odraslih izvan redovitog sustava obrazovanja.

Ne postoji sistematizacija obrazovnih programa za odrasle pri pravnim subjektima.

34.KULTURA

Kultura (Modul 341)

SADAŠNJE STANJE

Podaci o kulturi prate se preko istraživanja:

godišnja:

- Godišnji izvještaj umjetničkog stvaralaštva i reproduktivnog izvođenja
- Godišnji izvještaj televizije
- Godišnji izvještaj radija
- Godišnji izvještaj kinematografa
- Godišnji izvještaj o proizvodnji filmova
- Godišnji izvještaj o uvozu i izvozu filmova
- Godišnji izvještaj o prometu dugometražnih filmova
- Godišnji izvještaj o knjigama i brošurama
- Godišnji izvještaj o novinama
- Godišnji izvještaj o časopisima
- Godišnji izvještaj o komercijalnoj eksploataciji videosnimaka
- Godišnji izvještaj o zvučnim snimkama

svake treće godine:

- Izvještaj arhiva
- Izvještaj pučkih otvorenih učilišta i domova kulture
- Izvještaj muzeja, muzejskih zbirki i zbirki
- Izvještaj športskih, šahovskih i lovačkih udruga
- Izvještaj udruga tehničke kulture.

svake pete godine:

- Izvještaj zooloških i botaničkih vrtova, nacionalnih parkova i sl.
- Izvještaj udruga kulturno-umjetničkog amaterizma

Podaci se dostavljaju Unescu prema njihovim upitnicima.

Podaci o financiranju kulture ne prikupljaju se statističkim istraživanjima u DZS, nego njima raspolažu odgovorna ministarstva.

MJERE DALJNJEG USKLADIVANJA S EU-om

Poboljšati obuhvat na područje kulturne djelatnosti pravnih subjekata čija glavna djelatnost nije kultura.

Prikupiti podatke o participaciji u kulturi.

Financijski pokazatelji u kulturi, koje treba prikupiti iz sekundarnih izvora.

Rokovi za postizanje usklađenosti ovise o osiguravanju svih potrebnih resursa, te stručne i tehničke pomoći.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak registra pravnih subjekata koji se bave kulturnom djelatnosti kao sporednom.

Nedostatak potrebnih resursa za osmišljavanje ankete o participaciji u kulturi i njezino provođenje na uzorku.

Nedostatak objedinjenih evidencija i informacija o sekundarnim izvorima financiranja kulture, koje se provodi iz različitih izvora i na različitim administrativnim razinama.

35. ZDRAVLJE I ZAŠTITA

U okviru ove teme Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje prati podatke o osobama osiguranicima u sustavu zdravstvenog osiguranja, Hrvatski zavod za javno zdravstvo prati zdravstveno-statističke podatke za sve tri razine javnog zdravstva primarno, sekundarno i tercijarno zdravstvo i Centar za gerontologiju zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba prati podatke o zdravstvenim potrebama i o skrbi starijih osiguranika.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

SADAŠNJE STANJE

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje osnovan je Zakonom o zdravstvenom osiguranju radi provođenja osnovnog i dopunskog zdravstvenog osiguranja te obavljanja drugih poslova utvrđenih Zakonom o zdravstvenom osiguranju.

Zavod je javna ustanova s javnim ovlastima u rješavanju o pravima i obvezama osiguranika iz zdravstvenog osiguranja.

Zavod ima bazu podataka osiguranika, odnosno prijava i odjava vrši se u skladu s promjenama. Izrađuju se izvještaji koji su mjesečni, tromjesečni i godišnji. Osiguranici se prate po kategorijama osiguranja – osnovi osiguranja, djelatnostima i spolu. Koristi se nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev. 1.

Nadalje, izrađuju se izvještaji o nesposobnosti za rad i prirodi bolesti, i to tromjesečno i godišnje. Prate se slučajevi i dani nesposobnosti za rad, priroda bolesti po spolu i osnovnim uzrocima, na teret poduzeća, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i proračuna RH.

U skladu s ugovorima sa zdravstvenim ustanovama i privatnim zdravstvenim radnicima, prate se rashodi za zdravstvenu zaštitu te prirodni podaci o korištenju prava iz zdravstvenog osiguranja. Izvještaji se izrađuju tromjesečno i godišnje, a podaci se prate svakodnevno.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

U tijeku je informatizacija primarne zdravstvene zaštite, a rok za završetak vezan je za osiguranje financijskih sredstava.

Glavni problemi

Boljom informatizacijom zdravstvenog sustava te povezivanjem zdravstvene ustanove s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje osigurali bi se kvalitetniji podaci.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

SADAŠNJE STANJE

Zdravstvenu statistiku iz područja javnog zdravstva, prema Programu statističkih istraživanja RH za 2003. (NN, br. 105/03.), provodi/prati Hrvatski zavod za javno zdravstvo sljedećim istaživanjima:

- Izvješće o prijavljenim slučajevima i epidemijama zaraznih bolesti
- Izvješće o izvršenim obvezatnim imunizacijama protiv zaraznih bolesti
- Izvješće o osobama testiranim na HIV (virus humane imunodeficijencije) i HIV seropozitivnima
- Statistika o radu i o utvrđenim bolestima, stanjima u ordinacijama bez obzira na vrstu vlasništva – opća medicina, zdravstvena zaštita predškolske djece, žena, stomatološka zaštita
- Statistika o provođenju specifičnih i preventivnih mjera školske djece i mladeži
- Statistika o radu i o utvrđenim bolestima, stanjima – medicina rada, hitna medicinska pomoć, transfuzija, patronaža i kućna njega
- Statistika o radu i o utvrđenim bolestima, stanjima u ordinacijama specijalističko-konzilijarne djelatnosti bez obzira na vrstu vlasništva
- Izvješće o organizacijskoj strukturi i djelatnicima u zdravstvu
- Statistika o organizaciji i radu bolnica
- Statistika liječenih bolesnika u službi za stacionarno liječenje:
- Bolesničko-statistički obrazac (JZ – BSO)
- Bolesničko-statistički obrazac (ONKO – tip) (JZ – ONK)
- Psihijatrijski obrazac (JZ – PSH)
- Obrazac hospitalizacije zbog rehabilitacije (JZ – REH)
- Statistika prekida trudnoće
- Statistika poroda
- Statistika liječenih ovisnika o psihoaktivnim drogama (osnovni podaci o ovisnicima u programu liječenja – grupa Pompidou)
- Potvrda o smrti i izvješće o uzroku smrti
- Statistika ozljeda na radu
- Izvješće o profesionalnim bolestima
- Prijava maligne neoplazme – izvanbolnička (JZ – NEO)
- Izvješće o organizaciji i djelatnicima u ljekarnama
- Izvješće o zdravstvenoj ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe
- Izvješće o higijenskoj ispravnosti pitke vode
- Izvješće o radu mikrobiološkog i parazitološkog laboratorija
- Godišnji izvještaj o radu laboratorija za bakteriološku dijagnostiku tuberkuloze
- Prijava perinatalne smrti (JZ – PER)
- Statistika osoba s invaliditetom.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Na području morbiditetne statistike i resursa u zdravstvu nema navedenih istovrsnih istraživanja ili se, zbog usuglašavanja između država članica, provode različita pilotna istraživanja.

Mortalitetnu statistiku moguće je uspoređivati prema standardnoj Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema, deseta revizija (MKB-10).

Na području zaraznih bolesti sve bolesti koje podliježu obveznoj registraciji u EU registriraju se i u Hrvatskoj te postoji potpuna kompatibilnost sa sustavom registracije SZO-a i primjena definicija bolesti za one bolesti kod kojih postoji individualna prijava SZO-a (HIV, AIDS, TBC, bolesti protiv kojih se cijepi – EPI). Hrvatska je u sustavu praćenja pokazatelja u vezi s cijepljenjem SZO (Expanded Program of immunization – EPI). U nadzoru nad zaraznim bolestima (sustav ranog uzbunjivanja) Hrvatska je dio sustava europske mreže pod nazivom CCEE-Baltics, koji je telematski povezan s Regionalnim uredom SZO-a.

U Hrvatskoj je od 1995. godine u uporabi Međunarodna klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema, deseta revizija (MKB-10).

Osim ove standardne, međunarodno priznate klasifikacije Svjetske zdravstvene organizacije, koriste se i drugi međunarodni zdravstveni standardi prema smjernicama i preporukama Svjetske zdravstvene organizacije.

GLAVNI PROBLEMI

Nedovoljna informatizacija resora (zdravstvenog i drugih).

Nedovoljna standardizacija podataka i usklađenost definicija između resora.

Nedovoljno osiguranje kvalitete podataka.

Centar za gerontologiju Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba

SADAŠNJE STANJE

Centar za gerontologiju Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba – Referentni centar Ministarstva zdravstva Hrvatske za zaštitu zdravlja starijih ljudi provodi:

Registar praćenja zdravstvenih potreba za institucijskom i izvaninstitucijskom zdravstvenom skrbi starijih osiguranika

Registar funkcionalno onespoblijenih starijih ljudi u institucijskoj gerijatrijskoj skrbi

Znanstveni projekt Ministarstva znanosti Hrvatske (0121003) – Zdravstvene potrebe starijih ljudi za gerijatrijskom skrbi u domovima za starije.

Osnovu baze seta gerontoloških zdravstveno-statističkih pokazatelja Registara čini osnova primjene Programa praćenja zdravstvenih potreba (PZP) individualnog gerijatrijskog bolesnika dobivena putem standardiziranog instrumentarijskog obrasca Evidencijske liste PZP-a starijeg osiguranika (NN, br. 82/02., NN, br. 105/03.).

Definirani sadržaj zdravstvenih obilježja PZP-a starijeg čovjeka razlikuje se po određenim praćenim varijablama diktiranih specifičnostima, razinom i vrstom pruženih zdravstvenih mjera i postupaka u zaštiti zdravlja starijih ljudi.

Teritorijalna obilježja prikupljenih gerontoloških podataka čini sljedeći obuhvat: RH, regija, županija, grad Zagreb.

Cilj i svrha: racionalizacija organizacije osiguranja specifičnih zdravstvenih mjera i postupaka u zaštiti zdravlja starijih ljudi sa svrhom dostupnosti i učinkovitosti primjenjenih te evaluiranih istih zdravstvenih mjera i planiranja projekcije budućih zdravstvenih potreba starijih ljudi za institucijskom i izvaninstitucijskom gerontološko-gerijatrijskom zdravstvenom skrbi. Selekcioniranje prioriteta ciljeva fokusirane gerontološke zaštite u odnosu na utvrđenu i evaluiranu funkcionalnu onespoblijenost starijih ljudi u ranoj (65-74 g.), srednjoj (75-84 g.) i dubokoj starosti (85 i više godina) u cilju primjene Programa primarne, sekundarne i tercijarne prevencije u zaštiti zdravlja starijih ljudi sa svrhom aktivnog zdravog starenja i očuvanja funkcionalne sposobnosti hrvatskog starijeg pučanstva.

Svrha provedbe znanstvenog gerontološkog projekta je utvrđivanje, praćenje i proučavanje zdravstvenih potreba uz analizu kvalitete prehrane starijih korisnika specifične zdravstvene zaštite, temeljeno na objektivnim gerontološko-javnozdravstvenim pokazateljima sadržanima u Registru zdravstvenih potreba starijih korisnika specifične primarne zdravstvene zaštite, uz praćenje i planiranje zdravstvenih potreba u domovima za starije i nemoćne osobe. Osnovni cilj je primjereno rješavanje problema u zaštiti zdravlja starijih bolesnih ljudi i njihove iskazane potrebe za institucijskom skrbi u ustanovama zdravstvene i socijalne skrbi na različitim razinama, a modelski primjenjivo po regijama Hrvatske uz obvezatnu izradu prehrambenih normi, normativa i standarda za starije ljude.

Nacionalni standardi: Pravilnik o provedbi Zakona o evidencijama u oblasti zdravstva na području zdravstvene zaštite gerijatrijskih bolesnika (NN, br. 82/02.), Zakon o zdravstvenom osiguranju (NN, br. 94/01.), Program mjera i postupaka u zaštiti zdravlja starijih ljudi (NN, br. 30/02.), Anatomsko-terapijsko-kemijska klasifikacija lijekova (ATC classification index – WHO), Međunarodna klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema MKB-10 (deseta revizija), Nacionalna klasifikacija zanimanja – NKZ (NN, br. 111/98.).

Međunarodne podloge, ATC classification index 2002, International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF; WHO-NLM classification: W 15), International Classification of Diseases and Related Health Problems (Tenth Revision), Eurostat.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Predviđa se daljnje usklađivanje s EU-om do 2007. u sljedećem:

- Proširenje dodatnim varijablama praćenja i evaluacije primjene PZP-a starijih ljudi Hrvatske i starijih europskih turista po državama prebivališta.
- Proširenje primjene europskih gerontoloških normi, normativa i standarda uz prilagodbu umreženja gerontoloških timova po regijama Hrvatske
- Daljnja uskladba gerontoloških i gerijatrijskih definicija varijabli PZP-a i funkcionalne sposobnosti starijih ljudi.

GLAVNI PROBLEMI

Poboljšanje provedbe PZP-a starijih ljudi na lokalnoj razini uz osiguranje županijske financijske konstrukcije provedbe, osobito u odnosu na praćenje zdravstvenih potreba funkcionalno onespoblijenih starijih za njegu i rehabilitacijom

Proširenje obuhvata na starije djelatnike po grupacijama zanimanja i starije osiguranike fokusiranih interesnih dobnih skupina "menoboomb" i "androboomb" hrvatskog pučanstva te ciljne dobnog skupine 85 i više godišnjaka

Osiguranje Registra utvrđivanja, praćenja i proučavanja starijih europskih turista u ranijoj, srednjoj i dubokoj starosti u hrvatskom turizmu radi primjene Programa zdravstvenog turizma za starije

Osiguranje financijskih indeksa gerontoloških i gerijatrijskih zdravstvenih usluga.

36. RASPODJELA DOHOTKA I ŽIVOTNI STANDARD

Prema pregledu statističkog praćenja i rezultata EU-a navedenih u Compendiumu, Tema 36 obuhvaća istraživanja koja se temelje na uzorku kućanstava, a kojima se prikupljaju podaci o izdacima odnosno potrošnji kućanstava prema obilježjima koja opisuju društveno-ekonomske karakteristike kućanstava, te podaci o dohotku kućanstava prema izvorima stjecanja.

Anketa o potrošnji kućanstava (Modul 361)

SADAŠNJE STANJE

Anketa o potrošnji kućanstava (APK) provodi se u skladu s metodologijom Eurostata: «Household Budget Surveys in the EU, Methodology and Recommendations for Harmonisation 1997». Podaci o potrošnji kućanstava prate se prema klasifikaciji COICOP/HBS.

APK je uveden kao redovito istraživanje u 1998., osigurava podatke u godišnjoj periodici, a provodi se kontinuirano u 26 dvotjednih intervala tijekom godine na uzorku kućanstava koji je reprezentativan za razinu RH.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

APK će se razvijati u skladu sa smjernicama i preporukama Eurostata.

Budući da je APK identificiran i kao osnovni izvor podataka za izračun pokazatelja siromaštva, njegov sadržaj bit će potrebno dodatno prilagoditi do kraja 2003., kako bi se od 2004. mogli prikupljati svi podaci potrebni za njihov izračun. Podacima APK koristi se i statistika cijena pri konstrukciji pondera za izračun indeksa potrošačkih cijena. S tim u vezi predviđa se provedba APK u razdoblju do 2007. na uzorku kućanstava reprezentativnih na razini NUTS 2. Predviđeno je da će se istraživanje na toj razini provoditi svakih 5 godina.

Da bi se to ostvarilo, potrebno je sljedeće:

- definirati NUTS 2
- uspostaviti registar stanova ili provesti pretpopis stambenih jedinica
- uspostaviti demografsku statistiku na razini NUTS 2
- dizajnirati uzorak na razini NUTS 2
- redizajnirati upitnike
- uspostaviti stalnu mrežu anketara u svim županijama te ih educirati i opremiti prijenosnim računalima za terenski rad (anketiranje u kućanstvima)
- razviti PC softvere koji će podržavati prijenos tako prikupljenih podataka, izraditi suvremene softvere za kodiranje, kontrolu, obradu, evaluaciju te publiciranje i diseminaciju podataka putem interneta i elektroničkih obrazaca

(Trenutačno se podaci prikupljaju osobnim posjetom anketara kućanstvu, gdje anketar bilježi podatke na papirnatim upitnik; podaci se zatim dostavljaju u DZS, unose u programsku aplikaciju, kontroliraju logičko-računskim procedurama i potom obrađuju.)

Dinamika ostvarenja razvojnih ciljeva ovisit će o raspoloživosti potrebnih resursa (financije, kadrovi, softveri) te o pravodobnosti i adekvatnosti potrebne stručne i tehničke pomoći.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak potrebnih resursa, finacijskih i kadrovskih, te nedovoljni oblici i modaliteti tehničke pomoći.

Nepostojanje okvira za izbor kućanstava kao jedinica praćenja

Neadekvatno razvijena podrška u dizajniranju uzorka na razini NUTS 2

Nedovoljno razvijene demografske varijable na razini NUTS 2.

Korištenje vremena (Modul 362)

Prema Compendiumu, za ovaj modul postoje smjernice («Guidelines on Harmonised European Time Use Surveys», September 2000) koje su predmet kontinuiranog razvoja. U skladu s tim istraživanje će se provoditi na nacionalnoj razini kad se stvore preduvjeti, a u skladu s razvojem metodologije EU-a.

Dohodak, siromaštvo i društvena isključenost (Modul 363)

SADAŠNJE STANJE

Ne izračunavaju se pokazatelji siromaštva i društvene isključenosti.

Tijekom 2002. i 2003. Ministarstvo rada i socijalne skrbi je u suradnji sa Svjetskom bankom provelo projekt Reforma sustava socijalne skrbi u RH. Dio tog projekta bio je i potprojekt Povećanje sposobnosti praćenja siromaštva, kojim su predložene metode prikupljanja, obrade i distribucije podataka o siromaštvu te predloženi izračuni indikatora siromaštva i ekonomske nejednakosti u RH. U tom smislu je Anketa o potrošnji kućanstava (vidi Modul 361) identificirana kao osnovni izvor podataka za izračun pokazatelja siromaštva.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

U suradnji s Ministarstvom rada i socijalne skrbi u tijeku je proces definiranja i odabiranja pokazatelja siromaštva te metode njihovog izračuna za razinu NUTS 1.

Budući da je Anketa o potrošnji kućanstava identificirana kao osnovni izvor podataka za izračun pokazatelja siromaštva, njezin sadržaj bit će potrebno prilagoditi do kraja 2003.g., kako bi se od 2004. g. mogli prikupljati podaci potrebni za njihov izračun. Također se očekuje da će se izvršiti probni izračun relativnih pokazatelja siromaštva na temelju podataka iz 2002. iz ove ankete.

U razdoblju do 2007. predviđena je provedba Ankete o potrošnji kućanstava na povećanom uzorku kućanstava, reprezentativnom na razini NUTS 2, pa će se s tim u vezi prikupljati podaci i za izračun pokazatelja siromaštva na istoj razini.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak kadrovskih resursa

Nedostatak metodoloških i informatičkih znanja o primjeni metoda za izračun pokazatelja siromaštva

Nedostatak suradnje s institucijama koje raspolažu administrativnim izvorima podataka i korisnicima ovih podataka.

Panel kućanstava (EHP) (Modul 364)

SADAŠNJE STANJE

Anketa na panelu kućanstava se ne provodi.

Prema Compendiumu u tijeku je proces transformiranja ovog istraživanja (EHP) u novo istraživanje Statistika dohotka i životnih uvjeta – SILC.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

U razdoblju do 2007. rad na prihvaćanju Eurostatove metodologije, uvođenje istraživanja u statistički sustav i njegova provedba.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak potrebnih resursa, finacijskih i kadrovskih, te nedovoljni oblici i modaliteti tehničke pomoći.

Nepostojanje okvira za izbor kućanstava kao jedinica praćenja

Neiskustvo na provođenju istraživanja na panel-uzorku te u tom smislu i neadekvatno razvijena podrška u dizajniranju panel-uzorka.

37. SOCIJALNA SKRB

U okviru ove teme prate se podaci o ustanovama koje pružaju socijalnu zaštitu, o korisnicima i uslugama socijalne zaštite, a podatke prikupljaju: Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i Ministarstvo rada i socijalne skrbi.

Državni zavod za statistiku**SADAŠNJE STANJE**

Ova tema pokrivena je istraživanjima Odjela statistike obrazovanja koji prikuplja, obrađuje i publicira podatke o ustanovama, korisnicima i uslugama socijalne skrbi. i Odjela statistike osobne potrošnje koji će početi osmišljavati metodologije kojima će se osigurati međunarodno usklađeni socijalni pokazatelji.

Odjel statistike obrazovanja

Podaci o socijalnoj skrbi prate se istraživanjima:

- Godišnji izvještaj o korisnicima i uslugama socijalne skrbi
- Izvještaj ustanova socijalne skrbi – svake druge godine

Prate se podaci o radu centara i službi socijalne skrbi, te ustanova socijalne skrbi sa smještajem za teritorij Republike Hrvatske. Ne prikupljaju se podaci o financiranju socijalne skrbi, kojima raspolažu nadležna ministarstva.

Odjel statistike osobne potrošnje

Podaci o primicima i izdacima različitih programa socijalne skrbi u RH nalaze se u okviru različitih institucija (Ministarstva rada i socijalne skrbi, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i sl.). Dosadašnji rad u DZS-u odnosi se isključivo na upoznavanja s pojmom ESSPROS-a i njegovom metodologijom.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

U razdoblju do 2007. rad na donošenju metodologije, identificiranju potrebnih i postojećih podataka, prilagodba postojećih istraživanja kako bi se prikupili podaci koji nedostaju.

GLAVNI PROBLEMI

Projekt reforme sustava socijalne skrbi završen je u svojoj prvoj fazi. U tijeku je definiranje mjera za njegovu implementaciju te nije poznato kakve će promjene u socijalno- gospodarskom smislu izazvati njihova primjena.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje**SADAŠNJE STANJE**

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje u skladu sa Zakonom o mirovinskom osiguranju (NN, br. 102/98.), vodi baze podataka o korisnicima mirovina i osiguranicima mirovinskog osiguranja, na temelju kojih prema Programu statističkih istraživanja prati statističke podatke kojima su obuhvaćeni:

- korisnici mirovina prema svotama mirovina i vrstama mirovina
- korisnici mirovina prema vrstama mirovina i ostalim mirovinskim primanjima
- korisnici starosnih i invalidskih mirovina koji su prvi put ostvarili pravo na mirovinu prema dobi, spolu, prosječnoj svoti mirovine i prosječnome ukupnome mirovinskom stažu; korisnici invalidskih mirovina i prema uzroku invalidnosti (*MKB-10 Međunarodna klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema* – deseta revizija), korisnici obiteljskih mirovina koji su prvi put ostvarili pravo na mirovinu prema skupinama (udovice, udovice s djecom, djeca itd.) i prema prosječnoj mirovini
- korisnici kojima je prestalo pravo na mirovinu zbog smrti prema vrsti mirovine, spolu, prosječnoj mirovini i broju godina korištenja mirovina, a korisnici starosnih i invalidskih mirovina i prema dobi
- korisnici starosnih i invalidskih mirovina u prethodnoj godini prema spolu, dobnim skupinama, prosječnoj mirovini i prosječnome mirovinskom stažu, a korisnici obiteljskih mirovina prema skupinama (udovice, udovice s djecom, djeca itd.) i prema prosječnoj mirovini

- korisnici mirovina i mirovinskih primanja prema vrstama mirovina i vrstama mirovinskih primanja, spolu, prosječnoj mirovini, općinama i županijama (Zakon o područjima županija, gradova i općina)
- osiguranici prema spolu, djelatnostima (*NKD – klasifikacija NACE Rev. 1 – sva područja djelatnosti*), vrstama osiguranja, dobi i županijama
- podnijeti i riješeni zahtjevi za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja prema vrstama prava

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Primijeniti stističke klasifikacijske standarde kako bi se osigurala razmjena podataka na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Rokovi za usklađenje: razdoblje 2003. do 2007.

GLAVNI PROBLEMI

Neodgovarajuća profiliranost i nedovoljan broj radnika na poslovima statistike u Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje.

Nedovoljna tehnička osnovica za realizaciju sve opsežnijih zahtjeva iz područja statistike.

Ministarstvo rada i socijalne skrbi

SADAŠNJE STANJE

Statistiku socijalne skrbi prati Uprava socijalne skrbi Ministarstva rada i socijalne skrbi sljedećim istraživanjima:

- Mjesečno statističko izvješće o korisnicima i pomoćima u socijalnoj skrbi u RH
- Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH
- Godišnje statističko izvješće o zaposlenicima u ustanovama socijalne skrbi u RH

Navedena su istraživanja usklađena s hrvatskim propisima o socijalnoj skrbi, Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti i djelomično s regulativama/smjernicama EU-a.

Prikupljanje podataka provodi se izvještajnom metodom putem statističkog formulara.

Statističke jedinice od kojih se prikupljaju podaci su centri za socijalnu skrb, njihove podružnice i uredi, te državni i nedržavni domovi socijalne skrbi.

Pokrivenost istraživanjem je potpuna – podaci se prikupljaju od svih statističkih/izvještajnih jedinica na teritoriju RH.

Obrađeni podaci prikazuju se za razinu države, a dio podataka za razinu županije, centra/ podružnice/ureda za socijalnu skrb i doma socijalne skrbi.

Osim podataka o korisnicima socijalnih pomoći po raznim obilježjima i zaposlenicima u centrima i domovima socijalne skrbi, priređuju se i objavljuju godišnji podaci o osiguranim i utrošenim sredstvima/izdacima u socijalnu skrb na razini države. Izdaci se prikazuju prema osnovnim namjenama, vrsti socijalne pomoći i kao udjel u bruto domaćem proizvodu.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

S obzirom na to da je u tijeku priprema izmjene odnosno cjelovite reforme djelatnosti socijalne skrbi, koja će imati za posljedicu i izmjenu statističkog sustava, usklađivanje s EU-om u razdoblju do 2007. odvijat će se u skladu s uspostavljanjem novih normativnih i operativnih rješenja za djelovanje socijalne skrbi. U tom smislu definirat će se statistički proizvodi koji korespondiraju s određenim temama i modulima prema Pregledu statističkih uvjeta (Compendij) i socijalnim indikatorima, a istodobno zadovoljavaju nacionalne potrebe.

GLAVNI PROBLEMI

Osiguravanje potrebnih resursa za izradu novih statističkih istraživanja, koje podrazumijeva angažman nužno potrebnog stručnog i tehničkog osoblja te odgovarajuće tehničke uvjete i sredstva za provođenje istraživanja.

38. OSTALE SOCIJALNE STATISTIKE

Ova tema prati se u sljedećim institucijama: Državnom zavodu za statistiku, Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, Ministarstvu unutarnjih poslova

Državni zavod za statistiku

Prema pregledu statističkog praćenja i rezultata EU-a navedenih u Compendiumu, Tema 38, i metodologija pripadajućih modula nije do kraja definirana. Stoga će se za potrebe modula 381, 382 i 383 pratiti razvoj metodologije EU-a i proces usklađenja nacionalnog zakonodavstva te u odnosu na to i prema dinamici osiguravanja potrebnih resursa razvijati njihova implementacija na nacionalnoj razini.

Statistika stanovanja (Modul 381)

Podaci o stanovanju prate se u sljedećim istraživanjima:

- Popis stanovništva (modul 312)
- Anketa o potrošnji kućanstava (modul 361) – podaci o uvjetima stanovanja kućanstva.
- Statistika građevinarstva i stanovanja

Socijalni indikatori i druga socijalna područja (Modul 382)

Upoznati smo sa sadržajem socijalnih indikatora (Living conditions in Europe. Statistical pocketbook 2000 Eurostat) te će se razvojem svih područja socijalnih statistika osigurati i potpuniji izračun tih indikatora.

U okviru ovog modula Odjel statistike pravosuđa i uprave prati statistiku kriminaliteta sljedećim istraživanjima:

- Statistički izvještaj za punoljetnu osobu protiv koje je postupak po kaznenoj prijavi i prethodni postupak završen
- Statistički izvještaj za optuženu punoljetnu osobu protiv koje je kazneni postupak pravomoćno završen
- Statistički izvještaj za maloljetnu osobu prema kojoj je postupak po kaznenoj prijavi i pripremni postupak završen
- Statistički izvještaj za optuženu maloljetnu osobu prema kojoj je kazneni postupak pred vijećem pravomoćno završen
- Statistički izvještaj za okrivljenu punoljetnu osobu protiv koje je prekršajni postupak pravomoćno završen
- Statistički izvještaj za okrivljenu maloljetnu osobu protiv koje je prekršajni postupak pravomoćno završen
- Statistički izvještaj za pravnu i odgovornu osobu protiv koje je prekršajni postupak pravomoćno završen

U kaznenom postupku:

svrha prikupljanja podataka jest praćenje prijavljenih, optuženih i osuđenih punoljetnih i maloljetnih počinitelja kaznenih djela radi ispitivanja obujma i rasprostranjenosti kriminaliteta za područje cijele RH.

Izvor podataka su državna odvjetništva i sudovi koji sude u prvom stupnju, a podaci se odnose na punoljetne i maloljetne počinitelje kaznenih djela po klasifikaciji kaznenih djela, vrsti postupka, vrsti odluke, izrečenim sankcijama, pritvoru i trajanju postupka.

Periodičnost prikupljanja podataka je mjesečna, a obrada podataka je godišnja.

Relevantni nacionalni standardi su Kazneni zakon i Zakon o kaznenom postupku.

Koristi se klasifikacija kaznenih djela koja se kontinuirano revidira u skladu sa zakonskim promjenama.

Usklađenost s regulativama EU-a je djelomična i ovisi o usklađenosti nacionalnog zakonodavstva.

U prekršajnom postupku:

Svrha prikupljanja podataka je praćenje punoljetnih, maloljetnih te pravnih i odgovornih osoba kao počinitelja prekršaja radi ispitivanja obujma i rasprostranjenosti pojave za područje cijele RH

Izvor podataka su prekršajni sudovi i upravna tijela u prvostupanjskom prekršajnom postupku

Podaci se odnose na punoljetne i maloljetne počinitelje prekršaja po: klasifikaciji prekršaja, vrsti postupka, vrsti odluke, izrečenim sankcijama i trajanju postupka

Periodičnost prikupljanja podataka je mjesečna, a obrada podataka je godišnja

Relevantni nacionalni standardi su Zakon o prekršajima i drugi zakonski propisi

Koristi se klasifikacija prekršaja koja se kontinuirano revidira u skladu sa zakonskim promjenama

Usklađenost s regulativama EU-a je djelomična i ovisi o usklađenosti nacionalnog zakonodavstva.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Daljnje usklađivanje predviđa se u razdoblju do 2007., i to usuglašavanjem kaznenog zakonodavstva s odrednicama Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda.

Usklađivanje postojećih odredbi sa ratificiranim međunarodnim konvencijama i standardima EU-a u procesu pridruživanja EU.

GLAVNI PROBLEMI

Nedovoljna kvaliteta rada izvještajnih jedinica zbog niske razine informatiziranosti sudova.

Nedostatak informacija o razini usklađenosti nacionalnog zakonodavstva s načelima međunarodnog prava.

Integracija podataka registara i podataka iz anketa kućanstava (Modul 383)

Prema Compendiumu, modul je u razvoju (projekt) pa će se pratiti njegov daljnji razvoj.

Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave

Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave prikuplja statističke podatke putem izvještajne metode.

Periodika prikupljanja podataka je mjesečna, a obrada podataka je godišnja.

SADAŠNJE STANJE

- Prema Programu statističkih istraživanja prate se podaci o:
 - Predmetima istrage i istražnom pritvoru
 - Kaznenim predmetima u kojima je određen pritvor protiv punoljetnih počinitelja u prvostupanjskom postupku
 - Kaznenim predmetima protiv maloljetnika u pripremnom postupku pred vijećem za maloljetnike i o pritvoru maloljetnika
 - Predmetima koji se bave gospodarskim prijestupima u prvostupanjskom postupku Predmetima trgovačkih (gospodarskih) prijestupa u prvostupanjskom postupku

- Zemljišnoknjižnim predmetima
- Predmetima ovrhe
- Ostavinskim i drugim izvanparničnim postupcima u prvostupanjskom postupku
- Zaprimljenim, rješenim ili neriješenim predmetima, pojedinim vrstama izvanparničnih predmeta
- Upravnim sporovima u prvostupanjskom postupku
- Predmetima stečaja u prvostupanjskom postupku
- Pravomoćno dovršenim predmetima stečaja
- Pravomoćno dovršenim predmetima likvidacije
- Zahtjevima za zaštitu zakonitosti
- Izvanrednim pravnim ljevovima, osim zahtjeva za zaštitu zakonitosti
- Pokrenutim građanskim sporovima
- Pravomoćno dovršenim upravnim sporovima
- Stanju kadrova u sudovima i o sucima porotnicima
- Prekršajnim predmetima u prvostupanjskom postupku
- Brojnom stanju kadrova koji rade na prekršajnim postupcima
- Punoljetnim osobama u kaznenim ustanovama
- Maloljetnicima u zavodima za preodgoj
- Brojnom stanju kadrova zaposlenih u kaznenim tijelima zavoda za preodgoj.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Daljnje usklađivanje se predviđa u razdoblju do 2007., i to usuglašavanjem kaznenog zakonodavstva s odredbama Rimskog statuta i Međunarodnog kaznenog suda.

Usklađivanje postojećih odredbi sa ratificiranim međunarodnim konvencijama i standardima Europske unije u procesu pridruživanja Europskoj uniji.

GLAVNI PROBLEMI

Problem rada sudova je potreba informatizacije sudova, edukacije sudaca te potrebe stalnih kontakata s međunarodnim stručnjacima.

Ministarstvo unutarnjih poslova

SADAŠNJE STANJE

Ministarstvo unutarnjih poslova sustavno provodi statistička istraživanja na području kriminaliteta. Prikupljanje podataka obavlja se trajno i pomoću individualnih statističkih izvještaja za prijavljena kaznena djela koja se progone po službenoj dužnosti za svaku osobu osumnjičenu za ta kaznena djela.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Radi usklađenja sa standardima EU u postupku je revizija klasifikacijskog sustava za kaznena djela i počinitelje skladno klasifikacijama koje se primjenjuju u EUROPOL-u INTERPOL-u.

GLAVNI PROBLEMI

Usklađivanje područja kriminalnih ponašanja nacionalnog zakonodavstva s kriminaliziranim ponašanjima zemalja EU-a. Također je potrebno uskladiti definicije varijabli koje su obuhvaćene statističkim istraživanjem kriminaliteta te razviti informatičku infrastrukturu koja omogućava automatsku obradu prikupljenih podataka.

39. ZAŠTITA POTROŠAČA

SADAŠNJE STANJE

U Republici Hrvatskoj ne provodi se statističko istraživanje o zadovoljstvu potrošača, o kvaliteti i cijenama roba i usluga, posebno uključujući usluge od općeg interesa.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Proučavanje Eurostatove metodologije iz područja zaštite potrošača. Razvitak vlastite metodologije prilagođene uvjetima u Republici Hrvatskoj usklađene s metodologijom EU-a. Uvođenje istraživanja o zadovoljstvu potrošača na temelju izrađene metodologije. Rokovi će ovisiti o dinamici uključivanja Republike Hrvatske u Europsku uniju jer je financiranje ovog istraživanja predviđeno iz fondova EU-a.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak financijskih i ljudskih resursa u pogledu broja i kvalitete.

III. EKONOMSKE STATISTIKE

III A MAKROEKONOMSKE STATISTIKE

40. GODIŠNJI EKONOMSKI RAČUNI

SADAŠNJE STANJE

U okviru DZS-u proizvode se godišnji ekonomski računi u skladu sa statističkim standardima SNA 93 i ESA 95. Najvažniji računi iz ove grupe su Račun proizvodnje i Račun stvaranja dohotka, u kojima se prikazuje struktura bruto domaćeg proizvoda, i to:

na razini čistih djelatnosti (klasifikacija djelatnosti NACE),

na razini institucionalnih sektora (šest tuzemnih sektora i sektor inozemstva prema standardima SNA 93 i ESA 95).

U trenutnoj fazi razvitka sustava nacionalnih računa u Republici Hrvatskoj proizvodi se bruto domaći proizvod prema sva tri pristupa:

1. proizvodnom pristupu
2. dohodovnom pristupu
3. rashodnom pristupu

Vremenska serija i odgovarajuća godišnja struktura (struktura prema čistim djelatnostima za proizvodnu metodu i sastavnicama agregatne potražnje za rashodnu metodu) bruto domaćeg proizvoda prema pristupima 1) i 2) iskazuje se u tekućim i stalnim cijenama. Bruto domaći proizvod prema oba pristupa objavljuje se u Statističkom ljetopisu Republike Hrvatske, i to:

- na razini područja klasifikacije djelatnosti NACE, osim za područje D (prerađivačka industrija) gdje se bruto domaći proizvod objavljuje na razini odjeljka (dvoznamenkasta razina klasifikacije NACE) – prema proizvodnom pristupu

- na razini osnovnih sastavnica agregatne potražnje (osobna potrošnja, potrošnja neprofitnih ustanova koja služe kućanstvima (NPUSK), individualna i kolektivna potrošnja države, bruto investicije u fiksni kapital, promjena zaliha koja uključuje i statističku diskrepanciju, izvoz minus uvoz roba i usluga) – prema rashodnom pristupu.

Rashodni pristup obračunava se po nacionalnom konceptu, tj. izvoz i uvoz (te povezano s time) i osobna potrošnja korigiraju se za potrošnju rezidenata u inozemstvu i potrošnju nerezidenata u zemlji.

Bruto domaći proizvod u stalnim cijenama iskazuje se u cijenama prethodne godine (i na proizvodnoj i na rashodnoj strani). Na proizvodnoj strani se za prevođenje tekućih u stalne cijene primjenjuje metoda dvostruke deflacije, gdje se odgovarajućim indeksima cijena deflacioniraju proizvodnja i međufazna potrošnja da bi se došlo do dodane vrijednosti (na bruto osnovi) u cijenama prethodne godine. Rashodna strana deflacionira se odgovarajućim indeksima cijena na što je moguće nižoj razini dezagregacije robnih grupa kako bi se postiglo što preciznije deflacioniranje.

Zasad se bruto domaći proizvod prema dohodovnom pristupu (koji je u potpunosti komplementaran proizvodnom, tako da se oba ova pristupa donekle mogu smatrati jednim) u Sektoru nacionalnih računa proizvodi eksperimentalno u sklopu proizvodnog pristupa i službeno se ne objavljuje, međutim, kvaliteta podataka je takva da ne postoje nikakve ozbiljne prepreke da se ti podaci službeno objave.

Što se tiče cjelokupnog skupa godišnjih tekućih računa i prvog računa iz skupa godišnjih računa akumulacije (Kapitalnog računa), oni se zasada rade samo eksperimentalno, i to na razini svih šest institucionalnih sektora:

- Sektor inozemstva
- Sektor neprofitnih ustanova u službi kućanstava (S.15)
- Sektor kućanstava (S.14)
- Sektor opće vlade (S.13)
- Sektor financijskih poduzeća (S.12)
- Sektor nefinancijskih poduzeća (S.11).

Zasad u Sektoru nacionalnih računa DZS-a postoji eksperimentalna serija godišnjih ekonomskih računa (od Računa proizvodnje do Kapitalnog računa) za razdoblje 1997.–2001.

U izradi nacionalnih računa koriste se preporuke «Priručnika EU o indeksima cijena i volumena». Iz ovoga priručnika usvojen je metodološki koncept o razvitku hedonističke metode za određivanje indeksa cijena za računalna. Još se praktično ne primjenjuje hedonistička metoda za određivanje indeksa cijena za računalna.

Sustav tablica ponude i uporabe ni sustav simetričnih input-output tablica nisu u cijelosti razvijeni; ali se tablice ponude i uporabe počinju polako koristiti za unapređivanje konzistentnosti strukturnih pokazatelja.

Istraživanja bilance stanja nefinancijskih sredstava u tekućim cijenama tek su u povoju. Tijekom 2002. provedeno je pilotno istraživanje na 100 subjekata s najvećom nefinancijskom aktivom, a razmatra se metodologija revalorizacije historijskih vrijednosti nefinancijske aktive dobivenih iz Bilanci 100 subjekata s najvećom nefinancijskom aktivom.

MJERE DALJNJEG USKLADIVANJA S EU-om

Daljnji razvitak obračuna bruto domaćeg proizvoda nesumnjivo će zahtijevati unapređenja u sustavu deflacioniranja tekućih cijena. To znači da će se moraći prijeći s tzv. institucionalnog načela obračuna bruto domaćeg proizvoda na

načelo čistih djelatnosti da bi se dobile homogenije djelatnosti i homogenije robne grupe kojima će se moći preciznije pridruživati odgovarajući indeksi cijena.

Da bi se to postiglo nužna su bitna unapređenja u Sustavu statističkih registara Republike Hrvatske i u sustavu mikrostatistika (u okviru DZS-a). Posebno važan preduvjet za to unapređenje je primjena jedinstvene klasifikacijske sheme u cjelokupnom statističkom sustavu Republike Hrvatske (osim DZS-a ovdje pripada još 12 proizvođača službene statistike).

Posebno veliki problem u ovom segmentu je alokacija institucionalnih jedinica po gore navedenih šest institucionalnih sektora. Zasad se ta alokacija provodi prema računovodstvenim sustavima koje primjenjuju pojedine grupe institucionalnih jedinica koji ugrubo odgovaraju gore navedenim sektorima. Alokacija se provodi na četveroznamenkastoj razini NACE klasifikacije. Budući da su zahtjevi SNA 93/ESA 95 standarda alokacija svake pojedine institucionalne jedinice, nužan je dodatni napor unutar DZS-a (Sektor nacionalnih računa i Sektor statističkih infrastruktura – statistički registri i svih sektora iz područja mikrostatistika), ali i između DZS-a i drugih institucija iz statističkog sustava (ponajprije Hrvatske narodne banke i Ministarstva financija).

U tijeku su koordinirana nastojanja da se pripremi teren za proizvodnju službenih tekućih godišnjih računa. To uključuje:

- Izradu kriterija za lokaciju institucionalnih jedinica po sektorima (Sektor nacionalnih računa),
- te na temelju ovako izrađenih kriterija punjenje baze podataka u Poslovnim registrima Državnog zavoda za statistiku (Sektor statističkih infrastruktura)
- Usklađivanje stavova među najvažnijim institucijama (DZS, Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija itd.) radi postizanja konsenzusa o jedinstvenoj sektorskoj alokaciji koju moraju slijediti sve tri institucije u provođenju svojih statističkih istraživanja
- Identificiranje svih relevantnih institucija u RH koje mogu dati podatke o svim najvažnijim međusektorskim transakcijama, radi popune praznina koje za sada postoje u eksperimentalnim godišnjim nacionalnim računima (Agencija za nadzor osiguravajućih društava, Centralna depozitarna agencija, Komisija za vrijednosne papire, državni i privatni mirovinski fondovi itd.)
- Podjela uloga i osmišljavanje statističkih istraživanja sa svrhom kvantificiranja međusektorskih transakcija na načelu četverostrukog knjigovodstva.

Hoće li Republika Hrvatska dostići punu uklađenost svoje statistike sa statistikom EU-a do ciljne 2007. godine, uvelike ovisi o preduvjetima prikazanim pod naslovom GLAVNI PROBLEMI (posebno o prvom preduvjetu)

GLAVNI PROBLEMI

- Nedostatni financijski i ljudski resursi u pogledu broja i kvalitete
- Nedovoljna koordinacija između statistike rada i nacionalnih računa (uključujući matrice društvenog računovodstva)
- Nedovoljna koordinacija između nacionalnih računa i brojnih baznih statistika uključujući satelitske račune
- Ne postoji veliki dio strukturnih pokazatelja
- Mnogi od postojećih strukturnih pokazatelja su nezadovoljavajuće kvalitete
- Nedovoljna raščlanjenost indeksa cijena za potrebe deflacioniranja BDP-a u tekućim cijenama.

41. TROMJESEČNI EKONOMSKI RAČUNI SADAŠNJE STANJE

Zasad se u ovom segmentu radi samo tromjesečni bruto domaći proizvod u tekućim i stalnim cijenama, i to: proizvodnim i rashodnim pristupom slijedom naputaka iz ESA 95 i na temelju Priručnika Eurostata o tromjesečnom BDP-u.

Tromjesečni se cjeloviti skup sektorskih računa zasad ne radi u DZS-u.

S proizvodnjom tromjesečnog bruto domaćeg proizvoda RH je počela 1997. uz tehničku pomoć Međunarodnog monetarnog fonda. Podaci se objavljuju u rokovima $t + 90$ (tj. potkraj tekućeg tromjesečja za prethodno referentno tromjesečje). Prema zahtjevima MMF-ova standarda SDDS o diseminaciji podataka, podaci se prema unaprijed definiranom kalendaru dostavljaju u MMF. Osnovne metode koje se koriste za procjenu tromjesečnog bruto domaćeg proizvoda jesu: jednostruka ekstrapolacija dodane vrijednosti iz bazne 1997. korištenjem različitih indikatora u tekuće tromjesečje (na proizvodnoj strani) i deflacioniranje tekućih sastavnica agregatne potražnje na rashodnoj strani iz tekućeg tromjesečja tekuće godine u isto to tromjesečje bazne (1997.) godine.

Zbog problema s deflacioniranjem poreza na proizvode (posebno poreza na dodanu vrijednost), a u nedostatku robnih tokova, zasada se bruto domaći proizvod – u tekućim cijenama (proizvodnim pristupom) proizvodi u tržišnim cijenama a bruto domaći proizvod – u stalnim cijenama (proizvodnim pristupom) proizvodi se u bazičnim cijenama. I jedan i drugi bruto domaći proizvod (proizvodna strana) – tekuće i stalne cijene procjenjuje se metodom ekstrapolacije odgovarajućeg tromjesečja bazne (1997.) godine u isto tromjesečje tekuće godine.

Za dobivanje dodane vrijednosti u tekućim cijenama po djelatnostima koristi se ekstrapolacija dodanih vrijednosti iz bazne (1997.) godine indeksima vrijednosti proizvoda (outputa). Pod proizvodom (output) ovdje se podrazumijevaju indeksi nominalnog rasta prihoda bez korekcije za promjenu zaliha, što nesumnjivo čini procjenu tromjesečnog bruto domaćeg proizvoda manje preciznom od godišnje procjene istog agregata. Važno je istaknuti da se indeksi vrijednosti prihoda korigiraju u slučaju većeg odstupanja udjela troškova u prihodima radi dobivanja što preciznijeg indeksa vrijednosti za dodanu vrijednost.

Za dobivanje dodane vrijednosti u stalnim cijenama po djelatnostima koristi se ekstrapolacija dodanih vrijednosti iz bazne (1997.) godine indeksima volumena i količinskim indeksima iz odgovarajućih baznih statistika. Za neke djelatnosti (odjelci 55.-67. klasifikacije NACE) ekstrapolacija se radi na vrlo niskoj razini agregacije (troznamenasta razina klasifikacije NACE — skupina), dok se za odjeljke 70 pa na dalje klasifikacije NACE primjenjuje ekstrapolacija na četveroznamenkastoj razini klasifikacije NACE (razina razreda).

U nedostaku boljeg indikatora za područja poslovnih usluga (područje K NACE-a), netržišnih usluga (područja L do Q NACE-a) i neinkorporirani sektor (sve djelatnosti NACE-a) koristi se broj zaposlenih kao indikator bez korekcije za produktivnost.

Dijeljenjem bruto domaćeg proizvoda u tekućim cijenama s BDP-om u stalnim cijenama po odgovarajućim skupinama djelatnosti dobiju se implicitni deflatori za te skupine djelatnosti. Ti implicitni deflatori uspoređuju se s odgovarajućim indeksima cijena za karakteristične skupine proizvoda koje odgovaraju spomenutim skupinama djelatnosti da bi se provjerila točnost obračuna BDP-a po djelatnostima – u tekućim i stalnim cijenama.

Rashodna strana tromjesečnog BDP-a – u tekućim cijenama proizvodi se iz redovitih istraživanja DZS-a o prometu u trgovini na malo, prometu u hotelima i restoranima, te korištenjem rezultata iz Ankete o potrošnji kućanstava. Izdaci za ostale usluge koje nisu obuhvaćene redovitim istraživanjem DZS-a izračunati su ekstrapoliranjem potrošnje iz bazne godine korištenjem indeksa obujma iz proizvodnog pristupa i odgovarajućih indeksa troškova života, korištenjem kao izvora proračunskih dokumenata o potrošnji države. Bruto investicije u fiksni kapital na razini tromjesečja dobivaju se ekstrapolacijom bazne godine specifičnim indeksima volumena i cijena. Promjena zaliha obračunava se na temelju

podataka iz tromjesečnog istraživanja o rezultatima poslovanja poduzetnika (FINA). Podaci o izvozu i uvozu roba i usluga dobiju se iz Statistike vanjske trgovine DZS-a i to samo robni dio, dok se uslužni dio dobije iz Statistike Platne bilance (BoP statistika) Hrvatske narodne banke.

Nakon usklađivanja BDP-a – s proizvodne strane u tekućim cijenama i BDP-a – s rashodne strane u tekućim cijenama, pristupa se na rashodnoj strani deflacioniranju nominalnih vrijednosti pojedinih sastavnica agregatne potražnje.

Osobna potrošnja se deflacionira odgovarajućim podindeksima indeksa troškova života, međufazna potrošnja države se deflacionira podindeksima indeksa cijena na malo, indeksima cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima te indeksima troškova života, a

nadoknade uposlenicima u državnom sektoru se deflacioniraju omjerom nominalnog indeksa plaća u državnom sektoru i nominalnog indeksa broja zaposlenih; bruto investicije u fiksni kapital deflacioniraju se indeksima cijena domaćih i uvoznih kapitalnih dobara te implicitnim deflatorom za graditeljstvo, koji je dobiven sa strane proizvodnje; promjene zaliha gotovih proizvoda i proizvodnje u tijeku deflacioniraju se indeksom cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima i indeksima uvoznih cijena za sirovine i materijal.

Za deflacioniranje promjena zaliha trgovačke robe korišteni su odgovarajući indeksi cijena na malo.

Izvoz i uvoz (robni dio) deflacioniran je indeksima jedinične vrijednosti Fisherova tipa po deset robnih grupa SITIC, a izvoz i uvoz usluga odgovarajućim indeksima za uvoz i izvoz usluga.

Usluge putovanja, izvoz deflacionirane su agregiranim indeksom za putovanja (izvoz turističkih usluga). Ponderi koji se upotrebljavaju za izračun tog indeksa predstavljaju strukturu potrošnje turista po robama i uslugama, a ta struktura potrošnje preuzeta je iz istraživanja TOMAS koji provodi Hrvatska Narodna Banka.

Usluge putovanja, uvoz (direktne kupovine rezidenata u inozemstvu) deflacionirane su agregiranim indeksom za putovanja (uvoz usluga). Ponder za taj indeks odražava strukturu kupovine rezidenata u inozemstvu u pet zemalja u koje hrvatski građani najviše putuju, iz ukupne stavke direktne kupovine rezidenata u inozemstvu. U izračunu tog indeksa koriste se indeksi potrošačkih cijena u pet zemalja koji se ponderiraju vrijednostima kupovina i korigiraju se za intervalutarne odnose.

Transportne usluge (izvoz) se deflacioniraju različitim indeksima po modalitetima transporta, dok se uvoz transportnih usluga deflacionira agregatnim indeksom uvoza za robni dio; izvoz i uvoz ostalih usluga se deflacionira indeksima troškova života. CIF/FOB prilagodba se deflacionira sveukupnim implicitnim deflatorom uvoza.

Provjera točnosti obračuna tromjesečnog BDP-a – stalne, bazične cijene i tromjesečnog BDP-a – stalne, tekuće cijene vrši se usporedbom neto poreza na proizvode (porezi minus subvencije) u tekućim i stalnim cijenama radi provjere točnosti obračuna implicitnog deflatora za neto poreze na proizvode (koji je u nedostatku robnih tokova vrlo teško procijeniti).

Budući da se tromjesečni BDP (na proizvodnoj strani) procjenjuje jednostrukom ekstrapolacijom, bez mogućnosti preciznijeg iskaza promjene zaliha u prosječnim cijenama (kako zahtijeva SNA 93/ESA 95), dok se godišnji BDP procjenjuje mnogo preciznijom dvostrukom deflacijom uz precizni obračun zaliha, potpuno je prirodno da se javljaju razlike između zbroja četiri tromjesečja i godišnjeg podatka. Isto tako, na rashodnoj strani obračun osobne potrošnje, potrošnje države i investicija, a pogotovo izvoza i uvoza mnogo je precizniji na godišnjoj razini.

Zbog svega toga, radi se revizija tromjesečja prema godini. Revizija se obavlja kvalitativnom statističkom analizom razlika između zbroja četiri tromjesečja i godine na razini 60 razreda klasifikacije NACE. Nakon tog prvog koraka, u drugom se koraku obavlja usklađivanje MMF-ovom metodom Denton.

Serijski tromjesečni BDP-a, proizvodna strana u stalnim cijenama, sve od bazne 1997. sezonski se prilagođava (desezonira) primjenom softvera DEMETRA koji se primjenjuje u većini zemalja članica EU-a.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Daljnje unapređenje tromjesečnog obračuna BDP-a zahtijevat će unapređivanje sustava baznih statistika, posebno:

- Sustava poslovnih strukturnih statistika
- Ekonomskih računa u poljoprivredi
- Kratkoročnih indikatora, i to poglavito u segmentu usluga (poslovnih i netržišnih) koje u Hrvatskoj igraju vrlo važnu; očekuje se da će u budućnosti igrati još i veću ulogu
- Sustava poslovnih registara, uzoraka
- Konkretna primjena klasifikacija radi usklađivanja kratkoročnih i strukturnih vrijednosnih pokazatelja po djelatnostima Nacionalne klasifikacije djelatnosti.

Zasad su tromjesečni nacionalni računi usklađeni sa zahtjevima Međunarodnog monetarnog fonda. Ako se žele u potpunosti ispuniti zahtjevi Europskog programa o dostavi podataka (European transmission program), rok izrade od +90 dana morat će se pomaknuti na +70 dana.

Za dostizanje roka od +70 dana trebat će ubrzati izradu kratkoročnih pokazatelja, strukturnih vrijednosnih pokazatelja i izradu tekućeg računa bilance plaćanja.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatni financijski i ljudski resursi u pogledu broja i kvalitete

Nedovoljna koordinacija između statistike rada i nacionalnih računa (uključujući matrice društvenog računovodstva)

Nedovoljna koordinacija između nacionalnih računa i brojnih baznih statistika uključujući satelitske račune

Ne postoji veliki dio strukturnih pokazatelja

Mnogi od postojećih strukturnih pokazatelja nisu zadovoljavajuće kvalitete

Vrijednosni strukturni pokazatelji rade se na institucionalnom načelu (na razini poduzeća), a indeksi volumena na načelu čistih djelatnosti, što stvara izvjesnu nekonzistentnost između tekućih i stalnih cijena.

42. FINANCIJSKI RAČUNI

SADAŠNJE STANJE

U Republici Hrvatskoj još se uvijek ne radi Financijski račun i Financijska bilanca stanja za svih šest institucionalnih sektora. Za sada se Financijski račun može raditi samo na dvo-sektorskoj razini (Sektor inozemstva i Sektor domaćeg gospodarstva S.1) uzimanjem odgovarajućih stavki iz Financijskog i Kapitalnog podračuna Bilance plaćanja, koju inače izrađuje Hrvatska narodna banka za potrebe izračuna deviznih rezervi a u svrhu vođenja monetarne politike. Još nije moguće utvrditi unutargodišnje promjene u financijskoj aktivni i pasivi, ni stanje financijske aktive i pasive po pojedinim institucionalnim sektorima slijedeći strukturu po financijskim instrumentima koju zahtijevaju standardi SNA 93/ESA 95, tj. po sljedećim instrumentima:

Tablica 1. Struktura finacijskih instrumenata iz Financijskog računa i Financijske bilance

F.1.	Monetarno zlato i Specijalna prava vučenja MMF-a
F.2.	Gotov novac i depoziti
F.3.	Vrijednosni papiri osim dionica
F.4.	Zajmovi (kredit)
F.5.	Dionice i drugi vlasnički papiri
F.6.	Tehničke rezerve osiguranja
F.7.	Ostala kartkoročna potraživanja i obveze

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Treba uspostaviti koordinacijski tim između DZS-a, Hrvatske narodne banke i Ministarstva financija. Tijekom 2003. ovakav tim je uspostavljen

Uspostaviti svih pet infrastrukturnih pretpostavki nužnih za uspostavu tekućih i računa akumulacije (vidjeti pod 40 Godišnji nacionalni računi)

Razriješiti metodološka pitanja analitičkog (dovoljno detaljnog) praćenja financijskih međusektorskih transakcija (tj. financijske tokove) u računovodstvima svih institucionalnih jedinica slijedeći strukturu iz Tablice 1.

Razriješiti metodološka pitanja realne vrijednosti financijskih transakcija (tj. metodološka pitanja razlaganja-dekomponiranja promjena i stanja financijske aktive i pasive na: a) realni dio i b) nominalne vlasničke dobitke/gubitke koji se sastoje od naturalnih i realnih dobitaka/gubitaka, po financijskim instrumentima iz Tablice 1).

Ako se razriješe osnovni organizacijski i infrastrukturni problemi vezani uz financijske račune, bit će ih moguće proizvesti u 2006.

U okviru nacionalnog CARDS programa za 2003. godinu predviđen je projekt "Development of Methodology for production of Key Public Finance Statistics", gdje su projektni partneri Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka i Ministarstvo financija. Cilj spomenutog projekta je postići pouzdane i međuinstitucionalno usklađene podatke s područja javnih financija.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatni financijski i kadrovski resursi u pogledu broja i kvalitete

Poseban problem je nedovoljan broj iskusnih stručnjaka za područje financijskih tržišta i financijskih instrumenata (poglavito najnovijih financijskih instrumenata kao npr. opcije).

43. IZRAČUN POREZNE OSNOVICE PDV-a

U RH se precizno izrađuje bruto nacionalni dohodak samo na dvosektorskoj razini: Sektor inozemstva i Tuzemni sektori.

DZS nastoji stvoriti organizacijske i metodološke preduvjete za konstrukciju robnih tokova (Tablica ponude i uporabe), a koje su podloga za precizniji izračun matrica vrednovanja (evaluation matrices) tj. matrica trgovačkih marži i PDV-a po robnim grupama na strani ponude i po istim robnim grupama na strani potražnje (vrednovanje BDP-a po bazičnim i tržišnim cijenama).

Zasad se DZS opredijelio za 60 djelatnosti (razred klasifikacije NACE, dvozanemenkasta razina) i 215 robnih grupa (skupina klasifikacije CPA, troznamenkasta razina). Na temelju pokušaja razvitka «ekonomskih računa poljoprivrede», koji su još u samom početku razvitka (dobra podloga za ovo je Popis poljoprivrede koji se provodi ove godine), prilično dobro strukturiranih baznih statistika Industrije, Trgovine na malo i nešto lošije strukturiranih baznih statistika Graditeljstva i Prometa, baznih statistika poslovnih usluga (koje unutar DZS-a gotovo ne postoje) te na temelju

proračunskih dokumenata, Sektor nacionalnih računa nastoji konstruirati eksperimentalne Tablice ponude i Uporabe za 1999., iz kojih bi se primjenom odgovarajućih poreznih stopa PDV-a (a imajući u vidu nulte porezne stope na specifične proizvode te subjekte izvan sustava PDV-a – npr. banke i štedionice) mogla procijeniti ne samo stvarna porezna osnovica PDV-a u Republici Hrvatskoj nego i visina «sive ekonomije».

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Nužni organizacijski preduvjeti jesu:

- Izgradnja statističkih registara (na razini lokalnih jedinica – LU, jedinica čistih djelatnosti KAU i lokalnih jedinica čistih djelatnosti – LKAU)
- Definiranje jedinstvenog skupa robnih grupa radi jednoznačnog praćenja naturalnih i vrijednosnih tokova u svim poslovnim statistikama, anketama (Anketa o potrošnji kućanstava), u segmentu potrošnje države, u segmentu bruto investicija te u segmentu vanjskotrgovačkih statistika (robni dio DZS i uslužni dio Bilanca plaćanja HNB-a)
- Svođenje svih specifičnih klasifikacija (PRODCOM, SITC, COFOG, COICOP, Klasifikacija građevinskih objekata itd.) na jedinstvenu osnovicu NACE/CPA.

GLAVNI PROBLEMI

Prilično heterogen pristup istraživanjima u baznim statistikama

Slabo korištenje uzorka za procjenu proizvodnje u malim izvještajnim jedinicama (pogovo za detaljniju strukturu po djelatnostima i regijama)

Nemogućnost pouzdane provjere obuhvata zbog nepostojanja registara za male subjekte u neinkorporiranom sektoru
Premalen broj usposlenika na izradi Tablica ponude i uporabe.

55. CIJENE

SADAŠNJE STANJE

DZS prema preuzetoj metodologiji redovito mjesečno prati kretanje sljedećih dviju grupa maloprodajnih i proizvođačkih cijena.

I. Maloprodajne cijene

Indeks cijena na malo

Indeks troškova života

Indeks cijena ugostiteljskih usluga.

Osim cijena na malo u Sektoru nacionalnih računa se prate i proizvođačke cijene.

II. Proizvođačke cijene:

Indeks cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Indeks cijena građevnog materijala pri proizvođačima (grupni indeks cijena na osnovi cijena i strukture za prethodni indeks)

Indeks cijena proizvoda poljoprivrede, šumarstva i ribarstva pri proizvođačima.

Svi indeksi izračunavaju se prema Laspeyresovoj formuli vaganom aritmetičkom sredinom.

$$I = \frac{\sum \frac{p_n}{p_o} \times w_o}{\sum w_o}$$

gdje su w_o - relativna struktura vrijednosti prodaje u baznom razdoblju
 p_o - prosječna cijena u baznom razdoblju
 p_n - prosječna cijena u tekućem razdoblju (mjesecu)

Bazno razdoblje za promjenu cijena je prosjek prethodne godine (osim za indeks cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima, za indeks cijena na malo i indeks troškova života, za koji je baza prosinac prethodne godine).

Bazno razdoblje za mjesečne indekse tekuće godine je prethodna godina.

Indeks cijena na malo i indeks troškova života

Obuhvat

Prate se proizvodi s većim udjelom u prometu na malo i osobnoj potrošnji.

Indeks cijena na malo obuhvaća oko 392 proizvoda i 106 vrsta usluga s najvećim udjelom u prometu na malo, dok indeks troškova života obuhvaća 467 reprezentativnih proizvoda i usluga koje imaju veliku važnost za osobnu potrošnju.

Lista proizvoda i usluga potrebna za izračunavanje indeksa mijenja se i dopunjava u manjoj mjeri na kraju svake godine.

Mjesto i vrijeme snimanja cijena

Cijene snimaju statističari u dvanaest izabranih gradova u RH, a mjesečno se prikupi oko 20 000 opažanja.

Cijene poljoprivrednih proizvoda snimaju se dva puta mjesečno (prvog i trećeg tjedna u mjesecu) na tržnicama i u prodavaonicama.

Cijene industrijskih proizvoda (prehrambenih i neprehrambenih) te cijene usluga snimaju se jedanput mjesečno (od 13 do 21. u mjesecu) na različitim prodajnim mjestima.

Ponderi

Za izračunavanje indeksa cijena na malo ponderi predstavljaju strukturu prometa na malo po proizvodima na razini RH tijekom jedne godine.

Za indeks troškova života ponderi su dobiveni na osnovi strukture potrošnje nepoljoprivrednih kućanstava, a izvor tih podataka je Anketa o potrošnji kućanstava (APK).

Ponderi se početkom svake godine korigiraju porastom cijena u prethodnoj godini.

Cijene i izračun indeksa

Cijene na malo su cijene po kojima potrošač plaća određeni proizvod ili uslugu u prometu na malo (prate se one cijene po kojima se u promatranom razdoblju na izabranom prodajnom mjestu prodaju najveće količine izabranih proizvoda).

Proizvodi i usluge u indeksnoj listi grupirani su prema porijeklu i namjeni protrošnje (roba, usluge, poljoprivredni proizvodi, industrijski prehrambeni te industrijski neprehrambeni proizvodi).

Prosječne mjesečne cijene za proizvod ili uslugu na razini grada izračunavaju se jednostavnom aritmetičkom sredinom, prosječne mjesečne cijene na razini RH izračunavaju se vaganom aritmetičkom sredinom iz cijena proizvoda po gradovima, a za pondere koriste se podaci o strukturi prometa na malo po količini u jednoj godini.

Indeks troškova života:

Indeks troškova života predstavlja promjenu cijena proizvoda i usluga za osobnu potrošnju; do 1998. podaci su objavljivani prema Nacionalnoj klasifikaciji koja je usporediva sa SNA 1993., a od 1998. indeks troškova života objavljuje se i prema klasifikaciji COICOP.

Proizvodi i usluge u indeksnoj listi grupirani su prema namjeni potrošnje.

Indeks troškova života izračunava se na osnovi posebne liste najvažnijih proizvoda i usluga za osobnu potrošnju i prosječnih cijena na malo, odnosno njihovih individualnih indeksa cijena ponderiranih sa strukturom osobne potrošnje nepoljoprivrednih kućanstava u tijeku jedne godine.

Indeks cijena ugostiteljskih usluga

Obuhvat

Cijene ugostiteljskih usluga, hrane, pića i noćenja prate se u 84 ugostiteljska objekta za 70 vrsta usluga u izabranim ugostiteljskim objektima s najvećim prometom (restoranima), tj. hotelima koji imaju goste tijekom cijele godine (za sve kategorije hotela).

Cijene se snimaju jedanput mjesečno u dvadeset i jednom gradu RH.

Ponderi

Za izračunavanje indeksa, ponderi predstavljaju strukturu vrijednosti prometa ugostiteljskih usluga.

Cijena i izračun indeksa

Cijena ugostiteljske usluge je ona cijena po kojoj ugostiteljski objekti naplaćuju ugostiteljske usluge svojim gostima na osnovi jelovnika i posebna je vrsta cijena na malo.

Prosječne mjesečne cijene za Hrvatsku izračunavaju se vaganom aritmetičkom sredinom iz pojedinačnih cijena i pondera koji predstavljaju strukturu prometa po količini u tijeku jedne godine.

Indeks cijena ugostiteljskih usluga izračunava se ponderiranjem pojedinačnih indeksa sa strukturom prometa ugostiteljskih usluga.

Indeks cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Obuhvat

Cijene se prikupljaju mjesečno izvještajima od 320 izabranih pravnih osoba za 433 proizvoda, i to za područja C, D i E po Nomenklaturi industrijskih proizvoda – NIP-u te Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti – NKD-u koja je usklađena s klasifikacijom NACE (do 1998. za prikazivanje indeksa koristila se Jedinstvena klasifikacija djelatnosti – JKD).

Odabir pravnih osoba izvršen je prema njihovu udjelu u proizvodnji pojedinih proizvoda.

Za praćenje cijena izabrani su proizvodi s najvećom prodajom na domaćem tržištu (najvažniji proizvodi iz svakog odjeljka).

Mjesto i vrijeme snimanja cijena

Cijene se snimaju jedanput mjesečno, u razdoblju od 20. prošlog do 20. u tekućem mjesecu, za tekući mjesec. Dostavljaju ih izabrane pravne osobe iz područja C, D i E.

Ponderi

Struktura je izračunana na osnovi podataka iz Godišnjeg izvještaja industrije (IND-21) za 2000.

Na razini odjeljka ponderi predstavljaju udio u bruto dodanoj vrijednosti, a na razini proizvoda udio u prodaji na domaćem tržištu.

Cijena i izračun indeksa

Cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima je cijena po kojoj proizvođač prodaje svoje proizvode na domaćem tržištu, u najvećim količinama, franko utovareno u vagon (kamion) u mjestu proizvođača, a u tu cijenu ulazi regres koji ostvaruje prodavač te se odbija rabat kao i porez na dodanu vrijednost (PDV) i trošarina.

Opći indeks cijena i indeks cijena po odjeljcima računa se ponderiranim postupkom.

Indeks cijena građevnog materijala

Obuhvat

Lista za indeks cijena građevnog materijala obuhvaća 91 proizvođača i 117 proizvoda koji se koriste kao građevni materijal ili elementi za ugrađivanje a proizvedeni su u RH

Cijene i ponderi preuzeti su iz cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima.

Ponderi

Indeks se računa primjenom ponderacije utvrđene iz strukture (udjela pojedinih proizvoda) ukupne prodaje za izabrane proizvode na domaćem tržištu, dobivene Godišnjim izvještajem industrije (IND-21).

Cijene i izračun indeksa

Indeks cijena građevnog materijala je grupni indeks.

Objavljaju se mjesečni i kumulativni indeksi cijena od 1998. nadalje i godišnji verižni indeksi od 1979. nadalje.

Indeks cijena materijala ne predstavlja indeks cijena ukupne građevinske usluge jer se njima ne obuhvaćaju cijene opreme, mehanizacije, rada i drugih elemenata iz strukture cijena građevinske usluge.

Indeks cijena poljoprivrede, ribarstva i šumarstva pri proizvođačima

Obuhvat

Cijene se prate za 66 proizvoda koji imaju najveći udio u otkupu i prodaji iz područja poljoprivrede.

Ponderi

Od siječnja 2002. ponderi predstavljaju strukturu trogodišnjeg prosjeka vrijednosti prodaje i otkupa 1999., 2000. i 2001.

Cijene i izračun indeksa

Mjesečno se preuzimaju ostvarene prosječne cijene (vrijednost prodaje i otkupa pojedinih proizvoda podijeljena s količinom proizvoda) iz obrade statističkih istraživanja prema NKD-u o prodaji i otkupu poljoprivrednih proizvoda i proizvoda ribarstva po kojima su pravne osobe prodale proizvode iz vlastite proizvodnje i otkupne cijene po kojima su ih otkupile od obiteljskih gospodarstava.

Na osnovi prikupljenih podataka o prodaji i otkupu izračunavaju se indeksi cijena ponderiranim postupkom (do prosinca 1998. opći indeksi cijena poljoprivrede izračunavani su prema Jedinствenoj klasifikaciji djelatnosti – JKD-u, a od siječnja 1999. proizvodi su grupirani prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti – NKD-u)

Indeksi cijena (osim indeksa cijena proizvoda poljoprivrede, šumarstva i ribarstva) objavljuju se na sljedeći način:

- tekući mjesec u odnosu na prosjek prethodne godine
- prvi do tekući mjesec u odnosu na prosjek prethodne godine
- prvi do tekući mjesec u odnosu na prosinac prethodne godine
- tekući mjesec u odnosu na prosinac prethodne godine
- tekući mjesec u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine
- tekući mjesec u odnosu na isti mjesec prethodne godine
- prvi do tekući mjesec tekuće godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Indeks cijena na malo, indeks troškova života i indeks cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima objavljuju se osmog u mjesecu (ako je radni dan) i na internetu za prethodni mjesec.

Indeks cijena ugostiteljskih usluga i indeks cijena građevnog materijala objavljuju se dvanaestog u mjesecu za prethodni mjesec.

Indeks cijena proizvoda poljoprivrede, šumarstva i ribarstva objavljuje se 42 dana nakon izvještajnog mjeseca.

S obzirom na strategijsko opredjeljenje DZS-a da uspostavi proizvodnju onih vrsta indeksa koje su prisutne u svim statistikama svijeta, imajući posebno u vidu potrebe Nacionalnih računa za izračunavanjem realnih makroekonomskih agregata, u sljedećem srednjoročnom planskom razdoblju (2003. – 2007.) DZS će nastojati učiniti sljedeće: umjesto tri indeksa u grupi maloprodajnih cijena računat će se jedan obuhvatni indeks cijena na malo koji će zamijeniti sva tri gore navedena.

Indeks potrošačkih cijena (Consumer price index)

Definicija

Indeks potrošačkih cijena odražava promjene u razini cijena dobara i usluga koje tijekom vremena nabavlja, koristi ili plaća referentno stanovništvo u svrhu potrošnje a osnovna namjena mu je mjerenje inflacije.

Indeks omogućava usporedbu troška tržišne košarice dobara i usluga između dva vremenska razdoblja te na taj način omogućava praćenje promjene cijena na tržištu.

Indeks potrošačkih cijena izračunava se probno od siječnja 2003. a redovito će se objavljivati od veljače 2004. (za siječanj 2004.).

Obuhvat:

Ovim indeksom pratit će se 500 cijena.

U listu proizvoda uključene su ugostiteljske usluge koje su se dosad pratile kao posebna vrsta cijena na malo, usluge obrazovanja (srednje i visoko obrazovanje koje se plaća), financijske usluge, dodatno zdravstveno osiguranje te druge usluge.

Mjesto i vrijeme snimanja cijena

Cijene će snimati statističari jedanput mjesečno u 10 izabranih gradova u RH, a indeks će se objavljivati petnaestog u mjesecu za prethodni mjesec.

U početku podaci o cijenama prikupljat će se izvještajima, a tijekom 2003. prelazi se na snimanje cijena računalima palm-top te će se dostava u DZS obavljati elektroničkim obrascima.

Pojedine cijene (javna poduzeća koja imaju iste cijene na teritoriju RH, cijene premije osiguranja, cijena automobila i računala te cijena bankarskih usluga) prikupljat će se centralno, što znači da će ih prikupljati Odjel statistike cijena i izravno uključivati u proces izračunavanja indeksa.

Ponderi

Pri uvođenju nove metodologije kao polazište za formiranje pondera korištena je Anketa o potrošnji kućanstava za 2001.

Struktura pondera odražava strukturu monetarnih izdataka rezidentnih kućanstava na domaćem teritoriju tako da su izdaci za proizvode klasificirani prema međunarodnoj klasifikaciji COICOP, pri čemu se koristila najdetaljnija razina raščlanjenosti (četveroznamenasta klasifikacija COICOP).

Izračun indeksa

Prosječne cijene na razini grada izračunavat će se geometrijskom sredinom na razini elementarnog agregata.

Promjene cijena izračunavat će se iz elementarnih agregata grada u tekućem mjesecu u odnosu na prosinac prethodne godine (referentno razdoblje).

Indeksi elementarnih agregata na razini RH izračunavat će se ponderiranjem sa strukturom potrošnje na razini regije dezagregirane brojem stanovnika na razini grada.

Indeks potrošačkih cijena po klasifikaciji COICOP izračunavat će se indeksima elementarnih agregata na razini RH koji će se ponderirati sa strukturom osobne potrošnje na razini RH (baza za indeks i pondere bit će prosjek 2001.).

U suradnji s OECD-om još od 1993. RH izračunava BDP per capita po paritetu kupovne moći (PKM). Dostava podataka u OECD je u trogodišnjim ciklusima. U ovaj projekt uključeni smo od 1993. godine a metodologija koju koristimo potpuno je usklađena s metodologijama OECD-a i Eurostat-a.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Sa projekta Indeksa potrošačkih cijena prijeći će se na izradu HCPI-ja (Harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena), koji je drugačijeg obuhvata od nacionalnog indeksa cijena na malo, a radit će se paralelno s njime. Rok za početak izrade HCPI-ja ovisi o dinamici pristupanja Hrvatske EU.

Da bi postigao usklađenost s EU-om Državni zavod za statistiku će:

Nastojati razviti metodologiju za izračun indeksa cijene građenja (građevinskog outputa) umjesto indeksa cijena građevnog materijala i pravog indeksa cijena proizvoda poljoprivrede, šumarstva i ribarstva pri proizvođačima, umjesto do sada postojećeg indeksa unit value.

Ovim se otvara put za izračun jedinstvenog indeksa pri proizvođačima (poljoprivreda plus industrija plus graditeljstvo).

GLAVNI PROBLEMI

Velika fluktuacija kadrova u Odjelu za cijene.

57. STATISTIKA ZA ANALIZU POSLOVNIH CIKLUSA**SADAŠNJE STANJE**

DZS radi veliki broj kratkoročnih indikatora različite frekvencije (najviše mjesečnih i tromjesečnih) na temelju kojih se ne rade analize poslovnih ciklusa. Na temelju priručnika OECD-a već su razmotrene metodološke pretpostavke za unapređivanje kratkoročnih indikatora.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Ovakav razvojni korak ponovo će zahtijevati velika unapređenja u statističkim «temeljima»:

- poslovnim registrima
- metodi uzorka baziranoj na okviru za uzorak, dobivenom iz poslovnih registara, kao i u mikrostatistikama
- trebat će zaposliti nove stručnjake iz područja vremenskih serija koji će raditi sve oblike kratkoročnih projekcija: rekonstrukcije, interpolacije, aproksimacije, sezonsko prilagođavanje i flash procjene (flash-estimating indicators).

Nakon što se u srednjoročnom razvojnem planu (2003.– 2007.) definiraju rokovi za ostvarivanje potrebnih unapređenja u spomenutim statističkim «temeljima», definirat će se i rokovi za uvođenje ovakve statistike u redovnu proizvodnju.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak ekonometričara, stručnjaka za vremenske serije i stručnjaka za flash-procjene.

III. B POSLOVNE STATISTIKE**44. STATISTIKA EKONOMSKE AKTIVNOSTI PODUZEĆA**

Strukturne poslovne statistike i kratkoročne statistike djelomično su usklađene sa zahtjevima Eurostata. Podaci o cijenama, zaposlenima i plaćama te investicijama prema sadašnjoj unutrašnjoj organizaciji DZS-a nisu u nadležnosti i djelokrugu Sektora poslovnih statistika, nego se prikupljaju centralizirano u okviru drugih sektora, gdje su i prikazani. Područje poslovnih usluga zasada nije pokriveno, a statistika s tog područja planira se razviti i uskladiti s propisima Eurostata do 2007., kao i drugi dijelovi poslovnih statistika koji nisu razvijeni.

Nepostojanje statističkog poslovnog registra uvjetovalo je odsutnost integriranog pristupa razvoju poslovnih statistika i djelomičnu neusklađenost s propisima Eurostata.

STATISTIKA INDUSTRIJE

Strukturne-poslovne statistike industrije (područja C, D i E) (Moduli 441-443)

SADAŠNJE STANJE

Podaci se prikupljaju Strukturno-poslovnim istraživanjem industrije (IND-21/SBS) za 2002. u godišnjoj dinamici, a za godišnja razdoblja od 1998. do 2001. prikupljali su se Godišnjim izvještajem industrije (IND-21) zajedno s PRODCOM istraživanjem industrije.

Pokrivenost: područja C–E po NKD-u (u skladu s NACE Rev.1).

Obuhvat: industrijska poduzeća i njihovi dijelovi (C–E) sa 10 i više zaposlenih i dijelovi neindustrijskih poduzeća koji u svom sastavu imaju dijelove koji se bave industrijskom djelatnošću. Obuhvaćene su samo pravne osobe (ne obrtnici). Dodatni kriterij: ovako definiran obuhvat statističkih jedinica treba još zadovoljiti pravilo da svaka troznamenkasta skupina NKD-a ima udio od najmanje 90% BDV-a te skupine NKD-a prema administrativnim izvorima. Ako to nije slučaj, obuhvat se spušta na jedinice s manje od 10 zaposlenih.

Statističke jedinice: poduzeće i lokalni JVD (LKAU).

Varijable: godišnje serije (od 1998. do 2002.)

o strukturi djelatnosti industrijskog sektora (području C, D i E) na razini skupine NKD-a

o poslovanju industrijskih poduzeća, samo izabrani pokazatelji – elementi računa proizvodnje – odnosno agregati varijabli strukturno-poslovnih statistika

regionalni podaci (županije) na razini skupina djelatnosti NKD-a (NUTS 3).

Usklađenost s relevantnim propisima EU-a:

Sve izabrane varijable usklađene su sa sljedećim propisima EU-a o strukturno-poslovnim statistikama koje se odnose na sektor industrije:

Regulation Council No: 58/97 of 12/20/96: OJ: L014 of 1/17/97, *Structural business statistics: Annex 1 (Common Module for annual SBS) & Annex 2 (Module for annual SBS in industry).

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Cjelovita revizija statističkih standarda za strukturno-poslovne pokazatelje industrije, proširivanjem dosadašnjih obilježja istraživanja koja se odnose samo na elemente računa proizvodnje industrije i uvođenjem novih obilježja za prikupljanje svih strukturno-poslovnih varijabli industrije u skladu s propisima EU-a. Uz proširenje sadržaja istraživanja SBS na detaljni skup varijabli za sektor industrije prema Uredbi o strukturnim poslovnim statistikama EU (Annex 1 i Annex 2), treba osigurati i sljedeći output:

Podaci za RH na razini razreda djelatnosti NKD-a

Regionalni podaci na razini NUTS 2

podaci za poduzeća s manje od 10 zaposlenih

Uvođenje novog istraživanja o strukturno poslovnim indikatorima za mala poduzeća i obrtnike (izabrani indikatori) na bazi uzoraka

Izrada novih programa obrade, analitičkih i publikacijskih standardnih tabela te migracija na PC mrežnu obradu

Osiguranje svih potrebnih resursa za prilagodbu EU standardima i suradnja s Eurostatom.

Vremenski raspored uvođenja ovih indikatora u međuzavisnosti je od raspoloživih resursa za njihovo uvođenje i provedbu (financije, kadrovi, softveri). Usklađenje se planira do 2007., a ukoliko bi došlo do bitnijeg povećanja resursa, ovaj se proces uvođenja i prilagodbe standardiziranim outputima EU-a može vremenski skratiti.

GLAVNI PROBLEMI

- Nedostatak Statističkog poslovnog registra
- Nepostojanje koncepta za formiranje statističkih jedinica niti zajedničkog pristupa
- Nedostatak Obrtnog registra
- Nedostatak globalne strategije za razvoj statistika SBS na integrirani način
- Neuključenost u projekte EU-a o statistikama SBS i stručna pomoć EU-a, odlazak na seminare i sl., zbog čega je loša ili nikakva educiranost o ovim statistikama
- Kontinuirani nedostatak resursa za razdvajanje razvojnih poslova od operative.

Kratkoročne statistike industrije (područja C, D i E) (Modul 444)

SADAŠNJE STANJE

Podaci se prikupljaju se Mjesečnim istraživanjem industrije (IND-1A) u mjesečnoj dinamici.

Pokrivenost: Područja C–E po NKD-u (u skladu s NACE Rev.1)

Obuhvat: industrijska poduzeća i njihovi dijelovi (C–E) sa 20 i više zaposlenih i dijelovi neindustrijskih poduzeća koji u svom sastavu imaju dijelove koji se bave industrijskom djelatnošću. Obuhvaćene su samo pravne osobe (ne obrtnici).

Dodatni kriterij: ovako definiran obuhvat statističkih jedinica treba još zadovoljiti pravilo da svaka troznamenkasta skupina NKD-a ima udio od najmanje 90% BDV-a te skupine NKD-a prema administrativnim izvorima. Ako to nije slučaj, obuhvat se spušta na jedinice s manje od 20 zaposlenih.

Statističke jedinice: poduzeće i lokalna jedinica

Varijable: mjesečne serije (od 1997. do tekućeg mjeseca 2003.)

serija kratkoročnih pokazatelja – indeksa fizičkog obujma industrijske proizvodnje

indeksi za RH do razine skupine NKD-a

indeksi za RH po agregatima MIG-a (u skladu s GIG)

originalne i desezonirane serije (koristi se X-12 ARIMA)

bazna godina promjenjiva svake pete godine (trenutno je 2000.).

Usklađenost s relevantnim propisima EU-a:

Varijabla 110 Production – Indeks fizičkog obujma industrijske proizvodnje uglavnom je usklađen s propisima EU-a o kratkoročnim statistikama industrije):

Council Regulation N° 1165/98 of 19 May 1998 concerning short-term statistics (STS-Regulation), Annex A –Industry.

Neusklađenost s EU-om:

Ne postoje pokazatelji za

Indekse prometa industrije, varijable: 120-122 Turnover (domestic/non-domestic)

Indekse narudžbi industrije, varijable: 130-132 New orders received (domestic/non-domestic).

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Potpuna implementacija Uredbe EU-a o kratkoročnim pokazateljima industrije:

- Varijabla 110 Production:
- revizija istraživanja IND-1A:
- ažuriranje NIPUM s NACE Rev.1.1 i CPA 2002 te ponderacijskog sustava
- izrada novih programa obrade i publiciranja
- objavljivanje i obračun indeksa fizičkog obujma industrijske proizvodnje na razini razreda NKD-a
- desezonirane serije po Thramo-seat metodi
- proširenje obuhvata na mala poduzeća i obrtnike metodom uzorka.

120-122 Turnover (domestic/non-domestic):

Izrada Metodologije za kompiliranje indeksa prometa industrije te pilotna obrada

Uvođenje novih obilježja u postojeće IND-1A za razdvajanje domaćeg prometa od vanjskog ili uvođenje novog istraživanja.

130-132 New orders received (domestic/non-domestic)

Izrada Statističkih standarda za istraživanje o narudžbama industrije, provedba pilotnog istraživanja i uvođenje u redovitu praksu.

Uvođenje novog istraživanja o kratkoročnim indikatorima za mala poduzeća i obrtnike (izabrani indikatori) na bazi uzoraka

Vremenski raspored uvođenja ovih indikatora u međuzavisnosti je od raspoloživih resursa za njihovo uvođenje i provedbu (financije, kadrovi, softveri). Usklađenje se planira do 2007., a ukoliko bi došlo do bitnijeg povećanja resursa, ovaj se proces uvođenja i prilagodbe standardiziranim outputima EU-a može vremenski skratiti.

GLAVNI PROBLEMI

Osiguranje svih potrebnih resursa, posebno PC softvera i kadrova za razvoj, uvođenje i primjenu novih istraživanja
Neuključenost u projekte EU-a o statistikama STS i stručna pomoć EU-a, edukacija, studijski posjeti vezani uz nove indikatore industrije (promet, narudžbe)

Nedostatak Statističkog poslovnog registra i Obrtničkog registra.

Proizvodne statistike industrije uklj. PRODCOM (Modul 445)

SADAŠNJE STANJE

Podaci se prikupljaju se istraživanjem PRODCOM o industrijskoj proizvodnji (IND-21/PRODCOM) za 2002. u godišnjoj dinamici, a za godišnja razdoblja od 1994. do 2001. prikupljali su se Godišnjim izvještajem industrije (IND-21) zajedno s istraživanjem industrije SBS.

Pokrivenost: područja C–E po NKD-u (u skladu s NACE Rev. 1).

Obuhvat: industrijska poduzeća i njihovi dijelovi (C–E) sa 10 i više zaposlenih i dijelovi neindustrijskih poduzeća koji u svom sastavu imaju dijelove koji se bave industrijskom djelatnošću. Obuhvaćene su samo pravne osobe (ne i obrtnici).

Dodatni kriterij: ovako definiran obuhvat statističkih jedinica treba još zadovoljiti pravilo da svaka troznamenkasta skupina NKD-a ima udio od najmanje 90% BDV-a te skupine NKD-a prema administrativnim izvorima. Ako to nije slučaj, obuhvat se spušta na jedinice s manje od 10 zaposlenih.

Statističke jedinice: poduzeće (i lokalne jedinice od 2003.)

Varijable: godišnje serije (od 1994. do 2002.) na razini NIP (PRODCOM) proizvoda:

razina detalja: oko 7300 proizvoda (količine i vrijednosti prodaje, proizvodnja količinski)

ažuriranje NIP-a prema PRODCOM-u izvršeno u pravilu 2-3 godine, od 2002. svake godine

formatiranje podataka i slanje u EU (GESMES file) izvršeno za godišnje podatke PRODCOM-a za 1996. do 1998. i za 2001.

Usklađenost s relevantnim propisima EU-a:

- Godišnje istraživanje PRODCOM uključujući referentne verzije na PRODCOM-u bazirane nacionalne nomenklature (NIP) uglavnom je usklađeno s propisima EU-a:
- Regulation Council No: 3924/91 of 12/19/91: OJ: L374 of 12/31/91, Establishment of a community survey of industrial production
- Prodcom List Commission Regulation (EC) No: 347/2003
- Godišnji podaci za 1994. – 1998., 2001. i 2002. (prethodni rezultati) poslani su u Eurostat.

Neusklađenost s EU-om:

- Prema Regulation Council No: 3924/91 of 12/19/91: OJ: L374 of 12/31/91, Establishment of a community survey of industrial production:
- tromjesečni podaci za NIP (PRODCOM) proizvode odjeljka 17 i 24 raspoloživi samo u količinama, ne vrijednosno
- dostavljanje tromjesečnih podataka Eurostatu (GESMES file)
- korištenje alata DPS za kontrolu tromjesečnih i godišnjih podataka Eurostata
- kontrola podataka PRODCOM-a s podacima vanjske trgovine (CT)
- formiranje zajedničke baze podataka PRODCOM proizvodnje i vanjske trgovine (izvoz/uvoz proizvoda) i dostupnost baze korisnicima.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

- Tekuće ažuriranje istraživanja PRODCOM s promjenama istraživanja PRODCOM EU-a:
- redovito godišnje ažuriranje NIP-a prema promjenama liste PRODCOM
- godišnje ažuriranje mjesečne nomenklature NIP-a za proizvode PRODCOM odjeljka 17 i 24
- Izrada programa za pripremu sloga i kontrolu DPS u skladu sa zahtjevima EU-a
- Izrada zajedničke baze podataka proizvodnje PRODCOM i vanjske trgovine
- Izrada programa za kontrolu podataka PRODCOM s podacima vanjske trgovine
- Izrada koncepta i probna obrada tromjesečnih podataka PRODCOM za slanje u Eurostat
- Participiranje RH u projektu PHARE-a PRODCOM za CCs (nastavak).

Usklađenje se planira do 2005. (ovdje je usklađivanje uvjetno navedeno jer je za usklađivanje s ovim istraživanjem EU-a dugoročno propisano i dodatno godišnje ažuriranje liste PRODCOM i alata za transmisiju podataka Eurostatu).

GLAVNI PROBLEMI

Ovdje su glavni problemi tehničke prirode:

Razvoj PC softvera i izrada suvremenih softvera za kontrolu, evaluaciju i publiciranje podataka te prilagodba EU-ovih softvera (GENEDI, DPS) za korištenje u DZS-u

Osiguranje resursa za kontinuirano participiranje u PHARE-ovom projektu PRODCOM.

Statistike željeza i čelika (Modul 446)

SADAŠNJE STANJE

Posebna statistička istraživanja za željezo i čelik ne postoje. Podaci o proizvodnji željeza i čelika te jedinicama koje ga proizvode prate se u redovitim istraživanjima Statistike industrije i energije gdje su pokrivena područja C–E po NKD-u (u skladu s NACE Rev.1) pa tako i proizvodnja željeza i čelika:

Mjesečni izvještaj industrije (IND-1A) – na razini NIPUM-a (proizvodnja, zalihe, prodaja količinski), broj zaposlenih – mjesečno

Tromjesečni izvještaj industrije (IND-1K) – na razini NRMI-ja (nabava i utrošak sirovina, zalihe – tromjesečno,

Istraživanje industrije PRODCOM (IND-21/PRODCOM) – na razini NIP-a (proizvodnja, zalihe, prodaja količinski i vrijednosno) – godišnje

Istraživanje industrije SBS (IND-21/SBS) – na razini skupina djelatnosti – elementi računa proizvodnje, zaposleni – godišnje.

Sve varijable za navedena istraživanja opisane su u prethodnim modulima.

Usklađenost s relevantnim propisima EU-a:

Posebni statistika o željezu i čeliku nema. Usklađenost je samo uvjetna, u onom obimu koliko su usklađeni statistički standardi EU-a o SBS-u, STS-u, i PRODCOM-u u okviru kojih se prikupljaju podaci o proizvodnji i jedinicama industrije željeza i čelika.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Sagledavanje propisa EU-a i izrada koncepta za statistiku željeza i čelika u mjesečnoj, tromjesečnoj i godišnjoj dinamici (EU ima 33 upitnika)

Izrada studije o izvedivosti s konceptom kompiliranja i/ili istraživanja podataka za ovu statistiku:

Integracija pojedinih varijabli u istraživanje IND-1A

Integracija pojedinih varijabli u istraživanje IND-1K

Integracija pojedinih varijabli u istraživanje PRODCOM

Integracija pojedinih varijabli u istraživanje SBS

Dizajniranje dodatnih istraživanja za pojedine indikatore željeza i čelika

Izrada baza podataka za željezo i čelik te posebnih publikacija

Redovito dostavljanje podataka Eurostatu.

Usklađenje se planira do 2007.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak resursa (kadrova) za bavljenje ovom specifičnom problematikom zbog prioriteta poslova Odjela (proizvodnja željeza i čelika za RH nije signifikantna).

STATISTIKA GRAĐEVINARSTVA I STANOVANJA

Strukturni pokazatelji (Moduli 441- 443)

SADAŠNJE STANJE

Istraživanje o poslovnim strukturnim statistikama za područje F Građevinarstvo se ne provodi.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Koncipiranje metodologije poslovnih strukturnih statistika uključujući tehniku uzorkovanja s naglaskom na definiranje okvira uzorka za male poduzetnike;

Uvođenje Godišnjeg poslovno-strukturnog istraživanja s varijablama i definicijama u skladu s Eurostatovim zahtjevima.

Usklađenje se planira do 2007.

GLAVNI PROBLEMI

Uvođenje statističkog poslovnog registra

Nepostojanje integralnog pristupa u uvođenju strukturnih statistika.

Kratkoročni pokazatelji (Modul 444)

SADAŠNJE STANJE

Kratkoročni pokazatelji za područje građevinarstva i stanovanja prate se preko sljedećih istraživanja:

- Mjesečni izvještaj građevinarstva:

- Mjesečni izvještaj o izdanim građevnim dozvolama
- Tromjesečni izvještaj o cijenama prodanih novih stanova.

Obuhvat građevinske djelatnosti sukladan je području F Građevinarstvo u Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NN, br. 3/97.), a razvrstavanje građevina i radova izvršeno je prema Klasifikaciji vrsta građevina (NN, br. 11/98.). Obje su navedene klasifikacije sukladne odgovarajućim klasifikacijama koje propisuje Statistički ured Europske unije (NACE Rev. 1, Classification of Types of Construction – CC, final version).

Mjesečni izvještaj građevinarstva i Tromjesečni izvještaj o cijenama prodanih novih stanova prikuplja se za pravne osobe ili njihove dijelove s dvadeset i više zaposlenika koje su u Registru poslovnih subjekata prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti razvrstane u područje F Građevinarstvo.

Mjesečni izvještaj o izdanim građevnim dozvolama potpun je i obuhvaća sve izdane građevne dozvole koje su izdale Službe za prostorno uređenje i graditeljstvo u Uredima državne uprave u županijama i Ministarstvo za zaštitu okoliša i prostorno uređenje.

Promatrane varijable:

Mjesečno – Indeks građevinske proizvodnje na bazi efektivnih sati rada na gradilištima (indeks fizičkog obujma); Indeks vrijednosti novih narudžbi za zgrade i ostale građevine

Mjesečno – Građevne dozvole za zgrade i stanove: broj dozvola i vrijednost predviđenih radova za sve građevine, broj i građevinska veličina zgrada prema namjeni (Klasifikaciji vrsta građevina) te broj i površina stanova za koje su izdane građevne dozvole

Tromjesečno – Indeks cijena građenja za stambene zgrade: ukupna cijena, od toga: troškovi građenja (ukupno, uključujući dobit izvođača radova), troškovi nabave zemljišta i ostali troškovi (projektiranje, nadzor, porezi, takse itd).

Varijable i definicije uglavnom su usklađene s Eurostatovim i to sa:

Council Regulation EC No 1165 98 of 19 May 1998 concerning short-term statistics

Methodology of Industrial Short-Term Statistics, ISBN 92-828-2879-4, Eurostat, 1998.

Odstupanje definicija od EU-ovih propisa:

U Odjelu statistike građevinarstva i stanovanja ne prate se podaci o ukupnom broju zaposlenih i plaćama jer se isti podaci prate u statistici zaposlenosti i plaća

Ne prate se mali poduzetnici na uzorku već samo poduzeća sa 20 i više zaposlenih

Ne prate se podaci (indeksi) za pojedinačne komponente indeksa troškova građenja (cijene materijala, troškovi rada).

Usklađenje se planira do 2007.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Proširenje obuhvata, tj. uvođenje uzorka za mala poduzeća i obrtnike

Izrada metodologije za indeks cijene građenja na osnovi triju osnovnih komponenata indeksa: cijene materijala, troškovi rada i poslovni višak.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak Statističkog poslovnog registra

Nedostatak Obrtnog registra

STATISTIKA DISTRIBUTIVNE TRGOVINE**Strukturni pokazatelji (Modul 441- 443)****SADAŠNJE STANJE**

Strukturne pokazatelje iz područja Statistike distributivne trgovine (tj. trgovine na domaćem tržištu) prati Odjel statistike trgovine Državnog zavoda za statistiku sljedećim istraživanjima

Godišnji izvještaj distributivne trgovine za pravne osobe

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev.1. Područje praćenja su sve djelatnosti iz područja G NKD-a: Trgovina na veliko, posredovanje u trgovini na veliko, trgovina na malo te popravak motornih vozila i motocikla i predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo.

Istraživanje je na bazi uzorka. Obuhvaćaju se svi veliki i srednji poslovni subjekti dok su mali izabrani stratificiranim uzrokom. Stratifikacija se radi na bazi pretežne djelatnosti.

Većina varijabli i definicija uglavnom je usklađena s Eurostatovim i to na bazi propisa:

- Regulation Council No: 58/97 of 12/20/96: OJ: L014 of 1/17/97, Structural business statistics
- Regulation Commission No: 2700/98: OJ: of 12/18/98, Concerning the definitions of characteristics for structural business statistics.

Također postoji usklađenost u najvećoj mogućoj mjeri s potrebama NR-a (nacionalnih računa).

Promatrane varijable:

Detaljni podaci o zaposlenosti (broj zaposlenih, nadnice i plaće, neto i bruto) i financijski podaci o godišnjem poslovanju poslovnih subjekata (nabave trgovačke robe, troškovi poslovanja po vrstama, zalihe po vrstama, porezi, investicije, promet raščlanjen po djelatnostima i županijama i grupama proizvoda na bazi klasifikacije KPD (CPA), broj prodavaonica po tipovima i prodajnom prostoru).

Odstupanje definicija od EU-ovih propisa:

Nedostaje nekoliko varijabli potrebnih za izračunavanje vrijednosti proizvodnje, bruto poslovnog viška i dodane vrijednosti.

Nedostaju neke varijable na regionalnoj razini.

Nisu obuhvaćene fizičke osobe

Problem obuhvata radi neažurnosti poslovnog registra

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Daljnje usklađivanje predviđa se u razdoblju do 2007., i to:

Uvođenje dodatnih varijabli u godišnji strukturni izvještaj

Uvođenje dodatnih varijabli na regionalnoj razini

Poboljšanje obuhvata

Proširenje obuhvata na fizičke osobe.

Daljnje usklađivanje za potrebe NR-a (nacionalnih računa)

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak Statističkog poslovnog registra
 Nedostatak jedinstvenog koncepta za formiranje statističkih jedinica
 Nepostojanje obrtnog registra
 Pобољшanje kvalitete unapređivanjem metoda uzorka
 Usklađivanje definicija varijabli
 Nepostojanje integralnog pristupa u razvoju strukturnih statistika
 Složenost upitnika i velika opterećenost izvještajnih jedinica
 Nedostatak resursa za razvojne poslove
 Neuključenost u EU-ove projekte.

Kratkoročni pokazatelji (Modul: 444)

SADAŠNJE STANJE

Kratkoročne pokazatelje iz područja Statistike distributivne trgovine (tj. trgovine na domaćem tržištu) prati Odjel statistike trgovine Državnog zavoda za statistiku sljedećim istraživanjima:

- Mjesečni izvještaj trgovine na malo za pravne osobe
- Tromjesečni izvještaj distributivne trgovine za pravne osobe
- Tromjesečni izvještaj distributivne trgovine za obrtnike.

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev. 1. Područje praćenja su sve djelatnosti iz područja G NKD-a: Trgovina na veliko, posredovanje u trgovini na veliko, trgovina na malo te popravak motornih vozila i motocikla i predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo.

Pravne osobe pokrivene su u mjesečnom i tromjesečnom istraživanju, dok su fizičke osobe (obrnici) pokrivene samo tromjesečnim istraživanjem.

Sva su istraživanja na bazi uzorka. Obuhvaćaju se svi veliki i srednji poslovni subjekti dok su mali izabrani stratificiranim uzrokom. Stratifikacija se radi na bazi pretežne djelatnosti.

Većina varijabli i definicija uglavnom je usklađena s Eurostatovim, i to na bazi propisa:
 Council Regulation EC No 1165/98 of 19 May 1998 concerning short-term statistics

Također postoji usklađenost u najvećoj mogućoj mjeri s potrebama NR-a (nacionalnih računa).

Promatrane varijable:

Mjesečno – za djelatnost trgovine na malo i popravaka predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo: vrijednost prometa i zaliha

Tromjesečno – pravne osobe: za područje G u cijelosti: vrijednost prometa i zaliha, broj zaposlenih, broj prodavaonica, sve raščlanjeno prema pretežnoj djelatnosti kao i prema stvarnim djelatnostima koje poslovni subjekt obavlja

Tromjesečno – obrtnici: za područje G u cijelosti: vrijednost prometa i zaliha, broj prodavaonica i zaposlenih, samo prema pretežnoj djelatnosti obrta

Odstupanje definicija od EU-ovih propisa:

Promet obuhvaća PDV

Desezoniranje prometa obavlja se samo na ukupnoj razini

Promet se deflacionira indeksima cijena samo na ukupnoj razini
Ne provodi se prilagodba brojem radnih dana.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Daljnje usklađivanje predviđa se u razdoblju do 2007., i to:
Promjena definicije prometa tj. praćenje prometa bez PDV-a
Prilagodba brojem radnih dana i desezoniranje svih varijabli prometa
Proširenje obuhvata na obrtnike
Deflacioniranje indeksima cijena na razini razreda NKD-a
Prilagodba brojem radnih dana.

Daljnje usklađivanje za potrebe NR-a (nacionalnih računa).

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak Statističkog poslovnog registra
Nepostojanje obrtnog registra
Nerazvijenost metoda uzorka
Neusklađenost definicija varijabli
Osiguranje deflatora (indeksa cijena) na razini razreda NKD-a
Neuključenost u EU-ove projekte.

STATISTIKA UGOSTITELJSTVA (HOTELI I RESTORANI)

Strukturni pokazatelji (Modul: 441- 443)

SADAŠNJE STANJE

Ne postoji posebno istraživanje u skladu s propisom:
Council Regulation (EC, EURATOM) No 58/97 of 20 December 1996 concerning structural business statistics.
Pokazatelji o broju zaposlenih te prometu raspoloživi su za ovo područje iz tromjesečnih istraživanja o kratkoročnim pokazateljima.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Koncipiranje metodologije poslovnih strukturnih statistika s tehnikom uzorkovanja.
Uvođenje novog godišnjeg istraživanja uz korištenje i drugih administrativnih izvora podataka.
Usklađenje se planira do 2007.

GLAVNI PROBLEMI

Poslovni registar
Nepostojanje integralnog pristupa za razvoj strukturnih statistika
Nepostojanje jedinstvenog koncepta za formiranje statističkih jedinica.

Kratkoročni pokazatelji (Modul 444)

SADAŠNJE STANJE

Kratkoročne pokazatelje iz područja Statistike ugostiteljstva provodi Odjel statistike trgovine DZS-a sljedećim istraživanjima:

- Tromjesečni izvještaj ugostiteljstva za pravne osobe
- Tromjesečni izvještaj ugostiteljstva za obrtnike.

Pravne osobe pokrivene su punim obuhvatom dok se obrtnici snimaju uzorkom. Stratifikacija je na bazi pretežne djelatnosti.

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev. 1. Područje praćenja su sve djelatnosti iz područja H NKD-a: Hoteli i restorani.

Većina varijabli i definicija je uglavnom usklađena s Eurostatovim, i to na bazi propisa:

Council Regulation EC No 1165/98 of 19 May 1998 concerning short-term statistics.

Ovo područje usklađeno je i s nacionalnim propisima kojima se regulira ugostiteljska djelatnost i vrste i kategorije ugostiteljskih objekata.

Također postoji usklađenost u najvećoj mogućoj mjeri s potrebama NR-a (nacionalnih računa.)

Promatrane varijable:

Promet, broj zaposlenih, prema vrstama ugostiteljskih objekata

Promet se desezonira.

Odstupanje definicija od EU-a:

Promet uključuje PDV

Ne provodi se prilagodba brojem radnih dana

Problem obuhvata izvještajnih jedinica.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Daljnje usklađivanje predviđa se u razdoblju do 2007. i to:

- Promjena definicije prometa, tj. praćenje prometa bez PDV-a
- Prilagodba brojem radnih dana
- Daljnje usklađivanje vrsta i kategorija smještajnih objekata s nacionalnim propisima
- Daljnje usklađivanje za potrebe NR (nacionalnih računa)(raščlamba prometa po vrstama usluga).

GLAVNI PROBLEMI

Poboljšanje registra poslovnih subjekata

Nepostojanje obrtnog registra

Unapređivanje metoda uzorka

45. ENERGIJA

Strukturne statistike energije (Modul 451)

SADAŠNJE STANJE

Ovaj modul u pravilu pokriva godišnju Statističku energetska bilancu RH, koju uglavnom na temelju prikupljenih podataka Državnog zavoda za statistiku i manjim dijelom na temelju vlastitih istraživanja sastavlja Energetski institut «Hrvoje Požar».

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti (NKD) do razine odjeljaka i prema posebnim energetskim sektorima proizvodnje i potrošnje energije (poslovni entiteti i kućanstva).

Državni zavod za statistiku u svojim istraživanjima pokriva sve velike, srednje i male proizvođače i potrošače energije iz područja A, B, C, D, E, F i I NKD-a. Ta istraživanja bazno služe za dobivanje strukturnih ili kratkoročnih poslovnih

pokazatelja po navedenim područjima, a u njih su ukomponirani dijelovi iz kojih se dobivaju podaci o energetici. Za vrlo male proizvođače i potrošače energije za navedena područja NKD-a i za sve poslovne subjekte ostalih područja NKD-a te kućanstva na temelju sekundarnih izvoza i vlastitih istraživanja, Energetski institut «Hrvoje Požar» vrši procjenu podataka za izradu Statističke energetske bilance RH.

Na temelju «Energy Statistics Methodology», Eurostat F4, 1998, Energetski institut «Hrvoje Požar», u suradnji s Državnim zavodom za statistiku RH izradio je listu energenata, mjerne jedinice u kojima će se prikupljati podaci o energentima i tablice s odgovarajućim ogrjevnim vrijednostima te su definirane promjene u obujmu i načinu prikupljanja podataka u područjima NKD-a, i to: A, B, C, D, E, F i I. Pripremljenu metodologiju treba pretočiti u konkretna istraživanja navedenih područja. Za ostala područja NKD-a i kućanstva treba odrediti varijable i obuhvat.

Promatrane varijable:

Proizvodnja, potrošnja, uvoz, izvoz i zalihe energije prema zadanoj listi energenata te u propisanim mjernim jedinicama prema odjeljcima NKD-a i posebnim energetske sektora.

Odstupanje definicija od EU-ovih propisa:

Još se ne primjenjuju usuglašene liste energenata za praćenje potrošnje energije. Ne prikupljaju se podaci o posebnim pokazateljima za proizvođače energije, npr. instalirana snaga generatora i primarnih pokretača u elektranama, razgraničenja u potrošnji energenata za finalnu energetske potrošnju, transformaciju i neenergetsku potrošnju.

Pri izradi podataka za potrošnju energenata po područjima NKD-a G, H, J, K, L, M, N i O ne koriste se metodološke preporuke, a još nisu izrađena ni načelna metodološka rješenja usklađena s Eurostatom; isto vrijedi i za kućanstva.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Primjena već prije navedenih metodoloških rješenja usklađenih s Metodologijom Eurostata na pojedinačna statistička istraživanja.

Utvrđivanje i provođenje specifičnih energetske istraživanja koja bi provodila energetske jedinice.

Izrada metodologije za praćenje potrošnje energije prema Eurostatovoj metodologiji za područja NKD-a G, H, J, K, L, M, N i O te kućanstva i primjena iste na konkretna istraživanja.

Za navedeno je potrebna daljnja suradnja s Energetskim institutom «Hrvoje Požar» i planira se usklađenje do 2007.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak kadrovskih resursa i nepostojanje izdvojene organizacijske jedinice koja bi se sustavno bavila razvojem ovih statistika (prati se samo u okviru statistike industrije).

Kratkoročne statistike energije (Modul 452)

SADAŠNJE STANJE

Od tri mjesečna izvještaja koja bi trebalo dostavljati Eurostatu, Državni zavod za statistiku dostavlja jedan i to o proizvodnji, potrošnji, uvozu i izvozu električne energije prema vrstama elektrana i potrošnji i zalihama energenata za proizvodnju električne energije.

Pokrivenost je potpuna, a osigurava se:

- Mjesečnim izvještajem industrije (IND-1A)
- Tromjesečnim izvještajem industrije (IND-1K)
- Posebnim mjesečnim izvještajima o potrošnji energenata za proizvodnju električne energije i mjesečnim izvještajem o uvozu i izvozu električne energije.

Svi pokazatelji koji se šalju u Eurostat mjesečno o električnoj energiji usuglašeni su s Principles and methods energy balance sheets, Series E: Methods – Catalogue, No CA-49-87-785-EN-C, odnosno s propisanom metodologijom Eurostata koja sadrži sve odluke i preporuke EU-a.

Promatrane varijable:

Mjesečno: proizvedena električna energija u elektranama i na pragu prema vrsti elektrana, potrošena električna energija iz mreže, potrošeni energenti i zalihe prema listi energenata te uvoz i izvoz električne energije.

Pokrivenost je potpuna.

Odstupanje definicija od EU-ovih propisa

Mjesečni Upitnik o ugljenu (obuhvaća proizvodnju, uvoz, izvoz, potrošnju prema propisanim sektorima potrošnje i ukupnim zalihama u državi) i Upitnik o nafti, plinu i naftnim derivatima (obuhvaća podatke prema propisanim listama gore navedenih energenata o proizvodnji, uvozu, izvozu, potrošnji prema propisanim sektorima i ukupnim zalihama na razini države prema propisanoj listi energenata) ne dostavljamo Eurostatu jer ne raspoložemo relativno velikim dijelom podataka koji su potrebni za sastavljanje Upitnika (treba uvesti posebna istraživanja za proizvođače, uvoznike, izvoznike i skladištare navedenih energenata), a podatke iz Carinske tarife treba svesti na propisanu metodologiju.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Izrada metodologije sukladne Eurostatovoj za posebna istraživanja kojima bi se prikupili podaci koji nedostaju za navedene upitnike Eurostata.

Provođenje gore navedenih istraživanja.

Usklađenje se planira do 2005.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak kadrovskih resursa i nepostojanje izdvojene organizacijske jedinice koja bi se sustavno bavila razvojem ovih statistika (prati se samo u okviru statistike industrije).

Obnovljivi izvori energije (Modul 453)

SADAŠNJE STANJE

Postojećim istraživanjima prikupljaju se podaci o proizvodnji hidroelektrične energije i djelomično o proizvodnji energije iz drva i otpadaka od prerade drva, i to:

Mjesečni izvještaj industrije (IND-1A)

Tromjesečni izvještaj industrije (IND-1K).

Obuhvaćene su sve hidroelektrane, toplane i kotlovnice koje se koriste drvom ili otpacima od drva za proizvodnju energije i pripadaju poduzećima čija je glavna djelatnost u područjima C, D i E NKD-a (javnih elektrana, toplana ili kotlovnica koje se kao gorivom koriste spomenutim energentima u RH nema).

Podaci koji se prikupljaju uglavnom su usklađeni s «Decision Council No: 93/500 of 9/13/93; OJ: L235 of 9/18/93.

Odstupanje od EU-ovih propisa:

Ne postoji metodologija za praćenje proizvodnje ulja iz uljarica koje se koristi kao dizelsko gorivo (biodizel) ili alkohola koji pokreću motore ili korištenje geotermalne energije.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Izrada metodologije za praćenje energenata dobivenih iz obnovljivih izvora.

Uvođenje novih istraživanja uz reviziju postojećih s ciljem dobivanja navedenih podataka.

Usklađenje se planira do 2007.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak kadrovskih resursa i nepostojanje izdvojene organizacijske jedinice koja bi se sustavno bavila razvojem ovih statistika (prati se samo u okviru statistike industrije).

Cijene energenata (Modul 454)

SADAŠNJE STANJE

Ne prikupljaju se podaci koji se traže ovim modulom. Podatke o cijenama električne energije i plina distribuiranog mrežom prema vrstama potrošača (sektorima potrošnje) treba prikupljati dva puta godišnje. Uglavnom sve zemlje članice EU-a raspolažu i s više vrsta cijena drugih energenata.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Izrada metodologije za prikupljanje podataka ovog modula

Provođenje novih istraživanja određenih metodologijom

Usklađenje se planira do 2005.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak kadrovskih resursa i nepostojanje izdvojene organizacijske jedinice koja bi se sustavno bavila razvojem ovih statistika (prati se samo u okviru statistike industrije).

Posebne akcije za podršku nove energetske politike Zajednice (Modul 455)

SADAŠNJE STANJE

Odjel statistike industrije i energije osigurava podatke za izračunavanje proizvodnje stakleničkih plinova nastalih zbog proizvodnje energije. Potrebni podaci za izračunavanje emisije stakleničkih plinova iz energetske postrojenja osigurava se Tromjesečnim izvještajem industrije – IND-1K. Emisiju stakleničkih plinova izračunava EKONERG za Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja u suradnji s DZS-om. Emisija stakleničkih plinova objavljuje se u Statističkom ljetopisu.

Odstupanje od EU-ovih definicija:

Ne postoji metodologija niti se prikupljaju podaci iz kojih bi se mogli dobiti pokazatelji o energetske učinkovitosti u industriji, prometu, ostalim uslužnim djelatnostima i kućanstvima ili pokazatelji koji mjere konkurentnost na području proizvodnje prijenosa i opskrbe električne energije i plina te zaliha plina.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Izrada metodologije za prikupljanje podataka ovog modula

Provođenje novih istraživanja određenih metodologijom

Usklađenje se planira do 2007.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak resursa i nepostojanje izdvojene organizacijske jedinice koja bi se sustavno bavila razvojem ovih statistika (prati se samo u okviru statistike industrije).

Potrošnja energije i kombinirana proizvodnja el. energije i topline (Modul 456)

SADAŠNJE STANJE

Odjel statistike industrije i energije prikuplja podatke iz kojih bi se mogli dobiti pokazatelji o kombiniranoj proizvodnji električne energije i topline iz javnih postrojenja i navedenih postrojenja poduzeća čija je glavna djelatnost iz područja C, D, i E NKD-a. Za kombiniranu proizvodnju električne energije i topline u postrojenjima hotela, bolnica, vrtića nemamo podataka.

Podaci koji se prikupljaju uglavnom su usklađeni s Decision Council No: 91/565 of 10/29/91: OJ: L307 of 1178791 i Recommendation Council No: 88/61 of 11/8/88: OJ: L335 of 12/7/88.

Odstupanje od EU-ovih definicija:

Ne postoji metodologija niti se prikupljaju podaci iz kojih bi se mogli dobiti pokazatelji o potrošnji električne energije i goriva u kućanstvima za grijanje stanova, dobivanju tople vode i kuhanje, opremljenosti kućanstva kućanskim strojevima i uređajima te njihovoj starosti, broju prijeđenih kilometara i potrošnji goriva osobnih automobila (nisu obuhvaćeni osobni automobili poslovnih subjekata).

Ne postoji metodologija niti se prikupljaju podaci iz kojih bi se mogli dobiti pokazatelji o potrošnji električne energije i drugih energenata prema vrsti trošila (klimatizacijski uređaji, rasvjeta, strojevi, grijanje) u proizvodnom i uslužnom sektoru.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Izrada metodologije za prikupljanje podataka ovog modula

Provođenje novih istraživanja određenih metodologijom

Usklađenje se planira do 2005.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak kadrovskih resursa i nepostojanje izdvojene organizacijske jedinice koja bi se sustavno bavila razvojem ovih statistika (prati se samo u okviru statistike industrije).

48. TRANSPORT

SADAŠNJE STANJE

Relevantni nacionalni standardi: Program statističkih istraživanja RH, Nacionalna klasifikacija djelatnosti – NKD i nacionalni zakoni o pojedinim djelatnostima iz područja prijevoza, skladištenja i veza.

Relevantni međunarodni standardi: Smjernice Vijeća o statističkim izvješćima koja se odnose na prijevoz robe, putnika i komunikacije, Eurostat.

Prema Programu statističkih istraživanja Odjel transporta i komunikacija provodi 1 tjedno istraživanje, 5 mjesečnih, 12 tromjesečnih, 17 godišnjih i 1 projekt – Prilagodba statističkih istraživanje iz područja I Prijevoz, skladištenje i veze prema smjericama EU-a.

Tjedno istraživanje odnosi se na cestovni prijevoz robe. Prikupljaju se podaci o broju i kapacitetu prijevoznih sredstava po vrstama vozila, prijeđeni kilometri vozila, o prijevozu robe prema vrsti prometa (unutrašnji i međunarodni), prema vrsti robe, prema svrsi prijevoza (javni i za vlastite potrebe), ostvarenim tonskim kilometrima, vrsti opasne robe, zemlji polazišta/odredišta, načinu pakiranja, svrsi prijevoza, prijevozu među stranim zemljama.

Mjesečnim istraživanjima prikupljaju se podaci o cestovnom graničnom prometu vozila, putnika i robe, graničnom prometu putnika u željezničkom, pomorskom i zračnom prometu, promet brodova, putnika i robe u morskim lukama, promet brodova i robe na unutrašnjim vodenim putovima i podaci o registriranim cestovnim motornim i priklučnim vozilima.

Tromjesečnim istraživanjima prikupljaju se podaci o prijevozu robe i putnika, putničkim i tonskim kilometrima u željezničkom, pomorskom i obalnom prijevozu i zračnom prijevozu, podaci o prijevozu putnika i putničkim kilometrima u cestovnom prijevozu, podaci o prijevozu putnika u gradskom prijevozu, transportu nafte i plina, prekrcaju tereta i skladištenju robe, prometu putnika u zrakoplovnim lukama.

Godišnjim istraživanjima prikupljaju se podaci o infrastrukturi, stanju prijevoznih sredstava, radu prijevoznih sredstava, prijevozu prema vrsti robe, utrošku goriva, zaposlenim radnicima, cestovnim nezgodama.

Bazu našeg sadašnjeg i budućeg rada, osobito s metodološkog aspekta, prema potpunoj usklađenosti s europskim statističkim standardima predstavlja Statistical Requirement Compendium, dio 48. Transport.

U metodološkom radu posebnu pažnju posvećujemo sudjelovanju na sastancima UN-ove Radne skupine za statistiku prometa (WP.6) te sastancima koje organizira Ured za statistiku Europske unije (Eurostat).

Koraci koji su učinjeni u cilju usklađivanja s EU-om

Preveden Pojmovnik za statistiku prometa 1998. (drugo dopunjeno izdanje)

Preveden Metodološki priručnik za statistiku transporta 1998, Eurostat

Prevedena Terminologija za kombinirani prijevoz, 2002, Eurostat

Usklađene definicije u publikacijama DZS-a, prema Pojmovniku (Priopćenja, Statistička izvješća, Statistički ljetopis).

Modul 481 Informacijski sistem transporta – raspolaže se većinom podataka koji se godišnje traže u Zajedničkom upitniku (UN/ECE, ECMT, Eurostat).

Modul 482 Prijevoz putnika – prema spoznajama iz pilotnog upitnika EU-a, ne raspolaže se traženim podacima. Potrebno je organizirati novo istraživanje ili dodati obilježja u drugim istraživanjima (postojećim anketama o potrošnji kućanstava i sl.).

Modul 483 Cestovni prijevoz robe – istraživanje usklađeno sa Smjernicom EU-a iz 1997. godine. Potrebna revizija istraživanja jer se ne raspolaže podacima o zemljama kroz koje tranzitira promet. Podaci se prate tjednim istraživanjem o cestovnom prijevozu robe koje se provodi metodom uzorka.

Modul 484 Prijevoz robe i putnika željeznicom – usklađeno prema smjernici iz 1980. godine. Odjel provodi sljedeća istraživanja:

Tromjesečni izvještaj o željezničkom prijevozu

Godišnji izvještaj o željezničkom prijevozu

Godišnji izvještaj o prometu putnika i robe na željezničkim kolodvorima.

Modul 485A Prijevoz unutrašnjim vodenim putovima – usklađeno istraživanje prema smjernici iz 1980. Podaci se prikupljaju na temelju Prijava o dolasku plovila u luku unutarnjih voda i Prijava o odlasku plovila iz luke unutarnjih voda.

Modul 485B Pomorski promet – postojeće istraživanje ne zadovoljava smjernicu iz 1995. godine za određena obilježja prema traženim setovima podataka. U tijeku je revizija istraživanja u suradnji s Ministarstvom pomorstva, prometa i veza.

Postojeći podaci prikupljaju se istraživanjima Tromjesečni izvještaj o pomorskom i obalnom prijevozu i Prijava o dolasku broda u luku i odlasku broda iz luke.

Modul 486 Zračni promet – postojeća istraživanja ne prikupljaju podatke o pojedinačnim letovima polazišta/odredišta nego zbirne podatke. Potrebna je revizija istraživanja, ali postavlja se i pitanje tajnosti podataka, osobito za strane zračne prijevoznike. Prema postojećim propisima zrakoplovna luka ne smije dati pojedinačne podatke o zrakoplovnim prijevoznicima. U zračnom prometu potrebno je dogovoriti, odnosno upoznati zrakoplovne luke sa zahtjevima o pojedinačnim podacima.

Podaci se prikupljaju sljedećim istraživanjima:

- Tromjesečni izvještaj o zračnom prijevozu
- Tromjesečni izvještaj o prometu u zračnim lukama
- Godišnji izvještaj o zračnom prijevozu
- Godišnji izvještaj o prometu u zračnim lukama.

Modul 487 Intermodalni transport – zasad prevedena publikacija Terminologija za kombinirani prijevoz.

Modul 488 Cestovne prometne nezgode – podatke prati Ministarstvo unutarnjih poslova. Upoznati su sa Smjernicom EU-a, nedostaje im nekoliko obilježja prema Smjernici EU-a.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

U željezničkom prometu potrebno je uvesti klasifikaciju NST/R – rok 2004. Kompletно usklađivanje prema najnovijoj Smjernici planira se do 2007.

U statistici prometa u morskim lukama predviđa se pilotno istraživanje potkraj 2003. godine. Krajnji rok za kompletno usklađivanje je 2006.

Kompletno usklađivanje u zračnom prometu planira se do 2007.

Statistika cestovnih prometnih nezgoda planira se uskladiti do 2006.

Statistike o pokretljivosti putnika i intermodalnom transportu planiraju se uskladiti do 2007., ovisno o ljudskim resursima.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak kadrovskih resursa jer Odjelu pripada veliko, opsežno i raznovrsno područje. Nema raspoloživih kadrovskih resursa za sljedeća područja:

- pokretljivost putnika
- intermodalni transport.

49. INFORMACIJSKO DRUŠTVO

SADAŠNJE STANJE

Relevantni nacionalni standardi: Program statističkih istraživanja RH, Nacionalna klasifikacija djelatnosti – NKD i nacionalni zakoni o pojedinim djelatnostima iz područja prijevoza, skladištenja i veza.

Relevantni međunarodni standardi su Smjernice Vijeća o statističkim izvješćima koja se odnose na komunikacije, Eurostat.

Prema Programu statističkih istraživanja Odjel transporta i komunikacija provodi u području Komunikacija 2 tromjesečna i 4 godišnja istraživanja, te pripremu provođenja istraživanja o informacijskom društvu u sklopu projekta Prilagodba statističkih istraživanje iz područja I – Prijevoz, skladištenje i veze prema Smjernicama EU-a.

U području Komunikacija tromjesečnim se istraživanjem prikupljaju podaci o broju pismovnih i paketnih pošiljaka, novčanom prometu, brzojavima, telefonskim razgovorima i zaposlenima. U području telekomunikacijskih usluga prikupljaju se tromjesečno podaci o telefonskim uslugama nepokretnih i pokretnih komunikacija izraženim u minutama, teleksnim uslugama, broju teleksnih veza i utrošenih minuta, telefonskim razgovorima, broju SMS poruka, prijenosu podataka CROPAK, zaposlenima.

Godišnjim izvještajima prikupljaju se podaci o broju pošta, poštanskim linijama, prijevoznim sredstvima, zaposlenima, telekomunikacijskoj opremi nepokretne mreže, telefonskim centralama, telegrafskim aparatima, pristupnim telefonskim centralama, glavnim telefonskim linijama, ISDN-u, telefonskim govornicama, telefonskim pretplatnicima nepokretne mreže, telefaksnim pretplatnicima, internetskim pretplatnicima, telekomunikacijskoj opremi pokretne mreže, sustavu baznih postaja, korisnicima pokretne mreže, prihodima, rashodima, ulaganju i zaposlenima.

Bazu našeg sadašnjeg i budućeg rada, osobito s metodološkog aspekta, prema potpunoj usklađenosti s europskim statističkim standardima predstavlja Statistical Requirement Compendium, dio 49. Komunikacije.

Koraci koji su učinjeni u cilju usklađivanja s EU-om:

Modul 491 Statistika o informacijskom društvu – preveden upitnik, pojmovnik i metodologija, te neki pilot upitnici za ovo istraživanje. Budući da postoji nekoliko područja istraživanja i da postoje o tome saznanja što se traži, potrebno je organizirati nova istraživanja

Modul 492 Poštanske i telekomunikacijske usluge – u području poštanskih usluga prati se rad EU-a, nacrt metodologije i definicije te se prema tome revidiraju i upitnici DZS-a. U području telekomunikacijskih usluga također se prati rad na metodologiji i u skladu s time revidiramo upitnik. Podaci se prate sljedećim istraživanjima:

- Tromjesečni izvještaj o poštanskim uslugama
- Tromjesečni izvještaj o telekomunikacijskim uslugama
- Godišnji izvještaji o poštanskim uslugama
- Godišnji izvještaji o telekomunikacijskim uslugama.

Modul 493 Audiovizualne usluge – u ovom području preveden upitnik, metodologija i pojmovnik EU-a.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Kompletno usklađivanje do:

Poštanske i telekomunikacijske usluge do 2006.

Informacijsko društvo i AUVIS do 2007., ovisno o kadrovskim resursima.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak kadrovskih resursa jer Odjelu pripada veliko, opsežno i raznovrsno područje, nema raspoloživih ljudskih resursa za sljedeća područja:

informacijsko društvo

AUVIS.

50. TURIZAM

Statistika turizma (Modul 501)

SADAŠNJE STANJE

Zbog važnosti koji turizam ima u nacionalnoj ekonomiji revizija i unapređenje statistike turizma trebali bi imati visok prioritet.

Odjel statistike trgovine DZS-a provodi istraživanja smještajne statistike i neka specifična istraživanja za nacionalne potrebe, ponajprije potrebe Ministarstva turizma.

Ostale aspekte turizma (karakteristike putovanja i turističku potrošnju) pokrivaju druge institucije.

Smještajna statistika turizma

Najvažniji dio statistike turizma jesu smještajna statistika koja se prati istraživanjem Mjesečni izvještaj o turistima i noćenjima.

Ovo se istraživanje provodi više od 50 godina i postoji duga serija podataka o turistima i noćenjima.

Obuhvat je potpun i prate se pravne osobe, obrtnici i kućanstva.

Radi osiguranja boljeg obuhvata i izrade adresara tijesno surađujemo s Hrvatskom turističkom zajednicom.

Definicije i varijable mjesečnog istraživanja usklađene su s metodološkim preporukama WTO-a i Eurostata, tj. sa sljedećim propisima:

Council Directive 95/57/EC of 23 November 1995 on the collection of statistical information in the field of tourism.

Commission Decision on the procedures for implementing Council Directive 95/57/EC on the collection of statistical information in the field of tourism

Promatrane varijable:

Broj turista i noćenja prema vrstama i kategorijama smještaja i prema zemljama

Smještajni kapaciteti: broj soba i postelja

Bruto iskorištenost kapaciteta po vrsti smještaja.

Klasificiranje smještajnih objekata kontinuirano se revidira u skladu s promjenama nacionalnih propisa o vrstama i kategorijama smještajnih objekata.

Odstupanje definicija od EU-ovih propisa

Ne raspoložemo podacima za izračun neto iskorištenosti.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Daljnje usklađivanje predviđa se u razdoblju do 2007., i to:

Uvođenje varijable o broju dana rada radi izračunavanja neto iskorištenosti kapaciteta.

Daljnje usklađivanje vrsta i kategorija smještajnih objekata s nacionalnim propisima.

Za potrebe Ministarstva turizma napravljena je simulacija Turističkih satelitskih računa RH za 2001.

GLAVNI PROBLEMI

Problem obuhvata, osobito privatnog smještaja tj. neregistriranog turističkog prometa.

OSTALA ISTRAŽIVANJA STATISTIKE TURIZMA

Osim smještajne statistike, prema Direktivi traže se i podaci o karakteristikama putovanja i turističkoj potrošnji domaćeg stanovništva. Ovaj dio varijabli pokriven je istraživanjima koja provode druge institucije: Anketom o potrošnji domaćih i stranih turista te Anketu na granici koju provode Hrvatska narodna banka i Institut za turizam.

Detalji o ovim anketama opisani su u uslužnom dijelu tekućeg računa Balance plaćanja.

Anketa o potrošnji kućanstava koju provodi DZS također je izvor osnovnih podataka o putovanjima domaćeg stanovništva.

51. POSLOVNI REGISTRI

SADAŠNJE STANJE

Poslovne registre vodi i razvija Odjel registara DZS-a.

Administrativni poslovni registar (pod nazivom Registar poslovnih subjekata) obuhvaća pravne osobe, tijela državne vlasti, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i dijelove ovih subjekata. U registar se zasad ne upisuju fizičke osobe koje obavljaju djelatnost u skladu s propisima (obrti i slobodna zanimanja). Pravne osobe registrirane u Registru poslovnih subjekata DZS-a su trgovačka društva, poduzeća, ustanove, zadruge, udruge, političke stranke i ostale neusklađene jedinice koje su imale pravni subjektivitet prema ranije važećim zakonima.

Poslovni subjekti se u Registar poslovnih subjekata upisuju na temelju Zakona o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NN, br. 98/94.), Odluke o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti – NKD 2002 (NN, br. 13/03) i Pravilnika o razvrstavanju poslovnih subjekata prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti – NKD 2002 (NN, br. 52/03.).

O poslovnim subjektima se prikupljaju sljedeći podaci:

- Matični broj poslovnog subjekta
- Podaci o registraciji
- Naziv/tvrtka poslovnog subjekta
- Sjedište/adresa poslovnog subjekta
- Glavna djelatnost
- Pravnoustrojbeni oblik
- Vrsta vlasništva
- Podrijetlo kapitala
- Redni broj dijela poslovnog subjekta
- Naziv/tvrtka dijela poslovnog subjekta
- Sjedište/adresa dijela poslovnog subjekta
- Glavna djelatnost dijela poslovnog subjekta.

U skladu s važećim propisima, svi su poslovni subjekti obvezni upisati se u Registar poslovnih subjekata, ali to ne vrijedi i za njihove dijelove.

Koristeći se administrativnim poslovnim registrom kao izvorom podataka, statistički odjeli DZS-a stvaraju vlastite adresare za pojedina statistička istraživanja selektirajući poslovne subjekte prema djelatnosti. U nekim slučajevima

istraživanja se provode na potpunom obuhvatu selektiranog podskupa poslovnih subjekata, a u drugim slučajevima se podaci iz registra koriste kao okvir za uzorak.

DZS dostavlja podatke o registriranim poslovnim subjektima drugim tijelima državne uprave i ostalim korisnicima. Matični broj poslovnog subjekta koji dodjeljuje DZS koristi se u svim tijelima državne uprave za razmjenu i povezivanje administrativnih podataka.

Statistički poslovni registar u fazi je razvitka. Sadrži podatke samo o jednoj statističkoj jedinici – poduzeću. Pri tome za svaki poslovni subjekt iz administrativnog poslovnog registra postoji jedno poduzeće u statističkom poslovnom registru, ali s nekim dodatnim podacima (status životnosti, zaposlenost, promet). Ti dodatni podaci pune se iz datoteka Porezne uprave (porez na dohodak, porez na dobit, porez na dodanu vrijednost). Iz istog izvora se registar nadopunjuje podacima o obrtima i slobodnim zanimanjima. Budući da se podaci Porezne uprave preuzimaju jednom godišnje, promjene u tijeku godine provode se prema podacima iz Registra poslovnih subjekata.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Glavni cilj ovih aktivnosti je uspostavljanje poslovnog registra koji će biti usklađen s uredbama Europske unije i s metodologijom Eurostata za vođenje takvih registara. Konačni cilj je uspostava poslovnog registra kao okvira za izradu uzoraka za provedbu statističkih istraživanja, čime bi se postigla racionalizacija troškova statističkih istraživanja. Prvi korak pri uspostavljanju poslovnog registra je Popis poslovnih subjekata.

Budući da u Republici Hrvatskoj postoji oko 200 000 registriranih poslovnih subjekata (od toga 90 000 aktivnih) te oko 100 000 obrta i slobodnih zanimanja, Popis poslovnih subjekata predstavlja opsežan projekt za čiju je provedbu potrebna temeljita i dobro organizirana priprema.

Važan dio te pripreme je i Probni popis poslovnih subjekata koji je započet krajem 2002. a bit će dovršen do kraja 2003. Njime su obuhvaćeni svi veliki (s više od 250 zaposlenih) i srednje veliki (50-249 zaposlenih) poslovni subjekti te uzorak malih (0-49 zaposlenih) poslovnih subjekata. Popisom poslovnih subjekata prikupit će se sljedeći podaci koje poslovni registri trebaju sadržavati prema zahtjevima EU: status životnosti, glavna djelatnost, sporedne djelatnosti, dijelovi poslovnih subjekata, broj zaposlenih, neto promet, ostali podaci o poslovanju.

Uspostava početnog stanja poslovnog registra provest će se na dva načina. Prvi način koristit će se za velike i srednje velike poslovne subjekte. Podaci o pravnim jedinicama preuzet će se iz Registra poslovnih subjekata, a poduzeća, lokalne jedinice, jedinice prema vrsti djelatnosti i lokalne jedinice prema vrsti djelatnosti kreirat će se na temelju podataka iz Probnog popisa poslovnih subjekata.

Drugi način koristit će se za male poslovne subjekte. Za male poslovne subjekte koji su pravne osobe koristit će se podaci iz Registra poslovnih subjekata (za pravne jedinice) i godišnjih financijskih izvještaja koje prikuplja Financijska agencija (za poduzeća). Za male poslovne subjekte koje su fizičke osobe koristit će se podaci Porezne uprave. Za male poslovne subjekte neće se bilježiti podaci o lokalnim i drugim statističkim jedinicama.

Sukladno Planu provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, DZS je obvezan uspostaviti statistički poslovni registar koji će sadržavati lokalne jedinice (rok studeni 2003). Početno stanje statističkog poslovnog registra uspostaviti će se nakon provedenog probnog popisa čiji se konačni rezultati očekuju u jesen 2003.

U 2005. predviđa se provedba potpunog Popisa poslovnih subjekata koji će obuhvatiti sve poslovne subjekte te uspostava poslovnog registra usklađenog s propisima EU. U 2006. uspostaviti će se sustav redovitog ažuriranja registra te će se registar redovito ažurirati od 2007.

U okviru nacionalnog CARDS programa za 2001. godinu provodi se projekt "Podrška Zavodu za statistiku u prikupljanju i usvajanju acquisa" ("Support to the CBS in data collection and adoption of the acquis"). Jedna od komponenti projekta, čija je provedba u tijeku, odnosi se na pomoć (twinning) Zavodu za statistiku pri razvijanju i održavanju statističkog poslovnog registra.

GLAVNI PROBLEMI

Nepostojanje administrativnih izvora podataka o lokalnim jedinicama,

Neadekvatnost postojećih administrativnih izvora izvan DZS-a za utvrđivanje statusa životnosti poslovnih subjekata zbog različitih metodologija,

Nedostatak financijskih resursa za provođenje statističkih istraživanja kojima bi se ažurirao poslovni registar u onim dijelovima za koje ne postoje administrativni izvori podataka,

Nedostatak financijskih resursa i kadrova za pripremu i provedbu popisa poslovnih subjekata te manjak kadrova za ažuriranje poslovnog registra

III. C NOVAC, FINACIJE, ROBNA RAZMJENA I PLATNA BILANCA

52. NOVAC I FINACIJE

SADAŠNJE STANJE

Unutar DZS-a ne postoji bazna statistika koja bi pokrivala sljedeća područja klasifikacije NACE iz područja poslovnih usluga:

J Financijsko posredovanje

K Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge.

Za izračunavanje BDP-a (dodane vrijednosti) za subjekte iz gornja dva područja NACE-a, zasad samo na razini Hrvatske, DZS se koristi obrađenim podacima iz Računa dobiti i gubitka i Bilanci banaka i štedionica i osiguravajućih društava.

Područje javnih financija (poreze opće vlade, socijalne doprinose i rashode) zasada statistički prati Ministarstvo financija. Deficit i javni dug paralelno prate Hrvatska narodna banka i Ministarstvo financija.

Za izračunavanje BDP-a (dodane vrijednosti) za subjekte iz područja L do O NACE-a, zasad samo na razini Hrvatske, DZS se koristi obrađenim podacima iz bilanci proračunskih korisnika i neprofitnih institucija.

Sve podatke o kamatnim stopama, depozitima i plasmanima banaka prati Hrvatska narodna banka i objavljuje ih u svojem Statističkom biltenu.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Za izradu svih tekućih računa i računa akumulacije, a ne samo BDP-a u Sektoru financijskih poduzeća (S.12) i u Sektoru opće vlade (S.13) bit će nužno uspostaviti tijesnu suradnju između DZS-a, Hrvatske narodne banke, Ministarstva financija, Agencije za nadzor osiguravajućih društava, Centralne depozitarne agencije, Komisije za vrijednosne papire, društava za nadzor privatnih mirovinskih fondova (poput REGOS-a – Registra osiguranika u tzv. II. stupu mirovinskog sustava, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje kao državnog mirovinskog fonda itd.).

DZS će morati znatno unaprijediti svoj statistički sustav da bi statistički obuhvatio sve promjene privrednog sustava u Sektoru financijskih poduzeća (S.12) imajući u vidu sve veći broj novouspostavljenih subjekata u podsektorima Sektora Financijskih poduzeća (S.12) i sve veći broj financijskih inovacija (posebno u podsektoru (d))

Tablica 2. Sektor Financijskih poduzeća (S.12) i njegovi podsektori

(a) Centralna banka	
(b)	Ostale depozitarne institucije, od kojih:
	(i) depozitarne novčane institucije
	(ii) ostale depozitarne institucije.
(c)	Ostali financijski posrednici, osim osiguravajućih društava i mirovinskih fondova
(d)	Financijske pomoćne institucije
(e)	Osiguravajuća društva i mirovinski fondovi.

Tijekom srednjoročnog planskog razdoblja 2004. – 2007. morat će se posebno raditi na unosu Lokalnih jedinica (LU) za sve institucionalne sektore iz Tablice 2. kako bi se (trebat će ispostaviti baznu statistiku za poslovne usluge ili će se podaci dobivati od eksternih institucija: HNB-a, Agencije za nadzor osiguravajućih društava itd...) dobile odgovarajuće varijable na razini Lokalnih jedinica (podružnica institucija iz Tablice 2. za izračun regionalnog BDP-a i regionalnih računa.

Za potrebe izračuna Regionalnog BDP-a na razini NUTS 2 i NUTS 3 bit će nužno prikupiti podatke o zaposlenosti, plasmanima i depozitima, premijama osiguranja itd. po podružnicama banka i osiguravajućih društava slijedeći Uredbu Europske zajednice o poslovnim strukturnim statistikama i Uredbu Europske zajednice o kratkoročnim pokazateljima.

GLAVNI PROBLEMI

Poteškoće u nametanju osnovnih statističkih standarda svim proizvođačima službene statistike, a u čemu ključnu ulogu koordinatora mora odigrati DZS, a za što mu treba podrška relevantnih vladinih dužnosnika.

53. STATISTIKA ROBNE RAZMJENE S INOZEMSTVOM

Moduli 532, 534, 536

SADAŠNJE STANJE

Statistiku robne razmjene s inozemstvom prati Pododsjek statistike robne razmjene s inozemstvom DZS-a sljedećim istraživanjima:

- Istraživanje robne razmjene s inozemstvom
- Indeksi izvoznih i uvoznih cijena
- Izvoz i uvoz RH po osnovi vanjske i unutarnje proizvodnje (dorada, prerada, obrada).

Izvor podataka za statistiku robne razmjene s inozemstvom je Jedinstvena carinska deklaracija, koja je upotrebi od 1. siječnja 2000. Od 1. siječnja 2000. u primjeni je novi Carinski zakon (NN, br. 78/99., 94/99., 117/99., 73/00., 92/01. i 47/03.), koji je usklađen s Carinskim zakonom Europske unije. Na temelju novog Carinskog zakona, radi provedbe istog, doneseni su podzakonski akti: Uredba za provedbu Carinskog zakona (NN, br. 144/99.) i Pravilnik o obrascima za provedbu Carinskog zakona (NN, br. 147/99.).

S novim Carinskim zakonom uvedena je u primjenu i nova Jedinstvena carinska deklaracija (JCD), koja je zamijenila dosadašnji set carinskih deklaracija koje su do tada bile u primjeni u carinskom postupku. Nova Jedinstvena carinska deklaracija identična je izgledom i sadržajem s Jedinstvenom carinskom deklaracijom (tzv. Single Administrative Document) koja je u upotrebi u zemljama Europske unije za praćenje robne razmjene s trećim zemljama. JCD se osim za carinski postupak koristi i u statističke svrhe.

U carinskom postupku pri tarifiranju proizvoda od 2002. koristi se Kombinirana nomenklatura proizvoda, koja je usklađena s Kombiniranom nomenklaturom Europske unije do razine 8 znamenaka, a nacionalna razrada je na 10 znamenaka. Ista nomenklatura koristi se pri statističkoj obradi i publiciranju podataka. Objavljuje se godišnje u Narodnim novinama (za 2003. – NN br. 142/02.). Do 2002. u upotrebi je bila nacionalna Nomenklatura carinske tarife usklađena sa Harmoniziranim sustavom nazivlja i brojčanog označavanja do razine 6 znamenaka.

Većina varijabli i definicija uglavnom je usklađena s Eurostatovim, i to na temelju sljedećih propisa:

- Regulation Council No: 1172/95 of 5/22/95: OJ: L118 of 5/25/95, Statistics relating to the trading of goods by the Community and its Member States with non-member countries
- Regulation Council No: 476/97 of 3/13/97: OJ: L75 of 3/15/97, Amending, with respect to statistical territory, regulation 1172/95 on the statistics relating to the trading of goods by the Community and its Member States with non-member countries
- Regulation Council No: 374/98 of 2/12/98: OJ: L48 of 2/19/98, Amending articles 6 and 9 of Regulation (EC) No 1172/95 on the statistics relating to the trading of goods by the Community and its Member States with non-member countries.
- Regulation Commission No: 1917/2000 of 9/7/00: OJ: L229 of 9/9/00, Laying down certain provisions for the implementation of Council Regulation (EC) N° 1172/95 as regards statistics on external trade.

Varijable:

Mjesečno – Količine (u tonama i specifičnim mjernim jedinicama) i vrijednosti (u kunama, US dolarima i eurima) izvezene i uvezene robe po zemljama namjene/podrijetla, po proizvodima Kombinirane nomenklature i proizvodima SMTK, po Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti – proizvodni princip, po statističkim procedurama, po vrstama trgovinskih poslova, po glavnim industrijskim grupacijama, po vrstama valuta, po Međunarodnoj klasifikaciji ekonomske namjene proizvoda (BEC), vrstama transporta, kontejnerima, po nacionalnosti vrste transporta – objavljuje se 4 tjedna nakon završetka izvještajnog razdoblja (kalendar objavljivanja podataka koji se nalazi na internetskim stranicama MMF-a).

Mjesečno – Podaci o izvozu i uvozu na osnovi vanjske i unutarnje proizvodnje (vanjska proizvodnja – izvoz robe na doradu, obradu i preradu u inozemstvo i uvoz oplemenjene robe natrag u zemlju, unutarnja proizvodnja – uvoz robe na doradu, obradu i preradu u zemlji i izvoz oplemenjene robe natrag u inozemstvo) u kunama, US dolarima i eurima, po odjeljcima Nacionalne klasifikacije djelatnosti i sektorima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije (SMTK) – objavljuje se 4 tjedna nakon završetka izvještajnog razdoblja.

Tromjesečno – indeksi izvoznih i uvoznih cijena RH (indeksi jediničnih vrijednosti («unit value indices») po težinskoj mjernoj jedinici robe u kunama i US dolarima po odjeljcima Nacionalne klasifikacije djelatnosti i sektorima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije (SMTK) – 60 dana nakon završetka izvještajnog razdoblja.

Odstupanje definicija od EU-ovih propisa:

Preferencijali – nacionalne šifre neusklađene s EU-om

Za zemlje se koriste ISO 3166 3-numeričke šifre (NN br. 104/03.) umjesto Geonomenklature, koja je u upotrebi u Europskoj uniji

TARIC se ne koristi.

Statistika robne razmjene s inozemstvom u velikoj je mjeri usklađena s EU-ovom metodologijom.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Bolja kvaliteta podataka

Usklađivanje šifri i pojmova preferencijala s EU-om

Pripreme za Intrastat

Usklađenje se planira do 2007.

U okviru regionalnog CARDS programa za 2001. godinu u tijeku je natječajna procedura za projekt "Statistika" čije su osnovne tri projektne komponente paritet kupovne moći, statistika vanjske trgovine i demografija malih i srednjih poduzeća. Završetak natječaja predviđen je za rujan 2003. godine.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak kadrova u Odjelu i pratećeg kadra u SIT-u (Sektoru informatičkih tehnologija).

54. TRGOVINA USLUGAMA I PLATNA BILANCA

SADAŠNJE STANJE

Istraživanje o izvozu i uvozu usluga, posebno turističkih i transportnih usluga koje su od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku, locirano je u Sektoru za monetarne statistike Hrvatske narodne banke. Imajući u vidu da HNB u cijelosti izrađuje Platnu bilancu prema BOP Priručniku Međunarodnog monetarnog fonda koji je u cijelosti usklađen s SNA 93/ESA 95 u razdoblju 2004. – 2007. se ne očekuju nikakvi problemi oko preuzimanja podataka iz Bilance plaćanja za potrebe izračuna bruto domaćeg i bruto nacionalnog proizvoda, ali ni za izradu cjelokupnog sustava nacionalnih računa (Sektor inozemstva – Rest of the World), uz pretpostavku da se riješi pitanje sektorske alokacije rezidentnih sektorskih jedinica.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Bit će potrebno iznaći metode identificiranja transakcija između Sektora inozemstvo (Rest of the World) i svih domaćih institucionalnih sektora.

GLAVNI PROBLEMI

Zasad ne postoje ozbiljni problemi u procesu transfera podataka iz Hrvatske narodne banke u Državni zavod za statistiku.

IV. POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO

61. KORIŠTENJE ZEMLJIŠTA I KRAJOLIK

Modul 611 – 612

SADAŠNJE STANJE

Statistiku korištenja zemljišta prati Odjel statistike poljoprivrede Državnog zavoda za statistiku sljedećim istraživanjima:

Izvještaj o površinama i nasadima na kraju proljetne sjetve – stanje 31. svibnja

Izveštaj o izvršenoj jesenskoj sjetvi – stanje 15. prosinca.

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev.1. Pokriveno je područje A NKD-a poljoprivreda, lov i šumarstvo.

Za pravne osobe i dijelove pravnih osoba provode se istraživanja.

Za obiteljska poljoprivredna gospodarstva podaci se prikupljaju metodom procjene i pokriveno je cijelo područje Republike Hrvatske. Bazu za procjenu čine podaci katastra.

Istraživanja se provode dva puta godišnje. Prvo istraživanje o proljetnoj sjetvi provodi se sa stanjem 31. svibnja a podaci o jesenskoj sjetvi sa stanjem 15. prosinca.

Većina definicija usklađena je s Eurostatovim preporukama i s nacionalnim potrebama.

Promatrane varijable:

Ukupna površina, korišteno poljoprivredno zemljište, oranice (žitarice, mahunarke za suho zrno, industrijsko bilje, šećerna repa, duhan, povrće, krmno bilje, cvijeće i ukrasno bilje, ugari), travnjaci, površine pod trajnim usjevima i vrtovi.

Podaci se prikupljaju po županijama i proizvodima na bazi KPD-a (klasifikacija proizvoda i djelatnosti) odnosno CPA, odnosno, Nacionalne nomenklature biljnih i stočarskih proizvoda koja je usklađena s «Listom karakterističnih proizvoda za poljoprivredu i šumarstvo – Priručnik za ekonomske račune u poljoprivredi».

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Uspostava početnog Registra poljoprivrednih gospodarstava (rok 2004.).

Promjena metode prikupljanja podataka za obiteljska poljoprivredna gospodarstva; umjesto procjene uvodi se istraživanje na temelju uzorka nakon uspostave Registra poljoprivrednih gospodarstava (do kraja 2005.).

Daljnje usklađivanje definicija (do kraja 2005.).

GLAVNI PROBLEMI

Nepostojanje Registra poljoprivrednih gospodarstava

Izrada uzorka za praćenje segmenta - obiteljska poljoprivredna gospodarstva

Uvođenje satelitskog snimanja (Modul 612 Remote sensing) DZS ne može provesti bez potrebne suradnje Ministarstva poljoprivrede i šumarstva ili odgovarajućih ustanova jer zahtijeva velika financijska sredstva i obučene djelatnike, kao ni bez financijske pomoći EU-a.

62. POLJOPRIVREDNE STRUKTURE

Modul 621 – 624

SADAŠNJE STANJE

Statistiku poljoprivredne strukture prati Odjel statistike poljoprivrede DZS-a sljedećim istraživanjima:

Popis poljoprivrede 1960. i Popis poljoprivrede na uzorku 1969.

Od 1971. do 2001. svakih 10 godina provodio se Popis stanovništva, stanova i kućanstava i u sklopu toga se prikupljao set podataka o strukturi poljoprivrednih gospodarstava.

Prikupljali su se podaci o stoci, radnoj snazi – djelomično, poljoprivrednim strojevima i poljoprivrednim površinama. Podaci o usjevima na oraničnim površinama nisu se prikupljali.

Glavna karakteristika hrvatske poljoprivrede je postojanje malih poljoprivrednih gospodarstava s različitim usjevima i različitim vrstama stoke i peradi.

Također, ne postoji sustav knjigovodstva za obiteljska poljoprivredna gospodarstva.

Knjigovodstvo su dužne voditi pravne osobe i obrtnici koji su registrirani; oni predstavljaju manji dio poljoprivredne proizvodnje.

Zbog svega navedenog nismo bili u mogućnosti pristupiti izradi tipologije prema vrsti poljoprivredne proizvodnje i ekonomskoj snazi prema EU-ovoj metodologiji.

Podaci o površini voćnjaka i vinograda te broju voćnih stabala i trsova prikupljaju se godišnje i to izvještajnom metodom za pravna osobe, a za mala poljoprivredna gospodarstva procjenom na temelju katastarskih podataka.

Podaci o prirodnim voćnim stabala i vinograda prikupljaju se godišnje procjenom.

Prevladavaju tradicionalni mali voćnjaci s miješanim vrstama voća ili su stabla raštrkana po međama između parcela.

U hrvatskom vinogradarstvu prevladavaju također vinogradi s malim površinama i tradicionalnim načinom sadnje.

Treba napomenuti da je Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo u 2001. godini pristupio izradi Registra vinograda. Donja granica za upis u Registar je površina od 500 metara. Posao se odvija kontinuirano i ovisi o ažurnosti katastra.

U 2003. proveden je potpuni Popis poljoprivrede i trenutno se vrši obrada podataka. Rezultate očekujemo potkraj prosinca 2003.

Baza za provođenje Popisa poljoprivrede bio je Popis stanovništva i stanova 2001., u kojem je bio set pitanja o poljoprivredi (ukupno i korišteno poljoprivredno zemljište, broj stoke i vrsta poljoprivredne proizvodnje). Time smo dobili sva kućanstva koja se bave bilo kakvom vrstom poljoprivredne proizvodnje.

Definicije i varijable koje su se koristile u Popisu usklađene su sa

Council Regulation (EEC) No 571/88 Community surveys on the structures of agricultural holdings, i njegovim amandmanima.

Promatrane varijable:

Oranične površine, usjevi na oranicama, površine pod trajnim usjevima, poljoprivredni strojevi i oprema, gnojdba, navodnjavanje, zaštita usjeva, stoka i ostale životinje, radna snaga, poljoprivredni objekti i dopunske djelatnosti.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Nakon potpuno provedenog Popisa poljoprivrede, očekuju se velika poboljšanja u praćenju struktura u poljoprivredi u sklopu dolje nabrojenih mjera:

Uspostava početnog Registra poljoprivrednih gospodarstava (rok 2004.).

Daljnje usklađivanje statistike voćarstva i vinogradarstva prema zahtjevima EU metodologije rok 2007.

Provođenje Istraživanja o strukturi poljoprivrednih gospodarstava 2005. god. temeljem uzorka.

Izrada tipologija poljoprivrednih gospodarstava rok 2008.

GLAVNI PROBLEMI

Nepostojanje Registra poljoprivrednih gospodarstava

Nepostajanje sustava knjigovodstva u obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima

63. AGROMONETARNE STATISTIKE

Modul 631 - 634

SADAŠNJE STANJE

Ekonomske račune izračunava Sektor nacionalnih računa na osnovi podataka Odjela statistike poljoprivrede DZS-a i drugih administrativnih izvora. Odjel poljoprivrede je izvor podataka o naturalnim pokazateljima poljoprivredne proizvodnje, i zasad se u njemu ne prate financijski inputi.

U Odjelu statistike poljoprivrede postoje dva mjesečna istraživanja:

Mjesečni izvještaj o prodaji proizvoda poljoprivrede, šumarstva i ribarstva iz vlastite proizvodnje – pravne osobe

Mjesečni izvještaj o otkupu proizvoda poljoprivrede, šumarstva i ribarstva – obiteljska poljoprivredna gospodarstva.

Istraživanja pokazuju količine prodanih, odnosno otkupljenih proizvoda u tijeku izvještajnog mjeseca, vrijednosti proizvoda i prosječne vrijednosti po jedinici otkupljenih, odnosno prodanih proizvoda. Premije i ostali novčani poticaji koje proizvođači dobiju kao naknadu za isporučene proizvode nisu obuhvaćeni u vrijednosti otkupa, odnosno prodaje, kao ni porez na dodanu vrijednost (PDV). Ti podaci služe za izračun indeksa fizičkog obujma poljoprivredne proizvodnje. Također, u Odjelu statistike cijena koriste se kao baza za izračun indeksa proizvođačkih cijena poljoprivrednih proizvoda.

Statistika inputa radne snage u poljoprivredi prati se u Sektoru statistike rada i životnog standarda.

U Popisu poljoprivrede 2003. uključen je set pitanja o radnoj snazi. Definicije i varijable koje su se koristile u Popisu su usklađene sa:

Council Regulation (EEC) No 571/88 Community surveys on the structures of agricultural holdings i njegovim amandmanima.

Što se tiče ukupnog dohotka poljoprivrednih kućanstava, neki elementi se prate u Anketi o potrošnji kućanstava (koju vodi Sektor statistike rada i životnog standarda).

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev.1. Pokriveno je područje A NKD-a, i B NKD-a ribarstvo.

Promatrane varijable:

Prodaja i otkup proizvoda poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.

Podaci se prikupljaju po proizvodima na bazi KPD-a (klasifikacija proizvoda i djelatnosti) odnosno CPA, odnosno Nacionalne nomenklature biljnih, stočarskih, šumarskih i ribarskih proizvoda, koja je usklađena s «Listom karakterističnih proizvoda za poljoprivredu i šumarstvo – Priručnik za ekonomske račune u poljoprivredi».

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Poboljšanje postojećih i uspostava novih istraživanja za osiguravanje ekonomskih pokazatelja rok 2009.

Uspostava novih istraživanja u statistici cijena u poljoprivredi rok 2009.

Poboljšanje praćenja radne snage poljoprivrednih kućanstava rok 2009.

Korištenje i harmoniziranje svih raspoloživih izvora podataka rok 2009.

GLAVNI PROBLEMI

Nepostojanje registra poljoprivrednih gospodarstava

Nepostojanje sustava knjigovodstva u obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

64. STATISTIKA BILJNE PROIZVODNJE

Modul 641 – 643

SADAŠNJE STANJE

Statistiku biljne proizvodnje prati Odjel statistike poljoprivrede DZS-a sljedećim istraživanjima:

- Izvještaj o površinama i nasadima na kraju proljetne sjetve – stanje 31. svibnja
- Izvještaj o izvršenoj jesenskoj sjetvi – stanje 15. prosinca
- Izvještaj o očekivanim prirodima ranih usjeva i voća – stanje 20. lipnja
- Izvještaj o ostvarenim prirodima ranih usjeva i voća – stanje 15. kolovoza
- Izvještaj o očekivanim prirodima kasnih usjeva, voća i vinograda – stanje 5. rujna
- Izvještaj o ostvarenim prirodima kasnih usjeva, voća i vinograda – stanje 10. studenog
- Izvještaj o ostvarenim prirodima južnog voća i maslina.

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev.1. Pokriveno je područje A NKD-a Poljoprivreda, lov i šumarstvo.

Za pravne osobe i dijelove pravnih osoba provode se istraživanja.

Za obiteljska poljoprivredna gospodarstva podaci se prikupljaju metodom procjene i pokriveno je cijelo područje Republike Hrvatske.

Većina varijabli i definicija usklađena je s Eurostatovim propisima:

- Council Regulation (EEC) No 837/90 of 26 March 1990 concernig statistical information to be supplied by the Member States on cereals production.
- Council Regulation (EEC) No 959/93 of 5 April 1993 concernig statistical information to be supplied by the Member States on crop products other than cereals.
- Commission Regulation (EC) No 2197/95 of 18 September 1995 amending the Annexes No 837/90, No 959/93.

Promatrane varijable:

Površine i prirodi te prirodo po jedinici površine za žitarice, ostale usjeve, voće, povrće, krmno bilje, grožđe i vino.

Podaci se prikupljaju sedam puta godišnje tijekom vegetacijske sezone.

Podaci se prikupljaju po županijama i proizvodima na bazi KPD-a (klasifikacija proizvoda i djelatnosti) odnosno CPA, odnosno Nacionalne nomenklature biljnih i stočarskih proizvoda, koja je usklađena s «Listom karakterističnih proizvoda za poljoprivredu i šumarstvo – Priručnik za ekonomske račune u poljoprivredi».

Ne prate se prognoze žetve na osnovi hidrometeoroloških podataka – heterogene klimatske prilike u Republici Hrvatskoj (od kontinentalne do mediteranske klime), dok se prognoze proizvodnje prate 2 puta godišnje, i to izvještajima za pravne osobe te procjenama za obiteljska poljoprivredna gospodarstva.

Bilance za usjeve (Crop production supply balance sheets) ne izrađuje DZS. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva u suradnji s Agronomskim fakultetom za svoje potrebe povremeno izrađuje navedene bilance prema metodologiji FAO-a. Izrađuju se bilance za glavne proizvode na nacionalnoj razini (obuhvaćeno je 50 poljoprivrednih proizvoda). DZS je glavni izvor podataka za navedene bilance.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Uspostava početnog Registra poljoprivrednih gospodarstava (rok 2004.).

Promjena metode prikupljanja podataka za obiteljska poljoprivredna gospodarstva; umjesto procjene uvodi se istraživanje na temelju uzorka nakon uspostave početnog Registra poljoprivrednih gospodarstava (do kraja 2005.).

Daljnje usklađivanje definicija (do kraja 2005.).

Za bilance poboljšanje izvora podataka (do kraja 2007.).

GLAVNI PROBLEMI

Nepostojanje Registra poljoprivrednih gospodarstava.

Izrada uzorka za praćenje segmenta – obiteljska poljoprivredna gospodarstva.

Uvođenje prognoze žetve (harvest production – agromet) prema zahtjevima Modula 643 nije u mogućnosti provesti Državni zavod za statistiku bez potrebne suradnje Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Modul 642 ne planira se raditi u DZS-u. DZS preporučuje da se i dalje radi u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva.

65. STATISTIKA STOČARSTVA

Modul 651 – 654

SADAŠNJE STANJE

Statistiku stočne proizvodnje prati Odjel statistike poljoprivrede Državnog zavoda za statistiku sljedećim istraživanjima:

- Anketa o stočarstvu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava
- Godišnji izvještaj o stočarstvu za pravne osobe i dijelove pravnih osoba
- Tromjesečni izvještaj o klanju stoke i peradi.

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev.1. Pokriveno je područje A NKD-a Poljoprivreda, lov i šumarstvo.

Za pravne osobe i dijelove pravnih osoba provode se istraživanja. Kod klanja stoke obuhvaćeni su i obrtnici.

Za obiteljska poljoprivredna gospodarstva podaci se prikupljaju metodom intervjua na temelju uzorka i pokriveno je cijelo područje Republike Hrvatske.

Uzorak je dvoetašan.

Istraživanja o broju stoke i peradi i stočnoj proizvodnji provode se jednom godišnje (kraj godine), a istraživanja o klanju stoke i peradi provode se tromjesečno.

U Popisu poljoprivrede 2003. obuhvaćeni su stoka i perad (broj grla), kunići, pčelinje zajednice i ostale životinje.

Definicije koje se odnose na broj stoke i klanje stoke u potpunosti su usklađene s Eurostatovim propisima:

- Directive Council No 93/23 of 6/1/93 (and amendments) concerning statistical surveys to be carried out on pig production.
- Directive Council No 93/24 of 6/1/93 (and amendments) concerning statistical surveys to be carried out on bovine animal production.
- Directive Council No 93/25 of 6/1/93 (and amendments) concerning statistical surveys to be carried out on sheep and goat production.
- Directive Council No 97/77 of 12/16/97 (and amendments) concerning statistical surveys to be carried out on pig, bovine animal and sheep and goat production.

Statistika stočarstva usklađena je i s nacionalnim potrebama.

Promatrane varijable:

Godišnje se prikupljaju podaci o broju stoke i peradi:

goveda – 9 kategorija, svinje – 8 kategorija, ovce – 3 kategorije, koze – 2 kategorije i perad (tovljeni pilići, kokoši, purani i ostala perad).

Također se prikuplja broj konja i broj pčelinjih zajednica.

Godišnje se prikupljaju podaci o proizvodnji mlijeka, jaja, meda i vune.

Statistika o klanju stoke i peradi prikuplja se tromjesečno i to za goveda, svinje, ovce, koze, konje i perad.

Podaci se prikupljaju po županijama i proizvodima na bazi KPD-a (klasifikacija proizvoda i djelatnosti) odnosno CPA, odnosno Nacionalne nomenklature biljnih i stočarskih proizvoda koja je usklađena s «Listom karakterističnih proizvoda za poljoprivredu i šumarstvo – Priručnik za ekonomske račune u poljoprivredi».

Podaci o broju stoke i stočnoj proizvodnji prikupljaju se na jednom obrascu za sve glavne vrste stoke.

Ne izrađuju se prognoze proizvodnje prema vrstama stoke.

U DZS-u se ne izrađuje opskrbna bilanca za stočarske proizvode i za proizvode koji su namijenjeni stočnoj ishrani.

Bilance za stočarske proizvode i proizvode namijenjene ishrani stoke (Animal production supply balance sheets i Feed balance sheets) ne izrađuje DZS. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva u suradnji s Agronomskim fakultetom za svoje potrebe povremeno izrađuje navedene bilance prema metodologiji FAO-a. Izrađuju se bilance za glavne proizvode na nacionalnoj razini. DZS je glavni izvor podataka za navedene bilance.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

- Razdvajanje istraživanja prema glavnim vrstama stoke rok 2006.
- Prilagodba termina i frekvencije istraživanja rok 2006.
- Uvođenje dodatnog istraživanja za statistiku peradi i jaja rok 2007.
- Poboljšanje statistike mlijeka (definicije i frekvencije istraživanja) rok 2007.
- Izrada prognoza o proizvodnji rok 2006.
- Za bilance poboljšanje izvora podataka rok 2007.

GLAVNI PROBLEMI

Nepostojanje Registra poljoprivrednih gospodarstava.

Izrada novog uzorka za praćenje segmenta – obiteljska poljoprivredna gospodarstva.

Module 653 i 654 ne planira se raditi u DZS-u. Preporuka je DZS-a da se i dalje radi u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva.

66. AGROINDUSTRIJSKE STATISTIKE**Modul 661: Agroindustrijske statistike****SADAŠNJE STANJE**

Podaci o agroindustriji prema sadašnjoj organizaciji DZS-a prikupljaju se decentralizirano. Podaci o proizvodnji i potrošnji prikupljaju se u okviru dviju posebnih statistika DZS-a: Statistike industrije i Statistike poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Svaka od navedenih statistika ima svoje posebne koncepte, definicije i klasifikacije prema kojima se djelomično prikupljaju podaci o proizvodnji koji se traže u okviru ovog modula, a odnose se na NKD područja A i B (agrosirovine) i D: Prerađivačke industrije. Podaci o cijenama poljoprivrednih proizvoda i prerađivačke industrije prikupljaju se u Statistici cijena, a podaci o izvozu i uvozu poljoprivrednih sirovina i proizvoda koji se po ovom modulu bilanciraju prikupljaju se i obrađuju u Statistici vanjske trgovine. Konsolidacija podataka zasad se ne radi, nego se podaci objavljuju u okviru pojedinačnih publikacija određene granske statistike.

Usklađenost s relevantnim EU-ovim propisima:

Agreement Member States "Food industry statistics"

Minutes of WP "Food industry statistics"

Adoption data: October 2000 (Member States and CCs).

Agroindustrijskih statistika nema. Postoje pojedinačna istraživanja različitih granskih statistika, ali se nitko ne bavi konsolidiranjem podataka za ove statistike niti ih objedinjuje u smislu publiciranja ili diseminiranja Eurostatu ili drugim međunarodnim statističkim tijelima (npr. OECD, FAO).

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Prikupiti i izučiti EU-ove zahtjeve za ove statistike uz odlazak na radne sastanke Eurostata

Analizirati stanje vezano uz prikupljanje podataka o agroindustriji u svjetlu EU-ovih zahtjeva

Analizirati pokazatelje koji ulaze kao informacije o agroindustriji, njihovu usklađenost i konzistentnost s aspekta korištenih definicija, obuhvata i drugih metodoloških obilježja

Izraditi bazu svih pokazatelja agroindustrije i nakon te analize predložiti eventualne mjere za zadovoljavanjem EU-ovih zahtjeva

Usklađenje se planira do 2007.

GLAVNI PROBLEMI

Dosad nadležnost za bavljenje ovom statistikom u DZS-u nije riješena. Prema sadašnjoj unutrašnjoj organizaciji ove statistike nisu pridružene nijednoj organizacijskoj jedinici, te s ovom tematikom u DZS-u nitko nije posebno upoznat, a nisu se pratili ni zahtjevi Eurostata (ili se nije prisustvovalo radnim sastancima) za ove specifične statistike.

67. KOORDINACIJA I REFORMA POLJOPRIVREDNIH STATISTIKA**Modul 671 – 672****SADAŠNJE STANJE**

Budući da RH nije zemlja članica i da nema dovoljne financijske resurse, ne provodi se modul 671. i 672.

Prisustvuje se sastancima Standing Committee on Agricultural Statistics, ukoliko se osiguraju financijska sredstva.

MJERE ZA DALJNJIM USKLAĐIVANJEM S EU

Mjere za modul 671.mogu započeti ulaskom RH u status «zemlje kandidata».

U okviru nacionalne komponente CARDS programa za 2001. godinu, "Podrška Zavodu za statistiku u prikupljanju podataka i usvajanju acquis-a" ("Support to the CBS in data collection and adoption of the acquis"), Zavod za statistiku bio je korisnik komponente projekta koja se odnosila na Nabavku opreme za potrebe provođenja poljoprivrednog popisa 2003.

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak financijskih i ljudskih resursa.

68. STATISTIKA ŠUMARSTVA**Modul 681****SADAŠNJE STANJE**

Statistiku šumarstva prati Odjel statistike poljoprivrede DZS-a sljedećim istraživanjima:

- Godišnji izvještaj o promjenama u površini šuma
- Tromjesečni izvještaj o iskorištavanju šuma
- Godišnji izvještaj o lovstvu, stupačarenju i brizi o divljači.

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev.1. Pokriveno je područje A NKD-a Poljoprivreda, lov i šumarstvo.

Za pravne osobe i obrtnike provode se istraživanja.

Za šume u privatnom vlasništvu podaci se dobivaju metodom procjene.

Procjenu obavlja javno poduzeće Hrvatske šume.

Istraživanja o promjenama u površini šuma i lovstvu provode se godišnje, a istraživanja o iskorištavanju šuma provode se tromjesečno.

Podaci o uvozu i izvozu šumskih proizvoda prate se u Pododsjeku statistike robne razmjene s inozemstvom.

Većina definicija je usklađena s Eurostatovim preporukama.

Promatrane varijable:

Godišnje se prikupljaju podaci o :

Površini šuma, promjenama u površini šuma, pošumljavanju, štetama u šumama i lovstvu.

Tromjesečno se prikupljaju podaci o proizvodnji šumskih proizvoda, bruto posječnoj drvnj masi, intremedijarnoj potrošnji i zaposlenicima.

Za šume u privatnom vlasništvu tromjesečno se prikupljaju podaci o proizvodnji šumskih sortimenata.

Podaci se prikupljaju po županijama i proizvodima na bazi KPD-a (klasifikacija proizvoda i djelatnosti) odnosno CPA, odnosno Nacionalne nomenklature šumarskih proizvoda, koja je usklađena s «Listom karakterističnih proizvoda za poljoprivredu i šumarstvo – Priručnik za ekonomske račune u poljoprivredi».

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

- Daljnje usklađivanje s Eurostatovom metodologijom i EFICS-om (European Forestry Information in Communication System) – rok do kraja 2007.
- Promjena metode prikupljanja podataka za šume u privatnom vladništvu rok 2007.
- Daljnje usklađivanje za potrebe Nacionalnih računa rok 2007.

GLAVNI PROBLEMI

Poboljšanje registra za pravne osobe; nepostojanje registra za šume u privatnom vlasništvu

Izrada uzorka za praćenje segmenta – šume u privatnom vlasništvu.

69. STATISTIKA RIBARSTVA

Modul 691 – 694

SADAŠNJE STANJE

Statistiku ribarstva prati Odjel statistike poljoprivrede DZS-a sljedećim istraživanjima:

- Godišnji izvještaj o morskom ribarstvu
- Godišnji izvještaj o slatkovodnom ribarstvu
- Tromjesečni izvještaj o ulovu morske ribe
- Tromjesečni izvještaj o ulovu slatkovodne ribe.

Koristi se Nacionalna klasifikacija djelatnosti bazirana na klasifikaciji NACE Rev.1 Pokriveno je područje B NKD-a Ribarstvo.

Godišnje se provodi istraživanje za pravne osobe i obrtnike koji se bave gospodarskim ulovom ili su registrirani za proizvodnju slatkovodne ribe i ostalih slatkovodnih organizama.

Tromjesečno se provodi istraživanje za pravne osobe i obrtnike koji se bave gospodarskim ulovom ili su registrirani za proizvodnju morske ribe i ostalih morskih organizama.

Podaci o ribarskim plovilima i opremi za ribare koji obavljaju gospodarski ribolov preuzimaju se od Ministarstva poljoprivrede i šumarstva – Uprave za ribarstvo.

Plovila kojima ribari obavljaju gospodarski ribolov uglavnom su brodovi; više od 15 GT i dulji od 12 m.

Hrvatsko ribarstvo pripada mediteranskoj zoni; karakterizira ga veliki broj ribara koji obavljaju gospodarski ribolov i koji posjeduju uglavnom jedno ribarsko plovilo, što je posljedica raspada velikih ribarskih državnih poduzeća.

DZS prati samo ribare koji obavljaju komercijalni ulov

Bilanca ulova ribe ne izrađuje se u DZS-u

Većina definicija usklađena je s preporukama FAO-a

Promatrane varijable:

Podaci o ribarskim plovilima i opremi, podaci o ulovu morskih i slatkovodnih riba i ostalih vodenih organizama, površina slatkovodnih ribnjaka

Podaci se prikupljaju po proizvodima na bazi KPD-a (klasifikacija proizvoda i djelatnosti) odnosno CPA, odnosno Nacionalne nomenklature ribarskih proizvoda, koja je usklađena s «Listom karakterističnih proizvoda za poljoprivredu i šumarstvo – Priručnik za ekonomske račune u poljoprivredi».

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Prilagodba frekvencije istraživanja o ulovu rok 2005.

- Daljnje usklađivanje s preporukama FAO-a i Eurostata do kraja 2006.
- Izrada bilance proizvoda ribarstva u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva rok 2007.).

GLAVNI PROBLEMI

Poboljšanje registra za pravne osobe i obrtnike

Poboljšanje uzorka za praćenje segmenta – ribari obrtnici.

V. VIŠESEKTORSKE STATISTIKE

70. ODRŽIVI RAZVOJ

SADAŠNJE STANJE

Ovaj modul ne podrazumijeva izravno prikupljanje podataka, nego se koristi podacima prikupljenima u drugim modulima Eurostata ili iz drugih izvora (kod nas iz Ministarstva okoliša i prostornog uređenja i dr.).

Vidjeti modul 716.

71. STATISTIKA OKOLIŠA

Modul 711 – 719

SADAŠNJE STANJE

Modul 711 – Driving Forces: Sektorske statistike – Trenutačno ne postoji ništa od ovdje zahtijevanog.

Modul 712 – Statistika otpada – Provede se tri statistička istraživanja (1. Spaljivanje, kompostiranje i odlaganje otpada (OTP-SKO) – godišnje, Izvještaj o proizvodnji i uporabi otpada (OTP-1) – trogodišnje i Skupljanje otpada (KOM-6a) – trogodišnje), koja su u potpunosti usklađena sa Council Regulation on Waste Management Statistics, Draft Version of August 98, Eurostat – F3, The European Waste Catalogue (EWC) establish by Commission Decision 94/3/EC (OJ L of 7.1.1994., p.15) i klasifikacijom NACE Rev.1.

Na temelju Zakona o zaštiti okoliša (NN, br. 82/94.), Pravilnika o katastru emisija u okoliš (NN, br. 36/96.), Zakona o otpadu (NN, br. 34/95.) i Pravilnika o vrstama otpada (NN, br. 27/96.) prikupljaju se podaci od onečišćivača kao i kolektivni podaci za gradove veće od 40000 stanovnika o proizvodnji, skupljanju i obradi opasnog i neopasnog otpada te podaci o skupljanju i obradi komunalnog otpada na gradskoj, županijskoj i nacionalnoj razini. Na svim razinama vode se baze podataka u digitalnom obliku (Katastar emisija u okoliš – KEO). Podaci se na nacionalnoj razini objedinjuju jedanput godišnje.

Na temelju Zakona o otpadu (NN, br. 34/95.) i Pravilnika o vrstama otpada (NN, br. 27/96.), vodi se evidenciju protoka opasnog otpada na teritoriju Republike Hrvatske, kao baza podataka Pratećih listova za opasni otpad u "papirnatom obliku".

Na temelju Zakona o otpadu (NN, br.34/95.) i Pravilnika o vrstama otpada (NN, br. 27/96.) Uredi državne uprave u županijama vode evidenciju protoka neopasnog otpada na teritoriju Republike Hrvatske, kao bazu podataka Pratećih listova za neopasni otpad u "papirnatom obliku".

Na temelju Baselske konvencije, Zakona o otpadu (NN, br. 34/95.) i Pravilnika o vrstama otpada (NN, br.27/96.) vodi se evidencija izvoza opasnog otpada kao baza dokumenata o prometu opasnog otpada u "papirnatom obliku".

Modul 713 – Statistika škarta i opasnih materijala – Trenutačno ne postoji ništa od ovdje zahtijevanog.

Modul 714 – Statistika korištenja voda i ispuštanja u vode – Provode se godišnja istraživanja i izrađuju izvještaji kako slijede:

- Godišnji izvještaj o korištenju voda i zaštiti voda od zagađivanja u rudarstvu, prerađivačkoj industriji i opskrbi električnom energijom, plinom i vodom (VOD-1)
- Godišnji izvještaj o sustavima za navodnjavanje (VOD-4)
- Godišnji izvještaj o zaštiti od poplava i uređenju rijeka (VOD-3a)
- Godišnji izvještaj o odvodnjavanju zemljišta (VOD-3b)
- Godišnji izvještaj o zaštiti zemljišta od erozije i uređenju bujica (VOD-ER)
- Godišnji izvještaj vodnogospodarskih poduzeća (VOD-POD)
- Godišnji izvještaj o javnom vodovodu (VOD-2V)
- Godišnji izvještaj o javnoj kanalizaciji (VOD-2K)
- Godišnji izvještaj o programu praćenja kakvoće mora (MORE-1).

Primijenjeni relevantni nacionalni standardi su Nacionalna klasifikacija djelatnosti, Zakon o vodama (NN, br. 107/95.) i Uredba o standardima kakvoće mora na morskim plažama (NN, br. 33/96.), a međunarodni standardi ECE Standard Classification on Water Statistics in the ECE Region (ECE/Water/43) i Directive of Council of Europe on Quality of Bathing Water (76/160/EEC).

Na temelju Zakona o zaštiti okoliša (NN, br. 82/94.) i Pravilnika o katastru emisija u okoliš (NN, br. 36/96.) prikupljaju se podaci od onečišćivača i kolektivni podaci za gradove veće od 40 000 stanovnika o potrošnji, korištenju i onečišćenju voda i mora, na gradskoj, županijskoj i nacionalnoj razini. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja vodi bazu podataka na nacionalnoj razini u digitalnom obliku (Katastar emisija u okoliš — KEO). Podaci iz svih navedenih izvora dostavljaju se jedanput godišnje.

Modul 715 — Statistika cjelovitih emisija — Odjel statistike zaštite okoliša dobiva gotove podatke o emisijama od Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja Republike Hrvatske.

Podaci se odnose na: SO₂, NO_x, NMVOC, CH₄, CO, CO₂, N₂O, NH₃, Pb,Cd, Hg, As, Cr, Se, Cu, Ni, Zn, HCH, PAH, dioksin i furan.

Podaci se odnose na: izgaranje u javnim termoelektranama, toplanama i postrojenjima za pretvorbu energije; izgaranje u maloj privredi, ustanovama, kućanstvima, poljoprivredi, šumarstvu i ribolovu; izgaranje u industriji; proizvodne procese bez izgaranja goriva; pridobivanje i distribuciju fosilnih goriva; korištenje otapala i ostalih

proizvoda, cestovni transport; ostale pokretne izvore i strojeve; obradu i odlaganje otpada; poljoprivredu, šumarstvo i promjene u korištenju zemljišta.

Modul 716 – Indikatori pritiska na okoliš i indikatori održivog razvoja

Metodološkim uputama broj 36. Indikatori pritiska na okoliš, koje su prevedene i tiskane u DZS-u 2001., obuhvaćeno je po deset indikatora pritiska za svako od deset područja okoliša.

Modul 717 – Statistika troškova (izdataka) za okoliš – Trenutačno se prikupljaju samo podaci o ostvarenim investicijama i tekućim izdacima za zaštitu okoliša, i to preko obrasca INV-P.

Podaci se odnose na ostvarene investicije/tekuće izdatke za zaštitu okoliša za: ukupno, uklanjanje otpada, zaštitu površinskih voda, zaštitu od buke, zaštitu zraka, zaštitu podzemnih voda i tla, i zaštitu prirode i krajolika.

Modul 718 – Periodičko cjelovito izvještavanje na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Na temelju UNFCCC-ove konvencije, Ministarstvo zaštite okoliša dostavlja Sekretarijatu Konvencije Bilancu emisija za šest stakleničkih plinova.

Modul 719 – Statistička baza podataka o okolišu – Odjel statistike zaštite okoliša raspolaže bogatom bazom podataka pohranjenom u većini slučajeva u «papirnatom obliku».

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja vodi:

Digitalnu bazu podataka o onečišćenju zraka, potrošnji i onečišćenju voda i mora te proizvodnji, skupljanju i obradi opasnog i neopasnog otpada, odnosno skupljanju i obradi komunalnog otpada na nacionalnoj razini

Evidenciju o tvarima koje oštećuju ozonski omotač u obliku digitalne baze podataka,

Bazu podataka Pratećih listova za opasni otpad u "papirnatom obliku"

Evidenciju izvoza opasnog otpada kao bazu dokumenata o prometu opasnog otpada u "papirnatom obliku".

Uredi državne uprave u županijama vode:

Digitalnu bazu podataka o onečišćenju zraka, potrošnji i onečišćenju voda i mora te proizvodnji, skupljanju i obradi opasnog i neopasnog otpada, odnosno skupljanju i obradi komunalnog otpada na županijskoj razini

Evidenciju protoka neopasnog otpada na teritoriju Republike Hrvatske, kao bazu podataka Pratećih listova za neopasni otpad u "papirnatom obliku".

Gradovi veći od 40 000 stanovnika vode:

Digitalnu bazu podataka o onečišćenju zraka, potrošnji i onečišćenju voda i mora te proizvodnji, skupljanju i obradi opasnog i neopasnog otpada, odnosno skupljanju i obradi komunalnog otpada na nivou grada.

MJERE DALJNJEG USKLADIVANJA S EU-om

Modul 711

Statistika poljoprivrede: a) Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva Republike Hrvatske donijelo je Pravilnik o uvjetima i načinu upisa u upisnike ekološke proizvodnje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (NN, br. 13/02.), iz čega bi se mogli dobiti podaci o ekološkoj poljoprivredi; b) trebalo bi uvesti prikupljanje podataka o pesticidima kao samostalno statističko istraživanje, pri čemu bi izvještajne jedinice bile poljoprivredne ljekarne, c) za dobivanje bilanci dušika, kalija i fosfata trebalo bi uspostaviti suradnju ili s Poljoprivrednim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu ili s Poljoprivrednim institutom.

Statistika energije: u DZS-u je još u početnoj fazi razvoja.

Statistika prometa: Statistika prometa u većem je dijelu usklađena s EU-ovim Smjernicama, samo podatke treba strukturirati na način kako to traži EU.

Rok za postizanje usklađenosti je 2006.

Modul 712

Dvadesetpetog studenog 2002. prihvaćena je u Europskom parlamentu nova uredba o otpadu Regulation (EC) No 2150/2002 of the European Parliament and the Council of 25 November 2002 on waste statistics (Text with EEA relevance) (OJ L 332/1-332/36 of 9.12.2002).

Uredbom je propisano tko su izvještajne jedinice prema NACE Rev. 1, koje podatke treba obvezatno prikupljati (podatke o nastajanju, uporabi i odlaganju otpada, uređajima za obradu otpada) i u kojoj periodici (dvogodišnje).

Uredba stupa na snagu dvije godine nakon objavljivanja u Official Journal of the European Communities.

Uz Uredbu dana je i nova Statistička nomenklatura otpada

Rok za postizanje usklađenosti je 2005.

Modul 716

Rok za postizanje usklađenosti je 2005.

Modul 717

Kako bi se zadovoljilo potrebe međunarodnih organizacija i domaćih korisnika, trebalo bi najhitnije u Odjelu statistike zaštite okoliša uvesti samostalno istraživanje o troškovima (izdacima) za zaštitu okoliša onako kako to zahtijevaju međunarodne organizacije, a uz primjenu najnovije Regulation (EC) No. 2056/2002 of European Parliament and of the Council of 5 November 2002 amending Council Regulation (EC Euratom) No 58/97 concerning structural business statistics.

Ova Uredba EU-a važna je za statistiku okoliša jer se njome u članu 3. aneksa 2 Uredbe No 58/97 propisuje prikupljanje podataka za:

21 11 0	Investicije u opremu i uređaje za kontrolu onečišćenja i specijalnu opremu za sprečavanje onečišćenja.
21 12 0	Investicije u opremu i uređaje povezane sa čistom tehnologijom, tzv. Integrated technology
21 14 0	Ukupne tekuće izdatke za zaštitu okoliša.

Uredbom je propisano sljedeće: 2001. godina je referentna godina za početak prikupljanja podataka, periodičnost prikupljanja podataka, kao i područja okoliša za koja treba prikupljati podatke. Sve podatke treba raščlaniti prema NACE Rev.1 na dvoznamenkastoj razini – odjeljku i prema veličini razreda zaposlenih u poslovnom subjektu (1-49, 50-249 zaposlenih itd.).

S obzirom na Uredbu, Eurostat D2 predlaže i reviziju klasifikacije NACE (koja će biti tek 2007. godine), i to odjeljka 90 pa bi on obuhvaćao:

90. 01	Otpadne vode
90. 02	Otpad
90. 03	Ostalo

Ova Uredba predstavlja pravni okvir odnosno metodologiju za prikupljanje podataka o izdacima za zaštitu okoliša. Njome će se pribavljati regularni podaci od država članica za najvažnije sektore i varijable. Sustav dostavljanja izvještaja ovom uredbom proteže se i na obuhvaćanje Accession Countries.

Rok za postizanje usklađenosti je 2006.

Kako bi se riješili problemi usklađivanja metodologija i standarda sa zahtjevima EU-a, unutar programa CARDS 2002 pokrenut je projekt Informacijski sustav voda, čiji je jedan od ciljeva standardizacija i monitoring te definiranje standarda za procedure, protokole i informacijsku infrastrukturu u skladu sa standardima EU-a te drugim međunarodnim standardima.

U okviru EU LIFE –III zemlje programa u Republici Hrvatskoj se provodi Projekt LIFE00/TCY/CRO/00086 "Nadogradnja nacionalnog sustava za praćenje emisije i ubrzanje njegove provedbe (Reconstruction of National Emission Inventory System and Enforcement of its Implementation) za područje zraka. Ovaj projekt će implementirati metodologiju EMEP/CORINAIR te primijeniti nomenklaturu (SNAP 97) i tako uskladiti postojeću metodologiju i standarde prikupljanja, prijenosa i objave podataka i informacija s međunarodnim standardima.

Potkraj 2002. osnovana je Agencija za zaštitu okoliša (zacrtna u Nacionalnom planu djelovanja za okoliš kao jedna od prioritarnih mjera za potrebe ostvarivanja toga programa), čija će djelatnost unaprijediti naša statistička istraživanja u području stanja okoliša.

GLAVNI PROBLEMI

Glavni problemi odnose se na nepostojanje preporučenih metodologija u Eurostatu (za modul 711) i na nedorečenost – odnosno, ne zna se jasno što bi se i kako trebalo prikupljati (modul 713).

Pri prikupljanju i obradi podataka od onečišćivača za potrebe vođenje Katastra emisija u okoliš (vidjeti modul 712 Statistika otpada) postoje teškoće ponajprije zbog nedovoljne ekipiranosti zaduženih službi na županijskoj razini te nedovoljne stručnosti obveznika dostavljanja podataka i poimanja okoliša kao neprioritarnog sektora. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja provelo je sustavnu obuku na županijskoj razini koju bi trebalo povremeno ponavljati zbog fluktuacije kadra.

Ocjenjuje se da statističkim istraživanjima u području izdataka za okoliš nije dana odgovarajuća važnost u usporedbi s drugim sličnim statističkim istraživanjima, koja su očito prioritetna te da je određene teškoće koje postoje potrebno otkloniti.

Iz Nacionalnog plana djelovanja za okoliš proizlazi da se statistički obrađuju samo ulaganja u dugotrajnu imovinu (u infrastrukturu za zaštitu okoliša) neposrednih ulagača i tekući izdaci, a ne iskazuju se primjerice podaci o štetama učinjenima okolišu, izvorima financiranja zaštite okoliša te prihodima iz tih izvora. Stoga je opseg istraživanja potrebno proširiti, kao i unaprijediti odnosno razviti metodologiju prikupljanja i obradu podataka vezanu za izdatke i druge ekonomsko-financijske pokazatelje, što uključuje i razvoj metodologije razgraničenja izdataka za okoliš od drugih izdataka kod obveznika dostavljanja podataka.

U Nacionalnom planu djelovanja za okoliš kao jedna od mjera za ostvarivanje ciljeva zacrtanih tim programom navodi se razvoj statistike okoliša.

72. REGIONALNE STATISTIKE

SADAŠNJE STANJE

DZS izrađuje eksperimentalni BDP razini NUTS 2 za 17 područja Nacionalne klasifikacije djelatnosti. Eksperimentalni BDP na razini NUTS 3 izrađuje se za 3 temeljna područja Nacionalne klasifikacije djelatnosti (primarne, sekundarne i tercijarne djelatnosti). Međutim, kvaliteta ovih pokazatelja nije takva da se oni mogu objaviti kao službeni podaci.

Stopa nezaposlenosti izračunava se iz dvaju izvora:

Istraživanje o nezaposlenosti (statistički izvor)

Podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (administrativni izvor).

Ovaj pokazatelj izračunava se samo na razini Republike Hrvatske.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Unapređenje sustava praćenja naturalnih i financijskih varijabli na razini lokalnih jedinica poduzeća kako bi se dobili bolji indikatori za alokaciju nacionalnog BDP-a po regijama.

Unapređenje sustava praćenja nezaposlenosti kako bi se dobili pokazatelji o nezaposlenosti po regijama.

Unutar nacionalnog CARDS programa za 2002. godinu provodi se projekt "Izrada strategije i jačanje sposobnosti za regionalni razvoj" ("Strategy and Capacity Building for Regional Development"). U okviru tog projekta osigurat će se tehnička pomoć Zavodu za statistiku pri uspostavi sustava za kompiliranje BDP-a na razini NUTS II.

Provedba spomenute komponente usko je povezana s twinning komponentom iz nacionalnog CARDS programa za 2001. godinu "Podrška Zavodu za statistiku u prikupljanju podataka i usvajanju acquisa" ("Support to the CBS in data collection and adoption of the acquis") čija su tri osnovna cilja kako slijedi:

- prikupljanje i analiza podataka - (komponenta obuhvaća aktivnosti poput "eksperimentalnog rada" na razvijanju metodologija i organizacijskih struktura za studije izvedivosti, uvođenje procedura kontrole kvalitete i metoda statističke analize koje prethode izradi određenih studija i popisa, obuka osoblja Zavoda za statistiku o određenim metodama i procedurama)
- poslovni registar - (komponenta podrazumijeva razvijanje statističkog dijela poslovnog registra i održavanje istog kao relevantnog izvora podataka za poslovne statistike; redovno ažuriranje podataka i stvaranje sustava poslovnog registra kojim će se lako upravljati; uvođenje i redovno ažuriranje relevantnih EU klasifikacija i nomenklatura u Poslovni registar; obuka osoblja Zavoda za statistiku, studijska putovanja s ciljem upoznavanja poslovnih registara zemalja članica EU-a)
- ESA 95 - (komponenta uključuje definiranje podjele odgovornosti između Zavoda za statistiku i FINA-e s ciljem utvrđivanja koja je od dvije spomenute institucije (DZS i FINA) odgovorna za vođenje financijske statistike za potrebe nacionalnih računa; poboljšanje postojeće metodologije unutar statistike financija razvijanjem integriranog skupa upitnika za dijelove i pod-dijelove određenih izvješća; razvijanje metodologije za procjenjivanje vrijednosti osnovnih sredstva (fixed assets value); procjena i razvoj metodologije za kompilaciju BDP-a na razini NUTS II; obuka osoblja u relevantnim metodama i procedurama). Početak pripreme projektne dokumentacije za gore spomenutu komponentu očekuje se najesen ove godine.

GLAVNI PROBLEMI

- nepostojanje registara
- nerazvijene metode uzorkovanja na regionalnoj razini
- neizgrađen sustav strukturnih poslovnih statistika
- nedostatna izobrazba kadrova za praćenje financijskih varijabli po lokalnim jedinicama.

73. ZNANOST I TEHNOLOGIJA

Statistika istraživanja i razvoja (Modul 731)**SADAŠNJE STANJE**

Podaci o istraživanju i razvoju prate se godišnjim istraživanjem Godišnji izvještaj o istraživanju i razvoju.

Ovo istraživanje usklađeno je s europskim standardima t.j. priručnikom Frascati (Frascati Manual OECD 1994). Podaci se prikupljaju, obrađuju i publiciraju odvojeno za tri sektora i to za poduzeća/trgovačka društva sa sto i više zaposlenih, državni sektor i sektor visokog obrazovanja.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

U postojećem istraživanju Godišnji izvještaj o istraživanju i razvoju, do 2005. godine treba proširiti obuhvat sektora poduzeća/trgovačka društva na sve izvještajne jedinice tj i na one koje zapošljavaju manje od 100 zaposlenih.

Do 2006. godine treba uvesti istraživanje Budžetska izdvajanja za istraživanje i razvoj (General Budget Appropriations and Outlays on R&D - GBAORD).

Do 2007. godine treba uvesti istraživanje Indikatori o ljudskim resursima u znanosti i tehnologiji (Indicators on Human Resources in S&T - HRST).

Regionalni podaci o istraživanju i razvoju do 2008.g.

GLAVNI PROBLEMI

Za provođenje proširenja obuhvata potrebno je razviti funkcionalni Registar poslovnih subjekata. Za proširenja postojećeg i uvođenje novih istraživanja potrebno osigurati pomoć i savjete od stručnjaka iz Eurostata ili iz neke zemlje koja već ima razvijena ta istraživanja. Također je potrebno razviti programe za obradu prikupljenih podataka na PC-u. Sada se obrada provodi na velikom sistemu, na način koji nije pogodan za ovu vrstu istraživanja. Potrebno je osigurati bar još jednog djelatnika sa znanjem engleskog jezika na tim poslovima.

Statistika inovacija (Modul 732)**SADAŠNJE STANJE**

Zemlje Europske unije provode istraživanje CIS3 (Community Innovation Survey) – treća iteracija.

Kako Hrvatska nije bila uključena u program Phare, nije ni pristupila izvođenju ovog istraživanja.

Važno je također napomenuti da su konzultanti koji su dolazili u DZS redovito isticali da je zbog kompleksnosti ovog istraživanja potrebno dati prioritet onima iz modula 731.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Zbog kompleksnosti ovog istraživanja, za njegovo uvođenje u program DZS-a potrebna je tehnička pomoć jedne od europskih država koja provodi ovo istraživanje kao i dodatni djelatnik za njegovu provedbu.

Predviđeni rok uvođenja ovog istraživanja, uz osiguranje kadrovskih i financijskih resursa je 2010.

GLAVNI PROBLEMI

Preporuka je stranih konzultanata da se u skladu s gore navedenim razlozima prvo uvedu istraživanja iz Modula 731, a zatim će na red doći i ovo istraživanje.

74. GEOGRAFSKE I LOKALNE INFORMACIJE**SADAŠNJE STANJE**

DZS vodi Registar prostornih jedinica koji sadrži podatke o županijama, gradovima i općinama, naseljima, područjima poštanskih ureda, statističkim i popisnim krugovima te ulicama i kućnim brojevima zgrada. Registar sadrži samo

alfanumeričke podatke. Za provedbu popisa stanovništva i drugih velikih statističkih istraživanja koriste se skice statističkih i popisnih krugova te pregledni kartografski prikazi na papiru.

Uvodi se grafička prezentacija podataka uz korištenje alata PC-Axis. Rezultate Popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2001. moguće je vidjeti preko interneta kao kombinaciju geografskih i statističkih podataka, odnosno geografskih karata i alfanumeričkih podataka.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Razvitak postojećeg sustava grafičke prezentacije podataka. Uvođenje naprednih alata za razvitak geografskih informacijskih sustava. Uključivanje u Eurostatov geografski informacijski sustav (GISCO).

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak financijskih i ljudskih resursa u pogledu broja i kvalitete. Nedovoljna uključenost Republike Hrvatske u međunarodne programe tehničke suradnje i u programe transfera tehnologije.

VII. IZVORI I UPRAVLJANJE

91. MEĐUNARODNI I MEĐUINSTITUCIONALNI ODNOSI

Međunarodni odnosi

Aktivnosti vezane za međunarodne odnose DZS-a odvijaju se u organizacijskoj jedinici Kabinet ravnatelja i u relevantnim stručnim odjelima. Zadaća Kabineta ravnatelja u tom području je organiziranje i koordiniranje svih aktivnosti u međunarodnim odnosima DZS-a. Zadaće stručnih odjela odnose se na obavljanje svih stručnih statističkih poslova iz tog područja.

Međunarodni odnosi podrazumijevaju komuniciranje, kontakte, suradnju i aktivnosti koje se odnose na druge zemlje, međunarodne i nadsudnacionalne organizacije. To obuhvaća odnose s Delegacijom EK u Zagrebu, Eurostatom, Ministarstvom za europske integracije, UN-om, Svjetskom bankom, Međunarodnim monetarnim fondom, OECD-om, zemljama članicama EU-a – bilateralnim partnerima u svim projektima tehničke pomoći, zemljama kandidatima i trećim zemljama – partnerima u svim oblicima statističke suradnje, statističke urede zemalja kandidata i trećih zemalja s kojima postoji statistička suradnja.

Međuinstitucionalni odnosi

SADAŠNJE STANJE

Na poslovima službene statistike surađuje četrnaest nositelja službene statistike, a Državni zavod za statistiku kao središnje tijelo statističkog sustava Republike Hrvatske je glavni koordinator. Institucije koje su dio statističkog sustava Republike Hrvatske su sljedeće:

- Ministarstvo unutarnjih poslova
- Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave
- Hrvatski zavod za zapošljavanje
- Državni hidrometeorološki zavod
- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
- Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

- Hrvatski zavod za javno zdravstvo
- Hrvatska narodna banka
- Financijska agencija
- Državna geodetska uprava
- Ministarstvo rada i socijalne skrbi
- Središnji registar osiguranika – REGOS
- Zavod za javno zdravstvo Grada Zagreba – Centar za gerontologiju

Osnovna zadaća nositelja službene statistike je realizacija Programa statističkih aktivnosti, Godišnjeg provedbenog plana te izrada Izvješća o izvršenju Godišnjeg provedbenog plana.

U cilju poboljšanja statističkog sustava Republike Hrvatske, DZS je početkom 2003. osnovao 15 statističkih savjetodavnih odbora, koji pokrivaju sljedeća statistička područja:

- Registri i klasifikacije
- Statistika stanovništva
- Statistika rada
- Statistika obrazovanja, kulture, istraživanja i razvoja, socijalne skrbi i sporta
- Statistika životnog standarda
- Statistika pravosuđa i uprave
- Statistika industrije i energije
- Statistika građevinarstva
- Statistika distributivne trgovine, ugostiteljstva i turizma
- Statistika prometa i komunikacija
- Statistika robne razmjene s inozemstvom
- Statistika poljoprivrede, šumarstva i ribarstva
- Statistika zaštite čovjekove okoline
- Statistika cijena
- Statistika nacionalnih računa, fiskalne i monetarne statistike.

Članovi statističkih savjetodavnih odbora su predstavnici iz državnih tijela, znanosti, komora i građanskih udruga. Predsjednici pojedinih statističkih savjetodavnih odbora su pomoćnici ravnatelja koji su ujedno i stručnjaci za pojedina statistička područja. Sastanci odbora se organiziraju najmanje dva puta godišnje, a prema potrebi se mogu zakazati i više puta.

Kako je sada u pripremi izrada Programa statističkih aktivnosti za razdoblje od 2004. do 2007., suradnja s predstavnicima državnih tijela, znanosti, komora i građanskih udruga pomaže da se novim pristupom provedbi statističkih aktivnosti poboljša statistički sustav Republike Hrvatske kako bi bio u skladu sa zahtjevima Europske unije.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Budući da su se u 2003. prvi put osnovali statistički savjetodavni odbori, a sve u cilju poboljšanja Statističkog sustava Republike Hrvatske, potkraj godine ispitat će se njihova učinkovitost, te napraviti plan budućeg funkcioniranja statističkih savjetodavnih odbora. U svakom slučaju nastaviti će se s organizacijom zajedničkih sastanaka nositelja i korisnika službene statistike iz državnih tijela, kako bi se izložio godišnji provedbeni plan i eventualne izmjene u Programu statističkih aktivnosti za razdoblje od 2004. do 2007.

U tijeku su aktivnosti za osnivanje Statističkog savjeta Republike Hrvatske u kojem su zastupljeni predstavnici raznih institucija. Statistički savjet RH može biti važan čimbenik međuinstitucionalne suradnje.

92. UPRAVLJANJE I STATISTIČKI PROGRAMI

Prijedlog Programa statističkih aktivnosti DZS izrađuje u suradnji s nositeljima službene statistike, a razdoblje na koje se odnosi je istovjetno razdobljima utvrđenima Statističkim programom Europske unije. Polazna osnova za izradu prijedloga Programa je Strategija razvitka službene statistike Republike Hrvatske. Program statističkih aktivnosti donosi Hrvatski sabor, a objavljuje se u Narodnim novinama. Program sadrži sljedeće:

- Pregled razvojnih ciljeva službene statistike prema Strategiji razvitka službene statistike Republike Hrvatske
- Pregled glavnih rezultata službene statistike koje treba proizvesti i diseminirati u svakom području, usklađenih s međunarodnim obvezama i standardima
- Naziv odgovornih nositelja službene statistike
- Razinu diseminacije rezultata
- Pregled najvažnijih infrastrukturnih i razvojnih aktivnosti, kao što su popisi i istraživanja s velikim obuhvatom, koje će se provesti ili će biti započete u razdoblju na koje se odnosi Program.

Radi izvršavanja Programa donosi se Godišnji provedbeni plan za svaku godinu na koju se odnosi Program. Prijedlog Godišnjeg provedbenog plana izrađuje DZS u suradnji s nositeljima službene statistike i uz mišljenje Statističkog savjeta Republike Hrvatske. Godišnji provedbeni plan donosi Hrvatski sabor, a objavljuje se u Narodnim novinama.

93. UPRAVLJANJE LJUDSKIM RESURSIMA

SADAŠNJE STANJE

DZS ima 360 zaposlenih djelatnika od 396 radnih mjesta predviđenih Pravilnikom o unutarnjem redu. 77% su žene, 42% ima visoku stručnu spremu. Prosječna dob je 41 godina. Na zapošljavanje novog, mladog kvalificiranog kadra negativno se odražava struktura niskih plaća. Napredovanje u službi nije automatsko nego ovisi o uspješnosti, radnoj ocjeni djelatnika i potrebama posla. Više od 50% djelatnika može se izražavati na engleskom jeziku.

Naglašen je hijerarhijski odnos. Djelatnici imaju obvezu dnevnog i mjesečnog izvještavanja o radu koje podnose nadređenim službenicima. Rotacija djelatnika na druga radna mjesta je rijetka. Svaki djelatnik dobiva godišnju radnu ocjenu rezultata rada koja utječe na njegova daljnja prava i obveze.

Školovanje i stručno osposobljavanje djelatnika DZS-a provodi se putem doškoloavanja, sudjelovanja na stručnim seminarima, simpozijima i savjetovanjima te pohađanjem tečajeva stranih jezika.

Prava i obveze djelatnika uređuju se na temelju posebnih akata. Svako radno mjesto ima poseban opis poslova i zadataka. Nazivi radnih mjesta i koeficijenti složenosti poslova uređeni su Uredbom Vlade RH. Opća pravila ponašanja i radne discipline su javna i dostupna. Povrede radnih dužnosti sankcioniraju se disciplinskim mjerama.

Radi raspravljanja o posebnim pitanjima iz djelokruga DZS-a djelatnici rade u radnim grupama koje imenuje ravnatelj.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Realizacija Programa kojemu je cilj zapošljavanje, usavršavanje i zadržavanje mladih visokoobrazovanih djelatnika s tendencijom stjecanja specijalističkih znanja za pojedina područja službene statistike i osiguranje napredovanja u službi prema rezultatima rada i potrebama službene statistike

GLAVNI PROBLEMI

Nedostatak potrebnih kadrovskih resursa, zakonsko ograničenje zapošljavanja u tijelima državne uprave te nedostatak financijskih resursa za plaće zaposlenih.

Na zapošljavanje novog mladog visokokvalificiranog kadra negativno se odražava struktura niskih plaća.

Rokovi za postizanje usklađenosti do 2007.

94. UPRAVLJANJE FINACIJSKIM RESURSIMA**SADAŠNJE STANJE**

Radi obavljanja poslova za koje je ustrojen i za koje je djelokrug rada utvrđen zakonom, DZS-u su sredstva planirana u Državnom proračunu Republike Hrvatske. Proračun se izvršava mjesečnim dodjelama Državne riznice. DZS je na temelju iznosa predviđenih Proračunom obavezan sastaviti financijski plan za cijelu godinu po mjesecima.

Sredstva osigurana u Državnom proračunu Republike Hrvatske ne prate po strukturi ni po visini odobrenih sredstava financiranje aktivnosti koje su utvrđene Programom statističkih istraživanja. Nedostatak potrebnih materijalnih resursa ima za posljedicu neizvršenje aktivnosti utvrđenih Programom statističkih istraživanja i otežan razvitak sustava službene statistike. Pod okolnostima nedostatka potrebnih materijalnih resursa nije moguće ili je izuzetno otežano provoditi sustavno obrazovanje i usavršavanja djelatnika, zapošljavanje novih djelatnika, izvršavanje povećanog opsega poslova i pokrivanje materijalnih obveza koje proizlaze iz funkcionalne djelatnosti DZS-a. Rebalansom Državnog proračuna tijekom fiskalne godine DZS u pravilu mora provesti smanjenje sredstava potrebnih za poslovanje što dodatno otežava obavljanje poslova službene statistike koji su mu stavljani u nadležnost. Program statističkih istraživanja ne daje nikakve naznake o potrebnim resursima ni naznake Program statističkih istraživanja ne daje nikakve naznake o potrebnim resursima ni naznake prioriteta u slučaju nedostatka sredstava. O financijskim resursima se odlučuje odvojeno od utvrđivanja aktivnosti iz Programa statističkih istraživanja. Izuzetak od ovog su velika istraživanja (popisi) koji se provode na temelju posebnih zakona.

DZS obavlja i vlastitu djelatnost koja se ne financira iz Državnog proračuna Republike Hrvatske i prema kojoj ostvaruje prihode. Prihodi od ove djelatnosti su mali

DZS može obavljati poslove vlastite djelatnosti pod uvjetom da ne štete obavljanju poslova i zadataka, za koje je ustrojen. Prihode od obavljanja vlastite djelatnosti DZS koristi za pokriće izdataka nastalih obavljanjem tih poslova, a ostatak za tekuće i kapitalne izdatke. Prihode koje ostvaruje DZS obavljanjem vlastite djelatnosti uplaćuju se na jedinstveni račun Državne riznice.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Sadržane u Zakonu o službenoj statistici koji je stupio na snagu 4. srpnja 2003. Prema ovom Zakonu Program statističkih aktivnosti Republike Hrvatske za razdoblje od 2004. do 2007. sadrži pregled ukupno potrebnih resursa iz Državnog proračuna Republike Hrvatske. Godišnjim provedbenim planom također se utvrđuje i pregled ukupno potrebnih resursa iz Državnog proračuna Republike Hrvatske. DZS izrađuje prijedlog Programa statističkih aktivnosti Republike Hrvatske i Godišnjeg provedbenog plana do 31. svibnja tekuće godine koja prethodi razdoblju na koje se

odnosi (ova odredba se primjenjuje od 2004. godine a odnosi se na Državni proračun Republike Hrvatske od 2005. na dalje). Hrvatski sabor donosi Program statističkih aktivnosti Republike Hrvatske i Godišnji provedbeni plan, uz prihvaćanje pregleda ukupno potrebnih resursa, prije donošenja Državnog proračuna Republike Hrvatske. Cilj ovakvih odredbi novoga Zakona je da se naznače potrebni resursi i da se o resursima ne odlučuje odvojeno od potrebe provođenja određenih statističkih aktivnosti.

GLAVNI PROBLEMI

Moguća generalna ograničenja financiranja iz Državnog proračuna Republike Hrvatske nakon prihvaćanja potrebnih resursa za provođenje statističkih aktivnosti.

Rokovi za postizanje usklađenosti

Planirani rok realizacije naznačenih aktivnosti je 2005.

95. PRAVNI TEMELJI

SADAŠNJE STANJE

Osnovni akti koji uređuju područje službene statistike Republike Hrvatske jesu:

Zakon o službenoj statistici iz 2003. usklađen s propisima EU-a

Program statističkih istraživanja Republike Hrvatske za 2003. godinu.

Pojedine statističke aktivnosti uređuju se posebnim zakonima (Zakon o popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2001., Zakon o popisu poljoprivrednih gospodarstava 2003.) i drugim aktima.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Strategija razvitka službene statistike Republike Hrvatske za razdoblje 2004. do 2012.

Program statističkih aktivnosti Republike Hrvatske za razdoblje 2004. do 2007.

Rok za postizanje usklađenosti

Rok za izradu Strategije razvitka službene statistike Republike Hrvatske za razdoblje 2004. do 2012. i Programa statističkih aktivnosti Republike Hrvatske za razdoblje 2004. do 2007. je 2003. godina.

96. REVIZIJA POSLOVANJA

SADAŠNJE STANJE

Revizija poslovanja DZS-a obavlja se u skladu s nacionalnim propisima Republike Hrvatske na sljedeći način:

Proračunski nadzor obavljaju ovlaštene službenici Ministarstva financija, Državni ured za reviziju i Ured za unutarnji nadzor Vlade Republike Hrvatske.

Unutarnji nadzor poslovanja obavljaju ovlaštene djelatnici DZS-a.

Ciljevi proračunskog i unutarnjeg nadzora su unapređenje djelatnosti, zaštita resursa, kontrola primjene zakona, propisa i drugih akata te razvoj i održavanje pouzdanih i istinitih financijskih informacija i drugih akata.

Proračunski i unutarnji nadzor obavljaju se kontinuirano u tekućoj fiskalnoj godini, a po potrebi i za proteklo vremensko razdoblje.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

U nadležnosti Vlade Republike Hrvatske.

97. UPRAVLJANJE SADAŠNJE STANJE

DZS je državna upravna organizacija i njezin djelokrug rada uređen je pravnim propisima kojima se uređuje ustrojstvo i rad državne uprave i posebnim zakonom (Zakon o službenoj statistici).

Čelnik DZS-a je ravnatelj kojeg imenuje i razrješuje dužnosti Vlada Republike Hrvatske na temelju prijedloga predsjednika Vlade Republike Hrvatske. Ravnatelj je odgovoran Vladi Republike Hrvatske, predstavlja i upravlja DZS-om.

Ravnatelj ima zamjenika kojeg imenuje i razrješuje dužnosti Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ravnatelja i on je odgovoran ravnatelju i Vladi RH.

Ravnatelj ima 7 pomoćnika koje na prijedlog ravnatelja imenuje i razrješuje dužnosti Vlada RH i koji za svoj rad odgovaraju ravnatelju. Pomoćnici ravnatelja upravljaju osnovnim ustrojstvenim jedinicama (sektori).

Stručni kolegij DZS-a djeluje kao stručno i savjetodavno tijelo ravnatelja. Stalni članovi Stručnog kolegija su zamjenik ravnatelja, pomoćnici ravnatelja i tajnik Kabineta ravnatelja.

DZS ima 9 sektora, Kabinet ravnatelja i 26 odjela.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Uspostavljanje nove ustrojstvene strukture, u skladu s općeprihvaćenim načelima ustrojavanja statističkih ureda, suvremenim trendovima i nacionalnim potrebama, koja će osigurati bolje izvršavanje poslova službene statistike u skladu sa temeljnim načelima službene statistike. Nova ustrojstvena struktura uredit će se Uredbom o unutarnjem ustrojstvu DZS-a.

Rok za postizanje usklađenosti je 2004.

99. DECENTRALIZIRANO UPRAVLJANJE SADAŠNJE STANJE

Prema Zakonu o službenoj statistici DZS je središnje tijelo službene statistike u Republici Hrvatskoj.

Osim DZS-a kao središnjeg tijela poslove službene statistike obavljaju i Hrvatske narodna banka, uredi državne uprave u županijama i upravno tijelo Grada Zagreba nadležni za poslove službene statistike te druga ovlaštena tijela službene statistike određena Programom.

Uredi državne uprave u županijama i upravno tijelo Grada Zagreba nadležni za poslove službene statistike funkcionalno su vezani za DZS, ali ne postoji nikakva formalna organizacijska povezanost sa DZS-om.

MJERE DALJNJEG USKLAĐIVANJA S EU-om

Promjena organizacijskog statusa ureda državne uprave u županijama i upravnog tijelo Grada Zagreba nadležnih za poslove službene statistike na način da se prihvati i uspostavi model koji će osigurati unapređenje statističkog sustava RH.

Rok za postizanje usklađenosti je 2007.

2. Detaljniji pregled statističkih tema nalazi se u Dodatku II koji odgovara Radnom programu Eurostat-a za razdoblje od 2003. do 2007.

Statističke teme, u skladu sa Statističkim programom 2003.– 2007., opisane su u prethodnom odgovoru. Vidi 12-1.

3. U mnogim slučajevima statističke podatke ne prikuplja nacionalni statistički ured, nego ih prikupljaju druge institucije. Kako biste pružili cjelokupnu sliku sustava službene statistike, molimo navedite opis institucionalnih rješenja koja se odnose na prikupljanje podataka, izradu i distribuciju službene statistike u vašoj zemlji. Opis treba sadržavati popis specifičnih nadležnosti različitih institucija.

Članak 7. novog Zakona o službenoj statistici (NN, br. 103/03.), (vidi Dodatak), propisuje sljedeće:

Poslove službene statistike obavljaju sljedeći nositelji službene statistike:

1. Državni zavod za statistiku kao središnje tijelo
2. uredi državne uprave u županijama i upravno tijelo Grada Zagreba nadležni za poslove službene statistike
3. Hrvatska narodna banka
4. druga ovlaštena tijela službene statistike određena Programom (u daljnjem tekstu: ovlaštena tijela).

Do stjecanja statusa ovlaštenog tijela iz stavka 1. točke 4. ovoga članka ravnatelj Državnog zavoda za statistiku osniva radne grupe u kojima sudjeluju sva tijela koja mogu biti nositelji službene statistike, sa svim pravima i obvezama nositelja službene statistike u izradi prijedloga Strategije razvitka službene statistike Republike Hrvatske i prijedloga Programa.

Br	Naziv ministarstva, odjela ili neke druge institucije	Naziv statističkih istraživanja koja provode različite institucije uz Državni zavod za statistiku
1.	Ministarstvo unutarnjih poslova	Ministarstvo unutarnjih poslova dobiva gotovo sve statistike koje prikuplja na osnovi podataka dostupnih Ministarstvu putem elektroničke mreže koja povezuje sjedište Ministarstva u Zagrebu sa 20 policijskih uprava, svakom u jednoj županiji) i policijskim postajama (kojih ima više od 200). Svaki bitan događaj, uglavnom prijavljeni zločini, prometne nesreće i požari ili eksplozije, trebao bi biti zabilježen u mreži u roku 24 sata. Statistička istraživanja koja provodi Ministarstvo unutarnjih poslova su sljedeća: Požari i eksplozije Cestovne prometne nesreće Pregled prijavljenih kaznenih djela i prijavljenih počinitelja.
2.	Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave	Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave odgovorno je za obavljanje poslova pravosudne uprave Republike Hrvatske. Statistička istraživanja koja provodi Ministarstvo su sljedeća: Statističko izvješće o predmetima istrage i istražnom pritvoru Statističko izvješće o kaznenim predmetima protiv punoljetnih počinitelja u prvostupanjskom postupku Statističko izvješće o kaznenim predmetima protiv maloljetnika u pripremnom postupku pred vijećem za maloljetnike i o pritvoru maloljetnika Statističko izvješće o drugostupanjskim kaznenim predmetima Statističko izvješće o kaznenim predmetima u trećestupanjskom postupku Statističko izvješće o predmetima koji se bave gospodarskim prijestupima u prvostupanjskom postupku Statističko izvješće o predmetima trgovačkih prijestupa u prvostupanjskom postupku Statističko izvješće o zemljišno-knjižnim predmetima Statističko izvješće o predmetima ovrhe Statističko izvješće o ostavinskim i drugim izvanparničnim postupcima u prvostupanjskom postupku Statističko izvješće o upravnim sporovima u prvostupanjskom postupku Statističko izvješće o predmetima stečaja u prvostupanjskom postupku Statističko izvješće o pravomoćno dovršenim predmetima stečaja

		Statističko izvješće o pravomoćno dovršenim predmetima likvidacije Statističko izvješće o parničnim, upravnim, izvanparničnim i drugim predmetima u drugostupanjskom postupku Statističko izvješće o zahtjevima za zaštitu zakonitosti Statističko izvješće o izvanrednim pravnim lijekovima, osim zahtjeva za zaštitu zakonitosti Statističko izvješće o pokrenutim građanskim sporovima Statističko izvješće o pravomoćno dovršenim upravnim sporovima Statističko izvješće o stanju kadrova u sudovima i o sucima porotnicima Statističko izvješće o prekršajnim predmetima u prvostupanjskom postupku Statističko izvješće o prekršajnim predmetima u drugostupanjskom postupku Statističko izvješće o brojnom stanju kadrova koji rade na prekršajnim postupcima Statističko izvješće o punoljetnim osobama u kaznenim ustanovama Statističko izvješće o maloljetnicima u zavodima za preodgoj Statističko izvješće o brojnom stanju kadrova zaposlenih u kaznenim tijelima i zavodima za preodgoj.
3.	Hrvatski zavod za zapošljavanje	Hrvatski zavod za zapošljavanje raspolaže opsežnim podacima koji su nusproizvod njegovih aktivnosti na području zapošljavanja, a u okviru su politike zapošljavanja i pravnog okvira zadanog od strane Hrvatskog Sabora. Statistička istraživanja koja provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje su sljedeća: Mjesečno izvješće o osobama koje traže zaposlenje Mjesečno izvješće o građanima Republike Hrvatske na privremenom radu u inozemstvu Mjesečno izvješće o slobodnim radnim mjestima i zapošljavanju Mjesečno izvješće o ponudama stranih poslodavaca za privremenim radom hrvatskih građana u inozemstvu Tromjesečno izvješće o osobama koje traže zaposlenje Tromjesečno izvješće o slobodnim mjestima i zapošljavanju Polugodišnje izvješće o osobama koje traže zaposlenje Polugodišnje izvješće o slobodnim radnim mjestima Godišnje izvješće o osobama koje traže zaposlenje Godišnje izvješće o povratnicima s privremenog rada u inozemstvu Godišnje izvješće o izdanim radnim dozvolama za strane državljane.
4.	Državni hidrometeorološki zavod	Hrvatska ima dugu povijest sistematskih meteoroloških i hidroloških mjerenja od 1853. Hidrometeorološki zavod (HMZ) u organizacijskom obliku kakav je i danas utemeljen je prije 50 godina pod nešto drugačijim imenom. Hrvatska je postala članica Svjetske meteorološke organizacije 1991. a Vlada je ovlastila HMZ da predstavlja Hrvatsku u toj organizaciji. Statistička istraživanja koja provodi Državni hidrometeorološki zavod su sljedeća: Klima Republike Hrvatske Odstupanja od višegodišnjeg srednjaka za tekuću godinu i kiselost oborina za tekuću godinu Srednje mjesečne temperature zraka.
5.	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje brine se o osiguranim osobama na načelima uzajamnosti i solidarnosti, a članovima njihovih obitelji osigurava prava za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika mirovine. Statistička istraživanja koja provodi Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje su sljedeća: Mjesečno izvješće o korisnicima mirovine i svota mirovine po skupinama Polugodišnje i godišnje izvješće o korisnicima obveznog mirovinskog osiguranja Godišnje izvješće o korisnicima mirovina koji ostvaruju mirovinu prvi put Godišnje izvješće o korisnicima mirovina koji su izgubili mirovinska prava zbog smrti Godišnje izvješće o korisnicima mirovine Polugodišnje i godišnje izvješće o korisnicima mirovine Mjesečno, polugodišnje i godišnje izvješće o osiguranim osobama u sustavu obveznog mirovinskog osiguranja Polugodišnje i godišnje izvješće o podnijetim i riješenim zahtjevima obveznog mirovinskog osiguranja.
6.	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje radi prema propisima Zakona o zdravstvenom osiguranju u okvirima politike koju provodi Ministarstvo zdravstva. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje odgovoran je za naplatu doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje za osobe koje su zaposlene i drugih osiguranika. Statistička istraživanja koja provodi Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje su sljedeća: Izvješće o osiguranicima Izvješće o osiguranicima po konvencijama Izvješće o nesposobnosti za rad i prirodi bolesti

		Izvešće o korištenju prava iz zdravstvenog osiguranja Izvešće o prihodima i izdacima zdravstvenog osiguranja.
7.	Hrvatski zavod za javno zdravstvo	Hrvatski zavod za javno zdravstvo je zdravstvena ustanova koja obavlja javno-zdravstvenu djelatnost u Republici Hrvatskoj. Statistička istraživanja koja provodi Hrvatski zavod za javno zdravstvo su sljedeća: Izvešće o prijavljenim slučajevima i epidemijama zaraznih bolesti Izvešće o izvršenim obvezatnim imunizacijama protiv zaraznih bolesti Izvešće o osobama testiranim na HIV (virus humane imunodeficijencije i HIV seropozitivnima) Statistika o radu i o utvrđenim bolestima, stanjima u ordinacijama bez obzira na vrstu vlasništva – opća medicina, zdravstvena zaštita predškolske djece, žena, stomatološka zaštita Statistika provođenja specifičnih i preventivnih mjera školske djece i mladeži Statistika o radu i o utvrđenim bolestima, stanjima – medicina rada, hitna medicinska pomoć, transfuzija, patronaža i kućna njega Statistika o radu i o utvrđenim bolestima, stanjima u ordinacijama specijalističko-konzilijarne djelatnosti bez obzira na vrstu vlasništva Izvešće o organizacijskoj strukturi i djelatnicima u zdravstvu Statistika o organizaciji i radu bolnica Statistika liječenih bolesnika u službi za stacionirano liječenje Statistika prekida trudnoće Statistika poroda Statistika narkomanije – osnovni podaci o ovisnicima u programu liječenja Potvrda o smrti i izvještaj o uzroku smrti Statistika ozljeda na radu Izvešće o profesionalnim bolestima Prijava maligne neoplazme (izvanbolničke) Izvešće o organizaciji i djelatnicima u ljekarnama Izvešće o zdravstvenoj ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe Izvešće o higijenskoj ispravnosti pitke vode Izvešće o radu mikrobiološkog i parazitološkog laboratorija Godišnji izvještaj o radu laboratorija za bakteriološku dijagnostiku tuberkuloze Statistika osoba s invaliditetom.
8.	Hrvatska narodna banka	Ustavom Republike Hrvatske određeno je da je Hrvatska narodna banka središnja banka Republike Hrvatske, a njezin položaj, poslovi, vlasnički status, ovlaštenja i ustroj, kao i njezin odnos s Republikom Hrvatskom, bankama te međunarodnim institucijama i organizacijama uređeni su Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci (Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci objavljen je u Narodnim novinama, br. 36 od 20. travnja 2001.). Statistička istraživanja koja provodi Hrvatska narodna banka su sljedeća: Bilanca Hrvatske narodne banke Konsolidirana bilanca poslovnih banaka Agregirana bilanca stambenih štedionica Izvešće o kamatnim stopama banaka na kredite i depozite Računi dobiti i gubitka Platna bilanca Republike Hrvatske Stanje međunarodnih ulaganja Prikupljanje podataka o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu Prikupljanje podataka o inozemnim izravnim portfolio ulaganjima Prikupljanje podataka o uslugama u međunarodnom prijevozu Platni promet s inozemstvom Podaci o hrvatskom vanjskom dugu Statističko istraživanje o međunarodnim transakcijama povezanim s osiguranjem Statističko istraživanje o međunarodnim transakcijama povezanim s komunikacijskim uslugama.
9.	Financijska agencija	Financijska agencija (FINA) vodeća je institucija na financijskom tržištu u Republici Hrvatskoj. Statistička istraživanja koja provodi Financijska agencija su sljedeća: Izveštaj o nepodmirenim obvezama poslovnih subjekata Izveštaj o naplati vlastitih i zajedničkih prihoda za financiranje javnih potreba i njihova raspodjela Godišnji statistički izvještaj o poslovanju poduzetnika (trgovačka društva) osim banaka, štedionica, drugih financijskih institucija i odgovarajućih društava Godišnji statistički izvještaj o poslovanju banaka i štedionica Godišnji statistički izvještaj o poslovanju društava za osiguranje

		Godišnji statistički izvještaj o poslovanju neprofitnih organizacija Godišnji statistički izvještaj o poslovanju organizacija koje vode knjigovodstvo prema planu računa proračuna i proračunskih korisnika Tromjesečni, šestomjesečni i devetomjesečni statistički izvještaj o poslovanju malih, srednjih i velikih poduzetnika, osim banaka, štedionica i osiguravajućih društava Tromjesečni, šestomjesečni i devetomjesečni statistički izvještaj o poslovanju banaka i štedionica Tromjesečni, šestomjesečni i devetomjesečni statistički izvještaj o poslovanju osiguravajućih društava Tromjesečni, šestomjesečni i devetomjesečni statistički izvještaj o poslovanju neprofitnih organizacija Tromjesečni, šestomjesečni i devetomjesečni statistički izvještaj o poslovanju organizacija koje vode knjige prema računskom planu proračun Mjesečni podaci o isplaćenim plaćama i naknadama zaposlenika.
10.	Državna geodetska uprava	Državna geodetska uprava je u svrhu provođenja popisa dužna osigurati tehničku dokumentaciju za njihovo provođenje Statistička istraživanja koja provodi Državna geodetska uprava: Prikupljanje podataka o svim promjenama na prostornim jedinicama Projekt razvoja informacijskog sustava Registra prostornih jedinica.
11.	Ministarstvo rada i socijalne skrbi	Statistička istraživanja koja provodi Ministarstvo rada i socijalne skrbi su sljedeća: Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj Godišnje statističko izvješće o zaposlenicima u ustanovama socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj Mjesečno statističko izvješće o korisnicima i pomoćima u socijalnoj skrbi u Republici Hrvatskoj.
12.	Zavod za javno zdravstvo grada Zagreba - Centar za gerontologiju	Osnovne zadaće Zavoda za javno zdravstvo grada Zagreba – Centra za gerontologiju jesu: očuvati i unaprijediti zdravlje građana Grada Zagreba i Zagrebačke županije kontrolirati i sprječavati širenje bolesti unaprijediti životnu i radnu okolinu očuvanjem i unapređenjem okoliša Grada Zagreba i Zagrebačke županije točno i pravodobno informirati građane o činjenicama važnima za očuvanje zdravlja aktivno sudjelovati u zdravstvenome obrazovanju. Statistička istraživanja koja provodi Ministarstvo rada i socijalne skrbi su sljedeća: Registar praćenja zdravstvenih potreba za institucijskom i izvaninstitucijskom zdravstvenom skrbi starijih osiguranika Registar funkcionalno onesposobljenih starijih ljudi u institucijskom gerijatrijskoj skrbi Zdravstvene potrebe starijih ljudi za gerijatrijskom skrbi u domovima za starije i nemoćne osobe.
13.	Središnji registar osiguranika – REGOS	Središnji registar osiguranika – REGOS je nova institucija u reformskom mirovinskom sustavu Republike Hrvatske. REGOS je počeo raditi prije dvije godine, a njegova primarna zadaća jest primijeniti sve tehničke preduvjete za uvođenje novog mirovinskog sustava unutar zakonskog roka. Statistička istraživanja koja provodi REGOS su sljedeća: Mjesečno izvješće o osiguranicima u sustavu obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje (II. stup) Mjesečno izvješće o članovima obveznih mirovinskih fondova II. stupa.

(Vidi Dodatak)

I. RADNO PRAVO**A. Pravni i institucionalni okvir****Pravni okvir****1. Postoji li u vašem radnom pravu definicija:****a) zaposlenog radnika?**

Prema odredbi Zakona o radu (NN 38/95, 54/95, 65/95, 17/01, 82/01 i 114/03, u nastavku: ZOR) radnik je fizička osoba koja u radnom odnosu obavlja određene poslove za poslodavca.

b) samozaposlenog radnika (samozaposlene osobe)?

Takva osoba obavlja neku od samostalnih djelatnosti, nema svog poslodavca i zato taj pojam nije uređen u radnom pravu, ali je uređen u nizu posebnih propisa o samostalnim djelatnostima npr. o privatnoj praksi u zdravstvu, o odvjetništvu, javnom bilježništvu, poreznom savjetništvu, umjetničkim djelatnostima, novinarstvu, poduzetništvu, obrtu, poljoprivredi, turizmu i drugim slobodnim zanimanjima. Na jednom mjestu te su djelatnosti obuhvaćene Zakonom o porezu na dohodak (NN 127/00 i 150/02) i Zakonom o doprinosima za obvezna osiguranja (NN 147/02).

c) državnog službenika/dužnosnika?

Prema odredbama Zakona o državnim službenicima i namještenicima, državni službenici su osobe visoke, više i srednje stručne spreme koje u državnim tijelima kao redovito zanimanje obavljaju poslove iz djelokruga tih tijela, tj. imaju javna ovlaštenja, kao i one koje obavljaju informatičke poslove, opće i administrativne poslove, planske, materijalno-financijske, računovodstvene i slične poslove, a namještenici su osobe srednje i niže stručne spreme koje u tim tijelima rade na pomoćno-tehničkim i sličnim poslovima.

Krug državnih dužnosnika određen je Zakonom o obvezama i pravima državnih dužnosnika. Državni dužnosnici su predsjednik Republike Hrvatske, predsjednik, potpredsjednici i zastupnici Hrvatskog sabora, predsjednik i članovi Vlade Republike Hrvatske, predsjednik i suci Ustavnog suda Republike Hrvatske, guverner, zamjenik guvernera i viceguverner Hrvatske narodne banke, glavni državni revizor i njegovi zamjenici, pučki pravobranitelj i njegovi zamjenici, tajnici i zamjenici tajnika Hrvatskog sabora i Vlade Republike Hrvatske, zamjenici i pomoćnici ministara, tajnici ministarstava, ravnatelji, zamjenici i pomoćnici ravnatelja državnih upravnih organizacija, predsjednik i zamjenik predsjednika Hrvatskog fonda za privatizaciju, ravnatelj i pomoćnici ravnatelja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, direktor, zamjenik direktora i pomoćnici direktora Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, rektori i prorektori sveučilišta, glavni državni rizničar, predstojnici ureda, ravnatelji agencija i direkcija Vlade Republike Hrvatske te ravnatelji zavoda koje imenuje Vlada Republike Hrvatske i određeni dužnosnici u Uredu predsjednika Republike.

Krug pravosudnih dužnosnika određen je Zakonom o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika. To su: predsjednik i suci Vrhovnog suda Republike Hrvatske, predsjednik i suci Upravnog suda Republike Hrvatske, predsjednik i suci Visokoga trgovačkog suda Republike Hrvatske, predsjednik i suci Visokoga prekršajnog suda Republike Hrvatske, predsjednici i suci županijskih sudova, predsjednici i suci trgovačkih sudova, predsjednici i suci općinskih sudova, državni odvjetnik Republike Hrvatske i njegovi zamjenici, županijski državni odvjetnici i njihovi zamjenici te općinski državni odvjetnici i njihovi zamjenici.

d) ugovora o radu i radnog odnosa?

Radni odnos zasniva se sklapanjem ugovora o radu, a u državnim tijelima i tijelima jedinica lokalne i regionalne samouprave zasniva se rješenjem o prijemu u službu. Obavezni uglavci ugovora o radu propisani ZOR-om su uglavci o strankama ugovora, o mjestu rada, vrsti poslova, danu početka rada, o trajanju ugovora, o trajanju plaćenoga godišnjeg odmora, o otkaznim rokovima za poslodavca i radnika, o osnovnoj plaći, dodacima na plaću te razdobljima isplate primanja radnika i o trajanju radnog vremena. Propisani su i obavezni dodatni uglavci ugovora o radu za posebne slućajeve, na pr. za stalne sezonske poslove i za slućaj upućivanja na rad u inozemstvo.

U ZOR-u i posebnim zakonima uređena su temeljna prava radnika, obveze i ovlaštenja poslodavaca i zajamćena je najniža razina prava radnika, dok su ostala prava radnika i viša razina prava radnika od one zajamćene zakonima uređeni autonomnim izvorima – kolektivnim ugovorima, sporazumima radnićkih vijeća i poslodavaca, pravilnicima o radu i ugovorima o radu.

e) poslodavca?

Definicija poslodavca proizlazi iz odredaba ZOR-a. Poslodavac je fizićka ili pravna osoba za koju radnik u radnom odnosu obavlja određene poslove. Poslodavac je dužan radniku dati posao te mu za obavljeni rad isplatiti plaću, pridržavati se odredbi ZOR-a i drugih zakona, međunarodnih ugovora koji su sklopljeni, potvrđeni i objavljeni, drugih propisa, kolektivnih ugovora i pravilnika u svezi s radnim odnosom te radniku osigurati uvjete za siguran rad, a ima pravo pobliže odrediti mjesto i naćin obavljanja rada, poštujuci pritom prava i dostojanstvo radnika.

2. Primjenjuje li se vaše radno pravo i na druge kategorije zaposlenika, osim na osobe u plaćenom radnom odnosu?

Radno pravo u Republici Hrvatskoj primjenjuje se djelomićno i na volontere te na osobe koje za poslodavca povremeno rade bez zasnivanja radnog odnosa: na rad osoba mlaćih od 15 godina (uvjet pristanka roditelja, zabrana obavljanja poslova koji ugrožavaju zdravlje, razvoj ili ćudoreće, nadzor inspektora rada), na rad ućenika u vrijeme dok nema nastave i na ućenike obrtnićkih i strukovnih škola za vrijeme naukovanja (izvođenja praktićnog dijela obrazovanja) kod obrtnika. Propise o zaštiti na radu kao dio radnog prava poslodavci su dućni primjenjivati i na osobe koje s njima nisu u radnom odnosu dok se te osobe nalaze u njegovim poslovnim prostorijama i prostorima.

3. Koje kategorije zaposlenika nisu obuhvaćene radnim zakonodavstvom; (npr. skraćeno radno vrijeme, rad na određeno vrijeme ili privremeno obavljanje poslova putem agencija za privremeno zapošļavanje)?

Zakon o radu se ne primjenjuje na osobe koje obavljaju samostalne djelatnosti i na ćlanove uprave trgovaćkog drućstva ako nisu u radnom odnosu s tim drućtvom, a na državne i pravosudne dućnosnike te na slućbenike i namještenike u državnim tijelima i tijelima jedinica lokalne i regionalne samouprave ne primjenjuje se na dio odnosa koji su uređeni posebnim zakonom i drugim propisom. Radnici sa skraćenim radnim vremenom i nepunim radnim vremenom, na određeno vrijeme i u agenciji za privremeno zapošļavanje obuhvaćeni su radnim zakonodavstvom.

4. Postoji li razlika u odnosima prema radnicima u javnom i privatnom sektoru?

U ZOR-u nisu predvićdene razlike izmeću radnika u javnom i privatnom sektoru, osim što pravo na sudjelovanje u odlućivanju (na radnićku participaciju) nemaju zaposleni u tijelima državne uprave i što se pravo na štrajk u vojsci, policiji, državnoj upravi i javnim slućbama urećuje posebnim zakonom.

5. Koje aspekte pokriva Zakon o radu (npr. primamo zakonodavstvo koje donosi parlament), a koji se aspekti uređuju regulativom na razini ministarstava?

Zakon o radu uređuje sljedeća pitanja:

- opće odredbe,
- sklapanje ugovora o radu,
- zaštita života, zdravlja i privatnosti radnika,
- probni rad,
- obrazovanje i osposobljavanje za rad,
- radno vrijeme,
- odmori i dopusti,
- noćni rad,
- zaštita majčinstva,
- zaštita radnika koji su privremeno ili trajno nesposobni za rad,
- plaće,
- izumi i tehnička unapređenja radnika,
- zabrana takmičenja radnika s poslodavcem,
- naknada štete,
- prestanak ugovora o radu,
- pravilnici o radu,
- ostvarivanje prava iz radnog odnosa,
- sudjelovanje radnika u odlučivanju,
- sindikati i udruge poslodavaca,
- kolektivni ugovori,
- mirno rješavanje kolektivnih radnih sporova,
- štrajk i lockout,
- Gospodarsko-socijalno vijeće,
- agencija za privremeno zapošljavanje,
- nadzor nad primjenom propisa o radu,
- posebne odredbe,
- kaznene odredbe i
- prijelazne i završne odredbe.

Regulativom na razini Ministarstva rada i socijalne skrbi uređena su sljedeća pitanja:

- dopust trudnice ili žene koja doji dijete,
- djelatnosti koje se smatraju industrijom (u svezi zabrane, odnosno ograničenja noćnog rada malodobnika i žena),
- evidencija i objava kolektivnih ugovora,

- objava pravilnika o radu,
- pravo na rad sa skraćenim radnim vremenom radi njege djeteta kojem je potrebna pojačana briga i njega,
- pravo na stanku za dojenje djeteta,
- pravo na dopust do sedme godine djetetova života i na rad polovicu punog radnog vremena zbog njege djeteta s težim smetnjama u razvoju,
- registracija ugovora o radu pomoraca i ribara,
- registracija udruga (poslodavaca i sindikata),
- radne knjižice,
- potvrda o privremenoj nesposobnosti za rad,
- provođenje izbora za radničko vijeće,
- poslovi na kojima ne smije raditi žena,
- poslovi s posebnim uvjetima rada,
- poslovi na kojima radnik smije raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti,
- poslovi na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i poslovi na kojima se malodobnik smije zaposliti samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti,
- niz drugih pitanja u svezi s neposrednom provedbom zaštite na radu (daljnjih 25 pravilnika).

Posebности radnih odnosa u pojedinim djelatnostima uređene su pravilnicima iz djelokruga drugih ministarstava.

6. Koji su glavni izvori radnog prava: međunarodno pravo, ustav, zakoni, uredbe, kolektivni ugovori, običajno pravo, sudska praksa?

Glavni izvori radnog prava su Ustav, prihvaćene konvencije Međunarodne organizacije rada, drugi sklopljeni i objavljeni međunarodni ugovori, zakoni, uredbe Vlade, pravilnici ministara, kolektivni ugovori, sporazumi radničkog vijeća i poslodavca, pravilnici poslodavca o radu i ugovori o radu. Zbog znatne deregulacije i sudska praksa je dopunski izvor radnog prava, dok je običajno pravo u Republici Hrvatskoj zanemariv izvor radnog prava.

Za prava radnika glavni su izvori radnog prava zakoni, jer im jamče najnižu razinu temeljnih prava iz radnog odnosa te kolektivni ugovori jer im osiguravaju u pravilu konačnu razinu većine prava iz radnog odnosa.

7. Postoji li hijerarhija pravnih normi s obzirom na ove pravne izvore?

Hijerarhija ovih izvora radnog prava je sljedeća: Ustav, konvencija Međunarodne organizacije rada i drugi međunarodni ugovor, posebni zakon ili uredba Vlade, opći zakon ili uredba Vlade, pravilnik ministra, kolektivni ugovor koji obvezuje poslodavca, sporazum radničkog vijeća i poslodavca, pravilnik poslodavca o radu i ugovor o radu.

8. Omogućava li sustav proširivanje važenja kolektivnih ugovora o radu na sve radnike u određenome sektoru ili teritoriju (npr. na regionalnoj ili nacionalnoj razini)?

Ako postoji javni interes ministar nadležan za rad može na prijedlog stranke kolektivnog ugovora proširiti primjenu kolektivnog ugovora na stranke koje ga nisu sklopile ili mu naknadno pristupile uz prethodno mišljenje sindikata, udruga poslodavaca ili predstavnika poslodavaca na koje se kolektivni ugovor proširuje. Temeljem takvog ovlaštenja na sve poslodavce i radnike proširena je primjena kolektivnog ugovora o najnižoj plaći te za djelatnosti graditeljstva, trgovine, ugostiteljstva i turističkih agencija.

9. Na kojoj se razini obično sklapaju kolektivni ugovori (na razini države, industrijske grane, trgovačkog društva, tvornice)?

Dopušteno je i sklopljeni su kolektivni ugovori na svim tim razinama, kao i kolektivni ugovori za sva trgovačka društva u sastavu koncerna. Po obuhvatu radnika na koje se kolektivni ugovor primjenjuje najvažniji je Temeljni kolektivni ugovor za službenike i namještenike u javnim službama te kolektivni ugovori za djelatnosti: osnovnog školstva, srednjeg školstva, znanosti i visokog obrazovanja, javnog zdravstva, kulture, socijalne skrbi, trgovine, graditeljstva, ugostiteljstva, za državne službenike i namještenike itd.

10. Primjenjuje li se u vašem pravnom sustavu načelo "ustupka", pri čemu propis koji se nalazi niže na hijerarhijskoj ljestvici može izmijeniti sadržaj propisa koji se nalazi više na toj ljestvici, pod uvjetom da je njegov učinak povoljniji za radnike?

Na tom načelu temelji se sustav izvora radnog prava u Republici Hrvatskoj. Prema ZOR-u ako je neko pravo iz radnog odnosa različito uređeno ugovorom o radu, pravilnikom poslodavca o radu, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca, kolektivnim ugovorom ili zakonom, primjenjuje se za radnika povoljnije pravo, ako tim ili drugim zakonom nije drukčije određeno.

11. Koji su sudovi nadležni za rješavanje radnih sporova?

Republika Hrvatska nema specijalizirane radno-socijalne sudove. U radnim sporovima u prvom stupnju sude općinski sudovi, u drugom stupnju županijski sudovi, a o izvanrednim pravnim lijekovima odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske. Iznimno o pravima, obvezama i odgovornostima službenika i namještenika u tijelima državne vlasti i jedinica lokalne i regionalne samouprave odlučuje se upravnim aktom, zbog čega im je sudska zaštita prava osigurana pred Upravnim sudom Republike Hrvatske.

12. Postoji li inspekcija rada zadužena za nadzor radnih uvjeta?

Inspekcija rada, koja je prije bila u sastavu Ministarstva rada i socijalne skrbi, od 1998. g. djeluje u sastavu Državnog inspektorata. Republika Hrvatska također je ratificirala Konvencije br. 81 i 129 Međunarodne organizacije rada.

13. Sadrži li vaše radno pravo odredbe o zaštiti osobnih podataka radnika?

Prema Zakonu o radu osobni podaci o radnicima smiju se prikupljati, obrađivati, koristiti i dostavljati trećim osobama samo ako je to određeno tim ili drugim zakonom ili ako je to potrebno radi ostvarivanja prava i obveza iz radnog odnosa.

S tim podacima smije biti upoznat jedino poslodavac i osoba koju on posebno opunomoći. Ta osoba treba uživati povjerenje radnika i zato radničko vijeće daje suglasnost na imenovanje te osobe. Poslodavac i ta osoba dužni su brižljivo čuvati osobne podatke o radnicima, a pravilnikom o radu poslodavca trebaju unaprijed biti određeni osobni podaci koji se smiju dostavljati trećim osobama.

Institucionalni okvir

14. Na koji način država posreduje u socijalnim pitanjima (npr. postupak izrade propisa; nadležna vladina tijela; upravna tijela zadužena za primjenu propisa)?

Država je Ustavom zajamčila pravo na rad i slobodu rada, dostupnost svakog radnog mjesta i dužnosti pod jednakim uvjetima, pravo za zaradu od rada dovoljnu za slobodan i dostojan život i druga temeljna prava iz radnog odnosa, uključujući zakonom uređeno pravo sudjelovanja zaposlenih u odlučivanju. Pravo zaposlenih i članova njihovih obitelji na socijalnu sigurnost i socijalno osiguranje uređeni su zakonom i kolektivnim ugovorima, a prava u svezi s porođajem, materinstvom i njegom djece uređena su zakonom. Ratificirane konvencije Međunarodne organizacije rada i dvostrani međunarodni ugovori o socijalnom osiguranju čine dio unutarnjeg pravnog poretka i po pravnoj su snazi iznad zakona. Većinu nacrtā zakona te izmjena i dopuna zakona pripremaju nadležna ministarstva i Hrvatskom saboru predlaže ih Vlada, ali zakone mogu predložiti i zastupnik, klub zastupnika i odbor Hrvatskoga sabora.

Država posreduje u socijalnim pitanjima na sljedeće načine:

- donošenjem zakona i drugih propisa kojima propisuje najnižu razinu temeljnih prava zaposlenih, uz mogućnost da se u drugim izvorima ta prava urede povoljnije za zaposlene, uređuje institucionalni okvir – osnivanje i djelovanje sindikata i udruga poslodavaca, sklapanje i pravni učinci kolektivnih ugovora, sudjelovanje zaposlenih u odlučivanju, štrajk i lockout, socijalno partnerstvo i sl., a kaznenim odredbama pojačava obvezu poštivanja zakona.
- osiguranjem zaštite prava pred sudom i nadzorom primjene propisa od nadležnih inspekcija, uključivo inspekcije rada, osigurava primjenu konvencija Međunarodne organizacije rada i drugih međunarodnih ugovora, zakona i drugih propisa te autonomnih izvora radnog prava.
- pregovorima sa sindikatima u dobroj vjeri i sklapanjem kolektivnih ugovora uređuje uvjete rada u javnom sektoru, a predstavnike koje je imenovala u nadzorne odbore poduzeća u vlasništvu ili pretežitom vlasništvu države potiče na pregovaranje i sklapanje kolektivnih ugovora na razini poduzeća ili djelatnosti.
- osnivanjem i djelovanjem javnih ustanova Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u kojima zaposleni ostvaruju prava iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja te za slučaj nezaposlenosti. Ta osiguranja obavezna su za sve zaposlene, a većinu prava iz zdravstvenog osiguranja imaju svi građani Republike Hrvatske.

B. Zapošljavanje i zaštita od otkaza

Primanje na posao

1. Mogu li poslodavci slobodno odlučiti koje radnike žele zaposliti? Postoje li posebne odredbe koje sprečavaju diskriminaciju (na temelju rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, starosne dobi ili spolne orijentacije)?

Ne računajući uvjete stručne spreme, stručnog ispita, posebne zdravstvene sposobnosti, godina života, radnog iskustva i sl. za pojedine poslove prema posebnim propisima, sloboda poslodavca kod izbora osobe koju će zaposliti ograničena je, ali ne bitno s obzirom na ukupni broj mogućih korisnika prava, sa dvije zakonima predviđene iznimke. Prva je iznimka obveza dijela poslodavaca iz javnog sektora (ne i ostalih poslodavaca) pod jednakim uvjetima dati prednost pri zapošljavanju nezaposlenim hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata (rat od 1991.-1995.g.) i nezaposlenim članovima uže obitelji poginulih i nestalih hrvatskih branitelja, a druga iznimka bit će prednost pri zapošljavanju pod jednakim uvjetima osoba sa 100%-tnim invaliditetom na poslovima koje će pravilnikom odrediti ministar rada i socijalne skrbi. U oba slučaja radi se o socijalnim razlozima pozitivne diskriminacije u uvjetima u kojima se nalazi Republika Hrvatska.

Prema ZOR-u zabranjena je izravna ili neizravna diskriminacija osobe koja traži zaposlenje i radnika na temelju rase, boje kože, spola, spolnog usmjerenja, bračnog stanja, obiteljskih obveza, dobi, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, etničkog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, rođenja, društvenog položaja, članstva ili nečlanstva u političkoj stranci ili sindikatu te tjelesnih i duševnih poteškoća.

U sporu u kojem osoba koja traži zaposlenje ili radnik iznese činjenice koje opravdavaju sumnju na diskriminaciju teret dokazivanja o suprotnom je na poslodavcu.

2. Ima li država monopol na usluge zapošljavanja nekih radnika?

Država nema takav monopol. U vlasništvu Republike Hrvatske je javna ustanova Hrvatski zavod za zapošljavanje, koji vodi evidenciju nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja posla, provodi pripremu za zapošljavanje i aktivnu politiku zapošljavanja, posreduje pri zapošljavanju u zemlji i inozemstvu i osigurava prava za vrijeme nezaposlenosti. Navedene djelatnosti, osim osiguranja prava za vrijeme nezaposlenosti, mogu u zemlji obavljati i druge pravne i fizičke osobe pod uvjetom da imaju dozvolu ministarstva nadležnog za rad te da ispunjavaju kadrovske, organizacijske i druge uvjete propisane pravilnikom ministra nadležnog za rad.

3. Postoje li odredbe o zaštiti privatnih podataka radnika?

U smislu odredbi ZOR-a o zaštiti privatnosti radnika privatni su oni podaci o radniku koji tim ili drugim zakonom nisu predviđeni ili po naravi stvari nisu potrebni za ostvarivanje prava i obveza iz radnog odnosa. Nema opće zakonske odredbe da poslodavac ne smije tražiti privatne podatke o radniku, niti da radnik nije dužan dati takve podatke. Međutim radnik je prilikom zapošljavanja dužan poslodavca obavijestiti o bolesti ili drugoj okolnosti koja ga onemogućuje ili bitno ometa u ispunjavanju obveza iz radnog odnosa te poslodavcu mora iznijeti inače privatni podatak ako na njemu temelji neko pravo ili zaštitu (trudnoća, invaliditet, malo dijete, samohrani roditelj i sl.).

Molimo da navedete pojedinosti o zakonskom ili regulatornom okviru koji se odnosi na tri prethodna pitanja.

4. Koji pravni okviri uređuju radne odnose (npr. ugovori na neodređeno vrijeme; ugovori na određeno vrijeme; privremeni rad; rad u skraćenom radnom vremenu; neki drugi oblici)?

Zakonom o radu su predviđeni sljedeći oblici ugovora o radu:

- na neodređeno vrijeme,
- na određeno vrijeme,
- pripravnika na neodređeno ili na određeno vrijeme,
- za stalne sezonske poslove,

- na izdvojenom mjestu rada (kod kuće i sl.),
- kod upućivanja na rad u inozemstvo,
- kod agencije za privremeno obavljanje poslova,
- o volonterskom radu.

Obavezni uglavak svih tih ugovora je i o tjednom radnom vremenu, koje bez ograničenja može biti ugovoreno kao nepuno ili kao puno radno vrijeme.

Sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme dopušteno je kao izuzetak ako je prestanak unaprijed utvrđen objektivnim razlozima koji su opravdani rokom, izvršenjem određenog posla ili nastupanjem određenog događaja. Jedan ili više takvih ugovora za iste poslove smije ukupno trajati, bez obzira na prekide kraće od dva mjeseca, najviše tri godine, osim u slučaju zamjene privremeno nenazočnog radnika ili ako je to zakonom ili kolektivnim ugovorom dopušteno.

Ugovorom o volonterskom radu ne zasniva se radni odnos, a sklapanje je dopušteno ako je radno iskustvo na određenim poslovima propisom predviđeni uvjet za polaganje stručnog ispita ili za samostalno obavljanje poslova.

5. Podliježu li ti odnosi formalnim uvjetima (npr. pisanim ugovorima s nekim obvezujućim odredbama)?

Obavezan je pisani oblik svih tih ugovora, ali propust ugovornih stranaka da ugovor sklope u pisanim obliku ne utječe na postojanje i valjanost tog ugovora.

Ugovor o radu sklopljen u pisanim obliku, odnosno potvrda o sklopljenom ugovoru o radu, mora sadržavati uglavke o:

1. strankama te njihovom prebivalištu, odnosno sjedištu,
2. mjestu rada, a ako ne postoji stalno ili glavno mjesto rada, onda napomenu da se rad obavlja na različitim mjestima,
3. - nazivu, naravi ili vrsti rada na koji se radnik zapošljava ili
- kratak popis ili opis poslova,
4. danu otpočinjanja rada,
5. očekivanom trajanju ugovora, u slučaju ugovora o radu na određeno vrijeme,
6. trajanju plaćenoga godišnjeg odmora na koji radnik ima pravo, a u slučaju kad se takav podatak ne može dati u vrijeme sklapanja ugovora, odnosno izdavanja potvrde, načinu određivanja trajanja toga odmora,
7. otkaznim rokovima kojih se mora pridržavati radnik, odnosno poslodavac, a u slučaju kad se takav podatak ne može dati u vrijeme sklapanja ugovora, odnosno izdavanja potvrde, načinu određivanja otkaznih rokova,
8. osnovnoj plaći, dodacima na plaću te razdobljima isplate primanja na koja radnik ima pravo,
9. trajanju redovitog radnog dana ili tjedna.

Umjesto uglavaka navedenih pod 6., 7., 8. i 9. može se u ugovoru, odnosno potvrdi, uputiti na odgovarajuće zakone, druge propise, kolektivne ugovore ili pravilnike o radu koji uređuju ta pitanja.

Obavezna je registracija kod tijela državne uprave ugovora o radu pomoraca i ribara.

6. Zahtijeva li se od poslodavaca da svojim radnicima pruže informacije o radnim uvjetima? Koje vrste informacija moraju pružiti? Odnosi li se to i na radnike upućene na rad u inozemstvo?

Poslodavac je dužan najmanje svaka tri mjeseca pravodobno, istinito i cjelovito obavijestiti radničko vijeće, a ako ono nije utemeljeno neposredno radnike na skupu, odnosno skupovima radnika, o:

- stanju i rezultatima poslovanja,
- razvojnim planovima i njihovom utjecaju na gospodarski i socijalni položaj radnika,
- kretanju i promjenama u plaćama,
- obimu i razlozima uvođenja prekovremenog rada,
- broju radnika koji su kod njega zaposleni na određeno vrijeme i o broju radnika koji su zaposleni na temelju ugovora o radu na izdvojenom mjestu rada te razlozima za njihovo zapošljavanje,
- zaštiti i sigurnosti na radu i mjerama za poboljšanje uvjeta rada,
- drugim pitanjima osobito važnim za gospodarski i socijalni položaj radnika.

Radničko vijeće obavezno je redovito obavješćivati radnike i sindikat o svome radu te primati njihove poticaje i prijedloge. Poslodavac ipak može sazvati skup radnika i neposredno obavijestiti radnike o pitanjima o kojima je obavijestio radničko vijeće ako ocijeni da je to potrebno, vodeći pri tome računa da time ne ograniči zakonske ovlasti tog vijeća.

Obveza obavješćivanja o navedenim pitanjima važnim za gospodarski i socijalni položaj radnika odnosi se i na radnike upućene na rad u inozemstvo. Pojednostično načina obavješćivanja u tom slučaju zakonom nisu uređene, ali ako obavješćivanje ne osigura radničko vijeće, poslodavac može u tu svrhu sazvati skup, odnosno skupove radnika koji se nalaze na radu u inozemstvu.

Zaštita od otkaza

7. Koje se pravne odredbe primjenjuju na prekid ugovora o radu zbog porođnog ili rođiteljskog dopusta?

Nakon što je istekao porođni dopust, jedan od rođitelja ima pravo ne raditi dok dijete ne navrší dvije godine života. Za to vrijeme mu prava i obveze iz radnog odnosa miruju, a po isteku prava može se vratiti na isto ili odgovarajuće radno mjesto.

8. Postoje li zakonske odredbe o sustavu naknade u slučaju da je ugovor o radu raskinut zbog ekonomskih razloga (npr. poteškoće s dobavljanjem)?

Radniku kojem poslodavac otkazuje nakon dvije godine neprekidnoga rada, osim ako mu se otkazuje zbog skrivljenog ponašanja, ima pravo na otpremninu, koja iznosi najmanje jednu trećinu njegove prosječne plaće u tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu za svaku navršenu godinu rada kod tog poslodavca. Ako zakonom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu nije određeno drukčije ukupan iznos otpremnine ne može biti veći od šest prosječnih mjesečnih plaća koje je radnik ostvario u tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu. Pored otpremnine radniku kojem je radni odnos prestao zbog poslovno ili osobno uvjetovanog otkaza i koji je kod posljednjeg poslodavca proveo na radu najmanje 20 godina pripada uz pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti i pravo na jednokratni dodatak u iznosu dvije, odnosno četiri, odnosno šest najviših mjesečnih novčanih naknada ako je kod posljednjeg poslodavca proveo na radu više od 20, odnosno više od 25, odnosno više od 30 godina.

9. Uključuju li pravni propisi određena prava s obzirom na kolektivno smanjivanje viška radne snage?

Propisi ne predviđaju razliku u pravima radnika ovisno o tome da li im se otkazuje pojedinačno ili u sklopu kolektivnog smanjivanja radne snage. Hrvatski zavod za zapošljavanje (javna služba za zapošljavanje) ima pravo najduže do tri mjeseca odgoditi primjenu programa zbrinjavanja viška radnika ako za to ima važne gospodarske ili socijalne razloge.

10. Kako glasi definicija kolektivnog ili ekonomskim razlozima uvjetovanog smanjivanja viška radne snage/kolektivnog otpuštanja?

Program zbrinjavanja viška radnika dužan je izraditi poslodavac koji u razdoblju od 90 dana zbog gospodarskih, tehničkih ili organizacijskih razloga namjerava otkazati najmanje 20 ugovora o radu. Taj program mora sadržavati razloge nastanka viška radnika te mogućnosti promjena u tehnologiji i organizaciji rada, zapošljavanja na drugim poslovima, pronalaženja zaposlenja kod drugog poslodavca, prekvalifikacije i dokvalifikacije te skraćivanja radnog vremena, sve te mogućnosti sa ciljem zbrinjavanja viška radnika bez otkazivanja.

11. Imaju li predstavnici radnika pravo da budu informirani i konzultirani?

Poslodavac je dužan radničkom vijeću i Hrvatskom zavodu za zapošljavanje pravovremeno dostaviti u pisanom obliku odgovarajuće podatke, uključujući i razloge za namjeravane otkaze, o broju i vrsti radnika koji će vjerojatno biti obuhvaćeni te o roku u kojem namjerava otkazati ugovore o radu te izjasniti se o mišljenjima i prijedlozima radničkog vijeća i Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u svezi s mjerama koje treba poduzeti da bi se spriječili ili na najmanju mjeru ograničili očekivani otkazi te o mjerama ublažavanja posljedica otkaza. Najkasnije osam dana nakon donošenja programa zbrinjavanja viška radnika poslodavac je dužan o programu pismeno obavijestiti radnike koji su obuhvaćeni programom, radničko vijeće i Hrvatski zavod za zapošljavanje.

12. Tko su takvim slučajevima radnički predstavnici i na koji se način oni imenuju?

U takvim slučajevima predstavnik radnika je radničko vijeće, a ako ono nije utemeljeno njihov predstavnik je sindikalni povjerenik s pravima i obvezama tog vijeća. Članove radničkog vijeća radnici biraju na slobodnim i neposrednim izborima tajnim glasovanjem po postupku uređenom zakonom i pravilnikom ministra nadležnog za rad. Sindikalnog povjerenika s pravima i obvezama radničkog vijeća imenuje sindikat na način predviđen njegovim statutom, a ako kod poslodavca djeluje više sindikata oni sporazumno imenuju takvog sindikalnog povjerenika. Ako se sindikati ne sporazumiju o takvom sindikalnom povjereniku tad ga imenuje Gospodarsko-socijalno vijeće (tripartitno tijelo na nacionalnoj razini) vodeći računa o broju članova svakog od sindikata kod tog poslodavca.

13. Pod kojim uvjetima ostvaruju ta prava?

Nisu propisani nikakvi uvjeti za ostvarivanje prava predstavnika radnika da budu obaviješteni. Poslodavac se već o namjeri kolektivnih otkaza mora s radničkim predstavnicima savjetovati o tim otkazima i o mjerama za sprječavanje posljedica viška radnika. Obveza savjetovanja s njima propisana je za svaki otkaz ugovora o radu, a ne samo onaj u sklopu kolektivnih otkaza, a po izričitoj zakonskoj odredbi primjenjivanoj i u sudskoj praksi, propuštanje obveze savjetovanja ima za posljedicu ništavost otkaza.

14. Imaju li tijela uprave kakvu ulogu u tome postupku (npr. postoji li uvjet da se planirano smanjivanje radne snage mora najaviti upravnim tijelima kako bi im se dalo vremena za pronalaženje rješenja za probleme koje bi mogle izazvati mjere smanjivanja viška radne snage)?

Tijela uprave u tom postupku nemaju formalnu ulogu i ovlaštenja, već umjesto njih takvu ulogu u javnom interesu ima Hrvatski zavod za zapošljavanje i prije i nakon donošenja programa zbrinjavanja viška radnika.

15. Uključuje li pravni sustav prava s obzirom na pojedinačno smanjivanje/otpuštanje radne snage?

Prava radnika ista su u slučajevima pojedinačnog otkaza ugovora o radu i otkaza u sklopu kolektivnog otkazivanja. To su pravo na otkazni rok i na otpremninu, a obim oba prava ovisi o radnom stažu kod tog poslodavca.

16. Jamči li sustav da će ugovori o radu i dalje biti na snazi nakon što tvrtka promijeni vlasnika?

U slučaju promjene poslodavca pravnim poslom ili statusnom promjenom na novog poslodavca prenose se svi ugovori o radu. Radnik čiji je ugovor prenijet zadržava u svezi s otkazom, otkaznim rokom, otpremninom i drugim pitanjima iz radnog odnosa sva prava koja je stekao do dana prijenosa, a novi poslodavac s danom prenošenja ugovora preuzima, u neizmijenjenom obliku i opsegu, sva prava i obveze iz prenesenog ugovora o radu. Dopunom ZOR-a iz 2001.g. u sustav je uvedena većina bitnih odredaba Direktive 2001/23/EC o međusobnim odnosima prethodnog i novog poslodavca, o nastavku djelovanja radničkog vijeća, o nastavku primjene kolektivnog ugovora i sporazuma sklopljenog između radničkog vijeća i poslodavca, o solidarnoj odgovornosti kod promjene poslodavca na određeno vrijeme, o odgovornosti za zlonamjerno izbjegavanje obveza poslodavca, o mogućem smanjenju prava u sklopu promjene poslodavca zbog stečaja i sanacije i sl.

17. Koji uvjeti vrijede u takvim slučajevima?

U slučaju promjene poslodavca radni odnos se bezuvjetno i s istim sadržajem odnosa nastavlja kod novog poslodavca. Pravne posljedice i postupak promjene poslodavca u državnim tijelima i u jedinicama lokalne samouprave uređeni su posebnim Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, jer se radni odnos u tim tijelima ne zasniva sklapanjem ugovora o radu, a u pripremi je i Zakon o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Zakonom o radu su na opći način uređene pravne posljedice promjene ostalih poslodavaca ili prenošenja dijela poduzeća ili pogona – trgovačkog društva, ustanove te druge pravne i fizičke osobe, na neodređeno vrijeme ili na određeno vrijeme.

18. Omogućuje li sustav zaštitu od otkaza u takvim slučajevima? Jesu li bivši i novi poslodavac obvezni informirati i konzultirati predstavnike radnika? Vrijede li ta prava i u slučajevima u kojima je bivši vlasnik u postupku proglašavanja stečaja?

U takvim slučajevima radni odnos nastavlja se po zakonu, a na otkaz novog poslodavca odnose se sve zakonske odredbe o razlozima i postupku otkazivanja kao da nije bilo promjene poslodavca.

Prethodni poslodavac je dužan radničko vijeće pravodobno, potpuno i istinito obavijestiti o namjeravanoj promjeni poslodavca i savjetovati se s tim vijećem o očekivanim pravnim, gospodarskim i socijalnim posljedicama koje za radnike mogu proizaći zbog prenošenja njihovih ugovora o radu na novog poslodavca. Ako radničko vijeće nije utemeljeno takva obveza postoji prema sindikalnom povjereniku s pravima i obvezama tog vijeća, a ako ni takav sindikalni povjerenik ne postoji prethodni poslodavac je o svemu navedenom dužan neposredno obavijestiti skup radnika.

Ako se prijenos poduzeća ili dijela poduzeća obavlja u sklopu stečajnog postupka ili postupka sanacije obveze koje preuzima novi poslodavac mogu se umanjiti u skladu sa sklopljenim kolektivnim ugovorom ili sporazumom radničkog vijeća i poslodavca.

19. Predviđa ili pravni sustav naknadu za nezaposlene? Postoji li takva odredba u radnom zakonodavstvu ili u onome koje se odnosi na socijalnu zaštitu?

Pravo na novčanu naknadu za slučaj prestanka radnog odnosa predviđeno je Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti. Korištenje tog prava ne isključuje mogućnost stjecanja prava na novčane pomoći predviđene Zakonom o socijalnoj skrbi ovisno o prihodima po članu obitelji te osobe i o nekim drugim okolnostima.

C. Radni uvjeti i plaća

Uvjeti rada

1. Koje kazne mogu izricati poslodavci u slučaju neobavljanja posla?

Prema odredbama Zakona o radu u slučaju neobavljanja posla poslodavac može radniku redovito otkazati ugovor o radu zbog nesposobnosti da obavi posao ili zbog skrivljenog ponašanja radnika, a može radniku dati izvanredan otkaz ugovora o radu ako to smatra osobito teškom povredom obveze iz radnog odnosa. Kolektivnim ugovorima, pravilnicima o radu ili ugovorima o radu mogu se utvrditi kriteriji za te otkaze, a mogu se ugovoriti i druge kazne za neobavljanje posla te uvjeti za njihovo izricanje.

2. Omogućuje li pravni sustav radnicima neka temeljna prava, poput ljudskog dostojanstva na poslu?

Zakon o radu sadrži posebno poglavlje o zaštiti života, zdravlja, privatnosti i dostojanstva radnika. Odredbom toga poglavlja uređena su pitanja koja se odnose na obveze poslodavca u svezi osiguravanja i provedbe zaštite na radu u skladu s posebnim zakonima i propisima te prikupljanje, obrađivanje, korištenje i dostavljanje trećim osobama osobnih podataka radnika.

Posebno je detaljnije uređena zaštita dostojanstva radnika kao dužnost poslodavca za vrijeme kada radnik obavlja posao, kroz osiguravanje uvjeta rada u kojima radnik/ica neće biti izloženi uznemiravanju ili spolnom uznemiravanju.

3. Koja je najniža dob za zapošljavanje?

Najniža dob za zapošljavanje je 15 godina života.

4. Od koje dobi i pod kojim uvjetima smiju djeca obavljati manje poslove?

Prema Zakonu o radu osoba mlađa od 15 godina smije iznimno, uz prethodno odobrenje inspektora rada, uz naplatu sudjelovati u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njezino zdravlje, ćudorednost, školovanje ili razvoj. Inspektor rada izdaje spomenuto odobrenje na zahtjev zakonskog zastupnika djeteta.

5. Koji su još koraci učinjeni u cilju zaštite njihova tjelesnog i moralnog integriteta?

Kao mjere u cilju zaštite tjelesnog i mentalnog integriteta malodobnika Zakon propisuje:

- zabranu rada na određenim poslovima koji mogu ugroziti njegovo zdravlje, ćudorednost ili razvoj, odnosno obvezano prethodno utvrđivanje zdravstvene sposobnosti malodobnika za rad na određenim poslovima (propisivanje podzakonskim propisom),
- posebna ovlaštenja inspektora rada da od poslodavca zatraži upućivanje malodobnika na pregled u svrhu provjere štetnosti poslova koje obavlja, odnosno izricanje zabrane rada na određenim poslovima i premještanje na druge poslove koji za malodobnika nisu štetni za zdravlje ili nećudoredni.

6. Postoje li posebne odredbe o dopuštenom broju radnih sati za osobe mlađe od 18 godina? Ako postoje, kako glase te odredbe?

Malodobnik može raditi tjedno puno radno vrijeme od 40 sati. Zakon o radu sadrži i odredbe o zabrani prekovremenog rada malodobnih radnika te zabrani je rad malodobnika u preraspodjeljenom punom radnom vremenu.

7. Postoje li opće odredbe o radnom vremenu?

Puno radno vrijeme ne smije biti duže od 40 sati tjedno. Ako zakonom, kolektivnim ugovorom, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca ili ugovorom o radu, nije određeno radno vrijeme, smatra se da je puno radno vrijeme 40 sati tjedno.

8. Koje je maksimalno tjedno radno vrijeme?

Puno radno vrijeme ne smije biti duže od 40 sati tjedno.

U slučaju više sile, izvanrednog povećanja opsega rada i u drugim slučajevima prijeko potrebe, radnik na zahtjev poslodavca mora raditi duže od punog radnog vremena, najviše do 10 sati tjedno.

Ako je radno vrijeme preraspodijeljeno, ono ne smije biti duže od 52 sata tjedno. Za poslove sezonske naravi kolektivnim ugovorom može se predvidjeti da preraspodijeljeno radno vrijeme smije biti duže od 52 sata tjedno, ali ne duže od 60 sati tjedno.

9. Koji sve načini organiziranja radnog vremena postoje (npr. godišnje, fleksibilno, prekovremeno itd.)?

Radnik može sklopiti ugovor o radu za puno radno vrijeme i za nepuno radno vrijeme. Na poslovima na kojima uz primjenu mjera zaštite na radu nije moguće radnika zaštititi od štetnih utjecaja, radno se vrijeme skraćuje razmjerno štetnom utjecaju uvjeta rada na zdravlje i radnu sposobnost radnika.

Radnik može na zahtjev poslodavca raditi duže od punog radnog vremena (prekovremeni rad) u slučajevima prijeko potrebe, a najviše do 10 sati tjedno. Zabranjen je prekovremeni rad malodobnika, trudnica, majki s djetetom do tri godine starosti i samohranih roditelja s djetetom do šest godina starosti.

Puno i nepuno radno vrijeme može se preraspodijeliti tako da tijekom jednog razdoblja može trajati duže, a tijekom drugog kraće od punog ili nepunog radnog vremena.

10. Kakav je sustav plaćenih dopusta?

Radnik po zakonu ima za svaku kalendarsku godinu pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od najmanje 18 radnih dana, malodobni radnik najmanje 24 radna dana, a radnik koji radi na radnom mjestu na kojem ga uz primjenu mjera zaštite na radu nije moguće zaštititi od štetnih utjecaja, najmanje 30 radnih dana. Trajanje godišnjeg odmora duže od najkraćeg propisanog, može se odrediti kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu.

Tijekom kalendarske godine, radnik ima pravo na plaćeni dopust za važne osobne potrebe, do ukupno najviše sedam radnih dana, a za stručno i opće školovanje, osposobljavanje i usavršavanje te obrazovanje za potrebe radničkog vijeća i sindikalnog rada, kako je predviđeno kolektivnim ugovorom, sporazumom radničkog vijeća i poslodavca ili pravilnikom o radu.

11. Kakva zaštita postoji za radnike koji rade noću?

Noćnim radom se u pravilu smatra rad u vremenu od 22 sata uvečer do 6 sati ujutro idućeg dana.

Radnik smije raditi noću uzastopce najviše jedan tjedan.

Zabranjen je noćni rad žena u industriji, osim ako je za takav rad u slučaju ozbiljne opasnosti, zbog zaštite nacionalnih interesa, boljeg iskorištavanja sredstava za rad, povećanja zaposlenosti ili sličnih važnih gospodarskih ili socijalnih razloga zatraženo i dobiveno odobrenje nadležnog tijela.

Zabranjen je i noćni rad malodobnika.

Radnik za noćni rad ima pravo na povećanu plaću.

12. Imaju li socijalni partneri kakvu ulogu pri određivanju različitih oblika organiziranja radnog vremena?

Propisima je određeno jedino najviše dopušteno tjedno radno vrijeme, odmor između dva uzastopna radna dana i dan tjednog odmora, a za zaštićene skupine radnika (malodobnici, žene, trudnice, roditelji male djece i samohrani roditelji) i ograničenja u pogledu noćnog rada, prekovremenog rada i rada u preraspodjeli radnog vremena.

U tim pravnim okvirima socijalni partneri mogu sklapanjem kolektivnih ugovora i sporazuma radničkog vijeća i poslodavca raspored radnog vremena odrediti prema potrebama poslovanja poslodavaca, uz ograničenja koja su propisima središnje vlasti predviđena za državna tijela i za neke javne službe.

13. Omogućuje li sustav zaštitu radnika s ugovorima o skraćenom radnom vremenu ili s ugovorima na određeno vrijeme, te radnika koji se zapošļavaju putem agencija za privremeno zapošļavanje?

Sustav osigurava zaštitu radnika s ugovorima o radu za nepuno radno vrijeme i na određeno vrijeme. Zadnjim izmjenama i dopunama ZOR iz mjeseca srpnja 2003. a u svrhu fleksibilizacije instituta rada na određeno vrijeme, koji se do sada mogao iznimno koristiti kada je za to postojao stvaran i važan razlog, omogućeno je poslodavcu da s radnikom zasnuje radni odnos sklapanjem ugovora o radu na određeno vrijeme bez takovog ograničenja.

14. Kakva zaštita postoji u slučajevima bitnih promjena uvjeta rada?

Bitna promjena uvjeta rada nije sama po sebi opravdani razlog za otkaz ugovora o radu. O namjeri uvođenja nove tehnologije te o promjenama u organizaciji i načinu rada poslodavac je dužan savjetovati se s radničkim vijećem, odnosno sa sindikalnim povjerenikom s pravima i obvezama tog vijeća. U slučaju bitnih promjena uvjeta rada poslodavac je radniku dužan osigurati osposobljavanje, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju ili usavršavanje, ali je i radnik dužan, u skladu sa sposobnostima i potrebama rada, sudjelovati u tim oblicima osposobljavanja za rad u novim uvjetima. Ako navedeno osposobljavanje nije bilo moguće otkaz je dopušten.

Plaće

15. Postoji li minimalni zajamčeni iznos plaće? Je li to zakonom zajamčeni minimum ili je podložan odredbama kolektivnog ugovora? Kako se utvrđuje iznos plaće? Koji su kriteriji relevantni?

Minimalni iznos plaće nije zajamčen zakonom. U posljednjih pet godina minimalni iznos plaće zajamčen je posredno na način da je ministar rada i socijalne skrbi temeljem zakonskog ovlaštenja na sve poslodavce i radnike u Republici Hrvatskoj proširio primjenu Kolektivnog ugovora o visini najniže plaće. Prema tom Kolektivnom ugovoru visina najniže plaće (bruto, za puno radno vrijeme) ne može biti niža od najniže osnovice za obračunavanje i plaćanje doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje. Temeljem zakonskog ovlaštenja tu osnovicu za svaku kalendarsku godinu naredbom određuje ministar financija i to u visini 35% od prosječne mjesečne bruto plaće za puno radno vrijeme u prethodnom razdoblju prema Objavi Državnog zavoda za statistiku.

16. Na koji se način jamči isplata dnevnih, tjednih ili mjesečnih plaća?

Propisima nije onemogućena isplata dnevnih i tjednih plaća, ali zbog nepostojanja tradicije isplata plaće u tim rokovima nije uobičajena. Po zakonu plaća se isplaćuje nakon obavljenog posla u razdobljima koja ne smiju biti duža od mjesec dana. Prilikom isplate plaće poslodavac je dužan radniku uručiti obračun iz kojeg je vidljivo kako je utvrđen njen iznos. Poslodavac koji na dan dospelosti ne isplati plaću, ili ju ne isplati u cijelosti dužan je do kraja mjeseca u kojem je dospjela isplata plaće radniku uručiti obračun iznosa kojeg je bio dužan isplatiti. Taj obračun je ovršna isprava temeljem koje radnik neisplaćenu plaću može namiriti u ovršnom postupku.

17. Imaju li radnici prednost pri naplati i namirenju iz imovine poslodavaca kad je riječ o isplati dnevnih, tjednih ili mjesečnih plaća?

Ovršnim zakonom nije predviđena prednost pri namirenju plaća u odnosu na druge obveze plaćanja poslodavca.

18. Postoje li dodatna jamstva u slučaju da je poslodavac insolventan ? Točnije, omogućuje li sustav osnivanje posebnih jamstvenih ustanova koje bi jamčile i štatile potraživanja radnika kojima nije isplaćen novac zbog insolventnosti poslodavca? Na koji način rade takve ustanove i kako se njima upravlja?

Prema odredbama Zakona o osiguranju potraživanja radnika u slučaju stečaja poslodavca (NN 114/03), u slučaju otvaranja stečajnog postupka nad poslodavcem Fond za razvoj i zapošljavanje kao jamstveni fond dužan je radniku isplatiti: 1. neisplaćene plaće za posljednja tri mjeseca do visine najniže plaće u Republici Hrvatskoj, 2. neisplaćene naknade plaće za bolovanje za posljednja tri mjeseca do visine najniže plaće u Republici Hrvatskoj, 3. naknadu plaće za neiskorišteni godišnji odmor u kalendarskoj godini, najviše do polovine najniže plaće u Republici Hrvatskoj, 4. otpremninu zbog otkaza u visini polovine zakonom propisanog iznosa, 5. naknade štete zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti u visini jedne trećine pravomoćno dosuđenog iznosa. Radnik zadržava pravo namirenja potraživanja iznad tih iznosa u stečajnom postupku kao vjerovnik stečajnog dužnika u prvom višem isplatnom redu.

Novčana sredstva za te isplate Fonda za razvoj i zapošljavanje osiguravaju se u državnom proračunu. Postupak za ostvarenje tih prava pokreće se zahtjevom radnika podnijetim u roku od 30 dana od dana priznanja njegovih potraživanja u stečajnom postupku, odnosno objavljivanja u "Narodnim novinama" da se stečajni postupak neće provoditi.

Tijela Fonda su Upravni odbor i Uprava, a u svezi s osiguranjem potraživanja radnika djeluje i Savjetodavno vijeće. To vijeće ima tri člana i to predstavnike Vlade, sindikata i poslodavaca.

19. Je li uređeno sudjelovanje radnika u dobiti, posjedovanju dionica i sl.?

Zakonom nije uređeno sudjelovanje radnika u dobiti poslodavca. U pogledu kupnje dionica Zakonom o pretvorbi društvenih poduzeća iz 1991.g. zaposlenima i ranije zaposlenima u društvenom poduzeću osigurana je bila prednost pri kupnji dionica tog poduzeća uz osnovni popust od 20% i dodatni popust od 1% za svaku godinu radnog staža, ali uz popust najviše do 50% vrijednosti poduzeća i do protuvrijednosti od 20.000 njemačkih maraka. Dionice su mogle biti plaćene obročno u roku od pet godina.

Posebnim zakonima uređuje se prodaja dionica (privatizacija), pa tako i moguća prodaja dionica zaposlenima i ranije zaposlenima pod posebnim uvjetima u "INI-Industriji nafte", "Hrvatskoj elektroprivredi", "Hrvatskoj radio-televiziji", "HŽ-Hrvatskim željeznicama", "Hrvatskoj pošti", "Hrvatskim telekomunikacijama", "Hrvatskim cestama" i "Hrvatskim šumama".

D. Radni sporovi

1. Postoji li poseban sud nadležan za sporove iz kolektivnih ugovora?

Ne postoji poseban sud nadležan za sporove iz kolektivnog ugovora.

2. Postoji li pravo na štrajk?

Pravo na štrajk zajamčeno je Ustavom Republike Hrvatske, a uređeno Zakonom o radu. Sindikati ili njihove udruge više razine imaju pravo pozvati na štrajk i provesti ga sa svrhom zaštite i promicanja gospodarskih i socijalnih interesa svojih članova ili zbog plaće, odnosno naknade plaće ako nisu isplaćene protekom roka od 30 dana od dana dospeljeća. Organiziranje i sudjelovanje u zakonito provedenom štrajku ne predstavlja povredu obveza iz radnog odnosa.

3. Na koji je naćin regulirano pravo na štrajk?

Štrajk se mora najaviti poslodavcu, odnosno udruzi poslodavaca protiv koje je usmjeren. U pismu kojim se najavljuje štrajk moraju se naznaćiti razlozi za štrajk, mjesto, dan i vrijeme početka štrajka. Štrajk se ne smije započeti prije okonćanja postupka mirenja predvićenog zakonom, odnosno prije provoćenja drugog postupka mirnog rješavanja spora o kojem su se stranke sporazumjele. Zakonom predvićeni naćin mirenja mora se dovršiti u roku od pet dana od dana dostave nadležnom tijelu obavijesti o sporu, ako se stranke u sporu drukćije ne sporazumiju. Stranke mogu prihvatiti ili odbiti prijedlog miritelja, a prijedlog kojeg prihvate stranke ima pravnu snagu i ućinke kolektivnog ugovora.

4. Kakva ogranićenja s obzirom na pravo na štrajk postoje u privatnom i javnom sektoru?

Ogranićenja prava na štrajk ne postoje ovisno o vrsti vlasništva poslodavca, već ovisno o djelatnosti. Posebnim zakonom urećuje se pravo na štrajk u vojsci (oružanim snagama), policiji (redarstvu), državnoj upravi i nekim javnim službama. Na prijedlog poslodavca sindikat i poslodavac sporazumno izraćuju i donose pravila o proizvodno odrćavajućim i nućnim poslovima koji se ne smiju prekidati za vrijeme štrajka ili iskljućenja s rada. Ta pravila, u mjeri kojom se ne onemogućuje ili bitno ogranićava pravo na štrajk, sadrće osobito odredbe o poslovima i broju radnika koji ne smiju prekinuti rad, a s ciljem nastavljanja rada neposredno nakon završetka štrajka (proizvodno odrćavajući poslovi) ili obavljanja poslova koji su prijeko potrebni radi sprječavanja ugroćavanja života, osobne sigurnosti ili zdravlja pućanstva (nućni poslovi).

5. Je li dopušteno iskljućenje s rada (lockout)?

Iskljućenje s rada je dopušteno prema ZOR-u.

6. Kako je urećeno iskljućenje s rada (lockout)?

Poslodavci mogu iskljućiti radnike s rada samo u odgovoru na već započeti štrajk, s time da iskljućenje ne smije započeti prije isteka osam dana od dana početka štrajka. Broj radnika iskljućenih s rada ne smije biti veći od polovine broja radnika u štrajku.

7. Postoje li posebni postupci za rješavanje radnih sporova, npr. mirenje, posredovanje i arbitraća?

Arbitraća je obavezna ako se sindikati i poslodavac ne sporazumiju o poslovima koji se za vrijeme štrajka i iskljućenja s rada ne smiju prekidati. Ako se stranke tako sporazumiju arbitraća odlućuje u pojedinaćnim radnim sporovima i u ostalim kolektivnim radnim sporovima. Tim sporazumom stranke utvrćuju i sastav te postupak pred arbitraćom. Mirenje je obavezno u svim kolektivnim radnim sporovima, a moće se provoditi u pojedinaćnim radnim sporovima. Postupak mirenja u kolektivnim radnim odnosima urećen je zakonom i pravilnikom Gospodarsko-socijalnog vijeća, miritelje po ųupanijama imenovalo je Gospodarsko-socijalno vijeće, a ministar rada i socijalne skrbi odredio je visinu naknade za rad miritelja.

II. RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

A. Jednake mogućnosti (Direktive 75/117, 76/207, 2002/73, 86/613, 86/378, 92/85, 96/34, 96/97 i 97/80)

1. Jamči li se načelo jednakosti plaća za jednak rad muškaraca i žena?

- a) ustavom;
- b) zakonom.

Načelo jednakosti plaća za jednak rad muškaraca i žena zajamčeno je Ustavom i Zakonom o radu.

2. Jamči li se načelo jednakosti plaća muškaraca i žena za rad jednake vrijednosti?

- a) zakonom;
- b) kolektivnim ugovorom.

Načelo jednakosti plaća muškaraca i žena za rad jednake vrijednosti izrijekom je predviđeno Zakonom o radu, pa se slijedom toga odnosi i na kolektivne ugovore, koji ne smiju biti u suprotnosti sa zakonom.

3. Postoji li razlika u visini plaća između žena i muškaraca?

Razlike u visini plaća između žena i muškaraca postoje isključivo zbog razlika u plaćama za poslove koje većinom obavljaju muškarci i za poslove koje većinom obavljaju žene, a ne proizlaze iz razlika u spolu. Usporedo sa smanjivanjem razlika između spolova u obrazovanju smanjuju se i razlike u visini prosječne plaće žena i muškaraca.

4. Zabranjuje li zakon izravnu diskriminaciju na područjima pristupa zapošljavanju osposobljavanja, promaknuća i uvjeta rada?

Zakon o ravnopravnosti spolova (NN 116/03) zabranjuje izravnu i neizravnu diskriminaciju po osnovi spola u svim područjima javnog i privatnog života, te definira pojam izravne i neizravne diskriminacije koja postoji ako se prema osobi postupa ili bi se moglo postupati nepovoljnije u jednakim ili sličnim okolnostima u odnosu na osobu drugog spola. Diskriminacija je zabranjena na području zapošljavanja i rada u javnom i privatnom sektoru, uključujući državna tijela, u odnosu na uvjete za zapošljavanje, samozapošljavanje ili obavljanje zanimanja, uključujući kriterije i uvjete za izbor kandidata za radna mjesta, u bilo kojoj grani djelatnosti i na svim razinama profesionalne hijerarhije, napredovanje na poslu, pristup svim vrstama i stupnjevima školovanja, profesionalne orijentacije, stručnog usavršavanja i osposobljavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije, uvjete zaposlenja i rada, sva prava iz rada i na temelju rada, uključujući jednakost plaća te članstvo i djelovanje u udrugama radnika ili poslodavaca ili u bilo kojoj drugoj profesionalnoj organizaciji, uključujući povlastice koje proizlaze iz tog članstva.

Nastavno navedenom i Zakon o radu uređuje institute izravne i neizravne diskriminacije, zabranjujući ih u odnosu na uvjete zapošljavanja, napredovanja na poslu, pristup svim vrstama i stupnjevima osposobljavanja, te dokvalifikacije i prekvalifikacije, proširujući definiciju izravne diskriminacije, u smislu Zakona o radu, kao svako postupanje uvjetovano, između ostalih temelja diskriminacije, i spolom.

5. Dopušta li se u prilikom oglašavanja radnih mjesta izravno isticanje spola osobe koju se želi zaposliti?

Zakonom o ravnopravnosti spolova propisano je da prilikom oglašavanja potrebe za zapošljavanjem radnika u oglasu mora biti jasno istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola.

6. Postoji li zakonom ili pravnom znanošću utvrđeno pravilo da nema nikakvog opravdanja pitati ženu koja se natječe za posao bilo kakve vrste o trudnoći?

Zakonom o radu, a u cilju zaštite majčinstva propisane su i obveze poslodavaca koji ne smiju tražiti bilo kakve podatke o trudnoći žene i ne smiju odbiti zaposliti ženu zbog njene trudnoće, otkazati joj ugovor o radu ili je premjestiti na druge poslove, osim u slučaju kada radi na poslovima koji ugrožavaju njen ili djetetov život ili zdravlje.

7. Postoje li u nacionalnom pravu ili sudskoj praksi definicije izravne i neizravne diskriminacije? (Direktiva 2002/73/EZ)

Definicija izravne i neizravne diskriminacije dana je u Zakonu o ravnopravnosti spolova, kao i u Zakonu o radu, od koje je izravna diskriminacija opisana u odgovoru na pitanje broj 4.

Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova izravna diskriminacija postoji kada neutralna pravna norma, kriteriji ili praksa u jednakim ili sličnim okolnostima stavljaju osobe jednoga spola u nepovoljniji položaj u odnosu na osobu suprotnog spola.

8. Postoje li pravne odredbe o obeštećenju koje sud može odrediti u slučaju spolne diskriminacije? Ako postoje, je li za takve slučajeve zakonom definirana kakva gornja granica?

Zakonom o radu propisana je mogućnost da osoba koja traži zaposlenje, odnosno radnik koji pretrpi štetu zbog diskriminacije može zahtijevati naknadu štete pred sudom opće nadležnosti prema općim propisima obveznog prava, koja visina se određuje sukladno postojećoj sudskoj praksi u svakom pojedinačnom postupku.

Propisima nisu utvrđene granice mogućih visina naknade štete koje bi prilikom odlučivanja u pojedinačnom sporu obvezivale nadležni sud.

9. Postoji li sustav administrativnih kazni za slučaj spolne diskriminacije? U slučaju potvrdnog odgovora, molimo navedite pojedinosti.

U Republici Hrvatskoj propisima nisu predviđene administrativne kazne za slučajeve spolne diskriminacije.

10. Postoje li odredbe o zaštiti žena (ne trudnica) od rada pod zemljom, od napornog ili škodljivog rada, a posebno od rada noću?

Zakonom o radu propisano je da žena ne smije obavljati osobito teške fizičke poslove, radove pod zemljom ili pod vodom te druge poslove koji osobito ugrožavaju njezin život ili zdravlje, koji poslovi su utvrđeni podzakonskim provedbenim propisom.

Tako se Pravilnikom o poslovima na kojima ne smije raditi žena utvrđuju poslovi na kojima ne smije raditi žena obzirom na psihofizičke osobine radi zaštite njezina života ili zdravlja i dok doji dijete, a koji ugrožavaju njezin život ili zdravlje, odnosno djetetov život ili zdravlje.

Stoga žena ne smije raditi:

1. na poslovima koji zahtijevaju teško fizičko naprezanje (poslovi koji zahtijevaju ručno dizanje ili nošenje tereta težih od 15 kg),
2. pod zemljom,
3. pod vodom,
4. u povišenom atmosferskom tlaku (poslovi koji se obavljaju u kesonima)

Također žena koja doji dijete ne smije raditi na poslovima koji ugrožavaju njezin život ili zdravlje, odnosno djetetov život ili zdravlje, a osobito ne smije raditi:

1. na poslovima pri kojima je izložena pesticidima na bazi kloriranih ugljikovodika
2. na poslovima pri kojima je izložena halogenim derivatima ugljikovodika
3. na poslovima pri kojima je izložena olovu i njegovim anorganskim i organskim spojevima.

11. Postoje li zakonske odredbe ili pravilnik koji definiraju poslove u smislu članka 2., stavak 2., Direktive 76/207, po kojoj spol radnika predstavlja odlučujući čimbenik?

Nastavno na odgovor na pitanje broj 10., prema posebnom Pravilniku o poslovima s posebnim uvjetima rada žena za vrijeme dojenja ne smije obavljati slijedeće poslove:

- poslove pri kojima je izložena prašini i dimu olova i njegovih anorganskih spojeva (poslovi pri kojima nastaju prašina i dim olova i njegovih anorganskih spojeva kao što su: topljenje olova, izrada olovne bronce, oblaganje olovom, autogeno rezanje ili zavarivanje olovni limova i njihovo zakivanje, izrada i primjena olovni boja, upotreba olovnog praha kod izrade akumulatora, obrada olovni metala turpijom ili brusom);
- poslove pri kojima je izložena tetraetil olovu (poslovi koji se obavljaju u radnim procesima kao što su: proizvodnja i rukovanje tetraetil i tetrametil olovom, transport odnosno miješanje s benzinom, čišćenje i reparatura tankova odnosno spremnika s benzinom koji sadrži tetraetil odnosno tetrametil olovo);
- poslovi pri kojima je radnik izložen halogenim derivatima ugljikovodika (poslovi koji se izvršavaju u proizvodnji, transportu i primjeni ovih spojeva: dikloretn, tetrakloretn, tetraklorugljik, trikloretilen i dr.);
- poslove koji se obavljaju u radnim procesima proizvodnje ili primjene kloriranih ugljikovodika.

12. Postoji li opća zabrana noćnog rada za trudnice?

U Republici Hrvatskoj postoji opća zabrana noćnog rada za trudnice, a iz odredaba Zakona o radu proizlazi da trudnica ne smije raditi noću osim u slučaju kada to sama zatraži.

13. Kakav je pravni položaj braćnog druga samozaposlenog radnika s obzirom na status, socijalnu zaštitu i prava?

Prema Zakonu o radu braćni drug samozaposlenog radnika smatra se ćlanom obitelji osiguranika, te ostvaruje prava iz zdravstvenog osiguranja pod uvjetima propisanim posebnim zakonom.

14. Jesu li trudnice zaštićene od otkaza tijekom trudnoće i porodnog dopusta?

Prema Zakonu o radu za vrijeme trudnoće te korištenja porodnog dopusta, radnica ne može dobiti otkaz.

15. Postoji li u nacionalnom pravu ili u kolektivnim ugovorima zabrana izlaganja trudnica i dojilja djelovanju opasnih tvari?

Zakon o radu sadrži odredbe o privremenom premještanju trudnice, odnosno žene koja doji dijete na druge poslove na temelju njezina osobnog zahtjeva ili po odluci poslodavca ako je ovlašćeni lijećnik utvrdio da žena radi na poslovima koji ugrožavaju njezin život ili zdravlje odnosno djetetov život ili zdravlje. Ako se radi o poslodavcu koji zapošłjava do 5 radnika i nema mogućnosti da ženu privremeno rasporedi na druge poslove, trudnica odnosno žena koja doji dijete ima pravo na dopust uz naknadu plaće po posebnim propisima. Uvjeti za dopust i visina naknade plaće utvrđena je podzakonskim propisom.

Isto pitanje zaštite navedenih žena uređeno je propisima o zaštiti na radu.

16. Je li poslodavac dužan izraditi procjenu rizika (vidi 9) na radnom mjestu i u radnom okolišu?

Poslodavac ima općenito obvezu izrade procjene opasnosti u djelatnostima u kojima postoji mogućnost nastanka ozljeda na radu, profesionalnih bolesti ili se izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje radnika.

17. Koliko trajanje i kakve uvjete porodnog dopusta propisuje zakon?

Prema Zakonu o radu radnica ima pravo na porodni dopust za vrijeme trudnoće, poroda i njege djeteta, te ga može koristiti 45 dana prije očekivanog poroda do godine dana djetetovog života. Za blizance, trojke, ćetvorke odnosno više djece iste dobi, može koristiti porodni dopust do navršene druge godine djetetova života.

Nezaposlena majka i majka na redovitom školovanju ima pravo na porodni dopust uz pravo na novćanu naknadu od dana rođenja djeteta do navršenog šestog mjeseca života djeteta.

18. Propisuju li izrićito odredbe hrvatskog prava najmanje dva tjedna obveznog porodnog dopusta?

Prema Zakonu o radu radnica obavezno koristi porodni dopust u razdoblju od 28 dana prije poroda do šest mjeseci djetetova života (obavezni porodni dopust). Na vlastiti zahtjev, radnica iznimno može početi raditi prije nego dijete navrší šest mjeseci života, ali ne prije isteka 42 dana poslije poroda.

19. Omogućuje li nacionalno pravo ili kolektivni ugovori pojedinaćno pravo na porodni dopust i povratak na isto ili drugo odgovarajuće radno mjesto?

Nacionalno pravo omogućuje pojedinačno pravo na porodni dopust i povratak na isto ili drugo odgovarajuće radno mjesto.

20. Imaju li oba roditelja pojedinačno neprenosivo pravo na porodni dopust?

Prema Zakonu o radu radnica obavezno koristi porodni dopust u razdoblju od 28 dana prije poroda do šest mjeseci djetetova života (obavezni porodni dopust). Na vlastiti zahtjev, radnica iznimno može početi raditi prije nego dijete navrší šest mjeseci života, ali ne prije isteka 42 dana poslije poroda.

Nakon proteka obaveznog porodnog dopusta, ako se roditelji tako sporazumiju, pravo na porodni dopust može koristiti djetetov otac. Ukoliko ga otac koristi u trajanju od najmanje tri mjeseca, porodni dopust mu se produžuje za dva mjeseca. Ako majka umre, napusti dijete ili ako je zbog bolesti ili drugog važnog razloga onemogućena brinuti se o djetetu, djetetov otac se može koristiti svim pravima koja su zakonom predviđena radi zaštite majčinstva i podizanja djeteta.

21. Koje odredbe roditeljima na porodnom dopustu osiguravaju pravo povratka na isto radno mjesto, zaštitu od otkaza i zaštitu stečenih prava?

Za vrijeme korištenja porodnog dopusta, poslodavac ne smije otkazati ugovor o radu radnici koja ga koristi. Nakon proteka porodnog dopusta, radnica ima pravo povratka na poslove na kojima je radila prije korištenja toga prava. Ukoliko je prestala potreba za obavljanjem tih poslova, poslodavac joj mora ponuditi sklapanje ugovora o radu za obavljanje drugih odgovarajućih poslova.

22. Postoje li odredbe o teretu dokaza u sudskim parnicama i drugim postupcima u slučajevima spolne diskriminacije? Ako postoje, mora li poslodavac dokazati da nije počinio diskriminaciju, ako se pretpostavlja da je postojala diskriminacija?

Zakon o radu utvrđuje da ako u slučaju spora osoba koja traži zaposlenje odnosno radnik iznese činjenice koje opravdavaju sumnju da je poslodavac postupio protivno odredbama Zakona o radu, a koje govore o zabrani diskriminacije (između ostalih i na temelju spola), na poslodavcu je teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije, odnosno da je postupio po odredbama Zakona koje propisuju slućajeve pravljenja razlike (i po spolu) a koje se ne smatraju diskriminacijom.

23. Postoje li strukture koje istražuju poštivanje ravnopravnosti spolova? (Povjerenstvo za jednake mogućnosti, pravobranitelj)

Institucionalni oblici koji se bave promicanjem, provođenjem i praćenjem ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj su:

- Pri Saboru Republike Hrvatske-Odbor za ravnopravnost spolova.
- Pri Vladi Republike Hrvatske - Povjerenstvo za ravnopravnost spolova i Ured za ravnopravnost spolova.
- Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova.
- Pri tijelima državne uprave - koordinatori/ce za ravnopravnost spolova.

24. Molimo vas navedite podatke o:**a) stopi radno aktivnih žena i muškaraca****b) stopi nezaposlenosti žena i muškaraca****c) broju žena i muškaraca zaposlenih u skraćenom radnom vremenu**

Podaci iz Ankete o radnoj snazi

	2000./I.	2000./II.	2001./I.	2001./II.	2002./I.	2002./II.
A. Stope aktivnosti						
Ukupno	50,4	51,1	49,0	50,3	50,9	50,9
Muškarci	57,8	59,0	57,1	58,7	58,7	58,5
Žene	43,8	44,2	41,8	43,0	43,9	44,1
B. Stope nezaposlenosti						
Ukupno	15,1	17,0	15,3	16,3	15,2	14,4
Muškarci	14,1	15,9	13,9	14,4	13,4	13,3
Žene	16,3	18,2	17,0	18,7	17,4	15,8
C. Zaposleni u skraćenom radnom vremenu (manje od 36 sati)					- podaci u tisućama	
Ukupno	145	143	122	128	122	133
Muškarci	57	63	57	63	54	57
Žene	88	80	66	65	68	76

Izvor: Državni zavod za statistiku

5. Postoje li kakve zakonske odredbe koje pokrivaju sustave socijalne sigurnosti temeljem rada? Ako je odgovor potvrđan, postoje li takvi sustavi već u vašoj zemlji?

Sustav socijalne sigurnosti koji se ostvaruje temeljem rada obuhvaća zdravstveno i mirovinsko osiguranje, osiguranje za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti te osiguranje za slučaj nezaposlenosti, a financiranje se obavlja na temelju Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja (NN, br. 147/02).

Pojedina područja osiguranja uređena su posebnim zakonodavstvom koje se primjenjuje za svako pojedino navedeno osiguranje, i to:

- za zdravstveno osiguranje: Zakon o zdravstvenom osiguranju (NN 94/01, 88/02, 149/02 i 117/03) i propisima za njegovu primjenu,
- za mirovinsko osiguranje: Zakon o mirovinskom osiguranju (NN 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02 i 117/03), Zakon o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (NN 49/99, 63/01 i 103/03) i Zakon mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje (NN 106/99 i 63/00), s propisima za njihovu primjenu,
- za osiguranje za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti: Zakon o zdravstvenom osiguranju (za kratkoročna davanja) i Zakon o mirovinskom osiguranju (za dugoročna davanja),
- za osiguranje za slučaj nezaposlenosti: Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN 32/02, 86/02 i 114/03), s propisima za njegovu primjenu.

B. Ravnopravnost u socijalnoj sigurnosti

1. Direktiva 79/7/EEZ sadrži nekoliko iznimaka i odstupanja od načela ravnopravnosti. Najvažnije odstupanje odnosi se na dob u kojoj pravo na umirovljenje stječu muškarci i žene, a države članice imaju mogućnost iz doseg Direktive isključiti obiteljsku mirovinu i. Kakva je trenutna situacija u Hrvatskoj?

U hrvatskom obveznom mirovinskom osiguranju osigurana je jednakost žena i muškaraca u pogledu uvjeta za pristupanje u osiguranje, obveze uplate doprinosa i određivanja doprinosa, kao i izračuna davanja iz toga osiguranja, u skladu s člankom 4. Direktive 79/7/EEZ. Ujedno se napominje da su, također u skladu s člankom 7. Direktive, različito određeni uvjeti za starosnu mirovinu za muškarce (65 godina života) i žene (60 godina života), kao i za prijevremenu starosnu mirovinu (60 godina života za muškarce i 55 godina života za žene). U svim ostalim slučajevima vrijede isti uvjeti za ostvarivanje pojedinih prava iz mirovinskog osiguranja, bez obzira na spol osiguranika.

2. Postoji li opći sustav koji obuhvaća sve zaposlene stanovnike uključujući i državne službenike? Ako ne, postoji li bilo kakav posebni sustav za državne službenike? U slučaju potvrdnog odgovora primjenjuju se članak 141. Ugovora, kao i Direktive 86/378/EEZ i 96/97/EZ. To znači da nije dopušteno nikakvo odstupanje od načela ravnopravnosti. Prema sudskoj praksi Suda EZ-a (C-7/93, Beune i C-147/95, Evrenopoulos) to vrijedi i za dob u kojoj se stječe pravo na umirovljenje i pravo na obiteljsku mirovinu u području sustava socijalne sigurnosti za državne službenike.

U sklopu mirovinskog osiguranja pokrivenost stanovništva Hrvatske uređena je u skladu s člankom 27. Konvencije br. 102 Međunarodne organizacije rada o najnižim standardima socijalne sigurnosti, tako da je tim osiguranjem obuhvaćeno cijelo stanovništvo u radnom odnosu, pripadnici samostalnih djelatnosti i poljoprivrednici. Državni službenici su uključeni u opći sustav obveznog mirovinskog osiguranja. Međutim, profesionalne vojne osobe i pripadnici policije prava iz mirovinskog osiguranja ostvaruju pod povoljnijim uvjetima od ostalih osiguranika, a na temelju posebnog zakona (Zakon o pravima iz mirovinskog osiguranja vojnih osoba i ovlaštenih službenih osoba, NN 128/99, 129/00, 16/01 i 22/02). Pri tome, napominje se da pogodnosti koje taj zakon sadržava i koje se primjenjuju u pojedinim slučajevima, ne ovise od spolu osiguranika, već od njegovog položaja u oružanim snagama odnosno u policiji, što znači da su jednako primjenjive (i primjenjuju se) na muškarce i žene. Jedini izuzetak je ostao u pogledu granice starosne dobi za muškarce i žene, tako da žene mogu ostvariti starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu 5 godina prije muškaraca, jednako kao i u općem sustavu mirovinskog osiguranja

III. ZDRAVLJE I SIGURNOST NA RADU**A. Općenito**

Molimo vas navedite podatke o:

1. Razini zakonodavstva koje je trenutno na snazi.

U Republici Hrvatskoj na području zaštite na radu primjenjuju se ratificirane konvencije Međunarodne organizacije rada, Zakon o zaštiti na radu (NN 59/95, 94/96 i 114/03) kao krovni zakon za ovo područje, podzakonski propisi doneseni na temelju Zakona te pravilnici o tehničkim normativima i hrvatske norme.

2. Zakonu koji je trenutno u pripremi (vrsta, broj, nadležno ministarstvo).

Izvršene su izmjene i dopune Zakona o zaštiti na radu, koji je u ovom trenutku u potpunosti usklađen s okvirnom Direktivom 89/391/EEZ. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu stupio je na snagu 19. srpnja ove godine (vidi prilog broj 1). Vezano za usklađivanje s ostalim Direktivama Europske unije, u tijeku je rad na nacrtima pravilnika o zaštiti na radu sa zaslonima, karcinogenim tvarima te osobnim zaštitnim sredstvima, koji bi trebali biti doneseni do kraja godine, a kao stručni nositelj za izradu zakona zaduženo je Ministarstvo rada i socijalne skrbi.

3. Njegovom statusu u postupku donošenja.

Vidi odgovor na pitanje broj 2.

Izrada nacrtu Pravilnika o zaštiti na radu sa zaslonima, izrada nacrtu Pravilnika o radu s karcinogenim tvarima, izrada nacrtu Pravilnika o osobnim zaštitnim sredstvima.

4. Najizglednijem datumu njegovog donošenja.

Pravilnici će biti doneseni do kraja 2003. godine

5. Najizglednijem datumu njegovog stupanja

Kraj 2003. godine

6. Tome koji će točno propisi iz Direktive njime biti pokriveni (ako je moguće svi članci Direktive trebali bi biti pokriveni)

Usporedni prikaz podudaranja odredbi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu s direktivama 89/391/EEZ, 92/57/EEZ i 89/654/EEZ nalazi se u prilogu ovog poglavlja.

Pravilnicima o zaštiti na radu sa zaslonima, karcinogenim tvarima te osobnim zaštitnim sredstvima bit će obuhvaćeni sadržaji direktiva 90/270/EEZ, 1999/38/EZ i 89/656/EEZ.

B. Prema Direktivi

1. Okvirna direktiva (89/391/EEC)

a) Postoje li u vašoj zemlji slični zakonski akti za područje koje pokriva Okvirna direktiva?

Zakon o zaštiti na radu u potpunosti je usklađen s okvirnom Direktivom 89/391/EEC, što je vidljivo Usporednog prikaza odredbi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu s direktivama 89/391/EEZ, 92/57/EEZ i 89/654/EEZ, koji se nalazi u prilogu poglavlja.

b) Ako postoji nekoliko zakonskih akata, možete li opisati na koji su način oni usklađeni i kako se međusobno nadopunjuju?

Osim Zakona o zaštiti na radu (NN 59/96, 94/96 i 114/03) postoji niz podzakonskih propisa koji detaljnije reguliraju materiju sadržanu u Direktivi:

1. Pravilnici doneseni na temelju starog Zakona o zaštiti na radu:

- Pravilnik o pružanju prve pomoći radnicima na radu (NN 56/83)
- Pravilnik o utvrđivanju opće i posebne zdravstvene sposobnosti radnika i sposobnosti radnika za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada (NN 3/84 i 55/85)
- Pravilnik o poslovima s posebnim uvjetima rada (NN 5/84)
- Pravilnik o zaštiti na radu za radne i pomoćne prostorije i prostore (NN 6/84)
- Pravilnik o zaštiti na radu na željeznicama (NN 11/84 i 7/89)
- Pravilnik o sadržaju plana uređenja privremenih i zajedničkih privremenih radilišta (NN 45/84)
- Pravilnik o evidenciji, ispravama, izvještajima i knjizi nadzora iz područja zaštite na radu (NN 52/84)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri preradi nemetalnih sirovina (NN 10/86)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri proizvodnji i preradi teških i lakih obojenih metala i njihovih legura (NN 10/86)
- Pravilnik o zaštiti na radu u šumarstvu (NN 10/86)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri utovaru i istovaru tereta (NN 49/86)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala (NN 49/86)
- Pravilnik o osiguranju smještaja, prehrane i prijevoza radnika koji obavljaju poslove na privremenim radilištima izvan sjedišta organizacije odnosno poslodavca (NN 7/87)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri korištenju električne energije (NN 9/87)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri radu s tvarima koje sadrže poliklorirane bifenile, poliklorirane naftalene i poliklorirane terfenile (NN 7/89)
- Pravilnik o maksimalno dopustivim koncentracijama štetnih tvari u atmosferi radnih prostorija i prostora i o biološkim graničnim vrijednostima (NN 92/93)

2. Pravilnici koji se primjenjuju kao priznata pravila:

- Opći pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama pri radu (SL SFRJ, br.16/47, 36/50)
- Naredba o obveznom snabdijevanju radnika gaziranom slanom vodom u odjelima s visokom temperaturom (SL SFRJ, br. 40/47)
- Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama pri radu u kudeljarama (SL SFRJ, br.46/47)
- Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama pri radu u grafičkim poduzećima (SL SFRJ, br. 56/47)
- Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama pri radu u kamenolomima i ciglanama kao i kod vađenja gline, pijeska i šljunka (SL SFRJ, br. 69/48)
- Pravilnik o zaštitnim mjerama pri rukovanju eksplozivom i miniranju u rudnicima i kamenolomima kao i pri drugim radovima (SL SFRJ, br. 98/49)
- Pravilnik o tehničkim i zdravstveno-tehničkim zaštitnim mjerama na plovnim objektima unutrašnje plovidbe (SL SFRJ, br. 20/50)
- Pravilnik o tehničkim i zdravstveno-tehničkim zaštitnim mjerama na radovima pri kemijsko-tehnološkim procesima (SL SFRJ, br. 55/50)
- Pravilnik o tehničkim i zdravstveno-tehničkim zaštitnim mjerama pri radu u crnoj metalurgiji (SL SFRJ, br. 7/55)
- Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama na morskim brodovima (SL SFRJ, br. 55/47, 6/57 i 32/58)

- Pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama pri ronilačkim radovima (SL SFRJ, br.36/58)
 - Pravilnik o tehničkim mjerama i o zaštiti pri istraživanju i eksploataciji nafte i zemnih plinova dubinskim bušotinama (SL SFRJ, br. 40/60, 37/64, 2/67 i 14/67)
 - Pravilnik o tehničkim mjerama i zaštiti na radu pri radu na površinskim otkopima ugljena, metalnih i nemetalnih sirovina (SL SFRJ, br. 18/61, 37/64 i 6/67)
 - Pravilnik o zaštiti na radu pri termičkom obrađivanju legura lakih metala u kupaonicama s nitratnim solima (SL SFRJ, br. 48/65)
 - Pravilnik o zaštiti na radu pri održavanju motornih vozila i prijevozu motornim vozilima (SL SFRJ, br. 55/65)
 - Naredba o zabrani uporabe visokooktanskih benzina za odmaščivanje ili čišćenje metalnih dijelova i predmeta od drugog materijala (SL SFRJ, br. 55/65)
 - Pravilnik o zaštiti na radu s uređajima za ukrcavanje i iskrcavanje tereta na morskim brodovima i plovilima unutarnje plovidbe (SL SFRJ, br. 32/66)
 - Pravilnik o zaštiti na radu i o tehničkim mjerama za razvijače acetilena i acetilenske stanice (SL SFRJ, br. 6/67, 29/67 i 27/69)
 - Pravilnik o higijenskim i tehničkim mjerama pri radu na preradi i obradi metala (SL SFRJ, br. 40/6)
 - Pravilnik o zaštiti na radu u poljoprivredi (SL SFRJ, br. 34/68)
 - Pravilnik o zaštiti na radu u graditeljstvu (SL SFRJ, br. 42/68 i 45/68)
 - Pravilnik o sredstvima osobne zaštite na radu i osobnoj zaštitnoj opremi (SL SFRJ, br. 35/69 i 21/71)
 - Pravilnik o zaštiti na radu pri izradi eksploziva i baruta i manipuliranju eksplozivima i barutima (SL SFRJ, br. 55/69)
 - Pravilnik o posebnim mjerama i normativima zaštite na radu pri preradi i obradi kože i krzna i otpadaka kože (SL SFRJ, br. 47/70)
 - Pravilnik o općim mjerama i normativima zaštite na radu od buke u radnim prostorijama (SL SFRJ, br. 29/71)
 - Pravilnik o obavljanju inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe (NN 34/97)
3. Pravilnici doneseni na temelju Zakona o zaštiti na radu (NN 59/94 i 94/96):
- Pravilnik o izradi procjene opasnosti (NN 48/97, 114/02 i 126/03)
 - Pravilnik o listi strojeva i uređaja s povećanim opasnostima (NN 47/02)
 - Pravilnik o vrsti objekata namijenjenih za rad kod kojih inspekcija rada sudjeluje u postupku izdavanja građevnih dozvola i u tehničkim pregledima izgrađenih objekata (NN 48/97)
 - Pravilnik o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu (NN 114/02 i 126/03)
 - Pravilnik o ispitivanju radnog okoliša te strojeva i uređaja s povećanim opasnostima (NN 114/02 i 126/03)
 - Pravilnik o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu (NN 114/02 i 126/03)
 - Pravilnik o uvjetima za osposobljavanje radnika za rad na siguran način (NN 114/02 i 126/03)
 - Pravilnik o programu i načinu provjere osposobljenosti poslodavca ili njegovog ovlaštenika za obavljanje poslova zaštite na radu (NN 114/02)
4. Pravilnici o tehničkim normativima i standardi:
- Pravilnik o tehničkim normativima za ljevaoničku industriju (SL SFRJ, br. 14/79)
 - Pravilnik o tehničkim mjerama i uvjetima za dizala (SL SFRJ, br. 57/70)

- Pravilnik o tehničkim normativima za liftove na električni pogon za vertikalni prijevoz osoba i tereta (SL SFRJ, br. 16/86)
- Pravilnik o tehničkim normativima za crpke i kompresore (SL SFRJ, br. 32/74)
- Pravilnik o mjerama i normativima zaštite na radu na oruđu za rad (SL SFRJ, br. 18/91)
- Pravilnik o tehničkim normativima za dizalice (SL SFRJ, br. 65/91)
- Hrvatska norma HRN U.C9.100 / 1962 Dnevna i električna rasvjeta prostorija u zgradama

c) Je li vaše zakonodavstvo primjenjivo i na javni i na privatni sektor?

Zakon o zaštiti na radu odnosi se podjednako na javni i privatni sektor. Od primjene Zakona izuzete su samo oružane i redarstvene snage Republike Hrvatske te radnici koji su zaposleni kao pomoćni radnici u privatnim kućanstvima.

d) Na koji je način vaše nacionalno pravo preuzelo načelo objektivne odgovornosti poslodavca (članak 5.)? Točnije, je li u njemu izričito rečeno da obveze radnika ne utječu na odgovornost poslodavca? Jesu li njime predviđeni slučajevi *force majeure*-a?

Odredbama Zakona o zaštiti na radu utvrđeno je da je u svim varijantama za organiziranje i provedbu zaštite na radu odgovoran poslodavac. On ujedno odgovara za štetu koja je nastala uslijed ozljede na radu, profesionalne bolesti ili druge bolesti po načelu objektivne odgovornosti a prema općim propisima obveznog prava. Njegova odgovornost se pretpostavlja, a on se može osloboditi krivnje samo ako dokaže da je do štetnog događaja došlo krivnjom radnika, druge osobe ili uslijed više sile.

e) Na koji način nacionalno pravo omogućava da se u obzir uzmu opća načela prevencije koja poslodavac mora primijeniti prilikom poduzimanja mjera zaštite zdravlja i sigurnosti radnika (članak 6.)?

Načela provedbe načela iz članka 6. okvirne Direktive 89/391/EEZ preuzeta su i taksativno navedena u članku 17. Zakona o zaštiti na radu. U skladu s navedenim načelima, poslodavac je dužan po utvrđenom redoslijedu primjenjivati pravila zaštite na radu od prvog načela o izbjegavanju opasnosti i štetnosti do zadnjeg načela o prilagodbi mjesta rada i sredstava rada radnicima.

f) Predviđa li nacionalno pravo da procjenu rizika treba izraziti u pisanom obliku (članak 9.)? Omogućuje li nacionalno pravo da taj dokument bude na raspolaganu radnicima, njihovim predstavnicima i inspektorima rada? Na koji je način taj uvjet sadržan u nacionalnom pravu i na koji se način provodi u poduzeću?

Obveza Izrada procjene propisana je Zakonom o zaštiti na radu a temeljitije razrađena Pravilnikom o izradi procjene opasnosti , kojim su propisani sadržaji koji moraju biti obuhvaćeni procjenom opasnosti te podaci na kojima se procjena mora temeljiti. Na temelju procjene opasnosti poslodavac primjenjuje pravila kojima se otklanjaju ili na najmanju moguću mjeru smanjuju opasnosti i štetnosti te u tu svrhu dužan osigurati sva potrebna materijalna sredstva.

Prije prihvatanja procjene o njoj raspravlja radničko vijeće . Kako bi dokument bio na raspolaganju radnicima Pravilnikom je propisano da jedan ispis procjene opasnosti mora biti postavljen na vidljivo svima dostupno mjesto. Osim toga Zakonom je propisano da povjerenik radnika ima pravo uvida i korištenja dokumentacije vezano za sigurnost i zdravlje radnika. Što se tiče inspektora rada oni prilikom nadzora uspoređuju stvarno stanje zaštite na radu kod poslodavca s izrađenom procjenom opasnosti. Ukoliko utvrde da procjenom nisu obuhvaćene sve opasnosti i štetnosti kojima su izloženi radnici, imaju pravo narediti poslodavcu da obavi reviziju procjene .

Ova odredba se u poduzećima je procjena opasnosti postavljena na vidljivo mjesto ili s njezinom preslikom raspolaže povjerenik radnika za zaštitu na radu ili se nalazi kod stručnjaka za zaštitu na radu, koji ju je dužan dati na uvid radnicima ili njihovim povjerenicima

g) Članak 9. navodi da poslodavac mora voditi popis ozljeda na radu koje su za posljedicu imale onesposobljavanje radnika za rad tijekom više od tri radna dana, te sastavljati izvješća o ozljedama na radu koje su pretrpjeli njegovi radnici.

Ova obveza već postoji a utvrđena je Pravilnikom o uvjetima i postupku ostvarivanja prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja s osnove ozljede na radu i profesionalne bolesti (NN 32/03). Poslodavac je dužan na propisanom obrascu izvijestiti Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje o svakoj ozljedi bez obzira na trajanje nesposobnosti za rad. Obrazac za prijavu o ozljedi na radu priložen je u nastavku.

HRVATSKI ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE
Područni ured _____

Ispostava _____

(adresa) _____

Tiskаница OR

(datum primulka)	(šifra ovlaštenog radnika)
(Redni broj prijave)	(Počat i potpis ovlaštenog radnika)
Ispunjava služba Zavoda	

PRIJAVA O OZLJEDI NA RADU

I. PODACI O OBVEZNIKU PRIJAVE

Redni broj	PITANJA		ODGOVORI (ispunjava obveznik podnošenja prijave)
1	Obveznik podnošenja prijave (poslodavac)	Puni naziv (za privatnog poslodavca ime i prezime)	
2		Broj obveze obveznika	
3		Vrsta i grana djelatnosti i šifra	
4		Puna adresa (mjesto, ulica i broj, općina - za brodove ime broda)	

II. PODACI O OZLJEĐENOJ OSOBI

5	Ime, ime roditelja i prezime		
6	Broj osigurane osobe Zavoda		
7	Osnova osiguranja		
8	Spol (muški - ženski)		
9	Kada i gdje je rođena	Datum (dan, mjesec i godina)	
10		Mjesto	
11		Općina	
12	Prebivalište	Mjesto	
13		Adresa (ulica i broj)	
14		Općina	
15		Županija	
16	Zanimanje (posao koji obavlja u svom redovitom radu)		

17	Školska sprema	
18	Stručno obrazovanje	
19	Stručna sprema za rad na radnom mjestu	
20	Poslovi koje obavlja	
21	Da li je osposobljena iz zaštite na radu za poslove koje obavlja (da-ne)	
22	Posao koji je radila u trenutku kada se dogodila ozljeda	
23	Koliko je dugo ozlijeđena radila posao na kome je ozlijeđena (tijekom svog radnog staža)	
24	Koliko je sati radila toga radnog dana prije ozljede (navesti broj sati)	
25	Da li je ozlijeđena za vrijeme redovitog, produženog ili izvanrednog rada	
26	Ozlijeđeni dio tijela	 (oznaka)
27	Priroda ozljede (npr: prijelom, iščašenje, opekline)	 (oznaka)

III. PODACI O OZLJEDI NA RADU

28	Kada se ozljeda dogodila	Datum (dan, mjesec i godina)	
29		Dan u tjednu	
30		Doba dana (od 0 do 24 sata)	
31	Gdje se ozljeda dogodila	Na mjestu obavljanja poslova odnosno rad. zadaća (da-ne). Ako je odgovor "da", pobliže opisati mjesto.	
32		Na redovnom putu od stana do stalnog mjesta rada (da-ne)	
33		od stalnog mjesta rada do stana (da-ne)	
34		Na službenom putu (da-ne)	
35		Ostalo (na nekom drugom mjestu)	
36	Način nastanka ozljede		 (oznaka)
37	Izvor ozljede		 (oznaka)
38	Uzrok ozljede		 (oznaka)
39	Da li su na dotičnom poslu utvrđene opasnosti i štetnosti (da-ne) (opisati vrstu opasnosti i štetnosti)		

40	Korištenje osobnih zaštitnih sredstava	Je li bilo naređeno korištenje osobnih zaštitnih sredstava (da-ne)	
41		Jesu li korištena osobna zaštitna sredstva (da-ne)	
42	Da li su primijenjena osnovna pravila zaštite na radu (da-ne)		
43	Da li su primijenjena posebna pravila zaštite na radu (da-ne)		

IV. PODACI O NEPOSREDNOM RUKOVODITELJU

44	Ime, prezime i funkcija	
45	Adresa prebivališta	

V. PODACI O OČEVIDCU

46	Ime i prezime	
47	Adresa prebivališta	

Klasa: _____

Ur. broj: _____

Mjesto: _____

Datum podnošenja prijave: _____

Da li je obaviještena služba inspekcije rada (da-ne)	

Ime, prezime i funkcija odgovorne osobe		Potpis odgovorne osobe
	M.P.	

VI. IZVJEŠĆE DOKTORA MEDICINE KOJI JE PREGLEDAO OZLIJEĐENU OSOBU

48	Ime i prezime i adresa doktora medicine koji je pregledao ozlijeđenu osobu	
49	Naziv i adresa zdravstvene ustanove u kojoj je pregledana ozlijeđena osoba	
50	Tko je ozlijeđenoj osobi pružio prvu pomoć	

51	Kratak opis ozljede prema iskazu ozlijeđene osobe	
52	Ozlijeđeni dio tijela - naziv i šifra prema MKB -	
53	Priroda ozljede - naziv i šifra prema MKB	
54	Boluje li ozlijeđena osoba od drugih bolesti i kojih (šifra prema MKB)	
55	Ima li ozlijeđena osoba tjelesnih i psihičkih nedostataka i kojih	
56	Da li je ozlijeđena osoba bila pod utjecajem alkohola i ako jest navesti stupanj alkoholiziranosti	
57	Koliko će približno trajati nesposobnost za rad zbog ozljede	
58	Druge primjedbe doktora medicine	

U _____, _____ godine M.P.

(Potpis i šifra doktora medicine)

VII. PODACI HRVATSKOG ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

Datum priznavanja ozljede na radu	Datum nastanka ozljede na radu	Evidencijski broj, te šifra prema MKB priznate ozljede na radu	Šifra i potpis ovlaštene osobe Zavoda	M.P.

i) Sadrži li nacionalno pravo te obveze?

Obveze su propisane odredbama Zakona o zaštiti na radu, kojim je utvrđeno da je poslodavac obavezan izvijestiti inspekciju rada o ozljedi na radu koja je za posljedicu imala izostanak s rada duži od tri ili više dana.

ii) Zbog rada koji je trenutno u tijeku na usklađivanju statistika o nesrećama na radu u cijeloj Europi (projekt ESAW), molimo da odgovorite na sljedeća pitanja:

(1.) Jesu li sljedeći podaci prikupljeni djelomično ili u cijelosti? Gospodarska aktivnost poslodavca; posao, starosna dob i spol ozlijeđene osobe/osobe koja je pretrpjela ozljedu na radu; vrsta ozlijede i ozlijeđeni dio tijela; geografska lokacija, datum i vrijeme nesreće.

Navedeni podaci uključeni su u obrasce koje poslodavci ispunjavaju u slučaju kada dođe do ozljede na radu, a koji su propisani Pravilnikom o uvjetima i postupku ostvarivanja prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja s osnove ozljede na radu i profesionalne bolesti(NN 32/03)

(2.) Jesu li sljedeći podaci prikupljeni djelomično ili u cijelosti? Veličina poduzeća; nacionalnost ozlijeđene osobe; podaci o zaposlenju ozlijeđene osobe; posljedice ozljede – broj izgubljenih dana, trajno onesposobljenje ili smrt kao rezultat ozljede.

Podaci o veličini poduzeća, nacionalna pripadnost ozlijeđenog te njegov radni status ne navode se u obrascu za prijavu ozljede. Podatke o broju izgubljenih radnih dana, odnosno trajnoj nesposobnosti za rad te eventualnoj smrti radnika vode Zavodi za zdravstveno i Zavod za mirovinsko osiguranje sukladno odredbama Zakona o zdravstvenom osiguranju i Zakona o mirovinskom osiguranje te na temelju njih donesenih provedbenih propisa.

(3.) Prikupljaju li se dodatni podaci o uzrocima i okolnostima ozljede kad se dogodi ozljeda na radu, poput: vrste mjesta (npr. zgrada, polje, cesta), vrsta posla (npr. održavanje), određena fizička aktivnost (npr. popravak ili prijevoz alata), alat koji se koristi za tu određenu aktivnost (npr. kliješta za žicu, tačke), što je neispravno (npr. prekinut držač, probušena guma, proklizavanje), uzrok neispravnosti (npr. masnoća, tepih u lošem stanju), doticaj – način na koji se nesreća dogodila i što ju je prouzročilo (npr. opečenost kiselinom, noga porezana kablom)?

Vezano za ozljede u propisanom obrascu potrebno je navesti mjesto nastanka te u skladu s propisanim šiframa podatke o izvoru ozljede (vrsta stroja, kemijske štetnosti, ozljeda nanesena od strane životinje, viša sila), načinu nastanka ozljede (pad radnika, uklještenje dijela tijela, dodir predmeta pod naponom), uzroku ozljede (neispravan stroj, rad protivno pravilima zaštite na radu), prirodi ozljede (prijelom, iščašenje i sl.) i ozlijeđenom dijelu tijela. Osim toga u obrascu je potrebno dati i kraći opis događaja.

(4.) Postoji li popis službeno priznatih profesionalnih bolesti? (U ovom području postoji europski popis profesionalnih bolesti. Bio je predmetom Preporuke Komisije 90/326 državama članicama, i trenutno se ažurira.)

Na snazi je Zakon o listi profesionalnih bolesti (NN162/98), kojim je utvrđeno koje se bolesti smatraju profesionalnim bolestima. Zakon je u pogledu vrste profesionalnih bolesti većim dijelom usklađen s Preporukom 90/326.

(5.) Koje podatke vi trenutno prikupljate? Koja se proširenja planiraju?

Za sada se ne planira proširenje podataka koji bi se obrađivali

HRVATSKI ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

Područni ured _____

Ispostava _____

(adresa) _____

Tiskanica PB

(datum prijave)	(šifra ovlaštenog radnika)
(Redni broj prijave)	(Pečat i potpis ovlaštenog radnika)
Ispunjava služba Zavoda	

PRIJAVA O PROFESIONALNOJ BOLESTI**I. PODACI O OBVEZNIKU PRIJAVE**

Redni broj	P I T A N J A		ODGOVORI (ispunja obveznik podnošenja prijave)
1	Obveznik podnošenja prijave (poslodavac)	Puni naziv (za privatnog poslodavca ime i prezime)	
2			
3		Broj obveze obveznika	
4		Vrsta i grana djelatnosti i šifra	
4		Puna adresa (mjesto, ulica i broj, općina - za brodove ime broda)	

II. PODACI O OBOLJELOJ OSOBI

5	Ime, ime roditelja i prezime		
6	Broj osigurane osobe Zavoda		
7	Osnova osiguranja		
8	Spol (muški - ženski)		
9	Kada i gdje je rođena	Datum (dan, mjesec i godina)	
10		Mjesto	
11		Općina	
12	Prebivalište	Mjesto	
13		Adresa (ulica i broj)	
14		Općina	
15		Županija	
16	Zanimanje (posao koji obavlja u svom redovitom radu)		

17	Školska sprema		
18	Stručno obrazovanje		
19	Stručna sprema za rad na radnom mjestu		
20	Poslovi koje obavlja		
21	Koliko dugo obavlja sadašnji posao		
22	Posao koji je obavljala ranije (za koji se pretpostavlja da je izazvao profesionalnu bolest)	a) Vrsta posla	
		b) Koliko je dugo obavljala taj posao	_____ god. i _____ mj.
		c) Koliko dugo ne radi taj posao	_____ god. i _____ mj.
23	Da li je osposobljena iz zaštite na radu (da - ne)		
24	Da li su obavljani odgovarajući zdravstveni pregledi u propisanim rokovima (da - ne)		
25	Da li su predlagane mjere za otklanjanje nedostataka odnosno poboljšanje stanja (da - ne)		

III. PODACI O PROFESIONALNOJ BOLESTI

26	Naziv bolesti prema Zakonu o listi profesionalnih bolesti		
27	Naziv štetnog agensa - uzročnika oboljenja	-kemijski da - ne	
		-fizički da - ne	
		-biološki da - ne	
		-ostali da - ne	
28	Opis poslova koji su izazvali oboljenje		
29	Datum kada je utvrđeno postojanje bolesti (dan, mjesec i godina)		
30	Datum kada je osoba oboljela (dan, mjesec i godina)		
31	Naziv zdravstvene organizacije medicine rada koja je utvrdila oboljenje		
32	Da li su obavljani odgovarajući zdravstveni pregledi osobe u propisanim rokovima (da - ne)		

33	Korištenje osobnih zaštitnih sredstava	Je li bilo naređeno korištenje osobnih zaštitnih sredstava (da-ne)	
34		Jesu li korištena osobna zaštitna sredstva (da-ne)	
35	Da li su primijenjena osnovna pravila zaštite na radu (da-ne)		
36	Da li su primijenjena posebna pravila zaštite na radu (da-ne)		

IV. PODACI O NEPOSREDNOM RUKOVODITELJU

37	Ime, prezime i funkcija	
38	Adresa prebivališta	

Klasa: _____
 Ur. broj: _____
 Mjesto: _____
 Datum podnošenja prijave: _____

Da li je obaviještena služba inspekcije rada (da-ne)	

Ime, prezime i funkcija odgovorne osobe		Potpis odgovorne osobe
	M.P.	

VI. IZVJEŠĆE IZABRANOG DOKTORA MEDICINE PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

39	Ime i prezime, te šifra izabranog doktora medicine oboljele osobe	
40	Naziv i adresa, te šifra zdravstvene ustanove, odnosno privatne ordinacije izabranog doktora medicine	
41	Naziv zdravstvene ustanove, odnosno privatne ordinacije medicine rada, te doktora medicine rada koji su utvrdili postojanje profesionalne bolesti	
42	Evidencijski broj profesionalne bolesti u zdravstvenoj ustanovi, odnosno privatnoj ordinaciji medicine rada	
43	Dijagnoza i šifra profesionalne bolesti prema važećoj MKB	

44	Nalazi koji verificiraju dijagnozu profesionalne bolesti	- biokemiski (da-ne)	
		- toksikološki (da-ne)	
		- alergološki (da-ne)	
		- rengenološki (da-ne)	
		- funkcionalno dijagnostički (da-ne)	
45	Datum kada je utvrđeno postojanje profesionalne bolesti		
46	Datum nastanka profesionalne bolesti		
47	Koliko će približno trajati privremena nesposobnost za rad zbog profesionalne bolesti		
48	Druge primjedbe izabranog doktora medicine oboljelog		
49	Broj i datum isprave zdravstvene ustanove, odnosno privatne ordinacije medicine rada o profesionalnoj bolesti, koja se daje u prilogu		

U _____, _____ godine

M.P.

(Potpis i šifra izabranog doktora medicine)

VII. PODACI HRVATSKOG ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

Datum priznavanja profesionalne bolesti	Datum nastanka profesionalne bolesti	Evidencijski broj, te šifra prema MKB priznate profesionalne bolesti	Šifra i potpis ovlaštene osobe Zavoda	M.P.

h) Na koji je način obuhvaćeno načelo iz članka 6., stavak 5. (nesudjelovanje radnika u financijskim troškovima)?

Odredbama Zakona o zaštiti na radu izričito je propisano da primjena pravila zaštite na radu i s njim povezanih mjera zdravstvene zaštite ne smije povlačiti nikakve troškove za radnike.

i) Rješava li nacionalno pravo pitanje mjera koje poslodavci moraju poduzeti u svezi sa sprečavanjem i suzbijanjem požara i evakuacijom radnika u skladu s člankom 8. Direktive. Na koji je način riješen dio Direktive koji se odnosi na ozbiljnu, neposrednu i neizbježnu opasnost (članak 8., stavci 3., 4. i 5.)?

Poseban odjeljak u Zakonu o zaštiti na radu odnosi se na zaštitu od požara, evakuaciju radnika i spašavanje.

Poslodavac je dužan zavisno o vrste procesa poduzeti mjere da do požara ne dođe , a ako do njega ipak dođe da se opasnosti po radnike smanje na najmanju moguću mjeru .Poslodavac je s tim u svezi dužan izraditi plan evakuacije radnika i spašavanja , osposobiti radnike koji će rukovoditi evakuacijom , staviti im na raspolaganje potrebnu opremu te s planom evakuacije upoznati sve radnike. Osim toga na temelju plana evakuacije poslodavac je dužan najmanje jedanput u dvije godine provesti praktične vježbe . Osim toga na temelju plana evakuacije poslodavac je dužan najmanje jedanput u dvije godine provesti praktične vježbe . Vezano za neposrednu i neizbježnu opasnost prema odredbama Zakona radnik ima pravo odbiti rad i napustiti mjesto rada bez da bude zbog toga stavljen u nepovoljniji položaj a u takvim situacijama poslodavac može i usmeno obavijestiti radnike .

j) Na koji se način reguliraju konzultacije s radnicima i radničkim predstavnicima kako to predviđa članak 11.?

Konzultacija radnika osigurana je na više načina. Poslodavac koji zapošljava više od 50 radnika osniva odbor za zaštitu na radu u kojem se nalaze i povjerenici radnika. Osim toga, utvrđena je obveza poslodavca da se kod planiranja i uvođenja novih tehnologija i opreme o njihovom utjecaju na sigurnost i zdravlje radnika posavjetuje s radnicima odnosno s njihovim predstavnicima sukladno odredbama Zakona o zaštiti na radu.

k) Na koji se način osigurava da radnički predstavnici imaju sva sredstva potrebna za izvršavanje svojih zadaća (radno vrijeme, itd. vidi članak 11, stavak 5. Direktive)?

Povjerenici za zaštitu na radu imaju prema odredbama Zakona o zaštiti na radu ista prava kao i članovi radničkih vijeća, s tim da imaju pravo na naknadu plaće za najmanje 4 sata tjedno potrebnih za obavljanje njihovih zadaća.

Osim toga izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu ugrađena je odredba da poslodavac, radničko vijeće i sindikat mogu posebnim sporazumima regulirati i druga pitanja vezana za rad povjerenika (plaće, primanja i ostala materijalna prava , kao i izostanak s posla radi osposobljavanja.

l) Na koji se način radnicima i njihovim predstavnicima omogućava da podnesu žalbu nadležnim vlastima u skladu s odredbama članka 11., stavka 6?

Povjerenik radnika ima pravo pozvati nadležnog inspektora rada kada ocijeni da su ugroženi život i zdravlje radnika a poslodavac to propušta ili odbija učiniti. S tim u svezi ima pravo biti prisutan nadzoru te se očitovati na činjenice utvrđene od strane inspektora u zapisniku o nadzoru.

m) Članak 7. Na koji način nacionalno zakonodavstvo propisuje da sva poduzeća moraju:

(i) imenovati jednog ili više radnika koji provodi radnje koje se odnose na zaštitu i prevenciju;

Prema odredbama Zakona o zaštiti na radu, svaki poslodavac koji zapošljava od 50 do 250 radnika mora zaposliti jednog ili više stručnjaka za zaštitu na radu, ovisno o broju zaposlenih te mogućnostima pojave opasnosti i štetnog događaja. Poslodavac koji zapošljava više od 250 radnika dužan je osnovati službu zaštite na radu.

ii) ako unutar poduzeća nije moguće pronaći stručno osoblje, angažirati vanjske stručne službe ili osobe?

Ukoliko poslodavac zapošljava manje od 50 radnika može poslove zaštite na radu sam obavljati, ako posjeduje potrebna znanja (treba položiti ispit) ili može angažirati ovlaštenu pravnu ili fizičku osobu. Poslodavac koji zapošljava od 50 do 250 radnika može podnijeti zahtjev ministru nadležnom za rad da mu na temelju stanja zaštite na radu i procjene opasnosti odobri obavljanje poslova po blažim kriterijima. Ukoliko mu se to odobri, poslove zaštite na radu obavlja kao poslodavac s manje od 50 radnika te je jedna od mogućnosti da angažira ovlaštenu pravnu ili fizičku osobu.

n) Kako nacionalno pravo definira sposobnost i podesnost službi i osoba zaduženih za prevenciju i zaštitu (članak 7.)? Na koji se način provjerava sposobnost i podesnost poslodavaca, ako oni sami preuzimaju tu ulogu? Je li za ugovaranje vanjskih usluga potrebno prethodno dobiti odobrenje?

Ustanove i trgovačka društva mogu dobiti dozvolu za obavljanje poslova zaštite na radu ako ispunjavaju uvjete glede potrebnog broja stručnjaka određenog usmjerenja s određenim radnim stažem te stažem na području zaštite na radu. Osim toga, stručnjaci moraju imati položen stručni ispit iz zaštite na radu. Ustanove i trgovačka društva moraju također raspolagati određenim prostorom za rad te određenom mjernom opremom. Poslove moraju obavljati u skladu s poslovníkom prema ISO 10013. Isti uvjeti vrijede i za poslodavce, ako žele sami obavljati te poslove, osim što su nešto blaži uvjeti glede broja zaposlenih stručnjaka. U oba slučaja potrebno je podnijeti zahtjev Ministarstvu rada i socijalne skrbi - Zavodu za zaštitu na radu, a uz zahtjev priložiti dokaze o ispunjavanju uvjeta. Posebna komisija utvrđuje na licu mjesta vjerodostojnost podataka o radnom prostoru i opremi s kojom se raspolaže.

o) Na koji se način organizira sljedeće? Nadzor zdravlja radnika (članak 14.); obuka radnika (članak 12): Kod stupanja u radni odnos?**Zdravstveni nadzor**

Prema odredbama Zakona o radu od poslodavca zavisi da li će prije zapošljavanja uputiti radnika na liječnički pregled. Međutim, ako se radi o poslovima s posebnim uvjetima rada, u skladu s odredbama Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada (NN 5/84) prije početka na tim poslovima poslodavac mora radnika uputiti na prethodni zdravstveni pregled. Ako se prilikom liječničkog pregleda utvrdi da njegovo zdravstveno stanje ne zadovoljava potrebe dotičnog radnog mjesta ne može sklopiti ugovor o radu za obavljanje tih poslova. Nakon toga liječnički pregledi obavljaju se u propisanim rokovima od jedne do dvije godine.

Temeljem Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (NN 60/92) sve osobe koje obavljaju poslove u proizvodnji i prometu namirnica ili opskrbi pučanstva pitkom vodom, a koje na svojim radnim mjestima dolaze u dodir s namirnicama, odnosno pitkom vodom dužne su prije stupanja u radni odnos obaviti poseban zdravstveni pregled s ciljem sprječavanja pojave i širenja zaraznih bolesti. Isti se pregled ponavlja svakih 6 mjeseci. Ova grupa radnika je dužna svake četiri godine obaviti i tečaj osnovnih znanja o osobnoj higijeni i higijeni namirnica.

Istim Zakonom i iz istih razloga zdravstveni se nadzor provodi nad osobama koje obavljaju poslove u proizvodnji i prometu sredstava za održavanje osobne higijene, njege ili uljepšavanja lica i tijela, osobe koje obavljaju poslove u školama i drugim organizacijama za djecu i mladež, osobe u ustanovama socijalne skrbi te osobe koje dolaze u neposredan dodir s lijekovima.

Osposobljavanje

Radnik ne može samostalno početi raditi na poslovima ako nije osposobljen za rad na siguran način. Za neke opasne poslove može se uvesti obveza periodičke provjere znanja. Osposobljavanje se sastoji od teoretskog i praktičnog dijela. Provjera osposobljenosti obavlja se na onim poslovima na kojima će radnik raditi.

(ii) Kod preseljenja na drugi posao?

Ako radnik prelazi na druge poslove mora obaviti ponovni liječnički pregled da se utvrdi da li ispunjava uvjete za rad na drugom radnom mjestu. Ukoliko se radnik odlukom poslodavca raspoređuje na druge poslove potrebno je provesti novi postupak osposobljavanja za rad na siguran način.

(ii) Kad je njihova radna jedinica obuhvaćena organizacijskim promjenama?

Ukoliko se radi o takvim promjenama radnog mjesta da bi moglo doći do ugrožavanja zdravlja radnika, radnik mora obaviti ponovni liječnički pregled.

Ukoliko se pojavljuju neke nove opasnosti i štetnosti, radnika je potrebno osposobiti za rad u sigurnim uvjetima.

2. Inspekcija rada (Članak 4)**a) Je li za inspekciju rada nadležno jedno tijelo ili postoji više tijela nadležnih za različita područja?**

Inspekcijski nadzor u području zdravlja i sigurnosti radnika obavljaju, osim inspekcije rada, rudarska inspekcija prilikom obavljanja poslova na istraživanju i iskorištavanju mineralnih sirovina, lučke kapetanije u djelatnosti riječnog i pomorskog prometa i Ministarstvo za unutarnje poslove u području zaštite od požara te na poslovima razminiranja. Inspekcija rada te rudarska inspekcija odjeli su u sastavu Državnog inspektorata.

b) Na koji se način koordiniraju razna tijela nadležna za kontrolu i nadzor provedbe zakonskih odredaba o sigurnosti i zdravlju na radu? Provede li ona u nekim posebnim slučajevima zajedničke inspekcije? Koji su najveći problemi u odnosu na koordinaciju spomenutih tijela?

Inspekcija rada surađuje s rudarskom inspekcijom, lučkim kapetanijama i Ministarstvom unutarnjih poslova. Pri tome postoji koordinacija samo između inspekcije rada i rudarske inspekcije koje se nalaze u sastavu Državnog inspektorata, dok za koordinaciju s drugim inspekcijama nema odgovarajuće organizacijske strukture.

Međutim bez obzira na nepostojanje odgovarajuće organizacijske strukture organiziraju se zajedničke akcije nadzora inspekcija u sastavu Državnog inspektorata te inspekcija iz drugih tijela uprave. Problemi koordiniranja samo se iznimno pojavljuju u slučajevima sukoba nadležnosti.

c) Obzirom na inspektore rada: Jesu li sigurnost i zdravlje njihova glavna aktivnost i uolikoj mjeri?

Inspektori rada koji rade u području zaštite zdravlja i sigurnosti radnika ukupno gledajući skoro isključivo se bave zaštitom zdravlja i sigurnosti radnika a samo povremeno obavljaju i poslove iz nadležnosti drugih inspekcija Državnog inspektorata (u sklopu pojedinih akcija),

d) Obzirom na ovlasti koje inspektori imaju kako bi osigurali provedbu zakonskih mjera: Mogu li oni izricati zakonske kazne? Ako mogu, koje vrste (novčane i/ili za kaznena djela i/ili administrativne)? Imaju li oni neograničene ovlasti? Koliko se opomena izdaje? Kad inspektori uoče problem, dokle ga prate? Šalju li pismo? Odgovara li im poduzeće? Što oni potom čine? Koliki postotak uočenih prekršaja dovodi do pokretanja zakonskih postupaka? Što se čini s novcem od naplaćenih globa? Raspodjeljuje li se dio tog novca, ili sav taj novac, u fond za zdravlje i sigurnost na radu?

Inspekcija rada kada utvrdi propuste u primjeni propisa o zaštiti zdravlja i sigurnosti radnika poduzima slijedeće mjere, ovisno o vrsti propusta: naplaćuje novčane kazne, pokreće prekršajne postupke na nadležnom sudu, predlaže državnom odvjetništvu pokretanje kaznenih postupaka, izdaje rješenja kojima naređuje poslodavcima da u primjerenom roku usklade svoja postupanja s propisima i izdaje rješenja kojima na licu mjesta zabranjuje rad ili određena postupanja koja izravno ugrožavaju zdravlje i sigurnost radnika. Prema aktualnim propisima inspekcija rada nema pravo diskrecione

ocjene, već mora procesuirati sve propuste koje utvrdi kada je za njih propisima predviđeno poduzimanje pojedinih mjera.

Međutim prema odredbama Zakona o Državnom inspektoratu inspektor tijekom obavljanja nadzora može i preventivno djelovati te poslodavcu ukazati na određene nepravilnosti, ali neće poduzimati inspekcijske mjere ukoliko se navedene nepravilnosti otklone za vrijeme obavljanja nadzora. Sukladno tome i odnos između utvrđenih propusta i poduzetih mjera je gotovo 1:1. Inspektori prate, kontroliraju i ustrajavaju na izvršenju rješenja koja su izdali poslodavcima, a u prekršajnim i kaznenim postupcima na sudovima sudjeluju ukoliko se to od njih zatraži. Novac od kazni prikuplja se u državnoj riznici, nema posebnu namjenu i troši se sukladno potrebama ukupnog državnog proračuna.

e) Na koji način osiguravate neovisnost inspektora od poduzeća i organizacija koje nadziru? Upućuju li se inspektori na rad na ista mjesta (tj. moraju li svake godine pregledavati ista poduzeća)?

Inspektor rada ili član njegove uže obitelji ne smiju imati u vlasništvu obrt, trgovačko društvo ili kontrolni paket dionica dioničkog društva nad kojima bi trebali obavljati inspekcijski nadzor. U odnosu na vremensko trajanje nadzora koji inspektor vrši u pojedinom poduzeću nakon određenog vremena nadzor preuzima drugi inspektor. Nigdje nije propisano nakon kojeg vremena će nadzor kod određenog poslodavca preuzeti drugi inspektor te isto zavisi o voditeljima inspekcije rada u pojedinim jedinicama Državnog inspektorata koji, na temelju procjene konkretnog slučaja, po načelima organizacije i subordinacije odlučuju o preuzimanju nadzora.

f) Kojim se pravilima rukovode prilikom sastavljanja inspekcijskih timova (imaju li oni jednog, dva ili više inspektora)? Jesu li predviđeni i posebni slučajevi?

U inspekciji rada je praksa da inspektor samostalno obavlja inspekcijski nadzor. U posebnim slučajevima inspekcijski nadzor obavljaju dva inspektora u području zdravlja i sigurnosti na radu koji su stručnjaci u različitim područjima tehnike (strojarstvo, elektrotehnika, kemijska tehnologija i sl.). Isto nije posebno regulirano a primjenjuje se prilikom uviđaja povodom smrtnih i teških ozljeda te nadzora opasnih postrojenja po načelima organizacije i subordinacije.

g) Obzirom na nezgode na radu; na koji se način one prijavljuju inspekciji rada? Je li sustav informacija centraliziran? Što ocjenjujete kao neprijavlivanje? Kako funkcionira sustav osiguranja za slučajeve nezgoda na radu?

O ozljedi na radu poslodavac izravno obavještava inspekciju rada na području gdje se ozljeda dogodila. Inspekciju rada obavještava i policija kada se radi o težim slučajevima ozljeđivanja radnika. Obavijesti za sve ozljede na radu, periodički dostavlja i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. Informacije o ozljedama prikupljaju se u središnjem odjelu za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu u sastavu Državnog inspektorata. Uz to informacije o ozljedama na radu prikuplja i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Držimo da ipak, zbog različitih razloga, ostaje neprijavljeno oko 20 % ozljeda na radu. Sustav osiguranja za slučaj ozljede na radu, po našem mišljenju, nije učinkovit i to zbog toga što su poslovi osiguranja od posljedica ozljeda na radu podijeljeni između Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i Hrvatskog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje, pri čemu niti jedan od navedena sustava ne prati posebno područje ozljeda na radu i profesionalnih bolesti.

U sustavu osiguranja za slučaj ozljede na radu ne postoje stimulativni kriteriji kojima bi se utvrđivale veće stope osiguranja za poslodavce koji ne ulažu sredstva za primjenu mjera za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu i koji imaju više i teže ozljede na radu, u odnosu na one poslodavce koji ulažu više sredstva i koji imaju manje i lakše ozljede na radu. Za sada samo u Zakonu o zdravstvenom osiguranju postoje takve mogućnosti, ali u ovom trenutku s vrlo ograničenom primjenom.

h) Što smatrate najvećim problemom na području inspekcije (npr. nedostatak resursa, nedostatak novca za izlazak na teren, preblage kazne)?

Najznačajniji problemi u radu inspekcije rada u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu su slijedeći:

- neučinkovitost pravosuđa – sudovi sporo rješavaju zahtjeve inspektora za kažnjavanje prekršitelja propisa (najčešće prođe više od godinu dana do donošenja presude); veliki broj zahtjeva odlazi u zastaru; sudovi najčešće donose presude s bitno manjim kaznama nego što su propisane, a ponekad čak dosuđuju ukore;
- u inspekciji rada, u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu na poslovima prvog stupnja radi 78 inspektora, što držimo da je premalo u odnosu na ukupno 1.275.585 radnika u Republici Hrvatskoj;
- nestimulativne plaće i nepoticajni sustav napredovanja u državnoj upravi, što onemogućava zapošljavanje kvalitetnih mladih stručnjaka u području tehničkih zvanja;
- plaće inspektora rada su male i nisu razrađeni stimulativni kriteriji, što onemogućava zapošljavanje kvalitetnih mladih stručnjaka u području tehničkih zvanja;
- premalo se ulaže u opremu za rad inspektora (računala, mobiteli, automobili, tehnička pomagala za obavljanje pregleda i mjerenja).

3. Oprema za rad (Direktiva 98/655, izmijenjena i dopunjena Direktivama 95/63 i 01/45)

a) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU-a?

Ovo područje je regulirano Zakonom o zaštiti na radu te nizom propisa od kojih je najvažniji Pravilnik o mjerama i normativima zaštite na radu na oruđu za rad (NN 18/91). Odredbe navedenih propisa većinom su usklađene s odredbama Direktive kao i odredbe Pravilnika o mjerama i normativima zaštite na radu na oruđu za rad (NN 18/91) te Pravilnika o tehničkim normativima za dizalice (NN 65/91) a ostali propisi su u znatno manjoj mjeri usklađeni s odredbama Direktive.

b) Sadrže li vaši zakoni zahtjeve koje navode Direktive 95/63 i 01/45?

Propisi u Republici Hrvatskoj u velikoj mjeri uključuju zahtjeve propisane Direktivama 95/63 i 01/45.

c) Kako su međusobno usklađeni razni zakonski akti, ako postoji više od jednoga?

Postoji krovni Zakon te na temelju njega doneseni provedbeni propisi, kojima su regulirani različiti aspekti vezano za korištenje radne opreme. Za ovo područje primjenjuju se slijedeći propisi:

- Pravilnik o zaštiti na radu na željeznicama (NN 11/84 i 7/89)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri preradi nemetalnih sirovina (NN 10/86)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri proizvodnji i preradi teških i lakih obojenih metala i njihovih legura (NN 10/86)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri utovaru i istovaru tereta (NN 49/86)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri mehaničkoj preradi i obradi drveta i sličnih materijala (NN 49/86.)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri korištenju električne energije (NN 9/87)
- Pravilnik o tehničkim mjerama i o zaštiti pri istraživanju i eksploataciji nafte i zemnih plinova dubinskim bušotinama (SL SFRJ, br. 40/60, 37/64, 2/67 i 14/67)
- Pravilnik o tehničkim mjerama i zaštiti na radu pri radu na površinskim otkopima ugljena, metalnih i nemetalnih sirovina (SL SFRJ, br. 18/61, 37/64 i 6/67)

- Pravilnik o zaštiti na radu pri termičkom obrađivanju legura lakih metala u kupaonicama s nitratnim solima (SL SFRJ, br. 48/65)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri održavanju motornih vozila i prijevozu motornim vozilima (SL SFRJ, br. 55/65)
- Naredba o zabrani uporabe visokooktanskih benzina za odmaščivanje ili čišćenje metalnih dijelova i predmeta od drugog materijala (SL SFRJ, br. 55/65)
- Pravilnik o zaštiti na radu s uređajima za ukrcavanje i iskrcavanje tereta na morskim brodovima i plovilima unutarnje plovidbe (SL SFRJ, br. 32/66)
- Pravilnik o zaštiti na radu i o tehničkim mjerama za razvijače acetilena i acetilenske stanice (SL SFRJ, br. 6/67, 29/67 i 27/69)
- Pravilnik o higijenskim i tehničkim mjerama pri radu na preradi i obradi metala (SL SFRJ, br. 40/61)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri izradi eksploziva i baruta i manipuliranju eksplozivima i barutima (SL SFRJ, br. 55/69)
- Pravilnik o općim mjerama i normativima zaštite na radu od buke u radnim prostorijama (SL SFRJ, br. 29/71)
- Pravilnik o izradi procjene opasnosti (NN 48/97, 114/02 i 126/03)
- Pravilnik o tehničkim normativima za ljevaoničku industriju (SL SFRJ, br. 14/79)
- Pravilnik o tehničkim mjerama i uvjetima za dizala (SL SFRJ, br. 57/70)
- Pravilnik o tehničkim normativima za liftove na električni pogon za vertikalni prijevoz osoba i tereta (SL SFRJ, br. 16/86)
- Pravilnik o tehničkim normativima za crpke i kompresore (SL SFRJ, br. 32/74)
- Pravilnik o mjerama i normativima zaštite na radu na oruđu za rad (SL SFRJ, br. 18/91)
- Pravilnik o tehničkim normativima za dizalice (SL SFRJ, br. 65/91)

d) Što je poduzeto ili će biti poduzeto na uključivanju pravila o potrebi provjera određenih strojeva (koji su ili opasni ili su podložni kvarenju)?

Zakonom je utvrđeno da se svi strojevi moraju održavati u ispravnom stanju. Posebna pozornost posvećuje se strojevima i uređajima s povećanim opasnostima, koji se moraju ispitivati prije stavljanja u uporabu, najmanje svake dvije godine, poslije rekonstrukcije a prije ponovnog početka korištenja kao i prije početka korištenja na novom mjestu uporabe (npr. dizalice). Ispitivanja mogu obavljati ovlaštene pravne i fizičke osobe te neki poslodavci koji ispunjavaju uvjete za takva ispitivanja.

e) Jeste li proveli studiju o utjecaju? Kakvi su njezini rezultati?

Provedena je analiza učinaka vezana za radnu opremu. Troškovi vezani za provedbu odredaba navedene Direktive bit će najveći jer je potrebno primijeniti odredbe ne samo navedene Direktive već i sve ostale koje se na stroj mogu odnositi. Naime odredbama Direktive 89/655 utvrđene da se na svaki dio radne opreme primjenjuju odredbe te Direktive ali i odredbe drugih Direktiva koje su na dotični dio radne opreme primjenjive. To znači da će se na stroj pri čijem se radu javlja buka i vibracija morati primijeniti i odredbe odgovarajućih Direktiva koje reguliraju razinu buke odnosno razinu vibracije. Ukoliko se na određenom postrojenju proizvode ili prerađuju karcinogene tvari na isti stroj primjenjuju se i odredbe Direktive koja se odnosi na karcinogene tvari.

Prosječna starost strojeva u Hrvatskoj iznosi 16,1 godinu te će usklađivanje s odredbama Direktive koštati čak 2.150.000.000,00 kuna. Ovaj iznos bio bi još i veći da su se prilikom analize učinaka uzeli u obzir zahtjevi Direktive 2000/39/EC kojom je utvrđena prva upućujuća lista granica profesionalnog izlaganja te Direktive 2003. vezano za

izlaganje radnika buci. Naime, radi se o tome da su Direktivom 2000/39/EC propisane znatno niže maksimalno dopuštene vrijednosti koncentracija po zdravlje štetnih tvari u radnom okolišu za profesionalno izlaganje nego li je to utvrđeno našim Pravilnikom o maksimalno dopustivim koncentracijama štetnih tvari u atmosferi radnih prostorija i prostora i o biološkim graničnim vrijednostima (NN 92/93). Isto vrijedi i za dozvoljene razine buke u odnosu na naš propis.

f) Pravite li razliku između ili planirate praviti razliku između nove opreme i one koja se već koristi?

Bit će potreban različiti pristup vezan uz usklađivanje s odredbama Direktive za strojeve koji su u uporabi u odnosu na nove strojeve. Pritom je potrebno predvidjeti duži rok za usklađivanje s odredbama Direktive za strojeve koji su već u uporabi.

g) Predviđate li prijelazno razdoblje za opremu koja se već koristi, na dan stupanja na snagu cjelovitih zakonskih odredaba o novoj opremi?

Za strojeve koji su u uporabi bit će potrebno predvidjeti rok od najmanje četiri godine, dok bi predviđeni rok za nove strojeve, vezano za usklađivanje s odredbama Direktive, trebao biti dvije godine.

4. Osobna zaštitna oprema (Direktiva 89/656)

a) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU-a?

Postoji Pravilnik o sredstvima osobne zaštite na radu i osobnoj zaštitnoj opremi (SL SFRJ, br. 35/69 i 21/71), koji nije u potpunosti usklađen s Direktivom. Isti je vrlo zastario i ne predviđa uporabu određenih osobnih zaštitnih sredstava koja su utvrđena odredbama Direktive te nije propisano za koje radove treba upotrebljavati određeno osobno zaštitno sredstvo

b) Na koji je način u zakonodavstvo uključeno opće pravilo o obveznoj upotrebi OZO ako se rizici ne mogu izbjeći na drugi način (članak 3.)?

Odredbama Zakona o zaštiti na radu utvrđeno je da prioritet u provedbi imaju pravila koja se odnose na sredstva rada (građevine namijenjene za rad, te strojeve i uređaje) na način da se tehničkim rješenjima opasnosti i štetnosti u potpunosti otklone ili svedu na najmanju moguću mjeru .Ukoliko potrebnu razinu zaštite nije moguće postići primjenom osnovnih pravila primjenjuju se posebna pravila zaštite na radu koja uključuju korištenje osobnih zaštitnih sredstava, s time da je korištenje osobnih zaštitnih sredstava zadnje rješenje za osiguranje odgovarajućih radnih uvjeta.

c) Namjeravate li postaviti pravila o upotrebi?

Pravilnik o sredstvima osobne zaštite na radu i osobnoj zaštitnoj opremi (SL SFRJ, br. 35/69 i 21/71) propisane su različite vrste osobnih zaštitnih sredstava. Međutim, nije propisano za koje poslove odnosno opasnosti i štetnosti treba koristiti pojedino osobno zaštitno sredstvo. Zbog toga je jedan od prioriteta donošenje pravilnika o osobnim zaštitnim sredstvima usklađenog s odredbama Direktive, kojeg treba donijeti do kraja 2003. godine.

d) Jeste li proveli studiju o utjecaju, barem za one aktivnosti za koje je utvrđeno da je za njih OZO neophodan (npr. kacige na gradilištima, štitnici za uši na pistama u zračnim lukama, itd.)?

Nije provedena analiza učinaka obzirom na usklađivanje s odredbama predmetne Direktive, jer je od strane Zavoda za zaštitu na radu Ministarstva rada i socijalne skrbi ocijenjeno da će korist od usklađivanja propisa s odredbama Direktive, u svakom slučaju biti znatno veća od troškova provedbe.

e) Zadovoljava li OZO koji se trenutno koristi uvjete Direktive 89/686 (izmijenjena i dopunjena) o osnovnim uvjetima prilikom izrade i plasiranja na tržište? Ako ne zadovoljava, je li za to određen datum?

Samo dio osobnih zaštitnih sredstava koja su u uporabi odgovara zahtjevima Direktive te nosi oznaku CE. Ostala osobna zaštitna sredstva koja su u uporabi izrađena su u skladu sa zastarjelim standardima države prednice ili se radi o nekvalitetnim osobnim zaštitnim sredstvima uvezenim iz inozemstva bez podataka o tome po kojim su normama izrađena.

Kako nije donesen pravilnik o osobnim zaštitnim sredstvima usklađen s odredbama Direktive, nije ni utvrđen datum do kada se mogu koristiti osobna zaštitna sredstva koja ne odgovaraju zahtjevima Direktive

5. Oprema za zaslon (Direktiva 90/270)

a) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU?

Ne postoji propis koji bi regulirao ovo područje. Vezano za rad sa zaslonima momentalno ne postoje hrvatski propisi osim što su hrvatskom normom HRN U.C9.100 utvrđeni zahtjevi u pogledu osvjetljenosti radnog mjesta zavisno od vrste posla koji se obavlja. Međutim, u tijeku je rad na izradi pravilnika usklađenog s odredbama Direktive, koji bi trebao stupiti na snagu do kraja ove godine.

b) Pravi li zakonodavstvo razliku između stare i nove opreme? Ako pravi, koji je referentni datum?

Naravno da će trebati razlikovati radna mjesta na kojima se već koriste zasloni od novih radnih mjesta sa zaslonima. Prema nacrtu Pravilnika o zaštiti na radu pri radu sa zaslonima, stara bi se radna mjesta trebala uskladiti s odredbama pravilnika u roku od tri godine od stupanja na snagu, a za nove bi rok trebao biti dvije godine.

c) Kako se definira radnik? Točnije, kako se definira «značajan dio njegovog redovnog rada» koji za radnika predstavlja uvjet da bi podlijegao odredbama propisa?

U smislu odredaba Pravilnika, radnik za zaslonom bila bi osoba koja dnevno više od pola radnog vremena radi sa zaslonom.

d) Na koji se način u obzir uzimaju stanke? Kako je uključeno načelo prekidanja rada stankama utvrđeno člankom 7.?

Odmori će biti predviđeni odredbama Pravilnika. Osim toga propisat će se uvođenje kratkih vježbi tijekom odmora u cilju rasterećenja.

e) Kako je uređeno pitanje ispitivanja očiju i vida (članak 9.)? Na primjer, jesu li predviđeni redovni kontrolni pregledi kod oftalmologa?

Kako nije donesen Pravilnik o zaštiti na radu pri radu sa zaslonima ne postoji obveza poslodavca da radnike koji rade sa zaslonima upućuje na kontrolu vida odnosno oftalmologu.

f) Jeste li proveli studiju o utjecaju nekih, ili svih, mjera koje utvrđuje ova Direktiva? Kakvi su rezultati?

U okviru analiza učinaka izrađenih ove godine napravljena je i analiza vezana za provedbu ove Direktive te je procijenjeno da će do kraja 2006. godine biti potrebno utrošiti 89.000.000,00 kn od čega će na troškove nabave

ergonomskih stolica otpasti 58.000.000,00 ili 65,2% od te svote, a na troškove oftalmoloških pregleda i nabavu korektivnih naočala 19.000.000,00 ili 21,2% od navedene ukupne svote od 89.000,00. Na ostale troškove (lokalna rasvjeta, držači materijala za unošenje, potpore za noge i dr.) utrošiti će se 12.100.000,00 kuna.

g) Tko snosi troškove naočala, liječničkih kontrolnih pregleda, ostalih elemenata (preinake radne jedinice)?

Propisat će se obveza poslodavcima da upućuju radnike na liječničke preglede U skladu s odredbom Zakona o zaštiti na radu da primjena pravila zaštite na radu i s njima povezanim mjera ne smije povlačiti nikakve troškove za radnike , troškove za preglede snosit će poslodavci . Kako isti još nije donesen za sada takva obveza ne postoji i prilikom rada na analizi učinaka utvrđeno je da su radnici sami kupovali korektivne naočale.

6. Rukovanje teretom (Direktiva 90/269)

a) Ako postoje zakonske odredbe o ovoj temi, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU?

Niže navedeni pravilnici odnose se na rukovanje teretom, ali ne na ručno prenošenje tereta, već na rukovanje teretima na mehanizirani način te nisu usklađeni s odredbama Direktive:

- Pravilnik o zaštiti na radu pri utovaru i istovaru tereta (NN 49/86)
- Pravilnik o zaštiti na radu s uređajima za ukrcavanje i iskrcavanje tereta na morskim brodovima i plovilima unutarnje plovidbe (SL SFRJ, br. 32/66)
- Pravilnik o zaštiti na radu u graditeljstvu (SL SFRJ, br. 42/68 i 45/68)
- Pravilnik o tehničkim mjerama i uvjetima za dizala (SL SFRJ, br. 57/70)
- Pravilnik o tehničkim normativima za liftove na električni pogon za vertikalni prijevoz osoba i tereta (SL SFRJ, br.16/86)
- Pravilnik o tehničkim normativima za dizalice (SL SFRJ, br. 65/91)

b) Na koji način vodite računa o općem pravilu da treba izbjegavati manualno rukovanje teretom?

Ne postoji odredba koja bi upućivala na izbjegavanje ručnog prenošenje tereta. Međutim, jedan od prioriteta je i donošenje Pravilnika o ručnom prenošenju tereta pri kojem postoji mogućnost oštećenja kralježnice.

c) Jeste li odredili vrijednosti maksimalnog opterećenja? Jesu li to upozoravajuće ili obvezujuće vrijednosti? Jesu li one različite za povremeno i ponavljano rukovanje teretom?

Pravilnikom o zaštiti na radu pri rukovanju teretom postavljene su maksimalne vrijednosti tereta koje mogu prenositi muškarci (25 kg na udaljenost od 60 m i visinu slaganja do 1,5 m). Iznimno, teret može biti teži od 25 kg ali ne teži od 50 kg. Žene ne smiju rukovati teretima težim od 15 kg. Ovo su obvezujuće vrijednosti.

Propisi ne razlikuju da li se radi o povremenom ili učestalom rukovanju teretima. Muškarci i žene koje rukuju teškim teretima podliježu zdravstvenim pregledima

d) Jesu li izrađene smjernice ili preporuke?

Za sada ne postoje ni preporuke niti smjernice koje bi regulirale ovu materiju ali bi slijedeće godine trebalo donijeti pravilnik, koji bi obrađivao ovu problematiku.

e) Jeste li proveli studiju o sveukupnom utjecaju? O utjecaju u posebnim slučajevima? Na primjer, prijevoz bolesnih u bolnice ili doma, nošenje pošte i paketa (pismošoš i kuriri), posao što ga obavljaju ulični čistai ili lučki radnici?

Nije provedena analiza učinaka ali je poznato da u Hrvatskoj na bolesti mišićno-koštanog sustava otpada oko 30% od ukupnog broja. Značajan problem u bolnicama predstavlja za zdravstveno osoblje prenošenje bolesnika, a isto vrijedi za prenošenje tereta u lukama kao i radnika zaposlenih u poštam, ali i u raznim drugim djelatnostima (proizvodnja građevinskog materijala, trgovina, druge grane industrije i dr.).

7. Mjesto rada (Direktiva 89/654)

a) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU?

Postoji Pravilnik o zaštiti na radu za radne i pomoćne prostorije i prostore (NN 6/84) koji je u većoj mjeri većinom usklađen s odredbama Direktive.

b) Namjeravate li zakonske odredbe primijeniti identično na svim lokacijama (novim, postojećim, starim) ili različito, ovisno o tome jesu li postojale određenog datuma?

Pravilnik o zaštiti na radu za radne i pomoćne prostorije i prostore će biti potrebno izmijeniti, kako bi se isti u potpunosti uskladio s odredbama Direktive. Obzirom na gospodarsku situaciju rokovi za usklađivanje s odredbama Direktive za postojeće objekte trebao bi biti četiri godine, a za nove objekte godinu dana od stupanja na snagu Pravilnika. Za stare objekte u zaštićenim gradskim jezgrama, nije se niti prema postojećem se Pravilniku tražilo potpuno usklađivanje. Međutim, za stare objekte tražit će se, ako je ikako moguće, rješenje pristupa invalidnim osobama.

c) Na koji ste način odlučili uključiti minimalne uvjete koje utvrđuje Prilog ovoj Direktivi (na primjer: mjesto za rad na otvorenom, invalidne osobe)?

U odnosu na minimalne zahtjeve dane u Prilogu Direktive, za radilišta postoje nešto blaži zahtjevi koji su utvrđeni Pravilnikom o osiguranju smještaja, prehrane i prijevoza radnika koji obavljaju poslove na privremenim radilištima izvan sjedišta organizacije odnosno poslodavca (NN 7/87). U odnosu na invalidne osobe, zadnjim izmjenama Zakona o zaštiti na radu unesena je odredba da se u projektu za izgradnju objekta treba navesti i tehnička rješenja koja omogućuju pristup građevini osobama s invaliditetom, sukladno posebnom propisu.

d) Jeste li proveli studiju o utjecaju?

Analiza učinaka u ovom segmentu nije provedena. Pretpostavlja se da će najveći troškovi biti vezani za osiguranje pristupa objektima invalidnih osoba.

8. Znakovi (Direktiva 92/58)

a) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU?

Postoji Pravilnik o standardima za sigurnosne boje i znakove (NN 53/91) te hrvatske norme HRN Z.SO.001 do Z.SO 005 te Z.SO.019 kojima su definirani znakovi opasnosti, zabrana i upozorenja, ali isti nisu usklađeni s Direktivom vezano na geometrijski oblik, boju te piktograme.

U planu je donošenje pravilnika usklađenog s odredbama predmetne Direktive kojim će biti utvrđeni rokovi u kojima je potrebno postojeće stanje vezano za znakove uskladiti sa zahtjevima Direktive. Za nove će se znakove od početka primjene pravilnika zahtijevati usklađivanje s odredbama Direktive.

b) Jeste li proveli studiju o utjecaju?

Analiza učinaka nije provedena.

9. Privremena ili mobilna gradilišta (Direktiva 92/57)**a) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU?**

Pravilnik o sadržaju plana uređenja privremenih i zajedničkih privremenih radilišta (NN 45/84), Pravilnik o osiguranju smještaja, prehrane i prijevoza radnika koji obavljaju poslove na privremenim radilištima izvan sjedišta organizacije odnosno poslodavca (NN 7/87) i Pravilnik o zaštiti na radu u građevinarstvu (NN 7/83), djelomično su usklađeni s odredbama Direktive.

b) Jesu li sve odredbe ove Direktive, ili hoće li biti, obuhvaćene jednim jedinim aktom?

Osnovne odredbe dane su u Zakonu o zaštiti na radu, a područje je temeljitije pokriveno s nekoliko podzakonskih propisa i to:

- Pravilnikom o sadržaju plana uređenja privremenih i zajedničkih privremenih radilišta (NN 45/84);
- Pravilnikom o osiguranju smještaja, prehrane i prijevoza radnika koji obavljaju poslove na privremenim radilištima izvan sjedišta organizacije odnosno poslodavca (NN 7/87);
- Pravilnikom o zaštiti na radu u građevinarstvu (NN7/83).

c) Jeste li proveli studiju o utjecaju?

Analiza učinaka nije provedena.

d) Kako provedbene strukture definiraju ulogu koordinatora (članak 5. (priprema projekta) i članak 6. (izvedba projekta)? Tko i kako određuje uvjete za dodjelu svjedodžbi i diploma? Tko izrađuje nastavni program i ispite? Na koji način?

Uloga koordinatora tijekom projektiranja bi trebala biti utvrđena odredbama Zakona o gradnji, koji još nije donesen. Uloga koordinatora za vrijeme izvođenja radova utvrđena je odredbama Zakona o zaštiti na radu, a sastoji se u tome da koordinira radove u smislu da se radovi obavljaju na način da se ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika. Za koordinatora se može postaviti osoba koja posjeduje potrebna stručna znanja vezano za sigurno izvođenje radova na radilištima t.j. s položenim stručnim ispitom iz zaštite na radu.

Ispit se polaže pri Ministarstvu rada i socijalne skrbi na temelju odredaba Pravilnika o stručnom ispitu stručnjaka za zaštitu na radu (NN. br. 114/02 i 126/03) kojim je propisan program ispita , obveza izrade pisanog rada , način polaganja ispita te izdavanje odgovarajućeg uvjerenja .

e) Dostavljaju li se plan osiguranja i zdravstveni plan (članak 5, stavak b) i sva usklađivanja koja su na njemu načinjena (članak 6., stavak c) posebnom tijelu vlasti? Tko do njega ima pristup? Ista pitanja u svezi s arhivom (članci 5, stavak c, i 6, stavak c)?

Plan uređenja radilišta dostavlja se inspekciji rada najkasnije 8 dana prije početka izvođenja radova. Na temelju odredaba Zakona o zaštiti na radu povjerenici radnika imaju pravo uvida u sve dokumente vezane za sigurnost na radu. Međutim planom uređenja radilišta nisu obuhvaćene njegove prilagodbe u skladu s odvijanjem rada. Naime, odredbama Direktive 92/57 utvrđena je obveza poslodavca da se plan uređenja gradilišta stalno dopunjuje u skladu s radovima koji

se trenutno obavljaju. Našim propisima takva obveza nije propisana već se izrađuje plan uređenja radilišta, koji ne treba kasnije dopunjavati.

f) Koje korake poduzimate kako biste osigurali da samo ovlaštene osobe imaju pristup gradilištu (članak 6., stavak f)? Koje se mjere poduzimaju u praksi?

Zabrana pristupa neovlaštenih osoba gradilištu propisana je Pravilnikom o zaštiti na radu u građevinarstvu (NN 7/83), a u praksi se rješava postavljanjem odgovarajućih oznaka zabrane ulaska neovlaštenih osoba te ograđivanjem radilišta.

10. Industrije koje crpe minerale: Bušenje na kopnu i moru (Direktiva 92/91 – stare bušotine + 5 godina) i Površinsko i podzemno (Direktiva 92/104 – stari kopovi + 9 godina)

a) Što je u djelokrugu nacionalnog zakonodavstva? (Drugim riječima, kako se definiraju industrije koje crpe minerale?)

Djelatnosti koje se bave eksploatacijom minerala su definirane kao istraživanje, eksploatacija i oplemenjivanje mineralnih sirovina (rudarstvo). Materija je uređena Zakonom o rudarstvu (NN 35/95, 114701) i nizom provedbenih propisa. Osim toga, primjenjuju se pravilnici o tehničkim normativima za površinsku i podzemnu eksploataciju mineralnih sirovina i eksploataciju nafte.

b) Planira li se razdoblje prilagodbe za stara crpilišta?

Planira se razdoblje koje ni u kojem slučaju ne može biti manje od navedenog u Direktivama, a odnosi se na, za stare bušotine + 5 godina, a za stare kopove + 9 godina.

c) Postoji li poseban nadzor za radnike u industriji koja crpi minerale (rudnici, kamenolomi, itd.) (članak 8.)?

Poseban nadzor zdravstvenog stanja radnika obavlja se temeljem odredaba Zakona o zaštiti na radu te na temelju Zakona donesenog Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima. Odredbe Zakona o zaštiti na radu i Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada primjenjuju se u svim djelatnostima pa tako i u rudarstvu. Podsjećamo da je isto dovoljno opširno razrađeno u dijelu vezano za okvirnu Direktivu 89/391/EEC.

d) Koje se zakonodavstvo odnosi, ili će se odnositi, na poduzeća koja iskapaju bagerima? (članak 12.) (Pješčare, itd.)

Isto je obuhvaćeno Pravilnikom o tehničkim normativima za površinsku i podzemnu eksploataciju mineralnih sirovina, te Pravilnikom o tehničkim normativima za površinsku eksploataciju arhitektonsko-građevnog kamena, tehničkog kamena, šljunka i pijeska te za preradu arhitektonsko-građevnog kamena.

e) Na koji način nacionalno pravo obuhvaća uvjet da poslodavac koji je odgovoran za mjesto rada (članak 13., stavak 3.) mora u svom dokumentu o sigurnosti i zdravlju koordinirati provedbu svih mjera koje se odnose na sigurnost i zdravlje radnika i države, cilj te koordinacije, i mjere i postupak za njezinu provedbu?

U području rudarstva primjenjuju se odredbe Zakona o zaštiti na radu koje su u potpunosti usklađene s Direktivom 89/391/EEC. Prema tome u skladu s odredbama Zakona o zaštiti na radu dužnost je poslodavca da koordinira provedbu svih mjera koje se odnose na zaštitu na radu. Na temelju Zakona doneseni su odgovarajući provedbeni propisi, od kojih se neki primjenjuju i u rudarstvu. Jedan od najznačajnijih je Pravilnik o izradi procjene opasnosti jer je procjena opasnosti najznačajniji dokument za ocjenu stanja zaštite na radu te provedbu zaštite na radu.

Pravilnikom je utvrđeno da obvezu izrade procjene imaju poslodavci u djelatnosti industrije, graditeljstva, poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, prometa i zdravstva te poslodavci u drugim djelatnostima za dijelove radnog procesa u kojima

postoji mogućnost nastanka ozljeda na radu, profesionalnih bolesti te poremećaja u procesu rada koji bi mogli izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje zaposlenika. Procjena opasnosti je postupak kojim se utvrđuje razina rizika glede nastanka ozljeda na radu, profesionalne bolesti, bolesti u svezi s radom te poremećaja u procesu rada koji bi mogao izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje zaposlenika.

f) Na koji je način uvjet da poslodavac mora imati dokument o sigurnosti uključen i nacionalno pravo?

Zakonom o zaštiti na radu utvrđena je obveza izrade procjene opasnosti, a isto je temeljitije razrađeno Pravilnikom o izradi procjene opasnosti. Za provedbu je odgovoran rukovoditelj radilišta.

g) Postoje li kakve posebne mjere za MSP-ove? (SME)

U ovom trenutku se propisi jednako primjenjuju na mala i velika poduzeća.

11. Ribarski brodovi (Direktiva 93/103)

a) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU?

Odredbe sadržane u Tehničkim pravilima Hrvatskog registra brodova te u Pravilniku o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca na brodovima trgovačke mornarice Republike Hrvatske (NN 08/02, 05/03), su većim dijelom usklađene s odredbama Direktive.

b) Jeste li proveli studiju o utjecaju na nove brodove? Na postojeće brodove?

Proučeni su tehnički zahtjevi direktive u odnosu na postojeće propise za nove i postojeće brodove. Procijenjeno je da razlike u navedenom smislu nisu značajne.

c) Planira li se razdoblje prilagodbe za postojeće brodove?

Za postojeće brodove planiran je rok tehničke prilagodbe u skladu sa člankom 5. Direktive, odnosno najviše 7 godina od datuma ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

d) Koje je tijelo nadležno za provedbu zakona (članak 3., stavak 2.)?

Odgovorno je Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, odnosno Uprava pomorstva.

e) Koje je tijelo nadležno za obuku osoba koje će vjerojatno zapovijedati brodom (članak 10.)?

Odgovorno je Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, odnosno Uprava pomorstva.

f) Koje tijelo provjerava je li kapetan ribarskog broda doista stekao odgovarajuću obuku?

Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, Uprava pomorstva provjerava je li kapetan ribarskog broda doista stekao odgovarajuću obuku, i to na način propisan Pravilnikom o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca na brodovima trgovačke mornarice Republike Hrvatske (NN 08/02, 05/03).

12. Liječnička pomoć (Direktiva 92/29)

a) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU?

Pravilnik o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca na brodovima trgovačke mornarice Republike Hrvatske (NN 08/02, 05/03) usklađen je s odredbama Direktive 92/29 u pogledu sadržaja izobrazbe pomoraca (Dodatak V) koji

obuhvaća trening medicinske skrbi (vidi odgovor na prethodno pitanje (11. f), ali ne i u pogledu obnove svjedodžbi jer je Pravilnik usklađen sa STCW konvencijom koja ne predviđa obnovu.

b) Jeste li proveli studiju o utjecaju?

Za sada nije izrađena studija o utjecaju.

c) Postoji li barem jedno nacionalno središte koje radnicima pruža besplatne liječničke savjete putem radija (članak 6.)?

U Republici Hrvatskoj postoje obalne radio postaje Rijeka, Split i Dubrovnik koje odašilju liječničke savjete za pomorce na svim brodovima.

d) Zadovoljavaju li medicinske zalihe na brodovima klasifikaciju i sadržaj koje propisuje Direktiva?

U najvećoj mjeri oprema koja se nalazi na brodovima odgovara zahtjevima iz dodatka Direktive.

e) Koje je tijelo nadležno za provođenje godišnje inspekcije (članak 7.)?

U skladu s člankom 10. Pravilnika o minimalnoj opremi i sadržaju brodske ljekarne (NN 28/95), ovlaštena pravna ili fizička osoba izdaje uvjerenje o potpunosti brodske ljekarne, ormarića s lijekovima i kutije prve pomoći za brodice za spašavanje.

f) Omogućuje li nacionalno pravo početnu obuku i tečajeve obnavljanja znanja prve pomoći (članak 5., stavak 3. i Prilog V.)? Kako se to radi u praksi?

Sukladno Pravilniku o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca na brodovima trgovačke mornarice Republike Hrvatske (NN 08/02, 05/03) Svjedodžba o osposobljenosti za pružanje medicinske prve pomoći (STCW VI/4) i Svjedodžba o osposobljenosti za pružanje medicinske skrbi na brodu (STCW VI/4) imaju valjanost bez vremenskog ograničenja.

Osposobljavanje za pružanje medicinske prve pomoći sastoji se od 12,25 sati predavanja i 8,75 sati praktičnih vježbi. Program izobrazbe za pružanje prve medicinske pomoći uključuje tečajeve: neposredno djelovanje; sredstva prve pomoći; struktura i funkcije tijela; opasnost od trovanja na brodu; ispitivanje bolesnika; povrede kičme; opekotine, oparotine i utjecaj hladnoće i vrućine; lomovi i iščašenja kostiju, ozljede mišića; medicinska skrb o spašenim uključujući pogibelj, hipotermiju i smrzotine; radio medicinski savjeti; farmakologija; sterilizacija; srčani udar, utapljanje i gušenje.

Osposobljavanje za pružanje medicinske skrbi na brodu sastoji se od 29,5 sati predavanja i 10,5 sati praktičnih vježbi. Program izobrazbe za pružanje medicinske skrbi uključuje tečajeve: prva pomoć; skrb o unesrećenim; njega; bolesti; zlouporaba alkohola i droga; njega zubi; ginekologija, trudnoća i porod; medicinska skrb o spašenim osobama uključujući pogibelj, hipotermiju i izlaganje hladnoći; smrt na moru, pomoć od strane trećih osoba; provjera okoliša na brodu; sprječavanje bolesti; propisi i vođenje bilješki; lijekovi i medicinska oprema, kirurška oprema, instrumenti i potrepštine.

Izobrazbu nisu dužne svladati osobe sa završenom srednjom i visokom naobrazbom pomorskog usmjerenja koje su tijekom naobrazbe svladale jednakovrijedan program.

Nakon završene izobrazbe kandidati polažu ispit (usmeno i praktično) prema Pravilniku i dobivaju svjedodžbu (STCW VI/4).

13. Kancerogene tvari (Direktiva 90/394 izmijenjena i dopunjena Direktivom 97/42 (benzen) i izmijenjena i dopunjena Direktivom 1999/38 (mutagene tvari – drvena prašina – vinil klorid)

a) Postoje li u vašoj zemlji slične zakonske odredbe za područje koje pokriva ova Direktiva?

Postojećim propisima samo su djelomično pokrivene odredbe Direktive (promjena položaja u tekstu)

Pravilnikom o maksimalno dopustivim koncentracijama štetnih tvari u atmosferi radnih prostorija i prostora i o biološkim graničnim vrijednostima (NN 92/93) propisane su maksimalno dopuštene koncentracije kod profesionalnog izlaganja. Ujedno su pojedine tvari definirane kao tvari koje pouzdano uzrokuju rak kod ljudi (oznaka CA-1) te tvari za koje je utvrđeno da izazivaju rak kod životinja (CA-2).

Postojećim propisima samo su djelomično pokrivene odredbe Direktive. Ovo područje djelomično je regulirano kroz odredbe propisa kojima se uređuje zaštita okoliša i prijevoz opasnih tvari.

Problem onečišćenja tla tvarima koje su kancerogene, mutagene i teratogene je ozbiljan problem, posebice u ratom pogođenim područjima. Ovaj problem uvećava se u mirnodopskim uvjetima. U izmjenama i dopunama Plana intervencija u zaštiti okoliša koje će uslijediti, Prilog 2. Plana dopunit će se u potpunosti s odredbama iz Direktive 96/82/EZ vezanim za kancerogene tvari.

Rukovanje i prijevoz opasnih tvari regulirano je djelomično Pravilnikom o uvjetima i načinu stjecanja te provjere znanja o zaštiti od otrova (NN 62/99), Pravilnikom o tehničkim uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne osobe koje stručno osposobljavaju vozače motornih vozila za prijevoz opasnih tvari i osobe koje sudjeluju u prijevozu opasnih tvari (NN 24/95) i Pravilnikom o stručnom osposobljavanju vozača motornih vozila za prijevoz opasnih tvari i osoba koje sudjeluju u prijevozu opasnih tvari.

Tako je na temelju Zakona o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda donesen Pravilnik o ekološkoj proizvodnji u preradi vlakana, na temelju Zakona o zaštiti zraka donesena je Uredba o graničnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zraku stacioniranih izvora.

b) Obzirom na postojeću situaciju u odnosu na kancerogene tvari:

1) Koristite li klasifikaciju Zajednice ili neki drugu klasifikaciju da biste neku tvar definirali kao kancerogenu

Na temelju Zakona o otrovima doneseni su slijedeći podzakonski propisi kojima je, između ostalog, utvrđen i način označavanja karcinogenih tvari u skladu s klasifikacijom Europske unije:

- Lista otrova koji se mogu stavljati u promet (7/01)
- Pravilnik o označavanju i obilježavanju otrova koji se stavljaju u promet (47/99)
- Pravilnik o mjerilima za razvrstavanje otrova u skupini (47/99)
- Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja te provjere znanja o zaštiti od otrova (62/99)
- Pravilnik o uvjetima i načinu skladištenja otrova Skupine I koji djeluju u obliku plina (92/99 i 72/00)
- Pravilnik o posebnim uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje se bave proizvodnjom, prometom, uporabom ili zbrinjavanjem otrova i o uvjetima koje moraju ispunjavati fizičke osobe koje obavljaju promet na malo ili rabe otrove (92/99 i 151/02)
- Pravilnik o uvjetima glede posebnih mjera zaštite na radu s otrovima u pravnim osobama koje rabe otrove u znanstvenoistraživačke svrhe (148/99)
- Pravilnik o uvjetima za držanje otrova skupine III u prostorijama koje služe za druge potrebe (7/01)
- Pravilnik o načinu vođenja očevidnika o otrovima te o načinu dostave podataka iz očevidnika (78/02)
- Popis otrova namijenjenih održavanju komunalne higijene, za dezinfekciju, deratizaciju, odstranjenje lošeg mirisa i dekontaminaciju (151/02)

2) Nalaže li zakon da se kancerogene tvari zamijene manje opasnim tvarima?

Unutar propisa takva odredba nije ugrađena doslovno, međutim odredbama Zakona je utvrđeno da poslodavci mogu koristiti opasne radne tvari samo ukoliko iste rezultate ne mogu postići primjenom bezopasnih, odnosno manje opasnih tvari. Nadalje, potrebno je što je moguće više koristiti zatvorene sustave, a ukoliko to nije moguće, po zdravlje štetne tvari odvoditi iz radnog okoliša, i to na način da se ne ugrožava čovjekov okoliš.

3) Je li zdravstveni nadzor radnika obavezan?

Obavezan je zdravstveni nadzor radnika koji rade s kemijskim tvarima, pogotovo onim za koje je utvrđeno da su karcinogene. To podrazumijeva prethodne liječničke preglede a zatim periodičke preglede svakih 12 mjeseci.

4) Čuvaju li se zdravstveni kartoni? Koliko dugo (U Europskoj uniji 40 godina)? Tko ih čuva?

Prema postojećim propisima medicinska dokumentacija se čuva samo 10 godina. Čuva je zdravstvena ustanova, odnosno liječnik u privatnoj ordinaciji koji ju je evidentirao. Jedino je Pravilnikom o periodičkim pregledima osoba koji rade s izvorima ionizirajućeg zračenja (NN 76/2000) utvrđeno da medicinsku dokumentaciju treba trajno čuvati. Ako je zdravstvena ustanova ili privatna ordinacija prestala s radom, istu mora predati na čuvanje Hrvatskom zavodu za medicinu rada.

5) Hoće li vam dopuštena granična vrijednost za benzen (3 ppm do 2001. g., a zatim 1ppm) predstavljati poteškoću?

Pretpostavlja se da ćemo imati značajne probleme. Obzirom na činjenicu da je na snazi pravilnik prema kojem je maksimalno dozvoljena koncentracija za osamsatno izlaganje 5 ppm, možda će biti potrebno zatvoriti neka postrojenja u kojima se benzen proizvodi ili koristi, jer se bez značajnih materijalnih ulaganja neće moći postići u da u radnom okolišu koncentracija benzena bude 1 ppm, odnosno pet puta manja nego li je sada dopuštena .

6) Na koji način planirate u obzir uzeti Direktivu 1999/38?

Direktivom 1999/38 utvrđena je upućujuća lista za maksimalno dozvoljena profesionalna izlaganja. Za znatan broj kemijskih tvari te koncentracije su znatno manje nego što su dozvoljene u Hrvatskoj, stoga vrijednosti maksimalno dopuštenih koncentracija neće biti moguće odmah uskladiti s odredbama predmetne Direktive.

14. Kemijske tvari (Direktiva 98/24)

a) Kakva je trenutna situacija obzirom na kemijske tvari?

Vezano za utjecaj kemijskih tvari postoje dva paralelna sustava. Jedan se temelji na odredbama Zakona o zaštiti na radu, u kojem se jedno potpoglavlje odnosi na opasne radne tvari te odgovarajućim propisima koji utvrđuju obvezu ispitivanja koncentracije kemijskih tvari u radnom okolišu, maksimalno dopuštene koncentracije kemijskih tvari u radnom okolišu te zdravstvenom nadzoru radnika koji rade s kemijskim tvarima.

Drugi sustav temelji se na odredbama Zakona o otrovima (NN 27/99), s time da je definicija otrova mnogo šira nego što je to u svijetu uobičajeno i koji se praktički odnosi na sve kemikalije. Na temelju istog donesen je niz podzakonskih propisa, kao na primjer lista otrova koji se smiju stavljati u promet, pravilnik o obilježavanju i označavanju otrova te listu otrova čija se proizvodnja, promet i uporaba zabranjuju.

b) Koju zakonodavnu strategiju namjeravate usvojiti obzirom na Direktivu 80/1107? Namjeravate li je prenijeti ili samo u obzir uzeti Direktivu 98/24?

Pravilnik o zaštiti radnika od rizika u vezi s izlaganjem kemijskim tvarima pri radu će biti u potpunosti usklađen s odredbama Direktive 98/24. Način usvajanja Direktive bit će poznat kada bude izrađena studija o utjecaju.

c) U kolikoj mjeri procjena rizika za poslodavca predstavlja obvezu?

Poslodavci u opasnim djelatnostima i poslodavci u drugim djelatnostima, za one dijelove svog tehnološkog procesa u kojem su prisutne opasnosti po sigurnost odnosno štetnosti po zdravlje, dužni su izraditi procjenu rizika. Vezano za kemijske tvari, svaki poslodavac mora izraditi procjenu opasnosti. Osim toga poslodavci koji skladište, prerađuju ili proizvode određene kemijske tvari u količinama većim od onih utvrđenih u Pravilniku o izradi procjene opasnosti dužni su izraditi i posebnu procjenu opasnosti glede poremećaja u procesu rada koji bi mogli ugroziti sigurnost i zdravlje radnika te širi čovjekov okoliš.

d) Koliki je doseg propisa i koje kategorije radnika jesu, ili će biti, pokrivene (članak 1., stavak 4.) (visokorizične skupine, itd.)?

Pravilnikom o poslovima s posebnim uvjetima rada propisano je da radnici koji rade s određenim kemikalijama, od kojih su neke i kancerogene, moraju ići na liječnički pregled prije početka rada na tim poslovima a nakon toga i na kontrolne preglede u propisanim rokovima.

e) Na koji način jeste, ili namjeravate, prenijeti članak 3., tj. planirate li izraditi postupak koji će dopustiti zadavanje dvije vrste dopuštenih granica izloženosti (upozoravajuće i obvezujuće)? Drugim riječima, kakva će biti «nacionalna dopuštena granica profesionalne izloženosti» kad IOELV Zajednice budete prenosili u svoje zakonodavstvo?

Na snazi je Pravilnik iz 1993. godine kojim su propisane maksimalno dopuštene koncentracije za 8-satno, odnosno kratkotrajno izlaganje (4 puta najviše po 15 minuta tijekom radnog dana). Pri utvrđivanju maksimalno dopuštenih granica korišteni su njemački i američki propisi, ali vrijednosti nisu upućujuće već obvezujuće. Isto namjeravamo učiniti i vezano za usklađivanje.

f) Koja je preventivna strategija izrađena, ili će biti izrađena, radi zaštite zdravlja radnika, te koje će se vrste mjera poduzeti na otklanjanju rizika, ili na njegovom smanjenju na minimum (članak 5.)?

Strategija se sastoji u tome da težište počiva na tzv. osnovnim pravilima zaštite na radu, dakle da radna oprema koja se koristi već sama po sebi omogućava siguran rad. Radnici koji rade na poslovima s kemijskim tvarima podvrgavaju se zdravstvenom pregledu (odgovor vidi za slijedeće pitanje), a na poslovima na kojima primjenom osnovnih pravila zaštite na radu radnicima nije moguće osigurati odgovarajuće radne uvjete, daju im se na raspolaganje osobna zaštitna sredstva, što je zadnja mjera.

g) U kolikoj mjeri zdravstveni nadzor obavezan uvjet za rad s kemijskim tvarima (članak 12.)?

Poslovi s kemijskim tvarima spadaju u poslove s posebnim uvjetima rada. Prema tome, prije započinjanja rada na tim poslovima radnici se podvrgavaju liječničkom pregledu te kontrolnim liječničkim pregledima svakih 12 odnosno 24 mjeseca, zavisno od vrste pojedine kemijske tvari.

h) Namjeravate li ovu Direktivu prenijeti koristeći obvezujuće zakonske mjere ili neobvezujuće smjernice (članak 12.)?

Usklađivanje s odredbama Direktive provest će se na način da će biti donesen odgovarajući pravilnik s obvezujućom primjenom, s time da se donošenje pravilnika planira do kraja 2005. godine.

15. Granične vrijednosti (Direktive 91/322 i 2000/39)**a) Postoji li u ovom trenutku popis kemijskih tvari za koje su već zadane dopuštene granične vrijednosti izloženosti? Ako postoje, koliko se tvari nalazi na tom popisu? Jesu li granice upozoravajuće ili obvezujuće?**

Na snazi je Pravilnik o maksimalno dopustivim koncentracijama štetnih tvari u atmosferi radnih prostorija i prostora i o biološkim graničnim vrijednostima (NN 92/93). Granične vrijednosti dane su za 868 tvari, s tim da se u praksi mjere maksimalno dopuštene koncentracije za znatno manji broj tvari. Utvrđene maksimalno dopuštene koncentracije su obvezujuće.

b) Na koji način planirate prenijeti dva popisa koji postoje u Direktivi komisije?

U svakom slučaju, morat ćemo naš propis uskladiti s navedene dvije liste, ali će nam za neke kemijske tvari trebati razdoblje prilagodbe. Za svaku pojedinu kemikaliju trebat će obaviti temeljite konzultacije s predstavnicima gospodarstva. Radi se o vrlo značajnim sredstvima koje poslodavci neće biti u stanju osigurati u kraćem roku. Zbog toga za sada nije moguće dati odgovor ni kada ni kako ni koliko razdoblje prilagodbe.

16. Azbest (Direktiva 83/477)

a) Jesu li proizvodi koji sadrže azbest trenutno u prodaji?

Još uvijek se proizvode i prodaju tzv. azbestno cementni proizvodi (ploče i cijevi).

b) Koja je granična vrijednost za izloženost radnika (članak 8.) (EU 0,1 vlakana/cm³ za prosječno vrijeme od osam sati)?

Za različite vrste azbesta utvrđene su odredbama već citiranog Pravilnika različite maksimalno dopuštene koncentracije i to :

aktinolit - 2 vlakna/cm³, amozit - 0,5 vlakana/cm³, antofilit - 0,2 vlakna/cm³, krizotil - 2 vlakna/cm³, krokidolit - 0,2 vlakna/cm³ te tremolit - 0,1 vlakno/cm³. Međutim u Hrvatskoj se koristi samo krizotil u Salonitu Vranjic, jedinom poduzeću koje prerađuje azbest .

c) Koju metodu koristite za sakupljanje vlakana u zraku?

Za uzimanje uzoraka, analizu i vrednovanje rezultata mjerenja koristi se AIA metoda (metoda membranskih filtera). Samo uzimanje uzoraka obavlja se korištenjem Casella pumpe s protokom od 1.5 litre na minutu, a vrijeme uzimanja uzorka zavisi od očekivane koncentracije azbesta u zraku.

d) Je li zabranjena primjena azbesta raspršivanjem (članak 5.)?

Već je bivša država ratificirala Konvenciju 162. Međunarodne organizacije rada, koja je dio našeg pravnog sustava. Sukladno tome, zabranjena je primjena azbesta prskanjem. Osim toga ova se tehnologija ni u prošlosti nije primjenjivala u Hrvatskoj.

e) Koje je tijelo vlasti zaduženo za upravljanje sustavom obavješćivanja (članak 4.)?

Postoji obveza poslodavca da izvijesti tijelo inspekcije rada o slučaju profesionalne bolesti te o štetnom agensu koji je doveo do bolesti. Međutim ne postoji obveza da se dostavljaju podaci o vrsti materijala i količinama koje se koriste. Povjerenici radnika za zaštitu na radu imaju pristup svim materijalima koji se odnose na sigurnost i zaštitu zdravlja. Vezano za važne promjene pri upotrebi azbesta ne postoji obveza poslodavca da o tome obavijesti bilo koje nadležno tijelo.

f) Postoji li registar dokazanih slučajeva mesothelioma?

U Hrvatskoj ne postoji poseban registar za mezoteliome ali unutar Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo postoji registar za rak te statističko praćenje profesionalnih bolesti.

g) Zahtijevate li da se prije početka rušenja izradi cjelovit plan radova (članak 12.)? Pod kojim uvjetima (stavki 2., dodatni podstavak i stavak 3.)?

Ne postoji takva odredba u hrvatskim propisima. Zbog toga će trebati izmijeniti pravilnik koji se odnosi na izvođenje radova na radilištima.

h) Pokrivaju li se i zračni i pomorski sektor?

Zračni i pomorski sektor nigdje nisu posebno isključeni.

17. Buka (Direktiva 86/188)

a) Ako postoje zakonske odredbe o ovoj temi, smatrate li da se usklađene s Direktivom EU?

Zakon o zaštiti od buke (NN 20/03) je u potpunosti usklađen s tehničkim zahtjevima EU, dok su vremenski rokovi zahtijevani u Direktivi EU, u Hrvatskoj pomaknuti za otprilike dvije godine.

b) Jeste li proveli studiju o utjecaju? Predstavlja li Direktiva problem za bilo koji sektor ili djelatnost?

Analiza učinaka provedena je obzirom na odredbe Direktive 89/655/EEC za radnu opremu. U sklopu toga dijelom su obrađeni i problemi vezani za buku. Vezano za buku, kod 15% strojeva u uporabi buka je preko 85 dBA, a kod 5% preko 90 dBA. Zbog navedenog se pretpostavlja da će biti problema prilikom usklađivanja sa zahtjevima Europske unije. Mišljenja smo da će problema biti u šumarstvu, preradi drveta i metaloprerađivačkoj industriji.

c) Jeste li odredili dnevnu dopuštenu vrijednost za izloženost radnika buci? Ako jeste, kolika je ona?

U prijedlogu Pravilnika o najvišim dopuštenim razinama buke, koji bi uskoro trebao biti donesen, propisane su najviše dopuštene dnevne ili tjedne osobne izloženosti radnika buci. U istom prijedlogu pravilnika ona iznosi $L_{EX,8h} = 85 \text{ dB(A)}$, dok je $L_{EX,w} = 85 \text{ dB(A)}$. Istodobno najviša vršna C-razina buke ne smije biti viša od $L_{C,peak} = 140 \text{ dB(C)}$.

d) Utvrđuju li postojeće zakonske odredbe o razini emisije buke? Ako utvrđuju, kolika je emisijska vrijednost? Ako ne, namjeravate li je odrediti?

U prijedlogu citiranog Pravilnika, a prema Direktivi 2003/10/EZ, kao akcijska vrijednost postavljena je $L_{EX,8h} = 80 \text{ dB(A)}$.

e) Jeste li već, ili planirate, odrediti granični prag (najvišu dopuštenu vrijednost) za buku? Ako ga već imate, koja je to vrijednost?

Ne planira se uvođenje viših razina od onih navedenih u odgovoru na pitanje c).

f) Postoji li okvir preventivnih mjera koje uključuju zdravstveni nadzor radi djelotvorne zaštite radnika od buke? Ako postoje, u kakvom su odnosu te mjere prema graničnim vrijednostima?

Prema odredbama Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada, u takve spadaju i poslovi u prostoru u kojem je moguća jačina buke u razini uha veća od 90 dBA. Radnici koji rade na takvim poslovima moraju ići na prethodne liječničke preglede te nakon toga na kontrolne preglede svaka 24 mjeseca.

18. Eksplozivne atmosfere (Direktiva 1999/92/EC)

a) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU?

Donesen je pravilnik koji je u potpunosti usklađen s odredbama Direktive.

b) Jeste li proveli studiju o utjecaju? Predstavlja li Direktiva problem za bilo koji sektor ili bilo koju djelatnost?

Nije provedena analiza učinaka. Međutim, kako se radi o tehnologijama u kojima postoji opasnost od požara i eksplozija nije ni moguće započeti s radom ukoliko nisu ispunjeni zahtjevi pravilnika usklađenog s predmetnom Direktivom.

19. Biološke tvari na radu (Direktiva 2000/54/EC)

a) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU?

Ne postoje propisi usklađeni s odredbama Direktive. Jedino je utvrđeno da poslovi na kojima se radi s biološkim tvarima spadaju u poslove s posebnim uvjetima rada, a koji pretpostavljaju prethodne liječničke preglede te periodičke preglede svaka 24 mjeseca.

b) Jeste li proveli studiju o utjecaju? Predstavlja li Direktiva problem za bilo koji sektor ili bilo koju djelatnost?

Analiza učinaka nije provedena. Međutim može se pretpostaviti da će s njezinom primjenom biti značajnih problema u zdravstvu.

c) Koje je nacionalno tijelo nadležno?

Svako tijelo uprave u okviru svojih nadležnosti: Ministarstvo zdravstva vezano za zaštitu stanovništva, Ministarstvo rada i socijalne skrbi vezano za donošenje propisa s područja zaštite na radu, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja vezano za odlaganje bioloških materijala u okoliš te Ministarstvo zdravstva (sanitarna i zdravstvena inspekcija) te Državni inspektorat (inspekcija rada) za nadzor nad provedbom propisa

d) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da je vaše zakonodavstvo u skladu s Direktivama 90/679 i 93/88 i s njihovim prilagodbama tehničkom napretku? Koji dijelovi nisu do danas usklađeni?

Kako je već pod a) navedeno ne postoje propisi usklađeni s odredbama Direktive.

e) Koje opće načelo primjenjujete ili namjeravate primjenjivati za:

i) procjenu rizika

ii) otklanjanje rizika

iii) smanjenje rizika

Kao i za ostale opasne tvari, obveza je poslodavca da izradi procjenu opasnosti vezano za rad s biološkim tvarima te da na temelju utvrđenog stanja poduzme mjere za smanjenje rizika. Ukoliko rizik nije moguće u potpunosti otkloniti treba ga smanjiti na najmanju moguću mjeru.

f) Koristite li klasifikaciju bioloških tvari? Slaže li se ona s onom iz Direktive?

Kako ne postoji propis, ne postoji niti klasifikacija bioloških tvari u skladu s Direktivom.

g) Je li zdravstveni nadzor uređen prema istim načelima?

Odgovor na ovo pitanje je dan pod a).

h) Jesu li pripremljene mjere zaustavljanja? Slaže li se ta klasifikacija s onom u Direktivi?

Kako je već pod a) navedeno ne postoje propisi usklađeni s odredbama Direktive.

20. Vibracije (Direktiva 2002/44/EC)

a) Ako o ovoj temi postoje zakonske odredbe, smatrate li da su usklađene s Direktivom EU?

Za ovo područje ne postoje hrvatski propisi.

b) Jeste li proveli studiju o utjecaju? Predstavlja li Direktiva problem za bilo koji sektor ili bilo koju djelatnost?

Također, nije provedena analiza učinaka.

c) Predviđate li prijelazno razdoblje za opremu za rad u sektorima poljoprivrede i šumarstva?

U ovom području bit će potrebno predvidjeti prijelazne rokove (jednako kao i za radnu opremu).

d) Jesu li granične vrijednosti koje postoje u vašem zakonodavstvu u skladu s vrijednostima utvrđenim Direktivom?

Kako ne postoje propisi za vibracije, nisu ni utvrđene granične vrijednosti za vibracije.

IV. SOCIJALNI DIJALOG

1. Koji mehanizmi socijalnog dijaloga postoje u vašoj zemlji? Koji je njihov pravni osnov?

U Republici Hrvatskoj su uspostavljeni brojni mehanizmi socijalnog dijaloga od nacionalne razine preko regionalnog nivoa sve do pojedinačnih trgovačkih društava i pravnih osoba. Primjenjujući Konvenciju o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organiziranje (br. 87) i Konvenciju o pravu na organiziranje i kolektivno pregovaranje (br.98) Međunarodne organizacije rada, Ustavom Republike Hrvatske, Zakonom o radu, te nizom posebnih zakona i pravnih akata, uspostavljen je pravni osnov i institucionalni okvir za ostvarivanje socijalnog dijaloga i razvoj socijalnog partnerstva.

Iako su predstavnici socijalnih partnera (poslodavaca i sindikata) imenovani i kao ravnopravni članovi (bez prava glasa) u tri radna tijela Hrvatskog sabora i to u Odbor za rad, zdravstvo i socijalnu politiku, Odbor za financije i državni proračun i Odbor za gospodarstvo i razvoj, putem kojih mogu prezentirati stajališta svojih organizacija i ostvarivati dijalog s izabranim zastupnicima u parlamentu, središnje mjesto ostvarivanja socijalnog dijaloga i partnerstva u Republici Hrvatskoj je Nacionalno Gospodarsko-socijalno vijeće (GSV), koje je ujedno i savjetodavno tijelo Vladi Republike Hrvatske. Putem GSV-a predstavnici reprezentativnih socijalnih partnera usklađuju posebne i zajedničke interese o svim pitanjima koja se odnose na gospodarsko-socijalnu politiku, kroz rad osnovanih Povjerenstava GSV-a kao tripartitnih stručnih tijela putem kojih socijalni partneri prethodno razmatraju teme iz djelokruga rada nacionalnog GSV-a.

Osim toga je i Uredbom o osnivanju Ureda za socijalno partnerstvo Vlade Republike Hrvatske upotpunjena institucionalna osnova za unapređivanje i razvoj socijalnog dijaloga i socijalnog partnerstva, a pored tripartitnih intenzivno se provode i bipartitni odnosi između pojedinih socijalnih partnera. I na lokalnoj odnosno regionalnoj razini (županije) osnovana su Gospodarsko-socijalna vijeća kao tripartitna tijela sa zadaćom usklađivanja mjera gospodarskog i socijalnog razvitka na određenom području. Na temelju posebnih zakona predstavnici socijalnih partnera aktivno su uključeni u rad Upravnih vijeća pojedinačnih fondova i drugih institucija i tijela putem kojih mogu promicati i zastupati interese svojih članica, te usklađivati stajališta i upravljanje s predstavnicima Vlade, kao što su: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO), Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (HZZO), Vijeću za medije i Hrvatskom zavodu za zapošljavanje (HZZ), u kojem pri Područnim službama sudjeluju i u radu Savjetodavnih vijeća, te na taj način aktivno sudjeluju u oblikovanju i provođenju mjera politike zapošljavanja na lokalnom nivou.

Socijalni dijalog na razini trgovačkog društva (poduzeća) ostvaruje se između uprava i radnika putem mogućnosti osnivanja i djelovanja sindikata, te izborima predstavnika radnika u Radnička vijeća i Nadzorne odbore trgovačkim društvima (poduzeća), a isto se temelji na odgovarajućim odredbama Zakona o radu. Na osnovu Zakona o zaštiti na radu, radnici imaju pravo birati ili imenovati povjerenike za zaštitu na radu koji s ovlaštenim osobama poslodavca nadzire

provođenje mjera zaštite zdravlja radnika i sigurnosti na radu. U cilju unapređivanja mjera zaštite je, kao posebno savjetodavno tijelo Vlade, osnovano Nacionalno vijeće za zaštitu na radu, u čijem radu sudjeluju uz priznate stručnjake iz tog područja i predstavnici socijalnih partnera.

Na osnovi sporazuma socijalnih partnera pristupit će se i osnivanju Forumu za socijalni dijalog GSV-a, u kojem će pored predstavnika Vlade, poslodavaca i sindikata aktivno sudjelovati i predstavnici nevladinih udruga i civilnog društva.

Prethodno prikazane pravne osnove i uspostavljene institucije omogućuju kvalitetno ostvarivanje socijalnog dijaloga od lokalne do nacionalne razine.

2. Do koje je mjere razvijen autonomni bipartitni socijalni dijalog? Kakva je struktura socijalnih partnera na srednjoj razini kolektivnog pregovaranja (na razini sektora i grana)? Na kojoj se razini uglavnom potpisuju kolektivni ugovori? Možete li nam dostaviti informacije o tome kolika je pokrivenost kolektivnim ugovorima?

Razvoj autonomnog bipartitnog socijalnog dijaloga ostvaruje se na mikro razini, tj. u pojedinim trgovačkim društvima (poduzećima) i ustanovama, te na makro razini u okviru pojedinih grana i djelatnosti između udruga sindikata i udruga poslodavaca, odnosno u javnim i državnim službama između udruga sindikata i Vlade RH, odnosno pojedinih ministarstava. U svim granama i djelatnostima koristeći ustavnu i zakonsku slobodu udruživanja i organiziranja osnovane su udruge sindikata i poslodavaca. Srednja razina kolektivnog pregovaranja ostvaruje se putem granskih udruga sindikata i granskih udruga poslodavaca. Dvije udruge poslodavaca više razine ukupno organiziraju 32 granske udruge poslodavaca, a šest udruga sindikata više razine organiziraju ukupno 110 granskih udruga sindikata (tabela 1).

Tabela 1. Udruge poslodavaca i sindikata više razine i broj granskih udruga u RH

UDRUGE VIŠE RAZINE	BROJ GRANSKIH UDRUGA
Poslodavci	32
- Hrvatska udruga poslodavaca / HUP	25
- Savez neovisnih udruga poslodavaca / SNUP	7
Sindikati	110
- Savez samostalnih sindikata Hrvatske / SSSH	22
- Matica hrvatskih sindikata javnih službi 7 MHSJS	6
- Nezavisni hrvatski sindikati	26
- Hrvatska udruga sindikata	7
- Udruga radničkih sindikata Hrvatske	44
- UNI-CRO	5

U Republici Hrvatskoj kolektivni se ugovori zaključuju u industriji i sektoru usluga u većem dijelu na razini trgovačkih društava (poduzeća), a na nacionalnoj razini zaključeni su kolektivni ugovori između granskih udruga sindikata i poslodavaca za djelatnost graditeljstva, ugostiteljstva i turizma, putničkih agencija, trgovine, proizvodnje opeke i crijeva, drvne i papirne industrije, obrta i duhanske industrije. U ulozi poslodavca, Vlada RH je sa sindikatima javnih i državnih službi potpisala kolektivne ugovore, a isto je učinjeno i na granskoj razini u pojedinim javnim službama, kao što su osnovno i srednje školstvo, znanost i tehnologija, socijalna skrb. U poduzećima, u pretežito državnom vlasništvu, uprave i sindikati zaključili su kolektivne ugovore. Uvidom u registar zaključenih kolektivnih ugovora pri Ministarstvu rada i socijalne skrbi i Županijskim uredima za rad vidljivo je da je pokrivenost kolektivnim ugovorima zadovoljavajuća, a procjenjuje se da se kreće na razini od oko 60%.

3. Kakvo je stanje u području socijalnog dijaloga u javnoj upravi i državnim poduzećima? Jesu li potpisani kolektivni ugovori u sektorima kao što su školstvo, zdravstvo itd.? Kakva je situacija obzirom na to priznaju li sindikati kolektivne ugovore u državnim poduzećima i jesu li ih potpisali?

Socijalni dijalog u državnoj upravi i javnim službama ukazuje na uzlazni trend, što se očituje i zaključenim kolektivnim ugovorima. Naime, prava svih zaposlenih u državnoj upravi su u potpunosti regulirana Kolektivnim ugovorom za državne službenike i namještenike. Prava zaposlenih u javnim službama regulirana su Temeljenim kolektivnim ugovorom za službenike i namještenike u javnim službama, a pored toga ovisno o specifičnosti pojedinih djelatnosti zaključeni su i posebni granski kolektivni ugovori za pojedine javne službe, odnosno djelatnosti (visoko obrazovanje, srednje obrazovanje, osnovno obrazovanje, socijalna skrb, kultura). Trgovačka društva (poduzeća) u pretežitom vlasništvu države zaključila su nakon pregovora uprava i sindikata odgovarajuće Kolektivne ugovore. Dakle, može se konstatirati da je temeljem kontinuiranog socijalnog dijaloga predstavnika Vlade RH sa sindikatima u javnim i državnim službama ostvaren zadovoljavajući socijalni dijalog, a isto je učinjeno i putem partnerstva uprava i sindikata u trgovačkim društvima (poduzećima) u pretežito državnom vlasništvu.

4. Kakvi su trendovi socijalnog dijaloga na razini poduzeća? Kakvi su oblici sudjelovanja radnika razvijeni na razini poduzeća? (sudjelovanje u odlučivanju, informiranje/konzultacije, financijsko sudjelovanje itd.)?

Trendovi socijalnog dijaloga na razini pojedinih trgovačkih društava (poduzeća) su uzlazni i ovise o opredijeljenosti pojedinih uprava i sindikata, njihovoj organiziranosti kao i o poslovnom stanju samih poduzeća. Na temelju već navedenih Konvencija Međunarodne organizacije rada (broj 87. 98.), Ustava Republike Hrvatske i Zakona o radu, radnici imaju pravo na sindikalno organiziranje, a sindikati mogu u odnosima s poslodavcima na razini pojedinih trgovačkih društava (poduzeća) promicati i štiti interese svojih članova, te zaključivati kolektivne ugovore. Pored toga, temeljem odredbi Zakona o radu, radnici imaju pravo na sudjelovanje u donošenju određenih odluka kod poslodavca putem informiranja, savjetovanja i suodlučivanja, kao i u pregovorima putem svojih izabranih predstavnika u Radničkim vijećima, te izborom povjerenika za zaštitu na radu i predstavnika radnika u Nadzornim odborima trgovačkih društava (poduzeća).

Tako je odredbom članka 144. Zakona o radu propisana obveza poslodavca da najmanje svaka tri mjeseca obavještava radničko vijeće odnosno sindikat o stanju i rezultatima poslovanja, razvojnim planovima i njihovom utjecaju na gospodarski i socijalni položaj radnika, kretanju plaća, obimu i razlozima uvođenja prekovremenog rada, zaštiti na radu i mjerama za poboljšanje zaštite, kao i o svim drugim pitanjima važnim za gospodarski i socijalni položaj radnika. Osim toga je poslodavac dužan, prije donošenja odluka važnih za položaj radnika, savjetovati se s radničkim vijećem odnosno sindikatom, a što se osobito odnosi na odluke o pravilniku o radu, planu zapošljavanja, premještaju i otkazu, promjeni vlasničke strukture poslodavca, mjerama u svezi sigurnosti na radu, uvođenju novih tehnologija i promjena u organizaciji rada, planu godišnjih odmora, rasporedu radnog vremena, noćnom radu, donošenju programa zbrinjavanja viška radnika, kao i svih drugih odluka za koje je Zakonom ili kolektivnim ugovorom propisano sudjelovanje radničkog vijeća odnosno sindikata (članak 145. Zakona o radu).

Radnici svoje pravo suodlučivanja ostvaruju na način da poslodavac ne može bez prethodne suglasnosti radničkog vijeća odnosno sindikata donijeti odluku o otkazu članu radničkog vijeća, radniku kod kojeg postoji smanjena radna sposobnost, radniku starijem od šezdeset godina odnosno radnici starijoj od pedeset pet godina, predstavniku radnika u nadzornom odboru, uvrštavanjem u program zbrinjavanja viška radnika osoba koje koriste prava po osnovi zaštite majčinstva i roditeljstva, prikupljanju, obrađivanju, korištenju i dostavljanju trećim osobama podatke o radniku (članak

146.) U nadzornim odborima, odnosno drugim odgovarajućim tijelima trgovačkih društava u kojima je zaposleno više od 200 radnika, kao i u društvima koja su preko 25% u vlasništvu Republike Hrvatske ili jedinice lokalne i područne samouprave, neovisno o broju zaposlenih radnika, jedan član mora biti predstavnik radnika (članak 158.a)

5. Postoji li tripartitni postupak i kako on funkcionira? Koji sindikati i koje organizacije poslodavaca sudjeluju u tom tripartitnom postupku te koji su glavni kriteriji za njihovo sudjelovanje? Koja su glavna područja obuhvaćena tripartitnim konzultacijama? Jesu li proteklih godina zaključeni neki tripartitni sporazumi na nacionalnoj razini? Predstavljaju li oni važno obilježje načina na koji su uređeni radni i socijalni propisi u zemlji? Postoje li planovi za preinaku ili razvoj tripartitnih tijela u budućnosti?

Tripartitni proces u RH je uspostavljen i djeluje kroz mehanizme socijalnog dijaloga i partnerstva, a kako je to već opisano u prethodnim odgovorima. Osnovni kriteriji za sudjelovanje sindikata u tripartitnom dijalogu utvrđeni su Zakonom o načinu određivanja zastupljenosti udruga sindikata više razine u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, a kod udruga poslodavaca više razine temeljni kriteriji su organiziranost na nacionalnoj i regionalnoj razini, odgovarajući obuhvat organiziranja granskih udruga, broj zaposlenih radnika koje organiziraju poslodavci te članstvo udruge u međunarodnoj udruzi poslodavaca.

Na osnovu prethodnih kriterija i Sporazuma samih socijalnih partnera u tripartitnom procesu na nacionalnoj razini sudjeluju sljedeće organizacije:

Sindikati: Savez samostalnih sindikata Hrvatske (SSSH), Matica hrvatskih sindikata javnih službi (MHSJS), Nezavisni hrvatski sindikati (NHS), Hrvatska udruga sindikata (HUS), Udruga radničkih sindikata Hrvatske (URSH),

Poslodavci: Hrvatska udruga poslodavaca (HUP).

Zakonom o radu i Sporazumom o Gospodarsko-socijalnom vijeću i drugim oblicima socijalnog partnerstva u Republici Hrvatskoj utvrđena su osnovna područja tripartitnih konzultacija:

- praćenje, izučavanje i ocjenjivanje utjecaja gospodarske politike i mjera gospodarske politike na socijalnu stabilnost i razvoj;
- praćenje, izučavanje i ocjenjivanje utjecaja socijalne politike i mjera socijalne politike na socijalnu stabilnost i razvoj;
- izučavanje i ocjenjivanje utjecaja promjena cijena i plaća na gospodarsku stabilnost i razvoj;
- davanje obrazloženja ministru rada o svim problemima vezanim uz sklapanje i primjenu kolektivnih ugovora;
- predlaganje Vladi, poslodavcima i sindikatima, odnosno njihovim udrugama i udrugama više razine vođenja usklađene politike cijena i plaća;
- praćenje stanja na području zapošljavanja, mirovinskog i zdravstvenog osiguranja;
- utvrđivanje liste miritelja odnosno članova mirovnog vijeća;
- utvrđivanje liste arbitara odnosno arbitražnog vijeća;
- donošenje pravilnika o načinu izbora članova mirovnog vijeća i o postupku pred mirovnim vijećem;
- davanje mišljenja o prijedlozima zakona iz područja rada i socijalne sigurnosti te javnih djelatnosti;
- davanje mišljenja na prijedlog Državnog proračuna;
- promicanje ideje trostrane suradnje Vlade, sindikalnih udruga i udruga poslodavaca na rješavanju gospodarskih i socijalnih pitanja i problema;
- poticanje mirnog rješavanja kolektivnih radnih sporova;

- davanje mišljenja i prijedloge ministru rada u svezi s drugim pitanjima utvrđenima Zakonom o radu;
- praćenje primjene zakona iz područja rada i socijalne sigurnosti;
- praćenje ostvarivanja zaštite prava iz rada i socijalne sigurnosti i predlaganje mjera za unapređivanje;
- donošenje poslovnika o radu GSV-a.

Djelatnost Gospodarsko-socijalnog vijeća temelji se na ideji trostrane suradnje Vlade RH, udruga sindikata i udruga poslodavaca na rješavanju gospodarskih i socijalnih pitanja i problema, a radi utvrđivanja i ostvarivanja usklađenih djelatnosti s ciljem zaštite i promicanja gospodarskih i socijalnih prava, odnosno interesa radnika i poslodavaca. Radom na nacionalnoj razini kroz tripartitne radne skupine u lipnju 2003. godine završen je obiman proces usklađivanja cijelog niza propisa radno-socijalnog zakonodavstva, čime je ostvarena zadovoljavajuća razina socijalnog dijaloga i koncenzus svih socijalnih partnera.

Ured za socijalno partnerstvo poticati će daljnje unapređivanje komunikacija i odnosa između socijalnih partnera kroz različita formalna i neformalna tijela, pružat će se stručnu i logističku potporu Gospodarsko-socijalnom vijeću i njegovim stalnim i povremenim radnim tijelima kroz edukaciju, pripremu odgovarajućih analiza, istraživanja i stručnih materijala od interesa za socijalne partnere. Promovirati će se postupci mirenja u rješavanju kolektivnih i individualnih radnih sporova te će se uspostaviti cjeloviti uvjeti za usuglašavanje stavova socijalnih partnera u područjima radne, gospodarske, socijalne i razvojne politike, a s ciljem ispunjavanja kriterija za pristup EU. U suradnji granskih udruga sindikata i poslodavaca, Ured će se aktivno uključiti u promociju potrebe kolektivnog pregovaranja i zaključivanja kolektivnih ugovora na razini pojedinih grana i djelatnosti, odnosno trgovačkih društava (poduzeća), u cilju što veće pokrivenosti prava zaposlenih putem zaključenih kolektivnih ugovora.

6. Na koji su način socijalni partneri trenutno uključeni u proces integracije u EU? Postoji li za tu svrhu bilo koji tripartitni odbor? Koja je uloga socijalnih partnera u raznim pripremnim aktivnostima/raspravama u integracijskom okviru?

Socijalni partneri su aktivno uključeni u procese integracije Republike Hrvatske u EU i to putem:

Članstva u međunarodnim organizacijama u okviru Europske unije: Hrvatska udruga poslodavaca je članica Europske konfederacije udruga malih i srednjih poduzeća (CEA-PME), INTERGRAF-a te je u statusu promatrača u radu Unije europskih poslodavačkih i industrijskih konfederacija (UNICE), Savez samostalnih sindikata Hrvatske je članica Europske konfederacije sindikata (ETUC) u statusu promatrača. Pojedine granske udruge SSSH također su članice odgovarajućih organizacija sindikata na razini EU. Putem Povjerenstva Gospodarsko-socijalnog vijeća za međunarodne odnose i pripremu Hrvatske za pristup EU socijalni su partneri redovito informirani o procesu integracijskih aktivnosti u EU.

Predstavnici socijalnih partnera su kroz pojedine radne skupine pri Ministarstvu za europske integracije uključeni u proces prilagodbe hrvatskog zakonodavstva EU i to na sljedećim područjima: sloboda kretanja osoba, socijalna politika i zapošljavanje te malo i srednje poduzetništvo.

Socijalni partneri su redovito putem pojedinih Povjerenstava i sudjelovanjem u radu GSV-a uključeni u rasprave i davanje mišljenja o svim pitanjima koja su predmet integracijskih procesa. Ured za socijalno partnerstvo će u suradnji s Ministarstvom europskih integracija redovito organizirati odgovarajuće seminare za predstavnike socijalnih partnera od lokalne do nacionalne razine kako bi se detaljno i kontinuirano informirali o svim obvezama, a s ciljem njihovog aktivnog sudjelovanja prijedlozima i mišljenjima o provedbi pojedinih integracijskih aktivnosti.

V. JAVNO ZDRAVSTVO

A. Zakonodavstvo Zajednice

Molimo vas da odgovorite na pitanja koja se nalaze na kraju odjeljka A za svaki zakonski akt koji se spominje u nastavku.

Komisija podsjeća na sljedeće zakonske akte koji su trenutno na snazi:

Nadzor duhanskih proizvoda:

Direktiva 2001/37/EZ o usklađivanju zakona, propisa i administrativnih odredbi država članica o proizvodnji, oglašavanju i prodaji duhanskih proizvoda.

Sigurnost i kvaliteta krvi:

Direktiva 2002/98/EZ koja utvrđuje standarde kvalitete i sigurnosti za prikupljanje, ispitivanje, obradu, pohranjivanje i distribuciju ljudske krvi i krvnih sastojaka i koja izmjenjuje i dopunjuje Direktivu 2001/83/EZ

Zarazne bolesti:

Odluka 2119/98/EZ kojom se osniva mreža za epidemiološki nadzor i kontrolu zaraznih bolesti unutar zajednice.

Odluka 2000/57/EZ o sustavu ranog upozoravanja i reagiranja radi sprječavanja i kontrole zaraznih bolesti u skladu s Odlukom br. 2119/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća

Odluka 2000/96/EZ o zaraznim bolestima koje postupno trebaju biti pokrivene mrežom unutar zajednice sukladno Odluci br. 2119/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća.

Odluka 2002/253/EZ koja za praksu utvrđuje definicije za prijavljivanje zaraznih bolesti mreži Zajednice u skladu s odlukom br. 2119/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća

Javno zdravstvo

Odluka 2002/1786/EZ kojom se usvaja program aktivnosti Zajednice na području javnog zdravstva (2003g.-2008.g.)¹

Nadzor duhanskih proizvoda:

Direktiva 2001/37/EZ o usklađivanju zakona, propisa i administrativnih odredbi država članica o proizvodnji, oglašavanju i prodaji duhanskih proizvoda.

Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o usklađivanju zakona, propisa i administrativnih odredaba država članica koji se odnose na oglašavanje i sponzoriranje duhanskih proizvoda (čeka objavljivanje u Službenom listu Europske unije)

1. Jesu li u vašoj zemlji na snazi zakonodavne, regulatorne ili administrativne odredbe koje pokrivaju ova područja? Ako jesu, molimo da sažetke i cjelovite tekstove dostavite na izvornom jeziku, ako je moguće zajedno s prijevodom (na jedan od službenih jezika EU-a).

U studenom 1999. godine Hrvatski sabor je usvojio Zakon o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda (NN 128/99, 55/00). U I. poglavlju "Opće odredbe" navode se intencije Zakona uz popratne definicije.

¹ Zakonski akti u pripremi:

Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o usklađivanju zakona, propisa i administrativnih odredaba država članica koji se odnose na oglašavanje i sponzoriranje duhanskih proizvoda (čeka objavljivanje u Službenom listu Europske unije)

Prijedlog za Direktivu Europskog parlamenta i Vijeća o određivanju standarda kvalitete i sigurnosti za doniranje, nabavku, ispitivanje, obradu, pohranjivanje i distribuciju ljudskih tkiva i stanica

U poglavlju II. "Štetni sastojci cigareta i obvezne oznake na duhanskim proizvodima" zabranjuje se proizvodnja i promet cigareta koje sadrže više od 15 mg katrana po cigareti od 1. siječnja 2000., a od 1. siječnja 2001. godine promet i proizvodnja cigareta s više od 12 mg katrana po cigareti. Nadalje, Zakonom je propisano da svako pojedinačno pakiranje duhanskih proizvoda mora imati deklaraciju na hrvatskom jeziku i oznaku "Pušenje šteti Vašem zdravlju". Uz osnovnu poruku svako pakiranje mora imati i jednu od četiri predložene dodatne zdravstvene poruke vezane uz skraćanje života, rak, srčani i moždani udar te štete za čedo tijekom trudnoće. Isto tako Zakonom je određen smještaj oznaka na pakiranju duhanskih proizvoda kao i veličina slova zdravstvenih poruka.

U poglavlju III. „Mjere za smanjenje i ograničavanje uporabe duhanskih proizvoda" Zakonom se zabranjuje prodaja duhanskih proizvoda osobama mlađim od 18 godina uz obvezu isticanja oznaka zabrane na prodajnim mjestima, zabranjuje se prodaja duhanskih proizvoda iz automatskih naprava, te svi oblici izravnog i neizravnog reklamiranja duhanskih proizvoda, uključujući pušenje duhanskih proizvoda prilikom javnih nastupa u živo na televiziji. Nadalje zabranjuje se pušenje u svim zdravstvenim ustanovama kao i ustanovama koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja. U ostalom javnom prostoru također se zabranjuje pušenje, osim u dijelovima koji su namijenjeni pušačima i za to posebno označeni.

U poglavlju "IV. Preventivne mjere protiv pušenja" Zakon obvezuje ustanove koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja na provođenje edukacije svih uzrasta djece i mladih o štetnosti uporabe duhanskih proizvoda. Ministra zdravstva obvezuje se na imenovanje Povjerenstva za borbu protiv pušenja, čiji zadatak je praćenje pojavnosti pušenja, predlaganje aktivnosti čiji cilj je smanjenje utjecaja duhanskih proizvoda na zdravlje stanovništva, uključujući programe odvikavanja od pušenja i niz drugih poslova iz područja ograničavanja pušenja duhanskih proizvoda.

U poglavlju V. određuje se nadzor nad provedbom ovog Zakona, a u poglavlju VI. slijede kaznene odredbe s time da su kazne za prekršaje izrazito visoke, i to za pravnu osobu do 500.000 kn, za odgovornu osobu u pravnoj osobi do 20.000 kn, a za fizičke osobe koje proizvode ili prodaju duhanske proizvode suprotno Zakonu do 50.000 kn.

Odredbe Direktive 2001/37/EZ sadržane su i u novom prijedlogu Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti predmeta opće uporabe koji se mogu stavljati u promet. U dijelu "VII: Duhan, duhanski proizvodi i pribor za pušenje" propisano je da cigarete od 1. siječnja 2005. god. ne smiju sadržavati više od 10 mg katrana, niti više od 1 mg nikotina, niti više od 10 mg ugljičnog monoksida, sve izraženo po cigareti. Što se tiče ostalih sastojaka uključujući aditive, i tu je prijedlog Pravilnika usklađen s propisima EU.

Sukladno navedenoj Direktivi, u pripremi su i izmjene i dopune postojećeg Zakona o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda koje se odnosi na dozvoljeni maksimum katrana, nikotina i ugljičnog monoksida po cigareti i njihovo mjerenje prema ISO standardima. Nadalje, dopune Zakona regulirati će sukladno propisima EU natpise "mild", "light" i sl. koje mogu kod potrošača stvoriti utisak da se radi o manje štetnim proizvodima i poticati potrošnju duhana te sadržaj glavnih i dodatnih obveznih zdravstvenih upozorenja, veličinu i smještaj oznaka upozorenja na pakiranjima cigareta, veličinu slova i slično.

Konačno treba napomenuti da je osim navedenog u pripremi i Zakon o promicanju zdravlja (health promotion) i prevenciji bolesti koji uz niz mjera i postupaka za unaprjeđenje zdravlja i prevenciju bolesti predviđa i izdvajanje dijela poreza na duhan za potrebe preventivnih aktivnosti. (Vidi Dodatak)

2. U slučaju da zakonodavne, regulatorne ili administrativne odredbe nisu na snazi, je li u postupku izrada njihovih nacrti ili prijedloga? Ako jest, navedite pojedinosti o njima, kao i o rokovima za njihovo donošenje.

Odgovor na ovo pitanje sadržan je u odgovoru na pitanje broj 1.

3. U slučajevima kad ne postoji ništa od gore navedenog, postoje li planovi za početak pripreme prijedloga? Molimo objasnite, također navodeći predviđene roкове.

Odgovor na ovo pitanje sadrŹan je u odgovoru na pitanje broj 1.

4. Ima li vaša zemlja potrebne upravne kapacitete, uključujući i humane i materijalne resurse, za ispunjenje gore navedenih uvjeta utvrđenih zakonodavstvom Zajednice?

Republika Hrvatske ima potrebne upravne i materijalne kapacitete za ispunjenje traŹenih uvjeta, međutim nedostaju joj ljudski kapaciteti.

Sigurnost i kvaliteta krvi:

Direktiva 2002/98/EZ koja utvrđuje standarde kvalitete i sigurnosti za prikupljanje, ispitivanje, obradu, pohranjivanje i distribuciju ljudske krvi i krvnih sastojaka i koja izmjenjuje i dopunjuje Direktivu 2001/83/EZ

1. Jesu li u vašoj zemlji na snazi zakonodavne, regulatorne ili administrativne odredbe koje pokrivaju ova područja? Ako jesu, molimo da saŹetke i cjelovite tekstove dostavite na izvornom jeziku, ako je moguće zajedno s prijevodom (na jedan od službenih jezika EU-a).

Rad transfuzijske djelatnosti u Republici Hrvatskoj (sigurnost i kvaliteta krvi) reguliran je slijedećim zakonskim i podzakonskim aktima:

- Zakon o zdravstvenoj zaštiti, (NN 121/03), definira transfuzijsku djelatnost i organizaciju.
- Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva (NN 53/91 i 26/93), člankom 13 određuje podatke koje treba evidentirati prilikom prijave zaraznih bolesti.
- Zakon o lijekovima i medicinskim proizvodima (NN 121/03), krv i krvne sastojke svrstava u lijekove.
- Zakon o zaštiti pućanstva od zaraznih bolesti, (NN 60/92, 26/93), čl. 13. toćka 6. uređuje ispitivanje krvi davatelja na prisutnost markera virusne Źutice tipa B, C i antitijela na virus HIV, a čl. 14. uređuje laboratorijsko ispitivanje uzročnika zaraznih bolesti, odnosno epidemije zaraznih bolesti i provjera laboratorijskih ispitivanja (referentni laboratoriji).
- Pravilnik o krvi i krvnim sastojcima, (NN 14/ 99) utvrđuje uvjete za obavljanje djelatnosti prometa, prikupljanja i provjere kakvoće krvi i krvnih sastojaka, naćin ispitivanja i vođenja oćevidnika o obavljenim ispitivanjima krvi i krvnih sastojaka, uvjeti za stavljanje u promet krvi i krvnih sastojaka, uvjeti i naćin prometa krvlju i krvnim sastojcima te naćin upravljanja kakvoće krvi i krvnih sastojaka.
- Pravilnik o naćinu prijavljivanja zaraznih bolesti (NN 23/94) uređuje obvezu prijavljivanja oboljenja od virusne Źutice tipa B, C, i antitijela na virus HIV i naćin prijavljivanja.
- Pravilnik o dobroj proizvođaćkoj praksi (NN 71/99, 118/99) propisuje naćela i smjernice dobre proizvođaćke prakse koje moraju primjenjivati proizvođaći lijekova za ljudsku uporabu i medicinskih proizvoda u Republici Hrvatskoj.
- Pravilnik o naćinu praćenja nuspojava lijeka i medicinskih proizvoda (NN14/99) utvrđuje naćin praćenja i prijavljivanja nuspojave lijeka i medicinskog proizvoda.
- Pravilnik o naćinu obavljanja nadzora nad stručnim radom u djelatnosti zdravstva (NN 40/94) propisuje naćin nadzora nad stručnošću rada zdravstvenih ustanova.

- Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove koje obavljaju laboratorijsko ispitivanje uzročnika zaraznih bolesti, odnosno epidemije zaraznih bolesti i provjeru (verifikaciju) laboratorijskog ispitivanja uzročnika zaraznih bolesti radi utvrđivanja dijagnoze, (NN 23/94), propisuje uvjete u pogledu stručne spremljenosti djelatnika, tehničke opremljenosti prostorija kojima moraju udovoljavati zdravstvene ustanove koje obavljaju laboratorijsko ispitivanje uzročnika zaraznih bolesti i provjeru (verifikaciju) laboratorijskog ispitivanja uzročnika zaraznih bolesti.
- Pravilnik o načinu vođenja evidencije o izvršenim laboratorijskim ispitivanjima (NN 23/94), propisuje način vođenja evidencije o izvršenim laboratorijskim ispitivanjima i način dostavljanja izvješća o uzročnicima zaraznih bolesti.
- Pravilnik o uvjetima u pogledu prostora, kadrova i medicinsko – tehničke opreme za organizacije udruženog rada u djelatnosti zdravstva (NN 14/81, 23/85, 32/89 i 75/93), propisuje najmanje uvjete u pogledu prostora, kadrova i medicinsko- tehničke opreme koje moraju ispunjavati zdravstvene ustanove u djelatnosti transfuzijske medicine.

Uz navedene propise, od 1995 god. koriste se i «Standardi i upute za rad u transfuzijskoj djelatnosti u Republici Hrvatskoj» 1995. g. u izdanju Hrvatskog zavoda za transfuzijsku medicinu i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Obzirom da je u EU trenutačno u primjeni 9. izdanje Preporuka za pripremu, upotrebu i osiguranje kvalitete krvnih pripravaka (Guide to preparation, use and quality assurance of blood components) a u pripremi je 10. izdanje istih preporuka, a izašla je i EU Direktiva 2002/98/EZ kojom se reguliraju standardi kvalitete i sigurnosti u prikupljanju, testiranju proizvodnji, čuvanju i distribuciji krvi i krvnih pripravaka potrebno je revidirati standarde i upute za rad u transfuzijskoj djelatnosti u Republici Hrvatskoj i uskladiti ih s EU regulativom. (Vidi Dodatak)

2. U slučaju da zakonodavne, regulatorne ili administrativne odredbe nisu na snazi, je li u postupku izrada njihovih nacrti ili prijedloga? Ako jest, navedite pojedinosti o njima, kao i o rokovima za njihovo donošenje.

Odgovor na ovo pitanje sadržan je u odgovoru na pitanje broj 1.

3. U slučajevima kad ne postoji ništa od gore navedenog, postoje li planovi za početak pripreme prijedloga? Molimo objasnite, također navodeći predviđene rokove.

Odgovor na ovo pitanje sadržan je u odgovoru na pitanje broj 1.

4. Ima li vaša zemlja potrebne upravne kapacitete, uključujući i humane i materijalne resurse, za ispunjenje gore navedenih uvjeta utvrđenih zakonodavstvom Zajednice?

Republika Hrvatska, za ispunjavanje uvjeta utvrđenih zakonodavstvom ima upravne i ljudske kapacitete, ali joj nedostaju materijalna sredstva.

Zarazne bolesti:

- Odluka 2119/98/EZ kojom se osniva mreža za epidemiološki nadzor i kontrolu zaraznih bolesti unutar zajednice.
- Odluka 2000/57/EZ o sustavu ranog upozoravanja i reagiranja radi sprječavanja i kontrole zaraznih bolesti u skladu s Odlukom br. 2119/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća

- Odluka 2000/96/EZ o zaraznim bolestima koje postupno trebaju biti pokrivene mrežom unutar zajednice sukladno Odluci br. 2119798/EZ Europskog parlamenta i vijeća.
- Odluka 2002/253/EZ koja za praksu utvrđuje definicije za prijavljivanje zaraznih bolesti mreži Zajednice u skladu s odlukom br. 2119/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća

1. Jesu li u vašoj zemlji na snazi zakonodavne, regulatorne ili administrativne odredbe koje pokrivaju ova područja? Ako jesu, molimo da sažete i cjelovite tekstove dostavite na izvornom jeziku, ako je moguće zajedno s prijevodom (na jedan od službenih jezika EU-a).

U Hrvatskoj postoje pravni propisi koji reguliraju područje nadzora nad zaraznim bolestima. U nastavku je popis propisa, koji obuhvaća organizaciju mreže epidemioloških službi, u čijoj je nadležnosti nadzor nad zaraznim bolestima i intervencija, mjere koje se nužno poduzimaju u zemlji i postupci za svaku od bolesti koja se obavezno prijavljuje. U sustavu nadzora nad zaraznim bolestima je i nadzor nad tuberkulozom i HIV/AIDS-om, koje dodatno reguliraju i Nacionalni program suzbijanja HIV/AIDS-a (upravo se revidira u svjetlu novih zadataka) i Nacionalni program suzbijanja tuberkuloze. Iako u zemlji postoji sustav praćenja mikrobiološke rezistencije, ovaj nije formalno uključen u sustav nadzora nad zaraznim bolestima koji provodi epidemiološka služba. Ne postoje propisi koji reguliraju povezivanje nadzora nad zaraznim bolestima s europskim sustavom, iako je ovaj uspostavljen u području pojedinačnih bolesti (vidi odgovor na pitanje broj 7 B. Zdravstvo općenito u potpoglavlju V. Javno zdravstvo) i u području ranog uzbunjivanja (CCEE-Baltics sa koordinacijom Svjetske zdravstvene organizacije). Epidemiološka situacija opisana je u odgovoru na pitanje broj 2 B. Zdravstvo općenito u potpoglavlju V. Javno zdravstvo. Program imunizacije, koji predlaže ministru zdravstva Služba za epidemiologiju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, kao i njegovi rezultati opisani su u odgovoru na pitanje broj 6 B. Zdravstvo općenito u potpoglavlju V. Javno zdravstvo, a sustav prikupljanja, analize i izvještavanja o zaraznim bolestima u Hrvatskoj opisan je u odgovoru na pitanje broj 8 B. Zdravstvo općenito u potpoglavlju V. Javno zdravstvo.

Popis zakona, pravilnika i drugih akata koji reguliraju nadzor nad zaraznim bolestima u Hrvatskoj:

- Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN121/03)
- Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (NN 60/92, 26/93)
- Pravilnik o načinu prijavljivanja zaraznih bolesti (NN 23/94)
- Pravilnik o načinu provođenja imunizacije seroprofilakse i kemoprofilakse protiv zaraznih bolesti te o osobama koje se podvrgavaju toj obvezi (NN 23/94, 62/99)
- Pravilnik o uvjetima koje moraju udovoljavati zdravstvene ustanove koje obavljaju imunizaciju protiv žute groznice i bjesnoće (NN 23/94)
- Pravilnik o načinu obavljanja zdravstvenih pregleda osoba koje su klionoše ili se sumnja da su klionoše određenih zaraznih bolesti (NN 23/94)
- Pravilnik o dopunama pravilnika o načinu obavljanja zdravstvenih pregleda osoba koje su klionoše ili se sumnja da su klionoše određenih zaraznih bolesti (NN 47/94)
- Pravilnik o načinu obavljanja zdravstvenih pregleda osoba pod zdravstvenim nadzorom (NN 23/94, 93/00)
- Pravilnik o načinu stjecanja osnovnog znanja o zdravstvenoj ispravnosti namirnica i osobnoj higijeni osoba koje rade u proizvodnji i prometu namirnica (NN 23/94)

- Pravilnik o uvjetima koje moraju udovoljavati zdravstvene ustanove koje obavljaju laboratorijsko ispitivanje uzročnika zaraznih bolesti odnosno epidemije zaraznih bolesti i provjeru (verifikaciju) laboratorijskog ispitivanja uzročnika zaraznih bolesti radi utvrđivanja dijagnoze (NN 23/94)
- Pravilnik o načinu vođenja evidencije o izvršenim laboratorijskim ispitivanjima (NN 23/94)
- Pravilnik o uvjetima i načinu obavljanja mjera za sprečavanje i suzbijanje bolničkih infekcija (NN 17/98, 93/02)
- Nacionalni program borbe protiv AIDS-a (dokument donesen u Hrvatskom Saboru)
- Naputak za suzbijanje i sprečavanje tuberkuloze (NN 70/98, 95/98)
- Zakon o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (NN 1/97, 117/03)
- Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (NN 46/94, 49/97)
- Pravilnik o mikrobiološkim standardima za namirnice (NN 46/94, 20/91, 40/01)
- Pravilnik o količinama pesticida toksina mikotoksina metala i histamina i sličnih tvari koje se mogu nalaziti u namirnicama te o drugim uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe (NN 46/94, 45/98, 11/01, 39/03)
- Pravilnik o uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti predmeta opće uporabe koji se mogu stavljati u promet (NN 46/94, 103/00, 117/00, 40/01)
- Pravilnik o normativima mikrobiološke čistoće i metode njenog određivanja (NN 46/94)
- Zakon o lijekovima i medicinskim proizvodima (NN 124/97, 53/01)
- Zakon o vodama (NN 107/95)
- Zakon o sanitarnoj inspekciji (27/99)
- Pravilnik o uvjetima u pogledu prostora kadrova i medicinsko-tehničke opreme za organizaciju udruženog rada u djelatnosti zdravstva (NN 14/81, 23/85, 32/89, 75/93)
- Pravilnik o uvjetima u pogledu prostora, djelatnika i medicinsko-tehničke opreme za obavljanje privatne prakse (NN 71/94)
- Pravilnik o načinu obavljanja nadzora nad stručnim radom u djelatnosti zdravstva (NN 40/94)
- Pravilnik o uvjetima koje moraju udovoljavati zdravstvene ustanove koje provode zdravstveni odgoj osoba koje rade u proizvodnji ili prometu namirnica (NN 2/02)
- Pravilnik o uvjetima i načinu obavljanja prijenosa pogreba i iskopavanja umrlih osoba (NN 23/94)
- Pravilnik o DDD
- Pravilnik o uvjetima konzerviranja namirnica predmeta opće uporabe ionizirajućim zračenjem (NN 46/94)
- Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti dijetetskih namirnica (NN 46/94, 50/95, 88/96, 1/01, 44/02)
- Pravilnik o uvjetima za pripremu i prodaju namirnica izvan prostorija (NN 46/94)
- Pravilnik o posebnoj radnoj odjeći i obući osoba koje na svojim radnim mjestima u proizvodnji ili prometu dolaze u neposredan dodir s namirnicama, sredstvima za održavanje osobne higijene, njegu i uljepšavanje lica i tijela (NN 46/94)
- Uredba o kategorizaciji vodotoka (NN 15/81)
- Uredba o klasifikaciji voda (NN 77/98). Vidi Dodatak

2. U slučaju da zakonodavne, regulatorne ili administrativne odredbe nisu na snazi, je li u postupku izrada njihovih nacрта ili prijedloga? Ako jest, navedite pojedinosti o njima, kao i o rokovima za njihovo donošenje.

Odgovor na ovo pitanje sadržan je u odgovoru na pitanje broj 1.

3. U slučajevima kad ne postoji ništa od gore navedenog, postoje li planovi za početak pripreme prijedloga? Molimo objasnite, također navodeći predviđene rokove.

Odgovor na ovo pitanje sadržan je u odgovoru na pitanje broj 1.

4. Ima li vaša zemlja potrebne upravne kapacitete, uključujući i humane i materijalne resurse, za ispunjenje gore navedenih uvjeta utvrđenih zakonodavstvom Zajednice?

Na temelju pravnih propisa navedenih u odgovoru na pitanje br. 1 u Hrvatskoj postoji mreža za epidemiološki nadzor i kontrolu zaraznih bolesti. Primarnu razinu nadzora nad zaraznim bolestima čine liječnici opće prakse (GP), drugi liječnici u djelatnosti primarne zdravstvene zaštite, liječnici u poliklinikama i svim bolnicama. Oni su dužni odmah prijaviti svaku od 78 bolesti koje se prema zakonu obvezno prijavljuju Higijensko-epidemiološkoj ispostavi županijskog zavoda za javno zdravstvo (HE ispostava), na temelju čega epidemiolog odmah intervenira na terenu. Epidemiolog na terenu prijavu odmah prosljeđuje Odjelu za epidemiologiju zaraznih bolesti u Službi za epidemiologiju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, koji na nacionalnoj razini koordinira rad svih službi na terenu. Grupiranje oboljenja ili bolesti s posebno velikim epidemijskim potencijalom ili pak nepoznate bolesti ili neobične događaje treba dojaviti odmah (telefonom). Epidemiolozi na razini županija i na nacionalnoj razini imaju trajnu 24h pripravnost na mobilnom telefonu. U svakoj županiji nalazi se Zavod za javno zdravstvo (21), a oni imaju jednu ili više HE - ispostava kako bi pokrili epidemiološko područje (113 ispostava). Nositelji epidemiološke djelatnosti su liječnici specijalisti epidemiolozi, koji su educirani iz područja epidemiologije nezaraznih i zaraznih bolesti, uključivo i terenske epidemiologije. Jedan tim (4 specijaliste epidemiologa, sanitarni inženjer, 2 informatičara i tajnica) na nacionalnoj razini je odgovoran za suzbijanje epidemija na terenu, kada se radi o posebno kompliciranim epidemijama, nepoznatim bolestima, epidemijama koje zahvaćaju više županija i dr. Zajedno s nacionalnim javnozdravstvenim laboratorijima, Služba za epidemiologiju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo je i Referentni centar za epidemiologiju Ministarstva zdravstva.

Ova Služba radi sve poslove kao što je navedeno u Odluci 2119/98/EZ, uključivo sistematsko prikupljanje podataka, izradu dnevnih, tjednih, mjesečnih (Epidemiološki vjesnika na hrvatskom i engleskom jeziku) i godišnjih feed back izvještaja i analiza, epidemiološke znanstvene studije za potrebe provođenja mjera zaštite od zaraznih bolesti u zemlji ili pak za posebna istraživanja, a izrađuje i javnozdravstvene programe, te ih evaluira (Program obveznog cijepljenja na pr.). Ujedno je povezana sa posebnim informacijskim sustavima sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom što je opisano u odgovoru na pitanje broj 7 B. Zdravstvo općenito u potpoglavlju V. Javno zdravstvo.

Služba je povezana u posebnom telematskom zaštićenom sustavu CCEE-Baltics u mrežu ranog uzbunjivanja na razini Europe (Centralno europske zemlje, baltičke zemlje, Malta), koja komunicira i sa EU preko koordinатора u Kopenhagenu (SZO). Ovaj sustav u potpunosti odgovara principima iz Odluke 2000/57/EZ i u operativnoj je svakodnevnoj funkciji.

Sve bolesti navedene u Odluci 2000/96/EZ i 2002/253/EZ se u Hrvatskoj obvezno registriraju, neke od njih moraju biti obavezno mikrobiološki potvrđene a neke moraju biti potvrđene i u Referentnom nacionalnom laboratoriju.

Neki uzročnici bolesti čija je klinička slika enterocolitis ili gastroenterocolitis (toxiinfectio alimentaris) se registriraju (Cryptosporidiosis, Giardiasis, Yersiniosis) kada je laboratorijskim ispitivanjem potvrđena dijagnoza, što nije obvezno u svim pojedinačnim slučajevima ovih sindroma, ali je zakonom obvezno u slučaju grupiranja bolesti (epidemije). Drugim riječima, dio ovih bolesti krije se pod dijagnozom sindroma, ukoliko se radi o pojedinačnim slučajevima. Obvezna je etiološka dijagnoza svakog grupiranja oboljenja. U tijeku je izrada prijedloga izmjene Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti, kojom se još više ističu dijagnoze koje se nalaze na listi obveznih za prijavu u EU i proširuje obveza potvrđivanja pojedinih dijagnoza. Definicije bolesti prema Odluci 2002/253/EZ primjenjuju se i u Hrvatskoj, ali nisu sa svim detaljima kliničke slike i dijagnostike upućene na teren. U slijedećih godinu dana planira se u pisanom obliku podsjetiti sve sudionike u prijavljivanju na definicije bolesti koje su u sustavu obavezne prijave u EU, ali i održati više tečajeva o načinu i važnosti prijavljivanja za primarnu razinu u sustavu prijavljivanja.

Za ravnopravno uključivanje u poslove nadzora nad заразним bolestima EU nužno je povećati tim epidemiologa na nacionalnoj razini, jer sadašnji poslovi uz 24h pripravnost zahtijevaju puno više vremena od deklariranog radnog vremena.

Javno zdravstvo

Odluka 2002/1786/EZ kojom se usvaja program aktivnosti Zajednice na području javnog zdravstva (2003g.-2008.g.)

1. Jesu li u vašoj zemlji na snazi zakonodavne, regulatorne ili administrativne odredbe koje pokrivaju ova područja? Ako jesu, molimo da sažetke i cjelovite tekstove dostavite na izvornom jeziku, ako je moguće zajedno s prijevodom (na jedan od službenih jezika EU-a).

U Republici Hrvatskoj sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti ministar zdravstva svake dvije godine donosi «Plan i program mjera zdravstvene zaštite».

Zdravstveni prioriteti odabiru su na temelju situacijske analize, prema kojoj Hrvatska pripada zemljama sa starim stanovništvom i ima negativnu stopu prirodnog kretanja stanovništva, a prema pokazateljima morbiditeta i mortaliteta u nacionalnoj patologiji dominiraju kronične nezarazne bolesti te ozljede.

Za «Plan i program mjera zdravstvene zaštite» Republike Hrvatske za razdoblje 2002-2004. godine odabrani su sljedeći prioriteti:

- po vulnerabilnim skupinama: žene, dojenčad i mala djeca, djeca i mladež školske dobi uključujući redovite studente, te radno aktivno stanovništvo,
- po prioritetnim javno-zdravstvenim problemima: bolesti srca i krvnih žila (arterijska hipertenzija, ishemijske bolesti srca i cerebrovaskularne bolesti), maligne bolesti (rak dojke, grla maternice te kolona i rektuma), duševne bolesti i poremećaji (ovisnosti uključujući alkoholizam, shizofreniju, posttraumatski stresni poremećaj, depresije te senilne i presenilne psihoze), akutne zarazne bolesti, s time da za tuberkulozu i AIDS postoje i nacionalni programi, te ozljede.

Program sadrži mjere primarne, sekundarne i tercijarne prevencije. U smislu primarne prevencije razrađene su mjere i postupci kojima se uklanja ili smanjuje izloženost pojedinca ili zajednice poznatim izbjježivim uzročnicima bolesti, uključujući utvrđivanje zdravstvenih rizika i hitnu primjenu mjera za njihovo ispravljanje. Posebnu pozornost posvećuje se promicanju zdravlja s ciljem unapređenja zdravlja stanovništva, uz istovremeno smanjenje proširenosti čimbenika rizika za pojedine bolesti. Isto tako prikazane su mjere sekundarne i tercijarne prevencije odnosno rana detekcija, pravovremena dijagnostika, liječenje i rehabilitacija s ciljem sprečavanja razvoja bolesti i njenih komplikacija, invalidnosti i prijevremenog umiranja, uz brigu za očuvanje kvalitete života oboljelih.

Uz Plan i program mjera kao strateške dokumente treba navesti: Nacionalni program za prevenciju AIDS-a, Zagreb 1993., Nacionalnu strategiju za sprječavanje i suzbijanje zloporabe psihoaktivnih droga, 1995., Naputak za suzbijanje i sprečavanje tuberkuloze, Zagreb 1998., Hrvatska prehrambena politika, Zagreb 1999. i Nacionalni program prevencije kardiovaskularnih bolesti, Zagreb 2001. Prva četiri dokumenta su u primjeni dok se Nacionalni program prevencije kardiovaskularnih bolesti još sustavno ne primjenjuje.

Aktivnosti zajednice na području javnog zdravstva provode se i u okviru posebnih projekata ili programa kao što su «Zdravi gradovi», «Škole koje promiču zdravlje», «Zdrave županije» itd.

Aktivnosti na području promicanja zdravlja, zdravstvenog odgoja i prosvjećivanja

Hrvatska je posljednjih desetak godina prihvatila suvremenu koncepciju promicanja zdravlja kojom se želi podići razina zdravlja stanovništva, a ne samo sprečavati bolesti. Promicanje zdravlja usmjereno je cjelokupnom stanovništvu i njegovom okolišu, za razliku od preventivnih postupaka, pretežno usmjerenih skupinama stanovništva izloženim najvećem riziku.

Mjere intervencije odnose se na odrednice (determinante) zdravlja. Jedna od značajnih odrednica zdravlja, na koje se usmjerilo djelovanje, je osiguranje osobnih znanja, ponašanja i vještina koje utječu na zdravlje, što uključuje usvajanje zdravijeg načina življenja, odnosno mijenjanje po zdravlje štetnih životnih navika, kao što su pušenje, nepravilna prehrana uključujući konzumiranje alkohola, smanjena tjelesna aktivnost i rizično spolno ponašanje. Pritom treba promicanje zdravlja shvatiti kao proces koji omogućuje ljudima da unaprijede svoje zdravlje i osposobe se za kontrolu vlastitog zdravlja.

U Hrvatskoj u tu svrhu treba putem zdravstvenog odgoja i prosvjećivanja kao i sredstava javnog priopćavanja osiguravati preporuke i promicati zdraviji način življenja s ciljem smanjenja rizika istovremeno za nastanak niza kroničnih bolesti (primjerice infarkta miokarda, moždanog udara, pojedinih sijela raka, dijabetesa, osteoporoze itd.).

S obzirom da je zdravstvena zaštita samo jedna od determinanti zdravlja, a za čitav niz odrednica zdravlja (obrazovanje, zaposlenost, zdravi okoliš itd.) odgovorno je društvo u cjelini, u promicanju zdravlja razvija se multisektorski i partnerski pristup (primjerice s prosvjetom itd.). Isto tako na razini društva radi se na stvaranju preduvjeta da zdraviji način življenja bude dostupniji i privlačniji od drugih opcija kao i stvaranju društvenog okruženja koje daje potporu usvajanju zdravijeg načina života.

U pristupu prednost se daje integriranim programima prevencije i promicanja zdravlja, gdje se uz unaprijeđenje zdravlja istovremeno smanjuje proširenost pojedinih čimbenika rizika te djeluje u smislu prevencije više bolesti ili skupina bolesti.

S organizacijskog aspekta treba istaknuti da je u tijeku uspostavljanje mreže za promicanje zdravlja u okviru mreže zavoda za javno zdravstvo.

Isto tako priprema se odgovarajuća zakonska regulativa kojom se treba regulirati sve navedene aktivnosti, uključujući osiguranje odgovarajućih sredstava za njihovo provođenje.

Od nevladinih udruga na ovom području posebno je aktivna Liga za borbu protiv raka i Crveni križ.

Borba protiv raka

U Republici Hrvatskoj je 2000. godine zabilježeno 20 956 (472,3/ 100 000 stanovnika) novih bolesnika od raka u odnosu na 15 565 (325,3/ 100 000 stanovnika) zabilježenih 1990. godine, što je povećanje od 35 %. Broj oboljelih porastao je u tom periodu za 18 % za rak pluća, 50 % za rak dojke, 79 % za rak debelog crijeva te 90% za rak prostate. Broj umrlih zbog raka porastao je u istom razdoblju od 10 746 (224,6./100 000 stanovnika) na 11 683 (268,3/100 000), što je povećanje od oko 9%.

Onkološka zaštita, osim što se pacijenti zbrinjavaju u svim odjelima i specijalističkim ordinacijama općih i kliničkih bolnica te poliklinika, organizirana je i preko specijaliziranih onkoloških odjela i ambulanti (njih 11), te preko specijaliziranih poliklinika (4) od kojih su neke u privatnom vlasništvu. Postoji i specijalizirana Klinika za tumore u Zagrebu. Prevencija se provodi uglavnom preko primarne zdravstvene zaštite.

Monitoring i evaluacija aktivnosti izvodi se i razvija se preko Državnog registra za rak, koji djeluje pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo. Registar je član Association of International Cancer Registries and European Network of Cancer Registries. Registar je uključen u projekt izrade Atlasa mortaliteta od raka u Europi, kojeg vodi prof. P.Boyle iz Europskog instituta za onkologiju u Milanu u okviru Europe Against Cancer programa Europske komisije.

Cjeloviti Nacionalni program prevencije i ranog otkrivanja raka još ne postoji. Ipak postoji Plan i program mjera zdravstvene zaštite iz osnovnog osiguranja i Plan i program mjera zdravstvene zaštite kojeg je prema Zakonu o zdravstvenom osiguranju početkom 2002. godine (za period od dvije godine) donio ministar zdravstva. U tom su programu, za maligne bolesti predviđene opće mjere onkološke zaštite, koje obuhvaćaju edukaciju stanovništva od školske dobi nadalje kako spriječiti rak (prema Europskom kodeksu protiv raka iz 1994 godine), mjere za primarnu prevenciju, detekciju i ranu dijagnostiku raka dojke, raka vrata maternice, raka debelog crijeva te neke mjere tercijarne prevencije (edukacija i emocionalna potpora mastektomiranih žena, zdravstveni odgoj osoba s kolostomom). Prema tom programu mjera opća/obiteljska medicina dužna je provoditi: promicanje zdravlja, provođenje zdravstvenog odgoja i prosvjećivanja stanovništva, skrb o osobama s povećanim rizikom, poticanje samozaštitnih i suzaštitnih aktivnosti, preventivne preglede, kontinuiranu skrb o bolesnicima, vođenje poimeničnih registara svojih bolesnika. Ginekolozi u primarnoj zdravstvenoj zaštiti trebaju sudjelovati u zdravstveno-odgojnim i obrazovnim programima za prevenciju spolno prenosivih bolesti te raka genitalnih organa, zdravstvenom prosvjećivanju i detekciji raka dojke i karcinoma cerviksa, ranom otkrivanju koriokarcinoma, karcinoma jajnika te ranom otkrivanju i liječenju prekarcinoznih promjena vulve i vagine. U provođenju programa promicanja zdravlja i zdravstvenog odgoja sudjeluju i nadležni timovi školske medicine, patronažna djelatnost i zavodi za javno zdravstvo, vrlo često u suradnji s Ligom za borbu protiv raka, prosvjetom i nevladinim udrugama koji rade posebice aktivno na sprječavanju raka dojke i poboljšanju kvalitete života osoba oboljelih od raka. Evaluacija provedbe mjera nije osigurana.

U toku su pripreme za izradu Nacionalnog programa prevencije i ranog otkrivanja raka. Lokalne i spontane aktivnosti na prevenciji i ranom otkrivanju ipak postoje u mnogim dijelovima zemlje, posebice za rak dojke. Projekt «Mobilna mamografija» vodi primjerice Senološko društvo Hrvatskog liječničkog zbora. Pri Ministarstvu zdravstva djeluju od ove godine dva Povjerenstva: Povjerenstvo za rak dojke i Povjerenstvo za prevenciju i rano otkrivanje raka u kojima su stručnjaci iz javnog zdravstva, stručnih društava i nevladinih udruga (Europe Donne za Hrvatsku i hrvatskog modela međunarodnog programa «Reach to Recovery»). Povjerenstvo za rak dojke izradilo je i uputilo svim zdravstvenim ustanovama Postupnike za dijagnozu, liječenje i praćenje žena oboljelih od raka dojke za liječnike primarne zdravstvene zaštite. Ti postupnici trebaju biti uključeni u Nacionalni program prevencije i ranog otkrivanja raka, i obvezuju sve izabrane liječnike primarne zdravstvene zaštite na dosljedno postupanje i primjenu. Postupnici su dovršeni i za liječnike u specijalističko-konzilijarnoj i bolničkoj zdravstvenoj zaštiti. Planirana je edukacija za primjenu tih smjernica po pojedinim područjima zemlje.

Povjerenstvo za prevenciju i rano otkrivanje raka radi upravo na pripremi sveobuhvatnog nacionalnog programa prevencije raka i ranog otkrivanja raka dojke, vrata maternice, debelog crijeva i prostate. U prvim prijedlozima prevencije (primarne) raka uzete su u potpunosti preporuke iz European Code Against Cancer and scientific justification: third version (2003). Ostaje sigurno otvoreno pitanje mogućnosti financiranja cjelokupnog programa.

Onkološka zaštita i programi vezani uz rak financirani su iz Državnog proračuna (rad Državnog registra za rak, povjerenstava, izrade nacionalnog programa, tiskanje smjernica i postupnika, edukacija za primjenu postupnika i smjernica), Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (financiranje onkološke zaštite na svim razinama), nevladinih udruga i stručnih društava (prikupljanje priloga i donacija za nabavku opreme i provođenje preventivnih aktivnosti) i Ministarstva znanosti i tehnologije (financiranje obrazovanja doktora medicine, financiranje znanstvenih projekata i znanstvenih skupova).

Prevencija AIDS-a i drugih zaraznih bolesti

Opisano u okviru odgovora na pitanje broj 2 B. Zdravstvo općenito u potpoglavlju V Javno zdravstvo.

Prevenција ovisnosti

U Hrvatskoj je preventiva zlouporabe psihoaktivnih droga i sprječavanje i suzbijanje ovisnosti o drogama regulirano slijedećim zakonskim propisima:

- Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (NN 107/01, 87/02)
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 121/03)
- Uredba o osnivanju Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga (NN 18/02)

Strateški dokumenti

Nacionalna strategija sprječavanja i suzbijanja zlouporabe psihoaktivnih droga

Temeljem Nacionalne strategije za sprječavanje i suzbijanje zlouporabe psihoaktivnih droga izrađuju se i provode opći i posebni programi koji u suradnji s resornim ministarstvima obuhvaćaju aktivnosti na različitim područjima: prosvjete, zdravstva, pravosuđa, unutarnjih poslova, prometa i veza.

U Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo vodi se od 1978. godine Registar o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga. Podaci se prikupljaju i analiziraju prema metodologiji Vijeća Europe (Pompidou grupe za epidemiologiju psihoaktivnih droga) i godišnje objavljuju u posebnoj publikaciji.

U sustav prevencije ovisnosti uključeni su prema Nacionalnoj strategiji prosvjetni i zdravstveni djelatnici u Školskim preventivnim programima te sustavom savjetovališta u službama školske medicine županijskih zavoda za javno zdravstvo.

Centri za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika do sada su osnovani u 14 županija i funkcionirali su kao zaseban sustav, financirani iz županijskih proračuna. Prema novom Zakonu o zdravstvenoj zaštiti od 1. siječnja 2004. godine postaju podružnice županijskih zavoda za javno zdravstvo.

Detoksikacijski programi provode se u tri specijalizirane psihijatrijske bolnice.

Aktivnosti Zajednice na području «health monitoring»

Zakonske osnove za prikupljanje statističkih podataka u zdravstvu nalaze se u Zakonu o državnoj statistici, Zakonu o zdravstvenoj zaštiti i Programu statističkih istraživanja, te u zakonima i propisima iz područja nadzora nad zaraznim bolestima koji su detaljnije opisani u odgovorima na pitanje broj 1. i 4. Zarazne bolesti A. Zakonodavstvo u potpoglavlju V. Javno zdravstvo i u dijelu odgovora na pitanje broj 8 B. Zdravstvo općenito u potpoglavlju V Javno zdravstvo.

Prema navedenim zakonskim odredbama i podzakonskim propisima prikupljanje, kontrola i analiza pokazatelja o zdravstvenom stanju, organizaciji i radu zdravstvenih ustanova i djelatnika zadaća su i odgovornost Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.

U Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo (HZJZ) rutinski se prikupljaju i analiziraju mortalitetni pokazatelji, morbiditetni pokazatelji i pokazatelji o radu iz primarne i stacionarne zdravstvene zaštite, pokazatelji o zdravstvenim ustanovama i zaposlenicima u zdravstvenom sustavu (human resources), osnovni demografski pokazatelji, podaci za zdravstvene registre: za rak, psihoze, tuberkulozu, AIDS, akutne zarazne bolesti, osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, osoba s invaliditetom

Osim rutinskih Hrvatski zavod za javno zdravstvo provodi i posebna istraživanja od kojih neka u suradnji sa SZO, World Health Survey – WHS, (WHO, Geneve), European Health Interview Survey – EUROHIS, (WHO, Copenhagen), European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs – ESPAD, (Council of Europe), Health Behaviour in School-aged Children (WHO, Copenhagen), Global Youth Tobacco Survey – GYTS (WHO, Copenhagen, CDC-Atlanta, SAD).

Podaci se prikupljaju i analiziraju u svrhu praćenja zdravstvenog stanja stanovništva, praćenja organizacije i korištenja zdravstvene zaštite u sustavu zdravstva, pripreme podataka za nacionalnu zdravstvenu strategiju te planove i programe

mjera zdravstvene zaštite, osiguranja komparabilnosti podataka s članicama SZO-a za koju se pokazatelji godišnje šalju u «Health for all Database».

Strateški dokumenti su Program mjera zdravstvene zaštite i Strategija razvoja zdravstva Republike Hrvatske

Aktivnosti na području prevencije ozljeda

Ovo područje regulirano je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti (NN 121/03) i Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (NN 59/96)

Analiza pobola, invalidnosti i smrtnosti od ozljeda na temelju obveznih individualnih prijava:

Kao izvor podataka o pobolu koriste se podaci zdravstvene statistike o liječenim u stacionarnim ustanovama Republike Hrvatske koje prikuplja i obrađuje Hrvatski zavod za javno zdravstvo (Bolesničko-statistički obrazac)

Kao izvor podataka za prikaz mortaliteta općenito, a tako i uslijed ozljeda koristi se rutinska mortalitetna statistika Državnog zavoda za statistiku i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.

Državni registar osoba sa invaliditetom je uspostavljen u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo

Posebno se prikupljaju i analiziraju podaci o ozljedama na radu u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo i to prema mjesečnim izvješćima područnih ureda i ispostava Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje

Registar nesreća i ozljeda za područje Koprivnice provodi se u okviru posebnog preventivnog programa na lokalnoj razini.

Strateški dokumenti:

- Plan i program mjera zdravstvene zaštite u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2002-2004. U ovom su programu ozljede svrstane u prioritetne zdravstvene probleme.

Nacionalni program sigurnosti cestovnog prometa 2001-2005:

Nacionalni program sigurnosti cestovnog prometa prihvaćen je od Vlade Republike Hrvatske još 1994. godine s ciljem da se stanje sigurnosti cestovnog prometa dovede na prihvatljivu europsku razinu. Ministarstvo unutarnjih poslova je glavni koordinator radne skupine čiji su članovi predstavnici drugih Ministarstava i tijela uključenih u Nacionalni program. Kvantitativni ciljevi zacrtani su u skladu s europskim ciljevima za isto razdoblje, a koji se odnose na broj poginulih u odnosu na broj stanovnika. Cilj Europske zajednice je smanjiti stradanje u prometu do 2010.

Republika Hrvatska bi, optimalno, trebala težiti europskom cilju (7/100 000 umrlih), no obzirom na brojne specifičnosti, puno realnije je postaviti cilj od 8 poginulih na 100.000 stanovnika 2010. godine

Obzirom da ozljede zauzimaju visoko mjesto u mortalitetu i morbiditetu u Hrvatskoj, izražena je potreba za donošenjem Nacionalnog programa prevencije ozljeda kao ključnog čimbenika kontrole i prevencije ozljeđivanja. Na nacionalnoj razini, kao što je već spomenuto, Ministarstvo unutarnjih poslova organizira i provodi prevenciju prometnih nesreća u okviru Nacionalnog programa sigurnosti cestovnog prometa. No treba reći da se prevencija ozljeda temelji i započinje na lokalnoj razini. U mnogim državama svijeta i Europe organiziraju se tzv. Sigurne zajednice ("Safe Community"). Danas takve zajednice postoje širom svijeta uključujući i našu zemlju u kojoj je sigurna zajednica osnovana na području bivše općine Koprivnica.

Aktivnosti na području rijetkih bolesti

Republici Hrvatskoj se sustavno provodi prevencija fenilketonurije i kongenitalne hipotireoze. Neposredno nakon poroda koji je bio pod stručnim nadzorom i uz stručnu pomoć u zdravstvenoj ustanovi ili kod kuće se provode pregledi fenilketonurije (Guthrie test) i hipotireoze (pregled TSH testom). Ovi pregledi su dio Plana i programa mjera zdravstvene zaštite dojenčadi iz osnovnog zdravstvenog osiguranja kojeg donosi ministar zdravstva, a na prijedlog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Bolesti vezane uz čimbenike okoliša

Zdravi okoliš shvaćen je i tretiran kao temeljni preduvjet kakvoće življenja i očuvanja zdravlja ljudi. To je proklamirano već u temeljnom konstitutivnom aktu – Ustavu Republike Hrvatske, u članku 69. (pravo na zdravi okoliš) te u drugim specijalnim zakonima. U Zakonu o zdravstvenoj zaštiti je kao jedna od djelatnosti javnog zdravstva identificirana ocjena i praćenje utjecaja okoliša na zdravlje stanovništva. Ove odredbe ne prate provedbeni propisi, a niti odgovarajući financijski instrumenti. Stoga se praćenje podataka o stanju okoliša i njihovo povezivanje s podacima o zdravlju stanovništva ne provodi sustavno, odnosno provodi se samo kroz pojedinačne studije i projekte. Razlog tome su nedovoljan broj stručnjaka, financijskih resursa i analitičkih kapaciteta, multikauzalnost zdravstvenih posljedica djelovanja štetnih čimbenika okoliša, visoke razine geografskih agregacija podataka o mortalitetu i morbiditetu itd. Vezano uz onečišćenja okoliša i njihov utjecaj na zdravlje u Republici Hrvatskoj se provodi :

- praćenje zdravstvene ispravnosti namirnica na tržištu,
- praćenje zdravstvene ispravnosti vode za piće iz javnih vodoopskrbnih objekata,
- unutar sustava praćenja i suzbijanja zaraznih bolesti posebno se prate i obrađuju slučajevi i epidemije bolesti koje se prenose hranom i epidemije bolesti koje se prenose vodom,
- praćenje kvalitete zraka,
- za nove objekte koji se planiraju graditi, sukladno Zakonu o zaštiti okoliša obvezna je izrada Studija o utjecaju na okoliš unutar koje se evaluiraju i propisuju mjere za sprečavanje utjecaja zahvata na okoliš i zdravlje ljudi, te isto tako i monitoring program kojim se često dobivaju korisni podaci o onečišćenjima okoliša i njihovu utjecaju na okoliš i zdravlje,
- informacijski sustavi (epidemiološki i zdravstvenostatistički) funkcioniraju tako da bi se eventualna pojava nekog klastera bolesti identificirala i na vrijeme istražila. Isto vrijedi i za slučaj da se kroz postojeće sustave praćenja okoliša (hrana, voda, zrak) identificira pojava nekog onečišćenja s potencijalno štetnim djelovanjem na zdravlje.

U Republici Hrvatskoj se trenutno radi na formiranju i jačanju mreže javnoga zdravstva i zdravstvene ekologije (edukacija i specijalizacija liječnika u Županijskim zavodima za javno zdravstvo), što je ključni element izgradnje kapaciteta evaluacije i praćenja utjecaja okoliša na zdravlje. Pred završetkom je prva faza izgradnje informacijskog sustava «Okoliš i zdravlje», što će omogućiti brzu razmjenu podataka o zdravstvenoj ispravnosti namirnica, predmeta opće uporabe i vode za piće, a isti sustav će se u budućnosti proširiti na sve ostale dostupne podatke o stanju okoliša. Paralelna izgradnja ovog informacijskog sustava i njegovo povezivanje s zdravstvenim informacijskim sustavom, uz eventualnu uporabu GIS (geographical information system) omogućit će povezivanje i analizu podataka o utjecaju okoliša na zdravlje, uzimajući u obzir moguće zemljopisne razlike u stanju zdravlja odnosno pobolu i određivanje njihova odnosa prema stanju okoliša istog zemljopisnog područja. (Vidi Dodatak)

2. U slučaju da zakonodavne, regulatorne ili administrativne odredbe nisu na snazi, je li u postupku izrada njihovih nacrti ili prijedloga? Ako jest, navedite pojedinosti o njima, kao i o rokovima za njihovo donošenje.

Odgovor na ovo pitanje sadržan je u odgovoru na pitanje broj 1.

3. U slučajevima kad ne postoji ništa od gore navedenog, postoje li planovi za početak pripreme prijedloga? Molimo objasnite, također navodeći predviđene robove.

Odgovor na ovo pitanje sadržan je u odgovoru na pitanje broj 1.

4. Ima li vaša zemlja potrebne upravne kapacitete, uključujući i humane i materijalne resurse, za ispunjenje gore navedenih uvjeta utvrđenih zakonodavstvom Zajednice?

Što se tiče provođenja Plana i programa mjera zdravstvene zaštite treba reći da se pojedine mjere, posebno rane detekcije, ne provode svuda podjednako, da nisu dovoljno organizirane ni sustavno evaluirane, pa se zaključuju da za provedbu nedostaje materijalnih i humanih izvora.

B. Zdravstvo općenito

1. Dokument COM(2000) 285 konačni, i program djelovanja Zajednice na području javnog zdravstva (Odluka 2002/1786/EZ) utvrđuje zdravstvenu strategiju Europske zajednice. Ima li vaša zemlja zdravstvenu strategiju utvrđenu nekim pravnim dokumentom? Koji su glavni prioriteti? Provode li se kakve aktivnosti na tim područjima? Ako je odgovor potvrđan, molimo kratak opis

Ministarstvo zdravstva i Vlada Republike Hrvatske izradili su dokument "Reforma zdravstva: Strategija i plan reforme sustava zdravstva i zdravstvenog osiguranja Republike Hrvatske" kojeg je u srpnju 2000. godine usvojio Hrvatski sabor. Reforma zdravstva obuhvaća opsežne promjene u sustavu zdravstva Republike Hrvatske.

Osnova strategije zdravstvenog sustava je usmjerena na osiguranje, optimalno očuvanje i unapređenje zdravlja svakog pojedinca i cijele populacije kroz mjere unapređenja zdravlja, zaštite zdravlja, sprječavanja bolesti, liječenja i rehabilitacije oboljelih. Sustav mora postati dostupan svim građanima Republike Hrvatske i stranim državljanima po načelima jednake dostupnosti, poštujući pravo na zdravlje i zdrav način života kao temeljno ljudsko pravo. Zdravstveni sustav mora biti uključen u procese globalizacije medicinske znanosti i prakse primjenjujući suvremena dostignuća na području biomedicinskih, informacijskih i telekomunikacijskih znanosti. U provođenju mjera zdravstvene zaštite sustav mora biti racionalan i djelotvoran, trajno osigurane i provjerene kvalitete te utemeljen na visokim etičkim i moralnim normama.

Ovakva zdravstvena politika je radikalna zaokret u odnosu na dosadašnju praksu. Zaokret je najvidljiviji u populacijskoj orijentaciji, u sveobuhvatnosti, te u naglasku na zdravlje umjesto fokusiranju na bolest. Nova zdravstvena politika usklađena je sa zdravstvenom politikom razvijenih zemalja kojima se Republika Hrvatska teži pridružiti i u skladu je sa željama za demokratskim razvojem društva i prosperiteta svih građana Republike Hrvatske.

Temeljni cilj hrvatske strategije zdravstvene politike je unapređenje razine zdravlja pučanstva što uključuje promicanje zdravijeg načina života ili uklanjanje zdravstvenih rizika koji se mogu spriječiti kao i daljnji razvoj zdravstvene službe. Sukladno s tim, nova zdravstvena politika, temeljena na nacionalnoj viziji zdravstva i svjetskim ciljevima u zdravstvu, kao ključne ciljeve postavlja očuvanje i unapređenje zdravlja te produljenje trajanja i kvalitete života populacije i pojedinaca. Uspostava stabilnog i kvalitetnog zdravstvenog sustava, usvajanje i osiguranje zdravog življenja te unapređenje zdravstvene zaštite tri su osnovna pravca djelovanja. Njihovo provođenje usmjereno je na primjerenu reorganizaciju ustrojstva svih zdravstvenih službi, adekvatno planiranje i educiranje, unapređenje istraživanja i znanosti u zdravstvu, mjere ranog otkrivanja, suzbijanja i kvalitetnijeg liječenja bolesti, prevenciju bolesti i ranu detekciju bolesti, mjere promicanja zdravlja, kao i prevenciju općih i individualnih zdravstvenih rizika.

Usvajanje zdravijih načina življenja u prvom redu obuhvaća prevenciju općih zdravstvenih rizika i unapređenje kvalitete života, putem osiguranja pravilne prehrane, unapređenje uvjeta života i rada te unapređenje sigurnosti prometa i

smanjivanje rizika ozljeđivanja. Opći čimbenici rizika pojedinih bolesti odnose se i na zdravstvene rizike vezane uz čimbenike okoliša. To su onečišćenja vode za piće i rekreaciju, mikrobiološka i kemijska onečišćenja, genetski promijenjene namjernice, onečišćenje zraka, zagađenje okoliša nekontroliranim odlaganjem komunalnog i drugog otpada, te buku.

Strategija zdravog načina življenja nadalje obuhvaća prevenciju individualnih zdravstvenih rizika koji bitno utječu na produljenje trajanja života. To se odnosi na mjere preventivne zdravstvene zaštite materinstva, trudnica i djece, s ciljem osiguranja zdravog početka u životu, osiguranje neometanog rasta i razvoja, te optimalnog tjelesnog i psihičkog sazrijevanja mladih, smanjenje čimbenika rizika i osposobljavanje za kontrolu vlastitog zdravlja, očuvanje funkcionalne sposobnosti starijih ljudi od 65 i više godina sa manje izraženih zdravstvenih poremećaja uz primjerenu aktivnu ulogu u zajednici u kojoj žive. Strateška djelovanja prevencije individualnih rizika obuhvaćaju i pravilnu prehranu, promicanje tjelesne aktivnosti kao preduvjeta zdravlja, promicanje odgovornog spolnog ponašanja, mjere prevencije, suzbijanja ovisnosti i promicanje zdravstvene samozaštite.

Djelovanja na ovim područjima zahtijevaju koordiniranu akciju čitave zajednice, Vlade, zdravstva, prosvjete i športa, gospodarstva, vladinih i nevladinih organizacija, te građana, a u pogledu zaštite okoliša, čak i širu međunarodnu suradnju.

Operativni ciljevi reforme zdravstva su: ograničenje rasta zdravstvenih troškova i uspostavljanje stabilnosti sustava, vođenje planiranja i upravljanja u sustav zdravstva, reorganizaciju sustava financiranja i plaćanja zdravstvenih usluga unapređenje učinkovitosti i kvalitete u sustavu pružanja zdravstvenih usluga, jačanje preventivne i primarne zdravstvene zaštite.

Kako bi se realizirali zacrtani ciljevi pokrenuti su mnogi projektni zadaci od kojih možemo izdvojiti: saniranje dugova u HZZO-u i sustavu zdravstva, provjera i usvajanje nove liste lijekova, pilot projekt "Novi smjer zdravstvene politike" koji se financira sredstvima Svjetske banke, reorganizacija transfuzijske djelatnosti, projekt uvođenja kliničkih smjernica, projekt reorganizacije sustava financiranja i plaćanja zdravstva, definiranje osnovnog paketa zdravstvenih usluga, projekt unapređenja plaćanja zdravstvenih usluga, jačanje međunarodne suradnje, institucionalna reforma, projekt planiranja zdravstvenih kapaciteta, projekt reforme državnih bolnica, projekt unapređenja preventivne zdravstvene zaštite, projekt nacionalne politike lijekova, projekt unapređenja zdravstveno-informacijskog sustava, ljudska prava i etika u zdravstvu, istraživanje i razvoj, politika profesionalnog razvoja u medicini i reforma zdravstva te promjene u pravnoj regulativi.

Ministarstvo zdravstva je početkom 2003. godine izradilo Izvješće o stanju reforme zdravstva od 2000. do 2003. godine koje obuhvaća područja javnog zdravstva i javno-zdravstvene projekte, zaposlenike, financijske rezultate, primarnu zdravstvenu zaštitu, reformu bolničkog sektora, kapitalna ulaganja i decentralizaciju sustava, područje lijekova, informatizaciju sustava zdravstva, osiguranje kvalitete, inspekcijski nadzor, međunarodnu suradnju i prijedloge zakonskih promjena u području sustava zdravstva.

Od značajnijih programskih prioriteta u području reforme sustava zdravstva za 2003. godinu izdvajamo reorganizaciju Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje; informatizaciju i internetizaciju bolničkog sustava i primarne zdravstvene zaštite, povećanje ulaganja u infrastrukturu zdravstva, obnavljanje medicinske opreme, nastavak uvođenja amortizacije u zdravstvu, jačanje preventivne zdravstvene zaštite putem javno-zdravstvenih akcija, novu sistematizaciju Ministarstva zdravstva i programe stručnog osposobljavanja djelatnika Ministarstva zdravstva, kao i donošenje novih pravnih propisa (sedam novih zakona iz područja zdravstva).

Reforma zdravstva je dugoročan proces koji kroz procese restrukturiranja, razvoja i unapređenja obuhvaća sve dijelove sustava zdravstva. Plan i procesi reforme nadopunjavaju se u skladu s financijskim mogućnostima, postignutim rezultatima i iskustvima u tijeku provedbe.

2. Europska komisija izradila je Izvješće o zdravstvenom statusu obzirom na države članice EU u 2000.g. (molimo da primite na znanje da će revidirana verzija uskoro biti objavljena, te da će se nalaziti i na web-stranici Opće uprave za zaštitu zdravlja i potrošača). Molimo da dostavite slične informacije o zdravstvenom stanju stanovništva u vašoj zemlji. To bi trebalo sadržavati i informacije o ključnim zdravstvenim pokazateljima kao što su ukupan mortalitet novorođenčadi i mortalitet prema spolovima, te očekivano trajanje života; podatke o smrtnosti i raširenosti bolesti; situaciju obzirom na zarazne i spolno prenosive bolesti.

I. Zdravstveno stanje

Očekivano trajanje života

Prema podacima "Health for all" baze zdravstvenih pokazatelja Svjetske zdravstvene organizacije, u 2001. godini u Hrvatskoj je očekivano trajanje života pri rođenju za oba spola zajedno bilo 74,65 godina, samo za žene 78,17 godina, a za muškarce 71,03 godine. Ova razlika među spolovima se nije značajnije mijenjala niz godina, osim ratnih 1991/92 godine kad je zbog velikog broja poginulih, posebno među mlađim muškim stanovništvom, došlo do smanjenja očekivanog trajanja života u muškaraca u odnosu na žene za 9-10 godina (1991. godine muški 66,05; žene 76,21).

Tablica 1. Očekivano trajanje života pri rođenju, u 1. godini, 15. godini, 45. godini i 65. godini života prema spolu u Hrvatskoj u razdoblju 1985.-2001. godine

godine	pri rođenju		u 1. godini		u 15. godini		u 45. godini		u 65. godini	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
1985.	67,63	75,19	67,93	75,26	54,35	61,58	26,77	32,66	12,43	15,55
1990.	68,69	76,38	68,54	76,06	54,86	62,31	27,23	33,32	12,95	16,11
1995.	69,3	77,21	69,01	76,8	55,25	63,05	28,02	33,99	13,14	16,6
2001.	71,03	78,17	70,6	77,75	56,84	63,91	28,75	34,68	13,63	17,04

Mortalitet u Republici Hrvatskoj

Prema podacima o umrlima Državnog zavoda za statistiku u 2001. godini je umrlo 49.552 ljudi čije je stalno prebivalište ili boravište bilo na području Republike Hrvatske. Standardizirana stopa smrtnosti (standardized death rate - SDR) za sve dobi i uzroke bila je 2001. godine 921,01/100.000 stanovnika; za muškarce SDR je 1207,29, a za žene je SDR 711,55/100.000. Među umrlima je 50,6% muškaraca i 49,4% žena.

Vodeći uzroci smrti su iz skupine cirkulacijskih bolesti od kojih je umrlo 26.542 ljudi – SDR 486,18/100.000 stanovnika. Od zloćudnih novotvorina, druge po redu skupine bolesti iz koje se izdvajaju vodeći uzroci smrti, u 2001. godini je umrlo 11.779 ljudi – SDR 213,02/100.000 stanovnika. Tri četvrtine svih uzroka smrti u Republici Hrvatskoj je iz ove dvije skupine bolesti, a preostale smrti odnose se na ozljede i trovanja (2.742 osobe; SDR 56,18/100.000), probavne bolesti (2.371 odnosno 44,82/100.000), dišne bolesti (1.939 odnosno 35,22/100.000) i druge manje zastupljene uzroke.

SDR od svih uzroka za dob 0-64 godine je u Hrvatskoj 2001. godine 305,23/100.000.

Dobna raspodjela pokazuje da je smrtnost veća kod muškaraca – u Hrvatskoj je SDR za sve uzroke u muškaraca do 64 godine života 2001. godine 441,13/100.000. SDR za žene u dobi do 64 godine je 178,34/100.000 žena.

Smrtnost u dobi iznad 65 godina

Podaci iz Popisa stanovništva 2001. godine znatno se razlikuju od dotadašnjih procjena i utječu na trend ukupne smrtnosti u starijoj dobi. Umrli u dobi iznad 65 godina (37.429) u ukupnom mortalitetu su u udjelu od 75,5 %.

SDR za sve uzroke smrti u dobi iznad 65 godina je za muškarce u Republici Hrvatskoj (SDR 65+, muški – 7406,2).

Perinatalna smrtnost

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku perinatalno je umrlo 402 djece (9,8/1000 ukupno rođenih u 2001. godini). Među perinatalno umrlima bilo je 216 mrtvorođenih (stopa mrtvorođenja 5,2) i 186 umrlih u dobi do sedam dana (stopa rane neonatalne smrtnosti 4,6). Prema metodologiji SZO-a za međunarodne usporedbe, perinatalni mortalitet za Republiku Hrvatsku je u 2001. godini je iznosio 7,26/1000 rođenih ≥ 1000 grama porodne težine (300 perinatalno umrlih). Najučestaliji uzroci dojenačkih i perinatalnih smrti u Republici Hrvatskoj su, kao i u razvijenim zemljama, vezani uz uranjeno rođenje i posljedičnu nezrelost ili se radi o teškim malformacijama i malformacijskim sindromima. Udio djece niske porodne težine je u Republici Hrvatskoj 6,4%, dok stopa perinatalne smrtnosti za djecu iznad 2500 grama iznosi 3,0/1000, za rođene niske porodne težine (težine do 2500 grama) stopa smrtnosti je 117,1/1000.

Dojenačka smrtnost

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u 2001. godini umrlo je 315 djece (7,68/1000 živorođenih). Od 315 umrle dojenčadi u 2001. godini rano neonatalno (u dobi 0-6 dana) je umrlo 186 djece (stopa od 4,54/1000 živorođenih).

Postneonatalna smrtnost

U Republici Hrvatskoj je u 2001. godini zabilježeno 88 postneonatalnih (28-364 dana) smrti. Stopa je 2,15/1000 živorođenih.

Maternalna smrtnost

Maternalna smrtnost se u Republici Hrvatskoj svodi na sporadične slučajeve. U 2001. godini je zbog komplikacija u trudnoći, porodu ili babinjama umrla 1 žena, odnosno stopa je iznosila 2,44/100.000 živorođenih.

Ozljede

Ozljede i otrovanja zauzimaju treće mjesto u ukupnoj smrtnosti u Republici Hrvatskoj s udjelom od 5,5% 2001. godine (2742 umrla) te su bile vodeći uzrok smrti u dobi do 40 godina. Također se ne smije zanemariti da u nemalom broju ozlijeđenih osoba ostaju trajne posljedice po zdravlje.

Prometne nesreće

Prometne nesreće su se nalazile 2001. godine na drugom mjestu uzroka smrti od ozljeda u Republici Hrvatskoj s udjelom od 25% (673 poginule osobe). Najviše stope smrtnosti zbog prometnih nesreća zabilježene su u dobi 15-24 godina, te u dobi iznad 65 godina, a u svim dobnim skupinama bile su trostruko više u muškaraca nego u žena. Standardizirana stopa smrtnosti od cestovnih prometnih nesreća za dob 0-64 godina, u promatranom 15 - godišnjem razdoblju u Republici Hrvatskoj, uz oscilacije kontinuirano opada (2001.g. 12,8/100.000).

Duševni poremećaji i samoubojstva

Skupina duševnih bolesti i poremećaja nalazi se na prvom mjestu po broju korištenih dana bolničkog liječenja u Republici Hrvatskoj s udjelom 20,1% (1358827 BOD) 2001. godine, što praktički znači da se svaki 5. dan bolničkog liječenja koristi za ovu skupinu bolesti i poremećaja.

Shizofrenija i alkoholizam godinama su najučestalije dijagnoze kao uzrok hospitalizacija iz skupine duševnih bolesti i poremećaja. 2001. godine najviše je bilo hospitalizacija zbog alkoholizma (udio 22,8%), slijede shizofrenija (20,8%),

reakcija na teški stres uključujući posttraumatski stresni poremećaj (9,3%) i depresivni poremećaji (9,1%). Po broju korištenih dana u ukupnom broju dana bolničkog liječenja radi duševnih bolesti i poremećaja izrazito prednjači shizofrenija s prosječnim trajanjem liječenja od 67,2 dana i udjelom od 37,1%. U Republici Hrvatskoj se incidencija shizofrenije nije značajno mijenjala, a prosječna dobno standardizirana stopa u razdoblju od 1965.-1999.godine prema podacima Registra za psihoze iznosi 0,26/1000 stanovnika starijih od 15 godina (standardizirano na popis u Hrvatskoj 1991.g.).

Samoubojstva su se nalazila na prvom mjestu uzroka smrti od ozljeda i otrovanja u Republici Hrvatskoj s udjelom od 32,2% (882 slučaja) 2001. godine. U razdoblju od 1985. do 1997. godine standardizirana stopa smrtnosti za sve dobi zbog samoubojstava oscilira, a od 1998. godine bilježi se kontinuirani pad (2001.g. 17,8/100.000). Stope kod muškaraca bile su trostruko više nego kod žena.

Zloćudne novotvorine

Na ljestvici mortaliteta maligne neoplazme nalaze se u Republici Hrvatskoj na drugom mjestu s udjelom od 24% u ukupnom mortalitetu 2001. godine, dok za dobnu skupinu do 65 godina taj udio iznosi 34%. Standardizirane stope smrtnosti više su u muškaraca nego u žena (2001. godine 309,4:146,2/100000, izvor: WHO/HFA, 2003).

Najčešći uzrok smrti od malignoma u muškaraca je rak bronha i pluća, rak kolona i rektuma i rak prostate, a u žena rak dojke, rak kolona i rektuma te rak bronha i pluća.

I incidencija i mortalitet zbog raka su u porastu, ako izuzmemo (zbog privremene okupacije dijela teritorija) određeni pad u vrijeme Domovinskog rata (1991.-1995.g.). Stope incidencije i mortaliteta rastu s dobi i više su za muškarce, najvećim dijelom zbog tzv. pušačkog raka.

Rak bronha i pluća

Rak bronha i pluća najčešće je sijelo raka u muškaraca u Republici Hrvatskoj 2000. godine. Stopa incidencije standardizirana na Europsko stanovništvo iznosi 110,9/100.000, a udio u ukupnom broju novoregistriranih muškaraca s rakom 23%. U žena se nalazi po učestalosti na trećem mjestu iza raka dojke i debelog crijeva. Standardizirana stopa incidencije iznosi 20,8/100.000, a udio u ukupnom broju novoregistriranih žena s rakom 7%. Osim toga, rak bronha i pluća treći je na rang ljestvici pojedinačnih uzroka smrti u muškaraca u Hrvatskoj u 2001. godini.

U Hrvatskoj su incidencija i mortalitet od raka pluća u porastu. Najznačajniji čimbenik rizika za rak pluća je pušenje. Kao posljedica smanjenja pušenja i povećane brige za zdravlje u najrazvijenijim zemljama svijeta incidencija raka pluća stagnira ili je u padu. U muškaraca mlađih od 65 godina u Hrvatskoj mortalitet od raka stagnira, no u žena je još uočljiv trend porasta. U starijim dobnim skupinama mortalitet raste u oba spola do 2000. godine. 2001. godine uočava se pad za koji je pitanje nije li uvjetovan promjenama u starosnoj strukturi stanovništva prema najnovijem popisu stanovništva, a adekvatna interpretacija moći će se dati daljnjim praćenjem.

Rak dojke

To je najčešće sijelo raka u žena u Republici Hrvatskoj po incidenciji (stopa standardizirana na Europsko stanovništvo iznosi 78,0/100.000, a udio u ukupnom broju novoregistriranih bolesnica iznosi 22% u 2000. godini) i mortalitetu (standardizirana stopa iznosi 27,3/100.000, a udio u ukupnom broju umrlih bolesnica od raka iznosi 17% u 2001. godini). Usprkos napretku dijagnostike i terapije, rak dojke je najčešći uzrok smrti u žena u dobi 35-39 godina u Hrvatskoj. Jedini način prevencije nepotrebnih smrti su programi ranog otkrivanja. One zemlje koje su već prije dvadesetak godina počele s organiziranim programima ranog otkrivanja (palpacija i mamografija) sada imaju prisutan pad mortaliteta od raka dojke. Za razliku od njih u Republici Hrvatskoj mortalitet od raka dojke raste do 1999. odnosno 2000. godine, a za pad zabilježen 2000. godine u dobi 0-64 i 2001.godine u dobi 65 i više godina adekvatne interpretacije će se moći dati daljnjim praćenjem.

Bolesti srca i krvnih ųila

Bolesti srca i krvnih ųila vodeći su uzrok smrti već duųe vrijeme s udjelom većim od 50% u ukupnom mortalitetu u Republici Hrvatskoj. U 2001. godini 26542 osobe umrle su od bolesti srca i krvnih ųila, a vodeće dijagnostičke skupine bile su ishemične bolesti srca s udjelom 33,4% i cerebrovaskularne bolesti s udjelom 31,4%.

Ishemične bolesti srca - Standardizirana stopa smrtnosti na 100.000 za ishemične bolesti srca za dob 0-64 godine za Hrvatsku, kod muškaraca (2001. g. 64,6) kao i kod ųena (2001. g. 16,5).

Cerebrovaskularne bolesti srca - U promatranom razdoblju standardizirana stopa smrtnosti za cerebrovaskularne bolesti za dob 0-64 pokazuje trend opadanja i kod muškaraca i kod ųena. Stope kod nas (2001. g. 33,3 muški; 16,7 ųene).

Hipertenzija

Hipertenzija, kao samostalna bolest predstavlja značajan javnozdravstveni problem, a također je jedan od najznačajnijih čimbenika kardiovaskularnog rizika. Prema rezultatima istraųivanja iz Prvog hrvatskog projekta zdravstva 27,7% osoba u dobi 18-65 godina imalo je krvni tlak viši od 140/90 mmHg. Značajno viša prevalencija povišenog krvnog tlaka utvrđena je u muškaraca (31,9%) nego u ųena (23,6%).

Dijabetes

Dijabetes, kao bolest za sebe tako i kao jedan od značajnih čimbenika rizika za cirkularne bolesti i bubreųnu insuficijenciju, značajno smanjuje kvalitetu i ugroųava ųivot oboljelih.

Prevalencija dijabetesa u Hrvatskoj iznosi 2,37%, od čega se 0,07% odnosi na autoimunosni inzulin-ovisni oblik bolesti tip 1, a 2,3% na tip 2 dijabetesa što otprilike odgovara podacima iz razvijenih zemalja.

Udio dijabetesa u ukupnoj smrtnosti u Republici Hrvatskoj 2001. godine bio je 1,6%. Standardizirana stopa smrtnosti od dijabetesa u Hrvatskoj 2001. godine za dob 0-64 godine (4,7 muški; 3,2 ųene).

Zarazne bolesti

U Republici Hrvatskoj se rutinski prijavljuje i prati 78 zarazih bolesti važnih za cijelu zemlju. Uz njihovo praćenje, aktivno se i sustavno provode i mjere njihova sprečavanja i suzbijanja na temelju Zakona o zaštiti pućanstva od zaraznih bolesti) i Plana i programa mjera zdravstvene zaštite koje donose Ministarstvo zdravstva i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje na prijedlog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. U praćenju, sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti uz mnoge sudionike u zdravstvu, od opće medicine do bolnica, sudjeluje posebno za to osposobljena kvalificirana i organizirana epidemiološka sluųba i lijećnici specijalisti epidemiolozi, uz središnju koordinaciju Epidemiološke sluųbe Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, što odgovara funkciji centra za kontrolu zaraznih bolesti (CDC) .

Osvrt na pojedine zarazne bolesti.

AIDS u Republici Hrvatskoj, od 1986. kada je prvi put registriran pokazuje nakon prvih godina blagog porasta posljednjih deset godina stacionaran trend s niskom učestalošću i prosječnom godišnjom incidencijom od 0,4 na 100000 stanovnika i ukupno 200 registriranih bolesnika (od 1986 do konca 2002) odnosno kumulativnom incidencijom od 44 na 1 milijun stanovnika. Struktura oboljelih kroz cijelo 17 godišnje razdoblje pokazuje najveći udio homo - biseksualnih muških osoba (47% kumulativa), s razmjerno malim udjelom intravenskih uživatelja droga (8,5%) te stalno posve malim udjelom (2 %) osoba u kategoriji "nepoznato". AIDS u dječjoj dobi posve je rijedak (ukupno 4 slućaja ili 2 %). Takvi razmjerno povoljni pokazatelji rezultat su sustavne provedbe, počevši od 1983. (prije nego su se pojavili prvi slućajevi) Programa mjera zaštite od AIDS-a, kasnije donesenog na razini Sabora kao Nacionalni program za borbu protiv AIDS-a.

Opća proširenost HIV infekcije u populaciji također je razmjerno niska s oko 50 novootkrivenih godišnje ili 0,028% od svih testiranih, uključujući i rizićne skupine i AIDS bolesnike, a 0.001 % u prosjećnoj odrasloj populaciji (dobrovoljni davatelji krvi).

Spolno prenosive bolesti

Klasične spolno prenosive bolesti, syphilis, gonorea pokazuju izrazito povoljno stanje regresije učestalosti na vrlo niske brojeve (syphilis 11, gonorrhoea 26 u 2002.), a težište interesa i zdravstvenog djelovanja, slično kao i u mnogim drugim zemljama, usmjereno je danas na tzv. nespecifične urogenitalne infekcije uzrokovane Chlamidijama, virusima i sl. koje zbog svoje razmjerno visoke učestalosti, iako pretežno s blagim ili nikakvim simptomima, te zbog mogućih kasnih komplikacija iziskuju mjere ranog otkrivanja i efikasnog liječenja.

Hepatitis C

Otkako je moguća njegova dijagnostika (1992.), hepatitis C stalno je prisutan sa stacionarnom učestalošću sličnom kao i hepatitis B (u 2002. 220 bolesnih i 174 asimptomatska nositelja). Prema dostupnim epidemiološkim podacima, infekcija hepatitisom C u Republici Hrvatskoj vezana je dominantno uz krvni, parenteralni prijenos (danas pretežno u nemedicinskim okolnostima), a kod malog broja u obzir dolazi i spolni put prijenosa. Od 1992. striktno se provodi testiranje sve krvi za transfuziju prema svjetskim standardima, pa je taj put prijenosa danas eliminiran.

Tuberkuloza

Tuberkuloza je u Republici Hrvatskoj zahvaljujući teškom povijesnom nasljeđu još uvijek znatan javnozdravstveni problem, no zahvaljujući svim mjerama, od sustavnog cijepljenja do adekvatnog liječenja bolesnika i nadzora nad kontaktima, učestalost nije porasla niti za vrijeme nedavnog teškog rata, već je došlo samo do zaustavljanja prethodnog silaznog trenda učestalosti. Od godine 1999. taj se silazni trend ponovo uspostavio i u 2002. zabilježen je najmanji broj novih slučajeva do sada (1470). Treba napomenuti da u Republici Hrvatskoj tuberkuloza (koja je razmjerno česta) nije posebno vezana uz HIV infekciju (koja je rijetka).

Bolesti putovanja

U pogledu nadzora nad bolestima povezanim uz internacionalna putovanja, u Republici Hrvatskoj postoji regularan sustav mjera zdravstvenog nadzora nad osobama koje dolaze iz zemalja s kolerom, malarijom i dr. a obvezno je cijepljenje svih osoba koje iz Hrvatske odlaze u zemlje sa žutom groznicom, uz kemoprofilaksu malarije. Povremeno, u skladu s međunarodnom epidemiološkom situacijom, primjenjuju se ciljane mjere, na primjer za nadzor nad unosom krimsko-kongoanske groznice, kuge, SARS-a i sl. u skladu s preporukama SZO i Međunarodnim sanitarnim pravilnikom. Godišnje se u Hrvatskoj registrira 8 do 10 importiranih slučajeva malarije (8 u 2002.).

Zarazne bolesti uzrokovane hranom

Od zaraznih bolesti uzrokovanih hranom najbrojnije su salmoneloze (6570 u 2002.) uz napomenu da se većinom radi o manjim obiteljskim epidemijama preko hrane pripravljene kod kuće, rijetko o epidemijama nastalima preko hrane pripremljene u ugostiteljskim objektima, a posve iznimno preko industrijski proizvedene hrane. (u 2002. nije bilo takvog slučaja). Uz salmoneloze za Hrvatsku je karakteristično obolijevanje od trihineloze (177 slučajeva u 2002), najviše nakon konzumacije svinjskih suhomesnatih proizvoda domaće privatne proizvodnje (tradicionalni način pripremanja mesa kod kuće) i to kad je netko propustio obaviti prethodni pregled mesa koji je zakonska obveza. Incidenti nastali preko mesnih prerađevina u javnoj prodaji izuzetni su, no tada mogu zahvatiti veći broj osoba. Takav se slučaj dogodio 2002. i prouzročio više od 100 oboljelih. To je, kao što je naglašeno, ipak iznimka jer se za sigurnost mesa i mesnih prerađevina u javnoj distribuciji trajno skrbi veterinarska služba i veterinarska inspekcija te sanitarna inspekcija.

U Hrvatskoj do sada nije zabilježen niti jedan slučaj varijante Creutzfeldt Jakobove bolesti u ljudi, a također nije zabilježen niti jedan slučaj BSE (bovine spongiformne encefalopatije) u životinja.

Rezistencija mikrobioloških uzročnika na antibiotike je potencijalni problem kao i svuda, pa se u cilju usporavanja i sprečavanja te pojave provode sustavne mjere nadzora nad primjenom pojedinih lijekova u izvanbolničkoj i bolničkoj

zdravstvenoj zaštiti kao i u uzgoju životinja. Između ostaloga prati se rezistencija na antituberkulotike koja je za sada vrlo niska i stabilna.

Bolesti protiv kojih se sustavno cijepi.

U Republici Hrvatskoj već dugi niz godina postoji vrlo uspješan sustav masovnog sustavnog cijepljenja u kojem na temelju Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti i aktualnog prijedloga epidemiološke službe Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva svake godine donosi godišnji plan i program cijepljenja, koji je obavezan za sve cjepitelje u zemlji, a besplatan je za sve cjepljenike. Provedbom takvog programa postižu se razmjerno visoki cjepni obuhvati od preko 90 % i zahvaljujući tome izvrsni rezultati u redukciji pobola. Tako je do sada eradicirana variola (posljednji slučaj u Hrvatskoj 1926.) zatim difterija (posljednji slučaj 1975.) dječja paraliza (posljednji slučaj 1989; certifikat SZO o eradikaciji dobiven 2002.), a na posve nisku učestalost svedeni su tetanus (8 slučajeva u 2002. ili 94% redukcija pobola u odnosu na razdoblje prije cijepljenja), zatim morbilli (6 slučajeva u 2002. ili preko 99 % redukcije), rubeola (10 slučajeva u 2002. ili preko 99 % redukcije) parotitis epidemica (101 slučaj u 2002. ili 98% redukcije), pertussis (176 slučajeva u 2002. ili 96% redukcije), dok TBC s 1470 slučajeva u 2002. bilježi značajnu redukciju od 94%. Cijepljenje protiv hepatitisa B uvedeno je u program 2000. godine, a od 2002. godine cijepljenje protiv *Haemophilus influenzae* tipa b.

Od ostalih važnijih cijepljenja treba izdvojiti regularno postekspozicijsko cijepljenje protiv bjesnoće, svih bjesnoći izloženih osoba (ugriz i sl.) kao i preekspozicijsko cijepljenje profesionalno zarazi izloženih osoba (veterinarski patolozi i dr.) U Hrvatskoj nema slučaja humane bjesnoće od 1964. Zahvaljujući sustavnom cijepljenju pasa potisnut je urbani ciklus animalne bjesnoće, no prisutna je silvatična bjesnoća, s pretežnim udjelom lisica.

Tu je i godišnja akcija cijepljenja protiv gripe posebno usmjerena prema starijim i kronično bolesnim osobama za koje je cijepljenje besplatno, i u kojoj se svake godine cijepi nekoliko stotina tisuća osoba, a čime se preveniraju komplikacije i smanjuje sezonski višak smrtnosti.

Bolesti dišnog sustava

U 2001. godini u Republici Hrvatskoj je od bolesti dišnog sustava umrlo 1.939 osoba (3,91% svih umrlih; SDR za sve dobi je 35,22/100.000 stanovnika; za muškarce 56,58, a za žene 23,14). Standardizirana stopa smrtnosti (SDR) za kroničnu opstruktivnu bolest pluća, bronhitis, astmu je za sve dobne skupine u 2001. godini bila u Hrvatskoj 16,31/100.000. U 2001. godini SDR za kroničnu opstruktivnu bolest pluća, bronhitis, astmu za muškarce je 30,4/100.000, a za žene 8,6/100.000.

U dobi 0-64 godine 2001. godine u Hrvatskoj SDR za kroničnu opstruktivnu bolest pluća je u muškaraca 5,36, a u žena 1,8.

Invalidnost

U 1999. godini je od ukupno 1.001.064 korisnika mirovina njih 251.436 koristilo invalidsku mirovinu. Zbog promjena u mirovinskom zakonu 1999. godine ostvareno je 37.112 novih invalidskih mirovina što je stopa od 814,9/100.000 stanovnika, dok je u 2001. godini zabilježeno 3406 novih mirovina. U 1998. godini 434.421 osoba je primala pomoć zbog nesposobnosti što je stopa od 9.651,3/100.000 stanovnika. Od toga je broja 194.121 osoba koristila invalidsku mirovinu, a stopa novih invalidskih umirovljenika iznosila je 453,9/100.000 stanovnika. U najvećem broju slučajeva invalidnost/nesposobnost je uzrokovana duševnim poremećajima i poremećajima ponašanja (22,0%), zatim bolestima mišićno-koštanog sustava i vezivnog tkiva (19,8%) i bolestima cirkulacijskog sustava (13,1%).

U Hrvatskoj je u sklopu popisa stanovništva 2001. godine provedeno i istraživanje o prevalenciji invalidnosti. Istraživanje je pokazalo da su 9,7% stanovništva Hrvatske invalidne osobe i to 11,5% muškaraca i 8,0% žena. Postotak invalidnih osoba raste s dobi. U dobi 45-49 godina iznosi 12,7%, u dobi 65-69 godina 19,3%, a u dobi 85 i više godina 27,5%.

U tijeku je formiranje baze podataka Hrvatskog registra o osobama s invaliditetom. Podaci se prikupljaju iz zdravstva, socijalne skrbi, prosvjete, mirovinskog osiguranja i resora invalida domovinskog rata.

Zdravstveno stanje pojedinih populacijskih skupina

Struktura stanovništva u Hrvatskoj

Dugogodišnje smanjivanje nataliteta, fertiliteta i prirodnog prirasta uzrokovalo je od 1991. godine ulazak Hrvatske u depopulacijsku fazu prirodnog kretanja. Natalitetna stopa je u 2001. godini 9,2/1.000, mortalitetna 11,2/1.000, stopa općeg fertiliteta 37,95. U 2001. godini zabilježena je negativna stopa prirodnog kretanja od -1,9. Nepovoljna demografska kretanja kroz nekoliko posljednjih desetljeća negativno su se odrazila na ukupan broj i dobnu strukturu stanovnika Hrvatske te možemo reći da pripadamo zemljama sa starim stanovništvom.

Prema Popisu stanovništva (rezultati od 15.06.2002. godine) u Hrvatskoj je u ukupan broj stanovnika uključeno 4.437.460 popisanih osoba. Struktura stanovništva prema Popisu 2001. pokazuje da je hrvatsko stanovništvo u trendu progresivnog starenja, jer je udio starijih od 65 godina dosegao 15,6%, a mlađih od 15 godina je smanjen na 17,0%. EU zemlje u prosjeku imaju udio starijih od 65 godina 16,2%, a CEE zemlje 12,9% te možemo zaključiti da pripadamo zemljama s izrazito starom populacijom.

Zdravstveno stanje stanovništva iznad 65 godina

Progresivno starenje hrvatskog stanovništva znatno utječe i na korištenje zdravstvene zaštite, kako na primarnoj razini tako i u bolnicama. Među korisnicima primarne zdravstvene zaštite 2001. godine bilo je 20,3% starijih od 65 godina. Od ukupnog broja posjeta ordinacijama 29,3% posjeta se odnosi na stariju populaciju te bilježimo 10,93 posjeta po jednom korisniku. Od ukupnih kućnih posjeta čak se 64,2% odnosi na korisnike starije dobi.

Od ukupno liječenih u bolnicama Hrvatske bilo je 30,5% pacijenata starije dobi. Omjer hospitaliziranih žena prema muškarcima je 1,2:1. Vodeći uzroci hospitalizacije starijih ljudi u oba spola su bolesti cirkulacijskog sustava, u udjelu iznad 25%, slijede zloćudne novotvorine (16%) i bolesti probavnog sustava (11%). Ostale bolesti kao uzroci hospitalizacije su u udjelu ispod 10%. Među zloćudnim novotvorinama vodeći uzrok hospitalizacija, kao i uzrok smrti, u žena je karcinom dojke, a u muškaraca karcinom bronha i pluća.

Zaključci

Nepovoljna demografska kretanja kroz nekoliko posljednjih desetljeća negativno su se odrazila na ukupan broj i dobnu strukturu stanovnika Hrvatske te možemo reći da pripadamo zemljama sa starim stanovništvom i negativnom stopom prirodnog kretanja stanovništva.

Pri ocjeni opterećenja bolešću (burden of disease) u Hrvatskoj treba istaknuti da su kronične nezarazne bolesti vodeći uzrok smrti i bolničkog liječenja i da pojedine skupine dijagnoze još uvijek pokazuju trend porasta. Na vrhu ljestvice mortaliteta su bolesti srca i krvnih žila s udjelom od 53,6% u ukupnom mortalitetu 2001. godine. Slijedi skupina novotvorina s udjelom od 23,8%. Bolesti probavnog sustava nalaze se na četvrtom mjestu (iza skupine ozljeda i trovanja) s udjelom od 4,8%, a bolesti dišnog sustava su na petom mjestu s udjelom od 3,9%.

Pokazatelj prijevremenog umiranja su izgubljene godine života. Najveći broj godina izgubljenog života 2001. godine u Hrvatskoj bio je uzrokovan novotvorinama (87.620), bolestima srca i krvnih žila (81.594) i ozljedama (54.927).

I u uzrocima bolničkog liječenja 2001. godine na prvom su mjestu bolesti srca i krvnih žila (s udjelom od 13,8%), a slijede novotvorine (12,7%), bolesti probavnog sustava (10,1%), dišnog sustava (8,8%) te bolesti mokraćnog i spolnog sustava (8,3%), dok su po broju korištenih dana bolničkog liječenja duševne bolesti i poremećaji na prvome mjestu s udjelom od 20,1% u ukupnom broju dana bolničkog liječenja u Hrvatskoj.

Čimbenike rizika za nastanak niza kroničnih bolesti ilustriraju rezultati istraživanja iz Prvog hrvatskog projekta zdravstva Ministarstva zdravstva i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Istraživanje je pokazalo da je 27,7% osoba u Hrvatskoj u dobi 18-65 godina imalo krvni tlak viši od 140/90 mmHg, i to 31,9% muškaraca i 23,6% žena. Pušilo je 34,1%

muškaraca i 26,6% žena. Utvrđene srednje vrijednosti kolesterola u ispitanika oba spola bile su više od poželjnih 5,2 mmol/l. Srednje vrijednosti triglicerida u muškaraca bile su također više od poželjnih.

Pretilost (ITM 30+) kao čimbenik rizika zabilježena je u 31,1% muškaraca i 15,2% žena. Tjelesnom aktivnošću koja je važna za održavanje poželjne tjelesne težine u slobodno vrijeme bavi se 17,1% muškaraca i 4,3% žena.

Epidemiološka situacija glede zaraznih bolesti u Hrvatskoj je razmjerno povoljna. Bolesti protiv kojih se cijepi su eradicirane ili potisnute na posve niske brojke. Međutim potencijalno rizični čimbenici (migracije, promet, turizam itd.) kao i pojava novih bolesti poput SARS-a te potencijalna opasnost od bioterizma zahtijevaju i dalje trajni protuepidemijski i preventivni rad.

1. Determinante (odrednice) za odabrane javno-zdravstvene probleme

Zdravstveni problem	Determinante (odrednice)	Dob, spol, socio ekonomski status
Niska porodna težina i nedonošenost	Pušenje, konzumacija alkohola i droga, zdravstvena prosvjećenost, dostupnost kvalitetne zdravstvene zaštite	
Ozljede	Konzumacija alkohola i droga, okoliš, dostupnost kvalitetne hitne zdravstvene službe	
Psihijatrijski poremećaj	Konzumacija alkohola i droga	
Karcinomi	Pušenje, prehrana, pretilost, prekomjerna konzumacija alkohola, dostupnost kvalitetne zdravstvene zaštite	
Cirkulatorne bolesti	Pušenje, konzumacija alkohola, prehrana, pretilost, smanjena tjelesna aktivnost, dostupnost kvalitetne zdravstvene zaštite	
Zarazne bolesti	Prehrana, zdravstveno ispravna hrana i voda, konzumacija droga, spolno ponašanje, putovanja, dostupnost kvalitetne zdravstvene zaštite	
Astma i ostali respiratorni problemi	Uvjeti u okolišu, pušenje, dostupnost kvalitetne zdravstvene zaštite	

2. Determinante (odrednice) zdravlja

Socio-ekonomske determinante (odrednice)

Zdravstveno stanje stanovništva značajna je odrednica socio-ekonomskog razvoja, ali i socio-ekonomski čimbenici značajno utječu na zdravstveno stanje. Nezaposlenost, osamljenost, po zdravlje štetne životne navike, ali i brige, nesigurnost, nedostatak poticajne okoline, dugotrajne stresne situacije itd. ugrožavaju zdravlje i ubuduće bi im trebalo posvetiti posebnu pozornost.

Makro-ekonomske determinante (odrednice)

Nakon recesije u 1999. godini hrvatska ekonomija bilježi porast bruto nacionalnog dohotka od 2,9% u 2000. godini do preko 4% u 2002. godini (Croatian Human Development Report 2002.) tako da bruto nacionalni proizvod doseže 2002. godine vrijednost od 5.056 USD po stanovniku.

Posljednjih nekoliko godina indeks humanog razvitka (HDI) je stabilan s blago uzlaznim trendom, te sa 49-og mjesta (prema Izvješću društvenog razvitka 2000. godine) Hrvatska u 2002. godini dolazi na 48. mjesto. Time po prvi puta ulazi u kategoriju zemalja koje su dostigle "visoki" stupanj razvitka standarda.

Obrazovanje

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku najmanje osnovnu školu završeno ima 80,8% hrvatskog stanovništva starijeg od 15 godina, još 15,7% ima nepotpunu osnovnu školu, dok 3,6% nema škole ili su podaci o školovanju nepoznati. Neku od srednjih škola završilo je 47,1%, više škole 4,1%, te fakultete i umjetničke akademije 7,8% stanovništva. Svake godine u Hrvatskoj osnovnu i srednju školu završi više od 100.000 učenika, a na sveučilišnim i stručnim studijima diplomira oko 14.000 studenata.

Kućanstva

Prema popisu stanovnika 2001. godine u Hrvatskoj prosječan broj osoba u kućanstvu iznosio je 2,99. Samačkih kućanstava bilo je 20,8%. Pritom treba naglasiti da u Hrvatskoj živi 15,6% osoba u dobi 65 i više godina, a 0,7% stanovništva je u dobi 85 i više godina.

Zaposlenost

U Hrvatskoj je prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2002. godini bilo prosječno zaposleno 1,359.015 osoba što je za 0,8% više nego 2001. godine odnosno 1,3% više u odnosu na 2000. godinu. Najveći broj osoba zaposlen je u pravnim osobama (78%), u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija zaposleno je 16,8%, a 5,2% aktivnih osiguranika su individualni poljoprivrednici. S obzirom na djelatnost najveći broj zaposlenih je u prerađivačkoj industriji (21%), trgovini na veliko i malo te popravak motornih vozila te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo 15,7% i javnoj upravi i obrani i obaveznom socijalnom osiguranju 8,7%.

Na svom radnom mjestu zaposleni su izloženi raznim štetnostima, a to su najčešće sudeći prema prijavama profesionalnih bolesti: buka, vibracije, nefiziološki položaj tijela pri radu, anorganske i organske prašine, ionizacijsko zračenje te različite kemijske štetnosti. Osim toga godišnje se u radnim prostorima ozlijedi oko 18.000 tisuća zaposlenih (u 2002. godini 17.677) te još između 3.000 i 4.000 tisuća strada na putu s i na posao (2002. godine 3.507). Zbog bolesti prosječno dnevno izostaje 53.047 zaposlenih, a najčešći razlozi su bolesti respiratornog sustava, bolesti mišićno-koštanog sustava i bolesti srca i krvnih žila.

Nezaposlenost

U 2002. godini u Hrvatskoj je bilo ukupno 389.741 nezaposlenih osoba od čega su 54,6% žene. Stopa registrirane nezaposlenosti je 22,3, a stopa anketne nezaposlenosti prema Anketi o radnoj snazi koja je provedena prema metodologiji Međunarodne organizacije rada (ILO) 14,4. Prema administrativnim izvorima najveći broj nezaposlenih su kvalificirani i visokokvalificirani radnici (33,6%), zatim slijede oni nekvalificirani (18,6) te polukvalificirani i s nižom stručnom spremom (16,7%). Nezaposlenih s visokom stručnom spremom je 3,8%, a 3,2% s višom.

Prema podacima Ankete o radnoj snazi najviša stopa nezaposlenosti u 2002. godini zabilježena je u dobnoj skupini 15-24 godine i iznosila je 34,4. S obzirom na duljinu traženja posla najveći broj nezaposlenih svrstava se u dugotrajno nezaposlene tj. one koji traže posao dulje od 12 mjeseci. Tako je u 2002. godini čak 37,4% čekalo na posao 25 i više mjeseci, a 15,4% između 13 i 24 mjeseci.

Životne navike kao determinante (odrednice) zdravlja

Pušenje

Pušenje je glavni izbjeglivi čimbenik rizika za zdravlje. Ono povećava rizik za pojedina sijela raka, od kojih je najučestaliji rak bronha i pluća, zatim bolesti srca i krvnih žila i to osobito infarkt miokarda, moždani udar i periferna okluzivna arterijska bolest, te kronična opstruktivna bolest pluća. Pušenje u trudnoći povezano je s povećanim rizikom pobačaja i manjom porođajnom težinom novorođenčeta. Izloženost pasivnom pušenju kod dojenčadi povećava rizik od iznenadne smrti, a kod male djece od akutnih bolesti respiratornog sustava. U odraslih nepušača povećava rizik od koronarne bolesti i raka bronha i pluća. Detaljnije informacije o tome sadržane su u odgovoru broj 10 pod B. Zdravstvo općenito.

Alkohol

Alkohol nedvojbeno predstavlja čimbenik rizika za nastanak duševnih poremećaja, ciroze jetre, hipertenzije, moždanog udara, pojedina sijela raka i sve ozljede, a osobito prometne, dok u trudnoći može dovesti do rađanja djece s alkoholnim fetalnim sindromom.

U Hrvatskoj je potrošnja čistog alkohola po osobi iznosila 2000. godine 10,4 litre (WHO/HFA Database).

Što se tiče navike pijenja u mladima (u dobi od 15 godina) prema studiji European School Survey on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) provedenoj 1995. i 1999. godine u Hrvatskoj se zapaža porast djece koja su barem jednom popila alkoholno piće (89% dječaka i 85% djevojčica).

Za praćenje alkoholizma kao javno-zdravstvenog problema, ciroza jetre smatra se indikatorskom bolešću. Standardizirana smrtnost od kronične bolesti jetre i ciroze 2001. godine u Hrvatskoj iznosila je 27,1/100.000.

Ovisnost o drogama

U Hrvatskoj se glede uzimanja psihoaktivnih droga situacija ne razlikuje bitno u odnosu na druge europske zemlje uključene u studiju European School Survey on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) provedenu 1995. i 1999. godine. Prema podacima iz 1999. godine marihuanu ili hašiš probalo je 16% učenika, a bilo koju drugu drogu 6%, što odgovara europskom prosjeku. Nešto više učenika nego u Europi probalo je lako hlapljiva otapala (13%), trankvilizatore i sedative (8%) i kombinaciju alkohola i tableta (10%).

Prema podacima Registra liječenih ovisnika o psihoaktivnim drogama, ovisnici najviše počinju s uzimanjem kanabinoida i stimulativnih sredstava da bi zatim prešli na heroin koji je među liječenim ovisnicima zastupljen s udjelom od 65%. Drugo sredstvo ovisnosti po učestalosti su kanabinoidi koji su zastupljeni s udjelom oko 25%. Prosječna dob prvog uzimanja marihuane bila je 16 godina, psihostimulatora 17, a opijata 20 godina. Na intravenozno uzimanje prelaze nekoliko mjeseci od prvog uzimanja opijata.

Najveći broj naših ovisnika (oko 45%) drogu uzima svakodnevno, a mladići čine 80% ovisnika, većinom u dobi početnih dvadesetih godina. Najviše smrti osoba koje su bile ovisnici o psihoaktivnim drogama je posljedica uzimanja prevelike količine opijata i/ili različite kombinacije droga zajedno s alkoholom. Korištenje zajedničkog i nečistog pribora i igala dovodi do obolijevanja od hepatitisa i posljedične ciroze jetre kao uzroka smrti. Osim toga, ovisnici o drogama često umiru zbog nesretnih slučajeva ili se odluče na samoubojstvo.

U 2002. godini je umrlo 86 ovisnika o psihoaktivnim drogama.

Prehrana i stanje uhranjenosti

Prehrana je važan čimbenik čiji se utjecaj manifestira tijekom cijelog života. Utječe na rast i razvoj djece i mladeži, na fizičku i radnu sposobnost, i obrambenu sposobnost te na kognitivne funkcije organizma.

Podaci o konzumaciji hrane i stanju uhranjenosti ukazuju na to da u Hrvatskoj ne postoji značajna prisutnost pothranjenosti u smislu energetskog deficita uslijed nedostatka dovoljnih količina hrane. Prisutni su, međutim pojedini specifični kvalitativni prehrambeni deficiti koji prvenstveno pogađaju ekonomski slabiji dio stanovništva, ali se javljaju i u dijelu stanovništva koji ima materijalne uvjete za pravilnu prehranu (značajnu ulogu u etiologiji kvalitativnih prehrambenih deficita ima i sve veća potrošnja rafiniranih i industrijski prerađenih namirnica i jela). Kvalitativni deficiti vitamina i minerala u našoj populaciji javljaju se uglavnom u svom kroničnom subkliničkom obliku i sami za sebe ne predstavljaju značajan problem naše nacionalne patologije (programi korekcije nedostatka joda i željeza su u tijeku).

Među mlađom populacijom raste broj pretilih sa svim posljedicama koji vode povećanoj incidenciji kroničnih nezaraznih bolesti. Pretilost pridonosi povećanju incidencije hipertenzije, inzulinske neovisnog dijabetesa i hiperlipidemije.

Podaci o učestalosti potrošnje namirnica, prehrambenim navikama te o stavovima i znanju o principima pravilne prehrane za odrasle osobe prikupljeni su u okviru posebnih istraživanja i putem ankete koju provodi Državni zavod za statistiku. Prema anketi je vidljivo da je postotak energije dobiven na račun masti u cjelodnevnom obrocima viši (38%) u odnosu na preporučenih 30%. Postotak bjelancevina koje osiguravaju nešto više od 12% energije je u skladu s preporukama, dok se potrošnja ugljikohidrata svakako treba povećati na preporučenih oko 55%. Iako SZO preporuča dnevnu konzumaciju voća i povrća veću od 400 grama, Hrvatska se nalazi u skupini zemalja čiji stanovnici u prosjeku konzumiraju samo 380 grama voća i povrća bez krumpira po osobi na dan.

Prehrana u priobalnom dijelu Hrvatske zadovoljava većinu karakteristika mediteranske prehrane.

Prema podacima iz rodilišta samo 75% majki doji novorođenčad prvih mjesec dana. Epidemiološke studije pokazuju da 7-16% školske djece imaju sideropeničnu anemiju. Prema vrijednostima antropometrijskog indeksa težina za visinu, 1% školske djece je pothranjeno. Normalno je uhranjeno 69,4% djece, dok 11% djece ima povećanu tjelesnu težinu. U skupinu pretilih može se svrstati 5% djece.

Prema vrijednostima indeksa tjelesne mase, 1,4-6,1% stanovnika odrasle dobi (18-64) je pothranjeno, dok 34-44% ima poželjnu tjelesnu težinu. Povećanu tjelesnu težinu ima 34-55%, a pretilo je 13-16% stanovnika odrasle dobi.

Hrvatska prehrambena politika

Hrvatska je jedna od zemalja potpisnica Zaključaka s međunarodne konferencije o prehrani, održane u Rimu 1992. godine, prema kojima se obvezala na izradu vlastite nacionalne prehrambene politike. Ministarstvo zdravstva i Hrvatski zavod za javno zdravstvo, inicirali su izradu Hrvatske prehrambene politike, uz podršku Nacionalnog vijeća za zdravstvo. Na temelju ocjene prehrane stanovništva u Hrvatskoj, zacrtani su ciljevi i prioriteti te predložene mjere za unaprijeđenje prehrane koje su navedene u dokumentu Hrvatska prehrambena politika, izdanom 1999. godine.

Cilj Hrvatske prehrambene politike je unaprijeđenje kvalitete prehrane, a time i zdravlja stanovništva. U navedenom dokumentu određeni su slijedeći prioriteti: modifikacija prehrambenih navika pučanstva, edukacija pučanstva i stručnjaka na području prehrane, eliminacija javno-zdravstvenih problema vezanih uz utjecaj prehrane na zdravlje, kontrola kvalitete namirnica, uvođenje usklađenih propisa koji doprinose informiranju potrošača te suradnja s prehrambenom industrijom u provođenju programa obogaćivanja namirnica pojedinim nutrijentima ili proizvodnji namirnica sa smanjenom količinom soli, zasićenih masti.

Od programa i aktivnosti vezanih uz prehranu u Hrvatskoj se provodi praćenje stanja uhranjenosti i kvalitete prehrane stanovništva Republike Hrvatske; prevencija sideropenične anemije u vulnerabilnih skupina; monitoring učinkovitosti jodne profilakse; promicanje dojenja; promicanje pravilne prehrane i tjelesne aktivnosti, proširenje nacionalne baze podataka o sastavu namirnica i jela te usklađivanje prehrambenih standarda i deklariranje energetske vrijednosti i prehrambenog sastava. U 2002. godini izrađene su Prehrambene smjernice za odrasle, a u 2003. prehrambene smjernice za djecu. U 2003. godini planira se prijedlog i izrada novog Nacionalnog akcijskog plana za prehranu.

Tjelesna aktivnost

Redovita tjelesna aktivnost ima niz povoljnih učinaka: doprinosi uravnoteživanju unosa i potrošnje energije i s time održavanju poželjne tjelesne težine, smanjuje rizik za koronarnu bolest, snižava krvni tlak i razinu glukoze u serumu, smanjuje gubitak koštane mase i unapređuje duševno zdravlje.

Nedovoljna tjelesna aktivnost povećava rizik za bolesti srca i krvnih žila i to osobito za koronarnu bolest, za inzulin neovisni dijabetes, rak debelog crijeva i dojke, osteoporozi itd.

Prema rezultatima ispitivanja temeljnih pokazatelja za projekt Promicanje zdravlja u okviru Prvog hrvatskog projekta zdravstva 17,1% muškaraca i 4,3% žena u dobi 18-65 godina se u slobodno vrijeme bavi tjelesnom aktivnošću. Muškarci se u prosjeku tjelesnom aktivnošću bave nešto učestalije (3,3 prema 3,1 puta tjedno) i vremenski nešto duže (6,2 prema 4,8 sati) nego žene.

Međutim, povoljnije stanje je među mladima. Prema rezultatima istog istraživanja u drugom razredu srednje škole sportskim i rekreacijskim aktivnostima bavilo se 42% ispitanika.

Spolno ponašanje

Spolno ponašanje je važna determinanta tjelesnog i duševnog zdravlja. Rizično spolno ponašanje povećava rizik neželjene trudnoće, smanjenog fertiliteta i spolno prenosivih bolesti. U Hrvatskoj klasične spolno prenosive bolesti pokazuju povoljnu, nisku ili sporadičnu učestalost. Što se tiče HIV infekcije i AIDS-a Hrvatska spada među zemlje niskog rizika, s time da je većina osoba zaraženih HIV-om dulje vrijeme boravila, odnosno živjela u inozemstvu. Broj novooboljelih od hepatitisa B i C u razdoblju od 1997. do 2001. godine pokazuju trend opadanja (hepatitis B 263 i 200,

hepatitis C 191 i 130 slućajeva). Broj inducirani pobaćaja je takoćer u padu kao i broj trudnoća u adolescentnih osoba. Tu treba istaknuti da je edukacija o odgovornom spolnom ponaćanju ukljućena u redovite školske programe, a savjetovanje iz ovog podrućja provode lijećnici školske medicine.

Ćto se tiće vulnerabilnih skupina u Hrvatskoj je 2001. godine provedeno istraćivanje o rizicima za HIV/AIDS koje je obuhvatilo 265 ispitanika s rizićnim spolnim ponaćanjem. Prosjećna dob ispitanika bila je 20,1 godinu, a ispitanica 19,8 godina. Prema rezultatima ovog istraćivanja spolno iskustvo imalo je 92,5% ispitanika. Prosjećna dob kod prvog spolnog odnosa za mladiće bila je 16 godina, a za djevojke 16 godina i 4 mjeseca. Tijekom protekle godine 34,5% ispitanika imalo je jednog seksualnog partnera, a većina (54,1%) je izjavila da je imala 2-5 partnera. U tom razdoblju samo 13% ispitanika je redovito koristilo kondome, većina (50,9%) je koristila kondome povremeno, a 30,4% ispitanika nikad nije koristilo kondom. Spolni odnos pod utjecajem opojne droge, ukljućujući alkohol, imalo je 78,0% ispitanika.

Ostali ćimbenici rizika

Prema rezultatima istraćivanja iz Prvog hrvatskog projekta zdravstva utvrćene srednje vrijednosti kolesterola u ispitanika oba spola bile su više od poželjnih 5,2 mmol/l. Srednje vrijednosti triglicerida u mućkaraca bile su takoćer više od poželjnih.

Pretilost (ITM 30+) kao ćimbenik rizika zabiljećena je u 31,1% mućkaraca i 15,2% žena.

Okolić

U Hrvatskoj se posebnu pozornost posvećuje praćenju, evaluaciji i prevenciji ćetnih djelovanja ćimbenika okolića na zdravlje stanovništva.

Obuhvat stanovništva prikljućcima na javne vodoopskrbne sustave u Republici Hrvatskoj je nešto vići od 70 % s znaćajnim regionalnim varijacijama. Krićna stanja u opskrbi vodom za piće su u ruralnim podrućjima gdje su naselja rasprćena i na nepogodnom reljefu, te na otocima. U zdravstvenom nadzoru vode za piće iz javnih vodoopskrbnih objekata godišnje se u javnozdravstvenim laboratorijima pregleda preko 20 000 uzoraka, od kojih manje od 10 % (7.2 – 9.5 %) ne odgovara propisanim standardima. U ruralnim podrućjima za piće se koristi voda iz zdenaca razlićite dubine (10 - 100 metara), a ispitivanja zdravstvene ispravnosti ovih voda pokazuju da je u oko jedne trećine ispitanih uzoraka prisutno mikrobioloćko onećićećenje. Najćećći uzroci neispravnosti vode za piće od mikrobioloćkih parametara su heterotrofi i totalni koliformi, od kemijskih amonijak i nitrati, a od senzorićkih mutnoća.

Epidemije pri kojima je uzroćnik prenesen vodom za piće su rijetke i dećavaju se uglavnom u manjim vodoopskrbnim sustavima koji nisu pod stalnim nadzorom javnozdravstvenih slućbi.

Zdravstvena ispravnost namirnica je temeljni preduvjet osiguranja zdravlja, radne sposobnosti i kvalitete života pućanstva. Ovo podrućje je regulirano Zakonom o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (NN 1/97, 117/03). Provoćenje ovog Zakona i pratećih propisa osigurava sanitarna inspekcija provoćenjem nadzora u proizvodnji, pri uvozu i u prometu. Kontrolu zdravstvene ispravnosti na trţiću sanitarni inspektor osigurava uzimanjem uzoraka i analizom u javnim laboratorijima ovlaćtenim od Ministarstva zdravstva. U ovlaćtenim laboratorijima Ministarstva zdravstva godišnje se pregleda preko 25 000 uzoraka namirnica na kemijske parametre i preko 40 000 uzoraka na mikrobioloćke parametre, od ćega u prosjeku standardima kemijske ispravnosti ne odgovara 4 %, a standardima mikrobioloćke ispravnosti 8 %. Kao razlog neispravnosti najćećeće se navode, od mikrobioloćkih parametara povećani ukupni broj mikroorganizama, povećan broj enterobakterija, koagulaza pozitivnih stafilokoka, E. coli, i prisustvo salmonela, a od kemijskih parametara najćećeće se radi o neodgovarajućem sastavu i senzorićkim svojstvima, uporabi nedopućtenih aditiva za tu vrstu namirnica, a u pojedinim slućajevima povećana kolićina aditiva. Prisustvo toksićnih metala, pesticida i drugih kontaminanata u nedopućtenim kolićinama je izuzetno rijedak uzrok neispravnosti namirnica na naćem trţiću.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo kontinuirano prati zarazne bolesti, te unutar toga i bolesti koje se prenose hranom. Broj epidemija i pojedinačnih slučajeva alimentarnih toksiinfekcija prijavljenih Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo u sklopu sustava nadzora nad zaraznim bolestima kreće se između 50 i 100 godišnje, najčešći uzročnici epidemija su salmonele i toksin stafilokoka, a od parazita trihinela. Broj prijavljenih slučajeva alimentarnih toksiinfekcija se kreće između 8 i 10 tisuća godišnje, a od ukupnog broja prijavljenih slučajeva salmoneloze čine oko 50%.

Analizu kakvoće zraka u Hrvatskoj provode laboratoriji nekih Zavoda za javno zdravstvo, Hrvatski hidrometeorološki zavod i Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, koji ujedno prikuplja podatke i priprema godišnje izvješće za čitav teritorij RH.

Monitoring se provodi na 135 postaja lociranih u 16 gradova čime je obuhvaćeno 35% stanovništva. Na najviše postaja mjeri se taložna tvar (84%) zatim dim (56%) i sumporni dioksid (52%). Dušični oksidi se mjere na 17 postaja, a ozon samo na 5. Na nekim lokacijama mjere se i lebdeće čestice. Mjerenja inhalacijskih čestica PM 10 i PM 2,5 počela su u Institutu 1998. godine. Kakvoća zraka se procjenjuje prema tzv. preporučenim i graničnim vrijednostima koja su ista ili slična Smjernicama Svjetske zdravstvene organizacije za kvalitetu zraka, a koja omogućuju svrstavanja područja u kategorije (I, II i III kategorija) po stupnju onečišćenosti.

Rezultati praćenja pokazuju od 1990. godine trend poboljšanja kvalitete zraka za većinu parametara. Zbog plinifikacije kućnih ognjišta i prestanka korištenja fosilnih goriva s visokim sadržajem sumpora u padu su izmjerene koncentracije SO₂, dok se dušični oksidi održavaju visokim u područjima s intenzivnim prometom. Treba reći da je zrak izvan urbanih područja, i što je najvažnije na turističkim područjima čist. Na većini lokacija mjerenja koncentracije onečišćujućih tvari su bile ispod preporučenih vrijednosti (I kategorija – čist ili neznatno onečišćen zrak) s izuzetkom nekoliko velikih gradova (Zagreb, Rijeka, Pula, Karlovac itd.) gdje su povremeno izmjerene koncentracije iznad preporučenih vrijednosti (II kategorija – umjereno onečišćen zrak).

Buka je svaki neželjeni zvuk čija pojava nepobitno utječe na zdravlje, sposobnost rada, kvalitetu odmora, uzrokuje stres, umor, psihičku iritaciju i oštećuje sluh. Sustavnog praćenja buke u okolišu, kao i evaluacije utjecaja buke na zdravlje u Hrvatskoj nema. Mjerenja buke obavljaju se u sklopu izrade studija utjecaja na okoliš pojedinih objekata i praćenja koje iste propisuju, zatim prilikom ispitivanja u sklopu izdavanja dozvole za rad objekata, prilikom procjene ugroženosti na pojedinim radnim mjestima, te mjerenja buke na zahtjev građana, odnosno pritužbe na buku sanitarnoj inspekciji. U sadašnjem zakonodavstvu (Zakon o buci, Uredba o razinama buke) ne postoji obveza centralnog prikupljanja i evaluacije podataka o izmjeranim razinama buke, pa sistematizirani podaci o tome u ovom momentu nisu dostupni. Ukoliko se žalbe građana mogu uzeti kao pokazatelj stanja, najčešće se radi o buci koja potječe iz prometa i od ugostiteljskih objekata (disko klubovi, barovi itd.)

Promicanje i zaštita zdravlja

Zaštita zdravlja

Hrvatska ima dugu tradiciju u zaštiti zdravlja stanovništva. Zaštita se osigurava preko niza zakonskih propisa koji se odnose primjerice na zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti, zaštitu na radu, zaštitu sudionika u prometu, osiguranje zdravstveno ispravne vode za piće i rekreaciju namirnica i predmeta opće uporabe, zraka bez duhanskog dima itd.

Prevenција bolesti

Plan i Programi mjera zdravstvene zaštite koji se u Hrvatskoj redovito donose svake dvije godine po pojedinim djelatnostima u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (obiteljska medicina, zaštita male i predškolske djece, školska medicina itd.), kao i za odabrane javno zdravstvene prioritete (kardiovaskularne bolesti, maligne neoplazme, duševne bolesti i poremećaji, ozljede, zarazne bolesti itd.) sadrže mjere primarne sekundarne i tercijarne prevencije.

U smislu primarne prevencije to su mjere i postupci kojima se uklanja ili smanjuje izloženost pojedinca ili zajednice poznatim izbjeljivim uzročnicima bolesti, uključujući utvrđivanje zdravstvenih rizika i hitnu primjenu mjera za njihovo ispravljanje. Isto tako razrađuju se mjere sekundarne i tercijarne prevencije odnosno rana detekcija, pravovremena dijagnostika i liječenje bolesti u ranom stadiju, sprečavajući razvoj bolesti i njenih komplikacija, nastajanje invalidnosti i prijevremeno umiranje, uz brigu za očuvanjem kvalitete života oboljelih.

Uspješnost programa cijepljenja u Hrvatskoj prikazana je u odgovoru broj 6 B. Zdravstvo općenito.

Hrvatska među svoje prioritete ističe antenatalnu skrb s propisanim brojem antenatalnih kontrola i drugim mjerama antenatalne zaštite (patronažna skrb, zdravstveni odgoj itd.), regionalnu organizaciju perinatalne skrbi i evaluaciju provođenja skrbi u svrhu smanjenja izbjeljivih smrti u perinatalnom razdoblju.

Preventivna zdravstvena skrb za djecu u dojenačkoj i predškolskoj dobi uključuje praćenje rasta i razvoja, provođenje preventivnih mjera prema važećim zakonskim propisima (npr. cijepljenje), rano otkrivanje prirodnih i stečenih anomalija (npr. obvezni pregled na hipotireozu i fenilketonuriju nakon poroda) te otkrivanje čimbenika koji nepovoljno djeluju na zdravlje djeteta.

U školskoj dobi putem sistematskih pregleda prati se rast i razvoj djece uz rano otkrivanje slabovidnosti, pojedinih kroničnih bolesti, rizičnih navika i duševnih poremećaja.

U prevenciji malignih bolesti provodi se pregled na rak grla maternice, rak dojke i raka kolona i rektuma.

Promicanje zdravlja

Hrvatska je posljednjih desetak godina prihvatila suvremenu koncepciju promicanja zdravlja kojom se želi podići razina zdravlja stanovništva, a ne samo sprečavati bolesti. Usmjereno je cjelokupnom stanovništvu i njegovom okolišu, za razliku od preventivnih postupaka, pretežno usmjerenih skupinama stanovništva izloženih najvećem riziku.

Mjere intervencije odnose se na determinante zdravlja. Jedna od značajnih determinanti zdravlja, na koje se usmjerilo djelovanje je osiguranje osobnih znanja, ponašanja i vještina koje utječu na zdravlje, što uključuje osvajanje zdravijeg načina življenja. S usvajanjem zdravijih životnih navika unaprjeđuje se zdravlje stanovništva i istodobno smanjuje proširenosti pojedinih čimbenika rizika (primjerice pušenja, nepravilne prehrane uključujući konzumiranje alkohola, smanjenja tjelesne aktivnosti itd.), te djeluje u smislu smanjenja rizika za nastanak niza kroničnih bolesti (primjerice infarkta miokarda, moždanog udara, pojedinih sijela raka, dijabetesa, osteoporoze itd.)

S obzirom da je zdravstvena zaštita samo jedna od determinanti zdravlja, a za čitav niz odrednica zdravlja (obrazovanje, zaposlenost, zdravi okoliš itd.) odgovorno je društvo u cjelini, u promicanju zdravlja razvija se partnerstvo i multisektorski pristup. Isto tako radi se na stvaranju društvenog okruženja koje daje potporu usvajanju zdravijeg načina života. U pripremi je i Zakon o promicanju zdravlja i prevenciji bolesti.

U tijeku je edukacija zdravstvenih djelatnika, ali i partnera u provođenju programa promicanja zdravlja, s kojom se započelo već ranije u okviru pojedinih projekata.

Programi koji se trenutno uspješno provode su programi «Škola koje promiče zdravlje», «Zdravi gradovi» i «Zdrava županija».

Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita u zdravstvenim ustanovama

Ustanove koje obavljaju zdravstvenu djelatnost su zdravstvene ustanove u državnom vlasništvu, odnosno vlasništvu županija te zdravstvene ustanove u privatnom vlasništvu. U državnom vlasništvu su klinike, klinički bolnički centri i državni zdravstveni zavodi, a vlasništvu županija su domovi zdravlja, poliklinike, opće i specijalne bolnice, ljekarne, ustanove za hitnu medicinsku pomoć, za zdravstvenu njegu u kući te županijski zavodi za javno zdravstvo.

Primarna zdravstvena zaštita

Djelatnosti primarne zdravstvene zaštite u najužem smislu, čine djelatnost za zdravstvenu zaštitu dojenčadi i male djece i djelatnost opće/obiteljske medicine. U skrbi timova primarne zdravstvene zaštite, u 2001. godini zabilježeno je 4,100.412 osiguranika. Od njih je 3,303.343 koristilo u bilo kojem obliku zdravstvenu zaštitu ili zdravstvene usluge pedijatrijskih ili timova opće/obiteljske medicine. U odnosu na 1995. godinu, iskazani broj osiguranika manji je za 12, a korisnika za 10%.

U 2001. godini zabilježeni broj posjeta u liječničkim ordinacijama bio je 25,465.111 ili za 17% više u odnosu na 1995. godinu. Broj pregleda u kući u djelatnostima primarne zdravstvene zaštite tijekom 2001. godine iznosi 330.698, ili za 61% više u odnosu na 1995. godinu. U 2001. godini zabilježeno je 5,813.382 upućivanja od strane timova primarne zdravstvene zaštite.

Najčešće utvrđene bolesti i stanja u djelatnostima opće/obiteljske medicine i djelatnosti za zdravstvenu zaštitu dojenčadi i male djece su bolesti dišnog sustava, a među njima prednjače akutne respiratorne infekcije. Bolesti srca i krvnih žila i dalje su na drugom mjestu. Od toga, u više od 50% bolesnika zabilježena je hipertenzivna bolest. Na trećem mjestu su bolesti mišićno-koštanog sustava i vezivnog tkiva, a slijede bolesti mokraćnih i spolnih organa.

Specijalističko-konzilijarna zdravstvena zaštita

U razdoblju od 1990. do 2001. godine nastale su znatne promjene u broju i strukturi specijalističko-konzilijarnih pregleda. U razdoblju od 1990. do 1994. godine, ukupan broj specijalističko-konzilijarnih pregleda smanjen je 28,8%. Od 1995. do 2001. godine dolazi do ponovnog porasta broja pregleda u specijalističko-konzilijarnoj zdravstvenoj zaštiti. U odnosu na 1995. godinu, u 2001. godini znatan porast broja pregleda bilježi se u specijalnostima: kardiologija (147%), nuklearna medicina (129%), urologija (71%), interna medicina (70%), dermatovenerologija (55%), pedijatrija (54%), otorinolaringologija (53%), pulmologija (50%), fizikalna medicina i rehabilitacija (44%), infektologija (42%), kirurgija (41%) i ortopedija (37%). Znatno se pad broja pregleda bilježi u onkologiji i radioterapiji (59%).

U Hrvatskoj je tijekom 2001. godine, ukupno bilo 6,757.771 specijalističko-konzilijarnih pregleda što je 46% više nego u 1995. godini, ali još uvijek za 25% manje nego u 1990. godini (9.014.443 pregleda). U odnosu na 1995. godinu, kada je jedan specijalistički pregled obavljen na svakih 3,3 pregleda u djelatnosti opće/obiteljske medicine, u 2001. godini jedan je specijalistički pregled obavljen na svakih 2,7 pregleda. Udio specijalističko-konzilijarnih pregleda u odnosu na ukupan broj pregleda u primarnoj zdravstvenoj zaštiti s 30% u 1995. porastao je na 37% u 2001. godini.

Stacionarna zdravstvena zaštita

U bolnicama u Republici Hrvatskoj, godišnje se liječi više od 700.000 osoba (u 2001. godini 700.524), uključujući boravke u bolnici zbog poroda, pobačaja i bolničke rehabilitacije.

Broj kreveta u svim stacionarnim zdravstvenim ustanovama izražen na 1.000 stanovnika smanjio se od 7,4 u 1990. godini na 6,0 u 2001. godini. Prema strukturi kreveta na 1.000 stanovnika u 2001. godini bilo je 3,97 kreveta za akutno liječenje (1,87 u općim bolnicama te 2,10 u klinikama). Za liječenje kroničnih bolesnika na raspolaganju je bilo 2,03 kreveta/1.000 stanovnika.

U hrvatskim je bolnicama u 2001. godini ostvareno 8,267.215 dana bolničkog liječenja ukupno, što znači 11,80 dana prosječnog liječenja po jednom boravku (u 1990. godini je prosječno trajanje liječenja bilo 15,37 dana). Godišnja zauzetost kreveta svih bolnica zajedno približava se predratnim vrijednostima (1990. godine 320, 2001. godine 311 dana po krevetu). Ukupna godišnja iskorištenost je 2001. godine bila 85,21% (1990. godine bila je 87,67%). Najveća je iskorištenost klinika i kliničkih bolnica (86,30%), a najmanja specijalnih bolnica (84,38%).

Interval obrtaja (prosječan broj dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta) u općim bolnicama, stacionarima i izvanbolničkim rodilištima je 2,07 u 2001. godini, u KBC, kliničkim bolnicama i klinikama iznosi 1,49, a u specijalnim bolnicama 6,16 dana.

Vodeće skupine bolesti u bolničkom zbrinjavanju su: bolesti cirkulacijskog sustava, novotvorine, bolesti probavnog sustava, dišnog sustava te bolesti sustava mokraćnih i spolnih organa.

Ukupno se u bolnicama Hrvatske zbrinjava nešto više žena no muškaraca (1,06:1) te su u ukupnom morbiditetu neke tipično ženske dijagnoze više zastupljene. U hospitalizacijama žena najzastupljenije su 2001. godine bile novotvorine, a među njima najčešća zloćudna novotvorina dojke, bolesti cirkulacijskog sustava među kojima je najčešća angina pectoris, bolesti sustava mokraćnih i spolnih organa, najčešća prekomjerna, učestala i nepravilna menstruacija te bolesti probavnog sustava među kojima najčešća kolelitijaza. U muškaraca liječenih u bolnicama u Hrvatskoj najzastupljenije bolesti 2001. godine bile su bolesti cirkulacijskog sustava, među njima najčešća angina pectoris, slijede novotvorine, sa zloćudnom novotvorinom bronha i pluća, bolesti probavnog sustava, najčešća dijagnoza ingvinalne hernije te bolesti dišnog sustava, od kojih najčešće kronična bolest tonzila i adenoida.

Ljudski resursi

Od 1995. godine ukupan broj zdravstvenih djelatnika sa zaposlenjem u sustavu zdravstva postupno se i blago povećavao uz nejednoliku zastupljenost između osnovnih obrazovnih kategorija. Najviše se relativno povećao broj djelatnika visoke stručne spreme, prvenstveno stomatologa, zatim farmaceuta dok porast broja liječnika nije bio tako izražen.

Zapošljavanje i porast broja djelatnika više i srednje stručne spreme bilo je manje intenzivno. To je dovelo do povećanja udjela visoko obrazovanih u ukupnom broju zaposlenih zdravstvenih djelatnika, naročito stomatologa i farmaceuta. Udio djelatnika više stručne spreme ostao je praktički isti, dok se udio djelatnika srednje stručne spreme nešto smanjio.

Trend feminizacije se nastavlja, pogotovo za liječnike među kojima udio žena u 2002. godini iznosi 57,0 %. U prošlom desetljeću se povećao broj medicinskih sestara na 100.000 stanovnika dok se omjer liječnik/medicinska sestra nešto smanjio. Uz izobrazbu na srednjim školama medicinske sestre, fizioterapeuti i drugi profili zdravstvenih djelatnika školuju se i na visokim učilištima.

Proces privatizacije u zdravstvu Hrvatske intenzivira se poslije 1995. godine. Od zdravstvenih ustanova u privatnom vlasništvu je najveći dio ustanova za njegu, poliklinika, ljekarničkih ustanova i lječilišta. Osim toga, od 1997. godine odvija se proces zakupljivanja prostora domova zdravlja i ljekarni koji su u vlasništvu županija. Zdravstveni djelatnici u zakupljenom prostoru na taj način postaju djelatnici privatne prakse. To je ujedno i razlog zbog kojeg broj liječnika opće prakse ostaje približno isti dok se broj jedinica primarne zdravstvene zaštite povećava.

3. Planirane aktivnosti

Prioritetna tematska područja

Prema pokazateljima mortaliteta i morbiditeta prioritetni zdravstveni problemi za Hrvatsku su kronične nezarazne bolesti: kardiovaskularne, karcinom, nesreće i ozljede. Nažalost možemo konstatirati da sistem prikupljanja podataka o prevalenciji bolesti u populaciji treba mijenjati. Statistike o dizabilitetu nisu uspostavljene. Prevalencija dizabiliteta je u Hrvatskoj dodatno pogoršana domovinskim ratom i njegovim posljedicama (mine). Hrvatska je predvidjela zakonskim odredbama uspostavljenja registra o osobama s invaliditetom počevši od 2002. godine koji bi trebao objediniti izvore podataka iz raznih resora, a ne samo zdravstva, te dati preciznije podatke o veličini tog problema i uzrocima takvog stanja. Uspostavljanje dobrog i efikasnog informacijskog sustava u zdravstvu za dobivanje adekvatnih podataka spada stoga u prioritete u zdravstvenom sustavu. Tu svakako treba osim rutinskih prikupljanja podataka uvesti odgovarajuća istraživanja (surveye, sada se provode u okviru projekta WB i WHO), koji će osim prevalencije najznačajnijih bolesti u populaciji istražiti i prevalenciju najznačajnijih rizičnih čimbenika za prioritetne zdravstvene probleme.

Iako kronične nezarazne bolesti prema sadašnjim pokazateljima zdravstvenog stanja spadaju u prioritetne zdravstvene probleme, sprječavanje zaraznih bolesti mora ostati značajna aktivnost zdravstvene službe. Prvenstveno je to održavanje sadašnjeg programa cijepljenja u Hrvatskoj, koji se mora u cijelosti provoditi. Tu je jasno i nacionalni program prevencije zaraznih bolesti kao što je AIDS i TBC. Neprestano je prisutna i prijetnja bioterorizma (antraks i sl.), pa je stoga neophodno imati dobro organiziranu i umreženu epidemiološku službu u cijeloj državi koja može u suradnji s drugim izvan-zdravstvenim resorima odgovoriti na takve izazove.

Što se tiče svih novih razvojnih spoznaja u području genetike i mogućnosti prevencije, itekako bi nam trebale upute i koordinacija sa onima u EU koji već imaju u tome iskustva.

Sekundarna prevencija za neke od najznačajnijih kroničnih bolesti nije niti u Hrvatskoj optimalna. Donesen je Nacionalni program prevencije kardiovaskularnih bolesti koji međutim nije operacionaliziran. Upravo se razrađuje nacionalni program prevencije raka, koji će obuhvatiti osim primarne prevencije i rano otkrivanje raka dojke, cerviksa uterusa, kolorektalnog raka i raka prostate. Mora se međutim istaknuti da se neke od aktivnosti na ranom otkrivanju ipak provode, ali nisu dovoljno organizirane i evaluirane.

Prioriteti za javnozdravstvenu akciju su:

- promocija zdravih stilova življenja (nepušenje, pravilna prehrana, promocija tjeļovježbe, prevencija alkoholizma i ovisnosti o drogama, odgovorno spolno ponašanje),
- osiguranje zdrave okoline (zrak, voda, zdravstvena ispravnost namirnica, smanjenje rizika izlaganja zračenju, sigurna dispozicija otpada) uzimajući u obzir specifičnosti pojedinih područja i funkcija Hrvatske (turizam, poljoprivredna područja, itd.),
- razvoj sustava za sprečavanje i suzbijanje masovnih kroničnih bolesti (kardiovaskularne bolesti, šećerna bolest, zloćudne novotvorine, ozljede, duševne bolesti uključujući ovisnost o psihoaktivnim drogama) i njihovih posljedica (dizabilitet),
- rizični čimbenici za te bolesti (pušenje, nepravilna prehrana, alkohol, prekomjerna tjeļesna težina, tjeļesna neaktivnost, profesionalna ekspozicija rizičnim čimbenicima),
- unapređenje sustava za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti (HIV/AIDS, TBC i dr.),
- cijepljenje - održavanje nivoa procijepljenosti prema programima cijepljenja,
- organizacija i praćenje sustava zdravstvene zaštite,
- osiguranje i unapređenje kvalitete rada zdravstvene službe,
- zdravstvena zaštita vulnerabilnih i specifičnih socijalnih grupa stanovništva (skrb o starima i nemoćnima, zaštita majke i djeteta, itd.),
- smanjenje socijalnih nejednakosti u zdravlju, te razvoj sustava za intervencije u slučaju prijetnji bioterorizma, ekoloških incidenata i drugih iznenadnih događaja koji mogu ugroziti zdravlje, kao i praćenje i nadzor nad zdravstvenom situacijom i utjecajem pojedinih propisa i mjera raznih resora na zdravlje,
- usklađivanje zdravstvenog sustava prema europskim standardima.

Strategija

Zdravlje je rezultat složenog međudjelovanja bioloških, socijalnih i ekoloških čimbenika, stoga je interdisciplinarni pristup osnovni temelj javnozdravstvenoga rada. U skladu s preporukama Svjetske zdravstvene organizacije, Hrvatska vodi novu zdravstvenu politiku koja zdravlje i promicanje zdravlja postavlja u centar javnozdravstvenog interesa.

Kod odabira javnozdravstvenih prioriteta potrebno je voditi računa o posljedicama tri osnovne tranzicijske silnice koje djeluju na zdravstveno stanje stanovništva Hrvatske.

Kao posljedica djelovanja demografske tranzicije prisutno je starenje stanovništva Hrvatske. Smanjene stope smrtnosti i rodnosti imaju za posljedicu negativan prirodni prirast i pad broja stanovnika s rastom udjela starih osoba.

Dominacija masovnih kroničnih bolesti u pobolu stanovništva rezultat je epidemiološke tranzicije. Raste pobol i smrtnost od bolesti kardiovaskularnog sustava i zloćudnih novotvorina, a u značajnom broju se javljaju nesreće i ozljede osobito u mlađim dobnim skupinama. Na žalost čitav niz indikatora za sada ostaje nepoznat. Nedostaju statistike o dizabilitetu, prevalencija kojega je sigurno pogoršana posljedicama domovinskog rata. Pojave novih zaraznih bolesti, kao što je SARS, upozorava nas da se ni problemi zaraznih bolesti ne smiju zanemariti.

Ekonomska tranzicija značajno utječe na jednakost stanovništva u zdravlju. Pronalaženje odgovarajućeg odgovora na ublažavanja njenog djelovanja važna je zadaća javnog zdravstva.

Pretpostavke za ostvarenje prioriteta su:

- razvoj i implementacija djelotvornih programa zasnovanih na dokazima (evidence based),
- ovladavanje novim znanjima i tehnologijama javnozdravstvenog rada (informacijske i komunikacijske tehnologije, intervencije u zajednici kroz metode promocije zdravlja i dr.),
- promjena i modernizacija programa javnozdravstvenih specijalizacija usklađenih sa standardima EU i jačanje profesionalnosti,
- osiguranje financiranja i drugih resursa,
- izgradnja integralnog nacionalnog informacijskog javnozdravstvenog sustava usklađenog sa standardima EU,
- usklađivanje legislative s legislativom EU,
- uspostava partnerstva i suradnje s međunarodnim institucijama,
- povezivanje s odgovarajućim mrežama u EU i svijetu, uspostavljajući focal points-e za pojedina područja,
- poboljšanje postojećih i razvoj novih indikatora,
- bolja suradnja s medijima.

Očekivana postignuća

Osnovna zadaća javnog zdravstva je briga za očuvanje i unapređenje zdravstvenog stanja stanovništva te smanjenje razlika u zdravlju i determinantama zdravlja između pojedinih grupa stanovništva Hrvatske. Sva pozitivna iskustva EU sadržana u pojedinim njihovim aktima te razmjena iskustava preko bilo kojeg oblika suradnje ili povezivanja znatno doprinose ostvarenju tih zadaća.

3. Molimo da ukratko opišete zdravstveni sustav u vašoj zemlji, uključujući i reforme sustava koje su možda u tijeku ili se planiraju, npr., financijska osnova, nacionalna / regionalna podjela, razine kapaciteta infrastrukture, troškovi i osoblje.

Zdravstveni sustav

Zdravstveni sustav Republike Hrvatske u najvećoj mjeri određuju dva najznačajnija propisa iz područja zdravstva i to : Zakon o zdravstvenoj zaštiti i Zakon o zdravstvenom osiguranju.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti uređuje načela zdravstvene zaštite, način provođenja i organizaciju zdravstvene zaštite, nositelje društvene skrbi za zdravlje stanovništva, prava i obveze osoba u korištenju zdravstvene zaštite te sadržaj i način obavljanja nadzora nad provođenjem zdravstvene zaštite.

Zakon o zdravstvenom osiguranju uređuje vrste zdravstvenog osiguranja u Republici Hrvatskoj, osigurane osobe te uvjete za stjecanje statusa osigurane osobe Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje kao nositelja osnovnog (ujedno i obveznog) zdravstvenog osiguranja, prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja, financiranje osnovnog zdravstvenog osiguranja, odnos Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i zdravstvenih ustanova odnosno zdravstvenih radnika u privatnoj praksi u ugovornom odnosu koji se sklapa zbog provođenja zdravstvene zaštite te ostvarivanje prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja.

Kako prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja podrazumijevaju pravo na zdravstvenu zaštitu i prava na novčane naknade (naknadu plaće za vrijeme bolovanja, naknadu troškova prijevoza u vezi korištenja zdravstvene zaštite, jednokratnu novčanu pomoć za opremu novorođenčeta te pravo na pogrebne troškove osiguranih osoba) postoji izrazita uzajamna povezanost oba navedena propisa.

Zdravstvena zaštita ostvaruje se kroz zdravstvenu djelatnost organiziranu na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini te razini zdravstvenih zavoda.

Zdravstvena zaštita na primarnoj razini pruža se kroz djelatnosti opće/ obiteljske medicine, zdravstvenu zaštitu predškolske djece, preventivno-odgojne mjere školske djece i studenata, zdravstvenu zaštitu žena, stomatološku zdravstvenu zaštitu, medicinu rada, zaštitu mentalnog zdravlja, patronažnu zdravstvenu zaštitu, njegu u kući bolesnika, hitnu medicinsku pomoć, palijativnu skrb, ljekarništvo te laboratorijsku dijagnostiku. Za obavljanje zdravstvene zaštite na primarnoj razini osnivaju se domovi zdravlja, ustanove za hitnu medicinsku pomoć, ustanove za zdravstvenu njegu te ljekarničke ustanove.

Zdravstvena djelatnost na sekundarnoj razini obuhvaća specijalističko konzilijarnu i bolničku djelatnost. Specijalističko – konzilijarna djelatnost u odnosu na primarnu razinu obuhvaća složenije mjere i postupke u zdravstvenoj zaštiti vezane uz prevenciju, dijagnosticiranje te liječenje bolesti i ozljeda, provođenje ambulantne rehabilitacije kao i medicinsku rehabilitaciju u kući korisnika. Spomenuti segment zdravstvene djelatnosti obavlja se u poliklinikama kao samostalnim ustanovama odnosno u poliklinikama kao dijelu bolnica.

Bolnička djelatnost za razliku od specijalističko – konzilijarne djelatnosti, uz dijagnosticiranje, liječenje i medicinsku rehabilitaciju uključuje odgovarajuću zdravstvenu njegu te boravak i prehranu u sklopu bolničke ustanove. U organizacijskom smislu provode ju bolnice koje mogu funkcionirati kao opće i specijalne.

Zdravstvenu zaštitu na tercijarnoj razini pružaju kliničke ustanove za koje je karakteristično da se u njima obavljaju najsloženiji oblici zdravstvene zaštite iz neke specijalističko-konzilijarne djelatnosti te se izvodi nastava visokih učilišta i provodi znanstvenoistraživački rad.

Zdravstvena djelatnost na razini zdravstvenih zavoda obuhvaća javno-zdravstvenu djelatnost, djelatnost medicine rada, djelatnost transfuzijske medicine i djelatnost zaštite mentalnog zdravlja koju na državnoj razini obavljaju odgovarajući državni zavodi.

Sa aspekta vlasništva, zdravstvene ustanove mogu biti u vlasništvu države, jedinice lokalne (regionalne) samouprave, privatnom ili mješovitom vlasništvu.

Reforma zdravstvenog sustava

Reforma zdravstvenog sustava Republike Hrvatske provodi se na temelju dokumenta Strategija i plan reforme sustava zdravstva i zdravstvenog osiguranja koju je donio Hrvatski sabor u srpnju 2000. godine.

Ciljevi reforme zdravstva su unaprijediti kvalitetu sustava zdravstva Republike Hrvatske tako da na najdjelotvorniji način doprinosi unapređenju i očuvanju zdravstvenog stanja stanovništva Republike Hrvatske. Operativni ciljevi su :

- Ograničenje rasta zdravstvenih troškova i uspostavljanje stabilnosti sustava ,
- Uvođenje planiranja i upravljanja u sustav zdravstva,
- Reorganizacija sustava financiranja i plaćanja zdravstvenih usluga,
- Unapređenje učinkovitosti i kvalitete u sustavu pružanja zdravstvenih usluga te
- Jačanje preventivne i primarne zdravstvene zaštite.

U skladu sa zacrtanim ciljevima u dokumentu koji definira reformu zdravstvenog sustava pristupilo se odgovarajućim zakonodavnim promjenama te su doneseni sljedeći propisi:

- Novi Zakon o zdravstvenom osiguranju koji je stupio na snagu 1. siječnja 2002. godine,
- Novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti koji je Hrvatski sabor donio 17. srpnja 2003. godine, a stupio je na snagu 6. kolovoza 2003. godine,
- Novi Zakon o lijekovima i medicinskim proizvodima koji je Hrvatski sabor donio 17. srpnja 2003. godine, a stupio je na 6. kolovoza 2003. godine.

Isto tako prvi puta u hrvatskom zakonodavstvu donesen je niz propisa koji uređuje pojedine struke u zdravstvu tj. Zakon o liječništvu, Zakon o stomatološkoj djelatnosti, Zakon o medicinsko-biokemijskoj djelatnosti, Zakon o ljekarništvu te Zakon o sestrinštvu (svi NN 121/03). Navedenim propisima uređuju se načela u obavljanju pojedinih djelatnosti u zdravstvu, uvjeti za obavljanje pojedinih djelatnosti, davanje, obnavljanje i oduzimanje dozvole za samostalan rad zdravstvenim radnicima, udruživanje u strukovne komore te njihova organizacija i nadležnost kao i disciplinska odgovornost zdravstvenih radnika – članova komora.

Donošenjem Zakona o zdravstvenom osiguranju stvorene su pravne pretpostavke za ograničenje rasta zdravstvenih troškova definiranjem opsega prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja , ograničenjem broja osiguranih osoba koje se oslobađaju obveze sudjelovanja u dijelu troškova zdravstvene zaštite, uvođenjem dopunskog zdravstvenog osiguranja te vraćanjem u sustav osnovnog zdravstvenog osiguranja rizika vezanih uz ozljede na radu i profesionalnu bolest.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti koji je Hrvatski sabor donio 17. srpnja 2003. godine stvara čvrste pretpostavke za uvođenje planiranja i upravljanja u sustavu zdravstva prije svega kroz obvezu da Vlada Republike Hrvatske donosi Plan zdravstvene zaštite i Osnovnu mrežu zdravstvene djelatnosti (članci 6. i 38. Zakona).

Odredbama novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti stvaraju se uvjeti za efikasniju i kvalitetniju zdravstvenu zaštitu posebno na razini bolničke zdravstvene zaštite. Zakon je omogućio donošenje posebnog provedbenog propisa o kategorizaciji bolnica s obzirom na opseg stručnog rada, kapacitete, organizaciju rada te zastupljenost određenih stručnih jedinica,

kadrova, prostora i oprema, kao i postupak i naćin akreditacije bolnica s obzirom na kvalitetu njihovog rada (ćlanak 87. Zakona).

Isto tako definiranjem zdravstvene zaštite na primarnoj razini znaćajnije je naglašena prevencija odnosno sprječavanje bolesti. Uz spomenuto na primarnoj razini zdravstvene zaštite na temelju odredaba novog Zakona uz opću/obiteljsku medicinu, zdravstvenu zaštitu predškolske djece, preventivno-odgojne mjere u zdravstvenoj zaštiti školske djece i studenata, zdravstvenu zaštitu žena, stomatološku zdravstvenu zaštitu, higijensko-epidemiološku zdravstvenu zaštitu, medicinu rada, patronažnu zdravstvenu zaštitu, hitnu medicinsku pomoć, njegu u kući bolesnika, ljekarništvo te laboratorijsku dijagnostiku pružati će se i usluge zaštite mentalnog zdravlja i palijativne skrbi, što je bitna izmjena u odnosu na postojeća rješenja.

Novim Zakonom o zdravstvenoj zaštiti predvićeno je osnivanje Hrvatskog zavoda za mentalno zdravlje sa svrhom unaprećdenja i zaštite mentalnog zdravlja.

U dijelu reforme sustava financiranja uz promjene koje smo opisali uz Zakon o zdravstvenom osiguranju valja naglasiti planiranje novog sustava ugovaranja obavljanja zdravstvene zaštite na primarnoj razini (kombinirani sustav plaćanja prema broju opredijeljenih osiguranih osoba uz praćenje te financiranje prema pruženim zdravstvenim uslugama). Istovremeno u bolnićkoj zdravstvenoj zaštiti dosadašnji naćin plaćanja kroz takozvane limite zamijenio bi se u cijelosti principom plaćanja po izvršenim zdravstvenim uslugama tzv. «PPTP» model plaćanja (plaćanje po terapijskom postupku). Spomenuto znaći da se s bolnicom ugovara plaćanje lijećenja odrećdenih kategorija bolesnika prema unaprijed ugovorenoj cijeni za cjelokupno bolnićko lijećenje, a ne plaćanje po fakturiranim troškovima.

Od reformskih zahvata potrebno je istaknuti osnivanje Agencije za lijekove i medicinske proizvode što je riješeno kroz odredbe Zakona o lijekovima i medicinskim proizvodima i Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Osnivać Agencije je Republika Hrvatska, a najvaćžniji poslovi Agencije su izdavanje odobrenja za stavljanje gotovog lijeka u promet, laboratorijsko ispitivanje i provjera kakvoće, rad na farmakopeji, poslovi nadzora i dr. Uz navedeno Agencija za lijekove i medicinske proizvode predlaćat će u skladu s nacionalnom politikom lijekova mjere nadzora nad potrošnjom lijekova.

Zaposlenici u zdravstvu

U sustavu zdravstva Republike Hrvatske nastavlja se trend smanjivanja broja djelatnika s nićžom spremom te administrativno-tehnićkog osoblja uz blagi porast broja zaposlenih lijećnika, stomatologa, farmaceuta i djelatnika viće stručne spreme, tako da je krajem 2002. godine bio stalno zaposleno 66.931 (2000. godine - 66.674) djelatnika, od ćega su 47.909 (2000. godine - 47.244) zdravstveni djelatnici i suradnici, 5.015 (2000. godine - 5.145) administrativni, a 14.007 (2000. godine - 14.285) tehnićki djelatnici. U strukturi zaposlenih prema stupnju stručne spreme najviće je onih sa srednjom stručnom spremom - 36,7% dok lijećnici ćine 15,9% zaposlenih.

Prema vrstama zdravstvenih ustanova u kojima lijećnici rade, proizlazi da 54% lijećnika radi u bolnićkim ustanovama, dok je u domovima zdravlja zaposleno 11,5% (2000. godine - 13,3%), u ordinacijama u zakupu 19,4% (2000. godine - 18,6%), u privatnim ordinacijama 6,9% (2000. godine - 7,2%), a u drćžavnim zdravstvenim zavodima 4,4% (2000. godine - 4,2%) lijećnika. Preostali dio lijećnika radi uglavnom u privatnim poliklinikama kao samostalnim ustanovama te u ustanovama za hitnu medicinsku pomoć i nekolicina u ostalim zavodima i ustanovama za njegu.

U 2002. godini stopa broja lijećnika u sustavu zdravstva u Republici Hrvatskoj na 100.000 stanovnika iznosila je 258 lijećnika, a stopa broja medicinskih sestara na 100.000 stanovnika povećala se s 354 u 1980. na 499 u 2000. godini. Godine 2002. na jednog stalno zaposlenog lijećnika dolazi 2,1 (2000.-2,33) stalno zaposlena medicinska sestra.

U cilju usklađivanja edukacije zdravstvenog kadra s potrebama zdravstvenog sustava, posebice u dijelu liječničkih specijalizacija, Ministarstvo zdravstva je u listopadu 2002. godine donijelo odluku o standardu svih zaposlenika u bolnice u odnosu na broj ugovorenih postelja. Tako su bolnicama s novim ugovorima za 2002. godinu utvrđeni standardi zaposlenika, koji se kreću od 2.0 zaposlenih po postelji za županijske bolnice, do 2.5 za kliničke bolnice.

Financiranje zdravstva

Zdravstveni sustav u Republici Hrvatskoj financira se iz nekoliko izvora. Najznačajniji izvor financiranja uređen je Zakonom o doprinosima za obvezna osiguranja (NN 147/02) od 10. prosinca 2002. godine. Spomenutim Zakonom uređuju se vrste doprinosa, obveznik doprinosa, obveznik obračunavanja doprinosa, obveznik plaćanja doprinosa te stope doprinosa za sva obvezna osiguranja tj. mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti i na temelju individualne kapitalizirane štednje, za zdravstveno osiguranje te osiguranje za slučaj nezaposlenosti – dakle sva područja socijalnog osiguranja.

Stopa doprinosa za osnovno zdravstveno osiguranje iznosi 15%, a stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje za prava u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti utvrđena je u iznosu od 0,50 % od mjesečne osnovice. Mjesečna osnovica za obračun doprinosa je plaća radnika.

Uz sredstva koja se izdvajaju na temelju doprinosa za zdravstveno osiguranje iz državnog proračuna osiguravaju se sredstva za naknade plaće za korištenje prava iz zaštite majčinstva vezana za razdoblje nakon šest mjeseci života djeteta, za mjere povećane zdravstvene skrbi nad pučanstvom starijim od 65 godina kao i djece do navršene 18. godine života, za zdravstveno prosvjećivanje, hitnu pomoć na cestama te pokrivanje drugih troškova koji proizlaze s osnova prava utvrđenih Zakonom o zdravstvenom osiguranju.

Iz Državnog proračuna, a s obzirom na obveze koje proizlaze iz Zakona o zdravstvenoj zaštiti (članak 8. Zakona) podmiruju se troškovi vezani uz provođenje i praćenje zdravstvenog prosvjećivanja, proučavanje i praćenje zdravstvenog stanja stanovništva, provođenje programa za poboljšanje zdravlja stanovništva, epidemiološka praćenja, sprječavanje i suzbijanje zaraznih bolesti i kroničnih masovnih bolesti uključivši alkoholizam, pušenje, ovisnost o drogi i druge ovisnosti, zdravstveno – statističku i drugu socijalno – medicinsku djelatnost od značaja za državu, financiranje znanstvenoistraživačke djelatnosti u području zdravstvene zaštite, skupljanje krvi i presađivanje organa i tkiva i druge za državu značajne mjere u području zaštite zdravlja.

Sredstva državnog proračuna koriste se za investicijsko ulaganje i investicijsko i tekuće održavanje zdravstvenih ustanova koje su u državnom vlasništvu (kliničkih ustanova i državnih zdravstvenih zavoda).

Novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti prvi puta predviđa izdvajanje sredstava iz državnog proračuna zbog osiguranja i praćenja provođenja zaštite i promicanja prava pacijenata.

Jedinice područne (regionalne) samouprave osiguravaju dio sredstava za provođenje epidemioloških, zdravstveno-statističkih, socijalno-medicinskih i zdravstveno-ekoloških djelatnosti te promicanje i prevenciju bolesti na svom području. Isto tako u skladu s utvrđenim mjerama iz područja zdravstvene ekologije osiguravaju sredstva za ispitivanje namirnica i predmeta opće uporabe, ispitivanje vode za piće, ispitivanje štetnih utjecaja onečišćenja zraka na zdravlje ljudi, ispitivanje komunalne buke i ispitivanje onečišćenja tla, te voda namijenjenih kupanju i rekreaciji te organizaciju i rad mrtvozorniće službe.

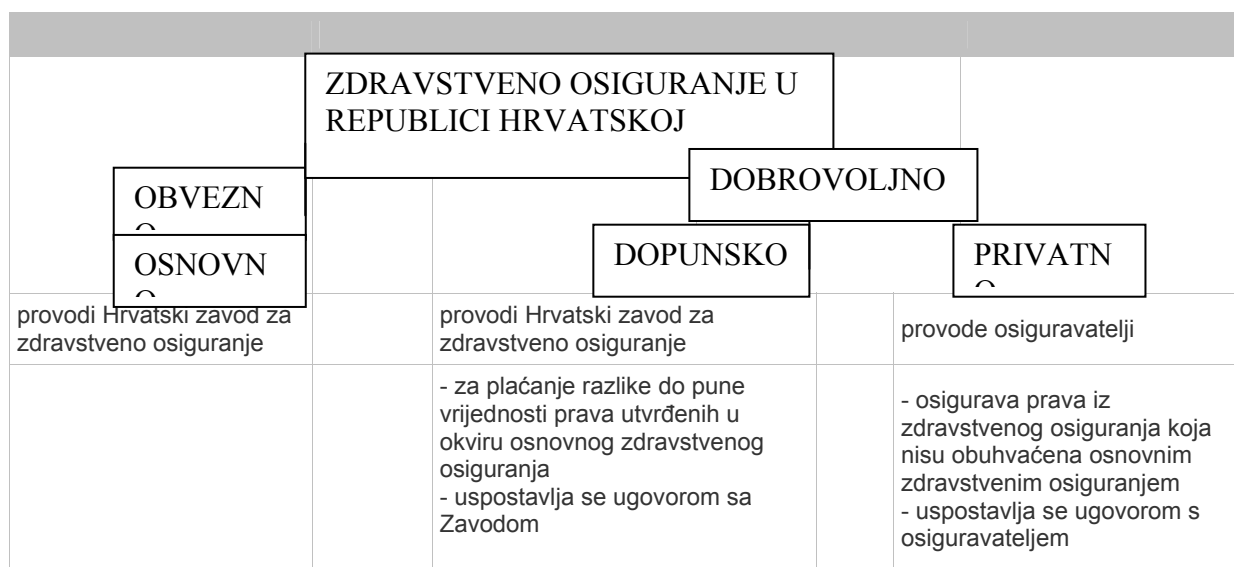
Źupanije i gradovi osiguravaju sredstva za investicijsko ulaganje i investicijsko i tekuće odražavanje zdravstvenih ustanova u svom vlasništvu.

Sredstva za zdravstveno osiguranje ostvarena na temelju uplaćenih doprinosa posredstvom DrŹavne riznice usmjeravaju se kroz posebnu drŹavnu ustanovu – Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (HZZO). HZZO sklapa ugovore o pruŹanju zdravstvene zaštite sa javnim i privatnim zdravstvenim ustanovama i zdravstvenim radnicima. Obim usluga je u skladu sa opsegom prava na zdravstvenu zaštitu iz osnovnog zdravstvenog osiguranja koji uređuje kao što smo već naprijed naveli Zakon o zdravstvenom osiguranju (članak 17. Zakona).

Pored javnih izvora financiranja (doprinosi za zdravstveno osiguranje i drugi budŹetski izvori), izvori sredstava za zdravstvo su i privatna plaćanja građana i pacijenata. Privatna plaćanja su u obliku participacije za pojedine zdravstvene usluge ili u obliku kompletnog plaćanja po sistemu cijena x usluga ukoliko se zdravstvena usluga koristi kod ustanove koja nije sklopila ugovor sa HZZO, odnosno ukoliko se radi o usluzi koja nije dio paketa zdravstvenih usluga. Osiguranici odnosno njihovi poslodavci mogu uplatiti i premiju (tzv. dopunsko osiguranje) kojom se oslobađaju plaćanja participacije ili privatno osiguranje koje im omogućava korištenje zdravstvenih usluga iznad standarda koji proizlaze iz osnovnog zdravstvenog osiguranja ili veći obim prava od onih koja proizlaze iz osnovnog zdravstvenog osiguranja.

Zdravstveno osiguranje je prema Zakonu o zdravstvenom osiguranju određeno kao osnovno zdravstveno osiguranje koje je ujedno i obvezno za sve građane koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, te dopunsko zdravstveno osiguranje i privatno zdravstveno osiguranje koja su dobrovoljna zdravstvena osiguranja.

Shematski prikaz zdravstvenog osiguranja u Republici Hrvatskoj prema Zakonu:

Prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja ostvaruju osobe kojima je utvrđen status osigurane osobe u HZZO-u, a one prema odredbama Zakona mogu biti:

- osiguranici
- članovi obitelji osiguranika
- osobe osigurane u određenim okolnostima.

U posljednje tri godine (2000. – 2002.) u HZZO-u je prosječno bilo osigurano 4.215.095 osiguranih osoba. Od toga najveći broj otpada na radnike, osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost ili samostalno u obliku zanimanja obavljaju profesionalnu djelatnost (31,34%), dok su odmah iza njih prema broju zastupljenosti umirovljenici (23,54%). Ostalo su privremeno nezaposlene osobe (8,62%), poljoprivrednici (2,22%) i osiguranici osigurani u određenim okolnostima (2,96%), te članovi obitelji osiguranika (31,11%).

Putem osnovnog zdravstvenog osiguranja, čiji je opseg određen Zakonom i propisima donijetim na osnovi njega, osigurana su prava osiguranim osobama na:

1. zdravstvenu zaštitu
2. novčane naknade.

Pravo na zdravstvenu zaštitu iz osnovnog zdravstvenog osiguranja u opsegu utvrđenom Zakonom i podzakonskim aktom obuhvaća:

- primarnu zdravstvenu zaštitu
- specijalističko - konzilijarnu zdravstvenu zaštitu
- bolničku zdravstvenu zaštitu
- pravo na korištenje lijekova koji se nalaze na listi lijekova Zavoda
- pravo na stomatološko protetsku pomoć i stomatološko protetske nadomjestke
- pravo na korištenje ortopedskih i drugih pomagala
- pravo na korištenje zdravstvene zaštite u inozemstvu

Dopunskim zdravstvenim osiguranjem osigurava se osiguranim osobama Zavoda plaćanje razlike u vrijednosti zdravstvenih usluga koju Zavod ne podmiruje. Privatno zdravstveno osiguranje osigurava prava koja nisu obuhvaćena osnovnim zdravstvenim osiguranjem.

Dopunsko zdravstveno osiguranje provodi HZZO, a od 01. siječnja 2004. i društva za osiguranje. Dopunsko i privatno zdravstveno osiguranje su dobrovoljni. Dopunsko zdravstveno osiguranje mogu ugovoriti za svoje radnike i poslodavci. Zavod preuzima obvezu sklopiti dopunsko zdravstveno osiguranje sa svakim tko to želi i to uz jednaka prava i obveze za sve osiguranike. Sredstva dopunskog zdravstvenog osiguranja Zavod vodi na posebnom računu.

U srpnju 2002. godine objavljena je Mreža zdravstvene djelatnosti. Mrežom u primarnoj zdravstvenoj zaštiti za područje županija, odnosno Grada Zagreba određen je potreban broj zdravstvenih ustanova, te potreban broj timova primarne zdravstvene zaštite s kojima HZZO sklapa ugovor o provođenju zdravstvene zaštite.

Mrežom zdravstvenih djelatnosti bolničke zdravstvene zaštite za područja RH, županija, odnosno Grada Zagreba određen je broj bolničkih zdravstvenih ustanova s kojima HZZO sklapa ugovor o provođenju zdravstvene zaštite, potreban broj postelja po pojedinim djelatnostima u bolničkim zdravstvenim ustanovama, te potreban broj postelja u stacionarima domova zdravlja.

Zdravstvene usluge u Republici Hrvatskoj, pružaju se u privatnim i javnim zdravstvenim ustanovama. Bolnice i stacionarne ustanove su pretežito u javnom vlasništvu, poliklinike i specijalizirane ordinacije su djelomice u javnom a djelomice u privatnom vlasništvu a ordinacije primarne zdravstvene zaštite su pretežno u privatnom vlasništvu.

Za funkcioniranje sustava zdravstva odgovorna je Vlada Republike Hrvatske.

4. Koliki su vaši sadašnji troškovi u zdravstvu, u postocima od BDP-a i u ukupnim iznosima (u eurima), te kako su strukturirani, uključujući i iznose koji se troše u javnom i u privatnom sektoru, iznose koji se troše na prevenciju i na promicanje zdravlja?

Tabela: HZZO prihodi i rashodi kao % GDP, 1994 – 2002

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1.	Zdravstvena zaštita	6.1%	6.4%	6.1%	5.7%	6.5%	7.2%	7.5%	7.0%	6.7%
2.	Naknade	0.8%	1.1%	1.5%	1.6%	1.6%	1.5%	1.8%	1.4%	1.2%
3.	Ostali troškovi, krediti, investicije	0.3%	0.3%	0.4%	0.4%	0.3%	0.3%	0.4%	0.3%	0.5%
4.	Ukupno HZZO	7.2%	7.8%	8.0%	7.7%	8.4%	9.0%	9.7%	8.7%	8.4%

POGLAVLJE 13: SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOSŁJAVANJE

- u EUR										
	1998.	Struktura	1999.	Struktura	2000.	Struktura	2001.	Struktura	2002.	Struktura
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
primar. zdrav. zaštita	245.031.136	15,68	265.315.100	15,36	307.653.928	15,25	317.241.158	16,79	309.947.001	16,57
lijekovi na recepte	247.229.507	15,82	206.485.618	11,96	302.191.770	14,98	282.990.449	14,98	272.381.203	14,56
spec.-kon. zdrav. zaštita	190.421.275	12,19	229.068.554	13,26	269.841.243	13,37	287.935.512	15,24	224.625.675	12,00
bol. zdrav. zaštita	439.790.180	28,14	580.598.322	33,62	573.178.301	28,41	553.813.888	29,32	517.291.216	27,65
ortopedski uređaji i pomagala	32.667.682	2,09	35.205.520	2,04	47.650.680	2,36	45.558.015	2,41	50.297.254	2,69
ostala zdrav. zaštita	58.753.272	3,76	57.040.183	3,30	53.264.808	2,64	26.490.092	1,40	8.364.092	0,45
Ukupna zdrav. zaštita	1.213.893.052	77,68	1.373.713.297	79,54	1.553.780.730	77,01	1.514.029.114	80,14	1.382.906.441	73,92
naknade plaće zbog bolovanja	93.237.011	5,97	85.801.453	4,97	163.219.252	8,09	129.192.774	6,84	125.347.202	6,70
naknade za porod. dopust – redovan	61.255.875	3,92	63.470.865	3,68	69.299.508	3,43	68.112.365	3,60	72.300.688	3,87
naknade za dodatni porodni dopust i oprema za dijete	119.958.461	7,68	128.035.027	7,41	124.585.007	6,18	86.632.432	4,59	50.777.867	2,71
ostale naknade	13.509.737	0,86	14.935.501	0,86	18.466.352	0,92	17.790.944	0,94	24.635.379	1,32
Ukupne naknade	287.961.084	18,43	292.242.846	16,92	375.570.119	18,62	301.728.515	15,97	273.061.136	14,60
izdaci za poslovanje stručne službe i funkcioniranje sustava	60.862.949	3,89	61.172.407	3,54	88.215.222	4,37	73.387.775	3,89	214.850.623	11,48
Ukupni izdaci:	1.562.717.085	100,00	1.727.128.550	100,00	2.017.566.071	100,00	1.889.145.404	100,00	1.870.818.200	100,00

1 EUR = 7,406773 – prosjek za 2002. godinu – HNB (NN 7/03)

U tablici na prethodnoj strani prikazana je struktura troškova zdravstvene zaštite od 1998. do 2002. godine.

Za sada se u Republici Hrvatskoj ne vode službeni podaci o troškovima za zdravstvo u privatnom sektoru.

Prema postojećem stanju procjenjujemo da se za prevenciju i promicanje zdravlja izdvaja oko 1% BDP-a sa tendencijom povećanja spomenutog izdvajanja.

Prema podacima Ministarstva financija, izdvajanja za zdravstvenu zaštitu u 2002. godini u bruto društvenom proizvodu sudjeluju s 6,63%.

5. Primjenjujete li OECD-ov priručnik «Sustav računa u zdravstvu» ili to tek namjeravate činiti?

U Republici Hrvatskoj se za sada ne primjenjuje OECD-ov priručnik "Sustav računa u zdravstvu".

6. Navedite vaše sadašnje programe imunizacije i razinu njihove pokrivenosti.

Program imunizacije

Kalendar kontinuiranog cijepljenja za Republiku Hrvatsku donosi ministar zdravstva Republike Hrvatske, a na prijedlog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo - Referentnog centra Ministarstva zdravstva za epidemiologiju

Kalendar cijepljenja u Hrvatskoj (za godinu 2003.)

Prije rođenja: testiranje svih trudnica na HBV infekciju i cijepljenje njihove novorođenčadi odmah nakon poroda

Svi ostali (osim osoba s kontraindikacijama)

u rodilištu: BCG

2 mjeseca starosti: Hib

- nakon 1 mjesec Di Te Per-ancelularno + polio inaktivirano (IPV)
- nakon 1 mjesec Di Te Per w (cjelostanično) + polio živo c. (OPV) + Hib
- nakon 6 tjedana Di Te Per w + polio živo(OPV) + Hib

2. godina života

- nakon navršenih 12 mj života: MoPa Ru
- nakon toga: tuberkulinsko testiranje (PPD) i BCG za nereaktore
- iza toga: Di Te Per w + polio (OPV) + Hib

4. godina života - Di Te Per w + polio živo (OPV)

1. razred osnovne škole (6/7 godina života)

- Mo Pa Ru
- DiTe pro adultis + polio živo (OPV)

2. razred osnovne škole - tuberkulinsko testiranje (PPD) i BCG za nereaktore

4. razred osnovne škole - Mo Pa Ru (privremeno, samo za tri generacije koje bi ostale bez drugog cijepljenja zbog ranijih promjena u kalendaru)

6. razred osnovne škole - hepatitis B vakc.: 2 doze u razmaku od 1 mjesec i 3. doza nakon 5 mjeseci
 7. razred osnovne škole - tuberkulinsko testiranje (PPD) i BCG za nereaktore
 8. razred osnovne škole - DiTe pro adultis + polio živo (OPV)
 završni razred srednje škole (18/19 godina starosti) - DiTe pro adultis
 61. godina života (s navršenih 60 godina)

- ana-Te, 2 doze u razmaku od 1 mjesec i 1 doza 11 mjeseci kasnije.

Cijepni obuhvat (procijepljenost) u Hrvatskoj

Cijepni obuhvat prati se redovito na razini epidemioloških područja (113) županija (20) i ukupno za Hrvatsku, posebno za primovakcinaciju i posebno za revakcinaciju. Ovdje su rezultati primarnog cijepjenja u Hrvatskoj posljednjih godina.

Procijepljenost primovakcinacijom u Hrvatskoj

Cijepljenje	2002.	2001.	2000.	1999.	1998.
Di Te Per	94.7%	94.4 %	93.3 %	92.9 %	92.7 %
Polio	94.8%	94.2 %	93.5 %	93.3 %	93.4 %
Mo Pa Ru	94.7%	93.6 %	93.2 %	92.4 %	90.9 %
hepatitis B	97.1%	97.9 %	97.7 %		
BCG	98.9%	95.2 %	95.0 %	93.6 %	93.1 %
T	65.1%				
Hib	78.9%				

Rezultati provedbe programa cijepjenja – redukcija pobola

Variola 100% redukcija incidencije; nema slučajeva od 1926.

sistematska vakcinacija obustavljena 1978.

Diphtheria: 100 % redukcija. nema slučajeva od 1975..

Poliomyelitis 100 % redukcija, nema slučajeva od 1989.

Certifikat SZO o eradikaciji poliomijelitisa dobiven u lipnju 2002.

skupa s ostalom 51 zemljom Europske regije SZO

Tetanus : 94% redukcija 8 slučajeva u 2002.

Pertussis 96 % redukcija 176 slučajeva u 2002

Tuberculosis: 90 % redukcija 1470 slučajeva u 2002.

(najmanji ikad zabilježen broj)

Morbili > 99 % redukcija 6 slučajeva u 2002.

Rubella > 99 % redukcija 10 slučajeva u 2002.

Parotitis epidemica 98 % redukcija 101 slučaj u 2002.

Hepatitis B za sada nema efekta na ukupni pobol; uvedeno 2000 god.

incidencija hepatitisa B stabilna, na razini od oko 200 slučajeva godišnje

205 oboljelih u 2002.

HBsAg prevalencija < 1 %

Hib cijepjenje uvedeno 2002. godine.

incidencija Hib invazivne bolesti niska:

17 slučajeva u 2002.

7. Jesu li vaše zdravstvene ustanove članice neke europske mreže ili mreže SZO? Ako jesu, koje?

Služba za epidemiologiju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo uključena je u sustav ranog uzbunjivanja u vezi sa zaraznim bolestima Svjetske zdravstvene organizacije (CISID-CCEE Baltics) u posebnom telematskom sustavu, zatim EUHIV i EUAIDS (individualna prijava HIV i AIDS bolesnika, EUTB (individualna prijava tuberkuloze), EPI (Expanded Programme of Immunization), FLU NET - laboratorijska prijava influenzae, morbili - individualna prijava SZO, nulta prijava poliomijelitisa SZO, praćenje mlohove paralize SZO, praćenje nuspojava lijekova (nuspojave od cijepljenja) - svjetski centar u Upsali.

U okviru Službe za epidemiologiju vodi se i Registar za rak Hrvatske koji je član Međunarodnog udruženja registara za rak (International Association of Cancer Registers).

Hrvatski zavod za javno zdravstvo sudjeluje u WHO Surveillance Programme for Control of Foodborne Infections and Intoxications in Europe. Program provodi FAO/WHO Collaborating Centre – Federal Institute for Health Protection of Consumers and Veterinary Medicine (Berlin) pod vodstvom WHO European Centre for Environment and Health u Rimu.

Služba za socijalnu medicinu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo radi na programu "Mreža škola koje promiču zdravlje" SZO (WHO:European Network of Health Promoting Schools) i istraživanju "Zdravstveno ponašanje u djece školske dobi" (Health Behaviour in School/aged Children) koje podupire SZO te u

Pompidou grupi Vijeća Europe (co-operation group to combat drug abuse and illicit trafficking in drugs)

8. EU osniva mrežu stručnih tijela sa zdravstvenim znanjem i informacijama. Ima li vaša zemlja administrativne mogućnosti, uključujući i humane i materijalne resurse, za sudjelovanje u radu takve mreže? Molimo da opišete sustav koji se koristi za prikupljanje, analizu i izvješćivanje o zdravstvenim podacima i informacijama u vašoj zemlji?

Republika Hrvatska ima vrlo dugu tradiciju i visoko razvijen sustav prikupljanja i obrade podataka o zdravlju. Prva organizirana javnozdravstvena aktivnost i prikupljanja i obrade zdravstvenih podataka bilježi se još u Dubrovniku u 15. stoljeću uspostavom lazareta (karantene) za ljude i robu u cilju sprečavanja širenja zaraznih bolesti. Hrvatski zavod za javno zdravstvo ove godine (2003.) bilježi 110. godišnjicu kontinuiranog rada, a Škola narodnog zdravlja «Andrija Štampar» Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu («Andrija Štampar» School of Public Health) prošle je godine (2002.) zabilježila 75. godina kontinuiranog rada na promociji zdravlja, edukaciji studenata i profesionalaca i istraživanjima s područja javnog zdravstva.

Sadašnji sustav prikupljanja i obrade podataka i znanja o zdravlju, te analize i korištenja tih podataka, provodi se u dvije ustanove: Hrvatski zavod za javno zdravstvo - HZJZ (CNIPH – Croatian National Institute of Public Health) i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje HZZO (CIHI – Croatian Institute for Health Insurance).

Iz djelatnosti primarne zdravstvene zaštite (obiteljska medicina, zdravstvena zaštita dojenčadi i male djece, zdravstvena zaštita žena, djelatnost hitne medicinske pomoći, djelatnosti školske medicine, patronaže i kućne njege, medicine rada i epidemiologije), sekundarne zdravstvene zaštite

(specijalističko konzilijarna i bolnička te tercijarne zdravstvene zaštite (specijalni dijagnostički i terapijski servisi) na propisanim obrascima dostavljaju se podaci o organizaciji, troškovima, radu i pacijentima u HZJZ i HZZO. U tim ustanovama podaci se obrađuju i analiziraju, te publiciraju i interpretiraju i ustupaju na korištenje. Osim rutinskih podataka i obrada, za posebne potrebe Vlade Republike Hrvatske, Ministarstva zdravstva ili drugih ustanova i pojedinaca rade se i druga istraživanja i obrade podataka. I HZJZ i HZZO, redovito, godišnje objavljuju Izvješće s podacima i informacijama koje su prikupljene iz zdravstvenih djelatnosti. Također, objavljivanjem u posebnim biltenima i izvješćima, obje ustanove posebno obrađuju mnoge skupine obilježja. Popis statističkih istraživanja iz oblasti zdravstva jednom se godišnje utvrđuje i objavljuje u Narodnim novinama.

U Republici Hrvatskoj se upravo razvija i u pokusnom je radu jedinstveni integrirani zdravstveni informatičko-komunikacijski sustav koji se zasniva na korištenju najmodernijih Web komunikacijskih i računalnih tehnologija. Implementacija ovog sustava za cijelu primarnu zdravstvenu zaštitu planirana je od 01.01.2004. godine a integriranog bolničkog informacijskog sustava za 01.01.2007. godine.

Hrvatsko zdravstvo u cjelini, u ovom trenutku nema implementirane informacijske sustave kao cjeline, već se radi o otočićima koji su informatizirani. Razlog tome je prvenstveno nedostatak financijskih sredstava. Naime, zdravstveni sustavi su izuzetno veliki, kompleksni i osjetljivi te je cijena uvođenja hardware-a i software-a razmjerna tome. Stoga se u zdravstvu nalazi većinom zastarjela, odavno amortizirana informatička oprema, koja više nije kompatibilna sa suvremenim tehnologijama, a softveri nisu standardizirani i povezani. Provođenje informatizacije otežava i nedostatak informatičkog kadra u zdravstvu. Kritični faktor integralne informatizacije zdravstva su financijska sredstva, koja treba uložiti u hardware, software i informatički kadar te u obrazovanje svih zaposlenika u sustavu zdravstva, da bi integralna informatizacija saživjela prema planu.

U Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo i Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje te Školi narodnog zdravlja «Andrija Štampar» i Medicinskom fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, postoje informacijski sustavi, ljudski i materijalni izvori, oprema i znanje. Iako su izvori nedovoljni obzirom na potrebe, uz dodatna ulaganja aktivno možemo surađivati u projektima sa zemljama EU.

9. Kako je u vašoj zemlji uređeno prodavanje alkoholnih pića?

Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti (NN 48/95) u članku 11. određuje da ugostitelj ne smije usluživati alkoholna pića gostu mlađem od 18 godina.

Zakonom o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (NN 1/97-pročišćeni tekst), člankom 13. zabranjeno je reklamiranje alkoholnih pića, međutim prema Zakonu o vinu (NN 96/2003), članak 47. stavak 1. dozvoljeno je oglašavanje vina s kontroliranim zemljopisnim podrijetlom i voćnih vina, a uvjete i način oglašavanja vina propisat će pravilnikom ministar poljoprivrede uz suglasnost ministra zdravstva.

10. Koliki je postotak pušača u vašoj zemlji prema spolovima, ukupno i po dobnim skupinama?

Rezultati prvog velikog istraživanja prevalencije pušenja, koje je obuhvatio reprezentativni uzorak domaćinstava u Republici Hrvatskoj na početku sedamdesetih godina 20. stoljeća, pokazali su da je tada pušilo 57.6% muškaraca i 9.9% žena u dobi 18-64 godine. Prema istraživanju podprojekta Promicanje zdravlja u okviru Prvog hrvatskog projekta zdravstva iz 1997. godine 34.1% muškaraca i

26.6% žena u Republici Hrvatskoj u dobi 20-65 godine pušilo je svakodnevno. Ispitanici su pretežno počeli pušiti u dobi 16-20 godina.

Intenzitet pušenja bio je značajno veći u muškaraca. Oko 40% muških pušača prijavilo je da puši više od 20 cigareta na dan u usporedbi s pušačicama, od kojih samo 12.5% ima iste navike. Pušački intenzitet varira i s godinama. Većina (76%) mlađih pušača (do 30 godina) puši manje od 20 cigareta dnevno. U dobi 31-50 godina postotak onih koji puše manje od 20 cigareta dnevno pada na 49%, dok u dobnoj skupini iznad 50 godina postotak raste na 65%.

Tablica 1.

Prevalencija dnevnih pušača u Republici Hrvatskoj (%)

Godina istraživanja	Dob	Muškarci	Žene
1970	18-64	57.6	9.9
1997	20-65	34.1	26.6
1995	16	25	19
1999	16	30	25
2002	13-15	18.7	14.3

U Republici Hrvatskoj je 1995. godine provedena međunarodna studija Europski istraživački projekt o alkoholizmu i drogama u školama (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs), koja je ponovljena u 1999 godini. Podaci su bili prikupljeni u razdoblju ožujak-travanj 1999. Uzorak je obuhvatio slučajno odabrane školske razrede s generacijom učenika rođenih pretežito 1983.godine. Rezultati pokazuju da je 70% dječaka i 69% djevojčica u Hrvatskoj 1999. godine najmanje jednom eksperimentiralo s cigaretama, dok je četiri godine ranije taj postotak iznosio 71% za dječake i 67% za djevojčice. Za razliku od 1995. godine kada je postotak onih koji su izjavili da svakodnevno puše bio 25% za dječake i 19% za djevojčice, u 1999. godini taj postotak iznosio je za dječake 30% i 25% za djevojčice. Treba istaknuti da je 45% dječaka i 34% djevojčica odgovorilo da su počeli eksperimentirati s cigaretama u dobi do 13 godina, a 14% dječaka i 8% djevojčica izjavilo je da su počeli pušiti u dobi do 13 godina.

Nedavno je Republika Hrvatska sudjelovala u projektu Globalno istraživanje pušenja kod mladih (Global Youth Tobacco Survey) koje je inicirala SZO i CDC iz Atlante, fokusirajući se na adolescente u dobi 13-15. Ispitalo se, stavove, znanje i ponašanje u odnosu na pušenje. Rezultati pokazuju da su 16.6% učenika, 18.7% dječaka i 14.3% djevojčica pušači. Prevalencija pušenja raste s dobi od 11.6% za 13 godišnjake do 25.6% za petnaestogodišnjake.

11. Imate li prekogranične dogovore za liječenje pacijenata s nekom od država članica EU-a ili s nekom od zemalja koje žele pristupiti ili su kandidati za članstvo u EU? Ako imate, koliki je godišnji protok pacijenata u/iz vaše zemlje iz/u zemlju koja upućuje/prima?

Republika Hrvatska sklopila je ili preuzela ugovore o socijalnom osiguranju sa pojedinim državama članicama Europske unije (grupa I. na tabelarnom prikazu), sa svim susjednim državama (grupa II.), te sa ostalim državama (grupa III.). Naglašavamo da su sklopljeni ugovori o socijalnom osiguranju sa svim državama slijednicama bivše Jugoslavije. Pred potpisivanjem je još i Ugovor o socijalnom osiguranju s

Turskom. Ugovori o socijalnom osiguranju također su sklopljeni i s Danskom, Švedskom i Norveškom, ali ne reguliraju pitanje korištenja zdravstvene zaštite.

Tijekom 2002. godine na području Republike Hrvatske inozemni osiguranici koristili su zdravstvene usluge u 37507 slučajeva, dok su na području drugih država ugovornica hrvatske osigurane osobe zdravstvene usluge koristile u 5273 slučajeva.

POPIS UGOVORA O SOCIJALNOM OSIGURANJU I		
POSEBNIH SPORAZUMA O PRUŽANJU ZDRAVSTVENE ZAŠTITE		
	Država	ugovor/konvencija/sporazum
	AUSTRIJA	Ugovor o socijalnom osiguranju
	BELGIJA	Konvencija o socijalnom osiguranju
	FRANCUSKA	Konvencija o socijalnom osiguranju
I.	ITALIJA	Konvencija o socijalnom osiguranju
	LUKSEMBURG	Ugovor o socijalnom osiguranju
	NIZOZEMSKA	Ugovor o socijalnom osiguranju
	NJEMAČKA	Ugovor o socijalnom osiguranju
	VELIKA BRITANIJA	Ugovor o socijalnom osiguranju
	BiH	Konvencija o socijalnom osiguranju
II.	MAĐARSKA	Ugovor o socijalnom osiguranju
	SLOVENIJA	Ugovor o socijalnom osiguranju
	SRBIJA I CRNA GORA	Ugovor o socijalnom osiguranju
	BUGARSKA	Ugovor o socijalnom osiguranju
	ČEŠKA	Konvencija o socijalnom osiguranju
	MAKEDONIJA	Konvencija o socijalnom osiguranju
	POLJSKA	Sporazum o socijalnom osiguranju
	RUMUNJSKA	Ugovor o socijalnom osiguranju
	SLOVAČKA	Sporazum o socijalnom osiguranju
	ŠVICARSKA	Konvencija o socijalnom osiguranju
III.	ALBANIJA	Posebni sporazum za diplomatsko i dr. osoblje
	BJELORUSIJA	Posebni sporazum za diplomatsko i dr. osoblje
	KUBA	Posebni sporazum za diplomatsko i dr. osoblje
	MONGOLIJA	Posebni sporazum za diplomatsko i dr. osoblje
	POLJSKA	Posebni sporazum za diplomatsko i dr. osoblje
	RUMUNJSKA	Posebni sporazum za diplomatsko i dr. osoblje
	RUSIJA	Posebni sporazum za diplomatsko i dr. osoblje
	UKRAJINA	Posebni sporazum za diplomatsko i dr. osoblje
	DNR KOREJA	Posebni sporazum za diplomatsko i dr. osoblje

12. Postoji li mobilnost medicinskog osoblja (medicinskih sestara/liječnika) iz vaše zemlje u države članice EU-a ili u zemlje koje žele pristupiti EU i u zemlje kandidate za članstvo? Ako postoji, u kolikom broju i u koje zemlje?

Hrvatski zavod za zapošljavanje posreduje uglavnom pri zapošljavanju medicinskog osoblja u SR Njemačkoj. U toj se zemlji zaposli prosječno 350 medicinskih sestara svake godine.

Također, otvorena je mogućnost zapošljavanja mladih liječnika (do 40 godina starosti). Odlazak tih kadrova u SR Njemačku je minimalan, budući ne posjeduju dobro znanje njemačkog jezika.

Medicinsko osoblje iz Republike Hrvatske zapošljava se također u Austriji, Italiji i Švicarskoj. O broju tih kadrova nemamo saznanje, budući se ne zapošljavaju posredovanjem Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, već direktno od veleposlanstava navedenih zemalja u Republici Hrvatskoj dobivaju ulazne radne vize.

VI. ZAPOSŁJAVANJE I SOCIJALNA POLITIKA

A. Politika zapošljavanja

1. Molimo da opišete institucionalni okvir politike zapošljavanja u Hrvatskoj.

Institucionalni okvir za donošenje i provedbu politike zapošljavanja u Hrvatskoj je u procesu dorade i razvoja. Putem CARDS 2001. programa planira se do kraja godine uvesti sustav prikupljanja informacija s tržišta rada koji bi poslužio kao podloga za prognozu potreba gospodarstva za buduće razdoblje. Sustav će objedinjavati nekoliko izvora podataka kao što je anketa poslodavaca koja se temelji na gospodarskim sektorima, anketi radne snage, administrativnim izvorima podataka o zaposlenosti, nezaposlenosti i zapošljavanju kao i informacija iz baze poduzeća Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

Također su u pripremi analize koje prethode izradi Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja koji se temelji na smjernicama Europske strategije zapošljavanja. Mehanizam donošenja politike zapošljavanja je u okviru rada međuresornog vladinog povjerenstva pri Ministarstvu rada i socijalne skrbi (koja uključuje i predstavnike socijalnih partnera) čiji se članovi trenutno osposobljavaju za korištenje analitičkih podloga za definiranje politike zapošljavanja koja će biti objedinjena u Akcijskom planu.

Javni zavod za zapošljavanje osnovna je institucija koja je odgovorna za provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja, ali se politika zapošljavanja reflektira u mjerama koje se također provode u okviru raznih ministarstava, npr. Ministarstvu za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Ministarstvu poljoprivrede, Ministarstvu gospodarstva i Ministarstvu turizma. Vlada donosi Nacionalni akcijski plan zapošljavanja i u onom dijelu u kojem se provode mjere u okviru djelatnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, njegovo tripartitno upravno vijeće također potvrđuje odluku o provedbi mjera zapošljavanja. U Hrvatskom zavodu za zapošljavanje na regionalnoj razini postoje tripartitna savjetodavna tijela koja se moraju konzultirati o svim mjerama koje će se provoditi. U njima sudjeluju i predstavnici regionalnih Gospodarsko-socijalnih vijeća kao i udruga nezaposlenih, tako da se postiže široka rasprava o mjerama i njihovoj učinkovitosti. Hrvatski zavod za zapošljavanje u cijelosti je osposobljen da uspješno provodi mjere. Jedinice zavoda pokrivaju cijeli državni teritorij, u poslovanje su uvedene informacijske tehnologije i prisutna je obrazovana i sposobna radna snaga koja ima prethodno iskustvo u takvim poslovima.

2. Postoji li javna služba za zapošljavanje (ured za zapošljavanje)? Ako postoji, kakav je njezin pravni status i kako je organizirana?

Hrvatski zavod za zapošljavanje ustrojen je Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN 32/02, 86/02 i 114/03), kao javna ustanova u vlasništvu Republike Hrvatske na koji se primjenjuju propisi o ustanovama.

Zavodom upravlja Upravno vijeće Zavoda koje se sastoji od 9 članova koje imenuje Vlada Republike Hrvatske, i to 3 predstavnika sindikata, 3 predstavnika poslodavaca i 3 predstavnika koji se imenuju na prijedlog ministra nadležnog za rad. Voditelj Zavoda je ravnatelj koji predstavlja i zastupa Zavod.

Zavod obavlja poslove iz svoje djelatnosti u slijedećim ustrojstvenim jedinicama:

Središnjoj službi i područnim službama s ispostavama.

U sklopu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje organizirane su 22 područne službe koje u svom sastavu imaju 91 ispostavu čime je postignuta prisutnost Hrvatskog zavoda za zapošljavanje na području cijele Hrvatske.

Utvrđenu politiku rada, metode i tehniku Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u praksi provode područne službe koje na terenu u direktnim kontaktima s nezaposlenim osobama, poslodavcima i drugim zainteresiranim organizacijama ostvaruju ciljeve poslovanja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

3. Molimo da opišete provedbu programa i mjera za zapošljavanje: zakonodavni okvir, nadležna tijela, načine financiranja itd.

Na prijedlog hrvatskog zavoda za zapošljavanje i nadležnog ministarstva rada i socijalne skrbi, na sjednici održanoj 10. siječnja 2002. godine Vlada Republike Hrvatske, donijela je zaključak kojim se donosi program poticanja zapošljavanja, koji bi trebao promijeniti negativne trendove nezaposlenosti i utjecati na povećanje zapošljavanja određenih ciljanih skupina. Cilj programa je poticati zapošljavanje mladih osoba visoke stručne spreme, kraće i kvalitetnije studiranje, povratak u mjesto prebivališta, stimulirati ostanak mladih u RH, pružiti mogućnost stjecanja primijenjenih znanja i postizanja samostalnosti u zvanjima za koja su se školovali, poticati zapošljavanje mladih osoba obrtničkih zanimanja, uskladiti potrebe tržišta rada za deficitarnim zanimanjima kroz programe obrazovanja, te posebice poticati zapošljavanje starijih osoba, osoba s invaliditetom i razvojačenih branitelja domovinskog rata.

Program obuhvaća slijedeće potprograme:

Program A.	S faksa na posao
Program B.	Iz učionice u radionicu
Program C.	Učenjem do posla za sve
Program D.	Iskustvom do profita
Program E.	Šansa i za nas
Program F.	Posao za branitelje

Sredstva za provedbu Programa poticanja zapošljavanja osiguravaju se u Državnom proračunu Republike Hrvatske na poziciji Sredstava Fonda za razvoj i zapošljavanje. Fond za razvoj i zapošljavanje u svojem djelokrugu rada ima poticanje rada malih, srednjih i velikih poduzeća, pružanje pomoći i podrške pri zapošljavanju radnika, programe gospodarskog razvoja i zapošljavanja i podršku programima županija za realizaciju programa zapošljavanja. Hrvatski zavod za zapošljavanje operativno provodi Program poticanja zapošljavanja.

Provedbu Programa prati Povjerenstvo za praćenje i nadzor ostvarivanja programa zapošljavanja. Predsjednik Povjerenstva je ministar rada i socijalne skrbi. Povjerenstvo sačinjavaju predstavnici socijalnih partnera, nadležnih ministarstava i ostalih interesnih skupina koje djeluju na tržištu rada.

Organizacija provedbe programa

U Hrvatskom zavodu za zapošljavanje formirani su timovi za provedbu Programa sukladno ustroju i organizaciji rada. Formirani su timovi područnih službi (na županijskoj razini), sedam regionalnih timova sa sjedištima u Splitu, Rijeci, Karlovcu, Zagrebu, Križevcima, Bjelovaru i Osijeku, te tim u Središnjoj službi. Tim u područnoj službi čine: rukovoditelj Odjela posredovanja, rukovoditelj Odsjeka mjera aktivne politike zapošljavanja ili stručni savjetnik za zapošljavanje u Odsjeku, stručni savjetnik za zapošljavanje (savjetodavac), stručni savjetnik iz Odsjeka profesionalne orijentacije, stručni savjetnik iz Odjela računovodstva i financija, te stručni suradnik iz Odjela analitike i informatike. Svaki regionalni tim posebno je zadužen za provedbu jedne mjere ili skupine mjera, te za operacionalizaciju provedbenih uputa i podizanje kvalitete i učinkovitosti provedbe Programa.

Voditelji regionalnih timova članovi su proširenog tima u Središnjoj službi koji savjetodavno nadzire provedbu Programa, prati učinkovitost provedbe s obzirom na postavljene ciljeve, te podnosi izvješća Povjerenstvu Vlade za praćenje provedbe Programa.

Administrativni postupak i informatička podrška

Osnovne faze u administrativnom postupku provedbe Programa jesu sljedeće: obavješćivanje potencijalnih korisnika i pružanje obrasca zahtjeva, zatim zaprimanje, obrada i ocjena zahtjeva, potom sklapanje ugovora i isplata po ugovoru, te naposljetku, kontrola izvršenja ugovornih obveza. Kontrolu izvršenja ugovornih obveza provode stručni suradnici u mjerama aktivne politike zapošljavanja. U provedbi kontrole izvršavanja ugovornih obveza, osim provjere u evidencijama i bazama podataka Zavoda, provjeravaju se podaci iz baza Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i REGOS-a.

Sve faze administrativnog postupka vode se kroz programsku aplikaciju pod nazivom "modul MAPZ". Baza podataka sadrži podatke o podnesenim zahtjevima, obilježjima poslodavaca, traženom i odobrenom broju osoba, zaposlenim osobama, predviđenom trajanju radnog odnosa, refundacijama i isplatama po ugovoru, te izvršenju ugovornih obveza.

Nacionalna politika zapošljavanja

Osim Programa poticanja zapošljavanja koji je u provedbi, Hrvatski zavod za zapošljavanje je u razdoblju 1998.-2000. godine provodio Prvi program mjera aktivne politike zapošljavanja, temeljen na Nacionalnoj politici zapošljavanja. Sredstva za poticanje zapošljavanja osiguravana su iz doprinosa za zapošljavanje koji se uplaćivao temeljem Zakona o zapošljavanju (NN 59/96). Zbog nedostatka sredstava provedba mjera je obustavljena 15.03.2000. godine.

Potkraj kolovoza 2001. godine, utvrđen je suficit financijskih sredstava u iznosu od 80.000.000 kuna, te dobivenim pokazateljima o uspješnosti provedbe mjera aktivne politike u zapošljavanju i povratnim informacijama tržišta rada predloženo je reaktiviranje Prvog programa mjera aktivne politike u zapošljavanju i Programa javnih radova. U razdoblju od 01.10.2001.–31.12.2001. godine bili su aktivirane niže navedene mjere Prvog programa mjera aktivne politike:

Mjera 1. – sufinanciranje zapošljavanja mladih osoba (do 30 godina starosti) bez radnog iskustva

Provedbom mjera je sufinancirano 37,20% troška rada u trajanju od 12 mjeseci, uz uvjet dvostrukog zadržavanja sufinancirane osobe u radnom odnosu. Ukoliko se radilo o zapošljavanju nezaposlene osobe iz evidencije koja ima zakonsku obvezu pripravničkog stažiranja, obveza sufinanciranja i zadržavanja u radnom odnosu su određene zakonskom dužinom trajanja pripravničkog stažiranja u najduljem trajanju od 24 mjeseca. Mjerom 1.1 financiralo i sufinanciralo se zapošljavanje mladih osoba KV/VKV stupnja stručne sprema u obrtništvu, u trajanju od 24 mjeseca na način da se prvih 6 mjeseci poslodavcu financira kompletan trošak rada temeljem neto plaće od 1.500,00 kuna, a narednih 18 mjeseci povrat doprinosa na i iz bruto plaće.

Ovom mjerom sufinancirano je zapošljavanje 8318 nezaposlenih osoba iz evidencije.

Mjera 2. – sufinanciranje zapošljavanja uvođenjem u posao odnosno osposobljavanjem.

Zapošljavanje osoba iz evidencije nezaposlenih sufinancirano je primjenom Mjere 2. kroz programe uvođenja u posao ili osposobljavanja u visini doprinosa na i iz bruto plaće zaposlenika (37,20%) u najdužem trajanju do 12 mjeseci, uz obvezu dvostrukog zadržavanja u radnom odnosu.

Ovom mjerom bilo je obuhvaćeno 8231 osoba iz evidencije nezaposlenih.

Mjera 3. – sufinanciranje programa stručnog osposobljavanja, prekvalifikacije i dokvalifikacije

S ciljem osiguranja kadrova deficitarnih zanimanja potrebnih na tržištu rada, te smanjenja nezaposlenih osoba suficitarnih zanimanja iz evidencije nezaposlenih bili su u provedbi programi stručnog osposobljavanja, prekvalifikacije i dokvalifikacije za poznatog i nepoznatog poslodavca. Navedene obrazovne aktivnosti mogu se provoditi kod poslodavaca koji prelaze na nove proizvodne programe ili višu tehnologiju, a u cilju zadržavanja postojećih radnih mjesta i sprečavanja dolaska zaposlenika koji ne udovoljavaju uvjetima novog radnog mjesta na evidenciju nezaposlenih.

Ovom mjerom obuhvaćeno je 5518 osoba.

Mjera 4. – sufinanciranje zapošljavanja razvojačenih hrvatskih branitelja, te djece i supružnika nestalih i poginulih branitelja Domovinskog rata

Mjerom su obuhvaćeni svi nezaposleni branitelji, nezaposlena djeca i supružnici poginulih i nestalih u domovinskom ratu. Mjerom je sufinancirano 70% iznosa bruto plaće i doprinosa na bruto plaću u prvoj godini rada i 50% navedenih iznosa u drugoj godini rada.

Ovom mjerom obuhvaćeno je 3682 osoba iz ciljane skupine.

Mjera 5. – sufinanciranje zapošljavanja ženskih osoba do 45 godina starosti i muških osoba do 50 godina starosti

Mjerom su bile obuhvaćene sve nezaposlene osobe navedene dobi, koje su bile najmanje 6 mjeseci u evidenciji Zavoda. Mjerom je sufinancirana bruto plaću zaposlenika u iznosu od 100% temeljem 2.500 kuna neto plaće i sveukupne doprinose poreza na i iz plaće u trajanju od 6 mjeseci, te ako poslodavac zaposlenika zadrži u radnom odnosu, poslodavcu se vrši povrat doprinosa na i iz bruto plaće zaposlenika za razdoblje od 12 mjeseci (Mjera 2.)

Ovom mjerom obuhvaćeno je 105 nezaposlenih osoba iz evidencije.

Mjera 6. – sufinanciranje zapošljavanja osoba s invaliditetom

Mjerom su obuhvaćene invalidne osobe po rješenju nadležnog organa čija je invalidnost utvrđena do 15 godine života (djeca i omladina sa smetnjama u razvoju), te ostale invalidne osobe po rješenju nadležnog organa (invalidi domovinskog rata, invalidi rada sa smanjenom radnom sposobnošću,

mirnodopski vojni invalidi i civilni ratni invalidi). Visina subvencije - 80% troškova nastave (instruktaže) i materijalnih troškova osposobljavanja, kao i dio plaće zaposlenika u visini iznosa minimalne novčane pomoći za vrijeme osposobljavanja u trajanju od 12 mjeseci za prvu skupinu invalidnih osoba; Ovom mjerom bile su obuhvaćene 4 nezaposlene osobe.

Osim Prvog programa mjera, Nacionalna politika je sadržavala i druge programe čiji su rezultati provedbe prikazani u slijedećoj tablici;

Programi nacionalne politike zapošljavanja	Broj osoba
Programi poticanja zapošljavanja (Mjere 1-6)	25.858
Poticanje zapošljavanja	1.075
Kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva	25.301
Javni radovi	3.306
Zbrinjavanja viška zaposlenika	24.754
Ukupno	80.294

4. Kako na tržištu rada funkcioniraju sustavi predstavljanja politika? Koliki je broj evidentiranih nezaposlenih osoba? Koliki je omjer nezaposlenih muškaraca i žena? Koja je uloga službene informativne službe? Koje su aktivne mjere na snazi na tržištu rada?

Djelatnost Hrvatskog zavoda za zapošljavanje uređena je Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN 32/02, 86/02 i 114/03) a obuhvaća slijedeće: posredovanje pri zapošljavanju u zemlji i inozemstvu, profesionalno usmjeravanje, obrazovanje u cilju povećanja zapošljavanja radne snage, osiguranje za slučaj nezaposlenosti, te aktivno djelovanje na tržištu rada u cilju poticanja prostorne i profesionalne pokretljivosti radne snage, te novog zapošljavanja i samozapošljavanja.

Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti uvedena je međunarodna definicija nezaposlene osobe. U smislu ovog Zakona nezaposlenom osobom smatra se osoba koja je u dobi od 15 do 65 godina, koja ne ostvaruje mjesečni primitak, nema registrirano poduzeće (obrt), nije osigurana kao poljoprivrednik, nije korisnik mirovine, nije redovni učenik ili student, aktivno traži posao i raspoloživa je za rad.

Rad sa nezaposlenim osobama

Sukladno Zakonu izrađen je novi instrumentarij za kvalitetniju procjenu znanja, vještina i osobina nezaposlene osobe koje se traže na tržištu rada.

Ujedno se intenzivirao rad na aktiviranju nezaposlenih osoba već u fazi samoprocjene svojih radnih, stručnih i osobnih potencijala na način da iste osobe same popunjavaju, uz stručnu i vođenu pomoć djelatnika Zavoda, definirani instrumentarij.

Novi instrumentarij omogućuje i strankama i Zavodu bolje prepoznavanje mogućnosti zapošljavanja nezaposlenih osoba iz evidencije Zavoda, što znači da nezaposlene osobe aktivno preuzimaju

odgovornost za svoje zapošljavanje te u suradnji sa Zavodom povećavaju mogućnosti svojeg zapošljavanja.

Nadalje, novi instrumentarij omogućuje kvalitetniji odabir kandidata za potrebe poslodavaca, pregledniju ukupnu bazu ljudskog potencijala, planski rad na pripremi za zapošljavanje osoba koje teže pronalaze zaposlenje (više vrsta radionica za nezaposlene, po potrebi timska obrada te uključivanje u programe stručnog osposobljavanja i prekvalifikacije).

Rad s poslodavcima

Unapređenje rada sa nezaposlenim osobama kao i nova organizacija rada unutar Zavoda, isključivo je potaknuta potrebama poslodavaca.

Svjestan da i konkurencija utječe na kvalitetu usluge, Zavod je bio jedan od inicijatora otvaranja mogućnosti registracije privatnih posrednika u zapošljavanju.

Temeljem spoznaje da poslodavci traže brzu i cjelovitu uslugu na jednom mjestu, Zavod je implementirao Nacionalnu klasifikaciju zanimanja, uveo "One-stop shop" za poslodavce, krenuo u redefiniranje postojeće web stranice Zavoda koja će uskoro omogućiti poslodavcima dostupnost svih usluga Zavoda (uvid u bazu radnog potencijala stranaka, uvid u CV-e stranaka, mogućnost reklamiranja poslovnih proizvoda i usluga poslodavaca, oglašavanja trenutnih i budućih potreba, mogućnost direktnog prosljeđivanja CV-a elektronskom poštom i drugo).

Drugim riječima, Zavod je uveo novu poslovnu filozofiju rada s poslodavcima prema kojoj se ne čeka na poslodavca, već se stručno, profesionalno i organizirano traži njegova suradnja i prije javno oglašanih potreba.

Edukacija djelatnika Zavoda i razvoj ljudskog potencijala kroz tim trenera

Od lipnja do studenog 2002. godine, a temeljem iskustva, edukacija od vanjskih stranih konzultanata i stečenih znanja, edukacijski tim HZZ-a ekipiran od djelatnika Centra za potporu poslovnim promjenama (novi organizacijski oblik rada HZZ-a), započeo je edukaciju-trening djelatnika Zavoda za stjecanje znanja i vještina potrebnih u posredovanju pri zapošljavanju.

Prvi krug edukacije kroz 6 grupa po tri dana ukupno je prošlo 118 djelatnika. Kroz drugi metodološki krug (2 grupe po dva dana), djelatnici su upoznati sa osnovnom metodologijom za strukturiranje radionica za osposobljavanje ostalih djelatnika Zavoda, kao i metodologijom za strukturiranje radionica osposobljavanja nezaposlenih osoba u pripremi za zapošljavanje.

Daljnjom selekcijom definiran je širi (28) i uži (12) broj trenera. Uža grupa trenera sredinom siječnja 2003. krenula je u dodatnu dvogodišnju edukaciju organiziranu od vanjskih konzultanata iz Velike Britanije.

Uz zadatak osposobljavanja ostalih djelatnika Zavoda za rad po novim poslovnim procesima posredovanja pri zapošljavanju, treneri će imati i razvojnu ulogu.

Ostale aktivnosti

Centri za potporu poslovnim promjenama (CPPP) nova su usluga Zavoda financijski podržana od međunarodnih institucija (CARDS- kroz program Restrukturiranje tržišta rada, World Bank), koji će pomagati većim javnim poduzećima u procesu restrukturiranja.

Zavod nastavlja aktivnu suradnju sa Ministarstvom rada i socijalne skrbi, te Fondom za razvoj i zapošljavanje posebno u dijelu definiranja regionalnih centara/agencija za razvoj, te suradnju sa Ministarstvom prosvjete i sporta u definiranju i afirmiranju Centara za razvoj karijere.

U tijeku je implementacija novih korisničkih aplikacija u posredovanju kao i unapređenje već uvedenih novih usluga (CALL centar utemeljen za pružanje različitih informacija vanjskim korisnicima). Ujedno su započete i aktivnosti na omogućavanju dostupnosti informacija o slobodnim radnim mjestima preko SMS poruka i telefona, korištenja touch screen-a itd.

U Hrvatskoj se podaci o nezaposlenosti vode i objavljuju na temelju dva izvora odnosno dva načina mjerenja. Prvi način mjerenja nezaposlenosti temelji se na Anketi o radnoj snazi (LFS) koju od 1996. godine na uzorku kućanstava provodi Državni zavod za statistiku (DZS). Drugo mjerenje zasniva se na evidencijama koje prema važećim nacionalnim zakonskim propisima vodi Hrvatski zavod za zapošljavanje. Iz tog izvora i na temelju podataka o zaposlenim osobama iz administrativnih izvora Državnog zavoda za statistiku izračunava se stopa registrirane nezaposlenosti (koja je do sada u pravilu bila daleko viša od stope nezaposlenosti izračunate na osnovi podataka dobivenim anketom o radnoj snazi).

Statistika o registriranim nezaposlenim osobama se u Hrvatskoj vodi od osnutka službi za zapošljavanje, tj. od 1952. godine. U idućoj tablici dan je prikaz kretanja registrirane nezaposlenosti po spolu i stopama registrirane nezaposlenosti u razdoblju od 1999. do 2003. godine.

Registrirana nezaposlenost po spolu i stope registrirane nezaposlenosti (1999.-2003.)*

Godina	Ukupno		Žene		Muškarci		Stopa nezaposlenosti
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	
1999.	321.866	100	169.140	52,5	152.726	47,5	19,1
2000.	357.872	100	188.502	52,7	169.370	47,3	21,1
2001.	380.195	100	203.405	53,5	176.790	46,5	22,0
2002.	389.741	100	212.987	54,6	176.754	45,4	22,3
2003.	319.700	100	184.302	57,6	135.398	42,4	18,9

*Za razdoblje 1999. – 2002. dani su godišnji prosjeci, a za 2003. godinu zadnji dostupni podatak, tj. za lipanj 2003.

Dakle, u lipnju 2003. godine od 319.700 nezaposlenih osoba registriranih u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje 57,6 % bilo je žena i 42,4 % muškaraca. Stopa registrirane nezaposlenosti je u tom mjesecu iznosila 18,9 %.

Uloga usluge informiranja na tržištu rada je da približi i objasni sve aktivnosti koje su usmjerene glavnim sudionicima na tržištu rada: nezaposlenim osobama i poslodavcima. Informacije se ovim skupinama prezentiraju neposredno od strane stručnih radnika Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, zatim preko WEB stranica, publikacija službi za zapošljavanje i dr., s ciljem da tražitelji zaposlenja što je moguće prije nađu zadovoljavajući posao te da poslodavci na vrijeme dobiju adekvatne radnike.

Informacije o tržištu rada se pružaju i svim ostalim korisnicima usluga Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje: tijelima državne i lokalne uprave, svekolikoj javnosti, znanstvenim istraživačima i

drugima. One se također prezentiraju putem WEB stranica, publikacija službi za zapošljavanje, redovitih mjesečnih konferencija za tisak itd.

Program poticanja zapošljavanja

Od 01.03.2002. u provedbi je Program poticanja zapošljavanja koji sadrži šest potprograma. Slijedi kratak opis ciljanih skupina tražitelja zaposlenja, uvjeta koje poslodavac mora ispuniti za primanje subvencije, te njezinog iznosa.

A – "S faksa na posao"

Ciljana skupina obuhvaća sve osobe s visokom stručnom spremom do 27 godina starosti koje su završile studij unutar prosječnog roka određenog za pohađani fakultet u protekloj godini. Osobe mogu biti iz evidencije nezaposlenih ako nemaju odrađeni pripravički staž u propisanom trajanju ili studenti koji su u tekućoj godini diplomirali. Skupina sadrži 5 mjera.

Mjera A1 ("Dvojčeki") odnosi se na zapošljavanje u državnoj upravi i javnim poduzećima radi pripreme mladih za zamjenu umirovljenih radnika. Uvjet za primanje subvencije je unutarnji ustroj prihvaćen od nadležnog tijela, te popis radnih mjesta za koje je propisana visoka stručna sprema s popisom osoba koje s tih radnih mjesta odlaze u mirovinu. Subvencija iznosi 60 posto osnove za uplatu doprinosa za produženo mirovinsko osiguranje za visoku stručnu spremu, i to 20 mjeseci za državnu upravu i 12 mjeseci za javna poduzeća.

Mjera A2 obuhvaća zapošljavanje na istraživačkim projektima u privatnom i državnom sektoru. Projekti koje provode tijela državne uprave i javna poduzeća moraju biti verificirani od nadležnog tijela, a projekti koje provode poslodavci moraju biti navedeni u srednjoročnom planu. Subvencija iznosi 80 posto osnove za uplatu doprinosa za produljeno mirovinsko osiguranje za visoku stručnu spremu u razdoblju trajanja projekta, a najdulje 24 mjeseca.

Mjera A3 potiče zapošljavanje na područjima od posebne državne skrbi i područjima gdje postoje potrebe za deficitarnim zanimanjima. Poslodavac je obvezan zadržati isti broj zaposlenika na neodređeno vrijeme 12 mjeseci od podnošenja zahtjeva. Subvencija iznosi 80 posto osnove za uplatu doprinosa za produženo mirovinsko osiguranje za visoku stručnu spremu u prvoj godini rada, 60 posto u drugoj, te 40 posto u trećoj. Osim toga, poslodavac može dobiti jednokratni iznos od 1.000 eura ako zadrži osobu 12 mjeseci nakon isteka razdoblja subvencije, a zaposlena osoba može dobiti 2.500 eura za preseljenje.

Mjera A4 odnosi se na zapošljavanje u privatnom sektoru i tijelima lokalne uprave i samouprave, te poduzećima u njihovom vlasništvu. Poslodavac je obvezan zadržati isti broj zaposlenika na neodređeno vrijeme 12 mjeseci od podnošenja zahtjeva. Subvencija iznosi 60 posto osnove za uplatu doprinosa za produljeno mirovinsko osiguranje za visoku stručnu spremu, te 1.000 eura ako poslodavac zadrži osobu u radnom odnosu daljnjih 12 mjeseci.

Mjera A5 odnosi se na kreditiranje samozapošljavanja. Osim kredita, ona uključuje pomoć u definiranju poduzetničkog poduhvata, te praćenje i savjetovanje u prvoj godini poslovanja.

Potrebno je dodati da se konkretan iznos (potencijalne) subvencije u programu A određuje u okviru sustava "vaučera" na temelju brzine zapošljavanja u određenom zanimanju, te na temelju toga vraća li se dotična osoba u mjesto prebivališta. Ukupno je ovom mjerom do 30. lipnja 2003. zaposleno 2057 osoba.

B – "Iz učionice u radionicu"

Mjera B usmjerena je na zapošljavanje osoba KV zanimanja bez radnog iskustva koje su na evidenciji nezaposlenih najmanje 6 mjeseci, odnosno koje će u tekućoj godini završiti školovanje. Poslodavac je obvezan zadržati osobu u radnom odnosu do kraja razdoblja subvencije, te zadržati isti broj zaposlenika na neodređeno vrijeme 18 mjeseci od dana predaje zahtjeva. Subvencija iznosi 100 posto bruto plaće u trajanju od 6 mjeseci temeljem 1.500 kuna neto plaće, a nakon toga u visini doprinosa na i iz bruto plaće u trajanju od 18 mjeseci.

Ukupno je ovom mjerom do 30. lipnja 2003. zaposleno 654 osoba.

C – "Učenjem do posla za sve"

Mjera C1 potiče zapošljavanje osoba do 30 godina starosti, te s radnim stažem do 6 mjeseci u zanimanju ili do 12 mjeseci izvan zanimanja. Mjera se odnosi ponajprije na programe pripravničkog stažiranja. Poslodavac ima obvezu zadržati osobu u radnom odnosu do kraja razdoblja subvencioniranja, te zadržati isti broj zaposlenih na neodređeno vrijeme 18 mjeseci od dana predaje zahtjeva. Subvencija se određuje u visini doprinosa na i iz bruto plaće u trajanju pripravničkog stažiranja.

Mjera C2 obuhvaća subvencioniranje obrazovnih aktivnosti – uvođenja u posao, te stručnog osposobljavanja, dokvalifikacije, prekvalifikacije i stručnog usavršavanja za poznatog i nepoznatog poslodavca. Korisnici mjere mogu biti sve osobe s više od 30 dana na evidenciji nezaposlenih, bez obzira na godine starosti, razinu stručne spremlje i prethodno radno iskustvo. Osim toga, korisnici mogu biti i zaposlene osobe koje poslodavci žele zadržati. Poslodavac se obvezuje zadržati osobu u radnom odnosu u razdoblju dvostruko duljem od razdoblja subvencioniranja, te zadržati isti broj zaposlenih na neodređeno vrijeme. Subvencija se isplaćuje u visini doprinosa na i iz bruto plaće prema vremenu trajanja aktivnosti, a najdulje 12 mjeseci.

Ukupno je ovom mjerom do 30. lipnja 2003. zaposleno 20664 osoba.

D – "Iskustvom do profita"

Ova mjera odnosi se na zapošljavanje ženskih osoba starijih od 45 godina i muških osoba starijih od 50 godina, koje su nezaposlene više od 6 mjeseci. Poslodavac je obvezan zadržati osobu u radnom odnosu do kraja subvencioniranog razdoblja, te zadržati isti broj zaposlenih na neodređeno vrijeme 18 mjeseci od predaje zahtjeva. Subvencija iznosi 100 posto plaće temeljem 2.500 kuna neto plaće tijekom 6 mjeseci, te u visini doprinosa na i iz bruto plaće sljedećih 12 mjeseci.

Ukupno je ovom mjerom do 30. lipnja 2003. zaposleno 2230 osoba.

E – "Šansa i za nas"

Mjera E1 potiče zapošljavanje invalidnih osoba čija je invalidnost utvrđena do 15. godine života. Subvencija obuhvaća 80 posto troškova osposobljavanja, te dio plaće u visini minimalne novčane naknade za vrijeme osposobljavanja u trajanju od 12 mjeseci. Za zadržavanje osobe u radnom odnosu 12 mjeseci poslodavac dobiva 1.000 eura, a za zadržavanje 24 mjeseca dvostruko.

Mjera E2 odnosi se na zapošljavanje osoba s invaliditetom i osoba koje teŹe pronalaze zaposlenje. Osim dijela troškova osposobljavanja, subvencija obuhvaća 1.000 eura za zadržavanje osposobljene osobe u radnom odnosu 12 mjeseci, odnosno 2.000 eura za dvostruko dulje razdoblje. Ukupno je ovom mjerom do 30. lipnja 2003. zaposleno 99 osoba.

F – "Posao za branitelje"

Ciljana skupina obuhvaća nezaposlene hrvatske branitelje, te nezaposlenu djecu i supružnike poginulih i nestalih hrvatskih branitelja. Subvencija iznosi 70 posto bruto plaće u prvoj godini, te 50 posto u drugoj, uz jednokratni iznos od 1.000 eura ako poslodavac zadrŹi osobu u radnom odnosu daljnjih 12 mjeseci. Poslodavac se obvezuje zadržati zaposlenu osobu do kraja subvencioniranog razdoblja, te zadržati isti broj zaposlenih na neodređeno vrijeme 12 mjeseci od predaje zahtjeva.

Ukupno je ovom mjerom do 30. lipnja 2003. zaposleno 3866 osoba.

Hrvatski zavod za zapošljavanje će sudjelovati u programima iz Nacionalnog programa Roma i to kroz aktivnosti javnih radova, osposobljavanja i zapošljavanja, samozapošljavanja i sufinanciranja zapošljavanja temeljen na Programu poticanja zapošljavanja.

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom

Konzorcij hrvatskih i nizozemskih organizacija razvio je projekt razvoja struktura podrške za osobe s invaliditetom. Jedna od struktura podrške bavi se pitanjima zapošljavanja osoba s invaliditetom kroz Matra Projekt. Hrvatski zavod za zapošljavanje kao relevantni izvor podataka o stanju na trŹištu rada i jedan od aktera provođenja Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, a u cilju poticanja zapošljavanja ove kategorije nezaposlenih i ostalih nezaposlenih osoba s nekim od faktora oteŹanog zapošljavanja, uspostavljanjem partnerskog odnosa, radi na razvijanju poticajnog i stručnog okruŹenja za rad sa osobama s invaliditetom i faktorima oteŹanog zapošljavanja. Navedenom prethodi edukacija stručnih suradnika za pripremu i posredovanje pri zapošljavanju ovih kategorija nezaposlenih osoba, te realizacija projekta «IstraŹivanje faktora zapošljivosti na trŹištu rada» u suradnji sa Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom.

B. Socijalna politika

1. Postoji li u Hrvatskoj kakav socijalni fond koji dogovara ili je slićan Europskom socijalnom fondu (ESF)?

U Republici Hrvatskoj ne postoji socijalni fond koji bi odgovarao ili je slićan Europskom socijalnom fondu (ESF).

2. Kakvo je administrativno uređeno rješavanje ove politike?

Socijalnu politiku u Hrvatskoj provodi Vlada Republike Hrvatske s osnovnim ciljem poboljšanja položaja najugroŹenijeg dijela stanovništva, pri čemu se osobit prioritet daje otklanjanju i suzbijanju siromaštva stvaranjem poticajnih uvjeta za gospodarski rast i razvoj, aktivnu politiku zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa.

a) Uključena ministarstva i uprave;

U provedbu socijalne politike uključeni su Ministarstvo rada i socijalne skrbi, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo, Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, Ministarstvo financija, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, te druge službe u neposrednoj nadležnosti ministarstava i upravnih organizacija.

b) Koordinacija između ministarstava;

Koordinacija između nadležnih ministarstava i državnih upravnih organizacija uspostavlja se putem organiziranja međuresornih sastanaka, osnivanja različitih povjerenstava, savjeta i radnih skupina radi kreiranja i provedbe socijalne politike s ciljem ostvarivanja različitih socijalnih prava.

c) Sustavi obrazovanja i stručnog usavršavanja;

Obrazovanje nezaposlenih osoba iz evidencije Zavoda za potrebe tržišta rada odvija se sukladno Pravilniku o srednjoškolskom obrazovanju odraslih (NN 112/00), a koji se temelji na Zakonu o srednjem školstvu (NN 59/01) i Zakonu o obrtu koji regulira dio strukovnog obrazovanja koji se odnosi na obrtništvo, malo i srednje poduzetništvo. Obrazovni programi za odrasle su programi prekvalifikacije, dokvalifikacije, stručnog usavršavanja i stručnog osposobljavanja, a izvode se po verificiranim programima i polaznici dobivaju javnu ispravu. Programi stručnog osposobljavanja mogu biti i interni koji se provode u organizaciji poslodavca i polaznici se obučavaju na jednostavnijim poslovima u procesu proizvodnje ili drugim poslovima gdje je naglasak na praktičnim vještinama uz minimum teoretskog znanja.

Hrvatski zavod za zapošljavanje u okviru Programa poticanja zapošljavanja provodi Program C «Učenjem do posla za sve» koji sadrži potprograme:

Mjera C1 potiče zapošljavanje osoba do 30 godina starosti, te s radnim stažem do 6 mjeseci u zanimanju ili do 12 mjeseci izvan zanimanja. Mjera se odnosi ponajprije na programe pripravničkog stažiranja. Poslodavac ima obvezu zadržati osobu u radnom odnosu do kraja razdoblja subvencioniranja, te zadržati isti broj zaposlenih na neodređeno vrijeme 18 mjeseci od dana predaje zahtjeva. Subvencija se određuje u visini doprinosa na i iz bruto plaće u trajanju pripravničkog stažiranja.

Mjera C2 obuhvaća subvencioniranje obrazovnih aktivnosti – uvođenja u posao, te stručnog osposobljavanja, dokvalifikacije, prekvalifikacije i stručnog usavršavanja za poznatog i nepoznatog poslodavca. Korisnici mjere mogu biti sve osobe s više od 30 dana na evidenciji nezaposlenih, bez obzira na godine starosti, razinu stručne spreme i prethodno radno iskustvo. Osim toga, korisnici mogu biti i zaposlene osobe koje poslodavci žele zadržati. Poslodavac se obvezuje zadržati osobu u radnom odnosu u razdoblju dvostruko duljem od razdoblja subvencioniranja, te zadržati isti broj zaposlenih na neodređeno vrijeme. Subvencija se isplaćuje u visini doprinosa na i iz bruto plaće prema vremenu trajanja aktivnosti, a najdulje 12 mjeseci.

Ukupno su ovom mjerom do 30. lipnja 2003. zaposleno 20664 osobe.

d) Služba za zapošljavanje;

Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN 32/02, 86/02 i 114/03) uređena je djelatnost Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, koja između ostaloga obuhvaća i socijalnu zaštitu nezaposlenih osoba.

Zakonom je utvrđeno obvezno osiguranje za slučaj nezaposlenosti za sve radnike u radnom odnosu. To se osiguranje provodi na načelu solidarnosti, a obuhvaća pravo na novčanu naknadu, mirovinsko osiguranje, novčanu pomoć i naknadu troškova za vrijeme obrazovanja, jednokratnu novčanu pomoć i naknadu putnih i selidbenih troškova, te zdravstveno osiguranje koje se ostvaruje prema propisima o zdravstvenom osiguranju.

e) Koordinacija između Europske službe za zapošljavanje i proces socijalnog uključivanja;

U Hrvatskoj dosad nije uspostavljena službena koordinacija između Europskog zavoda za zapošljavanje (European Employment Services) i Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Međutim, Hrvatski zavod za zapošljavanje dobro je upoznat s radom navedene ustanove putem raznih oblika strukovnih kontakata s javnim Zavodima za zapošljavanje zemalja članica Europske unije, te sudjelovanjem u radu Svjetskog udruženja javnih zavoda za zapošljavanje (WAPES). Suradnja se odvija i u sklopu Multilateralnog programa suradnje s javnim zavodima za zapošljavanje osam zemalja srednje Europe (Austrija, Češka, Mađarska, Njemačka, Poljska, Slovačka, Slovenija i Hrvatska).

f) Sudjelovanje drugih tijela vlasti/partnera (partnerstvo)?

Pripremajući se za gospodarski razvoj i europske integracije, država nastoji restrukturirati socijalni sektor, smanjiti njegove izdatke, odnosno dijelom ih premjestiti na građane i civilno društvo. To znači da sve veću ulogu u socijalnoj sferi dobivaju lokalna zajednica i nevladine organizacije, što uz preobrazbu strukture i prirode tržišta rada zapravo čini model tzv. kombinirane socijalne politike.

U cilju jačanja suradnje s civilnim sektorom Vlada Republike Hrvatske osnovala je krajem 1998. godine Ured za udruge. Nastojeći dati civilnom sektoru ulogu ravnopravnog partnera u provedbi socijalne politike, Vlada Republike Hrvatske usvojila je 2001. godine Program suradnje Vlade i nevladinog neprofitnog sektora. Tim se programom predviđa i razvijanje kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga.

U 2002. godini osnovan je Savjet za razvoj civilnog društva kao savjetodavno i stručno tijelo Vlade Republike Hrvatske u svrhu poticanja primjene i daljnje razrade Programa suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladinog neprofitnog sektora, strategije razvoja civilnog društva, razvoja filantropije, socijalnog kapitala, partnerskih odnosa i međuresorne suradnje u uvjetima decentraliziranog sustava odlučivanja i financiranja.

Radi daljnjeg razvoja i poticanja volonterskog rada, kao jedne od važnih komponenti civilnog društva, Savjet za razvoj civilnog društva osnovao je poseban nacionalni odbor za razvoj volonterstva. Osnovni su ciljevi poticanje volonterstva kao društveno korisnog angažmana građana u zajednici, zakonsko reguliranje područja volonterskog rada, te potpora razvoju volonterstva u organizacijama civilnog društva i volonterskih centara.

U cilju uspješne realizacije predstojećih reformi, za što je nužan koncenzus svih društvenih činitelja, Vlada Republike Hrvatske sklopila je sporazum s predstavnicima poslodavaca i sindikata pod nazivom "Partnerstvo za razvoj", koji sadrži glavne zajedničke ciljeve u području gospodarske i socijalne politike.

3. Kako su zamišljene programske mogućnosti?

- a) Izrada razvojnih planova i programerskih dokumenta;**
- b) Implikacije načela strukturalnih fondova: dodavanje, partnerstvo, sufinanciranje?**

Odgovor na ovo pitanje dan je u odgovoru na pitanje broj 4.

4. Kako su zamišljene provedbene mogućnosti?

- a) Priprema, odabir, procjena;**
- b) Financijski postupak;**
- c) Monitoring;**
- d) Ocjena;**
- e) Revizija računa i financijska kontrola?**

Zbog načina organizacije i uređenja sustava socijalne zaštite u Republici Hrvatskoj, nije moguće razdvojiti odgovore na sva postavljena potpitanja te se odgovor na ista objedinjuje kako slijedi:

Razvojni planovi i programi u Hrvatskoj temeljeni su na analizi postojećih sustava socijalne zaštite koji čine mirovinski i zdravstveni sustav, socijalna zaštita nezaposlenih, obiteljska politika i sustav socijalne pomoći i socijalne skrbi u užem smislu riječi (u širem smislu ta se dva sustava u nas nazivaju «socijalna skrb»). Općenito uzevši, nakon Domovinskog rata socijalno ugrožena populacija u hrvatskom se društvu osjetno povećala, a državna je intervencija porasla, pa su se znatno povećali ukupni državni socijalni troškovi. Pripremajući se za gospodarski razvoj i europske integracije, država nastoji restrukturirati socijalni sektor, smanjiti njegove izdatke, odnosno dijelom ih premjestiti na građane i civilno društvo.

Početkom 2001. godine u Hrvatskoj je pokrenut makro projekt "Strategija razvitka Republike Hrvatske: Hrvatska u 21. stoljeću", koji u 29 zasebno razrađenih i međusobno povezanih cjelina obuhvaća postojeće stanje, razvojne ciljeve, te mjere za ostvarivanje tih ciljeva. Strategija je usmjerena prema otvorenom civilnom društvu, temeljenom na znanju, osobnim inicijativama i odgovornosti, pravnoj, socijalno osjetljivoj i politički stabilnoj državi, te ubrzanom i ekološki održivom gospodarskom rastu u uvjetima globalne povezanosti. Temeljni razvojni dokument "Načela razvitka Republike Hrvatske" iz 2001. godine sastavni je dio strategije. U tom se dokumentu postavlja ukupni razvojni okvir za preobražaj Hrvatske u civilno, ekonomski uspješno i demokratsko društvo.

Takvo je društveno usmjerenje povećalo spremnost za iniciranje, prihvaćanje i provođenje reformi, te se započelo s nizom reformi koje će otvoriti prostor individualnim inicijativama i kreativnosti, poticati preuzimanje odgovornosti i prihvaćanje životnih rizika.

Sustav socijalne sigurnosti obilježen je promjenama u području obiteljske politike, zapošljavanja, socijalne skrbi, mirovinskog osiguranja, te zdravstva i zdravstvenog osiguranja. U cilju uspješne realizacije reformi, za što je nužan konsenzus svih društvenih činitelja, Vlada Republike Hrvatske sklopila je sporazum s predstavnicima poslodavaca i sindikata pod nazivom "Partnerstvo za razvoj", koji sadrži glavne zajedničke ciljeve u području gospodarske i socijalne politike. U sklopu "Strategije razvitka Republike Hrvatske: Hrvatska u 21. stoljeću" prihvaćena je Strategija razvitka mirovinskog sustava i sustava socijalne skrbi, kojom se postavlja ukupni okvir za unapređenje ovih sustava.

Cilj je mirovinske reforme stvaranje dugoročno održivog mirovinskog sustava, kojim je uz obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti uspostavljeno obvezno i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na osnovi individualne kapitalizirane štednje.

Reforma sustava socijalne skrbi razumijeva uspostavu novog, racionalnijeg i djelotvornijeg sustava usmjerenog prema socijalno najugroženijim građanima, odnosno socijalno osjetljivim skupinama.

Aktivna politika zapošljavanja postavljena je na temeljima unapređivanja pune, produktivne i slobodno odabrane zaposlenosti. U tu svrhu Vlada Republike Hrvatske u siječnju 2002. godine donijela je Program poticanja zapošljavanja s ciljem smanjenja nezaposlenosti (osobito visokoobrazovanih mladih osoba), otvaranja novih radnih mjesta, restrukturiranja gospodarstva i smanjenja strukturne neusklađenosti između ponude i potražnje za radnom snagom, ali i zapošljavanja osoba koje teže pronalaze zaposlenje.

Strategija razvitka zdravstva i zdravstvenog osiguranja obuhvaća djelovanja na području stabilizacije zdravstvenog sustava, postavljanja težišta zdravstvene zaštite radi uklanjanja zdravstvenih rizika i promicanja zdravih načina življenja, te unapređenja kvalitete i dostupnosti liječenja bolesti.

U svrhu suzbijanja siromaštva Vlada Republike Hrvatske donijela je Program borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, koji obuhvaća niz mjera u području radnog zakonodavstva, politike plaća, politike zapošljavanja i zaštite od nezaposlenosti, porezne politike, mirovinskog sustava, zdravstvene zaštite, stanovanja, obrazovanja, obiteljske politike, socijalne skrbi, te civilnog društva. S obzirom na to da je riječ o višedimenzionalnom problemu, naglasak je stavljen na usklađeno djelovanje subjekata iz svih područja od značenja za prevenciju i ublažavanje siromaštva.

Radi zaštite, afirmacije i uključivanja socijalno osjetljivih skupina u društvo, posebice u život lokalne zajednice, izrađen je niz programa koji obuhvaćaju područje zaštite djece, mladih, obitelji, osoba s invaliditetom, ovisnika o drogama i drugim opojnim sredstvima, žrtava trgovanja ljudima, etničkih manjina i dr. Riječ je o sljedećim dokumentima: Nacionalni program djelovanja za djecu, Prioritetne aktivnosti za dobrobit djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2003. do 2005. godine kao nadopuna postojećem programu za djecu, Nacionalni program djelovanja za mlade, Nacionalna strategija suzbijanja zlorabe droga, Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima, Nacionalna obiteljska politika, Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine, Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova, Nacionalni program za Rome i dr.

Sredstva za provedbu reformi i programa osiguravaju se ili će se osigurati iz sredstava Državnog proračuna, proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te drugih izvora (u sklopu PAL programa, investicijskih zajmova i dr.).

VII. SOCIJALNA ZAŠTITA I SOCIJALNO UKLJUČIVANJE

A. Glavni čimbenici koji utječu na socijalnu zaštitu

1. Molimo da navedete sljedeće glavne gospodarske i financijske pokazatelje²:

- a) BDP: ukupan iznos u eurima, stopa rasta; BDP po glavi stanovnika u PPS-u;
- b) Društvena potrošnja izražena u postotku od BDP-a;

² Prema Eurostatovoj metodologiji

c) Društvena potrošnja izražena u postotku od državnog proračuna;

Bruto domaći proizvod, godišnji obračun

	1998.	1999.	2000.	2001*	2002*
Bruto domaći proizvod, tržišne cijene (tekuće), mil kuna	137603,7	141579,1	152518,8	162909	176429 (bdp u mil kuna)
Bruto domaći proizvod, tržišne cijene (tekuće) mil XEU	19281,4	18678,9	19976,3	21811,5	23820,0 (bdp u mil eura)
Prosječni godišnji tečaj HRK/USD	6,362292	7,112441	8,276819	8,339074	7,863712 (tečaj dolara)
Prosječni godišnji tečaj HRK/XEU	7,136608	7,579622	7,634973	7,468966	7,406773 (tečaj eura)
Stope rasta (%)	2,5	-0,9	2,9	3,8	5,2
BDP po stanovniku, US\$		8267	-	-	-
Socijalni izdaci, % od BDP-a	14,54	16,55	16,39	19,67	23,56
Socijalni izdaci, % od državnog proračuna	47,02	47,93	49,28	55,43	56,64

Izvor: Državni zavod za statistiku

Podaci za BDP u 2001. i 2002. godini su zbroj kvartala

d) Sažeta analiza relativnih i apsolutnih podataka i njihovo kretanje

Kratka analiza osnovnih makroekonomskih pokazatelja; apsolutni i relativni iskaz:

	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Stope rasta BDP (%)	5,9	6,8	2,5	-0,9	2,9	3,8	5,2
Inflacija: Cijene na malo; godišnji prosjek	3,5	3,6	5,7	4,2	6,2	4,9	2,2
Nezaposlenost: Registrirana nezaposlenost; godišnji prosjek	16,4	17,5	17,2	19,1	21,1	22	22,3

2. Molimo da navedete sljedeće glavne demografske pokazatelje: muškarci/žene:**a) stanovništvo: ukupno (Eurostat);****b) dobna struktura: udio stanovnika mlađih od 15 godina; udio stanovnika starijih od 60 godina; demografski omjer uzdržavanih, neto porast broja stanovnika;****STANOVNIŠTVO**

Stanovništvo prema spolu i odabranim dobnim grupama (Popis 2001.)

Spol		Starost	%		%
		0-14		60 i više	
ukupno	4.437.460	754.634	17,0	955.556	21,6
muškarci	2.135.900	386.167	18,1	385.775	18,1
žene	2.301.560	368.467	16,0	569.781	24,9

Indeks dobne ovisnosti (Popis 2001.)

	0-14 o 15-64	65+ o 15-64	0-14 i 65+ o 15-64	65+ o 0-14	60-64 o 15-19
	%	%	%	%	%

ukupno	25,4	23,4	48,8	91,9	87,7
muškarci	26,2	18	44,1	68,7	79
žene	24,7	28,7	53,3	116,3	96,9

Neto porast stanovništva:

Godina	2000.	2001.	2002.
Ukupno	16932	8368	-1877
Muškarci	7665	4252	-1536
Žene	9267	4116	-341

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

c) plodnost: broj novorođenih na 1000 stanovnika, stopa plodnosti, neto reprodukcijska stopa

Živorodeni na 1000 stanovnika:

1998.	10,5
1999.	9,9
2000.	10,0
2001.	9,2
2002.	9,0

Stopa totalnog fertiliteta označava vjerojatni prosječni broj živorođene djece koju bi rodila jedna žena promatrane generacije u fertilnoj dobi života (15 do 49 godina), pod uvjetom djelovanja istih specifičnih stopa fertiliteta kao i promatrane godine:

1998.	1,45
1999.	1,38
2000.	1,39
2001.	1,38
2002.	1,34

Opća stopa fertiliteta pokazuje broj živorođene djece u jednoj godini na 1000 žena u fertilnoj dobi:

1998.	43,3
1999.	41,0
2000.	41,4
2001.	38,0
2002.	37,0

Neto stopa reprodukcije nije dostupna, jer ne postoje novije tablice mortaliteta.
Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

d) očekivano trajanje života prilikom rođenja, u dobi od 40 i 60 godina;

Podaci o očekivanom trajanju života pri rođenju u 1., 15., 45. i 65. godini života, prema spolu u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1985 do 2001. godine prikazani su u odgovoru na pitanje broj 2. u poglavlju V JAVNO ZDRAVSTVO, B Zdravstvo općenito.

e) migracije: emigracija i imigracija: glavni trendovi, glavna kretanja ukupnih brojki, postoci stanovništva, dobne skupine, regije i etničke skupine.

Doseljeno i odseljeno stanovništvo po dobi i spolu (2002.)						
Starost	Doseljeni iz inozemstva			Odseljeni u inozemstvo		
	Ukupno	Muškarci	Žene	Ukupno	Muškarci	Žene
Ukupno	20.365	10.195	10.170	11.767	6.584	5.183
0-4	998	524	474	307	155	152
5-9	964	478	486	279	148	131
10-14	1.097	545	552	367	193	174
15-19	1.349	651	698	527	318	209
20-24	2.034	1.041	993	965	512	453
25-29	2.140	1.140	1.000	1.458	835	623
30-34	1.768	964	804	1.358	748	610
35-39	1.732	904	828	1.297	753	544
40-44	1.500	818	682	1.178	762	416
45-49	1.453	704	749	1.078	646	432
50-54	1.345	589	756	866	480	386
55-59	1.073	515	558	531	284	247
60-64	1.201	597	604	547	296	251
65-69	846	380	466	406	206	200
70-74	476	210	266	310	142	168
75 i više	389	135	254	293	106	187

Udio doseljenih iz inozemstva i odseljenih u inozemstvo u ukupnom stanovništvu od 1998. do 2002. godine:

Godina	Doseljeni	Odseljeni
1998.	1,15	0,17
1999.	0,72	0,31
2000.	0,67	0,14
2001.	0,55	0,17
2002.	0,46	0,26

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

Podaci o doseljenima i odseljenima koje prikuplja i obrađuje Državni zavod za statistiku nisu usklađeni s međunarodnim preporukama (Recommendations on Statistics of International Migration, ST/ESA/STAT/SER.M/58/Rev. 1, UN, New York 1998) jer se ne prikupljaju i ne obrađuju prema definiciji mjesta stanovanja (usual residence), već prema prebivalištu (permanent residence). Isto se tako ne prikuplja podatak o vremenu prisutnosti u zemlji, odnosno namjeravanom vremenu odsutnosti. Obuhvat odseljenih osoba u inozemstvo je podcijenjen, jer ne postoji zakonska obveza osobe koja odlazi na duže vrijeme u inozemstvo da svoj odlazak prijavi Ministarstvu unutarnjih poslova.

3. Molimo da navedete sljedeće glavne socijalne pokazatelje:

a) stopa nezaposlenosti; osjetljive skupine pogođene zbog nezaposlenosti (mladi, žene, invalidi, itd.) muškarci /žene;

Podaci iz Ankete o radnoj snazi (%)						
	2000./I.	2000./II.	2001./I.	2001./II.	2002./I.	2002./II. %
A. Stope aktivnosti:						
Ukupno	50,4	51,1	49,0	50,3	50,9	50,9
Muškarci	57,8	59,0	57,1	58,7	58,7	58,5
Žene	43,8	44,2	41,8	43,0	43,9	44,1
B. Stope nezaposlenosti:						
						%
Ukupno	15,1	17,0	15,3	16,3	15,2	14,4
Muškarci	14,1	15,9	13,9	14,4	13,4	13,3
Žene	16,3	18,2	17,0	18,7	17,4	15,8
C. Zaposleni u skraćenom radnom vremenu (manje od 36 sati/podaci u tisućama):						
						u tis.
Ukupno	145	143	122	128	122	133
Muškarci	57	63	57	63	54	57
Žene	88	80	66	65	68	76

Izvor: Državni zavod za statistiku

Osjetljive skupine pogođene zbog nezaposlenosti (mladi, žene, itd.);						
muškarci/žene						
Podaci iz Ankete o radnoj snazi (%)						
	2000./I.	2000./II.	2001./I.	2001./II.	2002./I.	2002./II.
Ukupno	15,1	17,0	15,3	16,3	15,2	14,4
Mladi (15-24)	33,6	43,1	41,2	41,7	36,6	34,4
Muškarci	14,1	15,9	13,9	14,4	13,4	13,3
Mladi (15-24)	29,8	42,1	38,2	41,9	34,3	35,1
Žene	16,3	18,2	17,0	18,7	17,4	15,8
Mladi (15-24)	37,9	44,3	45,0	41,6	39,8	33,6

Izvor: Državni zavod za statistiku

Podaci o osobama s invaliditetom nisu raspoloživi iz Ankete o radnoj snazi.

b) kretanja na tržištu zapošljavanja: stopa zaposlenosti žena; naglasite razlike i što je bitno po regijama i sektorima;

U razdoblju tranzicije na hrvatskom tržištu rada opažaju se novi trendovi (ponekad čak posve oprečni dotadašnjima) koji su djelomično uočljivi u idućoj tablici u kojoj je dan prikaz kretanja zaposlenosti od početka tog razdoblja do 2002. godine na temelju administrativnih izvora.

Ukupan broj zaposlenih od 1991. do 2002., po spolu, godišnji prosjek

POGLAVLJE 13: SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOSŁJAVANJE

Ukupno zaposleni				Zaposleni u pravnim osobama			Obrt i slobodne profesije u tis.		
	Ukupno	Žene	Udio žena (%)	Ukupno	Žene	Udio žena (%)	Ukupno	Žene	Udio žena (%)
1991.	1.432	617	43,1	1.303	571	43,8	129	46	35,7
1992.	1.261	555	44,0	1.138	511	44,9	123	44	35,8
1993.	1.238.	553	44,7	1.108	507	45,8	130	46	35,4
1994.	1.211	546	45,1	1.062	492	46,3	149	54	36,2
1995.	1.196	542	45,3	1.027	478	46,5	169	64	37,9
1996.	1.195	543	45,4	1.012	472	46,6	183	71	38,8
1997.	1.187	546	46,0	995	468	47,0	192	78	40,6
1998.	1.272	574	45,1	1.071	489	45,7	201	85	42,3
1999.	1.263	571	45,2	1.058	480	45,4	205	91	44,4
2000.	1.258	573	45,5	1.053	479	45,5	205	94	45,9
2001.	1.272	578	45,4	1.056	478	45,3	216	100	46,3
2002.	1.289	580	45,0	1.060	476	44,9	229	104	45,4
Indeks 2002./1991.	90,0	94,0		81,4	83,4		177,5	226,1	

Izvor: Državni zavod za statistiku

Kao što se može vidjeti, od 1991. do 1997. godine apsolutni ukupni broj zaposlenih osoba (obrnuto dotadašnjem trendu) kontinuirano se smanjivao. Od 1998. godine taj je broj u porastu, ali zbog administrativnih razloga, budući da se od 1998. godine podacima o civilnoj zaposlenosti pridodaju procijenjeni podaci o zaposlenima u obrani i policiji. Budući da u ovim djelatnostima većinu zaposlenih čine muškarci, ova je promjena utjecala na smanjenje udjela žena. O ponovnom stvarnom rastu broja zaposlenih osoba doista možemo govoriti tek od 1999. godine. Dakle, u tranzicijskom razdoblju, tj. od 1991. do 2002. godine, ukupni broj zaposlenih osoba smanjen je za 10,0 %, s time da se broj zaposlenih žena smanjio za 6,0%, a broj zaposlenih muškaraca za 13,0 %.

No potrebno je upozoriti na promjene u sektoru samozaposlenih radnika, tj. kod osoba zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama. U posljednja dva desetljeća zaposlenost u ovom sektoru značajno se povećala. Tako je npr. 1981. godine bilo zaposleno 85.000 radnika, 1991. godine taj je broj iznosio 129.000 radnika, a 2002. godine 229.000 radnika. U razdoblju od 1991. do 2002. godine ukupna zaposlenost u ovom sektoru povećala se za 77,5 %, a zaposlenost žena čak 126,1 %. Iako je u neprestanom usponu, u ovom se sektoru u Hrvatskoj još uvijek zapošljava relativno malo radnika. Početkom osamdesetih godina između 5 i 6 % svih zaposlenih radilo je u sektoru obrta i slobodnih profesija, u 1991. godini taj je udio iznosio 9,0 %, a 2002. godine 17,8 %.

Regionalni aspekt zaposlenosti

Budući da rezultati ankete o radnoj snazi ne daju podatke na regionalnoj razini, regionalne razlike u ukupnoj zaposlenosti i stopama zaposlenosti razmotrit će se na temelju podataka iz popisa stanovništva provedenog u Hrvatskoj 2001. godine. U mjerenju zaposlenosti prilikom izrade ovog popisa poštivani su svi standardi i definicije Međunarodne organizacije rada. U idućoj tablici dan je prikaz zaposlenog stanovništva pojedinih županija po spolu i stopama zaposlenosti.

Zaposleno stanovništvo prema spolu i stopama zaposlenosti po županijama (Popis 2001.)³:

Županija	Ukupno	Stopa zaposlenosti	Muškarci	Stopa zaposlenosti	Žene	Stopa zaposlenosti
Zagrebačka	119.656	46,8	66.964	54,6	52.692	39,6
Krapinsko-zagorska	60.117	50,9	31.981	56,1	28.136	46,0
Sisačko-moslavačka	56.883	36,6	34.340	46,6	22.543	27,6
Karlovačka	47.662	39,3	27.348	47,4	20.314	31,9
Varaždinska	68.362	44,7	37.926	51,6	30.436	38,3
Koprivničko-križevačka	48.071	46,5	28.044	56,9	20.027	37,0
Bjelovarsko-bilogorska	53.797	48,8	30.369	57,8	23.428	40,6
Primorsko-goranska	113.424	43,2	62.375	49,8	51.049	37,2
Ličko-senjska	15.904	35,0	9.870	44,2	6.034	26,1
Virovitičko-podravska	31.214	40,8	19.167	52,9	12.047	30,0
Požeško-slavonska	28.080	40,8	16.394	50,1	11.686	32,3
Brodsko-posavska	53.546	37,7	33.012	48,5	20.534	27,7
Zadarska	47.132	35,6	28.439	44,0	18.693	27,5
Osječko-baranjska	104.521	38,5	62.778	48,9	41.743	29,1
Šibensko-kninska	30.990	33,0	17.810	39,5	13.180	27,0
Vukovarsko-srijemska	60.876	36,8	38.001	48,4	22.875	26,3
Splitsko-dalmatinska	143.526	38,0	81.042	44,4	62.484	32,0
Istarska	79.876	45,6	44.275	52,7	35.601	39,1
Dubrovačko-	39.848	39,7	22.507	47,0	17.341	33,0

³ Stope zaposlenosti iskazane su prema metodologiji Međunarodne organizacije rada (ILO), a ne Europske unije, tj. radno sposobno stanovništvo određeno je dobnim granicama od 15 i više godina.

neretvanska						
Međimurska	53.886	55,9	28.599	61,1	25.287	50,9
Grad Zagreb	296.272	45,2	149.813	49,8	146.459	41,2
HRVATSKA	1.553.643	42,2	871.054	49,8	682.589	35,3

Izvor: Popis 2001., Državni zavod za statistiku, Zagreb

Prema popisu iz 2001. godine Hrvatska je imala 1.553.643 zaposlene osobe. Od tog je broja 682.589 (43,9 %) žena i 871.054 (56,1 %) muškarca. Stopa zaposlenosti na razini zemlje iznosila je 42,2 %, a promatrano prema spolu postoji velika razlika, kako na razini zemlje, tako i na razini svih županija. Stopa zaposlenosti muškaraca za Hrvatsku iznosi 49,8%, a žena 35,3%. Dakle, stopa zaposlenosti muškaraca čak je 14,5 postotnih bodova veća od istovjetne stope žena, što unatoč značajnim pozitivnim pomacima, govori o još uvijek znatno lošijem položaju žena na hrvatskom tržištu rada.

Kao što se iz podataka prethodne tablice može uočiti, regionalne razlike u zaposlenosti doista su velike. Promatrano po županijama, najvišu stopu zaposlenosti u Hrvatskoj od 55,9 % imala je Međimurska županija. Ona je također imala najvišu stopu zaposlenosti muškaraca, 61,1 % i najvišu stopu zaposlenosti žena, 50,9 %. Slijedi Krapinsko-zagorska županija s ukupnom stopom zaposlenosti od 50,9 % (56,1 % za muškarce i 46,0 % za žene) i Bjelovarsko-bilogorska županija sa stopom od 48,8 % (57,8 % za muškarce i 40,6 % za žene). Najnižu stopu ukupne zaposlenosti imala je Šibensko-kninska županija, svega 33,0 % (39,5 % za muškarce i 27,0 % za žene). No najnižu stopu zaposlenosti žena ima Ličko-senjska županija, svega 26,1 %. Kao što je već navedeno, stope zaposlenosti muškaraca znatno su veće u svim županijama od stopa zaposlenosti žena. Najveća je razlika zabilježena u Virovitičko-podravskoj županiji gdje je stopa zaposlenosti muškaraca čak 22,9 postotna boda viša od stope zaposlenosti žena.

c) raspodjela dohotka (koji su pokazatelji; siromaštvo: granice siromaštva, definicije, postoci stanovništva pogođenog siromaštvom, istaknite osjetljive skupine:

Pokazatelji siromaštva (granica siromaštva) i društvene isključenosti iz područja raspodjele dohotka ne izračunavaju se.

Tijekom 2002. i 2003. godine Ministarstvo rada i socijalne skrbi u suradnji sa Svjetskom bankom provelo je projekt «Reforma sustava socijalne skrbi». Dio tog kompleksnog projekta bio je i podprojekt «Povećanje sposobnosti praćenja siromaštva».

Ovaj podprojekt potaknut je i na inicijativu Programa borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti putem kojeg će se evaluirati politika socijalnih potpora. Isto je tako utvrđeno da u Hrvatskoj nema sustavnog praćenja pokazatelja o siromaštvu i životnom standardu stanovništva, te ne postoje službene metodologije za istraživanja o siromaštvu.

Cilj podprojekta «Povećanje sposobnosti praćenja siromaštva» bio je razvoj i izrada metodologije za izračunavanje indikatora siromaštva i ekonomske nejednakosti u Hrvatskoj. U tom su smislu analizirani podaci Državnog zavoda za statistiku dobiveni iz sljedećih statističkih istraživanja: Anketa o potrošnji kućanstava (APK) i Anketa o radnoj snazi (ARS). Riječ je o redovnim istraživanjima Državnog zavoda za statistiku, koja se provode kontinuirano, ARS od 1996., a APK od 1998. godine. Obje su ankete usklađene sa standardima i metodologijom Europske unije, Međunarodne organizacije rada (ILO), i primjenjuju međunarodne klasifikacije pri prikupljanju, obradi i publiciranju podataka.

Rezultat podprojekta je Završno izvješće s preporukama o poboljšanju pojedinih faza u provođenju statističkog istraživanja APK, te s prijedlozima o pokazateljima siromaštva i metodama njihova izračuna. U izvješću su prezentirani i pokazatelji apsolutnog i relativnog siromaštva, te neki dodatni pokazatelji. Međutim, ovi su izračuni samo radne ocjene, pa stoga ne predstavljaju službene podatke.

Mjere za daljnje usklađivanje s Europskom unijom

Očekuje se da će Ministarstvo rada i socijalne skrbi u suradnji s Državnim zavodom za statistiku definirati nacionalne i ostale međunarodno usporedive pokazatelje siromaštva i socijalne isključenosti, te metode njihova izračuna na razini Hrvatske.

Budući da je statističko istraživanje APK identificirano kao osnovni izvor podataka za izračun pokazatelja siromaštva, sadržaj ovog istraživanja bit će potrebno prilagoditi kako bi se tijekom 2004. godine mogli prikupiti podaci potrebni za njihov izračun.

U razdoblju do 2007. godine predviđena je provedba APK na povećanom uzorku kućanstava, reprezentativnom na razini regija (NUTS 2), pa će se s tim u vezi prikupljati i podaci za izračun pokazatelja siromaštva na istoj razini.

Glavni problemi

Glavni je problem nedostatak kadrovskih resursa, metodoloških i informatičkih znanja o primjeni metoda za izračun pokazatelja siromaštva, te nedostatak suradnje s institucijama koje raspolažu administrativnim izvorima podataka i korisnicima ovih podataka.

Kako do 1998. godine Hrvatska nije imala reprezentativnih istraživanja siromaštva, "Studija o ekonomskoj ranjivosti i socijalnom blagostanju", koju je izradio zajednički tim Državnog zavoda za statistiku i Svjetske banke, u velikoj je mjeri pridonijela sagledavanju stanja u pogledu opsega siromaštva u nas. Publikacija analizira podatke prikupljene 1998. godine Anketom o potrošnji kućanstava.

Istraživanje pokazuje da stopa siromaštva u Hrvatskoj, prema međunarodnoj liniji koja je utvrđena po kupovnoj moći od 4,3 US\$ per capita, iznosi 4%, dok stopa siromaštva prema nacionalnoj apsolutnoj liniji iznosi 8,4%. Uzorak je činilo 3123 kućanstava s 9433 osobe, međutim nedostatkom se smatra što istraživanjem nije obuhvaćeno područje istočne Slavonije i Dalmatinske zagore. U skladu s procjenama da bi uključivanje ranije okupiranih područja podiglo stopu siromaštva za najviše jednu petinu, ta bi stopa prema međunarodnoj liniji iznosila 4,8%, a prema nacionalnoj 10%.

Prag apsolutnog siromaštva iznosi 41.780 kuna godišnje za bračni par s dvoje djece, odnosno 15.474 kune za "ekvivalentnu odraslu osobu". Samo je oko 10% građana bilo ispod navedenog nacionalnog praga siromaštva.

Za razliku od apsolutnog siromaštva, postotak subjektivnog siromaštva vrlo je visok, čak 80% anketiranih građana smatra se siromašnima.

Jaz između bogatih i siromašnih u Hrvatskoj je veći nego u drugim tranzicijskim zemljama, posebice kada je riječ o distribuciji dohodaka. To pokazuje jedna od najčešće primjenjivanih mjera nejednakosti - Ginijev koeficijent koji je u Hrvatskoj bio 0,32.

Moglo bi se reći da onima koji jesu siromašni, ili to postanu, treba dosta vremena da izađu iz takve situacije, čemu svakako pridonosi visoka stopa nezaposlenosti.

Kada je riječ o strukturi siromaštva, najveći je broj kućanstava kojima su na čelu osobe bez obrazovanja ili najviše s osnovnom školom, nezaposlene osobe, starije osobe ili umirovljenici, odnosno ljudi iz ruralnih područja. U takvim je slučajevima rizik od siromaštva dva do tri puta veći od prosječnoga.

Regionalne razlike i razlike prema mjestu prebivanja ne igraju veću ulogu u distribuciji rizika od siromaštva, što je važno s aspekta vođenja geografski ciljane socijalne politike. Nešto je veći broj siromašnih koji žive u gradskim naseljima (56%), nego onih iz seoskih naselja (44%).

d) struktura obitelji: glavni trendovi, broj djece u obitelji; starosna dob majke; stopa razvoda; postotak samohranih obitelji; postotak jednočlanih kućanstava.

Ukupno	Obitelj prema broju djece									

POGLAVLJE 24: PRAVOSUĐE I UNUTARNJI POSLOVI

Republika Hrvatska		1	2	3	4	5	6	7	8	9 i više
Broj obitelji	914.002	421.064	372.093	92.819	20.341	4.990	1.598	611	282	204
Broj djece	1.568.146	421.064	744.186	278.457	81.364	24.950	9.588	2.477	2.256	2.004
Bračni par s djecom – broj obitelji	725.999	288.481	327.463	84.426	18.582	4.565	1.478	560	256	188
Broj djece	1.310.525	288.481	654.926	253.278	74.328	22.825	8.868	3.920	2.048	1.851
Majka s djecom – broj obitelji	156.038	111.307	36.551	6.349	1.334	329	92	41	20	15
Broj djece	211.580	111.307	73.102	19.047	5.336	1.645	552	287	160	144
Otac s djecom – broj obitelji	31.965	21.276	8.079	2.044	425	96	28	10	6	1
Broj djece	46.041	21.276	16.158	6.132	1.700	480	168	70	48	9

Postotak obitelji s jednim roditeljem - 20,57%.

Podaci o strukturi obitelji raspoloživi su samo iz popisa stanovništva. Podaci ranijih popisa nisu usporedivi s podacima Popisa 2001., jer je u ovom popisu primijenjena definicija ukupnog stanovništva koja je u skladu s međunarodnim preporukama.

Kućanstva prema obiteljskom sastavu (Popis 2001.)

Ukupno	obiteljska kućanstva	neobiteljska kućanstva	
		samačka	višečlana
1.477.377	1.144.641	307.089	25.647

Prosječna starost majke pri porodu:

1998.	27,9
1999.	27,8
2000.	27,9
2001.	28,0
2002.	28,0

Prosječna starost majke pri rođenju prvog djeteta:

1998.	25,4
1999.	25,4
2000.	25,6
2001.	25,8
2002.	25,9

Stopa divorcijaliteta (rastave brakova na 1000 sklopljenih brakova):

1998.	163,4
1999.	156,5
2000.	200,7
2001.	211,5
2002.	197,1

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

4. Kako upravo opisano okruženje utječe na socijalnu zaštitu?

a) Koja su očekivana buduća kretanja?

Buduća kretanja i reforme socijalne zaštite bit će usmjerene na racionalizaciju socijalnih troškova i transformaciju sustava socijalne sigurnosti u pravcu smanjenja državne odgovornosti, a povećanja odgovornosti pojedinca, tržišta, obitelji i civilnog društva.

Sustav socijalne zaštite u budućnosti će vjerojatno sadržavati temeljnu socijalnu sigurnost koju jamči država (socijalno-zaštitna mreža), obvezno socijalno osiguranje na osnovi zaposlenosti, te dodatno privatno osiguranje.

Novi bi sustav socijalne zaštite trebao pružati temeljnu sigurnost (koju jamči država), ali i prostor za privatnu inicijativu i poduzetništvo. Već je sada evidentno da će sigurnost u području zdravstvenog ili mirovinskog osiguranja ovisiti o individualnim izborima i individualnim financijskim mogućnostima.

Namjera je, također, ugraditi u sustav socijalne sigurnosti, kao i u socijalno-zaštitnu mrežu, elemente aktivne socijalne politike (workfare elementi), radi izgradnje aktivne socijalne države utemeljene na konceptu welfare mixa (partnerstva države, privatnog sektora i civilnog društva). Socijalna bi zaštita trebala igrati ne samo pasivnu ulogu dohodovne potpore, već i ulogu socijalne integracije.

b) Kakva su gospodarska predviđanja za naredne 2 do 3 godine?

Projekcija gospodarskog rasta za slijedeće dvije godine zasniva se na predviđenom gospodarskom rastu između 4-5% u kojem su kao najvažniji pokazatelji predviđeni: rast BDP-a u predviđenom postotku od 5%, zadržavanje inflatornih kretanja na dosadašnjoj razini što znači da godišnja inflacija neće prelaziti 1, 5% te predviđenog rasta zaposlenosti od 1,5%.

Rast gospodarstva pozitivno će utjecati u ukupnoj ekonomiji na način da se predviđa rast plaća po stopi od 5%, zbog čega će doprinosi socijalnog osiguranja rasti po istoj stopi rasta. Zbog navedenog, kao i zbog očekivanog smanjenja pritiska na sustave socijalne sigurnosti, rast doprinosa utjecat će na stabilnost i sigurnost ostvarivanja prava iz socijalnih sustava.

c) Postoje li demografske projekcije? Za koje razdoblje?

Nakon popisa stanovništva iz 1991. godine u Državnom zavodu za statistiku rađene su projekcije stanovništva. Nisu objavljivane zbog velikog poremećaja broja, prostornog razmještaja i sastava stanovništva prema različitim obilježjima, uvjetovanih ratnom agresijom i okupacijom jednog dijela Hrvatske, osim za Vladine programe, npr. «Nacionalni program demografskog razvitka» u kojem je prezentirana projekcija stanovništva od 1991. do 2021. godine.

d) Postoje li predviđanja kretanja na tržištu rada?

Trenutačno se ne objavljuju sustavna predviđanja kretanja na tržištu rada. Međutim, uskoro će javna služba za zapošljavanje početi s objavljivanjem kvalitativnih predviđanja kretanja nekih agregatnih pokazatelja tržišta rada, čije je kretanje razmjerno čvrsto povezano s kretanjem gospodarskih pokazatelja. Osim toga, unutar projekta pod nazivom "Restrukturiranje tržišta rada" u okviru programa CARDS u tijeku je izrada ankete poslodavaca koja će omogućiti predviđanje njihovih potreba na razini regionalnih tržišta rada.

e) Ocrtajte opće trendove i utjecaje gospodarskih, demografskih i socijalnih kretanja na sustav socijalne zaštite u vašoj zemlji.

Pritisci na sustav socijalne zaštite dolaziti će iz nekoliko izvora. Ponajprije, ukoliko gospodarski rast ne omogući veće zapošljavanje, pojaviti će se problemi održanja obuhvatnih sustava socijalne sigurnosti koji se temelje na zaposlenosti.

Već se sada dva glavna sustava socijalne zaštite - mirovinsko i zdravstveno osiguranje - ne mogu financirati iz doprinosa, već se značajna sredstva izdvajaju iz proračuna. Na eroziju sustava socijalnog osiguranja, osim pada broja zaposlenika, utječe i raširena siva ekonomija, te problemi naplate doprinosa (izbjegavanje plaćanja doprinosa ili prijavljivanje zaposlenih na najniže plaće). Mnogi rade bez socijalnog osiguranja, jer njihovi poslodavci ne uplaćuju doprinose. Osim toga, vrlo je čest primjer plaćanja minimalnih doprinosa. Rast nezaposlenosti može samo povećati pritiske i na socijalno-zaštitnu mrežu, koja je ionako bila opterećena u ratnim ili poslijeratnim vremenima.

Na stanje u sustavima socijalnog osiguranja negativno utječu demografski trendovi (starenje stanovništva i smanjenje stope fertiliteta). Demografske prognoze govore da će se stanovništvo Hrvatske, uz sadašnje trendove, značajno smanjiti do sredine ovoga stoljeća. Starenje stanovništva ne uzrokuje teškoće samo u mirovinskom, već i u zdravstvenom sustavu (povećana izdvajanja za zdravstvo i povećana potreba za skrbi).

Socijalno-zaštitna mreža teško će moći obuhvatiti sve socijalno-ugrožene skupine, jer je financijski slaba. Toj mreži nedostaju sredstva, kadrovi i institucionalni resursi. Njezina je uloga svedena isključivo na ublažavanje, ali ne i na redukciju ili prevenciju siromaštva.

B. Pregled sustava socijalne zaštite

1. Molimo da navedete sljedeće informacije:

a) Organizacijska tablica sustava socijalne zaštite (uključena ministarstva, zakonska osiguranja itd.); obrazloženje tablice, glavna institucionalna odgovornost za područja socijalne zaštite (zakonodavstvo i uprava);

Socijalna zaštita u Hrvatskoj u najširem smislu riječi obuhvaća:

- zdravstveno osiguranje
- mirovinsko osiguranje
- osiguranje za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti
- prava osoba s invaliditetom na profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje
- osiguranje za slučaj nezaposlenosti
- prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata
- prava članova obitelji poginulog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata
- doplatak za djecu
- prava iz socijalne skrbi.

Pojedina su područja uređena različitim zakonskim propisima, i to:

- za zdravstveno osiguranje: Zakon o zdravstvenom osiguranju (NN, br. 94/01, 88/02, 149/02 i 117/03);
- za mirovinsko osiguranje: Zakon o mirovinskom osiguranju (NN, br. 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02 i 117/03), Zakon o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (NN, br. 49/99, 63/01 i 103/03) i Zakon

mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje (NN, br. 106/99 i 63/00);

- za osiguranje za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti: Zakon o zdravstvenom osiguranju (za kratkoročna davanja) i Zakon o mirovinskom osiguranju (za dugoročna davanja);
- za prava osoba s invaliditetom na profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje, Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN br. 143/02).
- za doplatu za djecu: Zakon o doplatku za djecu (NN, br. 94/01);
- za osiguranje za slučaj nezaposlenosti: Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN, br. 32/02, 86/02 i 114/03);
- za prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i prava članova obitelji poginulog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata: Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (NN br. 94/01 i 122/02);
- za socijalnu skrb: Zakon o socijalnoj skrbi (NN, br. 73/97, 27/01, 59/01, 82/01 i 103/03).

Nizom provedbenih propisa, donesenih na temelju ovih zakona, detaljnije se reguliraju uvjeti i način ostvarivanja pojedinih prava.

Financiranje zdravstvenog i mirovinskog osiguranja, osiguranja za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti, te osiguranja za slučaj nezaposlenosti obavlja se na temelju Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja (NN, br. 147/02), dok se prava osoba s invaliditetom financiraju temeljem Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, kroz Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, za čiji rad se sredstva osiguravaju dijelom u državnom proračunu, a dijelom putem posebnog doprinosa poslodavaca.

SHEMA ORGANIZACIJE

Državno tijelo	Ministarstvo rada i socijalne skrbi	Ministarstvo zdravstva	Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži	Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata
Nadležnost	-mirovinsko osiguranje, zapošljavanje i osiguranje za slučaj nezaposlenosti - socijalna skrb -profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje osoba s invaliditetom	-zdravstveno osiguranje	- doplatak za djecu	- prava hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji (iz zdravstvene zaštite, zapošljavanja, doplatak za pripomoć u kući i druga prava)
	Nositelji			
ostvarivanje prava	- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, (javni sustav) - Mirovinska društva koja upravljaju mirovinskim fondovima i mirovinska osiguravajuća društva, - privatni sustav - Hrvatski zavod za zapošljavanje Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata
evidencija	- Središnji registar			

financiranje	osiguranika i nositelji za ostvarivanje prava Porezna uprava	Porezna uprava	Financiranje iz Državnog proračuna	Financiranje iz Državnog proračuna
ostvarivanje prava iz socijalne skrbi	- Hrvatski zavod za socijalni rad - centri za socijalnu skrb Upisnik ustanova socijalne skrbi Državni proračun i proračun lokalne i područne (regionalne) samouprave			
evidencija financiranje				
Nadzor	- Ministarstvo rada i socijalne skrbi - Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja - Državna revizija	Ministarstvo zdravstva	Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži	Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i druga nadležna ministarstva

Organizacija, obavljanje i financiranje socijalne zaštite uređeno je nizom posebnih zakona, a kako je to već naprijed navedeno.

Djelatnost socijalne skrbi obavljaju ustanove socijalne skrbi, vjerske zajednice, udruge i druge pravne osobe, udomiteljske obitelji, obiteljski domovi, fizičke osobe kao profesionalnu djelatnost, te upravna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Ustanove socijalne skrbi su:

- Hrvatski zavod za socijalni rad,
- centar za socijalnu skrb,
- dom socijalne skrbi i
- centar za pomoć i njegu.

Hrvatski zavod za socijalnu skrb obavlja djelatnost unapređenja, razvoja, istraživanja, praćenja, stručnog nadzora i financiranja, koja se odnosi na socijalnu skrb, zaštitu djece, braka, obitelji i osoba pod skrbništvom.

Djelovanje Ministarstva rada i socijalne skrbi regulirano je Zakonom o sustavu državne uprave (NN 75/93) i Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 48/99).

Sukladno Zakonu o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija, Ministarstvo obavlja upravne i druge poslove koji obuhvaćaju socijalnu skrb i sustav socijalne politike, posebnu zaštitu obitelji u kojima su narušeni međusobni odnosi, posebice među bračnim drugovima, zaštitu djece o kojima roditelji valjano ne brinu, zaštitu djece neprihvatljivog ponašanja, te djece i odraslih osoba pod skrbništvom, usklađivanje praćenja obveza preuzetih međunarodnim konvencijama o zaštiti interesa i prava djece, zaštitu invalidnih osoba i druge poslove koji su mu stavljani u nadležnost

Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži

Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži obavlja stručne poslove i zakonom povjerene upravne poslove koji se odnose na brigu o dobrobiti obitelji, provođenje mjera pronatalitetne populacijske politike, doplatke za djecu, poticanje osnivanja savjetovališta i obiteljskih centara i usklađivanje njihova djelovanja, izdavanje popularne literature za roditelje i mladež, poticanje preventivnih djelovanja radi smanjivanja razvoda braka i pobačaja, proučavanje i

istraživanje suvremenih problema obitelji i mladeži, te poduzimanje mjera za jačanje i učvršćivanje zdravih i skladnih obiteljskih odnosa.

Hrvatski zavod za zapošljavanje

Hrvatski zavod za zapošljavanje u okviru svoje djelatnosti rješava o pravima nezaposlenih osoba i obavlja isplatu naknada na temelju donesenih rješenja, prati, raščlanjuje i istražuje gospodarska, socijalna i druga kretanja, zaposlenost, zapošljavanje i nezaposlenost, te njihove međusobne utjecaje, na temelju čega predlaže mjere za unapređenje zapošljavanja, vodi evidencije o nezaposlenima, posreduje pri zapošljavanju između poslodavaca i osoba koje traže zaposlenje, prati potrebe za zaposlenicima, njihovo zapošljavanje, surađuje s poslodavcima, obavlja poslove u vezi sa zapošljavanjem hrvatskih državljana u inozemstvu i ostvarivanjem njihovih prava, izdaje radne dozvole stranim državljanima i osobama bez državljanstva za rad u Republici Hrvatskoj, upravlja i usmjerava sredstva ostvarena po osnovi doprinosa za zapošljavanje i druga sredstva osigurana za te namjene, te obavlja i druge poslove sukladno Statutu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (N/N 118/99).

Ministarstvo zdravstva

Ministarstvo zdravstva obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na sustav zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja, praćenje i unapređivanje zdravstvenog stanja i zdravstvenih potreba stanovništva.

Ustroj Ministarstva zdravstva i djelokrug rada Ministarstva zdravstva propisan je Zakonom o djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 48/99), te Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva zdravstva (N/N 70/01).

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

Djelatnost Zavoda obuhvaća provedbu osnovnog zdravstvenog osiguranja i dopunskog zdravstvenog osiguranja, što je propisano Statutom Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (NN 16/02 i 24/02).

Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata

Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na pravni položaj, rješavanje pravnog položaja i drugih pitanja hrvatskih vojnih invalida iz Domovinskog rata i mirnodopskih vojnih invalida, razvojačenih branitelja i članova njihovih obitelji, te obitelji poginulog, umrlog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja, osim onih koji ulaze u djelokrug drugih ministarstava - Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 48/99).

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (prvi stup - generacijska solidarnost) javna je ustanova i ima svojstvo pravne osobe s javnim ovlastima u odnosu na donošenje odluka o pravima iz mirovinskog osiguranja na temelju podnesenih zahtjeva. Podnosi izvješće o svom radu Ministarstvu rada i socijalne skrbi, a također i Hrvatskom saboru, osiguranicima i umirovljenicima, najmanje jedanput godišnje. Ustroj, djelokrug i djelatnost Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje propisano je Statutom Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (NN 163/98).

Ministarstvo financija

Ministarstvo financija obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na analize i prognoze makroekonomskih kretanja koje su temelj za utvrđivanje fiskalne politike i izradu državnog proračuna, izradu osnova za financiranje javnih potreba i nacrt proračuna i izvanproračunskih fondova, te lokalnih proračuna, konsolidaciju proračuna, izradu prijedloga sustava financiranja javnih potreba i jedinica lokalne uprave i samouprave, izvršavanje državnog proračuna, proračunsku kontrolu, porezni sustav i poreznu politiku, nadzor i inspekcijske poslove u području poreza, carina i drugih javnih prihoda, priređivanja igara na sreću i zabavnih igara, te druge poslove propisane Zakonom o ustrojstvu i

djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 48/99), sukladno Uredbi o ustrojstvu Ministarstva financija (NN 70/01).

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom je javna ustanova osnovana Uredbom Vlade Republike Hrvatske zadužen za provođenje politike razvitka i unapređivanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja invalida, financiranje ili sufinanciranje ustanova i radnih centara invalida, sufinanciranje programa za održavanje zaposlenosti invalida, te za ostale poslove propisane statutom Fonda.

b) Centralizacija/decentralizacija: Opis glavnih institucionalnih razina u sustavu socijalne zaštite, uloga poslodavaca i uposlenika, uloga nevladinih organizacija;

Cjelokupni sustav socijalne zaštite institucionalno je organiziran i provodi se na nacionalnom nivou putem državnih tijela, kako je to tekstualno i shematski prikazano i opisano u odgovoru pod a), a temeljem svakog pojedinog posebnog zakona su u rad Upravnih vijeća pojedinačnih tijela, fondova i drugih institucija, kao što su Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, aktivno uključeni predstavnici radnika i poslodavaca. Ministarstvo rada i socijalne skrbi i jedinice područne (regionalne) samouprave ustrojavaju i usklađuju djelatnost socijalne skrbi, a obavljanje djelatnosti nadzire ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi i Hrvatski zavod za socijalni rad.

Sredstva za obavljanje djelatnosti i ostvarivanje prava iz socijalne skrbi osigurava Republika Hrvatska u državnom proračunu i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Hrvatski zavod za socijalni rad javna je ustanova socijalne skrbi.

Statut Zavoda donosi Upravno vijeće Zavoda, uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske.

Upravno vijeće sastavljeno je od devet članova koje imenuje Vlada za razdoblje od četiri godine: 5 članova na prijedlog ministra nadležnog za poslove socijalne skrbi, 1 član na prijedlog predstavnika poslodavaca u djelatnosti socijalne skrbi, 1 član na prijedlog Hrvatske udruge socijalnih radnika, 1 član na prijedlog većinskog sindikata radnika u djelatnosti socijalne skrbi i 1 član predstavnika stručnih radnika na prijedlog stručnog vijeća Zavoda.

Ravnatelja, zamjenika i pomoćnike ravnatelja imenuje Vlada Republike Hrvatske na temelju javnog natječaja, na prijedlog ministra nadležnog za poslove socijalne skrbi.

Poslodavci i radnici sudjeluju u upravljanju Zavodom, putem svojih predstavnika u Upravnom vijeću.

Centri za socijalnu skrb javne su ustanove koje se osnivaju za područje jedne ili više općina ili gradova na području iste županije, odnosno Grada Zagreba.

U centrima za socijalnu skrb upravno vijeće sastoji se od tri predstavnika osnivača, koji se biraju iz organizacija, ustanova, udruga ili drugih pravnih osoba koje se bave humanitarnom, socijalnom ili drugom društvenom djelatnošću, jednog predstavnika stručnih radnika centra i jednog predstavnika jedinice područne (regionalne) samouprave.

Domovi socijalne skrbi javne su ustanove koje obavljaju skrb izvan vlastite obitelji za odrasle osobe, djecu i mlađe punoljetne osobe.

Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, vjerska zajednica, trgovačko društvo, udruga i druga domaća i strana pravna ili fizička osoba može osnovati dom socijalne skrbi pod uvjetima i na način propisan Zakonom o ustanovama i Zakonom o socijalnoj skrbi.

U domovima socijalne skrbi, uz tri predstavnika osnivača, upravno vijeće čini jedan predstavnik stručnih radnika doma i jedan predstavnik korisnika.

Nevladine udruge predlažu svoje predstavnike u Upravno vijeća Zavoda i centra za socijalnu skrb. Osim predstavnika poslodavaca i radnika, u upravljanju domova sudjeluju i korisnici socijalne skrbi.

Centre za pomoć i njegu mogu osnovati jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave, vjerska zajednica, trgovačko društvo, udruga i druga domaća i strana pravna i fizička osoba.

c) Nadzorne strukture

U granicama svog djelokruga sukladno Zakonu o sustavu državne uprave (NN 75/93, 48/99, 15/00 i 59/01):

1. ministarstva i državne upravne organizacije nadziru rad tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te pravnih osoba koje imaju javne ovlasti u povjerenim im poslovima državne uprave,
2. uredi državne uprave u jedinicama područne (regionalne) samouprave nadziru rad tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te pravnih osoba koje imaju javne ovlasti u povjerenim im poslovima državne uprave na području županije.

U mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti postoji i provodi se više vrsta nadzora, i to:

- a) unutarnji nadzor Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, i
- b) nadzor koji provode državna tijela nad radom Zavoda.

a) U sklopu Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje obavljaju se slijedeći oblici nadzora:

- revizija i instruktazha postupka za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja i financijskog poslovanja Zavoda (isplata davanja i dr.),
- revizija vještačenja o invalidnosti u postupku za ostvarivanje prava,
- unutarnji nadzor zakonitosti rada i poslovanja.

b) Osim toga, nad radom Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje provode nadzor još i:

- Ministarstvo rada i socijalne skrbi (nadzor općih akata i uputa za rad Zavoda) u dijelu koji obuhvaća provedbu mirovinskog osiguranja,
- Državni zavod za obitelj, mladež i materinstvo, u dijelu o provedbi doplatka za djecu,
- Državna revizija.

U mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje (drugi i treći stup) nadzor nad radom i ulaganjima mirovinskih društava i mirovinskih fondova provodi Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja.

Ova Agencija nadzire i poslovanje Središnjeg registra osiguranika.

Postupak za ostvarivanje prava u sustavu socijalne skrbi ima dva stupnja. Upravni postupak u prvom stupnju vode centri za socijalnu skrb, a po žalbi u drugom stupnju rješava Ministarstvo rada i socijalne skrbi.

Sudska zaštita provodi se na način da se protiv rješenja o žalbi, te rješenja koja Ministarstvo rada i socijalne skrbi donosi u prvom stupnju, može podnijeti tužba Upravnom sudu Republike Hrvatske. Na taj se način osigurava zakonitost rada tijela u prvom i drugom stupnju.

Inspekcijski nadzor:

Inspekcijskim se nadzorom obavlja uvid u opće i pojedinačne akte, uvjete i način rada pravnih i fizičkih osoba, te se poduzimaju zakonom i drugim propisima predviđene mjere da se ustanovljeno stanje i poslovanje uskladi sa zakonom i drugim propisima.

Inspekcijski nadzor provode inspektori i drugi državni službenici ovlašteni za provedbu nadzora, kad je to određeno posebnim zakonom.

Inspekcijske poslove u prvom stupnju obavljaju uredi državne uprave u jedinicama područne (regionalne) samouprave, a u drugom stupnju središnja tijela državne uprave. Središnja tijela državne uprave mogu neposredno obavljati i inspekcijske poslove iz nadležnosti ureda državne uprave u jedinicama područne (regionalne) samouprave.

Upravni nadzor:

Upravnim nadzorom tijela državne uprave nadziru provedbu zakona i drugih propisa, te zakonitost rada i postupanja tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba koje imaju javne ovlasti u povjerenim im poslovima državne uprave, a osobito zakonitost rada i postupanja, rješavanje u upravnim stvarima, djelotvornost, ekonomičnost i svrhovitost rada u obavljanju poslova državne uprave, svrhovitost unutarnjeg ustrojstva i osposobljenost službenika i namještenika za obavljanje poslova državne uprave, kao i odnos službenika i namještenika prema građanima i drugim strankama.

Unutarnji nadzor:

Ustanove socijalne skrbi provode unutarnji nadzor nad radom svojih ustrojbenih jedinica i zaposlenika, na način propisan općim aktom ustanove.

Neposredni nadzor nad provođenjem odredbi Zakona u sustavu državne uprave, u vezi s uvjetima i načinom ostvarivanja javnosti u radu tijela državne uprave, obavlja ministarstvo nadležno za poslove opće uprave.

2. Molimo da navedete informacije o financiranju sustava socijalne zaštite.

a) Glavni izvori financiranja sustava socijalne zaštite (porezi, doprinosi, države subvencije) i uključene institucije (država, *parafisci*, regionalna vlast, nevladine organizacije, privatna kućanstva, itd.);

Sustav socijalne zaštite financira se dijelom iz obveznih doprinosa, dijelom iz proračuna, a dijelom iz posebnih doprinosa poslodavaca.

Temeljem Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja (NN br. 147/02), sustav zdravstvenog osiguranja, mirovinskog osiguranja i osiguranja za slučaj nezaposlenosti financiraju se iz obveznih osiguranja, dok je glavno načelo financiranja prava na području socijalne skrbi proračun, bilo državni, regionalni ili lokalni.

Prava osoba s invaliditetom financiraju se jednim dijelom iz državnog proračuna, a jednim dijelom iz posebnog doprinosa, kojeg su obvezani plaćati poslodavci koji nemaju zaposlene osobe s invaliditetom, prema kriterijima utvrđenim Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom.

Glavni izvori financiranja djelatnosti socijalne skrbi su:

- Državni proračun Republike Hrvatske (pravna osnova sadržan je u odredbama članka 5. stavka 3. i članka 6b Zakona o socijalnoj skrbi (NN 73/97, 27/01, 59/01, 82/01 i 103/03)
- Proračuni regionalne i lokalne samouprave (pravna osnova sadržan je u odredbama članka 5. stavka 3., članka 6. stavka 2. članka 6a stavaka 1., 3. i članka 7. Zakona o socijalnoj skrbi.)

Iz Državnog proračuna Republike Hrvatske financira se slijedeće:

Prava iz sustava socijalne skrbi (pomoć za uzdržavanje, jednokratna pomoć, doplatak za pomoć i njegu, pomoć i njega u kući, osobna invalidnina, osposobljavanje za samostalan život i rad, skrb izvan vlastite obitelji i druge pomoći-pomoć u prehrani, pomoć za odjeću i obuću, pomoć za osobne potrebe korisnika, podmirenje pogrebnih troškova). Korisnici socijalne skrbi utvrđeni su Zakonom o socijalnoj skrbi. Osnovicu na temelju koje se utvrđuje visina pomoći određuje Vlada Republike Hrvatske.

Ustanove socijalne skrbi su slijedeće javne ustanove kojima je osnivač Republika Hrvatska :

Centri za socijalnu skrb, domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, domovi za tjelesno i mentalno oštećene osobe, domovi za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju, domovi za psihički bolesne odrasle osobe financiraju se putem programskog financiranja.

Iz Proračuna jedinica područne (regionalne) samouprave financiraju se slijedeće decentralizirane funkcije:

Materijalni rashodi javnih ustanova centara za socijalnu skrb i pomoć za ogrjev korisnicima iz udjela stope poreza na dohodak u visini 1,4% i iz potpora izravnjanja Državnog proračuna Republike Hrvatske prema Odluci o minimalnim standardima Vlade Republike Hrvatske.

Domovi za starije i nemoćne osobe financiraju se iz vlastitih prihoda i razlike do ukupno utvrđenih rashoda iz udjela stope poreza na dohodak 1,6% i iz potpora izravnjanja Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Iz Proračuna jedinica lokalne samouprave financira se pomoć za podmirenje troškova stanovanja.

Jedinica lokalne samouprave može osigurati sredstva za ostvarivanje drugih prava utvrđenih Zakonom o socijalnoj skrbi u većem opsegu te druge vrste pomoći iz njene nadležnosti.

b) Glavna načela financiranja na području socijalne zaštite (generacijska solidarnost, financiranje iz fondova);

Mirovinsko osiguranje financira se obveznim doprinosima za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti i na temelju individualne kapitalizirane štednje, a sredstva prikupljena doprinosom na temelju generacijske solidarnosti su prihod Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

Obveznim doprinosima za osnovno zdravstveno osiguranje, za zdravstveno osiguranje za prava u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti i za korištenje zdravstvene zaštite u inozemstvu, koji su prihod Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, financira se sustav zdravstvenog osiguranja.

Obveznim doprinosom za osiguranje u slučaju nezaposlenosti, koji je prihod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, osiguravaju se sredstva za prava u slučaju nezaposlenosti.

Prava osoba s invaliditetom na profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje jednim dijelom se financiraju prema načelu solidarnosti posebnim doprinosom kojeg su obvezani uplaćivati poslodavci koji nemaju zaposlene osobe s invaliditetom, a koji je prihod Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Glavno načelo financiranja na području socijalne skrbi je financiranje iz proračuna bilo državnog, regionalnih ili lokalnih.

c) Financijsko upravljanje socijalnom zaštitom: Stope doprinosa, osnove doprinosa i porezne osnove, postoji li gornja (donja) granica?

Temeljem Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja, kojima se financira socijalna zaštita, mjesečna osnovica za obračun doprinosa je plaća odnosno razlika plaće, mirovina, te drugi novčani primici po osnovi članstva u predstavničkim tijelima ili tijelima izvršne vlasti, u nadzornim odborima ili upravnim vijećima, te novčani primitak za studentski rad, a ministar financija je Naredbom o iznosima osnovica za obračun doprinosa za obvezna osiguranja za 2003. godinu (NN broj 158/02) propisao najnižu i najvišu mjesečnu osnovicu, te najvišu godišnju osnovicu za obračunavanje doprinosa na način da je najniža mjesečna osnovica 1.858,50 kuna, najviša mjesečna osnovica 31.860,00 kuna, te najvišu godišnju osnovicu u visini od 382.320,00 kuna. Istom su naredbom propisane mjesečne osnovice za obračun doprinosa kako slijedi:

- 1.858,50 kuna za produženo mirovinsko osiguranje stalnog sezonskog radnika i volontera,
- 3.451,50 kuna za osiguranje obrtnika kada se dohodak utvrđuje na osnovi poslovnih knjiga,

- 5.841,00 kuna za osiguranje po osnovi samostalne djelatnosti kada se dohodak utvrđuje na osnovi poslovnih knjiga,
- 2.920,50 kuna za osiguranje obrtnika i osobe slobodnog zanimanja kada se porez na dohodak plaća u paušalnom iznosu,
- 5.841,00 kuna za osiguranje obrtnika, osobe slobodnog zanimanja, te djelatnosti poljoprivrede i šumarstva kada se od tih djelatnosti plaća porez na dobit, a ne isplaćuje se poduzetnička plaća,
- 2.124,00 kuna za osiguranje poljoprivrednika kada se ne plaća porez na dohodak ili se isti plaća u paušalnom iznosu, te za osiguranje vjerskog službenika,
- 2.655,00 kuna za osiguranje poljoprivrednika kojima se dohodak utvrđuje na osnovi poslovnih knjiga,
- 5.310,00 kuna za osiguranje samostalnih novinara, sportaša i umjetnika koji porez na dohodak plaćaju po odbitku, kao i za članove uprava trgovački društava, te po osnovi rada u inozemstvu kod stranog poslodavca ili međunarodne organizacije odnosno tuzemstvu za poslodavca sa sjedištem u inozemstvu
- za osiguranje pomoraca 2.655,00 za nekvalificirane osobe ili osobe bez stručne spremne, 3.717,00 kuna za osobe s nižom spremom ili priučene osobe, 5.310,00 za osobe sa srednjom spremom ili kvalifikacijom, 7.434,00 kune za osobe s višom spremom i visokom kvalifikacijom, te 8.496,00 kuna za osobe s visokom stručnom spremom.

Doprinos za mirovinsko osiguranje obračunava se po stopi od 15% za osiguranje temeljem generacijske solidarnosti i 5% na temelju individualne kapitalizirane štednje, doprinos za zdravstveno osiguranje obračunava se po stopi od 15% za osnovno zdravstveno osiguranje i 0,50% za zdravstveno osiguranje u slučaju povrede na radu ili profesionalne bolesti, a doprinos za slučaj nezaposlenosti obračunava se po stopi od 1,70 %.

Financijsko upravljanje socijalnom skrbi se svodi u načelu na poreznu osnovu ali gledajući pojedinačno moglo bi se opisati na slijedeći način:

- prihodi Državnog proračuna su u funkciji financiranja socijalne skrbi (nema posebnog određenog prihoda Državnog proračuna koji je u funkciji financiranja socijalne skrbi);
- dio stope poreza na dohodak od 1.6% usmjeren je regionalnim proračunima za zadovoljavanje potreba domova za starije i nemoćne osobe dok se preostali dio potrebnih sredstava osigurava naplatom usluga od korisnika-vlastiti prihodi domova, a preostala sredstva ako treba iz fonda poravnanja koja su pri Državnom proračunu;
- dio stope poreza na dohodak u visini 1.4% usmjeren je lokalnim proračunima za potrebe centara socijalne skrbi dok se preostala sredstva osiguravaju iz izvornih prihoda proračuna lokalne samouprave.

Ostvarivanje prava osoba s invaliditetom na profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje jednim se dijelom financira iz posebnog doprinosa poslodavaca, kojeg su obvezani plaćati poslodavci, koji nemaju zaposlenih osoba s invaliditetom prema kriterijima propisanim Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, a isti se plaća u visini od 0,1% mjesečnog iznosa isplaćenog za bruto plaće i naknade plaće za poslodavce koji ne podliježu zakonskoj obvezi zapošljavanja invalida i nemaju zaposlenog invalida, odnosno u visini od 0,2% za poslodavce koji podliježu zakonskoj obvezi zapošljavanja utvrđenog broja osoba s invaliditetom, a istu nisu ispunili.

3. Molimo da dostavite pregled novčanih naknada: naknade i skrb koje pruža socijalna zaštita (pokrivenost, uvjeti za stjecanje prava, razina naknade, trajanje, oporezivanje naknada)

- a) za zdravstvenu skrb;
- b) bolesnička;
- c) porodiljna;

Odgovori na potpitanja a), b) i c) nužno moraju biti objedinjeni i jednom jedinstvenom odgovoru obzirom da se radi o jedinstvenim novčanim naknadama koje ostvaruju osiguranici Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Zaposlene osobe i osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost ili samostalno u obliku zanimanja obavljanju profesionalnu djelatnost ostvaruju pravo na naknadu plaće za vrijeme bolesti, njege člana obitelji, trudnoće, porodiljnog i posvojiteljskog dopusta.

Pravo na naknadu plaće za vrijeme bolesti

Osiguranici Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod) ostvaruju u okviru obveznog zdravstvenog osiguranja pravo na naknadu plaće za vrijeme bolovanja. Pod bolovanjem se smatra odsutnost s rada zbog bolesti ili ozljede, odnosno drugih okolnosti.

Naknadu plaće isplaćuje poslodavac iz svojih sredstava za prva 42 dana bolesti, odnosno za prvih 7 dana ako je poslodavac pravna ili fizička osoba za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida rada, a od 43. (8.) dana dalje naknadu isplaćuje Zavod na svoj teret.

Naknada plaće određuje se u postotku od osnovice za naknadu. Osnovicu za naknadu čini prosjek plaće koja je radniku isplaćena u posljednjih 6 mjeseci prije mjeseca u kojem je nastupio na bolovanje.

Osobama koje obavljaju gospodarsku djelatnost ili samostalno u vidu zanimanja obavljaju gospodarsku djelatnost, osnovicu za naknadu čini iznos na koji plaćaju doprinos za osnovno zdravstveno osiguranje.

Naknada plaće ne može biti manja od 70% osnovice, a visina naknade ovisi o tome tko ju isplaćuje. Ako naknadu isplaćuje poslodavac, njena je visina određena kolektivnim ugovorom. Naknada koju isplaćuje Zavod iznosi za prvih 6 mjeseci neprekidnog bolovanja 70% od osnovice, a nakon toga 80% osnovice. Kada se naknada plaće isplaćuje na teret Zavoda ne može biti veća od iznosa koji utvrđuje Zavod (sada 4.250,00 kuna). Nakon 3 mjeseca neprekidnog bolovanja naknada plaće se valorizira za postotak porasta prosjeka plaće u Republici Hrvatskoj, ako je taj porast veći od 5%. Za vrijeme bolovanja koje je posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti za sve vrijeme visina naknade iznosi 100% osnovice za naknadu.

Pravo na naknadu plaće zbog njege člana obitelji

Od prvog dana bolovanja naknadu za bolovanje isplaćuje Zavod na teret vlastitih sredstava kada je osiguranik određen da njeguje člana obitelji. Navedeno pravo pripada osiguraniku pod uvjetom da član obitelji kojega njeguje (supružnik ili dijete) živi u zajedničkom kućanstvu s osiguranikom. Pravo na naknadu plaće u slučaju njege člana obitelji pripada osiguraniku u trajanju do 6, a za djecu mlađu od 7 godina do 12 radnih dana za svaku utvrđenu bolest. Iznimno, to pravo pripada osiguraniku do 30 radnih dana za njegu djeteta do 7 godina, odnosno do 14 radnih dana za njegu djeteta iznad 7 godina starosti, te suprugu, ako doktor medicine primarne zdravstvene zaštite ocijeni da postoje opravdani razlozi vezani uz zdravstveno stanje članova obitelji koji zahtijevaju takvu njegu.

Ako je prema ocjeni doktora medicine primarne zdravstvene zaštite zdravstveno stanje člana obitelji – djeteta do 18. godine života takvo da propisana duljina trajanja bolovanja neće biti dostatna, potrebno trajanje njege određuje liječničko povjerenstvo Zavoda.

Visina naknade za njegu djeteta do 3. godine starosti iznosi 100% osnovice za naknadu.

Pravo na naknadu plaće za vrijeme bolovanja nakon prestanka radnog odnosa

Pravo na naknadu plaće pripada osobi i nakon prestanka radnog odnosa, i to:

- osobi kojoj za vrijeme trajanja bolovanja prestane radni odnos, odnosno obavljanje djelatnosti osobnim radom, pripada pravo na naknadu plaće još najviše 30 dana nakon prestanka radnog odnosa. Navedeno pravo ostvaruje se pod uvjetom da je bolest nastupila za vrijeme trajanja radnog odnosa, a naknadu isplaćuje Zavod.
- osobi koja se ozlijedila na radu ili oboljela od profesionalne bolesti pripada pravo na naknadu plaće zbog te bolesti, odnosno profesionalnog oboljenja sve dok nije radno sposobna, a naknadu plaće isplaćuje Zavod.
- ženi za vrijeme trudnoće, porodiljnog dopusta, posvojiteljskog dopusta, te prava na rad u skraćenom radnom vremenu, naknadu plaće isplaćuje Zavod do završetka ostvarivanja pojedinog prava (neovisno da li joj je u međuvremenu prestao radni odnos).

Pravo na naknadu plaće zbog porodiljnog dopusta

Zakonom su propisani slučajevi u kojima ženi pripada pravo na naknadu plaće zbog zaštite materinstva. To su slučajevi privremene nesposobnosti zbog:

- trudnoće i korištenja obveznog porodiljnog dopusta (do 6 mjeseci života djeteta)
- korištenja porodiljnog dopusta do jedne, odnosno dvije godine života djeteta, posvojiteljskog dopusta i prava na rad u skraćenom radnom vremenu do tri godine života djeteta u slučaju potrebe pojačane majčine njege
- korištenja prava na stanku zbog dojenja djeteta
- korištenja porodiljnog dopusta nezaposlene majke i majke na redovnom školovanju do 6 mjeseci starosti djeteta.

Zakonom o radu propisano je pravo da osiguranica – zaposlena žena, ima pravo na porodiljni dopust do jedne, odnosno tri godine života djeteta, a u tom joj slučaju pripada pravo na naknadu plaće. Do šest mjeseci starosti djeteta (tzv. obvezni porodiljni dopust) naknada plaće isplaćuje se na teret sredstava Zavoda u visini 100% osnovice za naknadu. Naknadu plaće za porodiljni dopust od šest mjeseci do jedne, odnosno tri godine života djeteta osiguranici isplaćuje Zavod na teret sredstava proračuna Republike Hrvatske. Visina naknade utvrđuje se Zakonom o izvršenju državnog proračuna. Pod određenim uvjetima pravo na porodiljni dopust ostvaruje i otac djeteta.

d) invalidska;

Davanja na temelju invalidnosti

Invalidnost je trajno smanjenje ili gubitak sposobnosti za rad koja može biti uzrokovana - ozljedom izvan rada ili bolešću, ili - ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću. Nema posebnog sustava za ozljede na radu, ali invalidska davanja na temelju ozljede na radu ili profesionalne bolesti stječu pod povoljnijim uvjetima u općem sustavu.

Trajna nesposobnost			
Ozljeda na radu ili profesionalna bolest (davanja viša nego za bolest ili ozljedu nastalu izvan rada, nema uvjeta mirovinskog staža)		Ozljeda ili bolest izvan rada (najmanje 1/3 radnog vijeka pokrivena mirovinskom stažem)	
Profesionalna nesposobnost	Opća nesposobnost	Profesionalna nesposobnost	Opća nesposobnost
Profesionalna rehabilitacija uz naknadu plaće (prije 50 god. života) ili invalidska mirovina za profesionalnu nesposobnost - djelomična mirovina (poslije 50 god. života)	Puna invalidska mirovina (svota se temelji na najmanje 40 godina mirovinskog staža)	Profesionalna rehabilitacija uz naknadu plaće (prije 50 god. života) ili invalidska mirovina za profesionalnu nesposobnost - djelomična mirovina (poslije 50 god. života)	Puna invalidska mirovina (svota se temelji na stvarno navršenom i pridodanom mirovinskom stažu, dob niža od 65 za m. ILI 60 za ž.) prije 30 god. života – (1 godina mirovinskog staža je dovoljna, bez obzira na pokrivenost radnog vijeka)

Profesionalna nesposobnost za rad je trajno smanjena radna sposobnost za više od polovice (51%) u odnosu na tjelesno i psihički zdravog osiguranika iste ili slične naobrazbe i sposobnosti, uzrokovana promjenama u zdravstvenom stanju koje se ne mogu izliječiti. Prava na temelju profesionalne nesposobnosti su prava na temelju preostale radne sposobnosti: profesionalna rehabilitacija ili invalidska mirovina zbog profesionalne nesposobnosti za rad. Opća nesposobnost za rad je trajni gubitak sposobnosti za rad nastao uslijed promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu izliječiti. Pravo na temelju opće nesposobnosti je invalidska mirovina zbog opće nesposobnosti za rad. Ocjenu invalidnosti obavljaju ovlašteni vještaci. Kontrolni se pregled obavlja najkasnije svake 4 godine.

Prava na temelju preostale radne sposobnosti su profesionalna rehabilitacija i naknada plaće do zaposlenja na drugom odgovarajućem poslu, ili tijekom nezaposlenosti najviše u trajanju od 12 mjeseci nakon završene profesionalne rehabilitacije (24 mjeseca ako je invalidnost uzrokovana ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću).

Invalidska mirovina zbog profesionalne nesposobnosti za rad u punoj svoti ako je invalid rada nezaposlen, u smanjenoj svoti ako je zaposlen; u povećanoj svoti ako je invalidnost posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, također u manjoj svoti ako je invalid rada zaposlen.

Invalidska mirovina

Ostvaruje se na temelju profesionalne ili opće nesposobnosti za rad koja je nastala prije navršene 65. (muškarci) ili 60. (žene) godine života, ako je najmanje 1/3 radnog vijeka pokrivena mirovinskim stažem (povoljniji uvjeti za osiguranike mlađe od 30 ili 35 godina).

Radni vijek je razdoblje izraženo u punim godinama od navršene 20. godine života (od 23. godine za osobe koje su stekle višu stručnu spremu, a od 26. godine za osobe s visokom stručnom spremom), pa do dana nastanka invalidnosti.

U slučaju kada je invalidnost nastala kao posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, pravo na invalidsku mirovinu stječe se bez obzira na trajanje navršenog mirovinskog staža.

Naknada zbog tjelesnog oštećenja

Tjelesno oštećenje je gubitak ili ozbiljnije oštećenje pojedinog organa ili dijela tijela, neovisno o tome je li to dovelo do invalidnosti. Pravo se ostvaruje ako je tjelesno oštećenje u opsegu od najmanje 30% posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti. Pravo se stječe za vrijeme trajanja osiguranja (zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti) i ostvaruje se doživotno. Ne ovisi o navršenom mirovinskom stažu.

e) starosna;

Pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik kada navrši 65 godina života (muškarci) odnosno kada navrši 60 godina života (žena) i 15 godina mirovinskog staža ili 15 godina osiguranja. Prijelazno razdoblje od 1999. do 2007. u odnosu na uvjete propisane zakonodavstvom koje se primjenjivalo do 31. prosinca 1998. godine, tijekom kojeg se povećava uvjet starosne dobi sa 60 na 65 godina za muškarce i sa 55 na 60 godina za žene, za po šest mjeseci godišnje, uz usporedno snižavanje uvjeta minimalnog mirovinskog staža sa 20 na 15 godina za po šest mjeseci godišnje. Uvođenje dobnog uvjeta uz raniji uvjet najdužeg mirovinskog staža od 40 godina (muškarci) i 35 godina (žene), počevši sa 55 godina (muškarci) i 50 godina (žene) u 1999., a završavajući sa 60 godina (muškarci) i 55 godina (žene) u 2007. godini.

Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu ima osiguranik kada navrši 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža (muškarac), odnosno kada navrši 55 godina života i 30 godina mirovinskog staža (žena). Prijelazno razdoblje od 1999. do 2007. tijekom kojeg se povećava samo uvjet starosne dobi za po šest mjeseci godišnje, u odnosu na uvjete propisane zakonodavstvom koje se primjenjivalo do 31. prosinca 1998. godine.

f) temeljem smrti člana obitelji;

Članovi obitelji umrle osobe imaju pravo na obiteljsku mirovinu:

- nakon smrti korisnika mirovine ili prava na profesionalnu rehabilitaciju, ili
- nakon smrti osiguranika koji je navršio 5 godina staža osiguranja ili 10 godina mirovinskog staža, ili koji je ispunio uvjet mirovinskog staža u trajanju potrebnom za ostvarivanje prava na invalidsku mirovinu.

Ako je smrt posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti pravo se stječe neovisno o trajanju navršenog staža osiguranja. Članovi obitelji koji ostvaruju pravo jesu:

- supružnik (udovica ili udovac) u dobi od 50 godina života ili ako obavlja roditeljske dužnosti ili ako je nesposoban za rad;
- udovica koja je do nastupa osiguranog slučaja navršila 45 godina života - stječe pravo kada navrši 50 godina života;
- razvedeni supružnik pod jednakim uvjetima, ako ima pravo na uzdržavanje;
- djeca do 15. godine života ili do 18. godine ako su nezaposlena ili do 26. godine ako su na redovitom školovanju, ako ih je umrli osiguranik uzdržavao;
- invalidna djeca doživotno;
- roditelji osiguranika, ako ih je uzdržavao.

g) za ozlijede na poslu i profesionalna oboljenja;

Ozljede na radu ili profesionalne bolesti

U Republici Hrvatskoj nema posebnog sustava zaštite ovih rizika, za koje je pregled novčanih naknada dan u sklopu odgovora na potpitanja a), b), c) i d) ovog pitanja.

h) obiteljske;

Postoje dva oblika obiteljskih naknada:

a) Naknada za opremu novorođenog djeteta

Pravo na naknadu za opremu novorođenog djeteta u iznosu od 1.360,00 kuna uređeno je Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja prava na pomoć za opremu novorođenog djeteta (1994.). Pravo na pomoć za opremu novorođenog djeteta pripada osiguraniku-ženi u slučaju porođaja i osiguraniku-muškarcu u slučaju porođaja ženske osobe koja je zdravstveno osigurana kao član njegove obitelji.

Pravo na pomoć za opremu novorođenog djeteta pripada i:

- za dijete rođeno u roku 10 mjeseci od dana smrti osiguranika, odnosno poslije razvoda braka s osiguranikom kome pripada ova pomoć;
- za dijete rođeno izvan braka ako je očinstvo utvrđeno na osnovi priznanja ili sudskog ustanovljenja;
- za usvojeno dijete do 12 mjeseci starosti, ako za to dijete pomoć nije ranije isplaćena.

b) Doplatka za djecu

Doplatka za djecu novčano je davanje kojim se koristi roditelj ili druga osoba radi potpore uzdržavanja i odgoja djece. Postupak i način ostvarivanja prava na doplatku za djecu, kao i iznos doplatka za djecu uređen je Zakonom o doplatku za djecu (2001.).

Pravo na doplatku za djecu može ostvariti roditelj, posvojitelj, skrbnik, očuh, maćeha, baka, djed i osoba kojoj je na temelju rješenja nadležnog tijela za poslove socijalne skrbi dijete povjereno na čuvanje i odgoj (dalje korisnik) za svu djecu koju uzdržava, pod uvjetima utvrđenim Zakonom.

Korisnik doplatka za djecu može biti i punoljetno dijete bez oba roditelja koje je na redovitom školovanju.

Korisnik može biti hrvatski državljanin koji ima neprekidno prebivalište u Republici Hrvatskoj najmanje tri godine prije podnošenja zahtjeva i ispunjava uvjete propisane ovim zakonom te ovisno o visini ukupnog dohotka članova kućanstava korisnika.

Stranac kojem je odobreno trajno nastanjenje u Republici Hrvatskoj ima pravo na doplatu za djecu.

Doplatu za djecu pripada za svu djecu koju korisnik stvarno uzdržava, i to:

1. za vlastitu djecu, posvojenju djecu ili pastorčad,
2. za uzdržavanu unučad i
3. drugu djecu bez roditelja.

Doplatu za djecu pripada korisniku do navršene 15. godine života djeteta, odnosno do kraja školske godine u kojoj dijete navršava 15 godina života. Doplatu za djecu produžuje se i nakon 15. godine života djeteta za dijete koje se nalazi na redovitom školovanju u srednjoj školi do završetka toga školovanja, a najduže do kraja školske godine u kojoj dijete navršava 19 godina života.

Iznimno za dijete s oštećenjem zdravlja, utvrđenom prema propisima iz socijalne skrbi, ili za dijete koje po prestanku bolesti nastavi redovito školovanje u srednjoj školi, korisnik može ostvariti pravo na doplatu za djecu do završetka redovitog školovanja u srednjim školama, a najduže do 21. godine života djeteta.

Za dijete s težim oštećenjem zdravlja, utvrđenom prema propisima iz socijalne skrbi, čije je oštećenje nastalo prije navršene 18. godine života, korisniku pripada doplatu za djecu do kraja kalendarske godine u kojoj navršava 27 godina života.

Prikaz iznosa doplatka za djecu u 2003. godini ovisno o dohotku po članu kućanstva i socijalno zdravstvenom stanju djeteta, odnosno roditelja:

Prosječan dohodak po članu kućanstva	Iznos doplatka za djecu po jednom djetetu u kunama		
	za dijete s oba roditelja	za dijete bez oba roditelja i sl. i dijete s oštećenjem zdravlja	za dijete bez jednog roditelja i sl.
do 665,20 kuna	299,34	374,18	344,24
od 665,21 – 1330,40 kuna	166,30	207,86	191,25

i) za nezaposlenost;

Prava nezaposlenih osoba uređena su Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN 32/02; 86/02 i 114/03).

Zakonom je utvrđeno obvezno osiguranje za slučaj nezaposlenosti za sve radnike u radnom odnosu. To se osiguranje provodi na načelu solidarnosti, te obuhvaća pravo na novčanu naknadu, mirovinsko osiguranje, novčanu pomoć i naknadu troškova za vrijeme obrazovanja, jednokratnu novčanu pomoć i naknadu putnih i selidbenih troškova, te zdravstveno osiguranje koje se ostvaruje prema propisima o zdravstvenom osiguranju.

a) Stjecanje prava na novčanu naknadu

Pravo na novčanu naknadu stječe nezaposlena osoba pod uvjetom da u trenutku prestanka radnog odnosa ima najmanje 9 mjeseci rada u posljednja 24 mjeseca.

Uvjet prethodnog rada ne mora ispuniti žena koja u trenutku prestanka radnog odnosa ima dijete koje nije navršilo godinu dana života. Međutim, ove osobe moraju ispuniti sve druge uvjete utvrđene Zakonom za priznavanje prava na novčanu naknadu, te ne mogu pravo na novčanu naknadu ostvarivati po drugim propisima.

Nezaposlena osoba mora se u roku od 30 dana od dana prestanka radnog odnosa, prestanka bolovanja, odnosno porodnog dopusta nakon prestanka radnog odnosa prijaviti Zavodu, te podnijeti zahtjev za novčanu naknadu. Ako zbog opravdanih razloga propusti rok od 30 dana, može se prijaviti i podnijeti zahtjev u roku od 8 dana od dana prestanka razloga koji je prouzročio propuštanje roka, a najkasnije 60 dana od dana propuštanja roka.

Pravo na novčanu naknadu ne može ostvariti nezaposlena osoba kojoj je radni odnos prestao njezinom krivnjom ili sporazumom.

b) Trajanje novčane naknade

Nezaposlena osoba, ovisno o ukupnom vremenu provedenom na radu, ostvaruje pravo na novčanu naknadu od 76 do 390 dana. Izuzetak od ovog pravila su:

- nezaposlena osoba (muškarac) koja je provela na radu 35 godina, odnosno nezaposlena osoba (žena) koja je provela na radu 30 godina. Međutim, u prijelaznom razdoblju od 2002. do 2007. povećava se vrijeme provedeno na radu za jednu godinu, pa tako u 2002. vrijeme provedeno na radu za muškarca je 30 godina, a za ženu 25 godina, a u 2007. za muškarca 35 godina, a za ženu 30 godina. Ove osobe imaju pravo na novčanu naknadu sve do ponovnog zaposlenja, odnosno dok ne nastupi neki od slučajeva propisan Zakonom za prestanak prava na ovu naknadu.
- žena koja u trenutku prestanka radnog odnosa ima dijete koje nije navršilo godinu dana života ima pravo na novčanu naknadu najdulje do godine dana života djeteta.

c) Visina novčane naknade

Visinu novčane naknade čini prosjek obračunate plaće, umanjen za obvezne doprinose za puno radno vrijeme koju je nezaposlena osoba ostvarila u posljednja tri mjeseca provedena na radu. Međutim, ako se ne može utvrditi prosjek obračunate plaće, utvrđuje se novčana naknada u visini prosječne novčane naknade isplaćene u Zavodu u prethodnom mjesecu.

Najniži iznos novčane naknade ne može biti niži od 20% iznosa prosječne plaće isplaćene u gospodarstvu Republike Hrvatske prema posljednjem službeno objavljenom podatku, a najviši iznos novčane naknade utvrđuje svojom odlukom ministar nadležan za rad, uz prethodno mišljenje Gospodarsko-socijalnog vijeća i suglasnost ministra nadležnog za financije.

d) Jednokratni dodatak

Nezaposlenoj osobi kojoj je radni odnos prestao zbog poslovno ili osobno uvjetovanog otkaza pripada uz utvrđenu visinu novčane naknade i pravo na jednokratni dodatak u iznosu dvije, četiri ili šest najviših mjesečnih naknada ako je provela na radu kod posljednjeg poslodavca 20 i više godina, 25 i više godina odnosno 30 i više godina.

e) Produžetak prava na novčanu naknadu

Nakon isteka razdoblja primanja novčane naknade, trajanje prava na novčanu naknadu produžava se, ako u tijeku primanja te naknade nastupe sljedeće okolnosti:

- ženi za vrijeme trudnoće i nakon poroda za razdoblje do godine dana života djeteta, te dva mjeseca od poroda mrtvog djeteta, odnosno smrti djeteta prije navršene godine dana života djeteta. Trajanje ovoga prava se produžuje pod istim uvjetima u slučaju ponovnih trudnoća,
- za vrijeme privremene nesposobnosti za rad, najduže 3 mjeseca.

f) Obustava novčane naknade i prestanak prava na novčanu naknadu

Zakonom su utvrđeni i taksativno navedeni razlozi za obustavu isplate novčane naknade i prestanak prava na novčanu naknadu.

2. Mirovinsko osiguranje

Zakonom je utvrđeno pravo na mirovinsko osiguranje određenim kategorijama osoba, i to:

- nezaposlenoj osobi koja je ostvarila pravo na novčanu naknadu i ispunjava uvjet godina života za stjecanje prava na starosnu mirovinu, dok ne stekne prvi uvjet mirovinskog staža za starosnu mirovinu, ali najdulje u trajanju 5 godina,
- nezaposlenoj ženi koja u trenutku prestanka radnog odnosa odnosno službe ima dijete koje nije navršilo godinu dana života, do godinu dana života djeteta.

3. Druga prava za vrijeme nezaposlenosti

Zakonom je uređeno pravo nezaposlene osobe na novčanu pomoć i naknadu troškova za vrijeme obrazovanja, te jednokratnu novčanu pomoć i naknadu putnih i selidbenih troškova.

a) Novčana pomoć i naknada troškova za vrijeme obrazovanja

Nezaposlena osoba koju je Zavod uputio na obrazovanje, ima u tijeku trajanja toga obrazovanja pravo na novčanu pomoć u visini najniže novčane naknade koju isplaćuje Zavod.

b) Naknada putnih i selidbenih troškova

Nezaposlena osoba kojoj Zavod nije u mogućnosti osigurati zaposlenje u mjestu prebivališta, a koja sama ili posredovanjem Zavoda nađe zaposlenje u drugom mjestu ima pravo na jednokratnu novčanu pomoć, te na naknadu putnih ili selidbenih troškova za sebe, bračnog druga i djecu, od mjesta prebivališta do mjesta zaposlenja.

Sustav oporezivanja

Na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti ne plaća se porez.

Zakonom o porezu na dohodak (NN 127/00) propisano je da se porez na dohodak ne plaća na naknadu plaće za vrijeme privremene nezaposlenosti i spriječenosti za rad isplaćenu na teret izvanproračunskih fondova.

j) nedostatna sredstva /socijalna pomoć;

Jedan od najvećih i najvažnijih programa socijalne pomoći jest pomoć za uzdržavanje. Osoba koja nema sredstava za zadovoljenje osnovnih životnih potreba, a ta sredstva ne može ostvariti svojim radom, prihodom od imovine ili na drugi način, može ostvariti pravo na pomoć za uzdržavanje koje predstavlja osnovnu novčanu naknadu u sustavu socijalne skrbi.

Visina te pomoći utvrđuje se u postotku od osnovice za socijalna davanja koju određuje Vlada Republike Hrvatske. Osnovica na temelju koje se utvrđuje visina pomoći za uzdržavanje iznosi 400,00 kn. Pomoć za uzdržavanje u svakom pojedinačnom slučaju ovisi o uvjetima samca ili obitelji, broju i dobnoj strukturi članova obitelji, radnoj sposobnosti, te drugim posebnostima svakog pojedinog člana obitelji (trudnoća, dijete samohranog roditelja).

Pomoć nije vremenski ograničena, već ju korisnik ostvaruje tako dugo dok ispunjava propisane uvjete. Postojanje uvjeta povremeno preispituju nadležna tijela, ali je i osoba obvezna da tom tijelu prijavi svaku nastalu promjenu koja je od značenja za daljnje ostvarivanje tog prava. Pomoć za uzdržavanje ne smatra se prihodom koji podliježe plaćanju poreza, a isplaćuje se mjesečno.

Udjel broja osoba koje su ostvarile pravo na pomoć za uzdržavanje u ukupnom broju stanovnika Republike Hrvatske (4.437.460), prema podacima Ministarstva rada i socijalne skrbi (Izvornik: St.doc. ch. br. 121-2003., Ser. oz. 3/6-2003.), iznosi 2,8%, odnosno 124.080 osoba. Uz pomoć za uzdržavanje osoba može ostvariti i druge novčane naknade: jednokratna pomoć, pravo na pomoć za podmirenje troškova stanovanja i druge pomoći (pomoć u odjeći i obući, pogrebni troškovi, pomoć u prehrani i podmirenje troškova smještaja u učenički dom).

Radi uspješnijeg prevladavanja nedaća i teškoća, osoba može ostvariti pravo na savjetovanje i pravo na pomoć u prevladavanju posebnih teškoća. Ostvarivanje ovih prava je besplatno.

Jednokratna je pomoć novčani oblik pomoći koji se može odobriti samcu ili obitelji koji zbog trenutačnih okolnosti, prema ocjeni centra za socijalnu skrb, nisu u mogućnosti djelomično ili u cijelosti zadovoljiti osnovne životne potrebe. Centar za socijalnu skrb može samostalno odobriti pomoć za podmirenje neke potrebe do trostrukog iznosa osnovice za socijalna davanja, dok je za veće iznose potrebna suglasnost Ministarstva rada i socijalne skrbi.

Jednokratna se pomoć može odobriti za kupnju obveznih školskih udžbenika za učenike osnovne i srednje škole, koji su korisnici pomoći za uzdržavanje ili žive u socijalno ugroženim obiteljima ili su pak smješteni u udomiteljskoj obitelji.

Pomoć za podmirenje troškova stanovanja namijenjena je podmirenju troškova utvrđenih ugovorom o najmu stana, koji se odnose na najamninu ili se plaćaju u vezi sa stanovanjem i održavanjem stana (komunalne naknade, električna energija, plin, grijanje, voda, odvodnja i dr.). Ova se pomoć može odobriti samcu ili obitelji čiji prihodi nisu veći od cenzusa za ostvarivanje pomoći za uzdržavanje. Samcu ili obitelji koji se griju na drva, u okviru troškova stanovanja, može se jedanput godišnje osigurati 3 m³ drva ili odobriti novčani iznos za podmirenje tog troška.

Sredstva za ovu pomoć osiguravaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Pomoć za osobne potrebe korisnika stalnog smještaja (džeparac) novčano je davanje namijenjeno zadovoljenju dodatnih potreba korisnika prema njegovom vlastitom izboru.

Pomoć za podmirenje pogrebnih troškova može se odobriti za pogreb osobe koja je u času smrti bila korisnik pomoći za uzdržavanje ili je bila smještena u udomiteljskoj obitelji ili domu socijalne skrbi, temeljem rješenja centra za socijalnu skrb, a nema zakonskog ili ugovornog obveznika uzdržavanja. Isplata se obavlja izravno pogrebnom poduzeću.

U sklopu pomoći za podmirenje troškova smještaja u učenički dom pruža se mogućnost plaćanja tih troškova djeci školske dobi koja žive u socijalno ugroženim obiteljima. Isplata se obavlja izravno domu.

Pomoć za odjeću i obuću može se odobriti osobi koja živi u teškim materijalnim uvjetima, a odjeću i obuću joj nije moguće osigurati donacijama ili na drugi način.

Pomoć u prehrani je usluga koja se može odobriti nemoćnoj ili drugoj socijalno ugroženoj osobi koja nije u mogućnosti sama ili uz pomoć članova obitelji pripremati obroke hrane. Pomoć u prehrani osigurava se dostavom obroka, a uvjet za ostvarivanje ove pomoći je visina prihoda osobe ili obitelji.

k) trajno zbrinjavanje;

Trajno zbrinjavanje osigurava se primjenom prava na skrb izvan vlastite obitelji koja obuhvaća različite oblike smještaja ili boravka u udomiteljskoj obitelji ili odgovarajućem domu socijalne skrbi, kao i one oblike smještaja ili boravka koje pruža vjerska zajednica, trgovačko društvo, udruga i druga domaća i strana pravna i fizička osoba. U okviru skrbi izvan vlastite obitelji korisniku se osigurava stanovanje, prehrana, čuvanje, briga o zdravlju, odgoj i obrazovanje, psihosocijalna rehabilitacija, njega i zadovoljavanje drugih specifičnih potreba.

U Hrvatskoj djeluje 67 državnih domova s ukupno 7.748 korisnika, 46 županijskih domova za starije i nemoćne osobe s 4.232 korisnika i 53 doma drugih osnivača s 2.288 korisnika. Državni se domovi mogu podijeliti na domove za osobe s invaliditetom svih vrsti i stupnjeva oštećenja (24 doma, 2.854 korisnika), domove za djecu i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi (14 domova, 1.182 korisnika), domove za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju (11 domova, 838 korisnika), te domove za psihički bolesne odrasle osobe (18 domova, 2.874 korisnika). Domovi drugih osnivača obavljaju djelatnost socijalne skrbi u vezi sa zbrinjavanjem osoba s invaliditetom (10 domova, 608 korisnika), psihički bolesnih odraslih osoba (3 doma, 311 korisnika), žrtava obiteljskog nasilja (2 doma, 161 korisnik) i ovisnika o drogama i drugim opojnim sredstvima (1 dom, 134 korisnika).

U udomiteljskim je obiteljima, njih 2.443, zbrinuto ukupno 5.175 osoba. Udomiti se mogu gotove sve kategorije korisnika: djeca i mladež bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca i odrasle osobe s invaliditetom, HIV pozitivna djeca,

starije i nemoćne osobe, psihički bolesne osobe, ovisnici o alkoholu, drogama i drugim opojnim sredstvima i dr. Udomiteljska skrb za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju noviji je pristup zbrinjavanju ove kategorije korisnika, pa je stoga još uvijek vrlo rijetka.

Najnovijim se zakonskim izmjenama iz lipnja 2003. godine definira pojam organiziranog stanovanja što razumijeva stanovanje jedne ili više osoba zajedno, u pravilu do pet osoba, tijekom 24 sata dnevno uz organiziranu stalnu ili povremenu pomoć stručne ili druge osobe u osiguravanju osnovnih životnih potreba, te socijalnih, radnih, kulturnih, rekreacijskih i drugih potreba. Takav se oblik skrbi trenutačno provodi, prvenstveno za oko 100 odraslih osoba s mentalnom retardacijom, te djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi.

l) onesposobljenost;

U sustavu socijalne skrbi, na način i pod uvjetima propisanim Zakonom o socijalnoj skrbi, osobe s invaliditetom mogu ostvariti sva prava iz socijalne skrbi kao i sve druge osobe kojima je takva pomoć potrebna. Pritom se misli na savjetovanje, pomaganje u prevladavanju posebnih teškoća, pomoć za uzdržavanje, pomoć za podmirenje troškova stanovanja, jednokratnu pomoć, skrb izvan vlastite obitelji, te druge pomoći (pomoć u prehrani, pomoć za odjeću i obuću, pomoć za osobne potrebe korisnika stalnog smještaja, podmirenje pogrebnih troškova i podmirenje troškova ogrjeva i dr.).

Prava iz socijalne skrbi mogu ostvariti osobe svih vrsti i stupnjeva invaliditeta, oba spola, svih dobni skupina, bez obzira na uzrok i okolnosti nastanka oštećenja.

Sljedeća su prava od značenja za osobe s invaliditetom:

Doplatak za pomoć i njegu novčano je davanje sa svrhom da se tim sredstvima omogući plaćanje one usluge nužne za obavljanje osnovnih svakodnevnih aktivnosti ili specifičnih potreba koje osoba nije u mogućnosti zadovoljiti bez pomoći drugih. Ova se pomoć odobrava u punom iznosu (100% osnovice za socijalna davanja) ili u smanjenom iznosu (70% osnovice), ovisno o tome postoji li prieka potreba pomoći i njege druge osobe u punom ili smanjenom opsegu, uz uvjet imovinskog cenzusa. Cenzus pri ostvarivanju prava na doplatu za pomoć i njegu jest 200% osnovice po članu obitelji, odnosno 250% osnovice ako osoba živi sama. To znači da ovo pravo mogu steći samo osobe nižeg imovnog statusa, koje ne mogu bez pomoći drugih obavljati osnovne svakodnevne aktivnosti. Iznimno, osobe s težim invaliditetom ili težom psihičkom bolešću, osobe s težim trajnim promjenama u zdravstvenom stanju, te gluhe, slijepe, ili gluhoslijepe osobe, ovu pomoć mogu ostvariti neovisno o prihodu.

Osobna je invalidnina novčano davanje namijenjeno osobama s težim invaliditetom kako bi im se pomoglo da u krugu svoje obitelji lakše prevladaju teškoće u zadovoljavanju povećanih specifičnih potreba. Ako se uzme u obzir da ovo pravo osobe s invaliditetom ostvaruju u značajnijem iznosu (250% osnovice za socijalna davanja) u odnosu na druga novčana davanja, onda se svakako može reći da je time opravdana njegova svrha, prvenstveno imajući u vidu specifične potrebe tih osoba. Ovo pravo može ostvariti teže tjelesno ili mentalno oštećena osoba kod koje je takvo oštećenje nastalo prije navršene 18. godine života, pri čemu se uzima u obzir prihod korisnika. Pritom se osobna invalidnina umanjuje za iznos koji korisnik ostvaruje po osnovi rada, mirovine, prihoda od imovine ili na neki drugi način. U slučaju kada je roditelju priznato pravo na dopust do sedme godine djetetova života ili pravo na rad s polovicom punog radnog vremena (prema propisima iz radnih odnosa) ili je na porodnom dopustu, a dijete je istodobno na dnevnom boravku u predškolskoj, školskoj ili zdravstvenoj ustanovi ili domu socijalne skrbi, osobna se invalidnina isplaćuje u iznosu od 125% osnovice.

Pomoć i njega u kući obuhvaća raznovrsne usluge koje se radi obavljanja svakodnevnih poslova i zadovoljavanja drugih potreba pružaju u kući ili stanu korisnika. Pritom je riječ o organiziranju prehrane, obavljanju kućanskih poslova, održavanju osobne higijene, te pomoći u zadovoljavanju drugih svakodnevnih potreba. Pomoć i njegu u kući korisnik može ostvariti ako takvu pomoć nije u mogućnosti osigurati sam, uz pomoć članova obitelji ili temeljem

ugovora o doživotnom uzdržavanju, te ako joj je to moguće osigurati na području njezinog prebivališta. Iako pravo na pomoć i njegu u kući nije materijalnog karaktera, također se ostvaruje ovisno o prihodu po članu obitelji, odnosno prihodu samca.

Osposobljavanje za samostalni rad usluga je koja obuhvaća školovanje prema posebnim uvjetima i nastavnom programu za osobe s invaliditetom koje se mogu osposobiti za samostalan rad na odgovarajućem poslu s punim radnim vremenom.

Naknada do zaposlenja novčana je pomoć osobi s invaliditetom koja se uspješno osposobila za samostalni rad, a isplaćuje se dok traje nezaposlenost. Iznosi 70% osnovice za socijalna davanja.

Osposobljavanje za samostalni život osigurava se osobama s invaliditetom radi stjecanja potrebnih znanja i vještina za samozbrinjavanje putem posebnih rehabilitacijskih programa.

Novčana pomoć za pokriće troškova prijevoza isplaćuje se osobi s invaliditetom koja se osposobljava za samostalni život ili rad s ciljem podmirenja troškova prijevoza od mjesta stanovanja do ustanove u kojoj se školuje ili osposobljava putem posebnih rehabilitacijskih programa.

Osim prava propisanih Zakonom o socijalnoj skrbi, Zakonom o radu predviđena su prava roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju. Zapravo je riječ o obiteljskim olakšicama, odnosno pravu na dopust do sedme godine djetetova života i pravu na rad s polovicom punog radnog vremena zbog njege djeteta s težim smetnjama u razvoju. Iako se ovdje radi o pravima s osnove rada, postupak utvrđivanja uvjeta, odnosno donošenja rješenja o priznavanju jednog od navedenih prava u nadležnosti je centra za socijalnu skrb. Pravo na dopust do sedme godine djetetova života ili pravo na rad s polovicom punog radnog vremena može ostvariti jedan od roditelja koji je u radnom odnosu s punim radnim vremenom, pod uvjetom da se kod djeteta radi o težem oštećenju.

Jedno od ovih prava ne može ostvariti roditelj čije je dijete na stalnom ili tjednom smještaju, odnosno ukoliko ono svakodnevno boravi u ustanovi duže od osam sati.

Roditelj, kojem je priznato jedno od ovih prava, ima pravo na naknadu plaće za vrijeme za koje ne radi.

Naknade iz socijalne skrbi nisu oporezive.

4. Molimo da navedete informacije o glavnim načelima i mehanizmima sustava socijalne zaštite / Opća procjena sveukupnog sustava: nalazi li se u središtu sustava zapošljavanje ili građani, glavni distribucijski učinci sustava – tko je obuhvaćen /isključen?

Hrvatski sustav socijalne zaštite baštini je bismarckovskog modela socijalnog osiguranja, što znači da su prava bazirana više na zaposleničkom nego na građanskom statusu. Međutim, elementi univerzalizma također su prisutni u sustavu (posebice kada je riječ o obiteljskoj ili zdravstvenoj zaštiti).

Prava proizašla iz zaposleničkog statusa karakteristika su mirovinskog sustava, iz kojeg su isključeni oni članovi društva koji nisu sudjelovali u plaćenom radu (većinom se radi o starijim ženama čije su aktivnosti bile vezane za kuću). Procjene govore da otprilike jedna četvrtina osoba starijih od 60 godina nema nikakvih mirovinskih primanja. Kako je provedena djelomična privatizacija mirovinskog sustava, smanjila se solidarnost u novom sustavu.

Zdravstvena zaštita također se najvećim dijelom financira iz doprinosa, s time da se dio troškova pokriva iz budžetskih i privatnih izvora. Bez obzira na dominantno načelo doprinosa, gotovo je cjelokupno hrvatsko stanovništvo pokriveno zdravstvenom zaštitom (osim marginalnih pojedinaca ili skupina).

Na djelu je trend privatizacije zdravstvene zaštite koji može negativno utjecati na sustav javne zdravstvene skrbi ako taj sustav napuste bogatiji. Bez obzira što formalno svi imaju jednaki pristup zdravstvenim uslugama, siromašniji su u nepovoljnoj poziciji jer nerijetko do zdravstvenih usluga ne mogu doći pravodobno (dugačka čekanja na određene usluge). U budućnosti se predviđa drukčiji model financiranja zdravstvene zaštite u tom smislu da bi veća sredstva trebala dolaziti iz budžetskih i privatnih izvora.

Prava iz osiguranja od nezaposlenosti ovise o ranijem razdoblju rada, što znači da su isključeni oni koji prvi puta traže posao ili su dugotrajno nezaposleni, kao i oni koji su radili povremeno kraće vrijeme. Uvjeti ostvarivanja novčane naknade za nezaposlene dosta su restriktivni, pa tek oko petnaestak posto nezaposlenih ostvaruje ovo pravo.

Dječji doplatci predstavljaju transfere koji se financiraju isključivo iz budžeta (dok su se ranije financirali iz doprinosa) i dostupni su svim roditeljima pod uvjetom da je kućni dohodak niži od određene razine. Pravo na porodnu naknadu također je prošireno na neke kategorije majki koje to pravo nisu prije imale (npr. nezaposlene majke ili studentice).

Transferi socijalne pomoći dostupni su svima onima koji nemaju osnovnih sredstava za život, pod uvjetom da zadovoljavaju određene kriterije, prvenstveno, means-test. Izdaci za programe socijalne pomoći su skromni, kao i visine naknada socijalne pomoći.

C. Mirovine

Ocjena postojećeg sustava

1. Kakav je omjer javno / privatno u vašoj zemlji? Kolika uloga javnih, profesionalnih i privatnih mirovinskih shema u sigurnosti prihoda u starijoj životnoj dobi (različiti stupovi sustava)? Postoji li univerzalni sustav za čitavo stanovništvo? Postoje li statistike o sastavu dohotka u starijoj životnoj dobi (socijalni transferi, obiteljska potpora, dohodak od rada, dodatni privatni dohodak)? Koliko su razvijeni tržište kapitala i bankarski sektor u vašoj zemlji?

U Hrvatskoj se provodi mješoviti javno/privatni mirovinski sustav, uređen na tri stupa, i to:

- prvi stup kao obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti,
- drugi stup kao obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje,
- treći stup kao dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje.

Obvezno mirovinsko osiguranje na prvome i drugom stupu čine cjelinu, koja se ogleda:

- u jedinstvenim uvjetima za pristup u osiguranje (krug osiguranika i ostali uvjeti za pristup u osiguranje),
- u istim uvjetima za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu te invalidsku i obiteljsku mirovinu (kada je ona moguća za ostvarivanje), i
- u povezanosti prigodom određivanja mirovine, tako da će se mirovina u prvom stupu ubuduće određivati kao tzv. osnovna mirovina kada se istodobno bude ostvarivala i mirovina u drugom stupu.

U pogledu sigurnosti u starosti, mirovine iz prvog stupa se određuju prema načelu određenih davanja, dok će se mirovine u drugom stupu određivati prema načelu određenih doprinosa. Cijeni se da će ukupne mirovine iz prvoga i drugoga stupa, kada se budu ostvarivale, osiguravati primanja u skladu s obvezama koje proizlaze iz Konvencije br. 102 Međunarodne organizacije rada o najnižim standardima socijalne sigurnosti te univerzalnih akata u sklopu Vijeća Europe.

Što se tiče strukovnih mirovinskih osiguranja u Hrvatskoj, za taj oblik mirovinskog osiguranja od 2002. godine otvorena je mogućnost za njegovo uvođenje i razvoj u sklopu dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju

individualne kapitalizirane štednje (treći stup), a u organizaciji zatvorenih mirovinskih fondova. U tome slučaju, mirovine iz strukovnih mirovinskih osiguranja imale bi karakter dodatnih mirovina u odnosu na mirovine ostvarene u obveznom mirovinskom osiguranju (prvi i drugi stup).

Hrvatska ne provodi univerzalni mirovinski sustav za cijelo stanovništvo, već mirovinski sustav kojim je obuhvaćeno radno aktivno stanovništvo (radnici u radnom odnosu, pripadnici samostalnih djelatnosti i slobodnih profesija, te poljoprivrednici), u skladu s člankom 27. Konvencije br. 102. Međunarodne organizacije rada o najnižim standardima socijalnog osiguranja.

U Hrvatskoj se vodi redovita statistika prihoda kućanstava te njihova struktura i ne vodi se posebna statistika dohotka osoba u starijoj životnoj dobi.

Hrvatskim financijskim sustavom danas dominiraju univerzalne banke, što dokazuje činjenica da bankovni sektor u ukupnoj imovini financijskog sektora sudjeluje s oko 88% (stanje 30. lipnja 2002., izvor: Hrvatska narodna banka). Ovu sliku upotpunjuje i činjenica da prema odredbama Zakona o tržištu vrijednosnih papira (NN 84/02) banke mogu izravno biti članice i trgovati na Burzi, čime je promijenjena prethodna praksa. Dominantni instrument financiranja i dalje čine krediti, što je dijelom posljedica nižeg stupnja razvoja tržišta kapitala, a dijelom činjenice da su uvjeti kreditiranja u zadnjih pet do sedam godina postajali sve povoljniji zbog značajnog snižavanja kamatnih stopa.

Tržište kapitala u Republici Hrvatskoj je relativno nerazvijeno. U službenu kotaciju na burzi trenutno su uvrštene redovne dionice triju dioničkih društava, dok se više ili manje aktivno trguje s nekoliko desetaka dionica. Na tržištu dionica je prisutan vrlo mali broj institucionalnih ulagatelja, tako da su prometi ostvareni unatrag posljednje tri godine unatoč značajnim postotnim porastima još uvijek relativno maleni.

Tržište obveznica počelo se razvijati tek 2000., kada je Republika Hrvatska počela razmatrati mogućnost izdavanja obveznica na domaćem tržištu. Početak razvoja domaćeg primarnog tržišta obveznica podudara se s konsolidacijom bankovnog sektora nakon kriza 1996. i 1998. i značajnog porasta likvidnosti (prije svega velikih) banaka. U tom smislu, banke su počele preuzimati ulogu aranžera i pokrovitelja izdanja državnih obveznica. Tako je do početka srpnja 2003. ukupno na domaćem tržištu izdano sedam izdanja različitih dospeljeća ukupne nominalne vrijednosti oko EUR milijardi 1,2 i HRK 1 milijardu. Istovremeno, banke su preuzele dominantno mjesto u sekundarnoj trgovini tim obveznicama, s uvjerljivo najvećim prometima.

Utjecaj mirovinske reforme na razvoj tržišta kapitala

Glavni nedostatak hrvatskog tržišta kapitala bio je nedostatak dugoročnih (prije svega) institucionalnih ulagatelja. Provođenje mirovinske reforme i početak rada obveznih mirovinskih fondova, uz nagli rast investicijskih fondova i životnog osiguranja bitno je promijenilo tu situaciju.

Tako je u obvezne mirovinske fondove u 2002. uplaćeno gotovo dvije milijarde kuna. Prema dostupnim podacima, neto doprinosi⁴ prosljeđeni obveznim mirovinskim fondovima tijekom 2003. mjesečno iznose oko 200 milijuna kuna i pokazuju trend laganog porasta.

Prikaz uplata po mjesecima:

Mjesec	Neto doprinosi prosljeđeni obveznim mirovinskim fondovima (u kunama)
siječanj '03.	174.965.407
veljača '03.	186.936.809
ožujak '03.	197.439.658
travanj '03.	190.652.541

⁴ doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje umanjeno za naknadu od plaćenog doprinosa

svibanj '03.	209.659.215
lipanj '03.	189.286.642
srpanj '03.	224.022.183

Stoga je za očekivati da će se, na postojećoj razini dohodaka, imovina mirovinskih fondova povećavati za oko 2,5 milijardi kuna godišnje. Isto tako, uplate premije životnog osiguranja su u 2002. prvi puta iznosile više od jedne milijarde kuna, uz dvoznamenkasti rast iznosa uplaćenih premija u odnosu na prethodnu godinu.

Budući da su i mirovinski fondovi i osiguravajuća društva izrazito dugoročni ulagatelji u vrijednosne papire, jasno je da su na tržište kapitala, a prije svega na tržište obveznica usmjerena vrlo velika sredstva. Ovo posebice vrijedi ukoliko se uzmu u obzir podaci o prometu ostvarenom na burzama u prethodnim godinama.

Vrlo značajan razvoj na tržištu obveznica, koji bi bio nemoguć bez pojavljivanja domaćih dugoročnih ulagatelja, predstavlja produljivanje krivulje prinosa. Republika Hrvatska je tako bez većih problema 2002. izdala obveznice nominirane u euru s desetogodišnjim dospijanjem (ukupna veličina izdanja EUR 500 milijuna). No, što je još važnije, ove godine država se prvi puta odlučila izdati i obveznice u kunama s petogodišnjim dospijanjem (vrijednost izdanja 1 milijarda kuna). Obzirom da je država najmanje rizičan subjekt, cijena (prinos) državnog duga stoga je uvijek temelj za određivanje cijene duga korporativnog sektora. Jasno je da dugoročnija zaduženja države otvaraju dodatne mogućnosti i za korporativni sektor. Mogućnost dugoročnog zaduživanja u valuti Republike Hrvatske i izbjegavanje valutnih rizika u tom smislu je izuzetno pozitivan razvoj. Izvjesno je da će se posebice kunska krivulja prinosa produljivati sve do, eventualnog, uključivanja Republike Hrvatske u europski monetarni sustav i uvođenje eura.

Uzimajući u obzir povoljna kamatna kretanja, veliki broj trgovačkih društava i institucija nije niti razmatrao mogućnost drugačijih načina financiranja, bilo izdavanjem dionica, bilo izdavanjem obveznica. U tom smislu, korporativni segment tržišta dužničkih vrijednosnih papira tek treba doživjeti pravi uzlet, no pozitivni trendovi su vidljivi. Tijekom 2002. pojavila su se prva manja domaća izdanja obveznica trgovačkih društava (Belišće d.d., Plava laguna d.d.), dok je ove godine nekoliko društava uspostavilo programe komercijalnih zapisa (s dospijanjem kraćim od godine dana): Podravka d.d., Lura d.d., Atlantic d.d., a i Pliva je obnovila domaći program komercijalnih zapisa.

Također, postojeća potražnja mirovinskih fondova za domaćim dionicama, prije svega zbog želje za diversifikacijom portfelja, može pružiti značajnu podršku najavljenim djelomičnim privatizacijama putem javne ponude dionica, koje je Republika Hrvatska najavila: Hrvatske telekomunikacije, INA, Hrvatska elektroprivreda samo su neke od mogućnosti. No, nekoliko velikih društava iz privatnog sektora također je počelo razmatrati mogućnost izdavanja vrijednosnih papira na domaćem tržištu.

Mirovinski fondovi u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj od 2002. djeluje 7 obveznih mirovinskih fondova. Prema važećem zakonodavstvu, mirovinski fondovi imaju status posebne imovine bez pravne osobnosti. Mirovinski fondovi su u vlasništvu njegovih članova, a imovinom mirovinskih fondova upravljaju trgovačka društva osnovana posebno i isključivo radi toga. Društva za upravljanjem mirovinskim fondovima u vlasništvu su hrvatskih financijskih konglomerata.

Pod utjecajem zakonom propisanih ograničenja ulaganja, ali i stvarnog stanja na domaćem tržištu kapitala, na kojem je dionički segment relativno nerazvijen, u dosadašnjem razdoblju, mirovinski fondovi su pretežiti dio imovine uložili u obveznice Republike Hrvatske. U nastavku je dana struktura ulaganja imovine obveznih mirovinskih fondova prema vrstama imovine (stanje na dan 30. lipnja 2003.):

Vrsta imovine	UKUPNO	
	Iznos u kn	Udjel
DOMAĆA IMOVINA	3.083.625.709,10	93,62%
Vrijednosni papiri i depoziti	2.992.358.140,10	90,85%
Obveznice Republike Hrvatske	2.601.019.394,00	78,97%
Dionice + GDR	194.841.236,22	5,92%
Municipalne obveznice	0,00	0,00%
Korporativne obveznice	108.717.855,28	3,30%
Zatvoreni investicijski fondovi	0,00	0,00%
Otvoreni investicijski fondovi	0,00	0,00%
Kratkoročni vrijednosni papiri	86.771.588,80	2,63%
Oročeni depoziti	1.008.065,80	0,03%
Novčana sredstva	75.715.166,82	2,30%
Potraživanja	15.552.402,18	0,47%
INOZEMNA IMOVINA	210.214.060,64	6,38%
Dionice	25.723.051,95	0,78%
Državne obveznice	68.807.911,43	2,09%
Municipalne obveznice	0,00	0,00%
Korporativne obveznice	46.197.862,35	1,40%
Zatvoreni investicijski fondovi	69.485.234,91	2,11%
Otvoreni investicijski fondovi	0,00	0,00%
Kratkoročni vrijednosni papiri	0,00	0,00%
Oročeni depoziti	0,00	0,00%
UKUPNA IMOVINA	3.293.839.769,74	100,00%
Neto imovina	3.258.213.223,54	

Tablica 1: Struktura ulaganja ukupne imovine OMF-ova po vrstama imovine na dan 30. lipnja 2003. (Izvor: Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja)

No, za očekivati je da će se, zbog razvoja korporativnog segmenta hrvatskog tržišta kapitala, u narednom srednjoročnom razdoblju udio državnih obveznica u ukupnoj imovini mirovinskih fondova nastaviti smanjivati.

Zahvaljujući povoljnom kretanju nekoliko faktora: cijenama na europskom tržištu obveznica općenito; cijeni obveznica Republike Hrvatske u odnosu na referentne europske obveznice; i tečaju kune u odnosu na euro, obvezni mirovinski fondovi su u dosadašnjem razdoblju ostvarili vrlo dobre prinose. U tom smislu, u razdoblju od početka rada mirovinskih fondova (30. travnja 2002.) do 12. kolovoza 2003. ostvaren je prosječni prinos od 14,35%.

2. Opišite razinu i strukturu naknada: stopa zamjene, distribucija mirovina, usklađivanje mirovina i njihovo vezanje za kretanje cijena, te pitanje siromaštva među umirovljenicima. Smatrate li da je mirovinski sustav odgovarajući obzirom na sigurnost dohotka u starijoj životnoj dobi, na međugeneracijsku distribuciju i na smanjenje siromaštva u starijoj životnoj dobi?

U obveznom mirovinskom osiguranju ostvaruju se starosna, prijevremena starosna, invalidska mirovina zbog opće (potpune) nesposobnosti za rad i invalidska mirovina zbog profesionalne (djelomične) nesposobnosti za rad, te obiteljska mirovina koja se ostvaruje nakon smrti osiguranika i korisnika mirovine. Od 1. siječnja 1999. prava iz obveznog mirovinskog osiguranja uređena su zakonom na isti način za radnike, obrtnike, poljoprivrednike i druge

skupine osiguranika, osim povoljnijih prava koja prema posebnim zakonima ostvaruju pojedine skupine osiguranika - vojni osiguranici, policijski službenici, branitelji iz Domovinskog rata, zastupnici u Hrvatskom saboru i dr.

Prikaz kretanja broja umirovljenika u dosadašnjem razdoblju, te broj korisnika mirovina radnika, poljoprivrednika i obrtnika.

KORISNICI MIROVINA PREMA GODINAMA I OSNOVAMA OSIGURANJA								
Stanje: 31. prosinca 2002.								
God.	Radnici kod pravnih i fizičkih osoba		Obrtnici		Poljoprivrednici		Ukupno	
	Broj korisnika	Lančani indeks	Broj korisnika	Lančani indeks	Broj korisnika	Lančani indeks	Broj korisnika	Lančani indeks
0	1	2	3	4	5	6	7	8
1991.	672052	109,4	15862	100,2	31954	124,6	719868	109,8
1992.	723978	107,7	15447	97,4	35520	111,2	774945	107,7
1993.	740065	102,2	16368	106,0	38378	108,0	794811	102,6
1994.	765024	103,4	17114	104,6	42983	112,0	825121	103,8
1995.	799436	104,5	17663	103,2	48670	113,2	865769	104,9
1996.	813988	101,8	18000	101,9	56750	116,6	888738	102,7
1997.	843697	103,6	18997	105,5	62826	110,7	925520	104,1
1998.	868131	102,9	20226	106,5	66995	106,6	955352	103,2
1999.	924749	106,5	20160	99,7	72892	108,8	1017801	106,5
2000.*	917283	99,2	20273	100,6	80948	111,1	1018504	100,1
2001.	929371	101,3	20355	100,4	82394	101,8	1032120	101,3
2002.	939214	101,1	20737	101,9	82241	99,8	1042192	101,0

Napomena: *U svibnju 2000. godine prestala je isplata mirovina korisnicima koji su pravo na mirovinu ostvarili u BIH, a koja je preuzeta, prema Zakonu o isplati mirovina, korisnicima koji su mirovinu ostvarili u republikama bivše SFRJ (NN 96/93)

Kao što se vidi u tablici, u navedenom razdoblju stalno se povećavao ukupni broj korisnika mirovine, ali je zadnjih godina godišnja stopa povećanja broja korisnika mirovina smanjena u odnosu na prethodno razdoblje. U prethodnom desetgodišnjem razdoblju najviše se povećavao broj umirovljenika poljoprivrednika, kojih sada ima 7,89 posto, obrtnika 1,99 posto, a najbrojnija skupina su radnici kojih ima 90,12 posto u ukupnom broju korisnika mirovina.

Od ukupno 1 010 604 korisnika mirovina u svibnju 2003. (bez korisnika mirovina Hrvatske vojske i hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata kojih ima ukupno 37 817), 550 741 ili 54,5% su korisnici starosne mirovine.

Prosječne starosne mirovine (umanjene za porez i prirez) u svibnju 2003. iznosile su 1887,25 kuna ili 49,07% prosječne neto plaće u Republici Hrvatskoj, dok je prosjek svih mirovina iznosio 1699,05 kuna ili 44,18% prosječne neto plaće.

U slijedećoj tablici prikazan je broj korisnika mirovine i prosječni iznosi mirovina prema vrsti mirovina u svibnju 2003., te podaci o mirovinama pripadnika Hrvatske vojske i hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata.

I. KORISNICI MIROVINA PREMA ZAKONU O MIROVINSKOM OSIGURANJU		
Vrsta mirovine	Broj korisnika mirovina	Prosječna mirovina umanjena za porez i prirez u koju je uključen dodatak uz mirovinu

0	1	2
Starosna	550741	1.887,25
Invalidska	234610	1.500,55
Obiteljska	220746	1.450,37
UKUPNO	1006097	1.701,22
Republike bivše SFRJ	4507	1.214,58
SVEUKUPNO	1010604	1.699,05

II. HRVATSKA VOJSKA

(prema: ZOMIOVO, odlukama i Zakonu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba)

Vrsta mirovine	Broj korisnika mirovina	Prosječna mirovina umanjena za porez i prirez
0	1	2
Starosna	1788	3.860,22
Invalidska	5550	2.189,00
Obiteljska	1068	3.423,98
UKUPNO	8406	2.701,39

III. HRVATSKI BRANITELJI I PRIVREMENE NAKNADE HRVATSKIH BRANITELJA

(prema ZOPHBDR)		
Vrsta mirovine	Broj korisnika mirovina	Prosječna mirovina umanjena za porez i prirez
0	1	2
Invalidska	17638	4.801,96
Obiteljska	11773	5.584,25
UKUPNO	29411	5.115,10
Privremene naknade		
hrvatskih branitelja	7611	3.515,24

Kao što se vidi u prethodnim tablicama, starosne mirovine u prosjeku su veće od invalidskih i obiteljskih mirovina, jer se u pravilu ostvaruju u starijoj dobi i s dužim mirovinskim stažem nego druge vrste mirovina. Korisnici koji su tijekom godine 2002. ostvarili starosnu mirovinu ostvarili su je s prosječnom dobi od 57 godina života, dok su korisnici invalidske mirovine ostvarili mirovinu s prosječnih 49 godina života. Prosječni mirovinski staž korisnika koji su ostvarili starosnu mirovinu u 2002. godini iznosio je 31 godinu, a mirovinski staž korisnika invalidske mirovine iznosio je prosječno 23 godine.

U travnju 2003. bilo je 16,7% od ukupnog broja ili 174 259 korisnika koji su mirovinu ostvarili po povoljnijim uvjetima u odnosu na uvjete propisane općim propisima o mirovinskom osiguranju, a broj tih korisnika i prosječni iznosi njihovih mirovina pokazani su u slijedećoj tablici.

KORISNICI MIROVINA KOJI SU PRAVO NA MIROVINU OSTVARILI POD POVOLJNIJIM UVJETIMA

za ožujak 2003. (isplata u travnju 2003.)

Red. broj	Korisnici mirovina	Broj korisnika	Prosječna mirovina umanjena za porez i prirez
0	1	2	3
1.	Sudionici NOR-a	73482	1.876,27
2.	Radnici na određenim poslovima u unutarnjim poslovima i pravosuđu	14001	2.810,06

3.	Pripadnici Hrvatske domovinske vojske od 1941. do 1945.	28146	1.622,04
4.	Bivši politički zatvorenici	5776	3.043,45
5.	Pripadnici bivše JNA	14831	2.170,03
6.	Redoviti članovi HAZU-a	108	3.665,84
7.	Izvršno vijeće Sabora, Savezno izvršno vijeće i administrativno umirovljeni javni službenici	402	1.763,32
8.	Zastupnici u Hrvatskom Saboru i članovi Vlade	272	7.696,39
9.	Hrvatska vojska	7830	2.727,61
10.	Hrvatski branitelji	29411	5.092,06
	UKUPNO	174259	-
Napomena: U prosječnu mirovinu nije uključen dodatak uz mirovinu			

Usklađivanje (indeksiranje) mirovina

Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju koji se primjenjuje od 1. siječnja 1999. mirovine se usklađuju dvaput godišnje (1. siječnja i 1. srpnja) po stopi koja se dobije kao polovica zbroja stopa promjene plaća i troškova života u prethodnom polugodištu u odnosu na polugodište prije toga. U promatranom razdoblju su realno rasle prosječne plaće, odnosno stopa nominalnog rasta plaća bila je veća od stope rasta troškova života. Zahvaljujući usklađivanju, i mirovine su također realno rasle, ali po upola manjoj realnoj stopi od stope realnog rasta plaća, što se vidi u slijedećoj tablici.

Datum usklađivanja mirovina	STOPE PROMJENE			INDEKSI RASTA		
	Plaća	Troškovi života	Usklađivanje mirovina	Plaća	Troškovi života	Mirovina
0	1	2	3	4	5	6
1.7.1998.				100,00	100,00	100,00
1.1.1999.	6,40	1,40	3,90	106,40	101,40	103,90
1.7.1999.	4,50	3,20	3,85	111,19	104,64	107,90
1.1.2000.	4,40	0,70	2,55	116,08	105,38	110,65
1.7.2000.	3,50	3,50	3,50	120,14	109,07	114,52
1.1.2001.	2,90	2,30	2,60	123,63	111,57	117,50
1.7.2001.	2,10	3,10	2,60	126,22	115,03	120,56
1.1.2002.	1,30	0,30	0,80	127,86	115,38	121,52
1.7.2002.	3,60	2,00	2,80	132,47	117,69	124,92
1.1.2003.	3,50	-0,20	1,65	137,10	117,45	126,99

Siromaštvo

Nakon velikog pada realne vrijednosti plaća i mirovina u prvim ratnim godinama, počela se povećavati njihova realna vrijednost. Međutim, kao što je spomenuto, stopa realnog rasta mirovina za polovicu je manja od stope realnog rasta plaća što je uzrokovalo postupno snižavanje udjela prosječnih mirovina u prosječnim plaćama. U slijedećoj tablici pokazana je struktura mirovina prema visini mirovina isplaćenih u svibnju 2003.

KORISNICI MIROVINA I VISINE MIROVINA U KOJE JE UKLJUČEN DODATAK UZ MIROVINU za travanj 2003. (isplata u svibnju 2003.)

	Ukupno	Starosna mirovina	Invalidska mirovina	Obiteljska mirovina

SVOTE MIROVINA	Broj korisnika	Prosječna mirovina	Broj korisnika	Prosječna mirovina	Broj korisnika	Prosječna mirovina	Broj korisnika	Prosječna mirovina
0	1	2	3	4	5	6	7	8
do - 500,00	72608	359,25	36092	380,00	25369	319,07	11147	383,47
500,01 - 1.000,00	115491	794,13	57272	801,73	24333	800,36	33886	776,82
1.000,01 - 1.500,00	296317	1.319,61	115441	1.338,83	88113	1.295,36	92763	1.318,71
1.500,01 - 2.000,00	224150	1.743,82	123231	1.765,91	47854	1.728,62	53065	1.706,23
2.000,01 - 4.000,00	279736	2.605,45	203084	2.632,07	46940	2.523,39	29712	2.553,20
4.000,01 - 8.000,00	17639	4.625,19	15470	4.630,41	1998	4.574,74	171	4.742,10
veće od - 8.000,00	156	9.439,38	151	9.399,20	3	9.308,27	2	12.669,65
UKUPNO	1006097	1.701,22	550741	1.887,25	234610	1.500,55	220746	1.405,37

Napomena: U svote mirovina uključen je zaštitni dodatak uz mirovinu, ostvaren prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju (ZOMIO), koji se primjenjivao do 31. prosinca 1998.
U broj korisnika mirovina nisu uključeni korisnici mirovina iz republika bivše SFRJ, Hrvatska vojska i hrvatski branitelji.
Svote mirovina umanjene su za porez i prirez.

U svibnju 2003. mirovinu u iznosu do 500,00 kuna imalo je 72 608 korisnika, odnosno 7,2% od ukupnog broja korisnika mirovina, a mirovinu od 500,01 do 1000,00 kuna imalo je 115 491 ili 11,5% korisnika. Među korisnicima s niskim mirovinama najviše je korisnika mirovina s kratkim mirovinskim stažem i niskim osnovicama za plaćanje doprinosa (radi se pretežno o poljoprivrednicima), zaposlenih i nezaposlenih korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne (djelomične) nesposobnosti za rad čije se mirovine određuju u manjem iznosu nego invalidske mirovine zbog opće (potpune) nesposobnosti za rad. U skupini korisnika s niskim mirovinama također su i mirovine korisnika koji su dio radnog vijeka radili u inozemstvu, te uz mirovinu ostvarenu u Hrvatskoj primaju i mirovinu od inozemnog nositelja osiguranja.

Radi ublažavanja siromaštva među umirovljenicima, korisnici čija je mirovina određena prema stažu i plaćama (osnovicama) manja od najniže mirovine, imaju pravo na najnižu mirovinu. Od 1. siječnja 2003. najniža mirovina za svaku godinu mirovinskog staža do 30 godina iznosi 41,66 kuna (iznos najniže mirovine po godini mirovinskog staža od 1. siječnja 2003.), a za godine koje prelaze 30 godina najniža mirovina po godini staža iznosi 20,83 kune. Najniža mirovina nije uvjetovana imovinskim cenzusom, te se usklađuje kao i druge mirovine. S obzirom da je najniža mirovina veća za duži mirovinski staž, osiguranike se potiče da duže rade i kasnije ostvare mirovinu. U tom će slučaju ostvariti veću mirovinu, a ostvaruju li najnižu mirovinu, i najniža će mirovina biti veća.

U svibnju 2003. najnižu mirovinu primalo je 83 372 korisnika, u prosječnom iznosu od 1083,16 kune.

Korisnici koji su ostvarili mirovinu prema propisima koji su se primjenjivali do 31.12.1998. nemaju pravo na najnižu mirovinu, ali su zadržali pravo na minimalnu mirovinu i pravo na zaštitni dodatak uz mirovinu koje su do tada ostvarili, a ti se iznosi usklađuju kao i druge mirovine. Putem zaštitnog dodatka, minimalne mirovine i najniže mirovine ostvaruje se u mirovinskom osiguranju socijalna zaštita korisnika s niskim mirovinama.

Što se tiče sigurnosti prihoda u starosti, iako relativno veliki broj umirovljenika ima niske mirovine, što se vidi iz podataka u prethodnoj tablici, ipak je mirovina siguran i redovit prihod. Naime, tijekom 2001. financiranje mirovina uključeno je u sustav državne riznice, a svi doprinosi za obvezna socijalna osiguranja (mirovinsko, zdravstveno i osiguranje za slučaj nezaposlenosti) uplaćuju se u državnu riznicu, a doprinose prikuplja Porezna uprava. Zahvaljujući tim promjenama, nakon dužeg razdoblja u kojem su se mirovine često isplaćivale krajem mjeseca i pomoću kredita poslovnih banaka, isplata mirovina je stabilizirana, a mirovine se isplaćuju sredinom mjeseca kao i plaće koje se isplaćuju iz državnog proračuna.

Dakle, hrvatski mirovinski sustav ima izražene redistributivne socijalne značajke putem kojih se smanjuje siromaštvo među starim osobama. S obzirom na relativno nisku opću razinu mirovina, ipak je još uvijek izraženo siromaštvo među korisnicima mirovina. Stoga oko 2 500 korisnika mirovina, ili manje od 1% od ukupnog broja umirovljenika, redovito ili povremeno koriste pomoć za uzdržavanje u sustavu socijalne skrbi, na koje imaju pravo osobe čija su primanja manja od propisanog imovinskog cenzusa. Imovinski cenzus u sustavu socijalne skrbi za potpuno radno nesposobne osobe i osobe starije od 65 godina iznosi 600 kuna mjesečno. Navedeni iznos ublažava, ali ne rješava u cijelosti problem siromaštva starog stanovništva.

3. Opišite postojeće probleme financiranja mirovinskog sustava u vašoj zemlji.

Mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti financira se doprinosima radnika i ostalih osiguranika u sustavu mirovinskog osiguranja, doprinosima poslodavaca i ostalih obveznika doprinosa, i iz državnog proračuna. Iz državnog proračuna financiraju se izdaci za isplatu mirovina koje se ostvaruju prema povoljnijim uvjetima, namiruje se manjak prihoda od doprinosa u mirovinsko osiguranje generacijske solidarnosti uzrokovao uvođenjem obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje (2. stup) od 1. siječnja 2002. te drugi propisani izdaci.

Ukupni izdaci mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti u 2002. godini iznosili su 23,722 mlrd kuna (s uključenim rashodima za mirovine branitelja iz Domovinskog rata) odnosno 13,49 % BDP-a. Prihodi od doprinosa iznosili su 12,530 mlrd kuna ili 54 %, a prihodi iz državnog proračuna iznosili su 11,008 mlrd kuna ili 46 %.

Problem financiranja mirovina manji je nego prethodnih, naročito ratnih godina, ali je i nadalje izražen s obzirom da su izdaci za isplatu mirovina visoki u odnosu na mogućnosti hrvatskog gospodarstva, naročito ako se uzmu u obzir i izdaci za druge socijalne sustave koji se financiraju iz doprinosa i državnog proračuna.

Reformom mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti koja je otpočela 1. siječnja 1999. uvedeni su stroži uvjeti za ostvarivanje prava te se postupno, u odnosu na plaće, smanjuje razina mirovina.

Promjene uvjeta i načina ostvarivanja prava i snižavanje razine novih mirovina, zajedno s propisanim načinom usklađivanja mirovina, doprinose ublažavanju rasta mirovinskih izdataka i blagom smanjenju udjela mirovinskih izdataka u BDP-u. Iako su mirovinski izdaci i nadalje visoki, te su se povećali u 2001. godini (zbog spomenutog povećanja mirovina od 1. siječnja 2001.), u 2002. godini smanjio se udjel mirovinskih izdataka u BDP i iznosio je 13,49 % BDP-a, na što su utjecale naprijed navedene promjene u mirovinskom sustavu, ali i pozitivni gospodarski pokazatelji u ovom razdoblju.

Zajedno s provedbom zakona koji racionaliziraju izdatke u mirovinskom sustavu, tijekom 2001. i 2002. godine provedene su i organizacijske promjene na razini države koje su doprinijele većoj naplati doprinosa, kvalitetnijim i ažurnijim evidencijama o plaćama i doprinosima, te učinkovitijem upravljanju javnim prihodima i rashodima u okviru sustava državne riznice. Umjesto ranije organizacije gdje je svaka institucija prikupljala i kontrolirala svoje doprinose, sve doprinose za obvezna socijalna osiguranja od 1. siječnja 2003. prikuplja Porezna uprava, a svi doprinosi se uplaćuju u državnu riznicu. Sredstva za isplatu mirovina također se doznaju iz državne riznice bankama i korisnicima mirovina prema podacima o mirovinama koje priprema Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje.

Navedene promjene unaprijedile su naplatu doprinosa, racionalizirale upravljanje novcem na razini države, prestala je potreba zaduživanja kod poslovnih banaka radi usklađivanja dinamike uplate doprinosa i isplate mirovina, te je

stabilizirana isplata mirovina. Nadalje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (i druge institucije koje svoje financijsko poslovanje obavljaju u sustavu državne riznice) ne mora se baviti prikupljanjem doprinosa te usklađivanjem prihoda i izdataka za isplatu mirovina, pa može kvalitetnije obavljati svoju osnovnu zadaću, a to je provedba mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti.

Dakle, može se kazati da su mirovinski izdaci visoki, što otežava njihovo financiranje i smanjuje mogućnost financiranja drugih socijalnih i gospodarskih programa, ali se navedeni problemi smanjuju i uspješno rješavaju.

4. Koje je gospodarske poticaje uspostavio mirovinski sustav s obzirom na sudjelovanje tržišta rada, politiku zapošljavanja? Postoje li još neki poticaji?

U sustavu mirovinskog osiguranja potiče se sudjelovanje na tržištu rada i zapošljavanje na nekoliko načina:

- način određivanja mirovina uspostavlja izravnu međuovisnost između dužine staža, visine plaća (doprinosa) i visine mirovine, izraženiju nego prema propisima koji su se primjenjivali do 31.12.1998., na taj način osiguranike se potiče na duži rad i kasnije ostvarivanje prava, te se potiče formalni (legalni) oblik rada, jer će osiguranik ostvariti i razmjerno veća prava iz mirovinskog osiguranja,
- i najniža i najviša mirovina, putem kojih se u mirovinskom sustavu ostvaruje socijalna redistribucija u korist osiguranika s manjim plaćama, također su veće za duži mirovinski staž, čime se potiče duži rad i legalno zapošljavanje,
- i na primitke ostvarene u "atipičnim" oblicima rada (povremeni nesamostalni rad i druga povremena djelatnost), na koje se ranije plaćao samo porez na dohodak, od 1. siječnja 2003. plaćaju se i doprinosi za mirovinsko i zdravstveno osiguranje. Na taj način se na tržištu rada izjednačava cijena koštanja za sve oblike rada, poslodavce i osiguranike potiče na legalno zapošljavanje, jer "atipični" rad nije više jeftiniji od klasičnih oblika rada. Nadalje, plaćanjem doprinosa na primitke od "atipičnog" rada stječu se prava iz mirovinskog osiguranja u opsegu koji odgovara primicima na koje su plaćeni doprinosi, čime se povećava socijalna sigurnost tih osiguranika, budućih umirovljenika,
- nezaposleni korisnici invalidske mirovine zbog profesionalne (djelomične) nesposobnosti za rad potiču se na zapošljavanje, jer ako se zaposle, neće izgubiti pravo na tu mirovinu. Mirovina će se nastaviti isplaćivati i za vrijeme zaposlenja, ali u smanjenom iznosu.
- osiguranici kod kojih nastane djelomični gubitak radne sposobnosti za koje se ocijeni da je to moguće i racionalno, imaju pravo na profesionalnu rehabilitaciju i na naknadu plaće za vrijeme rehabilitacije i u razdoblju dok traže posao, a najduže dvije godine.
- ublaženi su uvjeti za stjecanje prava na starosnu mirovinu, pa će se ubuduće mirovina moći ostvariti i s 15 godina provedenih u zaposlenju s nepunim radnim vremenom. Na ovaj način se mirovinski sustav prilagođava činjenici da su sve češći takvi oblici rada, pa će osobe koje rade s nepunim radnim vremenom lakše ispuniti uvjete za stjecanje prava iz mirovinskog osiguranja.

5. Postoje li neke skupine koje su isključene iz sustava (nisu pokrivene)? Postoji li mogućnost «nesudjelovanja»? Ako postoji, je li isključivanje nekih skupina izazvalo kakve probleme? Smatrate li da je sustav pravedan u odnosu na jednakost među spolovima i jednakost prema drugim skupinama stanovništva?

U zakonodavstvu o mirovinskom osiguranju nema izričito navedenih skupina stanovništva isključenih iz sustava mirovinskog osiguranja, a niti su u tom pogledu zabilježeni neki problemi. U sustavu obveznog mirovinskog osiguranja osnovno je da kod odnosne osobe traje svojstvo osiguranika koje je prema zakonu temelj za uspostavljanje obveznog osiguranja (na primjer: zasnivanje radnog odnosa ili obavljanje određene samostalne djelatnosti, pri čemu svojstvo osiguranika i obveza na osiguranje traje dok traje radni odnos ili dok osiguranik obavlja samostalnu djelatnost. Shodno tome, povlačenje iz osiguranja moguće je samo u slučaju tzv. produženog osiguranja koje je dobrovoljnog karaktera (prvi stup) i u slučaju dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na trećem stupu.

Obvezni mirovinski sustav u Hrvatskoj osigurava svakome jednakost u mirovinskom osiguranju, bez obzira na spol i pripadnost nekoj skupini stanovništva. Ta se jednakost ostvaruje:

- u jednakim uvjetima za pristup u osiguranje,
- u jednakim uvjetima za plaćanje doprinosa i jednakim stopama doprinosa za sve osiguranike u istome svojstvu,
- u jednakim uvjetima za ostvarivanje prava na mirovinu, s izuzetkom uvjeta starosne dobi za starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu za žene, koja je niža za pet godina od starosne dobi za muškarce,
- u jednakom načinu izračuna mirovine (za istu plaću i isti mirovinski staž = ista mirovina)
- u jednakim uvjetima za isplatu mirovine unutar Hrvatske i u inozemstvu.

6. Smatra li javnost da je vaš sustav transparentan i administrativno djelotvoran? Nailazi li sustav na opće prihvatanje među stanovništvom?

Na ovo pitanje može se odgovoriti potvrdno. Naime, u početnoj fazi realizacije mirovinske reforme provedeno je niz istraživanja javnog mnijenja. Pokazalo se da je podrška javnosti za provođenje reforme znatno porasla nakon što je započeto s javnom edukacijsko-motivacijskom kampanjom. Naime, podrška zaposlenih građana u dobi od 18-50 godina života prije početka kampanje bila je na razini od 48%, da bi za nepunih pola godine (prosinac 2002.) narasla na 81%. Razina informiranosti javnosti imala je isti uzlazni trend pa je tako udjel informiranih osoba o mirovinskoj reformi u srpnju 2001. bio na razini od 32%, da bi pola godine kasnije porastao na 86%. U prilog visokoj razini informiranosti i podršci reformi tijekom prve godine provedbe govori i podatak da je do kraja 2002. godine od ukupnog broja osiguranika u drugome stupu mirovinskog osiguranja svoj fond osobno odabralo 80,5% osiguranika, dok je ostatak osiguranika po službenoj dužnosti rasporedio Središnji registar osiguranika.

Prilikom donošenja zakona provodi se također široka javna rasprava o pitanjima koja se tim zakonom uređuju. Materijal je dostupan svim zainteresiranim organizacijama i udrugama, organiziraju se razni oblici javnih tribina, radionica, emisije na televiziji te radio emisije i sl. Primjedbe, prijedloge i mišljenja dostavljaju se tijelu koje priprema nacrt zakona i koje je dužno sva pitanja raspraviti i što je moguće usvojiti. O tome izvješćuje Vladu RH kao predlagatelja zakona. Daljnji utjecaj javnosti na sadržaj i prihvatanje zakona odvija se putem zastupnika prigodom rasprave i donošenja zakona u parlamentu.

Prihvatanje zakona izraženo je i u njegovoj provedbi. Tijela koja provode zakon imaju organiziran rad na način da su uvijek dostupni javnosti u pružanju pravne pomoći odnosno u pružanju informacija od njihovog interesa. Ako postoji određeno nezadovoljstvo, javnost može putem svojih predstavnika u udrugama ili putem sindikata od tijela državne vlasti tražiti izmjene zakona, odnosno pokrenuti postupak ocjene ustavnosti kod Ustavnog suda Republike Hrvatske.

Procjena budućih izazova**7. Procijenite financijsku održivost sustava (svakog stupa) obzirom na demografske, gospodarske i socijalne promjene.**

Hrvatski mirovinski sustav još je uvijek u prijelaznom razdoblju, jer se do 1. siječnja 2008. postupno povećavaju dobne granice za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu, a obračunsko razdoblje iz kojega se uzimaju plaće za izračun mirovine postupno se širi na cijeli radni vijek. Nadalje, od 1. siječnja 1999. pooštreni su uvjeti za ostvarivanje invalidske mirovine, koja se ostvaruje zbog opće (potpune) i profesionalne (djelomične) nesposobnosti za rad.

Navedene promjene ublažile su, a zadnje dvije godine zaustavile dugogodišnji nepovoljni trend pogoršanja omjera broja zaposlenih i broja umirovljenika, koji najviše utječe na prihode i izdatke u mirovinskom osiguranju. Naime, do 2001. godine stalno se pogoršavao omjer broja osiguranika i broja umirovljenika, a zadnjeg desetljeća pogoršanje tog omjera bilo je izrazito. Broj osiguranika na jednog umirovljenika pao je s 3,32 u 1989. na 1,54 u 1998. godini, te na samo 1,36 osiguranika na jednog umirovljenika u 2000. godini. Ravnoteža prihoda i izdataka u mirovinskom sustavu uspostavljala se povećanjem sudjelovanja državnog proračuna u financiranju mirovinskih izdataka, koji je u 2002. godini sudjelovao sa 46% u ukupnim prihodima mirovinskog osiguranja.

Sudjelovanje državnog proračuna u financiranju mirovinskih izdataka povećalo se i zbog smanjivanja prihoda od doprinosa uzrokovanog smanjivanjem stope doprinosa za mirovinsko osiguranje (od 1. siječnja 2003. stopa iznosi 20%, odnosno 15% za prvi stup i 5% za drugi stup za osiguranike koji su osigurani u prvom i drugom stupu), s ciljem da se smanjivanjem cijene rada potakne zapošljavanje i konkurentnost hrvatskog gospodarstva.

U prosincu 2002. bilo je 1 421 981 osiguranika i 1 042 192 umirovljenika, što daje omjer od 1,36 osiguranika na jednog umirovljenika. Taj se omjer tijekom 2003. blago poboljšao, i u svibnju 2003. iznosio je 1,37:1. Uбудuće se očekuje poboljšanje omjera broja osiguranika i umirovljenika, i to najviše zahvaljujući očekivanom povećanju broja zaposlenih u slijedećem razdoblju, te izrazitim djelovanju uvedenih restrikcija u reformiranom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti, među kojima je najznačajnije postupno pooštavanje uvjeta za ostvarivanje starosne i prijevremene starosne mirovine u razdoblju do 1. siječnja 2008.

Dakle, očekuje se da će kretanja u gospodarstvu i porast zaposlenosti pozitivno utjecati na kretanja u mirovinskom osiguranju. Dugoročno, uz gospodarska kretanja, na kretanja u mirovinskom sustavu sve negativnije će utjecati nepovoljna demografska kretanja.

Prigodom pripreme reformi i na početku provedbe izrađivale su se projekcije kretanja u mirovinskom osiguranju generacijske solidarnosti (1. stup), te projekcije kretanja nakon uvođenja obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje (2. stup). Procjenjivali su se utjecaji pojedinih parametara u mirovinskom osiguranju (dobne granice za starosnu mirovinu, način određivanja mirovina, različiti modeli usklađivanja mirovina i drugo) na buduća kretanja, te su se radile projekcije za različite demografske i gospodarske scenarije i različite vrijednosti pojedinih parametara. Navedene projekcije su se koristile za izbor odgovarajućih rješenja koja su se ugradila u zakone koji reguliraju mirovinski sustav.

8. Jesu li mirovine financijske projekcije za budućnost? Na koja se buduća kretanja ukazuje?

U sklopu projekta Vlade RH izrade strategije "Hrvatska u 21. stoljeću", potprojekt "Mirovinski sustav i socijalna skrb", projicirana su kretanja u mirovinskom sustavu do 2040., a uzete su slijedeće grupe parametara:

Demografska kretanja

Zbog niske stope fertiliteta i produljenja očekivanog trajanja života procijenjeno je da će se dugoročno smanjivati ukupno stanovništvo Hrvatske i smanjivati broj i udio radno aktivnog, a povećavati udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu Hrvatske. Uzeti su osnovni demografski pokazatelji iz baze podataka UN i drugi raspoloživi podaci.

Gospodarske pretpostavke

Pretpostavljen je dugoročni realni rast plaća BDP-a od 5 posto godišnje, te povećanje stope zaposlenosti na 58% radno aktivnog stanovništva do 2021. godine, te su uzeti i drugi relevantni gospodarski parametri.

Zakonska regulativa

Pretpostavljeno je da će se do kraja promatranog razdoblja primjenjivati trodijelni mirovinski sustav i važeća zakonska regulativa.

Prema navedenim grupama parametara projicirana su kretanja glavnih varijabli u mirovinskom sustavu. Procjene ovise o vrijednostima uzetih parametara i manje su pouzdane što je duže razdoblje za koje se projiciraju kretanja.

- broj osiguranika; Srednjoročno će broj osiguranika najviše ovisiti o gospodarskim kretanjima i zaposlenosti, pa je procijenjeno da će se zbog povećanja broja zaposlenih do 2020. godine broj osiguranika povećati na oko 1,5 milijun. Nakon toga, počeo bi se smanjivati broj zaposlenih, zbog demografskih ograničenja. Negativni trend nastavio bi se i nakon 2020. godine ali s nešto manjim intenzitetom, pa bi do 2040. godine broj osiguranika pao na oko 1,3 milijuna.
- broj umirovljenika; Zbog utjecaja reformiranog mirovinskog sustava i strožih uvjeta za ostvarivanje prava, kao i zbog očekivanih pozitivnih gospodarskih kretanja, sljedećih nekoliko godina očekuje se manji priliv umirovljenika nego u prethodnom razdoblju. Nakon 2010. godine očekuje se značajniji priliv novih umirovljenika jer će početi ispunjavati uvjete za starosnu mirovinu zadnji brojniji naraštaji rođeni sredinom prošlog stoljeća. Nakon 2020. godine očekuje se smanjivanje priliva novih umirovljenika jer će u mirovinu početi odlaziti malobrojniji naraštaji rođeni šezdesetih godina prošlog stoljeća. Znači očekuje se da će sljedećih godina stopa rasta broja umirovljenika biti manja nego u dosadašnjem razdoblju, pa bi 2020. godine bilo oko 1,2 milijuna umirovljenika. Poslije bi se njihov broj počeo smanjivati te se procjenjuje da bi 2040. godine bilo oko 1,1 milijun umirovljenika.
- razina mirovina koje se ostvaruju samo iz prvog stupa; Do 2015. godine ostvarivat će se mirovine uglavnom samo iz 1. stupa. S obzirom da se mirovine u 1. stupu usklađuju za polovicu stope rasta plaća i troškova života, udjel prosječne mirovine u prosječnoj plaći postupno će se snižavati. Smanjenju će pridonijeti širenje obračunskog razdoblja za izračun mirovine. Ostvarivanje najniže mirovine ublažit će trend smanjivanja udjela prosječnih mirovina u prosječnim plaćama.
- razina mirovina u dvodijelnom mirovinskom sustavu; Od 2015. godine početak će se u većem broju ostvarivati starosne mirovine iz 1. i 2. stupa. U ukupnim mirovinskim primanjima postupno će se smanjivati udio mirovine iz prvog, a povećavati udio mirovine iz drugog stupa. Osiguranici dvodijelnog mirovinskog sustava će iz prvog stupa ostvariti mirovinu u punom opsegu za staž ostvaren do ulaska u 2. stup, a za staž ostvaren nakon toga ostvarit će iz prvog stupa osnovnu mirovinu. Osnovna mirovina iznositi će u prosjeku oko 60% mirovine koju bi za taj staž ostvarili samo u prvom stupu, odnosno veći postotak za osiguranike s manjim plaćama, a manji postotak za osiguranike s većim plaćama. Dakle, osnovna mirovina ima socijalno redistributivni karakter jer se povoljnije određuje osiguranicima s niskim plaćama. Mirovina koja će se ostvariti iz drugog stupa izravno će ovisiti o visini uplaćenih doprinosa na osobni račun u 2. stupu, prinosu mirovinskih fondova i aktuarskim parametrima koji će se uzimati za izračun mirovine - starost osiguranika, oblik mirovine itd.

- stopa doprinosa za mirovinsko osiguranje; Stopa doprinosa za prvi stup od 1. siječnja 2003. iznosi 20%, odnosno 15% za prvi stup i 5% za drugi stup za osiguranike koji su osigurani u prvom i drugom stupu i doprinos se plaća iz plaće odnosno osnovice osiguranja. Racionalizacija prvog stupa pozitivno se odražava na potrebnu stopu doprinosa, međutim dugoročno povećanje stope ovisnosti (omjer broja osiguranika i broja korisnika mirovina) dugoročno će negativno utjecati na stopu doprinosa. Uvođenje drugog stupa ne utječe na potrebnu stopu doprinosa jer se manjak prihoda u prvom stupu (tranzicijski trošak) nadoknađuje iz državnog proračuna.
- udjel mirovinskih izdataka u BDP-u koji sada iznosi oko 14% BDP-a sljedećih desetak godina trebao bi se postupno i blago smanjivati. Uzrok očekivanog smanjenja je snižavanje razine novih mirovina iz prvog stupa i način usklađivanja mirovina u prvom stupu. Dugoročno će na izdatke negativno utjecati starenje stanovništva i povećanje broja umirovljenika. Uvođenje drugog stupa neće uzrokovati smanjenje već promjenu strukture financiranja mirovinskih izdataka. Kad se počnu ostvarivati mirovine iz drugog stupa, početak će se smanjivati udio izdataka koji se tekuće financiraju iz doprinosa i državnog proračuna, a povećavati izdaci koji se financiraju iz kapitalizirane mirovinske štednje.

9. Koji su glavni izazovi koji u budućnosti stoje pred sigurnošću u starijoj životnoj dobi u vašoj zemlji?

Mirovinska reforma izražena je posebice u uvođenju osiguranja utemeljenog na individualnoj kapitaliziranoj štednji. Svi uplaćeni doprinosi knjiže se na osobni račun osiguranika i osobna su imovina u vlasništvu te osobe. Od tih doprinosa se izračunava mirovina. Takav sustav je neposredni poticaj svakom pojedincu da u svom radnom vijeku svojim radom ostvaruje veće plaće, odnosno dohodak, time uplaćuje veće doprinose koji neposredno utječu na visinu mirovine za starost, kao doživotno primanje.

Procjena dosadašnjih i planiranih reformi

10. Opišite nedavno provedene veće reforme. Koji su bili glavni ciljevi reformi?

U mirovinskom osiguranju u tijeku je provedba reforme prvog stupa mirovinskog sustava, koja će završiti do 2010. godine. Ova reforma je započela 1999. godine i obuhvatila je obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti, koje se financira primjenom načela tekućeg financiranja (PAYGO) a mirovine se određuju prema načelu određenih davanja. Glavne značajke te reforme su:

- određivanje uvjeta dobi za starosnu mirovinu sa 65 godina života za muškarce i 60 godina za žene (s postupnim prijelazom do 2008. godine),
- određivanje uvjeta dobi za prijevremenu starosnu mirovinu sa 60 godina za muškarce i 55 godina za žene (s postupnim prijelazom do 2008. godine) i smanjenje te mirovine po 0,34% za svaki mjesec ranijeg odlaska u mirovinu,
- izmjena formule za izračun mirovine tako da se od 1999. godine mirovine izračunavaju primjenom bodovnog sustava, s proširivanjem obračunskog razdoblja za izračun mirovine (postupno do 2010., kada će se mirovine određivati na temelju plaća osiguranika ostvarenih u čitavom razdoblju osiguranja),
- izmjena definicije invalidnosti, tako da se od 1999. godine invalidnost utvrđuje kao trajno stanje opće nesposobnosti za rad ili profesionalne nesposobnosti za rad,
- od 1999. godine primjenjuje se novi način određivanja socijalno-zaštitnih davanja, tako što se uveo institut najniže mirovine, prema kojemu se mirovina isplaćuje u određenoj svoti za svaku godinu navršenog

mirovinskog staža osiguranika, umjesto dotadašnjih davanja u obliku minimalne mirovine i zaštitnog dodatka uz mirovinu,

- ukinuta su davanja povodom invalidnosti u obliku naknada plaće, u skladu s novim sustavom radnih odnosa, a umjesto njih se od 1999. godine određuje invalidska mirovina, u različitim svotama, zavisno od stupnja invalidnosti i od činjenice je li invalid zaposlen i ostvaruje li plaću ili ne,
- pravo na osposobljavanje invalidne djece i davanje za pomoć i njegu druge osobe iz mirovinskog osiguranja od 1999. godine premješteno je u sustav socijalne skrbi,
- pravo na naknadu zbog tjelesnog oštećenja od 1999. godine ograničeno je samo na slučajeve ozljede na radu ili profesionalne bolesti, a iznos mjesečne naknade je povećan,
- izjednačeni su muškarci i žene u pogledu određivanja visine mirovine, a od 2008. godine će se izjednačiti i u pogledu uvjeta starosne dobi za obiteljsku mirovinu.

Od 2002. godine počela je provedba drugog (obveznog) i trećeg (dobrovoljnog) stupa mirovinskog osiguranja, koji se financiraju primjenom načela kapitalne štednje a mirovine određuju primjenom načela određenih doprinosa, kao mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje. U sklopu ovoga dijela mirovinskog sustava osnovani su mirovinski fondovi (7 obveznih mirovinskih fondova, kojima upravljaju posebno za to osnovana mirovinska društva), u koje se ulažu i kapitaliziraju doprinosi osiguranika obuhvaćenih obveznim mirovinskim osiguranjem (do sada je obuhvaćeno oko 1 milion osiguranika). Ovim oblikom obveznog mirovinskog osiguranja od 2002. godine obuhvaćeni su svi osiguranici mlađi od 40 godina života, a u određenom roku mogli su se, na vlastiti zahtjev, uključiti i osiguranici stari između 40 i 50 godina života, bez obzira na spol.

Mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje uređeno je Zakonom o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima. Taj sustav omogućuje ostvarenje dijela mirovine štednjom na osobnom računu u drugom stupu. Konceptija osobnih računa omogućuje neke karakteristike koje su važne za kvalitetno funkcioniranje kapitaliziranog mirovinskog sustava prije svega u interesu osiguranika i njihove socijalne sigurnosti i to:

- odvojenost faze uplate (osobni račun u fondu) od faze isplate (mirovina koju isplaćuje mirovinsko osiguravajuće društvo) što dijeli i smanjuje rizike čitavog sustava,
- motiviranost osiguranika za veću uplatu doprinosa, što povoljno djeluje na buduću socijalnu sigurnost osiguranika te na financijsku stabilnost sustava,
- vlasništvo nad računom - sredstva na računu vlasništvo su osiguranika a ne fonda ili nekog drugog subjekta,
- zaštita računa - sredstva na računu zaštićena su od ovrhe, stečaja ili likvidacije, ali i od namjere osiguranika da ih koristi prije umirovljenja,
- prenosivost računa - slobodan izbor fonda u kojem će osiguranik imati račun kao i mogućnost prijenosa računa u drugi fond, što povećava konkurentnost i kvalitetu poslovanja fondova,
- trajnost računa - račun je trajno, sve do umirovljenja, vlasništvo osiguranika neovisno o promjenama zaposlenja ili prekidima u zaposlenju ili privremenom prekidu uplate doprinosa,
- informiranost osiguranika o uplati doprinosa, što povoljno djeluje na financijsku stegu obveznika plaćanja doprinosa.

Mirovinska štednja u drugom stupu ostvaruje se putem osobnog računa u obveznom mirovinskom fondu. Ulaganja sredstava prikupljenih u obveznom mirovinskom fondu obavljaju obvezna mirovinska društva. Članovi fonda imaju mogućnost promjene obveznog fonda. Kako bi uštedeći iznos bio što veći na dan umirovljenja, mirovinsko društvo koje upravlja sredstvima fonda treba tijekom radnog vijeka ulagati ta sredstva u imovinu koja na dugi rok pruža

dovoljnu stopu povrata, ali i sigurnost ulaganja. Ulagačku politiku pojedinog obveznog mirovinskog fonda kreira i provodi za osiguranike kao članove fonda ovlašteno (privatno) mirovinsko društvo koje je osnivač toga fonda i čiji rad nadzire Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja.

Nakon umirovljenja svaki osiguranik vlasnik osobnog računa u drugom stupu je obavezan ukupno uštedeći iznos zajedno s pripadajućim prinosom prenijeti u ovlašteno mirovinsko osiguravajuće društvo s kojim sklapa ugovor o doživotnoj mirovini sa mirovinskim osiguravajućim društvom. To društvo dobiveni iznos ponovno ulaže, prema propisima Agencije u imovinu koja daje odgovarajući prinos a iz koje se osiguravaju i sredstva za isplatu mirovina. Na trećoj razini mirovinskog sustava za sada je osnovan i djeluje samo jedan dobrovoljni mirovinski fond.

Isplatu mirovina iz drugog i trećeg stupa mirovinskog sustava obavljat će posebno osnovana mirovinska osiguravajuća društva (za sada je osnovano samo jedno takvo društvo). Očekuje se da će se prve mirovine iz novouvedenog kapitaliziranog mirovinskog sustava (drugi i treći stup) početi isplaćivati za 5-10 godina.

Za provedbu drugog i trećeg stupa mirovinskog sustava osnovan je i posluje Središnji registar osiguranika, sa svrhom evidentiranja uplata doprinosa i osobnih računa osiguranika - članova obveznih mirovinskih fondova. Nadzor nad provedbom drugog i trećeg stupa provodi novoosnovana Agencija za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja.

U skladu s reformom javnog sektora u Hrvatskoj, od 2003. godine Porezna uprava Ministarstva financija provodi prikupljanje doprinosa, koji se uplaćuju za zdravstveno i mirovinsko osiguranje (sva tri stupa), te osiguranje za slučaj ozljede na radu, profesionalne bolesti i za slučaj nezaposlenosti. Time je objedinjeno financiranje svih grana socijalnog osiguranja u Hrvatskoj (osim doplatka za djecu koji se financira iz državnog proračuna).

Glavni ciljevi reformi 1999., 2002. i 2003. godine bili su:

- prilagođavanje demografskim promjenama, uspostavljanje financijske ravnoteže i konsolidacija sustava mirovinskog osiguranja,
- usporavanje rasta broja novih korisnika starosnih i invalidskih mirovina,
- stavljanje mirovinskog sustava u funkciju gospodarskog razvoja ulaganjem i kapitaliziranjem doprinosa osiguranika te odgoda potrošnje u mirovinskom osiguranju i
- djelovanje na pojedince da se tijekom radnog vijeka brinu o svojoj budućnosti u mirovini.

11. Opišite raspravu koja se vodi o planiranim reformama i njihovo stanje. Koji su glavni politički stavovi? Koji je očekivani učinak tih reformi?

Sada važeći mirovinski propisi kroz pooštrevanje uvjeta za stjecanje starosne i prijevremene starosne mirovine, užu i restriktivniju definiciju invalidnosti, drugačiji način određivanja mirovina i dr. stavljaju težište mirovinskog osiguranja na njegovu najvažniju i osnovnu zadaću, a smanjuju mogućnost da se putem mirovinskog sustava rješavaju pitanja koja se trebaju primjerenije i racionalnije rješavati u drugim sustavima. To će ublažiti negativne trendove u mirovinskom osiguranju i doprinijeti dugoročnoj stabilizaciji i održivosti sustava, ali će trebati i nadalje preispitivati sadašnja rješenja i provoditi potrebne promjene mirovinskih propisa i njihovu prilagodbu socijalnim, gospodarskim i demografskim kretanjima.

Tako će se na području mirovinskog osiguranja, u kojemu su provedene opsežne reforme, u buduću s pozornošću pratiti njihovi učinci i po potrebi vršiti odgovarajuće korekcije. U sklopu toga za sada se planira usklađivanje posebnih

zakona kojima je uređeno stjecanje prava na mirovinu pod povoljnijim uvjetima s obveznim mirovinskim osiguranjem na temelju individualne kapitalizirane štednje (drugi stup).

12. Molimo dajte analizu sadašnjih kretanja u mirovinskoj politici i procijenite hoće li se te reforme (dosadašnje i planirane) moći nositi s budućim izazovima.

Mirovinska je reforma, bez sumnje, jedan od najtežih i najkompliciranijih pothvata prilagodbe socijalne države gospodarskim i socijalnim promjenama u suvremenim društvima.

Najvažniji čimbenici koji će utjecati na kretanja u mirovinskom sustavu su demografska i gospodarska kretanja, te propisi koji reguliraju mirovinski sustav. S obzirom da se u narednim godinama realno očekuje daljnje oživljavanje gospodarske aktivnosti, rast bruto domaćeg proizvoda imat će pozitivne učinke na kretanja u mirovinskom sustavu. Međutim, i reformirani mirovinski sustav potaknut će i ubrzati gospodarski rast putem povećanja domaće štednje, boljom alokacijom kapitala, te smanjenjem mirovinskih izdataka koji izravno opterećuju cijenu rada i državni proračun. Pozitivna gospodarska kretanja odrazit će se na povećanje broja zaposlenih odnosno broja aktivnih osiguranika. Također se očekuje da će zaposleni, sukladno stabilnoj gospodarskoj situaciji, sve duže zadržavati status aktivnog osiguranika odnosno sve će manje biti prijevremenih umirovljenika iz ekonomskih razloga.

Za sada, a zbog kratkog razdoblja provedbe, nije moguće procijeniti učinke uvođenja obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje (2002.) i objedinjenog prikupljanja doprinosa za mirovinsko osiguranje (2003.).

Što se tiče reforme obveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti (1999.), njezini učinci su vidljivi i ogledaju se u sljedećem:

- značajno je smanjen priliv novih invalidskih umirovljenika,
- smanjen je također priliv novih starosnih umirovljenika,
- u posljednjoj godini došlo je do blagog smanjenja dosadašnjeg visokog udjela izdataka za mirovine u BDP-u i stope ovisnosti (odnosa između broja aktivnih osiguranika i umirovljenika).

Očekuje se da će se i u budućnosti nastaviti povoljna kretanja u ovome dijelu mirovinskog osiguranja.

D. Siromaštvo i socijalna isključenost

Ocjena postojećih struktura

1. Postoji li službena nacionalna definicija siromaštva i socijalne isključenosti? Postoji li nacionalna granica koja određuje siromaštvo? Kako se ona definira?

Još uvijek nema službeno prihvaćene definicije siromaštva. Ministarstvo rada i socijalne skrbi koristi se određenim imovinskim pragovima (income thresholds) prilikom dodjele socijalne pomoći ili nekih drugih socijalnih naknada, ali ti pragovi nisu utemeljeni na nekoj koncepciji apsolutnog ili relativnog siromaštva, već ih Vlada proizvoljno određuje u skladu sa svojim financijskim mogućnostima.

Postoji prijedlog skupine eksperata upućen Vladi da se kao nacionalna granica siromaštva prihvati linija siromaštva koja bi se temeljila na apsolutnom siromaštvu. Radi se o liniji siromaštva koja se određuje metodom energetske vrijednosti hrane (food-energy-intake method). Linija bi se temeljila na prehrambenoj košari i preporučenoj minimalnoj

ishrani. Kao linija siromaštva bila bi prihvaćena ona razina kućanskih izdataka na kojoj kućanstva, nakon podmirenja nužnih neprehrambenih troškova, uspijevaju zadovoljiti tek minimalne prehrambene potrebe. Zasebne službene definicije socijalne isključenosti nema.

2. Navedite podatke o sljedećim pokazateljima – ako je moguće – (primarni pokazatelji odbora za socijalnu zaštitu Europske unije):

a) niska stopa dohotka nakon transfera pri čemu je prag niskog prihoda utvrđen na 60% prosječnog prihoda;

Niska stopa dohotka nakon transfera pri čemu je prag niskog prihoda utvrđen na 60% prosječnog prihoda za 2000. godinu = 16,2%

b) distribucija dohotka (quintiles);

Distribucija dohotka (quintiles);

(kvintilna distribucija, 1998.)

1. 8,7%
2. 13,1%
3. 16,3%
4. 20,9%
5. 41,0% Ginijev koeficijent = 0,32

c) neprestani nizak dohodak;

Za neprestani nizak dohodak podaci ne postoje.

d) jaz središnje vrijednosti niskih prihoda

Za 1998. godinu, prema apsolutnoj liniji siromaštva, jaz iznosi 0,207, što znači da je prosječna ekvivalentna potrošnja siromašnih na razini koja je 20,7% niža od linije siromaštva.

e) regionalna kohezivnost;

Za regionalnu kohezivnost podaci ne postoje.

f) dugoročna stopa nezaposlenosti;

dugotrajna nezaposlenost po spolu*

- Podaci iz Ankete o radnoj snazi						
- podaci u tisućama						
	2000./I.	2000./II.	2001./I.	2001./II.	2002./I.	2002./II.
UKUPNO	142	172	150	160	155	137
Muškarci	72	91	80	70	69	64
Žene	70	81	70	90	86	73
* podaci se odnose na osobe koje su nezaposlene dulje od 12 mjeseci						

Stopa dugotrajne nezaposlenosti u 2001. godini iznosila je 11,4%, dok je udio dugotrajno nezaposlenih među ukupno nezaposlenima 56%.

g) osobe koje žive u obiteljima u kojima nitko nije zaposlen,

Nema podataka o broju osoba koje žive u obiteljima u kojima nitko nije zaposlen

h) broj mladih ljudi koji prije vremena napuštaju školu i ne nastavljaju obrazovanje na sveučilištima ili nekom drugom obliku izobrazbe;

Državni zavod za statistiku prati podatke o učenicima na početku i na kraju školske godine. Usporedbom ova dva broja mogao bi se dobiti određeni aspekt bilance broja učenika u školi, ali to nikako nisu (samo) osobe koje napuštaju školovanje (engl: dropouts).

Učenici se ne prate individualno kroz školsku godinu, odnosno školovanje, tj. ne prate se imenom i prezimenom ili putem nekih od mogućih matičnih brojeva koji jednoznačno definiraju osobu, bilo kao JMBG ili matični broj upisanog učenika u školi - kao što to rade neke općine ili županije za učenike na svom području s ciljem praćenja mladih zbog stipendija, stimulacije, planiranja kadrova i sl.

Zato je broj učenika na kraju školske godine samo mehanički priljev, odnosno odljev djece koja su npr. završila određeni dio škole u inozemstvu, ili djece koja mijenjaju lokaciju škole, ili pak vrstu škole, ili su napustili školovanje, itd.

i) očekivani životni vijek kod rođenja;

Za 1991. godinu očekivani životni vijek bio je 72,4 godine. Očekivano trajanje života pri rođenju, u 1. godini, 15. godini, 45. godini i 65. godini života prema spolu u Hrvatskoj u razdoblju 1985.-2001. godine navedeno je u tablici u odgovoru na pitanje broj 2 pod B. Zdravstvo općenito u dijelu V. JAVNO ZDRAVSTVO.

j) vlastito shvaćanje zdravstvenog stanja.

Za vlastito shvaćanje zdravstvenog stanja nema podataka

Što mislite u koliko su mjeri ovi pokazatelji relevantni za prikaz sadašnjeg i budućeg stanja siromaštva i socijalne isključenosti u vašoj zemlji?

Smatramo da su ovi pokazatelji važni kao dio šireg skupa indikatora radi praćenja siromaštva i isključenosti. Dapače, već je predloženo Državnom zavodu za statistiku (koji bi trebao pratiti osnovne i dodatne pokazatelje siromaštva) da gotovo svi prije spomenuti pokazatelji budu uključeni u buduće godišnje izvještaje o siromaštvu i isključenosti.

3. Odredite koje su osjetljive skupine u vašoj zemlji (npr. invalidi, nezaposleni, etničke manjine, obitelji, djeca i mladi, žene, starije osobe, obitelji sa samohranim roditeljem, itd.) i opišite procese koji su u osnovi uzročnici osjetljivosti. Kako se u sklopu politike reagira u odnosu na pojedinačne skupine?

Ranjive skupine u hrvatskom društvu su nezaposleni (posebice dugotrajno nezaposleni), mladi, stariji radnici, osobe s invaliditetom, umirovljenici, Romi, izbjeglice iz država bivše Jugoslavije. Nezaposlenost je važan uzrok ranjivosti, jer je teško pronaći posao u uvjetima masovne nezaposlenosti i gospodarskog restrukturiranja. Mnoga se poduzeća još uvijek bore s problemom viška radne snage. Oni koji ostanu bez posla u dobi iznad 40 godina imaju vrlo male šanse ponovo naći posao zbog dobi i neadekvatnih radnih vještina. S druge strane, mladi teško nalaze posao zbog nedostatnog radnog iskustva i manjka radnih mjesta (njihova je stopa nezaposlenosti dvostruko do trostruko veća od stope opće nezaposlenosti). Interes poslodavaca za zapošljavanje osoba s invaliditetom ili osoba sa smanjenim radnim sposobnostima iznimno je slab. Osim toga, ova je kategorija suočena s drugim poteškoćama u realiziranju kvalitetnog života (prostorne barijere, smanjene šanse zapošljavanja, manje zarade, niski javni transferi). Ranjivost Roma vidljiva je u gotovo svim područjima života (stanovanje, zapošljavanje, obrazovanje, diskriminacija itd.). Ranjivost umirovljeničke populacije proizlazi iz njihova nepovoljnog materijalnog položaja (vrlo nepovoljan omjer

između umirovljenika i osiguranika). Izbjeglice žive u neizvjesnoj situaciji, jer se ne mogu vratiti u prijašnja mjesta boravka; dok u Hrvatskoj imaju nereguliran građanski status i neriješeno stambeno pitanje, žive od državne ili humanitarne pomoći.

Prema nezaposlenima se, uz klasične mjere novčane pomoći, poduzimaju mjere aktivne politike zapošljavanja (subvencionirano zapošljavanje, javni radovi, posebni programi poticanja zapošljavanja za teško zapošljive skupine itd.). Međutim, relativno je mali postotak nezaposlenih obuhvaćen novčanom pomoći. Zavodi za zapošljavanje nastoje potaknuti određenim financijskim mjerama veće samozapošljavanje, programi usmjereni na zapošljavanje osoba s invaliditetom imali su mali odjek zbog pomanjkanja interesa poslodavaca. Međutim, Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom iz 2002. godine, usmjerenom prema što ravnopravnijem sudjelovanju osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada, za poslodavca se predviđaju porezne, carinske i druge olakšice ili poticaji. Za osobe koje se ne mogu zaposliti na otvorenom tržištu rada ili održati zaposlenje kod poslodavca uz primjenu olakšica, predviđeno je zapošljavanje u posebnim uvjetima. To uključuje zapošljavanje u posebno osnovanim ustanovama ili trgovačkim društvima za zapošljavanje, samozapošljavanje, te zapošljavanje u obiteljskom gospodarstvu. Ujedno je predviđeno i uvođenje kvotnog sustava zapošljavanja sa svrhom određivanja obveze poslodavcu da zaposli određeni postotak osoba s invaliditetom.

Općenito govoreći, ovakav koncept profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom znači mijenjanje njihova položaja iz dosadašnjeg simboličnog i statusnog položaja u dinamični jednakopravni odnos.

Projekti usmjereni prema Romima nastoje povećati sudjelovanje romske djece u obrazovanju, smanjiti njihovu obrazovnu segregaciju, pomoći u uvođenju osnovne infrastrukture u romska naselja, uključiti romske predstavnike u lokalno odlučivanje i sl.

Poboljšanje položaja umirovljenika nastoji se postići putem pravičnijeg usklađivanja mirovina sa životnim troškovima, vraćanjem duga umirovljenicima, te u sklopu mirovinske reforme.

Mjere spram izbjeglica uključuju osiguranje alternativnog smještaja, financijsku pomoć u izgradnji vlastite kuće ili materijalnu potporu u povratku te pravnu i materijalnu pomoć u reguliranju prava ostvarenih izvan Hrvatske.

4. Regionalne nejednakosti: Opišite socijalnu isključenost uz pomoć regionalnih čimbenika.

U dosadašnjim studijama siromaštva i isključenosti regionalne razlike nisu bile dovoljno istražene. Trenutačno se raspravlja o ustroju statističkih regija u Hrvatskoj, a veliki broj županija često je otežavao regionalne usporedbe. Pored toga, uzorak u istraživanjima siromaštva krajem 90-tih nije bio regionalno reprezentativan, već je bio reprezentativan jedino za Hrvatsku kao cjelinu. Ova se manjkavost planira ispraviti u narednim istraživanjima.

Socijalna je isključenost, nesumnjivo, prisutnija u onim regijama koje su bile zahvaćene ratom (područje Slavonije, Dalmatinske zagore). U ovim je područjima došlo do depopulacije, uništavanja gospodarskih resursa, te su u njima znatno rašireniji problemi nezaposlenosti, siromaštva, nepristupačnosti zemljišta zbog miniranosti itd. Također, regije s većim udjelom ruralnog stanovništva češće se susreću s pojavom siromaštva.

5. Opišite organizacijsku strukturu ustanova koje se bave tom politikom, ulogu nevladinih organizacija i koordinaciju među ustanovama. Koja financijska tijela vlasti postoje i koji financijski mehanizmi?

Strukturu ustanova koje se bave ovom politikom čine različita ministarstva i državne upravne organizacije: Ministarstvo rada i socijalne skrbi, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo gospodarstva, Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo, Ministarstvo financija, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i dr.

Za civilni se sektor u Hrvatskoj može reći da je obilježio posljednjih deset i više godina. Brojne nevladine organizacije koje su se pojavile u ratnom razdoblju stvorile su značajan civilni sektor koji je pridonio očuvanju socijalne kohezije u teškim ratnim prilikama. Najvažnije su domaće humanitarne organizacije Hrvatski Caritas i Hrvatski crveni križ.

Djelovanje civilnog sektora u Hrvatskoj, koji danas čini oko 21000 registriranih udruga građana, potvrđuje se postojanjem čitave mreže organizacija civilnog društva koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava, socijalnom skrb, ublažavanjem nezaposlenosti razvojem socijalnog poduzetništva, potporom djeci i mladima, izvaninstitucijskim obrazovanjem, demokratizacijom i razvojem civilnog društva, unapređenjem kvalitete življenja, zaštite i očuvanja zdravlja, zaštite okoliša i održivog razvoja, te zaštite kulturnih dobara i kulturne baštine. Prema sadržaju svoga djelovanja organizacije civilnog društva mogu se podijeliti na udruge za djecu i mladež, udruge osoba s invaliditetom i roditelja djece s invaliditetom, udruge kronično bolesnih osoba i ovisnika o alkoholu, drogama i drugim opojnim sredstvima, dobrotvorne i humanitarne udruge, udruge ratnih veterana i stradalnika rata, te strukovne udruge u području zdravstva, prosvjete, športa, socijalne skrbi, kulture, tehnike, znanosti, poljoprivrede, zaštite okoliša i drugo.

Na području socijalne skrbi i humanitarne pomoći danas u Hrvatskoj djeluje oko 1300 udruga koje se bave zaštitom socijalno osjetljivih skupina (prognanici, povratnici, izbjeglice i useljenici, osobe s invaliditetom, osobe s psihičkim smetnjama, djeca, mladi, žene, starije i nemoćne osobe, nezaposleni, žrtve nasilja, beskućnici, i dr.). Uz domaće i strane udruge na ovom području djeluju i zaklade, fondacije, vjerske zajednice i drugi. Njihovo je djelovanje usmjereno na pružanje psihosocijalne pomoći (psihološka pomoć i pomoć u socijalnoj prilagodbi) i socijalnih usluga s ciljem integracije korisnika, te stjecanja znanja i vještina radi pomoći u prevladavanju stanja socijalne isključenosti i siromaštva. Većinu tih udruga čine i sami predstavnici socijalno osjetljivih skupina građana čije interese zastupa pojedina udruga.

Sredstva za rad ovih udruga osiguravaju se iz državnog proračuna i od igara na sreću. Sredstva se osiguravaju za financiranje osnovne djelatnosti udruga osoba s invaliditetom, te programe i projekte udruga koje skrbe o različitim socijalno osjetljivim kategorijama stanovništva.

Novim je Zakonom o humanitarnoj pomoći (NN 96/03) uređeno jačanje suradnje s civilnim sektorom, te su uvedeni novi oblici humanitarne pomoći.

Procjena budućih izazova

6. Koji glavni izazovi očekuju socijalnu isključenost u vašem društvu?

Nema sumnje da su glavni izazovi uključivanja vezani za tržište rada. S obzirom da Hrvatska ima visoku stopu nezaposlenosti, postavlja se pitanje kako očuvati socijalnu participaciju i socijalnu integraciju u situaciji smanjene radne participacije. Osim formuliranja adekvatne politike zapošljavanja nužno će biti razviti druge mjere radi aktivnog uključivanja isključenih u društvo (mjere koje su dosad slabo razvijene).

S druge strane, isključeni se susreću s poteškoćama u realizaciji svojih prava zbog (nepravodobnog) nefunkcioniranja pravne države i korupcije. Pojedine skupine isključenih slabo su informirane i teško se snalaze u kompliciranoj pravnoj regulativi, što upućuje na potrebu za pojednostavljivanjem procedura i besplatnim pravnim savjetima. Korupcija ne pridonosi osnaživanju isključenih, te umanjuje razinu socijalnog kapitala.

Organizacije civilnog društva još uvijek nisu dovoljno snažne da bi zaštitile siromašne i isključene od diskriminacije.

7. Očekuju li se kakvi učinci od reformi na drugim područjima socijalne zaštite (mirovine, zdravstvo, zapošljavanje) na socijalnu isključenost i siromaštvo? Postoje li planovi da se npr. proširi pokrivenost ili npr. smanji razina naknada sustava socijalne zaštite?

S aspekta siromaštva i socijalne isključenosti već su uvedene neke mjere univerzalizacije naknada, koje bi trebale poboljšati položaj siromašnih. Od 2000. godine pravo na dječji doplatak imaju sva djeca bez obzira na zaposlenički status roditelja (prije su bila isključena djeca nezaposlenih, poljoprivrednika i onih koji obavljaju samostalnu djelatnost), uz uvjet da je dohodak po članu kućanstva ispod određenog imovinskog cenzusa. Također, odnedavno i nezaposlene majke imaju pravo na porodnu naknadu u razdoblju od 6 mjeseci.

Značajna su očekivanja od mirovinske reforme, budući da umirovljenici čine najveći dio siromašnih u Hrvatskoj. Prema simulacijama novi mirovinski sustav trebao bi do 2008. značajno ublažiti, a do 2018. gotovo eliminirati apsolutno siromaštvo među umirovljenicima. Osim toga, predviđa se skoro uvođenje nacionalne ili socijalne mirovine za onaj dio starijih osoba koje nisu sudjelovale u plaćenom radu ili je to razdoblje bilo prekratko da bi ostvarile mirovinska prava.

Predviđa se povećanje novčane naknade za nezaposlene, koja spada u krug socijalnih transfera (uz socijalnu pomoć) koji su najbolje usmjereni na siromašne.

VIII. SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE

EU je 1999.g. preuzela važne nove nadležnosti u borbi protiv diskriminacije na temelju rasnog i etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, starosne dobi, invalidnosti i spolne orijentacije. Te su nadležnosti utvrđene u članku 13. Ugovora o osnivanju Europske zajednice, dopunjenog i izmijenjenog Amsterdamskim ugovorom.

Na tom osnovu Vijeće je 2000 g. usvojilo dvije Direktive:

- Direktiva 2000/42/EZ od 29. lipnja 2000.g. kojom se provodi načelo jednakog ophođenja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo. Ta Direktiva pokriva izravnu i neizravnu diskriminaciju na području zapošljavanja, obrazovanja, socijalne zaštite (uključujući socijalno osiguranje i zdravstvenu skrb), socijalnih pogodnosti, roba i usluga uključujući i stanovanje.
- Direktiva 2000/78/EZ od 27. studenog 2000.g. koja postavlja opći okvir za ravnopravan odnosi na profesionalnom području i području zapošljavanja. Ova Direktiva pokriva diskriminaciju na temelju vjere i uvjerenja, starosne dobi, invalidnosti i spolne orijentacije. Sadrži i posebne uvjete o razumnom smještaju invalidnih osoba.

Krajnji rokovi u kojem države članice moraju prenijeti ove dvije Direktive u svoje nacionalno pravo su 19 srpanja i 2. prosinca 2003.g. (s mogućnošću ishođenja dodatnog roka do tri godine za prenošenje odredaba Direktive 2000/78/EZ o starosnoj dobi i invalidnosti). Zemlje koje žele pristupiti moraju prenositi ove direktive najkasnije prije pristupanja EU-u (s izuzetkom odredaba o starosnoj dobi i invalidnosti, gdje mogu zatražiti dodatno razdoblje zajedno sa zemljama članicama).

EU je utemeljio akcijski program suzbijanja diskriminacije potpore prenošenju direktiva i promicanja niza nezakonodavnih aktivnosti (istraživanja, umrežavanje i osvješćivanje javnosti).

Imajući sve ovo na umu relevantna su sljedeća pitanja:

1. Koji je (su) vladin(i) odjel(i) nadležan(i) za mjere suzbijanja diskriminacije na temelju gore navedenog?

Potpredsjednik Vlade zadužen za društvene djelatnosti i ljudska prava i Koordinacija za društvene djelatnosti i ljudska prava - Potpredsjednik Vlade za društvene djelatnosti predsjedava Koordinacijom za društvene djelatnosti i ljudska prava. Koordinacija djeluje kao Vladino upravno radno tijelo zaduženo za pitanja koja se tiču ljudskih prava u Hrvatskoj. Koordinacija analizira pitanja iz različitih područja ljudskih prava i priređuje dokumente koji se Vladi podnose na razmatranje.

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske – Vlada je osnovala Ured za ljudska prava kao središnje koordinacijsko tijelo u Hrvatskoj nadležno za pitanja ljudskih prava s ciljem razvijanja sveobuhvatnoga sustava zaštite ljudskih prava. Među brojnim ovlastima koje Ured ima valja naglasiti nekoliko njih koje su važne za mjere suzbijanja diskriminacije. Naime, Ured izrađuje nacrt Nacionalnoga programa zaštite, poštivanja i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj u suradnji s Povjerenstvom Vlade Republike Hrvatske za ljudska prava, nadležnim državnim tijelima i nevladinim organizacijama. On surađuje s tijelima Vlade i Hrvatskoga sabora na zaštiti i promicanju ljudskih prava i sloboda, s povjerenstvima i nacionalnim odborima za posebna područja ljudskih prava. U tom smislu Ured razmatra i pitanja u nadležnosti tih tijela i predlaže posebne mjere poboljšanja, te prati provedbu programa tih tijela. Ured vodi Tajništvo Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za ljudska prava, Tajništvo Vladinog povjerenstva za ravnopravnost spolova, Tajništvo Radne skupine za borbu protiv svih oblika diskriminacije pri Povjerenstvu za ljudska prava, Tajništvo Nacionalnoga odbora za suzbijanje trgovanja ljudima. U okviru ureda djeluje i dio Tajništva Nacionalnoga odbora za obrazovanje o ljudskim pravima, kao i potpredsjednik Odbora. U suradnji s Vladinim Uredom za nacionalne manjine i Povjerenstvom za odnose s vjerskim zajednicama, Ured razmatra stanje prava i sloboda nacionalnih manjina i vjerskih zajednica u Hrvatskoj, te Vladi predlaže posebne mjere za poboljšanje stanja. U suradnji s nadležnim tijelima i s Uredom pučkog pravobranitelja, bavi se pritužbama građana vezanim za područje ljudskih prava.

Vladin Ured za nacionalne manjine – Ured za nacionalne manjine obavlja zadaću provedbe utvrđenih nacionalnih politika jednakosti nacionalnih manjina. On predlaže mjere za olakšavanje ostvarivanja Ustavom i zakonima zajamčenih prava nacionalnih manjina.

Vladino Povjerenstvo za ljudska prava – Povjerenstvo je međuresorno Vladino tijelo koje se bavi ljudskim pravima. Nadležno je za analizu djelotvornosti sustava zaštite ljudskih prava u Hrvatskoj i davanje prijedloga za unaprjeđenje toga sustava. Ono prikuplja podatke o stanju ljudskih prava i prava nacionalnih manjina. Povjerenstvo predlaže osnivanje privremenih tijela za ispitivanje pojedinih tema (kao što je uradilo u slučaju osnivanja stručne Radne skupine za borbu protiv svih oblika diskriminacije).

Stručna Radna skupina za borbu protiv svih oblika diskriminacije Povjerenstva za ljudska prava - Vlada je osnovala posebnu radnu skupinu za borbu protiv svih oblika diskriminacije u okviru svog Povjerenstva za ljudska prava. Skupinu čine stručnjaci raznih profila iz ministarstava, drugih državnih institucija, sveučilišta i nevladinih organizacija. Tajništvo Radne skupine smješteno je pri Uredu za ljudska prava. Prva zadaća Radne skupine je izrada Nacionalnog plana djelovanja prema Durbanskoj deklaraciji i planu djelovanja te organizacija radionica na temu diskriminacije u zapošljavanju, uzimajući u obzir odgovarajuće zakonodavstvo Europske unije.

Vladino Povjerenstvo za ravnopravnost spolova - Vlada je osnovala Povjerenstvo za ravnopravnost spolova 1996. kao savjetodavno tijelo sastavljeno od predstavnika ministarstava i drugih Vladinih tijela i nevladinih organizacija. Tajništvo Povjerenstva djeluje pri Vladinom uredu za ljudska prava. Povjerenstvo je utvrdilo Nacionalnu politiku promicanja ravnopravnosti spolova, koju je Vlada usvojila. Ono je donijelo Program provedbe Nacionalne politike

promicanja ravnopravnosti spolova u Hrvatskoj za razdoblje od 2001. do 2005. Osim toga, Povjerenstvo je pokrenulo rad na Zakonu o ravnopravnosti spolova koji je nedavno donio Hrvatski sabor. Novi zakon predviđa osnivanje dvaju odvojenih tijela koja će se baviti borbom protiv diskriminacije temeljene na spolu: Ureda za ravnopravnost spolova i Pravobranitelja za ravnopravnost spolova. Prema novome Zakonu, ministri i ravnatelji državnih upravnih tijela obvezni su odrediti osobu odgovornu za sva pitanja vezana za ravnopravnost spolova.

Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom je savjetodavno i stručno tijelo Vlade čija je zadaća podnositi prijedloge, mišljenja i stručne elaborate Vladi u cilju bolje zaštite prava osoba s invaliditetom, poboljšanja kvalitete njihovog života i jednakih mogućnosti za njih. Povjerenstvo prati provedbu Nacionalnoga programa poboljšanja kvalitete života osoba s invaliditetom i predlaže učinkovitu provedbu planiranih mjera i aktivnosti.

Nacionalni odbor za obrazovanje o ljudskim pravima je savjetodavno tijelo Vlade nadležno za pripremu i praćenje Nacionalnoga programa za obrazovanje o ljudskim pravima u odgojno-obrazovnim institucijama u Hrvatskoj, od predškolskih do visokoškolskih institucija i institucija za obrazovanje odraslih. U svom radu Nacionalni odbor naglašava važnost obrazovanja u borbi protiv diskriminacije, u kojoj obrazovanje predstavlja presudan element jer se u okviru njega djeca i odrasli podučavaju o vrijednostima jednakosti i dostojanstva svakoga pojedinca.

Povjerenstvo za odnose s vjerskim zajednicama – Rad Povjerenstva usmjeren je prema borbi protiv diskriminacije bilo koje vjerske zajednice i osiguravanju punog poštivanja svake vjerske zajednice. Povjerenstvo ispituje pitanja vezana za pravni status i zaštitu vjerskih zajednica i njihovih prava, kao što su pravo vjerskih zajednica na javno slavljenje vjerskih obreda odnosno pravo na izdavanje knjiga i publikacija za vjerski odgoj. Povjerenstvo se bavi odnosima između vjerskih zajednica i države, a Vlada ga je ovlastila predlagati mjere za rješavanje posebnih problema.

Vijeće za djecu - Vladino je savjetodavno tijelo zaduženo za trajno praćenje provedbe Nacionalnoga programa djelovanja za djecu. Ono razmatra nacрте zakona i drugih propisa koji se tiču zaštite dječjih prava ili imaju utjecaj na nju. Osim toga, Vijeće za djecu prati primjenu postojećih propisa i time osigurava primjerenu zaštitu djece (na primjer, zabranu dječjeg rada) i Vladi predlaže mjere poboljšanja rada tijela nadležnih za zaštitu djece.

Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži državna je upravna organizacija koja obavlja stručni rad u vezi s dobrobiti obitelji i radom svojih dviju službi daje dodatan doprinos politici suzbijanja diskriminacije. Služba za socijalno osnaživanje obavlja stručne zadaće vezane za zaštitu obitelji, djece i mladeži. Služba za pravne i zajedničke poslove nadležna je za drugostupanjski postupak povodom zahtjeva za dječji doplatak.

Unutar različitih odjela ministarstava pitanja diskriminacije također se rješavaju u skladu s posebnim ovlastima svakoga ministarstva.

2. Koja vrsta zakonodavstva i ne-zakonodavnih mjera postoji u Hrvatskoj radi zaustavljanja diskriminacije?

Zakonodavne mjere - Ustav kao najviši pravni instrument hrvatskoga pravnog poretka zabranjuje sve oblike diskriminacije. Članak 3. Ustava (NN 41/2001) definira jednakost kao jednu od najviših vrednota ustavnoga poretka. U III. dijelu Ustava, "Zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda", članak 14. propisuje da svi građani imaju jednaka prava neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, političkom ili drugom uvjerenju, imovini, društvenom položaju, rođenju, naobrazbi ili drugim osobinama. Članak 39. izravno zabranjuje rasnu ili drugu diskriminaciju ili poticanje na rasnu ili drugu mržnju. Postoje i drugi članci Ustava koji također jamče jednakost (na primjer, članci 15., 16., 23., 33. i 44.-47.).

Republika Hrvatska ratificirala je većinu međunarodnih pravnih instrumenata o ljudskim pravima koji su dio hrvatskoga pravnog poretka i koji su, prema Ustavu, po pravnoj snazi iznad zakona. Članak 140. Ustava Republike Hrvatske navodi pravni učinak međunarodnih ugovora u hrvatskome pravnom poretku. "Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava."

Na području diskriminacije Hrvatska je ratificirala sljedeće međunarodne konvencije: međunarodnu Konvenciju o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (1965.); međunarodnu Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (1979.); Fakultativni protokol uz Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (1999.); Konvenciju o pravima djeteta (1989.); Međunarodnu konvenciju o suzbijanju i kažnjavanju zločina apartheida (1973); Konvenciju Međunarodne organizacije rada (br. 100) o jednakosti plaća radnika i radnica (1951.); UNESCO-vu konvenciju protiv diskriminacije u obrazovanju (1960.); Konvenciju Međunarodne organizacije rada (br. 111) o diskriminaciji u odnosu na zaposlenje i zanimanje (1958.); Konvenciju (ETS br. 5) o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (1950.); Okvirnu konvenciju (ETS br. 157) o zaštiti nacionalnih manjina (1995.).

U nacionalnom zakonodavstvu postoje mnogi zakoni koji zabranjuju diskriminaciju i bave se mjerama suzbijanja diskriminacije. Na primjer, najnovije promjene Zakona o radu (NN 114/03) propisuju zabranu diskriminacije u zapošljavanju po bilo kojoj osnovi. Daljnje odredbe razrađuju pitanje diskriminacije propisujući između ostalog i naknadu osobama protiv kojih je vršena diskriminacija u zapošljavanju i na poslodavca stavljaju teret dokazivanja da diskriminacije nije bilo (Članci 2c. i 2d.). Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina (NN 155/02) svojim odredbama osigurava puno poštivanje osoba koje pripadaju nacionalnim i etničkim manjinama, uz zabranu bilo koje vrste diskriminacije nad njima (članak 4/4). Novi Zakon o ravnopravnosti spolova također definira diskriminaciju i sadrži posebne odredbe o spolnoj diskriminaciji u zapošljavanju (članak 12.). Diskriminacija i diskriminacijske aktivnosti sankcionirane su i u Kaznenom zakonu i njegovim izmjenama i dopunama (NN 111/03). Zakon prepoznaje sljedeća kaznena djela na području diskriminacije: "Povreda ravnopravnosti građana" (članak 106.), "Rasna i druga diskriminacija" (članak 174.) uključujući poticanje na rasnu mržnju, "Mučenje i drugo okrutno ili neljudsko i ponižavajuće postupanje" (članak 176.), a novi članak 151. zabranjuje promicanje rasizma i ksenofobije. Prema Zakonu osoba koja počinu bilo koje od tih kaznenih djela (osim zadnjega) može biti osuđena na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci do 5 godina.

Osobe s invaliditetom svoja prava ostvaruju prema Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom i Nacionalnom strategijom jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. Nacionalni program djelovanja za mladež, Nacionalni program djelovanja za djecu, Nacionalni program za obrazovanje o ljudskim pravima, Nacionalna politika promicanja ravnopravnosti spolova, Nacionalni plan suzbijanja trgovanja ljudima i neki drugi Vladini programi predviđaju mnoge aktivnosti i različite mjere uklanjanja bilo kojeg oblika diskriminacije i promicanja jednakosti.

Ne-zakonodavne mjere - Ne-zakonodavne mjere uključuju razne aktivnosti kao što su organizacija radionica i seminara, kampanje podizanja svijesti, aktivnosti nevladinih organizacija, obrazovanje, istraživanja, izobrazba, projekti koji uključuju razne činitelje, međunarodna suradnja između hrvatskih državnih tijela, nevladinih organizacija i sveučilišta s međunarodnim organizacijama, državama i međunarodnim nevladinim organizacijama.

Među raznim ne-zakonodavnim mjerama treba naglasiti aktivnosti nevladinih organizacija kojima se promiče snošljivost i pomoć žrtvama diskriminacije. Te aktivnosti većinom obavljaju nevladine organizacije koje se bave ljudskim pravima i suzbijanjem diskriminacije, a koje organiziraju radionice i izobrazbu i ostvaruju projekte usmjerene prema promicanju jednakosti.

Mediji imaju važnu ulogu u podizanju svijesti o potrebi borbe protiv diskriminacije pomoću kampanja i tiska. Na primjer, kampanja "Recite NE nasilju" organizirana je radi podizanja javne svijesti o nasilju nad ženama. (studen 2001.)

Na području obrazovanja Ministarstvo prosvjete predvidjelo je program u osnovnim školama koji djecu uči o promicanju snošljivosti, ne-diskriminacije i demokratskih vrijednosti. On obuhvaća aktivno uključivanje djece u podizanje svijesti o borbi protiv diskriminacije. Na primjer, djeca iz srednjih škola sudjelovala su u prevođenju publikacije Europske komisije "Tko? Ja? Rasist?" na hrvatski jezik.

Međunarodna suradnja uključuje zajedničku organizaciju radionica, seminara i međunarodnih skupova koji se bave raznim temama povezanim s ne-diskriminacijskom praksom zajedno s međunarodnim organizacijama, različitim Vladinim tijelima i nevladinim organizacijama. Istraživanja na sveučilištima, u zavodima i kroz Centar za ljudska prava predstavljaju još jedan oblik ne-zakonodavnih mjera.

3. Koje vrste pravih lijekova postoji u pravosuđu za slučaj diskriminacije na područjima zapošljavanja, obrazovanja, zdravstvene skrbi, socijalne sigurnosti, stanovanja i pristupa robi i uslugama? Pred kojim sudovima žrtve mogu iznositi svoje slučajeve?

U slučaju diskriminacije Državno odvjetništvo intervenira po službenoj dužnosti ili se predmet rješava podnošenjem privatne tužbe građana u postupku pred općinskim sudom.

Prije svega, osoba koja je bila žrtva diskriminacije podnosi pritužbu nadležnom ministarstvu koje je obvezno odgovoriti u roku od 30 dana. Svojom odlukom ministarstvo može prihvatiti ili odbiti pritužbu. U slučaju odbijanja, prema pravnom lijeku raspoloživom na ovom stupnju, dotična osoba svoj zahtjev upućuje dalje ovisno o vrsti diskriminacije o kojoj je riječ. Mogućnost koja se može iskoristiti u svakom slučaju diskriminacije jest podnošenje privatne tužbe nadležnom općinskom sudu koji rješava predmete u prvom stupnju. Međutim, ako se dotični predmet tiče radnoga prava, zahtjev se dalje upućuje Upravnome sudu. Kad je riječ o zaposlenju, radnik/radnica osim toga može poslodavcu podnijeti pritužbu za zaštitu svog dostojanstva ako je bio/bila žrtva uznemiravanja. U slučaju kaznenoga djela, Zakon o ravnopravnosti spolova ovlašćuje Pravobranitelja za ravnopravnost spolova da Državnome odvjetništvu podnese prijedlog za pokretanje kaznenoga postupka protiv osobe koja je počinila kazneno djelo.

Ako prava stranke nad kojom je vršena diskriminacija nisu ostvarena do ove faze, ta osoba ima mogućnost i Ustavnome sudu podnijeti ustavnu tužbu. Ustavni sud ima ovlasti rješavati predmete u vezi s povredama ljudskih prava uključujući i diskriminaciju na radnom mjestu. Prema Ustavnom zakonu o Ustavnom sudu (NN 99/99 i 29/02), građani mogu podnijeti ustavnu tužbu tek pošto su iscrpili druge redovne pravne lijekove. Međutim, postoje dva važna izuzetka koja građanima daju mogućnost podnošenja ustavne tužbe čak i kad svi redovni pravni lijekovi nisu iscrpljeni. Izuzeci se primjenjuju na slučajeve kada postupak pred nadležnim sudom traje neopravdano dugo i kad se grubo vrijeđaju Ustavom zajamčena prava osobe. Odluka Ustavnog suda je konačna i njenim su donošenjem domaći pravni lijekovi iscrpljeni. Nakon toga, pravni lijek koji na kraju ostaje na raspolaganju osobi je tužba Sudu za ljudska prava u Strasbourgu.

4. Definira li hrvatsko zakonodavstvo različite vrste diskriminacije (izravna, neizravna, uznemiravanje i navođenje na diskriminaciju)?

Hrvatsko zakonodavstvo prepoznaje i definira izravnu i neizravnu diskriminaciju u Zakonu o radu i u Zakonu o ravnopravnosti spolova. Naime, definicija izravne i neizravne diskriminacije opisana je u članku 2. Zakona o radu i u članku 6. Zakona o ravnopravnosti spolova. Oba zakona sadrže i odredbe kojima se zabranjuje spolno uznemiravanje i drugi oblici uznemiravanja. Članak 2.b Zakona o radu i članak 7. Zakona o ravnopravnosti spolova precizno definiraju što te dvije vrste uznemiravanja uključuju. Zakon o službi u oružanim snagama Republike Hrvatske (NN 33/02) također zabranjuje spolno uznemiravanje i druge oblike uznemiravanja. On predviđa provedbu stegovnih postupaka u slučajevima spolnog uznemiravanja i uznemiravanja koje je izraženo kao diskriminacija protiv podređenih na osnovi njihove mladosti, spola, vjere ili nacionalnosti. Osim toga, statuti nekih fakulteta u Hrvatskoj sadrže odredbe kojima se zabranjuje spolno uznemiravanje studenata.

5. Koja tijela postoje radi promicanja borbe protiv rasne diskriminacije (i diskriminacije po drugim osnovama)? Koje su njihove ovlasti?

Osim već opisanih Vladinih tijela (Pitanje br. 1), provedba mjera suzbijanja rasne i druge diskriminacije spada u nadležnost sljedećih tijela: Ured pučkog pravobranitelja, Pravobranitelj za djecu, saborski Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina te saborski Odbor za predstavke i pritužbe. Pučkog pravobranitelja i Pravobranitelja za djecu imenuje Hrvatski sabor i kao takvi oni imaju ovlast skrenuti pažnju na neki osobiti problem, predlagati rješenja i davati preporuke. Saborski Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i saborski Odbor za predstavke i pritužbe također su važni za ukidanje diskriminacije. Ta dva radna tijela Sabora mogu primati predstavke i prijedloge građana, pokretati rasprave, zauzimati stavove odnosno zatražiti od Vlade da djeluje u svakom slučaju u kojem je, prema njihovom mišljenju, došlo do diskriminacije.

6. Koje nevladine organizacije postoje radi promicanja borbe protiv diskriminacije? Na koji način one sudjeluju u konkretnim akcijama, uključujući i kreiranje politike i obranu u slučajevima zbog diskriminacije pred sudovima?

Postoje mnoge nevladine organizacije koje se bave promicanjem ljudskih prava i borbom protiv diskriminacije u Hrvatskoj. Prema podacima Vladinog Ureda za udruge, postoji više od 600 nevladinih organizacija koje se izravno ili neizravno bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava. Njihov je rad organiziran na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Mnoge od njih utjecale su na borbu protiv diskriminacije u različitim aspektima društvenoga života (zaštita prava nacionalnih manjina, ravnopravnost spolova, prava djeteta, prava osoba s invaliditetom, prava nezaposlenih osoba, prava umirovljenika, zaštita potrošača, prava homoseksualaca, itd.) i pokretale takvu borbu. Neke od nevladinih organizacija koje ovdje treba spomenuti su: Hrvatski helsinški odbor, BaBe (Budi aktivna, Budi emancipirana, ženska nevladina organizacija), Građanski odbor za ljudska prava, Dalmatinski odbor solidarnosti, Centar za razvoj demokracije, Srpski demokratski forum, Matica umirovljenika Hrvatske, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Hrvatski pravni centar, Centar za žene žrtve rata, Hrvatska antiratna kampanja, Udruga roditelja "BIOS", Zajednica useljenika i naseljenika Hrvatske, Hrvatska udruga za zaštitu potrošača, Lezbijska organizacija Rijeka LORI, Organizacija homoseksualaca "ISKORAK", MiRTa, Hrabri telefon, Pomoć itd.

Na području zaštite od diskriminacije, nevladine organizacije su u nekoliko navrata pokrenule ocjenu ustavnosti pojedinih odredaba hrvatskih zakona. Na primjer, BaBe, ženska nevladina organizacija iz Zagreba, podnijela je Ustavnom sudu Republike Hrvatske ustavnu tužbu zbog diskriminacijskih odredaba nekih hrvatskih zakona, Zakona o pravima hrvatskih branitelja, Zakona o radu i Kaznenog zakona. Hrvatski helsinški odbor, BaBe, Građanski odbor za ljudska prava i Centar za razvoj demokracije zajedno su sudjelovali u praćenju sudskih postupaka (kao promatrači)

koji su se odnosili na optužbe za ratne zločine, deložacije na nacionalnoj osnovi ili na osnovi pripadnosti bivšoj Jugoslavenskoj armiji početkom 1990-ih.

Kad je riječ o predmetima vezanim za diskriminaciju na sudovima, mnoge nevladine organizacije često pružaju pravne savjete i zastupaju žrtve diskriminacije na sudovima. Ovisno o socijalnom statusu žrtve, pravna pomoć pruža se besplatno ili uz odgovarajuću naknadu.

Vladin Ured za ljudska prava sufinancira provedbu više od 50 projekata nevladinih organizacija za zaštitu i promicanje ljudskih prava. Cilj većine tih projekata je uklanjanje diskriminacije kroz podizanje javne svijesti o pojedinim problemima i kroz druge aktivnosti. Borba protiv diskriminacija i obrazovanje o ljudskim pravima glavni su prioriteti kad se odlučuje o tome koji će se projekti nevladinih organizacija financirati iz državnoga proračuna.

I. SEKTOR ENERGETIKE OPĆENITO

1. Molimo da koristeći metodologiju kompatibilnu s Eurostatom dostavite najnovije statističke podatke o opskrbi energijom, korištenju energije, cijenama energije, bilancama energije (prošlim, sadašnjim te prognozama, ako postoje). Molimo koristite strukturu koja se odnosi na sektore i goriva nalik na onu koja je objavljena u Godišnjem pregledu energetike koju je objavila Opća uprava Komisije za energetiku i prijevoz ili u publikaciji “Budućnost energije u Europskoj uniji do 2002.” objavljenoj 1999., ili u predstojećoj publikaciji “Energija i transport u Europi – trendovi do 2003.” koju je također objavila Opća uprava za energetiku i prijevoz. U tu svrhu statističke podatke treba dostaviti unesene u sažetu tabelu koja se nalazi u prilogu.

Sažeti upitnik o energetskej situaciji:

Hrvatska - proizvodnja energije (podaci u tisućama tona ekvivalentne nafte)

	Statistika			Predviđanje		
Godina	1990	1995	2000	2005	2010	2020
Proizvodnja primarne energije	5482.4	4364.4	3834.3	3483.3	3494.1	3244.5
Kruta goriva	100.6	46.8	0.0	0.0	0.0	0.0
Sirova nafta	2718.7	1757.3	1448.9	961.7	638.4	500.0
Prirodni plin	1799.2	1784.7	1505.3	1593.7	1687.3	902.3
Nuklearna energija	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Vodne snage i energija vjetra	322.3	452.7	506.6	549.3	597.2	709.3
Geotermalna energija	0.0	0.0	0.0	0.0	41.6	114.2
Ostali obnovljivi izvori energije	541.7	322.9	373.5	378.5	529.7	1018.7

Izvor: «Energija u Hrvatskoj» - godišnji energetski pregled, Ministarstvo gospodarstva

Energetska bilanca (u tonama ekvivalentne nafte osim ako nije drugačije naznačeno)

	Statistika			Predviđanje		
Godina	1990	1995	2000	2005	2010	2020
Proizvodnja primarne energije	5482.4	4364.4	3834.3	3483.3	3494.1	3244.5
Kruta goriva	100.6	46.8	0.0	0.0	0.0	0.0
Sirova nafta	2718.7	1757.3	1448.9	961.7	638.4	500.0
Prirodni plin	1799.2	1784.7	1505.3	1593.7	1687.3	902.3
Nuklearna energija	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Obnovljivi izvori energije	864.0	775.6	880.1	927.8	1168.5	1842.2
Energija vode, sunca, vjetra i geotermalna	322.3	452.7	506.6	549.3	784.9	1273.7
od čega vodna energija	322.3	452.7	506.6	547.0	590.7	681.3
od čega energija vjetra	0.0	0.0	0.0	2.3	6.5	27.9
od čega sunčeva energija	0.0	0.0	0.0	0.0	110.4	325.1
od čega biogoriva	0.0	0.0	0.0	0.0	35.7	125.1
Biomasa	541.7	322.9	373.5	378.5	383.6	568.5
Neto uvoz	3874.8	2723.8	4221.8	5591.8	6823.3	9258.8
Kruta goriva	615.8	127.9	457.3	530.8	635.3	1599.6
Tekuća goriva	2012.5	2046.8	2414.9	3508.6	4288.1	4427.2
Sirova nafta	4357.5	3958.7	3919.2	4945.5	6240.4	7077.4
Naftni derivati	-2345.0	-1911.9	-1504.3	-1436.9	-1952.4	-2650.2
Prirodni plin	639.2	248.6	1005.6	1289.7	1699.4	3031.1

POGLAVLJE 14: ENERGETIKA

Električna energija	607.2	300.6	343.9	262.6	200.4	200.9
Ukupna potrošnja energije	9449.0	7147.4	8145.0	9075.0	10317.4	12503.2
Kruta goriva	813.7	177.2	409.6	530.8	635.3	1599.6
Tekuća goriva	4725.8	3744.9	4056.5	4470.4	4926.5	4927.2
Prirodni plin	2438.4	2149.1	2454.9	2883.4	3386.7	3933.4
Nuklearna energija	0	0	0	0	0	0
Električna energija	607.2	300.6	343.9	262.6	200.4	200.9
Obnovljivi izvori energije	864.0	775.6	880.1	927.8	1168.5	1842.2
	Statistika			Predviđanje		
Godina	1990	1995	2000	2005	2010	2020
Proizvodnja električne energije (GWh)	8692.6	8862.1	10701.6	13397.4	17309.1	23079.0
Nuklearne elektrane	0	0	0	0	0	0
Hidroelektrane (bez pumpnih)	3748.0	5264.5	5892.1	6362.0	6869.3	7923.9
Termoelektrane (uključujući na biomasu)	4944.6	3597.6	4809.5	7010.4	10218.6	14511.9
Termoelektrane (sunce, vjetar i geotermalna ener.)	0,0	0,0	0,0	25.0	221.2	643.2
Snaga elektrana u MWe	3519	3598	3754	3960	4675	5657
Nuklearne elektrane	0	0	0	0	0	0
Hidroelektrane (bez pumpnih)	2079	2079	2079	2079	2278	2457
Termoelektrane (uključujući na biomasu)	1440	1519	1675	1869	2322.0	2904.0
Termoelektrane (sunce, vjetar, geotermalna ener.)	0,0	0,0	0,0	12	75.0	296.0
Pumpne elektrane	256	256	256	256	256	256
Prosječni faktor snage (%)	28.2	28.1	32.5	38.6	42.3	46.6
Gorivo za termoelektrane	1153.4	835.3	1102.6	1498.2	2093.8	2623.1
Kruta goriva	162.7	67.7	357.1	439.5	540.8	1505.0
Tekuća goriva	637.2	539.4	372.4	520.2	726.6	128.3
Plinovita goriva	351.5	225.9	373.0	538.5	777.5	809.0
Biomasa	2.0	2.4	0,0	0,0	9.4	51.2
Geotermalna energija	0,0	0,0	0,0	0,0	31.7	95.6
Vodik	0,0	0,0	0,0	0,0	7.8	34.1
Prosječni stupanj iskorištenja (%)	36.9	37.0	37.5	40.2	42.0	47.6
Neenergetska potrošnja*	730.5	653.9	704.3	571.1	463.0	367.3

Po oblicima energije	Statistika			Predviđanje		
Godina	1990	1995	2000	1990	1995	2020
Ukupna neposredna energetska potrošnja	6331.5	4657.2	5480.4	6330.7	7489.7	9590.1
Kruta goriva	528.9	116.1	88.3	91.4	94.5	94.6
Tekuća goriva	2831.1	2110.4	2667.9	2947.2	3255.6	3878.5
Plinovita goriva	1063.0	1007.3	1121.1	1470.0	1927.6	2435.8
Vodik	0,0	0,0	0,0	0,0	2.2	60.5
Električna energija	1140.8	853.5	1016.7	1202.0	1420.9	1875.1
Daljinska toplina	228.0	249.4	213.1	241.7	274.2	305.3
Obnovljivi izvori energije	539.7	320.5	373.3	378.5	514.7	940.3
Biogoriva	0,0	0,0	0,0	0,0	35.7	125.1
Biomasa	539.7	320.5	373.3	378.5	374.2	517.3

Sunčeva i geotermalna energija		0,0	0,0	0,0	0,0	104.8	297.9
Sektorima	Industrija	2402.4	1310.1	1448.5	1800.9	2145.9	2825.9
	Promet	1414.9	1184.5	1550.0	1824.2	2198.3	2954.3
	Opća potrošnja	2514.2	2162.7	2481.8	2705.7	3145.5	3809.9
Emisija CO ₂ u milijunima tona		20.54	14.39	16.81	19.86	22.90	27.70
Pokazatelji	Broj stanovnika (u milijunima)	na	4.669	4.554	4.560	4.627	4.756
	Bruto domaći proizvod (milijarde EURO 1985)	27.4	19.8	24.7	31.9	41.1	64.5
	Ukupna potrošnja energije/stanovniku (kg ekv. nafte/ stanovnik)	345	360	329	284	251	194
		1978	1531	1789	1990	2230	2629
	Proizvodnja el. energije/stanovniku (kWh/stan.)	4.778	1898	2350	2938	3741	4853
	Emisija CO ₂ /stanovnik (t/stanovnik)	4.30	3.08	3.69	4.35	4.95	5.82
	Emisija CO ₂ /ukupna potrošnja energije (t CO ₂ /t ekv. nafte)	2.17	2.01	2.06	2.19	2.22	2.22
Uvozna ovisnost (%)		42.0	38.9	52.9	61.6	66.1	74.1

Izvor: «Energija u Hrvatskoj» - godišnji energetske pregled, Ministarstvo gospodarstva

2. Molimo dostavite kratak opis s naglaskom na tekuću situaciju u energetske sektoru i njegovu organizaciju. Jesu li sadašnje cijene u skladu s troškovima energije? Molimo dostavite pregled glavnih cijena energije i usporedite ih s troškovima. Kako se odvijao proces privatizacije u ovom sektoru i kakva su predviđanja (molimo dostavite podatke po podsektorima)? Je li sakupljanje statističkih podataka o energiji organizirano tako da se može udovoljiti zahtjevima EU-a za izvještavanje o sektoru i podsektoru energetike?

Hrvatski energetske sektoru osim energetske opskrbe uključuje i sljedeće djelatnosti:

- Eksploatacija, proizvodnja, transport i skladištenje sirove nafte, proizvodnja naftnih derivata te ukapljeni naftni plin (UNP);
- Eksploatacija, proizvodnja, transport, skladištenje i distribucija prirodnog plina;
- Proizvodnja, prijenos i distribucija električne energije i topline.

Osim toga energetske djelatnosti još uključuju korištenje obnovljivih izvora energije i poboljšanje energetske efikasnosti.

Eksploatacija, proizvodnja, i skladištenje prirodnog plina i sirove nafte, kao i proizvodnja naftnih derivata te većina marketinških djelatnosti odvija se u trgovačkom društvu INA-Industrija nafte, koja je u ovom trenutku u prvoj fazi privatizacije. Za upravljanje transportom sirove nafte zaduženo je trgovačko društvo Jadranski naftovod (JANAF) koja isporučuje sirovu naftu za domaće i strane rafinerije u središnjoj Europi. Za upravljanje transportom prirodnog plina trgovačko društvo PLINACRO. Oba trgovačka društva su u 100 % državnom vlasništvu. Distribucijom prirodnog plina bavi se cca 40 trgovačkih društava i koje su uglavnom u vlasništvu lokalne zajednice. Proizvodnjom, prijenosom i distribucijom električne energije, kao i upravljanjem sustava bavi se Hrvatska elektroprivreda, trgovačko društvo u 100 % vlasništvu države kojoj predstoji privatizacija. Električna energija se u Republici Hrvatskoj proizvodi u hidro i termoelekttranama. Nuklearna elektrana Krško, koja se nalazi na teritoriju Republike Slovenije, u 50% je vlasništvu Hrvatske elektroprivrede.

Učešće eksploatacije sirove nafte i prirodnog plina, proizvodnje naftnih derivata i opskrbe električnom energijom, prirodnim plinom, parom i toplom vodom u domaćem bruto proizvodu za industriju ocjenjuje se s 18,4 % za 2000. godinu.

Hrvatski energetskektor je uglavnom u državnom vlasništvu, osim u slučaju distribucije prirodnog plina i maloprodaje naftnih derivata. Proces privatizacije trgovačkog društva INA-Industrija nafte je ušao u prvu fazu, a početak privatizacije Hrvatske elektroprivrede se očekuje u 2004. U oba slučaja postoje zakoni koji reguliraju proces privatizacije.

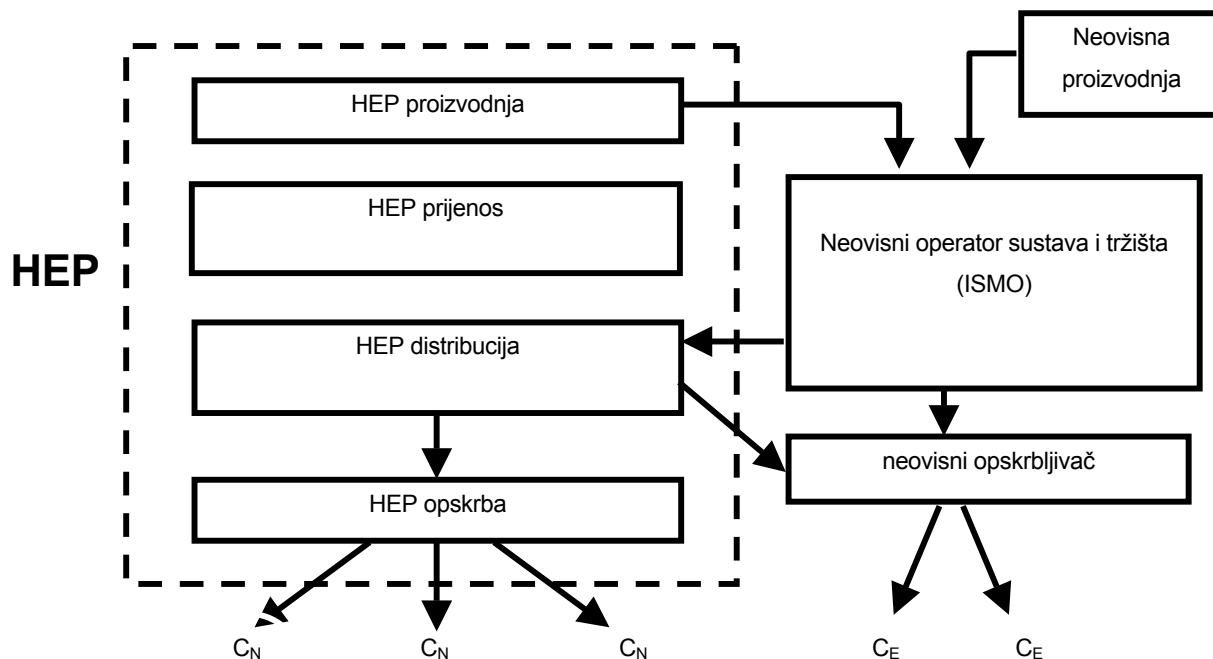
Najvažniji korak u reformi hrvatskog energetskektora smatra se stvaranje novog zakonskog okvira usklađenog s EU direktivama za električnu energiju i plin u paketu od pet zakona (NN 68/01) - Vidi sljedeće Dodatke:

1. Zakon o energiji;
2. Zakon o tržištu električne energije;
3. Zakon o tržištu plina;
4. Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata;
5. Zakon o regulaciji energetskekih djelatnosti.

Glavni subjekti u Republici Hrvatskoj na području energetike su:

- Hrvatski sabor koji utvrđuje i donosi zakonski okvir za energetskektor, prima izravno izvješća od Vijeća za regulaciju energetskekih djelatnosti, pregledava i odobrava financijske prijedloge i globalnu energetskeku politiku iskazanu Strategijom energetskekog razvitka te imenuje i razrješava predsjednika, zamjenika predsjednika i ostale članove Vijeća za regulaciju energetskekih djelatnosti.
- Vlada Republike Hrvatske koja predlaže Hrvatskom saboru financiranje energetskekih potreba, utvrđuje energetskeku politiku, uključujući principe zaštite okoliša što uključuje i energetskeku učinkovitost i proizvodnja energije iz obnovljivih izvora, donosi stanovite odluke i podzakonske akte, predlaže Hrvatskom saboru predsjednika, zamjenika predsjednika i ostale članove Vijeća za regulaciju, donosi uredbu o načinu financiranja rada Vijeća za regulaciju, daje prethodnu suglasnost na statut i godišnji financijski plan sredstava za rad Vijeća za regulaciju energetskekih djelatnosti i zaključni račun tih sredstava.
- Ministarstvo nadležno za energetiku (Ministarstvo gospodarstva) predlaže Vladi Republike Hrvatske energetskeke potrebe i politiku, izrađuje nacrt sekundarne legislative i/ili propisa u suradnji s Vijećem za regulaciju energetskekih djelatnosti, kako bi se uspostavila opća načela na temelju kojih Vijeće za regulaciju energetskekih djelatnosti djeluje kao neodvisna i autonomna ustanova.
- Lokalne i regionalne vlasti koje reguliraju energetskeke usluge na lokalnoj i regionalnoj razini, uključujući proizvodnju i opskrbu toplinskom energijom, javnu rasvjetu i distribuciju plina, sudjeluju u donošenju odluka za smještaj i izgradnju novih elektrana, mreža i ostalih infrastrukturnih energetskekih objekata i postrojenja.
- Vijeće za regulaciju energetskekih djelatnosti, koje predstavlja posebice važan čimbenik u energetskekom sustavu i koje nadzire energetskektor i prikuplja informacije za kreatore energetskeke politike. Uloga Vijeća za regulaciju također uključuje utvrđivanje tarifa temeljenih na prijedlozima reguliranih energetskekih subjekata, izdavanje energetskekih dozvola i osiguravanje poštivanja uvjeta iz dozvola, nadzor tržišta, uključujući tu i operatore tržišta i mreže, kako bi se osiguralo ispravno funkcioniranje i rad tržišta, zaštitu kupaca, rješavanje sporova između energetskekih subjekata, odobravanje tržišnih pravila, pravila pogona i upravljanja sustavom, mrežnih pravila i slično.

Organizacijska shema elektroenergetskekog sektora je prema slici:

C_N = tarifni kupci

C_E = povlašteni kupci

Ključni podaci u 2001. godini

Instalirani kapaciteti prema gorivu, MW		
Termoelektrane	36 %	1 729
Hidroelektrane	43 %	2 076
Nuklearna elektrana Krško	7 %	353
Termoelektrane izvan Hrvatske	14 %	650
UKUPNO		4 808
Godišnja proizvodnja prema gorivu, TWh		
Termoelektrane	42 %	4.71
Hidroelektrane	58 %	6.55
Nuklearna elektrana Krško	0 %	0.00
Termoelektrane izvan Hrvatske	0 %	0.00
UKUPNO		11.26
Uvoz	22 %	3.19
Godišnja potrošnja		14.46

Hrvatski elektroenergetski sustav s motrišta proizvodnih kapaciteta i potrošnje pripada manjim europskim sustavima, no, predstavlja iznimno važan čimbenik za susjedne države s motrišta tranzita električne energije. Hrvatska je član UCTE organizacije.

Postojeći kapaciteti u prosječnim hidrološkim uvjetima zadovoljavaju hrvatske potrebe, ali se zbog ekonomskih razloga električna energija i djelomice uvozi.

Sukladno odredbama energetske zakona, 1. srpnja 2002. godine Hrvatska elektroprivreda, d.d. preoblikovana je u sustav povezanih društava temeljnih elektroprivrednih i pratećih djelatnosti. HEP grupa je koncern, što znači da ju čini vladajuće društvo HEP d.d. i sva ovisna društva nad kojima HEP d.d. može ostvarivati prevladavajući utjecaj HEP-Proizvodnja d.o.o., HEP-Prijenos d.o.o., HEP-Distribucija d.o.o., HEP-Opskrba d.o.o., HEP-Plin d.o.o., HEP-Toplinarstvo

d.o.o. i Toplinarstvo Sisak d.o.o. Privatizacija Hrvatske elektroprivrede odvijat će se sukladno Zakonu o privatizaciji Hrvatske elektroprivrede (NN 32/02, Vidi Dodatak 16).

Naftno i plinsko gospodarstvo najvećim se dijelom odvija u INA-Industriji nafte d.d., koja je vertikalno integrirano trgovačko društvo. To je najveće hrvatsko trgovačko društvo, ali i značajan sudionik u naftnim i plinskim poslovima u regiji. Godine 1993. INA je postala dioničko društvo INA Industrija nafte d.d. u potpunom vlasništvu Republike Hrvatske. Temeljne djelatnosti INA-Industrije nafte su sljedeće:

a) Istraživanje i proizvodnja nafte i plina

Segment djelatnosti Istraživanje i proizvodnja nafte i plina obavlja poslove istraživanja, razrade, proizvodnje i dobave nafte i plina na domaćem tržištu i u inozemstvu. INA je počela obavljati istražne radove u Republici Hrvatskoj još 1952. godine. Od tada je poslove istraživanja i proizvodnje nafte i plina obavljala u preko dvadeset zemalja, a danas je aktivna u Albaniji, Angoli, Hrvatskoj, Egiptu, Rusiji i Siriji.

Većina proizvodnje nafte i plina ostvaruje se u kopnenom području Republike Hrvatske gdje INA ima vlasništvo nad svih 50 naftnih i plinskih proizvodnih polja. Proizvodnja na moru započela je 1999. sa plinskog polja Ivana u sjevernom Jadranu, a koja se ostvaruje zajednički s "joint venture" partnerom ENI, Italija s kojim je potpisan ugovor o podjeli proizvodnje. Pored polja Ivana u okolici se nalaze i druga plinska polja čija bi eksploatacija trebala započeti tijekom 2005. godine. Procjenjuje se da ukupne rezerve plina u području sjevernog Jadrana iznose oko 20 milijardi m³. U 2001. godini INA je proizvela ukupno 2 milijuna tona nafte i 1,8 milijardi m³ plina. U Siriji su otkrivena značajna nalazišta plina/kondenzata i sad su u tijeku procjene rezervi tih polja.

b) Rafinerijska prerada i veleprodaja

U sklopu INA-Industrija nafte nalaze se dvije rafinerije i dva postrojenja za proizvodnju maziva, te skladišta i distributivna mreža za naftu i naftne derivate. Sirova nafta doprema se do rafinerija Jadranskim naftovodom, a derivati se distribuiraju morskim putem, cestovnim i željezničkim transportom do skladišta ili direktno do kupaca. Prodaja naftnih derivata i drugih roba odvija se putem sektora Veleprodaje ili putem maloprodajne mreže.

Rafinerije za proizvodnju derivata nalaze se u Rijeci (Urinj) i Sisku. Rafinerija Rijeka je srednje veličine, smještena je na obali i ima pristup luci koja može prihvatiti veće tankere, a povezana je i sa sustavom Jadranskog naftovoda. U prosjeku ta rafinerija prerađuje 3 – 3,5 milijuna tona sirove nafte godišnje i proizvodi naftne derivate za domaće i izvozna tržišta. U sklopu rafinerije nalazi se i skladišni prostor sa spremnicima kapaciteta 350,000 m³.

Rafinerija Sisak nalazi se 50 km od Zagreba i uglavnom prerađuje domaću naftu te rusku naftu, koja se doprema naftovodima Družba 1 i Družba 2. Nafta se u Sisak može dopremiti i Jadranskim naftovodom iz Mediterana preko luke Omišalj. Rafinerija Sisak prerađuje 2,0 – 2,2 milijuna tona nafte godišnje i proizvodi asortiman derivata za domaće i izvozno tržište.

c) Veleprodaja i distribucija

Poslovi veleprodaje i distribucije naftnih proizvoda obavljaju se putem sektora Veleprodaje u segmentu djelatnosti Rafinerijska prerada i veleprodaja. Glavni zadatak je učinkovito upravljanje distribucijom od rafinerija do maloprodajne mreže ili velikih kupaca.

d) Trgovina na malo

Glavna aktivnost tog segmenta djelatnosti je prodaja naftnih derivata i drugih roba putem mreže benzinskih postaja kao i direktna prodaja većim kupcima. Maloprodajna mreža INE obuhvaća 397 benzinskih postaja i 31 specijalizirano maloprodajno mjesto koje uključuje često skladišta, te prodaju goriva u marinama i prodavaonice.

U 2001. godini putem trgovine na malo prodano je 2,2 milijuna tona derivata. Prosječni promet po benzinskoj postaji bio je cca. 2.650 tona. INA ima vodeću poziciju u trgovini derivatima na domaćem tržištu s najvećim brojem dobro raspoređenih benzinskih postaja. Međutim, ova djelatnost je otvorena za konkurenciju i postoji velik broj većih i manjih

privatnih trgovačkih društava, koje se uglavnom opskrbljuju proizvodima iz rafinerija INE, no određene količine naftnih derivata se i uvoze.

INA posjeduje i određen broj benzinskih postaja u susjednim zemljama: u Bosni i Hercegovini 43 i u Sloveniji 6. INA posjeduje također određenu imovinu u Srbiji koja se sastoji od 194 benzinske postaje, sedam skladišta derivata i druge objekte. Pokrenute su pravne mjere za povrat te imovine koju je preuzeo Beopetrol, Beograd.

Cijene naftnih derivata u Republici Hrvatskoj su liberalizirane i utvrđuju se prema odgovarajućoj formuli koja uzima u obzir niz relevantnih parametara.

Pored osnovnih djelatnosti, organizacijsku strukturu INA d.d. čine korporativne funkcije koje pružaju podršku temeljnim djelatnostima i obavljaju aktivnosti u svom specifičnom području. Neke sporedne aktivnosti, koje mogu funkcionirati kao zasebne jedinice, izdvojene su u ovisna društva u INA Grupi. Time su izdvojena poduzeća stekla veću samostalnost i mogu se lakše prilagođavati zahtjevima otvorenog tržišta. Jedno od većih ovisnih društava je trgovačko društvo CROSCO d.o.o. – Integrirani naftni servisi u stopostotnom vlasništvu INE. Osnovne djelatnosti Crosca vezane su za pružanje specijalističkih usluga u procesu istraživanja i proizvodnje nafte i plina kao što je bušenje, remont, opremanje bušotina, testiranje, rad sa savitljivim tubingom, karotaža i drugo. Trgovačko društvo posjeduje 48 modernih bušačkih i remontnih postrojenja te opremu za geološke servise, kao i tri offshore platforme (jednu polu-uronivu i dvije fiksne platforme). Crosco ima preko četrdeset godine međunarodnog iskustva u obavljanju navedenih specijaliziranih poslova u 23 zemlje širom Europe, Afrike i Azije. Nadalje važno je i trgovačko društvo PROPLIN d.o.o. koja obavlja prodaju ukapljenog naftnog plina na hrvatskom tržištu. Distribucija ukapljenog naftnog plina (UNP) u bocama za domaćinstvo i spremnicima za industriju počela je prije više od trideset godina. Tijekom godina posao se širio kako je broj potrošača rastao. Danas se UNP prodaje u bocama, malim spremnicima, kao auto plin, putem gradskih plinara i direktnim industrijskim potrošačima u područjima gdje nema prirodnog plina. Proplin ima 8 distribucijskih centara koji su geografski dobro raspoređeni za snabdijevanje kupaca u svim dijelovima zemlje. U području veleprodaje Proplin drži 98% hrvatskog tržišta, a u području maloprodaje 35%.

U kontekstu konsolidacije naftne industrije u svijetu i liberalizacije tržišta energenata u Europskoj Uniji, Vlada Republike Hrvatske odlučila je provesti proces privatizacije INE. U ožujku 2002. godine stupio je na snagu poseban zakon o privatizaciji INE (Vidi Dodatak 17) prema kojem se 25% udjela plus 1 dionica prodaje strateškom partneru. Oglas za izražavanje interesa za kupnju navedenog udjela objavljen je u svibnju 2002. godine i izazvao je priličan interes europskih i ruskih naftnih trgovačkih društava. U užu izbor ušla su tri ponuđača: OMV, Austrija, MOL, Mađarska i Rosnjeft, Rusija i oni su dostavili obvezujuće ponude. Ponude su otvorene 20. srpnja 2003. godine, a trgovačko društvo MOL iz Mađarske ponudilo je najvišu cijenu od 505 milijuna USD. Ponuda je udovoljavala i svim drugim uvjetima, koje je postavila Vlada Republike Hrvatske pa su ugovori za ovu transakciju potpisani 17. srpnja 2003. godine.

Zakon o privatizaciji INE predviđa daljnju prodaju 15% od ukupnog broja dionica INE putem javne ponude na hrvatskim burzama. Isto tako predviđa se prodaja 7% dionica sadašnjim i bivšim zaposlenicima INE, a 7% će se bez naknade transferirati hrvatskim braniteljima.

Republika Hrvatska zadržat će 25% udjela plus jednu dionicu INE do ulaska Republike Hrvatske u Europsku Uniju. Iz preostalih 21% dionica INE osigurat će se kompenzacija za moguće prijašnje vlasnike a ostatak će ići u prodaju ili će se zamijeniti sukladno uvjetima na tržištu i odluci Vlade Republike Hrvatske te pristanak Hrvatskog sabora.

Važan čimbenik u energetsom sektoru Republike Hrvatske je i trgovačko društvo PLINACRO d.o.o. u 100% vlasništvu Republike Hrvatske, čija osnovna djelatnost je transport prirodnog plina na području Republike Hrvatske. Transport plina obavlja se preko 1.741 km magistralnih i regionalnih plinovoda, 139 mjerno-redukcijskih stanica i 221 mjerne linije. Cijena transporta utvrđuje se Tarifnim sustavom a njegovu primjenu nadzire Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti.

Jadranski naftovod, d.d.(JANAF d.d.) upravlja naftovodnim sustavom, koji je projektiran i građen u razdoblju od 1974. do 1979. godine kao suvremen, efikasan i ekonomičan sustav transporta nafte za domaće i inozemne korisnike u istočnoj i srednjoj Europi. Projektirani kapacitet cjevovoda JANAF-a je 34 milijuna tona, a instalirani 20 milijuna tona godišnje. Sustav JANAF-a sastoji se od:

- Prihvatno - otpremnog Terminala Omišalj na otoku Krku i luke Omišalj.
- Cjevovoda dugačkog 759 kilometara od čega 610 km prolazi područjem Republike Hrvatske s dionicama:
- Prihvatno - otpremnih terminala u Sisku, Virju i Slavonskom Brodu (u izgradnji) s rezervoarskim prostorom (u Sisku od 100.000 m³ i Virju od 40.000 m³) te pripadajućim pumpnim i mjernim stanicama.
- Podmorskog naftovoda Omišalj - Urinj, koji povezuje luku i Terminal Omišalj, na otoku Krku s INA – Rafinerijom nafte Rijeka na kopnu. Cjevovod je ukupne dužine 7 km, od toga je 6 km podmorski dio.

Poseban značaj u sustavu JANAF-a imaju tankerska luka i terminal u Omišlju zbog mogućnosti ukrcaja i iskrcaja nafte tijekom cijele godine zahvaljujući povoljnim vremenskim prilikama u luci i zaljevu bez jakih vjetrova i velikih valova, te dubine mora od 30 m u luci i 50 m u omišaljskom zaljevu; mogućnosti prihvata VLCC tankera bez ograničenja; izgrađena dva veza kapaciteta prekrcanja od 20.000 m³/h svaki, s mogućnostima izgradnje još dva veza; skladišnih kapaciteta od 760.000 m³ za naftu i 60.000 m³ za derivate, s mogućnostima proširenja za još 0,8 milijuna m³; geografskog položaja na Mediteranu i mogućnosti uvoza nafte iz različitih destinacija te izvoza nafte na svjetsko naftno tržište. Glavna poslovna aktivnost JANAF-a je domaći i međunarodni transport nafte. Od 1979. do 2003. godine transportirano je oko 127 milijuna tona nafte od čega 31,4% za domaće rafinerije, a 68,6% za potrebe stranih trgovačkih društava, što ukazuje na izrazito međunarodni karakter JANAF-a.

Slijedeći misiju, JANAF je u tijeku ostvarenja svoje strategije razvoja međunarodnog projekta izvoza ruske nafte – Družba Adria te pripreme projekta izvoza Kaspiske nafte – CPOT.

Što se tiče cijena energenata može se kazati da u slučaju plina odražavaju troškove proizvodnje, transporta i distribucije, ali ne odražavaju u potpunosti troškove za slučaj električne i toplinske energije. Tarifni sustavi kojima se reguliraju cijene energije izrađeni su prema načelima koja su određena odgovarajućim tarifnim sustavima. (vidi odgovor 3.2.2. točka E.)

Prosječna prodajna cijena električne energije (bez poreza na dodanu vrijednost, kn/kWh)

Godina / Potrošač	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
110 kV	0,2632	0,2869	0,2616	0,2659	0,2720	0,2550	0,2462	0,2336
35 kV	0,3555	0,3568	0,3575	0,3451	0,3554	0,3440	0,3285	0,3094
10 kV	0,5191	0,5066	0,4985	0,5002	0,5073	0,4950	0,4788	0,4440
Kućanstva	0,3874	0,3806	0,3865	0,3859	0,3744	0,3940	0,4184	0,5095
Usluge	0,7155	0,6855	0,6866	0,6000	0,6590	0,6439	0,6499	0,5787
Javna rasvjeta	0,5227	0,5181	0,5242	0,5114	0,5122	0,5110	0,5007	0,4700
Prosječna prodajna cijena	0,4373	0,4544	0,4683	0,4469	0,4451	0,4480	0,4519	0,4242

Struktura i cijene naftnih derivata, siječanj 2003. u kn/l

Proizvod / Datum	Prod. cijena INA	Troš.	Nak. za Auto-ceste	Nak za Hrv. ceste	PDV	MPC
Motorni benzin - MB 98	2,154	2,400	0,600	0,600	1,266	7,02
Bezolovni motorni benzin-BMB 95	2,162	1,900	0,600	0,600	1,158	6,42
Bezolovni motorni benzin-BMB 98	2,392	1,900	0,600	0,600	1,208	6,70
Dizelsko gorivo-DG EURO	2,308	1,000	0,600	0,600	0,992	5,50

Dizelsko gorivo-DG	2,226	1,000	0,600	0,600	0,974	5,40
Dizelsko gorivo-DG EURO-PLAVI	2,230	0,000	-	-	0,490	2,72
Ekstra-lako loživo ulje-LUEL	2,126	0,300	-	-	0,534	2,96

Osnovni elementi obračuna su prosječne srednje cijene naftnih derivata objavljenih u Platt's European Marketscan na paritetu CIF Mediteran, prosječni prodajni tečaj za USD, priznavanje troškova nabave (trošak kapitala) i troškova skladištenja obveznih zaliha nafte i naftnih derivata.. Prodajne cijene obračunavaju svakih sedam dana odnosno jednom tjedno s primjenom od utorka.

Maloprodajne cijene Gradske plinare Zagreb iznosile su u 2001. godini 1,79 kn/m³ za kućanstvo, a 1,84 kn/m³ za industrijske potrošače.

Od 1. veljače 2001. godine transport plina počeo se odvijati na komercijalnoj osnovi te cijena transporta plina (transportna tarifa) u Republici Hrvatskoj u periodu od 01. veljače 2001. godine do 31. prosinca 2001. godine iznosila je 0,0884 kn/m³, a od 01. siječnja 2002. godine iznose 0,122 kn/m³.

Sustav sakupljanja podataka u Republici Hrvatskoj je zadovoljavajući i sukladan sustavu EU a podatke i informacije skuplja Energetski Institut Hrvoje Požar kao nadležna institucija u Republici Hrvatskoj.

3. Molimo dostavite informacije o dokumentima koji se odnose na vašu strategiju na području energetike (energetska politika, štednja energije ili politike u podsektorima) te zakonodavstvu o pitanjima koja se odnose na energetiku. Ako je moguće dostavite strateške dokumente i pravne propise koji se odnose na državnu politiku u sektoru energetike (na jednom od službenih jezika EU-a). Cijenili bismo da nam dostavite i kratak sažetak izvještaja i pravnih propisa. Kada je riječ o izvještajima i pravnim propisima, Hrvatska se poziva da specificira koji izvještaj/pravni propis odgovara određenoj strategiji EU-a ili pravnom propisu EU-a (molimo dostavite ovu informaciju za sva pitanja koja se odnose na energiju). Kakva je opća ocjena njihove (ne)kompatibilnosti sa strategijama i pravnim propisima EU-a?

Temeljni ciljevi energetske politike Republike Hrvatske navedeni su u Strategiji razvitka energetskoga sektora (NN 38/02, sažeti prikaz vidi Dodatak 19) koju je u ožujku 2002. godine prihvatio Hrvatski sabor za razdoblje od 10 godina:

1. povećanje energetske efikasnosti od proizvodnje, transformacije, prijenosa i transporta, do distribucije i potrošnje energije, što uključuje poticanje plinifikacije i mogućnosti korištenja plina te proizvodnju energije izvan javnih mreža,
2. sigurna dobava i opskrba, uključivanje u međunarodno tržište energije, osiguranje više pravaca priključaka na međunarodne mreže i dobava iz više pravaca za sve umrežene sustave, razvitak prijenosnih i transportnih mreža, razvoj distribucijskih mreža, uvažavanje sigurnosnih ograničenja i državnih interesa,
3. diversifikacija energenata i izvora koja uključuje izbor i dobavu energenata koji će osigurati sigurnu opskrbu potrošača te prostorni raspored izvora koji će osigurati stabilnost opskrbe svakog područja,
4. korištenje obnovljivih izvora energije koje će biti u skladu s resursima, razvitkom tehnologije i ukupnom gospodarskom politikom, realne i tržišno formirane cijene energije i razvitak energetskog tržišta i poduzetništva te privatizacijski procesi u skladu s interesima hrvatske države, koji trebaju potaknuti energetske efikasnost i dobro gospodarenje energijom, te omogućiti uključivanje Republike Hrvatske u europsko energetske tržište,
5. zaštita okoliša, što u energetskom sektoru podrazumijeva primarno djelovanje kroz energetske efikasnost, obnovljive izvore, izbor energenata i primjenu najsuvremenijih tehnologija zaštite, kvalitetno zakonodavstvo i nadzor, utjecaj javnosti i obrazovanja, te promociju pozitivnih primjera.

U Zakonu o energiji (NN 68/01) utvrđen je sadržaj energetske planskih dokumenata, njihovi donositelji, postupak njihova donošenja te razdoblje za koje se utvrđeni dokumenti donose.

Na temelju Strategije razvitka energetskeg sektora Vlada Republike Hrvatske donosi Program provedbe Strategije energetskeg razvitka. Njime se utvrđuju mjere, nositelji aktivnosti i dinamika realizacije energetske politike i provođenja nacionalnih energetskeg programa, način ostvarivanja suradnje s tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave na području planiranja razvitka energetskeg sektora i suradnje s energetskim subjektima te s međunarodnim organizacijama. Program provedbe Strategije energetskeg razvitka donosi se za razdoblje od najmanje tri godine. Nakon isteka razdoblja za koje je donesen Program provedbe Strategije energetskeg razvitka, Vlada Republike Hrvatske podnosi Hrvatskom saboru izvješće o provedbi Strategije energetskeg razvitka s prijedlogom potrebnih promjena.

Jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave su dužne u svojim razvojnim dokumentima planirati potrebe i način opskrbe s energijom i te dokumente usklađivati sa Strategijom energetskeg razvitka i Programom provedbe Strategije energetskeg razvitka.

Vlada Republike Hrvatske donosi dugoročne i godišnje energetske bilance kojima se utvrđuje ukupna potreba za energijom, izvori (vrste) energije te načini i mjere za zadovoljavanje tih potreba. Sastavni dio energetskeg bilanci su potreban nivo rezervnih kapaciteta energetskeg objekata, potrebna zaliha operativnih rezervi pojedinih vrsta energije, te zahtjevi u vezi s učinkovitim korištenjem energije. Godišnja energetska bilanca se donosi najkasnije do 15. prosinca tekuće godine za iduću godinu. Ministar gospodarstva donio je Pravilnik o energetskoj bilanci kojim se propisuju sadržaj i način dostave podataka koje su tijela državne vlasti, tijela jedinica lokalne i jedinica područne (regionalne) samouprave i energetski subjekti dužni dostaviti Ministarstvu gospodarstva radi utvrđivanja prijedloga energetskeg bilanci (NN 33/2003).

Na sjednici Hrvatskog sabora održanoj u srpnju 2001. godine, usvojen je, kako je već bilo rečeno, paket energetskeg zakona (NN 68/01). Riječ je o pet zakona kojima se reformira energetski sektor u skladu sa zakonodavstvom Europske unije i to su već ranije spomenuti Zakon o energiji, Zakon o tržištu električne energije, Zakon o tržištu plina, Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata, te Zakon o regulaciji energetskeg djelatnosti. Navedenim zakonima uvode se tržišni odnosi i omogućuje postupna liberalizacija energetskeg tržišta. Njima se također definira transparentan odnos energetskeg subjekata i kupaca. Novom regulativom, koju će upotpuniti i podzakonski akti nužni za provedbu reformskih zakona, stvoren je zakonodavni okvir za restrukturiranje, a zatim i privatizaciju dvaju najznačajnijih trgovačkih društava hrvatskeg energetskeg sektora: Hrvatske elektroprivrede (HEP-a) i Industrije nafte (INA-e).

Zakon o energiji (NN 68/01) , kao opći zakon, rješava temeljna pitanja unutar energetskeg sektora. Zakon određuje Strategiju energetskeg razvitka Republike Hrvatske kao osnovni akt kojim se utvrđuje energetska politika i planira energetski razvitak. Zakonom se utvrđuje da je za obavljanje energetskeg djelatnosti potrebna dozvola koju izdaje Vijeće za regulaciju energetskeg djelatnosti, te propisuje uvjete koje mora ispuniti energetski subjekt da bi mogao dobiti dozvolu za obavljanje djelatnosti i poslovati na energetskom tržištu. Uvjete koji se odnose na tehničku i stručnu kvalificiranost energetskeg subjekta te način vođenja registra oduzetih i izdanih dozvola za obavljanje energetske djelatnosti propisuje ministar nadležan za pitanja energetike posebnim pravilnikom. Energetske djelatnosti obavljaju se kao tržišne djelatnosti osim ako odredbama Zakona o energiji ili posebnih zakona o tržištima električne energije, plina te nafte i naftnih derivata nije propisano da se obavljaju kao javne usluge. Obveza javne usluge je obveza energetskeg subjekata kojima je povjereno obavljanje određenih usluga od općeg gospodarskeg i društvenog interesa kako bi se osigurala sigurna, redovita i kvalitetna opskrba energijom po razumnim cijenama, uz zaštitu okoliša. Zakonom se propisuje obveza formiranja i obnavljanja, pored obveznih, i operativnih rezervi energije za subjekte koji proizvode električnu ili toplinsku energiju ili proizvode ili uvoze naftu i naftne derivate, sukladno podzakonskom aktu koji donosi ministar nadležan za pitanja energetike. Posebno se ovlašćuje Vlada Republike Hrvatske da u zakonom utvrđenim slučajevima propisuje

mjere ograničenja uvoza, izvoza ili trgovine energentima. Zakon regulira način snošenja obveza i troškova nastalih prije reforme energetskog sektora koji ne mogu u cijelosti biti pokriveni u tržišnim uvjetima poslovanja (tzv. «naslijeđeni troškovi»). Ovi troškovi pokrivaju se naknadom u cijeni energije, a «naslijeđeni troškovi» koji na taj način ne mogu biti pokriveni pokrit će se temeljem posebnog zakona.

Zakon uređuje pitanje cijena energije koje, ovisno o stupnju otvorenosti tržišta mogu biti slobodne ili regulirane odnosno određene primjenom tarifnih sustava koje donosi Vlada Republike Hrvatske na prijedlog energetskog subjekta na čije se djelatnosti tarifni sustav primjenjuje. U cijeni energije su sadržane i naknade za usluge energetskih djelatnosti koje se obavljaju kao javne usluge, naknada za obavljanje poslova regulacije energetskih djelatnosti te naknada za pokrivanje «naslijeđenih troškova» koju određuje Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti. Vlada Republike Hrvatske donosi i Opće uvjete za opskrbu, kojima se uređuju uvjeti i način opskrbe kupaca energijom.

Zakon o regulaciji energetskih djelatnosti (NN 68/01, 109/01) uspostavlja Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti kao stalnu neovisnu pravnu osobu. U nadležnosti Vijeća je nadzor nad primjenom tarifnih sustava, izdavanje dozvola za obavljanje energetskih djelatnosti, osiguravanje preglednog i nepristranog obavljanja energetskih djelatnosti koje se obavljaju kao javne usluge te drugi regulatorski poslovi utvrđene odredbama spomenutog zakona kao i odredbama ostalih zakona iz energetskog paketa. Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti ima pet članova, koje imenuje i razrješava Hrvatski sabor. Statutom Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti uređeno je unutarnje ustrojstvo Vijeća za regulaciju te druga pitanja značajna za njegov rad. Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti u obavljanju poslova javnih ovlasti donosi upravne akte koji su konačni i protiv kojih se može pokrenuti upravni spor.

Sredstva za početak rada Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti osigurana su u prvoj godini djelovanja iz državnog proračuna, a daljnja se sredstva za rad osiguravaju iz prihoda od obavljanja vlastite djelatnosti kao i iz iznosa od 0,07% od ukupnoga godišnjega prihoda koji su u prethodnoj godini ostvarili energetski subjekti koji obavljaju jednu ili više energetskih djelatnosti.

Zakon o tržištu električne energije (NN 68/01) određuje da se proizvodnja električne energije i opskrba električnom energijom za povlaštene kupce obavljaju kao tržišne djelatnosti na način da energetski subjekti i kupci slobodno dogovaraju količinu i cijenu isporučene električne energije putem ugovora ili izravno na organiziranom tržištu. Proizvodnja električne energije za tarifne kupce, prijenos električne energije, distribucija električne energije, opskrba električnom energijom, vođenje elektroenergetskog sustava te organiziranje tržišta električnom energijom obavljaju se kao javne usluge. Izgradnja energetskih objekata za proizvodnju električne energije za tarifne kupce odvija se temeljem natječaja i odobrenja koje provodi odnosno izdaje Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti. S druge strane, izgradnja energetskih objekata za proizvodnju električne energije za povlaštene kupce slobodna je odluka energetskog subjekta koji ima dozvolu za obavljanje djelatnosti proizvodnje električne energije. Položaj povlaštenog proizvođača, na temelju rješenja Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti, a u skladu s uvjetima koje propisuje ministar nadležan za pitanja energetike, može steći energetski subjekt koji u pojedinačnom proizvodnom objektu istovremeno proizvodi električnu i toplinsku energiju, koristi otpad ili obnovljive izvore energije na gospodarski način sukladno mjerama zaštite okoliša. Zakonom se utvrđuju uvjeti pristupa prijenosnoj odnosno distribucijskoj mreži u skladu s načelom reguliranog pristupa treće strane kao i načelni uvjeti i način snošenja troškova priključka novih energetskih subjekata i kupaca na mrežu. Zakon definira status Hrvatske elektroprivrede (HEP-a) u procesu reforme energetskog sektora. HEP je nositelj javne usluge za tarifne kupce električne energije. Tarifni kupci su oni kupci koji danom primjene Zakona imaju godišnju potrošnju manju od 40 GWh godišnje i ne mogu birati svog dobavljača električne energije. Kupci iznad te granice su povlašteni i oni električnu energiju mogu nabavljati iz uvoza posredstvom tržišnih posrednika ili zastupnika ili iz domaćeg opskrbnog sustava. Propisuje se obveza Hrvatskoj elektroprivredi d.d. da uskladi svoju organizaciju s odredbama Zakona o energiji i odredbama Zakona o tržištu električne energije tako da pojedine djelatnosti obavljaju povezana pravno samostalna društva odnosno HEP Grupa. Utvrđuje se razdoblje u kojem je Hrvatska elektroprivreda dužna izvršiti propisano organizacijsko usklađenje, osnovati trgovačko društvo koje će obavljati djelatnosti vođenja elektroenergetskog sustava i

organiziranja tržišta električne energije te prenijeti dionice odnosno poslovne udjele u tom trgovačkom društvu na Republiku Hrvatsku.

Zakon o tržištu plina (NN 68/01) određuje djelatnosti koje se obavljaju kao tržišne, ali i one djelatnosti koje se obavljaju kao javna usluga. Zakon određuje uvjete pod kojima se obavlja djelatnost dobave plina te utvrđuje odgovornost za dobavu plina i ugovaranje uvoznih količina plina, odgovornost za dugoročno planiranje i razvoj plinskog transportnog sustava, pouzdan i ekonomičan transport plina do izravnih kupaca i distributera plina kao i odgovornost za izgradnju i održavanje distribucijskog sustava plinovoda i pouzdanu i ekonomičnu distribuciju plina do kupaca. Zakon utvrđuje uvjete za pristup treće strane transportnom plinskom sustavu u skladu s načelom pregovornog pristupa kao i uvjete pod kojima transporter plina može odbiti pristup dobavljačima plina i/ili povlaštenim kupcima plina. U slučaju nastalog spora nadležno je Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti. Zakonom je predviđeno obavljanje djelatnosti distribucije plina kao tržišne djelatnosti, a temeljem koncesije, koju nakon provedenog javnog natječaja, dodjeljuje jedinica područne (regionalne) samouprave, te utvrđeni parametri za stjecanje položaja povlaštenog kupca. Položaj povlaštenog kupca u trenutku stupanja na snagu ovog Zakona dobivaju: kupci koji kupuju plin za proizvodnju električne energije neovisno o iznosu godišnje potrošnje, kupci koji kupuju plin za istovremenu proizvodnju električne i toplinske energije neovisno o iznosu godišnje potrošnje, te kupci koji kupuju plin isključivo za vlastite potrebe s godišnjom potrošnjom većom od 100 milijuna m³ plina. Vlada Republike Hrvatske može propisati i drukčije parametre za stjecanje statusa povlaštenog kupca sukladno dinamici otvaranja plinskog tržišta. Zakon obvezuje transportere i distributere plina na usklađivanje svoga poslovanja sukladno odredbama ovoga Zakona, a u roku od šest mjeseci od njegova stupanja na snagu.

Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata (NN 68/01) propisuje da se sve djelatnosti u sektoru nafte i naftnih derivata obavljaju na slobodnom tržištu. Međutim, ministarstvo nadležno za pitanja energetike utvrđuje maksimalne cijene za naftne derivate. Tarifu za transport nafte naftovodom, na prijedlog energetske subjekta, donosi Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti. Zakonom se utvrđuje obveza energetske subjekata ovlaštenih za obavljanje djelatnosti transporta nafte naftovodom i djelatnosti transporta naftnih derivata produktovodom da omoguće pristup svima koji podnesu zahtjev za pristup transportnim sustavima, u skladu s pregovornim pristupom treće strane. Određeni su i uvjeti pod kojima se može odbiti pristup trećoj strani, kao i oni pod kojima se skladišni kapaciteti mogu dati u zakup. Nadalje, za dobavljače nafte koja služi za proizvodnju električne ili toplinske energije te proizvođače i dorađivače nafte i naftnih derivata, utvrđena je obveza osiguranja operativnih zaliha u skladu s posebnim uvjetima koje će propisati ministar nadležan za pitanja energetike. Ovim se Zakonom određuje način vođenja financijskih izvještaja za energetske subjekte koji obavljaju djelatnost transporta nafte naftovodom i drugim oblicima transporta. Uz utvrđivanje odgovornosti za opskrbu naftom i naftnim derivatima, predviđeno je da Vlada Republike Hrvatske može, u slučaju poremećaja na domaćem tržištu nafte i naftnih derivata, propisati određene mjere s ciljem ublažavanja i otklanjanja nastalih poremećaja.

Temeljem odredbi opisanih energetske zakona Vlada Republike Hrvatske, ministar gospodarstva i druge pravne osobe ovlašteni su na donošenje niza podzakonskih akata čime se realiziraju do kraja uvjeti za odvijanje slobodnog tržišnog natjecanja uz sigurnu, kvalitetnu i pouzdanu opskrbu energijom. Veći dio dokumenata je donesen, dok su neki još u izradi:

- Uredba o financiranju rada Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti NN 60/02)
- Uredba o razdoblju za koje se izdaje dozvola za obavljanje energetske djelatnosti (NN 116/02)
- Uredba o obveznim zalihama nafte i naftnih derivata (NN 27/03)
- Tarifni sustavi koje donosi Vlada Republike Hrvatske, a na prijedlog energetske subjekta i po pribavljenom mišljenju Ministarstva gospodarstva i Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti. Tarifni sustavi se temelje na opravdanim troškovima poslovanja, održavanja, zamjene, izgradnje ili rekonstrukcije objekata i zaštite okoliša, uključujući razuman rok povrata sredstava od investicija u energetske objekte, uređaja i mreža, odnosno

sustava te moraju biti nepristrani i razvidni. Elementi tarifnog sustava iskazuju se u tarifnim stavkama, koje omogućuju obračun cijene energije za obračunsko razdoblje. Primjenu tarifnih sustava nadzire Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti.

- Tarifni sustav za usluge elektroenergetskih djelatnosti koje se obavljaju kao javne usluge (NN 101/2002, 121/2002 i 129/2002) utvrđuje tarifne elemente za obračun cijena električne energije, odnosno usluga elektroenergetskih djelatnosti koje se obavljaju kao javne usluge za različite energetske subjekte, odnosno kupce, ovisno o vrsti, snazi, kvaliteti i drugim elementima isporučene energije, te način primjene tih elemenata. Tarifni sustav temelji se na opravdanim troškovima poslovanja, održavanja, zamjene, izgradnje ili rekonstrukcije objekata i zaštite okoliša te ostalim troškovima neophodnim za ispravno i pouzdano funkcioniranje elektroenergetskog sustava, uključujući razuman rok povrata sredstava od investicija u elektroenergetski sustav.
- Tarifni sustav za dobavu prirodnog plina za tarifne kupce (NN 99/02) utvrđuje prodajnu cijenu prirodnog plina za pravne i fizičke osobe koje se bave dobavom odnosno trgovinom prirodnog plina.
- Tarifni sustav za transport plina za dobavljače i povlaštene kupce plina (NN 99/02) određuje osnovne obračunske elemente za izračun cijene za transport plina kojeg obavlja transporter.
- Pravilnik o načinu i kriterijima za utvrđivanje iznosa naknade za korištenje prijenosne i distribucijske mreže (NN 109/03) određuje način i kriterije za utvrđivanje iznosa naknade za korištenje prijenosne, odnosno distribucijske mreže, naknadu za pokriće troškova osiguranja usluga sustava, naknade za pokriće troškova tehničkih gubitaka te dodatne naknade ukoliko je to određeno zakonom ili nekim podzakonskim aktom. Svrha je Pravilnika također propisati operatoru sustava, energetskom subjektu za prijenos električne energije i energetskom subjektu za distribuciju električne energije način (metodologiju) utvrđivanja te strukturu naknada za korištenje prijenosne i distribucijske mreže te naknada za pokriće troškova osiguranja usluga sustava.
- Pravilnik o uvjetima za obavljanje energetske djelatnosti (NN 6/03) propisuje uvjete tehničke i financijske kvalificiranosti te stručne osposobljenosti koje mora ispunjavati pravna osoba da bi od Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti mogla ishoditi rješenje kojim se dozvoljava obavljanje energetske djelatnosti (dozvola za obavljanje energetske djelatnosti).
- Pravilnik o distribuciji plina (NN 104/02 i 97/03) propisuje uvjete tehničke kvalificiranosti, stručne osposobljenosti i financijske kvalificiranosti koje mora ispunjavati pravna ili fizička osoba da bi mogla ishoditi dozvolu za obavljanje i obavljati djelatnost distribucije plina; način obavljanja djelatnosti distribucije plina; prava i obveze distributera plina; prava i obveze korisnika usluge distribucije plina; te način osiguranja sredstava za izgradnju plinskog distribucijskog sustava. Djelatnost distribucije plina obavlja se temeljem koncesije koju dodjeljuje jedinica područne (regionalne) samouprave. Koncesija za izgradnju distribucijskog sustava plinovoda i pružanje usluga distribucije plina daje se na vrijeme do 30 godina, a koncesija za pružanje usluga distribucije plina do 15 godina.
- Pravilnik o energetskoj bilanci (NN 33/03) propisuje sadržaj i način dostave podataka koje su tijela državne vlasti, tijela jedinica lokalne samouprave i energetski subjekti dužni dostaviti Ministarstvu gospodarstva radi izrade godišnje energetske bilance (predviđene i ostvarene).
- Pravilnik o općim uvjetima i tarifi za skladištenje obveznih zaliha nafte i naftnih derivata (NN 68/03) utvrđuje opće uvjete koje moraju ispuniti skladištar i obveznik osiguranja obveznih zaliha pri sklapanju međusobnog ugovora o skladištenju obveznih zaliha u vlasništvu obveznika osiguranja zaliha. Pravilnikom se propisuje iznos najviše tarife za preuzimanje skladišta koja sadrži troškove skladištenja i manipulacije ovim zalihama.

U izradi su sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o učinkovitom korištenju energije;

- Pravilnik o naljepnici o energetskej učinkovitosti proizvoda;
- Pravilnik o obnovljivim izvorima energije;
- Pravilnik o operativnim zalihama;
- Tarifni sustav za distribuciju plina za pojedina distribucijska područja;
- Opći uvjeti opskrbe energijom;
- Pravilnik o troškovima priključka novih energetskih subjekata i kupaca na elektroenergetsku mrežu;
- Pravilnik o uvjetima za stjecanje položaja povlaštenog proizvođača električne energije;
- Mrežna pravila za pogon i vođenje prijenosne i distribucijske mreže u elektroenergetskom sustavu;
- Pravila djelovanja tržišta električnom energijom;
- Mrežna pravila - uvjeti za pristup plinskom transportnom sustavu;
- Tarifa za transport nafte i naftnih derivata;
- Pravilnik o načinu i uvjetima za utvrđivanje, korištenje i obnavljanje operativnih zaliha nafte i naftnih derivata;

Glede usklađenosti energetskog zakonskog okvira Republike Hrvatske treba ponajprije naglasiti da su zakoni usklađeni s EU direktivom 96/92 o tržištu električne energije i s EU direktivom 98/30 o tržištu plina u sljedećim odredbama:

- utvrđuju se djelatnosti koje se moraju obavljati kao javne usluge;
- uvodi se licenciranje energetskih djelatnosti od Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti te propisuju uvjeti za obavljanje energetskih djelatnosti;
- propisuje se odvojeno vođenje knjiga i sastavljanje financijskih izvješća za energetske subjekte koji obavljaju više energetskih djelatnosti;
- propisuju se načela, sadržaj i procedura donošenja tarifnih sustava čiju primjenu nadzire Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti;
- osniva se neovisan regulator: Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti.
- izgradnja energetskih objekata za proizvodnju električne energije za tarifne kupce obavlja se temeljem natječaja koje provodi Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti;
- izgradnja energetskih objekata za proizvodnju električne energije za povlaštene kupce slobodna je odluka energetskoga subjekta koji ima dozvolu za obavljanje energetskih djelatnosti;
- za izgradnju, pogon i održavanje prijenosne mreže odgovoran je energetski subjekt za prijenos električne energije;
- za izgradnju, pogon i održavanje distribucijske mreže odgovoran je energetski subjekt za distribuciju električne energije;
- pristup prijenosnoj i distribucijskoj elektroenergetskoj mreži utvrđen je sukladno načelu reguliranog pristupa treće strane;
- Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti na prijedlog energetskog subjekta za prijenos električne energije i na prijedlog energetskog subjekta za distribuciju električne energije utvrđuje iznos naknade za korištenje prijenosne i distribucijske mreže;
- uspostavlja neovisni operator sustava i tržišta na području električne energije;
- definiraju se povlašteni kupci električne energije i plina;
- transport plina se obavlja kao javna usluga, dok se dobava plina i distribucija obavljaju kao tržišne djelatnosti;

- određuje se pristup plinskom transportnom sustavu-sukladno načelu pregovornog pristupa treće strane;

Općenito gledajući može se kazati da je hrvatsko energetske zakonodavstvo u visokom stupnju usuglašeno s odgovarajućim zakonodavstvom Europske unije.

4. Molimo dostavite informaciju te, ako je moguće, tekstove sporazuma i konvencija (na jednom od službenih jezika EU-a) koji su potpisani s trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama na području energije.

- Ugovor o energetske povelji - Energy Charter Treaty (NN - međunarodni ugovori, 15/97 - Vidi Dodatak 20)
- Protokol energetske povelje o energetske učinkovitosti i pripadajućim problemima okoliša - Energy Charter Protocol on Energy Efficiency and Related Environmental Aspects (NN - međunarodni ugovori, 7/98 - Vidi Dodatak.20).
- INOGATE sporazum - Interstate Oil and Gas Transport to Europe (Vidi Dodatak18)

Dokumenti iz nuklearnog dijela se nalaze u točki 5 ovog poglavlja.

5. Molimo dostavite podatke o fiskalnim mjerama (PDV, trošarine, energetske porez na CO₂, ostali porezi/takse) koje se odnose na energente. Favorizira li sustav domaće izvore energije? Kako će daljnje usklađivanje poreznih propisa u EU-u utjecati na energetske bilancu?

U Republici Hrvatskoj postoji jedinstvena stopa poreza na dodanu vrijednost u iznosu od 22 % i ona vrijedi za sve energente. Pristojba na emisiju CO₂ još nije uvedena, a početak će se primjenjivati od 1. siječnja 2004. godine za sve pravne i fizičke osobe prema sljedećem izračunu:

$$N = N_1 \times E \times k_k$$

gdje je:

N - iznos naknade na emisiju CO₂, SO₂ ili NO₂ u kunama,

N₁ - naknada za jednu tonu emisije CO₂, SO₂, NO₂ (u daljnjem tekstu: jedinična naknada),

E - količina emisije u tonama u kalendarskoj godini,

k_k - korektivni poticajni koeficijent ovisan o količini i podrijetlu

Naknada za CO₂ emisiju se plaćaju za kalendarsku godinu. Usklađivanje poreznih propisa s onima u EU neće bitno utjecati na energetske bilancu u smislu smanjenja potrošnje.

Hrvatski sustav ne favorizira domaće izvore energije već uzima u obzir gospodarske uvjete.

6. Možete li dostaviti organizacijsku shemu nadležnih tijela na području energetike (ministarstvo, agencije, regulatorna tijela, itd.) i njihovih ključnih osoba?

Ministarstvo gospodarstva, ministar dr.sc. Ljubo Jurčić	Uprava za energetiku i rudarstvo, pom. ministra Roman Nota
Odjel za energetiku, načelnik mr.sc. Krešimir Cerovac	Odjel za rudarstvo, načelnik mr. sc. Dragan Krasić
Odsjek za nuklearnu sigurnost	

Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti, Predsjednik dr. sc. Mićo Klepo

Zamjenik predsjednika zadužen za dozvole i izgradnju novih objekata Mr. Eraldo Banovac	Član zadužen za pitanje cijena, tarifne sustave i energetsku efikasnost Ms. Ivona Štritof	Član zadužen za zaštitu potrošača i energetskih subjekata Mr. Darko Pavlović	Član zadužen za pravila, standarde i ekonomske odnose Ms. Ana Maria Boromisa

7. Kolika se ulaganja u razne podsektore energetike očekuju tijekom razdoblja do 2006.? Koja se vrsta financiranja predviđa (iz državnih ili privatnih fondova)?

Investicije u elektroenergetski sektor

u milijunima kuna	2003	2004	2005	2006	2007	Total
HEP Proizvodnja d.o.o.	393	506	749	952	1.081	3.681
HEP Prijenos d.o.o.	671	685	755	767	741	3.619
HEP Distribucija d.o.o.	1.545	1.435	1.435	1.435	1.435	7.285
HEP Opskrba d.o.o.	21	30	26	18	13	108
HEP d.d.	230	200	200	200	200	1.030
UKUPNO HEP	2.860	2.856	3.165	3.372	3.470	15.801
ISMO d.o.o.	19	18	16	16	9	78

INA d.d.(u milijunima USD)	2003	2004	2005	2006	2007	UKUPNO
Istraživanje i proizvodnja nafte i plina	166.05	246.13	228.26	230.33	201.72	1,072.49
Ulaganja u nematerijalnu imovinu	78.50	60.40	47.30	53.00	50.00	289.20
Ulaganja u materijalnu imovinu	87.55	185.73	180.96	177.33	151.72	783.29
Rafinerije i veleprodaja	59.61	96.4	75.46	88.00	36.00	355.47
Rafinerija nafte Rijeka	33.98	74.01	73.32	54.00	2.00	237.31
Rafinerija nafte Sisak	20.50	21.35	1.00	32.00	32.00	106.85
Ostale organizacijske jedinice	5.13	1.04	1.14	2.00	2.00	11.31
Trgovina na malo i nabava	20.57	20.07	20.07	20.07	20.07	100.85
Poslovna i stožerne funkcije	3.00	3.00	3.00	3.00	3.00	15.00
UKUPNO	249.23	365.60	326.79	341.40	260.79	1,543.81
Izvori financiranja						
Vlastiti izvori	123.04	140.08	195.38	44.61	112.16	615.27
Postojeći krediti	26.90	8.85	6.88			42.63
Novo ugovoreni krediti	49.20	95.80	11.00			156.00
Projektno financiranje	50.09	120.87	113.53	243.79	98.63	626.91
Zadržane dividende za investicije				53.00	50.00	103.00

Napomena: USD 50.09 milijuna investicija u 2003 godine, prenosi se na izvore projicirane za 2004. godinu

Vezano uz razvitak plinskog transportnog sustava za koji je nadležna trgovačka društva PLINACRO, Ministarstvo gospodarstva je odobrilo Plan razvoja, izgradnje i modernizacije plinskog transportnog sustava u Republici Hrvatskoj od

2002. do 2011. godine te donijelo konkretne mjere glede ulaganja za razdoblje 2002.-2006. godine. Investicije će se financirati sredstvima dobivenim na temelju transportnih tarifa.

Plan ulaganja PLINACRO u dugotrajnu imovinu 2002.-2006. godine je sljedeći :

	u tisućama USD	%
plinovodi (građenje i rekonstrukcija)	197.750	91,10
mjerno-redukcijske stanice	7.372	3,40
upravljanje + dispečerski centar	6.783	3,10
ostalo	5.296	2,40
Ukupno	217.201	100,00

Vezano uz djelatnost Jadranskog naftovoda za razdoblje 2003-2006. godine ukupne će investicije iznositi 58,591 milijuna USD, a investicijska ulaganja po godinama su sljedeća:

	u tisućama USD
2003	16.460
2004	7.613
2005	20.518
2006	14.000
Ukupno	58.591

Ne predviđaju se ulaganja iz državnih i privatnih fondova.

8. Kakvi su planovi za srednjoročna i dugoročna ulaganja u različite podsektore energetike? Koja se vrsta financiranja predviđa (iz državnih ili privatnih fondova)?

Financiranje umreženih sustava će biti sukladno principima planiranih najnižih troškova (least-cost planning) u proizvodnji, prijenosu i distribuciju, sagledavajući gospodarsku vrijednost pruženih usluga.

Ulaganja u energetiku obuhvaćaju:

- proizvodnju električne energije, prijenosnu i distribucijsku mreže te ulaganja na strani potrošnje kod trgovačkih društava i pojedinaca;
- proizvodnju plina, transport, distribuciju, skladištenje te aktivnosti na strani potrošnje plina;
- proizvodnju, preradu i prodaju nafte i derivata nafte;
- aktivnosti povećanja energetske učinkovitosti na svim razinama;
- proizvodnju električne energije u kogeneraciji;
- korištenje obnovljivih izvora;
- povećanje energetske učinkovitosti u zgradarstvu;
- sustav obrazovanja, savjetovanja i informiranja.

Procjene potrebnih ulaganja u energetske sustav Republike Hrvatske do 2030. godine u milijunima kuna (stalne cijene 2002. godine)

Razdoblje	Elektro energetski sustav	Plinski sustav	Nafta i naftni derivati	Toplinska energija	Obnovljivi izvori + ostalo	Ukupno
2006.-2010.	15052.58	2980.438	2094.853	37.84	1411.583	21577.29
2011.-2015.	12215.23	1852.44	2128.5	57.62	1625.4	17879.19
2016.-2020.	13148.76	1936.613	2225.25	60.3075	2605.585	19976.51
2021.-2025.	13071.57	721.11	2322	62.8875	3235.535	19413.1
2026.-2030.	7511.563	751.21	2418.75	65.4675	1813.74	12560.73
Godišnji prosjek	2439.988	329.6724	447.5741	11.3649	427.6737	3656.273

Uz navedeno potrebna su i ulaganja na strani potrošnje za priključak, opremu i trošila što će se poticati kreditiranjem od proizvođača opreme, distributera i banaka. Iskazana potrebna financijske sredstva odnose se na potrebna ulaganja u umrežene sustave, decentralizirane sustave i male proizvođače, aktivnosti države i lokalne zajednice, te ulaganja poduzetnika i samih građana.

Dosadašnje stanje umreženih sustava karakterizira većinsko državno vlasništvo, vlasništvo lokalnih zajednica (distribucija plina), neekonomska razina cijena energije sa socijalnim značajkama i problem financiranja. Reformom se želi prvenstveno postići gospodarske i tržišne cijene, isključivanje socijalnih elemenata iz sustava prodaje energije, promjena uloge države kao regulatora i moderatora, te razvitak tržišnih i financijskih okvira uključujući domaća tržišta kapitala. Cijene umreženih energenata treba formirati na razini koja će omogućiti njihov daljnji razvitak. Predviđa se i mogućnost sufinanciranja razvika mreže sudjelovanjem građana (fizičkih osoba) uz obvezu povrata uložених financijskih sredstava.

Očekuje se otvaranje proizvodnje električne energije privatnom poduzetništvu, po pravilima koja će vrijediti za tržište električne energije. Pritom će svaki proizvodni objekt imati vlastitu konstrukciju financiranja i izvore (domaće ili strane) po kriteriju isplativosti projekta. Značajnija intervencija očekuje se kod izgradnje hidroelektrana, koje je potrebno promatrati kao objekte od društvenog značaja i višenamjenske objekte. Restrukturiranje elektroenergetskog sektora otvorit će mogućnost pristupa u financiranju, tako da se u proizvodnji električne energije treba pojaviti nezavisni proizvođač (IPP- Independent Power Producer). Model otvorenog tržišta podrazumijeva postojanje konkurencije i u prodaji električne energije. Izgradnja termoelektrana na temelju nezavisnih proizvođača bit će jedan od modela izgradnje i financiranja.

Zbog značaja funkcije, prijenosna će mreža i dalje ostati u većinskom vlasništvu države kao javna usluga za sve subjekte, koji se uključuju na elektroenergetsko tržište. Njezina će se izgradnja financirati kroz cijenu usluge, odnosno kreditiranjem i vlastitim sredstvima. Ostali izvori financiranja odnose se i na kredite isporučitelja opreme.

Distribucija će u svom tehničkom dijelu (mreža) ostati u većinskom vlasništvu države ili u budućnosti u vlasništvu lokalne zajednice. Razvitak distribucijske mreže je potrebno financirati kroz cijenu usluge. Obveza potrošača je plaćanje stvarnih troškova priključka na javnu mrežu.

Istraživanja i proizvodnja nafte i plina i dalje će se financirati iz cijene nafte i plina, odnosno kredita i vlastitih sredstava kako domaćih proizvođača tako i temeljem zajedničkih ulaganja sa strancima i domaćim partnerima. Pritom treba zadržati suverenitet i vlasništvo nad rezervama nafte i plina. Izvori financiranja za transport i distribuciju plina također se temelje na cijeni plina, odnosno kreditima i vlastitim sredstvima kako domaćih ulagača tako i zajedničkim ulaganjima stranih i domaćih partnera. Djelatnost transporta i distribucije treba regulirati kao javne usluge s mogućnostima vlasništva koje predviđaju važeći i budući zakoni. Pritom će nadležnost za transportnu djelatnost biti na razini države, a distribucije na razini županija.

Centralizirani toplinski sustavi u Zagrebu i Osijeku, a u budućnosti i u drugim gradovima i općinama, predmet su interesa lokalnih zajednica. Cijena usluge treba pokriti sve troškove projekta, a financiranje iz izvora sredstava, kao i kod drugih energetskih projekata.

Energetska učinkovitost i obnovljivi izvori u energetske strategiji i politici imat će važnu ulogu, pa će trebati izgraditi odgovarajući sustav financiranja, kako bi se ciljevi energetske politike i ostvarili. Polazna pretpostavka financiranja je da

korisnik ima gospodarsku korist od projekta. Uz to je važan i poticaj države u stvaranju povoljnih uvjeta i pretpostavki za buduće projekte.

II. TRŽIŠTA ENERGIJE

A. Objašnjenja

Dovršenje unutarnjeg tržišta energetike EU-a (ugljikovodici, električna energija, plin) zahtijeva da se postignu izvjesni ciljevi. Pored toga, treba napomenuti da sekundarne pravne propise koji se odnose na unutarnje energetske tržište ne treba odvajati od primjene općih pravila EU-a o tržišnom natjecanju. Slijedi sažetak pravila i ciljeva kojih bi se nove zemlje članice trebale pridržavati.

Općenito

Primjena općih odredbi Ugovora o osnivanju EU-a, uključujući politiku EU-a o tržišnom natjecanju i propise o državnim potporama, na sektor energetike i EURATOM. Ovdje, na primjer, dolaze u pitanje izvozni i uvozni monopoli, ekskluzivna ili posebna prava na energetska trgovačka društva.

Ugljikohidrati

Treba bi postojati nediskriminirajući i transparentni sustav izdavanja odobrenja za traženje, istraživanje i proizvodnju ugljikovodika (Direktiva 94/22). Taj sustav uključuje nediskriminirajući pristup svih trgovačkih društava koja posjeduju potrebne kapacitete za traženje, istraživanje, proizvodnju i transport ugljikovodika, kao i veću transparentnost u postupcima dodjele koncesija i licenci te slobodu poduzeća u izboru zaposlenika, partnera, dobavljača i korisnika.

Transparentnost cijena

Uspostava brze, pouzdane i transparentne infrastrukture (s garancijama čuvanja tajnosti) za prijenos relevantnih podataka o nekim cijenama energije iz sektora nafte, plina i električne energije (vidi Direktivu 90/377 o transparentnosti cijena plina i električne energije, Direktivu 76/491 o cijenama sirove nafte i naftnih proizvoda i Odluke 77/190 i 81/833 o provedbi Direktiva 76/491).

Provoz plina i električne struje

U novom će paketu prestati važiti direktive o provozu, ali režim provoza ostat će na snazi za postojeće ugovore. Pravni propisi o energetici trebali bi za provoz kroz visokotlačne plinske cijevi i visokonaponske električne mreže osigurati obavezan režim provoza i odgovarajuću kontrolnu infrastrukturu. Komunalna poduzeća su dužna obavijestiti Komisiju kao i nadležna tijela državne uprave o svakom zahtjevu za provozom, započeti pregovore o uvjetima provoza i obavijestiti o tomu je li potpisan Ugovor o provozu. U slučaju sporova vezanih za provoz prihvatiti će se nadležnost pomirbenog tijela koje osnuje Komisija (vidi Direktive 90/547, 91/296 i Odluku 92/167).

Liberalizacija tržišta električne energije i plina (prijedlozi)

Direktive 96/92 i 98/30 su izmijenjene i dopunjene novim Direktivama koje će biti objavljene u Službenom listu. Postoji i uredba o prekograničnom određivanju tarifa i alokaciji kapaciteta za međusobno povezivanje. Glavni elementi tih novih Direktiva su sljedeći:

1. Otvaranje tržišta svim korisnicima koji nisu kućanstva u srpnju 2004. a potpuno otvaranje u srpnju 2007.
2. Obaveza pravnog razdvajanja i za operatore sustava prijenosa i distribucije, uz mogućnost da se izuzmu mali distributeri s manje od 100.000 spojenih korisnika. Pravno razdvajanje prijenosa 1. srpnja 2004. a distribucije 1. srpnja 2007. Direktive također sadrže kriterije funkcionalnog razdvajanja kako bi se osigurala neovisnost operatera sustava prijenosa kao i operatera sustava distribucije. Ti kriteriji primjenjivat će se od srpnja 2004.

3. Regulirani pristup treće strane mrežama za prijenos i distribuciju te LNG instalacijama (instalacijama tekućeg prirodnog plina) na temelju objavljenih cijena koje odredi ili odobri regulatorno tijelo. Pristup skladištu, količina plina u plinovodu i pomoćne usluge se mogu regulirati ili se o njima može pregovarati.
4. Treba osnovati regulatorno tijelo. Ono mora biti neovisno o industriji električne energije i plina. Ima određeni broj minimalnih nadležnosti uključujući ovlaštenje da "ex-ante" odobri barem metodologije određivanja cijena i definira pravila o upravljanju i alokaciji kapaciteta za međusobno povezivanje.
5. Strože odredbe o javnim uslugama:
 - a) Opća obveza pružanja usluga na području električne energije (ne plina – zamjenjivog goriva);
 - b) Bolja zaštita prava potrošača;
 - c) Zaštita osjetljivih potrošača;
 - d) Otkrivanje koja mješavina goriva se koristi za proizvodnju električne energije;
 - e) Kontinuirano podizanje standarda pružanja usluga;
 - f) Nadzor nad sigurnošću opskrbe.

B. Pitanja koja se odnose na stavak II. A

1. Bi li udovoljavanje navedenim pravilima i ciljevima moglo izazvati neke probleme? (Molim odgovorite za svaku točku zasebno). Ukoliko je to slučaj, koji su od njih naročito teški i zašto?

Općenito

U sektoru energetike se ne očekuju značajniji problemi u provedbi posebnih pitanja koja se odnose na povezanost s općom politikom EU. Opća energetska politika EU uzimana je u obzir prilikom odvijanja energetske reforme. Što se tiče pitanja koja se odnose na EUROATOM odgovor je dat u dijelu nuklearne sigurnosti ovog poglavlja.

Ugljikovodici

Ne očekuju se nikakvi problemi budući da je u rudarskoj djelatnosti na snazi nediskriminirajući i transparentni sustav izdavanja odobrenja odnosno rudarskih koncesija za istraživanje i proizvodnju ugljikovodika.

Transparentnost cijena

Već je ugrađena u zakonodavni okvir (sadržano u zakonima navedenim u I/1. Sukladno Zakonu o energiji i Zakonu o tržištu nafte i naftnih derivata.

Liberalizacija tržišta električnom energijom i plinom

1. Predviđa se postupna liberalizacija energetskih tržišta kao što je to i u EU. Ocjenjuje se da je moguće potpuno otvaranje tržišta do 2007. Republika Hrvatska potpisala je Memorandum o dogovoru o Regionalnom tržištu električne energije u jugoistočnoj Europi i o njegovom uključivanju u interno tržište električne energije EU (vidjeti I/4.). Time su prihvaćene obveze glede liberalizacije tržišta električnom energijom.
2. Ne očekuju se problemi u zadovoljavanju navedenih zahtjeva. Navedena obveza je prihvaćena potpisivanjem Memoranduma o dogovoru o Regionalnom tržištu električne energije u jugoistočnoj Europi i o njegovom uključivanju u interno tržište električne energije Europske unije (REM).
3. Kao i prethodno.
4. Već je uspostavljeno Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti.
5. Praktički već ostvareno:
 - a) Opća obveza pružanja usluga je ugrađena u zakone (navedeni u I/1). Sukladno Zakonu o energiji.

- b) Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti je оформilo savjetodavno tijelo vezano uz zaštitu prava potrošača (Pravilnik o osnivanju i radu savjeta pri Vijeću za regulaciju - Odluka Vijeća na temelju Zakona o regulaciji energetske djelatnosti);
- c) Osjetljivi potrošači zaštićeni su kroz sustav socijalne pomoći ne kroz Tarifni sustav;
- d) Podatak o tome koja se mješavina goriva koristi za proizvodnju električne energije, s nizom drugih podataka, javno se objavljuje u publikaciji Energija u Hrvatskoj - godišnji energetski pregled koju na hrvatskom i engleskom jeziku izdaje Ministarstvo gospodarstva;
- e) Jedan od ciljeva energetske politike izražen u Strategiji razvitka energetskog sektora Republike Hrvatske je podizanje standarda pružanja usluga, a praćenje ostvarivanja je u nadležnosti Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti;
- f) Nadzor nad sigurnošću opskrbe je ugrađen u energetske zakone (vidjeti I/1.) i u niz podzakonskih akata. Sukladno Zakonu o energiji.

2. Kakva je vaša politika, koji su vaši planovi u odnosu na razmjenu električne energije, plina ili nafte te međusobnog povezivanja mreža sa susjednim zemljama i/ili regijama?

Generalno treba naglasiti da je hrvatski energetski sustav snažno povezan sa susjednim državama i u pogledu električne energije i plina i nafte. Republika Hrvatska je značajan čimbenik u pogledu tranzita energije. Potvrđivanjem Ugovora o energetskoj povelji Republika Hrvatska je preuzela sve obaveze glede tranzita energije koje donosi taj ugovor.

Električna energija

Politika u svezi s elektroenergetskim interkonekcijama je otvorenost prema njihovim budućim pojačanjima, ako tehnički i ekonomski razlozi budu tražili povećanje prekogranične razmjene. No, Republika Hrvatska već i danas ima jednu od najvećih prijenosnih moći interkonekcija (u usporedbi s domaćim instaliranim proizvodnim kapacitetima – više od 200 % čak i bez svih interkonekcija u pogonu) između članica UCTE-a i europskih zemalja općenito.

Ciljevi uključenja u međunarodno tržište električne energije su prvenstveno sigurna dobava i opskrba potrošača, osiguranje više pravaca priključaka na međunarodne mreže i mogućnost dobave iz više pravaca, uz razvoj prijenosne i distribucijske mreže, te uvažavanje sigurnosnih ograničenja i državnih interesa. Osim postojećih 8 interkonektivnih vodova 400 kV naponske razine, 9 interkonektivnih vodova 220 kV razine, te 11 interkonektivnih vodova 110 kV naponske razine, za sada se planira izgradnja dodatnog dvostrukog 400 kV interkonektivnog voda Hrvatska – Mađarska (Ernestinovo (HR) – Pecs (H)). Potrebno je naglasiti da je Republika Hrvatska pristupila izgradnji (obnovi) u ratu uništene transformatorske stanice TS 400/110 kV Ernestinovo koja će imati izniman značaj za povezivanje Rumunjske, Bugarske, Grčke, Makedonije, Albanije, Bosne i Hercegovine i Srbije na sustav UCTE. Izgradnjom nove transformatorske stanice TS 400/110 kV Žerjavinec osigurava se kvalitetnije povezivanje s Mađarskom, ali ta veza ima i šire značenje za povezivanje Ukrajine i zemalja srednje Europe. Obje transformatorske stanice bit će puštene u pogon krajem 2003. godine.

Plin

Republika Hrvatska je magistralnim plinovodom koji dolazi iz Slovenije povezana s izvorima plina u Ruskoj Federaciji. Planom razvoja izgradnje i modernizacije plinskog transportnog sustava u Republici Hrvatskoj od 2002. do 2011. godine definirani su razvojni pravci plinskog transportnog sustava. U sklopu plana predviđene su tri regionalne grupe projekata:

Plinovodni sustav Pula-Karlovac predviđen za transport 1,5 milijarde m³/god. i prilagođen je mogućnostima proizvodnje plina iz sjevernojadranskih polja i naknadnog spajanja na transportni plinski sustav Italije. Taj sustav otvara mogućnost spoja s Bosnom i Hercegovinom.

Plinovodni sustav Like i Dalmacije predviđen je da u kasnijoj fazi omogući i opskrbu plinom Bosne i Hercegovine.

Plinovodni sustav središnje i istočne Hrvatske povezat će se na novi dobavni pravac iz Mađarske i planira se tim plinovodom i opskrba Bosne i Hercegovine.

Iz prethodnog rečeno vidljivo je da postoje planovi daljnjeg povezivanja hrvatskog plinskog sustava sa susjednim državama (Italija, Mađarska i Bosna i Hercegovina).

Transport nafte

Jadranski naftovod (JANAF) je kao međunarodni naftovod povezan s naftovodom Družba preko naftovoda Adria u Mađarskoj. Duž trase opskrbljuje 5 rafinerija, dvije u Republici Hrvatskoj, jednu u Bosni i Hercegovini, dvije u Srbiji i Crnoj Gori, s mogućnošću opskrbe rafinerija u Sloveniji, Mađarskoj, Slovačkoj i Češkoj. JANAF ima planove daljnjeg povezivanja u mrežu europskih naftovoda, a time i sa susjednim državama i regijama i to putem dva međunarodna projekta naftovoda: Družba Adria i Constanza - Pančevo - Omišalj naftovod (CPOT).

Projektom Družba Adria predviđa se izvoz nafte iz Ruske Federacije, preko Bjelorusije, Ukrajine, Slovačke, Mađarske i Hrvatske te tankerske luke Omišalj s količinama od 5 milijuna tona godišnje u prvoj fazi, 10 milijuna tona u drugoj fazi i 15 milijuna tona u konačnoj fazi. Navedene zemlje potpisale su Sporazum o suradnji na provedbi Projekta integracije naftovoda Družba i Adria

U toku su pregovori o tehničkim i komercijalnim uvjetima tranzita i pretovara.

Sporazumom CPOT (Constanta - Pančevo - Omišalj – Trst), koji su potpisale Rumunjska, Srbija i Hrvatska predviđen je transport nafte iz kaspiske regije od rumunjske luke Constanza do hrvatske luke Omišalj.

3. Navedite odnos s prioritetnim projektima Trans-europske energije (TEN-E) u pogledu međusobnog povezivanja na području električne energije i plina. Kakvi su sadašnje i buduće mogućnosti luka za izvoz/uvoz energije te kakvi su kapaciteti/godišnji protok?

Električna energija

Kao što je već rečeno u Republici Hrvatskoj privode se kraju radovi na dva iznimno važna elektroenergetska objekta, ne samo s hrvatskog, već i s regionalnog aspekta: transformatorske stanice Ernestinovo 400/110 kV i Žerjavinec 400/220/110 kV. Interkonektivni 400 kV vodovi Ernestinovo (HR) – Srijemska Mitrovica (SiCG), Ernestinovo (HR) – Ugljevik (BiH), Žerjavinec (HR) – Heviz (H), 220 kV interkonektivni vod Žerjavinec (HR) – Cirkovce (Slo) te dvostruki 400 kV vod Ernestinovo (HR) – Pecs (H), koji su u izgradnji ili u planu govore o regionalnoj ulozi spomenutih transformatorskih stanica. Kapacitet interkonektivnih vodova iz TS Ernestinovo iznosi 2636 MVA (u budućnosti 5272 MVA), dok je kapacitet interkonektivnih vodova iz TS Žerjavinec 2933 MVA. Instalirana snaga transformacije TS Ernestinovo iznosi 2x400 MVA, dok instalirana snaga transformacije u TS Žerjavinec iznosi 2x300 MVA (400/110 kV), te 400 MVA (400/220 kV).

Prijenosni kapaciteti Republike Hrvatske sa susjedima (MVA)	Slovenija	Mađarska	BiH	SiCG	Italija
sadašnje stanje	4250	1310	2500	240	0
razdoblje 2003-2005	4250	2410	5000	1340	0

razdoblje 2006-2009	4370	4810	5680	1340	0
razdoblje 2010-2019	4720	4810	6780	1340	0
razdoblje 2020-2030	4720	4810	6780	1340	500

Planirano povezivanje u elektroenergetskom sektoru obnova i nove				
Zemlja 1	Zemlja 2	Veza	Napon (kV)	u radu (godina)
HR	HU	Zerjavinec - Heviz	400	2003
HR	BiH	Konjsko - Mostar	400	2003
HR	BiH	Đakovo - Tuzla	220	2004
HR	SiCG	Ernestinovo - Mladost	400	2004
HR	BiH	Ernestinovo - Ugljevik	400	2004
HR	BiH	Mraclin - Jajce	220	2004
HR	BiH	HPP Dubrovnik - Trebinje (2nd line)	220	2005
HR	HU	Ernestinovo - Pecs	400	2007
HR	SL	Samobor - HPP Mokrice / Brezice	110	2008
HR	SL	Mraclin / Zerjavinec - Cirkovce	400	2010
HR	BiH	Tumbri / Velesevec - Bihac (B.Luka)	400	2011
HR	IT	podmorski kabel	400	2021

Plin

Postojeći transportni pravac Slovenija-Hrvatska, koji spaja hrvatski transportni sustav sa srednjoevropskim sustavom i u budućnosti će omogućavati dobavu plina iz budućih dobavnih pravaca iz Rusije za zapadnu Europu. Transportni sustav Republike Hrvatske nalazi se u relativnoj blizini transportnog putova Turska-Austrija preko Bugarske, Rumunjske i Mađarske koji će transportirati plin iz sa Srednjeg istoka, a također će biti spojen na transportni sustav Italije, a samim time i na buduću pravac Alžir-Sardinija-Italija (NG3b). Postojeći i planirani kapacitet plinskog sustava Republike Hrvatske nije dimenzioniran da može prevesti veće količine plina (od šireg Europskog značaja), ali je dimenzioniran za prijenos dovoljnih količina plina za susjedno tržište Bosne i Hercegovine iz oba prije navedena buduća dobavna pravca (Azerbejdžan i Alžir) kao i iz postojećih dobavnih pravaca iz Rusije.

4. Možete li ukratko opisati pravne, postupovne, tehničke i ekološke okvire? Koje je prosječno vremensko razdoblje potrebno da bi se dobilo odobrenje za izgradnju električnih i plinskih instalacija/mreža i sl.? Koji bi bio realan raspored za pristup rješavanju tih složenih problema?

U Republici Hrvatskoj primijenjeni su standardi zakonskih procedura u zemljama EU, a naročito u području zaštite okoliša. Uspostavljen je sustav zakonskih procedura visoke kvalitete detaljno opisan u dijelu ovog Upitnika pod nazivom Energetska učinkovitost i zaštita okoliša. U posljednje dvije godine uloženi su veliki naponi s ciljem uspostave energetskog tržišta i izrada zakonskih propisa u tom području je u završnoj fazi. Temeljem prethodnih istraživanja, predvidivo vrijeme trajanja procedura za izgradnju objekata, počevši od ideje o izgradnji do izgrađenog objekta u pogonu, procjenjuje se na dvije godine za jednostavnije objekte pa do 7 godina za najsloženije objekte. Sam postupak ishođenja građevne dozvole uvjetovan je izradom odgovarajuće studije u kojoj se provjeravaju svi mogući negativni utjecaji na okoliš, pa vrijeme potrebno za ishođenje te dozvole ovisi o vremenu izrade studije i njenog usvajanja.

Odobrenje za istraživanje i rudarsku koncesiju za eksploataciju ugljikovodika dodjeljuje Vlada Republike Hrvatske. Kao što je propisano u Zakonu o rudarstvu bilo koja pravna ili fizička osoba registrirana u Republici Hrvatskoj za obavljanje

istraživanja ili eksploataciju mineralnih sirovina može podnijeti zahtjev za odobrenje za istraživanje i zahtjev za rudarsku koncesiju za eksploataciju ugljikovodika.

Postupak izdavanja odobrenja za istraživanje i dodjelu rudarske koncesije za eksploataciju provodi Ministarstvo gospodarstva. Ministarstvo gospodarstva, prije izdavanja odobrenja za istraživanje i rudarske koncesije za eksploataciju organizira javnu raspravu na kojoj se utvrđuju svi uvjeti i ograničenja (poglavito uključujući i zaštitu okoliša) za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina.

Prosječno vremensko razdoblje za ishođenje rudarske koncesije za izvođenje rudarskih radova je 90 dana.

5. Koji je zakonodavni / regulatorni okvir za tržišno natjecanje u sektoru energetike? Koja niže navedena specifična pitanja zahtijevaju prilagodbu postojećeg zakonodavstva? Kojim podsektorima energetike se dodjeljuju državne potpore (molim specificirajte), a u kojima postoje trgovinska ograničenja te koja su to ograničenja? Koji monopoli (na primjer: rafinerije, monopoli na uvoz/izvoz, ekskluzivna ili specijalna proizvodnja, prava na transport i distribuciju?) sada postoje u vašoj zemlji u sektoru energetike i koji su vaši planovi u svezi toga? Kakav je pravni okvir za nezavisne proizvođače energije?

Glede tržišnog natjecanja u području rudarstva Zakonom o rudarstvu (Vidi Dodatak 6 i 6a) je propisano da bilo koja pravna ili fizička osoba registrirana u Republici Hrvatskoj za obavljanje istraživanja ili eksploatacije mineralnih sirovina može podnijeti zahtjev za odobrenje za istraživanje i zahtjev za rudarsku koncesiju za eksploataciju. Svakom odobrenju za istraživanje i eksploataciju prethodi javni natječaj objavljen u sredstvima javnog priopćavanja. Ustavom Republike Hrvatske osiguran je jednak pravni status svim rudarskim gospodarstvenicima na tržištu. Monopoli su zabranjeni i nema državnih potpora niti trgovinskih ograničenja u ovom pod-sektoru.

Sukladno Zakonu o energiji za obavljanje djelatnosti trgovanja, zastupanja i posredovanja na tržištu energije potrebna je dozvola koju izdaje Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti i tada pravni subjekt postaje subjekt s pravom obavljanja energetske djelatnosti.

U energetskom sektoru ne postoje administrativne barijere i jasno su definirani uvjeti za dobivanje dozvola koji su jedinstveni za sve koji traže dozvolu. Moguća su ograničenja iz tehničkih razloga pristupa prijenosnoj i distributivnoj mreži. Državne potpore ne postoje.

Monopol postoji u području umreženih sustava gdje postoji samo jedan gospodarski subjekt. U slučaju plina je to trgovačko društvo PLINACRO, a u slučaju električne energije HEP - distribucija koji su zaduženi za javnu uslugu i koju moraju pružati na nediskriminirajući način svim korisnicima kroz definirane tarife, koje u slučaju električne energije odobrava Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti, a u slučaju plina metodologiju određuje Vlada Republike Hrvatske a nadzire Vijeće.

U oba slučaja se radi o neovisnim djelatnostima koje će obavljati i ubuduće navedeni energetske subjekti kroz sustav javne usluge.

Djelatnosti vezane za tarifne kupce su također monopolske i kao takove će postojati do trenutka dok postoje i tarifni kupci, koji će, kako je ranije rečeno, potpunom liberalizacijom energetskog tržišta nestati. Izgradnja objekata za proizvodnju električne energije za povlaštene kupce je slobodna odluka energetskog subjekta, koji ima odgovarajuću dozvolu i autorizirani status za izgradnju i pogon objekta. U slučaju opskrbe tarifnih kupaca se primjenjuje postupak natječaja. Temeljem provedenog natječaja Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti izdaje odobrenje za izgradnju energetskom subjektu.

Zakonske odredbe utvrđuju i status povlaštenih proizvođača, koji se stječe na temelju rješenja Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti a u skladu s Pravilnikom o uvjetima za stjecanje povlaštenog proizvođača električne energije koji donosi ministar nadležan za energetiku (vidjeti I/3.).

6. Kakva je struktura tržišta električne energije i plina (vlasništvo, koncentracija, odvajanje djelatnosti)? Koji su glavni izvori energije? Kakva je struktura određivanja tarifa za prijenos/distribuciju? Tko odobrava tarife ili metodologiju određivanja tarifa? Postoje li međusobne subvencije? Postoji li regulatorno tijelo? Koje su njegove nadležnosti, koliko ima zaposlenika i koliki mu je proračun?

Odgovor je djelomično dat u sklopu prethodnih pitanja (1/2., 1./3, - struktura tržišta, vlasništvo, koncentracija, odvajanje djelatnosti, izvori energije).

Vezano uz električnu energiju kao javne usluge obavljaju se sljedeće energetske djelatnosti:

- proizvodnja električne energije za tarifne kupce,
- prijenos električne energije,
- distribucija električne energije,
- organiziranje tržišta električne energije,
- opskrba električnom energijom tarifnih kupaca,
- vođenje elektroenergetskog sustava.

Kao tržišne, što znači da energetske subjekti slobodno dogovaraju količinu i cijenu isporučene električne energije, sklapanjem kratkoročnih i dugoročnih ugovora ili izravno na organiziranom tržištu električne energije, obavljaju se sljedeće energetske djelatnosti:

- proizvodnja električne energije za povlaštene kupce,
- opskrba električnom energijom povlaštenih kupaca.

Primjenom Tarifnih sustava određuju se cijene:

- proizvodnje električne energije, s izuzetkom proizvodnje za povlaštene kupce,
- prijenosa električne energije,
- distribucije električne energije,
- opskrbe električne energije, s izuzetkom povlaštenih kupaca,
- vođenja elektroenergetskog sustava,
- organiziranja tržišta električne energije.

Objekte, uređaje i mrežu, koji se koriste za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije, mogu graditi energetske subjekti koji imaju dozvolu za obavljanje energetske djelatnosti.

Zakonske odredbe utvrđuju i status tzv. povlaštenih proizvođača, a to su proizvođači, odnosno energetske subjekti koji u pojedinačnim proizvodnim objektima istodobno proizvode električnu i toplinsku energiju ili koriste otpad ili obnovljive izvore energije na gospodarski primjeren način u skladu s mjerama zaštite okoliša. Položaj povlaštenog proizvođača energetske subjekta stječe na temelju rješenja Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti u skladu s uvjetima koje propisuje ministar. Izgradnja objekata za proizvodnju električne energije za povlaštene kupce je slobodna odluka energetske subjekta koji ima odgovarajuću dozvolu i autorizirani status za izgradnju i pogon objekta.

Plan razvoja i izgradnje prijenosne mreže za razdoblje do tri godine donosi Operator sustava u suradnji s energetske subjektom za prijenos električne energije, uz prethodnu suglasnost Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti. Plan razvoja i izgradnje distribucijske mreže za razdoblje do tri godine donosi energetske subjekt za distribuciju električne

energije, uz prethodnu suglasnost Vijeća za regulaciju. Navedeni planovi donose se u skladu sa Strategijom energetskog razvitka i Programa provedbe Strategije energetskog razvitka.

Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti na prijedlog energetskog subjekta za prijenos električne energije i energetskog subjekta za distribuciju električne energije utvrđuje iznose naknada za korištenje prijenosne, odnosno distribucijske mreže. U naknade za korištenje prijenosne mreže i distribucijske mreže uključuju se proporcionalni razvojni troškovi, koji su u svezi s prihvaćenim planovima razvoja i izgradnje.

Pogon i način vođenja prijenosne mreže i distribucijske mreže u elektroenergetskom sustavu uređuje se Mrežnim pravilima. Prijedlog Mrežnih pravila utvrđuje operator sustava u suradnji s energetskim subjektom za prijenos električne energije i energetskim subjektom za distribuciju električne energije, a donosi ih ministar zadužen za energetiku, nakon pribavljenog mišljenja Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti.

Za obavljanje usluge opskrbe električnom energije tarifnih kupaca i povlaštenih kupaca potrebno je pribaviti dozvolu.

Operator sustava osigurava pristup mreži za treću stranu na reguliranoj osnovi a u suradnji s operatorom tržišta Vijeću za regulaciju energetskih djelatnosti daje informacije o budućim potrebama za električnom energijom. Operator sustava izvješćuje Vijeće o prigovorima na svoj rad i o njihovom rješavanju.

Na području tržišta plinom energetske djelatnosti dobave plina i distribucije plina obavljaju se prema pravilima kojima se uređuju tržišni odnosi. Djelatnost transporta plina obavlja se kao javna usluga (trgovačko društvo PLINACRO).

Za dobavu plina i ugovaranje uvoznih količina odgovoran je dobavljač plina (sad je to INA – Industrija nafte), a ugovor o dobavi plina dostavlja se nadležnom ministarstvu i Vijeću za regulaciju energetskih djelatnosti.

Pristup i korištenje sustava za proizvodnju prirodnog plina uređuje se međusobnim ugovorom između osobe koja traži pristup sustavu i ovlaštenika koncesije ili vlasnika objekta, uz odobrenje Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti, koje također odobrava i pristup i korištenje sustava za proizvodnju prirodnog plina, odnosno njegova skladištenje u geološkim strukturama, kada se to uređuje međusobnim ugovorom između osobe koja traži pristup sustavu i ovlaštenika koncesije ili vlasnika proizvodnih, transportnih i skladišnih kapaciteta.

Transporter plina izrađuje i donosi razvojne planove za razvoj, izgradnju i modernizaciju plinskoga transportnog sustava sukladno odredbama Zakona o energiji. Te razvojne planove odobrava odgovarajuće ministarstvo koje je odgovorno za kontinuitet i sigurnost opskrbe prirodnim plinom u okviru cjelovite energetske politike države. Za pouzdan i ekonomičan transport plina, za razvoj, izgradnju, održavanje, upravljanje i nadzor cijeloga transportnog sustava do izravnih kupaca ili distributera, te ostale poslove neophodne za tehničko funkcioniranje sustava izgradnju i održavanje plinskoga transportnog sustava, odgovoran je transporter plina. Za izgradnju i održavanje distribucijskog sustava plinovoda te za pouzdanu i ekonomičnu distribuciju plina do kupaca odgovoran je distributer plina koji je ovlašten za obavljanje te djelatnosti na temelju koncesije.

Transporter plina mora javno objaviti temeljne tržišne uvjete za pristup transportnom sustavu i učiniti ih dostupnim svim zainteresiranim energetskim subjektima tržišta plina njihovim objavljivanjem u javnom tisku i/ili u glasilu Vijeća za regulaciju. Transporter plina jamči pouzdanu i kvalitetnu dopremu plina od ulaza u plinski transportni sustav na području Republike Hrvatske do primopredajnih mjerno redukcijskih stanica distributera plina, odnosno izravnih i povlaštenih kupaca.

Transporter plina sukladno načelu pregovornog pristupa treće strane omogućuje pristup plinskom transportnom sustavu dobavljačima plina i/ili povlaštenim kupcima na nepristran i razvidan način. Navedeni energetski subjekti dalje pregovaraju o komercijalnim, tehničkim i drugim uvjetima pristupa plinskom transportnom sustavu te sklapaju ugovore o transportu plina.

Dobavljač plina za distributere plina i izravne kupce plina dužan je sklopiti ugovor o prodaji plina sa distributerom plina i izravnim kupcem koji je priključen na plinski transportni sustav. Dobavljač plina obavezan je distributerima plina i izravnim kupcima osigurati ugovorene količine plina, ali i jamčiti pouzdanost dobave sklapanjem odgovarajućih ugovora o kupnji dovoljnih količina plina, o zakupu transportnih kapaciteta i pristupu na transportni sustav, ugovora o skladištenju plina, skladištenju odgovarajućih pričuva plina i na drugi odgovarajući način.

Položaj povlaštenih kupaca plina stječu:

- kupci koji kupuju plin za proizvodnju električne energije neovisno o iznosu godišnje potrošnje i u granicama količine plina namijenjene takvoj uporabi,
- kupci koji kupuju plin za istodobnu proizvodnju električne i toplinske energije, neovisno o iznosu godišnje potrošnje i u granicama količine plina namijenjene takvoj uporabi,
- kupci koji kupuju plin samo za vlastite potrebe i čija je godišnja potrošnja veća od sto milijuna prostornih metara plina.

Jednom stečeni položaj povlaštenog kupca ne može se izgubiti bez obzira na promjenu parametara temeljem kojih je povlaštenu status stečen. Iznimka je slučaj kad povlaštenu kupac sam značajno promijeni uvjete na temelju kojih je stekao taj položaj.

Uvjeti koje su obavezni ispuniti dobavljač i povlaštenu kupac da bi pristupili plinskom transportnom sustavu određuju se Mrežnim pravilima. Prijedlog Mrežnih pravila utvrđuje transporter plina, a donosi nadležni ministar uz prethodno mišljenje Vijeća za regulaciju. Transporter plina može odbiti pristup transportnom sustavu u slučaju nedostatka kapaciteta ili u slučaju kad bi mu pristup plinskom transportnom sustavu mogao prouzročiti ozbiljne gospodarske ili financijske poteškoće s obzirom na ugovore tipa "vozi ili plati" i/ili "puno za prazno", sklopljene prije podnošenja spornog zahtjeva.

Transporter plina može odbiti pristup plinskom transportnom sustavu pravnoj ili fizičkoj osobi iz druge zemlje ako ne postoji uvjet uzajamnosti. U skladu s međunarodnim ugovorima koji obvezuju Republiku Hrvatsku, transporter plina mora obaviti tranzit plina pod uvjetima i na način u skladu s odredbama koje se odnose na pristup povlaštenih kupaca plina.

Povlaštenu kupac i/ili dobavljač prirodnog plina koji žele ugovoriti opskrbu plina, ali zbog tehničkih ili drugih razloga ne mogu dobiti pristup plinskom transportnom sustavu, mogu izgraditi vlastiti izravni plinovod. Izgradnji izravnog plinovoda može se pristupiti samo na temelju odgovarajućeg odobrenja Vijeća.

Po Zakonu o tržištu plina djelatnost distribucije plina obavlja se na temelju koncesije koju nakon provedenoga javnog natječaja daje jedinica područne (regionalne) samouprave. Nadležnost da propiše uvjete i način obavljanja djelatnosti distribucije plina, prava i obveze distributera plina, prava i obveze korisnika usluge distribucije plina te način osiguranja sredstava za izgradnju sustava imaju nadležni ministri. Međutim, pravo je i jedinica područne (regionalne) samouprave da pobliže uredi uvjete i način obavljanja djelatnosti distribucije plina na vlastitom području.

Djelatnosti i nadležnosti distributera plina su:

- razvoj, izgradnja, održavanje, upravljanje i nadzor distribucijskog sustava te provođenje tehničkih i sigurnosnih propisa,
- usklađivanje djelovanja distribucijskog sustava s transportnim sustavom te pružanje usluga distribucijskog sustava.

Tarifu za transport nafte naftovodom i transport naftnih derivata produktovodom donosi Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti na prijedlog energetskog subjekta. Energetski subjekti koji obavljaju djelatnost transporta nafte naftovodom i djelatnosti transporta naftnih derivata produktovodom dužni su, uz suglasnost Vijeća odrediti tehničke uvjete za pristup pravnih i fizičkih osoba njihovim transportnim kapacitetima.

Prema Zakonu o energiji, proizvodnja toplinske energije, distribucija toplinske energije i opskrba toplinskom energijom su energetske djelatnosti, od kojih se distribucija toplinske energije treba obavljati kao javna usluga. Cijene proizvodnje toplinske energije, s izuzetkom povlaštenih kupaca, distribucije toplinske energije, te opskrbe toplinskom energijom, opet s izuzetkom povlaštenih kupaca, određuju se putem odgovarajućih tarifnih sustava. Posebnim zakonom, odnosno pravilnicima i općim uvjetima za obavljanje djelatnosti uređuju se djelatnosti proizvodnje, distribucije i opskrbe toplinskom energijom. zakon i podzakonski akti bit će doneseni do kraja 2003. godine.

Na prijedlog subjekta za prijenos i distribuciju električne energije Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti odobrava naknadu. Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti donijelo je Pravilnik o načinu i kriterijima za utvrđivanje iznosa naknade za korištenje prijenosne i distribucijske mreže (Narodne novine, 109/03).

Prema Pravilniku o načinu i kriterijima za utvrđivanje iznosa naknade za korištenje prijenosne i distribucijske mreže, naknada za korištenje prijenosne, odnosno distribucijske mreže može se iskazati u strukturi (kombinaciji) tri obračunska elementa, i to:

1. stalna mjesečna naknada, pokriva troškove neovisne o količini energije i korištenom kapacitetu;
2. naknada ovisna o prenesenoj ili distribuiranoj količini energije, koja pokriva promjenjivi dio troškova korištenja prijenosne, odnosno distribucijske mreže;
3. naknada za kapacitet, koja pokriva stalne troškove prijenosne, odnosno distribucijske mreže, troškove gradnje i održavanja kapaciteta.

U ovom trenutku postoje tarife za dobavu i transport, dok su tarife za distribuciju prirodnog plina u fazi donošenja. Do kraja 2004. godine bit će uvedene i tarife za skladištenje prirodnog plina. Tarife odobrava Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti, a tarifnu metodologiju odobrava Vlada.

Plin

Trenutno da, između pojedinih komunalnih djelatnosti u komunalnim poduzećima koja se, između ostalog bave i distribucijom plina te između pojedinih kategorija potrošača na razini distribucije.

Kao što je već ranije rečeno u Republici Hrvatskoj uspostavljeno je (1/2., 1/6.,) Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti. Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti je neovisna pravna osoba koja obavlja poslove koji su joj stavljani u djelokrug Zakonom o regulaciji energetskih djelatnosti, Zakonom o energiji i zakonima kojima se uređuje obavljanje energetskih djelatnosti na tržištu ili kao javnih usluga radi osiguravanja preglednog i nepristranog tržišta energije.

Vijeće za regulaciju obavlja poslove izdavanja i oduzimanja dozvola za obavljanje energetske djelatnosti u skladu sa Zakonom o energiji i Pravilnikom o uvjetima za obavljanje energetske djelatnosti i obliku, sadržaju i načinu vođenja registra dozvola za obavljanje energetske djelatnosti, a osobito:

- izdaje rješenja kojim se dozvoljava obavljanje energetske djelatnosti,
- predlaže trajanje razdoblja za koje se izdaje dozvola ovisno o vrstama i kapacitetu energetske djelatnosti,
- izdaje rješenja kojima se uskraćuje dozvola za obavljanje energetske djelatnosti,

- izdaje rješenja kojima se trajno ili privremeno oduzima dozvola za obavljanje energetske djelatnosti prije isteka njenoga važenja, ako postoje zakonom propisani razlozi,
- izdaje rješenja kojima se dozvoljava obavljanje energetske djelatnosti, bez obzira što postoje razlozi za privremeno ili trajno oduzimanje dozvole, kada je to nužno radi osiguranja redovite i sigurne opskrbe energijom,
- izdaje rješenja kojima nalaže energetskom subjektu kojemu je oduzeta dozvola za obavljanje djelatnosti ili koji je prestao obavljati djelatnost, da svoje objekte, uređaje, mrežu odnosno sustav preda na korištenje drugom energetskom subjektu radi osiguranja redovite i sigurne opskrbe energijom, kako bi se spriječile ili otklonile veće štete u poslovanju pravnih osoba i životu i radu fizičkih osoba, a osobito opasnost koja može nastati za život i zdravlje građana,
- izdaje dozvolu za obavljanje djelatnosti opskrbe električnom energijom povlaštenih kupaca,
- obavlja druge poslove vezano uz dozvole za obavljanje energetske djelatnosti predviđene zakonom, Pravilnikom o uvjetima za obavljanje energetske djelatnosti i obliku, sadržaju i načinu vođenja registra dozvola za obavljanje energetske djelatnosti.

Vijeće za regulaciju energetskih djelatnosti obavlja poslove u vezi s reguliranjem cijena energije koje se obavljaju kao javne usluge, a osobito:

- daje suglasnost na određivanje naknade za snošenje naslijeđenih troškova u cijeni energije, na traženje energetskog subjekta koji je nositelj obveze javne usluge,
- daje prethodno mišljenje o tarifnim sustavima koje donosi Vlada Republike Hrvatske,
- nadzire primjenu tarifnih sustava,
- utvrđuje iznos naknade za korištenje prijenosne i distribucijske mreže temeljem mjerila određenih općim aktom Vijeća za regulaciju,
- donosi tarifu za transport nafte naftovodom i transport naftnih derivata produktovodom,
- odlučuje o opravdanosti troškova i drugih elemenata cijena za korištenje mreža odnosno sustava temeljem podataka i mjerila za ocjenjivanje opravdanosti troškova određenih općim aktom Vijeća.

Vijeće odlučuje u sporovima i donosi rješenja:

- povodom žalbe koju je izjavila Vijeću za regulaciju stranka kojoj je odbijen pristup elektroenergetskoj prijenosnoj ili distribucijskoj mreži ili je nezadovoljna uvjetima pristupa,
- povodom žalbe koju je izjavila stranka Vijeću za regulaciju kojoj je odbijen pristup plinskom transportnom ili distribucijskom sustavu ili je nezadovoljna uvjetima pristupa.

Osim navedenog sudjeluje i u postupku izrade i donošenja dokumenata, a osobito:

- daje mišljenje o Općim uvjetima za opskrbu energijom koje propisuje Vlada Republike Hrvatske,
- daje prethodnu suglasnost na plan razvoja i izgradnju prijenosne mreže koji donosi operator sustava u suradnji s energetskim subjektom za prijenos električne energije,
- daje prethodnu suglasnost na plan razvoja i izgradnju distribucijske mreže koji donosi energetski subjekt za distribuciju električne energije,
- daje prethodnu suglasnost na pravila djelovanja tržišta koja objavljuje operator tržišta,
- daje suglasnost na tehničke uvjete za pristup pravnih i fizičkih osoba plinskim transportnim kapacitetima,

- omogućava objavljivanje temeljnih tržišnih uvjeta za pristup transportnom sustavu koje donosi transporter plina,
- daje prethodno mišljenje ministru nadležnom za energetiku o mrežnim pravilima.

Osim zadataka utvrđenih u prethodnim stavcima Vijeće za regulaciju obavlja i sljedeće zadatke:

- izdaje rješenje o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača u skladu s uvjetima koje propisuje ministar,
- vodi evidenciju o prigovorima krajnjih kupaca (potrošača) na rad energetskeg subjekta,
- izvješćuje najmanje jedanput godišnje Hrvatski sabor i Vladu Republike Hrvatske o svome radu i zapažanjima koja su od značaja za razvoj energetskeg tržišta i javnih usluga,
- surađuje s nadležnim tijelima i inspekcijama,
- izdaje godišnja izvješća za javnost,
- izdaje glasilo Vijeća za regulaciju,
- surađuje s međunarodnim institucijama iz područja nadzora i regulacije energetskeg tržišta,
- donosi Statut kojeg potvrđuje Vlada Republike Hrvatske,
- donosi opće akte utvrđene Statutom,
- donosi pojedinačne akte u vršenju javnih ovlasti. Pojedinačni akti koje Vijeće za regulaciju donosi u vršenju javnih ovlasti konačni su. Protiv akata Vijeća za regulaciju nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor.
- donosi godišnji financijski plan sredstava za rad Vijeća i zaključni račun tih sredstava,
- poduzima druge mjere i obavlja druge poslove predviđena zakonom, Statutom i općim aktima Vijeća za regulaciju.

Financiranje rada Vijeća za regulaciju energetskeg djelatnosti

Prema Uredbi Vlade Republike Hrvatske o financiranju rada Vijeća za regulaciju energetskeg djelatnosti (NN 60/02) sredstva za financiranje rada Vijeća za regulaciju osiguravaju se iz sljedećih izvora:

- prihoda od obavljanja vlastite djelatnosti (temeljem naplata jednokratnih pristojbi i naknada);
- iz iznosa od 0,07% od ukupnoga godišnjeg prihoda koji su u prethodnoj godini ostvarili energetski subjekti koji obavljaju jednu ili više energetskeg djelatnosti, temeljem dozvole za obavljanje energetskeg djelatnosti koju izdaje Vijeće za regulaciju.

Proračun Vijeća je 15 milijuna kuna i trenutno ima 7 uposlenih.

7. U sektorima krutih goriva treba praviti razliku između kamenog ugljena, za koji se predviđa davanje državnih potpora, i drugih krutih goriva koja, budući da za njih nisu predviđene državne potpore (lignit, mrki ugljen, naftonosni škriljevac, treset itd.), potpadaju izravno pod odredbe Ugovora. S obzirom na Uredbu Vijeća 1407/2002 kojom se utvrđuju pravila za davanje državnih potpora u industriji kamenog ugljena za razdoblje od srpnja 2002. do prosinca 2010, da li bi Hrvatska mogla potvrditi da više ne proizvodi domaći kameni ugljen?

Od godine 1997. nema proizvodnje ugljena u Republici Hrvatskoj što je vidljivo iz bilance stanja rezervi mineralnih sirovina (odgovor u sklopu poglavlja 15. Industrija, pitanje I/1).

8. U slučaju da Hrvatska još uvijek proizvodi određenu količinu kamenog ugljena, molimo navedite:

- a) Kakav je stav vaše Vlade prema Uredbi Vijeća 1407/2002? Možete li dostaviti pregled tekuće i buduće modernizacije, racionalizacije i planova restrukturiranja poduzeća koja se bave ugljenom (vidi članke 4. i 5. ove Uredbe)? Ima li vaša Vlada, odnosno predviđa li program potpore za smanjenje kapaciteta? Što sadrži taj program i je li on socijalno /regionalno opravdan?**
- b) Koje su karakteristike državnih potpora u ovom sektoru? Jesu li svi elementi državnih potpora sada predviđeni državnim proračunom? Planira li se sve državne potpore pokrivati iz državnog proračuna?**
- c) U odnosu na kameni ugljen, kakav je stav vaše Vlade prema uspostavi “područja slobodne trgovine ugljenom” u skladu s pravilima tržišnog natjecanja EU-a, osobito onih koja se odnose na “vertikalne sporazume” (na primjer sporazumi s proizvođačima ugljena i električne energije)?**

Kao što je rečeno u Republici Hrvatskoj više ne postoji proizvodnja ugljena.

9. S obzirom na Uredbu Vijeća br. 405/2003 od 27. veljače 2003. kojom se uspostavlja sustav nadzora nad uvozom kamenog ugljena porijeklom iz trećih zemalja, može li Hrvatska dostaviti informacije koje se traže u toj Uredbi?

Republika Hrvatska upoznata je s Uredbom. U 2001. godini uvezeno je 747,2 tisuća tona kamenog ugljena od čega je za energetske transformacije korišteno 684,4 tisuća tona (od toga za proizvodnju električne energije 627,3 tisuća tona), a za neposrednu potrošnju 114,8 tisuća tona (od toga za industriju čelika 5,2 tona). Najveća potrošnja u kategoriji neposredna potrošnja je u industriji građevnog materijala (73,8 tisuća tona). Podatak o cijenama nije u ovom trenutku dostupan.

10. Sva čvrsta goriva:

- a) Molimo dostavite podatke o razinama proizvodnje kamenog ugljena i lignita sada i u posljednje vrijeme.**
- b) Molimo dostavite podatke o svakom sadašnjem programu državnih potpora domaćoj proizvodnji lignita kao i o planovima za postupno smanjenje istih.**
- c) Kakvi su sadašnji i budući socijalni planovi u pogledu restrukturiranja, uključujući i one koji se odnose na prilagodbu radne snage te kakvi su regionalni planovi prilagodbe (na primjer privlačenje novih poslovnih subjekata)?**

Od 1997. godine nema proizvodnje ugljena u Republici Hrvatskoj.

III. HITNE MJERE

A. Objašnjenja

Zakonodavstvo EU-a o obveznim rezervama nafte i koordinaciji mjera opskrbe u kriznim situacijama, koje omogućuje zemljama članicama da ispunе svoje obveze prema Međunarodnoj agenciji za energetiku (IEA), povlači za sobom utvrđivanje pravila i administrativnu praksu u svrhu usklađivanja s npr. (po prioritetima):

1. Direktivom Vijeća 68/414 od 20. prosinca 1968. (podržanoj Odlukom Vijeća 68/416 od 20. prosinca 1968.), izmijenjenom i dopunjenom Direktivom 98/93 od 14. prosinca 1998, koja određuje da države članice moraju u svako doba imati zalihe nafte i naftnih derivata za najmanje 90 dana izračunato prema prosječnoj dnevnoj potrošnji u prethodnoj kalendarskoj godini.

2. Direktivom Vijeća 73/238 od 24. srpnja 1973., o mjerama ublažavanja posljedica otežane opskrbe naftom i naftnim derivatima i Odluka Vijeća 77/706 od 7. studenog 1977, kojom se utvrđuje cilj Zajednice u pogledu smanjenja potrošnje primarnih izvora energije u slučaju poteškoća s opskrbom naftom i naftnim derivatima (Odluka Komisije 79/639 od 15. lipnja 1979. utvrđuje pravila provedbe ove Odluke).

B. Pitanja

1. Kakva je sadašnja razina naftnih rezervi u vašoj zemlji izračunata po metodologiji EZ te kako se zalihe sada računaju i kontroliraju?

Sukladno Uredbi o obveznim zalihama nafte i naftnih derivata obveznici osiguranja obveznih zaliha su pravne i fizičke osobe koje su u prethodnoj kalendarskoj godini ostvarile neto uvoz od najmanje 25 tona nafte i naftnih derivata. Trenutno, obvezne zalihe iznose 10% od neto uvoza iz prethodne godine. Obvezu držanja zaliha obveznik može ispuniti: tako da sam skladišti obvezne zalihe, da dva ili više obveznika osiguranja zaliha zajednički skladište obvezne zalihe ili da sklopi ugovor kojim druga pravna osoba (skladištar) preuzima skladištenje utvrđene količine obveznih zaliha.

Stanje obveznih zaliha, te karakteristike i opremu skladišta nadzire Ministarstvo gospodarstva kojem obveznici držanja zaliha moraju do 31. siječnja tekuće godine prijaviti uvoz nafte i naftnih derivata iz prethodne godine te dostavljati podatke o načinu osiguranja obveznih zaliha, podatke o korištenim skladišnim kapacitetima i mjesečnom stanju zaliha. Inspekcijски nadzor obavljaju gospodarski inspektori Državnog inspektorata i drugi nadležni inspektori prema posebnim propisima.

Nadalje, sukladno Zakonu o energiji energetski subjekti koji proizvode električnu ili toplinsku energiju ili proizvode ili uvoze naftu i naftne derivate (osim tranzita) moraju, pored obveznih rezervi prema posebnom zakonu formirati i obnavljati operativne rezerve. Prema Zakonu o tržištu nafte i naftnih derivata dobavljač nafte koja služi za proizvodnju električne ili toplinske energije, proizvođači i dorađivači naftnih derivata i kupci naftnih derivata dužni su osigurati operativne rezerve u količinama koje su jednake petnaestodnevnom prosječnim potrebama u prethodnoj godini pod uvjetom da su za svoje energetske potrebe koristili najmanje 25 tona nafte ili naftnih derivata. Način i uvjete za utvrđivanje, korištenje i obnavljanje operativnih zaliha utvrđuje ministar gospodarstva. Upravni nadzor obavlja Ministarstvo gospodarstva, a inspekcijски nadzor obavlja Državni inspektorat i drugi nadležni inspektori prema posebnim propisima.

Konačno, dio zaliha naftnih derivata sadržan je u strateškim robnim zalihama kojima upravlja Vlada Republike Hrvatske, a sukladno Zakonu o strateškim robnim zalihama (NN 87/02). Nadzor nad upravljanjem robnim zalihama provodi Savjet za robne zalihe. Nadzor nad provedbom ugovora o uskladištenju i čuvanju robnih zaliha i stanju zaliha provodi odgovarajuće ravnateljstvo provjerom knjigovodstvenog i količinskog stanja robe te provjerom stanja kakvoće i uporabljivosti robe.

2. Koji su postojeći mehanizmi suočavanja s poremećajima u opskrbi naftom i ublažavanja učinaka tih poremećaja u vašoj zemlji a koji se predviđaju?

Sukladno Zakonu o tržištu nafte i naftnih derivata Vlada Republike Hrvatske može u slučaju poremećaja na domaćem tržištu, zbog neočekivanog ili neprekidnog manjka nafte i naftnih derivata, neposredne ugroženosti, neovisnosti i jedinstvenosti države, te velikih prirodnih nepogoda ili tehnoloških katastrofa ili neočekivanog i visokog rasta cijena nafte i naftnih derivata na svjetskom tržištu, propisati mjere: ograničenja maksimalne brzine vožnje javnim cestama, ograničenja vožnje motornim vozilima ili drugim sredstvima prijevoza koja za pogon koriste naftu i naftne derivate, ograničenja radnog vremena postrojenja za opskrbu naftom i naftnim derivatima ili ograničenje dana kada su postrojenja za opskrbu naftnim derivatima otvorena, uspostavljanje kontrole trošenja obveznih zaliha nafte i naftnih derivata i nadzor cijena za potrošače koji obavljaju djelatnost kao javne usluge.

Prema Zakonu o energiji Vlada Republike Hrvatske u slučaju poremećaja na domaćem tržištu može propisati: mjere ograničenja trgovine pojedinim energentima, posebne uvjete trgovine, mjere ograničenja uvoza ili izvoza energije, posebne uvjete za uvoz ili izvoz energije, mjere obavezne proizvodnje energije, obavezu isporuke energije samo određenim korisnicima.

3. Imajući u vidu da stvaranje zaliha ima prioritet u skladu sa stavkom a) gore, kada bi se realno moglo prići rješavanju gore navedenih pitanja (uključujući vremenski raspored kako bi se osigurale zalihe za 30-60-90 dana) kao i koje se poteškoće očekuju tijekom provođenja navedenoga pravnoga okvira (financijske, pravne, osnivanje ustanova, druge)?

Obveznici osiguranja zaliha morali su do 1. travnja 2003. godine osigurati obvezne zalihe u iznosu od 10% neto uvoza nafte i naftnih derivata iz prethodne kalendarske godine. Obveznici osiguranja zaliha moraju osigurati na području Republike Hrvatske kao obvezne zalihe od 1. siječnja 2004. godine 15%, od 1. siječnja 2005. godine 20% i od 1. siječnja 2006. godine 25% neto uvoza nafte i naftnih derivata iz prethodne kalendarske godine.

Pravilnikom o općim uvjetima i tarifi za skladištenje obveznih zaliha nafte i naftnih derivata propisani su opći uvjeti koje moraju ispuniti skladištar i obveznik osiguranja obveznih zaliha pri sklapanju međusobnog ugovora, te je određena najviša dopuštena tarifa za skladištenje obveznih zaliha nafte i naftnih derivata. Pravilnikom o utvrđivanju cijena naftnih derivata (NN 112/03) utvrđen je u maloprodajnoj cijeni naftnih derivata iznos na ime priznavanja troškova nabave (trošak kapitala) obveznih zaliha, te iznos na ime troškova skladištenja obveznih zaliha nafte i naftnih derivata.

Kao što je već napomenuto, nadzor nad provedbom odredbi o držanju obveznih zaliha nafte i naftnih derivata provodi nadležno Ministarstvo, odnosno gospodarski inspektori Državnog inspektorata i drugi nadležni inspektori prema posebnim propisima. S vremenom, i postupnim popunjavanjem zaliha, postoji mogućnost formiranja zasebne agencije.

4. Kakav je stav vaše Vlade prema članstvu u Međunarodnoj agenciji za energetiku te, ako je to primjenjivo, s kojim datumom je/će biti zatraženo to članstvo?

Republika Hrvatska iznimno je zainteresirana da postane članicom Međunarodne agencije za energetiku. Ocjenjuje se da su stečeni svi uvjeti za njeno primanje u navedenu organizaciju te da će to biti ostvareno u 2004. godini.

5. Koji je sadašnji pravni okvir Hrvatske na tom području? Ako Hrvatska ima tijelo koje je isključivo nadležno za zalihe nafte, koji su njegovi zadaci, koliko ima zaposlenih i koliki mu je proračun?

Pravni okvir čine: Zakon o energiji, Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata, Zakon o strateškim robnim zalihama, Uredba o obveznim zalihama nafte i naftnih derivata, Pravilnik o općim uvjetima i tarifi za skladištenje obveznih zaliha nafte i naftnih derivata i Pravilnik o utvrđivanju cijena naftnih derivata. Trenutno je osiguranje obveznih zaliha u nadležnosti samih trgovačkih društava, uz osigurano financiranje kroz cijenu naftnih derivata, a s vremenom, i postupnim popunjavanjem zaliha, postoji mogućnost formiranja zasebne agencije.

6. U slučaju da postane članom Međunarodne agencije za energetiku, ima li vaša Vlada namjeru precizno koordinirati svoja stajališta u toj agenciji s onima EU/Europske Komisije? Kojim biste mehanizmima takve koordinacije dali prednost?

Trenutni kriteriji za utvrđivanje obveznih zaliha temeljeni na neto uvozu iz prethodne godine sukladni su IEA metodi utvrđivanja zaliha. Cilj dosad provedenih aktivnosti je formirati potrebne zalihe, a u drugom je koraku, ukoliko se za time ukaže potreba moguće način obračuna zaliha prilagoditi metodama EU (90 dana prosječne potrošnje).

IV. ENERGETSKA UČINKOVITOST I OKOLIŠ

1. Molimo dostavite podatke o postojećim i planiranim mjerama za poticanje energetske učinkovitosti te novih i obnovljivih izvora energija (kakve prirode su te mjere; raspoloživ proračun, itd.).

U razdoblju od 1995. do 1998. godine provedeno je niz znanstvenih istraživanja potaknutih od Ministarstva gospodarstva i Ministarstva znanosti i tehnologije, koja su poslužila za izradu nacrtu Strategije energetskog razvitka Republike Hrvatske, tiskane u srpnju 1998. godine. Tada su energetska učinkovitost i obnovljivi izvori po prvi puta jasno prepoznati u jednom strateškom državnom dokumentu.

Početkom 1997. godine pokrenuti su Nacionalni energetske programi, čija je prva faza završena u svibnju 1998. godine, nakon čega je pokrenuta druga faza koja se još uvijek odvija. Predmet Nacionalnih energetskih programa su upravo energetska učinkovitost i obnovljivi izvori pa je tako pokrenuto 12 programa:

- PLINCRO - program plinifikacije Hrvatske,
- KOGEN - program kogeneracije,
- MIEE - mreža industrijske energetske učinkovitosti,
- MAHE - program izgradnje malih hidroelektrana,
- SUNEN - program korištenja energije sunca,
- BIOEN - program korištenja energije biomase i otpada,
- ENWIND - program korištenja energije vjetra,
- GEOEN - program korištenja geotermalne energije,
- KUENZgrada - program energetske učinkovitosti u zgradarstvu,
- KUENcts - program energetske učinkovitosti centraliziranih toplinskih sustava
- CROKOTOK – program energetskog razvitka otoka (2000. godine),
- TRANCRO - program energetske učinkovitosti u transportu (2001. godine).

Nacionalnim energetskim programima definiraju se strateški ciljevi i provedbeni instrumenti državne politike što se tiče obnovljivih izvora i energetske učinkovitosti, izrađuju se prijedlozi mjera i podzakonskih akata, provode se informativne i obrazovne akcije i kampanje, a jedna od njihovih bitnih komponenata je i poticanje, odnosno provedba demonstracijskih projekata s tog područja.

Pri pokretanju, Nacionalne energetske programe financijski je poduprla izravno Vlada Republike Hrvatske. U 2002. i 2003. godini Nacionalne energetske programe financijski podupire Ministarstvo gospodarstva s godišnjim iznosom od 2,8 milijuna kuna. Energetski institut Hrvoje Požar stručni je koordinator Nacionalnih energetskih programa koje provodi u suradnji sa širokom mrežom stručnjaka i suradničkih institucija.

U svezi s pravno-institucionalnom reformom energetskog sektora koja obuhvaća i područje obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti 2003. godine utrošeno je 8.110.000,00 kn, a za 2004. godinu se planira 16.350.000,00 kn iz državnog proračuna, od čega je predviđen poseban iznos od 6.000.000,00 kn za provedbu projekata za učinkovitije korištenje energije i obnovljive izvore energije.

Nadalje, glede financiranja na području energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora Zakonom o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (NN 107/03), predviđa se korištenje sredstava Fonda za financiranje projekata zaštite okoliša, energetske učinkovitosti te poticanje korištenja obnovljivih izvora energije. Odgovor o Zakonu o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost dat je u Poglavlju 22. Okoliš, 1. Opća politika.

Prijedlogom Zakona o gradnji predviđaju se minimalne administrativno-upravne procedure za građevine namijenjenih istražnim mjerenjima u svrhu korištenja obnovljivih izvora energije.

Planirane mjere:

- Prijedlog Zakona o gradnji (nalazi se u Saborskoj proceduri) koji predviđa mogućnost smanjenja prihoda Državnog proračuna Republike Hrvatske od prometa roba i usluga u cilju stimulacije korištenja obnovljivih izvora energije, te za projektna rješenja koja osiguravaju uštedu energije primjenjujući rješenja pasivnog grijanja i hlađenja, te prirodnu ventilaciju. (Prijedlog Pravilnika o održivoj gradnji je u tijeku javne rasprave);
- Priručnik za upravljanje energijom za javne zgrade je u tijeku izrade i izrada se planira do konca 2003.;
- Ekonomska i ekološka analiza poduzimanja mjera kojima se utječe na smanjenje potrošnje energije za grijanje i poboljšanje toplinske zaštite postojećih zgrada (obiteljskih kuća) kao podloga izrade propisa o održavanju zgrada ugleda zadovoljenja i unaprijeđenja bitnog zahtjeva «Ušteda energije i toplinska zaštita» kod zgrada je u tijeku izrade i planira se do konca 2003.;
- Prijedlog tehničkog propisa o uštedi energije i toplinskoj zaštiti kod zgrada (je izrađen i nalazi se u tijeku javne rasprave i usklađen je s Direktivom 2002/91/EC)
- Izrada i donošenje Tehničkog propisa o prozračivanju i klimatizaciji zgrada planira se do konca 2004.

2. Europska Unija je usvojila zakonodavstvo s ciljem unapređenja energetske učinkovitosti, zaštite okoliša i poticanja obnovljive izvore energije. (npr.: Direktiva 93/75/EZ kojom se ograničavaju emisije ugljičnog dioksida unapređenjem energetske učinkovitosti; Direktiva 96/57/EZ – obilježavanje potrošnje energije kućanskih električnih hladnjaka, škrinji za zamrzavanje i kombinacija istih; Direktiva 2000/55/EZ zahtjevi za energetske učinkovitost u odnosu na balaste za fluorescentne rasvjete; Direktiva 2001/77/EZ o promicanju obnovljivih izvora energije u potrošnji električne energije; Direktiva 2002/91/EZ o energetske performansi zgrada)

a) Postoji li zakonodavni okvir (Zakon o energiji)? Postoje li već podzakonski akti? Je li već uspostavljen i u funkciji institucionalni okvir (nacionalna agencija, itd.)? Koliko ima zaposlenih i koliki joj je proračun?

Zakon o energiji (NN 68/01) jasno izriče stajalište Republike Hrvatske prema obnovljivim izvorima energije i učinkovitijem korištenju energije (energetska učinkovitost) te predviđa Pravilnik o učinkovitom korištenju energije, čija je izrada upravo u tijeku. U izradi su također Pravilnik o obnovljivim izvorima energije te Pravilnik o naljepnicama energetske učinkovitosti. Osim tih akata Vlada Republike Hrvatske će do kraja 2003. godine donijeti i poseban Program za učinkovitije korištenje energije na nacionalnoj razini, a na nižim razinama to će učiniti nadležna tijela lokalne i regionalne samouprave.

Provedbenim aktima (pravilnicima) uvodi se institucijska organizacija, koja treba omogućiti planiranje i izgradnju projekata obnovljivih izvora energije zasnovanih na poduzetničkoj inicijativi. Uspostava novih poslovnih odnosa u skladu s propisima odvijat će se kontinuirano, ovisno o Odluci o minimalnom udjelu obnovljivih izvora energije, raspoloživim financijskim sredstvima za poticaje na strani investicije i proizvodnje, poduzetničkom interesu za projekte obnovljivih izvora energije, razvitku domaće tehnologije itd.

Svi podzakonski akti na području energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije usklađuju se s odgovarajućim EU direktivama.

Pravilnik o označivanju energetske učinkovitosti preuzima pripadajuće EU direktive iz tog područja uzimajući u obzir okvirne direktive o energetskom označivanju 92/75/EEC te ostale direktive koje reguliraju to područje (94/2/EC, 95/12/EC, 95/13/EC, 96/60/EC, 97/17/EC, 98/11/EC, 2002/31/EC i 2002/40/EC).

Tim Pravilnikom izvršit će se prijenos direktive EU 92/75/EEC u zakonodavstvo Republike Hrvatske, a pravilnici za pojedine tipove uređaja koji se naknadno donose predstavljaju primjenu odgovarajućih direktiva EC za te uređaje. Kako je riječ o sustavu označivanja koji je već nekoliko godina u primjeni, i kako je određen dio uređaja iz navedenih skupina koji su porijeklom iz EU prisutan na hrvatskom tržištu, kod velikog broja tih uređaja ponuđenih hrvatskim kupcima već se i sada djelomice primjenjuje označivanje učinkovitosti, oznakama identičnima onima kakve su obavezne u EU.

Nacrt Pravilnika o učinkovitijem korištenju energije propisuje klasifikaciju kupaca energije unutar skupina velikih potrošača energije i njihove obaveze u pogledu učinkovitog korištenja energije, donošenje propisa kojima se opisuju mjere i postupci kojima kupci energije na najučinkovitiji izvedivi način koriste energiju te prikupljanje i obrada podataka o potrošnji energije.

Što se tiče direktive 2000/55/EC vrijedi sljedeće:

Norme EN 50294:1998 i EN 60920:1991 koje se u njoj navode su u nadležnosti odgovarajućih tehničkih odbora Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo. Tehnički odbor DZNM/E TO 34 prati rad odgovarajućih međunarodnih i europskih tehničkih tijela među kojima se nalaze i IEC/SC 34D, Luminaries te CLC/TC 34Z, Luminaries and associated equipment. Norma EN 50294:1998 i njezin amandman A1:2001 nalaze se u Programu rada DZNM-a za prihvaćanje europskih norma kao hrvatskih norma.

Programom rada DZNM-a ne predviđa se prihvaćanje europske norme EN 60920:1991 i kasnije objavljenih amandmana A1:1993, A2:1996 i A11:2000 nego EN 61347-1:2001 i jedanaest norma počevši od EN 61347-2-1 do EN 61347-2-11 sve objavljenih 2001. godine.

Na području energetske učinkovitosti u graditeljstvu, koje je u nadležnosti Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, u tijeku je procedura donošenja novog Zakona o gradnji, koji predviđa mogućnost smanjenja dijela prihoda Državnog proračuna Republike Hrvatske od prometa roba i usluga i njegovo usmjeravanje za poticanje korištenja obnovljivih izvora energije te za ostvarivanje projektnih rješenja koja osiguravaju uštedu energije primjenjujući rješenja pasivnog grijanja i hlađenja, te prirodne ventilacije. Osim navedenog, u tijeku javne rasprave je prijedlog Pravilnika o održivoj gradnji, Priručnika za upravljanje energijom za javne zgrade te Pravilnika o uštedi energije i toplinskoj zaštiti kod zgrada usklađen s direktivom 2002/91/EC. Navedeni pravilnici bit će doneseni do kraja 2003. godine. U postupku donošenja je i Tehnički propis o prozračivanju i klimatizaciji zgrada planiran za kraj 2004. godine.

Ne postoji posebna državna/javna agencija nadležna za obnovljive izvore energije i energetske učinkovitost, već se programi provode u sklopu već spomenutih Nacionalnih energetskih programa.

Za stručno vođenje i koordinaciju Nacionalnih energetskih programa zadužen je Energetski institut "Hrvoje Požar" koji ima status javne znanstvene ustanove i u sklopu djelokruga dijela svojih poslova obavlja tipične agencijske aktivnosti. Sveukupni okvirni godišnji proračun Energetskog instituta "Hrvoje Požar" je oko 25 milijuna kuna, od čega na financiranje aktivnosti u segmentu energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije otpada oko 3,5 milijuna kuna. Na poslovima u okviru djelatnosti posebnog Odjela koji pokriva područje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije angažirano je desetak djelatnika, a sam Energetski institut "Hrvoje Požar" upošljava ukupno 55 uposlenika.

b) Postoji li Nacionalni plan Vlade ili već usvojena Strategija za promicanje obnovljivih izvora energije i racionalno korištenje energije?

Temeljni dokument kojim se utvrđuje energetska politika i planira energetski razvitak je Strategija energetskog razvitka (NN 38/02) koju je, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, donio Hrvatski sabor za razdoblje od 10 godina.

Na temelju Strategije energetskog razvitka Vlada Republike Hrvatske donosi Program provedbe Strategije energetskog razvitka. Njime se utvrđuju mjere, nositelji aktivnosti i dinamika realizacije energetske politike i provedba Nacionalnih

energetskih programa, način ostvarivanja suradnje s tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave na području planiranja razvitka energetskog sektora i suradnje s energetskim subjektima te s međunarodnim organizacijama. Program provedbe Strategije energetskog razvitka donosi se za razdoblje od najmanje tri godine. Nakon isteka razdoblja za koje je donesen Program provedbe Strategije energetskog razvitka, Vlada Republike Hrvatske podnosi Hrvatskom saboru izvješće o provedbi Strategije energetskog razvitka s prijedlogom potrebnih promjena.

Jedinice lokalne i područne samouprave dužne su u svojim razvojnim dokumentima planirati potrebe i način opskrbe energijom, usklađene s nacionalnom Strategijom energetskog razvitka. To obuhvaća ažuriranje prostornih planova i rezerviranje prostora za korištenje obnovljivih izvora energije, izradu županijskih energetskih bilanci i planova, te provedbu ciljanih akcija.

Ciljevi i strategija provedbe za svaki obnovljivi izvor ovise o osobitostima svakoga obnovljivog izvora, odnosno programu korištenja, no zajedničko je značajno povećanje udjela obnovljivih izvora do 2030. godine što je u skladu s općenitim trendom u zemljama Europske unije. Tako je od 75 PJ ukupno proizvedene energije iz obnovljivih izvora u 2000., u 2030. godini predviđen porast na oko 100 PJ (niži scenarij), 130 (viši scenarij), odnosno na 160 PJ (ekološki scenarij).

c) Je li se prišlo analizi u svrhu procjene učinka pravne stečevine Zajednice na području obnovljivih izvora energije?

Republika Hrvatska ratificirala je Ugovor o Energetskoj povelji (NN-Međunarodni ugovori, 15/97) čija je svrha utemeljenje pravnog okvira za unapređenje dugoročne suradnje na području energetike, zasnovane na dopunjavanju i uzajamnoj koristi. Također je ratificiran i Protokol Energetske povelje o energetskoj učinkovitosti i pripadajućim problemima okoliša (NN-Međunarodni ugovori, 7/98), koji promovira energetsku učinkovitost i dosljedno smanjivanje negativnih utjecaja energetskih sustava na okoliš te potiče suradnju na području energetske učinkovitosti.

U sklopu redovitih aktivnosti na provedbi Nacionalnih energetskih programa, sustavno se prate europska postignuća i trendovi na području obnovljivih izvora energije. Tako su u koncept nacionalnih energetskih programa ugrađene direktive iz najvažnijeg europskog dokumenta s ovog područja: Bijele knjige o obnovljivim izvorima (Energy for the Future: Renewable Sources of Energy, White Paper for a Community Strategy and Action Plan, COM(97) 599, Final, November 1997), a svi Nacionalni energetski programi sadrže iskustva i odgovarajuće direktive Europske unije na svom specifičnom području.

Posebno se prate i primjenjuju europska iskustva na području poticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora te na području poticanja proizvodnje i korištenja tekućih biogoriva. Tako su za izradu prije spomenutog Pravilnika o korištenju obnovljivih izvora energije korištena Direktiva o promociji električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora (2001/77/EC), ali i brojni propisi iz zemalja članica EU (Austrija, Njemačka, Španjolska, Portugal,...). U pripremi je zakonska regulativa za uvođenje biodizelskog goriva i u tu svrhu korištena je Direktiva o promociji korištenja biogoriva i ostalih obnovljivih goriva u prometu (2003/30/EC).

Ministarstvo gospodarstva je s Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj, kao provedbenom agencijom Globalnog fonda za okoliš (GEF), sklopilo Ugovor o darovnici za pripremu Projekta obnovljivih izvora energije. Dosad je završen prvi zadatak: uz pomoć konzultantskog poduzeća "Frontier Economics" iz Londona sačinjena je analiza troškova i koristi korištenja obnovljivih izvora energije u Republici Hrvatskoj. Ta studija, među ostalim, razmatra utjecaj europske legislative (acquis) na koncipiranje i provedbu politike korištenja obnovljivih izvora energije u Hrvatskoj.

Prema rezultatima dosadašnjih studijskih istraživanja, uzimajući u obzir trenutni stupanj razvijenosti tržišnih odnosa u području energetike, kao i postojeći institucionalni okvir unutar kojeg se mora implementirati sustav, kao prikladan i učinkovit model potpore umreženim proizvođačima električne energije ističe se sustav zajamčenih tarifa (feed-in tariffs), odnosno sustav kod kojeg se proizvođačima obnovljive energije garantira otkup po unaprijed utvrđenim uvjetima (cijena i trajanje otkupa).

d) Koje se poteškoće predviđaju tijekom postupnog usvajanja tih pravila EU-a? Koji je predviđeni rok?

Što se tiče EU propisa u području korištenja obnovljivih izvora energije i njihove harmonizacije (detaljnije u odgovoru 2.a.), u Republici Hrvatskoj su projekti obnovljivih izvora energije zamišljeni kao investicijski projekti u kojima će privatni investitori svoj proizvod – električnu ili toplinsku energiju – direktno ili preko posrednika prodavati krajnjim potrošačima. Dosadašnja mogućnost prodaje električne energije bila je osnovana na internoj odluci Uprave Hrvatske elektroprivrede iz 1994. godine prema kojoj je električna energija iz vjetroelektrana, malih hidroelektrana i termoelektrana (kogeneracijskih) objekata do nazivne snage 5 MW vrednovana sa 70 do 90 posto prosječne prodajne cijene električne energije. Za veće objekte predviđeno je da se otkupna cijena dogovara u izravnim pregovorima s Hrvatskom elektroprivredom od slučaja do slučaja.

Od prepreka ovdje treba naglasiti nerazvijenost financijskog tržišta, prostorno-planske pretpostavke, nepovjerenje banaka i skupi kapital, neusklađenost s hrvatskim normama, neiskustvo lokalnih firmi u organizaciji projekata, neiskustvo nadležnih administrativnih službi u postupku ishođenja dozvola, problematika reguliranja imovinsko-pravnih odnosa s vlasnikom zemljišta u slučaju kada je vlasnik Republika Hrvatska te nesređenost zemljišnih knjiga. U kadrovskom smislu evidentan je nedostatak profesionalnog i školovanog kadra za problematiku obnovljivih izvora i s tim u vezi nepostojanje odgovarajućih kolegija i usmjerenja na svim obrazovnim razinama. Problemi su sagledani i intenzivno se radi na njihovom uklanjanju.

U svezi s EU propisima u području energetske učinkovitosti (detaljnije u odgovoru 2.a) očekuju se slične poteškoće u provedbi projekata energetske učinkovitosti kao što je nedostatak razvoja i financiranja projekata, nedostatak kapaciteta i znanja kod ključnih subjekata, te nepotpuno prepoznavanje ovakvih projekata na strani potražnje od potrošača.

Stupanje na snagu svih pripadajućih pravilnika, odnosno provedbenih propisa u području korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti, navedenih u odgovoru 2.a., predviđeno je za 2004. godinu.

3. Kakav je sad položaj vaše zemlje u tijelima koja se bave normizacijom na području energetike, kao što su CEN/CENELEC?

U Republici Hrvatskoj djeluje Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) koji je kao tijelo državne uprave osnovan na temelju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu državne uprave ([NN 73/91](#)). Djelokrug rada Zavoda temelji se na Zakonu o sustavu državne uprave ([NN 75/93](#)) i Zakonu o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija ([NN 72/94](#) i [92/96](#)) u čijoj je nadležnosti uređivanje područja normizacije, mjeriteljstva, ispitivanja, potvrđivanja (certifikacije) i ovlašćivanja (akreditacije) te nadzora predmeta od plemenitih kovina.

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (u ulozi nacionalnog normizacijskog tijela Republike Hrvatske) postao je pridruženi član europskih organizacija za normizaciju CEN i CENELEC 1995. godine.

4. Postoje li standardni obrasci u sektoru nafte kao što je to EN-228 (bezolovni benzin); EN-589 (UNP gorivo za automobile; EN-590 (dizelsko gorivo za automobile)?

Zahtjevi za proizvode u području nafte utvrđeni su nizom preuzetih starih norma (zahtjevi i metode ispitivanja), koje će biti povučene, očekuje se do kraja 2003. godine. Ovo područje regulira i novi propis (Uredba o kakvoći tekućih naftnih goriva, Narodne novine 83/2002). Proces prihvaćanja europskih norma kao hrvatskih norma u području nafte je u tijeku. Europske norme EN 228; EN 589 i EN 590 još nisu prihvaćene, ali se razmatra njihovo prihvaćanje. Predviđeno je da će se usvojiti u razdoblju 2004-2006 godina.

5. Postoje li uredbe o emisijama linijskih i ne-linijskih vozila?

Potvrđivanje sukladnosti vozila i dijelova vozila u Hrvatskoj, odnosno homologacija, uspostavljena je na temelju Zakona o normizaciji i propisa koji su sastavni dio međunarodnih ugovora koji obvezuju Republiku Hrvatsku. Hrvatski je sustav homologacije usklađen s međunarodnim sustavom UN ECE. Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo nadležno je tijelo za provedbu postupaka homologacije vozila, o čemu je detaljnije obrazloženo u Poglavlju 22. Zaštita okoliša, B Kakvoća zraka, točki 6.

6. Možete li dostaviti podatke o udovoljavanju EU standardima u drugim podsektorima energetike?

U svim sektorima energetike odvija se prihvaćanje europskih normi od trenutka postizanja pridruženog članstva Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) u europskim organizacijama za normizaciju CEN i CENELEC. Broj prihvaćenih europskih norma prema podsektorima je sljedeći:

- Područje opskrbe plinom i plinskih uređaja (bez ukapljenog prirodnog plina, prirodnog plina za vozila i plinomjera) 73 europske norme
- Područje nafte 54 europske norme
- Oprema za industriju nafte i plina 28 europskih normi
- Prijenosne plinske posude 57 europskih normi
- Područje električne energije oko 500 europskih normi/dokumenata o usklađivanju (EN/HD)

7. Molimo dostavite podatke o energetske tehnologiji i drugim programima čiji je cilj promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije. Možete li dostaviti iscrpne podatke o tim programima, uključujući razinu državnih potpora?

Organizirana i sustavna skrb o energetske učinkovitosti provodi se u Republici Hrvatskoj na temelju Nacionalnih energetskih programa (detaljnije u odgovoru 1.), od kojih su za ovo područje posebno značajni KUEN_{zgrada}, MIEE, KOGEN, KUEN_{cts}, i TRANCRO. Njima su obuhvaćena sva značajna područja energetske potrošnje unutar kojih se može djelovati na poboljšanju učinkovitosti korištenja energije.

Osnovni cilj provođenja mjera energetske učinkovitosti u okviru programa zgradarstva KUEN_{zgrada} je smanjenje energetskih potreba pri projektiranju, izgradnji i korištenju novih zgrada i naselja, te kod sanacijskih zahvata na postojećim zgradama, stvaranje povoljnih parametara mikroklimе u prostoru zgrade, uz smanjenje nepovoljnog utjecaja na okolinu. Kod potrošača u sektorima industrije i usluga, strategija djelovanja na poboljšanju energetske učinkovitosti je uspostava organizirane strukture u okviru programa MIEE.

Na području kogeneracije (program KOGEN), glavni cilj je poticanje izgradnje i korištenja kogeneracijskih postrojenja u svim onim objektima gdje za to postoje realne tehnološke i ekonomske pretpostavke. Realizacija ovog programa prvenstveno obuhvaća formiranje povoljnog zakonskog, financijskog i tehničko-tehnološkog okvira za izgradnju kogeneracijskih postrojenja.

U području proizvodnje toplinske energije, pare i vrele vode (program KUEN_{cts}), u Republici Hrvatskoj nužno je u velikim naseljima i gradovima, pogotovo tamo gdje postoji dovoljno velika gustoća toplinskog konzuma ili istovremeno potreba za toplinskom i električnom energijom, poticati razvoj i unapređenje centraliziranih toplinskih sustava, a naročito poboljšanje učinkovitosti postojećih sustava.

Organizirana i sustavna skrb o obnovljivim izvorima također se provodi na temelju Nacionalnih energetskih programa od kojih su za ovo područje posebno značajni:

- N - program korištenja energije biomase i otpada,
- SUNEN - program korištenja energije sunca,
- ENWIND - program korištenja energije vjetra,
- GEOEN - program korištenja geotermalne energije,
- MAHE - program izgradnje malih hidroelektrana.

Ciljevi i strategija provedbe za svaki obnovljivi izvor ovise o osobitostima svakog obnovljivog izvora, odnosno programu korištenja, no zajedničko je značajno povećanje udjela obnovljivih izvora do 2030. godine što je u skladu s općenitim trendom u zemljama Europske unije.

Program BIOEN je pokazao da bi se proizvodnjom energije iz biomase i otpada moglo do 2020. godine osigurati minimalno 15 posto ukupne potrošnje primarne energije. Taj cilj trebao bi biti ostvaren pokretanjem demonstracijskih projekata, stvaranjem tržišta i uvjeta za povećano korištenje energije biomase (zakonodavno okruženje, porezi, potpore i dr.), uključivanjem industrije i gospodarstva, obrazovanjem te poticanjem istraživanja i međunarodne suradnje.

Program SUNEN je pokazao da je korištenje sunčeve energije u kombinaciji s ukapljenim naftnim plinom (UNP) i/ili prirodnim plinom tehnički i ekološki prihvatljivo rješenje za hrvatsko obalno područje. Jednako tako hibridna kombinacija sunčeve energije, energije vjetra i UNP-a može pridonijeti rješavanju ne samo energetske infrastrukture na otocima, nego i pokrenuti razvoj tradicionalnih otočnih djelatnosti uz angažiranje lokalnih resursa u skladu sa strateškim odrednicama razvitka hrvatskih otoka.

Energija vjetra kao ekološki prihvatljiv i raspoloživ domaći resurs neiskorišteni je izvor energije, koji može pridonijeti zadovoljenju dijela energetske potrebe Republike Hrvatske. S ciljem da se organizirano pristupi korištenju tog izvora energije pokrenut je ENWIND program u okviru koga se stvara niz pretpostavki za gospodarsko iskorištavanje energije vjetra.

U iskorištavanju geotermalne energije potrebno je, kao što to pokazuje program GEOEN, ostvariti uvjete za povećanje korištenja geotermalne energije na postojećim postrojenjima. Pravilnom i sveobuhvatnom marketinškom kampanjom nastojat će se zainteresirati privatne poduzetnike i lokalnu zajednicu za iskorištavanje geotermalne energije. Za ostvarivanje tih ciljeva potrebne su detaljne investicijske studije i idejna rješenja koja bi i s marketinškog i s tehnokonomskog stajališta potaknula pojedince na iskorištavanje geotermalne energije.

Temeljni cilj programa MAHE je izgradnja malih hidroelektrana i otklanjanje svih barijera za njihovu povećanu izgradnju. Predviđeno je da ti objekti budu u cijelosti u privatnom vlasništvu i zato je nužno postići transparentnost i jednostavnost zakonskih procedura za privatne investitore u domeni projektiranja i gradnje, kao i kreditiranja takvih investicija pod povoljnim uvjetima.

Imajući u vidu dodirne točke sektora zaštite okoliša i energetike, Strategije zaštite okoliša i Strategije energetskog razvoja, osnovan je posebnim zakonom Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (NN 107/03). Primjena tog zakona započinje 1. siječnja 2004. godine. Sredstvima Fonda će se na različite načine poticati pripreme i provedba programa i projekata koji su u skladu s Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja za okoliš, Strategijom energetskog razvitka i programa provedbe Strategije energetskog razvitka te međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka. Sredstva Fonda, prikupljena od naknada onečišćivača (ugljičnog dioksida - emisija CO₂, oksida sumpora - emisija SO₂, te oksida dušika - emisija NO₂) i korisnika okoliša, naknada na opterećivanje okoliša i posebne naknade za okoliš na vozila na motorni pogon, pored ostalog, koristit će se za ublažavanje klimatskih promjena, poticanje korištenja obnovljivih izvora energije, poticanje održive gradnje te poticanje čistijeg transporta. Naknade na emisije CO₂, SO₂ i NO₂ izračunavaju se i plaćaju prema količini emisije u tonama po određenom obrascu. Detaljniji odgovor o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost dat je u Poglavlju 22. Okoliš, 1. Opća politika.

Znanstvena i tehnološka istraživanja na području energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije podupiru se kroz programe Ministarstva znanosti i tehnologije i to podjednako kroz znanstvene i tehnološke projekte.

Znanstveni projekti financirani su kroz ugovorene programe javnih instituta i projekte fakulteta i drugih pravnih osoba s mehanizmom godišnjega praćenja rezultata. Primjeri znanstvenih projekata s tog područja između ostalih uključuju:

- Iskorištavanje energije valova u uvjetima Jadrana, Brodarski institut, Zagreb,
- Povećanje energetske učinkovitosti industrijskih procesa, Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije Sveučilišta u Zagrebu,
- Gospodarenje energijom, Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu,
- Primjena obnovljivih izvora energije u priobalnom području, Tehnički fakultet, Rijeka.

U sklopu poticajnih mjera tehnološkog razvitka Vlada Republike Hrvatske usvojila je u ožujku 1998. godine Program unaprjeđenja i pokretanja proizvodnji na temelju novih tehnologija čiji je prijedlog izradilo Ministarstvo znanosti i tehnologije. Tehnologijski istraživačko-razvojni projekti dio su realizacije Programa Hrvatskog inovacijskog tehnologijskog razvitka (HITRA) kojeg je usvojila Vlada Republike Hrvatske na svojoj sjednici od 5. travanja 2001. godine. U ovoj fazi, instrumenti inovacijske politike obuhvaćaju realizaciju dva međusobno komplementarna podprograma čije su osnovne karakteristike dane u Direktivama za provedbu Programa HITRA:

- Tehnologijski istraživačko-razvojni projekti,
- Razvoj na znanju utemeljenih trgovačkih društava.

Primjeri tehnologijskih razvojno-istraživačkih projekata (program TEST) od interesa za obnovljive izvore energije, između ostalih, su:

- Fotonaponski agregat opće namjene 1 kW, 22 V AC, 50 Hz, Brodarski institut, Zagreb,
- SUNEN-IMPULS1 Inteligentna energetski neovisna kuća, Institut Ruđer Bošković, Zagreb,
- Razvoj predkomercijalne vjetroelektrane nazivne snage 750 kW, KONČAR - Institut za elektrotehniku d.d., Zagreb
- Visokoprilagodljiva modulna linija za proizvodnju peleta, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
- Poljoprivredni model proizvodnje biodizelskog goriva, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Republika Hrvatska pridruženi je član mreže EUREKA (europska mreža za poticanje tržišno orijentiranih razvojno-istraživačkih projekata temeljenih na uporabi suvremenih tehnologija), a postoje i brojni primjeri uspješne suradnje Republike Hrvatske s više europskih zemalja na tom području. Ministarstvo gospodarstva u suradnji s drugim hrvatskim institucijama priprema ili provodi brojne bilateralne i multilateralne programe/projekte na području korištenja energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, primjerice:

- Program CARDS, nacionalna kuverta, programska godina 2003. : planira se projekt Procjena izvora energije vjetra i solarnih izvora energije u hrvatskoj pilot regiji. Cilj projekta je pomoć pri razvoju ekonomski i ekološki održivog tržišta energije vjetra i solarne energije u Republici Hrvatskoj.
- Program CARDS, nacionalna kuverta, programska godina 2004. godinu: u pripremi prijedlozi projekata koji se odnose na razvoj institucionalno-pravnog okvira za energetske učinkovitost.
- Program INTERREG III B CADSES: sudjelovanje u pripremi projekta Renewable Energy Network – South East /RENSE/ (Mreža za obnovljive izvore energije - jugoistok). Aktivnosti projekta su prvenstveno umrežavanje, razmjena iskustava i podataka, širenje javne svijesti, osmišljavanje cjelovitog lokalnog planiranja i tehnička podrška pri određivanju ekonomsko-financijskih pretpostavki za obnovljive izvore energije.

- GEF/Svjetska banka: Projekt obnovljivih izvora energije u Hrvatskoj: Cilj predloženog projekta je pomoć pri razvoju ekonomski i ekološki održivog tržišta obnovljivih izvora energije u Republici Hrvatskoj. Projekt je usmjeren k svladavanju prepreka provedbi projekata obnovljive energije vezano uz donošenje relevantnog regulacijskog okvira (zakonski i provedbeni propisi), te pripadajućih financijskih i tehničkih aspekata.
- GEF/UNDP: U pripremi razvoj 2. faze Projekta Uklanjanje barijera implementaciji energetske efikasnosti u Republici Hrvatskoj, koji se sastoji od dva podprojekta: provedba kampanje distribucije štednih žarulja u Republici Hrvatskoj i stvaranje preduvjeta za poboljšanje energetske učinkovitosti u sektoru turizma.
- ostale aktivnosti u sklopu bilateralne i multilateralne međunarodne suradnje: PSO programi (s Kraljevinom Nizozemskom) "Energetska učinkovitost i korištenje obnovljivih izvora energije na otoku Hvaru" i "Obnovljivi izvor energije za pilanu u Krašiću"; Radna zajednica podunavskih regija; Radne zajednice "Alpe-Jadran"; Kvadrilateral (Mađarska, Italija, Slovenija, Hrvatska); UN ECE - EE 21 Projekt; CEI - Srednjoeuropska inicijativa (Radna skupina za energetiku) i drugi.

V. NUKLEARNA PITANJA

A. Nuklearna energija

1. Molimo dostavite popis nuklearnih postrojenja u vašoj zemlji i njihove kapacitete, na primjer:

- a) Rudnici urana i godišnja proizvodnja u tonama;
- b) Postrojenja za preradu urana – godišnja proizvodnja urana u tonama;
- c) Nuklearne elektrane MWe

Na teritoriju Republike Hrvatske nema nuklearnih postrojenja.

2. Molimo detaljne podatke o stanju suvlasništva nad NE Krško.

Državna poduzeća Hrvatske i Slovenije izgradila su krajem sedamdesetih godina NE Krško na teritoriju Slovenije, kao zajedničku investiciju dvije republike bivše Jugoslavije. Predstavnici obje države inicirali su 20. srpnja 2001. godine Ugovor o uređenju statusnih i drugih pravnih odnosa vezanih uz ulaganje, iskorištavanje i razgradnju nuklearne elektrane Krško (Ugovor o NE Krško).

Ugovor o NE Krško potpisan je krajem 2001. godine, ratificiran u Hrvatskom saboru u srpnju 2002. godine, ratificiran u Državnom zboru Slovenije u veljači 2003. godine i stupio je na snagu 11. ožujka 2003. godine.

Suvlasništvo nad NE Krško dijele u odnosu 50% : 50% Hrvatska elektroprivreda d.d. i slovensko trgovačko društvo ELES GEN d.o.o. Ostalo u svezi sa stanjem suvlasništva nad NE Krško vidljivo je iz Ugovora o NE Krško koji se nalazi u privitku ovog dokumenta (Vidi Dodatak 21).

3. Molimo dostavite dokumente/izjave/deklaracije o politici vaše Vlade u svezi s mirnodopskim korištenjem nuklearne energije u vašoj zemlji. Dostavite i planove vaše Vlade u svezi sa sadašnjim i budućim odnosom prema nuklearnoj energiji, uključujući i financijski aspekt.

Ne postoje dokumenti/izjave/deklaracije Vlade Republike Hrvatske o politici u svezi s mirnodopskim korištenjem nuklearne energije u Republici Hrvatskoj niti planovi Vlade Republike Hrvatske o sadašnjem i budućem odnosu prema nuklearnoj energiji.

U Strategiji razvitka energetskog sektora, koju je donio Hrvatski sabor (vidjeti I/3.) ocjenjuje se da bi tek nakon 2015. godine nuklearna energija možda mogla biti jedna od opcija kao energetski izvor za zamjenu zastarjelih termoelektrana na loživo ulje.

4. Molimo informaciju o strukturi nacionalnog regulatornog tijela (NRT) (ukoliko takvo postoji) te sljedeće detaljne podatke:

a) o pravnom okviru NRT-a;

Prema Uredbi o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva gospodarstva (NN 70/01), NRT je smješteno u Ministarstvu gospodarstva (MG), kao dio Uprave za energetiku i rudarstvo (vidjeti I/6.).

b) o ovlastima NRT koje se odnose na nuklearnu sigurnost, izdavanje dozvola za rad i/ili nova nuklearna postrojenja, uključujući postrojenja za preradu goriva i otpada, provedbu zaštitnih mjera;

MG ima pune ovlasti glede nuklearne sigurnosti, izdavanja dozvola za nuklearne objekte, uključujući postrojenja za preradu goriva i otpada te za provedbu zaštitnih mjera;

c) o strukturi i nadležnostima različitih odjela NRT-a;

Prema internoj organizaciji MG-a, kao dio Uprave za energetiku i rudarstvo djeluje i Odsjek za nuklearnu sigurnost.

d) o stupnju autonomije i nezavisnosti NRT-a, postupku imenovanja te odnosima u svezi s izvješćivanjem službenika NRT-a.

Kao organizacijska jedinica u sklopu MG-a NRT je djelomično autonomno i nezavisno tijelo. Imenovanje službenika NRT-a te njihovo izvješćivanje, obavlja se prema Zakonu o državnim službenicima i namještenicima (NN 27/01).

5. Koje se odredbe odnose na nuklearnu sigurnost? Postoji li posebno nadležno tijelo koje se bave tim pitanjem? Koristi / primjenjuje li vaša zemlja propise i standarde IAEA/NUSS?

Republika Hrvatska je potpisala i ratificirala Konvenciju o nuklearnoj sigurnosti 1995. godine te primjenjuje IAEA/NUSS propise i standarde. Prema nacionalnom zakonodavstvu (vidi odgovor u sklopu prethodnog pitanja V. A. 4a) nuklearna sigurnost je u nadležnosti MG-a. U tijeku je proces donošenja Zakona o nuklearnoj sigurnosti, koji bi se trebao naći na razmatranju u Hrvatskom saboru u studenom 2003. godine u okviru koga će biti riješen i status NRT.

6. Molimo dostavite informaciju o strukturi i vlasništvu u nuklearnoj industriji vaše zemlje. Konkretnije, molimo objasnite:

- a) strukturu i hijerarhijske odnose u upravi nuklearnih elektrana i drugih nuklearnih postrojenja;
- b) tko su zakonski vlasnici tih nuklearnih postrojenja (na primjer Ministarstvo energetike, država, u državnom vlasništvu ili neki postotak u vlasništvu privatiziranog trgovačkog društva koje se bavi električnom energijom, itd.);

- c) c) kako se odobravaju ulaganja u nuklearnu energiju? Tko osigurava sredstva, pod kojim uvjetima i kondicijama?
- d) u odnosu na opskrbu opremom: kako se kupuje oprema za nuklearna postrojenja? Tko je kupuje (elektrana, trgovačko društvo za proizvodnju električne energije, Ministarstvo, neka posebna državna agencija?). Prema kojim pravilima, uvjetima i kondicijama? (postupci nabave, javnog natječaja, ekskluzivni dobavljači, itd.)?
- e) u odnosu na opskrbu gorivom:
 - i. tko u vašoj zemlji može kupovati, posjedovati i prodavati nuklearni materijal?
 - ii. tko u vašoj zemlji može fizički posjedovati nuklearni materijal?
 - iii. tko je odgovoran za nabavu nuklearnog materijala?
- f) u odnosu na gorivo koje se koristi u vašim reaktorima, iz koje zemlje/zemalja potječe:
 - i. prirodni uran;
 - ii. usluge obogaćivanja; i
 - iii. proizvodnja goriva?

Republika Hrvatska nema na svom teritoriju nuklearnih elektrana niti drugih nuklearnih objekata iz gorivnog ciklusa.

7. Opišite politiku vaše zemlje u odnosu na uvoz, izvoz i trgovinu nuklearnom opremom, nuklearnim materijalom, novim i ozračenim nuklearnim gorivom. Molimo detaljne podatke o svim nacionalnim tijelima koja su odgovorna za kontroliranje i/ili nadzor nad takvom trgovinom.

U odnosu na uvoz, izvoz i trgovinu nuklearnom opremom, nuklearnim materijalom te novim i istrošenim nuklearnim gorivom Republika Hrvatska primjenjuje politiku neširenja nuklearnog oružja. Republika Hrvatska potpisala je s IAEA i ratificirala sveobuhvatni Sporazum o primjeni garancija u svezi s NPT Ugovorom (Sporazum o mjerama zaštite) i Dodatni protokol uz Sporazum o mjerama zaštite (Dodatni protokol) (Vidi Dodatak 23, 24 i 28).

Ministarstvo gospodarstva, Uprava za energetiku i rudarstvo je nacionalno tijelo za nadzor i kontrolu uvoza, izvoza i trgovine prethodno navedenog.

8. Molimo dostavite tekstove zakona (na jednom od službenih jezika EU-a) koji se odnose na isporuku, trgovinu, uvoz i izvoz nuklearnog goriva.

Nema posebnog zakona koji se odnosi na isporuku i trgovinu nuklearnim gorivom. Odgovoreno u dijelu C/2.

9. Imaju li vaša javna trgovačka društva (na primjer proizvođači nuklearne električne energije) bilo kakva ograničenja vezana uz trgovinu nuklearnim materijalom:

- a) međusobno (ukoliko ih u vašoj zemlji ima više);
- b) s drugim javnim trgovačkim društvima ili trgovačkim društvima u drugim zemljama?

Nema ograničenja za javna trgovačka društva u trgovini nuklearnim materijalom.

10. Opišite politiku vaše zemlje koja se odnosi na odlaganje/obradu/preradu ozračenog goriva. Ima li vaša zemlja rješenja za konačno odlaganje istrošenog goriva izvan svog teritorija. Opišite sadašnje stanje i detaljno navedite sve planove za budućnost.

Nema nacionalne politike, programa ili plana za buduće odlaganje, obradu ili preradu ozračenog goriva. Rješenje za odlaganje ozračenog goriva pronaći će se u suradnji sa slovenskim nadležnim tijelom temeljem Ugovora o NE Krško (Vidi Dodatak .21).

11. Kakvi su postojeći i planirani kapaciteti za pohranu nuklearnog otpada?

Na teritoriju Republike Hrvatske nema postojećih niti planiranih skladišta nuklearnog otpada.

12. Molimo opišite kakve su odredbe napravljene za tarife električne energije te troškove odlaganja ozračenog goriva kao i troškove buduće razgradnje.

Na temelju Ugovora o NE Krško (Vidi Dodatak 21), za buduće odlaganje ozračenog goriva i razgradnju NE Krško Republika Hrvatska i Slovenija donijet će zajednički Program odlaganja i Program razgradnje. Predviđen je posebni doprinos i posebni fond za financiranje troškova tih budućih aktivnosti.

13. Koje su postojeće/planirane istraživačke aktivnosti vaše zemlje na području nuklearne energije? Ako vaša zemlja ima reaktore za istraživanje:

a) kojeg su tipa?

b) koje nuklearno gorivo koriste?

U Republici Hrvatskoj se ne provode nuklearne istraživačke aktivnosti niti nema istraživačkih reaktora, a također se niti u budućnosti ne planiraju takve aktivnosti.

B. Međunarodne obaveze (radiološka zaštita, nuklearna energija i zaštitne mjere)

1. Molimo dostavite Komisiji tekstove međunarodnih Sporazuma i Konvencija o suradnji na području nuklearne energije i radiološke zaštite s drugim zemljama (na jednom od službenih jezika EU-a).

U privitku se nalaze tekstovi međunarodnih sporazuma i konvencija o suradnji Republike Hrvatske s drugim zemljama u području nuklearne energije. (Vidi Dodatak 21,25,26,27,30 i 32)

2. Molimo dostavite Komisiji popis konvencija Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) u kojima sudjeluje vaša zemlja kao i odgovarajuće zakone čiji je cilj uvođenje tih konvencija kroz nacionalni pravni poredak.

U privitku se nalazi popis IAEA konvencija kojih je Republika Hrvatska država članica kao i popis nacionalnih zakona kroz koje se te konvencije provode u zakonodavstvu Hrvatske. (Vidi Dodatak 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36)

3. Budući da je vaša zemlja potpisnica Ugovora o neširenju nuklearnog oružja, je li potpisala potpuni Sporazum o mjerama zaštite s Međunarodnom agencijom za atomsku energiju (IAEA)? Ako je to slučaj, molimo pošaljite kopiju. Ako nije, hoće li takav Sporazum uskoro stupiti na snagu?

Republika Hrvatska kao država članica Ugovora o neširenju nuklearnog oružja potpisala je s IAEA i ima na snazi potpuni Sporazum o mjerama zaštite. U privitku se nalazi kopija Sporazuma o mjerama zaštite i kopija Dodatnog protokola. (Vidi Dodatak 23 i 24)

4. Je li je vaša zemlja članica Skupine dobavljača nuklearne opreme (NSG) ? Postoji li nacionalno zakonodavstvo za provođenje smjernica te Skupine i sposobnost provođenja potrebnih kontrola?

Republika Hrvatska nije članica Skupine dobavljača nuklearne opreme (NSG), ali ima postojeće nacionalno zakonodavstvo za provedbu smjernica (vidjeti odgovor C/2.) Skupine NSG kao i sposobnost za provedbu potrebnog nadzora i kontrole.

5. Je li vaša zemlja potpisala Dodatni protokol uz Sporazum o mjerama zaštite na temelju IAEA dokumenta objavljenog kao INFCIRC/540. Ako je to slučaj, od kada je taj Protokol na snazi?

Republika Hrvatska potpisala je i ratificirala Dodatni protokol uz Sporazum o mjerama zaštite na temelju IAEA dokumenta INFCIRC/540, s time da je Dodatni protokol na snazi od 06. srpnja 2000. godine (Vidjeti Dodatak 24).

6. Je li vaša zemlja dobrovoljno ponudila Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju opširnije izvještavanje o kretanju nuklearnih materijala i opreme u skladu s dokumentom Međunarodne agencije za atomsku energiju broj GOV/2929 od 22. siječnja 1993? Ako je to slučaj, molimo dostavite kopiju.

Republika Hrvatska nije dobrovoljno ponudila IAEA opširnije izvješćivanje o kretanju nuklearnog materijala i opreme u skladu s IAEA dokumentom GOV/2929 od 22. siječnja 1993. godine.

7. Kakvo je stajalište vaše vlade o nuklearnoj odgovornosti treće strane (Bečka konvencija i Pariški protokol)? Molimo izvijestite o tome kako napreduje proces ratifikacije.

Republika Hrvatska ratificirala je i država je članica Bečke konvencija o građanskoj odgovornosti za nuklearnu štetu i Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariške konvencije (Vidi Dodatak 34 i 35).

8. Pridržava li se vaša zemlja Međunarodnih osnovnih sigurnosnih standarda iz 1994. koje je objavila IAEA?

Republika Hrvatska primjenjuje Međunarodne osnovne sigurnosne standarde (BSS) iz 1994. godine koje je objavila IAEA

9. Je li vaša zemlja članica Agencije za nuklearnu energiju pri Organizaciji za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) ili, ako nije, namjerava li postati članom?

Republika Hrvatska još nije članica Agencije za nuklearnu energiju (NEA) pri OECD, ali ocjenjuje da su se stekli uvjeti za punopravno članstvo u toj instituciji.

C. Zaštitne mjere

1. Molimo da Komisiji dostavite tekstove međunarodnih sporazuma i konvencija potpisanih s trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama u području dobave nuklearnog materijala, evidencije i mjera zaštite.

U prilogu se nalaze tekstovi međunarodnih sporazuma i konvencija koje je Republika Hrvatska potpisala s IAEA u području isporuke nuklearnog materijala, evidencije i mjera zaštite. (Vidi Dodatak 23, 24, 28 i 33)

2. Molimo dostavite Komisiji tekstove nacionalnog zakonodavstva i politike u području dobave nuklearnog materijala, evidencije i mjera zaštite.

U prilogu se nalazi popis nacionalnog zakonodavstva u području isporuke nuklearnog materijala, evidencije i mjera zaštite te neki tekstovi nacionalnih zakona na engleskom jeziku. (Vidi Dodatak 11, 12 i 13)

3. Predviđa li vaša zemlja bilo kakve regulatorne probleme prilikom usklađivanja svojega zakonodavstva s odredbama poglavlja VII Euratoma koje se odnose na provedbu zaštitnih mjera Euratoma u svim nuklearnim postrojenjima na njezinom teritoriju.

Republika Hrvatska ne predviđa regulatorne zapreke kod usklađivanja svog zakonodavstva s odredbama poglavlja VII Euratoma koje se odnose na provedbu mjera zaštite.

4. Molimo informacije o svim glavnim nuklearnim lokacijama i postrojenjima u vašoj zemlji te njihovim aktivnostima, procesima, proizvodnji i inventarom urana, plutonija i torija.

Na teritoriju Republike Hrvatske nema nuklearnih lokacija niti nuklearnih postrojenja.

5. Molimo podatke o svim planovima ili budućim projektima koji se odnose na postrojenja za skladištenje, rukovanje i preradu urana, plutonija i torija.

Ne postoje planovi ili budućni projekti postrojenja za skladištenje, rukovanje ili preradu urana, plutonija i torija.

6. Molimo dostavite informacije o komponentama i opremi u svezi s nuklearnim gorivnim ciklusom u vašoj zemlji koje podliježu bilo kojem sporazumu ili konvenciji potpisanoj s trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama.

U Republici Hrvatskoj nema komponenti i opreme u svezi s nuklearnim gorivnim ciklusom.

7. Sudjeluje li vaša zemlja u bilo kakvom istraživačkom programu fuzije koji uključuje korištenje tritijuma i tko su dobavljači tog tritijuma.

Republika Hrvatska ne sudjeluje niti u jednom istraživačkom programu fuzije.

8. Predviđa li vaša zemlja bilo kakve probleme vezane za suspenziju postojećeg Sporazuma o mjerama zaštite između vaše zemlje i Međunarodne agencije za atomsku energiju te za poštivanje Sporazuma INFCIRC/193 između EU, IAEA i država članica EU-a koje nemaju nuklearno oružje? Molimo odgovorite na isto pitanje vezano za Protokol uz Sporazum o mjerama zaštite između vaše zemlje i Međunarodne agencije za atomsku energiju.

Republika Hrvatska ne predviđa zapreke za suspenziju postojećeg Sporazuma o mjerama zaštite između Republike Hrvatske i IAEA, kao niti za pristupanje Sporazumu INFCIRC/193 između EU, IAEA i država članica EU koje nemaju nuklearno oružje.

Republika Hrvatska ne predviđa zapreke za suspenziju postojećeg Dodatnog protokola uz Sporazum o primjeni mjera zaštite između Republike Hrvatske i IAEA.

I. INDUSTRIJSKA STRATEGIJA

Odjeljak I. OPĆENITA PITANJA O INDUSTRIJI

Prema NKD (Nacionalna klasifikacija djelatnosti) Industrija se sastoji od područja:

C- Rudarstvo i vađenje

D - Prerađivačka industrija

E - Opskrba električnom energijom, plinom i vodom.

Tražene podatke dajemo za tri godine: 1999., 2000. i 2001. prema preporuci DZS (zbog razine središtenosti i raspoloživosti podataka).

1. Značaj industrije za gospodarstvo

a) Doprinos bruto nacionalnom proizvodu (BNP)

Republika Hrvatska ne raspolaže traženim podacima za BNP, pa slijedom navedenog dostavlja podatke za BDP.

Bruto domaći proizvod, tekuće cijene, %

Naziv	1999	2000	2001
Ukupno industrija	20,7	20,7	20,5

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

b) Raspodjela BNP između prerađivačke industrije i usluga

Republika Hrvatska ne raspolaže traženim podacima za BNP, pa slijedom navedenog dostavlja podatke za BDP.

Bruto domaći proizvod, tekuće cijene, %

Naziv	1999	2000	2001
Sveukupno gospodarstvo	100,0	100,0	100,0
C - Rudarstvo i vađenje	0,4	0,6	0,6
D - Prerađivačka industrija	17,3	17,6	17,5
E - Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	3,0	2,5	2,4
F - Građevinarstvo	4,5	3,9	4,1
G - Trgovina na veliko i malo	8,4	8,6	9,6
H - Hoteli i restorani	2,6	2,8	2,9
I - Prijevoz, skladištenje i veze	7,3	8,1	8,3
J - Financijsko posredovanje	4,0	3,8	4,0
K - Poslovanje nekretninama	8,5	8,6	8,8
L - Javna uprava i obrana	8,7	8,3	7,4
M - Obrazovanje	4,1	4,3	4,1
N - Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	4,7	4,7	4,4
O - Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	2,4	2,5	2,6

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Doprinos BNP-u po veličini¹ poduzeća, prema javnom odnosno privatnom sektoru

Republika Hrvatska ne raspolaže traženim podacima za BNP, pa slijedom navedenog dostavlja podatke za BDP.

¹ Zbog ujednačenosti, koriste se isti kriteriji za veličinu kao u EU:

- velika poduzeća: preko 250 zaposlenih
- mala i srednja poduzeća: između 50 i 250 zaposlenih
- mala poduzeća: 50 zaposlenih

Veličina poduzeća	Doprinos BDP-u za 2002. godinu
Mala (do 50 zaposlenih)	30, 4%
Mala i srednja (od 50 do 250 zaposlenih)	17,3 %
Velika (više od 250 zaposlenih)	52,3 %

Izvor: Godišnji izvještaj poduzetnika za 2002. godinu; Obrada: MINGO

Iako velika poduzeća u ukupnom broju poduzeća sudjeluju sa 1% vidljiv je njihov veliki doprinos u BDP-u. Rezultat tako velikog doprinosa BDP-u svakako je veća profitabilnost velikih poduzeća, dok se u slučaju srednjih poduzeća, te malih poduzeća radi o puno manjoj ukupnoj profitabilnosti. Gore navedeno svakako je uzrokovano i puno boljom situacijom velikih poduzeća na tržištu, pogotovo gledano kroz prizmu konkurencije, atraktivnosti djelatnosti itd.

2. Broj i strukture poduzeća

a) Ukupan broj poduzeća u prerađivačkoj industriji i uslužnom sektoru

Naziv	1999	2000	2001
D - Prerađivačka industrija	8.727	8.579	8.443
E - Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	136	141	149
F - Građevinarstvo	5.267	5.075	4.953
G - Trgovina na veliko i malo	26.963	25.827	24.583
H - Hoteli i restorani	2.054	2.063	2.078
I - Prijevoz, skladištenje i veze	3.395	3.293	3.221
J - Financijsko posredovanje	801	775	737
K - Poslovanje nekretninama	9.499	9.422	9.484
L - Javna uprava i obrana	1.073	1.142	1.114
M - Obrazovanje	2.146	2.193	2.193
N - Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	1.181	1.252	1.329
O - Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	7.385	8.086	8.342

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

b) Broj poduzeća po veličini

	1999			2000			2001		
Naziv	M	S	V	M	S	V	M	S	V
D - Prerađivačka industrija	7.895	605	227	7.785	573	221	7.631	599	213
E - Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	74	53	9	77	55	9	83	57	9
F - Građevinarstvo	5.052	183	32	4.871	176	28	4.742	180	31
G - Trgovina na veliko i malo	26.644	267	52	25.510	263	54	24.258	269	56
H - Hoteli i restorani	1.912	123	19	1.931	111	21	1.944	110	24
I - Prijevoz, skladištenje i veze	3.282	84	29	3.179	83	31	3.110	80	31
J - Financijsko posredovanje	739	43	19	717	39	19	682	35	20
K - Poslovanje nekretninama	9.369	105	25	9.295	105	22	9.351	108	25
L - Javna uprava i obrana	917	109	47	1.019	84	39	986	92	36
M - Obrazovanje	1.542	593	11	1.618	566	9	1.606	578	9

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

N - Zdravstvena zaštita i socijalna	942	188	51	1.037	172	43	1.113	172	44
O - Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	7.281	83	21	7.972	94	20	8.224	97	21

M (mala); S (srednja); V (velika)

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj novoosnovanih poduzeća i d) Broj zatvorenih poduzeća

Godine	1999	2000	2001	2002	31.06.2003.
Broj novoosnovanih	3.384	3.144	4.031	5.015	5.015
Broj zatvorenih	122	1.553	2.410	1.156	998

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

e) Podjela između javnog i privatnog sektora

Struktura vlasništva poduzeća po sektorima gospodarstva prema vrijednosti materijane imovine

		1999	2000	2001
	Materijalna imovina	tis. kn		
A	Poljoprivreda lov i šumarstvo	28,881,910	28.731.563	29,640,385
	a)	3,565,770	3.644.518	3,844,504
	b)	25,316,140	25.087.045	25,795,880
B	Ribarstvo	237,797	269.904	301,499
	a)	209,793	247.000	282,509
	b)	28,003	22.904	18,990
C	Rudarstvo i vađenje	1,559,468	1.887.385	1,745,488
	a)	917,014	1.249.178	1,156,474
	b)	642,454	638.206	589,014
D	Prerađivačka industrija	56,314,621	57.513.530	55,668,338
	a)	37,199,170	36.748.786	36,936,002
	b)	19,115,451	20.764.744	18,732,335
E	Opskrba el. energijom, plinom i vodom	30,990,501	32.348.773	34,438,676
	a)	155,407	256.821	190,971
	b)	30,835,093	32.091.952	34,247,705
F	Građevinarstvo	8,392,041	18.948.873	105,573,149
	a)	6,309,435	10.604.476	10,732,812
	b)	2,082,606	8.344.397	94,840,337
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala, te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	19,060,926	21.074.045	23,221,897
	a)	16,107,500	18.261.310	21,619,473
	b)	2,953,426	2.812.735	1,602,424
H	Hoteli i restorani	20,905,720	21.138.539	20,845,850
	a)	14,019,354	15.036.171	14,994,834
	b)	6,886,366	6.102.367	5,851,016
I	Prijevoz, skladištenje i veze	29,467,050	32.674.519	34,286,492
	a)	5,267,454	7.045.670	17,613,124
	b)	24,199,596	25.628.849	16,673,368

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

J	Financijsko posredovanje	6,941,337	7.268.824	7,841,599
	a)	6,939,815	7.261.106	7,836,919
	b)	1,522	7.718	4,680
K	Poslovanje neket., iznajmljivanje i poslovne usluge	48,872,647	187.106.645	93,826,853
	a)	3,783,787	4.721.904	5,221,358
	b)	45,088,860	182.384.740	88,605,495
L	Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osig.	43,395,253	45.815.172	45,460,870
	a)	7,041,125	7.021.098	7,027,540
	b)	36,354,128	38.794.075	38,433,330
M	Obrazovanje	9,339,064	9.734.196	10,176,221
	a)	439,616	406.198	436,073
	b)	8,899,447	9.327.998	9,740,148
N	Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	7,189,714	7.014.131	7,296,624
	a)	5,798,036	5.630.173	5,935,738
	b)	1,391,678	1.383.959	1,360,886
O	Ostale društvene socijalne i osobne uslužne djela.	9,489,167	9.812.927	9,821,543
	a)	3,902,056	4.159.460	4,090,553
	b)	5,587,111	5.653.467	5,730,990
P	Privatna kućanstva sa zaposlenim osobljem		0	86
	a)		0	86
	b)		0	0
a) privatno vlasništvo				
b) državno vlasništvo				

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

f) Broj zajedničkih ulaganja sa poduzećima iz EU te ostatkom svijeta

Broj zajedničkih ulaganja u RH za razdoblje 1993. - 2003.

	Ukupno u RH	Za područja C,D,E
EU	770	231
Ostatak svijeta	479	138

Izvor: HNB

Napomena: HNB vodi bazu podataka FDI u RH, što podrazumijeva udio u vlasništvu 10 i više %.

3. Radna mjesta

a) Ukupan broj radnih mjesta u industriji te u prerađivačkoj industriji i uslužnom sektoru

Naziv	1999	2000	2001
C,D,E – Industrija ukupno	304.529	298.571	294.749
D - Prerađivačka industrija	271.641	265.695	262.044
E - Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	27.522	27.699	27.984
F - Građevinarstvo	69.927	66.315	65.793
G - Trgovina na veliko i malo	148.808	159.658	152.842
H - Hoteli i restorani	35.978	36.369	36.776

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

I - Prijevoz, skladištenje i veze	86.363	85.724	84.981
J - Financijsko posredovanje	30.251	29.082	29.055
K - Poslovanje nekretninama	53.974	51.419	53.453
L - Javna uprava i obrana	62.026	57.655	53.137
M - Obrazovanje	79.576	73.604	74.654
N - Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	71.529	63.803	66.330
O - Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	32.055	35.926	35.733

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

b) Broj radnih mjesta prema veličini poduzeća

	1999			2000			2001		
Naziv	Mala	Srednja	Velika	Mala	Srednja	Velika	Mala	Srednja	Velika
C,D,E - Industrija	44.380	78.192	181.957	46.608	74.767	177.196	48.120	76.627	170.002
D - Prerađivačka industrija	42.020	70.958	158.663	44.292	67.288	154.115	45.626	68.890	147.528
E - Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	1.510	6.019	19.993	1.483	6.182	20.034	1.648	6.532	19.804
F - Građevinarstvo	28.363	19.782	21.782	27.525	19.550	19.240	27.661	19.363	18.769
G - Trgovina na veliko i malo	92.494	26.424	29.890	94.505	26.259	38.894	95.522	25.459	31.861
H - Hoteli i restorani	10.647	14.841	10.490	11.105	13.426	11.838	11.280	12.643	12.853
I - Prijevoz, skladištenje i veze	11.346	10.723	64.294	11.459	10.090	64.175	11.749	9.950	63.282
J - Financijsko posredovanje	3.130	5.023	22.098	2.913	4.239	21.930	2.799	4.131	22.125
K - Poslovanje s nekretninama	28.312	10.351	15.311	29.088	10.723	11.608	29.718	10.778	12.957
L - Javna uprava i obrana	9.814	11.246	40.966	9.701	8.280	39.674	9.746	9.928	33.463
M - Obrazovanje	30.348	44.538	4.690	27.645	42.648	3.311	27.936	43.177	3.641
N - Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	8.267	20.311	42.951	8.348	18.498	36.957	8.473	17.897	39.960
O - Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	11.678	7.945	12.432	12.303	9.308	14.315	12.745	9.655	13.333

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta otvorenih u industriji, u prerađivačkoj industriji, po mogućnosti prema veličini poduzeća

Cijelo gospodarstvo, a posebno industrija, počev od 1990. godine zbog poznatih razloga, izgubile su veliki dio tržišta, što je neminovno dovelo do smanjenja proizvodnje i zatvaranja mnogih radnih mjesta kao i preraspodjele poslova između zadržanih radnih mjesta, pa je u našem slučaju teško govoriti o otvorenim radnim mjestima što iziskuje točno definiranu metodologiju i praćenje koje za sada nemamo.

Podaci o prijavljenim slobodnim radnim mjestima i zaposlenima s evidencije HZZ-a za Prerađivačku industriju

Godina	Prijavljena slobodna radna mjesta	Zaposleni iz evidencije HZZ-a
1999.	27,631	20,266
2000.	31,180	24,377
2001.	43,380	30,282

2002*.	35.664*	31,572

Izvor: HZZ

* Od travnja 2002. godine, poslodavci nemaju zakonsku obvezu podnošenja prijave potreba za radnicima HZZ-u, što je utjecalo na smanjeni broj zaprimljenih prijava u Zavodu.

Nema evidencije o zaposlenima preko privatnih agencija za zapošljavanje niti kada se radi o zapošljavanju direktno bez posredovanja.

4. Ulaganja, privatizacija te istraživanje i razvoj

a) Ukupna ulaganja te ulaganje u prerađivačku industriju i u uslužni sector (000 USD)

Naziv	1999	2000	2001	1999-2001
Ukupna ulaganja u RH	1.468.864,33	1.089.173,25	1.575.522,09	4.133.559,68
Prerađivačka industrija	188.946,57	164.934,36	175.984,55	529.865,48
Uslužni sektor	1.094.765,07	548.192,24	651.485,38	2.294.441,69

Izvor: HNB

b) Izravna inozemna ulaganja, godišnje i ukupno (000 USD)

Naziv	1999	2000	2001	1999-2001
Ukupna ulaganja u RH	1.468.864,33	1.089.173,25	1.575.522,09	4.133.559,68

Izvor: HNB

c) Porijeklo ulaganja u RH, mil. USD

Naziv	1999	2000	2001	Ukupno
Zemlje EU	1.283,7	803,4	1.434,3	3.521,5
Ostale razvijene zemlje	139,0	192,1	119,3	450,4
Europske zemlje u razvoju	22,7	75,1	23,3	121,1
Ostale zemlje u razvoju	1,9	16,4	-0,3	18,0
Međunarodne fin.institucije	21,5	2,2	-1,2	22,5
Ukupno	1.468,9	1.089,2	1.575,5	4.133,5

Izvor: HNB

Ulaganja iz zemalja EU, mil.USD

	1999	2000	2001	Ukupno
Austrija	204.095,82	138.788,30	214.931,97	557.816,09
Njemačka	948.653,66	100.029,59	508.224,01	1.556.907,26
Velika Britanija i Sjeverna Irska	80.082,35	44.961,99	684.514,80	809.559,13
Luksemburg	-71.657,70	349.662,48	9.534,23	287.539,01
Nizozemska	61.286,55	66.951,89	13.521,18	141.759,61
Italija	43.445,55	78.980,60	-213,98	122.212,16
Francuska	7.285,43	16.339,49	343,00	23.967,92
Švedska	5.231,94	6.245,53	416,54	11.894,01
Danska	4.857,44	763,67	3.064,09	8.685,20
Belgija	106,16	380,11	-868,84	-382,57

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

Španjolska	0,00	0,00	0,00	0,00
Irska	324,93	253,71	362,49	941,13
U K U P N O	1.283,70	803,40	1.434,30	3.521,50

Izvor: HNB

d) Tržišni udjeli prema veličini poduzeća u 2002. (mil. kuna)

	UKUPNO HRVATSKA	od toga poduzetnici		
		VELIKI	SREDNJE VELIKI	MALI
Broj poduzetnika	63,561	720	2,279	60,562
	100.0	1.1	3.6	95.3
Broj zaposlenih	754,186	350,617	156,715	246,854
%	100.0	46.5	20.8	32.7
Ukupni prihod	392,243	218,992	73,297	99,954
%	100.0	55.8	18.7	25.5
Ukupni rashodi	378,256	205,064	72,488	100,705
%	100.0	54.2	19.2	26.6
Dobit nakon oporezivanja	22,423	15,758	2,817	3,848
%	100.0	70.3	12.6	17.2
Gubitak nakon oporezivanja	11,658	3,728	2,483	5,447
%	100.0	32.0	21.3	46.7
Konsolidirani financijski rezultat (dobit minus gubitak)	10,765	12,030	334	-1,599

Izvor: FINA, obrada HGK

e) Udjeli u ukupnom izvozu prema veličini poduzeća u 2002.

TRŽIŠNI UDIO U PRIHODU OD PRODAJE PROIZVODA, USLUGA I ROBE U INOZEMSTVU PREMA VELIČINI PODUZEĆA U 2002.

				(iznosi u 000 kuna)
	UKUPNO HRVATSKA	od toga poduzetnici		
		VELIKI	SREDNJE VELIKI	MALI
UKUPNO GOSPODARSTVO	86,637,427	35,210,012	43,268,809	8,158,606
%	100.0	40.6	49.9	9.4
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	29,932,024	24,174,686	3,757,979	1,999,359
%	100.0	80.8	12.6	6.7

Izvor: FINA, obrada HGK

f) Izdaci za istraživanje i razvoj (R&D) u industriji raščlanjeni na one koje financira država (bez vojnih programa), industrija ili se financiraju iz inozemstva

Izdaci za istraživanje i razvoj prema područjima djelatnosti

Područja djelatnosti			
	1999	2000	2001
	000 kuna		
A +B	75,189	95,825	103,200
C	0	62	0

D	122,822	129,045	115,528
E	1,255	1,402	2,402
F	19,992	35,995	29,472
G	0	0	0
H	0	0	0
I	32,403	32,525	2,117
J + K	793,788	1,241,387	1,080,911
L + M + N + O + P + Q	352,312	345,598	446,749
Ukupno	1,397,761	1,881,839	1,780,379

Izvor:HNB

5. Glavni proizvodni sektori - opis

a) Ukratko opišite glavne sektore u odnosu na njihov doprinos BDP-u, zapošljavanju, ulaganjima, domaćem tržištu i izvozu. Raščlanite podatke po veličini poduzeća u svakom od tih sektora.

Područje C - Rudarstvo i vađenje obuhvaća: Vađenje energetskih sirovina (ugljena, nafte, zemnog plina) i Vađenje ruda i kamena, osim energetskih sirovina (željeznih ruda, obojenih metala, nemetalnih minerala, soli, kamena, šljunka i pijeska). U strukturi industrijske proizvodnje sudjeluje s 5,3 %, dok u strukturi BDP za cijelo gospodarstvo sa 0,6% prema podacima za 2001.g.

Ovo područje upošljava 2,6% djelatnika od ukupno uposlenih u industriji. Ostvarene investicije u 2001. godini iznose 6,1% od ukupno ostvarenih u cijeloj industriji, odnosno 1,6% u odnosu na ukupno gospodarstvo.

Rudarstvu vađenje u ukupnom izvozu roba i usluga sudjeluje sa 2,03%.

Područje E - Opskrba električnom energijom, plinom i vodom obuhvaća proizvodnju i distribuciju električne energije, plina, pare i tople vode, te skupljanje, pročišćavanje i distribuciju vode. U strukturi industrijske proizvodnje sudjeluje sa 11,4 % i u BDP cijelog gospodarstva sa 2,4% prema podacima za 2001.g.

Ovo područje upošljava 9,5% djelatnika od ukupno uposlenih u industriji. Ostvarene investicije u 2001.g. iznose 30,7% u odnosu na ukupnu industriju ili 8,1% u odnosu na ukupno gospodarstvo. U ukupnom izvozu roba i usluga sudjeluju sa 0,16%.

Područje D - Prerađivačka industrija obuhvaća sve ostalo, odnosno 14 potpodručja sa 23 odjeljaka (industrijskih grana) i u industrijskoj strukturi sudjeluje s 83,3% i u BDP** cijelog gospodarstva sa 17,5% prema podacima za 2001.g.

Prerađivačka industrija upošljava 87,8% od ukupno uposlenih u industriji. Ostvarene investicije u 2001.g. za ovo područje iznose 63,2% u odnosu na ukupnu industriju ili 16,7% u odnosu na ukupno gospodarstvo. Prerađivačka industrija u ukupnom izvozu roba i usluga čini 91,40%.

Važno je napomenuti da poslovni rezultati prerađivačke industrije determiniraju kretanje ukupne industrije.

Doprinos pojedinih područja / odjeljaka BDP-u, tekuće cijene %

** 2000 2001

DA Proizvodnja hrane,pića i duhanskih proizvoda		
15 Proizvodnja hrane i pića	3,3	3,2
16 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,4	0,5

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

DB Proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda		
17 Proizvodnja tekstila	0,4	0,3
18 Proizvodnja odjeće; dorada i bojenje krzna	0,9	0,8
DC Proizvodnja kože i proizvoda od kože		
19 Prerada kože, izrada galanterije i obuće	0,3	0,3
DD Prerada drva i proizvoda od drva		
20 Prerada drva, proizvodnja proizvoda osim namještaja	0,5	0,5
DE Proizvodnja papira; izdavaštvo, tiskarstvo		
21 Proizvodnja celuloze, papira i dr.proizvoda	0,4	0,4
22 Izdavačka i tiskarska djelatnost	1,0	1,0
DF Proizv. koksa, naftnih derivata i nuk. goriva		
23 Proizvodnja naftnih derivata	1,9	2,6
DG Proizv. kemikalija i kemijskih proizvoda, umjetnih vlakana		
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	2,3	2,3
DH Proizvodnja proizvoda od gume i plastike		
25 Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	0,4	0,4
DI Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda		
26 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	1,0	1,0
DJ Proizvodnja metala i proizvoda od metala		
27 Proizvodnja metala	0,3	0,2
28 Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme	1,0	0,9
DK Proizvodnja strojeva i uređaja		
29 Proizvodnja strojeva i uređaja, d.n.*	0,5	0,5
DL Proizvodnja električnih strojeva i aparat, d.n*.		
30 Proizvodnja uredskih strojeva i računala	0,2	0,2
31 Proizvodnja električnih strojeva i aparata, d.n.*	0,6	0,6
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	0,3	0,2
33 Proizvodnja medicin., preciznih, optičkih instrum., satova	0,1	0,1
DM Proizvodnja prijevoznih sredstava		
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0,1	0,1
35 Proizvodnja ostalih prometnih sredstava	0,9	0,8
DN Ostala prerađivačka industrija, d.n*.		
36 Proizvodnja namještaja	0,5	0,5
37 Reciklaža	0,1	0,1

Izvor: DZS

*Drugdje nespomenuto

Odjeljak II. INDUSTRIJSKI SEKTORI

(A) Sirovine, obojeni metali, ferolegure, cement, staklo, keramika, papir, izdavačka industrija

Tražene podatke dajemo za tri godine: 1999, 2000. i 2001. prema preporuci DZS (zbog središtenosti podataka).

Napomena: sirovine su zasebno obrađene i dodane na kraju dijela odjeljka II.

1. Proizvodnja i potrošnja**a) Instalirani kapaciteti i stupanj njihovog korištenja**

Napomena: umjesto instaliranog kapaciteta, iskazat ćemo maksimalni kapacitet, koji je definiran kao maksimalna moguća količina nekog proizvoda kojeg je moguće proizvesti pri punom korištenju instaliranih strojeva i uređaja i pri punoj zaposlenosti u okviru mogućeg radnog vremena u toku godine.

Maksimalni kapacitet

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala t	101.338	142.616	66.658
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura* (ECSC) t	289.267	289.267	292.167
26.51 Proizvodnja cementa t	5.813.880	6.209.300	6.317.800
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla t	177.528	190.484	225.130
26.2 Proizvodnja nevatrostralnih keramičkih proizvoda t	13.618	8.170	8.729
21.12 Proizvodnja papira i kartona t	272.950	315.246	318.977
22.1 Izdavačka djelatnost kom	...	...	...

Izvor: DZS

... - ne raspolaže se podacima

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	45	42	59
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura* (ECSC)	54	56	47
26.5 Proizvodnja cementa	81	84	94
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	71	74	70
26.2 Proizvodnja nevatrostralnih keramičkih proizvoda	67	91	88
21.12 Proizvodnja papira i kartona	64	69	69
22.1 Izdavačka djelatnost	...	...	...

Izvor: DZS

* donesena je odluka o obustavljanju proizvodnje ferolegura i razgradnji tvornica: TEFd.d., Šibenik i Dalmacija d.d., Dugi Rat

... - ne raspolaže se podacima

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Proizvodnja (količine)

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala t	44.844	46.149	38.053
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC) t	124.696	119.092	94.123
26.51 Proizvodnja cementa t	4.861.336	5.254.637	5.996.366
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla t	140.123	141.810	152.314
26.2 Proizvodnja nevatrostralnih keramičkih proizvoda t	7.781	7.240	7.675

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

21.12 Proizvodnja papira i kartona t	180.550	277.413	234.674
22.1 Izdavačka djelatnost kom	8.495	8.519	9.348

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	602.446	708.937	733.447
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	126.240	137.999	123.140
26.51 Proizvodnja cementa	1.469.940	1.701.970	1.845.398
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	422.787	453.542	494.267
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	97.001	103.748	111.995
21.12 Proizvodnja papira i kartona	405.954	608.508	602.583
22.1 Izdavačka djelatnost	2.066.246	2.137.410	2.415.713

Izvor: DZS, Obrada MINGO

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja u 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	1.048.624	944.899	1.292.066
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	998.337	1.390.059	1.832.954
26.51 Proizvodnja cementa	1.122.216	1.200.323	1.263.063
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	432.875	478.952	635.063
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	185.732	195.128	241.996
21.12 Proizvodnja papira i kartona	1.049.749	1.278.648	1.371.266
22.1 Izdavačka djelatnost	1.956.328	2.073.081	2.411.315

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Ne raspolazemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	0,098	-0,07	0,02
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	0,04	0,01	-0,01
26.51 Proizvodnja cementa	0,97	0,98	0,96
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	0,33	0,24	0,29
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	0,14	0,16	0,13
21.12 Proizvodnja papira i kartona	0,17	0,16	0,17
22.1 Izdavačka djelatnost	0,92	0,91	0,91

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina / Robna razmjena

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz iz EU u tonama

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	19.659	25.062	24.758

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	433.533	486.443	561.072
26.51 Proizvodnja cementa	45.276	26.085	35.434
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	20.566	20.500	27.428
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	9.429	14.598	13.196
21.12 Proizvodnja papira i kartona	150.381	195.407	210.010
22.1 Izdavačka djelatnost	796	1.102	1.136

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz iz EU u 000 kuna			
Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	425.101	560.426	582.097
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	403.383	558.848	711.669
26.51 Proizvodnja cementa	11.076	7.568	8.655
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	183.583	203.169	227.627
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	102.666	138.541	140.775
21.12 Proizvodnja papira i kartona	532.872	729.749	803.930
22.1 Izdavačka djelatnost	65.277	76.706	89.179

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz iz ostatka svijeta, u tonama

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	46.885	43.258	59.034
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	294.616	345.629	455.488
26.51 Proizvodnja cementa	53.739	51.960	96.919
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	31.325	40.855	48.063
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	10.900	10.863	12.875
21.12 Proizvodnja papira i kartona	69.573	72.876	80.824
22.1 Izdavačka djelatnost	2.345	3.204	3.743

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz iz ostatka svijeta u 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	523.195	598.633	818.595
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	554.036	815.209	1.141.941
26.51 Proizvodnja cementa	17.749	17.221	36.007
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	106.203	160.944	186.195
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	57.268	68.466	94.668
21.12 Proizvodnja papira i kartona	343.057	340.880	375.464
22.1 Izdavačka djelatnost	87.488	115.932	139.746

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Porijeklo ostvarenog uvoza u razdoblju 1999 - 2001.g.

Naziv	Zemlja
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	Italija, Njemačka
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	Austrija, Italija, Njemačka
26.51 Proizvodnja cementa	Italija

26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	Italija, Njemačka, Francuska
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	Italija
21.12 Proizvodnja papira i kartona	Italija, Njemačka
22.1 Izdavačka djelatnost	Velika Britanija

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Izvoz u EU (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, u tonama

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	31.996	37.059	37.831
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	66.704	53.325	82.634
26.51 Proizvodnja cementa	228.507	334.049	652.730
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	40.009	35.401	26.546
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	4.003	4.126	3.663
21.12 Proizvodnja papira i kartona	43.011	67.823	85.760
22.1 Izdavačka djelatnost	2.845	3.130	2.508

Izvor: DZS

Izvoz u EU u 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	390.607	728.025	607.034
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	33.250	42.020	61.171
26.51 Proizvodnja cementa	126.058	157.815	256.663
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	130.228	144.914	109.581
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	47.323	56.866	60.137
21.12 Proizvodnja papira i kartona	148.488	177.295	200.274
22.1 Izdavačka djelatnost	86.766	87.922	76.842

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, u tonama

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	9.257	11.934	11.862
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	46.473	69.316	69.224
26.51 Proizvodnja cementa	757.212	1.015.315	910.207
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	47.734	63.601	67.225
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	3.626	2.713	3.898
21.12 Proizvodnja papira i kartona	78.815	88.721	76.974
22.1 Izdavačka djelatnost	3.859	4.320	4.576

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta u 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	114.648	166.265	182.071
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	52.071	79.976	86.625
26.51 Proizvodnja cementa	250.490	368.621	370.303
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	149.469	193.790	195.846

26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	24.540	23.858	31.966
21.12 Proizvodnja papira i kartona	148.488	223.195	174.890
22.1 Izdavačka djelatnost	175.919	169.045	156.483

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Glavne zemlje po realiziranom izvozu u razdoblju 1999 - 2001.g.

Naziv	Zemlja
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	Italija, Njemačka
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	Italija, Njemačka
26.51 Proizvodnja cementa	Italija, Njemačka
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	Italija, Njemačka
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	Italija
21.12 Proizvodnja papira i kartona	Italija, Njemačka
22.1 Izdavačka djelatnost	Velika Britanija

Izvor: DZS, Obrada MINGO

c) Pokazatelj izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Izvoz / proizvodnja , %

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	83,89	122,31	103,40
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	67,59	88,40	116,78
26.51 Proizvodnja cementa	25,62	30,93	33,97
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	66,15	74,68	62,56
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	74,09	69,56	72,83
21.12 Proizvodnja papira i kartona	57,18	65,81	62,26
22.1 Izdavačka djelatnost	12,71	12,02	9,66

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	157,95	155,59	179,56
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	758,41	995,70	1.505,29
26.51 Proizvodnja cementa	1,96	1,46	2,42
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	68,54	80,28	91,05
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	165,56	157,64	188,91
21.12 Proizvodnja papira i kartona	215,77	175,94	189,82
22.1 Izdavačka djelatnost	7,39	9,01	9,48

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak/ukupno za industriju**

Promet u 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	609.942,5	776.517,0	62.924,5**
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	38.036,3	89.031,0	144.529,8

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

26.51 Proizvodnja cementa	1.176.570,6	1.322.443,5	1.444.942,3
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	500.297,1	626.923,6	681.949,6
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	136.087,4	150.992,5	159.865,1
21.12 Proizvodnja papira i kartona	117.166,8	138.318,0	170.139,2
22.1 Izdavačka djelatnost	2.876.798,4	2.896.721,2	3.237.324,7

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

**** dovršetak investicije**

Bruto dodana vrijednost (BDV)*, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
27 Proizvodnja metala	355.320	344.909	358.054
26 Proizv.ost.nemetallnih mineralnih proizvoda	1.439.445	1.570.186	1.786.207
21 Proizvodnja celuloze, papira i proizvoda od papira	519.891	646.223	716.996
22 Izdavačka i tiskarska djelatnost	1.405.669	1.530.081	1.646.056

* podaci na razini odjeljka

Promet / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	0,65	0,74	0,06
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	0,04	0,09	0,13
26.51 Proizvodnja cementa	1,26	1,27	1,27
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	0,54	0,60	0,60
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	0,15	0,14	0,14
21.12 Proizvodnja papira i kartona	0,13	0,13	0,15
22.1 Izdavačka djelatnost	3,09	2,77	2,84

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
27 Proizvodnja metala	1,21	1,09	1,06
26 Proizv.ost.nemetallnih mineralnih proizvoda	4,91	4,98	5,29
21 Proizvodnja celuloze, papira i proizvoda od papira	1,77	2,05	2,12
22 Izdavačka i tiskarska djelatnost	4,80	4,85	4,87

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	30	30	23
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	3	3	5
26.51 Proizvodnja cementa	5	5	5
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	49	46	47
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	32	28	32
21.12 Proizvodnja papira i kartona	9	13	11
22.1 Izdavačka djelatnost	549	550	766

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	1.460	1.478	1.477
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	1.125	1.078	1.080
26.51 Proizvodnja cementa	1.843	1.779	1.775
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	2.020	1.953	1.810
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	1.131	1.055	1.001
21.12 Proizvodnja papira i kartona	869	901	727
22.1 Izdavačka djelatnost	5.255	5.724	5.783

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Broj radnih mjesta / broj radnih mjesta u industriji, %

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	0,48	0,50	0,51
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	0,37	0,37	0,38
26.51 Proizvodnja cementa	0,61	0,60	0,61
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	0,67	0,66	0,63
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	0,37	0,36	0,35
21.12 Proizvodnja papira i kartona	0,29	0,31	0,25
22.1 Izdavačka djelatnost	1,73	1,94	2,01

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela po veličini poduzeća

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	5	24	1	5	24	1	1	22	0
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	1	1	1	1	1	1	1	3	1
26.51 Proizvodnja cementa	3	0	2	3	0	2	3	0	2
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	3	43	3	4	39	3	4	40	3
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	1	30	1	0	27	1	0	31	1
21.12 Proizvodnja papira i kartona	0	7	2	0	11	2	0	10	1
22.1 Izdavačka djelatnost	14	530	5	18	793	2	15	552	5

S (srednja) ; M (mala) ; V (velika). Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Ostvarene investicije u novu dugotrajnu imovinu*, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
Industrija ukupno	6.895.545	7.691.881	8.040.798
Prerađivačka industrija	3.923.589	4.168.812	5.078.615
27 Proizvodnja metala	79.535	224.725	203.918
26 Proizvodnja ostalih nemetalnih minerala	551.599	403.727	322.583
21 Proizvodnja celuloze, papira i proizv. od papira	139.272	161.877	86.805

21 Izdavačka i tiskarska djelatnost i umnožavanje zapisa	196.363	165.427	202.431

Izvor: DZS. *Podaci na razini odjeljka

Na ostala pitanja ne možemo odgovoriti jer ne raspolažemo sa službenim podacima.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	0	0	0
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	0	0	0
26.51 Proizvodnja cementa	12.703,54	19.685,81	113.433,27
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	1.752,35	0	4.796,58
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	0	14,89	0
21.12 Proizvodnja papira i kartona	0	0	0
22.1 Izdavačka djelatnost	488,65	940,86	7.661,10

Izvor: HNB

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Naziv	Trgovačko društvo	Broj zaposlenih	Proizvod. t/g	Vlasništvo
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	TLM d.d.Šibenik	2.072	68.000	državno
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	MECHEL, Željezara d.o.o., Sisak Željezara Split d.d.	1.700 420	120.000 55.000	privatno državno
26.51 Proizvodnja cementa	Dalmacijacement d.d., Kaštel Sućurac Našicecement d.d., Našice TC Koromačno d.d., Koromačno	841 364 230		privatno privatno privatno
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	Vetropack d.d., Straža SHOTT - Boral d.d., Pula Lipik - glas d.d., Lipik Piramida d.d., Zagreb Tlos d.d., Zagreb	 274 233 85 174	 1.125 189.000 189.000 180	privatno privatno privatno privatno
26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda	Inker d.d., Zaprešić	805		privatno
21.1 Proizvodnja papira i kartona	Belišće d.d., Belišće Pan - Zagrebačka tvornica papira d.o.o., Zagreb	1.749 717	200.000	privatno privatno
22.1 Izdavačka djelatnost	Europapress holding d.o.o., Zagreb Večernji list d.d., Zagreb Vjesnik d.d., Zagreb Slobodna dalmacija d.d., Split Narodne Novine d.d., Zagreb	839 287 152 309 17		 državno državno

Izvor: MINGO

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, indeksi*

Naziv	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	99,5	102,7	116,2
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	103,5	90,9	87,7
26.51 Proizvodnja cementa	88,3	141,8	157,7
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	88,7	111,0	115,0
26.2 Proizvodnja nevatroostalnih keramičkih proizvoda	104,5	125,5	102,9
21.12 Proizvodnja papira i kartona	112,8	126,7	114,5
22.1 Izdavačka djelatnost**	...	...	...

Izvor: DZS

*omjer indeksa fizičkog obujma i indeksa broja zaposlenih

** za izdavačku djelatnost ne obračunava se kapacitet pa slijedom toga ni produktivnost

*** DZS ne obrađuje produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća u 000 kuna

	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	39.933	48.439	5.853
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	13.480	17.738	22.203
26.51 Proizvodnja cementa	89.031	99.407	108.327
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	72.359	77.631	84.554
26.2 Proizvodnja nevatroostalnih keramičkih proizvoda	27.762	27.431	26.085
21.12 Proizvodnja papira i kartona	11.821	11.157	9.494
22.1 Izdavačka djelatnost	248.578	261.741	317.378

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala u 000 kuna

	1999	2000	2001
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	513.567	595.108	36.472
27.1 Proiz. sirovog željeza, čelika i ferolegura (ECSC)	11.077	75.235	82.891
26.51 Proizvodnja cementa	515.456	580.243	664.336
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	150.556	158.952	155.767
26.2 Proizvodnja nevatroostalnih keramičkih proizvoda	38.569	44.074	46.346
21.12 Proizvodnja papira i kartona	80.865	76.698	121.374
22.1 Izdavačka djelatnost	399.862	423.825	439.222

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

Odgovor na ovo pitanje obrađen je u odgovorima u Poglavlju 1 Sloboda kretanja roba, II Zakonodavstvo specifično za pojedine sektore, A -Usklađivanje zakonodavstva i tehničke propise, Prilog 2.

a) Uključujući ekološke zahtjeve specifične za sektor

Procjena utjecaja projekta na okoliš vrši se u skladu s odredbama "Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš" (N.N. 59/2000), prema kojem se ocjenjuje prihvatljivost projekta i donose mjere zaštite okoliša. Ovo pitanje je detaljno obrađeno u odgovorima u "Poglavlju 22., Okoliš, pitanje 5."

5. Poticaji

a) poticaji za ulaganje

Poticajne mjere, porezne i carinske povlastice uređene Zakonom o poticanju ulaganja, odnose se na ulaganja u gospodarske djelatnosti, ako se time osigurava jedan ili više od sljedećih ciljeva: - čl. 1. ZPU

- ekološki sigurna djelatnost,
- unos nove opreme i suvremenih tehnologija,
- uvođenje novih proizvodnih postupaka i novih proizvoda,
- veća zaposlenost i izobrazba zaposlenika,
- modernizacija i unapređenje poslovanja,
- razvoj proizvodnji s višim stupnjem prerade,
- povećanje izvoza,
- povećanje gospodarske aktivnosti u dijelovima RH u kojima gospodarski rast i zaposlenost zaostaju za državnim prosjekom,
- razvoj nove ponude usluga,
- ušteda energije,
- jačanje informatičke djelatnosti,
- suradnja s financijskim institucijama izvan zemlje,
- prilagodba hrvatskog gospodarstva europskim standardima

Ulagateljem, u smislu čl. 2. ZPU, smatraju se domaće i/ili strane pravne ili fizičke osobe koje uložu u nositelja poticajnih mjera, poreznih i carinskih povlastica najmanje 4 milijuna kuna, i to u vrijednosti stvari, prava i obveza utvrđenih u skladu s MRS-ima, unesenih u temeljni kapital nositelja poticajnih mjera.

Nositelji poticajnih mjera, u smislu čl. 2. ZPU, mogu biti samo novoosnovana trgovačka društva (registrirana nakon 19. srpnja 2000.), s registriranom djelatnošću isključivo iz djelokruga djelatnosti za koje koriste porezne i carinske povlastice.

Iznimno za ulaganja u turističku djelatnost, na prijedlog Ministarstva turizma, VRH može odlučiti da nositelj poticajnih mjera može biti već postojeće društvo.

Porezne povlastice - odobravaju se nositeljima poticajnih mjera, ovisno o visini ulaganja i osiguranju zapošljavanja određenog broja zaposlenika prema sljedećim kriterijima:

Visina ulaganja	Stopa poreza na dobit	Trajanje povlastice	Minimalni broj zaposlenika
10 mil. kn	7%	10 god	30
20 mil. kn	3%	10 god	50
60 mil. kn	0%	10 god	75

Napomena: U iznos ulaganja neće se uračunavati iznos dijela ulaganja kojeg čine zemljišta, kao i građevine starije od jedne godine i ranije korištena oprema koji se unose kao ulog.

Carinske povlastice – prilikom uvoza opreme koja čini ulaganje ne plaća se carina na opremu iz poglavlja Carinske tarife 84.-90. (osim osobnih vozila sa zapreminom motora većom od 1500 ccm) Zakon o carinskoj tarifi.

ZPU navodi kao poticajne mjere: davanje u zakup, prava građenja, davanje na korištenje nekretnina ili drugih infrastrukturnih objekata pod komercijalnim ili pogodovanim uvjetima iz portfelja Fonda nekretnina za poticanje ulaganja, uključivo i bez naknade

b) poticaji za izvoz

Poticaji za izvoz ne postoje osim mogućnost korištenja povoljnih kreditnih linija kod HBOR (Hrvatska banka za obnovu i razvoj) za financiranje proizvodnje namjenjene za izvoz.

c) ostali poticaji

Prema Zakonu o slobodnim zonama (NN 44/96) sustav slobodnih zona u RH utemeljen je s ciljem daljnjeg privlačenja stranih investicija, putem carinskih i poreznih poticaja, kao i korištenjem lokalnih gospodarskih resursa.

Slobodne zone su dio teritorija RH u kojem se obavljaju gospodarske aktivnosti uz posebne uvjete.

Posebni razlozi za osnivanje slobodnih zona su sljedeći:

- poticanje razvoja izvozno orijentiranih gospodarskih sektora
- povoljan geografski položaj RH u smislu prometa
- učinkovitije iskorištavanje infrastrukture i regionalnih resursa
- jačanje razvoja i transfera tehnologije, povećanje zaposlenosti

Zona se može osnovati na području morske luke, riječnog pristaništa, zračne luke, uz međunarodnu prometnicu, te na drugom području na kojem postoje uvjeti za rad zone.

U zoni se može obavljati:

- skladištenje robe
- odvijanje svih oblika operacija, kao što su: proizvodnja robe, oplemenjivanje robe, trgovina na veliko, posredovanje u trgovini, pružanje usluga, bankarski i drugi novčani poslovi, usluge osiguranja i reosiguranja imovine i osoba
- u zoni nije dozvoljena trgovina na malo

Slobodne zone se mogu osnovati od strane:

- Domaće pravne osobe
- Vlade Republike Hrvatske

Domaće pravne osobe mogu osnovati slobodnu zonu na temelju koncesije dobivene od Ministarstva gospodarstva RH; zahtjev za dobivanje koncesije treba biti podnesen Ministarstvu gospodarstva. Slobodnom zonom upravljaju osnivači slobodne zone.

Porezne koncesije za korisnike koji generiraju dobit unutar slobodne zone:

Članak 15. Zakona o porezu na dobit (N.N.127/00), od 1. siječnja 2001. omogućuje carinske povlastice za porezne obveznike koji obavljaju djelatnost unutar slobodne zone.

Korisnici slobodne zone plaćaju porez na dobit u visini od 50% od propisane stope poreza na dobit. Od 1. siječnja 2001. propisana stopa poreza na dobit iznosi 20%, a korisnici slobodne zone obveznici su plaćanja 10%-tne stope poreza na dobit.

Osim navedenog poticaja, omogućen je dodatni poticaj za korisnike slobodne zone koji grade ili sudjeluju u izgradnji infrastrukturnih objekata u zoni u iznosu većem od 1.000.000. kuna. U tom slučaju oni su oslobođeni plaćanja poreza na dobit u prvoj godini poslovanja u zoni, te i u narednih pet godina, ali maksimalno do iznosa, investiranih sredstava. U slučaju posebnih gospodarskih interesa za RH, Vlada RH može iznimno povećati daljnje poticaje za određene zone. Za obavljanje djelatnosti unutar slobodnih zona u području Vukovarsko-Srijemske županije, korisnici zona su oslobođeni plaćanja poreza na dobit u prvih pet godina obavljanja djelatnosti unutar zone, a nakon tog razdoblja plaćaju porez na dobit u visini od 25% od propisane stope poreza na dobit.

Suglasno navedenom, osnovna namjera osnivanja slobodnih zona u RH je nadgradnja ukupnog gospodarskog sustava, kao i omogućavanje dodatnog stimulansa ulagateljima spremnim na ulaganje sredstava u gospodarske programe u RH, čiji će proizvodi, proizvedeni od sirovina i poluproizvoda proizvedenih od hrvatskih poduzetnika, biti namijenjeni međunarodnom tržištu, osiguravajući tako, uz medijaciju slobodnih zona, njihovo uvođenje na međunarodno tržište.

U Republici Hrvatskoj osnovano je 14 slobodnih zona koje su relativno ravnomjerno raspoređene na teritoriju Republike Hrvatske, a postoji interes kako lokalne samouprave tako i poduzetnika za otvaranje još nekoliko slobodnih zona. Ocjenjuje se da je poslovanje u slobodnim zonama poticajno za poduzetnike te da one djeluju atraktivno za direktna strana ulaganja, te da istovremeno pozitivno djeluju na razvoj određenih regija i na smanjenje razlika u industrijskom razvitku kako unutar Hrvatske tako i u odnosu na Europsku uniju.

Popis slobodnih zona u Republici Hrvatskoj (rujan 2003):

1. Slobodna zona Zagreb-Jankomir,
2. Slobodna zona Luka Rijeka, tri odvojena dijela:
 - Luka Rijeka - Bazen Rijeka,
 - Luka Rijeka - Bazen Raša, te
 - Luka Rijeka - Bazen Bakar;
3. Slobodna zona Luka Ploče;
4. Slobodna zona Luka Split;
5. Splitsko - Dalmatinska slobodna zona, tri dijela:
 - dio Postira,
 - dio Smokovik, te
 - dio Sinj;
6. Slobodna zona Kukuljanovo;
7. Slobodna zona Osijek, dva dijela:
 - riječna luka/zapadni dio lučkog kompleksa,
 - Vukovarska avenija/dio poslovnog prostora MIO d.d. Osijek;

8. Slobodna zona Buje;
9. Slobodna zona Obrovac;
10. Krapinsko - Zagorska slobodna zona;
11. Slobodna zona Đure Đaković - Slavonski Brod;
12. Podunavska slobodna zona Vukovar;
13. Slobodna zona Ribnik;
14. Slobodna zona luka Pula.

Namjera je otvoriti još nekoliko slobodnih zona kao način privlačenja stranih direktnih ulaganja kako bi se smanjila razlika i industrijskom razvitku prema Europskoj uniji.

Za brže uključivanje hrvatskog gospodarstva u europske i svjetske gospodarske tokove te daljnji razvoj slobodnih zona projekt "Strateški plan za dugoročni razvoj postojećih slobodnih zona u RH" prihvaćen je i odobren za financiranje u okviru programa CARDS 2003 godinu.

Agencija za promicanje izvoza i ulaganje osnovana je uredbom vlade RH u kolovozu 2002. i registrirana na trgovačkom sudu 2003. trenutno je u početnoj fazi rada, s dvoje zaposlenih.

Osnovne funkcije Agencije za promicanje izvoza i ulaganja:

- Izgradnja imagea - poboljšanje opće slike RH u zemlji i inozemstvu kroz predstavljanje različitih mogućnosti za investiranje te poboljšavanje općeg stava u zemlji prema stranim ulaganjima
- Stvaranje investicija - proaktivno identificiranje i kontaktiranje potencijalnih investitora s naglaskom na one koji su od posebnog značaja za nacionalno gospodarstvo
- Pomoć investitorima - reagiranje na kontakte potencijalnih investitora, pružanje usluga koje će omogućiti brzu realizaciju investicijskih projekata
- Poboljšanje investicijske klime - utjecanje na razvoj međunarodno konkurentnog i investitorima privlačnog okruženja putem iniciranja mjera i davanja preporuka i prijedloga Vladi RH
- Promicanje izvoza - identifikacija i privlačenje određenih kompanija iz odgovarajućih sektora obzirom na ciljane vanjska tržišta i njihove potrebe

Ciljevi su maksimiziranje doprinosa ulaganju i vanjskotrgovinskom poslovanja u gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, održivi razvoj, otvaranje novih radnih mjesta; modernizacija tehnologije; povećanje investicija; povećanje izvoza; regionalni razvoj.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti

Vlada Republike Hrvatske odlučna je u nastojanju da stvori poticajni okvir i okruženje za privlačenje investicija, posebice direktnih stranih investicija. Za ispunjenje procesa stvaranja potpuno otvorenog, izvozno orijentiranog i konkurentnog gospodarstva koje će se moći integrirati u globalno tržište u srednjoročnom razvoju, privlačenje direktnih stranih ulaganja je "conditio sine qua non". Zbog toga, liberalizacija zakonodavnog okruženja za strana ulaganja, predstavlja jednu od bitnih temeljnica novog gospodarsko-reformskog programa. Imajući u vidu da direktna strana ulaganja mogu doprinjeti; restrukturiranju gospodarstva, povećanju konkurentnosti i stvaranju novih radnih mjesta, Vlada Republike Hrvatske je odlučna u povećanju udjela direktnih stranih ulaganja u gospodarstvu RH, te je poduzela i konkretne korake u cilju povećanja atraktivnosti Republike Hrvatske za strane investitore.

Imajući u vidu navedene gospodarsko-reformske ciljeve Vlada Republike Hrvatske pripremila je različite investicijske poticaje. U cilju unapređenja investicijskog okruženja poduzete su sljedeće mjere:

- usvajanje Zakona o poticanju ulaganja – uvođenje investicijskih poticaja i olakšica
- snižavanje stope poreza na dobit poduzeća i bruto troškova plaća
- nacrt plana liberalizacije energetskog i telekomunikacijskog sektora

Strane Investicije

Strane investicije u Republici Hrvatskoj regulirane su Zakonom o trgovačkim društvima, koji stranim ulagateljima daje nacionalni tretman, uz ispunjavanje uvjeta reciprociteta. Ustav Republike Hrvatske navodi da se prava ostvarena ulaganjem ne mogu umanjiti zakonom ili nekim drugim pravnim aktom.

Strani investitor u Hrvatskoj može ulagati na sljedeće načine:

- investirati kapital na ugovornoj osnovi,
- investirati kapital u trgovačko društvo,
- investirati kapital u banku, štedionicu ili osiguravajuće društvo,
- investirati kao trgovac pojedinac
- iskorištavati hrvatske nacionalne resurse,
- investirati putem BOT i BOOT poslova

Strane osobe mogu osnovati sljedeće:

- javna trgovačka društva
- komanditna društva
- podružnice
- društvo ograničene odgovornosti
- dioničko društvo

U praksi, najčešći oblik je društvo ograničene odgovornosti (d.o.o.).

Kada su ispunjene pravne obveze i plaćen porez u Republici Hrvatskoj, ne postoje restrikcije na transfer dobiti iz Republike Hrvatske.

Zakon o poticanju ulaganja

Zakon o poticanju ulaganja usvojen je 29. srpnja 2002. godine. Osnovni cilj zakona je poticanje ulaganja kroz sustav poticaja i carinskih i poreznih povlastica, koje se odnose na ulaganja u novoosnovana trgovačka društva. Te pogodnosti odnose se na ulaganja u gospodarske djelatnosti ako se time osigurava ekološki sigurna djelatnost i jedan ili više od sljedećih ciljeva:

- unos nove opreme i suvremenih tehnologija,
- uvođenje novih proizvodnih postupaka i novih proizvoda,
- veća zaposlenost i izobrazba zaposlenika,

- modernizacija i unapređenje poslovanja,
- razvoj proizvodnji s višim stupnjem prerade,
- povećanje izvoza,
- povećanje gospodarske aktivnosti u dijelovima RH u kojima gospodarski rast i zaposlenost zaostaje za državnim prosjekom,
- razvoj nove ponude usluga,
- ušteda energije,
- jačanje informatičke djelatnosti,
- suradnja s financijskim institucijama izvan zemlje,
- prilagodba hrvatskog gospodarstva europskim standardima

Ulagatelj je domaća i/ili strana pravna ili fizička osoba, ili više njih zajedno koje ulože u nositelja poticajnih mjera, poreznih i carinskih povlastica najmanje 4 milijuna kuna.

Nositelj poticajnih mjera, poreznih i carinskih povlastica – trgovačka društva koja koriste poticajne mjere, porezne i carinske povlastice. Porezne i carinske povlastice mogu koristiti samo nositelji poticajnih mjera, poreznih i carinskih povlastica registrirani kao novoosnovana trgovačka društva s registriranom djelatnošću isključivo iz djelokruga djelatnosti za koje koriste porezne i carinske povlastice.

Poticajne mjere uključuju: zakup, davanje prava građenja, prodaja ili davanje na korištenje nekretnina ili drugih infrastrukturnih objekata u vlasništvu Republike Hrvatske ili jedinica lokalne samouprave pod komercijalnim ili pogodovanim uvjetima uključivo i bez naknade; pomoć za otvaranje novih radnih mjesta; pomoć za stručnu izobrazbu ili prekvalifikaciju

U cilju financiranja ovih poticajnih mjera, zakon predviđa osnivanje dvaju fondova – Fond nekretnina za poticanje ulaganja i Fond za poticanje otvaranja novih radnih mjesta i prekvalifikaciju zaposlenika.

Carinske povlastice

Uvoz opreme koja predstavlja ulaganje biti će izuzet od plaćanja carine za robu iz poglavlja Carinske tarife 84.-90 Zakona o carinskoj tarifi (izuzev osobnih vozila sa zapreminom motora većom od 1500 ccm).

Porezne povlastice

Za trgovačka društva koja investiraju sukladno odredbama Zakona o poticanju ulaganja primjenjuje se niža stopa poreza na dobit. Visina stope poreza na dobit ovisi o vrijednosti investicije i broju zaposlenih. Niža stopa poreza na dobit primjenjuje se za razdoblje od 10 godina, počevši od godine početka ulaganja.

Visina ulaganja	Stopa poreza na dobit	Trajanje povlastice	Minimalni broj zaposlenika
10 mil. kn	7%	10 god	30
20 mil. kn	3%	10 god	50
60 mil. kn	0%	10 god	75

Porezni obveznici koji obavljaju djelatnost u područjima od posebne državne skrbi i zapošljavaju najmanje 5 zaposlenika (od kojih najmanje 50% žive na tom području), plaćaju porez na dobit trgovačkog društva po stopi od 5% za prvu grupu područja, 10% za drugu grupu i 15% za treću grupu područja.

Porezni obveznici koji obavljaju djelatnost na području grada Vukovara i zapošljavaju najmanje 5 zaposlenika (od kojih najmanje 50% žive u Vukovaru) oslobođeni su plaćanja poreza na dobit trgovačkih društava za 2000. godinu i narednih 5 godina. Nakon tog razdoblja plaćaju porez na dobit trgovačkih društava po stopi od 5%.

Porezni obveznici koji obavljaju djelatnost u području slobodne zone plaćaju porez na dobit trgovačkih društava po stopi od 10%.

Poticaji za zapošljavanje

Porezna osnovica za plaćanje poreza na dobit trgovačkih društava može biti dodatno reducirana za iznos plaća novozaposlenih i doprinosa na plaće za razdoblje jedne porezne godine.

b) Jamstva

Ustavom RH je stranim ulagateljima garantiran nacionalni tretman. U potpunosti je omogućena repatrijacija profita te slobodno povlačenje kapitala. Navedeno je i da niti jedan novi zakon ne može derogirati navedena prava.

RH ima potpisane bilateralne ugovore o međusobnoj zaštiti ulaganja sa više od 50 zemalja.

7. Trgovinski sustav

a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Republika Hrvatska ne primjenjuje količinska ograničenja izvoza i uvoza, kao ni ostale izvancarinske mjere kao što su dozvole, kontingenti, koji imaju isti učinak, a kojima se zabranjuje ili na bilo koji drugi način ograničava trgovina.

Dozvole koje primjenjuje Republika Hrvatska uvedene su radi praćenja i kontrole uvoza i izvoza roba koje su klasificirane kao osjetljive prema međunarodnim konvencijama. Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola ("Narodne novine", broj 67/03).

Tekst Uredbe dostavljen je kao Dodatak 4 u Poglavlju 26. I C 2.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

Buduća ulaganja u javni sektor, infrastrukturu (ceste, željeznice, plin, voda), potaknuti će ne samo granu građevinarstva nego i sve relevantne industrijske sektore.

Poticaji za ulaganja detaljnije su opisani u odgovoru na pitanje 5. a) ovog Odjeljka. Obzirom na plan snižavanja kriterija za investiranje i povezanih poreznih poticaja s 10 mil. kuna na 2 mil. kuna, počevši od 2004., očekuje se intenzivniji investicijski ciklus u privatnom sektoru.

Svi strani investitori mogu koristiti navedene poticaje. Atraktivnost investiranja u Hrvatsku će najviše ovisiti o ekonomskim rezultatima Europe zbog veličine tržišta.

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Za potrebe daljnjeg restrukturiranja ili modernizacije prerađivačke industrije, dajemo pregled odobrenih kredita u 2002. godini po Programu kreditiranja financijskog restrukturiranja gospodarskih subjekata.

Industrijski sektori	Odobreno EUR
(A) Sirovine, obojeni metali, ferolegure, cement, staklo, keramika, papir, izdavačka djelatnost	2.252.764
(F) Graditeljstvo i građevinski proizvodi	2.458.640
(G) Industrija transportne opreme	533.233
(I) Tekstil i odjeća, obuća, namještaj, igračke	2.809.771
U K U P N O	8.054.408

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU**a) Popis mjera, bilo planiranih ili već usvojenih****b) Vremenski raspored**

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 16. siječnja 2003. god. donijela Zaključak - Klasa: 011-01/03-01/01 urbroj:5030109-03-2, u svezi Nacionalne strategije usklađivanja tehničkog zakonodavstva s tehničkim zakonodavstvom Europske unije.

Navedenim zaključkom:

- Prihvaćena je Nacionalna strategija usklađivanja tehničkog zakonodavstva s tehničkim zakonodavstvom Europske unije
- zadužena su tijela državne uprave da, sukladno podjeli zaduženja i rokovima utvrđenim u Nacionalnoj strategiji usklađivanja tehničkog zakonodavstva s tehničkim zakonodavstvom Europske unije, izrade nacrt prijedloga propisa kojima se u zakonodavstvo RH prenose načela i smjernice Starog, Novog i Općeg pristupa Europske unije u području tehničkog zakonodavstva.

U tom pogledu izrađeni su i trenutno su na usuglašavanju sa tijelima državne uprave sljedeći Nacrti prijedloga zakona:

1. Nacrt prijedloga Zakona o normizaciji
 2. Nacrt prijedloga Zakona o mjeriteljstvu
 3. Nacrt prijedloga Zakona o općoj sigurnosti proizvoda
 4. Nacrt prijedloga Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjeni sukladnosti
 5. Nacrt prijedloga Zakona o akreditaciji
- Osnovana Radna skupina (čelnici tijela državne uprave) za koordinaciju provedbe Nacionalne strategije usklađivanja tehničkog zakonodavstva s tehničkim zakonodavstvom Europske unije.

Radna skupina je, sukladno Nacionalnoj strategiji, zadužila tijela državne uprave da formiraju Radne grupe, sastavljene od članova tijela državne uprave i stručnjaka iz drugih organizacija, koje će raditi na implementaciji tehničkog zakonodavstva sa smjernicama Novog i Općeg pristupa, kao i usklađivanje tehničkog zakonodavstva sa smjernicama Starog pristupa.

Slijedom toga, Ministarstvo gospodarstva je zaduženo za:

a) Usklađivanje zakonodavstva sa smjernicama Novog i Općeg pristupa:

- Direktiva 87/404/EEZ za jednostavne tlačne posude

- Direktiva 88/378/EEZ za sigurnost igračaka
- Direktiva 90/396/EEZ za uređaje na plinovita goriva
- Direktiva 92/42/EEZ o zahtjevima za djelotvornost novih vrelovodnih kotlova na plinovita ili kapljevita goriva
- Direktiva 95/16/EEZ koja se odnosi na dizala
- Direktiva 96/57/EEZ o zahtjevima za energetska djelotvornost kućanskih električnih hladnjaka, zamrzivača i njihovih kombinacija
- Direktiva 97/23/EEZ koje se odnose na tlačnu opremu
- Direktiva 98/37/EEZ o strojevima

Rok izvršenja: lipanj 2003 i prosinac 2004. god.

Ministarstvo gospodarstva i Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo

- Direktiva 2001/95/EEZ o općoj sigurnosti proizvoda i smjernice 85/374/EEZ o odgovornosti proizvođača za proizvod.
- Direktiva 73/23/EEZ o niskonaponskoj opremi
- Direktiva 94/9/EEZ koja se odnosi na opremu i zaštitne sustave namijenjene za uporabu u potencijalno eksplozivnim atmosferama
- Direktiva 98/34/EEZ i 98/48/EEZ o obavješćivanju

Rok izvršenja: prosinac 2004.

b) Usklađivanje zakonodavstva sa smjernicama Starog pristupa:

- za područje kemijskih proizvoda i to za područja iz Ružičaste knjige Opće uprave za poduzetništvo Europskog povjerenstva pod točkama:
 - 2.2.1. Ograničenja
 - 2.2.2. Razredba, pakiranje i označavanje
 - 2.2.3. Deterdženti
- za područja iz ružičaste knjige Opće uprave za poduzetništvo Europskog povjerenstva pod točkama:
 - Staklo
 - Tekstilni proizvodi
 - Obuća
 - Drvo

Rok izvršenja: prosinac 2004. god.

(B) Kemikalije, guma

1. Proizvodnja i potrošnja

a) Instalirani proizvodni kapacitet i stupanj njihovog korištenja

Maksimalni kapacitet (t)

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	5.700.123	312.225	3.841.156

25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	5.475	5.043	4.500

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	46	47	37
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	52	55	69

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (količinski u tonama)

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	2.627.297	2.250.474	2.196.093
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	2.895	7.692	3.144

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Vrijednost proizvodnje, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	7.529.103	9.173.637	8.936.762
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	130.757	132.695	128.767

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđena (za naredne tri godine)

Potražnja, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	10.466.760	12.735.187	13.243.165
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	1.294.451	1.569.695	1.983.230

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Ne raspolazemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	0,38	0,37	0,38
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	-0,28	-0,28	-0,24

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	415.256	476.124	485.521
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	4.035	4.033	11.572

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	3.848,4	4.957,3	5.160,0
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	176,0	128,7	371,3

Izvor:DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	510.072	509.005	513.245
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	1.251	10.757	14.448

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, mi kuna

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	2.597,2	3.027,5	3.083,5
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	41,4	249,2	338,8

Izvor:DZS

Glavne zemlje porijekla uvoza

Naziv	Zemlja
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	Austrija, Njemačka, Italija, Francuska
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	Austrija, Njemačka, Italija

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	499.473	602.625	455.066
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	1.032	690	878

Izvor: DZS

Izvoz u EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	1.743,5	2.148,8	1.587,9
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	21,2	0,5	26,0

Izvor:DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	528.923	504.287	451.146
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	457	359	737

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	1.764,4	2.274,4	2.349,1
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	19,8	5,9	26,6

Izvor: DZS

Glavne zemlje po realiziranom izvozu

Naziv	Zemlja
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	Austrija, Njemačka, Italija, Irska
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	Njemačka, Italija

Izvor: DZS

c) Pokazatelj izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	46,59	48,22	44,06
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	377,66	434,14	454,22

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	85,61	87,04	92,24
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	1.267,62	1.517,08	1.857,68

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju**

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	8.799.957	9.729.174	9.791.502
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	297.081	280.837	264.067

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Promet / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	9,45	9,31	8,58
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	0,32	0,27	0,23

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	3.310.382	3.450.243	3.795.976
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	624.994	681.041	880.064

Izvor: DZS

BDV / BDV ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	11,29	10,94	11,24
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	2,13	2,16	2,60

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	243	234	226
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	65	66	71

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	16.495	16.001	14.893
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	1.115	124	568

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	5,44	5,43	5,18
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	0,37	0,04	0,20

Izvor DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela poduzeća po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	20	211	12	20	203	11	21	195	10
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	5	59	1	4	61	1	4	67	0

S (srednja); M (mala); V (velika)

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Ostvarene investicije u dugotrajnu imovinu, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	697.794	657.339	674.209
25 Proizvodnja proizvoda od gume i plasatike	157.849	81.692	91.879

Izvor: DZS

Na ostala pitanja nemožemo odgovoriti jer nemamo službenih podataka.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001

24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	52.002,98	17.504,63	-19.563,88
25 Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	0,00	0,00	0,00

Izvor: HNB

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Naziv	Trgovačko društvo	Broj zaposlenih	Vlasništvo
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	Pliva d.d.Zagreb Petrokemija d.d.,Kutina Dioki d.d.,Zagreb Belupo d.d.,Koprivnica Chromos -Agro d.d.,Zagreb Saponia d.d.,Osijek	3.463 2.832 1.016 808 175 1.032	privatno državno privatno privatno privatno privatno
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume (U RH nema proizvodnje gume, samo prerada)	Gumara Čavić d.o.o.,Zagreb Gumi - Impex d.o.o.,Varaždin Guma d.o.o.,Oroslavlje	69 87 24	privatno privatno privatno

Izvor: MINGO

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, indeksi*

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	107,1	110,3	101,2
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	88,3	141,8	157,7

Izvor:DZS

* omjer indeksa fizičkog obujma i indeksa broja zaposlenih

** DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	727.799	751.352	844.998
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	22.296	21.931	19.070

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	3.607.764	4.360.606	3.889.802
25.1 Proizvodnja proizvoda od gume	65.622	86.378	77.044

Izvor:DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji

- a) Za ulaganje
- b) Za izvoz
- c) Ostali

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

- a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezним olakšicama za repatrijaciju dobiti
- b) Jamstva

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

- a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)
- b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

- a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera
- b) Vremenski raspored

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9.

(C) Strojarsstvo i elektronika te potrošačka elektronika

1. Proizvodnja i potrošnja

- a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja

Proizvodnja strojeva, alatnih strojeva i strojeva za opće i posebne namjene statistički se prati u odjeljku 29. Proizvodnja strojeva i uređaja, dok je potrošačka elektronika obuhvaćena u odjeljku 32. Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme.

Maksimalni kapacitet

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja) t	58.632	39.623	59.199
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme t	90.510	10.401	111.250

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	43	44	51
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	69	81	71

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (količinski)

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja) t	26.194	17.621	33.481
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme t	69.202	3.411	64.219

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	1.385.330	1.286.461	1.936.475
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	1.043.758	1.142.046	1.392.636

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	5.781.889	5.687.127	7.859.322
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	1.877.026	2.287.083	3.220.050

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Ne raspolazemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	0,02	-0,04	0,03
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	0,26	0,12	0,04

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla (Uvoz iz EU, tona)

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	79.309	77.357	100.181
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	2.684	3.551	4.149

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	4.094	3.974	5.156
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	1.001	1.504	2.217

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	35.262	45.263	58.731
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	3.096	3.849	5.873

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	1.529,6	1.946,4	2.428,6
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	380,4	518,0	879,7

Izvor: DZS

Glavne zemlje porijekla uvoza

Naziv	Zemlja
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	Austrija, Njemačka, Italija
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	Austrija, Njemačka, Italija, Švedska

Izvor: DZS

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	27.418	32.067	33.256
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	404	661	473

Izvor: DZS

Izvoz u EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	757,3	1.027,3	1.040,3
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	281,1	512,4	686,9

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	15.307	15.608	20.624
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	829	779	1.074

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001

29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	506,0	491,3	613,7
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	267,7	365,1	582,7

Izvor: DZS

Glavne zemlje po realiziranom izvozu

Naziv	Zemlja
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	Austrija, Njemačka, Italija
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	Austrija

Izvor: DZS

c) Pokazatelj izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Izvoz/proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	90,01	119,17	88,22
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	52,58	76,84	91,16

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	407,37	461,24	394,07
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	132,41	177,10	222,38

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju**

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja *	2.647.753	2.653.613	2.708.050
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	1.461.974	1.622.886	2.226.002

Izvor: DZS

* praćenje samo na razini odjeljka koje uključuje i oružje

Promet / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja*	2,84	2,54	2,37
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	1,57	1,55	1,95

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV), 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja*	767.626	708.104	863.674
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	439.278	350.885	666.785

Izvor: DZS

*statističko praćenje samo na razini odjeljka, uključeno oružje

Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001

29 Proizvodnja strojeva i uređaja	2,62	2,24	2,56
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	1,50	1,11	1,97

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	443	444	425
29.7 Proizvodnja aparata za kućanstvo	34	32	26
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	166	155	133

Izvor: DZS

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	14.354	12.857	11.589
29.7 Proizvodnja aparata za kućanstvo	1.096	973	910
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	4.247	5.045	3.402

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta / broj radnih mjesta u industriji, %

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	4,73	4,37	4,03
29.7 Proizvodnja aparata za kućanstvo	0,36	0,34	0,32
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	1,40	1,71	1,18

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća:(Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela po veličini poduzeća

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	44	383	16	39	390	15	42	372	11
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	4	160	2	4	149	2	3	128	2

Izvor: DZS

S (srednja); M (mala); V (velika)

Ostvarene investicije u novu dugotrajnu imovinu, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja	87.759	128.528	96.659
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	56.197	76.512	85.920

Izvor:DZS

Na ostala pitanja ne možemo odgovoriti jer nemamo službenih podataka.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja (samo na razini odjeljka), 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja	1.038,72	5.261,36	729,17
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	0,00	0,00	6.908,89

Izvor: HNB

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Naziv	Trgovačko društvo	Broj zaposlenih	Vlasništvo
29 Proizvodnja strojeva i uređaja	Đuro Đaković d.d., Slavonski Brod	1.900	državno
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	Ericsson Nikola Tesla d.d., Zagreb	1.162	privatno
	RIZ - odašiljači d.d., Zagreb	275	privatno

Izvor: MINGO

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, indeksi*

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	95,1	111,6	127,4
32 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	90,5	103,1	101,5

Izvor: DZS

* omjer indeksa fizičkog obujma i indeksa broja zaposlenih

** DZS ne obrađuje produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	357.779	390.074	387.856
32.2 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	149.161	142.968	168.277

Izvor: DZS

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
29 Proizvodnja strojeva i uređaja (bez oružja)	756.049	694.034	756.943
32.2 Proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata i opreme	440.161	585.201	737.334

Izvor: DZS

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji

- a) Za ulaganje
- b) Za izvoz
- c) Ostali

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

- a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezним olakšicama za repatrijaciju dobiti
- b) Jamstva

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

- a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

- a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)
- b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

- a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera
- b) Vremenski raspored

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9.

D) INDUSTRIJA INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE

1. Proizvodnja i potrošnja

- a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja

Stupanj korištenja kapaciteta. %

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	74%	76%	74%
32.2	Telekomunikacijska oprema	76%	32%	30%
32.3	Potrošačka elektronika	70%	11%	5%
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	87%	94%	58%
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MG

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Proizvodnja (količine)

			1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	t	113	131	147
32.2	Telekomunikacijska oprema	t	2.111	2.332	4.914
32.3	Potrošačka elektronika	kg	35	111	49
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	t	96	103	64
	Programska podrška (software)		Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MG

Vrijednost proizvodnje, 1000 HRK

NKD		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	124.283	201.544	181.110
32.2	Telekomunikacijska oprema	1.017.808	1.122.010	1.383.321
32.3	Potrošačka elektronika	9.517	4.000	2.265
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	16.433	16.037	7.050
	Programska podrška (software)*	58.548	67.230	71.825

Izvor: DZS, Obrada: MG. *Izvor: IDC, 2003

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja na domaćem tržištu (proizvodnja + uvoz - izvoz), u 1000 HRK

NKD		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	1.348.266	1.701.007	2.148.860
32.2	Telekomunikacijska oprema	1.468.147	1.808.979	2.309.541
32.3	Potrošačka elektronika	394.182	435.321	733.547
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	14.697	42.782	176.961
	Programska podrška (software)*	441.966	571.870	659.945

Izvor: DZS, Obrada: MG. *Izvor: IDC, 2003

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba

(proizvodnja – izvoz) / (proizvodnja + uvoz – izvoz)

NKD		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	0,05	0,07	0,01
32.2	Telekomunikacijska oprema	0,52	0,42	0,35
32.3	Potrošačka elektronika	-0,02	-0,57	-0,25
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	-17,88	-5,61	-2,86
	Programska podrška (software)*	0,13	0,12	0,11

Izvor: DZS, Obrada: MG. Izvor: IDC, 2003

2. Trgovina**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU (količine u tonama)

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	1.446	1.757	2.282
32.2	Telekomunikacijska oprema	624	762	957

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

32.3	Potrošačka elektronika	1.647	2.367	2.825
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	413	423	366
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz EU, 000 kn

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	592.625	639.668	911.034
32.2	Telekomunikacijska oprema	590.948	889.995	1.162.015
32.3	Potrošačka elektronika	184.826	401.701	472.457
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	225.950	212.807	582.711
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz EU, najvažnije zemlje porijekla

		1999	
		Zemlja	000 kn
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	FRANCUSKA	79.223
		NJEMAČKA	131.892
		V. BRITANIJA	150.907
32.2	Telekomunikacijska oprema	AUSTRIJA	82.234
		NJEMAČKA	115.129
		ŠVEDSKA	244.901
32.3	Potrošačka elektronika	AUSTRIJA	38.823
		NJEMAČKA	49.305
		ITALIJA	25.119
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	AUSTRIJA	160.190
		FRANCUSKA	15.529
		NJEMAČKA	23.938
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.	

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz EU, najvažnije zemlje porijekla

		2000	
		Zemlja	000 kn
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	AUSTRIJA	88.487
		NJEMAČKA	201.060
		V. BRITANIJA	123.680
32.2	Telekomunikacijska oprema	AUSTRIJA	153.419
		NJEMAČKA	185.530
		ŠVEDSKA	192.872
32.3	Potrošačka elektronika	AUSTRIJA	207.317
		NJEMAČKA	49.551
		ITALIJA	48.543

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	AUSTRIJA	134.560
		FRANCUSKA	17.605
		NJEMAČKA	25.336
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.	

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz EU, najvažnije zemlje porijekla

		2001	
		Zemlja	000 kn
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	AUSTRIJA	145.245
		NJEMAČKA	213.507
		V. BRITANIJA	227.182
32.2	Telekomunikacijska oprema	FINSKA	202.915
		NJEMAČKA	272.676
		ITALIJA	185.962
32.3	Potrošačka elektronika	AUSTRIJA	134.059
		NJEMAČKA	83.329
		ITALIJA	78.513
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	AUSTRIJA	462.980
		NJEMAČKA	46.145
		ITALIJA	25.448
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.	

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz ostatka svijeta, (količine u tonama)

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	2.961	3.684	5.614
32.2	Telekomunikacijska oprema	265	344	528
32.3	Potrošačka elektronika	2.667	3.373	5.202
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	163	132	143
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz ostatka svijeta, 000 kn

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	686.479	950.648	1.205.848
32.2	Telekomunikacijska oprema	110.716	165.022	331.697
32.3	Potrošačka elektronika	218.107	283.015	448.068
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	51.541	69.992	99.983
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU (količine u tonama)

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	27	48	72
32.2	Telekomunikacijska oprema	71	99	37
32.3	Potrošačka elektronika	29	254	195
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	304	308	241
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Izvoz u EU, u 000 kn

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	7.104	24.998	28.584
32.2	Telekomunikacijska oprema	19.766	34.885	19.597
32.3	Potrošačka elektronika	3.617	241.484	170.595
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	257.751	235.995	496.668
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Izvoz u EU, najvažnije zemlje

		1999	
		Zemlja	000 kn
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	AUSTRIJA	1.928
		NJEMAČKA	2.056
		NIZOZEMSKA	2.146
32.2	Telekomunikacijska oprema	AUSTRIJA	8.774
		ITALIJA	1.932
		ŠVEDSKA	5.398
32.3	Potrošačka elektronika	NJEMAČKA	1.005
		ITALIJA	1.761
		ŠVEDSKA	556
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	AUSTRIJA	253.695
		NJEMAČKA	1.429
		ITALIJA	913
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.	

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Izvoz u EU, najvažnije zemlje

		2000	
		Zemlja	000 kn
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	AUSTRIJA	11.803
		NJEMAČKA	4.191
		NIZOZEMSKA	4.000
32.2	Telekomunikacijska oprema	AUSTRIJA	23.692
		ITALIJA	4.274
		ŠVEDSKA	2.032

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

32.3	Potrošačka elektronika	AUSTRIJA	233.753
		NJEMAČKA	1.754
		ITALIJA	3.991
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	AUSTRIJA	227.342
		NJEMAČKA	2.935
		ITALIJA	3.045
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.	

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Izvoz u EU, najvažnije zemlje

		2001	
		Zemlja	000 kn
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	AUSTRIJA	6.256
		NIZOZEMSKA	6.281
		V. BRITANIJA	8.578
32.2	Telekomunikacijska oprema	BELGIJA	7.320
		NJEMAČKA	3.683
		ITALIJA	3.587
32.3	Potrošačka elektronika	AUSTRIJA	157.024
		NJEMAČKA	4.389
		ITALIJA	7.262
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	AUSTRIJA	477.712
		NJEMAČKA	1.742
		ITALIJA	14.731
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.	

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Izvoz u ostale zemlje svijeta, (količine u tonama)

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	172	211	434
32.2	Telekomunikacijska oprema	547	565	911
32.3	Potrošačka elektronika	51	40	63
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	232	175	101
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Izvoz u ostale zemlje svijeta, u 000 kn

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	48.017	65.855	120.548
32.2	Telekomunikacijska oprema	231.559	333.163	547.895
32.3	Potrošačka elektronika	14.651	11.911	18.648
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	21.476	20.059	16.115
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

c) Pokazatelji izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Izvoz / proizvodnja

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	0,99	0,96	0,93
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	0,44	0,45	0,82
32.2	Telekomunikacijska oprema	0,25	0,33	0,41
32.3	Potrošačka elektronika	1,92	63,35	83,55
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	16,99	15,97	72,74
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja

NKD		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	10,29	7,89	11,69
32.2	Telekomunikacijska oprema	0,69	0,94	1,08
32.3	Potrošačka elektronika	42,34	171,18	406,41
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	16,89	17,63	96,84
	Programska podrška (software)*	6,55	7,51	8,19

Izvor: DZS, Obrada: MG

Izvor: IDC, 2003

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak u odnosu na ukupnu industriju

Promet u 000 kn		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	1.221.132	1.671.261	1.997.990
32.2	Telekomunikacijska oprema	1.299.199	1.445.551	1.890.644
32.3	Potrošačka elektronika	55.213	51.714	58.352
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	107.563	125.622	277.006
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV), 000 kn

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	247.353	348.323	335.188
32.2	Telekomunikacijska oprema	439.278	350.885	666.785
32.3	Potrošačka elektronika			
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku			
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Promet / Industrija, %

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	1,31%	1,60%	1,75%
32.2	Telekomunikacijska oprema	1,39%	1,38%	1,66%
32.3	Potrošačka elektronika	0,06%	0,05%	0,05%
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	0,12%	0,12%	0,24%

	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	0,84%	1,01%	0,99%
32.2	Telekomunikacijska oprema	1,50%	1,11%	1,97%
32.3	Potrošačka elektronika			
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku			
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

b) Broj poduzeća

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	308	290	274
32.2	Telekomunikacijska oprema	69	63	56
32.3	Potrošačka elektronika	27	27	27
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	70	65	50
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

c) Broj radnih mjesta, postotak u odnosu na ukupnu industriju

Broj radnih mjesta

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	1.487	1.407	1.534
32.2	Telekomunikacijska oprema	2.484	2.131	1.931
32.3	Potrošačka elektronika	198	154	158
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	1.565	2.760	1.313
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Broj radnih mjesta u odnosu na ukupnu industriju, %

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	0,56%	0,54%	0,61%
32.2	Telekomunikacijska oprema	0,93%	0,82%	0,77%
32.3	Potrošačka elektronika	0,07%	0,06%	0,06%
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	0,58%	1,07%	0,52%
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja - stupanj koncentracije sektora (po prometu); Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; Postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela po veličini

		1999			2000			2001		
		S	M	V	S	M	V	S	M	V
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	1	306	1	1	288	1	3	270	1
32.2	Telekomunikacijska oprema		67	2		61	2		54	2
32.3	Potrošačka elektronika	1	26		1	26		1	26	
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	3	67		3	62		2	48	
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.								

S – srednja, M – mala, V – velika

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	0	4.236	40
32.2	Telekomunikacijska oprema	0	0	6.827
32.3	Potrošačka elektronika	0	0	0
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	0	0	82
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: HNB, Obrada: MINGO

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju, po proizvedenim količinama, jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Predstavnicu pojedinih podsektora

30.0	Kompjuterska i uredska oprema	M SAN GRUPA d.o.o. SIGMA d. o. o. ISKON INTERNET d.d.
32.2	Telekomunikacijska oprema	ERICSSON NIKOLA TESLA d.d. RIZ-Odašiljači d.d. MOBIS - electronic d.o.o.
32.3	Potrošačka elektronika	ELAK d.d. ELECTRONIC d.d.
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	V & M electronic d.o.o. PCS INFO d.o.o. SOLARNE ČELIJE d.o.o. ELEKTROMODUL d.o.o.
	Programska podrška (software)*	AZELIJA d o.o. In2 d.o.o. POINT d.o.o. LASERLINE d.o.o. INFODESIGN d.o.o.

*Izvor: ICL, 2003

Deset najvećih tvrtki u 2001. godini prema ukupnom prihodu i broju zaposlenika:

Naziv tvrtke:		Vlasništvo	Ukupni prihod 1000 HRK	Broj zaposlenih
1.	ERICSSON NIKOLA TESLA d.d.	Privatno	1.434.815	1.162
2.	ELKA d.d.	Privatno	450.529	791
3.	RIZ – Odašiljači d.d.	Privatno	137.057	275

Izvor: HGK

g) Tržišni i proizvodni monopoli:

Ovi industrijski podsektori nemaju tržišnih i proizvodnih monopola.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, indeksi *)		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	93,0	133,7	108,2
32.2	Telekomunikacijska oprema	96,3	152,5	71,9
32.3	Potrošačka elektronika	248,4	48,3	271,7
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	79,5	294,4	102,1
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MG

* DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća, te troškovi materijala koji se koriste u proizvodnji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kn

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	77.512	120.268	100.384
32.2	Telekomunikacijska oprema	134.457	126.916	146.689
32.3	Potrošačka elektronika	4.694	4.851	6.230
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	10.010	11.202	15.358
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Troškovi materijala, 000 kn

		1999	2000	2001
30.0	Kompjuterska i uredska oprema	174.307	217.818	224.827
32.2	Telekomunikacijska oprema	408.676	538.329	571.042
32.3	Potrošačka elektronika	7.724	7.878	7.525
32.1	Komponente uključujući mikroelektroniku	23.761	38.994	158.767
	Programska podrška (software)	Ne postoje službeni statistički podaci.		

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor**a) Uključite i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sector**

Svaki pojedini podsektor u vlastitoj proizvodnji primjenjuje postojeće usklađene hrvatske norme, a ako one ne postoje primjenjuju se norme IEC-a i CENELEC-a

5. Poticaji

a) Za ulaganja

b) Za izvoz

c) Ostali

Vidi Odjeljak II pod točkom 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezним olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Vidi Odjeljak II pod točkom 6.

7. Trgovinski sustav

a) Nekarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Vidi Odjeljak II pod točkom 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Vidi Odjeljak II pod točkom 8.

9. Usklađivanje nacionalnoga zakonodavstva sa zakonodavstvom EU

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

b) Vremenski raspored

Vidi Odjeljak II pod točkom 9.

(E) Tlačne posude, medicinski uređaji ili oprema, mjeriteljska oprema

1. Proizvodnja i potrošnja

a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja

Tlačne posude prema statističkom praćenju obuhvaćene su u skupini 28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje i sastavni je dio odjeljka 28. Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme.

Medicinski uređaji ili oprema i mjeriteljska oprema, statistički se prate u odjeljku 33. Proizvodnja medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata te satova.

Maksimalni kapacitet

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	31.321	32.429	33.214
Proizvodnja medicinske i kirurške opreme tis.kom	6.920	8.730	23.164

Proizvodnja instrumenata (osim dijelova)	kom	290.155	289.875	380.532
33.4 Proizvodnja optičkih instrumenata	tis.kom	2.509	2.492	3.490

Izvor: DZS

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	42	34	40
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	49	37	43

Izvor: DZS

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja količinski

Naziv		1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	t	10.061	7.992	10.600
33.1 Proizvodnja medicinske i kirurške opreme	tis.kom.	2.971	2.512	3.291
33.2 Proizvodnja instrumenata (osim dijelova)	kom.	195.626	203.093	227.828
33.4 Proizvodnja optičkih instrumenata	tis.kom	951	852	901

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	246.001	255.777	301.855
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	326.263	314.952	311.176

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđena (za naredne tri godine)

Potražnja, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	247.789	263.423	311.446
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	1.158.706	1.155.541	1.417.880

Izvor: DSZ, Obrada MINGO

Ne raspolazemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	0,87	0,85	0,85
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	0,07	0,01	-0,10

Izvor: DSZ, Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	2.849	1.208	1.480
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	2.734	3.258	3.816

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	21.2	23.8	26.7
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	691,6	716,5	950,1

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	743	915	1.342
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	1.312	1.176	1.882

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, mil.kuna

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	8.8	14.8	19.3
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	387,3	425,6	606,7

Izvor: DZS

Glavne zemlje porijekla uvoza

Naziv	Zemlja
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	Austrija, Njemačka, Italija
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	Austrija, Njemačka, Italija

Izvor:DZS

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	796	845	1.244
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	983	1.167	2.140

Izvor: DZS

Izvoz u EU, mil.kuna

Naziv	1999	2000	2001

28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	11,4	17,4	20
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	152,7	186,0	306,4

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	1.279	936	1.189
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	407	573	655

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, mil.kuna

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	16,9	13,6	16,4
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	93,8	115,5	143,7

Izvor: DZS

Glavne zemlje po realiziranom izvozu

Naziv	Zemlja
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	Austrija, Njemačka, Italija
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	Austrija, Njemačka, Italija

Izvor: DZS

c) Pokazatelj izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	11,3	12,1	11,9
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	75,55	95,75	144,64

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	12,2	14,8	15,2
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	330,69	362,65	500,29

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju**

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala;	76.592	75.253	85.986

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje			
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	414.257	426.531	517.104

Izvor: DZS

Promet / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	0,08	0,07	0,07
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	0,79	0,74	0,82

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV), 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
28. Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme	1.366.689	1.410.680	1.676.977
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	165.790	187.951	219.328

Izvor: DZS

Napomena: BDV za 28.2 iskazan je u Odjeljku 28. Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme

Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
28. Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme	1,43	1,32	1,46
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	0,57	0,60	0,65

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Napomena: BDV/Industrija, % za 28.2 iskazan je u Odjeljku 28. Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme

b) Broj poduzeća

Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	25	27	24
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	251	245	245

Izvor: DZS

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	441	433	401
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	1.644	1.547	1.525

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta / broj radnih mjesta u industriji, %

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	0,14	0,15	0,14
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	0,54	0,53	0,53

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća:(Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela po veličini poduzeća

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	2	23	0	2	25	0	2	22	0
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	5	246	0	5	240	0	4	241	0

S (srednja); M (mala); V (velika). Izvor: DZS

Ostvarene investicije u novu dugotrajnu imovinu, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	...		
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	12.821	13.439	25.433

Izvor:DZS

... nema podataka

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
28. Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme	444,64	1.595,03	2.191,55
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	0,00	0,00	0,00

Izvor: HNB

Napomena: Strana ulaganja za 28.2 iskazana su u Odjeljku 28. Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Naziv	Trgovačko društvo	Broj zaposlenih	Vlasništvo
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	Đuro Đaković – Bešavne boce d.d. Slavonski Brod	110	
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	Instrumentaria d.d., Zagreb	142	privatno
	Nova ortopedija d.d., Zagreb	46	privatno

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, indeksi*

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	87,4	106,2	115,7
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	91,3	107,3	123,9

Izvor: DZS

* omjer indeksa fizičkog obujma i indeksa broja zaposlenih

** DZS ne obrađuje produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	8.348	10.700	10.196
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	47.776	50.001	56.617

Izvor: DZS

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje	27.666	23.240	27.743
33 Proizv. medicinskih, preciznih, optičkih instrumenata i satova	89.968	95.250	104.050

Izvor: DZS

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor**a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji

a) Za ulaganje

b) Za izvoz

c) Ostali

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezinim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav**a) Nekarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)****b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice**a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera****b) Vremenski raspored**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9.

(F) Građevina i građevinski proizvodi**1. Proizvodnja i potrošnja****a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja**

Nema podataka.

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Građevinski radovi na zgradama 1)

		1999.	2000.	2001.
Vrijednost izvršenih radova na zgradama, tis. kuna				
	ukupno	3.473.302	3.035.205	3.844.145
	od toga:			
	stambene	1.408.829	1.236.253	1.438.665
	nestambene	2.064.473	1.798.952	2.405.480
Završene zgrade –ukupno2)		1.762	1.341	1.795
	broj	748.682	665.821	846.449
	površina, m ²	2654.657	2 546.704	3 351.243
	zapremina, m ³			
od toga:				
stambene zgrade				
	broj	1.389	955	1.439

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

	površina, m2	347.926	253.961	343.269
	zapremina, m3	990.704	734.716	1.000.706
nestambene zgrade				
	broj	373	386	356
	površina, m2	400.756	411.860	503.180
	zapremina, m3	1.663.953	1.811.988	2.350.537
Završeni stanovi -ukupno2)				
	broj	4.879	3.363	4.431
	površina, m2	297.991	216.285	274.768
od toga:				
stanovi za stalno stanovanje				
	broj	4.669	3.223	4.257
	površina, m2	287.329	209.180	265.971
stanovi za odmor				
	broj	210	140	174
	površina, m2	10.662	7.105	8.797

1) Vrijednost građevinskih radova pravnih osoba s 5 i više zaposlenih (bez radova podizvođača).

2) Broj i građevinsku veličinu zgrada i stanova iskazuju samo glavni izvođači radova. Izvor: DZS

Građevinski radovi na ostalim građevinama 1)

	1999.	2000.	2001.
Vrijednost izvršenih radova, tis. kuna			
ukupno	4.735.028	4.114.477	4.961.168
od toga:			
prometna infrastruktura	3.104.691	2.784.000	3.615.753
cjevovodi, telekom. i energetski vodovi	1.266.836	1.044.373	1.096.042
složene industrijske građevine	167.770	136.973	138.340
ostale nespomenute građevine	195.731	149.131	111.033

1) Vrijednost građevinskih radova pravnih osoba s 5 i više zaposlenih (bez radova podizvođača). Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i prognoza (za naredne tri godine)

oko 10.000 stanova godišnje – kontinuirano

2. Trgovina

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinki i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz EU

Nema podataka.

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

	1999.	2000.	2001.
Vrijednost građevinskih radova u inozemstvu, tis. kuna1)2)			
ukupno	1.438.994	1.549.680	1.587.227

na zgradama	590.651	584.845	630.167
na ostalim građevinama	848.343	964.835	957.060
Prosječan broj zaposlenih tijekom godine	2.787	3.435	3.597

1) Vrijednost građevinskih radova koje su ostvarile pravne osobe s 20 i više zaposlenih s vlastitim radnicima.

2) Vrijednosni podaci preračunati su na osnovi pariteta za 1 američki dolar=8,32284 kuna (tečajna lista broj 1 HNB na dan 31. prosinca 2001.).

Izvor: DZS

c) Pokazatelji izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Nema podataka.

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak/ukupno za industriju

	1999.	2000.	2001.
Promet (tis. kuna)	18.903.778	17.345.363	22.178.863
Bruto dodana vrijednost (tis. kuna)	6.345.730	5.875.869	6.832.289

Izvor: DZS

b) Broj poduzeća

	1999.	2000.	2001.
Broj poduzeća u graditeljstvu	5.260	5.067	4.944

Izvor: DZS

c) Broj zaposlenih, postotak/ ukupno radnih mjesta u industriji

	2000.	2001.	2002.
Broj zaposlenih u graditeljstvu ¹	89.170	88.673	94.966
Postotak u odnosu na industriju ukupno	29%	30%	33%

Uključene pravne osobe i obrt

Izvor: DZS

d) Struktura poduzeća: Podjela po veličini

Broj poduzeća					
	Srednja	Mala	Velika	Privatna	Javna
1999.	183	5.045	32	5.167	93
2000.	176	4.863	28	4.983	84
2001.	180	4.733	31	4.863	81

Izvor: DZS

e) Strani kapital i tehnologija

Inozemna izvorna vlastita ulaganja (000 USD)

	1999.	2000.	2001.
Građevinarstvo	9.469,66	407,33	128,23
Gospodarstvo ukupno	1.468.864,33	1.089.173,25	1.575.522,09

Izvor: HNB

f) Koje su vodeće kompanije po zapošljavanju? - Po fizički proizvedenim količinama? Da li su u javnom ili privatnom vlasništvu?

Deset najvećih kompanija po broju zaposlenih:

NAZIV, MJESTO	VLASNIŠTVO
KONSTRUKTOR-INŽENJERING D.D., SPLIT	PRIVATNO
BECHTEL INTERNATIONAL, INC., OTOK OŠTARIJSKI	PRIVATNO
HIDROELEKTA NISKOGRADNJA, D.D., ZAGREB	PRETEŽNO PRIVATNO
DALEKOVOD D.D., ZAGREB	PRETEŽNO PRIVATNO
VIADUKT, D.D., ZAGREB	PRIVATNO
TEHNIKA D.D., ZAGREB	PRIVATNO NAKON PRETVORBE
HRVATSKE AUTOCESTE D.O.O., ZAGREB	JAVNO
TEMPO D.D., ZAGREB	PRETEŽNO DRŽAVNO
ZAGORJE-TEHNOBETON D.D., VARAŽDIN	PRIVATNO NAKON PRETVORBE
VODOVOD-OSIJEK D.O.O., OSIJEK	JAVNO

Izvor: FINA

g) Tržišni i proizvodni monopoli

Nema podataka

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Nema podataka

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u proizvodnji

	2000.	2001.	2002.	
Troškovi nadnica i plaća (brutto) (000.kn)	1.794.955	2.009.543	3.990.052	
Troškovi sirovina i materijala u graditeljstvu (000.kn)	4.476.809	5.528.671	6.612.687	
	2000.	2001.	2002.	
Prosječna plaća u graditeljstvu (brutto) kn1	3.663	3.957	4.549	

1 Plaće zaposlenih u pravnim osobama, bez obrta i slobodnih profesija. Izvor: DZS

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključite i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

Odgovor na ovo pitanje obrađen je u odgovorima u Poglavlju 1 Sloboda kretanja roba, II Zakonodavstvo specifično za pojedine sektore, A Usklađivanje zakonodavstva uključujući i tehničke propise, Prilog 2.

U području graditeljstva, šest bitnih zahtjeva za građevinu prema Zakonu o gradnji ("Narodne novine" br. 52/99, 75/99, 117/01 i 47/03) uređuju opće uvjete koje moraju ispunjavati građevine, uključivo i zaštitu okoliša:

- mehanička otpornost i stabilnost,
- zaštita od požara
- higijena, zdravlje i zaštita okoliša,

- sigurnost u korištenju,
- zaštita od buke i
- ušteda energije i toplinska zaštita.

Prema odredbi članka 4. toga Zakona, pravila koja se odnose se na uređivanje kvalitete građevnih proizvoda ili izvođenja određenih radova pri gradnji regulirana su za neke građevne proizvode i neke poslove i to priznatim tehničkim pravilima koja su donesena temeljem propisa koji su važili do 8. listopada 1991. godine, što uključuje i korištenje tadašnjih standarda. U tijeku je izrada novih tehničkih propisa koji postupno trebaju zamijeniti ta priznata tehnička pravila, a trebali bi biti doneseni sukladno europskim načelima usklađivanja tehničkog zakonodavstva, s pozivom na nove hrvatske norme.

U vezi zaštite okoliša, u postupku izdavanja građevne dozvole, provjerava se usklađenost projektne dokumentacije s uvjetima zaštite okoliša sukladno Zakonu o zaštiti okoliša (NN 82/94, 128/99), Pravilniku o procjeni utjecaja na okoliš (NN 59/00), te Nacionalnoj strategiji zaštite okoliša (NN 46/02).

5. Poticaji

a) Za ulaganje

b) Za izvoz

c) Ostali

Država potiče izgradnju autocesta i cesta. Od svake litre prodanog goriva 0,60 kuna daje se za izgradnju i održavanje autocesta i drugih objekata s naplatom cestarine i 0,60 kuna daje se za izgradnju i održavanje državnih cesta. Izgradnjom autocesta i cesta ostvaruje se kvalitetna povezanost hrvatskog državnog prostora. Prihodi od goriva i naplate cestarina iznose 50% potrebnih ulaganja u razvoj, izgradnju i održavanje mreže autocesta i cesta.

U području izgradnje komunalne infrastrukture država također potiče povezivanje jedinica lokalne i regionalne samouprave u cilju zajedničkog organiziranja poslova vodoopskrbe, zbrinjavanja otpada i pročišćavanja otpadnih voda. Regionalnim rješavanjem problema postižu se bolji ekološki efekti, racionalnije poslovanje i prihvatljivije cijene za korisnike. Poticajna sredstva za takve projekte od strane države iznose do 20% vrijednosti projekata.

Zakonom o društveno poticanoj stanogradnji (N.N. br 109/01) na specifičan se način potiče stanogradnja. Oblikovana sustavno, organizirana stanogradnja poticana je javnim sredstvima, i to u suštini tako da država subvencionira kamate kod kupnje stana na dugoročnu obročnu otplatu.

Zakonom o društveno poticanoj stanogradnji (N.N. br 109/01) na specifičan se način potiče stanogradnja. Oblikovana sustavno, organizirana stanogradnja poticana je javnim sredstvima, i to u suštini tako da država subvencionira kamate kod kupnje stana na dugoročnu obročnu otplatu.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

Za stanove se procjenjuje da će u sljedeće 3 godine broj novoizgrađenih stanova godišnje u RH dostići brojku 20 tisuća ukupno (stambene zgrade i obiteljske kuće), a do 2010. godine taj broj novoizgrađenih stanova godišnje trebao bi se kretati oko 25 tisuća.

Najveća ulaganja u sljedećih nekoliko godina predviđaju se u razvoju cestovne i željezničke infrastrukture. U iduće četiri godine u željezničku infrastrukturu uložiti će se oko 1,8 milijardi EUR-a, dok se u razvitak mreže autocesta u sljedeće dvije godine planira uložiti oko 600 milijuna EUR-a (vlastitih sredstava).

Najveća ulaganja u poručju izgradnje komunalne infrastrukture u sljedećih nekoliko godina dogodit će se na tzv. ekološkim programima, tj. na područjima gdje najviše zaostajemo, a to su kanalizacije i uređaji za pročišćavanje otpadnih voda te objekti i uređaji za zbrinjavanje otpada. Također se očekuje da će ulaganja u vodoopskrbu zadržati postojeći opseg. Trgovačka društva iz zemalja EU već sudjeluju u izgradnji i obavljanju komunalnih djelatnosti opskrbe pitkom vodom, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, te skupljanju i odlaganju komunalnog otpada.

U području propisa koji uređuju graditeljstvo i građevne proizvode Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja ima dugogodišnji kapitalni projekt namijenjen usklađivanju građevno-tehničke regulative s regulativom EU. Proračunska sredstva za 2003. godinu su 445.000,00 HRK i nedovoljna su za sve aktivnosti koje obuhvaća ovogodišnji plan. Prijedlog proračuna za 2004. određen je sa 703.680,00 HRK, što ne uključuje trošak državnih službenika i druge troškove državne uprave. Što se tiče privatnog sektora, poznat je podatak o osiguravanju 200.000,00 HRK za potrebe građevno-tehničke regulative od strane Razreda građevinara Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu za 2003. godinu, uz pretpostavku da bi se isti iznos zadržao i u nadolazećem razdoblju.

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije.

Trenutačno se u Republici Hrvatskoj potiče osnivanje odgovarajuće infrastrukture koja je potrebna za implementaciju Direktive 89/106/EEC – ispitnih laboratorija, pravnih osoba sposobnih za obavljanje poslova na izdavanju tehničkih dopuštenja, pravnih osoba koje će biti sposobne za obavljanje poslova certifikacije građevnih proizvoda odnosno poslove «Notified Body», kao i stalna prisutnost na seminarima i praćenje ove djelatnosti u EU, odnosno uključivanje hrvatskih stručnjaka u rad tehničkih odbora (TC) pri europskim i međunarodnim tijelima za izradu normi (CEN, CENELEC, ISO, ...).

U komunalnom sektoru očekuje se učinkovitije poslovanje i kvalitetnije pružanje usluga kao posljedica restrukturiranja i modernizacije i to prvenstveno ulaskom privatnog i stranog kapitala u trgovačka društva komunalnog sektora i funkcioniranje po modelu privatnog javnog partnerstva (PPP).

9) Usklađivanje nacionalnoga zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

b) Vremenski raspored

U RH trenutno je u tijeku usklađivanje zakonodavnog sustava iz područja kontrole kvalitete građevnih proizvoda sa zakonodavnim sustavom EU.

Prijedlog novog Zakona o gradnji koji uključuje načela Direktive 89/106/EEC o građevnim proizvodima, u proceduri je Hrvatskog Sabora od 18. 7. 2003., s vjerojatnim početkom primjene od 1.1. 2004. Sukladno prijedlogu novog Zakona, donošenje podzakonskih akata o uvjetima za rad i ovlašćivanje ispitnih laboratorija, pravnih osoba sposobnih za obavljanje poslova na izdavanju tehničkih dopuštenja, pravnih osoba koje će biti sposobne za obavljanje poslova certifikacije građevnih proizvoda odnosno poslove «Notified Body», rok za donošenje podzakonskih akata je 12 mjeseci od njegovog stupanja na snagu, vjerojatno 1.1.2005.

(G) Industrija transportne opreme (za kopneni, brodski, zračni, svemirski prijevoz i obranu); automobili i oprema za cestovni transport, traktori (na kotačima) koji se koriste u poljoprivredi i šumarstvu

1. Proizvodnja i potrošnja

a) Instalirani proizvodni kapacitet i stupanj njihovog korištenja

Maksimalni kapacitet

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica t	8.734	11.038	11.317

Izvor: DZS

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	29	38	47

Izvor: DZS

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (količinski)

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica t	3.095	3.881	11.317

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	171.323	157.536	191.511

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđena (za naredne tri godine)

Potražnja, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	5.430.098	6.780.985	7.463.076

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Ne raspolazemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	-0,07	-0,05	-0,06

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	97.453	116.997	139.787

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, mil.kuna

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	4.479,9	5.256,8	6.042,2

Izvor:DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	31.117	38.643	35.103

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, mil.kuna

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1.320,2	1.864,0	1.845,2

Izvor:DZS

Glavne zemlja porijekla uvoza

Naziv	Zemlja
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	Njemačkom, Francuska, Italija

Izvor:DZS

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	4.714	7.949	11.188

Izvor: DZS

Izvoz u EU, mil.kuna

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	150,2	233,0	358,9

Izvor:DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	8.780	8.289	7.372

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, mil.kuna

Naziv	1999	2000	2001

34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	391,1	264,4	257,0

Izvor: DZS

Najveći dio izvoza u promatranom razdoblju realiziran je sa Francuskom.

c) Pokazatelj izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	315,96	315,74	321,59

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	3.385,47	4.520,15	4.118,53

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	704.565	548.060	553.030

Izvor: DZS

Promet / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0,76	0,52	0,48

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	172.219	149.288	128.577

Izvor: DZS

BDV / BDV ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0,59	0,47	0,38

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	57	52	52

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	3.044	2.632	2.810

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1,00	0,89	0,99

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela poduzeća po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	3	51	3	2	47	3	2	48	2

S (srednja); M (mala); V (velika). Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Ostvarene investicije u novu dugotrajnu imovinu, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	17.514	29.910	53.777

Izvor:DZS

Na ostala pitanja nemožemo odgovoriti jer nemamo službenih podataka.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
34 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0,00	0,00	0,00

Izvor: HNB

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Prema broju zaposlenih, 2001

Red. broj	Naziv tvrtke	Broj zaposlenih	Vlasništvo
1	AD Plastik d.d., Solin	900	Privatno
2	Elcon d.d., Zlatar Bistrica	846	Privatno
3	CIMOS Buzet, d.d. Buzet	550	Privatno

Izvor: HGK

Prema proizvedenoj količini službeni podaci nisu raspoloživi.

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, indeksi*

Naziv	1999	2000	2001
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	101,8	141,9	203,5

Izvor: DZS

* omjer indeksa fizičkog obujma i indeksa broja zaposlenih

** DZS ne obrađuje produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	67.095	71.123	64.401

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	213.375	163.916	260.146

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor**a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji**a) Za ulaganje****b) Za izvoz****c) Ostali**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima**a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezinim olakšicama za repatrijaciju dobiti****b) Jamstva**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav**a) Nekarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

b) Vremenski raspored

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9.

(H) Prehrambeni proizvodi – industrija poljoprivredno -prehrambenih proizvoda

Industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda razvrstana je prema NKD-u (Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti) koja se primjenjuje od siječnja 1997. godine u područje D, potpodručje DA i odjeljke 15. i 16. Nacionalna klasifikacija djelatnosti (NKD) utemeljena je na Europskoj klasifikaciji djelatnosti (NACE Rev.1). Podatke prikuplja Državni zavod za statistiku i objavljuje ih u obliku mjesečnih i godišnjih izvješća. Statističke jedinice za godišnje izvještaje o industriji su trgovačka društva i njihovi dijelovi koja imaju više od 10 zaposlenih, a za mjesečne izvještaje trgovačka društva i njihovi dijelovi koja imaju 20 i više zaposlenih.

U nastavku se daju raspoloživi podaci za Potpodručje DA Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda koje je prema NKD-u razvrstana u 34 razreda.

Također u ovom poglavlju dani su podaci za potpodručje DA i odjeljke 15 i 16 ukupno i po skupinama/razredima u koje su razvrstani pojedini proizvodi industrije hrane, pića i duhanskih proizvoda u PRODCOM baziranoj Nomenklaturi industrijskih proizvoda (NIP), dok su grupe proizvoda navedene u Odjeljku III Opis i specifična pitanja za pojedinačne sektore posebno istaknute (bold). U Odjeljku III daju se odgovori na specifična pitanja za industriju poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (agro-industriju).

1. Proizvodnja i potrošnja

a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja

Instalirani proizvodni kapaciteti

NKD	PROIZVOD	MASKIMALNI KAPACITET (tona)		
		1999.	2000.	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	6.700.857	6.223.936	6.218.723
15	PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	6.653.164	6.180.950	6.170.111
15.1	PROIZVODNJA, PRERADA I KONZERVIRANJE MESA I MESNIH PROIZVODA	468.375	396.220	386.706
15.2	PRERADA I KONZERVIRANJE RIBA I RIBLJIH	22.545	24.224	25.529

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

	PROIZVODA			
15.3	PRERADA I KONZERVIRANJE VOĆA I POVRĆA	206.936	229.441	246.079
15.4	PROIZVODNJA BILJNIH I ŽIVOTINJSKIH ULJA I MASTI	368.800	146.436	153.927
15.5	PROIZVODNJA MLIJEČNIH PROIZVODA	826.806	757.169	765.663
15.6	PROIZVODNJA MLINARSKIH PROIZVODA, ŠKROBA I ŠKROBNIH PROIZVODA	762.977	798.374	738.806
15.7	PROIZVODNJA HRANE ZA ŽIVOTINJE	1.538.427	1.407.202	1.408.785
15.8	PROIZVODNJA OSTALIH PREHRAMBENIH PROIZVODA	1.082.678	1.063.430	1.131.155
15.9	PROIZVODNJA PIĆA	1.375.620	1.358.444	1.313.463
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	47.693	42.986	48.612

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

Stupanj iskorištenja kapaciteta

NKD	PROIZVOD	KORIŠTENJE KAPACITETA (%)		
		1999.	2000.	2001.
15	PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	39	42	46
15.1	PROIZVODNJA, PRERADA I KONZERVIRANJE MESA I MESNIH PROIZVODA	32	38	47
15.2	PRERADA I KONZERVIRANJE RIBA I RIBLJIH PROIZVODA	48	48	51
15.3	PRERADA I KONZERVIRANJE VOĆA I POVRĆA	40	39	35
15.4	PROIZVODNJA BILJNIH I ŽIVOTINJSKIH ULJA I MASTI	75	71	66
15.5	PROIZVODNJA MLIJEČNIH PROIZVODA	43	53	54
15.6	PROIZVODNJA MLINARSKIH PROIZVODA, ŠKROBA I ŠKROBNIH PROIZVODA	54	50	53
15.7	PROIZVODNJA HRANE ZA ŽIVOTINJE	32	33	37
15.8	PROIZVODNJA OSTALIH PREHRAMBENIH PROIZVODA	39	35	40
15.9	PROIZVODNJA PIĆA	43	45	49
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	61	69	67

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda - količinski

NKD	PROIZVOD	PROIZVODNJA (u tonama)		
		1999.	2000.	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	2.980.114	2.794.729	3.090.133
15	Proizvodnja hrane i pića	2.955.296	2.771.851	3.062.756
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	68.391	50.645	61.657
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	33.979	40.255	48.493
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	66.153	65.768	74.227
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	11.736	12.071	13.402
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	1.522	1.035	960

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	56.420	55.361	58.633
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	25.648	24.145	27.006
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	146.882	50.386	48.740
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	36.436	33.937	38.520
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća	21.320	20.867	22.074
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	389.216	440.468	457.376
1552	Proizvodnja sladoleda	8.043	9.528	9.543
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	439.761	424.112	416.054
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	2	2	2
1571	Proizvodnja stočne hrane	498.731	485.510	536.657
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	0	0	0
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	134.090	131.834	171.299
1582	Proizvodnja dvopeka i keksova; proizvodnja trajnog peciva i kolača	27.460	26.985	29.048
1583	Proizvodnja šećera	202.424	102.775	213.846
1584	Proizvodnja kakaa; proizvodnja čokolade i bombona	18.505	18.912	20.495
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjestenine	7.446	6.573	9.937
1586	Prerada čaja i kave	9.730	9.304	9.473
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	35.036	26.865	28.492
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	3.960	4.131	4.318
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	30.173	28.376	32.628
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	21.475	17.903	16.166
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	11.906	14.180	8.958
1593	Proizvodnja vina	57.709	59.055	58.419
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	0	33	9
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	2.617	2.320	2.464
1596	Proizvodnja piva	403.142	432.067	413.104
1597	Proizvodnja slada	17.627	16.961	48.262
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	167.756	159.487	182.494
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	24.818	22.878	27.377
Izvor: DZS Obrada: MPŠ				

Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda – vrijednost proizvodnje

NKD	PROIZVOD	VRIJEDNOST PROIZVODNJE (OOO KUNA)		
		1999.	2000.	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	19.147.749	19.662.034	21.821.904
15	Proizvodnja hrane i pića	17.574.853	18.032.911	20.025.412
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	1.252.983	1.050.286	1.283.762
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	580.940	747.537	945.242
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	1.601.854	1.666.926	1.932.327
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	165.018	181.411	180.974
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	50.768	42.732	39.222

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	373.635	454.966	442.181
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	242.183	264.832	265.816
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	207.230	185.665	150.391
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	332.429	278.824	272.271
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća	231.620	220.367	206.036
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	2.259.723	2.647.234	2.907.756
1552	Proizvodnja sladoleda	345.312	385.529	344.850
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	790.369	796.524	799.162
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	136	238	144
1571	Proizvodnja stočne hrane	1.035.572	1.113.047	1.253.402
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	0	0	0
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	982.802	996.467	1.303.679
1582	Proizvodnja dvopeka i kekisa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	592.622	584.278	630.157
1583	Proizvodnja šećera	471.269	276.992	685.628
1584	Proizvodnja kakaa; proizvodnja čokolade i bombona	600.655	613.615	641.516
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjestenine	73.673	70.485	91.168
1586	Prerada čaja i kave	541.295	523.170	509.582
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	535.332	436.899	448.502
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	122.583	127.471	144.356
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	503.576	469.683	389.307
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	377.052	335.776	299.369
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	70.219	54.180	58.231
1593	Proizvodnja vina	498.217	555.768	559.409
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	0	216	88
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	14.419	14.177	14.613
1596	Proizvodnja piva	1.414.740	1.535.017	1.601.253
1597	Proizvodnja slada	40.401	38.162	112.981
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	1.266.225	1.364.436	1.512.037
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	1.572.896	1.629.123	1.796.492

Izvor: DZS, Obrada: MPS

Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda – indeksi proizvodnje

NKD	PROIZVOD	PROIZVODNJA (indeksi)				
		1997.	1998.	1999.	2000 = 100	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	101,8	105,4	99,7	100	106,3
15	Proizvodnja hrane i pića	103,1	107,2	99,7	100	105,7
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	116,9	120,4	108,9	100	97,1
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	77,3	75,2	77,0	100	117,7
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	103,8	107,4	104,0	100	107,7
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	81,1	95,2	76,7	100	111,6
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	141,1	138,4	117,3	100	93,3

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	97,0	127,0	102,9	100	106,8
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	74,0	85,8	79,0	100	100,1
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	96,3	114,3	97,3	100	98,3
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	148,2	114,9	106,5	100	112,8
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća	93,0	97,5	102,3	100	104,4
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	86,6	95,3	88,6	100	105,5
1552	Proizvodnja sladoleda	88,9	85,6	83,9	100	97,8
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	98,4	103,1	104,3	100	99,4
1571	Proizvodnja stočne hrane	94,6	108,1	99,9	100	108,0
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	116,5	107,0	97,9	100	103,9
1582	Proizvodnja dvopeka i keksova; proizvodnja trajnog peciva i kolača	104,7	106,0	102,5	100	109,2
1583	Proizvodnja šećera	237,0	242,8	199,7	100	224,0
1584	Proizvodnja kaka; proizvodnja čokolade i bombona	98,3	99,4	98,1	100	108,7
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjestenine	120,4	121,8	107,9	100	104,3
1586	Prerada čaja i kave	118,6	114,7	105,5	100	103,0
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	151,7	139,8	135,2	100	102,9
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	111,5	107,5	95,8	100	103,3
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	104,5	103,7	98,6	100	113,5
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	144,5	133,8	116,7	100	91,6
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	72,5	55,0	86,5	100	67,9
1593	Proizvodnja vina	138,3	147,0	107,9	100	109,1
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	401,5	178,2	123,6	100	112,7
1596	Proizvodnja piva	93,8	97,8	95,2	100	98,8
1597	Proizvodnja slada	119,8	99,4	104,0	100	283,4
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	91,4	107,3	99,2	100	111,0
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	91,6	90,8	100,1	100	111,8

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja - količinski

NKD	PROIZVOD	1999.	2000.	2001.
		potražnja (tona)	potražnja (tona)	potražnja (tona)
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	3.160.123	3.148.181	3.447.689
15	Proizvodnja hrane i pića	3.139.984	3.131.244	3.428.098
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	79.511	70.027	78.892
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	32.892	40.221	49.106
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	68.414	67.825	74.058
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	27.667	37.072	55.632
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	6.583	7.388	9.288
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	59.396	61.861	66.737
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	48.452	52.319	60.233

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	207.736	119.358	129.712
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	47.265	41.638	51.603
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća	17.344	19.056	21.124
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	438.300	520.550	524.034
1552	Proizvodnja sladoleda	9.615	10.629	10.933
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	433.696	440.514	453.804
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	18.685	38.006	53.949
1571	Proizvodnja stočne hrane	508.211	501.708	550.732
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	10.377	12.306	14.862
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	134.090	131.834	171.299
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	24.848	26.070	31.609
1583	Proizvodnja šećera	174.075	101.978	246.849
1584	Proizvodnja kaka; proizvodnja čokolade i bombona	19.576	20.123	24.067
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjestenine	17.146	17.340	24.177
1586	Prerada čaja i kave	10.243	9.951	10.511
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	20.521	19.837	22.591
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	2.329	3.196	3.753
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	34.899	33.693	38.659
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	10.363	10.745	10.201
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	12.694	12.607	8.098
1593	Proizvodnja vina	56.312	53.813	55.315
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	n.a	n.a	n.a
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	n.a	n.a	n.a
1596	Proizvodnja piva	378.542	424.804	416.632
1597	Proizvodnja slada	52.611	40.238	60.588
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	178.617	184.637	99.587
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	20.138	16.937	19.591

Izvor: DZS. Obrada: MPS

Napomena: pokazatelji su izračunati na temelju količina proizvodnje, uvoza i izvoza. Količine proizvodnje poduzeća koja imaju manje od 10 zaposlenih nisu evidentirane (niti obrtnika) te stoga ne raspoložemo pokazateljima za proizvode razreda 15.94 i 15.95 ukoliko ih proizvode spomenuta mikro poduzeća ili obrtnici.

Ovdje su prikazani podaci iz IND-21, u kojem su metodološki obuhvaćena poduzeća s 10 i više zaposlenih.

Potražnja – vrijednosno

NKD	PROIZVOD	1999.	2000.	2001.
		potražnja (000 kuna)	potražnja (000 kuna)	potražnja (000 kuna)
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I	19.953.709	20.943.607	23.606.566

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

	DUHANSKIH PROIZVODA			
15	Proizvodnja hrane i pića	18.583.121	19.773.783	22.444.860
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	1.391.156	1.343.052	1.613.379
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	568.690	743.649	949.352
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	1.587.768	1.680.407	1.974.832
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	278.050	332.349	433.933
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	81.460	80.633	95.370
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	430.934	540.106	518.704
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	456.938	501.551	530.507
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	333.474	344.279	319.764
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	384.200	318.782	335.166
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća	198.265	198.241	187.194
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	2.380.947	2.899.327	3.224.306
1552	Proizvodnja sladoleda	368.986	398.712	364.958
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	848.751	891.715	927.479
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	53.983	95.828	136.000
1571	Proizvodnja stočne hrane	1.075.116	1.165.419	1.327.953
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	76.764	88.332	109.683
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	982.802	996.467	1.303.679
1582	Proizvodnja dvopeka i kekisa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	565.228	581.328	670.298
1583	Proizvodnja šećera	469.485	287.304	655.513
1584	Proizvodnja kaka; proizvodnja čokolade i bombona	641.652	639.418	709.137
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjestenine	119.734	121.438	156.428
1586	Prerada čaja i kave	597.829	575.569	580.351
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	289.114	268.587	310.327
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	92.365	110.653	138.126
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	660.755	605.043	545.467
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	303.454	299.476	276.114
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	74.345	51.237	55.254
1593	Proizvodnja vina	454.908	514.147	534.114
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	n.a.	n.a.	n.a.
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	n.a.	n.a.	n.a.
1596	Proizvodnja piva	1.369.914	1.528.243	1.630.624

1597	Proizvodnja slada	98.990	83.381	145.644
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	1.344.538	1.483.488	1.679.730
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	1.370.588	1.169.824	1.161.706

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

Napomena: pokazatelji su izračunati na temelju vrijednosti proizvodnje, uvoza i izvoza. Vrijednosti proizvodnje poduzeća koja imaju manje od 10 zaposlenih nisu evidentirane (niti obrtnika) te stoga ne raspolažemo pokazateljima za proizvode razreda 15.94 i 15.95 ukoliko ih proizvode spomenuta mikro poduzeća ili obrtnici.

Ovdje su prikazani podaci iz IND-21, u kojem su metodološki obuhvaćena poduzeća s 10 i više zaposlenih.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba - koeficijenti

1. proizvodnja – izvoz

proizvodnja + uvoz - izvoz

2. proizvodnja

proizvodnja + uvoz – izvoz

Količinski pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba

NKD	PROIZVOD	1999.		2000.		2001.	
		1	2	1	2	1	2
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	0,83	0,94	0,80	0,89	0,76	0,90
15	Proizvodnja hrane i pića	0,83	0,94	0,80	0,89	0,76	0,89
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	0,68	0,86	0,51	0,72	0,61	0,78
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	0,96	1,03	0,96	1,00	0,92	0,99
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	0,86	0,97	0,87	0,97	0,92	1,00
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	0,07	0,42	0,04	0,33	0,01	0,24
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	0,20	0,23	0,11	0,14	0,08	0,10
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	0,86	0,95	0,84	0,89	0,81	0,88
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	0,38	0,53	0,30	0,46	0,29	0,45
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	0,58	0,71	0,30	0,42	0,14	0,38
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	0,65	0,77	0,70	0,82	0,63	0,75
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća	0,82	1,23	0,81	1,10	0,78	1,04
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	0,82	0,89	0,79	0,85	0,81	0,87
1552	Proizvodnja sladoleda	0,73	0,84	0,75	0,90	0,75	0,87
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	0,94	1,01	0,93	0,96	0,90	0,92
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1571	Proizvodnja stočne hrane	0,96	0,98	0,95	0,97	0,94	0,97

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	0,77	1,11	0,75	1,04	0,65	0,92
1583	Proizvodnja šećera	0,91	1,16	0,78	1,01	0,61	0,87
1584	Proizvodnja kakaa; proizvodnja čokolade i bombona	0,62	0,95	0,59	0,94	0,52	0,85
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjestenine	0,39	0,43	0,34	0,38	0,38	0,41
1586	Prerada čaja i kave	0,84	0,95	0,81	0,94	0,79	0,90
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	0,70	1,71	0,65	1,35	0,65	1,26
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	0,46	1,70	0,64	1,29	0,61	1,15
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	0,46	0,86	0,46	0,84	0,44	0,84
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	0,78	2,07	0,80	1,67	0,75	1,58
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	0,81	0,94	0,92	1,12	0,86	1,11
1593	Proizvodnja vina	0,91	1,02	0,95	1,10	0,88	1,06
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1596	Proizvodnja piva	0,96	1,06	0,96	1,02	0,94	0,99
1597	Proizvodnja slada	0,34	0,34	0,39	0,42	0,74	0,80
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	0,80	0,94	0,75	0,86	0,35	1,83
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,96	1,23	0,87	1,35	0,93	1,40

Izvor: DZS. Obrada: MPS

Napomena: pokazatelji su izračunati na temelju vrijednosti proizvodnje, uvoza i izvoza. Vrijednosti proizvodnje poduzeća koja imaju manje od 10 zaposlenih nisu evidentirane (niti obrtnika) te stoga ne raspoložemo pokazateljima za proizvode razreda 15.94 i 15.95 ukoliko ih proizvode spomenuta mikro poduzeća ili obrtnici.

Ovdje su prikazani podaci iz IND-21, u kojem su metodološki obuhvaćena poduzeća s 10 i više zaposlenih.

Vrijednosni pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba

NKD	PROIZVOD	1999.		2000.		2001.	
		1	2	1	2	1	2
DA	Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda	0,83	0,96	0,81	0,94	0,79	0,92
15	Proizvodnja hrane i pića	0,82	0,95	0,80	0,91	0,78	0,89
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	0,77	0,90	0,62	0,78	0,67	0,80
1512	Proiz., obrada i konzerviranje mesa peradi	0,97	1,02	0,98	1,01	0,96	1,00
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	0,90	1,01	0,91	0,99	0,92	0,98
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	0,15	0,59	0,09	0,55	0,00	0,42
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	0,52	0,62	0,43	0,53	0,34	0,41
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	0,80	0,87	0,81	0,84	0,80	0,85

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	0,41	0,53	0,37	0,53	0,35	0,50
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	0,50	0,62	0,47	0,54	0,25	0,47
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	0,76	0,87	0,78	0,87	0,70	0,81
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća	0,89	1,17	0,89	1,11	0,86	1,10
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	0,88	0,95	0,86	0,91	0,85	0,90
1552	Proizvodnja sladoleda	0,86	0,94	0,89	0,97	0,88	0,94
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	0,86	0,93	0,85	0,89	0,83	0,86
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1571	Proizvodnja stočne hrane	0,92	0,96	0,93	0,96	0,91	0,94
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1581	Proiz. kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
1582	Proiz. dvopeka i keksa; trajnog peciva i kolača	0,80	1,05	0,80	1,01	0,74	0,94
1583	Proizvodnja šećera	0,95	1,00	0,90	0,96	0,72	1,05
1584	Proizv. kaka; proizvodnja čokolade i bombona	0,69	0,94	0,68	0,96	0,61	0,90
1585	Proiz. makarona, njoka i slične suhe tjestenine	0,56	0,62	0,51	0,58	0,53	0,58
1586	Prerada čaja i kave	0,85	0,91	0,84	0,91	0,82	0,88
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	0,73	1,85	0,67	1,63	0,67	1,45
1588	Proiz. homogenizirane gotove i dijetetske hrane	0,68	1,33	0,73	1,15	0,72	1,05
1589	Proizvodnja ostalih prehr. proizvoda, d.n.	0,43	0,76	0,38	0,78	0,26	0,71
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	0,83	1,24	0,83	1,12	0,79	1,08
1592	Proiz. etilnoga alk. iz fermentiranih materijala	0,85	0,94	0,91	1,06	0,88	1,05
1593	Proizvodnja vina	0,96	1,10	0,96	1,08	0,92	1,05
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1595	Proiz. ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1596	Proizvodnja piva	0,96	1,03	0,96	1,00	0,95	0,98
1597	Proizvodnja slada	0,41	0,41	0,42	0,46	0,73	0,78
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	0,90	0,94	0,88	0,92	0,87	0,90
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,95	1,15	0,92	1,39	0,97	1,55

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

Napomena: pokazatelji su izračunati na temelju vrijednosti proizvodnje, uvoza i izvoza. Vrijednosti proizvodnje poduzeća koja imaju manje od 10 zaposlenih nisu evidentirane (niti obrtnika) te stoga ne raspolažemo pokazateljima za proizvode razreda 15.94 i 15.95 ukoliko ih proizvode spomenuta mikro poduzeća ili obrtnici.

Ovdje su prikazani podaci iz IND-21, u kojem su metodološki obuhvaćena poduzeća s 10 i više zaposlenih.

2. Trgovina

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz ukupni – industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda- količine

NKD		UVOZ (tona)		
		1999.	2000.	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	530.561	619.459	824.796

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

15	PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	529.711	617.339	823.508
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	25.307	34.348	30.889
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	1.416	1.559	3.779
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	9.789	8.963	5.965
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	25.638	35.666	55.111
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	5.294	6.587	8.509
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	8.095	10.139	12.969
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	29.949	36.698	42.966
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	87.055	83.495	111.704
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	16.369	12.467	19.157
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masti	3.097	3.587	4.662
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	76.785	107.882	97.568
1552	Proizvodnja sladoleda	2.617	2.631	2.735
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	24.362	29.665	46.540
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	18.794	38.134	54.227
1571	Proizvodnja stočne hrane	21.518	23.345	31.723
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	10.389	12.317	14.950
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	0	0	0
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	5.710	6.505	11.096
1583	Proizvodnja šećera	16.467	21.983	95.511
1584	Proizvodnja kaka; proizvodnja čokolade i bombona	7.503	8.250	11.551
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjest	10.402	11.450	14.999
1586	Prerada čaja i kave	1.648	1.881	2.189
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	6.243	6.852	7.955
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	1.267	1.161	1.449
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	18.775	18.085	21.601
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	2.327	2.102	2.595
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	2.373	960	1.110
1593	Proizvodnja vina	5.334	2.645	6.443
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	6	0	33
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	26	47	40
1596	Proizvodnja piva	14.395	16.376	23.659
1597	Proizvodnja slada	34.984	24.708	15.497
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	35.779	46.850	64.326
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	850	2.120	1.288

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

Napomena: u razredu 1598 - proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka izuzeta je količina uvezene vode iz vodovoda i cisterni radi izračuna samodostatnosti (proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih pića prema NKD ne evidentira vodu iz vodovoda i cisterni).

Uvoz ukupni – industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda- vrijednost

NKD		UVOZ (000 kn)		
		1999.	2000.	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	3.437.474	4.028.084	4.962.991

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

15	PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	3.373.988	3.933.683	4.925.597
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	315.080	508.377	539.173
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	16.915	14.306	35.856
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	156.547	158.914	167.547
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	237.661	302.604	443.378
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	39.093	45.835	62.951
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	84.773	103.433	105.853
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	271.373	313.635	343.749
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	166.365	182.414	239.140
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	91.144	71.542	101.980
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masti	22.768	22.614	25.865
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	293.071	408.563	475.144
1552	Proizvodnja sladoleda	51.640	45.343	44.664
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	116.080	129.838	160.019
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	54.522	96.294	137.042
1571	Proizvodnja stočne hrane	84.879	86.428	118.107
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	76.940	88.499	110.484
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	0	0	0
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; trajnog peciva i kolača	112.800	118.698	175.477
1583	Proizvodnja šećera	24.099	29.556	181.821
1584	Proizvodnja kaka; proizvodnja čokolade i bombona	200.873	206.439	275.294
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjestenine	53.041	59.140	73.336
1586	Prerada čaja i kave	89.070	90.610	105.494
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	78.861	87.833	103.231
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	29.401	29.380	38.077
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	377.483	376.443	404.145
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	51.418	51.489	58.622
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	10.789	4.375	6.630
1593	Proizvodnja vina	18.182	19.900	40.830
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	45	2	192
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	611	1.185	946
1596	Proizvodnja piva	54.789	61.034	88.084
1597	Proizvodnja slada	58.590	48.334	39.979
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	135.085	170.626	222.487
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	63.486	94.401	37.394

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

Napomena: u razredu 1598 - proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka izuzeta je vrijednost uvezene vode iz vodovoda i cisterni radi izračuna samodostatnosti (proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih pića prema NKD ne evidentira vodu iz vodovoda i cisterni).

Uvoz iz zemalja EU i ostalih zemalja – industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda- količine

NKD	UVOZ (tona)	OSTALE ZEMLJE			ZEMLJE EU		
		1999.	2000.	2001.	1999.	2000.	2001.
DA	Proiz hrane, pića i duhan. proizvoda	330.419	387.681	535.064	200.142	231.778	289.732

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

15	PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	329.701	386.799	534.826	200.010	230.540	288.682
1511	Proiz., obrada i konzerviranje mesa	11.982	14.186	14.065	13.325	20.162	16.824
1512	Proiz., obrada i konzerviranje mesa peradi	973	378	855	444	1.180	2.925
1513	Proiz. proizvoda od mesa i mesa peradi	5.818	5.698	3.829	3.971	3.265	2.136
1520	Prerada i konzervi. riba i ribljih proizvoda	15.783	20.791	25.002	9.855	14.874	30.109
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	1.183	2.397	3.450	4.111	4.190	5.060
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	4.161	5.856	7.918	3.934	4.282	5.051
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	17.122	20.080	24.325	12.827	16.618	18.641
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	85.394	78.141	101.300	1.661	5.354	10.405
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	10.693	5.931	11.819	5.676	6.536	7.337
1543	Proiz. margarina i sličnih jestivih masti	1.113	1.284	2.312	1.984	2.303	2.350
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	58.954	91.952	84.796	17.830	15.929	12.772
1552	Proizvodnja sladoleda	939	1.491	1.713	1.678	1.140	1.022
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	9.033	9.989	23.191	15.330	19.676	23.349
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	11.183	28.178	41.214	7.611	9.955	13.012
1571	Proizvodnja stočne hrane	9.303	9.516	13.979	12.215	13.829	17.745
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	2.564	3.225	9.272	7.825	9.092	5.679
1581	Proiz. kruha, peciva, svježe tjest. i kolača	0	0	0	0	0	0
1582	Proiz. dvopeka i keksa; trajnog peciva i kolača	2.005	2.073	4.157	3.705	4.433	6.939
1583	Proizvodnja šećera	7.075	15.708	67.851	9.391	6.275	27.660
1584	Proiz. kakaa; čokolade i bombona	2.940	3.182	4.639	4.563	5.068	6.911
1585	Proiz. makarona, njoka i slične suhe tjest. i	2.652	2.607	2.947	7.750	8.843	12.051
1586	Prerada čaja i kave	332	437	483	1.316	1.444	1.706
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	3.472	3.618	4.153	2.770	3.234	3.802
1588	Proiz. homogenizirane gotove i dijetet. hrane	767	680	729	500	481	720
1589	Proiz. ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	7.430	4.242	6.028	11.345	13.843	15.573
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	1.240	730	868	1.087	1.372	1.727
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	2.214	788	369	159	172	742
1593	Proizvodnja vina	2.917	1.991	5.847	2.418	654	596
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	0	0	16	6	0	17
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	9	0	0	17	47	40
1596	Proizvodnja piva	8.989	10.035	14.911	5.406	6.341	8.748
1597	Proizvodnja slada	18.029	11.364	10.556	16.955	13.344	4.942
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	23.434	30.249	42.233	12.345	16.600	22.093
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	718	882	238	132	1.238	1.050

Izvor: DZS. Obrada: MPS

Uvoz iz zemalja EU i ostalih zemalja – industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda - vrijednost uvoza

NKD	UVOZ (000 kuna)	OSTALE ZEMLJE	ZEMLJE EU

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

		1999.	2000.	2001.	1999.	2000.	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	1.708.713	1.978.404	2.541.231	1.728.761	2.049.680	2.421.760
15	PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	1.653.100	1.906.103	2.524.861	1.720.888	2.027.580	2.400.736
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	177.119	245.726	291.442	137.961	262.651	247.731
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	14.469	5.297	10.396	2.446	9.009	25.460
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	105.481	100.247	103.271	51.066	58.667	64.276
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	120.382	156.187	219.645	117.279	146.417	223.733
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	11.308	16.420	24.836	27.785	29.415	38.115
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	49.758	63.952	63.260	35.015	39.481	42.593
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	163.671	181.005	203.979	107.702	132.630	139.770
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	156.809	161.959	202.893	9.556	20.455	36.247
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	47.435	25.310	53.421	43.709	46.232	48.559
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masti	6.406	6.522	11.154	16.362	16.092	14.711
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	184.801	273.241	289.282	108.270	135.322	185.862
1552	Proizvodnja sladoleda	18.395	23.786	25.859	33.245	21.557	18.805
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	44.438	44.647	63.758	71.642	85.191	96.261
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	30.035	66.559	98.881	24.487	29.735	38.161
1571	Proizvodnja stočne hrane	16.000	17.486	28.720	68.879	68.942	89.387
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	20.637	25.702	67.068	56.303	62.797	43.416
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	0	0	0	0	0	0
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	29.968	29.810	54.877	82.832	88.888	120.600
1583	Proizvodnja šećera	6.244	14.183	113.533	17.855	15.373	68.288
1584	Proizvodnja kaka; proizvodnja čokolade i bombona	75.803	77.148	102.460	125.070	129.291	172.834
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjeste	13.792	14.832	15.940	39.249	44.308	57.396
1586	Prerada čaja i kave	24.073	23.381	27.826	64.997	67.229	77.668
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	48.509	50.700	56.887	30.352	37.133	46.344

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	11.971	12.391	14.219	17.430	16.989	23.858
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	112.971	107.133	147.716	264.512	269.310	256.429
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	16.327	14.928	18.387	35.091	36.561	40.235
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	9.881	3.388	2.145	908	987	4.485
1593	Proizvodnja vina	12.072	14.057	32.496	6.110	5.843	8.334
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina			43	45	2	149
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	207			404	1.185	946
1596	Proizvodnja piva	22.844	26.310	42.384	31.945	34.724	45.700
1597	Proizvodnja slada	28.712	19.973	26.891	29.878	28.361	13.088
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	72.582	83.823	111.192	62.503	86.803	111.295
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	55.613	72.301	16.370	7.873	22.100	21.024

Izvor: DZS. Obrada: MPS

Količinski uvoz prema zemljama podrijetla – industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda

UVOZ (tona)				
ZEMLJE - RANG	1999.	2000.	2001.	PROSJEK
DA PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	530.561	619.459	824.796	658.272
DA 15 PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	529.711	617.339	823.508	656.853
ZEMLJE EU UKUPNO	200.010	230.540	288.682	239.744
ITALIJA	52.232	67.008	74.247	64.496
NJEMAČKA	56.096	49.376	59.965	55.145
AUSTRIJA	35.961	45.833	73.251	51.681
NIZOZEMSKA	18.503	19.411	19.514	19.143
FRANCUSKA	15.046	16.228	12.353	14.542
DANSKA	4.345	7.763	16.450	9.519
ŠPANJOLSKA	6.552	9.088	11.753	9.131
ŠVEDSKA	4.290	5.384	9.088	6.254
BELGIJA	4.004	5.869	7.552	5.808
VELIKA BRITANIJA	1.496	1.736	1.762	1.665
GRČKA	880	1.846	1.711	1.479
IRSKA	590	895	734	740
FINSKA	14	78	125	72
PORTUGAL	2	4	149	52
LUKSEMBURG	0	20	28	16

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

OSTALE ZEMLJE UKUPNO	329.701	386.799	534.826	417.109
DA 16 PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	850	2.120	1.288	1.419
ZEMLJE EU UKUPNO	132	1.238	1.050	806
FRANCUSKA	75	1.209	1.006	763
NIZOZEMSKA	13	18	21	18
NJEMAČKA	31	4	11	15
VELIKA BRITANIJA	1	5	8	5
AUSTRIJA	9	0	0	3
DANSKA	2	1	2	2
BELGIJA	0	0	1	1
ŠVEDSKA	0	0	0	0
IRSKA	0	0	0	0
ITALIJA	0	0	0	0
GRČKA	0	0	0	0
PORTUGAL	0	0	0	0
OSTALE ZEMLJE UKUPNO	718	882	238	613

Izvor: DZS. Obrada: MPS

Vrijednost uvoza prema zemljama podrijetla – industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda

UVOZ (000 kn)				
ZEMLJE - RANG	1999.	2000.	2001.	PROSJEK
DA PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	3.437.474	4.028.084	4.962.991	4.142.850
DA 15 PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	3.373.988	3.933.683	4.925.598	4.077.756
ZEMLJE EU UKUPNO	1.720.888	2.027.580	2.400.737	2.049.735
ITALIJA	412.710	511.265	570.790	498.255
NJEMAČKA	389.978	415.865	562.521	456.121
AUSTRIJA	352.515	417.575	531.119	433.736
NIZOZEMSKA	133.104	170.217	158.686	154.002
ŠPANJOLSKA	104.136	138.828	155.074	132.679
FRANCUSKA	130.931	133.662	113.627	126.073
DANSKA	46.291	81.208	128.867	85.455
BELGIJA	46.137	59.619	74.199	59.985
ŠVEDSKA	36.016	36.369	46.254	39.546
VELIKA BRITANIJA	42.619	31.519	31.951	35.363
IRSKA	16.918	16.633	10.264	14.605
GRČKA	9.296	12.783	13.704	11.928
FINSKA	192	1.218	2.362	1.257
LUKSEMBURG		707	641	449
PORTUGAL	46	111	678	278
OSTALE ZEMLJE UKUPNO	1.653.100	1.906.103	2.524.861	2.028.021
DA 16 PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	63.486	94.401	37.393	65.093
ZEMLJE EU UKUPNO	7.873	22.100	21.024	16.999
FRANCUSKA	1.515	17.616	13.444	10.858

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

NIZOZEMSKA	2.183	2.991	3.468	2.881
NJEMAČKA	3.004	666	2.494	2.055
VELIKA BRITANIJA	106	514	849	490
DANSKA	368	139	271	259
AUSTRIJA	560	0	0	187
BELGIJA	47	45	359	150
ŠVEDSKA	70	57	76	68
IRSKA	0	27	59	29
ITALIJA	20	46	4	23
GRČKA	0	0	0	0
PORTUGAL	0	0	0	0
OSTALE ZEMLJE UKUPNO	55.613	72.301	16.370	48.095

Izvor: DZS. Obrada: MPS

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz ukupni – industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda- količine

NKD		IZVOZ (tona)		
		1999.	2000.	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	350.552	266.007	467.240
15	PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	345.023	350.002	1.662.666
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	14.187	14.966	13.654
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	2.503	1.593	3.166
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	7.528	6.906	6.134
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	9.707	10.665	12.881
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	233	234	181
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	5.119	3.639	4.865
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	7.145	8.524	9.739
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	26.201	14.523	30.732
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	5.540	4.766	6.074
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masti	7.073	5.398	5.612
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	27.701	27.800	30.910
1552	Proizvodnja sladoleda	1.045	1.530	1.345
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	30.427	13.263	8.790
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	111	130	280
1571	Proizvodnja stočne hrane	12.038	7.147	17.648
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	12	11	88
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	0	0	0
1582	Proizvodnja dvopeka i kekisa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	8.322	7.420	8.535
1583	Proizvodnja šećera	44.816	22.780	62.508
1584	Proizvodnja kaka; proizvodnja čokolade i bombona	6.432	7.039	7.979
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjeste	702	683	759
1586	Prerada čaja i kave	1.135	1.234	1.151
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	20.758	13.880	13.856
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	2.898	2.096	2.014

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	14.049	12.768	15.570
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	13.439	9.260	8.560
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	1.585	2.533	1.970
1593	Proizvodnja vina	6.731	7.887	9.547
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	784	15	27
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	2.891	2.486	3.056
1596	Proizvodnja piva	38.995	23.639	20.131
1597	Proizvodnja slada	0	1.431	3.171
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	24.918	113.756	1.351.733
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	5.530	8.061	9.074

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

Napomena: u razredu 1598 - proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka izuzeta je količina izveze vode iz vodovoda i cisterni radi izračuna samodostatnosti (proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih pića prema NKD ne evidentira vodu iz vodovoda i cisterni).

Izvoz ukupni – industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda- vrijednost

NKD		IZVOZ (000 kuna)		
		1999.	2000.	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	2.631.514	2.746.511	3.178.329
15	PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	2.365.720	2.193.088	2.508.200
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	176.907	215.611	209.556
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	29.165	18.194	31.746
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	170.633	145.433	125.042
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	124.629	151.666	190.419
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	8.401	7.934	6.803
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	27.474	18.293	29.330
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	56.618	76.916	79.058
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	40.121	23.800	69.767
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	39.373	31.584	39.085
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masti	56.123	44.740	44.707
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	171.847	156.470	158.594
1552	Proizvodnja sladoleda	27.966	32.160	24.556
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	57.698	34.647	31.702
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	675	704	1.186
1571	Proizvodnja stočne hrane	45.335	34.056	43.556
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	176	167	801
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	0	0	0
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	140.194	121.648	135.336
1583	Proizvodnja šećera	25.883	19.244	211.936
1584	Proizvodnja kakaa; proizvodnja čokolade i bombona	159.876	180.636	207.673
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjest	6.980	8.187	8.076
1586	Prerada čaja i kave	32.536	38.211	34.725
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	325.079	256.145	241.406
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	59.619	46.198	44.307

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	220.304	241.083	247.985
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	125.016	87.789	81.877
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	6.663	7.318	9.607
1593	Proizvodnja vina	61.491	61.521	66.125
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	2.485	55	234
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	10.065	9.904	10.131
1596	Proizvodnja piva	99.615	67.808	58.713
1597	Proizvodnja slada	1	3.115	7.316
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	56.772	51.847	56.845
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	265.794	553.700	672.180

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

Napomena: u razredu 1598 - proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka izuzeta je vrijednost izvezena vode iz vodovoda i cisterni radi izračuna samodostatnosti (proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih pića prema NKD ne evidentira vodu iz vodovoda i cisterni).

Izvoz u zemlje EU i ostale zemlje – industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda – količine

NKD	IZVOZ (tona)	OSTALE ZEMLJE			ZEMLJE EU		
		1999.	2000.	2001.	1999.	2000.	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	277.035	206.539	350.109	73.517	59.468	117.131
15	PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	272.670	199.602	342.488	72.353	58.344	115.678
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	4.869	4.517	3.393	9.318	10.449	10.261
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	2.444	1.588	2.446	59	6	720
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	5.995	5.107	4.120	1.533	1.799	2.014
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	6.422	6.964	8.427	3.285	3.702	4.454
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	233	216	181	0	19	0
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	5.046	3.588	4.638	73	51	226
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	3.552	3.657	4.450	3.592	4.867	5.289
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	23.456	14.352	30.506	2.746	171	225
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	5.305	4.611	5.895	235	155	179
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masti	7.060	5.398	5.612	13	0	0
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	24.127	21.624	20.076	3.574	6.176	10.834
1552	Proizvodnja sladoleda	1.025	1.488	1.336	19	42	9
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	30.383	13.208	8.629	43	55	161
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	111	123	279	0	7	1
1571	Proizvodnja stočne hrane	11.839	6.814	6.622	199	333	11.026
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	12	11	88	0	0	0
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	0	0	0	0	0	0
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	8.003	7.131	8.179	319	289	356
1583	Proizvodnja šećera	7.735	6.763	1.928	37.081	16.017	60.581

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1584	Proizvodnja kaka; proizvodnja čokolade i bombona	6.366	6.849	7.715	66	189	264
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjest	700	681	757	2	1	2
1586	Prerada čaja i kave	1.129	1.231	1.144	6	4	7
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	18.167	11.107	11.303	2.591	2.773	2.552
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	2.845	2.081	1.944	53	14	71
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	12.888	11.852	14.532	1.161	916	1.038
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	12.841	8.616	7.945	598	644	615
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	1.585	1.233	1.323	0	1.299	647
1593	Proizvodnja vina	2.902	3.398	6.571	3.829	4.490	2.975
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	784	15	24	0	0	3
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	2.891	2.486	3.056	0	0	0
1596	Proizvodnja piva	37.672	22.514	19.316	1.323	1.125	815
1597	Proizvodnja slada	0	1.431	2.993	0	0	179
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	24.286	18.949	147.059	632	2.750	174
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	4.365	6.937	7.621	1.165	1.124	1.453

Izvor: DZS. Obrada: MPS

Izvoz u zemlje EU i ostale zemlje – industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda - vrijednost izvoza

NKD IZVOZ (000 kuna)		OSTALE ZEMLJE			ZEMLJE EU		
		1999.	2000.	2001.	1999.	2000.	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	2.265.598	2.299.236	2.526.468	365.916	447.275	651.861
15	PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	2.003.315	1.746.695	1.862.662	362.405	446.116	643.487
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	35.814	47.989	42.420	141.093	167.622	167.136
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	28.110	18.136	28.346	1.055	58	3.400
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	135.627	106.772	81.913	35.006	38.661	43.129
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	102.937	115.463	156.031	21.692	36.203	34.388
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	8.401	7.840	6.803		94	
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	26.517	17.941	26.921	957	352	2.409
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	34.820	40.955	43.903	21.798	35.961	35.155
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	38.315	23.445	69.024	1.806	355	743
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	38.475	31.216	38.539	898	368	546
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masti	56.024	44.740	44.707	99	0	0

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	170.078	153.283	142.555	1.769	3.187	16.039
1552	Proizvodnja sladoleda	27.384	31.494	24.216	582	666	340
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	57.414	34.318	31.104	284	329	598
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	675	689	1.177		15	9
1571	Proizvodnja stočne hrane	39.591	26.313	33.405	5.744	7.743	10.151
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	176	167	801	0	0	0
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	0	0	0	0	0	0
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	135.086	116.926	129.427	5.108	4.722	5.909
1583	Proizvodnja šećera	6.491	6.301	4.206	19.392	12.943	207.730
1584	Proizvodnja kakaa; proizvodnja čokolade i bombona	158.258	176.983	201.233	1.618	3.653	6.440
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjest	6.945	8.174	8.041	35	13	35
1586	Prerada čaja i kave	32.231	38.088	34.319	305	123	406
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	276.746	200.560	194.371	48.333	55.585	47.035
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	58.913	45.857	43.253	706	341	1.054
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	207.189	225.708	229.844	13.115	15.375	18.141
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	116.640	78.634	72.133	8.376	9.155	9.744
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	6.663	4.887	7.980		2.431	1.627
1593	Proizvodnja vina	31.699	27.600	37.276	29.792	33.921	28.849
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	2.485	55	97	0	0	137
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	10.065	9.904	10.131	0	0	0
1596	Proizvodnja piva	97.857	66.414	57.293	1.758	1.394	1.420
1597	Proizvodnja slada	0	3.115	6.851	1	0	465
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	55.689	36.728	54.342	1.083	14.846	452
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	262.283	552.541	663.806	3.511	1.159	8.374

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

Količinski izvoz prema zemljama namjene – industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda

IZVOZ (tona)				
ZEMLJE - RANG	1999.	2000.	2001.	PROSJEK
DA PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	350.552	266.007	467.240	361.266
DA 15 PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	345.023	257.946	458.166	353.711
ZEMLJE EU UKUPNO	72.353	58.344	115.678	82.125
ITALIJA	40.660	25.244	78.194	48.033
NJEMAČKA	12.449	17.738	17.112	15.766

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

AUSTRIJA	10.145	5.156	11.466	8.922
NIZOZEMSKA	5.422	4.148	4.661	4.744
FRANCUSKA	1.213	2.860	964	1.679
ŠVEDSKA	1.195	1.389	1.640	1.408
VELIKA BRITANIJA	1.089	1.029	1.164	1.094
BELGIJA	117	278	311	235
GRČKA	14	171	85	90
FINSKA	11	220	20	84
ŠPANJOLSKA	13	88	19	40
DANSKA	20	19	37	25
PORTUGAL	6	0	6	4
IRSKA	0	4	0	1
LUKSEMBURG	0	0	0	0
OSTALE ZEMLJE UKUPNO	272.670	199.602	342.488	271.587
DA 16 PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	5.530	8.061	9.074	7.555
ZEMLJE EU UKUPNO	1.165	1.124	1.453	1.247
AUSTRIJA	1.160	1.124	1.379	1.221
BELGIJA	0	0	43	14
DANSKA	1	0	31	11
FRANCUSKA	4	0	0	1
NJEMAČKA	0	0	0	0
GRČKA	0	0	0	0
IRSKA	0	0	0	0
ITALIJA	0	0	0	0
NIZOZEMSKA	0	0	0	0
PORTUGAL	0	0	0	0
ŠVEDSKA	0	0	0	0
VELIKA BRITANIJA	0	0	0	0
OSTALE ZEMLJE UKUPNO	4.365	6.937	7.621	6.308
Izvor: DZS Obrada MPŠ				

Vrijednost izvoza prema zemljama namjene - industrija hrane, pića i duhanskih proizvoda (IZVOZ u 000 kn)

ZEMLJE - RANG	1999.	2000.	2001.	PROSJEK
DA PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	2.631.514	2.746.512	3.178.329	2.852.118
DA 15 PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	2.365.720	2.192.811	2.506.149	2.354.893
ZEMLJE EU UKUPNO	362.407	446.116	643.490	484.004
ITALIJA	105.956	134.171	325.155	188.427
NJEMAČKA	133.838	169.298	173.169	158.768
AUSTRIJA	63.693	60.975	74.635	66.434
VELIKA BRITANIJA	18.359	19.594	19.651	19.201
ŠVEDSKA	11.431	16.477	22.523	16.810
NIZOZEMSKA	16.286	18.882	8.134	14.434

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

FRANCUSKA	9.991	17.510	14.582	14.028
BELGIJA	1.585	3.428	2.479	2.497
GRČKA	261	3.916	1.826	2.001
ŠPANJOLSKA	68	1.286	265	540
DANSKA	325	419	373	372
PORTUGAL	419	1	297	239
FINSKA	196	97	403	232
IRSKA	0	64	0	21
LUKSEMBURG	0	0	0	0
OSTALE ZEMLJE UKUPNO	2.003.315	1.746.695	1.862.662	1.870.891
DA 16 PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	265.794	553.701	672.180	497.225
ZEMLJE EU UKUPNO	3.511	1.159	8.374	4.348
AUSTRIJA	0	0	3.066	1.022
BELGIJA	0	0	0	0
DANSKA	0	0	0	0
FRANCUSKA	2.892	1.125	1.303	1.773
NJEMAČKA	138	12	3.944	1.365
GRČKA	1	0	0	0
IRSKA	0	0	0	0
ITALIJA	478	22	9	170
NIZOZEMSKA	0	0	0	0
PORTUGAL	0	0	1	0
ŠVEDSKA	0	0	0	0
VELIKA BRITANIJA	2		51	18
OSTALE ZEMLJE UKUPNO	262.283	552.541	663.806	492.877

Izvor: DZS .Obrada MPŠ

c) Pokazatelji izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Pokazatelji izračunati na temelju količina

NKD	PROIZVOD	1999. (%)		2000. (%)		2001. (%)	
		izvoz/ proizv.	uvoz/ proizv.	izvoz/ proizv.	uvoz/ proizv.	izvoz/ proizv.	uvoz/ proizv.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	11,80	17,80	9,50	22,20	15,10	26,70
15	Proizvodnja hrane i pića	11,70	17,90	9,30	22,30	15,00	26,90
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	20,70	37,00	29,60	67,80	22,10	50,10
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	7,40	4,20	4,00	3,90	6,50	7,80
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	11,40	14,80	10,50	13,60	8,30	8,00
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	82,70	218,50	88,40	295,50	96,10	411,20
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	15,30	347,80	22,60	636,40	18,90	886,40

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	9,10	14,30	6,60	18,30	8,30	22,10
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	27,90	116,80	35,30	152,00	36,10	159,10
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	17,80	59,30	28,80	165,70	63,10	229,20
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	15,20	44,90	14,00	36,70	15,80	49,70
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća	33,20	14,50	25,90	17,20	25,40	21,10
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	7,10	19,70	6,30	24,50	6,80	21,30
1552	Proizvodnja sladoleda	13,00	32,50	16,10	27,60	14,10	28,70
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	6,90	5,50	3,10	7,00	2,10	11,20
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	5533,60	939700,00	6504,30	1906700,00	14017,00	2711350,00
1571	Proizvodnja stočne hrane	2,40	4,30	1,50	4,80	3,30	5,90
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	-	-	-	-	-	-
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	30,30	20,80	27,50	24,10	29,40	38,20
1583	Proizvodnja šećera	22,10	8,10	22,20	21,40	29,20	44,70
1584	Proizvodnja kakaa; proizvodnja čokolade i bombona	34,80	40,50	37,20	43,60	38,90	56,40
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjestenine	9,40	139,70	10,40	174,20	7,60	150,90
1586	Prerada čaja i kave	11,70	16,90	13,30	20,20	12,20	23,10
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	59,20	17,80	51,70	25,50	48,60	27,90
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	73,20	32,00	50,70	28,10	46,60	33,60
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	46,60	62,20	45,00	63,70	47,70	66,20
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	62,60	10,80	51,70	11,70	52,90	16,10
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	13,30	19,90	17,90	6,80	22,00	12,40
1593	Proizvodnja vina	11,70	9,20	13,40	4,50	16,30	11,00
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1596	Proizvodnja piva	9,70	3,60	5,50	3,80	4,90	5,70
1597	Proizvodnja slada	0,00	198,50	8,40	145,70	6,60	32,10
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	14,90	21,30	13,60	29,40	80,70	35,20
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	22,30	3,40	35,20	9,30	33,10	4,70

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

Napomena: pokazatelji su izračunati na temelju količina proizvodnje, uvoza i izvoza. Količine proizvodnje poduzeća koja imaju manje od 10 zaposlenih nisu evidentirane (niti obrtnika) te stoga ne raspoložemo pokazateljima za proizvode razreda 15.94 i 15.95 ukoliko ih proizvode spomenuta mikro poduzeća ili obrtnici.

Također u RH prema istom izvoru nema industrijske proizvodnje hrane za kućne ljubimce.

Ovdje su prikazani podaci iz IND-21, u kojem su metodološki obuhvaćena poduzeća s 10 i više zaposlenih.

Pokazatelji izračunati na temelju vrijednosti

NKD	PROIZVOD	1999. (%)		2000. (%)		2001. (%)	
		izvoz/ proizv.	uvoz/ proizv.	izvoz/ proizv.	uvoz/ proizv.	izvoz/ proizv.	uvoz/ proizv.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	13,74	17,95	13,97	20,49	14,56	22,74
15	Proizvodnja hrane i pića	13,46	19,20	12,16	21,81	12,51	24,60
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	14,12	25,15	20,53	48,40	16,32	42,00
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	5,02	2,91	2,43	1,91	3,36	3,79
1513	Proiz. proizvoda od mesa i mesa peradi	10,65	9,77	8,72	9,53	6,47	8,67
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	75,52	144,02	83,60	166,81	105,22	245,00
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	16,55	77,00	18,57	107,26	17,34	160,50
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	7,35	22,69	4,02	22,73	6,63	23,94
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	23,38	112,05	29,04	118,43	29,74	129,32
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	19,36	80,28	12,82	98,25	46,39	159,01
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	11,84	27,42	11,33	25,66	14,36	37,46
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća	24,23	9,83	20,30	10,26	21,70	12,55
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	7,60	12,97	5,91	15,43	5,45	16,34
1552	Proizvodnja sladoleda	8,10	14,95	8,34	11,76	7,12	12,95
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	7,30	14,69	4,35	16,30	3,97	20,02
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	496,32	40.089,71	295,80	40459,66	823,61	95168,06
1571	Proizvodnja stočne hrane	4,38	8,20	3,06	7,76	3,48	9,42
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	-	-	-	-	-	-
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	23,66	19,03	20,82	20,32	21,48	27,85
1583	Proizvodnja šećera	5,49	5,11	6,95	10,67	30,91	26,52
1584	Proizvodnja kaka; proizvodnja čokolade i bombona	26,62	33,44	29,44	33,64	32,37	42,91
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjestenine	9,47	71,99	11,62	83,90	8,86	80,44
1586	Prerada čaja i kave	6,01	16,45	7,30	17,32	6,81	20,70
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	60,72	14,73	58,63	20,10	53,82	23,02
1588	Proizvodnja homogenizirane	48,64	23,98	36,24	23,05	30,69	26,38

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

	gotove i dijetetske hrane						
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	43,75	74,96	51,33	80,15	63,70	103,81
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	33,16	13,64	26,15	15,33	27,35	19,58
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	9,49	15,36	13,51	8,07	16,50	11,39
1593	Proizvodnja vina	12,34	3,65	11,07	3,58	11,82	7,30
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1596	Proizvodnja piva	7,04	3,87	4,42	3,98	3,67	5,50
1597	Proizvodnja slada	0,00	145,02	8,16	126,65	6,48	35,39
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	4,48	10,67	3,78	12,51	3,62	14,71
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	16,90	4,04	33,99	5,79	37,42	2,08

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

Napomena: pokazatelji su izračunati na temelju vrijednosti proizvodnje, uvoza i izvoza. Vrijednosti poduzeća koja imaju manje od 10 zaposlenih nisu evidentirane (niti obrtnika) te stoga ne raspoložemo pokazateljima za proizvode razreda 15.94 i 15.95 ukoliko ih proizvode spomenuta mikro poduzeća ili obrtnici.

Također u RH prema istom izvoru nema industrijske proizvodnje hrane za kućne ljubimce.

Ovdje su prikazani podaci iz IND-21, u kojem su metodološki obuhvaćena poduzeća s 10 i više zaposlenih.

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak/ukupno za industriju

PROMET-PRIHODI – Odgovor na poglavlje 15-Industrijska politika – Odjeljak 2-H-3-a

NKD	PROIZVOD	1999. (kuna)	2000. (kuna)	2001. (kuna)	2002(kuna)
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA				
15	Proizvodnja hrane i pića				
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	1.010.983.584	1.376.137.173	1.542.346.774	1.508.918.365
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi		150.790	3.805.379	16.070.463
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	1.311.339.927	1.097.828.692	1.106.429.086	1.372.963.799
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	154.825.757	203.828.679	248.492.979	291.769.206
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	593.547	1.031.208	396.136	1.873.543
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	158.824.825	19.994.392	103.822.277	149.192.953
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	1.555.674.071	1.578.928.583	1.596.949.043	3.377.377.533
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	143.505.675	164.562.728	132.154.549	20.338.241
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	676.529.506	683.081.943	663.308.410	861.927.923

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća				
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	3.236.155.380	3.518.446.616	4.069.871.497	3.626.313.233
1552	Proizvodnja sladoleda	533.862.645	603.075.426	592.659.517	560.814.778
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	1.031.680.754	992.150.280	1.017.598.895	2.124.254.121
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda				268.644
1571	Proizvodnja stočne hrane	590.919.292	588.746.068	734.142.786	1.032.040.374
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce		53.100	197.571	5.175.074
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	1.137.555.781	1.321.060.240	1.478.892.219	1.489.399.940
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	292.140.834	288.175.746	286.930.023	343.602.134
1583	Proizvodnja šećera	579.865.616	413.662.391	580.664.580	1.475.530.458
1584	Proizvodnja kaka; proizvodnja čokolade i bombona	918.527.286	1.018.877.582	986.494.028	1.245.211.104
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjestenine	37.174.746	40.798.341	52.076.663	43.726.280
1586	Prerada čaja i kave	831.552.617	775.971.187	764.166.718	914.195.661
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	10.882.473	17.294.991	14.418.083	9.363.863
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	13.333.633	205.717.422	228.926.486	233.914.548
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	68.542.918	161.745.993	248.233.123	370.302.493
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	364.625.548	293.947.115	330.614.060	566.281.207
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	199.824.907	243.060.525	149.569.620	403.404.192
1593	Proizvodnja vina	646.577.039	680.983.293	656.587.533	1.523.212.594
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina				36.910
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	278.310	314.799		2.364.445
1596	Proizvodnja piva	1.522.606.783	1.628.543.086	1.734.591.591	2.158.971.459
1597	Proizvodnja slada	37.872.964	57.627.681	91.708.532	214.533.968
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	1.469.816.515	1.637.138.146	1.794.932.753	1.779.044.163
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	1.497.725.459	1.742.931.344	1.932.403.871	4.285.854.369

IZVOR: DZS

Bruto dodana vrijednost u tekućim cijenama (vrijednost u 000 kuna)

NKD	1998.	1999.	2000.	2001.*
DA 15 Proizvodnja hrane i pića	4.693.430	4.687.191	4.807.045	5.147.351
DA 16 Proizvodnja duhanskih proizvoda	455.990	497.990	701.816	720.303
Proizvodnja hrane, pića i duhana	5.149.420	5.185.181	5.508.861	5.867.654
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	24.661.220	24.492.337	26.834.985	n.a.

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

* Za 2001. godinu nije još dostupan podatak o ukupnoj BDV za prerađivačku industriju

Postotak BDV u odnosu na industriju ukupno

NKD	1998. (%)	1999. (%)	2000. (%)
DA 15 Proizvodnja hrane i pića	19,0	19,1	17,9
DA 16 Proizvodnja duhanskih proizvoda	1,8	2,0	2,6
Proizvodnja hrane, pića i duhana	20,9	21,2	20,5
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	100,0	100,0	100,0

Izvor: DZS. Obrada: MPS

b) Broj poduzeća

NKD	PROIZVOD	1999.	2000.	2001.	2002.
DA	Proiz. hrane, pića i duhanskih proizvoda	861	874	893	1037
15	Proizvodnja hrane i pića	853	866	885	1030
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	85	87	92	109
1512	Proizvodnja, obrada i konzer. mesa peradi	1	2	4	9
1513	Proizvodnja proizv. od mesa i mesa peradi	42	36	39	41
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proiz	13	13	12	12
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	2	3	2	2
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	13	13	13	14
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	44	42	44	49
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	13	13	14	17
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	8	9	9	11
1543	Proizvodnja margarina i sl. jestivih masti	-	-	-	-
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	45	41	39	48
1552	Proizvodnja sladoleda	13	15	14	20
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	48	46	53	55
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	0	0	0	1
1571	Proizvodnja stočne hrane	40	38	41	44
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	-	-	-	-
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	210	222	227	284
1582	Proiz. dvopeka i keksa; trajnog peciva i kolača	10	12	11	18
1583	Proizvodnja šećera	3	3	3	3
1584	Proizvodnja kakaa; proizvodnja čokolade i bombona	9	9	7	5
1585	Proizvodnja makarona, njoka i sl.suhe tjeste	29	28	30	27
1586	Prerada čaja i kave	51	54	47	59
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	5	10	9	10
1588	Proizvodnja homog. gotove i dijetet. hrane	5	6	6	7
1589	Proizvodnja ostalih prehr. proizvoda, d.n.	31	32	31	34
1591	Proizvodnja destiliranih alkohol. pića	9	9	10	10
1592	Proizv. etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	11	11	9	8
1593	Proizvodnja vina	52	53	55	61
1594	Proizvodnja jabukovače i ost. voćnih vina	-	-	-	-
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	1	1		1
1596	Proizvodnja piva	21	16	21	21
1597	Proizvodnja slada	1	1	1	1

1598	Proiz. mineralne vode i osvježavajućih napitaka	38	39	40	47
1600	Proizvodnja duhanskih proizvoda	8	8	8	7

Izvor: DZS. Obrada: MPS

Napomena: razredi NKD-a za koje nisu iskazani podaci o broju poduzeća, znači da su poduzeća registrirana u drugim djelatnostima NKD-a na osnovi njihove glavne djelatnosti.

c) Broj radnih mjesta, postotak/ ukupno radnih mjesta u industriji

Broj zaposlenih u industriji hrane, pića i duhana u pravnim osobama (stanje 31.III.)

NKD	PROIZVOD	Zaposleni u prav. osobama			Prosjeak	%
		2000.	2001.	2002.		
DA	Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda	44.629	44.663	44.687	44.660	100,00
15	Proizvodnja hrane i pića	43.305	43.257	43.595	43.386	97,15
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	3.818	3.854	4.199	3.957	9,12
1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	2	9	10	7	0,02
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	3.069	2.859	2.463	2.797	6,45
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	1.247	1.199	1.432	1.293	2,98
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	95	94	93	94	0,22
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	42	75	244	120	0,28
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	5.054	4.555	4.589	4.733	10,91
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	413	311	133	286	0,66
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	762	709	1.049	840	1,94
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća	0	0	0	0	0,00
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	3.814	3.918	3.843	3.858	8,89
1552	Proizvodnja sladoleda	401	415	515	444	1,02
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	3.587	3.515	3.050	3.384	7,80
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	0	0	0	0	0,00
1571	Proizvodnja stočne hrane	1.471	1.297	1.349	1.372	3,16
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	0	12	15	9	0,02
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	5.324	5.590	6.068	5.661	13,05
1582	Proizvodnja dvopeka i kekisa; trajnog peciva i kolača	1.274	1.278	1.262	1.271	2,93
1583	Proizvodnja šećera	980	1.005	1.060	1.015	2,34
1584	Proizvodnja kakaa; proizvodnja čokolade i bombona	2.980	3.168	3.059	3.069	7,07
1585	Proizvodnja makarona, njoka i slične suhe tjestenine	162	186	206	185	0,43
1586	Prerada čaja i kave	808	867	868	848	1,95
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	112	101	24	79	0,18
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	392	395	356	381	0,88
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	450	570	656	559	1,29
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	784	764	748	765	1,76
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	286	280	251	272	0,63
1593	Proizvodnja vina	1.877	1.776	1.776	1.810	4,17
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	0	0	0	0	0,00
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	1	0	0	0	0,00
1596	Proizvodnja piva	2.013	2.056	2.019	2.029	4,68
1597	Proizvodnja slada	42	41	41	41	0,10

1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	2.045	2.358	2.217	2.207	5,09
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	1.324	1.406	1.092	1.274	2,94

Izvor: DZS. Obrada: MPS

Kao što je iz gornje tablice vidljivo, broj zaposlenih u prehrambenoj industriji slijedi trend proizvodnje i konstantno raste u razdoblju od 2000-2002. godine.

Najviše zaposlenih nalazi se u proizvodnji kruha, peciva, svježe tjestenine, kolača, preradi i konzerviranju voća i povrća. Konstantan porast broja zaposlenih u promatranom razdoblju vidljiv je, između ostalog, u proizvodnji sladoleda, kakaa, čokolade i bombona, proizvodnji kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača, proizvodnji makarona, njoka i slične suhe tjestenine kao i proizvodnji mineralne vode i osvježavajućih napitaka.

Sve je manje zaposlenih u proizvodnji destiliranih alkoholnih pića i duhanskih proizvoda.

Broj zaposlenih u industriji hrane, pića i duhana u odnosu na ukupni broj zaposlenih u industriji

Broj zaposlenih u pravnim osobama	2000	2001	2002	Prosjek	%
Prerađivačka industrija ukupno	256.300	252.317	246.900	251.839	100
Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda	44.629	44.663	44.687	44.660	17,7
Proizvodnja hrane i pića	43.305	43.257	43.595	43.386	17,2
Proizvodnja duhanskih proizvoda	1.324	1.406	1.092	1.274	0,5

Izvor: DZS

Broj zaposlenih u industriji hrane, pića i duhana u obrtu

Zaposleni u obrtu, stanje 31. III		
2000.	2001.	2002.
8.552	9.063	10.099

Izvor: DZS

Prosječne neto plaće u industriji hrane, pića i duhana

PROSJEČNE NETO PLAĆE (kuna)*		
2000.	2001.	2002.
3,254	3,558	3,761

Nisu obuhvaćene isplate zaposlenih u obrtu. Izvor: DZS

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora (po prometu); Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; Postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podaci o proizvodnji – stupnju koncentracije sektora (po prometu) nisu dostupni (ne vode se u DZS), kao niti podaci o postrojenjima i strojevima.

Podjela poduzeća po veličini (broj poduzeća)

NKD	PROIZVOD	1999.			2000.			2001.			2002.		
		M	S	V	M	S	V	M	S	V	M	S	V
DA	Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda	731	86	44	740	87	45	750	94	47	912	78	45
15	Proizvodnja hrane i pića	729	83	41	738	84	42	748	91	44	909	77	42
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	75	9	1	76	9	2	79	11	2	96	11	2

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1512	Proizvodnja, obrada i konzer. mesa peradi	1			2			4			9		
1513	Proizvodnja proizv. od mesa i mesa peradi	36	3	3	30	3	3	33	3	3	35	3	3
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	8	4	1	7	5	1	6	5	1	7	4	1
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	2			3			2			2		
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	13			13			12	1		13	1	
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	40	3	1	38	3	1	40	3	1	46	2	1
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	10	3		10	3		12	2		17		
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	6	1	1	6	2	1	6	2	1	8	2	1
1543	Proizvodnja margarina i sl. jestivih masti												
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	36	6	3	32	6	3	29	7	3	39	6	3
1552	Proizvodnja sladoleda	12		1	14		1	13		1	18	1	1
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	31	12	5	31	10	5	38	10	5	41	10	4
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda										1		
1571	Proizvodnja stočne hrane	33	7		31	7		33	7	1	37	6	1
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce												
1581	Proiz. kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	188	19	3	200	19	3	203	20	4	264	16	4
1582	Proiz. dvopeka i kekse; trajnog peciva i kolača	8		2	10		2	8	1	2	16		2
1583	Proizvodnja šećera			3			3			3			3
1584	Proizvodnja kakaa; čokolade i bombona	5	1	3	5	1	3	2	2	3	2		3
1585	Proiz. makarona, njoka i sl.suhe tjestenine	29			28			30			27		
1586	Prerada čaja i kave	49	1	1	52	1	1	45	1	1	56	2	1
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	4	1		9	1		9			10		
1588	Proiz. homogeni. gotove i dijetetske hrane	5			5		1	4	1	1	5	1	1
1589	Proizvodnja ostalih prehr. proizvoda, d.n.	30	1		30	2		29	2		32	2	
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	7		2	7	1	1	8	1	1	9		1
1592	Proiz. etilnoga alkohola iz fermen. materijala	9	2		9	2		7	2		6	2	
1593	Proizvodnja vina	45	4	3	46	4	3	48	4	3	54	4	3
1594	Proizvodnja jabukovače i ost. voćnih vina												
1595	Proiz. ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	1			1						1		
1596	Proizvodnja piva	13	3	5	9	2	5	14	2	5	15	2	4
1597	Proizvodnja slada	1			1			1			1		
1598	Proiz. mineralne vode i osvježa. napitaka	32	3	3	33	3	3	33	4	3	42	2	3
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	2	3	3	2	3	3	2	3	3	3	1	3

Izvor: DZS. Obrada: MPŠ

Napomena:

M = mala poduzeća - do 50 zaposlenih

S = srednja poduzeća - 50 do 250 zaposlenih

V = velika poduzeća - više od 250 zaposlenih

Ostvarene investicije u razdoblju od 1999-2001. izražene u tekućim cijenama u 000 kuna

NKD	PROIZVOD	1999	2000	2001
DA	Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda	1.148.098	1.262.055	1.285.365
15	Proizvodnja hrane i pića	1.078.083	1.202.321	1.198.009
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	20.790	103.114	79.464

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1512	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi	-	-	-
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	28.516	59.044	53.352
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	12.700	950	14.369
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	-	-	-
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	1.532	3.711	12.831
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	213.130	47.536	82.104
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	2.923	71	429
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	35.028	7.833	15.074
1543	Proizvodnja margarina i sličnih jestivih masnoća	-	-	-
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	53.915	269.437	141.340
1552	Proizvodnja sladoleda	61.840	50.037	32.361
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	92.557	33.586	46.141
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	-	-	-
1571	Proizvodnja stočne hrane	17.688	20.146	20.652
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	-	-	-
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	44.365	58.239	103.123
1582	Proiz. dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	14.038	3.381	18.290
1583	Proizvodnja šećera	9.808	6.051	6.182
1584	Proizvodnja kakaa; proizvodnja čokolade i bombona	48.728	26.860	54.040
1585	Proizvodnja makarona, njoka i sl.suhe tjestenine	230	1.371	3.458
1586	Prerada čaja i kave	51.653	43.730	40.986
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	761	107	-
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	-	10.236	6.418
1589	Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, d.n.	1.343	3.891	59.383
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	8.680	4.719	9.790
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	3.350	1.380	1.182
1593	Proizvodnja vina	12.381	15.338	33.488
1594	Proizvodnja jabukovače i ostalih voćnih vina	-	-	-
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentir	-	-	-
1596	Proizvodnja piva	160.402	128.093	164.514
1597	Proizvodnja slada	2.582	112.905	18.645
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	179.143	190.555	180.393
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	70.015	59.734	87.356

Izvor: DZS

U promatranom razdoblju ulaganja u prehrambenu industriju rastu. Najveća ulaganja u 2001. godini zabilježena su u proizvodnji mineralne vode i osvježavajućih napitaka, proizvodnji piva, proizvodnji kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača i proizvodnji kakaa, čokolade i bombona. U promatranom razdoblju konstantan porast bilježe samo ulaganja u proizvodnju kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača dok su ulaganja u proizvodnji piva i mineralne vode i osvježavajućih napitaka u 2001. manja u odnosu na prethodnu godinu.

e) Strani kapital i tehnologija

Ukupna izravna strana vlasnička ulaganja u Republiku Hrvatsku u području proizvodnje hrane, pića i duhanskih proizvoda bilježe pad u razdoblju od 1998-2002. godine, te su ukupna izravna vlasnička ulaganja u 2002. godini iznosila 21% ulaganja iz 1998. godine. Najznačajnija ulaganja bila su, ukupno gledano, u proizvodnji mineralne vode i

osvježavajućih napitaka pri čemu treba istaknuti da su ona bila najviša 1998. godine dok u 2002. godini takvih ulaganja u navedenu proizvodnju nema. U 2002. godini izravna vlasnička ulaganja bila su najznačajnija u proizvodnji piva.

Izravna vlasnička ulaganja u industriju hrane, pića i duhana iz zemalja EU u promatranom razdoblju bila su u sektoru proizvodnje mineralnih voda i osvježavajućih pića i proizvodnje piva.

Ukupna izravna vlasnička ulaganja u Republiku Hrvatsku - odabrani sektori (000 USD)

NKD	Sektor	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	Ukupno
DA	Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda	47.221,42	43.407,45	36.747,39	18.973,15	9.850,35	156.199,77
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	0,00	0,00	4.334,60	0,00	0,00	4.334,60
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	0,00	0,00	0,00	6.117,15	0,00	6.117,15
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	0,00	25.952,34	0,00	0,00	0,00	25.952,34
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	0,00	1.516,47	0,00	0,00	0,00	1.516,47
1552	Proizvodnja sladoleda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1581	Proizv. kruha, peciva, svježe tjestene i kolača	0,00	0,00	1.377,29	0,00	1.688,46	3.065,75
1582	Proizv. dvopeka, keksa, trajnih peciva i kolača	0,00	0,00	0,00	902,15	185,82	1.087,97
1584	Proizvodnja kaka, čokolade i bombona	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1585	Proizvodnja makarona i slične suhe tjestenine	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1586	Prerada čaja i kave	0,00	1.216,61	0,00	0,00	50,72	1.267,33
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	0,00	0,00	0,00	2.724,64	0,00	2.724,64
1589	Proizv. ostalih prehram. proizvoda, d. n.	0,00	0,00	8.744,25	0,00	0,00	8.744,25
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	3.635,78	594,31	0,00	9.229,21	0,00	13.459,31
1593	Proizvodnja vina	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1596	Proizvodnja piva	0,00	405,30	14.714,03	0,00	7.925,35	23.044,68
1597	Proizvodnja slada	1.583,73	0,00	0,00	0,00	0,00	1.583,73
1598	Proizv. mineralne vode i osvježavajućih napitaka	42.001,91	13.722,42	268,32	0,00	0,00	55.992,66
15	Proizvodnja hrane i pića	47.221,42	43.407,45	29.438,48	18.973,15	9.850,35	148.890,86
1600	Proizv. duhanskih proizvoda	0,00	0,00	7.308,91	0,00	0,00	7.308,91

Izvor: HNB

NKD	Sektor	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	Ukupno
DA	Proizvodnja hrane, pića i	43.585,63	16.860,80	16.321,47	0,00	7.967,07	84.743,99

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

	duhanskih proizvoda						
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1513	Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	0,00	1.516,47	0,00	0,00	0,00	1.516,47
1552	Proizvodnja sladoleda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1581	Proizv. kruha, peciva, svježe tjestene i kolača	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1582	Proizv. dvopeka, keksa, trajnih peciva i kolača	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1584	Proizvodnja kakaa, čokolade i bombona	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1585	Proizvodnja makarona i slične suhe tjestenine	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1586	Prerada čaja i kave	0,00	1.216,61	0,00	0,00	50,72	1.267,33
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1589	Proizv. ostalih prehram. proizvoda, d. n.	0,00	0,00	8.744,25	0,00	0,00	8.744,25
1591	Proiz. destiliranih alko. pića	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1593	Proizvodnja vina	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1596	Proizvodnja piva	0,00	405,30	0,00	0,00	7.925,35	8.330,65
1597	Proizvodnja slada	1.583,73	0,00	0,00	0,00	0,00	1.583,73
1598	Proizv. mineralne vode i osvježavajućih napitaka	42.001,91	13.722,42	268,32	0,00	0,00	55.992,65
15	Proizvodnja hrane i pića	43.585,63	16.860,80	9.012,57	0,00	7.976,07	77.435,08
1600	Proiz. duhanskih proizvoda	0,00	0,00	7.308,91	0,00	0,00	7.308,91

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa DA 1511

Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)

Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
VAJDA d.d.	Čakovec	privatno
PIK VRBOVEC-MESNA INDUSTRIJA d.d.	Vrbovec	državno
IMI d.o.o.	Ivanec	privatno
DANICA d.o.o.	Koprivnica	privatno

SLJEME d.d.	Sesvete	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PIK VRBOVEC-MESNA INDUSTRIJA d.d.	Vrbovec	državno
DANICA d.o.o.	Koprivnica	privatno
SLJEME d.d.	Sesvete	privatno
VAJDA d.d.	Čakovec	privatno
IMI d.o.o.	Ivanec	privatno
Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa peradi DA 1512		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeck 2000.- 2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
KOKA d.d.	Varaždin	privatno
PURIS d.d.	Pazin	privatno
PERUTNINA PTUJ - PIPO d.o.o. ČAKOVEC	Čakovec	privatno
BELJE D.D. MESNA INDUSTRIJA D.O.O. u stečaju	Darda	državno
VETERINARIA d.d.	Daruvar	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PIK VRBOVEC-MESNA INDUSTRIJA d.d.	Vrbovec	državno
KOKA d.d.	Varaždin	privatno
DANICA d.o.o.	Koprivnica	privatno
PURIS d.d.	Pazin	privatno
PERUTNINA PTUJ - PIPO d.o.o. ČAKOVEC	Čakovec	privatno

Izvor: HGK. Obrada: MPS

Proizvodnja proizvoda od mesa i mesa peradi DA 1513		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeck 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
KOKA d.d.	Varaždin	privatno
GAVRILOVIĆ d.o.o.	Petrinja	privatno
DANICA d.o.o.	Koprivnica	privatno
PIK VRBOVEC-MESNA INDUSTRIJA d.d.	Vrbovec	državno
PPK KARLOVAČKA MESNA INDUSTRIJA d.d.	Karlovac	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PIK VRBOVEC-MESNA INDUSTRIJA d.d.	Vrbovec	državno

KOKA d.d.	Varaždin	privatno
DANICA d.o.o.	Koprivnica	privatno
PURIS d.d.	Pazin	privatno
GAVRILOVIĆ d.o.o.	Petrinja	privatno

Izvor: HGK. Obrada: MPŠ

Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda DA 1520

Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)

Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
MIRNA d.d.	Rovinj	privatno
ADRIA d.d.	Zadar	privatno
SARDINA d.d.	Postira	privatno
JADRANKA 1892 d.d.	Korčula	privatno
MARDEŠIĆ d.d., u stečaju	Zadar	privatno

Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti

Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
MIRNA d.d.	Rovinj	privatno
ADRIA d.d.	Zadar	privatno
SARDINA d.d.	Postira	privatno
MARDEŠIĆ d.d., u stečaju	Zadar	privatno
MARINADA d.o.o.	Slatina	privatno

Izvor: HGK. Obrada: MPŠ

Prerada i konzerviranje krumpira DA 1531

Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)

Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
FRANCK d.d.	Zagreb	privatno
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno

Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti

Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
FRANCK d.d.	Zagreb	privatno

Izvor: HGK. Obrada: MPŠ

Proizvodnja sokova od voća i povrća DA 1532

Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)

Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
VINDIJA d.d.	Varaždin	privatno
COCA-COLA BEVERAGES HRVATSKA d.d.	Zagreb	privatno

JAMNICA d.d.	Zagreb	privatno
KLARIKO - VOĆE d.o.o.	Zagreb	privatno
MARASKA d.d.	Zadar	privatno
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
COCA-COLA BEVERAGES HRVATSKA d.d.	Zagreb	privatno
VINDIJA d.d.	Varaždin	privatno
JAMNICA d.d.	Zagreb	privatno
DALMACIJAVINO d.d.	Split	državno

Izvor: HGK. Obrada: MPS

Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n. DA 1533

Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)

Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
KLARIKO - VOĆE d.o.o.	Zagreb	privatno
MARINADA d.o.o.	Zagreb	privatno
ĐAKOVČANKA d.d.	Đakovo	privatno
PREHRANA d.d.	Varaždin	privatno

Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti

Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
LEDO d.d.	Zagreb	privatno
FRANCK d.d.	Zagreb	privatno
KLARIKO - VOĆE d.o.o.	Zagreb	privatno
MARINADA d.o.o.	Slatina	privatno

Proizvodnja sirovih ulja i masti DA 1541

Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
SOJARA d.d.	Zadar	privatno
ZVIJEZDA d.d.	Zagreb	privatno
IPK TVORNICA ULJA ČEPIN d.d.	Osijek	državno
ABN d.o.o.	Zagreb	privatno
SMS d.o.o.	Split	privatno

Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti

Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ZVIJEZDA d.d.	Zagreb	privatno
ČAKOVEČKI MLINOVI d.d.	Čakovec	privatno
IPK TVORNICA ULJA ČEPIN d.d.	Osijek	državno
SMS d.o.o.	Split	privatno
SOJARA d.d.	Zadar	privatno

Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)

Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ZVIJEZDA d.d.	Zagreb	privatno
IPK TVORNICA ULJA ČEPIN d.d.	Osijek	državno

ABN d.o.o.	Zagreb	privatno
ČAKOVEČKI MLINOVI d.d.	Čakovec	privatno
PREHRANA d.d.	Varaždin	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ZVIJEZDA d.d.	Zagreb	privatno
ČAKOVEČKI MLINOVI d.d.	Čakovec	privatno
IPK TVORNICA ULJA ČEPIN d.d.	Osijek	državno
ABN d.o.o.	Zagreb	privatno
PREHRANA d.d.	Varaždin	privatno
Proizvodnja margarina i sličnih jestivih i masti DA 1543		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ZVIJEZDA d.d.	Zagreb	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ZVIJEZDA d.d.	Zagreb	privatno
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
LURA d.d.	Zagreb	privatno
VINDIJA d.d.	Varaždin	privatno
IPK MIA d.o.o.	Osijek	državno
MEGGLE MIA d.o.o.	Osijek	privatno
KIM d.d.	Karlovac	državno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
LURA d.d.	Zagreb	privatno
VINDIJA d.d.	Varaždin	privatno
PIK d.d.	Rijeka	privatno
ZDENKA d.d.	Veliki Zdenci	državno
IPK MIA d.o.o.	Osijek	državno
Proizvodnja sladoleda DA 1552		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
LEDO d.d.	Zagreb	privatno
ITAL – ICE d.o.o.	Poreč	privatno
TVORNICA SMRZNUTE HRANE YETI d.o.o.	Križevci	privatno
MAREX – GEL d.o.o.	Zadar	privatno
BOBIS d.d.	Split	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
LEDO d.d.	Zagreb	privatno
BOBIS d.d.	Split	privatno

ITAL – ICE d.o.o.	Poreč	privatno
ZADAR – GEL d.o.o.	Zadar	privatno
MAREX – GEL d.o.o.	Zadar	privatno
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ČAKOVEČKI MLINOVI d.d.	Čakovec	privatno
ĐAKOVŠTINA d.d.	Đakovo	privatno
PIK-VINKOVCI d.d.	Vinkovci	privatno
BELJE d.d.	Darda	državno
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
BELJE d.d.	Darda	državno
MLINAR d.d.	Križevci	privatno
ĐAKOVŠTINA d.d.	Đakovo	privatno
KUTJEVO d.d.	Požega	državno
Proizvodnja stočne hrane DA 1571		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
KOKA d.d.	Varaždin	privatno
TVORNICA STOČNE HRANE d.d.	Čakovec	privatno
PURIS d.d.	Pazin	privatno
AGROPRERADA d.d.	Ivanić Grad	privatno
POLJOPRERADA d.d.	Zagreb	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
BELJE d.d.	Darda	državno
KOKA d.d.	Varaždin	privatno
PURIS d.d.	Pazin	privatno
PERUTNINA PTUJ – PIPO d.o.o. ČAKOVEC	Čakovec	privatno
ŽITO d.o.o.	Osijek	privatno
Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača DA 1581		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ZAGREBAČKE PEKARNE KLARA d.d.	Zagreb	privatno
MLINAR d.d.	Križevci	privatno
PIK d.d.	Rijeka	privatno
ČAKOVEČKI MLINOVI d.d.	Čakovec	privatno
TVORNICA KRUHA ZADAR d.d.	Zadar	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno

ZAGREBAČKE PEKARNE KLARA d.d.	Zagreb	privatno
PEKARNA LATICA d.o.o.	Varaždin	privatno
MLINAR d.d.	Križevci	privatno
PIK d.d.	Rijeka	privatno
Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva DA 1582		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
KRAŠ d.d.	Zagreb	privatno
SLOBODA d.d.	Osijek	privatno
KOESTLIN d.d.	Bjelovar	privatno
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
ZAGREBAČKE PEKARNE KLARA d.d.	Zagreb	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
KRAŠ d.d.	Zagreb	privatno
SLOBODA d.d.	Osijek	privatno
ZAGREBAČKE PEKARNE KLARA d.d.	Zagreb	privatno
ZVEČEVO d.d.	Požega	privatno
Proizvodnja šećera DA 1583		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
IPK TVORNICA ŠEĆERA OSIJEK d.o.o.	Osijek	državno
SLADORANA d.d.	Županja	državno
VIRO d.d.	Virovitica	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
IPK TVORNICA ŠEĆERA OSIJEK d.o.o.	Osijek	državno
SLADORANA d.d.	Županja	državno
VIRO d.d.	Virovitica	privatno
Proizvodnja kaka; proizvodnja čokolade i bombona DA 1584		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
KRAŠ d.d.	Zagreb	privatno
ZVEČEVO d.d.	Požega	privatno
IPK KANDIT d.o.o.	Osijek	djelomično privatizirano
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
AQUARIUS FAVORIT d.o.o. u stečaju	Brač	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
KRAŠ d.d.	Zagreb	privatno
ZVEČEVO d.d.	Požega	privatno

IPK KANDIT d.o.o.	Osijek	djelomično privatizirano
CEDEVITA d.o.o.	Zagreb	privatno
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PIK d.d.	Rijeka	privatno
RAGUSA d.o.o.	Nedelišće	privatno
PRERADA – CETINA d.o.o.	Omiš	privatno
IPK CROATIA d.o.o.	Osijek	državno
ZAGREBAČKE PEKARNE KLARA d.d.	Zagreb	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
ZAGREBAČKE PEKARNE KLARA d.d.	Zagreb	privatno
MLINAR d.d.	Križevci	privatno
PIK d.d.	Rijeka	privatno
IPK CROATIA d.o.o.	Osijek	državno
Prerada čaja i kave DA 1586		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
FRANCK d.d.	Zagreb	privatno
KAVAIMPEX d.o.o.	Pazin	privatno
ELITE HRVATSKA d.o.o.	Koprivnica	privatno
MILMAN d.o.o.	Crikvenica	privatno
FLATSCHER d.o.o.	Odijek	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
FRANCK d.d.	Zagreb	privatno
CEDEVITA d.o.o.	Zagreb	privatno
DUHANPRODUKT d.d.	Pitomača	privatno
DALMACIJABILJE d.d.	Dubrovnik	privatno
Proizvodnja začina i dodataka jelima DA 1587		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
BADEL PROIZVODNJA d.o.o.	Zagreb	privatno
ZVIJEZDA d.d.	Zagreb	privatno
SEGESTICA d.o.o.	Sisak	privatno
PREHRANA d.d.	Varaždin	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
DALMACIJAVINO d.d.	Split	državno

FRANCK d.d.	Zagreb	privatno
ZVIJEZDA d.d.	Zagreb	privatno
BADEL PROIZVODNJA d.o.o.	Zagreb	privatno
Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane DA 1588		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
VIVERA d.o.o.	Glina	privatno
CEDEVITA d.o.o.	Zagreb	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
CEDEVITA d.o.o.	Zagreb	privatno
VIVERA d.o.o.	Glina	privatno
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
KVASAC d.d.	Prigorje Brdovečko	privatno
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
CEDEVITA d.o.o.	Zagreb	privatno
IREKS AROMA d.o.o.	Zagreb	privatno
FRANCK d.d.	Zagreb	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
FRANCK d.d.	Zagreb	privatno
ZVIJEZDA d.d.	Zagreb	privatno
BADEL PROIZVODNJA d.o.o.	Zagreb	privatno
CEDEVITA d.o.o.	Zagreb	privatno
Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića DA 1591		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
BADEL 1862 d.d.	Zagreb	privatno
DALMACIJAVINO d.d.	Split	državno
MARASKA d.d.	Zadar	privatno
SEGESTICA d.o.o.	Sisak	privatno
ZVEČEVO d.d.	Požega	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
BADEL 1862 d.d.	Zagreb	privatno
DALMACIJAVINO d.d.	Split	državno
ZVEČEVO d.d.	Požega	privatno
BADEL PROIZVODNJA d.o.o.	Zagreb	privatno
ISTRAVINOEXPORT d.d.	Rijeka	privatno

Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ŠPIRITANA d.o.o.	Županja	državno
BADEL PROIZVODNJA d.o.o.	Zagreb	privatno
SEGESTICA d.o.o.	Sisak	privatno
CEDEVITA d.o.o.	Zagreb	privatno
KEMIKA d.d.	Zagreb	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
BADEL PROIZVODNJA d.o.o.	Zagreb	privatno
CEDEVITA d.o.o.	Zagreb	privatno
SEGESTICA d.o.o.	Sisak	privatno
KEMIKA d.d.	Zagreb	privatno
ŠPIRITANA d.o.o.	Županja	državno
Proizvodnja vina DA 1593		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ISTRAVINOEXPORT d.d.	Rijeka	privatno
BADEL 1862 d.d.	Zagreb	privatno
VINOPLD-VINARIJA d.d.	Šibenik	privatno
VRGORKA-VINARIJA d.d.	Vrgorac	privatno
ILOČKI PODRUMI d.d.	Ilok	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
BELJE d.d.	Darda	državno
IPK ERDUTSKI VINOGRADI d.o.o.	Erdut	državno
BADEL 1862 d.d.	Zagreb	privatno
DALMACIJAVINO d.d.	Split	državno
KUTJEVAČKI PODRUM d.d.	Kutjevo	državno
Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića DA 1595		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ISTRAVINOEXPORT d.d.	Rijeka	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ISTRAVINOEXPORT d.d.	Rijeka	privatno
Proizvodnja piva DA 1596		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
ZAGREBAČKA PIVOVARA d.d.	Zagreb	privatno
KARLOVAČKA PIVOVARA d.d.	Karlovac	privatno
PANONSKA PIVOVARA d.o.o.	Koprivnica	privatno
PIVOVARA d.d.	Osijek	privatno

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

PRERADA-JADRANSKA PIVOVARA d.o.o.	Split	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
KARLOVAČKA PIVOVARA d.d.	Karlovac	privatno
ZAGREBAČKA PIVOVARA d.d.	Zagreb	privatno
PIVOVARA d.d.	Osijek	privatno
PANONSKA PIVOVARA d.o.o.	Koprivnica	privatno
Proizvodnja slada DA 1597		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
SLAVONIJA SLAD d.o.o.	Nova Gradiška	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
SLAVONIJA SLAD d.o.o.	Nova Gradiška	privatno
Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka DA 1598		
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
JAMNICA d.d.	Zagreb	privatno
COCA-COLA BEVERAGES HRVATSKA d.d.	Zagreb	privatno
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
LURA-PIĆA d.o.o.	Zagreb	privatno
VINDIJA d.d.	Varaždin	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
PODRAVKA d.d.	Koprivnica	privatno
LURA d.d.	Zagreb	privatno
COCA-COLA BEVERAGES HRVATSKA d.d.	Zagreb	privatno
VINDIJA d.d.	Varaždin	privatno
JAMNICA d.d.	Zagreb	privatno
Najznačajnije tvrtke po proizvodnji (prosjeak 2000.-2002.)		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
TVORNICA DUHANA ROVINJ d.d.	Rovinj	privatno
VIRŽINIJA d.d.	Virovitica	privatno
TVORNICA DUHANA ZAGREB d.d.	Zagreb	privatno
DUHANPRODUKT d.d.	Pitomača	privatno
DUHAN d.d.	slatina	privatno
Najznačajnije tvrtke po zaposlenosti		
Naziv tvrtke	Sjedište	Vlasništvo
TVORNICA DUHANA ROVINJ d.d.	Rovinj	privatno
VIRŽINIJA d.d.	Virovitica	privatno
TVORNICA DUHANA ZAGREB d.d.	Zagreb	privatno
DUHANPRODUKT d.d.	Pitomača	privatno
DUHAN d.d.	slatina	privatno

Izvor: HGK. Obrada: MPS

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj nema monopola u proizvodnji i marketingu proizvoda industrije hrane, pića i duhana.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po satu rada nije obuhvaćena statističkim izvješćima te podaci u Državnom zavodu za statistiku nisu dostupni.

Produktivnost po zaposlenom (koeficijent)

NKD	PROIZVOD	1999.	2000.	2001.
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	101,9	102,7	106,3
15	PROIZVODNJA HRANE I PIĆA	99,8	102,1	105,8
15.1	PROIZVODNJA, PRERADA I KONZER. MESA I MESNIH PROIZVODA	106,8	98,4	107,2
15.2	PRERADA I KONZERVIRANJE RIBA I RIBLJIH PROIZVODA	85,9	128,7	112,6
15.3	PRERADA I KONZERVIRANJE VOĆA I POVRĆA	94,9	107,5	105,7
15.4	PROIZVODNJA BILJNIH I ŽIVOTINJSKIH ULJA I MASTI	98,3	95,5	107,8
15.5	PROIZVODNJA MLIJEČNIH PROIZVODA	98,8	116,8	104
15.6	PROIZ. MLINARSKIH PROIZVODA, ŠKROBA I ŠKROBNIH PROIZVODA	113	107,3	104,8
15.7	PROIZVODNJA HRANE ZA ŽIVOTINJE	100,6	109,4	111,9
15.8	PROIZVODNJA OSTALIH PREHRAMBENIH PROIZVODA	100,4	93,9	107,7
15.9	PROIZVODNJA PIĆA	92	102,8	102,4
16	PROIZVODNJA DUHANSKIH PROIZVODA	134,2	119	110

Izvor: DZS. ** DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi u industriji hrane, pića i duhanskih proizvoda

NKD	PROIZVOD	Troškovi		Troškovi	
		1999.		2000.	
		Nadnice i plaće	Materijal	Nadnice i plaće	Materijal
		(000 kuna)	(000 kuna)	(000 kuna)	(000 kuna)
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	1.674.528,77	8.580.924,40	1.773.873,19	8.775.292,50
15	Proizvodnja hrane i pića	1.608.420,68	7.919.352,98	1.708.799,76	8.059.520,80
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	77.717,42	550.550,49	88.875,81	758.017,61
1512	Proizvodnja, obrada i konzer. mesa peradi	0,00	0,09	69,19	0,30
1513	Proizvodnja proizv. od mesa i mesa peradi	124.185,32	736.872,76	109.186,12	604.430,21
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	19.294,93	76.447,62	23.565,87	105.623,16
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	63,38	190,33	112,54	9,84
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	964,70	7.938,15	976,87	8.754,70
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	169.366,10	510.220,70	187.545,59	510.629,94
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	16.896,17	98.793,00	16.326,48	86.925,19

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	36.796,64	425.968,31	40.659,44	368.052,41
1543	Proizvodnja margarina i sl. jestivih masti	0,00	0,00	0,00	0,00
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	153.613,24	1.436.586,61	169.749,76	1.629.662,57
1552	Proizvodnja sladoleda	34.900,61	161.833,74	39.275,93	142.027,45
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	126.236,07	501.067,26	123.819,05	469.196,50
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	0,00	0,00	0,00	0,00
1571	Proizvodnja stočne hrane	33.574,47	347.715,30	34.649,12	353.591,86
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	0,00	0,00	0,00	0,00
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	161.467,01	364.867,41	180.653,50	421.523,01
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	54.212,48	113.157,20	54.720,05	110.641,53
1583	Proizvodnja šećera	49.781,20	344.431,57	27.938,26	126.120,24
1584	Proizvodnja kakaa; proizvodnja čokolade i bombona	117.865,73	366.648,06	132.729,66	373.567,09
1585	Proizvodnja makarona, njoka i sl.suhe tjestenine	2.648,40	11.573,10	3.152,55	11.853,70
1586	Prerada čaja i kave	49.835,55	374.323,47	52.710,68	352.593,22
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	2.230,62	2.949,28	1.992,95	6.974,10
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	1.743,19	7.150,24	19.992,47	76.918,88
1589	Proizvodnja ostalih prehr. proizvoda, d.n.	4.018,41	22.567,74	12.953,65	54.759,32
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	44.752,73	157.747,65	32.621,06	133.356,76
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	7.865,46	53.143,63	10.297,40	72.291,35
1593	Proizvodnja vina	65.021,40	310.332,20	70.773,71	301.613,03
1594	Proizvodnja jabukovače i ost. voćnih vina	0,00	0,00	0,00	0,00
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	68,72	11,35	2,30	0,00
1596	Proizvodnja piva	133.773,32	390.367,98	143.015,23	390.842,15
1597	Proizvodnja slada	1.271,24	25.536,39	1.457,82	26.760,38
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	118.256,17	520.361,36	128.976,73	562.784,31
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	66.108,09	661.571,41	65.073,42	715.771,71
NKD	PROIZVOD	Troškovi		Troškovi	
		2001.		2002.	
		Nadnice i plaće	Materijal	Nadnice i plaće	Materijal
		(000 kuna)	(000 kuna)	(000 kuna)	(000 kuna)
DA	PROIZVODNJA HRANE, PIĆA I DUHANSKIH PROIZVODA	1.923.021,78	9.827.562,46	1.989.239,49	9.325.581,24
15	Proizvodnja hrane i pića	1.854.767,56	9.086.698,29	1.902.090,56	8.619.502,79
1511	Proizvodnja, obrada i konzerviranje mesa	101.797,83	859.948,74	114.998,98	794.533,08

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

1512	Proizvodnja, obrada i konzer. mesa peradi	180,82	2.039,72	1.489,49	4.030,68
1513	Proizvodnja proizv. od mesa i mesa peradi	103.918,58	681.630,06	98.270,89	666.053,08
1520	Prerada i konzerviranje riba i ribljih proizvoda	26.857,38	119.121,01	24.058,58	86.543,69
1531	Prerada i konzerviranje krumpira	136,60	64,26	76,98	64,59
1532	Proizvodnja sokova od voća i povrća	6.105,60	28.976,69	7.819,60	60.613,99
1533	Prerada i konzerviranje voća i povrća, d. n.	217.600,18	493.105,16	233.789,91	516.858,25
1541	Proizvodnja sirovih ulja i masti	14.258,28	73.987,10	590,91	1.558,78
1542	Proizvodnja rafiniranih ulja i masti	37.974,84	353.608,32	53.871,86	403.401,66
1543	Proizvodnja margarina i sl. jestivih masti	0,00	0,00	0,00	0,00
1551	Prerada mlijeka i proizvodnja sira	174.669,74	1.835.368,70	182.689,61	1.855.589,25
1552	Proizvodnja sladoleda	43.627,04	160.059,56	48.186,60	171.118,34
1561	Proizvodnja mlinarskih proizvoda	125.747,76	495.067,79	132.672,09	451.685,48
1562	Proizvodnja škroba i škrobnih proizvoda	0,00	0,00	0,00	0,00
1571	Proizvodnja stočne hrane	38.272,62	452.351,42	41.993,67	420.783,99
1572	Proizvodnja hrane za kućne ljubimce	0,00	0,00	0,00	0,00
1581	Proizvodnja kruha, peciva, svježe tjestenine i kolača	194.740,14	457.933,38	202.867,23	412.969,24
1582	Proizvodnja dvopeka i keksa; proizvodnja trajnog peciva i kolača	53.700,84	104.254,21	58.641,32	101.528,98
1583	Proizvodnja šećera	47.052,86	429.260,47	44.616,12	318.452,39
1584	Proizvodnja kakaa; proizvodnja čokolade i bombona	148.670,00	397.803,24	146.131,55	393.927,87
1585	Proizvodnja makarona, njoka i sl.suhe tjestenine	4.892,36	16.027,58	5.085,40	16.327,14
1586	Prerada čaja i kave	55.770,84	329.196,54	60.730,93	343.966,48
1587	Proizvodnja začina i dodataka jelima	993,03	5.475,98	986,77	3.948,12
1588	Proizvodnja homogenizirane gotove i dijetetske hrane	22.078,94	76.575,97	23.499,23	63.955,85
1589	Proizvodnja ostalih prehr. proizvoda, d.n.	21.223,11	90.823,90	21.263,03	82.113,48
1591	Proizvodnja destiliranih alkoholnih pića	40.643,94	159.726,63	31.450,91	130.479,05
1592	Proizvodnja etilnoga alkohola iz fermentiranih materijala	10.102,67	74.961,66	9.171,78	75.015,46
1593	Proizvodnja vina	74.318,71	314.015,75	80.448,43	310.808,82
1594	Proizvodnja jabukovače i ost. voćnih vina	0,00	0,00	0,00	
1595	Proizvodnja ostalih nedestiliranih fermentiranih pića	0,00	0,00	0,00	0,00
1596	Proizvodnja piva	148.901,83	423.999,92	132.280,57	344.255,47
1597	Proizvodnja slada	1.601,20	83.380,59	1.558,01	65.063,11
1598	Proizvodnja mineralne vode i osvježavajućih napitaka	138.929,86	567.933,94	142.850,11	523.856,50
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	68.254,22	740.864,17	87.148,93	706.078,44

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključite i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

U odnosu na zahtjeve za zaštitom okoliša nema specifičnih standarada ili tehničkih propisa odonosno zahtjeva u odnosu na sektor prehrambene industrije i industrije duhana, već se na ove sektore odnose odredbe propisa o zaštiti okoliša kojima su utvrđeni zahtjevi za industriju općenito.

NORME

Tijelo državne uprave u Republici Hrvatskoj nadležno za izdavanje normi je Državni zvod za normizaciju i mjeriteljstvo. Norme za područje hrane (poljoprivredno – prehrambene proizvode) izrađuju se u okviru rada tehničkog odbora DZNM/TO 34 i njegovih 17 pododбора: PO 1 - Uljarice, biljna i životinjska ulja i masti, PO 2 - Svježe voće i povrće, PO 3 - Proizvodi od voća i povrća, PO 4 - Žito i proizvodi od žita, PO 5 - Mlijeko i mliječni proizvodi, PO 6 - Meso i proizvodi od mesa, PO 7 - Kava, čaj, mirodije i začini, PO 8 - Mikrobiologija, PO 9 - Stočna hrana, PO 10 - Senzorske analize, PO 11 - Šećer, kakao, konditorski proizvodi, škrob i proizvodi od škroba, PO 12 - Pivo i pivovarske sirovine, PO 13 - Alkoholna pića, etilni alkohol, ocat i pekarski kvasac, PO 15 - Aditivi, kontaminanti, ambalaža za prehrambene proizvode i predmeti u dodiru s namirnicama, PO 16 - Ribe, rakovi, školjke i njihovi proizvodi, PO 17 - Sadni material, te u okviru radne skupine TO 34/RS 1 - Genetski modificirana hrana.

Područje rada tehničkog odbora DZNM/TO 34 obuhvaća područje rada 6 međunarodnih tehničkih odbora: ISO/TC 34 Agricultural food products, ISO/TC 47 Chemistry (only food additives), ISO/TC 81 Common names for pesticides and other agrochemicals, ISO/TC 93 Starch (including derivatives and by-products), ISO/TC 166 Ceramic ware, glassware and glass ceramic ware in contact with food, ISO/TC 186 Cutlery and table and decorative metal hollow-ware, kao i 6 europskih tehničkih odbora: CEN/TC 174 Fruit and vegetable juices – Methods of analysis, CEN/TC 194 Utensils in contact with food, CEN/TC 275 Food analysis – Horizontal methods, CEN/TC 302 Milk and milk products – Methods of sampling and analysis, CEN/TC 307 Oilseeds, vegetables and animal fats and oils and their by-products. Methods of sampling and analysis, CEN/TC 327 Animal feeding stuffs – Methods of sampling and analysis.

Norme koje se odnose na hranu u cjelini (prehrambene proizvode) te na pojedine grupe prehrambenih proizvoda, navedene u Odjeljku III. H. 1. ovoga poglavlja, dajemo u nastavku:

a) Za cijeli sektor DZNM/TO 34 je do sada od postojećih međunarodnih norma iz područja prehrambenih proizvoda prihvatio 80 % norma a od postojećih europskih norma 85%. Norme su većim dijelom prihvaćene u izvorniku na engleskom jeziku, a 31 norma objavljena je na hrvatskom jeziku od kojih je 18 rječnika. Većina norma iz ovog područja su norme koje se odnose na analitičke metode dok su manji dio specifikacijske norme i norme rječnici.

b) Bezalkoholna pića – voćni sokovi i mineralne vode

Za voćne sokove doneseno je 10 hrvatskih norma prihvatanjem europskih norma u izvorniku. U postupku prihvatanja je i međunarodna norma ISO 15161, Guidelines on the application of ISO 9001:2000 for the food and drink industry.

Za mineralne vode nema hrvatskih norma jer ne postoje niti europske niti međunarodne norme. Stoga su temeljni zahtjevi za mineralne vode utvrđeni pravilnikom.

c) Slad i proizvodnja piva

Na snazi su stare preuzete norme i pravilnik o temeljnim zahtjevima, a novih hrvatskih norma nema jer za to područje ne postoje niti europske niti međunarodne norme.

d) Alkoholna pića

Za alkoholna pića nema hrvatskih norma. Temeljni zahtjevi propisani su pravilnikom.

e) Slastičarski i čokoladni proizvodi

Za slastičarske i čokoladne proizvode postoje četiri nove hrvatske norme koje se odnose na kakao od kojih je jedna specifikacijska norma za kakao HRN ISO 2451:1998.

f) Kolači, pekarski proizvodi i proizvodi od tjestenine

Za to područje nema hrvatskih norma, a temeljni zahtjevi propisani su pravilnikom.

g) Tijestenina

Za tjesteninu nema hrvatskih norma. Temeljni zahtjevi propisani su pravilnikom.

h) Sladoled

Za sladoled su donesene 4 nove hrvatske norme prihvaćanjem europskih norma u izvorniku, a odnose se na analitičke metode.

i) Ostali prehrambeni proizvodi

Za ostale prehrambene proizvode doneseno je oko 480 hrvatskih norma prihvaćanjem europskih i međunarodnih norma u izvorniku. Samo tri od tih norma odnose se na zahtjeve na proizvod:

- HRN ISO 3720:2001, Crni čaj – Definicije i zahtjevi
- HRN EN 13188:2001, Ocat – Proizvod napravljen od tekućina poljoprivrenog podrijetla – Definicije, zahtjevi, oznaka
- HRN EN 13189:2001, Octena kiselina za hranu – Proizvod napravljen od materijala nepoljoprivrednog podrijetla.

j) Duhanski proizvodi

Za duhanske proizvode donesene su 32 hrvatske norme prihvaćanjem međunarodnih norma u izvorniku.

TEHNIČKI PROPISI

Postojeći tehnički propisi za hranu – pravilnici o temeljnim zahtjevima kakvoće hrane, 1991. godine su preuzeti iz pravnog sustava SFRJ i bili su u nadležnosti Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo. Tijekom proteklih godina dio tih propisa je zamijenjen novim, donesenim na temelju Zakona o normizaciji (Narodne novine br. 55/96). Donošenjem Zakona o hrani (koji postaje zakonski okvir za donošenje između ostalog i tehničkih propisa za hranu) tehnički propisi za područje hrane prelaze iz nadležnosti Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo u nadležnost Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Popis tehničkih propisa dan je u nastavku:

- Pravilnik o kvaliteti mesnih proizvoda (SL SFRJ, 29/74, 13/78, 41/80, 2/85, 55/91, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 96/97, 39/99);
- Pravilnik o kvaliteti proizvoda od mesa peradi (SL SFRJ, 55/91, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 39/99);
- Pravilnik o kvaliteti mesa peradi (SL SFRJ, 1/81, 51/88, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97);
- Pravilnik o kvaliteti mesa stoke za klanje, peradi i divljači (SL SFRJ, 34/74, 26/75, 13/78, 1/81, 2/85, Zakon o normizaciji – NN, 55/96);
- Pravilnik o kvaliteti zaklanih svinja i kategorizaciji svinjskog mesa (SL SFRJ, 2/85, 12/85, 24/86, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 119/99);
- Pravilnik o utvrđivanju kategorija i klasa svinjskih trupova i polovica (NN, 119/99, 13/01);

- Pravilnik o kvaliteti riba, rakova, školjkaša, morskih ježeva, žaba, kornjača, puževa i njihovih proizvoda (SL SFRJ, 65/79, 48/84, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97, 96/97);
- Pravilnik o kakvoći mlijeka, mliječnih proizvoda, sirila i čistih kultura (SL SFRJ, 51/82, 39/89, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97, 102/00);
- Pravilnik o kakvoći svježeg sirovog mlijeka (Zakon o stočarstvu - NN, 102/00, 111/00);
- Pravilnik o temeljnim zahtjevima za snack-proizvode (NN, 52/97);
- Pravilnik o kvaliteti keksa i proizvoda srodnih keksu (SL SFRJ, 68/78, 63/79, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97, 52/97);
- Pravilnik o kvaliteti voća, povrća i gljiva (SL SFRJ, 29/79, 53/87, Zakon o normizaciji – NN, 55/96);
- Pravilnik o kvaliteti proizvoda od voća, povrća i gljiva te pektinskih preparata (SL SFRJ, 1/79, 20/82, 39/89, 74/90, 46/91, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97, 52/97);
- Pravilnik o kvaliteti jestivih gljiva i proizvoda od jestivih gljiva (SL SFRJ, 46/91, 64/91, Zakon o normizaciji – NN, 55/96);
- Pravilnik o kvaliteti žita, mlinskih i pekarskih proizvoda, tjestenina i brzo smrznutih tijesta (SL SFRJ, 53/83, 57/88, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97);
- Pravilnik o temeljnim zahtjevima za kakao-proizvode, proizvode slične čokoladi, krem proizvode i bombonske proizvode (NN, 90/96, 12/97, 23/97, 93/97);
- Pravilnik o kakvoći meda i drugih pčelinjih proizvoda (Zakon o stočarstvu – NN, 70/97, 36/98, 20/00);
- Pravilnik o kvaliteti začina, ekstrakata začina i mješavina začina (SL SFRJ, 4/85, 84/87, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97);
- Pravilnik o kvaliteti pekarskog kvasca (SL SFRJ, 32/87, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97);
- Pravilnik o kvaliteti kave i surogata kave, čaja, začina, koncentrata za juhu, pekarskog kvasca, praška za pecivo, praška za puding, dijetetskih proizvoda i aditiva (SL SFRJ, 22/63, 2/64, 25/65, 50/66, 10/67, 54/67, 15/68, 53/69, 27/71, 8/75, 60/77, 13/78, 20/80, 41/80, 45/81, 5/82, 4/85, 32/87, 33/89, 39/89, 55/89, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 15/97)
- Pravilnik o kvaliteti kave, proizvoda od kave i surogata kave (SL SFRJ, 55/89, 57/89, 36/91, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97);
- Pravilnik o temeljnim zahtjevima za osvježavajuća bezalkoholna pića i soda-vodu (NN, 23/97, 40/97, 112/97);
- Pravilnik o temeljnim zahtjevima za prirodne mineralne, izvorske i stolne vode (NN, 58/98, 17/99);
- Pravilnik o kvliteti alkoholnih i bezalkoholnih pića, leda i octa (SL SFRJ, 31/63, 25/65, 45/71, 48/71, 59/72, 41/73, 25/75, 18/77, 13/78, 53/78, 58/78, 2/82, 34/82, 52/83, 58/83, 4/83, 93/83, 128/83, 16/88, 24/89, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 6/98);
- Pravilnik o kvaliteti alkoholnih pića (SL SFRJ, 16/88, 63/88, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97, 57/00, 77/01);
- Pravilnik o kvaliteti vina (SL SFRJ, 17/81, 14/89, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, Zakon o vinu – NN, 96/03);
- Pravilnik o temeljnim zahtjevima za pivo i pivu slične proizvode (NN, 6/98);
- Pravilnik o kvaliteti juha, koncentrata za juhu, koncentrata za umake i dodataka jelima (SL SFRJ, 5/82, 58/85, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97);
- Pravilnik o kvaliteti jaja i proizvoda od jaja (SL SFRJ, 55/89, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 96/97, 128/97);
- Pravilnik o temeljnim zahtjevima za sol za prehranu ljudi (NN, 15/97);

- Pravilnik o kakvoći masti i ulja biljnog porijekla, majoneza, šećera i ostalih saharina i meda (SL SFRJ 13/78, 19/63, 2/64, 1/67, 27/71, 59/77, 4/85, 27/85, Zakon o normizaciji – NN, 55/96);
- Pravilnik o temeljnim zahtjevima za jestiva ulja i masti, margarine i njima slične proizvode, majoneze, umake, preljeve, salate i ostale proizvode na bazi jestivih ulja i masti (NN 39/99, 34/02);
- Pravilnik o temeljnim zahtjevima za ulja od ploda i komine maslina (NN, 35/99, 44/00, 109/00);
- Pravilnik o kvaliteti octene i razblažene octene kiseline (SL SFRJ, 24/89, Zakon o normizaciji – NN, 55/96, 23/97, 93/97, 57/00);
- Pravilnik o kvaliteti bjelančevinastih proizvoda i mješavina bjelančevinastih proizvoda za prehrambenu industriju (SL SFRJ, 41/85, Zakon o normizaciji – NN).

5. Poticaji

a) Za ulaganja

Za sada ne postoje državni poticaji za ulaganja u industriju hrane, pića i duhanskih proizvoda. Međutim, planirani su poticaji koji bi se počeli izdvajati iz državnog proračuna od iduće 2004. godine i to poticaji kojima će jačati konkurentnost proizvoda prehrambene industrije, kao i poticaji za ulaganja za uvođenje sustava samokontrole (HACCP sustava).

b) Za izvoz

Nema poticaja za izvoz proizvoda industrije hrane, pića i duhanskih proizvoda.

c) Ostali

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti.

Nema posebnih pravila vezanih za strana ulaganja u odnosu na sektor prehrambene i duhanske industrije.

b) Jamstva

Budući da Ministarstvo financija vodi skupnu evidenciju za poljoprivredu i prehrambenu industriju u nastavku dajemo podatke o izdanim državnim jamstvima za poljoprivredu i prehrambenu industriju zajedno.

Izdana i naplaćena državna jamstva za poljoprivredu i prehrambenu industriju u razdoblju 1998. do 2003. (iskaz po godinama do 30.06)

godina	Izdana jamstva poljoprivrede i industrije	u sektoru prehrambene	Protestirana (naplaćena) jamstva u sektoru poljoprivrede i prehrambene industrije
1998	293.322.085,26		162.968.208,11
1999	770.764.651,72		180.979.857,31
2000	161.268.568,39		192.546.177,62
2001	29.290.000,00		138.306.947,05
2002	263.260.163,80		148.979.835,06
2003	0,00		77.094.959,99

7. Trgovinski sustav

a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Osim preferencijalnih carinskih kvota utvrđenih ugovorima o slobodnoj trgovini ne postoje druge trgovinske mjere koje se primjenjuju u industriji hrane, pića i duhanskih proizvoda. U nastavku se navode količine i preferencijalne carinske kvote za prehrambene proizvode koji nisu navedeni u poglavlju 7. II. Poljoprivreda.

Preferencijalne carinske kvote

Zakonska osnova

Zakon o potvrđivanju Protokola o pristupanju Republike Hrvatske Marakeškom ugovoru o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (Narodne novine, Međunarodni ugovori 13/00)

Zakon o carinskoj tarifi (Narodne novine 61/02, 117/00)

Uredba o carinskoj tarifi (Narodne novine 142/02, 4/03, 31/03, 33/03, 34/03, 36/03, 58/03, 71/03 i 83/03)

Uredba o raspodjeli carinskih kvota u 2003. godini za poljoprivredno-prehrambene proizvode podrijetlom iz zemalja članica Svjetske trgovinske organizacije i zemalja s kojima je Republika Hrvatska sklopila ugovor o slobodnoj trgovini i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (Narodne novine br. 142/02)

Iznos i regionalna diferencijacija

Carine po načelu najpovoljnije nacije (MFN carine), snižene stope carina te preferencijalne carinske kvote su određene na temelju WTO obveza, Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i sporazuma o slobodnoj trgovini.

Uvozne carinske kvote za 2003. godinu

Kobasice (Tarifna oznaka 1601)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
EU	160100	1.890	80% od osnovne stope carine
BUGARSKA	160100	100	50% od osnovne stope carine
ČEŠKA	160100	150	15 %
MAĐARSKA	160100	220	10%
SLOVAČKA	160100	200	15%
SLOVENIJA	160100	2.100	10%
LITVA	160100	100	70% od osnovne stope carine
MAKEDONIJA	160100	150	0

Izvor: MPŠ

Mesne prerađevine (Tarifna oznaka 1602))

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
EU	16021000 do 160239 160250 do 160290	530	80% od osnovne stope carine
RUMUNJSKA	16021000, 160220, 31,32,39,42,49,50	50	18%
ČEŠKA	160241	100	15%
POLJSKA	1602	300	9%

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

SLOVAČKA	160241	50	15%
SLOVENIJA	160231 160232	1200 350	10%
LITVA	1602	100	70% od osnovne stope carine
MAKEDONIJA	1602	150	0

Izvor: MPŠ

Konzervirana riba i riblji proizvodi (Tarifna oznaka 1604)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
SLOVENIJA	160413 160415 160420	250 250 50	0

Izvor: MPŠ

Sladoled (Tarifna oznaka 2105)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
EU	210500	770	22,5 % od osnovne stope carine
ČEŠKA	210500	200	0
POLJSKA	210500	580	0
SLOVAČKA	210500	350	0
SLOVENIJA	210500	500	0
LITVA	210500	50	50 % od osnovne stope carine

Izvor: MPŠ

Keksi, trajno pecivo i kolači (Tarifna oznaka 1905)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
EU	1905	1760	22,5 % od osnovne stope carine
LITVA	1905	100	50 % od osnovne stope carine
MAKEDONIJA	190590	70	0
TURSKA	1905	100	10%

Izvor: MPŠ

Čokolada (Tarifna oznaka 1806)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
EU	1806	1540	22,5 % od osnovne stope carine
ČEŠKA	18063100	50	10%
MAĐARSKA	18063100 180632 180690	430	10%
POLJSKA	1806	300	10%
SLOVAČKA	18063100	50	10%
SLOVENIJA	1806	900	0

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

LITVA	180632 180690	50	50 % od osnovne stope carine
MAKEDONIJA	1806	200	0
TURSKA	1806	100	10%

Izvor: MPŠ

Tjesta, makaroni... (Tarifna oznaka 1902)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
SLOVENIJA	19021100 190230	1400 600	10% 10%
TURSKA	1902 osim 19022010 19022030	100	10%

Izvor: MPŠ

Destilirana pića (Tarifna oznaka 2208)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
EU	2208903310 2208903810	5,5	0
NORVEŠKA	2208906940	10	0
BUGARSKA	2208 osim 22089091 22089099	50	50 % od osnovne stope carine
ČEŠKA	220870	150	20%
SLOVENIJA	220870 220890	200 400	0 0
ALBANIJA	22082012	75	0
MAKEDONIJA	220820	100	0

Izvor: MPŠ

Pivo (Tarifna oznaka 2203)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
ČEŠKA	220300	1000	0
MAĐARSKA	220300	5760	10%
POLJSKA	220300	300	7%
SLOVAČKA	220300	250	0
SLOVENIJA	220300	6000	0
TURSKA	220300	1000	0

Izvor: MPŠ

Mineralna voda (Tarifna oznaka 2202)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
EU	2202	9900	25 % od osnovne stope carine
ISLAND	220210 22029010 2202901010	10	25 % od osnovne stope carine

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

NORVEŠKA	220210 22029010 2202901010	165	25 % od osnovne stope carine
SLOVENIJA	22021000 220290	4500 1000	0 0
ALBANIJA	2202	100	0

Izvor: MPŠ

Izvozne carinske kvote za 2003. godinu

Kobasice (Tarifna oznaka 1601)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA UNUTAR KVOTE (%)	STOPA	CARINE
MAKEDONIJA	1601	400	0		
JUGOSLAVIJA	160100	10	25%		
ČEŠKA	160100	150	0		
SLOVAČKA	160100	150	0		
MAĐARSKA	1601	140	10%		
LITVA	1601	100	70 % od MFN carine		

Izvor: MPŠ

Mesne prerađevine (Tarifna oznaka 1602))

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA UNUTAR KVOTE (%)	STOPA	CARINE
MAKEDONIJA	1602	1000	0		
JUGOSLAVIJA	1602	500	10%		
ČEŠKA	160232	300	0		
SLOVAČKA	160232	150	0		
POLJSKA	1602	300	9%		
MAĐARSKA	160241	290	15%		
RUMUNJSKA	16021000 160220, 31, 32, 39, 42, 49, 50	50	15		
ALBANIJA	1602	100	0		
LITVA	1602	100	70 % od MFN carine		

Izvor: MPŠ

Konzervirana riba i riblji proizvodi (Tarifna oznaka 1604)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA UNUTAR KVOTE (%)	STOPA	CARINE
SLOVENIJA	1604	650	0		
LITVA	1604	Bez ograničenja	0		

Izvor: MPŠ

Sladoled (Tarifna oznaka 2105)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA UNUTAR KVOTE (%)	STOPA	CARINE
BUGARSKA	210500	50	20%		
ČEŠKA	2105	350	0		
SLOVAČKA	2105	350	0		

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

MAĐARSKA	2105	460	0
ALBANIJA	2105	50	0

Izvor: MPŠ

Keksi, trajno pecivo i kolači (Tarifna oznaka 1905)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA UNUTAR KVOTE (%)	STOPA	CARINE
MAKEDONIJA	190590	110	0		
TURSKA	1905	100	10%		
ALBANIJA	1905	200	0		
LITVA	1905	100	50 % od MFN carine		

Izvor: MPŠ

Čokolada (Tarifna oznaka 1806)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA UNUTAR KVOTE (%)	STOPA	CARINE
MAKEDONIJA	1806	550	0		
SLOVENIJA	1806	950	0		
ČEŠKA	180690	100	0		
SLOVAČKA	180690	100	0		
POLJSKA	1806	300	10%		
MAĐARSKA	180631, 32, 90	650	10%		
TURSKA	1806 osim 18061015	100	10%		
ALBANIJA	1806	100	0		
LITVA	180631, 32, 90	50	50 % od MFN carine		

Izvor: MPŠ

Tijesta, makaroni... (Tarifna oznaka 1902)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA UNUTAR KVOTE (%)	STOPA	CARINE
MAKEDONIJA					
SLOVENIJA	190211 190219 190220 190230	150	10%		
ČEŠKA	190230	150	0		
SLOVAČKA	190230	100	10%		
TURSKA	1902 osim 19022010 i 19022030	100	10%		

Izvor: MPŠ

Destilirana pića (Tarifna oznaka 2208)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA UNUTAR KVOTE (%)	STOPA	CARINE
MAKEDONIJA	220820	800	0		
JUGOSLAVIJA	2208	25	5%		
SLOVENIJA	220820 220850	450 50	0 0		

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

	220860	300	0
	220870	250	0
	220890	400	0
BUGARSKA	2208 osim 22089091 22089099	500 hl	50 % od MFN carine
ČEŠKA	220820	500 hl	10%
	220870	500 hl	25%
	220890	500 hl	25%
SLOVAČKA	220820	500 hl	10%
	220870	500 hl	25%
	220890	1000 hl	25%
MAĐARSKA	2208	290	34%
TURSKA	2208 osim 2208909110 2208909910	neograničeno	0

Izvor: MPŠ

Pivo (Tarifna oznaka 2203)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
ČEŠKA	2203	7500 hl	0
SLOVAČKA	2203	5000 hl	0
SLOVENIJA	2203	6000	0
MAĐARSKA	2203	6050	10%
POLJSKA	2203	300	7%
TURSKA	2203	10000 hl	0

Izvor: MPŠ

Mineralna voda (Tarifna oznaka 2201 i 2202)

ZEMLJA	Tarifna oznaka	KOLIČINA (TONA)	PREFERENCIJALNA STOPA CARINE UNUTAR KVOTE (%)
SLOVENIJA	2201	12000	0
	220210	4500	0
	220290	2000	0
TURSKA	2202	30000 hl	0

Izvor: MPŠ

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije.

Nije moguće dati precizne podatke o predviđenim ulaganjima i planovima tvrtki za modernizaciju budući većina tvrtki isto smatra poslovnom tajnom. U nastavku navode se okvirne potrebe za ulaganjima i modernizacijom u pojedinim sektorima industrijske proizvodnje hrane, pića i duhanskih proizvoda.

Prerada žitarica – strateška orijentacija mlinско pekarske industrije je zadržavanje postojećih kapaciteta uz postupnu modernizaciju opreme i tehnoloških postupaka u mlinarsvu i pekarstvu;

Prerada uljarica – potrebna su ulaganja u modernizaciju postojećih kapaciteta s naglaskom na bolje korištenje nusproizvoda uljarske industrije poput sačme i pogače za stočnu hranu;

Proizvodnja maslinovog ulja – potrebna su ulaganja u proširenje prerađivačkih kapaciteta kao i kapaciteta za pravilno skladištenje ulja;

Proizvodnja šećera – planirano je povećanje kapaciteta dnevne prerade postojećih tvornica kao i skladišnih kapaciteta;

Prerada voća i povrća – potrebna su ulaganja u rashladne kapacitete s i bez kontrolirane atmosfere za čuvanje svježeg voća i povrća, linije za razvrstavanje i pakiranje. Također su nužna ulaganja u izgradnju kapaciteta za zamrznuto voće i povrće, minimalno procesirano voće i povrće kao i dehidrirano voće i povrće;

Proizvodnja mliječnih proizvoda – potreba su investicijska ulaganja u tehnološku opremu;

Proizvodnja konditorskih proizvoda – nisu potrebna ulaganja u proširenje kapaciteta, već u modernizaciju postojećih i njihovu bolju iskorištenost;

Proizvodnja alkohola, kvasca i octa – potrebna je modernizacija postojećih velikih proizvodnih pogona.

9. Usklađivanje nacionalnoga zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

Zakon o hrani iz srpnja 2003. godine (NN br. 117/03 i 130/03) temeljni je propis za donošenje i usklađivanje cjelokupne zakonske regulative za područje hrane u Republici Hrvatskoj sa EU propisima. Zakon o hrani detaljnije je opisan u Poglavlju 1. – Slobodno kretanje roba – Odjeljak III.

Značajnu zadaću u usklađivanju nacionalnog zakonodavstva s EU propisima imat će i Agencija za hranu koja se osniva Zakonom o hrani.

Područje hrane u Republici Hrvatskoj regulirano je i kroz niz drugih zakonskih i podzakonskih propisa primjerice Zakon o vinu, Zakon o veterinarstvu i dr. koji su također u procesu usklađivanja, a koji su detaljnije opisani u Poglavlju 7. - Poljoprivreda.

Duhan i duhanski proizvodi, koji su prema raspodjeli industrijskih sektora dio sektora H., pored postojećih normi regulirani su Zakonom o duhanu (NN br. 69/99) te Pravilnikom o obradi duhana, proizvodnji i markama duhanskih proizvoda (NN br. 106/00).

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

U okviru programa CARDS 2002, projekta: Capacity Building in the Area of Agriculture, Live Animals and Food Products čija provedba započinje u rujnu 2003. godine, planirana je između ostalog izrada detaljne analize usklađenosti propisa Republike Hrvatske u području hrane s EU propisima te pomoć u procesu njihovog usklađivanja.

b) Vremenski raspored

Zakonom o hrani su predviđeni različiti rokovi za donošenje pojedinih podzakonskih propisa (od jedne do tri godine). Detaljniji rokovi usklađivanja i implementacije propisa RH, kako podzakonskih akata donesenih na temelju Zakona o hrani tako i drugih propisa koji reguliraju ovo područje u Republici Hrvatskoj s EU propisima biti će utvrđeni kroz CARDS 2002 - Projekt: Capacity Building in the Area of Agriculture, Live Animals and Food Products.

(I) Tekstil i odjeća, koža i obuća, namještaj, igračke

1. Proizvodnja i potrošnja

a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja

Maksimalni kapacitet

Naziv	1999	2000	2001

17 Proizvodnja tekstila			
t	43.131	48.125	47.969
tis. m2	169.600	165.223	137.083
kom	900	900	50
18 Proizvodnja odjeće			
t	6.819	6.533	5.891
tis. m2	23.894	23.940	22.316
19 Koža i obuća			
t	24.024	23.059	23.447
tis. m2	3.822	2.124	1.732
kom	813.802	682.443	179.141
tis. pari	27.319	13.336	22.355
36.1 Proizvodnja namještaja, tis.kom	8.132	9.975	10.619
36.5 Proizvodnja igara i igračaka tis. kom.	233	276	335

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Napomena: podatak o maksimalnom kapacitetu dan je bez kapaciteta koji se odnosi na lohn poslove (usluge dorade i slično)

Stupanj korištenje kapaciteta %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	47	48	53
18 Proizvodnja odjeće	56	54	58
19 Koža i obuća	33	37	42
36.1 Proizvodnja namještaja,	60	56	59
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	15	53	64

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (količinski)

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila			
t	19.342	18.598	20.242
tis. m2	84.505	82.075	74.505
kom	54	40	12
18 Proizvodnja odjeće			
t	1.558	1.554	1.433
tis. m2	13.084	12.729	12.739
19 Koža i obuća			
t	1.433	2.411	2.559
tis. m2	505	363	303
Kom	304.441	152.803	91.670
tis. pari	7.427	4.380	7.318
36.1 Proizvodnja namještaja, tis.kom	6.494	8.172	7.827
36.5 Proizvodnja igara i igračaka tis. kom.	69	186	215

Izvor: DZS

Sadašnja proizvodnja, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	1.554.501	1.342.951	1.719.304
18 Proizvodnja odjeće	1.038.869	1.046.157	1.084.106
19 Koža i obuća	376.018	400.905	388.623
36.1 Proizvodnja namještaja,	1.281.271	1.252.624	1.195.351
36.5 Proizvodnja igara i igračka	2.091	6.779	6.263

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	1.840.127	2.484.528	3.703.334
18 Proizvodnja odjeće	-961.487	-331.335	-586.593
19 Koža i obuća	491.855	533.318	495.634
36.1 Proizvodnja namještaja,	1.293.959	1.316.309	1.349.926
36.5 Proizvodnja igara i igračka	116.969	143.545	186.880

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Ne raspolažemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba : (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	0,25	-0,01	0,05
18 Proizvodnja odjeće	2,28	6,64	3,75
19 Koža i obuća	-1,92	-1,95	-2,42
36.1 Proizvodnja namještaja,	0,42	0,31	0,13
36.5 Proizvodnja igara i igračka	-0,14	-0,08	-0,11

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina/ Robna razmjena**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	18.995	27.507	33.939
18 Proizvodnja odjeće	256.364	10.248	8.430
19 Koža i obuća	12.623	12.705	11.070
36.1 Proizvodnja namještaja,	19.991	25.277	29.792
36.5 Proizvodnja igara i igračka	3.293	1.815	2.059

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	921.182	1.923.062	2.733.653
18 Proizvodnja odjeće	939.012	1.516.202	1.133.511
19 Koža i obuća	1.166.759	1.282.649	1.326.359
36.1 Proizvodnja namještaja,	424.211	483.235	593.232
36.5 Proizvodnja igara i igračka	67.202	81.745	96.966

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	13. 873	16.111	20.261
18 Proizvodnja odjeće	3.006	3.776	5.211
19 Koža i obuća	4.094	4.313	5.529
36.1 Proizvodnja namještaja,	24.872	34.054	45.633
36.5 Proizvodnja igara i igračka	1.741	1.742	2.950

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	578.290	459.291	771.116
18 Proizvodnja odjeće	353.401	294.481	481.150
19 Koža i obuća	290.814	265.174	369.429
36.1 Proizvodnja namještaja,	324.955	430.812	587.321
36.5 Proizvodnja igara i igračka	65.947	73.052	112.400

Izvor: DZS

Glavne zemlje porijekla uvoza

Naziv	Zemlja
17 Proizvodnja tekstila	Italija, Njemačka
18 Proizvodnja odjeće	Italija, Njemačka
19 Koža i obuća	Italija
36.1 Proizvodnja namještaja,	Italija
36.5 Proizvodnja igara i igračka	Italija

Izvor:DZS

b) Izvoz(količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	13.394	16.145	17.740
18 Proizvodnja odjeće	12.131	12.614	13.084
19 Koža i obuća	9.325	12.583	14.507
36.1 Proizvodnja namještaja,	33.818	40.023	46.086
36.5 Proizvodnja igara i igračka	323	334	601

Izvor: DZS

Izvoz u EU, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	907.313	1.158.101	1.333.332
18 Proizvodnja odjeće	3.023.517	3.042.704	3.069.760
19 Koža i obuća	1.253.409	1.367.327	1.518.216
36.1 Proizvodnja namještaja,	499.350	608.422	772.931
36.5 Proizvodnja igara i igračka	10.639	10.573	20.043

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak, tona

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	4.044	4.129	4.173
18 Proizvodnja odjeće	1.460	1.269	1.203
19 Koža i obuća	722	910	1.317
36.1 Proizvodnja namještaja,	10.603	13.515	12.561
36.5 Proizvodnja igara i igračka	183	134	182

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	187.534	201.674	187.407
18 Proizvodnja odjeće	210.332	204.391	215.601
19 Koža i obuća	65.688	73.723	70.561
36.1 Proizvodnja namještaja	193.735	566.635	252.945
36.5 Proizvodnja igara i igračka	7.632	7.458	7.705

Izvor: DZS

c) Pokazatelji izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Izvoz / proizvodnja %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	70,43	101,25	88,45
18 Proizvodnja odjeće	311,29	310,38	303,05
19 Koža i obuća	350,81	359,45	408,82
36.1 Proizvodnja namještaja,	57,50	67,90	85,84
36.5 Proizvodnja igara i igračka	873,79	265,98	443,05

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	88,80	186,26	203,85
18 Proizvodnja odjeće	118,73	178,71	148,94
19 Koža i obuća	381,61	392,48	436,36
36.1 Proizvodnja namještaja,	58,49	72,99	98,77
36.5 Proizvodnja igara i igračka	6.367,72	2.283,48	3.326,92

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak/ukupno za industriju

Promet, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	1.411.065	1.372. 776	1. 469 .202
18 Proizvodnja odjeće	2 .582 .293	2 .582. 786	3 .119 .131
19 Koža i obuća	836. 429	843 .099	898. 859
36.1 Proizvodnja namještaja,	1.964.362	2.106.991	2.082.849
36.5 Proizvodnja igara i igračka	81.783	93.502	96.611

Izvor: DZS

Bruto dodana vrijednost (BDV), 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	535. 035	521. 777	497. 449
18 Proizvodnja odjeće	1. 268. 691	1. 260. 679	1. 397. 556
19 Koža i obuća	364.758	385. 597	418. 505
36 Proizv.namještaja, ostala prerađivačka ind.*	713.525	777.332	881.194

Izvor: DZS

*Bruto dodana vrijednost prati se samo na razini odjeljka 36.Proizv.namještaja i ostala prerađivačka industrija u čijem sastavu se prati proizvodnja namještaja i igračaka.

Promet / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	1,51	1,31	1,29
18 Proizvodnja odjeće	2,77	2,47	2,73
19 Koža i obuća	0,90	0,81	0,79
36.1 Proizvodnja namještaja,	2,11	2,01	1,99
36.5 Proizvodnja igara i igračka	0,09	0,09	0,08

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	1,83	1,65	1,47
18 Proizvodnja odjeće	4,33	3,99	4,14
19 Koža i obuća	1,24	1,22	1,24
36 Proizv.namještaja, ostala prerađivačka ind.	2,43	2,46	2,61

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	249	246	240
18 Proizvodnja odjeće	452	443	431
19 Koža i obuća	163	155	149
36.1 Proizvodnja namještaja,	277	273	281
36.5 Proizvodnja igara i igračka	32	30	28

Izvor: DZS (administrativni podaci /FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	11. 956	11. 578	9. 819
18 Proizvodnja odjeće	30. 890	29 .506	27. 592
19 Koža i obuća	10. 803	10. 360	9. 519
36.1 Proizvodnja namještaja,	11.337	11.609	11.022
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	177	118	113

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta/ ukupno industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	3,95	3,93	3,55
18 Proizvodnja odjeće	10,19	10,03	9,92
19 Koža i obuća	3,57	3,52	3,53
36.1 Proizvodnja namještaja,	3,74	3,94	3,83
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	0,06	0,04	0,04

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja-stupanj koncentracije sektora(po prometu); Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; Postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
17 Proizvodnja tekstila	20	213	16	17	213	16	16	210	14
18 Proizvodnja odjeće	53	368	31	50	363	30	59	343	29
19 Koža i obuća	27	127	9	29	118	8	28	113	8
36.1 Proizvodnja namještaja,	23	243	13	18	242	13	18	248	15
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	0	32	0	0	30	0	0	28	0

S (srednja); M (mala); V (velika). Izvor DZS (administrativni podaci /FINA)

Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina u 000 kn

Naziv	1997	1998	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	21.138	16.522	53.822	27.943	215.875
18 Proizvodnja odjeće	56.216	107.924	98.297	114.657	307.599
19 Koža i obuća	21.671	21.968	22.391	38.353	62.213

Izvor: DZS

Na ostala pitanja nismo u mogućnosti odgovoriti jer ne raspolažemo službenim statističkim podacima.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	-	-	2 161,83

18 Proizvodnja odjeće	138,77	292,08	213,54
19 Koža i obuća	425,23	-	-
36.1 Proizvodnja namještaja,	1.048,32	1.020,65	1.529,99
36.5 Proizvodnja igara i igračka	0	0	0

Izvor: HNB

f) Vodeća trgovačka društva - prema podacima iz 2001 godine od FINA

Tekstil - po zaposlenosti

Društvo	zaposleni	javno	privatno
Pamučna industrija Duga Resa d.d. u stečaju, Duga Resa	1121		da
Čateks d.d., Čakovec	613		da
Pazinka d.d. u stečaju, Pazin	577		
TKZ d.d., Zagreb	556		da
Dalmatinka d.d. u stečaju, Sinj	543		
MTČ Tvornica čarapad.d., Čakovec	498		da
Regeneracija d.d., Zabok	473	da	
Jadran d.d., Zagreb	395		da
Prevent Zlatar d.o.o., Zlatar	381		da
Lola Ribar d.d., Karlovac	347		da

Izvor: FINA, Obrada MINGO

Odjeća - po zaposlenosti

Društvo	zaposleno	javno	privatno
Varteks d.d., Varaždin	4203		da
Kamensko d.d., Zagreb	1840		da
Heruc galerija d.o.o., Zagreb	1227		da
VIS Konfekcija d.d., Varaždin	786		da
NIK-Proizvodnja d.o.o, u stečaju, Zagreb	777		
Kotka d.d., Krapina	722		da
Galeb d.d., Omiš	665		da
Orljava GJKZ, Požega	600	da	
RIO d.d., Rijeka	595		da
Sloga IMK d.d., Požega	591		da

Izvor: FINA, Obrada MINGO

Koža i obuća - po zaposlenosti

Društvo	zaposleno	javno	privatno
Jelen d.d., Čakovec	902		da
Ivančica d.d. Ivanec	869		da
Sloga d.d.,Koprivnica	815		da
Meiso d.d., Goričan	812	da	
INKOP d.d., Poznanovec	681		da
JLQ d.o.o., Ludbreg	623		da
KIO d.o.o., Karlovac	353		da

B.M.V. d.o.o., Varaždin	340		da
KMB d.o.o., Ludbreg	180		da
HOGL+LORENZ d.o.o., Varaždin	166		da

Izvor: FINA, Obrada MINGO

Sedam najvećih tvrtki proizvođača namještaja u 2001.

Red. br.	Naziv tvrtke	Ukupni prihod (kuna)	Broj zaposlenih
1.	TVIN, d.d. Virovitica	261.708.665	1205
2.	FINVEST-CORP d.d. Čabar	232.643.298	496
3.	ORIOLIK d.d. Oriovac	168.421.316	827
4.	BRESTOVAC d.d. Garešnica	114.230.898	750
5.	SPIN VALIS d.d. Požega	108.753.228	438
6.	IND. TOKAR. CENTAR d.d. Varaždin	85.384.148	545
7.	D.I. SEKULIĆ d.o.o. N Gradiška	63.272.947	372

Izvor: ZAP i HGK

Tvrtke imaju različiti proizvodni program, a sve su u privatnom vlasništvu.

U proizvodnji igračaka Hrvatska za sada nema pravih proizvođača igračaka.

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i satu rada

Produktivnost po zaposlenom, indeksi *

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	99,9	106,6	120,4
18 Proizvodnja odjeće	95,7	101,3	106,2
19 Koža i obuća	95,6	97,8	113,0
36.1 Proizvodnja namještaja,	120,6	107,7	112,1
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	ne iskazuje se		

Izvor: DZS

*omjer indeksa fizičkog obujma industrijske proizvodnje i indeksa broja zaposlenih

** DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	236.644	244.654	244.743
18 Proizvodnja odjeće	236.644	582.195	623.238
19 Koža i obuća	178.613	186.833	196.652
36.1 Proizvodnja namještaja,	281.129	279.902	308.236
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	3.470	3.295	2.805

Izvor: DZS (administrativni podaci /FINA)

Troškovi materijala, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001

17 Proizvodnja tekstila	588 756	559 778	646 572
18 Proizvodnja odjeće	588 756	654 318	707 209
19 Koža i obuća	230 645	-	288 784
36.1 Proizvodnja namještaja,	828.474	896.642	893.869
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	9.106	10.327	9.270

Izvor: DZS (administrativni podaci /FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključite i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

Za tekstil, kožu i obuću:

Standardi

U Državnom zavodu za normizaciju i mjeriteljstvo djeluju tehnički odbori (TO)koji rade na uvađanju hrvatskih normi i to:

- TO 38 Tekstilni proizvodi
- TO 120 Koža i obuća

Ovo pitanje je detaljno obrađeno u odgovorima u Chapter 1.II.B

Specifični ekološki zahtjevi

Procjena utjecaja projekta na okoliš vrši se u skladu s odredbama Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš (N.N. 59/2000), prema kojem se ocjenjuje prihvatljivost projekta i donose se mjere zaštite okoliša.Procjena utjecaja na okoliš obvezna je za zahvate određene u Popisu zahvata koji čine sastavni dio navedenoga Pravilnika i to:

Za proizvodnju tekstila:

- priprema i pređenje tekstilnih vlakana te proizvodnja tkanina,kapaciteta 2500 t/god. i većeg
- dovršavanje tekstila,kapaciteta 200 t/god. i većeg

Za proizvodnju kože:

- za preradu kože i krzna(štavljenje i obrada,dorada i bojenje krzna),kapaciteta 20 t/god. i većeg

Ovo pitanje je detaljno obrađeno u odgovorima u Chapter 22. Environment II. Sectoral policies, pitanje 5.

Za proizvodnju namještaja i proizvodnju igračaka vrijede zajednički odgovori u dijelu.II. (A) pitanje 4.

5. Poticaji

a) Za ulaganja

b) Za izvoz

c) Ostali

Vidi: II.(A)t.5

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Garancije

Vidi: II.(A)t.6

7. Trgovinski sustav

a) Nekarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Vidi: II.(A)t.7

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Vidi II.(A) t.8

9. Usklađivanje nacionalnoga zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

b) Vremenski raspored

Vidi: II.(A)t.9

(J) Farmaceutski proizvodi

Farmaceutski proizvodi statistički se prate kao Proizvodnja farmaceutskih proizvoda i predstavljaju skupinu koja je sastavni dio Proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda.

1. Proizvodnja i potrošnja

a) Instalirani proizvodni kapacitet i stupanj njihovog korištenja

Maksimalni kapacitet

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda, kg	11.388.408	11.464.395	11.046.930

Izvor: DZS

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	47	52	34

Izvor: DZS

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (količinski)

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda,kg	7.299.755	7.503.814	7.037.944

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	2.659.660	3.276.068	2.877.835

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	2.129.706	3.614.088	3.402.182

Izvor: DZS , Obrada MINGO

Ne raspoložemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba; (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	0,58	0,44	0,38

Izvor: DZS , Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	3.698	4.059	4.873

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, mil.kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	719,1	949,5	1.133,4

Izvor:DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	5.735	5.557	5.968

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, mil.kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	908,5	1.074,5	971,9

Izvor:DZS

Porijeklo ostvarenog uvoza u razdoblju 1999 -2001.g.

Naziv	Zemlja
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	Njemačka, Velika Britanija

Izvor: DZS

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	1.109	1.156	2.037

Izvor: DZS

Izvoz u EU, mil.kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	526,0	649,1	343,7

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	1.944	2.648	2.367

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, mil.kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	768,1	1.036,7	1.237,4

Izvor:DZS

Glavne zemlje po realiziranom izvozu u razdoblju 1999 -2001.g.

Naziv	Zemlja
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	Austrija, Njemačka, Francuska, Irska

Izvor:DZS

c) Pokazatelj izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	53,82	51,45	54,94

Izvor: DZS , Obrada MINGO

uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutske proizvoda	33,90	61,78	73,16

Izvor: DZS , Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju**

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	4.214.365	4.505.831	4.629.535

Izvor: DZS

Promet / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	4,52	4,31	4,06

Izvor: DZS , Obrada MINGO

“Bruto dodanu vrijednost”, za Proizvodnju farmaceutskih proizvoda ne možemo iskazati, jer se statistička obrada za taj pokazatelj izvodi na višoj razini, odnosno, iskazuje se samo na razini odjeljka NKD-a. Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda obuhvaća jednu od skupina koju čini Proizvodnja farmaceutskih proizvoda.

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	18	15	15

Izvor: DZS(administrativni podaci /FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	5.422	5.279	5.013

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	1,79	1,79	1,74

Izvor: DZS , Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela poduzeća po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	1	14	3	1	11	3	1	10	4

S (srednja); M (mala); V (velika). Izvor: DZS (administrativni podaci /FINA)

PLIVA d.d., Zagreb - najznačajniji predstavnik farmaceutske proizvodnje, tokom prvih 9 mjeseci 2002.g. investirala je 1.292,8 mil. kuna, od kojih je 858,7 mil. kuna uložila u akvizicije. PLIVA je kupila dansku kompaniju 2K Pharmaceuticals za 30,5 mil. kuna i američku kompaniju Sidmak Laboratories Inc. za 828,2 mil. kuna. PLIVA je 434,1 mil. kuna uložila u kapitalna ulaganja. Najveća pojedinačna kapitalna investicija bila je nastavak izgradnje Istraživačkog instituta u Zagrebu koji je u punoj funkciji od listopada 2002.g. a u što je uloženo 38,7% kapitalnih ulaganja.

RAZVITAK d.d. PC LUKAPS, Ludbreg-farmaceutika

Investirali su 16 milijuna kuna. u proširenje i modernizaciju proizvodnje tvrdih želatinoznih kapsula. Ovom investicijom kapacitet je povećan za 60%. Izgrađen je vrhunski opremljen laboratorij (130 kvadratnih metara) te 1300 kvadratnih metara novog proizvodnog prostora i skladište.

Na ostala pitanja nemožemo odgovoriti jer nemamo službenih podataka.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	47.316,64	16.270,39	-19.656,27

Izvor: HNB

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Naziv	Trgovačko društvo	Broj zaposlenih	Vlasništvo
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	Pliva d.d. Zagreb	3.463	privatno

Izvor: HGK, Obrada MINGO

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, indeksi*

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	96,7	107,8	92,9

Izvor:DZS

* omjer indeksa fizičkog obujma i indeksa broja zaposlenih

** DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	331.433	341.670	437.066

Izvor:DZS (administrativni podaci /FINA)

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.4 Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	1.084.008	1.209.205	1.067.697

Izvor:DZS (administrativni podaci /FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

Na području humanih lijekova ne postoje specifični zakonski propisi koji reguliraju zaštitu okoliša. Osnovni principi zaštite okoliša zahtijevaju se temeljem Pravilnika o dobroj proizvođačkoj praksi (NN 71/99.) i Pravilnika o dopuni

pravilnika o dobroj proizvođačkoj praksi (NN 118/99.) U Dodatku II. Pravilnika regulirani su radiofarmaceutici (definirani u skladu s Direktivom 2001/783 EZ, članak 1. pitanje 7.) gdje se traži da: «Proizvodnja mora biti sukladna EURATOM Uputama u kojima su navedeni osnovni standardi zaštite zdravlja svekolike javnost...i»

Odgovor vidi i pod II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji

a) Za ulaganje

b) Za izvoz

c) Ostali

Odgovor vidi pod II.(A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezним olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Odgovor vidi pod II.(A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

a) Nacarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Odgovor vidi pod II.(A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

b) Vremenski raspored

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

EU legislation	Croatian legislation	List of measures, either planned or already adopted & timetable
The rules governing medicinal products in the European Union (Vol. 1, 2, 3, 4, 9)	Zakon o lijekovima i medicinskim proizvodima ("Narodne novine ", br. 121/03)	Odredbe članka 16. stavka 1. i članka 19. stavka 2. i 4. ovoga Zakona počinju se primjenjivati nakon isteka godine dana od početka rada Agencije

Directive 2003/63/EC Directive 2002/98/EC Directive 2001/83/EC Directive 2001/20/EC Directive 93/42/EEC Directive 91/356EEC Directive 90/385/EEC Directive 89/105/EEC Directive 78/25/EEC		Directive 2003/63/EC je donesena nakon završetka prijedloga Zakona o lijekovima i medicinskim proizvodima te su neophodna daljnja usaglašavanja s tom direktivom. Iako je CTD oblik načelno zacrtan u zakonu, neophodno je donošenje pravilnika koji je u potpunosti usaglašen ICH M4 (The Common Technical Document) uputama tj CPMP/ICH/2887/99, CPMP/ICH/5552/02 te sa CPMP/ICH/1840/01. Svi trenutno važeći podzakonski akti koji proizlaze iz starog zakona ("Narodne novine", br. 124/97. i 53/01.) moraju biti usaglašeni unutar godinu dana s ovim zakonom te direktivama EU.
	Verzija Zakona o lijekovima i medicinskim proizvodima ("Narodne novine", br. 124/97. i 53/01.) 1997 version of Law for drugs and medical products ("Narodne novine", br. 124/97. i 53/01.) bylaws listed below (from point 3. to point 17.) will be valid until replacement with new ones	Prestaje važiti 1. siječnja 2004. izuzev pravilnika koji proizlaze iz njega, a koji ostaju na snazi najdulje do kolovoza 2004.
Directive 2002/98/EC The rules governing medicinal products in the European Union (mainly Vol. 2 and 4)	Pravilnik o krvi i krvnim sastojcima "Narodne novine", br. 14/99.), Bylaw regulating human blood and human blood products.	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine. Aktivnosti usklađivanja ovog pravilnika s novim zakonom prvenstveno je usmjerena na usaglašavanje s Directive 2002/98/EC.
The rules governing medicinal products in the European Union (Vol. 1, 2, 3, 4, 9) Directive 2003/63/EC Directive 2002/98/EC Directive 2001/83/EC Directive 91/356EEC Directive 89/105/EEC Directive 78/25/EEC	Pravilnik o postupku i načinu davanja odobrenja za stavljanje u promet gotovog lijeka ("Narodne novine", br. 143/98.) Bylaw regulating how the marketing authorization for ready-prepared medicinal product is placed on market under a special name and in a special pack	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine. s ciljem donošenja pravilnika koji je u potpunosti usaglašen s Directive 2003/63/EC te s ICH M4 (The Common Technical Document) uputama tj CPMP/ICH/2887/99, CPMP/ICH/5552/02 te sa CPMP/ICH/1840/01.
Directive 93/42/EEC Directive 90/385/EEC	Pravilnik o postupku i načinu davanja odobrenja za stavljanje u promet medicinskoga proizvoda ("Narodne novine", br. 92/99.), Bylaw regulating how the medical device may be placed on the market.	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine. Novi pravilnik nadomjestiti će ovaj te pravilnik Pravilnik o posebnim uvjetima za stavljanje u promet u RH medicinskog proizvoda koji ima odobrenje za stavljanje u promet u zemljama europske unije ("Narodne novine", br. 06/03.).
	Pravilnik o dobroj praksi u prometu na veliko lijeka i medicinskoga proizvoda ("Narodne novine", br. 124/98.), Bylaw laying down good practice in wholesale distribution of medicinal products.	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine.
	Pravilnik o načinu oglašavanja i obavješćivanja o lijekovima i medicinskim proizvodima ("Narodne novine", br. 143/98.), Bylaw regulating advertising of medicinal products for human use.	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine.

	Pravilnik o prometu lijekovima i medicinskim proizvodima ("Narodne novine", br. 143/98.), Bylaw regulating conditions under which wholesaling and pharmacy bussines activities can be set up.	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine.
The rules governing medicinal products in the European Union (mainly Vol. 4) Directive 91/356EEC	Pravilnik o dobroj proizvođačkoj praksi ("Narodne novine", br. 71/99.), Bylaw regulating basic principles of good manufacturing practice.	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine.
The rules governing medicinal products in the European Union (mainly Vol. 4) Directive 91/356EEC	Pravilnik o dopuni pravilnika o dobroj proizvođačkoj praksi ("Narodne novine", br. 118/99.), Amendment to bylaw regulating basic principles of good manufacturing practice.	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine.
CPMP/EWP/QWP/1401/98 The rules governing medicinal products in the European Union (mainly Vol. 4 – Annex 13)	Pravilnik o ispitivanju bioraspodjelivosti i bioekvivalenciji lijekova ("Narodne novine", br. 71/99.), Bylaw on the Investigation of Bioavailability and Bioequivalence of human drugs. This bylaw is specifically regulating investigation of bioequivalence of generic products.	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine. Neophodno je donošenje pravilnika koji je u potpunosti usaglašen sa CPMP/EWP/QWP/1401/98.
Directive 93/42/EEC Directive 90/385/EEC	Pravilnik o posebnim uvjetima za stavljanje u promet u RH medicinskog proizvoda koji ima odobrenje za stavljanje u promet u zemljama europske unije ("Narodne novine", br. 06/03.) Bylaw regulating how the medical device may be placed on the Croatian market if the product have marketing authorization in EU member state.	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim najkasnije do kolovoza 2004. godine. Novi pravilnik nadomjestiti će ovaj te pravilnik naveden pod točkom 5.
	Pravilnik o posebnim uvjetima za stavljanje u promet u Republici Hrvatskoj gotovog lijeka koji ima odobrenje za stavljanje u promet u drugim državama ("Narodne novine", br. 55/99.), Bylaw regulating how in exceptional case of medicinal product with the marketing authorization in foreign countries (and without the Croatian marketing authorization) can be placed on the market in Croatia.	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine.
Directive 2001/20/EC CPMP/ICH/137/95 (ICH E3) CPMP/ICH/291/95 (ICH E8) CPMP/ICH/363/96 (ICH E9) The rules governing medicinal products in the European Union (mainly Vol. 4 – Annex 13)	Pravilnik o dobroj kliničkoj praksi ("Narodne novine", br. 143/98.), Good clinical practice bylaw	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine.
Directive 2001/20/EC; CPMP/ICH/377/95 (ICH E2A);	Pravilnik o načinu praćenja nuspojava lijeka i medicinskoga proizvoda, Narodne novine, br. 14/99.), Bylaw regulating adverse drug reactions reporting	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine.

CPMP/ICH/287/95 (ICH E2B); CPMP/ICH/288/95 (ICH E2C); CPMP/ICH/4679/02 (ICH Amendment E2C); The rules governing medicinal products in the European Union (mainly Vol. 9)	(including medical devices).	
Directive 89/105/EEC	Pravilnik o mjerilima za određivanje cijena lijekova na veliko i o načinu izvještavanja o cijenama na veliko ("Narodne novine", br. 84/01.), Bylaw regulating wholesales drug pricing policy and reporting of wholesale prices.	
Directive 89/105/EEC	Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o mjerilima za određivanje cijena lijekova na veliko i o načinu izvještavanja o cijenama na veliko ("Narodne novine", br. 129/02.), Amendment to bylaw regulating wholesales drug pricing policy and reporting of wholesale prices.	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine.
	Pravilnik o iskaznici farmaceutskog inspektora ("Narodne novine", br. 63/03.).	Usuglasiti će se s novim zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima najkasnije do kolovoza 2004. godine.
	Carinski zakon ("Narodne novine", br. 78/99. i 94/99.) te Uredba o uvjetima i postupku plaćanja povoljnije carine pri uvozu robe koja se besplatno prima iz inozemstva ("Narodne novine", br. 44/00.) reguliraju načine uvoza roba za zdravstvene svrhe (lijekova i medicinskih proizvoda) koje primaju humanitarne organizacije, vjerske zajednice, ustanove, tijela državne i lokalne uprave i samouprave, te amaterske športske organizacije	Uredba o uvjetima i postupku plaćanja povoljnije carine pri uvozu robe koja se besplatno prima iz inozemstva izmijeniti će se tokom 2003. godine.
	Zakon o ljekarništvu (Narodne Novine br. 121/03).	Pravilnike koji proizlaze iz ovog zakona ministar će donjeti do siječnja 2004. godine.
Directive 89/105/EEC	Pravilnik o načinu propisivanja, izdavanja i naplaćivanja lijekova ("Narodne novine", br. 135/02.)	
Directive 89/105/EEC	Pravilnik o ortopedskim i drugim pomagalicama ("Narodne novine" br. 63/00. 77/00., 85/00., 106/00., 131/00. 60/01., 67/01., 71/01., 31/02., 76/02., 85/02., 117/02., 138/02., 32/03., 73/03., 93/03. – pročišćeni tekst).	
Directive 89/105/EEC	Odluka o utvrđivanju Liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje ("Narodne novine", br. 60/03, 70/03, 86/03, 111/03.)	
	Zakon o zdravstvenoj zaštiti prihvaćen u Saboru RH 17.07.2003.	
	Zakon o suzbijanju zlorabe opojnih droga ("Narodne novine", br. 107/01.)	Regulations related to Production, retail, wholesale, international trade of psychotropic and narcotic drugs and pharmaceuticals are guided by the provisions of the "Vienna Conventions" of

		1961, 1971 and 1988" (United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances) which were ratified by Croatia in 1991 and implemented in Law. Change of regulations are mainly triggered in line of instructions of The International Narcotics Control Board (INCB).
	Zakon o izmjeni Zakona o suzbijanju zlorabe opojnih droga, ("Narodne novine ", br. 87/02.)	Komentar kao iznad.
	Popis opojnih droga, psihotropnih tvari i biljaka iz kojih se može dobiti opojna droga te tvari koje se mogu uporabiti za izradu opojnih droga ("Narodne novine ", br. 113/02., 133/02.)	Ministar zdravstva redovito obnavlja popis sukladno uputama INCB. Zadnja verzija popisa donesena je 2002. godine.
European pharmacopoeia	Farmakopeja ("Narodne novine ", br. 53/91)	Izdavanje hrvatske farmakopeje se očekuje do kraja 2003. godine. U nju će biti inkorporirana European pharmacopoeia.

b) Vremenski raspored

Podaci dani u tablici kao odgovor na pitanje 9. a)

Odgovor vidi i pod II. (A), pitanje 9.

(K) TURIZAM**1. Proizvodnja i potrošnja****a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja**

Instalirane proizvodne kapacitete u turizmu čine smještajni objekti, ugostiteljski objekti i luke nautičkog turizma.

Nastavno dajemo tablice o pojedinim vrstama objekata.

SMJEŠTAJNI OBJEKTI

	BROJ OBJEKATA				PROCJENA		
	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Hoteli i apart hoteli	432	446	401	427	450	500	570
Hotelska naselja	73	79	94	107	80	85	85
Kampovi	180	198	195	411	415	420	425
Privatne sobe i apartmani	-	-	-	-	-	-	-
Ostali smještajni objekti	437	462	503	540	550	560	570
SVEUKUPNO	1.122	1.185	1.193	1.485	1.495	1.565	1.650

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

SMJEŠTAJNI OBJEKTI

	BROJ KREVETA				PROCJENA		
	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Hoteli i apart hoteli	115.715	113.342	94.543	97.329	110.000	117.000	120.000
Hotelska naselja	52.326	57.805	57.609	55.136	75.000	80.000	82.000

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

Kampovi	205.104	207.995	202.197	202.489	208.000	215.000	220.000
Privatne sobe i apartmani	215.758	248.045	273.734	294.479	335.000	350.000	360.000
Ostali smještajni objekti	35.725	33.158	104.630	103.168	100.000	105.000	115.000
SVEUKUPNO	624.624	660.345	732.713	752.601	828.000	867.000	895.000

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

NAPOMENA: Iskazani kapaciteti odnose se na broj stalnih postelja

Broj smještajnih objekata kao i broj kreveta za komercijalno turističko poslovanje kontinuirano se povećava. S obzirom na poticajne mjere za investiranje u malo poduzetništvo, te očekivani dolazak stranog kapitala, rast smještajnih kapaciteta očekuje se i u narednom razdoblju. Međutim, Hrvatska ima još uvijek manji kapacitet nego prije rata, i to posebno u hotelskom smještaju koji je još uvijek manji za oko 25% od predratnog.

SMJEŠTAJNI KAPACITETI PO ŽUPANIJAMA

ŽUPANIJE	BROJ POSTELJA				PROCJENA		
	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Zagrebačka	519	744	652	647	650	800	800
Krapinsko-zagorska	1.078	1.420	1.463	1.534	1.600	1.700	1.700
Sisačko-moslavačka	507	549	521	651	660	700	700
Karlovačka	3.488	3.896	4.196	4.523	4.600	4.800	4.800
Varaždinska	1.746	1.860	1.575	1.510	1.600	1.700	1.700
Koprivničko-križevačka	370	415	383	387	400	500	500
Bjelovarsko-bilogorska	548	723	520	515	520	550	550
Primorsko-goranska	140.508	146.333	162.354	155.486	170.000	175.000	180.000
Ličko-senjska	20.936	18.351	20.089	20.357	27.000	30.000	30.000
Virovitičko-podravska	265	265	138	154	160	200	200
Požeško-slavonska	176	183	144	172	180	200	200
Brodsko-posavska	437	431	546	502	500	600	600
Zadarska	66.801	70.800	83.073	86.841	95.000	100.000	102.000
Osječko-baranjska	1.323	1.399	1.264	1.377	1.400	2.000	2.000
Šibensko-kninska	32.862	38.340	50.896	58.222	65.000	70.000	75.000
Vukovarsko-srijemska	700	681	729	654	660	700	700
Splitsko-dalmatinska	102.281	112.230	123.919	131.595	138.600	145.000	150.000
Istarska	194.879	207.136	218.653	225.150	250.000	257.000	264.000
Dubrovačko-neretvanska	40.661	44.100	51.000	53.064	60.000	65.000	68.000
Međimurska	335	340	317	332	400	550	550
Grad Zagreb	14.168	10.149	10.281	8.928	9.070	10.000	11.000
UKUPNO ŽUPNIJE	624.624	660.345	732.713	752.601	828.000	867.000	895.000

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

NAPOMENA: Iskazani kapaciteti odnose se na broj stalnih postelja

Smještajni kapaciteti su dominantno koncentrirani na području obalnih županija, dok od kontinentalnih županija samo Grad Zagreb raspolaže nešto većim kapacitetima. Očekuje se da će se zahvaljujući poticajima za razvoj obiteljskog poduzetništva smještajni kapaciteti povećavati i u kontinentalnom dijelu Hrvatske.

BROJ UGOSTITELJSKIH OBJEKATA (stanje 31. kolovoza)

DJE LATNOST	1999.	2000.	2001.	2002.	PROCJENA		
					2003.	2004.	2005.
Restorani	1.117	1.122	1.052	1.364	1.500	2.000	2.300
Bistroi	1.371	979	938	847	850	900	950
Caffe-barovi	5.063	5.787	5.794	7.126	7.500	8.000	8.100
Buffeti	1.689	1.550	1.389	1.339	1.350	1.400	1.450
Ostalo	3.710	3.654	3.463	3.597	3.600	3.650	3.700
UKUPNO	12.950	13.092	12.636	14.273	14.800	15.950	16.500

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

Napomena: u iskazani broj uključeni su i objekti tvrtki (pravnih osoba) i privatnih ugostitelja (obrnika)

KAPACITETI MARINA

	1999.	2000.	2001.	2002.	PROCJENA		
					2003.	2004.	2005.
Broj marina i drugih luka nautičkog turizma	62	62	66	74	75	80	85
Broj vezova u moru	12.437	12.863	14.009	13.878	14.500	15.000	20.000
Broj vezova na kopnu	7.227	7.330	6.786	5.169	5.000	5.000	5.200

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

S obzirom na potencijale za razvoj nautičkog turizma, te relativno mali kapacitet vezova, u narednom razdoblju se očekuje daljnja izgradnja marina i povećanje broja vezova u moru.

U sljedećoj tablici navode se podaci o stupnju korištenja smještajnih objekata i luka nautičkog turizma, dok za iskorištenost ugostiteljskih objekata nema relevantnih statističkih ili dr. podataka.

ISKORIŠTENOST KAPACITETA SMJEŠTAJNIH OBJEKATA

	BROJ NOĆENJA PO KREKETU				PROCJENA		
	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Hoteli i apart hoteli	83	116	135	135	126	128	125
Hotelska naselja	61	79	100	103	77	75	74
Kampovi	37	52	59	60	60	60	61
Privatne sobe i apartmani	22	34	34	35	32	31	33
Ostali smještajni objekti	57	72	36	34	39	32	30
SVEUKUPNO	43	59	59	59	56	55	56

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

Iskorištenost kapaciteta mjerena brojem noćenja u razdoblju 1999-2002. kontinuirano se povećavala zahvaljujući bržem rastu turističkog prometa u odnosu na rast smještajnih kapaciteta. Zbog intenzivnije izgradnje smještajnih kapaciteta u 2003. i 2004. godini očekuje se stagnacija iskorištenosti kapaciteta, budući da novim kapacitetima treba određeno razdoblje uhodavanja na tržištu.

ISKORIŠTENOST SMJEŠTAJNIH KAPACITETA

ŽUPANIJE	BROJ NOĆENJA PO POSTELJI						
	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Zagrebačka	48	35	49	56	61	50	50
Krapinsko-zagorska	94	79	77	85	87	112	112
Sisačko-moslavačka	89	87	117	108	121	114	114
Karlovačka županija	24	36	42	47	48	48	48
Varaždinska županija	57	60	70	82	78	74	74
Koprivničko-križevačka	105	72	70	72	75	60	60
Bjelovarsko-bilogorska	46	37	44	45	48	45	45
Primorsko-goranska	48	64	62	66	62	62	63
Ličko-senjska	20	37	38	43	37	33	33
Virovitičko-podravska	19	60	87	65	63	50	50
Požeško-slavonska	40	38	56	47	50	45	45
Brodsko-posavska	48	58	46	52	52	43	43
Zadarska	26	43	41	43	42	42	44
Osječko-baranjska	70	74	86	85	86	75	75
Šibensko-kninska	32	49	45	44	42	40	40
Vukovarsko-srijemska	67	59	67	79	91	86	86
Splitsko-dalmatinska	34	50	49	49	51	52	51
Istarska	55	70	74	71	64	64	64
Dubrovačko-neretvanska	38	64	61	61	50	49	51
Međimurska	45	56	63	48	63	45	45
Grad Zagreb	41	62	63	85	99	100	100
Ukupno Županije	43	59	59	59	56	55	56

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

Iskorištenost kapaciteta bitno zavisi o vrsti smještajnih kapaciteta. Dok kontinentalne županije uglavnom imaju samo hotelske kapacitete, u obalnim županijama dominiraju kampovi i privatne sobe i apartmani koji posluju sezonski, što bitno umanjuje korištenost kapaciteta koja se računa na godišnjoj razini.

ISKORIŠTENOST KAPACITETA LUKA NAUTIČKOG TURIZMA

	BROJ PLOVILA PO VEZU						
	1999.	2000.	2001.	2002.	PROCJENA		
					2003.	2004.	2005.
Vezovi na moru	9,5	11,9	12,2	13,0	13,3	13,7	10,5
Vezovi na kopnu	0,1	0,1	0,6	0,2	0,2	0,2	0,3

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

Iako iskorištenost kapaciteta luka nautičkog turizma (mjereno brojem plovila po vezu) kontinuirano raste, ona je relativno mala budući da preko 60% svih vezova u moru ima plovila na stalnom vezu, čime se bitno smanjuje mogućnost prometa plovila u tranzitu.

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

U tablicama u nastavku daju se podaci o količinskoj proizvodnji tj. turističkom prometu u smještajnim objektima, te lukama nautičkog turizma.

TURISTIČKI PROMET U REPUBLICI HRVATSKOJ

	1999.	2000.	2001.	2002.	PROCJENA		
					2003.	2004.	2005.
1. Broj turista							
- ukupno	5.125	7.137	7.860	8.320	8.600	8.800	9.200
- domaći	1.322	1.305	1.316	1.376	1.400	1.450	1.500
- strani	3.805	5.832	6.544	6.944	7.200	7.350	7.700
Udjel turista u ukupnom u %							
- ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,00
- domaći	25,8	18,3	16,7	16,5	16,3	16,5	16,3
- strani	74,2	81,7	83,3	83,5	83,7	83,5	83,7
2. Broj noćenja							
- ukupno	27.126	39.183	43.404	44.692	46.000	48.000	50.000
- domaći	5.241	5.138	5.021	4.981	4.900	4.900	5.000
- strani	21.885	34.045	38.384	39.711	41.100	43.100	45.000
Udjel noćenja u ukupnom u %							
- ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
- domaći	19,3	13,1	11,6	11,1	10,7	10,2	10,0
- strani	80,7	86,9	88,4	88,9	89,3	89,8	90,0

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

Nakon definitivnog smirivanja situacije u Hrvatskoj i široj regiji turistički promet u Hrvatskoj kontinuirano se povećava. Budući da je Hrvatska malo tržište ograničene kupovne moći, preko 80% prometa ostvaruju strani turisti, a njihov udjel će se povećavati i u narednom razdoblju. Domaća potražnja u narednih nekoliko godina neće se bitnije povećavati, a s obzirom da ima udjel od svega oko 10% u ukupnom turističkom prometu neće značajnije utjecati na ukupne rezultate.

TURISTIČKI PROMET PO VRSTAMA OBJEKTA

	TURISTI u 000						
	1999.	2000.	2001.	2002.	PROCJENA		
					2003.	2004.	2005.
Hoteli i apart hoteli	2.181	2.813	2.761	2.893	2.950	3.000	3.200
Hotelska naselja	431	614	760	761	800	830	850
Kampovi	1.048	1.522	1.682	1.763	1.900	2.000	2.100
Privatne sobe i apartmani	686	1.215	1.365	1.520	1.600	1.650	1.700
Ostali smještajni objekti	781	973	1.382	1.383	1.350	1.300	1.300
SVEUKUPNO	5.127	7.137	7.860	8.320	8.600	8.800	9.200

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

TURISTIČKI PROMET PO VRSTAMA OBJEKTA

	NOĆENJA u 000						
	1999.	2000.	2001.	2002.	PROCJENA		
					2003.	2004.	2005.
Hoteli i apart hoteli	9.605	13.164	12.734	13.130	13.500	14.000	15.000

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

Hotelska naselja	3.171	4.561	5.741	5.680	5.800	6.000	6.100
Kampovi	7.641	10.740	11.888	12.160	12.600	13.000	13.500
Privatne sobe i apartmani	4.656	8.325	9.321	10.176	10.600	11.600	12.000
Ostali smještajni objekti	2.053	2.393	3.720	3.546	3.500	3.400	3.400
SVEUKUPNO	27.126	39.183	43.404	44.692	46.000	48.000	50.000

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

TURISTIČKI PROMET PO ŽUPANIJAMA

ŽUPANIJE	BROJ NOĆENJA						
	1999.	2000.	2001.	2002.	PROCJENA		
					2003.	2004.	2005.
Zagrebačka	25	26	32	36	40	40	40
Krapinsko-zagorska	102	1.121	112	130	140	190	190
Sisačko-moslavačka	45	48	61	70	80	80	80
Karlovačka	82	142	178	214	220	230	230
Varaždinska	100	112	111	124	125	125	125
Koprivničko-križevačka	39	30	27	28	30	30	30
Bjelovarsko-bilogorska	27	27	23	23	25	25	25
Primorsko-goranska	6.938	9.307	10.143	10.213	10.500	10.800	11.400
Ličko-senjska	427	686	770	868	990	1.000	1.000
Virovitičko-podravska	5	16	12	10	10	10	10
Požeško-slavonska	7	7	8	8	9	9	9
Brodsko-posavska	21	25	25	26	26	26	26
Zadarska	1.744	3.074	3.435	3.779	4.000	4.200	4.400
Osječko-baranjska	93	104	109	117	120	150	150
Šibensko-kninska	1.040	1.894	2.297	2.537	2.700	2.800	3.000
Vukovarsko-srijemska	47	40	49	52	60	60	60
Splitsko-dalmatinska	3.482	5.607	6.076	6.479	7.000	7.500	7.700
Istarska	10.766	14.440	16.135	15.942	16.000	16.500	16.900
Dubrovačko-neretvanska	1.536	2.839	3.129	3.260	3.000	3.200	3.500
Međimurska	15	19	20	16	25	25	25
Grad Zagreb	584	628	650	761	900	1.000	1.100
UKUPNO ŽUPNIJE	27.126	39.183	43.404	44.693	46.000	48.000	50.000

Izvor: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

Turistički promet, kao i kapaciteti dominantno je koncentriran na obalnom području gdje je locirana i većina smještajnih kapaciteta.

STRANI TURISTIČKI PROMET U REPUBLICI HRVATSKOJ

	TURISTI				PROCJENA		
Zemlje EU-a	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
- Austrija	478	640	687	690	700	720	750
- Belgija	17	41	48	60	60	65	65
- Danska	12	21	23	30	31	33	33

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

- Finska	3	4	4	8	8	10	10
- Francuska	33	57	75	135	140	160	200
- Grčka	2	3	4	3	3	3	3
- Irska	4	6	10	19	20	30	30
- Italija	631	1.012	1.060	1.099	1.100	1.200	1.300
- Luksemburg	1	1	1	2	2	2	2
- Nizozemska	75	104	125	148	150	170	190
- Njemačka	627	1.048	1.300	1.482	1.550	1.700	1.800
- Portugal	2	4	6	7	7	7	7
- Španjolska	11	25	20	26	26	26	26
- Švedska	15	21	27	35	36	40	40
- Velika Britanija	60	85	107	132	135	150	200
Ostale europske zemlje	1.760	2.649	2.931	2.931	3.082	2.774	2.774
Izvan europske zemlje	74	111	116	137	150	260	270
UKUPNO STRANI	3.805	5.832	6.544	6.944	7.200	7.350	7.700

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

	NOĆENJA				PROCJENA		
Zemlje EU-a	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
- Austrija	2.536	3.358	3.601	3.543	3.600	3.700	3.800
- Belgija	111	292	332	385	390	400	400
- Danska	68	129	145	196	200	210	210
- Finska	8	11	12	34	34	36	36
- Francuska	91	180	224	418	500	600	700
- Grčka	6	9	16	9	9	10	10
- Irska	12	20	37	80	90	120	120
- Italija	2.701	4.526	4.724	4.883	4.900	5.000	5.500
- Luksemburg	5	3	6	8	8	8	8
- Nizozemska	596	901	1.059	1.204	1.300	1.500	1.700
- Njemačka	4.670	7.804	9.686	10.789	11.000	12.000	12.800
- Portugal	5	12	20	14	14	14	14
- Španjolska	27	52	62	72	72	72	72
- Švedska	67	102	140	166	167	180	180
- Velika Britanija	281	410	542	661	700	800	950
Ostale europske zemlje	10.499	15.928	17.465	16.881	17.716	17.950	18.000
Izvan europske zemlje	202	308	313	368	400	500	500
UKUPNO STRANI	21.885	34.045	38.384	39.711	41.100	43.100	45.000

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

Za hrvatski turizam najznačajnija emitivna tržišta su zemlje članice EU koje ostvaruju preko 55% ukupnog turističkog prometa. Značajan promet ostvaruje se i iz ostalih europskih zemalja, dok izvan europske zemlje imaju skroman udjel. U narednom razdoblju ne očekuje se značajnija promjena u strukturi tržišta.

PROMET PLOVILA U LUKAMA NAUTIČKOG TURIZMA

	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Plovila za koja je korišten vez u moru	118.736	152.944	171.386	180.946	188.900	198.800	210.000
Plovila za koja je korišteno mjesto na kopnu	477	890	4.376	1.066	1.100	1.200	1.300

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

Nautički turizam jedan je od najbrže rastućih selektivnih oblika turizma u Hrvatskoj. Pored plovila koja koriste vezove u marinama, zbog nedostatnih kapaciteta, velik broj plovila sidri se u brojnim uvalama, te se njihov promet ne registrira.

Za vrijednost turističkog prometa ne postoje statistički podaci, a podaci o prihodima tvrtki dati su pod točkom 3. a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak/ukupno za industriju.

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Domaća potražnja zbog malog udjela u ukupnom prometu ne utječe bitno na rezultate sektora, a situacija se neće bitno izmijeniti niti u narednim godinama budući da je domaće tržište, kao i njegova kupovna moć, ograničeno.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba

Glavninu turističkog prometa u Hrvatskoj ostvaruju strani turisti, što znači da se praktički radi o «tihom izvozu». Turističko gospodarstvo pak veliki dio svojih inputa podmiruje iz domaćih izvora. Dio svojih potreba turističko gospodarstvo podmiruje direktnim uvozom, dok dio uvoznih inputa nabavlja preko domaćih trgovačkih i dr. posrednika. Podatke o direktnom uvozu turističkih tvrtki dajemo u sljedećoj tablici.

UVOZ (u mln kn)

DJELATNOST	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Hoteli i kampovi	123	202	280	275	320
Restorani	51	74	100	150	170
Putničke agencije i touroperator	102	183	200	250	270
Marine	0	14	20	25	40
UKUPNO	276	473	600	700	800

IZVOR: FINA, PROCJENA: Ministarstvo turizma

NAPOMENA: Za 1999. i 2000. nema podataka

2. Trgovina

Ovo pitanje se ne odnosi na turizam.

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak/ukupno za industriju**

U sljedećim tablicama dajemo podatke o vrijednosti prometa tj. prihoda tvrtki i obrtnika iz turizma.

UKUPNI PRIHOD (u mln kn)

DJELATNOST	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Hoteli i kampovi	3.863	4.753	5.798	6.171	6.800	7.400	8.200
Restorani	1.524	1.777	1.940	2.173	2.400	2.600	2.700

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

Putničke agencije i Touroperatori	1.384	1.794	2.042	2.406	2.600	2.700	2.800
Marine	138	148	167	192	200	250	300
UKUPNO	6.909	8.472	9.947	10.942	12.000	12.950	14.000

IZVOR: FINA, PROCJENA: Ministarstvo turizma

NAPOMENA: podatak se odnosi samo na tvrtke (pravne osobe). U ukupni prihod nije uključen porez na dodanu vrijednost

PROMET UGOSTITELJA OBRTNIKA (u mln kn)

DJELATNOST	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Promet	2.403	2.781	2.839	3.242	3.600	4.100	4.500

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

NAPOMENA: promet predstavlja prihod s uključenim porezom na dodanu vrijednost

Prihodi turističkih tvrtki i obrtnika kontinuirano se povećavaju zahvaljujući povećanju broja objekata, fizičkog prometa, ali i stalnom rastu kvalitete smještajne i dr. ponude.

b) Broj poduzeća

U sljedećoj tablici daje se pregled broja poduzeća u turizmu.

UKUPAN BROJ PODUZEĆA (PRAVNIH OSOBA)

DJELATNOST	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Hoteli i kampovi	2112	2124	2161	2742	2833	2928	2985
Restorani	1596	1594	1579	1893	1916	2013	2100
Putničke agencije i touroperatori	850	829	825	921	912	861	850
Marine	31	32	42	58	58	63	65
UKUPNO	4589	4579	4607	5614	5661	5865	6000

IZVOR: FINA, PROCJENA: Ministarstvo turizma

Broj obrtničkih ugostiteljskih radnji naveden je pod 1.a)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno za industriju

U sljedećim tablicama navodimo podatke o broju zaposlenih u turističkim poduzećima, te kod obrtnika.

ZAPOSLENI U PODUZEĆIMA (na bazi sati rada)

DJELATNOST	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Hoteli i kampovi	23.040	26.939	24.339	24.434	25.000	25.500	25.500
Restorani	8.976	9.873	9.824	10.937	11.500	12.000	12.500
Putničke agncije i touroperatori	3.817	3.923	3.636	4.410	4.500	4.600	4.600
Marine	627	659	708	792	800	850	900
UKUPNO	36.460	41.394	38.507	40.573	41.800	42.950	43.500

IZVOR: FINA, PROCJENA: Ministarstvo turizma

NAPOMENA: podaci se odnose na tvrtke (pravne osobe)

Rast zaposlenosti u turističkim tvrtkama sporiji je od rasta kapaciteta, što je posljedica procesa restrukturiranja i smanjivanja troškova tvrtki.

Tendencija je da se racionalizira broj stalno zaposlenih radnika, a povećava broj sezonskih radnika, budući da najveći broj smještajnih objekata posluje sezonski.

BROJ ZAPOSLENIH KOD UGOSTITELJA OBRTNIKA

	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Broj zaposlenih	25.929	30.523	29.764	35.548	41.000	43.000	44.000

IZVOR: Državni zavod za statistiku, PROCJENA: Ministarstvo turizma

NAPOMENA: Podatak se odnosi na broj obrtnika i kod njih zaposlenih radnika.

Zaposlenost kod obrtnika ima kontinuirani rast s obzirom na visok rast broja ugostiteljskih objekata.

d) Struktura poduzeća

Podjela po veličini

U sljedećim tablicama daju se podaci o velikim, srednjim i malim poduzećima.

BROJ VELIKIH PODUZEĆA

DJELATNOST	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Hoteli i kampovi	28	23	24	28	28	28	29
Restorani	3	2	1	1	1	1	1
Putničke agencije i touroperator	3	4	3	4	4	4	4
Marine	1	1	1	1	1	1	1
UKUPNO	35	30	29	34	34	34	35

IZVOR: FINA, PROCJENA: Ministarstvo turizma

BROJ SREDNJE VELIKIH PODUZEĆA

DJELATNOST	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Hoteli i kampovi	128	120	115	110	105	100	97
Restorani	36	34	28	20	15	12	12
Putničke agencije i touroperator	9	13	11	9	8	7	7
Marine	5	3	2	2	2	2	2
UKUPNO	178	170	156	141	130	123	120

IZVOR: FINA, PROCJENA: Ministarstvo turizma

BROJ MALIH PODUZEĆA

DJELATNOST	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Hoteli i kampovi	1956	1981	2022	2604	2700	2800	2850
Restorani	1557	1558	1550	1872	1900	2000	2040
Putničke agencije i touroperator	838	812	921	908	900	850	850
Marine	25	28	39	55	55	60	60
UKUPNO	4376	4379	4532	5439	5555	5710	5800

IZVOR: FINA, PROCJENA: Ministarstvo turizma

U strukturi tvrtki u turizmu dominiraju mali poduzetnici. Broj velikih poduzetnika stagnira, a srednjih opada. Za očekivati je dalju stagnaciju broja velikih i srednjih poduzeća, a porast malih tvrtki zbog poticajnih mjera za malo poduzetništvo koje se provode kroz program Ministarstva turizma i Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo.

Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora (po prometu)

U sljedećim tablicama navodimo najveća turistička poduzeća po prometu (ukupnom prihodu).

NAJVEĆA TURISTIČKA PODUZEĆA PREMA UKUPNOM PRIHODU IZ DJELATNOSTI HOTELI I RESTORANI

Redni broj (rang)	1999.	2000.
1.	"Jadran-turist"d.d., Rovinj	"Riviera Holding" d.d., Poreč
2.	"Plava Laguna"d.d., Poreč	"Plava Laguna" d.d., Poreč
3.	"Jadranka"d.d., Mali Lošinj	"Jadran-turist"d.d., Rovinj
4.	"Istraturist" d.d., Umag	"Istraturist" d.d., Umag
5.	"Liburnia Riviera Hoteli" d.d., Opatija	"Jadranka"d.d., Mali Lošinj
6.	"Arenaturist" d.d., Pula	"Liburnia Riviera Hoteli" d.d., Opatija
7.	"HUP - Zagreb" d.d., Zagreb	"Arenaturist" d.d., Pula
8.	"Anita" d.d., Vrsar	"Primošten" d.d., Primošten
9.	"Valalta" d.d., Rovinj	"HUP - Zagreb" d.d., Zagreb
10.	MC Donald,s, Zagreb	"Anita" d.d., Vrsar

IZVOR: FINA

Redni broj (rang)	2001.	2002.
1.	"Plava Laguna" d.d., Poreč	"Plava Laguna" d.d., Poreč
2.	"Riviera Holding" d.d., Poreč	"Riviera Holding" d.d., Poreč
3.	"Jadran-turist"d.d., Rovinj	"Jadran-turist"d.d., Rovinj
4.	"Istraturist" d.d., Umag	"Istraturist" d.d., Umag
5.	"Jadranka"d.d., Mali Lošinj	"Jadranka"d.d., Mali Lošinj
6.	"Liburnia Riviera Hoteli" d.d., Opatija	"Liburnia Riviera Hoteli" d.d., Opatija
7.	"Arenaturist d.d., Pula	"Arenaturist" d.d., Pula
8.	"Hoteli Cavtat" d.d., Cavtat	"Anita" d.d., Vrsar
9.	"Anita" d.d., Vrsar	"Valalta" d.d., Rovinj
10.	"Valalta" d.d., Rovinj	"Turisthotel d.d., Zadar

IZVOR: FINA

NAJVEĆE TURIST. TVRTKE PREMA UKUPNOM PRIHODU IZ DJEL. PUTNIČKIH AGEN. I TOUROPERATORA

Redni broj (rang)	1999.	2000.
1.	Diners Club Adriatic d.d., Zagreb	Diners Club Adriatic d.d., Zagreb
2.	PBZ Ameriken Express d.o.o., Zgb	PBZ Ameriken Express d.o.o., Zgb
3.	Atlas d.d., Dubrovnik	Atlas d.d., Dubrovnik
4.	Poduzetništvo Langer, Zagreb	Generalturist d.o.o., Zagreb
5.	Generalturist d.o.o., Zagreb	Globtour Split d.o.o., Split
6.	Unlimited d.o.o., Poreč	Croatia - Express P.A., Zagreb
7.	Spektar - Putovanja d.o.o., Zagreb	Exclusive Tours d.o.o., Pakoštane
8.	Exclusive Tours d.o.o., Pakoštane	Vodičanka Tours, Vodice
9.	Samoborček d.o.o., Samobor	Samoborček d.o.o., Samobor
10.	IBCI Int.Business Club d.o.o., Split	Baltik d.o.o., Samobor

IZVOR: FINA

Redni broj (rang)	2001.	2002.
1.	PBZ Ameriken Express d.o.o., Zgb	PBZ Ameriken Express d.o.o., Zgb
2.	Diners Club Adriatic d.d., Zagreb	Diners Club Adriatic d.d., Zagreb
3.	Atlas d.d., Dubrovnik	Atlas d.d., Dubrovnik
4.	Generalturist d.o.o., Zagreb	Generalturist d.o.o., Zagreb

5.	CroatiaTurist d.d., Zagreb	Atlas Airtours, Zagreb
6.	Vodičanka Tours, Vodice	Ultra d.o.o., Split
7.	Vladimir Nazor d.o.o., Zagreb	Jumbo d.o.o., Zagreb
8.	Exclusive Tours d.o.o., Pakoštane	Gulliver Travel d.o.o., Dubrovnik
9.	Samoborček d.o.o., Samobor	Kompas Travel d.o.o., Poreč
10.	Travelana P.A., Rijeka	Samoborček d.o.o., Samobor

IZVOR: FINA

NAJVEĆE TURISTIČKE TVRTKE PREMA UKUPNOM PRIHODU IZ DJELATNOSTI MARINA

Redni broj (rang)	1999.	2000.
1.	Adriatic Croatia Int. Club d.d., Opatija	Adriatic Croatia Int. Club d.d., Opatija
2.	Marina Punat d.d., Punat	Laguna Trade d.o.o., Rogoznica
3.	Tehnomont - Marina Veruda d.o.o., Pula	Marina Punat d.d., Punat
4.	Laguna Trade d.o.o., Rogoznica	Tehnomont - Marina Veruda d.o.o., Pula
5.	Obala i Lučice d.o.o., Zadar	Matina Hramina s.p.o., Murter
6.	Matina Hramina s.p.o., Murter	Bunarina Nautički Turizam d.o.o., Pula
7.	Nautički Centar d.o.o., Šibenik	Y/C Marina d.o.o., Mali Lošinj
8.	Bunarina Nautički Turizam d.o.o., Pula	Nautički Centar d.o.o., Šibenik
9.	Y/C Marina d.o.o., Mali Lošinj	Brodica d.o.o., Punat
10.	AMS - Istra Yaht Charter d.o.o., Poreč	AMS - Istra Yaht Charter d.o.o., Poreč

IZVOR: FINA

Redni broj (rang)	2001.	2002.
1.	Adriatic Croatia Int. Club d.d., Opatija	Adriatic Croatia Int. Club d.d., Opatija
2.	Laguna Trade d.o.o., Rogoznica	Laguna Trade d.o.o., Rogoznica
3.	Marina Punat d.d., Punat	Marina Punat d.d., Punat
4.	Tehnomont - Marina Veruda d.o.o., Pula	Tehnomont – Marina Veruda d.o.o., Pula
5.	Matina Hramina s.p.o., Murter	Matina Hramina s.p.o., Murter
6.	Bunarina Nautički Turizam d.o.o., Pula	Bunarina Nautički Turizam d.o.o., Pula
7.	Storage d.d., Punat	Platten d.o.o., Poreč
8.	Nautički Centar d.o.o., Šibenik	Storage d.d., Punat
9.	Brodica d.o.o., Punat	Nautički Centar d.o.o., Šibenik
10.	AMS - Istra Yaht Charter d.o.o., Poreč	Diamant Marina d.o.o., Primošten

IZVOR: FINA

Godišnja ulaganja tijekom posljednjih godina

INVESTICIJE U TURIZMU (u mln kn)

DJELATNOST	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Hoteli i kampovi	837	471	675	1.678	1.850	2.000	2.200
Restorani	65	47	90	190	300	400	450
Putničke agencije i Touroperator	47	67	87	148	150	150	200
Marine	6	11	13	66	100	100	150
UKUPNO	955	596	865	2.082	2.400	2.650	3.000

IZVOR: FINA, PROCJENA: Ministarstvo turizma

NAPOMENA: podatak se odnosi samo na tvrtke (pravne osobe)

Budući da zbog rata u Hrvatskoj i široj regiji i u razdoblju 1990-2000. nije bilo značajnijih investicija u narednim se godinama očekuje porast investicija, posebice vezano za privatizaciju i ulazak stranog kapitala. U hotelskom sektoru investicije su bile dominantno usmjerene na uređenje i modernizaciju postojećih objekata, tako da je već postignuto povećanje kategorije (broja zvjezdica) u oko 30% svih objekata, a u narednim godinama taj će proces biti nastavljen. Kada je u pitanju izgradnja novih smještajnih kapaciteta neće se moći graditi objekti s manje od 3*, a cilj je da do 2010. godine oko ½ svih hotelskih i sl. kapaciteta ima 4* i 5*. Značajna sredstva u ugostiteljske i smještajne objekte ulažu i obrtnici (fizičke osobe), ali o tome ne postoje relevantni podaci.

e) Strani kapital i tehnologija

U sljedećoj tablici dajemo podatke o iznosu vlasničke glavnice stranih osoba.

IZNOS VLASNIČKE GLAVNICE U VLASNIŠTVU STRANIH OSOBA (u mln kn)

DJELATNOST	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Hoteli i kampovi	1.703	2.325	2.500	3.000	3.520
Restorani	237	239	250	330	350
Putničke agencije i touroperator	155	155	100	100	100
Marine	5	5	10	20	30
UKUPNO	2.100	2.724	2.860	3.420	4.000

IZVOR: FINA, PROCJENA: Ministarstvo turizma

NAPOMENA: Za 1999. i 2000. godinu nema podataka

Kroz proces privatizacije i dalji ulazak stranog kapitala, očekuje se porast udjela stranih vlasnika u turističkom sektoru, posebice hotelskom.

f) Vodeća trgovačka društva po zapošljavanju i po proizvedenim količinama (ostvarenom turističkom promtu)

NAJVEĆE TURISTIČKE TVRTKE PREMA TURISTIČKOM PROMETU

Redni broj (rang)	1999.	2000.
1.	"Plava laguna" Poreč	"Plava laguna" Poreč
2.	"Arenaturist" Pula	"Istraturist" Umag
3.	"Istraturist" Umag	"Arenaturist" Pula
4.	"Jadran-turist" Rovinj	"Jadran-turist" Rovinj
5.	"Anita" Vrsar	"Riviera lanterna" Poreč
6.	"Riviera lanterna" Poreč	"Anita" Vrsar
7.	"Liburnia Riviera Hoteli" Opatija	"Liburnia Riviera Hoteli" Opatija
8.	"Rabac" Rabac	"Rabac" Rabac
9.	"Jadranka" Mali Lošinj	"Jadranka" Mali Lošinj
10.	"Jadran" Crikvenica	"Jadran" Crikvenica

IZVOR: Državni zavod za statistiku

Redni broj (rang)	2001.	2002.
1.	"Riviera holding" Poreč	"Riviera holding" Poreč
2.	"Plava laguna" Poreč	"Plava laguna" Poreč
3.	"Istraturist" Umag	"Istraturist" Umag
4.	"Arenaturist" Pula	"Jadran-turist" Rovinj
5.	"Jadran-turist" Rovinj	"Anita" Vrsar
6.	"Anita" Vrsar	"Arenaturist" Pula
7.	"Hoteli Imperial" Rab	"Hoteli Imperial" Rab

8.	"Rabac" Rabac	"Liburnia Riviera Hoteli" Opatija
9.	"Liburnia Riviera Hoteli" Opatija	"Jadranka" Mali Lošinj
10.	"Jadranka" Mali Lošinj	"Jadran" Crikvenica

IZVOR: Državni zavod za statistiku

Tvrtke koje imaju najveći fizički promet i smještajne kapacitete ujedno zapošljavaju i najveći broj radnika. Sve tvrtke navedene u tablicama su privatizirane, izuzev tvrtki «Liburnia Riviera Hoteli», Opatija i «Jadran», Crikvenica koje su još u većinskom vlasništvu države.

g) Tržišni i proizvodni monopoli

Budući da hrvatski turizam dominantno zavisi o međunarodnom turističkom tržištu na kojem vlada visok stupanj konkurencije, te da je pretežito orijentiran na individualnu turističku potražnju, u hrvatskom turizmu nema monopola. U sljedećoj tablici navedena je produktivnost tj. ostvareni broj noćenja po zaposlenom.

h) Produktivnost po zaposlenom

	BROJ NOĆENJA PO ZAPOSLENOM				PROCJENA		
	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Hoteli i kampovi	1.153	1.455	1.783	1.820	1.840	1.882	1.960

IZVOR: Podaci Državnog zavoda za statistiku i FINA-e, PROCJENA: Ministarstvo turizma

i) Troškovi nadnica i plaća, te troškovi materijala koji se koriste u turizmu

U sljedećoj tablici daje se pregled troškova nadnica i plaća.

TROŠKOVI ZA PLAĆE I NADNICE (brutto u mln kn)

DJELATNOST	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Hoteli i kampovi	1.169	1.269	1.556	1.681	1.876	2.000	2.500
Restorani	312	359	396	466	540	720	800
Putničke agencije i Touroperator	223	251	301	369	420	500	600
Marine	35	43	48	56	64	80	100
UKUPNO	1.739	1.922	2.301	2.572	2.900	3.300	4.000

IZVOR: FINA, PROCJENA: Ministarstvo turizma

NAPOMENA: podatak se odnosi samo na tvrtke (pravne osobe). O troškovima radne snage privatnih ugostitelja nema egzaktnih podataka, ali su oni dužni isplaćivati barem najnižu plaću koja iznosi 1.858,50 kn mjesečno

U sljedećoj tablici se daje pregled troškova sirovina i materijala.

TROŠKOVI SIROVINA I MATERIJALA (u mln kn)

DJELATNOST	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Hoteli i kampovi	804	988	919	922	950	1.050	1.520
Restorani	356	424	481	533	600	700	800
Putničke agencije i Touroperator	94	101	94	96	100	110	150
Marine	13	15	10	13	15	20	30
UKUPNO	1.267	1.528	1.504	1.564	1.655	1.880	2.500

IZVOR: FINA, PROCJENA: Ministarstvo turizma

NAPOMENA: podatak se odnosi samo na tvrtke (pravne osobe). Za ugostitelje obrtnike nema statističkog praćenja troškova sirovina i materijala.

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Zahtjevi za zaštitu okoliša specifični za sektor

Strategija razvoja hrvatskog turizma temelji se na principima održivog razvoja, jer je očuvani okoliš najvrijedniji resurs turizma. Zahtjevi za zaštitom okoliša u turističkoj djelatnosti, kao i u drugim segmentima gospodarstva, uređeni su Zakonima Republike Hrvatske (Zakon o zaštiti okoliša, Zakon o zaštiti zraka, Zakon o otpadu, Zakon o zaštiti prirode), Propisima koji su doneseni na temelju tih zakona, te drugim dokumentima kao što su: Nacionalna strategija zaštite okoliša (Narodne novine br. 46/02), Nacionalni plan djelovanja na okoliš (Narodne novine br. 46/02).

Na temelju Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine br. 82/94 i 128/99) donesen je Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš (Narodne novine br. 59/00) koji definira objekte za koje je potrebno izraditi studiju o utjecaju na okoliš.

Takvi objekti vezani za turističku djelatnost su:

- turističko-ugostiteljske cjeline površine zahvata 5 ha i veće,
- sportski i rekreacijski centri s više sportskih sadržaja površine 10 ha i veće,
- igrališta za golf,
- skijališta sa žičarom,
- građevine u nacionalnom parku i parku prirode – ceste, dalekovodi, vodovodi,
- svi zahvati koji obuhvaćaju nasipavanje u more,
- luke otvorene za javni promet,
- luke za posebne namjene osim sidrišta i privezišta,
- prateći uslužni objekti koji sadržavaju: parkiralište, benzinsku postaju, motel i restoran, ako nisu obuhvaćeni procjenom utjecaja na okoliš prometnice uz koju se nalaze, te drugi zahvati koji se mogu odrediti i prostornim planom županije i Grada Zagreba.

Standardi i tehnička regulativa sektora temelje se na Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti («Narodne novine», broj 48/95; 49/03 - pročišćeni tekst; izmjena - 117/03) i Zakonu o turističkoj djelatnosti ("Narodne novine" broj 8/96, 19/96 (ispr) i 76/98).

Za pojedine vrste smještajnih i ugostiteljskih objekata utvrđuju se minimalni uvjeti/standardi ili se oni kategoriziraju prema sljedećim propisima Ministarstva turizma:

- Pravilnik o razvrstavanju, kategorizaciji, posebnim standardima i posebnoj kvaliteti smještajnih objekata iz skupine hoteli ("Narodne novine", broj [48/02](#) i [108/02](#) (ispr))
- Pravilnik o razvrstavanju, minimalnim uvjetima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata ("Narodne novine", broj [57/95](#), [110/96](#), [24/97](#), [61/98](#), [137/98](#), [19/99](#), [39/99](#), [52/99](#), [43/00](#), [52/00](#), [57/00](#), [63/00](#), [18/01](#) i [33/01](#))
- Pravilnik o pružanju ugostiteljskih usluga u pokretnim objektima ("Narodne novine", broj [22/96](#), [137/98](#) i [153/02](#))
- Pravilnik o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu ("Narodne novine", broj [22/96](#), [47/97](#), [38/96](#) (ispr), [25/99](#) i [29/00](#))
- Pravilnik o minimalno-tehničkim uvjetima i načinu pružanja usluga putničkih agencija ("Narodne novine", broj [62/96](#), [23/97](#) i [134/98](#))
- Pravilnik o turističkim uslugama u nautičkom turizmu koje može pružati građanin ("Narodne novine", broj [109/96](#))

- Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma ("Narodne novine", broj [142/99](#), [47/00](#), [121/00](#), [45/01](#) i [108/01](#))
- Pravilnik o vrstama i kategorijama plovnih objekata nautičkog turizma ("Narodne novine", broj [11/97](#), [105/98](#), [38/99](#), [56/00](#) i [106/00](#))

Pored toga svi ugostiteljski i smještajni objekti trebaju ispunjavati standarde prema Pravilniku o zaštiti od požara ugostiteljskih objekata («Narodne novine» 100/99).

5. Poticaji

a) Za ulaganja

POTICAJI ZA RAZVOJ TURIZMA (u 000 kn)

	1999.	2000.	2001.	2002.	2003. (proc)	2004. (proc)	2005. (proc)
Poticanje razvoja	31.358	39.332	38.984	4.845	24.065	62.000	70.000

IZVOR: Ministarstvo turizma. PROCJENA: Ministarstvo turizma

Poticaji Ministarstva turizma za investiranje/razvoj uglavnom se daju u obliku subvencije za kredite malim poduzetnicima, a manjim dijelom i kao bespovratna potpora (mali poduzetnički programi temeljeni na uključivanju kulturne, povijesne, tradicijske i dr. baštine u turističku ponudu). U razdoblju 1999. do 2003. godine djelomično se subvencionirala i kamata na kredite velikih hotelskih tvrtki.

Od 2002. godine u realizaciji je program poticanja obiteljskog poduzetništva kroz izgradnju malih hotela i dr. smještajnih objekata do 25 soba (50 kreveta) pod nazivom «Poticaj za uspjeh» koji za poduzetnike uključuje sljedeće poticaje:

- besplatnu registraciju obrta
- povrat doprinosa za zaposlene za mirovinsko i zdravstveno osiguranje (u prvoj godini poslovanja 100%, u drugoj godini poslovanja 50%)
- jednokratnu bespovratnu potporu u iznosu od 5000 EUR-a za radnike starije od 50 godina zaposlene u hotelima koji napuste posao i uključe se u ovaj program
- subvenciju kamata na kredite.

U suradnji s Ministarstvom za obrt, malo i srednje poduzetništvo od 2001. godine u realizaciji je «Program kreditiranja razvoja turizma u malom gospodarstvu» za koji oba ministarstva poduzetnicima osiguravaju djelomičnu subvenciju kamata. Ovaj, kao i program «Poticaj za uspjeh», namijenjeni su samo hrvatskim državljanima.

b) Za izvoz

Ministarstvo turizma nema posebnih poticaja.

c) Ostali

U tablici se navode ostali poticaji za unapređenje prometa i ponude turističkog sektora. (u 000 kn)

VRSTA POTICAJA	1999	2000	2001	2002	2003(proc)	2004(proc)	2005(proc)
Subvencije u organiziranom turističkom prometu	67.461	94.126	75.898	97.737	110.000	95.000	90.000
Sufinanciranje opće	35.887	61.000	39.580	44.800	45.000	55.000	60.000

turističke promocije Hrvatske							
Potpore za gospodarske tvrtke i unapređenje turističke ponude	195.653	141.108	2.740	2.330	3.000	5.000	8.000

IZVOR: Ministarstvo turizma, PROCJENA: Ministarstvo turizma

Subvencije za strani i domaći organizirani turistički promet uvedene su 1995. godine kako bi se oživio turistički promet čiji je pad zbog rata u Hrvatskoj, te široj regiji (BiH, Kosovo) iznosio 75-80% u odnosu na ostvareni 1990. Subvencije pod istim uvjetima koriste i strani i domaći organizatori turističkih putovanja. Budući da Hrvatska kao nova država nije bila poznata na međunarodnom turističkom tržištu, te da je zbog rata imala vrlo negativni image oživljavanje turističkog prometa nije bilo moguće bez promotivnih aktivnosti. Stoga se iz Državnog proračuna sufinancira opća turistička promocija koju provodi nacionalna turistička organizacija Hrvatska turistička zajednica.

Zbog velikih šteta koje su pretrpjele zbog rata, kao i zbrinjavanja prognanika i izbjeglica iz Hrvatske i BiH gospodarskim tvrtkama je iz Državnog proračuna 1999. i 2000. godine isplaćena bespovratna potpora. Od 2001. godine bespovratne potpore namijenjene su samo za aktivnosti vezane za poboljšanje turističke ponude kao što su: postavljanje kemijskih WC-a uz turističke prometnice, organizaciju hitne medicinske pomoći na turističkim prometnicama, sufinanciranje obrazovanja radnika i dr.

6. PRAVILA O STRANIM ULAGANJIMA

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Za investiranje u turizam vrijede opća pravila i olakšice koje vrijede za sve strance koji investiraju u Hrvatsku.

Stranci jedino ne mogu ostvariti subvencije za kredite po programima Ministarstva turizma i Ministarstva za obrt i malo poduzetništvo za razvoj malog i obiteljskog poduzetništva u turizmu koje su namijenjene samo za domaće građane.

7. Trgovinski sustav

Ovo pitanje se ne odnosi na turizam.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

Predviđena ulaganja u sektoru turizma neće biti značajnija prije nego se provede započeti proces privatizacije.

Treba istaći da nove kapacitete očekujemo osobito u segmentu malih obiteljskih hotela i pansiona, za koji postoje i mjere državnih poticaja (vidi odgovor 5a), te se u tom dijelu očekuju značajne investicije.

U ovom trenutku nije moguće procijeniti koliko bi trebala biti ulaganja u turistički sektor, ali se predviđa da će biti značajna uzimajući u obzir činjenicu da je 2002.g. u sektoru bilo ukupno 5.614 tvrtki, kao i činjenicu da je investicijski ciklus pokrenut posljednje 2-3 godine.

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Jedan od prioritetnih zadataka, utvrđenih Programom rada Vlade Republike Hrvatske za razdoblje 2000. do 2004.g. je kvalitetnije i racionalnije upravljanje državnim portfeljem, a samim tim i turističkog sektora.

Veliki dio turističkih društava privatiziran je u proteklom razdoblju, a Republika Hrvatska trenutno ima vlasnički udjel veći od 25 % vrijednosti temeljnog kapitala u 35 hotelsko-turističkih društava. Temeljni kapital tih društava iznosi 4,9 mlrd kuna.

Postojeći hotelsko turistički objekti devastirani su dugogodišnjim boravkom prognanika i izbjeglica, a u postojećim uvjetima društva nisu u poziciji sama osigurati vlastiti razvoj.

Polazeći od postojećeg stanja nameće se potreba ubrzanja procesa privatizacije, nakon kojeg će uslijediti proces obnove i modernizacije pri čemu će Republika Hrvatska posebnu pažnju posvetiti pronalaženju strateških partnera u vidu uglednih hotelskih lanaca (turističkih brand-ova) koji će osigurati razvoj kroz toliko potrebna ulaganja, know-how i sl.

U procesu obnove i modernizacije posebno značajnu ulogu imati će ponuda selektivnih oblika turizma (zdravstveni, kongresni, nautički, wellness, kulturni turizam, eko- turizam, adventures i sl)

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s zakonodavstvom Europske zajednice**a) Popis mjera, koje su planirane ili su već usvojene****b) Raspored (vremenska tabela)**

a) i b) veza: vidjeti detaljnije objašnjenje u svezi s Direktivom 90/314/EEZ u Poglavlju 23: ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA, 1. POLITIKA ZAŠTITE POTROŠAČA B. Pravni okvir, pod iv).

Odjeljak III. OPIS I SPECIFIČNA PITANJA ZA POJEDINAČNE SEKTORE**(A) Sirovine; novi materijali, cement, staklo, keramika, papir i drvo****1. Željezo i čelik**

- a) Osnovni proizvodi od željeza i čelika;
- b) Prerađeni proizvodi, od toga cijevi
- c) Željezna rudača

1. Proizvodnja i potrošnja**a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja**

Korištenje kapaciteta %

naziv/god.	inst. kap. t/god.	1999.	2000.	2001.
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	289.267	54,0	56,0	47,0
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	365.399	36,0	18,0	19,0
27.5 Ljevanje metala	72.335	52,0	55,0	63,0
Željezna rudača*	0	0	0	0

Izvor:DZS. * U Republici Hrvatskoj ne postoje rudnici željezne rude.

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	124.696	119.092	94.123
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	85.439	63.216	63.507
27.5 Ljevanje metala	35.463	35.948	43.248

Izvor:DZS

Vrijednost proizvodnje (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	126.240	137.999	123.140
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	286.864	243.582	262.603
27.5 Ljevanje metala	443.855	473.829	549.095

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja na domaćem tržištu (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	998.240	1.489.999	1.832.140
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	353.864	358.582	446.603
27.5 Ljevanje metala	1.139.855	951.000	1.479.095

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba

Koeficijent (proizvodnja - izvoz) / (proizvodnja + uvoz - izvoz)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	0,04	0,01	-0,01
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	0,04	-0,08	0,02
27.5 Ljevanje metala	-0,06	-0,49	-0,15

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina/Robna razmjena**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU (količinski u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	509.189	564.721	657.174
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	433.532	486.443	561.071
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	36.980	29.363	36.034
Ostali proizvodi od metala	38.677	48.915	60.067

Izvor:DZS

Uvoz iz EU vrijednosno (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	1.216.000	1.526.000	1.816.000
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	403.000	558.000	711.000
27.22. Proizvodnja cijevi od čelika	260.000	245.000	302.000
Ostali proizvodi od metala	553.000	723.000	803.000

Izvor:DZS

Glavne zemlje porijekla su. Italija, Njemačka i Austrija

Uvoz iz ostatka svijeta (količinski u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	404.530	457.625	584.346
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	294.615	345.629	455.488
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	16.237	25.228	26.975
Ostali proizvodi od metala	93.678	86.768	101.883

Izvor:DZS

Uvoz iz ostatka svijeta vrijednosno (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	1.286.000	1.653.000	2.180.000
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	554.000	815.000	1.141.000
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	78.000	141.000	134.000
Ostali proizvodi od metala	654.000	696.000	905.000

Izvor:DZS

Glavne zemlje porijekla su: Ukrajina i Rusija

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU količinski (u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	137.110	130.073	155.726
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	66.703	53.325	82.633
27.22. Proizvodnja cijevi od čelika	38.327	32.440	32.036
Ostala proizvodi od metala	32.080	44.308	41.057

Izvor:DZS

Izvoz u EU vrijednosno

(u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	607.000	981.000	861.000
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	33.000	42.000	61.000
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	183.000	178.000	183.000
Ostali proizvodi od metala	391.000	761.000	616.000

Izvor:DZS

Glavne zemlje u izvozu su: Italija, Njemačka i Austrija

Izvoz u ostatak svijeta (količinski u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

27. Proizvodnja od metala - ukupno	77.776	106.787	92.412
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	46.472	69.316	69.223
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	20.925	17.824	12.248
Ostali proizvodi od metala	10.379	19.647	10.941

Izvor:DZS

Izvoz u ostatak svijeta vrijednosno (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	260.000	352.000	313.000
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	52.000	79.000	82.000
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	88.000	93.000	69.000
Ostali proizvodi od metala	120.000	180.000	162.000

Izvor:DZS

Glavne zemlje u izvozu su: BiH, Slovenija

c) Pokazatelji izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Izvoz/proizvodnja, %

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	0,70	0,82	0,80
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	0,76	0,86	0,83
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	0,68	0,74	0,45

Izvor:DZS, Obrada MINGO

Uvoz/proizvodnja, %

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	3,00	3,55	4,03
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	4,93	5,84	8,13
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	0,90	1,08	1,42

Izvor:DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak/ukupno za industriju

Promet (u 000. kn)

naziv/god	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	1.539.447	1.686.709	1.906.790
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	38.036	89.031	144.529
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	54.129	78.066	354.051
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	609.942	766.516	62.924
27.5 Ljevanje metala	648.982	610.913	673.240
Ostalo	188.378	142.183	4.798

Izvor:DZS(administrativni podaci /FINA), Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost BDV (u 000 kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	355.320	344.909	358.054

Izvor:DZS

Promet/industrija %

naziv/god	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	2,95	2,92	1,95
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	0,07	0,15	0,23
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	0,10	0,13	0,56
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	1,16	1,32	0,10
27.5 Ljevanje metala	1,24	1,05	1,06

Izvor DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost/ BDV industrija %

naziv/god	1999.	2000.	2001.
27. Proizvodnja metala - ukupno	1,21	1,09	0,92

Izvor DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

Broj poduzeća

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	3	3	5
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	8	8	9
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	30	30	23
27.5 Ljevanje metala	44	46	42

Izvor:DZS(administrativni podaci /FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

naziv/god.	2000.	2001.	2002.
Industrija - ukupno	294.299	287.410	283.807
27. Proizvodnja metala - ukupno	8.496	7.728	8.308
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	1.078	1.080	976
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	1.994	1.883	1.840
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	1.478	1.477	2.204
27.5 Ljevanje metala	3.764	3.235	3.264

Izvor:DZS

Broj rad. mj./br.rad mj. u industriji , %

naziv/god.	2000.	2001.	2002.
27. Proizvodnja metala - ukupno	2,88	2,68	2,92
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	0,37	0,37	0,34
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	0,68	0,65	0,65
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	0,50	0,51	0,78
27.5 Ljevanje metala	1,27	1,12	1,16

Izvor DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća:(Podjela po veličini; Proizvodnja - stupanj koncentracije sektora (po prometu); Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; Postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela poduzeća po veličini

naziv/god.	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	1	1	1	1	1	1	1	3	1
27.22 Proizvodnja cijevi od čel.	2	6	0	2	6	0	0	8	1
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	5	24	1	5	24	1	1	22	0
27.5 Ljevanje metala	12	27	5	9	32	5	11	28	3

S (srednja) M (mala) V (velika)

Izvor:DZS(administrativni podaci /FINA)

Ulaganja u modernizaciju (u 000 EUR-a)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.	2002.
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	0	0	16.996,94	5.145,00
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	0	0	1.371,88	0
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	5.368,56	14.316,17	30.421,86	17.000,00

Izvor: MINGO

Na ostala pitanja nismo u mogućnosti odgovoriti jer nema službenih podataka

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja (u 000 USD)

naziv/god	1999.	2000.	2001.
27.22 Čelične cijevi	0	0	1.371,88
27.5 Ljevanje lakih metala	0	0	46,52

Izvor: HNB

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Vodeća trgovačka društva u proizvodnji metala

Trgovačka društva	Broj radnika za 2002.	Proizvodnja 2002.(t/g)	za Vlasništvo
TLM d.d. Šibenik	2.072	48.000	javno
Mechel željezara d.o.o. Sisak	1.700	120.000	privatno
MIV d.d. Varaždin	806	15.000	privatno
Željezara Split d.d. SPLIT	420	55.000	javno
Plamen-International d.o.o.	557	30.000	privatno

Izvor:HKGK

g) Tržišni i proizvodni monopoli

Tržišni i proizvodni monopoli ne postoje.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Index proizvodnosti

naziv/god.	1999.	2000.	2001.

27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	103,5	90,9	87,7
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	77,3	80,9	117,8
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	99,5	102,7	116,2
27.5 Ljevanje metala	96,5	109,7	122,1

Izvor: DZS. **DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća (u 000 kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	13.480	17.738	22.203
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	6.564	6.399	69.225
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	39.933	48.438	5.853
27.5 Ljevanje metala	149.008	95.450	97.147

Izvor: DZS (administrativni podaci /FINA)

Troškovi materijala (u 000 kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.10 Proizvodnja sirovog željeza, čelika i ferolegura	11.077	75.234	82.891
27.22 Proizvodnja cijevi od čelika	32.491	53.496	203.822
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala	513.567	595.108	36.472
27.5 Ljevanje metala	372.590	301.566	333.525

Izvor:DZS (administrativni podaci /FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor**a) Uključite i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor**

Standardi i tehnički propisi specifični za sektor 27 PROIZVODNJA METALA, ne postoje. Proizvođači koriste europske norme za osiguranje kakvoće (niz EN ISO 9000) i ocjenu sukladnosti u osiguravanju kakvoće (niz EN 45000).

Vidi i II.(A) pitanje 4.

5. Poticaji**a) Za ulaganja****b) Za izvoz****c) Ostali**

Vidi II.(A) pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganja

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Vidi II.(A) pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

a) Nekarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Vidi II. (A) pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Vidi II.(A) pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

b) Vremenski raspored

Vidi II.(A) pitanje 9.

2. Obojeni metali

a) Molimo navedite glavne proizvode, uključujući ferolegure

1. Proizvodnja i potrošnja

Glavni proizvodi (u tonama)

Naziv	1999.	2000.	2001.
27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala - ukupno	44.844	46.149	38.053
27.42.1 Sirovi aluminij, legirani	14.461	14.403	15.296
27.42.24 Aluminijski limovi i trake	18.509	19.064	19.554
27.42.22 Aluminijske šipke i profili	4.719	5.852	7.112
27.42.25 Aluminijska folija	5.841	5.275	7.243

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Napomena: Proizvodnje ferolegura nema, jer je donešena odluka o obustavljanju proizvodnje i razgradnji tvornica: TEF d.d. Šibenik, Dalmacija d.d. Dugi Rat.

Korištenje kapaciteta %

naziv/god	instalirani kapacitet t/god.	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	66.658	67,27	69,23	71,64

Izvor: DZS

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	44.819	46.128	38.053

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	600.802	706.772	732.767

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja na domaćem tržištu (u 000. kn)

naziv/god	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	816.316	780.159	982.564

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba

Koeficijent (proizvodnja - izvoz)/(proizvodnja + uvoz - izvoz)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	0,20	0,04	0,06

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina / Robna razmjena**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU (količinski u tonama)

naziv/god	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	8.562	13.933	12.454

Izvor: DZS

Uvoz iz EU vrijednosno (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	203.731	298.835	297.411

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta (količinski u tonama)

naziv/god	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	40.698	32.110	45.522

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta vrijednosno (u 000. kn)

naziv/god	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	448.583	447.447	620.913

Izvor: DZS

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU (količinski u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	25.640	30.157	31.526

Izvor: DZS

Izvoz u EU vrijednosno (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	346.091	666.498	553.347

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta (količinski u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	5.267	6.553	6.242

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	90.709	106.397	115.180

Izvor: DZS

c) Pokazatelji izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Izvoz/proizvodnja %

naziv/god	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	0,73	0,95	0,91

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz/proizvodnja %

naziv/god	1999.	2000.	2001.
27.42 Proizvodnja aluminija	1,53	1,05	0,89

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike

Obrađeno pod pitanjima Odjeljak III A 1. Željezo i čelik, pod šifrom 27.4 Proizvodnja plemenitih i obojenih metala u kojoj 27.42 Proizvodnja aluminija učestvuje sa više od 99,0%.

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor**a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4

5. Poticaji**a) Za ulaganja****b) Za izvoz****c) Ostali**

Vidi II.(A) pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganja

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Vidi II.(A) pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Vidi II. (A) pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Vidi II.(A) pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

b) Vremenski raspored

Vidi II.(A) pitanje 9.

3. Rudarstvo**1. Proizvodnja i potrošnja**

a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja

Nema potrebnih podataka

b) Količine godišnje proizvodnje po mineralnim sirovinama su vidljive iz tablice

KRUTE MINERALNE SIROVINE	1999.	2000.	2001.
ARHITEKTONSKO-GRAĐEVNI KAMEN			
u 1000 m ³	51,705	56,003	58,996
BARIT u 1000 t	0	0	0
BENTONITNA GLINA u 1000 t	5,21	3,406	3,072
BOKSIT u 1000 t	6,8	6,9	29,806
CIGLARSKA GLINA u 1000 m ³	981,01	1 238,775	1 275,357
GIPS u 1000 t	100	27,2	199,105

GRAĐEVNI PIJESAK I ŠLJUNAK			
u 1000 m ³	1 749,787	1 982,752	2 032,073
KARBONATNA SIROVINA ZA			
INDUSTRIJSKU PRERADU u 1000 t	418,205	317,371	464,235
KERAMIČKE I VATROSTALNE GLINE			
u 1000 t	124,122	0	0
KREDA u 1000 t	21,971	28,25	29,95
KREMENI PIJESAK u 1000 t	206,803	120,849	170,148
KVARCIT u 1000 t	0	-	13,7
SILIKATNE SIROVINE ZA INDUSTRIJSKU			
PRERADU u 1000 t	48,5	57,5	56,4
SIROVINE ZA PROIZVODNJU CEMENTA			
u 1000 t	6 219,205	3 253,711	4 860,7
TEHNIČKO-GRAĐEVNI KAMEN			
u 1000 m ³	6 725,428	6 150,322	7 264,297
TUF u 1000 t	58,34	38,363	41,936
UGLJEN u 1000 t	0	0	0
ŽIVA u 1000 t	0,0007	0,0005	0,0005
FLUIDNE MINERALNE SIROVINE			
GEOTERMALNA VODA u l/s	410,369	420,327	372,599
KONDENZAT u 1000 m ³	326,335	328,744	327,811
NAFTA u 1000 m ³	1 098,840	1 003,866	934,348
PRIRODNI PLINOVI u 1 000 000 m ³	1 665,473	1 888,345	2 851,872

Izvor: MINGO

Vrijednost proizvodnje, 000 kuna (Proračun iz tablice)

Naziv	1999.	2000.	2001.
Rudarstvo i vađenje	3 368 844	3 404 845	4 128 070

Izvor: MINGO

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Nema potrebnih podataka

d) Pokazatelji pokrivenosti nacionalnih potreba

(proizvodnja - izvoz)

(proizvodnja +uvoz - izvoz)

Nema potrebnih podataka

2. Trgovina

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla.

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

c) Pokazatelji izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Republika Hrvatska ne raspolaže traženim podacima.

a) Za količinu i vrijednost po zemljama porijekla nema potrebnih podataka

Glavne zemlje porijekla uvoza

Naziv	Zemlja
Rudarstvo i vađenje	EU (Italija, Španjolska, Grčka), Rusija, Kazahstan, Azerbejdžan, zemlje Bliskog istoka

Izvor: MINGO

b) Za količinu i vrijednost po zemljama porijekla nema potrebnih podataka

Glavne zemlje po realiziranom izvozu

Naziv	Zemlja
Rudarstvo i vađenje	EU (Italija, Njemačka, Austrija), Slovenija

Izvor: MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak/ukupno za industriju

Nema potrebnih podataka

b) Broj rudarskih gospodarskih subjekata

Naziv	1999.	2000.	2001.
Rudarstvo i vađenje	248	269	342

Izvor: MINGO

c) Broj radnih mjesta, postotak/ ukupni broj radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999.	2000.	2001.
Rudarstvo i vađenje	8366	8177	7506

Izvor: MINGO

Broj radnih mjesta/ukupno za industriju, %

Naziv	1999.	2000.	2001.
Rudarstvo i vađenje	2,7	2,7	2,5

Izvor: MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora (po prometu); Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; Postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

	1999.			2000.			2001.		
Naziv	S	M	V	S	M	V	S	M	V
Rudarstvo i vađenje	20	222	6	20	243	6	20	316	6

S(srednja), M (mala), V (velika), Izvor: MINGO

Godišnja ulaganja u zadnjih 5 godina su (procjena u 000 kuna)

Naziv	1999.	2000.	2001.
Rudarstvo i vađenje	389 740	479 680	622 085

Izvor: MINGO

Na ostala pitanja ne možemo odgovoriti jer nemamo službenih podataka.

e) Strani kapital i tehnologija

8% od ukupnog broja trgovačkih društava koja se bave rudarstvom u Republici Hrvatskoj je u 100 % ili djelomičnom vlasništvu stranog kapitala i taj trend je u porastu.

Broj poduzeća u stranom vlasništvu (100 % ili djelomičnom)

Naziv	1999.	2000.	2001.
Rudarstvo i vađenje	19	22	28

Izvor: MINGO

Sva oprema i strojevi korišteni u rudarstvu stranog su porijekla budući ne postoje domaći proizvođači takve opreme.

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Sljedeća četiri trgovačka društva zajedno čine oko 80% ukupne vrijednosti proizvodnje mineralnih sirovina.

Naziv	Trgovačko društvo	Broj uposlenih	Vlasništvo
Rudarstvo i vađenje	INA- INDUSTRIJA NAFTE d.d. SD NAFTAPLIN, Zagreb	2 364	vidi odgovor 8.b
	CROSCO d.o.o., Zagreb	2 116	vidi odgovor 8.b
	JADRANKAMEN d.d., Brač	400	privatno
	KAMEN d.d., Pazin	326	privatno

Izvor: MINGO

g) Tržišni i proizvodni monopoli

Člankom 49. Ustava Republike Hrvatske, država osigurava jednak pravni status svim poduzetnicima na tržištu. Monopoli su zabranjeni i nema ih na tržištu.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom godišnje, kuna

Naziv	1999.	2000.	2001.
Rudarstvo i vađenje	402 682	416 392	549 969

Izvor: MINGO

Produktivnost po satu, kuna

Naziv	1999.	2000.	2001.
Rudarstvo i vađenje	209	216	286

Izvor: MINGO

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999.	2000.	2001.
Rudarstvo i vađenje	702 744	686 868	630 504

Izvor: MINGO

Za troškove materijala podatak nije dostupan.

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključite i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

Standardi i propisi specifični za sektor:

- Zakon o rudarstvu (Narodne novine br.35/95 i 114/01)
- Zakon o Državnom inspektoratu (Narodne novine br.76/99)
- Zakon o koncesijama (Narodne novine br. 89/92)
- Zakon o gradnji (Narodne novine br. 52/99, 75/99, 117/01, 47/03)
- Zakon o izvlaštenju (Narodne novine br. 9/94, 35/94,112/00, 114/01)
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine br. 66/01, 87/02)
- Zakon o šumama (Narodne novine br. 52/90, 9/91,61/91, 26/93, 76/99, 8/00,13/02)
- Pravilnik o istraživanju mineralnih sirovina (Narodne novine br. 125/98)
- Pravilnik o eksploataciji mineralnih sirovina (Narodne novine br. 125/98)
- Pravilnik o katastru istražnih prostora i eksploatacijskih polja, te o načinu vođenja evidencije, zbirke isprava i popisa rudarskih poduzeća i samostalnih poduzetnika kojima su izdana odobrenja za istraživanje ili eksploataciju mineralnih sirovina (Narodne novine br. 44/91)
- Pravilnik o prikupljanju podataka, načinu evidentiranja i utvrđivanja rezervi mineralnih sirovina te o izradi bilance tih rezervi (Narodne novine br. 140/99)
- Pravilnik o postupku utvrđivanja i ovjere rezervi mineralnih sirovina (Narodne novine br. 44/91)
- Pravilnik o sadržaju dugoročnog programa i rudarskih projekata za istraživanje i eksploataciju čvrstih mineralnih sirovina (Narodne novine br. 10/87)
- Pravilnik o postupku provjere rudarskih projekata (Narodne novine br. 140/99)
- Pravilnik o stručnoj osposobljenosti za obavljanje određenih poslova u rudarstvu (Narodne novine br. 9/00)
- Odluka o naknadi za eksploataciju mineralnih sirovina (Narodne novine br. 104/96, 127/99, 31/02)
- Pravilnik o tehničkim normativima za podzemnu eksploataciju mineralnih sirovina metala i nemetala (Narodne novine br. 53/91)
- Pravilnik o tehničkim normativima pri prijevozu ljudi horizontalnim i kosim prostorijama u rudnicima s podzemnom eksploatacijom mineralnih sirovina (Narodne novine br. 53/91)
- Pravilnik o tehničkim normativima za izgradnju jamskih magazina eksplozivnih sredstava u rudnicima s podzemnom eksploatacijom mineralnih sirovina (Narodne novine br. 53/91)
- Pravilnik o tehničkim normativima za električna postrojenja, uređaje i instalacije u rudnicima s podzemnom eksploatacijom (Narodne novine br. 53/91)
- Pravilnik o tehničkim normativima pri rukovanju eksplozivnim sredstvima i miniranju u rudarstvu (Narodne novine br. 53/91)
- Pravilnik o tehničkim normativima za električna postrojenja i uređaje u rudnicima s površinskom eksploatacijom mineralnih sirovina (Narodne novine br. 53/91)
- Pravilnik o tehničkim normativima za površinsku eksploataciju ležišta mineralnih sirovina (Narodne novine br. 53/91)

- Pravilnik o tehničkim normativima za površinsku eksploataciju arhitektonsko-građevnog kamena, tehničko-građevnog kamena, šljunka i pijeska, te za preradu arhitektonsko-građevnog kamena (Narodne novine br. 53/91)
- Pravilnik o tehničkim normativima za izgradnju objekata za dobivanje morske soli i za proizvodnju morske soli (Narodne novine br. 53/91)
- Pravilnik o tehničkim normativima za kabele i vodove u rudnicima s podzemnom eksploatacijom (Narodne novine br. 53/91)
- Pravilnik o tehničkim normativima za strojeve s dizelskim motorima koji se upotrebljavaju pri podzemnim rudarskim radovima u nemetanskim jamama (Narodne novine br. 53/91)

Zahtjevi za zaštitu okoliša:

- Zakon o prostornom uređenju (Narodne novine br. 30/94., 68/98, 61/00, 32/02)
- Zakon o zaštiti prirode (Narodne novine br. 30/94, 72/94)
- Zakon o zaštiti okoliša (Narodne novine br. 82/94, 128/99)
- Zakon o vodama (Narodne novine br. 107/95)

5. Poticaji

a) Za ulaganja

b) Za izvoz

c) Ostali

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

a) Ne-carinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 8.

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

U postupku restrukturiranja najvećeg rudarskog trgovačkog društva INA - INDUSTRIJA NAFTE d.d. Vlada Republike Hrvatske uz suglasnost Hrvatskog Sabora donijela je odluku o prodaji 25% plus jedne dionice strateškom ulagatelju.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice**a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera****b) Vremenski raspored**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9.

Dodatno pitanje za granu rudarstvo:

a) Opišite različite aktivnosti vađenja i količinu proizvodnje

U Republici Hrvatskoj se eksploatacija čvrstih mineralnih sirovina obavlja 95% površinskim kopovima a 5% podzemno. Površinski kopovi su brdskog i dubinskog tipa a podzemna eksploatacija je galerijska.

Količina proizvodnje je navedena u odgovoru na pitanje 1.b)

4. Nemetalni minerali**1. Proizvodnja i potrošnja****a) Instalirani proizvodni kapacitet i stupanj njihovog korištenja**

Maksimalni kapacitet (t)

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	7.494.121	8.333.452	8.256.121

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	66	61	65

Izvor: DZS

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (količinski u tonama)

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	4.880.088	5.083.426	5.436.820

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Vrijednost proizvodnje, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	4.179.544	4.531.486	6.095.703

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja, kuna

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	5.065.268	5.082.795	5.386.966

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Ne raspolažemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba; (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	0,76	0,74	0,69

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	333.879	316.159	394.942

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	1.208,1	868,3	1.048,6

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	307.641	321.865	481.114

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	387,2	466,5	638,8

Izvor: DZS

Glavne zemlje porijekla uvoza

Naziv	Zemlja
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	Austrija, Njemačka, Italija

Izvor: DZS

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	320.542	426.979	723.216

Izvor: DZS

Izvoz u EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	396,5	465,9	515,9

Izvor:DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	1.205.929	1.723.041	1.794.759

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	730,6	978,0	1.050,9

Izvor:DZS

Glavne zemlje po realiziranom izvozu

Naziv	Zemlja
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	Austrija, Njemačka, Italija, Španjolska

Izvor:DZS

c) Pokazatelj izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	22,61	27,81	29,75

Izvor: DZS, Obrada MINGO

uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	24,24	25,71	32,04

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju**

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	4.151.357	4.898.091	5.438.096

Izvor:DZS (administrativni podaci/FINA)

Promet / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	4,46	4,69	4,76

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	1.439.445	1.570.186	1.786.207

Izvor:DZS

BDV / BDV ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	4,91	4,98	5,29

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	359	364	366

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	14.437	14.169	13.774

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	4,76	4,81	4,79

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća:(Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela poduzeća po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	40	305	14	42	309	13	43	310	13

S (srednja); M (mala); V (velika). Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Ostavrene investicije u novu dugotrajnu imovinu, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	551.599	423.727	332.583

Izvor:DZS

Na ostala pitanja nemožemo odgovoriti jer nemamo službenih podataka.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	39.911,12	45.478,35	120.178,53

Izvor: HNB

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju ? Po proizvedenim količinama ? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu ?

Naziv	Trgovačko društvo	Broj uposlenih	Vlasništvo

26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	Inker d.d., Zaprešić	805	privatno privatno privatno privatno privatno
	Dalmacijacement d.d., Kaštel Sućurac	841	
	Našicecement d.d., Našice	364	
	TC Koromačno d.d., Koromačno	230	
	SHOTT - Boral d.d., Pula	274	
	Lipik d.d., Lipik	233	

Izvor: DZS, Obrada MINGO

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, indeksi*

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	107,3	112,6	109,4

Izvor: DZS

* omjer indeksa fizičkog obujma i indeksa broja zaposlenih

** DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	450.327	492.216	533.564

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26 Proizvodnja ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	1.495.726	1.688.046	1.902.744

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor**a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4

5. Poticaji**a) Za ulaganja****b) Za izvoz****c) Ostali**

Vidi II.(A) pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganja**a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti****b) Jamstva**

Vidi II.(A) pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

b) Vremenski raspored

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9.

5. Keramika

a) Sanitarna keramika;

b) Stolno suđe i kuhinjske potrepštine;

c) Keramičke pločice;

d) Cigla i crijep;

e) Vatrostalni proizvodi;

f) Tehnička keramika.

Napomena: na pitanje f) se ne može odgovoriti jer nemamo proizvodnje tehničke keramike, a pod b) zbog malih količina isto je iskazano u okviru skupine 26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda u II. (A).

1. Proizvodnja i potrošnja

a) Instalirani proizvodni kapacitet i stupanj njihovog korištenja

Maksimalni kapacitet, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	3.778	3.000	3.000
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	2.880	4.000	4.359
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	49.282	53.640	100.700
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa u tis. komada*	528.748	660.580	514.878
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	5.516	0	0

Izvor: DZS. * statistički se ne izražava u tonama nego u tisućama komada

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001

26.2 Proizvodnja keramičkih proizvoda	67	91	88
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	87	84	53
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	73	70	77

Izvor: DZS, Obrada MINGO

* Razredi 26.21, 26.22 i 26.26 iskazani na razini skupine 26.2. Proizvodnja keramičkih proizvoda

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	3.185	2.504	2.599
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	2.399	3.707	4.069
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	43.160	45.051	53.821
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa u tis. komada*	391.480	488.906	390.584
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	1.855	0	0

Izvor: DZS, * statistički se ne izražava u tonama nego u tisućama komada

Vrijednost proizvodnje, 000. kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	53.599	50.859	53.963
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	31.672	43.761	50.232
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	98.347	98.899	1.410.891
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	633.176	677.088	701.396
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	7.443	0	0

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	55.962	66.797	78.187
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	52.912	58.815	74.258
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	285.335	300.152	1.690.690
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	552.049	514.307	535.466
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	47.698	44.531	48.045

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Ne raspolažemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba; (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	0,20	0,13	0,11
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	0,27	0,41	0,37
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	0,14	0,12	0,80
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	0,88	0,85	0,80
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	0,03	-0,04	-0,05

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	847	1.134	1.476
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	1.423	1.322	1.775
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	70.960	77.749	100.891
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	70.191	66.669	81.247
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	5.975	5.573	4.343

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, 000. kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	20.093	30.567	33.749
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	26.683	26.765	34.087
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	223.881	237.925	307.786
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	42.223	48.497	62.358
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	33.843	32.187	33.324

Izvor:DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	2.355	1.605	2.357
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	1.389	951.2	1.446
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	9.099	11.251	13.016
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	72.737	66.758	116.489
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	6.746	7.406	7.835

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	24.708	27.348	35.956
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	11.728	7.878	12.351
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	20.291	25.289	28.094
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	22.907	27.077	45.823
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	12.490	14.120	17.202

Izvor:DZS

Porijeklo ostvarenog uvoza u razdoblju 1999.-2001.

Naziv	Zemlja		
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	Italija,	Njemačka	
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	Italija		
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	Italija,	Španjolska	

26.4	Proizvodnja opeke, crijepa	Italija,	Austrija	
26.26	Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	Njemačka,	Austrija,	Italija

Izvor: DZS

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	2.823	2.488	2.010
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	799.0	747.2	581,1
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	11.015	11.848	4.409
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	9.296	5.619	3.783
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	78.047	6.068	0

Izvor: DZS

Izvoz u EU, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	36.019	33.853	34.762
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	7.674	7.469	5.607
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	23.514	24.531	7.703
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	1.973	1.105	699
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	254	54	0

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	493	529	581
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	792	1.114	1.527
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	17.044	20.340	27.198
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	267.351	491.836	623.732
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	2.228	949	1.684

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	6.819	8.123	10.719
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	9.498	12.120	16.805
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	33.760	37.431	48.379
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	144.283	237.250	273.952
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	5.824	1.722	2.480

Izvor: DZS

Glavne zemlje po realiziranom izvozu u razdoblju 1999.-2001.

Naziv	Zemlja		
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	Italija,	Njemačka	
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	Njemačka,	Nizozemska	
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	Njemačka,	Italija	

26.4	Proizvodnja opeke, crijepa	Austrija		
26.26	Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	Njemačka,	Austrija	

Izvor: DZS

c) Pokazatelj izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Izvoz/proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	79,33	82,53	84,28
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	54,22	44,76	44,62
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	58,18	62,65	3,97
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	23,10	35,20	39,13
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	81,66	0	0

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz/proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	82,97	113,87	129,17
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	121,28	79,16	92,45
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	248,05	266,15	23,81
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	10,29	11,16	15,41
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	622,50	0	0

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju**

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.2 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	13.979	16.421	18.174
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	95.834	111.802	115.723
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	120.437	134.166	147.017
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	866.729	1.024.101	1.106.231
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	25.311	21.625	24.784

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Bruto dodana vrijednost (BDV)*, 000 kuna

	1999.	2000.	2001.
26. Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	1.439.445	1.570.186	1.786.207

Izvor: DSZ

* BDV iskazan na razini odjeljka 26 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda

Promet / ukupno za industriju %

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	0,15	0,16	0,16
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	0,10	0,10	0,10
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	0,13	0,13	0,13

26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	0,93	0,98	0,97
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	0,03	0,02	0,02

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV)/Industrija, %

	1999.	2000.	2001.
26 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4,91	4,98	5,29

Izvor: DZS, Obrada MINGO. * BDV iskazan na razini odjeljka 26 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	22	17	20
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	2	2	3
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	5	5	5
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	37	39	38
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	6	7	7

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
26. 2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda, osim za uporabu u građevinarstvu; proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	1131	1055	1001
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	475	469	539
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	3.840	3.690	3.673

Izvor: DZS

Napomena: Broj radnih mjesta za 26.21, 26.22 i 26.26 iskazan je razini Odjeljka 26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda, osim za uporabu u građevinarstvu; proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda

Broj radnih mjesta / broj radnih mjesta u industriji, %

Naziv	1999	2000	2001
26. 2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda, osim za uporabu u građevinarstvu; proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	0,37	0,36	0,35
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	0,16	0,16	0,19
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	1,27	1,25	1,28

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Napomena: Broj radnih mjesta/broj radnih mjesta u industriji, % za 26.21, 26.22 i 26.26 iskazan je razini Odjeljka 26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda, osim za uporabu u građevinarstvu; proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda

d) Struktura poduzeća (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela poduzeća po veličini

	1999			2000			2001		
Naziv	S	M	V	S	M	V	S	M	V
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	1	21	0	0	17	0	0	20	0

26.22 Proizvodnja sanitarne keramike		1	1		1	1		2	1
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	1	3	1	1	3	1	1	3	1
26.4 Proizvodnja opeke, crijeva	18	17	2	19	18	2	20	16	2
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda		6			7			7	

S (srednja); M (mala); V (velika) / Izvor: DZS, (administrativni podaci/FINA)

Na ostala pitanja ne možemo odgovoriti jer ne raspolažemo službenim podacima.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	...	...	...
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	0	14,89	0
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	0	0	0
26.4 Proizvodnja opeke, crijeva	10.947,30	8.564,79	0
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	0	0	0

Izvor: HNB

... ne postoje podaci

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu ?

Vodeća društva po zapošljavanju i proizvedenim količinama:

Naziv	Trgovačko društvo	Broj zaposlenih	Vlasništvo
Proizvodnja sanitarne keramike	INKER d.d. Zaprešić,	805	privatizirano
Proizvodnja crijeva i opek	IGM Dilj d.d.	470	privatizirano
Proizvodnja keramike	KIO d.d. Orahovica,	367	privatizirano
Proizvodnja crijeva	TONDACH HRVATSKA d.d.	225	privatizirano
Proizvodnja opeke	WIENERBERGER Ilovac d.d.	154	privatizirano
Proizvodnja opeke	WIENERBERGER CETERA Vinkovci	60	privatizirano

Izvor: HGK

g) Tržišni i proizvodni monopoli - U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, index

Naziv	1999	2000	2001
26. 2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda, osim za uporabu u građevinarstvu; proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	104,5	125,5	102,9
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	129,1	84,9	108,8
26.4 Proizvodnja opeke, crijeva	108,3	114,3	109,3

Izvor: DZS

Napomena: Produktivnost po zaposlenom za 26.21, 26.22 i 26.26 iskazan je na razini Odjeljka 26.2 Proizvodnja nevatrostalnih keramičkih proizvoda, osim za uporabu u građevinarstvu; proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda.

** DZS ne obrađuje produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	2.106	1.921,72	2.055
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	23.483	24.551,53	22.890
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	12.444	13.696,22	14.589
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	102.590	118.875,22	137.720
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	1.870	670.49	845

Izvor:DZS, (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.21 Proizvodnja keramičkih proizvoda za kućanstvo i ukrasnih predmeta	3.133	2.416,49	2.562
26.22 Proizvodnja sanitarne keramike	32.546	38.844,12	39.764
26.3 Proizvodnja keramičkih pločica i ploča	54.304	52.711,14	66.649
26.4 Proizvodnja opeke, crijepa	278.951	284.020,64	350.450
26.26 Proizvodnja vatrostalnih keramičkih proizvoda	2.703	2.532,71	3.723

Izvor:DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji

a) Za ulaganje

b) Za izvoz

c) Ostali

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezinim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)****b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice**a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera****b) Vremenski raspored**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9.

6. Drvo**a) Pilane****b) Industrija drvenih ploča: šperploča, iverica, od toga OSB ploče, lesonit _ od toga MDF ploče vlaknatice, ostalo;****1. Proizvodnja i potrošnja****a) Instalirani proizvodni kapacitet i stupanj njihovog korištenja**Instalirani proizvodni kapacitet m³/god

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	1,069.519	1,145.962	1,120.243
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	144.580	144.633	143.137
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	*	*	*

Izvor: DZS, Obrada MINGO

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata

20.4 Proizvodnja ambalaže od drva

20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Napomena: Proizvodi pod Ostalo* statistički se prate u različitim mjernim jedinicama koje nisu zbrojive (br. komada, m³, HL, t). Zbog toga je moguće dati samo sumirani vrijednosni iznos za svaku godinu.

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	59	57	57
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	68	69	66
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	51	44	49

Izvor: DZS, Obrada MINGO

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)Sadašnja proizvodnja (količinski) m³

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	452.176	691.687	688.499
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	91.550	91.716	95.214
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	*	*	*

Izvor: DZS, Obrada MINGO

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Vrijednost proizvodnje, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	1,185.792	1,260.792	1,266.318
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	351.592	404.193	407.409
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	716.363	901.991	689.038

Izvor: DZS, Obrada MINGO

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potrošnja, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	409.134	450.218	651.427
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	344.860	412.044	480.829
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	650.407	847.109	745.342

Izvor: DZS, Obrada MINGO

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Ne raspolažemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba; (proizvodnja – izvoz); (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	0,42	0,35	0,43
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	0,32	0,17	0,15
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	0,75	0,78	0,69

Izvor: DZS, Obrada MINGO

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

2. Trgovina / robna razmjena

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	11.013	16.514	18.093
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	24.610	30.078	44.833
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	9.929	6.372	8.386

Izvor: DZS

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Uvoz iz EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	55.6	68.7	74.4
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	122.3	161.2	220.2
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	71.8	74.6	88.9

Izvor: DZS

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	141.287	134.673	186.983
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	43.257	53.695	55.830
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	10.370	9.754	13.100

Izvor: DZS

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Uvoz iz ostatka svijeta, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	228.6	226.1	299.8
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	112.1	180.2	186.4
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	93.3	108.3	144.2

Izvor: DZS

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	310.998	343.700	307.085
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	15.906	19.790	20.868
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	15.210	13.785	12.907

Izvor: DZS

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Izvoz u EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	795.3	870.7	765.5
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	173.7	259.9	263.7
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	231.0	154.4	114.7

Izvor: DZS

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	77.904	106.920	123.601
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	10.009	9.717	10.995
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	6.326	6.764	7.009

Izvor: DZS

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Izvoz u ostatak svijeta, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	184.6	234.7	223.5
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	67.4	73.7	69.4
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	76.4	83.6	62.2

Izvor: DZS

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

c) Pokazatelj: izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	82,65	87,68	78,11
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	68,58	82,55	81,78
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	32,26	26,40	25,70

Izvor: DZS, Obrada MINGO

uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	23,98	23,39	29,55
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	66,68	84,49	99,80
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	23,05	20,32	33,87

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001

20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	1,122.548,8	1,146.887,9	1,121.572,3
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	299.719,3	316.838,5	340.113,4
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	803.743,6	855.158,6	904.561,1

Izvor: DZS

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Promet / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	1,20	1,09	0,98
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	0,32	0,30	0,29
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	0,86	0,82	0,79

Izvor: DZS, Obrada MINGO

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Prerada drva i proizvodi od drva

Bruto dodana vrijednost

Naziv	1999	2000	2001
20 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	704.949	791.409	743.880
36 Proizvodnja namještaja	713.525	777.332	881.194

Izvor: DZS

Bruto dodana vrijednost / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
20 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	2.23	2.70	2.20
36 Proizvodnja namještaja	2.26	2.65	2.60

Izvor: DZS

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	280	260	251
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	15	16	21
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	346	340	337

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	6.685	6.562	6.505
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	1.389	1.311	1.441
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	5.864	5.356	5.056

Izvor: DZS

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Broj radnih mjesta / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	2,2	2,2	2,2
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	0,5	0,4	0,5
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	1,9	1,8	1,7

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela poduzeća po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	24	253	3	26	231	3	25	223	3
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	5	9	1	6	9	1	6	14	1
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	19	325	2	14	333	3	15	319	3

S (srednja); M (mala); V (velika). Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	567,29	244,90	2.355,69
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	0	0	0
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	0	0	0

Izvor: HNB

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Podaci za strani kapital dani su u tabeli pod e). Za tehnologiju nema podataka.

Na ostala pitanja ne možemo odgovoriti jer ne raspolažemo sa službenim statističkim podacima.

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju ? Po proizvedenim količinama ? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu ?

Red. br.	Naziv tvrtke	god. prerez trupaca m3	br. zaposlenih
1.	SPAČVA d.d. Vinkovci	60.000	190
2.	GAJ d.d. Slatina	60.000	180
3.	FINVEST-CORP d.d. Čabar	60.000	150
4.	SPIN-VALIS d.d. Požega	50.000	70
5.	TVIN d.d. Virovitica	50.000	65
6.	BRESTOVAC d.d. Garešnica	45.000	85

7.	SEKULIĆ d.o.o. N. Gradiška	30.000	90

Izvor: MINGO

Sve tvrtke su u privatnom vlasništvu.

g) Tržišni i proizvodni monopoli

Nema monopola

h) Proizvodnost po zaposlenom i po satu rada

Proizvodnost po zaposlenom, indeks proizvodnosti

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	108,1	116,5	96,5
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	106,1	105,2	99,5
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	68,7	105,2	103,3

Izvor: DZS, Obrada MINGO

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva. ** DZS ne obračunava proizvodnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	129.561	144.368	136.937
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	37.121	32.614	38.247
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	92.183	102.494	109.068

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
20.1 Proizvodnja piljene građe, impregnacija drva	518.618	561.382	520.782
20.2 Proizvodnja furnira, šperploča, panel-ploča i sl.	155.578	164.807	174.056
20.3, 20.4, 20.5 (ostalo)*	79.662	338.204	342.037

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

*ostalo: 20.3 Proizvodnja građevinske stolarije i elemenata; 20.4 Proizvodnja ambalaže od drva; 20.5 Proizvodnja ostalih proizvoda od drva

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji

a) Za ulaganje

b) Za izvoz

c) Ostali

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezним olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

b) Vremenski raspored

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9.

c) Celuloza: mehaničko kemijska: sulfit, sulfat, polu-kemijska, kemijsko-termičko-mehanička celuloza

d) Papir: grafika: roto papir, za časopise, ostale vrste papira za pisanje i tiskanje, za pakiranje kućanskih i sanitarnih proizvoda, ostalo

e) Ostalo

1. Proizvodnja i potrošnja

a) Instalirani proizvodni kapaciteti i % njihovog korištenja

Instalirani proizvodni kapaciteti

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	161.172	162.000	150.000
21.12 Proizvodnja papira i kartona	272.950	315.246	318.977
21.25 Ostalo	15.432	16.410	16.225

Izvor: DZS

Stupanj korištenja, %

Naziv	1999	2000	2001
21 Proizv. celul., papira i proizvoda od papira	44	49	40

21.1 Proizvodnja celuloze, papira i kartona	64	69	69
21.2 Proizvodnja proizvoda od papira i kartona	40	44	34

Izvor: DZS

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (količinski), tona, komada*

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	105.764	126.614	115.710
21.12 Proizvodnja papira i kartona	180.550	227.413	234.672
21.25 Ostalo	10.726	12.186	12.344

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	69.246	89.963	92.424
21.12 Proizvodnja papira i kartona	405.954	608.508	602.583
21.25 Ostalo	168.387	219.416	232.681

Izvor: DZS

c) Domaća potražnja, sadašnja i prognoza *(za naredne tri godine)

Sadašnja potražnja, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	14.265	15.849	22.203
21.12 Proizvodnja papira i kartona	1.634.416	1.937.417	2.193.919
21.25 Ostalo	174.286	222.028	246.968

Izvor: DZS. * ne raspoložemo sa službenim statističkim podacima o planiranoj potražnji

d) Pokazatelj pokrivenosti: (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	0.34	0.55	0.53
21.12 Proizvodnja papira i kartona	0.01	-0.01	0.02
21.25 Ostalo	0.63	0.64	0.62

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina**a) Uvoz iz EU i ostatka svijeta (količinski i vrijednosno)**

Uvoz iz EU, (količinski), tona

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	366	185	400
21.12 Proizvodnja papira i kartona	180.343	222.532	240.378
21.25 Ostalo	1.756	2.320	2.539

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	1.706	1.208	1.877

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

21.12 Proizvodnja papira i kartona	959.229	1.123.952	1.211.016
21.25 Ostalo	48.150	60.295	70.557

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta (količinski), tona

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	2.593	1.387	2.020
21.12 Proizvodnja papira i kartona	99.221	106.008	118.319
21.25 Ostalo	1.013	1.273	1.414

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	7.736	5.902	8.466
21.12 Proizvodnja papira i kartona	658.642	833.278	948.100
21.25 Ostalo	16.730	19.006	23.442

Izvor: DZS

Porijeklo ostvarenog uvoza u razdoblju 1999 - 2001. g.

Naziv	Zemlja
21 Proizvodnja celuloze, papira i kartona	Austrija, Italija, Njemačka

Izvor: DZS. * statistički se prati samo na razini skupine

b) Izvoz u EU i ostatak svijeta (količinski i vrijednosno)

Izvoz u EU (količinski), tona

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	35.019	33.937	36.459
21.12 Proizvodnja papira i kartona	44.851	71.088	87.715
21.25 Ostalo	4.629	4.582	4.530

Izvor: DZS

Izvoz iz EU, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	60.682	74.031	76.212
21.12 Proizvodnja papira i kartona	116.409	232.754	232.435
21.25 Ostalo	41.497	51.298	54.701

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta (količinski), tona

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	1.807	3.112	1.863
21.12 Proizvodnja papira i kartona	96.907	112.488	100.693
21.25 Ostalo	2.128	2.320	2.671

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	3.740	7.193	4.350

21.12 Proizvodnja papira i kartona	273.001	395.497	335.347
21.25 Ostalo	17.484	25.392	25.010

Izvor: DZS

Porijeklo ostvarenog izvoza u razdoblju 1999 - 2001. g.

Naziv	Zemlja
21 Proizvodnja celuloze, papira i kartona	Italija, Njemačka, Belgija

Izvor: DZS

* statistički se prati samo na razini skupine

c) Omjeri izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	93.03	90.29	87.17
21.12 Proizvodnja papira i kartona	95.92	103.26	94.22
21.25 Ostalo	35.03	34.95	34.26

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	13.63	7.90	11.19
21.12 Proizvodnja papira i kartona	398.54	321.64	358.31
21.25 Ostalo	38.53	36.14	40.40

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost (BDV), postotak/ukupno za industriju**

Promet, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	546.184	785.992	756.383
21.12 Proizvodnja papira i kartona	117.167	138.317	170.139
21.25 Ostalo	101.952	104.026	115.809

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Bruto dodana vrijednost (BDV), 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
21 Proizvodnja celuloze, papira i kartona	519.891	646.223	716.996

Izvor: DZS

Promet / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	0.59	0.75	0.66
21.12 Proizvodnja papira i kartona	0.13	0.13	0.15
21.25 Ostalo	0.11	0.10	0.10

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
21 Proizvodnja celuloze, papira i kartona	1.77	2.05	2.12

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	3	4	4
21.12 Proizvodnja papira i kartona	9	13	11
21.25 Ostalo	16	18	23

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	6.857	7.675	6.702
21.12 Proizvodnja papira i kartona	869	901	727
21.25 Ostalo	87	300	317

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta/broj radnih mjesta u ind., %

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	2.27	2.61	2.33
21.12 Proizvodnja papira i kartona	0.29	0.27	0.25
21.25 Ostalo	0.03	0.10	0.11

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća

Podjela po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
21.11 Proizvodnja celuloze	1	1	1	1	2	1	1	2	1
21.12 Proizvodnja papira i kartona		7	2		11	2		10	1
21.25 Ostalo	1	15		1	17		1	22	

S (srednja) ; M (mala) ; V (velika). Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Napomena: na ostala pitanja u točki d, nemože se odgovoriti jer nema službenih statističkih podataka

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	0.00	83	0.00
21.12 Proizvodnja papira i kartona	0.00	0.00	8.966
21.25 Ostalo	0.00	0.00	285

Izvor: HNB

F Koje su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju ? Po proizvedenim količinama ? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu ?

Trgovačko društvo	Zaposleni 2001.god	Proizvodnja 2001.g. - tona	Vlasništvo
BELIŠĆE d.d., Belišće - proizvodnja celuloze, papira i	1852	200.000	privatno

kartona			
PAN - ZAGREBAČKA TVORNICA PAPIRA d.o.o. - proizv. papira i ambalaže	717	130.000	privatno
BILOKALNIK - IPA d.o.o., Koprivnica - proizvodnja kartonske ambalaže	723	50.000	privatno
DRVENJAČA d.d., Fužine - proiz. celul.	138	90.000	privatno

Izvor. DZS

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli

h) Produktivnost po zaposlenom, indeks, i po satu rada

Naziv	1999	2000	2001
21 Proizv. celul., papira i proizv. od papira	123.7	100.7	131.5
21.1 Proizvodnja celuloze, papira i kartona	112.8	126.7	114.5
21.2 Proizvodnja proizvoda od papira i kartona	125.8	96.4	133.8

Izvor. DZS

** DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća, te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	57.577	67.144	72.336
21.12 Proizvodnja papira i kartona	11.821	11.157	9.494
21.25 Ostalo	10.049	10.102	10.401

Izvor. DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
21.11 Proizvodnja celuloze	305.855	450.683	422.024
21.12 Proizvodnja papira i kartona	80.865	76.698	121.374
21.25 Ostalo	34.802	32.024	32.986

Izvor. DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi**a) uključujući ekološke zahtjeve specifične za sektor**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji**a) Za ulaganje****b) Za izvoz****c) Ostalo**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) **Karakteristike: Ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, posebice financijska; porezne olakšice; pravila o repatrjaciji dobiti.**

b) **Jamstva**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

a) **Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) **Predviđanja ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)**

b) **Postojeći i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije**

Odgovor vidi pod II.(A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU

a) **Popis mjera, bilo planiranih ili već usvojenih**

b) **Vremenski raspored**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9

7. Tiskane knjige (itd.)

a) **Tiskanje: ofset, rotogravure**

b) **Izdavaštvo: novine, časopisi, adresari, ostalo**

1. Proizvodnja i potrošnja

a) **Instalirani proizvodni kapaciteti i % njihovog korištenja**

Instalirani proizvodni kapaciteti

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	0	0	0
22.2 Tiskarska djelatnost	132.906	141.238	144.854

Izvor. DZS

Stupanj korištenja, %

Naziv	1999	2000	2001
22 Izdavačka i tiskarska djelatnost	46	55	44
22.1 Izdavačka djelatnost*	-	-	-
22.2 Tiskarska djelatnost i s njom povezane usluge	47	55	44
22.3 Umnožavanje snimljenih zapisa	32	48	43

IzvorDZS

* Za izdavačku djelatnost se ne obračunava kapacitet

b) **Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)**

Sadašnja proizvodnja (količinski), tona, komada*

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	*8.495	8.518	9.348
22.2 Tiskarska djelatnost	*78.328	87.769	88.184

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	2.066.246	2.137.410	2.415.713
22.2 Tiskarska djelatnost	1.235.460	1.510.505	1.727.315

Izvor: DZS

c) Domaća potražnja, sadašnja i prognoza *(za naredne tri godine)

Sadašnja potražnja, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	1.956.327	1.917.563	2.221.072
22.2 Tiskarska djelatnost	1.267.297	1.431.116	1.617.407

Izvor: DZS, Obrada MINGO

* ne raspolazemo sa službenim statističkim podacima o planiranoj potražnji

d) Pokazatelj pokrivenosti: (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	0.92	0.98	0.98
22.2 Tiskarska djelatnost	0.95	0.92	0.93

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina

a) Uvoz iz EU i ostatka svijeta (količinski i vrijednosno)

Uvoz iz EU, (količinski), tona

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	796	1.103	1.363
22.2 Tiskarska djelatnost	1.314	3.173	2.047

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	65.277	76.751	89.179
22.2 Tiskarska djelatnost	44.065	78.868	73.366

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta (količinski), tona

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	2.345	3.205	3.744
22.2 Tiskarska djelatnost	922	1.491	1.911

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	87.488	115.932	139.747
22.2 Tiskarska djelatnost	21.712	34.337	46.652

Izvor: DZS

Porijeklo ostvarenog uvoza u razdoblju 1999 - 2001. g.

Naziv	Zemlja
22 Izdavačka i tiskarska djelatnost	Italija, Njemačka, Austrija

Izvor: DZS

* Statistički se prati samo na razini skupine

b) Izvoz u EU i ostatak svijeta (količinski i vrijednosno)

Izvoz u EU (količinski), tona

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	2.845	3.131	2.509
22.2 Tiskarska djelatnost	664	1.269	1.114

Izvor: DZS

Izvoz iz EU, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	86.766	87.923	76.842
22.2 Tiskarska djelatnost	8.448	13.264	13.281

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta (količinski), tona

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	3.860	4.320	4.576
22.2 Tiskarska djelatnost	1.606	930	1.403

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	175.918	165.049	156.483
22.2 Tiskarska djelatnost	25.492	23.856	25.482

Izvor: DZS

Porijeklo ostvarenog izvoza u razdoblju 1999 - 2001. g.

Naziv	Zemlja
22 Izdavačka i tiskarska djelatnost	Austrija, Njemačka, V.Britanija

Izvor: DZS

* Statistički se prati samo na razini skupine

c) Omjeri izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	12.71	12.02	9.66

22.2 Tiskarska djelatnost	2.75	12.75	13.25

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	7.39	1.74	1.60
22.2 Tiskarska djelatnost	5.32	7.50	6.89

Izvor: DZS Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost (BDV), postotak/ukupno za industriju

Promet, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	2.876.798	2.896.721	3.237.324
22.2 Tiskarska djelatnost	1.320.163	1.481.390	1.630.512

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Bruto dodana vrijednost (BDV), 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
22 Izdavačka i tiskarska djelatnost	1.405.669	1.530.081	1.646.056

Izvor: DZS

Promet / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	3.01	2.77	2.84
22.2 Tiskarska djelatnost	1.42	1.42	1.43

Izvor: DZS Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
22 Izdavačka i tiskarska djelatnost	4.80	4.85	4.87

Izvor: DZS Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	549	550	572
22.2 Tiskarska djelatnost	835	813	766

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	17.394	17.372	17.278
22.2 Tiskarska djelatnost	6.856	5.889	5.670

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta/broj radnih mjesta u ind., %

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	5.74	5.90	6.01
22.2 Tiskarska djelatnost	2.26	2.00	1.97

Izvor: DZS Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća

Podjela po veličini

	1999			2000			2001		
Naziv	S	M	V	S	M	V	S	M	V
22.1 Izdavačka djelatnost	14	530	5	13	532	5	15	552	5
22.2 Tiskarska djelatnost	22	811	2	18	793	2	16	748	2

S (srednja) ; M (mala) ; V (velika). Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Napomena: na ostala pitanja u točki d, nemože se odgovoriti jer nema službenih statističkih podataka

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	489	941	7.661
22.2 Tiskarska djelatnost	0.00	0.00	0.00

Izvor: HNB

f) Koje su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju ? Po proizvedenim količinama ? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu ?

Trgovačko društvo	Zaposleni 2001.god	Proizvodnja 2001.g. - tona	Vlasništvo
TISAK d.d., Zagreb	2792		privatno
VJESNIK d.d., Zagreb	658		javno
NARODNE NOVINE d.d	604		javno
VEČERNJI LIST d.d., Zagreb	324		privatno

Izvor: DZS

g) Tržišni i proizvodni monopoli - U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli

h) Produktivnost po zaposlenom, indeks, i po satu rada

Naziv	1999	2000	2001
22 Izdavačka i tiskarska djelatnost	99.9	106.2	115.8
22.1 Izdavačka djelatnost	-	-	-
22.2 Tiskar. djelatnost i s njom povezane usluge	103.6	110.7	120.0
22.3 Umnožavanje snimljenih zapisa	82.2	83.4	91.9

Izvor: DZS. *** DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća, te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	248.578	261.741	317.378
22.2 Tiskarska djelatnost	162.338	168.044	184.399

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
22.1 Izdavačka djelatnost	394.692	423.825	439.222
22.2 Tiskarska djelatnost	399.862	473.990	561.152

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi**a) uključujući ekološke zahtjeve specifične za sektor**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji**a) Za ulaganje****b) Za izvoz****c) Ostalo**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima**a) Karakteristike: Ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, posebice financijska; porezne olakšice; pravila o repatrjaciji dobiti.****b) Jamstva**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav**a) Nekarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđanja ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)****b) Postojeći i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije**

Odgovor vidi pod II.(A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU**a) Popis mjera, bilo planiranih ili već usvojenih**

b) Vremenski raspored

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9

8. Staklo i staklena roba**a) Ravno staklo****b) Staklo za kontejnere****c) Staklena roba za domaćinstvo****d) Staklo za primjenu u tehnici i znanosti****e) staklena vlakna**

Napomena: na pitanja b) i e) se ne može odgovoriti jer u RH nema proizvodnje stakla za kontejnere i proizvodnje staklenih vlakana.

1. Proizvodnja i potrošnja**a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja**

Maksimalni kapacitet, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	22.477	22.447	45.760
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	4.461	4.602	5.383
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	146.916	160.600	171.550
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	3.704	2.835	2.437

Izvor: DZS

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	71	74	70

Izvor: DZS

* Podaci iskazani na razini skupine 26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	13.394	9.556	8.400
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	2.443	2.558	1.711
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	122.430	127.758	140.570
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	1.856	1.938	1.633

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	22.670	17.240	14.743
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	20.100	19.232	10.917
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	309.748	327.316	400.343

26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	70.270	89.754	68.264

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja, 000. kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	62.744	71.598	82.089
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	62.977	71.093	66.872
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	241.417	253.071	384.319
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	53.951	60.304	66.955

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Ne raspolažemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba; (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	0,08	0,01	-0,01
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	0,25	0,19	0,08
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	0,52	0,41	0,49
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	0,26	0,25	0,19

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	6.909	4.623	6.086
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	1.488	1.623	1.508
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	9.288	10.555	15.443
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	1.895	2.031	2.182

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	23.738	19.985	22.652
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	37.336	40.164	39.451
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	79.103	89.755	105.373
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	29.969	33.738	39.524

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	14.583	17.571	18.062
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	823	1.573	1.871
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	11.700	13.786	18.838

26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	2.827	6.065	9.292

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, 000. kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	23.738	51.201	59.987
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	9.965	17.512	21.943
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	37.957	60.798	89.308
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	10.102	11.419	14.957

Izvor:DZS

Porijeklo ostvarenog uvoza u razdoblju 1999.-2001.

Naziv	Zemlja		
26.11 Ravno staklo	Italija,	Njemačka,	Austria
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	Italija,	Njemačka,	Austria
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	Austria,	Francuska,	Njemačka
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	Njemačka,	Italija,	Austria

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	5.863	5.191	3.923
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	186	710	177
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	31.896	27.556	20.935
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	1.374	1.184	538

Izvor: DZS

Izvoz u EU, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	14.346	14.298	11.123
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	841	2.046	1.571
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	63.783	63.725	48.844
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	37.252	51.103	29.841

Izvor:DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	1.085	1.061	1.865
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	103	158	159
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	46.067	61.781	64.666
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	411	495	535

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, 000. kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	3.055	2.530	4.170

26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	3.583	3.769	3.868
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	121.607	161.074	161.860
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	19.139	23.504	25.948

Izvor:DZS

Glavne zemlje po realiziranom izvozu u razdoblju 1999.-2001.

Naziv	Zemlja		
26.11 Ravno staklo	Austrija,	Italija,	Njemačka
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	Italija,	Austrija,	Njemačka
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	Nizozemska,	Njemačka,	Austrija
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	Njemačka,		

Izvor:DZS

c) Pokazatelj izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Izvoz/proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	76,76	97,61	103,73
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	22,01	30,24	49,82
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	59,85	68,68	52,63
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	80,25	83,12	81,73

Izvor:DZS, Obrada MINGO

Uvoz/proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	253,53	412,91	560,53
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	235,33	299,90	562,37
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	37,79	46,00	48,63
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	57,03	50,31	79,81

Izvor:DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju**

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	48.606	47.777	63.650
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	24.967	36.201	49.177
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	329.140	412.073	438.629
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	94.437	126.336	119.745

Izvor:DZS (administrativni podaci/FINA)

Bruto dodana vrijednost (BDV)*, 000 kuna

	1999.	2000.	2001.
26.11 Ravno staklo	1.439.445	1.570.186	1.786.207
26.12 Oblikov. i obrada ravnog stakla			
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla			
26.15 Proizv. i obrada ostalog stakla			

Izvor:DZS

* BDV iskazan na razini odjeljka 26 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda

Promet / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	0,05	0,05	0,06
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	0,03	0,03	0,04
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	0,35	0,39	0,38
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	0,10	0,12	0,10

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV)/ Industrija, %

	1999.	2000.	2001.
26.11 Ravno staklo	4,91	4,98	5,29
26.12 Oblikov. i obrada ravnog stakla			
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla			
26.15 Proizv. i obrada ostalog stakla			

Izvor: DZS, Obrada MINGO

* BDV iskazan na razini odjeljka 26 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	9	8	8
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	12	13	15
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	7	7	6
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	18	15	14

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	344	349	202
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	60	67	77
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	879	831	828
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	718	693	679

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta / broj radnih mjesta u industriji, %

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	0,11	0,12	0,06
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	0,02	0,02	0,03
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	0,29	0,27	0,27
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	0,24	0,23	0,22

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela poduzeća po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
26.11 Ravno staklo	0	8	1	0	7	1	1	6	1
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	0	12	0	1	12	0	0	15	0
26.13. Proizvodnja šupljeg stakla	1	5	1	1	5	1	1	4	1
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	2	15	1	2	12	1	2	11	1

S (srednja); M (mala); V (velika). Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Na ostala pitanja ne možemo odgovoriti jer ne raspolažemo službenim podacima.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	0	0	2.184,02
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	0	0	0
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	153,04	0	789,03
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	1.599,31	0	1.823,53

Izvor: HNB

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju ? Po proizvedenim količinama ? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu ?

Vodeća trgovačka društva po zapošljavanju i proizvedenim količinama:

Naziv	Trgovačko društvo	Zaposlenih	Proizvodnja t/g	Vlasništvo
Proizvodnja ambalažnog stakla	Vetropackd.d. Straža	663	177.400	privatno
Proizv.ostalog stakla	Schott-Boral d.d. Pula	274	1.125	privatno
Proizvodnja ravnog stakla	Lipik-Glas d.d. Lipik	233	189.000	privatno
Proizvodnja i obr. ostalog stakla	Tlos d.d. Zagreb	174	170	privatno
Proizvodnja i obr. ostalog stakla	Piramida d.d. Zagreb	85	380	privatno

Izvor: HGK

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, index

Naziv	1999	2000	2001
26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla	88,7	111,0	115,0

Izvor: DZS.

* Podaci iskazani na razini skupine 26.1 Proizvodnja stakla i proizvoda od stakla

** DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	14.679	15.019	12.590
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	2.536	2.566	3.826
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	31.729	34.067	37.979

26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	23.149	25.543	29.387

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
26.11 Ravno staklo	27.021	24.449	11.179
26.12 Oblikovanje i obrada ravnog stakla	8.949	12.782	17.153
26.13 Proizvodnja šupljeg stakla	80.523	84.349	88.298
26.15 Proizvodnja i obrada ostalog stakla	33.398	36.678	38.509

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor**a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji**a) Za ulaganje****b) Za izvoz****c) Ostali**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima**a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezinim olakšicama za repatrijaciju dobiti****b) Jamstva**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav**a) Nekarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)****b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera**b) Vremenski raspored**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9.

9. Cement

Obrađen u Odjeljku II. Industrijski sektori u grupi pitanja (A)

10. Dodatna pitanja za industriju željeza i čelika:**A. Ekonomski i financijski planovi održivosti proizvođača čelika**

U Republici Hrvatskoj postoje dva proizvođača čelika (oba imaju čeličane sa elektro-pećima) i to:

- MECHEL ŽELJEZARA d.o.o. Sisak - instalirani kapacitet 70.000 t/g
- ŽELJEZARA SPLIT d.d. Split - instalirani kapacitet 160.000 t/g

MECHEL ŽELJEZARA d.o.o. Sisak

MECHEL ŽELJEZARA d.o.o. je u vlasništvu MECHEL STELL grupe iz Rusije. Željezara je proizvođač čeličnih cijevi instaliranog kapaciteta:

■ bešavne čelične cijevi	150.000 t/g,
■ šavne čelične cijevi	200.000 t/g,
■ precizne čelične cijevi	25.000 t/g,

Željezara ima u svom sastavu čeličanu sa jednom elektro-lučnom peći za proizvodnju čelika. Kapacitet je 70.000 t/g, a sva proizvodnja je namijenjena vlastitoj potrošnji, za proizvodnju bešavnih čeličnih cijevi. Obzirom da kapacitet čeličane ne zadovoljava vlastite potrebe, MECHEL ŽELJEZARA d.o.o. je najavila povećanje kapaciteta proizvodnje čelika do 150.000 t/g.

Po procjeni vlasnika ekonomski i financijski planovi za buduće razdoblje pokazuju isplativost projekta te je za očekivati u narednom razdoblju punu zaposlenost instaliranih kapaciteta.

b) i c) nema odgovora

B. Kemikalije i guma**1. Kemikalije**

- a) Anorganske kemikalije;
- b) Organske kemikalije;
- c) Umjetna gnojiva;
- d) Sapuni i deterdženti;
- e) Kozmetika, parfemi ili mirisi i toaletne vodice;
- f) Osnovne plastične mase;

- g) Prerađene plastične mase;
- h) Pesticidi, boje i lakovi;
- i) Ostale kemikalije za industrijsku i osobnu upotrebu (eksplozivi, fotografski proizvodi, ljepila).

1. Proizvodnja i potrošnja

a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja

Maksimalni kapacitet, tona

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	315.820	319.216	327.312
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	239.368	315.628	457.822
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	2.378.069	2.378.069	2.338.069
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	226.014	467.982	227.623
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	8.800	9.013	8.843
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	255.047	239.990	282.916
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	209.047	211.668	208.146
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	27.195	28.455	28.820
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	93.488	92.696	111.715
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	88.124	94.199	113.442

Izvor: DZS, Obrada MINGO

* zbroj svih razreda u okviru skupine 25.2

** zbroj svih razreda u okviru skupine 24.6 , osim 24.64.11- fotografske ploče i filmovi

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	69	65	49
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	69	65	49
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	69	65	49
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	21	24	25
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	21	24	25
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	69	65	49
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	40	38	42
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	27	22	25
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	40	39	44
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	14	14	11

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Napomena: Razredi 24.13, 24.14 ,24.15 i 24.16 iskazani u okviru skupine 24.1 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda

Razredi 24.51 i 24.52 iskazani u okviru skupine 24.5 Proizvodnja sapuna, deterdženata i sl., parfema

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja , tona

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	271.132	278.440	185.367

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	81.940	188.940	139.713
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	2.028.201	2.250.474	1.755.418
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	47.470	77.700	56.860
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmetičkih proizvoda	2.358	2.854	2.578
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	133.226	120.596	150.087
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	69.424	70.876	71.533
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	7.017	6.956	7.627
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	38.714	34.539	36.264
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	17.815	18.939	21.914

Izvor: DZS, Obrada MINGO

** zbroj svih razreda u okviru skupine 24.6, osim 24.64.11- fotografske ploče i filmovi

Vrijednost proizvodnje, 000. kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	303.142	554.070	1.046.446
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	241.809	358.152	199.603
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	1.871.757	2.168.186	1.981.283
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	415.557	469.812	453.376
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmetičkih proizvoda	152.359	190.239	140.450
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	566.392	811.017	904.723
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	1.083.572	1.134.915	1.327.208
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	317.291	337.044	445.695
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	438.841	433.691	475.677
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	178.579	230.932	208.610

Izvor: DZS

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	463.245	718.883	1.216.798
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	799.234	1.072.927	1.072.328
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	1.525.049	1.721.729	1.682.995
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	666.682	746.828	861.557
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmetičkih proizvoda	610.065	690.367	726.834
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	554.105	994.940	930.390
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	1.720.949	2.007.629	2.521.092
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	427.032	520.359	656.708
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	747.907	765.703	899.645
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	363.871	631.987	480.998

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja, 000. kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	463.245	718.883	1.216.798
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	799.234	1.072.927	1.072.328
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	1.525.049	1.721.729	1.682.995

24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	666.682	746.828	861.557
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	610.065	690.367	726.834
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	554.105	994.940	930.390
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	1.720.949	2.007.629	2.521.092
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	427.032	520.359	656.708
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	747.907	765.703	899.645
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	363.871	631.987	480.998

Izvor: DZS

Ne raspolažemo podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba; (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	0,53	0,67	0,79
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	0,04	-0,08	-0,10
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	0,89	0,85	0,84
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	0,45	0,44	0,35
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	0,18	0,18	0,12
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	-0,71	-0,20	0,06
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	0,37	0,30	0,31
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	0,62	0,57	0,62
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	0,47	0,44	0,40
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	0,41	0,62	0,42

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	59.350	73.780	80.928
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	105.218	162.792	195.648
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	16.109	14.701	14.794
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	18.657	20.372	22.618
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	7.945	8.473	10.021
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	130.422	113.804	60.896
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	35.351	40.133	47.146
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	3.159	4.548	4.391
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	24.156	26.648	34.825
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	6.220	6.861	8.693

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, 000. kuna

Naziv	1999	2000	2001

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	107.477	123.542	133.825
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	436.694	849.240	884.444
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	15.313	19.212	27.839
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	180.894	201.128	236.001
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	371.343	405.406	481.727
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	682.180	859.739	577.971
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	791.069	1.007.117	1.235.158
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	130.427	175.086	196.070
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	273.201	288.122	376.278
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	132.756	153.769	182.744

Izvor:DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	57.167	57.791	55.901
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	68.003	37.951	47.829
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	221.355	260.537	249.387
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	25.703	29.843	37.382
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	3.363	4.390	4.514
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	69.079	55.208	46.133
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	14.657	18.816	23.528
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	668	947	1.124
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	28.047	27.272	30.726
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	4.804	4.008	4.626

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, 000. kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	112.300	116.694	116.594
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	333.407	306.938	299.486
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	153.609	232.662	247.365
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	185.287	217.616	322.092
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	129.950	159.851	157.636
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	265.769	332.876	299.413
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	290.138	392.685	505.251
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	31.963	50.364	56.223
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	123.452	142.984	163.360
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	83.591	85.824	97.488

Izvor:DZS

Porijeklo ostvarenog uvoza u razdoblju 1999.-2001.

Naziv	Zemlja		
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	Austrija,	Italija	Njemačka
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	Italija		
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	Italija,	Njemačka	

24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	Italija,	Njemačka	
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	Italija,	Njemačka	Francuska
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	Italija,	Njemačka	Francuska
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	Italija,	Njemačka	
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	Italija,	Njemačka	
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	Italija,	Austrija,	Njemačka
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	Austrija,	Italija,	

Izvor:DZS

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	10.210	11.480	10.179
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	41.829	53.849	76.287
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	257.044	387.540	245.151
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	793	504	960
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	53	80	89
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	181.803	140.787	112.950
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	17.321	17.989	17.579
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	302	77	156
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	365	245	442
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	46	65	141

Izvor: DZS

Izvoz u EU, 000. kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	31.117	36.602	35.655
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	126.671	213.769	271.805
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	181.716	323.586	212.961
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	3.646	2.722	4.605
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	5.434	9.271	10.003
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	792.963	840.802	621.163
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	228.452	283.910	280.288
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	7.704	2.507	5.848
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	4.822	5.156	10.087
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	3.232	3.419	5.401

Izvor:DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	15.534	18.351	18.818
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	19.722	44.449	7.407
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	396.084	343.716	295.845
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	15.787	18.758	21.384
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	1.540	2.176	1.576

24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	35.744	25.340	40.544
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	13.312	14.101	16.283
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	1.339	1.168	1.183
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	15.039	19.064	22.640
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	1.910	1.282	1.815

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, 000. kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	28.556	38.820	44.411
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	86.006	227.634	39.400
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	333.914	374.745	360.532
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	111.410	139.006	145.307
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	38.153	55.587	42.976
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	167.273	167.890	230.554
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	215.377	243.179	266.239
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	44.944	39.629	35.432
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	82.766	93.938	105.583
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	14.028	11.420	13.629

Izvor:DZS

Glavne zemlje po realiziranom izvozu u razdoblju 1999.-2001.

Naziv	Zemlja		
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	Austrija,	Italija	
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	Grčka,	Italija	
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	Italija,	Austrija,	Njemačka
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	Italija,	Njemačka,	Švedska
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	Njemačka		
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	Italija,	Njemačka	
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	Njemačka,	Italija	
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	Italija		
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	Italija,	Nizozemska	
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	Italija,	Njemačka	

Izvor:DZS

c) Pokazatelj izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Izvoz/proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	19,69	13,61	7,65
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	87,95	123,24	155,91
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	27,55	32,21	28,95
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	27,69	30,17	33,07
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	28,61	34,23	37,72
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	169,54	124,37	94,14
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	40,96	46,44	41,18

24.20	Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	16,59	12,50	9,26
24.30	Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	19,96	22,85	24,32
24.6 **	Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	10,47	3,64	8,66

Izvor:DZS, Obrada MINGO

Uvoz/proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	72,50	43,36	23,93
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	318,47	322,82	593,14
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	9,02	11,62	13,89
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	88,12	89,13	123,10
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	329,02	297,13	455,22
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	167,37	147,05	96,98
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	99,78	123,34	131,13
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	51,18	66,89	56,61
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	90,39	99,40	113,45
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	131,29	58,83	127,50

Izvor:DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	1.695	3.481	3.994
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	30.059	27.626	19.267
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	1.147.512	1.399.442	1.621.326
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	475.979	547.737	569.330
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	224.891	244.637	155.615
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	996.948	1.317.035	1.085.900
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	2.935.696	3.382.328	4.200.070
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	605.585	606.556	553.106
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	457.480	407.023	438.241
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	438.580	459.088	484.893

Izvor:DZS (administrativni podaci/FINA), Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV)*, 000 kuna

	1999.	2000.	2001.
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija			
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija			
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva			
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava			
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	3.310.382	3.450.243	3.795.976
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku			
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike			

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

24.20	Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda			
24.30	Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja			
24.6 **	Proizv. ostalih kemijskih proizvoda			

Izvor: DZS. * BDV iskazana na razini odjeljka 24 Proizvodnja kemikalija i kem. proizvoda

Promet / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	0,002	0,003	0,003
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	0,03	0,03	0,02
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	1,23	1,33	1,42
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	0,51	0,52	0,50
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmetičkih proizvoda	0,24	0,23	0,14
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	1,07	1,26	0,95
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	3,15	3,23	3,68
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	0,65	0,58	0,48
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	0,49	0,39	0,38
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	0,47	0,44	0,42

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV)/ Industrija, %

	1999.	2000.	2001.
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija			
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija			
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva			
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava			
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmetičkih proizvoda	11,29	10,94	11,24
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku			
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike			
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda			
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja			
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda			

Izvor: DZS, Obrada MINGO

* BDV iskazana na razini odjeljka 24 Proizvodnja kemikalija i kem. proizvoda

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	3	4	4
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	13	12	11
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	1	1	1
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	16	17	19
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmetičkih proizvoda	55	50	51
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	13	12	13
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	412	404	396
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	6	7	7

24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	44	44	39
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	61	58	54

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	6	9	13
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	719	697	584
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	3.149	3.027	2.845
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	1.432	1.437	1.366
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	338	318	293
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	1.598	1.544	1.449
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	7.001	6.384	6.698
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	490	503	493
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	1.362	1.338	1.052
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	1.462	1.351	293

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta / broj radnih mjesta u industriji, %

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	0,002	0,003	0,004
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	0,24	0,23	0,20
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	1,04	1,03	0,99
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	0,47	0,48	0,47
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	0,11	0,10	0,10
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	0,53	0,52	0,50
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	2,31	2,16	2,33
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	0,16	0,17	0,17
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	0,45	0,45	0,36
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	0,48	0,46	0,10

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela poduzeća po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
24.13 Proizvodnja ostalih anorganskih kemikalija		3			4			4	
24.14 Proizvodnja ostalih organskih kemikalija	1	12		1	11			11	
24.15 Proizvodnja kem. mineralnih gnojiva			1			1			1
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdžen	2	13	1	2	14	1	2	16	1
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno kozm. proizvoda	1	54		1	49		1	50	
24.16 Proizvodnja plastičnih masa	1	9	3	1	8	3	3	9	1

25.2* Proizvodnja proizvoda od plastike	27	379	6	25	373	6	27	363	6
24.20 Proizvodnja pesticida	1	4	1	1	5	1	1	5	1
24.30 Proizvodnja boja, lakova i sl. premaza	6	37	1	6	38		6	33	
24.6** Proizvodnja ostalih kemijskih proizvoda	7	53	1	7	50	1	7	46	1

S (srednja); M (mala); V (velika)
Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Na ostala pitanja ne možemo odgovoriti jer ne raspolažemo službenim podacima.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	0	0	0
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	0	0	0
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	0	0	0
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	0	0	2,38
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	0	0	0
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	0	0	90,01
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	0	1.761,52	8.360,12
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	0	0	0
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	0	0	0
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	0	599,38	0

Izvor: HNB

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju ? Po proizvedenim količinama ? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu ?

Vodeća trgovačka društva po zapošljavanju i proizvedenim količinama:

Naziv	Trgovačko društvo	Zaposleni	Vlasništvo
Proizvodnja farmaucetskih proizvoda	Pliva d.d. Zagreb	3.463	privatizirano
Proizvodnja min.gnojiva	Petrokemija d.d. Kutina	2.832	djelomično privatizirano
Proizvodnja proizvoda od plastike	AD Plastik d.d. Solin	1.281	privatizirano
Proizvodnja sapunai deterdženata	Saponia d.d. Osijek	1032	privatizirano
Proizvodnja plast. masa-monomeri i procesuirane	Dioki d.d. Zagreb	1.016	privatizirano
Proizvodnja parfema i toal. kozm. proizvoda	Belupo d.d. Koprivnica	808	privatizirano
Proizvodnja pesticida	Chromos-Agro d.d. Zagreb	175	privatizirano

Izvor: HGK

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, index

Naziv	1999	2000	2001
24.1 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	127,2	109,2	96,9
24.5 Proizvodnja sapuna i deterdženata i sl., parfema	108,8	113,8	105,3
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	127,2	109,2	96,9

25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	102,5	97,0	106,9
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	85,8	116,6	109,1
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	99,0	103,2	146,3
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	81,9	142,7	128,7

Izvor:DZS

Napomena:

Razredi 24.13, 24.14 ,24.15 i 24.16 iskazani u okviru skupine 24.1 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda

Razredi 24.51 i 24.52 iskazani u okviru skupine 24.5 Proizvodnja sapuna, deterdženata i sl., parfema

**DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	222	375	517
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	3.016	3.254	664
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	115.382	121.414	119.635
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	41.111	44.417	51.651
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	15.479	14.280	13.861
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	83.537	84.219	77.465
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	183.004	207.129	238.758
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	22.044	23.853	25.105
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	47.061	43.833	40.717
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	540.665	50.677	54.757

Izvor:DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
24.13 Proizv. ostalih anorganskih osnovnih kemikalija	353	1.545	813
24.14 Proizv. ostalih organskih osnovnih kemikalija	7.572	8.082	1.980
24.15 Proizv. kem. mineralnih gnojiva i dušičnih spojeva	922.900	1.142.845	1.003.080
24.51 Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava	230.311	266.914	278.890
24.52 Proizvodnja parfema i toaletno-kozmet. proizvoda	43.367	52.636	39.652
24.16 Proizvodnja plastičnih masa u prim. obliku	688.924	1.052.645	817.200
25.2 * Proizvodnja proizvoda od plastike	870.038	1.078.323	1.131.579
24.20 Proizv. pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda	188.833	211.358	228.368
24.30 Proizv. boja, lakova i sličnih premaza, graf.boja	203.444	171.419	197.811
24.6 ** Proizv. ostalih kemijskih proizvoda	2.438.887	188.966	194.595

Izvor:DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor**a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji

a) Za ulaganje

b) Za izvoz

c) Ostali

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezним olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

b) Vremenski raspored

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 9.

2. 2. 2. Guma

Obrađena u odjeljku II. (A)

3. Dodatna pitanja o kemijskoj industriji:

a) Sustav formiranja cijena sirovina u sektorima petrokemije i umjetnih gnojiva

PETROKEMIJSKA INDUSTRIJA

Cijene sirovina za proizvodnju petrokemijskih proizvoda koje se nabavljaju na osnovu dugoročnih ugovora formiraju se po cjenovnim formulama. Navedene formule izračunavaju se na bazi cijena publiciranih u ICIS-LOR kotacijama

(međunarodna publikacija koja prikazuje kretanje cijena sirovina i gotovih proizvoda na petrokemijskom tržištu). Cijene sirovina koje se nabavljaju na tzv. SPOT tržištu ugovaraju se na osnovu SPOT cijena publiciranih u ICIS-LOR kotacijama, uvažavajući trenutnu tržišnu situaciju.

Cijena gotovih proizvoda također se formira se na bazi trenutačne tržišne situacije uzimajući u obzir i vlastite troškove proizvodnje.

INDUSTRIJA UMJETNIH GNOJIVA

Prirodni plin kao sirovina u industriji umjetnih gnojiva :

- sezonska cijena : 9,26 USD c/ Sm³ + 0,122 kn/m³ -za transport
- nesezonska cijena: 8,76 USD c/ Sm³ + 0,122 kn/m³ -za transport

U industriji umjetnih gnojiva ostale sirovine za proizvodnju NPK gnojiva (fosfat, kalijev klorid, sumpor, MAP) se nabavljaju na svjetskom tržištu, tarifirane su sukladno Uredbi o carinskoj tarifi u 2003. (N.N.142/02) i imaju carinsku stopu 0.

b) Troškovi nadnica i plaća, prosječna nadnica/plaća

PETROKEMIJSKA INDUSTRIJA

Troškovi nadnica i plaća u razdoblju 1999.-2002. god.

godina	trošak nadnica i plaća u tisućama kuna
1999.	90,292
2000.	91,388
2001.	80,290
2002.	69,314

Izvor: DZS

Prosječna bruto plaća po radniku u razdoblju 1999.-2002. godine:

godina	brutto plaća u kunama
1999.	5,484
2000.	5,730
2001.	6,585
2002.	6,482

Izvor: DZS

INDUSTRIJA UMJETNIH GNOJIVA

Troškovi nadnica/plaća u razdoblju 1999.-2002.

godina	trošak nadnica i plaća u tis. kuna
1999.	196.361
2000.	198.733
2001.	189.303
2002.	195.203

Izvor: DZS

Prosječna bruto plaća po radniku u razdoblju 1999.-2002. godine:

godina	brutto plaća u kunama
1999.	4.337,19

2000.	4.584,68
2001.	4.625,34
2002.	4.939,72

Izvor: DZS

c) Stupanj zastarjelosti pogona. Kada su pogoni pušteni u rad? Datum zadnje modernizacije?**PETROKEMIJSKA INDUSTRIJA**

Pogon "Etilen" – 1982

Pogon "Etilen" izgrađen je od strane Kinetics Technology International 1982. godine.

Pogon "Polietilen 1"

Pogon "Polietilen 1" izgrađen je po licenci I.C.I. 1960 godine. Nakon rekonstrukcije 1976. godine povećan je godišnji kapacitet proizvodnje sa 18,000 na 30,000 tona.

Pogon "Polietilen 2"

Izgradnja pogona "Polietilen 2" započela je 1975. godine po licenci tvrtke Atochem. Pogon je otpočeo s proizvodnjom 1980. godine sa kapacitetom od 50,000 tona polietilena godišnje

Pogon "Polistiren"

Izgradnja pogona "Polistirena" otpočela je 1978. godine po licenci tvrtke DOW-Chemical. Tijekom modernizacije tijekom 80-tih godina povećan je godišnji kapacitet proizvodnje sa dotadašnjih 36,600 na 50,000 tona.

Pogon "Polietilen 3"

Pogon je izgrađen u razdoblju 1980.-1984. godine po licenci tvrtke DOW Chemical. Nominirani godišnji kapacitet proizvodnje bio je 70,000 tona koji je i ostvaren 2002. godine.

Potrebno je napomenuti da su zadnje preinake na svim pogonima vršene tijekom 90-tih godina, te da je na svakom od postrojenja izvršen redovni godišnji remont u svrhu održavanja sigurnosti i povećavanja efikasnosti pogona. Kvaliteta proizvoda odgovara svjetskim standardima što potvrđuje i dugogodišnje iskustvo s renomiranim europskim traderima. Kapaciteti koji su limitirani sirovinским osnovama ne prate standarde današnjih pogona.

INDUSTRIJA UMJETNIH GNOJIVA

I faza (HNO₃, KAN-1, NPK-1) puštena u rad 1968. god.

II faza (NH₃, Urea-2, HNO₃, KAN-2, H₂SO₄, H₃PO₄ MAP/NPK-2) pušteni u rad 1983. god.

U trenutku puštanja u rad postrojenja su bila u vrhu tehnologije za proizvodnju gnojiva, a i sada su u tehnološkom, ekološkom i ekonomskom smislu i po kvaliteti proizvoda konkurentna na svjetskom tržištu.

Na "starim" postrojenjima su izvršene rekonstrukcije u vođenju procesa zamjenom analogne opreme digitalnom.

Postupak proizvodnje na postrojenju NPK-1 baziran na karbonitrik postupku modificiran je u tehnološkom smislu.

Postupak proizvodnje KAN-a na postrojenju KAN-1 je promijenjen, tj. umjesto priliranja uveden je tehnološki i ekološki moderniji postupak granuliranja -1998. god.

U tijeku je modernizacija glavnog postrojenja Amonijak-2 i energetskih postrojenja.

Na "novim" postrojenjima (NH3-2, Urea -2) kontinuirano su izvršene modernizacije u smislu uvođenja najmodernijih sustava za kontrolu i vođenje procesa (zadnja 1998. god.)

d) Postoji(e) li zakon(i) koji se odnose na klasifikaciju, pakiranje i etiketiranje kemikalija?

Cjelovito područje klasifikacije, pakiranja i označavanja kemikalija, razvrstanih prema smjernicama EU, uredit će se podzakonskim aktima temeljenim na Zakonu o kemikalijama, čije se donošenje se očekuje u rujnu ove godine.

Zakon će biti usaglašen sa Direktivom Vijeća 67/548/EEC od 27. lipnja 1967. godine o usklađivanju zakona, propisa i administrativnih uredbi koje se odnose na klasifikaciju, pakiranje i označavanje opasnih supstanci (engl. tekst: Council Directive 67/548/EEC of 27. June 1967 on approximation of the laws, regulations and administrative provisions relating to classification, packaging and labelling of dangerous substances, OJ P 196, 16/08/1967 P.0001-0098.) i Direktivom Vijeća 2001/59/EC (izmjena direktive 67/548/67, OJ L 225, 21/08/2001 P. 0001-0079).

Za sada to područje parcijalno pokrivaju, svojim odredbama, sljedeći zakoni:

- Zakon o mjeriteljskoj djelatnosti (Narodne novine, br. 11/94)
- Zakon o otrovima (Narodne novine, br. 27/99 i 55/99)
- Zakon o prijevozu opasnih tvari (Narodne novine, br. 97/93)
- Zakon o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu (Narodne novine, br. 12/94)
- Zakon o lijekovima i medicinskim proizvodima (Narodne novine, br. 121/03)
- Zakon o zaštiti bilja (Narodne novine, br. 10/94 i 117/03)
- Zakon o zapaljivim tekućinama i plinovima (Narodne novine, br. 108/95)
- Zakon o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu (Narodne novine, br. 12/94)
- Zakon o kvaliteti, kontroli kvalitete i prometu mineralnih gnojiva (Narodne novine, br. 43/92)
- Zakon o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (Narodne novine, br. 1/97 – pročišćeni tekst)
- Zakon o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima (Narodne novine, br. 79/98)

e) Razlikuje li (Razlučuje li) nacionalni zakon opasne tvari od pripravaka (preparata)?

Nacionalni Zakon o kemikalijama, čije se donošenje očekuje tijekom rujna 2003. godine, razlučivat će opasne tvari od opasnih pripravaka, a sukladno Direktivi 1999/45/EC, što je već sadržano u Nacrtu spomenutog Zakona.

Odredbama Zakona o prijevozu opasnih tvari (Narodne novine br. 97/93) te na njemu utemeljenih podzakonskih akata, određena je podjela opasnih tvari na klase 1 - 9 sukladno odredbama međunarodnih sporazuma i konvencija o prijevozu opasnih roba u pojedinim vrstama prometa, kao i njihov način obilježavanja i pakiranja.

Postojeće nacionalno zakonodavstvo u pojam opasna tvar najčešće uključuje pojam opasan pripravak, što pokazuju sljedeći primjeri:

Odredbama Zakona o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu (Narodne novine br. 12/94.) i na njemu utemeljenih podzakonskih akata određena je podjela eksplozivnih tvari na gospodarske eksplozive, sredstva za paljenje (inicijalna sredstva), pirotehnička sredstva, strjeljivo, barute i sirovine eksplozivnog karaktera koje služe za proizvodnju eksplozivnih tvari te način na koji se iste mogu stavljati u promet odnosno samo pakirane u omot (ambalažu) i s oznakama koje su predviđene propisima o prijevozu opasnih tvari.

U postupku donošenja je novi Zakon o eksplozivnim tvarima koji će biti donijet početkom 2004. godine, a u koji će se implementirati odredbe Europskih direktiva.

Postojeći Zakon o otrovima (Narodne novine br. 27/99 i 55/99), koji će se usuglasiti sa odredbama novog Zakona o kemikalijama, ne razlučuje u svojim odredbama tvari od pripravaka, već pod pojmom tvar, a za potrebe tog zakona, objedinjuje i pripravak ("tvari su kemijski elementi ili kemijski spojevi prirodnog ili sintetskog porijekla te smjesa kemijskih elemenata i spojeva prirodnog ili sintetskog podrijetla"), a definicijom proizvoda utvrđuje "gotove tvari određena oblika, svojstva i namjene izrađene za promet i uporabu".

Zakon o zaštiti bilja (Narodne novine br. 10/94) pod sredstvima za zaštitu bilja utvrđuje određene kemijske proizvode ili proizvode biološkog porijekla.

Zakon o suzbijanju zlorabe opojnih droga (Narodne novine, br. 97/93) pod pojmom tvar obuhvaća i pojam kemikalija, jer utvrđuje da je «tvar koja se može uporabiti za izradu opojne droge svaka prirodna ili umjetna tvar koja se može uporabiti u izradi opojne droge (kao prekursori i druga otapala i kemikalije) uvrštena u popis tih tvari».

Zakon o vodama (Narodne novine br 107/95) Člankom 129. utvrđuje izdavanje vodopravnih dozvola za kemijske tvari i njihove pripravke koji nakon uporabe dolaze u vode.

f) Razlikuje li nacionalni zakon kemikalije?

Nacionalni Zakon o kemikalijama, koji je u postupku donošenja, razlučivat će kemikalije prema relevantnim EU direktivama (prethodno navedene u odgovoru na pitanje u Poglavlju 15. INDUSTRIJA, Odjeljku III.b) točki B.3.d); donošenje istog se očekuje tijekom rujna 2003. godine.Preformulirati

Nacionalno zakonodavstvo ne razlučuje kemikalije cjelovito, već je razlučivanje kemikalija i značenje pojma kemikalija prilagođeno potrebama pojedinog zakona.

Primjer je Pravilnik o mjerilima za razvrstavanje otrova u skupine (Narodne novine broj 47/99), kao podzakonski akt za provedbu spomenutog neharmoniziranog Zakona o otrovima, koji štetne tvari Skupine III (simbol Xn, Štetna tvar) svrstava u jedinstveni pojam otrova.

Postojeće zakonodavstvo razlučuje kemikalije prema:

- njihovim svojstvima (otrovi, opasne tvar, eksplozivi, zapaljive tekućine i plinovi), sljedećim Zakonima:
- Zakon o otrovima (Narodne novine, br. 27/99 i 55/99)
- Zakon o prijevozu opasnih tvari (Narodne novine, br. 97/93)
- Zakon o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu (Narodne novine, br. 12/94)
- Zakon o zapaljivim tekućinama i plinovima (Narodne novine, br. 108/95)
- njihovoj uporabi (lijekovi, sredstva za zaštitu bilja, mineralna gnojiva, veterinarski lijekovi), sljedećim Zakonima:
- Zakon o lijekovima i medicinskim proizvodima (Narodne novine, br. 121/03)
- Zakon o zaštiti bilja (Narodne novine, br. 10/94 i 117/03)
- Zakon o kvaliteti, kontroli kvalitete i prometu mineralnih gnojiva (Narodne novine, br.43/92)
- Zakon o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima (Narodne novine, br. 79/98)

- prema međunarodnim sporazumima (za čiju provedbu ne postoje posebni nacionalni zakoni, već se provode temeljem odredbe Ustava Republike Hrvatske, kojom su svi ratificirani sporazumi automatski ugrađeni u hrvatski zakonodavni sustav i njihove odredbe imaju prevlast nad domaćim zakonodavstvom), kao što su:
- Konvencija o zabrani razvijanja, proizvodnje, gomilanja i korištenja kemijskog oružja i njegovu uništenju (Narodne novine – Međunarodni ugovori broj 4/95);
- Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača (Narodne novine – Međunarodni ugovori broj 1/92),
- Montrealski protokol o tvarima koje oštećuju ozonski omotač (Narodne novine – Međunarodni ugovori broj 1/92; te njegovim Dopunama (Narodne novine – Međunarodni ugovori broj 11/93) i Izmjenama ((Narodne novine – Međunarodni ugovori broj 1/86

Područje razlučivanja «novih» tvari i biocida uredit će se novim Zakonom o kemikalijama.

g) Postoje li posebni propisi o klasifikaciji, pakiranju i etiketiranju kemikalija na temelju (tih) razlika?

Temeljem svakog od navedenih zakona pod točkom d) ovog Odjeljka doneseni su posebni podzakonski akti o klasifikaciji, pakiranju i etiketiranju kemikalija na temelju razlika navedenih u točki f) ovog Odjeljka.

Pravilnik o mjeriteljskim zahtjevima za pakovine (Narodne novine, br. 23/97) donesen je temeljem Članka 45. i 46. Zakona o mjeriteljskoj djelatnosti (Narodne novine, br. 11/94).

Tim općim pravilnikom propisuju se nazivne količine punjenja pakovina, nazivni obujmovi mjernih spremnika, dopuštena odstupanja punjenja pakovina, dopuštena odstupanja obujmova mjernih spremnika, označavanje količina, natpisi na pakovinama i postupci provjere pakovina koje se stavljaju u promet.

Pravilnik o mjeriteljskim zahtjevima za pakovine usklađen je s navedenim Direktivama :

- Direktiva Vijeća 75/107/EEC od 19. prosinca 1974 o približavanju zakona zemalja članica koji se odnose na boce kao mjerne spremnike (engl. tekst: Council Directive 75/107/EEC of 19 December 1974 on approximation of the laws of the Member States relating to bottles used as measuring containers, OJ L 042 15.02.1975 p. 14)
- Direktiva Vijeća 76/211/EEC od 20. siječnja 1976 o usklađivanju zakona zemalja članica koji se odnose na izradu pojedinih zapakiranih proizvoda označenima masom i obujmom (engl. tekst: Council Directive 76/211/EEC of 20 January 1976 on approximation of the laws of the Member States relating the making-up by weight or by volume certain prepackaged products, OJ L 046 21.02.1976 p. 1)
- Direktiva Vijeća 75/106/EEC od 19. prosinca 1974 o približavanju zakona zemalja članica koji se odnose na izradu pojedinih zapakiranih tekućina označenima obujmom (engl. tekst: Council Directive 75/106/EEC of 19 December 1974 on approximation of the laws of the Member States relating to the making-up by weight or by volume certain prepackaged liquids, OJ L 042 15.02.1975 p. 1)
- Direktiva Vijeća 80/232/EEC od 15. siječnja 1980 o približavanju zakona zemalja članica koji se odnose na područja nazivnih vrijednosti i nazivnih vrijednosti punjenja dopuštenima za pojedine zapakirane proizvode (engl. tekst: Council Directive 80/232/EEC of 15 January 1980 on approximation of the laws of the Member States relating to the ranges of nominal quantities and nominal capacities permitted for certain prepackaged products, OJ L 051 25.02.1980 p. 1)

Za otrove (neharmoniziran pojam sa EU klasifikacijom) su klasifikacija, pakiranje i označavanje utvrđeni posebnim pravilnicima; Pravilnikom o mjerilima za razvrstavanje otrova u skupine (Narodne novine, br 47/99), Pravilnikom o

označavanju i obilježavanju otrova koji se stavljaju u promet (Narodne novine, br. 47/99) i Pravilnikom o vrstama ambalaže i načinu rukovanja ambalažom za otrove (Narodne novine, br.39/03).

Zakon o prijevozu opasnih tvari (Narodne novine 97/93), kojim se utvrđuje i označavanje opasnih tvari u prijevozu, donesen u skladu s odredbama ADR, u postupku je izmjena i dopuna, kojima se primjenjuju odredbe:

- Europskog sporazuma o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih tvari (ADR), s pripadajućim prilogima
- Pravilnika o međunarodnom željezničkom prijevozu opasnih tvari (RID)
- Europskog sporazuma o međunarodnom prijevozu opasnih tvari unutarnjim plovnim putovima (ADN) s pripadajućim prilogima
- Međunarodnog pomorskog kodeksa opasnog tereta (IMDG Code) sa Dodatkom
- Međunarodnog kodeksa za gradnju i opremanje brodova za prijevoz ukapljenih plinova (IGC Code)
- Međunarodnog kodeksa za gradnju i opremanje brodova za prijevoz kemikalija u razlivenom stanju (BCH Code)
- Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, Annex 18 (Siguran prijevoz opasnih tvari zrakom)

Uvjete i način stavljanja u promet sredstva za zaštitu bilja propisuje Pravilnik o uvjetima i načinu stavljanja u promet sredstva za zaštitu bilja (Narodne novine br. 75/98, 25/00 i 13/03).

Uvjete i način stavljanja u promet sredstva za održavanje čistoće (uključujući deterdžente) određuje Pravilnik o uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti predmeta opće uporabe koji se mogu stavljati u promet (Narodne novine br.46/94).

Pravilnik o registru umjetnih gnojiva i o deklariranju umjetnih gnojiva (Narodne novine, br. 53/91) propisuje klasifikaciju, pakiranje i etiketiranje relevantnih kemikalija spomenute namjene.

Pravilnik o zapaljivim tekućinama (Narodne novine, br.54/99), kao i Pravilnik o načinu obilježavanja gospodarskih eksploziva (Narodne novine, br. 93/94) propisuje klasifikaciju, pakiranje i etiketiranje tih opasnih kemikalija.

Pravilnik o aditivima koji se mogu nalaziti u namirnicama (Narodne novine, br. 130/98, 122/00, 129/03) propisuje klasifikaciju i granične količine kemikalija / aditiva, te pakiranje i etiketiranje namirnica koje ih sadrže.

h) Koji se zakon odnosi na klasifikaciju, etiketiranje i pakiranje opasnih kemikalija?

Do donošenja Zakona o kemikalijama, područje klasifikacije, etiketiranja i pakiranja opasnih kemikalija propisuju zakoni navedeni u odgovoru na pitanje pod točkom B.3.d) ovog Odjeljka.

i) Koji propisi reguliraju stavljanje na tržište i upotrebu opasnih tvari i preparata?

Sljedeći provedbeni propisi doneseni temeljem Zakona o otrovima (Narodne novine, br. 27/99, 55/99) reguliraju stavljanje na tržište i upotrebu određenih opasnih tvari i preparata, koje Zakon svrstava u otrove, ne sljedeći EU klasifikaciju:

- Pravilnik o označavanju i obilježavanju otrova koji se stavljaju u promet (Narodne novine, br. 47/99)
- Pravilnik o mjerama za razvrstavanje otrova u skupine (Narodne novine, br.47/99)
- Pravilnik o mjerama za razvrstavanje otrova u skupine (Narodne novine, br. 47/99)
- Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja te provjere znanja o zaštiti od otrova (Narodne novine, br. 62/99)

- Pravilnik o uvjetima i načinu skladištenja otrova skupine I koji djeluju u obliku plina (Narodne novine, br. 92/99)
- Pravilnik o posebnim uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje se bave proizvodnjom, prometom, uporabom ili zbrinjavanjem otrova i o uvjetima koje moraju ispunjavati fizičke osobe koje obavljaju promet otrova na malo ili rabe otrove (Narodne novine, br. 92/99), te njegove izmjene i dopune (Narodne novine, br. 151/02)
- Pravilnik o uvjetima glede posebnih mjera zaštite na radu s otrovima u pravnim osobama koje rabe otrove u znanstveno-istraživačke svrhe (Narodne novine, br. 148/99)
- Pravilnik o uvjetima za držanje otrova skupine III u prostorijama koje služe za druge potrebe (Narodne novine, br. 7/01)
- Lista otrova koji se mogu stavljati u promet ("Narodne novine" br. 7/01)
- Pravilnik o načinu vođenja očevidnika o otrovima te o načinu dostave podataka iz očevidnika (Narodne novine, br. 78/02 i 15/03), te njegove izmjene i dopune (Narodne novine" br. 15/03)
- Popis otrova namijenjenih održavanju komunalne higijene, za dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju, odstranjenje lošeg mirisa i dekontaminaciju (Narodne novine, br. 151/02)
- Pravilnik o vrstama ambalaže i načinu rukovanja ambalažom za otrove (Narodne novine, br. 39/03)
- Pravilnik o malim količinama otrova namijenjenih za laboratorijske i znanstvene svrhe" (Narodne novine, br. 39/03)

Zakon o otpadu (Narodne novine, br. 34/95) propisuje postupanje s otpadnim opasnim kemikalijama sljedećim provedbenim propisima:

- Pravilnikom o vrstama otpada (Narodne novine, br. 53/96)
- Pravilnikom o postupanju s ambalažnim otpadom (Narodne novine, br. 53/96)

Zakon o zapaljivim tekućinama i plinovima (Narodne novine, br. 108/95) propisuje njihovo stavljanje na tržište i upotrebu.

Stavljanje na tržište i uporabu eksplozivnih tvari uređuju sljedeći propisi:

- Zakon o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu (Narodne novine, br. 12/94)
- Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš (Narodne novine, br. 59/00)
- Zakon o prijevozu opasnih tvari (Narodne novine, br. 97/93)
- Pravilnik o zaštiti na radu pri izradi eksploziva i baruta i manipuliranju eksplozivima i barutima (Narodne novine, br. 53/91 /Sl. list 55/69)
- Pravilnik o tehnološkim normativima za izgradnju skladišta i magazina za smještaj eksplozivnih tvari (Narodne novine, br. 53/91 / Sl. list 38/77)
- Pravilnik o načinu obilježavanja gospodarskih eksploziva (Narodne novine, br. 93/94)
- Pravilnik o sadržaju i obliku obrazaca za vođenje popisa o proizvedenim, prodanim uporabljenim, uništenim ili na drugi način otuđenim količinama eksplozivnih tvari (Narodne novine, br. 2/96)
- Pravilnik o dozvoli za miniranje (Narodne novine, br. 7/96)
- Zakon o prostornom uređenju (Narodne novine, br. 20/94)

- Zakon o građenju (Narodne novine, br. 77/92, 82/92,26/93)

Stavljanje na tržište i upotrebu sredstava za zaštitu bilja propisuje Zakon o zaštiti bilja (Narodne novine, br.N.N. 10/94 i 117/03) te sljedeći podzakonski akti :

- Popis sredstava za zaštitu bilja koja imaju dozvolu za promet i primjenu u Republici Hrvatskoj (Narodne novine, br. 95/03 I 100/03)
- Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati poduzeća odnosno druge pravne osobe čija je djelatnost proizvodnja sredstva za zaštitu bilja (Narodne novine, br. 53/91)
- Pravilnik o uvjetima uz koje poduzeća odnosno druge pravne osobe mogu obavljati biološka predispitivanja i ispitivanja fizikalnih kemijskih i bioloških svojstava sredstava za zaštitu bilja, (Narodne novine, br. 53/91)
- Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne osobe koje obavljaju promet sredstavima za zaštitu bilja na veliko i malo, te o načinu i postupku osposobljavanja zaposlenika koji čuvaju i izdaju sredstva za zaštitu bilja (Narodne novine, br. 40/96, 96/98)
- Pravilnik o uvjetima i načinu stavljanja u promet sredstava za zaštitu bilja (Narodne novine, br. 75/98, 25/00, 13/03)
- Pravilnik o vrstama poljoprivrednog bilja čije sjeme mora biti tretirano fungicidom (Narodne novine, broj 74/01)

Uvoz, izvoz te provoz određenih opasnih tvari i preparata prema sadržanim popisima tih roba, propisuje Uredba o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola (Narodne novine, br. 67/03, 83/03, 121/03), koja je donesena na temelju članka 46. Zakona o trgovini (Narodne novine, br. 11/96, 75/99, 76/99, 62/01, 109/01).

j) Kojim uredbama je regulirano plasiranje deterdženata na tržište?

Plasiranje deterdženata na tržište regulirano je Pravilnikom o uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti predmeta opće uporabe koji se mogu stavljati u promet (Narodne novine br.46/94), Naredbom o obveznom donošenju proizvođačkih specifikacija za deterdžente za strojno i ručno pranje tekstilnih predmeta (Narodne novine, br. 53/91 / Sl. list 53/83) i Naredbom o obveznom donošenju proizvođačkih specifikacija za tekuće deterdžente za ručno pranje posuđa (Narodne novine, br. 53/91 / Sl. list 67/85).

k) Koje uredbe se primjenjuju na umjetna gnojiva?

Na umjetna gnojiva primjenjuje se o Zakon o kvaliteti, kontroli kvalitete i prometu mineralnih gnojiva (Narodne novine, br.43/92 – pročišćeni tekst), te podzakonski akti koji su doneseni za provedbu tog Zakona

l) Koji se zakon odnosi na proizvodnju i plasman prekursora za droge?

Proizvodnja i plasman prekursora za droge uređeni su Zakonom o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (Narodne novine, br. 107/01).

Uvoz, izvoz te provoz prekursora za droge definirani su Uredbom o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola (Narodne novine, br. 67/03, 83/03, 121/03), koja je donesena na temelju članka 46. Zakona o trgovini (Narodne novine, br. 11/96, 75/99, 76/99, 62/01, 109/01).

Kazneni zakon (Narodne novine, br. 110/ 97, 27/98, 129/00, 51/ 01 i 111/03) u članku173. propisuje kazne za neovlašteno pravljenje, nabavljanje, posjedovanje ili davanje na uporabu opremu, materijal ili tvari za koje zna da su namijenjene za proizvodnju opojnih droga

m) Koji se propisi odnose na izdavanje dozvola i transfer eksploziva za civilnu uporabu?

Izdavanje dozvola i transfer eksploziva za civilnu uporabu uređuju sljedeći propisi:

- Zakon o eksplozivnim tvarima za gospodarsku uporabu ("N.N". 12/94.)
- Zakon o prijevozu opasnih tvari N.N. 97/93
- Zakon o prostornom uređenju N.N. 20/94
- Zakon o građenju N.N. 77/92, 82/92, 26/93
- Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš N.N. 59/2000.
- Pravilnik o zaštiti na radu pri izradi eksploziva i baruta i manipuliranju eksplozivima i barutima (N.N. 53/91/ Sl. list 55/69)
- Pravilnik o tehnološkim normativima za izgradnju skladišta i magazina za smještaj eksplozivnih tvari (N.N. 53/91/ Sl. list 38/77)
- Pravilnik o načinu obilježavanja gospodarskih eksploziva N.N. 93/94
- Pravilnik o sadržaju i obliku obrazaca za vođenje popisa o proizvedenim, prodanim uporabljenim, uništenim ili na drugi način otuđenim količinama eksplozivnih tvari N.N. 2/96.
- Pravilnik o dozvoli za miniranje N.N. 7/96

c. Strojarsstvo i elektrotehnika

1. Električna i elektronička oprema
2. Mehanički strojevi:
3. Industrijski motori

a) Proizvodnja obrađenih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme:

- i) Proizvodnja konstrukcijskih metalnih proizvoda;
- ii) Proizvodnja metalnih cisterni, rezervoara i spremnika; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje;
- iii) Proizvodnja generatora pare, osim kotlova za toplu vodu kod centralnog grijanja;
- iv) Kovanje, prešanje, štancanje i valjanje metala; metalurgija praša;
- v) Obrada i oblaganje metala; opće strojarske usluge za koje se plaća naknada ili koji se temelje na ugovoru;
- vi) Proizvodnja sječiva alata i opće željezarije (brve i okovi)
- vii) Proizvodnja ostalih metalnih proizvoda

1. Proizvodnja i potrošnja**a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja**

Instalirani kapaciteti

	inst. kapacitet t/god. (2002.)
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	65.553
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl.	33.214
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	149.989

Izvor: DZS

Korištenje kapaciteta %

	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	63	60	59
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl.	42	34	40
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	51	53	51

Izvor: DZS

Napomena:

- 28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom,
- 28.4 Kovanje, prešanje, štancanje i valjanje metala, metalurgija praha;
- 28.5 Obrada i prevlačenje metala; opći mehanički radovi,
- 28.6 Proizvodnja sječiva alata, brava i okova.

su po fizičkom obimu proizvodnje i po vrijednosti mali te neće biti obrađeni.

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	36.046	35.366	42.373
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sličnih posuda od met	10.061	7.992	10.600
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	84.941	93.343	83.817

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	588.892	606.726	730.333
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sličnih posuda od met	246.001	255.777	301.855
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	736.855	638.427	632.825

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanja (za naredne tri god.)

Potražnja na domaćem tržištu (u 000. kn)

naziv/god	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	777.227	713.814	908.089
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	247.789	263.423	311.446
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	945.295	842.212	926.496

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba

Koeficijent (proizvodnja - izvoz) / (proizvodnja + uvoz - izvoz)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	0,55	0,54	0,48
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	0,87	0,85	0,85

28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	0,51	0,35	0,29

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina/Robna razmjena

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz iz EU (količinski u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	20.160	20.710	25.639
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	2.849	1.208	1.480
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	11.445	15.665	14.211

Izvor: DZS

Uvoz iz EU vrijednosno (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	219.496	218.500	314.981
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	21.239	23.765	26.696
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	335.518	415.629	469.720

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta (količinski u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	11.665	9.086	12.916
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	743	915	1.342
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	9.347	5.703	8.648

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta vrijednosno (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	131.646	103.144	155.641
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	8.757	14.840	19.279
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	128.916	134.493	190.622.

Izvor: DZS

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU količinski (u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	12.250	13.561	15.844
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	796	845	1.244

28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	8.109	9.649	12.052

Izvor: DZS

Izvoz u EU vrijednosno (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	99.494	139.287	166.941
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	11.359	17.352	19.995
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	132.816	208.407	228.289

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta količinski (u tonama)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	5.076	5.965	9.437
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	1.279	936	1.189
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	4.947	4.976	5.241

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta vrijednosno (u 000. kn)

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	63.313	75.269	125.925
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	16.849	13.607	16.386
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	123.178	137.930	138.382

Izvor: DZS

c) Pokazatelji izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Izvoz/proizvodnja %

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	27,5	35,3	40,0
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	11,3	12,1	11,9
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	34,7	54,0	57,9

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz/proizvodnja %

naziv/god.	1999.	2000.	2001.
28.1 Proizvodnja metalnih konstrukcija	59,5	53,1	64,3
28.2 Proizvodnja cisterni rezervoara i sličnih posuda od met	12,2	14,8	15,2
28.7 Proizvodnja ostalih proizvoda od metala	62,8	86,2	88,4

Izvor: DZS Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike

Obradeno u odjeljku II.C. Strojarsvo i elektrotehnika te potrošačka elektronika

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor**a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor**

Odgovor vidi i pod II. (C), pitanje 4.

5. Poticaji**a) Ulaganje****b) Izvoz****c) Ostali**

Odgovor vidi pod II. (C), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima**a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezним olakšicama za repatrijaciju dobiti****b) Jamstva**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav**a) Nekarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)****b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije**

Odgovor vidi pod II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice**a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera****b) Vremenski raspored**

b) Proizvodnja strojeva i opreme koja nije drugdje klasificirana

1. Proizvodnja i potrošnja:**a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stopa njihova korištenja %**

Šifra	1999	2000	2001

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	18777 t	49%	14924 t	42%	14428 t	58%
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	10914 t	57%	11997 t	48%	12426 t	57%
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	8308 t	29%	5852 t	31%	6765 t	33%
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	5606 t	44%	5297 t	43%	4735 t	54%
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	15027 t	37%	13340 t	56%	14181 t	70%

Izvor: DZS

b) Sadašnja proizvodnja

Količinski, t

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	8035	4488	6000
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	6178	5817	7633
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	2621	2131	2619
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	2381	2316	2398
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	6979	7334	9912

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Vrijednosno, 000 kn

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	345889	393690	465850
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	379960	364522	379461
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	100483	86164	113137
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	192740	153449	159174
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	366258	358777	363613

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Količinski, t

		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	17817.7	18401.9	28992.0
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	51576.8	47825.7	66571.0
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	15929.3	29007.9	40013.4
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	12994.7	11307.8	13194.8
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	61782.2	67285.3	80653.5

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Vrijednosno, 000 kn

		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	862907	864517	1344255
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	1871551	537419	638627
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	337330	373456	505275
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	447519	453591	623875
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	1614433	1643137	1845271

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Procjena potražnje (vrijednosno, 000 kn)

		2004	2005	2006
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	1470000	1620000	1780000
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	700000	770000	850000
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	555000	610000	670000
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	680000	750000	825000
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	2030000	223000	2453000

Izvor: MINGO

d) Pokazatelj pokrivenosti: $(\text{proizvodnja} - \text{izvoz}) / (\text{proizvodnja} + \text{uvoz} - \text{izvoz})$, %

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	3.62	-5.83	9.09
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	9.68	10.15	5.29
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	20.57	13.54	15.16
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	8.01	-12.39	-7.67
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	1.32	-7.11	-14.79

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

2. Trgovina/Robna razmjena

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz iz EU (količinski, kg)

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	5964502	6373269	7881271
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	21334465	19364888	23589911
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	6012594	9196026	15357158
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	8543698	6871952	8206018
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	27651408	26491669	33968641

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Njemačka, Italija Austrija

Vrijednosno, 000 kn

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	597479	630623	791262
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	1282120	1129691	1531536
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	141331	186805	252440
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	329453	407611	535078
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	1382125	1246043	1601781

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Njemačka, Italija Austrija

Uvoz iz ostatka svijeta

Količinski, kg

Šifra		1999	2000	2001

29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	2944366	2827699	6614736
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	5453434	5547970	10696070
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	5969580	7551913	7649562
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	1042650	1690448	2207862
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	4550208	8216491	7667626

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Uvoz iz ostatka svijeta (vrijednosno, 000 kn)

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	234214	284315	430780
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	408231	368154	523846
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	126626	136072	176240
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	82237	102158	136671
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	235517	513879	516405

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU (količinski, kg)

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	5567509	7532956	3865804
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	5362286	3722891	4531543
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	227111	302793	507965
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	2558291	2828872	2785344
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	9207529	11124392	14606580

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Njemačka, Italija Austrija

Vrijednosno, 000 kn

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	135345	306914	164040
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	132862	115652	161180
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	7433	8181	13874
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	121755	163234	161530
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	265699	341715	447436

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Njemačka, Italija Austrija

Izvoz u ostatak svijeta: (količinski, kg)

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	3982025	3236885	3688127
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	2109998	2672001	3661876
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	837123	921555	872402
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	935590	1089451	1498074
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	4340444	4321390	872402

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Vrijednosno, 000 kn

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	179330	137197	179597
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	65898	79605	103500
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	23677	27404	22668
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	35156	46393	45518
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	103768	133847	189092

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

c) Pokazatelji izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Izvoz / proizvodnja %

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	0.91	1.13	0.74
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	0.52	0.54	0.70
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	0.31	0.41	0.32
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	0.81	1.37	1.30
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	0.95	1.33	1.75

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Uvoz / proizvodnja %

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	2.40	2.32	2.62
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	4.45	4.11	5.42
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	2.67	3.75	3.79
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	2.14	3.32	4.22
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	4.06	4.91	5.83

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost (BDV), postotak/ukupno za industriju**

Promet, kn

Šifra		1999		2000		2001	
	INDUSTRIJA	93.145.479.217		104.521.200.278		114.160.197.593	
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	588.205.001	0.631%	699.744.400	0.669%	747.454.622	0.655%
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	939.327.505	1.008%	838.930.421	0.803%	783.719.546	0.687%
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	190.778.725	0.205%	182.740.247	0.175%	176.466.741	0.155%
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	243.981.766	0.262%	243.609.012	0.233%	301.616.410	0.264%
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	335.663.285	0.360%	349.432.408	0.334%	419.517.057	0.367

Izvor: DZS

Ne postoje podaci za Bruto dodana vrijednost (BDV), kn; Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %

b) Broj poduzeća

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	88	89	86
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	162	160	153
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	34	33	28
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	49	51	53
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	76	79	79

Izvor. DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno radna mjesta u industriji

Šifra		1999		2000		2001	
	Industrija	303004		294410		283807	
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	3 894	1.29%	3 774	1.28%	3 192	1.10%
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	2 338	0.77%	2 268	0.77%	2 181	0.75%
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	1 388	0.46%	1 346	0.46%	1 020	0.35%
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	2 008	0.66%	1 923	0.65%	1 912	0.66%
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	3 630	1.20%	2 573	0.87%	2 374	0.82%

Izvor. DZS, Obrada: MINGO
* na razini odjeljka

d) Struktura poduzeća

- Podjela po veličini
- Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora (po prometu)
- Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina
- Pogon i oprema
- Pogon i oprema u aktivnoj uporabi

Podjela po veličini

Šifra		1999			2000			2001		
		S	M	V	S	M	V	S	M	V
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	10	75	3	7	77	5	8	74	4
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	14	147	1	12	147	1	11	141	1
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	7	26	1	6	26	1	4	23	1
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	3	40	6	4	44	3	8	43	2
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	7	66	3	7	69	3	9	68	2

S (srednja) ; M (mala) ; V (velika)
Izvor. DZS (administrativni podaci/FINA)

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Šifra		1999	2000	2001
29.1	PROIZVODNJA STROJEVA I UREĐAJA, D. N.	1.038.72	5.261.36	729.17

29.2	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	696.61	0.00	0.00
29.3	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	0.00	8.75	0.0
29.4	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	0.00	0.00	680.35
29.5	Proizvodnja alatnih strojeva	0.00	1.379.31	46.39
	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	0.00	0.00	0.00

Izvor: HNB

Ostali podaci nisu dostupni.

f) Koje su vodeće kompanije prema zapošljavanju? Prema fizički proizvedenoj količini?

Vodeće kompanije prema zapošljavanju

Red. broj	Naziv tvrtke	Broj zaposlenih	Vlasništvo
1	Alstom Powers d.o.o., Karlovac	437	Privatno
2	Strojogradnja Uljanik d.d. Pula	400	Državno
3	3. Maj MID d.d., Rijeka	380	Državno

Izvor: HGK

Vodeće kompanije prema proizvedenoj količini

Službeni podaci nisu dostupni.

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom index

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	115,3	107,5	129,1
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	82,7	104,2	124,1
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	44,6	78,2	169,7
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	94,9	104,5	134,1
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	107,8	156,3	129,4

Izvor: DZS

** DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kn

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	106.238	116.582	126.149
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	80.498	73.065	83.567
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	27.936	28.443	23.016
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	56.262	45.436	65.401
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	63.590	72.028	71.998

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kn

Šifra		1999	2000	2001
29.1	Proizv. strojeva za proizvod. i korištenje meh. energije	178.315	188.864	235.100
29.2	Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene	231.589	167.051	218.931
29.3	Proizvodnja strojeva za poljoprivredu i šumarstvo	84.762	58.231	56.205
29.4	Proizvodnja alatnih strojeva	77.853	70.893	79.808
29.5	Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene	73.551	102.294	107.018

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) uključujući ekološke zahtjeve specifične za sektor.

Procjena utjecaja projekta na okoliš provodi se u skladu s odredbama Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš (NN 59/2000) prema kojemu se ocjenjuje prihvatljivost projekta i donose se mjere zaštite okoliša. Ovo pitanje je detaljno obrađeno u odgovorima u Chapter 22 Environment Sectorial Policies.

Obrađeno u Odjeljku II (A) pitanje 4.

5. Poticaji

a) Za ulaganje

b) Za izvoz

c) ostalo

Obrađeno u Odjeljku II (A) pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Obrađeno u Odjeljku II (A) pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote.

Obrađeno u Odjeljku II(A) pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije.

Obrađeno u Odjeljku II (A) pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice.**a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera****b) Vremenski raspored.**

Obrađeno u Odjeljku II (A) pitanje 9.

c) Proizvodnja električnih strojeva i aparata koji nisu drugdje razvrstani**1. Proizvodnja i potrošnja****a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja**

Stupanj korištenja kapaciteta. %

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	78%	57%	82%
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	54%	45%	49%
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	65%	68%	69%
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	5%	48%	26%
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	16%	15%	15%
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	69%	85%	88%

Izvor: DZS, Obrada: MG

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Proizvodnja (količine)

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora; t	15.441	14.302	21.558
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije, t	3.624	3.337	3.742
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela, t	19.145	17.809	18.868
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija, t	1.825	3.527	1.762
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki, 1000 kom.	17.223	16.407	17.014
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana, t	3.365	4.842	5.742

Izvor: DZS, Obrada: MG

Vrijednost proizvodnje, 000 kn

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	603.761	627.392	867.267
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	540.173	489.106	497.899
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	445.448	529.276	512.352
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	23.824	36.338	25.645
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	138.978	139.433	147.967
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	196.186	265.227	282.779

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja na domaćem tržištu (proizvodnja + uvoz - izvoz), u 000 kn

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	497.606	334.414	418.615
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	450.134	584.665	761.933
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	506.717	458.062	585.264
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	118.880	139.408	155.455
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	280.637	301.521	375.827
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	373.428	425.526	459.314

Izvor: DZS, Obrada: MG

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba

(proizvodnja – izvoz) / (proizvodnja + uvoz – izvoz)

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	0,02	0,08	0,15
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	0,25	0,22	0,32
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	0,48	0,33	0,37
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	-0,02	-0,02	0,01
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	0,29	0,26	0,24
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	0,22	0,18	0,19

Izvor: DZS, Obrada: MG

2. Trgovina**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU, (količine u tonama)

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	3.283	3.832	3.995
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	1.533	1.952	2.250
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	6.246	6.415	8.125
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	2.702	3.224	3.873
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	1.872	2.143	2.430
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	1.758	1.710	1.378

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz EU, 000 kn

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	177.053	232.572	261.653
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	251.118	315.912	355.857
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	165.111	243.141	269.644

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	76.135	84.519	89.525
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	141.336	146.181	175.721
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	198.268	178.955	184.679

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz EU, najvažnije zemlje porijekla 1999. g.

		Zemlja	000 kn
		Zemlja	000 kn
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	AUSTRIJA	18.776
		NJEMAČKA	86.173
		ITALIJA	41.502
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	AUSTRIJA	44.240
		NJEMAČKA	102.427
		ITALIJA	32.460
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	AUSTRIJA	51.202
		NJEMAČKA	41.366
		ITALIJA	25.317
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	NJEMAČKA	13.871
		ITALIJA	13.249
		ŠVEDSKA	10.794
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	AUSTRIJA	14.567
		NJEMAČKA	39.496
		ITALIJA	64.614
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	AUSTRIJA	16.111
		NJEMAČKA	66.354
		ITALIJA	18.954

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz EU, najvažnije zemlje porijekla 2000.g.

		Zemlja	000 kn
		Zemlja	000 kn
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	AUSTRIJA	23.429
		NJEMAČKA	88.150
		ITALIJA	48.408
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	AUSTRIJA	46.391
		NJEMAČKA	101.898
		ITALIJA	48.996
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	AUSTRIJA	43.663
		NJEMAČKA	46.172
		ŠVEDSKA	78.262
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	AUSTRIJA	12.648
		NJEMAČKA	24.146
		ITALIJA	16.168
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	AUSTRIJA	17.475
		NJEMAČKA	38.245

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

		ITALIJA	67.324
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	AUSTRIJA	12.975
		NJEMAČKA	51.631
		ITALIJA	19.292

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz EU, najvažnije zemlje porijekla 2001.g.

		Zemlja	000 kn
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	NJEMAČKA	128.349
		ITALIJA	59.285
		ŠVEDSKA	18.974
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	AUSTRIJA	48.952
		NJEMAČKA	149.082
		ITALIJA	70.423
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	AUSTRIJA	48.247
		NJEMAČKA	75.075
		ŠVEDSKA	51.036
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	AUSTRIJA	15.707
		NJEMAČKA	26.842
		ITALIJA	16.538
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	AUSTRIJA	21.496
		NJEMAČKA	49.795
		ITALIJA	77.157
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	AUSTRIJA	17.798
		NJEMAČKA	37.803
		ITALIJA	23.725

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz ostatka svijeta.(količine u tonama)

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	1.799	1.407	1.718
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	735	929	1.380
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	4.442	3.487	5.303
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	3.199	3.707	4.151
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	1.220	1.540	2.216
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	536	676	1.104

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz iz ostatka svijeta, 000 kn

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	311.901	74.500	95.689
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	86.752	141.591	162.802
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	98.524	65.015	99.256
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	44.865	58.119	64.983
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	58.540	76.118	110.367

31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	93.568	92.565	125.138

Izvor: DZS, Obrada: MG

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, (količine u tonama)

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	7.408	8.729	9.622
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	2.753	2.221	1.681
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	2.987	4.352	3.409
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	29	1	10
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	705	785	746
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	753	1.114	1.338

Izvor: DZS, Obrada: MG

Izvoz u EU, u 000 kn

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	275.420	312.457	292.044
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	231.071	226.183	115.471
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	80.960	232.001	160.187
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	386	182	306
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	28.568	33.640	30.046
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	102.368	186.887	189.697

Izvor: DZS, Obrada: MG

Izvoz u EU, najvažnije zemlje 1999.g.

		Zemlja	000 kn
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	NJEMAČKA	115.288
		GRČKA	40.801
		ŠVEDSKA	40.413
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	NJEMAČKA	157.762
		GRČKA	20.497
		ITALIJA	16.072
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	NJEMAČKA	25.093
		ŠVEDSKA	16.706
		V.BRITANIJA	26.528
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	NJEMAČKA	115
		ITALIJA	134
		V.BRITANIJA	104
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	FRANCUSKA	3.403
		NJEMAČKA	13.404
		ITALIJA	7.432
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	NJEMAČKA	2.454
		GRČKA	435
		ITALIJA	9.619

Izvor: DZS, Obrada: MG

Izvoz u EU, najvažnije zemlje 2000 g.

		Zemlja	000 kn
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	AUSTRIJA	41.108
		NJEMAČKA	113.880
		ITALIJA	58.189
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	AUSTRIJA	10.051
		NJEMAČKA	154.867
		ITALIJA	34.970
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	NJEMAČKA	20.036
		ŠVEDSKA	91.563
		V. BRITANIJA	53.512
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	AUSTRIJA	85
		FRANCUSKA	22
		NJEMAČKA	55
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	FRANCUSKA	3.760
		NJEMAČKA	16.878
		ITALIJA	7.338
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	FRANCUSKA	546
		NJEMAČKA	334
		ITALIJA	6.127

Izvor: DZS, Obrada: MG

Izvoz u EU, najvažnije zemlje 2001.g.

		Zemlja	000 kn
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	AUSTRIJA	42.995
		NJEMAČKA	103.605
		ITALIJA	42.303
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	FRANCUSKA	9.285
		NJEMAČKA	70.224
		ITALIJA	24.272
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	FRANCUSKA	29.034
		ŠVEDSKA	33.692
		V. BRITANIJA	44.520
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	AUSTRIJA	92
		NJEMAČKA	87
		ITALIJA	69
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	FRANCUSKA	4.844
		NJEMAČKA	14.198
		ITALIJA	6.677
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	NJEMAČKA	1.065
		ITALIJA	6.840
		NIZOZEMSKA	845

Izvor: DZS, Obrada: MG

Izvoz u ostale zemlje svijeta, (količine u tonama)

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	10.023	7.577	13.859
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	2.961	1.554	1.433
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	5.948	7.075	6.532
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	9.087	8.250	8.658
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	599	528	668
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	1.668	75	132

Izvor: DZS, Obrada: MG

Izvoz u ostale zemlje svijeta, u 000 kn

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	319.689	287.593	513.950
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	196.838	135.761	139.154
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	121.406	147.369	135.801
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	25.558	39.386	24.392
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	29.649	26.571	28.182
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	13.927	17.167	21.632

Izvor: DZS, Obrada: MG

c) Pokazatelji izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Izvoz / proizvodnja %

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	0,99	0,96	0,93
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	0,79	0,74	0,51
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	0,45	0,72	0,58
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	1,09	1,09	0,96
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	0,42	0,43	0,39
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	0,09	0,06	0,06

Izvor: DZS, Obrada: MG

Uvoz / proizvodnja %

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	0,81	0,49	0,41
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	0,63	0,94	1,04
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	0,59	0,58	0,72
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	5,08	3,93	6,02
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	1,44	1,59	1,93
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	0,30	0,30	0,30

Izvor: DZS, Obrada: MG

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak u odnosu na ukupnu industriju**

Promet, u 000 kn

		1999	2000	2001

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	953.615	935.104	1.151.759
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	829.838	858.034	922.373
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	496.407	590.664	567.782
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	79.028	93.980	68.935
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	104.916	153.536	167.975
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	980.412	1.275.129	1.950.212

Izvor: DZS, (administrativni podaci/FINA) Obrada: MG

Bruto dodana vrijednost (BDV), 000 kn

		1999	2000	2001
31	Proizvodnja električnih strojeva i aparata	882.529	969.497	1.120.781

Izvor: DZS, Obrada: MG

Napomena: Brutto dodana vrijednost je za razrede 31.1, 31.2, 31.3, 31.4, 31.5 i 31.6 iskazana je na razini Odjeljka 31.

Promet / Industrija, %

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	1,02%	0,89%	1,01%
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	0,89%	0,82%	0,81%
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	0,53%	0,57%	0,50%
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	0,08%	0,09%	0,06%
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	0,11%	0,15%	0,15%
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	1,05%	1,22%	1,71%

Izvor: DZS, Obrada: MG

Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	3,01%	3,07%	3,32%
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije			
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela			
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija			
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki			
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana			

Izvor: DZS, Obrada: MG

b) Broj poduzeća

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	102	99	94
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	111	101	100
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	7	9	10
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	12	10	9
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	32	37	36
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	107	105	100

Izvor: DZS, (administrativni podaci/FINA) Obrada: MG

c) Broj radnih mjesta, postotak u odnosu na ukupnu industriju

Broj radnih mjesta

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	2.943	3.321	3.336
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	3.978	3.328	3.138
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	1.004	1.094	1.112
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	529	422	402
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	962	1.010	968
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	1.958	2.083	2.560

Izvor: DZS, Obrada: MG

Broj radnih mjesta u odnosu na ukupnu industriju, %

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	1,10%	1,28%	1,32%
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	1,49%	1,29%	1,24%
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	0,38%	0,42%	0,44%
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	0,20%	0,16%	0,16%
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	0,36%	0,39%	0,38%
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	0,73%	0,81%	1,01%

Izvor: DZS, Obrada: MG

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja - stupanj koncentracije sektora (po prometu); Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; Postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela po veličini

		1999			2000			2001		
		S	M	V	S	M	V	S	M	V
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	7	92	3	8	88	3	8	82	4
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	9	100	2	9	90	2	8	90	2
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	1	5	1		7	2	1	8	1
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvan. elemenata i baterija	1	10	1	2	8		1	8	
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	1	30	1	1	34	2	3	32	1
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	2	103	2	2	101	2	3	95	2

S – srednja, M – mala, V – velika

Izvor: DZS, (administrativni podaci/FINA) Obrada: MG

Na ostala pitanja ne možemo odgovoriti jer nemamo podataka.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	0	0	994
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	2.317	4.756	23
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	0	0	0
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	0	0	0
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	0	0	181

31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	63	0	0

Izvor: HNB, Obrada: MG

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju, po proizvedenim količinama, jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Predstavnici pojedinih podsektora

31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	KONČAR - Energetski transformatori d.o.o. KONČAR - D&ST d.d. KONČAR - MES, d.d. KONČAR - GIM d.d.
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	ELEKTRO -KONTAKT, d.d. KONČAR - Sklopna postrojenja d.o.o. KONČAR - NSP, d.d. KONČAR - Električni visokonaponski aparati d.d.
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	ELKA d.d. EUROCABLE GROUP, d.o.o. VOLEX, d.o.o.
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	MUNJA d.d. CROATIA - Baterije d.d.
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	TEŽ d.d. DEKOR d.d. TEP-Rasvjeta d.o.o.
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	SIEMENS d.d. TUP d.d. ELCON d.d. KONČAR - INEM, d.d.

Najveće tvrtke u 2001. godini prema ukupnom prihodu i broju zaposlenika:

Naziv tvrtke:		Vlasništvo	Ukupni prihod 1000 HRK	Broj zaposlenih
1.	SIEMENS d.d.	Privatno	1.434.366	924
2.	ELKA d.d.	Privatno	450.529	791
3.	ELEKTRO – KONTAKT d.d.	Privatno	426.972	1.430
4.	KONČAR – Energetski transformatori d.o.o.	Privatno	258.761	291
5.	KONČAR – D&ST d.d.	Mješovito	231.637	228
6.	ELCON d.d.	Privatno	194.350	852
7.	KONČAR – Sklopna postrojenja d.o.o.	Mješovito	114.454	188
8.	VOLEX d.o.o.	Privatno	112.540	169

g) Tržišni i proizvodni monopoli:

Ovi industrijski podsektori nemaju ni tržišnih niti proizvodnih monopola.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, indeksi *)

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	119,0	87,6	133,3
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	117,8	78,8	111,0
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	114,5	89,5	113,8
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	35,9	291,8	66,5

31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	122,1	71,3	75,7
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	100,6	118,5	114,2
		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	111.951	116.725	136.714
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	102.992	116.882	122.309
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	47.183	52.685	54.934
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	8.542	8.743	5.952
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	11.089	24.491	26.564
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	62.100	83.128	119.574

Izvor: DZS, Obrada MINGO

*)Indeks proizvodnosti rada izvedeni je pokazatelj izračunat kao odnos između indeksa fizičkog obujma industrijske proizvodnje i indeksa broja industrijskih zaposlenika.

** DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća, te troškovi materijala koji se koriste u proizvodnji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kn

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	111.951	116.725	136.714
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	102.992	116.882	122.309
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	47.183	52.685	54.934
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	8.542	8.743	5.952
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	11.089	24.491	26.564
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	62.100	83.128	119.574

Izvor: DZS, (administrativni podaci/FINA) Obrada MINGO

Troškovi materijala, 000 kn

		1999	2000	2001
31.1	Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora	455.251	425.238	601.760
31.2	Proizvodnja aparata za distribuciju i kontrolu električne energije	323.060	325.333	329.665
31.3	Proizvodnja izoliranih žica i kabela	307.181	406.799	363.779
31.4	Proizvodnja akumulatora, primarnih galvanskih elemenata i baterija	17.246	24.498	9.050
31.5	Proizvodnja opreme za rasvjetu i električnih svjetiljki	41.447	69.368	65.331
31.6	Proizvodnja ostale električne opreme koja nije drugdje razvrstana	142.179	167.359	231.094

Izvor: DZS, (administrativni podaci/FINA) Obrada MINGO

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključite i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

- Naredba o obvezatnom atestiranju elektroničkih kućanskih aparata i elektroničkih aparata za sličnu upotrebu (Narodne novine br. 55/96; 131/00)
Enactment on the mandatory testing of electronic household appliances and electronic devices for similar use (Official Gazette no.55/96; 131/00)
- Naredba o obvezatnom atestiranju električnih aparata za domaćinstvo (Narodne novine br. 55/96; 131/00)
Enactment on the mandatory testing of electric household appliances (Official Gazette no. 55/96; 131/00)

- Naredba o obvezatnom atestiranju ručnih alata s elektromotorima (Narodne novine br. 55/96; 131/00)
Enactment on the mandatory testing of hand-held electric motor operated tools (Official Gazette no. 55/96; 131/00)
- Naredba o obvezatnom atestiranju transformatora za razdvajanje i sigurnosnih transformatora za razdvajanje (Narodne novine br. 55/96; 131/00)
Enactment on the mandatory testing of isolating transformers and safety isolating transformers (Official Gazette no. 55/96; 131/00)
- Naredba o obveznom atestiranju elektroenergetskih izoliranih vodiča i kabela (Narodne novine br. 55/96; 131/00)
Enactment on the mandatory testing of insulated electric power conductors and cables (Official Gazette no. 55/96; 131/00)
- Naredba o obvezatnom atestiranju sklopki za naprave (Narodne novine br. 55/96; 131/00)
Enactment on the mandatory testing of switches for household appliances (Official Gazette no. 55/96; 131/00)
- Naredba o obveznom atestiranju grla za žarulje sa navojem (Narodne novine br. 55/96; 131/00)
Enactment on the mandatory testing of Edison screw lampholders (Official Gazette no. 55/96; 131/00)
- Pravilnik o obvezatnom atestiranju proizvoda koji prouzrokuju radio-frekvencijske smetnje te o uvjetima kojima moraju udovoljavati poduzeća i druge pravne osobe ovlaštene za atestiranje tih proizvoda (Narodne novine br. 55/96; 131/00)
Regulation on the mandatory testing of products causing radio-frequency disturbances and compliance with the requirements by enterprises and legal entities authorized for the attestation of such products (Official Gazette no. 55/96; 131/00)
- Pravilnik o obveznom atestiranju dizala na električni pogon za vertikalni prijevoz osoba i tereta te o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne osobe ovlaštene za atestiranje tih proizvoda (Narodne novine br. 55/96; 116/00; 126/00)
Enactment on the mandatory testing of electrically operated lifts for the upward transport of passengers and freight and compliance with the requirements by enterprises and legal entities authorized for the attestation of such products (Official Gazette no. 55/96; 116/00; 126/00)
- Svaki pojedini podsektor u vlastitoj proizvodnji primjenjuje postojeće usklađene hrvatske norme, a ako one ne postoje primjenjuju se norme IEC-a i CENELEC-a

5. Poticaji

a) Za ulaganja

b) Za izvoz

c) Ostali

Vidi Odjeljak II (A) pod točkom 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Vidi Odjeljak II (A) pod točkom 6.

7. Trgovinski sustav**a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote**

Vidi Odjeljak II (A) pod točkom 7.

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)****b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije**

Vidi Odjeljak II (A) pod točkom 8.

9. Usklađivanje nacionalnoga zakonodavstva sa zakonodavstvom EU**a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera****b) Vremenski raspored**

Vidi Odjeljak II (A) pod točkom 9.

3. Industrijski motori

DZS ne obrađuje zasebno skupinu industrijskih motora. Oni su obuhvaćeni u Odjeljku 29.1 – Proizvodnja strojeva za proizvodnju i korištenje mehaničke energije. Navedeni Odjeljak obrađen je u Odjeljku II (C) Strojarsstvo i elektronika te potrošačka elektronika.

(D) INDUSTRIJA INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE**1. Kompjuterska i uredska oprema****2. Telekomunikacijska oprema****3. Potrošačka elektronika****4. Komponente uključujući mikroelektroniku****5. Programska podrška (software)**

Obrađeno u Odjeljku II (D) Industrija informacijske tehnologije

(E) Tlačne posude, medicinski uređaji ili oprema, mjeriteljska oprema**1. Proizvodnja i potrošnja****a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja**

Maksimalni kapacitet

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema tis.kom.	6.920	8.730	23.164

28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	31.321	32.429	33.214
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom t	5.272	3.832	4.324
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju tis.kom.	346	331	422

Izvor: DZS

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	43	29	14
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	42	34	40
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	52	78	86
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju	63	38	36

Izvor: DZS

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja količinski

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema 000 kom	2.971	2.512	3.291
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	10.061	7.992	10.600
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom t	4.319	2.556	3.751
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju 000 kom	1.048	972	1.050

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	93.194	95.976	82.391
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	246.001	255.777	301.855
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	310.788	261.027	275.097
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju	137.607	113.439	100.731

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđena (za naredne tri godine)

Potražnja, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	521.513	552.221	679.732
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	247.789	263.423	311.446

28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	295.432	198.983	207.727
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	400.289	316.141	386.261

Izvor: DSZ, Obrada MINGO

Ne raspoložemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba; (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	0,12	0,12	0,05
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	0,87	0,85	0,85
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	0,64	0,93	0,88
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	-0,10	-0,40	-0,72

Izvor: DSZ, Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	1.129	1.248	1.812
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	2.849	1.209	1.481
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom t	2.647	498	567
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	1.304	1.501	1.565

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	293.124	302.178	397.024
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	21.239	23.765	26.696
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	96.550	13.768	20.794
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	297.175	302.385	423.176

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	599	503	665
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala;	743	915	1.342

proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t			
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	1.110	31	413
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	422	347	719

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	163.808	188.932	246.164
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	8.757	14.840	19.279
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	24.025	412	12.731
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	142.547	138.935	239.437

Izvor: DZS

Glavne zemlje porijekla uvoza

Naziv	Zemlja
33.1 Medicinska oprema	Njemačka, Italija, Švedska, Austrija, Francuska
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	Njemačka, Italija, Austrija
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	Njemačka, Italija, Austrija
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	Njemačka, Austrija, Italija

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	101	178	589
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	796	845	1.244
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	2.936	2.835	2.784
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	697	763	1.385

Izvor: DZS

Izvoz u EU, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	7.888	10.252	22.815
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	11.359	17.352	19.995
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	116.416	62.629	73.960
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	111.910	152.682	266.288

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	73	111	67
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	1.279	936	1.189
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	853	497	503
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	314	437	564

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	20.725	21.613	23.032
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	16.849	13.607	16.386
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	19.515	13.694	16.935
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	65.130	85.936	110.795

Izvor: DZS

Glavne zemlje po realiziranom izvozu

Naziv	Zemlja
33.1 Medicinska oprema	Njemačka, Italija, Austrija
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	Njemačka, Italija, Austrija
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	Njemačka, Italija, Austrija
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	Njemačka, Italija, Austrija

Izvor: DZS

c) Pokazatelj izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	0,31	0,33	0,56
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	11,3	12,1	11,9
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	0,14	0,07	0,08
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	1,29	2,10	3,74

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	4,90	5,12	7,81
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	12,2	14,8	15,2
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno	0,12	0,001	0,002

grijanje toplom vodom			
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju	3,20	3,89	6,58

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	103.906	138.157	144.767
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	76.592	75.253	85.986
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	318.612	274.748	261.560
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju	117.824	111.428	126.283

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Promet / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	0,11	0,13	0,13
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	0,08	0,07	0,07
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	0,32	0,25	0,23
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju	0,13	0,11	0,11

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV), 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	165.790	187.951	219.328
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju			
28. Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme	1.366.689	1.410.680	1.676.977

Izvor: DZS

Napomena: BDV je iskazan zajednički za Odjeljak 33.1 i 33.2 ; BDV za 28.2 i 28.3 iskazan je u Odjeljku 28.
Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme

Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	0,57	0,60	0,65
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju			
28. Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme	1,43	1,32	1,46

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Napomena: BDV je iskazan zajednički za Odjeljak 33.1 i 33.2 ; BDV za 28.2 i 28.3 iskazan je u Odjeljku 28.
Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme

b) Broj poduzeća

Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	64	70	69
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	25	27	24
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	24	21	21
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	78	73	69

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	457	452	466
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	441	433	401
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	812	433	401
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	454	419	365

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Broj radnih mjesta / broj radnih mjesta u industriji, %

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	0,17	0,17	0,18
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	0,14	0,15	0,14
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	0,27	0,15	0,14
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	0,17	0,16	0,14

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela po veličini poduzeća

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
33.1 Medicinska oprema	1	63	0	1	69	0	1	68	0
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	2	23	0	2	25	0	2	22	0
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	4	19	1	3	17	1	3	17	1
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	1	77	0	1	72	0	1	68	0

S (srednja); M (mala); V (velika), Izvor: DZS, (administrativni podaci/FINA) Obrada MINGO

Ostvarene investicije u novu dugotrajnu imovinu. Nema podataka za ostvarene investicije u novu dugotrajnu imovinu

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	0	0	0
28. Proizvodnja proizvoda od metala, osim strojeva i opreme	444,64	1.595,03	2.191,55
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	280,58	0	0
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	0	0	0

Izvor: HNB, Obrada MINGO

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju ? Po proizvedenim količinama ? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu ?

Naziv	Trgovačko društvo	Broj zaposlenih	Vlasništvo
33.1 Medicinska oprema	Instrumetaria d.d. Nova ortopedija d.d. FA.IS.A d.o.o.		
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	Đuro Đaković – Montaža d.d.	557	Državno
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	Đuro Đaković-Kotlogradnja d.d. TPK d.d., Zagreb	320 120	državno privatno
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	Ikom d.d. Iskra Emeco d.o.o. Specijalna oprema d.o.o.		

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom, indeksi*

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	118,4	80,5	90
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	87,4	106,2	115,7
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	70,1	121,0	126,2
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	93,8	146,4	135,9

Izvor: DZS. * omjer indeksa fizičkog obujma i indeksa broja zaposlenih. ** DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	12.218	13.379	16.062
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	8.348	10.700	10.196

28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	28.193	26.994	28.156
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	11.263	11.088	11.311

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
33.1 Medicinska oprema	11.355	17.183	16.401
28.2 Proizvodnja cisterni, rezervoara i sl. posuda od metala; proizvodnja radijatora i kotlova za centralno grijanje t	27.666	23.240	27.743
28.3 Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom	92.258	59.218	76.539
33.2 Mjerni instrumenti (koji se koriste za potrebe zakonskog mjeriteljstva u industrijskim procesima ili u istraživanju)	30.402	31.169	34.637

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 4.

Područje 33.1 Medicinska oprema regulirano je s dva pravilnika koji se odnose na medicinske proizvode a temelje se na Zakonu o lijekovima i medicinskim proizvodima (NN 124/97. i 53/01). Radi se o sljedećim pravilnicima: Pravilnik o postupku i načinu davanja odobrenja za stavljanje u promet medicinskoga proizvoda (NN 92/99.), te Pravilnik o posebnim uvjetima za stavljanje u promet u Republici Hrvatskoj medicinskog proizvoda koji ima odobrenje za stavljanje u promet u zemljama europske unije (NN 06/03) koji će se usklađivati s Direktivom 90/385/EEZ.

Svaki pojedini podsektor u vlastitoj proizvodnji primjenjuje postojeće usklađene hrvatske norme, a ako one ne postoje primjenjuju se norme IEC-a i CENELEC-a.

5. Poticaji

a) Za ulaganje

b) Za izvoz

c) Ostali

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezним olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav**a) Nekarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)****b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice**a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera****b) Vremenski raspored**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 9.

F. Građevina i građevinski proizvodi

Obrađeno u Odjeljku II F Graditeljstvo i građevinski proizvodi

1. Proizvodnja građevinskih proizvoda

Dodatno pitanje: postoji li etablirani sustav kontrole građevinskih proizvoda? Ako je to slučaj, postoji li strategija daljnjeg usklađenja s zakonodavstvom EZ? Kako su uključene i informirane zainteresirane strane i glavni sudionici (proizvođači, laboratoriji za testiranje, državna tijela)?

I. Sadašnji sustav kontrole kvalitete građevnih proizvoda ili izvođenja određenih radova pri gradnji jest reguliran za neke građevne proizvode i neke poslove i to priznatim tehničkim pravilima koja su donesena temeljem propisa koji su važili do 8. listopada 1991. godine. U tijeku je izrada novih tehničkih propisa koji postupno trebaju zamijeniti ta priznata tehnička pravila, a trebali bi biti doneseni sukladno europskim načelima usklađivanja tehničkog zakonodavstva.

II. U RH trenutno je u tijeku usklađivanje zakonodavnog sustava iz područja kontrole kvalitete građevnih proizvoda sa zakonodavnim sustavom EU. Prijedlog novog Zakona o gradnji koji uključuje načela Direktive 89/106/EEC o građevnim proizvodima, u proceduri je Hrvatskog Sabora od 18. 7. 2003., s vjerojatnim početkom primjene od 1.1. 2004. Sukladno prijedlogu novog Zakona, donošenje podzakonskih akata o uvjetima za rad i ovlaštavanje ispitnih laboratorija, pravnih osoba sposobnih za obavljanje poslova na izdavanju tehničkih dopuštenja, pravnih osoba koje će biti sposobne za obavljanje poslova certifikacije građevnih proizvoda odnosno poslove «Notified Body», rok za donošenje podzakonskih akata je 12 mjeseci od njegovog stupanja na snagu, vjerojatno 1.1.2005. Mjerodavni hrvatski stručnjaci prisustvuju seminarima i prate predmetno stanje i djelatnosti na razini EU. Osim toga, posredstvom DZNM uključeni su u rad tehnički odbora (TC) pri europskim i međunarodnim tijelima za izradu normi (CEN, CENELEC, ISO, ...).

III. Zainteresirane strane sudjeluju u navedenim promjenama sukladno mogućnostima i interesima. Informiranost javnosti do sada se provodila isključivo kroz odredbe zakona i obvezu poznavanja istog u djelatnosti, međutim MZOPU – UZG, radi na izradi suvremenih WEB stranica, koje će sadržavati sve potrebne podatke iz područja

graditeljstva, naravno i područja potvrđivanja sukladnosti građevnih proizvoda, te mogućnost odgovaranja na pitanja e-poštom, sljedeće promjene se mogu očekivati kada se na razini RH donese Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode, pa kada svi ovi postupci potvrđivanja sukladnosti budu više poznati ostalim društvenim i gospodarskim djelatnostima.

2. Izvođenje građevinarskih radova (vidjeti tablice 1b)

Izvođenje gradnje ili pojedinih radova na gradnji nije zasebno regulirano u odnosu na vrstu i namjenu građevine (inženjerske građevine, prometne građevine, zgrade idr.). Zakon o gradnji, naime («Narodne novine» br. 52/99,75/99,117/01,47/03) jednako tretira sve građevine, odnosno za gradnju ili izvođenje pojedinih radova na bilo kojoj građevini, vrijede ista pravila. Izuzetak od navedenog predstavlja gradnja obiteljske kuće (pojam obiteljske kuće definiran je u Zakonu o gradnji), te gradnja jednostavne građevine popisane u članku 56. Zakona o gradnji. Osim toga, posebnosti u odnosu na vrstu građevine mogu biti definirane u ugovoru, odnosno priznatim tehničkim pravilima koja su donesena temeljem propisa koji su važili do 8. listopada 1991. godine, a u budućnosti u novim tehničkim propisima koji postupno trebaju zamijeniti ta priznata tehnička pravila, a trebali bi biti doneseni sukladno europskim načelima usklađivanja tehničkog zakonodavstva.

3. Izgradnja zgrada i kuća (vidjeti tablice 1b)

Izvođenje gradnje ili pojedinih radova na gradnji regulirani su člankom 21. Zakona o gradnji kako slijedi:

- graditi ili izvoditi pojedine radove na građevini može osoba registrirana za obavljanje te djelatnosti (u zakonu skraćeni naziv: izvođač); registrirana pri hrvatskom trgovačkom sudu, bez obzira na to radi li se o pravnoj ili fizičkoj osobi
- u slučaju gradnje ili izvođenja radova na spomeniku kulture (postoje popisi spomenika kulture) izvođač mora ispunjavati uvjete propisane posebnim zakonom (Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara - «Narodne novine» br. 69/99, odnosno Pravilnik o uvjetima za fizičke i pravne osobe radi dobivanja dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara «Narodne novine» br. 74/03)
- samo pravne osobe moraju imati suglasnost (Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja) za započinjanje obavljanja djelatnosti gradnje odnosno izvođenja pojedinih radova na građevini (podzakonski akt koji to uređuje nije na snazi, ali se predviđa da bi se trebao početi primjenjivati nakon 1.1.2004. godine) - u praksi prilikom registracije na trgovačkom sudu
- iznimno se dopušta «samogradnja», u slučaju kada je investitor fizička osoba i gradi obiteljsku kuću ili pomoćnu građevinu iz članka 56. Zakona o gradnji isključivo za svoje potrebe tada isti može biti izvođač .

Izvođač je nadalje dužan:

- graditi u skladu s građevnom dozvolom (odnosno lokacijskom dozvolom ili projektom – ovisno o vrsti građevine),
- radove izvoditi u skladu s bitnim zahtjevima za građevinu,
- ugrađivati uporabljiva gradiva (građevne proizvode),
- tijekom gradnje osigurati prikupljanje dokaza o kvaliteti izvedenih radova i ugrađenih gradiva – sve prema projektu,

- imenovati rukovoditelja gradnje ili radova kao odgovornu osobu koja vodi gradnju, koji mora imati položen stručni ispit za obavljanje poslova u gradnji (ispit se polaže pred povjerenstvom Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja), a ovisno o vrsti građevine mora imati i odgovarajući stupanj obrazovanja, stručnu spremu i radno iskustvo.
- Prijedlog NOVOG Zakona o gradnji (u proceduri pred Hrvatskim Saborom od 18.07.2003., vjerojatni početak primjene 1.1.2004.) ima neke manje promjene u reguliranju ovoga područja kako slijedi:
 - suglasnost Ministarstva za obavljanje djelatnosti gradnje ili izvođenja pojedinih radova će trebati i pravne i fizičke osobe za gradnju građevina osim za obiteljske kuće ili jednostavne građevine (također pojmovi koji su propisani tim zakonom),
 - suglasnost izdaje Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, ali prethodno se mora pribaviti mišljenje Povjerenstva sastavljenog od predstavnika Ministarstva, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore i Hrvatske udruge poslodavaca
 - kada u gradnji sudjeluje dva ili više izvođača investitor obvezno određuje izvođača odgovornog za međusobno usklađivanje izvođenja, a taj izvođač imenuje «glavnog inženjera gradilišta» - osobu s odgovarajućim stupnjem obrazovanja, stručnom spremom, radnim iskustvom i položenim stručnim ispitom.

Nadalje, za gradnju ili izvođenje pojedinih radova na gradnji na snazi su i preuzete odredbe Zakona o obveznim odnosima – «Sl. list SFRJ» br. 29/78,39/85,46/85,45/89,57/89, «Narodne novine» br. 53/91,73/91, posebno članci 630. do 647., kojim se između ostalog propisuje da je za te poslove obvezno sklapanje pisanog ugovora, te osim toga za izvođenje nekih građevina ili radova na gradnji posebnim propisima iz područja financija (Zakona o javnoj nabavi – «Narodne novine» br. 117/01, Uredbe o postupku nabave roba, radova i usluga male vrijednosti «Narodne novine» br. 14/02, Uredbe o objavama i evidenciji javne nabave «Narodne novine» br. 14/02) detaljnije je propisan način dobivanja poslova javne nabave (pogodbom, pozivnim natječajem, javnim natječajem ili međunarodnim natječajem).

(G) Industrija transportne opreme (automobili i vozila za cestovni transport, kopnena, morska) traktori (na kotačima) koji se koriste u poljoprivredi i šumarstvu

1. Proizvodi automobilske industrije:

a) Osobni automobili

Hrvatska nema proizvodnje osobnih automobila

1. Proizvodnja i potrošnja:

a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stopa njihova korištenja t/%

Šifra		1999		2000		2001	
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	8734	29	11038	38	11317	47
34.1	Proizvodnja motornih vozila	2444	17	528	45	560	55
34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	789	39	919	42	1725	38
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	5501	42	9591	37	9032	48

Izvor: DZS

b) Sadašnja proizvodnja:

Količinski, t

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	3095	3881	4694
34.1	Proizvodnja motornih vozila	276	275	325
34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	270	390	705
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	2549	3216	3664

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Vrijednosno, 000kn

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	171323	157542	191511
34.1	Proizvodnja motornih vozila	57560	19072	16640
34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	6477	9672	23521
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	107286	128798	151350

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

c) Domaća potražnja, sadašnja i buduća (za naredne tri godine)

Količinski, t

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	118.171	143.283	161.023
34.1	Proizvodnja motornih vozila	113.602	136.628	151.642
34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	3.860	4.238	7.304
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	709	2.416	2.077

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Vrijednosno, 000 kn

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	5.430.098	6.780.991	7.463.076
34.1	Proizvodnja motornih vozila	5.214.354	6.352.732	6.933.205
34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	122.715	118.800	187.740
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	870.291	624.150	676.752

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Procjena potražnje (vrijednosno, 000 kn)

Šifra		2004	2005	2006
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	7.900.000	8.060.000	8.090.000
34.1	Proizvodnja motornih vozila	7.000.000	7.100.000	7.100.000
34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	200.000	210.000	210.000
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	700.000	750.000	780.000

Izvor: MINGO

d) Pokazatelj pokrivenosti: (proizvodnja – izvoz) / (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	-0.07	-0.05	-0.06
34.1	Proizvodnja motornih vozila	0.01	-0.01	-0.01

34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	-0.08	-0.24	-0.09
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	-4.17	-0.85	-0.92

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

2. Trgovina/Robna razmjena

a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz iz EU (količinski, kg)

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	97.453.117	116.997.234	139.786.898
34.1	Proizvodnja motornih vozila	88.265.825	105.587.439	124.931.526
34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	4.465.363	6.102.482	8.424.429
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	4.721.929	5.307.313	6.430.943

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Njemačka, Francuska, Italija

Uvoz iz EU (vrijednosno, 000 kn)

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	4.479.878	5.256.820	6.042.229
34.1	Proizvodnja motornih vozila	4.015.565	4.724.553	5.390.116
34.2	Proizvodnja, karoserija, poluprikolica i prikolica	116.412	131.496	177.532
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	347.901	400.771	474.581

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Njemačka, Francuska, Italija

Uvoz iz ostatka svijeta (količinski, kg)

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	31.116.716	38.642.904	35.102.693
34.1	Proizvodnja motornih vozila	26.341.651	33.307.311	28.944.788
34.2	Proizvodnja, karoserija, prikolica i poluprikolica	639.356	895.930	1.431.665
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	4.135.709	4.439.663	4.726.240

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Njemačka, Francuska, Italija

Uvoz iz ostatka svijeta (vrijednosno, 000 kn)

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1.320.213	1.864.039	1.845.215
34.1	Proizvodnja motornih vozila	1.170.789	1.676.332	1.635.500
34.2	Proizvodnja, karoserija, poluprikolica i prikolica	15.995	15.765	27.467
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	133.429	171.942	182.248

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU (količinski, kg)

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	4.713.927	7.949.040	11.188.138
34.1	Proizvodnja motornih vozila	429.315	1.453.657	1.482.949
34.2	Proizvodnja, karoserija, prikolica i poluprikolica	1.154.130	2.746.953	2.934.892
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	3.130.482	3.748.430	6.770.297

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Njemačka, Francuska, Italija

Izvoz u EU (vrijednosno, 000 kn)

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	150.198	233.048	358.920
34.1	Proizvodnja motornih vozila	16.023	38.012	66.858
34.2	Proizvodnja, karoserija, prikolica i poluprikolica	13.292	35.082	36.718
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	120.883	159.954	255.344

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Francuska, Njemačka, Italija

Izvoz u ostatak svijeta (količinski, kg)

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	8.780.031	8.289.224	7.372.296
34.1	Proizvodnja motornih vozila	852.022	1.087.719	1.076.334
34.2	Proizvodnja, karoserija, prikolica i poluprikolica	360.806	403.136	322.154
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	7.567.203	6.798.369	5.973.808

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Izvoz iz ostatka svijeta (vrijednosno, 000 kn)

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	391.118	264.362	256.959
34.1	Proizvodnja motornih vozila	13.537	29.213	42.193
34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	2.877	3.051	4.062
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	374.704	232.098	210.704

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

c) Pokazatelji izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Izvoz / proizvodnja

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	3.16	3.16	3.22
34.1	Proizvodnja motornih vozila	0.51	3.52	6.55
34.2	Proizvodnja, karoserija, prikolica i poluprikolica	2.50	3.94	1.73
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	4.62	3.04	3.08

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Uvoz / proizvodnja %

Šifra		1999	2000	2001

34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	33.85	45.20	41.19
34.1	Proizvodnja motornih vozila	90.10	335.62	422.21
34.2	Proizvodnja, karoserija, prikolica i poluprikolica	20.44	15.23	8.72
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	4.49	4.45	4.34

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost (BDV), postotak/ukupno za industriju

Promet, 000 kn / %

		1999		2000		2001	
Šifra	INDUSTRIJA	93.145.479		104.521.200		114.160.197	
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	704.565	0.756	548.060	0.524	553.030	0.484
34.1	Proizvodnja motornih vozila	44.767.	0.048	74.711	0.071	84.750	0.074
34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	4.434.	0.005	7.750	0.007	20.807	0.018
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	655.364.	0.704	465.598	0.445	447.472	0.392

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Bruto dodana vrijednost (BDV), 000 kn; Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %

Šifra		1999		2000		2001	
	INDUSTRIJA	29.313.710		31.538.895		33.781.511	
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	172.219	0.59	149.288	0.47	128.577	0.38
34.1	Proizvodnja motornih vozila	...	...	...	...	...	...
34.2	Proizvodnja, karoserija, prikolica i poluprikolica	...	...	...	...	...	...
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	...	...	...	...	...	...

Izvor: DZS

... podaci nisu raspoloživi.

Broj poduzeća

Šifra		1999		2000		2001	
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	57		52		52	
34.1	Proizvodnja motornih vozila	7		10		5	
34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	8		5		6	
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	42		37		41	

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno radna mjesta u industriji

Broj radnih mjesta* /%

Šifra		1999		2000		2001	
	INDUSTRIJA	303004		294410		283807	
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	3044	1.00	2632	0.89	2810	0.99

34.1	Proizvodnja motornih vozila	845	0.28	735	0.25	554	0.20
34.2	Proizvodnja, karoserija, prikolica i poluprikolica	31	0.01	18	0.01	16	0.01
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	2168	0.72	1879	0.64	2240	0.79

Izvor: DZS

* na razini odjeljka

d) Struktura poduzeća: Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora (po prometu); Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Pogon i oprema; Pogon i oprema u aktivnoj uporabi

Podjela po veličini

Šifra		1999			2000			2001		
		S	M	V	S	M	V	S	M	V
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i oluprikolica	3	51	3	2	47	3	2	48	2
34.1	Proizvodnja motornih vozila	1	5	1		9	1		4	1
34.2	Proizvodnja, karoserija, prikolica i poluprikolica		8			5			6	
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	2	38	2	2	33	2	2	38	1

S (srednja); M (mala); V (velika) / Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Na ostala pitanja nismo u mogućnosti odgovoriti jer nemamo službenih podataka.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja. Nije bilo stranih ulaganja. Izvor: HNB

f) Koje su vodeće kompanije prema zapošljavanju? Prema fizički proizvedenoj količini? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Prema broju zaposlenih, 2001

Red. broj	Naziv tvrtke	Broj zaposlenih	Vlasništvo
1	AD Plastik d.d., Solin	900	Privatno
3	Elcon d.d., Zlatar Bistrica	846	Privatno
2	CIMOS Buzet, d.d. Buzet	550	Privatno

Izvor: HGK

Prema proizvedenoj količini. Službeni podaci nisu raspoloživi.

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom index

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	101,6	141,9	203,5
34.1	Proizvodnja motornih vozila	41,6	140,5	190,2
34.2	Proizvodnja, karoserija, prikolica i poluprikolica	435,6	357,6	122,3
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	132,6	119,0	213,0

Izvor: DZS, Obrada: MINGO / * DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala u industriji

Troškovi nadnica i plaća, kn

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	67.095	71.122	64.401
34.1	Proizvodnja motornih vozila	13.409	14.229	14.297
34.2	Proizvodnja karoserija, prikolica i poluprikolica	473	265	341
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	53.213	56.627	49.763

Izvor: DZS

Troškovi materijala, kn

Šifra		1999	2000	2001
34	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	213.375	163.915.85	260.146
34.1	Proizvodnja motornih vozila	19.882	14.275.28	87.000
34.2	Proizvodnja, karoserija, prikolica i poluprikolica	1.862	1.718.96	1.972
34.3	Proizvodnja dijelova i pribora za motorna vozila	191.631	147.921.61	171.173

Izvor: DZS

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključujući ekološke zahtjeve specifične za sektor.

Temeljem Zakona o normizaciji (NN55/96) najveći dio tehničke regulative preuzet je iz zakonodavstva bivše države SFRJ, a odnosi se na potvrđivanje određenih vrsta uređaja i opreme prema tada primjenljivim normama. Danas su te norme zastarjele i Republika Hrvatska u okviru DZNM već niz godina radi na usvajanju važećih normi EU.

Provjera homologacijske podobnosti vozila koja se uvoze i prvi put registriraju u Republici Hrvatskoj započela je 15. rujna 1997. godine. Od tog datuma svako vozilo, osim propisom izuzetih, (i njegova pripadajuća dokumentacija), prije uvoznog carinjenja podvrgavaju se homologacijskom pregledu.

Pravilnikom o homologaciji vozila propisano je da se cestovna motorna i priključna vozila, prije uvoznog carinjenja (vrijedi za vozila koja se uvoze u Republiku Hrvatsku), odnosno prije puštanja u promet (vrijedi za vozila koja se proizvode u Republici Hrvatskoj), moraju podvrgnuti provjeri homologacijske podobnosti. Hrvatski sustav homologacije usklađen je s međunarodnim sustavom UN-ECE.

Procjena utjecaja projekta na okoliš vrši se u skladu s odredbama Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš (NN 59/2000) prema kojemu se ocjenjuje prihvatljivost projekta i donose se mjere zaštite okoliša. Ovo pitanje je detaljno obrađeno u odgovorima u Chapter 22 Environment Sectorial Policies.

Obrađeno u Odjeljku II(A) pitanje 5.

5. Poticaji

a) Za ulaganja

b) Za izvoz

Carinske olakšice pri uvozu opreme, uređaja, aparata i vozila i njihovih dijelova u koje su ugrađeni dijelovi proizvedeni u Republici Hrvatskoj kao poticaj domaćoj proizvodnji:

- Carinske zaštite pri uvozu novih osobnih automobila (NN 49/96.) su iznosile 10% i 15% ovisno o volumenu cilindra motora. Rabljeni automobili su imali zaštitu od 20%. Rezervni dijelovi koji se proizvode u Hrvatskoj su štice carinskim stopama 15% i 20%, dok dijelovi koji se ne proizvode u Hrvatskoj imaju carinsku stopu 5%.

- Odlukom (NN 63/96) snižene su carinske stope za 50% pri uvozu opreme, uređaja, aparata i vozila i njihovih dijelova u koje su ugrađeni dijelovi proizvedeni u Republici Hrvatskoj .
- Odlukom (NN69/99) potpuno su ukinute carinske stope pri uvozu opreme, uređaja, aparata i vozila i njihovih dijelova u koje su ugrađeni dijelovi proizvedeni u Republici Hrvatskoj
- U Ugovorom o stabilizaciji i pridruživanju RH i EU, ukinute su carine na sva osobna vozila od 1.1.2002.

c) Ostalo

Obrađeno u Odjeljku II(A) pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) **Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti**

b) Jamstva

Obrađeno u Odjeljku II(A) pitanje 6.

7. Trgovinski sustav

a) **Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licencije i kvote.**

Proizvođačima četverotaktnih diesel motora licencionar dozvoljava izvoz samo na ograničeni dio tržišta.

Obrađeno u Odjeljku II(A) pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi

a) **Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)**

b) **Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije.**

Obrađeno u Odjeljku II(A) pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice.

a) **Popis planiranih ili već usvojenih mjera**

b) **Vremenski raspored.**

Obrađeno u Odjeljku II (A) pitanje 9.

2. Željeznica i druga vođena transportna vozila

1. Proizvodnja i potrošnja:

a) **Instalirani proizvodni kapaciteti i stopa njihova korištenja t/%**

Šifra		1999		2000		2001	
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	1607	46	1819	46	1560	50

Izvor: DZS

b) Sadašnja proizvodnja:

Količinski, t

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	871	963	840

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Vrijednosno, 000kn

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	492139	402201	498359

Izvor: DZS
Obrada: MINGO**c) Domaća potražnja, sadašnja i buduća (za naredne tri godine)**

Količinski, t

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	3.111	2.733	3.247

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Vrijednosno, 000kn

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	516.946	496.018	566.704

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Procijena potražnje (rijednosno, 000kn)

Šifra		2004	2005	2006
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila (prosjeak)	1.000.000	1.000.000	1.000.000

Izvor: MINGO

d) Pokazatelj pokrivenosti: $(\text{proizvodnja} - \text{izvoz}) / (\text{proizvodnja} + \text{uvoz} - \text{izvoz})$

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	0.92	0.73	0.92

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

2. Trgovina/Robna razmjena**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU (količinski, kg)

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	2.277.820	3.605.097	6.593.458

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Austrija, Belgija, Francuska

Uvoz iz EU (vrijednosno, 000 kn)

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	31.685	64.996	81.209

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Austrija, Belgija, Francuska

Uvoz iz ostatka svijeta (količinski, kg)

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	330.991	976.879	957.428

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Uvoz iz ostatka svijeta, (vrijednosno, 000 kn)

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	7.267	69.422	21.719

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU (količinski, kg)

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	215.102	2.058.921	4.858.738

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Njemačka, Belgija, Nizozemska

Izvoz u EU (vrijednosno, 000 kn)

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	10.035	28.688	30.783

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Glavne zemlje porijekla: Njemačka, Belgija, Nizozemska

Izvoz u ostatak svijeta (količinski, kg)

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	153.956	752.672	285.513

Izvor: DZS

Izvoz iz ostatka svijeta (vrijednosno, 000 kn)

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	4.110	11.913	3.800

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

c) Pokazatelji izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Izvoz / proizvodnja

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	0.03	0.10	0.21

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

Uvoz / proizvodnja

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	0.08	0.33	0.07

Izvor: DZS, Obrada: MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost (BDV), postotak/ukupno za industriju

Promet, kn; promet/industrija, %

Šifra	1999	2000	2001

	INDUSTRIJA	93.145.479.217		104.521.200.278		114.160.197.593	
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	491.561.088	0.528	392.769.348	0.376	504.777.862	0.442

Izvor: DZS

Ne postoje podaci Bruto dodana vrijednost (BDV), 000 kn, Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %.

b) Broj poduzeća

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	9	9	10

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno radna mjesta u industriji / %

		1999		2000		2001	
	Industrija	303004		294410		289807	
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	3658	1.21	3190	1.08	3084	1.06

Izvor: DZS. * na razini odjeljka

d) Struktura poduzeća; Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora (po prometu); Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Pogon i oprema; Pogon i oprema u aktivnoj uporabi

Podjela po veličini

Šifra		1999			2000			2001		
		S	M	V	S	M	V	S	M	V
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	3	3	3	4	4	1	4	5	1

S (srednja) ; M (mala) ; V (velika) / Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Na ostala pitanja nismo u mogućnosti odgovoriti jer nemamo službenih podataka.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja. Nije bilo stranih ulaganja. Izvor: HNB

f) Koje su vodeće kompanije prema zapošljavanju? Prema fizički proizvedenoj količini? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Red. broj	Naziv tvrtke	Broj zaposlenih	Vlasništvo
1.	TVŽ Gredelj d.o.o., Zagreb	1780	Javno
2.	ĐĐ Specijalna vozila d.d. Sl. Brod	350	Državno

Izvor: HGK

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Produktivnost po zaposlenom index

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Željeznica i druga vođena transportna vozila	95,5	101,3	108,5

Izvor: DZS, Obrada: MINGO / * DZS ne obračunava produktivnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kn

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	89.732	89.668	99.675

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kn

Šifra		1999	2000	2001
35.2	Proizvodnja i popravak željezničkih i sl. vozila	218.178	182.616	221.376

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor**a) uključujući ekološke zahtjeve specifične za sektor.**

Obrađeno u Odjeljku II(A) pitanje 4.

5. Poticaji**a) Ulaganje****b) Izvoz****c) Ostalo**

Obrađeno u Odjeljku II(A) pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima**a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti****b) Jamstva**

Obrađeno u Odjeljku II(A) pitanje 6.

7. Trgovinski sustav**a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licencije i kvote.**

Obrađeno u Odjeljku II (A) pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)****b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije.**

Obrađeno u Odjeljku II(A) pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice.**a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera**

b) Vremenski raspored.

Obrađeno u Odjeljku II (A) pitanje 9.

3. Brodogradnja i popravak brodova**a. Brodogradnja****1. Proizvodnja i potrošnja****a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)**

Godina		1999	2000	2001
Instalirani proizvodni kapaciteti	(000 GT)	600	600	600
Stupanj njihovog korištenja	(%)	70	69	79

Izvor: DZS i HBJ

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Godina		1999	2000	2001
Sadašnja proizvodnja, količinski	(GT)	232.720	330.685	307.578
Sadašnja proizvodnja, vrijednosno	(000 kn)	2.694.838	3.702.892	2.989.501

Izvor: DZS i HBJ

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanja (za naredne tri godine)

Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja	(GT)	59.659

Godina	2004	2005	2006
Potražnja na domaćem tržištu, predviđanja za naredne tri godine (GT)	20.000	20.000	17.200

Izvor: HBJ

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba

Godina	1999	2000	2001
Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba (proizvodnja – izvoz) / (proizvodnja + uvoz – izvoz)	- 2	- 5	11

Izvor: DZS

2. Trgovina**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), glavne zemlje podrijetla**

Uvoz iz ostatka svijeta (000 kg)

Godina	1999	2000	2001
Uvoz (uključujući privremeni uvoz), količinski iz ostatka svijeta	244.250	47.765	59.982

Izvor: DZS i HBJ

Godina	1999	2000	2001
Uvoz (uključujući privremeni uvoz), vrijednosno, iz ostatka svijeta (000 kn)	1.708.402	430.073	289.710

Izvor: DZS i HBJ

Uvoz iz EU

Godina	1999	2000	2001
Uvoz (uključujući privremeni uvoz), količinski iz Europske unije (EU) (000 kg)	96.248	107.426	122.425

Izvor: DZS i HBJ

Godina	1999	2000	2001
Uvoz (uključujući privremeni uvoz), vrijednosno, iz Europske unije (EU) (000 kn)	730.485	1.263.396	2.376.417

Izvor: DZS i HBJ

Glavne zemlje podrijetla iz EU su: Italija, Njemačka, Velika Britanija i Francuska.

Glavne zemlje podrijetla iz ostatka svijeta su Norveška, Češka i Makedonija.

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u zemlje EU

Godina	1999	2000	2001
Izvoz količinski, u EU (000 kg)	97.290	152.190	149.641

Izvor: DZS

Godina	1999	2000	2001
Izvoz vrijednosno u EU (000 kn)	793.162	2.428.413	3.094.758

Izvor: DZS

Izvoz u druge zemlje izvan EU

Godina	1999	2000	2001
Izvoz, količinski u druge zemlje, izvan EU (000 kg)	312.847	128.908	225.099

Izvor: DZS

Godina	1999	2000	2001
Izvoz vrijednosno u druge zemlje, izvan EU (000 kn)	4.171.485	2.690.579	2.835.954

Izvor: DZS

c) Pokazatelji izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Godina	1999	2000	2001
Pokazatelji izvoz/proizvodnja	1,84	1,38	1,98
Pokazatelji uvoz/proizvodnja	0,82	0,45	0,89

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i brutto dodana vrijednost, postotak/ukupno za industriju**

Godina	1999	2000	2001
Promet, ukupno gradnje i popravka brodova (000 kn)	3.540.934	4.675.356	5.752.744
Postotak prometa, vrijednosno (gradnja i popravak brodova / ukupna industrija)(%)	3,8	4,4	5,0

Izvor: DZS, (administrativni podaci/FINA) Obrada MINGO

Godina	1999	2000	2001
Brutto dodana vrijednost (BDV) u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava (000 kn)	1.224.565	1.202.068	1.471.555
Postotak brutto dodane vrijednosti (BDV), (BDV u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava / BDV ukupno za industriju)	4,2%	3,8%	4,4%

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

	Godina	Ukupno	Srednja	Mala	Velika	Privatna	Javna
Broj poduzeća	1999	131	21	101	9	114	17
	2000	133	16	107	10	118	15
	2001	131	21	101	9	114	17

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno radnih mjesta u industriji

Godina	1999	2000	2001
Broj radnih mjesta ukupno u gradnji i popravku brodova	12.914	13.107	14.159
Postotak broja radnih mjesta u gradnji i popravku brodova / ukupno radnih mjesta u industriji (%)	4,3	4,4	4,9

Izvor: DZS

d) Struktura poduzeća

Razdoblje 1999 - 2001				
Po veličini	Vodeća brodogradilišta spadaju u kategoriju velikih poduzeća			
	1999 - 2001 godina			
Po proizvodnji – stupnju koncentracije sektora (po prometu) (000 kn)	1. Brodsplit brodogradilište d.o.o., Split 2. "3. Maj" brodogradilište d.d., Rijeka 3. Uljanik brodogradilište d.d., Pula	(3.786.000) (1.810.000) (1.524.000)		
Po godišnjim ulaganjima tijekom posljednjih pet godina (000 kn)	1. Uljanik brodogradilište d.o.o., Pula 2. Brodsplit brodogradilište d.o.o., Split 3. "3. Maj" brodogradilište d.d., Rijeka	(133.258) (116.306) (87.816)		
Po instaliranom postrojenju i strojevima	Brodogradilište	Broj navoza	Broj i nosivost dizalica	Broj plovniha dokova
	Brodsplit d.o.o.,	5	8 (40 - 100 t)	
	3. Maj d.d.	3	5 (12 - 300 t)	
	Uljanik d.d.	2	7 (45 - 200 t)	
	Brodotrogir d.d.	2	5 (10 - 100 t)	1 (150 t)
	Kraljevica	2	2 (15 - 25 t)	2 (75-155 t)
	Viktor Lenac			4 (75, 163, 202, 226 t)
Po postrojenju i strojevima u aktivnoj upotrebi	Brodogradilište	Broj navoza	Broj i nosivost dizalica	Broj plovniha dokova
	Brodsplit d.o.o.,	4	8 (40 - 100 t)	
	3. Maj d.d.	2	5 (12 - 300 t)	
	Uljanik d.d.	2	7 (45 - 200 t)	
	Brodotrogir d.d.	2	5 (10 - 100 t)	1 (150 t)
	Kraljevica	2	2 (15 - 25 t)	2 (75-155 t)
	Viktor Lenac			2 (163, 202)

Izvor: DZS i HBK

e) Strani kapital i tehnologija

Godina	1999	2000	2001
Strani kapital i tehnologija (000 kn)	388.386	73.865.880	0

Izvor: HNB

Navedeni strani kapita je ulagan u nabavu tehnologije iz zemalja EU.

Tečaj dolara	1999. godina	1\$ = 7,112 kn
	2000. godina	1\$ = 8,277 kn
	2001. godina	1\$ = 8,339 kn

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Vodeća trgovačka društva po zapošljavanju		Brodogradilište		Broj zaposlenih u 2001 godini		
		Brodosplit		4.231		
		Uljanik		3.439		
		3 Maj		2.881		
		Brodotrogir		1.301		
		Viktor Lenac		1.100		
		Kraljevica		481		
Vodeća trgovačka društva po proizvedenim količinama (GT)	Brodogradilište	1999	2000	2001	UKUPNO	
	Uljanik	74.311	161.306	125.562	361.179	
	Brodosplit	82.589	77.392	107.226	267.207	
	3. Maj	40.705	81.410	67.921	190.026	
	Brodotrogir	35.115	10.577	6.391	52.083	

Izvor: HBJ

Navedenih šest brodogradilišta vodeća su u zemlji (85 posto domaćih kapaciteta) i pretežito u državnom vlasništvu (80 - 90 %), osim V. Lenac.

g) Tržišni i proizvodni monopoli

Domaća brodogradilišta nemaju status proizvodnog i tržišnog monopolista u zemlji i svijetu. Izvor HBJ

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Godina	1999	2000	2001
Produktivnost po zaposlenom u gradnji i popravku brodova (GT/zaposlenom)	25	35	30
Produktivnost po satu rada u gradnji i popravku brodova (sati/zaposlenom)	1.018	1.181	1.020

Izvor: HBJ

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koristi u industriji

Godina	1999	2000	2001
Troškovi plaća u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava, netto (kn)	2.835	3.314	4.060
Troškovi plaća u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava, brutto (kn)	4.140	4.784	5.800
Troškovi nadnica i plaća u gradnji i popravku brodova (000 kn)	524.711	575.655	674.426
Troškovi materijala koji se koristi u gradnji i popravku brodova (000 kn)	1.700.763	1.629.060	2.518.198

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

Standardi i tehnički propisi specifični za sektor:

- Nacionalna klasifikacijska društva i Registri brodova (LR, BV, DNV, ABS)
- Gradnja brodova regulirana je propisima nacionalnog klasifikacionog društva, Hrvatski registar brodova. Ovim registrom definirane su karakteristike i uvjeti gradnje brodova kao i njihov nadzor.
- Sigurnost plovidbe i zaštita ljudi regulirana je međunarodnim propisima IMO (SOLAS)

a) Zahtjevi za zaštitu okoliša specifični za sektor

- Zaštita okoliša regulirana je međunarodnim propisima MARPOL
- Procjena utjecaja na okoliš vrši se u skladu s odredbama "Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš" (NN 59/2000), prema kojem se ocjenjuje prihvatljivost projekta i donose se mjere zaštite okoliša. Ovo pitanje je detaljno obrađeno u odgovorima u "Chapter 22., Sectoral policies, pitanje 5."

5. Poticaji

a) Za ulaganja

b) Za izvoz

c) Ostali

Poticaji u brodogradnji regulirani su općom zakonskom regulativom za cijelo gospodarstvo (Vidi: II (A) t.5), a dodatni koji vrijede samo za brodogradnju su:

- Zaključak VRH-a od 22. kolovoza 2002. godine (kojim određuje da će se subvencionirati gradnja brodova u hrvatskim brodogradilištima sa najmanje 10% na realiziranu prodajnu cijenu broda za brodove ugovorene s rokom isporuke do 31. prosinca 2006. godine.)
- Državna financijska i činidbena jamstva, u skladu s:
- Zakonom o izvršavanju državnog proračuna RH za 2003. godinu (NN 154/2002)
- Odluci Vlade Republike Hrvatske o kriterijima za davanje državnih jamstava (NN 16/2003)

Ovim Zakonom regulira se državna pomoć brodogradilištima u gradnji brodova, Odlukom se određuju uvjeti koje koji moraju biti ispunjeni za sticanje prava za dobivanje državnog jamstva, odnosno određuje se način provedbe Zakona.

Ova potpora privremenog je karaktera s vremenskim trajanjem do 2006. godine.

Izvor: HBJ

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Obrađeno u Odjeljku II (A) t.6

7. Trgovinski sustav

a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Obrađeno u Odjeljku II (A) t.7

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđana ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)**

Za sada ne raspolažemo realnim podacima o mogućim ulaganjima u domaća brodogradilišta po bilo kojem od tri navedena sektora. Za očekivati je da će biti moguće dati neke procjene nakon provedbe programa restrukturiranja pojedinih brodogradilišta, u većinskom državnom vlasništvu.

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Sva brodogradilišta, u većinskom državnom vlasništvu, sačinila su svoje planove restrukturiranja i modernizacije s obvezom njihove realizacije do konca 2006. godine, kada bi se trebala osposobiti za normalno tržišno poslovanje.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU**a) predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)****b) Sadašnji i predviđeni palnovi restrukturiranja ili modernizacije**

Obrađeno u Odjeljku II (A) t. 9

Napomena:

Korišteni su podaci Državnog zavoda za statistiku, Narodne banke Hrvatske, Hrvatskih brodara te podaci Hrvatske brodogradnje Jadranbrod, poduzeća za consulting i praćenje drugih društava, u 100% državnom vlasništvu,.

Podaci Državnog zavoda za statistiku razvrstani su po Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD).

Vrijednosti date u tabelama odnose se na brodogradnju i brodoremont zajedno.

Za sada ne raspolažemo odvojenim podacima za brodogradnju i brodoremont

Kratice:

DSZ	Državni zavod za statistiku
NBH	Narodna banka Hrvatske
HBJ	Hrvatska brodogradnja Jadranbrod

Korištena statistička nomenklatura je NIP (NN 60/99).

35	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava
35.1	Gradnja i popravak brodova i čamaca
35.11	Gradnja i popravak brodova
35.12	Gradnja i popravak čamaca za razonodu i spor
CDE	Ukupno industrija

C. Brodice za rekreaciju**1. Proizvodnja i potrošnja**

a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja.

Godina		1999	2000	2001
Instalirani proizvodni kapaciteti	(t)	2.950	3.000	3.200
Stupanj njihovog korištenja	(%)	34	37	42

Izvor: HGK

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Godina		1999	2000	2001
Sadašnja proizvodnja količinski	(kom)	1.000	1.100	1.350
Sadašnja proizvodnja vrijednosno	(000 kn)	53.363	45.310	55.650

Izvor: HGK

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanja (za naredne tri godine)

Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja (kom)	2.900		
Godina	2004	2005	2006
Potražnja na domaćem tržištu, predviđanja (kom)	3.300	3.000	3.500

Izvor: HGK

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba

Godina	1999	2000	2001
Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba (proizvodnja – izvoz) / (proizvodnja + uvoz – izvoz)	0,75	0,76	0,77

Izvor: Udruga hrvatske nautičke proizvodnje, HGK

2. Trgovina**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz ostatka svijeta

Godina	1999	2000	2001
Uvoz (uključujući privremeni uvoz), količinski iz ostatka svijeta. (000 kg)	339	473	1.757

Izvor: DZS

Godina	1999	2000	2001
Uvoz (uključujući privremeni uvoz), vrijednosno, iz ostatka svijeta (000 kn)	34.394	24.751	66.194

Izvor: DZS

Uvoz iz EU

Godina	1999	2000	2001
Uvoz (uključujući privremeni uvoz), količinski iz Europske unije (EU) (000 kg)	710	753	6.963

Izvor: DZS

Godina	1999	2000	2001
Uvoz (uključujući privremeni uvoz), vrijednosno, iz Europske unije (EU) (000)	55.364	33.830	134.475

kn)			

Izvor: DZS

Glavne zemlje podrijetla iz EU su: Francuska, Njemačka, Italija

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u zemlje EU

Godina	1999	2000	2001
Izvoz količinski u EU (000 kg)	469	410	176

Izvor: DZS

Godina	1999	2000	2001
Izvoz vrijednosno u EU (000 kn)	6.394	22.514	8.328

Izvor: DZS

Izvoz u druge zemlje izvan EU

Godina	1999	2000	2001
Izvoz, količinski u druge zemlje izvan EU (000 kg)	74	77	88.732

Izvor: DZS

Godina	1999	2000	2001
Izvoz vrijednosno u druge zemlje izvan EU (000 kn)	5.110	6.750	5.779

Izvor: DZS

c) Pokazatelji izvoz/proizvodnja i uvoz/proizvodnja

Godina	1999	2000	2001
Pokazatelji izvoz / proizvodnja	0,22	0,65	0,25
Pokazatelji uvoz / proizvodnja	1,68	1,29	3,60

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak/ukupno za industriju

Godina	1999	2000	2001
Promet ukupno, gradnje i popravka čamaca za razonodu i sport (000 kn)	53.363	45.400	55.650
Postotak prometa vrijednosno,(gradnja i popravak čamaca za razonodu i sport / ukupna industrija) (%)	0,057	0,043	0,049

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Godina	1999	2000	2001
Brutto dodana vrijednost (BVD) u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava (000 kn)	1.224.565	1.202.068	1.471.555
Postotak bruto dodane vrijednosti (BDV), (BDV u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava / BDV ukupno za industriju) (%)	4,2	3,8	4,4

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

	Godina	Ukupno	Srednja	Mala	Velika	Privatna	Javna
Broj poduzeća	1999	38	0	38	0	38	0
	2000	41	0	41	0	41	0
	2001	39	0	39	0	39	0

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno radnih mjesta u industriji

Godina	1999	2000	2001
Broj radnih mjesta ukupno u gradnji čamaca za razonodu i sport	188	181	215
Postotak broja radnih mjesta u gradnji čamaca za razonodu i sport / ukupno radnih mjesta u industriji (%)	0,06	0,06	0,08

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja- stupanj koncentracije sektora (po prometu); Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Pogon i oprema; Pogon i oprema u aktivnoj uporabi

Razdoblje 1999 - 2001	
Po veličini	Sva brodogradilišta spadaju u kategoriju malih poduzeća
Po proizvodnji – stupnju koncentracije sektora (po prometu)	1. AD Boats do.o., Solin 2. Damor, Kaštel Sućurac 3. Pičuljan Marine d.o.o., Rab
Po godišnjim ulaganjima tijekom posljednjih pet godina (kn)	1. Prinz Adriatic d.d., Orosavlje 13.000.000 kn 2. AD Boats do.o., Solin 11.500.000 kn
Po instaliranom postrojenju i strojevima	Sva brodogradilišta koriste kalupe i ručnu tehnologiju laminiranja
Postrojenja i strojevi u aktivnoj upotrebi	Sva mala brodogradilišta u svojim proizvodnjama koriste raspoloživu opremu i alate sa 40 - 50 %

Izvor: HGK

e) Strani kapital i tehnologija

Godina	1999	2000	2001
Strani kapital i tehnologija (000 kn)	33.500	30.000	42.000
Tečaj dolara	1999. godina 1\$=7,112 kn		
	2000. godina 1\$=8,277 kn		
	2001. godina 1\$=8,339 kn		

Dati su podaci Hrvatske narodne banke koja nije specificirala namjenu ulaganja, dok su prema podacima Udruge hrvatske nautičke proizvodnje, navedena ulaganja bila većinom namijenjena za opremanje radnih prostora, a manji dio za nabavu opreme.

Zemlja podrijetla pretežitih stranih ulagača: Njemačka, Nizozemska, Slovenija Izvor:HNB

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju? Po proizvedenim količinama? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Vodeća trgovačka društva po zapošljavanju	Greben, Vela Luka; SAS, Zadar; Pičuljan Marine, Rab; Damor, Kaštel Sućurac

Vodeća trgovačka društva po proizvedenim količinama (kom)	ACM Ris, Zagreb; AD Plastik, Split; Damor, Solin; Pičuljan Marine, Rab

Izvor: HGK

Navedena brodogradilišta su u 100 % privatnom vlasništvu

g) Tržišni i proizvodni monopoli

Domaća brodogradilišta nemaju status monopolista u zemlji i inozemstvu. Izvor HGK

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Godina	1999	2000	2001
Produktivnost po zaposlenom (t / zaposlenom)	15,4	16,6	14,9
Produktivnost po satu rada (kn / satu rada)	97,5	104	106

Izvor: HGK

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koristi u industriji

Godina	1999	2000	2001
Troškovi plaća u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava, netto (kn)	2.835	3.314	4.060
Troškovi plaća u proizvodnji ostalih prijevoznih sredstava, brutto (kn)	4.140	4.784	5.800
Troškovi nadnica i plaća u gradnji popravku čamaca za razonodu i sport (000 kn)	5.306	6.984	8.164
Troškovi materijala koji se koristi u gradnji i popravku čamaca za razonodu i sport (000 kn)	5.419	7.363	9.647

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

Gradnja čamaca za razonodu i sport regulirana je propisima nacionalnog klasifikacionog društva, Hrvatski registar brodova. Ovim registrom definirane su karakteristike i uvjeti gradnje brodova kao i njihov nadzor.

Pravilnikom o brodicama (NN 81/94) definirani su uvjeti i način utvrđivanja sposobnosti brodica za polvidbu, koji je temeljen na Pomorskom zakoniku (NN 17/94)

a) Zahtjevi za zaštitu okoliša specifični za sektor

Procjena utjecaja na okoliš vrši se u skladu s odredbama "Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš" (NN 59/2000), prema kojem se ocjenjuje prihvatljivost projekta i donose se mjere zaštite okoliša.

Ovo pitanje je detaljno obrađeno u odgovorima u "Capter 22., Sectoral policies, pitanje 5."

5. Poticaji

a) Za ulaganja

b) Za izvoz

c) Ostali

Obrađeno u Odjeljku II (A) t.5

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Obrađeno u Odjeljku II (A) t.6

7. Trgovinski sustav**a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote**

Obrađeno u Odjeljku II (A) t.7

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđana ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)**

Za sada ne raspolazemo realnim podacima o mogućim ulaganjima u domaća brodogradilišta po bilo kojem od tri navedena sektora. Po udruživanju malih brodogradilišta u strukovnu udrugu (2000. godine), za očekivati je, u doglednoj budućnosti, pribavljanje traženih podataka.

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Sva mala brodogradilišta planiraju povećanje proizvodnje u skladu sa zahtjevima tržišta. Koordinaciju proizvodnje i marketing regulirati će putem nacionalne strukovne udruge nautičke proizvodnje.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU**a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera****b) Vremenski raspored**

Obrađeno u Odjeljku II (A) t. 9

Napomena:

Korišteni su podaci Državnog zavoda za statistiku, Hrvatske narodne banke, Hrvatske udruge nautičke proizvodnje i Hrvatske gospodarske komore.

Podaci Državnog zavoda za statistiku razvrstani su po Nacionalnoj kasifikaciji djelatnosti (NKD).

Kratice:

DZS	Državni zavod za statistiku
NBH	Narodna banka Hrvatske
HGK	Hrvatska gospodarska komora

Korištena statistička nomenklatura industrijskih proizvoda (NIP)

35	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava
35.1	Gradnja i popravak brodova i čamaca
	Gradnja i popravak brodova
35.12	Gradnja i popravak čamaca za razonodu i sport
CDE	Ukupna industrija

4. Dodatna pitanja o automobilima:**a) Proizvodnja: broj modela po proizvođaču;****b) Troškovi istraživanja i razvoja (R&D)**

ukupno;

privatnih

državnih

po trgovačkom društvu

Hrvatska nema proizvodnju automobila.

c) Postupak registracije vozila

Porezi: cestovni i registracijski portezi po kategoriji vozila

Način i postupak registracije vozila u Republici Hrvatskoj, reguliran je Zakonom o sigurnosti prometa na cestama ("Narodne novine" br. 59/96, pročišćen tekst) i Pravilnikom o registraciji vozila na motorni pogon i priključnih vozila ("Narodne novine" br. 12/93, 22/93, 19/96 i 149/02).

Odredbom članka 248. citiranog Zakona propisano je da vozila na motorni pogon i priključna vozila smiju sudjelovati u prometu na cesti ako su registrirana.

Odredbom članka 3. citiranog Pravilnika propisano je da vozilo registrira policijska uprava odnosno policijska postaja na čijem području vlasnik vozila ima prebivalište odnosno sjedište ili stanica za tehnički pregled vozila, ukoliko ispunjava propisane uvjete i ima ovlaštenje.

Registracija vozila može biti: redovna ili privremena.

Zahtjev za registraciju vozila podnosi vlasnik vozila.

Odredbom članka 4. citiranog Pravilnika propisano je da se vozilo registrira na ime vlasnika vozila. Ako je vozilo vlasništvo nekoliko osoba, registrira se na ime jedne od tih osoba sukladno pismenoj izjavi koju vlasnici daju nadležnoj policijskoj upravi odnosno policijskoj postaji. Ako je vlasnik vozila leasing društvo, u prometnu dozvolu se uz vlasnika vozila, u rubriku "Napomena", upisuje i korisnik leasing vozila.

Odredbom članka 6. citiranog Pravilnika propisano je da uz zahtjev za registraciju vlasnik vozila podnosi:

1. dokaz o vlasništvu vozila,
2. dokaz o tehničkoj ispravnosti vozila,
3. dokaz o identitetu.

Odredbom članka 11. citiranog Pravilnika propisano je da zahtjev za registraciju vozila (registracijski list) sadrži podatke o:

1. vozilu,
2. vlasniku vozila,
3. tehničkoj ispravnosti vozila,
4. ostalim potrebitim podacima.

Odredbom članka 7. citiranog Pravilnika propisano je da se neće registrirati vozilo:

1. za koje nema dokaza o vlasništvu vozila,
2. kojima nije dopušteno kretanje cestama ili koje se prema propisima ne može registrirati,
3. koje nije tehnički ispravno ili ne odgovara drugim tehničkim uvjetima propisanim za vozila u prometu na cestama,
4. koje ima uređaje ili obilježja policijskih vozila, a po propisima ih ne smije imati.

Odredbom članka 13. Pravilnika o registraciji vozila na motorni pogon i priključnih vozila propisano je da se za registrirano vozilo izdaju:

- prometna dozvola
- knjižica vozila
- registarske pločice.

Odredbom članka 250. citiranog Zakona propisano je da se za registrirana vozila izdaje jedna od ovih vrsta registarskih pločica:

- registarske pločice za vozila na motorni pogon i priključna vozila, osim za motocikle, mopede, traktore i radne strojeve;
- registarske pločice za motocikle;
- registarske pločice za mopede;
- registarske pločice za traktore i radne strojeve;
- registarske pločice za vozila na motorni pogon i priključna vozila diplomatskih i konzularnih predstavništava i misija stranih država i predstavništava međunarodnih organizacija u Republici Hrvatskoj i njihova osoblja, stranih trgovinskih, prometnih, kulturnih i drugih predstavništava, stranih dopisništava i stalnih stranih dopisnika;
- registarske pločice za vozila stranaca kojima je odobren boravak ili trajno nastanjenje i za privremeno registrirana vozila;
- registarske pločice za vojna vozila;
- registarske pločice za vozila Ministarstva unutarnjih poslova;
- registarske pločice za vozila koja ne udovoljavaju propisanim uvjetima glede dimenzija (duljina, širina, visina) odnosno čija je najveća dopuštena masa veća od propisane odnosno koja premašuju dopuštena osovinska opterećenja.

Privremena registracija:

Odredbom članka 256. citiranog zakona propisano je da pravne i fizičke osobe mogu privremeno registrirati svoja vozila na motorni pogon i priključna vozila.

Privremena registracija vozila ne može se izvršiti na vrijeme kraće od 60 dana, a ni duže od 12 mjeseci.

Za privremeno registrirana vozila izdaje se prometna dozvola s rokom važenja privremene registracije

Izvor: MUP

5. Porezi: cestovni i registracijski porezi po kategoriji vozila

Pri uvozu vozila plaća se carina u skladu Zakona o carinskim tarifama (NN 49/96, NN 61/2000, NN 113/2001, NN142/2002), trošarina prema Zakonu o posebnim porezima na automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove (NN136/2002) i porez na dodanu vrijednost (22%).

Prije prve registracije i prije svakog produljenja registracije vlasnik vozila obavezan je platiti propisana davanja. Riječ je o naknadi za tehnički pregled i godišnjoj naknadi za ceste i obveznom osiguranju.

Tehnički pregled vozila

Visina naknada za tehnički pregled i registraciju vozila i poslove koji su s tim povezani je uređena Odlukom [NN 76/2003].

Iznosi naknada za tehnički pregled vozila, za poslove registracije vozila i produženje valjanosti prometne dozvole, za periodični tehnički pregled kočnica i ostale naknade za poslove koji su s tim povezani, kako slijedi:

Redni broj	NAZIV NAKNADE	IZNOS NAKNADE (kn)	
Naknade za redovni ili izvanredni tehnički pregled vozila: a) opći dio:		bez PDV	s PDV
1	Moped, motocikl ili laka prikolica	63,93	78,00
2	Osobni automobil, kombinirani automobil, priključno vozilo ili traktor	107,38	131,00
3	Autobus, teretni automobil ili radno vozilo	168,85	206,00
b) posebni dio: (ispitivanje ispušnih plinova motornih vozila EKO test)			
4	EKO-test DIESEL	71,31	87,00
5	EKO-test BEZ-KAT	37,70	46,00
6	EKO-test REG-KAT	69,67	85,00
7	Ponovljeni EKO-test DIESEL	35,66	43,50
8	Ponovljeni EKO-test BEZ-KAT	18,85	23,00
9	Ponovljeni EKO-test REG-KAT	34,84	42,50
Naknade za preventivni tehnički pregled			
10	Moped, motocikl, osobni automobil ili kombinirani automobil	35,25	43,00
11	Autobus, teretni automobil, radno vozilo ili priključno vozilo	87,07	105,00
Naknade za periodični tehnički pregled kočnica			
12	Autobus, teretni automobil ili radno vozilo (vozilo s hidrauličnom ili zračno-hidrauličnom kočnom instalacijom)	427,87	522,00
13	Autobus, teretni automobil ili radno vozilo (vozilo s zračnom kočnom instalacijom)	704,10	859,00
14	Priključno vozilo (vozilo s zračnom kočnom instalacijom)	343,44	419,00
Naknade za administrativne poslove oko registracije vozila			
15	Poslovi koji prethode registraciji i produljenju valjanosti prometne dozvole (naplata obaveznog osiguranja i naknade za ceste)	45,90	56,00
16	Djelomični poslovi koji prethode registraciji i produljenju valjanosti prometne dozvole (kada se naplaćuje samo obvezno osiguranje ili samo naknada za ceste)	27,05	33,00
17	Produljenje valjanosti prometne dozvole	39,34	48,00
18	Popunjavanje prometne dozvole kada se njena ovjera obavlja u nadležnoj policijska uprava (PU) ili policijska postaja (PP)	27,05	33,00
19	Izdavanje registarskih pločica	27,05	33,00
20	Zamjena ili izdavanje nove prometne dozvole	39,34	48,00
21	Zamjena ili izdavanje nove knjižice vozila	39,34	48,00
22	Zamjena, izdavanje ili ovjera kartona tehničke ispravnosti lake prikolice	27,05	33,00
Ostale naknade			
23	Dodatni pregled plinskih instalacija na vozilu koje za pogon koristi smjesu propan-butan ili metan	45,90	56,00
24	Dodatni pregled vozila za prijevoz opasnih tvari	96,72	118,00
25	Utiskivanje broja šasije na vozilo	68,03	83,00
26	Izdavanje potvrde i probnih pločica	39,34	48,00
27	Naljepnica - znak kojim se označava rok valjanosti tehničkog pregleda	5,33	6,50

Izvor: Hrvatski autoklub

Naknada za ceste

Zakon o javnim cestama (NN100/96) i Pravilnikom o visini godišnje naknade za uporabu javnih cesta (NN141/2002) propisano je da se prilikom godišnje registracije motornih vozila i priključnih vozila plaća godišnja naknada za uporabu javnih cesta.

Visina godišnje naknade za uporabu javnih cesta što se plaća pri registraciji motornih i priključnih vozila (vrijedi od 01. siječnja 2003. godine).

1. Osobni automobili i kombinirani automobili

- prema obujmu motora (cm³)

od	do	iznos (kn)
	1000	180,00
1001	1600	375,00
1601	2000	450,00
2001	2500	750,00
2501		1200,00

Motorna vozila s pogonom na plin - na iznos iz tabele dodaje se: 550,00 kn

2. Autobusi i prikolice autobusa

- prema broju sjedišta

od	do	iznos (kn)
dvoosovinski autobus		
0	17	1400,00
18	i više	3800,00
tro- i više- osovinski autobusi		5400,00

Motorna vozila s pogonom na plin - na iznos iz tabele dodaje se: 2000,00 kn

3. Teretni automobili, osim s oblikom karoserije tegljač

- prema najvećoj dopuštenoj masi

do uključivo 3500 kg	1000,00 kn
od 3501 kg	1000,00 kn + 200,00 kn za svakih 1000 kg preko 3500 kg

Motorna vozila s pogonom na plin - na iznos iz tabele dodaje se: 2000,00 kn

4. Priključna vozila, osim s oblikom karoserije poluprikolice

- prema najvećoj dopuštenoj masi

do uključivo 3500 kg	1100,00 kn
od 3501 kg	1100,00 kn + 160,00 kn za svakih 1000 kg preko 3500 kg

5. Vučna motorna vozila (teretni automobili s oblikom karoserije tegljač)

- prema snazi motora (kW)

od	do	iznos (kn)
	100	1350,00
101	150	2250,00
151	200	3300,00
201	250	4500,00
251	300	6000,00
301	350	7500,00
351		9000,00

Motorna vozila s pogonom na plin - na iznos iz tabele dodaje se: 2000,00 kn

6. Poluprikolice

- prema najvećoj dopuštenoj masi

do uključivo 3500 kg	670,00 kn
od 3501 kg	670,00 kn + 140,00 kn za svakih 1000 kg preko 3500 kg

Motorna vozila s pogonom na plin - na iznos iz tabele dodaje se: 2000,00 kn

7. Radna vozila i radna priključna vozila

- prema najvećoj dopuštenoj masi

do uključivo 3500 kg	540,00 kn
od 3501 kg	540,00 kn + 100,00 kn za svakih 1000 kg preko 3500 kg

Motorna vozila s pogonom na plin - na iznos iz tabele dodaje se: 2000,00 kn

8. Motocikli (sa i bez prikolice)

- prema zapremini (cm³)

od	do	iznos (kn)
	125	75,00
126	250	125,00
251	500	185,00
501	1000	245,00
1000		305,00

9. Lake prikolice (najveća dopuštena masa do 750 kg)

	iznos (kn)
za razdoblje ovjere tehničke ispravnosti (3 godine)	210,00

10 Tabela iznosa naknada za uporabu javnih cesta za vozila iz točaka 3,4,6 i 7

najveća dopuštena masa (kg)	Teretni automobili s oblikom karoserije tegljač	Priključna vozila osim s oblikom karoserije poluprikolice	poluprikolice	Radna vozila i radna priključna vozila

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

od	do	iznos (kn)			
	3500	1000	1100	670	540
3501	4500	1200	1260	810	640
4501	5500	1400	1420	950	740
5501	6500	1600	1580	1090	840
6501	7500	1800	1740	1230	940
7501	8500	2000	1900	1370	1040
8501	9500	2200	2060	1510	1140
9501	10500	2400	2220	1650	1240
10501	11500	2600	2380	1790	1340
11501	12500	2800	2540	1930	1440
12501	13500	3000	2700	2070	1540
13501	14500	3200	2860	2210	1640
14501	15500	3400	3020	2350	1740
15501	16500	3600	3180	2490	1840
16501	17500	3800	3340	2630	1940
17501	18500	4000	3500	2770	2040
18501	19500	4200	3660	2910	2140
19501	20500	4400	3820	3050	2240
20501	21500	4600	3980	3190	2340
21501	22500	4800	4140	3330	2440
22501	23500	5000	4300	3470	2540
23501	24500	5200	4460	3610	2640
24501	25500	5400	4620	3750	2740
25501	26500	5600	4780	3890	2840
26501	27500	5800	4940	4030	2940
27501	28500	6000	5100	4170	3040
28501	29500	6200	5260	4310	3140
29501	30500	6400	5420	4450	3240
30501	31500	6600	5580	4590	3340
31501	32500	6800	5740	4730	3440
32501	33500	7000	5900	4870	3540
33501	34500	7200	6060	5010	3640
34501	35500	7400	6220	5150	3740
35501	36500	7600	6380	5290	3840
36501	37500	7800	6540	5430	3940
37501	38500	8000	6700	5570	4040
38501	39500	8200	6860	5710	4140
39501	40500	8400	7020	5850	4240
Motorna vozila s pogonom na plin					
na iznose iz tabele dodaje se:		2000,00			2000,00

Izvor tabela: 1. do 10.: Hrvatski autoklub

OBVEZNO OSIGURANJE OD AUTOMOBILSKE ODGOVORNOSTI I AUTOMOBILSKE NEZGODE :

Prema Zakonu o zastupanju i posredovanju u osiguranju (NN27/99), poslove zastupanja u obaveznom osiguranju od automobilske odgovornosti i osiguranju vozača i putnika od posljedica nesretnog slučaja može obavljati i stanica za tehnički pregled vozila, odnosno pravna osoba koja je temeljem Zakona o sigurnosti prometa na cestama (NN59/96) ovlaštena obavljati tehnički pregled i registraciju vozila.

Izvor: Centar za vozila Hrvatske

HOMOLOGACIJA

Naknade za homologaciju su propisane Pravilnikom o utvrđivanju visine i načina plaćanja naknada za pokriće troškova u postupku homologacije vozila (Narodne novine br.107/96, 97/97 , 107/97) i ovisi o kategoriji vozila koja se uvozi. Npr. ako uvozite osobni automobil naknada za homologaciju iznosi 500,00 kn u što je uključen i PDV. Uz ovaj trošak treba računati i na trošak upravne pristojbe (biljezi u vrijednosti od 70,00 kn i troškove za izdavanje Potvrde proizvođača od približno 330.00 kn.

Izvor: Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo.

H. Prehrambeni proizvodi

1. Obrađeno u Odjeljku II (H) Prehrambeni proizvodi – industrija poljoprivrednih - proizvoda

2. Dopunska pitanja o prehrambenoj industriji

a) Podaci o poljoprivrednim sirovinama koje se koriste u industriji te poluproizvodima koji nisu obuhvaćeni prilogom 1 Ugovoru EZ, raščlanjeni po proizvodu (vrsta proizvoda, količine, cijene, itd.);

Šifra	Naziv odjeljka i razreda iz NRMI* (NN br. 18/97)	Utrošene količine			
DA	Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda	1999. (t)	2000. (t)	2001. (t)	2002. (t)
15	Proizvodnja hrane i pića	7696183	6977817	7802259	8166740
0111	Žitarice, uljarice, krumpir, šećerna repa, hmelj	2029619	1251083	1965382	2420639
0112	Povrće za preradu	15832	17958	18106	24874
0113	Voće za preradu	40316	41033	33944	40775
0121	Kravlje mlijeko za preradu	4580345	4694377	4760523	4693727
0122	Ovčje i kozje mlijeko za preradu	31867	34862	34879	37313
0124	Jaja za preradu	1357	783	1401	1313
0500	Morske i riječne ribe za preradu	11323	12374	13801	18880
1440	Morska sol i kamena sol za preradu	11268	9695	14267	16247
1511	Meso za konzerviranje i preradu	42722	36359	41553	50206
1512	Meso peradi za obradu i konzerviranje	11176	12565	14825	17884
1513	Životinjski ostaci za preradu	9597	10641	2135	1072
1520	Ribe za dalju preradu	9967	8437	8918	8629
1532	Voćni sokovi za dalju preradu	6495	6240	8736	5765
1533	Voće i povrće za konzerviranje i dalju preradu	8673	7723	8611	7928
1541	Sirova ulja za dalju preradu	123216	126916	142724	165945
1542	Rafinirana ulja i masti za dalju preradu	13877	18367	14907	15099
1543	Margarin i jestive masnoće za dalju preradu	755	1179	1339	1451
1551	Mliječni proizvodi za dalju preradu	3264	3871	3888	4867

1561	Mlinarski proizvodi za dalju preradu	142736	143791	147839	148319
1562	Škrobni proizvodi za dalju preradu	13695	12441	14833	21165
1571	Stočna hrana za dalju preradu	16756	11844	12750	14621
1583	Šećer i melase za dalju preradu	125093	113840	112934	121817
1584	Kakao proizvodi za dalju preradu	523	452	602	847
1589	Kvasci i aditivi i ekstrakti za dalju preradu	5387	3759	4448	4852
1591	Destilirana alkoholna pića za dalju preradu	48795	39028	44457	14832
1592	Etilni alkohol iz fermentiranog materijala za dalju preradu	109754	88522	74225	53079
1593	Vina od grožđa za dalju preradu	234785	221424	250333	208241
1597	Slad za dalju preradu	46990	48253	49899	46353
16	Proizvodnja duhanskih proizvoda	25366	20409	24557	21099
0111	Suhi nefermentirani duhan	13578	8227	11064	8744
1600	Suhi fermentirani duhan	11788	12182	13493	12355

NRMI – Nomenklatura reprodukcijских materijala industrije/Izvor: DZS, Obrada MPŠ

b) Zahtjevi koji se odnose na kvalitetu poljoprivrednih sirovina koje se koriste u proizvodnji žitarica, šećera, mlijeka i jaja za proizvodnju prehrambenih proizvoda i usporedba sa zahtjevima Zajednice te sve provedene mjere usklađivanja;

ŽITARICE

Zahtjevi koji se odnose na kvalitetu žitarica propisani su u «Pravilniku o kvaliteti žita, mlinskih i pekarskih proizvoda, tjestenina i brzo smrtznutih tijesta». Pravilnik je objavljen u «Sl. Listu SFRJ» br. 13/78, ali se primjenjuje tekst pravilnika koji je objavljen u «Sl. Listu SFRJ» br. 53/83, 57/88.

Kvaliteta žitarica određena je:

- botaničkom pripadnosti,
- organoleptičkim svojstvima,
- količinom i vrstom primjesa,
- količinom vode,
- određenim fizikalnim svojstvima,
- hektolitarskom masom,
- prisutnošću štetočina,
- prisutnošću mikroorganizama i njihovih štetnih metabolita,
- prisutnošću ostataka pesticida i drugih otrovnih tvari.

Organoleptička svojstva žitarica

Žitarice namijenjene za preradu u mlinske proizvode i žitarice za neposrednu ljudsku potrošnju moraju biti zrele i zdrave. Izgled, oblik, boja i sjaj, te miris i okus žitarica moraju biti svojstveni vrsti, sorti odnosno liniji. Žitarice ne smiju imati nikakvog stranog mirisa ni okusa, osobito ne smiju imati:

- miris i okus sjemenki žitnih korova (urodica),
- miris i okus plijesni i snijeti,
- miris na skladišne štetočine,
- miris i okus pokvarenosti zbog lošeg uskladištenja,

strani miris apsorbiran u prijevozu ili tijekom skladištenja.

Vrsta i količina primjesa u žitaricama

Pod primjesama u žitaricama podrazumijevaju se sve strane tvari - koje nisu osnovno žito - i oštećena zrna. Primjesi se dijele u tri osnovne skupine:

- nečistoće stranog podrijetla,
- zrna drugih žitarica,
- oštećena zrna.

Nečistoće stranog podrijetla koje smiju biti u osnovnoj masi žitarica jesu:

- nečistoće biljnog podrijetla (ostaci slame, pljeva, pljevica, ljuske, dijelovi drveta, zrna korova),
- nečistoće životinjskog podrijetla (kukci, dijelovi kukaca, ekstremi glodavaca, dlake glodavaca i sl.),
- nečistoće mineralnog podrijetla (metalni komadići, kamenčići, pijesak, prašina, zemlja),
- ostale nečistoće (konop, papir, konac i sl.).

Zrna drugih žitarica jesu zrna koja ne pripadaju osnovnoj masi te vrste žita.

Oštećenim zrnima podrazumijevaju se:

- polomljena zrna odnosno zrna kojima su jezgre otvorene zbog mehaničkog - djelovanja ili sitni dijelovi zrna te zrna s odstranjenom klicom,
- štura zrna odnosno zrna koja su zbog loših vegetacijskih uvjeta zaostala u razvoju,
- sitna, nerazvijena zrna,
- zrna neodgovarajuće boje: zelena odnosno nezrela zrna, zrna u kojima je započeo ali je prekinut proces kvarenja,
- zrna oštećena umjetnim sušenjem: jedra zrna čiji je omotač tamnije smeđe boje, a presjek zrna ima smeđu - nesvojtvenu boju,
- zrna zaražena gljivicama glavnice, glavničava zrna ispunjena sporama smrdljive snijeti i pljesniva zrna na kojima se plijesan vidi običnim okom po površini i unutrašnjosti zrna (pokvarena zrna),
- zrna što ih je oštetila poljska stjenica,
- izgrižena zrna: zrna koja su izvana ili iznutra načele štetočine, bilo žičnjaci ili druge štetočine (pegljevi, glodavci i dr.),
- proklijala zrna: zrna s nabubrelom ili smežuranom klicom i zrna čiji su primarni korjenčići izrasli pa su vidljivi ili već odstranjeni.

Količina primjesa u žitaricama

Ukupna količina primjesa u pšenici za neposrednu ljudsku potrošnju (pšenica za kuhanje) u originalnom pakiranju ne smije iznositi više od 1%, a od toga smije biti:

- Zrna drugih žitarica najviše 0,2%
- Polomljenih zrna najviše 0,2%
- Zrna oštećenih sušenjem, izbodenih i izgriženih zrna najviše 0,5%.

Ukupna količina primjesa u osnovnoj masi raži ne smije iznositi više od 5%, a od toga smije biti:

- Nečistoće stranog podrijetla najviše 0,5%,
- Zrna oštećenih sušenjem najviše 0,1%,
- Proklijalih zrna najviše 2%,
- Ostalih oštećenih zrna najviše 2%.
- Zrna pšenice u osnovnoj masi raži u količini do 2% ne smatraju se primjesom.

- Ukupna količina primjese u osnovnoj masi ječma ne smije iznositi više od 5%, a od toga smije biti:
- Nečistoće stranog podrijetla i zrna drugih žitarica najviše 1%,
- Zrna oštećenih sušenjem najviše 0,2%,
- Prokljalih zrna i zrna izmijenjene boje koja su napale gljivice (pokvarenih), izgriženih najviše 2%,
- Polomljenih zrna najviše 4%.
- Ukupna količina primjese u osnovnoj masi zobi ne smije iznositi više od 4%, a od toga smije biti:
- Nečistoće stranog podrijetla i zrna drugih žitarica najviše 2%,
- Zrna oštećenih sušenjem najviše 0,1%,
- Zrna divlje zobi najviše 2%.
- Ukupna količina primjese u kukuruzu za neposrednu ljudsku potrošnju (kukuruz za kokice) u originalnom pakiranju ne smije iznositi više od 3%, a od toga smije biti:
- Zrna drugih žitarica najviše 0,2%,
- Polomljenih zrna najviše 2%,
- Zrna oštećenih sušenjem, izbodenih ili izgriženih najviše 0,5%.
- Ukupna količina primjese u osnovnoj masi heljde ne smije iznositi više od 5%, a od toga smije biti:
- Nečistoće stranog podrijetla i zrna drugih žitarica najviše 3%, od čega nečistoće mineralnog podrijetla najviše 0,2%,
- Oštećenih zrna najviše 3%.

Količina vode u žitaricama

Količina vode u žitaricama koje se stavljaju u promet ne smije iznositi više od 14%. Udio vode u pšenici za kuhanje u originalnom pakiranju ne smije biti veći od 13%. Količina vode u zrnu kukuruza za kokice smije iznositi do 14%.

Određena fizikalna svojstva

Pšenica za kuhanje koja se stavlja u promet u originalnom pakiranju mora osim navedenih uvjeta udovoljavati i sljedećim uvjetima: zrna moraju biti iste sorte, oblikom i veličinom ujednačena tako da ih na situ otvora 2,8 mm ostaje najmanje 85% i moraju biti brašnaste strukture endosperma.

Hektolitarska masa

Pod hektolitarskom masom podrazumijeva se masa hektolitara žita izražena u jednom kg i iznosi najmanje:

Za pšenicu za kuhanje	76
Za ječam	65
Za zob	50
Za raž	72
Za heljdu	55.

Prisutnost štetočina

Žitarice koje se stavljaju u promet ne smiju sadržavati žive skladištene štetočine ni druge kukce u bilo kojem razvojnem obliku. Žitarice u skladištu smiju sadržavati do četiri uginula kukca ili njihove dijelove na 1 kg mase ili 3 dlake glodavca.

Žitarice za neposrednu ljudsku potrošnju u originalnom pakiranju ne smiju sadržavati ni žive ni uginule kukce, ni njihove dijelove, a niti ekstremente ni dlake glodavaca.

ŠEĆER

Zahtjevi koji se odnose na kvalitetu šećera propisani su u «Pravilniku o kvaliteti masti i ulja biljnog porijekla, margarina, majoneze, šećera i ostalih saharida i meda». Pravilnik je objavljen u «Sl. Listu SFRJ» br. 13/78, ali se primjenjuje tekst pravilnika koji je objavljen u «Sl. Listu SFRJ», br. 19/63, 2/64, 1/67, 27/71, 59/77, te 4/85 i 27/85.

Šećer je proizvod dobiven po odgovarajućem tehnološkom postupku iz šećerne repe ili šećerne trske koji sadrži najmanje 99,60% čiste saharoze.

Prema kvaliteti, šećer se može stavljati u promet kao konzumni rafinirani šećer i konzumni bijeli šećer. Šećer se može stavljati u promet kao šećer u kristalu, oblikovani šećer i mljeveni šećer (šećer u prahu).

Konzumni rafinirani šećer koji se stavlja u promet mora ispunjavati sljedeće uvjete:

- da je masa šećera potpuno bijele boje;
- da sadrži najmanje 99,80% čiste saharoze;
- da ne sadrži više od 0,08% vode;
- da ne sadrži više od 0,02% pepela;
- da je boja u ekstinkciji po Langeu - najviše 0,050;
- da ima sladak okus i da nema strani miris i okus, mehaničke primjese i sredstva za bijeljenje i bojenje;
- da ne sadrži više od 0,05% inverta;
- da je vodena otopina (jedan dio šećera na dva dijela vode) bistra, slatkog okusa i bez taloga, a reakcija na lakmus neutralna.
- Konzumni bijeli šećer koji se stavlja u promet mora ispunjavati sljedeće uvjete:
 - da je masa šećera potpuno bijele boje;
 - da sadrži najmanje 99,60% čiste saharoze;
 - da ne sadrži više od 0,20% vode;
 - da ne sadrži više od 0,15% pepela;
 - da je boja u ekstinkciji po Langeu - najviše 0,10;
 - da ima sladak okus i da nema strani miris i okus, mehaničke primjese i sredstva za bijeljenje i bojenje;
 - da ne sadrži više od 0,05% inverta;
 - da je vodena otopina (jedan dio šećera na dva dijela vode) bistra, slatkog okusa i bez taloga, a reakcija na lakmus neutralna.

Prema veličini kristala (granulacija), sortirani šećer u kristalu stavlja se u promet sa oznakom: «FF», «F», ili «G», a nesorirani - sa oznakom: «N».

Kod sortiranog šećera najmanje 80% šećera čine kristali odgovarajuće veličine. Šećer se po veličini kristala sortira na sljedeći način:

Vrsta	Prolazi kroz sito, veličine otvora u mm	Ostaje u situ, veličine otvora u mm
G	2,2	1,4
F	1,4	0,8
FF	0,8	-

Oblikovani šećer (šećer u kocki i sl.) mora u smislu kvalitete odgovarati uvjetima propisanim za konzumni rafinirani šećer.

Mljeveni šećer je samljeveni konzumni rafinirani šećer, a stavlja se u promet kao šećer u prahu čije su čestice manje od 0,15 mm ili kao krupice šećera čije su čestice veličine od 0,15 do 0,30 mm.

Relativna vlažnost zraka u skladištu u kojem se sprema šećer ne smije biti veća od 75%.

MLIJEKO

U Republici Hrvatskoj u određivanju kakvoće svježeg sirovog mlijeka dobivenog od krava, ovaca i koza primjenjuje se Pravilnik o kakvoći svježeg sirovog mlijeka («Narodne novine» br. 102/00) čije odredbe su usklađene sa zahtjevima Smjernice EU 42/96.

U Pravilniku je propisano da se kakvoća mlijeka utvrđuje za sljedeće parametre:

- mliječna mast gdje je propisano da mlijeko treba sadržavati najmanje :
 - kravlje mlijeko 3,2 %
 - ovčje mlijeko 4 %
 - kozje mlijeko 2,8 %
- udio bjelančevina u mlijeku treba biti najmanje za:
 - kravlje mlijeko 3,0 %
 - ovčje mlijeko 3,8 %
 - kozje mlijeko 2,5 %
- broj mikroorganizama, gdje standardna kakvoća za:
 - kravlje mlijeko 100.000 mikroorganizama
 - ovčje i kozje mlijeko 1.500.000 mikroorganizama
 - broj somatskih stanica, gdje je standardna kakvoća za:
 - kravlje mlijeko 400.000 somatskih stanica

Osim navedenog u mlijeku se utvrđuje nazočnost rezidua prema propisima koji vrijede EU

Ispitivanje se obavlja na minimalno propisanom broju uzoraka svakog mjeseca, prema odredbama navedene Smjernice.

Ispitivanje mlijeka organizirano je u Republici Hrvatskoj od 2003. godine u središnjem laboratoriju za sve uzorke na dostatnom broju uređaja za utvrđivanje pojedinih parametara kakvoće.

Na temelju ovih ispitivanja obavlja se i obračun plaćanja otkupljenog mlijeka.

JAJA

Određivanje kvalitete jaja utvrđuje se na temelju Pravilnika o kvaliteti jaja i proizvoda od jaja («Narodne novine» br. 53/91, 96/97 i 128/97).

Pravilnikom su propisani uvjeti kojima glede kvalitete moraju udovoljavati jaja, te uvjeti za očuvanje njihove kvalitete.

Jaja se glede kvalitete svrstavaju u sljedeće razrede kvalitete kao jaja:

- ekstra kvalitete
- prve kvalitete
- druge kvalitete
- treće kvalitete

Jaja prve i druge kvalitete stavljaju se u trgovinu klasirana prema masi u 10 klasa, dok su jaja treće kvalitete namijenjena preradi.

Usporedba temeljnih zahtjeva za žitarice, šećer, jaja i mlijeko propisanih u pravilnicima važećim u Republici Hrvatskoj s temeljnim zahtjevima propisanim u EU nije prikazana budući je tek u tijeku procjena njihove usklađenosti. Isto tako,

u okviru programa CARDS 2002, već navedenog projekta: Capacity Building in the Area of Agriculture, Live Animals and Food Products, Food quality sub-sector planirana je između ostalog izrada detaljne analize usklađenosti propisa o kakvoći prehrambenih proizvoda s EU regulativom.

c) Mjere koje utječu na cijenu sirovina, posebice mjere poljoprivredne politike te navesti sve kompenzacijske mjere koje se odnose na prehrambene proizvode (proizvodnja, izvozne i uvozne premije).

Mjere poljoprivredne politike koje utječu na sirovine za proizvodnju prehrambenih proizvoda opisane su u poglavlju 7. II. U Republici Hrvatskoj se ne primjenjuju kompenzacijske mjere odnosno izvozne subvencije niti za jedan poljoprivredni ili prehrambeni proizvod. Sastojci se posebno ne subvencioniraju kao sirovine za proizvodnju prehrambenih proizvoda.

I. Tekstil i odjeća, koža i obuća

1. Proizvodnja i potrošnja

Glavne djelatnosti:

- Tekstil: proizvodnja pamučne pređe i pređe od poliesterskih filamenata
proizvodnja pamučnih i vunениh tkanina
proizvodnja čarapa
- Industrija odjeće:
proizvodnja muške, ženske, dječje, radne i sportske odjeće
proizvodnja muškog, ženskog i dječjeg rublja

a) Instalirani proizvodni kapaciteti i stupanj njihovog korištenja

Maksimalni kapaciteti

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila			
T	40.239	41.810	39.872
tis. m2	155.410	148.457	121.775
kom	900	900	50
18 Proizvodnja odjeće			
T	4.099	4.163	3.265
tis. m2	23.894	23.940	22.316
19 Koža i obuća			
T	24.024	23.059	23.447
tis. m2	3.822	2.124	1.732
kom	813.802	682.443	179.141
tis. pari	27.319	13.336	22.355
19.10 Štavljени proizvodi			
T	23.359	22.880	23.280
tis. m2	3.822	2.124	1.732
19.20 Kožna galanterija			
T	160	179	167
kom	813.802	682.443	179.141

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

18.10 Kožna odjeća	tis. m2	397	413	328
19.30 Obuća	tis. pari	27.319	13.336	22.355

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Stupanj korištenje kapaciteta %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	47	48	53
18 Proizvodnja odjeće	56	54	58
19 Koža i obuća	33	37	42
19.10 Štavljeni proizvodi	12	17	22
19.20 Kožna galanterija	33	18	35
18.10 Kožna odjeća	9	12	17
19.30 Obuća	44	45	48

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Sadašnja proizvodnja - količinski i vrijednosno

Sadašnja proizvodnja- količinski

Naziv	1999	2000	2001	
17 Proizvodnja tekstila				
T	19.342	18.598	20.242	
tis. m2	84.505	82.075	74.505	
kom	54	40	12	
18 Proizvodnja odjeće				
T	1.558	1.554	1.433	
tis. m2	13.084	12.729	12.739	
19 Koža i obuća				
T	1.433	2.411	2.559	
tis. m2	505	363	303	
Kom	304.441	152.803	91.670	
tis. pari	7.427	4.380	7.318	
19.10 Štavljeni proizvodi				
T	1.395	2.388	2.456	
tis. m2	505	363	303	
19.20 Kožna galanterija				
T	38	23	103	
kom	304.441	152.803	91.670	
18.10 Kožna odjeća	tis. m2	20	43	44
19.30 Obuća	tis. pari	7.427	4.380	7.318

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Sadašnja proizvodnja- vrijednosno 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	1.554.501	1.342.951	1.719.304
18 Proizvodnja odjeće	1.038.869	1.046.157	1.084.106
19 Koža i obuća	376.018	400.905	388.623

19.10 Štavljani proizvodi	68.754	62.179	68.131
19.20 Kožna galanterija	22.346	20.097	10.965
18.10 Kožna odjeća	10.370	16.383	17.836
19.30 Obuća	284.918	318.629	309.527

Izvor: DZS

NAPOMENA: Na dopunsko pitanje o odjeći, da razlučimo domaću proizvodnju odjevnih predmeta od predmeta proizvedenih prema ugovoru o kooperaciji, nismo u mogućnosti odgovoriti jer ne raspolažemo službenim statističkim podacima.

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja

000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	1.840.127	2.484.528	3.703.334
18 Proizvodnja odjeće	-961.487	-331.335	-586.593
19 Koža i obuća	491.855	533.318	495.634
19.10 Štavljani proizvodi	68.644	271.525	531.267
19.20 Kožna galanterija	79.317	105.743	114.843
18.10 Kožna odjeća	-6.191	-8.677	-48.717
19.30 Obuća	340.893	156.049	-150.476

Izvor: DZS

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba : (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	0,25	-0,01	0,05
18 Proizvodnja odjeće	2,28	6,64	3,75
19 Koža i obuća	-1,92	-1,95	-2,42
19.10 Štavljani proizvodi	0,32	-0,14	-0,18
19.20 Kožna galanterija	-0,19	-0,22	-0,27
18.10 Kožna odjeća	7,14	3,97	1,32
19.30 Obuća	-2,79	-6,28	7,13

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina/Robna razmjena

a) Uvoz(uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije(EU), navedite glavne zemlje porijekla

Uvoz iz EU, količinski, kg

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	18 995 436	27 507 275	33 939 528
18 Proizvodnja odjeće	256 364 743	10 248 595	8 430 815
19 Koža i obuća	12 623 784	12 705 443	11 070 427
19.10 Štavljani proizvodi	433 809	2 149 251	3 122 315
19.20 Kožna galanterija	819 434	1 132 099	1 322 693
18.10 Kožna odjeća	94 519	64 933	22 642

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

19.30 Obuća	11 370 541	9 379 093	6 625 418

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, vrijednosno 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	921 182	1 923 062	2 733 653
18 Proizvodnja odjeće	939 012	1 516 202	1 133 511
19 Koža i obuća	1 166 759	1 282 649	1 326 359
19.10 Štavljani proizvodi	29 535	284 009	600 299
19.20 Kožna galanterija	65 910	89 045	97 530
18.10 Kožna odjeća	33 052	22 184	8 126
19.30 Obuća	1 071 314	909 595	628 530

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, količinski, kg

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	13 873 117	16 111 214	20 261 466
18 Proizvodnja odjeće	3 006 029	3 776 584	5 211 983
19 Koža i obuća	4 094 721	4 313 598	5 529 960
19.10 Štavljani proizvodi	434 061	499 360	507 629
19.20 Kožna galanterija	432 377	695 387	897 664
18.10 Kožna odjeća	26 492	15 338	23 592
19.30 Obuća	3 228 283	3 118 851	4 124 668

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, vrijednosno/ 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	578 290	459 291	771 116
18 Proizvodnja odjeće	353 401	294 481	481 150
19 Koža i obuća	290 814	265 174	369 429
19.10 Štavljani proizvodi	24 815	16 953	26 342
19.20 Kožna galanterija	40 061	28 716	48 806
18.10 Kožna odjeća	3 546	4 983	7 579
19.30 Obuća	225 937	219 505	294 281

Izvor: DZS

Glavne zemlje porijekla: Italija i Njemačka

b) Izvoz(količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, količinski/kg

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	13.394.654	16.145.550	17.740.021
18 Proizvodnja odjeće	12.131.524	12.614.456	13.084.006
19 Koža i obuća	9.325.563	12.583.144	14.507.358
19.10 Štavljani proizvodi	1.282.469	3.733.154	4.321.921
19.20 Kožna galanterija	331.620	426.418	451.557

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

18.10 Kožna odjeća	127.140	97.947	151.144
19.30 Obuća	7.711.474	8.423.572	9.733.880

Izvor: DZS

Izvoz u EU, vrijednosno/ 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	907.313	1.158.101	1.333.332
18 Proizvodnja odjeće	3.023.517	3.042.704	3.069.760
19 Koža i obuća	1.253.409	1.367.327	1.518.216
19.10 Štavljani proizvodi	35.238	93.360	152.655
19.20 Kožna galanterija	31.272	34.812	35.820
18.10 Kožna odjeća	53.923	49.951	81.484
19.30 Obuća	1.186.899	1.239.155	1.329.741

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, količinski/kg

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	4.044.272	4.128.964	4.173.464
18 Proizvodnja odjeće	1.460.587	1.268.638	1.203.472
19 Koža i obuća	722.790	910.357	1.316.698
19.10 Štavljani proizvodi	135.843	276.943	734.910
19.20 Kožna galanterija	81.105	78.768	62.202
18.10 Kožna odjeća	2.141	4.253	2.947
19.30 Obuća	505.842	554.646	519.586

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, vrijednosno/ 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	187.534	201.674	187.407
18 Proizvodnja odjeće	210.332	204.391	215.601
19 Koža i obuća	65.688	73.723	70.561
19.10 Štavljani proizvodi	11.359	6.118	10.849
19.20 Kožna galanterija	6.383	8.648	6.638
18.10 Kožna odjeća	673	838	774
19.30 Obuća	47.945	58.957	53.074

Izvor: DZS

c) Pokazatelji izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja %

Izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	70,43	101,25	88,45
18 Proizvodnja odjeće	311,29	310,38	303,05
19 Koža i obuća	350,81	359,45	408,82
19.10 Štavljani proizvodi	67,77	159,99	239,99
19.20 Kožna galanterija	168,51	216,25	387,21

18.10 Kožna odjeća	526,48	310,01	461,19
19.30 Obuća	433,40	407,41	446,75

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	88,80	186,26	203,85
18 Proizvodnja odjeće	118,73	178,71	148,94
19 Koža i obuća	381,61	392,48	436,36
19.10 Štavljani proizvodi	67,61	496,67	919,76
19.20 Kožna galanterija	423,46	642,41	1.334,57
18.10 Kožna odjeća	366,78	157,05	88,05
19.30 Obuća	453,05	356,38	298,14

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike

a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak/ukupno za industriju

Promet, 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	1.411.065	1.372.776	1.469.202
18 Proizvodnja odjeće	2.582.293	2.582.786	3.119.131
19 Koža i obuća	836.429	843.099	898.859
19.10 Štavljani proizvodi	141.862	143.972	150.896
19.20 Kožna galanterija	94.155	69.273	124.925
18.10 Kožna odjeća	24.103	26.255	25.957
19.30 Obuća	600.411	629.853	623.038

Izvor: DZS

Bruto dodana vrijednost (BDV), 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	535.035	521.777	497.449
18 Proizvodnja odjeće	1.268.691	1.260.679	1.397.556
19 Koža i obuća	364.758	385.597	418.505

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Promet / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	1,51	1,31	1,29
18 Proizvodnja odjeće	2,77	2,47	2,73
19 Koža i obuća	0,90	0,81	0,79
19.10 Štavljani proizvodi	0,15	0,14	0,13
19.20 Kožna galanterija	0,10	0,06	0,11
18.10 Kožna odjeća	0,03	0,03	0,02
19.30 Obuća	0,64	0,60	0,55

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Bruto dodana vrijednost (BDV) / Industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	1,83	1,65	1,47
18 Proizvodnja odjeće	4,33	3,99	4,14
19 Koža i obuća	1,24	1,22	1,24

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	249	246	240
18 Proizvodnja odjeće	452	443	431
19 Koža i obuća	163	155	149
19.10 Štavljani proizvodi	15	17	18
19.20 Kožna galanterija	57	53	49
18.10 Kožna odjeća	12	13	15
19.30 Obuća	91	85	82

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak/ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	11. 956	11. 578	9. 819
18 Proizvodnja odjeće	30. 890	29 .506	27. 592
19 Koža i obuća	10. 803	10. 360	9. 519
19.10 Štavljani proizvodi	1.255	1.299	1.013
19.20 Kožna galanterija	400	446	479
18.10 Kožna odjeća	248	231	216
19.30 Obuća	9.148	8.615	8.657

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta/ ukupno industrija, %

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	3,95	3,93	3,55
18 Proizvodnja odjeće	10,19	10,03	9,92
19 Koža i obuća	3,57	3,52	3,53
19.10 Štavljani proizvodi	0,41	0,44	0,35
19.20 Kožna galanterija	0,13	0,15	0,17
18.10 Kožna odjeća	0,08	0,08	0,08
19.30 Obuća	3,02	2,93	3,01

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja-stupanj koncentracije sektora(po prometu); Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; Postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
17 Proizvodnja tekstila	20	213	16	17	213	16	16	210	14
18 Proizvodnja odjeće	53	368	31	50	363	30	59	343	29
19 Koža i obuća	27	127	9	29	118	8	28	113	8
19.10 Štavljani proizvodi	4	10	1	4	12	1	3	14	1
19.20 Kožna galanterija	2	55	-	3	50	-	3	46	-
18.10 Kožna odjeća	1	11	-	1	12	-	2	13	-
19.30 Obuća	21	62	8	22	56	7	22	53	7

S (srednja) ; M(mala) ; V(velika)/ Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina u 000 kn

Naziv	1997	1998	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	21.138	16.522	53.822	27.943	215.875
18 Proizvodnja odjeće	56.216	107.924	98.297	114.657	307.599
19 Koža i obuća	21.671	21.968	22.391	38.353	62.213

Izvor: DZS

Na ostala pitanja nismo u mogućnosti odgovoriti jer ne raspolažemo službenim statističkim podacima.

e) Strani kapital i tehnologija

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila (000 USD)	-	-	2 161,83
18 Proizvodnja odjeće (000 USD)	138,77	292,08	213,54
19 Koža i obuća (000 USD)	425,23	-	-

Izvor: HNB

f) Vodeća trgovačka društva – prema podacima iz 2001 godine od ZAP-a

Tekstil – po zaposlenosti

Društvo	zaposleni	javno	privatno
Pamučna industrija Duga Resa d.d. u stečaju, Duga Resa	1121		da
Čateks d.d., Čakovec	613		da
Pazinka d.d. u stečaju, Pazin	577		
TKZ d.d., Zagreb	556		da
Dalmatinka d.d. u stečaju, Sinj	543		
MTČ Tvornica čarapad.d., Čakovec	498		da
Regeneracija d.d., Zabok	473	da	
Jadran d.d., Zagreb	395		da
Prevent Zlatar d.o.o., Zlatar	381		da
Lola Ribar d.d., Karlovac	347		da

Izvor: HGK

Tekstil - po ukupnom prihodu

Društvo	javno	privatno
Čateks d.d., Čakovec		da
Pazinka d.d. u stečaju, Pazin		

TKZ d.d., Zagreb		da
Pamučna industrija Duga Resa d.d. u stečaju, Duga Resa		
Lola Ribar d.d., Karlovac		da
Regeneracija d.d., Zabok	da	
Jadran d.d., Zagreb		da
MTČ Tvornica čarapa d.d., Čakovec		da
Unitas d.d., Zagreb		da
Dalmatinka d.d., u stečaju, Sinj		

Izvor: HGK

Odjeća - po zaposlenosti

Društvo	zaposleno	javno	privatno
Varteks d.d., Varaždin	4203		da
Kamensko d.d., Zagreb	1840		da
Heruc galerija d.o.o., Zagreb	1227		da
VIS Konfekcija d.d., Varaždin	786		da
NIK-Proizvodnja d.o.o, u stečaju, Zagreb	777		
Kotka d.d., Krapina	722		da
Galeb d.d., Omiš	665		da
Orljava GJKZ, Požega	600	da	
RIO d.d., Rijeka	595		da
Sloga IMK d.d., Požega	591		da

Izvor: HGK

Odjeća - po ukupnom prihodu

Društvo	javno	privatno
Varteks d.d., Varaždin		da
Benetton Croatia d.o.o., Osijek		da
Kamensko d.d., Zagreb		da
Heruc galerija d.o.o., Zagreb		da
MTČ d.d., Čakovec		da
Galeb d.d., Omiš		da
Betex d.o.o., Belica		da
Kotka d.d., Krapina		da
MTČ Tvornica rublja d.d., Čakovec		da
VIS Konfekcija d.d., Varaždin		da

Izvor: HGK

Koža i obuća - po zaposlenosti

Društvo	zaposleno	javno	privatno
Jelen d.d., Čakovec	902		da
Ivančica d.d. Ivanec	869		da
Sloga d.d., Koprivnica	815		da
Meiso d.d., Goričan	812	da	

INKOP d.d., Poznanovec	681		da
JLQ d.o.o., Ludbreg	623		da
KIO d.o.o., Karlovac	353		da
B.M.V. d.o.o., Varaždin	340		da
KMB d.o.o., Ludbreg	180		da
HOGL+LORENZ d.o.o., Varaždin	166		da

Izvor: HGK

Koža i obuća - po ukupnom prihodu

Društvo	javno	privatno
Sloga d.d., Koprivnica		da
Jelen d.d., Čakovec		da
Ivančica d.d., Ivanec		da
INKOP d.d., Poznanovec		da
Duma kože d.o.o., Zagreb		da
Meiso d.d. Goričan	da	
KIO d.o.o., Karlovac		da
Borovo-Kožna obuća d.o.o., Vukovar	da	
Psunj d.d., Rešetari		da
JLQ d.o.o., Ludbreg		da

Izvor: HGK

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U djelatnostima tekstil, odjeća, koža i obuća monopoli nisu prisutni.

h) Produktivnost po zaposlenom i satu rada

Produktivnost po zaposlenom / indeks *

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	99,9	106,6	120,4
18 Proizvodnja odjeće	95,7	101,3	106,2
19 Koža i obuća	95,6	97,8	113,0
19.10 Štavljani proizvodi	85,8	164,0	210,0
19.20 Kožna galanterija	60,1	52,2	181,0
18.10 Kožna odjeća	98,1	106,8	135,4
19.30 Obuća	98,4	95,2	107,9

Izvor: DZS, - omjer indeksa fizičkog obujma industrijske proizvodnje i indeksa broja zaposlenih

** DZS ne obračunava proizvodnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća/000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	236.644	244.654	244.743
18 Proizvodnja odjeće	236.644	582.195	623.238
19 Koža i obuća	178.613	186.833	196.652
19.10 Štavljani proizvodi	21.316	21.969	21.977
19.20 Kožna galanterija	9.605	9.056	11.076

18.10 Kožna odjeća	4.333	4.558	6.026
19.30 Obuća	147.692	155.808	163.599

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala/ 000 kn

Naziv	1999	2000	2001
17 Proizvodnja tekstila	588 756	559 778	646 572
18 Proizvodnja odjeće	588 756	654 318	707 209
19 Koža i obuća	230 645	-	288 784
19.10 Štavljene proizvodi	67.737	64.884	65.563
19.20 Kožna galanterija	21.119	19.045	29.420
18.10 Kožna odjeća	6.439	4.451	5.791
19.30 Obuća	141.789	-	193.801

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključite i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

Standardi

U Državnom zavodu za normizaciju i mjeriteljstvo djeluju tehnički odbori (TO)koji rade na uvađanju hrvatskih normi i to:

TO 38 Tekstilni proizvodi

TO 120 Koža i obuća

Ovo pitanje je detaljno obrađeno u odgovorima u Chapter 1.II.B

Specifični ekološki zahtjevi

Procjena utjecaja projekta na okoliš vrši se u skladu s odredbama Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš (N.N. 59/2000), prema kojem se ocjenjuje prihvatljivost projekta i donose se mjere zaštite okoliša.Procjena utjecaja na okoliš obvezna je za zahvate određene u Popisu zahvata koji čine sastavni dio navedenoga Pravilnika i to:

Za proizvodnju tekstila:

- priprema i predenje tekstilnih vlakana te proizvodnja tkanina,kapaciteta 2500 t/god. i većeg
- dovršavanje tekstila,kapaciteta 200 t/god. i većeg

Za proizvodnju kože:

- za preradu kože i krzna(štavljenje i obrada,dorada i bojenje krzna),kapaciteta 20 t/god. i većeg

Ovo pitanje je detaljno obrađeno u odgovorima u Chapter 22. Environment II. Sectoral policies, pitanje 5.

5. Poticaji

a) Za ulaganja

b) Za izvoz

c) Ostali

Obrađeno u Odjeljku II.(A)t.5

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike: ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje; pravila o poreznim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Obrađeno u Odjeljku II.(A)t.6

7. Trgovinski sustav

a) Nekarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote

Obrađeno u Odjeljku II.(A)t.7

8. Predviđanja i rokovi

a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)

b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije

Obrađeno u Odjeljku II.(A) t.8

Sadašnji i predviđeni planovi za modernizaciju

kn

	sadašnji	predviđeni
Tekstil i odjeća	25 750 000	1 500 000
Koža i obuća	10 100 000	7 100 000

Izvor: Fond za razvoj i zapošljavanje

9. Usklađivanje nacionalnoga zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice

a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera

b) Vremenski raspored

Obrađeno u Odjeljku II.(A)t.9

Dopunska pitanja o odjeći

Molimo razlučite domaću proizvodnju odjevnih predmeta od poslova dorade (usluga)

Šifra	Naziv - NKD odjeljak/skupina/razred	Jedinica mjere	Proizvodnja 1999.		Usluge 1999.		Ukupno 1999.	
			Količine	Vrijednost (tis.kn)	Količine	Vrijednost (tis.kn)	Količine	Vrijednost (tis.kn)
18.1	Proizvodnja kožne odjeće	TIS.M2	20	10.370	184	9.028	204	19.398
18.10	Proizvodnja kožne odjeće	TIS.M2	20	10.370	184	9.028	204	19.398
18.2	Proizvodnja ostale odjeće i pribora za odjeću			1.026.652		786.325		1.812.977
18.21	Proizvodnja radnih odijela	TIS.M2	2.444	84.975	230	4.279	2.674	89.254
18.22	Proizvodnja ostale vanjske odjeće	TIS.M2	5.712	582.261	16.600	590.627	22.312	1.172.888
18.23	Proizvodnja rublja			248.340		170.490		418.830
18.23.1	Rublje, pleteno i kukičano	T	819	108.576	929	39.779	1.748	148.355

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

18.23.2	Rublje od tkanina	TIS.M2	1.824	65.776	6.663	107.131	8.487	172.908
18.23.3	T-majice, potkošulje i ostale majice, pletene ili kukičane	T	648	73.988	785	23.580	1.433	97.568
18.24	Proizvodnja ostale odjeće i pribora za odjeću, d. n.			111.076		20.928		132.005
18.24.11	Odjeća i pripbor za odjeću, za dojenčad i malu djecu, pleteni ili kukičani	TIS.M2	2.300	61.598	143	1.890	2.443	63.488
18.24.12	Trenirke, skijaška odijela, kupaći kostimi i ostala odjeća za sport i rekreaciju, pletena ili kukičana	T	47	9.457	106	10.688	153	20.145
18.24.13		T	0	0	23	1.776	23	1.776
18.24.14		TIS.M2	0	0	170	1.700	170	1.700
18.24.2	Odjeća za dojenčad i malu djecu, trenirke i ostali odjevni predmeti, pribor za odjeću i dijelovi odjeće, od tkanina	TIS.M2	537	35.740	417	4.685	954	40.424
18.24.3	Pribor za odjeću od kože; odjeća od pusta ili netkanog tekstila; odjeća od impregniranog tekstila	TIS.M2	244	3.906	4	190	248	4.096
18.24.4	Šeširi i kape	TIS.M2	3	375	0	0	3	375
18.3	Dorada i bojenje krzna; proizvodnja proizvoda od krzna	M2	432	657	15.003	975	15.435	1.632
18.30	Dorada i bojenje krzna; proizvodnja proizvoda od krzna	M2	432	657	15.003	975	15.435	1.632

Šifra	Naziv - NKD odjeljak/skupina/razred	Jedinica mjere	Proizvodnja 2000.		Usluge 2000.		Ukupno 2000.	
			Količine	Vrijednost (tis.kn)	Količine	Vrijednost (tis.kn)	Količine	Vrijednost (tis.kn)
18.1	Proizvodnja kožne odjeće	TIS.M2	24	10.808	144	8.395	168	19.203
18.10	Proizvodnja kožne odjeće	TIS.M2	24	10.808	144	8.395	168	19.203
18.2	Proizvodnja ostale odjeće i pribora za odjeću			1.028.500		781.795		1.810.295
18.21	Proizvodnja radnih odijela	TIS.M2	2.104	73.603	259	6.052	2.363	79.655
18.22	Proizvodnja ostale vanjske odjeće	TIS.M2	5.836	613.021	15.714	546.537	21.550	1.159.558
18.23	Proizvodnja rublja			235.367		193.823		429.190
18.23.1	Rublje, pleteno i kukičano	T	754	84.509	776	36.264	1.530	120.773
18.23.2	Rublje od tkanina	TIS.M2	1.901	69.795	6.898	123.648	8.799	193.443
18.23.3	T-majice, potkošulje i ostale majice, pletene ili kukičane	T	720	81.063	735	33.912	1.455	114.975
18.24	Proizvodnja ostale odjeće i pribora za odjeću, d. n.			106.509		35.383		141.892
18.24.11	Odjeća i pripbor za odjeću, za dojenčad i malu djecu, pleteni ili kukičani	TIS.M2	1.887	59.018	921	14.404	2.808	73.422
18.24.12	Trenirke, skijaška odijela, kupaći kostimi i ostala odjeća za sport i rekreaciju, pletena ili	T	41	8.288	76	11.641	117	19.929

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

	kukičana							
18.24.13		T	0	0	24	1.797	24	1.797
18.24.14		TIS.M2	0	0	191	1.913	191	1.913
18.24.2	Odjeća za dojenčad i malu djecu, trenirke i ostali odjevni predmeti, pribor za odjeću i dijelovi odjeće, od tkanina	TIS.M2	860	36.087	434	5.628	1.294	41.715
18.24.3	Pribor za odjeću od kože; odjeća od pusta ili netkanog tekstila; odjeća od impregniranog tekstila	TIS.M2	99	3.017	0	0	99	3.017
18.24.4	Šeširi i kape	TIS.M2	1	98	0	0	1	98
18.3	Dorada i bojenje krzna; proizvodnja proizvoda od krzna	M2	247	231	15.341	844	15.588	1.075
18.30	Dorada i bojenje krzna; proizvodnja proizvoda od krzna	M2	247	231	15.341	844	15.588	1.075

Šifra	Naziv - NKD odjeljak/skupina/razred	Jedinica mjere	Proizvodnja 2001.		Usluge 2001.		Ukupno 2001.	
			Količine	Vrijednost (tis.kn)	Količine	Vrijednost (tis.kn)	Količine	Vrijednost (tis.kn)
18.1	Proizvodnja kožne odjeće	TIS.M2	44	17.835	240	13.935	284	31.770
18.10	Proizvodnja kožne odjeće	TIS.M2	44	17.835	240	13.935	284	31.770
18.2	Proizvodnja ostale odjeće i pribora za odjeću			1.065.072		771.208		1.836.280
18.21	Proizvodnja radnih odijela	TIS.M2	2.139	79.082	83	2.838	2.222	81.920
18.22	Proizvodnja ostale vanjske odjeće	TIS.M2	6.401	662.932	14.601	527.983	21.002	1.190.914
18.23	Proizvodnja rublja			212.737		201.092		413.829
18.23.1	Rublje, pleteno i kukičano	T	726	81.372	914	39.537	1.640	120.910
18.23.2	Rublje od tkanina	TIS.M2	1.730	60.518	7.168	131.278	8.898	191.796
18.23.3	T-majice, potkošulje i ostale majice, pletene ili kukičane	T	648	70.847	864	30.277	1.512	101.124
18.24	Proizvodnja ostale odjeće i pribora za odjeću, d. n.			110.320		39.295		149.616
18.24.11	Odjeća i pribor za odjeću, za dojenčad i malu djecu, pleteni ili kukičani	TIS.M2	1.561	58.756	1.101	8.266	2.662	67.022
18.24.12	Trenirke, skijaška odijela, kupaci kostimi i ostala odjeća za sport i rekreaciju, pletena ili kukičana	T	25	6.806	93	15.824	118	22.630
18.24.13		T	0	0	24	1.809	24	1.809
18.24.14		TIS.M2	0	0	192	1.921	192	1.921
18.24.2	Odjeća za dojenčad i malu djecu, trenirke i ostali odjevni predmeti, pribor za odjeću i dijelovi odjeće, od tkanina	TIS.M2	886	39.404	873	11.476	1.759	50.879
18.24.3	Pribor za odjeću od kože; odjeća od pusta ili netkanog tekstila; odjeća od	TIS.M2	65	5.297	0	0	65	5.297

	impregniranog tekstila							
18.24.4	Šeširi i kape	TIS.KOM.	1	58	0	0	1	58
18.3	Dorada i bojenje krzna; proizvodnja proizvoda od krzna	M2	81	75	21.000	1.197	21.081	1.272
18.30	Dorada i bojenje krzna; proizvodnja proizvoda od krzna	M2	81	75	21.000	1.197	21.081	1.272

5. Namještaj

- a) Tapezirani namještaj, stolice i sjedala;
- b) Namještaj za urede i dućane (osim stolica i sjedala);
- c) Namještaj za kuhinju (osim stolica i sjedala);
- d) Ostali namještaj (osim stolica i sjedala);
- e) Madraci

1. Proizvodnja i potrošnja

a) Instalirani proizvodni kapacitet i stupanj njihovog korištenja

Instalirani proizvodni kapacitet, kom/god

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizv. stolica i sjed.	6,184.134	7,609.646	8,075.168
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	415.056	469.879	416.724
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	397.759	395.788	440.656
36.14 proizv. ost. namještaja	636.918	688.022	644.615
36.15 proizv. madraca	498.000	812.200	1,041.828

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	87,3	89,4	75,0
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	86,5	69,5	93,5
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	33,7	33,4	24,0
36.14 proizv. ost. namještaja	61,2	55,8	69,8
36.15 proizv. madraca	42,8	64,7	76,0

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (količinski) kom/god

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizv. stolica i sjed.	5,397.636	6,803.436	6,064.094
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	359.025	326.559	389.623
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	134.311	132.186	130.544
36.14 proizv. ost. namještaja	389.722	384.341	450.413

36.15 proizv. madraca	213.529	525.504	792.786

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	461.115	493.749	512.581
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	180.829	182.847	152.762
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	109.415	117.610	105.945
36.14 proizv. ost. namještaja	460.684	332.576	303.326
36.15 proizv. madraca	69.228	125.842	120.737

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potrošnja, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	331.308	356.044	272.550
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	157.327	118.042	177.206
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	188.835	220.125	222.288
36.14 proizv. ost. namještaja	544.380	483.689	532.995
36.15 proizv. madraca	72.109	138.409	144.887

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Ne raspolažemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba

(proizvodnja – izvoz)

(proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	0.38	0.30	-0.22
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	0.71	0.54	0.58
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	0.55	0.51	0.43
36.14 proizv. ost. namještaja	0.31	0.03	-0.12
36.15 proizv. madraca	0.53	0.73	0.65

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	6.172	6.664	6.389
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	1.688	1.758	2.697
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	1.419	1.843	2.405
36.14 proizv. ost. namještaja	9.734	13.910	16.732
36.15 proizv. madraca	978	1.202	1.569

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	116,5	135,7	154,9
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	39,4	43,5	62,7
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	40,3	48,4	61,1
36.14 proizv. ost. namještaja	211,1	235,8	285,4
36.15 proizv. madraca	16,9	19,8	29,1

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	4.452	5.976	10.498
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	290	454	613
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	4.282	5.700	5.715
36.14 proizv. ost. namještaja	14.828	20.891	27.532
36.15 proizv. madraca	1.020	1.033	1.275

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	89,6	111,8	177,6
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	6,9	11,2	12,0
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	44,5	58,6	66,5
36.14 proizv. ost. namještaja	166,8	231,3	309,6
36.15 proizv. madraca	17,1	17,9	21,6

Izvor: DZS

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	17.151	19.659	22.071
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	3.615	5.387	2.006
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	20	48	282
36.14 proizv. ost. namještaja	11.965	13.832	21.046
36.15 proizv. madraca	1.067	1.097	681

Izvor: DZS

Izvoz u EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	278,1	305,5	443,7
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	2,3	80,1	27,7
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	0,8	1,4	7,6
36.14 proizv. ost. namještaja	196,2	202,4	281,9
36.15 proizv. madraca	21,9	19,0	12,0

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	2.334	3.486	4.394
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	1.500	2.602	1.830
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	227	198	426
36.14 proizv. ost. namještaja	6.065	7.223	5.129
36.15 proizv. madraca	477	6	782

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	57,9	79,7	128,8
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	24,1	39,4	22,6
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	4,6	3,1	3,6
36.14 proizv. ost. namještaja	97,8	113,6	83,3
36.15 proizv. madraca	9,3	330,8	14,6

Izvor: DZS

c) Pokazatelj: izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

Izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	72.87	78.03	111.71
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	38.63	65.35	32.93
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	4.98	3.91	10.62
36.14 proizv. ost. namještaja	63.87	95.00	120.44
36.15 proizv. madraca	45.07	20.08	22.05

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	44.72	50.14	64.88
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	25.63	29.91	48.93
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	77.57	91.07	120.43
36.14 proizv. ost. namještaja	82.04	140.44	196.15
36.15 proizv. madraca	49.23	30.06	42.05

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju**

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namj., proizv. stolica i sjed.	281.416,7	321.485,1	367.662,1
36.12 proizv. ost. namj. za posl. prostore	148.687,5	150.120,7	178.176,2

POGLAVLJE 15: INDUSTRIJSKA POLITIKA

36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	83.179,8	92.586,5	75.189,2
36.14 proizv. ost. namještaja	1,446.612,9	1,430.226,7	1,320.846,9
36.15 proizv. madraca	4.465	112.572,5	140.974,3

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Promet / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	0,54	0,55	0,58
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	0,28	0,26	0,28
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	0,16	0,16	0,12
36.14 proizv. ost. namještaja	2,77	2,48	2,08
36.15 proizv. madraca	0,00	0,19	0,22

Izvor: DZS, Obrada MINGO

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	38	34	32
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	48	46	48
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	10	13	17
36.14 proizv. ost. namještaja	178	175	179
36.15 proizv. madraca	3	5	5

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	2.236	2.808	2.427
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	700	988	959
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	619	587	528
36.14 proizv. ost. namještaja	7.587	6.987	6.798
36.15 proizv. madraca	197	239	310

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	0,7	0,9	8,4
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	0,2	0,3	0,3
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	0,2	0,2	0,2
36.14 proizv. ost. namještaja	2,5	2,4	2,4
36.15 proizv. madraca	0,1	0,1	0,1

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela poduzeća po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	8	28	2	5	26	3	7	22	3
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	3	44	1	3	43	-	3	44	1
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	2	7	1	2	10	1	1	15	1
36.14 proizv. ost. namještaja	8	161	9	6	160	9	5	164	10
36.15 proizv. madraca	2	3	-	2	3	-	2	3	-

S (srednja); M (mala); V (velika)/Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	1.048,32	1.020,65	1.529,99
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	-	-	-
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	-	-	-
36.14 proizv. ost. namještaja	-	-	-
36.15 proizv. madraca	-	2.973,96	218,87

Izvor: HNB

Podaci za strani kapital dani su u tabeli pod e). Za tehnologiju nema podataka. Na ostala pitanja ne možemo odgovoriti jer ne raspolažemo sa službenim statističkim podacima.

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju ? Po proizvedenim količinama ? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu?

Sedam najvećih tvrtki proizvođača namještaja u 2001.

Red. br.	Naziv tvrtke	Ukupni prihod (HRK)	Broj zaposlenih
1.	TVIN, d.d. Virovitica	261.708.665	1205
2.	FINVEST-CORP d.d. Čabar	232.643.298	496
3.	ORIOLIK d.d. Oriovac	168.421.316	827
4.	BRESTOVAC d.d. Garešnica	114.230.898	750
5.	SPIN VALIS d.d. Požega	108.753.228	438
6.	IND. TOKAR. CENTAR d.d. Varaždin	85.384.148	545
7.	D.I. SEKULIĆ d.o.o. N Gradiška	63.272.947	372

Izvor: ZAP i HGK

Tvrtke imaju različiti proizvodni program, a sve su u privatnom vlasništvu.

g) Tržišni i proizvodni monopoli: U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli**h) Proizvodnost po zaposlenom i po satu rada**

Proizvodnost po zaposlenom, indeks proizvodnosti

Naziv	1999	2000	2001
36.1 Proizvodnja namještaja	60	56	59

Izvor:DZS

Napomena: Proizvodnost je dana samo na razini skupine "36.1 Proizvodnja namještaja", jer se ne vrše statistička praćenja na razini razreda (36.11, 36.12, 36.13, 36.14, 36.15). * DZS ne obračunava proizvodnost po satu rada

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	37.205	53.264	59.417
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	16.925	17.426	22.864
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	11.660	14.074	15.114
36.14 proizv. ost. namještaja	183.037	185.045	196.834
36.15 proizv. madraca	302	10.093	14.007

Izvor:DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.11 tapecir. namještaj, proizvodnja stolica i sjedala	145.448	153.433	157.700
36.12 proizv. ost. namještaja za posl. prostore	59.285	59.397	70.829
36.13 proizv. ost. kuhinjskog namještaja	41.925	40.149	35.930
36.14 proizv. ost. namještaja	579.033	593.922	560.810
36.15 proizv. madraca	2.783	49.741	68.600

Izvor:DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor

a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji

a) Ulaganje

b) Za izvoz

c) Ostali

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima

a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezinim olakšicama za repatrijaciju dobiti

b) Jamstva

Jamstva su regulirana u Zakonu o poticanju ulaganja NN 73/2000.

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav**a) Necarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)****b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice**a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera****b) Vremenski raspored**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 9.

6. Igračke

Proizvodnja igračaka statistički se prati kao Proizvodnja igara i igračaka i predstavlja skupinu koja je sastavni dio Proizvodnje namještaja i ostale prerađivačke industrije.

1. Proizvodnja i potrošnja**a) Instalirani proizvodni kapacitet i stupanj njihovog korištenja**

Maksimalni kapacitet

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka, tis. kom.	233	276	335

Izvor: DZS

Stupanj korištenja kapaciteta, %

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	15	53	64

Izvor: DZS

b) Sadašnja proizvodnja (količinski i vrijednosno)

Sadašnja proizvodnja (količinski)

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka, tis.kom.	69	186	215

Izvor: DZS

Vrijednost proizvodnje, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001

36.5 Proizvodnja igara i igračaka	2.091	6.779	6.263

Izvor: DZS

c) Potražnja na domaćem tržištu, sadašnja i predviđanje (za naredne tri godine)

Potražnja, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	116.969	143.545	186.880

Izvor: DZS, Obrada MINGO

Ne raspolazemo sa podacima o planiranoj potražnji.

d) Pokazatelj pokrivenosti nacionalnih potreba; (proizvodnja – izvoz) (proizvodnja + uvoz – izvoz)

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	-0,14	-0,08	-0,11

Izvor: DZS, Obrada MINGO

2. Trgovina / robna razmjena**a) Uvoz (uključujući privremeni uvoz) količinski i vrijednosno, iz ostatka svijeta i iz Europske unije (EU), navedite glavne zemlje porijekla**

Uvoz iz EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	3.293	1.815	2.059

Izvor: DZS

Uvoz iz EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	133,1	81,7	96,0

Izvor:DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	1.741	1.742	2.950

Izvor: DZS

Uvoz iz ostatka svijeta, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	65,9	73,1	112,4

Izvor:DZS

Glavna zemlja porijekla uvoza je Italija.

b) Izvoz (količinski i vrijednosno) u EU i druge zemlje

Izvoz u EU, tona

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	323	334	601

Izvor: DZS

Izvoz u EU, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	10,6	10,6	20,0

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, tona

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	183	134	182

Izvor: DZS

Izvoz u ostatak svijeta, mil. kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	7,6	7,5	7,7

Izvor: DZS

c) pokazatelj izvoz / proizvodnja i uvoz / proizvodnja

izvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	873,79	265,98	443,05

Izvor: DZS, Obrada MINGO

uvoz / proizvodnja, %

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	6.367,72	2.283,48	3.326,92

Izvor: DZS, Obrada MINGO

3. Strukturne karakteristike**a) Promet i bruto dodana vrijednost, postotak / ukupno za industriju**

Promet, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	81.783	93.502	96.611

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Podataka za "Bruto dodanu vrijednost", za Proizvodnju igara i igračaka nema, jer se statistička praćenja vrše na višoj razini, Proizvodnja namještaja i ostala prerađivačka industrija.

Promet / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	0,09	0,09	0,08

Izvor: DZS, Obrada MINGO

"Bruto dodana vrijednost" za proizvodnju igračaka ne možemo iskazati jer se statistička praćenja za taj pokazatelj vrše na višoj razini, odnosno, iskazuje se samo na razini odjeljka Proizvodnja namještaja i ostala prerađivačka industrija, u čijem sastavu jednu od skupina čini Proizvodnja igara i igračaka.

b) Broj poduzeća

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	32	30	28

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

c) Broj radnih mjesta, postotak / ukupno radnih mjesta u industriji

Broj radnih mjesta

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	177	118	113

Izvor: DZS

Broj radnih mjesta / ukupno za industriju, %

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	0,06	0,04	0,04

Izvor: DZS, Obrada MINGO

d) Struktura poduzeća: (Podjela po veličini; Proizvodnja – stupanj koncentracije sektora po prometu; Godišnja ulaganja tijekom posljednjih pet godina; Postrojenje i strojevi; postrojenje i strojevi u aktivnoj upotrebi)

Podjela poduzeća po veličini

Naziv	1999			2000			2001		
	S	M	V	S	M	V	S	M	V
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	0	32	0	0	30	0	0	28	0

S (srednja); M (mala); V (velika)

Izvor: DZS (administrativni podaci/FINA)

Na ostala pitanja nemožemo odgovoriti jer nemamo podataka.

e) Strani kapital i tehnologija

Strana ulaganja, 000 USD

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	0,00	0,00	0,00

Izvor: HNB

f) Koja su vodeća trgovačka društva po zapošljavanju ? Po proizvedenim količinama ? Jesu li u javnom ili privatnom vlasništvu ?

Hrvatska za sada nema pravih proizvođača igračaka.

g) Tržišni i proizvodni monopoli

U Republici Hrvatskoj ne postoje tržišni i proizvodni monopoli.

h) Produktivnost po zaposlenom i po satu rada

Podaci o produktivnosti zbog heterogenosti i varijabilnosti proizvoda se ne iskazuje.

i) Troškovi nadnica i plaća te troškovi materijala koji se koriste u industriji

Troškovi nadnica i plaća, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	3.470	3.295	2.805

Izvor:DZS (administrativni podaci/FINA)

Troškovi materijala, 000 kuna

Naziv	1999	2000	2001
36.5 Proizvodnja igara i igračaka	9.106	10.327	9.270

Izvor:DZS (administrativni podaci/FINA)

4. Standardi i tehnički propisi specifični za sektor**a) Uključujući i zahtjeve za zaštitom okoliša specifične za sektor**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 4.

5. Poticaji**a) Za ulaganje****b) Za izvoz****c) Ostali**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 5.

6. Pravila o stranim ulaganjima**a) Karakteristike, ograničenja na sudjelovanje stranih ulagača, osobito financijsko sudjelovanje, pravila o porezima olakšicama za repatrijaciju dobiti****b) Jamstva**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 6.

7. Trgovinski sustav**a) Nekarinske mjere koje utječu na uvoz i izvoz, kao što su licence i kvote**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 7.

8. Predviđanja i rokovi**a) Predviđena ulaganja (javni sektor, privatni sektor, strana ulaganja)****b) Sadašnji i predviđeni planovi restrukturiranja ili modernizacije**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 8.

9. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice**a) Popis planiranih ili već usvojenih mjera****b) Vremenski raspored**

Obrađeno u Odjeljku II. (A), pitanje 9.

J. Farmaceutski proizvodi

1. Lijekovi za humanu upotrebu

2. Veterinarski lijekovi

Republika Hrvatska ne raspolaže traženim podacima za veterinarske lijekove.

Obrađeno u Odjeljku II (J) – (Lijekovi) Farmaceutski proizvodi

Lijekovi za humanu upotrebu

Važeći zakonski propisi na području lijekova za humanu upotrebu:

- Zakon o lijekovima i medicinskim proizvodima prihvaćen u Saboru RH 17.07.2003. Odredbe članka 16. stavka 1. i članka 19. stavka 2. i 4. ovoga Zakona počinju se primjenjivati nakon isteka godine dana od početka rada Agencije
- Zakona o lijekovima i medicinskim proizvodima (NN 124/97. i 53/01) prema kojem do donošenja novih pravilnika na snazi ostaju niže navedeni pravilnici (od točke 3. do točke 18.),
- Pravilnik o krvi i krvnim sastojcima "Narodne novine", br. 14/99.),
- Pravilnik o postupku i načinu davanja odobrenja za stavljanje u promet gotovog lijeka (NN 143/98.),
- Pravilnik o postupku i načinu davanja odobrenja za stavljanje u promet medicinskoga proizvoda (NN 92/99)
- Pravilnik o dobroj praksi u prometu na veliko lijeka i medicinskoga proizvoda (NN 124/98.),
- Pravilnik o načinu oglašavanja i obavješćivanja o lijekovima i medicinskim proizvodima (NN 143/98),
- Pravilnik o prometu lijekovima i medicinskim proizvodima (NN 143/98.),
- Pravilnik o dobroj proizvođačkoj praksi (NN 71/99.),
- Pravilnik o dopuni pravilnika o dobroj proizvođačkoj praksi (NN 118/99.),
- Pravilnik o ispitivanju biorasploživosti i bioekvivalenciji lijekova (NN 71/99.),
- Pravilnik o posebnim uvjetima za stavljanje u promet u RH medicinskog proizvoda koji ima odobrenje za stavljanje u promet u zemljama europske unije (NN 06/03.)
- Pravilnik o posebnim uvjetima za stavljanje u promet u Republici Hrvatskoj gotovog lijeka koji ima odobrenje za stavljanje u promet u drugim državama (NN 55/99.),
- Pravilnik o dobroj kliničkoj praksi (NN 143/98.),
- Pravilnik o načinu praćenja nuspojava lijeka i medicinskoga proizvoda, (NN 14/99.),
- Pravilnik o mjerilima za određivanje cijena lijekova na veliko i o načinu izvještavanja o cijenama na veliko (NN 84/01.),
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o mjerilima za određivanje cijena lijekova na veliko i o načinu izvještavanja o cijenama na veliko (NN 129/02.),

- Pravilnik o iskaznici farmaceutskeg inspektora (NN 63/03.).
- Carinski zakon (NN 78/99. i 94/99.) te Uredba o uvjetima i postupku plaćanja povoljnije carine pri uvozu robe koja se besplatno prima iz inozemstva (NN 44/00.) reguliraju načine uvoza roba za zdravstvene svrhe (lijekova i medicinskih proizvoda) koje primaju humanitarne organizacije, vjerske zajednice, ustanove, tijela državne i lokalne uprave i samouprave, te amaterske športske organizacije
- Zakonom o ljekarništvu (NN 121/03)
- Pravilnik o načinu propisivanja, izdavanja i naplaćivanja lijekova (NN 135/02.)
- Pravilnik o ortopedskim i drugim pomagalima (NN 63/00. 77/00., 85/00., 106/00., 131/00. 60/01., 67/01., 71/01., 31/02., 76/02., 85/02., 117/02., 138/02., 32/03., 73/03., 93/03. – pročišćeni tekst).
- Odluka o utvrđivanju Liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje ("Narodne novine ", br. 60/03, 70/03, 86/03, 111/03.)
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 121/03)
- Zakon o suzbijanju zlorabe opojnih droga (NN 107/01.)
- Zakon o izmjeni Zakona o suzbijanju zlorabe opojnih droga, (NN 87/02.)
- Popis opojnih droga, psihotropnih tvari i biljaka iz kojih se može dobiti opojna droga te tvari koje se mogu uporabiti za izradu opojnih droga (NN 113/02., 133/02.)

3. Dopunsko pitanje o lijekovima: pravni okvir za puštanje lijekova u promet

Pravni okvir za postupak stavljanja na tržište lijekova za humanu upotrebu je određen novodonesenim Zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima (NN 131/03). Ovaj zakon regulira proizvode obuhvaćene Direktivom 2001/83/EZ (Lijekove, imunološke lijekove, homeopatske lijekove, lijekove iz ljudske krvi ili ljudske plazme) te medicinske proizvode za humanu upotrebu obuhvaćene Direktivom 93/42/EEZ (Medicinski proizvodi i pribor definirani člankom 1, točkom 2.).

Uz navedeni zakon pravni okvir za postupak stavljanja na tržište lijekova za humanu upotrebu je određen i sljedećim pravilnicima:

- Pravilnik o krvi i krvnim sastojcima ("Narodne novine", br. 14/99.).
- Pravilnik o postupku i načinu davanja odobrenja za stavljanje u promet gotovog lijeka ("Narodne novine", br. 143/98.),
- Pravilnik o postupku i načinu davanja odobrenja za stavljanje u promet medicinskoga proizvoda ("Narodne novine", br. 92/99.)
- Pravilnik o dobroj praksi u prometu na veliko lijeka i medicinskoga proizvoda ("Narodne novine", br. 124/98.).
- Pravilnik o načinu oglašavanja i obavješćivanja o lijekovima i medicinskim proizvodima ("Narodne novine", br. 143/98.).
- Pravilnik o dobroj proizvođačkoj praksi ("Narodne novine", br. 71/99.).
- Pravilnik o dopuni pravilnika o dobroj proizvođačkoj praksi ("Narodne novine", br. 118/99.).
- Pravilnik o ispitivanju bioraspoloživosti i bioekvivalenciji lijekova ("Narodne novine", br. 71/99.).
- Pravilnik o posebnim uvjetima za stavljanje u promet u Republici Hrvatskoj gotovog lijeka koji ima odobrenje za stavljanje u promet u drugim državama ("Narodne novine", br. 55/99.).

- Pravilnik o posebnim uvjetima za stavljanje u promet u RH medicinskog proizvoda koji ima odobrenje za stavljanje u promet u zemljama europske unije ("Narodne novine", br. 06/03.)
- Pravilnici navedeni od točke 1. do 10. biti će usuglašeni unutar godinu dana od objave u Narodnim novinama Zakona o lijekovima i medicinskim proizvodima. Ostale podzakonske propise relevantne za stavljanje lijekova i medicinskih proizvoda na tržište, Ministarstvo zdravstva će donijeti unutar istog vremenskog okvira:
- Pravilnik o dobroj laboratorijskoj praksi usaglašen s direktivama 87/18/EEZ and 88/320/EEZ.
- Pravilnik o homeopatskim lijekovima.
- Pravilnik o načinu praćenja nuspojava lijeka i medicinskoga proizvoda, (NN 14/99.). Ovaj pravilnik ne zahtjeva podnošenje podataka u procesu obnove registracije lijeka, također nije usaglašen s ICH zahtjevima: Periodic Safety Update Reports (E2C prosinac 96, CPMP/ICH/288/95) te Periodic Safety Update Reports for Marketed Drugs (Dodatak uz E2C, ožujak 2003 CPMP/ICH/4679/02). Budućim pravilnikom uspostaviti će se sustav nadzora nuspojava lijekova u skladu s Direktivom 93/39/EEZ te spomenutim CPMP uputama osiguravajući da podaci o sigurnosti proizvoda (periodic safety update reports PSUR) predstavljaju temeljni podatak za obnovu njegove registracije.

K. Turizam

Molimo da kratko opišete postojeću strategiju Vlade za turizam. Postoji li službeni dokument (zakon ili plan djelatnosti) na kojem se ta strategija zasniva?

Na temelju Zakona o Vladi Republike Hrvatske (Narodne novine br. 101/98 i br.15/2000.) Vlada je na sjednici održanoj 26.srpnja 2000.g. donijela «Uredbu o Uredu za strategiju razvitka Republike Hrvatske»

Spomenuti Ured je osnovan kao stručna služba Vlade RH za obavljanje stručnih i administrativnih poslova rada na strategiji razvitka RH u okviru koje se radi i Strategija razvoja hrvatskog turizma koja je u završnoj fazi izrade.

Na svjetskom turističkom tržištu, došlo je do značajnih promjena u trendovima turističke ponude i potražnje, a hrvatska ima izuzetno vrijedne potencijale za razvoj turizma.

Hrvatska se opredijelila za razvoj kvalitetnog turizma na principima održivog razvoja, što podrazumijeva iznad svega očuvanje i zaštitu prirodnih i drugih resursa od značenja za razvoj turizma.

U tom smislu razvojni prioriteti u turizmu su:

- razvoj tržišta i bolje pozicioniranje hr. turizma na međunarodnom tržištu
- razvoj malog poduzetništva i zapošljavanja i izgradnja malih obiteljskih hotela i pansiona
- privatizacija, obnova i modernizacija postojećih hotelskih i dr. smještajnih objekata
- razvoj golfa
- razvoj selektivnih oblika turizma
- revitalizacija i uključivanje u funkciju turizma kulturne i tradicijske baštine
- uključivanje u turističku funkciju cijelog hrvatskog prostora.

II. GLOBALNA STRATEGIJA

1. Postoji li okvirni dokument o politici koji definira Vladin pristup industrijskom razvoju te restrukturiranju (uključujući aspekte privatizacije) i razvoju? Naznačite koji je status tog dokumenta. Ako to nije slučaj, koji dokumenti se mogu smatrati referentnima za razumijevanje vladine politike u industrijskom sektoru?

Temeljni dokument, kojim je Vlada Republike Hrvatske definirala svoju ukupnu politiku i pokrenula program promjena u Republici Hrvatskoj nakon izbora u siječnju 2000. godine, uključivo i promjene u sektoru gospodarstva i industrije je Program rada Vlade Republike Hrvatske za razdoblje 2000. -2004. godine, koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila 8. veljače 2000. godine, a prihvaćen je i od strane Hrvatskog sabora. Temeljni ciljevi Programa, u dijelu koji se odnosi na gospodarski razvoj, restrukturiranje i privatizaciju, odnose se na nužnost promjena u gospodarstvu, na način da se stvore uvjeti za ostvarivanje gospodarskog rasta, povećanje proizvodnje i izvoza, te zapošljavanja. U tom procesu, poseban se naglasak daje tehnološkom, proizvodnom, tržišnom i vlasničkom restrukturiranju proizvodnje odnosno ubrzanju procesa privatizacije i restrukturiranja, povećanju sigurnosti ulaganja, te stvaranju takvog institucionalnog okruženja, koje će poticati razvoj tržišta roba, rada i kapitala, s krajnjim ciljem povećanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva u uvjetima otvorenog tržišta. U dijelu Programa koji se odnosi na područje industrijske politike, kao temeljni cilj se postavlja reindustrijalizacija zemlje, pri čemu je ostvarenje ovog cilja povezano s restrukturiranjem i modernizacijom gospodarskih subjekata i njihovom privatizacijom, usvajanjem mjera državne politike kojima će se poticati razvoj i uvođenje novih tehnologija i razvoj inovacija, te regionalni razvitak.

Pored spomenutog dokumenta, Vlada Republike Hrvatske je u lipnju 2001. godine usvojila "Načela razvitka Republike Hrvatske", kao dio projekta "Strategije razvitka Republike Hrvatske u 21. stoljeću". Načela definiraju strateška opredjeljenja Vlade Republike Hrvatske za 21. stoljeće, i daju viziju razvitka hrvatskog društva, osnovni koncept razvitka Republike Hrvatske, načine ostvarivanja te vizije, te smjernice i politike za realizaciju odabranog koncepta razvoja. U dijelu koji se odnosi na gospodarstvo, kao osnovni ciljevi postavljaju se promjene strukture gospodarstva i industrije kroz povećanje ulaganja i poticanje ulaska inozemnih ulagača, uvođenje novih tehnologija, povećanje upravljačkih znanja i sposobnosti, jačanje uloge i mjesta malog i srednjeg poduzetništva, te privatizaciju, osobito velikih poduzeća u državnom vlasništvu odnosno smanjivanje uloge države kao poslodavca. Pritom, na privatizaciju se ne gleda kao na cilj već kao na instrument povećanja efikasnosti domaće industrije, a time i njezine konkurentnosti.

Nadalje, Vlada je usvojila niz zasebno razrađenih ali međusobno povezanih parcijalnih strategija za pojedina područja, od kojih navodimo samo one koje su u izravnoj vezi s industrijskim razvojem, restrukturiranjem ili gospodarstvom u cjelini. Temeljni, polazni dokument za to područje je Strategija razvitka "Hrvatska u 21. stoljeću - makroekonomija", a potom "Strategija energetskog razvitka Republike Hrvatske", strategija "Informacijska i komunikacijska tehnologija", "Nacionalna strategija zaštite okoliša", "Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske", "Razvojna strategija hrvatskog turizma, Strategija poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske", itd.

"Makroekonomija" kao polazni strateški dokument definira koncepciju razvitka makroekonomskog okvira u razdoblju 2001.-2015., ciljeve i načela poticajnog i učinkovitog makroekonomskog okruženja, te nudi odgovarajuće politike i mjere za njihovu realizaciju. Spomenuti strateški dokument Vlada Republike Hrvatske je usvojila krajem studenog 2002. godine, a u posljednjoj fazi je i izrada posebne strategije razvitka gospodarstva.

2. Je li Vlada razvila posebnu strategiju konkurentnosti za tranzicijsko razdoblje? Detaljno navedite:

i) kako se ona zasniva na analizi konkurentskih prednosti zemlje, tržišnim manjkavostima/neuspjesima;

Kao i u drugim zemljama koje su se početkom devedesetih godina prošlog stoljeća našle u procesu tranzicije, tj. prelasku na tržišnu ekonomiju, tako su se tada i u Republici Hrvatskoj nosioci ekonomske politike našli pred problemom kako postaviti strategiju koja će to osigurati, jer tadašnja ekonomska znanost nije raspolagala iskustvima, koja bi pomogla u oblikovanju mogućih preporuka nosiocima ekonomske politike. U tom procesu se pokazalo da zbog specifičnosti i brzine promjena tijekom tranzicijskog procesa, ekonomske politike zemalja u tranziciji posebno moraju voditi računa o brzini i slijedu pojedinih reformskih zahvata, jer je ponekad bilo potrebno započeti s novim paketom reformskih mjera i prije nego što su postali vidljivi rezultati već poduzetih mjera.

U Republici Hrvatskoj, kao i u drugim tranzicijskim zemljama mjere ekonomske politike, koje su poduzimane već na početku procesa tranzicije s ciljem razvoja konkurentnog i otvorenog tržišnog gospodarstva, primarno su se odnosile na liberalizaciju cijena i vanjskotrgovinskog sustava, uspostavu valutne konvertibilnosti, financijsku stabilnost, privatizaciju, razvitak ukupnog makroekonomskog i institucionalnog okruženja za tržišno orijentirano gospodarstvo. Međutim, za razliku od većine ostalih tranzicijskih zemalja, u Republici Hrvatskoj su tih godina izostale odlučne mjere restrukturiranja poduzeća. Uz to, iako je i u drugim tranzicijskim zemljama došlo do pada ekonomske aktivnosti, što je bila neizbježna posljedica tranzicije radi gubitka neefikasnog socijalističkog industrijskog sektora, u Republici Hrvatskoj je pad ekonomske aktivnosti (37% prema procjenama Fisher, Sahay i Vegh) bio manje posljedica tranzicijske recesije, a više posljedica gubitka velikog dijela tržišta nakon raspada bivše Jugoslavije, ratnih događanja u Republici Hrvatskoj, koja su imobilizirala gospodarsku aktivnost na gotovo trećini teritorija, rata i nestabilnosti u regiji, prije svega u BiH, itd. Stoga se može ustvrditi da je u posljednjih nešto više od 10 godina Republika Hrvatska dijelila sudbinu ostalih tranzicijskih zemalja, ali je istovremeno bila pogođena ratom, što je bitno otežalo uvjete za njezinu transformaciju u tržišno gospodarstvo, povećalo tranzicijski trošak, te direktno i indirektno (izostanak iz europskih integracijskih procesa te i iz toga izvedena nemogućnost pristupa tržištu, izostanak stranih investicija, itd.) umanjilo i otežalo šanse za povećanje njezine konkurentnosti, čak i u onim segmentima u kojima su njezine prednosti neupitne. Tome treba dodati i subjektivne nedostatke sustava koji je vladao do 2000. godine, a koje su se najočitije ogledale u lošem izboru privatizacijskog modela, davanju enormnih socijalnih prava, koje nije bilo moguće financirati, izostanku strukturnih promjena, itd.

Da bi nadoknadila kašnjenje i sustigla najuspješnije konkurente među drugim tranzicijskim zemljama, Vlada Republike Hrvatske je od 2000. godine, polazeći od činjenice da stabilan makroekonomski okvir ključan, ali ne i dovoljan faktor u procesu jačanja konkurentne pozicije gospodarstva, intenzivirala tržišne reforme. To je ostvareno kroz ubrzanje procesa privatizacije, prvenstveno malih i srednjih poduzeća, bankarskog sustava i telekomunikacija, stvoreni su institucionalni uvjeti za restrukturiranje i privatizaciju velikih tvrtki iz energetskog sektora i sektora osiguranja, industrijskog sektora, reformu mirovinskog sustava, dogradnju poreznog sustava osobito kroz smanjivanje porezne presije ali i porezne evazije, te je pokrenut niz reformskih zahvata u mirovinskom sustavu, zdravstvu, školstvu, socijalnoj skrbi, tržištu rada. Prišlo se stvaranju prijateljskog i poduzetništvu naklonjenog poslovnog okruženja, kroz eliminaciju ili svođenje birokratskih barijera i administriranja na najmanju moguću mjeru, intenzivirana je aktivnost na uključivanju Republike Hrvatske u procese trgovinske liberalizacije, a provođena je i aktivna trgovinska politika, koja je uklanjanjem trgovinskih prepreka olakšala hrvatskim tvrtkama pristup tržištima drugih zemalja, ali je i otvorila domaće tržište i time povećala mogućnosti nabave sirovina, poluproizvoda i opreme po povoljnijim cijenama, te povećala konkurenciju na domaćem tržištu i tako potakla efikasnost i strukturne prilagodbe hrvatske industrije.

Ako spomenutim reformskim zahvatima čiji je cilj prevladati nedostatke i manjkavosti prethodne ekonomske politike, koja nije razvijala strategiju konkurentnosti ili to nije činila u dovoljnoj mjeri, dodamo gospodarske potencijale i prednosti, koji također mogu pridonijeti učinkovitosti te strategije, a to su: ljudski resursi i dobro obrazovana radna snaga osobito u tehničkom pogledu, industrijska tradicija, geografska, ali i ekonomska lokacija i njene prednosti, relativno dobro razvijena temeljna infrastruktura, posebno telekomunikacijski sustav, konkurentne prednosti

Republike Hrvatske zasigurno će se u dogledno vrijeme iskazati u punoj mjeri pokazati. Uspjeh tih reformskih zahvata u izravnoj je ovisnosti i o napretku približavanja EU odnosno nužnim prilagodbama koje taj proces zahtjeva, kako u zakonodavnom i legislativnom (complying with Community acquis) pogledu, tako i u ekonomskom, tj. usvajanju standarda tržišnog ponašanja i poslovanja koji vrijede u EU, što će osigurati nužan okvir za približavanje acquisu.

ii) kako se provodi i koji su razlozi za državnu intervenciju;

Iako je već u početnim reformskim zahvatima s početka devedesetih naglašavano opredjeljenje o potrebi smanjivanja državnog intervencionizma u gospodarstvu, on je s obzirom na način provedbe procesa privatizacije i vođenu gospodarsku politiku, ostao vrlo prisutan sve do 2000. godine (često je u stručnoj javnosti nazivan državni paternalizam), što je sprječavalo razvoj tržišta, doprinosilo neopravdanim preraspodjelama, prikrivalo slabosti, itd. Isto tako, radi potreba procesa obnove, saniranja posljedica ratnih razaranja uključivo i u gospodarstvu, poduzimane su aktivnosti kojima se putem državnih intervencija, prije svega financijskih, ali i na druge načine odgađao proces restrukturiranja kroz sprječavanje stečajeva nelikvidnih i nesolventnih tvrtki radi "očuvanja" zaposlenosti. Od 2000. godine, a u skladu s programskim dokumentima i opredjeljenjima Vlade Republike Hrvatske, taj je intervencionizam uglavnom napušten, a Vlada Republike Hrvatske se kao nositelj subvencija, jamstava ili sličnih vidova potpora gospodarstvu pojavljuje samo u slučajevima koji su predviđeni zakonom ili drugim propisom, na temelju poznatih i unaprijed utvrđenih kriterija.

iii) kako su artikulirane dodirne točke s drugim politikama Vlade, kao što su tržišno natjecanje, obrazovanje i istraživanje, zapošljavanje te regionalne politike, i na kraju:

Posve je jasno da se razvoj i rast konkurentnosti nacionalnog gospodarstva ne može ostvariti i temeljiti samo na ekonomskim parametrima ili mjerama razvojne politike iz domene makroekonomske i trgovinske politike, porezne politike, kreditno-monetarne, itd. Vlada Republike Hrvatske je, naime, svjesna činjenice da se konkurentnost domaćeg gospodarstva može postići poduzimanjem cjeline koordiniranih mjera razvojne i tekuće gospodarske politike tj. politikom održivog razvitka, koja će uvažavati socijalne i ekološke aspekte. Također, nezaobilazan je uvjet za povećanje i razvoj konkurentnosti uspostavljanje učinkovitog sustava kojim će se štititi sloboda tržišnog natjecanja, radi čega je i donesen novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja, te izmijenjen ustroj Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja koja mora postati učinkovit instrument promicanja i zaštite tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj. Istovremeno, svjesna da su ključni faktori konkurentnosti upravo znanje, inovacije, te proticanje razvojno-istraživačke aktivnosti, Vlada Republike Hrvatske je predložila usvajanje reforme obrazovnog sustava, od njegovih temelja, tj. osnovnog i srednjeg obrazovanja, pa do reforme visokog školstva, dok će se poticanje ulaganja u istraživanja i razvoj (R/D), kako na razini poduzetnika, tako i na razini državnih tijela, između ostalog, osigurati i putem poreznih olakšica. U odnosu na politiku na području zapošljavanja Vlada Republike Hrvatske je također inicirala niz reformi s ciljem povećanja zaposlenosti i razvoja tržišta rada, koje su rezultirale donošenjem cijelog niza zakona, kojima se omogućila veća liberalizacija i uvele nove mogućnosti u vezi posredovanja na tržištu rada i upravljanja ljudskim kapitalom. Temeljno je pritom polazište da se u politici razvoja tržišta rada prednost daje aktivnim mjerama, koje potiču zapošljavanje putem veće zainteresiranosti za traženje posla, povećavaju interes za dodatnim obrazovanjem i na ostale načine potiču otvaranje radnih mjesta. Ove mjere već su počele davati prve pozitivne rezultate, a jedan od najbitnijih razlog izmjena postojećeg radnog zakonodavstva, je usklađivanje tog zakonodavstva sa zahtjevima povećanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

iv) Jesu li zainteresirane strane (poslovni subjekti, sveučilišne i istraživačke, posredničke agencije) uključene u osmišljavanje strategije?

U osmišljavanje strategija Vlade Republike Hrvatske, koje definiraju politiku razvitka Republike Hrvatske u 21. stoljeću, vrlo su aktivno bile uključene znanstvene institucije, fakulteti, sveučilišni profesori, stručnjaci iz zemlje i

inozemstva za pojedina područja, itd. i oni su nosioci najvećeg dijela poslova vezanih uz pripremu tih strategija. Istovremeno, u okviru Nacionalnog vijeća za konkurentnost (Competitiveness Council), koje je osnovano 2002. godine, s ciljem da promovira i potiče sve aktivnosti i mjere koje za cilj imaju povećanje konkurentnosti nacionalnog gospodarstva, članovi su predstavnici poslovne zajednice, znanstvenih institucija, sindikata i Vlade Republike Hrvatske.

Programom rada Vijeća postavljeni su sljedeći zadaci:

1. Postizanje konsenzusa o temeljnim ekonomskim pitanjima koja su bitna za unapređenje konkurentnosti Republike Hrvatske i nužnosti stvaranja promjena u njima
2. Identificiranje jakosti i slabosti hrvatskog gospodarstva, te njihovih osnovnih uzroka
3. Razvijanja preporuka za povećanje konkurentnosti Republike Hrvatske
4. Jačanje dijaloga između privatnoj i javnog sektora
5. Podizanje i širenje razine svijesti i znanja o važnosti konkurentnosti i produktivnosti hrvatskog gospodarstva.

Nacionalno vijeće za konkurentnost izvršilo je analizu konkurentnosti Republike Hrvatske. Osnovu te analize čine rezultati mjerenja (rangiranja) konkurentnosti zemalja koje godišnje provodi Svjetski gospodarski forum i objavljuje u svom godišnjem izvještaju o globalnoj konkurentnosti. U «Izvještaju o globalnoj konkurentnosti 2002-2003», a na inicijativu Nacionalnog vijeća za konkurentnost, Republika Hrvatska je prvi puta uključena, mjerena je njena konkurentna sposobnost u usporedbi sa 80 zemalja u svijetu.

Dobiveni rezultati su korišteni kao input informacija za posebnu benchmark analizu za Republiku Hrvatsku u kojoj se analizira a konkurentnost Hrvatske po 2 osnovna parametra: prvi, makroekonomsko okruženje, kvaliteta javnih institucija, tehnološka razvijenost; drugi, kvaliteta poslovnog okruženja, poslovanje i strategija poduzeća. Zemlje s kojima je izvršena usporedba su zemlje u tranziciji u okruženju, prosjek EU i svijeta

Korak dalje u analiziranju konkurentskih prednosti/manjkavosti gospodarstva Republike Hrvatske učinjen je dokumentu «Godišnje izvješće o konkurentnosti Hrvatske 2002.» koje je sredinom 2003. godine također izradilo Nacionalno vijeće za konkurentnost. Ovim dokumentom daje se objektivna ocjena stanja u glavnim područjima nacionalne konkurentnosti, identificiraju se glavni problemi i ključni zaostaci Republike Hrvatske, prepoznaju jakosti i slabosti u konkurentnosti Republike Hrvatske, te uzroci problema. Izvješće je sveobuhvatna evaluacija unutrašnje i međunarodne konkurentnosti Republike Hrvatske i postati će redoviti (godišnji) barometar stanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva. Sažetak nalaza ovog izvješća dostupan je javnosti na web.siteu Vijeća.

Djelovanjem Nacionalnog vijeća za konkurentnost i realizacijom njegovog programa omogućeno je stvaranje preduvjeta za aktivno djelovanje na područjima koja su ključna za konkurentsko napredovanje Hrvatske. U tom pogledu posebno važno mjesto imaju identificirani prioriteti i za njih razvijene «policy recommendation», koje se izrađuju, a koje su važne za unapređenje produktivnosti Republike Hrvatske.

Sastav Vijeća za konkurentnost:

GOSPODARSTVO	VLADA
Željko Čović, PLIVA, predsjednik Uprave	Gvozden Flego, Ministarstvo znanosti i tehnologije, ministar
Šime Klarić, Udruga vlasnika obiteljskih pansiona splitsko – dalmatinske županije, predsjednik	Miroslav Božić, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, pomoćnik ministra

Franjo Luković, Zagrebačka banka, predsjednik Uprave	Ljubo Jurčić, Ministarstvo gospodarstva, ministar
Darko Marinac, Podravka, predsjednik Uprave	Slavko Linić, Vlada RH, potpredsjednik
Božo Prka, Privredna banka Zagreb, predsjednik Uprave	Zdenko Mičić, Ministarstvo turizma, zamjenik ministrice
Goran Radman, Microsoft Adriatics, General Manager	
Mladen Vedriš, Sonder, predsjednik Uprave	
Ivan Vidaković, IBM Hrvatska, glavni direktor	
SINDIKATI	ZNANOST I OBRAZOVANJE
Boris Kunst, Udruga radničkih sindikata Hrvatske, predsjednik	Slavko Krajcar, Fakultet elektrotehnike i računarstva, redoviti profesor
Zdenko Mučnjak, Hrvatska udruga sindikata, predsjednik	Helena Jasna Mencer, Sveučilište u Zagrebu, rektorica
Krešimir Sever, Nezavisni hrvatski sindikati, predsjednik	Stipe Orešković, Škola narodnog zdravlja Andrija
Marinko Vrsaljko, Savez samostalnih sindikata Hrvatske, predstavnik	Štampar, direktor
	Daniel Rukavina, Sveučilište u Rijeci, rektor

3. Ukoliko postoji industrijska politika, molimo opišite njezine glavne karakteristike i prioritete. Kako se ti prioriteti uklapaju u ukupnu gospodarsku politiku? Uzima li industrijska politika u obzir potrebu:

i) za stvaranjem radnog okruženja koje privlači poslovne ljude i investitore;

ii) za promicanjem razvoja odgovarajućih stručnih kvalifikacija, stvaranjem integriranog sustava inovacija i grupiranjem;

Mjere industrijske politike koje se provode u Republici Hrvatskoj u načelu se temelje na spomenutim dokumentima, koji definiraju strategiju razvitka Republike Hrvatske u cjelini, odnosno u separatima koji definiraju politiku po pojedinim područjima, što se odnosi i na prioritete industrijske politike. Temeljni cilj industrijske politike koju provodi Vlada Republike Hrvatske je promjena strukture hrvatske industrije i njena transformacija iz tradicionalne koja se temelji na visokom udjelu radno intenzivne industrija u industriju s većim udjelom novododane vrijednosti. Taj je cilj moguće ostvariti isključivo kroz unapređenje i promjenu ukupnog okruženja u kojem se odvija gospodarska aktivnost, a njegov rezultat će se ogledati u povećanju ukupne konkurentnosti hrvatskog gospodarstva. Iako odgovornost za povećanje konkurentnosti u najvećem dijelu leži na gospodarskim subjektima, posve je legitimno njihovo očekivanje od Vlade Republike Hrvatske da kreira takve uvjete poslovanja koji će stvoriti povoljno i prijateljsko okruženje za obavljanje njihove gospodarske aktivnosti, razvoj privatne inicijative, inovacija, itd. i to na način da se uspostavi takav regulatorni okvir koji će predstavljati što manju smetnju razvitku poduzetništva.

Polazeći od tih potreba, Vlada Republike Hrvatske se od preuzimanja mandata koncentrirala na poduzimanje horizontalnih mjera ukupne gospodarske i industrijske politike, s ciljem osiguranja i kreiranja uvjeta poslovanja koji jamče slobodu poduzetničke inicijative, stvaraju uvjete za veće investiranje, doprinose otvorenosti tržišta, donose veću sigurnost i predvidivost u odnosu na mjere i odluke administracije te doprinose jačanju konkurentnosti ovog sektora gospodarstva. Pritom, a imajući u vidu negativna iskustva iz vremena kada se državnim intervencijama i selektivnom politikom vršila preraspodjela u korist pojedinih poduzeća, industrijskih sektora ili grupa proizvođača, Vlada Republike Hrvatske je u drugi plan stavila mjere kojima bi se sektorski, uvažavajući specifične potrebe i karakteristike pojedinih dijelova prerađivačke industrije (izuzetak čini brodogradnja i djelomično industrije željeza i čelika), individualno poticao razvoj određenih industrijskih djelatnosti. Međutim, u narednom razdoblju bit će potrebno, kao što se to čini u EU i u zemljama kandidatima pozornost posvetiti, razvijati i poduzimati aktivnosti i mjere industrijske politike (sector specific regulations), koje će uvažavati specifične zahtjeve pojedinih industrijskih sektora ključnih za daljnji razvitak hrvatskog prerađivačkog sektora, kao što su drvna industrija, industrija autodijelova, metalna industrija, itd. Te sektorske politike bit će pažljivo odabrane i vođene kako one ne bi, kao što je to često bio slučaj u ranijoj praksi, bile usmjerene na ispunjavanje društvenih, dominantno socijalnih ciljeva, kao što su očuvanje

zaposlenosti i "socijalnog mira", a ne na temeljni cilj: stvarno restrukturiranje određenog sektora. U realizaciji tih politika, mijenjat će se i usmjerenja buduće industrijska politika, koja će daleko više nego do sada prioritete davati kreiranju pogodnih uvjeta za stimuliranje inovacija u poduzetništvu i razvitku: inovativnih klastera i umrežavanju, tehnoloških parkova, novih tehnologija u industriju.

I nadalje će se unapređivati razvitak ukupnog okruženja, koji je nužan preduvjet za navedene aktivnosti - zaštita tržišnog natjecanja, zaštita prava intelektualnog vlasništva, politika regionalnog razvitka, čemu treba dodati i novi pristup u odnosu na propise koji uređuju temeljne zahtjeve za proizvode, a kojima će se dati veća sloboda proizvođačima u pogledu izbora tehnologija i tehnoloških postupaka u pri određivanju uvjeta koji se odnose na sigurnost proizvoda, novi pristup normama, koje postaju dragovoljne; ocjeni sukladnosti proizvoda, poticanju razvoja institucija i organizacija okrenutih tehnološkom razvitku, itd.

Kao rezultat mjera koje su poduzimane u posljednjih nekoliko godina stvoreno je posve novo okruženje za razvoj poduzetničkih i ulagačkih aktivnosti u našoj zemlji. Na temelju analiza i preporuka koje je izradila Svjetska banka u FIAS-ovoj analizi Vlada Republike Hrvatske je izradila program smanjenja i uklanjanja prepreka za domaće i strane investitore koje se postupno provode na različitim nivoima, od državne razine do razine jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Na nivou države donijeto je ili je u tijeku donošenja nekoliko izmjena i dopuna zakonskih propisa kojima se pojednostavljuje procedura dobivanja potrebnih dozvola za početak gospodarskih aktivnosti (Zakon o strancima, Zakon o prostornom uređenju, Zakon o gradnji i drugi). U okviru programa sadržan je i projekt "one-stop-shop" pri Ministarstvu gospodarstva koji je počeo funkcionirati. Prema istraživanjima i nalazima domaćih i inozemnih analitičara, znatno je povećan stupanj poduzetničkih sloboda u Republici Hrvatskoj u odnosu na prethodna razdoblja, pokrenut je cijeli niz poduzetničkih poduhvata, posebno na području malog i srednjeg poduzetništva, što na najbolji način potvrđuje da poslovno okruženje koje je se postupno stvara poticajno djeluje na poslovne ljude i investitore.

4. Kako su zahtjevi za održivim razvojem uklopljeni u nacrt i provedbu industrijske politike?

U tom kontekstu, postojeći strateški dokumenti, provedba međunarodnih obveza i preporuka (posebno Johannesburg Summit commitments), nameću potrebu i obvezu da se o njima vodi računa pri odabiru i predlaganju mjera industrijske politike na način da se posebno novoosnovane tvrtke, mala i srednja poduzeća, potiču na proizvodnju, uzgoj, plasiranje ekološki prihvatljivih (more environmentally friendly), što se u Republici Hrvatskoj posebno odnosi na proizvodnju ekološki prihvatljive hrane s obzirom na sačuvane i nezagađene zemljišne resurse.

Strategija razvitka u 21. stoljeću polazi od općih ciljeva relevantnih za stvaranje uvjeta za održivi industrijski razvoj. To su: (i) ekonomski opravdana proizvodnja koja je orijentirana na rast, i osigurava uvjete budućim generacijama; (ii) poboljšana zaposlenost uz uvažavanje ostalih socijalnih aspekata kao što su socijalna sigurnost, pravednost, zdravlje na radnom mjestu, i odnosi na tržištu rada, i (iii) smanjenje zagađenja, otpada, zdravstvenih rizika koji proizlaze iz zagađenosti okoliša, uz učinkovito korištenje prirodnih resursa i zaštitu prirodnog kapitala i njegove proizvodnosti.

III. PROVOĐENJE HORIZONTALNE I SEKTORSKE DIMENZIJE INDUSTRIJSKE POLITIKE UKLJUČUJUĆI POTICANJE ULAGANJA

1. Koje je instrumente ova politika uspostavila na horizontalnoj razini kako bi postigla željene ciljeve? Jesu li instrumenti predviđeni industrijskim i regionalnim politikama dobro koordinirani (npr. oni koji su detaljno opisani u Nacionalnom planu razvoja)?

Glavnina horizontalnih mjera odnosila se na uspostavu makroekonomske stabilnosti i na duži rok stabilnih i prihvatljivih uvjeta za efikasno funkcioniranje tržišnog gospodarstva, uključivanje u europske gospodarske i trgovinske integracije i procese, liberalizaciju tržišta i cijena, fiskalne reforme, institucionalne reforme s ciljem jačanja pravne sigurnosti, smanjivanja korupcije, smanjivanja birokratskih i administrativnih barijera, osobito prilikom ulaganja ili otpočinjanja gospodarske aktivnosti, itd. Horizontalnim mjerama ukupne gospodarske i industrijske politike i nadalje će se poticati rast i proizvodnost hrvatske industrije pri čemu će se posebna pozornost usmjeriti na promociju inovacija, znanja, razvojno-istraživačkih djelatnosti, kao temelja za razvoj industrija s visokim udjelom novododane vrijednosti, koje bi trebale zamijeniti sadašnju tradicionalnu strukturu hrvatske industrije. Dosadašnje iskustvo je pokazalo da postoji dobra koordiniranost i uklopljenost politika na drugim područjima, kao što su makroekonomska politika uključivo politiku cijena i fiskalnu politiku, trgovinska politika, politika energetske i prometnog razvitka, s industrijskom politikom. Međutim, daljnje i intenzivne aktivnosti morat će se poduzimati da bi se isto ostvarilo i na području politike zaštite tržišnog natjecanja i posebno regionalne politike, osobito kada se radi o procesima restrukturiranja ili strukturnih prilagodbi u pojedinim industrijskim sektorima, bilo onima koji se još uvijek oporavljaju od posljedica rata, gubitka bivših tržišta, ili još nisu prošla stvarnu tranzicijsku transformaciju ili onima u kojima u kojima će se neizbježno te potrebe javiti radi promjena u potražnji ili povećanoj globalnoj konkurenciji. U takvim uvjetima regionalna i industrijska politika morat će koordiniranim mjerama i instrumentima djelovati u cilju ublažavanja socijalnih i ostalih posljedica takvih situacija.

2. Planira li Vlada provesti ili već provodi programe potpore za razvoj određenih sektora? Koje vrste aktivnosti se predviđaju? Kako se one financiraju? Je li oblik potpore koji predviđa Vlada usklađen sa pravilima EU-a o državnim potporama?

Kao što je već u odgovoru na prethodno pitanje istaknuto, mjere gospodarske i industrijske politike koje provodi Vlada Republike Hrvatske prioritetno su usmjerene na ukupno povećanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva i industrije pa su zato one primarno horizontalne prirode i orijentirane na stvaranje uvjeta poslovanja i poslovnog okruženja koje će u Republici Hrvatskoj biti jednako ili barem približno jednako standardima koji vrijede u EU ili najrazvijenijim zemljama kandidatima za članstvo u EU. U tom smislu te mjere za sada uglavnom ne favoriziraju i ne preferiraju razvoj određenih sektora industrije u odnosu na ostale. Izuzetak čine mjere koje su usmjerene na povećanje konkurentnosti hrvatske brodogradnje, kao i na rješavanje problema u sektoru željeza i čelika, kao dijela procesa privatizacije i restrukturiranja ovog sektora, a koje su poduzimane do 2003. godine. Također, i u budućnosti naglasak će biti na mjerama horizontalne politike, ali i na sektorski usmjerenim mjerama prema pojedinim industrijskim granama, prvenstveno kroz pomoć i potpore za inovacije, istraživačko-razvojne aktivnosti, poticanje stvaranja klastera, industrijskih i poslovnih poduzetničkih zona, tehnoloških parkova, itd., a u iznimnim slučajevima pomoć pri restrukturiranju ili "izlasku s tržišta" nekih tradicionalnih industrija. U svakom slučaju, s obzirom na to da je već donesen Zakon o državnim potporama, sve financijske potpore koje se, nakon stupanja na snagu ovog zakona namjenjuju gospodarstvu, uključivo i industriji bit će usklađene s pravilima koja vrijede u EU.

Detaljniji podaci o obujmu i vrsti državnih potpora i subvencija nalaze se u dijelu odgovora koji se odnosi na Ekonomske kriterije, brodogradnju, malo i srednje poduzetništvo, itd..

3. Koje se specifične mjere promicanja ulaganja provode, osobito u cilju privlačenja izravnih stranih ulaganja?

Specifične mjere za promicanje ulaganja provode se kroz:

- primjenu Zakona o poticanju ulaganja (detaljno opisano u Odjeljku II INDUSTRIJSKI SEKTORI, A Sirovine, obojeni metali, ferolegure, cement, staklo, keramika, papir, izdavačka industrija, pitanje 5.c)
- gospodarsku aktivnost u slobodnim zonama (detaljno opisano u Odjeljku II INDUSTRIJSKI SEKTORI, A Sirovine, obojeni metali, ferolegure, cement, staklo, keramika, papir, izdavačka industrija, pitanje 5.c)
- aktivnosti Agencije za poticanje izvoza i ulaganja (detaljno opisano u Odjeljku II INDUSTRIJSKI SEKTORI, A Sirovine, obojeni metali, ferolegure, cement, staklo, keramika, papir, izdavačka industrija, pitanje 5.c)

4. Jesu li novčana sredstva/ljudski resursi dostatni za provedbu ove politike? Jesu li predviđeni financijski instrumenti u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama?

Početkom ove godine Vlada Republike Hrvatske je utvrdila, a Hrvatski sabor donio novi Zakon o državnim potporama, na temelju kojeg su uređeni opći uvjeti i pravila sustava državnih potpora sukladno pravilima Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Zakonom se utvrđuju osobe na koje se primjenjuju odredbe Zakona o državnim potporama, opća zabrana, te moguća izuzeća od opće zabrane državnih potpora. Zakonom je data ovlast Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja za provedbu odredbi ovoga Zakona, odnosno za odobravanje i nadzor državnih potpora.

Budući da se radi o novom Zakonu i novim poslovima koji se stavljaju u nadležnost Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja zatečeni materijalni i ljudski resursi, kojima je raspolagala Agencija u prethodnom razdoblju očito, neće biti dovoljni za provedbu novih poslova danih u nadležnost Agenciji.

Biti će potrebno osnažiti i ekipirati, dodatno educirati, kako Agenciju za zaštitu tržišnog natjecanja u čiju nadležnost je ušla provedba Zakona o državnim potporama, ali koja ima i vrlo važnu i odgovornu ulogu u odnosu na politiku zaštite tržišnog natjecanja uređenu novim Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja. Također, i ministarstva koja se bave ovom problematikom nisu dovoljno ekipirana stručnim i kvalificiranim kadrovima za provedbu postavljenih politika, ali to pitanje će se rješavati kroz reformu sustava državne uprave, a stručno usavršavanje i edukacija, kako kroz sustave obuke i usavršavanja u Republici Hrvatskoj, financiranim iz domaćih izvora, tako i putem CARDS programa i svim ostalim oblicima tehničke pomoći, kako od strane programa na razini EU, tako i od zemalja članica.

5. Jesu li vlasnici trgovačkih društava u industriji ili poslovni ljudi upoznati s državnom politikom ili aktivnostima koje pogoduju industriji? U kojoj mjeri su oni utjecali ili utječu na osmišljavanje i provedbu politike? Jesu li svima njima jednako dostupni podaci koji se odnose na raspisivanje natječaja za projekte?

U Hrvatskoj je vrlo razvijen sustav komunikacije između državnih tijela i poslovnog sektora, što se odnosi i na uključenost poslovne zajednice i poslovnih ljudi u izradu, pripremu i donošenje zakona, drugih propisa i ostalih akata i odluka od strane nosioca ekonomske politike, ali i parlamenta odnosno njegovih radnih tijela. Institucionalno, ta se suradnja najvećim dijelom ostvaruje putem uključivanja Hrvatske gospodarske komore i njenih udruženja u rad prilikom pripreme i utvrđivanja politika na pojedinim područjima ili pripreme zakona i propisa. Takav sustav suradnje djelomice proizlazi iz tradicije s obzirom na to da je komorski sustav tj. Hrvatska gospodarska komora, u Hrvatskoj utemeljen pred više od 150 godina, po uzoru na komore u Njemačkoj, Italiji, Francuskoj, Austriji, dakle u skladu s posebnim Zakonom koji predviđa obveznost učlanjenja svih pravnih subjekata u Komoru. Istovremeno, tim zakonom Komori su date određene javne ovlasti koje ona obavlja samostalno ili u suradnji s nadležnim tijelima državne uprave.

Budući da Komora po svojoj ulozi i funkciji određenoj Zakonom artikulira i predstavlja interes članica, njeni predstavnici aktivno su uključeni u rad i od njih se očekuje aktivno sudjelovanje u pripremi ili provedbi mjera i aktivnosti gospodarske politike. Također, predstavnici Komore redovno su zastupljeni u radu radnih tijela Hrvatskog sabora, osobito onih koja se bave gospodarskim pitanjima, itd.

Pored Komore i Udruga poslodavaca, koja je osnovana upravo iz razloga da promovira i predstavlja interese poduzetnika pred državnim tijelima i ukupnom javnosti, zastupljena je kao aktivan sudionik u socijalnom partnerstvu kroz članstvo u Gospodarsko socijalnom vijeću u kojem su članovi sindikati, predstavnici Vlade i Udruga poslodavaca u ime poduzetnika, ali također i u radu radnih tijela Hrvatskog sabora. Već spomenuto Vijeće za konkurentnost okuplja i predstavnike Komore, HUP-a, a također i menadžere i poduzetnike, koji se aktivno žele baviti problematikom konkurentnosti.

Putem spomenute zastupljenosti institucionalnih predstavnika poslovne zajednice u radu Vlade, Hrvatskog sabora i raznih tijela osnovanih u okviru ministarstava i drugih vladinih i nevladinih institucija, i sami predstavnici poslovne zajednice mogu izravno i neposredno svojim prijedlozima i sugestijama na prijedloge zakona i drugih akata utjecati na osmišljavanje i provedbu pojedinih politika, osobito u posljednjih nekoliko godina s obzirom na osuvremenjene i povećane mogućnosti komunikacija putem elektronske pošte, WEB-a, itd. U odnosu na raspisivanje javnih natječaja za nabave ili projekte, budući da je zakonom propisana obveza objave takvih natječaja u sredstvima javnog priopćavanja, a ne samo u službenom glasilu Republike Hrvatske, osigurana je potpuna dostupnost tih podataka iz natječaja svima koji su za njih zainteresirani.

6. Kakav napredak je postignut u provedbi ove politike? Nadzire li se provedba politike otvoreno i transparentno?

Rezultati mjera provedbe opisane industrijske i ukupne gospodarske politike koje su poduzimane u prethodnom razdoblju, očituju se najbolje kroz kvantitativne pokazatelja kojima se prati kretanje GDP-a, industrijske proizvodnje, prometa u trgovini na malo, proizvodnosti rada, izvoza, zaposlenosti, razine dohotka i standarda, itd., a koji su od 2000. godine u stalnom rastu, daleko iznad prosječnih ostvarenih u ranijim godinama, ali i onih koji se ostvaruju u zemljama u regiji, pa čak i među zemljama kandidatima odnosno članicama Europske unije, što je osobito važno ako se uzme u obzir dugogodišnje zaostajanje naše zemlje u reformskim zahvatima. Pored spomenutih rezultata koji upućuju na kvantitativan aspekt uspješnosti odnosno koji su mjerljivi, također su bitni i drugi aspekti valorizacije provedbe ove politike, a koji su teže, ili uopće nisu mjerljivi. Međutim i oni upućuju na zaključak da poduzete mjere daju rezultate, pri tom treba istaknuti napredak u uspostavi okruženja koje jamči sigurnost, transparentnost i predvidivost poslovnoj zajednici i svakoj inicijativi usmjerenoj na stvaranje poduzetničkog poduhvata.

Tako, primjerice, Tranzicijsko izvješće 2002. Europske banke za obnovu i razvoj ocjenjuje upravljanje i restrukturiranje poduzeća u Hrvatskoj relativno dobrim indikatorom 3-. Kao što je poznato, tranzicijski indikatori EBRD rangiraju se od najniže razine 1 do 4+. U slučaju upravljanja i restrukturiranja poduzeća, Hrvatska se nalazi nešto iza naprednih tranzicijskih zemalja budući da su najviše rangirane ocjene (u ovom slučaju 3+) dobile samo neke od zemalja koje ulaze u EU (Češka, Estonija, Mađarska i Poljska). Sve zemlje jugoistočne Europe, uključujući Bugarsku i Rumunjsku, prema ovom indikatoru su iza Hrvatske.

IV. PRIVATIZACIJA I RESTRUKTURIRANJE

1. Molimo opišite sadašnju politiku i provedbu privatizacije velikih industrijskih poduzeća u glavnim industrijskim sektorima vašega gospodarstva. Kakav je plan, ako ga ima, utvrđen za privatizaciju ili restrukturiranje i kako napreduje privatizacija velikih industrijskih poduzeća u odnosu na taj plan? Ukoliko postoje prepreke koje onemogućavaju puno poštivanje tog plana, koje su to prepreke i koja rješenja vlada predlaže za savladavanje tih poteškoća?

Privatizacija velikih industrijskih poduzeća provodi se na način da se neka od njih restrukturiraju prije privatizacije (INA, HEP, Končar-elektroindustrija, TLM, Đuro Đaković), a neka se privatiziraju u cjelini s tim da se očekuje njihovo restrukturiranje kroz proces privatizacije (Željezara Split).

Programom i planom privatizacije državnog portfelja koji je usvojila Vlada RH u veljači 2001. i o kojem je u dva navrata raspravljao Hrvatski sabor, bilo je predviđeno deset modela privatizacije državnog portfelja: besplatne dodjele, povrat bivšim vlasnicima, popustne dionice, javne dražbe, javno prikupljanje ponuda itd, dok globalni plan restrukturiranja poduzeća ne postoji već se odlukom Vlade, a na osnovu odluke Nadzornog odbora poduzeća vrši restrukturiranje pojedinih poduzeća. Prihvaćeni plan privatizacije ovih društava se zbog operativnih problema ne provodi u zacrtanim rokovima.

Velika poduzeća u vlasništvu RH privatiziraju se po posebnim zakonima kao u slučaju:

INA-INDUSTRIJA NAFTE d.d.

Prema Zakonu o privatizaciji INA-Industrija nafte d.d. Zagreb privatizacija INA d.d. provest će se kako slijedi:

- prodajom 25% plus jedna dionica strateškom ulagatelju
- prijenosom 7% dionica hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji
- prodajom do najviše 7% dionica bivšim i sadašnjim zaposlenicima
- prodajom najmanje 15% dionica u postupku IPO
- RH zadržava vlasništvo nad 25% plus jedna dionica INE d.d. koja će se privatizirati na temelju posebnog zakona nakon prijema Republike Hrvatske u članstvo EU

HEP d.d.

privatizacija HEP d.d. odvijat će se u sljedećim fazama tokom 2004.godine.

ne manje od 15% dionica biti će ponuđeno kroz proces IPO

prijenosom 7% dionica hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji

prodajom do najviše 7% dionica bivšim i sadašnjim zaposlenicima

RH zadržava vlasništvo nad 51% dionica HEP d.d. koja će se privatizirati na temelju posebnog zakona nakon prijema Republike Hrvatske u članstvo EU

ostatak dionica biti će ponuđeno na tržištu kapitala

Najveću prepreku privatizaciji velikih industrijskih poduzeća predstavlja njihova visoka zaduženost, kumulirani gubici i vrlo čest višak zaposlenika. Privatizacijom se pokušavaju naći rješenja ovih problema što nije jednostavno jer je investitora koji su se spremni uhvatiti u koštac s problemima ovakve vrste malo.

Država koja je najveći vlasnik u ovim društvima, najčešće je i najveći vjerovnik što otvara prostor za poteze koji mogu ubrzati i poboljšati privatizaciju. Prije svega misli se na mogućnost dogovora vezano za rješavanje obveza koje imaju društva u vlasništvu države, odnosno spremnost države da otpiše svoja potraživanja ukoliko je investitor spreman dati jamstva za buduće funkcioniranje i razvitak društva čije se dionice prodaju.

2. Kako napreduje privatizacija banaka i komunalnih službi?

Privatizacija bankovnog sektora u Hrvatskoj uglavnom je završena još 2000. godine. Naime, dok je krajem 1993. godine od ukupno 43 banke, njih 25 bilo u većinskom državnom vlasništvu, krajem 1999. godine samo su 3 od ukupno 43 banke bile u većinskom državnom vlasništvu. Početkom 2002. privatizirana je još jedna od tri državne banke, a planovi za privatizaciju preostale dvije državne banke su u izradi i očekuje se njihov dovršetak prije kraja 2003. godine. (Planirana privatizacija preostalih državnih banaka detaljnije je opisana u odgovoru na pitanje Economic criteria / VI / B / 3)

Komunalne službe nisu privatizirane. Više podatka je dano pod Poglavljem 2. Ekonomski kriteriji područje 5. Ekonomski i strukturalni razvoj i reforme,

3. Je li okolina pogodna za razvoj sustava vlasništva i korporativnog upravljanja? Postoje li rješenja za korporacijsko upravljanje nakon privatizacije?

Vlada Republike Hrvatske je u proteklom razdoblju donijela niz izmjena kojima se uspostavlja povoljnije okruženje za zaštitu vlasništva i vlasničkih prava. Poseban zakonodavni okvir dat je u Zakonu o trgovačkim društvima čijim se zadnjim izmjenama i dopunama, a koje će se početi primjenjivati od 1. siječnja 2004. godine, sustav u potpunosti uskladio sa europskim zakonodavstvom. Glavna novina koja je uvedena odnosi se na jačanje zaštite prava manjinskih dioničara. Uspostavljene su potrebne institucije kao što su Središnja depozitarna agencija, Komisija za vrijednosne papire, burze vrijednosnih papira i slično.

Izmjene Zakona o platnom prometu, Ovršnog i Stečajnog zakona načinjene su radi bolje zaštite vjerovničkih prava i zaštite prava vlasništva općenito.

U pripremi je i donošenje Kodeksa korporacijskog upravljanja trgovačkim društvima koji će biti donijet u suradnji ili u okviru Hrvatske udruge poslodavaca, Hrvatske gospodarske komore, odnosno Nacionalnog vijeća za konkurentnost. Kodeksom će se sukladno europskoj praksi utvrditi načela i pravila korporativnog upravljanja. Glavne odrednice Kodeksa su dakle procesi upravljanja društvima (sastav uprave, dostavljanje informacija nadzornom odboru, donošenje ključnih odluka, promicanje kulture raspravljanja), standardi upravljanja za uprave društva (osnovna načela za djelovanje uprave, zadaće uprave, organizacija uprave, odlučivanje u upravi), standardi upravljanja za nadzorni odbor (osnovna načela za djelovanje, zadaće nadzornog odbora, organizacija i izbor članova nadzornog odbora, postupak nadzora), standardi upravljanja za dioničare i zaposlene (prava dioničara, sudjelovanje zaposlenih), te standardi transparentnosti i revizije.

4. Koji je glavni pokretač restrukturiranja industrije? Privatizacija? Izravna strana ulaganja? Razvoj konkurentnih tvrtki?

5. Postoji li primjeren zakonodavni okvir kojim se regulira stečaj i postoje li djelotvorni postupci za provedbu zatvaranja poduzeća koja se ne mogu održati?

U Republici Hrvatskoj postoji odgovarajuće zakonodavstvo o stečaju koje je inkorporirano u Stečajnom Zakonu ("Narodne novine", br. 44/96, 22/99 i 129/2000). Važno je napomenuti da je usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona sa rakom vakacije od 30 dana pa bi odredbe istog zakona trebale stupiti na snagu početkom rujna mjeseca 2003. godine. Ovo se napominje iz razloga što navedeni ZID SZ sadrži odredbe koje ubrzavaju provedbu stečajnog postupka i poboljšavaju efikasnost i kvalitetu istog. Zatvaranje neodrživih poduzeća moguće je provesti

pokretanjem stečaja prema odredbama Stečajnog zakona i to zbog nesposobnosti za plaćanja i prezaduženosti (čl. 4. stavak 2. SZ).

Stečajnim zakonom je propisan efikasan postupak provedbe zatvaranja neodrživih poduzeća, a koje provode stečajno vijeće (po najnovijih izmjenama stečajni sudac), stečajni upravitelj koji po novom zakonu mogu biti i odvjetničke kuće, skupština vjerovnika i odbor vjerovnika.

6. Je li Vlada pripremila pakete za restrukturiranje specifičnih sektora? Ako je to slučaj: je li održivost poduzeća načelo kojim se rukovode programi restrukturiranja ili postoje neki drugi ciljevi u smislu, na primjer, ciljnog zapošljavanja? Kako se financiraju ti programi? Je li potpora države u skladu s propisom EU-a o državnim potporama?

Vlada Republike Hrvatske je protekle tri godine donijela programe restrukturiranja u dva sektora i to u brodogradnji i agroindustrijskom kompleksu, ocjenjujući da su ova dva sektora od posebnog interesa za nacionalnu ekonomiju, zbog broja zaposlenih u tim sektorima, multiplikativnih efekata na ukupno gospodarstvo kao i na izvoz. Programima koji su izrađeni utvrđeni su uzroci nepovoljnih poslovnih rezultata te putem nadležnih institucija izvršen pritisak na organizacijsko tehnološko restrukturiranje, racionalizaciju troškova poslovanja, povećanje proizvodnosti rada, niže troškove nabave i slično. Restrukturiranje agroindustrije provedeno je u suglasnosti i dogovoru sa svim vjerovnicima uključujući i državu kao vjerovnika, a istovremeno i kao većinskog vlasnika. Dodatno Vlada je dijelom konsolidirala i metalski kompleks ocjenjujući njihovo značenje na ukupno gospodarstvo i njihove potencijalne mogućnosti za izlaz na vanjska tržišta pod uvjetima modernizacije. Konačni cilj ovih programa restrukturiranja je bio osposobljavanje društava iz ovih sektora za privatizaciju.

Nadalje, u okviru PIAK programa izgradnje administrativnih kapaciteta u tijeku je priprema provedbe projekta tehničke pomoći pri restrukturiranju industrije čelika. Projekt će se realizirati u suradnji s europskim stručnjacima. Prilikom izrade programa restrukturiranja imat će se u vidu činjenica da su, u skladu s odredbama Privremenog sporazuma (Protokol 2) osnovna načela o kojima treba voditi računa održivost tvrtke, ograničen iznos i intenzitet popore te racionalizacija i smanjivanje kapaciteta.

Zakonom o državnim potporama koji je donijet početkom 2003. godine i koji je potpuno usklađen sa standardima Europske unije, sve financijske potpore koje se, nakon stupanja na snagu ovog zakona namjenjuju gospodarstvu, uključivo i industriji bit će usklađene s pravilima koja vrijede u EU.

7. Kada je riječ o restrukturiranju sektora čelika, jesu li državna tijela pripremila plan restrukturiranja koji predviđa smanjenje kapaciteta na temelju analize potražnje? Teče li provedba po planu i u skladu s odredbama Privremenog sporazuma/SPP? Molim opišite sadašnji status provedbe Protokola 2 Privremenog sporazuma.

Plan restrukturiranja biti će pripremljen do ožujka 2004., kao što je i definirano u IA/SAA. Sadašnja domaća potrošnja čelika je veća od instaliranih kapaciteta proizvodnje. U sklopu programa - CARDS 2002 Tehnička pomoć za restrukturiranje sektora čelika u Hrvatskoj – pripremiti će se i Plan restrukturiranja i Nacionalna strategija razvoja sektora čelika. Jedna od dvije postojeće željezare – Željezara Sisak koja zapošljava 1.700 djelatnika je privatizirana, dok je druga – Jadranska željezara, koja zapošljava 400 djelatnika, u postupku privatizacije. Tarife točno prate protokol 2 od IA.

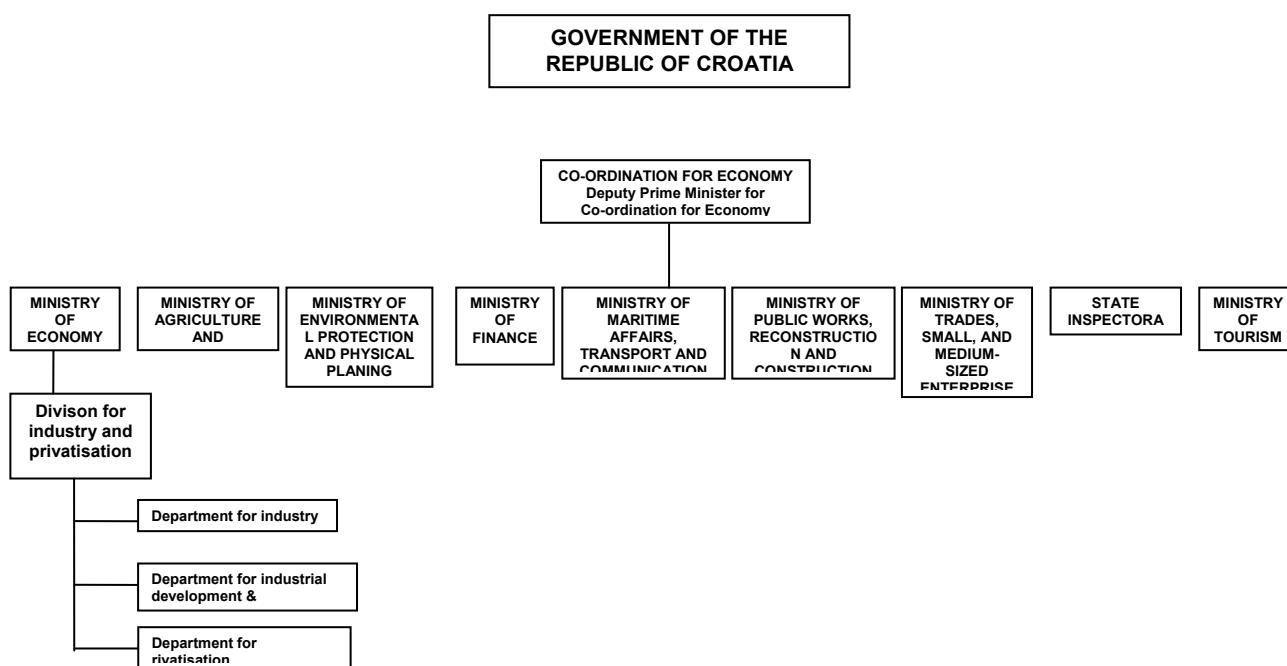
V. ADMINISTRATIVNA SPOSOBNOST

1. Koje je državno tijelo odgovorno za kreiranje politike i koordinaciju na području industrijske politike? Molimo dostavite organizacijsku shemu i osnovne informacije o broju zaposlenih i njihovim nadležnostima. Postoji li primjereni mehanizam koordinacije različitih državnih politika koje utječu na industriju? Kako se konzultiraju vlasnici trgovačkih društava u industriji o toj politici? Kakva je podjela odgovornosti između središnje vlasti, regionalnih i lokalnih uprava te agencija koje se bave provedbom?

Vlada Republike Hrvatske kao kolegijalno tijelo za utvrđivanje ukupne politike usklađuje politiku kroz tri radna tijela Vlade Republike Hrvatske i Uži kabinet Vlade Republike Hrvatske. Uži Kabinet Vlade Republike Hrvatske čine predsjednik, potpredsjednici i tajnik Vlade Republike Hrvatske. Radna tijela Vlade čine Koordinacija za gospodarstvo, Koordinacija za unutarnju i vanjsku politiku i Koordinacija za društvene djelatnosti i ljudska prava čijim radom koordiniraju potpredsjednici Vlade nadležni za to područje. Koordinacije imaju stručne radne skupine čiji je zadatak usklađivanje prijedloga akata dostavljenih od strane ministarstava. Otvorena pitanja usklađuju se na sjednicama koordinacija koje se kao i sjednice stručnih radnih skupina održavaju jednom tjedno, a po potrebi o pojedinim pitanjima odlučuje se prije sjednica Vlade Republike Hrvatske i na sjednicama Užeg kabineta Vlade Republike Hrvatske. Radi usklađivanja i iniciranja rasprave i odlučivanja o pojedinim pitanjima Uži kabinet Vlade Republike Hrvatske predlaže i zadužuje nadležne resore za pripremu određenih točaka za raspravu na sjednici Vlade Republike Hrvatske.

Ministarstvo gospodarstva je nadležno tijelo za kreiranje industrijske politike koje u suradnji s ostalim ministarstvima, prije svega Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva koje je nadležno za područje agroindustrije, te Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo koje je nadležno za malo poduzetništvo putem Koordinacije za gospodarstvo upućuje Vladi Republike Hrvatske prijedloge koji se odnose na industrijsku politiku. Prijedlozi Ministarstva gospodarstva, kao i prijedlozi drugih ministarstava razmatraju se i usuglašavaju na Stručnoj radnoj skupini i Koordinaciji za gospodarstvo koju čini 8 ministarstava i Državni inspektorat prema tablici koja se daje u nastavku.

Programima i projektima poticanja poduzetništva i razvoja malog gospodarstva potaknuta je aktivnija uloga regionalne i lokalne uprave u osmišljavanju i usmjeravanju gospodarskog razvoja. U suradnji središnje vlasti i vlasti županija i gradova, provode se mjere uspostave i opremanja poduzetničkih zona, te poduzetničkih inkubatora. Također se na lokalnoj razini osnivaju poduzetnički centri, koji su organizacijski različite kombinacije suradnje javnog i privatnog sektora, a na koje lokalna uprava prenosi dio stručnih poslova vezanih uz podršku poduzetništvu, jednako kao što se na centre u provedbi svih poticajnih mjera iz Programa razvoja malog gospodarstva oslanja i središnja vlast. Kao sastavni dio institucionalne mreže za podršku poduzetništvu djeluje i Hrvatska agencija za malo gospodarstvo čiji su zadaci i područja djelovanja definirani Zakonom o poticanju razvoja malog gospodarstva (NN, broj 29/2002) i obuhvaćaju suradnju sa tijelima središnje vlasti, regionalnom i lokalnom upravom, drugim agencijama i sa samim poduzetnicima te njihovim asocijacijama.

2. Koje su ustanove odgovorne za provedbu ove politike, osobito na područjima privatizacije, restrukturiranja, poticanja izvoza, poticanja ulaganja, inovacija i izobrazbe? Koje su njihove glavne funkcije, organizacija, broj zaposlenih i godišnji proračun? Kako je riješena koordinacija između različitih ustanova?

Detaljan odgovor na ovo pitanje nalazi se u Odjeljku II INDUSTRIJSKI SEKTORI, (A) Sirovine, obojeni metali, ferolegure, cement, staklo, keramika, papir, nakladnička industrija, u pitanju 5.c.

3. Koje profesionalne organizacije postoje i kako su predstavljeni interesi industrije u tim organizacijama? Kakva je suradnja između tih organizacija i kreatora politike Vlade?

U Republici Hrvatskoj djeluju Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora i Hrvatska udruga poslodavaca.

Hrvatska gospodarska komora osnovana je Zakonom o Hrvatskoj gospodarskoj komori i djeluje kao stručna, neprofitna i samostalna organizacija koja predstavlja ukupni gospodarski potencijal zemlje, te djeluje radi zaštite i zastupanja potreba i interesa članica pred državnim tijelima i u inozemstvu.

U tom smislu Hrvatska gospodarska komora posjeduje i sustavno izgrađuje najveću bazu podataka o hrvatskom gospodarstvu (poslovni informacijski sustav BIZNET) jer - osim vlastite baze podataka - objedinjuje nekoliko informacijskih izvora: trgovačke sudove, Financijsku agenciju - FINA-u, Ministarstvo financija - Poreznu upravu, Državni zavod za statistiku, te podatke trgovačkih društava, sa najvažnijim linkovima na internet stranice državnih tijela i institucija, stručnih udruga u zemlji i inozemstvu, te tržištima kapitala i novca. Hrvatska gospodarska komora tako raspolaže preciznom i opširnom bazom poslovnih informacija, koja se zahvaljujući suvremenoj informatičkoj infrastrukturi svakodnevno ažurira i nadopunjuje aktualnim podacima, te kao najvažnije sadrži:

- pregled stanja u gospodarstvu, ukupno ili po pojedinim gospodarskim djelatnostima ili županijama; podatke o poslovanju gospodarskih subjekata
- aktualne gospodarske mjere i propise koje donosi Vlada Republike Hrvatske,

- natječeaje i projekte objavljene od Vlade Republike Hrvatske i njezinih tijela
- značajne informacije o programima kreditiranja i sufinanciranja za poduzetnike odobrenih od Vlade Republike Hrvatske ili iz stranih izvora
- inozemne natječeaje, tendere, programe i projekte
- istraživanja tržišta, gospodarske trendove i očekivanja, studije
- gospodarske vijesti, priopćenja, aktualnosti, i sl.

Uz navedeno Hrvatska gospodarska komora koristi sve raspoložive instrumente i medije kako bi širokom članstvu (više od 65.000 aktivnih članica) i svima zainteresiranima osigurala pravodobnu uslugu i široku dostupnost gore navedenih najaktualnijih informacija kroz različite oblike komunikacije: glasilo HGK-INFO, posebna izdanja Privrednog vjesnika čiji je suvlasnik Hrvatska gospodarska komora, glasilo Gospodarske vijesti iz EU, brošure, publikacije, sektorski separati, adresari, registri, priručnici, do direktnih kontakata, savjetovanja i pomoći komorske stručne službe sa interesentima.

Na taj način Hrvatska gospodarska komora obavlja funkciju servisiranja i izvješćivanja svojih članica pravodobnim informacijama, posebice onih o aktualnoj politici i mjerama Vlade Republike Hrvatske koje se direktno odnose ili posredno utječu na ukupne tokove gospodarskog života ili pojedine segmente gospodarske djelatnosti (industrija, poljoprivreda, turizam,...), te osigurava njihovu široku i ravnopravnu dostupnost za sve gospodarske subjekte i zainteresirane.

U zastupanju interesa članica ostvaruju se tijesni i intenzivni kontakti s Vladom RH i resornim ministarstvima, kao i upravnim tijelima županija, gradova i općina.

Sudjelovanje u pripremi zakonskih i drugih prijedloga osigurano je Poslovnikom Vlade Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 107/2002), koji je temeljni akt o ustrojstvu, načinu rada i odlučivanju Vlade Republike Hrvatske, prema čijoj odredbi (članak 27.) su ministarstva i državne upravne organizacije dužne u pripremi zakonskih i drugih prijedloga zatražiti i mišljenje strukovnih udruženja i udruga u čiji djelokrug spadaju pitanja koja su predmet tih prijedloga i mišljenja.

Osobito je značajna mogućnost izravnog sudjelovanja u radu radnih tijela Hrvatskog sabora - Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu, Odbora za financije i državni proračun i Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo, brojnim povjerenstvima na nivou države (npr. Povjerenstvo za regionalni razvitak Hrvatske banke za obnovu i razvitak, Povjerenstvo za odobrenje kredita za izvoz pri Ministarstvu za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Povjerenstvo za unaprjeđenje poljoprivrede,...), te regulatornim tijelima i vijećima (npr. Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti, Vijeće programa CROKOTOK...), ad hoc komisijama (npr. Komisija Predsjednika Republike Hrvatske za izradu strategije informatizacije) i radnim skupinama (npr. Radna skupina za regionalni projekt WEB stranice carinske uprave, npr. Radna skupina za izradu prijedloga zakona o elektroničkoj trgovini,...) čime je Hrvatskoj gospodarskoj komori dana mogućnost participiranja u svim fazama donošenja zakonodavnog okvira za odvijanje gospodarske djelatnosti.

Hrvatska obrtnička komora na sličan način usklađuje, zastupa i promiče interese hrvatskog obrtništva prema državnim tijelima.

Uspostavljen je partnerski odnos Vlade Republike Hrvatske sa Hrvatskom gospodarskom komorom i Hrvatskom obrtničkom komorom, kao reprezentantima malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva, kroz suradnju sa

Ministarstvom za obrt, malo i srednje poduzetništvo. To je suradnja kojom je ostvarena bolja i efikasnija komunikacija svih sudionika u razvoju malog gospodarstva kao i njihovo umrežavanje u čvrstu cjelinu što potvrđuje dosadašnje pozitivno iskustvo u programima kreditiranja i razvoja potpornih institucija za malo gospodarstvo

U posljednje je vrijeme učinjen i značajan iskorak prema još kvalitetnijim odnosima i dijalogu vezanom na zajednički nacionalni gospodarski interes u koji se konstruktivnije uključuju stručne udruge i institucije, te Hrvatska udruga poslodavaca. Prihvaćajući osnovnu ideju HGK o poticanju dijaloga javnog i privatnog sektora HUP potaknuo je rad Nacionalnog vijeća za konkurentnost.

Osnovna djelatnost HUP-a regulirana je Zakonom o radu, te se odnosi isključivo na zastupanje interesa poslodavaca i poduzetnika u odnosu na državu i sindikate pri donošenju radno-socijalnih zakona i kolektivnih ugovora vitalnih za uspješno poslovanje, odnosno djelovanje općenito prema odgovarajućim tijelima, posebice Gospodarsko-socijalnom vijeću.

Članovi HUP-a koji pripadaju istoj ili srodnoj grani ili djelatnosti mogu se u sklopu udruge organizirati u granske udruge poslodavaca koja tada zastupa posebne strukovne i radno-socijalne interese svojih članova. Granske udruge utvrđuju pravila i standarde djelovanja unutar struke, analiziraju stanje i posebna gospodarska pitanja, te preko središnjice HUP-a, zajedno sa stručnim predstavnicima Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske obrtničke komore u saborskim odborima sudjeluju u pripremi i donošenju zakona štiteći i zastupajući interese svog članstva. Tako npr. u Odboru za financije i državni proračun Hrvatskoga sabora sudjeluju, kao članovi, po jedan predstavnik Hrvatske udruge banaka i Hrvatske gospodarske komore, u Odboru za gospodarstvo, razvoj i obnovu po jedan predstavnik Hrvatske udruge poslodavaca i Hrvatske gospodarske komore, te u Odboru za rad, socijalnu politiku i zdravstvo po jedan predstavnik Hrvatske udruge poslodavaca, Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske obrtničke komore.

U Hrvatskoj je vrlo razvijen sustav komunikacije između državnih tijela i poslovnog sektora, što se odnosi i na uključenost poslovne zajednice i poslovnih ljudi u izradu, pripremu i donošenje zakona, drugih propisa i ostalih akata i odluka od strane nosioca ekonomske politike, ali i parlamenta, odnosno njegovih radnih tijela. Institucionalno, ta se suradnja najvećim dijelom ostvaruje putem uključivanja Hrvatske gospodarske komore i njenih udruženja u rad prilikom pripreme i utvrđivanja politika na pojedinim područjima ili pripreme zakona i propisa. Takav sustav suradnje djelomice proizlazi iz tradicije s obzirom na to da je komorski sustav, tj. Hrvatska gospodarska komora, u Hrvatskoj utemeljen pred više od 150 godina, po uzoru na komore u Njemačkoj, Italiji, Francuskoj, Austriji, dakle u skladu s posebnim Zakonom koji predviđa obveznost učlanjenja svih pravnih subjekata u Komoru. Istovremeno, tim zakonom Komori su date određene javne ovlasti koje ona obavlja samostalno ili u suradnji s nadležnim tijelima državne uprave. Budući da Komora po svojoj ulozi i funkciji određenoj Zakonom artikulira i predstavlja interes članica, njeni predstavnici aktivno su uključeni u rad i od njih se očekuje aktivno sudjelovanje u pripremi ili provedbi mjera i aktivnosti gospodarske politike. Također, predstavnici Komore redovno su zastupljeni u radu radnih tijela Hrvatskog sabora, osobito onih koja se bave gospodarskim pitanjima, itd.

Pored Komore i Udruga poslodavaca, koja je osnovana upravo iz razloga da promovira i predstavlja interese poduzetnika pred državnim tijelima i ukupnom javnosti, zastupljena je, kao aktivan sudionik u socijalnom partnerstvu kroz članstvo u Gospodarsko socijalnom vijeću u kojem su članovi sindikati, predstavnici Vlade Republike Hrvatske i Udruga poslodavaca u ime poduzetnika, ali također i u radu radnih tijela Hrvatskog sabora. Već spomenuto Vijeće za konkurentnost okuplja i predstavnike Komore, Hrvatske udruge poslodavaca, a također i menadžere i poduzetnike, koji se aktivno žele baviti problematikom konkurentnosti.

Putem spomenute zastupljenosti institucionalnih predstavnika poslovne zajednice u radu Vlade Republike Hrvatske, Hrvatskog sabora i raznih tijela osnovanih u okviru ministarstava i drugih vladinih i nevladinih institucija, i sami predstavnici poslovne zajednice mogu izravno i neposredno svojim prijedlozima i sugestijama na prijedloge zakona i drugih akata utjecati na osmišljavanje i provedbu pojedinih politika, osobito u posljednjih nekoliko godina s obzirom na osuvremenjene i povećane mogućnosti komunikacija putem elektronske pošte, WEB-a, itd. U odnosu na raspisivanje javnih natječaja za nabave ili projekte, budući da je zakonom propisana obveza objave takvih natječaja u sredstvima javnog priopćavanja, a ne samo u službenom glasilu Republike Hrvatske, osigurana je potpuna dostupnost tih podataka iz natječaja svima koji su za njih zainteresirani.

4. Podupire li država stvaranje slobodnih zona i industrijskih parkova ili sličnih inicijativa? Ako je to slučaj, kako se ocjenjuje njihov dosadašnji rad? Jesu li relevantni sporazumi u skladu sa propisima EU-a?

Detaljan odgovor na ovo pitanje nalazi se u Odjeljku II INDUSTRIJSKI SEKTORI, (A) Sirovine, obojeni metali, ferolegure, cement, staklo, keramika, papir, izdavačka industrija, pitanje 5.c.

Programima poticanja razvoja poduzetničke infrastrukture uspješno je uspostavljena mreža poduzetničkih centara (43), poduzetničkih inkubatora (16) i poduzetničkih zona (184).

Potiču se također industrijski (tehnološki) parkovi, kojih ima četiri (Split, Rijeka, Zagreb i Osijek). Treba međutim, spomenuti da se još uvijek teško uspostavlja sinergija tri osnovna elementa takvih projekata; poduzetničke ideje, financijskih sredstava i znanosti.

Programima su uspostavljene institucije koje imaju ulogu informiranja, edukacije, savjetovanja i povezivanja poduzetnika te, istovremeno, stručne pomoći lokalnoj zajednici u osmišljavanju razvoja gospodarstva i provedbi konkretnih aktivnosti.

Centri i inkubatori su se vrlo aktivno uključili u programe izobrazbe, u rad info-centara i u osmišljavanje nastupa poduzetnika na sajmovima. Razvoj poduzetničkih zona omogućuje, pak, kvalitetno opremljeno zemljište dostupno po povoljnim uvjetima, na kojima je olakšano širenje poslovanja i novo zapošljavanje.

Relevantni osnivački ugovori u suglasju su s EU propisima i regulacijom.

I. POLITIKA MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

1. Molimo navedite službenu definiciju, tj. službene definicije, malih i srednjih poduzeća, koje se trenutačno primjenjuju u Hrvatskoj.

Službena definicija za mala i srednja poduzeća koja se primjenjuje u Republici Hrvatskoj propisana je Zakonom o poticanju razvoja malog gospodarstva («Narodne novine» 29/2002).

Subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje samostalno i trajno obavljaju dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dobiti odnosno dohotka na tržištu.

Malo gospodarstvo čine subjekti koji:

- 1) zapošljavaju prosječno godišnje manje od 250 radnika
- 2) u poslovanju su neovisni
- 3) ostvaruju ukupni godišnji promet do 60.000.000,00 kuna, ili imaju zbroj bilance ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u vrijednosti do 30.000.000,00 kuna.

2. Koliki je udio mikro (do 10 zaposlenika), malih (do 50) i srednjih poduzeća (do 250 zaposlenika) u nacionalnom gospodarstvu, u smislu udjela u BDP, zaposlenosti i izvozu?

Sektor malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj čini:

- a. obrt
- b. trgovačka društva
- c. zadruge
- d. druge pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost sukladno propisima Republike Hrvatske

MSP	broj	udio u broju	zaposleni	udio u zapošljavanju
obrt	100.532	61.8	241.714	23.7
zadruge	795	0.5	4.293	0.4
mikro	49.534	30,4	116.431	11,4
mala trg. društva	9.561	5.8	140.602	13.8
srednja trg. društva	1.845	1.1	167.336	16.4
ukupno SME	162.267	99.6	670.376	65.7
velika trg. društva	720	0.4	350. 617	34.3
ukupno gospodarstvo	162.987	100.0	1.020.993	100.0

Podaci se odnose na stanje 30.06.2003. (izvori: DZS, FINA, HGK, HZZO, Obrtni registar i MOMSP)

Malo gospodarstvo ukupno čini 99,6% svih gospodarskih subjekata i zapošljava 61,1% svih zaposlenih u gospodarstvu. Udio u BDP se procjenjuje na oko 55%, a u izvozu na oko 25%.¹

Podaci za mikro subjekte za sad se ne prate odvojeno, te su uključeni u podatke za male subjekte.²

¹ Za sada na razini aproksimacija. Prve točnije podatke ćemo moći dobiti za 2004. godinu.

² Prema podacima HGK mikro subjekti sudjeluju s oko 80% u ukupnom broju malih tvrtki.

3. Postoji li okvirni dokument o politički dokument kojim se definira pristup i politika Vlade prema poduzećima/malim i srednjim poduzećima? Navedite pravni status tog dokumenta. Ako ne postoji, koji se dokumenti mogu smatrati referentnima za razumijevanje Vladine politike u sektoru poduzeća?

U Republici Hrvatskoj postoje okvirni dokumenti koji definiraju pristup i politiku hrvatske Vlade prema malim i srednjim poduzećima. Temeljni dokument je Zakon o poticanju malog gospodarstva («Narodne novine» br. 29/2002), dok Zakon o obrtu («Narodne novine» br. 49/2003), Zakon o zadrugama («Narodne novine» br. 36/1995, 67/2001 i 12/2002) i Zakon o trgovačkim društvima («Narodne novine» br. 111/1993, 34/1999 i 52/2000) definiraju posebne oblike poslovanja malih i srednjih poduzeća.

Osim navedenim zakonima, pristup i politika Vlade prema malim i srednjim poduzećima definirani su i Programom razvoja malog gospodarstva 2003-2006, koji je detaljnije opisan u sljedećem pitanju.

4. Je li Vlada izradila posebnu strategiju/plan djelovanja za mala i srednja poduzeća? Molimo opišite njen status, trajanje i glavna područja djelovanja. Je li provedeno vrednovanje strategije – ako jest, molimo navedite glavne nalaze. Planiraju li se vrednovanja? Koje su interesne grupe bile uključene/konzultirane u izradi strategije?

Strategija Vlade u području razvoja malog gospodarstva definirana je Programom razvoja malog gospodarstva 2003-2006.

Programom su utvrđeni strateški ciljevi razvoja malog gospodarstva, potrebni preduvjeti za ostvarenje tih ciljeva, poticajne mjere, nositelji i suradnici za izvedbu svake pojedine mjere, okvirno izvori sredstava i način praćenja. Za operativnu primjenu Programa svake se godine donosi Plan provedbe programa kojim se detaljnije utvrđuju zadaci svakog nositelja u realizaciji pojedine mjere, provedbene aktivnosti, potreban iznos sredstava i način praćenja.

Analizirajući dosadašnja kretanja u malom gospodarstvu, te rezultate provedbe Programa razvoja malog gospodarstva 2001-2004, određeni su slijedeći ciljevi:

- povećanje broja subjekata malog gospodarstva,
- rast broja zaposlenih u malom gospodarstvu,
- povećanje udjela malog gospodarstva u ukupnom gospodarstvu RH (prvenstveno u BDP i izvozu) uz jačanje konkurentnosti, unapređenje tehnološkog razvoja i povezivanje subjekata
- jačanje poduzetničkih potpornih institucija i organiziranje izobrazbe za poduzetništvo
- snaženje uloge lokalne samouprave u podršci gospodarskom razvoju te uspostavljanje različitih oblika regionalne suradnje.

U kreiranju Programa i obuhvaćenih poticajnih mjera³, pored Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo i drugih državnih tijela, sudjelovali su još:

- Hrvatska gospodarska komora,
- Hrvatska obrtnička komora,
- Hrvatski savez zadruga,
- Hrvatska udruga poslodavaca,

³ U prilogu spisak poticajnih programa i projekata Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo iz različitih područja.

- poduzetnički centri, poduzetnički inkubatori i lokalne razvojne agencije te instituti i nevladine udruge

5. Postoji li poseban zakonski okvir za zadruge, organizacije za uzajamnu pomoć i zaklade? Molimo objasnite.

Za zadruge, organizacije za uzajamnu pomoć i zaklade postoji poseban zakonski okvir. Osnivanje, upravljanje, imovina, poslovanje, prestanak zadruge, udruživanje zadruga te zadruga revizija i nadzor utvrđena je Zakonom o zadrugama («Narodne novine», broj 36/95, 67/01 i 12/02). Zakon o zadrugama je opći zakon (lex generalis) i primjenjuje se na sve zadruge, izuzev ako nekim posebnim zakonom nije nešto drugo propisano.

Zakon o štedno-kreditnim zadrugama («Narodne novine», broj 84/02) primjenjuje se kao poseban zakon (lex specialis) koji uređuje osnivanje, svrhu ustroja, djelatnost, nadzor nad poslovanjem i prestanak poslovanja štedno-kreditnih zadruga.

Zakon o zakladama i fondacijama («Narodne novine», broj 36/95 i 16/01) uređuje osnivanje, ustrojstvo, djelatnost i prestanak zaklada i fondacija te nadzor nad njihovim radom. Za razliku od navedenog općeg zakona na snazi je i poseban Zakon o Nacionalnoj zakladi za znanost, visoko školstvo i tehnološki razvoj Republike Hrvatske («Narodne novine», broj 117/01). Navedeni zakon utvrđuje njenu svrhu, tijela, osnovnu imovinu, način i izvore financiranja.

6. Postoji li poseban pravni okvir za računovodstvo? Molimo objasnite.

U Republici Hrvatskoj pravni okvir za računovodstvo je definiran sljedećim propisima:

- Zakon o računovodstvu («Narodne novine» 90/1992) u kojem se razrađuju odredbe o obveznicima vođenja računovodstva, knjigovodstvenim ispravama, poslovnim knjigama, popisu imovine i obaveza, sastavu i sadržaju temeljnih financijskih izvješća i dr.
- Međunarodni računovodstveni standardi (MRS) («Narodne novine» br. 36/1993) objavljuju se u Narodnim novinama, a primjenjuju se kod računovodstvene obrade podataka, računovodstvenih politika, procjena i obračuna i svih drugih postupaka iz kojih rezultira sastavljanje temeljnih financijskih izvješća za potrebe vanjskih korisnika. MRS polaze od temeljnih računovodstvenih pretpostavki i u njima se razrađuju računovodstvena pravila, metode i kriteriji procjene stavaka. Hrvatski odbor za računovodstvo i računovodstvene standarde ovlašteno je da prati, usklađuje i objašnjava primjenu MRS.
- Zakonom o reviziji («Narodne novine» br. 90/1992) uređuje se revizija financijskih izvještaja poduzetnika čije je sjedište u Republici Hrvatskoj. Revizija je postupak ispitivanja i ocjene financijskih izvještaja na temelju kojih se daje stručno mišljenje o realnosti i objektivnosti stanja imovine, kapitala, obveza i rezultata poslovanja poduzetnika

II POSLOVNO OKRUŽENJE

Pitanja u okviru ovog odjeljka velikim se dijelom temelje na upitniku o Europskoj povelji o malim poduzećima koji je nadležnim tijelima RH dostavljen u travnju 2003.

A. Obrazovanje i osposobljavanje za poduzetništvo

1. Podučava li se poduzetništvo kao vještina na bilo koji način u okviru formalnog (osnovnoškolskog, srednjoškolskog, visokoškolskog) sustava obrazovanja ili stručnog osposobljavanja? Ondje gdje je to potrebno, molimo navedite jesu li to obvezni ili izborni predmeti u sklopu obrazovnih sadržaja.

U okviru formalnog obrazovanja postoje razlike između pojedinih razina obrazovanja u odnosu na njihov stav prema poduzetništvu kao vještini i znanju.

U primarnom (osnovnom) obrazovanju poduzetništvo se ni na koji način ne prepoznaje kao vještina, već samo sporadično i neobavezno, zavisno o upravitelju škole i/ili učiteljima.

U sekundarnom (srednjem) se u pojedinim stručnim školama (ekonomskim) poduzetništvo prepoznaje kao vještina (postoji poseban obavezni predmet).

Predmet «Politika i gospodarstvo» je obavezni predmet (70 sati) u svim trogodišnjim i četverogodišnjim strukovnim školama, također i u programima dvojnog sustava obrazovanja. Sadržaji predmeta se odnose i na poduzetništvo u tržišnom gospodarstvu.

U programima vezanim za ekonomiju i trgovinu (ekonomist, komercijalist, prodavač) poduzetništvo se obrađuje kroz obavezni predmet s fondom od 105 do 274 sata tijekom školovanja.

Primjena modela vježbeničkih tvrtki u nekim ekonomskim školama je projekt koji se uvodi u ekonomske škole od 1998. godine. U tu svrhu su Zajednica ekonomskih škola i Zavod za školstvo osnovali, pri privatnoj ekonomskoj školi «Katarina Zrinski», Centar za edukaciju nastavnika za vođenje vježbeničkih tvrtki.

U suradnji s «Junior Achievement» u projektu uvođenja poduzetništva i vježbeničkih tvrtki sudjeluje 15 srednjih škola; svaka s 25-30 učenika. Od 1998. godine do danas je osposobljeno 10 voditelja i 30 multiplikatora, dok je u 2003. godini uključeno 20 novih nastavnika s kojima je započela edukacija. Sličan projekt, u kojeg je uključeno 5 škola, provodi se u suradnji s «Kulturkontakt» - Austrija.

U školskoj 2002/2003. godini, uz potporu Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo i Zavoda za unapređivanje školstva Ministarstva prosvjete i sporta otpočela je eksperimentalna primjena programa «Junior Achievementa» (Student Business Company) u 10 srednjih škola s 300 učenika. Program je realiziran kao izvan-nastavna aktivnost. Program je u cijelosti podržan od krovne organizacije «Junior Achievement-Young Enterprise of Europe» te je hrvatskim učenicima bilo omogućeno sudjelovanje na «Student Company Competition», London 2003. godine. Programi «Junior Achievement-Young Enterprise» za dječje poduzetništvo su inače prihvaćeni u Europskoj Uniji kao "the best practice" osposobljavanja mladih za poduzetništvo.

O potpori JA-YE of Europe svjedoči i činjenica da će se u Puli, od 19. do 23.11.2003. godini, održati i godišnji sastanak izvršnih direktora «Junior Achievement - Young Enterprisea» iz 41 europske i pridružene države.

U školskoj 2003/2004. nastaviti će se širenje programa «Junior Achievement-Young Enterprise» i to kroz:

- realizaciju «Company Programme-a» u 30 srednjih škola,
- eksperimentalno uvođenje osnovnoškolskih programa u 10 škola,
- eksperimentalno uvođenje visokoškolskog programa za poduzetništvo na 4 visoke škole i
- eksperimentalno uvođenje programa «Travelling and Tourism Business» u 10 srednjih škola.

Program «Učeničko poduzetništvo» nastao je i razvija se u okviru suradnje osječkog Centra za poduzetništvo i norveške nevladine organizacije «Business Innovation Programs», uz financijsku potporu NORAD (Norveška razvojna agencija). Program je zamišljen kao izvan-nastavna aktivnost, u koju se uključuju učenici prema svojim interesima.

Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo donijelo je poseban program za poticanje učeničkog zadrugarstva.

U tercijarnom obrazovanju postoji samo jedan cjeloviti dodiplomski program u okviru privatne škole VERN i jedan poslijediplomski studij iz poduzetništva na Sveučilištu «Josipa Jurja Strossmayera» u Osijeku.

Prema «Global Entrepreneurship Monitor» projektu iz 2002. godine, korištenjem skale od 1 do 5, pri čemu ocjena 3 označava neutralan stav, pozitivan stav izražen je ocjenama iznad 3.01, a negativan stav ocjenama do 2.99, hrvatski stručnjaci su ocijenili obrazovanje, uz vladine politike i financijsku potporu kao tri najznačajnije prepreke razvoju poduzetništva u Hrvatskoj. Glavne primjedbe eksperata su rigidnost obrazovnog sustava i neuključenost znanja i vještina potrebnih za poduzetničko djelovanje u nastavne programe. Posebno je identificiran i nedostatak nastavnika osposobljenih za realizaciju takvih programa. U ocjenjivanju fokusiranosti obrazovanja i obuke na potrebe malih i srednjih poduzeća, stručnjaci su ocijenili efektivnost osnovnog i srednjeg obrazovanja ocjenom 1.63, a efektivnost fakultetskih programa i dopunske obuke ocjenom 2.01. Obje ocjene su niže od prosjeka za sve zemlje uključene u projekt 2002. godine (1.97 za efektivnost osnovnog i srednjeg obrazovanja, 2.83 za fakultetske programe i dopunsku obuku).

2. U pogledu visokoškolskog obrazovanja za poduzetništvo u vašoj zemlji: postoje li bilo kakvi posebni akademski naslovi iz poduzetništva, tj. ustanove gdje je moguće steći akademski naslov poduzetnika kao krajnji cilj određenog studija?

Ne postoji naslov koji prepoznaje da su studenti ostvarili odgovarajuću razinu obrazovanja iz poduzetništva, nego iz ekonomskih znanosti. U slučaju poslijediplomskog studija iz poduzetništva na Sveučilištu "Josipa Jurja Strossmayera" u Osijeku, u diplomu se upisuje naziv studija iz poduzetništva, dok je naziv titule magistar ekonomskih znanosti.

3. Postoje li neke druge inicijative za poticanje poduzetništva (uz korištenje medija, događaja, lokalnih partnera, značajne inicijative samih poduzeća, itd.) izvan okvira formalnog sustava obrazovanja i osposobljavanja?

Izvan okvira formalnog obrazovanja i treninga postoje brojne inicijative koje potiču poduzetništvo.

Usvajanjem Zakona o malom gospodarstvu s Programom razvoja malog gospodarstva, utvrđeni su institucionalni okviri koji omogućavaju provedbu poticajnih mjera i ostvarenje postavljenih ciljeva. Izobrazba u poduzetništvu sastavni je dio Programa razvoja malog gospodarstva koji se temelji na afirmaciji tržišnog gospodarstva, te poticanju razvoja svih subjekata malog gospodarstva radi povećanja njihovog broja, uspješnijeg poslovanja i povećanja zaposlenosti. Državna uprava u ovom procesu ima ulogu sustavnog poticanja i stvaranja povoljnog okruženja za poticanje razvitka poduzetništva kroz edukaciju, te podupiranje privatnog poduzetništva u cilju društvenog, gospodarskog i kulturnog razvitka u partnerstvu s javnim i privatnim sektorom, županijama i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Jedan od preduvjeta za razvitak malog gospodarstva i uspješnosti u poslovanju jest svakako obrazovanje i adekvatna stručna pomoć. Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo je preko mreže potpornih institucija za malo gospodarstvo (centri za poduzetništvo i poduzetnički inkubatori – koji su regionalni nosioci izobrazbe) implementiralo sustav edukacije/ treninga za poduzetništvo koji uključuje:

a) izobrazbu za savjetnike poduzetništva - certificirano 849 savjetnika poduzetništva (cilj Programa je razvijanje promidžbene i savjetodavne kadrovske strukture na državnoj i lokalnoj razini radi permanentnog obrazovanja, informiranja i osposobljavanja sudionika u okruženju radi osmišljavanja i provođenja mjera i aktivnosti za razvoj malog gospodarstva, s naglaskom na potporu razvoja subjekata malog gospodarstva)

b) izobrazba poduzetnika početnika i poduzetnika u rastu i razvoju (cilj Programa je poduzetnike upoznati s pojmovima iz područja poduzetništva i problemima s kojima će se susretati pri pokretanju vlastitog posla, kako ih rješavati, te ih informirati u vezi poznavanja poslovnog ciklusa, zakonskih okvira i drugih propisa u vezi poslovanja fizičkih i pravnih osoba u Republici Hrvatskoj. Poduzetnicima u fazi rasta i razvitka namjera je osigurati permanentno stručno usavršavanje prenošenjem najnovijih znanja u funkciji stalnog unapređivanja i razvitka malog gospodarstva).⁴

c) stručna i savjetodavna pomoć u malom gospodarstvu (cilj Programa je unapređenje znanja subjekata malog gospodarstva kroz korištenje individualne stručne pomoći djelovanjem konzultanta, čiji je zadatak pomoć pri izradi, planiranju, vođenju i kontroli poslovanja te postupanju u kriznim situacijama i na drugim područjima sa svrhom poboljšanja učinkovitosti subjekata malog gospodarstva).

Do sada je u Program bilo uključeno 150 učenika iz 5 škola. U sklopu Programa «Učeničko poduzetništvo» održana su i tri međunarodna sajma učeničkih tvrtki na kojima su učenici imali priliku za međusobno upoznavanje, razmjenu ideja te prodaju svojih proizvoda. Na sajmu su sudjelovale učeničke tvrtke iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore, Norveške i Mađarske.

Osim toga, postoji natječaj za najbolje poduzetnike (šest kategorija: mikro, mali, srednji, inovator, izvoznik i poduzetnica), koji se provodi svake godine, a pobjednici se proglašavaju za vrijeme Nacionalnog savjetovanja za malo gospodarstvo (lipanj svake godine), natječaj «Nova dimenzija» za najbolje partnere ministarstva (općina, grad, županija, banka, zona, inkubator i centar – travanj svake godine), emisija Hrvatske televizije «Svijet poduzetništva» (dva puta mjesečno) te redovne konferencije i saopćenja za medije.

Ministarstvo svoje programe redovito promovira na televiziji, radiju i u tisku. Polugodišnje se izrađuje analiza medijske slike (naše pojavljivanje i što pišu o nama).

Velika pažnja se poklanja i stručnoj literaturi, pa je tako ministarstvo već objavilo: Priručnik za obrt, Priručnik za izvoznike, Vodič za inovatore-poduzetnike, Poslovanje obrtnika i slobodnih zanimanja. U pripremi su: Vodič za trgovačka društva, Zbirka propisa za obrtnike, Vodič za izvoznike i Kako nastupati na inozemnim sajmovima. Sve publikacije ministarstva su za poduzetnike besplatne.

U stvaranju mreže centara za poduzetništvo i razvoja usluga za poslovni razvoj (Business Development Services) prepoznatljiva je i inicijativa Instituta Otvoreno društvo-Hrvatska, čijim programima podrške se sufinancira razvoj unutrašnjeg kapaciteta centara za poduzetništvo. (kroz train-the-trainers programme).

⁴ U listopadu 2002. godine je Institut društvenih znanosti «Ivo Pilar» objavio studiju pod naslovom «Analiza utjecaja obrazovnih seminara za poduzetnike-početnike na sudionike seminara i razvoj poduzetništva»

Besplatni info telefon (0800 234 505) implementiran je u 19 centara za poduzetništvo na lokalnoj razini.

Obrtni registar je javni registar koji sadrži registarske podatke o obrtima, njihovim vlasnicima, pogonima, djelatnostima, poslovođama, stručnim osobama i statusnim promjenama vezanim uz obrt. U Ministarstvu za obrt, malo i srednje poduzetništvo formiran je centralni registar koji sadrži registarske podatke o svim obrtima u Republici Hrvatskoj. Korištenjem Web tehnologije i Intranet/Internet infrastrukture, svi podaci u obrtnom registru se dnevno ažuriraju.. Centralni registar je spreman za objavu na Internetu, gdje će biti dostupan najširoj javnosti. Slična baza podataka se dovršava i za zadruge.

Aktivnosti Hrvatske gospodarske komore na području poticanja poduzetništva realiziraju se putem seminara, treninga, predavanja i radionica, a u cilju stvaranja pozitivne poduzetničke klime koja će pogodovati razvoju malog gospodarstva.

U okviru edukativnih programa Županijske komore Varaždin odvija se jednogodišnji program koji daje uvid u sva znanja i vještine potrebne za efikasno upravljanje poduzećem. Osobitost programa je naglasak na međunarodnom poslovanju te upoznavanje s najnovijim europskim trendovima i saznanjima. Obrazovni program podijeljen je u 14 modula, a predavači su stručnjaci iz Austrije. Po završetku programa polaznici pristupaju završnom ispitu i dobivaju "Certificate for International Business and Management", priznat od strane Europske Unije.

Tribine ISO 9000 FORUM CROATICUM imaju cilj širenja ideje kvalitete kao poslovne kategorije uspješnog poduzeća.

B. Osnivanje novih poduzeća

1. Molimo vas da date najbolju moguću procjenu o minimalnom vremenu potrebnom za upis novoosnovanog poduzeća i ispunjenje svih formalnih obveza.

Za upis novoosnovanog poduzeća i ispunjenje svih formalnih obaveza potrebno je, uz uvjet da su svi potrebni dokumenti uredno priloženi, od 2 tjedna do 4 mjeseca, ovisno o trenutnoj opterećenosti pojedinog suda. Javni bilježnik će unutar tri tjedna obaviti registraciju na trgovačkom sudu za naknadu od € 330.

Lokalni uredi (ukupno 108 ureda), koje je Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo opremilo i educiralo u mogućnosti su registraciju obrta obaviti u roku od 1 do 3 dana.

Na temelju analize zakonskih propisa, osječki Centar za poduzetništvo je ustanovio da je za registriranje novog poduzeća potrebno:

- provesti 10 postupaka
- kontaktirati 5 administrativnih mjesta: trgovački sud, javnog bilježnika, Ured za gospodarstvo, Državni zavod za statistiku, te banku
- pribaviti 5 formulara i dokumenata: 2 za banku, 2 za javnog bilježnika, te 1 za Državni zavod za statistiku
- ishoditi 5 dozvola i potvrda

Međutim, da bi se započela obavljati poslovna djelatnost, potrebno je pribaviti veći broj dozvola, te utrošiti više vremena. Primjerice, poduzeća koja će se baviti proizvodnjom i trgovinom ljekovitog bilja i začinskog bilja trebaju:

- a) izvršiti rekonstrukciju i prenamjenu stambene građevine u poslovnu te izgraditi dvorišnu građevinu
- b) izgraditi montažnu skladišno-proizvodnu halu
- c) urediti pristup na parcelu i postaviti ogradu,

te ishoditi sljedeće dozvole:

- a) lokacijsku dozvolu:
 - za poslovnu građevinu (ishoditi 8 dozvola/uvjeta)
 - za parkiralište i kolni ulaz (ishoditi 9 dozvola/uvjeta)
- b) građevinsku dozvolu (uz zahtjev za izdavanje navedene dozvole potrebno je priložiti 4 primjerka glavnog projekta s lokacijskom dozvolom, pisano izvješće o obavljenoj kontroli glavnog projekta i 20 suglasnosti/rješenja)
- c) dobiti rješenje Ministarstva zdravstva (uz zahtjev priložiti 10 dokumenata)

Cijeli postupak ishođenja dozvola i rješenja traje najmanje 6 mjeseci.

2. Opišite različite formalne korake/obrasce koje neko poduzeće treba ispuniti kako bi dobilo potrebne suglasnosti i bilo formalno "spremno za početak poslovanja". Molimo vas da navedete, za svaki od tih koraka, je li određeni korak/obrazac izričito propisan zakonom ili drugim propisom, te koje administrativno tijelo je za njih nadležno.

1. Trgovačka društva (d.o.o.)

Postupak za osnivanje trgovačkih društava i uvjeti koji se trebaju ispuniti definirani su Zakonom o trgovačkim društvima («Narodne novine» br. 111/1993, 34/1999 i 52/2000). Nadležna institucija za osnivanje trgovačkih društava je trgovački sud.

Koraci za osnivanje trgovačkog društva su:

- a) potpis društvenog ugovora, odnosno izjave o osnivanju te ovjera potpisa kod javnog bilježnika,
- b) uplata osnivačkog kapitala,
- c) objava u «Narodnim novinama»,
- d) registracija na trgovačkom sudu (trgovački registar),
- e) izrada pečata,
- f) dobivanje matičnog broja i šifre djelatnosti u Državnom zavodu za statistiku,
- g) registracija u Poreznoj upravi prema sjedištu društva (dobivanje poreznog broja),
- h) dobivanje carinskog broja od Carinske uprave (ako se društvo bavi vanjskom trgovinom) i
- i) obaveza javljanja početka poslovanja Zavodu za mirovinsko osiguranje i Zavodu za zdravstveno osiguranje (ako ima zaposlenih osoba).

2. Obrt

Postupak za osnivanje obrta i uvjeti koji se trebaju ispuniti definirani su Zakonom o obrtu («Narodne novine» br. 49/2003). Nadležna institucija za osnivanje obrta je mjesno nadležan Ured državne uprave u županiji/Gradu Zagrebu.

Koraci za osnivanje obrta su:

- a) prijava za upis obrta u obrtni registar sa odgovarajućim registarskim listovima ovisno o vrsti prijave,
- b) stručna osposobljenost ili položen majstorski ispit za vezani obrt,

- c) suglasnost nadležnog ministarstva za povlaštenu obrt,
- d) izdavanje obrtnice (male i velike) sa upisanim matičnim brojem obrta u registarskom tijelu (Uredi državne uprave u županiji/Gradu Zagrebu),
- e) dostava rješenja o otvaranju obrta od strane registarskog tijela nadležnom tijelu za poslove financija, nadležnim inspekcijama, Hrvatskoj obrtničkoj komori, nadležnom fondu zdravstvenog i mirovinskog osiguranja i Državnom zavodu za statistiku i
- f) izrada pečata

3. Zadruge

Postupak za osnivanje zadruga i uvjeti koji se trebaju ispuniti definirani su Zakonom o zadrugama («Narodne novine» br. 36/1995, 67/2001 i 12/2002). Nadležna institucija za osnivanje zadruga je trgovački sud.

Koraci za osnivanje zadruga su:

- a) osnivači (minimum 3 osobe pravne ili fizičke) sklapaju ugovor o osnivanju koji se ovjerava kod javnog bilježnika,
- b) najkasnije tri mjeseca od potpisivanja ugovora, treba se sazvati osnivačka skupština na kojoj svi osnivači biraju radna tijela skupštine. Na skupštini zadruga se donose pravila zadruga, bira upravitelj zadruga, predsjednik skupštine zadruga, te predsjednik i članovi nadzornog odbora,
- c) nakon održavanja osnivačke skupštine podnosi se zahtjev za upis u registar trgovačkog suda. Zahtjevu se prilažu: ugovor o osnivanju, pravila zadruga, zapisnik sa osnivačke skupštine, odluka o imenovanju predsjednika nadzornog odbora, odluka o imenovanju članova nadzornog odbora, odluka o imenovanju upravitelja zadruga, popis članova zadruga, izjava upravitelja zadruga da prihvaća postavljenje, ovjereni potpis upravitelja zadruga, dokaz o uplati članskih uloga i odluku o poslovnoj adresi,
- d) nakon što trgovački sud riješi zahtjev za upis, dobiva se rješenje o upisu,
- e) izrada pečata i
- f) dobivanje statističkog broja

Za štedno-kreditne zadruga vrijedi sve navedeno za zadruga izuzev što se štedno-kreditna zadruga osniva se na osnivačkoj skupštini (minimalno 30 osnivača) koja donosi statut štedno-kreditne zadruga. Zapisnik s osnivačke skupštine, odluku o donošenju statuta, kao i druge odluke prilikom osnivanja štedno-kreditne zadruga mora ovjeriti javni bilježnik. Ukupan iznos zadružnih uloga prilikom osnivanja štedno-kreditne zadruga ne može iznositi manje od 100.000,00 kuna. Prilikom podnošenja prijave za upis u registar potrebno je priložiti odobrenje za rad Ministarstva financija.

3. Može li se cjelokupni proces obaviti putem Interneta? Da/ne. Ako ne, koje od koraka je moguće provesti izravno preko Interneta?

Proces otvaranja nije moguće provesti putem Interneta. Niti jedan korak u osnivanju poduzeća nije moguće obaviti preko Interneta.

4. Koliko iznose ukupni troškovi, iskazani u eurima, vezani uz provedbu formalnih postupaka za dobivanje odobrenja za osnivanje poduzeća? Molimo objasnite prema potrebi.

Ukupni troškovi, iskazani u eurima, vezani uz provedbu formalnih postupaka iznose:

- a. trgovačka društva: € 2.500 (d.o.o.) ili € 15.000 (d.d.) za osnivački kapital te € 500 za ostale troškove
- b. obrt: € 160 općih troškova, € 0–67 za obrtnicu ovisno o kategoriji, €160 za dodatnu pristojbu ovisno o vrsti djelatnosti, te € 10–147 dodatne pristojbe za utvrđivanje minimalnih tehničkih uvjeta, u slučajevima u kojima se to izričito traži
- c. zadruge: € 500

5. Postoji li u vašoj zemlji obveza članstva u Gospodarskoj komori? Ako da, koliko iznosi članarina?

U Republici Hrvatskoj postoji obavezno članstvo u obje komore, gospodarskoj i obrtničkoj. Mjesečna članarina u Gospodarskoj komori iznosi € 7 za mala, odnosno €200 za srednja poduzeća te dodatnih 0,01% na godišnji prihod. Trgovačka društva osnovana u tekućoj i prethodnoj godini plaćaju € 7 mjesečno. Mjesečna članarina u Obrtničkoj komori iznosi € 2 mjesečno te do maksimalno € 15 područnoj komori i udruženju obrtnika, uz dodatnih 0,4% na godišnji dohodak/dobit.

6. Molimo vas da ukratko objasnite koje je mjere (ako takve postoje) uvela vaša zemlja kako bi osigurala uspješan opstanak novoosnovanih poduzeća. Ako su takve mjere polučile mjerljive rezultate, molimo navedite podatke o tomu.

U smislu edukacije za poduzetnike početnike u RH postoje institucije koje provede edukaciju u suradnji s lokalnim partnerima, područnim uredima Zavoda za zapošljavanje, Hrvatskom bankom za obnovu i razvoj, centrima za poduzetništvo i slično.

Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo je preko mreže potpornih institucija (centara za poduzetništvo) educiralo 1.304 osobe putem 66 seminara, od čega su u prosjeku u posljednje tri godine posao pokrenule 202 osobe.

Početnici prilikom otvaranja poslovanja ili provjere poduzetničke ideje mogu dobiti besplatnu savjetodavnu pomoć, kroz mrežu potpornih institucija koja je uspostavljena u Republici Hrvatskoj (centri za poduzetništvo i poduzetnički inkubatori, te tehnološko-inovacijsku centri).

Program za početnike poduzetnike upravo se počinje realizirati. Za početnike su propisane slijedeće mjere:

1. poticaji za početak poslovanja do 20.000 kuna,
2. sufinanciranje izrade poslovnog plana i programa razvoja do 20.000 kuna,
3. subvencija troškova kredita u visini 1% (javnobilježnički troškovi, osiguranje kredita prema uvjetima osiguravajućeg društva, troškovi dozvola, procjene nekretnina) i
4. poticaji za osiguranje stručne pomoći (mentorstvo) u visini 3.000,00 kuna mjesečno po mentoru/konzultantu.

Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo je programom umrežavanja potpornih institucija razvilo sustav pomoći poduzetnicima početnicima, a i ostalim poduzetnicima u cilju informiranja, savjetovanja i ostalih usluga koje pružaju:

1. Razvojem centara za poduzetništvo (ukupno 28 centara) stvaraju se preduvjeti za razvoj poduzetništva u čijem organiziranju osnovnu ulogu imaju jedinice lokalne i područne samouprave i zainteresirani pojedinci. Aktivnosti poduzetničkih centara razvijaju se u cilju pružanja slijedećih usluga za poduzetnike u regiji:

pružanje besplatne savjetodavne i konzultantske pomoći; besplatne informacije o projektima i programima u poduzetništvu; organiziranje putem Info točke; organiziranje informativnih aktivnosti u lokalnim medijima; organizacija seminara za poduzetnike; Internet usluge i povezivanje poduzetnika; organizacija sajmovi i sudjelovanje na sajmovima za poduzetnike; koordinacija poduzetničkih aktivnosti u lokalnoj sredini te ostale usluge. U prosjeku oko 7.000 poduzetnika godišnje preko centara dobiva stručnu pomoć

2. Poduzetnički inkubatori su lokacijske zajednice u određenom prostoru, a namijenjene su poduzetnicima u fazi start up-a ili rasta i razvoja. Korisnicima prostora pruža se tehnička i financijska pomoć, omogućava praćenje i razvoj do trenutka kada se osposobe (u prosjeku do 7 godina). U Republici Hrvatskoj imamo 18 poduzetničkih inkubatora odnosno tehnoloških centara (s 46 zaposlenih) s oko 170 poduzetnika koji zapošljavaju 550 osoba.

Ministarstvo turizma realizira kreditnu liniju «Program zapošljavanja, poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva i sprječavanja sive ekonomije u turizmu». Poduzetnici-početnici su, u slučaju otvaranja obrta za pružanje usluga smještaja u turizmu, oslobođeni plaćanja obrtnice u iznosu od € 70.

Hrvatska banka za obnovu i razvoj, od sredine 2001. godine, organizira seminare za poduzetnike-početnike, što je uvjet za podnošenje zahtjeva za kredit. Ukupno je održano 68 seminara s 1367 polaznika. Od zaprimljenih 169 zahtjeva odobreno je 109 kredita.

C. Zakoni i propisi

1. Jesu li vrednovani učinci pravnih propisa vaše zemlje na poslovno okruženje, a naročito na mala poduzeća? Ako nisu, razmišljate li o pokretanju takvog vrednovanja? Ako jesu, molimo vas da date pregled osnovnih nalaza i posljedične radnje koje je poduzela Vlada.

Vrednovanja učinaka pravnih propisa povremeno provode Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska udruga poslodavaca i Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo.

Poslovnik Hrvatskog sabora u članku 132. uređuje elemente koje treba sadržavati prijedlog zakona. Poslovnik Vlade Republike Hrvatske poziva se na taj članak u svojem postupku. Prema tom članku Poslovnika, uz ostale elemente, treba prikazati i procjenu posljedica primjene zakona. Nadalje, i neke druge obveze iz tog članka, kao što su iznošenje ocjene stanja i osnovnih pitanja koja se zakonom trebaju urediti, također su elementi međunarodno prihvaćenog koncepta analize učinaka. Međutim, obzirom da te obveze u Hrvatskoj nisu standardizirane, predlagatelji zakona pristupaju im sukladno vlastitim interpretacijama i potrebama, tako da tekstovi značajno variraju u kvaliteti i obuhvatu, i stoga se ne mogu smatrati analizama učinaka.

Ne postoji redovita procjena utjecaja zakonodavstva na poslovno okruženje, posebno u odnosu na mala i srednja poduzeća. Jedine takve procjene mogu se naći dijelom u FIAS (Foreign Investment Assistance Service) studiji o preprekama za direktna strana ulaganja u Hrvatsku i u «Global Entrepreneurship Monitor» projektu u kojem je Hrvatska sudjelovala prvi puta u 2002. godini. Prema «Global Entrepreneurship Monitor» projektu iz 2002. godine hrvatski stručnjaci su ocijenili Vladine politike potpore za mala i srednja poduzeća i poreznu politiku ocjenama 2.27 i 1.81. Obje ocjene su niže od prosjeka za sve zemlje uključene u projekt 2002. godine (2.68 za Vladine politike potpore, 1.81 za Vladinu poreznu politiku) i značajno su niže od najviših ocjena koju su dali kanadski stručnjaci za kanadsku vladinu politiku potpore (3.62) i stručnjaci Hong-Konga za poreznu politiku u svojoj zemlji (4.33). Prema «Global Entrepreneurship Monitor» projektu iz 2002. godine, hrvatski stručnjaci su ocijenili raspoloživost kredita ocjenom 3.21. Ova ocjena je viša od prosjeka za sve zemlje uključene u projekt 2002. godine (2.90) i blizu najviše ocjene koju su dali američki stručnjaci za SAD (3.89).

U okviru ovog projekta, hrvatski stručnjaci su ocijenili najvećom slabošću razvoja poduzetništva upravo vladine politike, smatrajući ih ili nepostojećim ili nekonzistentnim, iz kojih proizlazi netransparentan i kompliciran regulatorni okvir u kojem se događaju poduzetnički pothvati.

Ministarstvo za europske integracije (MEI) izradilo je prijedlog uvođenja analize učinaka primjene pravnih propisa – RIA (Regulatory Impact Assessment) u zakonodavni postupak tijekom srpnja 2003. Prijedlog koji je predstavljen tijelima državne uprave sadrži aktivnosti, obrasce (preliminarni i prošireni) i postupak primjene. Predloženi obrasci utvrđuju obuhvat analiza (prilagođen model Europske komisije iznesen u COM(2002) 276 final). Također, planirane su i prikladne obrazovne aktivnosti na području korištenja i primjene metodologije analize učinaka u tijelima državne uprave.

MEI ima potporu resornih ministarstava za ovaj projekt. Predložen je pristup u fazama u kojem će RIA u početku biti obvezna za sve zakone kojima se usklađuje zakonodavstvo s *acquis-om* i neobvezna za ostale zakone. Kada se stekne dovoljno iskustva i kad se tijela državne uprave doista prihvate ovaj instrument, on će postati obavezan za sve zakonske prijedloge. Završni prijedlog uvođenja RIA-e u zakonodavnu proceduru bit će u suradnji sa svim ministarstvima i Uredom za zakonodavstvo predložen u drugoj polovici 2003. te je predviđeno da se primjenom prve faze otpočne početkom 2004. godine.

2. Koji postupci postoje za ocjenu učinka novih pravnih propisa na poduzeća?

Postupci za ocjenu učinka novih pravnih propisa na poduzeća za sada ne postoje u Republici Hrvatskoj

3. Koje je mjere poduzela vaša Vlada na uvođenju administrativnih dokumenata jednostavnih za primjenu?

Vlada Republike Hrvatske poduzela je mjere za pojednostavljenje postupka za registraciju obrta, zadruga i trgovačkih društava. Također je pojednostavljena procedura za izdavanje dozvola za gradnju objekata.

4. Postoje li neka pravila koja malim i srednjim poduzećima dopuštaju da budu izuzeta od određenih pravno reguliranih obveza? Razmatra li vaša Vlada bilo kakve mjere koje bi omogućile takvo izuzimanje?

Zakonom o državnim potporama («Narodne novine». br. 47/2003) i Uredbom o državnim potporama («Narodne novine» br. 121/2003) dozvoljene su veće potpore za mala i srednja poduzeća.

5. Postoji li mehanizam kojim se potiče redovno sudjelovanje vlasnika poduzeća u postupku donošenja pravnih propisa?

Redovno sudjelovanje vlasnika poduzeća u postupku donošenja pravnih propisa osigurano je putem sudjelovanja Hrvatske gospodarske komore (Skupština, pojedina vijeća/grupacije), Hrvatske obrtničke komore i Hrvatske udruge poslodavaca u samom postupku. Od navedenih institucija se u postupku traži stručno mišljenje, a svaka od njih ima svoje predstavnike u radnim tijelima Sabora.

D. Raspoloživost potrebnih vještina**1. Jesu li poduzete neke aktivnosti u cilju procjene potreba malih i srednjih poduzeća za specifičnim vještinama?**

Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo kontinuirano anketira poduzetnike kako bi se ustanovile njihove potrebe. Rezultati se koriste u cilju prilagođavanja obrazovnih programa potrebama poduzetnika.

Postoje parcijalna istraživanja koja su realizirali Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora i Hrvatska udruga poslodavaca.

Prema istraživanju koje je obavljeno 2001. godine u okviru projekta «Management and Business Improvement through Education and Training in Bosnia and Herzegovina, Croatia and Yugoslavia» (koji je financirala European Training Foundation), postoje samo parcijalna istraživanja o procjeni potreba malih i srednjih poduzeća za znanjima i vještinama koja se ne provode kontinuirano.

Hrvatska gospodarska komora fokusira se uglavnom na već postojeća poduzeća (razvoj upravljačkih vještina: timski rad, upravljanje vremenom, pregovaranje; upravljanje ljudskim resursima, IT, strategijski management, liderstvo, krizni management, projektni management).

Hrvatska udruga poslodavaca fokusira se na postojeća poduzeća (razvoj upravljačkih vještina: timski rad, upravljanje vremenom, pregovaranje; upravljanje ljudskim resursima, management promjena, korporacijski imidž).

Sveučilište "Josipa Jurja Strossmayera" u Osijeku (istraživanje na reprezentativnom uzorku od 200 vlasnika/managera MSP u Hrvatskoj, 1997. i 2000. godine, korištenjem INSEAD upitnika "Entrepreneurship and Strategy" (istraživanja je sufinanciralo Ministarstvo znanosti i tehnologije i Institut Otvoreno društvo – Hrvatska) fokusira se na: poslovno planiranje, upravljanje ljudskim resursima, financijski management, marketing, IT, razvoj novih proizvoda, strategijski management

2. Molimo vas opišite mjere, ako takve postoje, koje jamče postojanje sustava za obrazovanje/osposobljavanje ili inicijativa za osiguranje onih vještina za kojima mala i srednja poduzeća iskazuju naročitu potražnju?

Ministarstvo je osmislilo i realizira obrazovne programe za:

- a) poduzetnike – seminari za početnike i tvrtke u rastu
- b) savjetnike – osobe u lokalnoj (samo)upravi i potpornim institucijama za poduzetništvo
- c) konzultanti – osobe koje pružaju usluge na profesionalnoj osnovi

Seminari se održavaju u poslovnim centrima diljem Hrvatske.

Potporne institucije organiziraju trening seminare za poduzetnike u rastu i razvoju sa slijedećim temama:

- (1) Tržište i marketing
- (2) Trgovina i moderne tehnike prodaje
- (3) Financije računovodstvo i porezi
- (4) Uvoz i izvoz robe(proizvoda)

- (5) Osiguranje kvalitete
- (6) Radni odnosi i motivacije
- (7) Planiranje, razvitak i kreditiranje
- (8) Sajmovi i prezentacije
- (9) Razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva
- (10) Zadrugarstvo
- (11) Informatika
- (12) Organizacija poslovanja
- (13) Organizacija i planiranje proizvodnje

Ministarstvo konzultira udruge poduzetnika i druga udruženja u cilju usklađivanja programa i izbjegavanja preklapanja. Ministarstvo sufinancira obrazovanje, posebice obrazovanje početnika.

U ovoj godini je pokrenut E-learning program u suradnji s Bavarskom, te program osnivanja klastera.

Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska udruga poslodavaca su u navedenom istraživanju navele da svoje procjene potreba koriste za edukacijske programe koje nude.

Istraživanja koje provodi Sveučilište «Josipa Jurja Strossmayera» u Osijeku poslužila su za dizajniranje poslijediplomskog programa iz poduzetništva u 2000. godini, te se koriste za razvoj dodiplomskog studija iz poduzetništva koje se pokreće 2004. godine.

Hrvatska udruga poslodavaca od 1996. godine realizira program usavršavanja menagera (PUMA).

E. Internet pristup za mala i srednja poduzeća

1. Pružaju li javna tijela u vašoj zemlji informacije putem Interneta koje su posebno namijenjene malim i srednjim poduzećima? Koja vrsta informacija je dostupna na Internetu, a od posebnog je interesa za mala i srednja poduzeća? Postoje li inicijative za unapređenje ove usluge?

Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo na vlastitim WEB stranicama nudi sljedeće informacije: vijesti, publikacije, pitanja i odgovori, zakonodavstvo, programi i projekti, krediti, poticajne mjere, poduzetničke zone, zadruge, glasilo, suradnja s «Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit», info-telefon, kao i linkove na druge institucije i njihove programe. Obrasci formulara se također mogu naći na WEB stranicama.

Informacije iz svog područja rada na vlastitim WEB stranicama poduzetnicima nude Hrvatska banka za obnovu i razvoj, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora i Hrvatska udruga poslodavaca.

Osim općih informacija na WEB stranicama Hrvatske gospodarske komore, Sektor za malo gospodarstvo ima posebne WEB stranice na kojima se mogu dobiti sve relevantne informacije o malom gospodarstvu (novosti, aktivnosti, projekti, propisi itd.)

Javna uprava je 2000. pokrenula e-government inicijativu pod pokroviteljstvom Vlade Republike Hrvatske, odnosno Ureda za internetizaciju. Cilj ove inicijative je olakšavanje i pojednostavljivanje komunikacije između javne uprave i građana te tvrtki. Također je istovremeno pokrenuto više nezavisnih projekata unutar pojedinih ministarstava i institucija.

Upravo su u tijeku projekti on-line pristupa poreznom knjigovodstvu (u planu je i elektronička prijava poreza – projekt u suradnji Hrvatske gospodarske komore i Porezne uprave), elektroničke prijave carinskih deklaracija za špeditere (Carinska uprava), elektroničku predaju statističkih financijskih izvješća (FINA), elektroničku predaju mirovinskih obrazaca (FINA i REGOS), publiciranja odluka i presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske te brojni drugi projekti.

Hrvatska gospodarska komora izradila je projekt Biznet kao integrirani informacijski sustav na Internetu s osnovnim ciljem objedinjavanja podataka iz svih područja gospodarstva

Hrvatska obrtnička komora, u sklopu projekta «Promicanje obrta putem Interneta» omogućava svim obrtnicima prezentaciju njihovih djelatnosti putem Internet stranica.

2. Mogu li mala i srednja poduzeća putem Interneta učinkovito komunicirati s tijelima državne uprave (interaktivno korištenje Interneta), te mogu li dobiti savjete, podnositi zahtjeve, porezne prijave itd. putem Interneta? Ako takve usluge postoje, u kojoj ih mjeri koriste mala i srednja poduzeća?

Mala poduzeća su tipično pioniri korištenja ovakvih on-line usluga i ogromna većina malih poduzeća koja su Internet osposobljene su i korisnici on-line usluga. Ovakve on-line usluge trenutno pokrivaju manji dio poslovanja malih i srednjih poduzeća s javnom upravom, ali veliki broj planiranih novih usluga ima za cilj omogućiti 90% poslovanja između malih i srednjih poduzetnika i države do kraja 2004.

Kao važan preduvjet za ostvarenje e-poslovanja i pravne valjanosti elektroničkih dokumenta je Zakon o elektroničkom potpisu (siječanj 2002.) te uspostava nacionalnog PKI sustava (prosinac 2002.) koji korištenjem smart kartica i elektroničkog potpisa omogućava pravnu valjanost elektroničkih dokumenta (npr. porezne prijave i slično).

F. Pristup tržištu malih i srednjih poduzeća

1. Molimo vas da opišete koje mjere postoje (ako postoje) ili se planiraju uvesti u cilju poboljšanja pristupa i mogućnosti malih i srednjih poduzeća na stranim tržištima, naročito na unutrašnjem tržištu EU-a.

Mjeru podrške izvozno orijentiranim malim i srednjim poduzećima kroz Program kreditiranja izvoza osiguranjem kreditnih sredstava za obrtna sredstva u poslovnim bankama Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo uspješno provodi već četvrtu godinu. Ministarstvo sufinancira sudjelovanje poduzetnika na sajmovima i prezentacijama, putem obje komore i direktno. Provodi se i mjera sufinanciranja certificiranja sustava u funkciji osvajanja novih tržišta (ISO, HACCP, HRN EN ISO i sl.)

Prilikom posjeta drugim zemljama Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo u delegaciju uključuje i poduzetnike te sufinancira njihove troškove puta i boravka.

U Hrvatskoj banci za obnovu i razvoj postoje posebni programi potpore izvozu (krediti, osiguranje izvoznih poslova itd).

Obje komore sufinanciraju organizirani odlazak poduzetnika na međunarodne sajmove.

U cilju upoznavanja sa stranim partnerima Hrvatska gospodarska komora organizira predavanja "Kako poslovati sa zemljama partnerima hrvatskog gospodarstva".

Odnosi između Republike Hrvatske i Europske Unije tema su predavanja koja pružaju gospodarstvenicima kvalitetne informacije vezane uz gospodarsku legislativu Europske unije, informacije o usklađivanju hrvatskog zakonodavstva s europskim propisima i brže uključivanje našega gospodarstva u europske integracije sukladno potpisanom Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju između Hrvatske i Europske Unije.

U okviru Hrvatske gospodarske komore prošle je godine osnovan Euro Info Komunikacijski Centar.

Postoji inicijativa u okviru Centra za kvalitetu Hrvatske gospodarske komore, a u cilju unapređivanja kvalitete putem pomoći malim i srednjim tvrtkama u uvođenju sustava upravljanja kvalitetom, u okviru Projekta LUK, praćenjem područja, te uspostavom baze podataka o pravnim i fizičkim i subjektima djelatnih na području kvalitete.

G. Porezi i financijska pitanja

1. Postoji li bilo kakvo porezno izuzeće ili smanjenje porezne stope za mala poduzeća? Da/ne. Molimo navedite sve dobre primjere na ovom području.

Porezni sistem je podijeljen na središnji, gdje nema izuzetaka, i lokalni, gdje postoje određene olakšice – posebno za početnike. I u programima koje Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo realizira s jedinicama lokalne samouprave također se radi o smanjivanju lokalnih poreza i doprinosa.

Postoje brojne olakšice i mogućnosti umanjenja porezne osnovice, čime se umanjuje i porezna obaveza, a to su:

- mogućnost ubrzane ili jednokratne amortizacije
- umanjenje osnovice za plaće novih radnika
- smanjene stope poreza do 0% na PPDS⁵

2. Što je poduzeto u cilju pojednostavljenja postupka usklađivanja poreza za mala i srednja poduzeća? Da/ne. Ako jesu, molimo navedite.

Pravilnikom o samostalnim djelatnostima koje se mogu paušalno (eng. lump-sum) oporezivati te načinu utvrđivanja i oporezivanja paušalnog dohotka omogućeno je mikro-subjektima (obrtnicima i osobama koje obavljaju djelatnost slobodnih zanimanja) da prema određenim uvjetima umjesto vođenja poslovnih knjiga, plaćaju paušalni iznos poreza na dohodak i prireza. Na taj način su za određene nisko-dohodovne obrtničke djelatnosti umanjene obvezni doprinosi poreza na dohodak i pojednostavljeni uvjeti vođenja poslovnih knjiga.

3. Je li uvedena neka vrsta poreznog kredita za nove poduzetnike? Da/ne. Ako jest, molimo navedite.

⁵ Zakonom o područjima posebne državne skrbi («Narodne novine» br. 26/03) utvrđuju se područja o kojima Republika Hrvatska posebno skrbi i i poticajne mjere za njihovu obnovu i razvitak. Područja posebne državne skrbi se utvrđuju radi otklanjanja posljedica rata, bržeg povratka stanovništva koje je prebivalo na tim područjima prije Domovinskog rata, poticanja demografskog i gospodarskog napretka te postizanja što ravnomjernijeg razvitka svih područja Republike Hrvatske.

U hrvatskom poreznom sustavu postoje sljedeće mjere, koje vrijede i za poduzetnike-početnike:

- olakšice obveznicima s područja od posebne državne skrbi,
- olakšice i oslobođenja za porezne obveznike na području Grada Vukovara,
- olakšice i oslobođenja za porezne obveznike koji posluju u slobodnim zonama,
- poticaji ulaganja,
- poticaji zapošljavanja i
- poticaj poreznim obveznicima osnovanim u svrhu profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom.

4. Kako biste ocijenili stanje u svojoj zemlji s obzirom na pristup malih i srednjih poduzeća izvorima financiranja putem banaka i financijskih institucija?

Pristup financijskim sredstvima je puno bolji nego prije 5 -10 godina. Kamatne stope, u programima Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo i Hrvatske banke za obnovu i razvoj kreću se između 2 i 7 % godišnje s maksimalnim otplatnim rokom do 12 godina.

Prema «Global Entrepreneurship Monitor» projektu iz 2002. godine, hrvatski stručnjaci su ocijenili raspoloživost kredita ocjenom 3.21. Ova ocjena je viša od prosjeka za sve zemlje uključene u projekt 2002. godine (2.90), i blizu najviše ocjene koju su dali američki stručnjaci za SAD (3.89).

5. Je li financijski sektor otvoren i odgovara li na potrebe malih i srednjih poduzeća u vašoj zemlji? Jesu li banke spremne zadovoljiti potrebe malih poslodavaca?

Banke su sve otvorenije prema poduzetnicima. Međutim, još uvijek insistiraju na jamstvu (nekretnine).

U okviru «Global Entrepreneurship Monitor» projekta iz 2002. godine, hrvatski stručnjaci su identificirali financijsku potporu kao ograničenje razvoja poduzetništva, što nije uzrokovano nedostatkom kreditnih programa, nego nepripremljenošću banaka da postupak prilagode specifičnostima poduzetnika početnika, te problemima osiguranja kredita (jamstva). Osim toga, stručnjaci su upozorili na problem ishođenja dokumentacije o vlasništvu kao jamstvu za povrat kredita u pojedinim dijelovima Hrvatske, kao i na lošu kvalitetu poslovnih planova kojima poduzetnici traže kredite.

6. Postoje li javni jamstveni fondovi? Da/ne. Ako da, molimo navedite najvažnije ostvarene rezultate.

U Republici Hrvatskoj postoje javni jamstveni fondovi (Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, koja je od prošle godine pravna slijednica Hrvatske garancijske agencije). Jedan od njenih zadataka je izdavanje jamstava prema programu Vlade Republike Hrvatske. Od 1995. godine izdano je oko 3.400 jamstava u vrijednosti od €87 milijuna. U istom razdoblju je odobreno 3.100 bespovratnih potpora za smanjivanje troškova kredita u visini od € 2,73 milijuna.

7. Promiču/uvode/koriste li se u vašoj zemlji "netradicionalni" instrumenti financiranja (poduzetnički kapital, "poslovni anđeli" itd.)? Molimo navedite sve dobre primjere na ovom području, uključujući najvažnije ostvarene rezultate.

Ovi financijski instrumenti postoje, ali nisu u širokoj upotrebi u Hrvatskoj. Postoje 4 fonda rizičnog kapitala: Capital Croatia Partnership Ltd, SEAF, Horizonte Venture Management i Copernicus Adriatic.

Prema «Global Entrepreneurship Monitor» projektu iz 2002. godine, hrvatski stručnjaci su ocijenili nedostatnom prisutnost rizičnog kapitala za potrebe malih i srednjih poduzeća (ocjena 2.17). Ova ocjena je niža od prosjeka za sve zemlje uključene u projekt 2002. godine (2.83), a značajnije niža od najbolje ocjene koju su dali američki stručnjaci za SAD (4.30).

H. Tehnološki kapacitet malih i srednjih poduzeća

1. Postoje li programi kojima je cilj promocija širenja tehnologije namijenjene malim poduzećima? Kako biste ocijenili učinak tih programa?

U Hrvatskoj postoji nekoliko programa. Točnije, cilj Ministarstva znanosti i tehnologije je kreirati uvjete za brzu i efikasnu transformaciju rezultata istraživanja i tehnoloških inovacija u proizvode konkurentne na svjetskom tržištu, te omogućiti transfer tehnologije, kao i razvoj tehnološki baziranih malih i srednjih poduzeća.

Aktivnosti odjela za tehnologiju fokusirane su na implementaciju dva glavna programa: osnivanje nacionalne mreže institucija uključenih u razvoj, transfer, primjenu i financiranje novih tehnologija i razvoj sistema državne pomoći tehnološkom razvoju i inovativnom poduzetništvu kroz razne financijske, fiskalne, administrativne i ostale pogodnosti i potpore – HITRA (Program hrvatskog inovacijsko tehnološkog razvitka).

Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo je pokrenulo dva programa:

Program nove tehnologije kojim se kroz kredite za razvoj i uvođenje novih tehnologija u malo i srednje poduzetništvo (kupnja opreme, automatizacija, uvođenje novih tehnologija) osigurava tehnološki razvoj poduzetnika i Program razvoja inovacija kojim se, u cilju promocije novih proizvoda i inovacija, daju potpore namijenjene zaštiti patenata, izradi prototipova i promociji inovacija.

Prema «Global Entrepreneurship Monitor» projektu iz 2002. godine, hrvatski stručnjaci su ocijenili negativno efektivnost transfera istraživanja i razvoja prema malim i srednjim poduzećima (ocjena 2.05). Ova ocjena je niža od prosjeka za sve zemlje uključene u projekt 2002. godine (2.47), i značajnije niža od najviše ocjene koju su dali kanadski stručnjaci za Kanadu (3.49).

2. Koje su inicijative poduzete u cilju promicanja transfera tehnologije iz instituta za istraživanja na mala i srednja poduzeća?

Inicijativa Ministarstva za znanost i tehnologiju putem programa HITRA integracijski je oblik politike prema znanosti i tehnologiji usmjeren prema povezivanju javnog istraživačkog sektora i gospodarstva koje provodi Ministarstvo znanosti i tehnologije s ciljem promicanja gospodarstva utemeljenog na znanju.

Cilj programa HITRA je stvoriti tehnološki sistem koji će:

- mobilizirati znanstvene potencijale i ljudske resurse u Hrvatskoj na stvaranju i uvođenju progresivnih tehnologija i proizvoda s većom dodanom vrijednosti, što će rezultirati s poslovnim uspjehom i povećanim rastom gospodarstva.
- aktualizirati različite metode i instrumente financijske i institucionalne pomoći bržem tehnološkom razvoju koji u ovom trenutku nije dio standardnog bankarskog i znanstvenog sistema.

Također, tu je stalna suradnja s institucijama (tehnološkim centrima) čije aktivnosti uključuju znanje i transfer tehnologije (npr. CTT).

Preko dogovorenih projekata direktnim sudjelovanjem ili transferom tehnologije, CTT omogućuje uvođenje razvojnih i istraživačkih aktivnosti u projekte kao dio interdisciplinarnog područja, aktivno povezujući akademsku zajednicu i industriju.

Razvoj centara za tehnolojski razvoj vezanih za sveučilišta (Zagreb, Osijek, Split, Rijeka) trebaju olakšati transfer tehnologije prema malim i srednjim poduzećima, ali bi njihovo profiliranje trebalo biti oštrije fokusirano na potrebe malih i srednjih poduzeća kako bi se osigurali očekivani efekti.

3. Kako biste procijenili napredak na unapređenju suradnje među samostalnim poduzećima i udruživanju u klastere/grozdove? Koje su značajne inicijative poduzete ili će biti poduzete na ovom području?

Do danas nema značajnijeg pomaka u povezivanju tvrtki. No, prepoznata je potreba ovakve vrste povezivanja.

Diskusija o rezultatima «Global Entrepreneurship Monitor» projekta iz 2002. godine potaknula je u 2003. godini inicijative oko unapređenja suradnje među poduzećima kroz klastere i umrežavanje. Za sada su prepoznatljive inicijative Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo (raspisan je natječaj za projekte fokusiranih na razvoj klastera, srpanj 2003.), inicijative Centra za politiku razvoja malih poduzeća (CEPOR) za formiranje dva eksperimentalna klastera: metalski klaster u Osijeku u suradnji sa Centrom za poduzetništvo i firmom MIO d.d. i tekstilni klaster u Puli u suradnji s Pulskim centrom za poduzetništvo i firmom Arena. Također je prisutna inicijativa stvaranja drvnog klastera koju podržava USAID.

I. Elektronsko poslovanje i podrška malim poduzećima

1. Koje su inicijative za donošenje politika pokrenute kako bi se olakšala digitalizacija malih i srednjih poduzeća?

«ICT – Hrvatska u 21. stoljeću» («Narodne novine» br. 10/2002), bavarsko-hrvatski projekt «E-learning» i financijska potpora poduzetničkim centrima za seminare itd.

Na WEB stranici Ministarstva postoji baza projekata u koju se poduzetnici mogu upisivati on-line.

2. Kakav je pravni okvir za elektroničku trgovinu? Molimo razlikujte propise o elektroničkom potpisu i druge mjere.

Područje vezano uz elektronički potpis u Republici Hrvatskoj je uređeno kroz sljedeće zakonske propise:

- Zakon o elektroničkom potpisu («Narodne novine» br. 10/2002),
- Pravilnik o evidenciji davatelja usluga certificiranja elektroničkih potpisa koji izdaju kvalificirane certifikate («Narodne novine» br. 54/2002),
- Pravilnik o registru davatelja usluga certificiranja elektroničkih potpisa koji izdaju kvalificirane certifikate,
- Pravilnik o mjerama i postupcima uporabe i zaštite elektroničkog potpisa i naprednog elektroničkog potpisa, sredstava za izradu elektroničkog potpisa, naprednog elektroničkog potpisa i sustava certificiranja i obveznog osiguranja davatelja usluga izdavanja kvalificiranih certifikata («Narodne novine» br. 89/2002 54/2002) i
- Pravilnik o tehničkim pravilima i uvjetima povezivanja sustava certificiranja elektroničkih potpisa («Narodne novine» br. 89/2002)

Za sada u Republici Hrvatskoj ne postoji pravni okvir za elektroničku trgovinu, međutim, slobodni smo izvijestiti da je u tijeku izrada Nacrta prijedloga Zakona o elektroničkoj trgovini, a čije usvajanje se očekuje u zadnjem tromjesečju 2003. godine.

Usvajanjem Zakona o elektroničkoj trgovini prihvatit će se europski standardi i suvremena pravna rješenja za elektroničko trgovanje, te će se na taj način ujedno omogućiti dobra podloga za intenziviranje elektroničkog trgovanja Republike Hrvatske s europskim i svjetskim gospodarskim subjektima, a ujedno predstavlja i početak procesa stvaranje elektroničkog poslovanja na području Republike Hrvatske, čime se približavamo svjetskim informacijskim trendovima na svim područjima.

3. U kojoj su mjeri mala poduzeća prihvatila ICT modele i modele elektronskog poslovanja (primjena ICT-a, pristup Internetu, vlastita Internet stranica, elektronska prodaja i kupnja)? Koje su glavne prepreke s kojima se suočavaju mala i srednja poduzeća pri prihvaćanju modela ICT-a i elektronskog poslovanja?

Prema procjenama tvrtke IDC u Hrvatskoj je 2002. godine bilo oko 1 milijun korisnika Interneta, što je 28,5% više nego godinu dana ranije. Usprkos boljoj ponudi širokovačnih veza oko 99% svih posjeta je još uvijek zasnovano na dial-up tehnologiji.

Penetracija ICT-a u poduzetništvo se također procjenjuje na oko 30%. Transakcije E-trgovine su godine 2002. iznosile oko € 50 milijuna (od čega 10 milijuna u B2B segmentu), što je za 130% više nego godinu dana ranije.

Procjenjuje se da se danas oko 20-25% hrvatskih poduzetnika služi Internetom.

4. Kako biste ocijenili raspoloživost usluga/centara za podršku poduzećima? Kako ocjenjujete prihvaćanje ovih usluga od strane malih i srednjih poduzeća?

Prema «Global Entrepreneurship Monitor» projektu iz 2002. godine, hrvatski stručnjaci su ocijenili nedostatnom raspoloživost profesionalne infrastrukture koja osigurava ponudu poslovnih usluga namijenjenih potrebama malih i srednjih poduzeća (ocjena 2.43). Ova ocjena je niža od prosjeka za sve zemlje uključene u projekt 2002. godine (3.17), te je također značajnije niža od najviše ocjene koju su dali kanadski stručnjaci za Kanadu (4.21).

Potreba za znanjima i vještinama poduzetničkog djelovanja identificirana je kroz «Global Entrepreneurship Monitor» projekt u 2002. godini, jer je utvrđena značajna razlika između osposobljenosti poduzetnika za poduzetničko

djelovanje, ovisno o posjedovanju ili neposjedovanju potrebnih vještina. Korištenjem Total Entrepreneurial Activity indeksa (TEA indeks) koji govori o broju poduzetnika (start-up i poduzetnika čija poduzeća nisu starija od 30 mjeseci) na 100 odraslih stanovnika starosti od 18 do 64 godine vidljivo je da je TEA indeks poduzetnika s odgovarajućim znanjima i vještinama 7.83, prema TEA indeksu od 0.61 za poduzetnike bez odgovarajućih znanja i vještina.

Prema mišljenju anketiranih malih i srednjih poduzeća (projekt je financiran od strane «European Training Foundation» 2001 godine) nedovoljno korištenje poslovnih usluga uglavnom je rezultat nedovoljne neusklađenosti ponude i potreba malih i srednjih poduzeća.

J. Zastupljenost malih i srednjih poduzeća

1. Koliko organizacija koje zastupaju mala i srednja poduzeća postoji na nacionalnoj razini? Nabrojite glavne organizacije i navedite podatke o njihovom obuhvatu (specifični sektori gospodarstva ili vrste poduzeća, specifična svrha organizacije), te navedite u koliko su mjeri one zastupljene (udio njihovih članova u ukupnom broju poduzeća).

Na nacionalnom nivou postoje slijedeće organizacije; Gospodarska komora (oko 63.500 članova – mala, srednja i velika društva), Obrtnička komora (oko 100.000 članova), Hrvatski savez zadruga (oko 795 članova) i Hrvatska udruga poslodavaca (oko 5.000 članova).

Osim toga postoji i nekoliko nevladinih udruga koje zastupaju interese poduzetnika: Udruga malih i srednjih poduzetnika, Udruga hrvatskih katoličkih gospodarstvenika, Krug itd.

2. Osnivaju li se takve organizacije na području cijele zemlje?

Hrvatska gospodarska komora je ustanovljena na cijelom teritoriju Republike Hrvatske (područne komore u svim županijama – 20 županija i Gradu Zagrebu). Hrvatska obrtnička komora je ustanovljena na cijelom teritoriju Republike Hrvatske (područne komore u svim županijama i Gradu Zagrebu) te gradovima i općinama (u 114 gradova i općina), Hrvatski savez zadruga koji je u fazi osnivanja područnih ureda u Zagrebu, Splitu, Rijeci, Varaždinu i Osijeku, dok Hrvatska udruga poslodavaca ima regionalne urede u Osijeku, Splitu i Rijeci.

3. Sudjeluju li navedene organizacije u procesu donošenja strategije? Je li to sudjelovanje izričito utvrđeno pravnim propisom ili na neki drugi način? Molimo navedite praksu na ovom području (npr. navedite savjetodavno tijelo/savjetodavno vijeće itd.).

Učešće obiju komora je formalizirano zakonima o gospodarskoj i obrtničkoj komori (Zakon o Hrvatskoj gospodarskoj komori «Narodne novine» 66/1991 i 79/1991). Hrvatski savez zadruga također zastupa interese svojih članova pred državnim i drugim tijelima.

4. Jesu li mala i srednja poduzeća uključena u socijalni dijalog?

Hrvatska udruga poslodavaca sudjeluje u tripartitnim pregovorima (Vlada Republike Hrvatske, sindikati, poslodavci), dok su, uz Hrvatsku udrugu poslodavaca, obje komore potpisale sporazum "Partnerstvo za razvoj".

1. Molimo vas da opišete nacionalnu politiku na području istraživanja i tehnološkoga razvoja (ITR). Navedite prioritete, prioritetne sektore, ciljeve, ciljne skupine, instrumente, nadzor njezina ostvarivanja i evaluaciju.

Nacionalna znanstvena politika se do 1999. zasnivala na Nacionalnom znanstvenoistraživačkom programu kojeg je donio Hrvatski sabor 1996. Od srpnja 2003. zasniva se na konceptima iz Strategije razvitka RH «Hrvatska u 21. stoljeću» - Znanost (NN 108/03) koju su prihvatili Vlada i Sabor RH. Pravno je utemeljena Zakonom o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti (NN 96/93, 34/94, 43/96, 59/96 pročišćeni tekst) i Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju kojega je usvojio Hrvatski Sabor 17. srpnja 2003. (NN 123/03)

U okvirima nacionalne znanstvenoistraživačke politike odlučuje se o visini ulaganja u istraživanja, usmjeravanju istraživačkih prioriteta, pravnom uređivanju područja znanosti i tehnologije, kadrovima, znanstveno-istraživačkim organizacijama, usmjeravanju međunarodne znanstvene i tehnološke suradnje. Nadležno tijelo za provođenje znanstvene politike je Ministarstvo znanosti i tehnologije (MZT).

Najveći broj financiranih projekata odražava zanimanje istraživača i instituta za određene teme («curiosity-driven research»). Iako prioriteti nisu precizno definirani, broj projekata i alokacija sredstava pokazuje da u RH prevladavaju istraživanja u okviru biomedicinskih, tehničkih i prirodnih znanosti.

U skladu sa spomenutim pravnim okvirom i ovlastima ministar imenuje prosudbene skupine čija je zadaća da za svaki prijedlog znanstvenog projekta odrede recenzente, te da na temelju njihove ocjene daju konačni prijedlog o prihvaćanju ili odbijanju projekata. Projekti se ugovaraju na razdoblje od tri do pet godina. Voditelji ugovorenih projekata podnose jednom godišnje izvješće o obavljenim istraživanjima, a temeljem ocjene izvješća ministar donosi odluku o nastavku rada na projektu. Po završetku projekta podnosi se završno izvješće čiju evaluaciju provodi nadležna prosudbena skupina. Prosudbenih skupina ima 45. Projekti su razvrstani prema područjima znanosti, unutar kojih su pobrojani prioriteti.

Za cjelinu RTD područja ciljevi su:

- restrukturiranje znanstvenoistraživačkog sektora
- povećanje ulaganja u znanost kako bi se postigao cilj izdvajanja od 3% NBP
- financijska diversifikacija odnosno intenzivnije uključivanje gospodarskog i privatnog sektora u financiranje znanosti
- regionalna diversifikacija istraživačkog rada
- optimalizacija znanstvenog istraživanja kroz međunarodnu suradnju.

Ciljne skupine su:

- postojeće znanstvenoistraživačke i visokoškolske ustanove
- fleksibilno organizirani timovi istraživača iz privrednog, industrijskog i znanstvenog sektora
- mladi kadrovi u znanosti koje se osposobljava i stimulira da se uključe u znanstvena istraživanja.

Instrumenti obuhvaćaju:

- redovito proračunsko i izvanproračunsko financiranje znanstvenog istraživanja
- sufinanciranje iz privatnog sektora i industrije
- osiguravanje posebnih namjenskih sredstava za osposobljavanje i usavršavanje znanstvenih kadrova

- programe za usavršavanje mladih istraživača
- pravne instrumente koji definiraju način donošenja odluka o utvrđivanju prioriteta, recenziranju prijedloga projekata, organizaciji izvođenja projekata i funkcioniranju znanstvenih ustanova.

Nacionalno vijeće za znanost nadzire kvalitetu rada i vrednuje znanstvene organizacije. Za nacionalnu politiku tehnologijskog razvoja također je nadležno MZT, a različitim programima je provodi Odjel za tehnologiju MZT-a. Tehnologijska politika je utvrđena Programom hrvatskog inovacijskog tehnologijskog razvitka (HITRA) kojega je Vlada RH usvojila 5.4.2001. Svrha Programa HITRA je stvaranje učinkovitog nacionalnog inovacijskog sustava stalnim promicanjem tri strateška i dugoročna cilja:

- utvrđivanje poticajnih mjera, mehanizama i programa tehnologijske politike
- stvaranje tehnologijske institucionalne strukture
- utvrđivanje kontrolnih mehanizama inovacijske i tehnologijske politike.

Program predviđa sljedeće dugoročne prioritete:

- mobilizaciju istraživačkih i inovacijskih potencijala te ljudskih resursa radi gospodarskog rasta i blagostanja
- restrukturiranje tradicionalnog industrijskog sektora prema sektoru utemeljenom na znanosti i tehnologiji, većoj produktivnosti i dobiti
- iskorištavanje nacionalne baze znanja za nacionalnu konkurentnost («premoštavanje jaza»)
- iskorištavanje međunarodnog transfera tehnologije radi nadoknađivanja tehnologijskog zaostajanja
- poticanje zapošljavanja obučene i obrazovane radne snage radi promjene gospodarske strukture
- povećanje osviještenosti javnosti o ulozi znanosti i tehnologije u gospodarskom razvitku.

Slijedom strateških prioriteta i suvremenog razmišljanja o ulozi znanja koji utjelovljuju tehnologiju i inovacije, glavni ciljevi tehnologijske politike usmjereni su na:

- jačanje suradnje između znanosti i industrije
- jačanje generičkog istraživanja kroz partnerstvo između javnog i privatnog sektora
- oživljavanje industrijskih istraživanja
- komercijalizaciju znanstvenog istraživanja
- jačanje tehnologijske sposobnosti poduzeća
- razvijanje privatnih inicijativa za financijska ulaganja u poduzetništvo utemeljeno na tehnologiji
- razvijanje institucionalnog okvira za prava intelektualnog vlasništva, posebice u istraživačkoj zajednici i industriji
- jačanje akademskog poduzetništva (*spin-offs* sa sveučilišta)
- jačanje međunarodne tehnologijske suradnje.

S obzirom na tehnologijska polja prioriteti programa HITRA su tehnologije koje:

- a. pridonose ukupnoj kvaliteti življenja:
 - i. zaštita okoliša i tehnologije čiste proizvodnje
 - ii. tehnologije uštede energije, materijala i prirodnih resursa.
- b. razvijaju generičke tehnologije, primjerice:
 - i. informacijske i komunikacijske tehnologije

- ii. biotehnologija (biokemija, molekularna biologija, i sl.)
- iii. mikro- i nanotehnologije
- iv. novi materijali
- v. inteligentni proizvodni sustavi.

HITRA je posebice usmjerena na partnerstvo javnog i privatnog sektora te pruža okvir za izravnu suradnju poduzetnika/industrije s visokim učilištima i istraživačkim institutima u RH.

Mjere tehnolojske politike su trenutno usmjerene ka četiri cilja¹:

- razvijanje tehnologija s komercijalnim potencijalom (proizvoda, procesa, usluga) prije komercijalizacije do etape originalnog rješenja (prototipa/pilot projekta)
- razvitak složenih tehnolojskih projekata čiji je cilj multidisciplinarno, predkomercijalno kolaborativno istraživanje radi pokretanja novih ili razvitka postojećih tehnolojskih polja
- razvitak poduzeća utemeljenih na znanju u cilju financiranja poduzetničkih projekata (pokretanje, razvitak i proširenje poduzeća) koji se zasnivaju na novim tehnologijama tj. proizvodima s pridodanom vrijednošću
- razvitak istraživačkih i tehnolojskih jezgri u cilju suradnje i koncentracije istraživačkih i razvojnih resursa (stručnjaka, opreme, instrumenata) javnog i privatnog sektora radi stjecanja kritične mase usluga zasnovanih na tehnologiji i istraživanju.

Ciljne grupe su fizičke i pravne osobe s idejama koje su komercijalno i tehnički održive kao i poduzeća utemeljena na tehnologiji.

Instrumenti za provedbu mjera tehnolojske politike jesu:

- proračunske potpore tehnolojskim projektima tj. razvitak novih tehnologija i inovacija (potpore uključuju i potrebnu opremu)
- sufinanciranje razvitka novih tehnologija i inovacija uz privatne partnere
- subvencije poduzećima za istraživanje i razvoj (30% ukupne vrijednosti projekta)
- povoljni komercijalni zajmovi s kamatama u visini eskontne stope Hrvatske narodne banke
- uvjetni zajmovi u slučaju projekata s visokim stupnjem rizika posebice u slučaju akademskog poduzetništva (tj. *spin-offs* sa sveučilišta)
- potpore za studije izvedivosti za osnivanje/razvijanje istraživačkih i tehnolojskih jezgri
- subvencioniranje istraživačke opreme (predviđa se)
- subvencioniranje zapošljavanja mladih stručnjaka na tehnolojskim projektima
- subvencioniranje doktora znanosti i tehnolojskih asistenata u istraživačkih i tehnolojskim jezgrama (predviđa se)
- subvencioniranje tehnolojskih infrastrukturnih institucija.

Nadzor nad provedbom nacionalne znanstvenoistraživačke politike i programa HITRA provodi se jednogodišnjim izvješćima MZT-u i Vladi. Posebno tijelo koje nadzire korištenje javnih sredstava za program HITRA – Međuresorno kontrolno tijelo – utemeljeno je 6.12.2001. (NN 108/01), a čine ga predstavnici osam ministarstava u rangi dužnosnika. Kontrolno tijelo je osnovano radi osiguranja što više razine transparentnosti ulaganja budžetskih

¹ Instrumenti su utvrđeni u dva temeljna potprograma HITRA-e: Tehnolojski projekti (TEST) i Razvoj na znanju utemeljenih poduzeća (RAZUM).

sredstava kao i suradnje ministarstava u potpori razvojnim projektima. Najmanje jednom godišnje kontrolno tijelo je obvezno izvijestiti ministra znanosti i tehnologije o utrošku financijskih sredstava u sklopu programa HITRA.

2. Molimo vas da opišete pravni okvir. Navedite opće zakonske propise i one koji se odnose na pravo intelektualnoga vlasništva, regulatorne i etičke aspekte te postoji li odbor zadužen za nadzor nad etičkim aspektima. Molimo vas da navedete zakonodavstvo vezano uz pravila o oporezivanju i carinskim pristojbama koji se odnose na sredstva Europskih zajednica za područje istraživanja i tehnološkoga razvoja.

Osnovni zakon je Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju kojeg je usvojio Hrvatski sabor 17. srpnja 2003. godine, a stupio je na snagu 15. kolovoza 2003. godine. Ovim se Zakonom uređuju sustavi znanstvene djelatnosti, odnosno znanstvenih i razvojnih istraživanja, te visokog obrazovanja.

Kao osnovne karakteristike sustava znanosti navode se sloboda i autonomija stvaralaštva u znanstvenoj djelatnosti. Zadaća visokih učilišta, osim preddiplomskog, diplomskog i poslijediplomskog obrazovanja je provedba znanstvenog, umjetničkog i razvojnog istraživanja te ostvarivanje znanstvenih programa od strateškog interesa za Republiku Hrvatsku.

Kao strateško tijelo odgovorno za razvitak i kvalitetu cjelokupne znanstvene djelatnosti u RH Zakon predviđa Nacionalno vijeće za znanost čija osnovna funkcija jest nadzor kvalitete i vrednovanje znanstvenih organizacija, utvrđivanje znanstvenih područja, polja i grana i interdisciplinarnih znanstvenih i umjetničkih područja, utvrđivanje pobližih uvjeta za stjecanje znanstvenih zvanja u skladu sa zakonom, utvrđivanje uvjeta za dobivanje ovlaštenja za provođenje postupka izbora u znanstvena zvanja, vrednovanje znanstvenih projekata, kolaborativnih znanstvenih programa i dr. Jedna od zadaća ovog tijela, zajedno sa Nacionalnim vijećem za visoko obrazovanje jest predlaganje Vladi RH raspodjele financijskih sredstava predviđenih u proračunu RH za znanstvenu djelatnost i visoko obrazovanje. Uredbom Vlade RH osnovat će se Agencija za znanost i visoko obrazovanje radi provođenja stručnih poslova vrednovanja znanstvene djelatnosti i visokog obrazovanja, znanstvenih projekata i kolaborativnih znanstvenih programa kao i poslova oko uspostave Nacionalne mreže za osiguranje kvalitete visokog obrazovanja koja je uključena u Europsku mrežu za osiguranje kvalitete. Agencija je zamišljena kao državna ustanova autonomnog djelovanja, koja navedene poslove obavlja za Nacionalno vijeće za znanost i Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje čime se udovoljava Europskim standardima u znanosti i visokom obrazovanju.

Kao temeljne subjekte u sustavu znanstvene djelatnosti novi Zakon predviđa, uz fizičke osobe, i Nacionalno vijeće za znanost, Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, Ministarstvo znanosti i tehnologije, Hrvatsku akademsku i istraživačku mrežu - CARnet, Nacionalnu zakladu za znanost, visoko školstvo i tehnologijski razvoj RH, nastavne baze medicinskih, stomatoloških i farmaceutskih fakulteta, veleučilišta, visoke škole, znanstvene udruge, muzeje, arhive i druge pravne osobe upisane u upisnik znanstvenih organizacija i upisnik znanstvenika koji vodi Ministarstvo znanosti i tehnologije.

Zakonom je propisan način i uvjeti donošenja kolaborativnih znanstvenih programa kao interdisciplinarnih znanstvenih programa koje provode sveučilišta i javni znanstveni instituti. Novost u sustavu znanosti predstavljaju znanstveni centri izvrsnosti, kao grupacije znanstvenika ili znanstvenih organizacija koji su kao takvi vrednovani od strane nadležnih tijela i proglašeni izvrsnima od strane ministra. Radi komercijalizacije znanstvenih rezultata, poticanja suradnje znanstvenika i gospodarstvenika i jačanja gospodarstva utemeljenog na znanosti predviđa se mogućnost osnivanja tehnologijskih parkova od strane sveučilišta i znanstvenih instituta.

Financiranje javnih znanstvenih instituta vrši se putem njihovog vlastitog proračuna koji donosi Upravno vijeće instituta na prijedlog Znanstvenog vijeća i uz suglasnost ministra. Financiranje znanstvenih projekata, kolaborativnih znanstvenih programa, suradničkih mjesta i znanstvene opreme vrši se iz državnog proračuna, putem natječaja koje raspisuje Ministarstvo najmanje dva puta godišnje. Financiranje znanosti i visokog obrazovanja sukladno novom zakona započet će 1. siječnja 2004. godine.

Prijelaznim i završnim odredbama novog Zakona predviđeno je usklađivanje osnivačkih akata znanstvenoistraživačkih organizacija i drugih općih akata u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu zakona. Ministar znanosti i tehnologije obavezan je donijeti podzakonske propise i ustrojiti potrebne upisnike najkasnije u roku od 3 mjeseca od stupanja na snagu zakona, osim ako te propise ne donosi na prijedlog nekog drugog tijela. Dosadašnji zakoni i podzakonski propisi koji reguliraju oblast znanosti i visokog obrazovanja prestaju važiti danom stupanja na snagu zakona i podzakonskih propisa, osim odredbi zakona za koje je određena odgođena primjena.

U svezi s produženom primjenom zakona iz oblasti znanosti i istraživanja, u dijelu kako je to određeno novim Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, moguća je primjena pojedinih odredaba Zakona o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti (NN 96/93, 34/94, 43/96, 59/96-pročišćeni tekst), kao i podzakonskih propisa donijetih temeljem spomenutog Zakona i to: Pravilnik o upisniku znanstvenoistraživačkih pravnih osoba Ministarstva znanosti i tehnologije (NN 44/95), Pravilnik o vođenju popisa znanstvenika i istraživača Ministarstva znanosti i tehnologije (NN 93/95, 1/96), Pravilnik o utvrđivanju znanstvenih područja (NN 29/97, 135/97, 8/00, 30/00), Minimalni uvjeti za izbor u znanstvena zvanja (NN 38/97), Pravilnik o ustroju i načinu rada matičnih povjerenstava (NN 38/97, 19/99, 63/00, 18/01), Pravilnik o mjerilima i načinu korištenja prihoda javnih visokih učilišta i javnih znanstvenoistraživačkih instituta ostvarenih na tržištu od obavljanja svoje djelatnosti (NN 103/95), Pravilnik o osnovama financiranja znanstvenoistraživačkih instituta (NN 38/97, 28/99), Pravilnik o mjerilima i uvjetima za sklapanje ugovora o radu sa znanstvenim novacima radi specijalističkog usavršavanja (NN 79/97).

Ostali zakonski i podzakonski akti jesu: Zakon o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti (NN 34/91, 43/96, 159/02), Zakon o hrvatskim državnim nagradama za znanost (NN 109/95, 104/97, 142/98), Odluka o dodjeli državnih nagrada za znanost (NN 75/02), Pravilnik o postupku podjele državnih nagrada za znanost (NN 38/97, 99/97), Zakon o Nacionalnoj zakladi za znanost, visoko školstvo i tehnologijski razvoj Republike Hrvatske (NN 117/00), Strategija razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću - Znanost" (NN 108/03), Strategija "Informacijska i komunikacijska tehnologija Hrvatske u 21. stoljeću" (NN 109/02), Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva znanosti i tehnologije (NN 70/01), Pravilnik o uvjetima glede posebnih mjera zaštite na radu s otrovima u pravnim osobama koje rabe otrove u znanstvenoistraživačke svrhe (NN 148/99), Pravilnik o uvjetima za ovlašćivanje znanstvenih mjeriteljskih laboratorija (NN 47/98), Odluka o osnivanju Međunarodnog kontrolnog tijela za realizaciju Programa hrvatskog inovacijskog tehnologijskog razvitka (NN 108/01), Pravilnik posebnog dijela državnog stručnog ispita za službenike Ministarstva znanosti i tehnologije (NN 49/02), Kolektivni ugovor za znanost i visoko obrazovanje (NN 101/02), Zakon o geološkim istraživanjima (NN 34/86), Pravilnik o uvjetima i načinu polaganja stručnog ispita i ispitnom programu za samostalno obavljanje geoloških istraživanja (NN 14/88, 82/95).

Novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju predviđa da Hrvatski sabor, na prijedlog Vlade imenuje Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju koji ima 9 članova, Mandat članova Odbora je četiri godine. Zadaća Odbora je promicanje etičkih načela i vrijednosti u znanosti i visokom obrazovanju, u poslovnim odnosima i u odnosima prema javnosti, te u primjeni suvremenih tehnologija i zaštiti okoliša. Odbor donosi etički kodeks kojim utvrđuje etička načela u visokom obrazovanju, znanstvenom radu, objavljivanju rezultata, odnosima među znanstvenicima, nastavnicima i drugim sudionicima u znanstvenom i obrazovnom procesu, postupcima i radnjama vezanim za tržišno natjecanje, te odnosu prema javnosti i sredstvima javnog priopćavanja. Mišljenja i stajališta o

etičkoj prihvatljivosti ili neprihvatljivosti u razmatranim slučajevima Odbor donosi u obliku preporuka, prijedloga ili primjedbi, većinom glasova. Najmanje jednom godišnje Odbor podnosi o svom radu izvješće Hrvatskom saboru. Visoka učilišta, instituti i druge znanstvene organizacije mogu, sukladno statutu, osnovati svoja etička povjerenstva, te donijeti svoje etičke kodekse.

Znanstvenoistraživačke pravne osobe (visoka učilišta, znanstvenoistraživački instituti, akademije) imenuju etička povjerenstva, čije je mišljenje obavezno kod prijave projekata, naročito iz područja biomedicinskih znanosti, a u propisanom formularu za prijavu projekata predlažatelj je dužan obrazložiti poštivanje etike, hrvatskih zakona i međunarodnih konvencija. Hrvatski sabor imenuje Odbor za etiku sa zadaćom promicanja etičkih načela i vrijednosti u znanosti i visokom obrazovanju. Odbor donosi etički kodeks kojim utvrđuje etička načela u visokom obrazovanju i znanstvenom radu.

Zakonom o dobrobiti životinja (NN 19/99) regulirana je i zaštita životinja za pokuse i druga znanstvena istraživanja.

Pravni okvir za oporezivanje i carinske pristojbe su sljedeći zakonski propisi: Carinski zakon (NN 78/99), Uredba o provedbi Carinskog zakona (NN 144/99, 77/00, 12/01, 110/01), Uredba o uvjetima i postupku plaćanja povoljnije carine pri uvozu robe koja se besplatno prima iz inozemstva (NN 44/00), Naputak o povratu plaćenog poreza na dodanu vrijednost na uvezenu i u tuzemstvu nabavljenu opremu za tehnologijskoistraživačke i znanstvenoistraživačke projekte u 2003. godini (NN 96/03).

Za uvoz donirane opreme za znanstvene potrebe, Ministarstvo znanosti i tehnologije izdaje potvrde znanstvenim ustanovama, na temelju kojih se one oslobađaju plaćanja carine i poreza na dodanu vrijednost.

Za nabavku inozemne znanstvene opreme znanstvene ustanove se oslobađaju od plaćanja carine, a krajem godine moguće je zatražiti povrat plaćenog poreza na dodanu vrijednost za nabavljenu inozemnu i domaću znanstvenu opremu. Isti propisi važe za uvoz opreme iz EU, namijenjene istraživanju i tehnološkom razvoju.

Pravni okvir za područje tehnologijske i inovacijske politike u nadležnosti MZT su sljedeći zakoni i odluke Vlade RH: Program hrvatskog inovacijskog tehnologijskog razvitka (HITRA), Smjernice za provedbu programa HITRA - uključivanje domaćeg znanstvenoistraživačkog potencijala kojeg je usvojila Vlada RH 5.4.2001., zatim Uredba o postupku provedbe Programa – Razvoj na znanju utemeljenih poduzeća (NN 33/01) te osnivanje Međuresornog kontrolnog tijela za provedbu Programa hrvatskog inovacijskog tehnologijskog razvitka (HITRA) (NN 108/01).

Zakonodavstvo u području prava intelektualnog vlasništva: Zakon o patentima (NN 78/99), Zakon o industrijskom dizajnu (NN 78/99), Zakon o autorskom pravu (NN 9/99, 76/99, 127/99, 69/01), Zakon o zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda (NN 78/99), Zakon o žigu (NN 78/99) i Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla proizvoda i usluga (NN 78/99)

U tijeku je izrada nacrt prijedloga zakona za pravni okvir za zaštitu intelektualnog vlasništva. U pripremi je nacrt prijedloga Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima. Nacrt prijedloga zakona uvažava međunarodne sporazume WIPO i direktive EU. Uz Zakon o autorskom i srodnim pravima u pripremi su i Zakon o patentima, Zakon o žigu, Zakon o industrijskom dizajnu, Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla i Zakon o zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda. Svi nacrti prijedloga zakona bit će upućeni u saborsku proceduru rujnu 2003.

Srodni zakoni su Zakon o državnom inspektoratu (NN 76/99), koji podupire provedbu mehanizama za suzbijanje raznih oblika kršenja prava intelektualnog vlasništva, uključujući autorsko pravo i Zakon o carini (NN 78/99) koji

uređuje pravo intelektualnog vlasništva u kontekstu carinskih pristojbi. Zaštita intelektualnog vlasništva detaljnije je opisana u poglavlju 5. Pravo trgovačkih društva u dijelu III. Zaštita prava intelektualnog i industrijskog vlasništva.

3. Opišite institucionalni okvir, s naznakom uloge i nadležnosti ministarstava, nacionalnih odbora, parlamentarnih odbora, regionalnih vlasti i predstavničkih organizacija privatne industrije.

Znanost i istraživanje u nadležnosti su Ministarstva znanosti i tehnologije. Sukladno postojećem Zakonu o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 48/99, 15/00) Ministarstvo znanosti i tehnologije obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na: razvitak znanstvenoistraživačke djelatnosti i znanstveno-tehničkih informacija i komunikacija, osnivanje i razvitak znanstvenoistraživačkih i drugih pravnih osoba, razvitak znanosti i primjenu znanstvenih dostignuća, usklađivanje financiranja programa neprestane istraživačke djelatnosti i ugovornih projekata te znanstvenih projekata od posebnog interesa, planiranje, usklađivanje i provođenje razvitka informatičke djelatnosti i njezino povezivanje u cjeloviti informacijski sustav u Republici Hrvatskoj, informatizaciju tijela državne uprave, te planiranje i usklađivanje tehnološkog razvitka u Republici Hrvatskoj. U svezi s međunarodnom suradnjom na području znanosti, istraživanja, visokog obrazovanja i tehnologije Ministarstvo znanosti i tehnologije obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na: praćenje, evidentiranje i ostvarivanje znanstvene, tehničke i tehnološke suradnje sa stranim zemljama i međunarodnim organizacijama u skladu s međunarodnim ugovorima; upućivanje naših stručnjaka u inozemstvo i uključivanje stranih stručnjaka u Republici Hrvatskoj; evidenciju i suradnju s našim stručnjacima u svijetu; obavljanje poslova u svezi sa stipendiranjem; specijalizacijom i praktičnom izobrazbom domaćih i stranih stručnjaka na osnovi međunarodnih, državnih, poslovnih i drugih sporazuma. Ministarstvo znanosti i tehnologije, također, obavlja i upravne i druge poslove koji se odnose na osiguravanje financijskih i materijalnih uvjeta za rad i stručno obrazovanje i usavršavanje nastavnika na visokim učilištima, smještaj, prehranu i druga pitanja životnog i radnog studentskog standarda, te druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost. Ministarstvo priprema nacрте zakona i drugih propisa iz područja znanosti, istraživanja, tehnologije i visokog obrazovanja koje Vlada RH predlaže Hrvatskom saboru i upravlja proračunskim sredstvima za navedena područja.

MZT ima slijedeće ustrojbene jedinice: Upravu za znanost, Upravu za visoku naobrazbu, Upravu za informatiku, Upravu za međunarodnu znanstvenu i tehničku suradnju, samostalni Odjel za tehnologijski razvitak i sustave, samostalni Odjel za pravne, upravne i inspeksijske poslove.

Savjetodavna tijela za pitanja znanosti i visokog obrazovanja su Nacionalno vijeće za znanost i Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu, koje imenuje Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Ministar znanosti i tehnologije imenuje kao savjetodavna tijela Znanstveno vijeće Ministarstva, prosudbene skupine za znanstvenoistraživačke projekte (provode ocjenjivanje prijedloga projekata, godišnjih i završnih izvješća), Povjerenstvo za znanstvene skupove i znanstvene udruge, Povjerenstvo za izdavačku djelatnost i Povjerenstvo za nabavku opreme. Nacionalno vijeće za znanost imenuje znanstvena područna vijeća (za prirodne, tehničke, biomedicinske, biotehničke, društvene i humanističke znanosti). Hrvatski sabor imenuje Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu u čijoj je nadležnosti davanje mišljenja o prijedlozima zakonskih propisa iz djelokruga Ministarstva znanosti i tehnologije. Lokalna samouprava također osniva tijela koja u nadležnosti imaju rješavanje pitanja znanosti i visokog obrazovanja (županije, gradovi). Primjerice u Zagrebu u okviru gradske uprave postoji Gradski ured za obrazovanje i šport. Ovlasti Gradskih ureda za obrazovanje odnose se na osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje.

Institucionalni okvir tehnologijskog razvitka uključuje slijedeće ustanove utvrđene programom HITRA:

- Razvojni istraživački tehnologijski institut

- razvojnoistraživačke centre
- tehnologijske inovacijske centre
- Poslovno inovacijski centar Hrvatske (BICRO).

Razvojni istraživački tehnologijski institut (RITI) stožerna je infrastrukturna institucija cijele tehnologijske mreže u području tehnologijskog razvitka i upravljanja specijaliziranim programima potpore. Njegova je misija promicanje razumijevanja u odnosima između znanstvene, tehnologijske i industrijske zajednice kao i značaja uloge inovacija u globalnom gospodarstvu i Nacionalnom inovacijskom sustavu. Trenutno je Institut u proceduri registracije pri Trgovačkom sudu.

Razvojnoistraživački centri su istraživačke jedinice pri sveučilišnim i veleučilišnim centrima sa zadatkom istraživanja i rješavanja posebne, specifične regionalne i lokalne tehnologijske problematike.

Tehnologijski inovacijski centri su osnovne infrastrukturne institucije koje osnivaju akademske ustanove, a podupiru ih lokalni državni i gospodarski subjekti. Njihova je zadaća materijaliziranje ideja, inovacija i rezultata javno, odnosno privatno financiranih znanstveno-istraživačkih projekata. U organizacijskom smislu tehnologijski inovacijski centri su inkubatori malih i srednjih poduzeća utemeljenih na znanju, a ne klasičnih poduzetničkih poduzeća.

Postoje četiri tehnologijska inovacijska centra:

- a. Centar za transfer tehnologije (CTT), Zagreb, osnovan 1996.
- b. Tehnološki centar Split (TCS), osnovan 1996.
- c. Tehnološko inovacijski centar Rijeka, osnovan 1997.
- d. Tehnolojski razvojni centar Osijek, osnovan 2003.

Poslovno inovacijski centar Hrvatske – BICRO osnovan je 1998. kao državna agencija s ulogom krovne ustanove u stvaranju ukupne tehnologijske infrastrukture. Nakon pokretanja programa HITRA, BICRO-u je povjerena provedba i koordinacija Programa potpore na znanju utemeljenih poduzeća u suradnji s tehnologijskim centrima. S obzirom na unapređivanje i razvitak sustava BICRO se restrukturira u ustanovu koja investira u poduzeća utemeljena na tehnologiji (uvođenje i razvoj novih tehnologija), tehnologijsku sposobnost poduzeća (produktivnost/kvaliteta), te rizičan kapital nakon ispunjavanja pravnih zahtjeva.

Savjetodavno tijelo za područje tehnologije je Područno tehnologijsko vijeće koje je MZT osnovalo 2001. u svrhu provedbe tehnologijskih i razvojnih projekata. Iako je u nadležnosti MZT, potpuno je neovisno u okviru svojih ovlasti, slično kao i ostala područna vijeća za znanstvenoistraživačku djelatnost. Predviđena je bliska suradnja na aktivnostima Razvojnog istraživačkog tehnologijskog instituta i Područnog tehnologijskog vijeća. Vijeće također vrši nadzor nad provedbom projekata putem izvješća i posjeta istraživačkim grupama.

Kontrolni mehanizmi inovacijske i tehnologijske politike su međuresorno kontrolno tijelo i etičko povjerenstvo. Međuresorno kontrolno tijelo je osnovano 6.12.2001. radi nadzora nad ukupnim radom tehnologijske infrastrukturne mreže, raspodjele i trošenja dodijeljenih sredstava (NN108/01). Posebno se nadzire korištenje proračunskih sredstava dodijeljenih za Program razvoja na znanju utemeljenih poduzeća i tehnologijske projekte. Aktivnosti međuresornog kontrolnog tijela koordinira MZT, a članovi su predstavnici slijedećih ministarstava: MZT, Ministarstva gospodarstva, Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Ministarstva turizma, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Ministarstva za zaštitu okoliša i prostorno uređenje, te Ministarstva kulture i športa.

Planira se osnivanje etičkog povjerenstva pri MZT radi brige o usklađivanju tehnoloških istraživanja i poduzetničkih aktivnosti vezanih za razvitak i komercijalnu primjenu novih tehnologija i općeprihvaćena moralna načela.

Najznačajnija predstavnička organizacija privatne industrije je Hrvatska gospodarska komora (HGK) – nevladina i neprofitna poslovna udruga svih pravnih subjekata koji se bave gospodarskom djelatnošću. Osnovna je uloga HGK zastupati interese gospodarstva prema kreatorima gospodarske politike (ministarstva, Vlada, Sabor), promicanje hrvatskog gospodarstva u zemlji i inozemstvu te poduzimanje aktivnosti za unapređenje rada i poslovanja tvrtki, što uključuje moguću podršku istraživačkom radu i osposobljavanju kadrova.

4. Kako je ustrojeno istraživanje i tehnološki razvoj? Molimo vas, navedite podatke o:

a) vrstama i broju istraživačkih ustanova (visokoškolske ustanove, državni istraživački centri, vojni istraživački centri, akademije, privatne zaklade, istraživački centri državne ili privatne industrije);

Vrste ustanova	Broj
Sveučilišta (fakulteti, visoke škole, umjetničke akademije, sveučilišni odjeli i studiji: 80 ustrojbenih jedinica)	5
Javni instituti	26
Istraživački centri državne ili privatne industrije	11
Akademije (HAZU, Akademija medicinskih znan. i Akademija tehničkih znan.)	3
Visoke škole: (6 samostalnih javnih visokih škola, 12 privatnih visokih škola)	18
Veleučilišta (7 javnih i 1 privatno s pravom javnosti)	8
Ostale znanstvenoistraživačke pravne osobe (dijelovi privrednih, kulturnih, zdravstvenih i državnih ustanova)	50
Vojni istraživački centri	1
Ukupno	122

Izvor: MZT, 2003.

U sastavu Ministarstva obrane Republike Hrvatske (MORH), a temeljem uredbe Vlade Republike Hrvatske (NN 115/02) djeluje Institut za istraživanje i razvoj obrambenih sustava (IROS). IROS provodi, usklađuje i usmjerava znanstveno-istraživački rad na područjima koja su od primarnog značaja za sustav obrane, a nisu razvijena i ne provode se pri sveučilištima, fakultetima i znanstvenim institucijama u Republici Hrvatskoj.

b) centrima izvrsnosti

Centri izvrsnosti nisu uspostavljeni u Republici Hrvatskoj. Novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03) definira kriterije za njihovo osnivanje. Znanstveni centar izvrsnosti je znanstvena organizacija ili skupina znanstvenika koja po originalnosti, značenju i aktualnosti rezultata svoga znanstvenog rada ide u red najkvalitetnijih organizacija ili skupina u svijetu unutar svoje znanstvene discipline. Znanstvenu organizaciju ili skupinu znanstvenika znanstvenim centrom izvrsnosti proglašava ministar na prijedlog Nacionalnog vijeća za znanost, uz suglasnost kandidirane znanstvene organizacije ili skupine znanstvenika, a na temelju postupka vrednovanja u kojem konačnu ocjenu donosi Nacionalno vijeće za znanost i postupka koji obavezno uključuje međunarodnu prosudbu. Ministar znanosti i tehnologije donosi odluku o proglašenju centra izvrsnosti na tri godine, a na temelju novog vrednovanja ta odluka može se produžiti za naredne tri godine.

c) prirodi istraživačkih djelatnosti (javna ili privatna, civilna ili vojna, institucionalna ili ugovorna, primijenjena ili temeljna).

Istraživanja koja podupire Ministarstvo znanosti i tehnologije su javna i civilna, a financiraju se temeljem ugovora koji se sklapaju između MZT, znanstvenoistraživačke pravne osobe zastupane po čelniku i odgovornog voditelja projekta koji prema Zakonu mora imati doktorat znanosti, a mogu biti temeljna i primijenjena.

Procjena odnosa između primijenjenih i temeljnih znanstvenoistraživačkih projekata koje je MZT odobrilo za trogodišnje razdoblje s početkom 2002. :

1. Prirodne znanosti - 10% primijenjenih, 90% temeljnih istraživanja
2. Tehničke znanosti - 95% primijenjenih istraživanja, 5% temeljnih istraživanja
3. Biomedicinske znanosti - 70% primijenjenih istraživanja, 30% temeljnih istraživanja
4. Biotehničke znanosti - 80% primijenjenih istraživanja, 20% temeljnih istraživanja
5. Društvene znanosti - 50% primijenjenih istraživanja, 50% temeljnih istraživanja
6. Humanističke znanosti- 95% temeljnih istraživanja, 5% primijenjenih istraživanja.

Vojna istraživanja vrši ili naručuje Institut za istraživanje i razvoj obrambenih sustava (IROS). Provode se primijenjena i razvojna istraživanja iz područja tehničkih i prirodnih znanosti kroz znanstvenoistraživačke i razvojnoistraživačke projekte, te projekte potpore odlučivanju i strategijskom upravljanju. Institut surađuje na zajedničkim projektima sa sveučilištima u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku; znanstvenoistraživačkim institucijama i obrambenom industrijom. Institut se u potpunosti financira iz proračuna Ministarstva obrane

5. Na koji su način organizirane institucije koje promiču istraživanje i tehnološki razvoj u industriji? Molimo vas da navedete podatke o tehnološkim centrima, centrima Zajednice za prenošenje inovacija, znanstvenim i istraživačkim parkovima te agencijama za prijenos tehnologije.

Institucije koje promiču inovacije u industriji ustrojene su kao: paradržavni inovacijski centri, industrijski/komercijalni instituti, javni istraživački instituti, tehnološki centri, specijalizirani centri za istraživanje i razvoj, tehnološki parkovi, te u nekim slučajevima sveučilišta temeljem istraživanja po narudžbi industrijskih poduzeća ili gospodarske komore kao predstavničke organizacije privatne industrije (vidi odgovor broj 3 ovog Poglavlja).

Osim Poslovnog inovacijskog centra Hrvatske (BICRO) kao državne agencije nadležne za program RAZUM i razvitak velikih projekata u području suradnje industrije i javnog sektora, postoje četiri tehnološka centra pridružena sveučilišnim centrima (vidi odgovor broj 3 ovog Poglavlja). Nadalje, uz tehnološke centre djeluju dva razvojno istraživačka centra (Razvojno istraživački centar za marikulturu, Dubrovnik, osnovan 2001. i Centar za proizvodne procese, Zagreb, osnovan 2001.) kao i Tehnološki park Zagreb utemeljen 1994. koji je za sada u nadležnosti Grada Zagreba. Uskoro se predviđa njegovo restrukturiranje.

Suradnja MZT i centara se temelji na provedbenim ugovorima za Program na znanju utemeljenih poduzeća, poslovnih inkubatora i stručnih savjeta o posebnim područjima znanosti i tehnologije.

Centri Zajednice za prenošenje inovacija za sada ne djeluju u Hrvatskoj, no u tijeku su pripreme za osnivanje takvog Centra. Razrađene su aktivnosti i ustroj Centra i planira se podnošenje prijedloga projekta Europskoj komisiji.

6. Kako je organizirano pružanje usluga znanstvenog i tehnološkog razvoja industriji? Naznačite upravljanje i savjetodavne usluge vezane uz znanstveno i tehnološko istraživanje, pribavljanje poduzetničkoga kapitala,

zaštitu intelektualnoga vlasništva, patentiranje, javnu politiku za podupiranje usluga znanstvenoga i tehnološkoga razvoja.

Usluge koje RTD nudi industriji jesu:

- subvencioniranje tehnoloških i razvojnih projekata istraživačkih i razvojnih jedinica pri industrijskim subjektima (u upisniku MZT-a) u svrhu razvoja ili uvođenja novih proizvoda, postupaka ili usluga. Ako se radi o jedinicama koje nisu u upisniku MZT i privatnim inicijativama projekti se subvencioniraju preko istraživačkih i visokoškolskih ustanova u upisniku MZT
- potpora na znanju utemeljenih poduzeća što uključuje potpore za istraživanje i razvoj (30% ukupne vrijednosti projekta), povoljne komercijalne zajmove i uvjetne zajmove u slučaju akademskog poduzetništva (*spin-off* sa sveučilišta)
- potpora uspostavljanju tehnoloških jezgri (smještenih u industrijskim subjektima) što za sada uključuje potpore za studije izvodljivosti o ustrojavanju/razvijanju tehnoloških jezgri i financiranje doktora znanosti i tehnoloških asistenata u tehnološkim jezgrama.

Program potpore na znanju utemeljenim poduzećima također uključuje okupljanje istraživačkih grupa potrebnih za istraživačku djelatnost, organizaciju i nadzor istraživačkih usluga koje se pružaju poduzećima. Nadalje, sufinanciraju se mladi stručnjaci na tehnolojskim projektima u sklopu dodatnog financiranja programa Vlade RH «S fakulteta na posao».

Poduzetnički kapital je u Hrvatskoj u početnoj fazi uglavnom zbog nedostatka primjerenih pravnih uvjeta i nerazumijevanja uloge poduzetništva utemeljenog na tehnologiji. Postoji jedan fond poduzetničkog kapitala («Copernicus Capital Adriatic»). Utemeljen je u Hrvatskoj 1997. i usmjeren na velika ulaganja. Međutim postoje i dva inozemna fonda koja djeluju u Hrvatskoj (SEAF i HORIZONTE) i bave se pokretanjem projekata.

Nadalje postoji «Program ulaganja u temeljni kapital trgovačkih društava» Hrvatske banke za obnovu i razvoj (HBOR) namijenjen malim i srednjim poduzećima čiji razvojni projekti omogućavaju rentabilno poslovanje, intenzivan rast ili povećanje zaposlenosti te raspolazu potrebnim stručnim znanjima i poduzetničkim sposobnostima.

Kako je razvoj poduzetničkog kapitala vezan uz razvoj visokih tehnologija i komercijalizaciju istraživanja, MZT je započelo sustavan razvoj poduzetničkog kapitala u Hrvatskoj kroz projekt u suradnji sa Svjetskom bankom «Znanstvenotehnološki projekt».

U Hrvatskoj nije razvijena potpora za upravljanje i savjetovanje u području komercijalne primjene rezultata istraživanja posebice patentiranja u znanstvenoj i akademskoj zajednici. Prvi koraci prema suvremenom znanstvenom menadžmentu povezani su sa sudjelovanjem u istraživačko tehnolojskim programima EU, posebice u programu EUREKA. Također, postoji i suradnja sa Svjetskom bankom (TAL-2) na «Znanstveno-tehnološkom projektu» koji je usmjeren na osuvremenjivanje u upravljanju istraživačkotehnolojskim aktivnostima. Razvoj intelektualnog vlasništva kao i poduzetničkog kapitala koji se temelje na korištenju znanstvenih istraživanja i razvoju tehnologija dio su spomenutog projekta.

Zaštita intelektualnog vlasništva i patentiranje su pravno uređeni Zakonom o patentima i srodnim pravima i u nadležnosti su Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo. Zavod je registrirao 60 patentnih zastupnika. Samo dva poduzeća u Hrvatskoj imaju potpuno ustrojene odjele za intelektualno vlasništvo. Istraživačke ustanove imaju ograničenu sposobnost zaštite intelektualnog vlasništva i potrebu za strategijom i politikom zaštite intelektualnog vlasništva. Prepoznajući to kao ozbiljan ograničavajući čimbenik komercijalizacije istraživačkih rezultata, akademskog

poduzetništva i partnerstva javnog i privatnog sektora, MZT je predložilo projekt o uspostavljanju infrastrukture za zaštitu intelektualnog vlasništva u okviru programa CARDS. Taj je prijedlog projekta pod nazivom «Razvoj infrastrukture za intelektualno vlasništvo na području istraživanja i razvoja» nedavno prihvatila Europska komisija.

7. Kako su organizirani programi stalnog stručnog usavršavanja (npr. organizacije koje ga provode, ciljne skupine, postojeći programi)?

Programne usavršavanja provode:

- a. Ministarstvo znanosti i tehnologije (npr. programi za znanstvene novake, potpore za specijalizacije i poslijediplomske studije u inozemstvu)
- b. sveučilišta
- c. veleučilišta
- d. znanstvenoistraživački instituti i ostale specijalizirane organizacije (ciljani programi usavršavanja)
- e. inozemne organizacije u okviru slobodno ponuđenih programa
- f. Hrvatska gospodarska komora provodi programe poslovnog obrazovanja za različite razine menadžera u tvrtkama (npr. upravljanje poduzećima, uvođenje kontrole kvalitete u poduzećima)
- g. ostale organizacije koje imaju potrebu i interes diseminirati različita specijalistička znanja (npr. konzultantske organizacije, specijalistička udruženja i sl.).

Većina programa stalnog stručnog usavršavanja nije u ingerenciji Ministarstva znanosti i tehnologije niti se oni provode isključivo na sveučilištima.

Ciljne skupine su: mladi istraživači, specijalizanti iz raznih područja stručnoga usavršavanja, studenti doktorskog studija i doktori znanosti (poslijedoktorsko usavršavanje), te zainteresirani za nove tehnologije i stjecanje vještina upravljanja (menadžerski programi npr. MBA programi i tečajevi).

Ministarstvo znanosti i tehnologije stipendira znanstvene novake za stjecanje stupnja magistra, odnosno doktora znanosti, a poslijediplomske studije ustrojavaju i provode fakulteti. Zahtjev za potporu znanstvenog novaka podnosi Ministarstvu voditelj ugovorenog znanstvenoistraživačkog projekta uz suglasnost čelnika znanstvenoistraživačke pravne osobe s kojom će Ministarstvo sklopiti ugovor o radu znanstvenog novaka. Voditelj projekta dužan je podnositi godišnje izvješće o radu znanstvenog novaka, a obveze znanstvenog novaka su: stjecanje stupnja magistra znanosti u roku od četiri godine, doktora znanosti u daljnje četiri godine. Znanstvenom novaku koji je stekao doktorat znanosti može se produžiti ugovor o radu najduže do 11 godina od potpisivanja prvog ugovora. U 2003. godini Vlada RH pokrenula je inicijativu da se osiguraju sredstva za stipendiranje znanstvenika (prvenstveno mladih) u inozemstvu, a kriteriji za odabir su izvrsnost kandidata i ustanove na kojoj će se kandidat usavršavati.

Na temelju Zakona o visokim učilištima (NN 59/96), Zakona o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti (NN 59/96) i Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (NN 94/01), Ministarstvo znanosti i tehnologije osigurava sredstva za naknadu dijela troškova školarine za stjecanje akademskog stupnja magistra ili doktora znanosti hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata, djeci poginulog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, HRVI iz Domovinskog rata i njihovoj djeci.

Novim Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03) propisano je da visoka učilišta mogu osnivati razne programe stručnog usavršavanja, imajući u vidu koncept cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja. Takav program ne smatra se studijem u smislu novog Zakona, a po završetku programa stručnog usavršavanja visoko učilište polazniku izdaje posebnu potvrdu.

Za programe navedene pod točkama b)-g) nije nadležno MZT, no u njima često sudjeluju ustanove iz sustava MZT (visoka učilišta, znanstvenoistraživački instituti). Visoka učilišta izvode programe stalnog usavršavanja u vidu specijalističkih seminara i tečajeva (npr. Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu izvodi program osposobljavanja za europskog inženjera za zavarivanje i stalne specijalističke seminare iz zavarivanja; Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu izvodi program Animalna higijena, okoliš i etiologija, Specijalistička kardiologija pasa; Fakultet elektrotehnike i računarstva izvodi nastavu iz studija informatičkog managementa).

8. Molimo dostavite kvantitativne informacije za vašu zemlju, po mogućnosti za razdoblje 1996-2002, uključujući barem sljedeće aspekte:

a) osoblje (javno/privatno istraživanje i tehnološki razvoj)

Pregled znanstveno-nastavnog i nastavnog osoblja na visokim učilištima

Ak. god.	redoviti profesor i	Izvanredni profesori	docenti	profesori visoke škole	predavači	Lektori	korepetitori	asistenti	stručni suradnici	ukup
1996/97	1040	738	949	29	777	112	16	1952	417	6030
1997/98	1139	777	1043	21	814	119	13	1971	356	6253
1998/99	1253	870	1184	20	917	120	47	2016	321	6748
1999/2000	1336	971	1327	56	1019	112	10	2230	502	7563
2000/2001	1356	1015	1372	58	1046	90	12	2102	650	7701

Izvor: MZT, 2003.

Pregled zaposlenih u javnim institutima 1996.-2000.godine

Godina	Ukupno zaposlenih	Znanstvenici i istraživači	Ostali zaposleni
1996.	1439	860	579
1997.	1387	811	576
1998.	1480	790	590
1999.	1480	800	680
2000.	1480	781	699

Izvor: MZT, 2003.

Godišnji prikaz znanstvenih novaka u periodu 1996-2000. god., po znanstvenim područjima i vrstama znan. ustanova

	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.
Prirodne znanosti	290	300	343	351	400
Tehničke znanosti	240	300	354	355	406
Medicinske znanosti	142	191	233	240	266
Biotehničke znanosti	63	86	99	93	134

Društvene znanosti	88	97	138	138	208
Humanističke znanosti	92	128	161	162	193
Ukupno	915	1102	1328	1339	1607
Javni instituti	228	277	358	358	432
Visoka učilišta	616	724	857	861	1037
Ostale ustanove	71	101	113	120	138
Ukupno	915	1102	1328	1339	1607

Izvor: MZT, 2003.

b) bruto domaći izdaci za istraživanje i tehnološki razvoj – odnos prema bruto domaćem proizvodu (BDP)

	Bruto domaći proizvod (GDP) u mil. USD	Bruto domaći proizvod po stanovniku u USD	Bruto izdaci za istraživanje i razvoj kao udio u BDP(GERD*)
1999.	19.906	4.371	0,98
2000.	18.427	4.206	1,23
2001.	19.536	4.403	1,09
2002.	22.436	5.057	-

Izvor: HNB, 2003. DZS, Statističko izvješće: Istraživanje i razvoj 1998.-2001.

Napomena: podaci se odnose na ukupna proračunska i izvanproračunska izdvajanja. Vidi također tablicu na slijedećoj stranici.

b) bruto domaći izdaci za istraživanje i tehnološki razvoj – odnos prema bruto domaćem proizvodu (BDP);**c) bruto državni izdaci za istraživanje i tehnološki razvoj – odnos prema BDP-u;****d) bruto izdaci visokoga školstva za istraživanje i tehnološki razvoj – odnos prema BDP-u;**

PRORAČUNSKI IZDACI ZA ZNANOST, VISOKU NAOBRABU, MEĐUNARODNU ZNANSTVENU SURADNJU, TEHNOLOGIJSKI I INFORMACIJSKI RAZVITAK U RAZDOBLJU 2001.-2000. GODINE (000 kuna)						
%	2001	%	2002	%	2002€	%
BDP						
100,00	162.909.100,00	100,00	176.428.800,00	100,00	24.062.847,79	100,00
Državni proračun						
29,17	49.679.912,00	30,50	71.092.653,39	40,30	9.696.215,68	40,30
MZT - ukupni izdaci						
100,00	2.320.209,17	100,00	2.488.131,20	100,00	339.352,32	100,00
MZT - Stručne službe						
0,88	24.358,54	1,05	22.269,24	0,90	3.037,27	0,90
Visoka naobrazba						
59,75	1.341.181,51	57,80	1.453.163,10	58,40	198.194,64	58,40
Znanstvenoistraživačka djelatnost						
30,04	644.931,92	27,80	757.119,01	30,43	103.262,28	30,43

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti						
1,43	44.698,39	1,93	49.251,15	1,98	6.717,29	1,98
Nacionalna i sveučilišna knjižnica						
5,02	42.086,40	1,81	0,00	0,00	0,00	0,00
Leksikografski zavod "Miroslav Krleža"						
1,40	12.450,31	0,54	0,00	0,00	0,00	0,00
CARnet						
1,49	83.565,85	3,60	0,00	0,00	0,00	0,00
Zavod za informatizaciju						
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nacionalna informacijska infrastruktura						
0,00	36.362,50	1,57	108.000,56	4,34	14.730,03	4,34
Tehnologijsko-istraživačke i razvojne djelatnosti						
0,00	57.250,00	2,47	56.354,22	2,26	7.686,06	2,26
Međunarodna znanstveno-tehnička suradnja						
0,00	33.323,75	1,44	41.973,92	1,69	5.724,76	1,69
% udjela MZT u BDP						
	1,42		1,41		1,41	
% udjela MZT u Državnom proračunu						
	4,67		3,50		3,50	

Izvor: MZT, 2002.

RORAČUNSKI IZDACI ZA ZNANOST, VISOKU NAOBRAZBU, MEĐUNARODNU ZNANSTVENU SURADNJU, TEHNOLOGIJSKI I INFORMACIJSKI RAZVITAK 1997.-2000. GODINE (000 kuna)								
%	1997	%	1998	%	1999	%	2000	%
BDP								
100,00	123.810.700,00	100,00	137.603.700,00	100,00	141.579.100,00	100,00	152.518.800,00	100,00
Državni proračun								
29,17	35.006.314,00	28,27	42.551.916,00	30,92	48.878.764,00	34,52	48.300.000,00	30,76
MZT - ukupni izdaci								
100,00	1.410.490,67	100,00	1.668.363,25	100,00	1.894.207,73	100,00	2.107.704,63	100,00
MZT - Stručne službe								
0,88	18.930,08	1,34	38.870,51	2,33	43.768,79	2,31	38.905,59	1,85
Visoka naobrazba								
59,75	859.999,32	60,97	995.066,29	59,64	1.184.486,92	62,53	1.375.239,06	65,25
Znanstvenoistraživačka djelatnost								
30,04	416.932,44	29,56	505.443,68	30,30	540.384,82	28,53	542.321,77	25,73

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti								
1,43	23.257,29	1,65	38.055,81	2,28	42.229,54	2,23	42.544,60	2,02
Nacionalna i sveučilišna knjižnica								
5,02	56.807,67	4,03	38.869,28	2,33	37.095,83	1,96	36.453,69	1,73
Leksikografski zavod "Miroslav Krleža"								
1,40	19.062,24	1,35	20.102,16	1,20	21.941,21	1,16	21.507,44	1,02
CARnet								
1,49	12.916,63	0,92	24.481,52	1,47	19.231,08	1,02	42.616,43	2,02
Zavod za informatizaciju								
0,00	2.585,00	0,18	7.474,00	0,45	5.069,54	0,27	766,83	0,04
Nacionalna informacijska infrastruktura								
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7.349,22	0,35
Tehnologijsko-istraživačke i razvojne djelatnosti								
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Međunarodna znanstveno-tehnička suradnja								
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
% udjela MZT u BDP								
	1,14		1,21		1,34		1,38	
% udjela MZT u Državnom proračunu								
	4,03		3,92		3,88		4,36	

Izvor: MZT, 2002.

Podaci za 2002. godinu: Državni proračun (NN 116/01), Odluka o donošenju financijskog plana Fond za razvoj i zapošljavanje za 2002. godinu (NN 26/02). Napomena: Iznosi za 2002. godinu preračunati su u € prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan 01. srpnja 2002. Podaci za 2001. godinu: Državni proračun (NN 130/00). Podaci za 2000. godinu: Državni proračun (NN 118/00). U 2002. godini sredstva za Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti kao i sredstva za Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu uključena su u ukupna sredstva za Znanstvenoistraživačku djelatnost.

e) bruto izdaci poslovnih subjekata za istraživanje i tehnološki razvoj – odnos prema BDP-u, odnos prema bruto državnim izdacima;

Procjena je da bruto izdaci poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj koji direktno ulažu u vlastiti razvoj iznose između 32% i 45% sredstava od iznosa koji se raspoređuje putem državnog proračuna za RTD.

f) bruto strana ulaganja u istraživanje i tehnološki razvoj

Izvori sredstava za unutrašnje izdatke za istraživanje i razvoj tijekom referentne godine
(u tisućama kuna)

	1997	1998	1999	2000	2001

Ukupno	958 351	981 215	1 397 761	1 881 839	1780 379
Inozemni naručitelji	45 770	8 157	11 272	9918	18920

Napomena:

Podaci se prikupljaju od poduzeća s više od 100 zaposlenih, visokih učilišta i državnog sektora. Podaci se sakupljaju od 1997. Naziv «inozemni naručitelj» odnosi se na međunarodnu organizaciju ili inozemno poduzeće. Izvor: Državni zavod za statistiku RH, 2003.

g) tercijarno obrazovanje povezano s istraživanjem i tehnološkim razvojem: broj diplomiranih studenata, područje, dodiplomski/postdiplomski.

Diplomirani studenti od 1996.-2002. god. u RH na sveučilišnim i stručnim studijima koji imaju dopusnicu MZT-a po znanstvenim područjima

Ukupno	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	UKUPNO
PRIRODNE ZNANOSTI	441	574	626	648	554	545	469	3857
TEHNIČKE ZNANOSTI	3096	3341	3627	3780	3597	4167	3209	24817
BIOMEDICINSKE	827	1087	1275	1117	1177	901	1179	7563
BIOTEHNIČKE	282	561	568	602	669	562	652	3896
DRUŠTVENE	2797	4414	4825	5318	5805	4315	7075	34549
HUMANISTIČKE	1202	1195	1324	1406	1705	3569	2123	12524
UKUPNO	8645	11172	12245	12871	13507	14059	14709	87206
Sveučilišni studiji	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	UKUPNO
PRIRODNE ZNANOSTI	441	574	626	648	554	545	469	3857
TEHNIČKE ZNANOSTI	2264	2406	2463	2770	1845	3700	2309	17757
BIOMEDICINSKE	567	871	1035	894	930	732	973	6002
BIOTEHNIČKE	246	427	467	476	586	495	576	3273
DRUŠTVENE	1889	3075	3403	3696	3747	3903	4861	24574
HUMANISTIČKE	1202	1195	1324	1406	1705	3569	2123	12524
UKUPNO	6609	8548	9318	9890	9367	12944	11311	67987
Stručni studiji	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	UKUPNO
PRIRODNE NANOSTI	0	0	0	0	0	0	0	0
TEHNIČKE ZNANOSTI	832	935	1164	1010	1752	467	900	7060
BIOMEDICINSKE	260	216	240	223	247	169	206	1561
BIOTEHNIČKE	36	134	101	126	83	67	76	623
DRUŠTVENE	908	1339	1422	1622	2058	412	2214	9975

HUMANISTIČKE	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	2036	2624	2927	2981	4140	1115	3396	19219

Diplomirani studenti na poslijediplomskim studijima od 1995. do 2001. g. u RH po znanstvenim područjima

magistri znanstveni i stručni

Ukupno	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	UKUPNO
PRIRODNE ZNANOSTI	94	98	72	75	110	106	96	651
TEHNIČKE ZNANOSTI	103	125	110	108	124	129	123	822
BIOMEDICINSKE	147	155	142	143	175	168	107	1037
BIOTEHNIČKE	33	49	44	68	50	58	58	360
DRUŠTVENE	113	127	151	133	167	163	225	1079
HUMANISTIČKE	45	51	52	41	60	55	67	371
UKUPNO	535	605	571	568	686	679	676	4320

doktori znanosti

Ukupno	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	UKUPNO
PRIRODNE ZNANOSTI	54	62	44	62	70	54	53	399
TEHNIČKE ZNANOSTI	39	63	64	70	70	45	56	407
BIOMEDICINSKE	58	84	67	82	72	63	68	494
BIOTEHNIČKE	15	50	26	26	27	26	20	190
DRUŠTVENE	27	59	63	55	61	61	32	358
HUMANISTIČKE	19	34	43	44	38	31	26	235
UKUPNO	212	352	307	339	338	280	255	2083

Izvor: MZT, 2003.

9. Financiranje:

a) Kako se raspodjeljuju državna sredstva? Molimo naznačite način i kriterije raspodjele fondova, sektorske prioritete, regionalne prioritete, privatna u odnosu na javna istraživanja, pokazatelje uspjeha i ulogu eventualnih savjetodavnih odbora.

Državna sredstva raspodjeljuju se za osobne dohotke zaposlenih na visokim učilištima i znanstvenoistraživačkim institutima, redovnu djelatnost visokih učilišta i znanstvenoistraživačkih instituta, te nabavku opreme. Struktura podjele proračunskih sredstava u nadležnosti MZT je slijedeća:

- opći poslovi javnih instituta
- programi i projekti znanstvenoistraživačke djelatnosti
- projekti primjene informacijske tehnologije
- znanstvena oprema i održavanje
- programi usavršavanja znanstvenih novaka
- stipendiranje i znanstveno usavršavanje poslijediplomanata

- izdavanje domaćih znanstvenih časopisa
- organiziranje i održavanje znanstvenih skupova
- izdavanje znanstvenih knjiga i udžbenika
- redovna djelatnost znanstveno stručnih udruga
- nabava inozemnih znanstvenih časopisa
- redovna djelatnost geološke službe
- redovna djelatnost Seizmološke službe
- redovna djelatnost Znanstvenog vijeća
- program sustavnog istraživanja Jadranskog mora
- redovna djelatnost Nacionalne i sveučilišne knjižnice
- kapitalna izgradnja

U budžetu Ministarstva znanosti i tehnologije predviđena su sredstva za provođenje projekata primjene informacijske tehnologije. Projekti traju jednu godinu. Projekte mogu prijaviti pravne osobe, a Ministarstvo stječe pravo vlasništva nad rezultatima projekta. Rezultati se daju na slobodnu upotrebu javnosti čime se potiče primjena informacijskih tehnologija u društvu. Svake godine Ministarstvo raspisuje natječaj za prijavu projekata na koji stiže oko 150 prijava. Stručno povjerenstvo izabire recenzente za ocjenu prijedloga projekata te na temelju mišljenja recenzenata predlaže MZT projekte za financiranje. Godišnje se odobri financiranje za oko 35 projekata. Kako se radi o vrlo raznorodnim projektima, od predlagatelja se traži da predlože pokazatelje uspjeha realizacije projekta. Pokazatelji uspješnosti obično uključuju broj pristupa web stranicama s rezultatima projekta i/ili broj pohranjivanja sadržaja s web stranica.

Sredstva Uprave za znanost raspoređuju se kako slijedi:

plaće	23,2%
znanstvenoistraživački projekti	22,8%
plaće znanstvenih novaka	21,4%
ostalo (oprema, hladni pogon, izdavačka djelatnost, itd.)	32,6%
UKUPNO	100,0%

Kriteriji raspodjele sredstava su formalni i obuhvaćaju broj zaposlenih, odnosno angažiranih osoba na nekom istraživanju. Sektorski prioriteti nisu utvrđeni. Iz državnog proračuna financira se 49 specijalističkih područja koja se uvjetno mogu smatrati sektorskim prioritetima. Jedini regionalni prioritet je projekt Jadran. Pokazatelji uspjeha sadržani su u redovitim godišnjim izvještajima o istraživačkim projektima. Savjetodavni odbori ne postoje. Postoje područna vijeća koja razmatraju projekte i rezultate rada u okviru određene specijalizacije.

Regionalni prioritet je posebni projekt "Jadran". Rastuća svijest da je održavanje visoke kakvoće morskog okoliša jedan od temeljnih preduvjeta budućeg razvoja jadranskog područja, a potaknuti znakovima da se kakvoća pogoršava, 1997. godine Vlada RH odlučila je pokrenuti program "Sustavno istraživanje Jadranskog mora kao osnova održivog razvitka Republike Hrvatske" (skraćeno: projekt "Jadran"). Projekt je razrađen na osnovi postojećeg nacionalnog monitoringa i sakupljenih podataka, kao i na međunarodnim aktivnostima u kojima sudjeluju hrvatske ustanove. Prvenstveni cilj projekta je utvrditi posebne zahtjeve za rješenje ograničenja za koje je utvrđeno da remete održivi razvoj hrvatskog jadranskog područja, a trebao bi obuhvatiti i pitanja regionalnog i globalnog značaja ako predstavljaju međunarodnu obvezu Hrvatske.

Ovaj projekt realiziraju četiri znanstvenoistraživačke institucije sa sedam zasebnih odjela:

1. Institut za oceanografiju i ribarstvo, Split
2. Institut za oceanografiju i ribarstvo, laboratorij Dubrovnik
3. Institut "Ruđer Bošković", CIM Rovinj
4. Institut "Ruđer Bošković", Zagreb
5. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb, Biološki odjel
6. Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb, Geofizički odjel
7. Hrvatski hidrografski institut, Split

Financiranje je otpočelo 1998. godine, a godišnja potpora iznosi 17.000.000,00 kuna godišnje.

Međusobni odnos istraživanja vidljiv je iz slijedeće tablice o nacionalnim bruto ulaganjima u znanost i istraživanje u razdoblju 1997.-2000. :

	1997.	1998.	1999.	2000.
Poslovni sektor	32,47%	35,01%	43,59%	45,06%
Državni sektor	34,04%	26,57%	21,36%	21,54%
Visoka učilišta	33,49%	38,42%	35,04%	33,40%

Izvor: Državni zavod za statistiku RH, Istraživanje i razvoj 1997.-2000.

b) Kakvi su financijski ili drugi poticaji za ulaganja države i privatne industrije u istraživanje i tehnološki razvoj? Kakva je učinkovitost ovih poticaja?

Poticaji za ulaganja države i privatne industrije u istraživanje i tehnološki razvoj su pravne i financijske prirode.

Na snazi je Naputak o povratu plaćenog poreza na dodanu vrijednost na uvezenu i u tuzemstvu nabavljenu opremu za tehnologijskoistraživačke i znanstvenoistraživačke projekte u 2003. godini (NN 96/03), a u pripremi je nacrt prijedloga Zakona o porezu na dobit i porezu na dohodak koji predviđa umanjeње poreza za ulaganja u obrazovanje i tehnologijska istraživanja. Nema evaluacije učinkovitosti pravnih poticaja.

Financijski poticaji za ulaganja države i privatne industrije u istraživanje i tehnologijski razvoj se tek definiraju. Predviđeni su preko Zaklade za znanost, visoko školstvo i tehnologijski razvoj RH i Zakona o nacionalnoj zakladi za znanost, visoko školstvo i tehnologijski razvoj RH (NN 117/01). Temeljni cilj Zaklade je osiguravanje gospodarskog razvoja i poticanje zapošljavanja. Između ostaloga, Zakon predviđa da buduća Zaklada financira programe visokog obrazovanja koji će rezultirati inovacijama i patentima, programe tehnologijskog razvoja i znanstvene programe od posebnog interesa u području fundamentalnih, primijenjenih i razvojnih istraživanja.

10. Kakvo je sadašnje iskustvo vaše zemlje s međunarodnom suradnjom na području istraživanja i tehnološkoga razvoja, osim u okviru programa EU-a?

Osim u okviru programa EU, međunarodna znanstvena suradnja odvija se kao bilateralna, regionalna suradnja i multilateralna suradnja.

Bilateralna znanstvenoistraživačka suradnja odvija se temeljem potpisanih bilateralnih ugovora, programa i drugih provedbenih akata. Zemlje s kojima je u tijeku veći broj zajedničkih znanstvenoistraživačkih projekata su: Austrija (20), Francuska (11), Italija (12), SR Njemačka (19), Slovenija (73), SAD (10) i Velika Britanija (17). U realizaciji je više od

160 znanstvenoistraživačkih projekata koji pokrivaju sva znanstvena područja. To je oko 10% ukupno odobrenih nacionalnih znanstvenoistraživačkih projekata koji se ugovaraju na razdoblje od tri godine. Najveći dio međunarodnih bilateralnih projekata je iz područja biomedicinskih, tehničkih, prirodnih i biotehničkih znanosti, a manji dio iz područja društvenih i humanističkih znanosti.

Odjel za tehnologiju MZT ima izvrsna iskustva sa bilateralnom tehnološkom suradnjom, pa treba istaći:

- Ministarstvo obrazovanja, znanosti, istraživanja i tehnologije Republike Njemačke (BMBF) u razdoblju 1994.-1998. preko *Fraunhofer-Institut für Systemtechnik und Innovationsforschung* (ISI) i VDI/VDE TZ, aktivnosti vezane za osnivanje tehnoloških centara i politiku suradnje između znanosti i industrije
- talijanskog partnera SEED (*Services for Eastern Economic Development*) iz Trsta na aktivnostima za osnivanje Poslovno inovacijskog centra Hrvatske (BICRO)
- the William Davidson Institute Business School, University of Michigan, SAD.

Od regionalnih znanstvenoistraživačkih programa RH sudjeluje u Srednjoeuropskoj inicijativi, programu Radne zajednice Alpe-Jadran, Jadransko-jonskoj inicijativi i inicijativama za suradnju na Zapadnom Balkanu definiranim Akcijskim planom (konferencije u Solunu u veljači 2003. i u lipnju 2003).

Multilateralna znanstvenoistraživačka suradnja. Kao punopravna članica UN-a, Republika Hrvatska uspješno surađuje sa specijaliziranim agencijama UN-a. Ukupna vrijednost suradnje je oko 3,5 mil USD, a odnosi se na UNESCO, UNIDO, UNDP i posebice IAEA-u. Za razdoblje 2003.-04. planirani opseg suradnje s IAEA uključuje 6 infrastrukturnih projekata, 5 znanstvenoistraživačkih projekata, te sudjelovanje u 10-ak regionalnih projekata, u ukupnoj vrijednosti od 1,4 mil USD. Uspostavljena je i suradnja s UN-ECE u obliku sudjelovanja na radnim grupama i seminarima, te na zajedničkoj međunarodnoj konferenciji o prijenosu tehnologije održanoj u Zagrebu 2001.

U sklopu NATO-a RH sudjeluje u četiri znanstvenoistraživačka projekta.

U tijeku je i suradnja sa Svjetskom bankom (TAL-2) na «Znanstveno-tehnološkom projektu», prioritetnom za razvoj nacionalnog inovacijskog sustava. Hrvatski timovi uspješno rade u različitim multilateralnim znanstvenim organizacijama kao što su CERN, Ženeva, Međunarodni centar za teorijsku fiziku, Trst i Međunarodni centar za genetiku i biotehnoški inženjering, Trst.

11. Kakvi su politika, programi i proračun na polju prenamjene vojnog istraživanja i tehnološkoga razvoja?

Budući da Ministarstvo obrane tek razvija područje vojnog istraživanja i tehnološkog razvoja ne postoji posebna politika, programi i proračun na polju prenamjene istog.

12. Ako postoji problem odljeva stručnjaka za istraživanje i tehnološki razvoj iz vaše zemlje, kakva je moguća vladina politika za rješavanje toga problema?

Problem odljeva mozgova postoji i prema procjenama MZT, RH je u posljednjih 11 godina izgubila oko 23% RTD stručnjaka. U razdoblju 1990.-1999. korpus zaposlenih u znanstvenoistraživačkoj djelatnosti Hrvatske se smanjio na 58.5% svoje veličine iz 1990. godine, dok je istraživački potencijal pao na 77.6% opsega iz 1990.

Vladina politika u rješavanju problema uključuje slijedeće:

- Vlada je pokrenula posebne programe kojima želi stimulirati zapošljavanje u znanosti i visokom obrazovanju i tako smanjiti odljev mozgova iz zemlje (brain drain) i odljev iz sustava znanosti i visokog obrazovanja unutar zemlje (brain waste). 2003. je odobreno otvaranje 300 novih radnih mjesta za sveučilišne nastavnike i istraživače. Već nekoliko godina postoje programi za znanstvene novake, npr. osiguravanje sredstava za njihov smještaj (izgradnja stanova u Zagrebu, osiguranje mjesta u studentskim domovima, organizirana prehrana, prijevoz itd.). Lansirana je akcija «S fakulteta na posao» da bi se stimuliralo zapošljavanje najboljih studenata.
- programima međunarodne znanstvene suradnje potiče se uključivanje znanstvenika iz RH u međunarodne istraživačke timove (strategijom «brain-hosting» smanjuje se «brain-drain»)
- stalnim povećanjem ulaganja Vlada RH nastoji poboljšati ukupni položaj znanosti i istraživanja u društvu i uvjete rada u tom sektoru;
- Vlada RH je pokrenula korjenito restrukturiranje sektora znanosti i visokog obrazovanja provodeći niz reformi (organiziranje sveučilišta, nastavnih programa, istraživačkih programa i javnog istraživačkog sektora), što je preduvjet rasta znanstvenoistraživačke djelatnosti i novog zapošljavanja u ovom sektoru.

13. Kakve su mogućnosti za preusmjeravanje znanosti i tehnologije vaše zemlje prema uključivanju u istraživanje i razvoj Europske unije?

Mogućnosti za integriranje znanosti i tehnologije RH u Europski istraživački prostor naznačene su Strategijom razvitka znanosti u Republici Hrvatskoj u 21. stoljeću i novim Zakonom o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Ti dokumenti predviđaju korjenite promjene kako bi se ostvario djelotvoran i poticajan sustav znanosti i tehnologije po uzoru na zemlje Europske unije. Iz takve orijentacije proizlazi politika znanstvenog razvitka kojom se podržava optimalno uključivanje znanosti i tehnologije RH u Europski istraživački prostor.

Uključivanje sustava znanosti i tehnologije RH u Europski istraživački prostor odvija se u sklopu programa tehničke pomoći CARDS i TEMPUS, u sklopu bilateralnih programa sa zemljama članicama EU i posebnih napora uloženi u povećanje sudjelovanja u multilateralnim programima EU (EUREKA, Peti okvirni program, Šesti okvirni program).

Program CARDS je značajan instrument integriranja RH u područje istraživanja i tehnološkog razvoja Europske unije. Ministarstvu znanosti i tehnologije odobrena su tri projekta u područjima važnim za razvoj sustava visokog obrazovanja, znanosti i tehnologije (razvoj infrastrukture za intelektualno vlasništvo u području istraživanja i razvoja, kvaliteta visokog obrazovanja i pratećeg informacijskog sustava u visokom obrazovanju, te priznavanje stranih diploma).

Program TEMPUS koji je prvenstveno usmjeren na restrukturiranje visokog obrazovanja obuhvaća 22 projekta u kojima hrvatska visoka učilišta sudjeluju bilo kao koordinatori bilo kao članovi konzorcija.

Solidan temelj za uspješnu integraciju u Europski istraživački prostor predstavlja bilateralna suradnja sa zemljama članicama EU i pristupajućim zemljama. S ovim zemljama Hrvatska realizira ukupno 152 bilateralna znanstvenoistraživačka projekta kako slijedi: Austrija (20), Francuska (11), Italija (12), Njemačka (19), Slovenija (73) i Velika Britanija (17). Osim znanstvenoistraživačkih projekata modaliteti suradnje obuhvaćaju i studentske boravke za specijalizaciju kadrova, te stipendije za poslijediplomski studij u inozemstvu.

U sklopu znanstvenoistraživačkih programa Europske unije Hrvatska je aktivna u EUREKI, u Petom okvirnom programu i u Šestom okvirnom programu. Program EUREKA predstavlja značajnu poveznicu između istraživačkih institucija i gospodarskog sektora, prije svega kroz zajedničko uključivanje domaće znanstvene zajednice i inovativnih malih i srednjih poduzeća u međunarodne istraživačkorazvojne projekte. U sklopu programa EUREKA RH sudjeluje u 22 projekta, 7 mreža i 2 «cluster» projekta. Od ulaska u punopravno članstvo programa EUREKA 2000. godine MZT je EUREKA projekte sufinanciralo u ukupnom iznosu od 2,4 milijuna EUR od ukupno 9 milijuna EUR koliko iznosi hrvatsko sufinanciranje programa EUREKA. (Uz sufinanciranje MZT-a projekte programa EUREKA sufinanciraju hrvatski partneri na projektu.) U sklopu Petog okvirnog programa Hrvatska je realizirala 8 projekata. U Šestom okvirnom programu EU do sada su podnesena 73 prijedloga projekata čija je evaluacija u tijeku.

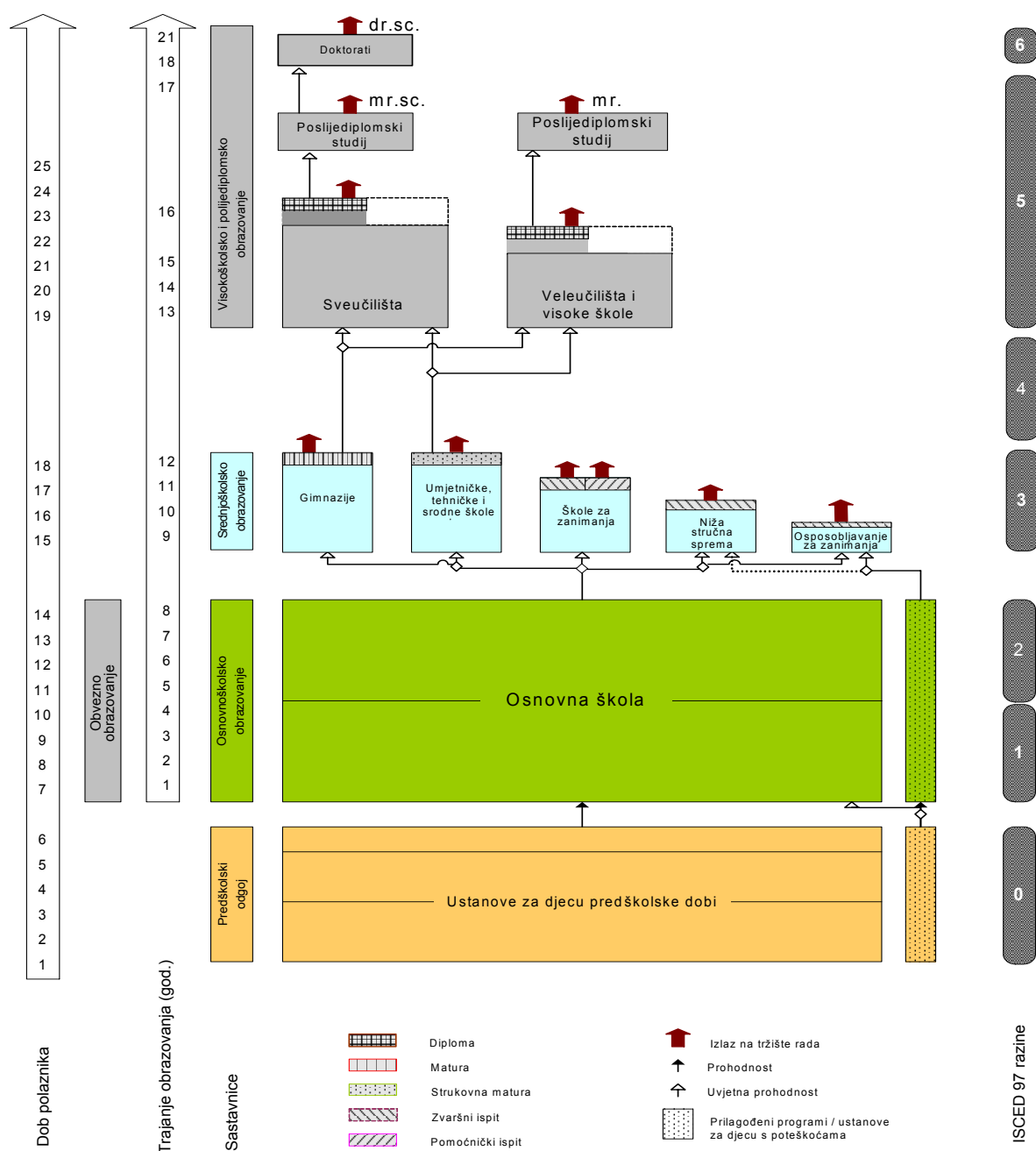
Značajno iskustvo je sudjelovanje u sve-europskom programu COST, u kojem Hrvatska trenutno ima 39 projekata koji su dodatno sufinancirani od MZT s oko 100.000 EUR godišnje.

I. OBRAZOVANJE

A. Obrazovni sustavi

1. Ustroj obrazovnog sustava. Navedite pojedinosti o različitim razinama obrazovanja i mehanizmima prijelaza iz jedne u drugu.

Sadašnji ustroj obrazovnog sustava Republike Hrvatske prikazuje se sljedećom shemom.

a. Predškolski odgoj (institucionalni) [ISCED 0] traje od prve do šeste ili sedme godine djetetova života, a ostvaruje se u dječjim jaslicama, dječjim vrtićima i tzv. «predškoli» (oblik pripreme za osnovnu školu).

Predškolski odgoj u Hrvatskoj ima dugu tradiciju, a nastao je od ustanova za socijalnu skrb o djeci. Djelatnost predškolskog odgoja uređena je Zakonom o predškolskom odgoju i naobrazbi (NN 10/97).

Predškolski odgoj nije obvezatan i pohađanje predškolske ustanove nije uvjet za upis u obveznu školu. Osnivači predškolskih ustanova su jedinice lokalne samouprave (općine i gradovi), fizičke i pravne osobe te vjerske zajednice. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (dalje DZS) u školskoj godini 2002./2003. djeluje 1067 dječjih vrtića, od čega 920 javnih (državnih), 93 privatna i 54 vrtića vjerskih zajednica. Potrebno je napomenuti da se područni dječji vrtići računaju kao zasebne jedinice.

Predškolski odgoj ostvaruje se u redovitim programima koji traju od 5 do 10 sati dnevno. Prosječan je broj djece u skupini 20, a po jednom je odgojitelju 12 djece. Od 2000. godine uočena je tendencija sve većeg broja djece u predškolskim ustanovama. Programom «predškole» u trajanju od 150 sati, što je besplatno za roditelje, obuhvaćeno je oko 95% dječje populacije u godini prije upisa djeteta u osnovnu školu. U predškolskom odgoju afirmirane su neke od poznatih svjetskih koncepcija, npr. Montessori, Waldorf i Agazzi.

Predškolskim odgojem obuhvaćena su djeca pripadnika nacionalnih manjina, primjerice Talijana, Mađara, Čeha, Srba, Nijemaca, Austrijanaca te pripadnika zajednice Roma. U redovite programe uključuju se i djeca s posebnim potrebama, ona s lakšim teškoćama u razvoju kao i darovita djeca, za koje se pripremaju posebni obrazovni i razvojni programi.

b. Osnovno i obvezno obrazovanje (osnovna škola) [ISCED 1-2] pruža široko opće obrazovanje, traje osam godina, a razvilo se od obrazovanja koje je u prošlosti trajalo 4, 5, 6 i 7 godina.

Osnovno obrazovanje organizacijski ima dva stupnja po četiri godine: razredna nastava (poučava jedan učitelj) [ISCED 1] i predmetna nastava (poučava više učitelja ovisno o broju nastavnih predmeta) [ISCED 2].

Osnovno obrazovanje ostvaruju odgojno-obrazovne ustanove (škole) koje su posebne upravno-administrativne cjeline. Osnovna škola može imati u svom sustavu jednu ili više podružnica (područnih škola); to su većinom četverorazredne škole za učenike od 1. do 4. razreda, najčešće u tzv. mješovitim razrednim odjelima, a postoje i osmorazredne područne škole.

Prema podacima DZS-a u školskoj godini 2001./2002. u Republici Hrvatskoj djelovalo je 828 osnovnih škola (matičnih) i 1260 područnih škola. Organizacijski osnovne škole rade u jednoj smjeni (20%), u dvije smjene (73%) i tri smjene (7%).

c. Srednjoškolsko obrazovanje [ISCED 3] raščlanjeno je na:

- 4-godišnje opće obrazovanje (gimnazije);
- 4-godišnje strukovno obrazovanje (tehničke i druge stručne škole);
- 4-godišnje umjetničko obrazovanje;
- 3-godišnje strukovne škole i škole za radno završna zanimanja;
- škole za zanimanja niže stručne spreme;

■ osposobljavanje.

U srednjem su obrazovanju zanimanja za nižu i srednju stručnu spremu razvrstana u 33 područja rada (strojarstvo, brodogradnja, metalurgija, ekonomija i trgovina, geologija, ugostiteljstvo i turizam, poljoprivreda, zdravstvo, željeznički promet, grafika itd.).

Grafički prikaz ustroja srednjeg školstva

SREDNJE ŠKOLE			
Gimnazije	Strukovne škole		Umjetničke škole
	Četverogodišnje	Trogodišnje	
Opća	Tehničke	Industrijske	Likovna umjetnost i dizajn
Jezična	Zdravstvene	Obrtničke	Glazbena umjetnost
Klasična	Gospodarske	Ostale	Plesna umjetnost
Prirodoslovno matematička	Poljoprivredne		
	Ostale		

U srednjem se obrazovanju programi za obrtnička zanimanja, koja traju tri godine, ostvaruju na dva načina:

- a) obrazovanje u jedinstvenom sustavu
- b) obrazovanje u dvojnem sustavu.

U jedinstvenom sustavu praktični rad učenika (50% nastavnog programa) ostvaruje se u pravilu u školskim radionicama, a na kraju školovanja učenik polaže završni ispit. U dvojnem se sustavu općeobrazovna i stručno-teorijska nastava održava u školi, a praktični rad učenika (65% nastavnog programa) u radionicama obrtnika kojima licencu daje Obrtnička komora, a na kraju učenik polaže pomoćnički ispit (stručno-teorijski + praktični dio) i/ili završni ispit (općeobrazovni dio + pomoćnički ispit).

U toku je uvođenje jedinstvenih programa za obrtnička zanimanja (19% općeobrazovni dio, 21% stručno-teorijski dio, 60% praktični rad).

Prema podacima DZS-a za šk.g.2002/03 u Republici Hrvatskoj djelovalo je 650 srednjih škola i 49 učeničkih domova. Potrebno je napomenuti da broj srednjih škola nije broj organizacionih jedinica, nego broj obrazovanih jedinica, tj. ako se pod jednom upravom nalazi gimnazija, ekonomska škola i industrijska škola to su tri škole.

d. Visoka naobrazba u Republici Hrvatskoj regulirana je Zakonom o visokim učilištima (NN 59/96, 14/00, 67/00, 129/00) i novim Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03) koji je stupio na snagu 18. kolovoza 2003.

Sustav visoke naobrazbe obuhvaća pet sveučilišta (Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Osijeku, Sveučilište u Splitu, Sveučilište u Zadru) sa osamdesetak fakulteta, umjetničkih akademija, visokih škola, sveučilišnih odjela i studija, sedam veleučilišta (Zagreb, Karlovac, Rijeka, Split, Dubrovnik, Požega), šest samostalnih visokih škola, trinaest privatnih visokih škola s pravom javnosti i jedno privatno veleučilište s pravom javnosti.

Prema starom Zakonu o visokim učilištima sveučilišni studij osposobljava studenta za visokostručni ili umjetnički rad i priprema ga za znanstveni rad. Izvodi se kao dodiplomski studij u trajanju od najmanje četiri godine te kao poslijediplomski znanstveni, stručni ili umjetnički studij. Magistarski studij traje najmanje dvije godine, a doktorski studij najmanje tri godine. Stručni studij izvodi se kao dodiplomski u trajanju od najmanje dvije godine i poslijediplomski u trajanju od najmanje godinu dana. O završetku sveučilišnih i stručnih studija studentu se izdaje diploma.

Novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju utvrđuje mješovit sustav – podržava stručno obrazovanje koje se izvodi na visokim školama, veleučilištima i sveučilištima i sveučilišno koje se izvodi isključivo na sveučilištima. Zakon na jednak način tretira privatna i javna visoka učilišta.

Sveučilišno obrazovanje organizira se prema sustavu prenosivih bodova i obuhvaća tri razine: 1) preddiplomski studij koji u pravilu traje tri do četiri godine i njime se stječe od 180 do 240 ECTS bodova. Preddiplomski studij osposobljava studente za diplomski studij te im daje mogućnost zapošljavanja na određenim stručnim poslovima. Završetkom preddiplomskog studija stječe se akademski naziv baccalaureus odnosno baccalaurea uz naznaku struke ako posebnim zakonom nije određeno drugačije; 2) diplomski studij koji u pravilu traje jednu do dvije godine stječe se od 60 do 120 ECTS bodova – 3) poslijediplomski studij može se upisati nakon završetka diplomskog sveučilišnog studija – traje u pravilu tri godine i njegovim završetkom stječe se akademski stupanj doktora znanosti (dr.sc.) odnosno doktora umjetnosti (dr.art.). Sveučilište može organizirati poslijediplomski specijalistički studij koji traje jednu do dvije godine kojim se stječe zvanje specijalista određenog područja (spec.).

Stručni studiji provode se na visokoj školi ili veleučilištu, mogu se provoditi i na sveučilištu, u skladu sa Zakonom. Stručni studiji traju od dvije do tri godine i njihovim se završetkom stječe od 120 do 180 ECTS bodova. Završetkom stručnog studija stječe se stručni bakalareus uz naznaku struke. Veleučilišta ili visoke škole mogu organizirati specijalistički diplomski stručni studij za osobe koje su završile stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij u trajanju od jedne do dvije godine i njime se stječe zvanje specijalista određene struke (spec.).

Prije navedeni studiji na visokim učilištima počinju s ustrojavanjem danom stupanja na snagu Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Ustrojavanje će se dovršiti i organizacija studija početi provoditi prema odredbama novog Zakona najkasnije počevši od školske godine 2005./2006., od kada će se obavezno uvesti i ECTS sustav. Poslijediplomski studiji ustrojiti će se i početi provoditi prema odredbama novog Zakona najkasnije počevši od školske godine 2004./2005.

e. Ostalo. U obrazovnom sustavu se provodi odgoj i obrazovanje, osposobljavanje i rehabilitacija djece i mladeži s teškoćama u razvoju u posebnim ustanovama te obrazovanje odraslih u otvorenim učilištima, srednjim školama i drugim ustanovama. Posebno je ustrojen sustav obrazovne potpore darovitim učenicima. Osim toga, učenici svoje potrebe i interese zadovoljavaju u umjetničkim, sportskim, jezičnim, tehničkim i drugim programima, i to u školama, klubovima, udrugama, te pohađanjem tečajeva.

U odgojno-obrazovnom sustavu ostvaruje se kontinuitet (prohodnost) između pojedinih podsustava (razina). Sljedeće su osobitosti te prohodnosti:

- Upisom u osnovno obrazovanje obuhvaća se gotovo 100% populacije djece i to na temelju zdravstvenog pregleda i utvrđivanja djetetove obrazovne razine radi individualizacije nastave te zadovoljavanja interesa i obrazovnih potreba djeteta.
- Nakon završetka osnovnog (obveznog) osmogodišnjeg obrazovanja učenici se mogu upisati u različite škole i programe obrazovanja u trajanju od 3 i 4 godine. Uvjet je za upis ostvareni školski uspjeh u 7.i 8. razredu obveznog obrazovanja i postignuti rezultati u izvannastavnim aktivnostima (umjetničkim, sportskim, jezičnim). Stanovitu pogodnost pri upisu može omogućiti slabiji socio-ekonomski status učenikove obitelji. U srednje se obrazovanje upisuje oko 96% završenih učenika obveznog obrazovanja.
- Na visoka učilišta godišnje se upisuje oko 65-70% onih koji su završili srednje obrazovanje. Broj upisanih u I. godinu studija za školsku godinu 2002./2003. je 47225 studenata. Sveučilišni dodiplomski studij može upisati osoba koja je završila odgovarajuću srednju školu u trajanju od najmanje četiri godine i ako je položila

razredbeni ispit. Dodiplomski stručni studij može upisati osoba koja je završila odgovarajuću srednju školu u trajanju od najmanje tri godine i ako je položila razredbeni ispit.

- Način upisa na visokoškolske ustanove u javnosti trpi sve češću kritiku. Stoga se intenzivno priprema uvođenje državne mature koja bi se mogla primijeniti 2005. godine. Osim toga, u 2003. godini bit će osnovan poseban Nacionalni ispitni centar obrazovanja, koji će provoditi sve oblike internog i eksternog vrednovanja obrazovnih postignuća.

2. Statistički podaci o školskoj i studentskoj populaciji. Navedite statističke podatke o učenicima i studentima upisanim u različite razine obrazovnog sustava. Ako je moguće, dajte procjenu očekivanog razvoja tijekom idućih 10 godina.

Broj polaznika obrazovnih ustanova (prema podacima DZS_a)

Na početku šk./akad. god.	Polaznici predškolskih ustanova	Učenici osnovnih škola	Učenici srednjih škola	Studenti visokih učilišta
2000/01.	86.202	405.682	195.120	100.297
2001/02.	87.592	400.100	195.000	107.911
2002/03	89.107	395.709	196.147	116.434

Djeca pripadnika nacionalnih manjina imaju uvjete za osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje na svojim jezicima i to tako da se nastava ostvaruje na jeziku i pismu nacionalne manjine ili da se ostvaruje dvojezična nastava i njeguje materinji jezik i kultura. Taj oblik obrazovanja ostvaruje se na temelju Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (NN 51/00, 56/00) i prema podacima DZS-a u školskoj godini 2000/01. u taj oblik obrazovanja bilo je uključeno 8352 učenika, i to u osnovnim školama 5976 a u srednjim školama 2376.

U Hrvatskoj postoji tendencija smanjivanja broja učenika u obveznom obrazovanju. Školske godine 1989/90. bilo je ukupno 503.129 učenika, 1995/96. smanjuje se na 434.475 i 2001/02. školske godine na 400.100 učenika. Na temelju demografske studije koja je izrađena za potrebe Ministarstva prosvjete i športa može se reći da će se nastaviti smanjivanje broja učenika te da će ih biti u obveznom obrazovanju školske godine 2013/14. oko 381.000, što znači da indeks 2003/2013. iznosi 83,1.

Najveći se postotak učenika srednjeg obrazovanja uključuje u trogodišnje i četverogodišnje strukovne škole (70.1%), gimnazije (25.5%), umjetničke (2.2%) te programe niže stručne spreme i programe za učenike s teškoćama u razvoju (2.2%). U srednjem obrazovanju razred ponavlja oko 2,2 % učenika (podaci DZS-a u školskoj godini 2002./2003.).

Diplomirani studenti dodiplomskog studija od 1996. do 2002. U RH, na sveučilišnim i stručnim studijima, po znanstvenim područjima

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	UKUPNO
SVEGA								
prirodne znanosti	371	487	505	500	422	382	417	3084
tehničke znanosti	3.459	3.691	3.840	3.982	3.807	3.670	3.281	25.730
medicinske znanosti	1312	1074	1248	1208	1049	1009	1128	8028
biotehničke znanosti	692	634	575	605	547	539	367	3959
društvene i humanističke z.	5.342	5.226	6.834	6.699	7.277	7.442	8.226	47.046
Umjetnost	135	136	170	187	188	226	211	1253
veleučilišta-nerazvrstano	0	0	114	134	220	542	1.238	2248

visoka vjerska učilišta	199	212	0	0	0	0	0	411
UKUPNO	11510	11460	13286	13315	13510	13810	14868	91759
Sveučilišni studij	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	UKUPNO
prirodne znanosti	371	487	505	500	422	382	417	3084
tehničke znanosti	1.824	2.039	2.038	2.142	2.065	1.943	2.084	14.135
medicinske znanosti	829	745	857	806	787	688	869	5581
biotehničke znanosti	508	475	469	488	464	452	259	3115
društvene i humanističke z.	3.862	3.748	4.828	4.730	4.961	4.689	5.576	32.394
Umjetnost	135	136	170	181	185	224	210	1241
visoka vjerska učilišta	150	173	0	0	0	0	0	323
UKUPNO	7679	7803	8867	8847	8884	8378	9415	59873
Stručni studij	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	UKUPNO
prirodne znanosti	0	0	0	0	0	0	0	0
tehničke znanosti	1.635	1.652	1.802	1.840	1.742	1.727	1.197	11.595
medicinske znanosti	483	329	391	402	262	321	259	2447
biotehničke znanosti	184	159	106	117	83	87	108	844
društvene i humanističke z.	1.480	1.478	2.006	1.969	2.316	2.753	2.650	14.652
Umjetnost	0	0	0	6	3	2	1	12
veleučilišta-nerazvrstano	0	0	114	134	220	542	1.238	2248
visoka vjerska učilišta	49	39	0	0	0	0	0	88
UKUPNO	3831	3657	4.419	4468	4626	5432	5453	31886
Do 1996. Visoka vjerska učilišta se prikazuju odvojeno, te je ukupan broj diplomiranih studenata u tablici uvećan za 199, obzirom na publicirane podatke iz te godine, u kojem je ukupan broj diplomiranih studenata 11 311.								
U 1997. Godini se visoka vjerska učilišta prikazuju u ukupnom broju diplomiranih studenata, ali u odvojenom poglavlju.								
Od 1998. Godine se visoka vjerska učilišta prikazuju unutar fakulteta, pa su tako i razvrstana u društvene i humanističke znanosti.								
Veleučilišta nismo razvrstali po znanostima, obzirom da unutar jednog veleučilišta ima više smjerova, koji pripadaju u različite znanosti, tako da su prikazana odvojeno.								

Izvor: DZS, 2003.

Reforma visokog školstva predviđa kako promjenu načina financiranja tako i 10%-tno povećanje broja studenata godišnje.

3. Molimo vas da dostavite informacije o procjenama broja državljana Europske unije koji rade u Hrvatskoj i čija su djeca, koja borave u Hrvatskoj, u dobi obveznog školovanja, sukladno hrvatskim zakonima. Naznačite postoje li posebne odredbe o obrazovanju te djece i koje su njihove najčešće zemlje podrijetla.

Prema evidenciji Ministarstva unutarnjih poslova u Republici Hrvatskoj u dobi obveznog školovanja (od 6 do 15 godina) trenutačno je registrirano ukupno 73 djece državljana EU (Austrija – 11, Belgija – 4, Francuska – 6, Italija – 8, Nizozemska – 2, SR Njemačka – 24, Španjolska – 2, Švedska – 6, Velika Britanija – 10). U ovoj evidenciji nisu djeca koja imaju reguliran status putem državnog protokola, dakle djeca diplomata.

Prema evidenciji upisanih učenika u školskoj godini 2002/2003. u osnovnim školama u Hrvatskoj bilo je upisano ukupno 244 strana državljana. Treba napomenuti da djeca stranih državljana mogu pohađati školu u Hrvatskoj koja nije u sklopu hrvatskog obrazovnog sustava, npr. američku školu, školu francuske laičke misije.

Zakon o osnovnom školstvu ne pravi nikakve razlike među učenicima na temelju državljanstva. Prema tome, djeca stranih državljana upisuju se u osnovnu (obveznu) školu pod jednakim uvjetima kao i hrvatska djeca. Djeca stranih državljana mogu se regularno upisati u školu nakon priznavanja istovrijednosti školskih svjedodžbi prema Zakonu o priznavanju istovrijednosti stranih školskih svjedodžbi i diploma (NN 57/96 i 21/2000) i Zakonu o općem upravnom postupku (NN 53/91.). Radi toga se predaje zahtjev Ministarstvu prosvjete i športa kojem se prilažu izvornik i preslike svjedodžbe posljednja dva razreda. Svjedodžbe trebaju biti prevedene na hrvatski jezik s jezika na kojem su izdane. Zahtjevu se prilaže i kopija rodnog lista. Na temelju toga priznaje se istovjetnost svjedodžbi bez ikakvih uvjeta i izdaje se rješenje o istovjetnosti. S tim rješenjem dijete se upisuje u hrvatsku osnovnu školu, u odgovarajući razred prema dobi odnosno završenim razredima u inozemstvu.

4. Stabilizacija reformi. Koji je rok za primjenu najnovijih reformi obrazovnog sustava ili tekućih reformi? Treba li obrazovni sustav podvrći daljnjim reformama?

Obrazovni stupnjevi koji prethode visokoškolskom obrazovanju. Nakon 1990. godine, odnosno od osamostaljenja Republike Hrvatske bilo je više pokušaja za donošenje koncepta promjene obrazovnog sustava. Međutim, tek je 2002. godine ekspertni tim Ministarstva prosvjete i športa pripremio dokument «Projekt hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava za 21. stoljeće» kojeg je u listopadu 2002. godine razmatrala i usvojila Vlada Republike Hrvatske. Hrvatski Sabor početkom 2003. godine raspravljao je o projektu i podržao potrebu promjena te dao određene sugestije. Na temelju tih sugestija pripremljen je novi tekst pod nazivom «Ciljevi razvoja odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj». Taj će konačni prijedlog promjena obrazovnog sustava razmatrati Vlada RH u rujnu 2003. godine.

Promjenama se žele ostvariti tri glavna cilja:

- a) Povećati kvalitetu i učinkovitost odgojno-obrazovnog sustava
- b) Svima omogućiti pristup i napredovanje u odgojno-obrazovnom sustavu
- c) Odgojno-obrazovni sustav otvoriti prema okruženju uspostavljanjem raznih oblika partnerstva na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Promjene se temelje na suvremenim procesima demokratičnosti, decentralizacije, autonomije, pluralizma i globalizacije te uvažavanja međunarodnih dokumenata o obrazovanju i obrazovnim standardima, posebice vrstama i standardima znanja i vještina u kontekstu cjeloživotnog učenja. Glavni ciljevi promjena (reforme) obuhvaćaju 23 konkretna zadatka koja se žele ostvariti pomoću jasno definiranih mjera (aktivnosti) i njihovih izvršitelja.

U Republici Hrvatskoj se pripremaju studije izvodljivosti koje će biti dovršene do sredine 2004. godine, a to su:

- Modeli cjeloživotnog obrazovanja učitelja
- Vanjsko vrednovanje i samoevaluacija u funkciji podizanja kvalitete odgoja i obrazovanja s posebnim osvrtom na uvođenje državne mature i uključivanje u međunarodno vrednovanje (OECD-ov PISA program)
- Metodologija izrade nacionalnog kurikuluma
- Model obrazovnih stupnjeva koji prethode visokoškolskom obrazovanju s osobitim naglaskom na mrežu škola, ljudske resurse i potrebna financijska sredstva za provođenje reforme.

Međutim, Vlada RH od 2000. godine kontinuirano inovira obrazovni sustav i financijski ga jača. Tako se od srpnja 2001. godine primjenjuje model decentralizacije financiranja i upravljanja, zatim je uveden pluralizam udžbenika na temelju novog Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu (NN 117/01, 59/03) i Udžbeničkog standarda (NN 63/03), provodi se program kompjutorizacije i internetizacije školstva i nastave; moderniziraju se nastavni programi i opremaju strukovne škole, provodi se program rasterećivanja učenika, intenzivno se grade nove školske zgrade i sportske dvorane. Radi podizanja obrazovne razine stanovništva pripremljen je novi program opismenjavanja odraslih (sukladno projektu UNESCO-a «Desetljeće pismenosti»). Od školske godine 2003/04. provodit će se i program učenja stranog jezika od 1. razreda obveznog obrazovanja s ciljem da se omogući učenje i komuniciranje na dva strana jezika. Gradi se nova stručno-znanstvena infrastruktura sustava, uz ostalo i stvaranjem samostalnog Zavoda za školstvo i Nacionalnog ispitnog centra obrazovanja u 2003. godini.

Nadalje, planira se izrada novih školskih zakona nakon što Vlada RH usvoji predloženi dokument promjena kojima će se stvoriti zakonski preduvjeti i za strukturne promjene obrazovnog sustava (produžavanje obveznog obrazovanja s osam na devet godina, intenzivnije otvaranje privatnih škola, novi modeli obrazovanja učitelja, vrednovanja uspjeha učenika i škola te upisa na sveučilište).

Promjena (reforma) obrazovnog sustava shvaća se kao dugoročan proces koji će trajati gotovo desetak godina. Za njih će Republike Hrvatska stvoriti potrebne materijalne i druge stabilne uvjete.

Tercijarno obrazovanje. Republika Hrvatska pristupila je Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju Europskoj Uniji i Bolonjskoj deklaraciji u Pragu 2001. godine. Time je RH preuzela obvezu da cjelokupno zakonodavstvo pa tako i Zakon o visokim učilištima uskladi s europskim visokoobrazovnim standardima.

Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju je izglasan u Saboru 17.7.2003. i stupio je na snagu 15.08.2003. Primijenit će se u razdoblju od rujna 2003. do kolovoza 2005.g.

Novi Zakon stvara okvir za reforme studijskih programa i obvezuje na primjenu načela Bolonjske deklaracije što uključuje prihvaćanje sustava lako prepoznatljivih i usporedivih stupnjeva i uvođenje dodatka diplomi (Diploma Supplement), prihvaćanje sustava temeljenog na dva glavna ciklusa, preddiplomskom i diplomskom (3+2) i na postdiplomskom (doktorat), uvođenje bodovnog sustava (ECTS), promicanje mobilnosti, promicanje europske suradnje u osiguranju kvalitete, promicanje potrebne europske dimenzije u visokom školstvu. Premda stvaranje Europskog prostora visokog obrazovanja treba biti dovršeno 2010. godine, u Hrvatskoj će se prihvaćena načela početi primjenjivati najkasnije od akademske godine 2005./2006. Za ostvarivanje tih ciljeva bit će potrebna dodatna edukacija velikog broja osoblja u sustavu visokog obrazovanja i znanosti.

Iz TEMPUS/CARDS programa odobravaju se sredstva za reformu sveučilišta i upravljanje sveučilištima (University Management), za projekte koji se odnose na programe visokog obrazovanja (Curriculum Development), na jačanje i razvoj veza između sveučilišta i neakademske sektora društva (Institution Building) te s naglaskom na uključivanje u mreže sveučilišnih razmjena i drugih europskih institucija (Mobility). Hrvatski prioriteti u TEMPUS/CARDS programu su uglavnom oni koji se odnose na reformu sveučilišta te jačanju veza s lokalnim i regionalnim gospodarstvom, javnim službama, medijima odnosno na pravne i političke znanosti, europske studije kao i ekonomiju.

5. Definicija razine odgovornosti: Opišite razinu za donošenje odluka o raspodjeli financijskih sredstava i ljudskih potencijala.

Osnovno i srednje obrazovanje. Od 1992. do 1. srpnja 2001. godine sustav financiranja bio je centralizirani. Na temelju odluke o decentralizaciji financiranja od 2001. godine financijska se sredstva za osnovne i srednje škole osiguravaju na dvije razine.

Prva razina: U Državnom proračunu Republike Hrvatske osiguravaju se sredstva za: plaće, prijevoz i naknade zaposlenika utvrđene ugovorima sa sindikatima, stručno usavršavanje učitelja i stručnih suradnika, povećane troškove školovanja učenika na jeziku i pismu nacionalne manjine, povećane troškove prijevoza, posebnih nastavnih sredstava i pomagala, te troškove sufinanciranja prehrane za učenike s teškoćama u razvoju, programe za darovite učenike, programe informatizacije, programe opremanja školskih knjižnica, sufinanciranje programa privatnog školstva, kapitalne projekte započete prije 1. srpnja 2001. godine i programe od zajedničkog interesa.

Druga razina: U proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (gradovi i županije) osiguravaju se sredstva za: materijalne troškove, investicijsko održavanje školskog prostora i opreme, nabavu nastavnih sredstava i pomagala i nabavu školske opreme, prijevoz učenika osnovnih škola, kapitalnu izgradnju školskog prostora i opreme prema standardima i normativima koje utvrđuje resorno ministarstvo. Decentralizacijom financiranja započeo je proces podjele odgovornosti za obrazovnu politiku i razvoj obrazovanja između središnje i lokalne vlasti s ciljem da se poveća autonomija škola i učitelja te školu čvršće poveže s društvenom sredinom, osobito s roditeljima.

Sredstva koja se osiguravaju u državnom proračunu utvrđuje Hrvatski sabor, a realiziraju se putem Državne riznice i Ministarstva prosvjete i športa Republike Hrvatske. Sredstva koja se osiguravaju u proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave utvrđuju mjerodavne skupštine županija i gradova, a realiziraju se putem posebnih odjela (tijela) u županijama i gradovima.

Vlada Republike Hrvatske utvrđuje minimalni financijski standard osnovnog i srednjeg školstva za svaku financijsku godinu kojim se jamči osnovnim i srednjim školama ostvarivanje nastavnog plana i programa. Županijama i gradovima koje ne mogu iz dodatnog udjela u raspodjeli poreza na dohodak financirati zajamčeni minimalni financijski standard iz državnog proračuna doznačuje se razlika potrebnih sredstava u vidu financijskih potpora iz državnog proračuna - potpora poravnanja.

Način ostvarivanja i utroška vlastitih prihoda (prihoda iz vlastite djelatnosti škola) propisuju osnivači škola (županije i gradovi). Ovi se prihodi najvećim dijelom ostavljaju na raspolaganje školama. Tvrtke, druge organizacije, kao i privatne osobe mogu donirati financijska sredstva školama, a donacije se provode u skladu sa zakonom i namjenama koje su u funkciji razvoja škole i proširivanja programa rada.

Zapošljavanje djelatnika i plaćanje troškova provode škole u sklopu odobrenih sredstava i na temelju suglasnosti školskog odbora kao tijela upravljanja u školi. Sa stajališta planiranja i izvršavanja financijskih sredstava škole su mjesto troška i iskazuju odgovarajuću godišnju bilancu sredstava iz koje se vide sve vrste prihoda i rashoda u funkciji ostvarivanja programa škole.

Financiranje programa predškolskog odgoja je decentralizirano. Novčana sredstva osiguravaju osnivači predškolskih ustanova, a to su općine i gradovi.

Visoko obrazovanje. Proračunsko financiranje visokog obrazovanja u Hrvatskoj je centralizirano na razinu Ministarstva znanosti i tehnologije. Javna visoka učilišta stječu sredstva za obavljanje svoje djelatnosti iz proračuna RH za visoko školstvo i znanstveni rad, od zaklada, fondova, darovnica, školarina i stipendija.

Sredstva potrebna za izvedbu javne službe u javnim visokim učilištima određuju se na osnovi programa rada i ustroja radnih mjesta pojedinog visokog učilišta. Ustroj radnih mjesta utvrđuje se na osnovi opsega obrazovnog, znanstvenog, umjetničkog ili stručnog rada, standardnog opterećenja zaposlenika i standarda za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja.

Novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju predviđa financiranje javnih sveučilišta, veleučilišta i visokih škola iz državnog proračuna uzimajući u obzir utvrđene kapacitete pojedinog visokog učilišta, cijenu pojedinih studija te ocjenu o njihovoj kvaliteti na temelju vrednovanja. Iz državnog proračuna mogu se financirati i privatna visoka učilišta prema pravilima koja utvrđuje Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje. Sredstva iz državnog proračuna namijenjena sveučilištima, veleučilištima i visokim školama doznaju im se kao ukupni iznos za njihov rad, a oni ih svojim proračunom raspoređuju na pojedine stavke sukladno statutu i odlukama svojih nadležnih tijela. Financiranje visokog obrazovanja sukladno odredbama novog Zakona započet će od 1. siječnja 2004.

6. Financijski i računovodstveni sustav primjenjiv na obrazovne ustanove: koliko autonomije u financijskom upravljanju imaju pojedine ustanove na različitim obrazovnim razinama?

Sukladno Zakonu o proračunu (NN 96./03.) osnovne i srednje škole, kao javne ustanove smatraju se proračunskim korisnicima i obvezni su primjenjivati sustav računovodstva proračuna. Sustav proračuna utvrđen je Uredbom o računovodstvu proračuna (NN 96./94., 108./96., 119./01. i 74./02.) te Pravilnikom o proračunskom računovodstvu i računskom planu (NN 119./01. i 74./02.). U primjeni je računovodstveni sustav proračuna temeljen na modificiranom načelu nastanka događaja. Isto tako, informacijska osnova se temelji na revidiranom međunarodnom sustavu državne financijske statistike (GFS). To znači da je u računskom planu proračuna implementirana ekonomska klasifikacija primitaka i izdataka propisana za unificirano međunarodno financijsko izvještavanje. Osim toga u primjeni je međunarodni sustav funkcijske klasifikacije (COFOG).

Osnovne i srednje škole primjenjuju navedene propise i standarde. Škole svake godine donose vlastiti program rada za realizaciju nastavnog plana i programa i donose financijski plan za svaku kalendarsku godinu. Financijski plan škole odobravaju nadređeni proračunski korisnici: Ministarstvo prosvjete i športa te jedinice lokalne i područne - regionalne samouprave.

U financijskom planu škola planira sredstva za isplatu plaća i naknada zaposlenicima, a sredstva za isplatu osiguravaju se u državnom proračunu. Bez suglasnosti Ministarstva prosvjete i športa škola ne može samostalno zaposliti novog zaposlenika niti povećati količinu radnog vremena zaposleniku koji je u radnom odnosu. Za odobravanje novog zapošljavanja i povećanja količine radnog vremena utvrđeni su normativi i standardi rada. Ministarstvo prosvjete i športa svaki mjesec, na temelju popisa zaposlenika za svaku školu i njihovih radnih obveza, odobrava školi potrebna sredstva za isplatu plaća i naknada. Ravnatelj škole organizira obračun i isplatu plaće najviše do visine odobrenih sredstava.

U financijskom planu škola planira sredstva za: materijalne troškove, investicijsko održavanje, nabavu školske opreme, nastavnih sredstava i pomagala, prijevoz učenika osnovnih škola i kapitalnu izgradnju školskog prostora i opreme najviše do visine sredstava koja je odobrila jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za te namjene. Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave odobrava financijske planove škola.

Republika Hrvatska propisala je kriterije i mjerila za minimalne financijske standarde za koje jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u svom proračunu planiraju potrebna sredstva. Za financiranje minimalnog

financijskog standarda osnovnih i srednjih škola Republika Hrvatska, na temelju utvrđenih kriterija i mjerila, godišnje utvrđuje visinu sredstava i njihovu namjenu svakoj jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave. Sredstva za financiranje navedenih standarda jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ostvaruje iz dodatnog udjela u raspodjeli poreza na dohodak. Ako jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave iz dodatnog udjela u raspodjeli poreza na dohodak ne ostvari planirana sredstva, razliku sredstava ostvaruje iz državnog proračuna u obliku pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije. Ukupnu bilancu planiranih sredstava za osiguravanje minimalnih financijskih standarda donosi Vlada Republike Hrvatske.

U financijskom planu škola također planira sredstva ostvarena po osnovi obavljanja vlastite djelatnosti i sredstva iz donacija. Škola je samostalna u izvršavanju svog financijskog plana do razine odobrenih sredstava po vrstama i namjenama.

U sustavu visokog obrazovanja određeni su kriteriji prema kojima se ustanovama visokog obrazovanja dodjeljuju sredstva iz proračuna. Sredstva potrebna za izvedbu javne službe u javnim visokim učilištima određuju se na osnovi programa rada i ustroja radnih mjesta visokog učilišta. Sredstvima koja se osiguravaju u proračunu osigurava se plaća i naknade zaposlenika te materijalni troškovi visokih učilišta, najnužnija razina znanstvenog, umjetničkog i stručnog rada na visokom učilištu, rad službe čijom se djelatnošću osigurava cjelovit i potrebni standard sustava visoke naobrazbe, radni i životni standard zaposlenika i studenata, stipendije i zajmovi za studente, novčana pomoć školarinama, razvoj i ulaganja. Visoka učilišta mogu ostvarivati i prihode iz drugih izvora. O raspolaganju vlastitim sredstvima odlučuje visoko učilište. Pitanje plaća u visokom školstvu regulirano je Zakonom o visokim učilištima i Kolektivnim ugovorom za znanost i visoko obrazovanje (NN 20/99).

Novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju predviđa financiranje visokih učilišta iz sredstava osnivača, državnog proračuna, proračuna županija, gradova i općina, Nacionalne zaklade za znanost, visoko školstvo i tehnologijski razvitak Republike Hrvatske, vlastitih prihoda ostvarenih na tržištu od školarina, istraživačkih, umjetničkih i stručnih projekata, elaborata, ekspertiza, nakladničke i druge djelatnosti, sveučilišnih i ostalih zaklada, izravnih ulaganja pojedinaca, trgovačkih društava i drugih pravnih osoba, donacija. Sredstva iz državnog proračuna namijenjena sveučilištima, veleučilištima i visokim školama doznaju im se kao ukupni iznos za njihov rad a oni ih svojim proračunom raspoređuju na pojedine stavke, sukladno statutu i odlukama svojih nadležnih tijela.

7. Molimo dajte podatke o cijenama školarina i drugim uvjetima za pristup sistemu i ustanovama visokog obrazovanja (javnim i privatnim). Kako su regulirani ti uvjeti? Da li postoji razlika za hrvatske državljane i strance?

Temeljem Zakona o visokim učilištima, natječaj za upis studenata donosi visoko učilište uz suglasnost Ministarstva znanosti i tehnologije. Natječaj za upis sadrži sve podatke potrebne pristupnicima a osobito: ukupan broj mjesta, broj mjesta za redovite studente koji će studirati uz potporu Ministarstva, broj mjesta za redovite studente koji sami plaćaju svoj studij, broj mjesta za izvanredne studente, uvjete upisa i kriterije za izbor pristupnika, rokove upisa i isprave koje se prilažu prijavi. Izbor između pristupnika obavlja se putem razredbenog postupka. Pristupnik stječe pravo upisa prema postignutim bodovima u razredbenom postupku.

Pravo upisa na studij imaju pod jednakim uvjetima državljani Republike Hrvatske i pripadnici hrvatskog naroda s prebivalištem izvan Republike Hrvatske, te strani državljani kao i osobe bez državljanstva trajno nastanjene u Hrvatskoj.

Strani državljani i osobe bez državljanstva koji nisu trajno nastanjeni u Republici Hrvatskoj imaju pravo upisa na studij prema uvjetima koje utvrđuje Ministarstvo, odnosno na temelju međudržavnih sporazuma i ugovora.

Odluku o visini školarine donosi Ministarstvo. Studenti strani državljani (ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno) koji će studirati u statusu redovitih studenata plaćaju godišnju školarinu najviše tri puta veću od cijene redovitog studija.

Privatne visoke škole također objavljuju natječaj za upis studenata. Školarina u privatnim školama se plaća za sve kategorije studenata.

Novim Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju utvrđeno je da se upis na studij obavlja na temelju javnog natječaja koji objavljuje sveučilište, veleučilište ili visoka škola. Kriterije na temelju kojih se obavlja klasifikacija i odabir kandidata za upis utvrđuju sveučilište, veleučilište ili visoka škola. Strani državljani upisuju se na studij pod jednakim uvjetima kao hrvatski državljani ali se, sukladno odluci nadležnog državnog tijela ili visokog učilišta, od njih može tražiti plaćanje dijela ili pune cijene studija. Stranim državljanima se upis može ograničiti ili uskratiti ako je riječ o studiju koji se odnosi na vojno ili policijsko obrazovanje ili drugi studij od interesa za nacionalnu sigurnost.

B. Upravljanje sustavima

1. Status obrazovnih ustanova: opišite postupke za osnivanje obrazovnih ustanova. Postoji li neko tijelo koje nadzire osnivanje i djelovanje obrazovnih ustanova? Postoje li različiti statusi obrazovnih ustanova (npr. privatne, javne, privatne koje podliježu nadzoru, itd.)?

Postupak osnivanja školskih ustanova i njihovo ustrojstvo propisano je Zakonom o ustanovama (NN 76/93, 29/97, 47/99) kao općim propisom, te posebnim zakonima kojima se uređuje djelatnost ustanove.

Cilj je školske ustanove (ustanove javnog, formalnog obrazovanja) da trajnim obavljanjem djelatnosti odgoja i obrazovanja ostvari i zadovolji određeni opseg i razinu odgojnih i obrazovnih potreba i interesa građana. Javna školska ustanova obavlja svoju djelatnost kao javnu službu i ima pravo izdavati javne školske isprave. Isto se odnosi i na školsku ustanovu čiji je osnivač fizička osoba (privatna škola s pravom javnosti).

Javnu predškolsku, osnovnoškolsku i srednjoškolsku ustanovu mogu osnovati Republika Hrvatska, županija (jedinica područne /regionalne/ samouprave), grad, općina, ali i druga pravna i fizička osoba, uključujući i vjerske zajednice. Domaća i strana fizička i pravna osoba pri osnivanju srednje škole mora osigurati sredstva u iznosu koji je potreban za rad te vrste škole. Djelatnost privatne srednje škole (s pravom javnosti) financira se i iz sredstava Državnog proračuna prema kriterijima koje propisuje Ministarstvo prosvjete i športa.

Jedinica lokalne samouprave (općina, grad i županija) osniva školsku ustanovu odlukom svog predstavničkog tijela, a druga pravna i fizička osoba (trgovačko društvo, društvena organizacija, udruženje građana, itd.) osniva ustanovu svojom odlukom. Za osnivanje školske ustanove potrebna je suglasnost Ministarstva prosvjete i športa koje rješenjem ocjenjuje je li odluka o osnivanju ustanove sukladna zakonu i ispunjava li ustanova uvjete u pogledu kadrova, nastavnog programa i prostora za rad.

Isti su uvjeti za osnivanje i početak rada javne odnosno privatne škole (s pravom javnosti) bez obzira tko ih osniva. Ustanove osnovnog i srednjeg obrazovanja osnivaju se i za ostvarivanje djelatnosti prema alternativnim nastavnim programima odnosno prema međunarodnom programu uz suglasnost ministra prosvjete i športa. Resorno

ministarstvo, uz tijela državne uprave u županijama i Gradu Zagrebu, obavlja nadzor nad radom i ostvarivanjem djelatnosti školske ustanove.

Školska ustanova je neprofitna i ima pravnu osobnost. Školskom ustanovom upravlja školski odbor kao kolegijalno tijelo preko kojeg osnivač škole ostvaruje svoju nadzornu funkciju. Školska ustanova ima imovinu koju čine sredstva za rad pribavljena od osnivača, stečena pružanjem usluga, odnosno pribavljena iz drugih izvora u skladu sa zakonom. Osnivač ustanove može ograničiti raspolaganje imovinom ustanove, te solidarno i neograničeno odgovara za njene obveze. Ako ustanova u obavljanju svoje djelatnosti ostvari dobit ta se dobit mora upotrijebiti za obavljanje i razvoj djelatnosti ustanove.

Pored javnih školskih ustanova redovnog formalnog obrazovanja, u Republici Hrvatskoj postoje i specifične ustanove koje se osnivaju radi obavljanja osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja odraslih. Takve ustanove rade pod nazivom pučko otvoreno učilište. Učilišta izdaju javne školske isprave odnosno svjedodžbe čiji oblik i sadržaj propisuje ministar prosvjete i športa. Međutim, trgovačka društva koja izvide različite oblike neformalnog obrazovanja (osposobljavanja i usavršavanja) izdaju potvrde o završenom neformalnom obrazovanju koje nemaju pravnu snagu javne školske isprave.

Prema Zakonu o visokim učilištima javno sveučilište osniva se zakonom. Javno veleučilište ili javna visoka škola osniva se uredbom Vlade Republike Hrvatske. Da bi javno sveučilište, veleučilište ili visoka škola mogli biti osnovani, Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu treba dati pozitivno mišljenje o projektu osnivanja. Visoko učilište mora ispuniti i uvjete iz članka 19. Zakona o visokim učilištima o osnovnim standardima vrsnoće za ustroj i izvedbu studija. Nakon toga, Ministarstvo izdaje dopusnicu za početak obavljanja djelatnosti i ustanovu upisuje u Upisnik visokih učilišta.

Privatno sveučilište, veleučilište ili visoka škola osnivaju se odlukom osnivatelja uz prethodnu suglasnost Ministarstva i uz pribavljeno mišljenje Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu o potrebi osnutka prema članku 11. Zakona o visokim učilištima. Privatno visoko učilište također mora ispuniti uvjete iz članka 19. Zakona o osnovnim standardima vrsnoće za ustroj i izvedbu studija. Nakon toga Ministarstvo izdaje dopusnicu za početak obavljanja djelatnosti i ustanovu upisuje u Upisnik visokih učilišta. Privatno visoko učilište kojemu je izdana dopusnica za početak obavljanja djelatnosti uz svoj naziv obvezatno dodaje oznaku «s pravom javnosti».

Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu je tijelo koje prati osnivanje i rad visokoobrazovnih ustanova. To tijelo imenuje Hrvatski sabor na vrijeme od četiri godine radi brige za razvitak sustava visokog školstva. Nacionalno vijeće daje Ministarstvu:

- mišljenje i poticaj za uvođenje novih ili ukidanje postojećih programa, studija ili pak visokih učilišta,
- mišljenje o predloženim nastavnim programima kod uvođenja programa novih studija,
- mišljenje o potrebi osnutka visokih učilišta,
- mišljenje o ispunjenju osnovnih standarda vrsnoće za ustroj i izvedbu studija.

Novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju predviđa osnivanje javnih i privatnih visokih učilišta. Javna visoka učilišta su ona koje osniva Republika Hrvatska. Javna sveučilišta osnivaju se zakonom a veleučilišta i visoke škole uredbom Vlade Republike Hrvatske. Privatno sveučilište, veleučilište i visoka škola osnivaju se odlukom osnivača. Visoko učilište može započeti obavljanje djelatnosti nakon upisa u Upisnik visokih učilišta i registar ustanova pri trgovačkom sudu. Upis u Upisnik obavlja se na temelju dopusnice kojom se utvrđuje da učilište ispunjava uvjete za početak djelatnosti. Dopusnicu izdaje ministar po prethodno pribavljenom pozitivnom mišljenju Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu.

2. Opći mehanizmi za nadzor i evaluaciju obrazovnog sustava: Postoje li mehanizmi, predviđeni ili u fazi uspostave, za nadzor i evaluaciju obrazovnih ustanova? Kakve podatke oni ispituju? Posjeduju li oni diskrecijske ovlasti? U kojem području?

Nadzor nad radom predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola obavlja Ministarstvo prosvjete i športa. Ono pomoću prosvjetne inspekcije nadzire provedbu i primjenu školskih i drugih zakona i pojedinačnih pravilnika, a koji se odnose na prava i dužnosti iz radnih odnosa zaposlenih, prava i odgovornosti učenika i roditelja te prava i odgovornosti lokalne zajednice.

Drugi je oblik pedagoški nadzor koji Ministarstvo prosvjete i športa ostvaruje radom Zavoda za školstvo. Pedagoškim nadzorom utvrđuje se kvaliteta ostvarivanja odgojno-obrazovnih ciljeva i zadataka, kvaliteta rada nastavnika i primjena inovacija. Na temelju uvida u rad nastavnika i škola te akcijskih istraživanja nastoji se upravljati sustavom radi njegove modernizacije i provedbe nacionalne obrazovne politike.

O rezultatima uvida i nadzora ustanova obrazovanja koji prethode visokoškolskom obrazovanju Ministarstvo prosvjete i športa informira Vladu Republike Hrvatske.

Vlada je u Hrvatski sabor na raspravu uputila prijedlog zakona o vrednovanju obrazovnih postignuća u osnovnom i srednjem obrazovanju.

Nadzor nad zakonitošću rada i općih akata visokih učilišta obavlja Ministarstvo znanosti i tehnologije u skladu s posebnim zakonom.

Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu sudjeluje u postupku vrednovanja visokoškolskih ustanova i utvrđivanja nužne kakvoće za davanje vjerodostojnice odnosno akreditacije. Periodično utvrđivanje nužne kakvoće i učinkovitosti nastavnog, znanstvenog te stručnog rada pokreće Ministarstvo, u pravilu svakih pet godina.

U proceduri vrednovanja Nacionalno vijeće ispituje sljedeće elemente: nastavne planove i programe, znanstvene programe, osoblje (nastavnike i ostale djelatnike), studente, prostor i opremu, novčana sredstva. Po završetku vrednovanja Nacionalno vijeće upućuje Ministarstvu preporuku o izdavanju vjerodostojnice (akreditacije), pisma očekivanja (koje sadrži popis utvrđenih nedostataka kao i rokove do kojih te nedostatke treba ukloniti) ili uskratu vjerodostojnice.

Novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju predviđa da sustavom znanosti i visokog obrazovanja upravljaju Nacionalni odbor za znanost i Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje. Obaveza je znanstvenih instituta te visokoobrazovnih programa i ustanova periodično vrednovanje (najkasnije svakih pet godina). Zakon predviđa i osnivanje Agencije za znanost i visoko obrazovanje koja obavlja stručne poslove u vrednovanju znanstvenih organizacija i učilišta. Agencija je državna ustanova autonomnog djelovanja koja za Vijeće obavlja stručne poslove vrednovanja. Agencija brine za kulturu kvalitete i poštovanje europskih standarda u znanosti i visokom obrazovanju te vodi Nacionalni informacijski centar za znanstvene i akademske djelatnosti čime se uklapa u europsku mrežu informacijskih centara (ENIC).

Upravni nadzor nad zakonitošću rada i općih akata visokih učilišta i drugih znanstvenih organizacija provodi Ministarstvo znanosti i tehnologije.

3. Prikupljanje statističkih podataka i mogućnosti za obradu: Opišite sredstva i prikupljene podatke. Opišite različite razine na kojima se ti podaci prikupljaju i obrađuju.

Podatke o obrazovanju uključenom u obrazovni sustav Republike Hrvatske prikuplja Državni zavod za statistiku i publicira ih u godišnjoj periodici.

Ministarstvo prosvjete i športa prikuplja statističke podatke o školskim ustanovama, o učenicima i drugim osobama u školskom sustavu. Podaci se prikupljaju od predškolskih ustanova, osnovnih škola i srednjih škola, učeničkih domova i ustanova koje provode obrazovanje odraslih.

Instrumentarij za prikupljanje podataka je poseban komplet tablica koje škole i druge ustanove redovito popunjavaju. Prikupljanje i obrada podataka provodi se u neprekidnim ciklusima, a ciklus obuhvaća jednu školsku godinu s podacima koji se odnose na početak i kraj školske godine ili obrazovnog razdoblja.

Podaci za obrazovne stupnjeve koji prethode visokoškolskom obrazovanju se obrađuju na tri razine, i to: škole (ustanove), županije (ured državne uprave) i Republike Hrvatske (Ministarstvo prosvjete i športa).

Podaci sadrže: ukupan broj učenika (muški, ženski); broj učenika ponavljača, povratnika, stranih državljana; učenika s teškoćama u razvoju ili s nekim posebnostima; broj učenika u produženom i cjelodnevnom boravku; podatke o nastavi u smjenama, prehrani u školi, učenicima putnicima; učenju stranih jezika; o školskom prostoru; o djelatnicima i informatičkoj opremi; o školskom uspjehu učenika; izostancima učenika, pedagoškim mjerama (nagrade, kazne); izletima i ekskurzijama; posebnim oblicima rada (dopunskoj i dodatnoj nastavi); ostvarivanju izborne nastave, izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti; te obrazovanju odraslih.

Ministarstvo prosvjete i športa prikuplja također podatke o zaposlenima u obrazovnim ustanovama te o uporabi udžbenika u osnovnim i srednjim školama.

Ministarstvo znanosti i tehnologije prikuplja podatke o studentskoj populaciji tako što nakon svakog upisa evidentira podatke o svim kategorijama studenata upisanim u tekuću akademsku godinu. Nadalje, Ministarstvo također evidentira podatke o studentima za sve godine studija, sve kategorije studenata i diplomirane studente prema područjima znanosti na svim (dakle javnim i privatnim) visokim učilištima. Podaci se prikupljaju elektroničkim putem. Ministarstvo vodi bazu podataka o nastavnicima koji sudjeluju u izvođenju nastave na svim visokim učilištima, njihovim zvanjima i napredovanjima.

C. Infrastruktura

1. Kriteriji za postavljanje infrastrukture. Pokrivenost državnog teritorija: Koje se varijable uzimaju u obzir pri ustpostavi obrazovne infrastrukture? (gustoća stanovništva, zemljopisni kriteriji).

Prema Ustavu Republike Hrvatske, osnovno školovanje je obvezno i besplatno i to za svu djecu koja imaju boravište u Republici Hrvatskoj (bez obzira na državljanstvo). Zakonom o osnovnom školstvu propisano je da mrežu osnovnih škola utvrđuje skupština županije uz suglasnost ministra prosvjete. Svakom osnovnoškolskom obvezniku dana je mogućnost redovitog osnovnog školovanja u osnovnoj školi ili drugoj ovlaštenoj ustanovi primjereno udaljenoj od mjesta stanovanja uz prometnu povezanost koja ne ugrožava sigurnost učenika.

Za učenike od I. do IV. razreda, kad god je to moguće, osigurava se školovanje u objektima čija udaljenost od mjesta stanovanja ne zahtijeva prijevoz. Za učenike s teškoćama u razvoju pod primjerenom udaljenošću podrazumijeva se ona udaljenost koja ne zahtijeva izdvajanje iz obitelji. Za djecu pripadnike nacionalnih manjina prema zakonskim odredbama postoje iznimno široke mogućnosti ustrojavanja škola.

Veliki broj škola s malim brojem učenika (prema DZS-u na kraju školske godine 2000./2001. bilo je 2 088 škola, od toga je bilo 999 škola koje imaju do 50 učenika, a 241 škola ima 51 do 100 učenika) samo na prvi pogled djeluje neracionalno, a zapravo je riječ o područnim školama nastalim zbog posebnih okolnosti kao npr. školama na otocima, u gorskim krajevima ili u područjima s malim brojem djece zbog povećane migracije stanovništva, posebno nakon Domovinskog rata.

Osnovni su kriteriji za postavljanje srednjoškolske infrastrukture potrebe nacionalnog i regionalnog razvoja pojedinih proizvodnih i drugih djelatnosti, gustoća stanovništva, teritorijalna pokrivenost školskim ustanovama, prometna povezanost sa sjedištima obrazovnih ustanova te mogućnost racionalnog i kvalitetnog razvijanja strukovnog i općeg obrazovanja koja se prije svega očituje u dovoljnom broju zainteresiranih kandidata za pojedine vrste škola, što je i varijabla i za visinu ulaganja u te programe. U razvoju obrazovne infrastrukture važnu ulogu imaju interesi građana, gradova i regija (županija) izraženi u predstavničkim tijelima lokalne i područne samouprave koja prema Zakonu o srednjem školstvu i prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01) utvrđuju prijedlog mreže srednjih škola i vrsta programa srednjoškolskog obrazovanja.

Srednjoškolska infrastruktura prilagođena je i specifičnim potrebama osnivanja i rada škola na jezicima nacionalnih manjina kao i škola na otocima pri čemu su kriteriji za predlaganje i utvrđivanje mreže škola i različitih vrsta programa obrazovanja prilagođeni i posebnim kriterijima utvrđenim propisima o školovanju djece manjina i o razvoju hrvatskih otoka. Tu je dopušteno i osnivanje manjih škola s manjim obrazovnim grupama od škola i razrednih odjela za ostale regije u Hrvatskoj.

U sklopu predloženih promjena obrazovnog sustava izrađuje se i projekt mreže škola koji će uključiti racionalniju organizaciju, ali i sustavno praćenje i predviđanje demografskih, gospodarskih i urbanističkih kretanja. Projekt će biti dovršen do lipnja 2004. godine.

Visokoškolsko obrazovanje u Hrvatskoj je neravnomjerno u geografskom i disciplinarnom smislu. U zagrebačkoj je regiji koncentrirano više od polovice sveučilišnih kapaciteta Hrvatske.

Prema predloženoj reformi visokog obrazovanja regionalna sveučilišta trebaju postati znanstvenoistraživački i tehnologijski centri. Znanje i prijenos vještina između regionalnog gospodarstva i visokog obrazovanja od izuzetne je važnosti. Intenzivni gospodarski rast Hrvatske nije moguć bez okretanja gospodarskim aktivnostima temeljenim na znanju i novim tehnologijama. Zbog toga, jačanje istraživanja na sveučilištu te povezivanje sveučilišta sa svim znanstvenim institucijama izvan sveučilišta, a posebice s gospodarstvom, mora postati nacionalni prioritet.

2. Kriteriji za nabavu opreme. Tko odlučuje i po kojim postupcima o nabavi opreme za škole i sveučilišta? Uključuje li oprema: priručnike, knjižnice, nastavna pomagala, računala i multimedijску opremu? Navedite podatke za svaku vrst opreme i svaku razinu obrazovanja.

Odluke o kapitalnim projektima (izgradnji školskih zgrada, rekonstrukciji i adaptaciji te većoj nabavci opreme) donose se na razini države (Hrvatski sabor) ili na nižoj razini skupštine županija i gradova, zavisno o tome tko osigurava sredstva.

Odluke o redovitom i planskom investicijskom održavanju građevina i opreme donose se operativnim planovima investicijskog održavanja na razini županija ili gradova (osnivača i nositelja financiranja), a na prijedlog i zahtjev svake pojedine škole.

Sredstva za udžbenike učenicima osiguravaju roditelji ili pojedine županije i gradovi koje za navedenu namjenu imaju osigurana vlastita sredstva. Sredstva za školske knjižnice osiguravaju se u državnom proračunu, a škole na osnovi odobrenih sredstava same kupuju potrebne knjige. Istovjetno rješenje predviđeno je i za kupnju didaktičkih sredstava (nastavnu opremu). Računalnu opremu nabavlja Ured za internetizaciju Vlade Republike Hrvatske, a odlukom Ministarstva prosvjete i športa raspodjeljuju se računala školama.

U razdjelu državnog proračuna za Ministarstvo znanosti i tehnologije postoji i stavka za nabavu računalne opreme za ustanove visokog obrazovanja. U 2003 g. standardizirana oprema se nabavlja i raspodjeljuje prema utvrđenim kriterijima da bi se postigla ujednačena dostupnost računalne opreme po regijama i institucijama. Kriteriji za dodjelu opreme uključuju količinu i starost postojeće računalne opreme, broj upisanih studenata, planirani broj student-sati nastave za koju je nužan neposredni rad studenata na računalu, dostupnost računalne opreme za izvan-nastavne aktivnosti studenata i zahtjevi institucija koji se sakupljaju putem otvorenog natječaja. Prema novom Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju Ministarstvo znanosti i tehnologije planirati će ukupne troškove Sveučilišta u proračunu za 2004. Sveučilišta će slobodno raspolagati sredstvima za nabavu računalne opreme i distribuirati ih svojim članicama. Sve institucije visokog obrazovanja spojene su na Internet putem Hrvatske akademske i istraživačke mreže – CARNet. CARNet je u potpunosti financiran kroz proračun Ministarstva znanosti i tehnologije. Brzina povezivanja ustanova je u rasponu od 2 do 622 Mbps. Svi troškovi povezivanja pokriveni su putem CARNet-a. U 2003 CARNet planira podići brzinu nacionalne mrežne okosnice na 2Gbps. Nabavka opreme realizira se također putem javnog natječaja a Ministarstvo plaća dobavljača nakon isporučene opreme.

Ministarstvo znanosti i tehnologije podržava nabavu programske podrške i on-line baza podataka za sveučilišne biblioteke kroz projekt "Sustav znanstvenih informacija". Kroz ovaj projekt omogućen je dostup bazama podataka za studente i nastavnike u svim znanstveno-nastavnim institucijama. Tri ministarstva - Ministarstvo znanosti i tehnologije, Ministarstvo prosvjete i športa i Ministarstvo kulture provode zajednički projekt povezivanja svih ustanova visokog obrazovanja, osnovnih i srednjih škola i javnih biblioteka u jedinstvenu mrežu upotrebljavajući standardiziranu računalnu opremu i programsku podršku. Sve sveučilišne knjižnice povezane su na Internet putem CARNet-a.

U sustavu visokog obrazovanja za kapitalna ulaganja (održavanje zgrada, rekonstrukcija, izgradnja novih, unutrašnje opremanje) sredstva se osiguravaju iz proračuna a nabavka se realizira putem javnog natječaja koji raspisuje institucije. Ministarstvo plaća izvođača temeljem izvedenih radova.

3. Razvoj učenja na daljinu: Tko pruža usluge učenja na daljinu? Širi li se taj oblik obrazovanja? Hoće li se širiti u budućnosti? Postaje li mogućnosti nadzora nad ovim oblikom obrazovanja?

U obrazovnim stupnjevima koji prethode visokoškolskom obrazovanju učenje na daljinu je nedovoljno zastupljeno, iako se njegova važnost sve više prepoznaje. Zasad samo nekoliko ustanova i stručnih udruga pruža te usluge. Primjeri dobre prakse zabilježeni su u učenju u malim otočnim školama, u projektu e-škola Hrvatskog prirodoslovnog društva, zatim u obrazovanju odraslih (Centar za dopisno obrazovanje ustanove «Birotehnika») te u obrazovnim programima Srpskog kulturnog društva Prosvjeta za pripadnike srpske manjine. Ministarstvo prosvjete i športa podržava te projekte.

Određene oblike učenja na daljinu provode i Hrvatski radio i Hrvatska televizija u kojima se u pravilu realiziraju pojedine nastavne teme iz različitih nastavnih predmeta za osnovne i srednje škole kao i znanstveno-popularne teme.

U tijeku je razrada projekta učenja na daljinu pomoću računala, a namijenjen je učenju – školovanju djece na srednjim i malim otocima – u četiri regije (kvarnerska, zadarska, šibenska i dubrovačka) te udaljenim planinskim selima i

zaseocima. Organizira se i provodi u Zavoda za školstvo Ministarstva prosvjete i športa u suradnji s Ministarstvom za javne radove obnovu i graditeljstvo. Projekt je u fazi razrade metodičko-metodološkog modela i nakon toga će se pristupiti izradi softwera za pojedine nastavne predmete i područja. Očekuje se da će ovim projektima biti barem ublaženo iseljavanje stanovništva iz ovih područja. Program će biti instaliran na Web stranicama i bit će dostupan u svim geografskim područjima Hrvatske. U budućnosti se planira značajnije širenje ovog oblika obrazovanja.

Ministarstvo prosvjete i športa provodi nadzor nad radom ustanova iz obrazovnog sustava kroz odobravanje pojedinih programa, koji sadržajem moraju odgovarati ciljevima nastavnog plana i programa.

U sustavu visokog obrazovanja učenje na daljinu je tek započelo na pojedinim visokim učilištima, ali je taj način obrazovanja predviđen reformom visokog školstva, za što će se osigurati sredstva u proračunu.

Ministarstvo znanosti i tehnologije pruža informacijsko-komunikacijsku infrastrukturu za učenje na daljinu kroz podršku razvoju smjernica i organizacije referalnih centara za eLearning programsku podršku i metodologiju i postavljanjem standarda telekonferencijskih učionica (TCR) te nabavom potrebne računalne i programske opreme za sveučilišta. Ove aktivnosti provodi Hrvatska akademska i istraživačka mreža CARNet. Sadržaji koje pokrivaju referalni centri uključuju odabir courseware alata, izradu obrazovnih materijala, odabir računalne i programske podrške za primjenu IT-a u nastavi, prijavljivanje projekata obrazovanja na daljinu, izradu multimedijalnih elemenata i njihovu prilagodbu za WWW, metodiku i komunikaciju u obrazovanju na daljinu i samoprocjenu i procjenu znanja uz primjenu IT-a. Do sada je izgrađeno šest TCR-ova u Osijeku, Rijeci, Splitu, Šibeniku i Zagrebu. Do kraja 2003. godine planirana je izgradnja još devet TCR-ova u Dubrovniku, Osijeku, Puli, Rijeci, Varaždinu, Zadru i Zagrebu. TCR-ovi pružaju podršku za nastavu na daljinu i telekonferencije, prijenos video zapisa na Internetu i proizvodnju obrazovnih digitalnih video sadržaja za kasniji on-line pristup.

Učenje na daljinu je zastupljeno i u međunarodnim projektima npr. programi TEMPUS i EUREKA. Nekoliko projekata programa Tempus uključuje module na koje se primjenjuje metodologija učenja na daljinu. To su uglavnom regionalni projekti koji uključuju više od jedne zemlje Zapadnog Balkana, a koje koordinira institucija iz zemlje članice EU.

Primjerice to su:

1. Europski studij za zemlje Zapadnog Balkana u koordinaciji Sveučilišta u Salzburgu;
2. Uspostavljanje poslijediplomskog studija iz područja turizma u koordinaciji Institucije visokog obrazovanja i tehnologije u Solunu;
3. Obrazovanje sudaca u Hrvatskoj, Srbiji i Crnoj gori s ciljem stvaranja Europskog pravnog prostora, projekt u koordinaciji Sveučilišta u Bologni.

Što se tiče programa EUREKA Hrvatska je bila jedan od suosnivača krovnog projekta EUROLEARN u okviru EUREKA-e. Projekt je već prošao pilot fazu i sad je u fazi pune implementacije. Iako kultura učenja putem e-learninga još nije snažno razvijena u Hrvatskoj, sve više se prihvaća. Hrvatska u tehnološkom smislu i u smislu osposobljenosti kadra za izradu e-learning sadržaja ne zaostaje za Europskom unijom. Problem je uvođenje tehnologije u široku uporabu, što zbog zahtjeva tehničke opremljenosti, zahtijeva dodatna ulaganja. Dosadašnji su se pilot projekti pokazali uspješnima.

4. Osiguravanje prihvatnih centara za mlade koji ne žive kod kuće: Kakvi centri za prihvat postoje? Kakve usluge pružaju? Predviđa li se razvoj takvih centara? Ako je tako, kakav razvoj?

Radi osiguravanja dostupnosti obrazovanja svima, u Republici Hrvatskoj djeluju učenički domovi kao srednjoškolske ustanove koje su programski povezane sa srednjim školama, a svoje zadaće ostvaruju sukladno zakonima iz područja srednjeg školstva.

Prema podacima Ministarstva prosvjete i športa u Hrvatskoj djeluje 53 učenička doma koji su državni, privatni i vjerski. U njih je školske godine 2002./03. bilo smješteno 6 302 učenika srednjih škola.

Učenički domovi pružaju cjelovitu stručnu odgojnu i obrazovnu skrb. Njihova je opća zadaća da osiguraju najpovoljnije životne, radne, društvene i pedagoške uvjete učenicima koji zbog školovanja ne žive sa svojom obitelji. Na neki način oni su zamjena za roditeljski dom, u njima se brine o odgovarajućem smještaju i prehrani učenika, o zdravlju i pravilnom psihofizičkom i emocionalnom razvoju, te adekvatnoj organizaciji učenja. Dakle, svojim programima ostvaruju potporu cjelovitom razvoju učenika i njihovu uspjehu u novim sredinama izvan obitelji.

Učenički domovi omogućavaju mladeži iz različitih društvenih sredina nastavak školovanja i značajno ublažavaju probleme nejednakosti. Također doprinose da mreža srednjih škola i programa bude racionalnija, ekonomičnija i dostupna svim učenicima.

U sustavu visokog obrazovanja postoje studentski centri za smještaj studenata koji ne žive kod kuće. Ministarstvo subvencionira troškove smještaja studenata. Smještaj u studentskom domu studenti ostvaruju na temelju Kriterija za raspodjelu mjesta koji se utvrđuju svake školske godine. Studentima je omogućen i rad putem student servisa, na koji se plaćaju znatno manji doprinosi (porezi) no u ostalim djelatnostima.

U sustavu socijalne skrbi djeluju četiri vrste domova za djecu, i to:

1. Domovi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi,
2. Domovi za djecu s poremećajima u ponašanju koji obuhvaćaju odgojne domove, posebne odgojne ustanove i prihvatne stanice,
3. Domovi za tjelesno i mentalno oštećenu djecu koji obuhvaćaju centre za školovanje i rehabilitaciju, centre za radnu terapiju i rehabilitaciju i dnevne centre,
4. Domovi za djecu ovisnika o drogama i drugim opojnim sredstvima.

5. Postoje li pogodnosti za prihvrat invalidnih osoba, na svim razinama obrazovanja u ustanovama redovnog školovanja ?

Odgoj i obrazovanje djece i mladih s teškoćama u razvoju u Republici Hrvatskoj organizira se na temelju posebnih zakona. Zakonske odrednice odgoja i obrazovanja odnose se na sljedeće vrste teškoća u razvoju: oštećenja vida, oštećenja sluha, poremećaji govorno-glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju, tjelesni invaliditet (motorička oštećenja), mentalna retardacija, poremećaji u ponašanju uvjetovani organskim čimbenicima ili progredirajućim psihopatološkim stanjem, autizam te postojanje više vrsta i stupnjeva teškoća u razvoju.

Ostvarivanje prava na poseban odgoj i obrazovanje omogućuje se u predškolskom odgoju, osnovnom i srednjem obrazovanju te u sustavu socijalne skrbi.

a) Zakonom o predškolskom odgoju i naobrazbi utvrđen je prioritet pri upisu u dječji vrtić za djecu s teškoćama u razvoju. Ostvarivanje posebnog predškolskog programa za djecu s teškoćama u razvoju financiraju osnivači (općine i gradovi), ali dijelom i državni proračun. Stručnu pomoć djeci s teškoćama u razvoju u dječjim vrtićima pružaju stručni suradnici defektolozi, uglavnom logopedi, a odgojni rad u posebnim, manjim odgojnim skupinama za djecu s većim teškoćama u razvoju (do 5 djece) provode defektolozi.

b) Osnovno obrazovanje je obvezno i besplatno za svu djecu, pa tako i za djecu s teškoćama u razvoju, bez obzira na vrstu i stupanj teškoće. Najveći broj učenika s teškoćama u razvoju potpuno je integriran u redovite razredne odjele. Stručnu pomoć učenicima i učiteljima u redovnim osnovnim školama pružaju defektolozi. Učenici s lakom mentalnom retardacijom djelomično su integrirani te usvajaju nastavni program pomoću individualiziranih postupaka. Učenici s većim i kombiniranim teškoćama u razvoju svladavaju posebne nastavne programe u posebnim ustanovama te im je omogućeno školovanje do 21. godine života.

Za učenike koji zbog bolesti nisu u mogućnosti duže vrijeme polaziti nastavu ustrojava se tzv. «nastava u kući», a za učenike koji se nalaze na dužem bolničkom liječenju ustrojava se «nastava u bolnici». Osnovno obrazovanje financira država, a za učenike s teškoćama u razvoju osiguravaju se i dodatna sredstva koja se koriste za nabavu nastavnih sredstava i pomagala, te sufinanciranje prehrane i prijevoza učenika s teškoćama u razvoju.

c) Izravan upis u srednju školu ostvaruje svaki učenik s teškoćama u razvoju koji je završio osnovnu školu prema prilagođenom ili posebnom programu te je nakon završetka osnovne škole proveden postupak profesionalnog usmjeravanja koji obavlja Služba za profesionalno usmjeravanje pri Zavodu za zapošljavanje. Srednjoškolsko obrazovanje učenika pruža učenicima različite programe i oblike rada radi njihova optimalnog razvoja i omogućavanja uključivanja u svijet rada. Stručnu pomoć djeci s teškoćama u razvoju u srednjim školama pružaju stručni suradnici defektolozi.

Zbog pojave novih oblika teškoća u razvoju učenika, npr. novih oblika poremećaja u ponašanju te djece oboljele od HIV/AIDS-a, koji nisu obuhvaćeni postojećim propisima, izradit će se pravilnik o školovanju djece s teškoćama u razvoju i o upisu u osnovnu školu. Zbog osuvremenjivanja nastavnih procesa, u izradi su i novi nastavni programi za srednje škole s većim brojem zanimanja za koja se učenici mogu osposobiti.

d) U sustavu visokog obrazovanja Ministarstvo znanosti i tehnologije provodi mjere da se hendikepiranim osobama olakša pristup u sustav. Te mjere obuhvaćaju kriterije za raspodjelu mjesta u studentskim domovima i predviđaju da hendikepirane osobe izravno dobiju smještaj u domu ukoliko spadaju u određenu kategoriju invalidnosti. Hendikepiranim osobama koje ne mogu koristiti javni prijevoz Ministarstvo nadoknađuje dio troškova prijevoza. Jedan dio visokih učilišta prilagođen je hendikepiranim osobama (liftovi, prilazi). Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu otvorena je informatička učionica za slijepe i slabovidne osobe.

e) U sustavu socijalne skrbi, prema podacima Ministarstva prosvjete i športa djeluju 24 ustanove za tjelesno ili mentalno oštećene osobe. Od tog je broja 18 ustanova za osobe s mentalnom retardacijom različitih stupnjeva oštećenja, tri za osobe s oštećenjem sluha, dvije za osobe s tjelesnom invalidnošću i jednoj za osobe s oštećenjem vida. U ovim se ustanovama pružaju usluge stanovanja, prehrane, brige o zdravlju, odgoja i obrazovanja, osposobljavanja, psihosocijalne rehabilitacije, njege, te radnih aktivnosti, i to u sklopu stalnog, tjednog ili privremenog smještaja, te cjelodnevnog ili poludnevnog boravka.

U 13 od ukupno 24 ustanove organizirano je i obrazovanje prema posebnim uvjetima i programu što propisuje Ministarstvo prosvjete i športa. Nastavni plan i program obuhvaća za svaku školsku godinu satnicu za pojedine predmete i izvannastavne aktivnosti. Riječ je o devet ustanova za osobe s mentalnom retardacijom, dvije ustanove za djecu i mladež s oštećenjem sluha, jednoj ustanovi za djecu s tjelesnim oštećenjem, te jednoj ustanovi za djecu i mladež s oštećenjem vida.

Dijete se upućuje u onu ustanovu koja odgovara njegovoj dobi, vrsti i stupnju oštećenja u skladu s rješenjem o primjerenom obliku odgoja i obrazovanja.

Razlozi ostvarivanja smještaja ili boravka u ustanovi socijalne skrbi mogu biti mnogobrojni, primjerice loši imovni i stambeni uvjeti života obitelji, poremećeni obiteljski odnosi, neprihvatanje djeteta i njegovih potreba, nemogućnosti da se dijete, odnosno odrasla osoba s invaliditetom obuhvati stručnim radom na području na kojem živi. Međutim, valja

reći da se usluge smještaja ili boravka u ustanovama socijalne skrbi u velikoj mjeri pružaju upravo radi školovanja i rehabilitacije, a manje zbog nepovoljnih socijalnih prilika.

D. Nastavnici

1. Kakva se pravila primjenjuju (građanska odgovornost, zamjene, sati odobreni u svrhu usavršavanja itd.) na izvannastavne aktivnosti koje se poduzimaju na inicijativu ili uz sudjelovanje nastavnika?

Učenici osnovnih i srednjih škola mogu sudjelovati u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima. Izvannastavne aktivnosti obuhvaćaju programe izvan redovne nastave, održavaju se u prostorima škole, a provode ih učitelji prema programu i broju sati koje usvaja učiteljsko (nastavničko) vijeće škole. Broj sati za izvannastavne aktivnosti koje škola uvrštava u program rada određen je brojem razrednih odjela u školi. Poslovi učitelja koji iniciraju i provode izvannastavne aktivnosti uključeni su u njihovu radnu normu, kao što je učiteljima priznato i omogućeno stručno usavršavanje tijekom školske godine za programe izvannastavnih aktivnosti.

Izvanškolske aktivnosti obuhvaćaju i programe koje školama/učenicima nude različite nevladine udruge (npr. savezi izviđača, centri za dramski odgoj, centri za likovni odgoj, centri za glazbeni i plesni odgoj, klubovi tehničke kulture, klubovi za filmsku kulturu, inovatori itd.), a provode ih udruge, instruktori ili učitelji koji su obrazovani i osposobljeni za određeno područje. Izvanškolsko obrazovanje dostupno je i u posebnim sportskim, glazbenim i umjetničkim školama, ljetnim kampovima i sl.

Zaseban oblik izvannastavnih aktivnosti u osnovnim i srednjim školama su natjecanja, susreti i smotre za koje svaku školsku godinu program donosi Ministarstvo prosvjete i športa. Programom u školskoj godini 2002./2003. obuhvaćeno je 40 natjecanja, susreta i smotri u osam područja, i to: jezično-umjetničkom, prirodoslovno-matematičkom, humanističkom, tehničkom, gospodarstveno-strukovnom, umjetničkom, zdravstvenom i ekološkom. Natjecanja, susreti i smotre najvećim se dijelom provode na tri razine: školskoj, županijskoj i državnoj. Programom državnih natjecanja, susreta i smotri u 2002./2003. bilo je obuhvaćeno oko 10.000 sudionika, dok je na nižim razinama, od školskih do županijskih, sudjelovalo preko 150.000 učenika i 20.000 učitelja.

Izvannastavna obveza učitelja jest i sudjelovanje na seminarima i radionicama za stručno usavršavanje, za što se također priznaje vrijeme unutar njihove radne norme.

2. Kakve mogućnosti permanentnog usavršavanja stoje na raspolaganju nastavnicima?

Obveza i pravo stalnog stručnog usavršavanja učitelja i nastavnika osnovnih i srednjih škola utvrđena je zakonima i posebnim propisima. Pod stalnim stručnim usavršavanjem učitelja (nastavnika) podrazumijeva se usavršavanje u struci i usavršavanje za stručno-metodički, pedagoški i andragoški rad i ono je nužan preduvjet za stjecanje potrebnih kvalifikacija i napredovanje.

U Republici Hrvatskoj zakonom su propisani uvjeti temeljnog općeg i stručnog obrazovanja (pre-service) koje učitelji moraju imati da bi stekli pravo izvođenja nastave za pojedine nastavne predmete.

Učitelji tijekom prve godine rada stječu radno iskustvo kao pripravnici (pripravnički staž). Tada se pripremaju za stručni ispit čiji sadržaj i opseg propisuje Ministarstvo prosvjete i športa. Nakon položenog stručnog ispita učitelji

stječu licencu – pravo na samostalan rad s učenicima, napredovanje u učiteljskim zvanjima i položajima uz obvezu stalnog općeg, strukovnog i pedagoškog usavršavanja.

Trajno usavršavanje učitelja, bilo na razini obrazovne institucije ili na razini Ministarstva prosvjete i športa, obvezno je za cjelokupno nastavno osoblje. Usavršavanje koje je u djelokrugu rada Zavoda za školstvo ostvaruje se pomoću kratkih seminara u trajanju od 1 do 3 radna dana (maksimalno do 6 radnih dana) u skupinama koje variraju od 10 do 100 učitelja, ovisno o cilju programa, oblicima rada i specijalizaciji učitelja. Zavod za školstvo organizira godišnje 700 do 900 seminara za učitelje svih nastavnih predmeta i strukovnih područja u kojima sudjeluje oko 45.000 učitelja, stručnih suradnika i odgajatelja.

Pojedine nevladine udruge i donatorske agencije, bilo domaće ili strane, u suradnji s Ministarstvom prosvjete i športa i Zavodom za školstvo također provode programe trajnog usavršavanja i osposobljavanja učitelja.

Program i organizaciju stalnoga usavršavanja utvrđuje i provodi Zavod za školstvo, a ostvaruje ga u suradnji sa sveučilištima u Zagrebu, Rijeci, Osijeku, Zadru i Splitu, ostalim fakultetima, veleučilištima i nevladinim udrugama, te s kulturnim institutima stranih zemalja u Hrvatskoj. Učitelji se redovito upućuju na usavršavanje u programe Europskog centra za moderne jezike i Vijeća Europe.

Zavod za školstvo provodi stalno stručno usavršavanje za učitelje svih predmeta i nastavnih područja na državnoj i međužupanijskoj razini. Na županijskoj razini organizira rad županijskih stručnih učiteljskih vijeća za svaki nastavni predmet i nastavno područje u skladu s projektom decentralizacije. Dva puta godišnje organizira se usavršavanje voditelja županijskih stručnih vijeća koji zatim samostalno provode program stručnoga usavršavanja na županijskoj razini. Stručno usavršavanje se organizira u različitim oblicima kao što su radionice, savjetovanja, tribine, tečajevi, seminari i simpoziji.

Osim organiziranoga stručnog usavršavanja na državnoj, međužupanijskoj i županijskoj razini, škole samostalno organiziraju usavršavanje u sklopu rada učiteljskih vijeća i školskih stručnih vijeća. Svakom se učitelju u okviru tjednog radnoga vremena priznaje određen broj sati za individualno stručno usavršavanje.

Učitelji, odgojitelji i stručni suradnici, u dogovoru s školskom upravom, biraju stručne skupove na kojima će sudjelovati i to je osposobljavanje u pravilu za učitelje besplatno. Sredstva se osiguravaju u državnom proračunu, proračunu županijske samouprave i školi.

Učitelji koji pohađaju ovakav oblik usavršavanja dobivaju potvrdu koja je dokaz o redovitom permanentnom radu te koristi prilikom napredovanja u zvanje mentora ili savjetnika.

S obzirom na to da su počele promjene obrazovnog sustava, počeo se pripremati i novi sustav redovnog dodiplomskog te permanentnog usavršavanja i osposobljavanja učiteljskog kadra. U tu je svrhu u 2001. i 2002. godini imenovano 1.250 voditelja županijskih stručnih aktivna iz redova učitelja - mentora ili savjetnika za svaki predmet ili područje, sa zadaćom da na lokalnoj razini rade s 30 – 50 svojih sustručnjaka na stalnom stručnom usavršavanju te razvoju učinkovitijeg sustava obrazovanja.

Stručni učitelji, koji rade u suradnji sa strukovnim školama, stječu dodatno pedagoško-psihološko i didaktičko-metodičko obrazovanje koje je uvjet za rad.

Permanentno obrazovanje (doškovanje, dopunsko pedagoško-psihološko-metodičko-didaktičko osposobljavanje i usavršavanje) visokostručnog kadra u odgojno-obrazovnim profesijama ostvaruje se temeljem Zakona o visokim učilištima. Za takvo obrazovanje osiguravaju se sredstva u proračunu.

Permanentnom obrazovanju nastavnika predstoji cjelovita reforma s ciljem da se cjelokupni sustav obrazovanja nastavnika poboljša, standardizira i učini ga se kompatibilnim s europskim. Uz potporu Ministarstva prosvjete i športa i Ministarstva znanosti i tehnologije provodi se znanstveni projekt Razvoj modela cjeloživotnog obrazovanja učitelja koji će biti dovršen do lipnja 2004. godine.

Novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju predviđa da visoka učilišta mogu osnivati različite programe stručnog usavršavanja imajući u vidu koncept cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja. Takav se program ne smatra studijem u smislu novog Zakona. Po završetku programa stručnog usavršavanja visoko učilište polazniku izdaje posebnu potvrdu.

3. Navedite statističke podatke o nastavničkom kadru, po mogućnosti prema razinama obrazovanja, te procjenu očekivanog razvoja tijekom idućih 10 godina.

Podaci o broju odgojitelja, učitelja i nastavnika

Na početku šk./akad. god.	Odgajatelji u predškolskim ustanovama	Učitelji u osnovnim školama	Nastavnici u srednjim školama	Nastavnici u visokim učilištima
2000/01.	6374	28.336	19.325	7701
2001/02.	6566	28.715	19.718	7622
2002/03	6783	29.184	19.733	8132

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku

S obzirom na nepovoljna demografska kretanja, može se očekivati u narednih desetak godina blago smanjivanje broja razrednih odjela i učitelja osobito početnih razreda (razredna nastava). Međutim, s obzirom na potrebu širenja opsega rada u učenju stranih jezika i primjeni ICT u nastavi, vjerojatno će se povećati broj učitelja tih nastavnih predmeta i područja. Osim toga, u velikim gradovima, osobito u Zagrebu, u nekoliko se naselja grade nove škole da bi se rasterile postojeće, što će tražiti i povećanje broja učitelja.

Uzimajući u obzir sve varijable, može se očekivati, u cjelini kretanje broja zaposlenih na sadašnjoj razini.

E. Nastavni programi

1. Decentralizacija donošenja odluka povezanih s nastavnim programom: koja tijela donose nastavne programe na svakoj razini obrazovanja? Kakav stupanj autonomnog odlučivanja imaju obrazovne ustanove u odnosu na sate određenih nastave i sadržaj nastavnih sati?

Nastavni plan i program definira cilj i zadaće programa, nastavne predmete i sadržaje, trajanje i osnovne oblike izvođenja programa, godišnji i tjedni broj sati nastave pojedinih predmeta te metodičke, didaktičke i druge uvjete za njihovo izvođenje.

U školskoj praksi djeluju tri vrste programa:

1. Okvirni nastavni plan i program koji se donosi centralizirano odobrenjem ministra prosvjete i športa, a sadrži zajednički obvezni dio programa i izborni dio programa.

2. Izvedbeni nastavni plan i program koji donosi škola, a razrađuje sadržaje obveznih nastavnih predmeta uvažavajući lokalna obilježja (povijest, zemljopis, kultura i sl.) i razinu znanja te odabir izbornih predmeta prema interesima učenika, kadrovskim i materijalnim mogućnostima škole.
3. Operativni nastavni plan i program izrađuju individualno učitelji ili grupa učitelja pojedinih predmeta na temelju školskog izvedbenog plana i programa. Učitelji razrađuju sadržaje i prilagođavaju ih uvjetima škole, sposobnostima učenika i lokalnim obilježjima, uz izbor metoda, udžbenika i drugih izvora znanja.

Okvirni nastavni plan i program osnovne škole (1.-8. razred) donosi Ministarstvo prosvjete i športa. Pored obveznog i izbornog dijela programa u osnovnim školama se organizira dopunska nastava za učenike kojima je potrebna pomoć u svladavanju obveznog dijela programa, dodatni rad za darovitu djecu prema njihovim sklonostima i sposobnostima. Učenicima koji se posebno ističu znanjem i sposobnostima škola omogućuje završavanje školovanja u kraćem vremenu (školska akceleracija).

Nastavni plan i program za srednje škole sadrži zajedničke fakultativne programe. Škole predlažu sadržaje izborne nastave, pa se na taj način u određenoj mjeri zadovoljavaju posebne potrebe učenika, lokalne zajednice i gospodarstva.

U strukovnom školstvu nastavne planove i programe za pojedino strukovno područje/zanimanje predlažu strukovne škole, tvrtke, strukovne udruge i komore. Ministarstvo prosvjete i športa, uz suradnju drugih ministarstava, fakulteta i udruga donosi ocjenu te mjere za poboljšanje programa.

Nastavni planovi i programi za obrtnička zanimanja, koji se provode po modelu dvojnog sustava, u nadležnosti su dvaju ministarstava. Općeobrazovni dio programa za obrtnička zanimanja donosi ministar prosvjete i športa uz suglasnost ministra za obrt, malo i srednje poduzetništvo. Stručno-teorijski i praktični dio programa za obrtnička zanimanja donosi ministar za obrt, malo i srednje poduzetništvo uz suglasnost ministra prosvjete i športa. Nastavnim planovima i programima za obrtnička zanimanja utvrđuju se posebno kadrovski i materijalni uvjeti za izvođenje nastave i program polaganja pomoćničkog ispita.

Danas se nastavni planovi i programi donose i nadziru u centraliziranom pristupu za sve razine odgoja i obrazovanja. Oni su glavni regulator ciljeva, zadaća, broja redovnih nastavnih predmeta i posebnih programa, zatim nastavne opreme, metoda, načina provjere i vrednovanja postignuća. Međutim, način njihova predlaganja postepeno se decentralizira. Škole mogu adaptirati dijelove programa prema lokalnim zahtjevima.

Postoji velika fleksibilnost prosvjetnih vlasti da prihvati inovacije. Ona sada prihvaća programe kao primjere «dobre prakse» škola. Ovo je osobito izraženo u privatnom školstvu, gdje vlasnik škole ima potpunu autonomiju u profiliranju školskog neobveznog dijela kurikuluma, te u svim oblicima neformalnog obrazovanja na tržištu obrazovnih usluga.

Primjenu određenog programa prati i izbor udžbenika. Odobrenje za uporabu određenog udžbenika daje ministar, a izbor je - u sklopu više odobrenih udžbenika – u nadležnosti učitelja i škola.

Lokalna zajednica u decentraliziranom upravljanju nema trenutno ingerencija za izradu i provedbu kurikuluma, ali sve više financijski podupire posebne projekte ili međunarodnu suradnju škola na ovom području. Međutim, lokalna zajednica priprema mrežu škola na svome području, što se reflektira na obrazovnu ponudu koja na duži rok određuje kvalifikacijsku strukturu stanovništva u regiji.

Nastavnici i ravnatelji škola smatraju da je kvalitetu nastavnih planova i programa potrebno rješavati u sklopu sveobuhvatne kurikularne reforme čime bi se riješili i neki nedostaci, primjerice smanjio bi se broj obveznih nastavnih predmeta, povećala izbornost, omogućilo stjecanje znanja najveće transferne vrijednosti, uvele moderne metode poučavanja i eksterna valorizacija na temelju kataloga znanja.

Reforma kurikuluma koju je odlučilo provesti Ministarstvo prosvjete i športa uz politički konsenzus svih zainteresiranih, još nije službeno obznanjena. Međutim, Vladine «Prioritetne mjere u odgojno obrazovnom sustavu», koje se odnose na razdoblje 2002.-2004., diktiraju njenu pripremu. U tijeku je izvedba visoko kvalitetnih projekata Ministarstva prosvjete i športa, Ministarstva znanosti i tehnologije te Instituta Otvoreno društvo - Hrvatska u području metodologije razvoja kurikuluma, eksterne evaluacije znanja, usavršavanja ljudskih resursa (nastavnika različitih obrazovnih razina i vrsta škola) te prijedloga strukture obrazovnih stupnjeva koji prethode visokoškolskom obrazovanju.

Među njima, reforma kurikuluma nacionalni je prioritet broj jedan. Ona nije samo predmet stručnih ili političkih odluka, već je i širi javni interes, jer neminovno zahvaća obvezno obrazovanje čija će promjena utjecati na strukturu obrazovnog sustava u cjelini te utjecati na razvoj kurikuluma u srednjoj školi.

Reforma općeobrazovnih sadržaja počiva na novom pristupu sadržajnim područjima, što je inicirano nacionalnim projektom pod nazivom «Kurikularni pristup promjenama u osnovnom školstvu i gimnazijskim i strukovnim programima» (2002.-2003.), a kojim se provodi rasterećenje postojećih nastavnih programa za osnovnu i srednju školu.

Nastavnim planom predviđen je i vjerski odgoj – vjeronauk kao izborni predmet na svim razinama do završetka srednje škole. Nastavni program donosi Ministarstvo prosvjete i športa na prijedlog katehetskih ureda pojedinih vjerskih zajednica. Učenici u obveznom osmogodišnjem obrazovanju imaju vjeronauk (određene vjeroispovijesti) 2 sata tjedno samo na zahtjev roditelja ili staratelja. Učenici srednjih škola koji samostalno ne izaberu vjeronauk, obvezno uče etiku, a nastavni program donosi ministar prosvjete i športa. Rad vjeroučitelja na svim obrazovnim razinama i svih vjerskih zajednica financira Ministarstvo prosvjete i športa iz državnog proračuna.

U sustavu visokog obrazovanja nastavne programe donose stručna vijeća sveučilišta i veleučilišta. Nastavne programe visoke škole donosi nastavničko vijeće visoke škole. Zakon o visokom učilištima definira ukupne obveze redovitih studenata u nastavi na sveučilišnim i stručnim dodiplomskim studijima koje mogu biti najmanje 20 sati, a najviše 30 sati tjedno, a utvrđivanje sadržaja nastavnih programa je autonomno pravo senata i visokih učilišta koja izvode nastavu. Nastavne programe vrednuje Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu.

Novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju predviđa da studijske programe donose visoka učilišta. Studijske programe koji se izvode na sveučilištu donosi senat sveučilišta. Kod utvrđivanja studijskog programa visoka učilišta osobito brinu da su studiji na razini najnovijih znanstvenih spoznaja i na njima temeljenih vještina, da su usklađeni s nacionalnim prioritetima i potrebama profesionalnog sektora, da su usporedivi s programima u zemljama Europske unije. Vrednovanje studijskih programa provodi Agencija za znanost i visoko obrazovanje na temelju pravilnika kojega na prijedlog Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje donosi ministar i prema godišnjem rasporedu kojeg utvrđuje Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu. Studijski programi na visokom učilištu vrednuju se najmanje svakih pet godina.

2. Učenje službenih jezika Europske unije: opišite nastavu osiguranu na različitim razinama obrazovnog sustava. Procijenite broj mladih ili djece koja uče razne jezike.

U proteklih desetak godina sve je izraženija potreba učenja što više stranih jezika kao i potreba da ih djeca počnu učiti što ranije, još u predškolskoj ustanovi.

Programe za poduku iz stranih jezika u predškolskim ustanovama procjenjuje Zavod za školstvo te daje suglasnost za njihovo izvođenje. Programi se temelje na Programskom usmjerenju iz 1993.godine. S obzirom na aktualno stanje izrađen je program «Osnove programa učenja i poučavanja stranih jezika u dječjim vrtićima». Programe stranih jezika izvode odgojitelji sa znanjem stranih jezika ili profesori koji su i odgojitelji. Odgojitelji koji provode programe stranih jezika sustavno se stručno usavršavaju na seminarima koje organizira Zavod za školstvo, a pri tome koriste se didaktičkim materijalom domaćih i stranih autora.

Učenje stranih jezika u osnovnim školama temelji se na Nastavnom planu i programu iz 1999.godine. Postoji nekoliko modela učenja stranih jezika: rano učenje (od 1. razreda), redovna i izborna nastava stranih jezika. Redovna nastava kao obvezatno učenje jednog stranog jezika ostvaruje od 4. razreda. Dio škola ima mogućnosti organizirati i nastavu drugog stranog jezika kao izborni program od 4. razreda.

Strani jezici u osnovnim školama, kraj školske godine 2001./2002. (izvor DZS)

Strani jezici	Broj učenika	%
Engleski	213381	69,6
Njemački	76219	24,9
Francuski	3058	1,0
Talijanski	13635	4,4
Ruski	5	0
Ostali jezici	369	0,1
Ukupno	306667	100

Nastava stranih jezika u srednjim školama temelji se na nastavnim planovima i programima za gimnazije, srednje strukovne i umjetničke škole.

U gimnazijskom programu obvezatno se uče dva strana jezika (I. i II. strani jezik).Prvi strani jezik nastavak je učenja iz osnovne škole, a drugi je obično početno učenje ili nastavak izbornog jezika iz osnovne škole. Mnoge gimnazije omogućuju fakultativnu nastavu trećeg stranog jezika.

U većini srednjih strukovnih škola uči se jedan strani jezik. Međutim, u hotelijersko–turističkim školama uče se tri strana jezika, a u ekonomskim programima dva strana jezika.

U nekim privatnim srednjim školama, osobito gimnazijama, obvezatno se uči tri, a neke privatne srednje strukovne škole omogućuju učenje dva strana jezika.

U Hrvatskoj već nekoliko godina u više gimnazija nastava se izvodi bilingvalno, obično na engleskom, njemačkom, francuskom ili talijanskom jeziku.

Strani jezici u srednjim školama, kraj školske godine 2001./2002. (izvor DZS)

Strani jezici	I. razred	II. razred	III. razred	IV. razred	Ukupno
Engleski	44 204	42 914	40 537	27 906	155 561
Njemački	22 448	22 670	22 054	16 057	83 229
Francuski	2 268	2 142	2 280	1 001	7 691
Talijanski	5 613	5 285	5 396	4 386	20 680

Španjolski	126	95	30	94	345
Ruski	8	5	11	1	25
Japanski	8	8	-	10	26
Češki	19	12	18	13	62

Radi vođenja jezične politike priprema se nacrt općeg programa za učenje stranih jezika, sukladno Common European Framework of Reference (CEFR). Na temelju toga u pripremi je izrada standarda u znanju jezika (jezični portfolio/mapa).

Oblici rada koje nastavnici koriste su najčešće individualni, frontalni, rad u grupi i paru. U nastavi se primjenjuju razne metode učenja i poučavanja, a najčešće je to razgovor. Nastavna sredstva koja se koriste još su uvijek uglavnom tradicionalna. Veći dio škola ima kasetofone, ali je sve više učitelja koji koriste i informacijsku i komunikacijsku tehnologiju (ICT). Mnoge škole stvaraju ili su već napravile resursne centre za učenje stranih jezika.

Pristup učenju stranog jezika je situacijski, a sve više se uvodi projektna nastava.

Osnovne škole osiguravaju dodatnu nastavu za učenike koji imaju posebne sposobnosti za učenje stranih jezika i dopunsku nastavu za učenike koji trebaju posebnu pomoć u učenju stranih jezika.

Učitelji stranih jezika usavršavaju se na stručnim vijećima u školi, na županijskim stručnim vijećima i seminarima na državnoj razini koje organizira Zavod za školstvo.

Osim toga, učitelji se usavršavaju na stručnim seminarima koje organiziraju udruge profesora stranih jezika (Hrvatska udruga profesora engleskog jezika, Hrvatska udruga profesora njemačkog jezika, Hrvatska udruga profesora francuskog jezika, Hrvatska udruga profesora španjolskog jezika). Pomoć pružaju i Britanski savjet, Institut Francaise, Istituto Italiano, Goethe Institut, KulturKontakt- Austrija i drugi. Učitelji stranih jezika redovito prisustvuju seminarima vezanim za strane jezike u organizaciji Europskog centra za moderne jezike iz Graza, Austrija.

U srednjim školama (gimnazijama) učenik može odabrati maturalni rad iz stranog jezika. U jezičnim gimnazijama strani jezik je obavezan na školskoj maturi. Neke gimnazije imaju programe učenja stranih jezika za polaganje ispita i stjecanje diplome koja vrijedi u EU (Sprach Diplom).

U osnovnim i srednjim školama koriste se udžbenici stranih jezika hrvatskih i stranih autora. Izbor je velik i nastavnici sami biraju udžbenike, prema interesima i potrebama svojih učenika.

Svake godine se organiziraju natjecanja u znanju stranih jezika na školskoj, županijskoj i državnoj razini. Hrvatski učenici sudjeluju i na matematičkim olimpijadama u znanju stranih jezika.

Reformom hrvatskog školstva predviđene su mnoge promjene, pa i u učenju stranih jezika. Od školske godine 2003./2004. uvodi se strani jezik od 1. razreda (rano učenje), a od 4. razreda će se omogućiti učenje drugog stranog jezika., tako da sva djeca nakon osnovnoškolskog obrazovanja budu sposobna komunicirati na dva strana jezika.

U sustavu visokog obrazovanja učenje stranih jezika je dio jednogodišnje ili dvogodišnje programske obveze na svim visokim učilištima. Najčešće se uče engleski i njemački jezik, zatim slijede francuski, talijanski i španjolski. Filozofski fakulteti pružaju mogućnost studiranja stranih jezika i književnosti kako klasičnih (latinski, grčki, sanskrit) tako i govorenih (engleski, njemački, francuski, talijanski, španjolski, portugalski, mađarski, finski, ruski itd.).

II. STRUKOVNO OSPOSoblJAVANJE

A. Usavršavanje sustava obrazovanja i osposobljavanja

1. Strateški ciljevi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (VET).

Republika Hrvatska je sučeljena s izazovom prilagodbe obrazovnog sustava tržišnom gospodarstvu i razvoju društva kao demokratskog i pluralnog. Obrazovni sustav nastoji obrazovati visokokvalificiranu radnu snagu, povezati obrazovanje s tržištem rada te pružati mogućnosti cjeloživotnog učenja.

U Nacrtu nacionalne strategije razvoja, između ostalog, posebno je naglašen razvoj strukovnog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja.

Tijekom 2000. i 2001. obavljena je procjena sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, na inicijativu European Training Foundation – agencije Europske unije.

Strategijski okviri promjena u VET sustavu sadrže slijedeća osnovna načela na kojima će se temeljiti promjene:

- jednakopravna mogućnost pristupu stručnom obrazovanju
- visoka kvaliteta
- kontinuitet stručne izobrazbe
- tržište rada i prilagodljivost sustav
- fleksibilnost sustava
- transparentnost sustava
- prožimanje općih i strukovnih sadržaja
- kompatibilnost kvalifikacija
- učenje tijekom cijelog života
- društveno partnerstvo.

Reforma strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, koja je započela s provođenjem projekta «CARDS 2001 - Ljudski potencijali: Strukovno obrazovanje i osposobljavanje», definira sljedeće strateške ciljeve strukovnog obrazovanja i osposobljavanja:

- uspostaviti i razviti osnove za moderan, fleksibilan, i visokokvalitetan sustav strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji je sposoban odgovarati na potrebe tržišta rada
- unaprijediti postojeće i izgraditi nove institucionalne okvire na nacionalnoj i regionalnoj razini nužne za daljnju decentralizaciju u upravljanju i financiranju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja
- osigurati stupnjevanost sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s jasno definiranim ciljevima, trajanjem i oblikovanim kurikulumom koji osigurava teoretska znanja i razvoj praktičnih vještina i sposobnosti te sukladno tome uspostaviti harmonizaciju sustava s europskim modelima
- stvoriti preduvjete za održivu vertikalnu i horizontalnu prohodnost u stjecanju zanimanja i time osigurati transparentnost i atraktivnost sustava za mladu populaciju
- ojačati kapacitete strukovnih škola i lokalne uprave i samouprave kako bi se učinkovitije zadovoljavale potrebe lokalnog/regionalnog gospodarstva i slijedili primjeri dobre prakse
- osigurati i promicati sudjelovanje socijalnih partnera u razvoju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

2. Osigurani stupanj decentralizacije u razvoju i ispunjenju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Sustav cjeloživotnog učenja nastoji se usko povezati s gospodarstvom koje u velikoj mjeri ovisi o ulaganju u ljudski kapital. Trenutna visoka stopa nezaposlenosti, koju Vlada Republike Hrvatske, pored ostalog, od 2001. godine rješava pomoću posebnog programa poticanja zapošljavanja ukazuje da sustav obrazovanja mora odgovoriti na nove uvjete tržišta koji zahtijevaju brze i učestale promjene zanimanja.

Postoje sve zakonske pretpostavke za provođenje decentralizacije u području strukovnog obrazovanja.

Projekt CARDS 2001, čija je provedba započela u travnju 2003. godine, predviđa i izradu «Zelene knjige – koncept razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja» koja će između ostalog pružiti temelj za:

- daljnje definiranje uloge različitih sudionika strukovnog obrazovanja i osposobljavanju u decentraliziranom kontekstu
- uspostavljanje odgovornosti za prikupljanje financijskih sredstava kao i za izdatke koji se odnose na strukovno obrazovanje i osposobljavanje na svim razinama.

Projekt «CARDS 2002 – Strukovno obrazovanje i osposobljavanje: Modernizacija i izgradnja institucija» u sklopu općeg jačanja kapaciteta Zavoda za školstvo na području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, predviđa i institucionalno jačanje podružnica Zavoda u glavnim regionalnim središtima (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek), što će doprinijeti daljnjoj učinkovitoj decentralizaciji.

Na rezultate ovih projekta nadovezat će se i projekt «CARDS 2003 – Unapređivanje strukovnih škola – Osnivanje centara izvrsnosti» s očekivanim početkom provedbe tijekom 2005. godine, koji za cilj ima ojačati suradnju između strukovnih škola i ključnih sudionika u procesu donošenja odluka i upravljanju na lokalnoj/regionalnoj razini kako bi se povećala autonomija škola.

Projekt CARDS 2004, koji je u postupku definiranja sadržaja, razvijat će područje obrazovanja odraslih, u kojemu strukovno obrazovanje zauzima centralno mjesto.

Provođenje decentralizacije u Hrvatskoj ukazuje da je strukovno obrazovanje pogodno za decentralizaciju, jer je lokalna sredina uvijek spremna na ulogu dobrog gospodara te brinuti o budućnosti vlastitog razvoja.

Stoga se nastoji školu i lokalnu zajednicu osposobiti da preuzimaju nove funkcije, zadaće i odgovornosti osobito u sljedećim poslovima:

- pripremi racionalne mreže škola,
- osposobljavanju učitelja i ravnatelja strukovnih škola za promjene,
- uvođenju i korištenju novih tehnologija i opreme,
- promicanju novih oblika poučavanja,
- razvijanju indikatora vrednovanja znanja učenika, kvalitete škola i učitelja,
- uspostavljanju sustava ekstremnog vrednovanja postignuća.

3. Uloga socijalnih partnera u izradi strategija za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, kao sudionika u sustavu izobrazbe te kao stranaka u kolektivnim ugovorima o strukovnom osposobljavanju.

Društveni partneri pokazuju sve veće zanimanje za sustav strukovnog obrazovanja, a osobito Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo i Hrvatska obrtnička komora. Nastoji se ojačati uloga socijalnih partnera u stvaranju strategije strukovnoga obrazovanja i osposobljavanja.

Na državnoj razini ne postoji posebno tijelo koje se bavi svim aspektima strukovnog obrazovanja, stoga Vlada RH u 2003. godini planira imenovati Nacionalno vijeće za strukovno obrazovanje.

Dobra je uključenost socijalnih partnera u razvoj sustava obrazovanja za potrebe obrtništva i maloga poduzetništva. Godine 1993. donesen je Zakon o obrtu (NN 49/03) u kojem su definirane obveze Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, te Hrvatske obrtničke komore i obrtnika s jedne strane, te Ministarstva prosvjete i športa i strukovnih škola s druge strane, prema školovanju kadrova za obrtnička zanimanja u dualnom modelu obrazovanja.

Od 1995. godine počinje se uvoditi dualni model obrazovanja za koji je nastavni program za strukovni dio izradilo Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo, a Hrvatska obrtnička komora osigurala njegovo uvođenje u školski sustav.

Hrvatska obrtnička komora izravno sudjeluje u planiranju upisne politike za svoje potrebe, a Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo i Ministarstvo prosvjete i športa donose odluku o upisima učenika za obrtnička zanimanja. Osim toga, Hrvatska obrtnička komora sudjeluje u provedbi završnih ispita za obrtnička zanimanja.

Ministarstvo rada i socijalne skrbi pomoću Zavoda za zapošljavanje sudjeluje u profesionalnoj orijentaciji učenika prije njihovog upisa u prvo zanimanje. Društveni partneri (poslodavci) uključuju se u provedbu obrazovanja odraslih, osobito onoga dijela koji se odnosi na osposobljavanje za zanimanja koja su nedostatna na tržištu rada.

Socijalni partneri su, između ostalog, aktivno uključeni u provedbu projekata CARDS, i to kao članovi Upravnog odbora projekata i četiriju radnih skupina. U okviru radnih skupina razmatraju problematiku razvoja institucija, kurikulumu, upravljanja informacijama i napredovanja strukovnih učitelja i ravnatelja. Na temelju rezultata komponenata projekta priprema se «Zelena knjiga – koncept razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja» koja će biti jedan od važnijih elemenata za definiranje daljnjih strateških reformskih koraka hrvatskog sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

4. Uključenost poduzeća i drugih privatnih pružatelja usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove odgovornosti u odnosu na permanentno strukovno osposobljavanje

Poteškoće u poslovanju velikog broja tvrtki uzrokovane ratnim događanjima, promjenama u gospodarstvu ili promjenama u vlasništvu tvrtki smanjile su potrebe za kadrovima i time zainteresiranost dijela tvrtki za obrazovanje novih kadrova. Stoga neke strukovne škole nailaze na poteškoće u osiguranju adekvatnih radnih mjesta za praksu svojih učenika. Time se u pojedinim sredinama dovodi u pitanje ostvarenje većeg dijela zadaća i cilja obrazovanja za neka zanimanja.

Značajnu ulogu i odgovornost u provedbi strukovnog obrazovanja u redovnom školovanju imaju Hrvatska obrtnička komora i radionice obrtnika i malih poduzetnika koje prolaze postupak licenciranja za rad s učenicima i primaju u svoje obrtničke radionice, na strukovnu izobrazbu, značajan dio srednjoškolske populacije. Sporazumom Hrvatske obrtničke komore i Hrvatske gospodarske komore pokrenut je postupak licenciranja i radionica trgovačkih društava za provedbu obrazovanja prema programima u dvojnog sustavu.

U većim tvrtkama postoje službe koje se brinu za razvoj ljudskih potencijala. Poduzeća uključuju zaposlenike u programe internoga (neformalnoga) obrazovanja kao što su uvođenje djelatnika bez iskustva u rad, tehnološke specijalizacije, učenje stranih jezika i eksternoga (formalnoga) obrazovanja koje obuhvaća doškolovanje i

prekvalifikacije tj. školovanje do treće razine (ISCED) te programi osposobljavanja i usavršavanja (programi četvrte razine prema ISCED-u) koje se ostvaruje u srednjim strukovnim školama ili institucijama za obrazovanje odraslih (otvorena učilišta). Imajući u vidu preporuke UNESCO-a, Međunarodne organizacije rada (ILO), OECD-a i Europske zajednice, Hrvatska će razmotriti pripremu posebnih zakonskih propisa s područja obrazovanja odraslih.

5. Razvoj standarda kvalitete za strukovno obrazovanje i osposobljavanje.

Sustav upravljanja kvalitetom, sukladno zahtjevima norme ISO 9001:2000, jedinstveni je model sustava kvalitete bez obzira na djelatnost ili vrstu proizvoda. Ovo jednako vrijedi za gospodarstvo, škole ili bilo koje drugo područje.

U Republici Hrvatskoj nekoliko je škola prihvatilo sustav upravljanja kvalitetom. To su: Pomorska škola Bakar, Pomorska škola Zadar, Pomorska škola Split, Pomorsko-tehnička škola Šibenik, Elektrostrojarska škola Varaždin te Gimnazija i ekonomska škola Benedikta Kotruljevića Zagreb.

Na temelju rada i iskustava tih škola mogu se uočiti pozitivni rezultati. Spomenut ćemo samo neke:

- Sustav upravljanja kvalitetom omogućava učinkovitije pripremanje za sve oblike odgojno-obrazovnog rada. Jednoobraznom dokumentacijom lakše se prikupljaju i prate podaci o učenicima, njihovu učenju i svim ostalim aktivnostima.
- Ravnatelju i školskom odboru sustav omogućava učinkovitije vođenje i upravljanje cjelokupnim radom škole. Sustav upravljanja kvalitetom utječe na poboljšanje rada na način da učenici postižu više, razvijaju sposobnosti te osobne vrijednosti.
- Učitelji usvajaju nove programe, a roditelji i zajednica imaju mogućnost boljeg uvida i lakšeg praćenja aktivnosti koje se provode u školi. Sustav omogućava vrednovanje učitelja, učenika i škole u cjelini.
- Sustav upravljanja kvalitetom pomoć je Ministarstvu prosvjete i športa jer jednoznačnost kriterija (norma), transparentnost dokumentacije i komunikacije olakšava provođenje vrednovanja škola.

U obrazovnom sustavu djeluju brojne škole koje rade prema teorijskim osnovama tzv. kvalitetne škole (W. Glasser). Budući da se velik broj učitelja osposobljava za primjenu teorije kvalitetne škole, svake se godine znatno povećava njihov broj.

Pozitivna iskustva potiču povećanje broja škola koje primjenjuju određene norme kvalitete. Međutim, u Hrvatskoj još uvijek nema širih iskustava i rezultata empirijskih istraživanja. Upravo stoga priprema se studija Evaluacija i samoevaluacija u funkciji ostvarivanja kvalitete obrazovanja. Studija će biti gotova do sredine 2004. godine.

6. Ravnopravnosti spolova u strukovnom obrazovanju

Ustavom Republike Hrvatske, člankom 65, propisano je da je osnovno obrazovanje obavezno i besplatno te da je srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje dostupno svakome pod jednakim uvjetima u skladu s njegovim sposobnostima. Prema tome, u pogledu mogućnosti uključivanja u opće i strukovno obrazovanje ne postoji ograničenje upisa s obzirom na spol. Ipak, zbog tradicionalnog shvaćanja neke su strukovne škole, pretežno «ženske» (ekonomske, medicinske i sl.), a neke pretežno «muške» (pomorske, škole za proizvodna tehnička zanimanja i sl.). Neovisno od toga u četverogodišnjim strukovnim školama od ukupno upisanih učenika oko 49 % čini

ženska populacija. U trogodišnjim školama žene su zastupljene sa 38 %, a u programima niže stručne spreme čak sa 69 %. U gimnazijama je upisano 62 % ženske populacije, a u umjetničkim školama 63 %.

B. Promicanje cjeloživotnog učenja

1. Pružanje osposobljavanja (početnog strukovnog i permanentnog strukovnog osposobljavanja) – pravni okvir, administrativni ustroj, financiranje, udio državnih sredstava i udio sredstava iz drugih (privatnih izvora). Suradnja između sveučilišta i poduzeća, te učenje stranih jezika za potrebe strukovnog osposobljavanja.

Početno i permanentno strukovno obrazovanje regulirano je Zakonom o srednjem školstvu i Pravilnikom o srednjoškolskom obrazovanju odraslih (NN 112/00, 89/03). Zakonom i Pravilnikom dana je mogućnost srednjim školama i pučkim otvorenim učilištima da se uz ispunjenje određenih uvjeta bave formalnim početnim i permanentnim strukovnim obrazovanjem.

Pored redovitog početnog strukovnog obrazovanja, strukovne škole i pučka otvorena učilišta samostalna su u donošenju programa za osposobljavanje odraslih uvažavajući potrebe tržišta rada i želje polaznika.

Najčešći programi osposobljavanja su programi u savladavanju novih tehnologija, rada na računalu i učenje stranih jezika.

Troškove osposobljavanja najčešće snosi Zavod za zapošljavanje (za deficitarna zanimanja), zatim poduzetnici za potrebe tvrtke te polaznici sami (učenje stranih jezika i rad na računalu).

Udio državnih sredstava je u nabavi opreme, strojeva i uređaja za srednje škole. Udio lokalne uprave i samouprave je u potpori osnivanja pučkih otvorenih učilišta i njihovo opremanje. Privatni sektor se sve više uključuje u vidu osnivanja ustanova za obrazovanje odraslih.

Administrativne strukture povremeno stječu dodatnu izobrazbu na tečajevima npr. o novim uredskim i administrativnim metodama, o novim pravnim normama i sl. To doškolavanje nije ni supstancijalno ni vremenski dostatno, stoga se, u sklopu reforme, planiraju intenzivirati tečajevi te vrste, ali i sistemski školovati administrativne strukture sveučilišta, veleučilišta i visokih škola.

Postoji suradnja između sveučilišta i poduzeća. Hrvatski gospodarski krugovi shvaćaju i potiču ulogu visokih učilišta kao rasadnika nove generacije aktivnih sudionika u gospodarstvu. Suradnja je razvijena u tehničkim znanostima, ekonomskim (poduzetništvu), a u ostalim područjima suradnju s gospodarstvom treba unaprijediti.

Cjeloživotno učenje se promiče i u sklopu međunarodne suradnje, npr. projekt programa CARDS pod nazivom «Cjeloživotno učenje građevinskih inženjera i spremnost za priključenje Europskom ekonomskom području» («Life-long Learning of Civil Engineers and Preparedness to Join the European Economic Area»). Nositelj projekta je Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku.

U četverogodišnjim strukovnim školama, ovisno o zanimanju, obvezno je učenje jednog ili dva strana jezika, a učenje drugog ili trećeg jezika dano je kao mogućnost izbornog ili fakultativnog predmeta. Svi nastavni planovi i programi trogodišnjih strukovnih škola imaju obvezno učenje jednog stranog jezika, te mogućnost učenja drugog stranog jezika kao izbornog, odnosno fakultativnog programa. U svim slučajevima strani jezik se u strukovnim školama uči u funkciji struke – zanimanja. U jednogodišnjim i dvogodišnjim programima u pravilu se ne uči strani jezik, ali učenici ga mogu izabrati ukoliko je nastavnim planom predviđen izbornom nastavom.

2. Promicanje dostupnosti osposobljavanja – ukupan broj i postotak korisnika permanentnog sposobljavanja, te mjere koje se pružaju osobama u nepovoljnom položaju na tržištu rada.

Vlada Republike Hrvatske donijela je, početkom 2002. godine, Program poticanja zapošljavanja koji se provodi prije svega djelovanjem Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Program, osim ostaloga, uključuje:

- Obrazovne aktivnosti: uvođenje u posao, stručno osposobljavanje, prekvalifikaciju, dokvalifikaciju i stručno usavršavanje. Programi prekvalifikacije, dokvalifikacije i stručnog osposobljavanja su verificirani programi, dok programi stručnog osposobljavanja mogu biti verificirani i interni. Pri uvođenju u posao subvencionira se dio plaće zaposlenika, a pri stručnom osposobljavanju, prekvalifikaciji, dokvalifikaciji i stručnom usavršavanju sufinancira se poslodavcu 80% obrazovnih troškova i 20% materijalnih troškova. U slučaju da se radi o nezaposlenoj osobi koju je s njenom aktualnom stručnom spremom teško zaposliti, Hrvatski zavod za zapošljavanje snosi ukupne troškove obrazovanja (isplaćuje obrazovnoj ustanovi), a nezaposlenoj osobi isplaćuje minimalnu novčanu naknadu, troškove prijevoza i troškove potrebnih udžbenika. U razdoblju od početka ožujka 2002. do kraja lipnja 2003. Hrvatski zavod za zapošljavanje je sufinancirao troškove ovih programa za 17.844 osobe, od čega je bilo 17.620 uvođenja u posao, 125 osoba upućenih na stručno osposobljavanje uz osigurano zapošljavanje i 99 osoba upućenih na obrazovanje radi povećanja njihove zapošljivosti.
- Kombinaciju sufinanciranja obrazovanja i zapošljavanja te poticanja samozapošljavanja osoba s invaliditetom i osoba s nekim od faktora otežane zapošljivosti. Ovim je programom u razdoblju od ožujka 2002. do lipnja 2003. godine sufinancirano zapošljavanje 99 osoba.

3. Priznavanje neformalnog obrazovanja ili radnog iskustva (u okviru poduzeća, eksperimentalno učenje, samostalna izobrazba i sl.)

Zakonski akt koji regulira priznavanje neformalne izobrazbe odnosno radnog iskustva je Zakon o obrtu. U njemu se govori o tri razine samoobrazovanja i radnog iskustva potrebnog za polaganje pomoćničkog ispita, ispita o stručnoj osposobljenosti i majstorskog ispita.

Osobama koje nemaju odgovarajuću srednju stručnu spremu u istom strukovnom području i najmanje jednu godinu radnog iskustva u zanimanju za koji žele položiti pomoćnički ispit (završni ispit) daje se prilika da steknu još jedno srodno zanimanje. Ispiti su standardizirani (katalog znanja, katalog ispitnih pitanja) i provodi ih komisija Hrvatske obrtničke komore što znači da u ovom slučaju postoji vanjska valorizacija znanja, sposobnosti i vještina polaznika.

Prema zakonu daje se prilika osobama koje su stekle radno iskustvo u manje složenom zanimanju, a samoobrazovanjem potrebna teorijska znanja, da pristupe ispitu o stručnoj osposobljenosti. U ovom je području utvrđeno 25 jednostavnih zanimanja. Ispit se polaže pred komisijom Hrvatske obrtničke komore i također je osigurana vanjska valorizacija znanja, sposobnosti i vještina polaznika.

Tri su mogućnosti za polaganje majstorskog ispita. Prva, za one osobe koje su završile srednju školu, stekle tri godine iskustva te teorijska znanja u procesu samoobrazovanja; druga, ako osoba ima odgovarajuću srednju stručnu spremu i dvije godine radnog iskustva u zanimanju te završeno formalno obrazovanje u majstorskoj školi u trajanju od dvije godine; treća je mogućnost za osobu koja nema odgovarajuću srednju stručnu spremu ali ima pet godina radnog iskustva u zanimanju i znanja stečena samoobrazovanjem.

Za polaganje majstorskog ispita također postoje katalozi znanja i katalozi ispitnih pitanja a ispiti se provode pred komisijama Hrvatske obrtničke komore i ovdje također postoji vanjska valorizacija znanja i vještina polaznika.

Hrvatski zavod za zapošljavanje u podacima o nezaposlenim osobama, odnosno, tražiteljima zaposlenja, evidentira podatke o radnom iskustvu i znanjima koja su stečena i neformalnim putem. Prilikom posredovanja o takvim se znanjima i vještinama informira potencijalni poslodavac i to često puta ima važnu ulogu pri zapošljavanju.

C. Prilagodba promjenama

1. Utvrđivanje potreba i manjkova struka i odgovori iz sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Utvrđivanje nedostatnih znanja i vještina i potreba za izmjenama postojećih obrazovnih programa ili stvaranja novih ostvaruje se u Ministarstvu prosvjete i športa odnosno Zavodu za školstvo na temelju praćenja razvoja struka i tehnologija, u srednjim školama i na temelju inicijative drugih ministarstava, poslodavaca i strukovnih udruga.

Radi izmjene ili izrade novih programa Ministarstvo prosvjete i športa formira stručna povjerenstva koja donose ocjenu i mjere za poboljšanje predloženih promjena ili novih programa.

Važan doprinos razvoju strukovnih programa a radi programiranja novih sposobnosti i vještina daje projekt CARDS 2001: Ljudski potencijali – Strukovno obrazovanje i osposobljavanje, koji se odnosi prije svega na kurikulum.

Hrvatski zavod za zapošljavanje osnovni je izvor informacija o potrebama tržišta rada za pojedinim strukama i zanimanjima. Tako, osobito na lokalnim razinama, Hrvatski zavod za zapošljavanje informira, kako obrazovne institucije, tako i javnost, o potrebama za određenim zanimanjima, odnosno, o teškoćama u zapošljavanju nekih drugih zanimanja.

Prilikom utvrđivanja upisnih kvota na visokim učilištima jedan od kriterija su potrebe gospodarstva i tržišta. Taj je kriterij ključan pri utvrđivanju potrebe osnutka visokih učilišta.

2. Usmjeravanje obrazovanja prema informatičkom društvu

Glavni su strateški ciljevi integracije informacijskih i komunikacijskih tehnologija (ICT) u obrazovni sustav utvrđeni Vladinim dokumentom Hrvatska u 21. stoljeću – Informacijska i komunikacijska tehnologija (NN 109/02):

- Osposobljenost mladih za život u društvu znanja i za cjeloživotno učenje;
- Modernizacija nastavnih programa iz područja ICT-a za sve obrazovne razine;
- Izobrazba i trajno usavršavanje nastavnika za primjenu ICT-a u nastavi i poučavanju;
- Sustavno opremanje svih škola prema utvrđenom standardu računalne i komunikacijske opreme;
- Korištenje materijalnih i ljudskih resursa u školama za temeljnu informatičku izobrazbi odraslih u lokalnoj sredini.

Ti se ciljevi ostvaruju na temelju provedbenih dokumenata i akcijskih planova Ministarstva prosvjete i športa i Ministarstva znanosti i tehnologije.

Sa sadržajima iz područja ICT-a učenici viših razreda osnovnih škola upoznaju se u redovnoj nastavi (predmet: tehnička kultura) i u izbornoj nastavi (predmet: informatika). U srednjim školama (općim i strukovnim) informatika je

jednogodišnji redovni predmet (70 sati), a postoji, dodatno, i kao izborni predmet. Većina učiteljskih i nastavničkih fakulteta ima kolegije iz informatike i primjene računala u nastavi.

Za osnovne i srednje škole dovršavaju se novi nastavni programi koji predviđaju veću zastupljenost sadržaja, znanja i vještina iz područja ICT-a.

Stručno usavršavanje nastavnika informatike uključuje i seminare/radionice za primjenu ICT-a u nastavi. Pokrenut je veliki nacionalni projekt kojim se planira u sljedeće 3-4 godine većinu učitelja uključiti u tečajeve (80 sati) osposobljavanja za primjenu ICT-a u nastavi raznih predmeta. Zbog toga je dosad osnovano 6 regionalnih centara za izobrazbu učitelja, ali i drugih zaposlenika u školstvu.

Minimalni standard opreme informatičkih učionica (kabineta) u školama je od 8+1 računalo (osnovne škole) do 15+1 računalo (srednje škole). Nema škole bez 1-2 računala, polovica osnovnih škola ima informatičke učionice, a sve srednje škole imaju najmanje jednu informatičku učionicu, prenosno računalo i LCD-projektor. Sve škole imaju priključak na Internet, mnoge i svoje web-stranice.

U osnovnim školama odnos broj učenika - računalo je 28:1, a u srednjim školama 20:1. Planom opremanja u sljedeće tri godine želi se postići dvostruko povoljniji odnos.

Prema posebnom projektu odvija se opremanje 17 tehnološko-obrazovnih centara pri većim srednjim školama za stjecanje vještina u području kompjutorski vođenih proizvodnih procesa u gospodarstvu, a pri kraju je izrada izvedbenog projekta povezivanja školskih knjižnica u nacionalni informacijski sustav knjižnica (NISKA).

U sustavu visoke naobrazbe postoji akademska informacijsko-komunikacijska mreža. Jedna od strateških odrednica reforme je daljnji razvoj informacijsko-komunikacijske mreže koja će akademskoj zajednici omogućiti komuniciranje velikim brzinama. Ustanove visoke naobrazbe uvelike koriste informacijsko komunikacijske infrastrukture. Trenutno tek dio visokih učilišta svoje programe objavljuje na web-stranicama no postoje nastojanja da takvu praksu uvedu i sva ostala visoka učilišta. Internet se sve češće koristi i za video-konferencije, mnogo češće u znanstvene no u nastavne svrhe. Pristup znanstvenim informacijama napreduje u utoliko što se Hrvatska sve više pretplaćuje na elektronička izdanja knjiga i časopisa, čineći ih na taj način dostupnima on-line svim članovima akademske zajednice. Također se intenzivno radi na elektroničkom povezivanju svih sveučilišnih i znanstvenih knjižnica u zemlji.

3. Prilagodbe strukovnog osposobljavanja industrijskim i tehnološkim promjenama

Nastavni programi za strukovno obrazovanje su okvirni što znači da dopuštaju učiteljima u neposrednom nastavnom radu znatan stupanj prilagodbe tehnološkom razvoju i inoviranju sadržaja izradom izvedbenih i operativnih programa. Poteškoću u prilagodbi na brze promjene u gospodarstvu, odnosno tehnologiji čini nastavna oprema jer ona još uvijek ne udovoljava sve većim zahtjevima novih tehnologija. Rezultat toga je u prosjeku nedovoljna i zastarjela nastavna oprema za pojedina strukovna područja.

Izuzetak čini računalna oprema kojom se škole sustavno i redovito opremaju unatrag posebno zadnjih godina iz sredstava državnog proračuna. Intenzivnije opremanje strukovnih škola započelo je prije tri godine opremanjem pojedinih vrsta škola zahtjevnom opremom (npr. 2002. godine pomorske škole u skladu sa zahtjevima Međunarodne konvencije STCW – simulatori za navigaciju, ukrcaj tereta i rad strojarskog dijela broda, 2003. Željeznička tehnička škola – simulator za obuku vožnje lokomotive, simulator željezničkog prometa).

U 2003. godini predviđeno je i već dijelom realizirano 64 milijuna kuna za opremanje strukovnih škola novim tehnologijama na temelju zajedničkog projekta opremanja strukovnih škola Ministarstva prosvjete i športa i Fonda za

razvoj i zapošljavanje. U prijedlogu za državni proračun u 2004. godini predviđa se nastavak projekta opremanja strukovnih škola (poljoprivreda, ugostiteljstvo, turizam) u znatno povećanom iznosu.

Stanovita zapreka bržem prilagođavanju promjenama u gospodarstvu i novim tehnologijama je i nedovoljna spremnost učitelja, prije svega starije životne dobi, na primjenu novih tehnologija. Međutim redovitim stručnim usavršavanjem učitelja u metodičkom i tehničko-tehnološkom smislu nastoji se ukloniti ta prepreka.

Projektom promjena obrazovnog sustava predviđa se kroz tri godine povećanje udjela javnih sredstava za obrazovanje na 5,6% ukupnoga bruto društvenoga proizvoda što će, uz ostalo, znatno poboljšati uvjete za brže prilagođavanje obrazovanja promjenama u gospodarstvu i tehnologijama.

Projekt CARDS 2003 osigurat će nabavku i instaliranje laboratorija, specijaliziranih školskih učionica/radionica/simulatora s relevantnom modernom opremom i softwareom. Ujedno, provest će se i osposobljavanje učitelja za uporabu moderne opreme. Ovakve aktivnosti osigurat će preduvjete za šire prilagođavanje osposobljavanja u strukovnim školama u skladu s najmodernijim svjetskim trendovima.

Brzi ekonomski rast zahtijeva odgovarajuću i brzu prilagodbu u obrazovnom sustavu. Prilagodbe podrazumijevaju da su visokoškolske ustanove dobro povezane s gospodarstvom. Jedna od prilagodbi jest osnivanje znanstveno-tehnologijskih parkova čiji je osnovni cilj komercijalizacija rezultata znanstvenih istraživanja i unapređenje suradnje s gospodarstvom, a to znači podizanje ukupnog udjela gospodarskih aktivnosti utemeljenih na visokoj tehnologiji i stvaranju novih znanja kao novih vrijednosti.

4. Prijenos inovacija i dobre prakse iz osposobljavanja u redovno obrazovanje.

Ishodište za uvođenje inovacija i uspješnih oblika izobrazbe su iskustva djelatnika Ministarstva prosvjete i športa - Zavoda za školstvo i učitelja iz škola koja su stečena praćenjem stručne literature, informacija putem Interneta, a osobito sudjelovanjem na seminarima, studijskim putovanjima i u međunarodnim projektima (npr. programi za uvođenje poduzetništva i vježbeničkih tvrtki; odgoj i obrazovanje za ljudska prava i program GLOBE).

Zahvaljujući računalnoj opremljenosti škola i mogućnostima pristupu Internetu te osobnom zalaganju učitelja za podizanje razine osobnog stručnog usavršavanja, učitelji i strukovne škole značajni su partneri resornom ministarstvu u inoviranju i osuvremenjivanju nastavnih sadržaja, nastavne opreme i načina rada. Pojedine su škole izradile i predložile inovacije koje su prihvatile i druge škole, npr.:

- računalni program za obradu mjernih podataka dobivenih ispitivanjem električnih strojeva
- uvođenja standarda kvalitete u jednoj pomorskoj školi
- primjena računala u nastavi tehničkog crtanja u elektrotehničkim školama
- primjena modela vježbeničkih tvrtki u ekonomskim školama i dr.

Procesom decentralizacije još više raste uloga strukovnih škola u inoviranju cjelokupne obrazovne prakse. U tome se smislu pokazao vrlo važnim rad županijskih i međužupanijskih stručnih vijeća koji su dio stručnog usavršavanja učitelja.

Izvor inovacija i uspješnih oblika izobrazbe su razvijene tvrtke i obrtnici. Tako je npr. uspostavljena suradnja između nacionalne zrakoplovne kompanije sa Zrakoplovnom tehničkom školom te predstavnika automobilske tvrtke Ford s Elektrostrojarskom obrtničkom školom u Zagrebu.

Sukladno izraženom interesu pojedinih škola za stalnim inovacijama koje relevantne državne i lokalne institucije do sada nisu mogle sustavno pratiti, CARDS projekti će u velikoj mjeri doprinijeti promidžbi inovacija te različitih primjera dobre prakse, kako onih iz EU zemalja, tako i hrvatskih primjera i to na području:

- sustavnog praćenja informacija značajnih za učinkovito upravljanje u strukovnom obrazovanju
- dizajniranja kurikuluma i
- metoda/strukture za osposobljavanje strukovnih učitelja i ravnatelja.

To se posebno odnosi na projekt CARDS 2003, gdje se kroz koncept «Centara izvrsnosti» razvijaju inovativni pristupi koji će osigurati kvalitetu i učinkovitost u dizajniranju i osiguravanju usluga strukovnim programima, a pri tome i aktivno uključiti same strukovne učitelje u proces.

Uz zacrtane promjene u strukovnom školstvu i sređivanje prilika u gospodarstvu očekuje se značajniji utjecaj gospodarstva na inoviranje obrazovne prakse u strukovnom obrazovanju.

U sustavu visokog školstva nastoji se pojačati elektronička komunikacija tako da se institucije osposobe za Internet konferencije i nastavu. Inoviranim nastavnim, kako sredstvima tako i metodama, nastoji se obrađivati gradivo, prema mogućnostima, u malim grupama. Uvođenje «aktivnih oblika nastave» kod studenata nailazi na sve veće odobravanje. Stoga nam predstoji osposobljavanje visokoškolskih nastavnika za kreativno korištenje informacijskih tehnologija.

D. Mjere namijenjene mladima

1. Mjere za uključivanje mladih ljudi na tržište rada, uključujući profesionalnu orijentaciju

Stručne programe za uključivanje mladih u tržište rada uglavnom vodi i provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje.

Djelovanje počinje programima profesionalne orijentacije, a prije svega odnosi se na informativnu i savjetodavnu pomoć pojedinoj osobi prilikom donošenja važnijih odluka u njenom profesionalnom razvoju. Institucije za pružanje stručne savjetodavne pomoći u izboru profesije i zanimanja postoje na području Hrvatske još od 1931. godine, a od sredine stoljeća institucionalno su vezane uz Zavod za zapošljavanje. Sada na tim poslovima u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje (u 22 grada) radi više od 60 zaposlenika, od čega 45 psihologa, a u vanjskoj (ugovornoj) suradnji i 30-tak liječnika – specijalista medicine rada.

U 2002. godini od ukupnog broja osoba koje su bile obuhvaćene informiranjem i savjetovanjem u postupku profesionalnog usmjeravanja, bilo je 58% učenika osnovnih i srednjih škola te 42% osoba u radno zreloj dobi.

Profesionalna orijentacija mladih provodila se u 2002. godini pomoću dva oblika:

- a) Profesionalno informiranje pomoću pisanih materijala (npr. o izboru i mogućnostima upisa u srednju školu, o mogućnostima zapošljavanja i studiranja te web-stranica Hrvatskog Zavoda za zapošljavanje na kojoj korisnik može prema profesionalnom interesu i sklonosti dobiti savjet o najprimjerenijem zanimanju).
- b) Profesionalno savjetovanje s uključenom individualnom (psihološkom i medicinskom) dijagnostikom i obradom čime je obuhvaćeno gotovo 12 300 učenika.

S obzirom na veliku važnost profesionalne orijentacije predviđa se da se ojača njezina uloga u sustavu obrazovanja ili da se osnuju posebni centri za profesionalnu orijentaciju mladih.

Vlada Republike Hrvatske donijela je i važne mjere za uključivanje mladih na tržište rada:

- Programom «S faksa na posao» financijski se potiče zapošljavanje mladih osoba visoke stručne spreme. Program je osmišljen tako da potiče kraće i kvalitetnije studiranje i povratak u mjesto prebivališta nakon završetka studija. Njime se želi stimulirati ostanak mladih u Republici Hrvatskoj, pružiti im mogućnost stjecanja

primijenjenih znanja i postizanja samostalnosti u profesiji za koju su se školovali, te prepoznati osobe s poduzetničkim potencijalima s ciljem samozapošljavanja. Tim je programom u razdoblju od ožujka 2002. do kraja lipnja 2003. zaposleno 2.057 osoba.

- Programom «Iz učionice u radionicu» sufinancira se zapošljavanje osoba sa završenom srednjom školom s praktičnom obukom, kako bi im se omogućilo stjecanje potrebnog radnog iskustva za polaganje majstorskog ispita, odnosno, samostalnosti u radu. Konačni cilj je postizanje konkurentnosti mladog radnika na tržištu rada i ostvarivanje uvjeta za samostalno otvaranje obrta ili poduzeća. Ovim su programom, u razdoblju ožujak 2002. – lipanj 2003., zaposlene 654 osobe.
- Programom «Učenjem do posla za sve» sufinancira se:
 - zapošljavanje mladih osoba bez radnog iskustva putem pripravničkog stažiranja uz stručno vođenje i nadzor nadležnog mentora u prvoj godini rada. Na taj je način obuhvaćeno 2.820 osoba u dobi do 30 godina.
 - uvođenje u posao nezaposlenih – bez obzira na dob, razinu stručne spremlje i prethodno radno iskustvo. Osim uvođenja u posao program omogućuje i stručno osposobljavanje, prekvalifikaciju, dokvalifikaciju i stručno usavršavanje – kako za poznatog, tako i za nepoznatog poslodavca. Ovim je programom obuhvaćeno 17.844 osoba.

Od 2002. godine vrlo je intenzivno upoznavanje nezaposlenih s metodama i tehnikama aktivnog traženja posla, i to putem grupnih informiranja i «radionica» na kojima se upoznaju metode samoprocjene, vještine kako tražiti posao, kako se predstaviti poslodavcu, kako razgovarati s poslodavcem i sl. Ovim se postupkom obuhvaćaju sve osobe koje se po prvi puta prijavljuju u evidenciju Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

2. Uključivanje strukovnog osposobljavanja u redovno školovanje

Strukovna izobrazba u Hrvatskoj je integralni dio redovnog srednjoškolskog obrazovanja za gotovo 73% populacije mladih. Osnovu strukovnog obrazovanja u Hrvatskoj čine programi za tehničke škole u različitim stručnim područjima, programi za stručne škole iz područja ekonomije, trgovine, ugostiteljstva, turizma, zdravstva i sl. koji traju četiri godine i programi za zanimanja u trogodišnjem trajanju. U četverogodišnjim programima osnova je obrazovanja pretežito školsko obrazovanje i to u teoretskoj i praktičnoj nastavi. U programima koji traju tri godine razlikuju se školski način obrazovanja, u kojima je teorija zastupljena sa 60%, a praksa sa 40%. U realizaciji programa dominantna je uloga škole, te dvojni sustav obrazovanja u kojemu je teoretska nastava u odnosu na praksu 1:2. U ovom sustavu praktična se nastava ostvaruje najvećim dijelom u obrtničkim radionicama, a manjim dijelom u školskim radionicama. Vidljivo je da u obrazovanju za obrtništvo postoje dva obrazovna puta a isti cilj obrazovanja. Zbog toga se pristupilo izradi jedinstvenih programa za obrtništvo što će pridonijeti racionalizaciji i kvaliteti obrazovnog sustava, pojednostavniti načine stjecanja zanimanja i daljnjeg obrazovanja. Do sada je izrađeno 16 programa, a tijekom 2004. godine biti će napravljeno još 40. Metodologija izrade ovih programa potpunije i jasnije određuje standarde pojedinih zanimanja. U ovim programima do izražaja dolazi socijalno partnerstvo između Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Hrvatske obrtničke komore i Ministarstva prosvjete i športa.

Sve četverogodišnje škole završavaju s maturom ili završnim ispitom koji omogućavaju, uz zadane uvijete, upise na visokoškolske ustanove. Programi trogodišnjih škola pretežno su orijentirani na tržište rada. Njihovim završavanjem stječe se srednja stručna kvalifikacija, a mogućnosti nastavka obrazovanja su sužene, ali se omogućuje prekvalifikacija, doškolovanje za šire stručne profile, napredovanje u zvanje majstora ili upis na više ili visoke stručne škole po odluci Sveučilišta, ali za ograničen broj zanimanja.

Programi obrazovanja za zanimanja mogu trajati i dvije godine. Njima se stječe niža stručna sprema. Ti se programi sastoje iz stručno–teoretskih i praktičnih sadržaja uz minimalne zajedničke opće sadržaje. Programi osposobljavanja traju do jedne godine, a završavaju ispitom o stručnoj osposobljenosti čime se stječe kvalifikacija za tržište rada.

3. Prijelaz iz škole na posao i uloga socijalnih partnera i poduzeća

U pravilu, prijelaz iz škole na posao ide posredstvom Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Poduzetnici, a naročito obrtnici, sve više zapošljavaju učenike za čiju su praktičnu izobrazbu odgovorni (dvojni sustav obrazovanja). Zbog stanja u gospodarstvu u posljednjih 12 godina (propast velikih poduzeća, nedovoljno brz razvoj malih i srednjih poduzeća, nova struktura upravljanja poduzećima, prijelaz s državnog u privatno vlasništvo i sl.) planirani fond sati praktične nastave ne ostvaruje se na zadovoljavajući način, odnosno realizacija prakse je često formalna. Izuzetak je obrazovanje za obrtništvo, i to naročito u dvojnem sustavu obrazovanja. U ovom sustavu učenik sklapa ugovor o praktičnom dijelu naukovanja s poslodavcem-obrtnikom, koji je ujedno dužan skrbiti o realizaciji praktične nastave tijekom tri godine školovanja. Praktična nastava realizira se u licenciranoj obrtničkoj radionici (ona ima zadovoljavajuće materijalne i kadrovske uvjete). Ugovor o naukovanju uvijek je za upis u obrtničke programe.

Poslodavci su dužni skrbiti o znanjima, sposobnostima i vještinama naučnika, osigurati im financijsku mjesečnu naknadu za njihov rad. Svi ugovori naučnika evidentirani su u Hrvatskoj obrtničkoj komori. Sve više je slučajeva da se učenici nakon završetka školovanja zapošljavaju u obrtničkim radionicama i malim poduzećima u kojima su realizirali praktičnu nastavu.

Ostale mjere i programi za prijelaz učenika iz škole na posao već su navedeni u odgovoru na pitanje broj 1 dio II. D. ovog poglavlja.

4. Jednakost vrednovanja kvalifikacija u strukovnom osposobljavanju i akademskih kvalifikacija

Završetak četverogodišnjeg strukovnog obrazovanja propisan je Pravilnikom o završnom ispitu, a završetak općeg obrazovanja (gimnazijskog) propisan je Pravilnikom o maturi.

Zakonom o visokom školstvu obje kvalifikacije – svjedodžbe jednako su vrijedne u smislu nastavka obrazovanja na sveučilištu i veleučilištu. Na tržištu rada gimnazijska svjedodžba nema formalnu vrijednost.

Trogodišnje strukovno obrazovanje nema istu vrijednost u smislu nastavka obrazovanja kao svjedodžba četverogodišnjih strukovnih škola ili gimnazija; završetkom trogodišnjih programa stječe se formalna mogućnost nastavka obrazovanja na stručnim veleučilišnim studijima u istoj grani/području obrazovanja (npr. završen trogodišnji program strojarstva – nastavak obrazovanja na veleučilištu u području strojarstvo i sl.)

Prema novom Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, sveučilište, veleučilište i visoka škola samostalno utvrđuju koji su srednjoškolski programi odgovarajući preduvjet za upis pojedinoga preddiplomskog ili stručnog studija.

Četverogodišnje strukovno obrazovanje formalno je izjednačeno s općim obrazovanjem (gimnazijskim), ali praktično nije. Strukovno obrazovanje, pogotovo trogodišnje, općenito je manje privlačno. Stoga se administrativnim putem ograničava upis u općeobrazovne – gimnazijske programe i neke četverogodišnje programe za administrativna zanimanja, a nastoji osigurati kvalitetno obrazovanje u strukovnim školama.

U mogućnostima zapošljavanja nema bitnih razlika koje bi proizlazile iz činjenice da je osoba završila strukovno obrazovanje ili akademsko obrazovanje. Zapošljivost je prije svega određena potražnjom na tržištu rada za određena zanimanja i znanja, dakle, zapošljivi su radnici određenih strukovnih zvanja kao i određenih akademskih. Neke su profesije teško zapošljive neovisno od razine i načina obrazovanja. Rukovodni kadar, osobito u proizvodnji, često je regrutiran od radnika koji su prvo završili strukovno obrazovanje, a potom i akademsko (više ili visoko).

5. Broj i postotak mladih ljudi koji napuštaju školovanje i/ili obučavanje bez službeno priznatih kvalifikacija i poduzetim rezervnim mjerama za pružanje alternativnog puta za stjecanje kvalifikacije.

Ne postoje pouzdani podaci o broju i postotku mladih koji napuštaju redovno školovanje. Procjenjuje se da osnovno (obvezno) obrazovanje napusti 0,20% upisanih učenika. Također, prema gruboj procjeni, srednjoškolsko obrazovanje napusti prosječno 1,5% upisanih učenika (taj je postotak znatno manji u gimnazijama, a veći je u trogodišnjim strukovnim školama).

Stjecanje kvalifikacije moguće je uključivanjem u programe obrazovanje odraslih pri srednjim školama i pučkim otvorenim učilištima. Nacionalni projekt za UNESCO-ovo Desetljeće pismenosti predviđa da se svim osobama bez osnovne škole omogućiti da osnovno obrazovanje i osposobljenost za jednostavnije zanimanje steknu besplatno.

U sustavu visokog obrazovanja osobe koje napuste visoko učilište prije stjecanja diplome prema Zakonu o visokim učilištima imaju mogućnost promjene i nastavka studija. Visoka učilišta određuju uvjete nastavka studija, vremensko ograničenje i plaćanje školarine.

Prosječno vrijeme studiranja na sveučilišnom studiju je oko 7 godina, a za stručne studije oko 5 godina. Prema nepreciznim procjenama svaki treći student u tom roku uspješno završava studij, što je oko 33%.

U posljednje dvije godine najveći je interes za društvene znanosti (ekonomski i pravni fakulteti), dok je manji interes postojao za tehničke znanosti. Taj je interes izrastao iz trenutnih privrednih i općedruštvenih teškoća Hrvatske.

U okviru CARDS programa provodi se projekt «Lokalna partnerstva za zapošljavanje». Vrijednost projekta iznosi € 900.000. Ciljevi projekta su: intenzivnija provedba obrazovanja odraslih, osposobljavanja za promjene sustava, jačanje kapaciteta lokalne zajednice radi izrade i provedbe razvojnih projekata za zapošljavanje, te izrada programa za osposobljavanje nezaposlenih sukladno potrebama poslodavaca.

6. Broj i postotak mladih koji prolaze kombiniranu teorijsku i praktičnu strukovnu nastavu te naukovanje i suradnja između poduzeća i škola.

Kombinirana teorijska i praktična strukovna nastava provodi se u svim srednjim strukovnim školama u kojima se učenici osposobljavaju za zanimanja, jer je u njima važno razvijanje vještine rada. U tim se školama teorijska nastava izvodi u školskim učionicama, kabinetima i praktikumima. Manji dio praktične nastave izvodi se u školskim radionicama, a veći dio u poduzećima, trgovačkim društvima, obrtničkim radionicama, zdravstvenim ustanovama i sl. Prema podacima Ministarstva prosvjete i športa od ukupno 196147 učenika upisanih školskoj godini 2002./2003. u srednje (četverogodišnje i trogodišnje) škole 67 946 ili 34,64 % učenika prolaze kombiniranu teorijsku i praktičnu nastavu te naukovanje u suradnji između poduzeća i škola. Kombinirana teorijska i praktična nastava provodi se u trogodišnjim strukovnim školama, te u četverogodišnjim školama za zanimanja medicinska sestra, primalja, hotelijer-smjer ugostiteljstvo i hotelijersko-turistički tehničar.

Učenici srednjih strukovnih škola nakon svakog završenog razreda obavljaju stručnu praksu u poduzećima. Zadaća je stručne prakse da učenici upoznaju organizaciju rada u poduzeću, da cjelovitije upoznaju tehnološke procese i da dobiju uvid u cjelokupni sustav rada u poduzeću.

Osim praktične nastave, učenici nakon završetka svakog razreda četverogodišnjih i trogodišnjih strukovnih škola odlaze na praksu u poduzeća. Prema podacima Ministarstva prosvjete i športa za školsku godinu 2002./2003., 84 486 učenika četverogodišnjih strukovnih škola ili 43,07 % (od ukupnog broja učenika srednjih škola) provelo je u poduzećima na stručnoj praksi od 80 do 182 sata, dok je 43 119 ili 21,98 % učenika trogodišnjih škola provelo 182 sata stručne prakse u poduzećima. Dakle, nakon svakog završenog razreda 127 605 učenika (65,05 %) provodi stručnu praksu u poduzećima.

7. Ukupan broj i postotak mladih kojima je dostupno početno osposobljavanje, odnosno koji pohađaju početno osposobljavanje u trajanju od jedne, dvije, tri ili više godina, bilo u sklopu obveznog obrazovanja ili nakon njega, i prosječan omjer nastavnika i učenika u okviru početnog osposobljavanja.

Početno osposobljavanje provodi se, nakon završenog obveznog (osnovnog) obrazovanja, u srednjim strukovnim školama u trajanju od jedne do četiri godine. Tehnička, ekonomska, zdravstvena, umjetnička i druga zanimanja stječu se u četverogodišnjim školama, trogodišnje škole su za zanimanja u kojima je glavni cilj stjecanje vještine rada, a niža stručna sprema stječe se završavanjem programa u trajanju od jedne do dvije godine, što ovisi o složenosti programa.

U redovni sustav školovanja uključeni su i učenici s teškoćama u razvoju, a za njih se organizira nastava uz primjenu individualnih postupaka u srednjoj školi u redovnim ili posebnim razrednim odjelima i obrazovnim grupama, što ovisi o stupnju teškoće u razvoju učenika. Učenici s manjim teškoćama u razvoju školuju se po redovnim programima, a učenici s većim stupnjem teškoća u razvoju školuju se po posebnim programima.

Pristup početnom osposobljavanju, nakon obveznog obrazovanja, imaju svi učenici pod jednakim uvjetima, a vrstu programa biraju prema uspjehu u prethodnom obrazovanju i prema sklonostima i sposobnostima za pojedini program.

U sklopu početnog osposobljavanja u školskoj godini 2002/03. bilo je upisano u prvi razred ukupno 43 755 učenika.

Upisani učenici srednjih škola u školskoj godini 2002./2003. (izvor DZS)

Vrsta obrazovnih programa	Broj učenika					
	I. razred	II. razred	III. razred	IV. razred	Ukupno	%
Četverogodišnji programi	24 052	22 903	22 097	20 345	89 397	61,5
Trogodišnji programi i programi za nižu stručnu spremu	19 360	18 124	16 977		54 461	37,4
Posebni programi (teškoće u razvoju)	562	503	501	86	1 652	1,1
Ukupno	43 974	41 530	39 575	20 431	145 510	100,0

Prema podacima prosvjete i športa prosječan omjer učitelj/učenik u početnom osposobljavanju iznosi 18 učenika po jednom nastavniku.

III. MLADI I EUROPSKA VOLONTERSKA SLUŽBA

1. Kakve su mjere poduzele ili će poduzeti hrvatski organi vlasti u cilju osiguravanja mogućnosti i usvajanja politike pomoći mladima, posebice onima u nepovoljnom položaju ili zapostavljenima u smislu društvene izolacije ili pripadnosti manjinskim skupinama, kako bi se cjelovitije uključili u društvo? Koliko su decentralizirane strukture za zapošljavanje mladih na lokalnoj razini – razini najbližoj mladima - te kakvi su planovi za budućnost?

Vlada Republike Hrvatske usvojila je u siječnju 2003. godine Nacionalni program djelovanja za mlade (dalje: Nacionalni program) koji donosi prioritetne strategijske ciljeve za djelovanje svih činitelja politike prema mladima u razdoblju do 2008. godine.

Nacionalni program predviđa 25 mjera za djelovanje prema mladima:

1. Aktivno poticati inicijative mladih usmjerene na jačanje socijalne integracije mladih u područjima pogođenim ratom, te u ruralnim područjima, otocima i malim mjestima pomoću zajedničkih aktivnosti i obrazovanja usmjerenog na uvažavanje različitosti, multikulturalnost, toleranciju, nenasilno rješavanje sukoba, participaciju mladih u odlučivanju i poboljšanje kvalitete života djece i mladih s invaliditetom.
2. Usklađivati i prilagođavati postojeće programe stanogradnje, te razvijati nove sukladno mogućnostima mladih.
3. Promjenama propisa regulirati tržište stanova privatnih najmodavaca. Povećati pravnu zaštitu najmoprimaca i najmodavaca, kao preduvjet za korištenje subvencija za stanovanje.
4. Mjerama obiteljske politike olakšati položaj mladim obiteljima s djecom (dječji doplatci, dostupnost servisa za skrb o djeci, fleksibilno zapošljavanje, odnosno radno vrijeme).
5. Obrazovati mlade o društvenoj odgovornosti i solidarnosti u odnosu na pojave socijalne isključenosti, diskriminacije i stereotipa. Poticati uvažavanje različitosti i princip ujednačavanja životnih šansi.
6. Pružiti primjerenu podršku mladima koji se iz različitih razloga nisu upisali ili su napustili srednju školu kako bi se olakšalo njihovo ponovno uključivanje u neki oblik obrazovanja i smanjili socijalni rizici.
7. Potaknuti organiziranje i aktivnost nezavisnih zagovornika prava osoba s invaliditetom. Potrebno je osigurati aktivnije zastupanje prava mladih osoba s invaliditetom u procesu donošenja odluka koje se tiču njihove samostalnosti.
8. Poticati osnivanje samostalnih udruga mladih s invaliditetom ili zasebnih sekcija mladih unutar postojećih organizacija.
9. Obrazovati mlade o potrebi aktivnog uključivanja osoba s teškoćama u razvoju u društvo uz uvažavanje njihove samostalnosti i dostojanstva, kroz redovno obrazovanje i pomoću dodatnog obrazovanja.
10. Prigodom planiranja aktivnosti namijenjenih mladima, sustavno voditi računa o mogućnosti pristupa i sudjelovanja osoba s invaliditetom.
11. Sustavno povećavati smještajne kapacitete za samostalan život mladih osoba s invaliditetom kroz program deinstitutionalizacije.
12. Osnajiti društvene mehanizme prevencije i pravovremenih reakcija društva na pojavu poremećaja u ponašanju, uključujući i mlade ovisnike o drogama.
13. Razvijati programe vršnjačke pomoći u lokalnoj zajednici i uključivanja mladih u prevenciju i korekciju socijalno neprihvatljiva ponašanja.
14. Razviti kapacitete za provođenje alternativnih odgojnih mjera za maloljetnike i mlađe punoljetne izvršitelje kaznenih djela (obrazovanje medijatora za provođenje izvansudske nagodbe, otvaranje savjetovališta, programi za provođenje mjere društveno korisnog rada).

15. Razvijati manje i fleksibilnije programe resocijalizacije i integracije mladih s poremećajima u ponašanju u zajednicu, koji uključuju zamjenu za institucionalni smještaj (stambeno-terapijske zajednice, dnevni centri, specijalizirano udomiteljstvo).
16. Osigurati materijalnu potporu za visokoškolsko obrazovanje mladima koji su, zbog nedovoljne podrške obitelji, smješteni u domove za nezbrinutu djecu.
17. Razviti program stambenog zbrinjavanja mladih koji napuštaju domove za nezbrinutu djecu, u suradnji s njihovom lokalnom zajednicom.
18. Razviti program obrazovanja za samozaštitu i obranu od krađa, razbojstava, fizičkog i spolnog zlostavljanja.
19. Kreirati i osigurati provođenje programa obrazovnih radionica za potporu mladim Romima koji nisu uključeni u formalni obrazovni sustav. Takav obrazovni program uključuje različita područja (npr. brigu o zdravlju i prehrani, socijalne i komunikacijske vještine, poznavanje prava i građanskih odgovornosti, odnosi među spolovima, rizična ponašanja, samozaštita, obiteljski odnosi, vještine potrebne za pronalaženje posla, samozapošljavanje i malo poduzetništvo i sl.).
20. Razviti programe za aktivno poticanje i pomoć mladim Romima u završavanju osnovne škole, te za uključivanje u srednje i visoko obrazovanje.
21. Kontinuirano provoditi programe osposobljavanja mladih Roma za rad, dokvalifikaciju i prekvalifikaciju kako bi se osigurala njihova veća zaposlenost.
22. Osigurati sustavno obrazovanje pomagača (mentora) za rad u romskim zajednicama i njihovo uključivanje u rad u sustavu socijalne skrbi, predškolskog i osnovnog obrazovanja.
23. Kreirati poseban program podrške i praćenja za mlade romske obitelji s djecom.
24. Pokrenuti program obveznoga terenskoga rada stručnih djelatnika ministarstava. Stručni djelatnici nadležnih ministarstava trebaju više vremena provoditi u lokalnoj zajednici, pružajući stručnu pomoć djelatnicima lokalnih službi i ustanova.
25. U odgojno-obrazovnim ustanovama i službama u sustavu zdravstva osigurati dovoljan broj odgovarajućih stručnjaka (psihologa, defektologa i drugih rehabilitatora) za rad s mladima s teškoćama u razvoju. Od navedenih će se stručnjaka organizirati timovi za krizne intervencije koji bi pružali podršku i pomoć nakon traumatskih događaja koji uključuju nesreće, ubojstva, samoubojstva i druga stradanja kojima su bili izloženi mladi.

Za svaku od navedenih mjera donose se operativni planovi koji moraju sadržavati specificirane provedbene aktivnosti s rokovima i financijske pokazatelje s predviđenim izvorima sredstava te tijelo u sustavu državne uprave koje je zaduženo za provedbu mjere.

Nacionalnim programom djelovanja za mlade predviđene su mjere iz područja zapošljavanja i poduzetništva koje obuhvaćaju:

- davanje posebne potpore projektima udruga mladih koje pripremaju mlade za nastupanje na tržištu rada,
- pripremanje programa samozapošljavanja mladih,
- razvijanje lokalnog partnerstva kroz sustav olakšica i nagrađivanja partnera,
- informiranje mladih o mogućnostima zapošljavanja i poduzetništva,
- podržavati programe kojima je cilj poticanje poduzetničke kulture mladih,
- programe društvenog angažmana nezaposlenih mladih.

2. Koje su mjere poduzete/planirane za promicanje veće društvene uključenosti mladih u okviru društvenog i institucionalnog procesa demokratizacije?

Temeljem Nacionalnog programa djelovanja za mlade Vlada Republike Hrvatske je 10. srpnja 2003. godine formirala Savjet za mlade.

Savjet za mlade je međuresorno, stručno i savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske sa zadaćom sudjelovanja u koordinaciji provedbe i evaluacije Nacionalnog programa djelovanja za mlade.

U ostvarivanju svoje zadaće, Savjet za mlade:

- prati i koordinira rad ministarstava i drugih tijela državne uprave, u svezi provedbe mjera iz Nacionalnog programa;
- daje stručna mišljenja o pokazateljima evaluacije provedbe Nacionalnog programa;
- sudjeluje u predlaganju kriterija za definiranje pojmova i statusa: "udruga mladih i za mlade" i "nacionalna udruga mladih i za mlade" u okviru odgovarajućih propisa (prema broju i dobi članova i vodstva, broju i raspodjeli ogranaka, programima usmjerenim mladima, broju i vrsti programa koje izvode na nacionalnoj razini, i sl.) te sudjeluje u predlaganju kriterija za ostvarivanje financijske potpore udruga mladih i za mlade;
- sudjeluje u osmišljavanju programa ministarstava i drugih tijela državne uprave usmjerenih mladima;
- daje stručna mišljenja u svezi donošenja, provođenja i usavršavanja operativnih planova za provedbu Nacionalnog programa;
- daje preporuke u svezi pravovremenog planiranja i predlaganja odgovarajućih sredstava na proračunskim pozicijama nositelja u skladu s utvrđenim operativnim planovima za provođenje Nacionalnog programa;
- sudjeluje u pripremi Izvješća o provedbi Nacionalnog programa.

Sastav Savjeta predložen je prema načelu nadležnosti, stručnosti i suradnje s civilnim segmentom društva i u skladu sa strateškim ciljevima Nacionalnog programa. Savjet čine predstavnici tijela u sustavu državne uprave koja su određena kao nositelji za najmanje četiri mjere. Predstavnike stručnih i znanstvenih ustanova, te predstavnike udruga mladih i za mlade, Vladi Republike Hrvatske predlaže Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, temeljem uvida u djelovanje na području problematike mladih i prijedloga čelnika navedenih institucija.

Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži izradio je prijedlog Zakona o vijećima mladih, kojim će se regulirati osnivanje, status i njihovo ustrojstvo. Vijeća mladih osnivala bi se na lokalnoj razini (općine i gradovi) od predstavnika lokalnih udruga mladih i za mlade, a bila bi zadužena za zastupanje interesa i potreba svih skupina mladih na razini određene zajednice, koordinaciju aktivnosti za mlade, te bi izabirala predstavnike koji bi sudjelovali u radu općinskih i gradskih vijeća, te županijskih vijeća (bez prava formalnog odlučivanja). Vijeća mladih općina i gradova bi se međusobno povezivala i putem svojih predstavnika tvorila županijska (regionalna) vijeća mladih.

Dana 1. srpnja 2003. godine formirana je Mreža mladih Hrvatske, kao nevladina i neprofitna udruga koja zagovara i promiče interese i dobrobit mladih na načelima tolerancije, razumijevanja, te poštivanja njihovih prava i potreba.

Temeljni programski ciljevi Mreže su:

- jačati samosvijest mladih za aktivno i odgovorno sudjelovanje u društvu i javnom odlučivanju
- javno zagovarati donošenje i kvalitetnu provedbu nacionalnog i lokalnih programa djelovanja za mlade
- jačati civilno društvo pomoću osnaživanja udruga mladih i za mlade na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini

- suradnja, informiranje, razmjena i međusobna afirmacija udruga mladih i za mlade.

U svrhu ostvarenja ciljeva Mreža obavlja djelatnosti, kao što su npr. razmjena informacija, iskustava i programsko povezivanje, kreiranje i provedba zajedničkih programa, kampanja i javnih inicijativa, javno zagovaranje interesa i potreba mladih, partnerska suradnja s državnom i lokalnom upravom i samoupravom te međunarodna suradnja i razmjena mladih.

3. Kakve je mjere Hrvatska poduzela/planira poduzeti da bi olakšala mobilnost volontera iz EU-a i zemalja koje pristupaju ili su kandidirane za pristup Europskoj uniji, na dugoročnim aktivnostima (6 mjeseci do 12-18 mjeseci) u smislu boravišnih dozvola, osiguranja, itd.?

Nacionalni odbor za razvoj volonterstva (radno tijelo Savjeta za razvoj civilnoga društva) izradio je krajem 2002. godine Analizu postojećeg pravnog okvira za volontiranje u Republici Hrvatskoj, koja je pokazala da hrvatski pravni sustav, osim nekih odredbi Zakona o radu koje propisuju mogućnost volonterskog rada u svrhu stručnog osposobljavanja za obavljanje poslova određenog zanimanja, trenutno ne pruža zadovoljavajući pravni okvir za volontiranje tj. za pružanje usluga koje pojedinac dobrovoljno i bez naknade pruža drugoj osobi ili za korist druge osobe.

Na inicijativu Nacionalnog odbora za razvoj volonterstva, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske izradio je nacrt prijedloga Zakona o volonterskom radu kojeg je tijekom srpnja 2003. godine uputio na javnu raspravu.

U nacrtu prijedloga Zakona o volonterskom radu definirani su pojmovi: volontiranje, volonterske usluge, volonter, volontiranje maloljetnika, korisnik volonterskih usluga, organizatori volonterskih usluga, naknada troškova, ugovor o volontiranju (oblik ugovora, prava i obaveze volontera, prestanak ugovora, odgovornost za štetu, volonterska knjižica), prava iz socijalnog osiguranja (mirovinsko, zdravstveno osiguranje i prava za slučaj nezaposlenosti), te međunarodni volonteri. U članku 19. Nacrta prijedloga Zakona definirano je da strani državljani koji žele volontirati u Republici Hrvatskoj ne trebaju imati radnu dozvolu, no ostavljena je i alternativna odredba po kojoj se propisuje obveza posjedovanja osobne radne dozvole. Koje će se rješenje prihvatiti pokazat će javna rasprava čiji završetak se očekuje u listopadu 2003. godine.

Sukladno novoj legislativi koja uređuje uvjete ulaska, kretanja i boravka, te rad stranaca u Republici Hrvatskoj, propisanoj Zakonom o strancima (Narodne novine, broj 109/03), koji će se početi primjenjivati 1. siječnja 2004. godine, stranim državljanima je u Republici Hrvatskoj moguć boravak do 90 dana, privremeni boravak i stalni boravak. Za privremeni boravak stranac mora imati odobrenje, koje se za prvi privremeni boravak izdaje s rokom važenja do jedne godine. Odobrenje za privremeni boravak može se produživati najduže do dvije godine. Privremeni boravak je boravak u svrhu rada, studiranja i školovanja, spajanja obitelji te drugih zakonom ili međunarodnim ugovorom opravdanih razloga. Strancu se može odobriti privremeni boravak ako ima sredstava za uzdržavanje, osigurano stanovanje, zdravstveno osiguranje, dokaze o opravdanosti privremenog boravka, te ako ne postoje zakonom propisane zapreke za odobrenje boravka.

I. TELEKOMUNIKACIJSKE USLUGE

Kratice:

ISDN	Digitalna mreža integriranih usluga
GSM	Globalni sustav pokretnih komunikacija (pokretna mreža druge generacije)
PSTN	Javna komutirana telefonska mreža
DCS 1800	GSM sustav koji radi na frekvencijama od 1800 MHz
UMTS	Opći pokretni telekomunikacijski sustav (pokretna mreža treće generacije)
ITU	Međunarodna telekomunikacijska unija
CEPT	Europska konferencija poštanskih i telekomunikacijskih uprava

A. Osnovni podaci

Molimo dostavite osnovne podatke o trenutnom stanju tržišta telekomunikacijskih usluga u svojoj zemlji. Pokazatelje treba odabrati tako da omoguće prikazivanje hrvatskog tržišta na sličan način kao što zemlje kandidati rade u redovnim izvješćima¹ o provedbi regulatornog okvira EU-a. Referentni datum je ili 31. siječanj 2003 (za podatke o statusu) ili kalendarska godina 2002. (za kumulativne podatke).

B. Pravni i institucionalni okvir

1. Molimo opišite pravni okvir sektora s obzirom na postojeće i planirano primarno i sekundarno zakonodavstvo.

Područje telekomunikacija u Republici Hrvatskoj uređeno je Zakonom o telekomunikacijama (NN 122/03), Zakonom o razdvajanju Hrvatske pošte i telekomunikacija na Hrvatsku poštu i Hrvatske telekomunikacije (NN 101/98), Zakonom o elektroničkim medijima (NN 122/03) i Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji (NN 25/03).

Zakon o telekomunikacijama, koji je Hrvatski sabor donio 17. srpnja 2003. godine, i koji je stupio na snagu 7. kolovoza 2003. godine, predstavlja novi zakonski okvir, koji je utemeljen na direktivama starog regulatornog okvira Europske unije, te strateškim dokumentima Republike Hrvatske u ovom području, kao što su Strategija "Informacijska i komunikacijska tehnologija – Hrvatska u 21. stoljeću" (NN 109/02), projekt "Hrvatsko telekomunikacijsko tržište" i Nacionalni program Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji – 2003. godina (NN 30/03).

Novi Zakon o telekomunikacijama izrađen je na način da uređuje telekomunikacijsko tržište, i usmjeren je prema korisniku usluga. Štiti interese korisnika telekomunikacijskih usluga, uključujući i korisnike s invaliditetom, te socijalno ugrožene slojeve korisnika, osigurava visoku razinu zaštite korisnika (osobito u postupcima rješavanja sporova), osigurava zaštitu osobnih podataka i privatnosti, optimalnu kakvoću telekomunikacijskih usluga, promiče razvoj slobodnog i otvorenog telekomunikacijskog tržišta, potiče pristup tržištu novih davatelja usluga.

Zakonom o telekomunikacijama uređuje se područje telekomunikacija i radijskih komunikacija, način i uvjeti obavljanja telekomunikacijskih usluga i djelatnosti, prava i obveze davatelja i korisnika telekomunikacijskih usluga, izgradnja, održavanje i uporaba telekomunikacijske infrastrukture i opreme, radijske i telekomunikacijske terminalne opreme, upravljanje radiofrekvencijskim spektrom, adresnim i brojevnim prostorom u Republici Hrvatskoj, elektromagnetsku kompatibilnost, zaštitu podataka, te obavljanje nadzora i kontrole u telekomunikacijama.

Na temelju Zakona o telekomunikacijama potrebno je izraditi i donijeti niz podzakonskih akata, kojima će se pobliže urediti provedba pojedinih pitanja uređenih tim Zakonom, pri čemu će se prioritet u drugoj polovici 2003. godine dati

¹ Kao daljnje smjernice vezane za tražene pokazatelje molimo pogledajte izvješća za zemlje kandidate objavljena na stranici DG INFSO: http://europa.eu.int/information_society/topics/telecoms/international/accession/index_en.htm

Važni su odjelci 4.5. i 6. u izvješćima, a značenje kratica koje se u izvješćima koriste objašnjeno je u 7. odjeljku. Upitnik koji se koristi za sastavljanje izvješća može se na zahtjev dobiti od Komisije.

pravilnicima o telekomunikacijskim uslugama, o koncesijama, dozvolama i prijavama za obavljanje telekomunikacijskih usluga, pristupu mreži i međusobnom povezivanju, te namjeni radiofrekvencijskog spektra.

Svi provedbeni propisi za provedbu novoga Zakona o telekomunikacijama moraju biti doneseni najkasnije u roku od godine dana od dana stupanja na snagu tog Zakona.

2. Molimo opišite postojeći i planirani institucionalni okvir sektora s obzirom na vladina tijela, ulogu Sabora i možebitnu ulogu saborskih odbora, te ulogu predstavničkih organizacija čimbenika iz javnog i privatnog sektora i potrošača.

Prema Zakonu o telekomunikacijama nadležna tijela u sektoru telekomunikacija su sljedeća:

Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske je donio Strategiju razvoja telekomunikacija i informacijske tehnologije, također je donio Zakon o telekomunikacijama (NN 122/03) na temelju kojeg imenuje i razrješava članove Vijeća Agencije. Za područje telekomunikacija nadležna su sljedeća dva saborska odbora:

- Odbor za pomorstvo, promet i veze-matični odbor
- Odbor za informiranje, informatizaciju i medije.

Hrvatskom saboru Hrvatska agencija za telekomunikacije (u daljnjem tekstu: Agencija) je dužna podnijeti godišnje izvješće o svom radu, a na zahtjev Hrvatskog sabora ili Vlade i za razdoblje kraće od godine dana, te o stanju i ostvarivanju načela i ciljeva regulacije telekomunikacijskog tržišta.

Vlada Republike Hrvatske bila je predlagatelj Hrvatskom saboru Strategije razvoja telekomunikacija i informacijske tehnologije, također predlaže Hrvatskom saboru imenovanje i razrješanje članova Vijeća Agencije, daje prethodnu suglasnost na Statut Agencije, Pravilnik o radu Agencije, godišnji financijski plan, završni račun i godišnji program rada i razvoja Agencije, ovlašćuje Ministarstvo pomorstva, prometa i veza (ministarstvo nadležno za telekomunikacije, u daljnjem tekstu: Ministarstvo) za poduzimanje odgovarajućih mjera u slučaju velikih prirodnih nepogoda te prekida u obavljanju osnovnih telekomunikacijskih usluga te donosi uredbu o ograničenjima u uporabi radijskih frekvencija.

Ministarstvo je izradilo prijedlog Strategije razvoja telekomunikacija i informacijske tehnologije (u suradnji s ministarstvom nadležnim za informatičku djelatnost, Uredom za strategiju razvitka i Uredom za internetizaciju Vlade Republike Hrvatske, te Agencijom), donosi podzakonske propise na temelju Zakona o telekomunikacijama, predstavlja Republiku Hrvatsku u međunarodnim telekomunikacijskim organizacijama i institucijama; odgovorno je za provedbu međunarodnih ugovora, sporazuma i konvencija iz područja telekomunikacija, uključujući i satelitske radijske komunikacije, sudjeluje u radu tijela i stručnih skupina tih međunarodnih organizacija i institucija, obavlja inspekcijski nadzor u području telekomunikacija, vodi prekršajni postupak u prvom stupnju za prekršaje propisane Zakonom o telekomunikacijama, te obavlja upravni nadzor nad Agencijom.

Iako se novim Zakonom o telekomunikacijama (NN 122/03) kao nacionalno regulatorno tijelo osniva Agencija, u prijelaznom razdoblju, do njezina osnivanja, poslove regulacije telekomunikacijskog tržišta obavlja prema novom Zakonu postojeće regulatorno tijelo-Vijeće za telekomunikacije.

Agencija je nacionalno regulatorno tijelo za obavljanje regulatornih i drugih poslova u okviru djelokruga i nadležnosti određenih Zakonom o telekomunikacijama (NN 122/03). Agenciju osniva Republika Hrvatska kao samostalnu, neprofitnu i neovisnu pravnu osobu s javnim ovlastima, koja se upisuje u sudski registar. Agencija za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru, kojem podnosi (kao i Vladi Republike Hrvatske) godišnje izvješće o svojem radu te o stanju i ostvarivanju načela i ciljeva regulacije telekomunikacijskog tržišta u Republici Hrvatskoj. U ostvarivanju načela

i ciljeva regulacije, određenih Zakonom o telekomunikacijama, Agencija je dužna surađivati s tijelom nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja i tijelom nadležnim za zaštitu prava potrošača.

Agencija također surađuje s Vijećem za elektroničke medije prema novom Zakonu o telekomunikacijama (NN 122/03), kojem je obvezna dostavljati plan dodjele radijskih frekvencija koje se odnose na frekvencijsko područje radija i televizije, te posebno planira radijske frekvencije za potrebe javne ustanove Hrvatske radiotelevizije.

Do osnivanja Vijeća za elektroničke medije u prijelaznom razdoblju dodjelu koncesija za radio i televiziju obavlja Vijeće za radio i televiziju prema odredbama prijašnjeg Zakona o telekomunikacijama (NN 76/99, 128/99, 68/01 i 109/01). Vijeće za radio i televiziju je imenovano od strane Hrvatskog sabora Republike Hrvatske prema odredbama prijašnjeg Zakona o telekomunikacijama (NN 76/99, 128/99, 68/01 i 109/01).

Vijeće korisnika telekomunikacijskih usluga osnovat će se pri Agenciji kao savjetodavno tijelo koje sudjeluje u rješavanju sporova između davatelja i korisnika javnih telekomunikacijskih usluga.

Vijeće za zaštitu potrošača je obrađeno u Poglavlju 23. Zaštita potrošača Glava A.

Kod izrade i donošenja novog Zakona o telekomunikacijama (NN 122/03) i podzakonskih propisa Ministarstvo surađuje sa udrugama iz područja telekomunikacija:

-«Potrošač», « Udruga za zaštitu potrošača», «Udruga davatelja audiotekst usluga», «Juris Protecta», i drugima.

3. Koje zakonodavne i regulatorne odredbe osiguravaju pošteno trgovanje i zaštitu potrošača u sektoru?

Prema sada važećem Zakonu o pošti, jedini davatelj univerzalnih usluga je Hrvatska pošta d. d.

U Konačnom prijedlogu Zakona o pošti, koji je upućen u saborsku proceduru, radi njegovog donošenja, sadržana su normativna rješenja u području pošte i poštanskog prometa, u svrhu postupne liberalizacije tržišta poštanskih usluga, usklađena sa zahtjevima Europske unije (Direktiva 97/67 Europskog parlamenta i Vijeća, te Direktiva 2002/39 EZ o izmjenama i dopunama Direktive 97/67 EZ), kojima su propisane obveze država članica Europske unije vezane uz poštanski monopol i liberalizaciju tržišta poštanskih usluga.

U navedenom zakonskom prijedlogu definirane su poštanske usluge i uvjeti uz koje će se te usluge obavljati na slobodnom tržištu. Također su definirane i rezervirane poštanske usluge nad kojima će Hrvatska pošta d.d. zadržati monopol, prije svega radi osiguranja određenog, nužnog opsega poštanskih usluga određene kakvoće za sve korisnike na cijelom području Republike Hrvatske.

U skladu s direktivom Europske zajednice, to su usluge prijema, prijenosa i uručjenja poštanskih pošiljaka, bez obzira na sadržaj pošiljke i vrstu usluge, mase do 100 grama, u unutarnjem i međunarodnom dolaznom poštanskom prometu. Pri tomu se navedeno ograničenje vezano za masu primjenjuje uz uvjet da je cijena niža od trostruke cijene za pismovnu pošiljku, prve stope mase (standardizirano pismo), najbrže kategorije.

Rezerviranim poštanskim uslugama, prema predloženom zakonskom prijedlogu, smatraju se i:

- usluge uplata i isplata poštanskih i brzojavnih uputnica u unutarnjem i međunarodnom prometu,
- usluge prijama, prijenosa i uručjenja pošiljaka izravne pošte mase do 100 grama,
- usluge prijama, prijenosa i uručjenja sudskih pismena i pismena po upravnom i prekršajnom postupku,
- uporaba i pražnjenje poštanskih kovčežica javnog operatora.

Na slobodnom tržištu, prema Prijedlogu zakona se obavljaju poštanske usluge, koje nisu rezervirane, a mogu ih obavljati pravne osobe, koje pribave dozvolu ili podnesu prijavu. Na slobodnom tržištu su i univerzalne usluge. To su poštanske usluge koje se moraju obavljati na cijelom području Republike Hrvatske i koje moraju biti pod jednakim uvjetima dostupne svim korisnicima usluga, a Hrvatska pošta d.d. kao pravna osoba u vlasništvu države i javni operator ih ima jedini obvezu obavljati, dok ih druge pravne osobe, mogu obavljati na temelju izdane dozvole. Pravne osobe koje će univerzalne usluge moći obavljati na temelju dozvole nemaju propisanu vlasničku strukturu, već su to trgovačka društva, koja nisu u vlasništvu države.

Napominje se da je mogućnost i način daljnje liberalizacije tržišta poštanskih usluga omogućena, na temelju odluke Vlade Republike Hrvatske.

S obzirom na ustanovljenu obvezu javnog operatora, Hrvatske pošte d.d., da obavlja rezervirane i univerzalne usluge, predloženim zakonom uređuje se pravo na pokrivanje razlike između prihoda i troškova iz državnog proračuna, ali samo one razlike koja se ne može pokriti iz ostvarene dobiti.

Liberalizacija tržišta poštanskih usluga zahtijeva i osnivanje neovisnog regulatora, kako bi se osiguralo funkcioniranje poštanskog prometa i obavljanje poštanskih usluga u skladu sa standardima primijenjenima na razvijenim europskim i svjetskim poštanskim tržištima. Ovim se Zakonom osniva takvo samostalno i neovisno regulatorno tijelo, sa svojstvom pravne osobe – Vijeće za poštanske usluge, koje će izdavati dozvole za obavljanje univerzalnih usluga, te kojem će se podnositi prijave za obavljanje drugih poštanskih usluga koje su na slobodnom tržištu.

Prema predloženom Zakonu kurirske usluge mogu obavljati pravne osobe na temelju podnesene prijave Vijeću za poštanske usluge. To su poštanske usluge s dodanom vrijednosti koje davatelj poštanskih usluga obavlja na temelju posebnog zahtjeva pošiljatelja, a podrazumijevaju preuzimanje pošiljke na adresi pošiljatelja, te izravan prijenos i uručenje na adresi primatelja.

Napominjemo da se predloženim zakonskim prijedlogom ne predviđa privatizacija Hrvatske pošte d.d., ali se predviđa liberalizacija poštanskih usluga, u skladu s dvije navedene direktive Europske unije.

4. Koji su regulatorni instrumenti i postupci kojima se osigurava sigurnost podataka i zaštita privatnosti u sektoru?

Regulatorni instrumenti i postupci kojima se osigurava sigurnost podataka i zaštita privatnosti u sektoru propisani su Zakonom o telekomunikacijama (NN 122/03).

Davatelj javnih telekomunikacijskih usluga mora poduzeti odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere kako bi se zaštitila sigurnost njegovih telekomunikacijskih usluga, a zajedno s operatorom poduzima potrebne mjere radi zaštite sigurnosti telekomunikacijske mreže. Poduzete mjere moraju osigurati razinu sigurnosti koja odgovara postojećoj razini opasnosti za sigurnost mreže, uzimajući u obzir raspoloživa tehnička i tehnološka rješenja i troškove tih mjera. U slučaju posebne opasnosti za sigurnost telekomunikacijske mreže, davatelj javnih telekomunikacijskih usluga mora obavijestiti korisnike svojih usluga o postojanju te opasnosti. Ako je opasnost izvan opsega primjerenih mjera koje mora poduzeti davatelj usluga, davatelj usluga mora obavijestiti korisnike svojih usluga o mogućim mjerama za uklanjanje opasnosti i/ili njezinih posljedica, uključujući i napomenu o mogućim troškovima tih mjera.

U svrhu osiguravanja tajnosti telekomunikacijskih priopćenja u javnoj telekomunikacijskoj mreži i u obavljanju javnih telekomunikacijskih usluga te pripadajućih podataka o telekomunikacijskom prometu, zabranjeno je slušanje, prisluškivanje, pohranjivanje i svaki oblik presretanja ili nadzora nad telekomunikacijskim priopćenjima i pripadajućim

podacima o telekomunikacijskom prometu. Ova zabrana ne primjenjuje se ako postoji privola samog korisnika usluga ili zahtjev utemeljen na posebnom zakonu, te se također ove odredbe ne odnose na zakonski ovlašteno bilježenje komunikacija i pripadajućih podataka o prometu tijekom zakonitih poslovnih operacija u svrhu pružanja dokaza o trgovačkim transakcijama ili drugim poslovnim komunikacijama. Uporaba javnih telekomunikacijskih mreža za pohranu informacija ili za pristup informacijama pohranjenima u telekomunikacijskoj terminalnoj opremi korisnika usluga dopuštena je samo uz uvjet da su ti korisnici usluga dobili jasne i razumljive obavijesti o svrsi obrade, te da imaju mogućnost odbijanja takve obrade od strane kontrolora podataka. Time se ne može spriječiti tehničko pohranjivanje ili pristup isključivo u svrhu obavljanja ili omogućavanja prijenosa telekomunikacijskih priopćenja putem javne telekomunikacijske mreže ili ako je to potrebno za obavljanje javnih telekomunikacijskih usluga na izričit zahtjev korisnika usluga.

Podaci o telekomunikacijskom prometu, koji se odnose na korisnike usluga, a koje su obradili i pohranili operatori i davatelji javnih telekomunikacijskih usluga, moraju se izbrisati ili učiniti neimenovanima, kad više nisu potrebni u svrhu prijenosa telekomunikacijskih priopćenja. Podaci o telekomunikacijskom prometu, koji su potrebni za obračun troškova telekomunikacijskih usluga korisnika usluga i troškova međusobnog povezivanja, mogu se obrađivati samo do zastare potraživanja utvrđene posebnim propisima. U svrhu promidžbe javnih telekomunikacijskih usluga ili usluga s dodanom vrijednosti, davatelj javnih telekomunikacijskih usluga može obrađivati podatke na način i u razdoblju potrebnom za promidžbu i obradu tih usluga, ako je korisnik usluga, na kojeg se odnose ti podaci, dao svoju privolu. Korisnici usluga mogu uskratiti svoju privolu za obradu podataka o telekomunikacijskom prometu ili ga povući u svako doba. Pristup obradi podataka o telekomunikacijskom prometu dopušten je isključivo osobama operatora i davatelja javnih telekomunikacijskih usluga koje rade na poslovima obračuna troškova, upravljanja telekomunikacijskim prometom, obrade pritužbi korisnika usluga, otkrivanja prijevara u telekomunikacijama, promidžbi javnih telekomunikacijskih usluga i usluga s dodanom vrijednosti. Taj pristup mora se ograničiti na najnužnije radnje u vezi s obavljanjem tih poslova. Navedeni podaci o telekomunikacijskom prometu ne primjenjuju se na izvješćivanje Ministarstva nadležnog za telekomunikacije, Agencije i drugih nadležnih državnih tijela, kao i na obvezu prikupljanja podataka o telekomunikacijskom prometu u okviru tajnog nadzora telekomunikacijskih usluga te međumjesnog i međunarodnog telekomunikacijskog prometa, u skladu s posebnim zakonima iz područja nacionalne sigurnosti.

Davatelj javnih telekomunikacijskih usluga koji nudi mogućnost prikaza pozivajućeg broja, mora omogućiti korisniku usluga, koji je uputio poziv, jednostavno i besplatno sprječavanje prikaza njegova broja za svaki pojedinačni poziv, te mora omogućiti pozvanom pretplatniku jednostavno i besplatno sprječavanje prikaza identifikacije linije koja poziva, uz razumno korištenje ove funkcije. Davatelj takve usluge prije nego što je uspostavljen poziv, mora omogućiti pozvanom pretplatniku jednostavan način odbijanja dolaznog poziva u slučaju kada je prepoznavanje pozivajućeg broja spriječeno od strane korisnika ili pretplatnika koji poziva, također mora pozvanom pretplatniku omogućiti jednostavno i besplatno sprječavanje prikaza prepoznavanje broja koji je povezan.

Podaci o lokaciji bez podataka o telekomunikacijskom prometu, koji se odnose na korisnike ili pretplatnike javnih telekomunikacijskih mreža ili javnih telekomunikacijskih usluga, mogu se obrađivati samo u slučaju kad su učinjeni neimenovanima ili na temelju privole korisnika ili pretplatnika, na način i u razdoblju potrebnom za pružanje usluge s dodanom vrijednosti. Davatelj usluge mora obavijestiti korisnike ili pretplatnike, prije pribavljanja njihove privole, o vrsti podataka o lokaciji bez podataka o telekomunikacijskom prometu, koji će se obraditi, te o svrsi i trajanju obrade, kao i tome hoće li se ti podaci dostaviti trećoj strani u svrhu pružanja usluge s dodanom vrijednosti. Korisnicima ili pretplatnicima mora se u svako doba pružiti mogućnost povlačenja njihove privole za obradu podataka o lokaciji bez podataka o telekomunikacijskom prometu. Kad je pribavljena privola korisnika ili pretplatnika za obradu podataka o lokaciji bez podataka o telekomunikacijskom prometu, korisnik ili pretplatnik mora zadržati mogućnost jednostavnog i besplatnog načina privremena odbijanja obrade tih podataka prigodom svakog priključivanja na telekomunikacijsku

mrežu ili svakog prijenosa telekomunikacijskog priopćenja. Obrada podataka o lokaciji bez podataka o telekomunikacijskom prometu dopuštena je isključivo osobama operatora i davatelja javnih telekomunikacijskih usluga, ili treće strane koja pruža usluge s dodanom vrijednosti, i mora se ograničiti na najnužnije radnje u vezi s pružanjem usluga s dodanom vrijednosti.

Operator i davatelj javnih telekomunikacijskih usluga može onemogućiti privremeno sprječavanje prikaza pozivajućeg broja, na zahtjev pretplatnika koji traži da se uđe u trag zlonamjernim ili uznemiravajućim pozivima. U tom slučaju, operator i davatelj javnih telekomunikacijskih usluga pohranit će i učiniti dostupnima podatke koji sadrže identifikaciju pretplatnika koji poziva. Operator i davatelj javnih telekomunikacijskih usluga također može onemogućiti sprječavanje prikaza pozivajućeg broja i privremeno odbijanje ili izostanak privole pretplatnika ili korisnika usluga na obradu podataka o lokaciji za pozivne brojeve prema pisanom zahtjevu nadležnih državnih tijela i hitnih službi. Popis nadležnih državnih tijela i hitnih službi i njihove pozivne brojeve ministarstvo nadležno za telekomunikacije objavljuje u "Narodnim novinama".

Uporaba pozivnih sustava s i bez ljudskog posredovanja, telefaks uređaja ili elektroničke pošte u svrhu izravne promidžbe dopuštena je samo uz prethodno pribavljenu privolu korisnika usluga. Primjena tehničkih sustava za pribavljanje ove privole smatra se izravnom promidžbom i nije dopuštena. Fizička ili pravna osoba trgovac može se koristiti podacima o elektroničkim adresama, dobivenim od svojih potrošača u svrhu prodaje proizvoda i usluga, za izravnu promidžbu samo vlastitih sličnih proizvoda ili usluga, uz uvjet da ti potrošači imaju jasnu mogućnost besplatnog i jednostavnog prigovora na takvu uporabu podataka o elektroničkim adresama prigodom njihova prikupljanja i prigodom primitka svake poruke, u slučaju da potrošač nije unaprijed odbio takvu uporabu podataka. Nije dopušteno, u svrhe izravne promidžbe, slanje elektroničke pošte u kojoj se pogrešno prikazuje ili prikriva identitet pošiljatelja u čije ime se šalje priopćenje, ili bez ispravne elektroničke adrese na koju primatelj može, bez naknade, poslati zahtjev za onemogućavanje takvih priopćenja.

5. Koji mehanizmi za nadzor nad tržištem i za rješavanje sporova postoje u tome pogledu?

Nadzor nad tržištem i rješavanjem sporova na tržištu telekomunikacija provodi Agencija putem odluka i rješenja koja donosi Vijeće Agencije u upravnom postupku. Na sva pitanja u vezi s postupcima pred Agencijom koja nisu uređena Zakonom o telekomunikacijama (NN 122/03) primjenjuju se odredbe Zakona o općem upravnom postupku. (NN 53/91)

Odluke Vijeća Agencije su konačne. Protiv odluka, rješenja i zaključaka Vijeća Agencije nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. Odluka Vijeća Agencije mora se izvršiti u roku od petnaest dana od dana njezine dostave stranci, osim ako odlukom nije određen kakav drugi rok za izvršenje. Ako stranka u propisanom ili određenom roku ne izvrši odluku, Agencija će provesti postupak izvršenja putem druge osobe ili prisilnim putem, osim u slučaju kad je Vijeće Agencije, na zahtjev stranke, donijelo odluku o privremenoj odgodi izvršenja.

U slučaju nepostupanja prema odluci Vijeća Agencije u roku zadanom u odluci, Agencija može izdati prekršajni nalog u skladu s odredbama Zakona o prekršajima (NN 88/02).

Za vođenje prekršajnih postupaka za prekršaje propisane Zakonom o telekomunikacijama (NN122/03) u prvom je stupnju nadležno Ministarstvo.

O žalbi protiv prvostupajnske odluke Ministarstva odlučuje Visoki prekršajni sud.

6. Kojih je mjerodavnih međunarodnih organizacija vaša zemlja članica?

Republika Hrvatska je članica Međunarodne telekomunikacijske unije (ITU), Europske konferencije poštanskih i telekomunikacijskih uprava (CEPT), Europskog instituta za telekomunikacijske norme (ETSI), Međunarodne organizacije za satelitske komunikacije (INTELSAT), Međunarodne organizacije za pokretne satelitske komunikacije (INMARSAT), Europske organizacije za satelitske komunikacije (EUTELSAT), Regionalnog sporazuma o radiotelefonskoj službi (RAINWAT) i drugih organizacija.

C. Politika i regulatorni okviri

1. Molimo opišite politiku koja se odnosi na telekomunikacijski sektor

Temeljni dokument kojim se dugoročno utvrđuju osnovna načela i smjernice razvoja telekomunikacija i informacijske tehnologije, te određuju nacionalni prioriteti u planiranju telekomunikacijske i informatičke djelatnosti je Strategija razvoja telekomunikacija i informacijske tehnologije Republike Hrvatske. Strategiju razvoja telekomunikacija i informacijske tehnologije Republike Hrvatske izrađuje ministarstvo nadležno za telekomunikacije u suradnji s ministarstvom nadležnim za informatičku djelatnost, Uredom za strategiju razvitka i Uredom za internetizaciju Vlade Republike Hrvatske i Agencijom, a donosi je Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske za razdoblje od četiri godine.

Na temelju strategije "Informacijska i komunikacijska tehnologija" (NN 109/02), te projekta "Hrvatsko telekomunikacijsko tržište" utvrđeni su opći ciljevi razvoja telekomunikacija u Republici Hrvatskoj:

- stvaranje pravnog okvira za potpuniju prilagodbu, te aktivno sudjelovanje u novom informacijskom društvu u skladu s odrednicama iz "Zelene knjige o konvergenciji sektora telekomunikacija, medija i informacijske tehnologije";
- aktivno sudjelovanje u razvoju informacijske i komunikacijske tehnologije (ICT);
- stvaranje uvjeta za liberalizaciju tržišta informacijskih i komunikacijskih usluga i opreme (uz odgovarajuću prilagodbu i usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije);
- stvaranje uvjeta za potpuniju usklađenost s propisima i normama suvremenih europskih elektroničkih komunikacijskih, kao što su Transeuropska mreža za elektroničku razmjenu podataka između administracija (IDA), Elektronički sustav razmjene informacija o namjeni frekvencija (EFIS), Telekomunikacijsko-informacijski prometni sustav (RTTT) i dr.

2. Koji je rok za usklađivanje zakonodavstva s *acquis communautaire*-om?

Donošenjem Zakona o telekomunikacijama (NN 122/03) Vlada Republike Hrvatske ocijenila je da stupanj usklađivanja sa *acquis communautaire*-om, polazeći od razine održivosti hrvatskog gospodarstva u trenutku donošenja ovog Zakona, te novih rješenja koja se njime usvajaju, realan i maksimalan.

Također, u trendu razvoja telekomunikacijskog sektora u Europskoj uniji kao i novog regulatornog paketa Vlada Republike Hrvatske će u razdoblju od najviše 6 godina nastojati dovršiti proces usklađivanja zakonodavstva iz područja telekomunikacija s propisima Europske unije i na taj način potpuno se uskladiti.

3. Koja je politika i kakav je plan liberalizacije i privatizacije u sektoru?

Plan liberalizacije telekomunikacijskog tržišta Republike Hrvatske sastoji se od tri faze:

- Faza I :

Protokol o pristupanju Republike Hrvatske Marakeškom ugovoru o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (NN 13/00), ratificiran je u Hrvatskom saboru 2000. godine, a stupio je na snagu 11. studenog 2000. godine.

■ Faza II:

Prema članku 98. stavka 4. prijašnjeg Zakona o telekomunikacijama (NN 76/99, 128/99, 68/01 i 109/01), HT-Hrvatske telekomunikacije d. d. imale su do 31. prosinca 2002. sljedeća isključiva prava:

- pravo biti operator nepokretne javne telekomunikacijske mreže,
- pravo pružati javne govorne usluge putem nepokretne mreže,
- pravo pružati međunarodne telekomunikacijske usluge.

Istekom ovih prava od 1. siječnja 2003. godine otvoreno je telekomunikacijsko tržište za nove operatore i davatelje usluga u nepokretnoj mreži.

■ Faza III:

Od početka 2005. godine HT-Hrvatske telekomunikacije d.d. obvezne su pružiti pristup svojoj izdvojenoj lokalnoj petlji, kao i usluge prenosivosti broja i predodabira operatora.

Sektor telekomunikacija je u potpunosti privatiziran, a novim Zakonom o telekomunikacijama (NN 122/03) nisu predviđena nikakva ograničenja na udio stranog vlasništva u telekomunikacijskom sektoru, kao ni bilo kakva ograničenja na ulazak novih ulagača (domaćih ili stranih) na telekomunikacijsko tržište.

4. U kojoj je fazi liberalizacija sektora u ovome trenutku? Molimo vas, navedite podatke o:

a) infrastrukturi, uključujući "alternativnu" infrastrukturu

Liberalizacija sektora telekomunikacija Republike Hrvatske u području infrastrukture za iznajmljene vodove je trenutno u drugoj fazi, te je telekomunikacijsko tržište od 1. siječnja 2003. godine otvoreno za nove operatore u nepokretnoj telekomunikacijskoj mreži.

Temeljna optička infrastruktura (engl. backbone) Republike Hrvatske je u vlasništvu nacionalnog telekomunikacijskog operatora HT-Hrvatske telekomunikacije d.d, te uključuje više od 14000 km podzemnih kabela položenih u plastične cijevi sa sveukupnim prosječnim instaliranim kapacitetom cca. 300 000 km optičkih niti. Temeljna optička infrastruktura je dobro izgrađena na cijelom teritoriju Republike Hrvatske.

Za «alternativnu» infrastrukturu trenutno je u fazi pokretanje projekta korištenja optičke infrastrukture uz ceste, željeznice, elektroprivredu, koja je u vlasništvu više tvrtki (Hrvatske autoceste, HEP-Hrvatska elektroprivreda, JANAF, HŽ-Hrvatske željeznice).

b) uporabi kabelske televizije za telekomunikacije

Do kolovoza 2003. godine dodijeljeno je 25 koncesija za kabelsku televiziju, od čega dva koncesionara posjeduju koncesiju na državnoj razini. Sektor kabelske televizije je u potpunosti liberaliziran. Davatelji usluga kabelske distribucije mogu na temelju dobivene dozvole od Agencije pružati i druge telekomunikacijske usluge (internet, telefonija, i dr.).

c) rezerviranim uslugama, liberaliziranim uslugama

Nema rezerviranih usluga.

Liberalizacija sektora telekomunikacija Republike Hrvatske na području usluga je trenutno u drugoj fazi, te je telekomunikacijsko tržište od 1. siječnja 2003. godine otvoreno za nove davatelje usluga u nepokretnoj telekomunikacijskoj mreži.

HT-Hrvatske telekomunikacije d.d obvezne su najkasnije do 1.siječnja 2005. godine omogućiti drugim operatorima i davateljima usluga pristup svojoj izdvojenoj lokalnoj petlji. Do istog roka obvezne su drugim operatorima i davateljima usluga pružiti usluge prenosivosti broja i predodabira operatora. HT-Hrvatske telekomunikacije d.d obvezne su najkasnije do 1. listopada 2003. godine započeti s odgovarajućim nužnim tehničkim pripremama u svrhu izvršenja navedenih obveza, te najkasnije do 1. siječnja 2004. godine dostaviti Agenciji sve podatke u vezi s izvršenjem tih tehničkih priprema.

Sve ostale usluge su u potpunosti liberalizirane.

5. Kakva je situacija i politika koja se odnosi na obveze univerzalne usluge?

Osnovne (univerzalne) telekomunikacijske usluge uređene su Zakonom o telekomunikacijama (NN 122/03). Utvrđen je najmanji opseg obveza pružanja osnovne telekomunikacijske usluge, pri čemu se vodilo računa o liberalizaciji tržišta i djelotvornosti tržišnog natjecanja.

Osnovne telekomunikacijske usluge obuhvaćaju:

- pristup javnoj govornoj usluzi putem priključka na fiksnu lokaciju, što omogućuje krajnjem korisniku slanje i primanje mjesnih, međumjesnih (nacionalnih) i međunarodnih telefonskih poziva, komunikaciju putem telefaksa i telekomunikacijski prijenos podataka, uz brzine prijenosa podataka koje omogućuju djelotvoran pristup Internetu, uzimajući u obzir raširene tehnologije kojima se koristi većina pretplatnika, kao i tehnološku ostvarivost,
- pristup krajnjih korisnika najmanje jednom sveobuhvatnom popisu pretplatnika javne govorne usluge, u obliku koji je odobrilo Vijeće Agencije, a koji može biti tiskani i/ili elektronički, te se mora redovito, a najmanje jedanput godišnje obnavljati, pri čemu se pretplatnicima mora osigurati pravo na privatnost u vezi s uporabom njihovih osobnih podataka,
- pristup krajnjih korisnika službi davanja obavijesti, uključujući i korisnike javnih telefonskih govornica,
- postavljanje javnih telefonskih govornica na javnim i u svako doba dostupnim mjestima, u skladu s razumnim potrebama krajnjih korisnika, u pogledu pokrivenosti područja, broja telefonskih govornica, njihove dostupnosti korisnicima s invaliditetom i kakvoće usluge,
- besplatno pozivanje telefonskih brojeva za hitne službe, kao i jedinstvenog europskog broja za hitne službe, s bilo kojeg telefonskog uređaja, uključujući i sve javne telefonske govornice.

Zakon o telekomunikacijama (NN 122/03) dopušta mogućnost da se koncept osnovnih (univerzalnih) telekomunikacijskih usluga može razvijati s ciljem održavanja tehnološkog napretka, razvoja tržišta i promjena u korisničkoj potražnji. Uvođenjem obveze pružanja osnovnih telekomunikacijskih usluga Republika Hrvatska osigurava dostupnost tih usluga svim krajnjim korisnicima na njihov zahtjev, a u slučaju da postoji opravdana sumnja da se neće provoditi na određenom dijelu tržišta ili nisu propisno i na odgovarajući način pružene, propisano je da regulatorno tijelo mora obvezati najmanje jednog operatora na obavljanje osnovnih telekomunikacijskih usluga, pri čemu se vodi računa o nenarušavanju tržišnog natjecanja.

6. Molimo vas opišite nadležnost, strukturu i stupanj neovisnosti regulatornoga tijela za telekomunikacije.

Donošenjem novog Zakona o telekomunikacijama (NN 122/03) koji je stupio na snagu 7. kolovoza 2003. godine, predviđeno je osnivanje novog nacionalnog regulatornog tijela-Hrvatske agencije za telekomunikacije (u daljnjem tekstu: Agencija). Ovim je Zakonom predviđeno da se Agencija osnuje u roku od najviše 60 dana od dana njegova

stupanja na snagu. Do osnivanja Agencije poslove regulacije telekomunikacijskog tržišta obavljat će postojeće regulatorno tijelo (Vijeće za telekomunikacije).

Zakonom o telekomunikacijama (NN 122/03) ustrojstvo i djelokrug Agencije je predviđen na sljedeći način:

- Agencija je samostalna, neprofitna i neovisna pravna osoba s javnim ovlastima. Za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru.
- Agencijom upravlja peteročlano Vijeće Agencije koje imenuje Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske na razdoblje od 5 godina, s tim da se za početni sastav Vijeća Agencije tri člana imenuju na vrijeme od pet godina, a dva člana na vrijeme od tri godine.
- Agencija ima stručnu službu koja obavlja stručne, administrativne i tehničke poslove za potrebe Agencije. Stručnom službom Agencije rukovodi upravitelj Agencije koji za svoj rad odgovara Vijeću Agencije.

U nadležnosti Agencije su sljedeći poslovi:

- donošenje odluka o davanju i oduzimanju koncesija i dozvola u skladu s odredbama Zakona o telekomunikacijama i propisa donesenih na temelju tog Zakona,
- nadzor i regulacija cijena i kakvoće telekomunikacijskih usluga u skladu s odredbama Zakona o telekomunikacijama,
- rješavanje sporova između operatora, te između operatora i davatelja usluga, u skladu s odredbama Zakona o telekomunikacijama i propisa donesenih na temelju tog Zakona,
- rješavanje sporova između davatelja usluga i korisnika usluga, uz posredovanje Vijeća korisnika telekomunikacijskih usluga, u skladu s odredbama Zakona o telekomunikacijama i propisa donesenih na temelju tog Zakona,
- donošenje odluka i rješenja u vezi s obavljanjem drugih regulatornih poslova koji su u nadležnosti Agencije u skladu s odredbama Zakona o telekomunikacijama,
- upravljanje adresnim i brojevnim prostorom u telekomunikacijama i izrada pripadajućih planova,
- upravljanje radiofrekvencijskim spektrom, izrada Tablice namjene radiofrekvencijskog spektra i planova dodjele radijskih frekvencija,
- provedba postupka usklađivanja radijskih frekvencija na domaćoj i međunarodnoj razini, te dodjela radijskih frekvencija,
- -kontrola radiofrekvencijskog spektra i poduzimanje mjera zaštite od štetnih smetnji,
- -sklapanje ugovora o koncesiji za frekvenciju za obavljanje telekomunikacijskih usluga prema Zakonu o telekomunikacijama, te ugovora o koncesiji za frekvenciju za obavljanje radiodifuzijskih usluga u skladu s odredbama posebnog zakona kojim je uređeno područje elektroničkih medija,
- predlaganje nacрта podzakonskih propisa koje donosi ministar nadležan za telekomunikacije na temelju odredaba Zakona o telekomunikacijama,
- davanje stručnih mišljenja o pojedinim pitanjima iz područja telekomunikacija i provedbe Zakona o telekomunikacijama i propisa donesenih na temelju tog Zakona, na zahtjev zainteresiranih osoba,
- priređivanje stručnih skupova, javnih savjetovanja, te ispitivanja tržišta i javnog mnijenja u vezi s pojedinim pitanjima iz područja telekomunikacija,
- obavljanje poslova međunarodne suradnje s međunarodnim telekomunikacijskim organizacijama i institucijama, te sudjelovanje u radu njihovih stručnih tijela i radnih skupina, uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva,

- suradnja s inozemnim regulatornim tijelima u telekomunikacijama,
- obavljanje drugih poslova utvrđenih Zakonom o telekomunikacijama i Statutom Agencije.

7. Kako se provodi dodjela frekvencija i brojeva/kodova? Molimo vas, naznačite, ukoliko je relevantno, uključenost CEPT-a i ITU-a.

Agencija upravlja radiofrekvencijskim spektrom i planira uporabu geostacionarne i drugih satelitskih orbita u skladu sa Statutom, Konvencijom i Radijskim propisima ITU-a (*ITU Radio Regulations*), te odredbama Zakona o telekomunikacijama (NN 122/03) i propisa donesenih na temelju tog Zakona.

Namjena radiofrekvencijskih područja za pojedine radiokomunikacijske službe, te uvjeti dodjele i uporabe radijskih frekvencija temelji se na Tablici namjene radiofrekvencijskog spektra, koja je sastavni dio Pravilnika o namjeni radiofrekvencijskog spektra.

Tablica namjene radiofrekvencijskog spektra se izrađuje u skladu s Radijskim propisima ITU-a, ECA-om (Europskom zajedničkom tablicom namjene), te na temelju hrvatskih iskustava i potreba.

Agencija donosi planove dodjele radijskih frekvencija u skladu s Pravilnikom o namjeni radiofrekvencijskog spektra, usklađuje njihovu uporabu na domaćoj i međunarodnoj razini, te svakih šest mjeseci objavljuje na prikladan način obnovljeni pregled uporabe radijskih frekvencija prema područnom ustrojstvu Republike Hrvatske.

Planovima dodjele radijskih frekvencija detaljno se uređuje namjena, uvjeti dodjele i uporabe radijskih frekvencija u okviru pojedinih radiokomunikacijskih službi određenih Pravilnikom o namjeni radiofrekvencijskog spektra.

Plan dodjele radijskih frekvencija, koji se odnosi na frekvencijsko područje radija i televizije, Agencija je obvezna svakih šest mjeseci dostavljati Vijeću za elektroničke medije.

Ministarstvo je nadležno za provedbu odredaba međunarodnih ugovora, sporazuma i operativnih sporazuma s međunarodnim organizacijama nadležnim za satelitske radijske komunikacije (INTELSAT, INMARSAT, EUTELSAT i dr.). Poslove međunarodnog usklađivanja uporabe radijskih frekvencija za potrebe satelitskih radijskih komunikacija obavlja Agencija.

Upravljanje adresnim i brojevnim prostorom u Republici Hrvatskoj temelji se na međunarodnim propisima i sporazumima kojih je Republika Hrvatska potpisnica, kao i na većini usvojenih odluka i preporuka CEPT-ove radne skupine PT3, te relevantnim ITU-T preporukama.

Agencija je nadležna za upravljanje adresnim i brojevnim prostorom, te izrađuje i objavljuje Plan adresiranja i Plan numeriranja.

Ministarstvo daje prethodnu suglasnost na navedene Planove i njihove izmjene, te propisuje detaljnije uvjete za dodjelu i oduzimanje adresa i brojeva, kao i za plaćanje naknade za uporabu adresa i brojeva.

D. Opis sektora

1. U kojoj su mjeri odvojene regulatorne od operativnih nadležnosti (uključujući kontrolu nad vlasništvom)?

Regulatorne i operativne nadležnosti u potpunosti su odvojene.

Ministarstvo izrađuje svu potrebnu zakonsku regulativu (nacrte prijedloga zakona i podzakonske akte), a operativnu nadležnost u regulaciji telekomunikacijskog tržišta ima Agencija.

Agencija je samostalna, neprofitna i neovisna pravna osoba s javnim ovlastima, a za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru. Poslovi i nadležnosti Agencije utvrđeni su Zakonom o telekomunikacijama (NN 122/03).

2. Koliko ima operatora i koliko vrsti ovlaštenja? Molimo vas navedite podatke o sljedećim pod-sektorima:

a) javnoj govornoj telefoniji (PSTN, alternativne infrastrukture, npr. komunalije)

Nositelj koncesije za telekomunikacijske usluge u nepokretnoj mreži u Republici Hrvatskoj je HT – Hrvatske telekomunikacije d.d.

b) javnim zemaljskim pokretnim komunikacijama (analogne i digitalne ne-GSM, GSM, DCS 1800, "paging")

Koncesije za obavljanje pokretnih telekomunikacijskih usluga u Republici Hrvatskoj imaju:

- HT mobilne komunikacije d.o.o. (HT mobile) koje obuhvaćaju dvije mreže pokretne telefonije:
 1. analognu pokretnu mrežu NMT 450i (brand HT mobitel),
 2. digitalnu pokretnu GSM 900 mrežu.
- VIPnet d.o.o. - ima koncesiju za digitalnu pokretnu GSM 900 mrežu.

Očekuje se skoro raspisivanje natječaja za koncesije za DCS 1800 i za UMTS.

c) privatnim zemaljskim pokretnim telekomunikacijama (npr. usluge taksiranja, prijevoza i hitne službe)

Postoje dvije PMR trunking mreže i nekoliko manjih TETRA mreža (Hrvatska elektroprivreda, policija, hitna medicinska pomoć).

d) satelitskoj komunikaciji

Odašiljači i veze d.o.o. imaju dvije BSS zemaljske postaje za vezu sa EBU-om i za emitiranje hrvatskog programa preko satelita HB-3 i HB-5.

Postoji više VSAT mreža.

Postoji nekoliko INMARSAT pomorskih i kopnenih pokretnih terminala.

e) komunikaciji podataka

Hrvatske telekomunikacije d.d. (VPN data) nude korisnicima privatne mreže za prijenos podataka temeljene na MPLS (Multiprotocol Label Switching) tehnologiji, koja objedinjuje najbolje značajke klasičnih privatnih mreža (privatnost i kvaliteta usluga), te IP protokola (fleksibilnost i stabilnost).

Hrvatska elektroprivreda, Hrvatske željeznice, te Hrvatske vode imaju mreže za prijenos podataka.

f) kabelskoj televiziji

Do kolovoza 2003. godine dodijeljeno je 25 koncesija za kabelsku televiziju, od čega dva koncesionara posjeduju koncesiju na državnoj razini. a 23 na lokalnoj razini.

3. Navedite proizvođače i proizvođačke aktivnosti za mrežnu opremu i terminale u vašoj zemlji.

Ericsson Nikola Tesla d.d. – razvoj, istraživanje i dizajn cjelovitih komunikacijskih rješenja, te usluga u području višeslužnih i pokretnih mreža najnovije generacije, uključujući i pokretni Internet

Siemens d.d. – inteligentna informacijska i telekomunikacijska rješenja (pokretni telefoni, bežični telefoni, računala, implementacija IT rješenja)

Elka d.d., Eurocable Group d.o.o., Volex d.o.o. – proizvodnja kabela, uključujući i optičke kabele

RIZ-Odašiljači d.d.- proizvodnja radio i TV odašiljača, antena, proizvodnja instalacijske opreme za mreže

4. Koji je/su glavni operator(i) javnih telekomunikacija? Molimo vas, navedite podatke o:

a) vlasništvu i kontroli operatora

HT-Hrvatske telekomunikacije d.d. su davatelj telekomunikacijskih usluga u Hrvatskoj, a ujedno i jedini koji u Hrvatskoj pružaju sve telekomunikacijske usluge – usluge nepokretne telefonije, pokretne telefonije, prijenosa podataka, interneta i međunarodnih komunikacija.

HT-Hrvatske telekomunikacije d.d. su u 51%-om vlasništvu Deutsche Telekom AG-a i 49%-om vlasništvu Republike Hrvatske

Nadzor nad poslovanjem HT-Hrvatskih telekomunikacija d.d. obavlja njihov nadzorni odbor sastavljen od predstavnika vlasnika, a kontrolu cijelog telekomunikacijskog tržišta Agencija prema novom Zakonu o telekomunikacijama (NN 122/03).

b) vrsti ovlaštenja

Odlukom Vlade RH od 16. rujna 1999. g., HT-u je dodijeljena koncesija za obavljanje:

1. javnih govornih usluga u nepokretnoj mreži
2. tržišnih telekomunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži

U vezi s dodijeljenom koncesijom, 22. rujna 1999. Vlada RH i HT sklopili su Ugovor o koncesiji, koji je dva puta mijenjan, i to 30. srpnja 2001. g. (I. Izmjene Ugovora o koncesiji) i 17. listopada 2001. g. (II. Izmjene i dopune ugovora o koncesiji).

Do 1. siječnja 2003.g. HT je obavljao i telekomunikacijske djelatnosti u pokretnim komunikacijama, i to temeljem Odluke Vlade RH od 16. rujna 1999., kojom su HT-u dodijeljene koncesije za:

1. izgradnju i uporabu javnih telekomunikacija u globalnom sustavu pokretne mreže GSM na državnoj razini;
2. izgradnju i uporabu javnih telekomunikacija u NMT sustavu na državnoj razini.

i temeljem ugovora o koncesiji sklopljenih između Vlade RH i HT-a:

Ugovor o koncesiji za telekomunikacijske usluge s uporabom radio frekvencijskog spektra u sustavu globalne pokretne mreže – GSM, od 22. rujna 1999.

Ugovor o koncesiji za telekomunikacijske s uporabom radio frekvencijskog spektra – NMT sustav

Gore navedene koncesije za pružanje usluga u pokretnim komunikacijama, zajedno s ukupnim poslovanjem HT-a u pokretnim komunikacijama, HT je uz suglasnost Vlade RH i Regulatora prenio na društvo-kćer u 100% vlasništvu HT-a (HT mobilne komunikacije d.o.o.), s pravnim i ekonomskim učinkom prijenosa na dan 1. siječnja 2003. g.

c) glavnim društvima kćeri

HT ima društvo kćer HT mobilne komunikacije d.o.o., ul. Grada Vukovara 23., Zagreb

društvo je u 100 % vlasništvu HT-a i obavlja telekomunikacijske djelatnosti u pokretnim komunikacijama.

d) prihodu/ neto dohotku

Ukupni prihodi po osnovi djelatnosti u 2002. godini iznosili su 7.479 milijardi kuna.

Podatci o neto dohotku nisu poznati.

e) broju zaposlenih

HT-Hrvatske telekomunikacije d.d imao je na kraju 2002. godine 11.120 zaposlenih.

f) broju glavnih linija

Na kraju 2002. god. ukupan broj korisnika nepokretne mreže dosegao je 1.825.157.

5. Koji su strateški telekomunikacijski saveznici u vašoj zemlji? Molimo vas, navedite podatke o partnerima, dioničarima, područjima aktivnosti i odobrenjima od strane tijela tržišnog natjecanja.

Glavni strateški partner HT-Hrvatskih telekomunikacija d.d. je Deutsche Telekom AG s udjelom od 51%, dok je preostalih 49% u vlasništvu Republike Hrvatske.

Vlasnik i glavni strateški partner VIPnet d.o.o. je Mobilkom Austria (99 %) i Večernji list (1 %), i VIPnet ima poslovni ugovor s Vodaphonom.

6. Kakvu vrsta računovodstvenog sustava koriste glavni mrežni operatori? Je li taj sustav obavezan za njihovo prikazivanje troškova? Kako je uređen sustav cijena na malo? Kako je uređen sustav cijena na veliko (npr. za međusobno povezivanje) ?

Glavni mrežni operator HT-Hrvatske telekomunikacije d.d. i davatelj javne govorne usluge ima *historic* model formiranja cijena (formiranje cijene prema nabavnoj vrijednosti).

Do sada taj sustav nije bio obavezan za njihovo prikazivanje troškova.

Sustav cijena na malo (cijene usluga krajnjih korisnika) je uređen na slijedeći način:

Za cijene usluga, koje obavlja davatelj usluga za kojeg je Vijeće Agencije utvrdilo da ima znatniju tržišnu snagu na tržištu javne govorne usluge u nepokretnoj mreži i na tržištu iznajmljenih telekomunikacijskih vodova, potrebno je pribaviti prethodnu suglasnost Vijeća Agencije. Cijene usluga moraju biti utemeljene na načelima transparentnosti i troškovne usmjerenosti. Vijeće Agencije obvezno je dati suglasnost na cijene usluga u roku od 15 dana od dana primitka zahtjeva za davanje suglasnosti.

Vijeće Agencije može u slučaju nedostatka djelotvornog tržišnog natjecanja unutar tržišta, u slučaju kad operator ili davatelj usluga sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu javne govorne usluge u nepokretnoj mreži i na tržištu iznajmljenih telekomunikacijskih vodova, određuje previsoke cijene ili određuje cijene na način koji sprječava tržišno natjecanje, donijeti rješenje o izmjeni cijena usluga.

Agencija mora osigurati da sustavi praćenja troškova, koje koriste operatori i davatelji usluga sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu javnih govornih usluga u nepokretnoj mreži, i na tržištu iznajmljenih telekomunikacijskih vodova, budu prikladni za primjenu načela transparentnosti i troškovne usmjerenosti u određivanju cijena telekomunikacijskih usluga. Način praćenja troškova određuje se rješenjem Vijeća Agencije.

Cijene usluga međusobnog povezivanja (sustav cijena na veliko) su uređene na slijedeći način:

Cijene za međusobno povezivanje operatora sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu javnih govornih usluga u nepokretnoj mreži, na tržištu usluga iznajmljenih telekomunikacijskih vodova, te operatora pokretne telekomunikacijske mreže koji su proglašeni operatorima sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu međusobnog

povezivanja, moraju biti u skladu s načelima transparentnosti i troškovne usmjerenosti, te se moraju temeljiti na stvarnim troškovima usluge koja se pruža, uključujući i razumnu stopu povrata na ulaganja.

Vijeće Agencije može zatražiti od operatora za međusobno povezivanje detaljno obrazloženje za cijene međusobnog povezivanja, te u skladu s tim obrazloženjem može rješenjem naložiti promjenu cijena međusobnog povezivanja, ako te cijene nisu utvrđene u skladu sa Zakonom o telekomunikacijama (NN 122/03) i propisima donesenim na temelju njega.

U Pravilniku o pristupu mreži i međusobnom povezivanju detaljnije su razrađene cijene međusobnog povezivanja, cjenovne strukture i cjenovni elementi.

Vijeće Agencije mora osigurati da sustavi praćenja troškova, koje koriste operatori za međusobno povezivanje sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu javne govorne usluge, sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu usluge iznajmljenih vodova, te operatori pokretne mreže koji su proglašeni operatorima sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu međusobnog povezivanja, budu prikladni za primjenu zahtjeva troškovne usmjerenosti, te da su dokumentirani do dovoljne razine detalja (glavne kategorije pod kojima su troškovi grupirani, te koja su pravila primijenjena za raspodjelu troškova međusobnog povezivanja). Usklađenost sa sustavom praćenja troškova mora provjeriti Vijeće Agencije, te rezultate takve provjere objaviti jedanput godišnje.

Vijeće Agencije će odrediti razdoblje u kojem se operatori za međusobno povezivanje sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu javne govorne usluge, sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu usluge iznajmljenih vodova, te operatori pokretne mreže koji su proglašeni operatorima sa znatnijom tržišnom snagom na tržištu međusobnog povezivanja moraju uskladiti s gore navedenim odredbama, a koje ne može biti duže od godinu dana od dana kada Vijeće Agencije donese odluku o formi izvješća na temelju kojeg vrši provjeru troškovne orijentacije cijene međusobnog povezivanja sukladno navedenim odredbama.

II. POŠTANSKE USLUGE

A. Opći pravni okvir

1. U kojoj mjeri je vaš pravni okvir koji se odnosi na područje poštanskih usluga usklađen s odgovarajućim *acquisom* (Direktiva 97/67/EZ izmijenjena i dopunjena Direktivom 2002/39/EZ)? Molimo dostavite pojedinosti o režimu izdavanja dozvola; pružanju univerzalne usluge; rezerviranog područja; zahtjevima za načela tarifa; transparentnost i odvajanje računa za davatelje usluga; standardi za nadzor kvalitete poštanskih usluga.

Zakon o pošti (NN 53/94) je u ovom trenutku neusklađen sa *acquisom*, ali je u tijeku donošenje novog Zakona koji će u potpunosti biti usklađen s *acquisom*, te uređivati poštanske usluge na način naveden u sljedećim odgovorima.

2. Imate li ikakve planove o izmjenama postojećeg zakonodavstva? Molimo da navedete pojedinosti i raspored aktivnosti.

Vlada Republike Hrvatske je prijedlog novog Zakona o pošti usvojila 17. srpnja 2003. godine, te uputila u dalji postupak u Hrvatski sabor, gdje se uskoro očekuje njegovo donošenje.

B. Režim izdavanja dozvola i ovlaštenja

1. Kako se režim izdavanja dozvola primjenjuje u vašoj zemlji, naročito za davanje, nadzor i oduzimanje općih ovlaštenja i dozvola?

U ovom trenutku ne postoji režim izdavanja dozvola i ovlaštenja, iako je predviđen u novom prijedlogu Zakona o pošti na sljedeći način:

Pravna osoba koja želi obavljati univerzalne poštanske usluge, obvezna je unaprijed pribaviti dozvolu za obavljanje poštanskih usluga (u daljnjem tekstu: dozvola).

Dozvolu izdaje Vijeće za poštanske usluge (u daljnjem tekstu: Vijeće) na pisani zahtjev pravne osobe koji mora sadržavati podatke o pravnoj osobi, popis poštanskih usluga koje će obavljati, područje na kojemu će usluge obavljati, kao i priloženi dokaz o registraciji tvrtke, raspolaganju poštanskim objektima i opremom za obavljanje poštanskih usluga, raspolaganju financijskim sredstvima potrebnim za obavljanje poštanskih usluga, zapošljavanju potrebnog broja radnika ili od javnog bilježnika ovjerenu izjavu da će taj uvjet ispuniti u roku od 60 dana od dana izdavanja dozvole

Vijeće je obvezno očitovati se o zahtjevu za izdavanje dozvole u roku od 60 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Prije izdavanja dozvole Vijeće obavlja tehnički pregled kojim se utvrđuje jesu li ispunjeni svi propisani uvjeti za izdavanje dozvole. Vijeće je obvezno tehnički pregled obaviti u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva. Ako se tehničkim pregledom utvrdi da nisu ispunjeni uvjeti za izdavanje dozvole, Vijeće će donijeti rješenje kojim će odrediti rok za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti i nedostataka. Ako podnositelj zahtjeva u određenom roku ne otkloni utvrđene nepravilnosti i nedostatke, Vijeće će rješenjem odbiti zahtjev za izdavanje dozvole.

Vijeće će donijeti rješenje o oduzimanju dozvole:

- ako je dozvola izdana na temelju netočnih podataka važnih za donošenje odluke o njenom izdavanju,
- ako davatelj poštanskih usluga ne donese opće uvjete za obavljanje poštanskih usluga u roku navedenom u dozvoli ili ne započne obavljati usluge u roku od godinu dana od dana izdavanja dozvole,
- ako davatelj poštanskih usluga ne osigura propisane uvjete za obavljanje poštanskih usluga vezane za objekte, financijska sredstva i broj zaposlenih radnika,
- ako davatelj poštanskih usluga obavlja poštanske usluge za koje nema dozvolu ili se ne pridržava obveza navedenih u dozvoli,
- ako davatelj poštanskih usluga ne postupi po rješenju državnog inspektora,
- ako davatelj poštanskih usluga nije ni nakon opomene Vijeća platio godišnju naknadu.

Prije donošenja rješenja o oduzimanju dozvole Vijeće je obvezno o tome obavijestiti davatelja poštanskih usluga, te mu odrediti rok za otklanjanje nedostataka koji su razlog za oduzimanje dozvole. Ako davatelj poštanskih usluga ne otkloni nedostatke u roku, Vijeće će donijeti rješenje o oduzimanju dozvole.

Pravna osoba koja obavlja ili želi obavljati poštanske usluge koje nisu obuhvaćene univerzalnim uslugama, obvezna je dostaviti Vijeću pisanu prijavu za obavljanje poštanskih usluga (u daljnjem tekstu: prijava). Prijava mora sadržavati podatke o pravnoj osobi, popis poštanskih usluga koje će obavljati i područje na kojemu će usluge obavljati.

Pravna osoba obvezna je obavijestiti Vijeće o svim nastalim promjenama odmah, a najkasnije u roku od 30 dana od dana njihovog nastanka.

C. Rezervirano područje

1. Pružaju li se rezervirane usluge kao *de facto* monopol ili su definirane u sklopu zakonodavstva koje pokriva poštanske usluge?

U ovom trenutku poštanske usluge su uređene postojećim Zakonom o pošti (NN 53/94). Javni operator (HP-Hrvatska pošta d.d.) ima monopol na sve poštanske usluge, osim prijenosa paketa i tiskanica kada ih otpremaju nakladnici, što neće biti slučaj kada novi Zakon o pošti stupi na snagu.

2. Kako su u drugom gore navedenom slučaju odgovarajući zahtjevi definirani u nacionalnom zakonodavstvu?

Novim Zakonom o pošti odgovarajući zahtjevi biti će definirani na slijedeći način:

Pod rezerviranim poštanskim uslugama podrazumijevaju se (bez obzira na sadržaj pošiljke i vrstu usluge): prijam, prijenos i uručenje poštanskih pošiljaka mase do 100 grama, u unutrašnjem i međunarodnom dolaznom prometu.

Navedene poštanske usluge ne smatraju se rezerviranim poštanskim uslugama ako je cijena jednaka ili viša od trostruke cijene prve stope mase najbrže kategorije.

D. Davatelj univerzalne usluge (USP)

1. Kako su u vašoj zemlji definirane obveze davatelja univerzalne usluge? Kada je usvojen odgovarajući pravni okvir i u kojem obliku?

Zakon o pošti je usvojen 29. lipnja 1994., te će uskoro biti zamijenjen novim Zakonom o pošti koji će okvirno definirati obvezu davatelja univerzalne usluge na slijedeći način:

HP-Hrvatska pošta d.d. (u daljnjem tekstu: javni operator) je davatelj svih univerzalnih poštanskih usluga i na temelju ovog Zakona ima pravo i obvezu ove usluge obavljati na cijelom području Republike Hrvatske.

Cilj univerzalnih poštanskih usluga je osiguravanje svim korisnicima laganog pristupa poštanskoj mreži i velika razina kvalitete.

Univerzalne poštanske usluge moraju biti pod jednakim uvjetima dostupne svim korisnicima usluga na cijelom području Republike Hrvatske.

Pod univerzalnim poštanskim uslugama se podrazumijevaju unutrašnje i međunarodne usluge prijama, prijenosa i uručjenja pismovnih pošiljaka mase do 2 kg i sekograma mase do 7 kg, paketa do 20 kg, poštanskih i brzojavnih uputnica, usluge prijama, prijenosa i uručjenja: preporučenih pošiljaka, pošiljaka s potvrđenim uručjenjem, pošiljaka s označenom vrijednošću, EMS pošiljaka, žurnih pošiljaka, pošiljaka s povratnicom, otkupnih pošiljaka, pošiljaka koje se uručuju osobno primatelju, pošiljaka s plaćenim odgovorom (IBRS/CCRI), consignment usluge.

2. Na koji način se nadgleda pružanje univerzalne usluge od strane davatelja univerzalne usluge, naročito vezano uz odobravanje izuzeća ili odstupanja od zahtjeva koje moraju zadovoljiti univerzalne usluge? Obavlja li taj nadzor nacionalno regulatorno tijelo ili druga nadležna nacionalna tijela?

Prema postojećem Zakonu nadgledanje pružanja univerzalne usluge od strane davatelja univerzalne usluge vrši državni inspektor za poštu koji djeluje pri Upravi za inspekcijske poslove Ministarstva pomorstva, prometa i veza (ministarstvo nadležno za poštu, u daljnjem tekstu: Ministarstvo).

Novim Zakonom o pošti uspostaviti će se novo regulatorno tijelo (Vijeće za poštanske usluge) na sljedeći način:

Vijeće za poštanske usluge (u daljnjem tekstu: Vijeće) je pravna osoba koja zastupa i štiti interes javnosti u vezi funkcioniranja poštanskog prometa i obavljanja poštanskih usluga. U djelokrug poslova i ovlasti Vijeća za poštanske usluge spada donošenje rješenja o izdavanju i oduzimanju dozvola za obavljanje poštanskih usluga, određuje cijene rezerviranih poštanskih usluga na prijedlog javnog operatora, prati primjenu cijena, te predlaže poduzimanje zakonskih mjera ako davatelj poštanskih usluga donosi cijene suprotno zakonu, daje suglasnost na opće uvjete davatelja poštanskih usluga, utvrđuje iznos naknade za pokriće gubitaka javnog operatora, prati razvoj i osigurava uvjete za ravnopravnu i djelotvornu konkurenciju na tržištu poštanskih usluga, daje suglasnost na opći akt javnog operatora kojim se uređuju uvjeti i cijene pristupa javnoj poštanskoj mreži, podnosi izvješća nadležnim tijelima, donosi odgovarajuće akte.

Inspekcijski nadzor nad obavljanjem svih poštanskih usluga obavlja inspektor za poštu pri Ministarstvu, dok Državni inspektorat obavlja inspekcijski nadzor cijena poštanskih usluga.

3. Predviđa li se djelomična ili potpuna privatizacija davatelja univerzalne usluge?

Prema sada važećem Zakonu o pošti (NN 53/94), jedini davatelj univerzalnih usluga je Hrvatska pošta d. d.

U konačnom prijedlogu novog Zakona o pošti (upućen u saborsku proceduru radi njegovog donošenja) sadržana su normativna rješenja u području pošte i poštanskog prometa sa svrhom postupne liberalizacije tržišta poštanskih usluga, usklađenog sa zahtjevima Europske unije. U navedenom zakonskom prijedlogu definirane su poštanske usluge i uvjeti uz koje će se te usluge obavljati na slobodnom tržištu. Također su definirane i rezervirane poštanske usluge nad kojima će HP - Hrvatska pošta d.d. zadržati monopol, prije svega radi osiguranja određenog, nužnog opsega poštanskih usluga određene kakvoće za sve korisnike na cijelom području Republike Hrvatske.

Rezervirane poštanske usluge (prema predloženom zakonskom prijedlogu) su:

- usluge prijema, prijenosa i uručjenja poštanskih pošiljaka, bez obzira na sadržaj pošiljke i vrstu usluge, mase do 100 grama, u unutarnjem i međunarodnom dolaznom poštanskom prometu (navedeno ograničenje vezano za masu primjenjuje se uz uvjet da je cijena niža od trostruke cijene za pismovnu pošiljku, prve stope mase (standardizirano pismo), najbrže kategorije),
- usluge uplata i isplata poštanskih i brzojavnih uputnica u unutarnjem i međunarodnom prometu,
- usluge prijama, prijenosa i uručjenja pošiljaka izravne pošte mase do 100 grama,
- usluge prijama, prijenosa i uručjenja sudskih pismena i pismena po upravnom i prekršajnom postupku,
- uporaba i pražnjenje poštanskih kovčezica javnog operatora.

Na slobodnom tržištu (prema predloženom zakonskom prijedlogu) se obavljaju poštanske usluge koje nisu rezervirane, a mogu ih obavljati pravne osobe, koje pribave dozvolu ili podnesu prijavu Vijeću. Na slobodnom tržištu su i univerzalne usluge. Univerzalne usluge su poštanske usluge koje se moraju obavljati na cijelom području Republike Hrvatske i koje moraju biti dostupne pod jednakim uvjetima svim korisnicima usluga, a HP - Hrvatska pošta d.d. (pravna osoba u vlasništvu države i javni operator) ima obvezu obavljanja univerzalnih usluga, dok ih druge pravne osobe mogu obavljati na temelju izdane dozvole.

Pravne osobe koje će univerzalne usluge moći obavljati na temelju dozvole nemaju propisanu vlasničku strukturu, već su to trgovačka društva, koja nisu u vlasništvu države. S obzirom na ustanovljenu obvezu javnog operatora da obavlja rezervirane i univerzalne usluge, predloženim zakonom uređuje se pravo na pokrivanje razlike između prihoda i troškova iz državnog proračuna, ali samo one razlike koja se ne može pokriti iz ostvarene dobiti.

Napominje se da je mogućnost i način daljnje liberalizacije tržišta poštanskih usluga omogućena, na temelju odluke Vlade Republike Hrvatske. S obzirom na ustanovljenu obvezu javnog operatora, Hrvatske pošte d.d., da obavlja rezervirane i univerzalne usluge, predloženim zakonom uređuje se pravo na pokrivanje razlike između prihoda i troškova iz državnog proračuna, ali samo one razlike koja se ne može pokriti iz ostvarene dobiti.

Liberalizacija tržišta poštanskih usluga zahtijeva i osnivanje neovisnog regulatora, kako bi se osiguralo funkcioniranje poštanskog prometa i obavljanje poštanskih usluga u skladu sa standardima primijenjenima na razvijenim europskim i svjetskim poštanskim tržištima. Ovim se Zakonom osniva takvo samostalno i neovisno regulatorno tijelo, sa svojstvom pravne osobe – Vijeće za poštanske usluge, koje će izdavati dozvole za obavljanje univerzalnih usluga, te kojem će se podnositi prijave za obavljanje drugih poštanskih usluga koje su na slobodnom tržištu.

Prema predloženom zakonu kurirske usluge mogu obavljati pravne osobe na temelju podnesene prijave Vijeću. Kurirske usluge su poštanske usluge s dodanom vrijednosti koje davatelj poštanskih usluga obavlja na temelju posebnog zahtjeva pošiljatelja, a podrazumijevaju preuzimanje pošiljke na adresi pošiljatelja, te izravan prijenos i uručenje na adresi primatelja.

E. Tarife za univerzalnu uslugu

1. Opišite tarifnu strukturu za univerzalnu uslugu i način na koji se ona definira, uključujući važeće zakonske odredbe.

Cijene poštanskih usluga koje se obavljaju u uvjetima slobodnog tržišta određuje davatelj poštanskih usluga. Cijene istovrsnih usluga za pismovne pošiljke moraju biti jednake za sve korisnike na cijelom području na kojem davatelj poštanskih usluga obavlja usluge.

Cijene ne smiju sadržavati dodatne iznose koje bi davatelj poštanskih usluga odredio isključivo na temelju svog dominantnog položaja na tržištu poštanskih usluga, pojedinim korisnicima usluga ne smije se davati prednost u odnosu na druge korisnike istovrsnih usluga koji predaju pošiljke pod istim uvjetima, cijene se ne smiju formirati ispod jedinične cijene koštanja s ciljem preuzimanja ili zadržavanja dominantnog položaja na tržištu poštanskih usluga.

Cijene rezerviranih poštanskih usluga određuje Vijeće na prijedlog javnog operatora, dok su davatelji ostalih poštanskih usluga obvezni cijene dostaviti Vijeću petnaest dana prije početka primjene cijena.

F. Računovodstvo

1. Primjenjuju li se već sustavi za nadzor i kontrolu računovodstvenih zahtjeva za davatelje univerzalne usluge (računovodstveni sustavi i sustavi razdvajanja računovodstva)? Ako ne, koji je rok za njihovu provedbu?

Prema prijašnjem Zakonu o pošti ne primjenjuju se sustavi za nadzor i kontrolu računovodstvenih zahtjeva za davatelje univerzalne usluge, ali će prema novom Zakonu o pošti javni operator imati obvezu osigurati računovodstveno vođenje rezerviranih poštanskih usluga za svaku uslugu odvojeno od nerezerviranih poštanskih usluga, a u okviru nerezerviranih poštanskih usluga mora osigurati računovodstveno vođenje univerzalnih poštanskih usluga odvojeno od poštanskih usluga koje nisu univerzalne.

Navedena obveza o vođenju računovodstva primjenjivati će se najkasnije od 1. siječnja 2005. godine.

G. Kvaliteta usluge**1. Tko propisuje norme kvalitete za davatelje usluga i tko ih nadgleda?**

Kvaliteta usluga propisana je Zakonom o pošti (NN 53/94) i Pravilnikom o uslugama (NN 37/95).

Kvalitetu usluga nadgleda Ministarstvo, a obavlja ga inspektor za poštu, dok će prema novom Zakonu obavljati i Vijeće.

2. Nadgleda li se povremeno rad davatelja univerzalne usluge (mjerjenje kvalitete usluge prema normama propisanim za domaću i prekograničnu poštu i osiguravanje ispravaka ako je potrebno)? Ako to ne čini nacionalno regulatorno tijelo, molimo vas navedite nadležno tijelo?

U ovom trenutku nadgledanje rada javnog operatora obavlja inspektor za poštu koji djeluje pri Upravi za inspekcijske poslove Ministarstva, a nadgledanje rada ostalih davatelja usluga obavlja Državni inspektorat. Prema novom Zakonu o pošti inspekcijski nadzor nad obavljanjem svih poštanskih usluga će obavljati inspektor za poštu pri Ministarstvu, dok će Državni inspektorat obavljati inspekcijski nadzor cijena poštanskih usluga.

H. Žalbeni postupak**1. Kakve su mjere poduzete u svrhu osnivanja žalbenih postupaka?**

U ovom trenutku to je riješeno u Zakonu o pošti.

Ako pošiljatelj ili druga ovlaštena osoba smatra da poštanska pošiljka nije uručena primatelju, ili da mu je uručena sa zakašnjenjem, ili da posebna usluga nije obavljena, može HP-Hrvatska pošta d.d.-u podnijeti pismenu pritužbu u roku od tri mjeseca od dana predaje te pošiljke.

Pritužba se podnosi uredu HP-Hrvatske pošte d.d. kojem je pošiljka predana, a iznimno i bilo kojem drugom uredu HP-Hrvatske pošte d.d.

Primatelj ili druga ovlaštena osoba treba, odmah prigodom uručjenja pošiljke, podnijeti pritužbu zbog oštećenja ili umanjenja sadržaja pošiljke, a pritužbe se poslije uručjenja pošiljke ne primaju.

HP-Hrvatska pošta d.d. je dužna izjasniti se o utemeljenosti pritužbe u roku od 30 dana od dana njezina podnošenja.

I. Administrativna sposobnost

1. Je li osnovano nacionalno regulatorno tijelo za poštansko tržište? Ako nije, planira li se njegovo osnivanje i u kojem vremenskom roku? Ako je, radi li se o neovisnom tijelu? U kojoj mjeri je ono neovisno od davatelja univerzalne usluge?

Prijedlogom novog Zakona o pošti predviđeno je osnivanje Vijeća za poštanske usluge, pravne osobe, kao regulatornog tijela koje zastupa i štiti interes javnosti u vezi s funkcioniranjem poštanskog prometa i obavljanjem poštanskih usluga, i koje je u potpunosti neovisno od davatelja univerzalnih usluga.

2. Molimo dostavite podatke o organizaciji tijela, uključujući broj zaposlenih. Planirate li jačanje ljudskih resursa (u smislu punog radnog vremena) koji se bave poštanskim uslugama dostupnim ovome tijelu?

Vijeće će se sastojati od 5 članova koje na prijedlog Vlade Republike Hrvatske imenuje Hrvatski sabor. Mandat Vijeća traje 5 godina, te se može produžiti.

Vijeće ima predsjednika i njegovog zamjenika, koje iz redova članova Vijeća imenuje Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, zatim osobe koje obnašaju dužnost u tijelima političkih stranaka, niti osobe koje su u radnom odnosu ili obavljaju druge poslove zbog kojih bi moglo doći do sukoba interesa.

Vijeće ima i svoju stručnu službu.

3. Ima li nacionalno regulatorno tijelo odgovornosti slične onima koje prema *acquisu* koji pokriva pošte u odnosu na europska nacionalna regulatorna tijela?

Vijeće, nacionalno regulatorno tijelo, će imati odgovornosti i nadležnosti usklađene s relevantnim europskim direktivama, na način kako je to riješeno i kod drugih europskih nacionalnih regulatornih tijela.

4. Kakvi su postupci imenovanja i mandat ravnatelja nacionalnog regulatornog tijela? Koje ovlasti ima nacionalno regulatorno tijelo?

Predsjednika Vijeća imenovat će Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske na rok od pet godina.

Ovlasti Vijeća obuhvaćaju donošenje rješenja o izdavanju i oduzimanju dozvola za obavljanje poštanskih usluga, odobravanje cijena rezerviranih poštanskih usluga na prijedlog javnog operatora, praćenje primjene cijena poštanskih usluga i predlaganje nadležnom tijelu državne uprave poduzimanja zakonskih mjera u slučaju kada davatelj poštanskih usluga primjenjuje cijene suprotno zakonskim mjerilima, davanje suglasnosti na opće uvjete davatelja poštanskih usluga, davanje suglasnosti na akt javnog operatora kojim se uređuju uvjeti i cijena pristupa javnoj poštanskoj mreži, praćenje razvoja poštanske djelatnosti i tržišta poštanskih usluga, osiguranje mjera za ravnopravnu i djelotvornu konkurenciju na tržištu poštanskih usluga, osiguravanje ravnopravnih uvjeta za korisnike glede korištenja poštanskih usluga, podnošenje godišnjeg izvješća o radu Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskom saboru, donošenje poslovnika o svom radu.

5. Postoji li više regulatornih tijela koja se bave različitim aspektima poštanskih usluga npr. posebnim regulatornim pitanjima, tarifnim režimima i cijenama, tržišnim natjecanjem, itd?

U području pošte i poštanskih usluga predviđeno je jedno regulatorno tijelo, Vijeće, koje je nadležno za sve vidove regulatornih poslova, određene novim Zakonom o pošti. Za područje tržišnog natjecanja nadležna je Agencija za tržišno natjecanje.

I. AUDIOVIZUALNA POLITIKA

Pitanja se odnose na pravnu stečevinu iz područja audiovizualne politike tj. na odredbe direktive o televiziji bez granica (Direktiva 89/552/EEZ izmijenjena i dopunjena Direktivom 97/36/EZ) i na okolinu unutar koje će se te odredbe provoditi (nadležna tijela, ovlašteni nakladnici itd).

1. Kojim je zakonskim okvirom uređena radio-difuzija (uključujući satelitsku difuziju)? Kada je (su) glavni zakon (zakoni) usvojeni? Planira li se revizija sadašnjeg zakonskog okvira? Ako je odgovor potvrđan, u kojem roku se planira izvršiti revizija?

Područje radio-difuzije u Republici Hrvatskoj uređeno je Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji (NN 25/03), Zakonom o javnom priopćavanju (NN 83/96, 143/98 i 96/01), Zakonom o elektroničkim medijima (NN 122/03), Zakonom o potvrđivanju Europske konvencije o prekograničnoj televiziji (NN 11/01), te Zakonom o telekomunikacijama (NN 122/03).

Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji donesen je u veljači 2003. godine, Zakon o javnom priopćavanju donesen je u listopadu 1996. godine, te noveliran u studenome 2001. godine, Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o prekograničnoj televiziji donesen je u listopadu 2001. godine, Zakon o elektroničkim medijima i Zakon o telekomunikacijama doneseni su u srpnju 2003. godine.

Prijedlog zakona o medijima usvojen je od strane Vlade Republike Hrvatske i upućen u Hrvatski sabor radi donošenja. Ovim Zakonom bi se uredila pitanja koja sada uređuje Zakon o javnom priopćavanju. Donošenje zakona o medijima i njegovo stupanje na snagu očekuje se do kraja rujna 2003. godine.

2. Koja su tijela nadležna za područje audiovizualne politike? Kakva je podjela nadležnosti među njima?

Na području audiovizualne politike Ministarstvo kulture je, sukladno članku 68. Zakona o elektroničkim medijima (NN 122/03) nadležno za obavljanje nadzora nad zakonitošću rada nakladnika.

Sukladno članku 58. istoga Zakona Vijeće za elektroničke medije samostalna je i nezavisna pravna osoba. Vijeće ima sedam članova a imenuje ih Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Članovi vijeća mogu biti javni djelatnici koji imaju stručno znanje, sposobnosti i iskustvo u djelatnosti radija ili televizije, izdavačkoj ili kulturnoj djelatnosti te koji su se u javnom životu istakli zalaganjem za poštivanje demokratskih načela i vladavinu prava, razvitak civilnog društva, obranu ljudskih prava i sloboda i zaštitu slobode izražavanja. Član Vijeća ne može biti državni dužnosnik, dužnosnik u izvršnoj ili sudbenoj vlasti, kao ni dužnosnik političke stranke. Članovi, također, ne mogu biti vlasnici, dioničari ili imatelji udjela, članovi uprava, nadzornih odbora ili članovi upravnih vijeća ili drugih odgovarajućih tijela upravljanja. direktori, ravnatelji ili drugi voditelji poslova pravnih osoba na koje se primjenjuju odredbe Zakona o elektroničkim medijima, a odnose se na radio i televiziju, kao niti zaposlenici ili osobe u ugovornom ili nekom drugom odnosu u bilo kojoj pravnoj osobi ili službi koja je u vezi s radijem i televizijom, kao niti osobe koje obavljaju poslove zbog kojih bi moglo doći do sukoba interesa.

Vijeće za elektroničke medije provodi postupak dodjele koncesije, donosi odluku o oduzimanju koncesije, vodi očevidnik nakladnika elektroničkih publikacija, daje odobrenje nakladniku za obavljanje radijske i televizijske djelatnosti u slučaju kada nakladnik te djelatnosti ne obavlja na istom području, osigurava nadzor nad provedbom odredbi o programskim načelima i obvezama utvrđenim Zakonom o elektroničkim medijima i posebnim zakonom, izuzev elektroničkih publikacija, te donosi godišnji plan nadzora (monitoringa). Vijeće, također, provodi postupak

utvrđivanja nepoštivanja ili kršenja odredbi Zakona, razmatra pritužbe građana na postupanje nakladnika u provedbi zakona, a o svom radu objavljuje godišnje izvješće i podnosi ga Hrvatskom saboru.

3. Postoji li regulatorno tijelo za područje radio-difuzije? Kada je osnovano i kojim financijskim i ljudskim resursima raspolaže? Koja su područja njegove nadležnosti? Kojim pravilima je uređena njegova neovisnost i transparentnost njegovog djelovanja? Planiraju li se promjene postojećih regulatornih struktura?

Regulatorno tijelo za područje djelatnosti radija i televizije je Vijeće za radio i televiziju, koje je osnovano u studenom 1999. godine. Ovo Vijeće će djelovati do imenovanja novog regulatornog tijela, Vijeća za elektroničke medije, koje je osnovano Zakonom o elektroničkim medijima. Imenovanje Vijeća za elektroničke medije bit će izvršeno najkasnije do kraja 2003. godine. Vijeće za elektroničke medije je regulatorno tijelo koje je nadležno za javni radio i televiziju (Hrvatsku radioteleviziju) i privatne radijske i televizijske postaje, te ima cjelovit nadzor na područjem djelatnosti radija i televizije.

Vijeće za elektroničke medije kao novo regulatorno tijelo u području elektroničkih medija osnovano je člankom 58. Zakona o elektroničkim medijima.

Sredstva za rad Vijeća, uključujući i sredstva za plaće članova Vijeća, osiguravaju se u skladu s godišnjim financijskim planom iz iznosa od 0,5% od ukupnog godišnjeg bruto prihoda koji su u prethodnoj godini obavljanjem radija i televizije ostvarili nakladnici elektroničkih medija. Ovo Vijeće također donosi i odluke o raspodjeli sredstava koja pripadaju Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti medija (članak 57. stavak 6. i člana 58. stavak 6. Zakona o elektroničkim medijima).

Vijeće za elektroničke medije ima sedam članova. Članovi Vijeća mogu biti samo državljani Republike Hrvatske koji imaju stručno znanje, sposobnosti i iskustvo u djelatnosti radija i televizije, ili u izdavačkoj, kulturnoj ili sličnoj djelatnosti. Članovi Vijeća obavljaju svoju dužnost profesionalno kao zaposlenici Vijeća (članak 58. stavak 4. i članak 59. stavak 1. Zakona o elektroničkim medijima). Administrativne, stručne i tehničke poslove za Vijeće obavlja nadležno ministarstvo. Za obavljanje administrativnih i stručnih poslova Vijeće može osnovati stručnu službu, dok tehničke i stručne poslove iz područja telekomunikacija za Vijeće obavlja Hrvatska agencija za telekomunikacije (članak 61. stavak 2. Zakona o elektroničkim medijima).

Vijeće za elektroničke medije provodi postupak dodjele koncesije sukladno Zakonu o elektroničkim medijima i posebnom propisu; donosi odluku o oduzimanju koncesije u slučajevima predviđenim Zakonom o elektroničkim medijima; vodi očevidnik nakladnika elektroničkih publikacija; daje odobrenje za istovremeno obavljanje radijske i televizijske djelatnosti; osigurava nadzor nad provedbom odredbi o programskim načelima i obvezama utvrđenim ovim i posebnim zakonom, izuzev elektroničkih publikacija, te donosi godišnji plan nadzora (monitoringa); provodi postupak utvrđivanja nepoštivanja ili kršenja odredbi Zakona o elektroničkim medijima; razmatra pritužbe građana na postupanje nakladnika u provedbi zakona, te poduzima mjere sukladno ovom Zakonu; podnosi izvješće nadležnim tijelima; donosi Poslovnik o svom radu; te obavlja i druge poslove propisane Zakonom o elektroničkim medijima i posebnim zakonom (članak 60. Zakona o elektroničkim medijima).

Neovisnost i transparentnost djelovanja Vijeća za elektroničke medije osigurane su odredbama Zakona o elektroničkim medijima. Prema članku 58. Zakona Vijeće je samostalna i nezavisna pravna osoba s javnim ovlastima, koja se upisuje u sudski registar. Propisanim uvjetima i načinom imenovanja članova Vijeća također je zajamčena neovisnost ovoga regulatornog tijela. Za članove vijeća se mogu imenovati osobe koje imaju stručno znanje i iskustvo,

koji su javni djelatnici koji su se u javnom životu istakli zalaganjem za poštivanje demokratskih načela i vladavinu prava, izgradnju i unapređenje najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske, razvitka civilnog društva, obranu ljudskih prava i sloboda, kao i za zaštitu slobode izražavanja. Članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, dužnosnici u izvršnoj ili sudskoj vlasti, kao ni dužnosnici političke stranke. Članovi Vijeća ne smiju biti vlasnici, dioničari ili imatelji udjela, članovi uprava, nadzornih odbora ili članovi upravnih vijeća i drugih odgovarajućih tijela upravljanja, direktori, ravnatelji ili drugi voditelji poslovanja pravnih osoba na koje se primjenjuju odredbe Zakona o elektroničkim medijima, a odnose se na radio i televiziju. Članovi Vijeća ne mogu biti zaposlenici ili u ugovornom ili nekom drugom odnosu u bilo kojoj pravnoj osobi ili službi koja je u vezi sa radijem i televizijom, kao ni osobe koje obavljaju poslove zbog kojih bi moglo doći do sukoba interesa (članak 59. stavci 1. do 6. Zakona o elektroničkim medijima).

Transparentnost djelovanja Vijeća osigurana je člankom 58. stavkom 8. i člankom 61. Zakona o elektroničkim medijima, kojima je propisano da Vijeće objavljuje godišnje izvješće o svom radu i podnosi ga Hrvatskom saboru. Također je propisano da Vijeće donosi odluke većinom glasova svih članova Vijeća, te da način i postupak donošenja odluke o dodjeli i oduzimanju koncesije Vijeće utvrđuje svojim poslovnikom. Odluke Vijeća o dodjeli i oduzimanju koncesija objavljuju se u «Narodnim novinama».

Zakonom o telekomunikacijama osnovana je Hrvatska agencija za telekomunikacije (u daljnjem tekstu Agencija), kao novo regulatorno tijelo za područje telekomunikacija. Agencija dostavlja Vijeću za elektroničke medije Plan dodjele radijskih frekvencija koji se odnosi na frekvencijsko područje radija i televizije. Agencija obavlja stručne (tehničke) poslove u vezi s davanjem koncesije za frekvencije za obavljanje radiodifuzijskih usluga, te zajedno sa Vijećem za elektroničke medije sklapa ugovor s koncesionarom o koncesiji za frekvenciju za obavljanje radiodifuzijskih usluga prema odredbama Zakona o elektroničkim medijima.

4. Koji radijski i televizijski nakladnici (broadcaster) posjeduju licencu (ili ovlaštenje, itd.) te kako se oni financiraju?

Djelatnosti radija i televizije u Republici Hrvatskoj može se obavljati na osnovi koncesije koju daje Vijeće za elektroničke medije sukladno Zakonu o elektroničkim medijima. Hrvatska radiotelevizija kao javna televizija obavlja svoju djelatnost sukladno Zakonu o Hrvatskoj radioteleviziji, te se, između ostaloga, financira od radijske i televizijske pristojbe. Hrvatska radiotelevizija, te sve druge televizije i radija koji djeluju u Republici Hrvatskoj financiraju se iz prihoda od proizvodnje i/ili objavljivanja promidžbenih poruka, proizvodnje i prodaje audiovizualnih programa, proizvodnje drugih programskih servisa, proizvodnje i prodaje nosača zvuka i slike, organiziranja koncerata i drugih priredbi, sredstava koja im dodijeli osnivač, te iz drugih dopuštenih izvora.

Radijske i televizijske postaje mogu koristiti i sredstva Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, kojima se potiče proizvodnja i objavljivanje programskih sadržaja elektroničkih medija na lokalnoj i regionalnoj razini koji je od javnog interesa. Odluku o dodjeli sredstava Fonda donosi Vijeće za elektroničke medije (članci 56. i 57. Zakona o elektroničkim medijima).

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku za 2002. u Republici Hrvatskoj djeluje 13 televizijskih i 126 radio koncesionara.

5. Koji se kriteriji rabe kod određivanja nacionalne jurisdikcije nad radio i televizijskim nakladnicima (broadcaster)?

Kriteriji za utvrđivanje koji je nakladnik unutar nadležnosti Republike Hrvatske utvrđeni su člancima 5. i 6. Zakona o elektroničkim medijima i člankom 5. Europske konvencije o prekograničnoj televiziji iz 1989. godine, te se odnose na upis u sudski ili drugi registar nakladnika elektroničkog medija u Republici Hrvatskoj, mjesto osnivanja televizijske kuće u državi članici, mjesto sjedišta ili uredništva, angažiranje radnika na proizvodnji televizijskog programa, pitanje stabilne i učinkovite veze nakladnika sa hrvatskim gospodarstvom, propis na temelju kojeg je nakladnik započeo objavljivanje televizijskog programa, korištenje koncesije koju je izdalo nadležno tijelo Republike Hrvatske, korištenje frekvencija, te satelitskih kapaciteta koji pripadaju Republici Hrvatskoj.

6. Postoje li ograničenja u svezi prijama ili ponavljanoga prijenosa emisija iz drugih europskih zemalja?

Republika Hrvatska kao stranka Europske konvencije o prekograničnoj televiziji pridržava se članka 4. te Konvencije kojim se jamči slobodu prijema, te da stranke neće na svojem području ograničavati ponovni prijenos programskih usluga koje ispunjavanju uvjete iz ove Konvencije.

Prema članku 8. Zakona o elektroničkim medijima, Republika Hrvatska osigurava slobodu prijenosa i primanja programskih sadržaja iz drugih država na svojem području, a može u pojedinim slučajevima ograničiti slobodu objavljivanja tih sadržaja samo u skladu s međunarodnim ugovorima i ovim Zakonom.

Iznimno od odredbe članka 8. ovoga Zakona, Vijeće za elektroničke medije kao regulatorno tijelo može privremeno ograničiti slobodu prenošenja programskih sadržaja iz drugih država, i to ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: ako sadržaj televizijskog programa koji se prenosi iz druge zemlje članice Europske unije otvoreno, ozbiljno i teško krši odredbe propisanih programskih uvjeta i načela koja se odnose na zaštitu maloljetnih osoba od ozbiljnog narušavanja njihovog fizičkog, psihičkog i moralnog razvoja, posebno ukoliko programski sadržaji uključuju pornografiju i nasilničko ponašanje; ako utvrdi da sadržaji televizijskog programa vjerojatno narušavaju fizički, psihički i moralni razvoj maloljetnih osoba, osim u slučaju kada je osigurano, izborom vremena njihova objavljivanja ili drugim tehničkim mjerama, da maloljetne osobe u području objavljivanja ne mogu normalno čuti ili vidjeti takve programske sadržaje; ako se programom potiče na mržnju prema drugoj rasi, spolu, religiji ili nacionalnosti; ako je u prethodnih 12 mjeseci nakladnik postupio u smislu prethodnih podstavaka najmanje dva puta; ako je zemlja članica Europske unije pisano obavijestila nakladnika i Komisiju Europske unije pisanim putem o utvrđenim povredama iz ovoga članka i o mjerama koje će poduzeti ako se takve povrede ponove; ako konzultacije sa zemljom članicom Europske unije iz koje se prenosi program i sa Komisijom Europske unije nisu doprinijele mirnom rješenju u roku od 15 dana od dana obavijesti iz prethodnog podstavka, a nastavljeno je sa navedenim povredama (članak 66. Zakona o elektroničkim medijima).

S tehničke strane ne postoje nikakve zapreke za prijam ili ponovno odašiljanje programa, odnosno sadržaja odobrenih u drugim Europskim zemljama.

7. Koje su (ukoliko postoje) odredbe u nacionalnome zakonodavstvu o radio-difuziji kojima se postavljaju norme u područjima reklamiranja, uključujući TV-kupovinu i sponzoriranje, zaštitu maloljetnih osoba i javnoga reda te pravo na odgovor?

Standardi za oglašavanje, teletrgovinu i pokroviteljstvo, uključujući zaštitu maloljetnika, javnog reda i pravo na odgovor uređeni su Zakonom o potvrđivanju Europske konvencije o prekograničnoj televiziji (NN 11/01), te su sukladni Direktivi 89/552/EC. Oglašavanje, teletrgovina i pokroviteljstvo, zaštita maloljetnika te pitanje javnog reda uređeni su člancima 15., 17., 18., 19. 20. i 21. Zakona o elektroničkim medijima. Za Hrvatsku radioteleviziju kao javnu televiziju pitanja trajanja promidžbenih poruka, zaštita maloljetnih osoba i javnog reda uređena su člancima 8., 9. i 12. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji (NN 25/03). Pravo na odgovor uređeno je također detaljno u člancima 31. do 41. Zakona o javnom priopćavanju.

Ovim odredbama uređeni su detaljno uvjeti i trajanje oglašavanja, te zabrana oglašavanja i teletrgovine koji utječu na podsvijest ili su prikriveni i/ili prijevani, kao i oglašavanje i teletrgovina određenih proizvoda (duhan i lijekovi i medicinski tretmani dostupni jedino na liječnički recept). Posebno je uređeno pitanje zaštite interesa djece i uzimanja u obzir dječje osjetljivosti, pri čemu se teletrgovinom ne smije poticati maloljetnike na kupnju ili najam robe ili usluga.

Programi pod pokroviteljstvom moraju biti kao takvi razvidno označeni, te sadržaj i raspored programa pod pokroviteljstvom ni pod kojim prilikama ne smiju biti pod utjecajem pokrovitelja na način koji utječe na odgovornost i uredničku nezavisnost koncesionara u odnosu na programe. Pokrovitelj programa ne smije biti fizička ili pravna osoba čija je osnovna djelatnost proizvodnja ili prodaja proizvoda ili davanje usluga čije je oglašavanje i teletrgovina zabranjeno (npr. duhan). Programi pod pokroviteljstvom ne smiju poticati prodaju, kupnju ili najam proizvoda ili usluga pokrovitelja ili neke treće strane, a osobito ne smiju stvarati posebne promidžbene preporuke tim proizvodima i uslugama u takvim programima.

Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji propisano je da se programe Hrvatske radiotelevizije ne može koristiti za teletrgovinu, te se propisuje zabrana sponzoriranja informativnog programa (članak 8. stavci 3. i 4.).

Prema članku 15. Zakona o elektroničkim medijima nisu dopušteni programski sadržaji koji ugrožavaju ustavni poredak i nacionalnu sigurnost, a u programskim sadržajima zabranjeno je poticati, pogodovati poticanju i širiti nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju i netrpeljivost, antisemitizam i ksenofobiju, ideje fašističkih, nacističkih i drugih totalitarnih režima i dr., te objavljivati priloge koji vrijeđaju dostojanstvo čovjeka, o osobito nemoralnog i pornografskog sadržaja, kao i na bilo koji način poticati, promicati i veličati nasilje i kriminal, te poticati građane, a posebice djecu i mladež, na uporabu duhanskih proizvoda, alkohola i droga. Također je zabranjeno bez znanja gledatelja, odnosno slušatelja, uporabom nekog tehničkog sredstva prenositi određene poruke ili utjecati na gledatelje, odnosno slušatelje, a da oni toga nisu svjesni.

Programski sadržaji koji ozbiljno štete fizičkom, psihičkom ili moralnom razvoju djece i mladeži ne smiju se objavljivati. Programski sadržaji koji mogu štetiti fizičkom, psihičkom ili moralnom razvoju djece i mladeži ne smiju biti na rasporedu kada će ih oni zbog vremena objavljivanja vjerojatno gledati, a prije njihova objavljivanja nakladnik je obvezan objaviti odgovarajuće upozorenje.

Posebne odredbe o programskim zabranama radi zaštite javnog reda, te zaštite djece i mladeži sadrži i Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (članak 8.).

Pravo na odgovor uređeno je člancima 31. do 41. Zakona o priopćavanju kao pravo na objavljivanje ispravka. Pravo na objavljivanje ispravka ima fizička ili pravna osoba čije je dostojanstvo, ugled i čast, neko drugo pravo ili interes povrijeđeno netočnom ili nepotpunom informacijom, a ako su ta prava ili interesi povrijeđeni uvredljivom informacijom, fizička ili pravna osoba ima pravo odgovora na objavljenu informaciju. Nakladnik mora ispravak objaviti bez izmjena i dopuna u prvome sljedećem broju novina ili drugoga povremenog izdanja, na istome mjestu, istom veličinom slova

naslova i teksta kojim je objavljena informacija na koju se ispravak odnosi, odnosno u prvoj sljedećoj emisiji radija ili televizije koja odgovara mjestu, vremenu i načinu objavljivanja informacije. Predviđena je tužba radi objavljivanja ispravka, te uređen hitni sudski postupak kako bi se zajamčilo ostvarivanje prava na ispravak.

Prijedlogom zakona o medijima na identičan način se predviđa uređenje pitanja objavljivanja ispravka i odgovora.

8. Koje se, ukoliko postoje, regulatorne mjere rabe kako bi se poticala ili tražila radio-difuzija ili investiranje u određene vrste programa (npr. kulturni, obrazovni) ili programe od specifičnog zemljopisnog, lingvističkog ili sektorskog porijekla (neovisne produkcije, europska djela, nacionalna djela, programi koji su napravljeni ili emitirani na određenim jezicima itd.)? Postoje li takve mjere koje se odnose na druge medije (kinematografija, kazališta, video itd.)?

Hrvatskoj radioteleviziji kao javnoj televiziji utvrđena su izričito Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji programska načela i obveze, iz kojih proizlazi obveza proizvodnje i emitiranja određene vrste programa.

Člankom 5. stavkom 2. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji propisana je obveza Hrvatskog radija i Hrvatske televizije da proizvode i/ili objavljuju emisije namijenjene odgoju i obrazovanju djece, mladeži i odraslih te emisija znanstvenog sadržaja; da proizvode i/ili objavljuju emisije namijenjene informiranju pripadnika hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske i pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj; informiraju i obrazuju građane o očuvanju kulturne i prirodne baštine, o zaštiti okoliša i drugom.

Člankom 10. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji je propisano da više od 55% objavljenog igranog, dokumentarnog i drugog programa Hrvatske radiotelevizije mora biti izvorno proizvedeno na hrvatskom jeziku, dok od preostalog stranog programa najmanje 50% mora biti na nekom od europskih jezika ili europske proizvodnje. Od programa na hrvatskom jeziku najmanje 50% moraju biti audiovizualna djela igranoga, dokumentarnog ili zabavnog sadržaja. Odredbom članka 11. stavka 1. ovoga Zakona propisano je da najmanje 10% ukupno objavljenog televizijskog programa, izuzevši informativne emisije, športske priredbe, igre i promidžbene poruke, Hrvatska televizija mora naručiti od neovisnih produkcijskih društava ili za narudžbu programa od neovisnih produkcijskih društava mora izdvojiti najmanje 10% godišnjega proračuna za proizvodnju televizijskog programa.

Člankom 10. Europske konvencije o prekograničnoj propisano je da televizijske kuće u okviru svoje nadležnosti trebaju za europska ostvarenja rezervirati većinski omjer njihova vremena prijenosa, isključujući vrijeme namijenjeno vijestima, sportskim događajima, igrama, oglašavanju, teletext uslugama i teletrgovini. Ova odredba važi za televizijske kuće u Republici Hrvatskoj s obzirom da je ona stranka ove Konvencije.

Zakonom o elektroničkim medijima propisan je udio vlastite proizvodnje u radijskom i televizijskom programu, udio hrvatskih audiovizualnih djela, europskih audiovizualnih djela, udio audiovizualnih djela neovisnih proizvođača (članci 23. do 31. Zakona o elektroničkim medijima). Udio vlastite proizvodnje mora iznositi najmanje 20% dnevnog vremena objavljivanja svakoga televizijskog programa nakladnika televizije, te najmanje 30% dnevnog objavljivanja svakoga radijskog programa nakladnika radija. Hrvatska glazba mora činiti najmanje 20% dnevnog objavljivanja glazbenog programa predviđenog programskom shemom radijskog programa. Nakladnik televizijskog programa mora osigurati objavljivanje više od 55% igranoga, dokumentarnog i drugoga programskoga sadržaja na hrvatskom jeziku unutar jedne godine. Nakladnik televizijskog programa mora osigurati da od stranog programa najmanje 51% čine europska audiovizualna djela, te osigurati da udio audiovizualnih djela neovisnih proizvođača u godišnjem programu iznosi najmanje 10%.

Prema članku 57. Zakona o elektroničkim medijima, sredstvima Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti medija poticati će se proizvodnja i objavljivanje programskih sadržaja elektroničkih medija na lokalnoj i regionalnoj razini koji je od javnog interesa, a osobito važan za ostvarivanje prava građana na javno informiranje, nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, poticanje posebnih programa na područjima od posebne državne skrbi, poticanje kulturnog stvaralaštva, razvoj obrazovanja, znanosti i umjetnosti.

Na osnovi Zakon o financiranju javnih potreba u kulturi (NN 47/90 i 27/93) financiraju se u okviru zadovoljavanja javnih potreba u kulturi kulturni programi i projekti u području filma, kazališta, nakladništva i dr. Sredstva za ove programe osiguravaju se u državnom proračunu i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

9. Koje se definicije rabe kod razlikovanja radio-difuzije od ostalih usluga?

Zakonskim propisima je definiran pojam djelatnosti radija i televizije, temeljem kojih se ove djelatnosti razlikuju od drugih usluga.

Prema članku 2. Zakona o elektroničkim medijima djelatnost proizvodnje i prijenosa programskih sadržaja i programskih usluga obuhvaća djelatnost radija i televizije, te objavljivanje elektronskih publikacija bez obzira na tehničke značajke medija na kojem su objavljene.

Člankom 2. Zakona o elektroničkim publikacijama određen je pojam djelatnosti radija i televizije prema kojem ona obuhvaća početni prijenos i/ili objavljivanje sadržaja radijskih i televizijskih programa namijenjenih javnosti, žičnim ili bežičnim putem, uključujući i satelitski prijenos, u kodiranom ili nekodiranom obliku. Ovim pojmom obuhvaćeni su i oblici međusobnog posredovanja (ili: razmjene) radijskih i televizijskih programskih sadržaja između pojedinih nakladnika u svrhu njihova priopćavanja javnosti. Prijenos ne obuhvaća komunikacijske usluge pružanja pojedinih informacija ili drugih poruka na pojedinačni zahtjev, kao što su kopiranje na daljinu (telekopiranje), elektroničke baze (banke) podataka i druge slične usluge. Ova definicija sukladna je članku 2. Europske konvencije o prekograničnoj televiziji.

Člankom 7. Zakona o telekomunikacijama određena su značenja pojma radija, radiofuzijske usluge, televizije, usluge kableske distribucije, zajedničkog atenskog sustava, javne telekomunikacije, javne telekomunikacijske usluge i davatelja usluge. Pod radiom se podrazumijevaju javne telekomunikacije koje odašilju zvuk, glas ili govor i druge signale namijenjene za izravan prijam u javnosti, putem odašiljača na Zemlji ili na satelitu (*Sound Broadcasting*). Radiodifuzijska usluga jest radiokomunikacijska usluga koja obuhvaća prijenos, odašiljanje i/ili prijam zvuka, slike i drugih signala namijenjenih za izravan prijam u javnosti, putem odašiljača na Zemlji ili na satelitu. Ova usluga uključuje prijenose zvuka, televizijske prijenose i/ili druge vrste prijenosa. Pod televizijom se podrazumijevaju javne telekomunikacije koje odašilju zvuk, sliku i druge signale namijenjene za izravan prijam u javnosti, putem odašiljača na Zemlji ili na satelitu (*Television Broadcasting*). Usluge kableske distribucije jesu telekomunikacijske usluge prijenosa radijskih i televizijskih programa i s njima povezanih podataka, odašiljanih iz jednog središta korisnicima kableske distribucijske mreže, putem koje se mogu pružati i druge telekomunikacijske usluge. Zajednički antenski sustav predstavlja skup tehničke opreme koja služi za izravan prijam radijskih i televizijskih programa i njihovu distribuciju skupini korisnika prijamnika u stambenoj ili poslovnoj zgradi, ili na drugom manjem ograničenom, zemljopisno neprekinutom području, putem vodova za distribuciju radijskih i televizijskih programa (KDS), uz uvjet da se distribucija programa ne obavlja u komercijalne svrhe, odnosno uz bilo kakvu naknadu od korisnika prijamnika. Pod javnim telekomunikacijama podrazumijeva se tržišno obavljanje javnih telekomunikacijskih usluga. Javne telekomunikacijske usluge jesu telekomunikacijske usluge koje se pružaju bilo kojim fizičkim ili pravnim osobama na

tržišnoj osnovi. Pod davateljem usluga se podrazumijeva pravna ili fizička osoba koja pruža javne telekomunikacijske usluge na tržištu koristeći se telekomunikacijskom mrežom.

10. Koji (ukoliko postoje) propisi pokrivaju ostale audiovizualne usluge, naročito interaktivne, on-line usluge, uključujući Internet?

Zakonom o elektroničkim medijima uređeni su uvjeti objavljivanja elektroničkih publikacija, programskih sadržaja koje fizičke ili pravne osobe putem informacijsko-komunikacijskih veza na način da su dostupni širokoj javnosti bez obzira na njihov opseg (što uključuje Internet). Također je ovim Zakonom uređeno pitanje zakonske zaštite zaštićenih usluga (naplatna TV, audio i video usluge na zahtjev, kodirani radijski i televizijski programi i sl.).

11. Koja pravila i propisi uređuju javnu i privatnu radio -difuziju?

Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji uređuje status i djelatnost Hrvatske televizije i Hrvatskog radija kao javne televizije i javnog radija. Zakonom o elektroničkim medijima i Zakonom o javnom priopćavanju uređuje se obavljanje ove djelatnosti kao komercijalne i privatne djelatnosti za sve druge pravne osobe.

Zakonom o telekomunikacijama uređuju se tehnička pitanja obavljanja djelatnosti radiodifuzije.

12. Koje su zakonske odredbe koje uređuju ekskluzivna prava radio - difuzije najvažnijih događaja (kulturnih, sportskih itd.)?

U smislu članka 9. Europske konvencije o prekograničnoj televiziji zajamčeno je pravo pristupa javnosti važnim događajima, te je člankom 34. Zakona o elektroničkim medijima propisano da nakladnik televizijskog programa ne smije na temelju dobivenih isključivih prava prenositi pojedini događaj značajan za javnost Republike Hrvatske ili druge države članice Europske unije ili države potpisnice međunarodnog ugovora koji obvezuje Republiku Hrvatsku, na način kojim bi značajnom dijelu gledatelja u Republici Hrvatskoj bilo onemogućeno praćenje toga događaja. Navedenim prijenosom smatra se neposredan prijenos događaja ili odgođeni prijenos, u cijelosti ili djelomično, kad je to potrebno iz objektivnih razloga ili je u interesu javnosti. Suprotno je ovome Zakonu ako događaj značajan za javnost Republike Hrvatske ili navedenih drugih država na temelju dobivenih isključivih prava prenosi nakladnik čiji televizijski program može pratiti manje od 60% stanovništva Republike Hrvatske ili je za praćenje toga programa potrebno dodatno plaćanje (naplatna TV), osim pristojbe propisane posebnim zakonom. Vijeće za elektroničke medije donosi popis događaja značajnih za javnost Republike Hrvatske ili drugih država.

13. Kakav režim uređuje dodjelu frekvencija ili satelitskog kapaciteta? Koji se uvjeti postavljaju kod dodjele frekvencija ili satelitskog kapaciteta?

Frekvencije dodjeljuje nacionalno regulatorno tijelo za područje telekomunikacija na sljedeće načine:

Izdavanjem dozvole za uporabu pravnoj osobi koja je dobila koncesiju za frekvenciju za obavljanje javnih telekomunikacijskih usluga u pokretnoj telekomunikacijskoj mreži uz uporabu radiofrekvencijskog spektra.

Izdavanjem dozvole za radijsku postaju na temelju podnesenog zahtjeva koncesionara upućenog navedenom regulatornom tijelu.

Izdavanjem opće dozvole za radijsku postaju za koju postoji odgovarajuća odluka CEPT-a (European Conference of postal and Telecommunication Administration) o izuzeću od izdavanja pojedinačne dozvole.

Dodjela frekvencija se mora temeljiti na načelu nediskriminacije, pri čemu one moraju biti u skladu s tablicom namjene radiofrekvencijskog spektra i planovima dodjele radijskih frekvencija. Tablica namjene i planovi dodjele radijskih frekvencija usklađeni su na domaćoj i međunarodnoj razini u skladu s regulativom ITU (International Telecommunication Union).

Koncesije dodjeljuje nacionalno regulatorno tijelo za područje telekomunikacija na temelju provedenog postupka javnog natječaja trgovačkom društvu koje pruži uvjerljive dokaze da će ostvariti tehničke, tehnološke, financijske, prostorne i kadrovske uvjete za obavljanje djelatnosti. Odluka o dodjeli koncesije se mora temeljiti na načelima objektivnosti, nediskriminacije, transparentnosti i razmjernosti te mora biti podrobno obrazložena.

Radijske frekvencije za potrebe satelitskih radijskih komunikacija usklađene su s odredbama međunarodnih ugovora, sporazumima i operativnim sporazumima s međunarodnim organizacijama nadležnim za satelitske komunikacije (INTELSAT, INMARSAT, EUTELSAT i sl.).

14. Koji distribucijski sustavi postoje (zemaljski, kablovski, satelitski)? Koji su, ukoliko postoje, propisi koji se moraju provesti (obveze mreže da distribuira određene kanale)?

Sva tri sustava su u upotrebi u Republici Hrvatskoj. Ne postoji regulativa 'obaveznog prijenosa'.

15. Koja su uređenja u pogledu tehničkih normi radio -difuzije?

Na temelju odgovarajućih ITU preporuka i ETSI standarda napravljeni su slijedeći pravilnici:

- Pravilnik o tehničkoj dokumentaciji radijske mreže i radijskih postaja za odašiljanje radijskih i televizijskih programa (NN 18/95 i 38/96)
- Pravilnik o tehničkim uvjetima i uvjetima uporabe radijskih postaja za odašiljanje radijskog programa u UKV području, s frekvencijskom modulacijom (UKV/FM)-sadrži normu ETSI EN 300 384 (NN 37/96)
- Pravilnik o tehničkim uvjetima i uvjetima uporabe radijskih postaja za odašiljanje televizijskog programa u frekvencijskim područjima I, III i IV/V (NN 66/96)
- Pravilnik o tehničkim uvjetima i uvjetima uporabe radiofrekvencijskih pretvarača za prijenos televizijskog programa u frekvencijskim područjima I, III i IV/V (NN 88/96)
- Pravilnik o kabelskoj televiziji (NN 83/95)
- Pravilnik o tehničkim uvjetima i uvjetima uporabe za objekte i tehničku opremu kabelske televizije (NN 83/95 i 29/97)

16. Koje se zakonske mjere primjenjuju na šifriranje radio-difuzijskih signala?

Kodiraju se samo programi Hrvatske radiotelevizije koji se prenose putem satelita s ciljem da ne dođe do povrede autorskih prava (film i slično) plaćenih samo za prijenose na teritoriju Republike Hrvatske. Pravo kupnje kartice za prijam navedenih satelitskih programa imaju državljani Republike Hrvatske koji žive u inozemstvu (Bernska konvencija).

17. Koji su, ukoliko postoje, postojeći sustavi financijske potpore za audiovizualni sektor (uključujući kinematografiju)?

Ministarstvo kulture na temelju Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi (čl. 1. i 10 a.) svake godine objavljuje Poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske. U okviru programa javnih potreba u kulturi financiraju se programi filmske djelatnosti, zaštite filmske baštine i promicanja hrvatskog filma u zemlji i inozemstvu (filmske udruge, Hrvatska kinoteka, Hrvatski filmski savez, filmski festivali i dr.), a poseban natječaj se raspisuje za proizvodnju filmova (toč. IV).

Tijekom 2002. godine donesen je novi Pravilnik o kriterijima za utvrđivanje programa javnih potreba u području proizvodnje filma i njihovom financiranju.

Sve prijedloge programa razmatra Kulturno vijeće za film i kinematografiju, stručno tijelo Ministarstva kulture, a za proizvodnju filmova, sukladno navedenom Pravilniku, imenuju se umjetnički savjetnici za svaku pojedinu filmsku formu (igrani, kratki dokumentarni, animirani, eksperimentalni filmovi).

U zadnje 2 godine podaci o filmskoj proizvodnji u Hrvatskoj pokazuju uspon i uravnoteženje i to:

- 7 dugometražnih igranih filmova,
- 15 kratkometražnih i dokumentarnih,
- 7 animiranih i
- 8 eksperimentalnih filmova.

Ministarstvo kulture sudjeluje u financiranju filmske proizvodnje udjelom od 50 – 80%. Kao koproducent u navedenoj produkciji pojavljuje se Hrvatska radiotelevizija. O uređenju koprodukcijskih odnosa potpisano je i Pismo namjere o zajedničkom ostvarenju programa javnih potreba u području proizvodnje igranoga i dokumentarnoga filma.

Igrani filmovi se sufinanciraju iznosom od 1.000.000,00 do 4.200.000,00 kn, a kratki, dokumentarni i eksperimentalni od 150.000,00 do 350.000,00 kn, dok se animirani filmovi financiraju po minuti animacije iznosom od 50.000,00 kn (prosječno godišnje oko 40 minuta animacije).

U zadnje vrijeme povećano je i učešće sponzorskih sredstava, odnosno donacija u hrvatski film.

Ministarstvo sudjeluje u financiranju filmskih djelatnosti iznosom od 35.000.000,00 kn.

U pripremi je izrada novog Nacrta zakona o filmu.

18. Koji su zakonski i/ili financijski aranžmani na snazi vezano uz međunarodne koprodukcije (kinematografija i/ili TV)?

U zadnje dvije godine pojačan je interes stranih producenata, naročito iz zemalja Srednje i Jugoistočne Europe (Mađarske, Slovenije, Makedonije i BIH), pa su tako u 2002. godini realizirana 2 koprodukcijska filma, a u 2003. godini planirano je čak 8 koprodukcija.

Prijemom Hrvatske u Eurimages (1. siječnja 2003.) otvorene su domaćim filmskim producentima razne mogućnosti i višestrukih formi filmskih koprodukcija, što je rezultiralo povećanim brojem tzv. Manjinskih koprodukcija (u kojima je Hrvatska većinski financijer). Na posljednjem natječaju odobreno je čak 6 takvih koprodukcija.

Članstvo u Europskom Audiovizualnom Opservatoriju pruža velike mogućnosti izvora informacija o audiovizualnim medijima i pravnoj regulativi.

Značajno je naglasiti da se u Hrvatskoj sve više pojavljuju i nezavisni filmski producenti koji financiraju filmove iz različitih izvora, a tek naknadno se obraćaju Ministarstvu kulture sa zahtjevom za manjim udjelom u sufinanciranju. Većina je prepoznala potrebu za pronalaženjem koproducenta u i izvan Hrvatske, tako da ova nova forma u filmskoj proizvodnji rezultira povećanja broja filmova.

19. Koji su zahtjevi vezani uz arhiviranje audiovizualnih materijala?

Hrvatska kinoteka djeluje u sklopu Hrvatskog državnog arhiva (HDA) od 1979. godine kao nacionalni filmski arhiv i zaseban odjel HDA koji se bavi zaštitom, prikupljanjem, obradom i nadzorom filmskog gradiva nastalog na području Republike Hrvatske sa usmjerenjem prema osnivanju nacionalnog audiovizualnog arhiva.

Pored prikupljanja nacionalne filmske zbirke i stranog filma, prikuplja i popratno filmsko i fotografsko gradivo, plakate i drugo pisano gradivo koje svjedoči o nastanku pojedinog filmskog djela.

Godišnji priliv filmskog gradiva iznosi cca 2.000.000 metara čemu pridonosi i obveza predaje toga gradiva Arhivskoj kinoteci prema članku 16. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (NN 105/1997) .

Hrvatska kinoteka, uz Hrvatski filmski savez, obavlja i presnimavanje hrvatske filmske baštine na video zapis, za znanstvene i obrazovne svrhe. Ta vrsta filmskog gradiva tako je dostupna brojnim istraživačima, a redovito ga koriste studenti i učenici institucija koje se bave obrazovanjem.

Hrvatska kinoteka sustavno provodi mjere zaštite i restauracije filmskog gradiva, a zaseban je projekt presnimavanja filmskog gradiva na nitratnoj podlozi na sigurnosnu podlogu (od 1982. do 1986. g. presnimljeno 315.786 m vrijednog filmskog gradiva za razdoblje od 1903. do 1944. g. te od 1944. do 1954. g.).

Inovacijskim postupkom trajno je zaštićeno i rekonstruirano gradivo na substandardnim formatima 9,5 mm i 8 mm iz razdoblja od 1927. do 1960. g.

Na temelju ostvarenih rezultata u obradi, prikupljanju i zaštiti filmskog gradiva Hrvatska kinoteka je 1993. g. primljena, u svojstvu privremenog člana, u Svjetsko udruženje filmskih arhiva (FIAF), a 1997.g. u punopravno članstvo Europskog udruženja filmskih arhiva (ACE).

U budućoj projekciji razvitka Hrvatska kinoteka treba prerasti u nacionalni audiovizualni arhiv, kada bi preuzela i dio audiovizualnog arhiva od Hrvatskog radija i Hrvatske televizije koji se odnose na zvučne zapise, filmsko gradivo i elektronske zapise.

Osnovni problem optimalnog djelovanja Hrvatske kinoteke danas predstavlja nedostatak prostora za arhivsko gradivo, te dvorane za projekcije, što je u strategiji razvoja kulture Republike Hrvatske postavljeno kao jedno od

prioritetnih razvojnih pitanja, a u toku je (lipanj 2003.g.) utvrđivanje nove lokacije u Generalnom urbanističkom planu Grada Zagreba za izgradnju nove zgrade HDA, Hrvatske kinoteke i Državnog arhiva u Zagrebu.

TV arhiv Hrvatske televizije (HTV), počeo je sa radom 1956.godine, a danas je najveći TV arhiv u regiji, sa 500.000 arhivskih video kaseta i magnetoskopskih vrpca, te 50.000 arhivskih kontejnera sa 20 milijuna metara 16 mm filma.

Najveći problem je migracija sa ugroženih napuštenih analognih formata, na nove digitalne medije. Zbog velikih troškova ovog posla, te njegove tehnološko-organizacijske složenosti, koristila bi pomoć europskih eksperata, te digitalna oprema.

U toku je rad na projektu BAPP (Balkan Archives Preservation Project) koji smo mi inicirali u okviru COPEAM-a (mediteranske RTV organizacije) i FIAT/IFTE svjetske organizacije TV arhiva, radi unaprjeđenja stanja zaštite ugroženih AV dokumenata.

20. Koji se zakonski režim primjenjuje vezano za difuziju radijskog zvuka?

Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji uređen je status i način rada Hrvatskog radija, kao javnog radija.

Zakonom o elektroničkim medijima utvrđene su svrha i uvjeti programa radija, kao i tehnički uvjeti i standardi obavljanja djelatnosti radija. Zakonom o javnom priopćavanju uređeno je pitanje odgovornosti glavnog urednika radija te pravo i na ispravak.

21. Koja ograničenja, ako ih ima, postoje vezano za vlasništva nad televizijskim i/ili radio postajama?

Člancima 45. do 55. Zakona o elektroničkim medijima uređeno je pitanje ograničenje koncentracije u području elektroničkih medija. Ulaganja u područje elektroničkih medija ograničeno je po osnovi ograničenja koncentracije, tako da ulaganje ne može biti iznad ograničenja predviđenih za nedopuštenu koncentraciju. Nedopuštenom koncentracijom u području medija prema članku 46. Zakona o elektroničkim medijima smatra se ako:

- nakladnik elektroničkog medija koji ima koncesiju na državnoj razini i ima udio u kapitalu drugog nakladnika koji ima istu takvu koncesiju ili koncesiju na regionalnoj, županijskoj, gradskoj ili općinskoj razini, s više od 25%, i obrnuto;
- nakladnik elektroničkog medija koji ima koncesiju na državnoj razini i ima udio u kapitalu nakladnika koji izdaje dnevne novine koje se tiskaju u više od 3.000 primjeraka, s udjelom većim od 10%, i obrnuto;
- nakladnik elektroničkog medija koji ima koncesiju na državnoj razini i ima udio u kapitalu pravne osobe koja obavlja djelatnost novinske agencije, s udjelom većim od 10%, i obrnuto;
- nakladnik elektroničkog medija koji ima koncesiju na državnoj razini i istovremeno izdaje dnevne novine koje se tiskaju u nakladi većoj od 3.000 primjeraka;
- nakladnik koji ima koncesiju lokalne ili regionalne razine pokrivanja i ima udio u kapitalu drugog takvog nakladnika regionalne ili lokalne razine pokrivanja na istom području s više od 30%;
- nakladnik koji ima koncesiju regionalne ili lokalne razine pokrivanja i istovremeno, u istom ili susjednom području, izdaje dnevne novine lokalnog značaja.

Smatra se da postoji nedopuštena koncentracija u području medija i u slučajevima iz članka 46. ovoga Zakona, ako u kapitalu drugog nakladnika koji obavlja djelatnost radija i/ili televizije, novinskog nakladnika dnevnog tiska ili novinske agencije ima udjel iznad utvrđene visine kapitala fizička ili pravna osoba koja je osnivač nakladnika koji obavlja djelatnost radija i/ili televizije, odnosno osnivač, ili s njim povezane osobe u smislu članka 45. ovoga Zakona.

Člankom 52. Zakona propisano je da pravna osoba čija je djelatnost prikupljanje, oblikovanje i posredovanje oglasa, kao i fizička ili pravna osoba, te skupina povezanih osoba, koja u kapitalu odnosno imovini te vrste ima više od 10 % vlasničkog udjela ili više od 10 % upravljačkih odnosno glasačkih prava, ne može biti nakladnik i/ili osnivač nakladnika radijskoga odnosno televizijskog programa, niti može imati vlasništvo dionica ili udjele u kapitalu nakladnika radijskoga ili televizijskog programa.

Prema članku 33. Prijedloga zakona o medijima dionice ili udjeli u pravnoj osobi koja obavlja djelatnost nakladnika na području javnog informiranja moraju glasiti na ime. Nedopuštenom koncentracijom u području tiskanih medija smatra se kada nakladnik jednoga ili više općeinformativnih tiskanih dnevnika ili općeinformativnih tjednika ostvari vladajući položaj na tržištu na način da je broj prodanih primjeraka njegovih dnevnika ili tjednika prešao 40% svih prodanih primjeraka općeinformativnih dnevnika ili tjednika u Republici Hrvatskoj. Nakladnik s nedopuštenom koncentracijom ne može biti vlasnik niti stjecati udjele u vlasništvu drugog tiskanog medija.

22. Koji sustavi postoje vezano za statističke podatke koje se odnose na audiovizualni sektor?

U Državnom zavodu za statistiku Republike Hrvatske od 1.1.1997. godine u uporabi je Nacionalna klasifikacija djelatnosti (NN 13/03), koja je usklađena i do razine razreda usporediva s klasifikacijom djelatnosti NACE Rev.1 koja je statistički standard Europske unije, a do razine odjeljka s klasifikacijom djelatnosti Ujedinjenih naroda ISIC Rev. 3. Njome je područje kulture pokriveno na slijedeći način :

92. Rekreacijske, kulturne i sportske djelatnosti, 92.1.: Filmska djelatnost i video djelatnost; 92.2.: Djelatnost radija i televizije; 92.3: Ostale zabavne djelatnosti (92.3: Umjetničko i književno stvaralaštvo i reproduktivno izvođenje; 92.32. Djelatnost objekata za kulturne priredbe; 92.33. Djelatnost sajmovi i zabavnih parkova; 92.34.: Ostale zabavne djelatnosti); 92.4.: Djelatnost novinskih agencija; 92.5.: Knjižnice, arhivi, muzeji i ostale kulturne djelatnosti poput zaštite povijesnih mjesta i građevina.

22. Izdavačka i tiskarska djelatnost, te umnožavanje snimljenih zapisa : 22.1. Izdavačka djelatnost (22.1.: Izdavanje knjiga; 22.12. Izdavanje novina; 22.13. Izdavanje časopisa i periodičnih publikacija; 22.14.: Izdavanje zvučnih zapisa; 22.15.: Ostala izdavačka djelatnost); 22.2. Tiskarska djelatnost i usluge povezane s tiskanjem (22.21.: Tiskanje novina; 22.22. Tiskanje, dnevnih novina; 22.23. Knjigoveški i završni radovi; 22.24.: Priprema i izrada tiskarske forme; 22.25. Ostale usluge povezane s tiskanjem); 22.3. Umnožavanje snimljenih zapisa (22.31.: Umnožavanje zvučnih zapisa; 22.32. Umnožavanje videozapisa; 22.33. Umnožavanje računalnih zapisa).

23. Postoji li službeno priznat sustav potvrđivanja za karte koje se prodaju u kinima na nacionalnoj razini ?

Kompjutorizirani centar za kupnju kino, kazališnih i dr. karata je u fazi izrade (program predložen Ministarstvu znanosti, a podržan od Ministarstva kulture).

II. KULTURA

1. Koji su, ukoliko postoje, sustavi potpore na sljedećim područjima: umjetničko stvaralaštvo, inovativni kulturni projekti, usavršavanje vještina umjetnika i kulturnih djelatnika, kulturna suradnja s drugim zemljama?

Podrška umjetničkom stvaralaštvu te inovativnim kulturnim projektima daje se: iz sredstava državnog, županijskog i gradskog proračuna, zatim olakšicama pri financiranju kulture te organizacijom seminara i radionica za umjetnike i kulturne djelatnike koji pružaju nova znanja i vještine. Ministarstvo kulture svake godine organizira u županijama seminare i radionice za kulturne administratore sa sljedećim temama: kulturno upravljanje, financiranje kulture, učenje o EU, uloga EU u procesu približavanja i pridruživanja Republike Hrvatske EU, rad na projektima i dr.

Iz državnog, županijskog, gradskog i općinskog proračuna izdvajaju se sredstva namijenjena kulturi. Zakonom o kulturnim vijećima (NN 53/01) decentraliziran je sustav financiranja kulture, te su u Ministarstvu kulture osnovana Vijeća za kulturu (njih 9: Vijeće za scensku umjetnost, za kulturno-umjetnički amaterizam, za glazbu, za film i kinematografiju, likovnu djelatnost, za knjigu i nakladništvo, medijsku kulturu, arhitekturu i urbanizam, kulturna dobra).

Članovi vijeća su umjetnici, profesionalci koji odlučuju o vrijednostima ponuđenih programa i predlažu financijsku potporu ministru kulture (Ministarstvo kulture objavljuje svake godine javni poziv za financiranje potreba u kulturi).

Umjetnici kao i bilo koji građanin mogu se javiti sa svojim prijedlozima programa: izložbe, odlasci na skupove, rad u stvaralačkim kolonijama, radionicama, glazbene i plesne produkcije i sl.)

Umjetnicima se pomaže u otkupu djela (likovnih djela, narudžba za glazbena djela). Gradovi, općine i županije isto objavljuju Javni poziv za financiranje potreba u kulturi a uz to mogu osnivati i Vijeća za kulturu (zakon im ostavlja mogućnost osnivanja Vijeća ali ih ne obvezuje).

Značajnu potporu kulturi i umjetnosti pružaju porezne i carinske povlastice. Porezni sustav odnosno porezna zakonska regulativa prihvatila je kulturu i umjetnost kao specifične djelatnosti te su u novim poreznim zakonima regulirane porezne olakšice za kulturu i umjetnost odnosno oslobođenja i olakšice umjetnicima, te olakšice za donatore kulture i umjetnosti .

Na temelju odredbi Zakona o porezu na dohodak (NN 127/00 i 150/02) obračun poreza od autorskih honorara umjetnika reguliran je na povoljniji način u odnosu na autorske honorare ostalih struka: osnovica za obračun poreza znatno je snižena. Prilikom obračuna poreza od autorskih honorara, iznos paušalno priznatih troškova povećan je od 25% na 40%, a umjetnicima se dodatno priznaje još i 25% paušala po osnovi umjetničkoga stvaralaštva.

Nadalje umjetnici koji ostvaruju primitke (honorare) po osnovi autorskih umjetničkih djela izuzeti su iz obveze plaćanja doprinosa određenih Zakonom o doprinosima za obvezna osiguranja (NN 147/02).

Zakon o porezu na dohodak (NN 127/00 i 150/02) kao i Zakon o porezu na dobit (NN 127/00) potiču donacije namijenjene umjetnosti/umjetniku propisujući porezne olakšice za donatore i to bez ograničenja na darovani iznos, a time i na visinu olakšice.

Olakšice za kulturu i umjetnost/umjetnike uvedene su i prilikom obračuna poreza na dodanu vrijednost. Odredbama Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (NN 60/96, 113/97, 7/99, 112/99, 44/00, 63/00, 80/00, 109/00 i 54/01) propisana je iznimka prema kojoj se javne ustanove u kulturi, umjetničke organizacije i umjetnici mogu odlučiti žele li biti obveznici poreza na dodanu vrijednost ili žele ostati izvan sustava poreza na dodanu vrijednost.

Porez na dodanu vrijednost kao i carinu ne naplaćuje se za:

- dobra koja su kao inozemna donacija dana umjetnicima, ustanovama, udrugama i neprofitnim organizacijama u kulturi;
- dobra koja iste kupuju u tuzemstvu, ali se plaćaju iz primljenih stranih novčanih donacija;
- dobra koja kao vlastita djela iz inozemstva unesu književnici i umjetnici.

Roba koju umjetnici nabavljaju u inozemstvu, a služi im za obavljanje umjetničke djelatnosti oslobođena je carinskih davanja (Carinski zakon NN 78/99, 94/99, 73/00, 92/01 i 47/03)

Specifična vrsta potpore umjetnicima je uplaćivanje doprinosa za mirovinsko i invalidsko te zdravstveno osiguranje iz sredstava proračuna Republike Hrvatske. U Republici Hrvatskoj status umjetnika uređen je Zakonom o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva (NN 43/96, 44/96, ispr., 127/00). Ovim zakonom osigurana je socijalna zaštita, te uređeno pitanje mirovinskog i invalidskog kao i zdravstvenog osiguranja samostalnih umjetnika (to su umjetnici izvan radnog odnosa kojima je umjetničko stvaralaštvo i djelovanje jedino i glavno zanimanje njih 1305). Samostalni umjetnici imaju pravo, prema spomenutom Zakonu, podnijeti zahtjev da im se doprinosi za mirovinsko i invalidsko te zdravstveno osiguranje plaćaju iz sredstava proračuna Republike Hrvatske. Postupak i uvjeti priznanja prava na uplatu ovih doprinosa uređeni su Pravilnikom o postupku i uvjetima za priznavanje prava samostalnih umjetnika na uplatu doprinosa za mirovinsko i invalidsko te zdravstveno osiguranje iz sredstava proračuna Republike Hrvatske (NN 110/96, 39/99, 120/99 i 109/00).

Međunarodna kulturna suradnja ostvaruje se u suradnji s ostalim ministarstvima, lokalnom samoupravom, ustanovama, organizacijama i pojedincima u partnerstvu s relevantnim inozemnim ustanovama i pojedincima.

Republika Hrvatska potpisnica je 31 bilateralnog ugovora o kulturnoj, prosvjetnoj i znanstvenoj suradnji, 17 programa kulturne suradnje, 8 protokola i 2 memoranduma o kulturnoj suradnji.

RH aktivna je u multilateralnoj kulturnoj suradnji kao i regionalnoj u okviru: Vijeća Europe, UNESCO-a, INTERREG (EU), Srednjoeuropske inicijative, Jadransko-jonske inicijative, Kvadrilaterale, RZ Alpe-Jadran, RZ Podunavskih regija. Ministarstvo kulture organizator je međunarodnih konferencija u suradnji s UNESCO-m i Vijećem Europe.

Ministarstvo kulture potpomaže redovnu djelatnost i međunarodnu suradnju kulturnih ustanova, pojedinaca i udruga članica međunarodnih nevladinih organizacija ICOM-a, AICA-e, UNIMA-e, ASSITEJ-a, IDEA-e, PEN-a, ITI-a, JMI-a i dr. kao i sudjelovanje stručnjaka, izabranih predstavnika na sastancima izvršnih odbora, konferencija i skupova u inozemstvu i u RH.

Iz državnog proračuna za programske aktivnosti u kulturi Ministarstvu kulture se raspoređuje 80.000.000 eura, a za međunarodnu suradnju se izdvaja 1.750.000 eura.

Gradovi, općine, županije prema svojim prioritetima izdvajaju za međunarodnu kulturnu suradnju. Novim zakonima omogućeno je doniranje, sponzoriranje kulture uz financijske olakšice darovateljima i sponzorima.

Otvorenim, demokratskim, transparentnim pristupom na svim razinama kulturne politike i odlučivanja, kultura je s ruba došla u središte tranzicijskog procesa i tako dobila središnju ulogu u stvaranju kulturnog dijaloga i kulturne različitosti.

2. Koji su, ukoliko postoje, programi potpore u području književnog stvaralaštva i prevođenja?

Natječajem za potporu izdavanju i otkupu knjiga prema Zakonu o financiranju javnih potreba u kulturi (NN 47/90 i 27/93) pomaže se tiskanje knjiga od vrijednosti za nacionalnu kulturu, znanost i umjetnost, tiskanje izvornih i prevedenih djela koja predstavljaju opća kulturna dostignuća, te tiskanje sabranih, odabranih i kritičkih izdanja djela hrvatskih autora, kod kojega posebno mjesto imaju djela suvremene domaće književnosti, te djela mladih autora. Pored toga po istoj osnovi osiguravaju se sredstva za otkup knjiga za potrebe knjižnica.

Potporom takvim izdanjima Ministarstvo kulture nastoji pomagati domaće književno stvaralaštvo. Pored toga, potiče se objavljivanje knjiga naših autora u prijevodu na strane jezike. U posljednje tri godine uz pomoć Ministarstva kulture objavljeno je niz djela hrvatskih autora u evropskim zemljama a u pripremi su i izdanja u SAD i Australiji.

Međunarodni književni susreti, manifestacije i festivali, koji uživaju pažnju naših kulturnih vijeća, mjesto su okupljanja i razmjene ideja te uspostavljanja suradnje na prezentiranju mladih autora.

Posredstvom Hrvatskoga centra ITI - UNESCO Ministarstvo kulture se zalaže i za promicanje hrvatskih dramatičara i pisanih drama u svijetu, a nemalu potporu imaju i prevodilačke radionice i stručni prevodilački susreti koji se kontinuirano održavaju u Zagrebu.

3. Koji su, ukoliko postoje, programi potpore na području kulturnoga naslijeđa?

Ministarstvo kulture sudjeluje u financiranju programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske u segmentu koji se odnosi na zaštitu kulturne baštine, uključujući nepokretna i pokretna kulturna dobra. Pri tome se, uz financiranje obnove kulturnih dobara čiji su imatelji župni uredi, institucije i druge pravne osobe, u posljednje vrijeme sve više nastoji poticati i privatne osobe za brigu o kulturnim dobrima kroz programe financiranja. Također, važno je i provođenje programa zaštitnih istraživanja kopnenih i podvodnih arheoloških lokaliteta. Osim toga, financiraju se i provode tehničke mjere zaštite suvremenim alarmnim sustavima najznačajnijih cjelina pokretnih spomenika kulture i umjetnina, kako u sakralnim objektima, tako i u muzejsko-galerijskim ustanovama.

Osobita se pažnja posvećuje rekonstrukciji starih gradskih jezgri, npr. Trogir, Dubrovnik, Split, te spomenicima s UNESCO-ve Liste svjetske baštine (Dubrovnik, Trogir, Šibenik, Eufrazijeva bazilika u Poreču).

4. Koji se zakonski režim primjenjuje u svezi određivanja cijena knjiga? Postoje li utvrđeni propisi o cijenama?

Cijena knjige u Hrvatskoj slobodno se formira tržištem. Nema posebnih pravila koja bi regulirala formiranje maloprodajne cijene knjige: najjednostavnijom računicom zbrajaju se svi direktni proizvodni troškovi i množe koeficijentom 2,5 do 4. No cijena knjige, zapravo, podliježe isključivo tržišnim mehanizmima i u domeni je odlučivanja nakladnika i knjižara. Distributerske usluge dosižu, međutim, i do 55%, što se izravno odražava na cijenu.

Dijelom je cijena knjige uvjetovana vrlo visokom konkurencijom: na relativno malom tržištu za kupce i čitatelje postoji više od 2000 nakladnika nudeći im cca 3000 naslova godišnje, no naklade su nevelike, što ne daje mogućnost pojeftinjenja knjige.

Promjenom stope poreza na dodanu vrijednost sa 22 na 0 % nije došlo do očekivanog sniženja cijena knjiga, jer poreznom reformom nakladnici nisu oslobođeni pretporeza. Nulta stopa poreza na dodanu vrijednost uvedena je na prodaju, ali ne i na tiskanje i ostale operacije u proizvodnji knjiga.

Ipak, valja napomenuti da u posljednjih nekoliko godina bilježimo pravi procvat knjižarstva; brojne knjižare se otvaraju u svim regionalnim središtima u Hrvatskoj. Hrvatski nakladnici izlažu na svim značajnim sajmovima u zemlji i inozemstvu pa možemo očekivati i veću potražnju i porast naklada, što može rezultirati i jeftinijom knjigom.

Ministarstvo kulture putem redovitih godišnjih natječaja (u skladu sa Zakonom o financiranju javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske) osigurava financijsku potporu domaćim nakladnicima za realizaciju njihovih izdavačkih programa - knjiga i časopisa, te za otkup knjiga za knjižnice. Knjige se otkupljuju po maloprodajnoj, a ne beneficiranoj cijeni, i to od 50 do 300 primjeraka pojedinog naslova. Pored toga Ministarstvo kulture sufinancira kupnju knjiga narodnim knjižnicama (uz obavezan udio lokalne zajednice) radi popune i obogaćivanja knjižničnih fondova i omogućavanja veće dostupnosti knjiga i informacija. Godišnji iznosi koji se za ovu namjenu izdvajaju iznose cca 50 milijuna kuna.

Planira se i suradnja s Ministarstvom za obrt, malo i srednje poduzetništvo radi uvođenja poticajnih kratkoročnih kredita koji bi omogućili nakladnicima uspješnu realizaciju projekta do izlaska na tržište.

5. Koji se zakonski režim primjenjuje u svezi prodaje i kretanja kulturnih dobara?

Prodaja i promet kulturnih dobara i dobara pod preventivnom zaštitom ograničeni su sukladno člancima 36. do 40. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99). Ovim odredbama ustanovljeno je zakonsko pravo prvokupa u korist javnopravnih osoba, gradova, općina, županija i Grada Zagreba, te Republike Hrvatske. Ukoliko ove pravne osobe nisu zainteresirane za kupnju kulturnog dobra, tada se ono može slobodno prodati drugim fizičkim i pravnim osobama uz cijenu koja ne može biti niža od cijene navedene u ponudi ovlaštenicima zakonskog prava prvokupa i pod uvjetima koji za kupca nisu povoljniji od uvjeta koji su ponuđeni ovlaštenicima zakonskog prava prvokupa.

Na promet i prodaju nepokretnih kulturnih dobara strancima primjenjuju se također odredbe članka 354. do 358. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00 i 114/01), prema kojima stranci mogu u Republici Hrvatskoj, pod pretpostavkom uzajamnosti, stjecati vlasništvo nekretnina ako suglasnost za to daje ministar vanjskih poslova po prethodno pribavljenom mišljenju ministra pravosuđa Republike Hrvatske.

U Republici Hrvatskoj detaljno je uređen postupak izdavanja odobrenja za iznošenje kulturnog dobra u inozemstvo ili uvoz kulturnih dobara. Člankom 67. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara propisano je da se kulturna dobra, kao i sva dobra pod preventivnom zaštitom ne mogu iznositi u inozemstvo. Iznimno je člankom 68. Zakona dopušteno da se kulturno dobro može privremeno iznijeti iz Republike Hrvatske u inozemstvo radi izlaganja, ekspertiza, obavljanja radova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ili drugih opravdanih razloga uz odobrenje nadležnog tijela, Konzervatorskog odjela Ministarstva kulture ili za područje Grada Zagreba, Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu.

Postupak iznošenja kulturnih dobara iz Republike Hrvatske detaljno je uređen Pravilnikom o uvjetima za davanje odobrenja radi iznošenja kulturnih dobara iz Republike Hrvatske (NN 104/02), čiji je sastavni dio obrazac zahtjeva za odobrenje iznošenja kulturnoga dobra/umjetnine iz Republike Hrvatske, koji je sukladan obrascu propisanom Uredbom Komisije (EEZ) br. 752/93 od 30. ožujka 1993. kojom se utvrđuju odredbe za provedbu Uredbe Vijeća EEZ broj 3911/92 od 9. prosinca 1992. godine o izvozu kulturnih dobara (Službeni list broj L 007, 1/03/1993, str. 0024-0032).

Kulturna dobra mogu se uvoziti i unositi u Republiku Hrvatsku uz odobrenje zemlje iz koje se uvoze ili unose. Uvoznik kulturnog dobra, ili osoba koja unosi kulturno dobro, dužna je bez odgađanja prijaviti kulturno dobro nadležnom tijelu

odnosno Konzervatorskom odjelu Ministarstva kulture a za područje Grada Zagreba Gradskom zavodu za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu.

Člankom 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara kojima se, uređuje se postupak prodaje kulturnog dobra na aukciji. Postupak prodaje na ovaj način je znatno pojednostavljen, napose stoga što predstavnici ovlaštenika zakonskog prava prvokupa mogu iskoristiti pravo prvokupa i izjasniti se o kupnji kulturnog dobra najkasnije do okončanja aukcijske prodaje.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, koji je usvojio Hrvatski sabor 10. rujna 2003. godine, vrši se usklađivanje Zakona sa Uredbom Vijeća EEZ broj 3911/92 od 9. prosinca 1992. o izvozu kulturnih dobara.

6. Koji se zakonski režim primjenjuje na očuvanje kulturnoga nasljeđa?

Zaštita i očuvanje kulturnih dobara sustavno su uređeni Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99), kojim su uređena pitanja vrste kulturnih dobara, uspostavljanja zaštite nad kulturnim dobrom, obveze i prava vlasnika kulturnog dobra, mjere zaštite i očuvanja kulturnih dobara, obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, osnivanje i rad Hrvatskog vijeća za kulturna dobra, financiranje zaštite i očuvanja kulturnih dobara. Pravilnikom o uvjetima za fizičke i pravne osobe radi dobivanja dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 74/03) propisani su uvjeti pod kojima fizičke i pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite i očuvanja kulturnih dobara. Na području cijelog teritorija Republike Hrvatske sustavno djeluje služba zaštite kulturnih dobara.

Uspostavljanje zaštite nad kulturnim dobrima započinje utvrđivanjem preventivne zaštite, te utvrđivanjem svojstva kulturnog dobra rješenjem od strane Ministarstva kulture (članak 12. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara) i upisom u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Iznimno od ove odredbe, postupak utvrđivanja svojstva kulturnog dobra za arhivsko gradivo provodi i rješenje donosi Hrvatski državni arhiv (članak 99. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara).

Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara primjenjuje se i na zaštitu i očuvanje muzejske građe i dokumentacije, te arhivskog gradiva, sukladno članku 7. Zakona o muzejima (NN 142/98) i članku 2. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (NN 105/97 i 64/00).

Republika Hrvatska je stranka slijedećih međunarodnih konvencija, kojima se, između ostalog, regulira očuvanje kulturnog nasljeđa:

- UNIDROIT-ove Konvencije o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima, sklopljen u Rimu 24. lipnja 1995. (NN MU 5/00, 6/94-objava)
- Europska kulturna konvencija, sastavljena u Parizu, 19. prosinca 1954. godine, (NN MU 6/94)
- Konvencija o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba i Protokol u vezi sa zabranom izvoza kulturnih dobara s okupiranih teritorija, Hag, 14. svibnja 1954. (NN MU 12/93 i 6/02-objava)
- Konvencija o mjerama zabrane i sprječavanja nedozvoljenog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva kulturnih dobara, Pariz, 14. studenoga 1970. (NN MU 12/93)
- Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine, Pariz, 23. studenoga 1972. (NN MU 12/93)
- Europska konvencija o zaštiti arheološkog nasljedstva Europe, London, 6. svibnja 1969. (NN MU 6/94)

- Konvencija o zaštiti arhitektonskog blaga Europe, Granada, 3. listopada 1985. (NN MU 6/94)
- Konvencija o međunarodnim izložbama potpisana u Parizu, 22. studenoga 1928, te izmijenjena i nadopunjena protokolima od 10. svibnja 1948., 16. studenoga 1966., 30. studenoga 1972., te nadopunama od 24. lipnja 1982. i 31. svibnja 1988. (NN MU 15/02).

7. Koji se zakonski režim primjenjuje na odstupanje prava (ekskluzivnih ili ostalih) u svrhu iskorištavanja aspekata kulturnoga naslijeđa (npr. digitalizacija umjetničkih zbirki)?

Kulturna dobra i dobra koja su preventivno zaštićena upisuju se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Registar je javna knjiga koju vodi Ministarstvo kulture. Popis predmeta muzejskih zbirki i arhivskog gradiva koje su kulturna dobra vode također muzeji i arhivi, koji su o svakoj promjeni dužni izvijestiti Ministarstvo kulture radi upisa promjene u Registar kulturnih dobara. Svi važni podaci o kulturnom dobru vode se u Registru, uključujući ime vlasnika ili drugog imatelja kulturnog dobra (članak 14. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara).

Namjenu i način uporabe nepokretnog kulturnog dobra rješenjem utvrđuje nadležno tijelo, Konzervatorski odjel Ministarstva kulture odnosno Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu, a po prethodno pribavljenom mišljenju gradskog ili općinskog poglavarstva, odnosno poglavarstva grada Zagreba. Namjenu i način uporabe može nadležno tijelo utvrditi i za pokretno kulturno dobro kad ocijeni da je to potrebno (članak 34. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara).

Vlasnik kulturnog dobra ima pravo posjedovanja, uporabe, korištenja i raspolaganja svojim kulturnim dobrima, sukladno Zakonu o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, te utvrđenoj namjeni i načinu uporabe prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Vlasnik ili drugi imatelj kulturnog dobra obavezan je dopustiti stručna i znanstvena istraživanja, tehnička i druga snimanja, kao i provedbu mjera tehničke zaštite, te omogućiti dostupnost kulturnog dobra javnosti (članak 20. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara).

Javne ustanove u kulturi (muzeji, galerije, arhivi, knjižnice i sl.) u okviru svoje djelatnosti obavljaju poslove čuvanja, proučavanja i stručnog održavanja kulturnih dobara sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, te Zakonu o muzejima (NN 142/98), Zakonu o knjižnicama (NN 105/97, 5/98 i 104/00) Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima (NN 105/97 i 64/00), i to u pogledu muzejske i knjižnične građe, te arhivskog gradiva.

Člankom 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara uređeno je pitanje dodjele koncesije za gospodarsko korištenje nepokretnog kulturnog dobra ili pravo obavljanja gospodarskih djelatnosti u vezi s nepokretnim kulturnim dobrom koje je u vlasništvu Republike Hrvatske, županije, Grada Zagreba, grada, općine ili druge pravne osobe. Odluku o dodjeli koncesije donosi vlasnik kulturnog dobra. Javne ustanove koje upravljaju nepokretnim kulturnim dobrom mogu zainteresiranim fizičkim ili pravnim osobama dati koncesijsko odobrenje za obavljanje gospodarske djelatnosti ili za korištenje kulturnog dobra. Koncesija i koncesijsko odobrenje dodjeljuje se na temelju javnog natječaja.

8. Koji sustavi postoje u pogledu statistike koja se odnosi na kulturni sektor?

Glavni sustav prikupljanja statističkih podataka za područje kulture temeljem Programa statističkih istraživanja osigurava Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (DZS). Njegov Odjel statistike obrazovanja prati područje kulturne ponude, to jest područje kulturnih djelatnosti i njihove mreže ustanova, organizacija i udruga ili – sa stajališta funkcija kulturnog ciklusa – područja kreacije, reprodukcije i distribucije, difuzije i prezentacije, te konzervacije kulturnih dobara i sadržaja. Državni zavod ne prati kategoriju samostalnih stvaralaca i strukovnih umjetničkih udrugu. Drugi odjel DZS-a, Odjel statistike osobne potrošnje, prati područje kulturne potrošnje kroz statistička istraživanja o osobnoj potrošnji kućanstava.

Vremenski period u kojem Državni zavod za statistiku vrši statistička istraživanja razlikuje se za pojedine kulturne djelatnosti: područje djelatnosti botaničkih i zooloških vrtova i prirodnih rezervata te područje kulturno-umjetničkog amaterizma prati se svakih pet godina; djelatnost muzeja i galerija, pučkih otvorenih učilišta i domova kulture, biblioteka i arhiva prati se svake treće godine; sve ostale kulturne djelatnosti prate se svake godine; kulturna potrošnja u sastavu osobne potrošnje kućanstava također se prati svake godine.

U Program statističkih istraživanja uključena su uz Državni zavod za statistiku i ministarstva i druge institucije koje zajedno čine sustav službene statistike. U Hrvatskoj ne postoji neki drugi organizirani sustav koji se koristi za prikupljanje statističkih podataka vezanih uz kulturni sektor, ali povremena administrativna i slična istraživanja iz područja kulture s elementima statističkog pristupa - osobito u slučajevima kada predmet promatranja nije obuhvaćen službenim podacima Državnog zavoda za statistiku - obavljaju matične kuće niza kulturnih djelatnosti, Zavod za kulturu Ministarstva kulture i druge istraživačke i razvojne ustanove.

Državni zavod za statistiku statističke podatke prikupljene istraživanjima i anketama za područje kulture publicira u svojim slijedećim publikacijama:

1. Statistički ljetopis (temeljna publikacija),
2. Statistička izvješća - obuhvaćaju detaljnije rezultate pojedinačnih istraživanja
3. Priopćenja, brze i kratke statističke informacije
4. Statističke informacije - publikacija džepnog formata na hrvatskom i engleskom jeziku.

I. TERITORIJALNO USTROJSTVO

1. Kakvo je relevantno teritorijalno ustrojstvo vaše zemlje i kakvi su planovi Hrvatske da uvede privremenu klasifikaciju NUTS?

Teritorij Republike Hrvatske podijeljen je na županije, gradove i općine. Županije kao jedinice područne (regionalne) samouprave te gradovi i općine kao jedinice lokalne samouprave osnivaju se prema kriterijima utvrđenim Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01). Područje, naziv i sjedište tih jedinica, postupak osnivanja novih jedinica te druge teritorijalne promjene (spajanje i izdvajanje) uređuju se Zakonom o područjima županija gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN br. 10/97, 124/97, 68/98, 22/99, 117/99, 128/99, 44/00, 129/00, 92/01, 79/02, 83/02, 25/03, 107/03).

Teritorij Republike Hrvatske podijeljen je na 20 županija, Grad Zagreb s posebnim položajem, 123 grada i 425 općina. Grad Zagreb kao glavni grad Republike Hrvatske definira se kao posebna i jedinstvena teritorijalna i samouprava jedinica koja ima status i grada i županije.

Županija je jedinica područne (regionalne) samouprave čije područje predstavlja prirodnu, povijesnu, gospodarsku, prometnu, društvenu i samoupravnu cjelinu ustrojenu radi obavljanja poslova od područnog (regionalnog) interesa. Županija u pravilu u svom sastavu ima više gradova i općina. Granica županije određena je granicama rubnih općina odnosno gradova.

Općina je jedinica lokalne samouprave, osnovana u pravilu, za područja više naseljenih mjesta koja predstavljaju prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu, te koja su povezana zajedničkim interesima stanovništva. Područje općine određeno je područjem pripadajućih naselja.

Grad je jedinica lokalne samouprave, na istoj razini kao i općina, u kojoj je sjedište županije te svako mjesto koje ima više od 10.000 stanovnika, a predstavlja urbanu, povijesnu, prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu. U sastav grada kao jedinice lokalne samouprave mogu biti uključena i prigradska naselja koja s gradskim naseljem čine gospodarsku i društvenu cjelinu te su s njim povezana dnevnim migracijskim kretanjima i svakodnevnim potrebama stanovništva od lokalnog značenja. Iznimno se gradom može proglasiti mjesto koje ne udovoljava navedene uvjete, kad za to postoje posebni razlozi (povijesni, gospodarski, geoprometni). Područje grada određeno je područjem pripadajućih naselja.

Ustrojstvo i način rada predstavničkih i izvršnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, njihov djelokrug, nadzor zakonitosti općih akata i rada tijela jedinica, te druga pitanja vezana za njihov rad uređena su Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i Zakonom o Gradu Zagrebu (NN 61/01).

Utvrđivanje područja županija, gradova i općina u nadležnosti su Hrvatskog sabora.

Među jedinicama područne (regionalne) i lokalne samouprave veliki je nesrazmjer u površini, broju stanovnika i gustoći naseljenosti. Veličina županija kreće se od 1,1% do 9,5% površine Republike Hrvatske, s prosjekom blizu 2700 km². Ako izuzmemo Grad Zagreb, odnos površinom najmanje (Međimurske) i najveće županije (Ličko-senjske) je 1:7,3.

Gustoća naseljenosti po županijama izrazito je neujednačena. U Hrvatskoj, kao što je to slučaj i drugdje u Europi, postoji izravan i recipročan odnos između gustoće naseljenosti i ekonomskih mogućnosti i razvijenosti. Najveća gustoća naseljenosti je u Gradu Zagrebu, koji ima 7,5 puta veću gustoću naseljenosti od druge županije po gustoći

naseljenosti (Međimurska) i 15,5 puta je gušće naseljen od hrvatskog prosjeka (78,4 stanovnika/km²). Ako izuzmemo Grad Zagreb, odnos stanovništva najslabije naseljene (Ličko-senjska) i najgušće naseljene županije (Međimurske) je 1:16,2.

Županije, površina, broj stanovnika, jedinice lokalne samouprave i naselja (teritorijalni ustroj jedinica lokalne i područne samouprave prema stanju 31. srpnja 2003. godine):

Županija	Površina ¹⁾ km ²	Broj stanovnika ²⁾ u 2001. g.	Broj stanovnika na km ²	Broj gradova	Broj općina	Broj naselja ³⁾
Zagrebačka	3.060	309.696	101,2	8	26	697
Krapinsko-zagorska	1.229	142.432	115,9	7	25	423
Sisačko-moslavačka	4.468	185.387	41,5	6	13	456
Karlovačka	3.626	141.787	39,1	5	16	649
Varaždinska	1.262	184.769	146,4	6	22	301
Koprivničko-križevačka	1.748	124.467	71,2	3	22	264
Bjelovarsko-bilogorska	2.640	133.084	50,4	5	18	323
Primorsko-goranska	3.588	305.505	85,1	14	21	515
Ličko-senjska	5.353	53.677	10,0	4	8	252
Virovitičko-podravska	2.024	93.389	46,1	3	13	190
Požeško-slavonska	1.823	85.831	47,1	4	6	277
Brodsko-posavska	2.030	176.765	87,1	2	26	185
Zadarska	3.646	162.045	44,4	6	27	226
Osječko-baranjska	4.155	330.506	79,5	7	35	264
Šibensko-kninska	2.984	112.891	37,8	5	14	196
Vukovarsko-srijemska	2.454	204.768	83,4	4	26	85
Splitsko-dalmatinska	4.540	463.676	102,1	16	39	367
Istarska	2.813	206.344	73,4	10	29	648
Dubrovačko-neretvanska	1.781	122.870	69,0	5	17	230
Međimurska	729	118.426	162,4	3	22	129
Grad Zagreb ⁴⁾	641	779.145	1215,5	1	0	70
Republika Hrvatska	56.594	4.437.460	78,4	124	425	6.747

¹⁾ Podaci Državne geodetske uprave (izračunati iz grafičke baze podataka službene evidencije prostornih jedinica), stanje 31. prosinca 2002., odnose se na površinu kopna.

²⁾ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.

³⁾ Stanje 31. prosinca 2002. godine

⁴⁾ Grad Zagreb ima poseban položaj sa statusom županije i grada

Sustav teritorijalne organizacije u Republici Hrvatskoj na lokalnoj razini temelji se na velikom broju malih jedinica lokalne samouprave (općina i gradova). Zakon ne razlikuje nadležnosti između gradova i općina. Općine su uglavnom formirane na seoskom području, dok su gradovi u pravilu formirani u urbanim područjima.

Raspon broja jedinica lokalne samouprave po županijama izrazito je neujednačen, i kreće se od svega njih 10 u Požeško-slavonskoj do 55 u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Čak 42 općine obuhvaćaju samo jedno naselje, dok je 8 općina koje obuhvaćaju više od 40 naselja. Velike razlike postoje i u broju stanovnika. Postoji 15 vrlo malih općina koje imaju manje od 1000 stanovnika, dok imamo 10 općina

koje imaju više od 10.000 stanovnika. Prosječna hrvatska općina ima 10 naselja, 3.228 stanovnika i 83 km² površine, po čemu spada u kategoriju malih lokalnih jedinica u europskim razmjerima.

Gradovi su veće teritorijalne jedinice koje imaju prosječno 172 km² s oko 21 naseljem, te 24.721 stanovnika. Najviše gradova (28) u RH ima između 10.000 i 20.000 stanovnika (39).

Općine i gradovi prema broju stanovnika:

Općine	Broj općina ¹⁾	Broj stanovnika ²⁾	Udio (%)	
			općina	stanovnika
do 1 000 stanovnika	29	21.431	6,8	1,6
1 001 - 2 000	100	155.565	23,5	11,3
2 001 - 5 000	229	647.611	53,9	47,2
5 001 - 10 000	60	463.487	14,1	33,8
10 001 - 15 000	6	68.442	1,4	5,0
15 001 i više stanovnika	1	15.506	0,2	1,1
Ukupno	425	1.372.042	100,0	100,0
Gradovi	Broj gradova ¹⁾	Broj stanovnika ²⁾	Udio (%)	
			gradova	stanovnika
do 5 000 stanovnika	18	61.281	14,5	2,0
5 001 - 10 000	39	291.397	31,5	9,5
10 001 - 20 000	39	534.928	31,5	17,5
20 001 - 50 000	18	580.242	14,5	18,9
50 001 - 100 000	6	371.072	4,8	12,1
101 001 - 200 000	3	447.353	2,4	14,6
200 001 i više stanovnika	1	779.145	0,8	25,4
Ukupno	124	3.065.418	100,0	100,0

¹⁾ Stanje 31. srpnja 2003. godine

²⁾ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.

U Republici Hrvatskoj ukupno ima 6.747 naselja (stanje 31. prosinca 2002., 12 naselja manje nego u vrijeme Popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2001. godine). Naselje se definira kao prostorna antropogeografska jedinica koja se sastoji od građevinskog područja i područja za druge namjene, a ima ime i vlastiti sustav obilježavanja kuća. Imenovanje i odluke o područjima naselja u nadležnosti su županijskih skupština.

Prosječno naselje u Hrvatskoj ima 657 stanovnika. Najmanji broj naselja ima Vukovarsko-srijemska (85), a najviše Zagrebačka županija (697). Ako izuzmemo Grad Zagreb, najmanji broj stanovnika po naselju je u Ličko-senjskoj (213), a najveći u Vukovarsko-srijemskoj županiji (2409).

Naselja prema broju stanovnika prema Popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2001. godine:

Naselja	Broj naselja ¹⁾	Broj stanovnika ¹⁾	Udio (%)	
			naselja	stanovnika
bez stanovnika	105	0	1,6	0,0
do 100 stanovnika	2.489	108.186	36,8	2,4
101 – 500	2.898	691.054	42,9	15,6
501 - 1 000	719	505.860	10,6	11,4
1 001 – 2 000	321	447.445	4,7	10,1

2 001 - 5 000	148	444.847	2,2	10,0
5 001 - 10 000	41	278.638	0,6	6,3
10 001 - 20 000	18	242.701	0,3	5,5
20 001 - 50 000	13	430.862	0,2	9,7
50 001- 100 000	4	277.203	0,1	6,2
100 001 - 200 000	2	318.940	0,0	7,2
200 001 i više stanovnika	1	691.724	0,0	15,6
Ukupno	6.759	4.437.460	100,0	100,0

¹⁾ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.

Što se tiče planova Republike Hrvatske, s obzirom na uvođenje provizorne klasifikacije NUTS stanje je sljedeće:

Republika Hrvatska se prema članku 70. točki 7 (b) Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, koji je potpisan između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica, obvezala unutar tri godine od stupanja na snagu istoga, Komisiji Europskih zajednica dostaviti BDP po glavi stanovnika usklađen na razini NUTS II, koja predstavlja statistički standard Europske unije za vođenje regionalne politike.

Sukladno Planu provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Državni zavod za statistiku (DZS) je zadužen pripremiti i definirati nazive teritorijalnih jedinica (statističkih regija) koje odgovaraju europskom statističkom standardu NUTS (rok studeni 2002.) te iste uspostaviti kao dio statističkog sustava Republike Hrvatske (rok studeni 2003.).

Sukladno obvezi koja proizlazi iz Plana provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u DZS izrađen je Prijedlog Nomenklature prostornih jedinica za statistiku, koja je usklađena s nomenklaturom Europske unije NUTS. DZS je Prijedlog dostavio Vladi Republike Hrvatske na mišljenje u studenom 2002., a Vlada Republike Hrvatske je istu prosljedila na mišljenje Hrvatskom saboru, koji je u lipnju 2003. prihvatio Prijedlog. Primjena Nomenklature prostornih jedinica za statistiku predviđa se od 1. siječnja 2004. godine.

Prijedlog Nomenklature prostornih jedinica za statistiku izradio je, pri DZS, formirani projektni tim koji je okupio stručnjake raznih profila i predstavnike tijela državne uprave. Dokument na hrvatskom jeziku glasi: Projekt nomenklatura prostornih jedinica za statistiku, Zagreb, studeni 2002. Naziv dokumenta na engleskom jeziku, pripremljen za statistički ured Europske unije – Eurostat, glasi: Methodology for introducing the Nomenclature of statistical regions into the statistical system of the Republic of Croatia. Oba su dokumenta raspoloživa u DZS-u.

2. Koliko regija postoji u postojećoj regionalnoj podjeli koje odgovaraju budućoj razini NUTS II?

U postojećoj regionalnoj podjeli Republike Hrvatske ne postoje administrativno-teritorijalne regije koje odgovaraju NUTS II razini. Međutim, u statističkoj organizaciji teritorija Republike Hrvatske utvrđenoj u Projektu nomenklatura prostornih jedinica za statistiku utvrđeno je sljedećih 5 statističkih regija na NUTS II razini:

- Sjeverna Hrvatska (Koprivničko-križevačka županija, Krapinsko-zagorska županija, Međimurska županija, Varaždinska županija)
- Središnja Hrvatska (Bjelovarsko-bilogorska županija, Grad Zagreb, Karlovačka županija, Sisačko-moslavačka županija, Zagrebačka županija)
- Zapadna Hrvatska (Istarska županija, Ličko-senjska županija, Primorsko-goranska županija)

- Istočna Hrvatska (Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Požeško-slavonska županija, Virovitičko-podravska županija, Vukovarsko-srijemska županija)
- Južna Hrvatska (Dubrovačko-neretvanska županija, Splitsko-dalmatinska županija, Šibensko-kninska županija, Zadarska županija)

3. Koliko regija postoji u postojećoj regionalnoj podjeli koje odgovaraju budućoj razini NUTS III?

U postojećoj regionalnoj podjeli Republike Hrvatske budućoj NUTS III razini, utvrđenoj u Projektu nomenklatura prostornih jedinica za statistiku, odgovara 21 jedinica područne (regionalne) samouprave (20 županija i Grad Zagreb).

Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku (NUTS) Republike Hrvatske:

NUTS I	NUTS II	NUTS III
Republika Hrvatska	Sjeverna Hrvatska	Koprivničko-križevačka županija
		Krapinsko-zagorska županija
		Međimurska županija
		Varaždinska županija
	Središnja Hrvatska	Bjelovarsko-bilogorska županija
		Grad Zagreb.
		Karlovačka županija
		Sisačko-moslavačka županija
		Zagrebačka županija
	Zapadna Hrvatska	Istarska županija
		Ličko-senjska županija
		Primorsko-goranska županija
	Istočna Hrvatska	Brodsko-posavska županija
		Osječko-baranjska županija
		Požeško-slavonska županija
		Virovitičko-podravska županija
		Vukovarsko-srijemska županija
	Južna Hrvatska	Dubrovačko-neretvanska županija
		Splitsko-dalmatinska županija
		Šibensko-kninska županija
		Zadarska županija

Iz: Projekt nomenklatura prostornih jedinica za statistiku, Državni zavod za statistiku, Zagreb, studeni 2002.

4. Postoje li na regionalnoj razini ikakva tijela za regionalni razvoj?

U svakoj jedinici područne (regionalne) samouprave (županije) postoji ured državne uprave koji obavlja upravne i druge stručne poslove državne uprave na području te jedinice a koji se odnose na: gospodarstvo, društvene djelatnosti, prostorno uređenje, imovinsko pravne poslove, statistiku te opću upravu i nadzor nad zakonitošću općih akata predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U okviru samoupravnog djelokruga poslova u županijama i ne malom broju gradova postoje upravna tijela (upravni odjeli ili službe) nadležni za pitanja razvoja. K tome, u nekim županijama i gradovima postoje županijske odnosno

lokalne razvojne agencije, poduzetnički centri (županijski i lokalni centri za podršku srednjim i malim poduzećima kreditnim i konzultantskim uslugama te poduzetnicima za informiranje, stručnu izobrazbu i promicanje poduzetništva), tehnološki centri i druge razvojne institucije koje rješavaju gospodarska i druga razvojna pitanja na regionalnoj (županijskoj) odnosno lokalnoj razini. Te su ustanove u većoj ili manjoj mjeri razvile i određeni stupanj partnerstva i suradnje sa središnjim vladinim tijelima. U pravilu osnivači tih tijela/institucija su županije, gradovi i općine.

Kako u zakonodavnom okviru Republike Hrvatske zasad nije predviđena obveza ustroja tijela nadležnih za regionalni razvoj, postojanje takvih tijela ovisi o samim jedinicama područne, odnosno lokalne samouprave koje su, skladno Ustavu Republike Hrvatske (NN 41/01) i Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01) samostalne u odlučivanju u okviru svog samoupravnog djelokruga poslova.

Samoupravni djelokrug poslova koje obavljaju županije odnosi se na poslove od područnoga (regionalnog) značaja, a osobito u područjima školstva, zdravstva, prostornog i urbanističkog planiranja, gospodarskog razvoja, prometa i prometne infrastrukture te planiranja i razvitka mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

Gradovi i općine u okviru samoupravnog djelokruga obavljaju poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima. U okviru njihovog samoupravnog djelokruga navode se poslovi osobito u područjima uređenja naselja i stanovanja, prostornog i urbanističkog planiranja, komunalne djelatnosti, brige o djeci, socijalne skrbi, primarne zdravstvene zaštite, odgoja i osnovnog obrazovanje, kulture, tjelesne kulture i sporta, zaštite potrošača, zaštite i unapređenja prirodnog okoliša te protupožarne i civilne zaštite.

Posebnim zakonima kojima se određuju pojedine od navedenih djelatnosti iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, određuju se poslovi obavljanje kojih su jedinice dužne organizirati te poslovi koje jedinice mogu obavljati ako su osigurale uvjete za njihovo obavljanje.

Jedinicama lokalne samouprave omogućeno je da ukoliko osiguraju financijska sredstva mogu obavljati i poslove iz djelokruga županije. Također, jedinice lokalne samouprave mogu pojedine poslove iz svog samoupravnog djelokruga, ukoliko tako odluči njihovo predstavničko tijelo, prenijeti na županije.

Za obavljanje poslova iz njihovog samoupravnog djelokruga, kao i poslova državne uprave prenijetih na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, one osnivaju upravna tijela (upravne odjele i službe), javne ustanove, trgovačka društva i druge pravne osobe. Javne ustanove, trgovačka društva i druge pravne osobe osnivaju se za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od interesa za svaku pojedinu jedinicu samostalno, a o čemu odlučuju njihova predstavnička tijela.

Zakon također omogućava jedinicama lokalne samouprave da obavljanje pojedinih poslova iz svog samoupravnog djelokruga zajednički organiziraju s drugim jedinicama lokalne samouprave. Za obavljanje poslova koje dvije ili više jedinica zajednički organiziraju mogu se osnovati zajednička tijela, npr. zajednički upravni odjel ili služba, zajedničko trgovačko društvo i dr.

Uz pretežito samostalno organizirane i financirane aktivnosti osnivanja i podrške djelovanju tijela/institucija (upravni odjeli za razvoj, razvojne agencije, poduzetnički centri i dr.) vezanih za regionalni razvoja od strane samih jedinica područne odnosno lokalne samouprave, financijska i tehnička podrška procesu uspostave i jačanja takvih institucija dolazi i od međunarodnih institucija (Europska komisija, UNDP, ILO, GTZ i dr.).

Tako je primjerice, uz financijsku i tehničku podršku međunarodne zajednice, pokrenut proces uspostave i podrške djelovanju Lokalnih agencija za gospodarski razvoj (LEDA). Do sada su osnovane četiri LEDA-e u sljedećim mjestima: Drnišu (Šibensko-kninska županija), Okučanima (Brodsko-posavska županija), Sisku (Sisačko-moslavačka županija) i Vinkovcima (Vukovarsko-srijemska županija)

Nadalje, kroz implementaciju projekta "Održivi razvoj u područjima povratka", koji se provodi na područjima nekoliko ratom stradalih županija (za sada su to Šibensko-kninska, Zadarska, Sisačko-moslavačka i Vukovarsko-srijemska županija), a financira se kroz CARDS program (proračunske godine 2002-2004), osnivaju se tzv. Jedinice za provođenje projekta (o tome i u potpoglavlju II, pitanje br. 3g, potpoglavlju III, pitanja br. 2 i 3 te potpoglavlju IV, pitanja br. 1 i 5 ovog poglavlja). Iste jedinice smještene su u pravilu pri onom tijelu/instituciji koje ima središnju ulogu pri izradi regionalnog razvojnog programa županije (tzv. Regionalni operativni program, ROP). To tijelo/instituciju određuje sama županija. No, uvijek je to tijelo/institucija koje se i inače bavi određenim razvojnim pitanjima u županiji (npr. u Zadarskoj županiji je to Upravni odjel za razvitak i obnovu, u Šibensko-kninskoj županiji – Centar za poduzetništvo, u Sisačko-moslavačkoj - LEDA, u Vukovarsko-srijemskoj – Upravni odjel za gospodarstvo, obnovu i razvoj).

Kroz implementaciju ovog projekta, čiji je cilj pridonijeti održivosti procesa povratka kroz gospodarsku revitalizaciju, razvoj poduzetništva i socijalnu uključenost u područjima povratka, nastoje se osnažiti i ojačati kapaciteti spomenutih jedinica zaduženih za koordinaciju provedbe projekta na županijskoj razini kako bi iste mogle u budućnosti preuzeti ulogu županijskih (regionalnih) razvojnih agencija.

Na kraju, valja istaknuti kako u listopadu ove godine kreće projekt "Strategija i jačanje kapaciteta za regionalni razvoj", za provedbu kojeg su također osigurana sredstva iz CARDS programa (proračunska godina 2002). Ovim projektom će se, između ostalog, definirati i svi potrebni mehanizmi i instrumenti za provođenje politike regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj, sukladno našim potrebama i usklađeni sa standardima EU na tom području, pa tako i potreban institucionalni okvir na nacionalnoj i regionalnoj razini. Slijedom toga, projektom će biti razmotreno pitanje osnivanja tijela zaduženih za planiranje i upravljanje razvojem na regionalnoj razini (o tome i u potpoglavlju II, pitanje br. 1 te potpoglavlju IV, pitanja br. 1 i 5, ovog poglavlja).

5. Koja vrsta regija odgovara budućoj razini NUTS II: politička, upravna ili druga (definirajte je)?

Utvrđenih 5 budućih prostornih jedinica na NUTS II razini kreirane su za potrebe statistike. Svaka prostorna jedinica za statistiku na NUTS II razini formirana je grupiranjem određenog broja političkih i administrativno-teritorijalnih jedinica područne (regionalne) samouprave (županija), koje ujedno odgovaraju prostornim jedinicama za statistiku NUTS III razine.

Podjela budućih prostornih jedinica za statistiku na NUTS II razini izvedena je uz uvažavanje načela postojeće administrativno-teritorijalne podjele, načela općih geografskih jedinica i načela redanja po hijerarhiji. Načelima je pridodan zahtjev da jedinica II razine prosječno ne smije imati manje od 800 000, niti više od 3 000 000 stanovnika. Uz to, granice jedinica NUTS II razine morale su biti formirane grupiranjem jedinica nižeg reda, tj. NUTS III jedinica. Kako buduće prostorne jedinice NUTS III razine odgovaraju županijama, znači da su se pri formiranju jedinica II razine poštivale granice županija.

Prostorno-gospodarska heterogenost Hrvatske uvjetovala je da se, uz zadane kriterije EUROSTAT-a (u prvom redu homogenost statističkih regija, prirodno-geografska raznolikost, povijesna tradicija i geopolitičke prilike te struktura gospodarstva i razvijenost pojedinih regionalnih identiteta), primijene i samostalno definirani kriteriji, prije svega onaj o

značenju odgovarajuće podjele na NUTS II razini za prikupljanje i obradu statističkih podataka i izradu regionalnih analiza kao podloge za vođenje regionalne razvojne politike.

Sa stajališta kreiranja statističke podloge za vođenje učinkovite regionalne razvojne politike najviše je pogodna podjela na što veći broj što homogenijih NUTS II jedinica (u zadanom okviru do 5 jedinica). Zbog izuzetne heterogenosti teritorija Republike Hrvatske, izbor manjega broja većih područja otežao bi regionalnu analizu i provođenje regionalne razvojne politike jer bi se u velikim područjima mjere osjećale samo u nekim njihovim dijelovima. I analitičari i nositelji razvojne politike bili bi prisiljeni zatražiti od statističke službe da većinu podataka prikuplja na nižim razinama pa statističke jedinice na NUTS II razini ne bi imale smisla. Ovakav zahtjev upućivao je na najveći mogući broj područja.

6. Koja vrsta regija odgovara budućoj razini NUTS III: politička, upravna ili druga (definirajte je)?

Budućoj NUTS III razini odgovaraju županije, koje u hrvatskom sustavu državne uprave i samouprave predstavljaju političke i administrativne jedinice područne samouprave.

7. Na kojoj se budućoj razini NUTS-a biraju predstavnici?

Zastupnici u predstavničkim tijelima u Republici Hrvatskoj biraju se na tri razine: državnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj.

Na državnoj razini, koja odgovara budućoj NUTS I razini, održavaju se parlamentarni i predsjednički izbori. Parlamentarnim izborima biraju se zastupnici Hrvatskog sabora (parlamenta), dok se predsjednik države bira predsjedničkim izborima.

Na županijskoj razini, koja odgovara budućoj NUTS III razini, biraju se predstavnici za predstavnička tijela područne (regionalne) samouprave tj. za županijske skupštine, dok se na razini gradova i općina, koja odgovara budućoj NUTS V razini, biraju predstavnici za predstavnička tijela jedinica lokalne samouprave tj. općinska i gradska vijeća.

a) Igraju li oni ulogu u strukturama koje postoje za regionalni razvoj?

Hrvatski sabor kao najviše predstavničko tijelo građana i nositelj zakonodavne vlasti u Republici Hrvatskoj u svojoj nadležnosti ima donošenje zakona i drugih propisa kojima se regulira podrška regionalnom razvoju na državnoj razini. Kako je u nadležnosti Hrvatskog sabora i donošenje državnog proračuna, to znači da ovo tijelo na najvišoj razini utvrđuje zakonski okvir regionalne politike i regionalnog razvoja kao i raspodjelu sredstava iz proračuna za podršku mjerama politike regionalnog razvoja. Nadalje, Hrvatski sabor nadzire i rad Vlade i drugih nositelja javnih dužnosti odgovornih Hrvatskom saboru, što znači da on u konačnici nadzire izravno ili neizravno i rad svih javnih tijela/institucija ustrojenih sa središnje razine u funkciji provođenja politike regionalnog razvoja.

U nadležnosti predstavničkih tijela jedinica lokalne (općinska i gradska vijeća) i područne (županijske skupštine) samouprave je:

- donošenje statuta jedinica lokalne, odnosno područne samouprave,
- donošenje odluka i drugih općih akata kojima se uređuju pitanja iz samoupravnog djelokruga jedinice lokalne, odnosno područne samouprave,

- biranje i razrješenje izvršnih tijela jedinica lokalne (načelnik općine i članovi općinskog poglavarstva, odnosno gradonačelnik i članovi gradskog poglavarstva), odnosno područne (regionalne) samouprave (župan i članovi županijskog poglavarstva),
- uređivanje ustroja i djelokruga upravnih tijela (upravni odjeli i službe) jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave,
- osnivanje javnih ustanova i drugih pravnih osoba za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od interesa za jedinicu lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave,
- obavljanje drugih poslova koji su zakonom ili drugim propisima stavljani u djelokrug predstavničkog tijela.

b) U kojemu obliku?

Iz opisa pod a), jasno se zaključuje da su predstavnička tijela tih jedinica ta koja odlučuju o tome hoće li na svom području ustrojiti strukture za regionalni razvoj (upravna tijela) i, u slučaju donošenja takve odluke, kakav će biti njihov ustrojstveni karakter (javne ustanove i druge pravne osobe).

Isto tako, kako je u nadležnosti predstavničkog tijela donošenje odluka i drugih općih akata kojima se reguliraju pitanja iz njihovog samoupravnog djelokruga, predstavnička tijela kroz donošenje tih akata izravno ili neizravno utvrđuju i razvojne smjernice svojih samoupravnih jedinica.

Nadalje, u nadležnosti je predstavničkih tijela donošenje proračuna te, samostalno ili na način utvrđen statutom, obavljanje nadzora nad korištenjem proračuna.

Međutim, kako ne postoji jedinstveno riješen pravni i institucionalni okvir koji bi sustavno regulirao pitanja struktura vezanih uz regionalni razvoj, postojeće strukture razlikuju se od županije do županije, ovisno o njihovim financijskim, ljudskim, stručnim i tehničkim mogućnostima i sposobnostima. Sukladno tome ni uloga predstavničkih tijela u postojećim strukturama nije riješena na jedinstven način.

8. Imaju li općinska poglavarstva vlastita sredstva iz lokalnih poreza?

U skladu sa Zakonom o financiranju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ("Narodne novine", br. 117/93, 69/97, 33/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02), općine, odnosno, gradovi imaju prihode iz vlastitih poreza i to:

- poreza na potrošnju
- poreza na kuće za odmor
- poreza na neobrađeno obradivo poljoprivredno zemljište
- poreza na nekorištene poduzetničke nekretnine
- poreza na neizgrađeno građevno zemljište
- poreza na tvrtku ili naziv
- poreza na korištenje javnih površina.

Grad, odnosno, općina može uvesti obveznicima poreza na dohodak sa svog područja prirez porezu na dohodak. Pravo uvođenja prireza na dohodak imaju gradovi i općine i to:

- općina po stopi od 10%,
- grad ispod 30.000 stanovnika po stopi od 12%,
- grad iznad 30.000 stanovnika po stopi od 15%,
- Grad Zagreb po stopi do 30%.

Županije, kao jedinice područne (regionalne) samouprave imaju sljedeće vlastite poreze:

- porez na nasljedstva i darove
- porez na cestovna motorna vozila
- porez na plovila
- porez na automate za zabavne igre

Vlastiti porezi su samo jedan od izvora prihoda jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Ukupni prihodi koje one ostvaruju mogu se sistematizirati na sljedeći način:

- iz vlastitih izvora (uz vlastite poreze to su još prihodi od vlastite imovine, novčane kazne, pristojbe, naknade),
- od zajedničkih poreza (poreza na dohodak, poreza na dobit, poreza na promet nekretnina),
- od dotacija iz državnog i županijskog proračuna,
- od potpora izravnjanja za decentralizirane funkcije,
- od zajedničkih prihoda (prihodi od ugovorenih godišnjih naknada za koncesije za crpljenje mineralnih i termalnih voda, za zahvaćanje voda za javnu vodoopskrbu).

U Republici Hrvatskoj zakonom je propisana raspodjela zajedničkih prihoda između države, područnih (regionalnih) i lokalnih vlasti. Jedinicama područne (regionalne) i lokalne samouprave pripadaju prihodi od zajedničkih poreza i naknada ostvarenih na njihovu području u postotcima utvrđenim zakonom.

9. Imaju li općinska poglavarstva ulogu u razvoju:

a) razvojnih strategija

b) provedbenih strategija

c) programiranja

d) praćenja projekata

e) predlaganja i odabira projekata

Sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01) općinska, odnosno gradska poglavarstva na lokalnoj razini, kao i županijska na područnoj (regionalnoj) razini, imaju sljedeće uloge:

- pripremaju prijedloge općih akata,
- izvršavaju ili osiguravaju izvršenje općih akata predstavničkog tijela,
- usmjeravaju djelovanje upravnih tijela jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u obavljanju poslova iz njihovog samoupravnog djelokruga te nadziru njihov rad,
- upravljaju nekretninama i pokretninama u vlasništvu svoje jedinice, u skladu sa zakonom i statutom, te obavljaju druge poslove utvrđene statutom.

Poglavarstva su za svoj rad odgovorna predstavničkom tijelu svoje jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave.

Zakonodavni okvir omogućuje općinskom, odnosno gradskom poglavarstvu da pokrene izradu razvojne strategije te po njenoj izradi (koju ukoliko su za to stručno i tehnički osposobljene mogu izraditi stručna tijela/institucije općine, odnosno grada) istu predloži predstavničkom tijelu na usvajanje zajedno s provedbenim mjerama za njenu realizaciju. Isto tako općinska, odnosno gradska poglavarstva pripremaju i predlažu godišnje i višegodišnje proračune te sukladno tome predlažu, a ponekad i samostalno odlučuju, koji će se konkretni programi/projekti i financirati, odnosno sufinancirati iz proračuna.

Međutim, kako uloga koju općinska, odnosno gradska poglavarstva imaju vezano uz potpitanja navedena od a) do e) nije sustavno zakonom riješena, već je svakoj jedinici lokalne samouprave u okviru zakonom definiranog njenog samoupravnog djelokruga poslova (vidjeti gore odgovor na pitanje br. 7.) omogućeno da ta pitanja detaljnije uredi svojim statutom to nismo u mogućnosti u potpunosti odgovoriti na postavljeno pitanje. Naime, zakonom je svakoj općini, odnosno gradu (kao uostalom i županiji) omogućeno da svojim statutom (kojeg donosi njeno predstavničko tijelo), uz ostalo, detaljnije uredi i pitanje ustrojstva, ovlasti i način rada njenog poglavarstva te ustrojstva i rada njenih javnih službi.

K tome valja naglasiti da između općina, odnosno gradova u Republici Hrvatskoj postoje izrazito velike razlike, kako u smislu njihove prostorne i populacijske veličine (o tome više u odgovoru na pitanja br. 1. ovog potpoglavlja), tako i s obzirom na njihovo ukupno stanje razvijenosti te njihov područni, gospodarski, financijski, socijalni i ukupni razvojni kapital. Sukladno tome postoje i velike razlike u stvarnoj ulozi koju općinska, odnosno gradska poglavarstva imaju i objektivno mogu imati te uspijevaju realizirati vezano uz zakonom im omogućene nadležnosti upravljanja razvojem na lokalnoj razini, a time i njihovoj ulozi vezano uz navedeno u potpitanjima od a) do e).

S obzirom na takve razlike za očekivati je da će zakonom omogućeni procesi suradnje i povezivanja u rješavanju razvojnih pitanja između jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kako horizontalno (između samih jedinica lokalne samouprave) tako i vertikalno (s jedinicama područne samouprave), sve više jačati u narednim godinama.

Nadalje, jedinice lokalne samouprave nemaju zakonsku obvezu izrade razvojnih strategija. Međutim, u dijelu zakonskih i drugih propisa kojima se regulira razvojna problematika pojedinih sektora na nacionalnoj razini kao i pojedinih područja, neke jedinice lokalne samouprave obvezane su na izradu i/ili sudjelovanje u izradi određenih sektorskih ili integralnih razvojnih planova i programa (npr. izrada programa održivog razvoja otoka za 26 zakonom o otocima utvrđenih otoka odnosno otočnih skupina /o tome u potpoglavlju II, pitanje br. 3. i potpoglavlju IV pitanje br. 1., ovog poglavlja/).

Jedini obvezatni razvojni dokument koji trebaju imati sve jedinice lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj je prostorni plan općine, odnosno grada. Tim se dokumentom regulira dio razvojne problematike utvrđen u Zakonu o prostornom uređenju («Narodne novine 30/94, 68/98 i 61/91), koji definira prostorno uređenje kao osiguravanje uvjeta za gospodarenje, zaštitu i upravljanje prostorom Države čime se ostvaruju uvjeti za društveni i gospodarski razvoj, zaštitu okoliša, racionalno korištenje prirodnih i povijesnih dobara na načelu integralnog pristupa u planiranju prostora.

Sukladno važećem zakonu, stručne poslove prostornog uređenja obavljaju upravna tijela na nivou države, županije i lokalne samouprave (općine i gradovi). Općinska, odnosno gradska upravna tijela nemaju ovlasti samostalno izrađivati dokumente prostornog uređenja, već u tu svrhu angažiraju planerske tvrtke na tržištu.

Prostorni planovi općina su razvojni planovi koji moraju biti usuglašeni s planovima višeg reda, odnosno Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske, Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske, te prostornim planom pripadajuće županije. Ovi planovi imaju grafički i tekstualni dio, a definiraju korištenje, namjenu, oblikovanje, obnovu i sanaciju građevinskog i drugog zemljišta, zaštitu okoliša te zaštitu spomenika kulture i osobito vrijednih dijelova prirode u općini, odnosno gradu. Osim toga, općine i gradovi donose Program mjera za unaprjeđenje stanja u prostoru kojim se između ostaloga utvrđuju mjere za provođenje politike uređenja prostora i dokumenata prostornog uređenja. Donošenje obaju dokumenata u nadležnosti je općinskog, odnosno gradskog poglavarstva.

10. Predviđa li se administrativna reforma koja će imati utjecaja na regionalnu politiku ?

a) njezin vremenski okvir?

b) bi li ona mogla utjecati na:

- i) regionalnu podjelu**
- ii) strukture odlučivanja**
- iii) strukture provedbe**

Na početku mandata sadašnjeg saziva Hrvatskog sabora i po njemu izabrane Vlade RH sustav lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj obuhvaćao je ukupno 564 jedinice, odnosno 421 općinu, 122 grada (na osnovnoj razini), 20 županija (na višoj razini) te Grad Zagreb (kao posebnu i jedinstvenu teritorijalnu cjelinu s položajem grada i županije).

Opća ocjena stanja javne uprave u RH u to vrijeme bila je:

- da je u sustavu državne uprave naglasak na jedinstvu i težnji prema centralizaciji te da se proces njene ekspanzije i koncentracije nastavlja,
- da u sustavu postoji neracionalno velik broj jedinica lokalne samouprave i zaposlenika u njezinim različitim upravnim tijelima što utječe na veličinu javne potrošnje, a s druge strane sprječava učinkovito obavljanje poslova iz djelokruga tijela lokalne samouprave,
- da istovremeno postojeći sustav financiranja jedinica lokalne samouprave nije sposoban osigurati razvitak komunalne infrastrukture niti odgovoriti na osnovne potrebe građana na području zdravstvene zaštite, socijalne skrbi, zapošljavanja, obrazovanja, kulture i zaštite okoliša.

Stoga je Vlada RH Programom rada za svoje mandatno razdoblje u oblasti unutarnje politike već u prvoj polovini 2000. godine najavila reformu javne uprave u pravcu njezine decentralizacije.

Programom Vlade se, između ostalog, predviđa:

- zaustavljanje ekspanzije državne uprave (izbjegavanje osnivanja novih upravnih organizacija i zapošljavanja novih službenika i namještenika),
- horizontalna decentralizacija (prenošenje određenih poslova državne uprave na autonomne organizacije izvan sustava državne uprave),
- kritička analiza, ocjena racionalnosti i ekonomičnosti državnog upravnog aparata, provođenje programa smanjenja izdataka i štednje,
- pokretanje procesa široke decentralizacije te jačanje uloge lokalne i regionalne samouprave (određivanje djelokruga lokalne samouprave općom klauzulom, uvođenje načela supsidijarnosti, povećanje fiskalnog kapaciteta lokalnih i regionalnih jedinica),

- postupna preobrazba teritorijalnog ustroja (uspostavljanje manjeg broja regionalnih jedinica, okrupnjavanje lokalnih samoupravnih jedinica u cilju povećanja njihovog kapaciteta i stupnja racionalnosti lokalnih struktura).

Sukladno navedenom Vlada RH pristupila je izradi, a početkom 2001. godine i realizaciji projekta pod nazivom "Decentralizacija javne uprave" koji se bavi pitanjima formuliranja pravaca decentralizacije javne uprave. Projekt je obuhvaćao nekoliko posebnih područja između kojih su i teritorijalna organizacija lokalne i regionalne samouprave, njezin pravni položaj i djelokrug, njezino financiranje te decentralizacija u pojedinim upravnim područjima. U svom sadržaju za svako obuhvaćeno područje projekt je trebao na temelju analize stanja i prepoznavanja problema u konačnici dati prijedloge odgovarajuće politike i alternativnih modela. Na temelju rezultata ovog projekta bila je planirana do 2005. godine, kada se imaju održati slijedeći redoviti lokalni izbori, izrada novog teritorijalnog ustroja.

Analize su pokazale da se ukupni broj općina i gradova u Hrvatskoj od 1993. godine kada je ustrojen sustav lokalne samouprave stalno povećavao, što je imalo za posljedicu smanjivanje njihove prosječne veličine, a vrlo često i povećanje broja jedinica koje nisu financijski, kadrovski ni organizacijski osposobljene za samostalno obavljanje lokalnih službi, već u velikoj mjeri ovise o državnoj pomoći.

Broj županija kao jedinica drugog stupnja nije mijenjan (20), ali su one od početka nejednake veličine (o ovome detaljnije u odgovoru na pitanje broj 1. ovog potpoglavlja): Te razlike, međutim, nisu rezultat regionalnih specifičnosti, već upravno-kontrolnih zadaća koje su županije imale proteklih godina.

Ipak, analize i aktivnosti poduzete u cilju pripreme promjena u teritorijalnom ustroju pokazale su kako su i u takvim malim jedinicama, bilo lokalnim, bilo regionalnim, građani pronašli svoj lokalni identitet što je izvor snažne motivacije za njihovo sudjelovanje u lokalnom upravljanju. Jednako tako, unatoč nastojanjima Vlade proces povećanja broja jedinica, iako je usporen, nije zaustavljen, pa je postalo očito da u planiranom roku neće biti moguće provesti promjene u teritorijalnom ustroju.

Istovremeno, praksa je pokazala da takve male jedinice na obje razine samouprave ne mogu preuzeti imalo složenije lokalne, odnosno regionalne službe te da se na njima ne može utemeljiti proces decentralizacije javnih poslova.

S obzirom na ove činjenice pristupilo se provedbi procesa indirektnog usmjeravanja prema okrupnjavanju jedinica lokalne i jedinica regionalne samouprave:

- djelokrug lokalne samouprave određen je na način vrlo blizak generalnoj klauzuli,
- omogućeno je proširenje osnovnog samoupravnog djelokruga jedinicama koje su sposobne za izvršenje šireg kruga poslova,
- jedinice se potiču na suradnju u obavljanju određenih zadaća,
- na razini županija organizacijski i funkcionalno su razdvojeni poslovi državne uprave od samoupravnih poslova.

Navedeno je omogućilo decentraliziranje određenih poslova koji su se obavljali na razini države. Proces vertikalne decentralizacije državne uprave započeo je u srpnju 2001. godine. Od tada do danas usvojen je niz zakona kojima su pojedini poslovi državne uprave preneseni na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Pravni okvir za vertikalnu decentralizaciju poslova državne uprave utvrđen je Zakonom o lokalnoj i područnoj samoupravi (Narodne novine, br. 33/2001, 60/2001), dok je prijenos poslova te prava i obveza jedinica u obavljanju prenijetih poslova državne uprave uređen posebnim zakonima kojima se uređuju pojedina upravna područja.

Preraspodjelom poreznih prihoda zajedničkih poreza i uvođenjem novih poreznih oblika jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave stvorene su i financijske pretpostavke za prijenos poslova državne uprave, a što je regulirano izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Decentralizacija pojedinih javnih funkcija, odnosno njihov prijenos s ministarstva na tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, do sada je rezultirala decentralizacijom pojedinih upravnih i stručnih poslova na području školstva, zdravstva, socijalne skrbi, kulture i vatrogastva.

Za navedene decentralizirane funkcije mjerilima za pokriće javnih izdataka osigurana su dodatna sredstva u državnom proračunu jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U sljedećim godinama očekuje se nastavak sveobuhvatne reforme u području decentralizacije odgovornosti i financiranja javnih potreba na razini središnje države i nižim razinama fiskalne vlasti s time da će se za dio javnih potreba (osnovno, srednje i dio visokog školstva, zdravstvo, socijalna skrb, kultura i vatrogastvo) postupno prenositi poslovi, odgovornosti i financiranje sa središnje na regionalnu i lokalnu samoppravu, uz istovremeno prenošenje fiskalnih prihoda.

Međutim, za nastavak procesa decentralizacije bit će nužno pronaći odgovor na pitanje koja je to poželjna veličina jedinica samouprave na obje razine, s jedne strane s gledišta njezina ekonomsko-financijskog kapaciteta, racionalnosti organizacije i ekonomičnosti rada, a s druge strane s gledišta poželjnog stupnja identifikacije i motiviranosti za sudjelovanje građana u upravljanju lokalnim poslovima.

Ovaj bi zadatak trebalo izvršiti do kraja prve polovine 2004. godine.

Ovisno o tome u drugoj polovini 2004. godine pripremiti će se plan daljnjeg procesa decentralizacije koji će na indirektni način utjecati na veću međusobnu suradnju susjednih jedinica te postepeno na spoznaju samih jedinica o potrebi njihovog okrupnjavanja i koristima koje će od toga imati.

Tijekom mandata lokalnih tijela 2005. – 2009. treba teći proces spontanog okrupnjavanja, a istovremeno i priprema svih administrativnih instrumenata za okrupnjavanje onih jedinica koje se nisu same uskladile s utvrđenim mjerilima, odnosno za novi ustroj lokalne i regionalne samouprave.

Alternativno, ovisno o procjenama u pojedinim fazama, ovaj proces može početi najprije na razini županija i na toj se razini brže odvijati te prije dovršiti, za što postoje određene pretpostavke:

- u Hrvatskoj postoji određeni broj prirodnih i povijesnih regija te nekoliko izdvojenih sub-regija s posebnim identitetom na kojoj strukturi je moguće izgraditi novu, u biti već poznatu, regionalnu organizaciju, što se može postići povezivanjem županija s istim ili sličnim razvojnim interesima;
- na razini županije identifikacija građana s prostorom nije tako jaka kao na razini osnovnih jedinica te se može pretpostaviti manji otpor promjenama;
- takav je ustroj postepeno već izgrađen u nekim državnim resorima u kojima područne organizacijske jedinice nisu ustrojene na županijskom načelu, već na nekom drugom načelu, ali sva ta posebna načela, bez obzira na određene razlike, možemo nazvati regionalnim načelom (primjerice: područne jedinice Državnog inspektorata, područne jedinice građevinske inspekcije, statističke regije, zborna područja Hrvatske vojske i dr.).

Odstupanje od regionalne podjele po županijskom načelu uglavnom je vođeno načelom ekonomičnosti i racionalnosti obavljanja određene djelatnosti ili posla. Tako npr. i novi Zakon o turističkim zajednicama predviđa ustrojavanje osam

regionalnih turističkih zajednica, odnosno turističkih regija u kojima se može oblikovati i razvijati cjelovita turistička ponuda, a koje imaju materijalne uvjete za samostalan razvoj i promociju na međunarodnom tržištu. Zakonom je predviđena mogućnost osnivanja turističkih zajednica na razini općina kao i mogućnost osnivanja turističkih zajednica za područje dvije ili više turističkih općina. Ovakva podjela, dakle, ne slijedi administrativno političku podjelu Hrvatske već je uvedena funkcionalna podjela područja vođena prvenstveno kriterijima ekonomske efikasnosti i racionalnosti. Sličan pristup ima i Hrvatska pošta, odnosno Hrvatske telekomunikacije u podjeli teritorija Republike Hrvatske kao i Hrvatske vode i Hrvatske šume.

Reforme koje slijede svakako će utjecati na sadašnji teritorijalni ustroj Hrvatske, jer on ne odgovara ciljevima koji se ovim reformama žele postići.

Međutim, valja naglasiti da je prilagodba teritorijalnog ustrojstva regionalnoj strukturi i razvitku Hrvatske vrlo složen zadatak, pa mu treba pristupiti s velikom pažnjom i obzirima prema lokalnim interesima i osjećajima te ga provoditi postupno indirektnim mjerama.

S obzirom da se decentralizacijom upravljanja i financiranja dijela javnih funkcija proširuje samupravni djelokrug poslova o kojima odlučuju i upravljaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, samim tim ona ima i utjecaja na strukture odlučivanja i strukture provedbe.

II. PRAVNI OKVIR

Ocjena sadašnjeg zakonodavstva o regionalnoj politici

1. Zakon o regionalnom razvoju?

Sadašnji pravni okvir ne sadrži jedinstveni zakonski akt koji bi sustavno rješavao problematiku regionalnog razvoja na cjelom državnom teritoriju. Umjesto toga, postoji niz zakona koji su relevantni za reguliranje i provođenje politike regionalnog razvoja. Među njima posebno valja izdvojiti one kojima se eksplicite reguliraju pitanja razvoja onih područja Republike Hrvatske koja zaostaju u razvoju. To su: Zakon o otocima (NN 34/99, 32/02), Zakon o područjima posebne državne skrbi (NN 26/03), Zakon o brdsko-planinskim područjima (NN 12/02, 32/02, 117/03), čiji se tekstovi nalaze se u Dodatku poglavlja te Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara (NN 44/01) i Zakon o Fondu za regionalni razvoj (NN 107/01).

a) (Ne)postojeći ili predviđeni?

Kako rečeni zakoni reguliraju istu (ili vrlo sličnu) problematiku ali na različitim područjima državnog teritorija, intencija je u što skorije vrijeme iste zakone zamijeniti jedinstvenim pravnim okvirom koji bi sustavno rješavao pitanja regionalnog razvoja cjelokupnog državnog teritorija te na svim razinama regulirao potrebne mehanizme za provođenje politike regionalnog razvoja.

b) Ako je predviđen, kakvo je stanje stvari i vremenski okvir?

Sukladno rečenom, u okviru projekta CARDS 2002 "Strategija i jačanje kapaciteta za regionalni razvoj" (o tome i u potpoglavlju I., pitanje br. 4 te potpoglavlju IV ovog poglavlja) definirat će se svi potrebni mehanizmi i instrumenti za provođenje politike regionalnog razvoja pa tako i odgovarajući pravni okvir. Naime, jedan od ciljeva spomenutog projekta je i definiranje odgovarajuće pravne osnove za regionalnu politiku u Hrvatskoj koja će korespondirati istoj pravnoj osnovi u zemljama članicama EU. Projekt započinje u listopadu ove godine i trajat će dvije godine te će se u

tom periodu izraditi i prijedlog rečenog akta. Točnije, prijedlog jedinstvenog pravnog okvira za regionalnu politiku trebao bi biti spreman za saborsku proceduru najkasnije do listopada 2005. godine.

2. Naziv i broj svih izravno relevantnih zakona?

Pored gore spomenutih zakona koji izravno reguliraju pitanja razvoja onih područja RH koja zaostaju u razvoju (Zakon o otocima, Zakon o područjima posebne državne skrbi, Zakon o brdsko-planinskim područjima, Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara i Zakon o Fondu za regionalni razvoj), ostali relevantni zakoni koji na direktan ili indirektan način reguliraju pojedina pitanja vezana uz regionalni razvoj su:

a) zakoni koji definiraju sustav i organizaciju jedinica lokalne samouprave:

- Ustav Republike Hrvatske (NN 41/01, 55/01)
- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01)
- Zakon o područjima županija, gradova i općina u RH (NN br. 10/97, 124/97, 68/98, 22/99, 117/99, 128/99, 44/00, 129/00, 92/01, 79/02, 83/02, 25/03, 107/03).
- Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 33/01, 10/02)
- Zakon o Gradu Zagrebu (NN 62/01)

b) zakoni o financiranju jedinica lokalne i područne samouprave i raznim oblicima državne potpore određenim područjima:

- Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 117/93, 33/01, 73/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02)
- Zakon o porezu na dobit (NN 127/00)
- Zakon o porezu na dohodak (NN 127/00)
- Zakon o poticanju ulaganja (NN 73/00)
- Zakon o poljoprivredi (NN 66/01, 83/02)
- Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (NN 87/02, 117/03)
- Zakon o državnim potporama (NN 47/03)
- Zakon o proračunu (NN 96/03)
- Zakon o izvršavanju Državnog proračuna za pojedinu godinu

c) zakon koji definira prostorno planiranje na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini:

- Zakon o prostornom planiranju (NN 30/94, NN 68/98, NN 61/00, 32/02)

3. Je li zakonom o regionalnom razvoju ili drugim zakonom ili odlukama Vlade u svezi s regionalnom politikom (u daljnjem tekstu: zakon) utvrđeno sljedeće (ako je utvrđeno, što od sljedećega):

Kao što je rečeno, sadašnji pravni okvir ne regulira na jedinstveni i sustavni način regionalni razvoj u RH. Gore navedeni zakoni te pojedine Vladine odluke/zaključci/uredbe svaki na svoj način dijelom reguliraju problematiku o kojoj je riječ u potpitanjima od a) do h) ovog pitanja. Stoga ovdje prvo donosimo pregled pet zakona koji eksplicitno reguliraju pitanja razvoja nerazvijenih područja RH (Zakon o otocima, Zakon o područjima posebne državne skrbi,

Zakon o brdsko-planinskim područjima, Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara i Zakon o Fondu za regionalni razvoj), a potom dajemo odgovore na postavljena potpitanja.

Zakon o otocima (vidi Dodatak)

Otoci, kao hrvatski prirodni resursi s posebnim povijesnim, gospodarskim i ekološkim značenjem, Ustavom RH prepoznati su kao njezin poseban interes. Stoga je u 1999. godini, a na temelju načela i prioriteta održivog razvoja otoka definiranih 1997. godine u Nacionalnom programu razvitka otoka, donesen Zakon o otocima (NN 34/99), koji regulira upravljanje otočnim razvojem na nacionalnoj, regionalnoj (županijskoj) i lokalnoj razini (gradovi i općine).

Zakon utvrđuje niz mjera za poticanje održivog razvoja na otocima i za ostajanje stanovnika na otocima (npr. poboljšanje veza između kopna i otoka, unapređenje gospodarskog rasta otoka uz poticanje djelatnosti koje razvoj potoka čine održivim, razne beneficije prilikom kupnje ili zakupa poljoprivrednog zemljišta, beneficije u potrošnji vode, povoljniji kreditni uvjeti za razvitak otočkog gospodarstva itd.), propisuje izradu razvojnih programa za ciljano područje (programa održivog razvoja otoka, državnih programa razvoja otoka te godišnjih programa za otoke), propisuje izradu razvojnih programa te jasno definira uloge i odgovornosti nacionalne i regionalne/lokalne razine pri njegovoj provedbi. Sukladno tome, može se reći da se putem primjene ovog Zakona poštuju osnovna načela strukturne i kohezijske politike EU: načelo programiranja, načelo supsidijarnosti, načelo partnerstva, načelo koordinacije i načelo komplementarnosti/adicionalnosti.

Razvojni programi čije donošenje propisuje Zakon su: Programi održivog razvitka otoka, Državni programi razvitka otoka te Otočni godišnji programi (o istima više u potpoglavlju IV, pitanja br. 1. i 3., ovog poglavlja).

Prema Zakonu, Programi održivog razvoja otoka predstavljaju obvezne razvojne dokumente za sve otočne i priobalne županije te za gradove i općine na otocima, a odnose se na 26 zakonom utvrđenih otoka odnosno otočnih skupina (skupine otoka koje čine jedinstvene prostorno-gospodarske cjeline). Izradu Programa koordinira nadležno ministarstvo (Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo) u suradnji s nadležnim tijelima obalno-otočnih županija te otočnih i obalno-otočnih gradova i općina koje za te potrebe mogu osnovati Razvojne savjete otoka / otočnih skupina. Provedba Programa održivog razvitka otoka spuštena je na regionalnu i lokalnu razinu (jedinice lokalne i područne/regionalne samouprave), a provedbene poslove prate i nadziru županijsko Povjerenstvo za otoke (članovi su predstavnici jedinica lokalne i područne samouprave, ureda državne uprave u jedinicama lokalne i područne samouprave te Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo) i Razvojni savjet otoka / otočne skupine (članovi su predstavnici interesnih skupina na otocima, otočnih JLS, mjesnih odbora, lokalnih institucija, građana).

Državne programe razvitka otoka donosi Vlada RH uz prethodno mišljenje Otočnog vijeća. Oni reguliraju razvoj pojedinih djelatnosti na otocima (npr. Državni program prometnog povezivanja otoka s kopnom, Državni program postupanja s otočnim krutim otpadom, Državni program visokoškolskog obrazovanja i sl) pa se sukladno tome mogu držati sektorskim razvojnim programima.

Otočni godišnji program, koji sadrži aktivnosti koje u sljedećoj godini trebaju obaviti nadležna ministarstva te prijedlog potrebnih proračunskih sredstava za te aktivnosti, također donosi Vlada RH na prijedlog Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, a u njegovoj izradi sudjeluju provoditelji Državnih programa razvitka otoka (pojedina resorna ministarstva i državne upravne organizacije).

Sredstva za provedbu Državnih programa razvitka otoka i Otočnog godišnjeg programa osiguravaju se iz Državnog proračuna u razdjelu svakog pojedinog resornog ministarstva i državne upravne organizacije zadužene za njihovu provedbu.

Glavno koordinacijsko tijelo za provedbu Zakona je Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo, a za te su potrebe utvrđena još i sljedeća dva tijela:

Povjerenstvo za otoke, koje obavlja praćenje provedbe programa održivog razvoja otoka, a čiji sastav i zadaće donosi ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo uz suglasnost ministra za obrt, malo i srednje poduzetništvo, ministra poljoprivrede, ministra pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, ministra gospodarstva i ministra turizma.

Otočno vijeće koje daje mišljenja i prijedloge u postupku donošenja državnih programa te daje mišljenje na prijedlog Otočnog godišnjeg programa. Nadalje, ono ocjenjuje izvješća o provedbi i izvršenju Državnih programa razvitka otoka te izvješće o provedbi Otočnog godišnjeg programa i o tome izvješćuje Vladu. Otočno vijeće osniva se pri Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo, a čine ga: ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo, tri zastupnika u Hrvatskom saboru, po jedan predstavnik Ministarstva financija, Ministarstva pomorstva, prometa i veza, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Ministarstva gospodarstva i Ministarstva turizma. Članove imenuje Vlada na prijedlog spomenutih ministarstava. U Vijeće ulaze i po tri predstavnika otoka koje bira skupština obalno-otočne županije. Administrativno-stručne poslove za Vijeće obavlja Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo.

Vezano uz sustav odlučivanja za provedbu Zakona, a ponajprije vezano uz donošenje gore spomenutih programa, valja napomenuti kako je Vlada RH tijelo koje donosi i usvaja programe (te na taj način odlučuje i o samoj provedbi zakona), a na prijedlog resornog Ministarstva. Resorno Ministarstvo prije upućivanja prijedloga Vladi koordinira cijeli proces njegove izrade te prikuplja sva mišljenja relevantnih i Zakonom utvrđenih tijela. S tehničkog aspekta glavno koordinacijsko tijelo za njegovu provedbu jest Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo koje i nadzire njegovu provedbu. Upravni nadzor nad primjenom Zakona obavljaju nadležna ministarstva, a inspekcijski nadzor provode inspekcije tijela državne uprave, svako u okviru svog djelokruga.

Zakon o područjima posebne državne skrbi (vidi Dodatak)

Zakon je donesen 1996. godine s ciljem brzog uklanjanja posljedica rata na onim područjima koja su bila ratom zahvaćena, poticanja bržeg povratka stanovnika na tim područjima, njihovog demografskog i ekonomskog napretka, te ubrzanja ravnomjernijeg razvoja svih područja u Republici Hrvatskoj. Od tada do danas Zakon je pretrpio brojne promjene.

Zakon regulira način izdvajanja područja posebne državne skrbi te poticajne mjere za obnovu i razvoj tih područja.

Zakon utvrđuje tri skupine područja posebne državne skrbi.

Kao temeljni kriterij za izdvajanje prve i druge skupine uzima se činjenica bivše okupiranosti područja tj. zahvaćenosti ratnim razaranja. Izdvajanje treće skupine temelji se na postupku ocjenjivanja zaostajanja u razvoju na temelju sljedeća četiri znanstveno-stručno definirana kriterija (kriterij ekonomske razvijenosti, kriterij strukturnih poteškoća, demografski kriterij i posebni kriterij). Postupak ocjenjivanja provodi se svake godine neposredno prije izglasavanja Državnog proračuna za iduću proračunsku godinu, te se sukladno tome, obuhvat treće skupine područja posebne državne skrbi može mijenjati, za razliku od obuhvata prve dvije skupine.

Postupak ocjenjivanja razvijenosti općina prema navedenim kriterijima provodi Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo uz pribavljenu suglasnost Ministarstva financija, Ministarstva gospodarstva, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva te Državnog zavoda za statistiku. Izvješće o rezultatima postupka ocjenjivanja Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo svake godine dostavlja Vladi RH, koja donosi odluku o potvrđivanju ili odbacivanju statusa pripadnosti pojedine općine trećoj skupini. Pri tom treba naglasiti, da općina gubi status područja posebne državne skrbi tek onda kada u postupku ocjenjivanja dva puta uzastopce bude ocijenjena iznad zakonom utvrđene granične vrijednosti za ulazak u treću skupinu.

Valja istaknuti da u postupak ocjenjivanja za treću skupinu ne ulaze ona područja čija je razvojna problematika regulirana Zakonom o otocima i Zakonom o brdsko-planinskim područjima. Isto tako, nema preklapanja u obuhvatu spomenutih zakona ni s prve dvije skupine područja posebne državne skrbi.

Poticajne mjere koje Zakon regulira odnose se na poticanje naseljavanja i ubrzanje razvitka područja posebne državne skrbi (npr. dodjela, kuća, stanova i građevinskog zemljišta i materijala, neke porezne olakšice, naknade za iskorištavanje mineralnih sirovina i sl.), a njime se također regulira i pitanje povrata privremeno zauzete imovine na bivšim ratom zahvaćenim područjima.

U dijelu koji se odnosi na poticajne mjere i kojim se na područjima posebne državne skrbi reguliraju specifična izuzeća od uobičajene prakse, zakon je u potpunosti usklađen s onim zakonima koji reguliraju relevantnu problematiku (primjerice sa Zakonom o porezu na dobit, Zakonom o porezu na dohodak, Zakonom o poljoprivredi i sl.)

Izvršavanje ovog Zakona provode različita ministarstva u okviru svojih nadležnosti reguliranih ovim zakonom, a nadzor nad provedbom Zakona provodi Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo. Sredstva za provedbu Zakona izdvajaju se iz Državnog proračuna u razdjelu Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo i drugih ministarstava nadležnih za njegovu provedbu.

Zakon o brdsko-planinskim područjima (vidi Dodatak)

Zakon o brdsko planinskim područjima regulira poticajne mjere za razvoj brdsko-planinskih područja RH, a u cilju očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te kvalitetnijeg i ravnomjernijeg rješavanja socijalnih prilika i gospodarskog rasta i razvoja svih područja RH. Status pripadnosti brdsko-planinskom području utvrđuje se na razini jedinice lokalne samouprave (grad, općina) i to na temelju osnovnih geomorfoloških varijabli (nadmorska visina, stupanj nagiba, vertikalna raščlanjenost terena) i njima uvjetovanih prirodnih osobitosti koje predstavljaju otežane uvjete za život rad stanovnika. Bez obzira na udovoljavanje osnovnim geomorfološkim kriterijima, kojima primarno valja udovoljiti da bi neko područje dobilo status brdsko-planinskog i kao takvo bilo obuhvaćeno ovim Zakonom, taj status ne mogu dobiti one jedinice lokalne samouprave čiji je razvoj reguliran drugim regionalnim zakonima (Zakon o otocima, Zakon o područjima posebne državne skrbi, Zakon o obnovi i razvoju Grada Vukovara), one koje su smještene uz obalu (osim onih rijetko naseljenih) te one koje imaju natprosječne proračunske prihode i primitke (bez donacija, prihoda od prodaje nefinancijske imovine i sl., ali opet uz uključanje onih s rijetkom naseljenošću).

Poticajne mjere koje regulira Zakon prvenstveno se odnose na specifičnu poreznu politiku na tim područjima, pri čemu za ta područja vrijede gotovo ista pravila kao i za treću skupinu područja posebne državne skrbi a što je regulirano dvama poreznim zakonima (Zakon o porezu na dohodak i Zakon o porezu na dobit). Također, neke druge povlastice (npr. naknada za iskorištavanje mineralnih sirovina) koje se Zakonom o područjima posebne državne skrbi propisuju za treću skupinu tih područja, primjenjuju se i na brdsko-planinska područja.

I ovaj je Zakon u onim dijelovima koji se odnose na poticajne mjere i kojima se na brdsko-planinskim područjima reguliraju specifična izuzeća od uobičajene prakse, u potpunosti usklađen s onim zakonima koji reguliraju relevantnu problematiku (primjerice sa Zakonom o područjima posebne državne skrbi, Zakonom o porezu na dobit, Zakonom o porezu na dohodak, Zakonom o poljoprivredi i sl.), a upravo kako bi se osiguralo što ujednačenije provođenje razvojne politike u svim zakonski reguliranim nerazvijenim područjima RH obzirom da trenutno ne postoji jedinstveni pravni akt koji bi isto sustavno rješavao.

Nadalje, Zakon o brdsko planinskim područjima propisuje izradu Programa održivog razvoja brdsko-planinskih područja te, na temelju njega, izradu operativnih programa poticanja razvoja brdsko-planinskih područja (o tom više u potpoglavlju IV, pitanje br. 1, ovog poglavlja).

Sredstva za provedbu ovog Zakona osiguravaju se iz Državnog proračuna u Fondu za regionalni razvoj i Fondu za razvoj i zapošljavanje, te u onim tijelima koja raspolažu sredstvima namijenjenim za poticanje razvoja obrtništva,

malog i srednjeg poduzetništva i poljoprivrede na brdsko-planinskim područjima (Ministarstvo obrta, malog i srednjeg poduzetništva, Ministarstvo poljoprivrede).

Zakon o obnovi i razvoju grada Vukovara

Ovim Zakonom utvrđene su poticajne mjere za ubrzanu obnovu i razvoj Grada Vukovara te otklanjanja posljedica nastalih tijekom Domovinskog rata, koje se odnose na: razminiranje, povratak prognanika i izbjeglica, obnovu ratom razorene infrastrukture, zapošljavanje, tehničko-tehnološku modernizaciju itd.

Nadalje, Zakon utvrđuje donošenje programsko-planskih dokumenata (Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara) koji moraju uključivati i odrednice međunarodnog programa obnove i razvoja Grada Vukovara, a donose se na godišnjoj osnovi (o tome više u potpoglavlju IV, pitanje br. 1 i pitanje br. 3, ovog poglavlja).

Sredstvima koje se koriste za provedbu Plana i Programa, a izvor kojih su kapitalni prijenosi iz Državnog proračuna, kreditna sredstva, donacije te ostali izvori, raspolaže Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara, osnovan temeljem ovog Zakona. Na taj način Fond je zadužen za koordinaciju tehničke provedbe Plana i Programa, a djelatnost mu je prvenstveno vezana uz obavljanje poslova za odobravanje zajmova i njihovo ulaganje u obnovu i razvoj gospodarstva i komunalne infrastrukture, stručno informiranje i savjetovanje ulagača, pružanje pomoć pri izradi poduzetničke dokumentacije te suradnju s drugim tijelima državne uprave, jedinicama lokalne samouprave i uprave te društvima koja obavljaju djelatnost obnove i razvoja.

Sve odluke vezane uz poslovanje Fonda donosi Upravi odbor Fonda čiji je predsjednik ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo. Članovi Odbora su predstavnici područne i lokalne samouprave (župan i gradonačelnik) te predstavnici središnje razine i to: pomoćnik ministra za gospodarstvo i član uprave Hrvatske banke za obnovu i razvoj. Imenuje ih Vlada RH, a isti se biraju prema političkim i tehničkim kriterijima.

Nadzor nad radom Fonda obavlja Nadzorni odbor Fonda kojeg također imenuje Vlada RH.

Sve odluke za Upravni odbor priprema Fond, te sukladno tome djeluje kao njegovo tajništvo. S druge strane, sve odluke za Vladu RH, a vezane uz provedbu Zakona, priprema Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo.

Pored sredstava Državnog proračuna koja se uplaćuju direktno u korist Fonda za obnovu i razvoj Grada Vukovara, za provedbu Plana i Programa mogu se koristiti i sredstva iz državnog proračuna raspoređena po razdjelima pojedinih ministarstava koja u realizaciji Plana i Programa sudjeluju u okvirima svojih programskih djelatnosti.

Na prijedlog spomenutog Fonda, Gradsko vijeće Grada Vukovara prema Zakonu je dužno Vladi RH dva puta godišnje podnijeti izvješće o provedbi Plana i Programa, dok je Vlada RH dužna jednom godišnje izvješće o njihovoj provedbi podnijeti Hrvatskom saboru.

U provedbi Zakona najvećim dijelom sudjeluju nadležna ministarstva i to Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo, Ministarstvo financija, Ministarstvo obrta, malog i srednjeg poduzetništva, Ministarstvo gospodarstva, dok druga ministarstva sudjeluju u okviru svojih programskih djelatnosti a sukladno raspoloživosti sredstava iz Državnog proračuna ili različitih donacija usmjerenih prema obnovi i razvoju Grada Vukovara. Sukladno rečenom, nadzor nad provedbom Zakona provodi Vlada RH putem nadležnih ministarstava, nadzor nad korištenjem sredstava obavlja Ministarstvo financija a nadzor nad provedbom projekata (iz Plana i Programa) u utvrđenim rokovima provodi Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo.

Zakon o Fondu za regionalni razvoj

Zakonom o Fondu za regionalni razvoj 2001. godine ustrojen je Fond za regionalni razvoj čime je eksplicitno regulirana financijska podrška za poticanje ujednačenog regionalnog razvoja.

Glavna djelatnost Fonda odnosi se na poticanje ujednačenog regionalnog razvoja Republike Hrvatske i to posebno na poticanje razvoja bivših ratom pogođenih područja, slabo naseljenih područja, područja posebne državne skrbi, otoka, brdsko-planinskih područja, graničnih i pograničnih područja, područja sa strukturnim poteškoćama te onih koja ostvaruju bruto domaći proizvod niži od 65% prosječnog bruto domaćeg proizvoda u RH.

Sredstva za te potrebe Fond ostvaruje iz Državnog proračuna, prihoda od privatizacije, dugoročnih obveznica, zajmova financijskih institucija, bilateralnih zajmova, donacija te drugih izvora. Sredstva su prvenstveno namijenjena za realizaciju infrastrukturnih projekata (koji su preduvjet za gospodarski razvoj) i gospodarskih projekata (pri čemu se vodi računa o rentabilnosti projekta, izvoznoj orijentiranosti, utjecaju na okoliš, zasnovanosti na domaćim resursima i na zapošljavanju lokalnog stanovništva) na gore navedenim područjima.

Pored rečenog, Fond potiče županije na izradu četverogodišnjih i godišnjih planova razvoja županija a temeljem metodologije razvijene kroz projekt CARDS 2001 Capacity Building for Regional Development Strategic Planning, korisnici kojeg su bili Fond i Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo. Ista metodologija u potpunosti je usuglašena s metodologijom koja se koristi za izradu Regionalnih operativnih programa, koji se na području nekoliko županija izrađuju uz tehničku pomoć iz CARDS programa (vidi dolje odgovor na pitanje br. 3g)

Za financiranje gore rečenih projekata, koji moraju biti sadržani u županijskim planovima razvoja, Fond raspisuje javni natječaj. Prvi odabir unutar svoga područja vrše županije same, dok finalni odabir vrši Fond, pri čemu kod odabira projekata jednakoga značenja prednost imaju oni koji ponude veći postotak samofinanciranja.

Sredstva koja Fond omogućuje povratna su uz povoljnije uvjete od onih na tržištu kapitala. Iznimno, infrastrukturni projekti, koje predlažu ona područja čija je financijska snaga (proračunska sredstva po stanovniku) manja od 65% od prosjeka Republike Hrvatske, mogu se (odlukom Upravnog odbora Fonda) do 50% investicijskog projekta financirati bespovratno. Isto tako, iznimno od pravila mogu se krediti za gospodarske projekte do 40% odobrenog kredita pretvoriti u vlasnički udio ako se ocijeni da projekti natprosječno zadovoljavaju neke od sljedećih kriterija: izvozna orijentiranost, utjecaj na okoliš, zasnovanost na domaćim resursima i na zapošljavanju lokalnog stanovništva.

a) Je li zakonom utvrđena jedna upravna jedinica/tijelo nadležna za koordinaciju na nacionalnoj razini? Koje tijelo? Sastav?

Sukladno nepostojanju pravnog okvira koji bi na jedinstven način regulirao pitanje regionalnog razvoja sa svih aspekata pa tako i institucionalnog, ne postoji ni jasan zakonski definiran institucionalni okvir za provođenje politike regionalnog razvoja.

Ipak, obzirom na ulogu Ministarstva za javne radove u provedbi, koordinaciji provedbe i nadzoru provedbe gore prikazanih zakona, zatim obzirom na činjenicu da se Ministarstvo od 2000. godine javlja kao korisnik projekata iz programa OBNOVA i CARDS koji se mahom odnose na jačanje kapaciteta za provođenje politike regionalnog razvoja (Support to the Ministry of Public Works, Reconstruction and Construction in the Formulation of the Regional Development Policy, OBNOVA 2000; Capacity Building for Regional Development Strategic Planning, CARDS 2001; Strategy and Capacity building for regional development CARDS 2002) te kao korisnik ili koordinator provedbe drugih sličnih projekata financiranih iz drugih izvora (međunarodne financijske institucije, bilateralni izvori), Zaključkom Vlade

RH od 20. ožujka 2003. godine, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo određeno je za koordinativno tijelo za pitanja regionalnog razvoja u RH.

Istim Zaključkom Ministarstvo za javne radove zaduženo je i za koordiniranje svih aktivnosti vezanih uz pripremu i izradu strategije regionalnog razvoja te je ovlašteno za glavnog projektnog partnera za sve pregovore s hrvatske strane vezano uz programe međunarodne i druge tehničke pomoći na području regionalnog razvoja.

Slijedom spomenutog Zaključka, kojim je znatno proširen djelokrug Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, pristupilo se izmjenama unutarnjeg ustroja Ministarstva s naglaskom na stvaranje uvjeta za ispunjenje novih zadaća vezanih uz regionalni razvoj.

S promjenom unutarnjeg ustroja stvoreni su temelji za povećanje ljudskih kapaciteta u ustrojstvenoj jedinici zaduženoj za obavljanje poslova koji se odnose na upravljanje otočnim i regionalnim gospodarsko-socijalnim razvojem. To je Uprava za otočni i regionalni gospodarsko-socijalni razvoj čija se zaduženja, između ostalog, odnose na uobličavanje i predlaganje regionalne gospodarsko-socijalne politike; osmišljavanje i predlaganje cjelovitog sustava planiranja, programiranja i upravljanja otočnim i regionalnim gospodarsko-socijalnim razvojem za sve razine; planiranje, pripremu i koordinaciju izrade strategije regionalnog razvoja; izradu pravnog okvira otočne i regionalne gospodarsko-socijalne politike; izradu, provedbu, praćenje provedbe i vrednovanje otočnih i regionalnih gospodarsko-socijalnih programa i projekata; provedbu godišnjih programa poticanja razvoja otoka, područja posebne državne skrbi, brdsko-planinskih područja i drugih područja RH koja zaostaju u razvoju i dr. Unutar spomenute ustrojstvene jedinice djeluju dva Odjela: Odjel za otočnu i regionalnu gospodarsko-socijalnu razvojnu politiku i planiranje i Odjel za provedbu otočnih i regionalnih gospodarsko-socijalnih razvojnih programa.

Pri toj Upravi djeluje i jedinica za provedbu projekata (Project Implementation Unit) za gore spomenute CARDS projekte. Pored toga, Uprava ima i glavnu koordinativnu ulogu na nacionalnoj razini u provedbi projekata CARDS 2002 i CARDS 2003 "Održivi razvoj u područjima povratka", koji se implementiraju na područjima posebne državne skrbi te sukladno tome koordinira rad Nacionalne savjetodavne skupine (o tome i u potpoglavlju IV, pitanje br. 5, te u potpoglavlju III, pitanje br.2., ovog poglavlja) koja je osnovana za potrebe praćenja provedbe spomenutih projekata.

b) Je li zakonom utvrđena jedna jedinica/grupa/tijelo nadležno za odlučivanje na nacionalnoj razini? Koje tijelo?

Kao što je vidljivo iz gornjeg prikaza zakona, tijelo koje na nacionalnoj razini donosi odluke vezano uz regionalni razvoj (tj. provedbu zakona koji reguliraju pitanja razvoja onih područja RH koja zaostaju u razvoju) je Vlada RH. Pri tome je važno napomenuti da Vlada RH donosi iste odluke na prijedlog nadležnog ministarstva, i to u ovim slučajevima na prijedlog Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, a uz prethodno pribavljeno mišljenje ostalih relevantnih ministarstava te relevantnih tijela s regionalne/lokalne razine.

Naravno, samo donošenje i izglasavanje Zakona (pa tako i gore spomenutih) u nadležnosti je Hrvatskog sabora.

c) Je li zakonom utvrđena jedinica ili grupa koja djeluje kao tajništvo koje priprema odluke koje se spominju u pitanju pod b)?

Sukladno koordinativnoj ulozi Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo u pitanjima regionalnog razvoja te njegovoj nadležnosti i zaduženjima pri provedbi gore spomenutih zakona (vidi prikaz zakona na početku ovog pitanja), isto tijelo na nacionalnoj razini uz koordinaciju s drugim nacionalnim tijelima te tijelima regionalne i lokalne samouprave priprema odluke vezano uz regionalni razvoj tj. provedbu zakona koji reguliraju pitanja razvoja nerazvijenih područja u RH.

Obzirom na isto, može se reći da Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo tj. Uprava za otočni i regionalni gospodarsko-socijalni razvoj djeluje kao tajništvo koje priprema odluke vezano uz razvoj područja koja zaostaju u razvoju, iako niti jednim zakonskim aktom koji trenutno rješava pitanja regionalnog razvoja pojedinih područja RH nije eksplicite utvrđeno postojanje tajništva koje bi pripremalo odluke koje se spominju u pitanju pod b).

d) Jesu li zakonom utvrđene druge nadležne upravne jedinice?

Za provedbu zakona koji reguliraju pitanja razvoja onih područja RH koja zaostaju u razvoju, pored Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, zadužena su i različita resorna ministarstva, fondovi i banke, jedinice lokalne i područne samouprave, ovisno o svakom pojedinom zakonu (vidi gornji prikaz zakona, te pitanje br.1. u potpoglavlju IV ovog poglavlja vezano uz provedbu regionalnih razvojnih programa).

e) Je li zakonom utvrđen postupak odlučivanja?

Svaki od gore navedenih zakona propisuje postupak donošenja odluka vezanih uz njegovu provedbu (vidi gornji prikaz zakona) pri čemu je na nacionalnoj razini glavno tijelo koje donosi odluke vezano uz provedbu spomenutih Zakona Vlada RH, a na prijedlog resornog ministarstva (Ministarstvo za javne radove obnovu i graditeljstvo). Ministarstvo prije upućivanja prijedloga Vladi koordinira cijeli proces njegove izrade te prikuplja sva mišljenja relevantnih tijela utvrđenih svakim pojedinačnim Zakonom.

f) Je li zakonom utvrđena upravna jedinica/jedinice ili tijelo na nacionalnoj razini nadležno za provedbu/upravljanje i nadziranje programa/projekata? Koje? Sastav te/tih jedinica?

Svaki od gore prikazanih zakona (vidi gornji prikaz) utvrđuje nadležnost za provedbu/upravljanje i nadzor programa/projekata koji se provode u okviru istih zakona. Kao što je vidljivo, u većini slučajeva za nadzor provedbe tih zakona zaduženo je Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo te pojedina resorna ministarstva, ovisno o kojem se zakonu radi.

g) Je li zakonom utvrđena grupa/vijeće/jedinica ili drugo tijelo nadležno za odlučivanje na regionalnoj razini? Koje?

Zbog nepostojanja jedinstvenog i zakonom propisanog institucionalnog okvira za regionalnu politiku, pa tako niti jasnih i jedinstvenih mehanizama odlučivanja na svim razinama, trenutno nema zakonski eksplicite utvrđene grupe/vijeća/tijela koje bi odlučivalo na regionalnoj razini.

Ipak, temeljem Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi predstavnička, izvršna i upravna tijela županija, gradova i općina u okviru svog samoupravnog djelokruga odlučuju o poslovima koji su u njihovoj nadležnosti. Sukladno tome, predstavnička, izvršna i upravna tijela županija obavljaju i odlučuju o poslovima od područnog (regionalnog) značaja iz svoje nadležnosti (o tome i u potpoglavlju I, pitanje br. 4., ovog poglavlja), a osobito u područjima školstva, zdravstva, prostornog i urbanističkog planiranja, gospodarskog razvitka, prometa i prometne infrastrukture, planiranja i razvitka mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova).

Vezano uz isto, županije mogu donositi i odlučivati o svojim strategijama gospodarskog razvoja tj. općenito o svojim razvojnim programima. Neke od njih za izradu svojih razvojnih programa te jačanje institucijskih struktura i kapaciteta dobivaju i tehničku pomoć iz CARDS programa. Tako se za potrebe implementacije projekata "Održivi razvoj u područjima povratka", koji se provodi na području nekoliko bivših ratom zahvaćenih županija u okviru CARDS programa (proračunska godina 2002. i 2003.), izrađuju, također uz tehničku pomoć osiguranu iz CARDS-a (proračunska godina 2001.), tzv. Regionalni operativni programi (ROP) tj. županijski razvojni programi. Iste programe izrađuju (uz proces širokih konzultacija (tzv. partnership principle) sa svim relevantnim regionalnim i lokalnim dionicima/stakeholders) te donose, odnosno o njima odlučuju nadležna županijska tijela.

Kao što je već rečeno (potpoglavlje I, pitanje br.4, ovo potpoglavlje, pitanje br. 1 te potpoglavlje IV, pitanje br.1, ovog poglavlja), projektom "Strategija i jačanje kapaciteta za regionalni razvoj" CARDS 2002 definirat će se svi potrebni mehanizmi i instrumenti za provođenje politike regionalnog razvoja pa tako i mehanizmi odlučivanja na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Nadalje, uloga regionalne/lokalne razine tj. nadležnih tijela s te razine u provedbi gore prikazanih zakona, najbolje je vidljiva u prikazu Zakona o otocima, Zakona o brdsko-planinskim područjima i Zakona o obnovi i razvoju Grada Vukovara (vidi gornji prikaz spomenutih zakona te pitanje br. 1, potpoglavlje IV ovog poglavlja, vezano uz provedbu regionalnih razvojnih programa).

Općenito, vezano uz provedbu gore rečenih zakona, regionalna/lokalna razina tj. nadležna predstavnička i izvršna tijela te razine sudjeluju u izradi programskih dokumenata čiju izradu zakoni propisuju, njihovoj provedbi te dijelom i u nadzoru provedbe istih. Programski dokumenti upućuju se Vladi na donošenje tek po pribavljanju mišljenja relevantnih resornih ministarstava te nadležnih tijela s regionalne/lokalne razine.

h) Jesu li članovi tog tijela navedeni u zakonu? Jesu li to politička imenovanja ili tehnička ili oboje?

Kao što je rečeno predstavnička, izvršna i upravna tijela županija, gradova i općina u okviru svog samoupravnog djelokruga odlučuju o poslovima koji su u njihovoj nadležnosti (o tome i u potpoglavlju I, pitanje br. 4, ovog poglavlja). Članovi tih tijela nisu navedeni u zakonu. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01) regulira ustroj predstavničkih i izvršnih tijela, njihov djelokrug rada, međusoban odnos te okvirni broj članova, dok Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 33/01, 10/02) regulira procedure vezane uz izbor članova tih tijela koji se biraju na neposrednim izborima, tajnim glasanjem. Broj članova predstavničkog tijela utvrđuje se statutom jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave. Predstavnička tijela biraju i razrješuju izvršna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Članovi tih tijela, sukladno navedenim zakonima, biraju se prema tehničkim i političkim kriterijima.

i) Je li zakonom utvrđeno koja jedinica ili grupa djeluje kao tajništvo koje priprema te odluke?

Isto nije utvrđeno u postojećem pravnom okviru, no valja napomenuti kako je, prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, u nadležnosti svakog predstavničkog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave da uređuje ustrojstvo i djelokrug upravnih tijela jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave. Sukladno rečenom, nema prepreka da svaka župnija utvrdi takvu jedinicu koja će djelovati kao tajništvo i pripremati odluke za predstavnička i izvršna tijela.

j) Je li zakonom utvrđena upravna jedinica/jedinice ili tijelo na regionalnoj razini koje je nadležno za provedbu i nadzor programa/projekata? Koje?

Kao i u prethodnom potpitanju valja reći da isto nije utvrđeno u postojećem pravnom okviru, no prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, predstavnička tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, osim što uređuju ustrojstvo i djelokrug upravnih jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave, mogu osnivati i javne ustanove i druge pravne osobe za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od interesa za jedinicu lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave. Sukladno tome, također nema prepreka da svaka županija u okviru svog djelokruga tj. nadležnosti za provedbu pojedinih programa/projekata utvrdi takvu jedinicu.

Vezano uz provedbu zakona koji reguliraju pitanja razvoja nerazvijenih područja u RH a na temelju gornjeg prikaza istih zakona (vidi prikaz zakona) može se uopćeno reći da je pitanje provedbe razvojnih programa čija je izrada

propisana tim zakonima u nadležnosti regionalne/lokalne razinu te (u pojedinim slučajevima) pojedinih resornih tijela državne uprave, dok nadzor nad provedbom u najvećem dijelu provode nadležna resorna ministarstva.

k) Je li to tijelo neovisno od središnje razine ili od tijela odlučivanja? Ako nije, na koji su način povezani?

U pravilu, izvršna tijela u županijama tj. ona tijela koja su na regionalnoj razini zadužena za provedbu i nadzor programa/projekata neovisna su u svom radu od centralne razine u okviru svog zakonom definiranog samoupravnog djelokruga.

Vezano uz provedbu gore prikazanih zakona koji reguliraju razvoj nerazvijenih područja u RH, valja napomenuti kako svaki zakon zasebno regulira odnos tijela na regionalnoj i centralnoj razini pri provedbi zakona tj. provedbi konkretnih programa i projekata koji se temeljem zakona implementiraju, te nadzoru i praćenju provedbe. Svakim je zakonom također zasebno utvrđena i procedura izvješćivanja odgovornih tijela.

Primjerice, prema Zakonu o obnovi i razvoju Grada Vukovara, Fond za obnovu i razvoj Vukovara (dakle tijelo s regionalne razine) zadužen je za provedbu Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara tj. koordinaciju njegove provedbe pri čemu je Upravni odbor Fonda tijelo koje donosi odluke. Nadzor nad provedbom provodi tijelo sa središnje razine tj. Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo.

Prema Zakonu o otocima, za provedbu Programa održivog razvitka otoka zadužene su jedinice lokalne i područne samouprave te Uredi državne uprave (Službe za poslove gospodarstva). U provedbi s njima surađuju i relevantna tijela državne uprave.

Nadzor i praćenje provedbe s jedne strane vrše Povjerenstvo za otoke i Razvojni savjet otoka (tijela osnovana na regionalnoj/lokalnoj razini). S druge strane, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo te druga relevantna ministarstva prate i nadziru rad Ureda državne uprave i jedinica područne i lokalne samouprave u poslovima vezanim uz provedbu Programa održivog razvitka otoka (vidi gornji prikaz zakona te potpoglavlje IV, pitanje br. 1 i 6, ovog poglavlja).

Sukladno rečenom, tijela na regionalnoj razini najčešće su zadužena za provedbu konkretnih razvojnih programa i projekata, dok nadzor i praćenje provedbe vrše tijela sa središnje razine, posebice u slučajevima kad se za provedbu koriste sredstva iz Državnog proračuna.

4. Je li zakonom utvrđen državni proračun za regionalnu politiku? U kojem obliku i na kojoj razini?

Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna utvrđena su sredstva za provedbu posebnih zakona kojima se reguliraju poticajne mjere za razvoj određenih područja u RH koja zaostaju u razvoju. Na taj način osigurana su sredstva za provođenje politike regionalnog razvoja.

Sukladno Zakonu o proračunu sredstva se planiraju u okviru planova i programa za višegodišnje razdoblje na temelju zakonom propisanih kriterija, te na razini i prema dinamici zacrtanoj planom i programom, a izvršavaju se prema Zakonu o izvršenju Državnog proračuna.

U Državnom proračunu Republike Hrvatske sredstva za razvoj zakonima utvrđenih područja koja zaostaju u razvoju i drugih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave planiraju se u okviru sredstava pojedinih resornih ministarstava i drugih tijela državne uprave, javnih poduzeća (npr. Hrvatske vode, Hrvatske ceste, Hrvatske šume i dr.) te proračunskih fondova (Fond za regionalni razvoj Hrvatske, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za obnovu i

razvoj Grada Vukovara) sukladno njihovom djelokrugu i pojedinim zakonskim propisima, a koja se onda direktno doznačuju korisnicima sredstava: proračunima jedinica lokalne i (područne) regionalne samouprave. U nastavku izdvajamo neke primjere.

Najveći dio sredstva iz Državnog proračuna za financiranje obnove i razvoja područja posebne državne skrbi te razvoja otoka i brdsko-planinskih područja osigurava se u proračunskoj stavci Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo. Ostala sredstva za poticaje razvoju ovih područja osiguravaju se u stavkama drugih tijela državne uprave kao npr. Ministarstva financija, Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Ministarstva pomorstva, prometa i veza, Hrvatskih voda i dr., a sukladno njihovoj nadležnosti u provedbi pojedinih poticajnih mjera reguliranih posebnim zakonima kojima se regulira razvoj gore navedenih područja.

Za obnovu i razvoj Grada Vukovara (sukladno Zakonu o obnovi i razvoju Grada Vukovara) dio sredstava uplaćuje se u korist posebnog žiro računa za obnovu i razvoj Grada Vukovara, dok se dio uplaćuje na razdjele pojedinih resornih ministarstava i drugih tijela državne uprave, sukladno njihovom djelokrugu. I Fond i ministarstva sredstvima moraju raspolagati prema utvrđenom Planu i Programu obnove i razvoja Grada Vukovara.

Iz samostalnog razdjela u Državnom proračunu, a kroz Fond za regionalni razvoj temeljem programa "Aktivna regionalna politika", tj. potprogram "Poticanje ujednačenog regionalnog razvoja infrastrukture i gospodarstva", financiraju se neki od razvojnih projekata regionalnog značaja (vidi prikaz zakona u odgovoru na pitanje br. 3 ovog potpoglavlja).

Sredstva se osiguravaju na više načina: bespovratno (putem tekućih i kapitalnih pomoći, poticaja i subvencija) i povratno (kao kreditna sredstva) te putem ustupanja dijela prihoda Državnog proračuna za određena područja i određene funkcije.

5. Je li zakonom utvrđena raspodjela proračuna za regionalnu politiku između središnje razine i drugih državnih razina?

Raspodjela proračuna između središnje razine i drugih razina, a koja između ostalog služi za provođenje regionalne politike utvrđena je Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN broj 117/93, 33/01, 73/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02), Zakonom o proračunu (NN 96/03), Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna (donosi se svake godine za iduću proračunsku godinu) te pojedinim zakonima koji reguliraju razvoj zaostajućih područja u RH (Zakon o područjima posebne državne skrbi, Zakon o otocima, Zakon o brdsko-planinskim područjima, Zakon o Fondu za regionalni razvoj).

Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave propisani su kriteriji za određivanje pomoći iz Državnog proračuna županijama te kriteriji prema kojima županije trebaju osiguravati dotacije općinama i gradovima na svojem području.

Iznimno od toga, a zbog ratom uzrokovanih specifičnih problema, do 2001. godine pomoći nisu realizirane putem zakonom propisanih kriterija već su realizirane na način da su se u Državnom proračunu svake godine osiguravale pomoći županijama te izravno općinama i gradovima (a ne preko županija) i to samo onima koje su u to vrijeme bile definirane područjima posebne državne skrbi (bivša ratom zahvaćena područja). Pomoć se tim općinama i gradovima alocirala na temelju njihovih zahtjeva i mogućnosti u državnom proračunu, ali samo za potrebe njihovog neophodnog funkcioniranja.

Od 2001. godine u Zakonu o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske propisana su mjerila i pokazatelji te namjene pomoći iz Državnog proračuna županijama, općinama i gradovima na područjima posebne državne skrbi.

Pomoći županijama odnose se na sredstva za korekciju fiskalnog kapaciteta županija i na poticajna sredstva za kapitalne rashode (za nefinancijsku imovinu) iz županijskog proračuna. Zakonom je propisano da su županije obvezne najmanje 30% tekućih potpora dobivenih iz Državnog proračuna raspodijeliti na općine i gradove s njihova područja koji nisu izravno korisnici potpora iz Državnog proračuna.

Županije trebaju propisati kriterije za raspodjelu pomoći dobivenih iz državnog proračuna, primjenjujući na odgovarajući način kriterije pod kojim su im te pomoći odobrene iz državnog proračuna.

Raspored potpora općinama i gradovima rezultat je primjene Zakona o područjima posebne državne skrbi, odnosno klasifikacije općina i gradova po skupinama iz toga Zakona (vidi prikaz zakona, pitanje br. 3 ovog potpoglavlja).

Osnova za utvrđivanje svote dotacija općinama i gradovima na područjima posebne državne skrbi jest status općine odnosno grada u skupini te njen financijski i demografski pokazatelj.

Pomoći se daju kao: poticajna sredstva za rashode za nefinancijsku imovinu općina ili grada, sredstva za uravnoteženje materijalnih rashoda, sredstva racionalnosti rashoda za zaposlene, sredstva za pokriće funkcija grada ispod 30.000 stanovnika.

Korektivna sredstva za postupno ublažavanje razlika nastalih promjenom demografske strukture i rezultata novog modela izračuna za trogodišnje razdoblje korisnici sredstva mogu koristiti samo za zakonom propisane namjene.

Nadalje, Zakonom o područjima posebne državne skrbi (NN 26/03) propisano je da su porezni prihodi s naslova poreza na dohodak i poreza na dobit koji se ostvare na području posebne državne skrbi, a koji pripadaju Državnom proračunu, u razdoblju od 5 godina prihodi jedinica lokalne samouprave (općina i gradova) na područjima posebne državne skrbi. Time je izvršeno ustupanje dijela zajedničkih poreza koji pripadaju državi zbog olakšavanja financiranja javnih potreba na području 180 jedinica lokalne samouprave kao poticajna mjera za razvitak tih područja.

Isto tako, od 2002. godine država je ustupila dio poreza na dohodak općinama i gradovima na otocima koji financiraju zajedničke kapitalne projekte od interesa za razvoj otoka, čime je došlo do daljeg prijenosa bitnog izvora prihoda na 47 općina i gradova.

Od polovine 2003. godine donošenjem izmjena i dopuna Zakona o brdsko planinskim područjima država je također ustupila svoj dio poreza na dohodak i poreza na dobit na 45 jedinica lokalne samouprave u razdoblju utvrđenom kao i kod područja posebne državne skrbi. Brdsko-planinska područja pri tom se tretiraju kao i treća skupina područja posebne državne skrbi utvrđenih Zakonom o područjima posebne državne skrbi).

U svim gore navedenim pomoćima nisu sadržana sredstva koja se iz Državnog proračuna u vidu kapitalnih pomoći ili drugim oblicima doznačuju županijama, općinama i gradovima preko pojedinih ministarstava nadležnih za određena područja (Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva, Ministarstvo obrta malog i srednjeg poduzetništva, Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, Ministarstvo turizma, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Fond za regionalni razvoj, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, Ministarstvo prosvjete i športa, Ministarstvo kulture).

Nadalje, zbog primjene procesa decentralizacije, pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije do razine minimalnih standarda planirana su u Državnom proračunu, a doznačuju se županijama i gradovima u skladu s godišnjom Uredbom Vlade RH o načinu utvrđivanja visine pomoći izravnjanja.

Pravo na sredstva s pozicije pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije iz Državnog proračuna imaju samo županije i gradovi koji iz dodatnog udjela u porezu na dohodak ne ostvare sredstva do iznosa prenesene obveze koje se odnose na funkcije osnovnog i srednjeg školstva, socijalne skrbi i zdravstva te vatrogastva u skladu s posebnim propisima.

6. Koje je prilagodbe potrebno unijeti u vaš zakonski okvir kako bi se osiguralo da buduće aktivnosti koje će se financirati iz strukturnih i kohezijskih fondova budu sukladne sljedećim politikama i propisima Zajednice:

a) Propisi o tržišnom natjecanju

Detaljne informacije o usklađenosti propisa Republike Hrvatske u području tržišnog natjecanja s relevantnom legislativom EU i planovima njihovog daljnjeg usklađivanja mogu se vidjeti u poglavlju 6.

b) Propisi o dodjeli poslova putem javnog natječaja

Detaljne informacije o usklađenosti propisa Republike Hrvatske u području javne nabave s relevantnom legislativom EU i planovima njihovog daljnjeg usklađivanja mogu se vidjeti u poglavlju 1. V.

c) Propisi o zaštiti i unapređenju okoliša

Imajući u vidu Uredbu Vijeća 1260/1999 od 21. lipnja 1999 koja donosi glavne odredbe o Strukturnim fondovima, Uredbu Vijeća 2355/2002 od 27. prosinca 2002. koja donosi detaljna pravila za provedbu Uredbe Vijeća 1260/1999 vezano za upravljanje i kontrolu sistema potpora kroz Strukturne fondove i Uredbu Vijeća 1267/1999 od 21. lipnja 1999 o osnivanju «Instrument for Structural Policies for Pre-accession», nema prepreke u zakonodavstvu zaštite okoliša Republike Hrvatske za provedbu mjera uz podršku Strukturnih, Kohezijskih i Predpristupnih fondova Unije.

Detaljnije informacije o usklađenosti propisa Republike Hrvatske u području zaštite okoliša s relevantnim Direktivama EU mogu se vidjeti u poglavlju 22.

d) Propisi o ukidanju nejednakosti i promicanju jednakosti između muškaraca i žena

U srpnju 2003. godine u Hrvatskom saboru izglasan je Zakon o ravnopravnosti spolova (Narodne novine, br. 116/03), kao temeljni zakon na ovome području s kojim će svi zakoni i propisi u roku od godine dana biti usklađeni.

Detaljne informacije o usklađenosti propisa Republike Hrvatske u području promicanja jednakosti između muškaraca i žena s relevantnom legislativom EU i planovima njihovog daljnjeg usklađivanja mogu se vidjeti u poglavlju 13 A.

7. Koje je prilagodbe potrebno unijeti u vaš zakonski okvir kako bi se omogućilo višegodišnje programiranje proračuna s ciljem osiguranja nacionalnog sufinanciranja u sklopu strukturnih i kohezijskih fondova?

Novim Zakonom o proračunu (NN 96/03), koji se primjenjuje od 01. srpnja 2003. godine uvedeno je u Republici Hrvatskoj višegodišnje planiranje proračuna.

To je temeljni zakon kojim je uređeno planiranje, izrada, donošenje i izvršavanje proračuna, upravljanje imovinom i dugovima, upravljanje javnim dugom, zaduživanje i jamstvo države te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, proračunski odnosi u javnom sektoru, računovodstvo, unutarnji i proračunski nadzor.

Određenim člancima navedenog zakona propisan je sadržaj proračuna i financijskog plana proračunskih korisnika kao i njihova izrada po programskoj proračunskoj klasifikaciji.

Višegodišnje programiranje proračuna osigurava se planovima razvojnih programa proračunskih korisnika koji su utvrđeni dokumentom o srednjoročnom planu razvitka, posebnim zakonima ili drugim propisima. U planu razvojnih programa iskazuju se planirani rashodi proračuna za nefinancijsku imovinu (investicije), kapitalne pomoći i donacije u sljedeće tri godine, odnosno do završetka realizacije programa, koji su razrađeni:

- po pojedinim programima proračunskih korisnika,
- po godinama u kojima će rashodi za programe teretiti proračune sljedećih godina,
- po izvorima prihoda za cjelovitu izvedbu programa.

Nadalje, u Zakonu o proračunu sadržano je opredjeljenje za pridruživanje Europskoj zajednici i članstvo u međunarodnim institucijama te je cilj uvođenje cjelokupnog *acquis communautaire* na području proračuna kao osnovnog financijskog propisa.

Svim ovim izmjenama stvorene su osnovne zakonodavne pretpostavke za korištenje inozemnih sredstava pomoći.

Općenito, ovdje valja napomenuti kako je usklađivanje hrvatskog zakonodavstva počelo danom potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a provodit će se postupno i biti će u potpunosti ostvareno najkasnije u roku šest godina od dana stupanja na snagu Sporazuma.

Sukladno broju poglavlja *acquisa* (31) donesena je odluka o osnivanju 31 Radne skupine za usklađivanje zakonodavstva. Djelovanje radnih skupina bitno je za rješavanje brojnih prethodnih pitanja vezanih uz usklađivanje zakonodavstva RH s *acquis*-om.

U prvoj fazi usklađivanja osnovano je 14 radnih skupina kojima je obuhvaćeno 13 područja prvenstva u obaveznom usklađivanju zakonodavstva. Prva faza harmonizacije obuhvaća osnovne elemente unutrašnjeg tržišta, trgovine i s njom vezanih područja. To konkretno uključuje harmonizaciju u područjima: javne nabave, tržišno natjecanje i državne potpore, tehničko zakonodavstvo, zaštita potrošača i intelektualno vlasništvo te industrijsko i trgovačko vlasništvo.

Među 31 radnom skupinom, planira se i osnivanje Radne skupine za regionalnu politiku i koordinaciju strukturalnih instrumenata. Ista će biti osnova tijekom izrade Nacionalne strategije regionalnog razvoja (o tome u potpoglavlju I., pitanje br. 4 te potpoglavlju IV ovog poglavlja). Između ostalog, spomenuta Radna skupina svakako će se baviti potrebnim daljnjim prilagodbama vezanim uz višegodišnje programiranje proračuna a u cilju osiguranja nacionalnog sufinanciranja u sklopu strukturalnih i kohezijskih fondova.

8. Postoje li ikakve odredbe u Državnom proračunu koje dopuštaju prijenos proračuna za nacionalno sufinanciranje između programa, fondova i godina?

a) ako postoje, opišite ih

b) ako ne postoje, postoje li planovi da se uvedu takve odredbe?

Ne postoje zakonske odredbe koje bi omogućile prijenos sredstava iz jednog programa u drugi. Zakon o proračunu (Narodne novine, br. 96/03) definirao je vrste namjenskih prihoda Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i način raspolaganja tim prihodima.

Prema Zakonu o proračunu namjenski prihodi i primici proračuna jesu pomoći, prihodi i primici proračunskih fondova, prihodi od vlastite djelatnosti proračunskih korisnika, prihodi od prodaje ili zamjene državnog odnosno lokalnog vlasništva i naknade s naslova osiguranja.

Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna odnosno odlukom o izvršavanju Državnog proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave određuje se obveza uplaćivanja prihoda i primitaka u proračun.

Zakonom odnosno odlukom o izvršavanju proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu se propisati i druge vrste namjenskih prihoda i primitaka te rashoda i izdataka.

Nadalje, ako su namjenski prihodi i primici u proračun uplaćeni u nižem opsegu nego što je iskazano u proračunu, korisnik može preuzeti i plaćati obveze samo u visini stvarno uplaćenih odnosno raspoloživih sredstava.

U vezi s time, ministar financija pravilnikom, a poglavarstvo jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave svojim aktom uređuje namjenu i uvjete korištenja te način iskazivanja i evidentiranja namjenskih prihoda i primitaka te rashoda i izdataka u proračun za sredstva vlastite djelatnosti.

Prema Zakonu o proračunu, namjenski prihodi i primici koji nisu bili iskorišteni u prethodnoj godini, osim onih koje proračunski korisnik ostvari vlastitom djelatnošću, prenose se u proračun za tekuću proračunsku godinu, s time da se za opseg prenesenih prihoda i primitaka povećava financijski plan proračunskog korisnika.

Zakonom o proračunu također je propisano da proračunski korisnik - primatelj donacije koji nije iskoristio donaciju na način i pod uvjetima što ih je utvrdio donator, mora u financijskom planu osigurati prihode za donaciju čiji povrat zahtijeva donator.

Za iznos nenamjenski utrošenih sredstava korisniku će se umanjiti proračunska sredstva u godini u kojoj mora vratiti primljenu donaciju.

Iz iznesenoga razvidno je da je Zakonom propisano da se namjenski prihodi mogu koristiti samo za te namjene, a neutrošena sredstva u prethodnoj godini prenose se u narednu godinu za iste namjene.

III. INSTITUCIONALNI OKVIR I ADMINISTRATIVNA SPOSOBNOST

1. Molimo vas dostavite kratak opis hrvatskih državnih tijela koja su odgovorna za programiranje i primjenu pomoći EU-a i drugih pomoći?

Republika Hrvatska uključena je u sljedeće programe koji se financiraju iz inozemnih izvora:

- CARDS – program pomoći Europske zajednice čija je prvenstvena namjena potpora Hrvatskoj u njenom sudjelovanju u Procesu stabilizacije i pridruživanja. Program CARDS zamijenio je program pomoći OBNOVA iz kojeg je u RH u tijeku još jedan projekt;
- programe koji se financiraju iz bilateralnih izvora;
- programe koji se financiraju kreditima međunarodnih financijskih institucija.

Uz navedeno, Hrvatska sudjeluje u sljedećim programima i inicijativama Zajednice:

- INTERREG III – inicijativa Zajednice za promicanje prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje;
- LIFE III – program Europske zajednice u području zaštite okoliša;
- Šesti okvirni program za istraživanje i razvoj – program Europske zajednice u području znanstvenog istraživanja i tehnološkog razvoja;
- TEMPUS III - program Europske zajednice u području visokog obrazovanja;
- YOUTH – program Europske zajednice u području mladeške politike;
- CULTURE 2000 – program Europske zajednice u području kulture.

Program CARDS

Tijela državne uprave Republike Hrvatske sudjeluju u provedbi dvije komponente programa CARDS – nacionalnoj koja je namijenjena prvenstveno Hrvatskoj, te regionalnoj u okviru koje se pripremaju i provode zajedničke intervencije u državama Stabilizacije i pridruživanja. Nacionalna komponenta programa CARDS u Republici Hrvatskoj djelomično je decentralizirana, što znači da su ovlasti i odgovornost za administrativno i financijsko upravljanje jednim dijelom projekata prenesene na hrvatska nacionalna tijela.

U procesu pripreme i provedbe CARDS programa u Republici Hrvatskoj na središnjoj razini državne uprave sudjeluju:

- Ministarstvo za europske integracije – Uprava za koordinaciju programa pomoći i suradnje s Europskom unijom u ulozi Jedinice za koordinaciju pomoći,
- Ministarstvo financija – Uprava za financiranje programa i projekata Europske unije u ulozi Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje,
- ostala tijela državne uprave korisnici projekata iz programa CARDS.

Uprava za koordinaciju programa pomoći i suradnje s Europskom unijom ima vodeću ulogu u procesu programiranja nacionalne komponente programa CARDS i obavlja sljedeće zadaće:

- koordinira sudjelovanje tijela državne uprave u pripremi višegodišnjih strateških dokumenata koji predstavljaju okvir za korištenje programa CARDS (Okvirna strategija za Hrvatsku i višegodišnji indikativni programi),
- koordinira pripremu projekata koji se Europskoj komisiji predlažu za financiranje u okviru jedne proračunske godine programa CARDS, vrši prethodnu procjenu projektnih prijedloga kako bi se osiguralo da su oni u skladu sa strateškim dokumentima, te ih objedinjene u obliku godišnjeg plana aktivnosti dostavlja Delegaciji Europske komisije.

Uprava u okviru svog djelokruga rada usko surađuje s tijelima državne uprave koja su zadužena za dostavu sektorskih priloga pri pripremi višegodišnjih strateških dokumenata i godišnjih planova aktivnosti. Kako bi priprema i korištenje programa CARDS bilo što učinkovitije, Uprava sustavno provodi stručno osposobljavanje djelatnika državne uprave o upravljanju projektnim ciklusom Europske komisije.

Uz koordinaciju nacionalne komponente programa CARDS, Uprava za koordinaciju programa pomoći i suradnje s EU također djeluje kao prva kontakt točka prema tijelima Komisije za sva pitanja vezana uz pripremu i provedbu njegove regionalne komponente.

Djelatnici Uprave za svoj su rad odgovorni Nacionalnom koordinatoru za programe pomoći i suradnje s EU, na čije je mjesto odlukom Vlade RH od 18. listopada 2001. imenovan ministar za europske integracije. Kao Nacionalni

koordinator za programe pomoći i suradnje s EU, ministar za europske integracije ovlašten je ispred Vlade Republike Hrvatske za potpisivanje Okvirnog sporazuma u svezi sudjelovanja Republike Hrvatske u programima pomoći Europske zajednice (sporazum je potpisan 27. ožujka 2002. i ratificiran od strane Hrvatskog sabora 13. lipnja iste godine), te za potpisivanje godišnjih sporazuma o financiranju CARDS programa.

Značajna faza upravljanja projektnim ciklusom je faza provedbe projekata koju je moguće realizirati kroz dva osnovna modela a to su centralizirani i decentralizirani sistem provedbe. U slučaju centraliziranog načina provedbe projekata iz nacionalne komponente programa CARDS, za sve poslove vezane uz administrativnu provedbu projekata nadležne su odgovarajuće službe Europske komisije, dok se u slučaju decentraliziranog sustava provedbe projekata cjelokupna odgovornost za administrativnu provedbu projekata prenosi iz odgovarajućih službi iz Bruxellesa na zemlju korisnika sredstava, u ovom slučaju na Središnju jedinicu za financiranje i ugovaranje, koja djeluje unutar Uprave za financiranje programa i projekata pomoći EU Ministarstva financija Republike Hrvatske.

Zaključkom od 13. veljače 2003. Vlada Republike Hrvatske prihvatila je Memorandum o suglasnosti između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske o osnivanju Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje, te ovlastila ministra financija na njegovo potpisivanje, a Memorandum je istog dana stupio na snagu. Potpisivanjem Memoranduma Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje službeno je priznata od strane Europske komisije kao jedinica unutar koje će se na decentraliziranoj osnovi obavljati sve aktivnosti vezane uz administrativnu provedbu programa iz tehničke pomoći, koje obuhvaćaju sljedeće:

- provođenje natječajnih postupaka: preglede i ovjeravanje opisa poslova (terms of reference), skraćenog popisa ponuđača prijavljenih na natječaj i ostale ključne dokumentacije, pružanje stručne pomoći u pripremi tender dosjea, raspisivanje natječaja te podrške u postupku ocjenjivanja i izbora prijavljenih ponuđača;
- ugovaranje: pripremu i potpisivanje ugovora;
- upravljanje sredstvima EU: poslovi vezani za pripremu povlačenja sredstava, priprema zahtjeva za prijenos sredstava s računa Europske komisije, izvješćivanje Europske komisije o stanju bankovnog računa;
- računovodstvene poslove: vođenje odgovarajućih računovodstvenih evidencija i evidencija vezanih za bankovne račune, ovjeravanje i plaćanje faktura;
- izvješćivanje: izvješćivanje Vlade Republike Hrvatske o provedenim natječajima i dostavljanje drugih informacija na njen zahtjev, vođenje odgovarajućeg sustava izvješćivanja koji je u primjeni u zemljama Europske unije, u skladu s važećim Financijskim propisom, pružanje drugih informacija na zahtjev PAO-a, Nacionalnog koordinatora za programe pomoći i suradnje s EU i Europske komisije,
- praćenje: praćenje (kroz jedinicu za provedbu projekta) učinkovitosti provedbe projekta.

Središnjom jedinicom za financiranje i ugovaranje upravlja ravnatelj na čije je mjesto u svojstvu v.d. ravnatelja imenovan načelnik Odjela za upravljanje projektima i pomoći Europske unije. Jedinica djeluje pod nadležnošću Dužnosnika nadležnog za ovjeravanje programa, čiju dužnost obavlja pomoćnik ministra financija.

Razmjenom pisama između Europske komisije i Ministarstva financija, dogovoreno je da će se 7 projekata iz proračunske godine 2002. programa CARDS provoditi prema decentraliziranom modelu. Ukupna vrijednost decentraliziranih projekata iznosi 7.5 milijuna EUR-a, što predstavlja oko 12% proračuna CARDS Programa za 2002. godinu. Projekti koji ulaze u decentralizirani model provedbe nalaze se u različitim fazama provedbe, (za jedan projekt je natječajni postupak u tijeku, za tri twinning projekta izvršen je odabir zemlje partnera), a očekuje se da će do kraja tekuće godine započeti natječajni postupci za ostale decentralizirane projekte.

U skladu s zahtjevima Europske komisije, u tijelima državne uprave korisnicima decentraliziranih projekata, od strane čelnika odgovarajućeg tijela državne uprave imenovani su voditelji programa odgovorni za tehničku provedbu projekata. Između voditelja programa svih sedam tijela države uprave koja se nalaze u decentraliziranom sustavu provedbe i Dužnosnika ovlaštenog za ovjeravanje programa potpisani su sporazumi kojima su definirane međusobne zadaće i odgovornosti. U decentraliziranom modelu provedbe čelnik jedinice za provedbu projekta odgovoran je Dužnosniku ovlaštenom za ovjeravanje programa za uspješnu provedbu projekta, koji u ime Središnje jedinice sklapa ugovor za izabranim izvođačem radova, dobavljačem odnosno pružateljem usluga.

U obavljanju poslova iz nadležnosti Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje primjenjuju se propisi Europske unije. Na temelju važeće Financijske regulative EU odgovarajuća tijela Europske komisije izradila su Praktični vodič (Practical Guide to contract procedures financed from the General Budget of the European Communities in the context of external actions), koji je obvezujući za sve korisnike programa pomoći EU. Domaći propisi koji tretiraju ovu problematiku najvećim su dijelom usklađeni s europskima, a u slučaju da postoje razlike, primjenjuju se oni EU.

Uspješnost provedbe prvih decentraliziranih projekata bit će jedan od temeljnih čimbenika u procesu decentralizacije projekata u idućim proračunskim godinama. Realno je za očekivati da će broj decentraliziranih projekata u narednim proračunskim godinama CARDS programa rasti.

Tehnička provedba projekata iz nacionalne komponente programa CARDS spada u nadležnost tijela državne uprave korisnika programa. Prema Zaključku Vlade RH od 18. listopada 2001. tijela državne uprave - korisnici programa CARDS obvezna su ustrojiti jedinice za provedbu projekata. Jedinice za provedbu projekata sastoje se od voditelja Jedinice i jednog ili više njenih članova, ovisno o složenosti projekta ili programa koje provode. Zadaće jedinica između ostalog obuhvaćaju:

- pripremu projektnih dokumenata temeljem kojih se raspisuje natječajni postupak za odabir izvođača projekta;
- sudjelovanje u postupku odabira izvođača;
- tehničku provedbu i praćenje provedbe projekta u suradnji s odabranim izvođačima.

Sukladno dogovoru sa službama Europske komisije, jedinice za provedbu projekata također sudjeluju u provedbi projekata iz regionalne komponente programa, na način kako je to predviđeno svakim pojedinim projektnim dokumentom.

Pri svakom tijelu državne uprave na razini dužnosnika imenovan je koordinator za proces prilagodbe Europskoj uniji. Uz druge poslove vezane uz proces prilagodbe Uniji, imenovani dužnosnik zadužen je za koordinaciju svih projekata koji se financiraju iz CARDS programa na razini institucije koju predstavlja. Jedinice za provedbu projekata u svom radu usko surađuju s koordinatorima za proces prilagodbe Europskoj uniji.

Sukladno spomenutom, u okviru Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo također djeluje jedinica za provedbu projekata koji se financiraju iz CARDS programa a tiču se politike regionalnog razvoja te kojih je korisnik Ministarstvo. Ministarstvo za javne radove dosad je dobilo tj. dobija tehničku pomoć iz programa OBNOVA i CARDS kao korisnik ili projektni partner u sljedećim projektima vezanim uz politiku regionalnog razvoja:

1. Support to the Ministry of Public Works, Reconstruction and Construction in the Formulation of the Regional Development Policy, OBNOVA 2002
2. Capacity Building for Regional Development Strategic Planning, CARDS 2001
3. Strategy and Capacity Building for Regional Development, CARDS 2002
4. Support to National Development Planning, CARDS 2003

5. Sustainable Development in Return Areas, CARDS 2002
6. Sustainable Development in Areas of Special State Concern, CARDS 2003

U okviru programa OBNOVA koji je prethodio programu CARDS Europska komisija osigurala je podršku tijelima državne uprave u procesu pripreme, provedbe i praćenja provedbe projekata koji se financiraju sredstvima Zajednice. Projekt je u provedbi od mjeseca srpnja 2001. i njegovo trajanje predviđeno je okvirno do sredine 2003. godine

Bilateralni programi

Za koordinaciju bilateralne pomoći koju Republici Hrvatskoj osiguravaju države članice Europske unije zaduženo je Ministarstvo za europske integracije, odnosno ministar za europske integracije kao Nacionalni koordinator za programe pomoći i suradnje s EU, a koordinaciju ostalih bilateralnih donatora vrši Ministarstvo vanjskih poslova. Obje institucije su u sklopu svog djelokruga rada zadužene za provođenje svih potrebnih radnji kako bi se uredila pravna osnova za korištenje pomoći koju Hrvatska prima iz bilateralnih izvora, te izvršila potreba koordinacija prema tijelima državne uprave u sektorskim područjima za koja bilateralni donatori iskazuju interes, a radi pripreme sektorskih programa i projekata. Provođenje sektorskih programa i projekata u nadležnosti je resornih tijela državne uprave.

Programi koji se financiraju iz kredita međunarodnih financijskih institucija

Programi i projekti koji se pripremaju i provode uz financijsku potporu (darovnice, zajmovi) međunarodnih financijskih institucija (MFI) – Svjetska banka, EBRD, Europska investicijska banka (EIB) i Razvojna banka Vijeća Europe (CEB) - dio su ukupne razvojne i gospodarske politike i strategije koju utvrđuje Vlada i odobrava Hrvatski sabor.

Suradnja s MFI odvija se u okvirima srednjoročnih i godišnjih programa suradnje sadržanim u strategiji pomoći određene MFI Republici Hrvatskoj. Strategije pomoći sadrže dogovorene ekonomske politike s konkretnim programima i projektima ulaganja po sektorima (javni, privatni) i područjima (npr. opće reforme, infrastruktura, obnova, zdravstvo, školstvo, energetika, malo i srednje poduzetništvo i sl.) s procjenom mogućih financijskih iznosa zajmova s naznakom nositelja provedbe. Predlagači i nositelji provedbe ovih programa i projekata su proračunski korisnici (resorna ministarstva, agencije, javna poduzeća i dr.), a za sklapanje ugovora o financiranju (darovnica, zajam, državna jamstva) nadležan predlagač i nositelj je Ministarstvo financija (Uprava za međunarodne financijske institucije i europske integracije). Važnu ulogu u pripremama i provedbi programa i projekata ima međuresorna suradnja kao i koordinacija na razini Vlade

Uz ove programe i projekte koje financiraju MFI utvrđuje se nacionalno sufinanciranje sukladno potrebama određenog programa/projekta i zakonskim propisima vezanim za upravljanje financiranjem i proračunom.

Glavnu odgovornost za pripremu, predlaganje i samu provedbu programa/projekata imaju nositelji i proračunski korisnici putem svojih posebnih jedinica za provedbu projekata.

Praćenje i ocjena (izvještavanje) o provedbi projekata se osigurava sukladno zakonskim propisima (centralna uloga Ministarstva financija), te sukladno ugovorima s MFI o dodjeli i nadzoru korištenja sredstava, reviziji i ocjeni učinaka provedbe svakog programa/projekta.

Do sredine 2003. godine realiziran je veliki broj raznih programa i projekata i stečena pozitivna iskustva kroz uspješnu suradnju s MFI (od financiranja obnove ratnih šteta do reformi bankarskog sektora i sektora poduzeća), a u tijeku je veći broj novih investicijskih i reformskih programa na području zdravstva, mirovinskog sustava, pravosuđa te velikih infrastrukturnih investicijskih projekata (autoceste, željeznica, zračni promet). Ukupno odobrena sredstva MFI

sredinom 2003. godine iznose oko 3,5 mlrd. dolara i to: Svjetska banka preko 1,2 mlrd dolara, EBRD preko 1,4 mlrd dolara, EIB oko 650 mil. EUR i CEB oko 320 mil. EUR.

Istovremeno Republika Hrvatska osigurala je nacionalno sufinanciranje od 30-50% vrijednosti tako da ukupna vrijednost programa i projekata ugovorenih uz pomoć MFI prelazi 5 mlrd dolara.

Ostali programi i inicijative Zajednice

INTERREG III

Republika Hrvatska, sudjeluje u inicijativi INTERREG III i to u svim komponentama u kojima joj je otvorena mogućnost sudjelovanja, a koordinaciju procesa vrši Ministarstvo za europske integracije.

U sklopu komponente prekogranične suradnje (linija A), Republika Hrvatska sudjeluje u Jadranskom prekograničnom programu između Republike Italije i zemalja istočnog Jadrana te u trilateralnom prekograničnom programu Slovenija/Mađarska/Hrvatska.

Unutar komponente transnacionalne suradnje (linija B), Republika Hrvatska sudjeluje u programu CADSES na programskoj i projektnoj razini.

Unutar komponente međuregionalne suradnje (linija C), Republika Hrvatska sudjeluje u programu East Zone no hrvatski partneri mogu uspostaviti projektnu suradnju s partnerima na teritoriju cijele Europe.

Za financiranje INTERREG III projekata Republika Hrvatska do sada nije bila u mogućnosti koristiti fondove Europske unije, međutim kroz program CARDS 2003. otvorena je mogućnost financiranja projekata u pograničnim područjima sa Slovenijom, Mađarskom i Italijom koji su komplementarni projektima u tim zemljama financiranim u sklopu inicijative INTERREG. Takva vrsta suradnje, osim sa spomenutim državama, predložit će se i s drugim susjednim državama (Srbijom i Crnom Gorom te Bosnom i Hercegovinom) u sklopu programa CARDS 2004, a svakako će se nastaviti i kroz budući Neighbourhood Programme.

LIFE III - program Europske unije za zaštitu okoliša

Republika Hrvatska ima pravo pristupa dijelu programa pod nazivom Treće zemlje koji je namijenjen sljedećim zemljama: Albaniji, Alžiru, Bosni i Hercegovini, Cipru, Egiptu, Hrvatskoj, Izraelu, Jordanu, Libanonu, Malti, Maroku, Siriji, Tunisu, Turskoj, Zapadnoj obali i Gazi te regijama Kaliningrada i St. Petersburga na ruskim obalama Baltičkog mora.

Program LIFE III se odnosi na tehničku pomoć uz maksimalno 70% ukupnih sredstava potrebnih za projekt, dok se ostatak financira iz drugih izvora. Ukupni trošak projekta može iznositi između 300.000 do 700.000 eura, te trajati od jedne do tri godine. Prekogranični i regionalni projekti (koji uključuju dvije ili više zemalja) su posebno povlašteni.

Za treću fazu ovog programa, tj. LIFE III (razdoblje 2000 – 2004 godina) određena su sredstva u visini od 640 milijuna eura. Za LIFE – Treće zemlje predviđena su sredstva u visini do 6% ukupnih sredstava za LIFE III program (38,4 milijuna eura), dok je za ostala dva dijela programa predviđen jednaki dio od 47% sredstava.

Koordinator za projekte uključene u program LIFE III u Republici Hrvatskoj je Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Šesti okvirni program za istraživanje i razvoj (FP6)

Hrvatska sudjeluje u FP6 u statusu tzv. "treće zemlje", a svrstana je u grupu zemalja "Targeted INCO Countries" koju čine četiri grupacije – mediteranske zemlje (Mediterranean countries), tzv. Zapadni Balkan (Western Balkan countries), Rusija i zemlje bivšeg Sovjetskog Saveza (Russia and NIS countries), te zemlje u razvoju (Developing countries). Hrvatska je u grupaciji "Zapadni Balkan", koju čine sve zemlje bivše Jugoslavije osim Slovenije, te Albanija.

INCO zemlje su posebna grupa zemalja koje mogu biti sufinancirane u FP6 kroz tri kanala (posebni natječaji koji se raspisuju za svaku od navedenih grupacija INCO zemalja, kroz sudjelovanje u projektima iz područja 7 ključnih prioriteta /Key priority areas/ te kroz sudjelovanje u programu stipendija Marie Curie Fellowship Programme). Ovi kanali su ujedno i jedine mogućnosti sudjelovanja Hrvatske u FP6 programu uz sufinanciranje od strane EC.

FP6 program u Hrvatskoj administrira Ministarstvo znanosti i tehnologije RH. Ministarstvo je u razdoblju od travnja 2002. do travnja 2003. kroz projekt ICA2000-50013 CROSTIM, odobren i sufinanciran od Europske komisije, aktivno radilo na uspostavi hrvatske NCP mreže (National Contact Point) za suradnju u FP6. Ključni zadatak projekta je bio uspostaviti FP6 ured i temeljnu grupu u okviru MZT koji bi administrirao i koordinirao FP6 aktivnosti u Hrvatskoj te organizirao i provodio informativne i edukativne aktivnosti. Nadalje, zadatak je bio i uspostaviti ekspertnu mrežu sastavljenu od znanstvenika iz svih područja djelatnosti FP6 i mrežu informativnih punktova u svim znanstvenim ustanovama i institucijama, kako bi se osiguralo što kvalitetnije uključanje u FP6 program i omogućio aktivan rad. Zadaci su ispunjeni i time su stečeni svi preduvjeti za aktivno sudjelovanje Hrvatske u FP6 programu, s perspektivom postupnog povećanja aktivnosti.

Danas FP6 ured djeluje u Ministarstvu znanosti i tehnologije u sastavu Uprave za međunarodnu znanstvenu i tehničku suradnju, Odjel za multilateralnu suradnju. U radu ureda trenutno sudjeluje 6 djelatnika Uprave, svi iz Odjela za multilateralnu suradnju, koji su podijeljeni prema područjima rada u FP6, te uz aktivnosti na FP6 obavljaju i druge zadatke. Aktivnosti ureda koordinira voditelj ureda.

TEMPUS

Tempus program je inicijativa Europske komisije za reformu visokog školstva u zemljama Zapadnog Balkana. Osnovi cilj programa je harmonizacija sustava visokog školstva sa sustavima zemalja članica EU u skladu s principima Bolonjske deklaracije odnosno s ciljem stvaranja zajedničkog europskog prostora visokog obrazovanja.

Tempus program se financira iz CARDS-a što znači da su za programiranje nadležni Delegacija Europske komisije, Uprava za koordinaciju programa pomoći i suradnju s EU Ministarstva za Europske integracije te Ministarstvo znanosti i tehnologije kao resorno ministarstvo nadležno za administriranje Tempus programa. Nacionalni Tempus ured pri Upravi za međunarodnu znanstvenu i tehničku suradnju Ministarstva znanosti i tehnologije koordinira aktivnosti u okviru programa. Pravni temelj je ugovor koji se jednom godišnje potpisuje između Europske komisije (Opća uprava za obrazovanje i kulturu) i Ministarstva znanosti i tehnologije (Nacionalni Tempus ured¹).

Nacionalne Tempus projekte predlažu visoka učilišta u Republici Hrvatskoj u suradnji s partnerima u zemljama članicama EU. Regionalne Tempus projekte predlažu visoka učilišta u Republici Hrvatskoj u suradnji s partnerima iz zemalja u regiji i iz zemalja članica EU. Na taj način Tempus projekti doprinose s jedne strane približavanju hrvatskog sustava visokog obrazovanja EU standardima, a s druge strane jačanju međunarodne i regionalne suradnje kako bi se olakšala i ubrzala integracija sustava visokog obrazovanja RH u zajednički europski prostor visokog obrazovanja.

¹ Engl.: National Tempus Office (NTO)

Tempus program je otvoren za Republiku Hrvatsku od 2000. godine. Do kolovoza 2003. godine je ukupno odobreno 27 Zajedničkih europskih projekata² i 11 individualnih stipendija za mobilnost³ koji su u potpunosti financirani od strane Europske komisije. Tempus projekti koji će biti predlagani u prosincu 2003 godine, a odobreni u proljeće 2004. godine uključivat će sufinanciranje od 5% ukupnog iznosa Zajedničkog europskog projekta.

Program provodi Ministarstvo znanosti i tehnologije.

YOUTH

Republika Hrvatska može sudjelovati u programu YOUTH kao "treća zemlja", i to u mjerama 1, 2 i 5 (Mladi za Europu, Europsko volontiranje i Mjere podrške / Youth for Europe, European Voluntary Service, Support Measures).

Od jeseni, službenici državne uprave Republike Hrvatske će polaziti dvomjesečnu obuku vezanu uz instrumente ovog programa u Republici Sloveniji, u tamošnjoj nacionalnoj agenciji za YOUTH program.

U Republici Hrvatskoj, za ovaj je program zadužen Državni zavod za zaštitu obitelji materinstva i mladeži.

CULTURE 2000

Culture 2000 je program koji EK provodi posljednjih pet godina (2000-2004) s ukupnim budžetom od 167 milijuna Eura. Program daje potporu projektima kulturne suradnje u svim područjima kulture i umjetnosti (scenska umjetnost, likovna umjetnost, književnost, baština itd).

Republika Hrvatska u programu Culture 2000 može sudjelovati kao treća zemlja, ali dosada još nije sudjelovala u programu, te se sada očekuje natječaj koji će biti objavljen 13. kolovoza o.g. za iduću godinu.

U 2004. prioritet će biti kulturna baština, što uključuje pokretnu i nepokretnu baštinu, nematerijalnu baštinu, povijesne arhive, knjižnice, arheološku i podvodnu baštinu, kulturna nalazišta i kulturne krajolike.

U Republici Hrvatskoj ovim se programom bavi Ministarstvo kulture.

2. Kako je osigurana koordinacija između tijela na središnjoj razini (predviđena rješenja za osiguravanje koordinacije među ministarstvima)?

Koordinacija programa CARDS

Što se tiče programa pomoći CARDS, koordinacija procesa njegova korištenja na središnjoj razini državne uprave vrši se na projektnoj i programskoj razini.

Na projektnoj razini, jedinice za provođenje projekata koji se financiraju iz programa CARDS u redovitom su kontaktu s djelatnicima Uprave za koordinaciju programa pomoći i suradnje s EU vezano uz poslove programiranja, te s djelatnicima Uprave za financiranje programa i projekata EU vezano uz poslove administrativne provedbe decentraliziranih projekata. U sklopu svih projekata koji se nalaze u fazi provedbe održavaju se mjesečni sastanci čija je svrha praćenje provođenja aktivnosti i ostvarivanja rezultata svakog pojedinog projekta. Sastanke organizira korisnik projekta a prisustvuju im predstavnici institucija koje vrše koordinaciju programa CARDS, te predstavnici tijela Europske komisije.

² Engl.: Joint European Project (JEP)

³ Engl.: Individual Mobility Grant (IMG)

Ukoliko je projekt složen ili više projekata čini jedan program, na razini programa održavaju se sastanci upravnog odbora, kojem prisustvuju dužnosnici iz tijela korisnika projekta radi praćenja provedbe i donošenja relevantnih strateških odluka.

Na razini dužnosnika svake od institucija korisnica CARDS programa, kako je to navedeno pod odgovorom na pitanje br. 1 ovog potpoglavlja, imenovani su koordinatori za proces prilagodbe Europskoj uniji čija je zadaća između ostalog i koordinacija svih projekata u sklopu dotične institucije koji se financiraju sredstvima Europske zajednice. Koordinator projekata iz CARDS programa u pravilu su zastupljeni u upravnim odborima koji donose strateške odluke o programima i projektima.

Koordinacija na središnjoj razini za potrebe provedbe projekata koji se financiraju iz programa CARDS, a tiču se regionalnog razvoja

Za potrebe provedbe projekata vezanih uz regionalni razvoj koji se financiraju iz programa CARDS, a u cilju što bolje koordinacije na središnjoj razini te uključivanja svih relevantnih tijela na nacionalnoj razini u proces definiranja politike regionalnog razvoja, osnovane su dvije međuministarske skupine.

Tako je za potrebe provedbe projekta CARDS 2002 "Održivi razvoj u područjima povratka" osnovana tzv. Nacionalna savjetodavna skupina. To je međuministarska skupina koja je osnovana u studenom 2002.g. s ciljem da slijedi pripremu Regionalnih operativnih programa (regionalni razvojni programi koji se na području nekoliko županija izrađuju uz tehničku pomoć iz CARDS programa; više o tome u potpoglavlji IV, pitanje br. 1, ovog poglavlja) na županijskoj razini i osigura usklađenost tih regionalnih razvojnih programa s nacionalnim razvojnim prioritetima te da u, kasnijoj fazi, prati provedbu gore spomenutog projekta i ostalih istovjetnih projekata koji će se implementirati u okviru CARDS programa. Trenutni članovi spomenute skupine su predstavnici Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, Ministarstva za europske integracije, Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Fonda za regionalni razvoj, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Hrvatskog centra za razminiranje, Državne uprave za vode te Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo. Ista će se, sukladno potrebama, najvjerojatnije proširivati. U početku je rad skupine koordiniralo i poslove tajništva obavljalo Ministarstvo za europske integracije. Odnedavno rad skupine koordinira Ministarstvo za javne radove obnovu i graditeljstvo, kao tijelo na centralnoj razini zaduženo za koordinativne aktivnosti na području regionalnog razvoja.

Nadalje, za potrebe provedbe projekta CARDS 2001 Capacity Building for Regional Development Strategic Planning reaktivirana je tzv. Steering Group koja je bila osnovana ranije za potrebe provedbe projekta OBNOVA 2000 Support to the Ministry of Public Works, Reconstruction and Construction in the Formulation of the Regional Development Policy. Uloga spomenute skupine tj. njezinih članova u realizaciji projekta bila je da, ovisno o djelokrugu njihovog rada na području regionalnog razvoja i politike, svojim stavovima, mišljenjima i prijedlozima doprinesu u pojedinim dijelovima predviđenih projektnih rezultata, te osiguraju podršku prilikom njihovog prezentiranja. Isto tako, nevezano od rečenog projekta, očekuje se da će ista skupina i u budućnosti biti korištena za davanje smjernica za budući regionalni razvoj. Članovi skupine su predstavnici sljedećih tijela državne uprave: Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, Fonda za regionalni razvoj, Ministarstva financija, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, Ureda za strategiju razvitka RH i Ministarstva za europske integracije. Voditelj Upravljačke skupine je pomoćnik ministra za javne radove obnovu i graditeljstvo a su-voditelj direktor Fonda za regionalni razvoj.

Koordinacija na središnjoj razini nastaviti će se i za potrebe provedbe projekta *CARDS 2002 Strategy and Capacity Building for Regional Development* te projekta *CARDS 2003 Support to National Development Planning* (o tome više u potpoglavlju IV, pitanje br. 5, ovog poglavlja).

Koordinacija sveukupne pomoći koju RH prima iz inozemnih izvora

Prepoznajući važnost koordinacije sveukupne strane pomoći u Hrvatskoj (pomoći Europske komisije, drugih bilateralnih i multilateralnih izvora, te zajmova međunarodnih financijskih institucija), Vlada Republike Hrvatske je Odlukom od 18. listopada 2001. uspostavila Stalnu radnu skupinu za praćenje sveukupne pomoći koju Republika Hrvatska prima iz inozemnih izvora. Stalnom radnom skupinom predsjedava potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske, a u njenom sastavu nalaze se predstavnici sljedećih tijela državne uprave:

- Ministarstva za europske integracije
- Ministarstva vanjskih poslova
- Ministarstva financija
- Ministarstva zdravstva
- Ministarstva poljoprivrede i šumarstva
- Ministarstva gospodarstva
- Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo
- Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja
- Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave
- Ministarstva rada i socijalne skrbi
- Ministarstva unutarnjih poslova
- Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo
- Ministarstva pomorstva, prometa i veza
- Ministarstva znanosti i tehnologije

Tri tijela u sastavu Skupine imaju koordinativnu ulogu:

- Ministarstvo za europske integracije djeluje kao koordinator programa pomoći Europske zajednice i bilateralne pomoći iz država članica Europske unije;
- Ministarstvo vanjskih poslova djeluje kao koordinator bilateralne pomoći iz ostalih država koje nisu članice Europske unije;
- Ministarstvo financija djeluje kao koordinator programa koji se financiraju iz zajmova međunarodnih financijskih institucija

Tehničku podršku Stalnoj radnoj skupini pruža Ministarstvo za europske integracije, Uprava za koordinaciju programa pomoći i suradnje s EU.

Stalna radna skupina uspostavljena je s ciljem praćenja provedenih, tekućih ili planiranih programa i projekata čiji je korisnik Republika Hrvatska te donošenja strateških odluka o usmjeravanju sveukupne inozemne pomoći. Sastanci Stalne radne skupine organiziraju se prema potrebi, u trenutku kada tijelo Vlade treba razmotriti određena pitanja vezana uz korištenje strane pomoći u Republici Hrvatskoj. Kako bi Stalna radna skupina bila što učinkovitija u svom radu i imala podlogu za donošenje odluka, Ministarstvo za europske integracije je kao tehničko tajništvo Skupine na

svojoj web stranici (www.mei.hr) uspostavilo bazu podataka o projektima koji su u Republici Hrvatskoj završeni od 2000. nadalje, koji se trenutno provode ili se planiraju s osiguranim financijskim sredstvima. Baza podataka sadrži podatke o projektima prikupljene od strane središnjih tijela državne uprave, a u tijeku je njena nadopuna podacima dostavljenim od strane lokalnih tijela državne uprave.

3. Kako je osigurana koordinacija između središnje i regionalne razine?

a) Održavaju li se redoviti koordinacijski sastanci?

b) Tko sudjeluje na tim sastancima?

c) Koliko često se organiziraju?

U sustav cjelovite koordinacije pomoći koju Hrvatska prima iz inozemnih izvora tijela lokalne uprave i samouprave uključena su na način da Ministarstvu za europske integracije dostavljaju podatke o programima i projektima koje koriste ili planiraju. Dostavljeni podaci koriste se za ažuriranje baze podataka o projektima strane pomoći koja je uspostavljena na web stranici Ministarstva (www.mei.hr) a služi kao podloga za rad Stalne radne skupine za praćenje sveukupne pomoći koju Hrvatska prima iz inozemnih izvora.

Nadalje, zbog sve intenzivnije suradnje Vlade RH s institucijama EU-a, nametnula se potreba da se na županijskoj razini ustroji posebno koordinacijsko tijelo koje bi funkcioniralo na načelu dvosmjerne komunikaciju između Vlade RH, tj. Ministarstva za europske integracije, te gospodarskih i političkih jedinica na lokalnoj razini. Iz tog razloga na županijskoj razini osnovani su tzv. Županijski savjeti za europske integracije koji okupljaju službenike jedinica u jedinicama područne samouprave te predstavnike gospodarskog sektora s tog područja, a njegova je zadaća da pokreće inicijative, služi kao informacijska i referentna točka za pitanja europskih integracija, prikuplja podatke o projektima za razvoj gospodarstva, komunalnim i infrastrukturnim zahvatima koji bi mogli konkurirati za (su)financiranje iz fondova EU-a.

U sustavu koordinacije inicijative INTERREG, Županijski savjeti služe kao referentne kontaktne točke na županijskoj razini te se obavezno kontaktiraju pri izradi programskih dokumenata (tako su primjerice bili aktivno uključeni u konzultacijski proces pri izradi novog zajedničkog programskog dokumenta za prekograničnu suradnju između Slovenije, Mađarske i Hrvatske, tzv. Community Initiative Programme) i aktivno sudjeluju u fazi pripreme projekata i njihove kasnije implementacije.

Također, Ministarstvo za europske integracije uključilo je odnedavno županijske savjete i u program CARDS 2003, odnosno onaj njegov dio koji se odnosi na lokalni razvoj pograničnih regija.

Svake godine se održava redoviti godišnji sastanak predstavnika Županijskih savjeta za europske integracije i predstavnika Ministarstva za europske integracije, a u cilju podnošenja godišnjih izvještaja Županijskih savjeta za europske integracije koji se odnose na njihove aktivnosti vezane uz područje europskih integracija. Savjet je također dužan informirati Ministarstvo za europske integracije o međunarodnoj suradnji županije.

Što se tiče programa CARDS, nužno je napomenuti da je program u svom većem dijelu tematski usmjeren prema središnjim tijelima državne uprave i jačanju njihove institucionalne sposobnosti, osim u dijelu koji se odnosi na povratak izbjeglica i prognanika te regionalni/lokalni razvoj.

Stoga se, vezano uz CARDS program, koordinacija između središnje i lokalne razine upravljanja odvija prvenstveno u onom segmentu CARDS programa unutra kojeg se osigurava tehnička pomoć županijama na području posebne državne skrbi pri izradi Regionalnih operativnih programa te kasnije pri provedbi projekata "Održivi razvoj u područjima povratka" (o tome i u potpoglavlju II, pitanje 3g te potpoglavlju IV, pitanje 1, ovog poglavlja).

Za potrebe izrade svakog Regionalnog operativnog programa osnivaju se po dvije skupine u svakoj županiji u kojoj se program izrađuje (radna skupina i civilna skupina) te jedna na nacionalnoj/središnjoj razini, tzv. Nacionalna savjetodavna skupina (o tome više u potpoglavlju IV, pitanje br. 5 te u ovom potpoglavlju, pitanje br. 2).

Županijske skupine direktno su zadužene za izradu samog dokumenta dok Nacionalna skupina samo prati njegovu izradu (eventualno pruža i pomoć pri izradi) kao i kasniju fazu implementacije gore spomenutih projekata a u cilju osiguravanja što bolje usklađenosti regionalnih (županijskih) i nacionalnih razvojnih prioriteta.

Nacionalna skupina sastaje se jednom mjesečno dok se radne skupine na županijskom nivou sastaju češće, posebice u fazi izrade samog dokumenta. Zajednički sastanci obju skupina održavaju se prema potrebi (obično svakih nekoliko mjeseci). Na sastancima sudjeluju svi članovi Nacionalne skupine (vidi pitanje br. 2 ovog potpoglavlja) te predstavnici radnih skupina sa županijskog nivoa.

IV. PROGRAMIRANJE (PARTNERSTVO, PRAĆENJE, EVALUACIJA)

1. Postoji li Nacionalni razvojni plan/Regionalni razvojni plan/planovi? Ako postoji, koje su mu glavne značajke u smislu socioekonomske analize, osmišljavanja strategije i ciljeva, prioritetna ulaganja, konkretne mjere koje će se poduzeti i provedbena rješenja?

Iako Republika Hrvatska još uvijek nema izrađeni Nacionalni razvojni plan, može se slobodno reći da je proces koji će rezultirati izradom Nacionalnog Razvojnog Plana započeo. Naime, na nacionalnoj razini u tijeku je izrada sveobuhvatne Strategije razvitka RH pod naslovom "Hrvatska u 21. stoljeću" te se očekuje početak izrade Nacionalne strategije regionalnog razvoja, dok se na regionalnom (županijskom nivou) nedavno pristupilo sustavnoj izradi regionalnih razvojnih programa.

Svi rečeni dokumenti služiti će kao polazište za izradu Nacionalnog razvojnog plana.

Za izradu Nacionalnog razvojnog plana Republika Hrvatska je zatražila i dobila pomoć iz CARDS programa te će isti biti izrađen uz stranu i domaću tehničku podršku unutra programske godine 2003. rečenog programa.

Prema Project Fiche-u za izradu Nacionalnog razvojnog plana predviđeno je da isti na interdisciplinarni te koordiniran i koherentan način objedini sektorske i regionalne razvojne prioritete i ciljeve utvrđene gore spomenutim dokumentima. On će, s jedne strane, prikazati viziju razvitka Hrvatske, a s druge strane omogućiti koordinaciju, usklađivanje i integriranje sektorske i regionalne komponente u cjelovitu razvojnu politiku. Predstavljat će također temeljni dokument za provođenje već postojećih strateških dokumenata te će omogućiti učinkovitu koordinaciju razvojne politike na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Cjelokupan projekt izrade Nacionalnog razvojnog plana uključivat će:

- širenje informacija i promocijske aktivnosti koje će osigurati zainteresiranost i uključivanje svih relevantnih političkih aktera (ministarstva, Vlade, Sabora),
- uspostavu koherentnog i konzistentnog zakonskog okvira koji će regulirati planiranje i provedbu nacionalnih razvojnih mjera
- upoznavanje svih relevantnih aktera sa smjernicama EK za izradu programa, kako bi se na nacionalnoj razini postigao konsenzus o jedinstvenoj metodologiji programiranja,

- uspostavu partnerstva za razvoj odnosno uključivanje što šireg kruga zainteresiranih strana (socio-ekonomskih partnera, NVO i dr.) u proces konzultacija, kao bi Nacionalni razvojni plan dobio najveću moguću podršku,
- uspostavu odnosno osnaživanje adekvatnih struktura za međuministarsku koordinaciju,
- uspostavu institucionalnih i financijskih struktura za provođenje Nacionalnog razvojnog plana (osiguranje proračuna za Nacionalni razvojni plan i definiranje financijskih indikatora, - definiranje odgovornih institucija/aktera za provođenje Nacionalnog razvojnog plana, definiranje sustava za nadzor i evaluaciju provedbe Nacionalnog razvojnog plana te definiranje vremenskog okvira za sve faze izrade i provođenja Nacionalnog razvojnog plana),
- jačanje kapaciteta svih relevantnih aktera za programiranje te upravljanje i provedbu programa,
- inkorporiranje postojećih regionalnih i sektorskih razvojnih programa te drugih postojećih relevantnih strateških dokumenata,
- usklađenost izrade Nacionalnog razvojnog plana s praksom EU.

Kako Nacionalni razvojni plan još nije izrađen, u ovom ćemo o se pitanju osvrnuti na gore spomenute dokumente u čijem će procesu izrade biti prepoznati regionalni i sektorski prioriteti koji će zatim biti pretočeni u budući nacionalni razvojni plan.

Vlada Republike Hrvatske je 9. ožujka 2000. godine donijela odluku o izradi Strategije razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću» (Narodne novine 29/2000), temeljem članka 30. stavka 2. Zakona o Vladi Republike Hrvatske («Narodne novine, br. 101/98 i 15/2000).

Da bi se osigurala što kvalitetnija i efikasnija izrada strateških smjernica i razvojnih dokumenata, te provedba Strategije razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću», Vlada Republike Hrvatske je na temelju članka 26. stavka 1. Zakona o Vladi Republike Hrvatske («Narodne novine», broj 101/98 i 15/2000) 26. srpnja 2000. godine donijela uredbu o osnivanju Ureda za strategiju razvitka Republike Hrvatske.

Strategija razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću» se temelji na strateškim smjernicama iz «Načela razvitka Republike Hrvatske» koje je Vlada Republike Hrvatske prihvatila 21. lipnja 2001. godine, čime se Republika Hrvatska obvezala donijeti razvojni okvir za preobražaj Hrvatske u suvremeno i uspješno društvo koje će osigurati:

- otvoreno, civilno društvo oslonjeno na znanje, osobne inicijative i odgovornost
- pravnu, socijalno osjetljivu i politički stabilnu državu
- ekološki održiv ubrzan gospodarski rast u uvjetima globalnih povezivanja.

Strategija razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću» sadrži i 19 sektorskih strategija koje analiziraju zatečeno stanje u pojedinim sektorima te određuje ciljeve, mjere i akcijske planove za preobražaj Republike Hrvatske i prilagodbu standardima Europske Unije.

Izrada i provedba Strategije razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću» vrši se u nekoliko etapa , uz sudjelovanje domaćih i stranih znanstvenika, međunarodnih institucija, nevladinih agencija i hrvatske javnosti:

Etapa 1 - Izrada strateških smjernica i strateških razvojnih dokumenata - Da bi se osigurala izrada što kvalitetnijih, stručno nepristranih i politički neovisnih dokumenata, Vlada Republike Hrvatske je pozvala domaće i strane znanstvene institucije, pojedince iz društvenog i javnog života, međunarodne institucije te druge osobe i nevladine udruge da svojim prijedlozima, komentarima i sugestijama aktivno sudjeluju u procesu izrade. Isto tako, na svojoj web

stranici (www.hrvatska21.hr) Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske javno prezentira sve strateške razvojne dokumente pozivajući tako javnost na aktivno sudjelovanje prije kreiranja završnih verzija i upućivanja u proces usvajanja.

Hrvatski Sabor je dosad usvojio sektorske strategije: Nacionalna sigurnost, Obrana, Znanost, Energetika, Makroekonomija, Mirovinski sustav i socijalna skrb, Zaštita okoliša, Informacijska i komunikacijska tehnologija, Kultura te Prehrana (Poljoprivreda, Ribarstvo i Prehrambena industrija). Ostale strategije koje su u procesu usvajanja ili dorade su: su Promet, Međunarodne integracije, , Pomorstvo, Brodogradnja, Obrazovanje, Turizam, Stanovanje, Zdravstvo, Gospodarstvo i Državna uprava.

Etapla 2 - Izrada akcijskih planova i provedba strategija - Nakon što Sabor prihvati strateški razvojni dokument, izrađuje se detaljni akcijski plan s jasno određenim rokovima i mjerama koje treba poduzeti da bi se ostvarili zadani ciljevi. Proces provedbe je već otpočeo kod onih strategija u kojima su detaljno razrađeni akcijski planovi.

Tijekom izrade akcijskih planova Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske koordinira rad ministarstava nadležnih za izradu akcijskih planova i ostalih institucija koje rade na sličnim projektima.

Etapla 3 - Nadzor nad provedbom - Nakon što je strateški razvojni dokument prihvaćen i nakon što je izrađen akcijski plan, Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske je nadležan za nadzor te informira Vladu Republike Hrvatske o provedbi strategija, te svim mjerama potrebnim za uspješan nastavak provedbe.

Nastavno na Strategiju razvitka RH Vlada Republike Hrvatske prihvatila je niz programa koji su u skladu sa Strategijom razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću», a koji su proizašli iz raznih ministarstava i državnih agencija. Programi su usmjereni na poticanje izvoza, korištenje novih tehnologija te sveukupnom povećanju zaposlenosti. Mjere koje se koriste za ostvarenje programa uključuju, ali nisu ograničene na, povoljnije izvore financiranja, poticanje zapošljavanja mladih stručnjaka na profesionalnim i istraživačkim radnim mjestima, smanjenje poreznog opterećenja prilikom većih investicija, otvaranje slobodnih industrijskih zona, povoljnije uvjete kreditiranja i oporezivanja za vršenje gospodarske aktivnosti u područjima od posebne državne skrbi, itd.

Što se tiče regionalnog razvoja, u strateškom dokumentu «Hrvatska u 21. stoljeću» on je samo djelomično obrađen kroz 3 zasebne strategije – državne uprave, makroekonomije te međunarodne integracije. Stoga se javila potreba integralnog obuhvaćanja problematike regionalnog razvoja kroz izradu Nacionalne strategije regionalnog razvoja te je ista obveza uvrštena kao jedna od mjera unutar Plana provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, prema kojoj se Republika Hrvatska obvezala do lipnja 2003. izraditi projekt za izradu strategije regionalnog razvitka. Sukladno tome napravljen je projektni prijedlog za izradu Nacionalne strategije regionalnog razvoja (Project Fiche «Strategy and capacity building for regional development») te je za njegovu realizaciju zatražena i dobivena tehnička pomoć kroz CARDS program za 2002. godinu. Projekt će započeti u listopadu o.g., a kroz izradu Nacionalne strategije regionalnog razvoja će se na temelju širokih konzultacija definirati načela regionalne politike kao i mehanizmi i instrumenti za njeno provođenje na nacionalnoj i regionalnoj razini. Izradu Nacionalne strategije regionalnog razvoja pratit će uspostavljanje institucionalnog i zakonodavnog okvira za provođenje strukturne i regionalne politike u RH. Kroz projekt izrade Nacionalne strategije regionalnog razvoja također je predviđeno jačanje institucionalnog kapaciteta kao i relevantnih aktera na nacionalnoj i regionalnoj razini za planiranje i provođenje regionalne razvojne politike. Nadalje, lokalni akteri bit će upoznati s principima, planiranjem i programiranjem regionalne politike EU, uspostaviti će se sustav regionalnih računa, a ojačat će se i kapaciteti i strukture za regionalnu i prekograničnu suradnju.

Bez obzira na nepostojanje nacionalne strategije regionalnog razvoja i nacionalnog razvojnog plana, na regionalnoj tj. županijskoj razini izrađuju se regionalni razvojni programi i to metodološki usklađeni s istim/sličnim dokumentima koji se izrađuju za potrebe EU strukturne politike. Izrada nekih zakonski je propisana na određenim područjima RH, npr. Program održivog razvitka otoka, Plan i Program obnove Grada Vukovara (vidi prikaz zakona u potpoglavlju II, pitanje br. 3., ovog poglavlja) dok se ostali izrađuju bez zakonske obveze na inicijativu samih županija.

Četiri županije izrađuju svoje razvojne programe (Regionalni operativni program, ROP) uz tehničku pomoć EK kroz CARDS program (proračunska godina 2001) te je metodologija izrade tih dokumenata posve u skladu s načelima programiranja EU. Obzirom da se za izradu tih dokumenata koriste sredstva koja su u CARDS programu alocirana za prioritetno područje Demokratska stabilizacija, potpodručje Povratak izbjeglica, trenutno se ROP-ovi uz tehničku pomoć iz CARDS-a izrađuju na području bivših ratom zahvaćenih županija (Zadarskoj, Šibensko-kninskoj, Vukovarsko-srijemskoj i Sisačko-moslavačkoj). Kroz ROP-ove definirat će se osnovne smjernice socio-ekonomskog razvoja tih područja kao temeljnog preduvjeta za održivi povratak prognanika i izbjeglica. Sastavni dio svakog ROP-a su i projektni prijedlozi za konkretne razvojne projekte čija će implementacija uslijediti po jegovom usvajanju. ROP je službeni razvojni dokument županije koji služi za učinkovito raspoređivanje finansijskih sredstava kako onih županijskog i nacionalnog proračuna, tako i sredstava domaćih i međunarodnih donatora (npr. kroz CARDS program za 2002. i 2003. godinu EK je za tu namjenu osigurala sredstva od ukupno 29 milijuna EUR). Nakon navedene četiri županije i ostale će postupno pristupiti izradi ROP-ova.

ROP-ovi imaju sljedeća poglavlja:

1. Analiza i procjena trenutne socio-ekonomske situacije u Županiji (Osnovna i SWOT analiza)
2. Razvojni prioriteti (prioritetna područja za intervencije)
3. Prijedlog mjera (konkretne aktivnosti) za dostizanje definiranih prioriteta
4. Konkretni projektni prijedlozi
5. Financijski plan
6. Implementacijski mehanizmi

Od razvojnih programa čija je izrada propisana zakonima valja spomenuti Programe održivog razvoja otoka, Državne programe razvitka otoka i Otočne godišnje programe, zatim Programe razvoja brdsko-planinskih područja te Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara. Slijedi njihov kratak prikaz:

Hrvatski sabor je u veljači 1997. godine prihvatio Nacionalni program razvitka otoka kao svojevrsan regionalni razvojni plan, kojim su definirane smjernice temeljem kojih je kasnije koncipiran Zakon o otocima, usvojen u travnju 1999. godine, kao pravni okvir kojim se uređuje planiranje i upravljanje otočnim razvitkom na državnoj i županijskoj razini te na razini gradova i općina.

U navedenim su dokumentima zacrtani sljedeći ciljevi razvitka otoka:

- održivi razvitak je osnovni cilj i svrha upravljanja otočnim gospodarstvom i ekosustavom, odnosno stalno i potpuno, gospodarski, ekološki, tehnološki i društveno održivo korištenje otočnog potencijala, što podrazumijeva i stalno poboljšavanje kvalitete života
- društveno zadovoljavajuća naseljenost daljnji je cilj upravljanja otočnim razvitkom. Otok je društveno zadovoljavajuće naseljen kad otočani brojem, dobnom, spolnom i kvalifikacijskom strukturom te načinom i standardom života tvore zajednicu koja je dovoljno privlačna da trajno zadržava svoje članove i privlači nove te koja se tako može reproducirati bez izravnih mjera državne razvojne politike.
- ostanak sadašnjeg stanovništva, poticaji obiteljima da imaju više djece i povratak mlađeg, radno aktivnog stanovništva.

Iz tih osnovnih ciljeva proizlaze neki srednjoročni (ostvarivi za 10-ak godina) pa i kratkoročni (ostvarivi za 2-3 godine) ciljevi koji se mogu odrediti kao buduće željeno stanje:

- izjednačavanje uvjeta otočnih ulaganja s uvjetima u kojima se ulaže na hrvatskom kopnu (srednjoročni cilj upravljanja otočnim razvitkom);
- što raznovrsnija struktura otočnog gospodarstva
- polivalentno otočno domaćinstvo kao osnovna jedinica otočnog gospodarstva (srednjoročni cilj)
- potpuna fizička dostupnost otočnih bogatstava
- dostupnost otočnih vrijednosti u pravnom prometu.

Konkretna razvojna mjera definirana u Nacionalnom programu razvitka otoka su:

- prilagođavanje institucionalnog okvira u kojem djeluju korisnici otočnog bogatstva, a koje potiče na održive gospodarske djelatnosti, a odvraća od djelatnosti koje bi razvitak činile neodrživim. Institucionalni okvir će se prilagođavati kako bi se konačno uklonili institucionalno ograničavajući činitelji otočnog razvitka (kroz izmjene i dopune postojećih i donošenjem novih zakona, podzakonskih akata i ostalih propisa);
- državne investicije u gradnju ili sanaciju otočnih infrastrukturnih sustava (državni infrastrukturni programi te pojedinačne sanacije koja ne mora određivati program već uočena urušenost i hitnost popravka; u okviru istih odredit će se posebni otočni potprogrami u Zakonu o otocima - programi održivog razvoja otoka i otočne skupine);
- unapređenja zdravstvenog i školskog sustava te kulturnih djelatnosti (također kroz državne programe i programe održivog razvoja);
- izrada otočne razvojne dokumentacije te njezino promicanje i podjela zainteresiranim otočnim ulagačima (prostorni planovi, idejni projekti, investicijski projekti i sl.), koja otočnim ulagačima određuje mjesto, opseg i tehnologiju ulaganja u pojedine djelatnosti i jamči održivi otočni razvitak

Zakonom o otocima iz 1997. godine (NN 34/99), odnosno Izmjenama i dopunama Zakona o otocima iz 2002. godine (32/02), utvrđeno je programiranje i planiranje održivog razvitka otoka, odnosno otočnih skupina, na način da se za otoke i otočne skupine koje čine jedinstvene prostorno-gospodarske cjeline prema ovom Zakonu (26 otoka i otočnih skupina) donose programi održivog razvitka otoka, kao obvezni razvojni dokumenti obalno otočnih županija i otočnih i obalno-otočnih gradova i općina.

Programe održivog razvitka otoka na prijedlog Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo prihvaća Vlada uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva za zaštitu okoliša i prostorno uređenje, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Ministarstva financija, Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Ministarstva gospodarstva, Ministarstva turizma, Ministarstva kulture, Ministarstva pomorstva, prometa i veza, Hrvatskih voda te obalno-otočnih županija. Izradu Programa koordinira Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo u suradnji s nadležnim tijelima obalno-otočnih županija te otočnih i obalno-otočnih gradova i općina. Metodologija izrade rečenih programa te njihov obvezni sadržaj propisani su Uredbom Vlade RH (94/02). Obvezni sadržaj Programa je sljedeći: Uvod, Ocjena stanja (prirodni i zagađeni resursi otoka, otočna zajednica i društvena djelatnost, gospodarstvo otoka, institucije upravljanja), Razvojna ograničenja, opredjeljenja i ciljevi (opterećenost otoka i razvojna ograničenja, razvojna opredjeljenja i ciljevi, vizija održivog razvoja i načini provedbe, usmjeravanje i načini poticanja ulaganja), Provedbeni poslovi i zadaci, Korišteni izvori podataka.

Vezano uz metodologiju, Zakonom je propisano da programi trebaju biti izrađivani primjenom suvremene participativne metodologije uz puno sudjelovanje svih relevantnih dionika (stakeholder) u razvoju otoka. Pored

spomenutog, valja napomenuti kako je metodologija za izradu Programa održivog razvoja otoka kompatibilna s metodologijom koja se koristi za izradu Regionalnih operativnih programa, opisanih ranije u tekstu. Nadalje, Zakon propisuje da Programi održivog razvoja otoka moraju biti usklađeni s prostornim planovima koje jedinice regionalne i lokalne samouprave donose na temelju Zakona o prostornom uređenju.

Programima održivog razvitka otoka popisuju se i vrednuju ukupna prirodna i izgrađena bogatstva otoka, odnosno otočnih skupina, a osobito nekorisšteno poljoprivredno zemljište i zgrade i određuje način njihovog čuvanja, odnosno potpunog i održivog korištenja. Programu održivog razvitka otoka prilažu se prijedlozi ulaganja u otočno gospodarstvo kojima se prirodna i izgrađena bogatstva koriste te dokumentacija potrebna za davanje u zakup nekorisćenog poljoprivrednog zemljišta.

Poslove provedbe programa održivog razvitka otoka obavljat će uredi državne uprave nadležni za poslove gospodarstva, a otočni i obalno-otočni gradovi i općine mogu za obavljanje tih poslova ustrojiti poseban odjel, osnovati vlastitu pravnu osobu ili te poslove povjeriti drugoj pravnoj osobi koja je za to dokazano stručno sposobna.

Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo u suradnji sa spomenutim ministarstvima i obalno-otočnim županijama promiče programe održivog razvitka otoka, usklađuje i nadzire njihovu provedbu i usklađuje rad nadležnih tijela obalno-otočnih županija te otočnih i obalno-otočnih gradova i općina i pravnih osoba koje obavljaju poslove značajne za provedbu programa.

Svaka obalno-otočna županija osniva Povjerenstvo za otoke, radi obavljanja poslova nadzora svrhovitog gospodarskog korištenja otočnog poljoprivrednog zemljišta i zgrada, praćenja provedbe programa održivog razvoja te davanja mišljenja o kreditnim zahtjevima otočnih ulagača uz povlaštene uvjete, prema Zakonu o otocima.

Radi usklađivanja provedbe Nacionalnog programa razvitka otoka odnosno Zakona o otocima, pri Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo je osnovano Otočno vijeće, koje čine ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo, kao predsjedavajući, tri zastupnika u Hrvatskom saboru, predstavnici Ministarstva financija, Ministarstva pomorstva, prometa i veza, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Ministarstva gospodarstva i Ministarstva turizma koje imenuje Vlada RH te po tri predstavnika otoka koje bira skupština obalno-otočne županije, osim Ličko-senjske županije koja bira jednog predstavnika.

Prema Zakonu o otocima, također je utvrđena obveza Vlade RH da uz prethodno mišljenje Otočnog vijeća donese Državne programe razvitka otoka. Državni programi moraju sadržavati provoditelje programa, dinamiku provođenja usklađenu s mogućnostima Državnog proračuna, proračuna obalno-otočnih županija, općina i gradova i financijskim mogućnostima ostalih provoditelja programa.

Izrada spomenutih Državnih programa je u tijeku, a obveza usklađivanja i provedbe povjerena je Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo. Državnim se programima regulira razvoj pojedinih djelatnosti na otocima (npr. Državni program prometnog povezivanja otoka s kopnom, Državni program postupanja s otočnim krutim otpadom, Državni program visokoškolskog obrazovanja i sl.). Donošenje Državnih programa razvitka otoka Vladi predlažu resorna ministarstva (ovisno o kojoj se djelatnosti tj. sektoru kojeg program obrađuje radi) među kojima je uvijek i Ministarstvo financija. Izradu i provedbu Državnih programa razvitka otoka usklađuje Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo. Ono također koordinira rad povjerenstava koja se formiraju za potrebe izrade Državnih programa razvitka otoka a u kojima se nalaze predstavnici pojedinih ministarstava, javnih poduzeća i državnih upravnih organizacija relevantnih za svaki pojedini Državni program razvitka otoka.

Na temelju Državnih programa razvitka otoka Zakon propisuje izradu Otočnog godišnjeg programa koji utvrđuju godišnje aktivnosti vezano uz provedbu Državnih programa te potrebna proračunska sredstva za tu godinu za izvršenje rečenih aktivnosti. Izrađuju ga, svako u svom djelokrugu poslova, tijela nadležna za provedbu Državnih programa, a donosi ga Vlada RH na prijedlog Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo. Otočni godišnji program sadrži poslove koje u sljedećoj godini trebaju obaviti Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo, Hrvatska banka za obnovu i razvoj te provoditelji gore spomenutih državnih programa (pojedina resorna ministarstva i državne upravne organizacije), mjere razvojne politike te prijedlog potrebnih proračunskih sredstava za tu godinu. Otočni godišnji program sastavni je dio Državnog proračuna.

Zakon o brdsko-planinskim područjima (12/02, 32/02, 117/03) propisuje izradu Programa održivog razvoja brdsko-planinskih područja te, na temelju njega, izradu operativnih programa poticanja razvoja brdsko-planinskih područja.

Program održivog razvoja brdsko-planinskih područja donosi Vlada RH na prijedlog Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo koje, u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša i prostornog uređenja, Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva, Ministarstvom za obrt, malo i srednje poduzetništvo i jedinicama lokalne samouprave, isti program i izrađuje.

Zakon o obnovi i razvoju grada Vukovara (44/01) utvrđuje donošenje programsko-planskih dokumenata (Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara) koji moraju uključivati i odrednice međunarodnog programa obnove i razvoja Grada Vukovara. Plan i Program moraju obvezano sadržavati projekte na koje će se primjenjivati zakonom propisane poticajne mjere, nositelje projekata, dinamiku provedbe i i način financiranja. U pripremi izrade Plana i Programa sudjeluje Savjet za obnovu i razvoj Grada Vukovara (kojeg imenuje Vlada na prijedlog Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo), a svoje prijedloge daje i Gradsko vijeće Grada Vukovara.

Plan i Program donosi Vlada RH na prijedlog Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo koje i koordinira izradu istih. Sredstvima koje se koriste za provedbu Plana i Programa, a izvor kojih su kapitalni prijenosi iz Državnog proračuna, kreditna sredstva, donacije te ostali izvori, raspolaže Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara. Pored toga, za provedbu Plana i Programa mogu se koristiti i sredstva iz Državnog proračuna raspoređena po razdjelima pojedinih ministarstava koja u realizaciji Plana i Programa sudjeluju u okvirima svojih programskih djelatnosti. Na taj način Fond je zadužen za koordinaciju tehničke provedbe Plana i Programa. Na prijedlog Fonda, Gradsko vijeće Grada Vukovara prema Zakonu je dužno Vladi RH dva puta godišnje podnijeti izvješće o provedbi Plana i Programa, dok je Vlada RH dužna jednom godišnje izvješće o njihovoj provedbi podnijeti Hrvatskom saboru.

2. Ako ne postoji, je li predviđena priprema takvog plana/planova? Koji je rok za pripremu nacionalnog razvojnog plana?

Obzirom da je za izradu Nacionalnog razvojnog plana i Nacionalne strategije regionalnog razvoja zatražena i dobivena tehnička pomoć EK kroz CARDS za 2002. i 2003. godinu, u projektnoj su dokumentaciji navedeni i rokovi pa će tako Nacionalna strategija regionalnog razvoja biti dovršena u 2005. godini dok će se sa izradom Nacionalnog razvojnog plana započeti krajem 2004/početkom 2005 godine, a njegov se dovršetak predviđa krajem 2006/početkom 2007. godine.

Sve županije trebale bi izraditi svoje razvojne programe (ROP-ove) do kraja 2004. godine.

Kako je definirano u Zakonu o otocima, Programi održivog razvoja otoka/otočnih skupina kao i Državni programi razvitka otoka (sektorski programi) bit će dovršeni u 2004. godini.

Sukladno Zakonu, Program održivog razvoja brdsko-planinskih područja trebao bi biti izrađen do srpnja 2005.

Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara donosi se na godišnjoj osnovi, kako stoji u Zakonu.

3. Kako je osigurana povezanost između nacionalnog razvojnog plana s procesom planiranja nacionalnog ulaganja i proračuna?

Obzirom da bi Nacionalni razvojni plan trebao predstavljati temeljni referentni dokument za planiranje kako nacionalnog ulaganja tako i proračuna, provedbom projekta CARDS 2003 "Support to National Development Planning" jasno će se definirati povezanost među rečenim. Isto tako, projektom će se, između ostalog, jasno definirati institucionalne i financijske strukture za provođenje Nacionalnog razvojnog plana.

Povezanost između postojećih sektorskih strategija te programa razvoja i proračuna osigurana je kako slijedi:

Vezano uz provedbu Strategija razvoja RH, ne postoji proces automatiziranog planiranja Državnog proračuna i provedbe akcijskih planova. Nakon što Vlada usvoji neku od sektorskih strategija, nadležno ministarstvo zaduženo je ispuniti obveze koje proizlaze iz akcijskog plana. Strategija razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću» je s aspekta provedbe jedan dugoročni program. U tom kontekstu usvojeni strateški razvojni dokumenti predstavljaju temelje na koje se komplementarno nadovezuju projekti provedbe pojedinih strategija. Sukladno tome, Vlada Republike Hrvatske će u daljnjem radu razviti metode, modele i mehanizme koji će omogućavati da se kvantificiraju fiskalni efekti mjera iz Strategija razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću» na Državni proračun, što je jedan od preduvjeta u procesu provedbe.

Vezano uz provedbu ROP-ova te povezanost kako nacionalnog tako i regionalnog ulaganja i proračuna a za potrebe provedbe konkretnih razvojnih projekata definiranih na temelju ROP-a, valja napomenuti kako će ROP-ovi biti usvojeni kao temeljni razvojni dokumenti od strane predstavničkih tijela jedinica područne (regionalne samouprave) te će, sukladno tome, služiti, kao osnovni referentni dokument za buduća razvojna ulaganja na području županije te planiranje kako proračunskih sredstava, tako i sredstava iz drugih izvora.

Svi korisnici Državnog proračuna koji sudjeluju u provedbi Državnih programa razvitka otoka moraju svoje planove za narednu financijsku godinu dostaviti Ministarstvu financija u rujnu tekuće godine. To se dakle odnosi na sve predlagatelje državnih programa razvitka otoka koji na temelju istih izrađuju prijedlog Otočnih godišnjih programa-a (ministarstva, javna poduzeća, državne upravne organizacije), ali i na sve jedinice lokalne i područne samouprave koje su odgovorne za prijedloge godišnjih provedbenih programa koji proizlaze iz Programa održivog razvitka otoka, i to za onaj dio programa koji kao izvor financiranja navodi Državni proračun. Otočni godišnji programi sadrži poslove i zadatke koje u sljedećoj godini trebaju obaviti nadležni provoditelji državnih programa, zatim mjere razvojne politike i prijedlog potrebnih proračunskih sredstava, kao i druge sadržaje prema odredbama Zakona o otocima. O prijedlozima se s Ministarstvom financija pregovara do početka listopada, koje do 10. listopada dostavlja Vladi proračunske dokumente, a ona ih Saboru dostavlja do 15. studenog. Kod utvrđivanja prijedloga sredstava Državnog proračuna za financiranje provedbe Državnih programa tj. Otočnih godišnjih programa, Vlada Republike Hrvatske treba uvažiti obujam i strukturu proračuna pojedinih obalno-otočnih županija i otočnih i obalno-otočnih gradova i općina, te broj i stupanj razvijenosti njihovih otoka.

Godišnji iznos sredstava za izradu i provedbu Državnih programa osigurava se u proračunima pravnih osoba nadležnih za provođenje tih programa, u proračunu obalno-otočnih županija, općina i gradova na temelju odluke

predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave i u Državnom proračunu u razdjelu svakoga pojedinog ministarstva i državne upravne organizacije utvrđene za provedbu programa, na posebnoj poziciji koja iskazuje sredstva za otoke, sukladno Otočnom godišnjem programu.

Nadalje, u Državnom proračunu se osiguravaju sredstva koja se posredovanjem Hrvatske banke za obnovu i razvoj (HBOR) a na temelju posebnog programa te banke koriste za kreditiranje fizičkih i pravnih osoba koje na otocima započinju i proširuju one djelatnosti koje su ovim Zakonom te Programima održivog razvitka otoka definirane kao djelatnosti koje otočni razvoj čine održivim. HBOR kredite dodjeljuje preko poslovnih banaka koje sam odredi. Iznimno, za poticanje razvoja tih djelatnosti, dio transfera iz Državnog proračuna može usmjeravati i Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo na temelju svoga godišnjeg programa kojeg donosi ministar, a u skladu s otočnim godišnjim programima.

Za provedbu Plana i Programa obnove i razvitka Grada Vukovara, između ostalih, osiguravaju se i sredstva iz Državnog proračuna. Sukladno spomenutom, prije nego Vlada usvoji rečeni Plan i Program (koji se donosi na godišnjoj osnovi) sva ministarstva su dužna usuglasiti svoje razvojne programe sa Planom i Programom nakon čega se sredstva iz Državnog proračuna raspoređuju po razdjelima pojedinih ministarstava koja u realizaciji Plana i Programa sudjeluju u okvirima svojih programskih djelatnosti.

Za provedbe su tako nadležna sva ministarstva (svako u svom djelokrugu), Fond za obnovu i razvitak grada Vukovara i jedinice lokalne samouprave, a prema planiranim proračunskim sredstvima organizacionih jedinica.

4. Koje će tijelo biti odgovorno za pripremu nacionalnog razvojnog plana?

Obzirom da je za koordinaciju pripreme, izrade, provedbe i nadzora nad implementacijom Strategije razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću» unutar koje se izrađuje 19 sektorskih strategija koje oslikavaju zatečeno stanje te određuje ciljeve, mjere i akcijske planove za preobražaj Republike Hrvatske i prilagodbu standardima Europske Unije, nadležan Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske isti će biti i zadužen i za koordinaciju pripreme tj. izrade Nacionalnog razvojnog plana uz čvrstu suradnju s ostalim nadležnim tijelima (npr. MEI te Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo koje je zaduženo za koordinaciju izrade Nacionalne strategije regionalnog razvoja).

Obzirom da je za taj projekt dobivena tehnička pomoć kroz CARDS program za 2003. godinu, Delegacija Europske komisije odgovorna je za pitanja koja proizlaze temeljem ugovora, za pravilnu upotrebu sredstava projekta, za praćenje provedbe projekta od strane EK te za ex-post evaluaciju projekta

5. Koji postupci postoje ili su predviđeni za pripremu nacionalnog razvojnog plana i za osiguranje koordinacije među ministarstvima kao i široku i učinkovitu povezanost svih relevantnih partnera (regionalne i lokalne vlasti, gospodarski i socijalni partneri itd.)?

Nacionalni razvojni plan

Prema Project Fiche-u "Support to National Development Planning" za potrebe izrade Nacionalnog razvojnog plana osnažit će se adekvatne strukture za međuministarsku koordinaciju te će se također uspostaviti partnerstvo za razvoj unutra kojeg će se u proces konzultacija oko njegove izrade nastojati uključiti što širi krug zainteresiranih strana.

Također, izradu Nacionalnog razvojnog plana pratit će brojne informativne kampanje kao i formiranje partnerstava za razvoj između svih relevantnih dionika koji će biti konzultirani u procesu izrade Nacionalnog razvojnog plana.

Iako upravljačka i koordinacijska struktura za izradu Nacionalnog razvojnog plana još nije do kraja definirana (obzirom da projekt započinje krajem 2004.), planira se uspostaviti istu ili vrlo sličnu strukturu koja će se upostaviti za izradu Nacionalne strategije regionalnog razvoja, a prijedlog koje donosimo u nastavku⁴.

Za potrebe izrade Nacionalne strategije regionalnog razvoja oformit će se Upravljački odbor projekta (međuministarsko koordinativno tijelo koje upravlja projektom na razini odlučivanja)

Dio osoblja Uprave za otočni i regionalni gospodarsko-socijalni razvoj Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, zajedno s konzultativnim angažiranim na projektu, sačinjava Jedinicu za provedbu projekta. Ona je zadužena za dnevno upravljanje projektom te koordiniranje relevantnih zainteresiranih strana uključenih u provedbu projekta i njihovih aktivnosti.

Zatim će se oformiti radne skupine za pojedinu problematiku Nacionalne strategije regionalnog razvoja. One će biti sačinjene od stručnjaka koji pokrivaju sve ekonomske i socijalne sektore važne za regionalni razvoj.

Predviđa se također i uspostava Savjetodavnog vijeća za regionalni razvoj. Ono bi bilo stalno, službeno imenovano tijelo kojeg čini skupina eminentnih stručnjaka iz cijele Hrvatske za sve segmente regionalnog razvoja. To bi tijelo savjetovalo Upravljački odbor te mu pomagalo u komentiranju i vrednovanju rezultata projekta.

Paralelno s izradom samog strateškog dokumenta, predviđeno je održavanje brojnih informacijskih/konzultacijskih radionica sa svim relevantnim zainteresiranim stranama u pojedinim fazama izrade Nacionalne strategije regionalnog razvoja. Predviđeno je i nekoliko inicijativa i stručnih seminara u svrhu obavješćivanja javnosti kako bi se osigurala široka potpora Nacionalnoj strategiji regionalnog razvoja i njejoj implementaciji te olakšalo političko usvajanje tog dokumenta.

Nadalje, vezano uz izradu Nacionalnog razvojnog plana, pored rečenog, koristit će se i već postojeći mehanizmi koordinacije među ministarstvima te među središnjom i regionalnom/lokalnom razinom, a koji su definirani i uspostavljeni za potrebe izrade Strategije razvitka RH (Procedure za pripremu Strategije razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću» su opisane u odgovoru na 1. pitanje ovog potpoglavlja) te dolje navedenih regionalnih razvojnih programa.

Regionalni razvojni programi

Vezano uz postupke koordinacije pri izradi regionalnih razvojnih programa valja reći sljedeće. Pri izradi svih onih regionalnih razvojnih programa koji se izrađuju temeljem zakonski propisanih obveza (npr. Programi održivog razvitka otoka, Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara i dr.) te onih koji se izrađuju uz tehničku pomoć iz CARDS programa (tzv. Regionalni operativni programi, ROP) u potpunosti se poštuje princip partnerstva. To konkretno znači da se isti izrađuju uz široke konzultacije sa svim relevantnim sudionicima u procesu planiranja i programiranja županijskog razvoja. Predstavnici interesnih skupina upoznati su sa svim fazama izrade regionalnog razvojnog programa te imaju mogućnost upozoriti na razvojne probleme u svom sektoru kao i predložiti rješenja. Na taj se način osigurava široka podrška programu i potiče razvoj novih partnerskih struktura.

Regionalni operativni programi

⁴ Navedena struktura opisana je u Terms of reference za CARDS 2002 projekt "Strategy and capacity building for regional development".

Pri izradi županijskih ROP-ova sve gore navedeno ostvaruje se konkretno kroz sljedeće strukture:

- radna skupina formirana od strane županije je na dnevnoj osnovi uključena u izradu ROP-a te vrši koordinaciju svih aktivnosti;
- širu civilnu skupinu čine predstavnici svih za razvoj relevantnih županijskih dionika (npr. NVO, poslovni sektor, visokoškolske ustanove, obrtnička udruženja, turističke zajednice itd.) koji su informirani i konzultirani u svim fazama izrade ROP-a;
- na nacionalnoj razini formirana je Nacionalna savjetodavna skupina (međuministarska skupina) koja prati pripremu ROP-a, osigurava usklađenost s nacionalnim razvojnim prioritetima, ima savjetodavnu ulogu (prema potrebi pomaže radnoj skupini u pripremi pojedinih dijelova ROP-a), prati implementaciju projekata te ima koordinacijsku ulogu između nacionalnih i regionalnih/lokalnih aktera (o tome i u poglavlju potpoglavlju II, pitanje 3a te potpoglavlju III, pitanje br.2, ovog poglavlja).

Otočni razvojni programi

Što se tiče programa razvitka otoka, sukladno Zakonu o otocima, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo inicira izradu Programa održivog razvitka otoka/otočnih skupina kao i Državnih programa razvitka otoka, a koordinacija i široka konzultacija je omogućena na sljedeći način.

a) Program održivog razvitka otoka/otočnih skupina

Program održivog razvitka otoka izrađuju nezavisne konzultantske kuće koje na javnom natječaju odabire Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo. Izrađivači programa dužni su prilikom izrade usko i aktivno surađivati s relevantnim jedinicama područne i lokalne samouprave, uredima državne uprave u županijama tj. njihovim službama, relevantnim i zainteresiranim dionicima u procesu (zainteresirani građani i predstavnici najznačajnijih interesnih skupina kao npr. poduzetnici, ribari, poljoprivrednici, mladi, itd.) te po potrebi s institucijama s nacionalne razine.

Za potrebe izrade Programa osniva se na razini jedinice područne (regionalne) samouprave županijsko Povjerenstvo za otoke (članovi su predstavnici jedinica lokalne i područne samouprave, ureda državne uprave u jedinicama lokalne i područne samouprave te Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo), a na razini otoka/otočne skupine Razvojni savjet otoka/otočne skupine (članovi su predstavnici interesnih skupina na otocima, otočnih jedinica lokalne samouprave, mjesnih odbora, lokalnih institucija, građana, ostalih zainteresiranih skupina).

Izrađeni prijedlozi Programa održivog razvitka otoka dostavljaju se Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo koje provjerava i ocjenjuje konzistentnost izrađenih prijedloga te iste proslijeđuje na mišljenje zakonom predviđenim ministarstvima i državnim institucijama. Po dobivenim mišljenjima Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo, u suradnji s izrađivačima programa i jedinicama lokalne samouprave, priprema završne prijedloge Programa te ih šalje Vladi RH na usvajanje.

Provedbu Programa prate i nadziru županijsko Povjerenstvo za otoke i Razvojni savjet otoka, a Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo usklađuje rad Ureda državne uprave (Služba za poslove gospodarstva) i jedinica područne i lokalne samouprave koji su izravno odgovorni za provedbu Programa. Relevantna resorna ministarstva i državne institucije, koje svaka u svom dijelu surađuju na provedbi Programa, izravno ili preko Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo također prate i nadziru rad Ureda državne uprave obalno-otočnih županija, jedinica područne i lokalne samouprave.

b) Državni programi razvitka otoka

Za izradu ovih programa, koji zapravo predstavljaju sektorske programe, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo u suradnji s drugim relevantnim ministarstvima, javnim poduzećima i državnim upravnim organizacijama, definiranim u Zakonu o otocima, formira te koordinira rad ukupno 14 povjerenstva za izradu 14 Državnih programa razvitka otoka.

Povjerenstva izrađuju prijedloge Programa koje zatim Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo harmonizira s Programima održivog razvitka otoka te ih prosljeđuje Otočnom vijeću na mišljenje (o tome u potpoglavlju II, pitanje 3, prikaz Zakona o otocima). Po zaprimljenom mišljenju Otočnog vijeća, Ministarstvo za javne radove priprema konačne prijedloge Državnih programa razvitka otoka te ih šalje Vladi RH na usvajanje.

Po usvajanju Državnih programa razvitka otoka, one državne institucije koje su preuzele obvezu njihove provedbe i financiranja dužne su zajednički izraditi Otočni godišnji program, kojeg Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo nakon što obavi sve potrebne koordinativne aktivnosti šalje Otočnom vijeću na mišljenje. Ministarstvo po dobivenom mišljenju izrađuje konačni prijedlog Otočnog godišnjeg programa i šalje ga Vladi RH na usvajanje.

Program održivog razvoja brdsko-planinskih područja

Zakon o brdsko planinskim područjima propisuje izradu Programa održivog razvoja brdsko-planinskih područja te, na temelju njega, izradu operativnih programa poticanja razvoja brdsko-planinskih područja. Program održivog razvoja brdsko-planinskih područja donosi Vlada RH na prijedlog Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo koje, u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša i prostornog uređenja, Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva, Ministarstvom za obrt, malo i srednje poduzetništvo i jedinicama lokalne samouprave, isti program i izrađuje.

Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara

U pripremi izrade Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara sudjeluje Savjet za obnovu i razvoj Grada Vukovara (kojeg imenuje Vlada na prijedlog Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo) te Gradsko vijeće Grada Vukovara.

Vlada RH na prijedlog Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo utvrđuje Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara. Izvršitelji Plana i Programa su sva resorna ministarstva, državni fondovi, agencije i jedinice lokalne uprave i samouprave.

Zakonski definirane strukture za izradu i provedbu navedenih programa opisane su i u potpoglavlju II, pitanje br. 3., ovog poglavlja.

6. Kako će se osigurati poštivanje temeljnih načela programiranja (odlučivanje na temelju objektivnih mjerila)?

Iako trenutno u nacionalnom pravnom okviru postupci primjene odnosno poštivanja načela programiranja nisu regulirani, ista načela razrađena su i u potpunosti se primjenjuju u okviru CARDS programa. Tako je, vezano uz CARDS, načelo programiranja primijenjeno na način da je Europska komisija odmah nakon usvajanja programa izradila analizu poličkog, gospodarskog i socijalnog stanja u Republici Hrvatskoj, preliminarnu procjenu njene sposobnosti za proces europskih integracija i održivosti postojećih politika. Temeljem učinjene analize, a u konzultacijama s tijelima državne uprave Republike Hrvatske, izrađena je Okvirna strategija Europske komisije za Hrvatsku za razdoblje od 2002. do 2006. godine, te prvi Višegodišnji indikativni program za razdoblje od 2002. do 2004. Navedeni dokumenti predstavljaju programski okvir za korištenje sredstava iz programa CARDS na način da

određuju prioritetna područja suradnje, ciljeve koje je u skupu određenih područja potrebno ispuniti, te željene rezultate i pokazatelje kojima će se mjeriti uspješnost njihova ostvarivanja.

Rečena načela na isti način poštivat će se i pri izradi i operacionalizaciji Nacionalnog razvojnog plana, za izradu kojeg je odobrena tehnička pomoć iz proračunske godine 2003. CARDS programa (CARDS 2003 Support to National Development Planning).

Postupci primjene načela programiranja detaljno će se razraditi u Opisu posla (Terms of Reference) za spomenuti projekt.

Međutim, već projektom CARDS 2002 Strategy and Capacity Building for Regional Policy, odnosno kroz izradu Nacionalne strategije regionalnog razvoja te definiranje jedinstvenog pravnog okvira za regionalnu politiku, jasno će se definirati značenje svih načela neophodnih za vođenje ne samo regionalne već sveukupne razvojne politike, pa tako i načela programiranja, kao i obveza i način njihove primjene. Tako definirana načela primijenit će se i za potrebe Nacionalnog razvojnog plana.

Uopćeno se može reći, a sukladno dosadašnjim iskustvima u primjeni načela programiranja, da će se pri izradi Nacionalnog razvojnog plana uz široki participativni pristup (uključivanje svih relevantnih dionika) prvotno pristupiti sveobuhvatnoj analizi stanja kako bi se stvorila što bolja podloga za drugu fazu tj. za objektivno donošenje odluke o prioritetnim područjima uz primjenu partnerskog modela. Zatim će se na temelju tako definiranih prioritetnih područja, kao osnovnog okvira za financiranje, jasno definirati svi mehanizmi potrebni za pripremu, odabir i provedbu konkretnih razvojnih programa/projekata sukladnih strateškim odrednicama i prioritetima samog dokumenta (o tome i u pitanju br.5 ovog potpoglavlja).

7. Je li predviđena neovisna ocjena nacionalnog razvojnog plana?

Nezavisna ocjena Nacionalnog razvojnog plana je predviđena. Obzirom da će se Nacionalni razvojni plan i Nacionalna strategija regionalnog razvoja izraditi uz tehničku pomoć iz CARDS programa, sukladno procedurama EU, sklopit će se ugovor s konzultantskim tvrtkama koje će izvršiti nezavisnu evaluaciju navedenih dokumenata.

Prilikom izrade Strategije razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću», Vlada Republike Hrvatske je pozvala sve zainteresirane pojedince, institucije i tvrtke na aktivno sudjelovanje i Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske je objavio sadržaj svih dokumenata na svojim Internet stranicama koji su bili otvoreni za komentare i sugestije.

Od samog početka Strategija razvitka Republike Hrvatske «Hrvatska u 21. stoljeću» se izrađuje u suradnji sa mnogim međunarodnim institucijama. Neke od institucija koje su dale značajan doprinos su: Svjetska banka, Međunarodni monetarni fond, USAID, Banka za međunarodna poravnanja, Otvoreno društvo Hrvatska, DEG, GTZ, McKinsey & Co., itd.

8. Postoje li tijela s dovoljno iskustva/sposobnosti da mogu obaviti neovisnu ocjenu programa javnog ulaganja?

U Republici Hrvatskoj postoje nezavisni instituti, kao i čimbenici privatnog sektora koji su u mogućnosti obaviti neovisnu ocjenu programa javnog ulaganja.

9. Postoji li u Hrvatskoj sustav praćenja i ocjenjivanja za praćenje provedbe programa/projekata koje sufinancira EU? Ako je to slučaj, molimo vas opišite taj sustav (uključeni sudionici, raspodjela zadataka, ključni podaci/pokazatelji, prikupljanje i prijenos podataka, itd.)

Praćenje korištenja programa pomoći CARDS

Hrvatska je trenutno korisnica programa CARDS koji osigurava bespovratnu tehničko-financijsku pomoć za sudjelovanje u Procesu stabilizacije i pridruživanja. Pravila CARDS programa ne uvjetuju sufinanciranje projekata iz nacionalnog proračuna, no neki od projekata paralelno se financiraju zajmovima koje Hrvatskoj odobravaju međunarodne financijske institucije.

Praćenje provedbe i procjena projekata koji se financiraju sredstvima Europske zajednice u sklopu programa pomoći CARDS predviđeno je prema dva modela:

Vanjsko praćenje provedbe/procjena projekata

Europska komisija je u svrhu vanjskog praćenja provedbe projekata koji se u Hrvatskoj financiraju u sklopu programa pomoći sklopila ugovor s konzorcijem zaduženim za praćenje projekata iz programa CARDS (za države procesa Stabilizacije i pridruživanja) i TACIS (za područje Saveza nezavisnih država). Vanjski tim za praćenje projekata temeljem terenskih posjeta i razgovora sa svim dionicima pojedinih projekata izrađuje izvješća i daje procjenu njihova napretka, te odgovarajuće preporuke koje se dostavljaju Delegaciji Europske komisije. Misije kojima je cilj vanjsko praćenje projekata i izrada izvješća odvijaju se okvirno svakih 6 mjeseci.

Praćenje i procjena projekata na nacionalnoj razini

Sukladno članku 12 Memoranduma o suglasnosti o osnivanju Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje koji je ministar financija u ime Vlade Republike Hrvatske potpisao 13. veljače 2003. godine, tijela državne uprave Republike Hrvatske uspostaviti će sustav praćenja decentraliziranih projekata iz programa CARDS na nacionalnoj razini (o tome više u potpoglavlju III ovog poglavlja). Praćenje decentraliziranih projekata na nacionalnoj razini predviđa se kroz dva odbora:

1. Zajednički odbor za praćenje koji čine nacionalni koordinator za pomoć, dužnosnik za ovjeravanje programa i Komisija. Zajednički odbor za praćenje će se sastajati najmanje jednom godišnje i pregledavati sve programe koji su financirani iz decentraliziranih programa EZ-a. Zajednički odbor za praćenje će preporučivati promjenu prioriteta i/ili prenamjenu sredstava pomoći EZ-a, ako to bude potrebno, kako bi se osiguralo ispunjenje navedenih namjera i ciljeva.
2. Pododbor za praćenje koji se sastoji od predstavnika nacionalnog koordinatora za pomoć, dužnosnika ovlaštenog za ovjeravanje programa te predstavnika Komisije. Pododbor će ocjenjivati napredak svih decentraliziranih programa i njihovih komponenata te ugovora, u skladu s pravilima koja se primjenjuju na decentralizirani sustav provedbe. Pododbor će razmatrati stvarno stanje s obzirom na plan, stopu provedbe i ugovaranje, financijski tok i strukturu upravljanja programima i projektima, davati preporuke za poboljšanje, a ako se ti koraci ne budu provodili, poduzimat će potrebne korektivne korake. Pododbor će odgovarati Zajedničkom odboru za praćenje, a prije nego što održi godišnji sastanak podnijet će mu opći detaljan izvještaj o decentraliziranim programima.

Bez obzira na izvješća koja su pripremljena na zahtjev Zajedničkog odbora za praćenje, Komisija i dužnosnik ovlašten za ovjeravanje programa mogu zahtijevati, na svakom koraku programskog ciklusa, zajedno ili odvojeno, podnošenje neovisnog izvještaja - procjene.

Nacionalni koordinator za programe pomoći i suradnje s EU osigurava tehničko tajništvo Zajedničkog odbora za praćenje. U trenutku pripreme odgovora na ova pitanja (kolovoz 2003.), sustav praćenja i procjene projekata na nacionalnoj razini u Hrvatskoj još nije formalno uspostavljen. Uprava za koordinaciju programa pomoći i suradnje s EU kao ustrojstvena jedinica koja pruža operativnu podršku Nacionalnom koordinatoru u procesu je konzultacija s Delegacijom i središnjim službama Europske komisije o postupcima koje treba primijeniti vezano uz uspostavu sustava praćenja decentraliziranih projekata, a u tijeku je i prikupljanje informacija o iskustvima država kandidatkinja s radom sektorskih nadzornih pododbora i zajedničkog nadzornog odbora. Temeljem prikupljenih informacija, pristupit će se definiranju pravne podloge za rad nadzornih tijela te uloga i odgovornosti svih sudionika u procesu. Također će se odrediti metode prikupljanja podataka o projektima, sustav izvještavanja i drugi operativni postupci potrebni za funkcioniranje cjelovitog sustava praćenja provedbe decentraliziranih projekata. Prvi sastanak Zajedničkog odbora za praćenje planiran je do kraja 2003. godine.

Praćenje korištenja sveukupne strane pomoći

Praćenje sveukupne pomoći koju Republika Hrvatska prima iz inozemnih izvora provodi se putem Stalne radne skupine na način kako je to opisano u odgovoru na pitanje br. 2 u potpoglavlju III ovog poglavlja.

10. Koji su sektorski prioriteti u smislu nacionalnih javnih i drugih strukturnih izdataka (koji obuhvaćaju područja kao što su osnovna infrastruktura, ljudski resursi, proizvodno okruženje, itd.)? Molimo vas dostavite detaljni pregled.

Sektorski prioriteti zaslužuju posebnu pažnju u okviru razvoja Republike Hrvatske i ekonomske politike u narednom razdoblju. Pritom se osobito ističe da isticanje prioriteta pojedine grane, zahvata, dijela izdataka ili tome slično ne znači napuštanje tržišnih kriterija i prelazak na bilo koji oblik administrativnih mjera. Isticanje prioriteta nekog sektora ili povećanje strukturalnih izdataka nekog dijela naprosto znači korištenje mjera ekonomske i razvojne politike za postizanje ciljeva toga područja.

Osobito se ističe Državni proračun za 2003. godinu i njegova obilježja te u tom pogledu postavljeni prioriteti kao što su povećanje izvoza, ulaganje u infrastrukturu, poseban tretman istraživanja i razvoja i drugi sektorski prioriteti.

Povećanje izvoza i iznalaženje rješenja za dugoročno postupno uravnoteženje tekućeg računa bilance plaćanja bit će glavna obilježja razvojne politike narednog razdoblja, kome će pridonijeti mjere i aktivnosti ekonomske kao i monetarne politike.

Deficit tekućeg računa bilance plaćanja za 2002. godinu odnosu na BDP iznosio je 7,1%. Procjenjuje se da je taj deficit u prvom polugodištu 2003. godine povećan, no da će se u drugom polugodištu smanjiti. Ocjenjuje se da će već u drugom polugodištu 2003. poduzete kratkoročne mjere i aktivnosti pridonijeti smanjenju deficita tekućeg računa bilance plaćanja za cijelu 2003. godinu tako da bude niži od prošle godine te se ocjenjuje da neće prijeći 6,8%.

Dosljedna i koordinirana aktivnost provedba mjera i aktivnosti radi povećanja izvoza i smanjenja deficita tekućeg računa bilance plaćanja bit će sastavni dio ekonomske i razvojne politike, koje i uz mjere monetarne politike trebaju pridonijeti daljnjem smanjenju deficita tekućeg računa bilance plaćanja, koji bi 2005. godine iznosio oko 3,5 – 4,0%, a 2006. godine ispod 3% u odnosu na BDP.

Strukturalne promjene trebaju obuhvatiti široka područja kao što su interno tržište i politiku konkurentnosti, regulatorne i administrativne reforme, liberalizaciju mreže industrija i razvoj knowledge - based economy.

Razvoj i ulaganje u infrastrukturu, a osobito u prometnu infrastrukturu, najvažnije je i najveće ulaganje do sada ne samo u razdoblju od 2000. do 2003. godine. Osnovni razlog tomu leži u značaju infrastrukture za ukupan razvoj odnosno u ocjeni potrebnog ulaganja u infrastrukturu prema Programu Vlade Republike Hrvatske.

Od ulaganja u infrastrukturu osobito se ističu:

- autocesta Zagreb- Dubrovnik,
- nastavak izgradnje autocesta: Rijeka-Zagreb, Zagreb-Goričani, Zagreb-Lipovac,
- modernizacija željezničkog prometa,
- ulaganje u energetiku: naftovod, plinovod,
- ulaganja u informatičku infrastrukturu i opremu,
- ulaganje u zaštitu okoliša,
- ostvarenje programa društveno poticane stanogradnje,
- druga ulaganju u infrastrukturu.

Razvoj svih oblika prometa, uključujući prometa u lukama i promet sa susjednim zemljama znatno će povećati valorizaciju geoprometnog položaja Hrvatske. Tomu će osobito pridonijeti uz novoizgrađene autoceste i izgradnja ukupne prometne infrastrukture. Nadalje, vezano uz prometnu infrastrukturu, Republika Hrvatska će također aktivno djelovati na realizaciji projekata u okviru koridora X, Vc i drugih, te će u tom smislu pojačati svoju ulogu u članstvu Pakta o stabilnosti.

Daljnji razvoj turizma. Turizam je prepoznat kao djelatnost gdje Hrvatska ima znatne komparativne prednosti. Premda se očekuje daljnje jačanje konkurentnosti u ovome sektoru na svjetskom i europskom tržištu, poduzimanjem mjera i aktivnosti daljnjeg povećanja kvalitete, uključujući ulaganja trebaju pridonijeti da ukupna turistička industrija postane okosnica razvoja te osobito vanjske razmjene. Tomu svakako treba pridonijeti ulaganje stranaca u ovu industriju i ulaganje stranaca u nekretnine.

Industrijska politika. Aktivna industrijska politika i poticanje razvoja i izvoza više industrijskih sektora, kao što su drvna, tekstilna, elektro industrija i druga prerađivačka industrija te proizvodnja hrane za izvoz. U 2003. godini nastavljen je dinamičan rast industrijske proizvodnje odnosno rast u razdoblju siječanj – srpanj iznosi 5,8% te se očekuje takav rast do kraja godine; još je važnije da nešto dinamičniji rast od 5,9% imaju sve grane prerađivačke industrije, koja čini preko 80% industrijske proizvodnje. Dakle aktivna industrijska politika treba dugoročno pridonijeti dinamičnijem rastu, zadovoljavanju domaćih potreba i novim tehnologijama omogućiti proizvodnju za izvoz. Osobito je važno provoditi takvu industrijsku politiku koja će u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju omogućiti stjecanje znatno višeg bruto domaćeg proizvoda koji u 2003. godini iznosi oko 6400 US \$ po stanovniku.

Proizvodnja hrane uključujući i proizvodnju za izvoz. Kvalitetniji i brži razvoj proizvodnje hrane na konkurentnim prednostima Hrvatske povećanjem izvoza i potpunijim zadovoljavanjem domaćih potreba. Kvalitetniji i brži razvoj proizvodnje hrane temelji se, između ostalih, na primjeni bilateralnih ugovora o slobodnoj trgovini te trgovinskih povlastica utvrđenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju.

FDI (izravna inozemna ulaganja). Razvoj zajedničkih programa hrvatskih i inozemnih korporacija odnosno realizacija takve proizvodnje u Hrvatskoj, zadovoljavajući domaće potrebe, pridonijet će smanjenju uvoza i snažnoj izveznoj orijentaciji, te privlačenju većeg priljeva FDI u proizvodni sektor za izvoz.

Gospodarstvo zasnovano na znanju (knowledge - based economy) Premda je u državnim proračunima u razdoblju od 2000. do 2003. godine dana odgovarajuća pažnja znanju odnosno gospodarstvu zasnovanom na znanju, tome će se

u narednom razdoblju pridavati postupno sve veće značenje. *Gospodarstvo zasnovano na znanju* treba pridonijeti bržem, kvalitetnijem i održivom rastu i razvoju. Osobito je značajno da ono treba pridonijeti bržem zapošljavanju i stvaranju novih radnih mjesta i socijalnoj koheziji te povećanju proizvodnosti rada kao preduvjetu konkurentnog i bržeg razvoja. Imajući to u vidu, Hrvatska slijedi glavne principe Lisabonske strategije.

Sastavni dio gospodarstva zasnovanog na znanju je veće ulaganje u istraživanje i razvoj. Poduzetim mjerama fiskalne odnosno porezne politike troškovi istraživanja i razvoja dvostruko će se porezno priznati već od 1. siječnja 2003. godine, što će već u ovoj godini pridonijeti njihovoj ekspanziji

V. FINANCIJSKO I PRORAČUNSKO UPRAVLJANJE

1. Kako će biti osigurano nacionalno sufinanciranje u okviru pomoći EU-a? Molimo vas opišite propise koji su na snazi i koji su predviđeni.

Nacionalno sufinanciranje osigurava se sukladno zakonskim propisima sadržanim u Zakonu o proračunu (NN 96/03) koji je uveo trogodišnje programiranje proračuna.

Uz Državni proračun koji se donosi za svaku pojedinačnu godinu, a koji sadrži financijske planove i razvojne programe korisnika s alokacijom prihoda i rashoda, donosi se i Zakon o izvršavanju Državnog proračuna za pojedinu fiskalnu godinu.

Uz proračune koje donose jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave donose se odluke o izvršavanju njihovog proračuna.

Ovim propisima uređuje se struktura i izvori prihoda i primitaka te raspored i namjena rashoda i izdataka proračuna i obveze njegovog izvršavanja, opseg zaduživanja i jamstava države, odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, upravljanje javnim dugom, te financijskom i nefinancijskom imovinom, prava i obveze korisnika proračunskih sredstava, pojedine ovlasti Vlade i predsjednika Vlade odnosno poglavarstva i predsjednika poglavarstva, Ministarstva financija i ministra financija u izvršavanju proračuna za pojedinu godinu, kazne za neispunjavanje obveza te druga pitanja u izvršavanju proračuna (nadzor, upute o izvješćivanju o provedbi i sl.) Ovi propisi, nakon donošenja objavljuju se u "Narodnim novinama", odnosno u službenom glasilu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Zakonom o Državnom proračunu i Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna za proračunsku godinu predviđeno je da proračunski korisnik može za pojedine namjene (programi, projekti) preuzeti obveze po ugovorima koji zahtijevaju plaćanje ili sufinanciranje u više sljedećih godina. Suglasnost za isto daje Vlada na prijedlog ministra financija, a za međunarodne ugovore Hrvatski sabor posebnim zakonom potvrđuje preuzete obveze za svrhe, namjene i iznose utvrđene za financiranje/sufinanciranje pojedinog programa/projekta koji se provodi jednu ili više godina.

Namjenski prihodi i primici, uključujući međunarodnu pomoć/donacije, te rashodi i izdaci proračuna (sufinanciranje) evidentiraju se u proračunu te se zakonom odnosno odlukom o izvršavanju Državnog proračuna odnosno proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave određuju obveze uplaćivanja prihoda i primitaka, kao i plaćanje rashoda i izdataka do visine uplaćenih odnosno raspoloživih sredstava.

Sva financijska sredstva za tekuće i buduće sufinanciranje programa i projekata EU moraju se planirati i koristiti namjenski sukladno odredbama Zakona o proračunu, Zakona o izvršavanju Državnog proračuna i prema planu

prihoda i rashoda Državnog proračuna odnosno proračuna i odluka jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i drugim relevantnim propisima.

Zakon o Državnom proračunu (članak 57.) predviđa mogućnost osnivanja posebnog proračunskog fonda i to putem donošenja posebnog zakona, sklapanja međunarodnog ugovora ili donošenja odluke jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Proračunski fond ima račun u okviru računa proračuna koji otvara država, odnosno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za odvojeno vođenje posebnih prihoda i primitaka te rashoda i izdataka i za posebne namjene. Istim Zakonom utvrđena su osnovna pravila upravljanja, odgovornosti i posebne obveze fonda u raspolaganju sredstvima i sl.

Dodjela sredstava iz Državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne/regionalne samouprave za nabavu roba, obavljanje usluga i ustupanje radova mora se temeljiti na propisima o javnoj nabavi, odnosno putem međunarodnih pravila i postupaka ugovorenim međunarodnim ugovorom o pomoći (dugoročan zajam, darovnica, donacija).

2. Jesu li raspoloživa financijska sredstva za buduće sufinanciranje programa i projekata EU-a (na temelju realnih gospodarskih predviđanja)? Ako jesu, molimo vas navedite ih.

Republika Hrvatska, u svezi programa OBNOVA i CARDS, nije imala obvezu osigurati sufinanciranje. U proračunu za 2003. godinu predviđena su sredstva sufinanciranja za projekt "Uređenje zemljišnih knjiga i katastra" koji se financira iz zajma Svjetske banke, a s darovnicom za provedbu projekta sudjeluje i EK. Za sada nema planiranih i raspoloživih financijskih sredstava za buduće sufinanciranje drugih programa i projekata.

Sukladno zakonskim propisima sredstva sufinanciranja moguće je planirati za buduće višegodišnje i godišnje nove programe i projekte kada se oni usklade s EU i provede propisani postupak ugovaranja.

3. Koji su to regionalni i lokalni, gospodarski i socijalni ili drugi partneri od kojih se očekuje nacionalno sufinanciranje? Kako će se osigurati to nacionalno sufinanciranje?

Državni proračun i proračunski korisnici Državnog proračuna, proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihovi korisnici, ustanove i mjesna samouprava, izvanproračunski ili posebni fondovi, trgovačka društva, pravne osobe (javna poduzeća) u državnom vlasništvu ili vlasništvu lokalne i područne (regionalne) samouprave i drugi su mogući partneri koji mogu pojedinačno ili zajednički (u zavisnosti o interesu) svojim vlastitim i objedinjenim sredstvima iz raznih izvora osigurati nacionalno sufinanciranje za namjene i potrebe provedbe programa i projekata dogovorenih s EU.

4. Koji su propisi na snazi u svezi s aktiviranjem i kretanjem financijskih tokova u okviru pomoći EU-a?

Propisi na snazi koji se tiču mobilizacije i kruženja financijskih sredstava u okviru pomoći EU su sljedeći:

- Ustav Republike Hrvatske (41/01, 55/01)
- Zakon o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora (NN 28/96.)
- Zakon o potvrđivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU (NN, MU 14/01)
- Zakon o proračunu (NN 96/03.)

- Zakon o izvršavanju Državnog proračuna za pojedinu godinu
- Zakon o Vladi Republike Hrvatske (NN 101/98, 15/00)
- Zakon o javnoj nabavi (NN 117/01)
- Zakon o potvrđivanju Okvirnog sporazuma između Europske komisije i Vlade RH u svezi sudjelovanja RH u programima pomoći EU, s dodatkom Sporazuma o financiranju za 2002 godinu (NN, MU 8/02)
- Memorandum o suglasnosti između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske o osnivanju Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje (NN, MU 11/03)
- Devizni zakon (NN 96/03.)
- Zakon o državnoj reviziji (NN 49/03).

Više provedbenih zakonskih propisa, relevantnih odluka, pravilnika i uputa Hrvatske narodne banke, Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva financija za tekuće i dugoročne potrebe uređivanja pojedinih pitanja (kao npr. Odluka Vlade RH o prihvaćanju Sporazuma o financiranju CARDS programa za 2002/03. i Odluka o prihvaćanju Memoranduma o suglasnosti između Europske komisije i Republike Hrvatske o osnivanju središnje jedinice za financiranje i ugovaranje projekata CARDS programa i dr.).

5. Kroz koja tijela prolaze ta financijska sredstva?

Na temelju Memoranduma o suglasnosti između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske o osnivanju Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje, potpisanog 13. veljače 2003. godine (NN MU 11/03), osnovana je Uprava za financiranje programa i projekata pomoći EU kao upravna organizacija u sastavu Ministarstva financija u kojoj se obnašaju funkcije Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje.

Uprava za financiranje programa i projekata pomoći EU, u svojstvu Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje, upravljat će sredstvima EU u skladu s odredbama Memoranduma i pravilima Europske komisije kojima se uređuje korištenje sredstava EU.

Potpisivanjem Memoranduma o suglasnosti, Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje priznata je od strane Europske komisije kao jedinica unutar koje će se na decentraliziranoj osnovi obavljati aktivnosti vezane uz provedbu programa iz tehničke pomoći. U uvjetima primjene decentraliziranog pristupa upravljanja projektima nadležnost i odgovornost za projekte, od izrade tendera do ugovaranja, plaćanja i izvješćivanja, prenosi se na Središnju jedinicu za financiranje i ugovaranje. Za svaki potpisani financijski sporazum s Europskom komisijom, Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje otvorit će poseban bankovni račun kod poslovne banke za primitak potpora i drugih financijskih sredstava Europske unije.

Razmjenom pisama između Europske komisije i Ministarstva financija –Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje dogovoreno je 7 projekata koji će se voditi na decentraliziranoj osnovi iz CARDS programa 2002. Ukupna vrijednost decentraliziranih projekata iznosi 7,5 mil EUR-a, što predstavlja 12% proračuna CARDS Programa za 2002 godinu. Projekti koji su obuhvaćeni decentraliziranim načinom provedbe su u različitim fazama izrade projekta, a očekuje se da će se za većinu od navedenih 7 projekata do kraja godine izvršiti natječajni postupci.

U tijelima državne uprave koji su korisnici decentraliziranih projekata, a u skladu s Memorandumom o suglasnosti, imenovani su voditelji programa odgovorni za tehnički provedbu projekta. Između Dužnosnika ovlaštenog za

ovjeravanje programa i voditelja programa svih decentraliziranih projekata potpisani su Sporazumi kojima su određene međusobne dužnosti i odgovornosti. U decentraliziranom načinu provedbe voditelj programa odgovoran je Dužnosniku ovlaštenom za ovjeravanje programa za uspješnu tehničku provedbu projekta, a Dužnosnik ovlašten za ovjeravanje programa odnosno Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje odgovorna je za natječajni postupak i potpisivanje ugovora, te za računovodstvene poslove, izvješćivanje, praćenje i upravljanjem sredstvima EU.

O uspješnosti provedbe prvih decentraliziranih projekata ovise budući projekti koje će Europska komisija dodijeliti Ministarstvu financija - Središnjoj jedinici za ugovaranje i financiranje. Očekuje se znatno povećanje broja decentraliziranih CARDS projekata u narednim proračunskim godinama.

6. Molimo vas da navedete koju funkciju imaju ta tijela?

Uprava za financiranje programa i projekata pomoći Europske unije vrši funkciju središnje jedinice za obavljanje poslova u vezi s financiranjem, nabavom, plaćanjem, nadzorom i revizijom provedbe svih decentraliziranih programa i projekata pomoći Europske unije.

Potpisivanjem Memoranduma Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje službeno je priznata od strane Europske komisije kao jedinica unutar koje će se na decentraliziranoj osnovi obavljati sve aktivnosti vezane uz provedbu programa iz tehničke pomoći, koje obuhvaćaju sljedeće:

- provođenje natječajnih postupaka: preglede i ovjeravanje opisa poslova (terms of reference), skraćenog popisa ponuđača prijavljenih na natječaj i ostale ključne dokumentacije, pružanje stručne pomoći u pripremi tender dosjea, raspisivanje natječaja te podrške u postupku ocjenjivanja i izbora prijavljenih ponuđača; Uprava za financiranje programa i projekata pomoći Europske unije u vezi s pripremom tendera i izradom tender dosjea ima prava i obveze za pripremu tendera i izradu tender dosjea za pružanje usluga, za isporučivanje roba, za ustupanje radova te za oglašavanje i ocjenjivanje tendera.

(1) Zadaće su Uprave u vezi sa samom pripremom tendera osobito sljedeće:

- koordinacija s jedinicama za provedbu projekata te zaprimanje zahtjeva za tender, sažetka tendera, opisa poslova i tehničke specifikacije,
- koordinacija s jedinicama za provedbu projekata te zaprimanje cjelovita tender dosjea o radu, načinu ocjenjivanja i oglašavanja putem Interneta i službenog vjesnika Europske unije u standardiziranom obliku,
- provjera ispravnosti dokumenata navedenih u točkama a) i b) ovog stavka te sukladno tome zahtijevanje promjena navedenih dokumenata od jedinice za provedbu projekata da bi bili u skladu s postupcima Europske unije, te odobravanje.

(2) Zadaće su Uprave u vezi s tenderom za pružanje usluga osobito sljedeće:

- dostavljanje zahtjeva Delegaciji Europske komisije u Republici Hrvatskoj za oglašavanje tendera na Internetu u skladu s odgovarajućim financijskim propisom EU,
- određivanje zainteresiranih i zaprimanje njihova mišljenja,
- imenovanje ocjenjivača Komisije za odabir iz redova jedinice za provedbu projekata,
- nakon primitka mišljenja zainteresiranih, predsjedanje i djelovanje u ulozi tajnika bez prava glasa u komisiji za odabir nakon primitka mišljenja zainteresiranih,
- izrada izvješća o ocjenjivanju prije izrade sažetih lista, izrada sažetih lista i tender dosjea za usluge,

- dostavljanje tender dosjea Delegaciji Europske komisije u Hrvatskoj na daljnji postupak ili prethodno odobravanje,
- odobravanje tender dosjea te pružanje informacija ponuđačima u skladu s propisima koji uređuju ovo područje, odnosno u skladu s postupcima i propisima EU ukoliko se hrvatski propisi razlikuju od propisa EU.

(3) Zadaće su Uprave u vezi s tenderom za isporučivanje roba osobito sljedeće:

- izrada tender dosjea za isporučivanje roba,
- dostavljanje tender dosjea Delegaciji Europske komisije u Republici Hrvatskoj na daljnji postupak ili prethodno odobravanje,
- dostavljanje Delegaciji Europske komisije u Republici Hrvatskoj tendera za isporučivanje roba radi oglašavanja u službenom vjesniku EU i hrvatskim novinama u skladu s postupcima Europske unije,
- upućivanje odobrenih tender dosjea,
- pružanje informacija ponuđačima u skladu s propisima koji uređuju ovo područje, odnosno u skladu s postupcima i propisima EU ukoliko se hrvatski propisi razlikuju od propisa EU.

(4) Zadaće su Uprave u vezi s tenderom za ustupanje radova osobito sljedeće:

- pregled tender dosjea za ustupanje radova primljenih od jedinice za provedbu projekata,
- dostavljanje tender dosjea, sastavljenih u skladu sa standardima, Delegaciji Europske komisije u Republici Hrvatskoj na daljnje postupak ili prethodno odobravanje,
- dostavljanje Delegaciji Europske komisije u Republici Hrvatskoj tendera za ustupanje radova radi oglašavanja u službenom vjesniku EU i hrvatskim novinama u skladu s postupcima Europske unije,
- zaprimanje zahtjeva jedinice za provedbu projekata za tender dosje ili odobravanje jedinici za provedbu projekata da u ime Uprave uputi odobreni tender dosje,
- pružanje informacija ponuđačima u skladu s propisima koji uređuju ovo područje, odnosno u skladu s postupcima i propisima EU ukoliko se hrvatski propisi razlikuju od propisa EU.

(5) Uprava može zahtijevati i dogovarati s Europskom unijom potpore kao dodatni odnosno posebni oblik podrške realizaciji pojedinog projekta ili zasebne financijske ili druge potpore, uključujući i mogućnost raspisivanje međunarodnog natječaja.

(6) Zadaće su Uprave u vezi s ocjenjivanjem tendera osobito sljedeće:

- a) koordinacija i zaprimanje prijedloga tendera,
- b) imenovanje ocjenjivača od stručnjaka jedinice za provedbu projekata, te iz Europske unije, odnosno Delegacije Europske unije u Hrvatskoj, uz prethodnu njihovu suglasnost i/li zainteresiranost,
- c) imenovanje predsjedatelja i tajnika iz Uprave bez prava glasa u odborima za ocjenjivanje tendera brinući se pri tome za primjenu propisanih postupaka,
- d) izrada ispravno sastavljenih izvješća o ocjenjivanju tendera,
 - pravodobna dostava dokumenata od točke a) do d) ovoga stavka pravovremeno dostavljeni Delegaciji Europske komisije u Republici Hrvatskoj na daljnji postupak ili prethodno odobravanje.

(7) Uprava može obavljati i druge poslove, odnosno može zahtijevati i druge radnje od jedinica za provedbu projekata.

- ugovaranje: pripremu i potpisivanje ugovora;

Zadaće Uprave u vezi s ugovaranjem jesu: ugovaranje pružanja usluga, isporuka roba, okvira za ugovaranje i oglašavanje te ugovaranja za ustupanje radova.

Zadaće su Uprave u vezi s ugovaranjem za pružanje usluga, isporuka roba, okvira za ugovaranje i oglašavanja osobito sljedeće:

- razmatranje postupaka za sklapanje ugovora radi dosljedne primjene postupaka prema hrvatskim propisima koji uređuju ovo područje odnosno u skladu s postupcima i propisima EU ukoliko se hrvatski propisi razlikuju od propisa EU,
- izrada nacrti i sastavljanje ugovora na osnovi zahtjeva i tehničkih preporuka te rezultata pregovaranja o ugovoru Uprave i ugovaratelja i uz sudjelovanje predstavnika jedinice za provedbu projekata te predstavnika Delegacije Europske komisije u Republici Hrvatskoj, ako je nužno,
- osiguravanje usklađenosti s administrativnim i zakonskim zahtjevima Europske unije, a u slučaju neusklađenosti pomoćnik ministra koji je nadležan za Upravu obavezan je u pisanom obliku, prije potpisivanja ugovora, o tome obavijestiti jedinicu za provedbu projekata i ministra odnosno čelnika jedinice državne uprave ili državne vlasti,
- odgovornost da su svi dokumenti od točke a) do c) ovoga stavka pravodobno dostavljeni Delegaciji Europske komisije u Republici Hrvatskoj na daljnje postupak ili prethodno odobravanje.

Dužnosnik ovlašten za ovjeravanje programa ovlašten je za potpisivanje ugovora.

Potpisivanje ugovora provodi se nakon obavljenih odgovarajućih predradnji jedinice za provedbu projekata.

Dužnosnik ovlašten za ovjeravanje programa može u iznimnim situacijama ovlast potpisivanja ugovora prenijeti na drugu osobu.

Uprava je obvezna voditi registar sklopljenih ugovora prema programu i projektu.

- upravljanje sredstvima EU: poslovi vezani za pripremu povlačenja sredstava, priprema zahtjeva za prijenos sredstava s računa Europske komisije, izvješćivanje Europske komisije o stanju bankovnog računa;
- računovodstvene poslove: vođenje odgovarajućih računovodstvenih evidencija i evidencija vezanih za bankovne račune, ovjeravanje i plaćanje faktura;

Računovodstvo se odnosi se na utemeljenje i održavanje odgovarajućega računovodstvenog sustava u okviru računovodstvenog sustava državnog proračuna.

Poslovi računovodstva obuhvaćaju čuvanje evidencija i vođenje odgovarajućeg računovodstva za svaki sektor programa.

Računovodstvo obvezno vodi evidenciju svih plaćanja razvrstanih prema programu, projektu i ugovoru i u skladu s računskim planom proračuna.

Dužnosnik ovlašten za ovjeravanje programa ovlašten je otvarati analitičke račune u okviru računskog plana proračuna.

Računovodstvo osigurava vođenje financijskih računa uz standardnu provjeru.

Računovodstvo uključuje evidentiranje svih transakcija u skladu s hrvatskim propisom, koji uređuje financijsko izvješćivanje na osnovi zakona koji uređuje sustav proračuna, odnosno u skladu sa zahtjevima Europske unije, ukoliko hrvatski propis nije u skladu s propisom EU.

U okviru računskog plana proračuna može se voditi posebni račun Uprave s analitičkim računima za svaki financijski sporazum.

Uprava odnosno Dužnosnik ovlašten za ovjeravanje programa ovlašten je za sva plaćanja i druge isplate.

Plaćanja i druge isplate odnose se na podmirenje računa dobavljačima i druge isplate vezane uz rad Uprave.

Plaćanja i druge isplate obavljaju se na način i postupcima koji vrijede za državni proračun.

Za sva plaćanja ovlašten je Dužnosnik ovlašten za ovjeravanje programa.

- izvješćivanje: izvješćivanje Vlade Republike Hrvatske o provedenim natječajima i dostavljanje drugih informacija na njen zahtjev, vođenje odgovarajućeg sustava izvješćivanja koji je u primjeni u zemljama Europske unije, u skladu sa važećim Financijskim propisom, pružanje drugih informacija na zahtjev Dužnosnika ovlaštenog za odobravanje prorama, Nacionalnog koordinatora za programe pomoći i suradnje s EU i Europske komisije.

Uprava sastavlja mjesečne financijske izvještaje kojim se iskazuje financijsko stanje svakog programa odnosno projekta, na osnovi informacija primljenih od jedinica za provedbu projekata.

Jedinice za provedbu projekata obvezne su do kraja trećeg tjedna u mjesecu dostaviti Upravi mjesečne financijske izvještaje.

Financijske izvještaje Uprava dostavlja Ministarstvu za europske integracije, te Europskoj komisiji tijekom prvog tjedna idućeg mjeseca.

Uprava redovito sastavlja informacije o planovima za izradu tender dosjea, o ocjenjivanju tendera i sklapanju ugovora.

Uprava sastavlja informacije i o drugim pitanjima vezanim uz provedbu programa i projekata, ukoliko to od nje traži Europska komisija.

Uprava odnosno Dužnosnik ovlašten za ovjeravanje programa redovito izvješćuje ministra financija o gore navedenim informacijama.

- praćenje: praćenje (kroz jedinicu za provedbu projekta) učinkovitosti provedbe projekta.

Sve poslove vezane za provedbu programa Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje obavlja sukladno odredbama Praktičnog vodiča Europske komisije (PRAG).

7. Ako je primjenjivo, molimo vas navedite koje su funkcije dodijeljene drugim tijelima koja će se tek utvrditi?

Memorandumom o suglasnosti između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske o osnivanju Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje predviđena je mogućnost proširenja procesa decentralizacije na ostale sektore kao što su promet, regionalni razvoj, poljoprivreda te osnivanja odgovarajućih provedbenih agencija u budućnosti, što pretpostavlja osnivanje nacionalnog fonda u kasnijoj fazi. Očekuje se uključivanje u druge predpristupne programe kao što su ISPA, SAPARD i dr. te po mogućnosti uključivanje u regionalne fondove Europske unije pa se u tom smislu predviđa i odgovarajuća uloga Uprave za financiranje programa i projekata pomoći EU u Ministarstvu financija.

8. Ako je primjenjivo, molimo vas navedite kako se u unutarnjoj provedbenoj strukturi poštuje pojam odgovarajućeg odvajanja nadležnosti?

Prema Memorandumu o suglasnosti između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske izvršeno je odgovarajuće odvajanje nadležnosti imenovanjem:

- Nacionalnog koordinatora za pomoć – ministar nadležan za poslove s EZ-om i za programiranje u zemlji Primatelju, osigurava vezu između procesa stabilizacije i pridruživanja, te korištenja financijske pomoći EZ-a, odgovoran za nadzor i procjenu decentraliziranih programa EZ-a,
- Dužnosnika ovlaštenog za ovjeravanje programa - pomoćnik ministra odgovoran za provedbu svih ili nekih dijelova programa kojima se upravlja u okviru decentraliziranog sustava provedbe; imenovan na temelju suglasnosti između ministra financija i ministra za europske integracije; odgovoran za djelovanje Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje, te za financijsko upravljanje decentraliziranim projektima,
- Ravnatelja Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje – odgovoran za financijsko i administrativno upravljanje projektima u skladu s propisima o nabavi, uredbama i postupcima EZ-a; za svoj rad odgovara i o svom radu izvješćuje Dužnosnika ovlaštenog za ovjeravanje programa,
- Voditelja programa – dužnosnik državne uprave u nadležnim ministarstvima / agencijama, odgovoran za tehničku provedbu projekta, a Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje odgovorna je za administrativnu i financijsku provedbu projekata.

9. Podliježu li gore navedena tijela internoj reviziji/kontroli?

Da. S obzirom da sredstva programa pomoći EU kojima u decentraliziranom sustavu raspolaže Uprava za financiranje programa i projekata pomoći EU tj. Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje treba iskazati kao primitke u Državnom proračunu, ona su sukladno Zakonu o proračunu podložna proračunskom nadzoru i unutranjoj reviziji.

Uprava za financiranje programa i projekata pomoći EU kao sastavna jedinica Ministarstva financija podliježe internoj reviziji tog Ministarstva.

Interna revizija proračunskih korisnika detaljnije je obrađena u poglavlju 28. Upitnika, pitanja 11.-18.

10. Ako je primjenjivo, gdje su smještene te jedinice interne revizije/kontrole? Jesu li te jedinice neovisne po funkciji? Na koji se to način jamči?

Uprava za unutarnju reviziju i nadzor, koja obavlja poslove interne revizije u Ministarstvu financija sastavna je jedinica tog ministarstva.

Sukladno članku 137. Zakona o proračunu, tijelo koje obavlja internu reviziju neovisno i objektivno utvrđuje ostvarivanje cjelovitih zadaća i funkcija proračunskih korisnika te upozorava na nepravilnosti i neusklađenosti sa zakonskim i drugim propisima te predlaže mjere za njihovo otklanjanje.

11. Koliko je osoblja na raspolaganju za internu financijsku reviziju/kontrolu?

Svi proračunski korisnici samostalno određuju unutarnji ustroj jedinice koja obavlja internu reviziju a time i broj njenog osoblja.

Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija (NN 71/03), člankom 18. i 19. ustrojena je Uprava za unutarnju reviziju i nadzor. Do kraja 2003. godine planira se u Ministarstvu financija u Upravi za unutarnju reviziju i nadzor zaposliti oko 20 službenika.

12. Postoje li važeće procedure za postupanje u slučaju nepravilnosti na nacionalnoj i regionalnoj razini (sustav izvještavanja/ sustav ostvarivanja i zaštite prava pred sudom)?

Procedure za postupanje u slučaju nepravilnosti na nacionalnoj i regionalnoj razini riješene su kroz odgovarajuće zakone i zakonske propise. Budući da je za kontrolu i reviziju svih jedinica financijske revizije i kontrole i na nacionalnoj i na regionalnoj razini zakonom zadužen Državni ured za reviziju, izvještavanje o uočenim nepravilnostima rješava se putem revizijskih izvješća.

Prihvatanjem revizijskog izvješća, zakonski predstavnik subjekta kod kojeg je revizija obavljena preuzima na sebe odgovornost za uklanjanje revizijom utvrđenih nepravilnosti (što revizori provjeravaju odmah na početku sljedeće revizije), što predstavlja prvu razinu rješavanja nepravilnosti. Detaljnije o ulozi i načinu rada Državnog ureda za reviziju u poglavlju 28. Upitnika.

Nadalje, sva izvješća o obavljenim revizijama Državni ured za reviziju obvezan je dostavljati Hrvatskom saboru. Izvješća se najprije razmatraju na saborskim odborima koji o njima donose zaključke, a zatim se o izvješćima raspravlja na sjednicama Sabora. Nakon provedene rasprave, Sabor zaključkom obvezuje Vladu Republike Hrvatske da se u roku 6 mjeseci očituje o utvrđenim nepravilnostima, odnosno o njihovom uklanjanju. Istodobno, izvješća u kojima su utvrđene radnje ili postupci prekršajnog karaktera Sabor prosljeđuje Državnom odvjetništvu i drugim nadležnim institucijama na rješavanje.

Kod lokalne odnosno regionalne razine, postupak je isti. Izvješća se, osim čelniku revidiranog subjekta, dostavljaju i tijelu izvršne vlasti, koje o njima raspravlja i donosi zaključke na svojim sjednicama, te poduzima određene mjere iz svoje nadležnosti.

13. U slučaju nepravilnosti, koga se prvo obavještava?

Kad je riječ o internoj reviziji, sukladno Pravilniku o proračunskom i unutarnjem nadzoru (NN 92/96), odgovorna osoba za internu reviziju obavezna je prvo upozoriti čelnika organizacijske jedinice ako otkrije nepravilnosti ili ocijeni da bi one mogle nastati.

Kad je riječ o državnoj reviziji, po završetku revizije sastavlja se revizijsko izvješće o činjenicama i ocjenama, zajedno s nalazima o utvrđenim nepravilnostima i preporukama za njihovo uklanjanje, te se, nakon postupka očitovanja, upućuje zakonskom predstavniku subjekta u kojem je revizija obavljena. U slučaju neslaganja s navodima i nalazima revizora, zakonski predstavnik revidiranog subjekta ima pravo prigovora na izvješće. Zakonski rok za podnošenje prigovora je 8 dana, a o prigovoru odlučuje glavni državni revizor.

14. Postoje li postupci i odgovornosti u svezi s obavještavanjem Komisije o nepravilnostima (revizorski trag)?

Memorandumom o suglasnosti između Vlade Republike Hrvatske i Europske komisije regulirano je da vanjski revizor, kojeg ugovara Europska komisija, može u redovnim razmacima kontrolirati računovodstvo i poslovanje Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje bez dovođenja u pitanje odgovornosti Europske komisije ili Europskog revizorskog suda.

Nadalje, Memorandumom je definirano da će se revizija bankovnih računa koje otvara Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje, za svaki sporazum o financiranju, obavljati periodično prema zakonima Republike Hrvatske. Odvojene revizije tih računa mogu se obavljati povremeno na inicijativu Europske komisije i Europskog revizorskog suda.

Vezano uz državnu reviziju, Državni ured za reviziju nema zakonsku obvezu ni odgovornost prijavljivati nepravilnosti utvrđene revizijskim postupcima Komisiji. Sukladno Zakonu o državnoj reviziji, odgovornost Državnog ureda za reviziju ograničena je isključivo na Hrvatski sabor.

Međutim, gotovo istodobno s raspravom u Saboru, Državni ured za reviziju objavljuje sva revizijska izvješća na Internetu, čime ona postaju dostupna svim zainteresiranim stranama.

15. Postoji li u propisima jamstvo da će se Komisija stalno obavještavati o nepravilnostima?

Kontinuirano izvješće vanjskog revizora kojeg je ugovorila Europska komisija predstavlja jednu od garancija neprekidne kontrole rada Središnje jedinice za financiranje i ugovaranje koja mora biti u skladu s propisima EU.

Što se državne revizije tiče, za sada je objava svih revizijskih izvješća na Internetu jedina garancija da će Komisija biti informirana o nepravilnostima.

16. Postoje li odgovornosti za kontrolu i reviziju na nacionalnoj i regionalnoj razini? Ako postoje, molimo vas dostavite opis nadležnih tijela.

Za reviziju na nacionalnoj i regionalnoj razini zadužen je, temeljem Zakona o državnoj reviziji, (NN 49/03) Državni ured za reviziju. Revizijom se obuhvaća ostvarenje prihoda, izvršenje izdataka, financijske transakcije i financijski izvještaji države u najširem smislu riječi sa svim njezinim tijelima i u svim funkcijama.

Također, obuhvaća i reviziju jedinica lokalne samouprave i uprave i korisnika njihovih proračuna, te svih pravnih osoba koje se djelomice ili u cijelosti financiraju iz proračuna ili u kojima Republika Hrvatska, odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju većinsko vlasništvo nad dionicama odnosno udjelima.

Kod toga se pod revizijom podrazumijeva kontrola zakonitosti u poslovanju, što je osnova svake revizije, ali isto tako obuhvaća i davanje ocjene o djelotvornosti i ekonomičnosti obavljanja djelatnosti i učinkovitosti ostvarenja ciljeva određenih programa.

Prema Zakonu, državni proračun, fondovi odnosno zavodi na razini države i proračuni jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave revidiraju se redovito svake godine, dok se drugi subjekti revidiraju prema godišnjem programu Državnog ureda za reviziju ili na zahtjev Hrvatskog sabora.

Detaljan opis DUR-ove uloge, obveza i aktivnosti dan je u odgovoru na poglavlje 28: Financijski nadzor, I. A.

17. Koje mjere postoje (odgovornosti, postupci) protiv prijevара ?

Kad je u pitanju vanjska (državna) revizija, Državni ured za reviziju u slučaju identificiranih prijevара radnji i prekršaja u poslovanju revidiranog subjekta dostavlja revizijsko izvješće Državnom odvjetništvu, koje u slučaju potvrđivanja elemenata prijevара poduzima daljnje mjere u svojoj nadležnosti.

Za izvršene i utvrđene prijevара poduzimaju se i mjere u skladu sa Zakonom o državnim službenicima (pokretanje stegovnih postupaka i pokretanje kaznenih postupka temeljem kaznenog zakona)

U Ministarstvu financija postoji i Devizni inspektorat koji poduzima mjere protiv prijevара iz djelokruga svoga rada a na temelju Zakona o deviznom poslovanju (NN 96/03).

18. Postoje li ikakvi postupci koji omogućuju prikupljanje i podnošenje traženih podataka s obzirom na potrebu da se unutar procesa programiranja provjeri poštivanje načela dodavanja s obzirom na razinu javnih ili odgovarajućih izdataka u prošlosti?

Zakon o proračunu koji je donesen 2003. godine u osnovi je usuglašen s propisima Europske unije (Financial Regulation, 2002) koji uređuju ovo područje.

Primjena načela dodatnosti unutar procesa programiranja je za sada u Hrvatskoj osigurana prvenstveno kroz Zakon o proračunu koji uvodi načelo izrade višegodišnjih proračunskih dokumenata. Naime, Zakonom su propisani postupci definiranja programa te su svi nosioci proračunavanja (budgeting) obvezani na dostavljanje prijedloga za proračun koji se preliminarno razmatraju na razini nadležnih ministarstava radi verifikacije. Prilikom izmjena i dopuna godišnjih i višegodišnjih proračuna postupak je identičan. Time se omogućuje da se unutar procesa programiranja u budućnosti provjeri poštivanje načela dodavanja (the principle of additionality) s obzirom na razinu javnih ili odgovarajućih izdataka u prošlosti.

S druge strane, međutim, još uvijek nedostaje niz dokumenata strateškog karaktera poput nacionalnog razvojnog plana te regionalnih razvojnih planova koji bi u svojem provedbenom dijelu kao i u kasnijim izvještajima o provedbi uključili podatke koji se odnose na poštivanje načela dodatnosti.

Ipak, valja napomenuti kako je u tijeku rad na ispunjenju svih onih zahtjeva koji će omogućiti potpunu provjeru poštivanja principa dodatnosti i to kroz:

- sposobnost programiranja (Programming capacity) - pristupit će se izradi Nacionalnog razvojnog plana za što je odobrena i tehnička pomoć iz CARDS programa (o tome više u potpoglavlju IV ovog poglavlja) te će se jasno definirati primjena principa partnerstva kao i postupci praćenja i vrednovanja
- administrativna sposobnost (Administrative capacity) - u tijeku je rad na poboljšanju koordinacije među ministarstvima a po izradi Nacionalnog razvojnog plana jasno će se definirati uloge i odgovornosti svih onih tijela koja će biti zadužena za upravljanje sredstvima iz Strukturnih fondova;
- financijsko i proračunsko upravljanje (Financial and budgetary management) - već je uređeno tako da je u skladu s odredbama posebne kontrole koje se odnose na strukturalne fondove i Kohezijski fond.
- statističku prilagodbu – skoro uvođenje NUTS klasifikacije omogućit će izradu razvojnih programa na razini NUTS jedinica

Po ispunjenju rečenih zahtjeva u potpunosti će se omogućiti prikupljanje i podnošenje podataka a za potrebe provjere poštivanja načela dodavanja s obzirom na razinu javnih ili odgovarajućih izdataka u prošlosti.

VI. RASPOLOŽIVOST STATISTIČKIH PODATAKA ZA PROVEDBU STRUKTURNIH FONDOVA

1. Jesu li dostupni usklađeni podaci o BDP-u prema paritetu kupovne moći za buduću razinu NUTS II?

Usklađeni podaci o BDP prema paritetu kupovne moći za buduću NUTS II razinu za sada nisu dostupni.

Državni zavod za statistiku izrađuje eksperimentalni BDP na budućoj razini NUTS II za 17 područja Nacionalne klasifikacije djelatnosti. Međutim, kvaliteta ovih pokazatelja nije takva da se oni mogu objaviti kao službeni podaci.

Sukladno članku 70. točki 7. (b) SSP-a, Republika Hrvatska se obvezala unutar tri godine od stupanja na snagu istoga, Komisiji Europskih zajednica dostaviti BDP po glavi stanovnika usklađen na razini NUTS II, koja predstavlja statistički standard Europske unije za vođenje regionalne politike.

O planovima razvitka regionalnih statistika (a u sklopu njih i BDP-a) vidjeti Poglavlje 12 Statistika (Tema 72 – Regionalna statistika)

2. Jesu li dostupni usklađeni podaci o BDP-u prema paritetu kupovne moći za buduću razinu NUTS III?

Usklađeni podaci o BDP prema paritetu kupovne moći za buduću NUTS III razinu za sada nisu dostupni.

Državni zavod za statistiku izrađuje eksperimentalni BDP na razini NUTS III za 3 temeljna područja Nacionalne klasifikacije djelatnosti (primarne, sekundarne i tercijarne djelatnosti). Međutim, kvaliteta ovih pokazatelja kao ni onih o BDP na NUTS II razini nije takva da se oni mogu objaviti kao službeni podaci.

3. Jesu li dostupni usklađeni podaci nezaposlenosti za buduću razinu NUTS II?

Međunarodno usporedivi podaci o tržištu rada koji uključuju i podatke o nezaposlenosti, u Republici Hrvatskoj prikupljaju se od 1996. godine provedbom Ankete o radnoj snazi. Anketa se bazira na uzorku kućanstava koji je reprezentativan samo na nacionalnoj razini. U razdoblju do 2006. godine planira se provedba ankete na budućoj NUTS II razini.

Uz podatke koji se prikupljaju anketom, u Republici Hrvatskoj se prate i statistički podaci o tržištu rada temeljeni na administrativnim izvorima. U okviru tog praćenja Državni zavod prikuplja podatke o zaposlenima, a Hrvatski zavod za zapošljavanje o nezaposlenima. Ovi podaci su raspoloživi na razini RH, županija (buduća NUTS III razina) i gradova/općina (buduća NUTS V razina).

4. Jesu li dostupni usklađeni podaci nezaposlenosti za buduću razinu NUTS III?

Međunarodno usporedivi podaci nisu raspoloživi ni na razini NUTS III. Na budućoj NUTS III razini za sada postoje samo podaci o tržištu rada temeljeni na administrativnim izvorima (detaljnije u odgovoru na prethodno pitanje).

Za sada ne postoje planovi o provedbi Ankete o radnoj snazi i praćenju podataka na razini NUTS III, kojom bi se dobili međunarodno usklađeni podaci na toj razini. Naime, za to je potrebno uzorak kućanstava višestruko povećati, a time bi se uvećali i svi potrebni resursi koji za sada nedostaju. Ipak, u Državnom zavodu za statistiku očekuju da će se provedbom ankete na razini NUTS II moći izračunati neki osnovni pokazatelji i na razini NUTS III.

5. Molimo vas opišite koji su socioekonomski podaci/statistički podaci dostupni na nacionalnoj i regionalnoj razini?

U okviru Programa statističkih aktivnosti, područje društvenih statistika obuhvaća: stanovništvo, tržište rada, obrazovanje, kulturu, šport, zdravlje, osobnu potrošnju i dohodak stanovništva, socijalnu skrb, pravosuđe i upravu. Prema ovim temama statističke podatke uz Državni zavod za statistiku vodi i prikuplja još nekoliko institucija: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ministarstvo rada i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova te Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave. Također dio podataka se prikuplja i Popisima stanovništva, kućanstava i stanova koji se u Hrvatskoj redovito provode svakih deset godina. Detaljan opis podataka koji se prikupljaju naveden je u Poglavlju 12. Statistika.

Ovdje možemo samo navesti da se podaci o stanovništvu prate na svim razinama teritorijalnog ustrojstva, podaci o tržištu rada u dijelu koji se oslanja na administrativne izvore prate se do razine grada/općine, statistika obrazovanja i kulture također do razine grada/općine, kao statistika pravosuđa i uprave. Statistika zdravstva, zaštite na radu i socijalne zaštite u najvećoj mjeri se oslanja na administrativne izvore podataka, odnosno evidencije ili baze u kojima se vode podaci o osiguranicima u raznim državnim institucijama (Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Ministarstvo rada i socijalne skrbi), te budući da su baze izvor podataka, obrada je moguća na svim razinama.

6. Jesu li ti podaci / statistički podaci usklađeni na europskoj razini (prihvaćeni i objavljeni od strane Eurostata)?

Prikupljeni podaci su osnova su za izračun brojnih socioekonomskih indikatora. Metodološka usklađenost ovih statistika prema EU zahtjevima je dobra i u stalnom je rastu.

Razvoj metodologije i izračun socioekonomskih indikatora prema zahtjevima EU, glavne su teme na kojima će se raditi u razdoblju do 2007. S tim u vezi je i Projekt Reforme sustava socijalne zaštite čija se implementacija očekuje, a u okviru kojega će se odrediti potrebni statistički podaci uključujući i pokazatelje siromaštva i ekonomskih nejednakosti. U okviru razvoja ovih metodologija i izračuna harmoniziranih socijalnih indikatora utvrditi će se i potreba za uvođenjem novih istraživanja kako bi se osigurali nedostajući podaci.

Diseminacija statističkih podataka s EUROSTAT-om postoji, ali nije na zadovoljavajućoj razini te se očekuje njeno intenziviranje. Prema sadašnjim spoznajama podaci koje Državni zavod za statistiku dostavlja EUROSTAT-u nisu uključeni u njihove publikacije.

Napomena: detaljan uvid o stanju, usklađenosti i planovima statistike sadržan je u Poglavlju 12.

I. OPĆA POLITIKA

1. Postoje li u vašoj zemlji ustavne odredbe o zaštiti okoliša/održivom razvoju?

Ustav Republike Hrvatske jamči zaštitu okoliša.

Očuvanje prirode i čovjekova okoliša jedne od najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske, članak 3. Odredba ovoga članka temelj je za tumačenje Ustava.

Načelo vladavine prava usko je vezano uz načelo očuvanja okoliša i prirode. Vladavina prava više je od samog zahtjeva za postupanje u skladu s zakonom: ona uključuje i zahtjeve koji se tiču sadržaja zakona. Ustavne odredbe koje predstavljaju osnovu za oblikovanje okvira i sadržaja zakonodavstva u području zaštite okoliša jesu

Članak 48. stavak 2.

"Vlasništvo obvezuje. Nositelju vlasničkih prava i njihovi korisnici dužni su pridonositi općem dobru."

Članak 50. stavak 2.

"Poduzetnička se slobode i vlasnička prava mogu iznimno ograničiti zakonom radi zaštite interesa i sigurnosti Republike Hrvatske, prirode, ljudskog okoliša i zdravlja ljudi."

Članak 52.

"More, morska obala i otoci, vode zračni prostor, rudno blago i druga prirodna bogatstva ali i zemljište, šume, biljni i životinjski svijet, drugi dijelovi prirode, nekretnine i stvari od osobitog kulturnoga, povijesnoga, gospodarskog i ekološkog značenja za koje je zakonom određeno da su od interesa za Republiku Hrvatsku, imaju njezinu osobitu zaštitu.

Zakonom se određuje način na koji dobra od interesa za Republiku Hrvatsku mogu upotrebljavati i iskorištavati ovlaštenici prava na njima i vlasnici te naknada za ograničenje kojima su podvrgnuti".

Članak 69.

"Svatko ima pravo na zdrav život. Država osigurava uvjete na zdrav život. Svatko je dužan, u sklopu svojih ovlasti, djelatnosti, osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša".

Zrak, more i voda te morska obala služe svima i nitko na njima ne može privatno pravno raspolagati ni po kojoj osnovi ne smatraju se stvarima u stvarnopravnom smislu. Republika Hrvatska kao nositelj javne vlasti (ali ne i kao vlasnik) vodi brigu i pruža osobitu zaštitu.

2. Postoji li neki okvirni zakon o zaštiti okoliša, koji služi kao osnova za druge propise koji se odnose na okoliš?

Deklaracija o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj, koju je Hrvatski sabor donio 5. lipnja 1992. godine, sadrži smjernice za čvrsto opredjeljenje na izgradnji pravnog sustava, sukladno međunarodnim ugovorima i standardima europske i svjetske zajednice, koji će u potpunosti osigurati trajnu, sustavnu i učinkovitu zaštitu okoliša. Ona je bila osnovom za donošenje Zakona o zaštiti okoliša.

Zakoni iz pravnog područja zaštite okoliša kao i drugi zakoni moraju biti u skladu s Ustavom, a ostali propisi u skladu s Ustavom i zakonom.

Zakon o zaštiti okoliša prvi je ekološki zakon u Republici Hrvatskoj. U njemu su uređena temeljna načela hrvatskog pravnog poretka o zaštiti okoliša te se sustavno i potpuno uređuje zaštita okoliša. Zakon je donesen 1994. godine te noveliran 1999. godine (NN 82/94 i 128/99) U izradi zakona korištene su tadašnje direktive EU, iskustva razvijenih zemalja te opće prihvaćena načela zaštite okoliša.

Zakon stipulira ciljeve zaštite okoliša na putu održivog razvoja, pojam okoliša, načela zaštite okoliša, subjekte koji u sklopu svojih nadležnosti, prava i obveza osiguravaju zaštitu okoliša, donošenje dokumenata zaštite okoliša: strategije, programa i izvješća o stanju okoliša, određivanje standarda zaštite okoliša, postupak procjene utjecaja na okoliš, mjere

zaštite okoliša pri izradi i donošenju prostornih planova, uvođenje informacijskog sustava za praćenje stanja okoliša, katastar onečišćavanja okoliša radi uvida u stanje okoliša i evidencija opterećenosti okoliša, planove intervencija u zaštite okoliša, dodjelu znaka zaštite okoliša te označavanje proizvoda i ambalaže, ekonomske poticaje, odgovornost za onečišćavanje okoliša, pitanja financiranja zaštite okoliša, pitanja za provedbu zakona vezana za ustrojstvo, način rada i obavljanje poslova inspekcijskog nadzora koji obavlja inspekcija zaštite okoliša. Zakonom je zajamčeno i pravo obavješćavanja javnosti o stanju okoliša i podacima o njemu kao osnovi za sudjelovanje javnosti u zaštiti okoliša.

Zakonom o zaštiti okoliša predviđeno je uređenje određenih pitanja provedbenim propisima, primjerice: Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliša (NN 59/00), Pravilnik o katastru emisija u okoliša (NN 36/96), Uredba o kakvoći tekućih naftnih goriva (NN 83/02), Uredba o standardima kakvoće mora na morskim plažama (NN 33/96), Uredba o informacijskom sustavu zaštite okoliša (NN 74/99 i 79/99) Pravilnik o znaku zaštite okoliša (NN 64/96), Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj (NN 8/97), Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99, 86/99 i 12/01) i dr.

U Republici Hrvatskoj doneseni su i cjeloviti zakoni o zaštiti prirode, zraka, postupanju s otpadom i upravljanju vodama:

1. Zakonom o zaštiti prirode (NN 30/94 i 72/94) uređuju se pojedini zaštićeni dijelovi prirode, način upravljanja, način zaštite i nadzor.
2. Zakonom o zaštiti zraka (NN 48/95) na cjelovit i obuhvatan način uređuju se mjere, način organiziranja i provođenja zaštite i poboljšanja kakvoće zraka.
3. Zakonom o otpadu (NN 34/95) određuju se prava i obveze fizičkih i pravnih osoba u postupanju s otpadom.
4. Zakon o vodama (NN 107/95), kao *lex specialis* za vode kojim se uređuje integralno upravljanje vodama.

Na temelju navedenih zakona, donesen je veći broj provedbenih propisa koje sukladno ovlaštenju iz zakona donosi Vlada Republike Hrvatske ili ministar, odnosno ravnatelj Državne uprave za vode i koji se navode u odgovorima na pitanja u vezi s zaštitom zraka, postupanja s otpadom i vodama

Navedenim propisima inkrimiran je cijeli niz prekršaja i za njih propisane prekršajne kazne. Prema Zakonu o prekršajima (NN 88/02), članka 30. stavak 2. ovoga za prekršaje u području zaštite okoliša propisane su veće novčane kazne za prekršaje počinjene u pravnom području zaštite okoliša.

U Republici Hrvatskoj u tijeku je izrada novog Zakona o zaštiti okoliša u cilju daljnjeg usklađivanja s *acquis communautaire*om.

3. Koja glavna načela uređuju propise koji se odnose na okoliš (primjerice, načelo «onečišćivač plaća», načelo predostrožnosti, itd.)?

Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99) propisuje da se zaštita okoliša u Republici Hrvatskoj temelji na poštivanju načela međunarodnog prava zaštite okoliša, opće prihvaćenih načela, uvažavanju znanstvenih spoznaja i najbolje svjetske prakse.

Osnovna načela zaštite okoliša opisana su u I. poglavlju Zakona o zaštiti okoliša (NN 82/94) i (NN 128/99.), pod nazivom Osnovna načela zaštite okoliša:

Najvažnija načela su:

- Načelo preventivnosti, nalaže da se pri planiranju i izvođenju zahvata primijene sve prethodne mjere zaštite okoliša, a da sam zahvat bude planiran i izveden na način da što manje onečišćava okoliš te pri tome treba voditi računa o racionalnom korištenju prirodnih izvora i energije. Pri izvođenju zahvata treba nastojati koristiti isprobana dobra iskustva i upotrebljavati proizvode, opremu, uređaje i primjenjivati proizvodne postupke, najpovoljnije po okoliš. Ostvarivanje načela prevencije provodi se propisivanjem standarda zaštite okoliša, procjenom utjecaja na okoliš, donošenjem prostornih planova koji sadrže i mjere zaštite okoliša, praćenjem stanja okoliša (monitoring) te označavanjem proizvoda i ambalaže.

- Načelo opreza nalaže poduzimanje nužnih zaštitnih mjera bez odlaganja u slučaju kada prijeti opasnost od stvarne i nepopravljive štete okolišu čak i u slučaju kad ta opasnost nije u cijelosti znanstveno istražena.
- Načelo očuvanja vrijednosti prirodnih izvora i biološke raznolikosti nalaže da se ne smije umanjivati vrijednost prirodnih izvora te da ih se treba nastojati očuvati na razini koja nije štetna za čovjeka, biljni i životinjski svijet. Treba izbjegavati svaki zahvat koji ima štetan učinak na biološku raznolikost i očuvati prirodni genetski sklad i sklad prirodnih zajednica, živih organizama i neživih tvari.
- Načelo zamjene ili nadomještaja drugim zahvatom stipulira da zahvat koji bi mogao nepovoljno utjecati na okoliš treba nastojati zamijeniti zahvatom koji predstavlja bitno manji rizik ili opasnost pa i u slučaju kad su troškovi takvog zahvata veći od vrijednosti koje treba zaštititi. Onečišćavanje okoliša treba ograničavati na izvoru nastanka. Tvari koje se mogu ponovno upotrijebiti, ili koje su biološki razgradive, trebaju imati prednost pri upotrebi, dok se pri upotrebi kemikalija i ostalih tvari koje razgradnjom postaju neškodljive, također daje prednost tim, pred drugim tvarima, ako pri tome nema rizika po okoliš.
- Načelom cjelovitosti osigurava se neophodno zajedničko djelovanje i suradnja tijela državne uprave i jedinica lokalne uprave i samouprave pri donošenju strategije, programa, planova intervencija i propisa o zaštiti okoliša te izdavanju dozvola, suglasnosti, odobrenja i provođenja financijske politike, nadzora kao i drugih mjera zaštite okoliša. Navedena tijela na državnoj i lokalnoj razini osiguravaju način i uvjete zajedničkog djelovanja građana i institucija.
- Načelom poštivanja prava osigurava se poduzimanje svih mjera koje osiguravaju prava čovjeka na zdrav i čisti okoliš pri donošenju odluke o zahvatu u okoliš i za vrijeme izvođenja zahvata pri čemu se mora postupati u skladu sa zakonom i drugim propisima.
- Načelom javnosti i sudjelovanja osigurava se pravo građana na pravodobno obavješćivanje o onečišćavanju okoliša, o poduzetim mjerama i s tim u vezi na slobodan pristup podacima o stanju okoliša u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša i drugim propisima. Sudjelovanje zainteresiranih strana pri institucionalnom rješavanju pitanja zaštite okoliša osiguravaju tijela državne uprave i tijela jedinica lokalne uprave i samouprave, na način propisan Zakonom o zaštiti okoliša i drugim propisima. Tijela državne uprave i tijela jedinice lokalne samouprave i jedinice lokalne uprave i samouprave, pravne osobe koje imaju javna ovlaštenja, pravne osobe koje obavljaju poslove u vezi sa zaštitom okoliša i pravne osobe koje svojom djelatnošću onečišćavaju okoliš, a raspolažu podacima o stanju okoliša, utjecaju predviđenih i ostvarenih zahvata na okoliš, mjerama zaštite okoliša i drugim podacima važnim za zaštitu okoliša, dužni su osigurati javnost tih podataka. Navedeni subjekti dužni su odmah obavijestiti javnost o prekoračenjima propisanih razina onečišćavanja okoliša, a periodično obavještavati javnost o onečišćavanju okoliša.
- Sukladno načelu onečišćivač plaća stipulirana je obveza da pravna ili fizička osoba koja prouzroči onečišćavanje okoliša odgovara za nastalu štetu po načelu objektivne odgovornosti (uzročnosti), prema općim pravilima obveznog prava. Po načelu objektivne odgovornosti odgovorna je i osoba koja je nezakonitim ili nepravilnim djelovanjem omogućila ili dopustila onečišćavanje okoliša.

Pravna ili fizička osoba koja svojim djelovanjem ili propustom djelovanja prouzroči onečišćavanje okoliša dužna je bez odgađanja provesti mjere utvrđene planom intervencija zaštite okoliša, odnosno poduzeti sve druge neophodne mjere radi smanjenja šteta u okolišu ili uklanjanja daljih rizika, opasnosti ili štete u okolišu.

Pravna ili fizička osoba koja prouzroči onečišćavanje okoliša podmiruje sve troškove u vezi s poduzimanjem mjera za uklanjanje opasnosti onečišćavanja u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša i drugim propisima.

4. Postoji li dugoročna nacionalna strategija u odnosu na zaštitu okoliša/održivi razvoj?

Nacionalnu strategiju zaštite okoliša (NN 46/02) donio je Hrvatski sabor na sjednici od 25. siječnja 2002. godine. Strategija je nastala u okviru projekta strategije razvitka «Hrvatska u 21. stoljeću» kao jedan od 19 tematskih dokumenata izradu kojih je koordinirao Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske. Sastoji se od sljedećih poglavlja: Stanje u Republici Hrvatskoj, Republika Hrvatska i preuzete međunarodne obveze u zaštiti okoliša, EU i zaštita okoliša, Vizija, Ključni ciljevi, Principi, Kako ostvariti viziju, Prioriteti, glavne teme i ključni sektori, Što činiti da se sve ovo ostvari, Instrumenti i mjere, Ključni elementi za procjenu uspjeha, Pravni okvir u Republici Hrvatskoj te Projekti, inicijative ideje. Strategija se temelji na načelima održivog razvitka te govori o okolnostima u kojima se nalazimo (stanju okoliša i obvezama), o preprekama (postojećim i budućim pritiscima na okoliš te zahtjevima koje moramo ispuniti) i o smjeru (odgovorima na pritiske). Strategija sadrži opće i dugoročne nacionalne ciljeve te kratkoročno-operativne ciljeve.

Nacionalna strategija održivog razvoja još nije izrađena. Međutim, u siječnju 2003. godine osnovan je Nacionalni odbor za izradu Strategije održivog razvoja, kojem je na čelu Predsjednik Vlade. Uz njega, članovi odbora su i ministar zaštite okoliša i prostornog uređenja, ministar gospodarstva, ministar rada i socijalne skrbi. Odbor trenutno razmatra tematske podloge koje će poslužiti za izradu Strategije.

5. Postoji li konkretni akcijski program vezan uz okoliš s kratkoročnim i srednjoročnim ciljevima, uz osigurana sredstva i s rasporedom rokova ? Je li on povezan s pravnom stečevinom EU-a koja se odnosi na okoliš i kako se nadzire njegova provedba?

U Republici Hrvatskoj donesen je Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02) izrađen uz tehničku i financijsku pomoć Svjetske banke. Sadrži detaljne planove djelovanja za tematska područja zaštite okoliša tj. sektore: industriju i rudarstvo; energetiku; poljoprivredu i šumarstvo; turizam; promet; lovstvo, ribarstvo ; i za tematske cjeline: upravljanje kakvoćom zraka, upravljanje vodama; upravljanje tlo i šumama; gospodarenje otpadom; zaštita od buke; biološka raznolikost, očuvanje krajobraza i geološka baština; upravljanje obalnim i otočnim područjem; urbano područje; ruralno područje; upravljanje rizicima i nesrećama; civilna zaštita, te okoliš i zdravlje. Svaki plan djelovanja sadrži: konkretne ciljeve, mjere za ostvarivanje ciljeva, razinu djelovanja (državna, lokalna i dr.), odgovorne nositelje (ministarstva i druga tijela državne uprave, regionalnu samoupravu, i dr.), vrijeme potrebno za provedbu mjera i aktivnosti radi ostvarivanja ciljeva: kratkoročno (0-2 godine), srednjoročno (2-5 godina) i dugoročno (više od 5 godina), moguće financijske izvore (državni proračun, gospodarski sektor, gradski ili općinski ili županijski proračuni i međunarodni izvori), vezu s drugim poglavljima i mjerama, a važno je istaknuti da zbog obveza u procesu pridruživanja EU u svakom je području uz mjere navedena i njihova povezanost s pripadajućim direktivama EU.

Kao mjerila za određivanje prioritetnih planova istaknuti su prije svega: održivost, socio-ekonomska i ekološka korist, financijska i tehnička provedivost projekta (bankability), ali i potreba za ispunjenjem prioritetnih obveza Republike Hrvatske u procesu pridruživanja EU, npr. obveze iz tzv. Bijele knjige. U dokumentu je, kao jedna od prioritetnih kratkoročnih mjera koju treba izvršiti, istaknuta analiza i usklađivanje hrvatskoga zakonodavstva s zakonodavstvom EU zajedno s procjenom troškova. Nacionalni plan djelovanja za okoliš u najvećoj je mogućoj mjeri, uvažavajući u cijelosti osnovne značajke Republike Hrvatske, izrađen u skladu s 5. i 6. akcijskim programom EU. Predstavlja jedan od prvih sektorskih dokumenata u Republici Hrvatskoj za približavanje EU-u.

Dokument sadrži grubu procjenu ukupnih troškova provedbe za tri sektora (kruti otpad, pročišćavanje otpadnih voda, zaštita zraka) za desetogodišnje razdoblje i ukupnih ulaganja u zaštitu okoliša koja bi trebala iznositi 4-5% BDP-a godišnje, što je neusporedivo više od 0,2% do 0,3% (30 do 35 milijuna USD) koliko, prema službenim statističkim podacima, iznose posljednje tri godine. Također se grubo procjenjuje da će ukupne investicije u okoliš radi ostvarivanja prosječnih standarda EU (voda, zrak, otpad) biti na razini od najmanje 1.500-2000 ECU po stanovniku (bez operativnih troškova). Za sva druga područja troškovi zbog usklađivanja zakonodavstva procjenjuju se na 5% do 8% ukupno

potrebnih troškova. Riječ je o vrlo velikim financijskim sredstvima koje će biti potrebno osigurati iz svih mogućih izvora u zemlji i međunarodnih izvora, uključujući fondove EU.

Nacionalni plan djelovanja za okoliš sadrži instrumente za njegovu provedbu, unapređivanje i nadzor. U tu svrhu predloženo je osnivanje posebnog odjela kao središnjeg, operativno-koordinacijskog tijela unutar Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja. Hrvatske. Za provedbu i unapređivanje predviđa se osnivanje Tehničkog odbora za okoliš, također u istom ministarstvu, i Savjeta za održivi razvoj, kao međuresornog koordinacijskog tijela (poduzete su aktivnosti u okviru promjena odgovarajućeg propisa kojim će se to urediti; za sada djeluje Savjet za prostorno uređenje i zaštitu okoliša).

Provedbu mjera i nadzor sada obavljaju stručni odjeli Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, drugih ministarstava i ostalih sudionika koji su odgovorni nositelji prema Nacionalnom planu djelovanja za okoliš, prema svojoj nadležnosti. U 2002. godini u Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja osnovan je poseban Odjel za EU integracije i međunarodne projekte (unutar je smještena i provedbena jedinica za CARDS projekte) unutar kojeg se odvijaju i aktivnosti vezane za provedbu i nadzor Nacionalnog plana djelovanja za okoliš.

U Nacionalnom planu posebno je istaknuto da se nadzor treba temeljiti na:

- praćenju kakvoće okoliša (monitoringu) na osnovu indikatora okoliša kao sastavnoga dijela jedinstvenoga informacijskog sustava (srednjoročna i dugoročna mjera),
- na organizacijskom, kadrovskom i tehničkom jačanju inspekcije (kratkoročno, srednjoročno, dugoročno)
- na jačanju svijesti svih partnera o zajedničkoj skrbi o okolišu odnosno svijesti o podijeljenoj odgovornosti (dugoročno).

S tim u svezi provedene su određene mjere iz Nacionalnog plana, kao što je osnivanje Agencije za zaštitu okoliša čijom će se djelatnošću unaprijediti prikupljanje i obrada podataka o stanju okoliša i izvješćivanje, a time i nadzor nad provedbom Nacionalnog plana; unutar Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja osnovan je poseban Odjel za informiranje i uspostavljen je Informacijski centar (Info centar); unaprijeđena je tehnička osposobljenost inspekcije zaštite okoliša (računala, vozila) i postupno se provodi kadrovsko jačanje inspeksijskih službi na cijelom području Republike Hrvatske te njihova obuka. Tome pridonosi i provedba regionalnog projekta za zemlje jugoistočne Europe o jačanju inspeksijskih službi unutar Regionalnog programa za obnovu okoliša (REReP) Pakta o stabilnosti, a provodi se projekt Nadogradnja nacionalnog sustava za praćenje emisije i ubrzanje njegove provedbe unutar programa LIFE – Third Countries čiji se završetak planira sredinom 2004. godine.

6. Na koji način osiguravate da vaši propisi koji se odnose na okoliš budu usklađeni s propisima EU-a koji se odnose na okoliš?

Usklađivanje zakonodavstva Republike Hrvatske sa zakonodavstvom Europske unije vrši se u skladu s Planom provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica, koji je donesen na temelju Zakona o potvrđivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica (NN - Međunarodni ugovor 14/01), u daljnjem tekstu SSP.

Vlada Republike Hrvatske donijela je s tim u vezi Nacionalni program Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji (NN 30/03) koji je usmjeren na objedinjavanje svih ciljeva i zadaća Republike Hrvatske u provedbi SSP-a, ali i u procesu daljnjeg približavanja Europskoj uniji: usklađivanje zakonodavstva, učinkovito djelovanje relevantnih institucija zaduženih za primjenu prava, gospodarske reforme, kao i visoku razinu zaštite ljudskih prava i emancipiranu

regionalnu politiku. Sektor okoliša bit će uključen u Nacionalni program za priključivanje EU za 2004. godinu te će se pomoću njegovih mehanizama kontrolirati proces usklađivanja zakonodavstva.

Vlada Republike Hrvatske donosi zaključke o Pregledu mjera utvrđenih Planom provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju za polugodišnje i godišnje razdoblje. S obzirom na potrebe realizacije pitanja u vezi s usklađivanjem pravnih propisa s propisima EU dnevno se komunicira s MEI koji koordinira cijeli proces pravne aproksimacije. Svakog tjedna se na koordinacijskim tijelima Vlade Republike Hrvatske razmatraju pitanja vezana za zakonske prijedloge, kojima se zakonodavstvo Republike Hrvatske usklađuje s propisima Europske unije.

Temeljem Plana provedbe SSP-a Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja izradilo je novu Uredbu o unutarnjem ustrojstvu (NN13/03) kojom su ustrojeni Odjel za EU integracije i međunarodne projekte i Odjel za normativno – pravne poslove, međunarodnopravne poslove i usklađivanje pravnih propisa s propisima Europske unije.

Na nivou Ministarstva postoje koordinatori za EU integracije koji neposredno surađuju s Ministarstvom za europske integracije. Njihova uloga je predložiti izradu analize usklađenosti pravnih propisa s propisima EU temeljem čega se predlažu izmjene i dopune zakona i drugih propisa radi usuglašavanja istih s propisima EU.

Ministarstvo je bilo uključeno u cijeli niz projekata vezanih za usklađivanje zakonodavstva te je u programskoj godini CARDS 2001 financiran projekt: »Prva faza Nacionalne strategije postupanja s otpadom s naglaskom na komunalni otpad«.

Kroz REReP program Ministarstvo sudjeluje u slijedećim projektima: projekt 1.9 – Stvaranje administrativnih sposobnosti za EU aproksimaciju / razvoj strategije za približavanje EU zakonodavstvu u području zraka; REReP 1.3 – Pomoć pri izradi okolišnog zakonodavstva u srednjoj i istočnoj Europi ; REReP 1.4 – Stvaranje administrativnih sposobnosti za PUO i SEI, zatim projekt »Analiza i izrada zakona o zaštiti prirode« te projekt »Pomoć Republici Hrvatskoj pri implementaciji Aarhuske konvencije«.

Navedene aktivnosti odvijaju se uz pomoć Europske komisije. U pripremi je izrada projektnog zadatka programske godine CARDS 2002 - projekt: »Strategija Republike Hrvatske za usklađivanje s EU zakonodavstvom u području zaštite okoliša«.

Uz gore navedeni projekt planirani su slijedeći projekti koji se u nekim svojim segmentima ili u potpunosti bave usklađivanjem zakonodavstva:

- programska godina CARDS 2002: planira se financirati projekt »Jačanja administrativnih sposobnosti za Agenciju za zaštitu okoliša«.
- programska godina CARDS 2003: planiraju se financirati slijedeći projekti: »Usklađivanje hrvatskog zakonodavstva o upravljanju vodama s pravnom stečevinom EU«; i projekt CARDS 2003 »Implementacija procjene utjecaja na okoliš –vodič i trening«.

7. Dostavite detaljni opis (uz popunjenost osobljem) tijela državne uprave (ministarstava, agencija, itd.) koja su nadležna za donošenje, primjenu i provedbu propisa/politike koji se odnose na okoliš? Kako su podijeljene odgovornosti za različite sektore (voda, otpad, zaštita prirode, itd.)?

Učinkovitost zaštite okoliša osiguravaju Hrvatski sabor, Vlada Republike Hrvatske te predstavnička tijela i izvršna tijela jedinice lokalne samouprave i područne (regionalne) samouprave.

Hrvatski sabor nositelj je zakonodavne vlasti u Republici Hrvatskoj. Radno tijelo Hrvatskog sabora, Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, nadležno je za poslove utvrđivanja i praćenja provedbe politike zaštite okoliša te raspravlja o prijedlozima i poticajima za donošenje zakona i drugih akata (Strategije, programi i izvješća iz područja zaštite okoliša).

Vlada Republike Hrvatske predlaže zakone iz područja zaštite okoliša, donošenje strategije zaštite okoliša, provodi zakone i usmjerava i nadzire rad državne uprave u čijoj je nadležnosti zaštita okoliša. Vlada Republike Hrvatske osnovala je Savjet za prostorno uređenje i održivi razvitak koji čine znanstveni, stručni javni i drugi djelatnici. Savjet daje mišljenje, prijedloge i ocjenu usklađenosti rješavanja pitanja zaštite okoliša, prostornog uređenja i gospodarskog razvoja.

Stručno obavljanje poslova zaštite okoliša i provođenje mjera zaštite okoliša osiguravaju tijela državne uprave i tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Zakonom o ustrojstvu Ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 48/99, 15/00 i 20/00- ispravak) 2000. godine osnovano je Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja (MZOPU) kao središnje tijelo državne uprave koje obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na opću politiku zaštite okoliša u ostvarivanju uvjeta za održivi razvitak; zaštitu zraka, tla, voda, mora, biljnog i životinjskog svijeta u ukupnosti uzajamnog djelovanja, izrada prijedloga strategije za unapređenje stanja u oblasti zaštite okoliša; predlaganje, promicanje i praćenje mjera za unapređivanje zaštite okoliša, osiguravanje provedbe katastra onečišćavanja (monitoring); vođenje informacijskog sustava zaštite okoliša, utvrđivanje mjera, uvjeta i suglasnosti zaštite okoliša; skrb, usklađivanje i vođenje nadzora nad financiranjem programa zaštite okoliša; postupanje s otpadom; pripremu prijedloga standarda zaštite okoliša; ocjenjivanje uvjeta za rad pravnih i fizičkih osoba iz područja zaštite okoliša; inspekcijske poslove zaštite okoliša, poticanje odgoja i obrazovanja te istraživanja u svezi sa zaštitom okoliša.

MZOPU obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na: istraživanje, proučavanje, praćenje, evidentiranje, dokumentiranje i promicanje prirodne baštine, središnju informacijsko-dokumentacijsku službu; utvrđivanje svojstva zaštićenih dijelova prirode te njihovo vrednovanje; vođenje središnjih upisnika zaštićenih dijelova prirode; propisivanje mjerila za utvrđivanje programa javnih potreba u području zaštite prirode Republike Hrvatske; skrb, usklađivanje i vođenje nadzora nad financiranjem programa zaštite prirode; osnivanje i nadzor nad ustanovama za obavljanje poslova djelatnosti zaštite prirode; ocjenjivanje uvjeta za rad pravnih i fizičkih osoba na poslovima zaštite prirode, osiguravanje uvjeta za obrazovanje i usavršavanje stručnih djelatnika u djelatnostima zaštite prirode, provedbu nadzora prometa, uvoza, izvoza, zaštićenih dijelova prirode; utvrđivanje uvjeta za korištenje i namjenu zaštićenih dijelova prirode, te upravljanje zaštićenim dijelovima prirode; utvrđivanje uvjeta zaštite prirode; inspekcijske poslove zaštite prirode.

MZOPU obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na prostorno uređenje Republike Hrvatske i usklađivanje regionalnoga prostornog razvitka, planiranje, korištenje i zaštitu prostora; informacijski sustav o prostoru, praćenje stanja u prostoru i provedbu dokumenata prostorno uređenja Republike Hrvatske te obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na utvrđivanje uvjeta za projektiranje i gradnju građevina, između ostaloga i inspekcijske poslove gradnje te provodi postupak stanovanja i komunalnog gospodarstva.

Unutarnje ustrojstvo MZOPU uređeno je Uredbom o unutarnjem ustrojstvu, koju je donijela Vlada Republike Hrvatske (NN 13/03). Za obavljanje poslova iz djelokruga MZOPU ustrojene su sljedeće upravne organizacije: Kabinet ministra, Odjel za informiranje, Tajništvo ministarstva, Uprava za upravno pravne poslove, Uprava za zaštitu okoliša, Uprava za zaštitu prirode, Uprava za inspekcijske poslove, Uprava za graditeljstvo i Zavod za prostorno uređenje. Unutar Uprave za zaštitu okoliša ustrojeni su, izvan sjedišta Ministarstva, pododsjeci za zaštitu mora i priobalja i za zaštitu tla. Unutar Uprave za inspekcijske poslove, radi obavljanja inspekcijskih poslova na području Republike Hrvatske, ustrojene su područne jedinice-odjeli inspekcijskog nadzora za sve županije i Grad Zagreb koje imaju odsjeke i ispostave inspekcije.

U MZOPU, na poslovima i zadacima iz njegovog djelokruga, zaposleno je 461 službenika i namještenika, od toga u Upravi za inspekcijske poslove 224.

Pored MZOPU u i neka druga središnja tijela državne uprave obavljaju upravne i druge poslove u vezi s zaštitom pojedinih sastavnica okoliša:

- Državna uprava za vode: integralno upravljanje vodama,
- Ministarstvo pomorstva, prometa i veza: zaštita mora od onečišćavanja s brodova
- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva: zaštite šuma i zaštite poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja štetnim tvarima,
- Ministarstvo zdravstva: zaštita od ionizirajućeg i neionizirajućeg zračenja, zaštita života i zdravlja ljudi, zaštita od štetna djelovanja otrova, te sprečavanja zlorabuse otrova i zaštita od buke,
- Ministarstvo gospodarstva: nuklearna sigurnost.

U 2002. godini Vlada Republike Hrvatske osnovala je Agencija za zaštitu okoliša (NN 75/02) (vidi pod br II A 2) i Državni zavod za zaštitu prirode (NN 126/02) (vidi pod E 1).

U 2003. godini donesen je Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (NN 107/03), koji je izvanproračunski fond, pravna osoba s javnim ovlastima te obavlja poslove financiranja pripreme, provedbe i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u području očuvanja, održivog korištenja, zaštite i unapređenja okoliša i energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije. Fondom upravlja Upravni odbor i direktor Fonda. Fond je dužan dostaviti izvještaje o ostvarivanju programa rada i poslova ministru nadležnom za zaštitu okoliša i ministru nadležnom za energetiku. U tijeku je postupak imenovanja članova Upravnog odbora Fonda i upisa Fonda u Sudski registar. U Fondu se planira zaposliti 20 do 25 djelatnika. Fond bi trebao započeti s ostvarivanjem svojih djelatnosti od 1. siječnja 2004. godine.

Zakonom o sustavu državne uprave (NN 75/93, 92/96, 48/99, 15/00 i 59/01) za obavljanje poslova državne uprave u više upravnih područja (racionalizacija uprave) na području jedinice područne (regionalne) samouprave ustrojava se ured državne uprave. Za obavljanje upravnih i drugih stručnih poslova iz upravnog područja zaštite okoliša, prirode, prostornog uređenja i graditeljstva Uredbom o unutarnjem ustrojstvu ureda državne uprave (NN 21/02) osnovane su službe kao osnovne ustrojstvene jedinice u sjedištu ureda.

Na lokalnoj razini općina, grad i županija uređuje, organizira, financira i unapređuje poslove zaštite okoliša koji su regionalnog ili lokalnog značenja sukladno Ustavu i zakonu. Zaštita okoliša jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave obuhvaća: osiguravanje uvjeta za provođenje programa zaštite okoliša, pripremu i provođenje sanacije kada je to njezina obveza, osiguravanje praćenja stanja okoliša (monitoring), mjerenje imisija kad je to njezina obveza, osiguranje uvjeta za vođenje katastra onečišćenja okoliša, očevidnika o stanju okoliša i mjerama zaštite okoliša i načinu obavješćivanja javnosti. Prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01) za obavljanje poslova zaštite okoliša ustrojavaju se upravni odjeli i službe (upravna tijela).

Skupština županije i Skupština Grada Zagreba donose Program zaštite okoliša koji sadrži osnovne ciljeve, uvjete i mjerila zaštite okoliša u cjelini, prioritetne mjere zaštite okoliša po sastavnim dijelovima i pojedinačnim prostornim cjelinama te razrađuje načela i smjernice zaštite okoliša sadržane u Strategiji zaštite okoliša te Izvješće o stanju okoliša. Program zaštite okoliša za pojedina uža područja grada ili općine donosi gradsko vijeće, odnosno općinsko vijeće kada je potrebno posebno zaštititi okoliš određenog područja grada ili općine radi očuvanja kulturno-povijesnih, estetskih i prirodnih vrijednosti krajolika.

U Republici Hrvatskoj važeći pravni propis koji regulira zaštitu života i zdravlja ljudi, zaštitu okoliša od štetna djelovanja otrova, te sprečavanje zlouporaba otrova je Zakon o otrovima (NN 27/99, 55/99), te pripadajući podzakonski akti.

Navedenim Zakonom utvrđuju se uvjeti za obavljanje proizvodnje, prometa, uporabe i zbrinjavanja otrova, te nadzor nad proizvodnjom, prometom, uporabom i zbrinjavanjem otrova.

Zakonom o zdravstvenoj zaštiti (« Narodne novine » br. 121/03) odredbom članka 99. propisan je djelokrug poslova, koje obavlja Hrvatski zavod za javno zdravstvo (u sustavu zdravstva), a koji se odnose na otrovne tvari.

S obzirom na trenutno stanje i neusklađenost važećih pravnih propisa na području otrova sa EU Direktivama spomenuto pitanje uredit će se novim Zakonom o kemikalijama i podzakonskim aktima koji će obuhvatiti sve relevantne EU Direktive koje reguliraju to područje.

Nacrt prijedloga zakona o kemikalijama izradilo je Ministarstvo gospodarstva, te je u fazi usuglašavanja nadležnih ministarstava.

8. Postoje li odredbe koje se odnose na izobrazbu državnih službenika na području zaštite okoliša?

Zakon o državnim službenicima i namještenicima (NN 27/01) propisuje da se službenici stručno usavršavaju putem tečajeva i seminara te školovanjem za postizanje više stručne spreme od one koje imaju. Službenici su se za vrijeme trajanja službe obvezni stručno usavršavati za obavljanje poslova odgovarajuće struke, odnosno službe.

Državni službenici dužni su položiti državni stručni ispit koji se sastoji od općeg i posebnog dijela. Program posebnog dijela državnog stručnog ispita koji se odnosi na zaštitu okoliša propisuje ministar.

Stručno usavršavanje službenika organiziraju i provode državna tijela u okviru svoje nadležnosti, a stručno usavršavanje službenika provodi se sukladno godišnjem programu kojeg utvrđuje Vlada. Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o stručnom osposobljavanju i usavršavanju državnih službenika (NN 78/03). Temeljem Uredbe stručno usavršavanje službenika obavlja se radi kontinuiranog unaprjeđenja stručnosti službenika u toku rada. Za provedbu stručnog usavršavanja odgovoran je čelnik tijela državne uprave, odnosno ministar. Tijekom godine, državni službenici prisustvuju seminarima, radionicama i ostalim stručnim skupovima. Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 48/99, 15/00 i 20/00), propisuje, između ostalog, da Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja osigurava uvjete za obrazovanje i usavršavanje stručnih djelatnika u djelatnostima zaštite prirode.

Djelatnici MZOPU uključeni su u programe stručnog usavršavanja koji se odvijaju u suradnji s drugim tijelima državne uprave, međunarodnim organizacijama i tijelima kao i stranim veleposlanstvima i agencijama putem različitih seminara, studijskih putovanja, radionica, obuke, tečajeva, i dr.

9. Koji su mehanizmi nadzora pridržavanja propisa koji se odnose na okoliš i nadzor stanja okoliša? Detaljno navedite broj krivičnih postupaka zbog kršenja zakona o zaštiti okoliša i visinu kazne za takva kršenja.

Hrvatski sabor, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, donio je 4 krovna zakona (veza odgovor na pitanje br. 2 iz I. Opće politike, POGLAVLJE 22) i 15 podzakonskih akata kojima su propisani mehanizmi za postupanje i praćenje stanja u zaštiti okoliša te 2 zakona i 16 podzakonskih akata koji se odnose na zaštitu voda (veza odgovor na pitanje D 2, II. Sektorske politike, POGLAVLJE 22):

- Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94 i NN 128/99)
- Zakon o zaštiti zraka (NN 48/95)
- Zakon o otpadu (NN 34/95)

- Zakon o fondu za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost (NN 107/03) (Zakon stupa na snagu 2. srpnja 2003. godine, primjenjivat će se od 1. siječnja 2004. godine)
- Zakon o vodama (NN 107/95)
- Zakon o financiranju vodnog gospodarstva (NN 107/95)

(Tekstovi navedenih zakona mogu se naći na web stranici Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja – <http://www.mzopu.hr/> i stranici Državne uprave za vode - <http://www.duv.hr/>. Republika Hrvatska potpisnica je također i niza međunarodnih ugovora iz područja zaštite okoliša i to općih propisa, propisa vezanih uz zaštitu atmosfere, mora i tla kao i postupanje s otpadom. - veza odgovor na pitanje br. 12 iz I. Opće politike, POGLAVLJE 22).

Uprava za inspekcijske poslove, odnosno Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, kao i druga tijela državne uprave, obveznik je podnošenja godišnjeg izvještaja o radu Vladi Republike Hrvatske (VRH). Na taj način Vladi je omogućen uvid u stanje i probleme vezane uz zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj.

Inspektor zaštite okoliša, u slučaju povrede nekog od ovih zakona, a na temelju istog, donosi rješenje kojim propisuje mjere iz svog djelokruga. U 2002. godini inspektori zaštite okoliša donijeli su ukupno 1.391 rješenje s 2.231 izrečenom mjerom, od čega je prema Zakonu o zaštiti okoliša i podzakonskim aktima vezanim uz ovaj zakon izrečeno 646 mjera, prema Zakonu o otpadu i podzakonskim aktima vezanim uz ovaj zakon izrečeno 1213 mjera, te prema Zakonu o zaštiti zraka i podzakonskim aktima vezanim uz ovaj zakon izrečene su 372 mjere.

Ako pravna ili fizička osoba ne postupi po rješenju inspektora, ista će se prisiliti na izvršenje kaznom u iznosu deseterostruke prosječne plaće u Republici Hrvatskoj u proteklom tromjesečju (za period IV-VI mjesec 2003. godine to je iznosilo 38.540,00 kuna, što je približno iznos od 5.000 EUR). Svaka iduća kazna izriče se u dvostrukom iznosu od prethodne. Ukoliko pravna ili fizička osoba ni nakon tri izrečene kazne ne izvrši rješenje, inspektor zaštite okoliša donijet će rješenje o zabrani obavljanja djelatnosti. U 2002. godini inspektori zaštite okoliša donijeli su temeljem Zakona o zaštiti okoliša 17 zaključaka o dozvoli izvršenja, temeljem Zakona o otpadu 87 i temeljem Zakona o zaštiti zraka 34 zaključaka o dozvoli izvršenja.

Ukoliko izvršenik ne izvrši radnju koja mu je naređena ili je ne izvrši u cijelosti, temeljem Zakona o općem upravnom postupku (NN 53/91) inspektor može narediti izvršenje ove radnje preko druge osobe na trošak izvršenika, koji na to prethodno mora biti opomenut. Inspektori zaštite okoliša naredili su u 2002. godini 5 izvršenja putem druge osobe, Ustanovi li da je povrijeđen zakon ili drugi propis, inspektor zaštite okoliša ima pravo i obvezu podnijeti bez odgađanja prekršajnu prijavu propisanu zakonom ili drugim propisom (nadležnom prekršajnom sudu), prijavu zbog kaznenog djela (Državnom odvjetništvu), odnosno predložiti nadležnom sudu brisanje iz sudskog registra djelatnosti za koju se utvrdi neispunjavanje propisanih uvjeta.

Visina novčanih kazni za prekršaje propisane su Kaznenim odredbama navedenih zakona i kreću se u rasponu od 8.500,00 do 400.000,00 kuna za fizičke i pravne osobe, odnosno od 4.000,00 do 50.000,00 kuna za odgovorne osobe u pravnoj osobi.

Temeljem godišnjih izvješća Uprave za inspekcijske poslove Ministarstva utvrđeno je da su u 2002. godini inspektori zaštite okoliša podnijeli 444 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka i 6 kaznenih prijava, što je rezultati nedostatnog broja inspektora zaštite okoliša koji nadziru čitavo područje Republike Hrvatske (prosječno 28 inspektora godišnje i na državnom i na regionalnom nivou).

Vodopravna inspekcija ustrojena je prema Zakonu o vodama i to na državnoj razini u Državnoj upravi za vode i na županijskoj razini (Uredi Državne Uprave u županijama). Temeljem Zakona o vodama godišnje prosječno podnese 1400 rješenja kojim propisuje mjere iz svoje nadležnosti i približno 220 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Relativno mali broj zahtjeva rezultat je višegodišnjeg sređivanja stanja u oblasti tako da velika većina pravnih i fizičkih osoba provodi obveze propisane Zakonom o vodama. Visina kazni, u prekršajnom postupku, iznosi od 2.000,00 do 500.000,00 kuna za pravne osobe i 500 do 40.000 kuna za fizičke osobe.

Upravna mjera izriče se temeljem Zakona ukoliko stranka nije postupila po rješenju vodopravnog inspektora. Vodopravna inspekcija prosječno godišnje izdaje oko 50 mjera. Novčani iznos mjere također je deseterostruki iznos prosječne plaće u Republici Hrvatskoj. Za ponovljeno ne izvršavanje rješenja izriče se dvostruki iznos prethodne upravne mjere.

Izricanje novčane kazne i/ili postupak privremenog oduzimanja vodopravne dozvole provodi Državna uprava za vode temeljem prijedloga vodopravnog inspektora u slučajevima neizvršenja dozvolbenog naloga (rokova). Godišnje se izriče približno 20 kazni i/ili rješenja o privremenom oduzimanju vodopravne dozvole.

10. Postoje li odredbe o korištenju gospodarskih instrumenata u politici okoliša (tj. poreza i pristojbi)? Na kojim područjima?

U pravnom sustavu Republike Hrvatske postoje propisi kojima se uređuje korištenje ekonomskih instrumenata u politici zaštite okoliša. To su propisi u području zaštite okoliša, pojedine odredbe propisa u području vodnog gospodarstva, šumarstva, rudarstva, komunalnog gospodarstva, pomorskog prometa i luka, ribarstva, upravnih pristojbi, poreznog i carinskog sustava. Riječ je prije svega o naknadama koje se plaćaju za korištenje prirodnih resursa i/ili onečišćivanje okoliša te za komunalne usluge u zaštiti okoliša.

Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99) sadrži odredbe da se posebnim zakonom ili odlukom Vlade Republike Hrvatske mogu odrediti olakšice i oslobođanja plaćanja od poreza, carina i drugih javnih prihoda za korištenje proizvodnih postupaka, proizvodnju i promet proizvoda koji su povoljniji za okoliš od njima srodnih, opremu i uređaje koji pridonose zaštiti okoliša i za korištenje obnovljivih izvora energije. To se odnosi i na proizvođače koji organiziraju povrat uporabljenih i neupotrebljivih uređaja, naprava ili njihovih dijelova ili ambalaže ili na drugi organizirani način smanje negativne učinke svoga djelovanja po okoliš. Slične odredbe, samo u području zaštite zraka sadrži i Zakon o zaštiti zraka (NN 48/95). Temeljem odredbi Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (NN 60/96, 113/97, 7/99, 112/99, 119/99, 44/00, 63/00, 80/00, 109/00, 54/01 i 58/03) porez na dodanu vrijednost ne plaća se, između ostalog, na isporuku dobara i usluga u zemlji i na uvoz dobara namijenjenih zaštiti okoliša ako su utvrđena potvrđenim međunarodnim ugovorom za koje je obvezu preuzela Republika Hrvatska. Odredbama Zakona o posebnom porezu na naftne derivate (NN136/02) određen je iznos posebnog poreza (trošarine) na motorne benzine i ostale vrste olovnih benzina koji je viši nego na bezolovne benzine (trenutno 26,32 %), što pogoduje okolišu.

Temeljem carinskih zakona od plaćanja carine izuzeta je roba namijenjena zaštiti okoliša ako je utvrđena potvrđenim međunarodnim ugovorima za koje je obvezu preuzela Republika Hrvatska, a na uvoz novih osobnih automobila propisana je niža carinska stopa nego na rabljene osobne automobile (trenutno 50% niža). U 2003. godini uvedena je mogućnost da se ne samo rabljena, već i nova oprema (gospodarski inventar) oslobodi plaćanja carine, čime se stimulira uvoz suvremenije opreme za obavljanje poduzetničke djelatnosti, dakle i one za zaštitu okoliša.

Temeljem Zakona o otpadu (NN 34/95.) plaća se naknada vlasnicima nekretnina u čijoj se neposrednoj blizini nalaze građevine namijenjene skladištenju, obrađivanju ili odlaganju otpada radi umanjenja tržišne vrijednosti nekretnine.

Zakonom o financiranju vodnog gospodarstva (NN 107/95, 19/96 i 88/98) propisane su naknada za korištenje voda, naknada za zaštitu voda, naknada za vađenje pijeska i šljunka i slivna vodna naknada. Od navedenih naknada, naknada za zaštitu voda u cijelosti se troši za namjene i poslove u zaštiti voda, a djelomično i naknada za korištenje voda dok ostale dvije naknade imaju drugu namjenu. Temeljem tog Zakona doneseno je nekoliko podzakonskih akata kojima se detaljno uređuju navedeni ekonomski instrumenti: Odluka o visini naknade za zaštitu voda (NN 58/00), Odluka o visini naknade za korištenje voda (NN 62/00), Pravilnik o obračunavanju i plaćanju naknade za zaštitu voda (NN 62/00), Pravilnik o obračunu i plaćanju naknade za korištenje voda (NN 29/01) i drugi.

Za zaštitu okoliša od velikog je značaja što na osnovu Zakona o komunalnom gospodarstvu (NN 26/03) jedinice lokalne samouprave mogu propisati naknade za provođenje određene investicije u području komunalne infrastrukture za zaštitu okoliša na svom području.

Odredbama Zakona o šumama (NN 52/90, 5/91, 9/91, 61/91, 26/93, 76/93, 76/99, 8/00, 13/02.) propisana je naknada za korištenje općekorisnih funkcija šume koja je velikim dijelom namijenjena zaštiti šuma i okoliša.

Odredbama Zakona o morskim lukama (NN 108/95, 6/96, 137/99, 97/00) plaćaju se lučke pristojbe, a odredbama Pomorskog zakonika (NN 17/94, 74/94, 43/96) koncesijske naknade za korištenje pomorskog dobra koje su djelomično namijenjene i za zaštitu okoliša na lokalnoj razini.

Značajne novine u politici zaštite okoliša vezano za ekonomske instrumente ostvarit će se provedbom Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (NN 107/03) i njegovih provedbenih propisa čija je izrada u tijeku. Ovim Zakonom propisuju se naknade na emisije CO₂, SO₂ i NO₂, naknade na opterećivanje okoliša otpadom pod kojima se podrazumjeva naknada na komunalni otpad i/ili tehnološki koju će plaćati pravne i fizičke osobe koje odlažu otpad na odlagališta i naknada na opasni otpad koju će plaćati proizvođači opasnog otpada. Također se propisuje naknada za okoliš na vozila na motorni pogon, kao i «naknada korisnika okoliša» koja razumijeva naknadu na građevine ili građevne cjeline za koje je propisan obveza provođenja postupka procjene utjecaja na okoliš. Sve naknade su predviđene Nacionalnim planom djelovanja za okoliš (NN 42/02). Te naknade bit će prihod Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, a koristit će se za sufinanciranje programa i projekata u području zaštite okoliša, energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije.

U području graditeljstva, Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (NN 107/03), između ostalog predviđa «naknadu korisnika okoliša» koja razumijeva naknadu na građevine ili građevne cjeline za koje je propisan obveza provođenja postupka procjene utjecaja na okoliš. Sredstva fonda koristit će se za financiranje zaštite okoliša i energetske učinkovitosti, između ostalog za poticanje održive gradnje.

Isto tako, Konačni prijedlog Zakona o gradnji (u postupku donošenja s krajnjim rokom 01. siječnja. 2004. godine) predviđa mogućnost smanjenja prihoda Državnog proračuna Republike Hrvatske od prometa roba i usluga upotrebu građevnih proizvoda koji se smatraju povoljnijim za okoliš. Poticanje održive gradnje je predviđeno i Prijedlogom Pravilnika o olakšicama za održivu gradnju koji će se donijeti na temelju članka 6. stavka 3. istog Konačnog prijedloga Zakona o gradnji. Pravilnik predviđa pravo investitora, ukoliko gradi prema građevno-tehničke uvjetima povoljnijim za okoliš pravo smanjenja ili ukidanja obveze plaćanja upravne pristojbe. Pravilnik je izrađen, a zadnji rok za njegovo donošenje je 6 mjeseci od donošenja Zakona o gradnji.

11. Postoje li ikakvi mehanizmi kojima se zaštita okoliša uzima u obzir u drugim politikama, osobito u poljoprivrednoj, industrijskoj, energetske i prometnoj politici sukladno članku 6. Ugovora o osnivanju Europske zajednice?

U nastojanju da se usmjeri ka održivom razvoju, Republika Hrvatska gleda na budućnost zaštite okoliša na način da ciljeve zaštite okoliša uskladi s dugoročnim nacionalnim, socijalnim i ekonomskim interesima. I obrnuto, želi ostvariti gospodarski i socijalni napredak, ali uz dugoročno očuvanje okoliša.

Hrvatski sabor donio je nekoliko, vrlo značajnih dokumenata kao što su strategije, nacionalni programi i planovi djelovanja za pojedine sektore. Spomenuti dokumenti u većoj ili manjoj mjeri sadrže opće činjenice i stanje po sektorima, ali za svako pojedino područje koje obrađuju, sadrže i poglavlja, odnosno dijelove koji se odnose na zaštitu okoliša i time povezuju pojedine sektorske politike.

Načelo integracije zaštite okoliša u druge sektore jedan je od osnovnih principa Nacionalne strategije zaštite okoliša Republike Hrvatske i njezinog provedbenog dokumenta Nacionalnog plana djelovanja za okoliš (NN 46/02). Ova Strategija, dio je projekta strategije razvitka «Hrvatska u 21. stoljeću». U Strategiji se navodi: »Polazeći od koncepta održivog razvoja ova se Strategija zalaže za uvođenje zaštite okoliša u sve druge strateške planove Republike Hrvatske i posljedično, integraciju zaštite okoliša u sve sektorske segmente cjelovite strategije Republike Hrvatske, a kasnije u cjelokupnu politiku, programe i sve razvojne planove, te projekte. To znači, uvođenje okoliša kao jedne od dimenzija u sve velike teme ekonomskog i socijalnog razvoja koje su u 21. stoljeću pred nama: od gradnje prometne infrastrukture, restrukturiranja i privatizacije energetskog sektora, do drukčijeg oblikovanja turističkog proizvoda, prilagodbe poljoprivrede, očuvanja Jadranske obale, otoka i mora te politike zapošljavanja»..

Izrada Nacionalne strategije zaštite okoliša i Nacionalnog plana djelovanja za okoliš odvijala se sudjelovanjem svih relevantnih sektora, odnosno ministarstva i državnih uprava, koji su kao sudionici Strategije uz Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, zajednički predložili ciljeve i mjere zaštite okoliša prema pojedinim tematskim područjima.

Važni dokument politike koji povezuje zdravlje s različitim aspektima zaštite okoliša su strategija «Zdravlje za sve do 2005.» i «Nacionalni akcijski plan Okoliš i zdravlje» (NEHAP). Uspostava i unapređenje sustava zaštite zdravlja od pojedinih čimbenika okoliša glavni su ciljevi akcijskog plana « Okoliš i zdravlje» (NEHAP) čija izrada i provedba je u nadležnosti Ministarstva zdravstva od čega je dio sadržan i u Nacionalnom planu djelovanja za okoliš.

Treba reći, da je i u izradi svih drugih sektorskih dokumenata, pored nadležnih ministarstava i državnih uprava, sudjelovalo i Ministarstvo za zaštitu okoliša i prostornog uređenja. U Hrvatskoj dolazi do izražaja volja kako stručna tako, i politička, za kvalitetnijom zajedničkom brigom o okolišu, sada veća, nego što je bila prethodnih godina i to kroz planiranje i provedbu planova u različitim područjima života i rada.

U Hrvatskoj postoje slijedeći dokumenti:

- Razvojna strategija hrvatskog turizma (NN 113/93).

U okviru strateških ciljeva razvoja hrvatskog turizma sadržane su prioritetne aktivnosti, koje su u funkciji ostvarivanja ciljeva Strategije, a među kojima treba istaknuti poštivanje: «ekoloških standarda koji će osigurati efikasnu zaštitu prirodnih, turističkih resursa Hrvatske».

- Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99).

Strateški cilj Republike Hrvatske je očuvanje prostora i okoliša, utvrđivanje objektivne prikladnosti prostora za razvitak koji će zadržati prostornu ravnotežu i osobitost prostora.

- Strategija i akcijski plan biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NSAP), (NN 81/99).

Strategija sadrži sveobuhvatne ciljeve i mjere kojima želi zaštititi biološku i krajobraznu raznolikost. U okviru svojih općih strateških ciljeva sadrži i «Zaštitu kroz sektore» pod kojom podrazumijeva da se «kroz suradnju između svih ovlaštenih sektora osigura održivo korištenje bioloških resursa u Hrvatskoj», a također sadrži, između ostalih planova, i «akcijske planove za zaštitu kroz sektore».

■ Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske (NN 139/99).

Ona u svojim ciljevima sadrži: »optimalno korištenje prirodnih resursa te poboljšanje životne sredine i očuvanje ekološke ravnoteže». Uz važnu komponentu razvitak prometa, koju sadrži ova Strategija, u sklopu općih ciljeva društvenog i gospodarskog razvitka nužna je i zaštita ljudskog okoliša. Tako je u poglavlju 2. «Ciljevi Strategije prometnog razvitka Republike Hrvatske» sadržan dio «Usklađivanje ciljeva razvitka prometa i zaštite okoliša» u kojem se navodi: «da bi se zaštitile prirodne vrednote i očuvao čisti okoliš te da bi se istodobno osiguralo kvalitetno odvijanje prometa, Hrvatska mora razvijati kombinirani promet kojim bi se ti zahtjevi zadovoljili». «Jer, očuvanje prirodnih i civilizacijskih vrijednosti hrvatskog prostora važno je strateško opredjeljenje i opći cilj cjeline razvoja Republike Hrvatske, a u sklopu toga i prometnog razvitka posebno.»

■ Strategija energetskog razvitka Republike Hrvatske (NN 38/02).

Strategija posebno ističe: «koncept održivosti gospodarskog razvitka mora se uključiti u sve mjere energetske politike, posebno vodeći računa o okolišu jer je okoliš neprocjenjiv hrvatski resurs». Jedan od ciljeva energetske strategije je uvažavanje »preuzetih međunarodnih obveza u zaštiti okoliša, te prilagodba energetskog sektora uvjetima gospodarenja energijom u Europskoj uniji». U Strategiji su posebno navedene konvencije i protokoli iz područja zaštite okoliša, a kojih je Republika Hrvatska stranka, ili ih je potpisala te su važne za energetski sektor. To su: Konvencija o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka (LRTAP) sa svojim protokolima: Protokol o praćenju i procjeni međugraničnog onečišćenja (EMEP), Protokol o smanjenju emisije SO₂, Protokol o smanjenju emisije Nox, Protokol o smanjenju emisije lebdećih organskih čestica (VOC), Protokol o daljnjem smanjenju emisija sumpora, Protokol o smanjenju emisija teških metala, Protokol o smanjenju emisije postojanih organskih spojeva, Protokol o suzbijanju zakiseljavanja, eutrofikacije, i prizemnog ozona (MPMEP), Okvirna konvencija o promjeni klime, Kyoto protokol, Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš prekograničnih granica (ESPO). Potrebno je reći da je za provedbu navedenih konvencija i protokola nadležan MZOP-u, ali da sve provedbene mjere i obveze iz istih provodi zajedno s drugim sektorima, prije svega s Ministarstvom gospodarstva, Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva i drugim tijelima.

U okviru energetske strategije u poglavlju 4.2.5. navodi se »Analiza scenarija s gledišta utjecaja na okoliš» koja posebno uzima u obzir da pri strateškom planiranju s gledišta zaštite okoliša treba uzeti u obzir najznačajnije pitanje koje se odnosi na emisije onečišćujućih tvari u zrak. Mjere koje se navode, u okviru Strategije odnose se na niz različitih tehničkih mjera za smanjenje emisija te kvalitetu goriva, i drugih mjera zaštite. Uvažavanje potreba zaštite okoliša u okviru ove Strategije posebno se odnosi na poglavlje «6. Ciljevi i politika korištenja obnovljivih izvora energije».

■ Strategija poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske (NN 89/02).

Osnovni ciljevi ove Strategije, između ostalog, sadrže: »racionalno korištenje prirodnih resursa», razvoj održive odnosno ekološke poljoprivrede kojom će se smanjiti oštećenja okoliša za čiji razvoj postoje velike mogućnosti. Ovo područje uređeno je Zakonom o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (NN 12/01, 14/01) čija je provedba u nadležnost MŠP-e. U okviru posebnih ciljeva ove Strategije, posebno se ističe zaštita i očuvanje kulturnog nasljeđa, poticanje tradicionalnih aktivnosti i inovacija, održiva upotreba prirodnih resursa, očuvanje i zaštita prirode i okoliša.

■ Nacionalna šumarska politika i strategija (NN 120/03).

Strategija sadrži ciljeve gospodarenja šumskim ekološkim sustavima koji se temelje na zaštiti i očuvanju bioraznolikosti kao i održivom gospodarenju šumskim resursima. Također, uzima u obzir obveze koje proizlaze iz međunarodnih konvencija i protokola kojih je Republika Hrvatska stranka, ili ih je potpisala, a isti su iz područja zaštite okoliša te je na taj način potvrdila svoju predanost održivom gospodarenju svih šuma. Posebno poglavlje ove Strategije E. «Okoliš i

prostorno planiranje» sadrži strateške aktivnosti pojedinih resornih ministarstava Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, i drugih partnera u ostvarivanju zajedničke politike održivog gospodarenja šumama.

■ Državni plan za zaštitu voda (NN 8/99).

Plan sadrži mjere zaštite voda i mora od onečišćavanja s kopna i otoka među kojima su posebno važna ispitivanja kakvoće vode i njihova kategorizacija, potrebna istraživanja u tu svrhu i sve druge potrebne mjere za slučajeve izvanrednih i iznenadnih onečišćavanja voda.

U području upravljanja vodama dokument dugoročnog upravljanja vodama koji treba biti usklađen sa Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Strategijom prostornog uređenja biti će Vodnogospodarska osnova Hrvatske koja se planira donijeti krajem 2003. godine u okviru koje se trebaju integrirati politike više sektora.

U izradi je kao što je već spomenuto i Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske.

U Zakonu o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 182/99) sadržano je načelo cjelovitosti koje glasi: «Pri donošenju strategije, programa i planova intervencija i propisa o zaštiti okoliša te izdavanju dozvola, suglasnosti, odobrenja i provedbi financijske politike nadzora, kao i drugih mjera zaštite okoliša, neophodno je zajedničko djelovanje i suradnja tijela državne uprave i jedinica područne (regionalne) samouprave.»

Zakonom o zaštiti okoliša, također je, propisano: »U cilju postizanja koordiniranog i usuglašenog gospodarskog razvoja s potrebama zaštite okoliša, stručne i znanstvene osnove za uređenje pojedinih pitanja, Vlada osniva Savjet za zaštitu okoliša kojeg čine znanstveni, stručni, javni i drugi djelatnici Savjet daje mišljenja, prijedloge i ocjene o usklađenosti rješavanja pitanja zaštite okoliša i gospodarskog razvoja i o prijedlozima dokumenata koje donosi Vlada i Sabor.»

Pored navedenih integrirajućih mehanizama sadržanim u strateškim dokumentima za istaknuti je, da u postupku njihove izrade i donošenja, također osigurava međusektorski utjecaj. Svaki nacrt navedenih dokumenta, a također zakona i drugih propisa iz područja zaštite okoliša koji su u djelokrugu Ministarstva za zaštitu okoliša i prostornog uređenja, ili drugi propisi iz djelokruga drugih ministarstava i državnih tijela u kojima su sadržane odredbe koje se odnose na pojedina pitanja okoliša, odnosno koji sadrže ekološke norme, upućuju se na mišljenja: svim ministarstvima, državnim upravama, udruzi poslodavaca, Privrednoj komori Republike Hrvatske. Ministarstvo koje je nadležno za izradu pojedinog propisa, objedinjuje dobivena mišljenja i ugrađuje prijedloge koje prihvaća u tekst nacrta zakona, ili drugog propisa. Prije upućivanja prijedloga zakona Vladi Republike Hrvatske stručni nositelj izrade zakona obavezan je održati sastanak na kojem se moraju raspraviti dane primjedbe. Ministarstvo za zaštitu okoliša i prostornog uređenja sudjeluje zajedno s drugim ministarstvima na sjednicama koordinacijskih tijela Vlade Republike Hrvatske. Na njima se raspravljaju zakoni i svi drugi strateški dokumenti Republike Hrvatske u čije sektorske dokumente se unosi zaštita okoliša. Nakon što Vlada Republike Hrvatske uputi prijedlog zakona, ili dokumenta u postupak Hrvatskom saboru, Odbor za zaštitu okoliša i prostorno uređenje, Odbor za gospodarstvo, Odbor za zakonodavstvo, Odbor poljoprivredu i šumarstvo, razmatraju navedene prijedloge prije rasprave zakona na sjednici Sabora. Oni su dužni provesti raspravu i izjasniti se o svim elementima iz njihove nadležnosti.

Također, uz spomenute mehanizme kojima se osigurava načelo integracije zaštite okoliša u druge sektore, u Hrvatskoj se od kraja sedamdesetih godina prošlog stoljeća provodila procjena utjecaja na okoliš, u okviru prostornog planiranja. Od donošenja Zakona o zaštiti okoliša, procjena utjecaja na okoliš je samostalan postupak uređen Pravilnikom o procjeni utjecaja na okoliš (NN 59/00). Procjenom utjecaja na okoliš kako je određeno odredbom članka 25. Zakona o zaštiti okoliša « sagledava se mogući nepovoljni utjecaj namjeravanog zahvata na tlo, vodu, more, zrak, šume, klimu, zdravlje ljudi, biljni i životinjski svijet, krajobraz, prostorne i kulturne vrijednosti, njihove, međuodnose, uzimajući u obzir i druge planirane zahvate i mogući međuutjecaj s postojećim ili planiranim zahvatima na području na kojem se sagledava utjecaj zahvata». Sama provedba procjene utjecaja na okoliš traži sudjelovanje i podrazumijeva uključivanje ostalih sektora. To se, odnosi i na rad povjerenstva koje se imenuje za svaki pojedini zahvat u kojem su članovi povjerenstva pored ostalih «i predstavnici tijela državne uprave koji na osnovi posebnih zakona daju suglasnosti, uvjete i mišljenja u vezi sa zaštitom okoliša.» Sudjelovanje drugih sektorskih politika uključeno je, između ostaloga, i kroz institut javnog

uvida procjene utjecaja na okoliš. U tijeku je izrada novog Zakona o zaštiti okoliša u kojem se pored procjene utjecaja na okoliš, uređuje i strateška procjena utjecaja na okoliš što će također, uključivati sektorske politike u ovaj institut naročito u ranoj fazi planiranja. Svakako treba, spomenuti da sama izrada studije utjecaja na okoliš kao i izrada stručnih elaborata zaštite okoliša koji su podloga za izradu studija utjecaja na okoliš te izrada prostornih planova, također, zahtjeva sudjelovanje više sektora u njihovoj izradi, pri tome, uzimajući u obzir različite aspekte zaštite okoliša.

U postupku izdavanja lokacijske dozvole prema Zakonu o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00) za pojedine zahvate, ista sadržava mjere zaštite okoliša koje su sadržane u rješenju o provedenom postupku procjene utjecaj na okoliš. U postupku izdavanja građevne dozvole prema Zakonu o gradnji (NN 52/99, 75/99.117/01, 47/03), provjerava se usklađenost projektne dokumentacije s uvjetima zaštite okoliša, sukladno Zakonu o zaštiti okoliša. Također, tri od šest bitnih zahtjeva za građevinu prema Zakonu o gradnji, odnosi se na zaštitu okoliša: higijenu, zdravlje i zaštitu okoliša, zaštitu od buke, uštedu energije i toplinsku zaštitu.

Pregled navedenih sadržaja ukazuje da Hrvatska ima vrlo značajnu zastupljenost sektorskih politika unutar politike zaštite okoliša i da je provedba istih napredovala u odnosu na prethodna razdoblja.

12. Koje ste međunarodne sporazume o zaštiti okoliša potpisali/ratificirali?

MEĐUNARODNE KONVENCIJE – OKOLIŠ

OPĆE

- Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (NN – Međunarodni ugovori 1/6/96)
Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku 10. rujna 1997.
- Protokol o strateškoj procjeni okoliša

Republika Hrvatska potpisala je Protokol u Kijevu 2003.

- Konvencija o prekograničnim učincima industrijskih akcidenata (NN – Međunarodni ugovori 7/99)

Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku 19. travnja 2000.

- Konvencija o pristupu informacijama o sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Republika Hrvatska potpisala Konvenciju, Aarhus 1998.

- Protokol o registrima ispuštanja i prijenosa onečišćavanja uz Arhušku konvenciju

Republika Hrvatska potpisala je Protokol u Kijevu 2003.

ATMOSFERA

- Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime, (NN – Međunarodni ugovori 2/96)

Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku: 7. travnja 1996.

- Kyoto protokol uz Konvenciju UN-a o promjeni klime

Republika Hrvatska potpisala Protokol u ožujku 1999.

- Konvencija o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979.

Republika Hrvatska stranka je Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji (NN – Međunarodni ugovori 12/93), Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku: 8. listopada 1991.

- Protokol Konvencije o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. u svezi s dugoročnim financiranjem programa suradnje za praćenje i procjenu dalekosežnog prekograničnog prijenosa onečišćujućih tvari u zraku u Europi (EMEP)

Republika Hrvatska stranka je Protokola na temelju notifikacije o sukcesiji (NN – Međunarodni ugovori 12/93), Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 8. listopada 1991.

- Protokol Konvencije o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979., u svezi s daljnjim smanjenjem emisije sumpora, (NN – Međunarodni ugovori 17/98, 3/99)

Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 27.04.1999.

- Protokol o teškim metalima Konvencije o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979

Republika Hrvatska potpisala Protokol u Aarhus-u 1998.

- Protokol o postojećim organskim onečišćivačima Konvencije o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979.

Republika Hrvatska potpisala Protokol u Aarhus-u 1998.

- Protokol o suzbijanju zakiseljavanja, eutrofikacije i prizemnog ozona Konvencije o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979

Republika Hrvatska potpisala protokol: Goeteborg, 1999.

- Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača

Republika Hrvatska stranka je Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji, (NN – Međunarodni ugovori 12/93)

Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku: 8. listopada 1991.

- Montrealski protokol o tvarima koje oštećuju ozonski omotač, MONTREAL 1987

Republika Hrvatska stranka je Protokola na temelju notifikacije o sukcesiji, (NN – Međunarodni ugovori 12/93).

Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 8. listopada 1991.

- Dopuna Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač, LONDON 1990., (NN – Međunarodni ugovori 11/93)

Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 15. listopada 1993.

- Izmjena Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač, COPENHAGEN 1992., (NN – Međunarodni ugovori 1/8/96)

Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 11. veljače 1997.

- Izmjena Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač, MONTREAL 1997., (NN – Međunarodni ugovori 10/00)

Stupanje na snagu protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 7. prosinca 2000.

- Izmjena Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač, PEKING 1999., (NN – Međunarodni ugovori 12/01)

Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 25.

travnja 2002.

- Stockholmska Konvencija o postojećim organskim onečišćivačima, Stockholm 2001

Republika Hrvatska potpisala Konvenciju u Stockholmu 2001.

MORE

- Konvencija o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja, BARCELONA 1976.

Republika Hrvatska stranka je Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji, (NN – Međunarodni ugovori 12/93)

Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku 8. listopada 1991. godine

Izmjena konvencije: Barcelona 1995.

Novi naziv: Konvencija o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja (NN – Međunarodni ugovori br. 17/98)

Stupanje na snagu izmijenjene Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku je 24. prosinca 1998.

- Protokol o sprječavanju onečišćavanja Sredozemnog mora potapanjem otpadnih i drugih tvari s brodova i zrakoplova, 1976.

Republika Hrvatska stranka je Protokola na temelju notifikacije u sukcesiji (NN – Međunarodni ugovori 12/93)

Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 8. listopada 1991.

Izmjene Protokola, Barcelona, 1995.

Novi naziv: Protokol o sprječavanju onečišćenja Sredozemnog mora potapanjem otpadnih i drugih tvari s brodova i zrakoplova ili spaljivanjem na moru, (NN – Međunarodni ugovori br. 17/98)

Stupanje na snagu izmijenjenog Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 24. prosinca 1998.

- Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od kopnenih izvora onečišćenja 1980.

Republika Hrvatska stranka je Protokola na temelju notifikacije o sukcesiji (NN – Međunarodni ugovori 12/93)

Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 8. listopada 1991.

Izmjene Protokola: Sirakuza, 1996.

Novi Naziv: Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od kopnenih izvora onečišćenja i djelovanja

Republika Hrvatska potpisala je Protokol 1996.

- Protokol o posebno zaštićenim područjima u Sredozemlju, 1982.

Republika Hrvatska stranka je Protokola na temelju notifikacije o sukcesiji (NN – Međunarodni ugovori 12/93)

Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 8. listopada 1991.

Novi Protokol: Barcelona, 1995.

Dodaci: Monako, 1996.

Novi naziv: Protokol o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju, (NN – Međunarodni ugovori 11/01)

Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 27. siječnja 2001.

- Protokol o suradnji u borbi protiv onečišćenja Sredozemnog mora naftom i drugim štetnim tvarima u slučajevima opasnosti, 1976.
- Republika Hrvatska stranka je Protokola na temelju notifikacije o sukcesiji (NN – Međunarodni ugovori 12/93)
Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: 8. listopada 1991.
Novi Protokol: Malta, 2002.
Novi naziv: Protokol o suradnji na sprječavanju onečišćavanja s brodova, i u slučajevima opasnosti, u borbi protiv suzbijanja onečišćavanja Sredozemnog mora, Malta 2002., (NN – Međunarodni ugovori 12/03)
Stupanje na snagu Protokola u odnosu na Republiku Hrvatsku: Nije stupio na snagu.
- Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja uslijed istraživanja i iskorištavanja epikontinentskog pojasa, morskog dna i morskog podzemlja, Madrid 1994.

Republika Hrvatska potpisala je Protokol u Madridu 1994.

VODE

- Konvencija o zaštiti i uporabi prekograničnih vodotoka i međunarodnih jezera, (NN – Međunarodni ugovor 4/96).
Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku: 27. ožujka 1996.
- Konvencija o suradnji na zaštiti i održivoj uporabi rijeke Dunav, (NN – Međunarodni ugovori 2/96)
Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku: 05. veljače 1996.
- Europski ugovor o glavnim unutarnjim plovnim putevima od međunarodnog značaja, (NN – Međunarodni ugovori 16/98)
Stupanje na snagu Ugovora u odnosu na Republiku Hrvatsku: 11. prosinca 1998.
- Okvirni sporazum o slivu rijeke Save, (NN – Međunarodni ugovori 14/03)

TLO

- Konvencije Ujedinjenih Naroda o suzbijanju dezertifikacije u zemljama pogođenim jakim sušama i/ili dezertifikacijom, osobito u Africi –Konvencija o suzbijanju dezertifikacije, (NN – Međunarodni ugovori 11/00
Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku: 4. siječnja 2001.

OTPAD

- Konvencija o nadzoru prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovu odlaganju, (NN – Međunarodni ugovori 3/94)
Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku 9. svibnja 1994.

PRIRODA

- Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine
Republika Hrvatska stranka Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji, (NN – Međunarodni ugovori 12/93)
Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku: 8. listopada 1991.
- Konvencija o močvarama od međunarodne važnosti naročito kao staništa ptica močvarica
Republika Hrvatska stranka Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji, (NN – Međunarodni ugovori 12/93)
Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku: 8. listopada 1991.
- Konvencija ujedinjenih naroda o biološkoj raznolikosti, (NN – Međunarodni ugovori 1/6/96)
Stupanje na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku: 5. siječnja 1997.
- Protokol o biološkoj sigurnosti unutar Konvencije o biološkoj raznolikosti, (NN – Međunarodni ugovor: 7/02)
Protokol će stupiti na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 11. rujna 2003.
- Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje faune i flore, (NN – Međunarodni ugovori 12/99)
Konvencija stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 12. lipnja 2000.
- Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa, (NN – Međunarodni ugovori 6/00)
Konvencija stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku: 3. srpnja 2000.
- Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja, (NN – Međunarodni ugovori 6/00)
Konvencija stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 1. listopada 2000.
- Sporazum o zaštiti Afričko – euroazijskih migratornih ptica močvarica, (NN – Međunarodni ugovori 6/00)
Sporazum stupio na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku: 2000.
- Sporazum o zaštiti šišmiša u Europi, (NN – Međunarodni ugovori 6/00)
Stupio na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku: 7. rujna 2000.
- Sporazum o zaštiti kitova u Crnom moru, Sredozemnom moru i susjednom atlantskom području (ACCOBAMS), (NN – Međunarodni ugovori 6/00)
Stupio na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku: 2001.
- Konvencija o europskim krajobrazima, (NN – Međunarodni ugovori 12/02)
Konvencija stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku: travanj 2003.
- Sporazum o razumijevanju u vezi s mjerama zaštite tankokljunog pozviždača (*Numenius tenuirostris*)
Republika Hrvatska potpisala je Sporazum 1996.
- Sporazum o razumijevanju o zaštiti gospodarenja srednjoeuropskom populacijom velike droplje (*Otis Tarda*)
Republika Hrvatska potpisala je Sporazum 2002.

13. Je li vaša zemlja podnijela izvješće Odboru za održivi razvoj (Committee on Sustainable Development – CSD) o provedbi Agende 21?

U cilju priprema za Svjetski skup o održivom razvoju održanom u Johannesburgu u kolovozu 2002. godine, Hrvatska je UN Odboru za održivi razvoj podnijela izvješće o provedbi Agende 21. Izvješće se može naći na <http://www.un.org/esa/agenda21/natlinfo/wssd/croatia.pdf>

14. Molimo vas, opišite nastojanja na nacionalnoj razini na polju istraživanja i razvoja u području zaštite okoliša (primjerice, razina financiranja nacionalnih ustanova, itd.)

Dio znanstvenoistraživačkih projekata, ili dijelovi tih projekata, u potpori Ministarstva znanosti i tehnologije (MZT) pokrivaju i područje zaštite okoliša. Teško je točno odrediti koliki se broj, odnosno kolika cjelina od ukupnog projekta odnosi na dio zaštite i očuvanja okoliša. Procjene se kreću oko 10% od ukupnog broja ugovorenih projekata, što bi iznosilo oko 7.000.000,00 kuna godišnje. Sredstva i broj projekata za zaštitu okoliša teško je odrediti stoga što se projekti prijavljuju po područjima znanosti (prirodne, tehničke, biomedicinske, biotehničke, društvene i humanističke znanosti), a unutar toga po polju znanosti. Zaštita okoliša ne postoji kao polje unutar kojega bi se mogao prijaviti projekt, već je ona dio nekih postojećih polja (npr. biologija, kemija, agronomija, šumarstvo, urbanizam, arhitektura). Ugovorenih projekata od 1996. - 2000. godine za sva znanstvena područja bilo je 1250.

U potpori je i poseban projekt "Jadran". Dio projektnog zadatka odnosi se na monitoring Jadranskog mora i obalnog područja. Ovaj projekt realizira se u četiri institucije (fakulteti i znanstvenoistraživački instituti) sa sedam zasebnih odjela. Njegovo financiranje započelo je 1998. godine. Procjena je da se godišnji iznos koji se iz ovog projekta izdvajao za zaštitu i očuvanje okoliša kretao oko 5.000.000,00 kuna godišnje.

Znanstvenoistraživački projekti koji u sebi imaju komponentu koja se odnosi na zaštitu i očuvanje okoliša prioritetni su u odnosu na neka druga područja, ali samo ukoliko imaju i dobro ocijenjenu znanstvenu komponentu. Budući da se radi o Ministarstvu znanosti i tehnologije, financiraju se znanstvenoistraživački projekti.

Osim nacionalnih znanstvenoistraživačkih projekata MZT financira i međunarodne projekte iz zaštite okoliša. Treba izdvojiti krovni projekt EUROENVIRON u sklopu EU programa EUREKA za kojega je MZT u razdoblju 2001.- 2003. godine isplatilo 405.000 EUR.

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja (MZOPU) sudjeluje u znanstveno-istraživačkom projektu pod nazivom Projekt očuvanja krških ekoloških sustava (Karst Ecosystem Conservation-KEC). Radi se o programu očuvanja ekoloških sustava na kršu i u podzemlju, koji sadrži niz koordiniranih institucionalnih, stručnih i obrazovnih aktivnosti usmjerenih na izravne mjere očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti (npr. upravljanje zaštićenim dijelovima prirode) i održivo gospodarenje prirodnim dobrima (npr. šumom, poljoprivrednim zemljištem, vodama, mineralima), a u skladu s društvenim razvojem i potrebama stanovništva

Obuhvat projekta je krško područje Gorske Hrvatske. Globalni cilj projekta je zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti krških ekoloških sustava uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva i uz promicanje poduzetničke djelatnosti, na način kojim se unaprijeđuju upravni i stručni sustavi u skladu s društveno-gospodarskim ciljevima Republike Hrvatske.

Projekt koordinira MZOPU putem Uprave za zaštitu okoliša i Uprave za zaštitu prirode, u okviru kojih je osnovana nacionalna jedinica za provedbu projekta sa sjedištem u Zagrebu i lokalna jedinica za provedbu projekta u Gospiću. Projekt KEC financira Fond za globalni okoliš (GEF) putem Svjetske banke darovnicom u iznosu od 5,07 mil USD i Vlada Republike Hrvatske proračunskim sredstvima u protivrijednosti od 3,30 mil USD.

Projekt će trajati pet godina, a sredstva darovnice dostupna su do 31. prosinca 2007. godine. Više detalja na www.mzopu.hr, pod projekti.

MZOPU je od 1988. godine također uključen u program sanitarne kakvoće mora koji se provodi na cijelom jadranskom obalnom i otočnom prostoru Hrvatske i neposredno se financira pretežno iz proračuna 7 obalnih županija na temelju prihoda koncesijskih naknada, dijelom iz proračuna jedinica lokalne samouprave, kojima su plaže, sukladno odredbama Pomorskog zakonika (NN 17/94, 74/94 i 43/96) date na brigu i čuvanje, a dijelom iz proračuna turističkih tvrtki.

Posao uzorkovanja i utvrđivanja kakvoće mora obavljaju Zavodi za javno zdravstvo obalnih županija koji navedene podatke dostavljaju Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja. Ministarstvo koordinira prikupljanje podataka, obradu prikupljenih podataka te distribuira podatke domaćim i inozemnim institucijama i posredno sudjeluje u financiranju Programa sanitarne kakvoće mora uređujući web stranicu s navedenim podacima, tiskajući i objavljujući izvještaje, karte i brošure za stručnu i širu javnost.

MZOPU sudjeluje i u financiranju posebnih programa u svezi monitoringa mora (npr. Program uvođenja analiza eutrofikacije mora) koje provode znanstvene oceanografske institucije, dok njihove osnovne programe financira Ministarstvo znanosti i tehnologije.

Nadalje, MZOPU koordinira provođenje nekih međunarodnih ugovora i obveza u sklopu programa UNEP/MAP-a (izrada godišnjih izvješća monitoringa mora u sklopu MED POL programa praćenja onečišćenja u Sredozemlju i dr.) te ostalih inicijativa i programa u Sredozemlju.

Mehanizam financiranja istraživanja u šumarstvu opisan je u pitanju 10, a sredstva koriste znanstvene i znanstveno-istraživačke šumarske institucije za provedbu znanstveno-istraživačkih radova i programa u ovoj oblasti.

Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva sudjeluje u projektu "Ekološke infrastrukturne mjere u bazenu rijeke Drave" nominiranom je i prihvaćenom u okviru programa INTERREG III B CADSES. Osnovni cilj programa je razvoj novog metodološkog polazišta za implementaciju infrastrukture okoliša. Konkretno, kroz razvoj projekata provodi se zbrinjavanje otpada i pročišćavanja otpadnih voda, zaštita podzemnih i površinskih voda u slivu rijeke Drave kao granične rijeke između Republike Hrvatske i Mađarske.

Nastoje se ostvariti i sljedeći podciljevi: efikasno upravljanje okolišem povezivanjem lokalne i regionalne samouprave, implementacija novih tehnologija, primjena EU standarda okoliša te javnoprivatnog partnerstva (PPP).

Ukupna vrijednost projekta je 2,28 milijuna EUR. Od toga je 750.000,00 EUR iz fonda INTERREG III B, 760.000,00 EUR sredstva su Republike Austrije, 24.000,00 EUR Republike Mađarske, a 750.000,00 EUR sredstva su iz državnog proračuna Republike Hrvatske.

Od ukupnog udjela hrvatske participacije, 450.000,00 EUR je u radu i sredstvima, a 300.000,00 EUR u direktnom financiranju. Projekt je u fazi realizacije, osobito izrada dokumenata i studije izvodljivosti za zajedničko odlagalište otpada na području sjeverozapadne Hrvatske.

U cilju istraživanja i razvoja upravljanja vodama, kao važnog čimbenika vodnog ekosustava osiguravaju se sredstva u Hrvatskim vodama temeljem članka 3. točke 4. Zakona o financiranju vodnog gospodarstva (NN 107/95, NN 19/96 i NN 88/98), za pripremu planova za zaštitu voda i organiziranje njihova provođenja, praćenje i utvrđivanje kakvoće voda i poduzimanje mjera za njihovu zaštitu, građenje vodnih građevina za zaštitu voda. Sredstva ostvarena za navedene namjene iznosila su iskazana u kunama $\times 10^6$

1998	1999	2000	2001	2002
189,90	201,00	168,10	183,80	194,30

Državna uprava za vode i Hrvatske vode provele su niz samostalnih projekata u svezi upravljanja vodama, osobito usmjerenih na ekološku komponentu voda te za potrebe izrade vodnogospodarske osnove Hrvatske.

15. Detaljno navedite sve inicijative ili programe regionalne suradnje na polju zaštite okoliša u kojima sudjeluje Hrvatska.

Republika Hrvatska aktivno sudjeluje u provedbi nekoliko regionalnih inicijativa i programa vezanih na zaštitu okoliša. Posebno je potrebno istaknuti program II Radnog stola Pakta o Stabilnosti pod nazivom REReP (Regional Environmental Reconstruction Programme). REReP je program posebno dizajniran da kroz suradnju država regije Jugoistočne Europe pruža pomoć u procesu prilagođavanja zahtjevima EU, a u svezi procesa Stabilizacije i pridruživanja (SAP). Program se odvija putem provedbe konkretnih projekata koje predlažu države regije u suradnji s Regionalnim centrom zaštite okoliša (REC) za srednju i istočnu Europu. Za svaki od projekata traži se donator. Najznačajniji donator programa REReP je Europska komisija, a u financiranju projekata sudjeluju i samostalno države članice (Nizozemska, Savezna republika Njemačka, Italija...) te države nečlanice (Norveška, SAD, Japan...). Republika Hrvatska aktivno sudjeluje u provedbi glavnine projekata, a u nekima je i nositelj aktivnosti (projekt Jačanja informacijskog sustava zaštite okoliša, provedbe Arhuške konvencije, Jačanja kapaciteta za procjenu utjecaja na okoliš...). U okviru REReP programa je i projekt osnivanja Fonda zaštite okoliša koji se provodi na bilateralnoj osnovi sa zemljom donorom Saveznom Republikom Njemačkom, kao i Sveobuhvatni plan upravljanja okolišem obalnog područja Jadrana (Adriatic Sea Environmental Master Plan – modul Hrvatska), za koji je zaključen sporazum između RH i UNESCO.

Ostali regionalni projekti su iz područja usklađivanja zakonodavstva s zakonodavstvom EU, suradnje financijskih stručnjaka zaštite okoliša, procjene utjecaja na okoliš, suradnje inspekcija zaštite okoliša (BERCEN – Balkan Environmental Regulatory Compliance and Enforcement Network), razvoja investicijskih projekata u području zaštite okoliša... Većina od petnaestak projekata su u završnoj fazi provedbe ili su već završili. Trenutno se pripremaju novi prijedlozi projekata u suradnji s REC-om koji će biti predstavljeni do kraja ove godine. Nakon toga će uslijediti pregovori s potencijalnim donatorima. Nadzor nad provedbom programa REReP provodi Task Force koji je sastavljen od predstavnika država Jugoistočne Europe i donatora REReP-a. Task force-om supredsjedaju predstavnik Europske komisije (kao najveći donator) i predstavnik države Jugoistočne Europe. Supredsjedatelj iz Jugoistočne Europe mijenja se svake godine, a trenutno je supredsjedatelj predstavnik Republike Hrvatske.

U okviru regionalnog programa CARDS 2002 MZOPU sudjeluje u regionalnom projektu pod nazivom Jačanje sposobnosti u zemljama Balkana (Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, Savezna Republika Jugoslavija, Bivša jugoslovenska republika Makedonija) za izvješćivanje o okolišu i razvijanju mreže EIONET (Strengthening capacities in Balkan countries (Albania, Bosnia-Herzegovina, Croatia, Federal Republic of Yugoslavia, FYR of Macedonia) in Environmental Reporting and developing EIONET network)

Vrijednost projekta je 2 milijuna €. Cilj projekta je jačanje suradnje Europske agencije za okoliš (European Environment Agency) s pet navedenih zemalja te na taj način doprinjeti njihovoj što uspješnijoj integraciji u program rada EEA i pripremama za buduće članstvo u istoj.

Republika Hrvatska je od 1993. godine članica Mediteranskog akcijskog plana Programa za okoliš Ujedinjenih naroda (UNEP/MAP) iako je sudjelovala u radu ove institucije od njenog osnivanja 1975. godine. Konvencija o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja tzv. Barcelonska konvencija i prateći protokoli zakonski su okvir za provođenje Mediteranskog akcijskog plana.

Aktivnosti MAP-a provode se preko Koordinacijske jedinice iz Atene koja koordinira radom šest regionalnih akcijskih centara (Centar za regionalne aktivnosti Programa prioriternih aktivnosti - PAP/RAC; Regionalni centar za posebno zaštićena područja - SPA/RAC; Regionalni centar za žurne intervencije u Sredozemlju - REMPEC; Regionalni akcijskog centra "Blue Plan" - BP/RAC Regionalni akcijski centar za "čistu proizvodnju"- CP/RAC i Regionalni akcijski centar za daljinsko praćenje u okolišu - ERS/RAC) i dva programa (Program praćenja onečišćenja u Sredozemlju-MED POL i Program 100 povijesnih gradova). Kao savjetodavno tijelo MAP-a, 1995. godine ustrojena je Mediteranska Komisija za održivi razvoj - MCSD. Republika Hrvatska kao punopravna ugovorna članica Barcelonske konvencije i odgovorajućih protokola sudjeluju u aktivnostima MAP-s aktivno surađujući s navedenim regionalnim akcijskim centrima te sudjelujući u radu navedenih programa.

Hrvatska kao jedna od 15 članica Programa tehničke pomoći za okoliš u Sredozemlju, METAP (Mediterranean Environmental Technical Assistance Programme), sudjeluje u njegovim aktivnostima prve faze Programa koja je započela 1990. godine. U sklopu METAP-a značajna suradnja ostvaruje se s METAP donorima: Svjetskom bankom - WB, Europskom investicijskom bankom - EIB, Europskom komisijom- EC, Programom za razvoj Ujedinjenih naroda - UNDP te Švicarskom i Finskom.

Uz korištenje sredstava tih institucija izrađene su brojne studije i programi namijenjeni zaštiti i upravljanju osjetljivim i ugroženim područjima u Republici Hrvatskoj, kao što su: Plan gospodarenja okolišem Cresko-Lošinjskog otočja, Sustav gospodarenja otpadom u Kvarnerskom i Istarskom području, Predinvesticijska studija za upravljanje krutim i tekućim otpadom na području Nacionalnog parka Krka i cijelog slivnog područja rijeke Krke.

U tijeku je četvrta faza METAP-a u sklopu koje Republika Hrvatska sudjeluje na radionicama koje se organiziraju na teme: institucionalno jačanje sustava procjene utjecaja na okoliš te integralno upravljanje obalnim područjima.

Mješovita hrvatsko-talijansko-slovenska komisija za zaštitu voda Jadranskog mora i obalnih područja osnovana je na temelju Sporazuma o zaštiti Jadranskog mora i obalnih područja sklopljenog 1974. godine kojeg je Republika Hrvatska 1993. godine prihvatila sukcesijom međunarodnih ugovora te imenovala svoje članove. Predsjednik hrvatskog dijela Komisije je predstavnik Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, dok su članovi iz Ministarstva financija, Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva pomorstva, prometa i veza, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, Ministarstva znanosti i tehnologije, Ministarstva turizma i Državne uprave za vode. U radu Mješovite Komisije sudjeluju i stručnjaci čiji je rad vezan uz problematiku zaštite Jadranskog mora.

Republika Hrvatska punopravna je članica Radne zajednice podunavskih regija od 1991. godine i od tada aktivno sudjeluje u radu svih njezinih radnih tijela – od Konferencije šefova vlada i Radne skupine visokih dužnosnika, do stručnih radnih skupina u okviru 5 radnih područja (krugova). Pored ostalog, 2000. godine Republika Hrvatska uspješno je predsjedala Radnom zajednicom.

Aktivnosti Radnog područja "Prostorno uređenje i zaštita okoliša" Radne zajednice podunavskih regija u Republici Hrvatskoj koordinira Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja. Nacionalni predstavnici uspješno surađuju u realizaciji svih stručnih aktivnosti, programa i projekata u okviru 4 stručne radne skupine ovog Radnog područja, osobito u radnim skupinama "Prostorno planiranje" i "Zaštita tla", a krajem 2002. godine Republici Hrvatskoj povjereno i predsjedanje novoosnovanom Radnom skupinom "Zaštita prirode".

Inicijative i programi na području regionalne suradnje odnose se na provedbu navedenih međunarodnih ugovora iz područja voda navedenih u točki 12. ovog poglavlja a to su osobito:

- Provedba Konvencije o zaštiti rijeke Dunava i s tim u vezi Regionalnog dunavskog projekta kojeg je pokrenuo ICPDR, a financira ga UNDP/GEF. Projekt je podržala Vlada Republike Hrvatske i osigurala dodatna sredstva za njegovu provedbu u Hrvatskoj.

- U okviru Nacionalnog komiteta za Međunarodni hidrološki programa i Operativni hidrološki programa pri UNESCO-u provodi se IHP-UNESCO program u okviru kojeg je Republika Hrvatska predložila projekt «Bilanca voda Jadranskog mora».
- U okviru Stalne komisije Hrvatsko-bavarske u okviru suradnje s vodoprivredom Slobodne Države Bavarske održavaju se vodnogospodarski simpoziji iz područja važni za unapređenje vodnog gospodarstva u Republici Hrvatskoj i regiji.
- Na osnovi «Memorandum of Understanding on co-operation in the field of Integrated Water Management and related issues in the field of Environmental Protection» potpisanog sa Kraljevinom Nizozemskom pokrenuti su neki projekti iz područja vodnog gospodarstva interesantni za Republiku Hrvatsku i Mađarsku.
- Putem Pakta o stabilnosti vodno gospodarstvo pokrenulo je nekoliko projekata važnih za integralno upravljanje vodama, osobito na rijeci Savi i Neretvi. Pakt o stabilnosti pokrenuo je inicijativu na potpisivanju Okvirnog sporazuma o slivu rijeke Save, kojeg trenutno koordinira u pripremi za njegovu primjenu SECI. Podršku provedbi ugovora daju i druge međunarodne institucije, kao što su: REC, IAE (Vlada Kraljevine Nizozemske) US-Government, OSCE i druge, ocjenjujući Okvirni sporazum izuzetno važnim za stabilizacijske procese u regiji i brži razvoj vodnog gospodarstva u skladu s vodnom politikom EU.
- DABLAS-inicijativa odnosi se na aktivnosti EU uspostavljene na području sliva Dunava i Crnog mora. Sadašnja osnovna aktivnost usmjerena je na programe smanjenja nutrijenata na tom području kroz definiranje prioriternih projekata za izgradnju uređaja za pročišćavanje sustava javne odvodnje u kojoj je sudjelovala i Republika Hrvatska sa svojim prijedlozima prioriternih projekata.
- Suradnjom sa Japanskom agencijom za međunarodnu suradnju (JICA), ostvaren je projekt «Studija o smanjenju onečišćenja u slivu rijeke Save u Republici Hrvatskoj». Iskazan je interesa za proširenje projekta i na cijelu regiju, ali do realizacije nije došlo. JICA je iskazala interes za pomoć u primjeni Okvirnog sporazuma o rijeci Savi.

MZOPU i Državna uprava za vode sudjeluju i u Jadransko-jonskoj inicijativi, odnosno Okruglom stolu o zaštiti okoliša i održivom razvoju. MZOPU je predsjedao ovim Okruglim stolom u prvoj polovini 2001. godine. U okviru Okruglog stola uspostavljene su tri radne skupine.

1. Program monitoringa i istraživanja jadranskog i jonskog mora (Programme on Monitoring and Research of Adriatic and Ionian Sea)
Unutar ovog programa radi se na daljnjoj nadgradnji postojećih regionalnih i sub-regionalnih inicijativa, kao što je npr. Adricosm (Adriatic sea integrated coastal areas and river basin management system) u koji je, s hrvatske strane, uključen Oceanografski institut Rudjer Bošković iz Rovinja. Adricosm projekt, nastavno na Johannesburg summit o održivom razvoju iz rujna 2002. godine, službeno je, kao rezultat suradnje talijanskog Ministarstva zaštite okoliša i MZOPU, usvojen od strane UN Komisije za održivi razvoj kao tkz. Partnership II initiative. Adricosm financijski podupire talijansko Ministarstvo zaštite okoliša, a uključuje znanstvene institucije iz Italije, Francuske, Slovenije i Republike Hrvatske. Projekt je započet u listopadu 2001. godine, a njegovo se dovršenje očekuje do listopada 2004. godine.
2. Sub-regionalni plan intervencija u slučaju iznenadnog onečišćenja mora (Sub regional Contingency Plan in Case of Accidental Marine Pollution)
U listopadu 2002. godine pokrenut je projekt izrade subregionalnog plana intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora za Jadransko more čija je izrada inicirana u okviru mješovite hrvatsko-talijansko-slovenske komisije za zaštitu voda Jadranskog mora i obalnih područja. Cilj projekta je, u okviru Protokola o suradnji u sprječavanju onečišćavanja s brodova i, u slučajevima opasnosti, suzbijanje onečišćavanja Sredozemnog mora

(NN MU 12/03) te uspostava mehanizama za žurnu i učinkovitu suradnju prilikom intervencija u slučaju iznenadnog onečišćenja Jadranskog mora. Troškove realizacije ovog projekta snosi REMPEC (Regional Marine Pollution Emergency Response Centre for the Mediterranean Sea). Zavšetak projekta predviđen je u lipnju 2004. godine.

3. Plan upravljanja vodama na slivnom području Jadrana (River Basin Management Plan for the Adriatic) Radna grupa o izradi Plana upravljanja vodama na Jadranu raspravljala je o mogućnosti izrade Plana za isto. U tom smislu dogovoreno je da nadležna tijela svih jadransko-jonskih zemalja dalje surađuju u elaboraciji i implementaciji integralnog upravljanja vodama na zajednički postavljenim kriterijima, a vodeći računa o ciljevima Okvirne direktive o vodama Europske komisije. Radi provedbe ovog dogovora u daljnjem radu oslanjat će se na već postojeće aktivnosti na Jadranu (ADRICOSM – projekt, rad PAP/RAC-a, odnosno Barcelonske konvencije). Tri su glavna elementa Plana: definiranje granica slivnog područja, izrada liste «vrućih točaka» i realizacija više pilot projekata koji imaju za cilj prezentaciju funkcioniranja Plana u praksi.

II. SEKTORSKE POLITIKE

Pitanja o svakom sektoru trebala bi pomoći u ocjeni sadašnjeg stanja i trendova. Koristan bi bio i svaki dodatni podatak, primjerice o dosadašnjim postignućima i glavnim problemima koje valja riješiti. Trebalo bi prikazati indikatore o aspektima -troškova i koristi o ulaganjima u različita područja() i to prema dostupnosti i prikladnosti (procjeni).

A. Horizontalno zakonodavstvo

1. Postoje li mjere kojima se predviđa javni pristup podacima o okolišu? Kakve su odredbe u pogledu pristupa sudovima i upravnim tužbama kad je riječ o udrugama i pojedincima?

Više zakona Republike Hrvatske sadrže odredbe o obvezi davanja informacija iz djelokruga pojedinih državnih upravnih tijela.

Zakon o sustavu državne uprave (NN 75/93, 48/99, 15/00 i 59/01) u poglavlju VI. Odnosi tijela državne uprave i građana, Članku 82., stavak 3. propisuje da su «Tijela državne uprave dužna upoznati javnost o obavljanju poslova iz svojega djelokruga i izvještavati je o svom radu putem sredstava javnog priopćavanja ili na drugi prikladan način.»

Nadalje, stavak 4. istoga članka propisuje: «Davanje određenih izvješća može se uskratiti samo ako bi iznošenje podataka predstavljalo povredu dužnosti čuvanja službene tajne, ili ako bi to bilo u suprotnosti s drugim zakonom zaštićenim interesima građana i pravnih osoba.».

Zakon o javnom informiranju (NN 22/92) i Zakon o javnom priopćavanju (NN 83/96) sadrže odredbe koje predviđaju da informacije u posjedu zakonodavnih izvršnih i pravosudnih tijela, pravnih osoba koje imaju javne ovlasti te tijela jedinica lokalne samouprave trebaju biti dostupne novinarima sukladno propisima o radu tih tijela. Navedeni se zakoni isključivo odnose na novinare i druge profesionalce iz te struke te se ne može reći da nevladine udruge ili građani od njih mogu imati posebne izravne koristi.

Između ostalog, osnovni ciljevi zaštite okoliša (Članak 3. Zakona o zaštiti okoliša, NN 82/94 i 128/99) postižu se sljedećim mjerama: "obavješćavanjem javnosti o stanju okoliša i njenim sudjelovanjem u zaštiti okoliša, povezivanjem sustava i institucija zaštite okoliša Republike Hrvatske s međunarodnim institucijama, donošenjem pravnih propisa o zaštiti okoliša, razvijanjem svijesti o potrebi zaštite okoliša u odgojnom i obrazovnom procesu i promicanjem zaštite

okoliša, poticanjem korištenja obnovljivih prirodnih izvora i energije, poticanjem upotrebe proizvoda i korištenja proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš, ...»

Članak 49. Zakona, «Javnost podataka o okolišu», propisuje kako slijedi:

1. Tijela državne uprave i tijela jedinica lokalne samouprave i uprave, pravne osobe koje imaju javna ovlaštenja, pravne osobe koje obavljaju poslove u vezi sa zaštitom okoliša i pravne osobe koje svojom djelatnošću onečišćavaju okoliš, a raspolažu podacima o stanju okoliša, utjecaju predviđenih i ostvarenih zahvata na okoliš, mjerama zaštite okoliša i drugim podacima važnim za zaštitu okoliša, dužni su osigurati javnost tih podataka osim kada je posebnim zakonom propisano čuvanje državne, vojne službene ili poslovne tajne.
2. Svi subjekti navedeni u stavku 1. ovoga članka, dužni su odmah obavijestiti javnost o prekoračenjima propisanih razina onečišćavanja okoliša, a periodično obavještavati javnost o onečišćavanju okoliša.
3. Pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost kojom onečišćavaju okoliš dužne su voditi očevidnik o podacima važnim za zaštitu okoliša i dostavljati ga u propisanom roku tijelima nadležnim za vođenje očevidnika i katastra onečišćavanja okoliša iz članka 40. stavka 1. i 2. ovoga Zakona.
4. Subjekti iz stavka 1. ovoga članka dužni su obavještivati javnost i dati podatke kojima raspolažu zainteresiranim institucijama, organizacijama i pojedincima u roku mjesec dana od primitka zahtjeva.
5. Kada se radi o izvanrednim slučajevima osobite ugroženosti okoliša, subjekti iz stavka 1. ovoga članka dužni su putem sredstava javnog priopćavanja čim prije obavijestiti javnost.
6. Za davanje podataka o stanju okoliša može se posebnim propisom, kojeg donosi ravnatelj, utvrditi cijena radi naplate davanja pojedinih podataka u vezi s materijalnim troškovima davaoca podataka.

Citirani članak 49. Zakona predstavlja ključnu odredbu glede pristupa informacijama o okolišu u hrvatskom pravnom sustavu. Tom odredbom koja utvrđuje obvezu obavještavanja javnosti o okolišu, obvezu odgovora na zahtjev za informacijom o okolišu i obvezu obavještavanja javnosti u izvanrednim slučajevima osobite ugroženosti okoliša osigurana je javnost podataka o okolišu.

Učinkovitost zaštite okoliša (Članak 6. Zakona o zaštiti okoliša) osiguravaju Hrvatski sabor, Vlada Republike Hrvatske i tijela jedinica lokalne samouprave donošenjem strategije zaštite okoliša, programa zaštite okoliša i drugih dokumenata zaštite okoliša (prostorni planovi i drugo). Jedinica lokalne samouprave mora osigurati uvjete za vođenje katastra onečišćavanja okoliša, očevidnika o stanju okoliša i o mjerama zaštite okoliša te način obavješćivanja javnosti.

Istim Člankom 6. Zakona o zaštiti okoliša propisano je da ostvarivanju i provođenju učinkovite zaštite okoliša pridonose građani, kao pojedinci ili organizirani radi zaštite okoliša u društvu te strukovne i druge nevladine organizacije.

Instrument informiranja javnosti o postupanju s otpadom je i obveza pravne ili fizičke osobe na temelju Članaka 18. i 32. Zakona o otpadu (NN 34/95) da vodi očevidnik s podacima o otpadu i to: o vrsti, količini, mjestu nastanka, načinu i mjestu skladištenja, obrađivanja i odlaganja. Podaci, ovisno o vrsti otpada dostavljaju se tromjesečno nadležnom županijskom uredu, odnosno gradskom ili općinskom tijelu. Podaci o postupanju s otpadom unose se u katastar emisija u okoliš. Također je i obveza proizvođača otpada mjesečno prijavljivanje podataka burzi otpada pri Hrvatskoj gospodarskoj komorici količinama i vrstama otpada. (Članak 40.), koja je o tome dva puta godišnje dužna izvijestiti Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša Hrvatskog sabora (Članak 41.).

Proizvođači ambalažnog otpada dužni su organizirati odvojeno skupljanje i obrađivanje ambalažnog otpada i o načinu skupljanja, odnosno obrađivanja i obavijestiti javnost i potrošače u sredstvima javnog priopćavanja na temelju Članka 13. Pravilnika o postupanju s ambalažnim otpadom (NN 53/96). Isto tako, prije stavljanja u promet proizvoda, sirovina i njihove ambalaže proizvođači su dužni upozoriti na onečišćenje što ga njegovi proizvodi, sirovina ili ambalaža mogu prouzročiti okolišu i o postupanju s ambalažom nakon uporabe. Regulirano je označivanje ambalaže ovisno o vrsti

materijala i postupanju s ambalažom nakon uporabe. Oznake moraju biti vidljive i kada ambalaža postane otpad, što osigurava informiranje javnosti, a time i obvezuju sakupljače ambalažnog otpada da ih primjenjuju. Građanima je na taj način omogućeno da budu upoznati s mogućim onečišćenjima okoliša u vezi s otpadom.

Sve je češća pojava da pravne osobe koje se bave zbrinjavanjem otpada na popularan način putem medija informiraju javnost, kako postupiti s ambalažnim otpadom.

Pravilnik o uvjetima za postupanje s otpadom (NN 123/97) propisuje vođenje dnevnika odlagališta otpada u koji se upisuju svi podaci važni za rad odlagališta, a sastavni dio je i dokumentacija o zaprimljenom otpadu i pregled poduzetih mjera po nalogu inspektora zaštite okoliša, što zainteresiranoj javnosti omogućuje uvid u podatke.

Zakonom o zaštiti okoliša (Članak 42.) propisano je donošenje planova intervencija za slučaj ekološke nesreće ili izvanrednoga događaja, osobite ugroženosti okoliša, opasnosti života i zdravlja ljudi. Na temelju toga članka donesen je Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj (NN 8/97), kojim je propisano informiranje javnosti iz stožera operativnih centara o nastalom iznenadnom onečišćenju, o potrebnim upozorenjima, o zabrani plovidbe u zoni gdje je došlo do onečišćenja.

Uredba o ustroju i djelovanju sustava motrenja i obavješćivanja u Republici Hrvatskoj (NN 11/93) uređuje sustav posebno osmišljenih tijela koja, između ostalog, obavješćuju i uzbujuju građane u slučaju ekoloških opasnosti.

Ovom Uredbom predviđena je opsežna mreža tijela na lokalnoj i državnoj razini zaduženih za motrenje, obavješćivanje i uzbujuvanje u slučajevima elementarnih nepogoda i sličnih nesreća ili opasnosti te ratnih djelovanja, gdje su uključene i ekološke nesreće i incidenti.

Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost (NN 107/03) također, u glavi VII., Članak 29., Javnost rada fonda, propisuje da je rad Fonda javan. Nadalje je propisano da Fond pravodobno i istinito izvješćuje javnost o obavljanju poslova svoje djelatnosti za koju je osnovan na način propisan statutom Fonda te je Fond dužan javnosti i sredstvima javnog priopćavanja i na njihov zahtjev davati informacije o obavljanju poslova svoje djelatnosti te omogućiti uvid u zahtijevanu dokumentaciju.

Uredba o osnivanju agencije za zaštitu okoliša (NN 75/03) u Članku 4. kao jednu od djelatnosti Agencije navodi i «izvješćivanje o okolišu», a isto tako Agencija «osigurava dostavljanje i pristup informacijama o okolišu koristeći moderne tehnologije i komunikacijske standarde u skladu s europskim zahtjevima i osigurava pristup informacijama o okolišu Republike Hrvatske, te dopušta njihovu uporabu i razmjenu.». Navedena Uredba propisuje da je rad Agencije javan.

Domaće zakonodavstvo, uključujući i ono iz područja zaštite prirode i okoliša, redovito se objavljuje u Narodnim novinama, službenom glasilu Republike Hrvatske. Međunarodni se sporazumi, isto tako, objavljuju u posebnom izdanju Narodnih novina pod nazivom "Međunarodni ugovori". Međunarodni sporazumi obično se objavljuju na hrvatskom jeziku, osim u slučajevima kada je izvor na stranom jeziku (najčešće engleskom) pa se isti objavljuje uz hrvatski prijevod. Na taj je način osiguran pristup javnosti zakonodavstvu.

Postojeća zakonska regulativa ne obvezuje objavljivanje propisa i informacija o prirodi i okolišu putem elektroničkih medija, no moguće je putem interneta bez naknade pristupiti izdanjima Narodnih novina.

Što se tiče lokalnih propisa, odluka i drugih akata koji se donose na razini županija, općina i gradova, oni se redovito objavljuju u Službenim novinama pojedinih županija, ali uglavnom nisu dostupni u elektroničkom obliku.

Pristup zakonodavstvu općenito je u skladu s Konvencijom o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Arhuškom konvencijom).

Izmjenama Zakona o okolišu čiji Nacrt Prijedloga je trenutno u izradi, uključuje odredbe o informiranju javnosti o okolišu potpuno u skladu s odredbama Arhuške konvencije

Isto tako, Nacrt Prijedloga Zakona o zaštiti prirode, koji je već u saborskoj proceduri i čije donošenje se očekuje najkasnije na jesen 2003. godine, sadrži odredbe o informiranju javnosti u skladu s Arhuškom konvencijom i s Protokolom o biološkoj sigurnosti (Cartagena protokol) uz Konvenciju o biološkoj raznolikosti.

Nadalje, i Konačni nacrt prijedloga izmijenjenog Zakona o prostornom uređenju trenutno je u saborskoj proceduri te je izmjenama ovoga Zakona, Člankom 2. predviđen «slobodan pristup podacima i dokumentima značajnim za prostornog uređenje i praćenje stanja u prostoru». Isto tako, Člankom 16. toga prijedloga propisana je javnost dokumentacije prostora, a subjekti koji vode dokumentaciju dužni su osigurati svim korisnicima prostora slobodan pristup i uvid u dokumentaciju prostora te mogućnost prijepisa, fotokopiranja i presnimavanja u digitalnom obliku na trošak korisnika, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Građani, kao pojedinci ili organizirani radi zaštite okoliša u društva, udruge ili druge nevladine organizacije pridonose ostvarivanju ciljeva zaštite i provođenja učinkovite zaštite okoliša.

Načelo vladavine prava usko je vezano uz načelo očuvanja prirode i okoliša te svaka pravna i fizička osoba ima pravo predložiti pokretanje postupka za ocjene suglasnosti zakona iz područja zaštite okoliša s Ustavom te ocjenu suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom. Također svaka fizička i pravna osoba može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da je odlukom sudbene, upravne vlasti ili drugih tijela povrijeđeno njezino ustavno pravo na zdrav život i zdrav okoliš.

Temelj uređenja zaštite okoliša i građanskopravne odgovornosti za onečišćavanje i oštećenje okoliša u hrvatskom je pravnom poretku okoliša članak 69 Ustava kojim se jamči pravo građana na zdrav okoliš.

Kada prijeti šteta za okoliš, svatko pa i onaj koji tko nije izravno ugrožen, može zahtijevati poduzimanje odgovarajućih mjera kojima se sprječava nastanak štete na okolišu, odnosno uklanjanje izvora opasnosti podizanjem ekološke tužbe, sukladno odredbi članka 156 Zakona o obveznim odnosima (NN 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99). S obzirom na široku aktivnu legitimaciju, ekološka tužba ima značenje tzv. narodne, popularne tužbe (*actio popularis*). Prema odredbama Zakona o zaštiti okoliša za nastalu štetu u okolišu odgovara se po načelu objektivne odgovornosti.

Pravno sredstvo za zaštitu od imisija, a time i za stvarnopravnu zaštitu okoliša je negatorna tužba (*actio negatoria*) prema odredbama Zakona o vlasništvu (NN 91/96, 73/00 i 114/01). U skladu s odredbama Ovršnog zakona (NN 57/96, 29/99 i 42/00) tužitelj može da bi spriječio nasilje ili nastanak nenadoknadive štete koja prijeti od imisija zahtijevati da sud odredi privremenu mjeru.

Kaznenim zakonodavstvom uz primjenu propisa iz područja zaštite okoliša ostvaruje se cjelovit konceptualni pristup okolišu, smanjivanje rizika za život i zdravlje ljudi, očuvanje biljnog i životinjskog svijeta odnosno očuvanje prirodnih zajednica i ekološke stabilnosti.

Kaznena djela protiv okoliša opisana su u glavi XIX Kaznenog zakona Republike Hrvatske. Temeljno kazneno djelo je onečišćenje okoliša (članak 250.). Posebna kaznena djela jesu: ugrožavanje okoliša bukom (članak 251.), ugrožavanje okoliša otpadom (članak 252), ugrožavanje okoliša napravama (članak 254.), unošenje radioaktivnog ili drugog opasnog otpada u Republiku Hrvatsku (članak 253.), prenošenje zaraznih bolesti životinja i bilja (članak 255.), proizvodnja štetnih sredstava za liječenje životinja (članak 256.), nesavjesno pružanje veterinarske pomoći (članak 257.), mučenje životinja (članak 260.), protuzakoniti lov (članak 258.), protuzakoniti ribolov (članak 259.), pustošenje šuma (članak 261.), teška kaznena djela protiv okoliša (članak 262.) i protupravna eksploatacija rudnog blaga (članak 261.a).

Na donošenje odluke tijela državne vlasti i jedinica lokalne samouprave pri odlučivanju o zahvatu u okoliš, davanja suglasnosti za obavljanje poslova zaštite okoliša, o zahtjevima za dostavu informacija o okolišu te postupanju inspekcije

zaštite okoliša primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku (NN 53/91) i Zakon o upravnim sporovima (NN 53/91, 9/92 i 77/92) ako posebnim zakonom nije drukčije određeno (načelo supsidijarnosti).

Sukladno zakonu o upravnom postupku na prvostupanjsko rješenja stranke imaju pravo žalbe, odnosno tužbe pri Upravnom sudu Republike Hrvatske. Prema stajalištu Upravnog suda Republike Hrvatske pravo tužbe u postupcima procjene utjecaja na okoliš ima i zainteresirana javnost s područja utjecaja zahvata, odnosno udruge koje se bave zaštitom okoliša te grupe osoba koje mogu biti nosioci prava i obveza o kojima se rješava u upravnom postupku iz područja zaštite okoliša.

Zakonom o sudskim pristojbama (NN 26/03, pročišćeni tekst) u postupku pred sudovima od plaćanja pristojbi oslobođeni su tužitelji u sporovima o naknadi štete zbog onečišćenja okoliša.

Prema Zakonu o upravnim pristojbama (NN 8/96) pristojbe se ne plaćaju na spise i radnje u vezi s zaštitom prirode.

U Republici Hrvatskoj prema Ustavu i zakonu svatko ima pravo podnijeti pritužbu pučkom pravobranitelju na povredu prava koje uređuje korpus zakona iz područja zaštite okoliša.

Zakon o vodama (NN 107795) u glavi 10. (članci 113.-118. propisuje obvezu vođenja vodne dokumentacije u području upravljanja vodama. Vodna dokumentaciju čine: vodna knjiga, vodni katastri (katastar voda, vodnog dobra i vodnih građevina, katastar korištenja voda i katastar zaštite voda) i očevidnik koncesija na vodama i vodnom dobru. U skladu s člankom 117. Zakona o vodama Vodna dokumentacija vodi se i koristi prema načelu javnosti. Svatko ima pravo zatražiti i dobiti podatke iz vodne dokumentacije uz odgovarajuću naknadu troškova za izvode iz te dokumentacije. iznimno od navedenog može se ograničiti uvid i korištenje određenih podataka iz vodne dokumentacije posebnim podzakonskim aktom kojeg donosi ravnatelj Državne uprave za vode i kojim se bliže propisuje sadržaj, oblik i način vođenja vodne dokumentacije, iznos i naplata troškova za izvode i korištenje određenih podataka iz vodne dokumentacije.

2. Postoje li standardizirani sustavi/metode prikupljanja, prijenosa podataka i izvještavanja o podacima vezanima uz okoliš?

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (DZS) obavlja stručne poslove koji se odnose na pripremu i provedbu statističkih istraživanja u Republici Hrvatskoj. Zavod prikuplja, obrađuje, analizira i objavljuje statističke podatke te primjenom nacionalnih i međunarodnih standarda i metodologija nastoji osigurati njihovu usporedivost s podacima drugih zemalja.

Zavod djeluje na osnovi Zakona o službenoj statistici (NN 103/03.), a svoja redovita statistička istraživanja provodi na temelju Programa statističkih istraživanja Republike Hrvatske za 2003. godine (NN 105/03.) u koji su uključena i druga ministarstva i institucije koji zajedno sa Zavodom čine sustav službene statistike.

Programom statističkih istraživanja određuje se naziv, periodičnost, sadržaj, obuhvat, metoda provođenja, teritorijalno obilježje, rokovi te usklađenost pojedinih statističkih istraživanja s nacionalnim i međunarodnim standardima.

Državni zavod za statistiku provodi 23 statistička istraživanja iz područja okoliša u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša i prostornog uređenja, Ministarstvom unutarnjih poslova i Državnim hidrometeorološkim zavodom.

Provođenje svakog statističkog istraživanja temeljeno je na propisanoj metodologiji. Metoda provođenja prikupljanja podataka je izvještajna metoda. Obrasci se dostavljaju poslovnim subjektima odabranim iz adresara načinjenog prema djelatnostima iz Registra poslovnih subjekata Državnog zavoda za statistiku. Nakon dostave podataka od izvještajnih jedinica (prema rokovima iz Programa) pristupa se kontroli i obradi podataka. Dobiveni rezultati publiciraju se na više načina: u obliku kratkih i brzih informacija Priopćenjima, najopsežnijoj publikaciji DZS Statističkom ljetopisu Republike Hrvatske, u publikaciji džepnog formata Statističke informacije i u obliku publikacije Statistička izvješća (kojim se publiciraju detaljni podaci iz raznih područja statističkih istraživanja, a svako sadrži cjelovit pregled jednog statističkog

istraživanja ili više njih, npr. Statistička izvješća br. 1165 Indikatori pritiska na okoliš, DZS, Zagreb, 2002. godine) ili se objavljuju na web – stranici DZS.

Državna uprava za vode i Hrvatske vode zajednički su pokrenule projekt Informacijskog sustava voda (ISV) koji će definirati standarde za prikupljanje, obradu i izvješćivanje o podacima o vodama kao temelj za osiguravanje javnog pristupa informacijama o upravljanju vodama.

Projekt razvoja Informacijskog sustava voda temeljan je na važećim strategijama, zakonima i propisima RH, a pokrenut je 2001. god. kao rezultat primjene Zaključka Vlade Republike Hrvatske o razvijanju e-Government-a u Republici Hrvatskoj i prema planu projekta treba biti završen do 2007. god.

Vlada Republike Hrvatske je projekt ISV prihvatila kao dio budućeg e-Government-a.

U ciljevima projekta te u očekivanim rezultatima posebno se naglašava zadatak ISV da sustavno i pravovremeno prikuplja, obrađuje, razmjenjuje te omogućuje dostupnost podataka i informacije interno - unutar Državne uprave za vode i Hrvatskih voda, te eksterno - tijelima državne uprave, međunarodnim institucijama te svim zainteresiranima, a posebno javnosti.

Standardizacija i monitoring kao važan dio projekta «Informacijski sustav voda» prihvaćen je za financiranje u sklopu programa CARDS 2002. Jedan od ciljeva projekta CARDS 2002 Informacijski sustav voda – standardizacija i monitoring je definiranje standarda za procedure, protokole i informacijsku infrastrukturu u skladu s standardima EU te drugim međunarodnim standardima. Također se u ciljevima projekta navodi potreba za povećanjem znanja o potrebama i zahtjevima za izvješćivanjima EU, ostalih institucija i javnosti, o vodnom sektoru.

U Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uredima državne uprave u županijama i gradskim uredima gradova većih od 40 000 stanovnika, temeljem Zakona o zaštiti okoliša (NN 82/94), Pravilnika o katastru emisija u okoliš (NN 36/96), Zakona o otpadu (NN 34/95) i Pravilnika o vrstama otpada (NN 27/96) prikupljaju se

- opći podaci o onečišćivačima i tehnološkim jedinicama
- podaci o onečišćenju zraka
- podaci o potrošnji, korištenju i onečišćenju voda
- podaci o proizvodnji, sakupljanju i obradi opasnog i neopasnog otpada te podaci o sakupljanju i obradi komunalnog otpada

na gradskoj, županijskoj i nacionalnoj razini, za pojedinačne izvore te kolektivni podaci o onečišćenju zraka i voda za gradove veće od 40000 stanovnika.

Metode i standardi prikupljanja definirani su Pravilnikom o katastru emisija u okoliš.

U tijeku je izrada projekta LIFE00/TCY/CRO/00086 "Nadogradnja nacionalnog sustava za praćenje emisije i ubrzanje njegove provedbe" za područje zraka, kojim će se postojeća metodologija i standardi prikupljanja, prijenosa i objave podataka i informacija uskladiti sa standardima EU i drugim međunarodnim standardima.

Temeljem Zakona o otpadu (NN 34/95), Zakona o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93), Pravilnika o vrstama otpada (NN 27/96), Pravilnika o uvjetima za postupanje s otpadom (NN 123/97) i Uredbe o uvjetima za postupanje s opasnim otpadom (NN 32/98), Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja vodi evidenciju protoka opasnog otpada na teritoriju Republike Hrvatske, kao bazu podataka Pratećih listova za opasni otpad u "papirnatom obliku".

Temeljem Zakona o otpadu (NN 34/95) i Pravilnika o vrstama otpada (NN 27/96), Pravilnika o uvjetima za postupanje s otpadom (NN 123/97) i Pravilnika o postupanju s ambalažnim otpadom (NN. 53/96), Uredi državne uprave u

županijama vode evidenciju protoka neopasnog otpada na teritoriju Republike Hrvatske, kao bazu podataka Pratećih listova za neopasni otpad u "papirnatom obliku".

Temeljem Baselske konvencije, Zakona o otpadu (NN 34/95) i Pravilnika o vrstama otpada (NN 27/96) Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja vodi evidenciju izvoza opasnog otpada kao bazu dokumenata o prometu opasnog otpada u "papirnatom obliku".

U 2002. godini Vlada Republike Hrvatske osnovala je Agenciju za zaštitu okoliša (NN 75/02) Agencija obavlja poslove koji obuhvaćaju prikupljanje i objedinjavanje podataka o okolišu, obrade tih podataka i izrade izvješća, praćenja stanja okoliša, vođenje baze podataka o okolišu. Agencija za zaštitu okoliša za sada broji 5 uposlenika, a planirano je 17.

3. Kakve su odredbe o sudjelovanju javnosti u zakonodavnom postupku i postupku odlučivanja u svezi s okolišem?

U cilju osiguravanja sudjelovanja javnosti u pitanjima zaštite okoliša Člankom 48. Zakona o zaštiti okoliša regulirano je «da država osigurava sudjelovanje i solidarnost pri rješavanju međudržavnih pitanja u zaštiti okoliša na temelju međunarodnih ugovora (sporazuma) i međunarodnom razmjenom informacija te obavješćivanjem drugih država o opasnostima po okoliš ili ekološkim nesrećama». Istim člankom, stavak 2., propisano je da «Jedinica lokalne samouprave i uprave osigurava sudjelovanje pri rješavanju regionalnih i lokalnih pitanja zaštite okoliša».

U Republici Hrvatskoj Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš (NN 34/97, 59/00) najznačajniji je propis koji se odnosi na sudjelovanje javnosti u odlučivanju o određenim djelatnostima. Temelj ovoga Pravilnika jest obveza izrade studije o utjecaju na okoliš za određene zahvate u prostoru navedene u Popisu zahvata koji je sastavni dio Pravilnika.

Propisi o procjeni utjecaja na okoliš sadrže dobro razrađene odredbe o sudjelovanju javnosti kao sastavnom dijelu postupka procjene utjecaja na okoliš (Poglavlje V. Pravilnika pod nazivom "Sudjelovanje javnosti").

Sukladno Članku 19. studija se stavlja na javni uvid koji traje najmanje 14, a najviše 21 dan. Javni uvid mora započeti najkasnije 15 dana nakon što je tijelo koje koordinira javni uvid zaprimilo odluku Komisije o stavljanju na javni uvid i dokumentaciju potrebnu za provedbu javnog uvida. Dokumentacija potrebna za provedbu javnog uvida je cjelokupna dokumentacija studije i dovoljan broj sažetaka studije koji su razumljivi široj javnosti.

Obavijest o javnom uvidu objavljuje se u javnom tisku i službenom glasniku jedinice lokalne samouprave na području na kojem se provodi javni uvid, a može se objaviti i u drugim sredstvima javnoga priopćavanja prije početka javnog uvida.

Javnost može davati pisane i usmene primjedbe, prijedloge i mišljenja, a Članak 23. Pravilnika obvezuje Komisiju na davanje odgovora i obrazloženja na neprihvaćena mišljenja, prijedloge i primjedbe s javnog uvida.

Komisija donosi zaključak najkasnije 30 dana od dana primitka dokumentacije s javnoga uvida, s tim da se zaključak donosi najkasnije 6 mjeseci od prve sjednice Komisije. Zaključku se prilažu odgovori i obrazloženja Komisije na neprihvaćena mišljenja, prijedloge i primjedbe s javnog uvida. Sjednice Komisije koja ocjenjuje prihvatljivost zahvata su javne.

Konačnu odluku, odnosno rješenje kojim se odobrava ili uskraćuje namjeravani zahvat donosi Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja u roku od 8 dana od dana primitka zaključka i cjelokupne dokumentacije. Kako se radi o upravnom aktu, shodno se primjenjuju odredbe Zakona o općem upravnom postupku (NN 53/91). Navedenim postupkom javnost se upoznaje s postupkom sudjelovanja u donošenju odluka o okolišu, ima slobodan pristup i saznanje kako ih primijeniti.

U pogledu prakse, dio Pravilnika koji se odnosi na sudjelovanje javnosti uglavnom se provodi, ali problem predstavlja činjenica da nevladine udruge i pojedinci - građani (osim onih na čiji bi privatni interes zahvat mogao utjecati) prilično rijetko koriste ovu mogućnost.

Kada se radi o sudjelovanju javnosti u svezi s planovima, programima i politikama koje se odnose na okoliš, Zakonom o zaštiti okoliša (NN 82/94, 128/99) propisano je sudjelovanje javnosti u izradi/donošenju sljedećih dokumenta u svezi s planovima, programima i politikama koje se odnose na okoliš:

- Strategija zaštite okoliša (Članak 18.) - Strategija zaštite okoliša dugoročni je dokument koji predlaže Vlada Republike Hrvatske, a donosi Hrvatski sabor. Tako mogućnosti sudjelovanja javnosti kod donošenja Strategije treba tražiti u okviru redovite saborske procedure.
- Programi zaštite okoliša (Članci 19.-21.), također dugoročni dokumenti, pripremaju se na dvije razine (županijska razina, razina gradova i općina).

U ovom slučaju mogućnosti sudjelovanja javnosti ovisit će o redovitoj proceduri donošenja akata iz nadležnosti županija, općina i gradova. Predmetna procedura utvrđena je poslovnica jedinic lokalne samouprave i ponešto se razlikuje od slučaja do slučaja. Treba istaći da statuti županija, općina i gradova sadrže odredbe koje omogućuju sudjelovanje javnosti gdje god to priroda određene aktivnosti predstavničkog tijela dozvoljava.

Prostorni planovi - područje prostornog planiranja, glede sudjelovanja javnosti, u Republici Hrvatskoj uređeno je dobro razrađenim zakonskim i podzakonskim (Uredba o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova (NN 101/98)) aktima te postoji duga i bogata tradicija njihove primjene.

Zakonom o prostornom uređenju (NN 30/94) propisani su postupci sudjelovanja javnosti u donošenju prostornih planova županije, Grada Zagreba, općina koji, kao dokumenti prostornog uređenja sadrže mjere zaštite svih dijelova okoliša. Člankom 33. Zakona o zaštiti okoliša propisano je da Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja daje suglasnost u vezi s mjerama zaštite okoliša prije donošenja tih dokumenata. Na taj način zainteresirana javnost je rano tijekom postupka njihova donošenja obaviještena o planiranom postupku i omogućeno je njezino sudjelovanje. Tako je omogućeno sudjelovanje javnosti u zaštiti, uređenju, unapređenju zaštićenih dijelova prirode koji se uređuju prostornim planovima posebnih obilježja. U statutu jedinice lokalne samouprave određen je postupak sudjelovanja javnosti kako neposredno tako i putem predstavničkih tijela, odnosno predstavnika.

Praksa, kao i u slučaju javnog uvida u studije o procjeni utjecaja na okoliš, ukazuje na nedostatak interesa javnosti za sudjelovanjem.

Konačni Nacrt Prijedloga izmijenjenog Zakona o prostornom uređenju, trenutno u saborskoj proceduri, Člankom 2. isto tako predviđa «sudjelovanje javnosti u izradi i donošenju dokumenata prostornog uređenja».

Kada se radi o sudjelovanju javnosti kod pripreme i donošenja provedbenih propisa i općenito važećih pravnih akta, različite postupovne norme važe za državna tijela i za lokalnu vlast:

a) Sudjelovanje javnosti kod pripreme i donošenja provedbenih propisa i općenito važećih pravnih akata na državnoj razini:

Ustav Republike Hrvatske ne sadrži izričite odredbe o pravu javnosti na sudjelovanje. Međutim, Članak 46. Ustava kaže da "Svaki građanin ima pravo slati predstavke i pritužbe, davati prijedloge državnim i drugim javnim tijelima i dobiti na njih odgovor".

Sukladno Članku 42. stavak 6. Poslovnika Hrvatskog sabora "U radnom tijelu raspravlja se o predstavkama i prijedlozima koje građani podnose Saboru. Ako je predstavka ili prijedlog građana za donošenje zakona ili drugih akata upućena Saboru, predsjednik Sabora će je proslijediti predsjedniku matičnog radnog tijela, koje je dužno najkasnije u

roku od tri mjeseca izvijestiti podnositelja predstavke ili prijedloga o ishodu predstavke, odnosno prijedloga.” Iako Poslovnikom nije predviđeno izravno pravo na sudjelovanje, javnosti je zajamčeno pravo da bude obaviještena o rezultatu predstavke odnosno prijedloga.

Poslovnik Hrvatskog sabora Člankom 129., stavak 1., također predviđa ograničenu mogućnost posrednog sudjelovanja javnosti putem subjekata ovlaštenih na predlaganje zakona: “Pravo predlagati zakone ima svaki zastupnik, klubovi zastupnika i radna tijela Sabora te Vlada». Nadalje, u Članku 130. stoji da “Predlagatelji zakona mogu se, prilikom ukazivanja na potrebu donošenja određenog zakona, pozivati i na predstavke ili prijedloge koje, u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, imaju pravo podnositi građani, a u svom sadržaju ukazuju na potrebu donošenja ili izmjene pojedinog zakona.”

Saborski odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, parlamentarno je tijelo u čiju nadležnost spadaju i pitanja okoliša. Građani (pojedinci) i nevladine udruge ovlašteni su na sudjelovanje u radu Odbora. U većini slučajeva iz prakse, predstavnici zaštitarskih udruga sudjeluju na radnim sjednicama Odbora i to u ranoj fazi postupka izrade i donošenja propisa, kao što je primjerice izrada nacrtu nekoga propisa. Tako dobiveni prijedlozi i preporuke uzimaju se u obzir te ih članovi Odbora zastupaju kao vlastite tijekom završnih faza donošenja propisa. Potrebno je spomenuti da pojedinci i udruge nemaju pravo glasa niti veta. Gore opisani način sudjelovanja prilično je čest u praksi.

Javnost rada Hrvatskog sabora osigurana je na temelju Poglavlja «XIV. Javnost rada», Članaka 250.-259., Poslovnika Hrvatskog sabora.

b) Sudjelovanje javnosti kod pripreme i donošenja provedbenih propisa i općenito važećih pravnih akata na lokalnoj razini:

Dostupnost prijedloga ili radnih inačica pojedinih propisa (akata), uz uvjet da je javni uvid ili rasprava propisana zakonskim ili podzakonskim aktima osigurana je, jer su prijedlozi/nacrti akata redovito i pravodobno dostupni. Također postoji veoma dobra mogućnost upućivanja primjedaba i komentara to jest mogućnost sudjelovanja putem javnog uvida i javne rasprave. Odgovarajući rokovi redovito su utvrđeni u slučajevima gdje je obveza održavanja javnog uvida propisana kao dio postupka donošenja akata.

Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99) navodi, u poglavlju II. Osnovna načela zaštite okoliša, i načelo javnosti i sudjelovanja kojim je stipulirano da građani imaju pravo na pravodobno obavješćivanje o onečišćavanju okoliša, o poduzetim mjerama i s tim u vezi na slobodan pristup podacima o stanju okoliša. Pri institucionalnom rješavanju pitanja zaštite okoliša tijela državne uprave i tijela jedinice lokalne samouprave i jedinice lokalne uprave i samouprave osigurat će sudjelovanje zainteresiranih strana.

Zakon o zaštiti okoliša također propisuje da su tijela državne uprave i tijela jedinice lokalne samouprave i jedinice lokalne uprave i samouprave, pravne osobe koje imaju javna ovlaštenja, pravne osobe koje obavljaju poslove u vezi sa zaštitom okoliša i pravne osobe koje svojom djelatnošću onečišćavaju okoliš, a raspolažu podacima o stanju okoliša, utjecaju predviđenih i ostvarenih zahvata na okoliš, mjerama zaštite okoliša i drugim podacima važnim za zaštitu okoliša, dužni osigurati javnost tih podataka. Svi navedeni subjekti dužni su odmah obavijestiti javnost o prekoračenjima propisanih razina onečišćavanja okoliša, a periodično obavještavati javnost o onečišćavanju okoliša.

Pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost kojom onečišćavaju okoliš dužne su voditi očevidnik o podacima važnim za zaštitu okoliša i dostavljati ga u propisanom roku tijelima nadležnima za vođenje očevidnika i katastra onečišćavanja okoliša. Ranije spomenuti subjekti dužni su obavještavati javnost i dati podatke kojima raspolažu zainteresiranim institucijama, organizacijama i pojedincima u roku od mjesec dana od primitka zahtjeva.

Procjena utjecaja na okoliš stipulirana je Zakonom o zaštiti okoliša. Čelnik tijela državne uprave nadležnog za zaštitu okoliša donosi pravilnik kojim određuje zahvate za koje je obvezna procjena utjecaja na okoliš te, između ostalog, i način obavješćivanja javnosti i određivanje roka i načina sudjelovanja javnosti u odlučivanju u postupku procjene utjecaja na okoliš.

Pravilnikom o procjeni utjecaja na okoliš (NN 59/01) detaljno je regulirano sudjelovanje javnosti. Prema Pravilniku komisija za ocjenu utjecaja zahvata na okoliš donosi odluku o stavljanju studije o utjecaju na okoliš na javni uvid koji traje najmanje 14, a najviše 21 dan. Javni uvid mora započeti najkasnije 15 dana nakon što je tijelo koje koordinira javni uvid zaprimilo odluku komisije o provođenju javnog uvida i dokumentaciju potrebnu za provedbu javnog uvida.

Obavijest o javnom uvidu objavljuje se obvezno u dnevnom tisku i/ili drugim sredstvima javnog priopćavanja i to najmanje 8 dana prije početka javnog uvida. Nakon javnog uvida i javne rasprave te provedenog vrednovanja prihvatljivosti zahvata komisija donosi zaključak kojim se predlaže odobrenje ili uskrata za namjeravani zahvat.

Kod izrade dokumenata prostornog uređenja također je potrebno provesti javnu raspravu u skladu s Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova (NN 101/98).

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja propise u postupku donošenja objavljuje na svojim web stranicama na adresi www.mzopu.hr, pri čemu javnost može iznositi svoje primjedbe na tekst propisa prije njegovog usvajanja u Hrvatskom saboru.

Zakonom o javnom priopćavanju (NN69 /03) propisana je obveza tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti i pravnih osoba koje imaju javne ovlasti te tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave da informacije koje posjeduju, učine dostupnima novinarima pod jednakim uvjetima u skladu s propisima o radu tih tijela.

Ovlaštena osoba u tijelu državne vlasti dužna je u primjerenom roku novinarima dati informacije iz djelokruga tog tijela.

U slučaju da ovlaštena osoba u tijelu državne vlasti odbije dati informaciju, mora pisano ili usmeno obrazložiti razloge odbijanja. U tom slučaju novinar ima pravo podnijeti žalbu tijelu određenom posebnim zakonom.

4. Je li Hrvatska ratificirala Aarhušku konvenciju o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti i pristupu sudu u pitanjima koja se tiču zaštite okoliša?

Republika Hrvatska još nije ratificirala Arhušku konvenciju. U okviru predratifikacijskog postupka Hrvatska od listopada 2001. godine provodi projekt «Pomoć Hrvatskoj u provedbi Arhuške konvencije», kojega financira Danska agencija za zaštitu okoliša. To je dio REReP projekta 2.2. «Pomoć pri implementaciji Arhuške konvencije u srednjoj i istočnoj Europi» («Support Developing Implementation Strategy for the Aarhus Convention in SEE»), kojega Danska i Hrvatska provode bilateralno. Projekt treba završiti u rujnu 2003. godine zajedničkom radionicom Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja i Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave. Tema radionice je treći stup Arhuške konvencije: pristup pravosuđu. Nadalje provedbom projekta utvrđeno je da ne postoje bitne zakonske, financijske ili administrativne prepreke za provedbu prvog i drugog stupa Arhuške konvencije u Hrvatskoj. Pristup pravosuđu je područje konvencije koje nije analizirano u dovoljnoj mjeri te se posao na tome dijelu konvencije treba intenzivirati.

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, u pripremama za ratifikaciju Arhuške konvencije, provelo je zakonske i druge analize u vezi stupa 1 konvencije – pristup informacijama i stupa 2 – sudjelovanje javnosti. U skladu s provedenom analizom predložene su i izmjene Zakona o zaštiti okoliša, koji je u izradi. Nastavno na napravljane analize planira se projekt u programskoj godini CARDS 2003: «Promicanje pristupa informacijama i javnog sudjelovanja u pitanjima zaštite okoliša u skladu s Arhuškom konvencijom»

5. Je li vaša zemlja ratificirala Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš u prekograničnom kontekstu (Espoo Konvencija)? Postoje li mjere na nacionalnoj razini kojima se predviđa procjena utjecaja određenih projekata na okoliš? U kojoj fazi projekta treba obaviti tu procjenu? Koliko često se događa da projekti budu odbijeni ili izmijenjeni kao posljedica tih procjena?

Republika Hrvatska donijela je 25. travnja 1996. godine Odluku o proglašenju Zakona o potvrđivanju konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (Espoo konvencija). Do danas je postupak prema Espoo konvenciji

proveden s Republikom Slovenijom za dva zahvata (Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda u Rogaškoj Slatini u Sloveniji i Kamenolom Plovanija u Republici Hrvatskoj), a jedan postupak je u tijeku (Nasip za obranu od poplava Držbinec-Svibovec u Republici Hrvatskoj). S Republikom Italijom postupak je proveden za jedan zahvat (Plinsko polje Ivana A u hrvatskom dijelu Jadrana), a za jedan zahvat (plinsko polje Katarina i Marica u hrvatskom dijelu Jadrana) postupak je u tijeku. S Republikom Mađarskom u tijeku je postupak za Hidroelektranu Novo Virje u Republici Hrvatskoj.

Prvi pravni instrument za provedbu postupka Procjene utjecaja na okoliš uspostavljen je 1980. godine Zakonom o prostornom planiranju i prostornom uređenju. Pod zakonskim aktom t.j. Pravilnikom o izradi studije o utjecaju na okoliš postupak procjene utjecaja na okoliš detaljnije je reguliran 1984.godine.

Danas se postupak procjene utjecaja na okoliš pojedinog zahvata (projekta) na okoliš provodi kao upravni postupak temeljem Zakona o zaštiti okoliša (NN 94/82 i NN 128/99) i Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš donesenog 2000.godine. Postupak je obvezatno provesti za zahvate koji su podijeljeni u sljedeće skupine:

- Prometne građevine
- Energetske građevine
- Vodne građevine
- Proizvodne građevine
- Građevine za postupanje s otpadom
- Sportske građevine
- Građevne cjeline
- Eksploatacija mineralnih sirovina i
- Građevine na zaštićenom području.

Osim zahvata Propisanih Pravilnikom obveza provođenja postupka Procjene utjecaja na okoliš može se utvrditi i prostornim planom županija, odnosno Grada Zagreba.

Postupak je obvezatno provesti u ranoj fazi planiranja t.j. prije izdavanja lokacijske dozvole ili drugog odobrenja za koje izdavanje lokacijske dozvole nije obvezatno.

Postupkom se ocjenjuje prihvatljivost zahvata za okoliš i utvrđuju mjere zaštite okoliša te program praćenja stanja okoliša prije izvođenja zahvata (nulto stanje), tijekom izvođenja i tijekom korištenja zahvata. Utvrđuju se i mjere za sprečavanje akcidenata odnosno ublažavanje posljedica akcidenata.

Prema Pravilniku svaka Studija o utjecaju na okoliš koja, kao stručna podloga za provođenje postupka Procjene utjecaja na okoliš, treba obraditi i moguće varijante (alternative) zahvata. Tijekom ocjene Studije održava se javni uvid i javna rasprava. Komisija koja ocjenjuje Studiju razmatra komentare javnosti i donosi zaključak kojim se opredjeljuje za s motrišta zaštite okoliša optimalnu varijantu. U slučaju da Studija nije zadovoljavajuće obradila ključna pitanja zaštite okoliša ili ako Komisija ocjeni da predloženi zahvat nije prihvatljiv za okoliš, Komisija donosi zaključak kojim se zahvat odbacuje. Takovu odluku komisija donosi u približno 10% slučajeva. Godišnje se na državnoj i županijskoj razini provede ukupno oko 150 postupaka.

Procjena utjecaja na okoliš planova, programa i strategija drugih sektora (prostornog uređenja, prometa, poljodjelstva, turizma ...) i utvrđivanje mjera zaštite okoliša danas se provodi na način da tijelo državne uprave nadležno za pitanja okoliša bez odgovarajućeg postupka daje mišljenje o predloženom dokumentu prije predviđenog postupka njegovog usvajanja.

Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti okoliša (koje su upravo u tijeku) regulira se i postupak procjene utjecaja na okoliš planova i programa (strateška procjena okoliša). Protokol o strateškoj procjeni okoliša Espoo konvencije, Republika Hrvatska je potpisala na Petoj ministarskoj konferenciji o okolišu održanoj u Kijevu u svibnju 2003. godine. Navedenim izmjenama i dopunama ugrađuju se u potpunosti u Postupak procjene utjecaja na okoliš i odredbe članka 6. i 7. Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhuška konvencija).

6. Kakve su odredbe koje se odnose na promjenu klime i druga globalna pitanja vezana za okoliš?

Republika Hrvatska postala je stranka Okvirne konvencije UN o promjeni klime (UNFCCC) 1996. godine, temeljem odluke Hrvatskog sabora o ratifikaciji (NN- Međunarodni ugovori 2/1996). Istom odlukom Republika Hrvatska je u skladu s točkom 22. Konvencije, kao zemlja koja prolazi proces prelaska na tržišno gospodarstvo, preuzela opseg svoje odgovornosti u okviru Priloga I. Konvencije. Time se Republika Hrvatska, između ostalog, obvezala zadržati svoje emisije stakleničkih plinova na razini iz 1990. godine.

Republika Hrvatska potpisala je Kyoto protokol 1999. godine prema kojem, kada on stupi na snagu i kada bude ratificiran od strane Hrvatskog sabora, proizlazi obveza smanjenja emisije stakleničkih plinova za 5%, u razdoblju od 2008. do 2012. godine, u odnosu na referentnu godinu.

U veljači 2002. godine Republika Hrvatska dostavila je Sekretarijatu UNFCCC svoje Prvo nacionalno izvješće o promjeni klime. Međunarodna komisija za pregled izvješća ustvrdila je da Republika Hrvatska ispunjava temeljnu obvezu UNFCCC, s obzirom da su njene emisije ispod razina onih iz 1990. godine.

Emisija stakleničkih plinova u 1990. godini iznosi manje od 0,2% emisije zemalja Priloga I., a emisija 6.55 MteqCO₂ po stanovniku gotovo je najmanja među tim državama. Razlog tome je znatan udio korištenja obnovljivih izvora energije. 40-60 % energije ostvaruje se iz hidroelektrana, oko 5% ukupnih energetske potrebe pokriva se energetskim korištenjem biomase, 15% električne energije proizvodi se u kogeneracijama, 15-20% potreba za električnom energijom namiruje se iz nuklearne elektrane Krško (Slovenija), dok je ugljen zastupljen sa samo 2%.

Posebnost Republike Hrvatske leži i u činjenici da je do 1991. godine, 22% potreba za električnom energijom namirivala iz energetske izvora u drugim republikama bivše Jugoslavije, temeljem specifičnih ugovora o ulaganju i isporuci električne energije te zakupom snaga u termoelektranama, obzirom da u to vrijeme nije bilo administrativnih granica te da se radilo o jedinstvenom energetskom tržištu. Emisija CO₂ iz ovih elektrana, iznosila je 4,3 MteqCO₂/god. Gubitak električne energije iz spomenutih izvora Republika Hrvatska nadoknađuje uvozom.

Smanjenje emisije za 5% u razdoblju 2008.-2012. godine u odnosu na referentnu godinu utvrđenih Kyoto protokolom je, obzirom na malu polaznu emisiju, za Republiku Hrvatsku teško ostvariv zadatak.

Nužnost budućeg gospodarskog razvoja i stabilnog rasta razlog su zahtjeva Republike Hrvatske za povećanjem visine emisije za baznu godinu, pozivajući se na članak 4. 6. UNFCCC Konvencije koji nudi određenu fleksibilnost za zemlje u tranziciji u ispunjenju njihovih obveza, uključujući pitanje odabira referentne godine za emisije stakleničkih plinova.

Republika Hrvatska je u Marakechu 2001. godine na Konferenciji stranaka UNFCCC (COP7) podnijela zahtjev za uvažavanje specifičnosti u određivanju temeljne godine za Konvenciju i Kyoto protokol. Nastavak pregovora odvijao se i tijekom 2002. godine na COP8 te će se nastaviti u prosincu 2003. godine na COP9 u Italiji, kada se očekuje donošenje konačne odluke vezano za visinu emisije stakleničkih plinova referentne godine za Hrvatsku. Druga točka o kojoj se pregovara je prijedlog Republike Hrvatske za određivanje limita upijanja CO₂ zbog gospodarenja šumama za Kyoto protokol.

Razrješenje navedenih otvorenih uvjeta nužno je za izradu plana aktivnosti za provedbu konkretnih projekata vezano za provedbu obveza iz Kyoto protokola, što do sada nije bilo moguće obzirom da za Republiku Hrvatsku nije određena emisija bazne godine te s tim u vezi dodijeljena količina i redukcijske obveze.

Za Prvo nacionalno izvješće o promjeni klime, proračun emisije po standardnoj metodologiji IPCC-a izrađen je za razdoblje od 1990. do 1995. godine te iznosi kako slijedi:

	1990.	1991.	1992.	1993.	1994.	1995.
EMISIJE	Gg	Gg	Gg	Gg	Gg	Gg
Ugljikov dioksid (CO ₂)	23305	16812	15764	16399	15674	16251
CH ₄ kao eq-CO ₂	3815	3611	3419	3291	3099	3104
N ₂ O kao eq-CO ₂	3886	3842	3898	3093	3089	2896
HFC, PFC i SF ₆ kao eq-CO ₂	939	648	0	0	0	8
Ukupno	31944	24915	23082	22783	21862	22259
PONORI						
Ugljikov dioksid (CO ₂)	-6505	-6505	-6505	-6505	-6505	-6505
NETO EMISIJA	25439	18410	16576	16278	15357	15754

U razdoblju između 1990. i 1995. godine iznos emisije je pao za oko 45%, a najdrastičnije smanjenje se uočava između 1991. i 1992. godine (26%). U godinama poslije 1992. godine iznos emisije također pada, ali nešto sporije i svoj minimum dostiže 1994. godine. Do pada emisije dolazi zbog domovinskog rata i time smanjenja gospodarskih i drugih aktivnosti. Također, smanjenje je i zbog zatvaranja nekih velikih energetske potrošača, koksare Bakar, visokih peču u Sisku i tvornice ferolegura u Šibeniku.

Proračun emisije za razdoblje 1996. do 2001. godine, prema IPCC metodologiji, završen je u srpnju 2003. godine.

Emisije i ponori stakleničkih plinova za razdoblje od 1996. do 2001. godine prema pojedinim plinovima su:

	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.
	Gg	Gg	Gg	Gg	Gg	Gg
Ugljikov dioksid (CO ₂)	16976	18057	18956	19678	19379	20390
CH ₄ kao eq-CO ₂	3146	3243	3099	3179	3210	3332
N ₂ O kao eq-CO ₂	3165	3523	3070	3285	3484	3088
HFC, PFC i SF ₆ kao eq-CO ₂	60	91	18	9	23	49
Ukupna EMISIJA	23347	24915	25142	26151	26097	26859
Ugljikov dioksid (CO ₂)	-8069	-8069	-8069	-8069	-8069	-8069
NETO EMISIJA	15278	16845	17073	18082	18028	18790

U razdoblju od 1995. do 2001. godine emisija raste s prosječnom stopom od 3,2% godišnje. Nastavi li emisija rasti tim tempom, do prekoračenja emisijske kvote definirane Kyoto protokolom bi došlo u 2005. godini.

U procesu izrade su projekcije emisije za novi referentni scenarij i scenarije ublaženja. Prilikom njihove izrade posebna pažnja će se obratiti da oni budu realno ostvarivi, temeljeni na mjerama koje će se analizirati u smislu provedivosti do perioda 2008.-2012. godina, u skladu s postojećom strategijom energetskog razvitka. Potrebno je napraviti izračun troškova provedbe mjera, smanjenja emisije koja se ostvaruju, kao i analizirati efekte na gospodarstvo u smislu konkurentnosti. Izrada projekcija će biti završena u rujnu 2003. godine, kada će se zajedno s bilancom emisija za razdoblje 1990. do 2001. godine prema IPCC metodologiji, dostaviti Sekretarijatu UNFCCC konvencije za potrebe nastavka pregovora oko referentne godine za Republiku Hrvatsku.

U skladu s obavezama prema UNFCCC konvenciji, u tijeku je izrada Drugog nacionalnog izvješća o promjeni klime čije se dovršenje očekuje u 2004. godini.

Montrealški protokol o tvarima koje oštećuju ozonski omotač:

Notifikacijom o sukcesiji Republika Hrvatska je od 8. listopada 1991. godine stranka Bečke konvencije o zaštiti ozonskog omotača i Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski omotač. Republika Hrvatska je također stranka izmjena i dopuna Montrealskog protokola: Londonske (1993. godine), Kopenhagenske (1997. godine), Montrealske (2000. godine) i Pekinške (2002. godine). Opširnije o provedbi u točkama G2 i G.9.

Konvencija Ujedinjenih Naroda o suzbijanju dezertifikacije u zemljama pogođenim jakim sušama i/ili dezertifikacijom, osobito u Africi

Republika Hrvatska postala je stranka Konvencije UN o suzbijanju dezertifikacije u zemljama pogođenim jakim sušama i/ili dezertifikacijom, osobito u Africi, temeljem odluke Hrvatskog sabora o ratifikaciji (NN- Međunarodni ugovori 11/2000, 14/2000).

Sukladno obavezama koje prema Konvenciji ima stranka pogođena problemima degradacije zemljišta i sušama, ispunjena je obveza i krajem 2002. godine uspostavljeno je Nacionalno povjerenstvo za provedbu Konvencije. Povjerenstvo je, uvažavajući dio obaveznog sadržaja i posebnosti koje za Republiku Hrvatsku proizlaze iz Aneksa 4 (za Sjeverni Mediteran) i Aneksa 5 Konvencije (za Zemlje Srednje i Istočne Europe), započelo aktivnosti na izradi Nacionalnog programa djelovanja.

Baselska konvencija

U dijelu koji se odnosi na postupanje s otpadom, a tiče se globalnih pitanja zaštite okoliša, Republika Hrvatska je stranka Baselske konvencije o nadzoru prekograničnog prometa opasnim otpadom i njegovom odlaganju i Barcelonske konvencije o zaštiti Mediterana u kojoj je između ostalog definirana obveza zemalja članica za postupanje s otpadom u obalnim područjima i na brodovima.

7. Kakvi su nacionalni planovi u svezi s promjenom klime i biološkom raznolikošću?

Cjelovit pristup rješavanju pitanja klimatskih promjena započinje u okviru projekta izrade Prvog nacionalnog izvješća prema UNFCCC o promjeni klime. Ovaj projekt pomogao je u uspostavi kapaciteta za sustavno rješavanje pitanje klimatskih promjena, umrežavanju institucija, uspostavi međunarodne suradnje, povećanju javne svijesti te stjecanju iskustva za aktivno učešće Republike Hrvatske u međunarodnim pregovoranjima o pitanju klime.

Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja za okoliš (NN 46/02) je, sukladno Kyoto protokolu, utvrđen cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova za 5% u odnosu na baznu godinu, kada ona bude definirana za Republiku Hrvatsku.

Strategija energetskega razvitka Republike Hrvatske (NN 38/02) postavlja ciljeve povećanja energetske učinkovitosti, izvršit će se diverzifikacija energenata i izvora, poticati će se korištenje obnovljivih izvora energije, uspostaviti će se realne (tržišne) cijene električne energije i razvitak energetskega tržišta i poduzetništva te voditi briga o zaštiti okoliša. Reorganizacija energetskega sektora provodit će se prema pet temeljnih zakona prihvaćenih u srpnju 2001. godine (NN 68/2001). U okviru ovih zakona potiče se uporaba obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti.

Republika Hrvatska je s gledišta politike za sprječavanje klimatskih promjena još u stadiju planiranja te je potrebno razraditi operativni program mjera i započeti s njihovom provedbom.

Značajnije sredstvo politike je obveza da svaki novi zahvat ili rekonstrukcija koja podliježe obvezi postupka procjene utjecaja na okoliš mora analizirati i utjecaje koji proizlaze iz međunarodnih obveza.

Očekuje se da će osnovani Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost sukladno Zakonu o fondu zaštite okoliša i energetske učinkovitosti (NN 107/03) u znatnoj mjeri doprinijeti pokretanju konkretnih projekata. Sredstva Fonda, prikupljena od naknada onečišćivača i korisnika okoliša, naknada na opterećivanje okoliša i posebne naknade za okoliš na vozila na motorni pogon, pored ostalog, koristiti će se za ublažavanje klimatskih promjena, poticanje korištenja obnovljivih izvora energije, poticanje održive gradnje te poticanje čistijeg transporta.

Dugoročni temeljni cilj Republike Hrvatske u pogledu pitanja promjene klime je: Ublažavanje klimatskih promjena u skladu s općim načelima Konvencije i preuzetim obvezama, na način koji omogućava gospodarski razvoj na održivi način.

Za smanjenje emisije moguće je primijeniti niz mjera: energetska efikasnost, obnovljivi izvori energije, gorivo s manje sadržaja ugljika, gospodarenje otpadom, mjere u industriji i poljoprivredi i povećanje drvene mase šuma, vodeći računa o utjecaju provedbe pojedinih mjera na gospodarstvo.

Analiza troškova pokazuje da je cijena mjera za smanjenje emisije u velikom rasponu, od onih koje su potpuno ekonomski isplative do mjera čija cijena iznosi iznad 40 USD/t izbjegnute emisije CO₂. Procjene troškova pokazuju da bi za smanjenje emisije u iznosu od 20% u odnosu na referentni scenarij, što podrazumijeva primjenu gotovo svih analiziranih mjera, bilo potrebno u 2010. godini osigurati 120 milijuna USD godišnje.

U ostvarivanju ciljeva za smanjenje emisije Republici Hrvatskoj pomoći će donacije Globalnog fonda za okoliš (GEF), putem kojeg je u pripremi nekoliko velikih projekata ukupne vrijednosti donacije 15,6 mil. USD.

Vezano za ispunjenje obveze godišnjeg izvještavanja o emisijama nužno je izgraditi nacionalni sustav za proračun emisije uključujući registre izvora i tehnologija te unaprijediti metode i postupke za povećanje kvalitete proračuna i mjerenja emisije, što će se u velikoj mjeri ostvariti provođenjem slijedećih projekata:

- LIFE III – Treće zemlje. Projekt "Nadogradnja nacionalnog sustava za praćenje emisije i ubrzanje njegove provedbe", koji ima za cilj unaprijediti postojeći katastar emisije u okoliš (KEO), i
- GEF Projekt: "Capacity Building for Improving the Quality of Greenhouse Gas Inventories (Europe/CIS region)", provedbom kojeg se očekuje unaprjeđenje sustava za inventarizaciju stakleničkih plinova.

Sa stanovišta smanjenja emisija stakleničkih plinova značajna su i tri odobrena međunarodna projekta vezana za sektor energetike, a koji se financiraju sredstvima GEF-a: Projekt obnovljivih izvora energije, Projekt Uklanjanje barijera implementaciji energetske efikasnosti u Republici Hrvatskoj te Projekt energetske učinkovitosti u Republici Hrvatskoj.

Biološka raznolikost:

Temeljem članka 6. Konvencije o biološkoj raznolikosti Hrvatski sabor donio je 1999. godine Strategiju i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NSAP). U sklopu izrade Strategije, po prvi put u Republici Hrvatskoj načinjena je preliminarna inventarizacija biološke i krajobrazne raznolikosti. Ona je pokazala da se Republika Hrvatska u usporedbi sa većinom drugih zemalja srednje i zapadne Europe odlikuje visokim stupnjem očuvanosti prirode te da spada među nekoliko vodećih europskih zemalja po bogatstvu biološke raznolikosti (raznolikost vrsta i staništa u odnosu na veličinu državnog teritorija).

NSAP je pripreman na temelju analize ugroženosti pojedinih dijelova biološke i krajobrazne raznolikosti u Republici Hrvatskoj te postojećih problema u zaštiti prirode. Uz načela, NSAP iznosi opće i posebne nacionalne strateške ciljeve zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti. Za svaki strateški cilj razrađene su strateške smjernice te plan pojedinih akcija zaštite s oznakom žurnosti i mogućim financijskim izvorima.

Analiza prikupljenih podataka ukazala je na sljedeće prioritete za zaštitu:

- krški ekološki sustavi predstavljaju jedinstvenost i bogatstvo globalne razine vrijednosti
- najugroženiji ekološki sustavi su močvarni i vodeni

- najugroženija staništa su prostorno mala područja ugrožena antropogenim činiteljima (pjeskovite i šljunkovite plaže, lokve na otocima, male močvare i drugo) ili su vrlo rijetka staništa izvan uobičajenoga područja rasprostranjenja (cretovi, vegetacija pijesaka);
- kao prioritetne vrste i podvrste odabrane su one koje su globalno, europski ili nacionalno ugrožene; endemične svojte te one koje imaju gospodarsko i/ili poučno značenje.

U NSAP-u je konstatirano da će osnovne prepreke njegovoj provedbi biti manjak financijskih sredstava i nedostatni institucionalni okvir zaštite prirode. Jedan od razloga je i činjenica da je koncept očuvanja i održivoga korištenja sveukupne biološke i krajobrazne raznolikosti u Republici Hrvatskoj još u začetku te još uvijek prevladava "konzervativni" pristup koji daje prednost zaštiti pojedinih vrijednih područja u odnosu na zaštitu cjelovitosti prirode i raznolikosti vrsta i staništa.

U zaštiti prirode utvrđeni su slijedeći glavni problemi:

1. Nedostatni institucionalni okvir zaštite prirode na upravnoj i stručno-znanstvenoj razini
2. Nedostatak kvalitetnih podataka o biološkoj raznolikosti koji su nužni preduvjet za njezinu djelatnu zaštitu
3. Nepostojanje posebnih mehanizama financiranja izvan redovitih sredstava državnoga proračuna
4. Manjkavost postojećih i neusklađenost različitih zakona
5. Nedovoljna koordiniranost i suradnja među resornim tijelima državne uprave
6. Nedovoljna obaviještenost šire javnosti o problemima zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti
7. Nedostatno provođenje zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti na terenu te nedostatni inspekcijski nadzor
8. Nepostojanje integracije poslovnog sektora u zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti

U dosadašnjoj provedbi, postignut je značajan napredak u svezi problema pod 1., 2. i 4., dok su drugi jednako aktualni. Od najvažnijih postignuća mogu se izdvojiti: donošenje novoga Zakona o zaštiti prirode koji u cijelosti ugrađuje odredbe relevantnih međunarodnih sporazuma i Smjernica EU; osnivanje Državnog zavoda za zaštitu prirode koji preuzima stručne poslove zaštite prirode od Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja i počinje sa sustavnom inventarizacijom i monitoringom biološke i krajobrazne raznolikosti te kreiranjem Nacionalne ekološke mreže; izrada Crvenog popisa i Crvenih knjiga ugroženih biljnih i životinjskih vrsta; kartiranje staništa na cijelom teritoriju Republike Hrvatske (karta 1:100.000) kao temeljne podloge za izradu svih vrsta prostornih planova, planova gospodarenja prirodnim dobrima i planova upravljanja zaštićenim područjima.

Budući da je predviđena revizija NSAP-a svakih pet godina, tijekom 2003. godine MZOPU započinje s radom na prvoj reviziji.

B. Kakvoća zraka

1. Jesu li utvrđene granične vrijednosti ili ciljne vrijednosti kakvoće zraka za određene onečišćujuće tvari u atmosferi? Ako je tako, koje su to vrijednosti?

U Republici Hrvatskoj preporučene i granične vrijednosti kakvoće zraka propisane su Uredbom o preporučenim i graničnim vrijednostima kakvoće zraka (NN 101/96, 2/97). Ovom Uredbom utvrđuju se brojčane vrijednosti preporučenih (PV) i graničnih (GV) vrijednosti kakvoće zraka te se propisuje razdoblje praćenja i vrijeme usrednjavanja za koje je namijenjena PV i/ili GV. Na temelju podataka mjerenja stupnja onečišćenja zraka, prema preporučenim (PV) i graničnim vrijednostima (GV) utvrđuje se kategorija kakvoće zraka. PV su razine koncentracija onečišćujućih tvari ispod kojih se utjecaj na zdravlje ljudi ne očekuje ni pri trajnoj izloženosti. GV su razine koncentracija onečišćujućih tvari ispod

kojih se ne očekuje štetno djelovanje na zdrave osobe, ali pri dugotrajnoj izloženosti njihovom utjecaju postoji rizik mogućeg utjecaja na osjetljive skupine ljudi.

Uredbom se propisuju PV i GV kakvoće zraka za zaštitu zdravlja ljudi u naseljenim i nenaseljenim područjima te u industrijskim područjima za sljedeće spojeve: sumporovog dioksida u ovisnosti o koncentraciji i načinu mjerenja lebdećih čestica i dima, dušikovog dioksida, ugljikovog monoksida, ozona, amonijaka, sumpovodika, merkaptana, metanala, fenola, klorovodika, plinovitih fluorida, metala u lebdećim česticama: olova, kadmija, mangana, sulfata, natrij-florida i živinih para, te za ukupnu taložnu tvar i sadržaja metala u njoj: anorganskih spojeva olova, kadmija i talija. Posebno se propisuju PV i GV kakvoće zraka za dušikov dioksid, ugljikov monoksid i olovo koje potječu od automobilskih motora na razini prometnice te dopuštene koncentracije odabranih karcinogenih tvari u zraku: benzena, 1,3-butadiena i 3,4-benzpirena.

Brojčane vrijednosti PV i GV temelje se na smjernicama Svjetske zdravstvene organizacije, direktivama Europske zajednice, a dopunjene su propisima Njemačke, Švicarske i Velike Britanije, koje su bile na snazi do 1992. godine. Granične vrijednosti kakvoće zraka za određene onečišćujuće tvari prikazane su u pitanju broj 2. u sklopu usporednog prikaza sa WHO vrijednostima.

2. Kakav je njihov odnos prema normama/smjernicama WHO-a?

PV i GV utvrđene u Uredbi o preporučenim i graničnim vrijednostima kakvoće zraka temelje se na sljedećim međunarodnim normama, smjernicama ili propisima:

- PV teških metala u ukupnim lebdećim česticama te GV ugljikovog monoksida (u vrijeme prometa na razini prometnice) sukladne su smjernicama WHO, Air quality Guidelines for Europe, Copenhagen 1987 and Setting Environmental Standards, Guidelines for decision making, WHO, Geneva 1987, dok je GV ozona (vrijeme usrednjavanja 1 sat) stroža vrijednost u odnosu na smjernice WHO iz 1987. godine,
- PV i GV za SO₂ u ovisnosti o dimu i lebdećim česticama sukladne su Direktivi Vijeća 80/779/EEC glede graničnih vrijednosti kakvoće zraka i preporučenih vrijednosti za sumporov dioksid i lebdeće čestice te Direktivi Vijeća 89/427 koja nadopunjuje 80/779/EEC,
- PV i GV za olovo u lebdećim česticama sukladne su Direktivi Vijeća 82/884/EEC glede granične vrijednosti olova u zraku,
- PV i GV za NO₂ sukladne su Direktivi Vijeća 85/203/EEC glede standarda kakvoće zraka za dušikov dioksid,
- PV i GV za ozon dijelom su sukladne Direktivi Vijeća 92/72/EEC glede onečišćavanja zraka ozonom,
- PV sadržaja metala u ukupnoj taložnoj tvari sukladne su švicarskom propisu: Der Schweizerische Bundesrat: Luftreinhalte-Verordnung vom 16 Dezember 1985, a GV sadržaja metala u UTT sukladne su njemačkom propisu TA-LUFT 1986,
- PV i GV za druge specifične onečišćujuće tvari temelje se na njemačkom propisu TA-LUFT 1986 i smjernicama Velike Britanije.

Navedeni će propis biti potrebno uskladiti sa skupinom novih direktiva EU: Direktivom 96/62/EC o okvirnoj kakvoći zraka; Direktivom 99/30/EC o sumporovom dioksidu, dušikovim oksidima, lebdećim česticama i olovu u ambijentalnom zraku; Direktivom 2002/3/EC glede graničnih vrijednosti benzena i ugljikovog monoksida u ambijentalnom zraku; te Direktivom 2000/3/EC glede ozona u ambijentalnom zraku.

Također je potrebno donijeti propis o dopuštenim graničnim vrijednostima kakvoće zraka radi zaštite vegetacije.

Usporedba odabranih hrvatskih standarda kakvoće zraka s PV orijentacijskim vrijednostima WHO i sadašnjim i budućim standardima EU dana je u sljedećoj tablici:

Tvar	Hrvatska PV* mg/m ³ /24h/ god.	GV* god.	Orijentacijska vrijednost WHO/ prosječno vrijeme	Standardi EU/prosječno vrijeme Sadašnji)	Prema 96/61/EC
Ugljični monoksid	1,00	2,00	60 mg/m ³ , 30 min. 10 mg/m ³ , 8 h		
Ozon	0,11	0,15	0,120 mg/m ³ , 8 h	0,11 mg/m ³ , 8h za zaštitu zdravlja 0,2 mg/m ³ , 1 h za zaštitu vegetacije	
Sumporni dioksid	0,05	0,08	0,5 mg/m ³ , 10 min. 0,125 mg/m ³ , 24 h 0,05 mg/m ³ , god.	a) 0,08 mg/m ³ , god. srednja vrijednost ako je dim>40 i 0,12 mg/m ³ , god. srednja vrijednost ako je dim≤40	b) 0,125 mg/m ³ , 24 h prekoračeno najviše 3 puta god. radi zaštite ljudskog zdravlja; 0,020 mg/m ³ c) god. i u zimi radi zaštite ekosustava
Dušični dioksid	0,04	0,12	0,2 mg/m ³ , 1 h 0,04 mg/m ³ , god.	0,2 mg/m ³ , god. prekoračeno najviše 2% vremena	0,2 mg/m ³ , 1h e) prekoračeno najviše 8 puta god. (50% rub tolerancije) 0,04 mg/m ³ god. (50% tolerancije) oboje radi zaštite ljudskog zdravlja; 0,03 mg/m ³ god. kao NO+NO ₂ radi zaštite vegetacije
Lebdeće čestice	0,075	0,15	0,06-0,09 mg/m ³	0,08 mg/m ³ , godišnja srednja vrijednost 0,13 mg/m ³ zimska srednja vrijednost 0,25 mg/m ³ , max. vrijednost koja se ne smije prekoračiti više od 3 puta godišnje	0,05 mg/m ³ 24 h 50% tolerancije radi zaštite ljudskog zdravlja; 0,03 mg/m ³ god. 50% tolerancije radi zaštite ljudskog zdravlja;
Olovo	0,0010	0,0020	0,0005 mg/m ³ , god.	0,0002 mg/m ³ god.	0,005 mg/m ³ god. (100% rub tolerancije)

*Izvori: UNECE: Izvješće o provedbi zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj (1999), WHO smjernice za kakvoću zraka u Europi i Smjernica EU 96/61/EC o IPPC

Napomene:

- a) Datum izvršenja: 01.siječnja 2005. godine
- b) Datum izvršenja: 2 godine nakon stupanja na snagu Smjernice IPPC
- c) Datum izvršenja: 01.siječnja 2010. godine

3. Postoji li nacionalni program praćenja kakvoće zraka?

Zakon o zaštiti zraka (NN 48/95) utvrđuje praćenje kakvoće zraka na dvije razine: državnoj i lokalnoj. Na državnoj razini obvezno je uspostaviti državnu mrežu za praćenje kakvoće zraka te pratiti one parametre koji su relevantni za prekomjerna onečišćenja u urbanim sredinama i industrijskim područjima te za problem regionalnog i daljinskog prijenosa onečišćenja, a mogu u značajnoj mjeri imati štetne utjecaje na zdravlje ljudi i općenito ekosustav.

Na lokalnoj razini jedinice lokalne samouprave skrbe o kakvoći zraka na svom području i dužne su uspostaviti područne mreže za praćenje kakvoće zraka te na temelju dobivenih podataka o onečišćenosti zraka donijeti i provoditi programe

za unaprjeđenje kakvoće zraka, odnosno u vrlo onečišćenim područjima provesti sanacijske programe u cilju smanjivanja onečišćenosti zraka.

Kakvoća zraka na lokalnoj razini počela se kontinuirano pratiti od 1964. godine mjerenjem općih onečišćenja SO₂, dima i ukupne taložne tvari. U današnje vrijeme kakvoća zraka se prati na ukupno 123 postaje (mjerna mjesta) u 41 gradu ili gradskom naselju. Najčešće je zastupljeno praćenje SO₂, dima i ukupne taložne tvari, a zatim NO₂, NH₃ i H₂S. Drugi pokazatelji, kao što su lebdeće čestice, ozon, fenoli i policiklički aromatski ugljikovodici prate se s izrazito manjom zastupljenošću, ovisno o konkretnim problemima onečišćenosti zraka na lokalnoj razini, odnosno na razini posebnih mjerenja.

Praćenje kakvoće zraka na lokalnoj razini provode pravne osobe koje su ishodile suglasnost Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja za obavljanje stručnih poslova praćenja kakvoće zraka i emisija u zrak sukladno Uredbi o uvjetima za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša (NN 7/97).

Sukladno Zakonu o zaštiti zraka, u siječnju 2002. godine donesena je Uredba o utvrđivanju lokacija postaja u državnoj mreži za trajno praćenje kakvoće zraka (NN 4/02). Pokazatelji kakvoće zraka koji će se mjeriti na pojedinim lokacijama utvrđeni su Programom mjerenja kakvoće zraka u državnoj mreži za trajno praćenje kakvoće zraka (NN 43/02).

Prema Uredbi, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja obvezno je do 31. prosinca 2007. godine uspostaviti državnu mrežu od 22 postaje na kojima će se pratiti kakvoća zraka u naseljima i industrijskim područjima (10 postaja), u nacionalnim parkovima, parkovima prirode i/ili zaštićenim područjima (5 postaja) te za potrebe mjerenja pozadinskog ili prekograničnog daljinskog onečišćenja zraka (7 postaja).

Uz pravnu utemeljenost prema Zakonu o zaštiti zraka, Uredba i Program mjerenja kakvoće zraka temelje se na smjernicama Vijeća Europske unije: 1996/62/EC, 1997/101/EC i 1999/30/EC. Također su uvaženi i kriteriji za praćenje pozadinskog ili prekograničnog onečišćenja zraka koji se odnose na preuzete obveze Republike Hrvatske, posebno glede Konvencije o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine i njezinog EMEP programa.

Potreba za donošenjem ovih propisa proizlazi i iz obveza koje je Republika Hrvatska preuzela potvrđivanjem međunarodnih ugovora koji uređuju zaštitu okoliša i praćenje kakvoće zraka, odnosno, između ostaloga sustavnog praćenja i razmjene podataka o stanju kakvoće zraka, posebno glede ocjene prekograničnog daljinskog prijenosa onečišćenja kao i ocjene utjecaja na ostale dijelove okoliša – vegetaciju, tlo, vode i sl.. Na temelju mjerenja koja će se dobiti praćenjem pokazatelja u državnoj mreži moći će se odrediti kategorizacija područja države obzirom na kakvoću zraka.

Do danas je u Republici Hrvatskoj, sukladno Uredbi, uspostavljena jedna postaja za trajno praćenje kakvoće zraka na lokaciji Zagreb-centar (praćenje kakvoće zraka na razini prometnice) te su u postupku uspostavljanja sljedeće tri postaje na lokacijama Sisak, Kutina i Osijek. U okviru državne mreže djeluje i postaja na lokaciji Zavižan koja je uspostavljena 1987. godine u okviru EMEP programa.

Na međunarodnoj razini, Republika Hrvatska sudjeluje sa tri postaje praćenja kakvoće zraka u urbanim sredinama u okviru međunarodnog projekta GEMS (Global Environmental Monitoring System), sa dvije postaje za praćenje troposferskog ozona u okviru međunarodnog projekta Mreža praćenja kakvoće zraka - EUROTRAC te sa dvije postaje za praćenje pozadinskog ili prekograničnog daljinskog onečišćavanja zraka u okviru EMEP programa.

Pored navedenih sustava praćenja kakvoće zraka, pojedini veliki stacionarni izvori uspostavili su, sukladno propisanim mjerama zaštite zraka u Procjeni utjecaja na okoliš ili naređenih mjera Sanacijskim programom, mjerenja kakvoće zraka posebne namjene u okolici svojih izvora, među kojima izdvajamo: sustav praćenja kakvoće zraka u okolici termoelektrane Plomin, Rafinerije nafte Rijeka - lokacija Urinj, Maziva Rijeka – centar, tvornice umjetnih gnojiva Petrokemija iz Kutine te tvornica cementa Dalmacijacement iz Kaštel Sućurca i Našicecement iz Našica.

Državna mreža za trajno praćenje kakvoće zraka financira se iz Državnog proračuna, područne mreže za trajno praćenje kakvoće zraka financiraju se iz proračuna jedinica lokalne samouprave, a mjerenja posebne namjene financiraju vlasnici i/ili korisnici stacionarnih izvora.

4. Postoje li procjene emisije glavnih onečišćavala atmosfere?

Prvi proračun emisije za Republiku Hrvatsku napravljen je za 1990. godinu, uključivanjem Republike Hrvatske u europski projekt baze podataka onečišćivača zraka CORINAIR. Proračun se danas provodi u skladu s obvezama iz Konvencije o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine (LRTAP) Europskog gospodarskog povjerenstva Ujedinjenih naroda (UNECE). Obveza iskazivanja emisija proizlazi i iz Zakona o zaštiti zraka (NN 48/95).

Proračun se od 1999. godine provodi sukladno nomenklaturi SNAP97 EMEP/CORINAIR metodologije (proračun emisija do 1998. godine provodio se sukladno nomenklaturi SNAP94), kombinacijom «bottom up» i «top down» pristupa, pri čemu je određena ukupna emisija na teritoriju Republike Hrvatske kao zbroj emisija 11 glavnih sektora. Za potrebe LRTAP konvencije izrađuje se i prostorni raspored emisija u EMEP mreži 50x50 km. Za 2000. godinu proračun emisija iz cestovnog prometa po prvi je puta proveden uporabom novog programskog paketa COPERT III.

Proračun emisije za 2000. godinu obuhvaća pet «glavnih» onečišćujućih tvari (sumporov dioksid - SO₂, dušikovi oksidi - NO_x, ugljikov monoksid - CO, ne-metanski hlapivi organski spojevi - NMVOC i amonijak – NH₃), devet teških metala (kadmij, olovo, živa, arsen, krom, bakar, nikal, selen i cink) i tri skupine postojećih organskih spojeva (policiklički aromatski ugljikovodici, pesticidi i dioksini/furani).

Pregled antropogenih godišnjih emisija «glavnih» onečišćavala za razdoblje 1990-2000. godine te projekcije emisija za 2010. godinu u tisućama tona godišnje

Polutant	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2010
SO ₂	180.0	108.0	106.7	113.7	89.3	70.4	66.2	80.4	89.5	90.7	58.2	70
NO ₂	87.6	65.0	56.2	59.3	65.5	65.7	68.6	73.3	76.0	72.1	77.5	87
NH ₃	37.1	31.7	26.8	25.5	24.2	24.9	23.4	23.0	23.3	24.4	22.6	30
NMVOC	105.0	86.5	63.7	69.3	74.7	74.1	81.5	79.5	78.5	72.9	79.8	90
CO	655.2	565.3	416.5	375.4	369.4	345.8	388.8	365.6	344.9	334.3	402.1	660

Pregled antropogenih godišnjih emisija teških metala za razdoblje 1990-2000. godine u tonama godišnje

Teški metali	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Olovo (Pb)	466	264	268	190	183	178	147
Kadmij (Cd)	1.61	0.95	1.04	1.03	1.06	1.05	1.02
Živa (Hg)	1.15	0.29	0.30	0.32	0.32	0.31	0.41
Arsen (As)	2.28			1.25	1.33	1.32	1.07
Krom (Cr)	13.00			5.19	5.63	5.65	4.31
Bakar (Cu)	14.64			10.21	10.31	10.72	9.79
Nikal (Ni)	45.76			30.39	31.42	31.83	26.55
Selen (Se)	0.91			0.41	0.42	0.38	0.63
Cink (Zn)	84.21			64.67	68.29	68.40	61.06

Pregled antropogenih godišnjih emisija postojećih organskih onečišćavala za razdoblje 1990-2000. godine

Polutant	1990	1996	1997	1998	1999	2000
Heksaklorcikloheksan (HCH)	9400	12800	3100	5000	5000	6983

(CAS: 608-73-1), kg/god						
Dioksini i furani, gTEQ/god	178.64	97.35	95.04	110.77	97.96	109.04
Policiklički aromatski ugljikovodici (PAHs), t/god	15.11	9.30	9.17	8.59	7.93	9.07

5. Postoje li nacionalni programi/strategije za smanjenje emisije onečišćavala atmosfere?

U okviru Nacionalne strategije zaštite okoliša i Nacionalnog plana djelovanja za okoliš (NN 46/02) Republika Hrvatska utvrdila je dugoročne ciljeve i mjere zaštite i poboljšanja kakvoće zraka. Ciljevi i mjere utvrđeni su sukladno obvezama koje za Republiku Hrvatsku proizlaze iz postojećih i budućih obveza prema međunarodnim ugovorima, posebno prema Konvenciji o prekograničnom daljinskom onečišćavanju zraka i pripadnim protokolima.

Primarni ciljevi hrvatske politike zaštite zraka u sljedećih deset godina jesu:

- kratkoročno postići II. kategoriju kakvoće zraka u gradovima i/ili dijelovima gradskih naselja u kojima je zrak III. kategorije
- postići preporučene vrijednosti kakvoće zraka u gradovima s umjereno onečišćenim zrakom (II. kategorije)
- održati I. kategoriju kakvoće zraka u svim gradovima i/ili gradskim naseljima gdje je ona ustanovljena 1998. godine
- revidirati i nadograditi sustav za praćenje emisija i kakvoće zraka
- racionalizirati i optimizirati (poboljšati) strukturu prometa
- uspostaviti informacijski sustav o praćenju kakvoće zraka kao dio informacijskog sustava o okolišu
- smanjiti emisije štetnih tvari koje utječu na regionalnu i globalnu onečišćenost.

Pod time podrazumijevaju se sljedeći temeljni ciljevi:

- Smanjivanje emisije glavnih onečišćujućih tvari iz industrijskih postrojenja
- Smanjivanje emisije glavnih onečišćujućih tvari iz termoelektrana i toplana
- Smanjivanje emisije glavnih onečišćujućih tvari iz kućnih ložišta i ložišta široke potrošnje
- Smanjivanje emisije iz prometa
- Ukidanje potrošnje tvari koje oštećuju ozonski omotač
- Smanjivanje emisija stakleničkih plinova
- Smanjivanje uzročnika pojave fotokemijskog smoga i troposferskog ozona

Okvirni ciljevi po onečišćujućim tvarima jesu:

- Staklenički plinovi: Smanjenje emisije stakleničkih plinova u skladu s odredbama Kyoto protokola; staklenički učinak emisije CO₂, CH₄, N₂O, HFC, PFC, SF₆ treba smanjiti za 5% u razdoblju 2008-2012. godine u odnosu na emisije iz izabrane temeljne godine.
- Tvari koje oštećuju ozonski omotač (TOOO): Primjena donesenih zakonskih propisa i potvrđenih međunarodnih ugovora. Zabrana ispuštanja TOOO u zrak te prikupljanje i uporaba TOOO. Hrvatsko zakonodavstvo postupno uskladiti sa zakonodavstvom Europske unije te ubrzati ukidanje potrošnje tih tvari u skladu s rokovima koji vrijede za razvijene zemlje u svijetu.

- SO₂: Smanjenje ukupne emisije na razinu propisane prema međunarodnim ugovorima; do 2010. godine smanjiti emisiju za 61% u odnosu na 1990. godinu odnosno za 22% u odnosu na 1998. godinu. Smanjiti ukupnu emisiju iz postojećih stacionarnih izvora do razine propisanih graničnih vrijednosti.
- NO_x: Stabilizirati ukupne emisije na razinu propisane međunarodnim ugovorima; do 2010. godine emisije zadržati na razini iz 1990. godine. Ukupnu emisiju iz postojećih stacionarnih izvora do razine propisanih graničnih vrijednosti.
- NMVOC: Smanjenje ukupne emisije na razinu propisane prema međunarodnim ugovorima; do 2010. godine smanjiti emisiju za 14% u usporedbi s 1990. godinom. Izrada plana upravljanja otapalima. Ukupnu emisiju iz postojećih stacionarnih izvora smanjiti do razine propisanih graničnih vrijednosti.
- NH₃: Smanjenje ukupne emisije na razinu propisanu međunarodnim ugovorima; do 2010. godine smanjiti emisiju za 19% u usporedbi s 1990. godinom (emisije antropogenog podrijetla). Izrada savjetodavnog kodeksa dobre poljoprivredne prakse. Ukupnu emisiju iz postojećih stacionarnih izvora smanjiti do razine propisanih graničnih vrijednosti.
- Teške kovine: Smanjenje emisije olova, kadmija i žive te drugih teških kovina do godine 2010. u usporedbi s emisijom iz 1990. godine u skladu s obvezama iz međunarodnih ugovora. Ukidanje potrošnje motornog benzina s olovom do 2005. godine. Ukupnu emisiju iz postojećih stacionarnih izvora smanjiti do razine propisanih graničnih vrijednosti. Izrada plana upravljanja proizvodima koji sadržavaju teške kovine.
- Čestice: Ukupnu emisiju čestica iz postojećih stacionarnih izvora smanjiti do propisanih graničnih vrijednosti.
- Postojana organska onečišćavala (POPs): Smanjenje emisije POP-sova (u prvom redu policikličkih aromatskih ugljikovodika, heksaklorbenzena te dioksina/furana) do 2010. godine u usporedbi s emisijom iz 1990. godine u skladu s obvezama iz međunarodnih ugovora. Ukupnu emisiju iz postojećih stacionarnih izvora smanjiti do razine propisanih graničnih vrijednosti. Postupno ukinuti uporabu PCB-a u postojećoj opremi do 2010. godine.
- Usklađivanje postojećih zakonskih propisa s europskim smjernicama i međunarodnim ugovorima.

Opći uvjeti za ostvarenje navedenih ciljeva jesu:

- Poticanje učinkovite i štedljive upotrebe energije:
 - povoljno kreditiranje energetske učinkovitih investicija posebno onih koje uključuju modernizaciju postojećih energetskih sustava radi povećanja energetske učinkovitosti te razvoj i primjenu obnovljivih izvora energije: solarne, geotermalne, energije vode, vjetra, biomase i mora
 - sustavni nadzor ložišta
 - poticanje i stimuliranje individualne štednje kroz poboljšanje izolacije zgrada i uporabe čistih energenata te poticanje kogeneracije
 - iskorištavanje mogućnosti sustava kakvoće - ISO 9000 i sustava zaštite okoliša - ISO 14000
 - poticanje uporabe primarnih energenata u industrijskim postupcima s kontroliranim izgaranjem otpadnih tvari (ulja, otpadne gume) za koje treba izraditi tehničke i ekološke kriterije
 - razvijanje programa označavanja (etiketiranja) energetske učinkovitosti za proizvođače
 - sustavni nadzor i smanjenje emisije iz mobilnih izvora
- Uvođenje grijanja na daljinu i poticanje plinifikacije i širenja mreže te uporaba ekološki prihvatljivih goriva
 - s mjerama zaoštrenog zakonodavstva, kontrole i mehanizama cijena te povećane ekološke svijesti poticati zamjenu neprihvatljivih energenata s kvalitetnijim; posebno promicati plinifikaciju i grijanje iz centralnih izvora
- Ograničavanje ložišta na ugljen

- postići ne zabranom korištenja, već propisivanjem tehničkih mjera koje moraju biti zadovoljene da bi se ugljen mogao koristiti
- do kraja smanjiti korištenje ugljena u domaćinstvima

Zakonodavne mjere za ostvarenje navedenih ciljeva su:

M1 Donošenje strategije zaštite zraka

M2 Provesti kategorizaciju države prema stupnju onečišćenosti zraka

M3 Donijeti propis o tehničkim mjerama za smanjenje emisija iz difuznih izvora i izvora neugodnih mirisa

M4 Donijeti propis o kritičnim razinama onečišćenosti zraka u naseljima

M5 Donijeti propis o preporučenim i graničnim vrijednostima kakvoće zraka u nenaseljenim područjima radi zaštite vegetacije

M6 Izraditi nacionalni program smanjivanja emisija stakleničkih plinova na državnoj razini te uvjete i pravila za primjenu mehanizama prilagodbe Kyoto protokolu

M7 Uskladiti hrvatske propise s propisima Europske unije i međunarodnim ugovorima u pogledu dozvoljenih vrijednosti emisija onečišćujućih tvari i dopuštenih koncentracija onečišćujućih tvari u zraku

M8 Uskladiti hrvatske standarde s europskim standardima za nova vozila

M9 Uvesti naknade za onečišćavanje zraka iz stacionarnih i mobilnih izvora

M10 Donijeti programe za unaprjeđivanje javnog prijevoza u gradovima

M11 Donijeti programe za racionalno gospodarenje otpadom, posebno vezano za uređenje deponija i njihovih emisija

M12 Potvrditi međunarodne ugovore koji su već potpisani ili su u pripremi, a od značaja su za ukupnu zaštitu zraka u Republici Hrvatskoj

M13 Donijeti u sklopu lokalnih prostornih planova sanacijske programe za određene postojeće stacionarne izvore u području III. kategorije kakvoće zraka

M14 Uvesti gospodarske inicijative u porezni i carinski sustav za poticanje kupnje čistijih tehnologija, tehnika za ublažavanje onečišćenja, uređaja za praćenje, tehnika za razvoj i iskorištavanje obnovljivih energetske izvora, recikliranje otpada i racionalnu proizvodnju/korištenje energije

M16 Početi s mjerenjem koncentracije benzena u zraku

M18 Koristiti se obnovljivim energetskim izvorima (biomasom i komunalnim otpadom, sunčevom energijom, energijom vjetra, geotermalnom energijom, hidroenergijom)

U dokumentu Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš detaljnije su obrađene planirane mjere za smanjivanje emisija glavnih onečišćavala po sektorima, mjere za smanjivanje emisija stakleničkih plinova po sektorima te mjere vezane na problem acidifikacije, eutrofikacije i prizemnog ozona.

6. Osim mjera koje se spominju u rubrici F «Kontrola industrijskog zagađenja i upravljanje rizikom», postoje li nacionalni propisi koji kontroliraju emisije iz pokretnih izvora (automobila, kamiona, autobusa, itd.)?

Za cestovna motorna vozila kategorija M, N, O i L obvezna je homologacija tipa vozila ili pojedinačnog vozila prije uvoznog carinjenja i prve registracije u Republici Hrvatskoj.

Područje homologacije vozila uređeno je Zakonom o normizaciji (NN 55/96) i sljedećim propisima donesenim na temelju tog zakona:

- Pravilnikom o homologaciji vozila (NN 15/02 i 28/03)
- Naputkom za provođenje postupka homologacije vozila (NN 15/02)

- Pravilnikom o utvrđivanju visine plaćanja naknada za pokriće troškova u postupku homologacije vozila (NN 88/02)

Naredbama o homologaciji (NN 69/98, NN 86/98, NN 95/98, NN 141/98, NN 147/98, NN 17/99, NN 28/99, NN 58/99, 64/99, 122/99, 12/00, 27/00, 58/00, 99/00, 123/00, 70A/01, 103/01, 94/02, 116/02, 125/02, 134/02, 4/03 i 95/03 i 107/03).

Za emisiju (štetni sastojci i buka) u postupku homologacije (homologacija tipa ili pojedinačnog vozila) utvrđuje se sukladnost vozila sa zahtjevima odgovarajućih nacionalnih propisa. To su:

za buku: Naredba o homologaciji motornih vozila s najmanje četiri kotača s obzirom na emisije buke (NN 69/98, 27/00, 58/00, 109/02), Naredba o homologaciji motocikala s obzirom na emisije buke (NN 95/98), Naredba o homologaciji mopeda s dva kotača s obzirom na emisije buke (NN 95/98).

za emisiju štetnih sastojaka: Naredba o homologaciji vozila s obzirom na emisiju štetnih spojeva u skladu s gorivom koje upotrebljava motor (NN 94/02, 109/02), Naredba o homologaciji motora sa samozapaljenjem, motora na prirodni plin i motora s vanjskim izvorom paljenja koji kao gorivo upotrebljavaju ukapljeni naftni plin te vozila opremljena motorima sa samozapaljenjem, motorima na prirodni plin i motorima s vanjskim izvorom paljenja koji kao gorivo upotrebljavaju ukapljeni naftni plin, s obzirom na emisiju štetnih spojeva iz motora (NN 95/03), Naredba o homologaciji vozila s dizelskim motorima što se tiče ispuštanja štetnih sastojaka iz motora (NN 53/91, Naredba o homologaciji motocikala s otto-motorom što se tiče ispuštanja štetnih sastojaka iz motora (NN 53/91, Naredba o homologaciji mopeda s otto-motorom što se tiče ispuštanja štetnih sastojaka iz motora (NN 53/91).

Za periodičnu provjeru emisije (EKO test): provodi se prema zahtjevima EU-smjernice 96/96/EEC last amended 2001/27/EC). Provedba je regulirana nacionalnim propisom «Pravilnik o tehničkim pregledima vozila (NN 9/93, 69/96, 89/96 i 149/02))»

Način i postupak kontrole emisije ispušnih plinova reguliran je Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (NN. 59/96, pročišćen tekst), Pravilnikom o tehničkim pregledima vozila (NN 9/93, NN 69/96, NN 2/01 i NN 149/02) i Pravilnikom o tehničkim uvjetima vozila u prometu na cestama (NN 59/98).

Odredbom članka 25. a Pravilnika o tehničkim pregledima vozila propisano je da se na svim osobnim automobilima, autobusima, kombiniranim automobilima, teretnim automobilima i radnim vozilima obavlja posebno ispitivanje ispušnih plinova (EKO TEST), osim na:

1. vozilima opremljenim benzinskim dvotaktnim motorima,
2. vozilima opremljenim benzinskim motorima ako su proizvedena prije 1970. godine,
3. vozilima opremljenim benzinskim motorima ako im konstrukcijska brzina nije veća od 50 km/h,
4. vozilima opremljenim dizelskim motorima ako su proizvedena prije 1980. godine,
5. vozilima opremljenim dizelskim motorima ako im konstrukcijska brzina nije veća od 30 km/h,
6. vozilima opremljenim alternativnim pogonskim motorima ili izvorom energije (vodik, metan, propan-butan, gorive ćelije, elektromotor i sl.).

Navedenom ispitivanju ne podliježu mopedi, motocikli, radni strojevi i traktori.

Odredbom članka 25.b stavak 1 citiranog Pravilnika o tehničkim pregledima vozila propisano je da se Eko test benzinskih motora provodi pomoću uređaja za analizu sastava ispušnih plinova benzinskih i sličnih motora. Eko test dizelskih motora provodi se pomoću uređaja za mjerenje obojenosti ispušnih plinova diesel motora.

Odredbom članka 25. b stavak 2. citiranog Pravilnika o tehničkim pregledima vozila propisano je da se Eko test provodi za vrijeme svakog redovnog tehničkog pregleda vozila koja su bila ili su u uporabi.

7. Koja su rješenja na snazi za praćenje kakvoće benzina, dizel goriva, plinskih ulja i loživih ulja?

Zakonom o zaštiti okoliša (NN 82/94, 128/99) u poglavlju IV Provođenje zaštite okoliša, Standardi zaštite okoliša čl. 24. st. 1. propisano je da se za određene proizvode, uređaje, opremu i proizvodne postupke koji mogu prouzročiti rizik ili opasnost po okoliš posebnim propisima određuju tehnički standardi zaštite okoliša. Ovim se standardima određuju granične vrijednosti emisija i imisija u vezi s proizvodnim postupkom i korištenjem uređaja i opreme, odnosno granične vrijednosti u vezi sa sastavom proizvoda te kaznene odredbe za povredu propisa. Stavkom 5. istog članka propisano je da će tehničke standarde koji nisu određeni posebnim propisom propisati Vlada Republike Hrvatske.

Temeljem Zakona o zaštiti okoliša Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o kakvoći naftnih goriva (NN 83/02) kojom su propisane granične vrijednosti ukupnog sumpora, olova, olefina, aromata, benzena, kisika, policikličkih aromatskih ugljikovodika, oksigenata, vrijednosti istraživačkog oktanskog broja, motornog oktanskog broja, vode, tlaka para, područja destilacije, cetanskog broja, cetanskog indeksa, gustoće na 15° C i točke filtrabilnosti tekućih naftnih goriva koja se smiju stavljati u promet na domaće tržište te način dokazivanja sukladnosti s propisanim graničnim vrijednostima. Odredbe ove Uredbe primjenjuju se na skupine tekućih naftnih goriva koja se koriste za izgaranje u motorima s unutarnjim izgaranjem, ložištima i rasvjetnim tijelima i to za: bezolovne motorne benzine, motorni benzin s olovom, petrolej, dizelsko gorivo i loživa ulja.

Brojčane vrijednosti propisane ovom Uredbom usklađene su s odredbama Protokola o daljnjem smanjenju emisija sumpora Konvencije o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979, smjernicama Europske unije (98/70/EC, 99/32/EC, 2000/71/EC i 2002/159/EC), te Protokola o suzbijanju acidifikacije, eutrofikacije i prizemnog ozona uz Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćavanju zraka iz 1979. godine.

Tekuća naftna goriva koja se stavljaju u promet moraju biti popraćena Izjavom o sukladnosti sa propisanim graničnim vrijednostima kakvoće i istu je dobavljač dužan priložiti uz pošiljku. Izjava o sukladnosti izdaje se na temelju izvještaja o ispitivanju ovlaštenog laboratorija prema zahtjevima norme HRN EN ISO/IEC 17025, odnosno priznavanje izvještaja o ispitivanju izdanog u inozemstvu obavljaju ovlaštene pravne osobe (nadzorne ustanove) prema zahtjevu norme HRN EN 45004, vrste A..

Nadzor nad provedbom odredbi Uredbe obavljaju inspektori zaštite okoliša Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja i gospodarski inspektori Državnog inspektorata. U slučaju sumnje da tekuće naftno gorivo koje je stavljeno u promet na domaće tržište ne odgovara kakvoći koja je propisana Uredbom inspektor može odrediti ponovno ispitivanje. Isto tako je dan primjeren rok, do 1. srpnja 2004. godine, u kojem ispitni laboratoriji, odnosno nadzorne ustanove, moraju ishoditi akreditaciju (ovlašćivanje) prema HRN EN ISO/IEC 17025 i HRN EN 45004.

Zakonom o Državnom inspektoratu uređeno je pitanje postupanja gospodarskih inspektora u nadzoru nad kvalitetom naftnih goriva na tržištu. Također se, za inspekcijske potrebe, kvaliteta goriva koje se nalazi na tržištu provjerava u laboratoriju Državnog inspektorata, a potom potvrđuje analitičkim ispitivanjem u neovisnoj stručnoj instituciji. Inspektor zaštite okoliša provjerava jesu li parametri u Izjavi o sukladnosti određeni Uredbom u skladu s propisanim graničnim vrijednostima te je li pošiljka tekućih naftnih derivata popraćena Izjavom o sukladnosti. Vlada Republike Hrvatske može na usuglašeni prijedlog Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja i Ministarstva gospodarstva odrediti godišnju količinu naftnih goriva koja se smije stavljati u promet na domaćem tržištu, a da to gorivo odstupa svojom kakvoćom od vrijednosti navedenih u Uredbi te se istovremeno određuje i najveće dopušteno odstupanje od propisanih graničnih vrijednosti.

Ukoliko se utvrdi da postoje odstupanja od odredbi Uredbe predviđene su novčane kazne pravnim i/ili fizičkim osobama u iznosu od 50.000,00 do 500.000,00 kn i odgovornim osobama u pravnoj osobi u iznosu od 5.000,00 do 30.000,00 kn.

8. Koji su postupci na snazi za kontrolu emisija lakohlapivih organskih spojeva (VOC) iz različitih izvora?

Sukladno Zakonu o zaštiti zraka (NN 48/95) Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o graničnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora (NN 140/97, 105/02, 108/03).

Ovom Uredbom propisuju se granične vrijednosti emisije kao dio mjera za sprječavanje i smanjivanje onečišćavanja zraka. Uredba sadrži odredbe koje uređuju: praćenje emisija, opće granične vrijednosti emisija, granične vrijednosti emisija za pojedine tehnološke procese, uređaje za loženje, plinske turbine, motore s unutarnjim izgaranjem, procese termičke obrade otpada, krematorije, kaznene odredbe te prijelazne i završne odredbe.

Granična vrijednost emisije (GVE) određena je kao najveće dopušteno ispuštanje onečišćujućih tvari u zrak iz ispusta stacionarnog izvora. Opće granične vrijednosti za onečišćujuće tvari podijeljene u skupine: ukupne praškaste tvari, praškaste anorganske tvari, anorganske spojeve u obliku pare i plina, organske tvari i karcinogene tvari. Unutar pojedine skupine tvari su razvrstane u razrede štetnosti I-III, odnosno I-IV. Opće granične vrijednosti emisije primjenjuju se ako ovom Uredbom nije za pojedini stacionarni izvor, odnosno pojedinu onečišćujuću tvar u otpadnom plinu iz stacionarnog izvora, propisana drukčija granična vrijednost emisije. Potrebno je naglasiti da se za tehnologije, za koje nisu iskazane odgovarajuće granične vrijednosti emisije, primjenjuju opće granične vrijednosti.

Posebice, GVE hlapivih organskih spojeva propisane su kod sljedećih tehnoloških procesa: taljenja i rafinacije obojenih metala i njihovih legura, proizvodnje nafte i plina, proizvodnje dikloretana i vinilklorida, proizvodnje polivinil-klorida, proizvodnje ugljika i elektrografita, serijskog i neserijskog lakiranja automobilskih školjki, tiskanja materijala u obliku trake na rotacijskim tiskarskim strojevima, obrade drveta, suhog kemijskog čišćenja tekstila, industrijskog odmašćivanja metala organskim otapalima te prženja kave, nadomjestka za kavu, žita i kakaoa.

Odredbama ove Uredbe za postojeće stacionarne izvore daje se rok prilagodbe do 31. prosinca 2008. godine te u ostavljenom roku GVE smiju biti prekoračene u trostrukom iznosu.

Ispuštanje emisija i poštivanje propisanih graničnih vrijednosti emisija utvrđuje se mjerenjem emisija.

Učestalost mjerenja emisije, za ispušt stacionarnog izvora, određuje se na temelju omjera između emitiranog masenog protoka ($Q_{\text{emitirani}}$) i graničnog masenog protoka ($Q_{\text{granični}}$):

Q_{emitirani}/Q_{granični}	Učestalost mjerenja emisije
≤1	povremena mjerenja, najmanje jedanput u pet godina
>1 do 2	povremena mjerenja, najmanje jedanput u tri godine
>2 do 5	povremena mjerenja, najmanje jedanput godišnje
>5	kontinuirano mjerenje

Vlasnik i/ili korisnik stacionarnog izvora dužan je obavijestiti Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja najkasnije do 1. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu o obvezi učestalosti mjerenja emisije.

Sukladno odredbama ove Uredbe i Zakona o zaštiti zraka, vlasnik i/ili korisnik stacionarnog izvora dužan je, između ostalog:

- prijaviti izvor koji onečišćuje zrak, kao i svaku njegovu promjenu (rekonstrukciju) županijskom uredu nadležnom za zaštitu okoliša,
- smanjiti emisije u zrak u ostavljenom roku kako bi ispoštovali odredbe propisa,
- osigurati redovito praćenje emisija i o tome voditi očevidnik,
- redovito dostavljati podatke o emisijama u katastar onečišćavanja okoliša.

Nepoštivanje odredbi zakona i podzakonskih akata podliježe kaznenim odredbama.

U pogledu kontrole emisija hlapivih organskih spojeva iz difuznih izvora hrvatsko zakonodavstvo izrazito je manjkavo te će biti potrebno donijeti nove propise sukladno EU direktivama.

Za sada je jedino odredbom članka 7. stavak 3. Pravilnika o postajama za opskrbu prijevoznih sredstava gorivom (NN 93/98) utvrđeno:

«Na postaji mora biti sustav povrata para koji osigurava potpun usis para pri oskrbi vozila tekućim gorivima ili pretakanju tekućih goriva iz autocisterni u spremnike i koji pouzdano onemogućava istakanje ako nije postignut potpun usis para».

Kontrola emisija hlapivih organskih spojeva iz mobilnih izvora obavlja se na temelju Pravilnika o homologaciji vozila što je detaljnije obrazloženo u dijelu B.6.

9. Kakvo je stanje provedbe UNECE-ove Konvencije o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka i njenog protokola o sumpornom dioksidu (SO₂), dušikovim oksidima (Nox) i lakohlapivim organskim spojevima (VOC)?

Notifikacijom o sukcesiji Republika Hrvatska je od 8. listopada 1991. godine stranka Konvencije o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine i Protokola Konvencije u svezi sa zajedničkim praćenjem i procjenom dalekosežnog prekograničnog prijenosa onečišćujućih tvari u Europi (EMEP protokol). Republika Hrvatska također je stranka Protokola Konvencije u svezi s daljnjim smanjenjem emisija sumpora od 27. travnja 1999. godine. Republika Hrvatska također je u Aarhusu 1998. godine potpisala Protokol o teškim metalima i Protokol o postojećim organskim onečišćivačima te u Gøteborgu 1999. godine Protokol o suzbijanju zakiseljavanja, eutrofikacije i prizemnog ozona. Protokole NO_x i VOCs Republika Hrvatska nije potpisala. Navedenim protokolima Republika Hrvatska još nije pristupila.

Ciljevi hrvatske politike prema ovoj Konvenciji jesu: suradnja s međunarodnim tijelima, unaprjeđenje djelatnosti sukladno EMEP protokolu, potvrđivanje novo donesenih protokola i trajno usklađivanje domaćeg zakonodavstva s međunarodnim standardima.

Postojeći hrvatski propis Uredba o graničnim vrijednostima onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora temelji se i na odredbama Protokola o daljnjem smanjenju emisija sumpora, VOC-ova i NO_x. Tako su propisane granične vrijednosti emisija ovom uredbom kod uređaja za loženje snage iznad 50 MW_{th} usklađene s odredbama iz Sumpor protokola, kao i rok primjene od 1. srpnja 2004. godine. Hrvatski propis o kakvoći tekućih naftnih goriva u pogledu sadržaja sumpora u plinskim uljima i dizelskom gorivu također je usklađen s odredbama Sumpor protokola.

Međutim, potrebno je napomenuti kako postoji realna mogućnost da dio hrvatskog gospodarstva neće biti u mogućnosti udovoljiti u zadanom roku odredbama navedenih propisa u pogledu emisija sumporovog dioksida. U Republici Hrvatskoj postoji osam velikih stacionarnih izvora koji koriste loživa ulja sa sadržajem sumpora većim od 1 posto. Loživo ulje za svoje potrebe nabavljaju od domaćeg proizvođača, društva INA d.d., u čijem su sastavu dvije rafinerije nafte. Društvo INA, radi nedostatka financijskih sredstava potrebnih za rekonstrukciju rafinerija, nije u mogućnosti udovoljiti propisanim standardima kakvoće loživih ulja koja se koriste u uređajima za loženje u zadanom roku, te je zatražila od Vlade Republike Hrvatske duži rok prilagodbe od propisanog 1. srpnja 2004. godine. Odlukom Vlade RH obvezalo se društvo INA d.d., a sukladno članku 55. Zakona o zaštiti okoliša, da izradi sanacijski program s navedenim

redosljedom prijedloga proizvodnih i drugih poboljšanja, rokovima njihove provedbe te planom osiguranja potrebnih sredstava.

Republika Hrvatska redovito dostavlja godišnja izvješća o proračunu emisija glavnih onečišćujućih tvari tajništvu Konvencije sukladno međunarodnoj CORINAIR metodologiji te je uključena i u interdisciplinarni projekt «Računanje i kartiranje kritičnih opterećenja tla za područje Republike Hrvatske». U okviru ovog projekta do 2003. godine obavljena su izračunavanja kritičnih opterećenja kiselih sastojaka iz atmosfere za šumske ekosustave s područja: Gorskog kotara, Sjevero-zapadne Hrvatske i Istočne Hrvatske. Glavni polazni podaci za proračun emisija su energetske bilance i podaci Državnog zavoda za statistiku (DZZS), a za veće izvore emisije podaci su dobivaju iz Katastra emisija u okoliš (KEO) te direktno iz upitnika i/ili mjerenja. Trenutno je u tijeku nekoliko projekata kojima se osnažuju kapaciteti i uspostavlja integrirani sustav za praćenje emisije na nacionalnoj razini, kao dio budućeg Informacijskog sustava zaštite okoliša.

U Republici Hrvatskoj su od 1990. godine emisije u zrak iz najvećih izvora onečišćavanja zraka (stacionarni i mobilni izvori) smanjene, a posljedica je to opće gospodarske recesije, gospodarske reforme i rata. Bruto potrošnja energije smanjila se za 22% između 1990. i 1995. godine, ali sada ponovno raste. Slična kretanja vidljiva su i u emisijama glavnih onečišćujućih tvari: značajan je pad između 1990. i 1995. godine, nakon čega slijedi polagani rast.

Emisije u atmosferu u 1999. godini bile su znatno niže nego 1990. godine: SO₂ za 50%, NO_x za 18%, NMVOC za 30%, CO za 49%, NH₃ za 34%, olova 62%, kadmija 35%, žive 73%, dioksina/furana 45%, policikličkih aromatskih ugljikovodika 47% te se može smatrati da Republika Hrvatska, iako nije stranka NO_x i VOC protokola, udovoljava temeljnim zahtjevima protokola u pogledu smanjenja emisija.

Veliko smanjenje emisije SO₂ u 2000. godini rezultat je izgaranja niskosumpornog ugljena sa udjelom sumpora ispod 1% u TE Plomin I te instaliranja prvog postrojenja za odsumporavanje u termoelektrani TE Plomin II.

U prekograničnom smislu Republika Hrvatska je pretežni uvoznik SO_x i NO_x. Oko 90 % posto ukupnog taloženja sumpora i dušika dolazi iz inozemstva.

Republika Hrvatska je u okviru Nacionalne strategije zaštite okoliša i Nacionalnog plana djelovanja za okoliš (NN 46/02) postavila dugoročne ciljeve smanjenja emisije glavnih onečišćujućih tvari. Ciljevi su postavljeni u skladu s postojećim i budućim obvezama koje proizlaze iz LRTAP konvencije. Za Republiku Hrvatsku su u pogledu smanjenja emisije od značaja sljedeći protokoli LRTAP konvencije:

- Protokol o daljnjem smanjenju emisija sumpora
- Protokol o nadzoru emisija hlapivih organskih spojeva i njihovih prekograničnih strujanja
- Protokol o suzbijanju zakiseljavanja, eutrofikacije i prizemnog ozona
- Protokol o teškim metalima,
- Protokol o postojećim organskim onečišćivačima.

Od navedenih protokola Republika Hrvatska je za sada u međunarodnoj obvezi jedino prema Protokolu o daljnjem smanjenju emisije sumpora koji je ratificiran 1998. godine (NN-međunarodni ugovori 17/98, 3/99).

Ciljevi smanjenja emisije prema LRTAP konvenciji i Strategiji zaštite okoliša jesu:

	Sumpor Protokol	Protokol o smanjenju zakiseljavanja, eutrofikacije i prizemnog ozona (MPME)			
	SO ₂ (kt)	SO ₂ (kt)	NO _x (kt)	NMVOC (kt)	NH ₃ (kt)
1990. godina*	180	180	87	105	37
2010. godina	117	70	87	90	30
Smanjenje	- 35 %	- 61 %	0 %	- 14 %	- 19 %

C. Gospodarenje otpadom**1. Koje su glavne značajke zakonodavstva koje se odnosi na gospodarenje otpadom (otpadom iz kućanstava, manjim uredskim i trgovačkim otpadom, industrijskim otpadom uključujući opasni otpad i mulja nastalog u postupku pročišćavanja urbanih otpadnih voda)?**

Iako je zakonodavni okvir sustava za gospodarenje otpadom velikim dijelom riješen, još uvijek nije prilagođen zahtjevima i standardima Europske Unije, a najveći problem predstavlja neprovođenje postojećih propisa.

Popis važećih propisa važnih za područje gospodarenja otpadom:

PROPIS	Nadležnost
Zakon o otpadu (NN 34/95) Uredba o uvjetima za postupanje s opasnim otpadom (NN 32/98) Pravilnik o postupanju s ambalažnim otpadom (NN 53/96) Pravilnik o uvjetima za postupanje s otpadom (NN 123/97) Pravilnik o vrstama otpada (NN 27/96) Popis stručnih institucija koje imaju ovlast za izdavanje izvješća o ispitivanju fizikalnih i kemijskih svojstava otpada (NN 51/96, 93/96) Uredba o određivanju građevina od važnosti za Republiku Hrvatsku (NN 6/00) Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš (NN 59/00) Pravilnik o katastru emisija u okoliš (NN 36/96)	Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja
Naputak o postupanju s otpadom koji nastaje pri pružanju zdravstvene zaštite (NN 50/00)	Ministarstvo zdravstva
Zakon o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93)	Ministarstvo pomorstva, prometa i veza
Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 26/03)	Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo

MEĐUNARODNI UGOVORI	Nadležnost
Zakon o potvrđivanju Konvencije o nadzoru prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovu odlaganju (Baselska konvencija) (NN- Međunarodni ugovori 3/94)	Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja
Zakon o potvrđivanju zajedničke konvencije o sigurnosti zbrinjavanja istrošenog goriva i sigurnosti zbrinjavanja radioaktivnog otpada (NN- Međunarodni ugovori 3/99)	Ministarstvo gospodarstva

Radi potreba izmjena/dopuna i usklađivanja sa EU zahtjevima važećeg Zakona o otpadu, izrađen je prijedlog novog Zakona o otpadu koji je u proceduri usvajanja u Hrvatskom saboru

Nakon usvajanja novog Zakona o otpadu pristupiti će se izradi novih, odnosno izmjenama postojećih podzakonskih propisa, a u skladu sa zahtjevima i standardima EU.

U proceduri usvajanja također je i Strategija gospodarenja otpadom, pripremljena 2003. godine.

Iako je donijela Zakon o potvrđivanju Konvencije o nadzoru prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovu odlaganju (Baselska konvencija) još 1994. godine te pri postupku izvoza/provoza iz Republike Hrvatske poštuje proceduru propisanu ovom konvencijom, Republika Hrvatska nema propisa kojim su usvajane izmjene/dopune ovoj konvenciji te će u narednom periodu to biti potrebno učiniti.

U pripremi je potvrđivanje Protokola o odgovornosti za štetu i o naknadi štete izazvane prekograničnim prometom opasnog otpada i njegovim odlaganjem.

U okviru projekta CARDS 2001 "Prva faza nacionalne strategije gospodarenja otpadom, s naglaskom na komunalni otpad" započeta je izrada analize stupanja usklađenosti zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom EZ-a za područje gospodarenja otpadom.

Detaljnije su značajke zakonodavstva obrađene u poglavlju C. Gospodarenje otpadom- odgovoru br. 3 (o Strategiji gospodarenja otpadom) i br. 4. (gdje se navode glavne odredbe Zakona o otpadu i podzakonskih propisa donesenih na temelju ovog Zakona).

2. Molimo vas da dostavite osnovne podatke o činjenicama i brojkama o stvaranju otpada i gospodarenju otpadom:

a) količina, vrsta (npr. opasni) i podrijetlo (industrijska postrojenja, poljoprivreda, rudnici i kamenolomi, gradovi, itd.) otpada koji se godišnje proizvede;

U 2000. godini u Republici Hrvatskoj proizvedeno je približno 4.100.000 t otpada, ali bez procjene količina šumarskog i rudarskog otpada te jalovine. Od te količine, približno 1.200.000 t predstavlja komunalni otpad, a ostatak čini, prema našem načinu kategorizacije, tehnološki otpad od kojega je 1.600.000 t poljoprivrednog otpada, oko 1.000.000 t građevinskog te približno 300.000 ostalog tehnološkog otpada. Od ukupne količine otpada koji nastaje godišnje u Republici Hrvatskoj, zadnjih godina evidentirano je približno 30.000 t opasnog otpada, međutim procjene su stručnjaka da je realan broj oko 250000 tona.

Odloženi komunalni otpad, za kojega postoje pouzdani podaci, 2000. godina bilježi u odnosu na 1995. godinu rast od približno 50%. Dio tog značajnog porasta rezultat je sve veće pokrivenosti teritorija organiziranim prikupljanjem komunalnog otpada (sada je na razini od približno 80%).

U pedesetak gradova i nekim općinama komunalni otpad skuplja se odvojeno pa je 2000. godine iz ukupne količine odvojeno oko 50.000 t komponenata (papira i kartona, stakla, plastike, guma, metala i sl.), a 10.000 t biootpada ili organskog otpada je prerađeno u postojeće dvije kompostane.

Tablica: Procjena količine komunalnog otpada za 2000. godinu i način postupanja s istim

	Ukupan broj stanovnika	Obuhvatnost stanovništva organiziranim skupljanjem otpada (%)	Količina komunalnog otpada (t)			
Županija			Obuhvaćeno organiziranim skupljanjem	Neobuhvaćeno organiziranim skupljanjem	Izdvojeno skupljeni otpad i obrađeni zeleni otpad	Ukupno* stvoreno
Zagrebačka	309.369	69	47.965	20.104	6.060	74.129
Krapinsko-zagorska	143.465	79	22.179	5.563	225	27.967
Sisačko-moslavačka	182.615	72	24.964	8.759	75	33.798
Karlovačka	142.313	67	20.745	7.758	88	28.591
Varaždinska	185.756	51	22.343	19.291	2.140	43.774
Koprivničko-križevačka	125.352	50	13.571	11.497	1.155	26.223
Bjelovarsko-bilogorska	133.198	53	17.139	11.839	1.830	30.808
Primorsko-goranska	306.159	94	88.906	4.041	1.803	94.750
Ličko-senjska	53.006	67	7.349	3.077	325	10.751
Virovitičko-podravska	93.952	52	10.383	20.749	150	31.282

POGLAVLJE 22: OKOLIŠ

Požeško-slavonska	84.897	64	11.832	6.198	591	18.621
Brodsko-posavska	177.558	71	23.635	8.887	147	32.669
Zadarska	160.506	93	36.733	1.815	91	38.639
Osiječko-baranjska	329.465	79	58.242	13.338	1.210	72.790
Šibensko-kninska	114.344	87	24.274	2.249	45	26.568
Vukovarsko-srijemska	195.771	64	25.264	14.498	115	39.877
Splitsko-dalmatinska	459.818	89	95.474	9.405	908	105.787
Istarska	205.825	92	64.192	3.406	2.340	69.938
Dubrovačko-neretvanska	123.047	91	30.473	2.291	607	33.371
Međimurska	120.790	60	14.556	8.620	529	23.705
Grad Zagreb	775.424	100	268.220	0	40.277	308.497
Ukupno:	4.422.630	80	928.438	183.385	60.712	1.172.534

Izvori: DZS, 2001.; IPZ Uniprojekt MCF, 2001.i 2002. * kompjutorsko zaokruživanje

Tablica: Komponente otpada skupljene sustavom izdvojenog skupljanja u 2000. godini

Količina (t)			
Vrste otpada	Reciklažna dvorišta	Ostali načini*	Ukupno
Papir i karton	1.467	10.988	12.455
Staklo	121	9.170	9.290
Plastika	88	865	953
Bijela tehnika i autokaroserije	627	9.174	9.802
Metali	260	14.317	14.577
Ostalo	1.304	2.184	3.488
Ukupno:	3.867	46.698	50.565

* kontejneri, posude, sabirališta i dr.

Izvor: IPZ Uniprojekt MCF, 2001. i 2002.

Pod stavkom "ostalo" podrazumijevaju se komponente otpada kao što su: guma, drvo, tekstil, stiropor, elektronski otpad i sl.

Tablica: Procjena količina neopasnog tehnološkog otpada i način postupanja u 2000. godini

Vrsta	Stvorena količina (t)	Izdvojena količina (t)	Odloženo na službena odlagališta (t)	Termički obrađen otpad (t)	Odložen van službenih odlagališta (t)
Građevinski	997,927	NDA	377,497	-	620,430
Poljoprivredni	1,600,000	800,000	-	-	800,000
Ostali neopasni tehnološki otpad	323,473	198,874	121,478	3121	NDA
Ukupno	2,921,400	998,874	498,975	3,121	1,420,430

Izvori: Katastar Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, 2000.; IPZ Uniprojekt MCF, 1996. i 2002. Napomena: NDA – nema dostupnih podataka

Količine neopasnog tehnološkog otpada odložene na službenim odlagalištima te izdvojene količine istog predstavljaju 51% od ukupno stvorenih količina neopasnog tehnološkog otpada. Količina od 1.420.430t odložena je na planirkama, divljim odlagalištima, vlastitim odlagalištima i sl. Otpad od gradnje i rušenja najčešće se odlaže nekontrolirano - podaci o odlagalištima građevinskog otpada ne postoje (nema planske veze između rušenja, odvajanja i organiziranog recikliranja).

Tablica: Opasni otpad - proizvodnja, skupljanje, obrađivanje

	Proizvedeno/t	Skupljeno/t	Obrađeno/t
1998.	38136	2752	3019
1999.	13035	2224	4100
2000	29464	12281	7062
2001	62990	29850	39831

b) postrojenja za postupanje s otpadom: broj i učinkovitost postrojenja za zbrinjavanje, postrojenja za kompostiranje i recikliranje, spalionice, odlagališta;

Nedostatan je broj postrojenja za prihvrat, obradu i odlaganje otpada. Mali je udio spaljivanja otpada (ukupno 3%).

Komunalni otpad zbrinjava se isključivo odlaganjem na odlagališta. Svi gradovi i većina općina imaju organizirani sustav prikupljanja i odlaganja komunalnoga otpada. Na taj je način obuhvaćeno oko 80 % stanovništva. Ostalo stanovništvo živi pretežito u malim naseljima i odlaže svoje relativno male količine otpada na tzv. "divlja odlagališta" ("deponije").

U Republici Hrvatskoj evidentirano je 126 "službenih odlagališta" (na koja otpad odlažu komunalna poduzeća), od kojih je tek 40% ograđeno, a 50% čuvano. Svega njih nekoliko raspolaže potrebnim dozvolama, a jedan dio odlagališta je u postupku pripreme projektne dokumentacije i ishođenja dozvola.

Postoji ogroman broj manjih ili većih "divljih odlagališta" na kojima se miješaju razne kategorije otpada, uključujući i opasni otpad (procjenjuje se da ih ima 800-1000).

Tablica: Podjela odlagališta po veličini u 2000. godini

Podjela po veličini površine	Broj odlagališta	Ukupna površina, ha
do 1 ha	43	32,05
do 5 ha	59	173,9
do 10 ha	13	106,8
preko 10 ha	11	239,8
Ukupno:	126	552,55

Izvor: IPZ Uniprojekt MCF, 2002.

Tablica: Podjela odlagališta po godišnjoj količini otpada u 2000. godini

Podjela po godišnjoj količina otpada	Broj odlagališta	Količina, t/god
do 1000 t/god.	30	13.986
do 2500 t/god.	33	59.001
do 5000 t/god.	24	85.352
do 10000 t/god.	14	96.573
do 20000 t/god.	18	240.738
preko 20000 t/god.	7	556.144
Ukupno:	126	1.051.794

Izvor: IPZ Uniprojekt MCF, 2002.

Republika Hrvatska nema (ili nema dovoljno) postrojenja za obradu i odlaganje tehnološkog i opasnog otpada. Nema odlagalište za opasni otpad. Nadalje, nema dostatnih kapaciteta za energetske korištenje otpada. Istovremeno, postojeći kapaciteti za obradu otpada ne koriste se na odgovarajući način.

Jedina "javna spalionica", (PUTO) smještena kraj odlagališta pokraj mjesta Jakuševac (Zagreb) ne radi od kolovoza 2002. godine zbog požara u skladišnom prostoru, a nastaviti će s radom tek nakon ishođenja svih potrebnih dozvola. Ova spalionica (opasnog otpada) ima kapacitet od 1,2 tone po satu, što znači 28,8 tona dnevno u 24-satnom radnom danu.

U nekoliko privatnih tvrtki i bolnica rade spalionice manjeg kapaciteta za spaljivanje vlastitog tehnološkog otpada. Ukupni kapacitet svih malih spalionica iznosi oko 10 tona dnevno.

Za pojedine vrste opasnog otpada (prvenstveno za onaj koji ima visoku energetska vrijednost – otpadna ulja, zauljena ambalaža itd.) uspostavljeni su, u skladu s propisima, podsustavi gospodarenja (proizvođač – ovlašteni sakupljač – ovlašteni obrađivač). Za ostale vrste opasnog otpada to nije slučaj pa se samo dio tog otpada prikuplja na način koji omogućava korištenje njegovih materijalnih ili energetskih svojstava.

Postoji 13 ovlaštenih obrađivača opasnog otpada. Svi energetske objekti snage veće od 3 MW (u Republici Hrvatskoj ih ima više od 20) mogu, prema Zakonu o otpadu, koristiti kao dodatno gorivo otpadna ulja. Dio se energetskih objekata koristi u tu svrhu, iako ne u dostatnoj mjeri. Peći za klinker u tvornicama cementa (u Republici Hrvatskoj ih je 5) pogodne su za termičku obradu otpadnih ulja, muljeva, lijekova, otpadnih guma i sl. Za sada se time bavi jedna tvornica cementa (gume, otpadna ulja te mesno-koštano brašno). Ovlaštenja za spaljivanje otpadnih ulja posjeduju još dvije cementare, pet termoelektrana, pojedine ljevaonice i rafinerije nafte. Osim toga svaki gospodarski subjekt koji posjeduje ložište na tekuća goriva snage iznad 3 MW može, u skladu s Pravilnikom o vrstama otpada, vlastita otpadna ulja trošiti kao gorivo i bez posebnog ovlaštenja.

U Republici Hrvatskoj postoje kapaciteti za oporabu otpadnih metala, stakla, papira i nekih vrsta plastike. Ovi objekti rabe pretežito industrijski otpad te samo djelomice odvojeno prikupljeni otpad iz pojedinačnih spremnika i sustava prikupljanja ambalažnog otpada.

Veći gradovi i industrijska postrojenja u Republici Hrvatskoj imaju uređaj za obradu otpadnih voda (nadležnost Državne uprave za vode).

c) brojčani podaci o izvozu i uvozu otpada (količina, vrsta).

Uvoz opasnoga otpada u Republiku Hrvatsku je zabranjen.

Za uvoz neopasnog otpada dozvolu izdaje Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja.

U 2002. godini ukupno je odobren uvoz 1105230 tona otpada. Stvarno realizirani uvoz navedenih vrsta i količina otpada mnogo je manji.

Najveći dio uvoza (531420 tona ili 48%) odnosi se na PAN papirnu industriju d.o.o. Podružnica Zagreb i Belišće d.d. iz Belišća, tvrtke koje prerađuju uvezeni otpadni papir i karton.

Granuliranu trosku uvoze DALMACIJACEMENT d.d. Kaštel Sućurac NAŠICECEMENT d.d. iz Našica te kao sirovinu u proizvodnji cementa (490000 tona ili 44%).

Jedan dio opasnog otpada (kondenzatori s PCB-om, olovni akumulatori, otpadne boje, lijekovi, otapala, Ni-Cd baterije, cijanidni otpad itd.) izvozi se, u skladu s Baselskom konvencijom, na obradu u EU.

U 2000. godini izvezeno je ukupno 13951 tona opasnog otpada. Nisu zabilježeni slučajevi nezakonitoga prekograničnog prometa opasnoga otpada.

3. Postoji li opća politika (program, strategija, itd.) gospodarenja otpadom?

Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja za okoliš (NN 46/02) utvrđeno je da je neodgovarajuće gospodarenje otpadom sadašnji najveći problem zaštite okoliša koji treba početi rješavati donošenjem strategije gospodarenja otpadom i aktivnostima na usklađivanju propisa sa onima Europske Unije.

U svibnju 2003. godine Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja dovršilo je pripremu Strategije gospodarenja otpadom koja je upućena u Hrvatski sabor na usvajanje.

Strategijom gospodarenja okolišem postavljena su tri strateška cilja:

- Razvitak infrastrukture za cjelovit sustav gospodarenja otpadom,
- Postupno smanjivanje količina otpada na izvoru te otpada kojega se mora odložiti, uz materijalnu i energetske upotrebu otpada,
- Postupno smanjivanje rizika od otpada.

Definiran je određen broj zadataka vezanih uz količine otpada i broj odlagališta koje treba ostvariti za godine 2005, 2010 i 2015.

Neke od Strategijom predloženih mjera su npr. izmjene i dopune propisa u skladu s EU, usvajanje podzakonskih propisa za pojedine vrste otpada (npr. za građevinski otpad, e-otpad,...), razvoj info sustava o otpadu, razvoj edukacije i svijesti, izrada programa gradnje infrastrukturnih objekata i njihovog unošenja u prostorne planove; uspostava Regionalnih odlagališta i uz njih Regionalnih centara za gospodarenja otpadom, izgradnja spalionice otpada, uspostava odlagališta opasnog otpada, provođenje projekata čistije proizvodnje, uspostava sustava odvojenog skupljanja i recikliranja komunalnog otpada, sanacija i zatvaranje neuređenih odlagališta, smanjenje pritiska od otpada na jadranskim otocima, uspostava sustava gospodarenja otpadom životinjskog porijekla itd.

Sljedeći zadatak je priprema provedbenog dokumenta Strategije gospodarenja okolišem kojim će biti definirano provođenje mjera kroz tehničke smjernice, rokove, nositelje, načine financiranja.

4. Postoji li zakonodavni okvir u pogledu sljedećih tema:

- a) osnovni okvirni zakon (definicija, hijerarhija postupanja s otpadom (preventivna ponovna upotreba, zbrinjavanje), sustav ovlaštenja);**
- b) okvirni zakon o opasnom otpadu;**
- c) zakon o posebnim vrstama zbrinjavanja otpada (spaljivanje, odlaganje);**
- d) zakon o posebnim tokovima/vrstama otpada;**
- e) zakon o prijevozu otpada.**

a) Zakon o otpadu donesen je 1995. godine, a pri njegovoj izradi korištene su tadašnje smjernice Europske Unije o otpadu i opasnom otpadu.

Definicija otpada:

"Otpad su stvari i predmeti koje je pravna ili fizička osoba odbacila ili odložila, namjerava ih ili mora odložiti."

Zakon o otpadu razlikuje otpad po mjestu nastanka i po svojstvima. Po mjestu nastanka može biti:

"komunalni otpad- otpad iz kućanstva, otpad koji nastaje čišćenjem javnih površina i otpad sličan otpadu iz kućanstva koji nastaje u gospodarstvu, ustanovama i uslužnim djelatnostima"

"tehnološki otpad - nastaje u proizvodnim procesima u gospodarstvu, ustanovama i uslužnim djelatnostima, a po količinama, sastavu i svojstvu razlikuje se od komunalnog otpada"

Po svojstvima se otpad dijeli na opasni (definicija preuzeta iz Baselske konvencije), neopasni i inertni.

Vezano za hijerarhiju postupanja, zakon nalaže odvojeno skupljanje i skladištenje otpada čija se vrijedna svojstva mogu iskoristiti, a u ciljevima postupanja s otpadom navode se: -izbjegavanje i smanjivanje nastajanja otpada i smanjivanje njegovih opasnih svojstava; - sprečavanje nenadziranog postupanja s otpadom; - iskorištavanje vrijednih svojstava otpada u materijalne i energetske svrhe i njegovo obrađivanje prije odlaganja; odlaganje samo na odlagališta i saniranje otpadom onečišćenih površina.

Strategija gospodarenja otpadom koja je u proceduri usvajanja kao opće načelo navodi hijerarhiju postupanja - "Prvenstvena je prevencija nastanka otpada i smanjivanje njegove štetnosti. Tamo gdje to nije moguće, otpad se mora ponovno koristiti kao izvor sirovina (recikliranje), kao izvor energije, a samo otpad koji se više ne može racionalno iskoristiti odlaze se na odgovarajući ne štetan način."

Zakonom o otpadu propisane su nadležnosti i obveze pojedinih tijela odnosno pravnih i fizičkih osoba u postupanju s otpadom i opasnim otpadom. Provođenje mjera za postupanje s otpadom i financiranje odlagališta:

- za komunalni otpad osiguravaju općine /gradovi
- za neopasni tehnološki otpad osiguravaju županije
- za opasni otpad osigurava Vlada Republike Hrvatske.

Proizvođač tehnološkog (industrijskog) otpada dužan je osigurati njegovo zbrinjavanje, bilo da je sam ovlašten za to ili zbrinjavanje osigura preko drugog ovlaštenog skupljača/obrađivača.

Djelatnost postupanja s otpadom (skupljanje, skladištenje, obrađivanje/odlaganje) mogu obavljati samo pravne ili fizičke osobe koje za to imaju odgovarajuće ovlaštenje dobiveno od županijskog ureda nadležnog za zaštitu okoliša, odnosno Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja ukoliko se radi o postupanju s opasnim otpadom. Potrebni uvjeti propisani su podzakonskim propisima.

Zakon sadrži odredbe o obvezi odvojenog skupljanja i skladištenja otpada čija se vrijedna svojstva mogu iskoristiti. Propisan je postupak pri prijevozu otpada i način vođenja i dostavljanja podataka o otpadu. Daju se odredbe koje se odnose na lokacije za gradnju građevina za skladištenje, obrađivanje i odlaganje otpada.

Reguliran je postupak izdavanja dozvola za prekogranični promet neopasnog i opasnog otpada.

U Republici Hrvatskoj zabranjen je uvoz otpada radi odlaganja ili korištenja u energetske svrhe.

Dozvolu za uvoz neopasnog otpada koji će se obraditi na okolišu prihvatljiv način izdaje Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja uz prethodno mišljenje Ministarstva gospodarstva.

Dozvole za izvoz/provoz opasnog otpada (uvoz opasnog otpada je zabranjen) izdaje Ministarstvo zaštite okoliša u skladu s postupkom prema Baselskoj konvenciji.

Zakon propisuje način financiranja djelatnosti postupanja s otpadom. Sadržava odredbe prava, obveze i ovlaštenja inspekcije zaštite okoliša u provođenju inspeksijskog nadzora nad provedbom Zakona o otpadu, te propisuje kaznene odredbe.

U saborsku proceduru upućen je novi Zakon o otpadu, koji donosi niz izmjena, između ostalog: usklađuju se definicije s onima Europske Unije, uvodi se obračunavanje troškova postupanja s otpadom po količini, ukida se izdavanje dozvola za provoz/izvoz neopasnog otpada ali uvodi obveza upisivanja u Popis izvoznika, definiraju se rokovi za izvršenje obveza jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, određuju se obveze izrade novih podzakonskih propisa (npr. o građevnom, električkom i elektroničkom otpadu, otpadnim vozilima i otpadnim gumama), povećanje kazni i dr.

b) Opasni otpad - definicija i postupanje s opasnim otpadom regulirano je odredbama Zakona o otpadu (vidi odgovor pod a)). Definicija opasnog otpada preuzeta je iz Baselske konvencije, a prilikom prekograničnog prometa otpadom slijedi se procedura određena Baselskom konvencijom i Direktivom o nadzoru nad prekograničnim prometom otpada EEC 259/93.

Uredbom o uvjetima za postupanje s opasnim otpadom određeni su uvjeti o tehničko-tehnološkoj opremljenosti prostora, opreme ili građevine za skladištenje, obrađivanje ili odlaganje opasnog otpada i potrebna stručna sprema za obavljanje poslova postupanja s opasnim otpadom.

c) i d)

Pravilnik o vrstama otpada između ostalog propisuje vrste otpada i način postupanja s pojedinim vrstama otpada (posebno s otpadnim uljima).

Propisani su obrasci koji prate otpad pri prijevozu od proizvođača do obrađivača, te obrasci za dostavljanje podataka u Katastar emisija u okoliš. Proizvođači, skupljači, obrađivači otpada dužni su 4 puta godišnje dostavljati podatke u Katastar emisija u okoliš (vidi odgovor br. 5 u poglavlju C.Otpad). Pravilnik o vrstama otpada sadrži i odredbe o ispitivanju fizikalno-kemijskih svojstava opasnog otpada i uzorkovanju.

Sastavni dio Pravilnika je Katalog otpada u kojem je opasni otpad označen zvjezdicom i koji je gotovo identičan Europskom katalogu otpada (EWC). (u tijeku izmjena/izrade podzakonskih propisa predviđeno je preuzimanje lista otpada iz Direktive EEC 259/93).

Što se tiče građevina za obrađivanje otpada, uvjeti za njihovu gradnju/ opremljenost propisani su Zakonom o otpadu, a detaljnije Pravilnikom o uvjetima za postupanje s otpadom, odnosno Uredbom za postupanje s opasnim otpadom.

Sredstva za financiranje izgradnje odlagališta opasnog otpada osiguravaju se u državnom proračunu, za odlagališta komunalnog otpada u proračunima općina i gradova, a za odlagališta tehnološkog otpada u proračunima županija odnosno Grada Zagreba, te i iz drugih izvora sukladno zakonu.

Pravilnik o uvjetima za postupanje s otpadom određuje uvjete opremljenosti prostora, opreme i građevina za skladištenje, obrađivanje otpad. Definira uvjete koje moraju zadovoljavati pojedine kategorije odlagališta, način rada, zatvaranje, saniranje i dr.Potrebno uskladiti s propisima EU.

Pravilnikom o ambalažnom otpadu propisuju se način i uvjeti skupljanja ambalažnog otpada, vrste oznaka za označavanje ambalaže ovisno o vrsti materijala, način obrađivanja i odlaganja ambalažnog otpada i dr. U pripremi je novi Pravilnik o ambalažnom otpadu u skladu sa zahtjevima EU.

Nakon usvajanja novog Zakona o otpadu pristupiti će se izradi novih odnosno izmjenama postojećih podzakonskih propisa odnosno usklađivanju istih sa propisima EU.

e)

Zakon o otpadu obrađuje prijevoz otpada. Propisani su obrasci koji moraju pratiti otpad od proizvođača do obrađivača, te način dostavljanja podataka nadležnim tijelima u županiji (za neopasni) i Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja (za opasni otpad).

Opasni otpad ne smije se prevoziti s drugim otpadom, a na prijevoz opasnog otpada primjenjuju se propisi koji vrijede za prijevoz opasnih tvari (Zakon o prijevozu opasnih tvari, NN 97/93)

5. Koji instrumenti postoje osim zakonskih propisa (npr. gospodarski instrumenti, planiranje zbrinjavanja otpada)?

Prema Zakonu o komunalnom gospodarstvu, sredstva za obavljanje komunalnih djelatnosti skupljanja, odvoza i odlaganja komunalnog otpada osiguravaju se iz cijene usluge (korisničke naknade). Prisutni su sljedeći načini obračuna:

a) Domaćinstva - sa 89% zastupljen je obračun kn/m² stambenog prostora (preostali načini- kn/osoba, kn/domaćinstvo, kn/odvoz kante)

Načini obračuna cijene usluge, raspon i prosjek u kunama u 2001. godine

Način obračuna	Ukupni raspon naknade	Prosječna naknada
kn / domaćinstvo / mj.	12,00 – 54,9	29,98
kn / odvoz kante od 120 l	10,8	10,8
kn / m ² stambenog prostora / mj.	0,11 – 0,57	0,43
kn / osoba / mj.	6,00 - 13	7,66

Privreda -Obračun naknade za zbrinjavanje otpada koji nastaje radom privrednih subjekata u pravilu se dogovara, odnosno utvrđuje između poduzeća, koja vrše skupljanje i odvoz otpada i pojedinog subjekta. Ako se obračun vrši načinom obračuna kn/m², raspon cijena usluga na području Republike Hrvatske kreće se između 0,21 do 5 kn/m², s prosjekom od oko 1,00 kn/m². Pri obračunu po odvozu kontejnera (a' 5 m³) raspon se kreće od 168 do 480 kn/odvoz, s prosjekom od oko 300 kn/odvoz.

Novim Zakonom o otpadu koji je u proceduri usvajanja predložen je način obračuna troškova postupanja s otpada prema količini i svojstvu otpada.

Člankom 48. važećeg Zakona o otpadu propisane su naknade radi umanjene vrijednosti nekretnine vlasnicima nekretnina u čijoj se neposrednoj blizini nalaze građevine namijenjene skladištenju, obrađivanju ili odlaganju otpada.

Novim Zakonom o fondu zaštite okoliša i energetske učinkovitosti propisuju se naknade na opterećivanje okoliša otpadom pod kojima se podrazumjeva naknada na komunalni i/ili tehnološki otpad koju će plaćati pravne i fizičke osobe koje odlažu otpad na odlagališta i naknada na opasni otpad koju će plaćati proizvođači opasnog otpada.

Te naknade bit će prihod Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te će se moći koristiti za sufinanciranje program, projekata, izgradnje infrastrukture i razvoja sustava gospodarenja otpadom u RH.

Osim iz državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, sredstva za razvoj sustava gospodarenja otpadom mogu se osigurati i iz drugih prihoda državnog ili proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao što su naknade, darovi, krediti, sredstva međunarodne pomoći, sredstva stranih ulaganja namijenjenih postupanju s otpadom.

Kao primjere dodijeljene međunarodne pomoći treba izdvojiti:

- CARDS 2001 -projekt "Okvir za nacionalnu strategiju gospodarenja otpadom, s naglaskom na komunalni otpad",
- CARDS 2002 - predložen je projekt Pilot strategija gospodarenja otpadom za Dalmaciju.

Kao jedan od instrumenata za izgradnju sustava gospodarenja okolišem, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja uspostavilo je elektronski vođen Katastar emisija u okoliš koji sadrži i podatke o otpadu, međutim trenutno stanje ukazuje na potrebu revizije ovog sustava.

Nadalje, pri Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja djeluje inspekcija zaštite okoliša čije kapacitete bi trebalo ojačati kako bi se osigurao zadovoljavajući stupanj provođenja propisa.

Jedan od instrumenata predstavlja i praćenje provedbe Strategije i razvoja strateških dokumenata, npr. programa gospodarenja otpadom u različitim sektorima i prema različitim vrstama i tipovima otpada. Zakonom o otpadu predviđeno je utvrđivanje mjera postupanja s otpadom u okviru Programa zaštite okoliša jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Važno područje za rješavanje problema gospodarenja otpadom je prostorno planiranje. Jedan od najvećih problema za gospodarenje otpadom danas u Republici Hrvatskoj predstavlja neunošenje lokacija za skladištenje i obrađivanje/odlaganje otpada u prostorne planove. Jačanje aktivnosti u tom smjeru namjerava se provesti kroz novi Zakon o otpadu koji je u proceduri.

U Republici Hrvatskoj od 2000.godine djeluje Centar za čistiju proizvodnju.

Cilj Centra za čistiju proizvodnju je uspostava temeljnih preduvjeta za čistiju proizvodnju u Republici Hrvatskoj pomoću profesionalnih sposobnosti i stručnoga znanja postojećih stručnjaka u Republici Hrvatskoj i po potrebi pomoći inozemnih eksperata. Projekt je proveden unutar zajedničkog programa UNIDO-a i UNEP-a za uspostavu nacionalnih središta čišće proizvodnje (NCPC – National Cleaner Production Centres).

Pri Hrvatskoj gospodarskoj komori djeluje Burza otpada kojoj proizvođač otpada prijavljuje podatke o količinama i vrstama otpada koji se može iskoristiti u postojećim tehnološkim postrojenjima.

Postignut je određen stupanj sortiranja i izdvajanja određenih vrsta otpada - uspostavljen je sustav postupanja s otpadnim uljima, u pripremi za usvajanje je novi Pravilnik o ambalažnom otpadu.

Pojedine komponente otpada (staklo, PET, papir) mogu se zasebno odlagati u kontejnere smještene na javnim površinama naselja, u reciklažna dvorišta (za sada ih je 10) i sl.

Prema Strategiji gospodarenja otpadom, edukacija građana i poticanje izgradnje svijesti o otpadu ocijenjeni su nedostatnim.

6. Postoji li upravna infrastruktura? Ako postoji, na kojoj razini (nacionalnoj, regionalnoj, lokalnoj)?

Prema Zakonu o otpadu, provođenja mjera za postupanje s komunalnim otpadom osiguravaju općine, odnosno gradovi. (organiziranje prikupljanja i sigurnog odlaganja (komunalnog) otpada u skladu sa standardima i lokalnom strategijom; edukacija stanovništva; omogućavanje odvojenog prikupljanja sekundarnih sirovina i bio-otpada te organiziranje prijevoza do odlagališta i dr.).

Provođenje mjera postupanja s neopasnim tehnološkim otpadom osiguravaju županije, odnosno Grad Zagreb koji ima status županije. (donošenje planova/programa gospodarenja otpadom; uspostava Regionalnih centara za gospodarenje otpadom-obveza prema Strategiji gospodarenja otpadom, provođenje sanacije i zatvaranja smetlišta i odlagališta, edukacija stanovništva i dr.).

Više jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave mogu sporazumno osigurati provođenje mjera za postupanje s komunalnim odnosno neopasnim tehnološkim otpadom.

Postupanje s opasnim otpadom smatra se djelatnošću od interesa za Republiku Hrvatsku, stoga provođenje mjera za postupanje s opasnim otpadom osigurava Vlada Republike Hrvatske (vođenjem politike i usmjeravanja strategije gospodarenja otpadom, uspostavom odgovarajućeg ekonomskog i regulatornog okvira za provedbu strategije, osiguravanje sudjelovanja sudionika, olakšavanje izbora lokacija za potrebne infrastrukturne objekte i dr.).

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja obavlja pravni nadzor nad primjenom Zakona o otpadu i propisa donesenih na temelju njega. Ministarstvo osigurava provođenje mjera određenih Strategijom; nadziranje ostvarivanja strateških ciljeva i zadataka, izdavanje dozvola za postupanje s otpadom i dr.

Inspekcijski nadzor nad provedbom Zakona o otpadu i podzakonskih propisa provodi inspekcija zaštite okoliša pri Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Krajem 2002.godine osnovana je Agencija za zaštitu okoliša čiji zadaci obuhvaćaju prikupljanje i objedinjavanje podataka o okolišu, obrade tih podataka i izrade izvješća, praćenja stanja okoliša, vođenje baze podataka o okolišu - pa tako i o otpadu.

Državni zavod za statistiku prikuplja i obrađuje određene podatke o otpadu.

Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo ima u svojoj nadležnosti komunalno gospodarstvo, u skladu sa Zakonom o komunalnom gospodarstvu.

Ministarstvo gospodarstva prema članku 40. Zakona o otpadu daje mišljenje u postupku izdavanja dozvola za uvoz neopasnog otpada koje izdaje Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja.

D. Kakvoća vode

1. Molimo vas opišite zakonsku osnovu za zaštitu voda i gospodarenje vodenim resursima.

U skladu sa Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 48/ 98, 15/00, 29/00), Državna uprava za vode obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na upravljanja vodama i vodnogospodarskim sustavom; praćenje i prilagođavanje vodnogospodarskog razvitka s potrebama gospodarskog razvitka; uređenje vodotoka i drugih voda i zaštitu od štetnog djelovanja voda i leda; zaštitu od erozija i bujica;; hidromelioracijsku odvodnju i navodnjavanje; .upravljanje vodnim dobrom i njegovo korištenje; zaštitu voda i mora od onečišćenja s kopna; osiguranje zaliha voda u svrhu vodoopskrbe naselja s pitkom vodom i gospodarstva s industrijskom vodom; korištenje vodnih snaga; planiranje i usklađivanje razvoja i izgradnje javnih vodoopskrbnih sustava i sustava javne odvodnje od državnog interesa i inspekcijske poslove. Državna uprava za vode broji 39 zaposlenika, a kojom rukovodi ravnatelj. U skladu s rečenim Državna uprava za vode odgovorna je Vladi Republike Hrvatske za politiku voda u Republici Hrvatskoj. Ministrstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na opću politiku zaštite okoliša u ostvarivanju uvjeta za održivi razvitak; zaštitu zraka, tla, voda, mora, bilnog i životinjskog svijeta u ukupnosti uzajamnog djelovanja i ostale poslove koji su mu dani u nadležnost u skladu s navedenim zakonom..

U skladu s člankom 175. Zakona o vodama Hrvatski sabor imenuje Nacionalno vijeće za vode radi razmatranja sustavnih pitanja upravljanja vodama, usklađivanja različitih potreba i interesa te predlaganja mjera za razvoj i poboljšanje vodnog sustava u Republici Hrvatskoj. Nacionalno vijeće za vode ima predsjednika i deset članova.

U skladu s člankom 156. Zakona o vodama za obavljanje poslova kojima se ostvaruje upravljanje državnim i lokalnim vodama osnovana je pravna osoba čija je tvrtka «Hrvatske vode»-pravna osoba za upravljanje vodama. Hrvatske vode imaju 699 zaposlenika, a Hrvatskim vodama upravlja generalni direktor.

Upravne i druge poslove iz područja upravljanja vodama obavljaju se također u uredima državne uprave u županijama, lokalne uprave i samouprave u skladu s odredbama Zakona o vodama. U Uredima državne uprave u županijama radi oko 30 vodopravnih inspektora. Također u ovim uredima unutar službi za gospodarstvo radi određeni broj ljudi na izdavanju vodopravnih dozvola. Poslovi koje obavljaju ovi zaposlenici nisu samo vezani uz vodnogospodartvo, nego i uz druge poslove te se ne može decidirano navesti njihov broj.

Zakon o vodama (NN 107/95) i Zakon o financiranju vodnog gospodarstva (NN 107/95, 19/96 i 88/98) predstavljaju pravni osnov upravljanja vodama u Republici Hrvatskoj.

Zakonom o vodama uređuje se pravni status voda i vodnog dobra, način i uvjeti upravljanja vodama (korištenje voda, zaštita voda, uređenje vodotoka i drugih voda i zaštita od štetnog djelovanja voda), način organiziranja i obavljanja poslova i zadataka kojima se ostvaruje upravljanje vodama; osnovni uvjeti za obavljanje djelatnosti vodnog gospodarstva, ovlasti i dužnosti tijela državne uprave i drugih državnih tijela, jedinica lokalne samouprave i uprave i drugih pravnih subjekata te druga pitanja značajna za upravljanje vodama. Ovim zakonom osnivaju se Hrvatske vode – pravna osoba za obavljanje poslova upravljanja vodama. Odredbe ovog zakona odnose se na: površinske i podzemne kopnene vode uključujući ušća rijeka koje se ulijevaju u more i kanala spojenih s morem, do crte razgraničenja (definirana člankom 4. točka 6. Zakona o vodama), mineralne i termalne vode, osim mineralnih i geotermalnih voda iz kojih se mogu dobivati mineralne sirovine ili koristiti akumulirana toplina u energetske svrhe (uređuje se Zakonom o rudarstvu), nalazišta voda za piće u teritorijalnom moru i vode mora u pogledu onečišćenja s kopna.

Dakle, Zakonom o vodama nisu obuhvaćene vode mora u cijelosti (samo u dijelu koji se odnosi na smanjenje onečišćenja koje dolazi s kopna). Kako EU WFD obuhvaća i vode mora najmanje 1 n.m. od kopna (traži dobro stanje voda obalnog mora), a važeći Zakon o vodama ne regulira u cijelosti ovu problematiku, kao i nacionalno zakonodavstvo općenito, u procesu prilagodbe bit će potrebno posebno raspraviti ovo pitanje nadležnosti. Uspostavljeni okvir Zajednice na području voda (WFD) zahtijeva integralno upravljanje vodama što hrvatski Zakon o vodama već sada sadrži i razrađuje. Pod integralnim upravljanjem vodama u ovom tekstu podrazumijeva se definicija iz Agende 21, Poglavlje 18, Stavak 18.6.. U hrvatskom propisu integralno upravljanje vodama sadržano je u člancima 1. , 5. i 6. Zakona o vodama.

Zakon o financiranju vodnog gospodarstva (NN 107/95, 19/96 i 88/98) utvrđuje izvore sredstava za financiranje poslova i namjena kojima se u skladu s Zakonom o vodama ostvaruje upravljanje vodama, način određivanja stopa i visina tih sredstava, način utvrđivanja pojedinačnih obaveza i naplate, te druga pitanja u vezi s ostvarivanjem i korištenjem tih sredstava. Poslovi i zadaci za čije se financiranje osiguravaju sredstva prema ovome Zakonu su: stručni, administrativni i drugi poslovi koji imaju obilježja javnih službi, uređenje vodotoka i drugih voda i zaštita od štetnog djelovanja voda, korištenje voda (osiguranje vodnih zaliha), zaštita voda, uređenje i održavanje melioracijskih sustava.

Temeljem ovog zakona donesen je niz podzakonskih akata kojima se detaljno reguliraju ekonomski instrumenti: Odluka o minimalnim stopama i visinama slivne vodne naknade («NN» 8/97), Odluka o visini i obračunu naknade za vađenje pijeska i šljunka («NN» 101/02), Odluka o visini naknade za zaštitu voda («NN» 58/00), Odluka o visini naknade za korištenje voda («NN» 62/00), Pravilnik o obračunavanju i plaćanju naknade za zaštitu voda («NN» 62/00), Pravilnik o obračunu i plaćanju naknade za korištenje voda («NN» 94/98, 108/98, i 48/00).

Osim ova dva zakona područje upravljanja vodama u Republici Hrvatskoj uređuje 38 podzakonskih akata.

U upravljanju vodama osobiti su značajna slijedeća dva planska dokumenta:

Temeljni planski dokument zaštite voda u Republici Hrvatskoj je Državni plan za zaštitu voda (NN 8/99). Državni plan za zaštitu voda donesen je radi provedbe zaštite voda i voda mora od onečišćenja s kopna i otoka i sadrži: potrebna istraživanja i ispitivanje kakvoće voda i njihovu kategorizaciju (planirana vrsta vode), mjere zaštite i mjere za slučajeve izvanrednih i iznenadnih zagađenja voda, plan građenja objekata i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, izvore i način financiranja plana i popis fizičkih i pravnih osoba zaduženih za provedbu plana, njihova ovlaštenja i odgovornosti. Monitoring njegove provedbe obavlja se putem redovitog inspeksijskog i upravnog nadzora i kroz provjeru usklađenosti županijskih planova za zaštitu voda s Državnim planom za zaštitu voda od strane Državne uprave za vode. U trenutku donošenja nije bio direktno usuglašavan s pravnim stečevinama EU-a te je potrebno obaviti analizu njegove usklađenosti.

Strategija i mjere zaštite stanovništva i dobara od poplave sadržani su u Državnom planu obrane od poplave (NN 8/97, 32/97, 43/98 i 93/99) i Planovima obrane od poplava za slivna područja.

Planovi obrane od poplave sadrže mjere prije i u vrijeme opasnosti od poplave, vodostaje kod kojih na pojedinim sektorima počinje redovna ili izvanredna obrana, odredbe o osiguravanju opreme i materijala, popis organizacija i pravnih i fizičkih osoba koje sudjeluju i rukovode obranom od poplave, odgovornosti i ovlaštenja u obrani od poplave, način obavješćivanja o pojavama u tijeku obrane od poplava.

Planovi obrane od poplava sadrže i mjere za obranu od leda na vodotocima.

Postoje obveze pravnih i fizičkih osoba koje upravljaju akumulacijama da ih koriste na način da se osigura prihvatanje poplavnog vala u akumulaciji, što se propisuje vodopravnom dozvolom.

Osim Zakona o vodama i Zakona o financiranju vodnog gospodarstva upravljanje vodama je uređeno i drugim zakonima koje je potrebno poštivati. Ovi zakoni odnose se prvenstveno na područje okoliša, zaštite prirode, prostornog uređenja, komunalnog gospodarstva, zdravstva, poljoprivrede, šumarstva i druge.

Potrebno je posebno istaknuti načela upravljanja vodama u Republici Hrvatskoj. Člankom 6. Zakona o vodama obuhvaćena su navedena načela kao glavna načela upravljanja vodama, a to su:

1. voda je nezamjenjiv uvjet života i rada. Obveza je svih osoba s pažnjom čuvati njezinu kakvoću, štedljivo i racionalno je koristiti,
2. vodama se upravlja prema načelu održivog razvoja,
3. teritorijalne jedinice za upravljanje vodama jesu vodna i slivna područja,
4. planovi, koji su osnova za upravljanje vodama polaze od obveze cjelovite zaštite okoliša i ostvarivanja integralnog upravljanja vodama,
5. za korištenje voda koje prelaze granice opće uporabe, kao i za svako pogoršanje kakvoće voda plaća se naknada razmjerno koristi odnosno stupnju i opsegu utjecaja na promjene u stanju voda (princip: zagađivač plaća),
6. propisima kojima se utvrđuju zadaci i obaveze ulaganja u poboljšanje vodnog sustava moraju se utvrđivati i izvori za njihovo financiranje.

U skladu s navedenim može se pretpostaviti da su zahtjevi iz čl. 3. Direktive 2000/60/EC Europskog Parlamenta i Vijeća, kojom se uspostavlja okvir za djelovanje Zajednice na području politike voda (u nastavku teksta (WFD/EU) već uspostavljeni i da u tom smislu u procesu prilagodbe EU neće biti potrebno bitno usaglašavanje.

Važna sastavnica u upravljanju vodama su aktivnosti na međunarodnoj suradnji koje osim što se odvijaju na osnovu već prije spomenutih međunarodnih sporazuma (OPĆA POLITIKA pitanje 7.) i inicijativa ili programa regionalne suradnje (OPĆA POLITIKA pitanje 15.) i bilateralni ugovori koje Republika Hrvatska ima sklopljene sa susjednim državama. To su:

1. Sporazum o vodnogospodarskim odnosima između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske (NN-MU 10/94).
2. Ugovor o vodnogospodarskim odnosima između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije (NN-MU 10/97).
3. Ugovor o vodnogospodarskim odnosima između Vlade Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine (NN-MU 1/12/96)

Republika Hrvatska nema sklopljen bilateralni ugovor s Jugoslavijom i Crnom Gorom o vodnogospodarskim odnosima.

Važno je istaknuti da se na temelju aktivnosti Međunarodne komisije za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR) u okviru provedbe Konvencije o zaštiti rijeke Dunav (DRPC) u Republici Hrvatskoj obavljaju neka usklađivanja nacionalne legislative s EU legislativom o vodama.

Iz područja upravljanja vodama obavlja se i stručno usavršavanje uz pomoć međunarodne zajednice u okviru suradnje sa Kraljevinom Nizozemskom na temelju «Memorandum of Understanding on cooperation in the field of Integrated

Water management and related issues in the field of Environmental Protection», održavanjem vodoprivrednih simpozija sa vodoprivredom Slobodne države Bavarske u okviru Stalne komisije Hrvatska – Bavarska i tehničke pomoći Japana putem agencije JICA.

U odnosu na ocjenu trenutne situacije i trendove u upravljanju vodama, dosadašnja postignuća i glavni problemi koje treba riješiti, Republika Hrvatska može se smatrati zemljom koja je bogata vodom. Njeni ukupni obnovljivi resursi iznose do 156,3 BCM ili 35 200 m³ po stanovniku, od kojih se cca 17% stvara u Republici Hrvatskoj, a ostalo dolazi iz susjednih zemalja: Austrije, Slovenije, Bosne i Hercegovine i Mađarske.

Ukupno korištenje voda procjenjuje se na 1,40 BCM, od čega na vodu za korištenje u industriji i rashlađivanje otpada 36%, za javnu vodoopskrbu cca 38%, a ostalo za ostale potrebe (poljoprivredu, ribnjake, hidro-elektreane itd).

Sustavi zaštite od voda u Republici Hrvatskoj sastoje se regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina. Od ukupno 3.935 km državnih vodotoka danas ih je oko 37 % potpuno uređeno. Od približno 17.000 km lokalnih vodotoka potpuno ih je uređeno oko 21 %, a ostali su neuređeni ili uređeni manjim dijelom. Postojeći sustavi najvećim su dijelom nedovršeni, tako da uglavnom ne omogućuju standardne razine sigurnosti od poplava.

Praćenje stanja kakvoće voda čini polaznu osnovu kod donošenja odluka u planiranju i provođenju mjera zaštite voda.

U Republici Hrvatskoj, od 2000. godine, sustavno se prati kakvoća vode na 242 mjerne postaje površinskih voda (rijeke, jezera i akumulacije) i izvorišta.

U okviru ICPDR-a (Međunarodne komisije za zaštitu rijeke Dunava), uspostavljen je jedinstveni program praćenja kakvoće vode u slivu rijeke Dunava (Transnacionalna monitoring mreža – TNMN), a u Republici Hrvatskoj određene su 3 mjerne postaje koje su sastavni dio nacionalnog monitoringa.

U okviru Konvencije o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja i njenog Protokola o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja s kopna (LBA program), prati se kakvoća voda na 8 mjernih postaja (ušća vodotoka u more).

U okviru bilateralne suradnje prate se promjene kakvoće voda s Republikom Mađarskom, u okviru Stalne hrvatsko-mađarske komisije za vodno gospodarstvo na rijekama Muri, Dravi i Dunavu te s Republikom Slovenijom u okviru Stalne hrvatsko-slovenske komisije za vodno gospodarstvo na rijekama Muri, Dravi, Savi i Kupi. Ispitivanja sedimenta provode se na 12 mjernih postaja.

Uz Glavni ovlašteni vodnogospodarski laboratorij Hrvatskih voda, u izvođenju sustavnog praćenja kakvoće voda sudjeluje dvanaest ovlaštenih laboratorija, pretežito laboratorija Zavoda za javno zdravstvo po pojedinim županijama te nekoliko drugih institucija. Rezultati sustavnog praćenja utjecaja onečišćivača na kakvoću površinske vode pokazali su da su najveća odstupanja od kategorije vode za pojedine dionice rijeka ili jezera uzrokovana povišenim vrijednostima mikrobioloških pokazatelja, a najmanja biološkim pokazateljima.

Povišene vrijednosti mikrobioloških pokazatelja ukazuju na trajnije opterećenje komunalnim otpadnim vodama. U proteklom razdoblju u Republici Hrvatskoj nije došlo do pogoršanja kakvoće površinskih voda u odnosu na prethodne godine (uključujući i 1991. godinu), iz razloga sporog gospodarskog oporavka, usprkos nedovoljnoj izgrađenosti zaštitnih građevina.

Prema ispitivanim osnovnim pokazateljima vode u Republici Hrvatskoj većinom su II i III vrste kakvoće, s izuzetkom mikrobioloških pokazatelja, prema kojima su III i IV vrste kakvoće.

Tijekom 2003. godine Hrvatske vode započele su s sustavnim praćenjem kakvoće podzemne vode i to u prvoj fazi s pojačanim praćenjem kakvoće na izvorištima pitke vode u skladu s Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće. Postojeće mjere zaštite voda treba značajno unaprijediti. Evidentna je neusklađenost razine priključenosti na javni vodoopskrbni sustav (76%) i odvodnju (40%). Ukupno se pročišćava 12% otpadnih voda, od čega 4,4% drugim stupnjem iz sustava javne odvodnje. Obzirom da je odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda jedna od glavnih mjera

zaštite voda, u narednom razdoblju planira se nužno posvetiti veću pozornost provedbi mjera zaštite voda, za koje je potrebno osigurati znatna financijska sredstva i koja se procjenjuju na cca 1,50 mil. EURA.

- posebice što se tiče:

a) kakvoće vode i količine vode;

Pitanje kakvoće voda jedno je od sastavnih dijelova Zakona o vodama. Osim poglavlja II.7. Zakona o vodama koje direktno govori o zaštiti i kakvoći voda, i sva ostala poglavlja ovog Zakona uređuju pitanje kakvoće voda. Zakon o financiranju vodnog gospodarstva utvrđuje izvore sredstava za zaštitu voda. Uz ova dva zakona donešen je i niz podzakonskih akata koji uređuju pitanje zaštite i kakvoće voda.

To su:

- Državni plan za zaštitu voda, (NN 8/99)
- Uredba o klasifikaciji voda, (NN 77/98),
- Uredba o opasnim tvarima u vodama, (NN 78/98),
- Pravilnik o graničnim vrijednostima pokazatelja, opasnih i drugih tvari u otpadnim vodama (NN 40/99., 6/01 i 114/01.),
- Odluka o visini naknade za zaštitu voda (NN 58/00),
- Pravilnik o obračunavanju i plaćanju naknade za zaštitu voda (NN 62/00),
- Pravilnik o izdavanju vodopravnih akata (NN 28/96),
- Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati ovlašteni laboratoriji (NN 78/97, 92/97)
- Popis ovlaštenih laboratorija (ovlaštenih znanstvenih laboratorija, ovlaštenog glavnog vodnogospodarskog laboratorija i ovlaštenog referentnog laboratorija (NN 107/00)
- Pravilnik o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta (NN 55/02) s Uputstvom za određivanje zona sanitarne zaštite
- Uputstvo za vođenje evidencije o učestalosti ispuštanja u vode opasnih i štetnih tvari, količini i sastavu tih tvari i načinu dostavljanja tih podataka javnim vodoprivrednim poduzećima (NN 9/90)
- Pravilnik o posebnim uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje obavljaju djelatnost odvodnje otpadnih voda (NN 93/96, 53/97, 102/97)
- Pravilnik o izradi Vodnogospodarske osnove Hrvatske (NN 120/03)

Pitanje količine vode također je jedno je od sastavnih dijelova Zakona o vodama. Osim poglavlja II.4. Zakona o vodama koje direktno govori o korištenju voda, konkretno o zahvaćaju, crpljenju i uporabi površinskih i podzemnih voda za različite namjene (opskrba vodom za piće, sanitarne i tehnološke potrebe, navodnjavanje i dr.), korištenje vodnih snaga za proizvodnju električne energije, korištenje voda za uzgoj riba, korištenje voda za plovidbu i korištenje voda za šport, rekreaciju i druge slične namjene. Sva ostala poglavlja ovog Zakona indirektno uređuju pitanje količine voda. Zakon o vodama poznaje i kategoriju općeg korištenja voda za piće i sanitarne potrebe domaćinstava, za crpljenje kojih nije potrebna koncesija i vodopravna dozvola. Zakon o financiranju vodnog gospodarstva utvrđuje izvore sredstava za financiranje poslova za korištenje voda (osiguravanje vodnih zaliha). Uz ova dva zakona donešen je i niz podzakonskih akata koji uređuju pitanje korištenja voda, (količine voda).

To su osobito:

- Uredba o uvjetima i postupku za dodjelu koncesija na vodama i javnom vodnom dobru (NN 99/96, 11/98),
- Pravilnik o izdavanju vodopravnih akata (NN 28/96),
- Pravilnik o očevidniku zahvaćenih i crpljenih količina voda (NN 57/96),

- Pravilnik o posebnim uvjetima za obavljanje vodopskrbne djelatnosti (NN 82/96, NN 102/97),
- Odluka o visini naknade za korištenje voda (NN 62/00),
- Pravilnik o obračunu i plaćanju naknade za korištenje voda (NN 29/01),
- Pravilnik o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta (NN 55/02) s Uputstvom za određivanje zona sanitarne zaštite
- Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (NN 46/94 i 49/97)
- Pravilnik o izradi Vodnogospodarske osnove Hrvatske (NN 120/03)

Zakon o rudarstvu (NN 35/98) regulira pitanje mineralnih i termalnih voda iz kojih se mogu pridobivati mineralne sirovine ili koristiti akumulirana toplinska energija.

b) podzemnih voda i površinskih voda;

Zakonska osnova zaštite voda za podzemne vode jednaka je svemu već prije navedenom jer Zakon o vodama uključuje pitanje podzemnih voda. Osim Zakona o vodama i Zakona o financiranju vodnog gospodarstva podzakonski akti kojima se detaljnije uređuje pitanje podzemnih voda su:

- Uredba o uvjetima i postupku za dodjelu koncesija na vodama i javnom vodnom dobru (NN 99/96, 11/98),
- Pravilnik o izdavanju vodopravnih akata (NN 28/96),
- Pravilnik o očevidniku zahvaćenih i crpljenih količina voda (NN 57/96),
- Pravilnik o posebnim uvjetima za obavljanje vodopskrbne djelatnosti (NN 82/96, 102/97),
- Pravilnik o očevidniku zahvaćenih i crpljenih količina voda (NN 57/96),
- Pravilnik o posebnim uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje obavljaju djelatnost odvodnje otpadnih voda (NN 93/96, 53/97, 102/97),
- Državni plan za zaštitu voda, (NN 8/99)
- Uredba o klasifikaciji voda (NN 77/98,
- Uredba o opasnim tvarima u vodama (NN 78/98),
- Pravilnik o graničnim vrijednostima pokazatelja, opasnih i drugih tvari u otpadnim vodama (NN 40/99, 6/01 i 114/01.),
- Pravilnik o utvrđivanju zona sanitarne zaštite (NN 55/02) s Uputstvom za određivanje zona sanitarne zaštite
- Pravilnik o izradi Vodnogospodarske osnove Hrvatske (NN 120/03)

Može se pretpostaviti da će zakonska osnova kojom se regulira zaštita i upravljanje podzemnih voda tražiti bitnije usaglašavanje u procesu prilagodbe. Isto tako treba istaknuti da se u upravljanju podzemnim vodama kao osnovni problem postavlja nedostatna monitoring mreža podzemnih voda (monitoring kako količina, tako i kakvoće podzemnih voda) te će u tom smislu biti potrebno intezivirati napore u slijedećem razdoblju.

Zakonska osnova zaštite voda za površinske vode ponovno je jednaka svemu već prije navedenom jer Zakon o vodama uključuje pitanje površinskih voda. Kod ovoga treba istaknuti da je postojeća monitoring mreža površinskih voda razvijena i da uglavnom zadovoljava. Ipak, u odnosu na površinske vode bit će potrebno u procesu prilagodbe obaviti analizu usklađenosti s relevantnim zakonodavstvom EU i izvršiti potrebne prilagodbe. Za pretpostaviti je da će opseg ovih prilagodbi EU zakonodavstvu biti manji nego kod podzemnih voda jer se u prethodnom razdoblju kod donošenja zakona u većoj mjeri konzultirala relevantno EU zakonodavstvo.

c) kakvoće vode za piće:

Pitanje vodoopskrbe naročito se uređuje Zakonom o vodama, poglavljem II.4.a) Vodoopskrba. U ovom poglavlju određuje se da korištenje voda za opskrbu stanovništva vodom za piće, sanitarne potrebe, protupožarnu zaštitu i potrebe obrane ima prvenstvo u odnosu na korištenje voda za ostale namjene. Definira se vodoopskrbna djelatnost, uvjeti odobravanja korištenja voda iz izvora i podzemnih voda, kakvoća vode za vodoopskrbu, uređivanje zona sanitarne zaštite izvorišta, odnosno predviđa se donošenje podzakonskih akata kojima će se pitanja vodoopskrbe detaljnije regulirati. Ovi podzakonski akti su:

- Uredba o uvjetima i postupku za dodjelu koncesija na vodama i javnom vodnom dobru (NN 99/96, 11/98),
- Pravilnik o izdavanju vodopravnih akata (NN 28/96),
- Pravilnik o očevidniku zahvaćenih i crpljenih količina voda (NN 57/96),
- Pravilnik o posebnim uvjetima za obavljanje vodoopskrbne djelatnosti (NN 82/96, 102/97),
- Državni plan za zaštitu voda, (NN 8/99)
- Uredba o klasifikaciji voda, (NN 77/98),
- Uredba o opasnim tvarima u vodama, (NN 78/98),
- Pravilnik o graničnim vrijednostima pokazatelja, opasnih i drugih tvari u otpadnim vodama (NN 40/99, 6/01 i 14/01),
- Pravilnik o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta (NN 55/02) s Uputstvom za određivanje zona sanitarne zaštite
- Pravilnik o izradi Vodnogospodarske osnove Hrvatske (NN 120/03)

Članak 38. Zakona o vodama određuje da kakvoća voda za vodoopskrbu mora odgovarati uvjetima utvrđenim klasifikacijom voda (I vrsta vode) i drugim uvjetima propisanim zakonom i podzakonskim propisom. Ovo se prvenstveno odnosi na kontrolu emisija, odnosno zabranu ispuštanja otpadnih voda. Područje na kojem se nalazi izvorište ili drugo ležište vode koja se koristi ili je rezervirana za javnu vodoopskrbu, kao i područje na kojem se za iste potrebe zahvaća voda iz rijeka, jezera, akumulacija i sl. mora biti zaštićeno od slučajnog ili namjernog zagađenja i od drugih utjecaja koji mogu nepovoljno djelovati na zdravstvenu ispravnost voda ili na njenu izdašnost.

U tu svrhu zaštita voda provodi se u skladu s odlukom o zaštiti izvorišta kojom se na temelju prethodnih vodoistražnih radova određuju veličina i granice zona sanitarne zaštite, sanitarni i drugi uvjeti održavanja i druge zaštitne mjere, izvori i način njihova financiranja te kazne za povredu odredaba ove odluke. Zone sanitarne zaštite utvrđene odlukom o zaštiti izvorišta, kao i prostor rezerviran za zone sanitarne zaštite za koje nije donesena odluka moraju se uvrstiti u dokumente prostornog uređenja područja na kojem se te zone prostiru. Podzakonski akt kojim se propisuju uvjeti i način utvrđivanja zona sanitarne zaštite i o mjerilima za utvrđivanje posebne naknade je Pravilnik o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta s Uputstvom za određivanje zona sanitarne zaštite.

Zdravstvena ispravnost vode za piće u nadležnosti je Ministarstva zdravstva, a uređena je Zakonom o hrani (NN117/03) koji vodu za piće, osim voda koja se upotrebljava ili ugrađuje u hranu tijekom njezine proizvodnje, pripreme ili obrade kao i vodu pakiranu u originalno pakovanje kao stolna voda, mineralna ova i izvorska voda svrstava u hranu. Zdravstvena ispravnost vode za piće pobliže je uređena podzakonskim aktom - Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (NN 46/94, 49/97) koji je donesen temeljem Zakona o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (NN 1(07), a koji ostaje na snazi sve do donošenja novog pravilnika temeljem Zakona o hrani.

Pravilnikom je uređeno :

- granične vrijednosti i maksimalne dopuštene koncentracije za 64 senzorička, mikrobiološka, fizikalno – kemijska i kemijska parametra, od kojih su mikrobiološki razrađeni za vodu za piće iz javnih vodoopskrbnih sustava i vodu u originalnoj ambalaži, druge javne vodoopskrbne objekte i ostale vode za piće.
- vrste i obim analiza; A – osnovni monitoring, B - prošireni monitoring i C - monitoring za nova izvorišta
- učestalost uzimanja uzoraka prema količini isporučene vode na dan
- standardne analitičke metode
- način uzimanja uzoraka vode za piće

Pravilnik je izrađen sukladno Direktivi 80/778/EZZ te od iste značajno ne odstupa. Prisutne su manje razlike maksimalno dopuštenih koncentracija za nekoliko parametara. Potrebno je naglasiti da je u pripremi novi pravilnik koji će biti potpuno usklađen s EU propisima ovoga područja (Direktiva 98/83 EZ), a čije donošenje se očekuje početkom 2004. godine.

Nadzor nad zdravstvenom ispravnošću vode za piće sukladno Zakonu provodi sanitarna inspekcija na nivou Županija, a za vodoopskrbne objekte koji opskrbljuju više od 50 000 stanovnika sanitarna inspekcija Ministarstva zdravstva. Analize se obavljaju u ovlaštenim laboratorijima koje sukladno posebnom pravilniku ovlašćuje Ministarstvo zdravstva. Podaci o izvršenim analizama i rezultatima tih analiza se godišnje prikupljaju u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo i objavljuju u Zdravstvenom statističkom ljetopisu.

2. Jesu li vode predmet opće zaštite ili je ta zaštita ograničena na određene vrste voda ili na vode određene namjene (npr. crpljenje vode za piće), ili osim opće zaštite postoje i posebna područja zaštite?

Članak 52. Ustava Republike Hrvatske i članak 3. Zakona o vodama (NN 107/95) definiraju vode na slijedeći način: «Vode su opće dobro koje zbog svojih prirodnih svojstava ne mogu biti ni u čijem vlasništvu.», «Vode kao opće dobro imaju osobitu zaštitu Republike Hrvatske.» i «Za korištenje i stjecanje prava na vodama, pored odredbi ovog Zakona, moraju biti ispunjeni i uvjeti određeni posebnim zakonima (zaštita prirode, plovidba, ribarstvo, zdravstvo i dr.).».

Također članak 69. Ustava Republike Hrvatske i članak 4. i 5. Zakona o zaštiti okoliša (NN 82/94) definiraju slijedeće: «Okoliš je prirodno okruženje: zrak, tlo, voda i more, klima, biljni i životinjski svijet u ukupnosti uzajamnog djelovanja i kulturna baština kao dio okruženja kojeg je stvorio čovjek» te »Okoliš je dobro od interesa za državu i ima njezinu osobitu zaštitu»

Izrečeno daje pravni osnov za vode kao predmet opće zaštite.

Mjere za opću zaštitu voda detaljnije su definirane poglavljem II.7. Zakona o vodama (Upravljanje vodama – Zaštita voda) gdje se kaže da se zaštita voda od onečišćenja provodi radi očuvanja života i zdravlja ljudi i zaštite okoliša te omogućavanja neškodljivog i nesmetanog korištenja voda za različite namjene te da se ova zaštita voda ostvaruje nadzorom nad stanjem kakvoće voda i izvorima onečišćavanja, sprečavanjem, ograničavanjem i zabranjivanjem radnji i ponašanja koja mogu utjecati na onečišćenje voda i stanje okoliša u cjelini te drugim djelovanjima usmjerenim očuvanju i poboljšanju kakvoće i namjenske uporabivosti voda.

Iz ovog navoda Zakona o vodama vidljivo je da se zaštita voda osim opće zaštite treba provoditi i vezano uz namjensku uporabivost voda.

Članak 71. Zakona o vodama definira klasifikaciju voda kojom se određuju vrste voda koje odgovaraju uvjetima kakvoće voda u smislu njihove opće ekološke funkcije, kao i uvjetima korištenja voda za određene namjene. Klasifikacija voda određena je na temelju graničnih vrijednosti pojedinih tvari i drugih svojstava vode (pokazatelja)

dopuštenih za određenu vrstu vode. Pokazatelji su slijedeći: fizikalni, režim kisika, hranjive tvari, kovine, organski spojevi, mikrobiološki pokazatelji, biološki pokazatelji i radioaktivnost. Klasifikaciju voda propisala je Vlada Republike Hrvatske Uredbom o klasifikaciji voda. Klasifikacija voda odnosi se na sve površinske vode (vodotoci, prirodna jezera, akumulacije i drugo.), podzemne vode i mora u pogledu zaštite od onečišćenja s kopna i otoka, a ne odnosi se na termalne i mineralne vode.

Predviđeno je da se klasifikacija mora definirati posebnim propisom (nadležnost Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja). Klasifikacijom voda ocjenjuje se kakvoća voda i obavlja svrstavanje voda u pet vrsta. Vodama svrstanim od I. do V. vrste definirani su uvjeti za korištenje voda za određene namjene.

Tako su:

- Vode I vrste – podzemne i površinske vode koje se u svom prirodnom stanju ili nakon dezinfekcije mogu koristiti za piće ili u prehrambenoj industriji te površinske vode koje se mogu koristiti za uzgoj plemenitih vrsta riba (pastrva).
- Vode II vrste – vode koje se u prirodnom stanju mogu koristiti za kupanje i rekreaciju, za sportove na vodi, za uzgoj drugih vrsta riba (ciprinida) ili koje se nakon odgovarajućeg pročišćavanja mogu koristiti za piće i druge namjene u industriji i sl.
- Vode III vrste – vode koje se mogu koristiti u industrijama koje nemaju posebne zahtjeve za kakvoćom vode te u poljoprivredi. To su vode koje se pročišćavaju da bi se koristile za određene namjene.
- Vode IV vrste – vode koje se mogu koristiti isključivo uz pročišćavanje na područjima gdje je veliko pomanjkanje vode.
- Vode V vrste – vode koje se gotovo ne mogu koristiti ni za kakve namjene, jer ne zadovoljavaju kriterije za namjene po Uredbi o klasifikaciji voda.

U odnosu na navedenu opću zaštitu voda dodatno su regulirane mjere zaštite voda koje se koriste za vodoopskrbu (piće). Ove mjere opisane su u prethodnoj točki u odgovoru na pitanje Kakvoća voda za piće.

U odnosu na ispuštanje otpadnih voda iz sustava javne odvodnje Državni plan za zaštitu voda (NN 8/96) predviđa tri razine osjetljivosti, odnosno zaštite voda. To su:

- «Vrlo osjetljiva područja» - područja na kojima je zabranjeno ispuštanje otpadnih voda bez obzira na stupanj čišćenja i izgrađenost sustava javne odvodnje (vode I kategorije, podzemne vode i drugo).
- «Osjetljiva područja» - područja u koja je dopušteno ispuštanje otpadnih voda uz treći stupanj pročišćavanja (vode II i III kategorije) i
- «Manje osjetljiva područja» - područja na kojima je dopušteno ispuštanje otpadnih voda uz odgovarajući stupanj čišćenja (III, IV i V vrsta kategorije).

Državni plan za zaštitu voda definira kategoriju voda kao planirana vrsta vode. Ova planirana vrsta vode definira se kroz planske osnove za upravljanje vodama, a osigurava provedbom mjera zaštite voda.

Dodatno je u odnosu na opću zaštitu voda također regulirano i pitanje kakvoće vode za kupanje na morskim plažama. Uredba koja detaljnije regulira ovo pitanje je Uredba o standardima kakvoće mora na morskim plažama (NN 33/96) kojom se određuju standardi kakvoće mora na morskim plažama i kontrola mora na morskim plažama za vrijeme sezone kupanja. Uredbom o klasifikaciji voda slatke vode II vrste određene su kao pogodne za kupanje i rekreaciju te za sportove na vodi.

U odnosu na dodatne mjere zaštite voda radi zaštite prirode, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom o zaštiti prirode (članak 32. Zakon o zaštiti prirode, NN 30/94 i 72/94) određeno je da nisu dopuštene radnje koje mogu prouzročiti promjene i oštećenja na zaštićenom dijelu prirode.

Iako je postojeća nacionalna legislativa relativno dobro usklađena s relevantnom EU legislativom potrebno je ponovno izraditi detaljnu analizu usklađenosti i pripremiti plan usklađivanja te osigurati provedbu ovog plana. Prema zahtjevima EU legislative koji se odnose na zaštitu voda prema određenoj namjeni (zaštićena područja) sve vrste dodatne zaštite su u većoj ili manjoj mjeri već sada zastupljene kroz nacionalnu legislativu (ista traži usaglašavanje s EU zahtjevima) i u tom smislu se provode, osim zaštite koja se odnosi na uvjete iz Direktive o zaštiti voda od onečišćenja nitrata iz poljoprivrednih izvora, 91/676/EEC. Ova vrsta zaštite nije obuhvaćena postojećom nacionalnom legislativom i u procesu prilagodbe trebati će regulirati i ovo pitanje.

3. Utvrđuju li postojeći zakoni načela kao što su sprečavanje zagađenja na izvoru, kontrola emisija i norme za kakvoću vode?

Postojeća legislativa omogućuje zaštitu onečišćenja na izvoru i kontrolu emisije na slijedeći način:

- Članak 68. stavak 2. Zakona o vodama određuje da se zaštita voda ostvaruje nadzorom nad stanjem kakvoće voda i izvorima onečišćenja, sprječavanjem, ograničavanjem i zabranjivanjem radnji i ponašanja koja mogu utjecati na onečišćenje voda i stanje okoliša u cjelini te drugim djelovanjima usmjerenim očuvanju i poboljšanju kakvoće i namjenske uporabivosti voda.
- Članak 72. Zakona o vodama određuje da se radi sprječavanja pogoršanja kakvoće voda i zaštite okoliša u cjelini propisuju granične vrijednosti opasnih i drugih tvari: za tehnološke otpadne vode prije njihovog ispuštanja u sustav javne odvodnje otpadnih voda, odnosno u drugi prijemnik, za vode koje se nakon pročišćavanja ispuštaju iz sustava javne odvodnje otpadnih voda u prirodni prijemnik i za otpadne vode i tvari koje se ispuštaju u septičke i sabirne jame.
- Članak 73. Zakona o vodama obavezuje pravne i fizičke osobe, koji u vezi s obavljanjem gospodarske ili druge djelatnosti unose, ispuštaju ili odlažu opasne tvari koje mogu onečistiti vode, da su dužne te tvari prije ispuštanja u sustav javne odvodnje ili drugi prijemnik djelomično ili potpuno odstraniti.
- Članak 80. Zakona o vodama određuje da pravne i fizičke osobe koje u vezi s obavljanjem gospodarskih djelatnosti ili drugih aktivnosti za koje je potrebna vodopravna dozvola (za ispuštanje otpadnih voda) ispuštaju u vode opasne tvari odnosno koje proizvode ili stavljaju u promet kemijske tvari i njihove pripravke koje mogu onečistiti vode, dužne su o tome voditi očevidnik i podatke dostavljati Hrvatskim vodama
- Poglavlje III. Zakona o vodama definira izdavanje vodopravnih akata, a radi osiguravanja jedinstvenog vodnog režima i ostvarivanja upravljanja vodama. U smislu kontrole onečišćenja na izvoru izdaju se vodopravne dozvole za ispuštanje otpadnih voda i dozvolbeni nalozi uz ove vodopravne dozvole kojima se nalaže izvršavanje određenih radnji radi usklađivanja ponašanja i radnji korisnika vodopravne dozvole s uvjetima i obvezama iz tog akta.
- Članak 181. Zakona o vodama određuje nadležnost vodopravne inspekcije za kontrolu postupanja pravnih i fizičkih osoba po izdanim vodopravnim dozvolama i dozvolbenim nalogima,
- Članak 194. točke 6. – 15. definira novčane kazne radi nepoštivanja odredbi Zakona o vodama, a koje se odnose na kontrolu onečišćenja na izvoru i kontrolu emisija.

Ostali relevantni podzakonski akti kojima se uređuje kontrola onečišćenja na izvoru i kontrola emisije su: Državni plan za zaštitu voda, Uredba o klasifikaciji voda i Pravilnik o graničnim vrijednostima pokazatelja, opasnih i drugih tvari u otpadnim vodama. Potrebno je izvršiti usaglašavanje s relevantnim zakonodavstvom EU.

Standard kakvoće voda definiran je Uredbom o klasifikaciji voda i Uredbom o opasnim tvarima u vodama.

4. Postoji li sustav prethodnih propisa i/ili posebnih ovlaštenja za crpljenje vode za piće iz podzemnih voda i/ili površinskih voda?

Zakonom o vodama regulirano je dobivanje prava na korištenje voda te načina, uvjeta, mjesta i opsega crpljenja voda iz površinskih i podzemnih voda. Voda se crpi za različite namjene: voda za piće za javne sustave vodoopskrbe, uzgoj riba, tehnološke potrebe, proizvodnja vode za prodaju na tržištu, navodnjavanje, korištenje vodne snage i dr.

Pravo na crpljenje površinskih i podzemnih voda za gospodarske namjene svrhe dobiva se koncesijom. Uredbom o uvjetima i postupku za dobivanje koncesija na vodama i javnom vodnom dobru (NN 99/96 i NN 11/98) propisan je postupak i uvjeti za dobivanje koncesija za crpljenje voda. Mjesto, način crpljenja, uvjeti i opseg crpljenja površinskih i podzemnih voda propisuju se vodopravnom dozvolom i dozvolbenim nalogom.

Djelatnost javne vodoopskrbe, u koje spada i djelatnost crpljenja vode za javnu vodoopskrbu regulirano je Zakonom o komunalnom gospodarstvu (NN 26/03). Zakon o vodama poznaje i kategoriju općeg korištenja voda za piće i sanitarne potrebe domaćinstava, za crpljenje kojih nije potrebna koncesija i vodopravna dozvola. U tu kategoriju spada i korištenje voda za sport i rekreaciju.

5. Predviđaju li postojeći zakoni ciljeve navedene u «glavnom planu» i navode li se u njima mjere koje je potrebno poduzeti u cilju ostvarenja tih ciljeva?

Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš u dijelu koji se odnosi na upravljanje vodama predviđaju mjere za ostvarenje ciljeva definiranih u ovim dokumentima.

Pravni okvir upravljanja vodama definiran je Zakonom o vodama i Zakonom o financiranju vodnog gospodarstva. Ovim dvjema zakonima predviđeno je donošenje niza podzakonskih akata i dokumenata, kako na državnoj tako i na lokalnoj razini i razini slivnog područja. U odnosu na državnu razinu, doneseni su svi planirani podzakonski akti. Na razini lokalne uprave i samouprave stanje je upravo suprotno, većina predviđenih dokumenata još uvijek nije donesena ili izmijenjena radi provedbe Zakona o vodama i Zakona o financiranju vodnog gospodarstva i ovo trenutno predstavlja veliki problem u punoj provedbi Zakona o vodama i u ostvarivanju ciljeva postavljenih Nacionalnom strategijom zaštite okoliša. U skladu s nacionalnom strategijom zaštite okoliša i odredbama Zakona o vodama (poglavlje 3. Planske osnove za upravljanje vodama) Predviđa se donošenje Vodnogospodarske osnove Hrvatske i vodnogospodarskih osnova/planova područja (izrađuju se za vodna odnosno slivna područja definirana u skladu s Zakonom o vodama). Vodnogospodarska osnova Republike Hrvatske radi se u dva dijela: I. dio, Strateška osnova za upravljanje vodama, koja je u fazi izrade (završetak se planira krajem 2003. godine) i II. dio Planovi upravljanja vodnim područjima (vodno područje Drave i Dunava, vodno područje Save, vodno područje sjevernojadranskih slivova i vodno područje južnojadranskih slivova).

Vodnogospodarska osnova Hrvatske sadržava temeljne postavke i polazišta, opisuje vode i vodne resurse, vodnogospodarski sustav i mjere i definira plan razvoja vodnog gospodarstva. Plan razvoja vodnog gospodarstva sadrži: probleme i utjecaje sadašnjeg stanja, okvir razvoja, potrebe i ograničenja, osnovne smjernice razvoja vodnog gospodarstva i plan razvoja. Iz ovako postavljenog Plana razvoja vodnog gospodarstva i kroz daljnju razradu na razini Planova upravljanja vodnim područjima i doradu ostalih potrebnih sektorskih planova (planovi zaštite voda, obrane od polava, gradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda sustav javne odvodnje i programe vodoopskrbe, programe smanjenja onečišćenja voda i slično) konkretno će se razraditi sve mjere potrebne za punu provedbu postavljenih ciljeva.

6. Postoji li sustav prethodnih propisa i/ili posebnih ovlaštenja za skladištenje i rukovanje tvarima koje ugrožavaju ili potencijalno ugrožavaju vode?

Zakon o vodama (NN 107/95) članak 129. za proizvodnju odnosno stavljanje u promet kemijskih tvari i njihovih pripravaka koji nakon uporabe dopijevaju u vode izdaje se vodopravna dozvola. Dozvolom se utvrđuje način rukovanja i skladištenja tvari koje mogu ugroziti kakvoću voda.

Postupak izdavanja vodopravnih dozvola za kemijske tvari i njihove pripravke koji nakon uporabe dopijevaju u vode obavlja se prema propisima koji su doneseni na temelju Zakona o vodama, a svode se na to da se za kemijski pripravak za koji se traži vodopravna dozvola mora dostaviti analiza o biološkoj razgradljivosti i akutnoj toksičnosti na indikatorski organizam *Daphnia magna* u cilju procijene štetnih učinaka kemijskih tvari i njihovih pripravaka na vodeni okoliš, a u skladu s preporukama EU (Commission Directive 93/21/EEC od 27.4.1993).

Nakon dobivenih analiza sukladno analitičkom nalazu na deklaraciju proizvoda mora se staviti oznaka štetnosti pripravka na vodeni okoliš, a kod vrlo toksičnih pripravaka dolazi posebna oznaka N- OPASNO ZA OKOLIŠ i oznaka R-50 vrlo toksično za organizme koji žive u vodi te slika uginule ribe u prirodnom okolišu.

Vodopravna dozvola ne izdaje se za one kemijske tvari i njihove pripravke, koji su ili imaju u svom sastavu opasnu tvar, sastojak ili spoj koji se nalazi na A – listi opasnih tvari u Uredbi o opasnim tvarima u vodama (NN 78/98).

Pesticidi, tj proizvodi za zaštitu bilja (pesticidi u poljoprivredi - sva sredstva za koje Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva izdaje rješenje) moraju imati i vodopravnu dozvolu. Dakle, sredstvo mora imati rješenje Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i proći svu prije opisanu proceduru u skladu s Zakonom o vodama da bi mu se izdala vodopravna dozvola.

Detaljan opis postupka i potrebne dokumentacije za ishođenje vodopravnih dozvola za kemijske tvari i njihove pripravke opisan je Pravilniku o izdavanju vodopravnih akata (NN 28/96).

Kontrolu vodopravnih dozvola za kemijske tvari i njihove pripravke obavlja vodopravna inspekcija u skladu s Zakonom o vodama.

U postupcima planiranja i izgradnje objekata za skladištenje tvari koje potencijalno ugrožavaju vode izdaju se vodopravni uvjeti za izradu tehničke dokumentacije za izgradnju tih objekata, a potom se izdaje vodopravna suglasnost kojom se potvrđuje da je tehnička dokumentacija izrađena u skladu s izdanim vodopravnim uvjetima.

7. Koja su tijela nadležna za:

a) postupak planiranja?

Tijelo odgovorno za postupak planiranja je Državna uprava za vode u skladu sa Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija. Državna uprava za vode na osnovu stručnih podloga za čiju izradu su zadužene Hrvatske vode, provodi proceduru donošenja u skladu sa člankom 20. Zakona o vodama Vodnogospodarske osnove Hrvatske pred Hrvatskim saborom. Državna uprava za vode donosi, potvrđuje i ostale planske dokumente koji se donose u skladu s Zakonom o vodama i sudjeluje i izradi planskih dokumenata koje donose druga tijela državne uprave i u kojima su zastupljene vode. Uz Državnu upravu za vode i Hrvatske vode, koje nose glavnu odgovornost za postupak planiranja, odgovorne su i jedinice lokalne uprave i samouprave.

b) postupak prethodnog reguliranja i/ili posebnih ovlaštenja?

Državna uprava za vode i jedinice lokalne uprave i samouprave odgovorna su tijela javne uprave koje donose prethodne propise odnosno daju konkretna ovlaštenja u skladu s Zakonom o vodama. Kako se na vode odnose i zakoni iz drugih područja odgovorna tijela za donošenje ovih propisa odnosno ovlaštenja potrebna u skladu s ovim zakonima izrađuju, odnosno izdaju tijela državne uprave u skladu sa svojom nadležnosti.

U skladu s poglavljem III. Zakona o vodama (Vodopravni akti) radi osiguranja jedinstvenog vodnog režima i ostvarivanja upravljanja vodama izdaju se vodopravni akti. Vodopravni akti jesu: vodopravni uvjeti, vodopravna suglasnost, vodopravna dozvola i dozvolbeni nalog. Vodopravnim uvjetima određuju se uvjeti kojima mora udovoljavati dokumentacija za građenje novih i rekonstrukciju postojećih građevina, te izvođenje regionalnih i detaljnih geoloških istraživanja i drugih radova koji se ne smatraju građenjem, ali mogu trajno ili privremeno utjecati na promjene vodnog režima. Vodopravnom suglasnosti potvrđuje se da je dokumentacija za građenje odnosno druge zahvate u prostoru izvedena sukladno vodopravnim uvjetima. Vodopravnom dozvolom dozvoljava se korištenje voda i određuju namjena, mjesto, način, uvjeti i opseg korištenja voda i ispuštanja pročišćenih i nepročišćenih voda, opasnih i drugih tvari koje mogu onečistiti ili zagaditi vode te se dozvoljava proizvodnja i stavljanje u promet kemijskih tvari i njihovih pripravaka koji nakon uporabe dospijevaju u vode. Dozvolbeni nalog je akt koji se izdaje uz vodopravnu dozvolu, radi usklađivanja ponašanja i radnji korisnika vodopravne dozvole s uvjetima i obavezama iz tog akta.

Vodopravne akte izdaju županijski uredi nadležni za poslove upravljanja vodama i Hrvatske vode, odnosno Hrvatske vode uz potvrdu Držabne uprave za vode za zakonom propisana građenja.

8. Razvijate li sustav gospodarenja riječnim bazenom i porječjem kako bi se osigurala poboljšanja kakvoće vode, i ako jeste, kako?

Zakon o vodama u poglavlju II.2. definira načelo teritorijalne osnove za upravljanje vodama. U ovom poglavlju definirana su vodna područja koja obuhvaćaju područje jednog ili više slivova glavnih riječnih vodotoka ili njihovih dijelova koji čine prirodnu hidrografsku cjelinu. Vodna područja su: vodno područje sliva Save, vodno područje slivova Drave i Dunava, vodno područje primorsko-istarskih slivova, i vodnopodručje dalmatinskih slivova. Također, definirana su i slivna područja koja u okviru vodnog područja obuhvaćaju jedan ili više slivova manjih vodotoka za koje se zbog povezanosti vodne problematike, izgrađenog vodnog sustava i gospodarskih uvijeta osigurava jedinstveno upravljanje vodama (ukupno 34 slivna područja).

Relevantni podzakonski akti kojima se regulira pitanje teritorijalnih osnova su: Odluka o popisu državnih voda (NN 20/96), Odluka o utvrđivanju slivnih područja (NN 20/96, 98/98 i 5/99) i Odluka o utvrđivanju granica vodnih područja (NN 20/96, 98/98 i 5/99).

U organizacijskom smislu, a polazeći od opisanih teritorijalnih osnova, Hrvatske vode, pravna osoba koja obavlja poslove upravljanja vodama, imaju prilagođeno unutarnje ustrojstvo. Tako su za poslove operativnog upravljanje vodama na vodnim područjima ustrojena 5. vodnogospodarskih odjela:

- Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Save sa sjedištem u Zagrebu,
- Vodnogospodarski odjel za vodno područje sliva Drave i Dunava sa sjedištem u Osijeku,
- Vodnogospodarski odjel za vodno područje primorsko-istarskih slivova sa sjedištem u Rijeci,
- Vodnogospodarski odjel za vodno područje dalmatinskih slivova sa sjedištem u Splitu i
- Vodnogospodarski odjel za vodno područje Grada Zagreba, sa sjedištem u Zagrebu (Grad Zagreb ima status Županije)

Nabrojeni vodnogospodarski odjeli nemaju pravne osobnosti. Za neposredno obavljanje poslova u sastavu Vodnogospodarskih odjela ustrojene su vodnogospodarske ispostave za slivna područja (34 ispostave).

U skladu s Zakonom o vodama poglavlje II.3. (Planske osnove upravljanja vodama) predviđa se donošenje planskih dokumenata: Vodnogospodarska osnova Republike Hrvatske (VOH) (dugoročni planski dokument upravljanja vodama koji se izrađuje za cijelkupni nacionalni teritorij) i vodnogospodarske osnove/planovi područja (izrađuju se za prije opisane teritorijalne osnove -vodna i slivna područja). Vodnogospodarska osnova Republike Hrvatske radi se u dva dijela: I. dio, Strateška osnova za upravljanje vodama, koja je u fazi izrade (završetak se planira krajem 2003. godine) i II. dio Planovi upravljanja vodnim područjima (vodno područje Drave i Dunava, vodno područje Save, vodno područje sjevernojadranskih slivova i vodno područje južnojadranskih slivova). U svrhu izrade Vodnogospodarske osnove Hrvatske Državna uprava za vode i Hrvatske vode su provele niz samostalnih projekata, a to su:

- Ugradnja bioodrživosti u Vodnogospodarsku osnovu Hrvatske i procjena ekološkog stanja, Hrvatski prirodoslovni muzej iz Zagreba,
- Procjena i prikaz stanja te učinkovitost provedenih mjera zaštite voda na području Hrvatske, Institut građevinarstva Hrvatske, Zagreb,
- Bilanciranje voda Hrvatske, Građevinski fakultet Sveučilišta u Splitu,
- Podzemne vode, Institut za geološka istraživanja, Zagreb,
- Meteorološke podloge, Državni hidrometeorološki zavod, Zagreb,
- Izrada registra i karte zaštićenih područja i šumskih staništa prema Zakonu o šumama i međunarodnim konvencijama na području Republike Hrvatske, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
- Procjena stanja uzoraka i veličine pritiska poljodjelstva na vodne resurse i more na području Republike Hrvatske, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
- Procjena stanja, uzorka i veličine pritiska difuznih izvora onečišćenja na vodne resurse i more na području Republike Hrvatske, Građevinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
- Analiza stanja kakvoće priobalnog mora na području od Zadra do Dubrovnika, Institut za oceanografiju i ribarstvo, Split,
- Analiza stanja kakvoće priobalnog mora na području Savudrije do Zadra, Institut «Ruđer Bošković», Rovinj,
- Analiza rasprostranjenosti PCB-a na području Hrvatske poradi ratnih razaranja, Institut «Ruđer Bošković» Zagreb,
- Sustav stalnog motrenja herbicida atrazina u Hrvatskoj, kao samostalni projekt Dunavskog regionalnog projekta, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (u tijeku).

Radi daljnjih aktivnosti na izradi Planova upravljanja vodnim područjima provedba znanstveno istraživačkih i znanstvenih projekata biti će intezivirana.

Pri izradi ovih planova namjerava se u najvećoj mogućoj mjeri poštivati odredbe WFD o izradi «River Basin Management Plans» (RBM). U provedbi Konvencije o suradnji na zaštiti i održivoj uporabi rijeke Dunav Republika Hrvatska već sada sudjeluje u izradi RBM plana za slivno područje rijeke Dunav. Dakle, okvir za integralno upravljanje vodama na razini riječnih slivova (vodnih područja i slivnih područja) je već uspostavljen.

E. Zaštita prirode

1. Opišite zakonsku osnovu za zaštitu prirode, posebice što se tiče vrsta i staništa koji su u interesu očuvanja.

Djelatnost zaštite prirode temelji se na Zakonu o zaštiti prirode (NN 30/94, 72/94 i 107/03). Prema navedenom Zakonu priroda se štiti na dvije razine:

1. Generalno – osiguravanjem racionalnog korištenja prirode i njenih dobara
2. Posebnom zaštitom – određivanjem dijelova žive i nežive prirode koji imaju posebnu zaštitu Republike Hrvatske (zaštićena područja i zaštićene vrste)

Zakon o zaštiti prirode utvrđuje 9 kategorija zaštite prirode koje uživaju posebnu zaštitu Republike Hrvatske. U Nacrtu novoga Zakonu o zaštiti prirode koji je u Saborskoj proceduri, uvrštena je i nova kategorija – regionalni park prirode.

Važeći Zakon ne regulira očuvanje i zaštitu sveukupne biološke i krajobrazne raznolikosti, dakle niti svih bioloških vrsta i prirodnih staništa. Zakon je uglavnom koncentriran na zaštitu i upravljanje posebno zaštićenim područjima i vrstama. Zaštićene vrste te zaštita nacionalnih parkova i parkova prirode u nadležnosti su države, dok ostale zaštićene dijelove prirode proglašavaju i njima upravljaju županije, odnosno Grad Zagreb.

Temeljem Zakona o zaštiti prirode donesen je i niz podzakonskih akata temeljem kojih se upravlja zaštićenim dijelovima prirode te propisuje način njihova korištenja. Zaštita prostora u nacionalnim parkovima i parkovima prirode ostvaruje se i kroz provedbu Zakona o prostornom uređenju (NN 30/94, NN 68/98, NN 35/99, NN 61/00 i NN 32/02) koji propisuje donošenje posebnog prostornog plana koji donosi zakonodavac, dakle Hrvatski Sabor. Ovo je važno pravno sredstvo kojim je moguće pravilno odrediti korištenje i razvitak područja nacionalnih parkova i parkova prirode. Novi Zakon o zaštiti prirode propisat će donošenje planova upravljanja za zaštićena područja sukladno međunarodnoj praksi i standardima.

Republika Hrvatska stranka je svih relevantnih međunarodnih konvencija i sporazuma u području zaštite prirode. Njihove odredbe odgovarajuće su ugrađene u nacrt novoga Zakona o zaštiti prirode. Novi Zakon ugradio je također obveze i mehanizme koji proizlaze iz Direktiva EU, naročito Smjernica Vijeća 79/409/EEZ o zaštiti divljih ptica – Direktiva o pticama Council Directive on the Conservation of wild birds, of 2 April 1979 (Council Directive 79/409/EEC) - Birds Directive), Smjernica Vijeća 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta – Direktiva o staništima, Council Directive on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, 9 December 1996 (Council Directive 92/43/EEC) - Habitats Directive), Uredba Vijeća 338/97/EZ o zaštiti divljih biljnih i životinjskih vrsta putem reguliranja trgovine tim vrstama, Council Regulation on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein (EC) No 338/97 (Council Regulation 338/97/EC)

Uspostavlja se novi mehanizam Nacionalne ekološke mreže koja se sastoji od ekološki značajnih područja važnih za europski i nacionalno ugrožene vrste i staništa te se propisuju Crvena lista ugroženih vrsta i Karta stanišnih tipova.

Donošenje novoga Zakona o zaštiti prirode očekuje se najkasnije u listopadu 2003.godine.

Osim Zakona, ključni obvezujući dokument i stručna podloga za zaštitu prirode je Nacionalna strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti koju je Hrvatski sabor donio 1999.godine. Ona utvrđuje stanje biološke i krajobrazne raznolikosti te prirodnih vrijednosti u Republici Hrvatskoj, analizira razloge njihove ugroženosti i donosi strateške smjernice s konkretnim akcijskim planovima potrebnim za njihovu zaštitu.

Temeljem Zakona o ustanovama (NN 76/93, 29/97 i 47/99) osnovan je Državni zavod za zaštitu prirode koji obavlja stručne poslove zaštite prirode koji između ostalog obuhvaćaju prikupljanje i obrađivanje podataka u vezi zaštite prirode, praćenje stanja očuvanosti biološke i krajobrazne raznolikosti, obavljanje statističkih analiza, organiziranje i provođenje odgojno-obrazovnih i promidžbenih aktivnosti i dr.

2. Kakvi sustavi zaštićenih područja postoje za očuvanje prirode i koliko su takvi sustavi potpuni?

Zakon o zaštiti prirode sadrži devet kategorija zaštićene prirode, od čega se osam odnosi na zaštićena područja:

- Strogi rezervat - IUCN I
- Posebni rezervat - IUCN I ili IV

- Nacionalni park - IUCN II
- Spomenik prirode - IUCN III
- Park prirode - IUCN V
- Zaštićeni krajolik - IUCN V
- Park šuma - IUCN V
- Spomenik parkovne arhitekture
- Pojedina biljna i životinjska vrsta.

Nacionalni park proglašava Hrvatski Sabor. Pojedinu biljnu i životinjsku vrstu proglašava zaštićenom ministar Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja. Ostale kategorije proglašava županijska skupština ili Skupština grada Zagreba.

Pod zaštitom je 450 prostornih objekata. Zaštićeno je 5.845,924 km², što je 10,33% kopnenog područja Republike Hrvatske. Ukoliko se uračuna i morska površina onda je zaštićeno 6,66% hrvatskog teritorija.

Razvoj zaštite prirode temelji se na Nacionalnoj strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (1999. godine); Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske (1997. godine) i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske (1999. godine). Ovim dokumentima planira se pod zaštitu staviti 15–20% površine Republike Hrvatske. Mnoga prirodno vrijedna područja u ovom trenutku još nisu zaštićena, a stavit će se pod zaštitu putem nacionalne ekološke mreže koja je u izradi.

Međunarodno priznanje uživaju sljedeća zaštićena područja:

- Nacionalni park «Plitvička jezera» - Svjetska prirodna baština (UNESCO)
- Park prirode «Velebit» - Rezervat biosfere (MAB)
- Park prirode «Kopački rit» - Ramsarsko mjesto
- Park prirode «Lonjsko polje» - Ramsarsko mjesto
- Posebni rezervat – ornitološki Crna Mlaka - Ramsarsko mjesto
- Donji tok rijeke Neretve sa pet posebnih rezervata - Ramsarsko mjesto

U sustavu proglašenja zaštićenih područja postoji i dio koji se odnosi na državnu razinu, odnosno proglašenje nacionalnih parkova i parkova prirode i upravljanje istim je vrlo dobro i operativno (postoji 18 ustanova koje upravljaju tim područjima), dok je dio koji se odnosi na proglašenje i upravljanje nižim kategorijama zaštićenih područja u praksi slab, djelomičan i nepotpun.

3. Kakve mjere gospodarenja, kontrole planiranja korištenja zemljišta i mjere nadzora postoje za zaštićena područja i za očuvanje prirode izvan zaštićenih područja?

Javne ustanove za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode obavljaju djelatnost zaštite, održavanja i promicanje zaštićenog dijela prirode. Javnom ustanovom upravlja upravno vijeće. Ostalim kategorijama zaštićene prirode upravljaju županijske javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode. Usprkos zakonskoj obvezi, za sada nemaju sve županije osnovane javne ustanove. Nadzor nad zakonitošću rada javnih ustanova nacionalnih parkova i parkova prirode obavljaju nadležna ministarstva, a nad županijskim javnim ustanovama nadležni županijski ili gradski uredi. Inspekcijski nadzor vrši inspekcija zaštite prirode.

Javne ustanove za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode osniva Vlada Republike Hrvatske. Za upravljanje ostalim zaštićenim dijelovima prirode javne ustanove osnivaju županijske skupštine ili Skupština Grada Zagreba. Na čelu javnih ustanova je Upravno vijeće. Temeljna služba u nacionalnim parkovima i parkovima prirode je stručna služba u kojoj rade specijalisti u zaštiti prirode. Javne ustanove financiraju se iz Državnog proračuna, a dijelom samofinanciranjem.

Vrlo važan instrument u planiranju upravljanja posebno zaštićenim područjima jesu prostorni planovi područja posebnih obilježja. Za 8 parkova planovi su doneseni, a za 10 su u izradi. U novom Zakonu o zaštiti prirode koji je u postupku donošenja predviđa se izrada planova upravljanja za stroge rezervate, posebne rezervate, nacionalne parkove, parkove prirode i regionalne parkove. Za ostala zaštićena područja izrađuju se mjere zaštite na osnovu kojih se upravlja zaštićenim dijelovima prirode.

Vrijednosti ostalih područja evidentiraju se i valoriziraju kroz županijske i općinske prostorne planove.

Planiranje zaštite novih područja vrši se kroz multidisciplinarni postupak. Obrazloženja za zaštitu daju specijalisti iz prirodoslovnih područja. Suglasnost na obrazloženje daje Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja. Nakon prihvaćenog obrazloženja organiziraju se javne rasprave na kojima stanovništvo područja koje se predlaže za zaštitu daje svoje prijedloge i primjedbe. Nakon toga prijedlog ide u postupak pred Hrvatski sabor ili županijsku skupštinu, ovisno o kategoriji zaštite koja se predlaže.

Trenutačno ne postoje izravni mehanizmi zaštite prirode izvan zaštićenih područja. Neizravno ovome cilju doprinosi obvezno izdavanje uvjeta zaštite prirode u postupku ishoda lokacijske dozvole za dopuštenu gradnju izvan građevnog područja. Također, prema posebnom propisu za utvrđene zahvate provodi se procjena utjecaja na okoliš u sklopu koje se utvrđuju i mjere zaštite prirode.

Novi Zakon o zaštiti prirode u cijelosti ugrađuje mehanizme i odredbe Smjernica Vijeća 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta – Direktiva o staništima

Council Directive on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, 9 December 1996 (Council Directive 92/43/EEC) - Habitats Directive) i uspostavlja nacionalnu ekološku mrežu za čija područja će se utvrđivati mjere zaštite i provoditi postupak ocjene prihvatljivosti za prirodu svih zahvata koji mogu ugroziti takva područja. Također, novim Zakonom propisuje se obvezno ugrađivanje mjera očuvanja biološke raznolikosti u sve prostorne planove i planove gospodarenja prirodnim dobrima, odnosno u sve sektore.

U postupku donošenja sektorskih zakona (šumarstvo, lovstvo i vodno gospodarstvo, poljoprivreda, ribarstvo) Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja kroz sudjelovanje svojih predstavnika u radnim skupinama te kroz postupak izdavanja mišljenja ili suglasnosti na nacrt propisa, osigurava ugrađivanje mehanizama za održivo korištenje prirodnih dobara.

4. Koje su glavne razlike između vaših postojećih propisa o očuvanju prirode i direktiva EU-a o očuvanju prirode te koje su najveće poteškoće koje predviđate za postupak usklađivanja?

Glavne razlike odnose se na koncepciju zaštite prirode. Važeći Zakon o zaštiti prirode samo načelnim odredbama štiti prirodu u cjelini, dok se glavina odredbi odnosi na posebno zaštićena područja i vrste. Zaštita ugroženih vrsta i staništa izvan zaštićenih područja nije regulirana niti je osigurano ugrađivanje mjera očuvanja biološke raznolikosti u sektorske djelatnosti. Nacrt novoga Zakona o zaštiti prirode koji je pred donošenjem, temelji se na novoj koncepciji zaštite prirode koja osigurava očuvanje cjelokupne biološke i krajobrazne raznolikosti te ugrađuje sve odgovarajuće mehanizme međunarodnih ugovora i direktiva EU u području zaštite prirode. Najvažniji mehanizmi odnose se na

ustopu nacionalne ekološke mreže, propisivanje crvenih lista ugroženih vrsta, propisivanje karte stanišnih tipova kao obvezne podloge za sve vrste planiranja korištenja prostora i gospodarenja prirodnim dobrima, te na obvezno ugrađivanje uvjeta i mjera zaštite prirode u sve prostorne planove i sektorske planske dokumente.

Do sada su priređene Crvene liste ugroženih vrsta te GIS-karta svih stanišnih tipova mjerila 1: 100.000 na cijelom teritoriju Republike Hrvatske, uključujući i priobalna morska staništa. Načinjena je preliminarna ekološka mreža za Republiku Hrvatsku, a projekt izrade Nacionalne ekološke mreže i programa NATURA 2000 je u tijeku (financiran iz LIFE-Third countries), s predviđenim završetkom u lipnju 2005. godine.

Glavne poteškoće u postupku pristupanja EU vjerojatno će se odnositi na sljedeće:

- Rješavanje problema koji proizlaze iz privatnog vlasništva u zaštićenim područjima. U mnogim područjima vlasnički odnosi su nesređeni. Prilikom prodaje nekretnina u zaštićenim područjima država ima pravo prvokupa, ali ga radi nedostataka za tu namjenu osiguranih sredstava gotovo i ne koristi. Također nisu osigurana sredstva za naknadu vlasnicima za ograničenja kojima su podvrgnuti u zaštićenim područjima iz čega proizlazi nezadovoljstvo i otpor vlasnika prema zaštiti prirode.
- Otpor različitih sektora koji koriste prirodna dobra prema nužnosti upliva zaštite prirode i ugrađivanja mjera očuvanje biološke raznolikosti u sektorske planove i programe provedbe. Otpor je još uvijek znatan, iako se tijekom posljednje dvije godine stanje popravlja, u prvom redu radi upoznavanja svih sektora s obvezama koje proizlaze u postupku približavanja EU te zahvaljujući naporima u uspostavljanju dijaloga i suradnje između Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja i drugih nadležnih tijela državne uprave.
- Osiguranje poticajnih mjera za načine gospodarenja prirodnim dobrima i za aktivnosti koje doprinose očuvanje biološke raznolikosti. Koncept ekološke mreže te provođenje budućeg programa agriokolišnih mjera koji je trenutačno u izradi, zahtijevat će osiguranje namjenskih sredstava za ovu svrhu u državnom proračunu. Bez toga se navedene mjere ne mogu staviti u funkciju.
- Nepostojanje sustavnog monitoringa stanja prirode u zaštićenim područjima niti izvan njih, dakle i nedostatak kvalitetnih podataka nužnih za planiranje i provođenje zaštite prirode.

5. Opišite nacionalnu strategiju zaštite šuma?

Šume i šumska zemljišta u Republici Hrvatskoj pokrivaju gotovo 2.5 milijuna ha ili 43.5% kopnene površine. Djelatnosti kojima se provodi zaštita šuma definirane su u Zakonu o šumama (NN 52/90) koji je više puta dopunjavani i mijenjan (u nastavku: Zakon). Zakonom je za sve šume u Republici Hrvatskoj (81% državnih i 19% privatnih šuma) predviđena izrada osnova i programa gospodarenja kojima se osigurava održivo gospodarenje i prirodna struktura šuma. Tako se ovim dokumentima prirodno pomlađivanje šuma predviđa u najvećem dijelu šuma, a etat se propisuje u visini približno polovice ukupnog prirasta. Članak 43. Zakona obvezuje vlasnika i posjednika šuma za poduzimanje mjera radi zaštite šuma od požara i drugih elementarnih nepogoda, biljnih bolesti i štetočinja.

Navedene subjekte Zakon obvezuje na organizaciju stalne službe za nadzor nad šumama i utvrđivanje njihova zdravstvenog stanja i poduzimanje redovnih preventivnih i represivnih mjera za suzbijanje biljnih bolesti i štetočinja. Člancima 44. i 45. Zakona zabranjuje se krčenje šuma i definiraju uvjeti korištenja sporednih šumskih proizvoda.

Uz važeći Zakon, zaštiti šuma pridaje se odgovarajući značaj i u, po prvi puta izrađenoj Nacionalnoj šumarskoj politici i strategiji (u nastavku: Strategija), a koju je donijela Vlada Republike Hrvatske (NN 120/03). Jedan od ciljeva Strategije je i provođenje nacionalne inventarizacije nedrvenih šumskih proizvoda i njihovo korištenje na načelu održivog gospodarenja, kao i promicanje novih metoda pošumljavanja u krškim područjima, a u cilju očuvanja biološke raznolikosti i zaštite šumskih ekosustava.

Mjere zaštite šuma od šteta koju čini divljač propisane su Zakonom o lovu (NN 10/94), podzakonskim aktima, odlukama tijela jedinice lokalne samouprave, Programima uzgoja divljači i Osnovama gospodarenja lovištem. Zakon o lovu obvezuje zakupnika lovišta na provođenje mjera zaštite šuma od šteta koju čini divljač te na osiguranje lovišta za slučajevne šteta od divljači. Za površine koje nisu dodijeljene na gospodarenje ova sredstva su osigurana u državnom i županijskom proračunu. Svaka Osnova gospodarenja lovištem mora uz ostalo sadržavati i podatke o prehrani i prihrani divljači kao mjere kojima se sprečavaju štete od divljači.

Republika Hrvatska potpisala je sve Rezolucije dosadašnjih Ministarskih konferencija zaštite šuma u Europi. Po odredbama pojedinih Rezolucija poduzete su i konkretne mjere. Tako je izrada nacionalnih standarda za certificiranje šuma u Republici Hrvatskoj u skladu sa međunarodnim principima, kriterijima i indikatorima (FSC P&C, Pan-European C&I). FSC Certifikat, koje je poduzeće za šume dobilo, za 2.0 mil. ha državnih šuma potvrđuje da se šumama gospodari gospodarski održivo, socijalno odgovorno i ekološki prihvatljivo.

Rad na Međunarodnom kooperativnom programu za procjenu i motrenje štetnih utjecaja onečišćenja zraka na europske šume (ICP Forests) u tijeku je od 1987. godine, izuzevši ratnu 1991. godinu. Obzirom na veliku varijabilnost i raznolikost šumskih ekosustava, njihov raspored u prostoru te način uzgoja, motrenje se obavlja na razini I–osnovnih ploha (mreža 16 x 16 km) i razini II–bioindikacijskih ploha (mreža 4 x 4 km). Prikupljeni rezultati uvršteni su u službena izvješća ICP Forests-a. Stanje oštećenosti šuma u Republici Hrvatskoj gotovo se ne razlikuje u odnosu na oštećenost europskih šuma u 2001. godini.

Zbog naglašenog propadanja šuma jele i hrasta provode se projekti s ciljem utvrđivanja razloga propadanja i definiranja mjera za poboljšanje stanja. Računanje i kartiranje kritičnih opterećenja kiselih sastojaka iz atmosfere za šumske ekosustave izvodi se od 1997. g. (ICP Mapping & Modelling).

Neke od aktivnosti definirane u Strategiji koje će osigurati zaštitu šuma, a time i postizanje njihovog gospodarskog maksimuma su:

1. Sačuvati i promicati stabilnost staništa, zdravstveno stanje šuma i produktivni kapacitet sastojina
2. Uvođenje 4E (ekološke, ergonomske, ekonomske i energetske) tehnologije u šumarstvo
3. Poboljšati sustav gospodarenja krškim područjem
4. Razminirati i uključiti minirane površine (12% površine šuma i šumskog zemljišta) u redovito gospodarenje kako bi se osigurao kontinuitet njihovih općekorisnih funkcija.

Ovaj dokument također planira značajnije uključivanje javnosti u sva važnija pitanja vezana uz šumarstvo te promicanje važnosti šuma i njihove zaštite i očuvanja, zaštitu i očuvanje biodiverziteta, kao i održivo gospodarenje šumskim resursima.

Svako od aktivnosti definiranoj u Strategiji određen je i jedan od III prioritetna razreda za izvršenje. Tako se predviđa provedba pojedinih akcija zaštite šuma u I prioritetnom razredu (2003-2006.godine) te II razredu (2006-2008.godine). Potrebna financijska sredstva za aktivnosti I razreda procijenjena su na 3,5 do 4,0 milijuna \$ godišnje. Moguće međunarodne financijske donacije bit će kanalizirane kroz Strategiju.

U nadležnosti Ministarstva unutarnjih poslova je nadzor provedbe mjera zaštita šuma od požara. Strategija protupožarne zaštite šuma definirana je Zakonom o vatrogastvu (NN 106/99, 117/01, 96/03) i Zakonom o zaštiti od požara (NN 58/93).

Vlada Republike Hrvatske početkom svake godine donosi Program aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara od interesa za Republiku Hrvatsku koji sadrži preventivne aktivnosti u otklanjanju opasnosti od nastanka i

širenja požara; normativne i opće pretpostavke zaštite; planiranje i razvoj novih sustava, tehnika i tehnologija; organizacijske mjere te ljudske i tehničke resurse. Programom aktivnosti definiraju se izvršitelji i sudjelovatelji pojedinih zadaća. Izvršitelji i sudjelovatelji zadaća su tijela državne uprave, veliki javni infrastrukturni sustavi (Hrvatska elektroprivreda, Hrvatske ceste, Hrvatske šume), tijela lokalne uprave i samouprave te Hrvatska vatrogasna zajednica kao udruga građana koja okuplja dobrovoljne vatrogasce.

Planom intervencija kod velikih požara otvorenog prostora, kojeg je isto tako usvojila Vlada Republike Hrvatske, definirane su sve organizacijske i operativne mjere u gašenju požara otvorenog prostora.

Podzakonskim aktima koje suglasno donose ministar unutarnjih poslova i ministar poljoprivrede i šumarstva detaljno su propisane obveze provoditelja mjera zaštite šuma od požara.

F. Kontrola industrijskog zagađenja i upravljanje rizikom

1. Koje su glavne značajke propisa koji se odnose na emisije onečišćujućih tvari u industriji u zrak, vodu i tlo, posebice emisije iz velikih postrojenja za izgaranje (snage iznad 50 M MW_{th})?

Sukladno odredbama Uredbe o graničnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora (NN 140/97, 105/02, 108/03) za uređaje za loženje, razvrstane u tri skupine (ovisno o toplinskoj snazi i vrsti goriva): mala ložišta, srednja ložišta i velika ložišta, određene su posebne granične vrijednosti emisije onečišćujućih tvari. Valja ukazati na propisane vrste goriva koje se mogu koristiti u uređaju za loženje. Po prvi puta propisuje se standard kakvoće ugljena te se u malim i srednjim uređajima za loženje, izuzimajući srednja ložišta s postupkom izgaranja goriva u fluidiziranom sloju, smije koristiti ugljen sa udjelom sumpora do 1 g/MJ i udjelom pepela do 15%. Za uređaje za loženje određuje se i način praćenja emisije.

Posebne granične vrijednosti onečišćujućih tvari određene su i za stacionarne plinske turbine i motore s unutarnjim izgaranjem, pri čemu je uzet u obzir njihov stupanj djelovanja, odnosno stupanj korisnog djelovanja motora. Ovisno o toplinskoj snazi određuje se način praćenja emisije.

Uredbom se određuju granične vrijednosti emisije onečišćujućih tvari kod procesa termičke obrade otpada i procesa suspaljivanja otpada te je određena granica suspaljivanja opasnog otpada od 40%. Ograničavanje razdoblja unutar kojeg postrojenje može raditi sa neispravnim sustavom za praćenje emisijskih i pogonskih veličina, ima za cilj spriječiti svaku mogućnost prekomjerne emisije onečišćujućih tvari. Također je propisan način praćenja emisije onečišćujućih tvari kod procesa termičke obrade otpada.

Uvažavajući zatečeno stanje stacionarnih izvora koji postoje ili su u izgradnji na dan stupanja na snagu ove Uredbe na koje se ne mogu odmah primijeniti odredbe ove Uredbe, dati su rokovi prilagodbe. Odredbe o dopuštenim graničnim vrijednostima emisija (GVE) u pravilu se primjenjuju od 1. srpnja 2004. godine (za spalionice otpada, te SO₂ kod uređaja za loženje, plinskih turbina i motora s unutarnjim izgaranjem), odnosno od 1. siječnja 2009. godine za ostale stacionarne izvore. Do tog roka stacionarni izvori smiju prekoračiti propisane GVE u njihovom trostrukom iznosu.

Odredbe Uredbe temelje se na sljedećim međunarodnim smjernicama/propisima:

- Protokol uz Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine o daljnjem smanjenju emisija sumpora (NN - Međunarodni ugovori 17/98, 3/99),

- Protokol uz Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine o suzbijanju acidifikacije, eutrofikacije i prizemnog ozona (Republika Hrvatska potpisala je Protokol 1999. godine, ali ga nije još potvrdila),
- Njemački propis TA-LUFT 1986,
- Odluka Federalnog zakona, Njemačka, 17.BImSchV,
- Nizozemski propis o emisijama u zrak (Netherlands Emission Regulation Air), 1992,
- Švicarski propis o nadzoru onečišćavanja zraka, 1985,
- Međunarodna agencija za istraživanje raka (IARC),
- Direktiva Vijeća 84/360/EEC u svezi sa smanjenjem onečišćavanja zraka iz industrijskih postrojenja,
- Direktiva Vijeća 88/609/EEC u svezi s ograničavanjem emisija određenih onečišćavala u zrak iz velikih postrojenja za izgaranje,
- Direktiva Vijeća 94/67/EC u svezi sa spaljivanjem opasnog otpada,
- Direktiva 2000/76/EC Europskog Parlamenta i Vijeća od 4. prosinca 2000.godine u svezi sa spaljivanjem otpada,
- Direktiva 2001/80/EC Europskog Parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2001. godine u svezi s ograničavanjem emisija određenih onečišćavala u zrak iz velikih postrojenja za izgaranje.

Uređaji za loženje ovisno o toplinskoj snazi i vrsti goriva jesu:

UREĐAJ ZA LOŽENJE	KRUTO GORIVO	TEKUĆE I PLINSKO GORIVO
Mali	> 0,1 do 1 MW	> 0,1 do 3 MW
Srednji	>1 do 50 MW	> 3 do 50 MW
Veliki	>50 MW	> 50 MW

Uredba također propisuje način mjerenja onečišćujućih tvari kod uređaja za loženje. Kod uređaja za loženje propisana je sljedeća učestalost mjerenja emisija

Uređaj za loženje	Učestalost mjerenja
0.1MW < Mali < 3 MWth	Jedanput u dvije godine
3 MW< Srednji < 50 MWth	Jedanput godišnje
Veliki > 50 MWth	Kontinuirana mjerenja SO ₂ , NO ₂ , CO, krutih čestica, temperature sadržaja kisika

GVE za velike uređaje za loženje koji koriste uobičajena i posebna kruta goriva su:

	Toplinska snaga, MW	GVE, mg/m ³
Oksidi sumpora izraženi kao SO ₂	>50 do 100 >100 do 500 >500	2000 2000 - 400 (linearni pad) 400
Oksidi sumpora izraženi kao SO ₂ kod ložišta sa fluidiziranim slojem		300
Oksidi dušika izraženi kao NO ₂	>50 do 500 >500	600 500
Oksidi dušika izraženi kao NO ₂ kod ložišta s fluidiziranim slojem		300

Krute čestice	>50 do 500 > 500	100 50
Ugljik(II) oksid		250
Plinoviti anorganski spojevi klora izraženi kao HCl	>50 do 300 > 300	200 100
Plinoviti anorganski spojevi fluora izražen kao HF	>50 do 300 > 300	30 15
Anorganske tvari i njihovi spojevi (As,Pb,Cd,Cr,Co,Ni,) – ukupno		0,5 (odnosi se na posebna kruta goriva)
Zadani volumni udio kisika		6%

GVE za velike uređaje za loženje koji koriste uobičajena i posebna tekuća goriva su:

	Toplinska snaga, MW	GVE, mg/m ³
Oksidi sumpora izraženi kao SO ₂	>50 do 300 >300 do 500 > 500	1700 1700 – 400 (linearni pad) 400
Oksidi dušika izraženi kao NO ₂	>50 do 500 >500	450 400
Krute čestice		150
Ugljik(II) oksid		175
Plinoviti anorganski spojevi klora izraženi kao HCl		30
Plinoviti anorganski spojevi fluora izraženi kao HF		5
Anorganske tvari i njihovi spojevi (As,Pb,Cd,Cr,Co,Ni, V) – ukupno		2 (primjenjuje se za posebna tekuća goriva i za uobičajena tekuća goriva koja imaju udio nikla u gorivu veći od 12 mg/kg goriva)
Zadani volumni udio kisika		3%

Izuzetno GVE oksida sumpora izraženih kao SO₂ je 1700 mg/m³ kod velikih uređaja za loženje koji koriste uobičajena i posebna tekuća goriva, a koji postoje ili su u izgradnji na dan stupanja na snagu ove Uredbe.

GVE za velike uređaje za loženje koji koriste plinska goriva su:

	Toplinska snaga, MW	GVE, mg/m ³
Oksidi sumpora izraženi kao SO ₂		35 5 (za ukapljeni plin) 800 (za niskoenergetski plin nastao isplinjavanjem iz rafinerijskog ostatka) 50 (za plin nastao isplinjavanjem ugljena)
Oksidi dušika izraženi kao NO ₂	>50 do 500 >500	300 200
Krute čestice		10 50 (za plin nastao pri proizvodnji čelika)
Ugljik(II) oksid		100
Zadani volumni udio kisika		3%

GVE kod uređaja za loženje iskazane su masenom koncentracijom onečišćujućih tvari u suhom otpadnom plinu temperature 273 K i tlaka 101,3 kPa.”

U sektoru voda, članci 72. i 73. Zakona o vodama (NN 107/95) određuju da se «Radi sprječavanja pogoršanja kakvoće voda i zaštite okoliša u cjelini, propisuje granična vrijednost opasnih i drugih tvari: za tehnološke otpadne vode prije njihova ispuštanja u sustav javne odvodnje otpadnih voda, odnosno drugi prijemnik; za vode koje se nakon pročišćavanja ispuštaju iz sustava javne odvodnje otpadnih voda u prirodni prijemnik i za otpadne vode i tvari koje se ispuštaju u septičke i sabirne jame». Pravilnikom o graničnim vrijednostima pokazatelja, opasnih i drugih tvari u otpadnim vodama (NN 40/99, NN 6/01) definirane su granične vrijednosti i dopuštene koncentracije za tehnološke otpadne vode po pokazateljima i u odnosu na prijemnik otpadnih voda. Za ispuštanje u prirodni prijemnik definirane su četiri granične vrijednosti ovisno o kategoriji (planiranoj vrsti) vode (II, III, IV, i V kategorija) i peta granična vrijednost koja se odnosi na ispuštanje otpadne vode u sustav javne odvodnje.

Dopuštene granične vrijednosti pokazatelja i dopuštene koncentracije opasnih i drugih tvari koje se ispuštaju u sustav javne odvodnje ili prirodni prijemnik i posebne mjere u vezi smanjenja emisije tvari u otpadnim vodama iz pojedinih sektora industrija treba odrediti, radi njihovih specifičnih tehnologija, kao i uporabe najbolje raspoložive tehnologije, drukčije od propisanih vrijednosti za pokazatelje posebnim prilogima Pravilniku o graničnim vrijednostima. Za sada je izrađen prilog koji se odnosi za postrojenja za proizvodnju kože i krzna.

U području zaštite tala, u pripremi je izrada propisa o zaštiti tla, kojima će se detaljnije urediti preventivno djelovanje, monitoring te sanacija oštećenih tala.

2. Postoji li sustav koji osigurava objedinjeno sprječavanje zagađenja?

Premda na državnoj razini ne postoji integrirani sustav prevencije i kontrole onečišćenja okoliša, koji prati sve učinke na okoliš i izdaje integrirane dozvole za rad, nedvojbeno je da se sustavno provodi prevencija i kontrola u okviru dva državna upravna tijela, Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja i Državne uprave za vode. U Republici Hrvatskoj egzistira integrirano sagledavanje učinka na okoliš (voda, zrak, tlo) te u skladu s tim Vlada Republike Hrvatske podnosi izvješće o stanju okoliša Saboru Republike Hrvatske.

Ocjena prihvatljivosti pojedinog zahvata (projekta) za okoliš te utvrđivanje mjera zaštite okoliša za nove zahvate provodi se postupkom Procjene utjecaja na okoliš koji je detaljnije opisan u Poglavlju 22, II Sektorske politike, A horizontalno zakonodavstvo Točka 5.

Za postojeće objekte ne postoji zakonska podloga temeljem koje bi se provodilo licenciranje rada postojećih zahvata s motrišta zaštite okoliša. Usklađenost rada takovih zahvata s pravnom regulativom i ostalim zahtjevima iz područja zaštite okoliša provodi se na dva načina:

1. Neobvezatnim certificiranjem rada u skladu s zahtjevima ISO 14000 (HRN EN ISO 14001; HRN EN ISO 14010-12) te
2. Inspekcijskim nadzorom.

U sklopu Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, sukladno Zakonu o okolišu, ustrojena je inspekcija zaštite okoliša koja u granicama svoje nadležnosti provodi nadzor:

- provedbe propisa,
- provedbe mjera propisanih studijom utjecaja na okoliš,

- rada pravni /fizičkih osoba koje posjeduju dozvole za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša,
- u slučaju iznenadnog i nekontroliranog istjecanja opasnih tvari u okoliš.

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja podnosi Vladi Republike Hrvatske godišnje izvješće o radu inspekcije zaštite okoliša.

U skladu sa Zakonom o vodama, ustrojena je vodopravna inspekcija. Državna vodopravna inspekcija djeluje u sklopu Državne uprave za vode, koja je državno tijelo nadležno za upravljanje vodama. U jedinicama lokalne uprave (županije) djeluju županijski vodopravni inspektori.

Vodopravna inspekcija obavlja nadzor nad provedbom Zakona o vodama i Zakona o financiranju vodnog gospodarstva te iz ovih zakona proizašlih podzakonskih akata i planova. U odnosu na zaštitu voda ovo uključuje nadzor:

- stanja onečišćenosti voda, odnosno zagađenja voda (akcidenti),
- provođenja mjera zaštite voda,
- izvršavanje uvjeta određenih vodopravnim aktima.

Na međunaronoj, državnoj i lokalnoj razini te na razini onečišćivač/operatorer uspostavljen je monitoring:

- zaštite zraka,
- zaštite voda,
- zaštite mora.

Na državnoj i lokalnoj razini te na razini onečišćivač/operatorer, uspostavljen je monitoring za otpad. Parametre i metodologiju monitoringa propisuje Vlada Republike Hrvatske i resorno tijelo državne uprave kroz podzakonske propise.

Iako je temeljem krovnog Zakona o okolišu, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, u suradnji s drugim tijelima državne uprave, dužno uspostaviti informacijski sustav zaštite okoliša, takav sustav nažalost još uvijek nije uspostavljen što predstavlja izvjesne poteškoće u razmjeni informacija i praćenju stanja okoliša.

3. Postoje li odredbe koje se odnose na sudjelovanje javnih ili privatnih poduzeća u neovisnim shemama ocjenjivanja?

U pravnom sustavu Republike Hrvatske ne postoje odredbe koje uređuju nezavisno ocjenjivanje okoliša. Međutim, Republika Hrvatska usvojila je međunarodne norme ISO koje uređuju nezavisno ocjenjivanje okoliša (Opća načela, Postupci nezavisnog ocjenjivanja, Kvalifikacijska mjerila), a koje javna i privatna poduzeća prihvaćaju na dobrovoljnoj osnovi. Riječ je o hrvatskim normama HRN EN ISO 14010 – Smjernice za nezavisno ocjenjivanje okoliša – opća načela, HRN EN ISO 14011 – Postupci nezavisnog ocjenjivanja – Ocjenjivanje sustava upravljanja okolišem, HRN EN ISO 14012 – Smjernice za nezavisno ocjenjivanje okoliša – Kvalifikacijska mjerila za nezavisne ocjenjivače okoliša. Donosi ih Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo putem tehničkih odbora u koje su uključeni predstavnici zainteresiranih strana iz javnih i privatnih tvrtki kao i predstavnici tijela državne uprave.

4. Postoje li mjere kojima se predviđa sustav dodjele znaka zaštite okoliša?

Sustav dodjele znaka zaštite okoliša uspostavljen je na temelju članka 43. Zakona o zaštiti okoliša (NN 82/94, 128/99). Sukladno tom članku, proizvođačima proizvoda široke potrošnje osim namirnica, pića i farmaceutskih proizvoda, koji u proizvodnji, stavljanju u promet i/ili korištenju i postupanju s otpadom u odnosu na druge istovrsne proizvode bitno manje opterećuju okoliš od drugih istovrsnih ili srodnih proizvoda, radi priznanja dodjeljuje se znak zaštite okoliša.

Uvjeti i postupak za dobivanje znaka zaštite okoliša, način njegove dodjele, izgled i uporaba znaka, sastav i način rada Komisije, sudjelovanje institucija, društava, udruga i pojedinaca u postupku dodjele znaka zaštite okoliša te kaznene odredbe propisani su Pravilnikom o znaku zaštite okoliša (NN 64/96) kojeg temeljem članka 43. Zakona o zaštiti okoliša donosi ministar zaštite okoliša.

Sukladno Zakonu o zaštiti okoliša i Pravilniku o znaku zaštite okoliša, odluku o dodjeli znaka zaštite okoliša donosi Komisija za dodjelu znaka zaštite okoliša. Članove Komisije imenuje ministar zaštite okoliša. U tijeku postupka za dobivanje znaka Komisija može zatražiti stručno mišljenje od jedne ili više stručnih institucija. Stručno mišljenje udovoljava li proizvod propisanim uvjetima za dobivanje znaka zaštite okoliša izrađuje se na osnovi analize utjecaja proizvoda na okoliš u svim fazama njegove proizvodnje, uporabe i odlaganja. Pri donošenju odluke o dodjeli znaka zaštite okoliša Komisija mora voditi računa o utjecaju proizvoda na okoliš u svim fazama njegove proizvodnje, pri njegovoj uporabi i odlaganju te o stručnom mišljenju ako ga je zatražila.

Izmjenama Zakona o zaštiti okoliša, koje su u pripremi, omogućit će se dodjela znaka okoliša i za usluge.

5. Kako javna tijela postupaju u svezi s problemom industrijskih opasnosti i nesreća i kako ih kontroliraju?

Sukladno članku 42. Zakona o zaštiti okoliša (NN 82/94 128/99.) Vlada Republike Hrvatske donijela je Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99 i 12/02) koji je usklađen sa Konvencijom o prekograničnim učincima industrijskih nesreća (NN- Međunarodni ugovori 7/99) i Direktivom 96/82/EC (Seveso II).

Planom se utvrđuju vrste rizika i opasnosti, postupak i mjere za ublažavanje i uklanjanje neposrednih posljedica štetnih za okoliš, subjekti za provedbu pojedinih mjera, odgovornost i ovlaštenja u svezi s provedbom, te način usuglašavanja s interventnim mjerama koje se provode na temelju drugih zakona.

Fizičke i pravne osobe koje proizvode, skladište, prerađuju, rukuju, prevoze, skupljaju ili obavljaju radnje s opasnim tvarima sukladno Direktivi 96/82/EC, dužne su izraditi operativne planove intervencija u zaštiti okoliša ako je količina opasne tvari na određenoj lokaciji jednaka ili veća od 1% od granične količine za tu opasnu tvar.

Pravne i fizičke osobe dužne su pri izradi operativnih planova intervencija u zaštiti okoliša uvažavati i ostale lokalne uvjete kao što su naseljenost, vodozaštitno područje, zaštićene dijelove prirode, gospodarsko, prometno, kulturno i turističko značenje, zaštitne udaljenosti itd.

Operativni planovi intervencija u zaštiti okoliša fizičkih i pravnih osoba polazište su za kreiranje politike zaštite okoliša na lokalnoj razini. tj. za izradu Planova intervencija u zaštiti okoliša općine, grada, županije sukladno APELL programu.

Podaci iz operativnih planova intervencija o količini i vrsti opasnih tvari te lokaciji na kojoj se s opasnom tvari postupa polazište je za izradu katastra lokacija o opasnim djelatnostima kao i katastra lokacija s opasnim tvarima.

Nadzor provedbe Plana intervencija u zaštiti okoliša provodi inspekcija zaštite okoliša.

Pitanje industrijskih rizika i akcidenata na vodama riješeno je člankom 76. stavkom 1. i 2. Zakona o vodama, u kojima se određuje donošenje planova za zaštitu voda koji moraju sadržavati i mjere za izvanredna i iznenadna (akcidentalna) zagađenja voda. Državnim planom za zaštitu voda (NN 8/99) u poglavlju VII. Razrađene su mjere za slučajeve izvanrednih i iznenadnih zagađenja (akcidenti).

U skladu s poglavljem VII. točkom 6. i osobito točkom 6.1. Državnog plana za zaštitu voda, određuje se za sve fizičke i pravne osobe koje svojom djelatnošću mogu izazvati iznenadno (akcidentalno) zagađenje površinskih i podzemnih voda ili zagađenje mora s kopna, kao i osobe koje obavljaju djelatnost odvodnje otpadnih voda, da moraju izraditi operativni plan mjera prevencije te za sprečavanje širenja, i uklanjanja iznenadnog zagađenja.

Problem industrijskih rizika i akcidenata u dijelu zaštite od požara pod nadzorom su Vlade Republike Hrvatske na način da su odredbe o istom propisane Zakonom o zaštiti od požara (NN 58/93), Zakonom o vatrogastvu (NN 106/99, NN 117/01, NN 96/03), Zakonom o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN 108/95) i Zakonom o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93, NN 34/95) temeljem kojih su doneseni i drugi podzakonski propisi kojima se uvjetuje sigurnost i zaštita od požara i tehnoloških eksplozija.

Predviđa se donošenje novih Zakona o zaštiti od požara i Zakona o vatrogastvu tijekom 2004. godine.

G. Genetski modificirani organizmi i kemikalije

1. Opišite vašu politiku prema genetski modificiranim organizmima i koji sustav postoji za provedbu te politike?

Republika Hrvatska ratificirala je Protokol o biološkoj sigurnosti (Kartagenski protokol) u svibnju 2002. godine. Također su doneseni ili su pred donošenjem zakonski propisi koji reguliraju uvoz, izvoz, provoz, ograničenu uporabu, namjerno uvođenje u okoliš, označavanje i stavljanje na tržište genetski modificiranih organizama (GMO) i proizvoda, pod strogo određenim uvjetima i poštujući princip predostrožnosti.

Temeljem navedenih propisa, problematika GMO stavlja se u nadležnost četiri ministarstva, sukladno njihovim ovlastima. MZOPU je nadležno za provedbu Zakona o zaštiti prirode, a Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva za Zakon o hrani.

U novom Zakonu o zaštiti prirode, koji je trenutno u drugom čitanju u Saboru, u dijelu koji se odnosi na ovu problematiku ugrađene su odredbe Protokola o biološkoj sigurnosti, Smjernica Vijeća EU o ograničenoj uporabi GMO-a (90/219/EEC) te Smjernica Vijeća EU o namjernom ispuštanju GMO u okoliš (2001/18/EEC).

Novi Zakon o zaštiti prirode regulirat će problematiku GMO u cilju sprečavanja negativnog utjecaja na očuvanje i održivo korištenje biološke raznolikosti, vodeći računa o opasnostima po zdravlje ljudi i okoliš. Zakon će osigurati odgovarajuće mjere zaštite u cilju sigurnog prekograničnog prijenosa, provoza, ograničene uporabe, namjernog uvođenja u okoliš i stavljanja GMO ili proizvoda koji sadrže GMO na tržište, rukovanje, prijevoz i pakiranje GMO te postupanje s otpadom nastalim od uporabe GMO (neškodljivo uništavanje), kao i praćenje i inspekciju.

Detaljne procedure za dobivanje uvoznih dozvola na osnovi prethodne najave, postupka procjene rizika, uvjeta za ograničenu uporabu u laboratorijima itd., temeljem Zakona o zaštiti prirode, bit će regulirane podzakonskim aktima.

U zaštićenim područjima, u područjima ekološke mreže te u dodirnoj zoni utjecaja neće biti dopušteno namjerno uvođenje GMO u okoliš.

Za provedbu Zakona o zaštiti prirode nadležno je Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, a u dijelu odredbi koje se tiču GMO nadležnost dijeli s Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva, Ministarstvom zdravstva i Ministarstvom znanosti i tehnologije.

Zakon o hrani (NN 117/03) čiju izradu je koordiniralo Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, a koji je stupio na snagu u srpnju 2003. godine, područje GMO regulira na načelima EU te su u zakon ugrađene odredbe:

- Uredbe (EZ) br. 258/97 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. siječnja 1997. godine o novoj hrani i sastojcima nove hrane
- Smjernice 2001/18/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. ožujka 2001. godine o namjernom puštanju u okoliš genetski modificiranih organizama.

Zakon prehrambene proizvode i sastojke prehrambenih proizvoda koji sadrže ili se sastoje od GMO te koji su proizvedeni iz GMO, ali ne sadrže GMO svrstava u skupinu nove hrane (novel food). Osim uvjeta zdravstvene ispravnosti i posebnih uvjeta stavljanja na tržište, Zakon za takve proizvode, prije prvog stavljanja na tržište, zahtijeva posebno dopuštenje. Svako odobravanje takvog proizvoda podliježe znanstveno utemeljenoj procjeni rizika koju će vršiti znanstveni odbor (Odbor za novu hranu i hranu za životinje koja sadrži GMO) u Hrvatskoj agenciji za hranu. Kao jedno od načela u Zakonu definirano je načelo predostrožnosti koje se posebice odnosi na novu hranu i hranu za životinje koja sadrži GMO. Također je zakonom definirano vođenje upisnika o izdanim dopuštenjima za stavljanje na tržište nove hrane i hrane za životinje koji vodi Ministarstvo zdravstva, odnosno Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva ovisno o nadležnosti.

Obvezno je označavanje GMO hrane, a zakonom se uvodi i obveza označavanja hrane za životinje koja sadrži GMO. Odredbe Zakona određuju da pored općih zahtijeva za deklariranje deklaracija mora sadržavati i dodatne posebne podatke, kako bi potrošači bili obaviješteni o svim obilježjima ili svojstvima hrane po kojima nova hrana ili njezin sastojak više nije odgovarajući postojećoj hrani ili sastojku hrane. Deklaracija mora sadržavati podatke o izmijenjenim obilježjima ili svojstvima, kao i metodu pomoću koje je to obilježje ili svojstvo dobiveno. Zakonom je definirano da na deklaraciji mora biti vidljiva oznaka da se radi o hrani ili hrani za životinje koja sadrži ili se sastoji ili da potječe od GMO.

Iz temeljnih odrednica zakona proizići će niz provedbenih propisa, kao preduvjet djelotvornog nadzora i sankcija prema prekršiteljima.

2. Koje su glavne značajke zakonodavstva koje se odnosi na kemijske tvari?

Glavna značajka postojećeg zakonodavstva koje se odnosi na kemijske tvari je da isto nije cjelovito i ne omogućuje integrirani pristup sigurnom gospodarenju kemikalijama, odnosno ne osigurava cjeloviti sistem kemijske sigurnosti.

Nadležnosti nad postupanjem pojedinim skupinama kemikalija, a često samo i nad pojedinim segmentima životnog vijeka kemikalija, raspodijeljene su po brojnim ministarstvima. Važeće zakonodavstvo spomenutog područja dovodi do preklapanja nadležnosti i multipliciranja pojedinih aktivnosti u postupanju s kemikalijama, odgovornost pri tome je netransparentna, a i gospodarstvenike vremenski i financijski opterećuje prisutna situacija.

Za pojedine skupine kemijskih tvari provedeno je ili je u tijeku uključivanje određenih EU direktiva u postojeće domaće zakonodavstvo.

Od postojećeg zakonodavstva iz područja kemijskih tvari najpotpunije je zakonodavno uređeno područje otrova, iako će postojeće zakonodavstvo biti donekle izmijenjena donošenjem novog Zakona o kemikalijama.

Na snazi je Zakon o otrovima u nadležnosti Ministarstva zdravstva (NN 27/99 i NN 55/99, te njegovi podzakonski akti, kako slijedi:

- "Pravilnik o označavanju i obilježavanju otrova koji se stavljaju u promet" (NN 47/99)
- "Pravilnik o mjerama za razvrstavanje otrova u skupine" (NN 47/99)
- "Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja te provjere znanja o zaštiti od otrova" (NN 62/99)
- "Pravilnik o uvjetima i načinu skladištenja otrova skupine i koji djeluju u obliku plina" (NN 92/99)
- "Pravilnik o posebnim uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje se bave proizvodnjom, prometom, uporabom ili zbrinjavanjem otrova i o uvjetima koje moraju ispunjavati fizičke osobe koje obavljaju promet otrova na malo ili rabe otrove" (NN 92/99)
- "Pravilnik o uvjetima glede posebnih mjera zaštite na radu s otrovima u pravnim osobama koje rabe otrove u znanstveno-istraživačke svrhe" (NN 148/99)
- "Pravilnik o uvjetima za držanje otrova skupine III u prostorijama koje služe za druge potrebe" (NN 7/01)
- "Lista otrova koji se mogu stavljati u promet" (NN 7/01)
- "Pravilnik o načinu vođenja očevidnika o otrovima te o načinu dostave podataka iz očevidnika" (NN 78/02 i NN 15/03)
- "Popis otrova namijenjenih održavanju komunalne higijene, za dezinfekciju, dezinsekciju i deratizaciju, odstranjenje lošeg mirisa i dekontaminaciju" (NN 151/02)
- "Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o posebnim uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje se bave proizvodnjom, prometom, uporabom ili zbrinjavanjem otrova i o uvjetima koje moraju ispunjavati fizičke osobe koje obavljaju promet otrova na malo ili rabe otrove" (NN 151/02)
- "Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu vođenja očevidnika o otrovima te o načinu dostave podataka iz očevidnika" (NN 15/03)
- "Pravilnik o vrstama ambalaže i načinu rukovanja ambalažom za otrove" (NN 39/03)
- "Pravilnik o malim količinama otrova namijenjenih za laboratorijske i znanstvene svrhe" (NN 39/03)

Navedenim podzakonskim aktima uspostavljen je nadzor nad uvozom, izvozom, proizvodnjom, stavljanjem u promet, korištenjem i zbrinjavanjem otrova, ali je problem da su istim aktima, a zbog neusklađenosti Članka 2. i Članka 3. Zakona o otrovima sa EU klasifikacijom kemikalija (definicija «otrova» neharmonizirana sa EU klasifikacijom), trenutno zakonodavno poistovjećene, odnosno istim odredbama obuhvaćene i brojne (opasne) tvari i proizvodi koji ih sadrže, što uvjetuje netransparentnost gospodarenja kemikalijama u odnosu na relevantni sistem temeljen na EU zakonodavstvu.

Zakon o kvaliteti, kontroli kvalitete i prometu mineralnih gnojiva, u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (NN 43/92, 26/93, 29/94), uređuje područje kemikalija (anorganski i organski spojevi i njihove mješavine) namijenjenih hranidbi bilja, ali je neophodno njegovo usklađivanje sa novim Zakonom o kemikalijama i relevantnim EU smjernicama.

Zakon o zaštiti bilja, u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (NN 10/94), u odredbama koje se odnose na sredstva za zaštitu bilja (SZB), propisuje područje registracije i stavljanje u promet sredstava za zaštitu bilja, ali klasifikacija supstanci i preparata u skupine prema vrsti opasnosti obavlja se temeljem Zakona o otrovima. Postojeći Zakon o otrovima, Zakon o zaštiti bilja i provedbeni propisi doneseni temeljem navedenih Zakona djelomično su usklađeni s EU propisima koji reguliraju SZB.

U okviru EU twinning projekta CARDS 2002 «Capacity Building in the Area of Agriculture, Live Animals and Food Products» predviđena je izrada novog Zakona o sredstvima za zaštitu bilja, koji će u cijelosti regulirati sredstva za zaštitu bilja (dakle objediniti odredbe o sredstvima za zaštitu bilja iz sadašnjih Zakona o otrovima i Zakona o zaštiti bilja, radi usklađivanja s temeljnom EU smjernicom 91/414/EEC). Nastavno, nakon izrade novog Zakona o sredstvima za zaštitu bilja predviđena je i izrada provedbenih propisa i njihovo potpuno usklađivanje s temeljnom EU smjernicom 91/414/EEC i ostalim EU smjernicama i odlukama koje se odnose na SZB.

Zakon o vodama (NN 107/95), u nadležnosti Državne uprave za vode, utvrđuje da je ista nadležna za izdavanje vodopravnih dozvola za kemijske tvari i njihove pripravke koji nakon uporabe dolaze u vode, što je propisano člankom 129. Zakona o vodama (NN 107/95).

Postupak izdavanja vodopravnih dozvola za kemijske tvari i njihove pripravke koji nakon uporabe dospijevaju u vode obavlja se prema propisima koji su doneseni na temelju Zakona o vodama, a svode se na to da se za kemijski pripravak za koji se traži vodopravna dozvola mora dostaviti analiza o biološkoj razgradljivosti i akutnoj toksičnosti na indikatorski organizam *Daphnia magna* u cilju procijene štetnih učinaka kemijskih tvari i njihovih pripravaka na vodeni okoliš, a u skladu s preporukama EU (Commission Directive 93/21/EEC od 27.4.1993).

Nakon dobivenih analiza sukladno analitičkom nalazu na deklaraciju proizvoda mora se staviti oznaka štetnosti pripravka na vodeni okoliš, a kod otrovnih pripravaka dolazi posebna oznaka N- OPASNO ZA OKOLIŠ uz odgovarajuće znakove opasnosti, simbole i oznake upozorenja sukladno Pravilniku o označavanju i obilježavanju otrova koji se stavljaju u promet (NN 47/99).

Vodopravna dozvola ne izdaje se za one kemijske tvari i njihove pripravke, koji su ili imaju u svom sastavu opasnu tvar, sastojak ili spoj koji se nalazi na A – listi opasnih tvari u Uredbi o opasnim tvarima u vodama (NN 78/98).

Pesticidi, tj proizvodi za zaštitu bilja (pesticidi u poljoprivredi - sva sredstva za koje Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva izdaje rješenje) moraju imati i vodopravnu dozvolu. Dakle, sredstvo mora imati rješenje Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i proći svu prije opisanu proceduru u skladu s Zakonom o vodama da bi mu se izdala vodopravna dozvola.

Detaljan opis postupka i potrebne dokumentacije za ishođenje vodopravnih dozvola za kemijske tvari i njihove pripravke opisan je Pravilniku o izdavanju vodopravnih akata (NN 28/96).

Kontrolu vodopravnih dozvola za kemijske tvari i njihove pripravke obavlja vodopravna inspekcija u skladu s Zakonom o vodama.

Zakon o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN 108/95), Zakon o zaštiti od požara (NN 58/93) i Zakon o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93, 34/95) te podzakonski propisi doneseni temeljem naprijed navedenih zakona (Pravilnik o zapaljivim tekućinama - NN 54/99) relevantno je postojeće zakonodavstvo za kemijske tvari koje uzrokuju opasnost od požara i eksplozije.

U pripremi je novo zakonodavstvo, kojim će se, u najskorije vrijeme, adekvatnije organizirati državna uprava, a i sam krovni Zakon o kemikalijama (opasnim tvarima) je u postupku izrade, te time stvaramo novo zakonodavno i institucionalno uređenje područja kemijskih tvari, odnosno sigurnog gospodarenja kemikalijama, odgovarajuće relevantnim smjernicama EU.

Obzirom da je Republika Hrvatska potpisnica brojnih međunarodnih konvencija i ugovora iz područja kemijskih tvari, važno je napomenuti da su, sukladno odredbi Ustava Republike Hrvatske, svi ratificirani sporazumi automatski ugrađeni u hrvatski zakonodavni sustav i imaju prevlast nad domaćim zakonodavstvom.

Uvoz i izvoz određenih kemikalija obuhvaćenih međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka ili samo potpisnica (Konvencija o zabrani razvijanja, proizvodnje, gomilanja i korištenja kemijskog oružja i njegovu uništenju, NN – Međunarodni ugovori 4/95; Montrealski protokol o tvarima koje oštećuju ozonski omotač, Konvencija Ujedinjenih naroda protiv ilegalnog prometa narkotičkih droga i psihoterapeutskih substanci), utvrđen je Uredbom o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju Dozvola (NN 67/03), temeljenoj na članku 46. Zakona o trgovini u nadležnosti Ministarstva gospodarstva (NN 11/96, 75/99, 62/01, 109/01).

Kontrola uvoza i izvoza kemijskih tvari obuhvaćenih Montrealskim protokolom o tvarima koje oštećuju ozonski omotač ostvaruje se putem izdavanja dozvola za uvoz i izvoz Ministarstva gospodarstva, uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja koje vodi i evidenciju potrošnje ovih tvari. Više o propisima vezanim uz tvari koje oštećuju ozonski omotač u točki G.9.

3. Postoji li službeni registar kemikalija koje postoje na vašem tržištu? Jesu li identificirane «nove» kemijske tvari? Je li predviđeno nadležno tijelo za obavješćavanje o «novim» tvarima?

Za sada ne postoji cjeloviti službeni registar kemikalija koje postoje na našem tržištu niti je to područje zakonodavno uređeno.

Identifikacija «novih» kemijskih tvari za sada prema postojećem zakonodavstvu nije obvezna, niti je ta aktivnost uopće njime uređena.

Postojećim zakonodavstvom nije predviđeno nadležno tijelo za obavješćavanje o «novim» tvarima.

Djelomično je u tom smislu zakonodavno regulirano područje otrova, ali na prethodno spomenutoj, sa EU neharmoniziranoj terminologiji pojma otrov.

U tom smislu "Pravilnikom o vođenju očevidnika o otrovima te o načinu dostave podataka iz očevidnika" (NN 78/02 i 15/03) propisan je način evidencije svih otrova i proizvoda koji ih sadrže, a nalaze se u prometu u Republici Hrvatskoj.

Za prikupljanje podataka i izradu službene baze podataka o otrovima zadužen je Hrvatski zavod za toksikologiju (HZT). Registar otrovnih tvari i preparata bit će završen u proljeće 2004. godine. Nove tvari se identificiraju pri uvozu ili proizvodnji, a razvrstavanje obavljaju ovlaštene ustanove, kao što je HZT koji ujedno obavlja i notifikaciju. Specijalnom postupku razvrstavanja i notifikacije podliježu samo sredstva za zaštitu bilja i biocidi koji se koriste u DDD (dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija) u komunalnoj higijeni.

Registracija i stavljanje u promet sredstava za zaštitu bilja propisani su Zakonom o zaštiti bilja (NN 10/94).

Glede zaštite od požara i prijevoza opasnih tvari u uporabi je UN registar opasnih tvari (svaka opasna tvar ima svoj registarski broj koji se vodi u registru opasnih tvari pri komisiji Ujedinjeni naroda).

Cjelovito područje registracije kemikalija i «novih» kemijskih tvari uredit će se novim Zakonom o kemikalijama, koji je u pripremi, a za stručno-administrativne poslove spomenutog područja taj Zakon predviđa osnivanje nacionalnog Ureda za kemikalije.

4. Postoje li klasifikacijska pravila o pakiranju i označavanju kemikalija (tvari i pripravaka)?

Temeljem čl. 45. i 46. Zakona o mjeriteljskoj djelatnosti (NN 11/94) donesen je Pravilnik o mjeriteljskim zahtjevima za pakovine (NN 23/97).

Tim pravilnikom propisuju se nazivne količine punjenja pakovina, nazivni obujmovi mjernih spremnika, dopuštena odstupanja punjenja pakovina, dopuštena odstupanja obujmova mjernih spremnika, označavanje količina, natpisi na pakovinama i postupci provjere pakovina koje se stavljaju u promet.

Pravilnik o mjeriteljskim zahtjevima za pakovine usklađen je s navedenim :

- Direktiva Vijeća 75/107/EEC od 19. prosinca 1974. godine o približavanju zakona zemalja članica koji se odnose na boce kao mjerne spremnike (engl. tekst: Council Directives 75/107/EEC of 19 December 1974 on approximation of the laws of the Member States relating to bottles used as measuring containers, OJ L 042 15.02.1975 p. 14)
- Direktiva Vijeća 76/211/EEC od 20. siječnja 1976. godine o usklađivanju zakona zemalja članica koji se odnose na izradu pojedinih zapakiranih proizvoda označenima masom i obujmom (engl. tekst: Council Directives 76/211/EEC of 20. January 1976 on approximation of the laws of the Member States relating the making-up by weight or by volume certain prepackaged products, OJ L 046 21.02.1976 p. 1)
- Direktiva Vijeća 75/106/EEC od 19. prosinca 1974. godine o približavanju zakona zemalja članica koji se odnose na izradu pojedinih zapakiranih tekućina označenima obujmom (engl. tekst: Council Directives 75/106/EEC of 19. December 1974 on approximation of the laws of the Member States relating to the making-up by weight or by volume certain prepackaged liquids, OJ L 042 15.02.1975 p. 1)
- Direktiva Vijeća 80/232/EEC od 15. siječnja 1980. godine o približavanju zakona zemalja članica koji se odnose na područja nazivnih vrijednosti i nazivnih vrijednosti punjenja dopuštenima za pojedine zapakirane proizvode (engl. tekst: Council Directives 80/232/EEC of 15. January 1980 on approximation of the laws of the Member States relating to the ranges of nominal quantities and nominal capacities permitted for certain prepackaged products, OJ L 051 25.02.1980 p. 1)

Za otrove (neharmoniziran pojam sa EU klasifikacijom) su klasifikacija, pakiranje i označavanje utvrđeni posebnim pravilnicima ("Pravilnik o mjerilima za razvrstavanje otrova u skupine", "Pravilnik o označavanju i obilježavanju otrova koji se stavljaju u promet" i "Pravilnik o vrstama ambalaže i načinu rukovanja ambalažom za otrove"). Pravilnici su usklađeni s EU smjernicom 67/548/EEC, u području opasnih kemikalija (supstanca i preparata). Kontrolu deklaracija otrovnih proizvoda obavlja HZT.

Cjelovito područje klasifikacije i označavanja kemikalija i «novih» kemijskih tvari uredit će se novim Zakonom o kemikalijama i podzakonskim aktima koji će proizaći iz tog Zakona. Zakonom će se obuhvatiti relevantne EU Direktive koje reguliraju to područje

Zakon o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93), kojim se utvrđuje i označavanje opasnih tvari u prijevozu, donesen u skladu s odredbama ADR, u postupku je izmjena i dopuna, kojima se primjenjuju odredbe:

- Europskog sporazuma o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih tvari (ADR), s pripadajućim prilogima
- Pravilnika o međunarodnom željezničkom prijevozu opasnih tvari (RID)
- Europskog sporazuma o međunarodnom prijevozu opasnih tvari unutarnjim plovnim putovima (ADN) s pripadajućim prilogima
- Međunarodni pomorski kodeks opasnog tereta (IMDG Code) sa Dodatkom
- Međunarodni kodeks za gradnju i opremanje brodova za prijevoz ukapljenih plinova (IGC Code)

- Međunarodni kodeks za gradnju i opremanje brodova za prijevoz kemikalija u razlivenom stanju (BCH Code)
- Konvencija o međunarodnim civilnom zrakoplovstvu, Anex 18 (Siguran prijevoz opasnih tvari zrakom)

5. Postoji li postupak registracije tj. postupak izdavanja ovlaštenja za pesticide, tj. proizvode za zaštitu bilja (poljoprivredni pesticidi) i / ili biocide (ne-poljoprivredne pesticide)?

Registracija i stavljanje u promet sredstava za zaštitu bilja propisani su Zakonom o zaštiti bilja (NN 10/94), ali klasifikacija supstanci i preparata u skupine prema vrsti opasnosti obavlja se temeljem Zakona o otrovima. Kod biocida koji se koriste u komunalnoj higijeni registracija i stavljanje u promet propisani su Zakonom o otrovima. Razvrstavanje supstanci i preparata obavlja posebno Povjerenstvo za otrove Ministarstva zdravstva.

Odgovorna državna tijela za postupak registracije sredstava za zaštitu bilja (authorisation of plant protection products) su Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

U Republici Hrvatskoj dopušten je uvoz i korištenje samo službeno registriranih sredstava za zaštitu bilja - SZB (plant protection products - PPP's).

Popis sredstava za zaštitu bilja koja imaju dozvolu za promet i primjenu službeno se objavljuje u Narodnim novinama dva puta godišnje. Na ovom popisu nema sredstava za zaštitu bilja koja su zabranjena temeljem EU Direktive 79/117/EEC.

Postupak registracije sredstva za zaštitu bilja, prema sadašnjim važećim propisima podijeljen je u dvije glavne faze. Odgovorno državno tijelo za prvu fazu je Ministarstvo zdravstva (MZ), koje registraciju provodi sukladno odredbama Zakona o otrovima. Zakon je stupio na snagu 1999. godine i sadrži odredbe vezane na otrove, a u određene skupine otrova pripada i dio sredstava za zaštitu bilja. U ovaj Zakon ugrađen je dio EU odredbi koje se odnose na klasifikaciju otrova i na etikete. Otrovnost tvari ne mogu se stavljati na tržište ukoliko nisu uključene u službenu Listu otrova koji se stavljaju u promet. Nakon provedenih toksikoloških istraživanja od strane ovlaštene institucije, MZ izdaje rješenje o razvrstavanju sredstva za zaštitu bilja u/izvan skupine otrovnosti.

Zakon ne sadrži odredbe kojima se određuje rok važenja dozvole samog sredstva za zaštitu bilja. Ovaj rok propisan je Zakonom o zaštiti bilja.

Za sljedeću, završnu fazu, odnosno registraciju samih sredstava za zaštitu bilja i izdavanje dozvole za promet i primjenu SZB (final permit) nadležno je Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (MPŠ). Prije samog zahtjeva za registraciju podnesenog MPŠ, podnositelj zahtjeva daje sredstvo za zaštitu bilja na ispitivanje fizikalno-kemijskih svojstava i na ispitivanje biološke učinkovitosti Zavodu za zaštitu bilja. Po dobivanju pozitivnih rezultata, u MPŠ sastaje se Komisija za zaštitu bilja, koja kao stručno savjetodavno tijelo, na temelju procjene priložene dokumentacije i prethodno provedenih ispitivanja SZB (evaluation of documentation) predlaže MPŠ izdavanje dozvole za promet i primjenu sredstva za zaštitu bilja. Dozvola se u pravilu izdaje za razdoblje od 10 godina. SZB mora biti opremljeno za hrvatsko tržište, etiketa mora biti na hrvatskom jeziku i trebaju biti ispunjeni ostali uvjeti sukladno odredbama dvaju Zakona i provedbenih propisa donesenim na temelju njih.

Detaljne odredbe o postupku registracije sredstva za zaštitu bilja propisane su Pravilnikom o uvjetima i načinu stavljanja u promet SZB (NN 75/98, NN 25/00 i NN 13/03) te Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne osobe koje obavljaju promet sredstvima za zaštitu bilja na veliko i malo te o načinu i postupku osposobljavanja zaposlenika koji čuvaju i izdaju SZB (NN 40/96 i 96/98).

Inspekcijski nadzor nad prometom SZB obavljaju sanitarni inspektori Ministarstva zdravstva i sanitarni inspektori u Uredim državne uprave u županijama (u okviru kontrole prometa otrova), granični inspektori zaštite bilja (kontrola uvoza SZB - gotovih proizvoda) i inspektori zaštite bilja u MPŠ i županijama (promet i primjena SZB unutar države tzv. postregistracijska kontrola).

6. Postoji li postupak prikupljanja podataka i procjene rizika za kemikalije?

Ne postoji zakonskom regulativom utvrđen jedinstven postupak prikupljanja podataka, i procjene rizika za kemikalije.

Razna Vladina tijela i institucije prikupljaju relevantne podatke te provode aktivnosti u vezi procjene rizika za kemikalije, separatno odnosu na ljudsko zdravlje odnosno na okoliš, najčešće na temelju podataka inozemnih ispitivanja, a manje vlastitih rezultata ispitivanja.

Prikupljanje podataka o kemikalijama opasnih za zdravlje ljudi obavlja Hrvatski zavod za toksikologiju, ali nisu propisane procedure za procjenu rizika.

Za skupinu kemikalija koje su opasne za nastanak požara ili tehnološke eksplozije izvodi se kategorizacija prostora i postrojenja glede opasnosti za nastanak požara ili eksplozije te se temeljem iste izrađuje Procjena ugroženosti od požara i tehnološke eksplozije.

Tijekom izrade procjene koriste se slijedeće numeričke metode obzirom na sami objekt:

- TRVB 100 (metoda za procjenu ugroženosti i određivanja mjera zaštite od požara visokih građevina do 22 m i skladišta visine do 9 m)
- DOW (indeks požarne i eksplozivne opasnosti za procesnu kemijsku i petrokemijsku industriju na otvorenom prostoru)
- EUROALARM (za utvrđivanje uporabe stabilnih sustava za dojavu i gašenje požara u postojećim požarnim sektorima objekta)
- GREENER (koristi se za industrijske, obrtničke, stambene i uredske objekte)
- DIN 18230 (koristi se za industrijske objekte i skladišta)

7. Postoji li režim prijave izvoza za zabranjene ili strogo ograničene kemikalije?

Postoji u cjelosti za kemikalije obuhvaćene Konvencijom o zabrani razvijanja, proizvodnje, gomilanja i korištenja kemijskog oružja i njegovu uništenju, (NN – Međunarodni ugovori 4/95) i Zakonom o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (NN 107/01).

Niže naveden prijedlog Liste otrova, čija je proizvodnja, prometovanje i uporaba zabranjena je u postupku izrade i (međuresorskog) usaglašavanja.

PRIJEDLOG: Lista otrova zabranjenih za proizvodnju, trgovinu i uporabu

CAS	Generičko ime	Područje primjene
309-00-2	Aldrin	pesticidi
7784-40-9	Arsenovi spojevi	industrija, pesticidi
12001-28-4	Asbestos, crocidolite	industrija
2642-71-9	Azinphos-ethyl	pesticidi

71-43-2	Benzene	industrija
485-31-4	Binapacryl	industrija, pesticidi
68085-85-8	Cyhalothrin (racemate)	pesticidi
12122-67-7	Cineb	pesticidi
106-93-4	Dibromoethane	pesticidi
50-29-3	DDT	pesticidi
60-57-1	Dieldrin	pesticidi
88-85-7	Dinoseb and salts	pesticidi
1420-07-1	Dinoterbe	pesticidi
534-52-1	DNOC	pesticidi
106-93-4	EDB	pesticidi
72-20-8	Endrin	pesticidi
107-06-2	Ethylendichloride	pesticidi
640-19-7	Fluoroacetamide	pesticidi
13171-21-6	Phosphamidone	pesticidi
118-74-1	Hexachlorobenzene	pesticidi
608-73-1	Hexachlorocyclohexane (technical)	pesticidi
76-44-8	Heptachlor	pesticidi
8001-35-2	Camphechlor (Toxafen)	pesticidi
2425-06-1	Captafol	pesticidi
510-15-6	Chlorobenzylate	pesticidi
57-74-9	Chlordane	pesticidi
6164-98-3	Chlordimeform	pesticidi
82-68-8	Quintozene	pesticidi
21609-90-5	Leptophos	pesticidi
58-89-9	Lindane	pesticidi
10265-92-6	Metamidophos	pesticidi
6923-22-4	Monocrotophos	pesticidi
62-74-8	Natrijev fluoracetate	pesticidi
1836-75-5	Nitrophen	pesticidi
56-38-2	Parathion	pesticidi
87-86-5	Pentachlorophenol	industrija, pesticidi
52645-53-1	Permetrine	pesticidi
13457-18-6	Pyrazophos	pesticidi
59536-65-1	Polybromnated biphenyls (PBB)	industrija
1336-36-3	Polychlorinated biphenyls (PCB)	industrija
61788-33-8	Polychlorinated terphenyls (PCT)	industrija
122-42-9	Profam	pesticidi
93-76-5	2,4,5-T	pesticidi
	Talijeve soli	industrija, pesticidi
117-18-0	Tecnazene	pesticidi
126-72-7	Tris-(2,3-dibromopropyl) phosphate	industrija
	Živini spojevi (anorganski i organski)	industrija, pesticidi

Notifikacija uvoza i izvoza otrova propisana je "Pravilnikom o vođenju očevidnika o otrovima te o načinu dostave podataka iz očevidnika" i za prikupljanje tih podataka zadužen je HZT.

8. Kada Hrvatska očekuje da će pristupiti Rotterdamskoj konvenciji o prethodno upućenom pristanku (PIC) i Stockholmskoj konvenciji o postojećim organskim zagađivačima (POPs)?

Još nije pokrenut postupak pristupanja PIC Konvenciji, ali naši stručnjaci sudjeluju u radu svih tijela Privremenog tajništva PIC Konvencije (obzirom da Konvencija još nije na snazi, jer je nije ratificirao potreban broj zemalja) u statusu promatrača.

Planirano je pokretanje postupka za pristupanje PIC Konvenciji krajem 2003. godine

Što se tiče Stockholmske konvencije o postojećim organskim onečišćavateljima, Republika Hrvatska je istu potpisala u Stockholmu 2001. godine, ali je nije još ratificirala.

U tijeku je provedba projekta pod nazivom "Enabling Activities to facilitate early action on the implementation of the Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants (POPs) in the Republic of Croatia", koji se financira sredstvima Globalnog fonda za okoliš (Global Environment Facility, GEF). Projekt se uz pomoć provedbene agencije UNIDO provodi u Republici Hrvatskoj od 2002. godine te se očekuje završetak projekta u 2004. godini.

Naglasak projektnog zadatka je na procjeni stanja postojećih organskih onečišćavatelja (POPs) u Republici Hrvatskoj, problemima i mogućnostima njihova rješavanja te identifikaciji potrebnih aktivnosti glede ukidanja njihove potrošnje, s posebnim naglaskom na promociju čistijih tehnologija za smanjenje POPsova. Neposredni cilj projekta je izrada Nacionalnog implementacijskog plana za postojana organska onečišćavatelja (NIP POPs), a sama provedba projekta pomoći će ispunjenju obveza Republike Hrvatske prema Stockholmskoj konvenciji.

Na temelju tako pripremljenog Nacionalnog implementacijskog plana stvorit će se uvjeti za pokretanje postupka ratifikacije Stockholmske konvencije o postojećim organskim zagađivačima (POPs) te je realno očekivati pristupanje Konvenciji u 2005. godini.

9. Kakvo je stanje provedbe Montrealskog protokola o zaštiti ozonskog omotača?

Obzirom na potrošnju manju od 0,3 kg po stanovniku tvari iz Dodatka A i manju od 0,2 kg po stanovniku tvari iz Dodatka B Montrealskog protokola, Republika Hrvatska ubraja se u zemlje iz članka 5. Montrealskog protokola, s odgodom ukidanja potrošnje tvari koje oštećuju ozonski omotač (TOOO).

U svrhu provedbe odredbi Montrealskog protokola 1999. godine donešena je Uredba o tvarima koje oštećuju ozonski omotač (TOOO). Ova Uredba, između ostaloga, uređuje način ukidanja potrošnje TOOO te postupanje s proizvodima koji sadrže te tvari ili su uz pomoć njih proizvedeni. Zabranjena je: proizvodnja TOOO, uvoz i stavljanje u promet novih i rabljenih proizvoda koji sadrže TOOO, uvoz uporabljenih i oporabljenih TOOO, osim halona koji su registrirani u banci halogena te ispuštanje tih tvari u zrak prilikom servisiranja i isključivanja uređaja iz uporabe.

Također, zabranjen je uvoz i izvoz TOOO u državu koja nije stranka Montrealskog protokola. Uredbom su određeni rokovi i dinamika ukidanja potrošnje TOOO te se određuje potpuno ukidanje potrošnje tvari iz dodatka A, skupine I i II, tvari iz dodatka B, skupina II i III (ugljik tetraklorid i metil kloroform), te dodatka E, skupina I (metil bromid) do 2006.

godine. Izuzetno je dopušten uvoz ovih tvari do 31. prosinca 2010. godine, za posebne namjene, uz odobrenje Ministarstva gospodarstva i prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Od 1. srpnja 1999. godine svaki proizvod iz Priloga 2 Uredbe mora biti deklariran i popraćen izjavom da ne sadrži TOOO. Zabrana uvoza i stavljanja u promet ne odnosi se na uređaje koji sadrže tvari iz dodatka C, skupine I - klorofluorouglikovodici (HCFC). Od 1. siječnja 2000. godine obavezno je prikupljanje rashladnih tvari iz rashladnih i klima uređaja prilikom održavanja uređaja i opreme, kao i prilikom isključivanja tih uređaja iz uporabe.

U razdoblju 1990.–2001. godine bilježi se značajan ukupni pad potrošnje TOOO u Republici Hrvatskoj. Gledano po sektorima, najveća potrošnja TOOO u 2001. godini bilježi se pri servisiranju rashladnih i klima uređaja (71,6%). Od toga 44,6% CFC i 55,4% HCFC. Slijedi potrošnja HCFC u sektoru proizvodnje pjenastih materijala (19,6%) te 5,5% CFC u sektoru aerosola - prvenstveno za proizvodnju medicinskih aerosolnih doza. Proizvodnja presada duhana jedini je sektor koji koristi metil bromid (2,9% od ukupne potrošnje TOOO), a u protupožarnoj zaštiti koristi se 0,3% kontroliranih tvari - halona. Potrošnja od 0,17 tona ugljik tetraklorida (0,05%) ostvaruje se u laboratorijima, za potrebe kemijskih analiza. Ostatak uvoza ove tvari (113,77 tona) ne ubraja se u potrošnju obzirom da se koristi u procesu proizvodnje vinil-klorid monomera, gdje se u potpunosti uništava.

Potrošnja TOOO od 1990.–2001. godine (u tonama) prikazana je u tablici (vidi Dodatak 1).

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja nadležno je za provedbu Montrealskog protokola u Republici Hrvatskoj. Nacionalni program za postupno ukidanje tvari koje oštećuju ozonski omotač izrađen je 1996. godine. Nacionalnim programom utvrđena je potrošnja tvari koje oštećuju ozonski omotač te su predložene mjere i projekti koji vode njihovom postupnom ukidanju u Republici Hrvatskoj. Utvrđeno je kako Republika Hrvatska ima preduvjete za provedbu ubrzanog ukidanja potrošnje TOOO, uz odgovarajuću stručnu i financijsku pomoć provedbenih agencija Montrealskog protokola. Temeljem Nacionalnog programa do danas je odobrena provedba sedam projekata, a u pripremi je projekt gospodarenja halonima.

Nabrojanim projektima ukinuta je potrošnja klorofluorouglijika (CFC) u sektoru proizvodnje pjenastih materijala i kozmetičkih aerosola, a provedbenim projektom sa proizvođačima presada duhana koji je u tijeku planira se u potpunosti ukinuti potrošnja metilbromida.

Obzirom da je najveća potrošnja CFC-a u sektoru rashladnih i klimatizacijskih uređaja te računajući na potrebe za ovim tvarima i nakon 2006. godine - za održavanje postojećih rashladnih i klimatizacijskih uređaja, u tijeku je uspostava sustava prikupljanja i uporabe CFC, kako bi se zadovoljile potrebe na domaćem tržištu.

Iz tog je razloga Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja koordiniralo, u razdoblju od 2000. do 2002. godine, projekt "Gospodarenje rashladnim sredstvima" u suradnji s Programom za industrijski razvoj Ujedinjenih naroda (UNIDO). Rezultati provedbe projekta "Gospodarenje rashladnim sredstvima" su:

- uspostava četiri centara za prikupljanje i uporabu freona,
- distribucija demonstracijske opreme za prikupljanje i uporabu freona serviserima (regionalno raspoređeno),
- obrazovanje 538 serviseri rashladnih i klimatizacijskih uređaja, te
- obrazovanje predstavnika Carinske uprave.

Navedeni je projekt u dvije godine postavio temelje za uspostavu sustava gospodarenja freonima, međutim, uočene su potrebe za dodatnim aktivnostima. Iz tog je razloga u tijeku provedba projekta «Potpuno ukidanje potrošnje klorofluorouglijika» u suradnji s Švedskom Vladom i Programom za industrijski razvoj Ujedinjenih naroda (UNIDO).

Osnovni očekivani izlazni rezultati ovog projekta su:

- poboljšanje sustava licenciranja uvoznika i distributera TOOO te serviseri rashladnih i klimatizacijskih uređaja,
- stroža kontrola rada, održavanja i zbrinjavanja rashladnih tvari i uređaja s TOOO,
- razvijanje sustava obuke serviseri rashladnih i klimatizacijskih uređaja te
- uspostava učinkovitog sustava prikupljanja i oporabe rashladnih tvari.

Pregled projekata ukidanja potrošnje TOOO u Republici Hrvatskoj:

NAZIV PROJEKTA	PROVEDBENA AGENCIJA	ODOBRENO OD MF-a (u US\$)	TRAJANJE PROJEKTA
Nacionalni program za postupno ukidanje potrošnje tvari koje oštećuju ozonski omotač	UNEP IE	40.000,00	Projekt je dovršen u travnju 1996. godine
Institucijsko osnaživanje u svrhu provedbe Montrealskog protokola u Republici Hrvatskoj (originalni projekt i odobreno produženje projekta I i II)	UNEP IE	101.200,00 + 67.000,00 + 87.900,00	travanj 1997. godine- ožujak 2004. godine
Ukidanje potrošnje freona 11 pri proizvodnji fleksibilnih poliuretanskih pjena u Oriolik d.d.	UNIDO	110.780,00	svibanj 1997.- svibanj 1998.
Ukidanje potrošnje freona u kozmetičkim aerosolima u Plivi d.d.	UNIDO	89.779,00	svibanj 1997.godine – prosinac 1999. godine
Demonstracijski projekti za korištenje alternativnih načina uzgoja presadnica duhana, bez korištenja metil bromida (priprema + provedba)	UNIDO	20.000,00 + 288.200,00	srpanj 1997. godine - svibanj 2001. godine
Provedbeni projekt ukidanja potrošnje metil bromida u uzgoju duhanskih sadnica	UNIDO	476.833,00	svibanj 2002. godine – svibanj 2005. godine
"Gospodarenje rashladnim sredstvima" (priprema + provedba)	UNIDO	30.000,00 + 398.160,00	travanj 2000. godine - lipanj 2002. godine
Potpuno ukidanje potrošnje klorofluorouglijika (priprema + provedba)	SIDA/UNIDO	20.700,00 379.700,00	travanj 2003. godine – travanj 2008. godine
Gospodarenje halonima (priprema)	GTZ	16.500,00	(u pripremi)
UKUPNO:		2.126.752,00	

10. Koje su glavne značajke zakonodavstva koje se odnosi na biotehnologiju?

Republika Hrvatska nema konzistentan i jednoznačan dokument kojim bi jasno iskazala svoje strateško opredjeljenje ka razvoju biotehnologije te definirala bitne elemente biotehnologijske politike. Shodno tome, Republika Hrvatska u ovom trenutku nema razvijeno zakonodavstvo s ovom tematikom, nema krovnog zakona o biotehnologiji, a pojedini aspekti koji se odnose na biotehnologiju regulirani su sporadično u različitim zakonima.

Obzirom na nove inicijative usmjerene ka razvoju biotehnologije koje su u tijeku, može se očekivati da će se bitne promjene u mnogim društvenim segmentima pa tako i na području zakonodavstva dogoditi u relativno kratkom razdoblju od jedne do dvije godine.

Ministarstvo Znanosti i tehnologije (MZT) poštuje zakone iz područja biotehnologije koji su u nadležnosti drugih ministarstava. Prilikom prijave znanstvenoistraživačkog projekta predlagači su dužni poštivati hrvatske zakone i

međunarodne konvencije. Prije upućivanja prijedloga projekta u MZT trebaju ga odobriti znanstveno vijeće te dekan, ravnatelj ili čelnik ustanove.

Zbog razmatranja etičkih i pravnih pitanja u vezi razvoja i primjene biomedicinske znanosti na ljudska bića, Vlada Republike Hrvatske osnovala je Nacionalno bioetičko povjerenstvo za medicinu (NN 35/01, 94/01, 118/02) sa zadatkom davanja preporuka, mišljenja i smjernica u svim pitanjima iz područja primjene biomedicinske znanosti na ljudska bića.

11. Postoji li shema, uključujući nadležno nacionalno tijelo, za zaštitu laboratorijskih životinja, kako se zahtijeva Direktivom 86/609? Je li ratificirana i provedena Konvencija Vijeća Europe ETS 123 o zaštiti laboratorijskih životinja?

U Republici Hrvatskoj, zaštita pokusnih životinja u nadležnosti je Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Uprave za veterinarstvo i regulirana je Zakonom o dobrobiti životinja (NN 19/99.) u poglavlju XIII. - Zaštita životinja za pokuse i druga znanstvena istraživanja, člancima 28. do 36.

Prema odredbama navedenih članaka Zakona, pokuse na životinjama mogu obavljati pravne osobe, utvrđene ovim Zakonom, na temelju rješenja o dopuštenju obavljanja pokusa, koje donosi Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Uprava za veterinarstvo, uz prethodno mišljenje Ministarstva znanosti i tehnologije, i to radi: istraživanja bolesti i tjelesnih tegoba ili prepoznavanja utjecaja fizioloških i patoloških stanja u čovjeka ili životinje, ispitivanja proizvodnih i drugih osobina i načina njihova unaprjeđivanja za životinje u gospodarskom uzgoju i drugom uzgoju životinja, prepoznavanja ugrožavanja okoliša, ispitivanja neškodljivosti materijala ili proizvoda po ljudsko ili životinjsko zdravlje, ili na djelotvornost protiv životinjskih nametnika, temeljnih istraživanja i u nastavne svrhe.

Na temelju Zakona o dobrobiti životinja donosi se Program ispita o radu s pokusnim životinjama, Pravilnik o posebnim uvjetima za nastambe i načinu držanja životinja za pokuse te vrste pokusa koji se mogu obavljati na živim životinjama i Pravilnik o uvjetima i načinu vođenja evidencije te obrasci za evidenciju koje treba voditi pri provođenju pokusa na živim životinjama. Izrada ovih dokumenata je u tijeku, a njihovo usvajanje očekuje se u 2004. godini.

Konvencija Vijeća Europe ETS 123 o zaštiti životinja - kralješnjaka koji se koriste za pokuse i druge znanstvene svrhe nije ratificirana. Međutim, s obzirom da je sadržaj Konvencije u najvećoj mjeri u suglasju s onim što je zakonodavni okvir u Republici Hrvatskoj, u dogledno očekuje se vrijeme formalno prihvatanje Konvencije od strane Republike Hrvatske.

H. Buka

1. Postoji li opći zakon/politika o smanjenju buke? Koje su glavne značajke politike za kontrolu buke (norme emisije, norme planiranja)?

U Republici Hrvatskoj postoje dva dokumenta koji se bave problemom zaštite od buke:

- Zakon o zaštiti od buke (NN 20/03),
- Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02).

U Zakonu o zaštiti od buke, kao i podzakonskim aktima koji slijede iz njega (9 pravilnika u izradi), određeni su pravni okviri i definirana nužna infrastruktura potrebna za kontinuiranu i učinkovitu provedbu svih mjera zaštite od buke sukladno međunarodnim standardima i direktivama EZ.

Prva značajka ovog zakona je uvođenje preventivnog djelovanja na nastajanja prekomjernih razina buke koje su određene podzakonskim aktima koji detaljno obrađuju specifične grupe aktivnosti (prostorno planiranje, građenje, zaštitu pri radu, zanatstvo, industriju, izvori buke u vanjskom prostoru, glazbu, šport, rekreaciju, obavezu izrada karata buke i akcijskih planova). Druga značajka ovog zakona jest uvođenje pravnog okvira za stalnu provjeru i nadzor stanja buke, kao i utvrđivanje subjekata koji su dužni provoditi mjere za zaštitu od buke.

Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (u izradi) svrstane su najviše dopuštene planske vrijednosti ekvivalentne razine buke s obzirom na namjenu prostora u 6 zona od 1. zone gdje su smješteni veliki prirodni parkovi namijenjeni odmoru i zdravstvena namjena sa stacionarom s dozvoljenom bukom za dan 50 dB(A), za noć 40 dB(A), do 6. zone industrijske namjene čija buka na granici ove zone ne smije prelaziti dopuštene razine u zoni s kojom graniči i na granici građevinske parcele ne više od 80 dB(A). Veličine za izražavanje buke, način, trajanje i uvjeti mjerenja propisani su u međunarodnim standardima usvojenim na nacionalnoj razini: HRN IEC 60050-801:1997, HRN EN 60804:2002, HRN ISO 1996-1:2000, HRN ISO 1996-2:2000, HRN ISO 1996-3:2000, HRN EN 60651:1998, HRN EN 60651/A2:2002, HRN ISO 1999:2000, HRN ISO 9612:2000.

U području graditeljstva problem buke uređen je bitnim zahtjevom za građevinu - zaštita od buke, sukladno Direktivi 89/106/EEZ i Zakonu o gradnji (NN 52/99, NN 75/99, NN 117/01 i NN 47/03). Razrada bitnog zahtjeva zaštite od buke za pojedini tip građevine uređuje se tehničkim propisima. U postupku izdavanja građevne dozvole provjerava se udovoljava li projektirana građevina bitnom zahtjevu zaštite od buke.

U Nacionalnoj strategiji zaštite okoliša i nacionalni plan djelovanja za okoliš (NN 46/02), točka 4.2.5.-Zaštita od buke, određeni su ciljevi i mjere u području upravljanja bukom okoliša u slijedećih 5 godina. U suglasju s Direktivom 2002/49/EZ, preuzete su sve obaveze iz ovog dokumenta, s time da su vremenski rokovi pomaknuti za dvije do četiri godine. Kao prioritetni ciljevi postavljeni su:

- Izraditi karte buke i akcijske planove te ustanoviti broj stanovnika i stanova u aglomeracijama ugroženih prevelikom razinom buke.
- Unaprijediti, upotpuniti i kontinuirano usklađivati zakonsku regulativu o zahtjevima EU.
- Odrediti djelokrug i odgovornost svih razina u lancu provedbe zaštite od buke
- Izraditi programe za izobrazbu sudionika u provedbi zaštite od buke i početi s izobrazbom
- Uskladiti aktivnosti u pogledu buke s drugim štetnostima

Uspostava i unapređenje sustava zaštite zdravlja od buke, kao i provođenje mjera jedni su od glavnih ciljeva i u Hrvatskom akcijskom planu okoliš i zdravlje (NEHAP) (čija je izrada u tijeku), a u nadležnosti je Ministarstva zdravstva.

2. Koji su izvori buke obuhvaćenim tim zakonodavstvom, posebice kakvo je stanje u pogledu ceste, željeznice, letjelica, građevinskih postrojenja i opreme, industrije?

Zakon o zaštiti od buke (NN 20/03) pokriva i obuhvaća sve izvore buke, posebice:

Građevinska postrojenja, opremu i industriju

Općenito govoreći, može se reći da je zakonskom regulativom sada pokrivena većina izvora buke. Zakonom o zaštiti od buke, u članku 7., definirane su obaveze svih proizvođača/uvoznika strojeva, transportnih sredstava, uređaja i opreme koji se proizvode u Republici Hrvatskoj ili se uvoze na područje Republike Hrvatske, na način da moraju imati podatke o zvučnoj snazi koju emitiraju pod određenim uvjetima uporabe u skladu sa hrvatskim normama (HRN) te direktivama i normama Europske unije (Direktive 98/37/EZ i 2000/14/EZ).

Ceste

U okviru projektiranja autocesti, od 2002.g., kao sastavni dio projekata zahtijeva se proračun zaštite od buke, dok se praćenje stvarnog stanja razina buke u okolini autocesta za sada ne provodi. Provedba nadzora stanja buke u okolini autocesta očekuje se u slijedećem petogodišnjem razdoblju, kao izravna posljedica Direktive 2002/49/EZ (bilo kroz izradu karata buke bilo kroz instaliranje NMS=noise monitoring systems). U izradi je Pravilnik za zaštitu od buke s cestovnih prometnica, kojim će se urediti udovoljavanje ceste kao građevine bitnom zahtjevu zaštite od buke.

Letjelice

Zakon o zračnom prometu (NN 132/98), članak 141. i 142. regulira odredbe stalnog mjerenja buke na zračnoj luci i njegovoj okolici. Na temelju rezultata mjerenja buke utvrđuje se područje zaštite od buke u kojima ekvivalentna razina buke zrakoplova prelazi 67 dB(A), odnosno 75 dB(A).

Željeznice

Željeznice kao izvor buke posebno se ne obrađuju u Zakonu o zaštiti od buke, već u sklopu Pravilnika o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (u izradi), buka željezničkog prometa mora biti u skladu s najvišom dozvoljenom razinom buke u zoni u kojoj se odvija.

I. Civilna zaštita

1. Koja su tijela državne uprave (ministarstva, agencije, itd.) nadležna za razvoj politike civilne zaštite?

Civilna zaštita Republike Hrvatske (CZ) sukladno postojećoj zakonskoj regulativi locirana je u sastavu Ministarstva unutarnjih poslova (MUP), kao konstitutivni dio Uprave za zaštitu i spašavanje. Uprava za zaštitu i spašavanje, osim Odjela civilne zaštite obuhvaća i Odjel za vatrogastvo te Učilište vatrogastva i civilne zaštite. Sve zajedno čini logičnu i funkcionalnu cjelinu planskog i operativnog sustava za odgovor na katastrofe na razini države. Međutim, slijedom Ustava Republike Hrvatske, poslovi civilne zaštite i vatrogastva «ostvaruju se u lokalnoj upravi i samoupravi», što je ovog trenutka riješeno na način da u sustavu CZ postoji jasno definiran sustav odgovornosti države i lokalnih zajednica.

2. Kakav je opći pristup/organizacija što se tiče civilne zaštite?

Općeniti pristup civilnoj zaštiti proizlazi iz Ustava Republike Hrvatske, kojim je definirano da se poslovi civilne zaštite ostvaruju u lokalnoj upravi i samoupravi. Time je definiran pristup «odozdo prema gore» (bottom up), koji predviđa da lokalna zajednica mora prva odgovoriti na problem nastao djelovanjem katastrofe u svojoj sredini, a da se zatim sukladno potrebama djelovanja postupno uključuje sve šira zajednica (1. općina ili grad, 2. županija, 3. država, 4. međunarodna zajednica ako Vlada Republike Hrvatske zatraži međunarodnu pomoć). Drugi bitan čimbenik je Strategija nacionalne sigurnosti koju donosi Vlada Republike Hrvatske i koja daje prednost zaštiti ljudi, imovine i okoliša od mirnodopskih ugrožavanja.

Upravo zbog opisanog, i organizacija sustava polazi odozdo prema gore te se u općini/gradu kao operativni dio određuju povjerenici civilne zaštite za dio naselja, voditelji skloništa te postrojbe CZ opće namjene i odgovarajući stožeri CZ. U županijama se uz Stožer CZ osnivaju specijalizirane postrojbe za pojedine vrste djelovanja (kao na primjer interventna specijalistička postrojba CZ za spašavanje s visina, interventna specijalistička postrojba CZ za spašavanje na vodi, interventna specijalistička vatrogasna postrojba, itd.).

Najstručnije specijalističke postrojbe su dio MUP na državnoj razini. Na isti način se provodi i planiranje za djelovanje. Prvo se izrađuju općinski i gradski planovi na koje se nadograđuju županijski, dok je državni plan sinteza i nadogradnja svih županijskih planova. Planovi se izrađuju po vrstama opasnosti, kao sinteza mogućnosti pojedine sredine za odgovor na pojedinu vrstu katastrofe.

U djelovanju i akcijama na prvom mjestu je zaštita ljudskih života, a zatim ravnopravno zaštita okoliša i imovine. Civilna zaštita se ne bavi zaštitom države ili lokalne vlasti.

Novina u posljednje dvije godine je uključivanje civilne zaštite u otklanjanje posljedica izazvanih terorističkom uporabom oružja za masovno uništavanje, u dijelu koji se odnosi na zaštitu ljudskih života, okoliša i imovine.

Postojeći upravni aparat civilne zaštite dio je MUP na državnoj razini i u svim policijskim upravama, dok su općine, gradovi i županije odgovorni za razvoj i opremanje pričuvnih snaga civilne zaštite (postrojbe, povjerenici i voditelji skloništa). Službe CZ na razini države i policijskih uprava predstavljaju upravno-administrativni aparat koji opslužuje sve lokalne zajednice na području pojedine policijske uprave. Osim toga, u vođenju akcijama zaštite i spašavanja presudna je uloga lokalnih zajednica, jer akcijama rukovode stožeri civilne zaštite općina, gradova i županija, na čijem čelu su načelnici općina, gradonačelnici ili župani. Akcijama na državnoj razini rukovodi Krizni stožer Vlade Republike Hrvatske kojim predsjedava premijer ili njegov zamjenik. U izradi i donošenju godišnjih proračuna lokalnih zajednica one planiraju i osiguravaju sredstva za potrebe civilne zaštite u svojoj sredini. MUP iz državnog proračuna osigurava sredstva za državne interventne postrojbe manjeg opsega, koje se aktiviraju kad lokalne snage ne mogu dati odgovor na katastrofe u svojoj sredini.

U saborskoj proceduri je prijedlog Zakona o zaštiti i spašavanju, koji predviđa izdvajanje sustava zaštite i spašavanja iz sastava MUP te osnivanje Državne uprave za zaštitu i spašavanje kao samostalne upravne organizacije izravno odgovorne Vladi Republike Hrvatske. Očekuje se da će do kraja godine Zakon stupiti na snagu te da će početi djelovati samostalna Državna uprava za zaštitu i spašavanje.

3. Postoje li posebne mjere čiji je cilj zaštita okoliša u slučaju katastrofe?

Mjere zaštite okoliša u slučaju iznenadnih događaja i katastrofa jasno su naglašena u odredbama niza domaćih propisa, kao i međunarodnim ugovorima i smjernicama koje je Republika Hrvatska uključila u svoj pravni sustav, npr.:

1. Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99)
2. Plan intervencija od iznenadnog onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj (NN 8/97)
3. Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99 i 12/02)
4. Konvencija o prekograničnim učincima industrijskih nesreća (Helsinki, 1992. godine), (NN – MP 7/99)
5. Konvencija o zaštiti i uporabi prekograničnih vodotoka i međunarodnih jezera (Helsinki, 1992. godine), (NN – MP 4/96)

Člankom 42. Zakona o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99.) predviđeno je da za slučajeve moguće ekološke nesreće ili izvanrednog događaja osobite ugroženosti okoliša, Vlada Republike Hrvatske donosi plan intervencija.

Slijedom navedenog, Vlada Republike Hrvatske donijela je Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99 i 12/02) koji je usklađen sa Konvencijom o prekograničnim učincima industrijskih nesreća (NN 7/99 Međunarodni ugovori) i Direktivom 96/82/EC (Seveso II)

Planom se utvrđuju vrste rizika i opasnosti, postupak i mjere za ublažavanje i uklanjanje neposrednih posljedica štetnih za okoliš, subjekti za provedbu pojedinih mjera, odgovornost i ovlaštenja u svezi s provedbom te način usuglašavanja s interventnim mjerama koje se provode na temelju drugih zakona.

Ovim Planom propisuje se obveza izrade županijskih planova intervencija u zaštiti okoliša u skladu s APELL programom kojim se razrađuju i pripremaju planovi intervencija na lokalnoj razini.

Tijela nadležna za provođenje Plana jesu Državni eko – stožer i županijski eko-stožer odnosno eko – stožer Grada Zagreba.

Subjekti koji sudjeluju u provođenju Plana su:

- Komunikacijska jedinica koju čine Centar za obavješćivanje Republike Hrvatske i operativno dežurstvo Ministarstva unutarnjih poslova,
- Interventne jedinice u čijem sustavu su: vatrogasne postrojbe Ministarstva unutarnjih poslova, profesionalne vatrogasne postrojbe u gospodarstvu, postrojbe atomsko-biološko-kemijske obrane Oružanih snaga Republike Hrvatske, postrojbe civilne zaštite, hitna medicinska pomoć i specijalizirane jedinice ovlaštenih pravnih i fizičkih osoba.
- Ekspertna jedinica u čiji sastav ulaze stručnjaci Operativno-informativnog centra nacionalne naftne kompanije (INA), Hrvatskog zavoda za toksikologiju, Hidrometeorološkog zavoda, Hrvatskih voda, Agencije za posebni otpad i Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Mjere koje za cilj imaju zaštitu okoliša u slučaju katastrofa, a u vezi su s upravljanjem vodama definirane su: Državnim planom obrane od poplava (NN 8/97, NN 32/97, NN 43/98, NN 93/99), županijskim planovima obrane od poplava, Državnim planom za zaštitu voda (NN 8/99) i županijskim planovima za zaštitu voda.

4. Postoje li posebne mjere u slučaju zagađenja mora?

Prema ustroju državnih tijela, aktivnosti vezane na onečišćenje mora podijeljene su između više tijela državne uprave. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja obavlja upravne i stručne poslove u vezi s planovima intervencija u slučaju iznenadnog onečišćenja mora. Ministarstvo pomorstva, prometa i veza nadležno je za zaštitu mora od onečišćenja koja uzrokuju brodovi. Državna uprava za vode nadležna je za onečišćenja mora koja nastaju od izvora s kopna.

U svrhu zaštite obalnog pojasa Jadranskog mora i kopna (uključujući i otoke), uvažavajući obveze kako iz međunarodnih, tako i iz domaćih zakonskih propisa, Republika Hrvatska je donijela Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora (NN 8/97)

Obaveza donošenja Plana intervencija za Republiku Hrvatsku proizlazi iz sljedećih zakona:

Pomorski zakonik (NN 17/94, NN 74/94, NN 43/96), Zakon o zaštiti okoliša (NN 8/94, NN 128/99) i Zakon o vodama (NN 107/95). i Konvencije o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja (Barcelonska konvencija, 1976. godine, 1995. godine) odnosno njezinog Protokola o suradnji na sprječavanju onečišćenja s brodova, i u slučajevima nezgoda, u borbi protiv onečišćenja Sredozemnog mora (1976. godine, 2002. godine).

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja obavlja stručne i administrativne poslove u okviru Plana intervencija, Ministarstvo unutarnjih poslova odgovorno je za provođenje plana, a Ministarstvo pomorstva, prometa i veza provodi konkretne mjere u slučaju onečišćenja.

Planom se određuju mjere smanjenja štete u slučaju većeg onečišćenja mora, kao što su izljev ulja, uljnih smjesa, ispuštanje štetnih i opasnih tvari i izvanredni prirodni događaji. Plan se koristi kao osnova za eventualnu suradnju i pomoć kod onečišćenja većih razmjera koje uključuje moguće posljedice i za susjedne zemlje.

Za onečišćenje mora manjeg obima i inteziteta, Plan predviđa izradu županijskih planova za sedam obalnih županija. Plan uključuje ustrojnu shemu za provođenje Plana u kojoj su definirane nadležnosti za vrijeme akcija, nositelji pojedinih akcija i zadaci koje treba obaviti, izvore i način mobiliziranja radne snage i opreme, podatke o okolišu područja koje pokriva plan, način uklanjanja onečišćenja i podatke važne za brzo provođenje akcija.

Kako bi se moglo odmah reagirati u slučaju iznenadnog onečišćenja, postoje specijalizirana poduzeća koja raspolažu odgovarajućom opremom i osobljem s potrebnim znanjem za suzbijanje onečišćenja mora. Trenutno je na raspolaganju sedam brodova čistača za slučajeve onečišćenja mora, a jedan je brod čistač u izgradnji, kao i ostala oprema kao što su brane, skimeri, crpke i dr.

Aktivnosti monitoringa glede prevencije, otkrivanja i suzbijanja onečišćenja mora, provode lučke kapetanije, specijalizirane tvrtke za čišćenje mora, te aero klubovi. Uređaji za prihvaćanje otpada i zauljenih voda s brodova nalaze se samo u rafineriji nafte u Rijeci, gdje se zauljeni otpad s brodova zbrinjava sukladno Međunarodnoj konvenciji o sprječavanju onečišćenja mora s brodova (MARPOL 73/78).

Osnovan je nacionalni centar za koordiniranje spašavanja – MRCC kao dio Ministarstva pomorstva, prometa i veza u gradu Rijeci. Svih osam ureda lučke kapetanije duž jadranske obale predstavljaju regionalne koordinacijske centre koji su pod okriljem centra u Rijeci. Svi su centri u mogućnosti primiti i proslijediti podatke o brodovima u nevolji.

Unutar bilateralne suradnje s Italijom, novi Sustav transporta brodovima predstavljen je u srpnju 2003. godine. Koristeći ovaj sustav, pratiti će se navigacijska putanja, a vrsta brodskog tereta prijavljivat će se ovim dvjema državama. Na bazi sustava, uspostaviti će se međudržavna suradnja o praćenju transporta brodovima Jadranskim morem.

U okviru Trilateralne suradnje za zaštitu Jadranskog mora, koja je uspostavljena 1977. godine između Italije, Slovenije i Republike Hrvatske, kao država koje međusobno graniče, u pripremi je razvoj sub-regionalnog plana intervencija u koordinaciji s REMPEC-om, kao stručnim centrom koji daje potrebnu pomoć u izradi tog plana.

Republika Hrvatska dostavlja godišnja izvješća o onečišćenju mora Međunarodnoj pomorskoj organizaciji (IMO) putem obrasca MEP CIRC 155), a dostavlja i redovita izvješća Regionalnom centru za žurne intervencije (REMPEC) sa sjedištem na Malti.

Nacionalni autoritet određen da provodi mjere uzajamne pomoći i koordinacije između svih subjekata uključenih u suzbijanju slučajeva onečišćenja je Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja. Preventivne mjere provodi Lučka inspekcija prema odredbama MARPOL konvencije, a kontrolne mjere brodova sa stranom zastavom provode se prema Pariškom memorandumu razumijevanja (Paris Memorandum of Understanding, Hrvatska je član od 1. siječnja 1997. godine).

5. Uključuje li organizacija civilne zaštite i međunarodnu suradnju, i ako uključuje, koja je priroda toga?

Odjel civilne zaštite Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske sadrži kao jednu od ustrojstvenih jedinica i Odsjek za međunarodne integracije na području zaštite i spašavanja (7 djelatnika). Odsjek je fokalna točka za sve međunarodne kontakte. Odsjek priprema i prati provedbu međunarodnih bilateralnih ugovora, prati ispunjavanje obveza preuzetih temeljem multilateralnih ugovora, zadužen je za sudjelovanje i praćenje rada međunarodnih organizacija i inicijativa kojih je Republika Hrvatska članica ili partner. Odsjek isto tako priprema i provodi međunarodne seminare, tečajeve i drugu vrstu obuke. Odsjek ima ulogu i u postupanju po molbama za međunarodnu pomoć za rješavanje katastrofa koje stižu iz drugih zemalja, kao i u slanju molbi iz Republike Hrvatske prema drugim zemljama.

Republika Hrvatska trenutno ima potpisane bilateralne ugovore iz područja zaštite i spašavanja sa Republikom Slovenijom, Republikom Mađarskom, Bosnom i Hercegovinom, Republikom Slovačkom. Pred potpisivanjem su sporazumi s Republikom Austrijom i Republikom Poljskom, a pregovori su u tijeku s Republikom Ukrajinom, Francuskom Republikom, Talijanskom Republikom, Ruskom Federacijom. Predstavnici Civilne zaštite aktivno sudjeluju u radu NATO na području Planiranja za civilne katastrofe (CEP) kroz rad Odbora za civilnu zaštitu i angažmanom u vježbama (EADRCC). Kao svoj doprinos Partnerskom radnom programu Republika Hrvatska nudi tečajeve za upravljanje katastrofama i specijalističke module, a 2002. godine organizirali smo i proveli međunarodnu vježbu gašenja požara otvorenog prostora «Kroćenje zmaja – Dalmacija 2002».

Odjel civilne zaštite aktivan je u DPPI Inicijativi Pakta o stabilnosti kroz koji se provode 2 međunarodna projekta. Republika Hrvatska je 1992. godine, zajedno s Austrijom, Mađarskom, Italijom, Poljskom i Slovenijom potpisala Sporazum o suradnji u predviđanju, sprječavanju i ublažavanju prirodnih i tehnoloških katastrofa Srednje-europske inicijative te aktivno sudjeluje u toj Radnog skupini. Republika Hrvatska potvrdila je Otvoreni parcijalni sporazum o prevenciji, zaštiti od i ustroju pomoći u slučaju velikih prirodnih i tehnoloških katastrofa Vijeća Europe. Isto tako, surađujemo u okviru Vijeća Jugoistočne Europe za civilno-vojno planiranje za katastrofe zajedno s Bugarskom, Rumunjskom, Slovenijom i Makedonijom, a očekuje se priključivanje Turske, Slovačke, Srbije i Crne Gore i Moldavije.

6. Postoje li posebne strategije ili mjere čiji je cilj zaštita stanovništva od katastrofe?

Djelovanje civilne zaštite (CZ) definirano je na strateškoj razini Strategijom nacionalne sigurnosti, kojom je utvrđeno da se izgrađuje sustav za djelovanje u miru, kao organizirani odgovor zajednice na svim razinama u slučaju ugrožavanja ljudskih života, imovine i okoliša izazvanih djelovanjem prirode ili ljudskog faktora. Jedina odrednica civilne zaštite koja nije primarno mirnodopski usmjerena je izgradnja skloništa za stanovništvo, iako se danas skloništa grade samo u manjem opsegu. Međutim, budući se radi o vrlo dugoročnom procesu, koji slijede i druge zemlje u Europi, za sada proces je samo usporen, ali ne i zaustavljen. Osim toga, zbog smanjenja troškova inzistira se na kvalitetnoj mirnodopskoj namjeni takvih objekata, kako bi se time cijena gradnje i održavanja smanjila.

Razvoj i djelovanje CZ na svim razinama proizlaze iz planova djelovanja u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara, koji se izrađuju po vrstama opasnosti (npr. potres, poplava, kemijski akcidenti ako u pojedinoj sredini postoji takva opasnost, meteorološke ugroze-veliki snijeg, orkanski vjetar i slično). Izradi planova prethodi izrada odgovarajućih procjena opasnosti, te potreba i mogućnosti za djelovanje.

J. Nuklearna sigurnost: zaštita od radijacije

Dok su pitanja o nuklearnoj energiji navedena u Poglavlju 14., zaštita od radijacije predmet je ovog odjeljka.

1. Kakva je usklađenost s odredbama Ugovora o osnivanju Euratoma koje se odnose na zaštitu od radijacije? Posebice:

a) Postoji li aktivna mreža mjernih postaja kojima se prati radioaktivnost u okolišu?

Mreža točaka za uzimanje uzoraka i mjerenje je definirana. Na tim točkama mjeri se brzina doze i kontrolira kontaminacija radioaktivnim zagađivačima zraka, vode, tla i stočne hrane. Kontrola se redovno provodi od strane ovlaštenih ustanova, kako je definirano u Pravilniku o uvjetima, načinu mjesta i rokovima sustavnih ispitivanja ionizirajućih zračenja te vrsta i aktivnosti radioaktivnih tvari u okolišu (NN 86/00).

U okviru Stalne hrvatsko- mađarske komisije za vodnogospodarstvo, Potkomisije za zaštitu kvalitete voda postoji program zajedničkog radiološkog monitoringa voda rijeke Dunav na granici između Republike Mađarske i Republike Hrvatske radi utjecaja NE Pakš.

U okviru Stalne hrvatsko slovenske komisije za vodnogospodarstvo, Potkomisije za zaštitu kakvoće voda predviđena je razmjena podataka o radiološkom monitoringu voda rijeke Save poradi utjecaja NE Krško.

Dodatno, u Hrvatskoj djeluje Sustav pravodobnog radiološkog upozoravanja (SPRU). Sastoji se od 15 automatskih mjernih postaja raspoređenih po cijelom teritoriju Hrvatske, koje u realnom vremenu registriraju stanje radioaktivnosti u okolišu mjerenjem brzine doze. Glavna namjena SPRU je pravodobno upozoravanje na povećanu radioaktivnost u slučaju nuklearne nesreće (osobito u nuklearnim elektranama u susjednim zemljama), a koristi se pri redovnom praćenju stanja radioaktivnosti u okolišu.

b) U svezi s procjenom okoliša i sudjelovanjem javnosti u izdavanju dozvola za nova mjesta i nuklearna postrojenja: molimo vas navedite predviđa li sadašnje zakonodavstvo vaše zemlje zahtjeve za procjenu utjecaja na okoliš i sudjelovanje javnosti u tijekom postupka izdavanja dozvola.

Temeljem Zakona o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99) i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 15/00) donesen je Pravilnik o procjeni utjecaja na okoliš (NN 59/00). Temeljem ovog Pravilnika pri izgradnji energetskih građevina što uključuje nuklearne elektrane i ostale nuklearne reaktore potrebno je izraditi studiju procjene utjecaja na okoliš. Navedenim pravilnikom propisan je i način na koji se takva studija daje na javni uvid.

U području graditeljstva, poslovi projektiranja, gradnje, održavanja i uklanjanja građevina u kojima se obavljaju nuklearne djelatnosti, uređene su Zakonom o gradnji (NN 52/99, 75/99, 117/01 i 47/03). U postupku izdavanja građevne dozvole provjerava se usklađenost projektirane građevine sa zadanim uvjetima što uključuje i zaštitu okoliša, a javnost sudjeluje u postupku izdavanja građevne dozvole na način da vlasnici susjednih parcela mogu načiniti uvid u projekt. Suprotstavljanje ovih osoba izdavanju građevne dozvole mjerodavno je ukoliko se narušavaju njihova stvarna prava.

Pitanja procjene utjecaja na okoliš detaljnije su obrađena u dijelu II. Sektorske politike, pitanje A. 5.

2. Kakvo je stanje zakonodavstva vaše zemlje u području zaštite od radijacije? Molimo vas da dostavite kopije sadašnjih zakona zajedno s odgovarajućim propisima/vladinim uredbama u sljedećim područjima:

a) zaštita zdravlja stanovništva;

Vidi Dodatak 2 -Zakon o zaštiti od ionizirajućih zračenja (NN 27/99)

Vidi Dodatak 3 -Pravilnik o uvjetima, načinu mjesta i rokovima sustavnih ispitivanja ionizirajućih zračenja te vrsta i aktivnosti radioaktivnih tvari u okolišu (NN 86/00)

b) zaštita zdravlja radnika;

Vdi Dodatak 4 - Pravilnik o zdravstvenim uvjetima za rad s izvorima ionizirajućih zračenja, te mjerilima, sadržaju, načinu i rokovima čuvanja podataka o zdravstvenim pregledima osoba koje rade i izvorima ionizirajućih zračenja (NN 76/00)

c) medicinske primjene ionizirajućeg zračenja;

Vidi Dodatak 5 - Pravilnik o uvjetima za primjenu izvora ionizirajućih zračenja u medicini i stomatologiji (NN 113/99)

d) stanje pripravnosti u hitnim slučajevima i obavješćivanje

Državni plan pripravnosti za izvanredni događaj je u pripremi.

e) kontaminacija prehrambenih proizvoda i stočne hrane

Vidi Dodatak 6 - Pravilnik o granicama izlaganja ionizirajućim zračenjima te o uvjetima izlaganja u posebnim okolnostima i za provedbe intervencija u izvanrednom događaju (NN 108/99)

Vidi Dodatak 3 - Pravilnik o uvjetima, načinu mjesta i rokovima sustavnih ispitivanja ionizirajućih zračenja te vrsta i aktivnosti radioaktivnih tvari u okolišu (NN 86/00)

f) prijevoz radioaktivnog otpada

Vidi Dodatak 7 - Zakon o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93)

I. STANJE ZAKONODAVSTVA IZ PODRUČJA ZAŠTITE OD ZRAČENJA

U Republici Hrvatskoj je tijekom 1999. godine usvojen novi Zakon o zaštiti od ionizirajućih zračenja (NN 27/99). Zakon određuje osnovna načela i mjere za zaštitu od ionizirajućih zračenja, pripravnost za izvanredni događaj, upravljanje radioaktivnim otpadom i nadzor nad provedbom sigurnosnih mjera zaštite od ionizirajućih zračenja za povećanje sigurnosti i smanjenje rizika za život i zdravlje ljudi kao i zaštitu okoliša, uključujući i buduće generacije.

Na osnovu njega, doneseni su sljedeći pravilnici:

1. Pravilnik o granicama izlaganja ionizirajućim zračenjima te o uvjetima izlaganja u posebnim okolnostima i za provedbe intervencija u izvanrednom događaju (NN 108/99)
2. Pravilnik o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s rendgenskim uređajima, akceleratorima i drugim uređajima koji proizvode ionizirajuća zračenja (NN 84/00)
3. Pravilnik o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s radioaktivnim izvorima (NN 84/00)
4. Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručne naobrazbe osoba koje obavljaju djelatnosti s izvorima ionizirajućih zračenja (NN 67/00)
5. Pravilnik o zdravstvenim uvjetima za rad s izvorima ionizirajućih zračenja, te mjerilima, sadržaju, načinu i rokovima čuvanja podataka o zdravstvenim pregledima osoba koje rade i izvorima ionizirajućih zračenja (NN 76/00)
6. Pravilnik o upravljanju radioaktivnim otpadom (u pripremi)
7. Pravilnik o uvjetima, načinu mjesta i rokovima sustavnih ispitivanja ionizirajućih zračenja te vrsta i aktivnosti radioaktivnih tvari u okolišu (NN 86/00)
8. Pravilnik o uvjetima za primjenu izvora ionizirajućih zračenja u medicini i stomatologiji (NN 113/99)
9. Pravilnik o načinu i rokovima provedbe neposrednog nadzora nad izvorima ionizirajućih zračenja, načinu mjerenja ozračenja djelatnika i bolesnika koji su izloženi ionizirajućim zračenjima, vođenju i sadržaju evidencija i registra te načinu izvješćivanja u vezi s tim zračenjima (NN 63/00)
10. Pravilnik o uvjetima za davanje ovlaštenja pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite od ionizirajućih zračenja (NN 108/99)

Zakon je zasnovan na smjernici Vijeća 96/29/Euroatom od 13. svibnja 1996. godine smjernici 97/43/Euroatom od 30. lipnja 1997. godine i međunarodnim osnovnim sigurnosnim standardima za zaštitu od ionizirajućih zračenja i sigurnost izvora zračenja (IAEA BSS). Poglavlja koja se odnose na definicije, svrhu i područje primjene, izdavanje odobrenja, načela zaštite od zračenja, utvrđivanje efektivne doze, osnovne mjere zaštite djelatnika, vježbenika i studenata, primjene mjera zaštite od ionizirajućih zračenja za stanovništvo i interventnim mjerama u skladu su s onim iz smjernica Vijeća.

Zakon o zaštiti od zračenja primjenjuje se na svaku aktivnost koja uključuje radioaktivne materijale, rad sa električnom opremom koja ima razliku potencijala veću od 5 kV i bilo koju drugu djelatnost određenu tim zakonom.

Ovaj se zakon primjenjuje i na svaku drugu aktivnost koja uzrokuje izloženost prirodnim izvorima zračenja uzrokujući značajan porast izloženosti djelatnika i pučanstva, a koja nije zanemariva sa stajališta zaštite od zračenja. Ovi zahtjevi određeni su člancima 3,4 i 32 navedenog zakona, te su podudarni sa Direktivom 96/29/Euratom u dijelu "Naslov II Opseg"

Prema navedenom zakonu, korisnici moraju pribaviti prethodno ovlaštenje za proizvodnju, uvoz, prijevoz, trgovinu, instalaciju i druge aktivnosti vezane uz upotrebu radioaktivnih tvari i uređaja koji proizvode ionizirajuća zračenja. Ovi su zahtjevi određeni člancima 23 i 24 Zakona, Pravilnikom o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s radioaktivnim izvorima (NN 84/00) i Pravilnikom o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s rendgenskim uređajima, akceleratorima i drugim uređajima koji proizvode ionizirajuća zračenja (NN 84/00), te su podudarni sa Direktivom 96/29/Euratom u dijelu "Naslov III Izvješćivanje i ovlašćivanje"

Propisi za zaštitu od ionizirajućih zračenja postavljeni su po načelima opravdanosti, optimizacije i ograničenja doza. Granica efektivne doze za izložene djelatnike je 100 mSv u slijednih 5 godina, s tim da najveća doza u bilo kojoj godini ne smije biti veća od 50 mSv. Granice ekvivalentne doze za očnu leću, kožu, ruke i stopala su jednake onima danim u smjernicama. Granice za vježbenike i učenike i članove pučanstva su također preuzete.

To je određeno člancima 5,6,7,8,11,18 i 19 Zakona i Pravilnikom o granicama izlaganja ionizirajućim zračenjima te o uvjetima izlaganja u posebnim okolnostima i za provedbe intervencija u izvanrednom događaju (NN 108/99), te je podudarno sa Direktivom 96/29/Euratom u dijelu "Naslov IV Opravdanost, Optimizacija, Ograničenje doza".

Odredbe o procjenama efektivnih doza nalaze se u Pravilniku o granicama izlaganja ionizirajućim zračenjima te o uvjetima izlaganja u posebnim okolnostima i za provedbe intervencija u izvanrednom događaju (NN 108/99) koje u potpunosti slijede Direktivu 96/29/Euratom u dijelu "Naslov V Procjena efektivne doze"

Mjere za ograničavanje izloženosti na radnim mjestima te zahtjevi za kontrolirana područja i nadzirana područja su određeni Pravilnikom o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s rendgenskim uređajima, akceleratorima i drugim uređajima koji proizvode ionizirajuća zračenja (NN 84/00) i Pravilnikom o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s radioaktivnim izvorima (NN 84/00).

Mora se napomenuti da u našim pravilnicima nemamo kategorizaciju djelatnika u dvije kategorije A i B (kao u Direktivi), ali imamo dva različita područja u blizini izvora ionizirajućih zračenja: kontrolirano i nadzirano područje. Ona odgovaraju navedenim kategorijama. Djelatnici koji rade u kontroliranim i nadziranim područjima moraju proći liječnički pregled i biti pod nadzorom prema Pravilniku o zdravstvenim uvjetima za rad s izvorima ionizirajućih zračenja, te mjerilima, sadržaju, načinu i rokovima čuvanja podataka o zdravstvenim pregledima osoba koje rade i izvorima ionizirajućih zračenja (NN 76/00) i Pravilniku o načinu i rokovima provedbe neposrednog nadzora nad izvorima ionizirajućih zračenja, načinu mjerenja ozračenja djelatnika i bolesnika koji su izloženi ionizirajućim zračenjima, vođenju i sadržaju evidencija i registra te načinu izvješćivanja u vezi s tim zračenjima (NN 63/00).

Obuka i periodična obnova znanja (svakih 5 godina) za izložene djelatnike iz područja zaštite od zračenja je obavezna i regulirana Pravilnikom o uvjetima i načinu stjecanja stručne naobrazbe osoba koje obavljaju djelatnosti s izvorima ionizirajućih zračenja (NN 67/00).

Odredbe gore navedenih pravilnika se podudaraju sa zahtjevima određenima u Direktivi 96/29/Euratom u dijelu "Naslov VI Temeljna načela koja upravljaju operativnom zaštitom izloženih djelatnika, vježbenika i učenika za djelatnosti, Poglavlje I Mjere za smanjivanje izloženosti".

Nadzor radnih mjesta i osobni nadzor se sistematski provode za sve izložene djelatnike bez obzira na kategoriju. Dobiveni rezultati se čuvaju u skladu sa odredbama Direktive 96/29/Euratom u dijelu "Naslov VI Temeljna načela koja upravljaju operativnom zaštitom izloženih djelatnika, vježbenika i učenika za djelatnosti, Poglavlje II Procjena izloženosti", a na osnovu Pravilnika o načinu i rokovima provedbe neposrednog nadzora nad izvorima ionizirajućih zračenja, načinu mjerenja ozračenja djelatnika i bolesnika koji su izloženi ionizirajućim zračenjima, vođenju i sadržaju evidencija i registra te načinu izvješćivanja u vezi s tim zračenjima (NN 63/00).

Medicinski nadzor uključuje liječničke preglede prije zaposlenja i godišnje periodične preglede. Medicinska klasifikacija sposobnosti djelatnika je definirana kako je određeno Direktivom 96/29/Euratom u dijelu "Naslov VI Temeljna načela koja upravljaju operativnom zaštitom izloženih djelatnika, vježbenika i učenika za djelatnosti, Poglavlje III Medicinski nadzor izloženih radnika". Specijalni medicinski nadzor treba biti osiguran u slučajevima prekoračenja neke od granica za dozu. Medicinski nadzor se provodi od strane ovlaštenih liječnika ili ovlaštenih medicina rada. Ovo je pokriveno Pravilnikom o zdravstvenim uvjetima za rad s izvorima ionizirajućih zračenja, te mjerilima, sadržaju, načinu i rokovima čuvanja podataka o zdravstvenim pregledima osoba koje rade i izvorima ionizirajućih zračenja (NN 76/00).

Zahtjevi određeni u "poglavljima IV i V, Naslov VI " Direktive 96/29/Euratom određeni su člancima 15, 18, 19, 37, 38, 40, 42 i 43 Zakona o zaštiti od zračenja , Pravilnikom o uvjetima i načinu stjecanja stručne naobrazbe osoba koje obavljaju djelatnosti s izvorima ionizirajućih zračenja (NN 67/00), Pravilnikom o načinu i rokovima provedbe neposrednog nadzora nad izvorima ionizirajućih zračenja, načinu mjerenja ozračenja djelatnika i bolesnika koji su izloženi ionizirajućim zračenjima, vođenju i sadržaju evidencija i registra te načinu izvješćivanja u vezi s tim zračenjima (NN 63/00) te Pravilnikom o zdravstvenim uvjetima za rad s izvorima ionizirajućih zračenja, te mjerilima, sadržaju, načinu i rokovima čuvanja podataka o zdravstvenim pregledima osoba koje rade i izvorima ionizirajućih zračenja (NN 76/00).

Odredbe Direktive 96/29/Euratom u dijelu "Naslov VII Značajno povećanje izloženosti zbog prirodnih izvora zračenja" ne primjenjuju se u Hrvatskoj jer ne postoje mjesta na kojima bi zbog povećane izloženosti djelatnika ili pučanstva zračenju iz prirodnih izvora bilo potrebno provoditi mjere zaštite od zračenja.

S obzirom da naše avio kompanije nemaju interkontinentalnih letova, posade aviona ne mogu biti izložene nivoima radijacije koja bi premašila doze propisane za pučanstvo.

Operativna zaštita pučanstva u normalnim uvjetima za obavljanje djelatnosti se osigurava Pravilnikom o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s rendgenskim uređajima, akceleratorima i drugim uređajima koji proizvode ionizirajuća zračenja (NN 84/00) i Pravilnikom o uvjetima i mjerama zaštite od ionizirajućih zračenja za obavljanje djelatnosti s radioaktivnim izvorima (NN 84/00). Odredbe ovih pravilnika podudarne su sa zahtjevima Direktive 96/29/Euratom u dijelu "Naslov VIII Implementacija zaštite od zračenja za pučanstvo u normalnim uvjetima".

U posebnim uvjetima mogu se privremeno odobriti viši nivoi doza od propisanih za izložene djelatnike, a na osnovu posebnog zahtjeva koji mora odobriti ministar zdravstva. Ministar zdravstva može udovoljiti zahtjevu samo ako su zadovoljeni posebni uvjeti ili u slučaju izvanrednog događaja, a u suglasnosti s odredbama sadržanim u članku 12 Zakona o zaštiti od zračenja i Pravilniku o granicama izlaganja ionizirajućim zračenjima te o uvjetima izlaganja u posebnim okolnostima i za provedbe intervencija u izvanrednom događaju (NN 108/99).

Državni plan pripravnosti za izvanredni događaj je u pripremi.

Pravilnik o upravljanju radioaktivnim otpadom je u pripremi.

II. DRUGE EUROATOM DIREKTIVE IZ PODRUČJA RADIOLOŠKE ZAŠTITE

1. Smjernica 89/618/Euratom - o obavještanju javnosti o zaštitnim mjerama u slučaju opasnosti. Ovo će biti uključeno u Državni plan pripravnosti za izvanredni događaj.
2. Smjernica 92/3/Euratom - o kontroli i nadzoru prijenosa radioaktivnog otpada. Dijelom je regulirano pravilnicima o sigurnom prijevozu opasnih proizvoda, a dodatno će biti regulirano novim pravilnikom o upravljanju radioaktivnim otpadom.
3. Smjernica 97/43/Euratom - o zaštiti pacijenata za vrijeme medicinskih aktivnosti. Ovo je regulirano pravilnikom o uvjetima za primjenu izvora ionizirajućih zračenja u medicini i stomatologiji (NN 113/99).

III. ODREDBE (REGULATIONS) EUROATOMA VEZANE UZ RADIOLOŠKU ZAŠTITU

1. Odredba 2954/87 - o najvećim nivoima radioaktivne kontaminacije u hrani poslije nuklearnog incidenta

Propisano ovom odredbom je sadržano u Pravilniku o granicama izlaganja ionizirajućim zračenjima te o uvjetima izlaganja u posebnim okolnostima i za provedbe intervencija u izvanrednom događaju (NN 108/99) i Pravilniku o uvjetima, načinu mjesta i rokovima sustavnih ispitivanja ionizirajućih zračenja te vrsta i aktivnosti radioaktivnih tvari u okolišu (NN 86/00).

3. Kakav je vremenski raspored za udovoljavanje odredbama Ugovora o osnivanju Euratoma koje se odnose na zaštitu od radijacije? Molimo vas da dostavite sve nacрте izmjena i dopuna ili nacrt novog zakonodavstva koji se razmatra za budućnost.

Tijekom narednih 12 mjeseci donijet će se Državni plan pripravnosti za izvanredni događaj i Pravilnik o upravljanju radioaktivnim otpadom te će se izvršiti izmjene Zakona o zaštiti od ionizirajućih zračenja s glavnim ciljem uspostave neovisnog regulatornog tijela za zaštitu od zračenja u skladu s zahtjevima Međunarodne agencije za atomsku energiju, definiranih u BSS-u.

I. POLITIKA ZAŠTITE POTROŠAČA

A. OPĆA PITANJA

1. Je li zaštita potrošača priznata kao posebna politika u Hrvatskoj? Postoje li posebni propisi o zaštiti potrošača u drugim područjima politike?

Zaštita potrošača, u smislu fizičkih osoba koje na tržištu djeluju za svoje neprofesionalne potrebe, u Hrvatskoj je prepoznata i priznata kao područje koje treba posebnu politiku zaštite. Radi toga je donesen Zakon o zaštiti potrošača. Izvan područja koja uređuje ovaj zakon, a u kojem su uključene i odredbe o nepoštenim ugovornim odredbama, posebnim propisima se uređuju obveze i postupanje proizvođača i davatelja usluga radi stavljanja sigurnih proizvoda na tržište, neovisno da li ih koriste fizičke ili pravne osobe.

Zakon o zaštiti potrošača primjenjuje se od 8. rujna 2003. godine.

2. Molimo vas opišite institucionalno uređenje za poslove koji se odnose na zaštitu potrošača u Hrvatskoj.

Sustav zaštite potrošača i tijela zadužena za provođenje ove zaštite određena su Zakonom o zaštiti potrošača i drugim zakonima. Prema navedenom zakonu, zaštita potrošača je javni interes Republike Hrvatske. Državni parlament svake dvije godine donosi Nacionalni program zaštite potrošača kojim se određuje izbor i opseg prioriternih zadaća na području zaštite potrošača u narednom dvogodišnjem razdoblju, koje će se financirati iz proračuna.

Hrvatska vlada jednom godišnje uoči Svjetskog dana prava potrošača, izvješćuje Parlament o ostvarivanju politike zaštite potrošača iz Nacionalnog programa, u proteklih godinu dana. Vlada imenuje Vijeće za zaštitu potrošača koje se sastoji od predstavnika nadležnih tijela državne uprave, saveza udruga za zaštitu potrošača, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge poslodavaca, Hrvatske obrtničke komore, te uglednih stručnjaka sa područja zaštite potrošača. Vijeće za zaštitu potrošača je savjetodavno tijelo ministru gospodarstva. Vijeću predsjedava ministar ili osoba koju on ovlasti. Rad vijeća za zaštitu potrošača je javan. Odluka o osnivanju i sastav Vijeća za zaštitu potrošača objavljuje se u službenom glasilu Republike Hrvatske.

Ministarstvo gospodarstva je odgovorno državno tijelo za provođenje politike zaštite potrošača. Ono izrađuje tekst Nacionalnog programa, prati provedbu Nacionalnog programa i vodi evidenciju obavljenih poslova iz Nacionalnog programa. Ministarstvo gospodarstva izdaje odobrenje za rad savjetovaništa za zaštitu potrošača, koja osnivaju udruge za zaštitu potrošača. Odobrenje se izdaje u skladu s potrebama predviđenim Nacionalnim programom i stručne osposobljenosti osoba zaposlenih u savjetovaništu. Postupak ocjene stručne osposobljenosti osoba za rad u savjetovaništu utvrditi će se posebnim aktom kojeg treba donijeti ministar gospodarstva do prosinca 2003. godine. Sredstva za rad savjetovaništa osigurava Državni proračun.

Potrošači osnivaju udruge potrošača, kao neprofitne organizacije, koje promiču i štite prava potrošača. Poslovi udruga su osobito: informiranje potrošača; testiranje, preko ovlaštenih laboratorija, proizvoda stavljenih na tržište; usporedni testovi proizvoda; pružanje pomoći oštećenom potrošaču u nastupu prema trgovcu; davanje primjedbi i prijedloga na propise iz područja zaštite potrošača u postupku njihovog donošenja; pokretanje pred nadležnim sudom postupaka predviđenih Zakonom o zaštiti potrošača.

Udruge potrošača osnivaju savjetovaništa za zaštitu potrošača. Sve udruge potrošača u Hrvatskoj mogu se udruživati u Savez udruga za zaštitu potrošača radi provođenja politike zaštite potrošača, uzajamne potpore i ostvarivanja interesa udruga potrošača na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Savez udruga za zaštitu potrošača je pravna osoba.

Savez udruga objavljuje listu trgovaca koji su višekratno u proteklih godinu dana oštetili potrošače ili svjesno prodavali proizvode opasne za zdravlje i sigurnost potrošača.

Savez udruga za zaštitu potrošača može osnivati mirovna vijeća uz suglasnost stranaka.

Za kontrolu provedbe Zakona o zaštiti potrošača i drugih propisa i zakona kojima se štite potrošači, nadležan je Državni inspektorat u okviru svoje odgovornosti za nadzor tržišta.

O podnesenim prijavama potrošača i Državnog inspektorata odlučuje sud.

3. Trebalo bi navesti da li unutar javne uprave postoje tijela koja su nadležna za:

a) opću koordinaciju poslova koji se odnose na zaštitu potrošača: je li opća nadležnost za politiku zaštite potrošača dodijeljena jednom određenom tijelu koje je odgovorno za pokretanje inicijativa i koordinaciju akcija na području zaštite potrošača?

Opća nadležnost za politiku zaštite potrošača nalazi se u Ministarstvu gospodarstva, koje je odgovorno za provođenje politike zaštite, pokretanje inicijativa, i koordinaciju akcija na području zaštite potrošača, prvenstveno na osnovu Nacionalnog programa.

b) nadzor nad tržištem / opću sigurnost proizvoda: postoje li neovisne upravne organizacije i provedbene ovlasti koje nadziru tržište potrošačke robe kako bi otkrili povrede propisa koji jamče sigurnosti proizvoda i kako bi osigurali da se iste otklone? To bi uključivalo bavljenje tužbama potrošača i kršenje propisa.

[Posebna pitanja o sigurnosti proizvoda i nadzoru nad tržištem nalaze se u odjeljku C.]

c) nadzor nad tržištem / zaštita gospodarskih interesa potrošača: postoje li neovisne upravne organizacije i provedbene ovlasti koje nadziru tržište potrošačke robe i usluga kako bi otkrili povrede propisa koji štite gospodarske interese potrošača i kako bi osigurali da se isti otklone? To bi uključivalo bavljenje pritužbama potrošača i kršenje propisa.

U informaciji bi trebale biti navedene ovlasti i odgovornosti (npr. istražne ovlasti, pribjegavanje sudu) kao i struktura i organizacija službi odgovornih za politiku zaštite potrošača, uključujući veze između središnje, regionalne i lokalne razine.

Trebalo bi navesti ljudske resurse i financijska sredstva koja su raspodijeljena svakom sektoru.

Trebalo bi dostaviti objašnjenje o tome kako je osigurana koordinacija između nadležnih tijela.

Odgovori za b) i c)

Inspekcijski nadzor nad tržištem (zaštita gospodarskih interesa potrošača i opću sigurnost proizvoda) obavlja Državni inspektorat i druga tijela državne uprave po određenim pitanjima, kao što su Ministarstvo zdravstva - sanitarna inspekcija u pogledu zdravstveno-higijenske ispravnosti proizvoda, Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva - veterinarska inspekcija u pogledu zdravstveno-higijenske ispravnosti proizvoda životinjskog podrijetla i dr.

Državni inspektorat je samostalno tijelo državne uprave, s položajem državne upravne organizacije neposredno odgovorne Vladi Republike Hrvatske, u čiji djelokrug spada isključivo obavljanje inspekcijskih poslova u pojedinim upravnim područjima. Djelokrug, organizaciju i način rada Državnog inspektorata uređen je Zakonom o Državnom inspektoratu iz 1999. godine.

Državni inspektorat u području prometa robom, ugostiteljske i turističke djelatnosti, vinarstva, slatkovodnog i morskog ribarstva, šumarstva, lovstva i stočarstva, uz ostale poslove nadzora, nadzire i primjenu zakona i drugih propisa kojima se uređuje zaštita potrošača i kakvoća proizvoda.

Navedene poslove nadzora na cijelom području Republike Hrvatske obavljaju gospodarski inspektori u 5 područnih jedinica Državnog inspektorata (sjedište Zagreb, Rijeka, Split, Osijek i Varaždin) i 42 njihove ispostave.

Gospodarski inspektori imaju zakonom određene ovlasti:

- pregledati poslovne prostorije i druge prostorije i prostore u kojima se obavlja djelatnost proizvodnje i prodaje roba i usluga; proizvode, uređaje, opremu, sredstva rada i ribolovne alate; vozila i plovila; poslovne knjige, registre, dokumente, ugovore, isprave i drugu poslovnu dokumentaciju koja omogućuje uvid u poslovanje pravne i fizičke osobe koje djeluju na tržištu,
- zatražiti i pregledati isprave na temelju kojih se može utvrditi identitet osobe (osobna iskaznica, putovnica i sl.), a osobe koje podliježu nadzoru dužne su na zahtjev inspektora dati mu takvu ispravu na uvid.
- uzimati izjave od predstavnika nadziranih pravnih, fizičkih osoba i svjedoka.
- utvrđivati identitet osoba koje podliježu nadzoru.
- rješenjem narediti otklanjanje utvrđene nepravilnosti, ako utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis
- kada je to posebnim propisom propisano zabraniti prodaju proizvoda koji ne udovoljavaju propisanim uvjetima za stavljanje u promet
- privremeno, do odluke nadležnog suda, oduzimati proizvode koji su predmet prekršaja,
- podnositi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno privrednog prijestupa i kaznenog djela, te naplaćivati novčane kazne na mjestu prekršaja kada je to propisano.

Inspektori su dužni razmotriti pritužbe potrošača i o poduzetim mjerama pismeno obavijestiti podnositelja.

Na poslovima nadzora koje provode gospodarski inspektori radi 564 inspektora. Sukladno članku 30. Zakona o Državnom inspektoratu, osim gospodarskih inspektora, kada se radi o nadzoru nad primjenom propisa kojima se uređuje zaštita potrošača, za taj nadzor su ovlašteni i drugi inspektori koji djeluju u sklopu Državnog inspektorata kojih ima 230 (inspektori rada, elektroenergetski inspektori, rudarski inspektori i inspektori posuda pod tlakom), ali samo u područjima koje pokrivaju nadzorom i to povremeno.

Za obavljanje ukupnih poslova iz svog djelokruga Državni inspektorat osigurava financijska sredstva iz Državnog proračuna u visini od 124.700.000,00 kuna za 2003. godinu. S obzirom da se utrošak navedenih sredstava ne vodi analitički prema pojedinim područjima nadzora ne mogu se dati podaci o financijskim sredstvima koja se odnose na sektore na koje se odnosi pitanje.

4. Jesu li utvrđene savjetodavne strukture ili postupci kako bi se omogućilo da interesi potrošača budu zastupljeni u raspravama o politici zaštite potrošača, prilikom izrade nacrtu zakona i njihove provedbe?

Savjetodavne strukture su koncentrirane u Vijeću za zaštitu potrošača, kao savjetodavnom tijelu Ministra gospodarstva. Sastav vijeća je opisan o točki 2.

Interesi potrošača zastupljeni su u raspravama o politici zaštite potrošača i prilikom izrade zakona kao i u postupku njihovog donošenja. Zakon o zaštiti potrošača propisuje da Savez udruga za zaštitu potrošača nastupa pred tijelima državne uprave, radi zaštite zajedničkih interesa potrošača, daje mišljenja na prijedloge propisa koji mogu imati utjecaja na potrošače i preko svojeg predstavnika sudjeluje u raspravama na sjednicama parlamentarnih odbora, koje su od interesa za potrošače.

5. Pristup pravosuđu: koje su mjere na snazi, ako ih ima, kako bi se potrošačima olakšao pristup pravosuđu preko sudova u cilju traženja pojedinačne odštete? Postoje li mjere za pojednostavnjivanje i ubrzavanje parnica za manje tužbe? Postoje li izvensudska tijela koja pružaju sustave alternativnog rješavanja sporova (npr. sustavi posredovanja i mirenja)?

Ne postoje posebne mjere i postupci koji bi se odnosili isključivo i samo na potrošače a koji bi im olakšavali pristup sudu u ostvarivanju pojedinačnih zahtjeva za odštetu. Međutim, u postojećoj parničnoj proceduri postoji jedna vrsta posebnog, pojednostavljenog parničnog postupka - postupak u sporovima male vrijednosti.

Po pravilima postupka u sporovima male vrijednosti sudovi postupaju kada se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu koje ne prelazi svotu od 5.000,00 kuna; kada se tužbeni zahtjev ne odnosi na potraživanje u novcu, a tužitelj je u tužbi naveo da pristaje umjesto udovoljenja određenom zahtjevu primiti određeni novčani iznos koji ne prelazi svotu od 5.000,00 kuna; kada predmet tužbenog zahtjeva nije novčana svota, već predaja pokretne stvari čija vrijednost, koju je tužitelj u tužbi naveo, ne prelazi svotu od 5.000,00 kuna.

U sporovima male vrijednosti primjenjuju se opća pravila parničnog postupka, osim ako za te sporove nije drugačije propisano. Za postupke u sporovima male vrijednosti postoje posebne postupovne odredbe kojima je cilj ubrzanje i pojednostavljenje postupka, npr.:

- žalba protiv rješenja dopuštena je samo protiv onih rješenja kojima se završava postupak (za razliku od općih odredbi o parničnom postupku po kojima je žalba protiv rješenja, u pravilu, dopuštena);
- presumirano povlačenje tužbe - ako tužitelj ne dođe na prvo ročište za glavnu raspravu a uredno je pozvan, smatrat će se da je povukao tužbu osim ako se tuženik na tom ročištu ne upusti u raspravljanje; ako s kojeg kasnijeg ročišta izostanu obje stranke sud će odgoditi ročište a ako i na novo ročište ne dođu obje stranke smatrat će se da je tužitelj povukao tužbu;
- ne primjenjuju se odredbe o mirovanju postupka;
- stranke trebaju sve činjenice i dokaze iznijeti do zaključenja glavne rasprave jer se u žalbi protiv presude ne mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi;
- u odnosu na opća pravila parničnog postupka reducirani su razlozi zbog kojih se odluka može pobijati - odluka se može pobijati samo zbog nekih apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava;
- prijepis presude uvijek se dostavlja stranci koja nije bila prisutna objavi presude a stranci koja je bila prisutna objavi presuda se dostavlja samo na njezin zahtjev (po općim pravilima parničnog postupka strankama se uvijek dostavlja prijepis presude);
- o žalbi protiv presude odlučuje sudac pojedinac drugostupanjskog suda (po općim pravilima parničnog postupka o žalbi odlučuje drugostupanjski sud u sjednici vijeća i to u vijeću sastavljenom od trojice sudaca ako zakonom nije određen drugačiji sastav vijeća);
- ne primjenjuju se odredbe o postupanju drugostupanjskog suda kada odlučuje o žalbi u dijelu koji se odnosi na ukidanje presude prvostupanjskog suda i vraćanje predmeta prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje u slučaju kada drugostupanjski sud smatra da radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja treba održati novu glavnu raspravu pred prvostupanjskim sudom;
- rok za izjavljivanje žalbe protiv presude odnosno rješenja kojim se okončava postupak je osam dana (za razliku od općih pravila parničnog postupka po kojima je taj rok petnaest dana);

- rok za izjavljivanje žalbe računa se od dana objave presude odnosno rješenja a ako je presuda odnosno rješenje dostavljeno stranci rok se računa od dana dostave (po općim pravilima parničnog postupka taj rok teče od dana dostave prijepisa presude);
- rok za dobrovoljno izvršenje činidbe naložene presudom je osam dana (po općim pravilima parničnog postupka taj rok je u pravilu petnaest dana);
- rok za predlaganje donošenja dopunske presude je osam dana (po općim pravilima parničnog postupka taj rok je petnaest dana);
- protiv odluke drugostupanjskog suda revizija nije dopuštena.

Svaki potrošač može podnijeti tužbu za štetu, koju mu je prouzročio trgovac, sudovima opće nadležnosti. Prekršajne prijave sudovima također podnosi Državni inspektorat i druge nadležne inspekcijske službe.

Na osnovu Zakona o zaštiti potrošača udruge za zaštitu potrošača mogu pred nadležnim sudom pokrenuti postupak kojim traže od suda da određenom trgovcu ili operateru sredstava za daljinsku komunikaciju naloži prestanak poslovne prakse koja je suprotna zakonu. Udruge također mogu pred nadležnim sudom pokrenuti postupak kojim od suda traže da određenom trgovcu, skupini trgovaca iz istog sektora gospodarstva ili njihovim interesnim udrugama, zabrani korištenje nepoštenih ugovornih odredbi u standardnim ugovorima. Udruge također pokreću pred nadležnim sudom postupke kojima od suda traže da naloži prekid zavaravajućeg, odnosno nedopuštenog komparativnog oglašavanja, ili postupke kojima od suda traže zabranu objavljivanja još neobjavljenog zavaravajućeg, odnosno nedopuštenog komparativnog oglašavanja.

Od izvansudskih mjera potrošačima koji su oštećeni stoji na raspolaganju mogućnost da im udruge pruže pomoć u nastupu prema trgovcu, kao i da vanskudskim putem kroz mirovna vijeća ostvare pravo na odštetu. Mirovna vijeća osniva Savez udruga za zaštitu potrošača ako se sve stranke u sporu suglase (arbitraža ad hoc). Postoji također mogućnost javnog pritiska na trgovce, jer je Savez udruga za zaštitu potrošača ovlašten objaviti listu trgovaca koji su višekratno u proteklih godinu dana oštetili potrošače ili svjesno prodavali proizvode opasne za zdravlje i sigurnost potrošača.

Prema Zakonu o Hrvatskoj obrtničkoj komori od 1989. vode se izvansudski predmeti pri Sudu časti u Hrvatskoj gospodarskoj komori koji je do 2000. bio zajednički za HGK i za HOK. Djelovao je prema prijavama građana i obrtnika štiteći interese potrošača.

Nakon 2000. godine taj sud se odvojio na dva: po Zakonu o obrtu samostalno djeluje Sud časti pri HOK-u za fizičke osobe registrirane kao obrtnici od onog pri HGK nadležnog za trgovačka društva. Oba djeluju prema pravilima Zakona o parničnom postupku.

U zakonodavnoj proceduri donošenja je Zakon o mirenju temeljem kojeg će djelovati Centar za mirenje kao jedan novi vid prethodnog postupka medijacije po sporazumu stranaka. Takav centar postoji pri HGK, a tek se ima osnovati pri HOK-u.

6. Je li vlada izradila ikakav program obrazovanja, informiranja i program podizanja svijesti o pitanjima zaštite potrošača, koji bi pomogli potrošačima da se upoznaju sa svojim pravima i da ih mogu ostvariti?

Za sada Vlada Republike Hrvatske nema program obrazovanja, informiranja i program podizanja svijesti o pitanjima zaštite potrošača. Ovaj program razviti će se uz pomoć projekta programa CARDS za zaštitu potrošača (Capacity

Buliding in the Area of Consumer Protection) i Nacionalnog programa za zaštitu potrošača kojeg će donijeti Parlament do kraja 2003. godine. U sklopu programa CARDS 2002, Ministarstvo gospodarstva i Državni inspektorat korisnici su projekta koji kao jedan od ciljeva ima unapređivanje stručnog znanja djelatnika državnih tijela o pitanjima zaštite potrošača. U sklopu projekta izvršiti će se analiza potreba za stručnim usavršavanjem te provesti odgovarajući obrazovni programi.

Kao podlogu za razvoj programa obrazovanja, Ministarstvo gospodarstva pripremla je Potrošački pojmovnik koji se dijeli obrazovnim institucijama, saborskim zastupnicima i drugim institucijama radi podizanja nivoa znanja o potrošačkim pitanjima.

7. Postoje li u Hrvatskoj nevladine udruge koje zastupaju interese potrošača? Ako postoje, molimo vas opišite njihovu situaciju: Kako je sastavljeno njihovo članstvo? Zastupaju li interese potrošača na nacionalnoj razini? Promiče li i pomaže li vlada i njihovo djelovanje? Koje vrste aktivnosti obavljaju? Koji su im glavni izvori financiranja? itd.

U Hrvatskoj postoje dvije veće nevladine udruge za zaštitu potrošača, obje sa sjedištem u Zagrebu. One nastoje proširiti organizaciju nevladinih udruga i na druge gradove. Za sada je to uspjelo u Osijeku, Varaždinu i Splitu. Udruge svojim javnim djelovanjem utječu na prikupljanje i širenje broja članova udruga. Godišnja članarina po osobi iznosi 30 kuna. Udruge izdaju jednom mjesečno potrošačke novine sa korisnim informacijama za potrošače. Jedna udruga svoje novine dijeli besplatno iz sredstava prikupljenih donacijama, a druga udruga svoje novine prodaje, i time pokriva djelomično troškove dok se ostatak financira tiskanjem reklama.

Udruge pružaju i direktnu pomoć, potrošačima koji im se obrate, u nastupu prema trgovcima. Udruge svojim javnim nastupima djeluju na oblikovanje mišljenja građana u konkretnim slučajevima nepoštenog i nesolidnog djelovanja na tržištu. Udruge također svojim mišljenjima i pritiscima nastoje poboljšati rad uprave i odgovornih tijela kao i utjecati na donošenje propisa u korist građana i potrošača. Članom udruge mogu postati svi građani Hrvatske a najviše članova dolazi iz redova penzionera i osoba srednje životne dobi. Širenjem edukacije potrošača proširiti će se interes među mlađim osobama.

Udruge raspolažu sa minimalnim odnosno nedovoljnim sredstvima za rad. Sredstva potječu iz stranih donacija, njihove samostalne aktivnosti i minimalnih sredstava koje im dodjeljuje Vlada RH iz državnog proračuna. Udjel vladinog financiranja će se povećati u proračunu za 2004. godinu, kada se osnuju savjetovišta za zaštitu potrošača i kada udruge dobiju poslove koje će Parlament odrediti kao prioritete u Nacionalnom programu.

Financijsku podršku nevladinim organizacijama koje djeluju na području zaštite potrošača osigurava i Europska komisija program CARDS 2002 (projekt pod nazivom "Jačanje sposobnosti na području zaštite potrošača"), u sklopu kojeg će se osigurati informatička oprema i tehnička pomoć radu nevladinih organizacija aktivnih u tom području.

8. Jeste li razvili ikakve odnose s drugim zemljama u svezi s pitanjima zaštite potrošača (npr. aktivnosti prekogranične suradnje, razmjena informacija i dobre prakse itd.)

Suradnja državnih tijela s drugim zemljama sastoji se od razmjene informacija i nacionalnih propisa iz tog područja. Veća suradnja još nije moguća jer nemamo razvijene institucije u području zaštite potrošača. U ovom trenutku udruge za zaštitu potrošača imaju bolje razvijenu suradnju sa sličnim organizacijama u susjednim i drugim zemljama.

B. PRAVNI OKVIR

1. Molimo vas opišite djelokrug hrvatske politike zaštite potrošača. Navedite jesu li obuhvaćeni sljedeći sektori i u kojoj su mjeri u skladu s odgovarajućom pravnom stečevinom EZ-a:

i) mjere u svezi sa sigurnošću:

1) opća sigurnost proizvoda (Direktiva 92/59/EEZ i izmijenjena Direktiva 2001/95/EZ) (vidi dolje)

Opća sigurnost proizvoda uređena je Zakonom o normizaciji i podzakonskim aktima donesenim na temelju Zakona. Ovaj Zakon nije usklađen s navedenim Direktivama. U rujnu 2003. g. izrađen je Nacrt prijedloga Zakona o općoj sigurnosti proizvoda, kojim se u hrvatsko zakonodavstvo preuzima Direktiva 2001/95/EZ. Njegovo usvajanje u Hrvatskom saboru očekuje se do kraja 2003. g. Navedenim zakonom iz Direktive 2001/95/EZ preuzimaju se definicije pojmova proizvod, siguran proizvod, opasni proizvod, ozbiljni rizik, proizvođač, distributer, povlačenje proizvoda i sprečavanje distribucije proizvoda, te se obveze proizvođača i distributera prilikom stavljanja sigurnih proizvoda na tržište uređuju u skladu sa zahtjevima iz Direktive.

ii) odgovornost za neispravne proizvode (Direktiva 85/374/EEZ)

(1) Imate li zakon koji se odnosi na odgovornost za neispravne proizvode?

Odgovornost proizvođača stvari s nedostatkom uređena je člankom 179. Zakona o obveznim odnosima (NN 53/91., 73/91., 111/93., 3/94., 112/99.). Stavkom 1. toga članka propisano je da tko stavi u promet neku stvar koju je proizveo, a koja zbog nedostatka za koji on nije znao predstavlja opasnost štete za osobe ili stvari, odgovara za štetu koja bi nastala zbog tog nedostatka. Stavkom 2. istoga članka propisano je da proizvođač odgovara i za opasna svojstva stvari ako nije poduzeo sve što je potrebno da štetu, koju je mogao predvidjeti, spriječi upozorenjem, sigurnom ambalažom ili drugom odgovarajućom mjerom.

(2) Postoje li u Hrvatskoj na snazi zakonske odredbe koje utvrđuju načelo objektivne odgovornosti ili odgovornosti bez krivnje proizvođača u slučajevima štete uzrokovane neispravnim proizvodom? Ako su te odredbe na snazi, postoji li pravilo o zajedničkoj odgovornosti u slučaju kad je više osoba odgovorno za istu štetu?

Odgovornost proizvođača za štetu koja je uzrokovana od stvari s nedostatkom (članak 179. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima) je izvanugovorna objektivna odgovornost - za postojanje odgovornosti proizvođača za štetu nije bitna njegova krivnja, nego se odgovornost temelji na proizvodnji i stavljanju u promet proizvoda s nedostatkom koji je uzrokovao štetu.

Odgovornost proizvođača za opasna svojstva stvari (članak 179. stavak 2. Zakona o obveznim odnosima) također je kauzalna, jer sama činjenica da je takva stvar stavljena u promet bez odgovarajućeg upozorenja ili poduzimanja drugih mjera radi korištenja stvari bez štetnih posljedica, dovoljna za odgovornost proizvođača ako bi nastupila šteta, bez obzira na to da li je za takav propust kriv.

Iako citiranim člankom 179. Zakona o obveznim odnosima nije uređena zajednička odgovornost više proizvođača za istu štetu uzrokovanu nedostatkom stvari, na takve slučajeve odgovornosti primjenjivale bi se odredbe članka 206. do 208. toga Zakona, prema kojima bi odgovornost tih osoba bila solidarna.

(3) Ako su na snazi zakonske odredbe o odgovornosti za proizvod, koje proizvode obuhvaćaju? Jesu li neki proizvodi isključeni iz područja primjene ovih propisa? Koja je definicija «štete»?

Odredbe članka 179. Zakona o obveznim odnosima o odgovornosti za štetu uzrokovanu nedostatkom proizvoda nisu ograničene na određene vrste proizvoda, već se odnose na sve proizvode koje proizvođač stavlja u promet.

Odredbom članka 155. Zakona o obveznim odnosima šteta je definirana kao umanjenje nečije imovine (obična šteta) i sprječavanje njezina povećanja (izmakla korist), a i nanošenje drugom fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).

(4) Ako su na snazi zakonske odredbe o odgovornosti za proizvod, kako se definira proizvođač, koja se pravila primjenjuju za teret dokaza?

Navedenim zakonskim odredbama nije dana definicija pojma proizvođača – tim odredbama propisano je da za štetu odgovara proizvođač koji je proizveo stvar i stavio je u promet.

S obzirom da odgovornost proizvođača za štetu postoji pod uvjetom da je stvar s nedostatkom stavio u promet, oštećenik treba dokazati štetnikovu štetnu radnju, štetu i uzročnu vezu između štetne radnje i štete (treba dokazati da je proizvođač proizvod s nedostatkom stavio u promet te da je oštećeniku uslijed nedostatka stvari nastala šteta).

(5) Ako su na snazi zakonske odredbe o odgovornosti za proizvod, postoje li ikakva pravila kojima se proizvođač oslobađa odgovornosti (npr. proizvođač nije pustio proizvod u optjecaj, neispravnost koja uzrokuje štetu javila se nakon što je proizvođač pustio proizvod u optjecaj, proizvod nije proizveden za prodaju u svrhu stjecanja dobiti, proizvod nije ni proizveden ni distribuiran tijekom proizvođačevog poslovanja, u trenutku puštanja proizvoda u optjecaj stanje znanstvenog i tehničkog znanja nije bilo takvo da omogućiti otkrivanje neispravnosti, neispravnost je nastala zbog usklađenja proizvoda s obveznim propisima koje su donijela državna tijela).

Proizvođač se oslobađa odgovornosti ako dokaže da šteta potječe od nekog uzroka koji se nalazio izvan stvari, a čije se djelovanje nije moglo predvidjeti, ni izbjeći ni otkloniti. Isto tako, proizvođač se oslobađa odgovornosti i ako dokaže da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenika ili treće osobe, koju on nije mogao predvidjeti i čije posljedice nije mogao izbjeći ili otkloniti.

(6) Ako su na snazi zakonske odredbe o odgovornosti za proizvod, mijenja li se proizvođačeva odgovornost u slučaju kad je šteta uzrokovana i neispravnošću proizvoda i radnjom ili propustom treće strane?

Proizvođač se djelomično oslobađa odgovornosti ako je oštećenik djelomično pridonio nastanku štete. Ako je nastanku štete djelomično pridonijela treća osoba, ona odgovara oštećeniku solidarno s proizvođačem, a dužna je snositi naknadu razmjerno težini svoje krivnje.

(7) Ako su na snazi zakonske odredbe o odgovornosti za proizvod, postoje li pravila o isteku odgovornosti?

Ne postoje posebne odredbe o zastari potraživanja naknade štete uzrokovane proizvodom s nedostatkom, već se primjenjuju opće odredbe o zastari potraživanja. Potraživanje naknade uzrokovane štete zastarijeva za tri godine od kad je oštećenik doznao za štetu i osobu koja je štetu učinila (subjektivni rok), a u svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za pet godina od kada je šteta nastala (objektivni rok).

Međutim, ako je potraživanje naknade štete utvrđeno pravomoćnom sudsom odlukom ili odlukom drugoga nadležnoga tijela, ili nagodbom pred sudom ili drugim nadležnim tijelom, ono zastarijeva za deset godina. Sva povremena potraživanja koja proistječu iz takvih odluka ili nagodbe i dospijevaju ubuduće zastarijevaju u roku predviđenom za zastaru povremenih potraživanja.

(8) Imate li ikakve planove mijenjati postojeće zakone? Molimo vas navedite pojedinosti i vremenski raspored.

Izmjena postojećeg zakonodavnog uređenja odgovornosti proizvođača za štetu uzrokovanu nedostatkom proizvoda planira se u okviru (novoga) Zakona o obveznim odnosima. Izrada Nacrta prijedloga zakona o obveznim odnosima je u tijeku – izrađen je radni tekst toga Nacrta, a njime će se odredbe o odgovornosti proizvođača za štetu uzrokovanu nedostatkom stvari uskladiti s Direktivom 85/374/EEC. Sadašnjim radnim tekstom Nacrta ova materija uređena je na sljedeći način:

- Za štetu prouzročenu neispravnošću proizvoda odgovarao bi proizvođač koji stavi u promet taj proizvod bez obzira na krivnju, s time da se odredbe o odgovornosti proizvođača za neispravan proizvod ne primjenjuju na štete prouzročene nuklearnom nesrećom, niti je njima isključena primjena pravila o odgovornosti za štetu prouzročenu opasnom stvari ili opasnom djelatnošću kao ni pravila o odgovornosti za materijalne nedostatke ispunjenja.
- Proizvod je definiran kao bilo koja pokretna stvar, samostalni dio ugrađen u neku pokretnu ili nepokretnu stvar, a i električna i drugi oblici energije.
- Proizvod nije ispravan ako, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, a poglavito način na koji je proizvod predstavljen, svrhe u koje, prema razumnom očekivanju, proizvod može biti uporabljen te vrijeme kada je proizvod stavljen u promet, ne pruža sigurnost koja se od takvog proizvoda opravdano očekuje. Proizvod nije neispravan samo zbog toga što je naknadno bolji proizvod stavljen u promet.
- Proizvođač je osoba koja je izradila gotov proizvod, osoba koja je proizvela sirovinu, samostalni ili nesamostalni dio ugrađen u gotov proizvod, kao i osoba koja se, obilježavanjem proizvoda svojim imenom, žigom ili kakvim drugim znakom raspoznavanja, predstavlja kao proizvođač. Ako je proizvod uvezen, uzima se da je proizvođač osoba koja je uvezla proizvod radi prodaje, davanja u zakup ili bilo kojeg drugog oblika stavljanja proizvoda u promet i odgovara solidarno s osobama navedenim u prethodnoj rečenici. Ako nije moguće utvrditi tko je proizvođač, proizvođačem se smatra svaka osoba koja proizvod stavlja u promet, osim ako ta osoba u razumnom roku ne obavijesti oštećenika o osobi od koje je nabavila proizvod, s time da bi se ovo pravilo primjenjivalo i kada se ne može utvrditi tko je uvezao proizvod, pa i onda ako su ime, tvrtka ili naziv proizvođača navedeni na proizvodu.
- Ako više osoba odgovara za štetu prouzročenu neispravnošću proizvoda, njihova je odgovornost solidarna.
- Proizvođač se oslobađa odgovornosti ako dokaže: da nije stavio proizvod u promet; da iz okolnosti slučaja proizlazi da neispravnost a ni njezin uzrok, nije postojao u vrijeme kada je stavio proizvod u promet; da proizvod nije proizveden za prodaju, davanje u zakup ili bilo koju drugu poslovnu svrhu, kao niti da je proizveden ili stavljen u promet u okviru svoga poslovanja; da je neispravnost posljedica pridržavanja prisilnih propisa donesenih od strane tijela s javnopravnim ovlastima; da stanje znanosti ili tehničkog znanja u vrijeme stavljanja proizvoda u promet nije omogućavalo otkrivanje neispravnosti; da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenika ili osobe za koju on odgovara odnosno radnjom treće osobe koju proizvođač nije mogao predvidjeti i čije posljedice nije mogao izbjeći ili otkloniti.
- Proizvođač dijela proizvoda oslobađa se odgovornosti i ako dokaže da je neispravnost prouzročena konstrukcijom glavnog proizvoda ili uputama dobivenim od proizvođača glavnog proizvoda.
- Proizvođač se djelomično oslobađa odgovornosti ako je nastanku štete djelomično pridonio oštećenik ili osoba za koju on odgovara.
- Ako je nastanku štete djelomično pridonijela treća osoba, ona odgovara solidarno s proizvođačem.
- Odgovornost proizvođača nije dopušteno ugovorom s oštećenikom unaprijed isključiti ili ograničiti - suprotna ugovorna odredba je ništava.
- Tražbina popravljivanja štete prouzročene neispravnim proizvodom zastarijeva u roku od tri godine od dana kada je oštećenik saznao ili morao saznati za štetu, nedostatak i osobu proizvođača. Pravo na popravljanje

štete prouzročene neispravnim proizvodom gasi se u roku od deset godina od dana njegova stavljanja u promet.

Planira se da Vlada Republike Hrvatske Prijedlog zakona o obveznim odnosima (koji će se sadržavati i odredbe o odgovornosti proizvođača za štetu uzrokovanu neispravnim proizvodom), utvrdi do kraja veljače 2004. i uputi ga u zakonodavnu proceduru.

b) mjere koje nisu povezane uz sigurnost (zaštita gospodarskih interesa potrošača):

i) zavaravajuće oglašavanje (Direktiva 84/450/EEZ)

Direktiva o zavaravajućem oglašavanju u cijelosti je preuzeta u Zakonu o zaštiti potrošača. Osim preuzete Direktive, ovaj zakon donosi, u dijelu koji se odnosi na oglašavanje proizvoda i usluga, i odredbu kojom se zabranjuje oglašavanje koje vrijeđa ljudsko dostojanstvo, koje je neetično i koje prouzrokuje ili bi moglo prouzročiti tjelesnu, duševnu ili drugu štetu u djece, koje djeci upućuje poruke i dijelove poruka kojima se iskorištava ili zlorabi, ili bi se mogla zlorabiti, njihova lakovjernost ili pomanjkanje iskustva.

U ovom dijelu zakona također se zabranjuje ostavljanje oglasnih poruka i materijala na kućnim vratima, i ulaznim vratima stana potrošača te poštanskim sandučićima, ako je takva zabrana na njima jasno napisana. Kazna trgovcu za prekršaj zavaravajućeg ili zabranjenog oglašavanja iznosi od 50.000,00 do 100.000,00 kuna. Kaznu izriče prekršajni sud.

ii) ugovori sklopljeni izvan poslovnih prostorija (Direktiva 85/577/EEZ)

Direktiva o ugovorima sklopljenim izvan poslovnih prostorija trgovca u cijelosti je implementirana u Zakon o zaštiti potrošača. Ako trgovac ne preda potrošaču, najkasnije u trenutku zaključivanja ugovora, pisanu obavijest o njegovom pravu na otkazivanje ugovora zaključenog izvan poslovnih prostorija trgovca, prekršajni sud može ga kazniti novčanom kaznom od 3.000,00 do 50.000,00 kuna.

iii) potrošački zajam (Direktiva 87/102/EEZ zadnje izmijenjena i dopunjena Direktivama 90/88/EEZ i 98/7/EZ)

Direktiva o potrošačkom zajmu sa dopunama u cijelosti je preuzeta u Zakon o zaštiti potrošača. Ministar gospodarstva u suglasnosti s Ministrom financija propisati će podzakonskim aktom jedinstvenu formulu za obračun realne godišnje kamate, najkasnije tri mjeseca od dana stupanja na snagu Zakona o zaštiti potrošača.

iv) putovanja, odmori i kružna putovanja u paket-aranžmanima (Direktiva 90/314/EEZ)

Direktiva 90/314/EEZ djelomično je implementirana u Zakonu o turističkoj djelatnosti (NN 8/96, 76/98) na način da je u članku 20. propisano što mora sadržavati program/prospekt/katalog koji je putnička agencija dužna izdati za svaki turistički paket aranžman. U članku 26. propisana je obveza putničke agencije organizatora putovanja da mora osigurati jamčevinu za turistički paket aranžman. Nepridržavanje navedenih odredbi je prekršaj za koji su propisane novčane kazne. Dio navedene Direktive (privatno-pravni karakter) obuhvaćen je u odredbama Zakona o obveznim odnosima kojima se regulira Ugovor o organiziranju putovanja (članak 859. – 879.) i Posrednički ugovor o putovanju (članak 880. – 884.).

v) nepošteni uvjeti u potrošačkim ugovorima (Direktiva 93/13/EEZ)

Direktiva o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima u cijelosti je preuzeta u Zakonu o zaštiti potrošača. Za trgovca koji potrošaču nameće nepoštene ugovorne obveze zakonom je propisana kazna od 3.000,00 do 50.000,00 kuna.

vi) kupovina prava na vremenski ograničenu uporabu nekretnina (timeshare) (Direktiva 94/47/EZ)

Direktiva o ugovorima o pravu na vremenski ograničenu uporabu nekretnine (timeshare) u cijelosti je preuzeta u Zakon o zaštiti potrošača. Ako trgovac potrošaču ne dostavi prethodnu pisanu obavijest sa svim propisanim podacima, na način i u vrijeme kako je propisano zakonom, kazniti će se novčano od 3.000,00 do 50.000,00 kuna.

vii) ugovori sklopljeni na daljinu (Direktiva 97/7/EZ)

Direktiva o ugovorima sklopljenim na daljinu u cijelosti je preuzeta u Zakon o zaštiti potrošača. Zakon se u ovom dijelu direktno primjenjuje pa nema posebnih provedbenih mehanizama u smislu podzakonskih akata.

viii) komparativno oglašavanje (Direktiva 97/55/EZ kojom se mijenja i dopunjuje Direktiva 84/450/EEZ)

Direktiva o komparativnom oglašavanju u cijelosti je preuzeta u Zakon o zaštiti potrošača. Zakon o zaštiti potrošača se u ovom dijelu direktno primjenjuje pa nema posebnih provedbenih mehanizama provedbe.

ix) isticanje cijena proizvoda koji se nude potrošačima (Direktiva 98/6/EZ)

Direktiva o isticanju cijena proizvoda koji se nude potrošačima, u cijelosti je preuzeta u Zakon o zaštiti potrošača. Za prekršaje odredbi o isticanju cijena trgovac se može kazniti od 3.000,00 do 50.000,00 kuna. Nema posebnih provedbenih mehanizama za ovaj dio zakona, u smislu podzakonskih akata, već se on direktno primjenjuje.

x) sudski nalozi za zaštitu interesa potrošača (Direktiva 98/27/EZ)

Direktiva o sudskim nalogima za zaštitu interesa potrošača još nije preuzeta u nacionalno zakonodavstvo. Očekujemo da će to biti učinjeno u razdoblju od slijedeće dvije godine.

xi) neki aspekti prodaje potrošačke robe i popratna jamstva (Direktiva 1999/44/EZ)

Ova Direktiva još nije preuzeta u nacionalno zakonodavstvo.

xii) prodaja na daljinu potrošačkih financijskih usluga (Direktiva 2002/65/EZ kojom se mijenjaju i dopunjuju Direktive 90/619/EEZ, 97/7/EZ i 98/27/EZ)

Ova Direktiva još nije preuzeta u nacionalno zakonodavstvo. Preuzimanje ove smjernice u Zakon o zaštiti potrošača očekujemo do kraja 2004. godine.

xiii) pravila djelovanja za zaštitu potrošača u pogledu ugovora sklopljenih na daljinu (prodaja na daljinu) (Preporuka Komisije 92/295/EEZ)

Pravila djelovanja za zaštitu potrošača u pogledu ugovora sklopljenih na daljinu ugrađena su u Zakon o zaštiti potrošača, koji se direktno primjenjuje, na osnovu Direktive o ugovorima na daljinu. Preporuka Komisije posebno nije implementirana.

xiv) načela primjenjiva na tijela koja su odgovorna za izvansudsko rješavanje potrošačkih sporova (Preporuka Komisije 98/257/EZ)

Preporuke o načelima primjenljivim na tijela koja su odgovorna za izvansudsko rješavanje potrošačkih sporova preuzeti će se najkasnije u roku slijedeće dvije godine.

xv) načela za izvansudska tijela koja su uključena u sporazumno rješavanje potrošačkih sporova (Preporuka Komisije 2001/310/EZ)

Ova Preporuka će se preuzeti u kompletu sa prethodnom.

xvi) obavijesti koje su zajmodavci koji nude stambene kredite dužni dostaviti potrošačima prije sklapanja ugovora (Preporuka Komisije 2001/193/EZ)

Preporuka Komisije o obavijestima koje su zajmodavci koji nude stambene kredite dužni dostaviti potrošačima nije preuzeta. Odredbe ove preporuke biti će preuzete do kraja 2004. godine.

c) ostala područja

i) djelatnosti televizijskog emitiranja (Direktiva 89/552/EEZ, izmijenjena i dopunjena Direktivom 97/36/EZ)

Hrvatski sabor usvojio je 16. srpnja 2003. godine Zakon o elektroničkim medijima, koji je u potpunosti usklađen sa Direktivom 89/552/EEZ i Direktivom 97/36/EZ, te Direktivom 84/450/EEZ koja se odnosi na usklađivanje zakonodavstva, uredbi ili administrativnih odluka država članica u pogledu zavaravajućeg oglašavanja.

Vlada Republike Hrvatske utvrdila je i usvojila Prijedlog zakona o medijima, a Hrvatski sabor će o ovom prijedlogu raspravljati početkom rujna 2003. godine. Prijedlog zakona o medijima će biti usvojen i stupiti na snagu do kraja rujna 2003. godine. Prijedlog ovoga zakona usklađen je s prethodno navedenim direktivama.

Prema Zakonu o elektroničkim medijima, monitoring i nadzor nad obavljanjem djelatnošću televizije obavlja Vijeće za elektroničke medije, kojem se potrošači mogu obratiti radi zaštite svojih prava i interesa ukoliko su oni povrijeđeni uslijed nepropisnog obavljanja televizijske djelatnosti.

ii) elektronička trgovina (Direktiva 2000/31/EZ)

U pravnom sustavu Europske unije područje elektroničke trgovine uređeno je Direktivom 2000/31/EC o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno o elektroničkoj trgovini, a čije odredbe su ugrađene i u Nacrt prijedlog Zakona o elektroničkoj trgovini.

Obzirom da je elektronička trgovina najsuvremeniji način poduzimanja poslovnih i trgovačkih aktivnosti u suvremenom svijetu, a broj sudionika elektroničkog trgovanja svakim danom je sve veći i veći, navedenim Prijedlogom Zakona moraju se prihvatiti europski standardi i suvremena pravna rješenja za elektroničko trgovanje, te se istim treba omogućiti dobra podloga za intenziviranje elektroničkog trgovanja Republike Hrvatske s europskim i svjetskim gospodarskim subjektima, osigurati pravna sigurnost i povjerenje potrošača kroz jasan i jednoličan opći okvir koji bi obuhvatio određene pravne aspekte elektroničke trgovine, kao i visoku razinu zaštite ciljeva od općeg interesa.

Kao što su i Direktivom 2000/31/EZ propisane odredbe, tako će i Zakonom o elektroničkoj trgovini biti propisane odredbe kojima će se pobliže regulirati područja primjene zakona, komercijalna priopćenja i obveza informiranja, elektronički ugovori i odgovornosti pružatelja usluga informacijskog društva.

Ministarstvo gospodarstva nadležno je za izradu i donošenje Zakona o elektroničkoj trgovini, čiji će se Prijedlog, nakon usaglašavanja sa svim nadležnim ministarstvima, u zadnjem kvartalu 2003. godine dostaviti Vladi Republike Hrvatske. Nakon prihvatanja dostavljenog Prijedloga Vlada Republike Hrvatske prosljedit će Prijedlog Zakona o elektroničkoj trgovini Hrvatskom saboru koji će isti uvrstiti u redovni postupak za donošenje Zakona.

iii) lijekovi i medicinski proizvodi za ljudsku uporabu (Direktiva 2001/83/EZ)

Područje lijekova medicinskih proizvoda regulirano je Zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima te Zakonom o ljekarništvu. Oba zakonska propisa su novi zakonski akti doneseni u Saboru RH 17. srpnja 2003. godine. Uz navedene zakonske propise specifično potrošače tj. bolesnike štite i Pravilnici koji proizlaze iz zakona: Pravilnik o dobroj kliničkoj praksi (NN 143/98), Pravilnik o načinu oglašavanja i obavješćivanja o lijekovima i medicinskim proizvodima (NN 143/98), Pravilnik o mjerilima za određivanje cijena lijekova na veliko i o načinu izvještavanja o cijenama na veliko (NN 84/01), Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o mjerilima za određivanje cijena lijekova na veliko i o načinu izvještavanja o cijenama na veliko (NN 129/02), Pravilnik o posebnim uvjetima za stavljanje u

promet u Republici Hrvatskoj gotovog lijeka koji ima odobrenje za stavljanje u promet u drugim državama (NN 55/99). Carinski zakon (NN 78/99, 94/99) te Uredba o uvjetima i postupku plaćanja povoljnije carine pri uvozu robe koja se besplatno prima iz inozemstva (NN 44/00) reguliraju načine uvoza roba za zdravstvene svrhe.

2. Molimo vas da za svaki od gore navedenih dijelova zakonodavstva navedete osnovne značajke odgovarajućeg zakonodavstva, uključujući provedbene mehanizme, i planove reformi.

U odgovoru na pitanje B 1.b) sadržane su značajke Zakona o zaštiti potrošača odnosno planovi implementiranja Direktiva i Preporuka Komisije koje do sada nisu usvojene.

Zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima regulirana su pravila za ispitivanje, proizvodnja, promet na veliko, provjeru kakvoće lijekova, medicinskih proizvoda te homeopatskih proizvoda. Uz ovaj zakon vezani su propisi za čije je donošenje ovlašten ministar nadležan za zdravstvo te će biti doneseni u roku od godine od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Zakonom o ljekarništvu reguliran je promet na malo lijekovima, a obuhvaća naručivanje, čuvanje i izdavanje lijekova na recept i bez recepta kao i izradu i izdavanje magistralnih i galenskih pripravaka provjerene kakvoće. Uz ovaj zakon vezani su pravilnici za čije je donošenje ovlašten ministar nadležan za zdravstvo te će biti doneseni u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Pravilnikom o dobroj kliničkoj praksi utvrđuje se dobra klinička praksa pri kliničkim ispitivanjima lijeka i medicinskog proizvoda.

Pravilnikom o načinu oglašavanja i obavješćivanja o lijekovima i medicinskim proizvodima utvrđuje se način oglašavanja i obavješćivanja o lijekovima i medicinskim proizvodima

Pravilnik o mjerilima za određivanje cijena lijekova na veliko i o načinu izvještavanja o cijenama na veliko te Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o mjerilima za određivanje cijena lijekova na veliko i o načinu izvještavanja o cijenama na veliko. Ovim pravilnicima utvrđuju se mjerila za određivanje cijena lijekova na veliko te način izvještavanja o njima.

Pravilnik o posebnim uvjetima za stavljanje u promet u Republici Hrvatskoj gotovog lijeka koji ima odobrenje za stavljanje u promet u drugim državama. Ovim Pravilnikom utvrđuju se posebni uvjeti za stavljanje u promet u Republici Hrvatskoj gotovog lijeka koji ima odobrenje za stavljanje u promet u drugim državama, a nema odobrenja za stavljanje u promet u Republici Hrvatskoj.

Za navedene pravilnike u planu je njihovo usklađivanje s novim Zakonom o lijekovima i medicinskim proizvodima.

Carinski zakon te Uredba o uvjetima i postupku plaćanja povoljnije carine pri uvozu robe koja se besplatno prima iz inozemstva (ili uvezu uz plaćanje iz inozemne novčane donacije) reguliraju načine uvoza roba za zdravstvene svrhe (lijekova i medicinskih proizvoda) koje primaju humanitarne organizacije, vjerske zajednice, ustanove, tijela državne i lokalne uprave i samouprave, te amaterske športske organizacije. Prema prijedlogu Ministarstva financija navedena uredba će biti zamijenjena ove godine s novom uredbom koja će na ovom području uz lijekove i medicinske proizvode regulirati i homeopatske proizvode.

Zakonom o elektroničkim medijima propisani su uvjeti za obavljanje djelatnosti televizije, programska načela i obveze, zaštita pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, postupak dodjele koncesije, te je ustanovljeno Vijeće za elektroničke medije kao regulatorno tijelo.

Vijeće za elektroničke medije kao samostalna i nezavisna pravna osoba obavlja zadaće regulatornog tijela u ovom području, provodi postupak i odlučuje o dodjeli koncesije za obavljanje djelatnosti televizije, te obavlja monitoring u pogledu provedbe ovoga Zakona.

Prijedlogom zakona o medijima koji je usklađen sa prethodno navedenim Direktivama, u odnosu na djelatnost televizije uređena su napose pitanja prava na objavu ispravka i odgovora, odgovornost za naknadu štete, te prava i obveze novinara.

Pravne osobe koje obavljaju televizijsku djelatnost dužne su u narednih pola godine uskladiti svoj rad, poslovanje i opće akte s odredbama Zakona o elektroničkim medijima. Donošenjem Zakona o medijima provest će se cjelovita reforma u ovom području.

Osnovne značajke zakonodavstva kojim je uređena odgovornost proizvođača za neispravan proizvod i plan reforme toga zakonodavstva opisani su u odgovorima u vezi s usklađenosti zakonodavstva s Direktivom 85/374/EEZ (pod «B. Pravni okvir» - pitanje broj 1. - a) - ii) od (1) do (8)).

Uključivanjem Direktive 90/314/EEZ u Zakon o turističkoj djelatnosti omogućeno je postupanje državnih tijela – nadležne inspekcije (javnopravni karakter) u funkciji zaštite potrošača. Kako bi se navedena Direktiva do kraja implementirala u zakonodavni sustav Republike Hrvatske, planira se do kraja 2004. godine pripremiti tekst novog zakona kojim će se regulirati djelatnost putničkih agencija. Paralelno s time, potrebno je izvršiti i odgovarajuće izmjene u Zakonu o obveznim odnosima.

3. Navedite koja su tijela nadležna za izradu nacrtu zakona i kako se zakoni donose (u prvom redu kroz saborsku proceduru ili putem ministarskih naredbi ili uredbi).

1. Saborska procedura donošenja zakona

Postupak donošenja zakona pokreće se dostavom prijedloga zakona predsjedniku Sabora. Pravo predlagati zakone ima svaki zastupnik, klubovi zastupnika i radna tijela Sabora te Vlada.

Postupak donošenja zakona pokreće se u obliku prijedloga zakona s tekstom prijedloga zakona koji mora sadržavati: ustavnu osnovu donošenja zakona,

ocjenu stanja i osnovna pitanja koja se trebaju urediti zakonom te posljedice koje će donošenjem zakona proisteći, ocjenu i izvore potrebnih sredstava za provođenje zakona, tekst prijedloga zakona s obrazloženjem,

tekst odredbi važećeg zakona koje se mijenjaju, odnosno dopunjuju, ako se predlaže izmjena ili dopuna zakona.

Uz prijedlog zakona predlagatelj može dostaviti i odgovarajuću dokumentaciju, posebice stručna mišljenja, prihvaćene međunarodne ugovore i druge akte kojima obrazlaže svoj prijedlog.

Predsjednik Sabora upućuje primljeni prijedlog zakona predsjednicima svih radnih tijela, svim zastupnicima i predsjedniku Vlade, kada Vlada nije predlagatelj.

Prvo čitanje zakona

Prvo čitanje zakona je prvi dio u postupku donošenja zakona koji se provodi na sjednici Sabora. Ono obuhvaća uvodno izlaganje predlagatelja, opću raspravu o prijedlogu zakona te donošenje zaključka o potrebi donošenja zakona.

Predlagatelj zakona ima pravo davati objašnjenja, iznositi mišljenja i izjašnjavati se o iznesenim mišljenjima, primjedbama i prijedlozima tijekom cijele rasprave.

Ako zastupnici ocijene da nije potrebno donijeti zakon, prijedlog zakona odbit će se zaključkom koji mora biti obrazložen i dostavljen predlagatelju.

U slučaju da se prihvaća donošenje zakona, utvrđuju se stajališta, prijedlozi i mišljenja u vezi s prijedlogom zakona i upućuju se predlagatelju radi pripreme konačnog prijedloga zakona. Istodobno, može se odrediti da je predlagatelj zakona obavezan prije podnošenja konačnog prijedloga zakona pribaviti mišljenje pojedinih tijela o pitanjima na koja se odnosi predloženi zakon.

Konačni prijedlog zakona

Konačni prijedlog zakona predlagatelj je dužan podnijeti u roku od šest mjeseci od dana prihvatanja prijedloga zakona i to u obliku u kojem se donosi zakon.

Predlagatelj zakona dužan je u obrazloženju konačnog prijedloga zakona navesti razlike između rješenja koja predlaže u odnosu na rješenja iz prijedloga zakona, razloge zbog kojih su te razlike nastale te prijedloge i mišljenja koji su bili dani na prijedlog zakona, a koje predlagatelj nije prihvatio.

Drugo čitanje zakona

Drugo čitanje zakona je drugi dio u postupku donošenja zakona koji se provodi na sjednici Sabora. Ono obuhvaća raspravu o tekstu konačnog prijedloga zakona, stajalištima radnih tijela, raspravu o podnesenim amandmanima i donošenje zakona.

Nakon provedene rasprave i odlučivanja o amandmanima, zaključuje se rasprava i odlučuje se o donošenju zakona.

Treće čitanje zakona

Treće čitanje zakona je poseban dio u postupku donošenja zakona i provodi se po odluci Sabora ili na zahtjev predlagatelja i to u slučajevima kada je na tekst konačnog prijedloga zakona podnesen veći broj amandmana ili kada su amandmani takve naravi da bitno mijenjaju sadržaj konačnog prijedloga zakona.

Donošenje zakona po hitnom postupku

Zakon se može iznimno donijeti po hitnom postupku samo kada to zahtijevaju interesi obrane i drugi osobito opravdani državni razlozi, odnosno kada je to nužno radi sprječavanja ili otklanjanja većih poremećaja u gospodarstvu.

Uz prijedlog da se zakon donese po hitnom postupku podnosi se konačni prijedlog zakona, koji sadrži sve što i prijedlog zakona, osim što se umjesto teksta prijedloga zakona prilaže tekst konačnog prijedloga zakona.

U hitnom se postupku objedinjuje prvo i drugo čitanje zakona.

2. Vlada

Ministarstva i državne upravne organizacije moraju, kada u praćenju stanja u okviru svog djelokruga ocijene da je potrebno, predložiti Vladi donošenje zakona, propisa ili drugog akta.

Vlada može zaključkom zadužiti ministarstva i druga tijela državne uprave da u pitanjima iz svog djelokruga pripreme prijedloge zakona i drugih propisa te drugih akata, koje Vlada predlaže za donošenje Hrvatskome saboru i Predsjedniku Republike ili ih sama donosi, određujući osnovna pitanja koja se trebaju tim propisima i aktima urediti i rokove za njihovu izradu.

Prijedlozi uredbi i drugih propisa koje donosi Vlada dostavljaju se u obliku pravnih odredbi.

Nacrti prijedloga zakona i drugih propisa te akata koje Vlada predlaže za donošenje Hrvatskom saboru moraju sadržavati sve sastojke propisane Poslovníkom Hrvatskog sabora.

Uz nacrt prijedloga zakona i drugih propisa moraju biti priložena mišljenja Ureda za zakonodavstvo, ministarstva financija, ministarstva za europske integracije, te drugih tijela državne uprave u čiji djelokrug ulaze pitanja koja se uređuju ovim prijedlozima.

Po prijemu materijala koji ne sprječavaju raspravu o njima, isti se uvrštaju u dnevni red sjednice stručne radne skupine, odnosno prve sjednice koordinacije.

Nakon što su pitanja raspravljena na nadležnoj koordinaciji, predsjednik Vlade saziva sjednicu Vlade koje se održavaju u pravilu jednom tjedno i na kojima sudjeluju ministri ili njihovi zamjenici ili pomoćnici, u slučaju spriječenosti ili odsutnosti ministra.

O svakom predmetu dnevnog reda sjednice Vlade vodi se rasprava i donosi odgovarajući akt.

Uredbe i druge akte koji se objavljuju temeljem propisa ili temeljem zaključka Vlade, nakon potpisa od strane predsjednika Vlade, dostavljaju se službenom listu Republike Hrvatske "Narodne novine", radi njihove objave.

Kada Vlada utvrđuje prijedlog zakona ili drugog propisa ili akta kojeg predlaže za donošenje Hrvatskom saboru, određuje svog predstavnika koji će u Hrvatskom saboru i njihovim radnim tijelima sudjelovati u raspravi o prijedlogu zakona ili drugog propisa.

C. Posebna pitanja o sigurnosti proizvoda i nadzoru nad tržištem

1. Molimo vas navedite vaš osvrt na važne aspekte infrastrukture za opću sigurnost proizvoda kako je opisano u daljnjem tekstu, pozivajući se na vaš nacionalni sustav nadzora nad tržištem:

a) tijela nadležna za nadzor nad tržištem i provedbu zakona na tom području s utvrđenim odgovornostima i dovoljno ovlasti i sredstava da nadziru sukladnost proizvoda s direktivom i da reagiraju na pritužbe;

Pored ostalih tijela državne uprave, nadzor nad tržištem i provedbu zakona obavlja Državni inspektorat, u skladu s odredbama Zakona o državnom inspektoratu (NN 76/99).

Državni inspektorat između ostalog nadzire:

- obavljanje djelatnosti trgovine na domaćem tržištu, s inozemstvom, zaštitne mjere pri izvozu i uvozu, mjere ograničavanja obavljanja trgovine, nepošteno tržišno natjecanje, špekulacija, trgovačko posredovanje i slično,

- zaštitu potrošača,
- temeljni zahtjevi, odnosno kakvoća, norme čija je primjena obvezna sustav i ocjenjivanje sukladnosti proizvoda s temeljnim zahtjevima i normama, isprave koje moraju imati proizvodi, deklariranje, označavanje, obilježavanje i pakiranje proizvoda,
- usluge u trgovini i ostale usluge,
- valjanost žigova i isprava o ispravnosti mjerila, te ispunjenje mjeriteljskih zahtjeva za pakovine,
- zaštitu industrijskog oblička, žigova i korištenje oznaka zemljopisnog podrijetla proizvoda,
- promet predmeta od plemenitih kovina i drugo.

Ovlasti i odgovornost inspektora Državnog inspektorata uređene su zakonom i po našoj procjeni dobar su pravni okvir za nadziranje sukladnosti proizvoda s propisima i za reagiranje na pritužbe građana.

Odgovor na ovo pitanje sadržan je i u odgovoru na pitanje pod A. 3. b) i c).

b) brz i djelotvoran pravni sustav za poduzimanje mjera u slučajevima povreda zakona i odgovarajućih žalbenih sredstava pogledu poduzetih mjera;

Propisani rok za izricanje upravnih mjera za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti je u skladu s odredbom Zakona o državnom inspektoratu osam dana, od dana završetka nadzora, s utvrđenim činjenicama presudnim za donošenje rješenja.

U točno utvrđenim slučajevima, gospodarski je inspektor ovlašten, radi utvrđivanja činjeničnog stanja i osiguranja dokaza usmenim rješenjem u zapisniku privremeno zabraniti daljnje raspolaganje robom. Usmeno rješenje inspektor je dužan dostaviti stranci u pisanom obliku u roku od osam dana od dana izricanja zabrane usmenim rješenjem, osim ako u tom roku inspektor nije utvrdio prestanak izrečene mjere, odnosno ako su prestali razlozi zbog kojih je donijeta privremena mjera zabrane raspolaganja. Istim Zakonom propisan je i rok za žalbu.

Rok za rješavanje žalbe je propisan Zakonom o općem upravnom postupku, (NN 53/91, 103/96, «Službeni list» 47/86) i iznosi najdulje dva mjeseca.

Ako inspektor utvrdi, da je povredom propisa učinjen prekršaj, privredni prijestup ili kazneno djelo, dužan je temeljem odredbi Zakona o državnom inspektoratu bez odgađanja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana završetka nadzora s utvrđenim činjenicama odlučnim za poduzimanje mjera, podnijeti prijavu, odnosno zahtjev nadležnom sudbenom tijelu, o kojem dalje ovisi brzina i djelotvornost rješavanja predmeta.

c) sustavni pristup (programi nadzora, praćenje znanstvenog i tehničkog znanja, ocjenjivanje i preispitivanje djelotvornosti aktivnosti) u cilju osiguranja učinkovitosti nadzora nad tržištem;

Ustrojavanjem inspekcije na razini središnjeg tijela državne uprave, osiguran je učinkoviti nadzor nad tržištem, s tim da je osigurana edukacija inspektora kroz razne oblike instruktivnih nadzora, učešća inspektora na znanstvenim skupovima, raznim seminarima, poslijediplomsko obrazovanje inspektora i sl.

d) carinski nadzor u svrhu provjere sukladnosti proizvoda koji se uvoze iz trećih zemalja;

U sustavu carinskog nadzora nema posebnih mjera koje bi se odnosile na uvoz iz trećih zemalja. Carinski nadzor uvoza i provjera sukladnosti proizvoda vezani su uz određenu robu i obavljaju se za uvoz robe u okviru redovitih

carinskih postupaka sukladno carinskim propisima. Dokazi o sukladnosti uvoznih proizvoda uglavnom se sastoje od dokumentacije koju, nakon provjere, izdaju nadležna necarinska tijela i koja se prilaže uz carinsku deklaraciju.

e) sustav za suradnju između tijela koja su nadležna za nadzor nad tržištem a koja imaju odgovornosti u svezi s provedbom zakona za različite vrste potrošačkih proizvoda, kao i suradnja s carinom (Uredba 339/93);

Sustav suradnje između tijela koja imaju nadzor nad tržištem je djelomičan. Nadzor obavljaju Državni inspektorat, Veterinarska i fitosanitarna inspekcija Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, te Sanitarna inspekcija Ministarstva zdravstva. Veterinarska i sanitarna inspekcija uspostavljaju sustav potpune suradnje nad kontrolom hrane (za ljude i životinje, a preduvjet za institucionalnu suradnju postignut je nedavnim donošenjem Zakona o hrani. Njihova suradnja biti će transparentna prema javnosti i odvijati će se preko Agencije za hranu kako je navedenim zakonom i propisano. Unutar Agencije za hranu biti će prisutni i predstavnici Udruga potrošača. Dakle, Zakonom o hrani nadzor nad tržištem prehrambenih proizvoda i stočne hrane biti će cjelovit dok za ostale vrste potrošačkih proizvoda taj sustav treba tek uspostaviti.

Suradnja sa carinom ogleda se u tome da se ni jedan prehrambeni proizvod pri uvozu ne može ocariniti i staviti na tržište Republike Hrvatske dok granična veterinarska i sanitarna inspekcija ne izdaju rješenje da proizvod udovoljava propisima o zdravstvenoj ispravnosti.

Važećim propisima koji uređuju način rada tijela državne uprave propisana je obveza suradnje između svih tijela državne uprave, pa tako i između tijela koja su nadležna za nadzor nad tržištem.

Nadzorna tijela:

- dužna su međusobno surađivati i pružati jedni drugima stručnu pomoć u svom djelokrugu, dostavljati obavijesti o podacima o kojima vode službene očevidnike, usklađivati planove rada, osnivati zajedničke stručne komisije i radne grupe za pitanja od zajedničkog interesa, priređivati zajednička stručna savjetovanja te poticati i ustrojavati i druge oblike međusobne suradnje
- pratiti stanje u svom djelokrugu te nadležnim državnim tijelima predlažu poduzimanje odgovarajućih mjera
- ostvarivati suradnju s tijelima državne uprave te prikupljati, središiti i razlučivati podatke od interesa za djelatnost za koju su ustrojeni
- pratiti stanje u okviru svog djelokruga prikupljanjem potrebnih podataka i obavijesti, izradom odgovarajućih stručnih podloga te na druge prikladne načine,
- na temelju izrađenih stručnih podloga (izvješća, elaborata, analiza itd.) te na drugi način prikupljenih saznanja o stanju u svom djelokrugu, poduzimati mjere i radnje za koje su zakonom i drugim propisima ovlašteni te predlagati nadležnim državnim tijelima donošenje propisa i drugih akata iz njihove nadležnosti.

U interesu bolje suradnje između tijela koja su nadležna za nadzor nad tržištem i njihovog učinkovitijeg rada, propisana je obveza, da tijelo državne uprave kada uoči nepravilnost iz nadležnosti drugog tijela, izvijesti nadležno tijelo državne uprave o uočenim nepravilnostima i traži poduzimanje mjera za uklanjanje nepravilnosti.

Uobičajena i kontinuirana suradnja uglavnom se sastoji iz radnji koje prethode uvoznom carinjenju ili u toku provedbe carinskog postupka, a očituje se u obaveznom izdavanju dokumentacije o karakteristikama ili posebnostima proizvoda, od strane nadležnih necarinskih tijela, ako je takva dokumentacija propisana izvan carinskog sustava. Ta dokumentacija (koju izdaju nadležna necarinska tijela odgovorna za vjerodostojnost sadržaja tih dokumenata) prilaže se uz carinsku deklaraciju onog carinskog postupka koji se nad tom uvoznom robom obavlja po carinskim propisima i predmet je carinske kontrole.

f) utvrđena metodologija procjene rizika i pristupa tehničkoj ekspertizi i nadležnim i neovisnim ustanovama za ispitivanje kako bi se provjerila sukladnost proizvoda;

Inspektorima Državnog inspektorata osigurana je mogućnost provjere sukladnosti proizvoda u ovlaštenim ustanovama za ispitivanje. Metodologija rada (uzimanje uzoraka, postupanje s uzorcima, obavješćivanje vlasnika robe i drugih zainteresiranih stranaka, troškovi ispitivanja i drugo) propisano je odredbama Zakona o državnom inspektoratu.

Za pojedine grupe proizvoda, posebnim su provedenim propisima donesenim temeljem Zakona o normizaciji, točno propisane metode uzimanja prosječnog uzorka i metode ispitivanja i parametri u svezi provjere sukladnosti proizvoda s propisima i deklariranom kakvoćom.

g) pristup obavijestima o opasnostima koje proizvod može uzrokovati za javnost, poštujući profesionalnu tajnu i potrebna ograničenja u svezi s nadzornim i istražnim radnjama;

Obavijesti o opasnostima koje proizvod može uzrokovati uglavnom su dostupne Državnom inspektoratu, a neki nedostaci na proizvodima se u pravilu otkrivaju na inicijativu inspektora DI, u sklopu nadzora kakvoće proizvoda za koje je potrebno uvjerenje. Ukoliko je izvjesno, da neki proizvod ima nedostatak koji može uzrokovati određene opasnosti, pored obavješćivanja drugih tijela i javnosti, prvenstveno se poduzimaju propisane radnje, kojima se do otklanjanja nedostatka, sprječava stavljanje takvih proizvoda na tržište.

h) sustav za suradnju i obavješćivanje s proizvođačima i distributerima i udrugama potrošača u pogledu pružanja i primanja obavijesti i razmjene iskustava;

Zakonska osnova za suradnju i obavješćivanje proizvođača i distributera je u odredbi Zakona o državnom inspektoratu, koja kaže da inspektor može obavješćivati i savjetovati nadzirane pravne i fizičke osobe o najučinkovitijoj provedbi zakona i drugih propisa ako to smatra korisnim, nakon obavljenog nadzora. S obzirom na to da inspektori kod istih subjekata obavljaju nadzore kontinuirano, osiguran je i kontinuitet u suradnji i obavješćivanju. Posebno dobra suradnja se ostvaruje s udrugama potrošača radi promicanja i preventivne zaštite prava potrošača, pružanja informacija potrošačima o njihovim pravima i obvezama, te pojavama na tržištu.

i) sustav za pružanje brzih obavijesti potrošačima i poslovnom sektoru putem medija;

O poslovima koji su povjereni Državnom inspektoratu pružanje brzih obavijesti potrošačima i poslovnom sektoru obavlja se na način kako je to opisano u odgovorima na pitanja pod 2. g. i 7., uz napomenu da je rad državne uprave javan sukladno Zakonu o sustavu državne uprave.

j) sustav za osiguranje administrativne suradnje s drugim zemljama;

U ovom trenutku nije razvijen poseban sustav za osiguranje administrativne suradnje s drugim zemljama koji bi obuhvaćao posebno područje zaštite potrošača i nadzora nad tržištem. Administrativna suradnja s drugim zemljama odvija se preko Ministarstva vanjskih poslova i resornih ministarstava.

k) suradnja s nacionalnim tijelom za normizaciju u pogledu uporabe normi prema direktivi i u pogledu osiguranja suradnje svih uključenih u stranaka (uključujući potrošače) u razvoju normi vezanih za potrošačke proizvode;

Nacionalno tijelo za normizaciju je Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo s kojim Državni inspektorat u svakom pogledu ima dobru suradnju.

l) sustav za prikupljanje podataka o ozljedama uzrokovanih proizvodom (kao što je program EU EHLASS);

Državni inspektorat u ovom trenutku nema razvijen sustav za prikupljanje podataka o ozljedama uzrokovanih proizvodom, jer takva obveza nije propisana niti jednim propisom koje, sukladno svom djelokrugu rada, nadzire Državni inspektorat.

m) broj obavljenih kontrola i rezultati, razlozi za kontrolu (osobna inicijativa/pritužba), vrsta proizvoda koji su podvrgnuti kontroli, zemljopisno područje obuhvaćeno kontrolama, način obavljanja kontrole (vizualno ispitivanje/testiranje).

Sukladno zakonom utvrđenom načinu rada i ovlastima inspektori u pravilu postupaju po službenoj dužnosti. Na temelju analize rada i uočenih pojava oblika povreda propisa koji se odnose na sigurnost proizvoda stavljenih na tržište u prethodnom razdoblju, planira se struktura i način obavljanja nadzora u narednom razdoblju i kroz posebne upute središnjeg tijela usmjerava aktivnost inspektora na terenu.

Međutim zakonom je propisana obveza postupanjima po podnescima i dojavama pravnih i fizičkih osoba koje bi upućivale na povredu zakona i drugih propisa u tom području.

Državni inspektorat putem svojih organizacionih jedinica provodi nadzor na području cijelog teritorija Republike Hrvatske. U provedbi inspekcijskog nadzora nad primjenom propisa kojima se uređuje kvaliteta proizvoda, inspektori Državnog inspektorata koriste propisane postupke koji su u funkciji utvrđivanje sukladnosti proizvoda s propisanim temeljnim zahtjevima.

Inspektor može uzimati uzorke u proizvodnji i prometu i dati ih na ispitivanje stručnoj instituciji ovlaštenoj za ispitivanje kvalitete proizvoda. O rezultatu provedenog ispitivanja ovisi i daljnji tijek postupanja i vrsta poduzetih mjera.

U određenim slučajevima i za određene proizvode inspektori koriste vizualne metode ispitivanja.

2. Molimo vas navedite neke naznake o razini aktivnosti na području nadzora nad tržištem dostavljajući raspoložive statističke podatke koji se odnose na neke od sljedećih primjera:

a) broj primljenih pritužbi, od koga i koje su radnje poduzete;

Tijekom 2002.godine Državni inspektorat zaprimio je oko 10.100 pritužbi građana, koje su se odnosile na zaštitu njihovih prava kao potrošača. Pritužbe su uglavnom podnosili potrošači, u pravilu fizičke osobe, po kojima su inspektori odmah reagirali i poduzimali propisane upravne i kaznene mjere. Zahvaljujući aktivnosti inspektora Državnog inspektorata, svi opravdani zahtjevi potrošača su pozitivno riješeni.

Tako je obavljeno 10.100 inspekcijskih nadzora po pritužbama potrošača, donijeto 205 upravnih rješenja, kojima je trgovcu naređeno da postupi u skladu s opravdanim zahtjevom potrošača i podnijeto ukupno 890 zahtjeva nadležnim Prekršajnim sudovima.

b) broj i vrsta mjera koje su poduzela tijela nadležna za nadzor nad tržištem;

Iz područja zaštite potrošača tijekom 2002. godine obavljeno je po pritužbama potrošača i po službenoj dužnosti ukupno 72.690 inspekcijskih nadzora, po kojima je podnijeto 5530 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, donijeto 1.450 upravnih rješenja i do otklanjanja utvrđenih nepravilnosti stavljeno izvan prometa robe u vrijednosti od 41.588.173 kuna.

c) broj i vrsta mjera koje su poduzela nadležna carinska tijela;

Raspoloživih statističkih podataka, u okviru carinske službe, o vrstama i broju mjera koje poduzimaju nadležna carinska tijela, o razini aktivnosti nadzora nad tržištem, nemamo. Međutim, stoji konstatacija, da se prilikom svakog uvoza, u okviru propisanih carinskih postupaka obavlja carinski nadzor i carinska kontrola robe, prijevoznih sredstava i dokumentacije koja prati robu i koja se prilaže uz carinsku deklaraciju.

d) broj i vrsta slučajeva vezanih za sigurnost proizvoda kojima se bavio sud, prosječni vremenski rok donošenja odluke;

Parničnih predmeta, vezano za sigurnost proizvoda, a koji se odnose uglavnom na naknadu štete, kod općinskih sudova zaprimljeno je 216 predmeta. U 16 predmeta postupak je pravomoćno dovršen i prosječno je trajao 3 godine. U ostalih 200 predmeta postupak je još u tijeku.

Kod općinskih sudova pokrenuta su 2 kaznena postupka i to zbog kaznenog djela prenošenja zarazne bolesti, te zbog nesavjesnog pregleda mesa za prehranu. U ova 2 kaznena predmeta postupak je još u tijeku.

e) broj i vrsta mjera žurnog upozorenja koje su prijavljene središnjoj službi ili koje je ona prijavila te dokumentacija o odgovoru na te obavijesti;

Državni inspektorat zadnjih nekoliko godina nije imao slučajeve žurnog upozorenja koje bi bile prijavljene središnjoj službi ili koje bi ona prijavila kada se radi o sigurnosti proizvoda stavljenih na tržište.

Sustav žurnog upozoravanja nije razvijen kao u EU. On je postavljen preko Ministarstva zdravstva i odnosi se samo na Sanitarnu inspekciju. Nije još povezan s Veterinarskom inspekcijom odnosno Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva.

Ove godine bila je samo akcija žurnog upozorenja prilikom određivanja pesticida u jagodama iz Španjolske što je rezultat obavješćivanja iz EU. Prošle godine bila je u studenom i prosincu akcija na određivanju kloramfenikola u mlijeku uvezenom iz Slovenije. Isto tako provedena je akcija određivanja nitrozamina u dječjim dudama također povodom obavijesti o nalazu nitrozamina u Sloveniji. Stalno se kontrolira sadržaj mikotoksina u pistaciju uvezenom iz Irana, smokvama i grožđicama iz Turske odnosno Maroka. Rezultati analize namirnica izdaju se kao godišnje izvješće koje priprema Hrvatski zavod za javno zdravstvo, a za potrebe Ministarstva zdravstva.

f) radnje (sastanci, obavijesni dokumenti, itd.) poduzete u cilju osiguranja suradnje između tijela i uzajamnog djelovanja između sudionika u gospodarskom poslovanju i udruga potrošača;

Kada se radi o Državnom inspektoratu, s obzirom da ono inspeksijskim nadzorom pokriva propise iz djelokruga većeg broja ministarstava i drugih tijela državne uprave, nužno je uspostavljanje uske suradnje sa tim tijelima što je inače i zakonom propisana obveza.

U tom smislu, od osnivanja Državnog inspektorata u više navrata Državni inspektorat je pisanim putem predlagao i tražio uspostavljanje raznih oblika međusobne suradnje, koja se sada ostvaruje kroz obvezno izvještavanje tih tijela o rezultatima provedenog nadzora u pojedinim upravnim područjima, predlaganju raznih mjera i aktivnosti radi učinkovitijeg provođenja propisa, predlaganja donošenja novih propisa, odnosno izmjena i dopuna postojećih propisa, održavanja radnih sastanaka sa ciljem utvrđivanja prioritetnih poslova nadzora s obzirom na stanje na tržištu, organiziranja ili učestvovanje na raznim stručnim skupovima i putem drugih oblika.

Državni inspektorat je posebno dobru suradnju uspostavio s udrugama potrošača koja se ostvaruje kroz česte radne sastanke s njihovim predstavnicima po raznim pitanjima, brzom postupanju po njihovim predstavkama i povratnom izvještavanju o poduzetim mjerama, učestvovanjem Državnog inspektorata u stručnim časopisima koje izdaju udruge

potrošača i općenito brzim reagiranjem na svaku inicijativu udruga potrošača koja je u funkciji učinkovitijeg provođenja nadzora nad tržištem.

g) izvršene radnje u svezi s obavješćivanjem usmjerene prema javnosti;

U Državnom inspektoratu na poslovima izvješćivanja javnosti radi jedan izvršitelj počevši od studenoga 1999. godine. Dinamika izvršavanja poslova je dnevna te obuhvaća sve inspekcijske službe ustrojene u ovom tijelu državne uprave i sva područja nadzora (ukupno 11), a dio provedbenih propisa uređuje područje zaštite potrošača u kojemu je aktivnost najfrekventnija. Kako su financijska sredstva ograničena (iz državnog proračuna) za poslove odnosa s javnošću ne postoji fond sredstava pa tako niti mogućnost za realizaciju posebnih edukativno-informativnih projekata.

Izvješćivanje usmjereno prema javnosti, prema raspoloživim sredstvima i ljudstvu, obuhvaća prosljeđivanje informacija kroz razne kanale (aktivnosti):

- Dnevna komunikacija sa sredstvima javnog priopćavanja: odgovori na postavljena pitanja novinara i distribucija informacija
- Pripremanje sadržaja za web
- Izravna komunikacija s građanima putem web stranice i e-mail adrese
- Povremena izdavačka djelatnost: priručnik «Primjena Zakona o Državnom inspektoratu – poslovi državne uprave sa stajališta inspekcijskog nadzora» (veljača 2000. g.), Zbornik stručnih radova (ožujak 2003. g.), priručnik «Potrošački pojmovnik» (srpanj 2003. g.).
- Poticanje razvoja sadržaja koji nisu izravno vezani za poslove inspekcijskog nadzora, ali zadiru u područje zaštite potrošača: suradnja s udrugama za zaštitu potrošača (savjetodavna aktivnost)
- Povremeno sudjelovanje u produkciji edukativno-informativnih emisija: projekt dokumentarnog tv-serijala «Halo, inspektore» (studen 1999 – lipanj 2000. g.)

Priprema popularnih članaka za objavu u različitim tiskovinama.

h) standardni postupci i sastanci između tijela koja su nadležna za sigurnost proizvoda i carine kako bi se osigurala koordinacija carinske kontrole;

Sukladno zakonu Državni inspektorat obavlja nadzor kakvoće proizvoda iz uvoza, nakon obavljene carinske kontrole i carinjenja robe, u skladištu uvoznika, pa u tom smislu Državni inspektorat nema utjecaja na carinsku kontrolu.

U tom smislu postoje na granici druge inspekcije (sanitarna, veterinarska, fitopatološka i dr.) koje nisu u sastavu Državnog inspektorata i koje preglede obavljaju prije carinske kontrole, odnosno carinjenja robe i na taj način svojim radom mogu uticati na carinski postupak.

Međusobni sastanci carinskih i necarinskih tijela obavljaju se povremeno po ukazanoj potrebi.

i) pojedinih o sustavima za osiguranje sustavnog pristupa nadzornim aktivnostima;

Kada se radi o nadzornim aktivnostima Državnog inspektorata, treba napomenuti da je njegov djelokrug rada, organizacija i način rada, te ovlasti inspektora uređen posebnim zakonom.

Temeljna zadaća Državnog inspektorata je provoditi inspekcijski nadzor nad primjenom propisa iz svog djelokruga.

U odgovoru na pitanje po A. 3. b) i c) u najkraćim crtama opisan je djelokrug rada i organizacija, te ovlasti inspektora Državnog inspektorata.

Inspekcijski nadzor u prvom stupnju obavljaju inspektori u područnim jedinicama i ispostavama Državnog inspektorata. Središnji ured Državnog inspektorata u njegovom sjedištu prati, analizira i usmjerava rad inspektora u područnim jedinicama. Središnji ured kroz obvezne upute i pojedinačne naloge organizira obavljanje nadzornih aktivnosti na terenu, te prati njihovo provođenje neposredno ili posredno na temelju pisanih izvješća o obavljenim nadzorima, utvrđenom stanju i poduzetim mjerama koje su područne jedinice dužne dostavljati po zahtjevu središnjeg ureda.

Ovakav sustav osigurava ravnomjerno provođenje nadzornih aktivnosti na području cijele Republike, osigurava jedinstveno postupanje inspektora i jednaku primjenu propisa.

j) statistički podaci o ozljedama vezanim uz proizvode;

U ovom trenutku Državni inspektorat nema razvijenu posebnu bazu podataka o ozljedama uzrokovanih proizvodom, jer takva obveza nije propisana niti jednim propisom koje, sukladno svom djelokrugu rada, nadzire Državni inspektorat.

Naime, ako je potrošač ozlijeđen zbog neispravnog proizvoda, rješavanje takvih slučajeva spada u sferu obveznih odnosa, pa se nastali sporovi rješavaju isključivo između proizvođača, odnosno trgovca i potrošača sporazumno ili putem nadležnog suda ako ne postignu sporazum.

k) sustavi koji su ustanovljeni kako bi se osiguralo sudjelovanje potrošača u odgovarajućem normizacijskom radu;

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo u ulozi nacionalnog normirnog tijela Republike Hrvatske redovito informira obje udruge za zaštitu potrošača o novostima u području normizacije redovitim slanjem službenog Glasila DZNM i ostalih informativnih dokumenata.

Organizacije za zaštitu potrošača su jedna od zainteresiranih strana u nacionalnoj normizaciji i njihovi su predstavnici redovito pozivani na sve javne skupove u području normizacije i srodnih djelatnosti, kao i na seminare, radionice i konferencije koje organizira Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo.

Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo obavještava organizacije za zaštitu potrošača i o normizacijskim aktivnostima koje se u interesu potrošača odvijaju na europskoj (ANEC) i međunarodnoj (ISO/COPOLCO) razini. Prilozi o normizacijskim aktivnostima u području zaštite potrošača na nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini povremeno se objavljuju u Glasilu DZNM, a u novom glasilu Potrošački list od njegovog prvog broja.

U procesu uspostavljanja nacionalnih tehničkih odbora u područjima koja su od posebnog interesa za potrošače Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo poziva obje udruge potrošača da pošalju svoje predstavnike kao članove tih tijela i da pridonesu nacionalnoj normizacijskoj aktivnosti. Dosad su 2 predstavnika udruga potrošača članovi 2 nacionalna tehnička odbora. Nacionalni doprinos normizacijskim aktivnostima u područjima koja su od interesa za potrošače na europskoj i međunarodnoj razini još nije započeo.

l) statistički podaci u svezi s iznosima prodaje potrošačkih proizvoda, podrijetlu proizvoda itd.

Promet ostvaren u distributivnoj trgovini s PDV-om							
OPIS	2000.g.	2001.g.	Indeks (3/2)	2002.	Indeks (5/3)	1.-3.2003.	Indeks (7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8
DISTRIBUTIVNA TRGOVINA							

POGLAVLJE 23: ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA

UKUPNO	159.299.257	153.438.607	96,3	180.890.237	117,9	43.747.734	24,2
- TRGOVAČKA DRUŠTVA	148.186.289	141.910.052	95,8	169.217.588	119,2	41.067.697	24,3
- OBRTNICI	11.112.968	11.528.555	103,7	11.672.649	101,2	2.680.037	23,0
TRGOVINSKE DJELATNOSTI							
UKUPNO	120.450.480	134.439.085	111,6	158.175.959	117,7	38.984.916	24,6
- TRGOVAČKA DRUŠTVA	109.337.512	122.910.530	112,4	146.503.310	119,2	36.304.879	24,8
- OBRTNICI	11.112.968	11.528.555	103,7	11.672.649	101,2	2.680.037	23,0
NETRGOVINSKE DJELATNOSTI							
UKUPNO	38.848.777	18.999.522	48,9	22.714.278	119,6	4.762.818	21,0
- TRGOVAČKA DRUŠTVA	38.848.777	18.999.522	48,9	22.714.278	119,6	4.762.818	21,0
- OBRTNICI	-	-		-		-	

Izvor: DZS

Općenito analizirajući kretanja na području trgovine Republike Hrvatske u razdoblju zadnje tri godine možemo zaključiti da su određena zbivanja imala pozitivne utjecaje na rast prihoda u trgovini, smanjenja sivog tržišta i smanjenja odliva deviza u inozemstvo.

Promet u djelatnostima distributivne trgovine, prema pretežnoj djelatnosti poslovnog subjekta (pravne osobe)

	2001.	Strukt. u %	2002.	Strukt. u %	Indeksi 2000. 1999.	Indeksi 2001. 2000.	Indeksi 2002. 2001.
1	2	3	4	5	6	7	8
Ukupno	141.910.052	100,0	169.217.588	100,0	110,4	95,8	119,2
Trgovina na veliko	73.823.984	52,0	89.534.990	52,8	109,1	84,0	121,3
Posredovanje u trgovini na veliko	1.300.650	0,9	1.787.737	1,1	58,9	78,1	137,4
Trgovina na malo	63.516.286	44,8	73.715.279	43,6	117,1	113,4	116,1
Djelatnost popravaka	1.222.655	0,9	1.293.930	0,8	100,4	107,9	105,8
Ostale djelatnosti	2.046.477	1,4	2.885.652	1,7	76,7	136,6	141,0

Izvor: DZS

Nakon znatnog pada prometa u trgovini na malo početkom 90-ih promet se u toj djelatnosti od 1993. godine oporavlja i u 2001. godini iznosio je 63 milijarde kuna, što je nominalno i realno više nego 2000. godine. U 2002. godini promet u trgovini na malo u odnosu na 2001. godinu veći je za 16% i iznosi 73,7 milijardi kuna.

Indeksi kretanja prometa u trgovini na malo (pravne osobe)

Red.br.	OPIS	1.-12.2000. 1.-12.1999.	1.-12.2001. 1.-12.2000.	1.-12.2002. 1.-12.2001.
1	2	3	4	5
1.	Indeks nominalni	121,8	114,4	113,2
2.	Indeks realni	114,4	110,0	112,5

Izvor: DZS

Prateći kretanje u trgovini na malo u zadnjih nekoliko godina možemo reći da je evidentiran trend rasta prometa u trgovini na malo, pa je tako promet u trgovini na malo u 2001. godini nominalno veći za 14,4% (realno 10%), u odnosu

na godinu dana ranije povećanje je zabilježeno u svim djelatnostima trgovine na malo i to od 1,1% kod prodaje hrane, pića i duhanskih prerađevina u specijaliziranim prodavaonicama, pa sve do 25,8% u trgovini motornim gorivima i mazivima.

Od početka siječnja pa do kraja prosinca 2002. godine ukupan promet u trgovini na malo zadržao je visoke stope rasta, te je nominalno veći za 13,2 %, a realno za 12,5% u odnosu na isto usporedivo razdoblje prethodne godine. Najviše međugodišnje stope rasta prometa (01.-12.2002./01.-12.2001.) zabilježene su kod prodaje, održavanja i popravka motornih vozila za 22,3%, kod trgovine na malo motornim gorivima i mazivima za 22,3% što je posljedica kretanja cijena naftnih derivata. Ništa manje ne zaostaje ni promet u ostaloj trgovini na malo u nespecijaliziranim prodavaonicama koji je veći za 14,4%.

Promet ostvaren u trgovini na malo s PDV-om u 000 Kn:

				Indeks 99/00	Indeks 00/01
OPIS	1999.g.	2000.g.	2001.g.	(3/2)	(4/3)
1	2	3	4	6	7
U K U P N O	56.861.021	65.366.075	73.062.999	115,0	111,8
- TRGOVAČKA DRUŠTVA	47.820.553	56.021.235	63.516.286	117,1	113,4
- OBRTNICI	9.040.468	9.344.840	9.546.713	103,4	102,2

Izvor: DZS

Državni zavod za statistiku za sada ne prati prodaju potrošačkih proizvoda prema podrijetlu.

3. Za koje ste od ovih proizvoda obavili posebne nadzorne djelatnosti na tržištu u posljednje tri godine?

a) predmeti namijenjeni za malu djecu (npr. grickalice za zube, lanci za dude varalice, hodalice, sklopivi krevetići);

Grickalice za zube, dude varalice i njihovi nosači obavezno se kontroliraju na sadržaj migranata – omekšivača koji mogu dospjeti u usta djeteta. To se provodi sustavno od 1994. godine. Početkom 2003. godine kontrolira se i prisustvo nitrozamina i prekursora u tim proizvodima (ovisno o sastavu osnovne mase – kaučuk). U ovom trenutku ne provode se posebne kontrole i nadzorne djelatnosti na tržištu u odnosu na hodalice i sklopive krevetiće i slične predmete namijenjene za malu djecu.

b) oprema za igrališta;

U ovom trenutku ne postoje raspoloživi podaci o provedenim posebnim nadzornim djelatnostima nad opremom za igrališta.

c) namještaj (npr. kreveti na kat, zapaljivost tapeciranog namještaja);

Državni inspektorat RH od svog osnutka, a temeljem Zakona o Državnom inspektoratu i Uredbe o određivanju proizvoda za koje je potrebno uvjerenje o kakvoći provodi nadzor nad kakvoćom namještaja pri uvozu i u domaćoj proizvodnji. Također se provodi nadzor nad prometom, ispitivanjem i deklariranjem namještaja koji je od 21. siječnja 2002. godine pojačan. U RH je Pravilnikom o obveznom ispitivanju namještaja i dijelova za namještaj te o uvjetima koje moraju zadovoljavati pravne osobe ovlaštene za ispitivanje tih proizvoda propisan je postupak obveznog ispitivanja namještaja i dijelova za namještaj, provodi se za proizvode domaće proizvodnje i iz uvoza. Kvaliteta namještaja ocjenjuje se prema izdržljivosti, otpornosti površine i kvaliteti materijala i izrade i razvrstava u tri nivoa kakvoće QI, QII i QIII.

U 576 inspekcijskih nadzora utvrđene su povrede propisa vezane za promet, ispitivanje i deklariranje namještaja te je podnijeto 169 zahtjeva nadležnim Prekršajnim sudovima i donijeto 55 upravnih rješenja o privremenoj zabrani prometa namještajem ukupne vrijednosti 9.147.100,00 kn.

d) oprema za «uradi sam» (npr. ljestve);

Ručni alati s elektromotorom podliježu obveznom potvrđivanju temeljem odredaba Zakona o normizaciji i Naredbe o obveznom potvrđivanju ručnih alata s elektromotorom. Postupak obveznog potvrđivanja provodi se za domaće proizvode i proizvode iz uvoza. Nadzor provode inspektori Državnog inspektorata, međutim u ovom trenutku nema raspoloživih podataka o provedenim posebnim nadzornim djelatnostima na tržištu u odnosu na opremu za "uradi sam".

e) oprema za slobodno vrijeme (npr. bicikli, oprema za planinarenje, skakaonice "dvorci" na napuhavanje);

Za sportsku opremu i rekvizite propisom je određeno da se u promet mogu staviti samo ako su opskrbljeni jamstvenim listom i tehničkom uputom kao i o najmanjem trajanju jamstvenog roka i roka osiguranog servisiranja ovih proizvoda.

U ove proizvode potpadaju sportska oprema i rekviziti koji imaju svojstvo mehanizma te sastavni dijelovi sportske opreme i rekvizita koji imaju svojstvo mehanizma.

U ovom trenutku ne postoje raspoloživi podaci o provedenim posebnim nadzornim djelatnostima nad opremom za slobodno vrijeme.

f) odjeća (rizik od zapaljenja, rizik od gušenja);

Državni inspektorat temeljem godišnjeg programa rada nadzire deklariranje, označavanje, obilježavanje i pakiranje odjeće temeljem zakona i norme koja propisuje navedene osnovne elemente, ali ne i rizika od zapaljenja i rizika od gušenja.

g) ukrasni predmeti (npr. umjetno voće, božićni ukrasi, svijeće);

Ukrasni svjetlosni lanci – lampice s elektroničkim regulatorom svjetla i glazbe te lampice s termičkim uklapanjem/isklapanjem svjetla su proizvodi koji temeljem Zakona o normizaciji, Naredbe o obveznom potvrđivanju proizvoda koji prouzrokuju radio-frekvencijske smetnje i Naredbe o obveznom potvrđivanju elektroničkih kućanskih aparata i elektroničkih aparata za sličnu uporabu podliježu obveznom potvrđivanju u ovlaštenoj pravnoj osobi. Nadzor provode inspektori Državnog inspektorata redovito u okviru godišnjeg programa rada.

h) proizvodi koji sadrže kemikalije (npr. ftalati u PVC proizvodima);

Svi proizvodi – predmeti koji dolaze u neposredan kontakt s namirnicama, a koji su izrađeni od različitih materijala (plastika, metal, drvo, papir i dr.) kontroliraju se na moguće otpuštanje dodataka koji se koriste u procesu proizvodnje kao i nenamjerne tvari koje mogu dospjeti u predmete tijekom proizvodnje. U pogledu ftalata kontroliraju se dječje igračke, muzilice za mlijeko, cijevi za vodu i ostale prehrambene tekućine, brtvila i slično). U tom segmentu slijedi se preporuka EU.

i) proizvodi za djecu, osim igračaka (npr. proizvodi koji su privlačni djeci, dječje sjedalice za plivanje, dječje ogradice);

U ovom trenutku ne provode se posebne kontrole i nadzorne djelatnosti nad proizvodima za djecu, već se oni kontroliraju na isti način kao i proizvodi za odrasle (npr. dječji pribor za šminkanje, boje za crtanje i slično).

j) upaljači za cigarete;

U ovom trenutku ne postoje raspoloživi podaci o provedenim posebnim nadzornim djelatnostima nad upaljačima za cigarete.

k) laserski pokazivači (laser pointers)

Hrvatska ima Zakon o zaštiti od neionizirajućih zračenja. Izrađen je Nacrt pravilnika o temeljnim zahtjevima za uređaje koje proizvode optičko zračenje, te uvjetima i mjerama zaštite od optičkog zračenja.

U ovom trenutku ne postoje raspoloživi podaci o provedenim posebnim nadzornim djelatnostima nad laserskim pokazivačima.

4. Za kategorije proizvoda za koje nisu obavljene nikakve djelatnosti: koji je bio razlog da nikakve djelatnosti nisu obavljene?

Razlozi zbog kojih nisu obavljeni nadzori ostalih proizvoda su različiti, naročito:

- nepostojanje normi,
- nenadležnost Državnog inspektorata,
- nedovoljna sredstva za plaćanje eventualnih ispitivanja.

5. Za kategorije za koje su obavljene djelatnosti: nasumice odaberite neke proizvode koji spadaju u kategorije proizvoda navedene u 3. pitanju na primjeru kojih ćete dostaviti odgovore na sljedeća pitanja:

a) Zašto ste odabrali ove proizvode?

Primjerice: Namještaj

Nadzorne djelatnosti nad namještajem poduzete su prvenstveno iz razloga što su tijela nadležna za ocjenu sukladnosti (ispitivanje, ovjeravanje) prijavila rizik za postojanje nepravilnosti u odnosu na promet, ispitivanje i deklariranje namještaja.

b) Kako je organiziran nadzor za te proizvode?

Navedeni proizvodi iz uvoza i domaće proizvodnje prije stavljanja na tržište Republike Hrvatske trebaju imati uvjerenje o kakvoći koje izdaje gospodarski inspektor nakon provedenog nadzora kakvoće senzorskim putem odnosno ispitivanjem kod stručne institucije.

U postupku nadzora kakvoće ovlašteni gospodarski inspektor ocjenjuje sukladnost proizvoda s temeljnim zahtjevima za proizvode ili normama čija je primjena obvezna, ispravama koje moraju imati proizvodi, te propisanim načinom deklariranja, označavanja, obilježavanja i pakiranja. Nadzor kakvoće proizvoda obavlja se u skladištu proizvođača odnosno uvoznika.

Obavljeni nadzor kakvoće proizvoda prije njihova stavljanja u promet ne isključuje nadzor kakvoće tih proizvoda u daljnjem prometu, koji se vrlo često obavlja po zahtjevu potrošača kada se posumnja u deklariranu ili propisanu kakvoću proizvoda.

U pravilu se provodi na način da se uzme uzorak proizvoda koji se ispituje u stručnoj instituciji i o dobivenom nalazu ovisi okončanje postupka. Taj postupak traje od 3 - 14 dana što ovisi o vrsti proizvoda i metodi ispitivanja.

c) Koje su mjere poduzete kao rezultat provjera? (Ako su mjere bile privremene, koliko dugo su se primjenjivale?)

Inspekcijski nadzori i provjere kakvoće se provode kontinuirano zbog čega su poduzete mjere:

- proizvodi se zabranjuju stavljati u promet dok se ne usklade,
- prekršajne sankcije proizvođaču za proizvode domaće proizvodnje, a uvozniku za proizvode iz uvoza.

6. Jesu li rezultati ovih aktivnosti i stečeno iskustvo utjecali na kasnije nadzorne aktivnosti na tržištu?

Rezultati ovih aktivnosti su vidljivi naročito u dijelu koji se odnosi na deklariranje proizvoda (opada broj prekršaja), a također u dijelu analiza izvješća o nivoima kakvoće i osnovnim karakteristikama namještaja koji se ocjenjuju (izdržljivost, otpornost površine i kakvoća materijala), jer se uvozi i proizvodi namještaj pretežno višeg (QI i QII) nivoa kakvoće.

7. Tko je bio obaviješten o aktivnosti i/ili njenom ishodu – općenito ili s obzirom na određene proizvode? (npr. mediji, druge zemlje, itd.)

Izvjешćivanje javnosti o aktivnostima Državnog inspektorata obavlja se kroz standardne postupke koje primjenjuje savjetnik za odnose s javnošću u tijelu državne uprave te izvanredne aktivnosti kada to nalaže krizna situacija ili potreba ciljane kampanje (promicanja neke aktivnosti i sl.). Dakle, koriste se razni komunikacijski kanali za distribuciju informacija, ovisno o vrsti informacije i ciljanoj publici.

U poslovima izvjешćivanja javnosti o radu Državnog inspektorata javnost je segmentirana na ukupnu javnost, medije, udruge, gospodarstvo (potencijalni subjekti nadzora inspekcijskih službi). Unutar te podjele mediji su klasificirani prema doseg u svakog pojedinačnog medija kroz koji se plasira informacija. Sredstva komunikacije s medijima koje primjenjujemo su: odgovori na pitanja, slanje press releases (servisne informacije), povremeni breefinzi, posebne akcije odlaska u nadzore s novinarima.

Komunikacija s građanima (u sferi informiranja, osim rada po predstavkama građana i rada s medijima) odvija se kroz stavljanje informacija na web stranicu, putem e-mail adrese te povremenom izdavačkom djelatnošću i suradnjom s udrugama za zaštitu potrošača. Građani kao javnost segmentiraju se ovisno o vrsti informacije koju distribuiramo (obavijest, upozorenje, izviješće) i području nadzora na koji se sadržaj informacije odnosi (trgovina, ugostiteljstvo, turizam, radni odnosi, kakvoća proizvoda itd.).

Zaključno možemo reći da je o svakoj aktivnosti inspekcijskih službi za koju je postojao upit medija javnost pravodobno obaviještena pružanjem stručnog odgovora (na 82,90% upita odgovor pružen unutar 48 sati), a aktivnosti koje su od interesa za ukupnu javnost prezentiraju se kroz servisne agencije i web.

8. Na koje se praktične poteškoćama naišlo tijekom obavljanja ovih aktivnosti?

Nije bilo posebnih poteškoća u obavljanju ovih aktivnosti, jer je Državni inspektorat kadrovski ekipiran za ovu vrstu nadzora. Osim toga, Državni inspektorat koristi mobilni laboratorij za ispitivanje proizvoda sa sedam sustava, koji omogućuje brzu identifikaciju proizvoda na vrlo maloj količini uzorka što olakšava i ubrzava nadzor.

I. VANJSKE GRANICE

Molimo navedite informacije/analize zakonodavstva ili sličnih propisa za ovo područje:

1. Postoji li u vašoj zemlji sveukupna strategija upravljanja granicama? Ako postoji, opišite glavne komponente ove strategije.

U ovom trenutku ne postoji izrađena ukupna strategija upravljanja granicama, međutim uzimajući u obzir nužnost uspostave učinkovitog sustava upravljanja granicama uključujući sve nadležne hrvatske službe te prekograničnu nadnacionalnu suradnju, u okviru CARDS programa 2001 "Integrirano upravljanje granicom" ("Integrated Border Management"), pod pod-komponentom "Međuagencijska suradnja" je nominiran projekt pod naslovom: "Jačanje međuagencijske suradnje - razvoj i provedba hrvatske strategije integriranog upravljanja granicom" ("Enhancing inter-agency co-operation – Development and Implementation of Croatia's Integrated Border Management Strategy") u kojem, osim Ministarstva unutarnjih poslova (Uprave za granicu), sudjeluju sve ostale službe nadležne za pitanja granice i to: Ministarstvo financija (Carinska uprava), Ministarstvo zdravstva (granična sanitarna inspekcija), Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva (fitosanitarna inspekcija i veterinarska inspekcija) i Državni inspektorat. U mjesecu srpnju 2003. godine održan je sastanak Komisije za odabir partnera (Evaluation Committee) te je tom prilikom odabrana Republika Austrija kao zemlja partner u provedbi navedenog projekta, a početak provedbe predviđen je za kraj tekuće /početak 2004. godine.

Cilj ovog projekta jest izrada sveukupne strategije integriranog upravljanja granicama kako bi se postiglo mjerilo kakvoće, odnosno sigurnosni standard kojega u okviru zaštite postojećih i budućih vanjskih granica Europske unije u smislu Amsterdamskog ugovora prenesenog iz Schengenskih propisa nalaže Europska unija.

Važno je, međutim, napomenuti da Uprava za granicu MUP-a RH već intenzivno radi na izradi vlastite strategije uspostave učinkovitog sustava nadzora državne granice (border protection) (koja će biti uzeta u obzir prilikom izrade nacionalne strategije integriranog upravljanja granicom) te je u tom smislu bila uključena u provedbu Projekta partnerstva, koji je ostvaren u okviru Pakta o stabilnosti. Navedeni projekt partnerstva, u kojem su osim Republike Hrvatske sudjelovale i SR Njemačka, Republika Austrija i Republika Slovenija, potpisan je u kolovozu 2001 godine, nakon čega se pristupilo zajedničkoj izradi Nacionalnog akcijskog plana (NAP), sve u cilju razvoja i trajnog stabiliziranja područja azila, migracija i nadzora državne granice. Projekt partnerstva uspješno je dovršen izradom NAP-a, koji je potpisan u svibnju 2002. godine.

Također je potrebno istaknuti da je Uredbom Vlade Republike Hrvatske o izmjenama i dopunama Uredbe Vlade Republike Hrvatske o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova od 31. prosinca 2001. godine utvrđeno ustrojavanje Uprave za granicu u okviru Ravnateljstva policije, kao i naziv nižih ustrojstvenih jedinica te Uprave u sjedištu MUP-a. Tijekom mjeseca svibnja 2002. godine temeljem te Uredbe izrađen je i stavljen na snagu Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutarnjem redu Ministarstva unutarnjih poslova, kojim se uređuje broj potrebnih policijskih i državnih službenika, kao i namještenika u Upravi za granicu s naznakom njihovih osnovnih poslova i zadaća, te stručnih uvjeta potrebnih za njihovo obavljanje, njihove ovlasti i odgovornosti kao i druga pitanja od važnosti za rad te Uprave.

Ovo je ujedno označilo početak reforme granične policije, koja je nadalje nastavljena kroz provedbu Twinning projekta «Integrirano upravljanje granicom-granična policija» u okviru CARDS programa 2001. Provedba navedenog projekta započela je 1. listopada 2002. godine u suradnji sa predstavnicima Savezne granične policije SR Njemačke i predstavnicima Ministarstva unutarnjih poslova Republike Slovenije. Projekt obuhvaća tri glavne komponente iz područja granice i to: prilagodbu zakonodavstva, učinkovito obnašanje zadaća (organizacijsko-kadrovski koncept, tehnička oprema, informacijsko telekomunikacijska struktura, specifičnosti prekograničnog pomorskog, zračnog i

željezničkog prometa) te obuku i stručno usavršavanje granične policije. Projekt će trajati ukupno 14 mjeseci, a njegova provedba rezultirat će izradom smjernica i koncepata daljnjeg razvoja granične policije, a sve u smislu prilagodbe europskim standardima.

Važno je napomenuti da je kao nastavak gore navedenog projekta u okviru CARDS programa za 2003. godinu nominiran projekt "Daljnja potpora graničnoj policiji u institucionalnom jačanju Uprave za granicu" ("Continued support and capacity building for the Border Police Directorate"), koji je odobren od strane Europske komisije, te je trenutno u izradi projektna dokumentacija. Očekuje se da će provedba projekta započeti u prvoj polovici 2004. godine.

I ostala tijela državne uprave nadležna za pitanja granica također će kroz projekte iz CARDS programa uskladiti svoje procedure postupanja sukladno standardima EU-a, te poboljšati koordinaciju rada između službi nadležnih na granici.

2. Je li provedena nacionalna procjena situacije za cijelu državu te je li ažurirana? Kakvi su rezultati?

Sveukupna analiza stanja vezana za integrirano upravljanje granicama nije napravljena. Ministarstvo unutarnjih poslova (Uprava za granicu) kao dio državnog tijela, koje je uz Ministarstvo financija (Carinska uprava) najvećim dijelom nadležno za upravljanje granicama, izvršilo je analizu stanja, dok ostala tijela državne uprave uključena u integrirano upravljanje granice vrše ili će izvršiti snimanje stanja iz svojih područja rada kroz provedbu tekućih twinning projekata nominiranih kroz CARDS program. Napravljene analize stanja bit će uzete u obzir također prilikom izrade Strategije integriranog upravljanja granicama (CARDS 2001).

Analiza stanja iz područja koje pokriva granična policija napravljena je u prvi put okviru provedbe Projekta partnerstva i to za područja azila, migracija, nadzora državne granice, a u njoj su obuhvaćena područja zakonodavstva, IT-struktura, stručnog školovanja i usavršavanja, učinkovitog obnašanja zadaća.

Ova analiza je za područje granice ažurirana naknadno kroz provedbu Twinning projekta "Integrirano upravljanje granicom – granična policija" ("Integrated Border Management-Border Police"). Naime, prva faza navedenog projekta obuhvatila je detaljno snimanje stanja iz slijedećih područja: analiza zakonodavstva, analiza organizacije i kadrovskih resursa granične policije, analiza stanja na graničnim prijelazima za željeznički, pomorski i zračni promet, tehnička oprema, IT-struktura te analiza stanja u području obrazovanja i daljnjeg usavršavanja granične policije.

3. Je li ova procjena uzrokovala potrebu za prilagodbom dodjele sredstava na nacionalnoj razini?

Nakon što je kroz prvu fazu provedbe navedenog Twinning projekta napravljena gore spomenuta analiza stanja u svim područjima relevantnim za rad granične policije, pristupilo se izradi koncepata prilagodbe vezanim za sva navedena područja. Svi koncepti prilagodbe bit će gotovi do kraja tekuće godine te ćemo tada moći kroz brojčane iznose iskazati potrebe za raspodjelom sredstava na nacionalnoj razini. Međutim, na temelju rezultata koji su dobiveni analizom stanja procjenjuje se da će se određena sredstva morati investirati u poboljšanje postojeće i izgradnju nove infrastrukture neophodne za učinkoviti rad granične policije, u zapošljavanje novog kadra granične policije, daljnje usavršavanje te tehničko opremanje a sve u cilju postizanja standarda koji važe u zemljama Europske unije.

4. Opišite koordinaciju zaduženja između državnih tijela odgovornih za upravljanje granicama (granična kontrola i nadzor).

Zakonom o sustavu državne uprave i Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu rada ministarstava i drugih upravnih organizacija ustrojeno je Ministarstvo unutarnjih poslova u čiju nadležnost, između ostalog potpada i nadzor državne granice, kretanje i boravak stranaca i njihov prihvata te putne isprave za prijelaz preko državne granice.

Poslovi nadzora državne granice isključivo su u nadležnosti Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske u kojem je za navedene poslove nadležna Uprava za granicu kao sastavni dio Ravnateljstva policije, a koja je formirana u cilju uspostave učinkovitog sustava kontrole i zaštite državne granice Republike Hrvatske te uspostave prekogranične nadnacionalne suradnje i postizanja sigurnosnog standarda kojeg u okviru zaštite postojećih i budućih vanjskih granica nalaže Europska unija.

U obavljanju poslova iz svoje nadležnosti Ministarstvo unutarnjih poslova, Uprava za granicu surađuje i sa drugim tijelima državne uprave – ministarstvima.

S Ministarstvom vanjskih poslova surađuje se, redovitom izmjenom informacija, u postupku određivanja viznog sustava.

S Ministarstvom financija – Carinskom upravom surađuje se kroz razmjenu informacija i održavanje radnih sastanaka na kojima se planiraju i dogovaraju aktivnosti na granici koje se zatim zajednički provode. Novim Zakonom o nadzoru državne granice, koji je izrađen u okviru Twinning projekta «Integrirano upravljanje granicom – granična policija» i koji bi trebao stupiti na snagu 1. siječnja .2004. godine kroz poseban članak ovog Zakona regulira se suradnja policije i carine. U okviru navedenog Twinning projekta napravljen je i model Sporazuma o međusobnoj suradnji policije i carine te će njegovo sklapanje u skorijoj budućnosti doprinijeti učinkovitijoj suradnji između ovih dviju službi. Povezivanje obostranih pravnih i stvarnih mogućnosti suradnje između ovih dviju službi predstavlja važan korak u smjeru integriranog upravljanja granicom.

S Ministarstvom zdravstva se surađuje u provođenju zdravstvenog nadzora pri prelasku državne granice.

S Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva se surađuje u provođenju veterinarske i fitosanitarne inspekcije.

Ministarstvo obrane pruža pomoć redovnim službama, između ostalog, i u poslovima zaštite državne granice na kopnu, moru i zraku. Ta pomoć se prvenstveno odnosi na suradnju s radarsko-motilačkim postajama Ministarstva obrane koji nam dostavljaju korisne informacije potrebne za zaštitu granice na moru. Te se informacije izmjenjuju i u domeni zračnog prometa, uz sudjelovanje Hrvatske kontrole zračnog prometa. Navedene informacije korisne su u segmentu sigurnosti. Jednako tako, u tijeku je postavljanje novonabavljenih radarskih sustava namijenjenih za civilne i vojne komponente, na četiri lokacije i pomoću kojih će se još više poboljšati nadzor i zaštita državne granice na moru.

Radi usklađivanja rada tijela državne uprave na moru osnovan je, na državnoj i lokalnoj razini, Stožer za usklađivanje rada tijela državne uprave na moru u kojem participiraju predstavnici navedenih Ministarstava. Stožer se sastaje redovito, a na sastancima se planiraju i raščlanjuju rezultati zajedničkih akcija u kojima svaki od članova postupa po propisima iz svoje nadležnosti.

5. Obavljaju li posebne poslove osobe koje su prošle specijalnu obuku?

Zbog pružanja dovoljne i permanentne obuke granične policije prati se svakodnevna primjena i provedba propisa, metodologija rada i etika postupanja, te usmjerava rad i sve vrste aktivnosti vezane uz nadzor državne granice. Policijski službenici koji obavljaju poslove nadzora državne granice (granične kontrole i zaštite državne granice) nakon

završene temeljne policijske obuke završavaju i specijalističku obuku koja se odvija prema Planu i programu tečaja obuke granične policije.

Policijski službenici koji obavljaju zadaće policije na moru posebno se osposobljavaju za određena pomorska zvanja kako bi mogli obavljati službene zadaće sa policijskim plovilima. Najmanje potrebno pomorsko zvanje koje treba imati policijski službenik koji upravlja policijskim plovilom je mornar – motorist, a ispit za to zvanje organizira, provodi i izdaje svjedodžbu o položenom ispitu lučka kapetanija, koja je organizacijska jedinica u sastavu Ministarstva pomorstva, prometa i veza. Tečaj i polaganje pomorskih zvanja u cilju upravljanja većim policijskim plovilima policijski službenici obavljaju na pomorskim fakultetima i učilištima, dok svjedodžbu o položenom ispitu za određeno zvanje izdaje lučka kapetanija.

Policijski službenici aerodromske policije, a koji su raspoređeni za obavljanje poslova rendgen operatera također su posebno obučeni za obavljanje tih poslova putem tečaja za rendgen operatere koje organizira i provodi Ministarstvo unutarnjih poslova. Navedeni policijski službenici obavljaju poslove zaštitnog pregleda putnika i ručne prtljage. Policijski službenici na području zračnih luka koji obavljaju poslove protueksplozijske zaštite jednako tako su posebno obučeni putem tečaja protueksplozijske zaštite u organizaciji Ministarstva unutarnjih poslova.

Osim navedenog organiziraju se najmanje jednom godišnje s rukovodećim kadrom granične policije na razini države stručni seminari o rukovođenju i primjeni propisa.

Također se u okviru Centra za obuku vodiča i dresuru službenih pasa provode godišnje četiri vrste tečajeva koji traju osam mjeseci i to tečaj za dresuru službenih pasa:

- za napadačke namjene,
- za praćenje ljudskih tragova,
- za detekciju droga i
- za detekciju eksploziva.

Cilj ovih tečajeva jest procesno osposobljavanje timova. Do sada je ukupno u odnosu na ustrojem predviđeni broj procesno osposobljeno oko 50% timova (vodiča i službenih pasa).

6. Što je učinjeno kako bi se osigurala odgovarajuća obuka? Koliko traje osnovna obuka za obavljanje poslova granične policije te koji je sadržaj tih obrazovnih programa? Postoje li određeni obrazovni moduli (i s kojim temama?)

Od 1992. godine organizira se i provodi specijalizirani Tečaj granične policije za policijske službenike, koji rade na poslovima nadzora (kontrola, zaštita) državne granice.

Ovaj Tečaj traje šest tjedana, a sadržaj mu je sljedeći:

1. Nadzor državne granice
 - nadzor državne granice na kopnenim graničnim prijelazima
 - nadzor državne granice na pomorskim i riječnim graničnim prijelazima, te kontrola prelaska državne granice na pomorskim i riječnim graničnim prijelazima
 - nadzor državne granice u zračnim lukama

- aktualno stanje u radu granične policije i kretanje ilegalnih migracija
- 2. Kretanje i boravak stranaca
- 3. Međunarodni i međudržavni sporazumi i bilateralni ugovori sa susjednim i drugim zemljama iz djelokruga granične policije
- 4. Europska Unija i Schengen
- 5. Osnove informatike za graničnu policiju
- 6. Komunikacijska kultura za graničnu policiju
- 7. Osnove protueksplozijske zadaće
- 8. Osnove carinske službe
- 9. Ljudska prava
- 10. Stručna praksa

Posebni moduli obuke postoje za policijske službenike koji rade na kontroli prelaska državne granice u zračnim lukama (na RTG uređajima, protueksplozijskoj zaštiti, zatim obuka stranog jezika za graničnu policiju i posebna obuka za policijske službenike pomorske policije, koja se provodi u suradnji s Ministarstvom pomorstva, prometa i veza (za zvanje mornar-motorist, zapovjednik plovila do 200 BT, te dodatna zvanja - osposobljenost za rukovanje radarom, temeljne sigurnosti na brodu, u skladu s Pravilnikom o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti na brodovima trgovačke mornarice), te posebno obuka na temu «Borba protiv krivotvorenja isprava za vođitelje smjena na graničnim prijelazima».

7. Koliki je postotak osoblja na terenu koje je završilo osnovnu obuku?

Za obavljanje poslova granične kontrole ukupno je sistematizirano 1762 radnih mjesta za policijske službenike za graničnu kontrolu, te 362 radna mjesta za vođitelje smjene graničnog prijelaza.

Za obavljanje poslova zaštite granice ukupno je sistematizirano 289 radnih mjesta za policijske službenike za zaštitu granice, te 113 radnih mjesta za vođe ophodnje za zaštitu granice.

Od svih navedenih oko 80% njih je završilo specijalistički tečaj granične policije.

Važno je napomenuti da osim gore navedenih policijskih službenika za zaštitu granice u poslovima zaštite granice trenutno sudjeluju i policijski službenici temeljne policije, koji po prirodi posla obavljaju i poslove uz državnu granicu. Ovi službenici nisu pohađali specijalistički tečaj granične policije. U slijedećoj fazi preustroja granične policije posebno će se sistematizirati radna mjesta za policijske službenike za zaštitu u svim policijskim postajama koje pokrivaju državnu granicu.

8. Opišite poznavanje jezika osoblja koje provodi granične kontrole.

Sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj je takav da uključuje učenje najmanje jednog stranog jezika kroz osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje. Kako je jedan od temeljnih uvjeta za zapošljavanje na radno mjesto «policijski službenik za graničnu kontrolu» završena srednja škola, proizlazi da svi policijski službenici koji vrše graničnu kontrolu imaju osnovno znanje jednog stranog jezika. Također je većina graničnih policajaca završila Temeljnu policijsku obuku, koja je između ostalog obuhvaćala nastavu iz engleskog i njemačkog jezika.

Kroz redovito organiziranje tečajeva stranih jezika nastojimo pružiti mogućnost policijskim službenicima, a prvenstveno onima kojima je to u svakodnevnom radu neophodno (granični kontrolori) daljnje usavršavanje stranih jezika

9. Opišite načine za provedbu taktičke analize rizika te opremu osiguranu u tu svrhu. U kojim se jedinicama koristi ova metoda?

Pod pripremom taktičke analize rizika podrazumijevamo izradu sigurnosne prosudbe, a to je vrsta analize općeg stanja sigurnosti na određenom konkretnom području (državnom, regionalnom odnosno lokalnom) za naredno vremensko razdoblje (mjesečno, kvartalno odnosno godišnje). Njome se predviđa razvoj sigurnosno interesantnih pojava i događaja.

Pri izradi ove vrste analize koriste se sve dostupne informacije (analitički i statistički pokazatelji o stanju i kretanju kriminaliteta i prekršaja, najave javnih događanja, obavijesti drugih državnih tijela, obavijesti pravnih i fizičkih osoba itd.) o svim vrstama zakonitih i nezakonitih aktivnosti koje se predviđaju na konkretnom području za naredno vremensko razdoblje. Također se koriste izvješća o prethodnim usporednim razdobljima (npr. u analizi za mjesec svibanj koriste se izvješća za isti mjesec u prethodnoj godini, ali i izvješća za prethodne mjesece u tekućoj godini).

Sigurnosna prosudba koordinirano se izrađuje u graničnoj policiji na sve tri razine (državnoj, regionalnoj i lokalnoj). Izradu vode policijski rukovoditelji srednjeg ranga, a u njoj sudjeluju, sukladno svojoj liniji rada, svi policijski službenici konkretne organizacijske jedinice.

10. Opišite uporabu analize rizika na razini operativnog upravljanja i moguće rezultate.

Operativni policijski rukovoditelji (na lokalnoj razini u policijskoj postaji) koriste sigurnosnu prosudbu prilikom planiranja policijske službe na području koje pokriva policijska postaja, odnosno za raspored položaja i aktivnosti, te raspodjelu dodatne opreme policijskim službenicima tijekom obavljanja službe.

Shodno rezultatima analize, operativni policijski rukovoditelji organiziraju operativno taktički i tehnički aspekt postupanja policijskih službenika što dovodi do povećanja ili smanjenja, ovisno o rezultatima analize, prisutnosti policije na određenim konkretnim lokacijama na području te policijske postaje. Očekivani rezultat je povećana učinkovitost prvenstveno preventivnog, ali i represivnog djelovanja policijskih službenika.

11. Opišite organizaciju unutar tijela nadležnih za graničnu kontrolu i nadzor
a) pravni status i operativna struktura

Člankom 12. Zakona o policiji propisano je kako se za obavljanje policijskih poslova u Ministarstvu unutarnjih poslova osniva Ravnateljstvo policije kao upravna organizacija u sastavu Ministarstva.

Kao jedan od poslova, taksativno navedenih u članku 3. Zakona o policiji, navedeni su i poslovi nadzora i osiguranja državne granice.

Za obavljanje poslova nadzora i osiguranja državne granice u Ravnateljstvu policije ustrojena je Uprava za granicu koja prati i usklađuje provođenje mjera i rješenja u policijskim poslovima na državnoj granici, aerodromima i pomorskim lukama otvorenim za međunarodni promet, na teritorijalnom moru i unutrašnjim morskim vodama, unutarnjim plovnim putovima i primjeni propisa o nadzoru i prelazenju državne granice, te obavlja poslove u vezi nezakonitih migracija.

U Upravi za granicu ustrojene su slijedeće ustrojstvene jedinice:

- Odjel za zaštitu državne granice – nadležan za zaštitu kopnene granice, te granice na unutarnjim plovnim putovima, sudjeluje u utvrđivanju i rješavanju povreda državne granice, sudjeluje u radu međudržavnih radnih skupina za praćenje, analizu i usklađivanje dogovorene suradnje na državnoj granici
- Odjel za susjedne zemlje – nadležan za nadzor nad poslovima prelaska državne granice na cestovnim, željezničkim i riječnim graničnim prijelazima, obavlja analitičko- izvještajne poslove, sudjeluje u radu međudržavnih i međunarodnih radnih skupina za praćenje, analizu i usklađivanje standarda sa standardima Europske unije
- Odjel za nezakonite migracije – nadležan za poslove nadzora i analize nezakonitih migracija, provodi mjere i radnje za ostvarivanje zakonitosti kretanja i boravka stranaca
- Odjel pomorske i aerodromske policije – nadležan za nadzor i analizu stanja sigurnosti i obavljanjem poslova policije na moru, u području civilnog zračnog prijevoza i kontroli prelaska državne granice u pomorskim i zračnim lukama, sudjeluje u utvrđivanju i razrješavanju graničnih incidenata na moru, sudjeluje u radu komisija međunarodnih udruga za civilni zračni promet
- Prihvatni centar za strance – obavlja poslove prihvata i smještaja stranaca, izvršava naloge za prisilno udaljenje stranca iz države
- Centar za obuku vodiča i dresuru službenih pasa – analizira stanje i poduzima mjere za opremanje i stručno usavršavanje službenika koji rade na obuci vodiča i dresuri službenih pasa, nadzire i pruža stručnu pomoć nad radom policijskih uprava.

Poslovi granične, pomorske i aerodromske policije, nad kojima Uprava za granicu ostvaruje zapovjedno-subordinativnu i instruktivnu ulogu, obavljaju se u policijskim postajama koje su u sastavu policijskih uprava.

b) usvajanje posebnih procedura vezanih uz graničnu kontrolu

Granična kontrola obavlja se, u pravilu, na području graničnog prijelaza i to odmah po dolasku prijevoznog sredstva odnosno putnika na granični prijelaz.

Kao jedini specifični način obavljanja granične kontrole predstavljala bi granična kontrola brodova i putnika na kružnom putovanju. Naime, granična kontrola brodova i putnika na kružnim putovanjima obavlja se na liberalniji način iz razloga što se radi o putnicima i brodovima koji na području Republike Hrvatske borave kratko vrijeme (nekoliko sati), te je u tom slučaju, u cilju omogućavanja što dužeg boravka putnika u Republici Hrvatskoj, potrebno graničnu kontrolu obaviti na način da se putnici što kraće zadržavaju na graničnoj kontroli. Liberalniji način obavljanja granične kontrole, odnosno ulaska stranih državljana u Republiku Hrvatsku odnosi se prvenstveno na putnike-državljanke zemalja koji su svrstani u treću kategoriju viznog sustava, a koji u Republiku Hrvatsku ne mogu ući bez prethodno pribavljene vize. Njima se ulazak omogućava izdavanjem vize na graničnom prijelazu, ali uz prethodnu danu suglasnost nadležnog Odjela Ministarstva unutarnjih poslova u sjedištu. Jednako tako, putnicima – državljanima svrstanim u prvu kategoriju viznog sustava kada se nalaze na kružnim putovanjima ulazak u Republiku Hrvatsku omogućava se i samo temeljem identifikacijske isprave izdane od strane broda na kojem se nalaze.

c) koordinacija i suradnja s drugim uključenim službama (carine, fitosanitarni nadzor i/ili druge službe/agencije)

Koordinaciju i suradnju sa drugim službama koje svoju djelatnost također obavljaju na području graničnog prijelaza, granična policija na lokalnoj, operativnoj razini obavlja permanentno kojom prilikom razmjenjuje sve obavijesti koje su od interesa za službu.

Na županijskoj razini održavaju se mjesečni koordinacijski sastanci kojom prilikom se razmatraju sva ona pitanja koja se odnose na zajedničko poduzimanje mjera i radnji iz djelokruga rada onih tijela državne uprave koji dio svojih djelatnosti obavljaju i na području graničnih prijelaza, odnosno na području morskog prostora, te području zračnih luka Republike Hrvatske (predstavnici lučke kapetanije, carine, veterinarske inspekcije, granične sanitarne inspekcije, Državnog inspektorata, Hrvatske ratne mornarice, odnosno predstavnici drugih državnih tijela koji svoj interes vezuju i za more).

Na državnoj razini također se sukladno potrebama održavaju koordinacijski sastanci s predstavnicima ostalih tijela državne uprave nadležnim za obavljanje poslova na granici, gdje se raspravlja o temama od zajedničkog interesa, a sve u cilju unapređenja procesa rada, razmjene svih obavijesti od interesa za postupanje na granici, te otklanjanja nedostataka i poboljšanja postojeće suradnje.

12. Imate li posebne operativne pokretne jedinice za nadzor granice i, ako imate, na kojim dijelovima granice?

Specijalna operativna pokretna jedinica za zaštitu državne granice postoji u sklopu granične policije, odnosno u sklopu Uprave za granicu Ravnateljstva policije u sjedištu MUP-a. Ta jedinica je Odsjek za pojačani nadzor državne granice (sačinjavaju je voditelj Odsjeka i šest policijskih službenika). Djelokrug rada ove jedinice je neposredno provođenje pojačanog nadzora državne granice na područjima na kojima je, temeljem sustavnog praćenja i analiziranja, utvrđena trenutno najveća ugroženost državne granice.

Ta jedinica djeluje, sukladno taktičkoj prosudbi, na cjelokupnoj državnoj kopnenoj (zelenoj) granici. Prema potrebi za provođenje takvih operativnih akcija dodatno se angažiraju i policijski službenici iz lokalnih policijskih postaja, kao i policijski službenici iz drugih organizacijskih jedinica Ravnateljstva policije (specijalna policija, interventna policija i dr.) pri čemu se koristi i njihova tehnička oprema i sredstva (npr. helikopteri).

13. Postoji li tijelo nadležno za središnji nadzor i davanje uputa za provjere i nadzor? Ima li to tijelo zadovoljavajuća sredstva za ispunjavanje svoje dužnosti?

Da, u Republici Hrvatskoj postoji odgovorno tijelo nadležno za sve poslove vezanim uz kontrolu i zaštitu državne granice. To je Uprava za granicu u sastavu Ravnateljstva policije u Ministarstvu unutarnjih poslova.

Uprava za granicu ne raspolaže sa dostatnom opremom za obavljanje svih poslova koji su u djelokrugu rada što se prvenstveno odnosi na nedostatak materijalnih sredstava, te na nedovoljnu tehničku opremljenost.

14. Kakve su nadležnosti ministarstava u odnosu na graničnu kontrolu (upravni mehanizmi)?

Zakonom o sustavu državne uprave i Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu rada ministarstava i drugih upravnih organizacija ustrojena su ministarstva u čiju nadležnost potpada i obavljanje poslova na području državne granice Republike Hrvatske. Poslovi vezani uz postupanje na granici nisu u nadležnosti jednog ministarstva, već svako ministarstvo obavlja poslove iz svoje nadležnosti:

- Ministarstvo unutarnjih poslova – nadzor državne granice (granična kontrola i zaštita granice)
- Ministarstvo pomorstva, prometa i veza – sigurnost plovidbe na moru i unutarnjim plovnim putovima
- Ministarstvo financija – carina
- Ministarstvo zdravstva – fitosanitarna inspekcija
- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva – veterinarska inspekcija
- Ministarstvo obrane – Hrvatska ratna mornarica i radarski sustavi
- Državni inspektorat – razne gospodarske inspekcije.

Između navedenih tijela državne uprave postoji stalna suradnja po pitanjima koji se odnose na postupanje na području državne granice Republike Hrvatske.

15. Na koji način vaša zemlja surađuje sa susjednim zemljama (formalni bilateralni sporazumi kao i praktični dogovori o djelatnosti carinske službe i granične policije)?

Republika Hrvatska pa tako i Ministarstvo unutarnjih poslova ulaže velike napore kako bi se unaprijedila suradnja zemalja u regiji, a posebno suradnja sa susjednim zemljama. To je ujedno i naša obveza koja proizlazi iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (Glava VII, Članak 76., paragraf 1.) Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske nastoji poboljšati suradnju sa susjednim zemljama te ulaže velike napore kako bi se postigli dogovori i realizirale aktivnosti u smislu unaprjeđenja suradnje sa svim susjednim zemljama.

BOSNA I HERCEGOVINA

Bilateralni odnosi između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine razvijaju se na osnovama ravnopravnosti i punog međusobnog uvažavanja, suvereniteta i teritorijalnog integriteta. Službeni kontakti između tijela vlasti Republike Hrvatske odvijaju se sa središnjim državnim institucijama Bosne i Hercegovine, a entitetska i niža (županije, gradovi i općine) samo u okvirima njihova djelokruga. Vlada Republike Hrvatske, temeljem svoje ustavne obveze, skrbi za Hrvate izvan Republike Hrvatske, pa tako i za one u Bosni i Hercegovini, a ta se skrb i suradnja odvijaju poštujući suverenost i ustavni poredak Bosne i Hercegovine.

Zahtjev Republike Hrvatske za članstvo u EU, podnesen 21. veljače ove godine, može i treba biti doprinos razvoju suradnje Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Republika Hrvatska će poduprijeti bosansko hercegovačke korake prema europskim i atlantskim integracijama te će joj pomagati na tom putu. Republika Hrvatska snažno izražava želju da se približavanje svake zemlje europskim i atlantskim integracijama, sve do punopravnog članstva u NATO-u i EU, ocjenjuje i provodi na temelju individualnog ispunjavanja kriterija i pregovora s dotičnim organizacijama, no to nije prepreka uzajamnoj potpori na putu prema članstvu u tim integracijama.

Suradnja policije Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine se provodi temeljem Dogovora o policijskoj suradnji, potpisanog u Sarajevu, 14. svibnja 2001. godine između MUP-a Republike Hrvatske, MUP-a Federacije Bosne i Hercegovine, MUP-a Republike Srpske i SMUP-a Savezne Republike Jugoslavije, na regionalnoj i državnoj razini i ocjenjuje se dobrom. Temeljem odredbi navedenog Dogovora osnovana je radna skupina – Regionalna jedinica za

posebnu namjenu (RTF) za nezakonite migracije i organizirani kriminalitet. Održavaju se redoviti mjesečni sastanci radne skupine na kojima se razmjenjuju informacije i statistički pokazatelji vezano za problem nezakonitih migracija i organiziranog kriminaliteta, a dogovaraju se i konkretne operativne akcije.

Između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine potpisani su sljedeći međunarodni ugovori:

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o suradnji u borbi protiv terorizma, krijumčarenja i zlouporabe droga te protiv organiziranog kriminala potpisan je u Sarajevu, 17. lipnja 2002., potvrđen u Hrvatskom saboru 23. siječnja 2003. godine.;
- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o suradnji u predaji i prihvatu osoba kojih je boravak protuzakonit potpisan je u Sarajevu, 27. srpnja 2000., ratificiran u Hrvatskom saboru 3. svibnja 2001. godine.; Problem ilegalnih prijelaza ublažen je nakon što je BiH postrojila ulazak stranaca na svoje državno područje. Dvije države dogovorno uređuju sve granične prijelaze, a na njih nekoliko granične službe rade na zajedničkoj lokaciji, bilo na državnom području Republike Hrvatske ili Bosne i Hercegovine, što je uređeno posebnim Ugovorom. S tim u vezi, na VI. sjednici Međudržavnog vijeća 17. lipnja 2002. potpisan je Ugovor o korištenju zajedničkih lokacija na graničnim prijelazima (GP). Na temelju njega potpisan je Aneks I za GP Hrvatsku Kostajnicu koji je otvoren na državnom području Republike Hrvatske krajem kolovoza 2002. U Sarajevu su 5. ožujka 2003. potpisana tri nova aneksa, dva za GP u Neumu koji će biti na državnom području Republike Hrvatske i jedan za GP Metković-Doljani koji će biti na državnom području Bosne i Hercegovine.
- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine o suradnji u zaštiti od prirodnih i civilizacijskih katastrofa, potpisan u Sarajevu, 1. lipnja 2001. godine;
- Sporazum o uspostavljanju Međudržavnog vijeća za suradnju između RH i BiH, potpisan 30. ožujka 1998. godine.;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine o ukidanju viza, potpisan 24. ožujka 1995.;
- Protokol o privremenoj primjeni Ugovora o ukidanju viza, potpisan 11. srpnja 1996.;
- Protokol o uvjetima ulaska odnosno tranzita državljana Bosne i Hercegovine kroz Republiku Hrvatsku, potpisan 24. ožujka 1995.;
- Sporazum o prolasku civila i naoružanih osoba, potpisan 8. kolovoza 1995.;
- Protokol o uspostavljanju plovidbe na unutarnjim plovnim putovima rijeke Save i njenih pritoka između RH i BiH, potpisan 16. listopada 1998. godine;
- Sporazum o slobodnom tranzitu kroz teritorij RH u i iz luke Ploče i kroz teritorij BiH u Neumu, potpisan 22. studenoga 1998. godine;
- Ugovor o državnoj granici između RH i BiH, potpisan 30. srpnja 1999. godine;
- Sporazum između RH i BiH o uređenju graničnog željezničkog prometa, potpisan 24. ožujka 2000. godine;
- Sporazum između RH i BiH o načinu korištenja i održavanja željezničke pruge Bihać-Knin i obavljanju nadzora od strane državnih graničnih tijela, potpisan 26. siječnja 2001. godine;
- Ugovor o određivanju graničnih prijelaza između RH i BiH, potpisan 6. travnja 2001. godine;
- Aneks Ugovora o određivanju graničnih prijelaza između RH i BiH, potpisan 11. prosinca 2001. godine;
- Protokol o slobodnom i nesmetanom prolazu prometa u tranzitu kroz neumski koridor, potpisan 11. prosinca 2001. godine;

- Protokol o kategorizaciji graničnih prijelaza između RH i BiH, potpisan 11. prosinca 2001. godine;

Dana 5. ožujka 2003. godine u Sarajevu, ministri vanjskih poslova Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine potpisali su niže navedene parafirane sporazume:

- Sporazum između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o pograničnom prometu i suradnji; (Ovim sporazumom olakšat će se život građanima RH i BiH koji žive u pograničnom području (cca 5 km od državne granice) njih oko 500.000. Prema Sporazumu između dvije države će se otvoriti 23 stalna i 2 sezonska granična prijelaza, preko kojih će moći prelaziti samo državljani RH i BiH koji imaju prebivalište u pograničnom području, ili tamo posjeduju nekretninu i to na temelju pogranične propusnice koju će izdavati nadležna tijela dviju država (MUP i DGS). S obzirom na to da se pogranične propusnice još ne izdaju, preko ovih prijelaza će se moći prelaziti s putnom ispravom iz koje je vidljivo prebivalište u pograničnom području. Cilj je unapređenje suradnje i stvaranje što boljih uvjeta za nesmetan promet putnika i roba na graničnim prijelazima.)
- Aneks Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o zajedničkim lokacijama na graničnim prijelazima o zoni zajedničke lokacije na graničnom prijelazu Metković-Doljani;
- Aneks Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o zajedničkim lokacijama na graničnim prijelazima o zoni zajedničke lokacije na graničnom prijelazu Klek-Neum I;
- Aneks Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o zajedničkim lokacijama na graničnim prijelazima o zoni zajedničke lokacije na graničnom prijelazu zaton Doli-Neum II.

U tijeku je izmjena dijela Ugovora o slobodnom tranzitu kroz teritorij RH u i iz luke Ploče i kroz teritorij BiH u Neum, kojim će se korigirati dio o sastavu Povjerenstva. Također će se posebno utvrditi status korisnika slobodne zone u luci Ploče kao i pravac i način obavljanja prijevoza roba u i iz luke Ploče kroz teritorij RH za i iz BiH, odnosno razraditi prava i obveze subjekata u tranzitu, na jednak način kao što je to već učinjeno vezano za tranzit kroz neumski koridor. Naime, Protokolom o slobodnom tranzitu kroz neumski koridor, potpisanom 11. prosinca 2001. g., dvije ugovorne strane su olakšale slobodan i nesmetan promet u tranzitu kroz neumski koridor. Mješovito diplomatsko povjerenstvo za državnu granicu počelo je s radom pa se uskoro može očekivati i ratifikacija Ugovora o državnoj granici (potpisan 1999. g.). Krajem 2001. pokrenuti su pregovori za sklapanje njegovog Aneksa, kojim će se utvrditi načela za precizno određivanje granične crte i rokovi za izradu potrebnih dokumenata koji bi bili dio Ugovora. Ugovor će se uputiti na ratifikaciju kada se upotpuni Aneksom i predviđenim dokumentima. Tek tada će Ugovor cjelovito rješavati granično pitanje s BiH.

Budući da su dvije zemlje dogovorile i kategorizirale sve granične prijelaze (ima ih 52), započet će provedba Programa sprečavanja nelegalnih prijelaza. Dvije države su verificirale oko 200 takvih prijelaza koje treba fizički zapriječiti. To bi trebalo doprinijeti efikasnijoj graničnoj kontroli i sprečavanju ilegalnih prelazaka preko granice kao i borbi protiv organiziranog kriminala u čemu dvije države sve uspješnije surađuju.

Ugovor između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o dvojnomo državljanstvu je u fazi pregovaranja. Pregovori stručnih skupina dviju država održali su se 9. i 10. prosinca 2002. u Zagrebu gdje su se obje strane skoro u potpunosti usuglasile oko teksta Ugovora. Otvoreno pitanje ostao je prijedlog bosansko hercegovačkog izaslanstva u svezi s člankom 1. stavkom 1. u kojem traže posebnu odredbu kojom "stjecanje drugog državljanstva neće biti uvjetovano prestankom ranijeg državljanstva". MUP RH je 31. siječnja 2003. uputilo dopis bosansko hercegovačkoj strani u kojem je izvješćuje o Zaključku Vlade RH kojim se zadužuje Izaslanstvo RH za vođenje pregovora za sklapanje Ugovora između RH i BiH o dvojnomo državljanstvu da i u nastavku pregovora o predmetnom Ugovoru, postupaju sukladno Ustavu RH i pozitivnim pravnim propisima koji uređuju ugovorno područje. RH ostaje pri prije predloženom

tekstu Ugovora koji je Vlada RH utvrdila kao osnovu za pregovore. Republika Hrvatska trenutačno čeka očitovanje bosansko hercegovačke strane.

SRBIJA I CRNA GORA

Republika Hrvatska i Srbija i Crna Gora međusobno su se priznale i uspostavile diplomatske odnose 1996. godine. Početna faza međudržavnih odnosa uključivala je normalizaciju odnosa i rješavanja pitanja nastalih raspadom bivše zajedničke države. Nakon promjene režima u Beogradu 2000. godine ušlo se u fazu uspostave normalnih susjedskih odnosa i razvoja svih vidova suradnje s naglaskom na suradnji u gospodarstvu.

Suradnja Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Ministarstva unutarnjih poslova Srbije i Crne Gore odvija se u okviru potpisanih bilateralnih ugovora i Sarajevske deklaracije. Intenziviranje suradnje dvaju ministarstava bilo bi od neophodne važnosti u cilju provedbe Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o suradnji u borbi protiv organiziranog kriminala, nezakonite trgovine drogama, psihotropnim tvarima i prekursorima, terorizma i drugih težih kaznenih djela, te učinkovite borbe protiv kriminala.

Dana 5. rujna 2002. godine u Beogradu je održan sastanak predstavnika MUP-a Republike Hrvatske i SMUP-a Savezne Republike Jugoslavije u cilju osnivanja Mješovitog povjerenstva za provedbu Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o suradnji u borbi protiv organiziranog kriminala, nezakonite trgovine drogama, psihotropnim tvarima i prekursorima, terorizma i drugih težih kaznenih djela, donošenja Poslovnika o radu Mješovitog povjerenstva i utvrđivanja daljnjeg pravca rada Mješovitog Povjerenstva. Na prijedlog hrvatske strane usvojena su osnovna načela suradnje kao platforma za rad Mješovitog povjerenstva: redoviti godišnji sastanci na razini čelnika kriminalističkih policija, sastanci specijalističkih linija rada koji bi se održavali prema potrebi, intenziviranje pogranične suradnje u cilju suzbijanja krijumčarenja, razmjena iskustava i dogovor oko moguće suradnje u posebnim izvidima kaznenih djela, razmjena iskustava u domeni kriminalističke analitike, razmjena iskustava i dogovor oko suradnje u svezi krijumčarenja i zlouporabe droga te razmjena iskustava i dogovor oko suradnje u području organiziranog kriminaliteta, posebice krijumčarenja.

RH i Srbija i Crna Gora potpisale su 10. prosinca 2002. godine Protokol o privremenom režimu uz južnu granice između dviju država ("Protokol o Prevlaci"), čime su stvoreni uvjeti za okončanje dugogodišnjeg mandata UN vojne promatračke misije na Prevlaci (mandat je završen 15. prosinca 2002. godine). Protokol se uspješno provodi; uspostavljen je pogranični promet, otvoreni su granični prijelazi uz južnu granicu, izvršena je demilitarizacija, a jedan dio akvatorija uz Prevlaku nadzire zajednička hrvatsko-srpskokrnogorska policijska posada. Obje strane su se izjasnile za suradnju i glavna perspektiva susjednih općina uz granicu je razvoj turizma.

Tijekom 2001. i 2002. godine pojednostavljena je i ubrzana procedura izdavanja viza za državljane SCG. Nakon odluke Srbije i Crne Gore o ukidanju viza za državljane RH, RH je odlučila privremeno suspendirati vizni režim za državljane SCG. Vizni režim suspendiran je od 10. lipnja do 31. prosinca 2003. godine, a eventualno stalno ukidanje viznog režima zavisiti će od sveukupnog napretka u rješavanju još uvijek otvorenih pitanja.

Između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije potpisani su sljedeći međunarodni ugovori:

- Sporazum o normalizaciji odnosa između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije (23.08.1996.);
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o suradnji borbi protiv organiziranog kriminala, nezakonite trgovine drogama, psihotropnim tvarima i prekursorima, terorizma i

drugih težih kaznenih djela, potpisan u Beogradu, 8.svibnja 2002., potvrđen u Hrvatskom saboru 23.siječnja 2003.;

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o predaji i prihvatu osoba kojih je ulazak ili boravak na državnom području druge države protuzakonit potpisan u Beogradu 23. travnja 2002., potvrđen u Hrvatskom saboru 8.svibnja 2003.;
- Protokol o provedbi Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o predaji i prihvatu osoba kojih je ulazak ili boravak na državnom području druge države protuzakonit potpisan u Zagrebu 17. svibnja 2002.;
- Dogovor o policijskoj suradnji u borbi protiv ilegalnih migracija i organiziranog kriminaliteta između MUP-a Republike Hrvatske, MUP-a Federacije Bosne i Hercegovine, MUP-a Republike Srpske i SMUP-a Savezne Republike Jugoslavije, potpisan u Sarajevu, 14. svibnja. 2001.;
- Sporazum o reguliranju graničnog željezničkog prometa, potpisan u Beogradu, 15. rujna 1997.,
- Ugovor o međunarodnom cestovnom prijevozu, potpisan u Beogradu, 15. rujna 1996.,
- Sporazum o određivanju graničnih prijelaza, potpisan 15. rujna 1997.,
- Sporazum o pograničnom prometu, potpisan 15. rujna 1997.,
- Protokol o provođenju Sporazuma o određivanju graničnih prijelaza, potpisan 15. rujna 1997.

REPUBLIKA MAĐARSKA

Suradnja ministarstava unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Republike Mađarske je na visokoj razini. Predstavnici MUP-a RH održavaju redovite sastanke s predstavnicima granične policije Republike Mađarske, kako na operativnoj tako i na rukovodećoj razini. Sukladno navedenom pokrenuta je i inicijativa potpisivanja Sporazuma o prekograničnoj policijskoj suradnji.

Prekogranična suradnja temelji se na Zapisniku o suradnji između Odjela granične policije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Zapovjedništva državne granične straže Republike Mađarske potpisanom 11. ožujka 1997. godine u Zalakarosu (Republika Mađarska), te na Zajedničkoj deklaraciji između Vlade RH i Vlade RM o prekograničnoj suradnji od 21. studenog 2001. godine koja predviđa suradnju na području gospodarstva, prometa, zaštite okoliša i obrazovanja u pograničnim područjima.

Dvije su države uokvirile i institucionalizirale sveukupnu bilateralnu suradnju kroz Mješoviti odbor za suradnju između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske. Njime su obuhvaćena pitanja vanjske i sigurnosne politike, euroatlantskih integracija, gospodarske politike, unutarnjih poslova, pitanja ilegalnih migracija, poljoprivrede, financijskih odnosa, prometne infrastrukture, razvoj prekograničnog prometa, međuregionalne suradnje, suradnja lokalnih samouprava, kulturne i prosvjetne politike, pitanja zaštite okoliša i gospodarenje vodama te praćenje provedbe ugovorenih odnosa i njihovo stalno aktualiziranje.

Između Republike Hrvatske i Republike Mađarske sklopljeni su sljedeći međunarodni ugovori:

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o ujednačavanju isprava za prelazak državne granice u službene svrhe, potpisan 9. srpnja 1997, stupio na snagu 1. srpnja 1998.;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o suradnji na području zaštite od prirodnih i civilizacijskih katastrofa, potpisan u Budimpešti 9. srpnja 1997. godine, potvrđen u Hrvatskom saboru 20. ožujka 1998.;

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o prihvatu osoba na zajedničkoj državnoj granici, potpisan u Zagrebu 9. prosinca 1992. godine.;
- Dana 15. studenog 2001. u Zagrebu je potpisan Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o predaji i prihvatu osoba koje nezakonite borave na njihovim državnim područjima, potvrđen u Hrvatskom saboru 27. veljače 2003.; (prema EU standardima). Do njegovog stupanja na snagu primjenjuje se stari Ugovor iz 1992. godine;
- Protokol između MUP-a Republike Hrvatske i MUP-a Republike Mađarske o provedbi Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o predaji i prihvatu osoba koje nezakonite borave na njihovim državnim područjima, potpisan u Zagrebu, 15. studenog 2001.;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske u borbi protiv međunarodne protuzakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima, međunarodnog terorizma i organiziranog kriminala, potpisan u Zagrebu 9. prosinca 1992. godine, potvrđen u Hrvatskom saboru 24. lipnja 1993.;
- Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o zaštiti mađarske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Republici Mađarskoj, potpisan 5. ožujka 1995. Zbog provedbe odredbi navedenog Sporazuma uspostavljen je Mješoviti hrvatsko-mađarski odbor za manjine na razini Vlada koji se redovito sastaje jednom godišnje.
- Izjava o suglasnosti o daljnjem razvoju suradnje između Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Ministarstva unutarnjih poslova Republike Mađarske, potpisana u Zagrebu 22. svibnja 2003. godine.

Uprava za zaštitu i spašavanje surađuje s mađarskom stranom radi provedbe Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o suradnji u području zaštite od prirodnih i civilizacijskih katastrofa, na razini uprava, a također i na razini županija smještenih uz hrvatsko-mađarsku granicu.

Suradnja s Republikom Mađarskom odvija se i kroz godišnje trilateralne sastanke iz područja zaštite i spašavanja (Hrvatska, Mađarska i Slovenija), kvadrilaterale (u okviru kvadrilaterale potpisana je Deklaracija o zajedničkoj suradnji u borbi protiv terorizma i trgovine drogama, sprečavanje pranja novca i ostalih nelegalnih aktivnosti koje omogućavaju djelovanje terorističkih organizacija), Srednje-europske inicijative.

REPUBLIKA SLOVENIJA

Suradnja s Republikom Slovenijom je izuzetno dobra, te možemo istaknuti da se ona provodi na lokalnoj, regionalnoj ili državnoj razini kroz redovite izravne kontakte, razmjene informacija i redovite sastanke koji se održavaju na sve tri razine.

Suradnja graničnih policija Republike Hrvatske i Republike Slovenije zasniva se na Sporazumu između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o prekograničnoj policijskoj suradnji, koji je stupio na snagu 16. travnja 2003. godine. Do stupanja na snagu ovog Sporazuma postojala je sveobuhvatna policijska suradnja, koja se uglavnom zasnivala na zapisnicima. Ti zapisnici su, nakon što je Sporazum stupio na snagu, uglavnom svi stavljeni izvan snage.

Osim navedenog, suradnja između Ravnateljstva policije MUP-a Republike Hrvatske i Republike Slovenije, zasnovana je i na temelju:

- Radnog sastanka održanog 5. studenog 1991. godine u Ljubljani između predstavnika kriminalističkih službi MUP-a RH i MUP-a RS;
- Sporazuma o suradnji na području obrade kriminaliteta iz 1992. godine (koji nije verificiran);

- Članstva u Međunarodnoj organizaciji kriminalističke policije, Interpol;
- Trilateralne suradnje između Republike Hrvatske, Republike Slovenije i Republike Austrije potpisane 26. ožujka 1998. godine na područjima gospodarstva, turizma, prekogranične suradnje, komunikaciji i transportu, energiji, zaštiti okoliša, kulturi i u zajedničkoj borbi protiv organiziranog kriminaliteta.

Republika Slovenija je tijekom 2001./2002. bila zemlja partner Republici Hrvatskoj u Projektu partnerstva Pakta stabilnosti za zajedničku izradu Nacionalnog plana aktivnosti s Republikom Hrvatskom u cilju razvoja i trajnog stabiliziranja područja azila, migracija, granične kontrole i nadzora državne granice, te je u sklopu tog projekta, u suradnji s njemačkim i slovenskim stručnjacima, tijekom prošle godine izrađen i potvrđen Nacionalni akcijski plan za područje azila.

Republika Slovenija je također partner Republici Hrvatskoj u provedbi CARDS twinning projekta "Reforma azila" čija je provedba u tijeku. Slovenski srednjoročni i kratkoročni stručnjaci iz slovenskog MUP-a, Sektora za azil, sudjeluju u provođenju svih Blokova projekta.

Republika Slovenija je isto tako junior partner Republici Hrvatskoj u provedbi twinning projekta "Integrirano upravljanje granicom-granična policija" u okviru CARDS programa 2001. Slovenski kratkoročni stručnjaci sudjeluju u svim komponentama provedbe projekta.

Uprava za zaštitu i spašavanje MUP-a RH surađuje sa Upravom za zaštitu in reševanje Republike Slovenije temeljem Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o suradnji na području zaštite od prirodnih i civilizacijskih katastrofa, potpisanog 22. rujna 1997. godine. Sukladno navedenom Ugovoru održavaju se godišnji sastanci Zajedničke komisije kao i tri potkomisije na kojima se utvrđuje plan rada, razmjenjuju iskustva itd. Uprave za zaštitu i spašavanje surađuju i u okviru trilaterale (s Republikom Mađarskom) kroz godišnje sastanke gdje se utvrđuju programi rada, organiziraju vježbe i uspostavljaju operativni kontakti koji omogućavaju brzu i djelotvornu reakciju u slučaju katastrofe s bilo koje strane granice.

Suradnja se odvija i kroz sudjelovanje predstavnika obiju država u raznim inicijativama i organizacijama, primjerice Pakt o stabilnosti (RH i RS imaju zajednički projekt Obuke za upravljanje katastrofama), Partnerstvo za mir/NATO, Srednje-europska inicijativa, kvadrilateral (Republika Hrvatska, Republika Mađarska, Talijanska Republika i Republika Slovenija), Jadransko-jonska inicijativa, Vijeće jugoistočne Europe za civilno-vojno planiranje u kriznim situacijama.

Potpisani ugovori između Republike Hrvatske i Republike Slovenije:

- Ugovor o suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije u borbi protiv terorizma, krijumčarenja i zloupotrebe droga, kao i protiv organiziranog kriminala, potpisan u Zagrebu, 4. lipnja 1993., potvrđen u Hrvatskom saboru 6. listopada 1993.;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o prihvatu osoba na zajedničkoj državnoj granici, potpisan 4. svibnja 1993, potvrđen u Hrvatskom saboru 25. svibnja 1994.;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o suradnji na području zaštite od prirodnih i civilizacijskih katastrofa, potpisan u Ljubljani 22. rujna 1997. godine;
- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o obavljanju željezničkog prometa preko državne granice (potpisan 2. travnja 1997.);

- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o ukidanju viza (sklopljen razmjenom nota 1992. – Nota Republike Slovenije od 7. travnja 1992., Nota Republike Hrvatske od 15. svibnja 1992.);
- Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji, potpisan 28. travnja 1997.). Potpuna primjena Sporazuma je otpočela 18. ožujka 2002. godine. Provedba Sporazuma u potpunosti je koordinirana od strane dvaju ministarstava.
- Sporazum o pojednostavljenju obavljanja granične kontrole u cestovnom i željezničkom prometu, potpisan 14. travnja 2003.
- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o prekograničnoj policijskoj suradnji - (potpisan 5. studenog 2002. godine, a 23. siječnja 2003. godine ratificiran od Sabora Republike Hrvatske). Sporazum je stupio na snagu 16. travnja 2003. godine. Ovim sporazumom dogovoreni su: oblici policijske suradnje dvaju ministarstava, način funkcioniranja zajedničkih ophodnji na zajedničkoj državnoj granici, izmjeni časnika za vezu, ureda za vezu i razmjenu informacija i dr.

Parafirani sporazumi između Republike Hrvatske i Republike Slovenije:

- Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o zajedničkoj državnoj granici (parafiran 20. srpnja 2001. godine). Ugovoru predstoji konačno usuglašavanje teksta na razini Komisija dviju država, a u cilju postizanja njegove međunarodne zakonske snage.

TALIJANSKA REPUBLIKA

Odnosi s Talijanskom Republikom su vrlo razvijeni, poglavito na gospodarskom polju. RH je veoma zainteresirana za svestranu suradnju na Jadranu, osobito u pitanjima sigurnosti, borbe protiv organiziranog kriminala i ilegalnih migracija te zaštite okoliša.

Osim toga, dvije zemlje intenzivno surađuju u okviru regionalnih inicijativa i foruma, kao što su Srednjoeuropska inicijativa (SEI), Jadransko-jonska inicijativa (JJI), Pakta o stabilnosti (PS), Radna zajednica Alpe-Jadran i Kvadrilateral Hrvatska-Italija-Mađarska-Slovenija.

Odnosi Republike Hrvatske i Talijanske Republike, u djelokrugu Ministarstva unutarnjih poslova, ocjenjuju se korektnim i uspješnim. Ministri unutarnjih poslova dviju država odnosno visoki dužnosnici ministarstava više su puta međusobno komunicirali i uspostavili uspješnu suradnju na području suzbijanja terorizma, međunarodnog kriminaliteta, kriminalističko-policijske suradnje u okviru Statuta Interpola.

Između Republike Hrvatske i Talijanske Republike potpisani su sljedeći međunarodni ugovori:

- Ugovor o suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike u borbi protiv ilegalne trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima te organiziranog kriminala, potpisan u Rimu, 28. svibnja 1993. godine, potvrđen u Hrvatskom saboru 6. listopada 1993.;
- Ugovor između Republike Hrvatske i Talijanske Republike o prihvatu osoba kojih je boravak protuzakonit, potpisan u Rimu, 27. lipnja 1997. godine, potvrđen u Hrvatskom saboru 21. studenog 1997.;
- Protokol o provedbi Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Talijanske Republike o prihvatu osoba kojih je boravak protuzakonit, potpisan 27. lipnja 1997. godine u Rimu.

Osim navedenih ugovora, suradnja između Ravnateljstva policije MUP-a Republike Hrvatske i Talijanske Republike, zasnovana je i na temelju:

- Tršćanske povelje o organiziranom kriminalu, predsjednika parlamenta država članica CEI, donijete prilikom susreta u Trstu, 25. listopada 1997. godine;
- Zajedničke izjave čelnika policija Jadranskih i Jonskih zemalja o suzbijanju organiziranog kriminala, poglavito krijumčarenja rutama preko Jadranskog i Jonskog područja, sa sastanka održanog u Talijanskoj Republici, Bari, 9. i 10. prosinca 1999. godine;
- Članstva u međunarodnoj organizaciji kriminalističke policije – INTERPOL i u svezi s tim, svim obvezama preuzetim iz dotičnog članstva.

U pripremi je i Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o mjerama povjerenja o izbjegavanju incidenta na moru.

Službenici MUP-a, posredstvom Odsjeka Interpola Zagreb, ali i izravnim međusobnim kontaktima, kvalitetno surađuju sa službenicima talijanske policije, posebno glede razmjene saznanja, kao i iskustva u provođenju operativno kriminalističkih mjera i postupaka, o pripadnicima međunarodnih organiziranih kriminalnih grupa krijumčarenja droga, pravicima krijumčarenja droga, a u cilju zajedničkog učinkovitog sprečavanja navedenih kriminalnih djelatnosti.

Aktivnosti Uprave za granicu u svezi sa suradnjom s Talijanskom Republikom odvijaju se na način da je Visoko povjerenstvo MUP-a Talijanske Republike boravilo u radnom posjetu MUP RH u razdoblju od 16. do 18. prosinca 2001. godine kojom prilikom su se upoznali sa radom Ravnateljstva policije i poslovima granične policije MUP-a RH, te je Odjel za susjedne zemlje Uprave za granicu, dobio od Kabineta ministra MUP-a RH na upoznavanje "Operativno provođenje talijanskog Zakona 84. o Balkanu", i Odluku Vlade Talijanske Republike kojom se precizira način i namjena trošenja sredstava prema Zakonu 84. o Balkanu.

Aktivnosti koje vodi Odjel pomorske i aerodromske policije Uprave za granicu provode se u sklopu Jadransko-jonske inicijative u kojoj sudjeluju zemlje Jadransko-jonske regije.

Odjel za nezakonite migracije, Uprave za granicu, koji je neposredno nadležan za provedbu Ugovora između Republike Hrvatske i Talijanske Republike o prihvatu osoba kojih je boravak protuzakonit, nije naišao na razumijevanje kako Ministarstva unutarnjih poslova Talijanske Republike tako niti Veleposlanstva Talijanske Republike u Zagrebu, u namjeri praktične provedbe istog.

Uprava za zaštitu i spašavanje MUP-a RH priprema bilateralni Ugovor o suradnji na području zaštite od prirodnih i civilizacijskih katastrofa s Talijanskom Republikom, te bi se tijekom ove godine trebali održati i prvi pregovori oko teksta Ugovora.

Praktični dogovori o aktivnostima carine i granične policije

Vezano za praktičnu suradnju između granične policije i carinske službe važno je napomenuti da granična policija i carinska služba redovito surađuju kroz razmjenu informacija i održavanje radnih sastanaka na kojima se planiraju i dogovaraju aktivnosti na granici koje se zatim zajednički provode. Novim Zakonom o nadzoru državne granice, koji je izrađen u okviru Twinning projekta «Integrirano upravljanje granicom – granična policija» i koji bi trebao stupiti na snagu 01.01.2004. godine kroz poseban članak ovog Zakona regulira se suradnja policije i carine. U okviru navedenog Twinning projekta napravljen je i model Sporazuma o međusobnoj suradnji policije i carine te će njegovo sklapanje u skorijoj budućnosti doprinijeti učinkovitijoj suradnji ove dvije službe. Povezivanje obostranih pravnih i

stvarnih mogućnosti suradnje između ove dvije službe predstavlja važan korak u smjeru integriranog upravljanja granicom.

Ovim Sporazumom predviđaju se slijedeći oblici suradnje između carinske službe i policije i to kroz:

- zajedničke sastanke;
- određivanjem i sudjelovanjem osoba za kontakt na državnoj i regionalnoj razini;
- međusobnim izvješćivanjem i razmjenom informacija i podataka;
- zajedničkim časnicima za vezu u inozemstvu;
- pružanjem tehničke i druge pomoći;
- zajedničkim planiranjem i koordinacijom operativnog rada uključujući i organizaciju - zajedničkih akcija i drugih oblika suradnje pri obavljanju granične i carinske kontrole na graničnim prijelazima;
- rad zajedničkih operativnih grupa za provođenje izvida kaznenih djela, prijestupa i prekršaja;
- provođenjem zajedničkih stručnih osposobljavanja i usavršavanja;
- ostalim oblicima suradnje koje tijela dogovore.

16. Kakvo je stanje stvari vezano za međunarodne sporazume o granicama i graničnoj suradnji sa susjednim zemljama?

BOSNA I HERCEGOVINA

Bilateralni odnosi između RH i BiH razvijaju se na temeljima ravnopravnosti i punog međusobnog uvažavanja suvereniteta i teritorijalnog integriteta. Službeni kontakti između tijela vlasti RH odvijaju se sa središnjim državnim institucijama BiH, a s entitetskim i nižim tijelima (županije, gradovi i općine) u okvirima njihovih ustavnih ovlasti. Vlasti RH, temeljem svoje ustavne obveze, skrbe za Hrvate izvan RH, pa tako i za one u BiH, a ta se skrb i suradnja odvija poštujući suverenost i ustavni poredak BiH.

Od međusobnog priznanja RH i BiH potpisale su 83 međudržavna dogovora. U zadnjih godinu dana potpisani su: Sporazum o pograničnom prometu i suradnji, Ugovor o korištenju zajedničkih lokacija na graničnim prijelazima, Ugovor o izmjeni Ugovora o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima, Ugovor o kulturnoj, prosvjetnoj i sportskoj suradnji i Ugovor o znanstvenoj i tehnološkoj suradnji.

U pripremi je izmjena dijela Ugovora o slobodnom tranzitu kroz teritorij RH u i iz luke Ploče i kroz teritorij BiH u Neum, koja će omogućiti ratifikaciju navedenog ugovora u Hrvatskom Saboru i njegovu primjenu.

RH i BiH uspješno razvijaju suradnju i u multilateralnim organizacijama te u sklopu regionalnih inicijativa. U sklopu Pakta o stabilnosti najvažnija je Savska inicijativa te je stoga sklopljen Okvirni sporazum o slivu rijeke Save. Izrađen je Akcijski plan sliva rijeke Save, a svrha Inicijative je ponovo uspostaviti plovidbu rijekom Savom. RH i BiH uspješno surađuju u sklopu Procesu stabilizacije i pridruživanja (CARDS program). Također, surađuju i u sklopu SEECP, Jadransko-jonske inicijative, Interreg III A i drugih regionalnih inicijativa.

ITALIJA

Odnosi s Talijanskom republikom su vrlo razvijeni, poglavito na gospodarskom polju. RH je veoma zainteresirana za svestranu suradnju na Jadranu, osobito u pitanjima sigurnosti, borbe protiv organiziranog kriminala i ilegalnih migracija te zaštite okoliša. Osim toga, dvije zemlje intenzivno surađuju u okviru regionalnih inicijativa i foruma, kao

što su Srednjoeuropska inicijativa (SEI), Jadransko-jonska inicijativa (JJI), Pakt o stabilnosti (PS), Radna zajednica Alpe-Jadran i Kvadrilateral Hrvatska-Italija-Mađarska-Slovenija.

Većih otvorenih pitanja u bilateralnim odnosima nema.

Operativni program Jadranske prekogranične suradnje talijanskih jadranskih regija s istočnojadranskim zemljama Interreg IIIA pokrenut je u okviru inicijative EU u travnju 2003.

U postupku je ratifikacija nekoliko potpisanih ugovora, a očekuje se i potpisivanja niza bilateralnih ugovora, među kojima je značajno spomenuti Sporazum o praktičnim mjerama povjerenja za izbjegavanje incidenata na moru kao i Sporazuma o prijateljstvu, suradnji i partnerstvu, koji je usuglašen na razini eksperata 2001. godine.

MAĐARSKA

Hrvatsko – mađarski odnosi mogu se okarakterizirati kao strateško partnerstvo koje krasi dobra politička i kulturna suradnja, gospodarska razmjena u usponu, kao i dobra suradnja u području zaštite manjina. Nema otvorenih pitanja.

Prekogranična suradnja temelji se Zajedničkoj deklaraciji između Vlade RH i Vlade RM o prekograničnoj suradnji od 21. studenog 2001. godine koja predviđa suradnju na području gospodarstva, prometa, zaštite okoliša i obrazovanja u pograničnim područjima.

Dvije države su uokvirile i institucionalizirale sveukupnu bilateralnu suradnju kroz Mješoviti odbor za suradnju između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske. Njime su obuhvaćena pitanja vanjske i sigurnosne politike, euroatlantskih integracija, gospodarske politike, unutarnjih poslova, pitanja ilegalnih migracija, poljoprivrede, financijskih odnosa, prometne infrastrukture, razvoj prekograničnog prometa, međuregionalne suradnje, suradnja lokalnih samouprava, kulturne i prosvjetne politike, pitanja zaštite okoliša i gospodarenje vodama te praćenje provedbe ugovorenih odnosa i njihovo stalno aktualiziranje.

U slijedećem razdoblju očekuje se potpisivanje Sporazuma između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske o osiguranju vidljivosti zajedničke državne granice, Sporazuma između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske o kontroli graničnog prometa u cestovnom, željezničkom i riječnom prometu i Sporazuma između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske o socijalnom osiguranju.

SRBIJA I CRNA GORA

RH i Srbija i Crna Gora međusobno su se priznale i uspostavile diplomatske odnose 1996. godine. Početna faza međudržavnih odnosa uključivala je normalizaciju odnosa i rješavanja pitanja nastalih raspadom bivše zajedničke države. Nakon promjene režima u Beogradu 2000. godine ušlo se u fazu uspostave normalnih susjedskih odnosa i razvoja svih vidova suradnje s naglaskom na suradnji u gospodarstvu.

RH i Srbija i Crna Gora potpisale su 10. prosinca 2002. godine Protokol o privremenom režimu uz južnu granice između dviju država ("Protokol o Prevlaci"), čime su stvoreni uvjeti za okončanje dugogodišnjeg mandata UN vojne promatračke misije na Prevlaci (mandat je završen 15. prosinca 2002. godine). Protokol se uspješno provodi; uspostavljen je pogranični promet, otvoreni su granični prijelazi uz južnu granicu, izvršena je demilitarizacija, a jedan dio akvatorija uz Prevlaku nadzire zajednička hrvatsko-srpskokrnogorska policijska posada. Obje strane su se izjasnile za suradnju i glavna perspektiva susjednih općina uz granicu je razvoj turizma.

Tijekom 2001. i 2002. godine pojednostavljena je i ubrzana procedura izdavanja viza za državljane SCG. Nakon odluke Srbije i Crne Gore o ukidanju viza za državljane RH, RH je odlučila privremeno suspendirati vizni režim za državljane SCG. Vizni režim suspendiran je od 10. lipnja do 31. prosinca 2003. godine, a eventualno stalno ukidanje viznog režima zavisiti će od sveukupnog napretka u rješavanju još uvijek otvorenih pitanja.

U slijedećem razdoblju RH očekuje nastavak pregovora o identifikaciji i obilježavanju granice na kopnu i razgraničenju na moru, što znači nastavak rada Mješovite diplomatske komisije za granice koja je do sada održala četiri sastanka. Očekuje se također i nastavak rada mješovitih povjerenstava za provedbu Sporazuma o određivanju graničnih prijelaza i Sporazuma o pograničnom prometu, čime bi se riješila još uvijek otvorena granična pitanja. No, za razvoj suradnje područja uz sjevernu granicu RH i Srbije i Crne Gore nužno je da Srbija i Crna Gora nema vojsku na granici i prihvati europske standarde u nadzoru i čuvanju državne granice.

SLOVENIJA

Bilateralni odnosi dviju država raznovrsni su i razvijeni na svim razinama. Politički odnosi u manjoj su mjeri opterećeni otvorenim pitanjima naslijeđenim raspadom bivše zajedničke države koji, međutim, nisu prepreka u razvijanju dobrosusjedskih odnosa, osobito u području kulture, znanosti, obrazovanja i gospodarstva.

RH i Slovenija potpisale su 59 međudržavnih ugovora i akata, a tijekom 2002. godine potpisani su i Protokol o suradnji dvaju MVP, te je usuglašena Zajednička izjava kojom se potvrđuje značaj strateške suradnje. Slovenska strana je na sastanku u travnju 2003. godine, nakon uspješno provedenih referenduma o prijemu u EU i NATO, ponudila svekoliku pomoć i suradnju RH na njenom putu ka članstvu u euroatlanskim integracijama, budući da je što brži ulazak RH u EU i NATO interes i Slovenije.

Neriješeno je i pitanje državne granice, osobito razgraničenja na moru. Dvije su strane pripremile Ugovoru o zajedničkoj državnoj granici, čiji je tekst parafiran 20. srpnja 2001. godine, međutim, u RH nije postignut konsenzus o potpisivanju Ugovora zbog rješenja na moru. Pokazalo se da ne postoji mogućnost za nastavak procedure prihvaćanja predloženog rješenja jer je za ratifikaciju potrebna dvotrećinska većina u Hrvatskom Saboru. RH je stoga predložila da pitanje razgraničenja na moru riješi međunarodna arbitraža. Slovenska strana na navedeni prijedlog nije odgovorila.

Sporazum o pograničnom prometu i suradnji između dviju država (potpisan još 1997. godine) stupio je na snagu 5. rujna 2001. godine. Sukladno dogovoru, u siječnju 2002. godine konstituirana je Stalna mješovita komisija za provedbu tog sporazuma koja se redovito sastaje. Ministri vanjskih poslova Tonino Picula i Dimitrij Rupel svečano su otvorili 11. prosinca 2002. godine prvi granični prijelaz za pogranični promet Zamost-Osilnica. Stalna mješovita komisija utvrđuje dinamiku otvaranja graničnih prijelaza za pogranični promet te način prelaska državne granice preko pograničnih prijelaza koji je moguć samo uz predočenje odgovarajućih pograničnih dokumenata, te i izvan graničnih prijelaza za dvovlasnike i dnevne migrante. Dogovoreno je otvaranje 27 malograničnih prijelaza do kraja 2003. godine. Također je dogovoreno produženje privremenog ribolovnog režima u području obuhvaćenom ovim Sporazumom do kraja 2003. godine.

Provedbom Ugovora o prekograničnoj policijskoj suradnji, koji je na snazi od 16. travnja 2003. godine očekuje se povećana sigurnost na granici, posebice u cilju sprječavanja nezakonitih migracija i svih oblika kriminala.

Potpisan je Sporazum između Vlada RH i RS o jednostavnijem obavljanju granične kontrole u cestovnom i željezničkom prometu, koji predstavlja osnovu za zajedničke granične prijelaze, a njegova provedba promicat će

međusobno povjerenje nadležnih resora i službi, te utjecati na smanjenje troškova i brži protok putnika i vozila na graničnim prijelazima.

- a) kratki opis postojećih ili planiranih sporazuma;
- b) sadržaj tih sporazuma;
- c) razina na kojoj su usvojeni, očekivani datum/vrijeme usvajanja;

BOSNA I HERCEGOVINA

- Sporazum o uspostavljanju Međudržavnog vijeća za suradnju između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine

a) Sporazumom stranke potvrđuju odlučnost da unaprijede svoje dobrosusjedske odnose na osnovi prijateljstva, povjerenja i suradnje, te se s tim ciljem osniva Međudržavno vijeće koje će obavljati međusobne konzultacije i koordinirati aktivnosti od obostranog interesa.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama o uspostavi Međudržavnog vijeća koje će obavljati međusobne konzultacije i koordinirati aktivnosti od obostranog interesa i to osobito u područjima vanjske politike, u odnosima s trećim zemljama, međunarodnim organizacijama i asocijacijama, suradnje s međunarodnom zajednicom u obnovi i razvitku Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, rješavanje pitanja sukcesije bivše SFRJ, borbe protiv terorizma, ilegalne trgovine i međunarodnog kriminala, uključujući suradnju s Interpolom, identifikaciji državne granice i definiranju viznog režima, te drugim pitanjima od zajedničkog interesa.

c) Sporazum je potpisan 30. ožujka 1998.

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine o ukidanju viza

a) Ugovorom je reguliran prelazak granice i boravak na državnom području druge ugovorne stranke bez vize.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama o državljanima ugovornih stranaka, koji kao nositelji valjanih putnih isprava, mogu prijeći granicu i boraviti na državnom području druge ugovorne stranke do 90 dana bez vize. U slučaju da se osobe žele zadržati duže od 90 dana ili se namjeravaju baviti poslovnom djelatnošću, moraju prije ulaska ishoditi odgovarajuću vizu.

Djelatnici diplomatskih misija i konzularnih ureda jedne ugovorne stranke na državnom području druge ugovorne stranke, nositelji valjanih diplomatskih i službenih putovnica, mogu boraviti u državi primateljici tijekom obavljanja svoje dužnosti bez vize. Isto vrijedi i za članove njihovih obitelji koji žive s njima u zajedničkom domaćinstvu, a nositelji su diplomatske ili službene putovnice. Ugovor određuje i putne isprave potrebne za prelazak granice. Valjane putne isprave za hrvatske državljane su: diplomatska putovnica, službena putovnica, putovnica, pomorska odnosno brodarska knjižica, putni list, zajednička putovnica. Za državljane Bosne i Hercegovine to su: diplomatska putovnica, službena putovnica, putovnica, zajednička putovnica, putni list i pomorska odnosno brodarska knjižica.

c) Ugovor je potpisan 24. ožujka 1995.

Privremeno se primjenjuje od 9. travnja 1995.

- Protokol o privremenoj primjeni Ugovora o ukidanju viza

a) Protokolom je utvrđena privremena primjena Ugovora o ukidanju viza, uz teritorijalno ograničenje na područje Federacije Bosne i Hercegovine, tj. na državljane Bosne i Hercegovine, nositelje valjanih putnih isprava, s prebivalištem/boravištem na području Federacije Bosne i Hercegovine.

b) Protokolom je utvrđena privremena primjena Ugovora o ukidanju viza, uz teritorijalno ograničenje na područje Federacije Bosne i Hercegovine, tj. na državljane Bosne i Hercegovine, nositelje valjanih putnih isprava, s

prebivalištem/boravištem na području Federacije Bosne i Hercegovine. Teritorijalno ograničenje nije se odnosilo na državljane Bosne i Hercegovine, koji su imali dozvolu boravka i rada u trećim zemljama.

c) Protokol je potpisan 11. srpnja 1996., a stupio je na snagu 22. srpnja 1996.

■ Sporazum o zračnom prometu između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine

a) Sklapanjem predmetnog Sporazuma postavljeni su temelji dvostranih odnosa između dviju zemalja u oblasti zračnog prometa. Time je stvoren sustavni pravni okvir u području međunarodnog zračnog prometa koji omogućuje jednostavnije uspostavljanje prometnih i robnih tokova između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine, a zračnim prijevoznicima dviju zemalja određuje način i uvjete poslovanja na tim tržištima.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama kojima se na principu uzajamnosti, reguliraju, prava i obveze zračnih prijevoznika ali i državnih tijela, za nesmetano obavljanje zračnog prometa između dviju zemalja. Nadalje, njime se uređuju i pitanja određivanja zračnog prijevoznika za obavljanje prometa između dviju zemalja; prometna prava i linije, kapaciteti i tarife te prodaja i transfer dobiti. Time se omogućuje stabilan položaj nacionalnim zračnim prijevoznicima na tržištu druge države, ugovorne stranke, dok se u isto vrijeme ostvaruje i odgovarajuća zaštita domaćeg tržišta u vanjskotrgovinskoj razmjeni.

c) Sporazum je potpisan 26. veljače 1996., ratificiran je u Hrvatskom saboru 5. travnja 1996., a stupio je na snagu 1. lipnja 1996.

■ Protokol o uspostavljanju plovidbe na unutarnjim plovnim putovima rijeke Save i njenih pritoka između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine

a) Protokol su, zbog potrebe žurne uspostave plovidbe na dijelu rijeke Save i njenih pritoka gdje se nalazi granica između RH i BiH, izaslanstva Ministarstva prometa, pomorstva i veza Republike Hrvatske i Ministarstva civilnih poslova i komunikacija BiH, zaključila kao privremeni dokument koji će omogućiti odvijanje plovidbe na spomenutom području.

b) Protokolom se privremeno do donošenja odgovarajućih bilateralnih ugovora iz područja unutarnje plovidbe uređuje režim plovidbe, te način održavanja i obilježavanja plovnih putova Save i njenih pritoka

c) Protokol je potpisan 16. listopada 1998. i počeo se primjenjivati u roku od 30 dana od dana potpisa. Ratifikacija nije bila predviđena.

■ Sporazum o slobodnom tranzitu kroz teritorij Republike Hrvatske u i iz luke Ploče i kroz teritorij Bosne i Hercegovine u Neumu

a) Sporazumom se ugovorne stranke, sukladno odredbama Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora (1982), Konvencije i Statutu o međunarodnom režimu morskih luka (1923), te sukladno ostalim mjerodavnim međunarodnim sporazumima, obvezuju uzajamno omogućiti slobodan i nesmetan prolaz prometa u tranzitu u svrhu korištenja Luke Ploče i slobodan i nesmetan prolaz prometa u tranzitu kroz neumski koridor.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama o prometu u tranzitu koje reguliraju slobodan i nesmetan prolaz, carine, poreze i ostale naknade, naknade za korištenje lučkih sredstava i rada, dokumentaciju, te nadzor na navedenim; odredbama koje reguliraju slobodnu i vanjskotrgovačku zonu u Pločama i odredbama koje se odnose na Lučku upravu i povjerenstvo. Zaključne odredbe reguliraju dan stupanja na snagu i trajanje Sporazuma.

c) Sporazum je potpisan 22. studenog 1998..

Privremeno se primjenjuje od 22. studenog 1998.

Sporazum će stupiti na snagu tridesetog dana od primitka zadnje pisane obavijesti diplomatskim putem kojom stranke izvješćuju jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta utvrđenih unutarnjim zakonodavstvom ugovornih stranaka za stupanje na snagu Sporazuma.

■ Ugovor o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine

a) Ugovorom su, polazeći od suvereniteta, teritorijalne cjelovitosti i političke neovisnosti Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, te poštujući nepromjenjivost njihovih međunarodno priznatih granica, a polazeći od odredaba Općeg okvirnog Sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, potpisanog u Parizu 14. prosinca 1995., i mišljenja Arbitražnog povjerenstva Konferencije o bivšoj Jugoslaviji, u skladu s *Odlukom* Vlade Republike Hrvatske i od Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ovlaštene Centralne komisije za identifikaciju i obilježavanje granice Bosne i Hercegovine, o *osnivanju* Međudržavnog diplomatskog povjerenstva za identifikaciju, označavanje i održavanje državne granice i na temelju rada tog Povjerenstva, uređena sva pitanja koja se odnose na identifikaciju, označavanje, održavanje i osiguranje vidljivosti zajedničke državne granice.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje pravna osnova Ugovora, definiranje i opis tj. identifikacija granične crte između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, način obilježavanja i osiguranje vidljivosti granične crte, obveze i troškovi u svezi mjerenja zajedničke državne granice, identifikacija i označavanja granične crte, održavanje, obnavljanje i kontroliranje graničnih oznaka, prava i obveze vlasnika i drugih stvarnopravnih ovlaštenika na nekretninama uz državnu granicu, Međudržavno diplomatsko povjerenstvo zaduženo za provedbu Ugovora, te dan stupanja na snagu, trajanje, uvjeti i način otkazivanja Ugovora.

c) Ugovor je potpisan 30. srpnja 1999.

Privremeno se primjenjuje od 30. srpnja 1999.

Ugovor će stupiti na snagu danom primitka posljednje pisane obavijesti diplomatskim putem kojom ugovorne stranke izvješćuju jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta predviđenih njihovim nacionalnim zakonodavstvom za stupanje na snagu Ugovora.

■ Sporazum između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o uređenju graničnog željezničkog prometa

a) Sporazum regulira pitanja kako bi se željeznički promet preko državne granice mogao odvijati nesmetano i uredno. U tom cilju će ugovorne stranke na graničnim prugama i u graničnim željezničkim kolodvorima organizirati izmjenu prometa i graničnu kontrolu.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama kojima se uređuje definicija pojmova Sporazuma, granične željezničke pruge, granični željeznički kolodvori i željeznički kolodvori izmjene prometa, opće odredbe o obavljanju prijelazne željezničke službe, tarifno sjecište, obračun usluga, predstavništva na graničnim željezničkim kolodvorima i kolodvorima izmjene prometa, održavanje sigurnosti prometa i reda na graničnim željezničkim prugama, službena uporaba jezika i pisma, prijelaz državne granice i zadržavanje na području druge ugovorne stranke, pravni položaj službenog osoblja ugovornih stranaka, uzajamna pomoć, službena odjeća, povlastice za prijevoz službenog osoblja, carinske olakšice, novac kojim se posluje prilikom obavljanja željezničke službe, službene pošiljke, razmjena pošte, odgovornost, granična kontrola, Mješovito povjerenstvo ugovornih stranaka, rješavanje sporova i stupanje na snagu Sporazuma.

c) Sporazum je potpisan 24. 03. 2000., a stupio je na snagu 1. 02. 2001.

■ Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o suradnji u predaji i prihvatu osoba kojih je boravak protuzakonit

a) Sporazum regulira predaju, prihvati i izručenje državljana ugovornih stranaka, predaju, prihvati i izručenje državljana trećih država i osoba bez državljanstva na zajedničkoj državnoj granici Republike Hrvatske i Federacije BiH, koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete za ulazak ili boravak na državnom području druge ugovorne stranke.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje predaja, prihvata i izručenje državljana Republike Hrvatske i Federacije BiH, predaja, prihvata i izručenje, te ponovni prihvata i predaja državljana trećih država i osoba bez državljanstva, suradnja ministarstava unutarnjih poslova ugovornih stranaka pri provođenju Ugovora, te dan stupanja na snagu, trajanje, uvjeti i način otkazivanja Ugovora.

c) Sporazum je potpisan 27. srpnja 2000., ratificiran je u Hrvatskom saboru 3. svibnja 2001.

Privremeno se primjenjuje od 27. srpnja 2000.

Sporazum će stupiti na snagu tridesetog dana od primitka zadnje pisane obavijesti diplomatskim putem kojom stranke izvješćuju jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta utvrđenih unutarnjim zakonodavstvom ugovornih stranaka za stupanje na snagu Sporazuma.

- Sporazum između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o načinu korištenja i održavanja željezničke pruge Bihać-Knin i obavljanju nadzora od strane državnih graničnih tijela

a) Sporazum regulira pitanje načina korištenja i održavanja željezničke pruge Bihać - Knin i obavljanja nadzora od strane državnih graničnih tijela.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje definiranje prijelaza pruge preko državne granice, vlasnički odnosi, organizacija željezničkog prometa, zaposjedanje kolodvora i stajališta te pregled i održavanje pruge na području države druge ugovorne stranke, postupak u slučaju nepredviđenog stajanja vlaka na području države druge ugovorne stranke, granična kontrola, suradnja željezničkih poduzeća i završne odredbe.

c) Sporazum je potpisan 26. siječnja 2001.

Privremeno se primjenjuje od 26. siječnja 2001.

Sporazum će stupiti na snagu danom primitka posljednje obavijesti diplomatskim putem kojom ugovorne stranke izvješćuju jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta predviđenih njihovim nacionalnim zakonodavstvom za stupanje na snagu Sporazuma.

- Ugovor o određivanju graničnih prijelaza između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine

a) Ugovorom se utvrđuju međunarodni granični prijelazi na zajedničkoj državnoj granici.

b) Ugovorom su određeni granični prijelazi za međunarodni robni i putnički promet, granični prijelazi za međunarodni putnički promet, te radi provedbe Ugovora osnivanje Mješovitog stručnog povjerenstva, trajanje, stupanje na snagu i otkaz Ugovora.

c) Ugovor je potpisan 6. travnja 2001., ratificiran je u Hrvatskom saboru 20. studenog 2002., a stupio je na snagu 29. siječnja 2003.

- Aneks Ugovora o određivanju graničnih prijelaza između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine

a) Aneksom se određuju i kategoriziraju, uz granične prijelaze određene Ugovorom o određivanju graničnih prijelaza od 6. travnja 2001., tri nova i jedan postojeći granični prijelaz.

b) Aneksom su otvorena tri nova granična prijelaza za međunarodni cestovni putnički promet, regulirano je njihovo radno vrijeme, te je granični prijelaz Vinjani-Donji-Gorica, utvrđen kao granični prijelaz I. kategorije.

c) Protokol je potpisan 11. prosinca 2001., privremeno se primjenjuje od 11. prosinca 2001., a stupio je na snagu 29. siječnja 2003.

- Protokol o slobodnom i nesmetanom prolazu prometa u tranzitu kroz neumski koridor

a) Protokol olakšava slobodan i nesmetani promet u tranzitu kroz neumski koridor, ugovoren u stavku 2. članka 2. Sporazuma o slobodnom tranzitu kroz teritorij Republike Hrvatske u i iz luke Ploče i kroz teritorij Bosne i Hercegovine u Neumu od 22. studenog 1998.

b) Protokolom je utvrđen pojam "tranzit kroz teritorij BiH u Neumu", određeno je postupanje s robom u tranzitu koja je podložna carinskoj kontroli i propisan je način granične policijske i carinske kontrole.

c) Protokol je potpisan 11. prosinca 2001., stupio je na snagu 11. prosinca 2001.

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o suradnji u borbi protiv terorizma, krijumčarenja i zlouporabe droga, te protiv organiziranog kriminala

a) Ugovor regulira suradnju u sprječavanju terorizma, nezakonite trgovine narkotičnim drogama, psihotropnim tvarima i prekursorima, suradnju u sprječavanju organiziranog kriminala, u otkrivanju, suzbijanju i kaznenom gonjenju takvih kaznenih djela, kao i suradnju u sprječavanju, otkrivanju, suzbijanju i kaznenom gonjenju drugih težih kaznenih djela.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje način suradnje i postupanja u cilju sprječavanja kriminala, posebno organiziranog kriminala, sprječavanje nezakonite zlouporabe i trgovina drogom, razmjena podataka radi sprječavanja terorizma, uvjeti za zaštitu osobnih podataka koji se razmjenjuju u okviru suradnje, uvjeti za razmjenu podataka o privatnim osobama, zajedničko Mješovito povjerenstvo ugovornih stranaka, trajanje, dan stupanja na snagu, te način i uvjeti raskida Ugovora.

c) Ugovor je potpisan 17. lipnja 2002., ratificiran je u Hrvatskom saboru 23. siječnja 2003.

Privremeno se primjenjuje od 17. lipnja 2002.

Ugovor će stupiti na snagu tridesetog dana od primitka zadnje pisane obavijesti diplomatskim putem kojom stranke izvješćuju jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta utvrđenih unutarnjim zakonodavstvom ugovornih stranaka za stupanje na snagu Ugovora.

- Protokol o kategorizaciji graničnih prijelaza između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine

a) Protokol utvrđuje kategorizaciju, radno vrijeme, uspostavu inspekcijskih službi, te posebne mjere nadzora nad visokotarifnom robom na graničnim prijelazima za međunarodni cestovni i željeznički promet.

b) Protokolom su utvrđeni i kategorizirani granični prijelazi za međunarodni cestovni promet 1. kategorije, međunarodni željeznički promet 1. kategorije, međunarodni cestovni promet 2. kategorije, međunarodni granični prijelazi za cestovni promet s posebnim carinskim nadzorom (za visokotarifnu robu), granični prijelazi preko koji se obavlja promet živih životinja, granični prijelazi preko kojih se obavlja promet opasnih tvari i granični prijelazi za međunarodni putnički promet. Protokol uređuje radno vrijeme, uspostavu inspekcijskih službi, te posebne mjere nadzora nad visokotarifnom robom na graničnim prijelazima za međunarodni cestovni i željeznički promet

c) Protokol je potpisan 11. prosinca 2001., stupio je na snagu 11. prosinca 2001.

- Ugovor između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o zajedničkim lokacijama na graničnim prijelazima

a) Ugovor, sukladno Ugovoru o određivanju graničnih prijelaza između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, Sporazumu između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o uređenju graničnog željezničkog prometa, Sporazumu o slobodnom tranzitu preko teritorija Republike Hrvatske u i iz Luke Ploče i preko teritorija Bosne i Hercegovine u Neumu, kao i Ugovoru između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o suradnji i međusobnoj pomoći u carinskim pitanjima, regulira režim koji olakšava i ubrzava obavljanje granične kontrole na graničnim prijelazima u cestovnom prometu.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuju pojedini izrazi za potrebe Ugovora, zona zajedničke lokacije, izgradnja i postavljanje opreme, obilježavanje objekata i graničnog prijelaza, pravila o radu

službenih osoba, nazočnost časnika i službenika Međunarodnih policijsko – operativnih snaga Misije UN – a u Bosni i Hercegovini u zoni zajedničke lokacije, te stupanje na snagu, trajanje i otkaz Ugovora.

c) Ugovor je potpisan 17. lipnja 2002.

Privremeno se primjenjuje od 17. lipnja 2002.

Ugovor će stupiti na snagu tridesetog dana od primitka zadnje pisane obavijesti diplomatskim putem kojom stranke izvješćuju jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta utvrđenih unutarnjim zakonodavstvom ugovornih stranaka za stupanje na snagu Ugovora.

- Aneks Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o zajedničkim lokacijama na graničnim prijelazima o zoni zajedničke lokacije na graničnom prijelazu Hrvatska Kostajnica – Bosanska/Srpska Kostajnica

a) Aneksom je utvrđena zona zajedničke lokacije na graničnom prijelazu Hrvatska Kostajnica – Bosanska/Srpska Kostajnica.

b) Aneksom se utvrđuje teritorijalna određenost zone zajedničke lokacije, utvrđuju se obveze ugovornih stranaka u odnosu na realizaciju građevinskih i drugih radova na infrastrukturi, te obveze naknađivanja troškova radova na infrastrukturi i drugih komunalnih troškova.

c) Aneks je potpisan 26. kolovoza 2002.

Privremeno se primjenjuje od 26. kolovoza 2002.

Aneks će stupiti na snagu tridesetog dana od primitka zadnje pisane obavijesti diplomatskim putem kojom su stranke izvijestile jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta utvrđenih unutarnjim zakonodavstvom ugovornih stranaka za stupanje na snagu Aneksa.

- Aneks Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o zajedničkim lokacijama na graničnim prijelazima o zoni zajedničke lokacije na graničnom prijelazu Metković-Doljani

a) Aneksom je utvrđena zona zajedničke lokacije na graničnom prijelazu Metković - Doljani.

b) Aneksom se utvrđuje teritorijalna određenost zone zajedničke lokacije, utvrđuje se način kontrole prometa na prilaznim cestama i način korištenja carinskog terminala, utvrđuju se obveze ugovornih stranaka u odnosu na realizaciju građevinskih i drugih radova na infrastrukturi, te obveze naknađivanja troškova radova na infrastrukturi i drugih komunalnih troškova.

c) Aneks je potpisan 5. ožujka 2003.

Privremeno se primjenjuje od 5. ožujka 2003.

Aneks će stupiti na snagu tridesetog dana od primitka zadnje pisane obavijesti diplomatskim putem kojom su stranke izvijestile jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta utvrđenih unutarnjim zakonodavstvom ugovornih stranaka za stupanje na snagu Aneksa.

- Aneks Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o zajedničkim lokacijama na graničnim prijelazima o zoni zajedničke lokacije na graničnom prijelazu Klek-Neum I

a) Aneksom se utvrđuje zona zajedničke lokacije na graničnom prijelazu Klek – Neum I.

b) Aneksom se utvrđuje teritorijalna određenost zone zajedničke lokacije, utvrđuju se obveze ugovornih stranaka u odnosu na realizaciju radova na infrastrukturi, te obveze naknađivanja troškova radova na infrastrukturi i drugih komunalnih troškova.

c) Aneks je potpisan 5. ožujka 2003.

Privremeno se primjenjuje od 5. ožujka 2003.

Aneks će stupiti na snagu tridesetog dana od primitka zadnje pisane obavijesti diplomatskim putem kojom su stranke izvijestile jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta utvrđenih unutarnjim zakonodavstvom ugovornih stranaka za stupanje na snagu Aneksa.

- Aneks Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o zajedničkim lokacijama na graničnim prijelazima o zoni zajedničke lokacije na graničnom prijelazu Zaton Doli-Neum II

a) Aneksom se utvrđuje zona zajedničke lokacije na graničnom prijelazu Zaton Doli-Neum II.

b) Aneksom se utvrđuje teritorijalna određenost zone zajedničke lokacije, utvrđuju se obveze ugovornih stranaka u odnosu na realizaciju radova na infrastrukturi, te obveze naknađivanja troškova radova na infrastrukturi i drugih komunalnih troškova.

c) Aneks je potpisan 5. ožujka 2003.

Privremeno se primjenjuje od 5. ožujka 2003.

Aneks će stupiti na snagu tridesetog dana od primitka zadnje pisane obavijesti diplomatskim putem kojom su stranke izvijestile jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta utvrđenih unutarnjim zakonodavstvom ugovornih stranaka za stupanje na snagu Aneksa.

- Sporazum između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o pograničnom prometu i suradnji

a) Sporazum, s ciljem poboljšanja životnih uvjeta pograničnog stanovništva i imajući u vidu da su pogranične lokalne zajednice temelj dobre suradnje između država omogućava i uređuje promet osoba i slobodniju gospodarsku suradnju između subjekata ugovornih stranaka u pograničnom području.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u općim odredbama kojima se utvrđuju pojmovi pojedinih izraza za potrebe Sporazuma, promjene područja naselja i granični prijelazi za pogranični promet, prelaženje granice u pograničnom prometu i isprave za prijelaz granice, gospodarska suradnja na pograničnom području, poljoprivredna i šumarska djelatnost, devizne i carinske olakšice, cestovni i skelski prijevoz u pograničnom području i tijela za provedbu Sporazuma. Prijelazne i završne odredbe reguliraju primjenu zakona i drugih propisa, stupanje na snagu, trajanje, produžavanje, privremenu, djelomičnu ili u cijelosti suspenziju, te uvjete i način otkazivanja Sporazuma.

c) Sporazum je potpisan 5. ožujka 2003.

Sporazum će stupiti na snagu danom primitka posljednje obavijesti diplomatskim putem kojom ugovorne stranke izvješćuju jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta predviđenih njihovim nacionalnim zakonodavstvom za stupanje na snagu Sporazuma.

ITALIJA

- Sporazum između Vlade SFRJ i Vlade Republike Italije o reguliranju prometa osoba, kao i kopnenog i pomorskog prijevoza između pograničnih područja tzv. Udinski sporazum (1962)

- PREUZET SUKCESIJOM

a) Sporazum regulira suradnju ugovornih stranaka u reguliranju prometa osoba, kao i kopnenog i pomorskog prijevoza između pograničnih područja.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama koje utvrđuju područje primjene Sporazuma, promet osoba, promet morem i kopnom, fiskalne i carinske olakšice, zdravstvene, veterinarske i fitopatološke mjere, socijalno

osiguranje u vezi s radnim odnosom, snabdijevanje vodom iz miljskog vodovoda, stalnu Mješovitu komisiju, specijalne iskaznice, te trajanje i stupanje na snagu Sporazuma.

c) Sporazum je potpisan 31. listopada 1962., ratificiran 22. siječnja 1963., stupio na snagu 27. veljače 1963. i preuzet je sukcesijom.

- Sporazum između Vlade SFRJ i Vlade Republike Italije o razgraničenju epikontinentalnog pojasa između dvije zemlje (1968)

- PREUZET SUKCESIJOM

a) Sporazumom se utvrđuje crta razgraničenja između SFRJ i Republike Italije.

b) Sporazumom su dogovorene i utvrđene koordinate, točke i crta razgraničenja između dijelova epikontinentalnog pojasa između SFRJ i Republike Italije.

c) Sporazum je potpisan 8. siječnja 1968., ratificiran je 7. rujna 1969., stupio je na snagu 21. siječnja 1970. i preuzet je sukcesijom.

- Ugovor o suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike u borbi protiv ilegalne trgovine opojnim i psihotropnim tvarima te protiv organiziranog kriminala

a) Ugovor regulira međusobnu suradnju ugovornih stranaka u sprječavanju i borbi protiv terorizma, suradnju u području nedozvoljenog prometa droge i organiziranog kriminala, suradnju u sprječavanju vršenja kriminalnih djelatnosti i suradnju u gonjenju osoba koje su izvršile kriminalna djela.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se predviđa osnivanje zajedničke Mješovite komisije ugovornih stranaka, kao i suradnja u sprečavanju nedopuštene zlouporabe droga, suradnja u otkrivanju i sprječavanju organiziranog kriminala, te način i uvjeti razmjene podataka. Završnim odredbama određeno je trajanje, dan stupanja na snagu, te način i uvjeti raskida Sporazuma.

c) Ugovor je potpisan 28. svibnja 1993., ratificiran je u Hrvatskom saboru 6. listopada 1993., a stupio je na snagu 4. svibnja 1994.

- Ugovor između Republike Hrvatske i Talijanske Republike o prihvatu osoba kojih je boravak protuzakonit

a) Ugovor regulira predaju, prihvati i izručenje državljana ugovornih stranaka i državljana trećih država na zajedničkoj državnoj granici Republike Hrvatske i Talijanske Republike, koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete za ulazak ili boravak na državnom području druge ugovorne stranke.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama koje utvrđuju prihvati, predaju i izručenje državljana ugovornih stranaka i državljana trećih država, proceduru postupka prihvata osoba i odobravanje tranzita. U općim odredbama određene su obveze ugovornih stranaka u odnosu na druge međunarodne ugovore, određena su tijela nadležna za provedbu Ugovora, kao i dan stupanja na snagu, trajanje, mogućnost privremene, djelomične ili u cijelosti suspenzije, te uvjete i način raskida Ugovora

c) Ugovor je potpisan 27. lipnja 1997, ratificiran je u Hrvatskom saboru 21. studenog 1997., a stupio je na snagu 1. lipnja 1998.

- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o ukidanju ulaznih viza

a) Ugovorom je reguliran prelazak granice i boravak na državnom području druge ugovorne stranke bez vize.

b) Sukladno Sporazumu državljani ugovornih stranaka, nositelji putovnice ili druge odgovarajuće valjane isprave, koju ugovorne stranke priznaju prikladnom za ulazak, mogu bez vize ulaziti na državno područje druge ugovorne stranke, pod uvjetom da razlog boravku nije zapošljavanje te da boravak ne traje duže od tri mjeseca. Valjane isprave za

hrvatske državljanke su: obična putovnica, diplomatska putovnica, službena putovnica, zajednička putovnica, osobna iskaznica, pomorska knjižica. Za talijanske državljanke to su: obična putovnica, diplomatska putovnica, službena putovnica, osobna iskaznica, osobna iskaznica državnih službenika, pomorska knjižica.

c) Sporazum je potpisan 27. lipnja 1997., a stupio je na snagu 3. studenog 1997.

- Memorandum o suglasnosti između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o suradnji u operacijama traganja i spašavanja na Jadranskom moru

a) Memorandumom se uređuju međusobna prava i obveze nadležnih tijela Republike Hrvatske i Talijanske Republike glede traganja i spašavanja na moru.

b) Memorandum sadrži odredbe koje definiraju pojmove za potrebe Memoranduma, odredbe koje utvrđuju međusobna prava i obveze nadležnih tijela (koordinacijski centri za spašavanje) Republike Hrvatske i Talijanske Republike glede spašavanja na moru, odredbe koje utvrđuju crtu područja spašavanja i traganja, pozivne radio signale za spasilačke letjelice i plovila, te zajedničke vježbe, sastanke i jezik komuniciranja stranaka, kao i dan stupanja na snagu, trajanje, uvjete i način raskida Memoranduma

c) Memorandum je potpisan 19. svibnja 2000.

Memorandum će stupiti na snagu na dan primitka druge od dviju obavijesti diplomatskim putem kojom se ugovorne stranke uzajamno obavještavaju da su ispunjeni svi uvjeti predviđeni njihovim nacionalnim zakonodavstvom za stupanje na snagu Memoranduma.

MAĐARSKA

- Konvencija između Saveznog izvršnog vijeća Skupštine SFRJ i Narodne Republike Mađarske o obnavljanju, obilježavanju i održavanju granične crte i graničnih oznaka na jugoslavensko-mađarskoj granici (1983.)

– PREUZETA SUKCESIJOM

a) Konvencija regulira sva pitanja obnavljanja, obilježavanja i održavanja graničnih crta i graničnih znakova na jugoslavensko – mađarskoj državnoj granici.

b) Konvencija sadrži odredbe koje se odnose na pravnu osnovu određenja državne granice, na granične dokumente koji sadrže podatke o određivanju i obilježavanju granične crte, te oblik, veličinu i položaj graničnih znakova. Konvencija određuje obveze ugovornih stranaka u odnosu na održavanje vidljivosti državne granice, dijeli državnu granicu na šest graničnih odsjeka, određuje obvezu ugovornih stranaka glede obnavljanja, obilježavanja i održavanja granične crte i kontrole navedenog, te utvrđuje osnivanje, zadatke i obvezu snošenja troškova ugovornih stranaka vezano uz Mješovitu komisiju za provedbu konvencije.

c) Konvencija je potpisana 20. listopada 1983. godine i preuzeta je sukcesijom.

- Sporazum između Vlade SFRJ i Vlade NR Mađarske o sprječavanju i rješavanju povreda graničnog režima na jugoslavensko-mađarskoj granici (1978)

– PREUZET SUKCESIJOM

a) Sporazum regulira suradnju ugovornih stranaka u sprječavanju i rješavanju povreda graničnog režima na jugoslavensko-mađarskoj državnoj granici.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama koje utvrđuju mjere potrebne za sprječavanje i rješavanje povreda graničnog režima, povrede graničnog režima, utvrđuje se pet graničnih odsjeka, te osnivanje, prava i obveze Glavne mješovite komisije i Lokalnih mješovitih komisija ugovornih stranaka.

c) Sporazum je potpisan 4. listopada 1978. i preuzet je sukcesijom.

- Sporazum između SFRJ i NR Mađarske o kontroli prelaženja državne granice na Dunavu u Bezdanu i Mohacsu (1983)

- PREUZET SUKCESIJOM

- a) Sporazum regulira kontrolu prelaženja državne granice na Dunavu u Bezdanu i Mochasu.
- b) Sporazum regulira kontrolu plovila u prelaženju državne granice na Dunavu u Bezdanu i Mohacsu, određuje pojmove za potrebe Sporazuma, regulira prava i obveze nadležnih organa za kontrolu prelaženja državne granice, kao i prelaženje državne granice od strane službenih osoba, regulira carinske i porezne olakšice, predviđa osnivanje popratnih službi na graničnim prijelazima i regulira povrede na radu službenih osoba organa za kontrolu prelaženja državne granice.
- c) Sporazum je potpisan 28. travnja 1983. i preuzet je sukcesijom.

Hrvatska ga strana (još) ne provodi.

- Ugovor o suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske u borbi protiv terorizma, krijumčarenja i zloupotrebe droga kao i protiv organiziranog kriminala

- a) Ugovor regulira međusobnu suradnju ugovornih stranaka u sprječavanju i borbi protiv terorizma, suradnju u području nedozvoljenog prometa droge i organiziranog kriminala, suradnju u sprječavanju vršenja kriminalnih djelatnosti i suradnju u gonjenju osoba koje su izvršile kriminalna djela.
- b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje način suradnje i postupanja u cilju sprječavanja i suzbijanja terorizma, suradnja u sprječavanju zloporabe droga, otkrivanje i sprječavanje organiziranog kriminala, proširena suradnju ugovornih stranaka, ovlaštene službe ugovornih stranaka, uvjeti za razmjenu podataka o privatnim osobama, zajednička Mješovita komisija ugovornih stranaka, te trajanje, dan stupanja na snagu, način i uvjeti raskida Ugovora.
- c) Ugovor je potpisan 9. prosinca 1992., ratificiran je u Hrvatskom saboru 24. lipnja 1993., a stupio je na snagu 17. lipnja 1994.

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o prihvatu osoba na zajedničkoj državnoj granici (1992. g.)

- a) Ugovor regulira predaju, prihvati i izručenje državljana ugovornih stranaka i državljana trećih država na zajedničkoj državnoj granici Republike Hrvatske i Republike Mađarske, koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete za ulazak ili boravak na državnom području druge ugovorne stranke.
- b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje predaja, prihvati i izručenje državljana Republike Hrvatske i Republike Mađarske, predaja, prihvati i izručenje državljana trećih država, pitanja koja se odnose na realizaciju Ugovora, dan stupanja na snagu, trajanje, mogućnost djelomične, privremene ili u cijelosti obustave, te način i uvjeti raskida Ugovora.
- c) Ugovor je potpisan 9. prosinca 1992., ratificiran je u Hrvatskom saboru 24. lipnja 1993., a stupio je na snagu 20. studenog 1996.

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o predaji i prihvatu osoba koje nezakonito borave na njihovim državnim područjima (2001. g.)

- a) Ugovor regulira predaju, prihvati i izručenje državljana ugovornih stranaka i državljana trećih država na zajedničkoj državnoj granici Republike Hrvatske i Republike Mađarske, koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete za ulazak ili boravak na državnom području druge ugovorne stranke.
- b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje prihvati državljana ugovornih stranaka, prihvati državljana trećih država, rokovi koji se odnose na odgovor na zahtjev za prihvatom, tranzit državljana trećih država,

troškovi predaje osoba koje se prihvaćaju, zaštita podataka koji se prenose između ugovornih stranaka, pitanja koja se odnose na provedbu Ugovora, veze Ugovora s drugim međunarodnim ugovorima (nema utjecaja odredbi Ugovora na obveze ugovornih stranaka koje proizlaze iz drugih međunarodnih ugovora), te rješavanje sporova. Završnim odredbama određen je dan stupanja na snagu, trajanje, mogućnost djelomične, privremene ili u cijelosti obustave, te način i uvjeti otkaza Ugovora.

c) Ugovor je potpisan 15. studenog 2001.

Ugovor će stupiti na snagu tridesetog dana od primitka zadnje pisane obavijesti diplomatskim putem kojom su stranke izvijestile jedna drugu o ispunjenju svih uvjeta utvrđenih unutarnjim zakonodavstvom ugovornih stranaka za stupanje na snagu Ugovora.

Do njegovog stupanja na snagu primjenjuje se Ugovor iz 1992. godine.

■ Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o ukidanju viza

a) Ugovorom je reguliran prelazak granice i boravak na državnom području druge ugovorne stranke bez vize.

b) Sukladno Sporazumu državljani jedne ugovorne stranke, nositelji valjane putne isprave za prelazak granice, mogu ući na državno područje druge ugovorne stranke i ondje boraviti bez posebne dozvole do 90 dana. Ako namjeravaju boraviti duže, ili obavljati dohodovnu djelatnost, moraju prethodno pribaviti odgovarajuću vizu. Valjane putne isprave za prelazak granice za hrvatske državljane su: putovnica, diplomatska putovnica, službena putovnica, pomorska knjižica, brodarska knjižica, putni list, osobna iskaznica. Za mađarske državljane to su: putovnica, diplomatska putovnica, službena putovnica za službu vanjskih poslova, službena putovnica, službena putovnica za službu na brodovima, isprava za povratak u matičnu zemlju, osobna iskaznica.

c) Sporazum je potpisan 23. svibnja 2000., a stupio je na snagu 29. lipnja 2000.

■ Sporazum o reguliranju graničnog željezničkog prometa, između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske

a) Sporazum regulira postupanja u graničnom prometu između Republike Hrvatske i Republike Mađarske.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama kojima se utvrđuju opće odredbe, pojmovi Sporazuma, opće odredbe o obavljanju prijelazne željezničke službe, obračun usluga, postrojenja, uređaji i službene prostorije, željeznička predstavništva susjedne države, održavanje sigurnosti i reda na graničnim prugama, prelaženje državne granice i boravak na teritoriju druge ugovorne stranke, carinjenje robe i carinski nadzor, carinske olakšice, uvjeti za nošenje službenog odijela, veterinarsko-sanitarni i fitosanitetski pregled, pregled pošiljaka, razmjena poštanskih pošiljaka, pomoć i krivično pravna zaštita, odgovornost i naknada štete, pružanje liječničke pomoći, povlastice za prijevoz službenog osoblja, uporaba jezika, radno vrijeme, prijelazne i završne odredbe, Mješovita komisija, stupanje na snagu i otkaz Sporazuma, te obilježavanje službenih prostorija.

c) Sporazum je potpisan 28. listopada 1994., a stupio je na snagu 25. srpnja 1995.

■ Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o ujednačavanju isprava za prelazak državne granice u službene svrhe

a) Ugovorom se predviđa ostvarivanje lakšeg načina prelaska državne granice, odnosno izrada, izdavanje i kontrola dokumenata potrebnih za prelazak državne granice u službene svrhe.

b) Bitni elementi ugovora sadržani su u odredbama o utvrđivanju suradnje, te u razradi pojedinih detalja suradnje. Posebna važnost dana je pri tome određenju oblika i sadržaju dokumenata, načinu izdavanja i kontroli. Svaka ugovorna stranka može djelomice ili u potpunosti uskratiti zahtjev za zajedničkom suradnjom i potporom ukoliko to zahtjeva sigurnost zemlje ili ako to predstavlja opasnost za njezine interese.

c) Ugovor je potpisan 9. srpnja 1997., a stupio je na snagu 1. srpnja 1998.

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o uspostavi točke spajanja autocesta Goričan-Letenye

a) Ugovorom se uređuje pitanje izgradnje i otvaranja graničnog prijelaza kod točke spajanja autocesta Letenye/Goričan na zajedničkoj državnoj granici u svrhu ostvarivanja pretpostavki nesmetanog međunarodnog bilateralnog i pograničnog cestovnog prometa, a imajući u vidu Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o međunarodnom prijevozu osoba i stvari cestom potpisanom u Budimpešti 18. studenog 1992. godine.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje međusobna suradnja, ostvarivanje brzinskih cestovnih kontakata spajanjem autocesta, gradnja mosta na rijeci Muri, osnivanje Cestovne ekspertne radne skupine, izgradnja i korištenje objekata za kontrolu graničnog prometa, uvjeti izgradnje, termin početka rada, dan stupanja na snagu, trajanje te način i uvjeti otkazivanja Ugovora.

c) Ugovor je zaključen 2. ožujka 2001., a stupio je na snagu 12. prosinca 2001.

- Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o obavljanju kontrole graničnog prometa u cestovnom, željezničkom i vodnom prometu

a) Ugovor regulira, s ciljem pojednostavljenja i ubrzanja, obavljanje granične kontrole osoba i roba, odnosno prijevoznih sredstava u cestovnom, željezničkom i vodnom graničnom prometu na hrvatsko – mađarskoj državnoj granici.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u općim odredbama, u odredbama koje utvrđuju provjeru graničnog prometa, prava i obveze službenih osoba, službena mjesta provjere graničnog prometa, provedbu Ugovora i završne odredbe.

c) Pregovori za sklapanje Ugovora se pokrenuti 2002. godine i sada su u završnoj fazi.

Parafiranje Ugovora se očekuje koncem kolovoza, a zaključivanje Ugovora se očekuje najkasnije do kraja 2003.

- Protokol između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o provedbi Ugovora između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o obavljanju kontrole graničnog prometa u cestovnom, željezničkom i vodnom prometu

a) Protokolom se pobliže razrađuju odredbe Ugovora između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o obavljanju kontrole graničnog prometa u cestovnom, željezničkom i vodnom prometu, koji s ciljem pojednostavljenja i ubrzanja, obavljanje granične kontrole osoba i roba, odnosno prijevoznih sredstava u cestovnom, željezničkom i vodnom graničnom prometu između na hrvatsko – mađarskoj državnoj granici.

b) Protokol određuje cestovne, željezničke i vodene granične prijelaze.

c) Potpisivanje Protokola se očekuje do kraja 2003. godine

- Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o osiguranju vidljivosti zajedničke državne granice

a) Ugovor uređuje pitanja koja se odnose na izmjeru, te prava i obveze u odnosu na osiguranje vidljivosti zajedničke državne granice.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su odredbama koje utvrđuju državnu granicu između ugovornih stranaka, podaci o određivanju i obilježavanju granične crte, obveze u odnosu na novi izmjeru granične crte nakon stupanja na snagu Ugovora, održavanje granične crte, njenu vidljivost i granične oznake, troškovi u svezi mjerenja, označavanja, održavanja, kontroliranja graničnih oznaka, obveze vlasnika i drugih stvarnopravnih ovlaštenika, osnivanje, prava i obveze zajedničkog Mješovitog povjerenstva, trajanje, stupanje na snagu, te uvjeti i način otkazivanja Ugovora.

c) Ugovor je parafiran u rujnu 1997. godine.

Potpisivanje Ugovora se očekuje do kraja 2003. godine.

SLOVENIJA

- Ugovor o suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije u borbi protiv terorizma, krijumčarenja i zloupotrebe droga, kao i protiv organiziranog kriminala

a) Ugovor regulira međusobnu suradnju ugovornih stranaka u sprječavanju i borbi protiv terorizma, suradnju u pitanjima nedozvoljenog prometa droge i organiziranog kriminala, suradnju u sprječavanju i otkrivanju drugih kriminalnih djelatnosti, te suradnju u gonjenju osoba koje su izvršile kriminalna djela

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje način suradnje i postupanja u cilju sprječavanja kriminala, posebno organiziranog kriminala, razmjena podataka radi sprječavanja terorizma, proširena suradnju ugovornih stranaka, ovlaštene službe ugovornih stranaka, uvjeti za razmjenu podataka o privatnim osobama, zajednička Mješovita komisija ugovornih stranaka, dan stupanja na snagu, trajanje, te uvjeti i način raskida Ugovora.

c) Ugovor je potpisan 4. lipnja 1993., ratificiran je u Hrvatskom saboru 6. listopada 1993., a stupio je na snagu 29. svibnja 1994.

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o prihvatu osoba na zajedničkoj državnoj granici (1993)

a) Ugovor regulira predaju, prihvati i izručenje državljana ugovornih stranaka, predaju, prihvati i izručenje državljana trećih država na zajedničkoj državnoj granici Republike Hrvatske i Republike Slovenije, koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete za ulazak ili boravak na državnom području druge ugovorne stranke.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje predaja, prihvati i izručenje državljana ugovornih stranaka, predaja, prihvati i izručenje, te ponovni prihvati i predaja državljana trećih država, suradnja ministarstava unutarnjih poslova ugovornih stranaka pri provođenju Ugovora, dan stupanja na snagu, trajanje, te način i uvjeti otkazivanja Ugovora.

c) Ugovor je potpisan 4. lipnja 1993., ratificiran je u Hrvatskom saboru 25. svibnja 1994., a stupio je na snagu 14. svibnja 1995.

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o predaji i prihvatu osoba kojih je ulazak ili boravak suprotan nacionalnom zakonodavstvu (novi Ugovor po EU standardima - u pripremi)

a) Ugovor regulira predaju, prihvati i izručenje državljana ugovornih stranaka, predaju, prihvati i izručenje državljana trećih država i osoba bez državljanstva na zajedničkoj državnoj granici Republike Hrvatske i Republike Slovenije, koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete za ulazak ili boravak na državnom području druge ugovorne stranke.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje postupak predaje, prihvata i izručenja državljana ugovornih stranaka, predaje, prihvata i izručenja, te ponovni prihvati i predaja državljana trećih država i osoba bez državljanstva, tranzit u slučaju sprečavanja ulaska, opće odredbe koje propisuju mogućnost i način korištenja osobnih podataka i status Ugovora u odnosu na druge međunarodne ugovore, dan stupanja na snagu, trajanje, privremena, djelomična ili u cijelosti suspenzija, te način i uvjeti otkazivanja Ugovora.

c) Pregovori za sklapanje Ugovora su pokrenuti.

- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o osnivanju i nadležnosti zajedničkih tijela za identificiranje i označavanje zajedničke granice

a) Sporazumom se osnivaju zajednička tijela za identificiranje i označavanje državne granice između Republike Hrvatske i Republike Slovenije i određuju se njihove nadležnosti.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje osnivanje Mješovite diplomatske komisije i Mješovite hrvatsko – slovenske komisije, njihova nadležnost, djelokrug rada, način odlučivanja, podnošenje izvješća o svom radu, te dan stupanja na snagu, trajanje, način i uvjeti otkazivanja Sporazuma.

c) Sporazum je potpisan 30. srpnja 1993., a stupio je na snagu 14. travnja 1995.

- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o obavljanju željezničkog prometa preko državne granice

a) Sporazum regulira pitanja u graničnom željezničkom prometu s ciljem organiziranja čim bržeg i neometanog provođenja granične kontrole, te primopredaje vlakova između Republike Hrvatske i Republike Slovenije.

b) Bitni elementi ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuju opće odredbe, pojmovi, granične željezničke pruge, granični željeznički kolodvori i željeznički kolodvori za izmjenu prometa, opće odredbe o željezničkoj graničnoj službi i tarifnom sjecištu, mjerila za izračunavanje troškova, predstavništva na kolodvorima izmjene prometa, uređaji, objekti i službene prostorije, održavanje sigurnosti prometa i reda na graničnim željezničkim prugama, službena uporaba jezika, pravni položaj željezničkog i službenog osoblja ugovornih stranaka, uzajamna pomoć, prijelaz državne granice i zadržavanje na teritoriju druge ugovorne stranke, službena odjeća, predmeti koje željezničko osoblje i službene osobe imaju na osobnu ili službenu uporabu, predmeti koji su namijenjeni željezničkim službama, novac kojim se posluje prilikom obavljanja željezničke službe, službene pošiljke, razmjena pošte, poštansko osoblje, odgovornost, signalno-sigurnosni, telekomunikacijski uređaji i sredstva, granična kontrola, carinski, veterinarsko-sanitarni i fitosanitarni pregled, Mješovita komisija ugovornih stranaka, dan stupanja na snagu, način i uvjeti otkazivanja Sporazuma, te arbitraža.

c) Sporazum je potpisan 2. travnja 1997., a stupio je na snagu 12. prosinca 2002.

- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o ukidanju viza

a) Ugovorom je reguliran prelazak granice i boravak na državnom području druge ugovorne stranke bez vize.

b) Ovim je Sporazumom državljanima bilo koje ugovorne stranke, koji su nositelji valjane putne isprave, omogućen boravak do 90 dana na državnom području druge ugovorne stranke, bez vize, ali uz uvjet da se tijekom boravka ne obavlja nikakva prihodovna djelatnost. Mjerodavna tijela obiju ugovornih stranaka pridržavaju pravo ne dozvoliti ulazak i otkazati boravak nepoželjnim osobama. Također, obje ugovorne stranke obvezuju se primiti svoje državljane u svako doba bez formalnosti, s ili bez valjane putne isprave (u tom slučaju putnu ispravu izdaje mjerodavna diplomatska misija ili konzularni ured).

c) Sporazum je sklopljen razmjenom nota (Republika Slovenija) 7. travnja 1992 i (Republika Hrvatska) 15. svibnja 1992. Stupio je na snagu 15. svibnja 1992.

- Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji

a) Sporazum, s ciljem poboljšanja životnih uvjeta pograničnog stanovništva i imajući u vidu da su pogranične lokalne zajednice temelj dobre suradnje između država, omogućuje i uređuje promet osoba i slobodniju gospodarsku suradnju između subjekata ugovornih stranaka u pograničnom području.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama kojima se utvrđuju područja primjene Sporazuma, prelaženje granice u pograničnom prometu, isprave za prijelaz granice, poljoprivredna i šumarska djelatnost, dvovlasništvo i prijelaz granice, prijelaz granice izvan službeno otvorenih graničnih prijelaza, devizne i carinske olakšice, pomorski i kopneni promet na pograničnom području, pogranična gospodarska suradnja, tijela nadležna za provođenje Sporazuma, ovjera, odbijanje izdavanja i oduzimanja isprava, te preuzimanje odbijenih osoba. Završnim odredbama određeno je trajanje, dan stupanja na snagu, mogućnost privremene obustave, te način i uvjeti otkazivanja Sporazuma.

c) Ugovor je potpisan 28. travnja 1997., ratificiran je u Hrvatskom saboru 19. rujna 1997, a stupio je na snagu 5. rujna 2001.

Potpuna primjena Sporazuma je otpočela 18. ožujka 2002. godine.

■ Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o prekograničnoj policijskoj suradnji

a) Sporazum regulira pitanja neposredne suradnje policijskih tijela ugovornih stranaka na zajedničkoj državnoj granici putem razmjene informacija, usklađivanjem policijskih aktivnosti, putem programa zajedničkog osposobljavanja, usavršavanja i obrazovanja, formiranjem zajedničkih kontaktnih službi, mješovitih ophodnji i radnih skupina u pograničnom području, te upućivanjem časnika za vezu. Sporazum regulira pravne i radno – pravne odnose policijskih službenika, zaštitu osobnih podataka i naknadu eventualno nastale štete u slučaju postupanja policijskih službenika na državnom području druge ugovorne stranke.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje područje suradnje, nadležna tijela, prekogranična policijska suradnja i posebni oblici prekogranične policijske suradnje, pravni odnosi (prijelaz preko državnog područja druge ugovorne stranke u cilju postupanja na vlastitom državnom području, zaštita i radnopravni odnosi, odgovornost za naknadu štete) i postupanje u odnosu na zaštitu podataka. Završnim odredbama određeno je trajanje, dan stupanja na snagu, mogućnost privremene, djelomične ili u cijelosti suspenzije, te način i uvjeti otkazivanja Sporazuma.

c) Ugovor je potpisan 5. studenog 2002., ratificiran je u Hrvatskom saboru 23. siječnja 2003., a stupio je na snagu 16. travnja 2003.

■ Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o jednostavnijem obavljanju granične kontrole u cestovnom i željezničkom prometu

a) Sporazum s ciljem pojednostavljenja i ubrzanja, regulira obavljanje granične kontrole u cestovnom i željezničkom prometu između Republike Hrvatske i Republike Slovenije.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u općim odredbama, odredbama kojima se utvrđuje obavljanje granične kontrole, prava i obveze službenih osoba koje obavljaju kontrolu, službena mjesta za obavljanje kontrole, te završnim odredbama

c) Sporazum je potpisan 14. travnja 2003.

Sporazum podliježe odobrenju u skladu s pravnim propisima ugovornih stranaka, te će stupiti na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon primitka, diplomatskim putem, pisane obavijesti o tom odobrenju.

■ Ugovor o određivanju graničnih prijelaza između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije

a) Ugovorom se utvrđuju cestovni granični prijelazi na zajedničkoj državnoj granici.

b) Ugovorom su određeni granični prijelazi za međunarodni cestovni robni i putnički promet, granični prijelazi za međunarodni cestovni putnički promet, radi provedbe Ugovora osnivanje Mješovitog stručnog povjerenstva, trajanje, stupanje na snagu i otkaz Ugovora.

c) Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 16. svibnja 2002., donijela odluku o pokretanju postupka za sklapanje Ugovora o određivanju graničnih prijelaza između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije.

SRBIJA I CRNA GORA

■ Sporazum o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije

a) Sporazumom se u cilju unapređenja međusobnih odnosa ugovornih stranaka, predviđa normalizacija međusobnih odnosa, poštivanje suverenosti i teritorijalne cjelovitosti sukladno međunarodnom pravu, rješavanje spornih pitanja, poštivanje međusobnih prava, suzdržavanje od prijetnje ili uporabe sile u skladu s Poveljom Ujedinjenih naroda, kao i osiguranje uvjeta za slobodan i siguran povratak izbjeglica i prognanika u njihova prebivališta ili u druga mjesta koja slobodno izaberu.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje poštivanje međusobnih prava, način suradnje u cilju normalizacije odnosa, posebno rješavanje spornog pitanja Prevlake, ubrzanje procesa rješavanja pitanja nestalih osoba, osiguranje uvjeta za siguran povratak izbjeglica i prognanika, normalizacija cestovnog željezničkog, zračnog i riječnog prometa, unapređivanje telekomunikacijskih veza, sklapanje sporazuma iz područja gospodarstva, znanosti, kulture, prosvjete i drugih pitanja od zajedničkog interesa ugovornih stranaka, te dan stupanja na snagu i trajanje Sporazuma.

c) Sporazum je potpisan 23. kolovoza 1996., ratificiran je u Hrvatskom saboru 20. rujna 1996., a stupio je na snagu 18. listopada 1996.

■ Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije o određivanju graničnih prijelaza

a) Sporazumom se utvrđuju granični prijelazi za cestovni i željeznički promet na granici između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama koje utvrđuju granične prijelaze za međunarodni cestovni promet, granične prijelaze za međunarodni željeznički promet, granične prijelazi za pogranični promet, Mješovito stručno povjerenstvo radi provedbe Sporazuma, te trajanje i stupanje na snagu Sporazuma.

c) Sporazum je potpisan 15. rujna 1997.

Privremeno se primjenjuje od 15. rujna 1997.

Sporazum će stupiti na snagu osmog dana od dana primitka posljednje obavijesti diplomatskim putem kojom se ugovorne stranke uzajamno izvješćuju o provedenom postupku za njegovo potvrđivanje.

■ Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije o reguliranju graničnog željezničkog prometa

a) Sporazum regulira pitanja u graničnom željezničkom prometu, njegovo uredno i djelotvorno odvijanje kao i ubrzanje postupka na granici između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama kojima se utvrđuju opće odredbe, granični kolodvori i kolodvori smjene prometa, služba prijelaza i preuzimanja, tarifno sjecište, obračun usluga, postrojenja, uređaji i službene prostorije, granična kontrola, održavanje sigurnosti prometa i reda na graničnim prugama, jezik u službenoj uporabi, pravni položaj službenog osoblja, pomoć, pružanje liječničke pomoći, prelazak državne granice i boravak na području druge ugovorne stranke, službena odjeća, predmeti namijenjeni željezničkim službama, materijal i rezervni dijelovi, službeno naplaćen novac, službene pošiljke, razmjena pošte, odgovornost, povlastice za prijevoz službenog osoblja, Mješovita komisija ugovornih stranaka, rješavanje sporova, te otkazivanje i stupanje na snagu Sporazuma.

c) Sporazum je potpisan 15. rujna 1997., privremeno se primjenjuje od 15. rujna 1997., a stupio je na snagu 9. rujna 1998.

■ Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije o međunarodnom cestovnom prijevozu

a) Ugovorom se, na načelu uzajamnosti, uređuje način obavljanja međunarodnog cestovnog prijevoza tereta i putnika između dviju država i u tranzitu preko teritorija jedne i druge države, te prijevoz za i iz trećih država. Odnosi se na prijevoznike koji su na teritoriju svoje države ovlašteni obavljati međunarodni cestovni prijevoz putnika, odnosno tereta. Ugovor regulira i način obavljanja prijevoza putnika i tereta između pograničnih područja jedne i druge države, mjere za smanjenje vremena čekanja na graničnim prijelazima, naknade za korištenje cesta, odredbe o oslobađanju od carinskih pristojbi za gorivo, maziva i rezervne dijelove za vozila kojima se obavlja prijevoz, te sankcije u slučaju kršenja odredbi Ugovora i prometnih propisa na teritoriju jedne i druge ugovorne stranke. Nadležna tijela za provedbu

Ugovora su Ministarstvo pomorstva, prometa i veza Republike Hrvatske, sa hrvatske strane, odnosno s druge strane Savezno ministarstvo za saobraćaj Savezne Republike Jugoslavije.

b) Bitni elementi ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuju područje primjene, određivanje pojmova, prijevoz osoba (linijski, naizmjenični i povremeni prijevoz), prijevoz tereta (prijevoz za koji je potrebna dozvola, prijevoz za koji nije potrebna dozvola, izvanredni prijevoz), pogranični prijevoz, mjere za smanjenje čekanja na granici, Mješovita komisija ugovornih stranaka, opće odredbe (kontingenti, zabrana kabotaže, vozila koja čuvaju okoliš, naknade za korištenje cesta, oslobađanje od carinskih pristojbi, odredbe o sankcijama), te stupanje na snagu i otkazivanje Ugovora.

c) Ugovor je potpisan 15. rujna 1997., a stupio je na snagu 11. travnja 1998. godine

■ Sporazum o ukidanju viza nositelja diplomatskih i službenih putovnica

a) Ugovorom je reguliran prelazak granice i boravak na državnom području druge ugovorne stranke bez vize za nositelje valjanih diplomatskih i službenih putovnica.

b) Prema odredbama Sporazuma, državljani bilo koje od ugovornih stranaka, nositelji valjanih diplomatskih i službenih putovnica mogu ući na državno područje druge ugovorne stranke, napustiti ga, prolaziti kroz njega i boraviti na njemu do 30 dana bez vize. Međutim, ako je riječ o nositeljima valjanih diplomatskih i službenih putovnica jedne ugovorne stranke, koji su na državnom području druge ugovorne stranke djelatnici diplomatske misije ili konzularnog ureda, oni trebaju radi ulaska u cilju preuzimanja dužnosti prethodno pribaviti ulaznu vizu države primateljice. Isto vrijedi i za članove njihove obitelji koji s njima žive u zajedničkom domaćinstvu. Po preuzimanju dužnosti u diplomatskoj misiji ili konzularnome uredu te osobe mogu nesmetano i bez obveze pribavljanja vize izlaziti s državnog područja države primateljice i ulaziti na njega. Sporazumom nije ograničeno pravo mjerodavnih tijela ugovornih stranaka da zabrane ulazak ili otkazu boravak nositeljima diplomatskih ili službenih osoba ako se te osobe smatraju nepoželjnim. Također, Sporazumom je utvrđeno da je svaka ugovorna stranka dužna u svako vrijeme preuzeti vlastite državljane koji su na osnovi odredbi Sporazuma ušli na njezino državno područje.

c) Sporazum je potpisan 29. listopada 1996, a stupio je na snagu 19. rujna 1997.

■ Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije o određivanju graničnih prijelaza

a) Ugovorom se utvrđuju granični prijelazi za međunarodni cestovni i željeznički promet, te granični prijelazi za pogranični promet na zajedničkoj državnoj granici.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama koje određuju granične prijelaze za međunarodni cestovni i željeznički promet na granici ugovornih stranaka, granične prijelaze za pogranični promet na granici ugovornih stranaka, pitanje otvaranja i rada ostalih međudržavnih graničnih prijelaza na granici između ugovornih stranaka, osnivanje Mješovitog stručnog povjerenstva radi provedbe Sporazuma, te u odredbama koje reguliraju dan stupanja na snagu i trajanje Sporazuma.

c) Sporazum je potpisan 15. rujna 1997.

Privremeno se primjenjuje od 15. rujna 1997.

Sporazum će stupiti na snagu osmog dana od dana primitka posljednje obavijesti diplomatskim putem kojom se ugovorne stranke uzajamno izvješćuju o provedenom postupku za njegovo potvrđivanje.

■ Protokol o provođenju Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije o određivanju graničnih prijelaza

- a) Protokol regulira sva pitanja u vezi otvaranja i rada međunarodnih graničnih prijelaza i graničnih prijelaza za pogranični promet utvrđenih Sporazumom
- b) Protokolom se propisuje datum otvaranja graničnih prijelaza za međunarodni cestovni i željeznički promet na granici ugovornih stranaka, graničnih prijelaza za pogranični promet na granici ugovornih stranaka, prijenos robe i prijelaz prijevoznih sredstava i njihovog vozačkog osoblja, odnosno članova posade i putnika, prijenos robe koja podliježe sanitarnoj, veterinarskoj i fitosanitarnoj kontroli i određuju se granični prijelazi za međunarodni cestovni promet na kojima će se neprekidno obavljati unutarnji poslovi i poslovi carine.
- c) Protokol je potpisan 15. rujna 1997.

Privremeno se primjenjuje od 15. rujna 1997.

Protokol je potpisan i primjenjuje se istodobno sa Sporazumom između Vlade Republike Hrvatske i Savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije o određivanju graničnih prijelaza, a Sporazum podliježe potvrđivanju sukladno nacionalnim zakonodavstvima ugovornih stranaka, a stupa na snagu osmog dana od dana primitka posljednje obavijesti diplomatskim putem kojom se ugovorne stranke uzajamno izvješćuju o provedenom postupku za njegovo potvrđivanje.

■ Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Savezne Republike Jugoslavije o pograničnom prometu

- a) Sporazum, s ciljem poboljšanja životnih uvjeta pograničnog stanovništva i imajući u vidu da su pogranične lokalne zajednice temelj dobre suradnje između država omogućuje i uređuje promet osoba i slobodniju gospodarsku suradnju između subjekata ugovornih stranaka u pograničnom području.
- b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u općim odredbama kojima se utvrđuju pojmovi pojedinih izraza za potrebe Sporazuma, granični prijelazi za pogranični promet, prelaženje granice u pograničnom prometu, isprave potrebne za prijelaz granice, gospodarska suradnja na pograničnom području, poljoprivredna i šumarska djelatnost, te ispaša, obveze u izvješćivanju glede pojave zaraznih bolesti pučanstva i životinja, kao i o slučajevima zagađivanja zemlje, vode i zraka na svom pograničnom području, tijela za provedbu Sporazuma, te stupanje na snagu i trajanje Sporazuma.
- c) Sporazum je potpisan 15. rujna 1997.

Privremeno se primjenjuje od 1. studenog 1997.

Sporazum će stupiti na snagu osmog dana od dana primitka posljednje obavijesti diplomatskim putem kojom se ugovorne stranke uzajamno izvješćuju o provedenom postupku za njegovo potvrđivanje.

■ Dogovor organa za provođenje zakona o borbi protiv ilegalne imigracije i organiziranog kriminala između Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske, Ministarstva unutarnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Ministarstva unutarnjih poslova Federativne Republike Jugoslavije

- a) Dogovor organa za provođenje zakona, u cilju unapređenja Konvencije UN – a protiv organiziranog kriminala potpisane 12. – 15. prosinca 2000. g. u Palermu, Italija, ocrtava mjere pomoću kojih će se uspostaviti kooperacija i suradnja između Ministarstava unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Savezne Republike Jugoslavije, entitetskih Ministarstava unutarnjih poslova Bosne i Hercegovine i direktora graničnih službi (Ministarski komitet), u području borbe protiv ilegalne imigracije i organiziranog kriminala u Bosni i Hercegovini, Republici Hrvatskoj i Saveznoj Republici Jugoslaviji.
- b) Dogovor sadrži odredbe o jurisdikcijskim ovlastima Ministarstava, uspostavljanju Regionalne radne grupe (RTF - Regional Task Force) i određivanju članova iste, definira pojam organiziranog kriminala, propisuje način razmjene

sigurnosnih informacija, te određuje i definira način pomoći Misije UN u BiH (UNMBIH) kao pomagača Ministarskom komitetu i RTF-u.

c) Dogovor je potpisan 14. svibnja 2001.g..

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije o predaji i prihvatu osoba kojih je ulazak ili boravak na državnom području druge države protuzakonit

a) Sporazum regulira predaju, prihvati i izručenje državljana ugovornih stranaka, državljana trećih država i osoba bez državljanstva na zajedničkoj državnoj granici Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije, koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete za ulazak ili boravak na državnom području druge ugovorne stranke.

b) Bitni elementi Ugovora sadržani su u odredbama kojima se utvrđuju pojmovi Ugovora, predaja, prihvati i izručenje državljana ugovornih stranaka, predaja, prihvati i izručenje, te ponovni prihvati i predaja državljana trećih država ili osoba bez državljanstva, suradnje ugovornih stranaka u primjeni ugovora, trajanje, dan stupanja na snagu, mogućnost djelomične, privremene ili u cijelosti obustave, te način i uvjeti otkazivanja Ugovora.

c) Sporazum je potpisan 23. travnja 2002., ratificiran je u Hrvatskom saboru 8. svibnja 2003.

Ugovor će stupiti na snagu tridesetog dana od dana razmjene nota, kojima se ugovorne stranke međusobno izvješćuju da je okončan postupak njegovog potvrđivanja predviđen unutarnjim zakonodavstvom ugovornih stranaka.

- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije o suradnji u borbi protiv organiziranog kriminala, nezakonite trgovine drogama, psihotropnim tvarima i prekursorima, terorizma i drugih težih kaznenih djela

a) Sporazum regulira suradnju u sprječavanju terorizma, nezakonite trgovine narkotičnim drogama, psihotropnim tvarima i prekursorima, suradnju u sprječavanju organiziranog kriminala, u otkrivanju, suzbijanju i kaznenom gonjenju takvih kaznenih djela, kao i suradnju u sprječavanju, otkrivanju, suzbijanju i kaznenom gonjenju drugih težih kaznenih djela.

b) Bitni elementi Sporazuma sadržani su u odredbama kojima se utvrđuje način suradnje i postupanja u cilju sprječavanja kriminala, posebno organiziranog kriminala, suradnja u sprječavanju nezakonite zlouporabe i trgovine drogom, razmjena podataka radi sprječavanja terorizma, uvjeti za zaštitu osobnih podataka koji se razmjenjuju u okviru suradnje, uvjeti za razmjenu podataka o privatnim osobama, zajedničko Mješovito povjerenstvo ugovornih stranaka, te trajanje, dan stupanja na snagu, način i uvjeti raskida Sporazuma.

c) Sporazum je potpisan 8. svibnja 2002., ratificiran je u Hrvatskom saboru 23. siječnja 2003.

Sporazum će stupiti na snagu na dan primitka posljednje pisane obavijesti diplomatskim putem kojom se ugovorne stranke uzajamno obavještavaju da su ispunjeni svi uvjeti predviđeni njihovim nacionalnim zakonodavstvom za stupanje na snagu Sporazuma.

- Protokol o načelima za identifikaciju-utvrđivanje granične crte i pripremu Ugovora o državnoj granici između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije

a) Protokol predstavlja temeljni okvirni dokument za daljnji rad na uređenju državne granice između RH i SRJ.

b) Ovim Protokolom je potvrđena bivša međurepublička granica kako se protezala u bivšoj SFRJ, između Republike Srbije te Republike Hrvatske i Republike Crne Gore, kao osnova za identifikaciju-utvrđivanje i pripremu Ugovora o državnoj granici između RH i SRJ.

c) Protokol je potpisan 23. travnja 2002. Teško je zasada predvidjeti objektivan rok za postupak potvrđivanja u Hrvatskom saboru.

- Protokol između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o privremenom režimu uzduž južne granice između dviju država

a) Protokolom je, polazeći od Sporazuma o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije, Protokola o načelima za identifikaciju-utvrđivanje granične crte i pripremu Ugovora o državnoj granici između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije, te polazeći od Zajedničke izjave ministara vanjskih poslova Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije iz New Yorka od 11. studenog 2001. g. i njihova zajedničkog pisma Glavnom tajniku UN – a od 10. travnja 2002. g., uspostavljen privremeni režim na području uz južnu granicu dviju država koji će važiti do sklapanja Ugovora o granici između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije.

b) Bitni elementi Protokola sadržani su u uvodnim odredbama, u odredbama kojima se utvrđuje privremena podjela jurisdikcije, privremena jurisdikcija u Zoni, demilitarizacija, granični prijelazi i pogranični promet, traganje i spašavanje na moru, suradnja u slučajevima onečišćenja mora, turistička suradnja, te prijelazne i završne odredbe kojima se određuju obveze stranka, osniva Mješovito povjerenstvo, te propisuju uvjeti za stupanje na snagu Protokola.

c) Protokol je potpisan 10. prosinca 2002. godine.

Privremeno se primjenjuje od dana potpisa

17. Kako obavještajni sustav podržava upravljanje granicama?

U pojedinim situacijama pojačanih ugrožavanja nacionalne i građanske sigurnosti potrebno je uvezano djelovanje policijskih, vojnih i drugih snaga.

Radi sustavnog prikupljanja, analize, obrade i ocjene podataka koji su od značaja za nacionalnu sigurnost, u cilju otkrivanja i sprječavanja počinjenja protuzakonitih radnji i djela, osnovane su slijedeće sigurnosne službe:

- Obavještajna agencija,
- Protuobavještajna agencija,
- Vojna sigurnosna agencija.

Suradnja s obavještajnim sigurnosnim službama u segmentu upravljanja granice odnosi se prvenstveno na postupak izdavanja viza za državljane visokog migracijskog i sigurnosnog rizika odnosno provjeru koje te službe obavljaju prilikom odlučivanja o odobrenju ulaska u zemlju.

Nadalje, suradnja se ogleda i kroz obavljanje provjera osobe na osjetljivim područjima (na graničnim prijelazima) u cilju sprječavanja uspostavljanja kontakta sigurnosno interesantnih osoba (npr. osoba iz krim. miljea) s potencijalnim krijumčarima preko državne granice.

Do stupanja na snagu novog Zakona o nadzoru državne granice to se provodi kroz izdavanje odobrenja za kretanje i zadržavanje na graničnom prijelazu dok će novim Zakonom o nadzoru državne granice to biti potrebno za samo posebno određena sigurnosna područja (pomorske luke, zračne luke).

Obzirom na značaj zračnih luka Nacionalni program o sigurnosti zračnih luka propisuje obveznu provjeru od strane određenih sigurnosnih služba za sve osobe zaposlene na području određene zračne luke.

Informacije značajne za promet preko državne granice redovito dolaze kroz operativnu razmjenu podataka (prvenstveno preko Obavještajne i Protuobavještajne agencije).

Međutim, suradnja postoji i s Vojno sigurnosnom agencijom koja se ogleda u razmjeni, korištenju i obradi operativno interesantnih informacija od značaja za sigurnost zemlje. Primjer takve suradnje je postupanje odnosno uzapćenje broda "BOKA STAR" tijekom koje se zajednički rad navedene agencije i MUP-a pokazao kao vrlo dobar i učinkovit. Naime, odmah, po dobivanju relevantnih informacija od američke strane o brodu koji krijumčari veće količine oružja morskim putem iz SRJ i Crne Gore preko hrvatske luke Rijeka prema Iraku, ustrojen je zajednički stožer kako bi se na jednom mjestu objedinili i bili dostupni svi obavještajni podaci i na kojem su se planirale daljnje mjere i radnje koje je trebalo poduzeti u cilju zaustavljanja i uzapćenja broda.

18. Kako se obavlja prikupljanje informacija, njihova analiza i distribucija?

Obvezatnom uputom o operativnom izvješćivanju i informiranju Ministarstva unutarnjih poslova utvrđeno je prikupljanje i distribucija operativnih saznanja i informacija.

Poradi poduzimanja operativnih, operativno-preventivnih i operativno-taktičkih mjera i radnji u svrhu pronalaska počinitelja kaznenih djela i prekršaja, u slučajevima povreda državne granice, poduzimanja mjera prema strancima, drugih događaja i pojava od sigurnosnog značaja, policijska tijela obvezna su za prikupljene podatke o počinjenim kaznenim djelima, te svim događajima i pojavama od operativnog i drugog sigurnosnog značaja putem terminalskih jedinica, unijeti u informacijski sustav za elektronsku obradu podataka Ministarstva unutarnjih poslova.

Policijske uprave obvezne su žurno izvješćivati Odjel operativnog dežurstva Ministarstva unutarnjih poslova o počinjenim kaznenim djelima, prekršajima, povredama državne granice, poduzetim mjerama prema strancima i drugim događajima i pojavama značajnim za sigurnost (članak 7., 8. i 9. Obvezatne upute o operativnom izvješćivanju i informiranju Ministarstva unutarnjih poslova).

Informacijski sustav MUP-a RH čine podsustavi:

- podsustav potražne djelatnosti obuhvaća evidenciju tjeratica i objava za osobama, evidenciju ukradenih i nestalih stvari, te dnevni operativni bilten događaja.
- podsustav kriminaliteta obuhvaća evidencije koje se odnose na kaznena djela i njihove počinitelje, primjerice abecednu evidenciju, evidenciju nadimaka, evidenciju bivših i lažnih osobnih imena, evidenciju osobnih opisa, evidenciju počinitelja kaznenih djela, daktiloskopsku zbirku itd.;
- podsustav poslova sa strancima obuhvaća evidenciju stranaca s odobrenim produženim boravkom, evidenciju izbjeglica, evidenciju prijava boravišta stranaca, evidenciju izdanih osobnih karata za strance, evidenciju o putnim ispravama i vizama izdanih strancima, evidenciju izgubljenih putnih i drugih isprava za strance itd.;
- podsustav prometa obuhvaća evidenciju vozila na motorni pogon i priključnih vozila i njihovih vlasnika, evidenciju prometnih nezgoda, evidenciju kazni i mjera u prometu;
- podsustav poslova s oružjem obuhvaća evidencije koje se odnose na nabavu, držanje i nošenje oružja i streljiva;
- podsustav požara obuhvaća evidencije koje se odnose na požare i eksplozije;
- podsustav upravnih poslova obuhvaća evidenciju dodijeljenih matičnih brojeva građana, evidenciju prijave prebivališta i boravišta u Republici Hrvatskoj, evidenciju osobnih iskaznica, otpusta i odricanja od državljanstva, evidenciju putnih isprava, evidenciju teritorijalnih jedinica evidenciju primitka u državljanstvo Republike Hrvatske, registar pravnih osoba itd.;
- podsustav kadrovskih poslova

- podsustav materijalno-financijskih poslova obuhvaća materijalno-financijske poslove Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske;
- podsustav operativno-statističkog izvješćivanja koji korisnicima omogućuje da na temelju dobivenih podataka usmjeravaju rad službe;
- podsustav poslova granice koji daje podatke o brojčanim pokazateljima prometa putnika i prometala, o ispravama, dnevni operativni bilten granice, operativno statističke preglede;
- podsustav ostalih poslova obuhvaća evidencije koje su jedinstvene i prijeko potrebne za navedene podsustave (npr. više od 400 jedinstvenih nomenklatura).

Svi navedeni podsustavi su međusobno povezani i zajedno čine jedinstven informacijski sustav Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

Uz razvoj središnjeg informacijskog sustava razvijamo i sustave koji se odvijaju na osobnim računalima.

Na temelju članka 71. do članka 78. Zakona o policiji, policija je ovlaštena prikupljati, obrađivati i koristiti osobne podatke te voditi policijske Zbirke radi sprečavanja i otkrivanja kaznenih djela, prijestupa i prekršaja, te pronalaska počinitelja kaznenih djela, prijestupa i prekršaja.

Sukladno navedenim zakonskim odredbama, u policijskim Zbirkama vode se podaci:

1. osoba kojima je bilo kojem osnovu oduzeta sloboda,
2. osoba za koje postoji osnovna sumnja da su počinile kaznena djela, prijestupe i prekršaje,
3. počinjenih kaznenih djela koje se progone po službenoj dužnosti, prijestupa, prekršaja i osoba oštećenih tim djelima,
4. počinjenih kaznenih djela nepoznatih počinitelja koje se progone po privatnoj tužbi,
5. traženih osoba i predmeta, te osoba kojima je zabranjen ulazak u Republiku Hrvatsku,
6. provjere identiteta osoba,
7. osoba nad kojima je provedeno utvrđivanje identiteta, daktiloskopiranih osoba fotografiranih osoba i DNA pretraga,
8. operativnih izvješća, operativnih izvora saznanja i osoba pod posebnom policijskom zaštitom,
9. događaja,
10. uporabljenih sredstava prisile,
11. predstavki građana.

Prikupljeni podaci iz policijskih Zbirki obrađuju se na sustavu elektronske obrade podataka i ručno vođenim kartotekama Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, a rezultati obrade koriste se u statističke i analitičke svrhe. Brojčani podaci iz policijskih Zbirki smiju se dati na korištenje nadležnim stručnim i znanstvenim tijelima u svrhu znanstveno-istraživačkog rada.

Svrha analize je prevencija i razotkrivanje kaznenih djela i njihovih počinitelja, a izrađuju se periodički i po potrebi za svako kazneno djelo.

Distribucija informacija, unutar Ministarstva unutarnjih poslova uređena je Obvezatnom uputom o operativnom izvješćivanju i informiranju Ministarstva unutarnjih poslova kojom je propisano dostavljanje informacija sa lokalne na regionalnu odnosno državnu razinu i obratno te stupnjevanje važnosti informacija. Ovisno o žurnosti i tajnosti informacije se distribuiraju faksom, telefonom, radio-komunikacijskim uređajima, pager sustavom i mrežom za prijenos

podataka. Prema vanjskim suradnicima i korisnicima informacije dostavljaju se na temelju njihovog zahtjeva odnosno priopćenjima putem javnog priopćavanja.

19. Opišite načine za osiguravanje svijesti o situaciji i sposobnosti za reagiranje na zelenoj i plavoj granici. Radi li se, u odnosu na procjenu prijetnji, o zadovoljavajućem stupnju? Koja bi bila značajna područja razvoja u tom smislu?

Za zaštitu plave granice koriste se policijska plovila dužine veće od 14 metara, međutim obzirom na njihovu starost (prosječna starost veća je od 15 godina) i nedostatan broj (4 plovila), za nadzor plave granice koriste se i plovila dužine do 14 metara (12 plovila prosječne starosti 14 godina) koja nisu pogodna za tu vrstu obavljanja poslova, već su zbog svojih maritimnih sposobnosti predviđena za zaštitu unutrašnjih morskih voda.

Osim navedenih plovila, za obavljanje drugih policijskih poslova na moru koristi se još i 21 plovilo dužine manje od 8 metara.

U pogledu sposobnosti djelovanja svakako treba istaknuti kako plovila koja se koriste za zaštitu državne granice na moru nisu u dovoljnoj mjeri pokretljiva za presretanja brzih glisera kojima se koriste krijumčari raznih roba, međutim do sada su zabilježeni primjeri uspješnog djelovanja protiv suzbijanja nedozvoljenog ribolova na moru, kojom prilikom je veliki broj ribarica i uzapćen.

Svakako treba istaknuti kako su policijska plovila (osim tri novonabavljena i dva sagrađena prije pet godina) zastarjela (prosječne starosti preko 15 godina) i nisu više sposobna za efikasno obavljanje svih poslova i zadaća na morskom prostoru Republike Hrvatske, a posebno ne na području plave granice, te je potrebno njihovo žurno obnavljanje.

U pogledu zaštite plave granice uočena je potreba za određenim brojem većih policijskih plovila za efikasan nadzor državne granice na moru, obzirom da postojeće stanje nije zadovoljavajuće, odnosno adekvatno. S povećanjem broja većih policijskih brodova za zaštitu plave granice, s odgovarajućom tehničkom opremljenošću, nameće se pitanje i povećanja broja članova posade odnosno policijskih službenika koji će svoju službu obavljati na brodovima.

U smislu razvoja držimo da svakako treba, sukladno izrađenom konceptu razvoja policijske flote, pristupiti obnavljanju i nabavljanju plovila za zaštitu državne granice koja bi na taj način zamijenila postojeća policijska plovila kojih je svakim danom sve manji broj u operativnoj funkciji. Također, potrebno je pristupiti i nabavi manjih plovila (dužine do 8 metara) za obavljanje službenih zadaća na području unutrašnjih morskih voda. Naime, policijski službenici pomorske policije, osim postupanja slijedom propisa iz oblasti unutarnjih poslova, obavljanju i nadzor nad obavljanjem ribolova na području ribolovnog mora Republike Hrvatske, nadzor nad hidroarheološkim nalazištima i njihovo sprječavanje od devastacije, te druge poslove i zadaće koji se odnose na sigurnost na moru.

Jednako tako, za zaštitu plave granice policijski službenici na plovilima koriste i druga tehnička sredstva kao što su radarski uređaji, GPS uređaji, dalekozori, uređaji za noćno osmatranje, radio uređaji i dr.

Pored iznjetoga svakako treba istaknuti i kako policijskim službenicima u zaštiti državne granice pomažu i djelatnici Hrvatske ratne mornarice koji putem svojih stacionarnih radarskih uređaja pokrivaju cjelokupni morski prostor Republike Hrvatske i koji po uočavanju sumnjivog plovila ili neuobičajenog ponašanja na moru obavijest o tome proslijeđuju pomorskoj policiji čiji policijski službenici sa svojim plovilima ciljano isplovljavaju prema osmotrenom objektu na moru.

Zaštita «zelene» granice provodi se prvenstveno pješničkim ophodnjama, kao i auto ophodnjama kojom prilikom se koristi raspoloživa tehnička oprema i sredstva: vozila, terenska vozila, motocikli, dalekozori, uređaji za noćno promatranje, radio uređaji i ostalo. Također, zaštita granice provodi se i iz zraka, helikopterima Specijalne policije, sukladno planiranom planu letenja što ovisi o određenoj problematici na pojedinim dijelovima državne granice.

Za zaštitu državne granice na rijekama Savi, Dravi i Dunavu koristi se 17 plovila koja su (osim jednog aluminijskog plovila nabavljenog prije dvije godine) neodgovarajućih karakteristika i prosječne starosti preko 10 godina, te je potrebno njihovo žurno obnavljanje.

U pogledu sposobnosti djelovanja na zelenoj granici svakako treba istaknuti kako postoji problem raznolikosti područja preko kojih prolazi granična crta Republike Hrvatske što je ograničavajući faktor za učinkovitu zaštitu zelene granice (brdovitost, šumovitost i sl.) zbog čega u više navrata dolazi u pitanje brzina djelovanja, posebno kada se radi o nepristupačnom području, a nije moguća brza upotreba helikoptera obzirom kako nisu smješteni na određenom postajnom području već u velikim centrima poput Zagreba ili Splita.

Razina opremljenosti sredstvima koje se koriste za djelovanje na zelenoj granici, obzirom na procijenjene potrebe, nije zadovoljavajuća.

U pogledu situacije na zelenoj granici također se nameće potreba bolje tehničke opremljenosti i povećanja broja policijskih službenika za zaštitu državne granice, obzirom da praksa pokazuje kako sadašnja razina nije zadovoljavajuća.

To se prvenstveno ogleda u potrebi za tehničkim uređajima kojima se omogućava nadzor tijekom noći, upotreba termovizijskih uređaja (mobilni, stacionarni i ručni) i kojih za sada nema u upotrebi, upotreba uređaja za noćno promatranje novije generacije, kao i određeni broj terenskih vozila (terenski automobili ili motocikli) za veću pokretljivost policijskih službenika.

Zajedno sa stranim stručnjacima iz njemačke i slovenske policije, u sklopu izrade Nacionalnog akcijskog plana za Republiku Hrvatsku (na temelju Pakta o stabilnosti za jugoistočnu Europu), kao i u sklopu provedbe Twinning projekta za graničnu policiju «Integrirano upravljanje granicom» kroz program CARDS 2001., izrađena je analiza tehničke opremljenosti granične policije. Pritom su utvrđena taktička težišta opremanja granične policije i to prema istočnim granicama, te su određeni minimalni standardi opremljenosti granične policije, a po završetku Twinning projekta biti će sačinjeni koncepti prilagodbe i liste tehničke opreme za graničnu policiju prema standardima Europske unije (završetak projekta predviđen je u listopadu 2003.).

Razvoj svakako treba usmjeriti na poboljšanje opremljenosti hrvatske granične policije za zaštitu plave i zelene granice, koristeći pritom izrađene standarde tehničkog opremanja službi za zaštitu granice, uz uvažavanje postupaka oko nabavke i korištenja tehničke opreme prema smjernicama Europske unije.

Pored iznijetog, treba istaknuti i kako je u tijeku, u sklopu Twinning projekta, preustroj granične policije na lokalnim nivoima (policijske uprave, policijske postaje) što će zasigurno utjecati i na poboljšanje učinkovite zaštite zelene i plave granice, te povećanjem broja policijskih službenika granične policije, što je svakako potrebno planirati s obzirom na izražene potrebe za policijskim službenicima granične policije.

20. Kakva je oprema na raspolaganju graničnoj policiji? Postoje li bilo kakvi nedostaci u infrastrukturi ili opremi s obzirom na mehanizme ili organizaciju nadzora granice?

Tehnička oprema i interventna sredstva hrvatske granične policije za zaštitu državne granice nisu dovoljna i djelomično su zastarjela. Trenutno se koriste vozila, terenska vozila, plovila za nadzor riječne i morske granice, terenski motocikli, uređaji za dnevno i noćno promatranje, te u posebnim situacijama i helikopteri (koji su u sastavu Specijalne policije).

Kao i kod zaštite državne granice, hrvatska granična policija raspolaže samo osnovnom opremom za kontrolu prelaska državne granice i to samo na većini međunarodnih graničnih prijelaza (terminalski priključci na centralni informacijski sustav MUP-a, telefonski priključak, uređaji za kontrolu dokumenata s UV lampom ili povećalom, uređaji za pregled vozila-ogledalo s teleskopskom drškom, endoskop, CO² detektor, ručni detektor metala) koja je također nedovoljna i djelomično zastarjela.

Od glavnih nedostataka za istaknuti je da na dijelu međunarodnih, te na gotovo svim međudržavnim i pograničnim prijelazima ne postoje uređaji za kontrolu dokumenata odnosno uređaji za pregled vozila, a ne postoje ni referentni materijali poput priručnika o originalnim putnim ispravama, odnosno informacijski materijali o krivotvorenim dokumentima. Nedovoljna je i informacijsko-komunikacijska oprema na graničnim prijelazima, a na nekim graničnim prijelazima nema ni osnovne infrastrukture potrebne za korištenje bilo koje tehničke opreme.

21. Navedite informacije o neovlaštenim graničnim prijelazima koji se koriste za lokalni promet (navedite područja).

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 26. rujna 1996. godine donijela Uredbu o graničnim prijelazima u Republici Hrvatskoj gdje je člankom 2. propisano da se granični prijelazi određuju kao prijelazi I. i II. kategorije za međunarodni i međudržavni promet, koji se dalje dijele na granične prijelaze za pogranični promet, stalne i sezonske, cestovne, željezničke, pomorske i riječne.

Ukupno je određen 191 granični prijelaz od čega su 177 stalna, te 14 sezonska. Najveći broj (120) graničnih prijelaza otvoreno je za međunarodni promet, dok je 11 prijelaza otvoreno za međudržavni, a 60 prijelaza određeno je za pogranični promet.

Također, sporazumima o pograničnom prometu i suradnji predviđeno je da određene osobe mogu prelaziti državnu granicu izvan mjesta graničnog prijelaza na točno određenim mjestima (dvo vlasnici i sl.).

Na državnoj granici sa Bosnom i Hercegovinom evidentirano je oko dvjestotinjak lokalnih putova (zemljanih, šumskih), makadama, cestica i sl. preko kojih je moguće prijeći državnu granicu te izbjeći policijsku i carinsku kontrolu. Uočena problematika rješava se na način permanentnog i povremenog pokrivanja navedenih lokacija policijskim službenicima granične policije, pješačkim i auto ophodnjama, kao i provođenjem operativno preventivnih mjera i radnji u cilju sprječavanja ili hvatanja počinitelja koji prelaze državnu granicu izvan mjesta graničnog prijelaza.

Nadalje, kako bi se što kvalitetnije zaštitila državna granica, spriječilo krijumčarenje roba i ljudi, Ministarstvo prometa, pomorstva i veza u suradnji s MUP-om i nadležnim tijelima Bosne i Hercegovine, te predstavnicima međunarodne zajednice iz BiH izradili su plan fizičkog zaprečavanja navedenih komunikacija, a njegova se provedba očekuje kad se riješi problem financiranja.

22. Koje postojeće nacionalne baze podataka i registre posjedujete (npr. o ukradenim automobilima, nestalim osobama, itd.)?

Na razini Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske postoje evidencije koje su propisane Zakonom o policiji (NN 129/00) i evidencije koje su propisane drugim zakonima. Policija odnosno Ravnateljstvo policije (u čijem sastavu je i Uprava za granicu) vodi evidencije koje su propisane Zakonom o policiji, te drugim zakonima koji propisuju vođenje evidencija iz djelokruga rada policije (npr. Zakon o nadzoru državne granice (NN 34/95 – pročišćeni tekst), Zakon o kretanju i boravku stranaca NN 53/91, itd.). Ostale službe predmetnog Ministarstva (kadrovski poslovi, upravni poslovi, pravni poslovi i sl.) vode evidencije koje nisu propisane Zakonom o policiji već zakonima iz njihovog područja djelovanja (npr. Zakon o osobnoj iskaznici (NN 11/02), Zakon o prebivalištu i boravištu građana (NN 53/91, 26/93, 11/00), itd.). Važno je pritom naglasiti da policija u svom svakodnevnom radu koristi i neke evidencije tih službi iako one nisu vođene od strane policije.

Uprava za granicu koristi slijedeće zakonom propisane evidencije koje vodi policija:

- Evidencija o broju osoba koje prelaze državnu granicu,
- Evidencija o izdanim odobrenjima za prenošenje oružja i streljiva preko teritorija Republike Hrvatske, izdanim potvrđama o privremenom oduzimanju oružja i streljiva, odobrenjima za držanje i nošenje lovačkog oružja koje dolaze u Republiku Hrvatsku radi lova i članovima stranih streljačkih organizacija koji dolaze u Republiku Hrvatsku na streljačka natjecanja ili pripreme za takva natjecanja,
- Evidencija o izdanim odobrenjima za kretanje i zadržavanje na graničnom prijelazu i odobrenje za kretanje i boravak izvan mjesta graničnog prijelaza za međunarodni promet,
- Evidencija o izdanim vizama (onima koje su izdate na graničnim prijelazima),
- Evidencija o izdanim graničnim propusnicama,
- Evidencija o mjerama poduzetim prema strancima,
- Evidencija o učinjenim povredama državne granice,
- Evidencija osoba za koje postoji osnovana sumnja da su počinile kaznena djela, prijestupe i prekršaje,
- Evidencija počinjenih kaznenih djela koja se progone po službenoj dužnosti, prijestupa, prekršaja i osoba oštećenih tim djelima,
- Evidencija traženih osoba i predmeta te osoba kojima je zabranjen ulazak u Republiku Hrvatsku,
- Evidencija provjere identiteta osoba,
- Evidencija osoba nad kojima je provedeno utvrđivanje identiteta, daktiloskopiranih osoba, fotografiranih osoba i DNA pretraga,
- Evidencija događaja,
- Evidencija uporabljenih sredstava prisile,
- Evidencija osoba kojima je po bilo kojem osnovu oduzeta sloboda (uhićenje, zadržavanje, dovođenje i dr.),
- Evidencija počinjenih kaznenih djela nepoznatih počinitelja koja se progone po privatnoj tužbi,
- Evidencija operativnih izvješća, operativnih izvora saznanja i osoba pod posebnom policijskom zaštitom,
- Evidencija predstavki građana.

Uz gore navedene evidencije Uprava za granicu koristi i zakonom propisane evidencije koje ne vodi policija i to:

- Evidencija prometa eksplozivnih tvari za gospodarsku uporabu,
- Evidencija o trajno nastanjenim strancima,
- Evidencija o izdanim odobrenjima za produženi boravak,
- Evidencija o strancima na privremenom boravku,

- Evidencija o izdanim putnim ispravama strancima,
- Evidencija o izdanim poslovnim vizama,
- Evidencija o prijavljenim i nestalim putnim i drugim ispravama,
- Evidencija o izdanim osobnim kartama,
- Evidencija o prijavi boravišta, prebivališta, odjavi prebivališta odnosno promjeni adrese stana,
- Evidencija o strancima kojima je priznat status izbjeglice,
- Evidencija objekata koji pružaju usluge smještaja strancima,
- Evidencija o registriranim vozilima,
- Evidencija o privremeno registriranim vozilima,
- Evidencija o vozačima,
- Evidencija o zaprimljenim zahtjevima i izdanim osobnim iskaznicama,
- Evidencija osoba koje hrvatsko državljanstvo stječu prirođenjem,
- Evidencija osoba koje stječu hrvatsko državljanstvo po međunarodnom ugovoru,
- Evidencija osoba kojima hrvatsko državljanstvo prestaje otpustom,
- Evidencija osoba kojima hrvatsko državljanstvo prestaje odricanjem,
- Evidencija osoba kojima hrvatsko državljanstvo prestaje po međunarodnom ugovoru,
- Evidencija o određenim i danim matičnim brojevima.

Uprava za granicu također koristi i tzv. dopunske evidencije koje vodi policija a nastale su kao rezultat metodoloških akata Ministarstva unutarnjih poslova RH, kao npr.:

- Evidencija uzapćenih brodova i zapovjednika,
- Evidencija o zapriječenju izlazaka hrvatskim državljanima,
- Evidencija o oduzetim putnim ispravama,
- Evidencija repatriranih osoba,
- Evidencija deportiranih osoba,
- Evidencija unosa radijskih postaja,
- Evidencija zabrana ulazaka u državu autoprijevozniciima,
- Evidencija najavljenih prelazaka državne granice,
- Evidencija ostvarenih kontakata sa policijom drugih zemalja,
- Evidencija sastanaka sa graničnom policijom susjedne države,
- Evidencija izdanih potvrda o oštećenjima vozila,
- Evidencija prometovanja vozila koja prevoze opasne tvari,
- Evidencija krijumčarenja osoba i stvari preko državne granice,
- Evidencija osoba vraćenih temeljem međudržavnog ugovora,
- Evidencija osoba prihvaćenih temeljem međudržavnog ugovora,
- Evidencija koordinacije sa carinom,
- Evidencija provjerenih vozila po operativnim akcijama,

- Evidencija dosjea vođača i službenih pasa MUP-a RH,
- Evidencija operativnog postupanja vođača sa službenim psima u MUP-u RH.

23. Opišite vašu informatičku opremu i on-line veze na granici?

Na samim graničnim prijelazima nalaze se PC računala povezana u LAN (Local Area Network) mrežu, odnosno na manjim prijelazima postoje pojedinačna PC računala ili terminali povezani na modemska opremu. Korisnicima je osigurana stalna 24/365 veza za pristup na centralni informacijski sustav MUP-a. Korisnici na graničnim prijelazima pristupaju bazama podataka i evidencijama pohranjenim na centralnom informacijskom sustavu MUP-a. Veza prema graničnim prijelazima ostvarena je iznajmljivanjem kanala za prijenos podataka (leased line veza) od strane HT-a (telekom operatera) na koji se postavlja odgovarajuća modemska oprema za prijenos podataka. Brzine linija kreću se ovisno o potrebi i važnosti lokacije od 19200 bit/s do 128 kbit/s.

24. Koje primarnu i sekundarnu opremu posjedujete na graničnim prijelazima?

Na većini međunarodnih graničnih prijelaza nalazi se slijedeća primarna oprema:

- terminalske priključke na centralni informacijski sustav MUP-a koji sadrži sve relevantne baze podataka na nacionalnoj razini,
- telefonski priključak,
- uređaji za kontrolu dokumenata s UV lampom,
- ručne UV lampe.

Na većini međunarodnih graničnih prijelaza nalazi se slijedeća sekundarna oprema:

- uređaji za kontrolu dokumenata «Inspec II»,
- uređaji za kontrolu dokumenata s rasklopnim povećalom,
- uređaji za pregled vozila-ogledalo s teleskopskom drškom,
- policijska palica s osvjetljenjem,
- ručna aku svjetiljka,
- uređaji za pregled vozila-endoskop (samo na najvećim graničnim prijelazima),
- uređaji za pregled vozila-CO² detektor (samo na najvećim graničnim prijelazima),
- ručni detektor metala (samo na najvećim graničnim prijelazima),
- uređaj za pregled stvari-rendgen (samo u zračnim lukama),
- detektor za pronalaženje metalnih predmeta (samo u zračnim lukama),
- detektor za pronalaženje eksploziva (samo u zračnim lukama).

25. Sposobnost osiguranja računalnoga čitanja novih isprava?

Za potrebe prijenosa veće količine podataka koji nastaju skeniranjem putovnica i ostalih dokumenata prilikom granične kontrole, moguće je osigurati (iznajmiti od telekom operatera) veze za prijenos podataka brzine od 64 kbit/s do 2 Mbit/s ovisno o potrebi i važnosti pojedinog graničnog prijelaza.

26. Opišite što je učinjeno kako bi se otkrile krivotvorene isprave / Poboljšanje razmjene informacija u borbi protiv krivotvorenja putnih isprava.

Problematika po pitanju krivotvorenih i falsificiranih putnih isprava u nadležnosti je Ministarstva unutarnjih poslova, Centra za kriminalistička vještačenja koji je ustrojen u okviru Ravnateljstva policije.

Centar za kriminalistička vještačenja obavlja kriminalističko-tehničke poslove i vještačenja; izravno sudjeluje u otkrivanju najtežih kaznenih djela i njihovih počinitelja; nadzire obavljanje kriminalističko-tehničkih poslova u ustrojstvenim jedinicama Ministarstva i pruža im stručnu pomoć; sudjeluje u izradi i provedbi programa usavršavanja djelatnika koji rade na poslovima iz područja kriminalističke tehnike; sudjeluje u izradi propisa; sudjeluje u predistražnom i istražnom kaznenom postupku i dokaznom sudskom postupku.

Vještaci Centra za kriminalistička vještačenje sudjeluju u redovnoj edukaciji granične policije u vidu organiziranja seminara u cilju upoznavanja sa novim metodama krivotvorenja kao i tehnikama zaštite, te kroz specijalizirane tečajeve policijskih službenika (Tečaj granične policije i Tečaj za RTG operatore).

S Centrom za kriminalistička vještačenja ostvarena je suradnja u vidu izrade komparativnog programa koji bi bio dostupan na svim graničnim prijelazima u smislu izrade baze podataka koja bi obuhvaćala sve dostupne specimene i elemente zaštite za isprave temeljem kojih je moguć prelazak državne granice. Korišteni su i materijali "Interpolove passport guide publikacije" i reference sa www.documentchecker.com kao i redovnih "IATA" informacija.

Naglašavamo kako je opisani način samo prvi korak u utvrđivanju "vidljivih" krivotvorina prilikom obavljanja redovite granične kontrole na graničnim prijelazima. Sva kasnija vještačenja isprava provodi Centar za kriminalistička vještačenja koji raspolaže odgovarajućim stručnim kadrom i opremom koja je za to potrebna.

B. ZAŠTITA PODATAKA

Hrvatska treba dati informacije/analize o zakonodavstvu i svim propisima koji reguliraju ovo područje te kojim je odgovarajućim međunarodnim konvencijama pristupila.

Osnovni odnosno temeljni propisi raspoloživi u RH za djelatnu provedbu i regulaciju u sveukupnom području sigurnosti i zaštite podataka su:

- Ustav RH
- Zakon o zaštiti osobnih podataka
- Zakon o zaštiti tajnosti podataka
- Kazneni zakonik
- Zakon o kaznenom postupku
- Zakon o sigurnosnim službama
- Zakon o telekomunikacijama
- Zakon o elektroničkom potpisu

- Zakon o obrani
- Zakon o policiji, 2001 i Pravilnik o načinu policijskog postupanja, 2003
- Zakoni o bankama i sličnim poslovnim asocijacijama
- Međunarodni ugovori o razmjeni podataka,
- Podzakonski propisi, uredbe, pravilnici, naputci itd.

Ustav RH (od 1990. i novelirani) s 37. člankom - koji svim građanima jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka i ujedno obvezuje zakonsko propisivanje utemeljenosti prikupljanja tih podataka i obvezu nadzora informacijskih/informatičkih sustava za prikupljanje i obradu podataka (ne samo osobnih, nego svih vrsta podataka) u RH. Ustav RH (pročišćeni tekst iz Narodnih novina 41/01) propisuje: Članak 36. Sloboda i tajnost dopisivanja i svih drugih oblika općenja zajamčena je i nepovrediva. Samo se zakonom mogu propisati ograničenja nužna za zaštitu sigurnosti države ili provedbu kaznenog postupka. Članak 37. Svakom se jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka.

Bez privole ispitanika, osobni se podaci mogu prikupljati, obrađivati i koristiti samo uz uvjete određene zakonom. Zakonom se uređuje zaštita podataka te nadzor nad djelovanjem informatičkih sustava u državi. Zabranjena je uporaba osobnih podataka suprotna utvrđenoj svrsi njihovoga prikupljanja.

Republika Hrvatska potpisala je Konvenciju br. 108. Vijeća Europe o zaštiti osobnih podataka, a u Republici Hrvatskoj od lipnja 2003. godine na snazi je Zakon o zaštiti osobnih podataka (NN 103/2003). Tim zakonom uređuje se zaštita osobnih podataka o fizičkim osobama te nadzor nad prikupljanjem, obradom i korištenjem osobnih podataka u Republici Hrvatskoj. Svrha zaštite osobnih podataka je zaštita privatnog života i ostalih ljudskih prava i temeljnih sloboda u prikupljanju, obradi i korištenju osobnih podataka.

Zaštita osobnih podataka u Republici Hrvatskoj osigurana je svakoj fizičkoj osobi bez obzira na državljanstvo i prebivalište te neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

Prema tom zakonu:

1. Osobni podatak je svaka informacija koja se odnosi na identificiranu fizičku osobu ili fizičku osobu koja se može identificirati (u daljnjem tekstu: ispitanik); osoba koja se može identificirati je osoba čiji se identitet može utvrditi izravno ili neizravno, posebno na osnovi jednog ili više obilježja specifičnih za njezin fizički, psihološki, mentalni, gospodarski, kulturni ili socijalni identitet.
2. Obrada osobnih podataka je svaka radnja ili skup radnji izvršenih na osobnim podacima, bilo automatskim sredstvima ili ne, kao što je prikupljanje, snimanje, organiziranje, spremanje, prilagodba ili izmjena, povlačenje, uvid, korištenje, otkrivanje putem prijenosa, objavljivanje ili na drugi način učinjenih dostupnim, svrstavanje ili kombiniranje, blokiranje, brisanje ili uništavanje, te provedba logičkih, matematičkih i drugih operacija s tim podacima.
3. Zbirka osobnih podataka je svaki skup osobnih podataka koji je dostupan prema posebnim kriterijima, bilo centraliziranim, decentraliziranim, ili raspršenim na funkcionalnom ili zemljopisnom temelju i bez obzira na to da li je sadržan u računalnim bazama osobnih podataka ili se vodi primjenom drugih tehničkih pomagala ili ručno.
4. Voditelj zbirke osobnih podataka je fizička ili pravna osoba, državno ili drugo tijelo koje utvrđuje svrhu i način obrade osobnih podataka. Kada je svrha i način obrade propisan zakonom, istim se zakonom određuje i voditelj zbirke osobnih podataka.

5. Korisnik je fizička ili pravna osoba, državno ili drugo tijelo kojem se osobni podaci mogu dati na korištenje radi obavljanja redovitih poslova u okviru njegove zakonom utvrđene djelatnosti.
6. Privola ispitanika je slobodno dano i izričito očitovanje volje ispitanika kojom on izražava svoju suglasnost s obradom njegovih osobnih podataka u određene svrhe.

Odredbe toga Zakona primjenjuju se na obradu osobnih podataka od strane državnih tijela, tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih i fizičkih osoba koje obrađuju osobne podatke. Odredbe toga Zakona ne primjenjuju se na obradu osobnih podataka koju provode fizičke osobe isključivo za osobnu primjenu ili za potrebe kućanstva. Zakon se odnosi se na sve zbirke osobnih podataka bez obzira jesu li predmet automatske ili ručne obrade.

Obrada osobnih podataka

Voditelj zbirke osobnih podataka smije obrađivati osobne podatke samo uz uvjete određene tim Zakonom i posebnim zakonima. Osobni podaci mogu se prikupljati u svrhu s kojom je ispitanik upoznat, koja je izričito navedena i u skladu sa zakonom i mogu se dalje obrađivati samo u svrhu u koju su prikupljeni, odnosno u svrhu koja je podudarna sa svrhom prikupljanja. Daljnja obrada osobnih podataka u povijesne, statističke ili znanstvene svrhe neće se smatrati nepodudarnom, pod uvjetom da se poduzmu odgovarajuće zaštitne mjere. Osobni podaci moraju biti bitni za postizanje utvrđene svrhe i ne smiju se prikupljati u većem opsegu nego što je to nužno da bi se postigla utvrđena svrha. Osobni podaci moraju biti točni, potpuni i ažurni.

Osobni podaci moraju se čuvati u obliku koji dopušta identifikaciju ispitanika ne duže no što je to potrebno za svrhu u koju se podaci prikupljaju ili dalje obrađuju. Odgovarajuće mjere zaštite za osobne podatke koji se pohranjuju na duže razdoblje za povijesnu, statističku ili znanstvenu uporabu propisuju se posebnim zakonima. Za postupanje u skladu s navedenim odredbama odgovoran je voditelj zbirke osobnih podataka.

Osobni podaci smiju se prikupljati i dalje obrađivati uz privolu ispitanika ili u slučajevima određenim zakonom. U slučaju prikupljanja i obrade osobnih podataka uz privolu ispitanika, osobni se podaci smiju prikupljati i dalje obrađivati samo u svrhu za koju je ispitanik dao privolu.

Bez privole ispitanika osobni podaci smiju se prikupljati i dalje obrađivati: u svrhu izvršavanja zakonskih obveza voditelja zbirke osobnih podataka, ili u svrhu zaštite života ili tjelesnog integriteta ispitanika ili druge osobe u slučaju kada ispitanik fizički ili pravno nije u mogućnosti dati svoj pristanak, ili ako je obrada podataka nužna radi ispunjenja zadataka koji se izvršavaju u javnom interesu ili u izvršavanju javnih ovlasti koje ima voditelj zbirke osobnih podataka, ili ako je ispitanik sam objavio te podatke.

Ispitanik ima pravo u svako doba odustati od dane privole i zatražiti prestanak daljnje obrade njegovih podataka, osim ako se radi o obradi podataka u statističke svrhe kada osobni podaci više ne omogućuju identifikaciju osobe na koju se odnose. Osobni podaci koji se odnose na maloljetne osobe smiju se prikupljati i dalje obrađivati u skladu s ovim Zakonom i uz posebne mjere zaštite propisane posebnim zakonima.

Zabranjeno je prikupljanje i daljnja obrada osobnih podataka koji se odnose na rasno ili etničko podrijetlo, politička stajališta, vjerska ili druga uvjerenja, sindikalno članstvo, zdravlje ili spolni život i osobnih podataka o kaznenom i prekršajnom postupku.

Uredbom Vlade, uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije za zaštitu osobnih podataka, propisat će se način pohranjivanja i posebne mjere tehničke zaštite podataka.

Prije prikupljanja bilo kojih osobnih podataka, voditelj zbirke osobnih podataka ili izvršitelj obrade dužan je informirati ispitanika čiji se podaci prikupljaju o identitetu voditelja zbirke osobnih podataka, o svrsi obrade u koju su podaci namijenjeni, o korisnicima ili kategorijama korisnika osobnih podataka te da li se radi o dobrovoljnom ili obveznom

davanju podataka i o mogućim posljedicama uskrate davanja podataka. U slučaju obveznog davanja osobnih podataka navodi se i zakonska osnova za obradu osobnih podataka.

Voditelj zbirke osobnih podataka može na temelju ugovora pojedine poslove u svezi s obradom osobnih podataka u okvirima svojeg djelokruga povjeriti drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi (u daljnjem tekstu: izvršitelj obrade).

Poslovi u svezi s obradom osobnih podataka mogu se povjeriti samo izvršitelju obrade koji je registriran za obavljanje takve djelatnosti i koji osigurava dovoljna jamstva u pogledu ostvarivanja odgovarajućih mjera zaštite osobnih podataka.

Voditelj zbirke osobnih podataka ovlašten je osobne podatke dati na korištenje drugim korisnicima na temelju pisanog zahtjeva korisnika ako je to potrebno radi obavljanja poslova u okviru zakonom utvrđene djelatnosti korisnika.

Pisani zahtjev mora sadržavati svrhu i pravni temelj za korištenje osobnih podataka te vrstu osobnih podataka koji se traže.

Zabranjeno je davanje osobnih podataka na korištenje drugim korisnicima za čiju obradu, odnosno korištenje nisu Zakonom izričito ovlašteni te ako je svrha za koju se osobni podaci traže na korištenje suprotna odredbama ovog Zakona. Osobni podaci obrađeni u znanstveno-istraživačke i statističke svrhe ne smiju omogućiti identifikaciju osobe na koju se osobni podaci odnose. Voditelj zbirke osobnih podataka vodi posebnu evidenciju o osobnim podacima koji su dani na korištenje, korisniku osobnih podataka i svrsi za koju su osobni podaci dani.

Osobni podaci mogu se koristiti samo u vremenu koje je nužno za ostvarenje određene svrhe, osim ako posebnim zakonom nije određeno duže razdoblje. Protekom tog vremena osobni podaci moraju se brisati, ako se posebnim zakonom što drugo ne odredi.

Voditelj zbirke osobnih podataka za svaku zbirku osobnih podataka koju vodi, uspostavlja i vodi evidenciju koja sadrži temeljne informacije o zbirci. Način vođenja evidencije i obrazac te evidencije propisuje se uredbom Vlade, uz prethodno mišljenje Agencije za zaštitu osobnih podataka. Evidencije se dostavljaju Agenciji za zaštitu osobnih podataka i objedinjavaju se u Središnjem registru kojeg vodi Agencija za zaštitu osobnih podataka.

U Središnjem registru ne moraju se objedinjavati evidencije o zbirkama osobnih podataka koje vode nadležna državna tijela u okviru aktivnosti obrade osobnih podataka radi državne sigurnosti, obrane i suzbijanja pojava koje su Strategijom nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske određene kao sigurnosni rizik (korupcija, organizirani kriminal, terorizam).

Evidencije iz Središnjeg registra dostupne su javnosti. Agencija za zaštitu osobnih podataka objavit će u »Narodnim novinama« ili na drugi prikladan način evidencije iz Središnjeg registra. Osobni podaci u zbirkama osobnih podataka moraju biti odgovarajuće zaštićeni od slučajne ili namjerne zlouporabe, uništenja, gubitka, neovlaštenih promjena ili dostupa.

Voditelj zbirke osobnih podataka i korisnik dužni su poduzeti tehničke, kadrovske i organizacijske mjere zaštite osobnih podataka koje su potrebne da bi se osobni podaci zaštitili od slučajnog gubitka ili uništenja i od nedopuštenog pristupa, nedopuštene promjene, nedopuštenog objavljivanja i svake druge zlouporabe te utvrditi obvezu osoba koje su zaposlene u obradi podataka, na čuvanje tajnosti podataka. Ispitanik ima pravo usprotiviti se obradi osobnih podataka u svrhe marketinga i u tom se slučaju osobni podaci koji se na njega odnose ne smiju obrađivati u tu svrhu. Voditelj zbirke osobnih podataka dužan je ispitanika unaprijed obavijestiti o namjeravanoj obradi osobnih podataka u svrhe marketinga i o pravu da se takvoj obradi usprotivi.

Obveze i prava utvrđena odredbama toga Zakona mogu se ograničiti na način i pod uvjetima utvrđenim posebnim zakonima ako je to potrebno radi zaštite sigurnosti države; obrane; javne sigurnosti; radi prevencije, istrage, otkrivanja

i gonjenja počinitelja kaznenih djela ili povreda etičkih pravila za određene profesije; radi zaštite važnoga gospodarskog ili financijskog interesa države, kulturnih dobara te radi zaštite ispitanika ili prava i sloboda drugih, u opsegu koji je nužan za ostvarivanje svrhe radi koje je ograničenje određeno. Obveze i prava mogu se ograničiti i posebnim zakonima ako se osobni podaci obrađuju isključivo u svrhu znanstvenog istraživanja ili ako su prikupljeni isključivo u svrhu utvrđivanja statistike i pohranjeni na duže razdoblje isključivo za statističku uporabu.

Svatko tko smatra da mu je povrijeđeno neko pravo zajamčeno Zakonom može podnijeti zahtjev za utvrđivanje povrede prava Agenciji za zaštitu osobnih podataka. O povredi prava Agencija za zaštitu osobnih podataka odlučuje rješenjem. Rješenje Agencije za zaštitu osobnih podataka je upravni akt. Protiv rješenja Agencije za zaštitu osobnih podataka žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

Za štetu koja je ispitaniku nastala zbog obrade osobnih podataka protivno odredbama ovoga Zakona odgovara voditelj zbirke osobnih podataka, sukladno općim propisima o naknadi štete. Pravo na naknadu štete od voditelja zbirke osobnih podataka ispitanik može tražiti i u slučaju neovlaštenog korištenja, odnosno neovlaštenog davanja na korištenje njegovih osobnih podataka drugim korisnicima ili fizičkim i pravnim osobama. Pravo na naknadu štete ostvaruje se pred sudom opće nadležnosti.

Vlada Republike Hrvatske će u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona o zaštiti osobnih podataka podnijeti Hrvatskom saboru prijedlog za imenovanje ravnatelja Agencije i zamjenika ravnatelja. Agencija je dužna u roku od 30 dana od dana imenovanja ravnatelja Agencije, donijeti Statut i dostaviti ga na potvrdu Hrvatskom saboru. Vlada Republike Hrvatske donijet će predviđene uredbe u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona. Zbirke osobnih podataka i evidencije ustrojene do stupanja na snagu ovoga Zakona uskladit će se s njegovim odredbama u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona. Voditelji zbirki osobnih podataka dužni su svoje evidencije dostaviti Agenciji.

1. Što je učinjeno kako bi se osigurala učinkovita zaštita na polju policijske suradnje?

Kazneni zakonik Republike Hrvatske daje definicije pojedinih vrsta tajnih podataka. Članak 89. tog Zakonika tako definira državnu, vojnu, službenu, poslovnu, profesionalnu, i osobnu tajnu, kao i ispravu sa sadržajem tajnosti.

Zakonom o policiji propisana je ovlast policije za prikupljanje, obradu i korištenje osobnih podataka te vođenje zbirke osobnih i drugih podataka u svrhu sprječavanja i otkrivanja kaznenih djela i prekršaja te pronalaska njihovih počinitelja, a Pravilnikom o načinu policijskog postupanja propisan je način prikupljanja podataka. Zakonom o policiji propisano je da se osobni podaci sadržani u policijskim zbirkama mogu koristiti u statističke i analitičke svrhe u Ministarstvu unutarnjih poslova, a smiju se dati na korištenje nadležnim stručnim i znanstvenim tijelima u svrhu znanstveno-istraživačkog rada. Također, propisano je da se osobni podaci smiju dostaviti i inozemnim policijskim tijelima i međunarodnim organizacijama na njihov zahtjev u skladu s pravilima o međunarodnoj policijskoj suradnji.

Osobni podaci sadržani u policijskim zbirkama mogu se dati samo osobi na koju se oni odnose od njihovog unošenja pa do brisanja podataka iz zbirke, a Zakonom o policiji propisani su i razlozi zbog kojih je moguće uskratiti davanje podataka, dok je Pravilnikom o načinu policijskog postupanja propisan način davanja podataka osobi na koju se odnose.

Zakonom o policiji propisan je rok čuvanja osobnih podataka sadržanih u policijskim zbirkama, kao i obveza brisanja podataka za koje se utvrde da nisu točni, odnosno kada prestanu uvjeti ili razlozi zbog kojih je osobni podatak unesen u policijsku zbirku.

Zakonom o policiji propisana je dužnost policijskih službenika u pogledu čuvanja službenih podataka za koje su saznali u službi ili povodom obavljanja službe, koja traje i nakon prestanka radnog odnosa u Ministarstvu unutarnjih poslova.

Službenim podatkom, prema odredbama Zakona o policiji smatra se:

- svaki podatak koji je zakonom ili propisima donijetim na temelju zakona određen kao državna, vojna ili službena tajna,
- podaci ili dokumenti koji su zakonom, propisima donijetim na temelju zakona i općim aktima utvrđeni kao poslovna tajna,
- podaci i dokumenti naznačeni kao službena, odnosno poslovna tajna od strane drugih tijela ili pravnih osoba,
- mjere, radnje, podaci i izvori informacija čije bi priopćavanje bilo štetno za interes fizičkih ili pravnih osoba, kao i za uspješno obavljanje službenih poslova.

Kazneno-pravna zaštita glede zloporabe službenih i osobnih podataka, propisana je Zakonom o policiji, kojim je davanje podataka neovlaštenim osobama propisano kao teža povreda službene dužnosti zbog koje je policijskom službeniku moguće izreći disciplinsku sankciju prestanka radnog odnosa. Ujedno, Kaznenim zakonikom propisana su kaznena djela Neovlaštena uporaba osobnih podataka (članak 133.), Oštećenje i uporaba tuđih podataka (članak 223.), Zloupotreba položaja ili ovlasti (članak 337.) i Odavanje službene tajne (članak 351.).

Međunarodna suradnja u pogledu davanja na uporabu osobnih podataka sadržanih u policijskim zbirkama određena je i Zakonom o zaštiti osobnih podataka koji propisuje da se zbirka osobnih podataka, odnosno osobni podaci sadržani u zbirkama osobnih podataka smiju iznositi iz Republike Hrvatske u svrhu daljnje obrade samo ako država ili međunarodna organizacija u koju se osobni podaci iznose ima odgovarajuće uređenu zaštitu osobnih podataka, odnosno osiguranu adekvatnu razinu zaštite. Prije iznošenja osobnih podataka iz Republike Hrvatske, voditelj zbirke osobnih podataka dužan je, u slučaju kada postoji osnova za sumnju o postojanju odgovarajuće uređene zaštite osobnih podataka pribaviti mišljenje Agencije za zaštitu osobnih podataka.

Od podzakonskih akata kojima je u policiji regulirana zaštita službenih podataka na snazi je Pravilnik o zaštiti informacijskog sustava Ministarstva unutarnjih poslova, koji je donesen 1991. godine, a koji propisuje mjere i aktivnosti zaštite elektroničke obrade podataka u cilju zaštite tajnosti podataka, osiguranja integriteta podataka, informacija i programske podrške te osiguranja raspoloživosti informatičke opreme i programske podrške, a upravo je u tijeku izrada podzakonskih akata koji bi sukladno odredbama Zakona o policiji i Zakona o zaštiti osobnih podataka potanje uredili izgled, sadržaj i način vođenja policijskih zbirki, kao i označavanje vrste i stupnja tajnosti podataka, način postupanja s tajnim podacima, posebne zaštitne mjere čuvanja tajnih podataka te čuvanje službenih podataka.

2. Postoji li neko neovisno tijelo za zaštitu osobnih podataka?

Za obavljanje nadzora nad obradom osobnih podataka Zakonom o zaštiti osobnih podataka osniva se Agencija za zaštitu osobnih podataka. Agencija ima svojstvo pravne osobe. Sjedište Agencije je u Zagrebu. U obavljanju poslova utvrđenih ovim Zakonom Agencija je samostalna i odgovara Hrvatskom saboru. Sredstva za rad Agencije osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske. Ustrojstvo i način rada Agencije uređuje se Statutom Agencije koji potvrđuje Hrvatski sabor.

Radom Agencije rukovodi ravnatelj kojeg na prijedlog Vlade Republike Hrvatske imenuje i razrješava Hrvatski sabor. Ravnatelj Agencije ima zamjenika. Zamjenika ravnatelja imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog Vlade

Republike Hrvatske. Ravnatelj Agencije i zamjenik ravnatelja obavljaju poslove u Agenciji profesionalno. Vlada Republike Hrvatske će u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona o zaštiti osobnih podataka podnijeti Hrvatskom saboru prijedlog za imenovanje ravnatelja Agencije i zamjenika ravnatelja. Agencija ima svoju stručnu službu.

Agencija je dužna podnijeti izvješće o svojem radu Hrvatskom saboru na njegov zahtjev, a najmanje jednom na godinu. U izvješću Agencija objavljuje cjelovitu analizu stanja u području zaštite osobnih podataka te postupaka pokrenutih na temelju odredaba ovoga Zakona i naloženih mjera te podataka o stupnju poštivanja prava građana u obradi osobnih podataka. Agencija obavlja sljedeće poslove kao javne ovlasti: nadzire provođenje zaštite osobnih podataka, ukazuje na uočene zloupotrebe prikupljanja osobnih podataka, sastavlja listu država i međunarodnih organizacija koje imaju odgovarajuće uređenu zaštitu osobnih podataka, rješava povodom zahtjeva za utvrđivanje povrede prava zajamčenih ovim Zakonom, te vodi središnji registar. Pojedina važnija rješenja Agencija može objaviti u »Narodnim novinama«. Agencija nadzire provođenje zaštite osobnih podataka na zahtjev ispitanika, na prijedlog treće strane ili po službenoj dužnosti. Agencija je dužna razmotriti sve zahtjeve koji se odnose na utvrđivanje povrede prava u obradi osobnih podataka i izvijestiti podnosioca zahtjeva o poduzetim mjerama.

Agencija ima pravo pristupa osobnim podacima sadržanim u zbirkama osobnih podataka, neovisno jesu li evidencije o tim zbirkama objedinjene u središnji registar ili nisu, ima pravo pristupa spisima i drugoj dokumentaciji koja se odnosi na obradu osobnih podataka, kao i sredstvima elektronske obrade te ima pravo prikupljati sve informacije potrebne za izvršavanje njenih nadzornih dužnosti, bez obzira na stupanj njihove tajnosti.

Voditelj zbirke osobnih podataka, korisnik ili izvršitelj obrade dužni su omogućiti Agenciji pristup spisima i drugoj dokumentaciji kao i sredstvima elektronske obrade te na pisani zahtjev Agencije dostaviti tražene spise i drugu dokumentaciju.

Osim tih poslova, Agencija obavlja i sljedeće poslove: prati uređenje zaštite osobnih podataka u drugim zemljama i surađuje s tijelima nadležnim za nadzor nad zaštitom osobnih podataka u drugim zemljama, nadzire iznošenje osobnih podataka iz Republike Hrvatske, izrađuje metodološke preporuke za unapređenje zaštite osobnih podataka i dostavlja ih voditeljima zbirke osobnih podataka, daje savjete u svezi s uspostavom novih zbirke osobnih podataka, osobito u slučaju uvođenja nove informacijske tehnologije, daje mišljenja, u slučaju sumnje, smatra li se pojedini skup osobnih podataka zbirkom osobnih podataka u smislu Zakona, prati primjenu organizacijskih i tehničkih mjera za zaštitu podataka te predlaže poboljšanje tih mjera, daje prijedloge i preporuke za unapređenje zaštite osobnih podataka, surađuje s nadležnim državnim tijelima u izradi prijedloga propisa koji se odnose na zaštitu osobnih podataka, te po primitku obavijesti voditelja zbirke osobnih podataka daje prethodno mišljenje o tome predstavljaju li određeni načini obrade osobnih podataka specifične rizike za prava i slobode ispitanika. U slučaju sumnje o postojanju specifičnih rizika, voditelj zbirke osobnih podataka mora zatražiti mišljenje Agencije.

Ukoliko prilikom obavljanja nadzora utvrdi da su povrijeđene odredbe zakona kojima se uređuje obrada osobnih podataka, Agencija ima pravo upozoriti ili opomenuti voditelja zbirke osobnih podataka na nezakonitosti u obradi osobnih podataka te rješenjem: narediti da se nepravilnosti uklone u određenom roku, privremeno zabraniti prikupljanje, obradu i korištenje osobnih podataka koji se prikupljaju, obrađuju ili koriste suprotno odredbama zakona, narediti brisanje osobnih podataka prikupljenih bez pravne osnove, zabraniti iznošenje osobnih podataka iz Republike Hrvatske ili davanje na korištenje osobnih podataka drugim korisnicima ako se osobni podaci iznose iz Republike Hrvatske ili se daju na korištenje drugim korisnicima suprotno odredbama Zakona, zabraniti povjeravanje poslova prikupljanja i obrade osobnih podataka izvršiteljima obrade ako izvršitelj obrade ne ispunjava uvjete u pogledu zaštite osobnih podataka, ili je povjeravanje navedenih poslova provedeno suprotno odredbama ovoga

Zakona. U navedenim slučajevima, protiv rješenja Agencije nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Osim tih mjera, Agencija može predložiti pokretanje postupka kaznene ili prekršajne odgovornosti pred nadležnim tijelom.

Ravnatelj Agencije, zamjenik ravnatelja te zaposlenici stručne službe Agencije dužni su kao profesionalnu tajnu, odnosno kao drugu odgovarajuću vrstu tajne sukladno zakonu kojim se uređuje tajnost podataka, čuvati sve osobne i druge povjerljive podatke koje saznaju u obavljanju svojih dužnosti. Obveza traje i po prestanku obnašanja dužnosti ravnatelja Agencije i zamjenika ravnatelja, odnosno po prestanku radnog odnosa u stručnoj službi Agencije.

C. POLITIKA VIZA

Molim navedite informacije/analize zakonodavstva ili sličnih propisa za ovo područje:

1. Koje su treće zemlje pod viznim režimom, a koje nisu?

Zemlje čiji državljani trebaju vizu za ulazak u Republiku Hrvatsku su:

- AFGANISTAN,
- REPUBLIKA ALBANIJA,
- NDR ALŽIR,
- REPUBLIKA ANGOLA,
- ANTIGUA I BARBUDA,
- REPUBLIKA ARMENIJA,
- REPUBLIKA AZERBEJDŽAN,
- BAHAMI,
- BAHREIN,
- NR BANGLADEŠ,
- BARBADOS,
- BELIZE,
- REPUBLIKA BENIN,
- REPUBLIKA BJELARUS,
- REPUBLIKA BOCVANA,
- BURKINA FASO,
- REPUBLIKA BURUNDI,
- KRALJEVINA BUTAN,
- REPUBLIKA ČAD,
- DOMINIKA,
- DOMINIKANSKA REPUBLIKA,
- REPUBLIKA DŽIBUTI,
- AR EGIPAT,
- REPUBLIKA EKVATORIJALNA GVINEJA,

- ETIOPIJA,
- REPUBLIKA ERITREJA,
- REPUBLIKA FIDŽI,
- REPUBLIKA FILIPINI,
- REPUBLIKA GABON,
- REPUBLIKA GAMBIIJA,
- REPUBLIKA GANA,
- GRENADA,
- REPUBLIKA GRUZIJA (Georgija),
- REPUBLIKA GVAJANA,
- REPUBLIKA GVINEJA,
- REPUBLIKA GVINEJA BISAO,
- REPUBLIKA HAITI,
- REPUBLIKA INDIJA,
- REPUBLIKA INDONEZIJA,
- REPUBLIKA IRAK,
- ISLAMSKA REPUBLIKA IRAN,
- REPUBLIKA JEMEN,
- KRALJEVINA JORDAN,
- JUŽNOAFRIČKA REPUBLIKA,
- KRALJEVINA KAMBODŽA,
- REPUBLIKA KAMERUN,
- KATAR,
- REPUBLIKA KAZAKSTAN,
- REPUBLIKA KENIJA,
- NR KINA,
- REPUBLIKA KIRGISTAN,
- KIRIBATI,
- REPUBLIKA KOLUMBIJA,
- ISLAMSKA SR KOMORI,
- DR KONGO,
- REPUBLIKA KONGO,
- DNR KOREJA,
- REPUBLIKA KUBA,
- KUVAJT,
- NDR LAOS,

- KRALJEVINA LESOTO,
- REPUBLIKA LIBANON,
- REPUBLIKA LIBERIJA,
- VELIKA SOCIJALISTIČKA LIBIJSKA ARAPSKA DŽAMAHIRIJA,
- REPUBLIKA MADAGASKAR,
- REPUBLIKA MALAVI,
- REPUBLIKA MALDIVI,
- REPUBLIKA MALI,
- KRALJEVINA MAROKO,
- MIKRONEZIJA,
- MAURICIJUS,
- ISLAMSKA REPUBLIKA MAURITANIJA,
- REPUBLIKA MARŠALSKO OTOČJE,
- REPUBLIKA MOLDOVA,
- MONGOLIJA,
- REPUBLIKA MOZAMBIK,
- MIANMAR,
- REPUBLIKA NAMIBIJA,
- NAURU,
- KRALJEVINA NEPAL,
- REPUBLIKA NIGER,
- SR NIGERIJA,
- REPUBLIKA OBALA BJELOKOSTI,
- SULTANAT OMAN,
- ISLAMSKA REPUBLIKA PAKISTAN,
- PAPUA NOVA GVINEJA,
- REPUBLIKA PERU,
- REPUBLIKA RUANDA,
- RUSKA FEDERACIJA,
- DR SAN TOME I PRINSIPE,
- KRALJEVINA SAUDIJSKA ARABIJA,
- REPUBLIKA SEJŠELI,
- REPUBLIKA SENEGAL,
- REPUBLIKA SIJERA LEONE,
- AR SIRIJA,
- SOLOMONSKO OTOČJE,

- DR SOMALIJA,
- SRBIJA I CRNA GORA *¹,
- DSR SRI LANKA,
- SREDNJOAFRIČKA REPUBLIKA,
- REPUBLIKA SUDAN,
- REPUBLIKA SURINAM,
- KRALJEVINA SVAZILEND,
- SVETA LUCIJA,
- SVETI KRISTOFOR I NEVITAS,
- SVETI VINCENT I GRENADINI,
- TADŽIKISTAN,
- KRALJEVINA TAJLAND,
- UR TANZANIJA,
- REPUBLIKA TOGO,
- KRALJEVINA TONGA,
- REPUBLIKA TRINIDAD I TOBAGO,
- REPUBLIKA TUNIS,
- REPUBLIKA TURKMENISTAN,
- TUVALU,
- REPUBLIKA UGANDA,
- UJEDINJENI ARAPSKI EMIRATI,
- UKRAJINA,
- REPUBLIKA UZBEKISTAN,
- REPUBLIKA VANUATU,
- SR VIJETNAM,
- REPUBLIKA ZAIR (DR Kongo),
- REPUBLIKA ZAMBIJA,
- ZAPADNA SAMOA,
- REPUBLIKA ZELENORTSKI OTOCI,
- REPUBLIKA ZIMBABVE.

*¹ Vlada Republike Hrvatske je dana 4.lipnja 2003. godine donijela odluku o privremenoj suspenziji viznog režima sa Srbijom i Crnom Gorom. Prema navedenoj odluci, od 10. lipnja do 31. prosinca 2003. godine, državljani Srbije i Crne Gore mogu ulaziti u Republiku Hrvatsku bez vize.

Zemlje čiji državljani mogu ući u Republiku Hrvatsku bez vize su:

- KNEŽEVINA ANDORA,

- REPUBLIKA ARGENTINA,
- AUSTRALIJA,
- REPUBLIKA AUSTRIJA,
- KRALJEVINA BELGIJA,
- REPUBLIKA BOLIVIJA,
- BOSNA I HERCEGOVINA,
- SR BRAZIL,
- BRUNEI,
- REPUBLIKA BUGARSKA,
- REPUBLIKA CIPAR,
- ČEŠKA REPUBLIKA,
- REPUBLIKA ČILE,
- KRALJEVINA DANSKA,
- REPUBLIKA EKVADOR,
- REPUBLIKA ESTONIJA,
- REPUBLIKA FINSKA,
- REPUBLIKA FRANCUSKA,
- REPUBLIKA GRČKA,
- REPUBLIKA GVATEMALA,
- REPUBLIKA HONDURAS,
- REPUBLIKA IRSKA,
- REPUBLIKA ISLAND,
- IZRAEL,
- JAMAJKA,
- JAPAN,
- KANADA,
- REPUBLIKA KOREJA,
- REPUBLIKA KOSTARIKA,
- KNEŽEVINA LIHTENŠTAIN,
- REPUBLIKA LITVA,
- REPUBLIKA LATVIJA,
- VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,
- REPUBLIKA MAĐARSKA,
- REPUBLIKA MAKEDONIJA,
- MALEZIJA,
- REPUBLIKA MALTA,

- MEKSIKO,
- KNEŽEVINA MONAKO,
- REPUBLIKA NIKARAGVA,
- KRALJEVINA NIZOZEMSKA,
- KRALJEVINA NORVEŠKA,
- NOVI ZELAND,
- SAVEZNA REPUBLIKA NJEMAČKA,
- REPUBLIKA PANAMA,
- REPUBLIKA PARAGVAJ,
- REPUBLIKA POLJSKA,
- REPUBLIKA PORTUGAL,
- RUMUNJSKA,
- REPUBLIKA EL SALVADOR,
- REPUBLIKA SAN MARINO,
- REPUBLIKA SINGAPUR,
- SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE,
- SLOVAČKA REPUBLIKA,
- REPUBLIKA SLOVENIJA,
- SVETA STOLICA,
- KRALJEVINA ŠPANJOLSKA,
- KRALJEVINA ŠVEDSKA,
- ŠVICARSKA KONFEDERACIJA,
- TALIJANSKA REPUBLIKA,
- REPUBLIKA TURSKA,
- UJEDINJENO KRALJEVSTVO VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,
- ISTOČNA REPUBLIKA URUGVAJ,
- REPUBLIKA VENEZUELA,

- vidi napomenu. *²

Navedeni podaci odnose se na nositelje nacionalnih putnih isprava (diplomatskih, službenih, običnih).

Dodatno, temeljem sklopljenih dvostranih sporazuma, nositelji diplomatskih i službenih putovnica sljedećih država mogu ući u Republiku Hrvatsku bez vize:

- REPUBLIKA ALBANIJA
- REPUBLIKA ARMENIJA
- ARAPSKA REPUBLIKA EGIPAT
- REPUBLIKA FILIPINI
- ISLAMSKA REPUBLIKA IRAN

- JUŽNOAFRIČKA REPUBLIKA
- NARODNA REPUBLIKA KINA
- REPUBLIKA KUBA
- KRALJEVINA MAROKO
- RUSKA FEDERACIJA
- SRBIJA I CRNA GORA
- KRALJEVINA TAJLAND
- UKRAJINA

^{*2} viza za ulazak u Republiku Hrvatsku nije potrebna za nositelje putnih isprava POSEBNOG UPRAVNOG PODRUČJA HONG KONG i POSEBNOG UPRAVNOG PODRUČJA MACAO NR KINE.

2. Postoje li odredbe za sezonsko oslobađanje od viza?

Člankom 14. Zakona o kretanju i boravku stranaca određeno je da Vlada Republike Hrvatske može odrediti da za državljane pojedinih država nije potrebna viza za ulazak, odlazak ili prelazak preko teritorija Republike Hrvatske. Dakle, postoje formalne pretpostavke za donošenje odluka o sezonskom ukidanju viznog režima.

U dosadašnjoj praksi, odlukama Vlade Republike Hrvatske liberaliziran je način ulaska stranaca u Republiku Hrvatsku. Državljanima pojedinih zemalja (države članice EU i još neke zapadnoeuropske zemlje, te Bosna i Hercegovina) kojima inače nije potrebna viza za ulazak u Republiku Hrvatsku, omogućen je ulazak, osim s valjanim putnim ispravama, i s osobnim iskaznicama ili drugim ispravama o identitetu s fotografijom, koje su im izdale države čiji su državljani. Samo u slučaju Bosne i Hercegovine vremenski je ograničen tako liberalizirani način ulaska u Republiku Hrvatsku, na razdoblje turističke sezone (od lipnja do rujna).

Napominjemo, da je i novim zakonskim propisom o strancima određeno da vizni sustav Republike Hrvatske propisuje Vlada.

3. Postoje li drugi pravni instrumenti vezani uz pitanje viza osim Zakona o kretanju i boravku stranaca, s njegovim izmjenama i dopunama iz 1994. g.?

Odredbe o vizama sadržane su u Zakonu o kretanju i boravku stranaca i podzakonskim propisima donesenima na temelju navedenog Zakona.

Podzakonski propisi su:

- Pravilnik o načinu izdavanja isprava i viza strancima te o obrascima tih isprava i viza (NN 54/91, 4/97),
- Pravilnik o izdavanju putnog lista, viza i posebnih osobnih karata strancima (NN 32/92, 109/96),
- Pravilnik o diplomatskim i službenim putovnicama i vizama Republike Hrvatske (NN 32/93, 43/99),
- upute Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva unutarnjih poslova u svezi provedbe viznog režima koje se smatraju povjerljivima.

Ističemo, da je Sabor Republike Hrvatske, dana 2. srpnja 2003. godine, usvojio Zakon o strancima. Zakon o strancima stupio je na snagu 17. srpnja 2003. godine, a početak će se primjenjivati 1. siječnja 2004. godine. Zakonom o strancima određeni su uvjeti ulaska, kretanja i boravka te rada stranaca u Republici Hrvatskoj.

Sukladno odredbama Zakona o strancima, ministar unutarnjih poslova i ministar vanjskih poslova dužni su donijeti provedbene propise, u roku 90 dana od dana stupanja na snagu Zakona.

Provedbeni propisi, donijeti na temelju zakonskih propisa koji se trenutno primjenjuju (Zakona o kretanju i boravku stranaca i Zakona o zapošljavanju stranaca) ostaju na snazi do stupanja na snagu provedbenih propisa donesenih temeljem odredaba Zakona o strancima (ukoliko nisu u suprotnosti s odredbama novog Zakona o strancima).

4. Koje vrste viza za kratki i dugi boravak izdaju diplomatska predstavništva u inozemstvu?

Diplomatske misije/konzularni uredi Republike Hrvatske mogu izdati slijedeće vrste viza:

- ulazno-izlazne,
- tranzitne,
- ulazne,
- poslovne.

Ulazno-izlazne (za jedno, dva ili neograničeni broj putovanja) i tranzitne vize (za jedno, dva ili neograničeni broj putovanja) izdaju se državljanima zemalja kojima je, sukladno važećem viznom sustavu, potrebna viza za ulazak u Republiku Hrvatsku.

Člankom 14. Zakona o kretanju i boravku stranaca određeno je da se viza izdaje s rokom važenja do jedne godine odnosno do roka važenja strane putne isprave, ako je taj rok kraći od jedne godine.

Ulazno-izlazne vize izdaju se strancima koji dolaze u Republiku Hrvatsku u svrhu turističkog, poslovnog, privatnog ili drugog putovanja. Člankom 23. Zakona o kretanju i boravku stranaca određeno je da stranac s ulazno-izlaznom vizom može boraviti u Republici Hrvatskoj do isteka roka važenja te vize, ali najduže tri mjeseca od dana ulaska u Republiku Hrvatsku.

Stranac kojem je izdana tranzitna viza može boraviti u Republici Hrvatskoj do isteka roka važenja te vize, ali najduže sedam dana od dana ulaska u Republiku Hrvatsku.

Ulazne vize predstavljaju vrstu viza koja ne ovisi o viznom sustavu. Naime, svaki strani državljanin koji želi ostati u Republici Hrvatskoj duže od tri mjeseca ili želi obavljati određenu djelatnost, dužan je u diplomatskoj misiji/konzularnom uredu pribaviti ulaznu vizu. Stranac treba tražiti izdavanje ulazne vize u onu svrhu s koje želi regulirati produženi boravak.

Dakle, stranac koji želi npr. raditi u Republici Hrvatskoj mora u diplomatskoj misiji/konzularnom uredu zatražiti izdavanje ulazne vize u svrhu zapošljavanja. Navedena viza omogućava mu reguliranje produženog boravka s osnove zapošljavanja. Ulazne vize se, u pravilu, izdaju s rokom važenja do tri mjeseca. Za izdavanje ulaznih viza nužna je prethodna suglasnost Ministarstva unutarnjih poslova. Prije davanja suglasnosti Ministarstvo unutarnjih poslova dužno je zatražiti mišljenje ministarstva u čiji djelokrug rada spada djelatnost zbog koje stranac traži vizu (članak 15. Zakona o kretanju i boravku stranaca).

Poslovna viza izdaje se strancu radi obavljanja gospodarskih i drugih djelatnosti predviđenih propisima kojima se uređuju strana ulaganja i obavljanje vanjskotrgovinskog poslovanja, kao i strancu koji zasniva radni odnos za obavljanje stručnih poslova utvrđenih ugovorom o poslovno tehničkoj suradnji, o dugoročnoj proizvodnoj kooperaciji, o prijenosu tehnologije i o stranim ulaganjima (članak 16. Zakona o kretanju i boravku stranaca).

Poslovne vize predstavljaju vrstu viza koja ne ovisi o viznom sustavu. Naime, stranac kojem je izdana poslovna viza smatra se strancem na odobrenom produženom boravku. Osim diplomatskih misija/konzularnih ureda, poslovne vize mogu izdati i policijske uprave/policijske postaje. Poslovne vize izdaju se s rokom važenja koji je potreban za obavljanje posla radi kojega se viza izdaje, ali najduže do roka važenja strane putne isprave. U praksi, poslovne se vize najčešće izdaju s rokom važenja od jedne godine. Za vrijeme važenja poslovne vize stranac može nesmetano i neograničen broj puta ulaziti u Republiku Hrvatsku i izlaziti iz nje.

Slijedom navedenog, ulazno-izlazne i tranzitne vize mogu se smatrati kratkoročnim vizama.

Poslovne vize i ulazne vize koje su pretpostavka za reguliranje produženog boravka mogle bi se smatrati dugoročnim vizama.

Odredbama novog Zakona o strancima, područje viza je bitno izmijenjeno. Novim Zakonom viza je definirana kao odobrenje za ulazak, boravak ili tranzit preko područja Republike Hrvatske. Diplomatske misije/konzularni uredi mogu, sukladno članku 17. Zakona o strancima, izdati sljedeće vrste viza:

- putnu,
- tranzitnu,
- zrakoplovno-tranzitnu,
- grupnu.

Putna viza izdaje se strancu koji dolazi u turistički, poslovni, osobni ili druge vrste posjeta, za jedan ili više ulazaka. Izdaje se s rokom važenja do jedne godine s tim da neprekidni boravak, odnosno ukupno trajanje uzastopnih boravaka stranca s putnom vizom ne smije biti duže od 90 dana, u vremenskom razdoblju od šest mjeseci, računajući od dana prvog ulaska (članak 18. Zakona o strancima).

Tranzitna viza izdaje se strancu za jedno, dva ili iznimno više putovanja preko područja Republike Hrvatske. Izdaje se s rokom važenja do šest mjeseci. Na temelju tranzitne vize stranac može prilikom svakog putovanja boraviti u Republici Hrvatskoj najduže pet dana (članak 19. Zakona o strancima).

U pravilu, stranac koji za vrijeme međupristajanja u zrakoplovnoj luci ne napušta zrakoplovno-tranzitni prostor ili zrakoplov ne treba vizu. Iznimno, Vlada Republike Hrvatske može odrediti da zbog zaštite pravnog poretka, nacionalne sigurnosti ili javnog zdravlja, državljani određenih država ili putnici na određenim putnim smjerovima trebaju zrakoplovno-tranzitnu vizu. Zrakoplovno-tranzitna viza može se izdati za jedan ili više prolazaka kroz međunarodni tranzitni prostor zrakoplovne luke, u kojem stranac prilikom svakog prolaska može ostati najduže 24 sata (članak 20. Zakona o strancima).

Grupna viza izdaje se grupi od 5 do 50 osoba za jedan ulazak ili tranzit preko područja Republike Hrvatske. Iznimno, može se izdati i grupi s većim brojem osoba, ako se radi o organiziranim turističkim grupama koje u Republiku Hrvatsku dolaze na temelju međunarodnih ugovora. Na temelju grupne vize za jedan ulazak može se boraviti u Republici Hrvatskoj najduže 30 dana (članak 21. Zakona o strancima).

Sve vrste viza određene odredbama Zakona o strancima detaljnije će se urediti podzakonskim aktom.

Putna, tranzitna, zrakoplovno-tranzitna i grupna viza su kratkoročne vrste viza.

Dugoročnim vrstama viza mogu se smatrati odobrenja za privremeni boravak (detalji su navedeni u ovom Poglavlju – Pravosuđe i unutarnji poslovi, D. Migracije).

5. Koji su kriteriji i uvjeti koji se koriste kao osnova za izdavanje različitih vrsta viza?

Stranac koji traži izdavanje hrvatske vize dužan je svom zahtjevu priložiti određene priloge, ovisno o vrsti vize čije se izdavanje traži.

Zahtjevu za izdavanje vize stranac prilaže:

- važeću putnu ispravu,
- dokaz o sredstvima za uzdržavanje,
- pozivno pismo fizičke ili pravne osobe iz Republike Hrvatske,
- potvrdu o uplaćenom turističkom aranžmanu,
- povratnu putnu kartu,
- ukoliko tranzitira – vizu i/ili putnu kartu do prvog mjesta destinacije,
- dokaz o namjeri povratka u matičnu zemlju (nije obvezno za sve strance),
- druge dokaze temeljem kojih se može ocijeniti opravdanost zahtjeva za izdavanje vize.

Osim dokaza temeljem kojih se utvrđuje opravdanost ili neopravdanost zahtjeva za izdavanje vize, u slučajevima određenima podzakonskim aktima, uvjet za izdavanje vize je prethodna suglasnost Ministarstva unutarnjih poslova.

Diplomatske misije/konzularni uredi dužni su zatražiti suglasnost Ministarstva unutarnjih poslova za izdavanje ulazne vize po svim osnovama te za izdavanje svake vrste viza državljanima određenih zemalja.

Člankom 18. Zakona o kretanju i boravku stranaca određeno je da će se odbiti zahtjev za izdavanje vize strancu:

1. koji je vršio terorističku aktivnost,
2. koji se vodi u evidenciji nadležnog tijela kao međunarodni prijestupnik,
3. koji se bavio nedozvoljenim unosom ili rasparčavanjem opojnih sredstava,
4. kojem je izrečena mjera sigurnosti protjerivanja ili zaštitna mjera udaljenja ili je otkazan boravak u Republici Hrvatskoj, za vrijeme za koje je ta mjera izrečena,
5. koji nema isprava na osnovu kojih bi se mogao utvrditi njegov identitet ili su te isprave nevaljane,
6. koji nema ulaznu vizu susjedne države u koju putuje ili preko čijeg teritorija nastavlja putovanje u slučaju da je viza potrebna,
7. koji nema sredstava za uzdržavanje,
8. koji nema potvrde o cijepljenju, a dolazi s teritorija na kojem vlada epidemija zaraznih bolesti,
9. ako to zahtijevaju razlozi zaštite nacionalne sigurnosti, pravnog poretka, razlozi koji proistječu iz međunarodnih odnosa ili drugi razlozi zaštite javnog poretka.

Novim Zakonom o strancima propisano je da se strancu viza neće izdati, ako postoje razlozi za odbijanje ulaska stranca u Republiku Hrvatsku, te ako se stranac osobno ne odazove na poziv diplomatske misije odnosno konzularnog ureda.

Člankom 29. Zakona o strancima određeno je da se strancu neće dopustiti ulazak u zemlju ako:

1. ne ispunjava uvjete iz članka 3. Zakona (važeća putna isprava u koju je unijeta viza ili odobrenje boravka, ukoliko Zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno),
2. nema dovoljno sredstava za uzdržavanje za vrijeme boravka u Republici Hrvatskoj i za povratak u državu iz koje je došao ili za putovanje u treću državu,
3. je u tranzitu, a ne ispunjava uvjete za ulazak u treću državu,
4. je na snazi zaštitna ili sigurnosna mjera protjerivanja,
5. nema potvrde o cijepljenju, a dolazi s područja na kojem vlada epidemija zaraznih bolesti,
6. to zahtijevaju razlozi zaštite pravnog poretka, nacionalne sigurnosti ili javnog zdravlja,
7. postoji opravdana sumnja da će njegov boravak biti povezan s činjenjem kaznenih djela koja se progone po službenoj dužnosti,
8. se u evidenciji nadležnog tijela vodi kao međunarodni prijestupnik,
9. postoji opravdana sumnja da njegov boravak neće biti korišten u namjeravanu svrhu.

6. Koji je standardni postupak za razmatranje zahtjeva za izdavanje vize?

Konzularni službenik diplomatske misije/konzularnog ureda procjenjuje osnovanost zahtjeva za izdavanje vize temeljem dokumenata koje je stranac priložio zahtjevu, iz činjenica i okolnosti utvrđenih iz razgovora sa strancem, te uvidom u registar stranaca (popis stranaca kojima je zabranjen ulazak u Republiku Hrvatsku).

Ako je zahtjev za izdavanje vize potpun i priložena mu je sva potrebna dokumentacija, konzularni će službenik, ovisno o vrsti putne isprave i kategorizaciji zemlje iz koje podnositelj dolazi, te ovisno o vrsti vize koja se traži učiniti sljedeće:

- proslijediti zahtjev za izdavanje vize na suglasnost Ministarstvu unutarnjih poslova, ili
- obavijestiti Ministarstvo unutarnjih poslova o namjeri izdavanja vize, ili
- samostalno izdati vizu (u stanovitim slučajevima, o izdavanju vize obavijestit će Ministarstvo unutarnjih poslova).

Ako je zahtjev za izdavanje vize proslijeđen na suglasnost Ministarstvu unutarnjih poslova, viza se ne može izdati bez te suglasnosti.

Ako je Ministarstvu unutarnjih poslova proslijeđena obavijest o namjeri izdavanja vize, viza se može izdati tek nakon proteka određenog roka (tri radna dana) i ako se u tom razdoblju Ministarstvo unutarnjih poslova nije očitovalo o postojanju zapreka za izdavanje vize.

Odjel za strance i azil je ustrojstvena jedinica Ministarstva unutarnjih poslova, koja je nadležna za obradu zahtjeva za izdavanje viza, dostavljenih od strane diplomatskih misija/konzularnih ureda.

Prije davanja suglasnosti za izdavanje vize potrebno je utvrditi:

- nepostojanje zapreka za izdavanje vize iz članka 18. Zakona o kretanju i boravku stranaca (detaljno navedeno u odgovoru na 5. pitanje),

- nepostojanje zapreka za izdavanje vize utvrđenih podzakonskim aktima (uputama nadležnih ministarstava) te,
- ukoliko stranac traži izdavanje ulazne vize u određenu svrhu (radi reguliranja produženog boravka) potrebno je pribaviti mišljenje nadležnog ministarstva (detaljno navedeno u odgovoru na 4. pitanje).

Ukoliko ne postoje zapreke za izdavanje vize diplomatskoj misiji/konzularnom uredu dostavlja se suglasnost za izdavanje vize strancu odnosno smatra se da je dana prešutna suglasnost (kod obavijesti o namjeri izdavanja vize).

7. Posjeduje li Hrvatska on-line veze između tijela koja izdaju vize i Ministarstva vanjskih poslova?

Informatičko povezivanje diplomatskih misija i konzularnih ureda s Ministarstvom vanjskih poslova započelo je u svibnju 2002. godine, uvođenjem informatičkog sustava IKOS (informacijsko-komunikacijski sustav). Do srpnja 2003. godine navedeni je sustav uveden u 21 diplomatsku misiju/konzularni ured u Europi.

Planira se daljnje informatičko povezivanje preostalih diplomatskih misija i konzularnih ureda s Ministarstvom vanjskih poslova te je predviđeno da do kraja 2004. godine sustav IKOS bude uveden u sve diplomatske misije i konzularne urede Republike Hrvatske u inozemstvu.

Područje "Izdavanje viza" čini podsustav IKOS-a. Diplomatske misije i konzularni uredi u koje je uveden IKOS, od 1. siječnja 2003. godine u taj podsustav unose sve zahtjeve za izdavanje viza.

Sukorisnik navedenog podsustava je Ministarstvo unutarnjih poslova koje putem IKOS-a zaprima zahtjeve za izdavanje viza za koje je potrebna prethodna suglasnost, obavijesti o namjeri izdavanja vize te obavijesti o izdanim vizama.

8. Postoji li nacionalni registar baza podataka viza (uključujući odobrene i odbijene zahtjeve za izdavanje viza)?

U Odjelu za strance i azil Ministarstva unutarnjih poslova, od siječnja 1995. godine, vodi se sustav viza na kojem se nalaze podaci o zahtjevima za izdavanje viza koje su diplomatske misije odnosno konzularni uredi prosljedili na obradu Ministarstvu unutarnjih poslova. Sustav viza sadrži podatke o zahtjevima za izdavanje viza za koje je Ministarstvo unutarnjih poslova dalo suglasnost ili nesuglasnost, kao i podatke o tražiteljima viza.

Izvan toga sustava su podaci o zahtjevima za izdavanje viza, izdanim vizama i odbijenim vizama, za one slučajeve u kojima diplomatske misije i konzularni uredi samostalno izdaju vize.

Napominjemo, da će se nacionalnom bazom podataka o vizama smatrati IKOS (odgovor za 7. pitanje) koji je i zamišljen kao sustav na kojem će se nalaziti podaci o svim podnesenim zahtjevima za izdavanje hrvatskih viza, izdanim vizama i odbijenim zahtjevima.

9. Kakve su vaše sposobnosti za otkrivanje krivotvorenih isprava?

Diplomatske misije i konzularni uredi opremljeni su UV-lampama za otkrivanje krivotvorenih isprava. Međutim, zasad razina educiranosti konzularnih službenika, koji rade na izdavanju viza, u tom području nije zadovoljavajuća. U sklopu

preustroja službe vanjskih poslova predviđeno je da do kraja 2004. godine u svakoj diplomatskoj misiji i konzularnome uredu bude i konzularni službenik osposobljen za prepoznavanje i otkrivanje krivotvorenih isprava.

U otkrivanju i prepoznavanju krivotvorenih isprava i drugih dokumenata granična policija uglavnom raspolaže s temeljnim vještinama i spoznajama, ali ne i s dovoljnim brojem neophodnih tehničkih pomagala za preliminarno otkrivanje falsificiranih dokumenata.

U otkrivanju falsificiranih isprava i ostalih dokumenata, uz tradicionalne vizualne metode, korištenje ručnih povećala UW-lampi, običnih svjetiljki, koriste se komplet svjetiljke (Dokuprüfsatz – Dögnés), kao i stacionarni uređaj za intenzivnu provjeru dokumenata – Inspect II i III.

Dokumenti u čiju se vjerodostojnost posumnja, oduzimaju se od osobe i proslijeđuju u Centar za kriminalistička vještačenja gdje se najsuvremenijim komparativnim i drugim metodama potvrđuje vjerodostojnost dokumenata.

10. Omogućuju li sadašnje vize podnositelju zahtjeva da radi u Hrvatskoj bez boravišne ili radne dozvole?

Iz odredaba Zakona o kretanju i boravku stranaca proizlazi da je viza odobrenje za ulazak i privremeni boravak u Republici Hrvatskoj. Viza ne predstavlja odobrenje za rad.

Jedina isprava temeljem koje stranac može raditi u Republici Hrvatskoj je radna dozvola (prema Zakonu o zapošljavanju stranaca). Da bi se strancu mogla izdati radna dozvola on mora regulirati svoj boravak (produženi boravak ili poslovnu vizu ili trajno nastanjenje).

Napominjemo, da je novim Zakonom o strancima, u članku 15., decidirano navedeno da na temelju vize stranac ne može raditi na području Republike Hrvatske. Člankom 85. Zakona o strancima određeno je da stranac može raditi u Republici Hrvatskoj samo na temelju radne ili poslovne dozvole. Iznimno, u slučajevima određenima navedenim Zakonom stranac može raditi bez radne dozvole, ali mora regulirati boravak.

11. Sadrže li hrvatski zakoni odredbu koja propisuje neku vrstu kazne za osobe koje ulaze na hrvatski teritorij bez putovnice? Ako ne, namjeravaju li hrvatske vlasti donijeti izmjene i dopune u tom smislu i kada?

Odredbom članka 2. Zakona o kretanju i boravku stranaca određeno je da stranac može ulaziti u Republiku Hrvatsku i boraviti na njezinu teritoriju s važećom stranom putnom ispravom izdanom po propisima strane države ili važećom putnom ispravom za strance izdanom od državnog tijela nadležnog za izdavanje putne isprave, u koju je unijeta viza, ako navedenim Zakonom nije drugačije određeno. Međutim, u kaznenim odredbama Zakona o kretanju i boravku stranaca povreda obveze iz članka 2. Zakona nije prekršajno sankcionirana.

Ističemo, da je novim Zakonom o strancima određeno da stranac može ulaziti u Republiku Hrvatsku i boraviti na njezinu području s važećom putnom ispravom u koju je unijeta viza ili odobrenje boravka, ukoliko navedenim Zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno (članak 3. Zakona o strancima). Stavkom 2. istog članka propisano je da je, bez važeće putne isprave, dopušten ulazak strancima koje je Republika Hrvatska dužna prihvatiti na temelju međunarodnih ugovora.

U kaznenim odredbama Zakona o strancima propisano je da će se kazniti novčanom kaznom stranac koji ne posjeduje putnu ispravu u smislu članka 3. Zakona (članak 103.). Osim novčane kazne za navedeni prekršaj strancu se može izreći i zaštitna mjera protjerivanja (samostalno ili uz novčanu kaznu).

Napominjemo, da se prema propisima o nadzoru državne granice koji su na snazi, strancu može zabraniti ulazak u Republiku Hrvatsku, ako to zahtijevaju sigurnosni razlozi ili mu se ne može utvrditi identitet. Zabrana ulaska u državu osobi koja nema putnu ispravu u stvari je i dovela do toga da u sadašnjim propisima nije bilo potrebno propisati posebnu kaznu za neposjedovanje putne isprave, budući osoba bez putovnice ne može legalno ući u državu, osim ako je to međunarodnim ugovorom drugačije određeno.

12. Koji su koraci poduzeti kako bi se smanjilo izdavanje viza na granicama i ta praksa ograničila samo na iznimne slučajeve?

Odredbama Zakona o kretanju i boravku stranaca odnosno Pravilnika o načinu izdavanja isprava i viza strancima, te o obrascima tih isprava i viza kao i uputama ovog Ministarstva određeno je da pojedine vrste viza (jednokratne ulazno-izlazne i tranzitne vize) mogu izdati policijske uprave odnosno postaje nadležne za kontrolu prelaska državne granice. Navedenim se propisima ne preciziraju uvjeti za izdavanje viza na graničnim prijelazima.

U cilju približavanja europskim standardima, odredbama Zakona o strancima, izdavanje viza na graničnim prijelazima predviđeno je samo u iznimnim slučajevima. Naime, sukladno novom zakonskom propisu o strancima tijelo nadležno za kontrolu prelaska državne granice može izdati jednokratnu putnu i tranzitnu vizu, ako to zahtijevaju humanitarni, ozbiljni profesionalni ili osobni razlozi, a grupnu vizu ukoliko je to u interesu Republike Hrvatske.

D. MIGRACIJE

Molimo navedite informacije/analize svih zakonskih ili sličnih propisa na ovom području:

Zakon o kretanju i boravku stranaca (' NN:53/91, 22/93, 26/93 i 29/94), koji prestaje važiti 31.12.2003. godine osim odredbi članka 22. i 59., u dijelu koji se odnosi na status izbjeglice, članka 31. do 38., 43., 48., članka 72. stavak 1. i članka 73.

Pravilnik o načinu izdavanja isprava i viza strancima te o obrascima tih isprava i viza (NN: 53/91 i 4/97)

Zakon o strancima (NN: 109/03), koji je stupio na snagu 17. srpnja 2003. a primjenjivati će se od 1. siječnja 2004. godine.

Posebno naglašavamo da su odgovori koji slijede dani temeljem dva zakona: Zakona o kretanju i boravku stranaca i Zakona o strancima.

Molimo opišite situaciju s obzirom na imigraciju u Hrvatsku prema niže navedenim pitanjima. Molimo, s tim u vezi, navedite informacije o procedurama za dobivanje boravišne dozvole, razloge za odbijanje, obnovu ili opoziv dozvole i žalbene postupke.

1. Imate li imigracijska pravila vezana za spajanje obitelji? Ako postoje, molimo da ih navedete.

Člankom 24. Zakona o kretanju i boravku stranaca, određeno je da je stranac koji želi boraviti duže od tri mjeseca, a došao je radi školovanja, specijalizacije, znanstvenog istraživanja, zapošljavanja, obavljanja određene profesionalne

djelatnosti, medicinskog tretmana, turističkog boravka ili je zaključio brak s hrvatskim državljaninom ili radi drugog opravdanog razloga, dužan prije isteka toga roka podnijeti zahtjev za izdavanje odobrenja za produženi boravak.

Pod drugim opravdanim razlogom svakako se smatra spajanje obitelji.

Dakle, iako su Zakonom kao članovi obitelji kojima se može odobriti produženi boravak s osnove spajanja obitelji definirani samo supružnici, u praksi se pod članovima obitelji svakako podrazumijevaju i maloljetna djeca.

Člankom 25. naprijed navedenog Zakona određeno je da strancu produženi boravak radi spajanja obitelji može odobriti s rokom važenja do jedne godine.

Odobrenje za produženi boravak izdaje nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja. Isto odobrenje može se produžavati.

Zahtjev za izdavanje odobrenja za produženi boravak odbiti će se strancu koji nije priložio dokaze o opravdanosti boravka, koji nema sredstva za uzdržavanje ili koji nema važeću putnu ispravu. Iznimno, produženi boravak može se odobriti i strancu koji nema putnu ispravu.

Ukoliko je policijska uprava, odnosno policijska postaja odbila izdati odobrenje za produženi boravak, stranac može izjaviti žalbu u roku od tri dana od dana uručenja rješenja. Žalbu rješava Komisija za rješavanje žalbi u drugostupanjskom upravnom postupku u Ministarstvu unutarnjih poslova. Protiv rješenja Ministarstva unutarnjih poslova nije dozvoljena žalba, već se može pokrenuti postupak pred Upravnim sudom Republike Hrvatske (upravni spor).

Strancu koji se nalazi na produženom boravku s bilo koje osnove, pa tako i spajanja obitelji, otkazat će se boravak kad mu se po odredbama istog Zakona nije mogao dozvoliti ulazak, ako je nezakonito ušao u Republiku Hrvatsku, ako se ne pridržava propisa ili ne izvršava odluke državnih tijela ili ako ostane bez sredstva za uzdržavanje.

Rješenje o otkazu boravka donosi nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja, a žalba protiv istog rješenja može se izjaviti u roku tri dana od dana uručenja rješenja naprijed navedenoj Komisiji.

Strancu na produženom boravku prestaje boravak ukoliko mu je izrečena mjera sigurnosti protjerivanja ili zaštitne mjera udaljenja ili otkazan boravak, ili ako mu je odbijen zahtjev za odobrenje produženog boravka.

Zakonom o strancima, člankom 42., određeno je da zahtjev za izdavanje odobrenja za privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji podnosi stranac-član uže obitelji: hrvatskog državljanina, stranca kojemu je odobren stalni ili privremeni boravak ili koji ima status azilanta.

Članovima uže obitelji smatraju se supružnici, maloljetna djeca koja nisu zasnovala vlastitu obitelj i roditelji maloljetne djece. Iznimno, članom uže obitelji može se smatrati i drugi srodnik, posvojenik ili posvojitelj, ako postoje posebni osobni ili humanitarni razlozi za spajanje obitelji u Republici Hrvatskoj.

Strancu se može odobriti privremeni boravak u Republici Hrvatskoj ako posjeduje sredstava za uzdržavanje, ima osigurano stanovanje, zdravstveno osiguranje, ukoliko ne postoje zapreke iz članka 45. zakona (razlozi za otkaz boravka) te ako zahtjevu priloži dokaz o opravdanosti privremenog boravka. Na temelju odobrenog privremenog boravka u svrhu spajanja obitelji stranac ne može raditi na području Republike Hrvatske. Naime, ukoliko stranac želi raditi mora mijenjati osnovu svog boravka u Republici Hrvatskoj odnosno zatražiti reguliranje privremenog boravka s osnove rada.

Zahtjev za izdavanje odobrenja za prvi privremeni boravak stranac podnosi diplomatskoj misiji, odnosno konzularnom uredu Republike Hrvatske u inozemstvu. Stranac kojemu za ulazak u Republiku Hrvatsku nije potrebna viza zahtjev za izdavanje odobrenja za prvi privremeni boravak može podnijeti i u nadležnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji, koja i odlučuje o zahtjevu. Zahtjev za produženje privremenog boravka podnosi se u nadležnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji.

Strancu koji boravi na privremenom boravku, nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja otkazat će boravak: ako utvrdi postojanje razloga iz članka 29. Zakona (razlozi za odbijanje ulaska stranaca u zemlju-opisani u poglavlju 24. Pravosuđe i unutarnji poslovi, glava C. Politika viza); ako radi u Republici Hrvatskoj bez važeće radne ili poslovne dozvole, odnosno protivno odredbama istog Zakona; ako boravi u Republici Hrvatskoj protivno svrsi radi koje mu je izdano odobrenje ili ukoliko povrijedi javni poredak ili druge društvene vrijednosti zaštićene zakonom.

Strancu koji boravi u Republici Hrvatskoj na boravku do 90 dana i strancu kojem je odobren privremeni boravak prestaje boravak ako mu je izrečena zaštitna ili sigurnosna mjera protjerivanja, ako mu je otkazan privremeni boravak te istekom roka na koji je privremeni boravak odobren.

2. Imate li imigracijska pravila za dobivanje statusa osobe s dugotrajnim boravkom? Ako imate, molimo da ih navedete.

Člankom 29. Zakona o kretanju i boravku stranaca propisano je da se trajno nastanjenje može odobriti strancu koji je najmanje jednu godinu u braku s hrvatskim državljaninom ili sa strancem kojem je odobreno trajno nastanjenje u Republici Hrvatskoj ili koji je tri godine neprekidno u radnom odnosu. Iznimno, trajno nastanjenje može se odobriti i drugim strancima zbog posebnih osobnih razloga ili poslovnih razloga za koje postoji i gospodarski interes Republike Hrvatske ili ako za to postoje drugi važni interesi Republike Hrvatske.

Uz zahtjev za odobrenje trajnog nastanjenja stranac je dužan priložiti dokaze da ima osigurano stalno stanovanje i zaposlenje ili drugi izvor prihoda.

Trajno nastanjenje rješenjem odobrava Ministarstvo unutarnjih poslova. Protiv istog rješenja može se pokrenuti upravni spor.

Strancu koji ima odobreno trajno nastanjenje otkazat će se boravak ako je osuđen zbog kaznenog djela protiv Republike Hrvatske ili drugog teškog ili osobito nečasnog kaznenog djela; ako je ostao bez sredstava za uzdržavanje ili ako to zahtijevaju razlozi zaštite nacionalne sigurnosti ili pravnog poretka. Rješenje o otkazu boravka donosi nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja te se u istom rješenju određuje rok u kojem stranac mora napustiti Republiku Hrvatsku, koji ne može biti kraći od 30 dana niti duži od tri mjeseca. Također, određuje se vrijeme za koje stranac ne može ponovno ući u Republiku Hrvatsku. Stranac protiv istog rješenja može izjaviti žalbu.

Strancu kojem je odobreno trajno nastanjenje prestaje boravak kad iseli iz Republike Hrvatske ili boravi u inozemstvu duže od jedne godine, a o tome nije obavijestio nadležnu policijsku upravu, odnosno policijsku postaju te kad mu je izrečena mjera sigurnosti protjerivanja ili zaštitna mjera udaljenja ili otkazan boravak. Ministarstvo unutarnjih poslova donosi rješenje o prestanku trajnog nastanjenja. Protiv istog rješenja nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Člankom 47. Zakona o strancima određeno je da će se stalni boravak odobriti strancu koji do dana podnošenja zahtjeva za stalni boravak ima neprekidno pet godina odobren privremeni boravak ili koji je tri godine u braku s hrvatskim državljaninom ili strancem na odobrenom stalnom boravku, a u Republici Hrvatskoj ima odobren privremeni boravak. Maloljetnoj osobi na privremenom boravku u Republici Hrvatskoj odobrit će se stalni boravak ako je jedan od roditelja stranac s odobrenim stalnim boravkom, uz suglasnost drugog roditelja. Iznimno, stalni boravak može se odobriti i drugim strancima na privremenom boravku zbog humanitarnih razloga ili ako bi to predstavljalo interes za Republiku Hrvatsku, a o čemu mišljenje daje nadležno ministarstvo. Vrijeme koje je stranac proveo na izdržavanju kazne zatvora ne računa se u vrijeme potrebno za odobrenje stalnog boravka.

Zahtjev za izdavanje odobrenja za stalni boravak podnosi se nadležnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji. O navedenom zahtjevu odlučuje Ministarstvo unutarnjih poslova. Protiv rješenja Ministarstva nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Stalni boravak neće se odobriti strancu koji je bio pravomoćno osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora, koji nema sredstva za uzdržavanje, koji nema osigurano stanovanje, koji nema zdravstveno osiguranje i ako to zahtijevaju razlozi zaštite pravnog poretka, nacionalne sigurnosti ili javnog zdravlja.

Nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja otkazat će stalni boravak strancu ako je zbog kaznenog djela pravomoćno osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci ili duže ili ako to zahtijevaju razlozi zaštite pravnog poretka, nacionalne sigurnosti ili javnog zdravlja.

Prilikom određivanja roka za napuštanje države, nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja mora uzeti u obzir vrijeme u kojem to stranac može učiniti, ali taj rok ne može biti duži od 30 dana. Prilikom odlučivanja o gore navedenom nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja dužna je uzeti u obzir trajanje boravka, osobne, obiteljske, gospodarske i druge okolnosti.

Stalni boravak prestaje strancu kojemu je izrečena zaštitna ili sigurnosna mjera protjerivanja, ako nadležna policijske uprava, odnosno policijska postaja utvrdi da se je stranac iselio ili da neprekidno boravi u inozemstvu duže od šest mjeseci, a da o tome nije obavijestio gore navedeno nadležno tijelo te ukoliko mu je otkazan boravak.

Ministarstvo unutarnjih poslova donosi rješenje o prestanku stalnog boravka u slučaju da stranac iseli ili da neprekidno boravi u inozemstvu duže od šest mjeseci, a o tome nije obavijestio nadležno tijelo. Protiv navedenog rješenja stranac može pokrenuti upravni spor.

3. Opišite vaš sustav prihvata u svrhe zapošljavanja, studija i istraživanja.

Sukladno odredbama Zakona o kretanju i boravku stranaca, svaki stranac koji namjerava doći u Republiku Hrvatsku u svrhu zapošljavanja, studiranja i znanstvenog istraživanja mora u diplomatskoj misiji, odnosno konzularnom uredu prethodno pribaviti ulaznu vizu. Za izdavanje ulazne vize uvijek je potrebna suglasnost Ministarstva unutarnjih poslova. Ministarstvo unutarnjih poslova prije davanja suglasnosti pribaviti će mišljenje ministarstva u čiji djelokrug rada spada djelatnost zbog koje stranac traži vizu.

Ulazna viza se izdaje u onu svrhu s koje stranac želi regulirati produženi boravak (detaljnije o vizama u poglavlju 24. Pravosuđe i unutarnji poslovi, glavi C. Politika viza).

Člankom 25. naprijed navedenog Zakona, određeno je da strancu koji dolazi radi zapošljavanja, odobrenje za produženi boravak izdaje se rokom važenja ugovora o radu ali ne duže od dvije godine, a u ostalim slučajevima s rokom važenja do jedne godine.

Odobrenje za produženi boravak izdano radi školovanja može se produžavati najduže do dvije godine po isteku roka propisanog za trajanje školovanja na školi odnosno fakultetu koji stranac pohađa.

Napominjemo da su uvjeti izdavanja, nadležna tijela te razlozi za prestanak statusa navedeni u odgovoru na prvo pitanje ove glave.

Privremeni boravak prema odredbama Zakona o strancima podrazumijeva boravak u svrhu rada, studiranja i školovanja, spajanja obitelji i drugih opravdanih razloga određenih zakonom ili međunarodnim ugovorom, te se tako i istraživanje smatra opravdanim razlogom za reguliranje privremenog boravka.

Sukladno članku 37. naprijed navedenog zakona, zahtjev za izdavanje odobrenja za prvi privremeni boravak stranac podnosi diplomatskoj misiji, odnosno konzularnom uredu Republike Hrvatske u inozemstvu. Stranac kojemu za ulazak u Republiku Hrvatsku nije potrebna viza zahtjev za izdavanje odobrenja za prvi privremeni boravak može podnijeti i nadležnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji. Zahtjev za produženje privremenog boravka stranac podnosi nadležnoj policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji, najkasnije 30 dana prije isteka važećeg privremenog boravka. O naprijed navedenim zahtjevima odlučuje nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja, uz prethodnu suglasnost ministarstva u čiji djelokrug rada spada svrha zbog koje stranac traži boravak.

Za privremeni boravak u svrhu rada nije potrebna prethodna suglasnost ministarstva nadležnog za rad budući je jedan od uvjeta za odobravanje navedenog boravka prethodno pribavljena radna dozvola. Napominjemo, da na zahtjev pravne ili fizičke osobe koja zapošljava stranca, radnu dozvolu izdaje nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja prema sjedištu poslodavca. Stranac kojemu je odobren privremeni boravak u određenu svrhu, može boraviti u Republici Hrvatskoj samo u skladu sa svrhom radi koje mu je odobren privremeni boravak.

Privremeni boravak u svrhu rada odobrit će se strancu za kojeg je izdana radna dozvola ili kojemu ne treba radna dozvola, a namjerava boraviti u Republici Hrvatskoj duže od 30 dana, ako ispunjava druge uvjete propisane istim Zakonom (razlozi su navedeni u odgovoru na pitanje 1. ove glave).

O zahtjevu za odobrenje privremenog boravka u svrhu rada odlučuje nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja prema boravištu stranca.

Vlada Republike Hrvatske, na prijedlog ministarstva nadležnog za rad, u skladu s migracijskom politikom i uz uvažavanje stanja na tržištu, utvrđuje godišnju kvotu radnih dozvola.

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za privremeni boravak u svrhu školovanja ili studiranja stranac je dužan priložiti potvrdu o školovanju ili studiranju. Odobrenje za privremeni boravak u svrhu školovanja ili studiranja može se produžiti najduže do dvije godine po isteku roka propisanog za trajanje školovanja, odnosno studiranja.

Iz navedenog slijedi, da zahtjev za privremeni boravak stranca koji se želi baviti znanstvenim istraživanjem u Republici Hrvatskoj rješava na naprijed opisani način nadležna policijska uprava, odnosno policijska postaja, a prije rješavanja navedenog zahtjeva potrebno je zatražiti prethodnu suglasnost nadležnog ministarstva.

Razlozi za odbijanje zahtjeva te razlozi za otkaz i prestanak boravka stranca koji ima odobren privremeni boravak opisan je u odgovoru na pitanje 1. ove glave.

4. Opišite vašu integracijsku politiku za državljane trećih zemalja. (Odgovor na Komisijin upitnik (MIGRAPOL 9) o politici vezanoj uz uključivanje imigranata o kojoj se raspravljalo u okviru 6. sastanka Odbora za imigraciju i azil, održanoga 7. travnja 2003., te eventualne ažurirane podatke koji mogu biti korišteni pri odgovaranju na ovo pitanje.)

Napominjemo, da u Zakonu o kretanju i boravku stranaca kao i u Zakonu o strancima ne postoji odredba koja bi izričito regulirala to pitanje. Naime, navedeni zakonski propisi određuju uvjete za reguliranje statusa stranaca u Republici Hrvatskoj. Njihova integracija u društvo ostvaruje se kroz pravo stranaca na školovanje, studiranje, zapošljavanje, osnivanje udruženja stranaca, mogućnost kulturne suradnje i slično. Radi se o pitanjima koja su razrađena u nizu zakonskih propisa te ih svako ministarstvo ostvaruje kroz svoj djelokrug rada. Člankom 5. Zakona o kretanju i boravku stranaca određeno je da udruženja stranaca mogu osnivati trajno nastanjeni stranci, stranci kojima je izdana poslovna viza odnosno kojima je odobren produženi boravak duže od jedne godine. Stranac ima pravo slobodno se kretati i birati mjesto boravka u Republici Hrvatskoj. Iznimno, člankom 3. navedenog zakona određeno je da se strancu može zabraniti ulazak u Republiku Hrvatsku, ograničiti ili zabraniti kretanje na određenom području, otkazati boravak ili zabraniti nastanjenje na određenom području, otkazati boravak ili zabraniti trajno nastanjenje u određenim mjestima iz razloga zaštite nacionalne sigurnosti ili ako to zahtijevaju razlozi zaštite javnog poretka.

U tom smislu se, niti odredbama Zakona o strancima ne mijenjaju niti zadire u prava stranih državljana u Republici Hrvatskoj.

5. Navedite statističke podatke za imigraciju u 2002. i 2003. uključujući i podatke o državljanstvu te razloge za imigraciju (Prilikom odgovora na ovo pitanje, preporučuje se korištenje informacija za EUROSTAT, za zajednički godišnji upitnik o migracijama iz 2002.)

Tijekom 2002. godine pozitivno je riješeno 8581 zahtjeva za stjecanje hrvatskog državljanstva, a odbijeno je 2048 zahtjeva.

U prvih šest mjeseci 2003. godine pozitivno je riješeno 5781 zahtjeva za stjecanje hrvatskog državljanstva, a odbijeno je 1920 zahtjeva.

Statistički podaci za strane državljane koji su u Republici Hrvatskoj boravili na odobrenom produženom boravku, trajnom nastanjenju ili odobrenoj poslovnoj vizi za 2002. godinu su sljedeći:

Bosna i Hercegovina

Ukupan broj: 20 810

Odobreno trajno nastanjenje: 17 313 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, članak 79. Zakona o kretanju i boravku stranaca - zatečeni stranci* i ostalo.

Odobren produženi boravak: 3225 osnova: učenici, studenti, tehnička specijalizacija, brak s hrvatskim državljaninom, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, izvanbračna zajednica i ostalo.

Poslovna viza: 272

Srbija i Crna Gora

Ukupan broj: 9424

Odobreno trajno nastanjenje: 7868 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, članak 79. Zakona o kretanju i boravku stranaca-zatečeni stranci i ostalo.

Odobren produženi boravak: 1525 osnova: studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje i ostalo.

Poslovna viza: 31

Makedonija

Ukupan broj: 3175

Odobreno trajno nastanjenje: 2236 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, članak 79. Zakona o kretanju i boravku stranaca-zatečeni stranci, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobren produženi boravak: 888 osnova: učenici, studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Poslovna viza: 51

Slovenija

Ukupan broj: 2379

Odobreno trajno nastanjenje: 1669 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, članak 79. Zakona o kretanju i boravku stranaca-zatečeni stranci, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobren produženi boravak: 638 osnova: učenici, studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, korištenje nekretnina, predstavnici vjerskih organizacija, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Poslovna viza: 72

SR Njemačka

Ukupan broj: 1766

Odobreno trajno nastanjenje: 948 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobren produženi boravak: 695 osnova: studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, korištenje nekretnina, predstavnici vjerskih organizacija, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, turizam na duži period i ostalo.
Poslovna viza: 123

Italija

Ukupan broj: 1078

Odobreno trajno nastanjenje: 494 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobren produženi boravak: 368 osnova: studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, izvanbračna zajednica, korištenje nekretnina, predstavnici vjerskih organizacija, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, turizam na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 216

Sjedinjene Američke Države

Ukupan broj: 625

Odobreno trajno nastanjenje: 98 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobreno produženi boravak: 471 osnova: učenici, studenti, znanstveno istraživanje, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, izvanbračna zajednica, predstavnici vjerskih organizacija, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, turizam na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 56

Austrija

Ukupan broj: 617

Odobreno trajno nastanjenje: 165 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom i ostalo.

Odobren produženi boravak: 308 osnova: studenti, tehnička specijalizacija, predstavnici vjerskih organizacija, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, korištenje nekretnina, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, turizam na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 144

Ukrajina

Ukupan broj: 481

Odobrenje trajnog nastanjenja: 141 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobrenje produženog boravka: 213 osnova: studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, prijateljska veza, predstavnici vjerskih organizacija, korištenje nekretnina, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, turizam na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 127

Ruska Federacija

Ukupan broj: 450

Odobrenje trajnog nastanjenja: 196 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobrenje produženog boravka: 235 osnova: učenici, studenti, sportaši, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, izvanbračna zajednica, prijateljska veza, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, liječenje na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 19

Turska

Ukupan broj: 348

Odobreno trajno nastanjenje: 11 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobren produženi boravak: 329 osnova: studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Poslovna viza: 8

Nadalje, iznosimo ukupan broj stranaca državljana sljedećih država:

Mađarska 234, Poljska 279, Rumunjska 250, Češka Republika 227, Slovačka 247, Francuska 284, Kina 268, Velika Britanija 267, Švicarska 160, Nizozemska 145, Bugarska 109, Švedska 93, Belgija 76, Australija 87, Kanada 84, Albanija 79, Mozambik 60, Španjolska 53, Indija 51, Moldova 50, Bjelorusija 50, Čile 39, Brazil 38 i Japan 38, Zimbabve 35, Grčka 31, Koreja 32, Filipini 30, Sirija 29, Jordan 27, Izrael 25, Norveška 24, Libija 23, Finska 22, Portugal i Južnoafrička Republika 20, Novi Zeland 16, Tajland 13, Indonezija, Irak i Armenija 12, Iran 10, Irska, Libanon i Danska 15, Luksemburg 2 itd..

Također, u evidencijama se vodi 1341 stranac kao državljanin SFRJ, 1559 stranaca sa nepoznatim državljanstvom te 24 stranca bez državljanstva.

Napominjemo da je u Republici Hrvatskoj u 2002. godini bilo ukupno 35 584 trajno nastanjenih stranaca, 10 999 stranaca na odobrenom produženom boravku i 1611 stranaca s poslovnom vizom.

Statistički podaci za strane državljane koji u Republici Hrvatskoj borave na odobrenom produženom boravku, trajnom nastanjenju ili odobrenoj poslovnoj vizi za 2003. godinu su sljedeći:

Bosna i Hercegovina

Ukupan broj: 19 604

Odobreno trajno nastanjenje: 16 506 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, članak 79. Zakona o kretanju i boravku stranaca - zatečeni stranci i ostalo.

Odobren produženi boravak: 2905 osnova: učenici, studenti, tehnička specijalizacija, brak s hrvatskim državljaninom, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, izvanbračna zajednica, turizam na duži period, liječenje na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 193

Srbija i Crna Gora

Ukupan broj: 9034

Odobreno trajno nastanjenje: 7584 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, članak 79. Zakona o kretanju i boravku stranaca-zatečeni stranci i ostalo.

Odobren produženi boravak: 1424 osnova: studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, korištenje nekretnina, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje i ostalo.

Poslovna viza: 26

Makedonija

Ukupan broj: 2870

Odobreno trajno nastanjenje: 2117 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, članak 79. Zakona o kretanju i boravku stranaca-zatečeni stranci, rodbinska veza sa strancem i ostalo.

Odobren produženi boravak: 716 osnova: učenici, studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Poslovna viza: 37

Slovenija

Ukupan broj: 2340

Odobreno trajno nastanjenje: 1644 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, članak 79. Zakona o kretanju i boravku stranaca-zatečeni stranci, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobren produženi boravak: 628 osnova: učenici, studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, korištenje nekretnina, predstavnici vjerskih organizacija, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Poslovna viza: 68

SR Njemačka

Ukupan broj: 1790

Odobreno trajno nastanjenje: 986 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobren produženi boravak: 695 osnova: studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, korištenje nekretnina, predstavnici vjerskih organizacija, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, turizam na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 109

Italija

Ukupan broj: 961

Odobreno trajno nastanjenje: 519 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobren produženi boravak: 298 osnova: studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, izvanbračna zajednica, korištenje nekretnina, predstavnici vjerskih organizacija, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, turizam na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 144

Austrija

Ukupan broj: 604

Odobreno trajno nastanjenje: 177 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, rodbinska veza s hrvatskim državljaninom i ostalo.

Odobren produženi boravak: 276 osnova: studenti, tehnička specijalizacija, predstavnici vjerskih organizacija, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, korištenje nekretnina, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, turizam na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 151

Sjedinjene Američke Države

Ukupan broj: 533

Odobreno trajno nastanjenje: 108 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobreno produženi boravak: 394 osnova: učenici, studenti, znanstveno istraživanje, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, izvanbračna zajednica, predstavnici vjerskih organizacija, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, turizam na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 31

Turska

Ukupan broj: 462

Odobreno trajno nastanjenje: 10 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobren produženi boravak: 447 osnova: studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Poslovna viza: 5

Ruska Federacija

Ukupan broj: 377

Odobrenje trajnog nastanjenja: 151 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobrenje produženog boravka: 196 osnova: učenici, studenti, sportaši, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, izvanbračna zajednica, prijateljska veza, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, liječenje na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 30

Ukrajina

Ukupan broj: 312

Odobrenje trajnog nastanjenja: 117 osnova: brak s hrvatskim državljaninom, zapošljavanje, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj i ostalo.

Odobrenje produženog boravka: 186 osnova: studenti, brak s hrvatskim državljaninom, rodbinska veza sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, zapošljavanje, prijateljska veza, predstavnici vjerskih organizacija, korištenje nekretnina, brak sa strancem na boravku u Republici Hrvatskoj, turizam na duži period i ostalo.

Poslovna viza: 9

Nadalje, iznosimo ukupan broj stranaca državljana sljedećih država:

Poljska 285, Kina 272, Slovačka 249, Velika Britanija 247, Mađarska 238, Francuska 227, Rumunjska 207, Češka Republika 203, Švicarska 144, Nizozemska 138, Bugarska 82, Švedska 87, Australija 86, Belgija 63, Kanada 71,

Albanija 69, Španjolska 56, Moldova 66, Bjelorusija 50, Mozambik 43, Indija 36, Zimbabve 35, Japan 31, Norveška 29, Sirija i Jordan i Čile 27, Grčka i Koreja 25, Jordan 27, Izrael i Filipini 23, Finska 20, Danska 19, Irska 18, Južnoafrička Republika 17, Portugal 15, Armenija, Libija i Peru 14, Novi Zeland 13, Indonezija 11, Iran i Irak 9, Libanon 10, Tajland 8, Luksemburg 1 itd.

Također, u evidencijama se vodi 1272 stranaca kao državljani SFRJ, 1551 stranaca sa nepoznatim državljanstvom te 19 stranaca bez državljanstva.

Napominjemo da je u Republici Hrvatskoj u 2003. godini registrirano ukupno 34 279 trajno nastanjenih stranaca, 10 038 stranaca na odobrenom produženom boravku i 1197 stranaca s poslovnom vizom.

* Sve osobe koje su bile navedene u evidenciji prebivališta Ministarstva unutarnjih poslova s danom 8. listopada 1991. godine, koje su do tog datuma imale državljanstvo bivše države SFRJ, pod uvjetom reciprociteta, stekle su status trajno nastanjenog stranca u Republici Hrvatskoj temeljem članka 79. stavka 1. Zakona o kretanju i boravku stranaca.

E. ILEGALNE IMIGRACIJE

1. Molimo navedite kratak opis vaših zakonskih propisa vezanih za suzbijanje ilegalne migracije i trgovanja ljudima, a posebno da li ste potpisali i ratificirali Konvenciju iz Palerma protiv organiziranog kriminala i njena dva Protokola o krijumčarenju i trgovanju.

Republika Hrvatska prepoznala je važnost borbe protiv organiziranog kriminala, a u sklopu toga i sprječavanje svih oblika kriminalne aktivnosti vezane za trgovinu i krijumčarenje ljudima, posebno ženama i djecom.

Nalazeći se na međunarodnom raskrižju putova koje koristi organizirani kriminal radi trgovine i krijumčarenja ljudima Hrvatska je poduzela značajne aktivnosti na zakonodavnom, preventivnom planu te u izgradnji i osposobljavanju institucija za efikasniju borbu protiv organiziranog kriminala.

Hrvatska je potpisnica Konvencije UN-a o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (Palermo, 13. prosinca 2000.) i dva dodatna protokola - Protokola za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece te Protokola protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom, kao i Ministarske deklaracije o trgovini ljudima. Hrvatski sabor donio je Zakon o potvrđivanju Konvencije i dodatnih Protokola 7. studenoga 2002. godine.

Temeljni zakon koji uređuje suzbijanje nezakonitih migracija je Zakon o kretanju i boravku stranaca. Taj je zakon stupio na snagu 8. listopada 1991. godine. Obilježen je političkom situacijom svog vremena nastanka, te je dijelom u suprotnosti s EU-acquisom i Schengenskim acquisom, a dijelom, zbog nepostojanja nekih odredbi, ne zadovoljava navedene standarde. Međutim, Hrvatski sabor je na sjednici 2. srpnja 2003. g., prihvatio novi Zakon o strancima (NN 109/2003), koji se počinje primjenjivati od 1. siječnja 2004. godine.

Drugi po važnosti jest Zakon o nadzoru državne granice (NN 35/95 - pročišćen tekst), koji se primjenjuje od 1992. godine. S obzirom na potrebu usklađivanja zakona iz područja kontrole prelaska i nadzora državne granice sa Schengenskim acquisom, prišlo se izradi novog Zakona o nadzoru državne granice. Izrađen je Nacrt Zakona o nadzoru državne granice, a rok za dostavljanje Nacrta zakona Vladi RH je listopad ove godine.

U okviru važećeg nacionalnog zakonodavstva Republike Hrvatske postoji više zakonskih inkriminacija koja pravno reguliraju područje trgovanja ljudima, i to posebice odredbe kaznenog djela Uspostava ropstva i prijevoz robova u

smislu članka 175. Kaznenog zakonika, Međunarodne prostitucije u smislu članka 178. Kaznenog zakonika, Podvođenja u smislu članka 195. Kaznenog zakonika te Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice u smislu članka 177. Kaznenog zakonika.

Međutim, bitno je istaknuti da je Hrvatski sabor usvojio Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika (NN 111/2003.), koji će se primjenjivati od 1. prosinca 2003. godine, a u kojem je inkorporirana odredba zasebnog kaznenog djela trgovanja ljudima, sukladno sadržaju članka 3. Protokola za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudima Konvencije Ujedinjenih naroda o transnacionalnom organiziranom kriminalu.

Naime, pravno se preuređuje opis kaznenog djela iz navedenog članka 175. Kaznenog zakonika s izmijenjenim nazivom "Trgovanje ljudima i ropstvo", te se uvažavanjem definicije trgovanja ljudima iz UN-ove konvencije i pripadajućeg Protokola, naglašavaju bitni elementi kaznenog djela, a čija se radnja sastoji u regrutiranju, prijevozu, prevođenju, kupnji, prodaji, skrivanju ili primanju osoba uz primjenu raznih oblika prinude, prijevare ili zlouporabe ovlasti sa ciljem iskorištavanja, bilo u vidu prisilnog rada, seksualne eksploatacije, služenja drugoj osobi, prosjačenja ili transplantacije organa. Pritom, nabavljanje ili osposobljavanje sredstava, uklanjanje prepreka, stvaranje planova ili dogovora za izravno počinjene navedene radnje također je zakonski inkriminirano.

Trgovanje djecom ili maloljetnim osobama predstavlja teži oblik ovog kaznenog djela sa većom zapriječenom kaznom, kao i u slučajevima da je kazneno djelo počinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije, ili je počinjeno u odnosu na veći broj osoba ili ako je prouzročena smrt jedne ili više osoba. Reformom kaznenog zakonodavstva uvodi se novi modalitet kaznenog djela u kojem je objekt osobna iskaznica, putovnica ili drugi identifikacijski dokument, a inkriminira se radnja oduzimanja ili uništenja takvog dokumenta u svrhu trgovanja ljudima. Također, inkriminira se i radnja korisnika seksualne usluge za koju isti prethodno zna da je žrtva trgovanja ljudima.

Posebnim stavkom ovog članka naglašava se da je bez utjecaja na postojanje kaznenog djela okolnost je li osoba pristala na prisilan rad ili služenje, seksualno iskorištavanje, ropstvo ili ropstvu sličan odnos ili pak nedopustivo presađivanje dijelova svoga tijela.

Članak 177. Kaznenog zakonika (Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice) pokriva područje suzbijanja ilegalnog prebacivanja osoba preko državne granice, odnosno zabranu krijumčarenja ljudi preko granice počinjeno iz koristoljublja. Za osnovni oblik ovog kaznenog djela propisana je kazna zatvora do tri godine. Kvalifikatorna okolnost postoji ako je pri počinjenju kaznenog djela doveden u opasnost život ili sigurnost osoba koje se prevode preko granice ili je s njima postupalo na nečovječni ili ponižavajući način, za što propisana kazna do pet godina zatvora. Kažnjiv je i sam pokušaj ovog kaznenog djela, dok je predviđena kazna zatvora i do deset godina ukoliko je krijumčarenje počinjeno od strane organiziranog kriminala.

Članak 178. Kaznenog zakonika sadrži razne oblike zabrane poticanja i podvođenja radi međunarodne prostitucije, a propisana je kazna do pet godina zatvora, a ako se navedeno djelo čini uz otegotne okolnosti kazna je osam godina zatvora, a u koliko je počinjeno prema djetetu ili maloljetnoj osobi kazna zatvora je deset godina.

Članak 195. Kaznenog zakonika sadrži kazneno djelo podvođenja koje se sastoji u posredovanju počinitelja između dvije ili više osoba kojim ih dovodi u vezu radi pružanja seksualnih usluga, a kvalifikatorna okolnost postoji ukoliko je kazneno djelo počinjeno u odnosu na maloljetnu osobu za što je propisana kazna do pet godina zatvora ili u odnosu na dijete za to je propisana kazna do osam godina zatvora, kao i kad je upotrijebljena sila i prijetnja prema osobi na pružanje seksualnih usluga.

Nadalje, Kazneni zakonik u članku 279. sadrži i inkriminaciju o pranju novca sa adekvatno zapriječenim kaznama zatvora. Uz odredbe Zakona o sprječavanju pranja novca ova odredba predstavlja temelj borbe protiv organiziranog

kriminala koji raznim financijskim i drugim aktivnostima želi legalizirati prljavi novac koji je pribavljen trgovinom i krijumčarenjem ljudi.

Gore navedena kaznena djela predstavljaju oblike aktivnosti organiziranog kriminala na ovom području i Kazneni zakonik sadrži inkriminacije koje na normativnom planu čine okvir borbe protiv organiziranog kriminaliteta.

Kazneni zakonik sadrži i odredbe o oduzimanju imovinske koristi stečene kaznenim djelom kao i kaznenopravne sankcije koje u generalno preventivnom smislu predstavljaju također okvir za suzbijanje ove vrste kriminaliteta.

Zakon o kaznenom postupku (NN 110/97, 27/98, 58/99 i 112/99) sadrži postupovne institute i mjere koje državnom odvjetništvu, policiji i sudovima pružaju okvir za otkrivanje, istraživanje, procesuiranje i izricanje primijenjenih kaznenopravnih sankcija počiniteljima kaznenih djela trgovine i krijumčarenja ljudi, kao i za oduzimanje dobiti stečene ovim kaznenim djelima.

Također, u području pružanja pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima, značajan je novi Zakon o strancima, kojim se propisuje mogućnost davanja privremenog boravka žrtvi trgovanja ljudima, ako za to postoji opravdan razlog određen zakonom ili međunarodnim sporazumom.

Za istaknuti je, također, da se u Republici Hrvatskoj trenutno u zakonodavnoj proceduri nalaze prijedlog Zakona o zaštiti svjedoka te Zakona o kaznenoj odgovornosti pravnih osoba usvojen u Hrvatskom saboru 11. rujna 2003.g.), a koji su od izuzetne važnosti za područje suzbijanja trgovanja ljudima.

Zakonom o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (NN 88/01 i 12/02), formiran je Ured kao specijalizirano državno odvjetništvo mjerodavno, između ostalog, i za progon kaznenih djela prekograničnog organiziranog kriminala. Ovim se omogućava kontinuirano plansko i sustavno djelovanje državnog odvjetništva, policije, drugih nadzornih tijela državne vlasti i sudova u suzbijanju organiziranog kriminaliteta i na području trgovine i krijumčarenja ljudima. Zakon sadrži postupovne odredbe u odnosu na mjere osiguranja i prisilnog oduzimanja prihoda ili druge imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima i na taj način omogućava se efikasnije oduzimanje svake dobiti za koju postoji osnova sumnje da potječe od trgovine i krijumčarenja ljudima, u slučajevima kada su ta kaznena djela počinjena aktivnošću organiziranog kriminala.

U okviru inicijative Pakta stabilnosti o suzbijanju trgovine ljudima donijet je Nacionalni plan djelovanja protiv trgovine ljudima, posebice ženama i djecom.

2. Naznačite tijela i agencije uključene u suzbijanje tranzitnih migracija, krijumčarenja i trgovanja ljudima, njihove metode rada i državne strukture za koordinaciju.

Kao nositelj ovih aktivnosti i njihovi partneri predviđeni su vladine organizacije: Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ured za suzbijanje organiziranog kriminaliteta, Ured za ljudska prava Vlade RH i Ured za sprječavanje pranja novca, ali i nevladine udruge kao tijela na nacionalnom nivou unutar kojih se provodi koordinacija aktivnosti.

Otkrivanje i progon kaznenih djela poduzimaju državna odvjetništva, dok Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta obavlja poslove državnog odvjetništva u predmetima kaznenih djela udruživanja za počinjenje kaznenih djela, uključujući pri tome sva kaznena djela počinjena od organiziranog kriminala i počinjenih u vezi s djelovanjem zločinačke organizacije za koja je propisana kazna zatvora u trajanju duljem od tri godine, a kazneno djelo je poči-

njeno na području dviju ili više država ili je značajan dio njegovog pripremanja ili planiranja izvršen u drugoj državi. Za predmete su stvarno i mjesno nadležni županijski sudovi u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu.

Za suzbijanje tranzitne migracije, krijumčarenja i trgovanja ljudima u dijelu koji se odnosi na otkrivanje, pronalaženje dokaza i hvatanje počinitelja, zaduženo je u prvom redu Ministarstvo unutarnjih poslova. Kada se radi o kršenju zakona u vidu prekršaja iz područja nezakonitih migracija, postupaju policijski službenici granične policije i policijski službenici za nezakonite migracije, a rjeđe policijski službenici temeljne policije. S druge strane, kada se radi o kaznenim djelima, postupak provode policijski službenici kriminalističke policije, odnosno postupanje preuzimaju oni, uz obveznu suradnju i pomoć policijskih službenika granične policije i policijskih službenika za nezakonite migracije, koji najčešće započinju postupak.

Policijske uprave odnosno policijske postaje, koje u najvećem broju slučajeva obavljaju poslove operativne prirode, rangirane su po kategorijama. Jedan od najvažnijih kriterija te podjele je broj prekršaja i kaznenih djela. U Ministarstvu u sjedištu ustrojena je Uprava za granicu, koja objedinjuje poslove granične kontrole i zaštite državne granice i suzbijanja nezakonitih migracija, dok se na razini većine policijskih uprava poslovi granične policije i nezakonitih migracija obavljaju u okviru ustrojstvenih jedinica koje su zadužene za rad temeljne policije.

Kada se prikupi dovoljno saznanja i dokaza podnosi se prekršajna ili kaznena prijava te postupanje preuzimaju pravosudna tijela odnosno sudovi.

Važnu ulogu tijekom postupka ima i Ministarstvo vanjskih poslova RH, poglavito u dijelu postupka koji se odnosi na provjeru i utvrđivanje državljanškog statusa i identiteta stranog državljanina kao i posredovanja između pravosudnih i izvršnih tijela RH i diplomatskih misija odnosno konzularnih ureda zemalja protiv čijih se državljana vodi postupak.

U slučaju zaticanja maloljetnih stranih državljana bez roditeljske pratnje na području RH, policijski službenici za nezakonite migracije, nakon utvrđivanja zakonitosti boravka maloljetnika-stranog državljanina bez roditeljske pratnje, u postupak obavezno uključuju područni centar za socijalnu skrb radi zaštite prava maloljetnika i poduzimanja daljnjih mjera obiteljsko - pravne zaštite.

Službenik centra za socijalnu skrb prisutan je tijekom ispitnog postupka u policijskoj postaji i pred drugim nadležnim tijelom, a po okončanju postupka preuzima maloljetnu osobu, smješta je u najbliži centar za odgoj djece i maloljetnika, odnosno, u posebno opravdanim slučajevima, maloljetnika smješta u obitelj hranitelja do iznalaženja mogućnosti vraćanja u matičnu zemlju.

Nadležni centar za socijalnu skrb po službenoj dužnosti imenuje svog službenika za skrbnika maloljetnoj osobi za vrijeme boravka u RH odnosno do povratka u matičnu zemlju. Skrbnikom se može imenovati i daljnji rođak ili neka druga punoljetna osoba s kojom je maloljetnik zatečen zajedno u grupi, ako se ocijeni da će se valjano brinuti o maloljetnoj osobi. O imenovanju skrbnika nadležni centar za socijalnu skrb donosi rješenje.

U slučaju stranaca koji nezakonito rade u postupak se obavezno uključuje Inspekcija rada. Jednako tako, prisutnost inspektora rada nužna je od samog početka postupanja u svim slučajevima kada se vrši nadzor objekata i prostora na kojima se očekuje zaticanje stranaca koji nezakonito rade.

Dana 9. svibnja 2002. godine, odlukom Vlade RH, osnovan je Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima. Članovi Nacionalnog odbora su predstavnici svih relevantnih ministarstava i državnih upravnih organizacija, Hrvatskoga sabora, Državnog odvjetništva RH, te predstavnici nevladinih udruga i medija. Tajništvo Nacionalnog

odbora smješteno je u Vladinom Uredu za ljudska prava i ima ulogu koordinacije svih aktivnosti na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Sukladno Nacionalnom planu za suzbijanje trgovanja ljudima nositelji aktivnosti su najvećim dijelom Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo rada i socijalne skrbi, potom Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo, USKOK, Ministarstvo zdravstva te Ministarstvo prosvjete i športa.

U konkretnim slučajevima trgovanja ljudima određena je standardna procedura postupanja u smislu neposrednih izvršitelja te načina djelovanja, i to:

- Izvori saznanja: MUP RH, USKOK, Nacionalni odbor, IOM, NGO, SOS line i dr.
- Postupak identifikacije žrtve trgovanja ljudima: MUP RH, USKOK, a u slučajevima kada je žrtva maloljetna osoba, uključuju se i službenici Ministarstva rada i socijalne skrbi.
- Asistencija u pružanju pomoći i smještaju: IOM
- Pružanje pomoći i zaštite žrtvi (siguran smještaj – medicinska, psihosocijalna i pravna pomoć): Ministarstvo rada i socijalne skrbi, NGO, IOM i Ministarstvo zdravstva
- Sudski postupak: Državno odvjetništvo RH, USKOK.

Republika Hrvatska kao potpisnica Konvencije UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminala aktivno sudjeluje u radu Radne skupine za suzbijanje trgovanja ljudima Pakta o stabilnosti.

Republika Hrvatska je 26. svibnja 1999. godine u Bukureštu potpisala Sporazum o suzbijanju prekograničnog kriminala Inicijative za suradnju u jugoistočnoj Europi (SECI), koji je Hrvatski sabor ratificirao 27. kolovoza 2000. godine. Sporazumom se predviđa suradnja država jugoistočne Europe, članica SECI-a, u borbi protiv svih oblika prekograničnog kriminala, pa tako i protiv krijumčarenja trgovanja ljudima.

3. Molimo vas da opišite postojeću međunarodnu suradnju na ovom području (regionalni forumi, bilateralni sporazumi, suradnja s EU).

MUP RH je uključen u više međunarodnih foruma, radnih skupina i organizacija koje se bave međunarodnom suradnjom u suzbijanju tranzitne migracije, krijumčarenja i trgovanja ljudima. Navesti ćemo nekoliko:

Pakt o stabilnosti

MAI -MARRI inicijativa

Krajem 2002. godine došlo je do ujedinjenja Inicijative za povratak izbjeglica (RRI) i Radnog stola i Inicijative za migracije i azil (MAI) III Radnog Stola, koje od tada predstavljaju Inicijativu III Radnog stola pod nazivom MARRI (Migration and Asylum Refugees Return Initiative). Inicijativa za migracije i azil pokrenuta je osnivačkim sastankom 4. svibnja 2002. godine u Bruxellesu, koji je održan pod zajedničkim švedsko-hrvatskim supredsjedanjem. Osnovni cilj MAI bila je izgradnja učinkovitih institucija i sposobnosti za kontrolu migracija i stvaranje režima azila u jugoistočnoj Europi sukladno standardima EU, prema obrascu kojeg su koristile zemlje kandidati u okviru PHARE programa. Provedba inicijative odvija se u okviru partnerstava (Country Teams), koji se sastoje od jedne zemlje jugoistočne Europe obuhvaćene procesom SSP-a, zemlje kandidata za članstvo u EU i zemlje EU. Sada je MARRI inicijativa podijeljena na 5 područja: azil, ilegalne migracije, upravljanje granicama, politika viza i povratak izbjeglica. Tajništvo MARRI-a za JIE nalazi se u Beču, gdje se i odvijaju sastanci radnih skupina, na kojima predstavnici MUP-a RH aktivno sudjeluju. Predsjedavajući MARRI Inicijative g. Soren Jessen - Petersen boravio je u RH 22. - 23. lipnja 2003. g. gdje se susreo s najvišim državnim dužnosnicima. Svrha njegova posjeta bila je prezentacija Regionalnog

programa akcije za azil, migracije i pitanja izbjeglica, te mu je RH pružila punu političku podršku u pogledu istog. Na sastanku Upravljačkog odbora u Beču, 8. srpnja 2003. g. raspravljalo se o tom istom Regionalnom akcijskom planu.

Radna skupina za borbu protiv trgovine ljudima Pakta o stabilnosti za jugoistočnu Europu -(Task Force on Trafficking in Human Beings)

Radna skupina o trgovini ljudima osnovana je na inicijativu gđe. Helge Konrad, bivše ministrice u austrijskoj Vladi, sada zaposlene u OEES/ODIHR, s vrlo obimnim radnim planom, koji je naišao na upozorenja brojnih zemalja i organizacija o mogućem dupliciranju. Svoje aktivnosti podijelila je na sedam područja, za koje je određena jedna nadležna organizacija: podizanje svijesti (UNICEF); trening i programi razmjene (ICMPD); provedba prava (SECI); programi zaštite svjedoka (ICMC); pomoć pri povratku i reintegraciji (IOM); reforma zakonodavstva (VE) i prevencija (UNHCR). Na marginama UN Konferencije o organiziranom kriminalu u Palermu, 13. prosinca 2000. g. potpisana je Ministarska deklaracija o trgovini ljudima (Anti-trafficking Declaration on South Eastern Europe). Nastavno na deklaraciju, Radna skupina izradila je višegodišnji Akcijski plan, koji u privitku sadrži niz projekata. Višegodišnja strategija zasniva se na uspostavljanju Regionalnog koordinacijskog središta za nacionalne mreže zaštite i pomoći žrtvama, koje bi bilo smješteno u Beogradu. Svaka zemlja obvezatna je izraditi NAP te indetificirati nacionalnu kontakt osobu. Što se tiče provedbe Inicijative u RH, dosad je održano nekoliko međuresornih sastanaka na kojima su sudjelovali predstavnici nadležnih ministarstava (MVP, MUP, MPULS, MRSS). U Zagrebu je 27. studenog 2001. održan Regionalni ministarski sastanak o traffickingu, na kojem su predstavnici ministarstava unutarnjih poslova zemalja JIE potpisali Izjavu o obvezi za stvaranje mehanizama razmjene informacija u svezi krijumčarenja ljudima u JIE.

SECI - Inicijativa jugoistočne Europe za suradnju

Inicijativa jugoistočne Europe za suradnju provodi program suzbijanja prekograničnog kriminala u regiji, posredstvom SECI centra u Bukureštu u okviru kojeg se nalaze radne grupe (Task Force) osnovane za pojedine oblike kriminaliteta. Tako MUP RH aktivno sudjeluje u radu Radne grupe za suzbijanje trgovine ljudima, Radne grupe za suzbijanje komercijalnih prijevara, Radne grupe za droge i Radne grupe za terorizam.

Jadransko-jonska inicijativa

Jadranska inicijativa inicirana je od strane Italije posredstvom svojih diplomatskih predstavnika u državama Jadrana tijekom 1998. godine, a s ciljem međusobne tješnje suradnje i doprinosa razvoju dobrosusjedskih odnosa, stabilnosti i sigurnosti Jadranskog i Jonskog okružja, koju je RH od samog početka podupirala, inzistirajući na njenom uključivanju u širi kontekst suradnje na Sredozemlju i pozicionirala se kao glavni partner Italiji u tom projektu.

Osnivanje Jadransko-jonske inicijative pozdravljeno je zaključcima Europskog vijeća 23./24. ožujka 2000. godine u Lisabonu, nastavno na zaključke EV iz Tamperea 15. i 16. listopada 1999. godine, što bitno jača EU dimenziju inicijative.

Članice su Italija (članica EU i NATO-a), Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Srbija i Crna Gora, Albanija, Grčka (članica EU i NATO-a; naknadno uključena).

Suradnja se prostire na više područja dok u policijskom smislu najveću ulogu ima borba protiv svih oblika kriminaliteta. Osim što je već prije potpisana zajednička izjava kojom su se države članice regije obvezale na harmonizaciju viznog režima u cilju borbe protiv ilegalnih migracija kao i operacionalizaciju državnih središta za razmjenu informacija o organiziranom kriminalitetu i ilegalnim migracijama, u studenom 2002. potpisana je i zajednička izjava o borbi protiv ilegalnih migracija i krijumčarenja osoba na području jadransko-jonske regije. Na sastancima operativnog nivoa,

stalno sudjeluju predstavnici Uprave za granicu. Zadnji sastanak održan je u travnju u Rimu, na kojem je Italija predsjedanje inicijativom predala Sloveniji.

Sudjelovanje u radu V. okruglog stola Jadransko-jonske inicijative, pod predsjedanjem RH na temu "Borba protiv svih oblika kriminaliteta" (Trogir, 24. 05. 2001. g.), gdje je potpisana zajednička izjava kojom su se države članice regije obvezale na harmonizaciju viznog režima u cilju borbe protiv ilegalnih migracija, kao i operacionalizaciju državnih središta za razmjenu informacija o organiziranom kriminalitetu i ilegalnim migracijama.

SEI - Srednjoeuropska inicijativa

MUP RH je 1998. g. službeno imenovao svoga člana u Radnu skupinu za migracije Srednjoeuropske inicijative-CEI Working Group on Migration,

U okviru SEI inicijative tijekom 2003. g. planira se provođenje obuke za suzbijanje kompjuterskog kriminala, koja će biti provedena u Rimu u organizaciji MUP-a Talijanske Republike.

Kvadrilateral - RH, Mađarska, Italija, Slovenija, Radna skupina za suzbijanje nezakonitih migracija

Sudjelovanje na kvadrilateralnom sastanku u Budimpešti, 22. studenog 2001. godine, gdje je potpisana zajednička Izjava kojom su ministri potvrdili svoju odlučnost da nastave proširenu i obostrano korisnu suradnju kao i intenziviranje buduće suradnje.

Budimpeštanski proces

Budimpeštanski proces koji je usmjeren prevenciji ilegalnih migracija u pan-europskom kontekstu razvija se od 1991. godine, na inicijativu Njemačke, preko Berlinske ministarske konferencije održane 1991. godine, na koju su pozvani svi ministri unutarnjih poslova zemalja članica Europske zajednice, Švicarske, te 13 država srednje i istočne Europe.

ICMPD - Međunarodni centar za razvoj politike migracija (International Centre for Migration Policy Development)

Međunarodni centar za razvoj politike migracija je međunarodna organizacija sa sjedištem u Beču, osnovana 1993. godine, a 1997. godine Republika Austrija joj je dodijelila diplomatski status. Cilj Centra je poticati sveobuhvatnu politiku migracija te vladama i organizacijama djelovati kao mehanizam za razmjenu usluga uglavnom vezanih za pitanje europskih migracija. Također se ovaj centar bavi stalnim praćenjem problematike migracija i publicira određene materijale na tu temu, organizira seminare i zemlje članice obavještava o stanju na području migracija. Bitno je naglasiti da je ICMPD domaćin tajništva za Budimpeštanski proces, u kojem sudjeluje 40 država i 10 međunarodnih organizacija. Također, ICMPD ima značajnu ulogu u provedbi Pakta o stabilnosti, III. Radni stol – podstol pravosuđa i unutarnji poslovi, gdje vodi inicijativu koja se odnosi na suradnju graničnih policija u regiji, te se uspio nametnuti kao jedna od većih organizacija koja se bavi pitanjima migracija na europskim prostorima. Zemlje članice ICMPD-a su Republika Austrija, Republika Mađarska, Republika Slovenija, Republika Češka, Republika Poljska i Švicarska konfederacija, Kraljevina Švedska, koje ujedno imaju svoje predstavnike u mjerodavnoj skupini.

RH priprema Izjavu o namjeri koja bi trebala biti korak prema hrvatskom članstvu u ICMPD-u te bi za nekoliko mjeseci mogla završiti parlamentarna procedura koja je neizbježna svaki put kad se radi o nekom međunarodnom sporazumu koji ima bilo kakve financijske implikacije.

IOM – Međunarodna organizacija za migracije

MUP RH ostvaruje dobru suradnju s misijom Međunarodne organizacije za migracije (IOM) u Zagrebu. Jedan od oblika suradnje jest dragovoljna repatrijacija ilegalnih migranata iz Republike Hrvatske u zemlje podrijetla kroz AVR

program tj. Assisted Voluntary Return Program. Posredstvom navedenog programa, u razdoblju od kolovoza 2002. g. do travnja 2003. g., u zemlje podrijetla vraćeno je 86 stranaca.

Također, suradnja se odvija i na planu zdravstvene zaštite ilegalnih migranata. U tom smislu, osnovana je interesorska radna skupina koja će imati zadatak razraditi i definirati zakonodavni, institucionalni i operativni okvir za navedeni program zdravstvene zaštite ilegalnih migranata.

Od 1992. g. traje i Program preseljenja u treće zemlje izbjeglica iz BiH, kojeg je utemeljila i vodi Međunarodna organizacija za migracije.

S područja suradnje koja se odnosi na suzbijanje trgovine ljudima, IOM je tijekom mjeseca listopada 2002. godine pokrenuo dva projekta u području borbe protiv trgovine ljudima: kampanja podizanja svijesti javnosti i izgradnja skloništa za žrtve trgovine sa svim pratećim službama. U tom smislu, s Uredom za ljudska prava vlade RH IOM je potpisao Memorandum o razumijevanju, a naše je Ministarstvo sa svoja 3 predstavnika određeno kao tijelo s kojim se treba blisko i neposredno surađivati na tom planu.

UNHCR - Visoko povjerenstvo UN-a za izbjeglice

Suradnja Visokog povjerenstva UN-a za izbjeglice i MUP-a RH traje već godinama. Najvažniji oblici suradnje jesu rad na pojedinačnim slučajevima, odnosno suradnja u postupku priznavanja statusa izbjeglice u RH, razmjena statističkih podataka o ilegalnim migracijama općenito, utvrđivanje "privremenog" postupka prema tražiteljima azila, dogovorna suradnja u slučaju masovnog priljeva izbjeglica, organizacija edukacija i seminara o postupku utvrđivanja statusa izbjeglice i međunarodnoj zaštiti tijekom 1998, 1999, 2000, 2001 i 2002. g., kao i sudjelovanje na seminarima, okruglim stolovima i radionicama na pitanjima djece-stranih državljana odvojenih od roditelja na teritoriju RH. Svoju ulogu, sukladno vlastitom mandatu, UNHCR je imao i kod donošenja Zakona o azilu.

RTF - Regionalna radna skupina za pitanja ilegalnih migracija i organiziranog kriminala (Regional Task Force)

Regionalna radna skupina za pitanja ilegalnih migracija i organiziranog kriminala, utemeljena Dogovorom o policijskoj suradnji u borbi protiv ilegalnih migracija i organiziranog kriminala između Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske, Ministarstva unutarnjih poslova Federacije BiH, MUP-a RH, te MUP-a Savezne Republike Jugoslavije. MUP RH predsjedalo je RTF-om u vremenu od 25. lipnja 2001. god. do prosinca 2001. godine, a za narednih šest mjeseci predsjedanje je preuzelo Savezno MUP Savezne Republike Jugoslavije. Tijekom jednogodišnjih aktivnosti pristupilo se izradi planova za svaku članicu RTF-a na području međusobne razmjene informacija i iskustava u borbi protiv krijumčarenja, te suzbijanja ilegalnih migracija i trgovine ljudima. Nakon SRJ, predsjedanje RTF-om preuzela je Državna granična služba (DGS) BiH u kojem vremenu su održana dva sastanka u Sarajevu. Već duže vrijeme od strane predsjedatelja nije sazivan sastanak.

CIREFI - Centar za informiranje, raspravu i razmjenu informacija o prelaženju granice i migracijama

Zadnji sastanak CIREFI je organizirao 28. svibnja 2003. g. u Bruxellesu u zgradi Vijeća ministara EU. Osim predstavnika zemalja članica EU-a, EK, Europolu te država koje sljedeću godinu ulaze u EU, bili su i predstavnici država Procesu stabilizacije i pridruživanja. Teme su bile trenutna situacija ilegalnih migracija i mreža ilegalnih migracija u EU, mreža migracijskih časnika za vezu na "Zapadnom Balkanu". Na sastanku je sudjelovao i predstavnik MUP-a RH.

CARDS

U okviru suradnje s EU izdvajamo podatak da je Europska komisija u okviru CARDS 2003 Nacionalnog Programa Aktivnosti za Hrvatsku, Pravosuđe i unutarnji poslovi - Integrirano upravljanje granicama, odobrila nominirani projekt "Jačanje institucionalnih sposobnosti na području nezakonitih migracija".

U svrhu uspješnijeg suzbijanja organiziranog međunarodnog kriminala RH je potpisala bilateralne ugovore o suradnji u borbi protiv terorizma, nezakonite trgovine drogama i organiziranog kriminaliteta sa sljedećim zemljama:

1. REPUBLIKA ALBANIJA
2. REPUBLIKA AUSTRIJA
3. BADEN WURTTENBERG
4. POKRAJINA BAVARSKA
5. BOSNA I HERCEGOVINA
6. REPUBLIKA BUGARSKA
7. ČEŠKA REPUBLIKA
8. REPUBLIKA ČILE
9. REPUBLIKA GRČKA
10. INDIJA
11. REPUBLIKA ITALIJA
12. NARODNA REPUBLIKA KINA
13. REPUBLIKA LATVIJA
14. REPUBLIKA MAĐARSKA
15. REPUBLIKA MAKEDONIJA
16. REPUBLIKA POLJSKA
17. REPUBLIKA RUMUNJSKA
18. SLOVAČKA REPUBLIKA
19. REPUBLIKA SLOVENIJA
20. DSR ŠRI LANKA
21. REPUBLIKA TURSKA
22. REPUBLIKA UKRAJINA
23. VELIKA BRITANIJA I SJEVERNA IRSKA – Memorandum o suglasnosti o suradnji u borbi protiv teškog kriminala, organiziranog kriminala, nedozvoljene trgovine drogom, krijumčarenje ljudi, trgovine ljudima, međunarodnog terorizma i sličnih pitanja od zajedničkog interesa – potpisan između MUP-a RH, Ministarstva financija i Državnog odvjetništva RH i predstavnika UP-a Velike Britanije i Sjeverne Irske
24. SAVEZNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA

4. Molimo navedite informacije o metodama prikupljanja podataka o odbijenim strancima, privođenju onih koji ilegalno borave na državnom teritoriju te prihvaćenim strancima. (Pri odgovaranju na ovo pitanje preporuča se korištenje informacija koje se podnose EUROSTAT-u za zajednički godišnji upitnik o migracijama iz 2002. godine)

Osnovna policijska metoda prikupljanja podataka o nezakonitim migrantima jesu operativna saznanja. Kao što je poznato, izvori operativnih saznanja mogu biti različiti. To su u prvom redu: neposredni rad graničnih policajaca, policijskih službenika za nezakonite migracije i svih drugih policijskih službenika, inspektora rada, građana, novinara, drugih državnih tijela i institucija i sl.

Svi podaci o službenim postupanjima prema strancima bilježe se u Informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova. Unutar tog sustava nalazi se Evidencija određenih stranaca, u koju se bilježe sva postupanja prema strancu-nezakonitom migrantu. Razvrstana su prema državljanstvima, spolu, uzrastu, vrsti prekršaja, razlogu i vrsti poduzete mjere prema strancu itd. Iz tih se evidencija prikupljaju podaci u svrhu statističkog i analitičkog praćenja.

Tijekom 2002. g. zapriječen je ulazak 13.374 stranca, a u prvih šest mjeseci 2003. g. ulazak u RH zapriječen je 6.915 stranaca. U 2002. g. bilo je 936 stranaca smještenih u prihvatni centar za strance, a za šest mjeseci 2003. g. u centar je smješten 231 stranac.

Prema Zakonu o kretanju i boravku stranaca nezakoniti boravak možemo pratiti kroz više prekršaja. To su: dolazak u RH unatoč zabrani ulaska određenoj odlukom o protjerivanju (postupanje protivno članku 18 i 21, te članku 40 st. 2 i članku 42 st. 4), nenapuštanje RH prema odluci o protjerivanju (članak 65), prekoračenje boravka (članak 23 st. 2, 3 i 4, članak 24 st. 1, članak 26 st. 3 i članak 28) i neprijavlivanje boravka (članak 61). Prateći navedene prekršaje u RH je u 2002. g. nezakonito boravilo 4.060 stranaca, a u prvih šest mjeseci 2003. g. 1.566 stranaca.

5. Navedite statističke podatke o broju ilegalnih migranata uhićenih u vašoj zemlji u 2002. i 2003. g. Molimo navedite čiji su državljani najzatupljeniji, glavne načine odvijanja ilegalnih migracija te najnovije trendove.

Kao i kod nezakonitog boravka stranaca, broj nezakonitih migranata možemo pratiti kroz više prekršaja. Polazeći od važećeg zakonodavstva te činjenice da nezakoniti migranti u pravilu ne ispunjavaju uvjete za zakonit ulazak u RH, najbolji prikaz se dobiva praćenjem broja podnesenih prekršajnih prijava radi prekršaja iz članka 3. (izbjegavanja granične kontrole) i članka 5. (prelazak državne granice izvan mjesta i vremena određenog za prelaženje-tzv. prekršaj "ilegalni prelazak državne granice") Zakona o nadzoru državne granice. Tako su u 2002. g. prekršajne prijave podnesene protiv 5.415 osoba, dok su u prvih šest mjeseci 2003. g. prijave podnesene protiv 1.605 osoba.

U donjoj tabeli prikazujemo 10 najčešćih državljanstava čiji su državljani zatečeni u navedenim prekršajima u 2002. g. i prvih šest mjeseci 2003. godine.

2002. g.			6. mj. 2003. g.	
Red. Br.	Državljanstvo	Broj osoba	Državljanstvo	Broj osoba
1.	Srbija i Crna Gora	2.361	Srbija i Crna Gora	541
2.	Makedonija	651	Bosna i Hercegovina	181
3.	Turska	615	Makedonija	175
4.	Bosna i Hercegovina	448	Moldova	153
5.	Moldova	320	Turska	117
6.	Rumunjska	295	Albanija	111
7.	Kina	66	Rumunjska	99
8.	Irak	60	Kina	75
9.	Iran	21	Irak	12
10.	Tunis	6	Iran	5

Iz naprijed iznijetih podataka, jasno je vidljiv trend pada broja nezakonitih migranata. Sličan trend bilježe i druge države u regiji. S obzirom da je jedan dio nezakonitih migracija posljedica rata na prostoru bivše Jugoslavije, možemo govoriti o stanovitom sigurnosnom stabiliziranju tog prostora koje se odrazilo i na stanje nezakonitih migracija. Istina, državljani Srbije i Crne Gore i Makedonije, poglavito etnički Albanci, i dalje su prisutni u značajnom broju, ali ukupan

broj stranaca-nezakonitih migranata u značajnom je padu. Na primjer, u prvih šest mjeseci 2003. g., u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, bilježimo pad ilegalnih migracija državljana Srbije i Crne Gore za 60%.

S druge strane, u evidentnom su porastu nezakonite migracije državljana Kine, Albanije te, u nešto manjoj mjeri, Moldove.

Možemo slobodno reći da postoje dva glavna modus operandi sustava koja koriste nezakoniti migranti, za koje vjerujemo da su utvrđeni i u drugim državama. Ono što čini osnovna obilježja načina po kojima se oni međusobno razlikuju, u prvom redu jesu, dužina putovanja (zemljopisna udaljenost od odredišne države) te uvjeti za ulazak u odredišnu državu odnosno tranzitne države, novac koji je "uložen ili će biti uloženi" i oblici kršenja zakona koji ih prate. O tome, u najvećoj mjeri, ovisi i stupanj organiziranosti.

Prvi način možemo nazvati individualnim, jer ga obilježava pojedinačno migriranje ili migriranje u manjim skupinama (od 3 do 5 osoba) koje nisu unaprijed organizirane, a odluke se donose ad hoc. Na korištenje tog modusa nezakonitog migriranja odlučuju se državljani onih država koje nisu zemljopisno jako udaljene od odredišne države, pa je putovanje moguće uspješno okončati bez posebne pomoći i organizacije. Na takav način najčešće nezakonito migriraju državljani Srbije i Crne Gore, Makedonije, Rumunjske te dijelom Moldove i Albanije. Oblici kršenja zakona do kojih dolazi u tim prilikama u rijetkim slučajevima prelaze kategoriju prekršaja.

Drugi oblik možemo nazvati organiziranim načinom. Njega obilježava unaprijed stvoren plan putovanja, najčešće ranije formirane skupine (10 i više osoba), složena provedba putovanja koja uključuje lokalne pomagače i najvažnije, novac koji je plaćen ili će na određeni način biti plaćen na ime izvršenog prijevoza. Taj način nezakonitog migriranja najčešće se provodi donošenjem odluka iz centra i provode ga specijalizirane kriminalne organizacije. Nadalje, prati ga vršenje različitih kaznenih djela, kao što su krivotvorenje isprava, davanje mita i drugo. Nesumnjivo, takav način je posebno opasan jer potiče razvoj međunarodnog organiziranog kriminala. Posebice ga koriste državljani zemljopisno udaljenih država, kao što su Iran, Irak, Pakistan, Bangladeš, Kina, dijelom Turska, državljani afričkih država i drugi.

Uočeni su također i novi modusi nezakonitog migriranja koji koriste činjenicu da je RH turistički orijentirana i stranim ulaganjima otvorena zemlja. Prvi je vezan uz državljane Kine, a sastoji se u otvaranju poduzeća, najčešće fiktivnom. Drugi se sastoji u organiziranju putovanja stranih "turističkih agencija", zakonitog ulaska u RH te kraćeg smještaja u hotelima, nakon čega se na nezakonit način putuje u pravcu zapadne Europe. Za sada je uočeno da takav način koriste državljani Albanije i Moldove. MUP je nakon uočavanja tih pojava osmislio i proveo niz službenih operativnih radnji s ciljem suzbijanja tih oblika nezakonitog migriranja.

6. Detaljno opišite vašu politiku povrata. Molimo da, između ostalog, navedete:

a) Broj i odredište povrata u 2002. i 2003.

b) Postojeće i planirane sporazume o ponovnom prihvatu ili trenutne pregovore o ponovnom prihvatu.

Politika vraćanja prvenstveno se temelji na važećim zakonskim propisima RH i međunarodnim ugovorima. Uz to, politika vraćanja zasniva se i na načelima dobre prakse i objektivnim mogućnostima vraćanja osoba određenog državljanstva.

Temeljem navedenog utvrđena su slijedeća pravila:

Ad. 1.) nezakonitog migranta prvo se pokušava vratiti temeljem readmisijskog ugovora. Naravno, to je moguće ako je stranac doputovao iz države s kojom RH ima readmisijski ugovor koji je na snazi, zatim, da postoje dokazi koje ugovor

propisuje, i na kraju, da ga dotična država želi prihvatiti. S obzirom na činjenicu da nezakonite migracije u pravilu teku iz pravca istoka u pravcu zapada te da sa Srbijom i Crnom Gorom readmisijski ugovor još uvijek nije na snazi, daleko je najizraženija readmisijska suradnja s Bosnom i Hercegovinom i Republikom Slovenijom. Tijekom 2002. g. u Bosnu i Hercegovinu vraćeno je 1.035 stranaca, a u prvih šest mjeseci 2003. g. 448 stranaca. Ranijih godina taj je broj bio znatno veći, tako da je od 27. srpnja 2000. g. kada je sporazum potpisan i stupio na snagu, do kraja 2000. godine, u tu susjednu državu vraćeno 6.866 stranaca. Temeljem Ugovora o readmisiji s Republikom Slovenijom, iz Slovenije u RH tijekom 2002. g. vraćeno je 1830 stranih državljana, dok je za prvih 6 mjeseci 2003. g. vraćeno 565 stranih državljana.

U zemlje podrijetla, u 2002. g. prisilno je vraćeno 1025 stranih državljana, a za prvih 6 mjeseci 2003. g. vraćena su 234 stranca.

Ad. 2.) prisilno vraćanje (deportacija) u matičnu državu vrši se kada stranac koji je zatečen u nezakonitom migriranju nije postupio po izrečenoj mjeri protjerivanja (koja može biti sudska ili upravna). Strancu se prilikom prvog zaticanja u nezakonitom boravku daje mogućnost za dragovoljni izlazak iz RH (članak 49 i 65 st. 1). U slučajevima kada ne postoje putne isprave ili kada osuđeni strani državljanin odbije dragovoljno napustiti zemlju, primjenjuje se pritvor prije udaljenja, odnosno stranca se smješta u prihvatni centar za strance.

Ad. 3.) vraćanje stranca u matičnu državu ne može se izvršiti ukoliko postoje razlozi za priznavanje statusa izbjeglice.

Ad. 4.) vraćanje stranca u matičnu državu ne može se izvršiti ako se osnovano pretpostavlja da bi tamo bio podvrgnut mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni, kako to slijedi iz članka 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, ili bi bio na drugi ozbiljan način ugrožen.

Ad. 5.) vraćanje maloljetnog stranca bez roditeljske pratnje vrši se uz pratnju određenog mu skrbnika.

Ad. 6.) vraćanje bolesnog stranca vrši se uz najavu, kada to njegovo zdravstveno stanje dozvoli i uz osiguranu medicinsku skrb. Vraćanje ove kategorije stranaca, kao i drugih koji spadaju u tzv. ranjive skupine, često se vrši i uz pomoć Međunarodne organizacije za migracije.

Ad. 7.) vraćanje nastojimo izvršiti u što je moguće kraćem roku i na što jednostavniji i jeftiniji način. U tu svrhu koriste se odredbe o tranzitu važećih readmisijskih ugovora. Jednako tako, nastoji se, kada to dozvoli sigurnosna procjena, da se u svrhu prisilnog vraćanja obavezno ne osigurava policijska pratnja tijekom putovanja do matične zemlje. Ukoliko je policijska pratnja u svrhu prisilnog vraćanja neizbježna, ona se i osigurava.

Ad. 8.) vraćanje u suradnji s misijom Međunarodne organizacije za migracije (IOM) u Zagrebu, dragovoljna repatrijacija ilegalnih migranata iz Republike Hrvatske u zemlje podrijetla kroz AVR program tj. Assisted Voluntary Return.

U praksi najčešće teškoće pri vraćanju u matične države nastaju kada stranci ne posjeduju putne odnosno osobne isprave. Naime, oni ih najčešće sami odbace ili im budu oduzete od strane kriminalnih organizacija. Tu nastaje prostor za davanje krivih podataka o državljanstvu i identitetu odnosno odugovlačenje postupka vraćanja. Nadalje, neka veleposlanstva su nedovoljno kooperativna, a postupak provjere i utvrđivanja državljanstva i identiteta, koji oni vode u svrhu izrade putnih isprava, neopravdano i bezrazložno dugo traje.

Objektivne teškoće nastaju i činjenicom da RH nema dobru prometnu povezanost s određenim dijelovima svijeta. Tako je vraćanje u neke države izuzetno skupo i vrlo ga je teško organizirati.

U tabeli koja slijedi prikazujemo 10 najčešćih i najbrojnijih državljanstava čiji su državljani vraćeni u matične države u 2002. g. i tijekom prvih šest mjeseci 2003. godine.

2002. g.			6. mj. 2003. g.	
Red. Br.	Državljanstvo	Broj osoba	Državljanstvo	Broj osoba
1.	Srbija i Crna Gora	307	Srbija i Crna Gora	48
2.	Turska	202	Turska	40

3.	Makedonija	144	Rumunjska	36
4.	Rumunjska	119	Albanija	36
5.	Bosna i Hercegovina	90	Bosna i Hercegovina	23
6.	Moldova	42	Moldova	17
7.	Albanija	26	Makedonija	11
8.	Kina	16	Kina	4
9.	Pakistan	13	Indija	4
10.	Irak	12	Alžir	3

RH je potpisala 22 readmisijska ugovora s 24 države (zemlje Beneluksa imaju zajednički readmisijski ugovor s RH). Na snazi ih je 13, od kojih se četiri privremeno primjenjuju. Potpisani su readmisijski ugovori sa sljedećih 8 članica Europske unije: Republikom Austrijom, Kraljevinom Belgijom, Velikom Vojvodstvom Louxemburga, Kraljevinom Nizozemskom, Francuskom Republikom, Republikom Grčkom, Talijanskom Republikom i Kraljevinom Švedskom.

Nadalje, readmisijski ugovori potpisani su i sa sljedećim zemljama koje će 2004. g. postati punopravne članice EU: Republikom Slovenijom, Republikom Mađarskom, Republikom Poljskom, Republikom Slovačkom, Češkom Republikom, Republikom Latvijom, Republikom Estonijom i Republikom Litvom.

Ugovore o readmisiji Vlada RH potpisala je i sa Švicarskom konfederacijom, Republikom Island, Republikom Makedonijom, Bosnom i Hercegovinom, Srbijom i Crnom Gorom, Republikom Bugarskom, Republikom Rumunjskom i Republikom Albanijom.

Posebno bismo izdvojili readmisijski ugovor sa Srbijom i Crnom Gorom, koji je potpisan 23. travnja 2002. g., potvrđen u Hrvatskom saboru 8. svibnja 2003. godine, no još uvijek nije na snazi jer ga nisu ratificirale skupštine Republike Srbije i Republike Crne Gore. Nakon stupanja na snagu tog ugovora RH će imati važeće readmisijske ugovore sa svim susjednim državama.

S Vladom Savezne Republike Njemačke Vlada RH nema klasičan readmisijski ugovor, ali je 25. travnja 1994. g. u Bonnu, između Vlade RH i Vlade Savezne Republike Njemačke potpisan Sporazum o prihvatu povratnika, s Protokolom za provedbu sporazuma. Navedenom Sporazumu, naknadno, 11. kolovoza 2001. g. pristupile su i Kraljevina Nizozemska te Veliko Vojvodstvo Luksemburg.

U tijeku su pregovori za potpisivanje readmisijskih ugovora sa sljedećim državama: Republikom Turskom, Republikom Ciprom, Republikom Slovenijom (novi tekst Ugovora prema europskom obrascu readmisijskih ugovora koji bi trebao zamijeniti postojeći ugovor), Kraljevinom Španjolskom, Republikom Ukrajinom, Kraljevinom Danskom, Republikom Finskom, a pregovori oko zaključenja readmisijskih ugovora planiraju se sa sljedećim državama: Demokratskom Socijalističkom Republikom Šri Lankom, Narodnom Republikom Bangladeš, Kraljevinom Nepal i Kanadom.

Republika Hrvatska sklapa ugovore o readmisiji s ciljem reguliranja predaje i prihvata osoba koje ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete za ulazak ili boravak na državnom području druge ugovorne stranke, u nastojanju da se na taj način doprinese sprečavanju i suzbijanju ilegalnih migracija te uspostave suradnje sa zemljama podrijetla. Ugovorima o readmisiji definiraju se pojmovi kao što su osoba koja se predaje i prihvaća, osoba u tranzitu, strana moliteljica, zamoljena strana i dr. Jednako tako, ugovorima o readmisiji se regulira predaja i prihvati državljana ugovornih stranaka, predaja i prihvati državljana trećih država ili osoba bez državljanstva, ponovni prihvati i predaja te prihvati državljana trećih država ili osoba bez državljanstva u tranzitu. Ugovorne stranke se obvezuju na suradnju u primjeni ugovora te donošenju protokola za provedbu istog, kojim se podrobnije određuju pitanja u svezi nadležnih

tijela, detaljnija pravila postupka, granični prijelazi gdje će se vršiti prihvat osoba i uvjeti prijevoza preuzetih osoba. U završnim odredbama određuje se trajanje ugovora i dan stupanja na snagu, mogućnost privremene obustave primjene te način otkazivanja istog.

F. AZIL

Molimo navedite informacije/analize zakonskih ili sličnih propisa za ovo područje.

Općenito o pravu na azil u Republici Hrvatskoj vidi odgovor na pitanje broj 12. u Poglavlju I. Politički kriterij, F. Temeljna prava.

1. Opišite postupak za priznavanje azila u prvom i drugom stupnju;

a) normalna i ubrzana (ako postoji) procedura

Na svojoj sjednici 12. lipnja 2003. godine, Hrvatski je sabor usvojio novi Zakon o azilu (NN 103/03), koji će se primjenjivati od 1. srpnja 2004. godine. Do tada se postupak priznavanja statusa izbjeglice provodi prema odredbama (čl.31.- 38.) «Zakona o kretanju i boravku stranaca» (NN 53/91, 26/93, 29/94.).

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Prema Zakonu o kretanju i boravku stranaca strancu koji je napustio državu čiji je državljanin ili u kojoj je bio trajno nastanjen kao osoba bez državljanstva da bi izbjegao progonjanje zbog svojih političkih mišljenja ili nacionalne, rasne, ili vjerske pripadnosti može se priznati status izbjeglice.

Zahtjev je u takvom slučaju stranac dužan podnijeti nadležnom tijelu odmah po ulasku u Republiku Hrvatsku. Ukoliko mu smještaj i hrana nisu osigurani na drugi način, smješta se do okončanja postupka u Prihvatilište za strance. Ministarstvo unutarnjih poslova po provedenom postupku i nakon pribavljenog mišljenja Ministarstva rada i socijalne skrbi, donosi odluku o zahtjevu stranca u prvom stupnju. Protiv takve odluke nije dopuštena žalba. Stranac koji je nezadovoljan odlukom može protiv iste podnijeti tužbu Upravnom sudu Republike Hrvatske. Pouka o pravnom sredstvu sastavni je dio rješenja kojim se odlučuje o zahtjevu stranca.

Novi Zakon o azilu:

Prema odredbama Zakona o azilu, predviđen je postupak u tri stupnja. U prvom stupnju odluku donosi Ministarstvo unutarnjih poslova na temelju prikupljenih podataka o tražitelju azila. Protiv odluke Ministarstva dopuštena je žalba Povjerenstvu Vlade Republike Hrvatske za rješavanje žalbi tražitelja azila i azilanta. Žalba odgađa izvršenje rješenja. Protiv rješenja Povjerenstva može se pokrenuti Upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. Tužba Upravnom sudu ne odgađa izvršenje rješenja.

Postupak priznavanja azila prema odredbama Zakona o azilu pokreće se temeljem zahtjeva tražitelja azila, koji se podnosi u Prihvatilištu za tražitelje azila. Namjera za podnošenje zahtjeva za azil može se izjaviti prilikom obavljanja granične kontrole na graničnom prijelazu, u policijskoj upravi ili postaji ili kod drugog državnog tijela. Stranac koji izrazi namjeru na jedan od navedenih načina uputit će se u Prihvatilište za tražitelje azila, u kojem može ostati do okončanja postupka za priznavanje azila.

U Prihvatilištu se tražitelju azila osiguravaju osnovni uvjeti za život kao što je smještaj, hrana, novčana pomoć, zdravstvena zaštita te pomoć u osnovnim higijenskim potrepštinama. U slučajevima kada tražitelj azila posjeduje

sredstva za uzdržavanje ili su mu smještaj i skrb osigurani na drugi način, Ministarstvo unutarnjih poslova odredit će da tražitelj azila, nakon sedam dana boravka u Prihvatilištu, boravi izvan Prihvatilišta.

U postupku priznavanja azila javnost je isključena. Iznimno, uz pristanak tražitelja azila, u prvostupanjskom postupku može sudjelovati predstavnik UNHCR-a.

U slučajevima kada je podnositelj zahtjeva za azil malodobna osoba bez pratnje, zahtjev će se rješavati u najkraćem mogućem roku.

Zakon ne predviđa tzv. ubrzani postupak.

b) broj žalbi;

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Protiv odluka Ministarstva unutarnjih poslova donesenih u postupku povodom zahtjeva za priznavanje statusa izbjeglice, podnijetih tijekom ove godine, podneseno je 6 tužbi Upravnom sudu Republike Hrvatske, od ukupno 11 predmeta.

U 2002. godini podneseno je također 6 tužbi Upravnom sudu Republike Hrvatske, od ukupno 93 predmeta.

U 2001. godini od ukupno 87 predmeta, podneseno je 9 tužbi Upravnom sudu.

Novi Zakon o azilu:

Stupanjem na snagu novog Zakona o azilu očekuje se znatno povećanje broja tražitelja azila, kao i uloženi pravnih lijekova na odluke nadležnih tijela.

c) procjena prosječnog trajanja postupka;

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

U prvom stupnju je prosječno trajanje postupka 2 - 4 mjeseca, od dana podnošenja zahtjeva za priznavanje statusa izbjeglice.

Postupak pred Upravnim sudom u većini slučajeva traje duže od godinu dana.

d) uključene službe i broj zaposlenih zaduženih za postupak pružanja azila;

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Prema Zakonu o kretanju i boravku stranaca, postupak priznavanja odnosno oduzimanja statusa izbjeglice obavlja se u Ministarstvu unutarnjih poslova. Službenici (civil servants) u Policijskim upravama i postajama zaprimaju zahtjeve i obavljaju razgovor s podnositeljima zahtjeva. S obzirom da se tražitelji izbjegličkog statusa još uvijek smještaju u Prihvatilište za strance, brigu oko smještaja i skrbi tih osoba vode djelatnici Ravnateljstva policije. Odluke povodom podnijetih zahtjeva donose službenici (civil servants) u sjedištu Ministarstva unutarnjih poslova, u Upravi za inspeksijske i uprave poslove, Odjel za strance i azil (koji nisu dio Ravnateljstva policije). Ministarstvo rada i socijalne skrbi daje Ministarstvu unutarnjih poslova svoje mišljenje u svezi priznavanja statusa izbjeglice. To mišljenje ne obvezuje donositelja odluke.

Novi Zakon o azilu:

Stupanjem na snagu Zakona o azilu, odluke povodom podnijetih zahtjeva za azil donosit će službenici Odsjeka za azil, Ministarstva unutarnjih poslova. Službenici koji će provoditi saslušanje tražitelja azila, donosit će i odluke o zahtjevu. Odsjek za azil trenutno ima sistematizirano 7 radnih mjesta, 5 djelatnika VSS i 2 djelatnika SSS, no planira

se povećanje broja djelatnika. Tražitelji azila smještat će se u prihvatilište otvorenog tipa namijenjenog isključivo smještaju te kategorije stranaca. Poslove smještaja tražitelja azila, medicinske i psihosocijalne skrbi, izdavanja iskaznica i sl. obavljati će djelatnici Prihvatilišta za tražitelje azila. Trenutno odsjek Prihvatilišta ima tri djelatnika, no početkom uspostave rada Prihvatilišta navedeni odsjek kadrovski će se popuniti s oko 30-tak djelatnika.

e) metodologija za dobivanje informacija o zemlji podrijetla.

Prema dosadašnjoj praksi su za prikupljanje i korištenje informacija o zemljama podrijetla korišteni slijedeći izvori: izvješća UNHCR-a, IOM-a (Međunarodna organizacija za migracije) te ciljane informacije koje nam je Ministarstvo vanjskih poslova RH-a moglo dostaviti. Informacijsko dokumentacijski centar do sad nije bio ustrojen. Stoga se dobivene informacije nisu analizirale i obrađivale posebnom metodologijom koja se primjenjuje u zemljama EU s razvijenim sustavom azila i IDC-a.

Da bi se prevladali nedostaci u metodologiji korištenja informacija o zemljama podrijetla i proceduri određivanja statusa izbjeglice (RDS – Refugee Status Determination), projektom CARDS 2001 «Reforma azila» planira se uspostaviti Informacijsko dokumentacijski centar (IDC). Projekt ima dvije komponente, investicijsku i izgradnju institucija (institution building). U sklopu investicijske komponente ovog projekta uložiti će se 200 000 € za opremanje IDC-a. Stvaranje IDC će pojačati pravilno funkcioniranje nacionalnog sustava azila i usklađivanje s EU acquis-om.

Kroz twinning projekt njemački stručnjaci pomažu u stvaranju IDC-a savjetovanjem za uspostavljanje i korištenje Centra. To čine kroz praktičan rad na pokretanju centra i kroz trening za njegovo korištenje. Nakon uvida u postojeće temelje za stvaranje IDC-a i detaljne analize potreba izrađeni su temeljni koncept dokumentacije i zadaci IDC-a na osnovu čega se priprema natječajna dokumentacija za nabavku opreme.

Glavna zadaća IDC je prikupljanje, procjenjivanje i određivanje informacija o zemljama podrijetla tražitelja azila. Korisnici informacija bit će nadležna tijela u sva tri zakonom predviđena stupnja vođenja postupka. Informacije iz IDC-a će biti korištene u fazi priprema za intervju, prilikom intervjuiranja, tijekom procesa donošenja odluke o zahtjevu za azil do odlučivanja po žalbi na odluku prvostupanjskog nadležnog tijela, kao i za vrijeme vođenja sudskog postupka.

Zbog pravedne procedure azila i mogućnosti pružanja informacija ostalim internim i eksternim korisnicima od posebne su važnosti relevantni izvori informacija. Uvažavajući važnost informacija tijekom različitih stadija postupka azila cilj projekta je ustrojiti profesionalni Odsjek (IDC) sljedeći iskustva i standarde zemalja EU s duljim iskustvom na tim poslovima.

Baza podataka IDC-a sadržavati će informacije iz četiri područja: zemlje podrijetla, azil, migracije i integracije. Informacije će se prikupljati elektroničkim putem i putem konvencionalne građe te kroz suradnju s državnim, europskim i međunarodnim institucijama, partnerskim uredima IDC-a na regionalnom i međunarodnom planu te nevladinim organizacijama.

2. Primjenjujete li slijedeće koncepte (ako da, na koji način)?

a) sigurna treća zemlja;

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca ne koristi pojam sigurne treće zemlje.

Novi Zakon o azilu:

Koncept "sigurne treće zemlje" prisutan je u Zakonu o azilu koji će se primjenjivati od 1. srpnja 2004. godine. Prema navedenom Zakonu "sigurna treća zemlja" je zemlja u kojoj je stranac boravio prije dolaska u Republiku Hrvatsku, pod uvjetima:

1. da je u njoj siguran od proganjanja ili kršenja ljudskih prava iz razloga navedenih u članku 4. Zakona,
2. da se pridržava međunarodnih načela u svezi zaštite izbjeglica sadržanih u Ženevskoj konvenciji i Protokolu,
3. da se stranac može u nju zakonito vratiti i zatražiti azil bez straha od protjerivanja u zemlju gdje bi njegov život, sigurnost ili sloboda bili ugroženi.

Vlada Republike Hrvatske utvrđivat će listu sigurnih trećih zemalja te će ih objavljivati u "Narodnim novinama".

U slučajevima kada će se utvrditi da je tražitelj azila došao iz sigurne treće zemlje, njegov zahtjev za azil će se odbaciti zaključkom.

b) sigurna zemlja podrijetla;

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca ne koristi pojam sigurne zemlje podrijetla.

Novi Zakon o azilu:

Koncept "sigurne zemlje podrijetla" nije prisutan ni u Zakonu o azilu u naprijed navedenom izričaju. Zakon sadrži pojam "zemlja podrijetla", kojom se smatra zemlja čije državljanstvo ima stranac ili zemlja u kojoj je osoba bez državljanstva imala svoje prethodno boravište. Ako osoba ima više od jednog državljanstva, zemlja podrijetla je svaka od zemalja čije državljanstvo stranac ima.

c) očigledno neutemeljeni zahtjevi;

Zakon o kretanju i boravku stranaca nema odredbi o očito neutemeljenim zahtjevima.

Novi Zakon o azilu:

Koncept "očigledno neutemeljenih zahtjeva" prisutan je Zakonu o azilu. U članku 43. tog Zakona navedeno je sljedeće:

«Zahtjev je očito neutemeljen ako:

- mu očigledno nedostaje vjerodostojnost, odnosno iskaz tražitelja azila je kontradiktoran i nedosljedan,
- mu nedostaje sadržaj, odnosno ako tražitelj azila ne daje nikakve naznake da bi bio izložen strahu od proganjanja u smislu čl. 4. Zakona,
- je tražitelj azila došao u Republiku Hrvatsku isključivo iz ekonomskih razloga,
- ako je tražitelj azila mogao dobiti učinkovitu zaštitu u drugom dijelu svoje vlastite zemlje,
- se zbog općih političkih okolnosti, pravnog stanja ili provedbe zakona u zemlji podrijetla općenito može smatrati da ne može postojati osnovani strah od proganjanja,
- ako je tražitelju azila već prije u nekoj drugoj zemlji koja provodi odredbe Ženevske konvencije zahtjev za azil odbijen, a okolnosti na kojima zasniva svoj zahtjev nisu se promijenile,
- se temelji na namjernoj prijevari ili zlouporabi postupka azila».

U slučajevima kada se utvrdi da je zahtjev očito neutemeljen isti će se odbiti rješenjem.

3. Opišite proceduralna jamstva za tražitelje azila

a) informacije, razgovor, pravo na savjetovanje i zastupanje, prijevod/tumačenje;

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Službenici (civil servants) u Policijskim upravama i postajama zaprimaju zahtjeve i obavljaju intervju s podnositeljima zahtjeva. Intervju s tražiteljem azila obavlja se u prisutnosti prevoditelja za jezik kojeg stranac razumije. Tražitelj azila mora se podučiti o posljedicama lažnog iskaza (kaznena i materijalna odgovornost), te da će eventualno lažan iskaz bitno utjecati na vjerodostojnost zahtjeva za azil. Od stranca se uzimaju podaci o imenu i prezimenu, datumu, mjestu i državi rođenja, državljanstvu i drugim podacima relevantnim za rješavanje zahtjeva za azil. O provedenom intervjuu se sastavlja zapisnik o pitanjima i odgovorima tražitelja azila. Po obavljenom intervjuu, prevoditelj pročita tražitelju azila zapisnik o obavljenom razgovoru. Tražitelj svoju suglasnost odnosno slaganje sa sadržajem zapisnika potvrđuje svojim potpisom na zapisnik. Tako uzeta izjava služi kao dokazno sredstvo.

Maloljetniku bez pratnje se u postupku obavezno postavlja skrbnik, a poslovno nesposobnoj osobi zakonski zastupnik. Također se osigurava prevoditelj osobama koje ne razumiju jezik na kojem se vodi postupak.

Novi Zakon o azilu:

Odredbom čl. 19. Zakona o azilu predviđeno je sljedeće:

«Ministarstvo unutarnjih poslova može za potrebe provedbe ovoga Zakona prikupljati osobne podatke od tražitelja azila.

Ministarstvo unutarnjih poslova može i bez suglasnosti tražitelja azila prikupljati podatke o njemu kod tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne i područne samouprave, te pravnih i fizičkih osoba:

- ako je to u interesu tražitelja azila,
- ako je to zakonom ili drugim propisom dopušteno, ili
- ako je to potrebno radi provjere podataka o strancu.

Tijela i osobe iz stavka 2. ovoga članka, koji raspolažu podacima koji se odnose na tražitelja azila, dužni su dati te podatke na zahtjev Ministarstva unutarnjih poslova.

Osobni i drugi podaci prikupljeni tijekom postupka priznavanja azila predstavljaju službenu tajnu i neće se dostaviti zemlji podrijetla tražitelja azila ili drugim tijelima koja ne sudjeluju u postupku.

Iznimno, za tražitelja azila čiji je zahtjev za azil pravomoćno odbijen i kojeg treba prisilno udaljiti, mogu se zemlji podrijetla ili drugoj zemlji koja ga pristane prihvatiti dati sljedeći podaci:

- ime i prezime, datum rođenja, spol, državljanstvo, podaci o članovima obitelji, podaci o ispravama koje je izdala zemlja podrijetla i zadnja adresa u toj zemlji,
- po potrebi otiske prstiju i fotografije.

Prikupljanje i korištenje podataka iz ovoga članka mora biti u skladu sa zakonom koji regulira zaštitu osobnih podataka.»

Prema dosadašnjoj praksi (Zakon o kretanju i boravku stranaca), osoba koja provodi intervju nije ujedno i osoba koja odlučuje o zahtjevu. Donositelj odluke (decision maker) odlučuje na podlozi činjenica sadržanih u spisu predmeta. Stupanjem na snagu Zakona o azilu ova praksa će se promijeniti. Donositelji odluka osobno će obavljati intervjuiranje tražitelja azila, pribavljati podatke i potrebne dokaze na temelju kojih će donositi odgovarajuću odluku.

Članak 10. Zakona predviđa upoznavanje tražitelja azila s pravima i dužnostima koje ima u postupku kao i o mogućnosti stupanja u kontakt i dobivanja besplatne pravne pomoći od predstavnika UNHCR-a i predstavnika drugih organizacija koje se bave zaštitom prava izbjeglica.

Zakonom je propisano da u postupku priznavanja azila moraju sudjelovati zakonski zastupnik ili skrbnik maloljetnika bez pratnje te skrbnik punoljetne poslovno nesposobne osobe.

Prema članku 13. Zakona, tražitelju azila koji ne razumije jezik na kojem se vodi postupak, osigurat će se prevoditelj za jezik koji razumije. Također će se prema odredbi čl. 14. Zakona, na zahtjev žene - tražitelja azila osigurati da, ukoliko je to moguće, postupak vodi ženska osoba.

b) neovisnost ponovnog razmatranja i žalbenih postupaka itd.

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Prema sadašnjoj pravnoj situaciji žalba protiv odluka Ministarstva unutarnjih poslova donesenih u postupku povodom zahtjeva za priznavanje statusa izbjeglice nije dopuštena, već je predviđena mogućnost pokretanja upravnog spora pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. Neovisnost sudaca propisana je pozitivnim zakonskim propisima koji reguliraju ovu materiju, stoga je neupitna sudačka neovisnost u postupanju po tužbenim zahtjevima tražitelja azila.

Novi Zakon o azilu:

Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za rješavanje žalbi tražitelja azila i azilanata predviđeno je Zakonom o azilu, kao drugostupanjsko upravno tijelo u azilnom postupku. Prema odredbi čl. 7. st. 4. Zakona, ovo tijelo je neovisno o svom radu.

c) mjere za maloljetnike bez pratnje;

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Valja napomenuti da se prema sadašnjoj praksi postupak povodom zahtjeva za priznavanje statusa izbjeglice navedene kategorije osoba provodi u najkraćem mogućem roku, te se takvoj osobi imenuje skrbnik u postupku.

Novi Zakon o azilu:

Postupak povodom zahtjeva za priznavanje azila maloljetnika bez pratnje rješavati će se prema odredbi čl.15. Zakona o azilu u najkraćem mogućem roku, uzimajući u obzir stupanj psihofizičkog razvoja takve osobe. Maloljetnika će zastupati zakonski zastupnik odnosno skrbnik kojeg će imenovati tijelo nadležno za poslove socijalne skrbi.

4. Koji koncept zaštite primjenjujete?

Na koji način primjenjujete 5 osnova iz čl. 1.A Konvencije iz 1951. te klauzule izuzeća iz čl. 1.F.?

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Klauzula članka 1 F Ženevske Konvencije, (klauzula isključenja) u Zakonu o kretanju i boravku stranaca, u čl. 33. formulirana je na sljedeći način: «Zahtjev za priznavanje statusa izbjeglice odbit će se strancu ako postoji osnovana sumnja da je vršio terorističku aktivnost ili počinio teže kazneno djelo ili da je djelovao protivno ciljevima i načelima Organizacije ujedinjenih naroda ili ako to zahtijevaju razlozi nacionalne sigurnosti ili javnog poretka. Status izbjeglice oduzeti će se ako su razlozi iz stavka 1. ovoga članka postojali prije ili su nastupili poslije priznavanja tog statusa.

Novi Zakon o azilu:

U članku 4. Zakona o azilu propisano je da će Republika Hrvatska priznati pravo na azil strancu koji se ne nalazi u zemlji svog podrijetla te se zbog osnovanog straha od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja ne može, ili se zbog tog straha ne želi staviti pod zaštitu dotične zemlje, ili osobi bez državljanstva koja se nalazi izvan zemlje prethodnog boravišta, a koja se ne može, ili se zbog tog straha ne želi vratiti u tu zemlju.

Klauzula članka 1 F Ženevske Konvencije, (klauzula isključenja) u čl. 5. Zakona o azilu formulirana je na sljedeći način:

Pravo na azil neće se priznati strancu za kojeg se prikupe podaci iz kojih proizlazi:

- da je počinio zločin protiv mira, ratni zločin ili zločin protiv čovječnosti definiran međunarodnim dokumentima i njihovim odredbama vezanim za takve zločine,
- da je počinio teško nepolitičko kazneno djelo izvan Republike Hrvatske prije nego je došao u Republiku Hrvatsku,
- da je sudjelovao u planiranju, financiranju, organiziranju, odnosno na bilo koji način pomaganju ili izvršenju terorističkih aktivnosti ili u pružanju utočišta sudionicima terorističkih aktivnosti,
- da je kriv za postupke koji su u suprotnosti s ciljevima i načelima Ujedinjenih naroda.

Jesu li u vašu definiciju izbjeglice iz čl. 1.A Ženevske konvencije uključena tijela progona izvan državne vlasti?

Nedržavni elementi progona nisu uključeni u poimanje definicije "izbjeglica" prema čl. 1A Ženevske Konvencije.

Postoji li supsidijarna zaštita/zaštite?

Supsidijarna zaštita nije predviđena u Zakonu o kretanju i boravku stranaca niti u Zakonom o azilu.

U članku 63. Zakona o strancima, koji će se početi primjenjivati 1.siječnja 2004. godine, predviđen je oblik supsidijarne zaštite tzv. privremeni ostanak, kao vrsta boravka stranaca u RH koje nije moguće prisilno udaljiti.

Imate li sustav privremene zaštite u slučaju masovnog priljeva raseljenih osoba?

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Zakon o kretanju i boravku stranaca nema odredbi o privremenoj zaštiti, ali je tijekom ratnih zbivanja u susjednim zemljama Republika Hrvatska pružala zaštitu velikom broju izbjeglica koji su zbog ratnih zbivanja izbjegli iz svoje zemlje.

Novi Zakon o azilu:

Sustav privremene zaštite propisan je člancima 56.-65. Zakona o azilu. Privremena zaštita odobrava se strancima koji masovno dolaze u Republiku Hrvatsku iz zemlje u kojoj je zbog rata ili njemu sličnog stanja, općeg nasilja ili unutarnjih sukoba došlo do kršenja ljudskih prava, ako ih zemlja njihovog podrijetla nije u mogućnosti zaštititi. Privremena zaštita odobrit će se tim osobama ukoliko su državljani zemlje iz koje su izbjegli ili su bez državljanstva, a pod uvjetom da su:

- prije nastanka stanja iz stavka 1. ovoga članka imali prebivalište ili boravište u toj zemlji te su zbog nastalog stanja neposredno došli u Republiku Hrvatsku,
- za vrijeme nastanka takvog stanja zakonito boravili u Republici Hrvatskoj, a po isteku zakonitog boravka im je povrat u zemlju podrijetla privremeno onemogućen.

Ocjenu stanja o potrebi pružanja međunarodne zaštite donosi Vlada Republike Hrvatske. Uzimajući u obzir gospodarske i druge mogućnosti Republike Hrvatske, te razloge nacionalne sigurnosti, javnog reda i mira i slično, Vlada Republike Hrvatske određuje broj osoba kojima će biti pružena privremena zaštita te razloge zbog kojih se taj broj može premašiti.

Privremenu zaštitu odobrava Ministarstvo unutarnjih poslova na vrijeme od šest mjeseci, a može se produžavati na vrijeme od šest mjeseci ako postoje opravdani razlozi za njezino odobravanje. Sveukupno može trajati najduže tri godine.

5. Jeste li utvrdili koje su službe ovlaštene za primjenu odredbi za određivanje države odgovorne za razmatranje zahtjeva za azil i, s time u vezi, za uzimanje i obradu otisaka prstiju tražitelja azila (s obzirom na moguću buduću primjenu uredaba Dublin II. i Eurodac)?

Provedba odredbi Dublina II odnosi se na države članice Europske Unije. Iz tog razloga, u važećem Zakonu o kretanju i boravku stranaca, te u Zakonu o azilu, koji je Hrvatski sabor usvojio 12. 06. 2003. godine, a koji stupa na snagu 1. 07. 2004. godine, nema za sada odredbi koje definiraju službu nadležnu za primjenu odredbi za određivanje države odgovorne za razmatranje zahtjeva za azil kojeg državljani trećih država podnose u jednoj od država članica Europske Unije.

Dinamika procesa približavanja Republike Hrvatske Europskoj Uniji, neminovno će zahtijevati prilagodbu zakonskih rješenja u navedenom segmentu. U određenom momentu će trebati definirati službu nadležnu za primjenu odredbi za određivanje države odgovorne za razmatranje zahtjeva za azil. Realno je za pretpostaviti da će se navedena služba nalaziti unutar Odjela za strance i azil. U postupku priznavanja statusa azila u svakom konkretnom slučaju se ispituje je li tražitelj azila već podnosio takav zahtjev, gdje i kada.

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Na drugi dio pitanja koji se odnosi na službu nadležnu za snimanje i procesuiranje otisaka prstiju tražitelja azila, ističe se da se prema važećem Zakonu o kretanju i boravku stranaca od svakog tražitelja azila uzimaju otisci prstiju i pohranjuju u odgovarajućim datotekama. Daktiloskopiranje se obavlja sukladno standardima Europske Unije, što znači da se uzimaju otisci svih deset prstiju i oba dlana. Trenutno to radi nadležna služba unutar Ravnateljstva policije.

Novi Zakon o azilu:

Stupanjem na snagu Zakona o azilu, predviđa se posebna stručna služba unutar Prihvatilišta za tražitelje azila. Služba bi obavljala daktiloskopiranje tražitelja azila na naprijed opisani način, uz značajnu modifikaciju, tako da bi se otisci prstiju i dlanova mogli elektronskim putem slati u centralnu bazu podataka. Time bi taj segment rada postao kompatibilan standardima Europske Unije odnosno obavljao bi se sukladno Eurodac-u. Navedenim će se moći nedvosmisleno identificirati tražitelji azila koji su već podnijeli zahtjev za azil u jednoj od članica Europske Unije, čime će postupak za priznavanje azila biti brži i efikasniji.

6. Opišite vaše sustave registriranja (upisa) i identifikacije (uključujući informatički sustav) tražitelja azila.

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Sukladno članku 32. Zakona o kretanju i boravku zahtjev za priznavanje statusa izbjeglice stranac je dužan podnijeti odmah po ulasku u Republiku Hrvatsku najbližoj policijskoj upravi/postaji. U tom slučaju stranac će se smjestiti u Prihvatilište za strance do okončanja postupka, ukoliko mu smještaj i sredstva za uzdržavanje nisu osigurani na drugi način. Takav stranac evidentirat će se u propisanim evidencijama Ministarstva unutarnjih poslova. Ukoliko se stranac ne prijavi u naprijed navedenom roku, a to pravovaljano ne opravda, protiv njega se u pravilu pokreće prekršajni postupak. Identitet takvog stranca utvrđuje se na osnovu pravovaljane identifikacijske isprave.

Ako stranac ne posjeduje isprave o identitetu, od njega se uzima izjava na zapisnik, sukladno članku 182. Zakona o općem upravnom postupku. Prilikom podnošenja zahtjeva za azil, strancu se na jeziku kojeg razumije, daje uputa da je dužan na pitanja odgovarati istinito i potpuno. U suprotnom, može odgovarati kazneno i materijalno. Temeljem članka 171. Zakona o općem upravnom postupku, takvom strancu se izdaje uvjerenje, kojim se potvrđuje da je podnio zahtjev za priznavanje statusa izbjeglice.

Kako je to naprijed već navedeno, stranac se podvrgava i daktiloskopiranju. Uzimaju se otisci svih deset prstiju i oba dlana, kako bi identitet stranca bio točno utvrđen.

Novi Zakon o azilu:

Člankom 8. Zakona o azilu, utvrđeno je da namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, stranac može podnijeti prilikom obavljanja granične kontrole na graničnom prijelazu. Ako se stranac nalazi na teritoriju Republike Hrvatske, namjeru za podnošenje zahtjeva za azil može izjaviti u svakoj policijskoj upravi/postaji, odnosno kod drugog državnog tijela. U takvim slučajevima, stranac će se uputiti u Prihvatilište za tražitelje azila.

Strancu će se izdati evidencijski list kojim se potvrđuje da je izrazio namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, te će se ta činjenica unositi u informacijski sustav Ministarstva unutarnjih poslova. Evidencijski list sadržavati će osobne podatke o tražitelju azila, podatke o ispravama i stvarima koje posjeduje, okolnosti pod kojima je ušao u RH i razloge zašto i sl. Zahtjev za azil u formalno pravnom smislu, stranac će podnositi u Prihvatilištu za tražitelje azila. Strancu se izdaje potvrda o podnesenom zahtjevu za azil i iskaznica tražitelja azila.

Prilikom davanja podataka odnosno popunjavanja zahtjeva za azil, evidencijskog lista, te prilikom intervjuiranja, tražitelj azila će se obavezno podučiti na jeziku kojeg razumije, u pravilu uz prisutnost tumača, da je dužan u postupku davati istinite i potpune odgovore i upoznati će ga se s posljedicama davanja lažnog iskaza odnosno davanja neistinitih podataka.

7. Opišite vaš sustav uvjeta prihvata za tražitelje azila.

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Na osnovi članaka 32. tog zakona tražitelje azila se smješta u Prihvatni centar za strance u Ježevu. Organizacijski je ova institucija u nadležnosti Ravnateljstva policije, kao jedan od odjela Uprave za granicu.

Kapacitet Centra je 250 osoba. Smješten je u blizini Zagreba, u zgradi bivšeg motela i u vlasništvu je Ministarstva unutarnjih poslova. Bruto površina objekata iznosi 800 m². Postojeći objekt je u lošem stanju, te je trenutačno u fazi renoviranja. Čitav sustav i organizacija smještaja i opskrbe utemeljen je na zbrinjavanju stranaca koji su ilegalno ušli u zemlju, te im je stoga ograničena sloboda kretanja. Taj isti sustav važi i za one strance koji su zatražili azil, jer njihov boravak u ovom Prihvatnom centru nije moguće drugačije organizirati.

Od 1. siječnja 2003. godine UNHCR, u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova, nakon prethodno provedenog inicijalnog uvida (screening-a), smješta tražitelje azila, osobito one iz ranjivih skupina, u objekte u Šašnoj Gredi. Centar Šašna Greda smješten je u blizini Siska, oko 40 km jugoistočno od Zagreba. Centar čine 20 montažnih kućica, a u svaku se mogu smjestiti 4 ležaja. Pored smještajnih objekata, u kompleksu se nalaze i kancelarije za osoblje, dječja igraonica, prostorije u kojima se pruža pravna pomoć i zajedničke prostorije. Taj Centar vodi Hrvatski Crveni križ, a njihov rad financira UNHCR. Djelatnici Hrvatskog Crvenog križa koji rade u Centru imaju bogato iskustvo i znanje o specifičnostima rada s ovakvom kategorijom ljudi. Svoje znanje stekli su dugogodišnjim radom s izbjeglim i prognanim osobama tijekom rata u Republici Hrvatskoj i susjednim državama te brojnim edukacijama na tom području.

Do 31. prosinca 2002. godine UNHCR je ranjive skupine tražitelja azila smještao u objektu Caritasa u Rakitju.

Novi Zakon o azilu:

Prema novom Zakonu, tražitelji azila će svoje zahtjeve podnositi u Prihvatištu za tražitelje azila (Reception Centre for Asylum Seekers). Ustrojstvo Prihvatišta uređuje se Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova. Tražiteljima azila će se u Prihvatištu osigurati smještaj, hrana, novčana pomoć, zdravstvena zaštita i pomoć u osnovnim higijenskim potrepštinama. Pravo na novčanu pomoć neće imati tražitelji azila koji posjeduju osnovna novčana sredstva ili su im troškovi osobnog života osigurani na drugi način. Ako tražitelj azila posjeduje sredstva za uzdržavanje ili su mu smještaj i skrb osigurani na drugi način, Ministarstvo unutarnjih poslova odredit će da tražitelj azila, nakon sedam dana boravka u Prihvatištu, boravi izvan Prihvatišta. U Prihvatištu će biti omogućeno djelovanje Hrvatskom Crvenom križu, Hrvatskom Caritasu, UNHCR-u i drugim organizacijama koje se bave zaštitom prava izbjeglica. Oni će moći u Prihvatištu voditi odgojne, obrazovne i slične programe te pružati besplatnu pravnu pomoć, uz prethodnu suglasnost Ministarstva unutarnjih poslova.

Uspostava institucije Prihvatišta za tražitelje azila jedan je od ciljeva CARDS 2001 projekta «Reforma azila». Projekt ima dvije komponente, investicijsku i gradnju institucija (institution building). U sklopu investicijske komponente ovog projekta uložiti će se 800.000 € u rekonstrukcijske radove za uređenje Prihvatišta. Cilj jednog od blokova aktivnosti twinning komponente je definiranje standarda i preporuke za prihvatište i smještaj tražitelja azila, integraciju prihvaćenih i povratak odbijenih tražitelja azila.

Prihvatište za tražitelje azila se planira urediti u blizini Zagreba, poštujući važeće međunarodne standarde i preporuke. Po završetku prve faze uređenja, Prihvatište će imati smještajni kapacitet za 150 tražitelja azila i potrebnu infrastrukturu. Sada od ukupne površine kompleksa od 40128 m² zgrade zauzimaju 12,7 %, kolni i pješački putovi 16,2 %, zelene površine 67,6 %, a sportski tereni 3,5 %. Još će se urediti manji sportski teren i dječje igralište. Posebna pažnja posvetit će se smještaju ranjivih skupina tražitelja azila.

Predviđeno je da se u prvoj fazi adaptiraju sljedeći objekti:

- upravna zgrada bruto površine 530 m² imati će prostorije za izvođenje postupaka prijema, zdravstveno-medicinsku djelatnost, primanje molbi i intervjue s tražiteljima azila te administrativne poslove;
- tri zgrade od po 530 m² bruto površine za smještaj tražitelja azila, od toga jedna posebno uređena za boravak žena, obitelji, maloljetnika bez pratnje i osoba s posebnim potrebama. U smještajnim objektima će uz spavaonice i sanitarne prostorije biti i prostorija za dnevni boravak, čajna kuhinja i kancelarija za socijalnog radnika. U objektu za žene, obitelji, maloljetnike bez pratnje i osobe s posebnim potrebama biti će i blagovaonica te dječja igraonica;

- središnja zgrada - restoran s kuhinjom za podjelu i konzumiranje hrane koja će biti pripremljena izvan Prihvatilišta, te prostorije za nevladine organizacije, održavanje vjerskih obreda i za prateće službe Prihvatilišta.

8. Opišite okvir za suradnju s UNHCR-om i nevladinim organizacijama.

Najvažnije nevladine organizacije na području Republike Hrvatske s kojima je ovo Ministarstvo surađivalo u segmentu azila, jesu: UNHCR, Hrvatski pravni centar, Hrvatski crveni križ, CARITAS, i IOM.

Posebno intenzivna suradnja u dosadašnjoj izgradnji sustava azila u Republici Hrvatskoj ostvarena je s UNHCR-om. Navedena suradnja očitovala se u pružanju edukativne i logističke potpore. Logistička potpora ogledala se u skrbi kroz smještaj tražitelja azila.

Edukativna pomoć sastojala se u organiziranju seminara i tečajeva o međunarodnom izbjegličkom pravu, namijenjenih obuci službenika (civil servants) Uprave za upravne i inspekcijske poslove kao i policijskih službenika Ravnateljstva policije.

Suradnja s Hrvatskim pravnim centrom u dosadašnjem periodu sastojala se u korištenju stručnih sugestija i mišljenja ove nevladine organizacije, prilikom izrade Konačnog prijedloga Zakona o azilu. Uloga ove organizacije u vremenu koje će uslijediti nakon stupanja na snagu Zakona o azilu, biti će naročito izražena kroz ugovornu suradnju Hrvatskog pravnog centra i UNHCR-a o pružanju pravne pomoći tražiteljima azila za vrijeme trajanja postupka.

Suradnja s IOM-om prvenstveno se sastojala u razmjeni podataka i izvješća o stanju na području migracija u Republici Hrvatskoj. Na području azila ova suradnja se očituje kroz projekt osnivanja Jedinice za upravljanje migracijama u RH. U okviru ovog projekta IOM sudjeluje u izgradnji sustava azila kroz pribavljanje i pružanje usluga prevođenja relevantnih međunarodnih dokumenata, potom organizacije sastanaka te izrade izvješća koji se odnose na migracije i azil.

Prethodno razdoblje ne bilježi neposrednu suradnju ovog Ministarstva i Hrvatskog Crvenog križa, ali je posredna suradnja ove nevladine organizacije ostvarena zaključenjem ugovora između UNHCR-a i Hrvatskog Crvenog križa o davanju u najam odgovarajućih objekata za smještaj tražitelja azila. Navedeni objekti namijenjeni su smještaju posebno ranjivih skupina tražitelja azila.

Očekuje se kvalitetna i efikasna suradnja s Hrvatskim Caritas-om. Hrvatski Caritas je službeno tijelo Hrvatske biskupske konferencije sa zadatkom širenja solidarnosti i socijalne pravde. Hrvatski Caritas pokreće akcije u zemlji i inozemstvu u svezi zbrinjavanja osoba koje su žrtve rata, potresa i drugih nepogoda, te osoba kojima su na bilo koji način ugrožena ljudska prava.

Člankom 22. st. 3. Zakona o azilu, određeno je da nevladine organizacije koje se bave zaštitom prava izbjeglica mogu u Prihvatilištu voditi odgojne, obrazovne i slične programe, te pružati besplatnu pravnu pomoć.

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske podupire uključivanje nevladinih organizacija u rješavanje pojedinih pitanja koja se odnose na azil. Takav stav omogućiti će transparentan i multidisciplinarn pristup azilu. Zakon o azilu pruža pogodan pravni okvir za suradnju za koju se u budućnosti očekuje da bude još efikasnija i svestranija.

9. Opišite vašu politiku za integriranje izbjeglica.

Trenutno važeći Zakon o kretanju i boravku stranaca:

Republika Hrvatska za sada nema posebno ustrojenu migracijsku službu koja bi se bavila pitanjima integracije azilanata u društvo, odnosno koja bi se brinula i pratila ostvarivanje prava i obveza azilanata. Međutim, planiraju se izmjene u ustroju Ministarstva unutarnjih poslova koje će dati personalni i materijalni okvir za integraciju izbjeglica.

Novi Zakon o azilu:

Sukladno članku 36. Zakona o azilu Republika Hrvatska u okviru svojih mogućnosti osiguravat će uvjete za uključivanje azilanata u kulturni, gospodarski i društveni život. Pri tome će posebnu pozornost usmjeriti na:

- organiziranje tečajeva hrvatskog jezika,
- organiziranje tečajeva, seminara i drugih oblika obrazovanja i stručnog osposobljavanja,
- pružanje obavijesti o hrvatskoj povijesti, kulturi i državnom ustrojstvu.

Azilanti će svoja prava (pravo na boravak, smještaj, rad, zdravstvenu zaštitu, školovanje, slobodu vjeroispovijesti i vjerskog odgoja njihove djece, spajanje uže obitelji, pravo pristupa sudovima, pravo na pravnu pomoć, novčanu pomoć, pomoć pri uključivanju u društveni život) ostvarivati na jednak način odnosno pod istim uvjetima kao i hrvatski državljani.

10. Opišite vaš postojeći sustav za prikupljanje informacija i statističkih podataka o azilu i kretanjima izbjeglica u vašoj zemlji te navedite sljedeće podatke (za razdoblje 2000-2003.): broj tražitelja azila, broj izbjeglica i ostalih čiji je status priznat, 10 najzastupljenijih državljanstava tražitelja azila, za svaku godinu. (Prilikom odgovaranja na ovo pitanje, preporuča se korištenje informacija upućenih EUROSTAT-u za zajednički godišnji upitnik o migracijama iz 2002).

Statističke podatke o tražiteljima azila i azilantima vodi Ministarstvo unutarnjih poslova. U nastavku dajemo tabelarni prikaz traženih podataka u periodu od 2000. do 2003. godine.

godina	negativno riješeni	pozitivno riješeni	postupak obustavljen	zahtjev odbačen	ukupno
2000.	18	-	5	-	23
2001.	68	-	4	15	87
2002.	17	-	3	73	93
2003.	-	-	-	11	11
ukupno	103	-	12	99	214

DRŽAVE	2000.	2001.	2002.	2003.	UKUPNO
Afganistan	-	7	6	-	13
Alžir	-	2	8	1	11
Čečenija	-	-	6	-	6
Iran	6	33	14	1	54
Irak	-	4	14	1	19
Izrael	-	-	-	6	6
Pakistan	-	10	11	-	21
Ruska F.	3	2	2	-	7

Siera Leone	2	3	5	-	10
Srbija i Crna Gora	5	7	6	-	18
UKUPNO	16	68	72	9	165

G. POLICIJSKA SURADNJA

Molimo navedite informacije/analize zakonskih ili sličnih propisa za ovo područje, kao i kojim smo odgovarajućim međunarodnim konvencijama pristupili.

Republika Hrvatska je notifikacijom o sukcesiji postala stranka tri konvencije Ujedinjenih naroda koje se odnose na policijsku suradnju (Jedinstvena konvencija o opojnim drogama, Konvencija o psihotropnim tvarima, Konvenciju protiv nedozvoljenog prometa opojnim drogama i psihotropnim tvarima), do sada je ratificirala sedam konvencija i dva protokola Vijeća Europe koji se odnose na policijsku suradnju (Europska konvenciju za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja, Kaznenopravnu konvenciju o korupciji, Građanskopravnu konvenciju o korupciji, Konvenciju o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenom kaznenim djelom, Konvenciju o kibernetičkom kriminalu, Konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u kazneno pravnim stvarima s protokolom, Konvencija o borbi protiv terorizma te protokole (1. i 2.) za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja) pored toga ratificirala je i dvije konvencije, dva protokola, jednu rezoluciju i jedan pakt Ujedinjenih naroda koji se odnose na policijsku suradnju (Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni, Konvenciju o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, Protokol o sprečavanju, suzbijanju i kažnjavanju krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece, Protokol protiv krijumčarenja imigranata kopnom, morem i zrakom, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i Rezolucija 1373 o borbi protiv terorizma). U pripremi za ratificiranje nalaze se četiri međunarodna pravna akta koji se odnose na policijsku suradnju (Europski sporazum o propisima koji uređuju kretanje osoba između država članica Vijeća Europe, Europska konvencija o kontroli stjecanja i posjedovanja vatrenog oružja od pojedinaca, Sporazum o nezakonitoj trgovini morskim putem kojim se primjenjuje članka 17 Konvencije UN-a protiv nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima te Konvencija o zaštiti pojedinaca obzirom na automatsku obradu podataka), dok se jedan međunarodni akt koji se odnosi na policijsku suradnju nalazi u postupku notifikacije (Međunarodnu konvenciju protiv uzimanja talaca).

Kada je u pitanju nacionalno zakonodavstvo, policijska suradnja regulirana je kroz 24 nacionalna zakona od kojih je 8 do sada na odgovarajući način usklađeno s konvencijama VE i UN-a (Kazneni zakonik, Zakon o kaznenom postupku, Zakon o prekršajima, Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, Zakon o policiji, Zakon o nadzoru državne granice, Zakon o sigurnosti prometa na cestama i zakon o javnom okupljanju).

U pogledu usklađenosti ostalih zakona i propisa sa ratificiranim međunarodnim pravnim aktima, napominjemo da je člankom 140. Ustava Republike Hrvatske propisano da međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu sa ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona.

1. Na koji su način organizirana tijela za provedbu zakona (nadležna ministarstva, struktura, ljudski potencijal, strukture horizontalne suradnje, proračun)? Koji se zakoni, i drugi propisi odnose na policiju i obavljanje njezinih zadataka?

Za obavljanje policijskih poslova u Republici Hrvatskoj nadležno je Ministarstvo unutarnjih poslova, gdje je policija pozicionirana kao javna služba koja pruža građanima zaštitu njihovih temeljnih ustavnih prava i sloboda i zaštitu drugih Ustavom zaštićenih vrijednosti u skladu sa važećim zakonima. Za obavljanje policijskih poslova u Ministarstvu unutarnjih poslova je osnovano Ravnateljstvo policije kao upravna organizacija u sastavu Ministarstva. Ravnateljstvom upravlja ravnatelj policije u svojstvu pomoćnika Ministra unutarnjih poslova.

Na području Republike Hrvatske ustrojeno je ukupno 20 policijskih uprava što je sukladno postojećem ustroju lokalne uprave. Na temelju pokazatelja o veličini područja, broju stanovništva, broju kaznenih djela, prijestupa i prekršaja te značajkama prometnih pravaca i zemljopisnom položaju, policijske uprave svrstavaju se u četiri kategorije. Policijskim upravama upravljaju načelnici.

U sastavu policijskih uprava je ustrojeno ukupno 174 policijskih postaja, koje su također kategorizirane na temelju pokazatelja o veličini područja, broju stanovništva, broju kaznenih djela, prijestupa i prekršaja te značajkama prometnih pravaca i zemljopisnom položaju u tri kategorije. Policijskim postajama upravljaju načelnici.

U samom sjedištu Ravnateljstva policije ustrojene su Uprava policije, Uprava kriminalističke policije, Uprava za granicu, Operativno-komunikacijski centar policije, Zapovjedništvo specijalne policije, Ured za osiguranja i Centar za kriminalistička vještačenja. Navedeni specijalistički segmenti policije su ovisno o kategoriji policijske uprave na primjeren način organizacijski ustrojeni u svim policijskim upravama,.

U navedenim ustrojstvenim oblicima policije zaposleni su policijski službenici sa izvornim policijskim ovlastima za obavljanje policijskih poslova, te državni službenici i namještenici bez policijskih ovlasti.

U okviru Ministarstva unutarnjih poslova postoje i logističke službe za potporu u obavljanju policijskih poslova, kao što su kadrovska, pravna, materijalno-financijska i tehnička služba.

Policija je financirana iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, a sredstva ostvaruje putem Državne riznice.

Zakoni koji policija primjenjuje u obavljanju policijskih poslova su:

- Zakon o policiji,
- Kazneni zakonik,
- Zakon o kaznenom postupku,
- Zakon o uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta,
- Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira,
- Zakon o sigurnosti prometa na cestama,
- Zakon o prekršajima,
- Zakon o sudovima za mladež,
- Obiteljski zakon,
- Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga,
- Zakon o zaštiti osobnih podataka,
- Zakon o zaštiti tajnosti podataka,
- Zakon o hrvatskom državljanstvu,
- Zakon o prebivalištu i boravištu građana,
- Zakon o osobnoj iskaznici,

- Zakon o matičnom broju,
- Zakon o putnim ispravama hrvatskih državljana,
- Zakon o kretanju i boravku stranaca,
- Zakon o nadzoru državne granice,
- Zakon o oružju,
- Zakon o eksplozivnim tvarima za gospodarsku upotrebu,
- Zakon o prijevozu opasnih tvari,
- Zakon o azilu,
- Zakon o strancima.

Također, osim zakona postoje i podzakonski propisi obvezni za policiju i provedbu policijskih poslova i to:

- Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova,
- Pravilnik o unutarnjem redu Ministarstva unutarnjih poslova,
- Pravilnik o načinu policijskog postupanja,
- Pravilnik o načinu nadzora državne granice,
- Pravilnik o utvrđivanju i rješavanju povrede državne granice,
- Pravilnik o štambiljima koji se rabe u obavljanju poslova granične kontrole,
- Pravilnik o načinu prijevoza opasnih tvari u cestovnom prometu,
- Pravilnik o određivanju stalnih graničnih prijelaza.

Uz navedene propise, poradi kvalitetnijeg i uspješnijeg obavljanja policijskih poslova Ravnateljstvo policije donosi različite upute i smjernice za usklađivanje i usmjeravanje policijskog postupanja.

2. Jesu li sva policijska tijela u zemlji pod istim nadzorom?

Zakonom o policiji, Zakonom o kaznenom postupku i Zakonom o prekršajima policijske ovlasti imaju samo policijski službenici Ministarstva unutarnjih poslova, koji su ujedno i državni službenici.

Sukladno Uredbi o unutarnjem ustroju i Pravilniku o unutarnjem redu MUP-a policijski službenici raspoređeni su i obavljaju policijske poslove u Ravnateljstvu policije, policijskim upravama i policijskim postajama, kao organizacijskim jedinicama Ministarstva unutarnjih poslova.

Odredbama Zakona o policiji propisano je da policijske poslove:

- zaštite života, prava, sigurnosti i nepovredivosti osobe,
- zaštite imovine,
- sprječavanja i otkrivanja kaznenih djela i prekršaja,
- traganja za počiniteljima kaznenih djela i prekršaja i njihovog dovođenja nadležnim tijelima,
- nadzora i upravljanja cestovnim prometom,
- poslova sa strancima, nadzora i osiguranja državne granice,

- kao i druge policijske poslove određene zakonom obavljaju policijske uprave na području za koje su osnovane, a Uredbom Vlade Republike Hrvatske na području Republike Hrvatske osnovano je 20 policijskih uprava, koje su organizacijske jedinice Ministarstva unutarnjih poslova.

U Ministarstvu unutarnjih poslova, kao upravna organizacija u sastavu Ministarstva osnovano je Ravnateljstvo policije, čija je zadaća:

- praćenje i analiza stanja sigurnosti i pojava koje pogoduju nastanku i razvitku kriminaliteta,
- usklađivanje, usmjeravanje i nadziranje rada policijskih uprava
- izravno sudjelovanje u obavljanju određenih složenijih poslova iz djelokruga rada policijskih uprava,
- briga o provođenju međunarodnih ugovora o policijskoj suradnji i drugih međunarodnih akata za koje je nadležno,
- organiziranje i provođenje kriminalističkih vještačenja,
- stvaranje uvjeta za rad Policijske akademije,
- donošenje standarda za opremu i materijalno tehnička sredstva,
- sukladno posebnim propisima briga o spremnosti policije za djelovanje u
- izvanrednim uvjetima.

Ravnateljstvom policije upravlja pomoćnik ministra – ravnatelj, kojeg na prijedlog ministra unutarnjih poslova imenuje i razrješuje Vlada Republike Hrvatske.

Iz navedenog je razvidno da je u Republici Hrvatskoj osigurano zajedničko zapovijedanje svim policijskim tijelima.

3. Preklapaju li se ovlasti pojedinih policijskih tijela?

Odredbama Zakona o policiji i Zakona o kaznenom postupku propisano je da policijske ovlasti imaju samo policijski službenici zaposleni u Ministarstvu unutarnjih poslova, tako da nema preklapanja policijskih ovlasti sa drugim tijelima.

4. Kakva je suradnja između različitih tijela i službi kao npr. carinskih? (između Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva financija)

Može se konstatirati da je suradnja policije s drugim tijelima izvršne vlasti dobra, čemu svakako doprinosi jasna pravna određenost djelokruga rada i ovlasti službenika tih tijela što je razvidno iz odredbi Zakona o carinskoj službi (NN 67/01) i Zakona o poreznoj upravi (NN 67/01, 94/01), Zakona o državnom inspektoratu, kao i drugim propisima koji se odnose na rad različitih inspekcijskih službi koje nisu u sastavu Državnog inspektorata.

Obveza policije za pružanjem pomoći tijelima državne uprave propisana je člankom 5. Zakona o policiji u slučajevima kada se pri izvršenju akata tijela državne uprave i pravnih osoba s javnim ovlastima opravdano očekuje otpor, policija će tim tijelima pružiti pomoć radi osiguranja provedbi tih akata, a obveza suradnje s drugim tijelima državne uprave propisana je člankom 9. Zakona o policiji u svrhu razvijanja partnerstva u sprječavanju ili otkrivanju nedopuštenog ponašanja i počinitelja.

Pored toga, primjerice i odredbama članka 25. Zakona o carinskoj službi propisana je ovlast carinskih službenika da tijekom obavljanja carinskih poslova mogu zadržati osobe nad kojima se obavlja carinsko postupanje najdulje do 6 sati, a u slučaju kada je razlog zadržavanja izvršenje ili pokušaj izvršenja prekršaja koji se ne odnosi na povredu carinskih propisa ili kaznenog djela, dužni su o tome bez odlaganja obavijestiti nadležnu organizacijsku jedinicu policije. Isto tako, člankom 26. istog Zakona propisana je obveza carinskim službenicima da u slučaju kada se obavljanjem carinskih poslova pronađe oružje, druge opasne stvari ili opojna droga, iste odmah oduzmu, ograniče slobodu kretanja osobama kod kojih su pronađene, odnosno vozačima prijevoznog sredstva u kojemu su takve stvari pronađene te da o tome odmah obavijeste nadležnu organizacijsku jedinicu policije.

Također, člankom 31. ovog Zakona propisana je obveza policije da pruži pomoć ovlaštenom carinskom službeniku u slučaju kada pri obavljanju carinskih poslova naiđe na fizički otpor ili može takav otpor očekivati, kao i obveza svih državnih tijela i nositelja javnih ovlasti da bez odlaganja izvijeste Carinsku upravu ako tijekom obavljanja poslova iz svog djelokruga dođu do saznanja da su prekršeni carinski odnosno trošarinski propisi, odnosno da postoji mogućnost da bi se to moglo dogoditi.

Na sličan način međusobna suradnja propisana je i Zakonom o poreznoj upravi, odnosno Zakonom o Državnom inspektoratu, tako da se sukladno potrebi na inicijativu policije, ali i drugih državnih tijela povremeno planiraju i provode zajedničke preventivno-represivne aktivnosti u svrhu preveniranja i sprječavanja nedozvoljenih ponašanja na određenim područjima, a upravo postignuti rezultati takvih aktivnosti upućuju na potrebu daljnjeg koordiniranog djelovanja nadležnih tijela državne uprave.

Upravo zbog toga, u tijeku je izrada zajedničke upute Ravnateljstva policije i Carinske uprave o jedinstvenoj metodologiji međusobne suradnje i koordiniranog djelovanja policijskih službenika i ovlaštenih carinskih službenika čija je svrha daljnje usklađivanje rada radi povećanja učinkovitosti na sprječavanju, otkrivanju i suzbijanju svih oblika krijumčarenja.

5. Koja administrativna i/ili sudska kontrolna tijela i procedure postoje?

Odredbama članka 124. Ustava Republike Hrvatske, kao i odredbama Zakona o Državnom odvjetništvu (NN 51/01) Državno odvjetništvo kao samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno je i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih djela i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i zakona, tako da isto u svom djelokrugu rada nadzire i zakonitost rada državnih tijela u koja spada i policija.

Odredbama članka 180. Zakona o kaznenom postupku (NN 110/97; 27/98; 58/99; 112/99; 58/02; 143/02; 62/03) i članka 182. istog Zakona, sva tijela državne vlasti i sve pravne osobe dužne su Državnom odvjetništvu prijaviti kaznena djela za koja se progone po službenoj dužnosti, koja su im dojavljena ili za koja su sami saznali. Ako državni odvjetnik iz zaprimljene prijave ne može ocijeniti jesu li vjerodostojni navodi prijave ili ako navedeni podaci u prijavi ne daju dovoljno osnove da može odlučiti hoće li zahtijevati provođenje istrage ili ako je do državnog odvjetnika samo dopro glas da je počinjeno kazneno djelo, a osobito ako je počinitelj nepoznat, državni odvjetnik može zahtijevati od policije da prikupi potrebne obavijesti i poduzme druge mjere radi otkrivanja kaznenog djela i počinitelja. U tom zahtjevu državni odvjetnik može pobliže odrediti sadržaj mjere ili radnje te odrediti da ga policija odmah izvijesti o poduzetoj mjeri i radnji te zahtijevati da prisustvuje provođenju mjera i radnji koje je naložio. Odredbama članka 183. stavak 3. istog Zakona na zahtjev Državnog odvjetnika policija, Ministarstvo financija, Državni ured za reviziju i druga državna tijela, organizacije, banke i druge pravne osobe dužne su Državnom odvjetniku dostaviti podatke koje je od njih zatražio osim u slučaju podataka koji predstavljaju zakonom zaštićenu tajnu. Istom odredbom ne postupanje po

zahtjevu Državnog odvjetnika ili neopravdano zakašnjenje s dostavom traženih podataka, teža je povreda službene ili radne dužnosti.

Također, odredom članka 186. istog Zakona policija je dužna u roku od 24 sata nakon poduzimanja prve radnje povodom osnova sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti o tome izvijestiti nadležnog državnog odvjetnika, pri čemu državni odvjetnik može zahtijevati od policije da prikupi potrebne obavijesti i poduzmu druge mjere i radnje radi otkrivanja kaznenog djela i počinitelja te odrediti da ga policija odmah obavijesti o poduzetoj mjeri i radnji, odnosno zatražiti da prisustvuje provođenju naložene mjere ili radnje.

Obveza policije o izvješćivanju nadležnog državnog odvjetnika propisana je i odredbom članka 40. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, prema kojoj odredbi će policija odmah izvijestiti Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta u slučaju da po službenoj dužnosti pokrene izvide kaznenih djela iz nadležnosti Ureda.

Odredbom članka 186. stavak 6. istog Zakona propisano je da nakon provedenih izvida kaznenih djela policija sastavlja kaznenu prijavu u kojoj navodi obavijesti i dokaze prikupljene tijekom provođenja izvida te istu dostavlja na daljnje postupanje državnom odvjetniku.

Obaveza policije da o svome postupanju izvješćuje državnog odvjetnika propisana je i odredbama članka 196. stavak 3. istog Zakona u slučaju kada policija zbog opasnosti od odgode poduzme zakonom propisane hitne istražne radnje. Pored toga, odredbom članka 197. istog Zakona u slučaju kada je počinitelj kaznenog djela nepoznat državni odvjetnik može zatražiti od policije poduzimanje pojedine istražne radnje ako ocjeni da bi obzirom na okolnosti slučaja bilo svrhovito da se i prije pokretanja istrage pokrenu takve radnje.

Slične ovlasti državnog odvjetnika propisane su i odredbama članka 109. Zakona o prekršajima (NN 88/02, 112/02), i članka 159. istog Zakona, s tim da je policija zapisnik o očevidu dužna dostaviti državnom odvjetniku, nadležnom prekršajnom sudu ili tijelu koje vodi prekršajni postupak. Odredbama članka 184. ovoga Zakona policija je ovlaštena i prije započetog prekršajnog postupka privremeno oduzeti predmete za koje je kao zaštitna mjera propisano obvezno oduzimanje predmeta, kao i predmeta kojima je počinjen prekršaj, koji su nastali izvršenjem prekršaja ili koji mogu poslužiti u dokaznom postupku o čemu je prvi naredni radni dan dužna izvijestiti nadležno tijelo prekršajnog postupka (prekršajni sud ili upravno tijelo nadležno za vođenje prekršajnog postupka).

U slučaju kada policija temeljem ovlasti iz članka 98. Zakona o kaznenom postupku uhite osobu zatečenu u kaznenom djelu za koje se progoni po kaznenoj dužnosti ili osobu za koju postoje osnove sumnje da je počinila kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti kada postoje neki od razloga za određivanje pritvora, dužna je takvu osobu odmah, a najkasnije u roku od 24 sati dovesti istražnom sucu ili je pustiti na slobodu.

Također, u slučaju kada policija temeljem ovlasti iz članka 145. Zakona o prekršajima uhiti osobu zatečenu u činjenju prekršaja za koju postoje razlozi za zadržavanje, dužna je istu bez odgode dovesti prekršajnom sucu. Iznimno osobu uhićenu zbog postojanja osnovane sumnje da je počinila prekršaj policija može zadržati najdulje do 12 sati ako je to potrebno radi utvrđivanja istovjetnosti, ako ta osoba nema prebivalište ili boravište na području gdje je prekršaj počinjen, ako postoji osnovana sumnja da će pokušati bijeg te ako ta osoba, unatoč upozorenju nastavi činjenje prekršaja ili ga pokuša provoditi ili postoji opravdana sumnja da će nastaviti činjenjem prekršaja. Do isteka roka od 12 sati, policija mora uhićenu osobu predati prekršajnom sucu.

Iz navedenog razvidno je da je postupanje policije pod nadzorom državnog odvjetništva i suda, odnosno prekršajnog suda te da je policija o svom postupanju, poglavito postupanju prema građanima dužna podnositi usmena i pisana izvješća, a po zahtjevu ovih tijela istima dostavljati i druga izvješća o postupanju.

Pored navedenog, člankom 7. Zakona o policiji propisano je da je ministar unutarnjih poslova dužan najmanje jednom godišnje podnijeti pisano izvješće o obavljanju policijskih poslova Hrvatskom saboru. Istim člankom propisana je obveza ministra unutarnjih poslova da u pojedinačnim slučajevima, na njegovo traženje ovakvo pisano izvješće dostavlja i Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost Hrvatskog sabora.

6. Koje su ovlasti policije?

a) kad je riječ o prevenciji mogućih prijetnji?

b) s obzirom na kriminalističke istrage?

a) Temeljem odredbi članka 16. Zakona o policiji policija je, u obavljanju policijskih poslova određenih ovim Zakonom, ovlaštena:

1. provjeriti i utvrditi identitet osoba i predmeta (provjera identiteta osobe može se primijeniti prema osobi koju treba uhititi, zadržati ili uputiti nadležnom tijelu državne vlasti, od koje prijeti opasnost koja zahtijeva policijsko postupanje, nad kojom se obavlja pregled ili pretraga ili se poduzimaju druge zakonom propisane mjere i radnje, koja se zatekne u tuđem domu, objektu ili drugim prostorima ili u prijevoznom sredstvu nad kojim se obavlja pregled ili pretraga, ako je provjera identiteta potrebna, koja se zatekne na prostoru ili objektu na kojem je privremeno ograničena sloboda kretanja, ako je provjera identiteta potrebna, koja prijavljuje izvršenje kaznenog djela, prijestupa ili prekršaja ili počinitelje tih djela, odnosno priopćava obavijesti od interesa za rad policije, koja svojim ponašanjem izaziva sumnju da je počinitelj kaznenog djela, prijestupa ili prekršaja ili da ga namjerava počiniti ili da po osobnom izgledu nalikuje osobi za kojom se traga, koja se zatekne na mjestu izvršenja prijestupa ili prekršaja, koja se nalazi na mjestu na kojem je iz sigurnosnih razloga nužno utvrditi identitet svih osoba ili pretežnog broja osoba, tijela državne uprave, pravnih ili fizičkih osoba, a utvrđivanje identiteta ako osoba ne posjeduje ispravu o identitetu ili kada se sumnja u vjerodostojnost takve isprave),
2. pozivati osobe (dopušteno je pozivanje osobe za koju se osnovano može pretpostaviti da raspolaže s obavijestima nužnim za obavljanje policijskih poslova),
3. dovoditi osobe (samo na temelju pisanog naloga suda ili drugog nadležnog tijela, a bez pisanog naloga samo osobu za koju treba utvrditi identitet ili za kojom je raspisana potraga),
4. tragati za osobama i predmetima (potraga se raspisuje za osobom za koju postoje osnove sumnje da je počinila kazneno djelo, prijestup ili prekršaj ili za osobom koja može dati obavijesti o kaznenom djelu prijestupa ili prekršaju ili o počinitelju tih djela, za nestalom osobom ili za osobom za kojom je izdana tjeratica od strane nadležnog suda, a objava se raspisuje radi utvrđivanja prebivališta ili boravišta osoba u skladu sa posebnim zakonom, radi utvrđivanja identiteta osobe koja nije u stanju dati osobne podatke ili mrtvog tijela osobe za koju se ne mogu utvrditi osobni podaci, pronalaska predmeta u vezi kaznenog djela, prijestupa ili prekršaja u skladu s posebnim propisima ili predmetima koji su pronađeni ili nestali, kao i radi oduzimanja predmeta ili isprava temeljem odluke suda ili tijela uprave),
5. privremeno ograničiti slobodu kretanja (radi sprječavanja kaznenih djela prekršaja, pronalaženja i hvatanja počinitelja kaznenih djela ili prekršaja, pronalaženja i hvatanja osoba za kojima se traga, pronalaženja tragova i predmeta koji mogu poslužiti kao dokaz da je počinjeno kazneno djelo ili prekršaj),
6. davati upozorenja i zapovijedi (upozorenje se daje osobi koja svojim ponašanjem, djelovanjem ili propuštanjem određene radnje može dovesti u opasnost svoju sigurnost ili sigurnost druge osobe ili sigurnost imovine, narušiti javni red i mir ili ugroziti sigurnost prometa na cestama ili kada se opravdano očekuje da bi ta osoba mogla počiniti ili izazvati drugu osobu da počinu kazneno djelo ili prekršaj, a zapovijed se izdaje radi otklanjanja opasnosti za život i osobnu sigurnost građana, otklanjanja opasnosti za imovinu, sprječavanja izvršavanja kaznenih djela i prekršaja, hvatanja njihovih počinitelja te pronalaženja i osiguranja tragova tih djela koji mogu

- poslužiti kao dokaz, održavanja javnog reda i mira ili uspostavljanja narušenog javnog reda i mira, sigurnosti cestovnog prometa, zapriječavanja pristupa ili zadržavanja na prostoru ili objektu gdje to nije dopuštena, sprječavanja i otklanjanja posljedica u slučaju opće opasnosti prouzrokovane elementarnim nepogodama, epidemijama ili drugih oblika ugrožavanja opće sigurnosti),
7. privremeno oduzeti predmete (kada okolnosti slučaja ukazuju da je određeni predmet namijenjen izvršenju kaznenog djela ili prekršaja, kad je radi zaštite opće sigurnosti oduzimanja predmeta prijeko potrebno, kao i predmeta koji osoba kojoj je oduzeta sloboda ima uz sebe i može ga uporabiti za samoozljeđivanje, napad ili bijeg),
 8. obaviti poligrafsko testiranje (samo ako osoba za obavljanje poligrafskog testiranja dade pisanu suglasnost),
 9. pregledati prostorije, prostor, objekte i dokumentaciju (radi pronalaska počinitelja kaznenih djela ili počinitelja, postupanja po dojavi o prisutnosti eksplozivne naprave ili druge opasnosti),
 10. pregledati osobu, predmete i prometna sredstva (radi pronalaska predmeta podobnih za napad ili samoozljeđivanje),
 11. osigurati i pregledati mjesto događaja (do dolaska službene osobe nadležnog tijela radi pronalaženja i osiguranja tragova i predmeta koji mogu poslužiti kao dokaz, pronalasku počinitelja te prikupljanju obavijesti u vezi s obavijesti važne za razrješavanje događaja ili za poduzimanje spasilačkih aktivnosti, najduže do 6 sati),
 12. zaprimiti prijavu (o počinjenom kaznenom djelu za koje se progoni po službenoj dužnosti i na temelju prijedloga, a za kaznena djela za koja se progoni privatnom tužbom samo ako se je počinitelj takvog djela nepoznat),
 13. javno raspisati nagradu (radi otkrivanja i uhićenja osobe koja je počinila teže kazneno djelo, pronalaženja nestale osobe, drugih opravdanih slučajeva kada su obavijesti građana potrebne za učinkovito ostvarenje policijskih poslova),
 14. snimati na javnim mjestima (nakon javnog priopćavanja o namjeri snimanja, snimanje se može obaviti na javnim mjestima gdje se učestalo čine kaznena djela ili prekršaji radi njihovog sprječavanja, kao i kada postoji opasnost da bi prilikom javnog okupljanja moglo doći do ugrožavanja života i zdravlja ljudi te imovine)
 15. uporabiti sredstva prisile (tjelesnu snagu, palicu, sredstva za vezivanje, uređaje za prisilno zaustavljanje vozila, službenog psa, kemijska sredstva, službenog konja, vatreno oružje te posebne vrste oružja i eksplozivnih sredstava radi zaštite života ljudi, svladavanja otpora, sprječavanja bijega ili odbijanja napada ako mjere upozorenja i zapovijedi ne jamče uspjeh),
 16. zaštititi žrtve kaznenih djela i druge osobe (uspostavom primjerenih mjera zaštititi žrtvu i drugu osobu koja je dala ili može dati podatke važne za kazneni postupak ili osobu koja je s navedenim osobama u vezi, ako im prijeti opasnost od počinitelja ili drugih osoba),
 17. prikupljati, obrađivati i koristiti osobne podatke (radi sprječavanja i otkrivanja kaznenih djela i prekršaja te pronalaska počinitelja kaznenih djela i prekršaja).

Primjena policijske ovlasti mora biti razmjerna potrebi zbog koje se poduzima te ne smije izazvati veće štetne posljedice od onih koje bi nastupile da policijska ovlast nije primijenjena, a između više policijskih ovlasti primijenit će se ona kojom se s najmanje štetnih posljedica i u najkraćem vremenu postiže njen cilj.

O primjeni policijskih ovlasti policijski službenici dužni su podnositi usmena i pisana izvješća nadležnim rukovoditeljima, a o primjeni sredstava prisile policijski službenik koji je uporabio sredstva prisile, kao i policijski službenik koji je zapovjedio uporabu sredstava prisile dužan je izvijestiti Operativno dežurstvo i podnijeti pisano izvješće nadležnom rukovoditelju ustrojstvene jedinice. Rukovoditelj kojemu je podneseno izvješće o primjeni sredstava prisile dužan je odmah prikupiti potrebne obavijesti o okolnosti uporabe sredstava prisile te ih zajedno s pisanim izvješćem i mišljenjem dostaviti na ocjenu načelniku policijske uprave, odnosno Ravnatelju policije, koji su u roku od 24 sata od prijema pisanog izvješća dužni donijeti ocjenu zakonitosti uporabe sredstava prisile.

b) U obavljanju izvida kaznenih djela policija je dužna postupati po službenoj dužnosti čim dođe do saznanja da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti, pri čemu samoinicijativno (po službenoj dužnosti) može poduzeti sljedeće izvidne mjere i radnje:

- tražiti potrebne obavijesti od građana,
- poligrafski testirati osobe (uz prethodnu pisanu suglasnost),
- analizirati glas,
- pregledati prijevozna sredstva, osobe i prtljagu,
- nadzirati i ograničiti kretanje određenih osoba na određenom prostoru (promatranje, pratnja, blokada, racija, zasjeda, klopka, nadzor prijenosa stvari i dr.),
- utvrđivati istovjetnost osoba i predmeta,
- tragati za osobama i stvarima,
- u nazočnosti odgovorne osobe obaviti pregled određenih objekata i prostorija državnih tijela, pravnih osoba te drugih prostora, pri čemu mogu obaviti uvid u određenu njihovu dokumentaciju i podatke,
- prikupljati obavijesti uz prikrivanje svrhe prikupljanja,
- prikupljati obavijesti uz prikrivanje svojstva policijskog službenika,
- prikupljati obavijesti putem tajnog izvijestitelja,
- provjeravati istovjetnost telekomunikacijskih adresa koje su u određenom razdoblju uspostavili vezu,
- pozivati građane i osumnjičenike,
- prisilno dovesti osumnjičenika koji se nakon pisanog upozorenja nije odazvao pozivu,
- prikupljati obavijesti od osobe u pritvoru,
- uz prisustvo branitelja ispitati osumnjičenu osobu,
- uputiti istražnom sucu osobe zatečene na mjestu počinjenog kaznenog djela,
- zadržati do dolaska istražnog suca osobe zatečene na mjestu počinjenog kaznenog djela (najdulje do 6 sati),
- radi utvrđivanja istovjetnosti osumnjičenika snimiti, uzeti mu otiske prstiju, a po odobrenju istražnog suca objaviti i njegovu sliku,
- od osobe u pritvoru i bez njegove privole uzeti uzorke slina ili dlake radi DNK analize u svrhu utvrđivanja istovjetnosti,
- uhititi osobu zatečenu u kaznenom djelu ili osobu za koju postoje osnove sumnje da je počinila kazneno djelo kad postoji neki od razloga za određivanje pritvora.

Svrha izvida kaznenih djela je:

- pronalazak počinitelja kaznenog djela,
- sprječavanje skrivanja ili bijega počinitelja ili sudionika,
- otkrivanje i osiguranje tragova kaznenog djela i predmeta koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica,
- prikupljanje svih obavijesti koje bi mogle biti od koristi za uspješno vođenje kaznenog postupka.

Pored navedenih izvidnih mjera, na prijedlog državnog odvjetnika, istražni sudac može policiji naložiti primjenu posebnih izvidnih mjera i to:

- nadzor i tehničko snimanje telefonskih razgovora, odnosno sredstava za tehničko komuniciranje na daljinu (mogu se odrediti i prema osobama za koje postoje osnove sumnje da počinitelj ili od počinitelja kaznenog djela prijenose priopćenja i poruke u svezi s djelom, odnosno da se počinitelj služi njihovim priključcima na telefon ili drugim telekomunikacijskim uređajem),
- ulazak u prostorije radi provođenja nadzora i tehničko snimanje prostorija,
- tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta,
- uporabu prikrivenih istražitelja i pouzdanika (prikriveni istražitelj je policijski službenik posebno pripremljen, s promijenjenim identitetom i uklopljen u kriminalnu sredinu gdje djeluje sukladno smjernicama danim od istražnog suca, a pouzdanik je osoba koja policiji dostavlja podatke o djelatnosti počinitelja kaznenog djela, on se u posebne izvide uključuje temeljem naloga suda i ima iste zadaće kao i prikriveni istražitelj nema nikakvih policijskih ovlasti),
- simulirani otkup predmeta te simulirano davanje potkupnine i simulirano primanje potkupnine,
- nadzirani prijevoz i isporuku predmeta kaznenog djela.

Posebne izvide kaznenih djela sud može naložiti samo ako se izvidi kaznenih djela ne bi mogli provesti na drugi način ili bi bili skopčani s nerazmjernim teškoćama, a postoje osnove sumnje da je osoba protiv koje se nalažu posebne mjere sama počinila ili zajedno s drugim osobama sudjelovala u počinjenju sljedećih kaznenih djela (članak 190. Zakona o kaznenom postupku):

- protiv Republike Hrvatske (Glava XII.), protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (Glava XIII.), protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa (Glava XIV.) počinjena na štetu djece ili maloljetnika i protiv Oružanih snaga Republike Hrvatske (Glava XXVI.) za koja je propisana kazna od pet ili više godina zatvora,
- ubojstva (članak 90. Kaznenog zakonika), otmice (članak 125. Kaznenog zakonika), podvođenja (članak 195. Kaznenog zakonika), razbojništva s teškim posljedicama (članak 218. Kaznenog zakonika), iznude (članak 234. Kaznenog zakonika), ucjene (članak 235. Kaznenog zakonika), teških kaznenih djela protiv opće sigurnosti (članak 271. Kaznenog zakonika), krivotvorenja novca (članak 274. Kaznenog zakonika), prikrivanja protuzakonito dobivenog novca (članak 279. Kaznenog zakonika), izbjegavanja carinskog nadzora (članak 298. Kaznenog zakonika), sprječavanja dokazivanja (članak 304. Kaznenog zakonika), prisile prema pravosudnom dužnosniku (članak 309. Kaznenog zakonika), udruživanja za počinjenje kaznenog djela (članak 333. Kaznenog zakonika) kao i za kaznena djela koja je počinila ta grupa ili zločinačka organizacija u stjecanju, nedopuštenog držanja oružja i eksplozivnih tvari (članak 335. Kaznenog zakonika), zlouporabe u obavljanju dužnosti državne vlasti (članak 338. Kaznenog zakonika), primanja mita (članak 347. Kaznenog zakonika) i davanja mita (članak 348. Kaznenog zakonika),
- za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora.

Niti jedna od mjera posebnih izvida ne smije biti poticaj na počinjenje kaznenih djela, mjere mogu trajati najdulje 4 mjeseca, na prijedlog državnog odvjetnika, istražni sudac može produžiti iz važnih razloga za još 3 mjeseca, a čim prestanu pretpostavke zbog kojih su mjere naložene provođenje mjera se mora obustaviti.

Posebnom izvidnom mjerom može se smatrati i savnjivanje osobnih podataka građana pohranjenih u zbirkama podataka s policijskim zbirkama, međutim, za primjenu ove mjere policija ne treba nalog, već je odredbom članka 195. Zakona o kaznenom postupku kao uvjet za primjenu ove mjere propisano postojanje osnova sumnje da je počinjeno neko od kaznenih djela za koje se prema katalogu iz članka 190. Zakona o kaznenom postupku mogu primijeniti posebni izvidi kaznenih djela.

Pored navedenih mjera, ako postoji opasnost odgode policija može i prije pokretanja istrage obaviti pretragu, privremeno oduzeti predmete, obaviti prepoznavanje, očevid i uzeti otiske prstiju i drugih dijelova tijela te odrediti potrebna vještačenja osim obdukcije i ekshumacije tijela (hitne istražne radnje), o čemu je dužna odmah izvijestiti državnog odvjetnika.

Također, u slučajevima kada je počinitelj kaznenih djela nepoznat, državni odvjetnik može zatražiti od policije poduzimanje pojedine istražne radnje ako bi s obzirom na okolnosti slučaja bilo svrhovito i da se prije pokretanja istrage poduzmu takve radnje, a temeljem članka 206. stavak 4. . Zakona o kaznenom postupku i tijekom istrage, istražni sudac na prijedlog državnog odvjetnika može povjeriti policiji izvršenje pojedine istražne radnje, ako se istraga provodi za kaznena djela protuzakonitog prometa opojnim drogama ili opasnim materijalima, oružjem, streljivom i drugim predmetima obrane, krivotvorenja novca i vrijednosnih papira te drugih djela čiji su počinitelji povezani sa stranom državom ili koja je počinila grupa ili zločinačka organizacija, ako je takvo povjeravanje obzirom na težinu djela i složenost dokaza prijeko potrebno za vođenje istrage.

Za napomenuti je da odredbom Zakona o kaznenom postupku policija ne može saslušavati građane kao svjedoke ili okrivljenike, a istražnu radnju pretrage može obaviti bez naloga suda samo ako je to potrebno radi izvršenja naloga o uhićenju ili radi hvatanja počinitelja kaznenog djela, za koje je propisana kazna zatvora najmanje 3 godine, odnosno ako je to prijeko potrebno radi otklanjanja ozbiljne opasnosti po život i zdravlje ljudi ili imovinu većeg opsega. Uvjet da bi policija mogla bez pisanog naloga suda obaviti pretragu stana i drugih prostorija radi pronalaženja ili osiguranja dokaza je nazočnost dva svjedoka, a takva pretraga može se poduzeti samo u stanu ili drugim prostorijama počinitelja kaznenog djela.

Pretragu osobe bez pisanog naloga suda policija može obaviti pri izvršenju naloga o privođenju ili pri uhićenju, ako postoji vjerojatnost da ta osoba posjeduje oružje ili oruđe za napad ili ako postoji vjerojatnost da će odbaciti, sakriti ili uništiti predmete koje treba od nje oduzeti kao dokaz u kaznenom postupku.

U slučaju da policija obavi pretragu bez naloga dužna je zapisnik o pretrazi i izvješće odmah podnijeti istražnom sucu, a ako se postupak ne vodi nadležnom državnim odvjetniku.

Prema odredbama Zakona o kaznenom postupku svatko smije spriječiti bijeg osobe zatečene u kaznenom djelu za koje se progoni po službenoj dužnosti, a policija je ovlaštena uhititi osobu protiv koje izvršava dovedbeni nalog i protiv koje izvršava rješenje o pritvoru. Bez naloga policija može uhititi osobu zatečenu u kaznenom djelu za koje se progoni po službenoj dužnosti i osobu za koju postoje osnove sumnje da je počinila kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti ako postoji neki od razloga za određivanje pritvora, ali je uhićenu osobu dužna odmah a najkasnije u roku od 24 sata dovesti istražnom sucu ili ju pustiti na slobodu.

Kada je u pitanju postupanje po odredbama Zakona o prekršajima nalog za obavljanje pretrage izdaje prekršajni sudac, a uhićene osobe se dovode uz izvješće o poduzetim mjerama prekršajnom sucu, kojemu se dostavljaju i izvješća o izvidnim mjerama policije poduzetim prije pokretanja prekršajnog postupka.

7. Koje su ovlasti raznih tijela (zakonske i administrativne, zemljopisna organizacija, međuregionalna suradnja, itd.)?

Za međunarodnu suradnju na razini cijelog Ministarstva unutarnjih poslova nadležan je Odjel za međunarodne odnose, Kabinet ministra. U Odjelu za međunarodne odnose ustrojena su četiri odsjeka: Odsjek za multilateralne i

bilateralne odnose, Odsjek za međunarodnu policijsku suradnju, Odsjek za harmonizaciju sa europskim zakonodavstvom i Odsjek za prevođenje i dokumentaciju.

Odredbom članka 12. Zakona o policiji ovlast za međunarodnu policijsku suradnju ima Ravnateljstvo policije čija je zadaća briga o provođenju međunarodnih ugovora o policijskoj suradnji i drugih međunarodnih akata za koje je nadležno. U svezi s tim u Ravnateljstvu policije ustrojen je Odjel za međunarodnu policijsku suradnju (u čijem sastavu se nalazi i Odsjek Interpola), a međunarodna suradnja odvija se i kroz rad Uprave za granicu kada se radi o zadaćama iz djelokruga rada te Uprave.

Odredbom članka 13. Zakona o policiji propisano je da se radi obavljanja policijskih poslova na području Republike Hrvatske ustrojavaju policijske uprave kao organizacijske jedinice Ministarstva unutarnjih poslova koje na području za koje su osnovane:

1. prate i analiziraju stanje sigurnosti i pojave koje pogoduju nastanku i
2. razvitku kriminaliteta,
3. organiziraju, usklađuju, usmjeravaju i nadziru rad policijskih postaja,
4. izravno sudjeluju u obavljanju složenijih poslova iz djelokruga rada
5. policijske postaje,
6. obavljaju i provode utvrđene mjere u graničnoj kontroli i osiguranju državne granice,
7. poduzimaju mjere radi zaštite određenih osoba i objekata,
8. obavljaju druge poslove određene posebnim propisima.

U svezi s tim, člankom 15. Zakona o policiji propisano je da se za izravno obavljanje policijskih i drugih poslova u policijskoj upravi osnivaju policijske postaje.

U pitanju međusobne suradnje, policijske uprave i policijske postaje dužne su međusobno surađivati i razmjenjivati saznanja potrebna za ostvarivanje policijskih poslova, a u pogledu međunarodne suradnje, policijske uprave surađuju s policijskim tijelima onih država s kojima graniči teritorij Republike Hrvatske za koje su te uprave teritorijalno nadležne.

8. Kako je organiziran i kako se provodi a) unutarnji i b) pravosudni nadzor?

a) unutarnji nadzor

Odredbom članka 6. Zakona o policiji propisana je obveza policije da u roku od 30 dana od dana prijama prijave izvijesti podnositelja prijave o utvrđenom činjeničnom stanju i poduzetim mjerama, ako je prijava podnesena protiv policijskog službenika ili ustrojstvene jedinice policije, a prijavitelj smatra da su mu nezakonitom ili nepravilnom radnjom policijskih službenika povrijeđena njegova prava. Pored toga odredbom članka 11. istog Zakona propisano je da Ministarstvo unutarnjih poslova organizira i provodi unutarnji nadzor, za što je Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova u Kabinetu ministra ustrojen Ured za unutarnju kontrolu, a pri uredima načelnika policijskih uprava ustrojeni su odsjeci, odnosno linije rada za zakonitost postupanja. U Ravnateljstvu policije ustrojena je posebna linija rada koja provodi nadzor rada policijskih poslova, dok je za te poslove u sastavu Uprave policije ustrojen Odsjek za prevenciju i metodologiju rada policije.

Osim poslova koje obavlja Ured za unutarnju kontrolu, za pitanje unutarnjeg nadzora nadležan je i Odjel disciplinskog sudovanja.

Odjel se sastoji od četiri odsjeka prvostupanjskog disciplinskog sudovanja u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku i Odsjeka drugostupanjskog disciplinskog sudovanja i nadležan je za provođenje disciplinskih postupaka zbog teških povreda službene dužnosti policijskih službenika, te u postupku zbog lakih povreda službenih dužnosti kao tijelo drugog stupnja.

Za disciplinsko sudovanje državnim službenicima i namještenicima (osim policijskih službenika) nadležan je Službenički sud pri Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave ustrojen Odlukom Vlade RH.

Odgovornost državnih službenika za povrede službene dužnosti regulira Zakon o državnim službenicima i namještenicima (NN 27/01) u glavi VI, člancima 35. do 54. (dalje ZDSN).

Pored njega, kao osnovnog propisa, odgovornost za povrede službene dužnosti policijskih službenika regulirana je i Zakonom o policiji (NN 129/00) u člancima 110 do 122.

O lakim povredama službene dužnosti, sukladno članku 39. st. 1. ZDSN odlučuje čelnik tijela, odnosno osoba koju on za to ovlasti.

Rješenjem o ovlastima za potpisivanje akata iz djelokruga kadrovskih poslova MUP-a broj: 511-01-51-4994/1-02 od 21. siječnja 20002. godine ministar unutarnjih poslova ovlastio je ravnatelja policije odnosno pomoćnike ministra za udaljenje iz službe, pokretanje disciplinskih postupaka i izricanje mjera za lake povrede službene dužnosti djelatnika Ministarstva u sjedištu, te načelnike policijskih uprava. Prema točki IX. citiranog Rješenja navedene ovlasti mogu se pisanim nalogom (izuzetno i usmenim) prenijeti na neposredno nižeg dužnosnika odnosno službenika.

Postupak zbog lake povrede službene dužnosti pokreće zaključkom tijela (odnosno osobe koje je ministar ovlastio) na vlastiti poticaj ili po pisanom prijedlogu nadređenog službenika. Prije donošenja zaključka prijedlog se sukladno članku 46. ZDSN dostavlja službeniku na odgovor.

Postupak za teške povrede službene dužnosti pokreće disciplinski sud na prijedlog ministra, odnosno osoba koje je on za to ovlastio spomenutim Rješenjem.

U vezi udaljenja iz službe, državnog službenika i namještenika može se, prema članku 51. st. 1. ZDSN udaljiti iz službe ako je protiv njega pokrenut kazneni postupak ili postupak zbog teške povrede službene dužnosti, a povreda je takve prirode da bi ostanak u službi, dok traje taj postupak, mogao štetiti interesima službe. Prema st. 2. istog članka, smatra se da je udaljen iz službe službenik protiv kojeg je pokrenut istražni postupak i određen pritvor, o čemu se donosi rješenje.

Temeljem članka 119. Zakona o policiji, policijskog službenika može se privremeno udaljiti iz službe i prije nego što je protiv njega pokrenut disciplinski postupak zbog teže povrede službene dužnosti, a sama povreda i njezine posljedice su takvog karaktera da bi njegov ostanak u službi značajno naštetio interesima službe.

Odluku o udaljenju donosi ministar ili osoba koju on za to ovlasti. Disciplinski sud mora u roku od 8 dana od dana udaljenja donijeti odluku o pokretanju disciplinskog postupka, a udaljenje može trajati do okončanja disciplinskog postupka, a najduže 12 mjeseci.

Nadalje, napominjemo da je od 01. siječnja 2002. godine, od početka primjene ZDSN i u dijelu koji se odnosi na povrede službene dužnosti, proširen katalog mogućih kazni za povrede službene dužnosti, javna opomena i novčana kazna od 10% plaće službenika za lake povrede, odnosno novčana kazna do 20% plaće na rok od 6 mjeseci, premještaj na drugo radno mjesto niže složenosti poslova za koje je kao uvjet propisana ista stručna sprema i

prestanak državne službe za teške povrede službene dužnosti. ZOP propisuje pored navedenih i kaznu prestanka radnog odnosa uvjetno na vrijeme od 3 do 12 mjeseci.

Ovako proširen katalog mogućih kazni omogućit će disciplinskom sudu stvarnu individualizaciju kazne ovisno o težini povrede i krivnji službenika.

Nadalje, upozoravamo da se prema članku 50. stavku 1. ZDSN podaci o izrečenoj kazni u postupku zbog povrede službene dužnosti unose u osobni očevidnik službenika nakon konačnosti odluke odnosno rješenja kojim je izrečena kazna.

Na kraju ističemo da su sve odluke disciplinskog suda upravni akti (sukladno ZDSN), zakonitost konačnih akata podvrgnuta je sudskoj kontroli Upravnog suda Republike Hrvatske.

b) sudski nadzor

Kao što je razvidno iz odgovora na prethodna pitanja policija o svom postupanju dostavlja izvješća državnom odvjetništvu i prekršajnim sudovima, koji obavljajući poslove iz svog djelokruga direktno ili indirektno nadziru zakonitost rada policije.

Sudski nadzor policije provodi se u situacijama nezakonitog rada policije u postupanju prema građanima. Sudski nadzor se provodi u kaznenom postupku, ali i u građanskoj parnici povodom zahtjeva za naknadu štete nastale kao posljedica nezakonitog policijskog postupanja. Zakon o obveznim odnosima u članku 155. određuje štetu kao umanjenje nečije imovine i sprječavanje njezina povećanja (materijalna šteta), ali i kao nanošenje drugome fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).

Naknadu nematerijalne štete sudovi dosuđuju u slučaju nezakonitog nanošenja ozljeda ili smrtnog stradavanja građana nastalog kao posljedica nezakonitog postupanja policije.

Naknadu nematerijalne štete sudovi dosuđuju sukladno orijentacijskim kriterijima i iznosima za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete koje kriterije i iznose je utvrdio Vrhovni sud Republike Hrvatske, a koji kriteriji su utvrđeni radi ujednačavanja primjene članka 200. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima.

Prema odredbi članka 185. Zakona o obveznim odnosima sudovi dosuđuju za popravljjanje materijalne štete novčanu naknadu i/ili nalažu uspostavu prijašnjeg stanja. Novčanu naknadu sudovi dosuđuju za učinjenu stvarnu štetu, za izmaklu korist, ali i za buduću štetu, primjerice oštećenik gubi zaradu i traži naknadu za njezin gubitak u budućnosti.

9. Kakav je sastav ljudi u policiji i kako je policija opremljena, kako se financiraju (kvantitativni pregled osoblja, zgrada, opreme, instrumenata za komunikaciju, hardwarea i softwarea, itd.). Raspoloživost umreženoga računalnoga sustava za istrage?

Broj policijskih službenika u Ravnateljstvu policije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske iznosi 19622. Također je u Ravnateljstvu policije zaposleno 1518 državnih službenika i namještenika (bez policijskih ovlasti). U strukturi broja policijskih službenika najzastupljenija je temeljna policija s 11930 službenika, granična policija s 3478 službenika i kriminalistička policija s 2931 službenikom. S obzirom na predviđen broj djelatnika u Ravnateljstvu policije ukupna popunjenost iznosi 97,86%.

Policija je financirana iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, a sredstva ostvaruje putem Državne riznice, na način da se iznosi potrebni za plaće djelatnika doznajuju jednom mjesečno (u prvome tjednu), a za tekuće i kapitalne projekte i aktivnosti, ovisno o dogovorenoj dinamici isporuke roba i usluga, 1-2 puta tijekom druge polovice mjeseca. Važno je napomenuti da se planirana sredstva na taj način ne mogu prekoračiti. Unutar MUP-a RH planiranje i financiranje vodi se, u najvećem dijelu, iz samog Ministarstva kroz jedan žiro račun, budući da policijske uprave nemaju vlastite žiro račune, već samo podračun za nužno blagajničko poslovanje.

Sjedišta policijskih uprava i Ravnateljstvo policije smješteni su na 49 lokacija, s ukupno 230.500 m² neto površine poslovnog prostora. Uz to, policijske postaje smještene su na 176 lokacija, s ukupno 158.000 m², tako da se raspolaže sveukupno sa 388.500 m. Prosječna starost zgrada iznosi približno 40 godina, što zahtijeva kontinuirano pojačano održavanje, uvođenje suvremenih postrojenja za grijanje i klimatiziranje prostora i drugih sanacije, a ujedno zahtijeva znatno veće izdatke iz Državnog proračuna u odnosu na odobrena sredstva.

Nadalje, u svezi opremljenosti, policijski službenici nose osnovno naoružanje - pištolj u kalibru 9 mm PARA, ali nose i kalibar 7,65 Br. mm i 7,62 x 25 mm dok se svi pištolji ne zamijene za kalibar 9 mm PARA. Dio policijskih službenika ima i dugo vatreno oružje kao i svi policijski službenici posebnih službi. Vrste oružja i opreme te njihova upotreba regulirana je odgovarajućim pravnim aktima.

Policija ima na korištenju vozila raznih europskih proizvođača koji zadovoljavaju svim standardima potrebitim za uspješno obavljanje službenih poslova policije. Ugrađena specijalna oprema i nadogradnja (svjetlosna i zvučna signalizacija koja je u skladu s EU standardima, opremanje vozila za prijevoz uhićenih osoba itd.) također udovoljava svim potrebitim standardima. Trenutno MUP RH na korištenju ima 4649 vozila.

Policija raspolaže sa ukupno 76 plovila tipa A - dužine veće od 14 m, B - dužine od 8 do 14 m i C - dužine do 8 m. Od ukupnog broja plovila 57 plovila tipa A (5 kom.), B (17 kom.) i C (35 kom.) je raspoređeno na poslovima Pomorske policije; dok je 19 plovila tipa C na korištenju u graničnoj policiji na unutarnjim vodama. Budući je od ukupnog broja plovila većina zastarjela, odnosno istrošena su u uvjetima teške svakodnevne eksploatacije, planira se njihovo obnavljanje i zamjena novim plovilima.

Policija raspolaže s ukupno 7 helikoptera koji su stari i u lošem stanju, te nemaju potrebitu opremu za noćne nalete.

U području radijskih komunikacija Policija raspolaže sa:

- analogni radio-sustav (VHF/UHF) s kojima je u cijelosti pokriven teritorij RH, a u radu se oslanja na repetitorsku infrastrukturu, ručne, mobilne (za vozila, plovila i letjelice) i stacionarne radiouređaje;
- radiopozivni sustav (pager) za pozivanje osoba s kojim je u cijelosti pokriven teritorij RH;
- dijelom realizirani digitalni radiosustav (Tetra) s nepotpunim pokrivanjem teritorija RH jer je sustav u razvoju do potpune zamjene analognog radiosustava.

U području TT-telekomunikacija na raspolaganju su:

- kompjutorska odnosno digitalna telefonska centrala tipa MD-110 za prijenos govornih signala i telefaksnih podataka, odnosno, podataka između računala i računalnih mreža na cijelom području RH; Alternativno, istim sustavom se komunicira i prema javnoj TF-mreži.
- kompjutorska odnosno digitalna telegrafska centrala tipa MD-45, s kojom su permanentno i na najrobustniji komunikacijski način povezane sve policijske uprave i postaje u RH, s alternativnom mogućnošću komuniciranja s klasičnim i kompjutorskim terminalnim uređajima, a sve za zajamčeno siguran prijenos (1)

zapovjedno-izvještajnih dokumenata i brzojava nesporne pravne snage i (2) brzojava s osobnim podatcima građana, uz primjenu mehanizama za najviši rang klasifikacije podataka (strong cryptography, InfoSec!).

U području sustava trasa i prijenosa podataka na raspolaganju su:

- multipleksori i oprema za agregaciju te sažimanje i protektiranje združenih signala s jedne strane i iznajmljeni spojni putovi javnog operatera s druge strane (davatelj telekomunikacijskih usluga), a s kojima su povezane sve PU sa sjedištem MUP-a te gotovo sve PP s matičnim PU; U ovom prometu dominiraju 2Mbps trase između svih postaja, uprava i Ministarstva.

U području IP komunikacija na raspolaganju su:

- računalne mreže ustrojstvenih jedinica temeljene na Ethernet 100/10 standardu (IEEE 802.3) i strukturno kabliranoj infrastrukturi u građevinskim objektima te na uporabi standardne komunikacijske opreme (prometni preusmjerivači, preklopnici itd.).

U području komunikacije sa središnjim informacijskim sustavom i korištenju svih baza podataka Ministarstva unutarnjih poslova (IBM Mainframe) na raspolaganju su:

- standardni terminalni uređaj ili računalna jedinica s 3270 emulacijskom karticom i kontrolne jedinice za ostvarivanje veze do središnjeg informacijskog sustava (Telnet veza);
- računalne mreže ustrojstvenih jedinica temeljene na ethernet standardu i povezane sa središnjim informacijskim sustavom (TCP/IP veza).

U području komunikacije preko mobilnih radio-operatorskih mreža – GSM koriste se standardni uređaji i standardne usluge postojeća 2 GSM operatera u RH.

Policija u RH putem središnjeg računala obavlja preko 1000 000 transakcija dnevno. U vršnom opterećenju obavi se 25 - 30 transakcija u sekundi. U radno vrijeme istodobno je aktivno oko 2500 terminala od ukupno 5000 terminala koliko ih može direktno pristupiti podacima Informacijskog sustava MUP-a RH. Središnji informacijski sustav bazira svoju raspoloživost prema korisnicima na tehnološkoj osnovici središnjeg računala i tehnološkoj osnovici lokalnih računalnih mreža. Kompletan rad informacijskog sustava MUP-a RH, što uključuje unos, ažuriranje i pretraživanje podataka za evidencije u direktnom pristupu, održavanje i razvoj sistemskog i aplikativnog SW te statističke obrade podataka, odvija se na 2 središnja računala:

- prvo središnje računalo je IBM 9672/RC6, brzine 311 MIPS-a, 4 GB središnje memorije te 8 paralelnih, 20 ESCON (optičkih) kanala i 2 OSA/2 adaptera;
- drugo središnje računalo je IBM 2064-102, brzine 400 MIPS-a, 12 GB središnje memorije te 8 paralelnih, 24 ESCON (optičkih) kanala i 2 OSA/2 adaptera;
- sistemski SW koji podržava rad Informacijskog sustava-a MUP-a RH je OS/390-JES3, verzije 2.10, s pratećim komunikacijskim SW (NCP i TCP/IP), transakcijskim SW (CIĆ TS) te SW za rad s hijerarhijskim (IMS/DB) i relacijskim (DB2) bazama podataka;
- sistemski i aplikativni SW te produkcijski i testni podaci svih evidencija Informacijskog sustava MUP-a RH smješteni su na magnetskim diskovima IBM i EMC ukupnog kapaciteta 4,5 TB; Između 2 podsustava magnetskih diskova IBM 2105 - F20 (RAID 5) uspostavljena je PPRC (peer to peer communication) veza koja omogućava sinkronizirano kopiranje vitalnih podataka s jednog na drugi podsustav.

U sjedištu ravnateljstva policije i policijskim upravama uspostavljene su lokalne računalne mreže (LAN-ovi) putem kojih je omogućena razmjena i pohrana podataka. Spomenuti LAN-ovi sastoje se od određenog broja osobnih računala (IBM PC i Microsoft Windows 95/98/2000 OS), mrežnih pisača te jednog IBM poslužitelja (servera) s instaliranim s Microsoft Windows NT 4.0 OS. LAN-ovi su izgrađeni od PC računala s ugrađenim Ethernet mrežnim karticama (50% PC računala ima 10Base-T sučelje a 50% 100Base-T sučelje), spojne infrastrukture od UTP kabela i strukturne instalacije u građevinskim objektima (ISO 11801) na Ethernet hub ili switch. Za komunikaciju se rabi TCP/IP. Opisani LAN može samostalno djelovati u odnosu na računalo-poslužitelj s Win NT 4.0 mrežnim OS preko kojeg se prijavljuje korisnik za rad i daje prolaz, te preko kojeg se provodi sigurnosna politika pohranjivanja podataka iz iste mreže.

U policiji za sada ne postoji integrirani sistem za istrage koji je baziran na računalima. No, djelokrug rada kriminalističke analitike svake policijske uprave koristi analitički sustav koji služi kao podrška za upravljanje kriminalističkim obradama, a pri tome se koriste kompleksni analitički programi poput Analyst Notebook-a i Watson-a. Taj analitički sustav integrira sva saznanja prikupljena tijekom kriminalističke obrade te omogućava stalnu koordinaciju i suradnju operativnih odjela kriminalističke policije i kriminalističke analitike kao i ostvarenje trajne povratne sprege čime se kriminalistička obrada aktivno usmjerava, kvalitetnije se alociraju resursi, smanjuje se redundancija te se učinkovitije sagledavaju i rješavaju «information gaps» i/ili «intelligence gaps». S obzirom da je navedeni sustav trenutno regionalno ograničen (na razini pojedine policijske uprave) potrebno je naglasiti da će se tijekom rujna 2003. godine pristupiti integraciji čime će u policiji postojati jedinstveni analitički sustav sa nekim značajkama integriranog sustava upravljanja kriminalističkim obradama. Pri implementaciji projekta «Criminal Intelligence System-phase 2.» koji će se realizirati u sklopu CARDS 2003 programa predviđena je izgradnja «case management» sustava koji zapravo jest integrirani sustav za istrage baziran na računalima.

10. Je li izobrazba osmišljena za borbu protiv određenih vrsta kriminala?

U Policijskoj akademiji Ministarstva unutarnjih poslova pri Odjelu za stručno usavršavanje i specijalizaciju redovito se provode niže navedeni specijalizirani tečajevi i seminari (trening ili obuka) za borbu protiv kriminaliteta i to kako slijedi:

- Temeljni tečaj za kriminalističke službenike,
- Tečaj za suzbijanje organiziranog kriminaliteta,
- Tečaj za suzbijanje gospodarskog kriminaliteta i korupcije,
- Tečaj za suzbijanje maloljetničke delinkvencije,
- Tečaj iz domene suzbijanja terorizma,
- Tečajevi iz područja kriminalističke tehnike,
- Tečajevi iz područja kriminalističke analitike,
- Tečaj za poligrafske ispitivače,
- Seminar za borbu protiv trgovanja ljudima,
- Seminar za borbu protiv zlouporabe droga.

Pored navedenih tečajeva gotovo trajno se izvode prigodni tečajevi i seminari često s suradnicima iz inozemstva.

Isto tako obuka u svezi gotovo svih oblika kriminaliteta sastavni je dio većine redovitih programa obrazovanja Policijske akademije, od Temelnog Policijskog tečaja do poslijediplomskog studija iz nasilničkog kriminaliteta.

11. Postoje li nacionalni statistički instrumenti za mjerenja stope kriminala i pada kriminaliteta?

Ministarstvo unutarnjih poslova sustavno prikuplja podatke o svim kaznenim djelima koja su policiji prijavljena ili je o njima policija doznala vlastitom aktivnošću. Prikupljeni podaci statistički se obrađuju putem obrasca KRIM-1 i KRIM-2 te se unose u središnji informacijski sustav koji u Ministarstvu egzistira od 1975. godine, a zasnovan je na IBM tehnologiji. Pored analize nekoliko desetina varijabli koje se statistički obrađuju redovito se izrađuju i stope kriminaliteta po glavi stanovnika (odnosno broj kaznenih djela na 100.000 stanovnika za teritorij čitave države, a za područje županija na 10.000 stanovnika) kao i stope razriješenih kaznenih djela u odnosu na broj prijavljenih kaznenih djela.

12. Sposobnost sudjelovanja u radu Europol?

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, izrazilo je spremnost za suradnju, približavanje i u skorijoj budućnosti pristupanje Europolu kao ravnopravna članica, prihvaćanjem inicijative za sklapanje Ugovora o suradnji s Europolom. Naime, odlukom Vijeća Europske unije za pravosuđe i unutarnje poslove od 13. lipnja 2002. godine, započet je postupak sklapanja Sporazuma o suradnji sa pet država nečlanica Europske unije (Državna zajednica Srbije i Crne Gore, Bosna i Hercegovina, Republika Albanija, Bivša Jugoslavenska Federativna Republika Makedonija i Republika Hrvatska). Radi priprema za službene pregovore, Europol je dana 15. i 16. listopada 2002. godine u svom sjedištu u Hagu organizirao inicijalni seminar, na kojem se hrvatska delegacija sastala sa delegacijom Europol. Tijekom sastanka, delegaciji Republike Hrvatske upućen je službeni poziv za otpočinjanje razgovora o sklapanju sporazuma o suradnji sa Europolom, te je u tom smislu uručen službeni dopis sa posebnim upitnikom koji će nakon popunjavanja sa hrvatske strane poslužiti evaluacijskom timu Europol za procjenu ispunjavanja uvjeta za sklapanje sporazuma o suradnji. Na rečenom sastanku, hrvatska delegacija izvijestila je predstavnike Europol o statusu domaće legislative. Također je priopćeno da Republika Hrvatska još uvijek nije potpisnik Konvencije o zaštiti osoba kod automatske obrade osobnih podataka (Konvencija 108), ali je u vrlo kratkom roku realno očekivati potpisivanje i ratifikaciju iste, te da Zakon o zaštiti osobnih podataka, koji je u tom trenutku bio u visokom stupnju izrade, sadrži standarde iz rečene Konvencije, odnosno Direktive EU br. 95/C 316/01 što upućuje na mogućnost da Republika Hrvatska vrlo brzo stekne traženi preduvjet za sklapanje Sporazuma o suradnji s Europolom, za što je Republika Hrvatska zainteresirana. Zakon o zaštiti osobnih podataka stupio je na snagu dana 20. lipnja 2003. godine. Upitnik dostavljan od strane Europol još uvijek nije popunjen, iz razloga određivanja za tzv. operativnu razinu Sporazuma o suradnji s Europolom, a koja je za sobom povlačila i donošenje nacionalnog Zakona o zaštiti osobnih podataka i pristupanje Konvenciji 108. O nepopunjavanju navedenog upitnika i razlozima, pismenim putem izvješćen je direktor Europol.

U Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske osnovana je radna skupina u cilju što skorije pripreme pregovora za sklapanje Ugovora o suradnji s Europolom. U tom smislu pristupilo se izradi podzakonskih akata koji bi trebali urediti kako zaštitu osobnih podataka tako i organizaciju budućeg Odsjeka Europol. Uz navedeno, pristupljeno je utvrđivanju stupnja uključivanja ostalih agencija za provođenje zakona u Sporazum o suradnji s Europolom te oblikovanju nacionalnog ureda Europol. U sklopu oblikovanja nacionalnog ureda Europol, izvršeno je utvrđivanje organizacije i definiranje radnih procesa, te izrada sistematizacije. Adekvatno reguliranje pitanja uspostavljanja, zaštite i korištenja evidencija koje sadrže osobne podatke, prioritetna je zadaća u cilju zadovoljavanja standarda koji nameće Europol. Donošenjem Zakona o zaštiti osobnih podataka ostvaren je veliki pomak ka standardima Europol, dok u narednom periodu slijedi izrada podzakonskih akata koji će regulirati sva pitanja u svezi određivanja vrste podatka, načina prikupljanja, pohrane, zaštite, korištenja i obaveze brisanja podataka.

Organizacijski, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske izradilo je prijedlog za osnivanje Odsjeka Europolu u Odjelu za međunarodnu policijsku suradnju u Upravi kriminalističke policije u Ravnateljstvu policije te je izrađen prijedlog ustroja i radne zadaće Odsjeka Europolu po osnivanju.

13. Postoji li konkretna suradnja s časnicima za vezu u trećim zemljama u zajedničkom okviru ? – Ako postoji, gdje postoje takvi časnici za vezu?

Redovita policijska suradnja sa zemljama koje nisu članice Europske unije, odvija se putem mreže europskih Interpolovih časnika za kontakt.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, (Glava VII, Članak 76., paragraf 1.) kao i neki potpisani (primjerice sa Republikom Slovenijom) i planirani (primjerice sa Kraljevinom Belgijom) bilateralni ugovori Republike Hrvatske koji reguliraju pitanja policijske suradnje s trećim zemljama, predviđaju po potrebi suradnju posredstvom uzajamne razmjene časnika za vezu. Iako ovakav vid suradnje nije u potpunosti zaživio, konkretna suradnja s časnicima za vezu u praksi funkcionira sa sljedećim trećim zemljama po multilateralnoj i bilateralnoj osnovi:

SECI (Inicijativa za Suradnju u Jugoistočnoj Europi)

Temeljem Ugovora o suradnji u sprječavanju i suzbijanju prekograničnog kriminala i Povelje o organizaciji i djelovanju Inicijative za suradnju u jugoistočnoj Europi, SECI regionalnog centra za suzbijanje prekograničnog kriminala, imenovan je zajednički časnik za vezu (Ministarstva financija – Carinske uprave i Ministarstva unutarnjih poslova) pri SECI centru u Bukureštu / Rumunjska. Jednako tako aktivno se surađuje sa svim časnicima za vezu pri SECI centru u Bukureštu.

ICTY (Međunarodni Sud za ratne zločine počinjene na teritoriju bivše Jugoslavije)

MUP RH izravnim, redovitim kontaktima pojedinih odjela npr. Odjel općeg kriminaliteta i Odjel za međunarodnu policijsku suradnju, surađuje sa časnikom za vezu ICTY-a.

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

International Criminal Investigative Training Program (ICITAP) je imenovao policijskog savjetnika koji je smješten u prostorijama Ravnateljstva policije, a jedan viši savjetnik za program ICITAP-a, nazočan je na Policijskoj akademiji.

Redovita suradnja uspostavljena je i s drugim tajnikom pri Veleposlanstvu SAD-a u Zagrebu, te s FBI-ovim specijalnim agentom pri Veleposlanstvu SAD-a u Beču / Austrija.

Pored toga, određeni specijalistički odjeli unutar MUP-a RH izravno surađuju s časnicima za vezu US Department of Justice, i to : Odjel kriminaliteta droga neposredno surađuje s "Drug Enforcement Administration (DEA), čiji se ured nalazi pri američkom konzulatu u Milanu / Italija. Odjel organiziranog kriminaliteta neposredno surađuje sa specijalnim agentom iz U.S. Secret Service u Milanu / Italija.

AUSTRALIJA

Suradnja s australskom policijom ostvaruje se putem australskog časnika za vezu, koji se nalazi u Australskom veleposlanstvu u Beogradu / SCiG.

KANADA

Suradnja s kanadskom policijom odvija se posredstvom kanadskog časnika za vezu, koji se nalazi u Kanadskom veleposlanstvu u Beču / Austrija.

NORVEŠKA

S Norveškom, navedeni oblik suradnje odvija se posredstvom mreže nordijskih časnika za vezu zemalja, koji pokriva Republiku Hrvatsku iz sjedišta u Beogradu / SICG.

Pored navedenog, policijska suradnja kroz izravne kontakte, ostvarena je s nizom drugih zemalja posredstvom njihovih diplomatsko-konzularnih predstavništava u Republici Hrvatskoj.

14. Opišite suradnju sa susjednim zemljama (i u odnosu na graničnu kontrolu i nadzor)? Koji sporazumi o policijskoj suradnji postoje ili su planirani?

Republika Hrvatska pa tako i Ministarstvo unutarnjih poslova ulaže velike napore kako bi se unaprijedila suradnja zemalja u regiji, a posebno suradnja sa susjednim zemljama. To je ujedno i naša obveza koja proizlazi iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (Glava VII, Članak 76., paragraf 1.). Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske nastoji poboljšati suradnju sa susjednim zemljama te poklanja posebnu pozornost postizanju dogovora i realiziranju aktivnosti u smislu unaprjeđenja suradnje, posebice sa svim susjednim zemljama.

Osim redovite suradnje koja se odvija putem Nacionalnih središnjih ureda Interpola susjednih zemalja, Republika Hrvatska sa susjednim zemljama surađuje na sljedeći način:

BOSNA I HERCEGOVINA

Bilateralni odnosi između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine razvijaju se na osnovama ravnopravnosti i punog međusobnog uvažavanja, suvereniteta i teritorijalnog integriteta. Službeni kontakti između tijela vlasti Republike Hrvatske odvijaju se sa središnjim državnim institucijama Bosne i Hercegovine, a entitetska i niža (županije, gradovi i općine) samo u okvirima njihova djelokruga.

Između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine potpisani su sljedeći međunarodni ugovori:

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o suradnji u borbi protiv terorizma, krijumčarenja i zlouporabe droga te protiv organiziranog kriminala potpisan je u Sarajevu, 17. lipnja 2002., potvrđen u Hrvatskom saboru 23. siječnja 2003.godine;
- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o suradnji u predaji i prihvatu osoba kojih je boravak protuzakonit potpisan je u Sarajevu, 27. srpnja 2000., ratificiran u Hrvatskom saboru 3. svibnja 2001. godine. Problem ilegalnih prijelaza ublažen je nakon što je BiH postrožila uvjete za ulazak stranaca na svoje državno područje. Dvije države dogovorno uređuju sve granične prijelaze, a na njihovim nekoliko graničnih službi rade na zajedničkoj lokaciji, bilo na državnom području Republike Hrvatske ili Bosne i Hercegovine, što je uređeno posebnim Ugovorom. S tim u vezi, na VI. sjednici Međudržavnog vijeća 17. lipnja 2002. potpisan je Ugovor o korištenju zajedničkih lokacija na graničnim prijelazima;
- Sporazum o uspostavljanju Međudržavnog vijeća za suradnju između RH i BiH, potpisan 30. ožujka 1998. godine;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine o ukidanju viza, potpisan 24. ožujka 1995.;
- Protokol o privremenoj primjeni Ugovora o ukidanju viza, potpisan 26. veljače 1996.;

- Protokol o uvjetima ulaska odnosno tranzita državljana Bosne i Hercegovine kroz Republiku Hrvatsku, potpisan 24. ožujka 1995.;
- Sporazum o prolasku civila i naoružanih osoba, potpisan 8. kolovoza 1995.;
- Sporazum o slobodnom tranzitu kroz teritorij RH u i iz luke Ploče i kroz teritorij BiH u Neumu, potpisan 22. studenoga 1998. godine;
- Ugovor o državnoj granici između RH i BiH, potpisan 30. srpnja 1999. godine;
- Sporazum između RH i BiH o uređenju graničnog željezničkog prometa, potpisan 24. ožujka 2000. godine;
- Ugovor o određivanju graničnih prijelaza između RH i BiH, potpisan 6. travnja 2001. godine;
- Protokol o slobodnom i nesmetanom prolazu prometa u tranzitu kroz neumski koridor, potpisan 11. prosinca 2001. godine;
- Protokol o kategorizaciji graničnih prijelaza između RH i BiH, potpisan 11. prosinca 2001. godine;

Dana 5. ožujka 2003. godine u Sarajevu, ministri vanjskih poslova Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine potpisali su niže navedene parafirane sporazume:

- Sporazum o pograničnom prometu i suradnji između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine; Sporazum između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o pograničnom prometu i suradnji potpisan je u Sarajevu 5. ožujka 2003. Ovim sporazumom olakšat će se život građanima RH i BiH koji žive u pograničnom području (cca 5 km od državne granice) njih oko 500.000. Prema Sporazumu između dvije države će se otvoriti 23 stalna i 2 sezonska granična prijelaza, preko kojih će moći prelaziti samo državljani RH i BiH koji imaju prebivalište u pograničnom području, ili tamo posjeduju nekretninu i to na temelju pogranične propusnice koju će izdavati nadležna tijela dviju država (MUP i DGS). S obzirom na to da se pogranične propusnice još ne izdaju, preko ovih prijelaza će se moći prelaziti s putnom ispravom iz koje je vidljivo prebivalište u pograničnom području. Cilj je unapređenje suradnje i stvaranje što boljih uvjeta za nesmetan promet putnika i roba na graničnim prijelazima.

U tijeku je izmjena dijela Ugovora o slobodnom tranzitu kroz teritorij RH u i iz luke Ploče i kroz teritorij BiH u Neum, kojim će se korigirati dio o sastavu Povjerenstva. Također će se posebno utvrditi status korisnika slobodne zone u luci Ploče kao i pravac i način obavljanja prijevoza roba u i iz luke Ploče kroz teritorij RH za i iz BiH, odnosno razraditi prava i obveze subjekata u tranzitu, na jednak način kao što je to već učinjeno vezano za tranzit kroz neumski koridor. Naime, Protokolom o slobodnom tranzitu kroz neumski koridor, potpisanom 11. prosinca 2001. g., dvije ugovorne strane su olakšale slobodan i nesmetan promet u tranzitu kroz neumski koridor Mješovito diplomatsko povjerenstvo za državnu granicu počelo je s radom pa se uskoro može očekivati i ratifikacija Ugovora o državnoj granici (potpisan 1999. g.). Krajem 2001. pokrenuti su pregovori za sklapanje njegovog Aneksa, kojim će se utvrditi načela za precizno određivanje granične crte i rokovi za izradu potrebnih dokumenata koji bi bili dio Ugovora. Ugovor će se uputiti na ratifikaciju kada se upotpuni Aneksom i predviđenim dokumentima. Tek tada će Ugovor cjelovito rješavati granično pitanje s BiH.

Budući da su dvije zemlje dogovorile i kategorizirale sve granične prijelaze (ima ih 40-ak), započet će provedba Programa zaprečivanja nelegalnih prijelaza. Dvije države su verificirale 149 takvih prijelaza koje treba fizički zapriječiti. To bi trebalo doprinijeti efikasnijoj graničnoj kontroli i sprečavanju ilegalnih prelazaka preko granice kao i borbi protiv organiziranog kriminala u čemu dvije države sve uspješnije surađuju.

Suradnja policije Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine se provodi i temeljem Dogovora o policijskoj suradnji, potpisanog u Sarajevu, 14. svibnja 2001.godine između MUP-a Republike Hrvatske, MUP-a Federacije Bosne i

Hercegovine, MUP-a Republike Srpske i MUP-a Srbije i MUP-a Crne Gore (Sarajevska deklaracija). Temeljem odredbi navedenog Dogovora osnovana je ekspertna Radna skupina za pitanja ilegalnih migracija i organiziranog kriminala (RTF) u okviru koje se održavaju redoviti sastanci na kojima se razmjenjuju informacije i statistički pokazatelji vezano za problem nezakonitih migracija i organiziranog kriminaliteta, a dogovaraju se i provode konkretne operativne akcije.

SRBIJA I CRNA GORA

Suradnja Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Ministarstva unutarnjih poslova Srbije i Crne Gore odvija se u okviru potpisanih bilateralnih ugovora i Sarajevske deklaracije. Intenziviranje suradnje dvaju ministarstava bilo bi od neophodne važnosti u cilju provedbe Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o suradnji u borbi protiv organiziranog kriminala, nezakonite trgovine drogama, psihotropnim tvarima i prekursorima, terorizma i drugih težih kaznenih djela, te učinkovite borbe protiv kriminala.

Između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore potpisani su sljedeći međunarodni ugovori:

- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o suradnji borbi protiv organiziranog kriminala, nezakonite trgovine drogama, psihotropnim tvarima i prekursorima, terorizma i drugih težih kaznenih djela, potpisan u Beogradu, 8. svibnja 2002., potvrđen u Hrvatskom saboru 23. siječnja 2003. U cilju provedbe tog Sporazuma, osnovano je Mješovito povjerenstvo za provedbu Sporazuma koje je utvrdilo osnovna načela suradnje koja se temelji na: redovitim godišnjim sastancima na razini čelnika kriminalističkih policija, sastanci specijalističkih linija koji bi se održavali prema potrebi, intenziviranju pogranične suradnje u cilju suzbijanja krijumčarenja, razmjeni iskustava i dogovora oko moguće suradnje u posebnim izvidima kaznenih djela, razmjeni iskustava u domeni kriminalističke analitike, razmjeni iskustava i dogovor oko suradnje u svezi krijumčarenja i zlouporabe droga te razmjena iskustava i dogovor oko suradnje u području organiziranog kriminaliteta, posebice krijumčarenja;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o predaji i prihvatu osoba kojih je ulazak ili boravak na državnom području druge države protuzakonit potpisan u Beogradu 23. travnja 2002., potvrđen u Hrvatskom Saboru 8. svibnja 2003.;
- Protokol o provedbi Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o predaji i prihvatu osoba kojih je ulazak ili boravak na državnom području druge države protuzakonit potpisan u Zagrebu 17. svibnja 2002.;
- Dogovor o policijskoj suradnji u borbi protiv ilegalnih migracija i organiziranog kriminaliteta između MUP-a Republike Hrvatske, MUP-a Federacije Bosne i Hercegovine, MUP-a Republike Srpske i SMUP-a Savezne Republike Jugoslavije, potpisan u Sarajevu, 14. svibnja. 2001.(sarajevska deklaracija);
- Sporazum o reguliranju graničnog željezničkog prometa, potpisan u Beogradu, 15. kolovoza. 1996.;
- Ugovor o međunarodnom cestovnom prijevozu, potpisan u Beogradu, 15. rujna.. 1996.;
- Sporazum o određivanju graničnih prijelaza, potpisan 15. rujna.. 1997.;
- Sporazum o pograničnom prometu, potpisan 15. rujna. 1997.;
- Protokol o provođenju Sporazuma o određivanju graničnih prijelaza;

U cilju provedbe sporazuma vezanih uz državnu granicu Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore osnovana su slijedeća stalna mješovita povjerenstva:

- Mješovito hrvatsko-jugoslavensko stručno povjerenstvo o određivanju graničnih prijelaza,

- Stalno mješovito hrvatsko-jugoslavensko povjerenstvo za pogranični promet.

Granična policija i carinska služba redovito surađuju kroz razmjenu informacija i održavanje radnih sastanaka na kojima se planiraju i dogovaraju aktivnosti na granici koje se zatim zajednički provode. Novim Zakonom o nadzoru državne granice, koji bi trebao stupiti na snagu 01.01.2004. godine ova suradnja će biti još učinkovitija budući da će se formalizirati Sporazumom o međusobnoj suradnji policije i carine. Model navedenog Sporazuma izrađen je u okviru provedbe Twinning projekta "Integrated Border Management-border police". Povezivanje obostranih pravnih i stvarnih mogućnosti suradnje između ove dvije službe predstavlja važan korak u smjeru integriranog upravljanja granicom.

Odlukom Vlade Republike Hrvatske u razdoblju od 10. 06. do 31. prosinca 2003. godine ukinute su vize za državljane Srbije i Crne Gore.

REPUBLIKA MAĐARSKA

Policijska suradnja sa Republikom Mađarskom odvija se na kvalitetnoj razini i kao takva provodi se na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini putem redovitih, neposrednih kontakata i sastanaka u cilju razmjene informacija i unaprjeđenja bilateralne suradnje.

Između Republike Hrvatske i Republike Mađarske sklopljeni su sljedeći međunarodni ugovori:

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske u borbi protiv međunarodne protuzakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima, međunarodnog terorizma i organiziranog kriminala, potpisan u Zagrebu 9. prosinca 1992. godine, potvrđen u Hrvatskom saboru 24. lipnja 1993.;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o prihvatu osoba na zajedničkoj državnoj granici, potpisan u Zagrebu 9. prosinca 1992. godine. Dana 15.11.2001. u Zagrebu je potpisan Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o predaji i prihvatu osoba koje nezakonite borave na njihovim državnim područjima, potvrđen u Hrvatskom saboru 27. veljače 2003.; (prema EU standardima). Do njegovog stupanja na snagu primjenjuje se stari Ugovor iz 1992. godine;
- Protokol između MUP-a Republike Hrvatske i MUP-a Republike Mađarske o provedbi Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o predaji i prihvatu osoba koje nezakonite borave na njihovim državnim područjima, potpisan u Zagrebu, 15. studeni 2001.
- Izjava o suglasnosti o daljnjem razvoju suradnje između Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Ministarstva unutarnjih poslova Republike Mađarske, potpisana u Zagrebu 22. svibnja 2003. godine;

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske pokrenulo je inicijativu za sklapanje Sporazuma o prekograničnoj policijskoj suradnji sa Republikom Mađarskom, te se isti nastoji sklopiti.

Suradnja s Republikom Mađarskom odvija se i kroz godišnje trilateralne sastanke iz područja zaštite i spašavanja (Hrvatska, Mađarska i Slovenija), kvadrilaterale (u okviru kvadrilaterale potpisana je Deklaracija o zajedničkoj suradnji u borbi protiv terorizma i trgovine drogama, sprečavanje pranja novca i ostalih nelegalnih aktivnosti koje omogućavaju djelovanje terorističkih organizacija), Srednje-europska inicijativa.

Hrvatska strana se zalaže za potpisivanje Ugovora između RH i RM o osiguranju vidljivosti zajedničke državne granice, koji je usuglašen i parafiran 1997. godine. Novim se ugovorom, kojim se zamjenjuje Konvencija između SFRJ i Narodne Republike Mađarske o obnavljanju, obilježavanju i održavanju granične crte i graničnih oznaka na jugoslavensko-mađarskoj državnoj granici /potpisana u Beogradu 20.10. 1983. godine i objavljena u službenom listu SFRJ br. 10 iz 1985. godine/, predviđaju postupci ažuriranja granične dokumentacije, nove izmjere graničnih

koordinata na temelju novih tehnologija, a i same oznake na državnoj granici se usklađuju sa nazivom države - oznake Republike Hrvatske. Ugovorom se osim graničnih dokumenata kojim se dokumentira granična crta, definiraju način i rokovi za održavanje graničnih prosjeka, graničnih oznaka, rad mješovitog povjerenstva za granicu te niz drugih stručnih pitanja od značaja za upravljanje granicom.

Vlada RH na sjednici od 21.03.2002. pokrenula je postupak za sklapanje Ugovora o određivanju cestovnih prijelaza, a na sjednici od 29.08.2002. imenovala je Izaslanstvo za vođenje pregovora.

REPUBLIKA SLOVENIJA

Suradnja s Republikom Slovenijom je izuzetno dobra, te možemo istaknuti da se ona provodi na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini kroz redovite izravne kontakte, razmjene informacija i redovite sastanke koji se održavaju na sve tri razine.

Temelji suradnje Ministarstava unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Republike Slovenije uspostavljeni su Zapisnikom između Ministarstava unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Republike Slovenije potpisanog u Mokricama 4. listopada 1991.godine te Zapisnikom sa sastanka potpisanog u Zagrebu 6. srpnja 1992.godine.

Osim navedenog, suradnja između Ravnateljstva policije MUP-a Republike Hrvatske i Republike Slovenije, provodi se temeljem članstva u Međunarodnoj organizaciji kriminalističke policije – Interpol, na temelju sljedećih sporazuma i ugovora:

- Ugovor o suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije u borbi protiv terorizma, krijumčarenja i zloupotrebe droga, kao i protiv organiziranog kriminala, potpisan u Zagrebu, 4. lipnja 1993., potvrđen u Hrvatskom saboru 6.listopada 1993.;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o prihvatu osoba na zajedničkoj državnoj granici, potpisan 04. svibnja 1993, potvrđen u Hrvatskom saboru 25. svibnja 1994.;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o suradnji na području zaštite od prirodnih i civilizacijskih katastrofa, potpisan u Ljubljani 22. rujna 1997. godine;
- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o obavljanju željezničkog prometa preko državne granice (potpisan 2. travnja 1997.);
- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o ukidanju viza (potpisan 30. listopada 1997.);
- Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji, potpisan 28. travnja 1997.). Potpuna primjena Sporazuma je otpočela 18. ožujka 2002. godine. Provedba Sporazuma je u potpunosti iskoordinirana od strane dvaju ministarstava;
- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o prekograničnoj policijskoj suradnji - (potpisan 5. studenog 2002. godine, a 23. siječnja 2003. godine ratificiran od Sabora Republike Hrvatske). Sporazum je stupio na snagu 16. travnja 2003. godine. Ovim sporazumom dogovoreni su: oblici policijske suradnje dvaju ministarstava, način funkcioniranja zajedničkih ophodnji na zajedničkoj državnoj granici, izmjena časnika za vezu, uredi za vezu, razmjena informacija i dr.

Također, parafrani su sljedeći sporazum i ugovori između Republike Hrvatske i Republike Slovenije:

- Ugovor između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o zajedničkoj državnoj granici (parafriran 20. srpnja 2001. godine). Ugovoru predstoji konačno usuglašavanje teksta na razini Komisija dviju država, a u cilju postizanja njegove međunarodne zakonske snage;

- Sporazum o pojednostavljenju obavljanja granične kontrole u cestovnom željezničkom prometu;

Po multilateralnoj osnovi, Republika Hrvatska surađuje sa Republikom Slovenijom i unutar Trilateralne suradnje (Republika Hrvatska, Republika Slovenija i Republika Austrija), potpisane 26. ožujka 1998. godine na područjima gospodarstva, turizma, prekogranične suradnje, komunikaciji i transportu, energiji, zaštiti okoliša, kulturi i u zajedničkoj borbi protiv organiziranog kriminaliteta

U skladu sa odredbama Sporazuma o pograničnom prometu i suradnji, a u cilju razvijanja pograničnog prometa i pravilne primjene Sporazuma, osnovana je Stalna mješovita komisija koju čine izaslanstva ugovornih stranaka i u kojem svog predstavnika ima i MUP RH, za usklađivanje interesa u području graničnog režima i izdavanja isprava, Stalna mješovita komisija osnovala je Potkomisiju za granični režim i izdavanje dokumenata u kojoj svoje predstavnike ima i Uprava za inspeksijske i upravne poslove MUP-a RH.

Republika Slovenija je zemlja partner Republici Hrvatskoj u Projektu partnerstva Pakta stabilnosti za zajedničku izradu Nacionalnog plana aktivnosti s Republikom Hrvatskom u cilju razvoja i trajnog stabiliziranja područja azila, migracija, granične kontrole i nadzora državne granice, te je u sklopu tog projekta, u suradnji s njemačkim i slovenskim stručnjacima, tijekom prošle godine izrađen i potvrđen Nacionalni akcijski plan za područje azila.

Republika Slovenija je junior partner Republici Hrvatskoj u provedbi CARDS twinning projekta "Reforma azila" čija je provedba u tijeku. Slovenski srednjoročni i kratkoročni stručnjaci iz slovenskog MUP-a, Sektora za azil, sudjeluju u provođenju svih Blokova projekta.

TALIJANSKA REPUBLIKA

Odnosi Republike Hrvatske i Talijanske Republike, u djelokrugu Ministarstva unutarnjih poslova, ocjenjuju se korektnim i uspješnim. Ministri unutarnjih poslova dviju država odnosno visoki dužnosnici ministarstava više su puta međusobno komunicirali i uspostavili uspješnu suradnju na području suzbijanja terorizma, međunarodnog kriminaliteta, kriminalističko-policijske suradnje u okviru Statuta Interpola.

Između Republike Hrvatske i Talijanske Republike potpisani su sljedeći Međunarodni ugovori:

- Ugovor o suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike u borbi protiv ilegalne trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima te organiziranog kriminala, potpisan u Rimu, 28. svibnja 1993. godine, potvrđen u Hrvatskom saboru 6. listopada 1993.;
- Ugovor između Republike Hrvatske i Talijanske Republike o prihvatu osoba kojih je boravak protuzakonit, potpisan u Rimu, 27. lipnja 1997. godine, potvrđen u Hrvatskom saboru 21. studenog 1997.;
- Protokol o provedbi Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Talijanske Republike o prihvatu osoba kojih je boravak protuzakonit, potpisan 27. lipnja 1997. godine u Rimu.

Osim navedenih ugovora, suradnja između Ravnateljstva policije MUP-a Republike Hrvatske i Talijanske Republike, zasnovana je i na temelju:

- Tršćanske povelje o organiziranom kriminalu, predsjednika parlamenata država članica CEI, donijete prilikom susreta u Trstu, 25. listopada 1997. godine;
- Zajedničke izjave čelnika policija Jadranskih i Jonskih zemalja o suzbijanju organiziranog kriminala, poglavito krijumčarenja rutama preko Jadranskog i Jonskog područja, sa sastanka održanog u Talijanskoj Republici, Bari, 9. i 10. prosinca 1999. godine;

- U pripremi je i Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o mjerama povjerenja o izbjegavanju incidenta na moru.

Službenici MUP-a, posredstvom Odsjeka Interpola Zagreb, ali i izravnim međusobnim kontaktima, kvalitetno surađuju sa službenicima talijanske policije, posebno glede razmjene saznanja, kao i iskustva u provođenju operativno kriminalističkih mjera i postupaka, o pripadnicima međunarodnih organiziranih kriminalnih grupa krijumčarenja droga, pravcima krijumčarenja droga, a u cilju zajedničkog učinkovitog sprečavanja navedenih kriminalnih djelatnosti.

Tijekom 2002. godine ostvareno je niz susreta sa talijanskim časnikom za vezu u Republici hrvatskoj, g. Robertom Dieghijem, tijekom kojih je dogovarana suradnja po konkretnim predmetima, ali i širi aspekti usmjereni na poboljšanje dosadašnje razmjene iskustava i učinkovitosti suradnje.

15. Je li tijekom proteklih godina bilo reforme policije? Koje vrste?

UVODNE NAPOMENE

Na temelju programa Vlade Republike Hrvatske o preustroju državne uprave, uvažavajući kriterije efikasnosti, racionalnosti i kvalitetnog strukturiranja te slijedom potrebe približavanja europskim standardima, polovicom 2000-te godine definiran je projektni zadatak reforme Ministarstva unutarnjih poslova. Razlog zbog kojeg je reforma Ministarstva unutarnjih poslova bila osnovno opredjeljenje Vlade Republike Hrvatske proizlazi iz činjenice da je zatečeno stanje u ovom Ministarstvu bilo ozbiljna prepreka za ostvarivanje njenih programskih ciljeva.

Dakle, u naznačenoj deskripciji bilo bi suvišno valorizirati definirane ciljeve, već, radi ilustracije, navodimo tri osnovna signifikantna područja koja je trebalo reformirati, odnosno redizajnirati:

- normativno područje,
- tehničko-tehnološko područje i
- organizacijsko područje.

Normativno područje koje je jasno profilirano na temelju Zakona o policiji, sadržajno upućuje, direktno ili pak indirektno, na ostala dva područja, ali ono što je važno naglasiti jest činjenica da je stvoren okvir koji funkciju i sadržaj policije svodi na standard i nivo Europske unije i stvara mogućnost kvalitativnog noveliranja.

Tehničko-tehnološko područje je u funkciji optimalizacije primjene strateških i operativnih tehničkih rješenja kao infrastrukturne podrške rada reformiranog Ministarstva unutarnjih poslova i to naročito u području informatike i telekomunikacija.

Organizacijsko područje, u predloženom tekstu zaslužuje naročitu pozornost i to iz razloga što, u konačnici, zahvaća socijalnu sferu.

POKAZATELJI NUŽNOSTI REFORME

Stanje zakonodavstva

Nakon državnopravnog osamostaljivanja Republike Hrvatske, u mnogim područjima društvenog života nastavio se primjenjivati normativni korpus naslijeđen iz bivše države.

Tako je i područje unutarnjih poslova, do donošenja Zakona o policiji, bilo uređeno Zakonom o unutarnjim poslovima, čiji je osnovni tekst nastao 1989. godine, u bitno drukčijem političkom i socijalno-gospodarskom okruženju. Brojnim izmjenama i dopunama toga propisa uglavnom se organizacijski i funkcionalno dotjerivao postojeći sustav Ministarstva unutarnjih poslova, ali radikalnijih zahvata nije bilo. Već sama činjenica neusklađenosti s Ustavom i u međuvremenu donijeti zakonima, bila je dovoljan (ali ne i jedini) razlog za donošenje novoga Zakona. Reforma kaznenog zakonodavstva, a posebno Zakona o kaznenom postupku (koji sadrži uporišta za uporabu pretežnog broja policijskih ovlasti) samo je aktualizirala potrebu donošenja novoga Zakona o policiji.

Potreba donošenja ovoga Zakona, međutim, izvorno proizlazi iz ključnih slabosti Ministarstva unutarnjih poslova utemeljenih na zakonskim rješenjima koja su egzistirala do provedbe reforme. Ove slabosti iskazuju se kroz:

- prevelike ovlasti ministru unutarnjih poslova u pogledu samostalnog zadiranja u temeljna ljudska prava,
- ustroj s polu-vojnomo strukturom,
- izostanak sustava nadzora,
- način funkcioniranja policije koji se bazirao na strogoj zapovjednoj liniji zahtijevajući preduboku organizacijsku strukturu, što je usporavalo radni proces te sustav činila neefikasnim,
- definiranje zaštite ustavnog poretka, što u demokratskom društvu zahtijeva preciznu uređenost kroz posebne propise.

Ovakvo stanje zakonodavstva ni u kojem slučaju nije moglo osigurati ostvarenje ciljeva reforme.

Kadrovska struktura

Već prvim uvidom u podatke o broju sistematiziranih radnih mjesta te broju izvršitelja, a naročito u podatke vezane uz samu strukturu sistematiziranih radnih mjesta, poglavito kroz uvjete stručne sprema te kvalifikacijsku strukturu pojedinih izvršitelja bilo je moguće polučiti zaključak o nezadovoljavajućoj kadrovskoj formi Ministarstva unutarnjih poslova.

Uvidom u postojeću strukturu razvidan je prevelik broj administrativnog osoblja, previše radnih mjesta s ovlaštenjem policijskog službenika i beneficijama, niska razina stručnosti i osposobljenosti i to poglavito na složenim i rukovodnim radnim mjestima te izrazit nerazmjer broja policijskih službenika u odnosu na broj stanovnika i broj kaznenih djela. Dakle, kadrovska struktura Ministarstva ukazivala je na činjenicu da su njegovi radni kapaciteti bili predimenzionirani, počevši od broj zaposlenih pa do udjela proračunskih sredstava u državnom proračunu.

Upravo slijedom spoznaja o okolnostima koje su u konačnici dovele do ovakvog stanja, bilo je nužno utvrditi smjernice aktivnosti koje će rezultirati optimalnim brojem zaposlenika te kroz odgovarajuću razinu njihove stručnosti omogućiti Ministarstvu unutarnjih poslova obavljanje poslova iz područja svoje nadležnosti sukladno zahtjevima za efikasnošću i racionalnošću.

TEMELJI NOVE ORGANIZACIJE

Zakonodavne promjene

Teorijski i praktički principi reforme sadržani su u Zakonu o policiji koji je Zastupnički dom Hrvatskog sabora donio na sjednici 14. prosinca 2000. godine.

Ovaj Zakon temeljni je akt nove organizacije Ministarstva unutarnjih poslova a svojim je odredbama dao ovlast Vladi Republike Hrvatske da donošenjem uredbi operacionalizira njegove odredbe što je nužan preduvjet daljnje demokratizacije policije i njenog približavanja modernim, europskim oblicima organizacije.

Utemeljen na vladavini prava te izvorima propisa o policiji po uzoru na europske zemlje, ovaj je Zakon svojim sadržajem pružio temelje ostvarenja ciljeva reforme – depolitizacije, demilitarizacije, uvođenju europskih (demokratskih) standarda u funkcioniranju, efikasnom i učinkovitom sustavu (profesionalizmu) te racionalizacije.

Zakon o policiji koji je stupio na snagu 1. siječnja 2001. godine, ostvario je sljedeće:

1. precizno je i transparentno uredio primjenu policijskih ovlasti i na taj način postigao uskladbu s temeljnim dokumentima i priznatim međunarodnopravnim standardima u području zaštite ljudskih prava i sloboda (Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda);
2. uklonio je vojna nazivlja i definirao organizaciju policije kao civilne, a ne vojne službe;
3. postavio je temelje stvaranja modernog i efikasnog policijskog sustava koji će odgovarati potrebama društva;
4. omogućio je racionalniju (što u konačnici znači jeftiniju) organizaciju policije.

U ostvarivanju ovih ciljeva Zakon o policiji ukida dotadašnje četiri redarstvene službe i funkcionalno ih objedinjuje u jedinstvenu službu – policiju.

Osnivanjem Ravnateljstva policije, kao upravne organizacije u sastavu Ministarstva unutarnjih poslova, na čelu koje je ravnatelj (kao prvi policijski profesionalac) u značajnoj se mjeri depolitizira cijeli policijski aparat i jasno razgraničava profesija od političkih funkcija u Ministarstvu, a “spuštanjem” izravnog obavljanja izvornih policijskih poslova u policijske postaje stvorene su mogućnosti koncentracije ljudskih i tehničkih potencijala u obavljanju policijskih poslova.

Bitan dio Zakona odnosi se na uvjete primjene policijskih ovlasti. Kada je riječ o normativnom okviru (uvjetima, odnosno pretpostavkama) primjene policijskih ovlasti u demokratskom društvu, uvijek valja imati na umu korelaciju ustroja i djelovanja policije i zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Proklamirana ustavna načela u Republici Hrvatskoj, a posebno ona o klasičnim pravima čovjeka i građanina (pravo na život, osobnu sigurnost i nepovredivost, zabrana nečovječnog postupanja, mučenja i ponižavanja, nezakonitog lišavanja slobode i sl.), konkretiziraju se donošenjem zakona i provedbenih propisa kojima se osiguravaju mehanizmi njihove zaštite.

Stoga je očit značaj ovoga Zakona, jer policijski poslovi po definiciji impliciraju represiju i mogu značiti ograničavanje prava građana, ali takvo ograničavanje koje mora biti usmjereno zaštiti neprijepornih društvenih vrijednosti.

Pronaći pravu mjeru ravnoteže između dva opisana oprečna načela postulat je svake tranzicijske zemlje koja gradi demokratsko društvo utemeljeno na načelu vladavine prava.

Pri svemu tome valja imati na umu da ovaj Zakon uređuje uvjete primjene policijskih ovlasti izvan područja regulacije Zakona o kaznenom postupku, pa je u tom smislu komplementaran propis u odnosu na Zakon o kaznenom postupku.

Drugi bitan dio Zakona uređuje specifičnosti radnopravnog statusa policijskog službenika.

Naime, neprijeporno je da je policijski službenik državni službenik, pa se stoga i na njega primjenjuje Zakon o državnim službenicima i namještenicima kao sustavni propis. Međutim, isto je tako neprijeporno da se policijski poslovi (a naročito uvjeti njihova obavljanja) po svojoj prirodi razlikuju od poslova “klasičnog” državnog službenika, počevši od smjenskog ili turnusnog rada (što je pravilo u radu policije), pa do rizika i opasnosti koje su neodvojiv dio policijske službe. Iz tih razloga bilo je potrebno Zakonom o policiji urediti naznačene posebnosti, od uvjeta prijama na rad, premještaja, disciplinskog sudovanja do prestanka radnog odnosa.

U tijeku izrade prijedloga Zakona o policiji omogućeno je i stranim policijskim ekspertima, pozicioniranim u međunarodnim organizacijama koje provode monitoring nad procesom približavanja Europskoj uniji i uskladbom hrvatskog zakonodavstva s *acquis-om*, ocjenjivanje pojedinih predloženih rješenja. Njihove su ocjene bile vrlo povoljne.

Već je naznačeno kako je jedan od ciljeva Zakona o policiji bio stvaranje uvjeta za racionalniju organizaciju policije, u sklopu realizacije općeprihvaćenog zahtjeva za prestrukturiranjem državne uprave i smanjenjem proračunske (javne) potrošnje.

Stoga je, usporedno sa Zakonom o policiji, izrađena i Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova s izrazito "plitkom" organizacijskom shemom (reducirani su različiti ustrojstveni oblici) i koncentracijom istih ili sličnih poslova u jednoj ustrojstvenoj jedinici.

Napominjemo, ilustracije radi, da se novom Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova broj ustrojstvenih jedinica smanjio s 1189 na 951.

Ova Uredba u punoj mjeri iskazuje sveobuhvatnost preustroja Ministarstva unutarnjih poslova jer svojim sadržajem propisuje sasvim novu formu organizacije zahtijevajući i usmjeravajući potpuno drugačiju organizaciju radnoga procesa.

Uz to, donijeti su i ostali provedbeni propisi koji predstavljaju nužan normativni okvir za funkcioniranje Ministarstva unutarnjih poslova (Uredba o uvjetima za stjecanje zvanja, promaknuća i raspored na radna mjesta te o funkcionalnim oznakama radnih mjesta policijskih službenika, Uredba o sjedištu i području na kojem se osnivaju i djeluju policijske uprave, Pravilnik o unutarnjem redu Ministarstva unutarnjih poslova i sl.).

Neprijeporna je činjenica da zahtjevi za racionalizacijom državne uprave nužno impliciraju smanjenje broja zaposlenika. Imajući u vidu osjetljivost toga pitanja (s obzirom da je riječ o socijalnom položaju zaposlenika i njihovih obitelji), ali i ograničene mogućnosti njegova rješavanja, paralelno s izradom naznačenih provedbenih propisa utvrđivala su se mjerila i modaliteti zbrinjavanja viška zaposlenika.

Uvažavajući činjenicu da je proces reorganizacije kontinuirana konceptualizacija pojedinih neuralgičnosti u postojećem funkcioniranju, u razmatranju je daljnji tijek reforme, a time i eventualnih organizacijskih promjena.

Dakle, cjelokupna buduća reorganizacija slijedit će ciljeve daljnjeg profesionalnog osamostaljivanja policije, daljnja decentralizacija upravljačke strukture policije te uvođenje segmenata komunalne policije.

Kadrovske promjene

Sukladno zadanim ciljevima reforme – depolitizaciji, demilitarizaciji, uvođenju demokratskih standarda, efikasnosti te racionalizaciji, a slijedom zatečenog kadrovske stanja – bilo je nužno smanjiti broj administrativnog osoblja, skinuti ovlaštenja i beneficije za određena radna mjesta, podići razinu stručne spreme, poglavito za složena rukovodna radna mjesta, propisati obvezu kontinuiranog školovanja i usavršavanja te postići optimalan broj policajaca u odnosu na broj stanovnika i broj kaznenih djela.

Sama operacionalizacija procesa uravnoteženja kadrovske stanja Ministarstva unutarnjih poslova provedena je sukladno Pravilniku o unutarnjem redu te je značila novu fazu unutar ukupnog procesa zadane reforme.

Rezultat provedbe ove faze reforme očituje se u izvršenoj depolitizaciji i demilitarizaciji, većoj stručnosti i obučenosti, stvaranju učinkovitijeg i mobilnijeg sustava kroz pliću zapovjednu strukturu, približavanju europskom standardu broja policajaca na 1000 stanovnika, racionalizaciji te manjem iznosu proračunskog novca za plaće.

ZAKLJUČCI

Ministarstvo unutarnjih poslova provelo je preustroj sukladno smjernicama i zaključcima Vlade Republike Hrvatske. Reforma Ministarstva izgrađena je na temeljima Zakona o policiji, donesenog po uzoru na propise o policiji zapadnoeuropskih država. U provedbi preustroja u cijelosti su poštivani svi relevantni pozitivnopravni propisi.

Proces provedene reforme i njeni rezultati dobili su pozitivne ocjene i od predstavnika međunarodne zajednice, a već sada je vidljivo da su u najvećoj mjeri ostvareni zadani ciljevi – depolitizacija, demilitarizacija, demokratizacija, profesionalizacija, efikasnost i racionalizacija (primjerice ocjene sa sastanka svih veleposlanika zemalja Europske unije, nadležnih službi Europske unije i izvješća OESS-a).

Ostvarenjem zadanih ciljeva postigla se i veća razina stanja sigurnosti statistički iskazanim po svim međunarodno priznatim parametrima kojim se prati rad policije. Ova činjenica potvrđuje da se s manjim brojem izvršitelja, uz poboljšanje kvalifikacijske strukture, boljom organizacijom rada postiže veća efikasnost policije.

Slijedom neprijeporne činjenice da je zadani organizacijski oblik samo forma koja uokviruje sadržaj podložan stalnim promjenama, potrebno je završetak procesa reorganizacije Ministarstva unutarnjih poslova promatrati u kontekstu nastavka procesa reformi.

16. Opišite sposobnost policijskih službi za otkrivanje korupcije i teškog gospodarskog kriminaliteta.

Na državnom nivou u Ministarstvu unutarnjih poslova, u Upravi kriminalističke policije, suzbijanje gospodarskog kriminaliteta i korupcije zadaća je Odjela gospodarskog kriminaliteta i korupcije koji: analizira stanje, kretanje i pojavne oblike gospodarskog kriminaliteta i korupcije i utvrđuje najpogodnije oblike njihova suzbijanja, surađuje s drugim jedinicama Ministarstva, tijelima državne vlasti, pravnim osobama, policijama drugih zemalja i međunarodnim udrugama, sudjeluje u istragama najsloženijih kaznenih djela iz ovog područja, obavlja nadzor nad radom policijskih uprava i policijskih postaja i pruža im stručnu pomoć u obavljanju poslova suzbijanja gospodarskog kriminaliteta i korupcije, planira i provodi edukaciju službenika, sudjeluje u izradi normativnih akata, izvješća i drugih stručnih materijala, te obavlja i druge poslove iz svog djelokruga. Na regionalnom nivou po policijskim upravama postoji 20 regionalnih jedinica gospodarskog kriminaliteta koje se bave suzbijanjem gospodarskog kriminaliteta i korupcije. Na ovim poslovima rade 253 policijska službenika. Svi oni su fakultetski obrazovani, a pohađali su i pohađaju redovite specijalističke tečajeve i seminare o suzbijanju gospodarskog kriminaliteta i korupcije.

17. Opišite postojeću izobrazbu osoblja?

Postojeći sustav obrazovanja sastoji se od nekoliko faza/stupnjeva:

Sustav obrazovanja policijskog osoblja, započinje prijemom osoba iz građanstva u dobi od 19 do 25 godina starosti na Temeljno policijsko obrazovanje koje se izvodi u Policijskoj školi i traje 9 mjeseci.

Nakon završenog Temelnog policijskog obrazovanja i uspješno položenog završnog ispita, slijedi prijem u službu - vježbenički staž (trenutno trajanje 12 mjeseci).

Tijekom vježbeničkog staža, vježbenicima je organizirana mentorska obuka - praktična obuka u policijskim postajama uz pomoć osposobljenih mentora u trajanju od 6 mjeseci.

Na kraju vježbeničkog staža, slijedi polaganje Državnog stručnog ispita (obveza svakog budućeg državnog službenika).

Polaganjem Državnog stručnog ispita, policajci - vježbenici stječu status policajaca i sva prava i ovlasti, te ulaze u sustav permanentnog stručnog usavršavanja, kroz koji im je svake godine osigurano stotinjak sati nastave i raznih oblika treninga, a programi se izrađuju analizirajući stvarne potrebe na terenu.

Ukoliko se ukaže potreba, policijski službenici se mogu kandidirati za rad u specijaliziranim policijskim djelatnostima (npr. prometna policija, granična policija, sve linije rada kriminalističke policije i sl.), za što im se organiziraju specijalistički tečajevi, koji su im obveza i na kraju kojih dobivaju uvjerenje koje je licenca za rad u navedenoj djelatnosti.

Osim navedenog, organiziraju se još i tečajevi i seminari iz područja policijskog menadžmenta, osposobljavanje instruktora i predavača za stručno usavršavanje na nivou policijskih uprava (train-the-trainers sustav i multiplikatori), izobrazba iz područja stranih jezika, informatička izobrazba i dr.

Nakon trogodišnje prakse policijski službenici se mogu natjecati za upis na Visoku policijsku školu.

18. Je li korupcija u okviru policijskih snaga problem? Ako jest, koje su mjere poduzete kako bi se situacija poboljšala? Postoji li kodeks o policijskoj etici? Kako se provodi?

Dosadašnje policijsko postupanje ukazuje na pojavu korupcije unutar policijskih snaga. Rezultati kriminalističkih obrada pokazuju da se ona najviše pojavljuje u formi tzv. ulične korupcije i to najčešće među službenicima prometne policije, koji ponekad na ponudu građana prihvaćaju ponuđeni manji iznos novca a za uzvrat vozačima opraštaju počinjeni prometni prekršaj.

Ponekad policijski službenici prvi od građana zahtijevaju novac da bi im oprostili počinjeni prometni prekršaj. Pored toga, u manjoj mjeri ulična korupcija se pojavljuje i među službenicima granične policije i temeljne policije. U manjem broju slučajeva evidentirana je pojava podmićivanja službenika kriminalističke policije, međutim ne može se govoriti o nekom učestalom pojavnom obliku.

Također, postoje dokazani pojedinačni slučajevi veza između službenika policije s kriminalnim skupinama (u vezi prostitucije, krijumčarenja droga itd.), međutim, ne može se govoriti o učestaloj pojavi tog vida korupcije.

Svako opisano ponašanje, bez obzira na iznos ili vrijednost primljenog ili zatraženog dara, predstavlja kazneno djelo primanja mita i uvijek kad za to postoje dokazi, protiv odgovornog službenika pokreće se kazneni i disciplinski postupak. U disciplinskom postupku počinjeno kazneno djelo tretira se kao teška povreda radne discipline za koju se može izreći kazna prestanka radnog odnosa, i ona se najčešće izriče, ako je povreda dokazana.

Na temelju obavijesti o pojavi ulične korupcije, Odjel unutarnje kontrole MUP-a u suradnji s Upravom kriminalističke policije sačinio je plan postupanja radi redukcije ove vrste nezakonitog ponašanja policijskih službenika.

Akcije radi kontrole zakonitosti postupanja prometne policije poduzimaju se kontinuirano prema tajnim planovima na području cijele Hrvatske. Kao rezultat tih postupanja u prošloj godini protiv nekoliko službenika podnesene su kaznene prijave te pokrenut disciplinski postupak.

Odjel gospodarskog kriminaliteta i korupcije otvorio je besplatne linije za komunikaciju s građanima koji žele prijaviti korupciju (telefon, telefaks, e-mail). Operativno-komunikacijski centar MUP-a otvorio je također besplatni telefon na koji građani mogu dojaviti svoja saznanja u vezi nezakonitog postupanja policijskih službenika. I u jednom i u drugom slučaju anonimnost davatelja obavijesti je zagarantirana. Navedeni brojevi za prijave objavljeni su na internetu i u medijima.

Kodeks policije usvojen je 2001. godine, a izrađen je prema uzoru na slične dokumente u drugom europskim zemljama. Radi ispitivanja etičnosti policijskog ponašanja, sukladno kodeksu, osnovano je etičko povjerenstvo koje u svom sastavu ima sedam članova. Među njima trojica nisu policijski službenici. Ovlasti i način rada etičkog povjerenstva propisane su poslovnikom, koji je usvojen 2002. godine.

19. Što je učinjeno na polju prevencije kriminala?

Kao nastavak reformi policije započetih 2000. godine, Ministarstvo unutarnjih poslova u prosincu 2002. godine usvojilo je Strategiju djelovanja « Policija u zajednici » koja predstavlja sveobuhvatan proces promjena sa krajnjim ciljem transformacije iz klasičnog policijskog modela u model djelovanja policije u zajednici i izgradnje kompatibilnog modela organizacije rada policije u odnosu na zapadnoeuropske standarde.

Predmetna Strategija provodi se kroz slijedeće projekte:

1. Reforma operativno-preventivnog rada uniformirane policije,
2. Unapređenje i razvoj kriminalističke prevencije,
3. Organizacija komunalne prevencije,
4. Reforma odnosa s javnošću,
5. Reforma sustava policijskog obrazovanja i stručnog usavršavanja,
6. Unutarnja demokratizacija policije.

Većina ovih projekata je u fazi izrade ili usvajanja izrađenih nacрта, dok je Projekt « Reforma operativno-preventivnog rada uniformirane policije » u fazi neposredne implementacije. Naime, do sada su educirane i upućene na rad u matične policijske uprave već dvije generacije tzv. « kontakt policajaca » koji u svom radu primjenjuju principe proaktivnog preventivnog djelovanja kroz suradnju sa zajednicom.

Osnovna zadaća Projekta « Unapređenje i razvoj kriminalističke prevencije » je stvaranje organizacijskih, stručnih i kadrovskih pretpostavki za učinkovitiji rad policije u prevenciji kriminaliteta, posebice kroz suradnju sa drugim institucijama društva, lokalnom zajednicom i građanima. Projekt obuhvaća ustrojavanje specijaliziranih organizacijskih jedinica linija rada za kriminalističku prevenciju, utvrđivanje osnovnih parametara sadržaja i načina rada, stručnu edukaciju budućih nositelja ovih poslova kao i osnovne modalitete suradnje sa drugim partnerima.

Iako je do sada Ministarstvo unutarnjih poslova, samostalno ili u suradnji sa ostalim tijelima državne vlast, udrugama građana i ostalim nevladinim organizacijama i tijelima, uspješno provelo više projekata i akcija usmjerenim ka prevenciji kriminaliteta, zaključeno je kako stanje u ovom području nije zadovoljavajuće. Kao jedan od glavnih razloga ovakvom stanju, istaknuta je činjenica da do sada nije bilo specijaliziranih organizacijskih jedinica i specijaliziranih, primjereno educiranih policijskih službenika koji bi poslove prevencije kriminaliteta obavljali kao svoj osnovni radni zadatak.

U postojećoj sistematizaciji radnih mjesta u Ministarstvu unutarnjih poslova, u opisu i popisu poslova većeg dijela radnih mjesta policijskih službenika, između ostalih, navedeni su i poslovi prevencije kriminaliteta. Međutim, samo u okviru uniformirane policije postoje organizacijske jedinice odnosno linije rada, koje i u svom nazivu a i u opisu poslova imaju naglašenu zadaću obavljanja preventivne djelatnosti. To su organizacijske jedinice prometne policije i linije rada prevencije javnog reda i mira. U provođenju svojih aktivnosti ove organizacijske jedinice se uglavnom ograničavaju na tretiranje sigurnosnih pojava od značaja za uniformiranu policiju, poput mjera u cilju povećanja sigurnosti u prometu ili aktivnosti usmjeravanja rada uniformirane policije na mikroplanu, sukladno stanju i kretanju sigurnosnih pojava.

No i u nedostatku ovakvih specijaliziranih jedinica za kriminalističku prevenciju, angažmanom djelatnika pojedinih specijalističkih linija rada kriminalističke i uniformirane policije te ostalih službi u Ministarstvu unutarnjih poslova, proveden je niz aktivnosti usmjerenih ka prevenciji kriminaliteta, od kojih izdvajamo slijedeće:

- "Nacionalni program povećanja opće sigurnosti dragovoljnom predajom oružja, streljiva i minsko eksplozivnih sredstva" koji se provodio do 31. 12. 2002. godine i koji je polučio iznimne rezultate iz razloga što su u provođenju iskorišteni potencijali zajednice, od nacionalne do lokalne razine. Naime, kao partneri na nacionalnoj razini obuhvaćeni su, uz Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo hrvatskih branitelja, Ministarstvo obrane i Ministarstvo prosvjete i športa, te Hrvatska televizija i drugi nacionalni mediji. Na lokalnoj razini, uz tijela spomenutih Ministarstava, iskorišten je i potencijal brojnih udruga od kojih je najznačajnije spomenuti braniteljske udruge, lovačke udruge i saveze, a projektom su obuhvaćene i sve odgojno - obrazovne ustanove;
- "Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj" koji se u kontinuitetu provodi od 1996. godine. U ostvarivanju ciljeva Programa, osim Ministarstva unutarnjih poslova, uključen je velik broj partnera na nacionalnoj razini, primjerice Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo prosvjete i športa, Ministarstvo rada i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, Ministarstvo obrane, Ministarstvo financija i dr.. Godine 2002., pri Vladi Republike Hrvatske, osnovan je Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, koji je preuzeo koordinaciju provođenja mjera iz ove strategije;
- Nacionalni program koji je u Republici Hrvatskoj polučio najbolje rezultate, je "Nacionalni program sigurnosti cestovnog prometa RH" koji je u početnoj fazi donesen za razdoblje od 1994.-1996. godine, nakon čega je, budući su uočeni pozitivni rezultati produljen do 2000. godine, da bi bio ponovno nastavljen i za razdoblje od 2001.-2005. godine. Temeljne značajke ovog nacionalnog programa ogledale su se u postavljanju kvantitativnih i kvalitativnih ciljeva, definiranjem radnih programa, definiranjem nositelja aktivnosti i načina izvršenja, te kroz praćenje rezultata i vrednovanje programa. Ministarstvo unutarnjih poslova određeno je za koordinatora radne skupine čiji su članovi predstavnici Ministarstava i drugih tijela te stručnih organizacija uključenih u program. Programom je precizno definirano i financiranje, a najvažniji rezultati su u tome da su smanjene najteže posljedice prometnih nezgoda, znatno je povećano preventivno djelovanje policije a smanjena represija, te je postignut veći stupanj svijesti građana o problemu sigurnosti u prometu. U program su uključena brojna državna tijela i stručne organizacije, te je na taj način osiguran interdisciplinarni, međuresorski moderan pristup.

Realiziranjem projekta "Unapređenje i razvoj kriminalističke prevencije", dakle formiranjem specijaliziranih jedinica za kriminalističku prevenciju i provođenjem ovih aktivnosti u suradnji s drugima partnerima, očekujemo u budućnosti postizanje kvalitetnijih rezultata u ovom području.

20. Koja vrsta suradnje postoji s međunarodnim tijelima za policijsku suradnju? Kako je ta suradnja organizirana?

MUP RH je aktivno uključen u suradnju sa sljedećim tijelima za policijsku suradnju:

I.C.P.O. INTERPOL

Dana 4. studenog 1992. na 61. Generalnoj skupštini u Dakru / Senegal, RH službeno je primljena u članstvo Međunarodne organizacije kriminalističke policije – INTERPOL sukladno čemu je ustrojen Središnji Nacionalni Ured – Interpol Zagreb unutar Odjela za međunarodnu policijsku suradnju.

EUROPOL

U sklopu aktivnosti usmjerenih ka pristupanju Europolu, unutar MUP-a RH, dana 14. prosinca 2002., osnovana je radna skupina za pripremu početka pregovora za sklapanje Sporazuma o suradnji između Republike Hrvatske i Europolu. Postupak sklapanja Sporazuma o suradnji s pet država nečlanica Europske unije (Državna zajednice Srbije i Crne Gore, Bosna i Hercegovina, Republika Albanija, Bivša Jugoslavenska Federativna Republika Makedonija i Republika Hrvatska), započet je temeljem odluke Vijeća Europske unije za pravosuđe i unutarnje poslove od 13. lipnja 2002. Hrvatsko izaslanstvo bilo je nazočno na inicijalnom seminaru u Hagu 15. i 16. listopada 2002. godine – u organizaciji Europolu u svrhu priprema za službene pregovore, a tada je izaslanstvo zaprimilo i službeni poziv za početak razgovora o sklapanju Sporazuma o suradnji s Europolom kao i Upitnik za evaluaciju sposobnosti sudjelovanja u Europolu.

Buduća nacionalna jedinica Europolu u RH također će biti smještena unutar Odjela za međunarodnu policijsku suradnju.

SECI -Inicijativa za suradnju jugoistočne Europe

26. svibnja 1999. potpisan je Ugovor o suradnji u sprječavanju i suzbijanju prekograničnog kriminaliteta, a potom i Povelja o organizaciji i djelovanju Regionalnog SECI centra za borbu protiv prekograničnog kriminala, u Bukureštu, dana 16. studenog 1999. U okviru SECI inicijative, uvidom u međusobni interes zemalja regije u razvijanju bliskije regionalne suradnje u provedbi zakona u cilju sprječavanja i suzbijanja kriminaliteta u regiji, MUP RH aktivno sudjeluje u radu sljedećih radnih skupina (Task Force): Task Force za suzbijanje krijumčarenja osoba, Task Force za suzbijanje krijumčarenja droga, Task Force za suzbijanje terorizma, Task Force za carinske prijevare.

IPA - Međunarodno policijsko udruženje (International Police Association)

27. listopada 2001. godine osnovana je hrvatska sekcija, a na kongresu IPA-e u norveškom gradu Trondheimu, 13. do 18. svibnja 2003. godine, Hrvatska je primljena u punopravno članstvo.

Hrvatska sekcija IPA-e je organizirana kroz 12 regionalnih klubova i okuplja preko 3 500 članova.

Zajednička suradnja se ostvaruje kroz stručne seminare, humanitarne akcije te niz športskih aktivnosti među državama članicama.

Hrvatski predstavnici sudjelovali su na nizu seminara u organizaciji IPA-e (npr. na seminaru mediteranskih zemalja na temu suzbijanja ilegalnih migracija, travanj 2003. godine), a i sama je organizirala neke seminare (seminar u Poreču, travanj/svibanj 2003. godine na temu suzbijanja ilegalnih migracija).

USPE -Sportski savez policija Europe (Union Sportive des Polices d'Europe)

Republika Hrvatska je primljena u punopravno članstvo ove međunarodne policijske udruge na 28. kongresu održanom u Ateni 2000. godine. Predstavnici MUP-a su prisustvovali Europskom policijskom prvenstvu u streljaštvu održanom u Münchenu 1. – 4. rujna 1999. godine.

UNDP - Program Ujedinjenih naroda za razvoj (United Nations Development Programme)

U okviru Projekta "Jačanje kapaciteta za prikupljanje i analizu kriminalističkih analitičkih informacija u jugoistočnoj Europi" (Strengthening of Capacities for the Collection and Analysis of Criminal Intelligence in South Eastern Europe) u organizaciji i pod pokroviteljstvom UNDCP (United Nations International Drug Control Programme) uključeno je Ministarstvo unutarnjih poslova, Odjel kriminalističke analitike zajedno sa predstavnicima Ministarstava unutarnjih poslova još šest zemalja; Bosna i Hercegovina (FBiH i Republika Srpska), Bugarska, Savezna Republika Srbija i Crna Gora, Makedonija, Rumunjska i Slovenija.

PAKT O STABILNOSTI

Projekt partnerstva

Vezano za Pakt o stabilnosti važno je napomenuti da je u okviru Pakta ostvaren Projekt partnerstva između Republike Hrvatske i zemalja partnera tzv. «country team»; zemlje partneri su SR Njemačka i Republika Austrija kao zemlje članice EU-a i Republika Slovenija kao zemlja kandidatkinja.

Kroz Projekt partnerstva između Saveznog MUP-a SR Njemačke, MUP-a Republike Austrije, MUP-a Republike Slovenije i MUP-a Republike Hrvatske, ovo Ministarstvo je preuzelo ugovornu obvezu za zajedničku izradu Nacionalnog akcijskog plana (NAP), sve u cilju razvoja i trajnog stabiliziranja područja azila, migracija, granične kontrole i zaštite državne granice u Republici Hrvatskoj.

Navedeni Projekt partnerstva, potpisan je u kolovozu 2001. godine, nakon čega se pristupilo zajedničkoj izradi Nacionalnog akcijskog plana koji je uspješno dovršen u predviđenom roku te potpisan u svibnju 2002. godine. Postignuće ove inicijative jest potpisivanje Nacionalnog plana aktivnosti (NAP) od strane Republike Hrvatske kao jedine zemlje u regiji, koja je u okviru Pakta o stabilnosti, pravovremeno izradila NAP. Ispunjavanjem NAP-a, ovo Ministarstvo obavilo i dio zadaća koje su predviđene Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju sa Europskom unijom. NAP se djelomično provodi kao Twinning projekt i to sa SMUP-om SR Njemačke kao senior partnerom i MUP-om Republike Slovenije kao junior partnerom.

Nakon sastanka Pakta o stabilnosti u Zagrebu, 12.-13. lipnja 2001. godine ostvarena je suradnja između Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Saveznog ministarstva unutarnjih poslova Savezne Republike Njemačke. U okviru navedenog, Protokolom o suradnji, potpisanog dana 24. travnja 2001. godine, ostvarena je suradnja na području pružanja pomoći u obrazovanju i opremanju hrvatske policije (interventne policije) tehničkim sredstvima i zaštitnom opremom.

U okviru Pakta o stabilnosti za jugoistočnu Europu, Savezno ministarstvo unutarnjih poslova SR Njemačke, tijekom 2002. godine proširuje suradnju kroz program obrazovanja i stručnog usavršavanja temeljne i prometne policije MUP-a RH.

Ostvareni su, nadalje, kontakti i inicirana je suradnja sa Saveznim ministarstvom unutarnjih poslova SR Njemačke u okviru reforme hrvatske policije i to Strategijom djelovanja "Policija u zajednici".

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske planira daljnji nastavak suradnje sa Saveznim MUP-om SR Njemačke kroz daljnje provođenje stručnog usavršavanja hrvatske policije, organiziranje dvostranih seminara i pružanje pomoći kroz opremanje u materijalno-tehničkim sredstvima i osuvremenjivanje hrvatske policije prema zapadnoeuropskim standardima.

Na području kontrole trgovine malim i lakim naoružanjem u Regionalnom središtu za potporu provedbe kontrole naoružanja i verifikacije (RACVIAC) u Rakitju kod Zagreba, od 04-08. ožujka 2002. god. održan je seminar na temu "Regionalni dijalog i suradnja u borbi protiv ilegalne trgovine malim oružjem i lakim naoružanjem", na kojem su sudjelovali pol. službenici MUP-a RH, Odjela organiziranog kriminaliteta.

Aktivnosti U Okviru III. Radnog Stola PS-a

Predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova sudjeluju i u radu III. Radnog stola PS-a (Radni stol o sigurnosnim pitanjima PS-a). Kao i drugi dijelovi Pakta tako i III. Radni stol ima ulogu svojevrsnog «trening poligona» za zemlje regije u cilju potpore postojećim organizacijama i mehanizmima stvaranja povjerenja i sigurnosti u jugoistočnoj Europi (EU, NATO/PfP, OESS, obveze koje proizlaze iz Daytonskog sporazuma, itd.) i usklađivanja standarda za članstvo u EU i NATO. Inicijative III. Radnog stola PS-a u kojima sudjeluju predstavnici MUP-a su sljedeće:

1. Podstol-pravosuđe i unutarnji poslovi

1.1 SPAI - Antikorupcijska inicijativa Pakta o stabilnosti (Stability Pact Anti-corruption Initiative)

Ustrojen 15. i 16. veljače 2000. u Sarajevu, a Provedba Inicijative za suzbijanje korupcije pod stručnim vodstvom OECD-a, VE i SAD-a, ostvaruje značajan napredak u posljednje dvije godine. U provedbi Inicijative sudjeluju visoki vladini predstavnici, ali i predstavnici nevladinih udruga, profesionalnih organizacija, medija i međunarodnih organizacija.

Završena je prva faza provedbe Inicijative izradom izvješća po zemljama u okviru svih pet stupova (usvajanje europskih i međunarodnih instrumenata; promocija dobrog upravljanja i pouzdanih javnih uprava; osnaživanje zakonodavstva i promocija pravne države; promocija transparentnosti i integriteta u poslovnim operacijama; razvitak aktivnog civilnog društva).

U drugoj fazi sve zemlje predlažu prioritetne projekte koji bi trebali pronaći izvore financiranja. Reformom pravosudnog sustava RH, započetom osnivanjem posebnog Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala (USKOK) i donošenjem potrebnih zakonodavnih izmjena (Nacionalni program za suzbijanje korupcije, Zakon o organiziranom kriminalu, Zakon o sukobu interesa javnih dužnosnika u obavljanju aktivnosti) RH je ispunila većinu neposrednih aktivnosti iz Inicijative.

Nacionalni program za borbu protiv korupcije sadrži akcijski plan s konkretnim zadaćama MUP-a RH. Unutar Ravnateljstva policije, Uprave za kriminalističku policiju u svibnju 2001. godine osnovan je Odjel gospodarskog kriminaliteta i korupcije, a sukladno Nacionalnom programu za borbu protiv organiziranog kriminaliteta i korupcije (donesen u ožujku 2002. god.), koji u svom Akcijskom planu predviđa i obveze za MUP RH, provodi se specijalizacija i obrazovanje policijskih službenika, program borbe protiv korupcije unutar MUP-a RH.

Dio zadaća predviđenih akcijskim planom je već izvršen, a potrebno je naglasiti da je u pripremi izrada plana prevencije korupcije unutar MUP-a sa naglaskom na edukaciju i službenika i rukovoditelja u svim ustrojstvenim jedinicama MUP-a, te na specijalizaciji službenika za rad na suzbijanju korupcije.

1.2 SPOC - Pakt o stabilnosti –organizirani kriminal (Stability Pact Organized Crime)

RH je predsjedala SPOC Inicijativom do kraja lipnja 2001. godine. MUP je predložio organizaciju regionalne operativne akcije za borbu protiv krijumčarenja ljudi ilegalnih migracija, u suradnji s INTERPOL-om, koja se trebala održati do kraja godine. Svaka zemlja obvezala se napraviti procjenu stanja organiziranog kriminala, koje su ocijenjene kao nedostatne za izradu regionalnog akcijskog plana. Na sastanku Upravljačke skupine SPOC-a u Budimpešti, 26. studenog 2001. dogovoreno je stvaranje Tajništva SPOC-a u Strasbourgu, kojem bi pomagao SECI Centar za prekogranični organizirani kriminal u Bukureštu, u operativnim akcijama, dok bi ured posebnog koordinatora za PS u Bruxellesu imao koordinativnu ulogu. Međutim, Tajništvo SPOC-a je osnovano u Bukureštu. Pitanje suzbijanja organiziranog kriminala JIE dobilo je posebnu važnost od održavanja Londonske konferencije, 25. studenog 2002. godine, a kao follow up iste održana je Sarajevska konferencija, 18. – 19. lipnja 2003. godine, Sarajevo. Tom prilikom potpisana je i Sarajevska deklaracija (Sarajevo Declaration of the Ministers of Interior or Public Order and State Representatives from South Eastern Europe concerning the fight against organized crime, regarding in particular Data protection and processing, as well as Witness protection).

U okviru SPOC inicijative izvršene su slijedeće potrebne zadaće:

- imenovanje Visokog predstavnika Republike Hrvatske za SPOC Inicijativu;
- usklađivanje zakonodavstva glede suzbijanja organiziranog kriminala, pranja novca i korupcije s europskim i međunarodnim instrumentima;
- ustroj multidisciplinarnih nacionalnih koordinirajućih mehanizama za borbu protiv organiziranog kriminala (USKOK);
- Ustrojena je međuresorna skupina Inicijative za izradu nacionalne strategije koju čine stručni predstavnici Državnog odvjetništva RH, Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave RH, Županijskih sudova, Carinske uprave RH, Ureda za sprječavanje pranja novca i Ministarstva vanjskih poslova RH, Ministarstva unutarnjih poslova;
- Republika Hrvatska izradila je izvješće o procjeni stanja i prioritetima u borbi protiv organiziranog kriminala;
- Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, također je u okviru SPOC inicijative iniciralo provođenje zajedničke, jednokratne Operativne akcije;
- MUP RH nastavlja s drugim zemljama sklapati Ugovore o borbi protiv međunarodne protuzakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima, međunarodnog terorizma i organiziranog kriminala – do sada je sklopljeno 24 Ugovora, a što je s regionalnog aspekta najvažnije, sa svim susjednim zemljama su sklopljeni takvi Ugovori;

1.3 THB -trgovanje ljudima (Trafficking in Human Beings)

Radna skupina o trgovini ljudima osnovana je na inicijativu gđe. Helge Konrad, bivše ministrice u austrijskoj Vladi, sada zaposlene u OEES/ODIHR, s vrlo obimnim radnim planom. Svoje aktivnosti podijelila je na sedam područja, za koje je pojedinačno određena nadležna organizacija: podizanje svijesti (UNICEF); trening i programi razmjene (ICMPD); provedba zakona (SECI); programi zaštite svjedoka (ICMC); pomoć pri povratku i reintegraciji (IOM); reforma zakonodavstva (VE) i prevencija (UNHCR). Na marginama UN Konferencije o organiziranom kriminalu u Palermu, 13. prosinca 2000. g. potpisana je Ministarska deklaracija o trgovini ljudima (Anti-trafficking Declaration on South Eastern Europe). Nastavno na deklaraciju, Radna skupina izradila je višegodišnji Akcijski plan, koji u privitku

sadrži niz projekata. Višegodišnja strategija zasniva se na uspostavljanju Regionalnog koordinacijskog središta za nacionalne mreže zaštite i pomoći žrtvama, s intencijom njegovog smještanja u Beograd / SCiG.

Svaka zemlja obvezatna je izraditi NAP (koju obvezu je RH ispunila 14. studenog 2002.) te identificirati nacionalnu kontakt osobu. Što se tiče provedbe Inicijative u RH, dosad je održano nekoliko međuresornih sastanaka na kojima su sudjelovali predstavnici nadležnih ministarstava (MVP, MUP, MPULS, MRSS). također je 21. i 22. svibnja 2001. g. u Stubičkim Toplicama održan seminar o traffickingu u organizaciji MRSS i IOM, a uz financijsku pomoć DFID-a, na kojem su se okupile sve relevantne osobe koje sudjeluju u suzbijanju trgovine ljudima u RH. U Zagrebu je 27. studenog 2001. održan Regionalni ministarski sastanak o traffickingu, na kojem su predstavnici ministarstava unutarnjih poslova u JIE potpisali "Izjavu o obvezi za stvaranje mehanizama razmjene informacija u svezi krijumčarenja ljudima u JIE." Vlada RH donijela je 10. svibnja 2002. Odluku o osnivanju Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima, kojem je predsjednica potpredsjednica Vlade za društvene djelatnosti i ljudska prava, a tajništvo odbora smješteno je u Uredu za ljudska prava.

Tri predstavnika MUP-a članovi su istog Odbora. 12. i 13. prosinca 2002. održan je u Tirani Regionalni sastanak o suradnji u JIE za stabilizaciju kretanja stanovništva, na kojem su sudjelovali predstavnici MUP-a RH. U sklopu područja kojim upravlja ICMPD - trening i programi razmjene, odvija se program: Razvoj edukacijskog materijala o suzbijanju trgovanja ljudima za policijske službenike. Program su inicirali ICMPD i austrijski MUP uz financijsku potporu vlada Austrije, Njemačke, SAD i EU STOP programa.

1. 4 MARRI - Inicijativa za migracije, azil i povratak izbjeglica (Migration and Asylum Refugees Return Initiative)

Krajem 2002. godine došlo je do ujedinjena Inicijative za povratak izbjeglica (RRI) i Radnog stola i Inicijative za migracije i azil (MAI) III. Radnog Stola, koje od tada predstavljaju Inicijativu III. Radnog stola pod nazivom MARRI (Migration and Asylum Refugees Return Initiative). Inicijativa za migracije i azil pokrenuta je osnivačkim sastankom 04. svibnja 2002. godine u Bruxellesu , koji je održan pod zajedničkim švedsko-hrvatskim supredsjedanjem.

Osnovni cilj MAI bila je izgradnja učinkovitih institucija i sposobnosti za kontrolu migracija i stvaranje režima azila u jugoistočnoj Europi sukladno standardima EU, prema obrascu kojeg su koristile zemlje kandidati u okviru PHARE programa. Provedba inicijative odvija se u okviru partnerstava (Country Teams), koji se sastoje od jedne zemlje jugoistočne Europe obuhvaćene procesom SSP-a, zemlje kandidata za članstvo u EU i zemlje EU.

Sada je MARRI inicijativa podijeljena na 5 područja: azil, ilegalne migracije, upravljanje granicama, politika viza i povratak izbjeglica. Tajništvo MARRI-a za JIE nalazi se u Beču, gdje se i odvijaju sastanci Radnih skupina, na kojima predstavnici MUP-a RH aktivno sudjeluju.

Predsjedavajući MARRI Inicijative g. Soren Jessen – Petersen boravio je u RH 22. – 23. lipnja 2003. g. gdje se susreo s najvišim državnim dužnosnicima kada je prezentirao Regionalni program akcije za azil, migracije i pitanja izbjeglica. Na sastanku Upravljačkog odbora u Beču, 08. srpnja 2003. g. raspravljalo se o navedenom Regionalnom akcijskom planu, kojega su načelno podržali predstavnici EK i VE.

1. 5 Radna grupa za regionalno obučavanje civilne policije (TASK FORCE ON REGIONAL CIVILIAN POLICE TRAINING)

Inicijativa je nastala zajedničkom suradnjom hrvatske i norveške policije i temeljem norveške studije o uvođenja programa obuke za policijske službenike s ciljem jačanja regionalne suradnje koja je po prvi puta prezentirana na sastanku III. Radnog stola Pakta o stabilnosti održanog u Sofiji u listopadu 2000. godine. Stalni supredsjedatelji ove

inicijative su hrvatski i norveški predstavnik. Prvi sastanak radne skupine održan je u Zagrebu 2001. godine, a s prvim programima obuke započelo se u Valbandonu (Hrvatska) tijekom studenog 2001.

Daljnji programi obuke po različitim tematskim područjima održavani su po roaming sustavu u različitim zemljama regije. Peti sastanak u Bruxellesu, u veljači 2003. imao je za cilj, između ostalog, raspraviti o prijedlogu formiranja udruge policijskih koledža JI Europe., a utvrđen je i program obuke za 2003., gdje je predviđeno održavanje 7 seminara i to: policijska etika, sprječavanje krađe motornih vozila, metoda obuke, metode krim istrage, krivotvorenje dokumenata, održavanje javnog reda, financijski kriminal i pranje novca.

Do srpnja 2003. godine organizirano je ukupno 9 seminara obuke na različite teme, od čega su u organizaciji MUP-a RH održana 4 seminara, a predviđeno je da MUP RH organizira i seminar «Metode treninga» u Valbandonu, 15.-19. rujna 2003. godine. MUP RH je u potpunosti podržava novi projekt OCTN-a («Organised Crime Training Network») čiji su nositelji Švicarska, Austrija i Norveška te je spreman organizirati inicijalne seminare ove nove inicijative koja je prvi put bila predstavljena na regionalnoj konferenciji Pakta o stabilnosti u Cavtatu, u svibnju 2003. godine. OCTN inicijativa će se operacionalizirati kroz rad Radne skupine za obuku policije i suradnju u regiji čiji je stalni supredsjedatelj i predstavnik MUP-a RH.

2. Podstol-obrana i sigurnost

SALW -Lako i malokalibarsko oružje (Small Arms And Light Weapons)

Nakon 11. rujna 2001. suzbijanje trgovine lakim i malim naoružanjem dobilo je jači profil u Paktu kao metoda borbe protiv terorizma. Iz Ureda posebnog koordinatora Pakta distribuiran je nacrt Regionalnog provedbenog plana za borbu protiv proliferacije malog i lakog naoružanja (napravljen od američke strane), koji je u konačnici usvojen na sastanku Radnog stola o sigurnosti u Budimpešti. Planom se cilja na ojačavanje regionalne suradnje u ovom području, posebice kroz razmjenu informacija i uspostavljanje jedinstvenih standarda za oblikovanje i izvedbu projekata.

Osnovni element plana bila je uspostava "Regionalnog središta za redukciju SALW-a" u Beogradu, 08. svibnja 2002., pod okriljem UNDP-a, koji ima za cilj prikupljanje informacije o stanju lakog i malog naoružanja u svim zemljama regije i izrađivanje planova za njihovo uništavanje. Također, oformila se Regionalna upravljačka skupina od nacionalnih fokalnih točaka za provedbu plana, dok su donatori pozvani identificirati tzv. "Set Aside" fond za provedbu projekata, koji bi u prvoj fazi iznosio 1 milijun \$. 21. svibnja 2002. a u MUP-u RH, održan je prvi sastanak predstavnika UNDP-a, i Clearinghouse iz Beograda u svrhu upoznavanja s aktualnim stanjem kontrole i uništavanja zabranjenog oružja.

Tom prilikom predstavnici UNDP-a upoznati su s provođenjem akcije "Zbogom oružje", te su najavili mogućnost financijske i tehničke potpore akciji "Oružje za razvoj" (s obzirom da je akcija "Zbogom oružje" prestajala s radom u prosincu 2002.). Iako su UNDP-u bili dostavljeni svi podaci koje su tražili, te je organiziran niz sastanak s ciljem financiranja mogućih kampanja, financijska i svaka druga potpora od strane UNDP-a je izostala.

U okviru III. Radnog stola održani su sljedeći sastanci: - 24. – 25. lipnja 2002., Beograd, RH je držala prezentaciju "Otkup oružja – hrvatski pristup"; - 29. studeni 2002., Beograd, Okrugli stol na temu Zakona o oružju. Od 01. travnja 2003. g. Team Leader SEESAC-a je g. Adrian Wilkinson, koji je 13. ožujka 2003.g. bio u službenom posjetu RH. 11. travnja 2003. održan je sastanak Regional Steering Group u Tirani, a predstavnici RH predložili su da se sljedeći sastanak Upravnog odbora SEESAC-a održi u Zagrebu, tj. u RACVIAC-u, u listopadu 2003. godine. U tijeku je imenovanje predstavnika MUP-a RH u User Focus Group za razvoj RMDS-a (Regional Micro – Disarmament Standards).

SEECF - Proces suradnje u jugoistočnoj Europi

U okviru Procesa suradnje u jugoistočnoj Europi RH sudjeluje kao aktivni promatrač i u skladu s navedenim predstavnici MUP-a RH sudjelovali su na sastanku ministara unutarnjih poslova koji je održan 05.12.2001. god. u Tirani, Albanija koja je preuzela jednogodišnje predsjedanje SEECP-om.

CEI - Srednje-europska inicijativa (Central European Initiative)

U okviru SEI inicijative, MUP RH, odnosno Uprava kriminalističke policije sudjeluje u radu sljedećih radnih skupina : SEI WG ON COMBATING ORGANISED CRIME i to od usvajanja Tršćanske deklaracije 09. i 10. listopada 1998. WG – MIGRATION: Svojeg stalnog predstavnika u ovoj radnoj skupini MUP RH je odredio na Sastanku WG Migration u Zagrebu 30. studenog 1998.

Na zadnjem sastanku održanom u Minsku, 14. travnja. 2003. Između ostalog teme su bile: povećanje EU-a te utjecaj na migracijska pitanja u SEI državama članicama, problemi ilegalnog trgovanja ljudima u SEI državama članicama, početak pregovora o bilateralnim i multilateralim sporazumima o readmisiji između SEI država članica, razmatralo se i pitanje sponzoriranih projekata na području migracija.

Prioriteti rada ove Radne skupine za 2003. godinu su: pitanja migracija za Ukrajinu, Bjelorusiju i Moldovu, borba protiv trgovine ženama, osposobljavanje policijskih službenika za pitanja borbe protiv ilegalnih migracija, readmisija i vizni režim.

Sastanci radne skupine WG on Combating Organised Crime održavaju se na ekspertnoj razini kada se donose godišnji planovi akcije oko sljedećih područja: 1. Organizirani kriminalitet, 2. Suradnja unutar pravosuđa, 3. Programi obučavanja i osposobljavanja, 4. Suradnja s drugim tijelima. WG on Combating Organised Crime, radi na ustroju Mreže za borbu protiv visokotehnološkog kriminala (Network on Combating High Tech Crime), a unutar MUP-a RH tj. u Upravi kriminalističke policije određena je kontakt točka za borbu protiv visokotehnološkog kriminala za zemalja SEI-a. Tijekom 2003. godine planira se provođenje obuke za suzbijanje kompjuterskog kriminala (G8 Network), koja će biti provedena u Rimu u organizaciji MUP-a Republike Italije.

KVADRILATERALA – RH, Mađarska, Italija, Slovenija

Sudjelovanje na kvadrilateralnom sastanku u Budimpešti, 22. studenog 2001. godine, gdje je potpisana zajednička Izjava kojom su ministri potvrdili svoju odlučnost da nastave proširenu i obostrano korisnu suradnju kao i intenziviranje buduće suradnje. Kvadrilateral je osnovana u cilju poboljšanja učinkovitosti zajedničkih aktivnosti koje se poduzimaju u borbi protiv organiziranog kriminala i nezakonitih migracija, te u cilju jačanja suradnje u području obuke i osposobljavanja. Sukladno Izjavi, osnovane su sljedeće radne grupe odgovorne za daljnje jačanje suradnje i izradu konkretnih planova: Radna grupa 1 – Organizirani kriminalitet, Radna grupa 2 - Nezakonite migracije i Radna grupa 3 – Obuka i osposobljavanje.

All - Jadransko-jonska inicijativa (Adriatic-Ionian Initiative)

Jadranska inicijativa inicirana je od strane Italije posredstvom svojih diplomatskih predstavnika u državama Jadrana tijekom 1998. godine, a s ciljem međusobne tješnje suradnje i doprinosa razvoju dobrosusjedskih odnosa, stabilnosti i sigurnosti jadranskog i jonskog okružja, koju je RH od samog početka podupirala, insistirajući na njenom uključivanju u širi kontekst suradnje na Sredozemlju i pozicionirala se kao glavni partner Italiji u tom projektu.

Osnivanje Jadransko-jonske inicijative pozdravljeno je zaključcima Europskog vijeća 23. i 24. ožujka 2000. godine u Lisabonu, nastavno na zaključke EV iz Tamperea 15. i 16. listopada 1999. godine, što bitno jača EU dimenziju inicijative. Članice JJI su Italija (članica EU i NATO-a), Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, SRJ, Albanija, Grčka (članica EU i NATO-a; naknadno uključena).

Suradnja se prostire na više područja dok u policijskom smislu najveću ulogu ima borba protiv svih oblika kriminaliteta. osim što je već prije potpisana zajednička izjava kojom su se države članice regije obvezale na harmonizaciju viznog režima u cilju borbe protiv ilegalnih migracija kao i operacionalizaciju državnih središta za razmjenu informacija o organiziranom kriminalitetu i ilegalnim migracijama, u studenom 2002. potpisana je i zajednička izjava o borbi protiv ilegalnih migracija i krijumčarenja osoba na području jadransko-jonske regije.

Na sastancima operativnog nivoa, stalno sudjeluju predstavnici Ravnateljstvo policije. Zadnji sastanak održan je u travnju u Rimu, na kojem je Italija predala predsjedanje Sloveniji. Sudjelovanje u radu V. okruglog stola Jadransko-jonske inicijative, pod predsjedanjem Republike Hrvatske na temu "Borba protiv svih oblika kriminaliteta" (Trogir, 24. 05. 2001. g.), gdje je potpisana zajednička izjava kojom su se države članice regije obvezale na harmonizaciju viznog režima u cilju borbe protiv ilegalnih migracija, kao i operacionalizaciju državnih središta za razmjenu informacija o organiziranom kriminalitetu i ilegalnim migracijama.

BUDIMPEŠTANSKI PROCES

Budimpeštanski proces koji je usmjeren prevenciji ilegalnih migracija u pan-europskom kontekstu razvija se od 1991. godine, na inicijativu Njemačke, preko Berlinske ministarske konferencije održane 1991. godine, na koju su pozvani svi ministri unutarnjih poslova zemalja članica Europske zajednice, Švicarske, te 13 država srednje i istočne Europe.

Tema sastanka su bile "Mjere za provjeru ilegalnih migracija iz i u središnju i istočnu Europu." Na temelju postignutih sporazuma u Budimpešti je u veljači 1993. godine održana konferencija na temu "Sprečavanje nekontroliranih migracija". Nastavno na Budimpeštanski proces, svake godine (od 1993. godine) održavaju se međunarodne konferencije graničnih policija zemalja zapadne, središnje, istočne Europe na kojima su kao promatrači prisutni Australije, Kanada, SAD, ICMPD i Budimpeštanske skupine.

Službenici Ravnateljstva policije permanentno sudjeluju u radu međunarodne konferencije graničnih policija a posljednja 10. konferencija je održana u travnju ove godine. Unutar konferencije su osnivane radne grupe za pojedina pitanja (granična kontrola, razmjena informacija, suzbijanja ilegalnih migracija) i u čiji rad su uključeni djelatnici Ravnateljstva policije.

IBPC - Međunarodna konferencija graničnih policija (International Border Police Conference)

Međunarodna konferencija graničnih policija (IBPC) osnovana je u sklopu budimpeštanskog procesa u srpnju 1993. Godine u Budimpešti. Sjednice predmetne konferencije održavaju se jednom godišnje, a zadnja je održana u Siofoku u periodu od 4. do 7. svibnja 2003. godine.

Na međunarodnim konferencijama graničnih policija dogovara se osnivanje radnih skupina te trenutno funkcioniraju slijedeće radne skupine: radna skupina šefova graničnih službi, radna skupina za kontrolu graničnog prometa, radna skupina za borbu protiv ilegalnih migracija i radna skupina za obuku obrazovanje i stručno usavršavanje, u čijem radu aktivno sudjeluju predstavnici Uprave za granicu.

U sklopu međunarodne konferencije graničnih policija se sastaju visoki dužnosnici graničnih policija, te se na njima izmjenjuju iskustva i raspravlja o rezultatima rada radnih skupina.

XI. Međunarodna konferencija graničnih policija održala se u svibnju 2003. godine u Siofoku, Republika Mađarska, dok je sljedeća XII. Konferencija predviđena za isti period 2004. godine.

IOM – Međunarodna organizacija za migracije (International Organization for Migration) -

Ravnateljstvo policije ostvaruje dobru suradnju s misijom međunarodne organizacije za migracije (IOM) u Zagrebu, te je jedan od oblika suradnje pružanje značajne pomoći od strane IOM-a u postupcima dragovoljne repatrijacije ilegalnih migranata iz Republike Hrvatske u zemlje podrijetla. Ovakav povratak se provodi kroz AVR program tj. Assisted Voluntary Return. Kako je uloga IOM-a u ovom programu da iznađe sredstva kod donatora koji su ga voljni financirati, tako je na zajedničkom sastanku MUP-a i IOM-a razmotrena mogućnost uvrštavanja navedenog programa u financiranje kroz CARDS. Kada se ispituju i utvrde mogućnosti financiranja izradit će se memorandum razumijevanja između MUP-a i IOM-a kako bi se definirala formalnopravna osnova programa.

Također, IOM je izradio projekt zdravstvene zaštite ilegalnih migranata kao i osoblja koje s njima dolazi u kontakt. osnovat će se međuresorska radna skupina koja će imat u zadatku razraditi i definirati zakonodavni, institucionalni i operativni okvir za navedeni program.

S područja suradnje koja se odnosi na suzbijanje trgovine ljudima, treba spomenuti i to da je IOM tijekom mjeseca listopada 2002. godine pokrenuo dva projekta u području borbe protiv trgovine ljudima: kampanja podizanja svijesti javnosti i izgradnja skloništa za žrtve trgovine sa svim pratećim službama. U tom smislu, s uredom za ljudska prava Vlade RH IOM je potpisao memorandum o razumijevanju, a naše je ministarstvo sa svoja 2 predstavnika određeno kao tijelo s kojim se treba blisko i neposredno surađivati na tom planu.

Također je potaknut i projekt uspostave jedinice za podršku upravljanja migracijama u RH koja bi pružila logističku potporu migracijskoj politici RH a koja bi se sastojala od usluga prevođenja migracijskog acquisa EU-a, savjetodavne pomoći u izradi zakona na temu migracija, azila, politike viza itd. te također organizacije seminara i sl. i to na slijedećim područjima:

- suradnja na izgradnji i edukaciji migracijskog managementa u RH,
- AVR program – potpomognuti dobrovoljni povratak, vraćanje ilegalnih migranata u zemlje porijekla i njihovo integriranje u zemljama porijekla,
- suradnja s IOM-om u na izradi novog Zakona o strancima.

Uprava za inspekcijske i upravne poslove, Odjel za strance i azil tijekom ove godine intenzivno surađuje sa IOM-om. Naime, unutar te međunarodne organizacije osnovana je Jedinica za podršku upravljanja migracijama u Republici Hrvatskoj, kako bi pružila logističku potporu migracijskoj politici.

Osnovna zadaća ove Jedinice sastoji se u pružanju tehničke pomoći u pripremi i organizaciji seminara koji se odnose na politiku migracija, te dostavi potrebnih materijala kojima raspolaže IOM u Republici Hrvatskoj, ali i u njihovim uredima diljem svijeta. IOM će pružati pomoć pri izradi izvješća sa mnogobrojnih međunarodnih konferencija i susreta, a tiču se migracijskih tokova. Značajnu pomoć Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske, IOM je ponudio kroz usluge prevođenja migracijskog acquisa Europske unije. Jedinica za upravljanje migracijama pribavila je za potrebe formiranja Informacijsko-dokumentacijskog centra značajan broj publikacija. Osim toga, preveli su na hrvatski jezik neke od EU dokumenata s područja azila, te priručnike i druge pisane materijale potrebne u izgradnji sustava azila. IOM sponzorira radionicu koja se odvija u Zagrebu 07. i 08. srpnja 2003. godine, na temu regionalne suradnje u formiranju informacijsko-dokumentacijskog centra. Sa IOM-om se također dogovara o organizaciji studentskog posjeta jednoj od zemalja EU ili zemalja kandidatkinja, kako bi se upoznali s njihovim načinom reguliranja i upravljanja migracijama, te posebno s njihovim sustavom azila.

UNHCR – Visoko povjerenstvo UN za izbjeglice

6. i 7. lipnja 2001. godine u Budimpešti je održana Regionalna konferencija o međunarodnoj zaštiti (povratak osoba kojima nije potrebna međunarodna zaštita, koncept sigurne treće zemlje i sporazumi i readmisiji). Neposredna suradnja MUP-a RH s UNCHR-ovim Visokim povjerenstvom za izbjeglice ostvarena je pri izradi Zakona o azilu, te međunarodnoj zaštiti izbjeglica i utvrđivanju izbjegličkog statusa.

ICMPD - Međunarodni Centar za razvoj politike migracija (International Center for Migration Policy Development)

Suradnja Ravnateljstvo policije s Međunarodnim centrom za razvoj politike migracija sa sjedištem u Beču, čiji je cilj poticati sveobuhvatnu politiku migracija te vladama i organizacijama djelovati kao mehanizam za razmjenu usluga uglavnom vezanih za pitanje europskih migracija, formalno je inicirana u rujnu 2002., na Bledu kada je održan sastanak smjerodavne grupe ICMPD-a na temu "uključivanje budućih zemalja članica ICMPD-a u aktualne razgovore o budućim ciljevima, aktivnostima i organizaciji ICMPD-a".

Ravnateljstvo policije je, u svibnju 2003. godine, zaprimila bilješku Stalne misije Republike Hrvatske pri OEES-u, Ujedinjenim narodima i međunarodnim organizacijama u Beču, u kojoj se navodi prijedlog procedure o pristupanju RH u članstvo Međunarodnog centra za migracijsku politiku (ICMPD). U svibnju 2003., MUP RH uputio je pozitivno očitovanje u svezi s pristupanjem Republike Hrvatske u rad Bečkog međunarodnog centra za migracijsku politiku.

DCAF - Demokratski centar za kontrolu oružanih snaga (Democratic Center for Antiarms Force Controle)

Unutar DCAF-a, Centra za demokratsku kontrolu oružanih snaga (Democratic Center Antiarms Force Controle) osnovanog 2002. godine na inicijativu švicarskih ministarstava obrane i vanjskih poslova, MUP RH – Uprava za granicu uključuje se 2002. godine sudjelovanjem na četiri radionice organizirane s ciljem:

- pridonošenja utvrđivanja niza vrijednosti na kojima bi mogao počivati zajednički europski sustav sigurnosti granica,
- prikupljanja sistematiziranja znanja i spoznaja o pitanjima sigurnosti granica,
- pridonošenja boljem ostvarivanju suradnje na raznim razinama između tijela nadležnih za pitanja sigurnosti granica i drugih organizacija uključenih u pitanja sigurnosti granica u Europi između zemalja u regiji i u SRJ,
- prikupljanja znanja izvršavanja odabira odgovarajućih informacija te pružanja savjeta u okviru procesa uspostavljanja modela prikladnog za potrebe SRJ.

U ožujku 2003. Godine u Ženevi, Švicarska, održana je sedma radionica u organizaciji DCAF-a na temu "Promjena upravljanja: iz perspektive Zapadnog Balkana" na kojoj su sudjelovali i predstavnici MUP-a RH.

ICITAP - Međunarodni program pomoći u kriminalističkoj obuci (International Criminal Investigative Training Assistance Program)

ICITAP je dio kriminalističkog odjela Ministarstva pravosuđa SAD-a koji pruža programe obuke i tehničke pomoći zainteresiranim zemljama širom svijeta. Rad ICITAP-a u RH je reguliran Pismom suglasnosti o provedbi Zakona između Vlade RH i Vlade SAD kojim su se stranke usuglasile pokretati i podupirati projekte čiji je cilj jačanje i učvršćivanje tekućih reformi u području pravosuđa i policije.

U sklopu projekta održane su dvije konferencije unutarnjih kontrola u policiji zemalja JI Europe (25.-28. rujna 2002. godine u Valbandonu-Hrvatska i 20.-23. svibnja 2003. u Ohridu- Makedonija). Održana su dva tečaja za instruktore samoobrane te se pored realiziranih (nabavka kompjuterske opreme za Policijsku akademiju) planiraju i drugi programi tehničke pomoći.

CIREFI -Centar za informiranje, raspravu i razmjenu informacija o prelaženju granice i migracijama (Centre for Information, Discussion and Exchange on the Crossing of Frontiers and Immigration)

Centar za informiranje, raspravu i razmjenu informacija o prelaženju granice i migracijama (CIREFI) zadnji je sastanak organizirao u 28. svibnja 2003. u Bruxellesu u zgradi Vijeća ministara EU. Osim predstavnika zemalja članica EU-a, EK, Europol te država koje sljedeću godinu ulaze u EU bili su i predstavnici država Procesu stabilizacije i pridruživanja. Teme su bile trenutna situacija ilegalnih migracija i mreža ilegalnih migracija u EU, mreža migracijskih časnika za vezu na "Zapadnom Balkanu".

SEPCA - Udruga šefova policija Jugoistočne Europe (Southeast Europe Police Chiefs Association)

Udruga šefova policija Jugoistočne Europe (Southeast Europe Police Chiefs Association-SEPCA) nastala je kao rezultat djelovanja Kanadske kraljevske konjičke policije u okviru Kanadskog regionalnog projekta obuke i podrške (CRTSP).

Rezoluciju o osnivanju Udruge 20. siječnja 2002. u Valbandonu (R. Hrvatska) su potpisala izaslanstva MUP-a Albanije, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Rumunjske, Republike Crne Gore, Republike Srbije i Republike Srpske u Bosni i Hercegovini. Statut SEPCA-e je potpisan u Bukureštu 24. listopada 2003. god (pristupila i Federacija BiH, predstavnici Republike Hrvatske iz objektivnih razloga nisu sudjelovali) kojom prilikom se formiraju tijela Udruge i određuje njeno sjedište.

Predstavnici MUP-a RH pristupaju Statutu Udruge na sljedećem sastanku SEPCA-e održanom u Sofiji 22. - 23. siječnja 2003. god. Tom prilikom, između ostalog donesena je i odluka o formiranju pet (5) radnih tijela (odбора), kroz čiji rad bi se trebala ostvarivati suradnja zemalja članica SEPCA-e na sljedećim područjima: suzbijanje organiziranog kriminala i terorizma, obrazovanje policijskih kadrova, projekt Policija u zajednici, pravno normiranje rada policije i osiguranje javnih okupljanja s posebnim osvrtom na izgrede navijačkih skupina na nogometnim utakmicama. Republika Hrvatska ima svoje predstavnike u svakom od odbora, te predsjedava odborom " Suradnja kod projekta Policija u zajednici".

Na sljedećem sastanku SEPCA-e, održanom u Beogradu u lipnju 2003., raspravljano je o načinima rada pojedinih odbora, te je određeno da za naredni sastanak SEPCA-e (planirano u Tirani, prosinac 2003.) predsjednici odbora pripreme teme sastanka Udruge. Na sastanku u Beogradu je konačno definirano da će se rad Udruge financirati iz godišnjih članarina u visini od 3000 EURA.

Napominjemo da je Odjel civilne zaštite pri Upravi za zaštitu i spašavanje ustrojen unutar MUP-a RH. U svezi s relevantnim pitanjima međunarodne suradnjom u području civilne zaštite, konzultirati 22. poglavlje točku I, pitanje br. 5 istog Upitnika.

21. Kojim je međunarodnim instrumentima vezanima uz policiju Hrvatska pristupila i koje od njih primjenjuje (Vijeće Europe, UN, Konvencija o Interpolu, ...)?

Republika Hrvatska kao članica Ujedinjenih naroda od 1992. godine i Vijeća Europe od 6. studenog 1996. potpisala je i ratificirala sljedeće konvencije:

KONVENCIJE VIJEĆA EUROPE

- Europska konvencija za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (ETS 126) – European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment

potpisana 06. 11. 1996. godine

ratificirana 11. 10. 1997. godine

stupila na snagu 01. 02. 1998. godine

- Protokol br. 1. Europske konvencije za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (ETS 151) – Protocol No. 1 to the European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading

Treatment or Punishment

potpisan 10. 05. 2000. godine

ratificiran 04. 11. 2000. godine

stupio na snagu 01. 03. 2002. godine

- Protokol br. 2. Europske konvencije za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (ETS 152) – Protocol No. 2 to the European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading

Treatment or Punishment

potpisan 10. 05. 2000. godine

ratificiran 04. 11. 2000. godine

stupio na snagu 01. 03. 2002. godine

- Kaznenopravna konvencija o korupciji (ETS 173) – Criminal Law Convention on Corruption

potpisana 15. 09. 1999. godine

ratificirana 8. 11. 2000. godine

stupila na snagu 1. 07. 2002. godine

- Građanskopravna konvencija o korupciji (ETS 174) – Civil Law Convention on Corruption

potpisana 2. 10. 2001. godine

ratificirana 5. 06. 2003. godine

stupit će na snagu 01. 11. 2003. godine

- Konvencija o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom (ETS 141) – Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime

potpisana 6. 11. 1996. godine

ratificirana 11. 10. 1997. godine

stupila na snagu 1. 02. 1998. godine

Konvencija o kibernetičkom kriminalu – Convention on Cyber Crime

ratificirana 3.07.2002. godine

- Europska konvencija o izručenju od 13. prosinca 1957. g. i Dopunski protokol Europske konvencije o izručenju od 15. listopada 1975. g. i Drugi dopunski Protokol Europske konvencije o izručenju od 17. ožujka 1978. g.; - Republika Hrvatska je stranka od 7. prosinca 1994.- European Convention on Extradition and two Additional Protocols;

- Europska konvencija o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 20. travnja 1959. godine i Dodatni protokol od 17. ožujka 1978. g. – Republika Hrvatska je stranka od 13. ožujka 1999. - European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters and Additional Protocol;

- Europska konvencija o suzbijanju terorizma, RH je stranka od 2002. g.; - European Convention on the Suppression of Terrorism;

U pripremi:

- Europski sporazum o propisima koji uređuju kretanje osoba između država članica Vijeća Europe (ETS 25) - European Agreement on Regulations governing the Movement of Persons between Member States of the Council of Europe;
- Europski sporazum o ukidanju viza za izbjeglice (ETS 31) – European Agreement on the Abolition of Visas for Refugees;
- Europski sporazum o putovanju mladih s kolektivnom putovnicom između država članica Vijeća Europe (ETS 37) – European Agreement on Travel by Young Persons on Collective Passports between the Member Countries of the Council of Europe;
- Konvencija o smanjenju slučajeva višestrukog državljanstva i o vojnim obvezama u slučajevima višestrukog državljanstva (ETS 43) te Protokoli uz Konvenciju (ETS 95,96 i 149) - Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and on Military Obligations in Cases of Multiple Nationality;
- Protokol uz Konvenciju o smanjenju slučajeva kod višestrukog državljanstva i vojnih obveza kod višestrukog državljanstva - (Protocol amending the Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality) (ETS 95),
- Dodatni protokol Konvencije o smanjenju slučajeva kod višestrukog državljanstva i vojnih obveza kod višestrukog državljanstva - (Additional Protocol to the Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality) (ETS 96),
- Drugi Protokol uz Konvenciju o smanjenju slučajeva kod višestrukog državljanstva i vojnih obveza kod višestrukog državljanstva - (Second Protocol amending the Convention on the Reduction of Cases of Multiple Nationality and Military Obligations in Cases of Multiple Nationality) (ETS 149),
- Europska konvencija o kontroli stjecanja i posjedovanja vatrenog oružja od pojedinaca (ETS 101) – European Convention on the Control of the Acquisition and Possession of Firearms by Individuals,
- Europski sporazum o prenošenju odgovornosti za izbjeglice (ETS 107) – European Agreement on Transfer of Responsibility for Refugees;
- Sporazum o nezakonitoj trgovini morskim putem kojim se primjenjuje čl. 17. Konvencije UN-a protiv nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima (ETS 156) – Agreement on Illicit Traffic by Sea, implementing Article 17 of the United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances;
- Europska konvencija o državljanstvu (ETS 166) – European Convention on Nationality - pokrenut je postupak pristupanja
- Europska konvencija o ostvarivanju dječjih prava (European Convention on the Exercise of Children's Rights); potpisana 8. ožujka 1999. godine; u tijeku je postupak za ratifikaciju
- Europska konvencija o kontaktima s djecom (European Convention on Contact Concerning Children); potpisana 15. svibnja 2003. godine

KONVENCIJE UJEDINJENIH NARODA

- Konvencija o transnacionalnom organiziranom kriminalitetu sa pripadajućim protokolima (Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece; Protokol protiv krijumčarenja migranata, kopnom, morem i zrakom)

ratificirano 7.11.2002. g. – Convention on Transnational Organised Crime with Pertaining Protocols (Protocol for Prevention, Suppression and Punishment of Smuggling of Persons Especially Women and Children, Protocol against Smuggling of Migrants by Land, Sea or Air);

- Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment);

Konvenciju je ratificirala bivša SFRJ 20. lipnja 1991. godine. Republika Hrvatska je svojom notom glavnom tajniku UN-a od 8. listopada 1992. izjavila da se smatra obveza odredbama Konvencije retroaktivno, od 6. listopada 1991. godine,

- Jedinствena konvencija o opojnim drogama iz 1961, s pripadajućim Protokolom o izmjenama Jedinствене konvencije o opojnim drogama iz 1972. (Single Convention on Narcotic Drugs, 1961, as amended by the Protocol amending the Single Convention on Narcotic Drugs 1972)

potpisana 26. 07. 1993. godine

Notifikacijom o sukcesiji Republika Hrvatska je stranka Konvencije od 8. listopada 1991.;

- Konvencija o psihotropnim tvarima iz 1971 (Convention on Psychotropic Substances)

ratificirana 26. 07. 1993. godine

Notifikacijom o sukcesiji Republika Hrvatska je stranka Konvencije od 8. listopada 1991.;

- Konvencija UN-a protiv nedozvoljenog prometa opojnim drogama i psihotropnim tvarima (UN Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances)

potpisana 1988. godine

ratificirana 26. 07. 1993. godine

Notifikacijom o sukcesiji Republika Hrvatska je stranka Konvencije od 8. listopada 1991.;

- Međunarodna konvencija protiv novačenja, korištenja, plaćanja i osposobljavanja plaćenika (International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries)

bivša SFRJ je potpisala 12. 12. 1990., a ispravu o ratifikaciji nije položila niti je postala strankom Konvencije

Republika Hrvatska je nakon potvrđivanja Konvencije od strane Hrvatskog sabora, 24. rujna 1999. godine položila ispravu o pristupu;

- Konvencija o sigurnosti osoblja Ujedinjenih naroda i pridruženog osoblja (Convention on the Safety of United Nations and Associated Personnel)

ratificirana 24. rujna 1999. godine;

Opća skupština Ujedinjenih naroda usvojila 17. prosinca 1979., a bivša SFRJ potpisala 29. prosinca 1980., dok je ispravu o ratifikaciji položila 19. travnja 1985. godine;

Ministarstvo vanjskih poslova uputilo je glavnom tajniku Ujedinjenih naroda notifikaciju o sukcesiji Republike Hrvatske u odnosu na predmetnu Konvenciju. Po potvrdi depozitara o sukcesiji Republike Hrvatske u odnosu na predmetnu Konvenciju, Ministarstvo vanjskih poslova uputit će Vladi Republike Hrvatske radi donošenja Prijedlog odluke o objavljivanju notifikacije o sukcesiji Republike Hrvatske u odnosu na predmetnu Konvenciju;

- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima – (International Pact on Civil and Political Rights),

Pakt je ratificirala bivša SFRJ zakonom od 30. siječnja 1971. ("Službeni list SFRJ", br.7/71; Republika Hrvatska je svojom notom Glavnom tajniku UN od 8. X. 1992. godine izjavila da se smatra obvezanom odredbama Pakta retroaktivno, od 6. X. 1991.;

- Konvencija o kaznenim djelima i drugim djelima počinjenim u zrakoplovima - (Convention on Offences and Certain other Acts Committed on Board Aircraft) – Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. sukladno Sporazumu o sukcesiji;
- Konvencija o suzbijanju nezakonite otmice zrakoplova - (Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft) – Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. g. sukladno Sporazumu o sukcesiji;
- Konvencija o suzbijanju nezakonitih kaznenih djela protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva - (Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Civil Aviation) – Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine sukladno Sporazumu o sukcesiji;
- Protokol o suzbijanju kaznenih djela nasilja u zračnim lukama koje opslužuju međunarodno civilno zrakoplovstvo, Dodatak Konvenciji za suzbijanje kaznenih djela protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva - (Protocol on the Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving International Civil Aviation, Supplementary to the Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Civil Aviation) – Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine sukladno Sporazumu o sukcesiji;
- Konvencija o prevenciji i kažnjavanju zločina nad osobama pod međunarodnom zaštitom, uključujući i diplomatske agente – (Convention on the Prevention And Punishment Of Crimes Against Internationally Protected Persons, Including Diplomatic Agents) – Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine sukladno noti o sukcesiji;
- Konvencija o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala – (Convention on the Physical Protection of Nuclear Material) – Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine sukladno Sporazumu o sukcesiji;
- Međunarodna konvencija protiv uzimanja talaca, RH je stranka od 17. srpnja 2003. prema Sporazumu o sukcesiji; (International Convention against Taking of Hostages)
- Konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece od 25. listopada 1980., godine (Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction), RH je stranka od 08. listopada 1991. godine prema Sporazumu o sukcesiji;
- Konvencija o pravima djeteta od 20. studenog 1989. godine, (Convention on the Rights of the Child), RH je stranka od 08. listopada 1991. prema Sporazumu o sukcesiji, a ratificirana je 12. listopada 1992. godine
- Fakultativni protokol o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji (Optional Protocol to the Rights of the Child on the sale Children, child prostitution and child pornography; potvrđen 21. ožujka 2002.; stupio na snagu 29. ožujka 2002. godine
- Fakultativni protokol glede uključivanja djece u oružane sukobe (Optional Protocol to the Convention of the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflicts; potvrđen 21. ožujka 2002. godine; stupio na snagu 29. ožujka 2002. godine

U pripremi:

Međunarodna konvencija o sprečavanju bombaških terorističkih napada, New York, 15. prosinca 1997. godine (International Convention on Prevention of Terrorist Bomb Attacks);

Rezolucijom Opće skupštine UN-a usvojen je 15. prosinca 1997. godine tekst predmetne Konvencije. Ministarstvo unutarnjih poslova pokrenulo je inicijativu za pristupanje predmetnoj Konvenciji.

I.C.P.O. INTERPOL

Dana 4. studenog 1992. na 61. Generalnoj skupštini u Dakru / Senegal, RH službeno je primljena u članstvo Međunarodne organizacije kriminalističke policije – INTERPOL sukladno čemu je ustrojen Središnji Nacionalni Ured –

Interpol Zagreb unutar Odjela za međunarodnu policijsku suradnju. U okviru članstva u I.C.P.O. – INTERPOLU, Republika Hrvatska uredno ispunjava sve obveze preuzete iz tog članstva.

22. Koje vrste informacijskih instrumenata postoje i koriste se (baze podataka o vlasnicima, sadržaju, pristupu; registri podataka, izvori podataka na mreži, ...)?

Informacijski sustav MUP-a RH čine podsustavi:

- podsustav potražne djelatnosti obuhvaća evidenciju tjeratica i objava za osobama, evidenciju ukradenih i nestalih stvari, evidencija nadzora državne granice, dnevni operativni bilten događaja, asistencije, javna okupljanja, napadi na službene osobe i uporaba sredstava prinude, te izvješća o postupanju po operativnim akcijama.
- podsustav kriminaliteta obuhvaća evidencije koje se odnose na kaznena djela i njihove počinitelje, primjerice abecednu evidenciju, evidenciju nadimaka, evidenciju bivših i lažnih osobnih imena, evidenciju osobnih opisa, evidenciju počinitelja kaznenih djela, evidenciju osoba nad kojima je provedeno utvrđivanje identiteta, daktiloskopsku zbirku i upisnik kriminalističkih obrada.
- podsustav poslova sa strancima obuhvaća evidenciju stranaca s odobrenim produženim boravkom, evidenciju izbjeglica, evidenciju prijava boravišta stranaca, evidenciju izdanih osobnih karata za strance, evidenciju o putnim ispravama i vizama izdanih strancima, evidenciju izgubljenih putnih i drugih isprava za strance.
- podsustav prometa obuhvaća evidenciju vozila na motorni pogon i priključnih vozila i njihovih vlasnika, evidenciju prometnih nezgoda, evidenciju kazni i mjera u prometu.
- podsustav poslova s oružjem obuhvaća evidencije koje se odnose na nabavu, držanje i nošenje oružja i streljiva.
- podsustav požara obuhvaća evidencije koje se odnose na požare i eksplozije.
- podsustav upravnih poslova obuhvaća evidenciju dodijeljenih matičnih brojeva građana, evidenciju prijave prebivališta i boravišta u Republici Hrvatskoj, evidenciju osobnih iskaznica, otpusta i odricanja od državljanstva, evidenciju putnih isprava, evidenciju teritorijalnih jedinica evidenciju primitka u državljanstvo Republike Hrvatske, registar pravnih osoba i evidencije privatne zaštite i detektivskih poslova.
- podsustav kadrovskih poslova,
- podsustav materijalno-financijskih poslova obuhvaća materijalno-financijske poslove Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske;
- podsustav operativno-statističkog izvješćivanja koji korisnicima omogućuje da na temelju dobivenih podataka usmjeravaju rad službe;
- podsustav poslova granice koji daje podatke o brojčanim pokazateljima prometa putnika i prometala, o ispravama, dnevni operativni bilten granice, operativno statističke preglede;
- podsustav ostalih poslova obuhvaća evidencije koje su jedinstvene i prijeko potrebne za navedene podsustave (npr. više od 400 jedinstvenih nomenklatura).

Svi navedeni podsustavi su međusobno povezani i zajedno čine jedinstven informacijski sustav Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

Uz razvoj središnjeg informacijskog sustava razvijamo i sustave koji se odvijaju na osobnim računalima.

Pravo pristupa pojedinim podsustavima informacijskog sustava MUP-a imaju policijski službenici i namještenici Ministarstva koji su posebnim aktom za to ovlašteni, a kojim je propisana ovlast za korištenje podataka iz pojedinih podsustava, sukladno djelokrugu i razini poslova koje obavljaju. Ovim aktom određuje se ovlast unosa, brisanja i korištenja podataka sadržanih u ovim podsustavima.

23. Koja se oprema koristi za informiranje (faks, telefon, radio veza, biperi, pageri, mreže podataka, itd.)?

Za potrebe svih ustrojstvenih jedinica MUP RH stoji na raspolaganju sljedeća informatičko-komunikacijska oprema:

■ Telefonija i fax

Poslovna telekomunikacijska mreža MUP-a RH odgovara zahtjevu za kvalitetan i zaštićen prijenos informacija za potrebe MUP-a, osigurava dostupnost i raspoloživost svih ustrojstvenih jedinica MUP-a (20 policijskih uprava i 174 policijske postaje). Govorna komunikacija unutar MUP-a ostvarena je korištenjem vlastite mreže kućnih telefonskih centrala.

Ovu mrežu, mrežu za prijenos govora, čini mreža PABX čija je pak osnova komutacija MD-110 Ericsson, verzije BC9. Na većem dijelu policijskih postaja u funkciji su PABX BP50/250 Ericsson. Dominantna signalizacija u mreži je Qsig. Pored govora PABX koristimo za prijenos fax informacije, komutirani data, ISDN, video ISDN, pristup Internetu. Sve PABX su umrežene 2Mb/s zakupljenim vodom.

■ Radiokomunikacijski sustav

Dominantan radiokomunikacijski sustav MUP-a RH je analogni sustav koji za svoj rad koristi UHF i VHF frekvencijsko područje. Ovim je sustavom, odnosno diskretnim repetitorskim pozicijama, ostvareno pokrivanje radijskim signalom cjelovitog teritorija RH, uključujući i pogranično područje. Za rad se koriste ručne, mobilne i stacionarne radiostanice.

Pokrivenost radijskim signalom urbanih i ruralnih područja ostvarena je podjednako dobro. Ovisno o zahtjevu službe i konfiguraciji terena za određena se područja, ukoliko je to moguće, iznalaze dodatna rješenja u smislu kvalitetnijeg pokrivanja.

Kako je postojeći analogni sustav tehnološki i funkcionalno zastario, a u cilju modernizacije radiokomunikacijskog sustava MUP-a, 2001. godine započeto je s uvođenjem novog i u cijelosti digitalnog radiokomunikacijskog sustava prema TETRA standardu.

U ovoj fazi Tetra sustavom je pokriveno područje PU zagrebačke i PU splitsko-dalmatinske. Sustav je u ovoj fazi opremljen sklopovima koji omogućuju korištenje funkcija kao što su prijenos podataka, slanje kratkih podatkovnih poruka, korištenje AVL-a i slično. Postupnim uvođenjem TETRA sustava stvorile bi se pretpostavke za cjelovitu zamjenu postojećeg analognog sustava i opreme, te njegovim potpunim povlačenjem iz upotrebe.

■ Pager sustav

Sustav je uspostavljen 1994. g. Pager signalom pokriveno je cijelo područje RH i sustav radi vrlo pouzdano. Koristi POCSAG signalizacijski kod kojega se informacija prenosi izravnim pomakom frekvencije vala nosioca - DFSK modulacija, pri čemu se ostvaruje brzina od 512 bit/s. Sustav odašilje na UHF frekvencijskom području. Pager prijemnike pri obavljanju svojih poslova koriste djelatnici svih ustrojstvenih jedinica MUP-a, već prema potrebi.

■ Mreža za prijenos podataka

Namjena mreže za prijenos podataka je da omogućava razmjenu i pohranu podataka (dopisa, slika, baza podataka) koji se stvaraju u tijeku redovnih aktivnosti svih organizacijskih jedinica MUP-a, da osigura pristup bazama podataka i evidencijama pohranjenim na centralnom Informacijskim sustavom MUP-a te stvaranje temelja za pružanje različitih mrežnih servisa (E-mail, WWW, ...).

Mreža za prijenos podataka sastoji se od pojedinačnih lokalnih računalnih mreža (LAN) koje su uspostavljene u pojedinim ustrojstvenim jedinicama MUP-a. LAN mreža sastoji se od određenog broja osobnih računala (IBM kompatibilnih s instaliranim Windows 95/98/2000/XP operativnim sustavom), mrežnih pisača te poslužitelja (servera - s instaliranim Windows NT 4.0/XP mrežnim operativnim sustavom).

Lokalna mreža je uspostavljena na način sa su PC računala s ugrađenim Ethernet mrežnim karticama (10Base-T sučeljem ili 100Base-T sučeljem) spajana UTP spojnim kabelima i postojećim strukturnim kabliranjem same zgrade (kabliranje je izvedeno po standardu ISO 11801) na Ethernet koncentrator (HUB) ili preklopnik (switch). Kao osnovni komunikacijski protokol koristi se TCP/IP.

Pojedine LAN mreže povezane su međusobno i čine mrežu širokog područja pokrivanja (WAN) koja se sastoji od 20 čvornih lokacija po jedna u svakoj PU i po jedan regionalni čvor u svakoj PP. WAN mreža te opslužuje oko 1500 korisničkih PC računala. Brzine prijenosa podataka na WAN dijelu kreću se od 256 kbit/s do 1 Mbit/s ovisno o potrebi i važnosti pojedine lokacije.

Za obavljanje poslovima planiranja, izgradnje i održavanja cjelokupne informacijsko-komunikacijske mreže MUP-u posjeduje vlastite stručne djelatnike.

24. Koji mogućnosti i programi obuke postoje (škole, sadržaj obuke, ciljne skupine, mreže za učenje, posebne vještine)?

Policijska akademija kao središnja ustanova za obrazovanje, u svom sastavu ima više ustrojstvenih jedinica: Visoka policijska škola, Temeljna policijska škola, Odjel za stručno usavršavanje i specijalizaciju i Odjel za nakladničko-bibliotečnu djelatnost;

Visoka policijska škola

Visoka policijska škola je samostalno ustrojstvena jedinica u sastavu Policijske akademije. Visoka policijska škola upisana je u upisnik znanstvenoistraživačkih pravnih osoba Ministarstva znanosti i tehnologije te obavlja znanstvenoistraživačku djelatnost.

Na Visokoj policijskoj školi postoje tri programa studija:

- sveučilišni studij kriminalistike u četverogodišnjem trajanju (8 semestara) za redovne studente (temeljem ugovora sa Sveučilištem u Zagrebu)
- stručni studij «kriminalist» u trajanju od 5 semestara (njegovim završetkom stječe se zvanje kriminalist tj. viša stručna sprema)
- stručni studij «diplomirani kriminalist» u trajanju od 8 semestra (njegovim završetkom stječe se zvanje diplomirani kriminalist tj. visoka stručna sprema)
- poslijediplomski stručni studij iz nasilničkog kriminaliteta u trajanju od 4 semestra (završetkom se stječe zvanje magistra kriminalistike-specijaliste).

Stručne programe studija kriminalistike pohađaju redovni i izvanredni studenti, djelatnici Ministarstva unutarnjih poslova kao i osobe iz građanstva.

Policijska škola

Policijska škola provodi program prekvalifikacije-temeljno obrazovanje za zanimanje policajac u trajanju od 9 mjeseci teoretsko-praktične nastave. Isti uključuje i dvotjednu praktičnu obuku u policijskim postajama. U vrijeme obuke u postajama polaznici upoznaju buduće suradnike u mentorskom programu obuke – mentore.

(uspješnim završetkom polaznici dobivaju svjedodžbu srednje stručne spreme)

Odjel za stručno usavršavanje i specijalizaciju

Izrađuje programe, provodi i nadzire stručno usavršavanje i specijalizaciju zaposlenika Ministarstva unutarnjih poslova, te predlaže osuvremenjivanje nastavne tehnologije. Navedeni odjel planira i nadzire različite vidove permanentne obuke u policijskim upravama.

Odjel za nakladničko-izdavačku djelatnost

Razvija nakladničku djelatnost Ministarstva unutarnjih poslova i metode vođenja njezine dokumentacije.

Izrađuje udžbenike i knjige, te informativno i službeno glasilo MUP-a.

Vodi opću i stručnu knjižnicu. Koordinira i unapređuje knjižničko-izdavačku djelatnost,

Vodi njezinu informatičku bazu i brine o povezivanju s ostalim bazama podataka.

Podaci o materijalnim uvjetima u Policijskoj akademiji:

- Visoka policijska škola raspolaže s ukupno 18 učionica i specijaliziranih kabineta, s pripadajućim prostorima za upravu, nastavno, administrativno i ostalo osoblje.
- Policijska škola ima ukupno 40 učionica i specijaliziranih kabineta, s pripadajućim prostorijama za predavače i osoblje.
- Odjel za stručno usavršavanje i specijalizaciju koristi dio prostorija u Policijskoj školi, uz 6 specijaliziranih kabineta i prostorije za osoblje Odjela
- Odjel za nakladničko-bibliotečnu djelatnost raspolaže s prostorima knjižnice u Policijskoj akademiji i sjedištu Ministarstva unutarnjih poslova, kao i prostorijama za djelatnike Odjela.

U Policijskoj akademiji na raspolaganju su sportske dvorane i vanjska igrališta, streljana, strelšte, prometni poligon.

U nastavi i obuci se koriste suvremena nastavna sredstva i pomagala, kao što su: 76 računala od kojih je 30 povezano na Internet (server / ruter), a koristi se i jedna računalna mreža - LAN.

Policijska akademija raspolaže potrebnom audio-vizualnom tehnikom (od grafoskopa do digitalnog TV projektora), a u tijeku je instaliranje uređaja za uvježbavanje situacionog gađanja – F.A.T.S.

Smještajni kapacitet je ukupno 1442 osobe, uz mogućnost prehrane u restoranu Policijske akademije.

Policijska akademija ima mogućnost pružanja usluga primarne zdravstvene zaštite, kao i stomatoloških usluga, te usluge praonice rublja i kemijskog čišćenja.

25. Koji su trenutni i budući prioriteti policije?

Ravnateljstvo policije kao upravna organizacija Ministarstva unutarnjih poslova za obavljanje policijskih poslova, u okviru svojih zadaća i ovlasti, većinu svojih operativnih aktivnosti usmjerava na podizanje opće sigurnosti u Republici Hrvatskoj te na postizanje sigurnosnog standarda na granici, kojega u okviru zaštite postojećih i budućih vanjskih granica određuje Europska unija.

Kroz realizaciju Strategije djelovanja « Policija u zajednici » provodi se transformacija policije u javni servis građana u poslovima sigurnosti te se osmišljavaju i realiziraju programi prevencije kriminaliteta koji se baziraju na suradnji policije sa drugim segmentima društva, posebice sa građanima.

Posebna pozornost i nadalje posvećivati će se aktivnostima vezanim uz suzbijanje terorizma, a kroz daljnji razvoj organizacije, tehničkog opremanja i edukacije osoblja, intenzivirat će se operativne aktivnosti na državnoj granici u zaustavljanju svih pojava oblika prekograničnog kriminala, posebice krijumčarenja ljudi i roba.

Kroz Twinning projekt « Integrirano upravljanje granicom – granična policija » koji se provodi u okviru Cards programa, nastaviti će se preustroj granične policije s osnovnim ciljem uspostavljanja učinkovite granične policije i prilagodbe njenih standarda rada sa standardima Europske unije. Ovaj Projekt se provodi u suradnji sa predstavnicima Savezne granične policije Savezne Republike Njemačke i predstavnicima Ministarstva unutarnjih poslova Republike Slovenije, a bazira se na izradi i provedbi smjernica i koncepta prilagodbe u tri glavna područja: prilagodbi zakonodavstva, učinkovitom obnašanju zadaća i obuci i usavršavanju.

U suzbijanju organiziranog prekograničnog kriminaliteta, nastaviti će se stalni kontakti i suradnja sa susjednim zemljama i zemljama u regiji, posebice kroz razmjenu korisnih operativnih saznanja, provođenje zajedničkih edukacijskih programa, te sukladno potrebi, poduzimanjem zajedničkih operativnih aktivnosti.

Na unutarnjem planu borbe protiv kriminaliteta posebna će se pozornost i posvećivati suzbijanju organiziranog kriminaliteta i korupcije te suzbijanju zlouporabe droga. Učinkovitijem suzbijanju ovih oblika kriminaliteta, pridonijet će i daljnji razvoj i implementacija sustava obavještajne kriminalističke analitike te razvoj programa zaštite svjedoka i žrtava kaznenih djela.

Također, intenzivno će se provoditi aktivnosti iz nacionalnog programa sigurnosti u prometu, što će doprinijeti većoj sigurnosti na našim cestama.

Osnovna strategijska odrednica Ravnateljstva policije je ulazak u punopravno članstvo policijskih asocijacija unutar Europske unije, a poradi ispunjavanja svih preduvjeta za to posebna će se pozornost posvetiti edukaciji i podizanju razine profesionalnosti u radu, stvaranju optimalnih organizacijskih oblika unutar policijske strukture, adekvatnom tehničkom opremanju te usklađivanju policijskih propisa sa europskim i međunarodnim standardima.

26. Koji su modaliteti i uvjeti za suradnju policije s drugim tijelima javne sigurnosti (carina, sigurnosne i obavještajne službe)?

Odredbom članka 63. Zakona o sustavu državne uprave propisano je da su ministarstva i državne upravne organizacije dužne međusobno surađivati i pružati jedni drugima stručnu pomoć u svom djelokrugu, dostavljati obavijesti o podacima o kojima vode službene očevidnike, usklađivati planove rada, osnivati zajedničke stručne komisije i radne grupe za pitanja od zajedničkog interesa, priređivati zajednička stručna savjetovanja te poticati i ustrojavati i druge oblike međusobne suradnje.

Zakon o policiji također sadrži odredbe koje propisuju obvezu policije da pruža pomoć tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne samouprave, pravnim i fizičkim osobama u slučaju opće opasnosti uzrokovane prirodnim nepogodama ili epidemijama ili ako se pri izvršenju akata tijela državne uprave i pravnih osoba s javnim ovlastima opravdano očekuje otpor. Također, propisana je i obveza suradnje policije s tijelima jedinica lokalne i

područne samouprave i jedinicama lokalne samouprave na poduzimanju mjera radi ostvarenja sigurnosti građana i imovine.

Na sličan način obvezu suradnje propisuju i zakoni kojima je propisano postupanje pojedinih tijela državne uprave, primjerice Zakon o carinskoj službi, Zakon o poreznoj upravi i dr.

Suradnja policije s sigurnosnim službama Republike Hrvatske propisana je odredbama Zakona o sigurnosnim službama Republike Hrvatske.

Iz navedenog, razvidno je da su uvjeti za suradnju policije s drugim državnim tijelima i sigurnosnim službama određeni zakonom, a načini suradnje ovise o okolnostima u kojima se, odnosno zbog koje svrhe se suradnja ostvaruje.

27. Koji statistički podaci postoje (aktivnosti policije, kriminalitet, prevencija, represija)? Detalji o metodama i kvaliteti ovih statističkih podataka. Kako se koriste statistički podaci da bi se usmjeravao razvoj policije?

Ministarstvo unutarnjih poslova sustavno prikuplja statističke podatke o kriminalitetu, sigurnosnim događajima, prometnim nesrećama, prekršajima u prometu, prekršajima u javnom redu iz nadležnosti policije te svim vrstama požara, zatim prometu preko državne granice, postupcima policije prema stranim državljanima te svim aktivnostima koje policija poduzima na temelju zakonskih ovlaštenja samostalno ili po zahtjevu neke druge ovlaštene institucije. Za sve pojave, događaje i aktivnosti postoje statistički podaci pomoću kojih se prikupljaju sve relevantne varijable te se unose u središnji informacijski sustav na kojemu se vrši daljnja statistička obrada. Statistički rezultati obrađeni na središnjem informacijskom sustavu prezentiraju se u desetinama formata. Obrađeni statistički podaci koriste se za sve oblike planiranja i usmjeravanja policijskih djelatnosti. Godišnji statistički podaci su osnova za stratejsko planiranje, kvartalni podaci za taktičke planove, a mjesečni podaci za operativno usmjeravanje policijskih aktivnosti.

Obrađenim statističkim podacima mjeri se obujam, dinamika, trend i rasprostranjenost svih sigurnosnih pojava kao i aktivnosti kojima policija reagira kako bi prevenirala, nadzirala i reducirala štetne društvene pojave.

Kvaliteta dobivenih statističkih podataka je na zadovoljavajućoj razini i služe kao pouzdani instrumentarij za strateška planiranja i razvoj čitavog sigurnosnog sustava.

28. Postoje li pokazatelji uspjeha ili načini za procjenu kvalitete djelovanja policije? Ako takvih podataka nema, na koji se način procjenjuje rezultat policije?

O svim policijskim aktivnostima prikupljaju se kvantitativni podaci kao i podaci o rezultatima i posljedicama policijskog djelovanja. Svi dobiveni rezultati uspoređuju se sa planovima i programima rada za određeno razdoblje te se mjeri odstupanje od postavljenih ciljeva. Mjere odstupanja koriste se kao povratne informacije za korekciju planova i programa.

Najčešće se u svrhu procjene kvalitete policijskih aktivnosti i općeg stanja sigurnosti koriste slijedeći indikatori:

- Stopa kriminaliteta, koja predstavlja broj kaznenih djela na sto tisuća stanovnika;
- Stopa ukupne razriješenosti kriminaliteta, koja predstavlja odnos broja zabilježenih kaznenih djela i razriješenih kaznenih djela u određenom razdoblju,

- Stopa naknadne razriješenosti kriminaliteta, koja predstavlja odnos naknadne razriješenosti vlastitom aktivnošću u odnosu na ukupno evidentirani broj kaznenih djela s nepoznatim počiniteljem u određenom razdoblju.

Navedeni indikatori rezultata rada uspoređuju se sa ranijim razdobljima, a također se uspoređuju i sa rezultatima policija susjednih zemalja i članica EU.

U okviru strategije djelovanja «Policija u zajednici» namjerava se izmijeniti način vrednovanja kvalitete policijskih aktivnosti, odnosno uvrstiti mišljenje javnosti kao jedan od bitnih indikatora ocjenjivanja policijske izvedbe i stanja sigurnosti.

29. Koji su instrumenti za napredovanje u karijeri? Kako se procjenjuje rad pojedinoga policijskoga službenika?

Pravilnikom o unutarnjem redu Ministarstva unutarnjih poslova utvrđena su radna mjesta i uvjeti za raspored na pojedino radno mjesto. Stručne službe Ministarstva vode kadrovske evidencije za svakoj pojedinog zaposlenika, u kojima su evidentirani svi podaci o stručnoj spremi, struci, školovanju, zvanju, stažu, znanju stranih jezika, položenim ispitima, tečajevima i slično.

U slučaju upražnjenog radnog mjesta raspisuje se natječaj sukladno zakonskim propisima o kojem se izvješćuju i svi zainteresirani zaposlenici koji ispunjavaju uvjete utvrđene natječajem. Povjerenstvo zaduženo za provedbu natječaja vrši odabir kandidata sukladno propisanoj proceduri.

Dakle, mogućnost napredovanja u poslu javlja se kao posljedica kontinuiranog stručnog usavršavanja, školovanja i obrazovanja putem različitih tečajeva, odnosno ispunjavanja uvjeta predviđenih ranije navedenim Pravilnikom.

Osim navedenog, rukovoditelji ustrojstvenih jedinica mogu predlagati premještaje djelatnika koje smatraju zaslužnim na odgovorna i rukovodeća radna mjesta što u konkretnim slučajevima predstavlja napredovanje u službi.

Nadalje, policijski službenici mogu napredovati kroz zvanja. Njihovo napredovanje i promicanje propisano je Uredbom o uvjetima za stjecanje zvanja te promaknuća i raspored na radna mjesta te funkcionalnim oznakama radnih mjesta policijskih službenika (NN 39/01.). Policijski službenik promiče se ovisno o stručnoj spremi, radnom mjestu, radnom stažu, godišnjim ocjenama i ispitu za zvanje (specifičan ispit za policijske službenike).

Navedenom Uredbom propisano je da policijski službenik napreduje u zvanju ako:

- ima propisanu stručnu, odnosno školsku spremu,
- ako je položio državni stručni ispit, odnosno ispit za zvanje,
- ako je raspoređen na radno mjesto za koje je utvrđeno to zvanje,
- da je u prethodnom zvanju proveo najmanje 5 godina,
- da je u vremenu potrebnom za napredovanje ocjenjivan najmanje ocjenom “dobar”.

U SSS i VŠS postoje po tri, a u VSS četiri zvanja u okviru kojih se može napredovati.

Također je propisano da se za promicanje policijskog službenika u neposredno više zvanje ne računa godina u kojoj:

- je ocijenjen ocjenom "zadovoljava" ili "ne zadovoljava",
- mu je izrečena kazna za težu povredu radne discipline,
- nije obavljao poslove svog radnog mjesta šest i više mjeseci, osim ako je ta odsutnost posljedica upućivanja na stručno usavršavanje ili obavljanje drugih poslova u službene svrhe.

Ranije navedenom Uredbom, između ostalog, propisana je i mogućnost da ministar može *izvanredno* promaknuti u neposredno više zvanje policijskog službenika koji je tijekom izvršenja službene zadaće iskazao iznimnu hrabrost i požrtvornost te pri tom spasio tuđi život, zaštitio druga temeljna prava čovjeka ili sačuvao imovinu veće vrijednosti te na taj način dao poseban doprinos ugledu policije.

Sam Zakon o državnim službenicima i namještenicima propisuje nužnost ocjenjivanja službenika i namještenika za njihov rad, koji se ocjenjuju svake godine najkasnije do 31. ožujka za prethodnu godinu.

Na temelju navedenog Zakona doneseni su Pravilnik o postupku ocjenjivanja i evidentiranja ocjena policijskih službenika i Pravilnik o ocjenjivanju državnih službenika i namještenika.

Navedenim Pravilnicima utvrđeni su kriteriji, postupak i način ocjenjivanja zaposlenika Ministarstva unutarnjih poslova.

Konkretno ocjenjivanje policijskih službenika obavlja se prema sljedećim kriterijima:

1. zalaganje u radu i postignuti rezultati rada,
2. odgovornost i radna disciplina,
3. kreativnost, samoinicijativnost i pravovremenost u izvršavanju poslova i zadataka,
4. stručna osposobljenost i pripremljenost za primjenu propisa i specifičnih metoda i oblika rada u okviru svoga radnog mjesta,
5. osposobljenost u primjeni borbilačkih vještina, uporabi vatrenog oružja i opća tjelesna pripremljenost,
6. poznavanje i uspješnost u primjeni tehničke i druge opreme kojom se djelatnik služi u izvršavanju poslova i zadataka,
7. odnos i suradnja s drugim djelatnicima u službi,
8. ponašanje u službi.

Provedbom postupka godišnjeg ocjenjivanja zaposlenika ovog Ministarstva ocjenjuje se njegova individualna izvedba.

30. Koje se informacije pohranjuju i, ako ih pohranjujete, tko ima pristup sljedećim podacima:

- a) podaci o osobama traženim zbog izručenja;
- b) podaci o strancima kojima je ulazak bio odbijen;
- c) podaci o nestalim osobama;
- d) podaci o osobama pod policijskom zaštitom;
- e) podaci o svjedocima ili osobama kojima je uručen poziv da se pojave pred sudom;
- f) podaci o osobama/vozilima... ako postoje dokazi/razlozi za pretpostavke da će se počiniti teška kaznena djela;
- g) podaci o predmetima (ukradena vozila, vatreno oružje, dokumenti, novčanice).

Na temelju članka 71. do članka 78. Zakona o policiji, policija je ovlaštena prikupljati, obrađivati i koristiti osobne podatke te voditi policijske Zbirke radi sprečavanja i otkrivanja kaznenih djela, prijestupa i prekršaja, te pronalaska počinitelja kaznenih djela, prijestupa i prekršaja.

Sukladno navedenim zakonskim odredbama, u policijskim Zbirkama vode se podaci:

1. osoba kojima je po bilo kojem osnovu oduzeta sloboda,
2. osoba za koje postoji osnovana sumnja da su počinile kaznena djela, prijestupe i prekršaje,
3. počinjenih kaznenih djela koja se progone po službenoj dužnosti, prijestupa, prekršaja i osoba oštećenih tim djelima,
4. počinjenih kaznenih djela nepoznatih počinitelja koja se progone po privatnoj tužbi,
5. traženih osoba i predmeta, te osoba kojima je zabranjen ulazak u Republiku Hrvatsku,
6. provjere identiteta osoba,
7. osoba nad kojima je provedeno utvrđivanje identiteta, daktiloskopiranih osoba, fotografiranih osoba i DNA pretraga,
8. operativnih izvješća, operativnih izvora saznanja i osoba pod posebnom policijskom zaštitom,
9. događaja,
10. uporabljenih sredstava prisile,
11. predstavki građana

Prikupljeni podaci iz policijskih Zbirki obrađuju se na sustavu elektronske obrade podataka i ručno vođenim kartotekama Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, a rezultati obrade koriste se u statističke i analitičke svrhe. Brojčani podaci iz policijskih Zbirki smiju se dati na korištenje nadležnim stručnim i znanstvenim tijelima u svrhu znanstveno-istraživačkog rada.

Odnosno:

a) podaci o osobama koje se traže zbog izručenja

Pohranjuju se podaci o razlogu zbog kojih se traži izručenje, državi kojoj treba izručiti osobu, datumu bijega, mjestu iz kojeg je osoba pobjegla, uzroku bijega, mjerama koje treba poduzeti, podaci o tome je li osoba naoružana, koje vještine poznaje, raspoložemo li sa fotografijom osobe. Pravo pristupa podacima imaju policijski službenici koji su posebnim aktom za to ovlašteni.

b) podaci o strancima kojima je odbijen ulazak;

Pohranjuju se identifikacijski podaci o strancu, podaci o državljanstvu, zanimanju, prebivalištu u inozemstvu, identifikacijskim ispravama, načinu dolaska i ulaska u Republiku Hrvatsku, sredstvima za život, podaci o poduzetim mjerama (razlog i vrste mjere, te koja je Policijska uprava poduzela mjeru). Pravo pristupa podacima imaju policijski službenici koji su posebnim aktom za to ovlašteni.

c) podaci o nestalim osobama:

Pohranjuju se podaci o identitetu nestale osobe, osobnom opisu, nacionalnosti, zanimanju i prebivalištu osobe, datumu nestanka, u kojem mjestu je nestala, stvarnim ili pretpostavljenom uzroku nestanka, mjere koje treba poduzeti po pronalasku osobe. Pravo pristupa podacima imaju policijski službenici koji su posebnim aktom za to ovlašteni.

d) podaci o osobama pod policijskom zaštitom;

Pohranjuj se podaci o identitetu štíćene osobe, tijelu temeljem čijeg zahtijeva se osoba štiti, razlozima zbog kojih se pruža zaštita, mjere zaštite, podaci o službenicima zaduženim za štíćenje, podaci o trajanju mjere. Pravo pristupa podacima imaju policijski službenici koji su posebnim aktom za to ovlaštteni.

e) podaci o svjedocima, osobama pozvanim pred pravosudne vlasti;

Ne vodimo podatke o svjedocima, osobama pozvanim pred pravosudne vlasti.

f) podaci o osobama, vozilima... ukoliko dokazi/razlozi dopuštaju pretpostavku da će biti počinjena kaznena djela

Ne vodimo podatke o osobama, vozilima... ukoliko dokazi/razlozi dopuštaju pretpostavku da će biti počinjena kaznena djela

g) podaci o predmetima (ukradena vozila, vatreno oružje, dokumenti, novčanice)

Pohranjuju se podaci o ukradenim osobnim vozilima, vatrenom oružju, novčanicama, ukradenim ispravama. Pravo pristupa podacima imaju policijski službenici koji su posebnim aktom za to ovlaštteni.

Prikupljeni podaci iz policijskih Zbirki čuvaju se sukladno zakonskim rokovima i to:

1. Tri godine nakon donošenja odluke o daljnjem postupku protiv osobe kojoj je oduzeta sloboda ili nakon što je puštena na slobodu - za osobe kojima je po bilo kojem osnovu oduzeta sloboda,
2. Pet godina poslije roka kada rehabilitacija nastupa po sili zakona pod uvjetom da osoba nije ponovno prijavljena – za osobe za koje postoji osnovana sumnja da su počinile kaznena djela, prijestupe i prekršaje,
3. Pet godina nakon zastare progona za počinjeno kazneno djelo – za kaznena djela koja se progone po službenoj dužnosti, prijestupe, prekršaje i osobe oštećene tim djelima,
4. Jednu godinu nakon zastare progona za počinjeno kazneno djelo – za kaznena djela nepoznatih počinitelja koja se progone po privatnoj tužbi,
5. Do pronalaska osobe ili utvrđenja da je daljnje traženje nepotrebno – za tražene osobe i predmete, te osobe kojima je zabranjen ulazak u Republiku Hrvatsku,
6. dvije godine nakon provedenog postupka provjere identiteta – za provjere identiteta osoba,
7. Trajno – za osobe nad kojima je provedeno utvrđivanje identiteta, daktiloskopirane osobe, fotografirane osobe i DNA pretrage; za operativna izvješća, operativne izvore saznanja i osobe pod posebnom policijskom zaštitom; za događaje,
8. Deset godina od uporabe sredstava prisile – za uporabljena sredstva prisile,
9. Deset godina od prijema predstavke građanina – za predstavke građana

Osobni podaci iz policijskih Zbirki ne smiju se koristiti suprotno svrsi propisanoj Zakonom o policiji kao i drugim propisima kojima se uređuje zaštita osobnih podataka, te se moraju odmah brisati u slučaju kad se utvrdi da nisu točni ili su prestali postojati razlozi, odnosno uvjeti radi kojih je osobni podatak unesen u odgovarajuću policijsku Zbirku.

Podaci iz policijskih Zbirki smiju se dati samo osobi na koju se oni odnose od njihovog unošenja pa do brisanja podatka iz Zbirke, a iznimno obavijest o podacima iz operativnih izvješća, operativnih izvora saznanja i osoba pod policijskom zaštitom, osoba smije dobiti tek nakon što je za podacima prestala potreba korištenja. Osoba na koju se odnose podaci koju su sadržani u policijskim Zbirkama, podnosi zahtjev za njihovim izdavanjem usmeno na zapisnik a iznimno zahtjev se može podnijeti poštom uz dostavljanje ovjerenog potpisa podnositelja zahtjeva. Policijski službenik ovlašten za davanje podataka iz policijskih Zbirki uvijek mora zaštititi identitet osobe koja je podatak dala.

Pravo pristupa policijskim Zbirkama imaju policijski službenici i namještenici koji su posebnim aktom za to ovlašteni, a kojim je propisana ovlast za korištenje podataka iz policijske Zbirke, sukladno djelokrugu i razini poslova koje obavljaju. Ovim aktom određuje se ovlast unosa, brisanja i korištenja podataka sadržanih u policijskim Zbirkama. Suglasnost za pristup podacima iz policijske Zbirke daje Ravnateljstvo policije.

H. BORBA PROTIV TERORIZMA

Molimo navedite informacije/analize zakonodavstva ili sličnih propisa za ovo područje, te njihovu usklađenost s odgovarajućim međunarodnim konvencijama?

Republika Hrvatska provodi sustavna institucijska rješenja kao i mjere i aktivnosti reagiranja na opće sigurnosne izazove i konkretne oblike ugrožavanja Republike Hrvatske. Prilikom usvajanja rješenja koja se tiču ove problematike, uzimaju se u obzir i 4 temeljna čimbenika: a) trenutne geopolitičke pozicije Republike Hrvatske, koja je obilježena nastojanjem za približavanjem i ulaskom u euro-atlantske i europske organizacije, b) stanje na području sigurnosnih izazova i rizika za Republiku Hrvatsku, c) stanje sustava i uspješnosti realizacije funkcije nacionalne i opće sigurnosti i 4) raspoloživih resursa.

Pri izradi Kaznenog zakonika Republike Hrvatske, koji je stupio na snagu 01. siječnja 1998. godine, te naročito pri izradi i donošenju Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika koji će stupiti na snagu 01. 12. 2003. g., zakonodavac se rukovodio zadaćom da u sadržaj Kaznenog zakonika unese sva ponašanja, koja se mogu po općim kriterijima smatrati terorističkim ponašanjima i posebno, što je vrlo važno, je li odredbama ovog Zakona omogućeno i osigurano sudjelovanje Republike Hrvatske u međunarodnoj suradnji u borbi protiv terorizma u bilo kojoj državi međunarodne zajednice i međunarodnog terorizmu uopće, te poštivanje i implementacija međunarodnih konvencija (UN i VE) i općeprihvaćenih načela međunarodnog kaznenog prava.

MEĐUNARODNE KONVENCIJE I PROTOKOLI (koji su implementirani u materijalno kazneno pravo – Kazneni zakonik)

7 ključnih konvencija Ujedinjenih Naroda u svezi s borbom protiv terorizma kojih je Republika Hrvatska stranka

1. Konvencija o kaznenim djelima i drugim djelima počinjenima u zrakoplovima; Republika Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine, prema sporazumu o sukcesiji ; (Convention on offences and certain other acts committed on board aircraft – Croatia is a party since 8th October 1991 following the notification on succession);
2. Konvencija o suzbijanju nezakonite otmice zrakoplova; Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine, prema sporazumu o sukcesiji; (Convention for the suppression of unlawful seizure of aircraft – Croatia is a party since 8th October 1991 following the notification on succession);
3. Konvencija o suzbijanju nezakonitih kaznenih djela protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva; Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine, prema sporazumu o sukcesiji; (Convention for the suppression of unlawful acts against the safety of civil aviation – Croatia is a party since 8th October 1991 following the notification on succession);
4. Protokol o suzbijanju kaznenih djela nasilja u zračnim lukama koje opslužuju međunarodno civilno zrakoplovstvo, Dodatak konvenciji za suzbijanje kaznenih djela protiv sigurnosti zrakoplovstva; Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine, prema sporazumu o sukcesiji; (Protocol on the suppression of unlawful acts of violence at airports serving international civil aviation, supplementary to the convention for the suppression of unlawful acts against the safety of civil aviation) – Croatia is a party since 8th October 1991 following the notification on succession;

5. Konvencija o prevenciji i kažnjavanju zločina nad osobama pod međunarodnom zaštitom, uključujući i diplomatske agente; Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine, prema sporazumu o sukcesiji; (Convention on the prevention and punishment of crimes against internationally protected persons, including diplomatic agents) – Croatia is a party since 8th October 1991 following the notification on succession
6. Konvencija o fizičkoj zaštiti od nuklearnog materijala (Convention on the physical protection of nuclear material) – Croatia is a party since 8th October 1991 following the notification on succession (Hrvatska je stranka od 8. listopada 1991. godine, prema sporazumu o sukcesiji);
7. Međunarodna konvencija protiv uzimanja talaca; Republika Hrvatska je stranka od 17. srpnja 2003. godine, prema sporazumu o sukcesiji; (International convention against taking of hostages - Croatia is a party since 17 July 2003 following the notification on succession

5 ključnih konvencija Ujedinjenih Naroda u svezi s borbom protiv terorizma kojih Republika Hrvatska nije stranka

1. Međunarodna konvencija o suzbijanju financiranja terorizma; Republika Hrvatska je potpisala konvenciju 11. studenog 2001. godine, dok je proces ratifikacije u postupku u Hrvatskom saboru, (International convention for the suppression of the financing of terrorism – Croatia signed on 11 November 2001; The ratification process is in the parliamentary procedure)
2. Međunarodna konvencija o suzbijanju terorističkih napada eksplozivom; Ministarstvo unutarnjih poslova iniciralo je proces ratifikacije ove konvencije, koji je u postupku u Vladi Republike Hrvatske; (International convention for the suppression of terrorist bombings - Ministry of Interior has initiated the ratification process which is in the intra-governmental procedure);
3. Konvencija o suzbijanju nezakonitih djela protiv sigurnosti pomorskog prometa; Ministarstvo pomorstva, prometa i veza je iniciralo proces ratifikacije ove konvencije, koji je u postupku u Vladi Republike Hrvatske. (Convention for the suppression of unlawful acts against the safety of maritime navigation -Ministry of Maritime Affairs, Transport and Communications has initiated the ratification process which is in the intra-governmental procedure);
4. Protokol o suzbijanju nezakonitih djela protiv sigurnosti naftnih platformi smještenih na kontinentskom pragu; Ministarstvo pomorstva, prometa i veza je iniciralo proces ratifikacije ove konvencije, koji je u postupku u Vladi Republike Hrvatske. Protocol for the suppression of unlawful acts against the safety of fixed platforms located on the continental shelf - Ministry of Maritime Affairs, Transport and Communications has initiated the ratification process which is in the intra-governmental procedure;
5. Konvencija o označavanju plastičnog eksploziva u svrhu njegovog otkrivanja; Ministarstvo obrane Republike Hrvatske je iniciralo proces ratifikacije ove konvencije, koji je u postupku u Vladi Republike Hrvatske. Convention on the marking of plastic explosives for the purpose of detection - Ministry of Defense has initiated the ratification process which is in the intra-governmental procedure;

Konvencije Vijeća Europe u svezi s borbom protiv terorizma kojih je Republika Hrvatska stranka:

1. Europska konvencija o suzbijanju terorizma – Republika Hrvatska je stranka od 2002. godine (European convention on the suppression of terrorism – Croatia is a party since 2002.);
2. Europska konvencija o izručenju od 13. prosinca 1957. godine i Dopunski protokol Europske konvencije od 15. listopada 1975. godine i Drugi dopunski Protokol Europske konvencije o izručenju od 17. ožujka 1978. godine. Republika Hrvatska je stranka od 25. travnja 1995. godine; (European convention on extradition and two additional protocols – Croatia is a party since 25th April 1995);
3. Europska konvencija o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 20. travnja 1959. godine - Hrvatska je stranka od 5. kolovoza 1999. godine; (European convention on mutual assistance in criminal matters – Croatia is a party since 5th August 1999);

4. Dopunski protokol Europske konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 17. ožujka 1978. godine – Republika Hrvatska je stranka od 5. kolovoza 1999. godine (Additional protocol to the European convention on mutual assistance in criminal matters from 17th March 1978 – Croatia is a party since 5th August 1999);
5. Konvencija o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom (ETS 141) – Republika Hrvatska je stranka od 01. veljače 1998. godine (Convention on laundering, search, seizure and confiscation of the proceeds from crime Croatia is a party since 1st February 1998);

VAŽEĆE KAZNENO ZAKONODAVSTVO

Kazneni zakonik (NN: 110/97, 27/98, 129/00, 51/01, 111/03)

Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika (stupa na snagu 1. prosinca 2003.) NN 1111/03

Stanje hrvatskog zakonodavstva uglavnom odgovara standardima međunarodnog kaznenog prava kada se radi o suzbijanju terorizma. U cilju potpunog usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s *acquisom* došlo je do izmjene dijela postojećih propisa koji se odnose na definiciju terorizma, inkriminiranje udruživanje u terorističku grupu, kriminalizaciju pripremnih radnji koje prethode počinjenju terorističkih kaznenih djela i u tom kontekstu financiranja terorističkih aktivnosti i usklađivanje sustava kaznenopravnih sankcija.

1. Je li vaša zemlja suočena s nekim specifičnim oblikom terorizma? Ako jest, je li njegovo porijeklo u zemlji ili izvan nje?

Republika Hrvatska nije suočena s nikakvim specifičnim oblikom terorizma, dok kazneno djelo terorizma ili međunarodnog terorizma nije zabilježeno od 1995. godine.

2. Koji je nacionalni pravni okvir i zakonska osnova za protuterorističko djelovanje?

Pravna i zakonska osnova za protuterorističko djelovanje, kao i osnova za borbu protiv svih oblika kriminaliteta, proizlaze iz Kaznenog zakonika, Zakona o kaznenom postupku, Zakona o sprječavanju pranja novca, Zakona o policiji i Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, a isto tako, nezaobilazno je ne spomenuti budući Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika.

2.1. Kazneni zakonik – članak 169. Međunarodni terorizam

Kazneni zakonik Republike Hrvatske u izmijenjenom članku 169. sadrži kazneno djelo međunarodnog terorizma kojim se propisuje kažnjavanje onoga tko s ciljem izazivanja ozbiljne zastrašenosti pučanstva, prisiljavanja strane države ili međunarodne organizacije da nešto učini, ne učini ili trpi, ili ozbiljnog ugrožavanja temeljnih ustavnih, političkih ili gospodarskih vrijednosti strane države ili međunarodne organizacije počini kazneno djelo iz članka 170. (Ugrožavanje sigurnosti osoba pod međunarodnom zaštitom), članka 171. (Uzimanje talaca), članka 172. (Zlouporaba nuklearnih tvari), članka 179. (Otmica zrakoplova ili broda) i članka 181. (Ugrožavanje sigurnosti međunarodnog zračnog prometa i međunarodne plovidbe) ovog Kaznenog zakonika ili prouzroči eksploziju ili požar ili kakvom općeopasnom radnjom ili sredstvom izazove opasnost za ljude ili imovinu ili izvrši otmicu neke osobe ili počini neko drugo nasilje koje može ozbiljno naškoditi stranoj državi ili međunarodnoj organizaciji. Počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine (primjenjuje se opća gornja granica kazne zatvora u Kaznenom zakoniku od dvadeset godina).

Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika, u čl. 169. , novim stavkom 2. inkriminira se prijetnja u slučaju počinjenja terorističkog kaznenog djela a počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Kvalificirani oblici kaznenog djela postoje ako je počinitelj prigodom počinjena kaznenog djela s namjerom usmrtio jednu ili više osoba i kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom doživotnog zatvora (stavak 3. članka 169.)

Ako je kaznenim djelom prouzročena smrt jedne ili više osoba (kao teža posljedica za nehaljno ponašanje počinitelja) ili ako su prouzročena velika razaranja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od najmanje pet godina (stavak 4. članka 169.).

U stavku 5. propisano je da je za pokretanje kaznenog postupka protiv osobe osumnjičene za počinjenje kaznenog djela međunarodnog terorizma potrebno odobrenje državnog odvjetnika Republike Hrvatske.

Kod kaznenog djela međunarodnog terorizma, u Zakonu o izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika, određena je definicija terorizma i inkriminacija u odnosu na subjektivni i objektivni element djela pa je tekst članka usuglašen sa Okvirnom odlukom o borbi protiv terorizma (Council Framework Decision of 13 June 2002 on combating terrorism, OJ L 164 of 22 June 2002, p. 3). Osnovni oblik kaznenog djela iz članka 169. nužno sadrži element inozemnosti koji razgraničuje ovu odredbu od kaznenog djela protudržavnog terorizma sadržanu u članku 141. Kaznenog zakonika, usmjerenog protiv Republike Hrvatske koji ima isključivo nacionalni značaj a kazneno djelo ostvaruje osoba koja ima za cilj ugrožavanje ustavnog ustrojstva ili sigurnost Republike Hrvatske, te se može označiti kao unutarnji terorizam.

Udruživanje u grupu radi počinjenja terorističkih kaznenih djela

Republika Hrvatska je usvojenim Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika, dopunila postojeće kazneno zakonodavstvo odredbama vezanim za terorizam na način što je propisala novu definiciju zločinačke organizacije u članku 89. stavak 23. Kaznenog zakonika usuglašenu sa odredbama članka 2. ratificirane Konvencije UN o transnacionalnom organiziranom kriminalu tako da definicija zločinačke organizacije glasi: "zločinačka organizacija je hijerarhijski ustrojeno udruženje od najmanje tri osobe koje djeluju u određenom razdoblju, a udružile su se radi činjenja kaznenih djela s ciljem ostvarivanja imovinske koristi ili ostvarivanja i zadržavanja nadzora nad pojedinim gospodarskim ili drugim djelatnostima".

Od zločinačke organizacije treba razlikovati pojam grupe propisane u članku 89. stavku 22. Kaznenog zakonika: "grupa ljudi, u smislu ovoga Zakona, je udruživanje od najmanje tri osobe koje su povezane radi trajnog ili povremenog činjenja kaznenih djela, pri čemu svaka od tih osoba daje svoj udio u počinjenju kaznenog djela".

Zločinačka organizacija je temelj pojma organiziranog kriminala. Međutim, članak 333. Kaznenog zakonika inkriminirao je svako udruživanje za počinjenje kaznenih djela "za koje se po zakonu može izreći tri godine zatvora ili teža kazna". U istom je članku propisana kažnjivost organiziranja i upravljanja zločinačkom organizacijom (stavak 2. članak 333.) kao i samo sudjelovanje (priпадnost) grupi ili zločinačkoj organizaciji. Kazneno djelo iz članka 333. je u biti pripremno kazneno djelo samostalnog karaktera što znači da neće biti konzumirano kaznenim djelom počinjenim nakon udruživanja već će se raditi o realnom stjecaju. Premda je dakle svako kriminalno udruživanje, pa i ono nastalo radi počinjenja terorističkih kaznenih djela, već inkriminirano člankom 333. Kaznenog zakonika bilo je potrebno u skladu sa potpisanim i ratificiranim međunarodnim konvencijama inkriminirati pripremne radnje kod terorističkih kaznenih djela i zabranu financiranja terorizma.

U okviru glave kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom dopunjen je članak 187. "Udruživanja radi činenja kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom" kojim je inkriminirano udruživanje u grupu radi počinjenja terorističkih kaznenih djela iz članka 169. (Međunarodni terorizam), članka 170. (Ugrožavanje sigurnosti osoba pod međunarodnom zaštitom), članka 171. (Uzimanje talaca), članka 172. (Zlouporaba nuklearnih tvari), članka 179. (Otmica zrakoplova ili broda) i članka 181. (Ugrožavanje sigurnosti međunarodnog zračnog prometa i međunarodne plovidbe), a obzirom na povećanu opasnost tih kaznenih djela pooštrene su kazne u skladu s međunarodnim konvencijama sa zatvorskim kaznama čije bi trajanje bilo usklađeno sa standardima iz Okvirne odluke.

Ujedno je propisano novo kazneno djelo u članku 187.b "Naknadna pomoć počinitelju kaznenog djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom". Tim kaznenim djelom sankcionirane su one osobe koje počiniteljima terorističkih kaznenih djela pružaju pomoć, kriju ih ili otežavaju njihovo uhićenje.

Inkriminiranje pripremnih radnji kod terorističkih kaznenih djela

U Zakonu o izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika člankom 187.a predviđeno je novo kazneno djelo "Pripremanje kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom". Tim kaznenim djelom propisuje se kažnjavanje onoga tko nabavlja ili osposobljava sredstva, uklanja prepreke, pribavlja ili osigurava novčana ili druga financijska sredstva, stvara plan ili se dogovara s drugima ili poduzima drugu radnju kojom se stvaraju uvjeti za izravno počinjenje terorističkih kaznenih djela (međunarodni terorizam, uzimanje talaca, ugrožavanje sigurnosti osoba pod međunarodnom zaštitom, zlouporaba nuklearnih tvari, otmica zrakoplova ili broda i ugrožavanje sigurnosti međunarodnog zračnog prometa i međunarodne plovidbe), a počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Kazneno pravne sankcije za teroristička kaznena djela

Za kaznena djela vezana uz terorizam i to za kvalificirane oblike propisana je najteža sankcija, kazna doživotnog zatvora. Određivanje kazne doživotnog zatvora ima generalnopreventivno djelovanje jer se iskazuje veća odlučnost države u suzbijanju najtežih kaznenih djela među koja spadaju i kaznena djela sa elementom terorizma. Kazna doživotnog zatvora propisana je u kvalificiranom obliku za sljedeća kaznena djela: u članku 169. stavku 3. "Međunarodni terorizam", članku 170. stavku 2. "Ugrožavanje sigurnosti osoba pod međunarodnom zaštitom", članku 171. stavku 2. "Uzimanje talaca", članku 179. stavku 2. "Otmica zrakoplova ili broda".

2.2. Zakon o kaznenom postupku

Kada postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti ili da se priprema izvršenje takvog kaznenog djela, policija je dužna poduzeti mjere da se pronađe počinitelj, odnosno da se počinitelj ili sudionik ne sakrije ili ne pobjegne, da se otkriju i osiguraju tragovi kaznenog djela i predmeti koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica, te sve druge obavijesti koje mogu biti korisne za kasnije uspješno vođenje kaznenog postupka. O svim poduzetim radnjama se u roku od 24 sata izvješćuje nadležni državni odvjetnik, koji je ovlašten izravno preuzeti upravljanje policijskim izvidima.

2.3. Zakon o sprječavanju pranja novca

Ovim Zakonom je propisano ustrojavanje Ureda za sprječavanje pranja novca, u sastavu Ministarstva financija, kao autonomne i samostalne financijsko-obavještajne jedinice administrativnog tipa, bez istražnih ovlasti, koja je posrednik između policije s jedne i pravosuđa s druge strane, dok je funkcioniranje detaljno opisano u glavi I., odgovoru na pitanje broj 16.)

2.4. Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta

Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta je specijalistički zakon donesen na osnovu Zakona o kaznenom postupku, kojim je ustrojen Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, nadležan za korupcijska kaznena djela, te za kaznena djela koja su proizašla iz djelovanja organizirane grupe ili zločinačke organizacije, te za kaznena djela gdje su počinitelji povezani s inozemstvom, što je detaljno opisano u ovoj glavi, odgovoru na pitanje broj 3.

2.5. Zakon o policiji

Zakonom o policiji sadrži odredbe o ovlastima policije u obavljanju policijskih poslova koje su detaljno opisano u glavi G., odgovoru na pitanje broj 6.

3. Koja su državna tijela i agencije uključene u borbu protiv terorizma?

U Republici Hrvatskoj donesen je Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK) kojim se ustrojava Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta kao posebna ustrojstvena jedinica Državnog odvjetništva sa sjedištem u Zagrebu za cijelo područje Republike Hrvatske.

Ured je središnje specijalizirano tijelo, tijelo sa određenim djelokrugom i nadležnosti koja je propisna katalogom kaznenih djela. Ured je nadležan za koruptivna kaznena djela, a isto tako za sva kaznena djela koja su proizašla iz djelovanja organizirane grupe ili zločinačke organizacije te za kaznena djela gdje su počinitelji povezani s inozemstvom što je u svezi članka 19. Konvencije UN-a o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta.

Odjeli Ureda nadležni su za suradnju u skladu s međunarodnim ugovorima, pa surađuju s nadležnim tijelima drugih država i međunarodnih organizacija i usmjeravaju rad radi otkrivanja kaznenih djela, te provode zajedničke istrage posebnim istražnim tehnikama (članak 19. Konvencije UN-a o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta).

Zakon sadrži odredbe o mjerama osiguranja prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda ili imovine ostvarene kaznenim djelima do okončanja kaznenog postupka, tako da se ta imovina "zaleđuje" prije započinjanja kaznenog postupka ako postoji sumnja ili vjerojatnost da je počinjeno i kazneno djelo međunarodnog terorizma od strane tri ili više osoba ili zločinačke organizacije, za koja je propisana kazna zatvora u trajanju duljem od tri godine, a djelo je počinjeno u dvije ili više država ili je dio pripremanja, planiranja i davanja uputa izvršen u drugoj državi kao i kada je djelo počinjeno u vezi s djelovanjem zločinačke organizacije koja djeluje u dvije ili više država (članak 21. stavak 1. točka 2. i 3). To je postupak prisilnog oduzimanja imovine koja se može uporabiti za financiranje terorizma ili potječe od akata međunarodnog terorizma.

Zakon sadrži odredbe o ispitivanju krunskog svjedoka (svjedok pokajnik) osobe koja je spremna surađivati sa pravosuđem radi otkrivanja terorizma.

U Republici Hrvatskoj prema Zakonu o policiji, policijski poslovi obavljaju se u Ravnateljstvu policije koje je ustrojeno na razini države – sa sjedištem u glavnom gradu Zagrebu i nadležnošću za teritorij cijele države, 20 policijskih uprava, koje u potpunosti slijede ustroj državne uprave i pokrivaju 20 županija, te u svom sastavu imaju policijske postaje.

U Ravnateljstvu policije, ustrojena je i djeluje Uprava kriminalističke policije koja je zadužena i nadležna za praćenje i izučavanje stanja i kretanja ukupnog kriminaliteta na cijelom državnom teritoriju.

U Upravi kriminalističke policije u sjedištu ustrojen je i djeluje Odjel terorizma i ratnih zločina, u čijoj nadležnosti je praćenje stanja i kretanja terorizma i terorističkih aktivnosti, te kriminalističko istraživanje kaznenih djela terorizma i drugih sigurnosnih pojava koje su u svezi sa terorizmom, na području cijele države. Također, u policijskim upravama, ovisno o veličini uprave su ustrojene odgovarajuće organizacione jedinice sa istom zadaćom. Svi policijski službenici moraju imati završenu visoku stručnu spremu, odnosno fakultetsku naobrazbu i određena specijalistička znanja, koja se stječu dodatnom edukacijom.

U Ravnateljstvu policije je ustrojeno i Zapovjedništvo specijalne policije čije su antiterorističke jedinice posebno uvježbane i zadužene za djelovanje u kriznim situacijama poput talačkih kriza, otmica zrakoplova i sl., odnosno za savladavanje direktnog otpora.

U Republici Hrvatskoj su Zakonom o sigurnosnim službama ustrojene Protuobavještajna agencija – POA, Obavještajna agencija – OA i Vojno-sigurnosna agencija –VSA, dok je njihova uloga detaljnije opisana u ovoj glavi, odgovoru na pitanje broj 5.

4. Koje nacionalno tijelo koordinira borbu protiv terorizma?

U slučaju kada bi bilo počinjeno kazneno djelo terorizma ulogu koordinatora kriminalističke obrade preuzima nadležni državni odvjetnik (tužitelj) koji zahtjeva poduzimanje potrebnih mjera radi pronalaska počinitelja, poduzimanje izvida kaznenih djela i provjeravanje provedbe pojedinih izvidnih radnji i mjera radi prikupljanja podataka važnih za pokretanje kaznenog postupka. U svom radu državni odvjetnik (tužitelj) koordinira rad svih službi uključenih u kriminalističku obradu, prvenstveno policije koja odrađuje najveći dio posla, te drugih službi koje se eventualno uključuju (Ured za sprečavanje pranja novca, sigurnosne službe, itd.).

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta kao posebna ustrojstvena jedinica Državnog odvjetništva sa sjedištem u Zagrebu za cijelo područje Republike Hrvatske je središnje specijalizirano tijelo, tijelo sa određenim djelokrugom i nadležnosti koja je propisna katalogom kaznenih djela. Ured je nadležan za korupcijska kaznena djela, a isto tako za sva kaznena djela koja su proizašla iz djelovanja organizirane grupe ili zločinačke organizacije te za kaznena djela gdje su počinitelji povezani s inozemstvom što je u svezi članka 19. Konvencije UN-a o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta.

Odjeli Ureda nadležni su za suradnju u skladu s međunarodnim ugovorima, pa surađuju s nadležnim tijelima drugih država i međunarodnih organizacija i usmjeravaju rad radi otkrivanja kaznenih djela, te provode zajedničke istrage posebnim istražnim tehnikama (članak 19. Konvencije UN.-a o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta).

Svojom Odlukom od 22. 11. 2001. g., Vlada Republike Hrvatske je osnovala Međuresorsku radnu skupinu za nadgledanje nacionalne implementacije Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a broj 1373 (2001), koja se odnosi na borbu protiv terorizma. Vlada RH povjerila je ovoj Međuresorskoj radnoj skupini koordinaciju svih aktivnosti nadležnih državnih tijela koja su zadužena za implementaciju Rezolucije Vijeća sigurnosti broj 1373, kao i pripremu izvještaja prema paragrafu 6. Rezolucije 1373.

Međuresorska radna skupina za nadgledanje nacionalne implementacije Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a broj 1373 (2001) ima sjedište u Ministarstvu vanjskih poslova i sačinjena je od predstavnika Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva obrane, Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, Ministarstva financija, Ureda za

sprečavanje pranja novca Ministarstva financija, Ministarstva gospodarstva, Ministarstva pomorstva, prometa i veza, Hrvatske narodne banke i Ureda Glavnog državnog odvjetnika (tužitelja). Predsjedavajući Međuresorske radne skupine ovlašten je uključiti predstavnike bilo kojeg drugog državnog tijela u skupinu, ako smatra da je ti potrebno.

Međuresorska radna skupina informira Vladu Republike Hrvatske podatke o mjerama koje je neophodno poduzeti radi smanjenja potencijalnog rizika od terorističkih napada, a do sada je podnijela tri izvješća Antiterorističkom komitetu Vijeća sigurnosti UN-a o nacionalnoj implementaciji rezolucije 1373 (2001).

Vlada Republike Hrvatske je dana 22. studenog 2001. g. usvojila zaključak prema kojem su sva nadležna državna tijela obvezna podnijeti amandmane na sve zakone i propise, unutar svoje nadležnosti, koji su neophodni za implementaciju obveza sadržanih u rezoluciji Vijeća sigurnosti broj 1373 (2001). Nadalje, sva nadležna državna tijela su dobila zadaću da ponovno ocijene zakone koji su u proceduri izglasavanja u Hrvatskom saboru, te da predlože nove amandmane koji će osigurati punu implementaciju rezolucije Vijeća sigurnosti broj 1373 (2001). Ovaj zakonski postupak je u tijeku.

5. Koja je uloga i učešće sigurnosnih i obavještajnih službi?

Sigurnosne agencije Republike Hrvatske provode svoje sigurnosno djelovanje temeljem Ustava RH, Zakona o sigurnosnim službama, Strategije nacionalne sigurnosti RH, Godišnjih smjernica za rad sigurnosnih službi RH te drugih zakona, propisa za provođenje zakona, zahtijeva tijela državne vlasti i zahtijeva korisnika rezultata rada sigurnosnih službi te temeljem drugih dokumenata kojima se uređuje područje nacionalne sigurnosti.

Budući da je zaštita od terorizma jedna od temeljnih postavki nacionalne sigurnosti, a istovremeno je i međunarodna obveza RH kroz članstvo u Antiterorističkoj koaliciji, navedene sigurnosne agencije (POA-Protuobavještajna agencija OA-Obavještajna agencija, VSA - Vojno-sigurnosna agencija) u suradnji sa drugim nadležnim tijelima u području nacionalne sigurnosti i obrane države, svojim aktivnostima djeluju i na suprotstavljanju svim oblicima terorističkog djelovanja u RH i iz inozemstva.

Stoga sigurnosne i obavještajne službe istražuju djelatnost pojedinaca, skupina, organizacija i institucija te događaja i pojava koje su uključene ili povezane s terorizmom (financiraju, podržavaju, planiraju, pripremaju, organiziraju i provode djelatnost s obilježjem terorizma), bilo globalnim prijetnjama ili djelatnošću koja je motivima i drugim obilježjima regionalnog karaktera te time usmjerena prema teritoriju RH ili protivno interesima RH i međunarodne zajednice, kao i mogućim terorističkim ugrozama potaknutim motivima unutar RH – domaći terorizam.

POA se uz navedeno usredotočuje i na istraživanje osoba i organizacija koje bi mogle zlorabiti teritorij RH za pripremanje, organiziranje ili izvođenje terorističkih akata na RH ili druge zemlje, a osim toga predmet interesa su i veze teroristički prijetnji s krijumčarenjem oružja, ljudi i narkotika te moguće zlouporabe kemijskih, bioloških, radioaktivnih tvari i sl.

U svrhu ranog otkrivanja mogućih terorističkih ugroza, a temeljem poslova i ovlasti određenih Zakonom o sigurnosnim službama RH, sigurnosne agencije mogu poduzimati mjere i operativne postupke:

- prikupljati podatke od građana, korištenjem javnih izvora uključujući uvid u registre zbirke podataka, primjenom tajnih postupaka i mjera, obavijesnim razgovorima uz pristanak sugovornika, korištenjem tajnih suradnika;
- poduzimati mjere tajnog prikupljanja podataka putem nadzora sredstava za tehničko komuniciranje na daljinu, nadzora prometa na tranzitno-komunikacijskim vezama, nadzora nad poštanskim pošiljkama, tehničkog snimanja prostora i objekata, nadzora prometa, predmeta i vrijednosti te tajnim praćenjem, motrenjem, svjetlosnim i zvučnim snimanjem osoba u otvorenom prostoru i javnim mjestima;

- voditi zbirke i registre osobnih podataka i druge evidencije prikupljenih podataka i dokumenta o podacima;
- provoditi sigurnosne provjere (između ostaloga i za strance u RH čiji je boravak važan za sigurnost države);
- obavljati protuobavještajnu zaštitu izradom sigurnosnih prosudbi glede moguće ugroženosti štićenih osoba i objekata, primjenjujući mjere protuprislušne zaštite za objekte i prostore te sudjelujući u planiranju, provođenju i nadzoru tehničkih i fizičkih mjera sigurnosti.

Sukladno navedenim zakonima i propisima, sigurnosne agencije o svim važnijim prikupljenim podacima, svojim procjenama sigurnosnih situacija te godišnjim i izvanrednim izvješćima izvješćuju: predsjednika RH, predsjednika Hrvatskog sabora, predsjednika saborskog odbora nadležnog za nacionalnu sigurnost, predsjednika Vlade i predsjednika Savjeta za koordinaciju sigurnosnih službi.

Dostavljeni podaci predstavljaju državnu tajnu, osim ako drukčije ne odluče Hrvatski sabor, predsjednik RH i Vlada RH.

Sigurnosne agencije izvješćuju Državno odvjetništvo ukoliko prikupe podatke koji ukazuju na pripremanje ili počinjenje kaznenog djela koje se progoni po službenoj dužnosti (sva kaznena djela terorizma).

6. Postoje li specijalizirana tijela koja se bave istraživanjem financiranja terorizma?

U Republici Hrvatskoj ne postoji specifičan oblik terorizma niti specijalizirano tijelo koje se bavi pitanjem istraživanja financiranja terorizma. Pitanjem financiranja bilo kakvih oblika kriminalnih aktivnosti pa tako i pitanjem financiranja terorizma, bave se tijela nadležna za sprječavanje pranja novca, i to policija, državno odvjetništvo, sudovi i Ured za sprječavanje pranja novca, a čije su aktivnosti detaljno navedene u glavi I., odgovoru na pitanje broj 16.

7. Što je učinjeno kako bi se uključenom osoblju omogućila posebna obuka?

U Ministarstvu unutarnjih poslova se posvećuje velika pažnja edukaciji i obuci policijskih službenika. Ona se sastoji od redovitog organiziranja seminara i tečajeva, samostalno ili u suradnji s Policijskom akademijom, koristeći vlastita znanja i kadrove, ali i uključivanjem vanjskih suradnika – znanstvenika i stručnjaka. Ističemo tečaj pod nazivom "Kriminalistička obrada kaznenih djela počinjenih eksplozivnim napravama", koji se održava svake godine, a namijenjen je policijskim službenicima koji obnašaju poslove suzbijanja terorizma. Osim toga osoblje se obučava i kroz tečajeve i seminare koji su organizirani od strane drugih zemalja, te možemo kao primjer navesti tečaj "Major case management" održan na FBI Akademiji u Sjedinjenim Američkim Državama, a organiziran od strane Department of State – DS/ATA (Diplomatic security service - Anti terrorism assistance programm).

U svezi edukacije i posebne obuke Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave ustrojilo je u okviru rečenog ministarstva zaseban Centar za stručno usavršavanje sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika sa zadaćom stručne i trajne izobrazbe sudaca, državnih odvjetnika i drugih pravosudnih dužnosnika kroz razne oblike obrazovnog djelovanja i stručnog usavršavanja u svezi novih zakonskih propisa i aktualnih problema, što uključuje i vrste i načine borbe protiv terorizma. Tako je od 2002. godine započela sustavna edukacija državnih odvjetnika i raspravnih sudaca o novim materijalnim i procesnim odredbama kaznenog zakonodavstva.

8. Navedite informacije o postojećoj bilateralnoj i međunarodnoj suradnji (uključujući časnike za vezu i suce)?

Republika Hrvatska zasniva svoju međunarodnu suradnju na međunarodnim konvencijama kojih je stranka i zaključenim i potpisanim bilateralnim ugovorima. Te konvencije sastavni su dio hrvatskog zakonodavstva koje uređuje pomoć drugim državama u svezi s kaznenim istragama, kaznenim postupcima u vezi s financiranjem i podupiranjem terorističkih djela, uključujući pomoć u pribavljanju dokaza neophodnih za vođenje postupaka.

Na temelju članka 504. novog Zakona o kaznenom postupku (NN 110/97, 129/00, 58/02) primjenjuju se odredbe Zakona o krivičnom postupku (NN 34/93) glede kaznenih odredbi predviđenih u glavi XXX. Postupak za pružanje međunarodne pravne pomoći i izvršenje međunarodnih ugovora u krivičnopravnim stvarima i to članci 504. - 510. te glave XXXI. postupak za izručenje okrivljenih i osuđenih osoba i to članci 511. – 527.

U glavi XXX. postupak za pružanje međunarodne pravne pomoći i izvršenje međunarodnih ugovora propisana je materija tzv. "male kaznene pravne pomoći" s dijelom materije transfera osuđenih osoba. Osnovni put komuniciranja je diplomatski put, a izuzetno se zamolnice mogu dostavljati i putem INTERPOL-a (ukoliko postoji uzajamnost).

Međunarodna kazneno pravna pomoć je pravna pomoć koju međusobno pružaju domaći i strani subjekti kaznenog postupka obavljanjem postupovnih radnji. Te se radnje načelno obavljaju prema propisima države u kojoj se vrše. Tako poduzete radnje postaju sastavni dio postupka koji se provodi u stranoj državi. Aktivna je pravna pomoć ako se radi o državi koja traži pravnu pomoć, a pasivna ako se odnosi na državu od koje se traži, koja pruža pravu pomoć.

U glavi XXXI. postupak za izručenje okrivljenih i osuđenih osoba propisan je institut izručenja i detaljno uređene zakonske pretpostavke za izručenje te postupak izručenja. Te odredbe primjenjuju se supsidijarno, odnosno samo u onim slučajevima ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno.

Najvažniji multilateralni ugovor koji uređuje pitanja izručenja je Europska konvencija o izručenju od 1957. godine, sa dva dopunska protokola iz 1975. i 1978. godine a Republika Hrvatska je stranka te konvencije od 1995. godine. Republika Hrvatska je, vezano uz materiju izručenja, sklopila nekoliko dvostranih ugovora o izručenju kao samostalna država, a određeni broj ugovora preuzela je temeljem opće sukcesije.

Vlada Republike Hrvatske je potpisala bilateralne ugovore o suradnji u borbi protiv međunarodnog terorizma i drugih oblika kriminala, sa 24 države i to: Republikom Albanijom, Republikom Austrijom, Saveznom Republikom Njemačkom (državama Baden Württemberg i Bavarska), Republikom Bugarskom, Češkom Republikom, Republikom Čile, Republikom Grčkom, Republikom Italijom, Indijom, Narodnom Republikom Kinom, Republikom Latvijom, Republikom Mađarskom, Republikom Makedonijom, Republikom Poljskom, Republikom Rumunjskom, Slovačkom Republikom, Republikom Slovenijom, DSR Šri Lankom, Republikom Turskom, Republikom Ukrajinom, Saveznom Republikom Jugoslavijom (Srbija i Crna Gora), Bosnom i Hercegovinom i Ujedinjenim Kraljevstvom Velike Britanije i Sjeverne Irske.

Potpisani je i multilateralni ugovor sa inicijativom SECI i sporazum s Bosnom i Hercegovinom te Srbijom i Crnom Gorom u okviru RTF-a (Regional Task Force).

Osim rečenog Republika Hrvatska kao članica ICPO-INTERPOL-a u obavezi je poštivati i primjenjivati statut i rezolucije Interpola koji reguliraju ovu problematiku.

U pripremi su bilateralni ugovori o suradnji u borbi protiv međunarodnog kriminala, uključivo i međunarodnog terorizma sa Kraljevinom Španjolskom, Ruskom Federacijom, Izraelom, Francuskom, Egiptom, Litvom, Moldavijom, Estonijom, Kazahstanom, Kraljevinom Danskom, Južnoafričkom Republikom, Bjelorusijom, Bangladešom, Nepalom, Pakistanom, Brazilom, Belgijom, Norveškom, Islandom, Kraljevinom Švedskom i Finskom.

Ostvarena je i neposredna suradnja s osobljem Veleposlanstava Sjedinjenih Američkih Država, Japana i Ruske Federacije, zaduženim za pitanja sigurnosti.

Suradnja s časnicima za vezu detaljno je opisana u glavi G., odgovoru na pitanje broj 13.

9. Stvaranje elektroničke baze podataka (statistike, profiliranje terorista...)?

Ravnateljstvo policije sukladno čl. 71. Zakona o policiji, prikuplja, obrađuje i koristi osobne podatke te vodi evidencije o osobnim i drugim podacima, radi sprječavanja i otkrivanja kaznenih djela, prijestupa i prekršaja, te pronalaska počinitelja kaznenih djela, prijestupa i prekršaja, o čemu su stvorene elektroničke baze podataka.

U vezi sa naprijed iznesenim, ne postoji zasebna elektronička baza podataka koja se odnosi isključivo na osobe povezane s terorizmom odnosno terorističkim organizacijama, nego se odnose na sve evidentirane počinitelje kaznenih djela, osoba za kojima su raspisane međunarodne i domaće potrage i sl. Opširnije o bazama podataka navedeno je u glavi G., odgovoru na pitanje broj 30.

I. ORGANIZIRANI KRIMINALITET I PRIJEVARE

Molimo navedite informacije/analize o nacionalnim zakonima ili sličnim propisima za ovo područje, te njihovu usklađenost s odgovarajućim međunarodnim konvencijama.

Uvod

Temeljni pravni okvir nacionalnog zakonodavstva za suzbijanje organiziranog kriminala nalazi se u Kaznenom zakoniku (NN 110/1997, 27/1998, 129/2000 i 51/2001 i 1111/03), Zakonu o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (Narodne novine br. 88/01,12/02, 1111/03) i Zakonu o kaznenom postupku (NN 110/97, 27/98, 58/99, 112/99 i 58/02).

Kazneni zakonik sadrži definiciju zločinačke organizacije kao hijerarhijski ustrojenog udruženja od najmanje tri osobe koje djeluje u određenom razdoblju, a udružile su se radi činjenja kaznenih djela s ciljem ostvarivanja imovinske koristi ili ostvarivanja i zadržavanja nadzora nad pojedinim gospodarskim ili drugim djelatnostima.

Definicija je usuglašena prema odredbama članka 2. ratificirane Konvencije UN-a o transnacionalnom organiziranom kriminalu.

Nadalje, Kazneni zakonik sadrži odredbu koja propisuje udruživanje za počinjenje kaznenog djela gdje je inkriminirano stvaranje zločinačkih kolektiva, grupe i zločinačke organizacije, odnosno sudjelovanje u njima. Kazneno djelo ima više oblika. U prvom obliku treba razlikovati stvaranje grupe ili pozivanje u zajedničko djelovanje i sudjelovanje u grupi. Radnja kaznenog djela sastoji se u organiziranju grupe ljudi ili povezivanju u zajedničkom djelovanju tri ili više osoba kojima je cilj počinjenje težeg kaznenog djela za koje se po zakonu može izreći kazna od pet godina ili teža. Drugi oblik je stvaranje zločinačke organizacije, upravljanje njome i sudjelovanje u njoj. Težina kaznenog djela zbog kojeg se osniva zločinačke organizacija je irelevantna za opstojnost djela.

Pripadnik grupe ili zločinačke organizacije je osoba koja nije organizator, ali je usvojila organizacijske elemente zločinačkog kolektiva i prihvatila cilj djelovanja.

Počinjenje kaznenog djela u sastavu grupe ili zločinačke organizacije predviđeno je kao kvalifikatorna okolnost kod niza kaznenih djela tipičnih za organizirani kriminalitet kao primjerice, droge, prijevare, prikrivanja, krivotvorenja novca i vrijednosnih papira, trgovanja ljudima, prebacivanja osoba preko državne granice, međunarodne prostitucije i dr.

Kazneni zakonik obuhvaća prijevaru u članku 224. te računalnu prijevaru u članku 224a.

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta je specijalno tijelo državnog odvjetništva koje ima preventivnu, represivnu i edukativnu ulogu u suzbijanju organiziranog kriminaliteta.

Republika Hrvatska je implementirala u svoje nacionalno zakonodavstvo veliki broj međunarodnih konvencija i standarda EU što će pridonijeti efikasnijem progonu i sankcioniranju svih oblika kriminaliteta, posebice organiziranog kriminaliteta.

Republika Hrvatska je potpisnica Kaznenopravne konvencije VE o korupciji koju je ratificirala 8. studenog 2000. godine.

Republika Hrvatska potpisnica je Konvenciju o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom koju je i ratificirala 19. rujna 1997. godine.

Republika Hrvatska je potpisnica Konvencije VE o kibernetičkom kriminalu koju je ratificirala 3. srpnja 2002. godine.

Republika Hrvatska je potpisnica Konvencije UN o transnacionalnom organiziranom kriminalitetu i Protokola za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece te Protokola protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom, koje je ratificirala 7. studenoga 2002. godine.

Republika Hrvatska je potpisnica Konvencije UN protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstancija.

1. Na koje posebne oblike kriminala, osobito organiziranoga kriminala, nailazite u vašoj zemlji?

Kriminalitet u Republici Hrvatskoj je u blagom opadanju. Tijekom 2002. godine ukupno su otkrivena i prijavljena 75 363 kaznena djela, ili 0,5% manje u odnosu na 2001. godinu. Postotak razriješenosti iznosi približno 65%, dok je stopa kriminaliteta 1720 kaznenih djela na 100 000 stanovnika. Što se tiče strukture, približno 78% su kaznena djela iz područja općeg kriminaliteta, 11,6% su kaznena djela iz područja zloporabe droga, približno 9% odnosi se na kaznena djela gospodarskog kriminaliteta (unutar kojih su i kaznena djela korupcije), 3,7% na kaznena djela na štetu maloljetnih osoba, 1,3% na kaznena djela u vezi s organiziranim kriminalitetom, te 0,2% na kaznena djela od posebnog sigurnosnog značaja (eksplozije, terorizam, ratni zločini i sl.). Tendencija smanjenja ukupnog kriminaliteta nastavljena je i tijekom 2003. godine.

Kada su u pitanju kaznena djela u vezi s organiziranim kriminalitetom, tijekom 2002. godine ukupno je otkriveno i prijavljeno 951 kazneno djelo, što je za približno 5,4% manje u odnosu na 1005 kaznenih djela otkrivenih i prijavljenih u 2001. godini. Ukupno utvrđena materijalna šteta nastala počinjenjem tih kaznenih djela tijekom 2002. godine iznosila je 9.036.514,00 kn, dok je 2001. godine materijalna šteta iznosila 3.163.000,00 kn. Tijekom prvih šest mjeseci ove godine bilježimo smanjenje broja kaznenih djela u svezi s organiziranim kriminalitetom za približno 11,5% u odnosu na isto vremensko razdoblje u 2002. godini.

Značajniji rezultati u suzbijanju organiziranog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj počeli su se ostvarivati tek nakon provedene reforme kaznenog zakonodavstva 1998. godine i uvođenjem posebnih izvidnih mjera za prikupljanje dokaza o organiziranoj kriminalnoj djelatnosti. Tome svjedoči i velik broj kaznenih postupaka pred sudovima koji su pokrenuti i vode se protiv nositelja organiziranog kriminaliteta i kriminalnih skupina. U posljednje vrijeme, posebice nakon donošenja Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (2001.) sve je veći broj presuda protiv pojedinaca i organiziranih kriminalnih grupa, čije je kriminalno djelovanje izraženije u većim gradovima i urbanim središtima.

Do pojačane ugroženosti djelovanjem organiziranog kriminaliteta nedvojbeno je došlo nakon ponovnog otvaranja cestovnih pravaca i uspostave tzv. "balkanske rute", najkraćim koridorom upravo preko teritorija Republike Hrvatske. S tim u vezi, najizraženije djelovanje organiziranog kriminaliteta ogleda se upravo kroz krijumčarenje visokotarifnih

roba (duhanskih prerađevina, kave, alkohola, pogonskog goriva i dr.), krijumčarenje narkotika, krijumčarenje ljudi i trgovina ljudima (posebice u svrhu seksualne i drugih oblika eksploatacije), ilegalnu proizvodnju i krijumčarenje većih količina oružja i eksplozivnih tvari, izrađivanje i rasparčavanje krivotvorenog novca i vrijednosnih papira te znakova za vrijednost, te organizirane krađe i krijumčarenje motornih vozila. Otkrivanju i suzbijanju navedenih pojava oblika organiziranog kriminaliteta, kao i ostalih oblika organiziranog kriminaliteta koji su pripremani, planirani ili počinjeni djelovanjem organiziranih grupa ili zločinačkih organizacija, odnosno karakterizira ih prisutnost "tamne brojke", tijela detekcije usmjeravaju posebnu pozornost. U tablici koja slijedi prikazani su podaci o stanju i kretanju pojedinih kaznenih djela u svezi organiziranog kriminaliteta kroz razdoblje od tri godine.

KAZNENA DJELA	2000.	2001.	2002.	2003. (I-VI)
Ukupno kaznena djela "s elementima nasilja" (iznude, otmice, protupravne naplate, prisile, prijetnje, protupravno oduzimanje slobode) – počinjena u sastavu grupe ili zločinačke organizacije	36	22	30	1
Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice	364	314	191	87
Međunarodna prostitucija	5	20	15	0
Podvođenje	15	18	26	11
Krivotvorenja novca	209	349	282	194
Krivotvorenje vrijednosnih papira	9	62	243	97
Krivotvorenje znakova za vrijednost	18	69	44	15
Izbjegavanje carinskog nadzora (organiziranje osoba ili grupa za krijumčarenje roba)	66	46	29	13
Nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari (veće količine)	74	43	38	43
Udruživanje za počinjenje kaznenih djela	23	56	29	14
Broj otuđenja motornih vozila (krađe, teške krađe, oduzimanje, utaje, prijevare) – podaci označeni u zagradama predstavljaju broj pronađenih ukradenih motornih vozila	2529 (1273)	2236 (1156)	2151 (993)	923 (490)

2. Naznačite ukoliko postoji dokazana međunarodna dimenzija organiziranog kriminala.

Raspoloživa saznanja i obavijesti koje su prikupljene tijekom dosadašnjeg postupanja tijela detekcije i kaznenog progona ukazuju na povezanost organiziranih kriminalnih skupina s područja Republike Hrvatske s kriminalnim skupinama s područja istočnoeuropskih i zapadnoeuropskih zemalja, a posebice s kriminalnim skupinama koje djeluju na područjima zemalja nastalih raspadom bivše Jugoslavije. Povezanost tih skupina posebice je uočljiva kod krijumčarenja osoba, visokotarifnih roba, oružja, droga i ukradenih motornih vozila.

Kada je u pitanju primjerice ilegalno prebacivanje osoba preko državne granice detektirane organizirane grupe u Republici Hrvatskoj dio su međunarodnih krijumčarskih lanaca putem kojih se osobe krijumčare iz zemalja visokog migracijskog rizika u zemlje zapadne Europe. Također, uočena je međunarodna povezanost kriminalnih skupina kod slučajeva ilegalne trgovine i krijumčarenja oružja. Primjerice kod krađa veće količine oružja ili ilegalne proizvodnje oružja po narudžbi oružje se u najkraćem mogućem roku prokrijumčari u inozemstvo, što ukazuje na dobru uvezanost i blisku suradnju kriminalnih skupina u zemlji i inozemstvu. Vezano uz krijumčarenje visokotarifnih roba područje Republike Hrvatske javlja se kao tranzitno područje, ali i kao odredište krijumčarene robe, koja se u značajnom obujmu prodaje na ilegalnom tržištu. Primjeri međusobne uvezanosti međunarodnih kriminalnih skupina i kriminalnih skupina iz Hrvatske javljaju se i kod krijumčarenja motornih vozila ukradenih u Zapadnoj Europi, ali i vozila ukradenih u Republici Hrvatskoj, koja u konačnici završavaju na ilegalnim tržištima zemalja istočne Europe i Bliskog istoka.

3. Koji su glavni elementi vaše politike u odnosu na organizirani kriminal?

Globalna strategija u borbi protiv organiziranog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj temelji se na ostvarenju najvažnijih pretpostavki učinkovitoj borbi protiv organiziranog kriminaliteta, a to prije svega znači oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom, suzbijanje korupcije, prodor policije u kriminalna udruženja radi razotkrivanja i dokazivanja njihove kriminalne djelatnosti uporabom zakonskih metoda kriminalističko-obavještajnog rada, sprječavanju pranja protuzakonito stečenog novca, kao i stvaranju i razvijanju suradnje policije i građana u svrhu suzbijanja svih oblika organiziranog kriminalnog ponašanja. Kako bi se u potpunosti stvorili uvjeti za ostvarenje navedenih pretpostavki potrebno je trajno osigurati:

- nepristran, stručan, zakonit i sustavan rad policijskih službenika na detekciji ove vrste kriminaliteta, kao i usklađeno postupanje svih redarstvenih službi i drugih službi izvršne vlasti pod koordinacijom državnog odvjetništva;
- učinkovito otkrivanje i sprječavanje korupcijskog djelovanja u svim dijelovima i na svim razinama državne vlasti;
- dosljednu primjenu odredbi kaznenog prava u svezi s oduzimanjem koristi stečene kaznenim djelom, kako bi se ostvarilo načelo "neisplativosti zločina", te onemogućilo pranje kriminalom stečenog prljavog novca;
- u što većem obujmu anuliranje kriminološke značajke "prikrivenosti" organiziranog kriminaliteta, uz prevladavanje učinka tzv. "zakona šutnje", što intenzivnijom i što kvalitetnijom primjenom posebnih izvidnih mjera;
- podizanje razine stručnosti svih državnih službenika uposlenih na poslovima suzbijanja kriminaliteta te njihovo opremanje primjerenim tehničkim pomagalicama;
- neprekinutu prilagodbu ustroja tijela nadležnih za suzbijanje organiziranog kriminaliteta, koji mora biti u stanju odgovoriti izazovima koje sobom nosi organizirani kriminalitet, te koordinirano sustavno i organizirano djelovanje na državnoj razini sa što manje formalnih prepreka u provođenju konkretnih kriminalističkih obrada i jasnom vertikalnom crtom zapovijedanja;
- ažurno vođenje i primjereno trajanje kaznenih postupaka koji se vode u svezi s počinjenjem kaznenih djela svih vrsta, a poglavito u svezi s organiziranim kriminalitetom, uz ujednačavanje sudbene kaznene politike na cijelom području države;
- proširivanje, održavanje i unaprjeđivanje svih oblika međunarodne policijske suradnje radi uspješnog otkrivanja i suzbijanja organiziranog kriminaliteta.

4. Postoji li sustav koji omogućava oduzimanje/zapljenu imovinske koristi ostvarene počinjenim kaznenim djelom?

Kazneni zakonik (NN 110/1997, 27/1998, 129/2000, 51/2001 i 1111/03) uređuje institut oduzimanja imovinske koristi stečene kaznenim djelom.

Sukladno članku 82. Kaznenog zakonika, u imovinsku korist ubrajaju se novac, vrijednosni papiri ili stvari do kojih je došao bilo koji sudionik kaznenog djela.

Sud će oduzeti imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom. Imovinska korist oduzima se sudskom odlukom kojom se utvrđuje da je kazneno djelo počinjeno. Kad se utvrdi nemogućnost oduzimanja imovinske koristi koja se sastoji od novca, vrijednosnih papira ili stvari u cijelosti ili djelomično, sud je dužan obvezati počinitelja kaznenog djela na isplatu odgovarajuće protuvrijednosti u novčanom iznosu.

Imovinska korist oduzet će se i kad se po bilo kojem pravnom temelju nalazi kod treće osobe, a nije stečena u dobroj vjeri.

Članak 279. Kaznenog zakonika sadrži kazneno djelo «Prikrivanje protuzakonito dobivenog novca» (pranje novca) kojim se propisuje obvezno oduzimanje nezakonito stečenog novca odnosno predmeta koje su bili predmet izvršenja nezakonito stečenog novca odnosno predmeta koji su bili predmet izvršenja kaznenog djela te utvrđuje ništavim stečenih prava.

Članak 80. Kaznenog zakonika uređuje sigurnosnu mjeru oduzimanja predmeta. Ona se može primijeniti glede predmeta koji je bio namijenjen ili uporabljen za počinjenje kaznenog djela, kad postoji opasnost da će se određeni predmet ponovo uporabiti za počinjenje kaznenog djela, ili kad se radi zaštite opće sigurnosti ili iz moralnih razloga oduzimanje predmeta čini prijeko potrebnim. Obvezno izricanje ove sigurnosne mjere predviđeno je ranije navedenim člankom 279.

Zakon o kaznenom postupku (NN 110/97, 27/98, 58/99, 112/99 i 58/02) propisuje da istražni sudac može zatražiti od banke da mu dostavi podatke o bankovnim računima okrivljenika ili druge osobe protiv koje se vodi postupak za oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom. Takav se zahtjev može postaviti i prije pokretanja istrage, odnosno i prije pokretanja postupka za oduzimanje imovinske koristi, ako postoji vjerojatnost da se na bankovnim računima nalaze sredstva pribavljena sudjelovanjem u kaznenim djelima koje je počinila grupa ili zločinačka organizacija ili kaznenim djelom zlouporabe opojnih droga i za koja je propisana kazna zatvora više od tri godine. Ako banka ne dostavi istražnom sucu zatražene podatke, istražni će sudac odmah obavijestiti Narodnu banku Hrvatske te poduzeti druge zakonske mjere. Sud može rješenjem naložiti pravnoj ili fizičkoj osobi da privremeno obustavi izvršenje financijske transakcije za koju postoji sumnja da predstavlja kazneno djelo, da služi prikriivanju kaznenog djela ili prikriivanju dobiti ostvarene kaznenim djelom. Nalog o privremenoj obustavi izvršenja financijske transakcije donosi, ovisno o stadiju postupka, tijelo suda koje vodi postupak.

Zakonom o sprječavanju pranja novca (NN 69/97, 106/97, 67/01 i 114/01) uređena je dužnost prijavljivanja i provjere porijekla novca i novčanih transakcija. Uređen je poseban oblik privremenog oduzimanja predmeta dostavom podataka o bankovnim računima okrivljenika ili druge osobe protiv koje se vodi postupak za oduzimanje imovinske koristi.

Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (NN 88/01 i 12/02) propisuje da Ured može zatražiti od Ministarstva financija kontrolu poslovanja pravne i fizičke osobe i privremeno oduzimanje do donošenja presude novca, vrijednosnih papira, predmeta i dokumentacije koji mogu poslužiti kao dokaz, obavljanje poreznog nadzora i dostavu podataka koji mogu poslužiti kao dokaz o počinjenom kaznenom djelu ili imovini ostvarenoj kaznenim djelom, obavljanje inspekcijskog nadzora, te zatražiti obavijesti o prikupljenim, obrađenim i pohranjenim podacima u vezi neobičnih i sumnjivih novčanih transakcija.

Ured za sprječavanje pranja novca obavijestit će Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta o sredstvu, prihodu ili imovini za koju je na bilo koji način u poslovima svoga djelokruga saznao ako je vjerojatno da potiče od kaznenih djela navedenih u članku 21. Zakona o USKOK-u.

Državni inspektori, ovlašteni na privremeno oduzimanje ili zadržavanje sumnjivih predmeta, sredstava ili imovine uz obavijest će Uredu dostaviti zapisnik o poduzetoj radnji i prijepis odluke o oduzimanju ili zadržavanju.

Banke i druge pravne, odnosno fizičke osobe dužne su na zahtjev Ravnatelja USKOK-a odmah dostaviti podatke o stanju na onim računima naznačene osobe za koje postoji osnovana sumnja da ih ona koristi radi korištenja novca ostvarenog kaznenim djelima organiziranog kriminala ili radi prikrivanja izvora takvoga novca.

Ured može od suda zatražiti da banci ili drugoj pravnoj osobi koja se bavi platnim prometom izda nalog o praćenju platnog prometa na računima naznačene osobe. U nalogu će sudac odrediti istovjetnost osobe vlasnika računa, trajanje praćenja platnog prometa do šest mjeseci od dana izdavanja naloga te dužnost čuvanja tajne takvog praćenja platnog prometa. Banka ili druga pravna osoba za vrijeme praćenja platnog prometa redovno izvješćuje Ured o transakcijama na praćenom računu.

Zakon o prekršajima (NN 88/02 i 122/02) propisuje da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu prekršajem te propisuje zaštitnu mjeru oduzimanja predmeta koja može biti primijenjena glede predmeta koji je bio namijenjen ili uporabljen za počinjenje prekršaja ili je nastao počinjenjem prekršaja, kad postoji opasnost da će taj predmet ponovno biti uporabljen za počinjenje prekršaja, ili kad se oduzimanje predmeta čini prijeko potrebnim zbog zaštite opće sigurnosti ili iz moralnih razloga.

Zakona o kaznenoj odgovornosti pravnih osoba usvojen u Hrvatskom saboru 11. rujna 2003.g., predviđa odredbe o oduzimanju imovinske koristi jer se iza većine kaznenih djela koja će počiniti pravne osobe skriva imovinska korist. Republika Hrvatska je kao potpisnica Europske konvencije o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima iz 1959. godine i Dodatnog protokola uz Europsku konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima iz 1959. godine te posebno Konvenciji o pranju, traganju, zapljeni i oduzimanju koristi stečene kaznenim djelom iz 1990. godine uskladila svoje zakonodavstvo i poduzela potrebne mjere u cilju oduzimanja imovine i prihoda ostvarenih kaznenim djelom.

5. Opišite specifične institucije/tijela/odjele/sudove osnovane za borbu protiv organiziranog kriminala na području provedbe zakona (više podataka o osoblju, proračunskim sredstvima, opremi i statističkim podacima o kriminalu na ovome području). Kako osiguravate posebnu izobrazbu za osoblje zaduženo za provedbu zakona, uključujući tužitelje i suce na tom području?

Republika Hrvatska donijela je Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta koji je stupio na snagu 19. listopada 2001. godine. Tim je zakonom osnovano posebno, specijalizirano tijelo za progon korupcije i organiziranog kriminaliteta koji je Republika Hrvatska bila dužna osnovati u skladu s preuzetim međunarodnim obvezama. Ured u svom sastavu ima: odjel za istraživanje i dokumentaciju, odjel za sprječavanje pojava korupcije i za odnose s javnošću, odjel tužitelja, tajništvo i prateće službe.

Odjel za istraživanje i dokumentaciju prikuplja podatke i dokaze o korupciji i organiziranom kriminalitetu, načinima počinjenja kaznenih djela, načinima transfera novca, prikuplja i obrađuje dijelove sudskih spisa (iskaze, dokumentaciju, podatke drugih tijela i dr.) koji mogu poslužiti u drugim postupcima za predlaganje izvida određenih okolnosti, usmjerava suradnju između tijela koja su nadležna za otkrivanje i suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (Ured za sprječavanje pranja novca, policija, porezna i carinska tijela, inspeksijske službe), razmjenjuje podatke s tijelima za sprječavanje organiziranog kriminaliteta drugih država.

Odjel za sprječavanje pojava korupcije i za odnose s javnošću provodi i usmjerava aktivnosti Nacionalnog programa za borbu protiv korupcije, surađuje s nevladinim organizacijama i sredstvima javnog priopćavanja. Njegova je dužnost podizanje javne svijesti o opasnosti korupcije i organiziranog kriminaliteta, upoznavanje javnosti s pojavnim oblicima i

uzrocima korupcije, pripremanje izvještaja o djelotvornosti postojećih oblika prevencije, poticanje donošenja propisa o sprječavanju sukoba interesa u javnom i privatnom sektoru.

Odjel tužitelja usmjerava rad policije i drugih tijela u poduzimanju potrebnih mjera radi otkrivanja kaznenih djela iz svoje nadležnosti i pronalaženje počinitelja tragova i predmeta koji mogu poslužiti za uspješno vođenje kaznenog postupka, predlaže provođenje istražnih radnji, predlaže primjenu mjera osiguranja sredstava, prihoda i imovine stečene kaznenim djelima.

Tajništvo Ureda zaduženo je za kadrovske poslove, međunarodnu suradnju i druge poslove prema godišnjem rasporedu poslova.

Poslove u Odjelu za istraživanje i dokumentaciju i Odjelu za sprječavanje pojava korupcije i za odnose s javnošću obavljaju savjetnici i stručni suradnici pod nadzorom zamjenika ravnatelja Ureda, a poslove u Odjelu tužitelja obavljaju zamjenici ravnatelja, savjetnici i stručni suradnici pod nadzorom zamjenika koji je godišnjim rasporedom poslova raspoređen za upravljanje odjelom.

Poslove u Tajništvu Ureda obavlja tajnik, a u pratećim službama (poslovi prijepisa, vođenja upisnika, osiguranja, arhiviranja, održavanja urednosti i higijene) ostali državni službenici i namještenici.

U Uredu pored Ravnatelja radi i 10 zamjenika Ravnatelja, 4 savjetnika, 4 stručna suradnika, tajnik, informatički savjetnik, administrativni tajnik, 2 upisničara, 3 daktilografa, arhivar, referent za prijem i otpremu pošte, čistačica. Radi se o privremenoj sistematizaciji koja se ovisno o obimu i složenosti posla može mijenjati. Stručni suradnici (računovodstveno–financijske, kriminalističke, porezne, carinske, informatičke, sociološke, novinarske struke) pomažu ravnatelju ili zamjeniku u radu na konkretnim predmetima ili pak u odjelu obavljaju specijalizirane poslove. Odlukom Ravnatelja policije u Ured se mogu rasporediti i dva policijska službenika koji predlažu poduzimanje potrebnih mjera i radnji za otkrivanje počinitelja kaznenih djela, pronalaženje i osiguranje dokaza te zajedno s ostalim predstavnicima policije i sudjeluju u poduzimanju tih radnji.

Za predmete kaznenih djela iz nadležnosti Ureda nadležni su županijski sudovi u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu. Županijski sud u Osijeku nadležan je i za područja županijskih sudova u Požegi, Slavonskom Brodu, Virovitici i Vukovaru. Županijski sud u Rijeci nadležan je i za područje županijskih sudova u Gospiću i Puli. Županijski sud u Splitu nadležan je i za područje županijskih sudova u Dubrovniku, Šibeniku i Zadru. Županijski sud u Zagrebu nadležan je i za područje županijskih sudova u Bjelovaru, Čakovcu, Koprivnici, Karlovcu, Sisku, Varaždinu i Zlataru. U skladu s tako određenom nadležnošću sudova postoje i odsjeci Ureda koji postupaju pred županijskim sudovima u Osijeku, Rijeci i Splitu.

Za vođenje istraga u istražnim centrima županijskih sudova u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu ustrojeni su posebni istražni odjeli. U odjelima rade istražni suci koji se odlikuju iskustvom i izraženim sposobnostima za istraživanje najtežih i najsloženijih oblika kaznenih djela.

Sredstva za rad Ureda osiguravaju se državnim proračunom Republike Hrvatske. Visina sredstava ovisi o opsegu redovitih ili povremenih poslova, broju dužnosnika, službenika i namještenika, te ostalih pokazatelja. U državnom proračunu Republike Hrvatske za 2003. godinu osigurana su sredstva za rad Ureda u visini od 14.172.450,00 kuna. Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave RH osigurava posebna sredstva za tehničku opremu i radni prostor Ureda prema standardima za državna odvjetništva.

U okviru programa pomoći CARDS 2002 u postupku je pripreme projekt "Jačanje kapaciteta Ureda za sprječavanje korupcije i organiziranog kriminaliteta", koji se sastoji od tri komponente: razvoja ljudskih potencijala, administrativne i organizacijske strukture te uspostavljanja sustava upravljanja predmetima i baze podataka kompatibilne s bazama ostalih relevantnih institucija.

Specijalizirana obuka dužnosnika Ureda i sudaca, kao i ostalih državnih odvjetnika i zamjenika provodi se od veljače 2003. godine u osnovanom Centru za izobrazbu sudaca i državnih odvjetnika u Zagrebu. I prije, ali i nakon osnivanja ovog centra obuka se provodila putem seminara bilo u organizaciji ministarstva pravosuđa, ministarstva unutarnjih poslova, državnog odvjetništva ili pak u suradnji s odgovarajućim inozemnim ustanovama i organizacijama. Posebni oblici obuke za suce i državne odvjetnike iz oblasti korupcije i organiziranog kriminaliteta predviđeni su i CARDS programom kroz projekte "Podrška Centru za stručno usavršavanje sudaca i ostalih pravosudnih dužnosnika" (CARDS 2001), "Jačanje sposobnosti Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta" (CARDS 2002), te "Trening i edukacija državnih odvjetnika", koji su u stadiju pripreme.

U Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Ravnateljstvu policije, Upravi kriminalističke policije djeluje Odjel organiziranog kriminaliteta, koji je formiran još 1992. godine. Njegova zadaća je da u suradnji s ostalim ustrojstvenim jedinicama Ministarstva unutarnjih poslova (posebice s Odjelom gospodarskog kriminaliteta i korupcije, Odjelom kriminaliteta droga, Odjelom posebnih kriminalističkih poslova, te Odjelom kriminalističke analitike), te drugim tijelima državne vlasti i policijama drugih zemalja organizirano prikuplja podatke i izvješća koja ukazuju na razne oblike protuzakonitog ponašanja, te obrađuje i analizira prikupljena saznanja, poglavito ona koja ukazuju na kriminalno djelovanje kriminalnih udruženja, te koristi i ustupa na uporabu izvješća i raščlambe potrebne za pripremu, planiranje i provođenje kriminalističkih obrada. Također, Odjel organiziranog kriminaliteta u suradnji s drugim ustrojstvenim jedinicama priprema, planira i provodi kriminalističke obrade nad kriminalnim udruženjima koja djeluju na širem području Republike Hrvatske ili su povezane s inozemstvom; analizira stanje, kretanje i pojavne oblike kriminaliteta; iznalazi najučinkovitije metode za prevenciju i suzbijanje organiziranog kriminaliteta, te sudjeluje u izobrazbi kriminalističkih službenika koji rade na poslovima suzbijanja organiziranog kriminaliteta; obavlja nadzor nad radom policijskih uprava i pruža im stručnu pomoć; sudjeluje u izradi normativnih akata, izvješća i drugih stručnih materijala; te obavlja druge poslove iz područja suzbijanja organiziranog kriminaliteta.

Odjel organiziranog kriminaliteta prema važećem ustroju broji deset policijskih službenika i njegovim radom upravlja načelnik. Isto tako, u dvadeset policijskih uprava, u sastavu kriminalističke policije, djeluju odjeli, odsjeci, odnosno grupe za suzbijanje organiziranog kriminaliteta, što ovisi o kategoriji policijske uprave. Ukupan broj policijskih službenika koji se bave suzbijanjem organiziranog kriminaliteta je 276, uključujući i 49 rukovoditelja. Sredstva za rad navedenih odjela osiguravaju se kroz proračunsku stavku Ministarstva unutarnjih poslova. Specijalizirana obuka policijskih službenika za suzbijanje organiziranog kriminaliteta osigurava se kroz redovne i izvanredne seminare i tečajeve koji se organiziraju u suradnji s Policijskom akademijom, te kroz međunarodne seminare koji se organiziraju u suradnji s policijama drugih zemalja, te vladinim i nevladinim organizacijama.

6. Na koji način surađujete na međunarodnom planu u borbi protiv organiziranog kriminala i kako osiguravate nacionalnu koordinaciju u toj borbi? Kako surađujete s privatnim sektorom, posebno bankarskim?

Suradnja na međunarodnom planu u borbi protiv organiziranog kriminala odvija se u skladu s odredbama Europske konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 20. travnja 1959. godine s Dodatnim protokolom od 17. ožujka 1978. godine. Republika Hrvatska sklopila je s velikim brojem država konvencije o pravnoj pomoći u kaznenim stvarima i izručenju krivaca. Isto tako u proteklom je razdoblju Vlada Republike Hrvatske sklopila više

dvostranih sporazuma odnosno ugovora o suradnji u borbi protiv terorizma, suzbijanja krijumčarenja droga i međunarodnog organiziranog kriminala s europskim i izvan europskim državama.

Nacionalnu koordinaciju u borbi protiv organiziranog kriminaliteta provodi Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta kao posebno, specijalizirano tijelo za progon počinitelja kaznenih djela iz ove oblasti kriminaliteta. Ured je poseban ustrojstveni dio državnog odvjetništva i kao takav u smislu Zakona o kaznenom postupku i Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta izravno upravlja policijskim izvidima i usmjerava rad drugih državnih tijela nadležnih za otkrivanje kaznenih djela i počinitelja. Ured za sprječavanje pranja novca će u smislu citiranih zakona obavijestiti Ured o sredstvu, prihodu ili imovini za koju na bilo koji način sazna u poslovima svog djelokruga, ako je vjerojatno da su ostvareni djelima organiziranog kriminaliteta. Banke i druge pravne osobe su u tom slučaju dužne na zahtjev Ravnatelja odmah dostaviti podatke o stanju na onim računima za koje postoji osnovana sumnja da služe za korištenje ili prikrivanje izvora takvog novca.

Policijska suradnja na međunarodnom planu odvija se u najvećem obujmu preko NCB Interpol. Prilikom provedbe konkretnih kriminalističkih obrada uspostavlja se izravna suradnja koja se većinom temelji na potpisanim bilateralnim ugovorima o suzbijanju organiziranog kriminaliteta. Također, sa susjednim zemljama intenzivno se surađuje kroz malograničnu suradnju. Suradnja s inozemnim policijama odvija se uglavnom putem Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Uprave kriminalističke policije, koja djeluje na državnoj razini i zadužena je za koordinaciju rada policijskih uprava. U slučajevima kada se međunarodna suradnja odvija putem malogranične suradnje na nivou policijskih uprava, o ostvarenim kontaktima kod značajnijih predmeta izvješćuje se Uprava kriminalističke policije.

7. Koji su glavni oblici trgovanja (ljudi, droga, cigareta, vatreno oružje, ukradenih vozila, itd.) i krijumčarenja?

U vezi s ilegalnom trgovinom i krijumčarenjem Republika Hrvatska je najviše ugrožena krijumčarenjem cigareta i drugih visokotarifnih roba, oružja, droge, vozila i ljudi. Svaki od navedenih pojava oblika krijumčarenja ima određene specifičnosti.

Načini i rute krijumčarenja droga ovise o njihovu porijeklu i vrsti, a heroin se uglavnom krijumčari iz zemalja tzv. "zlatnog polumjeseca" cestovnim pravcima tzv. "balkanskom rutom", od koje jedan krak prolazi i preko hrvatskog teritorija. Kokain se krijumčari uglavnom pomorskim putem u kontejnerima iz zemalja Južne Amerike u Europu, od čega jedan dio završava i u Republici Hrvatskoj. Marihuana i hašiš krijumčare se većinom iz zemalja sjeverne Afrike pomorskim putem. Manja količina marihuane proizvodi se i na području Republike Hrvatske uslijed povoljnih klimatskih prilika. Sintetičke droge na hrvatsko tržište dolaze većinom iz smjera zemalja zapadne Europe.

Kada je u pitanje krijumčarenje visokotarifnih roba, od kojih se značajan dio prodaje na ilegalnom tržištu u Republici Hrvatskoj, krijumčarena roba najčešće se izvozi u neku od država nastalih raspadom bivše Jugoslavije, a potom se lažnim deklariranjem vrste, količine i vrijednosti krijumčari u Republiku Hrvatsku prikrivena legalnim poslovanjem raznih tvrtki. Dio takve robe U Republiku Hrvatsku krijumčari se preko tzv. "zelene granice" izvan graničnih prijelaza. Roba se također krijumčari u posebno izgrađenim prostorima tzv. «bunkerima» teretnih vozila, zatim pod vidom legalnog uvoza robe za nepostojeće tvrtke i zloporabom postojećih tvrtki koje se prikazuju kao uvoznici robe. Također je prisutno korumpiranje carinskih službenika, fiktivni izvoz, te fiktivni provoz robe preko hrvatskog teritorija.

Početkom devedesetih godina oružje se krijumčarilo na područje Republike Hrvatske, a danas se Hrvatska javlja kao tranzitna zemlja te kao izvor krijumčarenog oružja. U velikom broju slučajeva radi se o krijumčarenju manje količine

oružja u smjeru zemalja zapadne Europe, ali postoje i dobro uhodani kanali kojim se krijumčare i veće količine. Oružje se uglavnom krijumčari skriveno u posebno izrađenim skloništima u motornim vozilima.

Motorna vozila ukradena u Republici Hrvatskoj krijumčare se uglavnom na područja istočne Europe i Bliskog istoka. Ta se područja javljaju i kao odredišta ukradenih europskih vozila koja se krijumčare preko područja Republike Hrvatske.

S organiziranim krijumčarenjem ljudi započeli smo se suočavati nakon 1995. godine, nakon smirivanja ratnih događanja na području Bosne i Hercegovine. Tada je većina ilegalnih migranata u Bosnu i Hercegovinu i Saveznu Republiku Jugoslaviju dolazila zračnim putem redovitim ili čarter letovima, koristeći se nepostojanjem viznog režima između ovih država i država visokog migracijskog rizika. Organizatori krijumčarenja osoba uglavnom su stranci koji djelovanjem kriminalne organizacije rukovode izvan područja Republike Hrvatske, pri čemu se hrvatski teritorij uglavnom pojavljuje kao tranzitno područje, a pojedini hrvatski državljani ili kriminalne skupine dio su međunarodnog kriminalnog lanca. Kriminalne aktivnosti u vezi s krijumčarenjem osoba vrlo su profitabilne, te ne iziskuju posebnu tehničku opremljenost i modus operandi. Isto tako nije prisutan visok stupanj rizika, budući da ne postoji obveza prema ilegalnim migrantima u slučaju njihovog neuspjelog prebacivanja preko državne granice. Istovremeno, konstantno je prisutna upornost ilegalnih migranata sve dok ne uspiju doputovati do zemlje odredišta.

U Republiku Hrvatsku osobe se krijumčare većinom preko tzv. "zelene granice", pješice ili čamcima preko rijeka, te preko graničnih prijelaza skriveni u za to posebno preuređenim motornim vozilima. Isto tako, koriste se krivotvoreni dokumenti država s kojima Republika Hrvatska nema vizni režim. U pravcu Republike Italije osobe se najčešće krijumčare unajmljenim plovilima, a u pravcu Republike Slovenije uglavnom pješice preko "zelene granice", ili u za to posebno preuređenim prostorima motornih vozila.

8. Koliki je procijenjeni opseg / vrijednosti različitih kategorija trgovanja ljudima?

Tijekom 2002. godine policija je, dijelom samostalno, te kroz neposrednu suradnju s carinom i inspekcijskim službama, privremeno oduzela razne robe koja je bila predmetom krijumčarenja i ilegalne trgovine u vrijednosti od približno 26,5 milijuna kn. Od toga vrijednost zaplijenjenih krijumčarenih cigareta iznosi 7,3 milijuna kn (približno 914 000 kutija), vrijednost prehrambene robe iznosi približno 12 milijuna kn, tehničke robe približno 1,5 milijuna kn, alkohola 0,5 milijuna kn, tekstila, pogonskog goriva i ostale robe približno 5,2 milijuna kn.

Približno ista vrijednost ukupno zaplijenjene krijumčarene robe bila je i u 2001. godini, a tijekom 2000. godine zaplijenjeno je robe ukupne vrijednosti od približno 34,5 milijuna kn.

Unatoč pokazateljima i prilično velikim količinama i vrijednostima zaplijenjene robe koja je zatečena u ilegalnoj trgovini ili krijumčarenju, a zbog nedostatka egzaktnih pokazatelja o stvarnim količinama roba u ilegalnoj trgovini, može se prosuditi da policija i ostala državna tijela i službe tijekom svojeg postupanja zahvate i otkriju samo manji dio od stvarnih količina roba koje se predmetom ilegalne trgovine.

9. Molimo, opišite hrvatsko nacionalno zakonodavstvo vezano uz trgovanje ljudima (*vidjeti također pitanja pod političkim kriterijem*).

U okviru važećeg nacionalnog zakonodavstva Republike Hrvatske postoji više zakonskih inkriminacija koje pravno reguliraju područje trgovanja ljudima, i to posebice odredbe kaznenog djela Uspostava ropstva i prijevoz robova (čl.

175. KZ-a), Međunarodne prostitucije (čl. 178. KZ-a), Podvođenja (čl. 195. KZ-a), te Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice (čl. 177. KZ-a).

Međutim, bitno je istaknuti da je Hrvatski sabor usvojio Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika (NN 111/2003.), koji će se primjenjivati od 1. prosinca 2003. godine, a u kojem je inkorporirana odredba zasebnog kaznenog djela trgovanja ljudima, sukladno sadržaju članka 3. Protokola za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudima Konvencije Ujedinjenih naroda o transnacionalnom organiziranom kriminalu.

Naime, pravno se preuređuje opis kaznenog djela iz navedenog članka 175 Kaznenog zakonika s izmijenjenim nazivom "Trgovanje ljudima i ropstvo", te se uvažavanjem definicije trgovanja ljudima iz UN-ove konvencije i pripadajućeg Protokola, naglašavaju bitni elementi kaznenog djela, a čija se radnja sastoji u regrutiranju, prijevozu, prevođenju, kupnji, prodaji, skrivanju ili primanju osoba uz primjenu raznih oblika prinude, prijevare ili zlouporabe ovlasti sa ciljem iskorištavanja, bilo u vidu prisilnog rada, seksualne eksploatacije, služenja drugoj osobi, prosjačenja ili transplantacije organa. Pritom, nabavljanje ili osposobljavanje sredstava, uklanjanje prepreka, stvaranje planova ili dogovora za izravno počinjenje navedenih radnji također je zakonski inkriminirano.

Trgovanje djecom ili maloljetnim osobama predstavlja teži oblik ovog kaznenog djela sa većom zapriječenom kaznom, kao i u slučajevima da je kazneno djelo počinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije, ili je počinjeno u odnosu na veći broj osoba ili ako je prouzročena smrt jedne ili više osoba.

Članak 177. Kaznenog zakonika (Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice) pokriva područje suzbijanja ilegalnog prebacivanja osoba preko državne granice, odnosno zabranu krijumčarenja ljudi preko granice počinjeno iz koristoljublja. Za osnovni oblik ovog kaznenog djela propisana je kazna zatvora do tri godine. Kvalifikatorna okolnost postoji ako je pri počinjenju kaznenog djela doveden u opasnost život ili sigurnost osoba koje se prevode preko granice ili je s njima postupalo na nečovječni ili ponižavajući način, za što propisana kazna do pet godina zatvora. Kažnjiv je i sam pokušaj ovog kaznenog djela, dok je predviđena kazna zatvora i do deset godina ukoliko je krijumčarenje počinjeno od strane organiziranog kriminala.

Članak 178. Kaznenog zakonika sadrži razne oblike zabrane poticanja i podvođenja radi međunarodne prostitucije, a propisana je kazna do pet godina zatvora, a ako se navedeno djelo čini uz otegotne okolnosti kazna je osam godina zatvora, a u koliko je počinjeno prema djetetu ili maloljetnoj osobi kazna zatvora je deset godina.

Članak 195. Kaznenog zakonika sadrži kazneno djelo podvođenja koje se sastoji u posredovanju počinitelja između dvije ili više osoba kojim ih dovodi u vezu radi pružanja seksualnih usluga, a kvalifikatorna okolnost postoji ukoliko je kazneno djelo počinjeno u odnosu na maloljetnu osobu za što je propisana kazna do pet godina zatvora ili u odnosu na dijete za to je propisana kazna do osam godina zatvora, kao i kad je upotrijebljena sila i prijetnja prema osobi na pružanje seksualnih usluga.

Reformom kaznenog zakonodavstva uvodi se novi modalitet kaznenog djela u kojem je objekt osobna iskaznica, putovnica ili drugi identifikacijski dokument, a inkriminira se radnja oduzimanja ili uništenja takvog dokumenta u svrhu trgovanja ljudima. Također, inkriminira se i radnja korisnika seksualne usluge za koju isti prethodno zna da je žrtva trgovanja ljudima.

Posebnim stavkom ovog članka naglašava se da je bez utjecaja na postojanje kaznenog djela okolnost je li osoba pristala na prisilan rad ili služenje, seksualno iskorištavanje, ropstvo ili ropstvu sličan odnos ili pak nedopustivo presađivanje dijelova svoga tijela.

Također, u području pružanja pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima, značajan je novi Zakon o strancima (NN 109/2003), kojim se propisuje mogućnost davanja privremenog boravka žrtvi trgovanja ljudima, ako za to postoji opravdan razlog određen zakonom ili međunarodnim sporazumom.

Za istaknuti je, također, da se u Republici Hrvatskoj trenutno u zakonodavnoj proceduri nalaze prijedlog Zakona o zaštiti svjedoka te Zakona o kaznenoj odgovornosti pravnih osoba (usvojen u Hrvatskom Saboru 11. rujna 2003.g.), a koji su od izuzetne važnosti za područje suzbijanja trgovanja ljudima.

10. Postoji li u Hrvatskoj nacionalni program suzbijanja trgovine ljudima? Ukoliko da, molimo opišite glavne elemente.

Dana 14. studenoga 2002. godine, zaključkom Vlade Republike Hrvatske donesen je Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima.

Nacionalni plan sadrži cijeli niz aktivnosti i mjera određenih nositeljima, partnerima pri izvršenju kao i rokom izvršenja, te je podijeljen u 5 prioriteta područja:

- Zakonski okvir (usklađivanje važećeg zakonodavstva s postojećim međunarodnim standardima, te donošenje novih zakonskih i podzakonskih propisa, posebice onih koji se odnose na zaštitu i pružanje pomoći žrtvama trgovanja u smislu zaštite žrtve u svojstvu svjedoka, reguliranja statusa boravka žrtve, naknade štete i dr.),
- Pomoć i zaštita žrtava (formiranje i osposobljavanje mobilnog tima stručnjaka, prihvata i zbrinjavanje žrtve, smještaj u prihvatne centre /skloništa uz pružanje pravne, psihosocijalne i zdravstvene pomoći),
- Prevencija (identificiranje uzroka trgovanja ljudima, proučavanje i sprječavanje socijalnih i ekonomskih uzroka trgovanja ljudima, informiranje javnosti, senzibiliziranje i osvješćivanje javnosti o pojavi trgovanja ljudima),
- Edukacija (sustavna edukacija djece, mladeži i žena s ciljem podizanja razine samozaštite, ali i edukacija edukatora i posebnih ciljanih skupina radi stjecanja specifičnih znanja o trgovanju ljudima, a što obuhvaća edukaciju policijskih i carinskih službenika, djelatnika u pravosuđu, u medijima, kao i edukaciju osoblja koje će skrbiti o žrtvama trgovanja ljudima) i
- Međunarodna suradnja (s obzirom da je trgovanje ljudima međunarodni problem neophodna je uska suradnja kako sa susjednim državama i državama regije tako i suradnja na široj globalnoj razini. Pritom, za istaknuti je posebice aktivnu suradnju u okviru Pakta o stabilnosti, Radne skupine za suzbijanje trgovanja ljudima).

11. Koja su nadležna tijela za suzbijanje trgovanja ljudima?

Dana 9. svibnja 2002. godine, odlukom Vlade RH, osnovan je Nacionalni odbor za suzbijanje trgovanja ljudima. Članovi Nacionalnog odbora su predstavnici svih relevantnih ministarstava i državnih upravnih organizacija, Hrvatskoga sabora, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, te predstavnici nevladinih udruga i medija.

Tajništvo Nacionalnog odbora smješteno je u Vladinom Uredu za ljudska prava i ima ulogu koordinacije svih aktivnosti na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Sukladno Nacionalnom planu za suzbijanje trgovanja ljudima nositelji aktivnosti su najvećim dijelom Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo rada i socijalne skrbi, potom Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo, USKOK, Ministarstvo zdravstva te Ministarstvo prosvjete i športa.

U konkretnim slučajevima trgovanja ljudima određena je standardna procedura postupanja u smislu neposrednih izvršitelja te načina djelovanja, i to:

- Izvori saznanja: MUP RH, USKOK, Nacionalni odbor, IOM, NGO, SOS line i dr.
- Postupak identifikacije žrtve trgovanja ljudima: MUP RH, USKOK , a u slučajevima kada je žrtva maloljetna osoba, uključuju se i službenici Ministarstva rada i socijalne skrbi.
- Asistencija u pružanju pomoći i smještaju: IOM
- Pružanje pomoći i zaštite žrtvi (siguran smještaj – medicinska, psihosocijalna i pravna pomoć): Ministarstvo rada i socijalne skrbi, NGO, IOM i Ministarstvo zdravstva
- Sudski postupak: Državno odvjetništvo RH, USKOK.

12. Postoji li u hrvatskim tijelima za provedbu zakona posebna obuka vezana uz suzbijanje trgovanja ljudima? Molimo vas da je opišete.

Sukladno obvezama koje proizlaze iz Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima, kao i redovitih planiranih aktivnosti MUP-a RH u okviru nacionalne i međunarodne suradnje, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske započelo je sa sustavnom provedbom edukacije u smislu provedbe treninga, obuke i seminara na temu suzbijanja trgovanja ljudima, surađujući pritom i s drugim nadležnim ministarstvima, nevladinim udrugama, misijom IOM-a, ali i s međunarodnim asocijacijama .

S tim u svezi, navest ćemo samo neke od edukativnih aktivnosti službenika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, realiziranih tijekom 2002. godine i 2003. godine:

- tijekom 2002. godine, policijska službenica Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske sudjelovala je na šestomjesečnoj edukativnoj i praktičnoj obuci o trgovanju ljudima u Saveznom kriminalističkom uredu (Bundeskriminalamt) Republike Njemačke, te u Landeskriminalamt u Berlinu.
- u vremenskom periodu od 16. - 20. listopada 2002. godine realizirano je studijsko putovanje članova Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima u Republiku Italiju, Venecija, na kojem su sudjelovale i predstavnice Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske;
- u vremenskom periodu od 04. – 07. studenog 2002. godine realizirano je studijsko putovanje članova Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima u Republiku Makedoniju, na kojem su sudjelovale i predstavnice Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske;
- tijekom 2002. godine u Policijskoj akademiji u Zagrebu održan je edukativni seminar na temu suzbijanja trgovanja ljudima namijenjen policijskim službenicima koji se bave poslovima granične policije i migracija;
- u vremenskom periodu od 24. - 29. studenog 2002. godine u Preinu, Republika Austrija, realiziran je regionalni seminar "Anti – trafficking trening" u organizaciji Radne skupine za suzbijanje trgovanja ljudima u okviru Pakta o stabilnosti i ICMPD iz Beča. Navedeni seminar, kao pilot projekt, namijenjen je zemljama jugoistočne Europe, a sadržajno se odnosi na provedbu treninga policije u radu s nevladinim udrugama. Na navedenom seminaru sudjelovali su predstavnici MUP-a RH, kojom prilikom su uključeni u izradu priručnika za obuku hrvatske policije u svezi suzbijanja trgovanja ljudima;
- u vremenskom periodu od 17. – 18. prosinca 2002. godine realiziran je edukativni seminar u Stubičkim Toplicama, organiziran od strane Ministarstva rada i socijalne skrbi u suradnji s misijom IOM-a u RH. Na navedenom seminaru aktivno su sudjelovali policijski službenici koji rade na poslovima maloljetničke delinkvencije i organiziranog kriminaliteta;

- tijekom 2002. i 2003. godine policijski službenici Ministarstva unutarnjih poslova aktivno su sudjelovali u edukativnim seminarima i treninzima, organiziranih od strane nevladinih udruga, gdje je upravo glavna tematska okosnica usmjerena na uvježbavanu adekvatnog pristupa ženama žrtvama seksualnog i obiteljskog nasilja. S tim u svezi za istaknuti je da je u prosincu 2002. godine u Opatiji, u organizaciji domaćih i međunarodnih nevladinih udruga, održan trening pod nazivom «Pomoć žrtvama ženama seksualnog i obiteljskog nasilja», na kojem je aktivno sudjelovala policijska službenika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske.
- tijekom 2003. godine edukativni sadržaji u svezi tematskog područja o trgovanju ljudima inkorporirani su u obrazovni program različitih tečajeva i specijalizacija koji provodi Odjel za dodatno stručno osposobljavanje i usavršavanje Policijske akademije Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske;
- tijekom siječnja 2003. godine u Policijskoj akademiji u Zagrebu, u okviru redovite provedbe Tečaja za stručno obrazovanje policijskih službenika održano je predavanje pod nazivom "Trafficking kao novi pojavni oblik kriminaliteta";
- tijekom siječnja 2003. godine u organizaciji Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, ICMC, ABBA/CEELI i Centra za žene žrtve rata "Rosa", realiziran je seminar na temu suzbijanja trgovanja ljudima na kojem su prisustvovali i predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova;
- tijekom veljače 2003. godine održan je trening za novinare o problemu trgovanja ljudima, u suradnji s Nacionalnim odborom za suzbijanje trgovanja ljudima, Centrom za razvoj neovisnog novinarstva i misijom IOM-a u Republici Hrvatskoj. Na navedenom seminaru aktivno su sudjelovali predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske;
- u vremenskom periodu od 04. do 06. ožujka 2003. godine održan je I. pilot trening o međunarodnom trgovanju ljudima kao dio programa Pakta o stabilnosti i ICMPD-a, namijenjen policijskim službenicima kriminalističke policije. U provedbi treninga primijenjen izrađeni Priručnik za educiranje policijskih službenika u svezi suzbijanja trgovanja ljudima;
- u vremenskom periodu od 18. do 20. ožujka 2003. godine održan je II. pilot trening o međunarodnom trgovanju ljudima kao dio programa Pakta o stabilnosti i ICMPD-a, namijenjen policijskim službenicima granične policije. U provedbi treninga primijenjen izrađeni Priručnik za educiranje policijskih službenika u svezi suzbijanja trgovanja ljudima;
- u vremenskom periodu od 22. do 24. travnja 2003. godine održan je III. pilot trening o međunarodnom trgovanju ljudima kao dio programa Pakta o stabilnosti i ICMPD-a, namijenjen policijskim službenicima kriminalističke policije koji se bave poslovima maloljetničke delinkvencije. U provedbi treninga primijenjen izrađeni Priručnik za educiranje policijskih službenika u svezi suzbijanja trgovanja ljudima;
- tijekom svibnja 2003. godine održan je regionalni seminar u svezi suzbijanja trgovanja ljudima u Temišvaru, Rumunjska, u organizaciji Veleposlanstva SAD-a u kojem su sudjelovali policijski službenici Ministarstva unutarnjih poslova s ciljem razvijanja regionalnih ideja i razmjene iskustava o trgovanju ljudima kao novom pojavnom obliku kriminaliteta;
- tijekom svibnja 2003. godine u Beču, Republika Austrija, realizirana je završna faza projekta pod nazivom "Anti-trafficking trening" u organizaciji Radne skupine za suzbijanje trgovanja ljudima u okviru Pakta o stabilnosti i ICMPD iz Beča. U navedenom projektu sudjelovali su predstavnici MUP-a RH, kojom prilikom su izradili konačnu verziju priručnika za obuku hrvatske policije u svezi suzbijanja trgovanja ljudima.
- u tijeku je provedba pilot projekta «Anti-trafficking trening» u organizaciji Radne skupine za suzbijanje trgovanja ljudima u okviru Pakta o stabilnosti i UNDP-a u kojem su, također izravno uključeni policijski službenici Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

- u vremenskom periodu od 05. do 12. svibnja 2003. godine, tijekom provedbe operativne akcije «Leda», inicirane od strane grčkog predsjedanja EU i uz potporu Europolu, u okviru radnih sastanaka, te putem edukativnih materijala izvršena je edukacija o problemu trgovanja ljudima, namijenjena širem krugu policijskih službenika sa područja PU zagrebačke, PU splitsko-dalmatinske i PU primorsko-goranske.
- u mjesecu lipnju 2003. godine, sukladno Planu rada Uprave kriminalističke policije, u okviru Radnog sastanka rukovoditelja linije rada suzbijanja organiziranog kriminaliteta, izvršena je edukacija navedenih policijskih službenika svih policijskih uprava u RH, koja je tematski bila usmjerena na cjelokupni prikaz nacionalnog i međunarodnog programa djelovanja u suprotstavljanju trgovanju ljudima, kao i analizi te prikazu metodike razjašnjavanja ovog pojava oblika kriminaliteta;
- u vremenskom periodu od 14. lipnja do 05. srpnja 2003. godine u okviru Programa za inozemne posjetitelje u Sjedinjenim Američkim Državama, u organizaciji Veleposlanstva SAD-a, dvoje policijskih službenika upućeni su na studijsko putovanje na temu « Suzbijanje trgovanja ljudima». U navedenom programu sudjelovale su i predstavnice nevladinih udruga, te je program zamišljen da se tijekom boravka u SAD-u polaznici upoznaju s načinom suradnje između nevladinih udruga i policije, koja je prioritetno usmjerena na proces pružanja pomoći i zaštite žrtava trgovanja ljudima.

Također, policijski službenici odazvali su se tijekom 2003. godine na sudjelovanje u ostalim međunarodnim seminarima, projektima i otvorenim diskusijama na navedenu temu.

13. Raspoložu li hrvatska tijela za provedbu zakona posebnim odjelima za suzbijanje trgovanja ljudima?

U okviru Ministarstva unutarnjih poslova RH ne postoji posebna organizacijska jedinica za borbu protiv trgovanja ljudima, nego je otkrivanje i sprječavanje ove problematike prvenstveno u djelokrugu rada kriminalističke policije, uniformirane policije – posebice granične policije. Otkrivanjem kaznenih djela u svezi trgovanja ljudima, u okviru ove ustrojstvene jedinice, bave se posebno educirani službenici (policijski službenici za suzbijanje organiziranog kriminaliteta te policijski službenici za suzbijanje maloljetničke delinkvencije). Također, u okviru Uprave za granicu te Uprave policije postoje policijski službenici koji su posebice educirani za postupak identifikacije žrtava trgovanja ljudima.

14. Postoji li - utemeljeno na multidisciplinarnom pristupu - neki oblik suradnje između nadležnih tijela za provedbu zakona i drugih agencija koje su uključene u sprječavanje i borbu protiv trgovanja ljudima?

Sukladno Nacionalnom planu za suzbijanje trgovanja ljudima, te standardnoj proceduri postupanja u konkretnim slučajevima trgovanja ljudima, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, u cilju identifikacije žrtava trgovanja ljudima, te pružanja pomoći i zaštite, uspostavilo je suradnju kako s drugim ministarstvima uključenim u rješavanje problema (odgovor na pitanje 11.) tako i s nevladinim organizacijama i međunarodnim organizacijama (prije svega Međunarodnom organizacijom za migracije). Nevladine organizacije koje operativno rade na SOS-liniji u direktnom su 24-satnom kontaktu s osobom iz Ministarstva unutarnjih poslova RH nadležnom za rješavanje problematike u svezi trgovanja ljudima. Također, Ministarstvo unutarnjih poslova ima tri člana u Nacionalnom odboru za suzbijanje trgovanja ljudima, koji izravno sudjeluju u donošenju svih odluka kojima se sustavno uređuje strategija suzbijanja trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj.

15. Molimo objasnite glavne teškoće s kojima ste suočeni u sprječavanju pranja novca (pranje novca je, u širem kontekstu, pokriveno u 4. poglavlju - slobodno kretanje kapitala).

Borba protiv pranja novca kao kaznenog djela proizašlog iz utvrđenog predikatnog djela određena je i postoje uspješni mehanizmi borbe. Mogući problem je relativno mali broj slučajeva pranja novca i stoga nedostatak praktičnog iskustva. Realni problem je postupanje u smislu utvrđivanja predikatnog djela nakon sumnje u počinjenje Pranja novca, zbog tereta dokazivanja nezakonitog porijekla imovine na tijelima kaznenog progona.

16. Molimo opišite postojeće strukture za suzbijanje pranja novca (uključujući i unutar policije, državno odvjetništvo i sudstvo). Imate li uredno uspostavljenu provedbu financijsko-obavještajne jedinice? Opišite sve vrste suradnje s bankarskim sustavom

Policija - Na državnom nivou u Ministarstvu unutarnjih poslova u Upravi kriminalističke policije, pitanjima pranja novca bavi se Odjel gospodarskog kriminaliteta i korupcije koji: analizira stanje, kretanje i pojave gospodarskog kriminaliteta i utvrđuje najpogodnije oblike njegova suzbijanja, surađuje s drugim jedinicama Ministarstva, tijelima državne vlasti, pravnim osobama, policijama drugih zemalja i međunarodnim udrugama, sudjeluje u istragama najsloženijih kaznenih djela iz ovog područja, obavlja nadzor nad radom policijskih uprava i policijskih postaja i pruža im stručnu pomoć u obavljanju poslova suzbijanja gospodarskog kriminaliteta, planira i provodi edukaciju službenika, sudjeluje u izradi normativnih akata, izvješća i drugih stručnih materijala, te obavlja i druge poslove iz svog djelokruga. Iako se svi inspektori u Odjelu bave i obradama pranja novca kao dijela gospodarskog kriminaliteta, u Odjelu postoji jedan policijski inspektor-stručnjak za pranje novca koji koordinira najbitnija pitanja vezana uz pranje novca i časnik je za vezu za pitanja pranja novca s domaćim i međunarodnim relevantnim institucijama. Na regionalnom nivou po policijskim upravama postoji 20 regionalnih jedinica gospodarskog kriminaliteta koje se, između ostalog, bave i pranjem novca. Po navedenim poslovima radi ukupno 253 policijskih inspektora. Svi inspektori fakultetski su obrazovani, a pohađali su specijalističke tečajeve i seminare gospodarskog kriminaliteta koji obuhvaćaju i pranje novca.

Državno odvjetništvo - Sukladno obveznom Naputku o postupanju u predmetima pranja novca Državnom odvjetništvu RH dostavljaju se sve obavijesti o sumnjivim transakcijama. Predmete zaprima jedan zamjenik Glavnog državnog odvjetnika i potom ih dostavlja na daljnju obradu nadležnim tijelima. Taj zamjenik Glavnog državnog odvjetnika koordinator je na rješavanju pitanja vezanim uz pranje novca i časnik je za vezu za pitanja pranja novca s domaćim i međunarodnim relevantnim institucijama. Sukladno organizaciji državnog odvjetništva, slučajeve pranja novca vode Općinska državna odvjetništva, a ovisno o predikatnom kaznenom djelu pranje novca može biti i u nadležnosti Županijskih državnih odvjetništava. U svakom državnom odvjetništvu (općinskom i županijskom) određen je po jedan zamjenik koji se bavi predmetima pranja novca, što osigurava očuvanje tajnosti postupka u fazi postupanja s obavijesti o sumnjivim transakcijama koja još uvijek nije dovoljna za pokretanje istražnog postupka odnosno podizanja optužnice. U okviru Državnog odvjetništva ustrojen je Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK) kao posebno državno odvjetništvo, koji se bavi kaznenim djelima organiziranog kriminaliteta i korupcije, a u nadležnosti ima i predmete pranja novca koji su u vezi s organiziranim kriminalitetom i korupcijom. USKOK je centralizirano tijelo nadležno za cijeli teritorij RH.

Sudstvo - Zakon o sudovima i Zakon o kaznenom postupku propisuje nadležnost za postupanje i u odnosu na kaznena djela pranja novca na način da je to kazneno djelo u stvarnoj nadležnosti općinskih sudova. Ovisno o predikatnom kaznenom djelu u ovim predmetima postupaju i nadležni županijski sud. Istragu za ovo djelo provode

istražni odjeli županijskih sudova. U okviru sudova ne postoje specijalizirani odjeli za postupanje u predmetima pranja novca.

Ured za sprječavanje pranja novca (FIU) - Temeljem Zakona o sprječavanju pranja novca (stupio na snagu 1.11.1997. godine) početkom 1998. godine ustrojen je Ured za sprječavanje pranja novca, u sastavu Ministarstva financija, kao autonomna i samostalna financijsko-obavještajna jedinica (Financial Intelligence Unit - FIU) administrativnog tipa bez istražnih ovlasti koja ispravno funkcionira sukladno Zakonu, međunarodnim standardima, a po procjeni nadležnih međunarodnih tijela i organizacija.

Zadaća Ureda (FIU) je da prikuplja, obrađuje, raščlanjuje i pohranjuje podatke o određenim financijskim transakcijama dobivene od obveznika. Ako za neku transakciju, nakon analitičke obrade iste, utvrdi da postoji sumnja na pranje novca, Ured Obavijesti o sumnjivim transakcijama dostavlja nadležnim državnim tijelima na daljnje postupanje i procesuiranje, i to prije svega: Državnom odvjetništvu RH i/ili MUP-u, odnosno drugim nadzornim službama Ministarstva financija.

Dakle, hrvatski Ured (FIU) je posrednik između financijskog i nefinancijskog sektora s jedne strane te pravosuđa i policije s druge strane.

Osim toga Ured ima zadaću da:

- provodi edukaciju – trening zaposlenika unutar financijskog sustava kao i zaposlenika mjerodavnih državnih i pravosudnih tijela iz područja sprječavanja i otkrivanja pranja novca,
- predlaže izmjene i dopune zakonskih propisa iz područja sprječavanja pranja novca, te
- promiče međunarodnu suradnju sa međunarodnim tijelima i organizacijama iz područja sprječavanja pranja novca.

Ured (FIU) temeljem Zakona o sprječavanju pranja novca i Pravilnika o načinu i rokovima obavješćivanja Ureda za sprječavanje pranja novca te načinu vođenja popisa prikupljenih podataka, surađuje s bankarskim sustavom, na način:

- da ga bankarski sustav obavještava o gotovinskim i sumnjivim transakcijama,
- da Ured bankarskom sustavu dostavlja povratne informacije – feedback o rezultatima koji proistječu iz njihove obveze da Uredu prijavljuju određene transakcije.
- provodi edukaciju – trening zaposlenika unutar bankarskog sustava kroz godišnje seminare, periodične radne sastanke i putem pismenih odgovora na pitanja postavljena od strane bankarskog sektora.

Osim suradnje s bankarskim sustavom, Ured surađuje u provedbi mjera za sprječavanje i otkrivanje mjera za sprječavanje pranja novca i sa nadzornim službama Ministarstva financija (Carinskom upravom, Poreznom upravom i Deviznim inspektoratom), te MUP-om i Državnim odvjetništvom, Hrvatskom narodnom bankom i drugima.

Naprijed navedena suradnja odvija se putem časnika za vezu iz bankarskog sustava, te časnika za vezu iz naprijed navedenih državnih tijela.

Spomenuti časnici za vezu policije i Državnog odvjetništva RH, kao i predstavnik FIU, članovi su hrvatske delegacije u Vijeću Europe, Posebni odbor stručnjaka za procjenu mjera protiv pranja novca (Select Committee of Experts on the Evaluation on Anti-Money Laundering Measures) – MONEYVAL (PC-R-EV). Isti Odbor je u razdoblju od 1999. do 2003. godine proveo dva kruga evaluacije RH i njenih mehanizama za borbu protiv pranja novca.

17. Koje obaveze imaju financijske institucije u sprječavanju pranja novca? Imaju li financijske institucije obavezu prijavljivanja sumnji u vezi s pranjem novca?

Financijske institucije, sukladno Zakonu o sprječavanju pranja novca i Pravilniku o načinu i rokovima obavješćivanja Ureda za sprječavanje pranja novca te načinu vođenja popisa prikupljenih podataka, u prevenciji pranja novca imaju obvezu:

identificirati klijenta ako je vrijednost gotovinskih i povezanih gotovinskih transakcija 105.000,00 kuna ili veća, i te podatke pohraniti u svoje baze, odnosno imaju obvezu:

identificirati klijenta i Uredu dostaviti podatke o:

- gotovinskim transakcijama ako je vrijednost transakcije 200.000,00 kuna ili veća,
- povezanim gotovinskim transakcijama koje ukupno dosežu vrijednost 200.000,00 kuna ili veću,
- transakcijama o poslovima životnog osiguranja ako godišnji zbroj premija za životno osiguranje prelazi 40.000,00 kuna,
- svim drugim gotovinskim i negotovinskim transakcijama ako postoji sumnja da se radi o pranju novca (režim sumnjivih transakcija - STR režim) bez obzira na visinu transakcije i to prije nego što obave transakciju, a najkasnije u roku od 24 sata nakon obavljene transakcije.

Dakle, financijske institucije su u obvezi prijaviti Uredu svaku sumnju na pranje novca.

18. Koliko je slučajeva pranja novca bilo tuženo i uspješno riješeno?

godina	prijave policije	istrage	optužnice	presude
2000.	2			1
2001.	12	6	2	
2002.	4	8	4	
ukupno	18	14	6	1

U Republici Hrvatskoj osuđujućom pravomoćnom presudom uspješno je procesuiran jedan slučaj pranja novca.

19. Kako ste odgovorili na zahtjeve za pružanje međunarodne pravne pomoći vezane uz pranje novca?

Pružanje međunarodne pravne pomoći organizirano je na način da se u okviru redovne međunarodne pravne pomoći država moliteljica obraća Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave RH koje zahtjev dostavlja posebnom odjelu Državnog odvjetništva RH. U cilju udovoljenja traženja Državno odvjetništvo zamolnicu proslijeđuje nadležnom tijelu. Ukoliko se radi o predmetima pranja novca u pravilu se radi o pitanjima koji se odnose na bankovne podatke, a imajući u vidu tajnost tih podataka, međunarodnoj pravnoj pomoći udovoljava se tako što nadležno državno odvjetništvo (općinsko ili županijsko) podnosi istražnom odjelu županijskog suda zahtjev da sukladno odredbama domaćeg zakonodavstva putem banke pribavi traženi podatak. Po zaprimanju takvog odgovora od strane suda, Državno odvjetništvo žurno proslijeđuje odgovor Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave RH na daljnje postupanje. Državno odvjetništvo žurno udovoljava svim takvim traženjima. Državno odvjetništvo u pružanju

međunarodne pravne pomoći u predmetima pranja novca postupa i sukladno članku 24. Konvencije broj 141. Žurno se udovoljava traženjima države moliteljice, imajući u vidu da po svojoj prirodi ova Konvencija omogućava neposrednu komunikaciju nadležnih državnih tijela na suzbijanju pranja novca.

Zaštita financijskih interesa Europskih zajednica (aspekti «trećeg stupa»)

1. Je li prijevarena/utaja na štetu financijskih interesa Zajednice kriminalizirana u vašem domaćem pravu te pokriva li ona i prihode i rashode?

Kazneno djelo prijave na štetu financijskih interesa Europske zajednice doneseno je radi zaštite proračunskih interesa, a pojavne oblike ovog kaznenog djela ako je počinjeno na štetu EU može se podvesti pod bitna obilježja kaznenih djela protiv imovine (Glava XVII), kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja (Glava XXI) te kaznenih djela protiv službene dužnosti (Glava XXV) propisanih u Kaznenom zakoniku Republike Hrvatske.

U Kaznenom zakoniku inkriminirana je prijevarena u članku 224., prijevarena u službi u članku 344., utaja u članku 220., pronevjera u članku 345. te zlouporaba položaja i ovlasti u članku 337. Ova kaznena djela mogu biti počinjena od službenih osoba, odgovornih osoba kao i od bilo kojih drugih osoba koje se nalaze na radu ili u službi u pravnoj osobi. Kaznena djela prijave i utaje mogu biti počinjena od bilo koje osobe dakle i od osoba koje nisu u službi ili na radu u pravnoj osobi prema kojoj je počinjeno kazneno djelo.

Domaće kazneno zakonodavstvo može se primijeniti prema domaćem državljaninu ako izvan Hrvatske počini bilo koje kazneno djelo, a isto tako ukoliko je kazneno djelo počinjeno od stranca izvan Hrvatske na štetu Hrvatske ili njezinog državljanina. Odredbe Kaznenog zakonika primjenjuju se prema strancu koji izvan područja Hrvatske u odnosu na stranu državu ili stranca počini kazneno djelo za koje se može izreći kazna zatvora od 5 godina ili teže.

Stoga se može zaključiti da domaće kazneno zakonodavstvo kriminalizira te pokriva slučajeve prijave, pronevjere i utaje, a i ostalih kažnjivih djela ukoliko su počinjena na štetu imovine odnosno financijski interesa Europske zajednice.

2. Provodi li se protiv aktivne i pasivne korupcije, u koju su uključeni službenici Europskih zajednica, kazneni postupak?

Pasivna i aktivna korupcija inkriminirana je u odredbama članka 347. (pasivna korupcija) i 348. (aktivna korupcija) Kaznenog zakonika.

U slučaju korupcije s elementom inozemnosti valja istaći da je u članku 89. Kaznenog zakonika definiran pojam službene osobe koji je proširen na sve kategorije osoba koje se smatraju službenim osobama u stranom odnosnom međunarodnom pravu. Kod kaznenih djela čije je počinitelj Hrvatska obvezna kažnjavati po međunarodnom pravu, a to su i djela aktivne i pasivne korupcije, službenom osobom smatra se i strani javni službenik, zastupnik ili službenik u stranom predstavničkom tijelu, strani sudac porotnik ili arbitar, službenik međunarodne organizacije čiji je Hrvatska član, zastupnik ili službenik međunarodne parlamentarne skupštine čiji je Hrvatska član te sudac ili službenik međunarodnog suda čiju sudbenost Hrvatska prihvaća.

Stoga se može konstatirati da domaće kazneno zakonodavstvo u potpunosti udovoljava zahtjevu inkriminiranja korupcije s elementom inozemnosti i u skladu je s *acquisom*.

3. Jesu li kaznena djela pronevjere i korupcije u skladu s člankom Konvencije o zaštiti Europskih zajednica i njezina prvoga Protokola, predikatna kaznena djela pranja novca?

Pranje novca stečenog kaznenim djelima inkriminirano je u članku 279. Kaznenog zakonika, a sva kaznena djela smatraju se predikatnim kaznenim djelima, pa su tako pokrivena i kaznena djela pronevjere i korupcije. Kako se prema članku 279. Kaznenog zakonika predikatnim kaznenim djelima smatraju sva kaznena djela, to se može zaključiti da u ovom djelu kazneno zakonodavstvo u potpunosti odgovara standardima i sadržaju relevantnog međunarodnog prava, odnosno navedenom Protokolu uz Konvenciju o zaštiti financijskih interesa EU i u skladu je s *acquisom*.

4. Postoje li u domaćem pravu pojmovi kaznene odgovornosti voditelja poslovnih subjekata i odgovornosti pravnih osoba za takva kaznena djela?

Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela usvojen je u Hrvatskom saboru 11. rujna 2003. godine.

Ovaj Zakon je podijeljen u četiri glave:

Prvu glavu čine osnovne odredbe u kojima se određuje predmet i svrha Zakona te utvrđuje supsidijarna primjena Kaznenog zakona, Zakona o kaznenom postupku i Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Temeljno načelo Zakona je da su u njemu uređena samo pitanja specifična za odgovornost pravnih osoba, a da se u svim ostalim pitanjima i na pravne osobe primjenjuju navedeni zakoni. Takav pristup omogućio je relativnu kratkoću Zakona.

U drugoj glavi date su temeljne pretpostavke kažnjivosti pri čemu se pošlo od načela da odgovornost pravne osobe treba izvesti iz odgovornosti odgovorne osobe, a mogućnost da pravna osoba odgovara i kad se ne može utvrditi odgovorna osoba predviđena je samo kao iznimka. Tako Zakon propisuje da će se pravna osoba kazniti za kazneno djelo odgovorne osobe ako se njime povređuje neka dužnost pravne osobe ili je njime pravna osoba ostvarila ili trebala ostvariti protupravnu imovinsku korist za sebe ili drugoga. Odgovorna osoba u smislu ovoga Zakona je fizička osoba koja vodi poslove pravne osobe ili joj je povjereno obavljanje poslova iz područja djelovanja pravne osobe. Odgovornost pravne osobe temelji se na krivnji odgovorne osobe tako da će se pravna osoba kazniti za kazneno djelo odgovorne osobe i u slučaju kad se utvrdi postojanje pravnih ili stvarnih zapreka za utvrđivanje odgovornosti odgovorne osobe.

Prestane li pravna osoba postojati prije nego je okončan kazneni postupak, novčana kazna, sigurnosne mjere, javno objavljivanje presude i oduzimanje imovinske koristi mogu se izreći pravnoj osobi koja je njezin sveopći pravni slijednik. Prestane li pravna osoba postojati nakon pravomoćno okončanog kaznenog postupka, novčana kazna, sigurnosne mjere, javno objavljivanje presude i oduzimanje imovinske koristi izvršavaju se prema pravnom slijedniku. Pravna osoba u stečaju kaznit će se za kaznena djela počinjena prije pokretanja ili tijekom postupka stečaja.

U trećem dijelu su predviđene kazne i druge kaznenopravne sankcije. Glavna je kazna novčana koja se može izreći u iznosu od 5.000,00 do 5.000.000,00 kuna, ali je kao iznimna kazna predviđeno i ukidanje pravne osobe. Tako Zakon propisuje da se kazna ukidanja pravne osobe može se izreći ako je pravna osoba osnovana radi činjenja kaznenih djela ili je svoje djelovanje pretežito iskoristila za počinjenje kaznenih djela te da uz kaznu ukidanja pravne osobe sud može izreći i novčanu kaznu, a nakon pravomoćnosti presude o ukidanju pravne osobe provest će se likvidacija pravne osobe.

Pored toga Zakon predvidio su i četiri sigurnosne mjere: zabranu obavljanja određenih djelatnosti ili poslova, zabranu stjecanja dozvola, ovlasti, koncesija ili subvencija, zabranu poslovanja s korisnicima državnog i lokalnih proračuna i oduzimanje predmeta.

Predviđena je i mogućnost, umjesto novčane kazne, izricanja uvjetne osude tako da sud istodobno odredi da se novčana kazna neće izvršiti ako pravna osoba u vremenu koje sud odredi, a koje ne može biti kraće od jedne niti dulje od tri godine, ne poćini novo kazneno djelo. Uvjetna osuda može se izreći za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora do tri godine, a sud je izrekao pravnoj osobi novčanu kaznu do 50.000,00 kuna.

U četvrtoj glavi sadržane su procesne norme, tj. posebnosti glede kaznenog postupka koji se vodi protiv pravne osobe. Ovdje se pošlo od načela jedinstvenog postupka i donošenja jedinstvene presude protiv pravne i odgovorne osobe, s time da se postupak isključivo protiv pravne osobe može voditi samo iznimno i to ako se protiv odgovorne osobe zbog pravnih ili drugih razloga ne može pokrenuti ili voditi kazneni postupak.

U tom je dijelu posebna pažnja posvećena pitanju tko može predstavljati pravnu osobu u kaznenom postupku, (tzv. predstavnika), njeno pravo na branitelja i mjere opreza koje sud može poduzeti prema pravnoj osobi.

Treba naglasiti da je odgovornost pravnih osoba za kaznena djela važna novost u hrvatskom pravnom sustavu. Stoga je, osim samog donošenja Zakona, od velike važnosti da se izvrše temeljite pripreme za njegovu primjenu, zbog čega se predlaže i relativno duže razdoblje između njegova donošenja i stupanja na snagu.

5. Ima li Hrvatska uspostavljenu jurisdikciju nad svim tim kaznenim djelima?

U okviru procesnih odredaba Zakona o kaznenom postupku i Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta Hrvatska ima ovlast da sva prethodno navedena kaznena djela podvrgne kaznenom postupku odnosno sudovanju od strane nadležnih sudova.

Zaštita eura od krivotvorenja («aspekti trećeg stupa»)

1. Je li Hrvatska pristupila Ženevskoj konvenciji o krivotvorenju iz 1929?

Republika Hrvatska je članica Međunarodne konvencije o sprečavanju krivotvorenja novca (International Convention for the Suppression of Counterfeiting) od 29. travnja 1929. godine, na temelju odredaba međunarodnog prava o sukcesiji država s danom 8. listopada 1991. godine, međutim nije izvršila notifikaciju, stoga je u svibnju 2003. g. pokrenut postupak upućivanja notifikacije o sukcesiji. Republika Hrvatska u praksi postupa u skladu s navedenom Konvencijom te su njene odredbe ugrađene u domaće zakonodavstvo, prije svega u Kazneni zakonik.

2. Kažnjava li se u nacionalnom pravu krivotvorenje ili mijenjanje novca i u vezi s tim povezana kaznena djela? Je li time osigurano da će takva aktivnost biti kažnjena prikladnim kaznama, uključujući kaznom zatvora i mogućnošću izručenja?

U hrvatskom Kaznenom zakoniku propisano je kao kazneno djelo u članku 274. pod nazivom krivotvorenje novca s time da osnovni oblik ovog kaznenog djela čini onaj tko izradi lažni novac s ciljem da ga stavi u optjecaj kao pravi ili preinači pravi novac s ciljem da ga stavi u optjecaj ili onaj koji takav lažni novac stavi u optjecaj. Za ovaj oblik kaznenog djela propisana je kazna zatvora do 10 godina, a ista ova kazna propisana je za onog počinitelja tko

pribavlja lažni novac u cilju da ga stavi u optjecaj kao pravi. Kaznom zatvora do 3 godine kaznit će se i onaj tko lažni novac koji je primio kao pravi, znajući ili saznajući da je lažno načinjen ili preinačen, stavi u optjecaj.

Ako je ovo kazneno djelo krivotvorenja novca počinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije tada je kazna zatvora od 3 godine do 20 godina.

Pokušaj kaznenog djela je kažnjiv, a lažni novac obavezno se oduzima u postupku.

Pod novcem Kazneni zakonik u članku 89. stavak 25. podrazumijeva kovano ili papirnato sredstvo plaćanja koje je na temelju zakona u optjecaju u Hrvatskoj ili nekoj stranoj državi, pa je kaznenim zakonodavstvom Republike Hrvatske pružena zaštita i u odnosu na krivotvorenje «eura» i ostalih valuta.

Neovlašteno mijenjanje novca predstavlja prema člancima 75. i 76. Zakona o deviznom poslovanju kaznena djela, tako da se kaznom zatvora do pet godina ili novčanom do 150 dnevnih dohodaka može kazniti počinitelj koji se nedopušteno bavi kupnjom, davanjem ili uzimanjem strane gotovine u zajam, posredovanjem u kupnji, prodaji ili pozajmljivanjem strane gotovine, ili se nedopušteno bavi mjenjačkim poslovima bez ugovora s bankom.

Ista kazna propisana je u odnosu na odgovornu osobu koja sklapa ugovor, organizira poslove ili na drugi način ostvaruje za pravnu osobu kupnju, prodaju ili pozajmljivanje strane gotovine, posreduje u kupnji, prodaji ili pozajmljivanje strane gotovine ili u pravnoj osobi organizira mjenjačke poslove bez ugovora s bankom.

Kazneni zakonik Republike Hrvatske inkriminira u članku 275. krivotvorenje vrijednosnih papira, a radnja djela sastoji se u izradi lažno vrijednosnog papira, preinačavanju pravog vrijednosnog papira na veću vrijednost ili stavljanje u optjecaj lažnog vrijednosnog papira. Za ovo djelo propisana je kazna zatvora do 10 godina, a ista kazna, predviđena je za onoga koji je pribavio lažni vrijednosni papir s ciljem da ga stavi u optjecaj kao pravi.

Ako je djelo počinjeno od strane grupe ili zločinačke organizacije kazna je od najmanje 3 godine do 20 godina zatvora, a kažnjiv je i pokušaj te je predviđeno obvezno oduzimanje lažnih vrijednosnih papira. Djela koja su povezana sa ovim kaznenim djelom su kaznena djela izradba, nabavljanje, posjedovanje, prodaja ili davanje na uporabu sredstava za krivotvorenje iz članka 277. Kaznenog zakonika te kazneno djelo krivotvorenja znakova za obilježavanje roba, mjera i utega iz članka 278. Kaznenog zakonika zatim kaznena djela krivotvorenja isprave i krivotvorenja službene isprave iz članka 311. i 312. Kaznenog zakonika kao i temeljno kazneno djelo organiziranja grupe ljudi ili zajedničko djelovanje tri ili više osoba sa ciljem da se poćini i kazneno djelo krivotvorenja novca, u kojem slučaju bi se radilo o kaznenom djelu udruživanja za poćinjenje kaznenog djela iz članka 333. Kaznenog zakonika.

Za kaznena djela krivotvorenja novca i vrijednosnih papira Hrvatska sukladno zaštitnom ili realnom načelu primjenjuje svoje kazneno zakonodavstvo prema svakome tko je ova djela poćinio i izvan njezina područja.

Republika Hrvatska je pristupila odnosno ratificirala europsku Konvenciju o izrućenju te je zaključila više bilateralnih ugovora koji se odnose i na izrućenje. Europska konvencija o izrućenju iznad je odredaba dvostranih ugovora te je Hrvatska primjenjuje, a sam postupak izrućenja stranih državljana uređen je Zakonom o kaznenom postupku i to kao mješoviti sudsko-upravni postupak u kojemu sud utvrđuje postojanje zakonskih pretpostavki za izrućenje, a ministar pravosuđa donosi odluku o izrućenju.

3. Omogućuje li nacionalno pravo prikladnu jurisdikciju nad kaznenim djelima koja uključuju krivotvorenje, kako eura tako i ostalih valuta?

Hrvatsko kazneno zakonodavstvo omogućuje sudbenost ili jurisdikciju da kaznena djela krivotvorenja novca iz članka 274. Kaznenog zakonika poćinjena u odnosu na «euro» ili neki drugi strani novac, kao i krivotvorenja vrijednosnih papira podvrgne kaznenom sudovanju domaćih sudova, sukladno odredbama Zakona o kaznenom postupku.

4. Postoji li u domaćem pravu pojam kaznene odgovornosti pravnih osoba za takve vrste kaznenih djela?

Za ovu vrstu kaznenih djela u pozitivnom kaznenom pravu pravne osobe ne mogu odgovarati, već postoji mogućnost da pravne osobe prekršajno odgovaraju za financijske prekršaje, sukladno odredbama Zakona o prekršajima.

Prema Zakonu o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, usvojen u Hrvatskom saboru 11. rujna 2003.g., predviđena je kaznena odgovornost pravnih osoba i za kazneno djelo krivotvorenja novca jer se radi o kaznenom djelu kojim bi pravna osoba ostvarila ili trebala ostvariti protupravnu imovinsku korist.

5. Priznaje li Hrvatska, u svrhe priznavanja pojma uobičajenoga kriminaliteta, kazne izrečene u drugim državama članicama za tu vrstu kaznenih djela?

Republika Hrvatska ratificirala je i stranka je Konvencije VE o premještanju (transferu) osuđenih osoba. Ovom Konvencijom određuje se postupak prema kojemu neka država predaje osuđenika državni čiji je on državljanin da pod određenim uvjetima u toj državi odsluži zatvorsku kaznu. Stoga nema zapreke da se u Hrvatskoj prizna kazna te izdržava kazna koja je izrečena u drugoj državi za kazneno djelo krivotvorenja novca.

Ako bi se radilo o počinjenju kaznenog djela krivotvorenja novca u odnosu na novac ili vrijednosne papire Republike Hrvatske, tada se za takva kaznena djela obavezno mora voditi postupak i u Hrvatskoj bez obzira što je postupak dovršen u stranoj državi, prema članku 14. Kaznenog zakonika, ali sa jednim ublaženjem da se obavezno uračunava pritvor ili kazna izdržana u stranoj državi u smislu članka 17. Kaznenog zakonika, a ako kazne nisu iste vrste tada se uračunavanje obavlja prema pravičnoj ocjeni suda.

Hrvatska ne može priznati smrtnu kaznu izrečenu u drugim državama za ovu vrstu kaznenih djela, a isto tako za bilo koje drugo kazneno djelo jer bi to bilo u suprotnosti sa Konvencijom VE o ljudskim pravima i temeljnim slobodama sa dodatnim Protokolima uz tu Konvenciju, a koju je Hrvatska ratificirala, a to bi bilo u suprotnosti sa odredbom Ustava RH prema kojoj u Hrvatskoj nema smrtnu kaznu.

J. OPOJNE DROGE

Molimo navedite informacije/analize zakonodavstva ili sličnih propisa za ovo područje, te njihovu usklađenost s odgovarajućim međunarodnim konvencijama.

Republika Hrvatska potpisnica je slijedećih međunarodnih konvencija: Jedinstvene konvencije o opojnim drogama iz 1961., Protokola o izmjenama Jedinstvene konvencije o opojnim drogama iz 1972, Konvencije o psihotropnim tvarima iz 1971, Konvencije UN-a protiv nedozvoljenog prometa opojnim drogama i psihotropnim tvarima iz 1988.

U sklopu provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, određena su prioritetna područja suzbijanja zlouporabe opojnih droga, koja će se u Republici Hrvatskoj usklađivati s propisima Europske zajednice te je izrađena analiza stupnja usklađenosti zakonodavstva Republike Hrvatske sa Strategijom kontrole droga Europske unije, a radi postizanja kompatibilnosti.

Nacionalnu strategiju nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama donio je Hrvatski sabor još 1996. godine, kao osnovu za djelovanje tijela državne vlasti, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, ustanova, udruga i vjerskih organizacija te drugih pravnih i fizičkih osoba.

Sukladno zaključku Hrvatskog sabora od 1996. i potpisanim međunarodnim konvencijama s područja suzbijanja zlouporabe droga, izrađen je Prijedlog Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga. U lipnju 2001. Hrvatski sabor donio je Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, koji je na snagu stupio 13. prosinca 2001. (NN 107/2001).

Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga je središnja jezgra, koja povezuje strukture i materiju te je temelj za propise s područja kaznenog prava, socijalne i zdravstvene skrbi, gospodarskog poslovanja i međunarodne suradnje na području opojnih droga. Riječ je o normativnom aktu koji propisuje najvažniju i cjelovitu legislativnu osnovu vezanu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. On je glavni normativni akt koji propisuje najvažniju i cjelovitu legislativnu osnovu vezanu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Propisuje uvjete za uzgoj biljaka iz kojih se mogu dobiti opojne droge, uvjete za izradu, posjedovanje i promet opojnih droga i tvari koje se mogu uporabiti za izradu opojnih droga, nadzor nad uzgojem biljaka iz kojih se mogu dobiti opojne droge te nadzor nad izradom, posjedovanjem i prometom opojnih droga i tvari koje se mogu uporabiti za izradu opojnih droga. Također, definira sustav za prevenciju ovisnosti te pomoći ovisnicima i povremenim uzimateljima opojnih droga te mjesto i ulogu ustanova i nevladinih organizacija u sustavu skrbi i pomoći ovisnicima i povremenim uzimateljima opojnih droga. Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga iz 2001. u skladu je sa relevantnim propisima EU.

Osim usklađivanja odredbi o proizvodnji i prometu opojnih droga ovaj Zakon regulira i pitanje kontrole nad proizvodnjom i prometom tvari koje se mogu zloupotrijebiti u izradi sintetičkih opojnih droga tzv. prekursora.

U skladu sa Zakonom o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o osnutku Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga kao ustrojbene jedinice upravnog tijela Vlade sa djelatnošću koordinacije izvršne vlasti na prevenciji i suzbijanju zlouporabe opojnih droga te nositeljem aktivnosti međunarodne suradnje u suzbijanju zlouporabe opojnih droga (NN 18/2002.). Ured za suzbijanje zlouporabe droga sustavno prati pojave, razmatra pitanja i obavlja druge poslove u vezi s primjenom Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga te provedbom Nacionalne strategije nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama.

Pri Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga djeluje Stručni savjet koji daje mišljenje na prijedlog općeg programa i posebnih programa mjera za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, proučava, prati i analizira čimbenike zlouporabe opojnih droga, prati kretanje te izvršenje mjera i aktivnosti suzbijanja zlouporabe opojnih droga, prati i objedinjava te usmjerava aktivnosti koje se poduzimaju u cilju preventivnog djelovanja na području suzbijanja ovisnosti te pruža stručnu pomoć nositeljima aktivnosti na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini, daje stručno mišljenje te prijedloge za donošenje propisa na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

Pri Vladi Republike Hrvatske djeluje Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, čija zadaća je koordinacija aktivnosti ministarstava i drugih subjekata uključenih u program suzbijanja zlouporabe opojnih droga, od prevencije do resocijalizacije kao i usvajanje godišnjih programa nadležnih ministarstava i državnih upravnih organizacija.

Dana 9. siječnja 2003. Vlada Republike Hrvatske usvojila je Nacionalni program suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2003. Program je izrađen u koordinaciji s nadležnim ministarstvima i detaljno propisuje oblike prevencije, edukacije i borbe protiv zlouporabe opojnih droga te je odredio koja su tijela državne uprave obvezna donijeti opće i posebne programe kojima će se definirati konkretne akcije na svakom pojedinom području.

Kazneni zakonik (NN br. 110/1997) u članku 173. propisuje nekoliko oblika kaznenog djela zlouporabe opojnih droga kojim je regulirano neovlašteno posjedovanje, proizvodnja, prodaja, kupnja opojne droge. Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika (NN br. 111/2003), između ostalog, mijenja se članak 173. st. 1. Kaznenog zakonika

na način da se posjedovanje droge za vlastitu upotrebu premješta iz kaznene u prekršajnu zonu radi učinkovitosti postupka i rasterećenja kaznenih odjela sudova.

Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlorababe opojnih droga u stavku 63. razrađuje način izvršenja zaštitne mjere obveznog liječenja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno odvikavanja u ustanovi socijalne skrbi ili udruzi te novinu koja se odnosi na izricanje prekršajne sankcije u vidu uvjetne osude. U tijeku je postupak usvajanja navedenog prijedloga Zakona.

Zakon o kaznenom postupku (NN 110/1997) u članku 175. propisuje odlučivanje državnog odvjetnika o kaznenom progonu prema načelu oportuniteta (svrhovitosti), koje odredbe su iznimke od načela legaliteta kaznenog progona, temeljnog načela odlučivanja državnog odvjetnika, tako da se daje mogućnost državnom odvjetniku za uvjetnu odgodu kaznenog progona za neko kriminalno ponašanje počinitelja, kao i mogućnost oprosta za beznačajno kazneno djelo.

Zakon o sudovima za mladež (NN 111/1997 i NN 128/1999) propisuje posebnu primjenu kaznenih sankcija za maloljetnike i adolescente.

1. Koje su glavne karakteristike politike vaše zemlje u borbi protiv droge?

Glavne smjernice politike suzbijanja droga određuju Nacionalna strategija nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlorababe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama i Nacionalni program suzbijanja zlorababe opojnih droga za 2003. godinu. Temeljna odrednica politike suzbijanja zlorababe opojnih droga u Republici Hrvatskoj pretpostavlja kontinuirano provođenje organiziranih mjera kojima se nastoji smanjiti dostupnost droga na ilegalnom tržištu i potražnja droga, ali uz istovremeno provođenje snažnih preventivnih mjera i aktivnosti kojima je cilj smanjenje interesa mladih za uzimanjem droga. Republika Hrvatska podržava kombinaciju navedenih pristupa budući se dominantno represivnim pristupom ne mogu postići očekivani rezultati tj. kontrola nad ilegalnim tržištem droga.

Programi smanjenja ponude droga baziraju se na legislativi koja omogućava relevantnim društvenim subjektima provođenje niza aktivnosti s ciljem otežavanja dostupnosti droga potencijalnim potrošačima. Poduzima se niz mjera kojima se sprječava mogući ulazak droga koje se uglavnom krijumčare i ulaze u zemlju zajedno s legalnim robama. Bez djelovanja organa kaznenog progona, količine ponuđene i potrošene droge bile bi višestruko veće. Permanentno se radi na poboljšanju zakonodavstva kako bi ukupan mehanizam koji provodi represiju što bolje funkcionirao. Također se aktivno sudjeluje s međunarodnim tijelima koja reguliraju provođenje niza međunarodnih konvencija, kojima se na međunarodnoj razini nastoji smanjiti proizvodnja i promet psihoaktivnim tvarima. U skladu s propisima, provode se mjere kako bi se spriječilo otuđivanje narkotika i drugih psihoaktivnih tvari koja se radi liječenja čuvaju u zdravstvenim ustanovama. Posebna je pažnja usmjerena i na kontrolu prekursora, kao i na kontrolu površina zasijanih opijumskim makom te suzbijanje ilegalnih usjeva opojnih droga.

Sukladno Nacionalnoj strategiji nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlorababe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama i Nacionalnom programu suzbijanja zlorababe opojnih droga za 2003. godinu provode se programi smanjenja potražnje droga koji se prvenstveno odnose na niz preventivnih odgojno-obrazovnih programa usmjerenih na zaštitu zdrave populacije, posebice djece i mladih. U provođenju primarne prevencije najznačajniju ulogu imaju edukacije i informiranja o rizicima i štetnostima utjecaja opojnih droga. U tu se svrhu provode školski preventivni programi koji su integrirani u nastavni program i posebno su prilagođeni uzrastu učenika. U primarnoj prevenciji utvrđeni su temelji za pripremu i razvoj potvrđenih kvalitetnih i svestranih programa u osnovnim i srednjim školama, budući da najvažniju ulogu u primarnoj prevenciji ima upravo škola. Postignuta je snažna medijska

kampanja u borbi protiv ovisnosti, kako kroz radijske tako i kroz televizijske programe, a u kojoj su po prvi puta uključeni bivši ovisnici, njihovi roditelji, Udruge i predstavnici vlasti na lokalnoj i državnoj razini.

Mjerama edukacije, ranog otkrivanja i provođenja posebnih zaštitnih programa nastoji se pomoći populaciji mlađih konzumenata i eksperimentatora da odustanu od daljnjeg puta prema ovisnosti. Stoga se u programe smanjenja potražnje droga aktivno radi na iznalaženju rješenja i primjeni provjerenih mjera ranog otkrivanja konzumenata kako bi se što veći broj ovisnika u što ranijoj fazi bolesti uključio u programe tretmana.

Budući najveći dio ovisnika i osoba s visokorizičnim ponašanjem nije uključen niti u jedan od mogućih oblika tretmana, nužno je bilo započeti s provođenjem "Harm reduction" programa. Aktivnosti u okviru navedenog baziraju se na uspostavljanju uzajamnog povjerenja te na pristupu koji uključuje dobro poznavanje i interes za probleme zlouporabe droga i ovisničke subkulture. Stoga se velik dio aktivnosti odvija na terenu, na mjestima i prostorima života i kretanja populacije ovisnika i osoba s rizičnim ponašanjem u svezi droga.

2. Koje su najvažnije mjere?

Strategija suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj vođena je glavnim principima smanjenja ponude droga i smanjenja potražnje droga. Glavne su mjere raspoređene prema nadležnostima relevantnih državnih institucija. Sastavni dio strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga čine mjere primarne, sekundarne i tercijalne prevencije, uključujući ulogu prosvjete i športa, sveučilišta, sustava zdravstva i sustava socijalne skrbi, ulogu medija, mjesto i uloga organa kaznenog progona i pravosudnih institucija te međunarodne suradnje. Navedene glavne mjere Nacionalne strategije nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama detaljno su razrađene Nacionalnim programom suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2003. godinu, a razrađuju oblike prevencije, liječenja, rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika, uspostavljanje područnih (regionalnih) skupina, suzbijanje kriminaliteta droga, primjenu sankcija, legislativu, međunarodnu suradnju, znanstvena istraživanja zlouporabe opojnih droga, izobrazbu i potrebnu tehničku opremljenost.

2 a) Kako djeluje koordinacija između agencija za provedbu zakona? Postoji li jasna raspodjela zadataka i koordinacije: između odgovornih vlasti za smanjenje potražnje za drogom.

Osnivanjem Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, kao koordinatora svih aktivnosti na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga, omogućena je uspostava koordinacije na razini ministarstava u provedbi programa izvršenja Nacionalne strategije nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama. Poradi uspostave što bolje koordinacije, osim osnivanja Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o osnivanju Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Predsjednik navedenog Povjerenstva je potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske, a članove Povjerenstva čine predstavnici nadležnih ministarstava i drugih tijela državne uprave, stoga se koordinacija svih aktivnosti usmjerenih na suzbijanje zlouporabe opojnih droga odvija na visokoj razini.

Ured je na osnovu provedbenih programa Ministarstava donio Nacionalni program suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2003. godinu, sukladno Nacionalnoj strategiji, a u svezi suzbijanja potražnje (drug demand reduction) - prevencija (primarna), liječenje, rehabilitacija i resocijalizacija ovisnika sa točno navedenim (zadacima) nositeljima konkretnog zadatka, poput Ministarstva prosvjete i športa, Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Ministarstva znanosti i tehnologije, Ministarstva obrane, Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, Ministarstva zdravstva, Ministarstvo rada i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, Ministarstvo gospodarstva, te Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo.

Nacionalnom strategijom su zacrtani okviri programa usmjerenih na smanjenje potražnje za opojnim drogama. Kreće se od pretpostavke da je potrebno poučiti ljude kako da žive pokraj istih (lijekovi, otapala i dr.), opasnostima koje proizlaze od konzumacije istih, te predložiti dovoljno zdravih izvora zadovoljstava, bez uporabe opojnih droga.

Zacrtane su mjere, načini i tijela koje bi navedene mjere trebala provoditi. Insistira su u provođenju preventivno odgojno-obrazovnih programa u obitelji, školi i dr., čim ranijem otkrivanju početnih konzumenata, kako bi se zaštitnim mjerama smanjila opasnost od nastavka konzumiranja, omogućavanja liječenja svim osobama kod kojih se razvila bolest ovisnosti, te očuvanje čim negativnijeg stajališta o zlouporabi opojnih droga, odnosno promijeniti previše dobrohotan stav prema uporabi dopuštenih sredstava ovisnosti kao što su droga i alkohol. sukladno navedenom traži se od nekih vladinih resora da se osposobe za provođenje preventivnih aktivnosti u cilju smanjenja potražnje droga.

Policija prati problematiku vezanu uz kriminalitet zlouporabe opojnih droga, (ponuda), te može ukazivati na uvjete koji pogoduju razvoju potražnje za opojnim drogama. Zajednički pristup potreban je posebno na lokalnoj razini, s naglaskom na međusobno suradnju i poznavanje osoba koje rade bilo u državnim ili nedržavnim organizacijama - ustanovama, komunama iz razloga razmjena informacija, te iskustava vezano uz problematiku. Također na temelju prikupljenih podataka policija može upozoriti na prostore, mjesta gdje je u nekoliko navrata zaplijenjena opojna droga, pa čak i javno najaviti putem medija svoje aktivnosti usmjerene na te određene prostore, objekte.

Suradnja, odnosno koordinacija je također potrebna i prilikom izdavanja stručnih publikacija, publikacija namijenjenim široj populaciji, odnosno provođenja raznih preventivnih akcija, a sve u skladu s odredbama Zakona o suzbijanju opojnih droga, koje se odnosi na Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Republika Hrvatska kao i većina europskih država danas sve veću važnost propisuje terapijskim programima i programima prevencije kojima je cilj smanjiti potražnju droga, odnosno zanimanje mladih za uzimanjem droga.

2 b) između tijela uključenih u smanjenje ponude droge.

Temeljna odrednica Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj pretpostavlja kontinuiranu provedbu organiziranih mjera kojima se u stalnoj ravnoteži nastoji smanjivati ponuda (dostupnost, nabava) opojnih droga na ilegalnom tržištu i potražnja droga od ugrožene populacije.

Nacionalnim programom suzbijanja zlouporabe opojnih droga u RH, Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo financija - Carinska uprava navedeni su kao nosioci zadataka vezanih uz smanjivanje ponude (nabave) opojnih droga, uz napomenu da je Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, Sukladno Zakonu o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, nadležan za koordinaciju Ministarstva u provedbi predviđenih aktivnosti.

Carinska uprava, Ministarstva financija, kao jedan od navedenih nositelja zadataka u suzbijanju zlouporabe i krijumčarenja opojnih droga (ponuda) ima u svojoj ingerenciji provođenje mjera iz Carinske nadležnosti, odnosno provođenje mjera carinskog nadzora na graničnim prijelazima, u robnom i putničkom prometu, te u unutrašnjosti zemlje u robnom prometu. Također provodi carinski nadzor nad prometom psihotropnih tvari u uvozu, izvozu ili provožu. U slučaju otkrivanja ilegalne pošiljke opojnih droga, Carinska uprava je dužna odmah obavijestiti nadležnu Policijsku upravu, te je za daljnje istražne radnje nadležna policije, Državno odvjetništvo, odnosno sud. Carinska uprava provodi prekršajni postupak. Kod uvoza i izvoza psihotropnih tvari Carinska uprava provjerava da li je za određenu pošiljku izdana posebna suglasnost Ministra zdravstva, odnosno kod provoza da li je izdana izvozna dozvola zemlje izvoznice, te da li je pošiljka u originalnom pakiranju. U slučaju da se kod prijavljenih pošiljaka psihotropnih tvari ustanovi bilo kakva nepravilnost, Carinska uprava će zaustaviti takvu pošiljku, te odmah izvijestiti Ministarstvo zdravstva i nadležnu Policijsku upravu.

Sukladno Nacionalnoj strategiji i Nacionalnom programu Ministarstvo unutarnjih poslova (nositelj zadataka uz Carinu) postavlja i svoje strateške ciljeve, s naglaskom na suzbijanje ponude. Nacionalna strategija (Programi rada MUP-a) je temeljena na dva koordinirana i međusobno nadopunjujuća pristupa, kombinacija (represije i prevencije - ponuda i potražnja), budući da dominantno represivnim pristupom kojim su mnoge zemlje pokušale uspostaviti nadzor nad ilegalnim tržištem droga, nije postignut očekivani rezultat, već je došlo do hipertrofiranja policijskog i pravosudnog sustava, a zatvori su bili prepuni uglavnom žrtava tog oblika kriminaliteta.

Ravnateljstvo policije, odnosno specijalizirani policijski službenici Ravnateljstva, neprekidno poduzimaju i provode sve zakonom propisane operativno-kriminalističke i operativno-taktičke mjere i postupci, u cilju što učinkovitijeg suzbijanja najorganiziranijih pojava oblika proizvodnje, krijumčarenja i preprodaje droga. Prate se dosadašnji, odnosno najnoviji modaliteti krijumčarenja opojnih droga na svjetskoj razini, iz razloga pravovremenog uočavanja istih, ili sličnih pojava oblika kaznenih djela u Republici Hrvatskoj, te osmišljavanjem metoda za njihovo učinkovito suzbijanje, odnosno što efikasnije provođenje kriminalističkih obrada, pri čemu ovisno o potrebama usko surađuje s policijama stranih zemalja i specijaliziranim međunarodnim tijelima. Prikupljaju se podaci o dostupnosti pojedinih opojnih droga, čistoći, načinu distribucije, cijeni istih na ilegalnom narco tržištu, mjestima gdje se iste najviše distribuiraju i ostalo, a na osnovu čega se prate trendovi, (kretanja) na ilegalnom narco tržištu, te usmjeravaju preventivne i represivne aktivnosti, prvenstveno službenika Ravnateljstva, a potom i ostalih čimbenika na suzbijanju zlouporabe opojnih droga.

Policija prilikom rada na suzbijanju krijumčarenja i zlouporabe opojnih droga usko surađuje i s drugim tijelima koji osiguravaju kazneni progon počinitelja kaznenih djela, kako bi daljnji nastavak procesuiranja bio što učinkovitiji i uspješniji. Na zadovoljavajućoj razini je suradnja s državnim odvjetništvom, istražnim sucima i sucima za prekršaje.

Sukladno Zakonu o sprečavanju pranja novca, posebna se pozornost usmjerava ka težnji da se presječe dotok novca zarađenog na ilegalnoj trgovini opojnim drogama na putu do organizatora ilegalne trgovine, budući da je profit najvažniji segment nedozvoljene trgovine opojnim drogama.

3. Kako djeluje suradnja i razmjena informacija s drugim državnim tijelima ?

U Republici Hrvatskoj državna je vlast ustrojena na načelu diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu. Svi zakoni moraju biti u suglasnosti s Ustavom, te tako i Kazneni zakonik, Zakon o kaznenom postupku i Zakon o policiji, koji regulira djelokrug djelatnosti policije, odnosno Ministarstva unutarnjih poslova.

Stupanjem na snagu Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, dobiven je glavni normativni akt koji propisuje najvažniju i cjelovitu legislativnu osnovu vezanu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Svrha donošenja zakona je bila učinkovito suprotstavljanje rastućoj pogibelji širenja zlouporabe opojnih droga i posljedica u skladu s doktrinom definiranom u Nacionalnoj strategiji Republike Hrvatske o suzbijanju zlouporabe opojnih droga. Gore navedeni zakon je obvezao Vladu da osnuje Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga s osnovnom djelatnošću koordinacije izvršne vlasti na prevenciji i suzbijanju zlouporabe opojnih droga. Ured kao stručna služba Vlade Republike Hrvatske sustavno prati pojave, razmatra pitanja i obavlja druge poslove u vezi s primjenom Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga i provedbom Nacionalne strategije nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama.

Pri Vladi RH djeluje i Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, kao koordinacija na ministarskoj razini, koja utvrđuje politiku i državnu strategiju na području prevencije i suzbijanje ovisnosti. Ured i Povjerenstvo osigurava

razmjenu informacija između ministarstava, (na institucionalnoj razini) ,te izrađuje godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u RH.

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, sukladno zadaćama sadržanim u Nacionalnoj strategiji, te Nacionalnom programu suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj, postavlja svoje strateške ciljeve, koji podrazumijevaju aktivnosti prvenstveno usmjerene na suzbijanje ponude (dostupnosti), te interdisciplinarnim pristupom, uz suradnju s drugim tijelima (resorima) sudjelovanje (pomaganje u provođenju) u raznim preventivnim aktivnostima usmjerenim na smanjenje potražnje za opojnim drogama.

Kako su nacionalnim programom suzbijanja zlouporabe opojnih droga u RH, Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo financija - Carinska uprava navedeni su kao nosioci zadataka prvenstveno vezanih uz smanjivanje ponude (nabave) opojnih droga, suradnja i koordinacija se odvija neposredno između dvaju Ministarstva, odnosno Uprave kriminalističke policije i Carinske Uprave, te preko Ureda, Odnosno povjerenstva. Ministarstvo Unutarnjih poslova je preko Povjerenstva i Ureda također u neizravnom kontaktu sa svim tijelima, bilo državnim, odnosno nevladinim organizacijama koje se bave suzbijanjem potražnje, odnosno liječenjem, rehabilitacijom i resocijalizacijom ovisnika. Također MUP surađuje i izravno sa tijelima i organizacijama (NGO) koje se bave suzbijanjem potražnje, na način da se uključuje u njihove aktivnosti, te pruža stručnu i tehničku podršku prilikom provođenja njihovih aktivnosti, (edukacija, razmjena iskustava, savjetovanje i slično).

Napominjemo da je dosadašnja suradnja i razmjena informacija na nacionalnoj razini, odnosno suradnja između MUP-a RH i ostalih institucija (tijela, organizacija) nadležnih i uključenih u suzbijanje problematike vezanu uz zlouporabu opojnih droga, na zadovoljavajućem nivou, s tendencijom daljnjeg poboljšavanja, te podizanja kvalitete razmjene informacija na višu razinu.

4. Kako stoje stvari sa suradnjom na međunarodnoj razini (časnici za vezu)?

Suradnja Republike Hrvatske, u borbi protiv krijumčarenja i zlouporabe opojnih droga, na međunarodnoj razini pravno je regulirana bilateralnim ugovorima o suradnji, koji su sklopljeni temeljem preporuke navedene u Konvenciji Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstancija usvojene 1988. godine tzv. Bečka konvencija koje je i Republika Hrvatska potpisnica. Vlada Republike Hrvatske je do sada potpisala i ratificirala 24 Ugovora o suradnji u borbi protiv terorizma, krijumčarenja i zlouporabe opojnih droga kao i protiv organiziranog kriminaliteta sa niže navedenim državama: Republika Češka, Indija, Demokratska Socijalistička Republika Šri Lanka, Republika Italija, Republika Mađarska, Republika Bugarska, Republika Makedonija, Republika Albanija, Republika Slovenija, Republika Poljska, Republika Austrija, Republika Ukrajina, Republika Turska, Savezna Republika Njemačka (Bavarska, Baden-Württemberg), Republika Grčka, Narodna Republika Kina, Republika Slovačka, Republika Rumunjska, Republika Čile, Republika Latvija, Srbija i Crna Gora, Bosna i Hercegovina i SECI (jugoistočna Europska inicijativa). U pripremi su istovjetni Ugovori sa Kraljevinom Belgijom, Državom Izrael, Kazakstanom, Kraljevinom Španjolskom, Ruskom Federacijom, Republikom Francuskom, Egiptom, Talijanskom Republikom, Litvom, Ujedinjenim Kraljevstvom Velike Britanije i Sjeverne Irske, Republikom Moldovom, Republikom Estonijom, Kraljevinom Danskom, Južnoafričkom Republikom, Islandom, Švedskom i Finskom.

Bitnu ulogu u ostvarivanju međudržavne policijske suradnje imaju časnici za vezu. U ovom trenutku Republika Hrvatska (zastupa carinu i policiju) ima jednog Časnika za vezu koji je stalno raspoređen pri sjedištu SECI-a (jugoistočna Europska inicijativa) u Bukureštu u Rumunjskoj, dok je u Republici Hrvatskoj stalno raspoređen časnik za vezu iz Talijanske Republike. Kad se ukaže potreba za policijskom suradnjom sa državama koje nemaju

raspoređenog časnika za vezu u Republici Hrvatskoj, MUP Republike Hrvatske često započinje međudržavnu policijsku suradnju sa ciljanom državom preko njezina časnika za vezu koji je raspoređen u nekoj od susjednih država, a nadležnost kojeg se proteže i na Republiku Hrvatsku. Ovdje je potrebno istaknuti uspješnu suradnju MUP-a Republike Hrvatske sa Nordijskim časnicima za vezu i sa Uredom DEA-e u Milanu i Rimu. U slučaju potrebe za međudržavnom suradnjom sa državom koja nema časnika za vezu, kontakti se nastoje ostvariti izravno na operativnoj razini. Iz dosadašnjeg iskustva razvidno je da su takovi izravno ostvareni kontakti, na operativnoj razini, rezultirali najučinkovitijom međudržavnom policijskom suradnjom. Ovdje je potrebno napomenuti da su službenici MUP-a Republike Hrvatske na operativnoj razini uspostavili vrlo dobre međunarodne kontakte temeljem kojih su proveli i veći broj zajedničkih međunarodnih policijskih operacija koje su rezultirale i značajnijim zapljenama opojnih droga. Ovdje je potrebno istaknuti međudržavnu policijsku suradnju sa policijom Kraljevine Nizozemske, Kraljevine Belgije, Republike Slovenije, Republike Austrije, Republike Mađarske, Republike Makedonije i SR Njemačke.

5. Koje su opće smjernice u borbi protiv trgovanja drogama?

Aktivnosti Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, u borbi protiv suzbijanja zlouporabe opojnih droga, usmjerene su prema smanjenju ponude svih vrsta opojnih droga i interdisciplinarnom pristupu smanjenja potražnje opojnih droga na području RH, kao i na suzbijanju i otkrivanju krijumčarskih mreža opojnim drogama na međunarodnoj razini, a posebice presijecanjem krijumčarskih lanaca opojnih droga tzv. "Balkanskom rutom".

Navedene zadaće, Ministarstvo unutarnjih poslova RH, provodi primjenom preventivno - represivnih aktivnosti, pri tome štjući važeće zakonske propise RH.

Zakon o kaznenom postupku, Kazneni zakonik i Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga važeći su zakonski propisi koji Ministarstvu unutarnjih poslova RH omogućavaju uglavnom represivno djelovanje na području suzbijanja zlouporabe i krijumčarenja opojnih droga, dok se smanjenje potražnje opojnih droga provodi preventivnim programima sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj u kojoj je značajno mjesto zauzelo Ministarstvo unutarnjih poslova RH.

S obzirom da efikasno suzbijanje međunarodne trgovine opojnim drogama nije moguće bez suradnje država svjetske zajednice, Republika Hrvatska aktivno je uključena u regionalnu i subregionalnu suradnju na tom planu.

Također se u svrhu kvalitetnijeg suzbijanja zlouporabe opojnih droga na međunarodnom planu Ministarstvo unutarnjih poslova RH surađuje sa stranim policijama i agencijama DEA, FBI, Generalni sekretarijat Interpola, Komisija za opojne droge UN - a, UNODC.

6. Postoji li odgovarajuće i zadovoljavajuće administrativne mogućnosti za borbu protiv kriminala povezanog s drogama?

Provedenom reformom kaznenog zakonodavstva od siječnja 1998. godine, kada je stupio na snagu Kazneni zakonik, koji u članku 173. od stavka 1. do stavka 6. propisuje sve pojavne oblike vezane uz krijumčarenje i zlouporabu opojnih droga, te stupanjem na snagu Zakona o kaznenom postupku, koji u članku 180. daje mogućnosti provedbe posebnih mjera (nadzor i tehničko telefonskih razgovora, odnosno sredstava za tehničko komuniciranje na daljinu; ulazak u prostoriju radi provođenja nadzora i tehničko snimanje prostorija; tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta; uporabu prikrivenih istražitelja i pouzdanika; simulirani otkup predmeta te simulirano davanje potkupnine i simulirano

primanje potkupnine i nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela) kao i donošenje Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, ostvarile su se sve pretpostavke za uspješnu borbu protiv kriminala koji je vezan uz krijumčarenje i nedozvoljenu trgovinu opojnim drogama.

Zakonom o kaznenom postupku dobivene su ovlasti, kao u svim modernim europskim državama, kojima se sudskom odlukom privremeno ograničavaju ustavna prava i slobode sa ciljem posebnih izvida kaznenih djela prema osobi za koju postoji osnove sumnje da je počinila ili se priprema počiniti kazneno djelo, čime je navedeni zakon u velikom djelu postao kompatibilan sa sličnim europskim zakonima, a temeljem kojeg je moguće uspješno provođenje zajedničkih međudržavnih policijskih operacija, poput npr. kontrolirane isporuke.

Primjena posebnih izvida kaznenih djela iz članka 180. Zakona o kaznenom postupku, te granične kontrole osoba i roba na međunarodnim graničnim prijelazima ograničeni su tehničkim kapacitetima zbog trenutnih slabijih financijskih mogućnosti.

Ministarstvo unutarnjih poslova kontinuirano provodi edukaciju policijskih službenika kako onih koji direktno bore protiv kriminaliteta vezanog uz krijumčarenje i nedozvoljenu trgovinu droga, tako i onih policijskih službenika koji nisu direktno vezani uz navedenu problematiku. Prisustvo policijskih službenika na međunarodnim seminarima i tečajevima koje provode specijalizirane agencije za borbu protiv kriminaliteta droga iz drugih država, garancija su stručnog i profesionalnog djelovanja specijaliziranih službenika za borbu protiv kriminaliteta droga. Ulaganjem u edukaciju specijaliziranih službenika pokušava se nadoknaditi manjak – limitiranost tehničke opremljenosti, u pojedinim segmentima, nužnim za uspješnu borbu protiv krijumčarenja i nedozvoljene trgovine opojnim drogama.

7. Strukture i ovlasti policije, carinskih službi i pravosudnih tijela (te njihovo svakodnevno, praktično funkcioniranje/rad)?

Ministarstvo unutarnjih poslova sukladno Zakonu o kaznenom postupku provodi izvide kaznenih djela, odnosno pred kazneni postupak, te je ustrojeno na način da su na području Republike Hrvatske formirane Policijske uprave, ukupno 20, koje osiguravaju provođenje zadaća Ravnateljstva policije sukladno Zakonu.

U Republici Hrvatskoj, sukladno Zakonu o policiji, policija je javna služba Ministarstva unutarnjih poslova, koja obavlja određene poslove propisane zakonom (policijski poslovi). Pored Zakona o policiji, policija u svom poslu vezana i na Zakon o kaznenom postupku koji utvrđuje pravila kojima se osigurava da nitko nedužan ne bude osuđen, a da se počinitelju kaznenog djela izrekne kazna ili druga mjera uz uvjete koje predviđa taj Zakon.

Djelokrug rada policije, sukladno programu rada MUP-a RH, Odjela kriminaliteta droga, te Provedbenom programu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u RH, podrazumijevaju djelatnosti usmjerene na konstantno smanjenje dostupnosti (ponude) opojnih droga na ilegalnom tržištu i to poglavito na mjestima okupljanja, druženja i zabave mladih.

U Ministarstvu unutarnjih poslova, Ravnateljstvu policije u Upravi kriminalističke policije postoje specijalizirani policijski službenici koji su obučeni da rješavaju sve probleme vezane uz domenu kriminaliteta droga. Takvi specijalizirani policijski službenici raspoređeni su i u Policijskim upravama. Njihov prioritetni zadatak je da neprekidno poduzimaju i provode sve zakonom propisane operativno-kriminalističke i operativno-taktičke mjere i postupci, u cilju što učinkovitijeg suzbijanja najorganiziranijih pojava oblika proizvodnje, krijumčarenja i preprodaje droga.

Policijski službenici Odjela kriminaliteta droga u okviru Uprave kriminalističke policije, unatrag nekoliko godina intenzivirali su direktnu suradnju sa službenicima kriminalističkih policija pojedinih europskih zemalja, što je rezultiralo nizom operativnih sastanaka, kojima je cilj bio presijecanje krijumčarskih kanala, posebno onih u koje su umiješani naši državljani, te onih koji vode preko našeg državnog teritorija.

Strateški ciljevi Ministarstva unutarnjih poslova, podrazumijevaju djelatnosti usmjerene na konstantno smanjenje dostupnosti (ponude) opojnih droga na ilegalnom tržištu i to poglavito na mjestima okupljanja, druženja i zabave mladih, te interdisciplinarnim pristupom, naglasak je na suradnju s drugim tijelima (resorima) smanjivati potražnju za opojnim drogama. Sukladno trendovima u borbi protiv kriminaliteta vezanog za opojne droge ovo Ministarstvo provodi potrebite mjere vezano za aktivniju ulogu policijskih službenika u prevenciji predmetnog kriminaliteta, a rezultat čega je i najnoviji projekt ovog Ministarstva "Policija u zajednici".

Djelatnost policije, tzv. represivno - preventivnog karaktera, ali izuzetno značajna za primarnu prevenciju, sukladno programu rada MUP-a RH, Odjela kriminaliteta droga, te Provedbenom programu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u RH, podrazumijevaju djelatnosti usmjerene na konstantno smanjenje dostupnosti (ponude) opojnih droga na ilegalnom tržištu i to poglavito na mjestima okupljanja, druženja i zabave mladih, uz vidljivu prisutnost uglavnom, policijskih službenika u odori na takvim mjestima.

Osnovna zadaća uniformiranih policijskih službenika, podrazumijeva njihovu aktivnost glede suzbijanje zlouporabe opojnih droga, podrazumijeva njihovu vidljivu prisutnost na mjestima na kojima se okupljaju osobe sklone konzumiranju opojnih droga glede tzv. "ulične redukcija". Rezultati mjera, planova i naputaka vezano za "uličnu redukciju" su vidljivi iz statističkih pokazatelja koji ukazuju na kontinuirani porast otkrivenih i prijavljenih kaznenih djela u vezi s krijumčarenjem i zlouporabom opojnih droga, kao i broja kazneno prijavljenih osoba.

Usmjeravanjem od strane specijaliziranih službenika, svi policijski službenici ovog Ministarstva kontinuirano poduzimaju preventivno-represivne mjere, odnosno ciljanom provedbom operativno-taktičkih mjera i postupka, suzbijaju ponudu opojnih droga, sprječavaju uspostavljanje otvorenih narko scena, te time doprinose smanjivanju dostupnosti opojnih droga, ali i smanjenju broja novih ovisnika o drogama. Planira se stalna vidljiva nazočnost na mjestima gdje se okupljaju i sastaju osobe prodavači i potrošači opojnih droga, kao i možebitni budući potrošači opojnih droga, odnosno mjesta okupljanja mladih. U provedbu ovih zadaća permanentno su bili i bit će uključeni i službenici policije iz razloga stalne nazočnosti na terenu, te poznavanjem terena i prilika na određenom području. Specijalistički službenici svojim operativnim radom na terenu prikupljaju podatke o dostupnosti pojedinih opojnih droga, čistoći istih, načinu distribucije, cijeni istih na ilegalnom narco tržištu, mjestima gdje se iste najviše distribuiraju i ostalo, a na osnovu čega se prate trendovi, (kretanja) na ilegalnom narco tržištu, te usmjeravale aktivnosti u suzbijanju ponude (poput preventivnih obilazaka osnovnih i srednjih škola).

Stupanjem na snagu Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, dobiven je glavni normativni akt koji propisuje najvažniju i cjelovitu zakonsku osnovu vezanu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Svrha donošenja zakona je bila učinkovito suprotstavljanje trendu porasta zlouporabe opojnih droge kao i njezinim posljedicama, u skladu s doktrinom definiranom u Nacionalnoj strategiji Republike Hrvatske o suzbijanju zlouporabe opojnih droga. Gore navedeni zakon je obvezao Vladu da osnuje Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga s osnovnom djelatnošću koordinacije izvršne vlasti na prevenciji i suzbijanju zlouporabe opojnih droga. Ured kao stručna služba Vlade Republike Hrvatske sustavno prati pojave, razmatra pitanja i obavlja druge poslove u vezi s primjenom Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga i provedbom Nacionalne strategije nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama. Sukladno navedenom zakonu donesena je uredba i o osnivanju Hrvatskog zavoda za prevenciju bolesti ovisnosti, kao zdravstvene ustanove na državnoj razini, s ciljem prevencije ovisnosti i provedbe specifičnih postupaka za oslobađanjem od ovisnosti, mjera i postupaka skrbi o ovisnicima i povremenim uzimateljima opojnih droga.

Kroz Republiku Hrvatsku prolazi jedan krak tzv. "Balkanske rute" koja predstavlja najkraću cestovnu vezu između zemalja proizvođača do zemalja potrošača opojnih droga, u ovom slučaju heroina. Krijumčari nastoje uz što manja

ulaganja i dodatnih novčanih troškova, te uz što manje rizika prokrijumčariti manje ili veće količine heroina. U krijumčarenjima balkanskom rutom uglavnom se koriste osobna ili kombi vozila, kamioni, te autobusi.

Liberalizacija graničnog prometa, kao dio integralnog procesa u Europi, turistička i pomorska orijentacija Republike Hrvatske kao srednjoeuropske zemlje te brzi prolaz kroz granične prijelaze velikog broja putnika, prtljage i roba nespojiv je s intenzivnim rutinskim kontrolama i detaljnijim pretragama. Pošto u svijetu postoji široko raširena tendencija za liberalizacijom kontrole na graničnim prijelazima, krijumčarenju se može uspješno suprotstaviti pomoću informacija koje se odnose na određene objekte. Moguće je, npr. pažljivo pretražiti neke putnike, neku prtljagu ili tovaru roba koji su pristigli iz područja poznatih kao izvori opojnih droga koje su objekt krijumčarenja ili posvetiti posebnu pažnju pošiljkama prispjelim od sumnjivih pošiljatelja ili koje su adresirane na sumnjive primatelje ili u potpunosti eksploatirati okolnosti u vezi s brodskim tovarom koji je neuobičajen.

Unatoč navedenom, službenici Ministarstva unutarnjih poslova u suradnji s drugim Ministarstvima, te vladinim i nevladinim organizacijama, odnosno inim čimbenicima sigurnosnog sustava u zemlji, te s policijama ostalih zemalja, ovisno objektivnim mogućnostima (zakonskih i tehničkih) nastoje poduzeti što kvalitetniji niz djelotvornih preventivno-represivnih mjera i postupaka u cilju pronalaska opojnih droga.

Sukladno Zakonu o sprečavanju pranja novca, posebna se pozornost usmjerava ka težnji da se presječe dotok novca zarađenog na ilegalnoj trgovini opojnim drogama na putu do organizatora ilegalne trgovine. Budući da je profit u konačnici jedan od najvažnijih segmenata nedozvoljene trgovine opojnim drogama, potrebno je ne dozvoliti legalizaciju prljavog novca, odnosno oduzeti svu dobit stečenu od nedozvoljene trgovine opojnim drogama. U tom cilju nužno je uključivanje svih državnih tijela, pri tome mislimo na Državno odvjetništvo, sudove, te tijela za provođenje zatvorskih sankcija.

Ravnateljstvo policije preko Uprave policije, Uprave za granicu i Uprave kriminalističke policije, odnosno njenih specijaliziranih policijskih službenika svjesni su tog problema, te se neprekidno poduzimaju i provode sve zakonom propisane operativno-kriminalističke i operativno-taktičke mjere i postupci, u cilju što učinkovitijeg suzbijanja organiziranih pojava oblika proizvodnje, krijumčarenja i preprodaje droga. Počinitelji takvih kaznenih djela prijavljuju se nadležnom Državnom odvjetništvu koji potom vrše progon istih.

Carinska uprava je ustrojstvena jedinica Ministarstva financija. Sastoji se od Središnjeg ureda i 10 carinarnica (Zagreb, Osijek, Koprivnica, Pula, Rijeka, Split, Šibenik, Zadar, Ploče i Dubrovnik). Carinarnice imaju ukupno 105 carinskih ispostava, te u sastavu carinskih ispostava ukupno 118 carinskih odjeljaka. Najveći broj carinskih ispostava i carinskih odjeljaka je ustrojen na graničnim prijelazima u cestovnom, željezničkom, zračnom, pomorskom i riječnom prometu, a ostatak su unutarnje carinske ispostave i odjeljci za provedbu uvoznog i izvoznog carinjenja.

Za suzbijanje krijumčarenja opojnih droga na središnjoj razini nadležna je Služba za suzbijanje krijumčarenja u Središnjem uredu Carinske uprave.

Na razini carinarnica, za suzbijanje krijumčarenja opojnih droga nadležni su odjeli za suzbijanje krijumčarenja.

Ovlaštenja Carinske uprave utvrđena su Zakonom o carinskoj službi, Carinskim zakonom te drugim propisima.

Carinska uprava je nadležna za provođenje carinskog nadzora na graničnim prijelazima u robnom i putničkom prometu, odnosno u unutrašnjosti zemlje u robnom prometu, s aspekta suzbijanja krijumčarenja opojnih droga, te za provođenje carinskog nadzora nad prometom psihotropnih tvari u uvozu, izvozu ili provozu. Na graničnom prijelazu carinski službenici su ovlašteni vršiti pregled i pretragu svih osoba, vozila i robe, te zadržati osobe i vozila do 6 sati.

U slučaju otkrivanja ilegalne pošiljke opojnih droga, Carinska uprava je dužna odmah izvijestiti nadležnu policijsku upravu. Za daljnje istražne radnje nadležna je policija, Državno odvjetništvo, te nadležni Sud. Carinska uprava jedino provodi prekršajni postupak.

U unutrašnjosti državnog teritorija carinski službenici su ovlašteni zaustaviti te izvršiti pregled i pretragu vozila za prijevoz robe, a u slučaju prisilnog zadržavanja dužni su odmah obavijestiti nadležnu policijsku upravu.

Kod uvoza i izvoza psihotropnih tvari Carinska uprava provjerava da li je za određenu pošiljku izdana posebna suglasnost ministra zdravstva, odnosno kod provoza da li je izdana izvozna dozvola zemlje izvoznice te da li je pošiljka u originalnom pakiranju. U slučaju da se kod prijavljenih pošiljaka psihotropnih tvari ustanovi bilo kakva nepravilnost, Carinska uprava će zaustaviti takvu pošiljku te odmah izvještava Ministarstvo zdravstva i nadležnu policijsku upravu.

Služba za suzbijanje krijumčarenja u Središnjem uredu Carinske uprave samostalno ili u suradnji s Upravom kriminalističke policije u Ravnateljstvu policije prati stanje i pojave krijumčarenja opojnih droga na području cijele države, te planira, nalaže ili neposredno provodi akcije pojačane kontrole na graničnim prijelazima ili kontrole vozila za prijevoz robe u unutrašnjosti države.

Struktura i nadležnost sudske vlasti propisana je Zakonom o sudovima (NN 3/94, 100/96, 131/97 i 129/00) po kojem su sudovi tijela državne vlasti koja sudbenu vlast obavljaju samostalno i neovisno. Za procesuiranje zlouporabe droga ne postoje posebni sudovi nego sude općinski sudovi koji sude za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora do 10 godina, a županijski sudovi sude za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora iznad 10 godina. Droga je inkriminirana u članku 173. - zlouporaba opojnih droga u Kaznenom zakoniku (NN 110/97, 129/00, 111/03).

Prekršajni sudovi sude u prvom stupnju o prekršajima u svezi droga po Zakonu o suzbijanju zlouporabe opojnih droga protiv fizičkih osoba i protiv pravnih osoba.

Za sva kaznena djela u svezi droge počinjena od strane grupe ili zločinačke organizacije te počinjena u dvije ili više država ili je značajan dio pripremanja, planiranja, davanja upute ili kontrole izvršen u drugoj državi ili je djelo počinjeno u svezi djelovanja zločinačke organizacije koja djeluje u dvije ili više država, nadležan je Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK) kao posebno državno odvjetništvo.

8. Mjere na snazi usvojene na vanjskim granicama?

Na osnovu Nacionalne strategije i Nacionalnog programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga, Uprava za granicu kroz svoje redovne (svakodnevne) aktivnosti u potpunosti ostvaruje zacrtane zadaće i ciljeve, koji se odnose na smanjenje ponude i potražnje svih vrsta opojnih droga presijecanjem međunarodnih kanala za krijumčarenje opojnih droga. Uprava za granicu provodi: permanentnu edukaciju službenika granične policije na području suzbijanja krijumčarenja opojnih droga u putničkom i robnom prometu, obuku vođača i pasa za detekciju opojnih droga, te uporaba istih u svakodnevnom radu. Nadalje, novim Nacrtom prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika predviđaju se mjere sigurnosti u pomorskom prometu kao npr. posjedovanje, te sankcioniranje osoba koje uživaju alkohol ili opojne droge, a koje se nalaze na moru, što dosada nije bilo predviđeno.

Iako je za kontrolu (nadzor) granice, u okviru Ministarstva unutarnjih poslova nadležna Uprava za granicu, specijalizirani službenici Odjela kriminaliteta droga pri Upravi kriminalističke policije, svjesni su važnosti uspješnog zaustavljanja krijumčarskog lanca za krijumčarenje opojnih droga na ulasku u zemlju, zbog čega je uspostavljena i

učinkovita suradnja sa Carinskom upravom, Ministarstva Financija (nadležnom za kontrolu uvoza, izvoza i provoza roba) poglavito vezano uz davanje podatka o krijumčarskim lancima, načinima (modusima), korištenim sredstvima, odnosno osobama umiješanim u krijumčarenje, budući da se bez presijecanja međunarodnih krijumčarskih kanala kojima se krijumčare opojne droge, ne može očekivati znatnije smanjenje ponude opojnih droga u zemlji.

Uprava kriminalističke policije, Odjel kriminaliteta droga, linija rada po Policijskim upravama aktivno i permanentno suzbija najorganiziranije oblike krijumčarenja opojnih droga, (međunarodnog karaktera) u i preko RH, a jedan od načina je i naveden u zadaćama Nacionalnog programa, te se odnosi na analizu rizika kontrole tereta. Kontrola i pregled se poduzima u suradnji s Carinskom upravom koja raspolaže potrebitim podacima o robi, pošiljatelju i prijevozniku (zanimljivog iz razloga, mogućnosti krijumčarenja opojnih droga). Unatrag nekoliko godina nismo zabilježili organizirane pokušaje krijumčarenja putem kontejnerskog prometa, poglavito nakon nekoliko uspješnih zapljena, ostvarenih u Rijeci. Takvim načinom rada spriječili smo, odnosno sprječavat ćemo i dalje krijumčarenje opojne droge kokaina preko RH, budući da su dosadašnje zapljene u RH, ukazivale da je kokain uglavnom bio namijenjen tržištu zapadne Europe. Uspostavom suradnje s policijskim službama u Federaciji BiH, pojačali smo kontrolu tereta koji prolazi kroz luku Ploče, gdje se vrši utovar, istovar, pretovar kontejnera koji ulaze ili izlaze s područja Federacije BiH. Osim analize kontejnerskog prometa od strane Carinske uprave, analizira se i protok roba, (pošiljatelja, prijevoznika), koji prijevoze robu željezničkim ili kamionskim prijevozom, odnosno putnika u autobusnom prometu.

Gore navedeno se poduzima u cilju da se pojačanim nadzorom državne granice (putničkog i robnog prometa) smanji ponuda i potražnja svih vrsta opojnih droga presijecanjem međunarodnih kanala transporta droge. Mjere se provode, kao što smo naveli u međusobnoj suradnji Uprave za granicu, Carinske uprave, te Uprave kriminalističke policije, budući da potonja može ciljano usmjeriti rad ostalih navedenih subjekata. U tom kontekstu važno je također spomenuti razloge ciljanog nadzora granice, kako ne bismo previše represivnim mjerama negativno utjecali na otvorenost, te turističku i pomorsku orijentaciju Republike Hrvatske.

Policijski službenici Uprave kriminalističke policije, Odjela kriminaliteta droga u Planu rada za 2003. godinu, također su predvidjeli u dogovoru s Upravom za granicu provođenje specijalističke edukacije, policijskih službenika Uprave za granicu (sukladno mogućnostima), te je za isto izrađen konkretan nastavni plan i program.

Vezano uz zaštitu hrvatske državne granice, u okviru provedbe CARDS programa 2001. - Integrirano upravljanje granicom, napravljen je predložak Sporazuma o međusobnoj suradnji policije i carine koji predstavlja osnovu za intenzivnu i učinkovitu suradnju policije i carine, bez zadiranja u strukturu i nadležnost obaju tijela. Povezivanje obostranih pravnih i stvarnih mogućnosti predstavlja važan korak u smjeru integriranog upravljanja granicom.

Unutar navedenog programa CARDS izraditi će se zajednička Nacionalna strategija o integriranom upravljanju granicom u kojoj će biti razrađene konkretne mjere i radnje svih subjekata koji sudjeluju u zaštiti sigurnosti hrvatske državne granice.

Na osnovu izvršene raščlambe postojećeg stanja u vezi s ilegalnim narko tržištem u Republici Hrvatskoj, odnosno potrebama potrošača, prvenstveno za opojnom drogom heroin, te krijumčarskim rutama za krijumčarenje opojne droge heroin (krak tzv. "Balkanske rute") preko naše zemlje, Ravnateljstvo policije, u suradnji s drugim tijelima državne uprave, poglavito Ministarstvom financija, Carinskom upravom, poduzima sve zakonom propisane mjere i postupke u cilju sprečavanja krijumčarenja heroina, uz maksimalnu angažiranost pri prikupljanju podataka, te analitičku obradu prikupljenih podataka (kriminalistička analitika, uporaba specijalnih analitičkih programa). Primjenjuje se proaktivni pristup u suzbijanju krijumčarenja, usmjeren prema operativno zanimljivim pojedincima i skupinama međunarodnih krijumčara. Problem tzv. "Balkanske rute" je u tome što ista predstavlja najkraću cestovnu

vezu između zemalja proizvođača do zemalja potrošača opojnih droga, u ovom slučaju heroina, te krijumčari nastoje uz što manje ulaganja i dodatnih novčanih troškova, te uz što manje rizika prokrijumčariti manje ili veće količine heroina. Uprava kriminalističke policije svjesna je važnosti navedenih mjera, te će se provođenju istih i ubuduće posvećivati posebna pažnja.

Također napominjemo da je Uprava kriminalističke policije, Odjel kriminaliteta droga učestvovao u više međunarodnih operativnih akciji koje su bile organizirana od strane Europske unije, sa svrhom poduzimanja zakonom propisanih mjera i postupaka usmjerenih na sprječavanje međunarodnog krijumčarenja opojnih droga, a s osnovnim ciljem identificiranja trenutnih trendova međunarodnog krijumčarenja opojnih droga iz jugoistočnih zemalja u zemlje Europske unije.

9. Stvaranje elektroničke banke podataka (zapljenjena droge u zadnje tri godine/statistički podaci...)

Ministarstvo unutarnjih poslova sukladno članku 71. Zakona o policiji kao i članku 49. Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga vodi evidencije o broju kaznenih djela, broju prekršaja, broju zapljena, količinama oduzete opojne droge, privremeno oduzetim novčanim sredstvima i drugoj imovini iz nedopuštenog prometa opojnim drogama.

Republika Hrvatska je od 1992. godine članica Interpola, te kao obvezu ima izvješćivanje Interpola o značajnijim zapljenama putem tzv. ST-obrazaca.

Kada se sagledaju statistički pokazatelji iz Informacijskog sustava za elektronsku obradu podataka MUP-a, koji se odnose na zlouporabu opojnih droga u Republici Hrvatskoj za vremenski period od tri godine (tj. od 2000. do 2002. godine) vidljiv je lagani trend porasta prijavljivanja kaznenih djela vezanih uz zlouporabu opojnih droga, a što je zajednički rezultat službenika kriminalističke policije i službenika policije, koji se temelji na neprekinutom provođenju zadaća obuhvaćenih Provedbenim planom mjera i postupaka za suzbijanje krijumčarenja i zlouporabe opojnih droga.

Tijekom 2000. godine ukupno je zaplijenjeno :

- kokain 913 kg 127 gr
- heroin 7 kg 41 gr
- marihuana 797 kg 500 gr
- cannabis stabljika 1739 kom
- ecstasy 9979 tbl.
- amfetamini 2 kg 124 gr
- LSD 231 doza
- hašiš 1 kg 29 gr

Gore navedene količine opojnih droga ostvarene su kroz 6523 zapljena opojne droge, kojom prilikom je prijavljeno 5429 osoba zbog počinjenja 7338 kaznenih djela.

Tijekom 2001. godine ukupno je zaplijenjeno :

- kokain 1 kg 486 gr
- heroin 19 kg 568 gr

■ marihuana	737 kg 911 gr
■ cannabis stabljika	2843 kom
■ ecstasy	12905 tbl.
■ amfetamini	930 gr
■ LSD	154 doze
■ hašiš	4 kg 558 gr

Gore navedene količine opojnih droga ostvarene su kroz 7620 zapljena opojne droge, kojom prilikom je prijavljeno 6495 osoba zbog počinjenja 8609 kaznenih djela.

Tijekom 2002. godine ukupno je zapljeno :

■ kokain	3 kg 296 gr
■ heroin	36 kg 935 gr
■ marihuana	595 kg 190 gr
■ cannabis stabljika	1828 kom.
■ ecstasy	110632 tbl.
■ amfetamini	28 kg 26 gr
■ LSD	192 doze
■ hašiš	2 kg 53 gr

Gore navedene količine opojnih droga ostvarene su kroz 7585 zapljena opojne droge, kojom prilikom je prijavljeno 7589 osoba zbog počinjenja 8717 kaznenih djela.

Iz naprijed navedenih podataka razvidan je neprekinuti porast otkrivenih i prijavljenih kaznenih djela, te poglavito kazneno prijavljenih osoba, što se može tumačiti sveukupnim porastom ove problematike na području Republike Hrvatske, trendovima vezanim uz kretanje ove vrste kriminaliteta u svijetu, a ujedno je to također uvelike rezultat pojačanih preventivno – represivnih aktivnosti, prije svega policijskih službenika koji obnašaju poslove po liniji rada suzbijanja krijumčarenja i zlouporabe opojnih droga, ali istodobno i svih ostalih ustrojstvenih jedinica Ministarstva unutarnjih poslova.

10. Zaključivanje Memoranduma o razumijevanju sa sličnim tijelima (luke, usluge brze dostave itd.).

Obveze, ovlasti i poslove svih nadležnih državnih upravnih organizacija (pa tako i Ministarstva) u Republici Hrvatskoj određuju Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija i Zakon o sustavu državne uprave. Međutim, osim navedenih zakona kojima se reguliraju osnovne ovlasti, obveze i poslovi, u hrvatskom zakonodavstvu postoje zakoni i podzakonski akti kojima se regulira postupanje službenika različitih upravnih organizacija u pojedinim slučajevima. Tako između ostalih, temeljem tih zakona i podzakonskih akata hrvatsko zakonodavstvo uređuje i regulira suradnju i koordinaciju više Ministarstava, čime se ostvaruju preduvjeti za ništa manje učinkovito zajedničko djelovanje, koje je u nekim drugim državama regulirano Memorandumima razumijevanja ili sličnim sporazumima. Potrebno je naglasiti, da usprkos tome što u Republici Hrvatskoj nema sklopljenih Memoranduma razumijevanja ili sličnih sporazuma koji bi normirali njihovo zajedničko ili koordinirano postupanje, u

konkretnim slučajevima ostvarena je vrlo uspješna suradnja kao i zajedničko nastupanje Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske sa drugim Ministarstvima i ostalim nadležnim organizacijama u borbi protiv krijumčarenja i zlouporabe opojnih droga.

11. Kako se razvija analiza rizika?

U Republici Hrvatskoj je kao i u ostalim europskim državama razvidan velik porast nezakonite proizvodnje, potražnje i prometa opojnih droga i psihotropnih supstancija, što predstavlja ozbiljnu opasnost za zdravlje ljudi i negativno utječe na privredne, kulturne i političke temelje svakog društva, čime se ugrožavaju osnovne vrednote svakog, pa i hrvatskog društva. Iako se u Republici Hrvatskoj na odgovarajući način ne izvodi analiza opasnosti (ugroženosti) nastale nezakonitom proizvodnjom, potražnjom i prometom opojnih droga i psihotropnih supstancija, MUP Republike Hrvatske periodički ozbiljno pristupa procjeni stupnja ugroženosti od strane te vrste kriminaliteta.

Ugroženost nastala porastom kriminaliteta droga može se metodološki sagledati iz više aspekata. Tako je potrebno razlučiti ugroženost nastalu porastom krijumčarenja opojnih droga «krijumčarskim kanalima» koji prolaze preko teritorija Republike Hrvatske (međunarodni aspekt), od ugroženosti nastale porastom broja konzumenata/ovisnika opojne droge u Republici Hrvatskoj čime je povećana potražnja, a samim time i nezakonita preprodaja opojne droge u Republici Hrvatskoj (unutrašnji aspekt). Kako bi se što točnije percipirala ugroženost nastala porastom kriminaliteta droga, MUP Republike Hrvatske u svojim studijama razvija metodološki pristup analize ugroženosti, kojom bi se utvrdila vrsta i opseg možebitno nastalih posljedica. Osim toga temeljem provedene analize ugroženosti (opasnosti) pristupa se planiranju poduzimanja preventivnih i konkretnih mjera i radnji kojima bi se smanjio opseg možebitno nastalih posljedica.

11.a) Financijske istrage?

Kazneni zakonik određuje da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom te da se ta korist trajno oduzima sudskom odlukom. Također, sud je ovlašten privremeno obustaviti izvršenje financijske transakcije za koju postoji sumnja da predstavlja kazneno djelo, da služi prikrivanju kaznenog djela ili prikrivanju dobiti ostvarene kaznenim djelom, kao i privremeno oduzeti financijska sredstva namijenjena tim transakcijama. Nadalje, za kazneno djelo Pranja novca, određeno je da će se novac i predmeti, vezani za pranje novca, oduzeti. Sukladno tim odredbama, kao i odredbama Zakona o kaznenom postupku prema kojima je policija dužna poduzeti mjere potrebne za otkrivanje i osiguranje tragova kaznenog djela, predmeta koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica te prikupiti sve obavijesti koje bi mogle biti od koristi za uspješno vođenje kaznenog postupka, policija je ovlaštena i dužna poduzeti mjere u cilju utvrđivanja i pronalaska nezakonite imovinske koristi. Hrvatskim propisima nije posebno propisana tzv. financijska istraga niti procedura poduzimanja tzv. financijskih istraga kao posebne vrste policijske ili druge istrage, međutim praksa pokazuje da se po utvrđenom kaznenom djelu iz kojeg je proizašla nezakonita imovinska korist, vrši cijeli niz provjera (koje odgovaraju sadržaju financijskih istraga) radi utvrđivanja imovinskog stanja počinitelja kao i detektiranja financijskih transakcija radi utvrđivanja i pronalaska nezakonito stečene imovine, odnosno rješavanja mogućeg kaznenog djela Pranja novca. Kako sam sadržaj tzv. financijskih istraga podrazumijeva korištenje metoda rada kriminalističkih jedinica gospodarskog kriminaliteta, po dovršenoj policijskoj istrazi kriminalističkih jedinica za suzbijanje zloporaba droga, financijske istrage poduzimaju jedinice gospodarskog kriminaliteta.

Sadržaj tzv. financijskih istraga najčešće se koristi upravo u predmetima gospodarskog kriminaliteta kao izvora najvećih nezakonitih dobiti. Sam sadržaj tzv. financijskih istraga obuhvaća provjere kroz evidencije porezne uprave, carinske uprave, katastar, zemljišne knjige, registre pravnih osoba, središnje depozitarne agencije, komisije za vrijednosne papire, banke i dr. Tzv. financijska istraga često se poduzima i po zahtjevu tužiteljstva.

11. b) Kontrolirane isporuke?

Reformom kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske tijekom 1998. godine na snagu je stupio Zakon o kaznenom postupku koji člankom 180. privremeno ograničava ustavna prava i slobode radi pribavljanja podataka i dokaza za provedbu kaznenog postupka.

U navedenom članku Zakona o kaznenom postupku određuju se mjere kojima se privremeno ograničavaju određena ustavna prava pa tako i mjera nadziranog prijevoza i isporuke kaznenog djela odnosno kontrolirana isporuka.

Nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela odnosno kontrolirana isporuka u suglasju je sa Konvencijom Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci (članak 11) odnosno Bečkom konvencijom (članak 11).

Za napomenuti je kako navedena posebna mjera može biti korištena i u druge svrhe kao što je prijevoz novčanih sredstava, otpadnih tvari i dr.

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske u proteklih je nekoliko godina provelo određen broj nadzora prijevoza i isporuke predmeta kaznenog djela u suradnji s zemljama zapadne Europe i to onim čiji osnovni principi nacionalnih pravnih sustava to dopuštaju, te su iste rezultirale kvalitetnim zapljenama opojnih droga odnosno uhićenjem većeg broja osoba.

12. Jeste li upoznati s Akcijskim planom EU-a o drogama za razdoblje 2000-2004?

Akcijski plan za suzbijanje droga Europske Unije (2000-2004) je sa općim principima zajedničke akcije suzbijanja droga i ovisnosti o drogama bio glavna smjernica u izradi Nacionalnog programa suzbijanja zlorporabe opojnih droga za 2003. koji je na snazi u Republici Hrvatskoj. Posebna pozornost usmjerena je na dio koji se odnosi na aktivnosti usmjerene na smanjenje potražnje s ciljem smanjenja konzumacije droga kod mladih kao i smanjenja smrtnosti u svezi droga. Stoga se i sukladno našem Nacionalnom programu suzbijanja zlorporabe opojnih droga provode brojne edukacije i informativne kampanje. Sukladno Akcijskom planu za suzbijanje droga Europske Unije posebna je pozornost usmjerena i na smanjenje nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima, te se posebno prate trendovi kretanja sintetičkih droga.

13. Postoji li "Nacionalni program za borbu protiv droga"? Kako se provodi?

Dana 9. siječnja 2003., Vlada Republike Hrvatske usvojila je Nacionalni program suzbijanja zlorporabe opojnih droga za 2003. Program je izrađen u koordinaciji s nadležnim resornim ministarstvima. Navedeni program detaljno propisuje oblike prevencije, edukacije i borbe protiv zlorporabe opojnih droga te određuje državna tijela kao nosioce, koji su obvezni donijeti posebne programe kojima će se definirati konkretne akcije na svakom pojedinom području.

Nacionalni program suzbijanja zlorporabe opojnih droga predviđa jasno definirane programe primarne, sekundarne i tercijalne prevencije. Bit prevencije odnosi se na zaštitu zdrave populacije, na prepoznavanje i pružanje pomoći osobama s rizičnim ponašanjima te na stručnu pomoć onima koji su već počeli konzumirati sredstva ovisnosti. Vrlo važnu ulogu u provođenju programa prevencije imaju i mediji. Cilj je da se "image" osoba sklonih uporabi sredstava ovisnosti učini neprivlačnim za mlade. Kvalitetnim i objektivnim informiranjem pomoći će se mladima da korigiraju svoja mišljenja, uvjerenja i iskrivljene predodžbe o opasnostima i posljedicama uporabe opojnih droga.

Programom su predviđene i određene promjene u sustavu rehabilitacije. Temeljni cilj, smanjenje potrošnje droga, moći će se ostvariti ukoliko se u programe tretmana uključi što veći broj, posebice teških ovisnika, koji su ujedno i najveći potrošači droga.

Budući najveći broj ovisnika i osoba s visokorizičnim ponašanjem, nažalost, nije uključen ni u jedan oblik tretmana, program propisuje hitno razvijanje sustava adekvatnog epidemiološkog praćenja problema ovisnosti, te provedbe mjera i aktivnosti za sprječavanje, rano otkrivanje i suzbijanje ovisnosti. Kada je riječ o ovisnicima kod kojih je već razvijena klinička slika ovisnosti o heroinu i pacijent nije u stanju apstinirati bez zamjenske terapije metadonom, programom se nastoji osigurati dostupnost metadonskog programa radi uključivanja što većeg broja ovisnika u program i njihov pristanak na liječenje u što ranijoj fazi ovisnosti. Cilj je smanjenje uzimanja heroina, detoksikacija ovisnika (oslobađanje od fizičke ovisnosti, održavanje na metadonu za najteže slučajeve ovisnosti, poboljšavanje fizičkog i psihičkog zdravlja ovisnika, produživanje života te smanjenje rizika od iznenadne smrti (predoziranje) te smanjenje kriminalne aktivnosti. Slijedom navedenog program propisuje izradu algoritma metadonskog programa, definiranje precizne indikacije za primjenu metadona, izradu modela suradnje s liječnicima zdravstvene primarne zdravstvene zaštite, a vezano uz rad s ovisnicima te izradu programa liječenja u bolničkom i ambulantnom tretmanu.

Po prvi puta su u provedbu programa uključene i jedinice lokalne uprave i samouprave, s ciljem da se na razini područne (regionalne) samouprave razvije model cjelovitog zajedničkog sudjelovanja među sektorima kako bi se proučilo stanje i posljedično planirale zajedničke mjere za smanjivanje potražnje opojnih droga i njihove ponude.

Glede suzbijanja kriminaliteta, program propisuje nužne uvjete i načine provođenja pojačanog nadzora državne granice (putnički i robni promet) radi smanjenja ponude i potražnje svih vrsta opojnih droga presijecanjem međunarodnih kanala transporta droge te provođenje ulične redukcije radi suzbijanja preprodaje manjih količina opojnih droga.

U penalnom sustavu propisano je poboljšanje uvjeta za kvalitetnu organizaciju rada s ovisnicima, te izrada odgovarajućih programa, osiguranje prostora i stručnih timova za rad s ovisnicima zatvorenicima.

Znanstvenim istraživanjima zlouporabe opojnih droga nastoji se utvrditi aktualne i prognozirati potencijalne probleme vezane uz zlouporabu opojnih droga kao temelj za izradu efikasnih programa, dok se provođenjem niza prilagođenih izobrazbi želi osposobiti cjelokupni kadar koji se bavi nekim određenim segmentom područja suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

Nacionalnim programom suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2003. predviđeno je i unaprijeđenje međunarodne suradnje na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga, kao i usklađenost zakonodavstva Republike Hrvatske s propisima Europske unije i ostalih međunarodnih konvencija. Mjere koje su predložene navedenim programom odnose se na poticanje implementacije međunarodnih konvencija o narkotičnim drogama (iz 1961.), psihotropnim supstancama (iz 1971.) i protiv nedopuštene trgovine narkoticima i psihotropnim supstancama (iz 1988.) kroz suradnju s nadležnim institucijama u drugim državama; suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama koje se bave kontrolom i suzbijanjem zlouporabe opojnih droga, posebice s UNODC-om, INCB-om, UN-ovom Komisijom za narkotičke droge (CND), s Vijećem Europe (Grupa Pompidou), Svjetskom zdravstvenom organizacijom i drugim.

14. Iako se u pravnoj stečevini ne navode nikakve administrativne strukture, na koji se način namjeravate pripremiti za sudjelovanje u (Europskoga centra za nadzor nad drogama i ovisnošću o drogama (EMCDDA) i u Europskoj informacijskoj mreži o drogama i ovisnosti o drogama (REITOX) te kako namjeravate uspostaviti nacionalna kontaktna tijela?

Za sada ne postoji jedinstvena nacionalna mreža podataka, ali se svakako poduzimaju koraci za njezinu realizaciju. Tijela državne uprave u čijoj je nadležnosti praćenje i/ili rješavanje problema zlouporabe opojnih droga, prikupljaju i analiziraju podatke koji se nalaze u njihovoj domeni. Stoga trenutno u Republici Hrvatskoj postoji nekoliko zasebnih specifičnih baza podataka koje vode pojedina tijela državne uprave: Ministarstvo unutarnjih poslova - podaci o zapljenama psihoaktivnih tvari, čistoći opojnih droga koje su prisutne na ilegalnom tržištu, broju kaznenih djela zlouporabe opojnih droga, broju kazneno i prekršajno prijavljenih osoba u svezi s zlouporabom opojnih droga u Republici Hrvatskoj; Državno odvjetništvo - podaci o prijavljenim, optuženim i osuđenim osobama za sve modalitete kaznenog djela zlouporabe opojnih droga, s posebnim osvrtom na maloljetne počinitelje; Ministarstvo pravosuđa, lokalne uprave i samouprave - podaci o osobama ovisnicima o psihoaktivnim tvarima koje se nalaze u kaznenim tijelima u Republici Hrvatskoj, podaci o maloljetnim ovisnicima o psihoaktivnim tvarima koji se nalaze na izvršenju odgojne mjere u odgojnim zavodima; Hrvatski zavod za javno zdravstvo (Ministarstvo zdravstva) - Registar za bolesti ovisnosti.

Podaci o osobama liječenim zbog ovisnosti o psihoaktivnim drogama prikupljaju se u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo iz nekoliko izvora. Za bolnički liječene ovisnike dostavlja se, kao i za svakog bolnički liječenog pacijenta, bolesničko-statistički ili psihijatrijski obrazac. Za pacijente koji su liječeni ambulantno, u polikliničko-konzilijarnim službama, dostavljaju se podaci na posebnom obrascu o konzumentu psihoaktivnih droga, tzv. "Pompidou obrazac" prema Pompidou grupi Vijeća Europe koja ga je i preporučila (NN 44/2000). Osim iz stacionarnih i polikliničkih djelatnosti zdravstva, podaci o liječenim ovisnicima dolaze i iz županijskih Centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti.

Podaci iz Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo su temeljeni na broju osoba koje su registrirane kao liječene zbog utvrđene dijagnoze ovisnosti i ne obuhvaćaju osobe koje u polikliničko-konzilijarnu zaštitu ili u županijske centre dolaze samo zbog savjetovanja u vezi s drogama ili problema uzrokovanih eksperimentiranjem. Prijavlivanje liječenih ovisnika je u sustavu zdravstva zakonska obveza, te je nužno upozoriti da je ujednačavanje kvalitete obuhvata preduvjet za što precizniji prikaz situacije i izbjegavanje bilo precjenjivanja bilo podcjenjivanja veličine problema. Od početka prikupljanja podataka svi se podaci vode, u skladu sa zakonskim odredbama, u obliku registarskog praćenja, znači svi se podaci vezuju uz osobu, bez obzira na vremensku dinamiku zbivanja.

Iz Registra za bolesti ovisnosti vidljivi su podaci o:

- liječenju ovisnika
- spolu i dobi liječenih ovisnika
- radnom statusu liječenih ovisnika
- vrsti korištene psihoaktivne droge
- smrtnosti ovisnika o psihoaktivnim drogama u 2000. godini

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, od nadležnih ministarstava i drugih tijela državne uprave, kao i od nevladinih organizacija, prikuplja i analizira izvješća, sukladno Zakonu o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, radi izrade Izvješće o provedbi Nacionalne strategije nadzora nad opojnim drogama, suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama u Republici Hrvatskoj koje usvajaju Vlada Republike Hrvatske i Hrvatski sabor. Izvješće o provedbi navedene Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj sadrži cjelokupne podatke o predmetnoj problematiki koji se mogu koristiti i za potrebe EMCDDA (Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama) kao i Europske informacijske mreže za droge i ovisnosti o drogama (REITOX).

K. CARINSKA SURADNJA

Molimo navedite informacije/analize zakonodavstva ili sličnih propisa za ovo područje:

1. Postoji li povezani računalni sustav?

Ne postoji povezani računalni sustav između Carinske uprave i drugih tijela državne uprave, pa tako niti s policijom, osim u manjem dijelu s Poreznom upravom u sastavu Ministarstva financija. Međutim, ukoliko su jednoj od službi potrebni podaci kojima raspolaže druga služba, ista ih je u svakom trenutku spremna dostaviti na pismeni zahtjev tražitelja.

Izgrađen je informacijski sustav Carinske uprave RH, kao integralna cjelina za podršku svim segmentima poslovanja CURH-a. Predstavlja alat odnosno uslugu za provedbu carinskih postupaka i ostalih pratećih poslova iz djelokruga CURH-a.

Poslovni procesi unutar carinske djelatnosti, prihvata podataka u elektronskom obliku, potreba za njihovom dostupnošću u različitim procesima u vrlo kratkom vremenskom razdoblju i na geografski vrlo udaljenim lokacijama, rezultirala je organizacijom informacijskog sustava CURH-a kakav je danas u primjeni.

Informacijski sustav Carinske uprave RH organiziran je na način da je poslovna aplikacija postavljena na centralnom računalu, kojem korisnici pristupaju putem terminala kroz računalno-komunikacijsku mrežu.

Konceptualno, sustav je centraliziran i na fizičkom i na aplikacijskom nivou. Čine ga tri međusobno povezane cjeline ili sloja:

- komunikacijska mreža
- poslovna aplikacija na centralnom računalu
- lokalna klijent-server platforma.

Sva ova tri dijela, zajedno, naslanjajući se jedan na drugog, čine robusnu integralnu cjelinu, a ipak dovoljno otvorenu za nadogradnju ili povezivanje sa drugim sustavima državne uprave, drugim subjektima u zemlji ili sa stranim administracijama na međunarodnom nivou

Centralno računalo na kojem se nalazi poslovna aplikacija nalazi se na lokaciji Gradskog zavoda za automatsku obradu podataka, pružatelja aplikacijskih usluga Carinskoj upravi RH.

Izlaz svih lokacija prema Internetu omogućen je preko centralne lokacije zajedničkim linkom, zaštićen vatrozidom.

Aplikacijom za obradu i kontrolu deklaracija kontroliraju se formalno i logički sve carinske deklaracije za sve vrste carinskih postupaka – uvoz, izvoz, provoz, skladištenje, unutarnju proizvodnju, privremeni uvoz/izvoz, vanjsku proizvodnju.

U logičke kontrole koje se koriste za obradu carinskih deklaracija ugrađene su odredbe Carinskog zakona, Uredbe za provedbu Carinskog zakona, Pravilnika o obrascima za provedbu Carinskog zakona, Zakona o carinskoj tarifi, Uredbe o carinskoj tarifi, Zakona o trgovini, Zakona o porezu na dodanu vrijednost, Zakona o posebnim porezima, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, Ugovore o slobodnoj trgovini koje je RH sklopila sa drugim zemljama i drugi propisi.

Podnositelji deklaracije mogu podnositi prema propisanoj strukturi sloga Internetom, na disketi ili ručnim unosom carinskog djelatnika u carinskoj ispostavi.

Deklaracije poslane Internetom formalno se i logički kontroliraju, te podnositelj dobiva poruku o eventualnim greškama u JCD, koje je potrebno otkloniti prije podnošenja deklaracije u carinskoj ispostavi.

Sva odobrenja za rad svih tipova carinskih skladišta obuhvaćena su u registru odobrenja, a prema tome se registru kontroliraju JCD za postupak skladištenja.

Deklaracije kojima se započinje ili završava postupak skladištenja sudjeluju u formiranju stanja robe na pojedinom skladištu. Za carinska skladišta tipa C i D evidencija se vodi po vrsti robe (tarifnoj oznaci), količini i vrijednosti. Carinski

službenik može za svakog držatelja skladišta ispisati evidenciju i na temelju nje kvalitetnije provesti kontrolu stanja robe u carinskom skladištu.

U provoznom postupku ukoliko se podaci slažu automatski se razdužuje početni provozni postupak nekim drugim carinskim postupkom (puštanja robe u slobodan promet, unutarnju proizvodnju, postupak skladištenja ili u daljnji provoz).

Carinska ispostava početnog provoznog postupka automatski šalje elektronsku poruku o pošiljci odredišnoj carinskoj ispostavi (ispostavi završetka provoznog postupka) i ona tako unaprijed zna koje su joj robe upućene, da bi se mogla pripremiti za carinske formalnosti.

Aplikacija carinske tarife služi pri obradi i kontroli deklaracija, te sadrži podatke koji su potrebni. U elektronskom je obliku dostupna svim carinskim djelatnicima, ali i na web stranici CURH-a svima zainteresiranim korisnicima. Uz svaku je tarifnu oznaku uz opis (bez obzira da li se radi o 8 ili 10 znamenaka) pridružen podatak o:

- jedinici mjere
- stopi carine po vrijednosti
- carini po jedinici mjere ako je propisana
- visini posebnog poreza ako je propisan
- dozvoli za uvoz ili izvoz i tijela državne uprave koja ga izdaje
- preferencijalne stope koje se primjenjuju prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i Ugovorima o slobodnoj trgovini
- oslobođenja od plaćanja PDV-a prema Zakonu o PDV

2. Rabi li razvoj analize rizika, između ostalog, informacije koje proizlaze iz memorandumâ o razumijevanju?

Memorandum o razumijevanju nije sklopljen. Takav Memorandum se tek priprema, te se očekuje da bi mogao biti potpisan do kraja 2003. godine.

Sustav analize rizika u Carinskoj upravi se tek počinje izgrađivati u sklopu projekta Reforma Carinske uprave u suradnji sa Svjetskom bankom.

3. Što je učinjeno kako bi se osigurala među-agencijska suradnja i provedba sporazuma o uzajamnoj pomoći?

Prema čl. 9. st. 2. i 3. Zakona o policiji i čl. 10. st. 1. točka 25. Zakona o carinskoj službi, propisana je suradnja s upravnim tijelima i drugim državnim tijelima i javnim službama u predmetima koji se odnose na područje djelatnosti službe (npr. glede utvrđivanja identiteta osoba, utvrđivanja vlasništva vozila, razmjena službene dokumentacije i sl.).

U okviru CARDS programa za 2001. godinu, predviđa se Twinning project – Integrirano upravljanje granicama u suradnji s Carinskom službom Republike Austrije, u sklopu kojeg će se izraditi zajednički dokument pod nazivom Strategija upravljanja granicama, te će se detaljno utvrditi okvir i sadržaj suradnje.

U međuvremenu se suradnja policije i Carinske uprave u praksi odvija uspješno, kako na središnjoj razini između Ravnateljstva policije i Središnjeg ureda Carinske uprave, tako i na lokalnoj razini između policijskih uprava i carinarnica.

4. Postoji li posebna istražna služba s dovoljno sredstava?

U Carinskoj upravi ne postoji posebna istražna služba. Naime, Carinska uprava nije ovlaštena za provedbu istražnih radnji. Na razini Središnjeg ureda Carinske uprave ustrojene su Služba za suzbijanje krijumčarenja, te Služba za reviziju i naknadnu kontrolu, koje se bave otkrivanjem carinskih prekršaja i kaznenih djela. Na lokalnoj razini carinarnica ustrojeni su odgovarajući odjeli. U slučaju otkrivanja kaznenih djela, Carinska uprava prikuplja sve raspoložive podatke i dokaze, te izvješćuje policiju i Državno odvjetništvo, koji provode daljnju istragu.

Naprijed navedene službe u Središnjem uredu, kao i carinarnice na lokalnom nivou raspolažu dovoljnim financijskim sredstvima za svoj rad, koja su osigurana državnim proračunom za svaku kalendarsku godinu. Pored toga koriste se i tehnička sredstva: informatička oprema, vozila, oprema za pregled i pretragu vozila, rentgen uređaji za skeniranje velikih vozila i kontejnera i drugo. Dio carinskih službenika koji rade na poslovima suzbijanja krijumčarenja je i naoružan kratkim oružjem.

5. Postoje li odgovarajuće metode za borbu protiv prijevare, uključujući uvođenje mobilnih jedinica za nadzor?

U borbi protiv prijevara uključene su po službenoj dužnosti sve ustrojstvene jedinice Carinske uprave, a osobito Služba za suzbijanje krijumčarenja, te Služba za reviziju i naknadnu kontrolu, koje se bave otkrivanjem carinskih prekršaja i kaznenih djela. Na lokalnoj razini carinarnica ustrojeni su odgovarajući odjeli. Koriste se i mobilne ekipe za suzbijanje krijumčarenja koje po posebnom planu ili po ukazanoj potrebi vrše pojačani nadzor pojedinih graničnih prijelaza, odnosno prometnih pravaca, pomorskih luka i terminala. Za pojedine akcije mobilne ekipe djeluju koordinirano s djelatnicima policije, osobito kada su u pitanju pretrage većih pomorskih brodova. U otkrivanju prijevara u značajnoj mjeri pomaže korištenje podataka iz informacijskog sustava Carinske uprave.

Postupak kod otkrivanja prijevara je ovisan o tome da li se radi o slučaju otkrivanja krijumčarenja ili prijevara u tijeku carinskog postupka, kada je roba još uvijek pod carinskim nadzorom ili na prijevoznom sredstvu, odnosno kada se prijevara otkrije u postupku naknadne kontrole knjigovodstvene evidencije. U slučaju postojanja obilježja kaznenog djela, odmah se izvješćuje nadležna policijska uprava radi uključivanja u istragu. Kod carinskih prekršaja postupak u cijelosti provodi nadležna carinarnica.

6. Molimo opišite obuku carinskih službenika.

Osobe koje se zapošljavaju u Carinskoj službi nemaju mogućnost usmjerenog školovanja za carinske poslove jer ne postoji srednja, viša ili visoka škola sa carinskim usmjerenjem. U Carinsku službu primaju se osobe sa završenom srednjom, višom ili visokom školom koje se kroz vježbeničku praksu obučavaju i osposobljavaju za rad na pojedinim poslovima u službi.

Prema odredbama Zakona o državnim službenicima i namještenicima (NN27/01.), Uredbi o stručnom osposobljavanju i usavršavanju državnih službenika (NN 78/03.), Programu stručnog usavršavanja državnih službenika za 2003. godinu («Narodne novine» broj 78/03.) i Zakonu o carinskoj službi (NN 67/01.) osposobljavanje za državnu službu obavlja se kroz vježbeničku praksu, a stručno usavršavanje obavlja se putem tečaja, seminara i školovanjem za postizanje više stručne spreme od one koju imaju ukoliko je to u interesu službe.

1. Obuka rukovanja oružjem:

Obzirom da je donesen novi Zakona o carinskoj službi (NN 67/01.), kojim carinski službenici dobivaju ovlasti koje ranije nisu imali, između ostalog nošenje i uporaba vatrenog oružja, provedena je obuka rukovanja oružjem u suradnji sa Ministarstvom unutarnjih poslova.

Obuka ovlaštenih carinskih službenika Službe za suzbijanje krijumčarenja provodi se prema programu Policijske akademije, a obuhvaća: uporabu sredstava prisile (rukovanje i uporaba vatrenog oružja i tjelesne snage), osnove psihologije i ovlasti carinskih službenika (postupanje prema Zakonu o carinskoj službi i Zakonu o kaznenom postupku).

Na temelju članka 39. stavak 1. točka 2. Zakona o sustavu državne uprave (NN 75/93, 92/96, 48/99, 15/00, 127/00, 59/01), članka 46. stavak 2. i članka 75. stavak 3. gore spomenutog Zakona o carinskoj službi, na prijedlog ravnatelja Carinske uprave, ministar financija donosi Program za stručno osposobljavanje i provjeru stručne osposobljenosti carinskih službenika koji su ovlašteni za nošenje i uporabu kratkog vatrenog oružja.

Tijekom 2002. godine obuku je pohađalo i s uspjehom završilo 76 službenika.

2. Metode gospodarskih prijevара:

Carinska uprava osnovala je u rujnu 2000. godine Povjerenstvo za obrazovanje, osposobljavanje i stručno usavršavanje carinskih djelatnika koje je utvrdilo program stručnog tečaja "Metode gospodarskih prijevара" u trajanju od 35 nastavnih sati.

Ovu obuku prošao je 101 djelatnik srednje, više i visoke stručne spreme koji rade na poslovima revizije, ekipa za izvanredne mjere kontrole i vođe smjena na graničnim prijelazima.

3. Seminari održani s područja suzbijanja krijumčarenja:

Kontinuirano se održavaju seminari za carinske službenike iz područja suzbijanja krijumčarenja, a napose:

■ Suzbijanje krijumčarenja opojnih droga:

U razdoblju od siječnja 1997. do studenog 2001. godine održano je ukupno 9 dvotjednih seminara u kojima je primarno naglašena metodologija suzbijanja krijumčarenja opojnih droga.

Seminari su održani u okviru Programa Ujedinjenih naroda za kontrolu droga (UNDCP). Seminar je pohađao i s uspjehom završio 151 službenik.

■ Suzbijanje sveopćeg krijumčarenja u kontejnerskom prometu:

U rujnu 1999. godine održan je poseban jednotjedni seminar u Rijeci na širu temu suzbijanja sveopćeg krijumčarenja u kontejnerskom prometu.

Seminar je održan u okviru gore spomenutog programa (UNDCP), a obuku je pohađalo 20 naših službenika.

Uz to održavaju se seminari o tehnici pretresa broda.

7. Koje su mjere poduzete kako bi se osiguralo moralno djelovanje carinskih službenika (i suzbila korupcija)?

Rad carinskih djelatnika temelji se na Ustavu, zakonu i drugim propisima i pravilima struke.

Isti postupaju po nalogu čelnika tijela, odnosno nadređenog službenika (Zakona o državnim službenicima i namještenicima).

Carinske ovlasti ovlašteni carinski službenici primjenjuju prema vlastitoj odluci ili po nalogu nadređene osobe (članak 18. stavak 1. Zakona o carinskoj službi (NN 67/01, u daljnjem tekstu: ZOCS).

Carinski djelatnik dužan je upozoriti nadređenu osobu ako je njen nalog protivan zakonu, a može odbiti izvršenje naloga ako bi time počinio kazneno djelo. U oba ova slučaja dužan je odmah obavijestiti ravnatelja Carinske uprave (članak 18. stavak 2. ZOCS).

Jedinstvenost u postupanju očituje se u činjenici da je Središnji ured Carinske uprave ovlašten osigurati uvjete za jedinstvenu i učinkovitu primjenu i izvršavanje carinskih propisa, propisa vezanih uz trošarine i ostalih propisa za koje je nadležna carinska služba, kao i izdavati naputke za pitanja iz djelokruga rada službe nižim ustrojstvenim jedinicama.

Isto tako na temelju Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija, a koju donosi Vlada Republike Hrvatske, donosi se Sistematizacija Carinske uprave u kojoj su pored stručnih uvjeta, radnih mjesta i broja izvršitelja utvrđeni egzaktni opisi radnih mjesta carinskih djelatnika u Carinskoj upravi.

Također se ističe da su ovlasti carinskih službenika u poslovima carinske provjere propisani u glavi IV. ZOCS u kojoj su točno utvrđene pod kojim mogućnostima i na koji način ovlašteni carinski službenici obavljaju poslove iz djelokruga rada carinske službe.

Člankom 44. ZOCS propisano je da u carinsku službu može biti primljena osoba koja ispunjava opće uvjete za prijam u državnu službu, kod koje ne postoje zapreke za prijam u državnu službu i koja ispunjava i sljedeće posebne uvjete (na temelju objavljenog javnog natječaja):

1. da je regulirala vojnu obvezu (muškarac)
2. da ima najmanje srednju stručnu spremu
3. da ima odgovarajuće zdravstvene i psihofizičke sposobnosti
4. da ima prebivalište u Republici Hrvatskoj.

Ravnatelj Carinske uprave može zatražiti od ovlaštenih službi podatke mjerodavne za procjenu postojanja sigurnosnih prepreka za rad u službi za osobu koja se prima na poslove ovlaštenoga carinskog službenika.

Sigurnosnim preprekama za rad u službi smatraju se dosadašnje ponašanje, navike ili sklonosti koje ukazuju na nepouzdanost za obavljanje poslova ili bi mogle biti od utjecaja na zakonitost i nezavisnost u obavljanju poslova ovlaštenoga carinskog službenika.

Za obavljanje poslova ovlaštenoga carinskog službenika ne smije se primiti osoba kojoj je služba u tijelu državne vlasti ili pravnoj osobi s javnim ovlastima prestala radi teške povrede službene dužnosti pravomoćnom odlukom nadležnog tijela.

Člankom 45. ZOCS propisano je da osoba koja je primljena u carinsku službu, pod kaznenom i materijalnom odgovornošću daje pisanu izjavu o svom imovnom stanju, imovnom stanju svoje uže obitelji, te pisanu izjavu da, u vezi navedenoga, pristaje na sve vrste provjere.

Člankom 47. ZOCS propisano je da ravnatelj Carinske uprave može ovlaštenom carinskom službeniku oduzeti pravo da obavlja poslove na koje je raspoređen:

1. ako se utvrdi da je koristio svoja ovlaštenja u suprotnosti s ovim Zakonom i drugim propisima,
2. ako je konačnom odlukom Disciplinskog suda utvrđeno da je izvršio težu povredu službene dužnosti,
3. ako utvrdi opstojnost okolnosti iz članka 57. ZOCS.

Člankom 57. ZOCS propisano je da je ovlaštenim carinskim službenicima zabranjeno obavljati poslove carinskog nadzora i provjere carinskih deklaracija po carinskim propisima, kontrolu obračuna i naplate carine, trošarina i drugih davanja koja se obračunavaju i naplaćuju pri carinjenju robe i prisilne naplate kod pravnih osoba u kojima je s većinskim vlasnikom ili članom uprave ili nadzornog odbora:

- u krvnom srodstvu u pravoj liniji te u pobočnoj liniji do četvrtog koljena, u braku ili tazbini do drugoga koljena, bez obzira na to da li se ta bračna veza prekinula,
- u odnosu skrbnika, štićenika, usvojenog djeteta ili posvojitelja, hranitelja ili hranjenika.

U slučajevima iz stavka 1. ovoga članka ovlaštena službena osoba ne smije obavljati poslove navedene u stavku 1. ovoga članka ni prema fizičkim osobama.

Člankom 55. ZOCS propisano je da carinski službenici ne smiju biti članovi uprave ili nadzornog odbora trgovačkog društva, članovi trgovačkog društva, trgovci pojedinci niti smiju obavljati poslove koji nisu spojivi sa obavljanjem djelatnosti službe.

Člankom 51. ZOCS propisano je da carinski službenici raspoređeni na radna mjesta ovlaštenih carinskih službenika u pravilu podliježu periodičnoj promjeni mjesta rada unutar iste ili druge ustrojstvene jedinice Carinske uprave.

Nadalje, Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija (NN 71/03, koja je stupila na snagu 29. travnja. 2003. godine) predviđen je Odjel za unutarnji nadzor u Carinskoj upravi, Središnjem uredu u kojem su utvrđeni slijedeći poslovi koji se obavljaju u narečenom Odjelu.

Sustavno po nalogu ravnatelja Odjel prati kretanje pojava oblika kršenja propisa i pravila službe od strane carinskih službenika i namještenika; po nalogu ravnatelja provodi postupke za utvrđenje činjenica i okolnosti mjerodavnih za ocjenu zakonitosti postupanja carinskih službenika, odnosno za ocjenu postojanja povreda službene dužnosti; po nalogu ravnatelja priprema stručne podloge za podnošenje prijave ili zahtjeva za pokretanje prekršajnih, kaznenih ili disciplinskih postupaka, zbog povrede carinskih i drugih propisa, odnosno povreda službene dužnosti od strane carinskih službenika i namještenika, sustavno izučava i procjenjuje ugroženost carinske službe i njezinih službenika i namještenika od korupcije i organiziranog kriminala, te po nalogu ravnatelja vrši operativne provjere, provjerava pritužbe i podneske carinskih zaposlenika te drugih osoba, izvješćuje ravnatelja o primljenim dojavama ili na drugi način stečenim saznanjima o pojavama nezakonitog postupanja carinskih službenika i namještenika, odnosno drugih pravnih i fizičkih osoba. Po potrebi vrši inspekcijski nadzor kod pravnih i fizičkih osoba u skladu sa zakonskim ovlastima Carinske uprave. Po nalogu ravnatelja neposredno provodi sve radnje i postupke u odnosu na carinske službenike u skladu s ovlastima propisanim zakonom. Surađuje po odobrenju ravnatelja s drugim tijelima državne uprave i pravosuđa. Izvješćuje izravno i isključivo ravnatelja o svim pitanjima iz svog djelokruga. Obavlja i druge poslove po nalogu ravnatelja.

Također, u Ministarstvu financija, Carinskoj upravi postoji otvoreni telefon za pritužbe građana na rad carinskih službenika, te se iste provjerava u gore označenom Odjelu.

Isto tako, posebno se napominje da je Zakonom o carinskoj službi (NN 67/01), kao i Zakonom o državnim službenicima i namještenicima (NN 27/01) utvrđen pravni institut koji regulira lake i teške povrede službene dužnosti, tijekom postupka i donošenje odluka (detaljan prikaz dan je pod odgovorima na pitanja pod rednim brojem 8 i 9).

8. Koji unutarnji disciplinski postupci postoje?

Carinski službenici odgovaraju za povredu službene dužnosti disciplinski sukladno Zakonu o carinskoj službi (NN 67/01 u daljnjem tekstu: ZOCS) i Zakonu o državnim službenicima i namještenicima (NN 27/01 u daljnjem tekstu ZODS).

Povrede službene dužnosti mogu biti lake (npr. nekorektan odnos prema sudionicima i strankama za vrijeme rada) i teške (npr. krivotvorenje, preinačavanje, unošenje ili potvrđivanje neistinitih podataka u službenim carinskim i trošarinskim ispravama).

Za lakše povrede službene dužnosti postupak pokreće, vodi i donosi rješenje ravnatelj Carinske uprave ili osoba koju on za to ovlasti.

Nadležna tijela za vođenje disciplinskog postupka za carinske službenike bili su Službenički sudovi koje ustrojava Vlada za sve državne službenike do 23. 08. 2001. godine, kada je stupio na snagu posebni Zakon o carinskoj službi temeljem kojeg su za vođenje disciplinskog postupka za teške povrede službene dužnosti nadležni Disciplinski sudovi, a čiji predsjednik i članovi su službenici Carinske uprave koje imenuje ministar financija, na prijedlog ravnatelja Carinske uprave na rok od 2 godine.

Prvostupanjski disciplinski sudovi osnivaju se za službenike u carinarnicama i za službenike Središnjeg ureda i pročelnike carinarnica.

Drugostupanjski disciplinski sud Carinske uprave osniva se u sjedištu Carinske uprave.

Napominje se da carinski službenik može biti udaljen od dužnosti kada je protiv njega pokrenut kazneni postupak ili kada je protiv njega pokrenut postupak pred disciplinskim sudom zbog teške povrede službene dužnosti i ako bi njegovo daljnje obavljanje poslova štetilo interesima službe.

Carinskom službeniku koji je udaljen, oduzima se službena značka, službena iskaznica, oružje i druga sredstva koja su mu povjerena za obavljanje posla i ne može za to vrijeme nositi službenu odoru.

Udaljenje od dužnosti može trajati do donošenja konačne odluke o povredi službene dužnosti, a najduže godinu dana.

Disciplinske kazne:

Za lake povrede službene dužnosti mogu se izreći kazne:

1. javna opomena,
2. novčana kazna u visini do 10% plaće službenika isplaćene u mjesecu kada je kazna izrečena.

Za teške povrede službene dužnosti mogu se izreći kazne:

1. novčana kazna na vrijeme od jednog do šest mjeseci, s tim da kazna ne može mjesečno iznositi više od 20% ukupne plaće isplaćene u mjesecu u kojem je izrečena,
2. premještaj na drugo radno mjesto niže složenosti poslova za koje je kao uvjet propisana ista stručna sprema,
3. prestanak državne službe,
4. prestanak radnog odnosa uvjetno na vrijeme od 3 do 12 mjeseci.

Zbroj kazni izrečen u jednom mjesecu za lake i teške povrede ne može prelaziti više od 30% ukupne plaće za taj mjesec.

Kazna premještaja na drugo radno mjesto niže složenosti poslova može se izreći samo ukoliko pravilnikom o unutarnjem redu postoje slobodna radna mjesta.

Državno tijelo u kojem je službenik u službi u osobni očevidnik službenika unosi podatak o izrečenoj kazni u postupku zbog povrede službene dužnosti nakon konačnosti odluke, odnosno rješenja kojim je izrečena kazna.

Protekom roka od dvije godine nakon pravomoćno izrečene kazne za laku povredu službene dužnosti, izrečena kazna se briše pod uvjetom da službenik nije učinio novu povredu službene dužnosti od pravomoćno izrečene kazne.

Protekom roka od četiri godine nakon pravomoćno izrečene kazne za tešku povredu službene dužnosti, izrečena kazna se briše pod uvjetom da službenik nije učinio novu povredu službene dužnosti od pravomoćno izrečene kazne.

9. Postoje li raspoloživi statistički podaci o broju i vrsti disciplinskih postupaka poduzetim u posljednje 3 godine?

Od 2000. godine do 17. srpnja 2003. godine pokrenut je 81 disciplinski postupak za teške povrede službene dužnosti.

Od toga je dovršeno 63 disciplinska postupka.

Po vrstama kazni izrečene su slijedeće kazne:

javna opomena	12
novčana kazna	30
premeštaj na radno mjesto niže složenosti poslova	1
prestanak radnog odnosa uvjetno na vrijeme od 12 mjeseci	1
otпуст iz državne službe sa zabranom ponovnog prijama u državnu službu na vrijeme do 3 godine (kazna predviđena u Zakonu o državnim službenicima i namještenicima koji se primjenjivao do 30. ožujka 2001. godine)	1
otпуст iz državne službe sa trajnom zabranom prijama u državnu službu (kazna predviđena u Zakonu o državnim službenicima i namještenicima koji se primjenjivao do 30. ožujka 2001. godine)	1
U K U P N O :	46

NAPOMENA:

Za jednog službenika postoje dvije odluke Službeničkog suda.

Donesene odluke za preostale postupke:

oslobađa se	16
postupak se obustavlja	1
odbacuje se prijedlog za pokretanje postupka	1
U K U P N O :	18

Za 18 službenika disciplinski postupak je u tijeku.

Od 2000. godine do 17. srpnja 2003. godine pokrenuta su 3 disciplinska postupka za lake povrede službene dužnosti, koja su dovršena, te su donesene slijedeće kazne.

Ukupno su donesene tri odluke i to:

javna opomena 2

novčana kazna 1

U K U P N O : 3

L. PRAVNA SURADNJA U GRAĐANSKIM I KAZNENIM STVARIMA

Molimo navedite informacije/analize zakonodavstva ili sličnih propisa za ovo područje, te o njihovoj usklađenosti s odgovarajućim međunarodnim konvencijama.

Procedure za uspostavljanje pravne suradnje i pružanje pravne pomoći te za ispunjenje obveza propisanih međunarodnim konvencijama u građanskim i kaznenim stvarima Republike Hrvatske propisane su nacionalnim zakonom, osim ako nije drugačije predviđeno međunarodnim sporazumima.

Odredbe koje određuju procedure pružanja uzajamne pravne pomoći u kaznenim stvarima nalaze se u području primjene hrvatskog Zakona o kaznenom postupku, kao i odredaba o proceduri izručenja optuženih i osuđenih osoba. Gore navedene odredbe primjenjuju se kad država podnositeljica zahtjeva nije član Europske konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima ili kad postoji dvostrani sporazum između dvije države. Odredbe nacionalnoga zakona naročito se primjenjuju ako i sama Konvencija predviđa takvu primjenu. Načelo uzajamnosti u kaznenim stvarima u Hrvatskoj općenito je napušteno; međutim nije sasvim isključeno i u nekim slučajevima bit će primijenjeno. Prema članku 5. Europske konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima, Hrvatska je

zadržala pravo da provedba pisanog zahtjeva za traganjem ili zapljenom vlasništva ovisi o tome da li je prekršaj koji je potaknuo zahtjev kažnjiv po zakonu stranke moliteljice kao i po zakonu zamoljene stranke. Povrh toga, u slučaju kad se zahtjev za pružanje pravne pomoći odnosi na kazneno djelo za koje prema zakonu izručenje nije dozvoljeno, sud traži od Ministarstva pravosuđa da presudi da li će pravna pomoć u tom određenom slučaju biti pružena.

Osim već navedene Europske konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima s njezinim dodatnim protokolom, glavni međunarodni sporazumi koji se odnose na to područje su – Europska konvencija o izručenju sa svojim dodatnim i drugim dodatnim protokolom; Europska konvencija o transferu osuđenih osoba; Europska konvencija o pranju novca, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom; Kaznenopravna konvencija o korupciji; Europska konvencija o suzbijanju terorizma; Konvencija o kibernetičkom kriminalu; Europska konvencija o ustupanju kaznenoga progona (ova konvencija je nedavno potpisana i proces ratifikacije je u tijeku); UN-ova Konvencija protiv transnacionalnoga organiziranoga kriminaliteta s njezina dva dodatna protokola (trenutno je u pripremi pristup trećem protokolu).

Opće odredbe koje određuju postupak uzajamne pravne pomoći u građanskim stvarima utvrđene su Zakonom o parničnom postupku Republike Hrvatske i većim dijelom se odnose na nadležnost sudova. Prema tom zakonu, sudovi će provesti sve zahtjeve za uzajamnom pomoći koji su im upućeni od strane sudskih vlasti države podnositeljice zahtjeva, načinom određenim domaćim zakonom i pod uvjetom da je ta pomoć određena međunarodnim sporazumom, kad god postoji načelo uzajamnosti. Međutim, sud neće pružiti pomoć kad je zahtijevajući predmet u suprotnosti s javnim poretom sve dok Vrhovni sud Republike Hrvatske ne donese svoju konačnu odluku o tom slučaju. Glavna konvencija koja zakonski uređuje to područje jest Haška konvencija o građanskom postupku čija je Hrvatska članica temeljem sukcesije države prednice.

Prema Ustavu Republike Hrvatske, međunarodni sporazumi se zaključuju u skladu s Ustavom, zakonom, prirodom i sadržajem međunarodnog sporazuma, unutar ovlasti Hrvatskog sabora, predsjednika Republike i Vlade Republike Hrvatske. Međunarodni sporazumi zaključeni i ratificirani u skladu s Ustavom koji je na snazi dio su integralnog pravnog poretka Republike Hrvatske i iznad zakona s obzirom na pravni učinak. Njihove odredbe mogu biti promijenjene ili ukinute samo pod uvjetima i na način u njima naznačen ili u skladu s općim normama međunarodnog prava.

1. Kako se priznaju i provode strane sudske odluke

a) i građanskim i trgovačkim stvarima ;

Institut priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka jedno je od pravnih sredstava zaštite državne suverenosti, koji je inkorporiran u hrvatski pravni sustav kroz Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (NN 53/91 -u daljnjem tekstu: Kolizioni zakon

Međutim, on se ne primjenjuje na odnose koje inače uređuje, ako su oni uređeni međunarodnim ugovorima. Prema tome, u konkurenciji Kolizijskog zakona i međunarodnih ugovora, prednost imaju međunarodni ugovori.

Republika Hrvatska temeljem sukcesije primjenjuje ugovore koje je sklopila država prednica od kojih se neki odnose isključivo a neki djelomice na priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka. To su poglavito ugovori o pravnoj pomoći (s Austrijom iz 1954. godine – u odnosu na odluke iz oblasti nasljeđivanja pokretne ostavine; s Bugarskom iz 1956.; Češkom i Slovačkom iz 1964.; Mađarskom iz 1968.; Poljskom iz 1960.; Rumunjskom iz 1960.; Rusijom (bivši Sovjetski Savez) iz 1962. U odnosima pak s Francuskom i Grčkom uređen je posebnim ugovorima: Konvencijom o

priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima s Francuskom od 1971. godine, te Sporazumom o uzajamnom priznavanju i izvršavanju sudskih odluka s Grčkom od 1959. godine, a s Austrijom i Belgijom samo glede sudskih odluka o uzdržavanju (Sporazum s Austrijom o uzajamnom priznavanju i izvršavanju odluka o uzdržavanju iz 1961. godine te Konvencija s Belgijom o priznavanju i izvršenju sudskih odluka o uzdržavanju od 1973. godine. Ovi ugovori primjenjuju se temeljem sukcesije.

Nakon državnopravnog osamostaljenja Republika Hrvatska sklopila je ugovore o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima sa Republikom Slovenijom – 07. 02. 1994. godine (NN – Međunarodni ugovori, broj 3/94); Republikom Makedonijom – 02. 09. 1994. godine (NN – Međunarodni ugovori, broj 8/1995); Bosnom i Hercegovinom – 26. 02. 1996. godine (NN – Međunarodni ugovori, broj 1/12/1996), izmijenjen – 17. 06. 2002. godine (NN – Međunarodni ugovori, broj 5/2003).

Za napomenuti je da je sa Srbijom i Crnom Gorom (tada Savezna Republika Jugoslavija) 15. rujna 1997. godine također sklopljen Ugovor o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima (NN – Međunarodni ugovori, broj 6/1998), međutim on ne sadrži odredbe o priznavanju i izvršenju stranih sudskih odluka. S obzirom na takvu pravnu situaciju, primjenjuju se kolizijske norme (Zakon iz 1982. godine).

Republika Hrvatska je 10. veljače 1999. godine sklopila Ugovor s Republikom Turskom o pravnoj pomoći u građanskim i trgovačkim stvarima (NN 15/2000), u kojem su detaljno razrađene odredbe o priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima.

Od mnogostranih Konvencija iz ovoga područja Republika Hrvatska stranka je temeljem sukcesije: Konvencije Ujedinjenih naroda o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inozemstvu od 20. lipnja 1956. godine, Međunarodne konvencije o građanskoj odgovornosti za nuklearnu štetu od 21. svibnja 1963. godine.

Priznanje stranih sudskih odluka treba razlikovati od izvršenja tih odluka, jer priznanju podliježu sve strane sudske odluke kojima se želi dati učinak u Republici Hrvatskoj i ono se prosuđuje sa stajališta uvjeta koje propisuju pravila međunarodnog privatnog prava sadržana u Zakonu i međunarodnim ugovorima, dok se izvršenje provodi samo na temelju onih odluka koje su podobne za prinudno izvršenje i to, kao i glede domaćih izvršnih sudskih odluka, na temelju pravila domaćeg ovršnog postupka.

Prema tome, pod izvršenjem strane sudske odluke u smislu Kolizijskog zakona razumijeva se njezino priznanje i prihvaćanje kao izvršne isprave, a ne i njezino prisilno izvršenje. Naprotiv, prisilno izvršenje i domaćih i stranih sudskih odluka uređuje Ovršni zakon.

Predmet priznanja i izvršenja u smislu Kolizijskog zakona mogu biti sudske odluke donesene u oblasti statusnih, obiteljskih, imovinskih i drugih materijalno pravnih odnosa; poravnanja zaključena pred sudom (sudska poravnanja); odluke stranih izvensudskih tijela kojima se uređuju statusni, obiteljski, imovinski i drugi materijalnopравни odnosi, ukoliko se u državi u kojoj su donesene izjednačene sa sudskom odlukom odnosno sudskim poravnanjem.

U međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka predmetom priznanja i izvršenja jesu sudske odluke u oblasti građanskog i obiteljskog prava, sudska poravnanja, sudske odluke donesene u oblasti kaznenog prava koje se odnose na zahtjeve za naknadu štete uzrokovane kaznenim djelom i vraćanje predmeta, sudske, arbitražne odluke i poravnanja u gospodarskim (trgovačkim) stvarima.

U jednom broju ugovora izrijekom je predviđeno da će predmetom priznanja i izvršenja biti i odluke trgovačkih sudova (već spomenuti ugovori sa Bugarskom, Francuskom, Mađarskom i Poljskom). U ugovorima sa Francuskom i Poljskom izrijekom isključuje mogućnost priznanja i izvršenja određenih sudskih odluka iz oblasti stečajnog postupka, sudskog poravnanja izvan stečaja, socijalnog osiguranja, šteta u oblasti nuklearne energije i sl.

Predmet priznanja i izvršenja u nekim ugovorima određen je samom oblasti koju taj ugovor uređuje (Ugovori s Austrijom od 1961. i Belgijom od 1973. godine – samo odluke o uzdržavanju i sl.) . S obzirom na nepostojanja ugovornog reciprociteta glede drugih sudskih odluka, njihovo priznanje i izvršenje može se postići na temelju domaćeg zakonskog režima.

Kolizioni zakon je prihvatio sustav ograničenog nadzora stranih sudskih odluka (članak 101. stavak 2.) propisujući taksativno pretpostavke koje moraju biti kumulativno u pozitivnom odnosno negativnom smislu, ispunjene da bi se strana sudska odluka priznala.

Uvjeti priznanja i izvršenja

U smislu odredaba Kolizionog zakona postoje sljedeće pretpostavke za priznanje odnosno izvršenje stranih sudskih odluka: a-priznata nadležnost; b-uzajamnost; c-javni poredak; d-primjena supstancijalnog prava; e-pravomoćnost i izvršnost, f-litispendinga i res iudicata; g- poštivanje načela *audiatur et altera pars*.

a - Sud koji odlučuje o priznanju strane sudske odluke utvrđuje, sa stanovišta međunarodnog ugovora ukoliko takav postoji sa određenom stranom državom odnosno polazeći od zakonskih odredbi kojima je uređena nadležnost u Republici Hrvatskoj, je li strani sud mogao biti nadležan u toj stvari.

U nekim međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka postoje odredbe o nadležnosti koje sud mora uzeti u obzir (primjerice: odredbe o nadležnosti u statusnim, obiteljskim i nasljednim stvarima sadržane su u već spomenutim ugovorima u pravnoj pomoći s Bugarskom, Češkom, Slovačkom, Mađarskom, Poljskom, Rumunjskom, Rusijom: odredba o isključivoj nadležnosti u Ugovoru s Austrijom iz 1954. godine).

Prema Kolizionom zakonu strana sudska odluka neće biti priznata u Republici Hrvatskoj, ako u toj stvari postoji isključiva nadležnost suda ili dugog tijela Republike Hrvatske (članak 89. stavak 1.) Ukoliko međutim tuženik traži priznanje strane sudske odluke koja je donesena u bračnom sporu ili ako to traži tužitelj, a tuženik se ne protivi, isključiva nadležnost suda Republike Hrvatske nije smetnja za priznanje te odluke (članak 89. stavak 2.). Isključiva hrvatska nadležnost nije također zapreka priznanju odluke stranog suda koja se odnosi na osobno stanje (status) državljanina države o čijoj je odluci riječ (članak 94. stavak 1.).

b - Ukoliko sa stranom državom ne postoji ugovorena uzajamnost, polazi se od pretpostavke da uzajamnost postoji, dok se ne dokaže suprotno (članak 96. Kolizionog zakona). Međutim, Kolizionim zakonom predviđeni su određeni slučajevi kada je bilo zbog vrste spora, bilo zbog subjekta koji traži priznanje i izvršenje, pitanje uzajamnosti irelevantno. Naime, kad se traži priznanje strane sudske odluke donesene u bračnom sporu, i u sporu radi utvrđenja odnosno osporavanja očinstva ili materinstva, kad priznanje i izvršenje strane sudske odluke traži hrvatski državljanin (članak 92. stavak 2.) te kad se radi o priznanju odluka stranih sudova koje se odnose na osobno stanje (status) državljanina države o čijoj je odluci riječ (članak 94. stavak 1.).

c - Poštivanje javnog poretka države priznanja je općeprihvaćeni uvjet za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka kako na temelju ugovornog, tako i na temelju zakonskog režima za priznanje tih odluka. Kolizioni zakon (članak 91.) predviđa javni poredak kad jedna od negativnih pretpostavki za priznanje stranih sudskih odluka, određujući da se

strana sudska odluka neće priznati ako je u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske utvrđenim osnovama državnog uređenja.

d - Primjena određenog supstancijalnog prava je po Kolizionom zakonu (članak 93.) uvjet za priznanje strane sudske odluke, ali samo u slučajevima da je inozemni sud odlučivao o osobnom stanju (statusu) hrvatskog državljanina, te da je po odredbama ZRSZ trebalo primijeniti pravo Republike Hrvatske. U opisanom slučaju, strana sudska odluka priznat će se i kad je primijenjeno strano pravo ako ta odluka bitno ne odstupa od prava Republike Hrvatske koje se primjenjuje na takav odnos.

e - Pravomoćnost i izvršnost strane sudske odluke redovit je uvjet za priznanje i izvršenje te odluke u svim dvostranim ugovorima kojih je stranka Republika Hrvatska.

Da bi strana sudska odluka bila priznata u Republici Hrvatskoj nužno je da je stekla svojstva pravomoćnosti po pravu države u kojoj je donesena (članak 87. Kolizionog zakona). Kao dokaz podnositelj zahtjeva dužan je podnijeti i odgovarajuću potvrdu nadležnog stranog suda odnosno drugog organa. Kad traži priznanje svojstva izvršnosti strane kondemnatorne odluke podnositelj zahtjeva također treba i potvrdu o izvršnosti te odluke po pravu države u kojoj je donesena.

f - Kao smetnju za priznanje strane sudske odluke u slučaju pravomoćno presuđene stvari (u istoj pravnoj stvari domaća pravomoćna odluka ili pak već prije priznata neka druga strana sudska odluka) predviđa Kolizioni zakon u članku 90. stavak 1.

Jednako rješenje glede *res iudicata* sadrže svi ranije spomenuti dvostrani ugovori.

Odredbu o *litispendenciji* sadrži odredba članka 90. stavak 2. Kolizionog zakona koji propisuje da će sud zastati s priznanjem strane sudske odluke ako je pred sudom Republike Hrvatske u tijeku ranije pokrenuta parnica u istoj pravnoj stvari i među istim strankama – do pravomoćnog okončanja te parnice. Slično rješenje i u ugovorima s Belgijom, Francuskom.

g - Uvažavanje načela *audiatur et altera pars* po hrvatskom je pravu jedna od pretpostavki za priznanje stranih sudskih odluka. Članak 88. stavak 1. Kolizionog zakona propisuje, naime, da će priznanje strane sudske odluke biti odbijeno ako osoba protiv koje je ona donesena nije mogla sudjelovati u postupku zbog nepravilnosti u postupku. Radi li se o nepravilnostima u postupku prosuđuje se prema procesnom pravu države čiji je sud donio odluku.

Osobito će se smatrati da osoba protiv koje je donesena strana sudska odluka nije mogla sudjelovati u postupku zbog toga što joj je poziv, tužba ili rješenje kojim je započeo postupak nije bilo osobno dostavljeno odnosno što uopće nije ni pokušana osobna dostava, osim ako se bilo na koji način upustila u raspravu o glavnoj stvari u prvostupanjskom postupku (članak 88. stavak 2. Kolizionog zakona). Ovaj uvjet predviđen je i u svim međunarodnim ugovorima, s tim što se u ugovorima precizira zahtjev da je stranka, ukoliko je procesno nesposobna, bila pravilno zastupljena pred sudom. Na ovu negativnu pretpostavku u postupku priznanja strane sudske odluke sud priznanja ne pazi *ex offio*, već samo po prigovoru osobe protiv koje je odluka donesena.

Postupak priznanja i izvršenja

Postupak priznanja i izvršenja strane sudske odluke nije posebno uređen u hrvatskom pravu osim nekoliko odredbi sadržanih u članku 101. Kolizionog zakona. Pod izvršenjem strane sudske odluke razumijeva se njezino priznanje i prihvaćanje kao izvršne isprave, a ne i njezino prisilno izvršenje. Jedan broj međunarodnih ugovora u kojima je

uređeno pitanje priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka sadrži i neke procesne odredbe o priznanju (primjerice ugovori s Bugarskom, Francuskom, Češkom, Slovačkom).

Postupak priznanja stranih sudskih odluka provodi se po pravilima izvanparničnog postupka. Pokreće ga, u pravilu, neka od osoba koje su bile stranke u postupku pred stranim sudom. Priznanje odluke stranog suda u stvarima koje se odnose na osobno stanje (status) ovlašten je, međutim, tražiti svatko tko za to ima pravni interes. (članak 101. stavak 6. Kolizionog zakona).

Kolizioni zakon sadrži pravila o mjesnoj nadležnosti, određujući da je nadležan sud na čijem području treba provesti postupak priznanja odnosno izvršenja (članak 101. stavak 1.).

Odredbe o stvarnoj nadležnosti nalaze se u Zakonu o sudovima (NN 3/94, 75/95, 100/96, 115/97, 131/97, 129/00, 67/01), i to: u članku 16. stavak 1. točka 3. c) koji propisuje da općinski sudovi rješavaju o priznanju i ovrši odluka stranih sudova te u članku 19. stavak 1. točka 5. prema kojemu trgovački sudovi provode postupak priznanja i ovrhe stranih sudskih odluka kao i arbitražnih odluka u trgovačkim stvarima.

O zahtjevu za priznanje strane sudske odluke sud odlučuje rješenjem, ne upuštajući se u raspravljanje o činjeničnom stanju niti u zakonitost strane sudske odluke, već se ograničava na to da ispita postojanje ugovornih odnosno zakonskih uvjeta za priznanje te odluke. Ukoliko su ti uvjeti ispunjeni sud će rješenjem tu odluku priznati i utvrditi njezinu izvršnost. Utvrđivanje izvršnosti dolazi, dakako, u obzir samo u stranim kondemnatornim odlukama.

Ako, pak, utvrdi da postoje smetnje koje priječe priznanje odnosno izvršenje sud će rješenjem odbiti zahtjev. Protiv rješenja dopuštena je žalba u roku od 15 dana od dana dostave. O žalbi odlučuje drugostupanjski sud.

Za priznanje strane sudske odluke ukoliko nije doneseno posebno rješenje, ovlašten je svaki sud odlučivati kao o prethodnom (prejudicijelnom, incidentalnom) pitanju, ali samo sa učinkom na taj postupak (inter partes).

To pravilo osobito može doći do izražaja u prisilnom izvršenju stranih kondemnatornih sudskih odluka, na što posebice upućuje i odredba članka 17. Ovršnog zakona (NN 57/96, 29/99 i 42/00) koja propisuje da se ovrha odluke stranog suda može odrediti i provesti u Republici Hrvatskoj (samo) ako odluka ispunjava pretpostavke za priznanje i ovrhu propisane međunarodnim sporazumom ili zakonom.

b) u kaznenim stvarima

Prema hrvatskom Zakonu o kaznenom postupku, domaći sud izvršava presudu koju je donio strani sud ako je takvo provođenje predviđeno međunarodnim ugovorom (to u najširem smislu također uključuje dvostrane ugovore). Dodatni potreban preduvjet za provođenje takve presude jest da su sankcije izrečene od strane domaćeg suda prema Kaznenom zakonu Republike Hrvatske. To znači da strana kaznena presuda mora proći proceduru tzv. exequatur prije nego je domaća vlast može izvršiti. Nadležan sud (u sudačkom vijeću gdje je njihov broj određen zakonom) donosi odluku bez prisustva stranaka. U naredbenom dijelu presude sud će uključiti cijeli naredbeni dio strane odluke kao i naslov stranog suda. U obrazloženju presude sud uključuje sve značajne činjenice koje su utjecale na donošenje presude. Javni tužitelj, optuženi ili njegov odvjetnik imaju pravo na žalbu.

Ako strani državljanin koji je osuđen od strane državnog suda podnese zahtjev hrvatskoj vlasti da mu se dozvoli izdržavanje kazne u njegovoj državi, zahtjev podliježe međunarodnom sporazumu. To područje pravne pomoći pokriva Konvencija Vijeća Europe o transferu osuđenih osoba koju je Hrvatska ratificirala i objavila 1994 godine. Prema članku 3. stavku 3. spomenute Konvencije, Hrvatska je glavnom tajniku Vijeća Europe uputila izjavu u kojoj

navodi da ne namjerava primjenjivati procedure predviđene člankom 9.1a i b. u odnosima s drugim strankama. To znači da Hrvatska izvršava strane odluke u kaznenim stvarima bez prethodnog razmatranja njihova sadržaja. Međutim, procedura uspostavljena člankom 10. Konvencije neće biti isključena kad druga strana Konvencije nije voljna primijeniti procedure uspostavljene člankom 9.1b i člankom 11, te u slučajevima gdje su interesi transfera to zahtijevali.

Hrvatska je također zaključila i ratificirala nekoliko dvostranih sporazuma o pitanju provođenja i izvršenja stranih kaznenih odluka, i to posebno sa susjednim zemljama i zemljama regije kao što su Austrija, Slovenija i Bosna i Hercegovina. Procedure utvrđene tim sporazumima većim dijelom slijede one uspostavljene gore spomenutim međunarodnim konvencijama. Razlike među tim sporazumima se većinom odnose na radni jezik i ostale teme kojima se pokušavaju pojednostaviti ili/i uskladiti te procedure.

2. Postoje li pojednostavljeni postupci u Hrvatskoj za pokretanje nespornih postupaka ili postupaka male vrijednosti?

U hrvatskom pravu postoje instituti kojima se pojednostavljuje sudski postupak ostvarivanja određenih zahtjeva. U okviru parničnog postupka to je institut platnog naloga te posebna vrsta postupka - postupak u sporovima male vrijednosti, a u okviru ovršnog postupka ovrha na temelju vjerodostojne isprave.

Zakonom o parničnom postupku predviđen je poseban institut - platni nalog - rješenje kojim sud usvaja tužbeni zahtjev da se tuženiku naloži neko plaćanje bez pružanja prethodne mogućnosti tuženiku da se izjasni o zahtjevu i navodima tužitelja, čime se reducira postupak koji prethodi meritornom odlučivanju.

Sud će izdati platni nalog (nalog tuženiku da udovolji tužbenom zahtjevu) u slučaju kad se tužbeni zahtjev odnosi na dospjelo potraživanje u novcu, a to se potraživanje dokazuje vjerodostojnom ispravom priloženom tužbi u izvorniku ili ovjerenom prijepisu. Vjerodostojnom ispravom smatraju se osobito javne isprave, privatne isprave na kojima je potpis obveznika ovjerilo tijelo nadležno za ovjeru, mjenice i čekovi s protestom i povratnim računima ako su oni potrebni za zasnivanje zahtjeva, izvaci iz poslovnih knjiga, fakture i isprave koje prema posebnim propisima imaju značenje javnih isprava. Platni nalog sud će izdati i onda kada tužitelj u tužbi nije predložio izdavanje platnog naloga, a udovoljeno je svim uvjetima za izdavanje platnog naloga.

U slučajevima kada se tužbeni zahtjev odnosi na dospjelo glavno potraživanje u novcu koje ne prelazi svotu od 5.000,00 kuna, sud će izdati platni nalog protiv tuženika iako tužbi nisu priložene vjerodostojne isprave, ali je u tužbi iznesena osnova i visina dugovanja i naznačeni dokazi na temelju kojih se može utvrditi istinitost tužbenih navoda. U sporovima iz nadležnosti trgovačkih sudova takav platni nalog sud će izdati kad se tužbeni zahtjev odnosi na dospjelo glavno potraživanje u novcu koje ne prelazi svotu od 20.000,00 kuna. Takvi platni nalozi mogu se izdati samo protiv glavnog dužnika.

Sud izdaje platni nalog bez održavanja ročišta i njime nalaže tuženiku da u roku od 8 dana, a u mjeničnim i čekovnim sporovima u roku od 3 dana, nakon primitka platnog naloga udovolji zahtjevu tužbe zajedno s odmjerenim troškovima ili u istom roku podnese prigovor protiv platnog naloga.

Platni nalog tuženik može pobijati samo prigovorom, a uloženi prigovor ovlašćuje sud na raspravljanje o dijelu platnog naloga protiv kojeg je prigovor podnesen. U odluci o glavnoj stvari sud odlučuje da li se platni nalog u cijelosti ili djelomično održava na snazi ili se ukida. U dijelu u kojem nije napadnut prigovorom platni nalog postaje pravomoćan.

Na temelju ovršnog platnog naloga može se podnijeti prijedlog za ovrhu (platni nalog stječe svojstvo ovršne isprave ako je postao pravomoćan i ako je protekao rok za dobrovoljno ispunjenje potraživanja navedenog u platnom nalogu).

Još efikasniji način ostvarivanja potraživanja je ovrha na temelju vjerodostojne isprave - taj postupak uređen je Ovršnim zakonom. Naime, sud može osim na temelju ovršne isprave (ovršne presude, ovršnog platnog naloga itd.), ovrhu odrediti i na temelju vjerodostojne isprave. Vjerodostojna isprava je račun, mjenica i ček s protestom i povratnim računima kad je to potrebno za zasnivanje potraživanja, javna isprava, izvadak iz ovjerenih poslovnih knjiga, po zakonu ovjerovljena privatna isprava koja se po posebnim propisima smatra javnom ispravom. Računom se smatra i obračun kamata. Vjerodostojna isprava je podobna za ovrhu ako su u njoj naznačeni vjerovnik i dužnik te predmet, vrsta, opseg i vrijeme ispunjenja obveze. Kad se iz vjerodostojne isprave ne vidi je li i kad je tražbina dospjela, ovrha će se odrediti ako ovrhovoditelj uz tu ispravu podnese i pisanu izjavu o tome da je tražbina dospjela, te ako je označio dan njezine dospelosti.

Postupak ovrhe na temelju vjerodostojne isprave pokreće se prijedlogom za ovrhu, a o tom prijedlogu odlučuje nadležni sud. Taj prijedlog mora sadržavati ovršni zahtjev (zahtjev za ovrhu u kojem je naznačena vjerodostojna isprava na temelju koje se traži ovrha, ovrhovoditelj i ovršenik, tražbina čije se ostvarenje traži te sredstvo kojim ovrhu treba provesti i, po potrebi, predmet u odnosu na koji ga treba provesti, te druge podatke koji su potrebni za provedbu ovrhe) te zahtjev da sud naloži ovršeniku da u roku od 8 dana, a u mjeničnim i čekovnim sporovima u roku od 3 dana od dana dostave rješenja, namiri tražbinu zajedno s odmjerenim troškovima. Rješenjem o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave sud nalaže ovršeniku da u roku od 8 dana, a u mjeničnim i čekovnim sporovima u roku od 3 dana od dana dostave rješenja, namiri tražbinu zajedno s odmjerenim troškovima i određuje ovrhu radi prisilne naplate tih tražbina. Rješenje se može pobijati prigovorom. Ovrha određena na temelju vjerodostojne isprave provodi se nakon pravomoćnosti rješenja o ovrsi.

Iako i rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave ovršenik može pobijati prigovorom, jednostavnost i efikasnost ovoga postupka u odnosu na platni nalog ogleda se u činjenici da se na temelju pravomoćnog rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave odmah može provesti ovrha (dakle provodi se jedan postupak), dok je pravomoćni platni nalog ovršna isprava na temelju koje se, ako dužnik dobrovoljno ne ispuni svoju obvezu, tek treba pokrenuti ovršni postupak (provodi se parnični i ovršni postupak).

U hrvatskom parničnom procesnom pravu postoji posebna vrsta postupka - postupak u sporovima male vrijednosti - kao posebni, pojednostavljeni parnični postupak.

Po pravilima postupka u sporovima male vrijednosti sudovi postupaju kada se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu koje ne prelazi svotu od 5.000,00 kuna (u postupku pred trgovačkim sudovima 50.000,00 kuna); kada se tužbeni zahtjev ne odnosi na potraživanje u novcu, a tužitelj je u tužbi naveo da pristaje umjesto udovoljenja određenom zahtjevu primiti određeni novčani iznos koji ne prelazi svotu od 5.000,00 kuna (u postupku pred trgovačkim sudovima 50.000,00 kuna); kada predmet tužbenog zahtjeva nije novčana svota, već predaja pokretne stvari čija vrijednost, koju je tužitelj u tužbi naveo, ne prelazi svotu od 5.000,00 kuna (u postupku pred trgovačkim sudovima 50.000,00 kuna). Bez obzira na vrijednost predmeta spora sporovima male vrijednosti ne smatraju se sporovi o nekretninama, sporovi iz radnih odnosa koje je pokrenuo radnik protiv odluke o prestanku ugovora o radu i sporovi zbog smetanja posjeda.

U sporovima male vrijednosti primjenjuju se opća pravila parničnog postupka, osim ako za te sporove nije drugačije propisano. Za postupke u sporovima male vrijednosti postoje posebne postupovne odredbe kojima je cilj ubrzanje i pojednostavljenje postupka, npr.:

- žalba protiv rješenja dopuštena je samo protiv onih rješenja kojima se završava postupak (za razliku od općih odredbi o parničnom postupku po kojima je žalba protiv rješenja, u pravilu, dopuštena);
- presumirano povlačenje tužbe - ako tužitelj ne dođe na prvo ročište za glavnu raspravu a uredno je pozvan, smatrat će se da je povukao tužbu osim ako se tuženik na tom ročištu ne upusti u raspravljanje; ako s kojeg kasnijeg ročišta izostanu obje stranke sud će odgoditi ročište, a ako i na novo ročište ne dođu obje stranke smatrat će se da je tužitelj povukao tužbu;
- ne primjenjuju se odredbe o mirovanju postupka;
- stranke trebaju sve činjenice i dokaze iznijeti do zaključenja glavne rasprave jer se u žalbi protiv presude ne mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi;
- u odnosu na opća pravila parničnog postupka reducirani su razlozi zbog kojih se odluka može pobijati - odluka se može pobijati samo zbog nekih apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava;
- prijepis presude uvijek se dostavlja stranci koja nije bila prisutna objavi presude a stranci koja je bila prisutna objavi presuda se dostavlja samo na njezin zahtjev (po općim pravilima parničnog postupka strankama se uvijek dostavlja prijepis presude);
- o žalbi protiv presude odlučuje sudac pojedinac drugostupanjskog suda (po općim pravilima parničnog postupka o žalbi odlučuje drugostupanjski sud u sjednici vijeća i to u vijeću sastavljenom od trojice sudaca ako zakonom nije određen drugačiji sastav vijeća);
- ne primjenjuju se odredbe o postupanju drugostupanjskog suda kada odlučuje o žalbi u dijelu koji se odnosi na ukidanje presude prvostupanjskog suda i vraćanje predmeta prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje u slučaju kada drugostupanjski sud smatra da radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja treba održati novu glavnu raspravu pred prvostupanjskim sudom;
- rok za izjavljivanje žalbe protiv presude odnosno rješenja kojim se okončava postupak je osam dana (za razliku od općih pravila parničnog postupka po kojima je taj rok petnaest dana);
- rok za izjavljivanje žalbe računa se od dana objave presude odnosno rješenja a ako je presuda odnosno rješenje dostavljeno stranci rok se računa od dana dostave (po općim pravilima parničnog postupka taj rok teče od dana dostave prijepisa presude);
- rok za dobrovoljno izvršenje činidbe naložene presudom je osam dana (po općim pravilima parničnog postupka taj rok je u pravilu petnaest dana);
- rok za predlaganje donošenja dopunske presude je osam dana (po općim pravilima parničnog postupka taj rok je petnaest dana);
- protiv odluke drugostupanjskog suda revizija nije dopuštena.

3. Na koji se način priznaju i provode strane odluke na području obiteljskoga prava (npr. pravno razdvajanje, rastava braka, poništenje braka, roditeljska odgovornost, obveze uzdržavanja)?

Strane odluke u slučajevima iz obiteljskog prava se priznaju i izvršavaju po istim propisima kao i ostale odluke u građanskim stvarima, te se odgovor na to pitanje nalazi u odgovoru na pitanje pod točkom 1.a).

Međutim, treba dodati da poseban tretman glede priznanja i izvršenja imaju strane sudske odluke u statusnim stvarima. Tim odlukama stvaraju se, u pravilu, promjene u osobnom stanju neke osobe (primjerice oduzimanje ili vraćanje poslovne sposobnosti, roditeljskog prava i dr., postavljanje skrbnika nekoj osobi, razvod ili poništenje braka) što se najčešće konstatira i u odgovarajućim registrima u državi čiji je državljanin osoba o čijem se statusu radi.

Većina međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka predviđa da će se pravomoćne sudske odluke jedne strane ugovornice priznati u drugoj državi ugovornici bez ikakvog preispitivanja. Olakšano priznanje takvih odluka predviđa i Kolizioni zakon (članak 94. stavak 1.) jer se u tom slučaju ne ispituju uvjeti vezani za nadležnost, javni poredak i uzajamnost. To znači da i kad nema međunarodnog ugovora sa jednom državom, pa niti faktične uzajamnosti sudske odluke te države koje se tiču osobnog statusa njenih vlastitih državljana bit će priznate u Republici Hrvatskoj.

Isto tako, u mnogim međunarodnim ugovorima sadržano je pravilo da će sudske odluke jedne države ugovornice koje se odnose na osobni status državljana neke treće države priznati u drugoj državi ugovornici samo ukoliko se takve odluke priznaju i u tim državi čiji su državljani osobe o čijem se statusu radi (primjerice ugovori sa Francuskom, Grčkom, Mađarskom). Samo ukoliko takva odluka udovoljava uvjetima za priznanje u državi čiji su državljani osobe o čijem se statusu radi bit će priznate u Republici Hrvatskoj. Takvo pravilo sadržano je i u odredbi članka 95. Kolizionog zakona.

U većini međunarodnih ugovora predviđena je mogućnost da sudske odluke jedne države ugovornice koje se odnose na osobni status državljana druge države ugovornice budu priznate u toj drugoj državi. U tom slučaju, uz uvjete za priznanje predviđene u ugovoru, predviđa se i dodatni uvjet – da će se te odluke priznati ukoliko nisu u suprotnosti sa propisima države priznanja koji bi se primjenjivali na taj pravi odnos da je o njemu rješavano u državi priznanja ili barem da bitno ne odstupaju od tih propisa. Takvo rješenje predviđeno je i u članku 93. Kolizionog zakona.

Glede odluka o uzdržavanju, uz ono što je navedeno pod točkom 1. a), a posebice Konvencije o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inozemstvu od 20. 06. 1956. godine kao najvažnijeg pravnog izvora u ovoj oblasti ističe se da je Republika Hrvatska notificirala depozitaru Konvencije – Glavnom tajniku Ujedinjenih naroda – da je otpremno tijelo za Republiku Hrvatsku Ministarstvo financija, a posredničko tijelo – Ministarstvu rada i socijalne skrbi.

U postupku ostvarivanja uzdržavanja sudjeluju centar za socijalnu skrb – nadležan prema mjestu prebivališta dužnika te sud – ako dužnik ne pristane dragovoljno izvršavati svoju obvezu. Ovršni postupak provodi se temeljem Ovršnog zakona.

4. Kako se obrađuju slučajevi međunarodne otmice djece prema odredbama Haaške konvencije o otmici djece iz 1980? Navedite broj zahtjeva za povratak djeteta koji su dostavljeni na temelju Konvencije u posljednje tri godine, rezultat tih zahtjeva (povratak djeteta ili ne povratak djeteta) te prosječno trajanje postupka.

U slučajevima međunarodne otmice djece prema odredbama Haške konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980 kao središnje tijelo u pravilu postupa Ministarstvo rada i socijalne skrbi. Vlada Republike Hrvatske odredila je dva središnja tijela za postupanje tj. Ministarstvo rada i socijalne skrbi i Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave. U praksi, Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave zaprimljene zahtjeve za postupanje prosljeđuje Ministarstvu rada i socijalne skrbi. U postupanju po odredbama ove Konvencije Ministarstvo rada i socijalne skrbi surađuje s tijelima unutarnjih poslova radi pronalaska djeteta, centrima za socijalnu skrb radi pokušaja dobrovoljnog povrata djeteta u domicilnu zemlju u smislu članka 10 Konvencije odnosno, prosljeđuje zahtjev nadležnom sudu radi donošenja odluke u smislu članka 11. i 12. Konvencije.

U protekle tri godine zaprimljeno je 59 zahtjeva za povrat nezakonito odvedenog djeteta te ostvarivanje prava na kontakt (susrete i druženja) s drugim roditeljem iz drugih država. U druge zemlje središnje tijelo Republike Hrvatske uputilo je 32 zahtjeva za povrat nezakonito odvedene djece.

Broj odluka kojima je odbijen zahtjev za povratak djeteta je 11.

Broj postupaka u kojima još nije donesena odluka je 7.

Prosječno trajanje postupka (uključujući i drugostupanjski postupak na sudu) je tri do šest mjeseci. Nažalost, postoje dva slučaja u kojima sudski postupak traje više od dvije godine, te jedan slučaj nezakonitog zadržavanja djeteta u kojemu i nakon brojnih pokušaja nije uspjela ovrha odluke upravnog tijela o povratku djeteta, jer dijete odbija povratak roditelju.

5. Kako se u hrvatskome pravu rješavaju sukobi nadležnosti te koji su primjenjivi pravni propisi s obzirom na međunarodne postupke insolventnosti? Kako se priznaju i provode strane odluke o insolventnosti?

Zakon o stečaju u Glavi X regulira međunarodni stečaj na koji se odnose odredbe obuhvaćene člancima 301 - 335.

Isključiva međunarodna nadležnost:: Sud Republike Hrvatske isključivo je nadležan za provedbu stečajnoga postupka protiv dužnika čije je središte poslovnoga djelovanja na području Republike Hrvatske. Predmnijeva se da je središte poslovnog djelovanja dužnika u mjestu u kojem on ima upisano svoje sjedište. Ako se dokaže da se središte poslovnog djelovanja dužnika nalazi u inozemstvu, a njegovo je sjedište upisano u Republici Hrvatskoj, sud Republike Hrvatske isključivo je nadležan za provedbu stečajnoga postupka protiv toga dužnika ako se prema pravu države u kojoj dužnik ima središte poslovnog djelovanja ne može otvoriti stečajni postupak u toj državi na temelju središta poslovnog djelovanja. Ovaj postupak obuhvaća cjelokupnu imovinu dužnika, bez obzira na to nalazi li se ona u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvu (glavni stečajni postupak). Kada se upisano sjedište dužnika nalazi u inozemstvu, a središte njegova poslovnog djelovanja u Republici Hrvatskoj, u stečajnom postupku isključivo je mjesno nadležan trgovački sud na čijem se području nalazi središte poslovnog djelovanja dužnika.

Međunarodna nadležnost prema poslovnoj jedinici, odnosno imovini stranoga dužnika u Republici Hrvatskoj: Ako sud Republike Hrvatske nije nadležan prema prethodnoj odredbi, taj je sud nadležan za provedbu stečajnoga postupka protiv dužnika ako on ima poslovnu jedinicu bez svojstva pravne osobe u Republici Hrvatskoj. Kada se u Republici Hrvatskoj ne nalazi ni središte poslovnoga djelovanja, a ni poslovna jedinica dužnika, već samo njegova imovina, stečajni postupak u Republici Hrvatskoj moguće je otvoriti u ovim slučajevima: 1. kada se u državi u kojoj dužnik ima središte poslovnoga djelovanja stečajni postupak protiv njega ne može otvoriti zbog uvjeta predviđenih u stečajnom pravu te države, premda postoji stečajni razlog, 2. kada prema pravu države u kojoj dužnik ima središte poslovnoga djelovanja stečajni postupak obuhvaća samo imovinu dužnika u toj državi, 3. kada se otvaranje stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj predlaže na temelju članka 334. Zakona, 4. kada se otvaranje posebnoga stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj predlaže u okviru postupka za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka.

Za provođenje opisanog postupka nadležan je trgovački sud na čijem se području nalazi poslovna jedinica dužnika, a ako dužnik nema poslovne jedinice u Republici Hrvatskoj trgovački sud na čijem se području nalazi imovina dužnika. Ako bi više trgovačkih sudova bilo mjesno nadležno, postupak provodi sud kojemu je prvom podnesen prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka. Postupak obuhvaća samo imovinu dužnika, koja se nalazi u Republici Hrvatskoj

(poseban stečajni postupak). Kada je stečajni postupak već otvoren u državi u kojoj dužnik ima središte poslovnoga djelovanja, prilikom otvaranja domaćega stečajnoga postupka, sud neće ispitivati postojanje stečajnoga razloga.

Osnovno načelo: stečajni postupak i njegovi pravni učinci određuju se prema pravu države u kojoj je postupak otvoren, ukoliko Zakon u daljnjim odredbama nešto drugo ne određuje.

Izlučna i razlučna prava: U pogledu izlučnih i razlučnih prava na predmetima, koji se nalaze u državi priznanja strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka, primijenit će se pravo države priznanja, ako se ti predmeti u trenutku otvaranja stranoga stečajnoga postupka nisu nalazila na području države otvaranja toga postupka. Ukoliko su prava nad predmetima unesena u javnu knjigu, smatra se da se predmet nalazi u državi, u kojoj se vodi javna knjiga.

Radni ugovor: u pogledu učinaka stečajnog postupka na radni ugovor i radni odnos isključivo je mjerodavno pravo države, koje je mjerodavno za radni ugovor.

Uračunavanje: vjerovnik smije zadržati ono što je primio u posebnom stečajnom postupku koji je otvoren u drugoj državi i koji obuhvaća samo imovinu dužnika koja se nalazi u toj drugoj državi. Primljeno će se, nakon odbitka troškova koje je vjerovnik imao u ostvarivanju namirenja u tom posebnom stečajnom postupku, uračunati u stečajnu kvotu, koja mu pripada u glavnom stečajnom postupku. Toga uračunavanja neće biti ako je vjerovnik djelomično namirenje tražbine u posebnom stečajnom postupku ostvario kao razlučni vjerovnik ili na temelju dopuštenoga prijeboja.

Suradnja stečajnih upravitelja: upravitelj stečajnoga postupka otvorenog u Hrvatskoj i upravitelj stečajnoga postupka otvorenog u drugoj državi nad istim stečajnim dužnikom međusobno će surađivati. Međusobno su dužni jedan drugome dati sve pravno dopuštene obavijesti koje mogu biti od značenja za provedbu tih postupaka. Stečajni upravitelj glavnoga stečajnoga postupka otvorenog u Hrvatskoj dužan je tražbinu prijavljenu u tom postupku prijaviti u stranom stečajnom postupku, ako to od njega zatraži i na to ga ovlasti vjerovnik te tražbine.

Pretpostavke i postupak priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog postupka: Na priznanje stranih odluka o otvaranju stečajnoga postupka na odgovarajući se način primjenjuju opća pravila hrvatskoga prava o priznanju stranih sudskih odluka, ako odredbama ovoga Zakona nije drukčije predviđeno.

Mjesna nadležnost i sastav suda: Prijedlog za priznanje podnosi se trgovačkom sudu na čijem se području nalazi poslovna jedinica dužnika u Republici Hrvatskoj, a ako dužnik nema poslovnu jedinicu u Republici Hrvatskoj, trgovačkom sudu na području kojega se nalazi neka imovina dužnika. Ako dužnik ima poslovne jedinice na području različitih trgovačkih sudova ili ako se njegova imovina nalazi na području različitih trgovačkih sudova, za donošenje odluke o priznanju mjesno je nadležan sud koji je prvi na oglasnoj ploči suda objavio oglas. Ako se imovina dužnika u Republici Hrvatskoj sastoji u tražbini, smatrat će se da se tražbina dužnika nalazi u mjestu u kojemu dužnici stečajnoga dužnika imaju svoje sjedište odnosno prebivalište. O priznanju strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka te o otvaranju stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj na temelju strane odluke odlučuje stečajno vijeće.

Prijedlog za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka: Prijedlog za priznanje odluke stranoga suda ili drugoga nadležnoga tijela o otvaranju stečajnoga postupka može podnijeti strani stečajni upravitelj ili vjerovnik stečajnoga dužnika. Uz prijedlog za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka treba priložiti: 1. izvornik ili ovjereni prijelaz odluke te ovjereni prijevod na hrvatski jezik, 2. potvrdu nadležnoga stranoga tijela o njejoj ovršnosti, 3. popis poznate imovine dužnika u Republici Hrvatskoj te popis njegovih vjerovnika s odgovarajućim dokazima. Sud će odbaciti prijedlog uz koji ne budu podneseni i prilozi ako nedostaci ne budu otklonjeni u primjerenom roku.

Pretpostavke za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka: Strana će se odluka o otvaranju stečajnoga postupka priznati: 1. ako je donesena od strane suda, odnosno tijela koji je prema hrvatskom pravu međunarodno nadležan, 2. ako je ovršna prema pravu države u kojoj je donesena, 3. ako njeno priznanje ne bi bilo u protivnosti s javnim poretom Republike Hrvatske. Prijedlog za priznanje strane odluke sud će odbiti ako, u povodu prigovora dužnika ili kojega drugoga sudionika u postupku, utvrdi da dužniku akt kojim je postupak bio pokrenut nije dostavljen u skladu sa zakonom države u kojoj je odluka donesena i ako su u tom postupku bila povrijeđena njegova temeljna prava na obranu. Strana odluka o otvaranju stečajnoga postupka priznat će se i ako nije pravomoćna.

Određivanje privremenih mjera i zabrana ovrhe i osiguranja: Čim je prijedlog za priznanje podnesen, stečajno vijeće može odrediti mjere osiguranja, odnosno imenovati privremenoga stečajnoga upravitelja u skladu s odredbama ovoga Zakona o prethodnom postupku. Nakon objave oglasa na oglasnoj ploči suda nije moguće, dok teče postupak za priznanje, pokrenuti parnični postupak, kao ni postupak ovrhe ili osiguranja u kojemu je dužnik stranka. Parnični postupci te postupci ovrhe i osiguranja koji su bili u tijeku prekidaju se objavom oglasa. Iznimno, izlučni i razlučni vjerovnici mogu i za vrijeme trajanja postupka priznanja pokrenuti, odnosno nastaviti prekinuti ovršni postupak radi ostvarenja svoga zahtjeva, odnosno tražbine protiv stranoga dužnika, ali samo pod uvjetom ako se sa time složi strani stečajni upravitelj. Stečajno vijeće određuje po službenoj dužnosti da se prijedlog za priznanjem strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka, kao i rješenje o privremenim mjerama, odnosno o postavljenju privremenoga upravitelja odmah zabilježi u javnim upisnicima, odnosno u javnim knjigama.

Oglas u povodu prijedloga za priznanje: Pošto primi prijedlog za priznanje, stečajno vijeće će bez odgode objaviti oglas u "Narodnim novinama" i na oglasnoj ploči suda u kojem će navesti: 1. podatke o sudu koji objavljuje oglas, 2. podatke o svom predmetu s naznakom podataka o stranoj odluci čije se priznanje traži i njenom bitnom sadržaju, 3. podatke o stranom stečajnom upravitelju te podatke o odluci kojom je imenovan, ako nije imenovan odlukom o otvaranju stečajnoga postupka, 4. poziv vjerovnicima, stranom stečajnom dužniku i svim drugim osobama koje imaju pravni interes da u roku od petnaest dana od objave oglasa prijave stečajnom vijeću svoje tražbine te da se u podnesku izjasne o postojanju pretpostavki za priznanje strane odluke te mogućim teškoćama u namirenju tražbina u stranom stečajnom postupku. Pismeno s izvješćem o stavljenom prijedlogu za priznanje te podacima i pozivu stečajno vijeće će dostaviti stranom stečajnom dužniku, stranom stečajnom upravitelju te onim vjerovnicima, čije je prebivalište, odnosno sjedište u Republici Hrvatskoj poznato.

Ispitivanje pretpostavki za priznanje: Pri odlučivanju o prijedlogu za priznanje sud će se ograničiti na to da ispita jesu li ispunjene propisane pretpostavke za priznanje. Potrebna objašnjenja sud može tražiti od tijela čija se odluka priznaje te od sudionika u postupku. Osobu koja se u svom podnesku protivi priznanju stečajno vijeće može saslušati.

Rješenje o priznanju: Rješenje o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka glede kruga osoba prema kojima djeluje ima isti učinak kao i rješenje suda u Republici Hrvatskoj o otvaranju stečajnoga postupka. U rješenju iz stavka 1. ovoga članka sud će navesti koje učinke ima priznata strana odluka. Kada se rješenjem o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka kao pravni učinak određuje otvaranje stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj, rješenje o priznanju ima ujedno pravno značenje rješenja o otvaranju stečajnoga postupka. O priznanju strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka objavit će se oglas u "Narodnim novinama". Oglas će se objaviti i isticanjem na oglasnoj ploči suda. Na oglas iz ovoga stavka na odgovarajući način se primjenjuju odredbe ovoga Zakona o oglasu o otvaranju stečajnoga postupka. Rješenje o priznanju dostavlja se predlagatelju, stranom stečajnom upravitelju, stečajnom dužniku, pravnim osobama koje za dužnika obavljaju poslove platnoga prometa te državnom odvjetništvu. Rješenje će se dostaviti i tijelima koja vode javne upisnike, odnosno javne knjige koja će po

službenoj dužnosti, na temelju dostavljenoga rješenja, zabilježiti priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka.

Žalba protiv rješenja o priznanju: Protiv rješenja o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka strani stečajni dužnik, strani stečajni upravitelj i vjerovnici imaju pravo na Žalbu. Žalba protiv rješenja o priznanju ne zadržava njegovu ovrhu.

Priznavanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka kao prethodno pitanje: Ako o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka nije doneseno posebno rješenje, svaki sud može o priznanju te odluke rješavati u postupku kao o prethodnom pitanju, ali samo s učinkom za taj postupak. Pravni učinci priznanja strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka nastupaju danom donošenja odluke u kojoj je o navedenom priznanju odlučeno kao o prethodnom pitanju. U ostalom su pravni učinci određeni odgovarajućom primjenom odredaba ovoga Zakona.

Učinci priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog postupka: a) nakon otvaranja stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj - Strana odluka o otvaranju stečajnoga postupka koja ispunjava pretpostavke za priznanje priznat će se i ako je prije podnošenja prijedloga za priznanje otvoren protiv dužnika stečajni postupak u Republici Hrvatskoj. Priznata strana odluka o otvaranju stečajnoga postupka proizvodi učinke predviđene Zakonom. Strani stečajni upravitelj ne može osporiti tražbine koje su već utvrđene u ranije pokrenutom postupku u Republici Hrvatskoj. Ako je na dan podnošenja prijedloga za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka istekao rok od petnaest dana od dana javne objave prvoga diobenoga popisa u stečajnom postupku u Republici Hrvatskoj, dioba u stečajnom postupku u Republici Hrvatskoj neće se provoditi na temelju odluke o diobi donesene u stranom stečajnom postupku.

Priznanje bez posljedice otvaranja stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj: Učinci priznate strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka određuju se prema pravu države u kojoj je postupak otvoren, ukoliko nisu suprotni s osnovnim načelima hrvatskoga stečajnoga prava i ukoliko ovim Zakonom nije što drugo predviđeno. Učinci priznate strane odluke djeluju od dana objave rješenja o priznanju na oglasnoj ploči suda.

Ovrha i osiguranje: Namirenja, koja su ostvarena putem ovršnoga postupka u Republici Hrvatskoj u vremenu između dana otvaranja stranoga stečajnoga postupka i dana objave oglasa o prijedlogu za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka na oglasnoj ploči, kao i razlučna prava, što su putem ovršnoga postupka ili postupka osiguranja u Republici Hrvatskoj u tom vremenu nastala, gube pravni učinak. U slučaju gubitka pravnoga učinka vjerovnik je dužan ono što je stekao po toj osnovi, nakon odbijanja troškova što su mu nastali u ovršnom postupku, odnosno postupku osiguranja, predati stečajnom upravitelju. Rečeno se ne primjenjuje na ovršna namirenja, odnosno ako su u postupku ovrhe ili postupku osiguranja nastala razlučna prava vjerovnika. Također nema primjene i ako je između dana otvaranja stranoga stečajnoga postupka i dana objave oglasa o prijedlogu za priznanje na oglasnoj ploči suda prošlo više od godinu dana.

Raspolaganje dužnika: Raspolaganja dužnika koja su poduzeta u vremenu između dana otvaranja stranoga stečajnoga postupka i dana objave rješenja o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka na oglasnoj ploči suda gube pravni učinak ako su protivna interesima vjerovnika stečajnoga dužnika, i bude dokazano da je protivna strana znala ili morala znati u trenutku raspolaganja dužnika da je protiv njega u inozemstvu otvoren stečajni postupak. Protivna strana ima pravo na protučinidbu iz strane stečajne mase, ako je njome povećana vrijednost stečajne mase. Ako je raspolaganje dužnika uslijedilo nakon objave oglasa o prijedlogu za priznanje smatrat će se, da je protivna strana znala ili morala znati u trenutku raspolaganja dužnika da je protiv njega otvoren stečajni postupak u inozemstvu. Raspolaganja dužnika poduzeta nakon otvaranja stranoga stečajnog postupka ne gube pravni učinak ako za njih vrijede opća pravila o zaštiti povjerenja u javne knjige. Ta raspolaganja mogu se pobijati prema pravu države mjerodavnom za pobijanje.

Činidbe u korist dužnika: Osoba sa sjedištem, odnosno prebivalištem u Republici Hrvatskoj, koja je dužnik stranoga stečajnoga dužnika, dužna je odmah, čim sazna o otvaranju stečajnoga postupka u inozemstvu, obavijestiti stranoga stečajnoga upravitelja o postojanju svoje obveze te o trenutku njezinoga dospijeca. Svoju dospjelu obvezu ta je osoba ovlaštena izravno ispuniti stranom stečajnom dužniku, ako je od dana slanja obavijesti stranom stečajnom upravitelju proteklo osam dana, a hrvatski sud nije do toga momenta odredio mjere osiguranja ili imenovao privremenoga stečajnoga upravitelja. Eventualni troškovi odgode ispunjenja dospjele obveze, smatraju se troškovima stečajne mase. Ako je obveza izravno ispunjena stranom stečajnom dužniku u vremenu između dana otvaranja stranoga stečajnoga postupka i dana objave rješenja o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka na oglasnoj ploči suda a bez izvješćivanja stranoga stečajnoga upravitelja o postojanju obveze, ta osoba neće biti oslobođena svoje obveze, ako se dokaže da je u trenutku izravnoga ispunjenja obveze stranom stečajnom dužniku znala ili morala znati da je protiv njega otvoren stečajni postupak u inozemstvu. Ako je obveza izravno ispunjena stranom stečajnom dužniku nakon objavljivanja oglasa o prijedlogu za priznanje smatrat će se da je dužnik stečajnoga dužnika znao ili morao znati da je protiv njega otvoren stečajni postupak u inozemstvu.

Prijeboj: Prijeboj nije dopušten, ako je tražbina ustupljena u vremenu između dana otvaranja stranoga stečajnoga postupka i dana objave rješenja o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka na sudskoj ploči a bude dokazano da je novi vjerovnik (cesionar) u trenutku ustupa znao ili morao znati da je protiv dužnika otvoren stečajni postupak u inozemstvu. Ako je tražbina ustupljena nakon objavljivanja oglasa o prijedlogu za priznanje smatrat će se da je novi vjerovnik (cesionar) u trenutku ustupa znao ili morao znati, da je protiv dužnika otvoren stečajni postupak u inozemstvu.

Privilegirane tražbine, izlučni i razlučni vjerovnici: Priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka ne utječe na pravo vjerovnika da svoje tražbine namire u punom iznosu, ako im je za to dostatan dio imovine dužnika koji nije opterećen pravima trećih, koji se u trenutku objave rješenja o priznanju na oglasnoj ploči nalazi u Republici Hrvatskoj. Radi ostvarenja i osiguranja svojih prava vjerovnici su ovlašteni i nakon priznanja strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka voditi protiv dužnikove imovine parnični postupak, te postupke ovrhe i osiguranja. Izlučni i razlučni vjerovnici ovlašteni su voditi u Republici Hrvatskoj parnične postupke i postupke ovrhe, odnosno osiguranja pod uvjetima pod kojim bi ih mogli voditi da je u Republici Hrvatskoj otvoren stečajni postupak. Ovršni će sud na prijedlog stranoga stečajnog upravitelja odgoditi ovršni postupak ako je to nužno da bi se postiglo namirenje vjerovnika stečajnoga dužnika u većoj stečajnoj kvoti. Odgoda može trajati do tri mjeseca, s mogućnošću određenja nove odgode, no najdulje do prve diobe u stranom stečajnom postupku. Ovršni sud može u svakom trenutku na prijedlog vjerovnika ili stranoga stečajnog upravitelja opozvati odgodu, ako više ne postoje uvjeti za nju.

Priznanje s posljedicom otvaranja stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj: a) priznanje strane odluke s posljedicom otvaranja stečajnoga postupka - U prijedlogu za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka može strani stečajni upravitelj ili vjerovnik kao neposredni pravni učinak priznanja zahtijevati otvaranje stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj. Otvaranje posebnoga stečajnog postupka u Republici Hrvatskoj stečajni upravitelj može zahtijevati i u podnesku upućenom stečajnom vijeću u roku od 15 dana od primitka obavijesti. Otvaranje tog postupka vjerovnik može zahtijevati i u podnesku koji upućuje stečajnom vijeću. U tom slučaju određuje isključivo hrvatsko stečajno pravo pravne učinke, izuzev ako odgovarajući izrijekom nešto drugo ne predviđaju.

Otvaranje posebnog stečajnog postupka kao posljedice priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog postupka: Sud će uvijek otvoriti domaći stečajni postupak na prijedlog: 1. Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za tražbine koje se po zakonu obvezatno izdvajaju iz prihoda, odnosno plaća te tijela državne vlasti Republike Hrvatske i njezinih jedinica lokalne samouprave i uprave za tražbine po osnovi poreza i druge tražbine koje čine prihod proračuna, 2. zaposlenika dužnika s redovitim mjestom rada u Republici Hrvatskoj. Na

prijedlog vjerovnika, koji ne pripada vjerovnicima iz stavka 1. ovoga članka, sud će otvoriti stečajni postupak u Republici Hrvatskoj samo ako vjerovnik učini vjerojatnim da bi namirenje njegove tražbine u stranom stečajnom postupku bilo vezano uz osobite teškoće. Iznimno, radi ostvarenja što ravnomjernijeg i potpunijeg namirenja vjerovnika na međunarodnoj razini, stečajno vijeće neće otvoriti stečajni postupak u Republici Hrvatskoj ako ocijeni da bi otvaranje toga postupka s obzirom na veličinu tražbina vjerovnika bilo gospodarski neprimjereno. Pri ocjeni sud se može savjetovati sa stranim stečajnim upraviteljem.

Ovlasti stranoga stečajnoga upravitelja: Pored stečajnoga upravitelja posebnoga stečajnog postupka i vjerovnika koji u njemu sudjeluju, i strani stečajni upravitelj može u tom postupku osporavati prijavljene tražbine. Pravo pobijanja pravnih radnji dužnika prema pravilima stečajnoga prava Republike Hrvatske pripada u stečajnom postupku u Republici Hrvatskoj i stranom stečajnom upravitelju. Troškovi stranoga stečajnoga upravitelja koji nastanu u vezi s vršenjem ovih ovlasti ne smatraju se troškovima stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj.

Dioba: (Namirenje vjerovnika: Nakon namirenja troškova i ostalih obveza stečajne mase, izlučnih i razlučnih vjerovnika, preostala stečajna masa podijelit će se vjerovnicima u skladu s odlukom o diobi koju će stečajno vijeće donijeti na temelju odluke o diobi ili njoj odgovarajuće diobne osnove donesene u stranom stečajnom postupku. Ako pri izradi strane odluke ili diobne osnove nisu uzete u obzir tražbine utvrđene u stečajnom postupku u Republici Hrvatskoj, stečajno vijeće će preostalu stečajnu masu podijeliti na vjerovnike, čije su tražbine utvrđene u stečajnom postupku u Republici Hrvatskoj, vodeći pri tome računa o tome u kojoj su mjeri pojedini od njih uzeti u obzir pri podjeli stečajne mase u stranom stečajnom postupku. Stečajno vijeće neće pri podjeli preostale stečajne mase uzeti u obzir stranu odluku o diobi, ako je u njoj predviđena podjela rezultat primjene pravila koja su protivna hrvatskom javnom poretku. Isto vrijedi, kada strana odluka o diobi nije stečajnom vijeću dana unutar roka, koji je ono odredilo. Stečajna masa koja preostane nakon namirenja vjerovnika prema prethodnim odredbama ovoga članka predat će se odmah stranom stečajnom upravitelju. Ako stečajna masa nije dostatna da bi se namirile utvrđene tražbine u stečajnom postupku u Republici Hrvatskoj prema vjerovnici mogu nenamireni dio svojih tražbina namiriti samo u stranom stečajnom postupku prema pravilima stranoga stečajnoga prava.

Posebni stečajni postupak u trećoj zemlji: Ako vjerovnik djelomično namiri svoje tražbine u posebnom stečajnom postupku koji je protiv dužnika otvoren u nekoj trećoj državi, a kojim je obuhvaćena samo imovina dužnika u toj trećoj državi, on smije zadržati stečeno. Primljeno će se, nakon odbitka troškova koje je vjerovnik imao u ostvarivanju namirenja u tom stranom posebnom stečajnom postupku, uračunati u stečajnu kvotu, koja mu pripada u posebnom stečajnom postupku u Republici Hrvatskoj. Toga uračunavanja neće biti ako je vjerovnik djelomično namirenje tražbina u tom stranom posebnom stečajnom postupku ostvario kao razlučni vjerovnik ili na temelju dopuštenoga prijeboja. Odredbe stavka 1. ovoga članka primijenit će se i kada je vjerovnik djelomično namirio svoju tražbinu putem ovršnoga postupka u trećoj zemlji

Prijava tražbina u stranom stečajnom postupku Stečajni upravitelj posebnoga stečajnog postupka otvorenog u Republici Hrvatskoj dužan je tražbinu prijavljenu u tom postupku prijaviti u stranom stečajnom postupku ako to od njega zatraži i na to ga ovlasti vjerovnik te tražbine.

Suradnja stečajnih upravitelja: Osim međusobne izmjene obavijesti stečajni upravitelj posebnoga stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj dužan je stečajnom upravitelju stranoga glavnoga stečajnoga postupka omogućiti da se izjasni o načinu unovčenja imovine dužnika koju obuhvaća domaći posebni stečajni postupak. Stečajnom upravitelju stranoga glavnoga stečajnoga postupka dostavit će se i stečajni plan posebnoga stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj. On ima pravo i sam predložiti stečajni plan posebnoga stečajnog postupka.

Nepriznavanje strane odluke o otvaranju stečajnog postupka - odbijanje prijedloga za priznanje: Ako odbije prijedlog za priznanje, stečajno vijeće će, na prijedlog vjerovnika ili dužnika, ako je to potrebno radi ravnomjernoga namirenja svih dužnikovih vjerovnika, otvoriti stečajni postupak u Republici Hrvatskoj. Prijedlog se može podnijeti u roku od osam dana od dana objave rješenja o odbijanju prijedloga za priznanje na oglasnoj ploči suda. Taj prijedlog može biti sadržan već u podnesku koji se upućuje stečajnom vijeću. Stečajni postupak obuhvaća samo imovinu dužnika, koja se nalazi u Republici Hrvatskoj.

žalba: Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka strani stečajni dužnik, strani stečajni upravitelj i vjerovnici imaju pravo žalbe. Žalba ne zadržava ovrhu. Prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka kada se strana odluka o otvaranju stečajnoga postupka ne može priznati

Svaki je vjerovnik te dužnik ovlašten tražiti da se otvori stečajni postupak u Republici Hrvatskoj, neovisno o tome što je otvoren glavni stečajni postupak u drugoj državi, ako su ispunjeni uvjeti zbog kojih bi se prijedlog za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka mogao odbiti. Sud će dozvoliti otvaranje stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj u prethodnom slučaju ako to zahtijeva načelo ravnomjernoga namirenja svih dužnikovih vjerovnika. Prigodom donošenja rješenja o otvaranju stečajnoga postupka stečajno vijeće će o nemogućnosti priznanja strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka odlučiti kao o prethodnom pitanju. Stečajni postupak iz stavka obuhvaća samo imovinu dužnika koja se nalazi u Republici Hrvatskoj.

Strane prisilne nagodbe i drugi stečajni postupci: Na priznanje strane odluke o odobrenju prisilne nagodbe ili stečajnoga plana, kao i priznanja strane odluke donesene u kojem drugom sličnom postupku na odgovarajući način primijenit će se odredbe Zakona o stečaju koje reguliraju priznanje strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka.

Napomena: U Republici Hrvatskoj nije proveden niti jedan stečaj te vrste, pa o istome ne postoji sudska praksa.

6. Kako se primaju i uručuju strane sudske i izvansudske odluke? Na koji se način prosljeđuju hrvatske sudske i izvansudske isprave ako moraju biti uručene u inozemstvu?

Prema Zakonu o kaznenom postupku, Zakonu o parničnom postupku i Zakonu o upravnom postupku Republike Hrvatske, strani sudski i izvansudski dokumenti primaju se od stranih sudskih i upravnih tijela diplomatskim putem. Isti kanal se primjenjuje kad takvi dokumenti trebaju biti prosljeđeni relevantnim stranim vlastima.

Ministarstvo vanjskih poslova prosljeđuje strani zahtjev za pomoć nadležnim nacionalnim tijelima, što u kaznenim i građanskim stvarima spada u nadležnost Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, dok je u administrativnim stvarima u nadležnosti relevantnih upravnih tijela (nadležno ministarstvo) ili u nadležnosti Upravnog suda.

Međutim, prema Zakonu o kaznenom postupku i Zakonu o parničnom postupku, diplomatski kanal se koristi ako nije drukčije utvrđeno međunarodnim sporazumima (višestranim kao i dvostranim sporazumima).

U hitnim kaznenim stvarima, ako je na snazi sporazum o uzajamnosti, pomoć pri uručanju dokumenata može se pružiti preko INTERPOL-a.

Ministarstvo pravosuđa će proslijediti primljeni dokument nadležnom državnom sudu (ovisno o predmetu dokumenta), koji izvršava dostavu dokumenata osobi na koju se odnosi. Ako stranka koja podnosi zahtjev izričito zatraži, dostavu

će izvršiti zamoljena stranka na način predviđen za uručivanje istovrsnih dokumenata prema odredbama vlastitoga zakona ili na poseban način sukladan takvom zakonu.

Prema izjavi naslovljenoj na glavnog tajnika Vijeća Europe, kod potpisivanja Konvencije o međusobnoj suradnji u kaznenim stvarima Hrvatska je zatražila, za uručenje sudskih poziva optuženoj osobi na svom teritoriju, da budu prosljeđeni nadležnim vlastima najmanje 30 dana prije zakazanog dana pojavljivanja pred sudom. Taj vremenski period se uzima u obzir kad je datum pojavljivanja utvrđen i kad je poziv prosljeđen.

Budući da je Hrvatska kao i većina europskih zemalja članica Konvencije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima (od 1999.), proces primanja i prijenosa pravosudnih dokumenata potpuno je usklađen s najboljom međunarodnom praksom.

7. Kako se Hrvatska odnosi prema zahtjevima stranih sudova za pribavljanje dokaza? Kako se zahtjevi za pribavljanje dokaza upućuju u inozemstvo?

Hrvatski sudovi će na način propisan zakonom provoditi sve pisane zahtjeve koji se odnose na kaznene stvari i koje su primili od sudskih vlasti zemlje koja podnosi zahtjev u svrhu pribavljanja dokaza ili prosljeđivanja predmeta koji će poslužiti kao dokaz, zapisnika ili dokumenata. Osim ako zemlja koja podnosi zahtjev nije izričito zahtijevala dostavu originalnih zapisnika i dokumenata, u slučaju kojega će Hrvatska učiniti sve da udovolji molbi, zatraženi zapisnici i dokumenti dostavljaju se u kopijama ili ovjerenim fotokopijama. Na izričiti zahtjev države podnositeljice zahtjeva, hrvatski sud navodi datum i vrijeme udovoljavanja zahtjevu. U svim slučajevima do sada, Hrvatska je odobrila službeniku ili zainteresiranoj osobi da bude prisutna kod udovoljavanja zahtjevu, kad je takva prisutnost zatražena.

U slučajevima kad se Konvencija o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima ne može primijeniti jer država podnositeljica zahtjeva nije članica Konvencije, prema Zakonu o kaznenom postupku, županijski sud će voditi i razmotriti slučaj stranog zahtjeva u skladu s nacionalnim zakonima i propisima. U tim slučajevima, prikupljeni dokazi se prosljeđuju državi podnositeljici zahtjeva diplomatskim putem. Isti se kanal primjenjuje kada strana država uputi svoj zahtjev nacionalnom sudskom tijelu i kad nacionalni sud prosljedi svoj zahtjev za pravnom pomoći u kaznenim stvarima odgovarajućem stranom sudu.

Ministarstvo pravosuđa treba biti uobičajeni kanal za primanje i slanje pisanih zahtjeva u slučajevima navedenima u Konvenciji.

U izjavi upućenoj glavnom tajniku Vijeća Europe pri potpisivanju Konvencije o međusobnoj pravnoj suradnji, Hrvatska je izjavila da se svaki pisani zahtjev prosljeđuje izravno Ministarstvu pravosuđa (putem INTERPOL-a samo u hitnim slučajevima). slanje dokaza u inozemstvo potpuno je u skladu s odredbama Konvencije. U svrhe Konvencije, pod izrazom "sudske vlasti u Republici Hrvatskoj" smatraju se sudovi i državno odvjetništvo.

8. Postoji li mogućnost isplate naknade žrtvama kaznenih djela od strane države? Ako postoji, kako je to organizirano?

Naknada štete žrtvama kaznenih djela od strane Republike Hrvatske u užem smislu regulirana je Zakonom o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija. Ovim Zakonom, osim definicije pojma terorističkog akta i načela ostvarivanja naknade štete, propisan je i krug oštećenika koji nemaju pravo na naknadu

štete od strane države (tzv. negativna definicija), vrste naknade štete, uvjeti i način ostvarivanja naknade, kao i gornji limit do kojeg će država štetu nadoknaditi. Nadalje, slučajevi u kojima će Republika Hrvatska nadoknaditi štetu propisani su i Zakonom o odgovornosti RH za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata, te Zakonom o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu nastalu u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ.

Zakonom o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija propisuje se odgovornost Republike Hrvatske za štetu počinjenu aktima terora i drugim aktima nasilja poduzetim s ciljem teškog narušavanja javnog reda zastrašivanjem i izazivanjem osjećaja nesigurnosti građana te uslijed demonstracija i drugih oblika masovnog izražavanja raspoloženja na javnim mjestima.

Terorističkim aktom smatra se akt nasilja izvršen u pravilu iz političkih pobuda s ciljem izazivanja straha, užasa i osjećaja osobne nesigurnosti građana. Republika Hrvatska za štetu odgovara na načelima društvene solidarnosti, ravnomjernog snošenja javnog tereta te pravičnog i brzog obeštećenja, neovisno o tome je li štetnik utvrđen, kazneno progonjen ili oglašen krivim.

Pravo na naknadu štete nemaju oštećenici koji su uzrokovali štetu sudjelovanjem u organiziranju, izvršenju, poticanju, pomaganju ili pripremanju štetne radnje, oštećenici koji su neovisno o konkretnoj štetnoj radnji pripadnici terorističke organizacije, odnosno skupine koja je uzrokovala štetu, niti osobe koje su neopravdano uskratile obavijesti važne za sprječavanje i uhićenje počinitelja. Osobe koje su po službenoj ili radnoj dužnosti sudjelovale u sprječavanju ili otklanjanju posljedica štetne radnje, ako im je šteta nastala uslijed sprječavanja ili otklanjanja štetne radnje, imaju pravo na naknadu štete po općim propisima.

Oštećenik ima pravo samo na naknadu one štete koja je posljedica smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja i to od 60% iznosa utvrđene štete, s tim da iznos naknade ne može prijeći iznos od 350.000,00 kuna. Isplatom naknade štete na Republiku Hrvatsku prelaze sva oštećenikova prava prema štetniku ili Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, do visine iznosa isplaćene naknade.

Materijalne štete nastale uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija nadoknađuju se u obliku obnove oštećenih ili uništenih materijalnih dobara (sukladno odredbama Zakona o obnovi, ali obuhvaćaju teritorij cijele Republike Hrvatske).

Zahtjev za naknadu štete oštećenik podnosi Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, a izvansudska nagodba o naknadi štete ima snagu ovršne isprave. Ako oštećenik ne prihvati ponudu Državnog odvjetništva RH za sklapanje nagodbe ili Državno odvjetništvo u roku od 60 dana ne odluči o podnesenom zahtjevu oštećenika, isti može svoje pravo na naknadu ostvarivati u postupku pred nadležnim sudom. Sudski postupci radi ostvarivanja naknade štete su žurni.

Odgovornost Republike Hrvatske za štetu, pored općih pravila o odgovornosti prema pravilima obveznoga prava, nalazi se i u Zakonu o odgovornosti RH za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata. Ovaj zakon ne pretpostavlja izričito štetnu radnju kao posljedicu kaznenog djela, već se njime uređuje odgovornost Republike Hrvatske za štetu koju su tijekom Domovinskog rata od 17. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996. uzrokovali pripadnici hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga u vojnoj ili redarstvenoj službi ili u vezi s tom službom. Republika Hrvatska prema općim pravilima o odgovornosti za štetu odgovara samo za štetu koja nema karakter ratne štete. Zakonom je taksativno navedeno što se osobito smatra ratnom štetom, te propisuje slučajeve kada se takva šteta predstavlja. Tako se ratnom štetom u smislu ovog Zakona smatra:

- šteta uzrokovana za vrijeme i na prostoru odvijanja vojnih akcija svim sredstvima i oblicima ratnih borbenih djelovanja (bombardiranje, granatiranje, mitraljiranje, eksplozije, mitraljiranje, eksplozije, miniranje, pokreti trupa i sl.)
- šteta od izravne i konkretne vojne koristi ako je, s obzirom na vrijeme i mjesto izvršenja u izravnoj i neposrednoj funkciji vojnih operacija (taksativno i to posebice:
 - a) šteta nastala kao izravna posljedica bilo koje zaštitne ili pripremne mjere nadležnih vojnih vlasti poduzete s ciljem otklanjanja, odnosno sprječavanja izvršenja bilo kojeg neprijateljskog napada,
 - b) šteta nastala kao posljedica zaštitnih ili pripremnih mjera nadležnih vojnih vlasti poduzetih u očekivanju neprijateljske akcije (radovi na zemljištu, oduzimanje pokretnina, zauzimanje nekretnina i sl.),
 - c) šteta nastala kao izravna posljedica mjera poduzetih s ciljem sprječavanja širenja ili ublažavanja posljedica štete uzrokovane za vrijeme i na prostoru odvijanja vojnih akcija svim sredstvima i oblicima ratnih borbenih djelovanja,
- šteta koja je po svojim učincima, te konkretnim okolnostima vremena i mjesta počinjenja štetne radnje, izravno izazvana ratnim stanjem i neposredno se nadovezuje na ratne operacije (izravne posljedice ratnih događanja u svezi s neredima, metežom, panikom, evakuacijom i sličnim zbivanjima neposredno nakon poduzetih ratnih operacija).

Pretpostavlja se da je posljedica ratnog čina (ratna šteta) ona šteta koju su tijekom Domovinskog rata od 17. kolovoza 1990 do 30. lipnja 1996. uzrokovali pripadnici hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga u vojnoj ili redarstvenoj ili u svezi s obavljanjem vojne ili redarstvene službe, ako je počinjena u vrijeme i na prostoru odvijanja vojnih borbenih akcija, ali oštećenik može dokazivati suprotno.

Zakonom o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu nastalu u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ propisana je odgovornost za štete nastale u bivšoj SFRJ, za koje je po tada važećim propisima, odgovarala bivša SFRJ. Republika Hrvatska odgovara za takve štete ako se razboritim i pravičnim prosuđivanjem svih okolnosti konkretnog slučaja, posebice državljanstva, prebivališta, trajnog boravišta, odnosno sjedišta oštećenika i štetnika, mjesta štetne radnje i nastalih štetnih posljedica, načina uzrokovanja štete i drugih okolnosti odmjerenih u njihovoj ukupnosti, može zaključiti da je RH, od svih drugih država pravnih sljednica bivše SFRJ, u najbližoj vezi s konkretnom štetom. Smatra se da takva veza postoji ako je oštećenik u vrijeme štetnog događaja bio državljanin bivše SR Hrvatske, odnosno pravna osoba s registriranim sjedištem na njezinom teritoriju, a šteta je počinjena na državnom teritoriju Republike Hrvatske.

Državljanin drugih država sljednica bivše SFRJ i pravne osobe sa sjedištem na području drugih država sljednica bivše SFRJ imaju pravo na naknadu štete pod gore opisanim pretpostavkama i uz uvjet uzajamnosti. Ako osoba koja nije državljanin RH ima dva ili više stranih državljanstava, smatra se da ima državljanstvo one države čiji je državljanin i u kojoj ima prebivalište.

Pri odlučivanju o zahtjevu za naknadu štete prema Zakonu o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu nastalu u bivšoj SFRJ za koju je odgovarala bivša SFRJ primjenjuju se propisi koji su bili na snazi u vrijeme uzrokovanja štete, ako su u suglasnosti s Ustavom RH. Pravo Republike Hrvatske da traži vraćanje iznosa plaćenih na ime naknade štete (restitucija) od drugih država sljednica bivše SFRJ nije isključeno.

9. Mogu li stranke u građanskoj parnici u Hrvatskoj, koje se ne nalaze u Hrvatskoj, zatražiti pravnu pomoć u zemlji njihova prebivališta? Ako mogu, na koji način Hrvatska prima i obrađuje takve zahtjeve? Postoji li ista

mogućnost za osobe prisutne u Hrvatskoj, koje su stranke u parnici u inozemstvu? Ako postoji, na koji se način primaju takvi zahtjevi i kako se prosljeđuju u inozemstvo?

Republika Hrvatska temeljem sukcesije članica je Konvencije o međunarodnom pristupu sudovima (Convention on International Access to Justice, conducted October 25, 1980), čime je predviđena mogućnost pružanja pravne pomoći stranim osobama pred domaćim sudovima u građanskim stvarima. U Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave u tijeku je izrada propisa kojim će u cijelosti biti obuhvaćeno pružanje međunarodne pravne pomoći, čime će i obveze Republike Hrvatske preuzete ovom Konvencijom biti implementirane u nacionalno zakonodavstvo. Do osnivanja centralnog tijela koje će pružati pravnu pomoć temeljem ove Haške konvencije, zahtjevi za takvom pomoći mogu se uputiti postojećoj Upravi za međunarodnu pravnu pomoć i suradnju Ministarstva pravosuđa, no napominjemo da do danas takvih zahtjeva nije bilo.

10. Koje alternativne metode rješavanja sporova postoje u Hrvatskoj, te kako su organizirane? Na koji se način osigurava njihova kvaliteta?

U Republici Hrvatskoj osim rješavanja sporova u postupku pred sudom Zakonom je uređeno i rješavanje sporova pred arbitražom, a na temelju pojedinih Pravilnika funkcionira i rješavanje sporova mirnim putem pred izabranim miriteljima.

Arbitražno rješavanje sporova uređeno je Zakonom o arbitraži (NN 88/01).

Stranke mogu ugovoriti domaću arbitražu za rješavanje sporova o pravima kojima mogu slobodno raspolagati. U sporovima s međunarodnim obilježjem stranke mogu ugovoriti i arbitražu čije je mjesto izvan područja Republike Hrvatske, osim ako je posebnim Zakonom propisano da takav spor može rješavati samo sud u Republici Hrvatskoj.

Stranke se mogu sporazumjeti o tome da sporove o kojima mogu slobodno raspolagati iznesu pred arbitražni sud, bez obzira na to organizira li njegovo djelovanje arbitražna ustanova ili ne.

Do donošenja Zakona o arbitraži, arbitražno rješavanje sporova, obavljalo se pri Stalnom izbranom sudištu Republike Hrvatske ustrojenom pri Hrvatskoj gospodarskoj komori.

Donošenjem Zakona o arbitraži dopušteno je ugovaranje ad hoc arbitraže, no još uvijek većinu sporova u kojima su se stranke odlučile za arbitražno rješavanje sporova rješava stalno izbrano sudište u Zagrebu.

Listu arbitara stalnog izbranog sudišta čine profesori Pravnih fakulteta, vrsni odvjetnici i suci, te pravnici iz gospodarstva, pa je stalno izbrano sudište za sada najbolje ustrojeno tijelo sa razrađenim pravilima rješavanja sporova, koje ga čine jednim od najkompetentnijih izbranih sudišta u regiji.

Osim stalnog izbranog sudišta ustrojena su određena tijela koja rješavaju sporove mirnim putem pri Hrvatskoj udruzi poslodavaca, Hrvatskom nogometnom savezu i slično, koja imaju nešto fleksibilnija pravila u rješavanju sporova i uglavnom ne rješavaju sporove sa međunarodnim elementom.

Pouzdanost arbitražno rješavanje sporova osigurava se kroz primjenu odredaba Zakona o arbitraži koji je uredio ustrojavanje, pravila postupanja, te pravne lijekove protiv arbitražnih odluka.

Dopušteno sredstvo protiv arbitražnog Pravilnika je tužba za poništenje pravorijeka. Pravorijek se može poništiti u Zakonom propisanoj proceduri pred sudom samo u slijedećim situacijama:

1. Ako stranka koja podnese tužbu dokaže:

- a) da Ugovor o arbitraži nije uopće bio sklopljen ili da nije bio valjan,
 - b) da stranke u postupku nije bila sposobna zaključiti Ugovor o arbitraži i biti stranka u sporu ili da stranka nije bila uredno zastupana,
 - c) da stranka koja je podnijela tužbu za poništenje pravorijeka nije bila uredno obaviještena o pokretanju arbitražnog postupka ili da joj je na drugi nezakoniti način bilo onemogućeno raspravljanje pred arbitražnim sudom,
 - d) da se pravorijek odnosi na spor koji nije predviđen arbitražnim ugovorom ili koji nije obuhvaćen njegovim odredbama ili da sadrži odluke o predmetima koji prekoračuju granice Ugovora o arbitraži, time da se, ako se odluka o predmetima koji su podvrgnuti arbitraži može odvojiti od onih koji nisu podvrgnuti, može poništiti samo onaj dio odluke u kome se nalaze odredbe koje se odnose na predmete koji nisu podvrgnuti arbitraži,
 - e) da sastav arbitražnog suda ili arbitražni postupak nisu bili u skladu sa zakonom ili dopušteni sporazumom stranaka, a to je moglo utjecati na sadržaj pravorijeka,
 - f) da pravorijek nije obrazložen ili propisan u smislu odredaba Zakona o arbitraži ili,
2. Ako sud nađe i kad se stranka nije pozvala na taj razlog:
- a) da predmet spora nije arbitrabilan prema Zakonima Republike Hrvatske,
 - b) da je pravorijek u suprotnosti s javnim poretom Republike Hrvatske.

Sudska kontrola arbitražnog pravorijeka provodi se i kroz postupak priznanja i ovrhe pravorijeka time da je kontrola također ograničena na relativno mali broj razloga za odbijanje priznanja pravorijeka.

Kada je u pitanju alternativno rješavanje sporova pred stranom arbitražom, pa u Republici Hrvatskoj postoji potreba priznanja i ovrhe stranog pravorijeka, sud će odbiti priznati strani pravorijek samo u dvije slijedeće situacije:

- da predmet spora nije arbitrabilan prema Zakonima Republike Hrvatske;
- da bi priznanje i ovrha pravorijeka bili u suprotnosti s javnim poretom Republike Hrvatske. U tom dijelu akceptirana su pravila iz Njujorške Konvencije o priznanju i izvršenju odluka.

Osim pred arbitražom sporovi se rješavaju u postupcima mirenja. Za sada pred nekoliko tijela u Republici Hrvatskoj postoji ustrojbeni jedinicu koja se bavi isključivo mirenjem i koja ima osnovanu listu miritelja od kojih je najznačajnija ona pri Hrvatskoj gospodarskoj komori.

Postupak mirenja za sada nije uređen jednim cjelovitim zakonom, no upravo je u pripremi Zakon o mirenju (upućen u vladinu proceduru) koji će urediti osnivanje, ustrojstvo te pravila za postupanje miritelja. Obzirom da su postupci mirenja zaživjeli tek u pojedinim segmentima, te da je mirenje kao alternativni način rješavanja sporova tek u početnom zamahu, može se očekivati da će donošenjem Zakona o mirenju i ustrojavanjem lista miritelja pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, Hrvatskoj udruzi poslodavaca i drugim udrugama i tijelima, mirenje postati jednom od relevantnih alternativnih metoda rješavanja sporova.

11. Kako se u hrvatskome zakonodavstvu rješava problem sukoba zakona u ugovornim i neugovornim obvezama?

Kolizioni zakon uređuje pitanje mjerodavnog prava i nadležnosti za ugovorne i druge odnose. Ovaj Zakon polazi od pravila da je za ugovor mjerodavno pravo koje su ugovorne strane izabrale, ako tim zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno (članak 19.).

Ograničenje volje stranaka, u smislu Zakona, odnosi se na ugovore kod kojih je predmet ugovora nekretnina te se predviđa isključivo mjerodavno pravo države na čijoj se teritoriji nekretnina nalazi (članak 21.).

U slučaju kada ugovorne stranke nisu izabrale mjerodavno pravo, a posebni razlozi ne upućuju na mjerodavno pravo. Zakon u članku 20. predviđa da je mjerodavno pravo u ovisnosti od vrste ugovora, a za ostale ugovore da je mjerodavno pravo gdje se u vrijeme primitka ponude prebivalište odnosno sjedište ponuditelja. Vezne okolnosti za te ugovore ovise o vrsti ugovora:

- za ugovor o prodaji pokretnih stvari – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište prodavatelja;
- za ugovor o djelu odnosno ugovor o gradnji – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište poslenika (poduzimača);
- za ugovor o punomoći – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište opunomoćenika;
- za ugovor o posredovanju – pravo mjesto gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište posrednika;
- za ugovor o komisionu – pravo mjesto gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište komisionara;
- za ugovor o otpremanju (špediciji) – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište otpremnika;
- za ugovor o zakupu pokretnih stvari – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište zakupodavca;
- za ugovor o zajmu – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište zajmodavca;
- za ugovor o posluži – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište poslugodavca;
- za ugovor o ostavi – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište ostavoprimca (depozitara);
- za ugovor o uskladištenju – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište skladištara;
- za ugovor o prijevozu – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište prevoznika (vozara);
- za ugovor o osiguranju – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka nalazilo prebivalište odnosno sjedište osiguratelja;
- za ugovor o autorskom pravu – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište autora;
- za ugovor o poklonu – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište poklonodavca;
- za burzovne poslove – pravno sjedište burze;
- za ugovor o samostalnim bankarskim garancijama – pravo mjesta gdje se u vrijeme sklapanja ugovora nalazilo sjedište davatelja garancija;

- za ugovor o prijenosu tehnologije (licencije i dr.) – pravo mjesta gdje se u vrijeme sklapanja ugovora nalazilo sjedište primatelja tehnologije;
- za imovinska potraživanja iz ugovora o radu – pravo države u kojoj se rad obavlja ili se obavljao;
- za ostale ugovore – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište ponuditelja.

U slučaju kada ugovorne strane nisu drukčije ugovorile za odnos između njih, pravo koje je mjerodavno za sam ugovor mjerodavno je i za: određivanje vremena od kada stjecatelj odnosno preuzimatelj pokretnih stvari ima pravo na proizvode i plodove stvari kao i za određivanje vremena od kojega stjecatelj odnosno preuzimatelj snosi rizik u svezi sa stvarima (članak 22.).

Pravo mjesta gdje se stvar mora predati mjerodavno je i za način predaje stvari i za mjere koje treba poduzeti ako se odbije preuzimanje stvari, sve naravno, pod uvjetom da stranke nisu drukčije ugovorile (članak 23.).

Na učinak ustupanja potraživanja ili preuzimanja duga prema dužniku odnosno vjerovniku koji nisu sudjelovali u ustupanju odnosno preuzimanju primjenjivat će se pravo koje je mjerodavno za potraživanje odnosno dug (članak 24.).

Kolizioni zakon predviđa i mjerodavno pravo kako slijedi:

- Za akcesorni pravni posao ako nije drukčije određeno, primjenjivati će se pravo mjerodavno za glavni pravni posao (članak 25.).
- Za jednostavni pravni posao mjerodavno je pravo države dužnikova prebivališta odnosno sjedišta (članak 26.).
- Na stjecanje bez osnove primjenjuje se pravo mjerodavno za pravni odnos koji je nastao, bio očekivan ili pretpostavljen, u povodu kojega je nastalo stjecanje.
- Za poslovodstvo bez naloga mjerodavno je pravo mjesta gdje je radnja poslovođe izvršena.
- Za obveze iz upotrebe stvari bez poslovodstava te za ostale izvanugovorne obveze koje ne potječu iz odgovornosti za štetu mjerodavno je pravo mjesta gdje su se dogodile činjenice koje su uzrokovale obvezu (članak 27.).
- Za izvanugovornu odgovornost za štetu, ako za pojedine slučajeve nije dugačije određeno, mjerodavno je pravo mjesta gdje je radnja izvršena ili pravo mjesta gdje je posljedica nastupila, ovisno o tome koje je od ta dva prava povoljnije za oštećenika. Ovo pravo mjerodavno je i za izvanugovornu odgovornost za štetu koja je nastala u vezi s pravnim odnosima iz članka 27.
- Za protupravnost radnje mjerodavno je pravo mjesta gdje je radnja izvršena ili gdje je posljedica nastupila, a ako je radnja izvršena ili je posljedica nastupila na više mjesta dovoljno je da je radnja protupravna po pravu bilo kojega od tih mjesta (članak 28.).

Ako je događaj iz kojeg proizlazi obveza za naknadu štete nastao na brodu, na otvorenom moru ili u zrakoplovu, pravom mjesta gdje su se dogodile činjenice koje su uzrokovale obvezu naknade štete smatra se pravo države čiju pripadnost brod ima odnosno pravo države u kojoj je zrakoplov registriran (članak 29.).

Nadležnost hrvatskih sudova mora se promatrati, u sklopu više odredaba Kolizionog zakona, s tim što za ove odnose niti za jedan slučaj nije predviđena isključiva nadležnost hrvatskih sudova.

12. Kako se u hrvatskome zakonodavstvu rješava sukob nadležnosti u kaznenim stvarima?

Prema hrvatskom Zakonu o kaznenom postupku, sud je obavezan razmotriti svoju nadležnost i teritorijalnu jurisdikciju, te će se u pomanjkanju istih proglasiti nenadležnim i nakon što odluka postane konačna slučaj će prebaciti sudu koji je nadležan. Ako u tijeku suđenja sud odredi da je niži sud bio nadležan voditi suđenje, neće prebaciti slučaj nižem sudu nego će nastaviti sa suđenjem i donijeti odluku. Nakon što optužnica postane konačna, sud se ne može proglasiti teritorijalno nevažećim niti druge stranke ne mogu podnijeti žalbu teritorijalne nenadležnosti. Sud kojem nedostaje nadležnost će preuzeti takve proceduralne akcije s obzirom na mogućnost odugovlačenja.

Ako sud kojem je slučaj dodijeljen kao sudu koji je nadležan smatra da je sud koji je dodijelio slučaj ili neki drugi sud nadležan, započet će proces razrješenja jurisdikcijskog spora. Kad apelacioni sud presudi o žalbi protiv odluke nižeg suda kojom se proglasio nenadležnim, ova odluka će također obvezivati, s obzirom na nadležnost, sud kojem je slučaj dodijeljen, ako apelacioni sud ima nadležnost rješavanja jurisdikcijskog spora između sudova koji se spore.

Jurisdikcijsku raspravu između sudova će razriješiti sud neposredno nadređen sudovima uključenim u raspravu. Prije donošenja odluke o jurisdikcijskoj raspravi, sud će zatražiti mišljenje državnog odvjetnika koji zastupa tužbu pred tim sudom kad su procesi vođenje na njegov zahtjev. Na odluku o raspravi o nadležnosti ne može se podnijeti žalba. Dok rasprava o nadležnosti između sudova nije riješena, svaki od uključenih sudova bit će obavezan preuzeti proceduralne akcije s obzirom na mogućnost zastoja.

13. Koji su postupci raspoloživi na polju mirenja u kaznenim stvarima?

Mogućnosti mirenja u kaznenim stvarima regulirane su člancima 462. i 463. hrvatskog Zakona o kaznenom postupku u privatnim kaznenim postupcima.

Prije zakazivanja suđenja kaznenim djelima podložnim privatnom kaznenom postupku koji su pod nadležnosti jednog suca, sudac samo može pozvati privatnog tužitelja i branitelja na saslušanje za pripremno ročište ako to smatra korisnim za brzo rješavanje slučaja. Sa službenim sudskim pozivom, branitelju će biti uručena pismena kopija privatne optužbe. Ako ne dođe do pomirbe stranaka i povlačenja privatne tužbe, sudac će uzeti izjave stranaka i zatražiti od njih da dostave svoje prijedloge vezane uz dokaze do kojih treba doći. Ako sudac pojedinac ne uspostavi postojanje uvjeta za povlačenje tužbe, on donosi odluku u skladu s dokazima koje treba razmotriti na sudu i, u pravilu, odmah zakazuje suđenje i obavještava stranke.

Ako sudac pojedinac smatra da prikupljanje dokaza nije neophodno i da ne postoji nijedan drugi razlog za posebno zakazivanje suđenja, on može odmah započeti suđenje i nakon razmatranja raspoloživih dokaza pred sudom donijeti odluku na tu privatnu žalbu. Privatni tužitelji i optuženi će izravno biti obaviješteni o toj mogućnosti u službenom sudskom pozivu.

Zakon dozvoljava, unutar područja gdje su zasnovana pomirbena vijeća, da sud usmjerava stranke na ta vijeća u svrhu pokušaja pomirbe, pod uvjetom da obje stranke imaju prebivalište unutar teritorija pomirbenog vijeća. Sud zakazuje termin unutar kojeg će se pokušati doći do pomirbe, i nakon što taj termin istekne ili nakon što ne dođe do pomirenja, suđenje se nastavlja.

I. INFORMACIJSKI SUSTAVI

1. Molimo opišite sadašnje stanje kompjuteriziranosti hrvatskih administrativnih informatičkih sustava, posebno u sljedećim područjima:

Carinska uprava RH (CURH) organizirana je unutar Ministarstva financija RH kao izvršni organ za provedbu zakona. U osnovi provodi dvije politike poslovanja: fiskalnu (naplata carinskog duga) i zaštitnu (zaštita domaćeg tržišta). Za ovako zahtjevne zadaće izgrađen je informacijski sustav Carinske uprave RH, kao integralna cjelina za podršku svim segmentima poslovanja Carinske uprave. On predstavlja alat odnosno uslugu za provedbu carinskih postupaka i ostalih pratećih poslova iz djelokruga Carinske uprave.

Poslovni procesi unutar carinske djelatnosti, prihvrat podataka u elektronskom obliku, potreba za njihovom dostupnošću u različitim procesima u vrlo kratkom vremenskom razdoblju i na geografski vrlo udaljenim lokacijama, rezultirala je organizacijom informacijskog sustava CURH-a kakav je danas u primjeni.

Informacijski sustav Carinske uprave RH organiziran je tako da je poslovna aplikacija postavljena na centralnom računalu, kojem korisnici pristupaju putem terminala kroz računalno-komunikacijsku mrežu.

Konceptualno, sustav je centraliziran i na fizičkom i na aplikacijskom nivou. Čine ga tri međusobno povezane cjeline ili sloja:

- komunikacijska mreža
- poslovna aplikacija na centralnom računalu
- lokalna klijent-server platforma.

Sva ova tri dijela, zajedno, naslanjajući se jedan na drugog, čine robusnu integralnu cjelinu, a ipak dovoljno otvorenu za nadogradnju ili povezivanje sa drugim sustavima državne uprave, drugim subjektima u zemlji ili sa stranim administracijama na međunarodnom nivou

Centralno računalo na kojem se nalazi poslovna aplikacija nalazi se na lokaciji Gradskog zavoda za automatsku obradu podataka, pružatelja aplikacijskih usluga Carinskoj upravi RH.

Izlaz svih lokacija prema Internetu omogućen je preko centralne lokacije zajedničkim linkom, zaštićen vatrozidom.

Telekomunikacijska mreža

Izgrađena je tako da topologijom prati zemljopisnu raspoređenost Središnjeg ureda i regionalnih centara – carinarnica.

Centralna lokacija komunikacijske mreže CURH-a smještena je na lokaciji Carinarnice Zagreb, na koju se u obliku zvijezde povezuju svi regionalni centri – carinarnice, koji na sebe primaju veze prema pripadajućim lokalnim uredima – ispostavama. Određeni broj malih ispostava povremenim se (biranim) ISDN vezama spaja ili na regionalni centar ili na centralnu lokaciju u zavisnosti od raspoloživih kapaciteta. Prema važnosti centra odnosno ispostave neke telekomunikacijske veze udvostručene su, odnosno osigurana je podrška (back up) na tim lokacijama. Sukladno tom konceptu u pripremi je izgradnja systemske podrške (back up-a) centralne telekomunikacijske lokacije.

Logička organizacija komunikacijske mreže CURH-a prati poslovnu organizaciju CURH-a kroz više razina. Zbog različitih potreba za mrežnim resursima na različitim lokacijama napravljena je sistematizacija i razvrstavanje svih informatiziranih lokacija u više grupa, kako slijedi:

- GZAOP - mjesto centralne aplikacije;
- CENTRALNA LOKACIJA – centralna lokacija komunikacijske mreže CURH-a;
- Tlp1 - Carinarnice;
- Tlp2 - veće carinske ispostave/odjeljci;

- TIp3 - srednje carinske ispostave/odjeljci;
- TIp4 - manje carinske ispostave/odjeljci.

Komunikacijska mreža CURH-a zasniva se na uporabi modernih multiuslužnih uređaja koji podržavaju korištenje širokog spektra prijenosnih tehnologija i integraciju multimedijских servisa. Mreža je bazirana na IP protokolu što je rezultiralo pojednostavljenjem nadzornih funkcija, smanjenjem opterećenja mreže i bržim uvođenjem QoS- a u mrežu čime je stvorena robusna, propusna i razgranata mreža.

U funkcionalnom smislu mreža omogućava uslugu pristupa centralnom računalu sa kojeg se poslužuje (core) poslovna aplikacija, pristup intranetu/Internetu, zajednički rad (GroupWare) u aplikacijama tipa MSOffice, e-mail uslugu, faks uslugu, video konferenciju i učenje na daljinu, IP telefoniju, te bežično povezivanje mobilnih uređaja na LAN i GPRS-om na WAN.

poslovna aplikacija na centralnom računalu

pokriva cjelokupno carinsko poslovanje te je nezamjenjiv alat za provedbu carinskog postupka u svim njegovim segmentima. Čitav sustav je koncipiran modularno i sastoji se od slijedećih međusobno povezanih cjelina:

jezgro carinskog poslovanja:

- aplikacija za obradu i kontrolu carinskih deklaracija za sve vrste carinskih postupaka
- prateće aplikacije:
 - registri, šifrnici i matične datoteke
 - registar trgovačkih društava
 - registar obrtnika
 - registar carinskih skladišta
 - registar bankovnih i drugih jamstava
 - šifrnici u JCD
 - carinska tarifa
 - tečajevi valuta
 - odobrenja koja daje carinska služba za neke carinske postupke i sl.
- aplikacija za evidenciju uvoznih kvota
- prilozi uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Ugovore o slobodnoj trgovini i automatsko otpisivanje uvezenih količina uz primjenu stope preferencijalnog podrijetla
- knjigovodstvo i naplata carinskog duga
- aplikacija za posebne poreze
- simulacija obračuna kamata
- obračun kamata za dugove i preplate
- razna listanja – po iznosima, neproknjiženi izvodi, detaljni izvodi
- preknjiženja neproknjiženih ili neispravno knjiženih stavaka
- statistika izvješća – količinska
- statistika izvješća o obračunatom i uplaćenom posebnom porezu
- aplikacija carinske tarife
- aplikacija za carinski laboratorij

- unošenje podataka u zapisnik o uzetim uzorcima
- tiskanje zapisnika
- nalaz o svrstavanju u Carinsku tarifu – korištenje nalaza carinskim službenicima u postupku carinjenja
- aplikacija za evidenciju carinskih prekršaja
- zahtjev za pokretanje carinskog prekršaja na carinskoj ispostavi,
- prekršajni postupak u I stupnju
- prekršajni postupak u II stupnju
- sudska
- izvještaji o radu Odjela za carinske prekršaje
- upiti u aplikaciju za carinske prekršaje po raznim kriterijima
- automatsko knjiženje kazni u knjigovodstvu (prema identifikacijskoj oznaci) i troškova postupka
- aplikacija za prihvrat podataka iz carinskih deklaracija putem Interneta
- omogućava otpremnicima dostavu podataka u elektronskom obliku
- upiti u deklaracije po raznim kriterijima
- aplikacija poslova pisarnice
- evidencija svih neformatiranih dokumenata koji se pojavljuju u CURH-u
- aplikacija kadrovske evidencije omogućava organizaciju i praćenje ljudskih resursa, te daljnjom integracijom olakšava administraciju prava pristupa IS-u CURH-a carinskih djelatnika
- aplikacija za obračun plaća carinskih djelatnika
- aplikacija za evidenciju osnovnih sredstava
- aplikacija za sitni inventar i potrošni materijal
- aplikacija za carinske odore
- aplikacija za carinska vozila
- aplikacija za ugovore o djelu
- lokalna klijent-server platforma
- unutar ovog sloja određene su radne stanice i serveri (PC-i farme servera) s pripadajućim operativnim sustavom (WIN2K?). Na centralnoj lokaciji i u regionalnim centrima organizirane su farme servera koji omogućavaju GroupWare (poslužuju zajednički rad na aplikacijama tipa MSOffice, prate kolanje dokumenata, e-mail uslugu, uslugu centralnog Faks servera).

Sva buduća aplikativna rješenja biti će riješena WEB tehnologijom. Nastavno na ovo i pristup centralnom računalu se uz pomoć HATS-a priprema poslužiti kroz IE u WEB obliku, što će omogućiti lakšu prilagodbu grafičkog izgleda maski, odnosno prilagoditi maske za prezentaciju podataka na prijenosnim uređajima (iPack).

a) Kontrola carinskog uvoza/ tranzita/ izvoza/ skladištenja, sa ili bez elektronske povezanosti s trgovcima (ova se točka odnosi i na način na koji trgovci pišu carinske deklaracije te način na koji ih carinske vlasti kontroliraju, npr. analiza rizika).

Aplikacijom za obradu i kontrolu deklaracija kontroliraju se formalno i logički sve carinske deklaracije za sve vrste carinskih postupaka – uvoz, izvoz, provoz, skladištenje, unutarnju proizvodnju, privremeni uvoz/izvoz, vanjska proizvodnja.

U logičke kontrole koje se koriste za obradu carinskih deklaracija ugrađene su odredbe Carinskog zakona, Uredbe za provedbu Carinskog zakona, Pravilnika o obrascima za provedbu Carinskog zakona, Zakona o carinskoj tarifi, Uredbe o carinskoj tarifi, Zakona o trgovini, Zakona o porezu na dodanu vrijednost, Zakona o posebnim porezima, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, Ugovori o slobodnoj trgovini koje je RH sklopila sa drugim zemljama i drugi propisi.

Podnositelji mogu dostaviti deklaracije prema propisanoj strukturi sloga Internetom, na disketi ili ručnim unosom carinskog djelatnika u carinskoj ispostavi.

Deklaracije poslane Internetom formalno se i logički kontroliraju, te podnositelj dobiva poruku o eventualnim greškama u JCD-u, koje je potrebno otkloniti prije podnošenja deklaracije u carinskoj ispostavi.

Svaka deklaracija dobiva privremeni redni broj u informacijskom sustavu Carinske uprave, pa je tako moguće podnositi deklaracije tokom 24 sata dnevno, bez obzira na radno vrijeme carinskih ispostava.

Kada se roba carini na ispostavi (odredištu), podnositelj predaje carinsku deklaraciju u papirnatom obliku i sa upisanim privremenim rednim brojem carinskom djelatniku. Prema privremenom rednom broju carinik pozove deklaraciju na ekran, prekontrolira da li se elektronski zapis slaže sa podacima upisanim na papiru, provjeri priložene dokumente i izvrši ostale kontrole i radnje za koje je ovlašten. Ako je sve u redu proglasi deklaraciju konačnom, odnosno privremeni broj zamjenjuje se brojem iz kontrolnika koji je tada konačan, a informacijski sustav automatski knjiži zaduženje iz deklaracije u knjigovodstvo.

Sva odobrenja za rad svih tipova carinskih skladišta obuhvaćena su u registru odobrenja, a prema tome se registru kontroliraju JCD za postupak skladištenja.

Deklaracije kojima se započinje ili završava postupak skladištenja sudjeluju u formiranju stanja robe na pojedinom skladištu. Za carinska skladišta tipa C i D evidencija se vodi po vrsti robe (tarifnoj oznaci), količini i vrijednosti. Carinski službenik može za svakog držatelja skladišta ispisati evidenciju i na temelju nje kvalitetnije provesti kontrolu stanja robe u carinskom skladištu.

U provoznom postupku ukoliko se podaci slažu automatski se razdužuje početni provozni postupak nekim drugim carinskim postupkom (puštanja robe u slobodan promet, unutarnju proizvodnju, postupak skladištenja ili u daljnji provoz).

Carinska ispostava početnog provoznog postupka automatski šalje elektronsku poruku o pošiljci odredišnoj carinskoj ispostavi (ispostavi završetka provoznog postupka) i tako ova unaprijed zna koje su joj robe upućene, da bi se mogla pripremiti za carinske formalnosti

b) Prikupljanje statističkih podataka o uvozu/ izvozu.

Podaci iz obrađenih deklaracija dostavljaju se Državnom zavodu za statistiku, do 15. u mjesecu za prethodni mjesec, koji na temelju podataka u njima radi statistiku vanjsko-trgovinske bilance RH.

Državni zavod za statistiku ovlašten je za javno objavljivanje i publiciranje podataka, a statistike koje radi Carinska uprava samo su za internu uporabu

c) Elektronska tarifa dostupna trgovcima i carinskim službenicima.

Aplikacija carinske tarife služi pri obradi i kontroli deklaracija, te sadrži podatke koji su potrebni. U elektronskom obliku dostupna je svim carinskim djelatnicima, ali i preko web stranici CURH-a svima zainteresiranim korisnicima. Uz svaku tarifnu oznaku pored opisa (bez obzira da li se radi o 8 ili 10 znamenaka) pridružen je podatak o:

- jedinici mjere
- stopi carine po vrijednosti
- carini po jedinici mjere ako je propisana

- visini posebnog poreza ako je propisan
- dozvoli za uvoz ili izvoz i tijela državne uprave koja ga izdaje
- preferencijalne stope koje se primjenjuju prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i Ugovorima o slobodnoj trgovini
- oslobođenja od plaćanja PDV-a prema zakonu o PDV- u

d) Kompjuterizirani računovodstveni sustav za carine i poreze.

Knjigovodstvo i naplata carinskog duga vodi se u carinarnicama, ali i posebni porezi u uvozu i unutarnjem prometu također se vode u carinarnicama.

Nakon što je deklaracija za prijavljeni carinski postupak proglašena konačnom, roba puštena, nastali carinski dug automatski se knjiži u knjigovodstvu na teret carinskog dužnika.

Carinski se dug knjiži analitički, po vrstama davanja (carina, PDV, poseban porez). Svako zaduženje ima svoj identifikacijski broj.

Svakoga dana carinarnice dobivaju od Financijske agencije podatke o plaćenom carinskom dugu po deklaracijama i po nadležnosti.

Prema identifikacijskim brojevima i iznosu zaduženja uplate se automatski zatvaraju.

Knjigovodstvene stavke koje se ne zatvore automatski (pogrešne uplate i slično) zatvaraju se ručno.

Nakon što se zaduženja i uplate zatvore, programski se utvrđuje da li je dug plaćen u zakonskom roku. Ako je dug plaćen poslije roka obračunavaju se zatezne kamate, automatski tiska rješenje o iznosu kamata i odmah ih se knjiži.

Informacijski sustav Carinske uprave povezan je sa Informacijskim sustavom Porezne uprave, tako da se obračunati i plaćeni PDV pri uvozu prosljeđuje (knjiži) na poreznu karticu poreznog obveznika i na taj je način PDV cjelovit podatak.

2. Molimo navedite informacije o planovima za daljnju kompjuterizaciju gore navedenih područja.

Plan daljnjeg razvoja informacijskog sustava naročito se odnosi na :

- izgradnju, uvođenje i primjenu analize rizika pri carinjenju i naknadnoj kontroli
- aplikacije za pomoć pri upravljanju službom
- statistički pokazatelji poslovanja
- statistički pokazatelji prihoda
- statistički pokazatelji za ljudske resurse i sl.
- aplikacije za pružanje informacija strankama (informacije bitne za pojedinu stranku)
- iskorištenje bankovnih jamstava
- stanje zaduženja (koliki je dug, kada dospijeva i sl.)
- da li je podnesena deklaracija obrađena i roba puštena stranci na raspolaganje
- da li je pošiljka prispjela na odredište i sl.

Na centralnoj lokaciji nalazi se i farma servera koja će putem intraneta poslužiti nove usluge koje su u izradi:

- nova aplikacija za carinsku tarifu
- aplikacija za upravljanje dokumentima uz elektronski potpis

- multimedijalne učionice
- interni WEB i e-mail.

U sklopu Projekta olakšavanja trgovine i transporta u jugoistočnoj Europi, Carinska uprava je trenutačno u provedbi četiri informatička infrastrukturna projekta:

- (1) Izgradnja računalno- komunikacijske mreže Carinske uprave RH:
Projekt je u završnoj fazi izvedbe. Rok završetka je rujan 2003. godine
- (2) Razvoj i implementacija aplikacije carinske tarife:
Projekt je u izvedbi, s rokom provedbe do lipnja 2003. Projekt usklađen s tarifom EU-a.
- (3) Modernizacija i obnavljanje računala i računalne opreme:
Izvedba projekta počinje u rujnu 2003, a rok za provedbu je do ožujka 2004. godine.
- (4) Implementacija infrastrukture javnog ključa, digitalnog potpisa i elektronske razmjene dokumenta:
Projekt je u fazi usklađivanja natječajne dokumentacije sa Svjetskom bankom.

U sklopu CARDS programa za 2001. Carinska uprava RH je u očekivanju realizacije odobrenog projekta i osiguranja sredstava za provedbu projekta bežičnog umrežavanja mobilnog dijela carinske službe. Projekt obuhvaća bežičnu komunikaciju putem 802.11b i GPRS standarda.

Financijskim sredstvima za 2004. predviđa se provedba sljedećih projekata:

- Umrežavanje i informatizacija malograničnih prijelaza RH
- Implementacija i uspostava kontakt centra Carinske uprave RH

II. CARINE

1. Molimo dostavite presliku hrvatske carinske tarife (ako je moguće, uz prijevod na jedan od jezika Zajednice) te navedite da li se u potpunosti zasniva na Kombiniranoj nomenklaturi EU-a (Prilog I Uredbi Vijeća 2568/87).

"Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica (SAA)" ("NN. – međunarodni ugovori 14/01) omogućeno je slobodno kretanje roba i uspostavljena zona slobodne trgovine između RH i EU- a. Člancima 15(2). i 130. SAA ugovoreno je da će se u međusobnoj trgovini kod razvrstavanja roba primjenjivati Kombinirana nomenklatura (Combined Nomenclature, KN). Ispunjavajući tu obvezu, RH je od 1. siječnja 2002. u svoj carinski sustav preuzela KN, odnosno Uredba o carinskoj tarifi za 2002. usklađena je s KN-om.

Carinska tarifa RH je u potpunosti bazirana na KN-u, preuzeta je u potpunosti podjela do razine osmeroznamenaste tarifne oznake (CN code), kao i sve dodatne napomene (additional notes) osim onih koje reguliraju pitanja obračuna carine pri uvozu roba u EU.

Nacionalni podbrojevi (subheadings) utvrđeni su ispod razine osmeroznamenaste tarifne oznake Kombinirane nomenklature, na način da je iz odgovarajućeg podbroja KN-a izdvojena točno određena roba koja je označena kraticom "ex." na početku naziva podbroja (što znači eksplicitno, upravo ono što je navedeno). Ovi su podbrojevi označeni devetom i desetom znamenkom, od kojih prvih osam znamenka označava podbroj KN-a. U Carinsku tarifu RH uvrštene su i dvije dodatne nacionalne napomene (uz poglavlje 87.), koje definiraju što se u carinskoj tarifi podrazumijeva pod pojmovima novih i rabljenih vozila.

Kako se RH obvezala na primjenu KN-a, Uredba o carinskoj tarifi RH se svake sljedeće godine, počevši od 2002., mora usklađivati s izmjenama KN-a koje usvoji EU. Prvo takvo usklađivanje napravljeno je u Uredbi o carinskoj tarifi za 2003. godinu, kada su u nju ugrađene sve izmjene i dopune KN-a za 2003. godinu.

DODATAK:

U Dodatku (dodatak 1.), na CD mediju, je Carinska tarifa RH u excel formatu, napravljena u dvojezičnom obliku (hrvatski i engleski).

2. Molimo opišite strukturu i razinu carinske stope (vidi također Poglavlje 26. o Zajedničkoj vanjskoj i trgovinskoj politici).

U stupcu carinske tarife pod nazivom "osnovna stopa carine" (basic rates of duty, rates of duty for third countries) navedene su stope carine koje se primjenjuju kod uvoza u Republiku Hrvatsku robe podrijetlom iz trećih zemalja. Osnovna stopa carine primjenjuje se kao "stopa carine po načelu najpovlaštenije nacije" (engl. Most Favoured Nations, MFN).

Zakonom o carinskoj tarifi, člankom 2. stavkom 1., propisano je da će se ove stope carine primjenjivati kod uvoza roba podrijetlom iz zemalja članica Svjetske trgovinske organizacije, iz zemalja s kojima je RH sklopila ugovore u kojima je sadržano načelo najpovlaštenije nacije ili iz zemalja koje to načelo primjenjuju kod uvoza roba podrijetlom iz RH (načelo reciprociteta). Stavkom 3. istog članka dana je ovlast Vladi RH, ukoliko ocijeni da za uvoz roba podrijetlom iz pojedinih zemalja nisu ispunjeni uvjeti za primjenu stopa carine po načelu najpovlaštenije nacije, može odrediti primjenu uvećanih stopa carine. Zadnja se odredba ne primjenjuje niti prema jednoj od zemalja, što znači da će se uvijek prilikom uvoza roba nepreferencijalnog podrijetla primjenjivati osnovna stopa carine iz Uredbe.

Osnovne stope carine

Osnovne stope carine su u CT-i iskazane na dva načina:

Kao postotak koji se obračunava na carinsku vrijednost robe, tzv. "ad valorem" ili carina "po vrijednosti". Kratica "sl" (free) upisana umjesto stope carine označava "slobodno od carine", odnosno nultu carinsku stopu (0%);

Za dio poljoprivredno – prehrambenih proizvoda utvrđena je složena stopa carine koja se sastoji od zbroja "carine po vrijednosti" i "količinske carine", uz ograničenu maksimalnu stopu carine ili ne, ovisno o slučaju. Npr. osnovna stopa carine za tarifni stavak 0405 20 10 iznosi 10 + 37,9 €/100 kg, max. 30, gdje 10 označava carinu "ad valorem" (obračunava se 10% na carinsku vrijednost robe), 37,9 €/100 kg je količinska carina (obračunava se 37,9 € na količinu od 100 kg neto), a max. 30 je maksimalna carina "ad valorem" (ni u kojem slučaju stvarno plaćena carina ne smije premašiti 30% obračunato na carinsku vrijednost robe). Ako je carina "ad valorem" 0%, složena stopa carine se sastoji samo iz količinskog dijela, npr. za tarifni stavak 0406 90 33 iznosi 126,2 €/100 kg (ili drugim riječima 0 + 126,2 €/100 kg), bez ograničene maksimalne carine.

Carine navedene u stupcu "osnovna stopa carine", opisane pod točkama a i b, su jedina carinska davanja koja se obračunavaju kod uvoza robe u RH. Carinska tarifa RH, a ni drugi propisi, ne određuju nikakva druga davanja s istim učinkom, odnosno ne postoje nikakve dodatne carine koje bi se obračunavale i naplaćivale kod uvoza specifične robe.

Preferencijalne stope carine

Počevši s Uredbom o Carinskoj tarifi za 2002. godinu, osim osnovnih stopa carine koje se primjenjuju za uvoz roba po načelu najpovlaštenije nacije, u CT-i prikazani su i podaci o uvjetima uvoza roba podrijetlom iz zemalja s kojima je RH sklopila ugovore o povlaštenom trgovinskom režimu. Ti su podaci navedeni u stupcima carinske tarife pod zajedničkim nazivom "Snižene stope carine (preferential rates of duty) pri uvozu roba podrijetlom iz zemalja s kojima je Republika Hrvatska sklopila ugovor o povlaštenom trgovinskom režimu", po principu jedna kolona za jednu zemlju, i u pripadajućim prilozima carinske tarife.

Snižene stope carine, ako su ugovorene, primjenjuju se samo na robe s tzv. preferencijalnim podrijetlom (preferential origin) iz pojedinih zemalja obuhvaćenih ugovorom. Takvo podrijetlo mora biti i propisno dokazano (izjavom na računu, izjavom na računu ovlaštenog izvoznika ili obrascem EUR-1), uz ispunjenje svih drugih odredbi iz dotičnog ugovora.

Ako je za pojedine industrijske proizvode (poglavlja 25 do 97 CT) osnovna stopa carine "sl", na odgovarajućem mjestu za sniženu stopu carine upisan je znak crtice "-", sa značenjem da se primjenjuje osnovna stopa carine.

Samo je manji dio poljoprivredno – prehrambenih proizvoda obuhvaćen povlaštenim trgovinskim režimom. S obzirom na primjenu povlaštene sheme, poljoprivredno – prehrambene proizvode možemo podijeliti na tri skupine:

za dio poljoprivredno – prehrambenih proizvoda (poglavlja 1 do 24 CT), uopće nije ugovorena snižena stopa carine već se primjenjuje ona osnovna (neovisno ako roba i ima povlašteno podrijetlo). U tom je slučaju na odgovarajućem mjestu za sniženu stopu carine upisan je znak crtice "-";

drugu skupinu čine proizvodi za koje je ugovorena snižena stopa carine za neograničenu količinu robe, u kojem je slučaju ona upisana na odgovarajućem mjestu u pripadajućem stupcu za snižene stope carine;

treću skupinu čine posebno osjetljivi proizvodi, ta su oni za koje je ugovorena snižena stopa carine samo za ograničenu količinu robe (carinsku kvotu). U tom je slučaju na određenom mjestu u pripadajućem stupcu za snižene stope carine upisano, npr. "Prilog 1a", što nas upućuje da su uvjeti povlaštenog uvoza navedeni u Prilogu 1a carinske tarife.

DODATAK:

U Dodatku (Dodatak 2.) su, po odsjecima i poglavljima CT-a, tablično prikazani podaci o strukturi uvoza za 2002. godinu i za prvih šest mjeseci 2003. godine, posebno za ukupni uvoz, a posebno po pojedinim ugovorima o slobodnoj trgovini, i to:

- ukupna carinska vrijednost, u kunama, prikazana je u prvom stupcu,
- ukupno obračunata carinska davanja (koja uključuje i carinu obračunatu po vrijednosti i količinsku carinu), u kunama, prikazana je u drugom stupcu, i
- prosječno naplaćena stopa carine (kao prosječni postotak: ukupno obračunata carinska davanja/ukupna carinska vrijednost x 100%), u kunama, prikazana je u trećem stupcu.

3. Molimo navedite opis hrvatskog carinskog sustava za carinske suspenzije, kvote i limite.

Plafoni (ceiling)

U Zakonu i Uredbi o Carinskoj tarifi RH nema posebnih odredaba vezanih na "plafone" za naplatu carina. Pošto u RH, pored stopa carine navedenih u CT-u, nema određenih nikakvih drugih davanja koja imaju isti učinak kao carina, to su tako navedene stope carine ujedno i najviša carinska davanja koja se može naplatiti kod uvoza određene robe u RH.

Maksimalne visine stopa carine u Republici Hrvatskoj određene su obvezama koje je RH preuzela "Protokolom o pristupanju Republike Hrvatske Marakeškom ugovoru o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (WTO)". Njime je za najveći dio proizvoda utvrđeno prijelazno razdoblje za njihovo smanjenje, i to za industrijske proizvode najkasnije do 2005. godine, a za poljoprivredno - prehrambene najkasnije do 2007. godine.

Protokolom je za svaki pojedini tarifni stavak carinske tarife (važeće prije 01. srpnja 2000. godinu) navedeno: obvezujuća stopa danom stupanja u članstvo (zatečena stopa), te završna obvezujuća stopa i godina s kojom završava prijelazno razdoblje (ako je utvrđena obveza snižavanja carine). Odredbe ugovora koje se odnose na carine za industrijske proizvode, RH je počela primjenjivati 01. srpnja 2000., a one koje se odnose na carine za poljoprivredno - prehrambene proizvode s danom stupanja u članstvo WTO-a, odnosno 30. studenog 2000. godine.

Suspenzije

Člankom 5. Zakona o Carinskoj tarifi propisano je da Vlada može (posebnom odlukom u kojoj su navedeni uvjeti i način primjene takve povlastice) odrediti niže carine od carina utvrđenih u Carinskoj tarifi ili primjenu stope carine "slobodno" za:

- uvoz opreme, uređaja, aparata, vozila i njihovih dijelova, u čijoj proizvodnji se koriste oprema i dijelovi proizvedeni u RH,
- uvoz robe podrijetlom iz najnerazvijenijih zemalja sukladno kriterijima UNCTAD-a,
- uvoz strojeva i opreme za razminiranje.

U drugim slučajevima, suspenzije se rješavaju kroz samu carinsku tarifu, na način da se za odgovarajući podbroj CT-a snižava stopa carine (ili određuju stopa carine "slobodno"), ako je to prihvatljivo, ili se utvrđuje podbroj na nacionalnoj razini podjele (deveta i deseta znamenka tarifne oznake) s precizno definiranim nazivom i onda se za njega snižava stopa carine. Tako utvrđena suspenzija odnosi se tada na neograničenu količinu i neovisna je o uvozniku, odnosno mogu je koristiti svi zainteresirani subjekti.

U CT-u nema drugih mehanizama za utvrđivanje suspenzije koji bi omogućavali da se provede suspenzija točno određene tvrtke, za točno određenu namjenu i točno određenu vrstu i količinu robe ili slično.

Kvote

Carinska tarifa RH poznaje samo kvote utvrđene po pojedinim ugovorima o slobodnoj trgovini, Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i "Protokolom o pristupanju Republike Hrvatske Marakeškom ugovoru o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (WTO)".

Protokolom je za pojedine poljoprivredno – prehrambene proizvode ugovorena snižena stopa carine unutar carinske kvote za zemlje članice WTO-a. U tom je slučaju u stupcu za osnovnu stopu carine, ispod iznosa carine upisano "Prilog 16", a u prilogu CT-a navedeni su uvjeti takvog uvoza.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i drugim ugovorima o slobodnoj trgovini utvrđene su carinske količinske kvote za pojedine poljoprivredno - prehrambene proizvode, u okviru kojih je ugovorena snižena ili nulta stopa carine.

Procedura dodjeljivanja carinskih kvota regulira se godišnjom Uredbom o raspodjeli carinskih kvota. Uredba i sam postupak raspodjele carinskih kvota, u nadležnosti su Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (MPŠ), dok se praćenje i nadzor nad iskorištenjem carinskih kvota vodi kroz informacijski sustav Carinske uprave. Carinske kvote se dodjeljuju polugodišnje. Zainteresirana stranka podnosi pisani zahtjev s propisanim prilogima MPŠ-a i o tome dobiva pismeno odobrenje MPŠ. U Uredbi su poljoprivredno - prehrambeni proizvodi grupirani u tri skupine (priloga). Raspodjelu carinskih kvota za proizvode iz prvog priloga vrši posebno imenovano povjerenstvo. Raspodjela carinskih kvota za proizvode iz drugog priloga vrši se prema redoslijedu podnošenja zahtjeva (po principu "first come - first serve"). Raspodjela carinskih kvota za proizvode iz trećeg priloga vrši se razmjerno udjelu u ukupnim zahtjevima.

4. Molimo navedite opis potencijalnih poteškoća u trgovini sa Zajednicom.

Iako se preko 80% naše trgovine obavlja sukladno načelima slobodne trgovine, RH još ne može u potpunosti koristiti sve prednosti povlaštenog pristupa tržištima Europske unije. To se prvenstveno odnosi na činjenicu da RH još nije uključena u sustav paneuropske kumulacije podrijetla. Uključenje RH u sustav paneuropske kumulacije podrijetla značilo bi daljnju liberalizaciju trgovine sa zemljama EU-a kao i sa njenim novim članicama, naročito imajući u vidu činjenicu da sa je RH sa zemljama CEFTA-e i Litvom ugovorila djelomičnu paneuropsku kumulaciju podrijetla što znači da njihovim skorim ulaskom u EU dolazi u određenom obliku do ograničenja u trgovini sa tim zemljama, a ne do daljnje liberalizacije. Uključivanjem RH u sustav paneuropske kumulacije podrijetla ne bi se samo olakšalo stjecanje podrijetla nego bi RH postala privlačnijom destinacijom za investitore iz EU što je do sada bio jedan od ograničavajućih elemenata.

5. Ako postoji, molimo opišite hrvatski sustav za obvezujuće carinske informacije i obvezujuće informacije o podrijetlu, ako postoji takav.

Obvezujuće mišljenje o razvrstavanju robe u carinsku tarifu i obvezujuće mišljenje o podrijetlu robe definirana su u članku 12. Carinskog zakona, koji je u glavnini sukladan istom članku Carinskog zakona EU. Ovim člankom je ustanovljena institucija obvezujućeg mišljenja, te su definirana prava i obveze, kako korisnika mišljenja tako i Carinske uprave, koje iz njega proizlaze. Oba mišljenja izdaje Carinska uprava - Središnji ured, na rok važenja od šest godina te se izdaju na obrascima koji su identični obrascima propisanim u Uredbi EU. Obvezujuće mišljenje može prestati važiti i prije isteka roka od 6 godina ukoliko nastupe okolnosti propisane člankom 12. Carinskog zakona.

Zahtjev za izdavanje obvezujućeg mišljenja podnosi se u pismenom obliku, s potrebnim podacima, priložima i uzorkom (ovisno o slučaju), Carinskoj upravi - Središnjem uredu. Pojediniosti o postupku za dobivanje obvezujućeg mišljenja, pravima i obvezama korisnika mišljenja te pravnim učincima obvezujućih mišljenja propisane su člancima 7. do 13. Uredbe za provedbu carinskog zakona. Obvezujuće mišljenje ima snagu rješenja donesenog u upravnom postupku.

Na obvezujuće mišljenje korisnik ima pravo žalbe Ministarstvu financija, samostalnoj službi za drugostupanjske upravne postupke, u roku od 15 dana od dana prijama mišljenja.

6. Molimo opišite koju vrstu carinskih postupaka s gospodarskim utjecajem primjenjuje Hrvatska, npr. unutarnju obradu, vanjsku obradu, privremeni ulazak robe, preradu pod carinskim nadzorom, carinska skladišta i slobodne zone. Molimo također navedite broj slobodnih zona i detaljne informacije o njihovom radu kao i o uključenim poticajima (carinskim i drugim poticajima).

U Republici Hrvatskoj primjenjuju se sljedeći postupci s gospodarskim učinkom:

- postupak unutarnje proizvodnje
- postupak vanjske proizvodnje
- postupak privremenog uvoza
- postupak preradbe pod carinskim nadzorom i
- postupak carinskog skladištenja.

Da bi se koristio bilo koji od ovih postupaka, potrebno je nadležnoj carinarnici podnijeti pisani zahtjev na propisanom obrascu. U iznimnim i propisom određenim slučajevima odobrenje se može zahtijevati i podnošenjem carinske deklaracije u pisanom obliku ili korištenjem računalnog sustava razmjene podataka.

Na temelju podnesenog zahtjeva i priloga uz isti te ocjenjujući gospodarsku opravdanost podnesenog zahtjeva carinarnica donosi odobrenje za konkretni zahtijevani postupak. Ukoliko to konkretni postupak zahtijeva za isti je potrebno podnijeti odgovarajući instrument osiguranja za mogući carinski dug koji nastaje ukoliko se ne poštuju odredbe određenog postupka zadane u odobrenju.

Ukoliko dođe do obračuna carinskog duga, carinarnica provjerava da li su ispunjene i propisane trgovinske mjere za konkretnu robu. Ukoliko dođe do obračuna carinskog duga za dobivene proizvode ili uvoznju robu obračunavaju se i zatezne kamate na iznos carinskog duga. Kamate se obračunavaju mjesečno, počevši od prvoga dana sljedećeg mjeseca u kojem je uvozna roba, za koju nastaje carinski dug, prvi puta stavljena u odgovarajući carinski postupak, pa do posljednjeg dana u mjesecu u kojem je carinski dug nastao. Propisom je određeno u kojem slučaju se neće obračunavati kamata.

Popis slobodnih zona u Republici Hrvatskoj (rujan 2003.):

1. Slobodna zona Zagreb-Jankomir
2. Slobodna zona Luka Rijeka, tri odvojena dijela:
 - (1) Luka Rijeka - Bazen Rijeka,
 - (2) Luka Rijeka - Bazen Raša, te
 - (3) Luka Rijeka - Bazen Bakar;
3. Slobodna zona Luka Ploče,
4. Slobodna zona Luka Split,
5. Splitsko-dalmatinska slobodna zona, tri dijela:
 - (1) dio Postira,
 - (2) dio Smokovik, te
 - (3) dio Sinj (Lumik),
6. Slobodna zona Kukuljanovo
7. Slobodna zona Osijek, dva dijela:
 - (1) riječna luka/zapadni dio lučkog kompleksa,
 - (2) Vukovarska avenija/dio poslovnog prostora MIO d.d. Osijek;
8. Slobodna zona Buje;
9. Slobodna zona Obrovac,
10. Krapinsko - Zagorska slobodna zona;
11. Slobodna zona Đure Đaković-Slavonski Brod;
12. Podunavska slobodna zona Vukovar;
13. Slobodna zona Ribnik;
14. Slobodna zona luka Pula.

Slobodne zone u Republici Hrvatskoj posluju temeljem Zakona o slobodnim zonama ("Narodne novine", br. 44/96), dok je carinski aspekt poslovanja propisan važećim odredbama Carinskog zakona i uredbe za provedbu Carinskog zakona. Odredbe hrvatskih propisa o slobodnim zonama istovjetne su odgovarajućim odredbama propisa EU.

Strana roba koja se unosi u slobodnu zonu ne podliježe plaćanju carine i poreza, a na domaću robu se ne obračunava porez.

Strana roba se unosi u slobodnu zonu temeljem provoznih isprava (budući je veći dio slobodnih zona smješten u unutrašnjosti carinskog područja Republike Hrvatske) ili podnošenjem prijevoznih isprava (teretni list, manifest i dr.), ako se unosi u slobodnu zonu koja je smještena na granici Republike Hrvatske s drugom zemljom.

Domaća roba također se može smještati u slobodnu zonu, te se isto vrši uz podnošenje fakture, odnosno izdatnice, ovisno da li se unosi vlastita roba ili se ista kupuje u carinskom području Republike Hrvatske.

U zoni se mogu obavljati proizvodne djelatnosti, kao što su postupak unutarnje proizvodnje i postupak preradbe pod carinskim nadzorom. U praksi, veći dio slobodnih zona bavi se skladištenjem robe, dok se u manjem dijelu obavlja i postupak unutarnje proizvodnje.

Postojeći propisi uređuju i porezne olakšice vezane uz poslovanje u slobodnim zonama. Korisnici slobodne zone plaćaju porez na dobit u visini 50% od propisane porezne stope, a kad sudjeluju u izgradnji objekata infrastrukture u slobodnoj zoni u iznosu većem od jednog milijuna kuna, u cijelosti su oslobođeni plaćanja poreza na dobit u godini ulaganja i narednih pet godina, ali najviše do visine uložениh sredstava.

7. Molimo navedite pravila o povlaštenom i nepovlaštenom podrijetlu robe koja Hrvatska primjenjuje temeljem bilateralnih ili multilateralnih ugovora ili autonomnih sporazuma te bilo koje druge uvjete za dodjelu povlaštenog carinskog tretmana.

a) Pravila o povlaštenom podrijetlu temeljem ugovora o slobodnoj trgovini

Republika Hrvatska trenutno ima u primjeni Ugovore o slobodnoj trgovini sa 31 europskom zemljom (Europska zajednica, EFTA, CEFTA, Litva, Turska, Makedonija, Bosna i Hercegovina, Albanija). Temeljem tih ugovora ostvaruju se uvjeti za stjecanja povlaštenog podrijetla.

Primjena pravila o podrijetlu robe regulirana su navedenim ugovorima odnosno njihovim protokolima o definiciji pojma proizvoda s podrijetlom, a na nacionalnom nivou odredbama članaka u Carinskom zakonu (od čl. 23. do čl. 28.) te Uredbom o primjeni carinskog zakona (čl. 1., od čl. 7. do čl. 65.).

Temeljni dokument za ostvarivanje preferencijalnog tretmana u trgovini sa zemljama članicama EU-a je Privremeni sporazum o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima odnosno njegov Protokol 4. (o definiciji pojma "proizvoda s podrijetlom"), između Republike Hrvatske i Europske zajednice ("Narodne Novine" - Međunarodni ugovori br.15 od 28. prosinca 2001. godine), kao i Naputak o provođenju odredbi Protokola 4. Privremenog sporazuma o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima između Republike Hrvatske i Europske zajednice ("Narodne Novine" br. 125 od 25. listopada 2002. godine).

Pored navedenih zakonskih okvira, Carinska uprava Republike Hrvatske predmetnu problematiku ima reguliranu nizom internih naputaka, te ostalom stručnom literaturom (priručnici o pravilima o podrijetlu objavljeni u časopisu "Carinski vjesnik").

Kako je navedeno Republika Hrvatska trenutno ima u primjeni Ugovore o slobodnoj trgovini samo sa europskim zemljama te su u svima primijenjena u osnovi Europska preferencijalna pravila, kojima su definirani jedinstveni principi stjecanja podrijetla, ograničena činjenicom da Republika Hrvatska nije uključena u Paneuropsku kumulaciju.

Osnovna pravila za stjecanje hrvatskog podrijetla robe su:

1. Cjelovito dobiven proizvod

Pojam "cjelovito dobiven proizvod" obuhvaća sve prirodne resurse; životinje, bilje ili minerale koji se mogu naći na ili ispod zemlje ili teritorijalnog mora ili u zračnom prostoru države. Podrijetlo je određeno mjestom gdje je proizvod dobiven.

2. Dostatna obrada ili prerada proizvoda

Za svaki proizvod, razvrstan primjenom harmoniziranog sustava do razine četveroznamenaste oznake, utvrđena je prerada ili obrada što ju je potrebno obaviti na materijalima bez podrijetla, kako bi dobiveni proizvod stekao status proizvoda s podrijetlom. Potrebna obrada ili prerada navedena je u posebnom dodatku Protokola o podrijetlu robe. Pravila iz Liste prerade ili obrade grupiraju se u nekoliko grupa pravila, a to su:

(1) tarifno pravila

Većina pravila određuje da je dostatna ona obrada ili prerada kod koje se finalni proizvod razvrstava u četveroznamenasti tarifni broj koji je različit od tarifnog broja u koji se razvrstavaju upotrijebljeni materijali bez podrijetla. Ovo je tzv. pravilo promjene tarifnog broja.

(2) postotno pravila

Postotnim pravilom se utvrđuje postotak vrijednosti materijala bez podrijetla koji se mogu upotrijebiti, a odnose se na: cijenu proizvoda fco tvornica, i vrijednost upotrijebljenih materijala

(3) procesno pravilo

Procesno pravilo uvjetuje stjecanje statusa robe s podrijetlom provođenjem točno određenog procesa proizvodnje, proizvodnju iz točno određenih materijala ili uporabu materijala na određenom stupnju proizvodnje.

3. Kumulativno pravilo

Iz razloga što Republika Hrvatska nije uključena u Paneuropsku kumulaciju, u gotovo svim Ugovorima primjenjuje se bilateralna kumulacija podrijetla (izuzetak su Ugovori sa zemljama CEFTA-e i Litvom, u kojima je dogovorena djelomična dijagonalna kumulacija podrijetla). Materijali s podrijetlom iz jedne od ugovornih strana koji su uvezeni u drugu ugovornu stranu i ulaze u sastav novodobivenog proizvoda računaju se kao materijali s podrijetlom. Nije potrebno da takvi materijali prođu dostatnu obradu ili preradu, pod uvjetom da su prošli obradu ili preradu koja je veća od nedostatnih postupaka obrade ili prerade.

b) Povlaštena pravila koja se temelje na općoj shemi povlastica (Generalized System of Preferences-GSP).

Nakon zaključenja naprijed navedenih ugovora o slobodnoj trgovini, povlaštena pravila temeljem GSP-a primjenjuju se samo sa slijedećim zemljama: Australija, Kanada, Japan, Novi Zeland, SAD, Bjelorusija i Ruska Federacija.

Osnovni uvjet za stjecanje hrvatskog podrijetla robe temeljem GSP pravila je postotno pravilo (u cijeni fco tvornica najmanje 50 % vrijednosti proizvoda mora biti hrvatskog podrijetla), osim za Japan (promjena tarifnog broja).

Obrazac (FORM) A kojim se dokazuje hrvatsko podrijetlo robe izdaje Hrvatska gospodarska komora (sukladno čl. 34. Uredbe za provedbu Carinskog zakona).

NEPOVLAŠTENNA PRAVILA O PODRIJETLU ROBE

Pravila o nepovlaštenom podrijetlu robe određena su Carinskim zakonom (čl. 23) i Uredbom za provedbu Carinskog zakona (od čl. 14. do čl. 30.).

Potvrdu o hrvatskom podrijetlu robe (Certificate of Origin) izdaje Hrvatska gospodarska komora, samo za robu, ako ispunjava uvjete za dobivanje hrvatskog podrijetla sukladno čl. 24. i čl. 25. Carinskog zakona i čl. 16. Uredbe za provedbu Carinskog zakona.

Osnovna pravila za stjecanje nepovlaštenog podrijetla: cjelovito dobiven proizvod i pravilo posljednje bitne prerade ili obrade.

Nepovlaštena pravila za izvoz tekstilnih proizvoda u Europsku zajednicu:

Ako određeni tekstilni proizvod ne zadovoljava povlaštena pravila o podrijetlu u Hrvatskoj gospodarskoj komori će se ovjeriti nepovlaštena potvrda o podrijetlu "CERTIFICATE OF ORIGIN-TEXTILE PRODUCTS" na osnovi odgovarajućih nepovlaštenih pravila EZ-a, u skladu Uredbe Komisije (EEZ) broj 2454/93 od 02. srpnja 1993. godine o odredbama za primjenu Uredbe Vijeća (EEZ) broj 2913/92 o Carinskom zakonu Europske zajednice, te odgovarajućim izmjenama i dopunama te Uredbe.

8. Molimo opišite koja se vrsta carinskih tranzitnih sporazuma (nacionalni ili međunarodni) koristi.

U Republici Hrvatskoj za robu koja se prevozi u postupku provoza koristi se nacionalna isprava – jedinstvena carinska deklaracija, a od međunarodnih – ATA i TIR karnet.

Pojednostavnjeni postupak provoza u željezničkom prometu temeljem teretnog lista CIM-a i lista predaje TR-a još uvijek ne provodimo iz razloga što Hrvatske željeznice nisu tehnički opremljene za provedbu takvog postupka.

9. Molimo opišite koja se metoda procjene carinske vrijednosti koristi (npr. upućivanje na WTO).

Carinska vrijednost robe utvrđuje se temeljem članaka 29. - 48 Carinskog zakona (NN 78/99, 94/99, 117/99, 73/00, 92/01 i 47/03) i člancima 33. - 58. Uredbe za provedbu carinskog zakona (NN 144/99, 8/00, 49/00, 77/00, 12/01).

Carinski zakon i Uredba za provedbu carinskog zakona u potpunosti su u skladu sa WTO Sporazumom o carinskoj vrijednosti (WTO Valuation Agreement).

U Carinski zakon uključeni su članci 1.-17. WTO Sporazuma o carinskoj vrijednosti (u daljnjem tekstu Sporazum), te odluke 3.1., 4.1. i 6.1. Odbora za carinsku vrijednost.

Člancima 31. do 37. CZ-a definirane su metode utvrđivanja carinske vrijednosti i to:

- Transakcijska vrijednost - čl. 31. CZ (čl. 1. Sporazuma)
- Transakcijska vrijednost istovjetne robe - čl. 32. CZ-a (čl. 2. Sporazuma)
- Transakcijska vrijednost slične robe - čl. 33. CZ-a (čl. 3. Sporazuma)
- Dedukcijska (izvedena) vrijednost - čl. 35. CZ-a (čl. 5. Sporazuma)
- Izračunata metoda - čl. 36. CZ-a (čl. 6. Sporazuma)
- Alternativna metoda - čl. 37. CZ-a (čl. 7. Sporazuma)

Prva i osnovna metoda utvrđivanja je transakcijska vrijednost (čl. 1. WTO Sporazuma o carinskoj vrijednosti i čl. 31. Carinskog zakona)

Članak 31. CZ-a definira da je carinska vrijednost uvezene robe njezina transakcijska vrijednost tj. stvarno plaćena ili plativa cijena za robu koja se prodaje radi izvoza u RH, usklađena prema odredbama članka 38. CZ-a pod uvjetom da:

- kupac nema ograničenja u raspolaganju robom ili njezinom uporabom,
- kupoprodaja ili cijena ne podliježu uvjetima ili ograničenjima čija vrijednost ne može biti utvrđena u odnosu prema vrijednosti robe koja se vrednuje,
- nikakva naknada od iduće preprodaje, raspolaganja robom ili uporabe robe neće biti dostavljena prodavaču izravno ili neizravno osim ako je moguće izvršiti odgovarajuće usklađenje u skladu sa člankom 8. Sporazuma (38. CZ),
- kupac i prodavač nisu međusobno povezani ili ako jesu da ta povezanost nije utjecala na cijenu.

Ukoliko carinsku vrijednost nije moguće utvrditi temeljem transakcijske vrijednosti ista će se utvrditi temeljem slijedeće moguće metode utvrđivanja poštujući pravilo hijerarhije.

Za određivanje carinske vrijednosti sukladno člancima 31. do 47. Carinskog zakona zajedno sa carinskom deklaracijom potrebno je ispravno prijaviti sve podatke koji se odnose na carinsku vrijednost uvezene robe tj. priložiti Deklaraciju o carinskoj vrijednosti robe (DCV i DCV bis) koja je u potpunosti sukladna europskoj Deklaraciji o pojedinostima vezanim uz carinsku vrijednost (Declaration of particulars relating to customs value - D. V. 1 i Drugi dio Deklaracije (Continuation sheet) -D.V. 1 bis.

10. Molimo opišite kako je organiziran carinski pravni okvir (npr. konsolidirani carinski šifrniki i provedbene odredbe ili zasebni pravni akti o različitim predmetima).

Hrvatski carinski propisi okvirno su organizirani, kako slijedi:

1. Carinski propisi koji prestaju važiti pristupom Republike Hrvatske Europskoj uniji:

- (1) Carinski zakon, s provedbenim propisima:
- (2) Uredba o provedbi carinskog zakona, koja je usklađena s Uredbom za provedbu carinskog kodeksa, osim manjeg dijela koji se odnosi na provedbene carinske obrasce,
- (3) Uredba o uvjetima i postupcima za ostvarivanje oslobođenja od plaćanja carine,
- (4) Pravilnik o obrascima za provedbu carinskog zakona,

- (5) Pravilnik o slučajevima i okolnostima kada se neće zahtijevati polaganje osiguranja za plaćanje carine,
 - (6) Zakon o carinskoj tarifi, s provedbenim propisima:
 - (7) Uredba o carinskoj tarifi za 2003. godinu,
 - (8) Pravilnik o postupku pojednostavnjenog razvrstavanja robe u carinskom postupku i dr.,
 - (9) - Pravilnik o načinu obračuna i postupku naplate carinske pristojbe,
 - (10) Harmonized System – Explanatory Notes, službeni hrvatski prijevod odnosnoga akta Svjetske carinske organizacije (WCO), u važećem tekstu,
 - (11) Explanatory Notes to the Combined Nomenclature, usklađen s odnosnim aktom EU u važećem tekstu.
2. Carinski propisi koji ostaju u djelokrugu država članica EU-a:
- (1) Zakon o carinskoj službi, kao posebni nacionalni propis, kojim se uz ustroj i ovlasti carinske službe potanje uređuju i pojedina pitanja povezana s carinskim nadzorom i carinskom provjerom, prikupljanjem, evidentiranjem i zaštitom
 - (2) podataka, te posebnosti u provedbi carinskog upravnoga i carinskog prekršajnoga postupka,
 - (3) Zakon o financijskim prekršajima, kojime se uređuju materijalno pravni aspekti kršenja carinskih propisa, te određena procesna pitanja, koja valja posebno urediti u odnosu na opći prekršajni postupak,
 - (4) Zakon o uvjetima za obavljanje poslova zastupanja u carinskom postupku,
 - (5) Odluka o carinskim, poreznim i drugim olakšicama stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava,
 - (6) Cjenik troškova uredovanja carinskih službenika izvan uredovnog vremena ili uredovnih prostora.
3. Temeljni hrvatski carinski propisi usklađeni su s odgovarajućim propisima EU-a i to:
- (1) Carinski zakon s Uredbom EU-a br. 2913/1992 koja utvrđuje važeću verziju Carinskog kodeksa EU-a, osim u dijelu koji se odnosi na izmjene Carinskog kodeksa utvrđene Uredbom EU-a br. 2700/2000,
 - (2) Uredba za provedbu carinskog zakona i Pravilnik o obrascima za provedbu carinskog zakona s Uredbom za provedbu važeće verzije carinskog kodeksa EU-a, br. 2454/1993,
 - (3) Uredba o carinskoj tarifi za 2003. godinu s kombiniranom nomenklaturom EU-a, a u dijelu koji se odnosi na carinske stope za robu koja se uvozi iz EU-a s obvezama preuzetim Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica.

Sukladno navedenom možemo utvrditi, da su hrvatski carinski propisi konsolidirani u mjeri u kojoj su to i važeći carinski propisi EU-a te da će se proces konsolidacije hrvatskih carinskih propisa nastaviti sukladno promjenama u propisima carinskog sustava EU-a, uz vremenski odmak od 6 –12 mjeseci.

U dijelu carinskih propisa koji ostaju u djelokrugu država članica EU-a, nastaviti će se proces usklađivanja hrvatskih propisa s novim materijalnim i postupovnim carinskim propisima, odnosno proces njihove konsolidacije ili kodifikacije.

11. Zasniva li se carinska kontrola na odabiru rizika? Ako da, utvrđuju li se kriteriji za odabir rizika na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini?

Najnovijim izmjenama i dopunama Carinskog zakona (čl.14.), kao i Uredbe za provedbu carinskog zakona (čl.4. i 5.), postavljeni su pravni preduvjeti za implementaciju sistema analize rizika i selektivnosti. Trenutno se analiza rizika i

selektivnost primjenjuje na lokalnoj razini odnosno pojedine Carinarnice imaju vlastite baze podataka koje se koriste prilikom utvrđivanja rizičnosti pošiljaka i na temelju kojih sa vrši odabir pošiljaka za pregled, kao i stupanj pregleda. Svjesna neophodnosti uspostave jedinstvenog sistema analize rizika i selektivnosti, a u cilju ubrzanja carinskih postupaka uz učinkovitiji učinak u otkrivanju nepravilnosti, Carinska uprava RH je započela sa izgradnjom sistema analize rizika. U tu svrhu je novom Uredbom o ustrojstvu Carinske uprave ustrojen novi odjel za analizu rizika čija je zadaća, uz pomoć konzultanata (u sklopu kredita Svjetske banke i Twining ugovora sa Carinskom upravom Republike Austrije u sklopu CARDS programa) i informatičke službe Carinske uprave RH, izgraditi jedinstven sistem analize rizika.

12. Molimo navedite detaljne informacije koje se odnose na administrativni kapacitet carinskog sustava.

U Dodatku 3. prikazana je struktura zaposlenih po stručnoj spremi, broj zaposlenih te popunjenost Carinske uprave RH po radnim mjestima na dan 20.srpnja 2003.godine.

U Dodatku 4. dostavljamo organigram Ministarstva financija-Carinske uprave prema Uredbi o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija ("Narodne novine", br.71/2003.).

Također naglašavamo da se u sklopu CARDS projekta Integrirano upravljanje granicama -pod proračunskom godinom 2001., unutar komponente čiji je korisnik Carinska uprava RH, između ostalog planira podrška jačanju administrativnih sposobnosti Carinske uprave s posebnim osvrtom na izradu operativnih priručnika i smjernica vezanih uz provedbu rješenja organizacijske strukture spomenute institucije.

13. Molimo opišite izobrazbu carinskih službenika.

Provedba kontinuiranog stručnog osposobljavanja i usavršavanja carinskih djelatnika (2001.-2003.)

Osobe koje se zapošljavaju u Carinskoj službi nemaju mogućnost usmjerenog školovanja za carinske poslove jer ne postoji srednja, viša ili visoka škola sa carinskim usmjerenjem. U Carinsku službu primaju se osobe sa završenom srednjom, višom ili visokom školom koje se kroz vježbeničku praksu obučavaju i osposobljavaju za rad na pojedinim poslovima u službi.

Prema odredbama Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Narodne novine", broj 27/01.), Uredbi o stručnom osposobljavanju i usavršavanju državnih službenika ("Narodne novine", broj 78/03.), Programu stručnog usavršavanja državnih službenika za 2003. godinu ("Narodne novine", broj 78/03.) i Zakonu o carinskoj službi ("Narodne novine", broj 67/01.) osposobljavanje za državnu službu obavlja se kroz vježbeničku praksu, a stručno usavršavanje obavlja se putem tečaja, seminara i školovanjem za postizanje više stručne spreme od one koju imaju, ukoliko je to u interesu službe.

I. Provedba i polaganje državnih stručnih ispita:

Prema odredbama gore spomenutih propisa o državnim službenicima i namještenicima djelatnici su po isteku vježbeničkog staža dužni položiti državni stručni ispit pred državnom ispitnom komisijom koja se ustrojava pri ministarstvu nadležnom za poslove opće uprave.

Državni stručni ispit sastoji se od općeg dijela koji se odnosi na područje opće uprave i posebnog dijela koji se odnosi na upravno područje u kojem se djelatnik zapošljava.

Djelatnici Carinske uprave polažu ispit po Programu općeg dijela državnog stručnog ispita ("Narodne novine", broj 50/95) i po Programu posebnog dijela državnog stručnog ispita s upravnog područja financija ("Narodne novine", broj 4/97.).

Tijekom 2001. godine ispit je položilo 96 carinskih djelatnika, 2002. godine 174, a do srpnja 2003. godine 29 djelatnika.

II. Osnovni stručni tečaj za carinske djelatnike:

Carinska uprava osnovala je u rujnu 2000. godine Povjerenstvo za obrazovanje, osposobljavanje i stručno usavršavanje carinskih djelatnika koje je utvrdilo program za "Osnovni stručni tečaj za carinske djelatnike" u trajanju od 77 nastavnih sati, a obuhvatio je nastavna područja:

- Utvrđivanje carinske vrijednosti,
- Utvrđivanje podrijetla robe,
- Primjena carinske tarife s poznavanjem robe,
- Carinski postupci,
- Carinsko upravni postupak,
- Porezni i drugi propisi,
- Carinski prekršaji.

Predavanja su realizirali predavači Carinske uprave, a održan je 4 puta tijekom 2001. godine. Pohađalo ga je 160 djelatnika visoke stručne spreme koji rade na najstručnijim poslovima (revizije, prijem carinskih deklaracija, carinsko upravni i prekršajni postupak).

III. Knjigovodstvo uvezenih dobara:

Tijekom 2001. godine provedena je i knjigovodstvena obuka za carinske djelatnike u suradnji sa Udrugom računovođa i financijskih djelatnika Zagreb. Seminar "Knjigovodstvo uvezenih dobara" u trajanju od 18 sati, održan je u 6 termina za djelatnike svih carinarnica i središnjeg ureda, a pohađalo ga je 233 djelatnika.

IV. Strani jezici:

Učenje stranih jezika provodilo se kontinuirano od početka 2001. godine u suradnji sa školom stranih jezika LG Lingua grupa d.o.o., a uključeno je 69 djelatnika u program učenja engleskog jezika (57 djelatnika) i talijanskog jezika (12 djelatnika). Tečajevi su provedeni u Središnjem uredu CURH, Carinarnici Zagreb, Split i Zadar.

V. Informatički tečajevi:

Obuka djelatnika u služenju operacijskim sustavom WIN 2000 i MS korisničkim programima, provedena je tijekom 2002. godine za ukupno 334. službenika i to za Središnji ured CURH (34), Carinarnice Zagreb (38), Rijeka (53), Dubrovnik (87), Šibenik (11) i Osijek (111).

Tečajevi su realizirani u suradnji Informatičkog odjela Carinske uprave i tvrtki koje su verificirane za provedbu informatičke obuke.

VI. Savjetovanje o aktualnim pitanjima carinskog sustava:

Radi ujednačavanja prakse carinarnica u provedbi Ugovora o slobodnoj trgovini koje je Republika Hrvatska sklopila sa drugim državama, u siječnju 2002. godine Središnji ured Carinske uprave organizirao je jednodnevna savjetovanja za sve carinarnice o aktualnim pitanjima carinskog sustava vezanih uz podrijetlo robe, primjenu kombinirane carinske tarife i carinska skladišta.

Savjetovanja su pripremili i realizirali predavači iz Carinske uprave.

VII. Poslijediplomski studij:

Na znanstvenom poslijediplomskom studiju "Ekonomija i razvoj" na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, studiraju 4 carinska službenika (godina upisa 2002.).

VIII. Međunarodna suradnja:

Na planu međunarodne suradnje u obuci djelatnika u 2002. godini na inicijativu "Organizacije za industrijski razvoj Ujedinjenih naroda" (UNIDO), proveden je projekt "Gospodarenje rashladnim sredstvima" za edukaciju carinskih djelatnika iz područja krijumčarenja štetnih tvari i obuku za rukovanje uređajima za detekciju štetnih tvari. Tečaj su pohađala 34 djelatnika iz svih carinarnica.

IX. Aktivnosti u 2003. godinu vezane uz Europsku uniju:

U skladu s Programom Vlade Republike Hrvatske za razdoblje 2000.-2004. godine, Ministarstvo za europske integracije od početka 2003. godine započelo je program kontinuiranog stručnog usavršavanja svih državnih resora za proces prilagodbe Europskoj uniji i to kroz četiri osnovna modula: Osnove Europske unije, Pravo Europske zajednice, Regionalna politika Europske unije i Upravljanje projektnim Ciklusom.

Prva tri tečaja pohađalo je 5. službenika CURH, a nastavak se planira za jesen.

X. Projekt CARDS

Program CARDS (Pomoć Europske unije u obnovi, razvoju i stabilizaciji - Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization).

U okviru programa CARDS Carinska uprava RH je korisnik carinske komponente projekta pod nazivom "Integrirano upravljanje granicama" (Integrated Border Management- IBM) u sklopu proračunske godine 2001.

Osnovni cilj projekta "Integrirano upravljanje granicama" je olakšanje i ubrzanje kretanje roba i ljudi sa naglaskom na jačanje suradnje među službama koje su nadležne na graničnim prijelazima, uz istodobno bolje osiguravanje hrvatske granice što će pridonijeti i većoj stabilnosti u regiji.

Pod pokroviteljstvom Europske komisije, Carinska uprava RH je u sklopu carinske komponente projekta Integrirano upravljanje granicama - sklopila twinning ugovor s austrijskom carinskom službom dana 28. veljače 2003. godine, te je provođenje twinnig projekta započelo 1. ožujka 2003. godine.

Nadalje, u okviru ovog veoma zahtjevnog projekta, koji se sastoji od nekoliko aspekata a, a trajat će 24 mjeseca, održat će se mnogobrojni seminari, radionice, te studijska putovanja, kao i sastanci otvoreni za javnost.

U periodu od 19. svibnja, 2003. do zaključno 01. kolovoza 2003. god. održani su slijedeći seminari za djelatnike carinske službe, a pod vodstvom stručnjaka austrijske carinske službe:

- Podrijetlo robe – održana su dva seminara u trajanju od po pet dana, broj sudionika svakog seminara: 14
- Carinska tarifa – održan je jedan seminar u trajanju od pet dana, broj sudionika seminara: 14
- Organizacija i struktura carinske uprave - održana su dva seminara u trajanju od po pet dana, broj sudionika seminara: 13
- Obrazovanje za djelatnike buduće Carinske škole - održana su dva seminara u trajanju po pet dana, broj sudionika seminara: 3
- Organizacija rada na cestovnim graničnim prijelazima - održan je jedan seminar u trajanju od pet dana, broj sudionika seminara: 11

- Organizacija rada na željezničkim graničnim prijelazima- održan je jedan seminar u trajanju od pet dana, broj sudionika seminara:8
- Roba u putničkom prometu i diplomatska roba - održan je jedan seminar u trajanju od pet dana, broj sudionika seminara:12
- Prikupljanje podataka i riziko analiza - održan je jedan seminar u trajanju od pet dana, broj sudionika seminara:12
- Revizija, upravljanje rizikom i revizijske tehnike - održan je jedan seminar u trajanju od pet dana, broj sudionika seminara:13

Bitno je napomenuti da će se obrazovanje carinskih djelatnika nastaviti i nakon završetka spomenutog projekta, u sklopu CARDS projekta za proračunsku godinu 2002 pod nazivom Jačanje institucionalnih i administrativnih sposobnosti Carinske uprave RH. Ono će obuhvaćati područje podrijetla robe, rada carinskih laboratorija, upravljanje rizikom, tranzitnih postupaka itd.

I. ZAJEDNIČKA TRGOVINSKA POLITIKA

A. Trgovinska razmjena po načelu najpovoljnije nacije

1. Radi stjecanja potpune slike o razlikama između vašeg uvoznog režima i uvoznog režima EU-a, možete li nam dostaviti:

a) vaše nacionalne carine, koje se primjenjuju prema uvjetima WTO-a, navodeći *ad valorem*, posebne i ostale vrste carina, ako takve postoje (oboje u jednoj nomenklaturi); uključujući inicijalna pregovaračka prava*; po mogućnosti, sve u jednom Excel dokumentu u elektronskom formatu. Usp. također Poglavlje 25. o carinskoj uniji)

Temeljem Zakona o carinskoj tarifi ("Narodne novine", br. 61/2000) Vlada Republike Hrvatske, najkasnije do kraja studenog tekuće godine, donosi carinsku tarifu za sljedeću godinu. Carinska tarifa uzima u obzir obveze Republike Hrvatske koje proizlaze iz njezinog članstva u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji kao i ostalim međunarodnim ugovorima koje je sklopila s ostalim državama.

Hrvatski raspored koncesija i obveza u trgovini robama - (vidi Dodatak)

Uredba o carinskoj tarifi - pročišćeni tekst "Narodne novine" br. 142/2002 - (vidi Dodatak)

b) količinska ograničenja važeća u vašoj zemlji, ako postoje

Republika Hrvatska nema, ne uvodi niti ne primjenjuje nikakva uvozna niti izvozna količinska ograničenja.

2. Ako posjedujete usporednu studiju između vašeg uvoznog režima i režima EZ, molimo dostavite sažetak nalaza takve studije.

Ne posjedujemo usporednu analizu hrvatskog uvoznog režima i uvoznog režima Europskih zajednica.

3. Možete li nam dostaviti svoje najnovije podatke o trgovinskoj razmjeni (uvoz i izvoz)?

Hrvatski izvoz

	Tisuće USD					Indeksi			% od ukupnog izvoza			
	2000.	2001.	2002.	1-5, 2002.	1-5, 2003.	2001. 2000.	2002. 2000.	1-5, 2003. 1-5, 2002.	2000.	2001.	2002.	1-5, 2003.
UKUPNO	4.431.597	4.665.908	4.903.584	1.900.738	2.413.832	105,3	105,1	127,0	100,00	100,00	100,00	100,00
Europska unija	2.415.636	2.526.380	2.584.404	1.060.237	1.346.784	104,6	102,3	127,0	54,51	54,15	52,70	55,79
EFTA	44.313	49.493	37.870	16.269	18.335	111,7	76,5	112,7	1,00	1,06	0,77	0,76
CEFTA	612.535	566.379	606.114	215.941	285.059	92,5	107,0	132,0	13,82	12,14	12,36	11,81
Ostale	1.359.113	1.523.656	1.675.1	608.292	763.654	112	109	125,5	30,6	32,6	34,1	31,64

* u izvorniku: initial negotiation rights (INRs)

POGLAVLJE 26: VANJSKI ODNOSI

zemlje			97			,1	,9		7	6	6	
Europska unija	2.415.636	2.526.380	2.584.404	1.060.237	1.346.784	104,6	102,3	127,0	54,51	54,15	52,70	55,79
Austrija	292.430	267.949	365.720	149.193	213.631	91,6	136,5	143,2	6,60	5,74	7,46	8,85
Belgija	42.529	42.288	50.894	25.253	21.629	99,4	120,4	85,6	0,96	0,91	1,04	0,90
Danska	9.710	11.098	10.935	4.121	7.034	114,3	98,5	170,7	0,22	0,24	0,22	0,29
Finska	2.117	6.464	5.062	1.315	2.881	305,4	78,3	219,0	0,05	0,14	0,10	0,12
Francuska	125.850	163.118	159.054	48.591	77.302	129,6	97,5	159,1	2,84	3,50	3,24	3,20
Njemačka	631.831	24.025	65.345	234.383	302.246	109,1	272,0	129,0	14,26	0,51	1,33	12,52
Grčka	89.327	29.223	37.425	48.329	28.643	26,9	128,1	59,3	2,02	0,63	0,76	1,19
Irska	38.082	1.105.381	1.113.602	11.042	14.769	76,7	100,7	133,8	0,86	23,69	22,71	0,61
Italija	989.061	648	296	470.310	605.702	111,8	45,7	128,8	22,32	0,01	0,01	25,09
Luksemburg	1.792	46.740	41.871	96	72	36,1	89,6	75,2	0,04	1,00	0,85	0,00
Nizozemska	49.878	689.599	611.736	17.527	19.665	93,7	88,7	112,2	1,13	14,78	12,48	0,81
Portugal	5.471	5.833	1.254	622	497	106,6	21,5	79,9	0,12	0,13	0,03	0,02
Španjolska	25.184	38.820	35.527	14.730	11.900	154,1	91,5	80,8	0,57	0,83	0,72	0,49
Švedska	36.173	27.916	23.065	9.319	13.135	77,2	82,6	141,0	0,82	0,60	0,47	0,54
Velika Britanija	76.201	67.279	62.617	25.405	27.677	88,3	93,1	108,9	1,72	1,44	1,28	1,15
EFTA	44.313	49.493	37.870	16.269	18.335	111,7	76,5	112,7	1,00	1,06	0,77	0,76
Island	249	212	224	199	19	85,0	105,9	9,8	0,01	0,00	0,00	0,00
Lihtenštajn	1.518	1.363	1.575	861	416	89,8	115,5	48,4	0,03	0,03	0,03	0,02
Norveška	4.480	6.303	5.192	2.546	2.206	140,7	82,4	86,7	0,10	0,14	0,11	0,09
Švicarska	38.066	41.616	30.879	12.664	15.694	109,3	74,2	123,9	0,86	0,89	0,63	0,65
CEFTA	612.535	566.379	606.114	215.941	285.059	92,5	107,0	132,0	13,82	12,14	12,36	11,81
Bugarska	4.178	8.566	11.849	2.042	10.363	205,0	138,3	507,6	0,09	0,18	0,24	0,43
Češka	29.304	34.497	39.972	13.337	15.204	117,7	115,9	114,0	0,66	0,74	0,82	0,63
Mađarska	59.990	56.926	82.875	27.464	32.961	94,9	145,6	120,0	1,35	1,22	1,69	1,37
Poljska	22.481	19.791	20.358	8.054	9.885	88,0	102,9	122,7	0,51	0,42	0,42	0,41

POGLAVLJE 26: VANJSKI ODNOSI

Rumunjska	3.318	4.952	7.691	2.043	7.454	149,2	155,3	364,8	0,07	0,11	0,16	0,31
Slovačka	13.222	15.290	15.607	5.265	9.137	115,6	102,1	173,5	0,30	0,33	0,32	0,38
Slovenija	480.042	426.356	427.761	157.736	200.054	88,8	100,3	126,8	10,83	9,14	8,72	8,29
Ostale zemlje	1.359.113	1.523.656	1.675.197	608.292	763.654	112,1	109,9	125,5	30,67	32,66	34,16	31,64
Albanija	10.141	11.026	17.470	4.790	8.515	108,7	158,4	177,8	0,23	0,24	0,36	0,35
Bosna i Hercegovina	494.827	560.562	704.435	242.930	328.332	113,3	125,7	135,2	11,17	12,01	14,37	13,60
Makedonija	58.976	52.471	59.080	19.248	26.767	89,0	112,6	139,1	1,33	1,12	1,20	1,11
Rusija	56.623	83.514	83.760	39.042	30.580	147,5	100,3	78,3	1,28	1,79	1,71	1,27
SAD	89.977	107.376	86.485	33.981	72.534	119,3	80,5	213,5	2,03	2,30	1,76	3,00
Srbija i Crna Gora	107.218	149.245	172.404	63.350	66.514	139,2	115,5	105,0	2,42	3,20	3,52	2,76
Ostale zemlje	279.616	559.462	551.563	204.952	230.413	147,7	98,6	112,4	6,31	11,99	11,25	9,55

Izvor: Državni zavod za statistiku

Hrvatski izvoz

ŠIFRA SMTK I OPIS	Tisuće USD					Indeksi		
	2000.	2001.	2002.	1-5, 2002.	1-5, 2003.	2001. 2000.	2002. 2001.	1-5, 2003. 1-5, 2002.
00 Žive životinje	1.338	1.977	1.120	631	617	147,8	56,6	97,9
01 Meso i prerađevine od mesa	22.878	20.374	23.737	8.286	11.284	89,1	116,5	136,2
02 Mliječni proizvodi i jaja	23.321	22.930	28.153	10.753	13.888	98,3	122,8	129,1
03 Ribe i prerađevine	43.842	63.880	79.679	33.601	56.853	145,7	124,7	169,2
04 Žitarice i prerađevine	56.426	55.210	67.575	14.892	33.348	97,8	122,4	223,9
05 Voće i povrće	16.937	19.571	17.708	5.843	5.647	115,6	90,5	96,6
06Šećer, proizvodi od šećera, med	5.111	30.020	48.342	20.525	52.208	587,3	161,0	254,4
07 Kava, čaj, kakao i začini	23.029	24.991	28.151	10.511	12.754	108,5	112,6	121,3
08 Stočna hrana (osim žitarica u zrnju)	9.100	13.867	16.334	5.769	6.374	152,4	117,8	110,5
09 Ostali proizvodi za hranu	71.303	69.720	81.871	30.874	40.097	97,8	117,4	129,9
11 Pića	33.560	32.776	36.585	12.957	16.850	97,7	111,6	130,0
12 Duhan i proizvodi od duhana	76.617	88.663	97.064	36.491	41.368	115,7	109,5	113,4
21 Sirove kože, neštavljena krzna	15.141	15.704	20.192	7.729	7.812	103,7	128,6	101,1
22 Uljano sjemenje i plodovi	5.201	4.104	6.805	255	2.513	78,9	165,8	985,8
23 Sirovi kaučuk	84	56	91	22	54	66,8	161,3	247,5
24 Pluto i drvo	160.158	148.078	161.956	72.377	89.967	92,5	109,4	124,3
25 Celuloza i otpaci od papira	11.306	10.873	13.096	5.086	6.653	96,2	120,4	130,8
26 Tekstilna vlakna i otpaci	2.816	2.239	1.934	793	758	79,5	86,4	95,6

POGLAVLJE 26: VANJSKI ODNOSI

27 Sirova gnojiva i sirovi minerali	21.230	22.288	21.810	8.660	10.191	105,0	97,9	117,7
28 Metalne rude i otpaci metala	23.700	25.505	33.814	13.520	18.757	107,6	132,6	138,7
29 Životinjske ili biljne tvari, ostale	11.701	12.597	13.980	5.240	6.027	107,7	111,0	115,0
32 Kameni ugljen, koks i briketi	170	122	105	10	153	71,6	86,1	1.603,9
33 Nafta i naftni derivati	381.893	349.115	327.915	102.386	179.144	91,4	93,9	175,0
34 Plin, zemni i industrijski	99.721	119.993	127.280	47.773	69.613	120,3	106,1	145,7
35 Električna energija	4.038	7.401	3.134	982	4.890	183,3	42,3	498,0
41 Životinjska ulja i masti, kem. nemodificirani	622	668	949	280	703	107,3	142,2	250,6
42 Čvrste biljne masti i ulja	2.890	5.773	9.146	2.950	2.660	199,8	158,4	90,2
43 Životinjska i biljna ulja i masti	1.726	1.609	2.214	794	930	93,2	137,6	117,2
51 Organski kemijski proizvodi	67.327	51.989	31.578	15.717	11.441	77,2	60,7	72,8
52 Anorganski kemijski proizvodi	11.548	12.502	12.412	4.716	7.211	108,3	99,3	152,9
53 Proizvodi za bojenje, štavljenje	15.413	17.131	17.460	7.457	8.043	111,1	101,9	107,9
54 Medicinski i farmaceutski proizvodi	188.965	174.284	192.661	82.874	92.976	92,2	110,5	112,2
55 Eterična ulja, parfumerijski i toaletni proizvodi	26.743	26.185	29.092	10.471	13.500	97,9	111,1	128,9
56 Gnojiva (osim sirovih)	84.210	68.858	67.749	23.638	28.426	81,8	98,4	120,3
57 Plastične mase u primarnim oblicima	122.441	102.142	107.074	38.669	54.156	83,4	104,8	140,0
58 Plastične mase u ostalim oblicima	25.052	28.252	31.756	11.816	13.937	112,8	112,4	117,9
59 Kemijske tvari i proizvodi, ostali	12.150	13.004	15.744	6.767	9.009	107,0	121,1	133,1
61 Koža, proizvodi od kože, krzna	14.650	23.166	40.186	16.943	17.925	158,1	173,5	105,8
62 Proizvodi od kaučuka	5.797	5.495	7.236	3.008	3.061	94,8	131,7	101,8
63 Proizvodi od pluta i drva	65.892	58.161	59.927	25.459	33.944	88,3	103,0	133,3
64 Papir, karton, proizvodi od celuloze	85.277	77.861	84.751	31.630	42.769	91,3	108,8	135,2
65 Predivo, tkanine, tekstilni proizvodi	86.963	85.352	82.230	32.174	43.243	98,1	96,3	134,4
66 Proizvodi od nemetalnih minerala	169.036	182.959	195.977	69.102	85.371	108,2	107,1	123,5
67 Željezo i čelik	47.029	38.407	41.467	16.451	14.259	81,7	108,0	86,7
68 Obojeni metali	89.001	76.426	71.591	28.824	25.054	85,9	93,7	86,9
69 Proizvodi od metala, ostali	105.514	116.728	138.673	51.038	64.724	110,6	118,8	126,8
71 Pogonski strojevi i uređaji	60.912	74.691	67.202	24.838	31.078	122,6	90,0	125,1
72 Spec. strojevi za pojedine industrijske grane	53.726	71.639	92.541	38.186	46.770	133,3	129,2	122,5
73 Strojevi za obradu metala	22.721	23.418	26.270	13.214	8.715	103,1	112,2	66,0
74 Industrijski strojevi za opću uporabu	69.417	61.196	84.438	32.972	46.904	88,2	138,0	142,3
75 Uredski strojevi i strojevi za AOP	10.865	17.888	23.620	8.712	12.718	164,6	132,0	146,0
76 Telekomunikacijski aparati	73.295	90.719	97.471	36.880	41.685	123,8	107,4	113,0

POGLAVLJE 26: VANJSKI ODNOSI

77 Električni strojevi, aparati, uređaji	215.099	243.716	316.232	134.308	185.649	113,3	129,8	138,2
78 Cestovna vozila	56.753	65.349	76.990	30.085	41.781	115,1	117,8	138,9
79 Ostala transportna oprema	632.222	719.756	610.265	257.976	257.233	113,8	84,8	99,7
81 Montažne zgrade, sanitarni uređaji	12.369	15.475	16.530	5.859	7.520	125,1	106,8	128,4
82 Pokućstvo i dijelovi	103.368	123.627	143.816	55.307	72.432	119,6	116,3	131,0
83 Predmeti za putovanja	4.380	4.542	5.213	1.970	2.586	103,7	114,8	131,3
84 Odjeća	469.211	491.187	510.661	195.493	241.641	104,7	104,0	123,6
85 Obuća	156.773	165.658	147.997	60.778	62.462	105,7	89,3	102,8
87 Znanstveni, kontrolni instrumenti	31.481	49.215	48.268	14.261	28.117	156,3	98,1	197,2
88 Foto-aparati, satovi	5.265	5.094	8.688	2.804	3.916	96,8	170,5	139,6
89 Razni gotovi proizvodi, nespomenuti	104.393	113.318	128.050	49.985	59.942	108,5	113,0	119,9
97 Zlato, nemonetarno	481	412	1.030	368	1.514	85,6	250,2	411,8
UKUPAN IZVOZ	4.431.597	4.665.908	4.903.584	1.900.738	2.413.832	105,3	105,1	127,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

Hrvatski uvoz

	Tisuće USD			Indeksi				% od ukupnog izvoza				
	2000.	2001.	2002.	1-5, 2002.	1-5, 2003.	2001 · 2000	2002. 2001.	1-5, 2003 · 1-5, 2002	2000 ·	2001.	2002.	1-5, 2003.
UKUPNO	7.886.512	9.147.130	10.722.045	3.954.362	5.448.420	116,0	117,2	137,8	100,00	100,00	100,00	100,00
Europska unija	4.367.741	5.224.154	5.983.253	2.233.388	3.110.873	119,6	114,5	139,3	55,38	57,11	55,80	57,10
EFTA	186.293	193.410	210.706	93.264	95.606	103,8	108,9	102,5	2,36	2,11	1,97	1,75
CEFTA	1.170.912	1.355.440	1.716.615	621.344	865.930	115,8	126,6	139,4	14,85	14,82	16,01	15,89
Ostale zemlje	2.161.565	2.374.127	2.811.471	1.006.366	1.376.011	109,8	118,4	136,7	27,41	25,95	26,22	25,26
Europska unija	4.367.741	5.224.154	5.983.253	2.233.388	3.110.873	119,6	114,5	139,3	55,38	57,11	55,80	57,10
Austrija	528.710	631.231	710.001	273.073	366.091	119,4	112,5	134,1	6,70	6,90	6,62	6,72
Belgija	114.969	128.292	155.088	54.320	70.737	111,6	120,9	130,2	1,46	1,40	1,45	1,30
Danska	62.826	73.041	92.203	30.674	38.636	116,3	126,2	126,0	0,80	0,80	0,86	0,71
Finska	33.674	55.029	49.353	18.061	17.871	163,4	89,7	99,0	0,43	0,60	0,46	0,33
Francuska	436.384	397.626	554.78	221.734	337.063	91,1	139,5	152,	5,53	4,35	5,17	6,19

POGLAVLJE 26: VANJSKI ODNOSI

			0					0				
Njemačka	1.297.663	26.982	24.159	628.347	863.109	122,0	89,5	137,4	16,45	0,29	0,23	15,84
Grčka	19.517	35.101	57.922	10.577	39.975	138,2	165,0	377,9	0,25	0,38	0,54	0,73
Irska	35.308	1.656.907	1.850.371	18.944	26.775	99,4	111,7	141,3	0,45	18,11	17,26	0,49
Italija	1.310.689	4.213	5.000	709.733	931.791	126,4	118,7	131,3	16,62	0,05	0,05	17,10
Luksemburg	2.632	164.005	201.044	1.685	2.705	160,1	122,6	160,5	0,03	1,79	1,88	0,05
Nizozemska	129.751	1.583.237	1.742.298	76.591	107.745	126,4	110,0	140,7	1,65	17,31	16,25	1,98
Portugal	3.004	4.872	10.798	3.449	7.310	162,2	221,6	211,9	0,04	0,05	0,10	0,13
Španjolska	101.223	127.027	182.080	61.175	116.764	125,5	143,3	190,9	1,28	1,39	1,70	2,14
Švedska	111.647	110.385	130.422	48.588	72.612	98,9	118,2	149,4	1,42	1,21	1,22	1,33
Velika Britanija	179.744	226.206	217.733	76.438	111.688	125,8	96,3	146,1	2,28	2,47	2,03	2,05
EFTA	186.293	193.410	210.706	93.264	95.606	103,8	108,9	102,5	2,36	2,11	1,97	1,75
Island	1.316	1.224	1.692	574	571	93,0	138,2	99,5	0,02	0,01	0,02	0,01
Lihtenštajn	3.029	3.427	2.081	1.212	356	113,1	60,7	29,4	0,04	0,04	0,02	0,01
Norveška	31.273	38.791	41.408	12.814	21.314	124,0	106,7	166,3	0,40	0,42	0,39	0,39
Švicarska	150.675	149.967	165.525	78.664	73.366	99,5	110,4	93,3	1,91	1,64	1,54	1,35
CEFTA	1.170.912	1.355.440	1.716.615	621.344	865.930	115,8	126,6	139,4	14,85	14,82	16,01	15,89
Bugarska	7.028	12.113	15.421	5.545	17.300	172,4	127,3	312,0	0,09	0,13	0,14	0,32
Češka	179.164	209.303	266.247	91.276	130.874	116,8	127,2	143,4	2,27	2,29	2,48	2,40
Mađarska	183.849	238.351	317.758	108.080	165.753	129,6	133,3	153,4	2,33	2,61	2,96	3,04
Poljska	94.024	111.052	149.165	57.212	76.420	118,1	134,3	133,6	1,19	1,21	1,39	1,40
Rumunjska	19.161	21.834	44.708	10.345	29.452	114,0	204,8	284,7	0,24	0,24	0,42	0,54
Slovačka	61.116	51.097	96.831	33.240	46.813	83,6	189,5	140,8	0,77	0,56	0,90	0,86
Slovenija	626.570	711.689	826.484	315.646	399.319	113,6	116,1	126,5	7,94	7,78	7,71	7,33
Ostale zemlje	2.161.565	2.374.127	2.811.471	1.006.366	1.376.011	109,8	118,4	136,7	27,41	25,95	26,22	25,26
Albanija	414	918	265	73	103	221,8	28,8	141,9	0,01	0,01	0,00	0,00
Bosna i Hercegovina	81.614	126.780	166.365	57.666	71.569	155,3	131,2	124,1	1,03	1,39	1,55	1,31

POGLAVLJE 26: VANJSKI ODNOSI

Makedonija	54.864	62.981	66.947	23.396	26.201	114, 8	106,3	112, 0	0,70	0,69	0,62	0,48
Rusija	671.950	654.140	717.19 2	260.084	221.015	97,3	109,6	85,0	8,52	7,15	6,69	4,06
Srbija i Crna Gora	30.596	297.009	308.73 9	20.005	25.541	128, 3	103,9	127, 7	0,39	3,25	2,88	0,47
SAD	238.966	39.265	53.237	121.931	140.536	124, 3	135,6	115, 3	3,03	0,43	0,50	2,58
Ostale zemlje	1.049.953	1.193.033	1.498.7 26	523.211	891.045	109, 2	125,6	170, 3	13,3 1	13,04	13,98	16,35

Izvor: Državni zavod za statistika

Hrvatski uvoz

ŠIFRA SMTK I OPIS	Tisuće USD					Indeksi		
	2000.	2001.	2002.	1-5, 2002.	1-5, 2003.	2001. 2000.	2002. 2001.	1-5, 2003. 1-5, 2002.
00 Žive životinje	46.128	32.859	65.236	22.118	25.152	71,2	198,5	113,7
01 Meso i prerađevine od mesa	58.225	64.648	71.810	19.709	29.995	111,0	111,1	152,2
02 Mliječni proizvodi i jaja	55.172	63.896	63.236	24.346	26.613	115,8	99,0	109,3
03 Ribe i prerađevine	33.120	56.568	75.894	15.756	23.223	170,8	134,2	147,4
04 Žitarice i prerađevine	45.338	85.424	76.513	28.707	37.917	188,4	89,6	132,1
05 Voće i povrće	123.955	149.072	165.883	72.280	96.033	120,3	111,3	132,9
06Šećer, proizvodi od šećera, med	19.080	42.705	46.211	15.848	25.403	223,8	108,2	160,3
07 Kava, čaj, kakao i začini	70.737	68.150	78.080	27.545	39.722	96,3	114,6	144,2
08 Stočna hrana (osim žitarica u zrnu)	45.143	62.292	66.505	23.897	33.261	138,0	106,8	139,2
09 Ostali proizvodi za hranu	59.163	65.872	84.635	31.030	42.130	111,3	128,5	135,8
11 Pića	36.717	51.269	63.801	20.389	29.933	139,6	124,4	146,8
12 Duhan i proizvodi od duhana	31.601	23.585	26.411	11.482	11.329	74,6	112,0	98,7
21 Sirove kože, neštavljena krzna	11.336	12.575	24.459	10.896	9.859	110,9	194,5	90,5
22 Uljano sjemenje i plodovi	11.428	22.053	40.407	21.417	13.546	193,0	183,2	63,2
23 Sirovi kaučuk	5.165	6.110	6.205	2.304	3.139	118,3	101,6	136,2
24 Pluto i drvo	37.971	48.190	58.836	21.297	30.028	126,9	122,1	141,0
25 Celuloza i otpaci od papira	13.802	9.574	12.322	3.659	6.811	69,4	128,7	186,1
26 Tekstilna vlakna i otpaci	23.800	28.468	26.332	9.641	15.176	119,6	92,5	157,4
27 Sirova gnojiva i sirovi minerali	44.244	42.215	46.178	17.744	23.429	95,4	109,4	132,0
28 Metalne rude i otpaci metala	7.628	8.510	4.818	2.683	4.118	111,6	56,6	153,5
29 Životinjske ili biljne tvari, ostale	32.029	36.010	41.405	20.744	27.778	112,4	115,0	133,9
32 Kameni ugljen, koks i briketi	37.662	38.029	40.829	14.084	18.157	101,0	107,4	128,9
33 Nafta i naftni derivati	856.822	836.602	973.133	295.237	405.670	97,6	116,3	137,4
34 Plin, zemni i industrijski	162.247	207.212	183.613	76.511	92.927	127,7	88,6	121,5
35 Električna energija	87.776	93.774	112.380	59.827	38.834	106,8	119,8	64,9
41 Životinjska ulja i masti, kem. nemodificirani	1.866	1.844	1.996	616	891	98,8	108,2	144,6
42 Čvrste biljne masti i ulja	11.225	14.047	22.907	8.309	10.527	125,1	163,1	126,7
43 Životinjska i biljna ulja i masti	3.946	4.867	5.703	2.204	2.920	123,3	117,2	132,5

POGLAVLJE 26: VANJSKI ODNOSI

51 Organski kemijski proizvodi	149.903	154.122	152.542	65.883	75.430	102,8	99,0	114,5
52 Anorganski kemijski proizvodi	33.475	34.520	45.263	17.091	21.976	103,1	131,1	128,6
53 Proizvodi za bojenje, štavljenje	64.725	77.416	92.351	35.433	46.381	119,6	119,3	130,9
54 Medicinski i farmaceutski proizvodi	230.819	237.127	297.388	110.175	162.248	102,7	125,4	147,3
55 Eterična ulja, parfumerijski i toaletni proizvodi	136.201	164.290	198.457	77.034	95.160	120,6	120,8	123,5
56 Gnojiva (osim sirovih)	30.366	32.524	32.967	19.274	27.324	107,1	101,4	141,8
57 Plastične mase u primarnim oblicima	144.460	105.113	120.873	49.891	59.998	72,8	115,0	120,3
58 Plastične mase u ostalim oblicima	79.257	97.729	126.469	46.162	64.607	123,3	129,4	140,0
59 Kemijske tvari i proizvodi, ostali	135.611	135.671	148.246	62.785	88.501	100,0	109,3	141,0
61 Koža, proizvodi od kože, krzna	38.626	79.772	77.788	31.683	35.998	206,5	97,5	113,6
62 Proizvodi od kaučuka	69.748	80.034	99.327	34.845	51.381	114,7	124,1	147,5
63 Proizvodi od pluta i drva	61.743	74.802	96.179	34.661	48.905	121,1	128,6	141,1
64 Papir, karton, proizvodi od celuloze	233.127	260.676	295.789	111.286	143.969	111,8	113,5	129,4
65 Predivo, tkanine, tekstilni proizvodi	249.158	355.714	370.206	140.443	173.846	142,8	104,1	123,8
66 Proizvodi od nemetalnih minerala	143.327	178.337	224.140	88.061	111.000	124,4	125,7	126,0
67 Željezo i čelik	243.767	315.752	376.381	137.264	200.373	129,5	119,2	146,0
68 Obojeni metali	130.506	155.097	159.484	62.279	59.417	118,8	102,8	95,4
69 Proizvodi od metala, ostali	220.481	286.306	383.043	136.116	190.486	129,9	133,8	139,9
71 Pogonski strojevi i uređaji	58.881	77.609	89.129	32.638	44.465	131,8	114,8	136,2
72 Spec. strojevi za pojedine industrijske grane	250.497	286.536	428.198	135.946	223.817	114,4	149,4	164,6
73 Strojevi za obradu metala	30.791	61.024	51.153	24.884	23.209	198,2	83,8	93,3
74 Industrijski strojevi za opću uporabu	302.630	398.236	525.267	194.955	283.553	131,6	131,9	145,4
75 Uredski strojevi i strojevi za AOP	190.626	254.090	317.177	120.074	144.516	133,3	124,8	120,4
76 Telekomunikacijski aparati	209.508	297.507	351.082	123.725	159.464	142,0	118,0	128,9
77 Električni strojevi, aparati, uređaji	326.027	427.513	568.481	207.027	308.300	131,1	133,0	148,9
78 Cestovna vozila	857.005	943.041	1.136.906	396.954	662.331	110,0	120,6	166,9
79 Ostala transportna oprema	342.355	357.163	214.603	123.660	185.601	104,3	60,1	150,1
81 Montažne zgrade, sanitarni uređaji	44.813	54.612	81.736	29.098	35.519	121,9	149,7	122,1
82 Pokućstvo i dijelovi	113.551	145.508	199.592	70.120	94.855	128,1	137,2	135,3
83 Predmeti za putovanja	13.984	15.673	19.185	6.372	8.988	112,1	122,4	141,1
84 Odjeća	278.504	258.266	250.637	91.010	137.128	92,7	97,0	150,7
85 Obuća	137.378	110.409	122.664	52.934	70.294	80,4	111,1	132,8
87 Znanstveni, kontrolni instrumenti	86.783	116.750	144.611	53.676	76.484	134,5	123,9	142,5
88 Foto-aparati, satovi	40.762	47.457	60.500	21.486	31.829	116,4	127,5	148,1
89 Razni gotovi proizvodi, nespomenuti	231.117	294.208	370.096	125.339	172.389	127,3	125,8	137,5
93 Proizvodi i transakcije, neklasificirani	2.585	—	—	—	—	—	—	—
97 Zlato, nemonetarno	89	105	8.394	3.824	4.158	117,6	7.981,2	108,7
UKUPAN UVOZ	7.886.512	9.147.130	10.722.045	3.954.362	5.448.420	116,0	117,2	137,8

Izvor: Državni zavod za statistiku

B. Opća shema preferencijala (GSP)

Primjenjuje li vaša zemlja shemu GSP-a?

Republika Hrvatska ne primjenjuje GSP sustav.

Ako da:

a) molimo da dostavite datum prve primjene GSP-a i naknadnih produljenja ili obnova, razdoblja valjanosti, trajanja sadašnje sheme i pravne procedure za usvajanje/produljenje shema?

Koji su proizvodi obuhvaćeni i koje se preferencijalne carine primjenjuju?

Molimo navedite prvih deset zemalja korisnica.

Primjenjuje li se neki mehanizam stupnjevanja?

Možete li dostaviti popis korisnika i tekst propisa o podrijetlu koji se primjenjuju na uvoz prema GSP-u?

Jeste li već isključili neke zemlje, te ako da, na kojoj osnovi (sankcija, stupanj razvoja...)?

Imate li posebnu odredbu o zaštiti od GSP-a?

Koliko različitih režima GSP-a (tj. opći dogovor, slabije razvijene zemlje, ...) postoji u okviru sheme GSP-a u vašoj zemlji?

Imaju li ti režimi posebne poticaje (poput naše odredbe o radu/zaštiti okoliša)?

Kolik je udio GSP-a u ukupnom uvozu iz trećih zemalja?

Prema vašim najtočnijim saznanjima, koje su osnovne razlike između sheme GSP-a koju primjenjuje vaša zemlja i sheme EZ-a?

Ako ne:

a) Kakav bi, po vašem mišljenju, učinak na vašu zemlju imalo usvajanje sheme GSP-a EZ-a?

Vlada Republike Hrvatske procjenjuje da bi uvođenje EC's GSP sheme neposredno nakon stjecanja članstva u WTO-u (studen 2000. g.) te sklapanja niza ugovora o slobodnoj trgovini, (kojima su obuhvaćene 32 europske zemlje) tijekom 2001., 2002. i 2003. godine, kojima je bitno liberaliziran pristup hrvatskom tržištu, imalo negativne posljedice na hrvatsko gospodarstvo.

Istodobno, Hrvatska je stjecanjem članstva u WTO-u za najveći dio sirovina (mineralne sirovine, vunu, pamuk, svilu, sirovu kavu, kaučuk, drvo i sl.) prihvatila nulte stope carine, dok za gotove tekstilne proizvode ne primjenjuje količinska ograničenja uvoza, već samo carine. Procjenjujemo da ćemo za puno preuzimanje EC's GSP sheme biti spremni u trenutku stjecanja članstva u EU.

C. Kontrola izvoza

1. Primjenjujete li kontrolu izvoza na određenu robu, osobito artikle s dvojnomo namjenom i oružje?

Republika Hrvatska primjenjuje kontrolu izvoza radi izvršavanja međunarodnih ugovora, osiguranja državne sigurnosti, zaštite života i zdravlja ljudi, životinja i biljaka te zaštite čovjekove okoline, zaštite javnog morala, nadzora izvoza umjetničkih djela i pojedinih plemenitih kovina.

Izvozna kontrola provodi se temeljem Uredbe o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola objavljene u "Narodnim novinama", br. 67/2003. - (vidi Dodatak)

U Ministarstvu gospodarstva u izradi je Prijedlog Zakona o nadzoru izvoza robe s dvojnomo namjenom, u koji su ugrađeni komentari Europske komisije (DG TRADE). - (vidi Dodatak)

Nakon donošenja ovog Zakona i nužnih podzakonskih akata početak će se provoditi izvozna kontrola robe s dvojnog namjenom. Kontrola izvoza oružja provodi se u skladu sa spomenutom Uredbom.

Kontrola izvoza predmeta naoružanja za komercijalne svrhe provodi se u skladu sa spomenutom Uredbom.

Izvoz predmeta naoružanja mogu obavljati samo ona trgovačka društva koja su registrirana za tu vrstu djelatnosti. Dozvole za izvoz predmeta naoružanja za komercijalne svrhe izdaje Ministarstvo gospodarstva, uz prethodnu suglasnost Povjerenstva, kojeg čine predstavnici Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva gospodarstva.

Zahtjev za izdavanje dozvole za izvoz navedene robe podnosi se na obrascu MG-TI koji je sastavni dio Uredbe.

Uz zahtjev za izvoz potrebno je priložiti kopiju uvozne dozvole izdanu od strane nadležnih tijela zemlje u koju se roba izvozi, te original izjavu o krajnjem korisniku, ovjerenu od nadležnih tijela zemlje u koju se roba izvozi.

2. Molimo dostavite Komisiji tekstove predmetnih zakonskih propisa (na jednom od službenih jezika EU-a).

Dostavljamo u elektroničkom obliku :

- Uredbu o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola - (vidi Dodatak)
- Prijedlog Zakona o nadzoru izvoza robe s dvojnog namjenom - (vidi Dodatak)

3. Jesu li vaša nacionalna tijela provela neku globalnu analizu razlika između tih zakonskih propisa i zakonskih propisa Zajednice? Ako jesu, molimo dostavite nam nalaze te analize. Ako nisu, planira li se takva analiza? Molimo dostavite nam relevantne pojedinosti o tim planovima.

Dostavljamo u elektroničkom obliku Izjavu o usklađenosti Prijedloga Zakona o nadzoru izvoza robe s dvojnog namjenom s *acquis communautaireom*, kao i Usporedni prikaz podudaranja odredbi propisa koji se sastoji od:

- Usporednog prikaza podudaranja odredbi propisa EU s Prijedlogom Zakona o nadzoru izvoza robe s dvojnog namjenom
- Usporednog prikaza podudaranja odredbi Prijedloga Zakona o nadzoru izvoza robe s dvojnog namjenom s propisom EU (vidi Dodatak)

Popis robe s dvojnog namjenom donijeti će Vlada Republike Hrvatske u roku od devedeset dana od dana stupanja na snagu Zakona, sukladno članku 3. i 22. Prijedloga Zakona o nadzoru izvoza robe s dvojnog namjenom.

Navedeni Popis biti će u cijelosti u skladu sa odredbama Uredbe Vijeća EK za kontrolu izvoza robe i tehnologija s dvojnog namjenom.

Zakon će biti usklađen s legislativom EU što pokazuje i Izjava o usklađenosti Prijedloga Zakona o nadzoru izvoza robe s dvojnog namjenom s *acquis communautaireom*.

- (vidi Dodatak)

D. Trgovinski zaštitni instrumenti

1. Molimo dostavite primjerke (na jednom od službenih jezika EU-a) relevantnih zakonskih propisa koji su na snazi u vašoj zemlji, a odnose se na antidampinške mjere, mjere protiv subvencija i zaštitne mjere.

Vlada RH donijela je Uredbu o zaštitnim mjerama 13. lipnja 2002. godine ("Narodne novine", br. 73/02 i 33/03). - (vidi Dodatak)

Zakon o trgovini ("Narodne novine", br.49/03 pročišćeni tekst, br. 96/103, br.103/03) sadrži opće odredbe o antidampinškim i kompenzacijskim mjerama koje se ne primjenjuju bez provedbenih propisa. - (vidi Dodatak)

Provedbeni propis je u izradi i još nije donesen što je navedeno i objašnjeno u odgovoru na pitanje 2.

2. Ako takvi zakonski propisi još ne postoje, molimo opišite postojeće planove za njihovo usvajanje, ako takvi postoje.

Vezano uz donošenje propisa o antidampinškim i kompenzacijskim pristojbama navodimo slijedeće:

Trenutno je pri Ministarstvu gospodarstva u izradi provedbeni propis kojim će se Vladi Republike Hrvatske predložiti uvođenje postupka i provedbe pitanja u svezi s primjenom navedenih mjera.

Uredbom o postupku i utvrđivanju antidampinške i kompenzacijske pristojbe utvrđivat će se postojanje dampinškog odnosno subvencioniranog uvoza i materijalne štete koja je nastala domaćoj proizvodnji takvim uvozom.

E. Subvencije

1. Molimo potvrdite da ne primjenjujete nikakve izvozne subvencije u smislu Sporazuma Svjetske trgovinske organizacije o subvencijama i kompenzacijskim mjerama (ASCM), te da ćete se suzdržati od njihove primjene u budućnosti, u skladu s vašim obvezama preuzetim prilikom pristupanja Svjetskoj trgovinskoj organizaciji.

Republika Hrvatska ne primjenjuje izvozne subvencije u smislu WTO Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama, te ih niti u buduću neće primjenjivati sukladno obvezama koje je preuzela članstvom u WTO-u.

2. Daje li vaša država subvencije pod uvjetom da se koristi domaća, a ne uvezena roba (subvencije za robe s domaćim sadržajem)? Imajte na umu da su takve subvencije zabranjene temeljem čl. 3 ASCM-a.

Republika Hrvatska ne pruža zabranjene subvencije navedene u članku 3. WTO Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama.

3. Molimo vas da date iscrpan pregled svih programa posebnih subvencija koji se trenutno primjenjuju ili planiraju.

Dostavljamo detaljan pregled primijenjenih subvencija za 2002. godinu. - (vidi Dodatak)

4. U svom Izvještaju Radne skupine RH za pristup WTO-u, naveli ste da primjenjujete subvencije u cilju industrijskog i gospodarskog oporavka nakon rata u sektorima kao što su sektor čelika, tekstilna industrija, željeznica, brodski prijevoz i brodogradnja. Međutim, u vašoj obavijesti o subvencijama WTO-u za 2000. ne spominju se nikakve subvencije u sektoru čelika i tekstilnoj industriji. Jesu li programi subvencioniranja industrije čelika i tekstilne industrije postepeno ukinuti? Ako nisu, molimo vas da date iscrpan pregled tih programa.

U nacrtu izvješća Radne skupine za prijem Republike Hrvatske u WTO izjavljeno je da je predstavnik Republike Hrvatske dostavio informacije o programu subvencija sukladno članku 25. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama (objavljeno u WTO dokumentu WT/ACC/HRV/12). Republika Hrvatska nema program subvencija kao takav, ali provodi program oporavka i restrukturiranja industrije. Vlada RH pomaže područjima pogođenim ratom financiranjem plaća za sedam poduzeća koja se nalaze na tom području, i koja su uključena u proizvodnju željeza (Željezara Sisak i TPK-EKO Zagreb), preradu željeza (Valjaonica Kumrovec), i proizvodnju tekstila (Dalmatinka, Diokom, Pazinka i Velebit). Ukupan program financiranja iznosio je oko 3.2 milijuna USD do sredine 1996. godine, i primjenjivao se samo u toj godini te je nakon toga taj program subvencija potpuno ukinut.

Budući u 2000. godini nije bilo programa subvencija u sektorima koji pokrivaju željezo i tekstil Republika Hrvatska ih nije uključila u notifikaciju subvencija za tu godinu.

Vezano uz notifikacije subvencija za 2001. i 2002. godinu koje je Republika Hrvatska sukladno članku 25. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama prijavila Tajništvu WTO-a, također napominjemo da navedenih programa subvencija nije bilo.

F. Usluge

1. U kojoj su mjeri vaše obveze preuzete temeljem Općeg sporazuma o trgovini i uslugama (GATS) u skladu s onima EZ-a?

Temeljem usporedbe WTO rasporeda specifičnih obveza u sektoru usluga u RH i rasporeda specifičnih obveza Europske zajednice i njenih zemalja članica, očito je da je Republika Hrvatska u svoj raspored uključila više sektora i podsektora kao što je očito i da ne razina hrvatskih obveza općenito viša.

Ipak u usporedbi samih obveza potrebno je voditi računa o tome da postoji manje ili više razlika u nekim sektorima ili podsektorima koje proizlaze iz razlika između obveza različitih država članica bilo zbog broja uključenih sektora ili podsektora ili razine preuzetih obveza.

Članice Radne skupine za prijam Republika Hrvatske u WTO bile su i Europska zajednica i njezine države članice. Sve su obveze rezultat dugih pregovora koji su se temeljili na iscrpnim zahtjevima država članica u to vrijeme.

Obveze RH mogu, na primjer, u usporedbi s EZ obvezama biti podijeljene kako slijedi:

U nekim sektorima i podsektorima obveze Republike Hrvatske su manje restriktivne od onih EZ i njezinih država članica: Professional services (Legal; Accounting, Auditing and Bookkeeping; Taxation Advisory; Architectural; Engineering; Veterinary) Research and Development services; Communication services; Financial services, itd.

U nekim sektorima i podsektorima obveze Republike Hrvatske su jednake obvezama EZ i njezinih država članica: Computer and Related services; Rental/Leasing services without operators relating to other transport equipment and other machinery and equipment; Other Business services (Advertising, Market research and public opinion polling services, management consulting; convention services); Adult education; itd.

U nekim sektorima i podsektorima obveze Republike Hrvatske su restriktivnije od obveza EZ i njezinih država članica: Other Business Services (security services, building cleaning services, photographic services, packaging services, printing, interior design services itd.); Educational services - Primary education services; etc.

Nadalje, najveća je usklađenost postignuta u načinu 2. (prekogranična potrošnja), kod ograničavanja pristupa tržištu kao i kod ograničavanja nacionalnog tretmana, dok je kod načina 3. (komercijalno prisustvo) najveća usklađenost postignuta kod ograničenja nacionalnog tretmana.

Za WTO raspored specifičnih obveza u sektoru usluga Republike Hrvatske - (vidi Dodatak)

2. Kolika je pozornost posvećena aktivnostima koje su potrebne kako bi se obveze vaše zemlje uskladile s onima Zajednice? Molimo vas da date sažet prikaz svih aktivnosti na tom pitanju.

S obzirom da hrvatski *WTO Schedule of Specific Commitments on Services* sadrži velik broj obveza, a mali je broj područja u kojima su naše obveze različite od onih navedenih u odgovoru na pitanje broj 1, posebna pozornost nije posvećena procjeni obima posla kojeg je potrebno napraviti da bi se hrvatske obveze uskladile s obvezama Zajednice.

G. Obveze pri pristupanju WTO-u

Molimo vas da iznesete pojedinosti o obvezama koje je Hrvatska preuzela prilikom pristupanja WTO-u (na primjer, obveza pristupanja multilateralnim sporazumima do određenog datuma).

Republika Hrvatska se tijekom postupka pristupanja WTO-u obvezala:

Preuzeta obveza:

- osigurati transparentnost programa privatizacije;

Stanje u provedbi:

Program privatizacije u Republici Hrvatskoj je transparentan i još nije okončan.

Preuzeta obveza:

- pri primjeni mjera kontrole cijena ili smjernica Vlade sada ili u budućnosti, provoditi samo one mjere koje su u skladu s WTO-smjernicama, te će voditi računa o interesima zemalja izvoznica članica WTO-a;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska pri primjeni mjera kontrole cijena provodi samo one mjere koje su u skladu s WTO smjernicama. Kontrola cijena se u Republici Hrvatskoj postupno napušta, tako da je smanjen broj proizvoda i usluga na koje se ona odnosi, u odnosu na proizvode i usluge na koje se primjenjivala kontrola cijena za vrijeme pristupanja Republike Hrvatske WTO-u i u odnosu na one koji su dozvoljeni člankom III. paragrafa 9. GATT-a. Kontrola cijena se primjenjuje samo na neobrađeno drvo, prijevoz putnika u unutarnjem željezničkom prometu, javni prijevoz putnika u linijskom obalnom pomorskom prometu na državnim linijama, standardna pisma i dopisnice i službene tiskanice.

Preuzeta obveza:

- od dana kada Hrvatska postane članicom WTO-a, hrvatski zakoni predviđat će mogućnost žalbe na upravne odluke u svezi s WTO odredbama nezavisnom sudu sukladno WTO obvezama;

Stanje u provedbi:

Hrvatski zakoni predviđaju mogućnost žalbe nezavisnom sudu u kojem se mogu pokrenuti upravni sporovi protiv upravnih odluka vezanih uz WTO odredbe, a to je Upravni sud Republike Hrvatske

Preuzeta obveza:

- tijela nezavisna od središnjih upravnih tijela, npr. tijela lokalne uprave, nemaju pravo ili ovlasti donositi propise u svezi sa subvencijama, porezima, trgovinskom politikom i ostalim mjerama koje pokrivaju WTO odredbe;

Stanje u provedbi:

U skladu sa Zakonom o trgovini i poreznim zakonom tijela lokalne uprave nemaju pravo donositi propise u svezi sa subvencijama, porezima, trgovinskom politikom i ostalim mjerama koje pokrivaju WTO odredbe.

Preuzeta obveza:

- od dana pristupa WTO-u, sve svoje zakone i propise u svezi s trgovinom i sve naknade, pristojbe i poreze koji se nameću na takva prava uskladit će s WTO;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska je od dana pristupanja WTO-u sve svoje zakone i propise u svezi s trgovinom kao i sve naknade, pristojbe i poreze na ta prava uskladila s WTO odredbama.

Preuzeta obveza:

- od dana pristupanja, Hrvatska neće uvoditi nikakve naknade i pristojbe za usluge u svezi s uvozom i izvozom osim onih koje su u skladu s člankom VIII: GATT-a 1994;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska od dana pristupanja WTO-u ne uvodi nikakve naknade i pristojbe za usluge u svezi s uvozom i izvozom osim onih koje su u skladu s člankom VIII: GATT-a 1994.

Preuzeta obveza:

- od dana pristupanja, Hrvatska će primjenjivati poreze sukladno članku I i III GATT-a 1994;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska od dana pristupanja WTO-u primjenjuje poreze sukladno članku I i III GATT-a 1994.

Preuzeta obveza:

- Vlada Republike Hrvatske, kao zakonodavna tijelo neće ometati uvoz i izvoz, te neće uvoditi dozvole kojima se ometa, zabranjuje ili na bilo koji drugi način ograničava količina trgovine, što će se primjenjivati od dana pristupanja WTO-u, a poglavito će se primjenjivati članci XI, XII, XIII, XVIII, XIX, XX i XXI GATT-a 1994., Multilateralni trgovinski sporazumi o poljoprivredi, primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera, postupak izdavanja uvoznih dozvola, mjere zaštite domaće proizvodnje i tehničke prepreke u trgovini;

Stanje u provedbi:

Vlada Republike Hrvatske ne ometa uvoz i izvoz i ne donosi mjere koje ograničavaju trgovinu te primjenjuje norme i pravila WTO-a.

Preuzeta obveza:

- u potpunosti će provoditi WTO odredbe koje se odnose na carinsku vrijednost od dana pristupanja u WTO te neće zahtijevati prijelazno razdoblje;

Stanje u provedbi:

Od dana pristupanja WTO-u Republika Hrvatska u potpunosti provodi WTO odredbe koje se odnose na carinsku vrijednost sukladno Carinskom Zakonu i nije zahtijevala prijelazno razdoblje.

Preuzeta obveza:

- zakoni i propisi o podrijetlu robe bit će u skladu s odredbama Sporazuma;

Stanje u provedbi:

Zakoni i propisi o podrijetlu robe u Republici Hrvatskoj usklađeni su s WTO Sporazumom.

Zakon o carinskoj tarifi u dijelu koji se odnosi na industrijske proizvode sukladno preuzetim WTO obvezama Hrvatska je počela primjenjivati i prije ulaska u WTO.

Preuzeta obveza:

- Hrvatska neće primjenjivati antidamping mjere, mjere protiv subvencioniranog uvoza i mjere zaštite domaće proizvodnje prije nego što o tome obavijesti WTO i prije nego što donese zakone koji su u skladu u odredbama WTO Sporazuma o provedbi članka VI. o subvencijama i mjerama protiv subvencioniranog uvoza i mjerama zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza. U izradi zakonodavstva koje se odnosi na mjere zaštite pri uvozu i izvozu, Hrvatska će osigurati potpunu sukladnost s relevantnim WTO odredbama, uključujući članak VI. i XIX. GATT-a 1994 i Sporazuma o provedbi članka VI., Sporazuma o subvencijama i mjerama protiv subvencioniranog uvoza i Sporazuma o mjerama zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska je u Zakon o trgovini unijela odredbe koje se odnose na antidamping mjere, mjere protiv subvencioniranog uvoza i mjere zaštite domaće proizvodnje u skladu sa Sporazumom o subvencijama i mjerama protiv subvencioniranog uvoza i Sporazuma o mjerama zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza. Uredba o zaštitnim mjerama kojom se utvrđuje postupak i ostala tehnička pitanja u vezi s primjenom takvih mjera, donesena je

2002. godine, ali još niti jedna mjera nije primijenjena. Uredba o postupku i utvrđivanju antidampinške i kompenzacijske pristojbe je u izradi, te se takve mjere neće primjenjivati dok Vlada RH ne donese provedbeni propis.

Preuzeta obveza:

- nakon pristupanja u WTO, Hrvatska će primjenjivati izvozne carine samo u skladu s odredbama WTO Sporazuma;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska ne primjenjuje izvozne carine.

Preuzeta obveza:

- Hrvatska je ukinula sve izvozne kontingente, zabrane i ostale oblike izvoznih ograničenja od 1. siječnja 1999. godine, te će od dana pristupanja u WTO uvoditi samo ona ograničenja koja su u skladu s relevantnim odredbama WTO sporazuma, uključujući članak XI, GATT-a;

Stanje u provedbi:

Od dana pristupanja u WTO Republika Hrvatska poštuje preuzetu obvezu.

Preuzeta obveza:

- Hrvatska nema sustav subvencija uključujući izvozne subvencije sukladno definiciji zabranjenih subvencija, u okviru značenja članka 3. Sporazuma o subvencijama i mjerama protiv subvencioniranoj uvoza te neće uvoditi takve zabranjene subvencije u budućnosti.

Svi programi subvencioniranja provodit će se u skladu s Ugovorom o subvencijama i zaštitnim mjerama, te će sve potrebne informacije o programima, ukoliko će takvi programi postojati, biti dostavljene Odboru za subvencije i zaštitne mjere u skladu sa člankom 25. Ugovora, nakon pristupa RH u članstvo WTO-a;

Stanje u provedbi:

Sukladno obvezama koje je preuzela članstvo u WTO-u, Republika Hrvatska ne primjenjuje izvozne subvencije u smislu WTO Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama.

Preuzeta obveza:

- Republika Hrvatska će provoditi sve obveze koje proizlaze iz WTO Sporazuma o tehničkim preprekama u trgovini od dana pristupa u članstvo WTO-a bez zahtjeva za prijelaznim razdobljem;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska je od dana pristupanja WTO-u preuzela sve obveze koje proizlaze iz WTO Sporazuma o tehničkim preprekama u trgovini i nije zahtijevala prijelazno razdoblje.

Preuzeta obveza:

- hrvatski će sanitarni i fitosanitarni sustav biti potpuno usklađen s WTO odredbama Sporazuma o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera danom pristupanja u članstvo WTO-a, bez zahtjeva za prijelaznim razdobljem;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska je od dana pristupanja WTO-u preuzela sve obveze koje proizlaze iz WTO Sporazuma o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera i nije zahtijevala prijelazno razdoblje.

Preuzeta obveza:

- Republika Hrvatska neće uvoditi nikakve mjere koje nisu u skladu s TRIM sporazumom, provodit će TRIM Sporazum od dana pristupanja u WTO, te neće tražiti nikakvo prijelazno razdoblje.

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska je od dana pristupanja WTO-u preuzela sve obveze u skladu s TRIM sporazumom i ne uvodi nikakve mjere koje nisu u skladu s istim, te nije zahtijevala prijelazno razdoblje.

Preuzeta obveza:

- Vlada će primjenjivati zakone i propise koji reguliraju trgovačke aktivnosti poduzeća u vlasništvu države i ostalih poduzeća s posebnim ili iznimnim povlasticama te će djelovati potpuno u skladu s odredbama WTO sporazuma, poglavito članka XVII. GATT 1994, kao i tumačenja tog članka i članka VIII. GATS-a;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska od dana pristupanja WTO-u djeluje u skladu s preuzetom obvezom odnosno odredbama WTO sporazuma poglavito članka XVII. GATT 1994, kao i tumačenja tog članka i članka VIII. GATS-a.

Preuzeta obveza:

- sve slobodne zone bit će u potpunosti uključene u obveze koje Hrvatska preuzima Protokolom o pristupanju WTO-u;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska u potpunosti poštuje preuzetu obvezu sukladno Zakonu o slobodnim zonama.

Preuzeta obveza:

- Hrvatska će započeti pregovore za članstvo u Sporazumu o državnim nabavkama po pristupu u WTO;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska nije još započela pregovore za članstvo u WTO Sporazumu o državnim nabavkama.

Preuzeta obveza:

- Vlada će provoditi zakone i propise koji reguliraju radnje u svezi s provozom te će postupati potpuno u skladu s odredbama WTO Sporazuma, poglavito članka V. GATT-a 1994.

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska poštuje preuzetu obvezu. Sukladno odredbama članka V. GATT-a provoz kroz Republiku Hrvatsku je slobodan. Za proizvode koji su od važnosti za zaštitu okoliša u turističkim područjima i nacionalnim parkovima, a obzirom na nerazvijenu cestovnu infrastrukturu, Republika Hrvatska je propisala koridore za cestovni prijevoz opasnih tvari (nafta i naftni derivati).

Preuzeta obveza:

- Hrvatska će provoditi Sporazum o trgovini u civilnom zrakoplovstvu u potpunosti i bez zahtijevanja prijelaznog razdoblja od dana pristupanja WTO-u;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska je započela provoditi Sporazum o civilnom zrakoplovstvu i prije pristupanja WTO-u.

Preuzeta obveza:

- Hrvatska će provoditi Sporazum o trgovini proizvodima informatičke tehnologije u potpunosti i bez zahtijevanja prijelaznog razdoblja od dana pristupanja WTO-u;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska je započela provoditi Sporazum o trgovini proizvodima informatičke tehnologije i prije pristupanja WTO-u.

Preuzeta obveza:

- najkasnije do stupanja na snagu Protokola o pristupanju, Hrvatska će podnijeti sve osnovne obavijesti prema svim Sporazumima koji čine dio WTO Sporazuma. Svi naknadno doneseni provedbeni propisi doneseni zbog provedbe svih Sporazuma koji čini dio WTO Sporazuma bit će u skladu sa zahtjevima iz tih Sporazuma;

Stanje u provedbi:

Republika Hrvatska je podnijela sve osnovne obavijesti prema svim Sporazumima koji čine dio WTO Sporazuma. Svi naknadno doneseni provedbeni propisi doneseni zbog provedbe svih Sporazuma koji čini dio WTO Sporazuma u skladu su sa zahtjevima iz tih Sporazuma.

Preuzeta obveza:

- Vlada će poštovati sve odredbe WTO-a uključujući članak XXIV. GATT-a i članak V. GATS ugovora u svojim trgovinskim sporazumima. Također će osigurati da odredbe WTO ugovora o obavješćavanju, konzultacijama i ostale obveze, koje se odnose na područje slobodne trgovine i carinskih unija u kojima bi Hrvatska bila član, budu usklađeni od dana pristupanja.

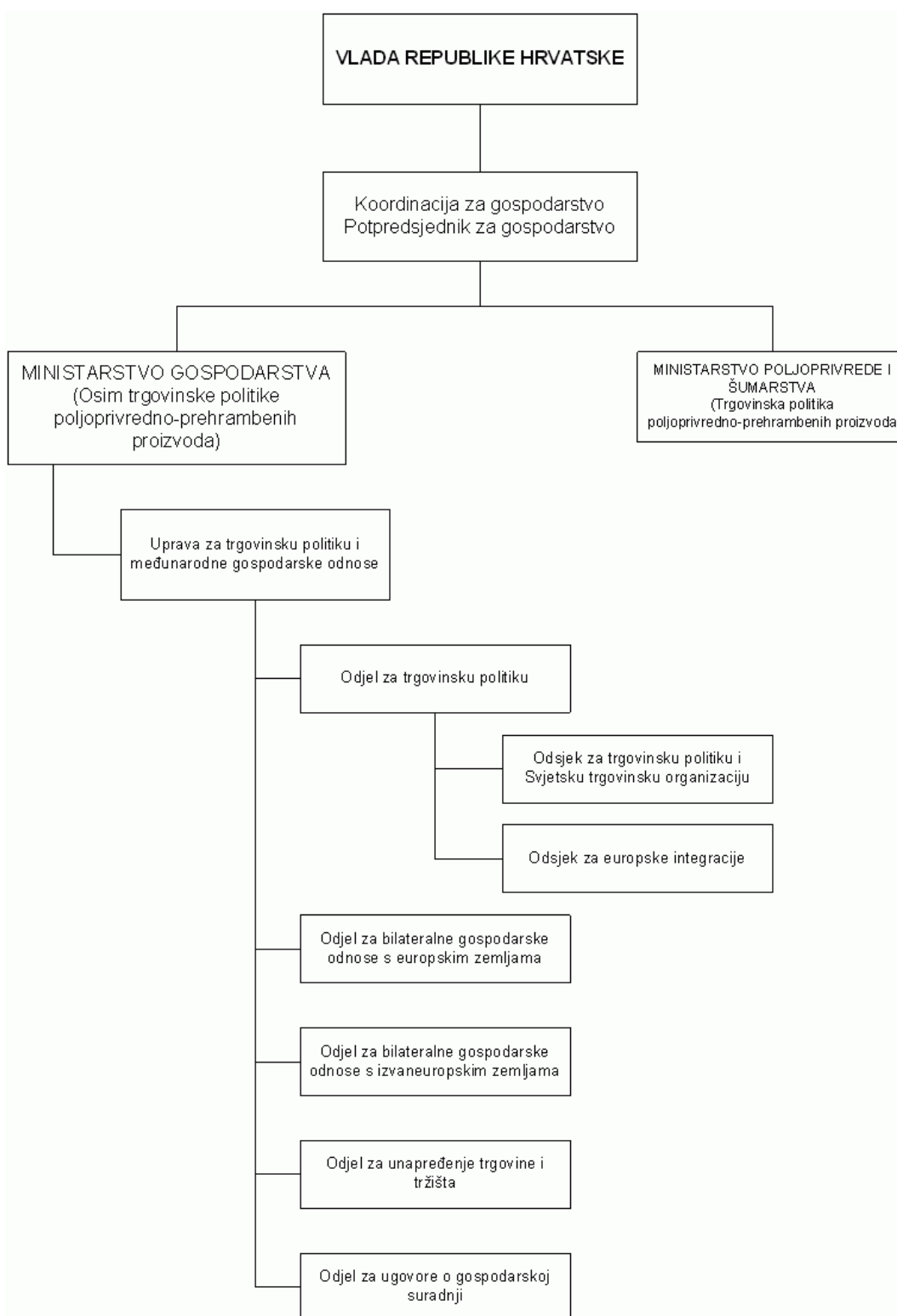
Stanje u provedbi:

Od dana pristupanja WTO-u Vlada Republike Hrvatske u potpunosti poštuje preuzetu obvezu.

H. Administrativni kapaciteti

Molimo vas da dadete informacije o administrativnoj strukturi i funkcioniranju vašeg tijela državne uprave koje se bavi trgovinskom politikom.

Odluke koje se odnose na provedbu trgovinske politike donosi Vlada Republike Hrvatske na prijedlog nadležnih ministarstava, i to: za mjere trgovinske politike koje se odnose na industrijske proizvode i horizontalne mjere (trgovinski zaštitni instrumenti, uredba o carinskoj tarifi) predlaže Ministarstvo gospodarstva, a mjere koje se odnose na poljoprivredno-prehrambene proizvode predlaže Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Prije donošenja konačne odluke Vlade, prijedlog se razmatra u okviru tijela Vlade Republike Hrvatske i posebno na Koordinaciji za gospodarstvo na čijem čelu je potpredsjednik Vlade nadležan za gospodarstvo, te potom se Vladi predlaže donošenje određene mjere.

II. PREFERENCIJALNI TRGOVINSKI SPORAZUMI

1. Koje je preferencijalne trgovinske sporazume vaša zemlja sklopila s trećim zemljama? Molimo dostavite primjerke (na jednom od službenih jezika EU-a) predmetnih sporazuma.

Republika Hrvatska primjenjuje preferencijalne ugovore s 31 europskom zemljom (države članice EU, zemlje CEFTA-e, države EFTA-e, Albanija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Litva i Turska). Ugovor o slobodnoj trgovini između Republike Hrvatske i Srbije, iako je sklopljen, još nije na snazi (nije ga još ratificirala Srbija i Crna Gora)

Svi se ovi ugovori temelje na Europskim ugovorima i propisuju trgovinu robama, zasebno za poljoprivredne proizvode (poglavlja 1-24 HS) i zasebno za industrijske proizvode (poglavlja 25-97 HS). Oni također sadrže i horizontalne odredbe kojima se propisuje mogućnost pristupa tržištu javnih nabavki, zaštitne i antidampinške mjere, strukturne prilagodbe, ozbiljne nestašice ili problemi bilance plaćanja, zaštita prava intelektualnog vlasništva, itd.

- (vidi Dodatak)

1. 1. ožujka 2003. godine, Republika Hrvatska postala je punopravna članica Srednjoeuropskog ugovora o slobodnoj trgovini (CEFTA). Stupanjem ovog Ugovora na snagu, svi bilateralni ugovori između Hrvatske i zemalja članica CEFTA-e nisu više na snazi. U vezi trgovine industrijskim proizvodima, Ugovorom je dogovorena potpuna liberalizacija, osim s Rumunjskom kod koje je dogovoreno prijelazno razdoblje u trajanju do 1. siječnja 2005. godine. Za poljoprivredne proizvode dogovorene su poljoprivredne bilateralne koncesije. Razina liberalizacija varira od zemlje do zemlje. To znači da su s Bugarskom, Češkom, Slovačkom, Mađarskom i Slovenijom dogovorene 4 liste (takozvani CEFTA model), svaka s različitom razinom liberalizacije trgovine poljoprivrednim proizvodima. S Poljskom i Rumunjskom dogovorene su samo bilateralne koncesije u obliku carinskih kvota.
2. EFTA - Ugovor o slobodnoj trgovini primjenjuje se sa Švicarskom i Lihtenštajnom od 1. siječnja 2002. godine, s Norveškom od 1. travnja 2002., a s Islandom od 1. kolovoza 2002. godine. Ugovor predviđa slobodan izvoz svih industrijskih proizvoda iz Republike Hrvatske na tržišta EFTA-e. Za industrijske proizvode, uvoz u Republiku Hrvatsku bit će u potpunosti liberaliziran nakon isteka prijelaznog razdoblja koje traje do 1. siječnja 2007. Popis osjetljivih proizvoda i dinamika sniženja carina jednaki su onima dogovorenim u okviru SSP. Ukidanje carina za ribu i proizvode od ribe predviđenoj je tijekom prijelazno razdoblja od 7 godina. Za poljoprivredne proizvode dogovorene su bilateralne koncesije s carinskim kvotama za neke poljoprivredne proizvode.
3. Albanija - Bilateralni Ugovor o slobodnoj trgovini se primjenjuje od 1. lipnja 2003. godine. Stupanjem Ugovora na snagu ukinute su carine za industrijske proizvode, a za neke industrijske proizvode bit će ukinute nakon isteka prijelaznog razdoblja koje završava 1. siječnja 2008. godine. Za poljoprivredne proizvode dogovorene su bilateralne koncesije s nultom stopom carine u okviru carinskih kvota, dok se za ostatak poljoprivrednih proizvoda primjenjuje MFN carina.
4. Jedini asimetrični ugovor o slobodnoj trgovini u korist druge stranke sklopljen je s Bosnom i Hercegovinom, što znači da je Republika Hrvatska prihvatila ukinuti carine za sve proizvode podrijetlom iz Bosne i Hercegovine datumom stupanja Ugovora na snagu, tj. 1. siječnja 2001. godine, a Bosna i Hercegovina postupno će snižavati carine za uvoz proizvoda iz Republike Hrvatske tijekom prijelaznog razdoblja u trajanju od 3 godine, tj. do 1. siječnja 2004. godine. Ujedno, Ugovor o slobodnoj trgovini između Hrvatske i Bosne i Hercegovine jedini je Ugovor koji je Hrvatska ikada sklopila, a u koje je osiguran jednak tretman industrijskih i poljoprivrednih proizvoda. Sukladno tome, carine za industrijske i poljoprivredne proizvode bit će ukinute 1. siječnja 2004. godine.
5. Ugovor o slobodnoj trgovini s Makedonijom primjenjuje se od lipnja 1997. Ugovor određuje da se za industrijske proizvode podrijetlom iz stranaka ukidaju carine i da se nove carine ili pristojbe s jednakim učinkom ili količinska ograničenja uvoza i izvoza neće uvoditi. Izmjenama i dopunama Ugovora koje se primjenjuju od 1. srpnja 2002. godine, proširena je liberalizacija trgovine poljoprivrednim proizvodima te se za najveći broj poljoprivredno-prehrambenih proizvoda sada primjenjuje puna liberalizacija. Za manji broj osjetljivih proizvoda dogovorene su carinske kvote od kojih se neke ukidaju 1. siječnja 2005. godine. Za svega četiri skupine poljoprivredno-prehrambenih proizvoda nije predviđen nikakav oblik liberalizacije trgovine.

6. Ugovor o slobodnoj trgovini s Litvom primjenjuje se od 1. siječnja 2003. Za sve industrijske proizvode ukinute su carine stupanjem Ugovora na snagu. Carinske koncesije u obliku carinskih kvota na koje se primjenjuju snižene carine dogovorene su za neke poljoprivredne proizvode dok se na ostatak poljoprivrednih proizvoda primjenjuje MFN carina.
7. Ugovor o slobodnoj trgovini s Turskom primjenjuje se od 1. srpnja 2003. Ovaj Ugovor osigurava slobodan pristup svim industrijskim proizvodima podrijetlom iz Republike Hrvatske u Republiku Tursku, dok je za izvoz industrijskih proizvoda podrijetlom iz Turske dogovoren jednak režim kao onaj koji se primjenjuje na uvoz iz EU u Hrvatsku.
8. Carinske povlastice u obliku carinskih kova na koje se primjenjuje snižene stope određene su za neke poljoprivredne proizvode, dok se na ostatak poljoprivrednih proizvoda primjenjuju MFN carine.

2. Jesu li vaša tijela državne uprave provela neku globalnu analizu o razlikama između tih sporazuma i onih koje Zajednica eventualno ima s istim trećim zemljama? Ako jesu, molimo dostavite nam nalaze te analize. Ako nisu, planira li se takva analiza? Molimo upoznajte nas sa svim bitnim pojedinostima tih planova.

Ne postoji globalna usporedna analiza hrvatskih preferencijalnih aranžmana i preferencijalnih aranžmana Zajednice s trećim zemljama. Imamo određena saznanja o sadržaju tih ugovora između Zajednice i trećih zemalja. Planiramo izvršiti takvu analizu odmah nakon što dobijemo službeni status zemlje kandidata za članstvu u EU.

III. BILATERALNI UGOVORI O ULAGANJU

S kojim je zemljama Hrvatska sklopila bilateralne sporazume o ulaganju? Molimo dostavite sljedeće informacije: datume ratifikacije, prvobitno trajanje sporazuma, procedura automatskog obnavljanja, razdoblje tijekom kojeg stečena prava ostaju na snazi? Molimo dostavite primjerke tih sporazuma (na jednom od službenih jezika EU-a), te jasno naznačite koji su načini izmjena ili raskida sporazuma predviđeni tim sporazumima, kako bi se uskladili s pravnom stečevinom (*acquis-em*) Zajednice. Sadrže li ti sporazumi odredbu o organizaciji za regionalnu gospodarsku integraciju (mogućnost odobravanja povlaštenog pristupa ulagačima ili ulaganjima drugih zemalja koje pripadaju istoj organizaciji regionalne integracije kao i stranka potpisnica sporazuma)? Koji su sektori obično isključeni (npr. zrakoplovstvo, pomorski prijevoz, ribarstvo, TV i radiodifuzija itd.) iz tih sporazuma?

Republika Hrvatska sklopila je 50 bilateralnih ugovora o poticanju i uzajamnoj zaštiti ulaganja.

Zemlja	Datum potpisivanja	Datum ratifikacije u RH	Datum stupanja na snagu
1 Republika Albanija	10-05-1993	03-02-1994	16-04-1994
2 Narodna Republika Kina	07-06-1993	03-02-1994	
3 Rumunjska	08-06-1994	11-05-1995	30-04-1998
4 Republika Makedonija	06-07-1994	31-08-1995	
5 Republika Čile	28-11-1994	05-04-1996	15-06-1996
6 Argentinska Republika	02-12-1994	07-03-1996	01-06-1996
7 Malezija	16-12-1994	06-06-1996	
8 Republika Poljska	21-02-1995	31-08-1995	04-10-1995

POGLAVLJE 26: VANJSKI ODNOSI

9	Portugalska Republika	10-05-1995	24-07-1997	24-10-1997
10	Slovačka Republika	12-02-1996	15-01-1997	06-02-1997
11	Republika Turska	12-02-1996	18-09-1997	21-04-1998
12	Bosna i Hercegovina Izmjene i dopune	26-02-1996 23-07-2002	12-05-1997 24-10-2002	04-08-1997
13	Češka Republika	05-03-1996	27-03-1997	
14	Republika Mađarska	15-05-1996	22-01-1997	01-03-2002
15	Ruska Federacija	20-05-1996	21-11-1996	
16	Francuska Republika	03-06-1996	15-01-1997	05-03-1998
17	Republika Bugarska	25-06-1996	05-12-1996	20-02-1998
18	SAD	13-07-1996	10-04-1997	20-06-2001
19	Helenska Republika	18-10-1996	10-04-1997	21-10-1998
20	Švicarska Konfederacija	30-10-1996	10-04-1997	
21	Talijanska Republika	05-11-1996	06-03-1997	12-06-1998
22	Kanada	03-02-1997	11-07-1997	30-01-2001
23	Republika Austrija	19-02-1997	30-11-1997	01-11-1999
24	Kuvajt	08-03-1997	26-06-1997	02-07-1998
25	Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske	11-03-1997	07-08-1997	16-04-1998
26	Savezna Republika Njemačka	21-03-1997	10-09-1998	28-09-2000
27	Kraljevina Španjolska	21-07-1997	24-07-1998	17-09-1998
28	Arapska Republika Egipat	27-10-1997	14-05-1998	02-05-1999
29	Republika Slovenija	12-12-1997		
30	Ukrajina	15-12-1997	30-03-2001	
31	Kraljevina Nizozemska	28-04-1998	09-07-1998	01-06-1999
32	Savezna Republika Jugoslavija	18-08-1998	21-01-2002	31-01-2002
33	Republika Finska	01-06-1999	01-08-2002	06-09-2002
34	Hašemitska Kraljevina Jordan	10-10-1999	17-02-2000	27-04-2000
35	Kraljevina Tajland	18-02-2000	11-05-2000	
36	Republika Zimbabve	18-02-2000	11-05-2000	
37	Islamska Republika Iran	17-05-2000	27-12-2000	
38	Kraljevina Danska	05-07-2000	24-11-2000	12-01-2002
39	Država Izrael	01-08-2000	24-11-2000	
40	Kraljevina Švedska	23-11-2000	18-07-2001	
41	Republika Kuba	16-02-2001		
42	Republika Indija	04-05-2001	07-12-2001	
43	Kraljevina Kambodža	18-05-2001	27-07-2001	
44	Belarus	26-06-2001		
45	Republika Malta	11-07-2001		
46	Belgijsko-Luksemburška ekonomska Unija	31-10-2001		
47	Država Katar	12-11-2001		
48	Republika Moldova	07-12-2001		
49	Republika Indonezija	20-09-2002		
50	Socijalistička Narodna Libijska Arapska Džamahirija	20-12-2002		

- (vidi Dodatak)

Svi ovi ugovori sadrže članak kojim se određuje trajanje ugovora u razdoblju od 10-30 godina. Ovo se razdoblje automatski produljuje za sljedećih 10-20 godina ukoliko, jednu godinu prije isteka početnog ili bilo kojeg drugog razdoblja koje se na njega nastavlja, jedna od stranaka obavijesti drugu stranku o svojoj namjeni ukidanja ugovora. U tom slučaju, ugovor prestaje važiti. Odredbe ugovora ostaju na snazi u razdoblju od sljedećih 10-20 godina (ovisno o razdoblju za koje je ugovor sklopljen).

Neki od ugovora isključuju sljedeće sektore: zrakoplovstvo, telekomunikacijske usluge prijenosa i mreža, audiovizualne usluge, ribarstvo, pomorska pitanja i financijske usluge (uključujući osiguranje).

Ugovori ne sadrže odredbu o regionalnim gospodarskim organizacijama (nema mogućnosti odobravanja povlaštenog pristupa ulaganjima ostalih zemalja). Ugovori o poticanju ulaganja ne sadrže odredbu o izmjeni i dopuni ugovora. Procedura za izmjenu i dopunu ugovora jednaka je kao i kod sklapanja novog ugovora, a na inicijativu jedne od ugovornih stranaka.

IV. RAZVOJNA SURADNJA

1. Je li vaša zemlja povezana, temeljem sporazuma o suradnji, trgovinskih ili drugih sporazuma, sa zemljama u razvoju (bilo da se radi o zemljama Afrike, Karipskog otočja i Pacifika, Latinske Amerike, Azije ili Mediterana)?

Republika Hrvatska je sklopila ugovore o gospodarskoj i trgovinskoj suradnji s nekim zemljama u razvoju kao što su Narodna Republika Kina, Republika Koreja, Republika Indija, Malezija, Islamska Republika Pakistan, Republika Jemen, Hašemitska Kraljevina Jordan, Libanonska Republika, Kraljevina Maroko, Socijalistička Narodna Libijska Arapska Džamahirija, Argentinska Republika, Republika Kuba, Republika Turska i Država Izrael kojima se odobrava MFN tretman.

2. Primjenjuje li vaša zemlja preferencijalnu trgovinsku politiku (bez obzira na gore navedene sporazume) u odnosu na određene zemlje u razvoju? Ako da, kakvi su oblici i pojedinosti te politike, tj. tih politika?

Ne, Republika Hrvatska ne primjenjuje preferencijalnu trgovinsku politiku prema niti jednoj zemlji u razvoju.

3. Ima li vaša zemlja proračun za pomoć zemljama u razvoju? Koji je iznos tog proračuna i kako se on raspoređuje?

Ne, Republika Hrvatska nema proračunska sredstva predviđena za pomoć zemljama u razvoju, već povremeno u slučaju elementarnih nepogoda (suše, poplave, potresa ili ratnih i sl. katastrofa) donosi ad hoc odluke o pomoći ugroženim državama i narodima, bilo u novcu, bilo u materijalnim dobrima.

4. Administrativni kapaciteti: postoji li Ministarstvo/Agencija za suradnju, te kako je ustrojeno, tj. ustrojena?

Ne, Republika Hrvatska nema posebno Ministarstvo ili Agenciju za međunarodnu suradnju.

5. U kojim međunarodnim sporazumima o razvoju sudjelujete?

Ministarstvo gospodarstva nadležno je za ukupnu gospodarsku suradnju s inozemstvom i za pregovore o sklapanju Ugovora o slobodnoj trgovini, Ugovora o gospodarskoj i trgovinskoj suradnji, te Ugovora o zaštiti i poticanju ulaganja kao i za međunarodnu gospodarsku suradnju na području energetike i industrije (UNIDO, ugovori o kemikalijama itd.), a sva Ministarstva u okviru svojih nadležnosti pokrivaju specifična područja suradnje s inozemstvom (primjerice Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva: suradnja na području poljoprivrede, zaštite bilja, veterinarstva itd.) uključivo i sa zemljama u razvoju.

A. SAŽETE INFORMACIJE

1. Ugovor o Europskoj uniji obuhvaća u poglavlju V odredbe o Zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici (ZVSP) koju će primjenjivati buduće države članice. Europska Komisija željela bi znati da li, prema vašem mišljenju, provedba tih odredbi o pristupanju može uzrokovati ikakve probleme, odnosno, poteškoće. Preciznije:

a) Da li ćete od trenutka pristupanja biti u mogućnosti u cijelosti i aktivno sudjelovati u ZVSP (uključujući i Europsku sigurnosnu i obrambenu politiku (ESOP)) kao što je definirano u UEU?

b) da li ste spremni bezrezervno prihvatiti buduće uređenje, pravnu strukturu i organizacijske mehanizme za ZVSP EU, uključujući njenu vojnu dimenziju koja može biti primijenjena prilikom usvajanja budućeg Ustava EU, na temelju radova Europske Konvencije te nastavne Međuvladine Konferencije?

c) Da li ćete, prilikom pristupanja, preuzeti u cijelosti i bez rezervacija ciljeve Ugovora, odredbe poglavlja V, pridruženih izjava sekundarnog zakonodavstva uključujući relevantne međunarodne ugovore sklopljene u ime EU kao i ostalih relevantnih izvora *acquisa* ZVSP?

d) Da li ćete biti spremni i u mogućnosti podržati relevantne specifične politike EU na snazi u trenutku pristupanja?

e) Da li vaša državna uprava, posebno Ministarstvo vanjskih poslova, ima odgovarajuću strukturu i tehničku opremljenost da u cijelosti preuzme svoju ulogu u ZVSP u trenutku pristupanja?

Odgovor na sva pitanja je pozitivan.

Strateška orijentacija pridruživanja Republike Hrvatske EU uključuje njenu spremnost prihvaćanja takvih budućih odredaba, pravne strukture kao i organizacijskih mehanizama za ZVSP EU, uključujući njenu vojnu dimenziju, koje će podupirati aktivnosti EU na međunarodnoj sceni, vođenu principima koji su nadahnuli samo njeno stvaranje, razvoj i proširenje. Demokracija, vladavina prava, univerzalnost i nedjeljivost ljudskih prava i temeljnih sloboda, poštovanje ljudskog dostojanstva, jednakost i solidarnost, održanje mira i sigurnosti te uvažavanje međunarodnog prava u suglasnosti s Poveljom UN, također su načela koja oblikuju i određuju vanjsku politiku RH. U tom smislu, RH se obvezala aktivno doprinositi određivanju i provođenju zajedničke politike izvršavajući ciljeve ZVSP.

Budući Ustav EU, koji će propisati takve pravne strukture i organizacijske mehanizme koji će omogućiti EU određivanje politike kao i učinkovito djelovanje u očuvanju sigurnosti zajedničkih vrijednosti, vladavine prava, ljudskih prava i međunarodnog prava, očuvanju mira, održavanju održivog razvoja i iskorjenjivanju siromaštva, integriranju svjetskog gospodarstva, očuvanju i poboljšanju kvalitete okoliša, pomaganju stanovništvu u suprotstavljanju katastrofama, imat će punu podršku i prihvaćanje od strane RH. Kao država članica Hrvatska će, u duhu lojalnosti i uzajamne solidarnosti, aktivno i bezrezervno podržavati na taj način određenu ZVSP.

U pogledu vojne dimenzije, Hrvatska pozdravlja integraciju obrambene politike u ZVSP. RH je spremna doprinijeti razvoju operativnih sposobnosti EU za djelovanje u zajedničkim operacijama razoružanja, humanitarnim i zadaćama spašavanja, zadaćama vojnog savjetovanja i pomoći, prevenciji sukoba i mirovnim zadaćama, zadaćama borbenih snaga u upravljanju krizama, uključujući *peacemaking* i upravljanje post konfliktnim situacijama.

Glede svojih vojnih kapaciteta, Hrvatska je već inicirala sveobuhvatnu reformu svog sustava obrane. Ciljevi reforme su dvostruki: stvoriti modernu i održivu vojnu snagu sposobnu, između ostalog, za puno učestvovanje u najsloženijim međunarodnim misijama; i drugo, dostići standarde i sposobnost interoperabilnosti neophodne za članstvo u NATO. Hrvatska je, u cilju implementacije ZVSP spremna staviti na raspolaganje već razvijena vojna i civilna sredstva, kao i ona koja će se razviti u skoroj budućnosti. RH je, stoga, predana progresivnom unapređivanju vlastitih vojnih

kapaciteta i pozdravlja predviđenu mogućnost uspostavljanja strukturirane suradnje unutar europskog okvira, posebno u multilateralnim operacijama očuvanja međunarodnog mira i sigurnosti.

RH spremna je poduzeti potrebne korake kako bi, u vrijeme pristupanja, bila u mogućnosti pružiti potporu relevantnim posebnim politikama Unije.

Ministarstvo vanjskih poslova, kao i cijela državna uprava bit će strukturirano i tehnički opremljeno kako bi, u vrijeme pristupanja, bila u mogućnosti u cijelosti preuzeti svoju ulogu u ZVSP.

B. POSEBNA PITANJA

1. S obzirom na odredbu prema kojoj države članice moraju aktivno i bez rezerve podupirati vanjsku i sigurnosnu politiku Unije (članak 11. st. 2. Ugovora o EU-u), poželjno je znati kakve su međunarodno-pravne obveze vaše zemlje i da li će se one morati prilagoditi zbog pristupa. Zbog toga bi bilo korisno imati popis vaših postojećih ugovornih obveza, kao i onih o kojima se pregovara. Bilo bi, također, korisno posjedovati informacije o stavovima vaše zemlje s obzirom na Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju i Međunarodni kazneni sud.

a) Postojeće ugovorne obveze Republike Hrvatske te ugovori o kojima se pregovara

Kako bi se prikazale postojeće ugovorne obveze Republike Hrvatske, u skladu s međunarodnim pravom, kao i moguće buduće ugovorne obveze, ovom se pitanju prilažu sljedeće tablice/popisi:

Popis dvostranih ugovora sklopljenih između Republike Hrvatske i drugih zemalja (vidi Dodatak 1.)

Popis mnogostranih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka (ili, u nekim slučajevima, samo potpisnica) - (vidi Dodatak 2.)

Popis dvostranih ugovora oko kojih se pregovara s drugim državama - (vidi Dodatak 3.)

b) Hrvatsko stajalište prema Međunarodnom kaznenom sudu za zločine počinjene na području bivše Jugoslavije

Republika Hrvatska je bila prva država koja je još krajem 1991. predložila UN osnivanje suda za ratne zločine počinjene u bivšoj Jugoslaviji. Hrvatska suradnju s Međunarodnim kaznenim sudom za zločine počinjene na području bivše Jugoslavije shvaća ne samo kao svoju međunarodnu i pravnu obvezu, već i kao moralnu obvezu kažnjavanja svih počinitelja ratnih zločina i stvaranje preduvjeta za pomirbu naroda koji žive na području djelovanja Suda. U brojnim prilikama Vlada Republike Hrvatske dokazala je podršku radu Suda, posebice kontinuiranom suradnjom u pristupu dokumentima i dokazima, saslušanju svjedoka i radu istražnih timova Suda.

U nekoliko proteklih godina, hrvatski sudovi su osposobljeni i spremni procesuirati ratne zločine bez obzira na nacionalnost počinitelja. Hrvatska vlada je također pridonijela uhićenju i dovođenju pred pravdu nekoliko optuženika iz Bosne i Hercegovine koji imaju i hrvatsko državljanstvo.

O načinu ostvarivanja suradnje s MKSJ vidi Poglavlje I. Politički kriteriji: J. Međunarodne obveze, Suradnja s Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju.

Aktivnosti Vlade kao i suđenja za ratne zločine pred domaćim sudovima su pozitivno utjecali na svijest javnosti da je svaki zločin te da bez obzira na nacionalnost, njegov počinitelj mora biti kažnjen. Stoga je Vlada spremna uhititi svaku osobu optuženu za ratni zločin dostupnu policiji koja se nalazi na području Republike Hrvatske.

Ukoliko dužnosnici i tijela Europske Unije, pored informacija o suradnji država koje dobivaju od Tužiteljstva Suda, žele zbog potpunog uvida dobiti i dodatne informacije od zemalja koje su pod jurisdikcijom Suda, Vlada RH je spremna pružiti te informacije u cijelosti i tako omogućiti stvaranje cjelovite slike o suradnji RH s Međunarodnim kaznenim sudom za zločine počinjene na području bivše Jugoslavije.

c) Stajalište Republike Hrvatske prema Međunarodnom kaznenom sudu

Republika Hrvatska od samog je početka prihvatila osnovu ideju i aktivnosti pokrenute pod okriljem UN-a s ciljem osnivanja stalnog Međunarodnog kaznenog suda, te je aktivno sudjelovala u radu Diplomatske konferencije u Rimu 1998. godine i usvajanju Rimskog statuta. Hrvatski sabor donio je Zakon o potvrđivanju Rimskog statuta Međunarodnoga kaznenog suda 28. ožujka 2001. godine. Zakon o potvrđivanju objavljen je u Službenom listu Republike Hrvatske "Narodne novine – međunarodni ugovori" br. 5/2001. a stupio je na snagu osmog dana od objave. Isprava o ratifikaciji položena je kod glavnog tajnika UN-a 22. svibnja iste godine. Tim se činom Republika Hrvatska, koja je bila prva država jugoistočne Europe koja je ratificirala Rimski statut, uvrstila u krug izvornih stranaka Statuta, za koje je Statut stupio na snagu 1. srpnja 2002. godine. Ranom ratifikacijom Rimskog statuta Republika Hrvatska je iskazala snažnu političku i formalnopravnu podršku što skorijem osnivanju i početku rada Suda.

Republika Hrvatska se zalaže za integritet, nezavisnost i efikasno funkcioniranje ovoga Suda u skladu sa načelima izraženima u preambuli Rimskog statuta i ostalim njegovim odredbama. Hrvatska poduzima nužne korake prilagodbe svog nacionalnog zakonodavstva i time stvaranja uvjeta za implementaciju Rimskog statuta, kao i za osiguranje pravnog mehanizma za komplementarno djelovanje između nacionalnog kaznenog sudovanja i MKSa. Ove aktivnosti uključuju i donošenje posebnog Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu kaznenih djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava, koji je Vlada RH u lipnju 2003. uputila Hrvatskom saboru.

Sjedinjene Američke Države su u srpnju 2002. godine Republici Hrvatskoj predložile sklapanje bilateralnog ugovora o ne-predaji određenih osoba Međunarodnom kaznenom sudu. Republika Hrvatska zauzela je stajalište da ponuđeni tekst američkog prijedloga nije prihvatljiv jer bi se time povrijedile obveze koje je Hrvatska preuzela kao stranka Statuta, a isto tako se i odstupilo od smjernica koje je Europska unija usvojila o ovom pitanju. Budući da ugovor nije sklopljen do 1. srpnja 2003. godine, Sjedinjene Američke države uskratile su Republici Hrvatskoj daljnje pružanje vojne pomoći. Pregovori sa Sjedinjenim Američkim Državama o ovom pitanju će se nastaviti ne bi li se pokušalo pronaći obostrano prihvatljivo rješenje, koje bi uzelo u obzir interese Sjedinjenih Američkih Država, ali i međunarodno pravne obveze Republike Hrvatske, te smjernice EU. U pregovorima sa Sjedinjenim Američkim Državama izražena je nada da će Europska unija i Sjedinjene Američke što prije postići dogovor o spornim pitanjima, te time olakšati položaj Hrvatskoj i drugim državama koje se nalaze u sličnoj situaciji.

Republika Hrvatska ustraje na punoj suradnji država stranaka sa Međunarodnim kaznenim sudom poštujući obveze preuzete Rimskim statutom kao i na uvažavanju temeljnih načela Suda prema kojima za pojedince, počinitelje najtežih kaznenih djela koja se tiču međunarodne zajednice kao cjeline mora nužno postojati jasno definiran pravni mehanizam njihove kaznene odgovornosti. Hrvatska se također zalaže za jačanje međunarodnog kaznenog prava općenito, kao sredstva za promicanje međunarodnog mira i sigurnosti.

Gornje stajalište Republika Hrvatska jasno je potvrdila u diplomatskim notama od 13. veljače 2002. i 24. lipnja 2003., koje je putem svoje Misije pri Europskim zajednicama u Bruxellesu uputila Tajništvu Vijeća EU, Europskoj komisiji te predsjedavajućim Vijeća EU, i u kojima izjavljuje da dijeli ciljeve Zajedničkog stajališta 2001/443/CFSP i 2003/444/ZVSP o Međunarodnom kaznenom sudu.

2. S obzirom na odredbu prema kojoj države članice moraju usklađivati djelovanje u međunarodnim organizacijama (članci 19. i 20. Ugovora o EU-u), poželjno je imati popis relevantnih međunarodnih organizacija čija je članica vaša zemlja (s datumom pristupa) ili s kojima pregovara o članstvu, poput Ujedinjenih naroda, Organizacije za sigurnost i suradnju u Europi, Vijeća Europe itd. Ima li vaša zemlja kakve izvršne dužnosti u međunarodnim ili regionalnim organizacijama (npr. dužnost predsjedateljice) ili se namjerava kandidirati za takav položaj?

Kako bi se dao pregled međunarodnih organizacija kojih je Republika Hrvatska članica, ovom se pitanju prilažu sljedeće tablice/popisi:

- Pregled članstva Republike Hrvatske u međunarodnim organizacijama univerzalnog karaktera (vidi Dodatak 4.)
- Pregled članstva Republike Hrvatske u međunarodnim organizacijama regionalnog karaktera (vidi Dodatak 5.)
- Pregled članstva Republike Hrvatske u drugim međunarodnim organizacijama (vidi Dodatak 6.)

U nastavku se daje popis relevantnih međunarodnih organizacija, inicijativa i procesa, kojih je Republika Hrvatska članica s prikazom njezinog prošlog, sadašnjeg i budućeg sudjelovanja u radu pojedinih tijela tih organizacija, inicijativa i procesa.

Organizacija Ujedinjenih naroda (OUN)

Datum pristupa: 22. svibnja 1992.

Osnovni dokument za pristup: rezolucija 753 (1992) Vijeća sigurnosti od 18. svibnja 1992.

Sudjelovanje Hrvatske u radu tijela Ujedinjenih naroda i specijaliziranih agencija

Prošlo:

1. Gospodarsko i socijalno Vijeće (ECOSOC) 2000-2002
 - Hrvatska je izabrana od Opće skupštine kao država članica ECOSOC-a na izborima koji su se održali na zasjedanju Opće skupštine 1999. godine.
2. Dr. Ivan Šimonović, trenutno zamjenik ministra vanjskih poslova RH, bio je kao Stalni predstavnik RH pri UN u New Yorku (1998.-2002.) izabran za prvog potpredsjednika ECOSOC-a 2001., što je uključivalo predsjedanje Općim segmentom ECOSOC-a u Ženevi, 2001. a zatim za predsjednika ECOSOC-a u 2002. godini.
3. Hrvatsko članstvo u supsidijarnim tijelima ECOSOC-a:
 - Funkcionalne komisije:
 - Komisija za društveni razvoj (CSD), 1999.-2002.;
 - Komisija za stanovništvo i razvoj, 1999.-2002.
 - Komisija za položaj žena (CSW), 2000.-2003., gđa Dubravka Šimonović, član je u osobnom svojstvu, a također je izabrana za predsjedavajuću Komisije od ožujka 2000. do ožujka 2001.
 - Hrvatsko članstvo u supsidijarnim tijelima UNESCO-a:
 - Međuvladin odbor uspostavljen Statutom Međunarodnog odbora za bioetiku (IGBC), 1999.-2001.

Sadašnje:

4. Gospodarsko i socijalno Vijeće (ECOSOC) 2000-2002

- Hrvatsko članstvo u supsidijarnim tijelima ECOSOC-a:
 - Funkcionalne komisije:
 - Komisije za ljudska naselja (HABITAT), 2000.-2003.
 - Komisija za granice epikontinentalnog pojasa (CLCS), član je u osobnom svojstvu dr. Mladen Juračić, 2002.-2007.
 - Komisija za održivi razvoj
 - Komisija za sprečavanje kriminala i kazneno pravosuđe (CCPCJ), 2003.-2005.
 - Komisija za ljudska prava (CHR), 2002.-2004., g. Branko Sočanac izabran je u 2003. za izvjestitelja Komisije
 - Savjetodavni odbor UNIFEM, 2000.-2003.
5. Međunarodni sud za pravo mora, u Hamburgu
- Dr. Budislav Vukas izabran je za člana Međunarodnog suda za pravo mora (ITLS) 1996. godine, za mandat koji traje do 2005. (1996.-2005.). U 2002. izabran je za potpredsjednika ITLS-a.
6. Odbor za uklanjanje svih oblika diskriminacije protiv žena (CEDAW), dr. Dubravka Šimonović izabrana je kao stručnjak CEDAW-a za razdoblje 2003.-2007.
7. UNESCO:
- Međuvladino vijeće Međunarodnog programa za razvitak komunikacija (IPDC), Zrinjka Peruško-Čulek, 1999.-2003.
 - Međuvladin odbor za promicanje povratka kulturne baštine u zemlju porijekla ili restitucije u slučaju nezakonitog posjedovanja, Bianka Perčinić-Kavur, 2001.-2005.

Buduće:

8. Hrvatska je podnijela svoju kandidaturu za nestalnu članicu u Vijeću sigurnosti, za izbore koji će se održati 2007. godine, za mandat od 2008.-2009.
9. Hrvatska je izabrana za članicu Statističke komisije (funkcionalnu komisiju za ECOSOC) na izborima u 2003., za razdoblje od 2004.-2006.
10. Hrvatska je izabrana za članicu Komisije za opojne droge (CND) na izborima u 2003., za mandat od 2004.-2006.
11. Hrvatska je podnijela zahtjev za kandidaturu za članstvo u sljedećim tijelima Organizacije za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO), za izbore koji će se održati u listopadu 2003.:
 - Međuvladino vijeće Međunarodnog hidrološkog programa (IHP);
 - Međuvladin odbor za bioetiku (IGBC);
 - Međuvladino vijeće Međunarodnog programa za razvitak komunikacija (IPDC);
 - Međunarodno koordinacijsko vijeće programa Čovjek i biosfera (MAB);
12. Hrvatska je predstavila svoju kandidaturu za članstvo u Komisiji UN-a za pravo međunarodne trgovine (UNCITRAL), za izbore koji će se održati u 2003.

Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OESS)

Republika Hrvatska potpisala je Parišku povelju 24.03.1992. na Sastanku na vrhu u Helsinkiju, te je potpisnica Helsinškog završnog akta 08.07.1992., čime je postala država sudionica tadašnje Konferencije o europskoj sigurnosti i suradnji (KESS). Hrvatska je sudjelovala na summitu u Budimpešti, 5. - 6.12.1994., na kojem je odlučeno o osnivanju Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS). Odluka o osnivanju OESS-a donijeta na sastanku na vrhu u Budimpešti, stupila je na snagu 01.01.1995.

Vijeće Europe (VE)

Republika Hrvatska postala je članicom Vijeća Europe 06.11.1996. RH aktivno sudjeluje u radu svih tijela i ekspertnih skupina Vijeća Europe. Hrvatski stalni predstavnik pri Vijeću Europe, g. Neven Madey trenutno predsjedava Izvjestiteljskom skupinom za odnose između Vijeća Europe i Europske Unije (GR-EU); pomoćnica ministra kulture gđa Naima Balić predsjedava Upravnim odborom za kulturu (CDCULT); načelnica Odjela za ljudska prava Ministarstva vanjskih poslova gđa Dubravka Šimonović predsjedava Upravnim odborom za bioetiku (CDBI) i gđa Nina Vajić je sutkinja pri Europskom sudu za ljudska prava. Nadalje, gđa Mirjana Ferić-Vac je potpredsjednica Odbora za političke poslove, a gđa Zdravka Bušić je potpredsjednica Odbora za migracije, izbjeglice i demografiju Parlamentarne skupštine Vijeća Europe.

Svjetska trgovinska organizacija (WTO)

Republika Hrvatska postala je članicom Svjetske trgovinske organizacije 30.11.2000.

Europska unija (EU)

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njezinih država članica, kojim je započeo proces pridruživanja, parafiran 14.05.2001., te je potpisan u Luksemburgu 29.10.2001. Dok Sporazum ne stupi na snagu, RH i Europske zajednice dogovorile su se o početku primjene Privremenoga sporazuma, 10.07.2001. Europske zajednice i Hrvatska primjenjuju privremeni režim prema ovome Privremenom sporazumu, od 01.01.2002. Do sada su Sporazum (SAA) ratificirale sljedeće države članice: Republika Austrija, Kraljevina Danska, Francuska Republika, Savezna Republika Njemačka, Helenska Republika, Irska, Veliko Vojvodstvo Luksemburg, Portugalska Republika i Kraljevina Španjolska.

SAA je ušao u postupak potvrđivanja u Parlamentima u Kraljevini Belgiji, Talijanskoj Republici i Republici Finskoj. Kraljevina Nizozemska je privremeno zamrznuła notifikaciju o potvrđivanju SAA Tajništvu Vijeća EU, dok je Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske suspendiralo započeti postupak ratifikacije.

Premijer RH Ivica Račan predao je hrvatski zahtjev za članstvo u Europskoj uniji Grčkoj kao predsjedateljici EU (premijeru Costasu Simitisu), 21.02.03. u Ateni. Nakon toga, Vijeće EU zatražilo je 14.04.03. od Europske komisije da pripremi avis o hrvatskom zahtjevu za članstvo u EU.

Organizacija sjevernoatlantskog saveza (NATO) - Partnerstvo za mir (PfP)

U svibnju 2000. Hrvatska je ušla u Program Partnerstva za mir i u Vijeće Euro-atlantskog partnerstva (EAPC).

Drugi korak u postupku Hrvatske da postane punom članicom Organizacija sjevernoatlantskog saveza (NATO-a), izvršen je u svibnju 2002, kada je RH pozvana da pristupi Akcijskom planu za članstvo (MAP). Nakon toga, Hrvatska je pripremila svoj Prvi godišnji nacionalni program 2002./2003. (ANP), koji uključuje konkretne mjere predviđene za ulazak u NATO. Drugi ANP 2003./2004. nalazi se u pripremi, te se očekuje njegov završetak do rujna 2003.

U procesu pristupanja NATO-u, Hrvatska je aktivno uključena u aktivnosti Vilniške skupine, kao inicijative deset zemalja središnje i istočne Europe (V-10). Ova skupina nema formalni status u NATO-u, nego je samo inicijativa ovih zemalja u cilju stvaranja bližih međusobnih odnosa, kao i sa samom Organizacijom.

S obzirom da je sedam od deset država članica V-10 zaprimilo pozivnicu za punopravno članstvo u NATO-u, na Praškom sastanku na vrhu u 2002., ostale tri zemlje (Albanija, Hrvatska i Makedonija), poznata također kao Skupina A-3, potpisale su Američko-jadransku povelju u Tirani 02.05.03. s istim ciljem, odnosno kako bi olakšale proces pristupanja NATO-u koordiniranjem politike i aktivnosti.

Druge inicijative i procesi

Pakt o stabilnosti za jugoistočnu Europu (SP)

Republika Hrvatska postala je država sudionica Pakta o stabilnosti za jugoistočnu Europu 10.06.99.

Hrvatski veleposlanik Vladimir Drobniak trenutno je predsjedatelj III Radnog stola o sigurnosnim pitanjima, kao i predsjedatelj Pod-stola o obrani i sigurnosnim pitanjima III Radnog stola. Hrvatska je su-predsjedala III Radnim stolom, od 01.01.2001. do 30.06.2001., te je su-predsjedala II Radnim stolom o gospodarskoj obnovi, razvitku i suradnji, od 01.07.2002. do 01-07.2003.

Srednjoeuropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA)

Republika Hrvatska postala je članica organizacije Srednjoeuropskog sporazuma o slobodnoj trgovini, 01.03.03.

Inicijativa za suradnju u Jugoistočnoj Europi (SECI)

Republika Hrvatska postala je država sudionica Inicijative za suradnju u Jugoistočnoj Europi 14.09.00. Hrvatska sudjeluje i u radu Centra za suzbijanje prekograničnog kriminala, u Bukureštu, kao i Programa za olakšavanje trgovine i otklanjanje prepreka na graničnim prijelazima.

Proces suradnje u jugoistočnoj Europi (SEECF)

Republika Hrvatska ima status promatrača u Procesu suradnje u jugoistočnoj Europi. U tijeku je razmatranje podizanja statusa RH u Procesu iz statusa promatrača u status punopravnog sudionika.

Srednjoeuropska inicijativa (SEI)

Republika Hrvatska postala je članica Srednjoeuropske inicijative 18.07.92. Hrvatska je predsjedala SEI-om u 1998., što je uključilo i organiziranje Sastanka ministara vanjskih poslova na otoku Brijunima u lipnju 1998., kao i Sastanka predsjednika vlada u Zagrebu, u studenom 1998. Hrvatska predsjedava Radnom skupinom za turizam, te su-predsjedava Radnom skupinom za malo i srednje poduzetništvo (SME's).

Radna zajednica "Alpe-Jadran"

Republika Hrvatska postala je članica Radne zajednice "Alpe-Jadran" 20.11.1978.

Dunavska komisija

Republika Hrvatska postala je članica Dunavske komisije 26.03.98. Dr. Stanko Nick, veleposlanik RH u Mađarskoj izabran je za predsjednika Dunavske komisije do travnja 2005.

Radna zajednica Podunavskih regija

Republika Hrvatska postala je članica Radne zajednice Podunavskih regija 16.05.91.

Proces suradnje u Podunavlju

Republika Hrvatska postala je članica Procesu suradnje u Podunavlju 27.05.02.

Međunarodna komisija za zaštitu rijeke Dunav (ICPDR)

Republika Hrvatska postala je članica Međunarodne komisije za zaštitu rijeke Dunav 22.10.98.

Jadransko-jonska inicijativa (All)

Republika Hrvatska postala je članica Jadransko-jonske inicijative 20.05.00.

Savska komisija

Republika Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Republika Slovenija te Srbija i Crna Gora sklopile su 3. 12. 2002. u Kranjskoj Gori, Okvirni sporazum o slivu rijeke Save.

Sklapanjem tog sporazuma uspostavlja se međunarodni režim plovidbe rijekom Savom i njenim plovnim pritokama te uređuju pitanja održivog razvoja i upravljanja vodama rijeke Save, zaštita od štetnog djelovanja i očuvanje okoliša i vode.

Sporazum predviđa osnivanje Savske komisije kao međunarodne organizacije čije će sjedište biti u Zagrebu. Očekuje se da će Sporazum stupiti na snagu tijekom 2003. godine i da će Savska komisija početi s radom početkom 2004. godine.

3. S obzirom na cilj jačanja sigurnosti Unije i njezinih članica na sve načine (čl. 11. st. 2. Ugovora o EU-u), potrebno je poznavati stanje odnosa između vaše zemlje i susjednih zemalja nečlanica, uključujući druge zemlje koje su podnijele molbu za članstvo u Uniji. U tu svrhu, Komisija moli da dostavite sažete informacije o vašoj suradnji sa susjednim državama, uključujući suradnju u regionalnim organizacijama i bilateralnu suradnju.

a) Pregled odnosa sa susjednim zemljama i zemljama regije Zapadnog Balkana

Odnosi sa susjednim zemljama

Italija

BILATERALNI ODNOSI. Odnosi RH i Talijanske republike dobri su i razvijeni u svim područjima. RH je posebno zainteresirana za svestranu suradnju na Jadranu, osobito u pitanjima sigurnosti, organiziranog kriminala, ilegalnih migracija, zaštite okoliša, morskih i energetske resursa. Osim toga, dvije zemlje intenzivno surađuju u okviru regionalnih inicijativa i foruma. Većih otvorenih pitanja u bilateralnim odnosima nema.

BILATERALNI UGOVORI. RH i Italija su potpisale 27 bilateralnih ugovora (vidi Dodatak 1.). U postupku je ratifikacija nekoliko potpisanih ugovora, a očekuje se i potpisivanja niza bilateralnih ugovora, među kojima je značajno spomenuti Sporazum o praktičnim mjerama povjerenja za izbjegavanje incidenata na moru kao i Sporazuma o prijateljstvu, suradnji i partnerstvu, koji je usuglašen na razini eksperata 2001. godine.

GOSPODARSKA SURADNJA. Gospodarska suradnja ima veliko strateško značenje za obje zemlje, kao i za stabilizaciju cijele regije. U 2002. godini, kao i u prethodne četiri godine, Italija je prvi vanjskotrgovinski partner RH. U 2002. godini Italija je na drugom mjestu po ukupnim stranim ulaganjima u RH.

U okviru gospodarske suradnje dogovoreno je osnivanje zajedničke radne skupine za izgradnju industrijskih okruga.

MANJINE. Postojeći bilateralni Sporazum o pravima manjina između RH i Italije, potpisan 1996. godine, garantira visok standard manjinskih prava talijanske zajednice u RH, koja je organizirana kroz Talijansku uniju kao krovnu udruhu svih Talijana. Talijanska manjina u RH uživa sva prava prema europskim standardima, a ima i svog zastupnika u Hrvatskom Saboru. Stupanjem na snagu Statuta Istarske županije u studenom 2001. godine dodatno je afirmirana specifičnost istarske regionalne samouprave. Talijanski jezik službeni je jezik u općinama s većinskim talijanskim stanovništvom gdje postoje osnovne i srednje škole na talijanskom jeziku koje mogu pohađati i hrvatska djeca. Talijanska Vlada financijski pomaže svoju manjinu, a to isto čini i hrvatska Vlada. Hrvatska manjina u Italiji nije tako dobro organizirana iako je u ožujku 2001. godine osnovan Savez hrvatskih zajednica kao krovna organizacija hrvatskih udruga u Italiji. Sukladno zaštiti talijanske manjine u RH očekuje se i od talijanske Vlade pružanje potpore u zaštiti hrvatske manjine, u provedbi dvojezičnih natpisa u mjestima gdje žive Hrvati, kao i veća financijska sredstva za zaštitu kulturnog identiteta i nasljeđa.

SURADNJA U MULTILATERALNIM TIJELIMA. RH i Italija intenzivno surađuju u regionalnim inicijativama kao što su Srednjoeuropska inicijativa (SEI), Jadransko-jonska inicijativa (JJI), Pakt o stabilnosti (PS), Radna zajednica Alpe-Jadran i Kvadrilateral Hrvatska-Italija-Mađarska-Slovenija.

Operativni program Jadranske prekogranične suradnje talijanskih jadranskih regija s istočnojadranskim zemljama Interreg IIIA pokrenut je u okviru inicijative EU u travnju 2003. godine.

OTVORENA PITANJA. Većih otvorenih pitanja u bilateralnim odnosima nema. Pitanje imovine talijanskih državljana koji su optirali za talijansko državljanstvo, kao i imovine ostalih talijanskih državljana, koja im je oduzeta za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, riješeno je Ugovorom o miru između FNRJ i Italije iz 1947. godine i nizom sukcesivnih ugovora sklopljenih između SFRJ i Italije, koji su u odnosima između RH i Italije na snazi na temelju sukcesije.

RH kao sukcesor SFRJ duguje Italiji 35,369.233 USD na ime odštete za nacionaliziranu i optantsku imovinu s područja Zone B Slobodnog teritorija Trst koji je pripao SFRJ, čime se zatvaraju obveze proistekle iz Osimskih sporazuma iz 1975. godine i Rimskog ugovora iz 1983. godine. Vlada RH spremna je otplatiti taj dug u nekoliko rata zbog čega je u proračunu za 2002. godinu izdvojila oko 3 milijuna eura. Unatoč višekratnim obećanjima, Italija još nije dostavila broj računa na koji bi se taj dug isplaćivao.

Izmjenama i dopunama hrvatskog Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine otvorena je mogućnost sudjelovanja talijanskih državljana, bivših vlasnika, u denacionalizaciji u RH, ukoliko pitanje naknade za njihovu oduzetu imovinu nije riješeno međunarodnim ugovorima.

U listopadu 2002. godine konstituirano je Mješovito hrvatsko-talijansko povjerenstvo s ciljem utvrđivanja postoji li neka kategorija talijanskih državljana koja nije obuhvaćena već potpisanim ugovorima, a koja bi mogla na temelju navedenih izmjena i dopuna zakonskih rješenja biti uključena u postupak denacionalizacije u RH. Drugi sastanak povjerenstva održan je u Zagrebu u travnju 2003. godine.

U okviru namjere RH da proširi jurisdikciju na Jadranu, RH je izvršila konzultacije s talijanskom stranom, vodeći računa da je zaštita biološkog fonda u Jadranu i sprječavanje ekoloških katastrofa zajednički interes svih obalnih država Jadrana.

Slovenija

BILATERALNI ODNOSI. RH i Slovenija uspostavile su intenzivne bilateralne odnose, koji su raznovrsni i razvijeni na svim razinama. Politički odnosi u manjoj su mjeri opterećeni otvorenim pitanjima naslijeđenim raspadom bivše zajedničke države koji, međutim, nisu prepreka u razvijanju dobrosusjedskih odnosa, osobito u području kulture, znanosti, obrazovanja i gospodarstva.

BILATERALNI UGOVORI. RH i Slovenija potpisale su 59 međudržavnih ugovora i akata (vidi Dodatak 1.), a tijekom 2002. godine potpisani su i Protokol o suradnji dvaju ministarstava vanjskih poslova, te je usuglašena Zajednička izjava kojom se potvrđuje značaj strateške suradnje. Slovenska strana je na sastanku u travnju 2003. godine, nakon uspješno provedenih referenduma o prijemu u EU i NATO, ponudila svekoliku pomoć i suradnju RH na njenom putu ka članstvu u euroatlantskim integracijama, budući da je što brži ulazak RH u EU i NATO interes i Slovenije.

GOSPODARSKA SURADNJA. Stabilna gospodarska suradnja potvrđuje se stalnim povećanjem robne razmjene. Prema statističkim pokazateljima za 2002. godinu Slovenija je s ukupnom vrijednošću robne razmjene od 1,2 milijarde

USD, uz porast od 10,1% treća na ljestvici partnera RH, a RH je peti trgovinski partner RS. Trgovinski deficit RH u robnoj razmjeni i dalje se ublažuje uslugama u turizmu jer su slovenski turisti na drugom mjestu po broju ostvarenih noćenja stranih turista u RH (4,9 milijuna noćenja u 10 mjeseci u 2002. godine).

GRANIČNA PITANJA. Pitanje državne granice nije u potpunosti riješeno u svim segmentima (razgraničenje teritorijalnih voda u Piranskom zaljevu i povratak vrha Gera Hrvatskoj, primjerice). Hrvatska je otvorena svakom konstruktivnom koraku prema obostrano prihvatljivom razgraničenju morske granice koje ima uporište u međunarodnom pravu. RH je stoga predložila da pitanje razgraničenja na moru riješi međunarodna arbitraža. Slovenska strana na navedeni prijedlog nije odgovorila.

Sporazum o pograničnom prometu i suradnji između dviju država (potpisan još 1997. godine) stupio je na snagu 5. rujna 2001. godine. Sukladno dogovoru, u siječnju 2002. godine konstituirana je Stalna mješovita komisija za provedbu tog sporazuma koja se redovito sastaje. Mvp Picula i Rupel svečano su otvorili 11. prosinca 2002. godine prvi granični prijelaz za pogranični promet Zamost-Osilnica. Stalna mješovita komisija utvrđuje dinamiku otvaranja graničnih prijelaza za pogranični promet te način prelaska državne granice preko pograničnih prijelaza koji je moguć samo uz predočenje odgovarajućih pograničnih dokumenata, te i izvan graničnih prijelaza za dvovlasnike i dnevne migrante. Dogovoreno je otvaranje 27 malograničnih prijelaza do kraja 2003. godine. Također je dogovoreno produženje privremenog ribolovnog režima u području obuhvaćenom ovim Sporazumom do kraja 2003. godine.

Provedbom Ugovora o prekograničnoj policijskoj suradnji, koji je na snazi od 16. travnja 2003. godine očekuje se povećana sigurnost na granici, posebice u cilju sprječavanja nezakonitih migracija i svih oblika kriminala.

Potpisan je Sporazum između Vlada RH i RS o jednostavnijem obavljanju granične kontrole u cestovnom i željezničkom prometu, koji predstavlja osnovu za zajedničke granične prijelaze, a njegova provedba promicat će međusobno povjerenje nadležnih resora i službi, te utjecati na smanjenje troškova i brži protok putnika i vozila na graničnim prijelazima.

SURADNJA U MULTILATERALNIM TIJELIMA. RH i Slovenija imaju dobru multilateralnu suradnju u svjetskim međunarodnim organizacijama, kao što su UN i OSCE, te u regionalnim organizacijama među kojima su SEI, Pakt o stabilnosti, Kvadrilateral, Jadransko-Jonska inicijativa i Savska inicijativa.

MANJINE. Hrvatska priznaje slovenskoj manjini sva prava koja uživaju nacionalne manjine. RH bi cijenila kada bi hrvatska manjina u Sloveniji bila priznata kao nacionalna manjina, a također bi željela da se zaštita hrvatske manjine u Sloveniji odnosno slovenske manjine u Republici Hrvatskoj uredi međunarodnim sporazumom. Republika Hrvatska inicirala je potpisivanje ovog sporazuma još 1998. godine.

OTVORENA PITANJA. Od otvorenih pitanja, uz graničnu problematiku, te određena neslaganja glede mogućnosti širenja jurisdikcije na Jadranu (vidi reference na dio o gospodarskom pojasu u Poglavlju 8. – Ribarstvo), izdvaja se još uvijek je neriješeno dugovanje Ljubljanske banke. Slovenija nastoji depozite hrvatskih štediša uključiti u postupak sukcesije, dok RH zastupa stajalište da ova dugovanja nisu dio sukcesijske mase, budući da se radi o privatnopravnom odnosu između banke i štediša. Tražeći načine na koje bi od Ljubljanske banke dobili svoje depozite, neke hrvatske štediške Ljubljanske banke uputili su tužbe Sudu za ljudska prava Vijeća Europe, a isto pitanje raspravlja se u okviru Parlamentarne skupštine Vijeća Europe.

Pitanje Nuklearne elektrane Krško postupno se rješava implementacijom Ugovora između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o uređenju statusnih i drugih pravnih odnosa vezanih uz ulaganje, iskorištavanje i razgradnju

Nuklearne elektrane Krško, potpisanog još 19. prosinca 2001. godine, koji je stupio na snagu 11. ožujka 2003. godine. Preostalo je još riješiti dugovanje slovenske strane za neisporučenu električnu energiju od 01. srpnja 2002. godine do stupanja na snagu Ugovora.

Mađarska

BILATERALNI ODNOSI. Hrvatsko-mađarski odnosi mogu se okarakterizirati kao strateško partnerstvo koje krasi dobra politička i kulturna suradnja, gospodarska razmjena u usponu, kao i dobra suradnja u području zaštite manjina. Dvije su države uokvirile i institucionalizirale sveukupnu bilateralnu suradnju kroz Mješoviti odbor za suradnju između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske. Njime su obuhvaćena pitanja vanjske i sigurnosne politike, euroatlantskih integracija, gospodarske politike, unutarnjih poslova, pitanja ilegalnih migracija, poljoprivrede, financijskih odnosa, prometne infrastrukture, razvoj prekograničnog prometa, međuregionalne suradnje, suradnja lokalnih samouprava, kulturne i prosvjetne politike, pitanja zaštite okoliša i gospodarenje vodama te praćenje provedbe ugovorenih odnosa i njihovo stalno aktualiziranje.

Sjednice Mješovitog odbora za suradnju između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske održavaju se jednom godišnje. Na posljednjoj sjednici razmatrane su teme iz prometne infrastrukture, prosvjetno-znanstvene suradnje i zaštite okoliša.

BILATERALNI UGOVORI. RH i Mađarska potpisale su 75 bilateralnih ugovora (vidi Dodatak 1.). U slijedećem razdoblju očekuje se potpisivanje Sporazuma između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske o osiguranju vidljivosti zajedničke državne granice, Sporazuma između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske o kontroli graničnog prometa u cestovnom, željezničkom i riječnom prometu i Sporazuma između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske o socijalnom osiguranju.

GOSPODARSKA SURADNJA. Republika Mađarska je na ljestvici hrvatskih vanjskotrgovinskih partnera na 8. mjestu, a potpisani Ugovor o slobodnoj trgovini dodatno potiče robnu razmjenu. Tijekom prošle godine ubrzano se radilo na mnogobrojnim infrastrukturnim projektima kako bi se prometno što bolje povezale dvije zemlje te je dogovorena izgradnja mosta na Muri između RH i Mađarske, te izgradnja graničnog prijelaza na zajedničkoj lokaciji na mađarskom teritoriju na trasi novog autoputa Rijeka - Zagreb - Budimpešta.

GRANIČNA PITANJA. Prekogranična suradnja temelji se na Zajedničkoj deklaraciji između Vlade RH i Vlade Republike Mađarske o prekograničnoj suradnji od 21. studenog 2001. godine koja predviđa suradnju na području gospodarstva, prometa, zaštite okoliša i obrazovanja u pograničnim područjima.

MANJINE. Zaštita manjina rješava se na temelju Sporazuma između RH i Republike Mađarske o zaštiti mađarske manjine u RH i hrvatske manjine u Republici Mađarskoj, koji je sklopljen 5. ožujka 1995. godine. Za provedbu odredbi navedenog Sporazuma uspostavljen je Mješoviti hrvatsko-mađarski odbor za manjine na razini Vlada koji se redovito sastaje jednom godišnje. Njegovo zadnje, 6. zasjedanje održano je 19. prosinca 2002. godine u Pečuhu.

OTVORENA PITANJA. Nema otvorenih pitanja.

Bosna i Hercegovina

BILATERALNI ODNOSI. Republika Hrvatska u potpunosti podržava suverenost i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine i kontinuirano unapređuje suradnju i dobrosusjedske odnose s BiH. Službeni kontakti između tijela vlasti RH odvijaju se sa središnjim državnim institucijama BiH, a s dvama konstitutivnim entitetima i nižim tijelima (županije, gradovi i općine) u okvirima njihovih ustavnih ovlasti. Vlasti RH, temeljem svoje ustavne obveze, skrbe za Hrvate

izvan RH, pa tako i za one u BiH, a ta se skrb i suradnja odvija poštujući suverenost i ustavni poredak BiH i Mirovni ugovor Dayton/Pariz kojeg je RH stranka. Radi razmatranja sveukupnih bilateralnih odnosa uspostavljeno je i Međudržavno vijeće za suradnju (na razini predsjednika, odnosno predsjedništva), koje se sastaje redovito, dva puta godišnje.

BILATERALNI UGOVORI. RH je odlučila ne primjenjivati politiku i ugovore temeljene na asimetričnim odnosima s entitetima unutar BiH i umjesto toga graditi partnerske odnose sa središnjim institucijama BiH. Na taj način RH podržava pravo sva tri konstitutivna naroda u BiH na cijelom državnom teritoriju BiH. RH podupire procese unutarnjeg ujedinjavanja BiH odnosno jačanja središnjih državnih tijela BiH te razmjerne zastupljenosti pripadnika konstitutivnih naroda na svim razinama vlasti (središnjih, entitetskih i lokalnih) u skladu s provedenim ustavnim promjenama u Bosni i Hercegovini. RH podupire kontinuirano poboljšavanje ustavnih odredaba u entitetima BiH koje odražavaju stalne promjene u političkim, društvenim i gospodarskim uvjetima. Te promjene bi trebale osigurati da narodi i građani BiH budu odgovarajuće zastupljeni na svim razinama državne i javne uprave u oba entiteta te će im pružiti prava odlučivanja s ciljem kontinuiranog unapređivanja demokratskih institucija i procesa, uravnotežujući centralizaciju državnih funkcija te lokalnu decentralizaciju i regionalizaciju na čitavom državnom teritoriju.

Od međusobnog priznanja RH i BiH potpisale su 83 međudržavna odgovora (vidi Dodatak 1.). U zadnjih godinu dana potpisani su: Sporazum o pograničnom prometu i suradnji, Ugovor o korištenju zajedničkih lokacija na graničnim prijelazima, Ugovor o izmjeni Ugovora o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima, Ugovor o kulturnoj, prosvjetnoj i sportskoj suradnji i Ugovor o znanstvenoj i tehnološkoj suradnji.

U tijeku su pregovori o Ugovoru o dvojnomo državljanstvu, Ugovoru o imovinsko-pravnim odnosima, Ugovoru o veterinarskoj suradnji, Ugovoru o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja porezima na dohodak i imovinu, Ugovoru o izmjeni Ugovora o međusobnom izvršavanju sudskih odluka o kaznenim stvarima.

U pripremi je izmjena dijela Ugovora o slobodnom tranzitu kroz teritorij RH u i iz luke Ploče i kroz teritorij BiH u Neum, koja će omogućiti ratifikaciju navedenog ugovora u Hrvatskom Saboru i njegovu primjenu.

GOSPODARSKA SURADNJA. Gospodarska suradnja dviju zemalja je intenzivna, a primjenom Ugovora o slobodnoj trgovini, potpisanog 2000. godine, ublažena je do tada velika neravnoteža u međusobnoj robnoj razmjeni (znatno veći izvoz RH u BiH nego obrnuto). BiH je među glavnim vanjskotrgovinskim partnerima RH. Ukupna vrijednost robne razmjene u 2002. godine iznosila je 870,8 milijuna USD. Potpisan je i Sporazum o suradnji Hrvatske banke za obnovu i razvoj i Investicijske garancijske agencije BiH, kao okvir za jačanje gospodarske suradnje u području razmjene informacija o potencijalnim partnerima, zajedničkom osiguranju, paralelnom osiguranju i reosiguranju, te zajedničkom nastupu na trećim tržištima. Dodatni poticaj gospodarskoj suradnji dviju država mogu dati i veliki infrastrukturni zahvati u BiH – izgradnja prometnog koridora Vc i Jadransko-jonske autoceste. RH je zainteresirana za realizaciju tih projekata jer povezuje i dijelove njenog teritorija te nudi BiH strani suradnju. Vlada RH uručila je pismo namjere u kojem iskazuje interes za gradnju autoceste – dijela koridora Vc kroz BiH. RH je trenutno najveći strani investitor u BiH.

GRANIČNA PITANJA. Uspješno je riješeno teritorijalno pitanje oko Kostajnice. RH i BiH 17. lipnja 2002. potpisale su Ugovor o korištenju zajedničkih lokacija na graničnim prijelazima. Na temelju ovog Ugovora, u kolovozu iste godine potpisan je Aneks Ugovora o zajedničkim lokacijama na graničnim prijelazima o zoni zajedničke lokacije na graničnom prijelazu Hrvatska Kostajnica-Bosanska/Srpska Kostajnica. Na ovaj način dvije države su zajednički regulirale lokacije graničnih prijelaza na teritoriju jedne od država, omogućujući uredno funkcioniranje graničnih procedura i doprinoseći mjerama jačanja povjerenja.

SURADNJA U MULTILATERALNIM TIJELIMA. RH i BiH uspješno razvijaju suradnju i u multilateralnim organizacijama te u sklopu regionalnih inicijativa. U sklopu Pakta o stabilnosti najvažnija je Savska inicijativa te je stoga sklopljen Okvirni sporazum o slivu rijeke Save. Izrađen je Akcijski plan sliva rijeke Save, a svrha Inicijative je ponovo uspostaviti plovību rijekom Savom. RH i BiH uspješno surađuju u sklopu Procesu stabilizacije i pridruživanja (CARDS program). Također, surađuju i u sklopu SEECP, Jadransko-jonske inicijative, Interreg III A i drugih regionalnih inicijativa.

IZBJEGLICE. U RH se nalazi 4.055 izbjeglica iz Bosne i Hercegovine (od toga 2.422 Hrvata, 1.381 Bošnjak i 252 ostalih). Većina Hrvata su izbjeglice iz Republike Srpske. Uz njih, u Republici Hrvatskoj se nalazi oko 120.000 Hrvata iz Bosne i Hercegovine koji su stekli hrvatsko državljanstvo.

Dobra bilateralna suradnja odnosi se i na povratak izbjeglica. Vlada Republike Hrvatske je za 2001., 2002. i 2003. godinu iz Državnog proračuna za svaku godinu izdvojila 20 milijuna kuna za program obnove i izgradnje oštećenih i uništenih obiteljskih kuća izbjeglih Hrvata iz BiH, dodjelom građevinskog materijala. Nadalje, Vlada Republike Hrvatske sudjeluje u programu "Održivi povratak u Bosansku Posavinu" s donacijom od 150.000 eura. Program realizira UNDP. Vlada Republike Hrvatske i nadalje će materijalno pomagati povratak Hrvata u BiH, pod uvjetom da se radi o stvarnom povratku i namjeri da se na prostoru BiH i oštane.

OTVORENA PITANJA. Većih otvorenih pitanja nema.

Srbija i Crna Gora

BILATERALNI ODNOSI. RH i Srbija i Crna Gora međusobno su se priznale i uspostavile diplomatske odnose 1996. godine. Početna faza međudržavnih odnosa uključivala je normalizaciju odnosa i rješavanja pitanja nastalih raspadom bivše zajedničke države. Nakon promjene režima u Beogradu 2000. godine ušlo se u fazu uspostave normalnih susjedskih odnosa i razvoja svih vidova suradnje s naglaskom na suradnji u gospodarstvu.

Reforme koje je vlast u tadašnjoj Saveznoj Republici Jugoslaviji započela pridonijele su poboljšanju bilateralnih odnosa i otvaranju međusobnih komunikacija. S obzirom da su se u Srbiji i Crnoj Gori u proteklih godinu dana dogodile značajne promjene, prije svih uspostava nove državne zajednice Srbije i Crne Gore, RH je pozdravila sve korake koje su demokratske vlasti u SCG poduzele da se novostvorena državna zajednica stabilizira i afirmira, podržavajući i interes kojeg novoformirana zajednica ima u procesima euroatlantskih integracija.

Bilateralni sastanci najviših dužnosnika obje države česti su. Zadnji sastanak predsjednika država Mesića i Marovića (prvi službeni posjet predsjednika RH Srbiji i Crnoj Gori) održan je 10. rujna 2003. godine. Tom prigodom predsjednici Mesić i Marović razmijenili su isprike za sva zla i patnje, koje su pripadnici srpskog i crnogorskog, odnosno hrvatskog naroda počinili prema drugom narodu u prošlosti. Predsjednici su deklarirali želju da se preostala otvorena pitanja intenzivnije rješavaju, a da se ukupni bilateralni odnose usredotoče na buduću suradnju.

BILATERALNI UGOVORI. RH i Srbija i Crna Gora potpisale se 32 međudržavna ugovora i akta (vidi Dodatak 1.), a u proteklih godinu dana potpisano je nekoliko značajnih ugovora, Ugovor o slobodnoj trgovini i Protokol o privremenom režimu uz južnu granice između dviju država ("Protokol o Prevlaci").

GOSPODARSKA SURADNJA. Ugovor o slobodnoj trgovini potpisan je u prosincu 2002. godine, čime su se stekli daljnji uvjeti za obimniju i sadržajniju gospodarsku suradnju. Robna razmjena u 2002. godini iznosila je 225,6 milijuna

dolara, s tim da je i dalje prisutna značajna razlika u korist izvoza RH u Srbiju i Crnu Goru (172 milijuna dolara). Sve su veća i ulaganja tvrtki iz RH u Srbiju i Crnu Goru.

GRANIČNA PITANJA. RH i Srbija i Crna Gora potpisale su 10. prosinca 2002. godine Protokol o privremenom režimu uz južnu granice između dviju država ("Protokol o Prevlaci"), čime su stvoreni uvjeti za okončanje dugogodišnjeg mandata UN vojne promatračke misije na Prevlaci (mandat je završen 15. prosinca 2002. godine). Protokol se uspješno provodi; uspostavljen je pogranični promet, otvoreni su granični prijelazi uz južnu granicu, izvršena je demilitarizacija, a jedan dio akvatorija uz Prevlaku nadzire zajednička hrvatsko-srpskokrnogorska policijska posada. Obje strane su se izjasnile za suradnju i glavna perspektiva susjednih općina uz granicu je razvoj turizma.

Tijekom 2001. i 2002. godine pojednostavljena je i ubrzana procedura izdavanja viza za državljane Srbije i Crne Gore. Nakon odluke Srbije i Crne Gore o ukidanju viza za državljane RH, RH je odlučila privremeno suspendirati vizni režim za državljane SCG. Vizni režim suspendiran je od 10. lipnja do 31. prosinca 2003. godine, a eventualno stalno ukidanje viznog režima zavisiće od sveukupnog napretka u rješavanju još uvijek otvorenih pitanja.

U sljedećem razdoblju RH očekuje nastavak pregovora o identifikaciji i obilježavanju granice na kopnu i razgraničenju na moru, što znači nastavak rada Mješovite diplomatske komisije za granice koja je do sada održala pet sastanka. Očekuje se također i nastavak rada mješovitih povjerenstava za provedbu Sporazuma o određivanju graničnih prijelaza i Sporazuma o pograničnom prometu, čime bi se riješila još uvijek otvorena granična pitanja. Najvažnije pitanje je definiranje državne granice na Dunavu. Otprilike 10.000 ha hrvatskog teritorija nalazi se na riječnim otocima (adama) koje kontrolira Srbija i Crna Gora i 1.000 ha srpskog teritorija koje kontrolira Hrvatska. Za daljnji razvoj suradnje područja uz sjevernu granicu RH i Srbije i Crne Gore nužno je da Srbija i Crna Gora ukloni vojsku sa granice i zamijeni je civilnom policijom prihvaćajući europske standarde u nadzoru i čuvanju državne granice.

MANJINE. Tijekom 2002. godine započeli su pregovori o Sporazumu o zaštiti srpske i crnogorske manjine u RH i hrvatske u SCG. Na sljedećem krugu pregovora očekuje se konačno usaglašavanje teksta, koje bi trebao tada biti spreman za potpisivanje.

IZBJEGLICE, PROG NANI I NESTALI. Od bilateralnih pitanja zaostalih raspadom bivše zajedničke države izdvajaju se pitanja izbjeglih i nestalih. Za povratak izbjeglih državljana RH koji se nalaze u Srbiji i Crnoj Gori ne postoje nikakve prepreke povratku, a predsjednik Vlade RH Račan uputio je javni poziv svim izbjeglim državljanima RH da se vrate u RH. Povratku izbjeglica pomoglo bi i vraćanje svih matičnih knjiga i katastarskih evidencija općina koje su bile okupirane u RH, a koje srpskokrnogorska strana još nije vratila unatoč ponovljenim zahtjevima RH da ih vrati. Povratom ovih knjiga, kojima se dokazuju osnovni podaci o svakoj osobi i vlasništvu, riješila bi se većina statusnih problema s kojim se susreću izbjegle i prognane osobe.

Pitanje nestalih osoba rješava se izuzetno polako i unatoč čestim sastancima Komisije za nestale osobe, RH i dalje traži 1.262 osobe (hrvatski državljani, neovisno o nacionalnoj pripadnosti), koje su nestale u oružanim sukobima. Ovo izuzetno osjetljivo pitanje za RH rješavat će se i dalje radom Komisije za nestale osobe Vlade RH i Vijeća ministara SCG.

OTVORENA PITANJA. Od otvorenih pitanja izdvajaju se pitanja identifikacije i utvrđivanja granice na kopnu, te razgraničenja na moru i nakon toga sklapanje Ugovora o granici, te rješavanje pitanja nestalih osoba. Razlog ponešto usporenoj dinamici u pregovorima o otvorenim pitanjima između RH i SCG je formiranje nove državne zajednice Srbije i Crne Gore, te određivanje kompetencija za pojedine resore u novoformiranim institucijama SCG.

U srpnju 1999. godine RH je započela postupak pred Međunarodnim sudom pravde (ICJ) protiv tadašnje Savezne Republike Jugoslavije zbog kršenja Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948. godine, u razdoblju između 1991. i 1995. godine. RH je zatražila da Sud presudi i izjavi da je Savezna Republika Jugoslavija prekršila pravne obveze prema RH na koje ju obvezuje Konvencija i da i) omogući procesiranje pred odgovarajućim sudskim tijelom osoba koje su pod sumnjom da su počinile zločin genocida, ii) da preda podatke o nestalim, iii) da povрати nestala kulturna dobra, te iv) da plati odštetu za štetu prouzročenu navedenim kršenjem međunarodnog prava.

Odnosi s ostalim zemljama Procesa stabilizacije i pridruživanja

Makedonija

BILATERALNI ODNOSI. Politički odnosi između RH i Makedonije razvijaju se vrlo dobro na svim razinama. U protekle tri godine ostvaren je niz bilateralnih posjeta najviših dužnosnika dviju zemalja. RH i Makedonija teže ostvarivanju što bolje suradnje sa susjedima, a posebno su zainteresirane za kvalitetnu suradnju u okviru euroatlantskih integracija. Obje države podupiru napore EU za stabilizaciju jugoistoka Europe.

BILATERALNI UGOVORI. RH i Makedonija su potpisale 24 bilateralna ugovora (vidi Dodatak 1.). U skladu s obvezom iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, odlukom Vlade RH 2001. godine započeo je postupak pregovora za sklapanje Sporazuma o regionalnoj bilateralnoj suradnji RH i Republike Makedonije u okviru približavanja i pristupanja EU. Ovim Sporazumom bi se stvorile dodatne pretpostavke za unapređivanje suradnje u okviru individualnog približavanja i pristupanja EU. Od važnijih ugovora ističemo da su RH i Makedonija potpisale 1997. godine Ugovor o slobodnoj trgovini te 2001. godine i Ugovor o readmisiji.

GOSPODARSKA SURADNJA. Suradnja u gospodarstvu je dobra, a robna razmjena zadnjih nekoliko godina iznosi oko 115 milijuna USD. U 2002. godini robna razmjena ima trend rasta i iznosila je 125 milijuna USD. RH i Makedonija potpisale su Ugovor o slobodnoj trgovini još 1997. godine i on se uz manje teškoće provodi. Kao i ostale zemlje zainteresirane za sudjelovanje na makedonskom tržištu, RH se zalaže za ukidanje monopola makedonske naftne kompanije OKTA-e i za slobodan ulazak, odnosno povratak naše naftne kompanije INA na makedonsko tržište (sukladno bilateralnom dogovoru, to bi se trebalo ostvariti od 1. siječnja 2004. godine).

SURADNJA U MULTILATERALNIM TIJELIMA. RH podupire napore RM da se što prije pridruži europskim integracijama, a također je spremna surađivati s Albanijom i Makedonijom u pristupu NATO. U tom smislu je 2. svibnja 2003. godine potpisan "US-Adriatic charter".

OTVORENA PITANJA. Otvorenih pitanja nema.

Albanija

BILATERALNI ODNOSI. RH i Albanija imaju dobre političke odnose te dobro surađuju na području europskih integracijskih procesa i regionalne suradnje.

BILATERALNI UGOVORI. RH i Albanija potpisale su 23 bilateralna ugovora (vidi Dodatak 1.). U siječnju 2003. godine potpisale su Ugovor o readmisiji.

GOSPODARSKA SURADNJA. RH i Albanija žele, u svjetlu potpisanog Ugovora o slobodnoj trgovini (rujan 2002. godine), unaprijediti gospodarsku suradnju. U studenom 2002. godine dvije su zemlje liberalizirale vizni režim (uglavnom u svrhu olakšanja poslovnih kontakata), a 1. lipnja 2003. godine Vlada Republike Albanije ukinula je vize

za putovanje državljana RH u Albaniju. To će doprinijeti lakšem protoku roba i usluga između dviju zemalja. Zajednički je interes objiju država izgradnja Jadransko – Jonske autoceste.

SURADNJA U MULTILATERALNIM TIJELIMA. Dvije zemlje imaju intenzivne bilateralne kontakte na svim razinama. Također postoji želja za zajedničkim usklađivanjem napora Albanije, Makedonije i Hrvatske oko pristupa NATO-u ("US-Adriatic charter" potpisan 2. svibnja 2003. godine).

OTVORENA PITANJA. Nema otvorenih pitanja.

b) Suradnja u regionalnim organizacijama

Kroz kontinuirani razvitak bilateralne i multilateralne regionalne suradnje Republika Hrvatska pridonosi jačanju dobrosusjedskih odnosa i općenito stvaranju pozitivnog ozračja za suradnju u širem okružju, s posebnim naglaskom na konkretnim programima u okviru kojih se ostvaruju važni politički, gospodarski, sigurnosni i ostali hrvatski interesi.

Republika Hrvatska aktivna je sudionica Pakta za stabilnost JIE, te članica Srednjoeuropske inicijative i CEFTA-e, Jadransko-jonske inicijative, Inicijative za suradnju u Jugoistočnoj Europi, Riga inicijative i Kvadrilaterale RH-Mađarska-Italija-Slovenija. Republika Hrvatska aktivna je i u Procesu suradnje u Jugoistočnoj Europi, u okviru kojeg ima status promatrača.

Republika Hrvatska članica je Radne zajednice Alpe-Jadran i Radne zajednice Podunavskih regija, Procesu suradnje u Podunavlju, Dunavske komisije i Međunarodne komisije za zaštitu rijeke Dunav.

Republika Hrvatska sudionica je NATO Inicijative za Jugoistočnu Europu i Obrambenog ministarskog procesa jugoistočne Europe.

Hrvatske lokalne i regionalne vlasti, županije i teritorijalne jedinice, također sudjeluju u različitim oblicima međuregionalne i prekogranične suradnje, uključujući i Euroregije.

Sudjelovanje RH u regionalnim inicijativama

Kroz aktivno sudjelovanje u Paktu za stabilnost Jugoistočne Europe (PS), Republika Hrvatska se potvrđuje kao važan čimbenik stabilnosti Jugoistočne Europe. U razdoblju od 1. siječnja do 30. lipnja 2001. godine, Hrvatska je supredsjedala Radnim stolom o sigurnosti, te je od 11-13. lipnja 2001. godine u Zagrebu održan i tematski sastanak PS-a o sigurnosti. Od listopada 2002. godine Hrvatska je supredsjedala Radnim stolom za gospodarstvo PS-a. Hrvatska je također jedina zemlja regije koja predsjedava jednim od tri radna stola Pakta o stabilnosti – Radnim stolom o sigurnosti.

Nadalje, sudjelovanjem u projektima PS-a, Republika Hrvatska ostvaruje svoj interes u različitim inicijativama PS-a, kao što su prekogranična suradnja, infrastruktura, trgovina i investicija, upravljanje migracijama i organizirani kriminal, kao i u ostalim područjima koja pridonose zajedničkom sprječavanju krijumčarenja, promicanju informacijskog društva, te provedbi projekata u okviru borbe protiv organiziranog kriminala i koordinacije infrastrukturnog razvitka.

Od 11.-13. rujna 2000. godine, Hrvatska je u Zagrebu organizirala Sastanak Predsjednika Parlamenata država sudionica Pakta o stabilnosti. Ujedno, Hrvatski Sabor bio je domaćin Konferencije o ravnopravnosti spolova, održane 12. srpnja 2002. godine. Na Konferenciji je dogovoreno utemeljenje Regionalnog centra za ravnopravnost spolova u Zagrebu.

Potpisivanjem Okvirnog Sporazuma o Sava inicijativi, između RH, Slovenije, Srbije i Crne Gore, i Bosne i Hercegovine, uspostavljen je međunarodni režim plovidbe Savom i njezinim pritocima, a u skladu s načelima slobodne plovidbe za sve trgovačke brodove, zajedno s cjelovitom regulacijom pravnog statusa rijeke Save kao međunarodnog plovnog puta. Dogovoreno je utemeljenje Tajništva Savske komisije, sa sjedištem u Zagrebu. Najuspješniji projekt III Ranog stola PS-a je regionalni centar za verifikaciju kontrole naoružanja i provedbu pomoći (RACVIAC) u okviru kojeg sudjeluje 18 država. Hrvatska je također organizirala međunarodnu protupožarnu vježbu "Kročenje zmaja – Dalmacija 2002" održanu od 21-24. svibnja 2002. godine u Baškom polju kod Makarske. Vježba je bila dio Radnog programa partnerstva u okviru Partnerstva za mir NATO-a, a sudjelovale su jedinice iz dvadeset zemalja, te NATO kao organizacija.

Kroz sudjelovanje u Srednjoeuropskoj inicijativi (SEI), Republika Hrvatska surađuje sa susjednim državama i brojnim zemljama Jugoistočne Europe. Osim političkog dijaloga o najvažnijim političkim događajima u regiji i proširenju EU, Hrvatska sudjeluje i u programskoj suradnji u velikom broju područja, kao što su borba protiv organiziranog kriminala, civilna zaštita, gospodarstvo, malo i srednje poduzetništvo, turizam, poljoprivreda, energetika, okoliš, promet, kultura, razvitak ljudskih resursa, informacije i mediji, migracije, manjine, znanost i tehnologija, prekogranična suradnja, razmjena mladeži. U okviru SEI Hrvatska predsjedava Radnom skupinom za turizam i supredsjedava radnom skupinom za malo i srednje poduzetništvo. Kroz model sufinanciranja SEI, u Hrvatskoj su organizirani brojni međunarodni skupovi.

Republika Hrvatska punopravna je članica Srednjoeuropskog Sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA). Članstvo Republike Hrvatske u CEFTA značajno je kako zbog liberalizacije trgovine, tako i za intenziviranje trgovinskih odnosa i višestruko umrežavanje hrvatskog gospodarstva u šire regionalne i europske gospodarske trendove. Očekuje se kako će preferencijalni pristup tržištu CEFTA dovesti do povećanja izvoza, smanjenja trgovinskog deficita, ujednačavanju platne bilance i ubrzanju gospodarskog rasta.

Kroz sudjelovanje u Jadransko-jonskoj inicijativi (JJI), Republika Hrvatska promiče svoju sredozemnu dimenziju. Uspjeh suradnje ponajviše se procjenjuje kroz srednjoročne projekte kao što su Jadransko-jonski koridor i Jadransko-jonska auto-cesta, te zaštita i sigurnost Jadrana.

Hrvatska ima interes za sudjelovanje u sljedećim aktivnostima Inicijative za suradnju u JIE (SECI): centar za borbu protiv organiziranog prekograničnog kriminala u Bukureštu, Program olakšanja trgovine i transporta u JIE, SECIPRO, Centar za arbitražu JIE, suradnja burzi, suradnja u suzbijanju prekograničnog kriminala i programi usmjereni olakšanju trgovine i transporta.

U Procesu za suradnju u Jugoistočnoj Europi (SEECP), Hrvatska je u statusu promatrača, te aktivno sudjeluje na svim sastancima Procesa, uključujući i Sastanak Predsjednika država ili vlada. U tijeku je razmatranje podizanja statusa RH u Procesu iz statusa promatrača u status punopravnog sudionika.

Kroz članstvo u podunavskim inicijativama Republika Hrvatska promiče Dunavsku dimenziju svog zemljopisnog položaja. Proces suradnje u Podunavlju pridonosi jačanju regionalne suradnje u Dunavskom bazenu u gospodarstvu, kulturi i znanosti, te posebice u prometu, infrastrukturi i razmjeni informacija o Paneuropskom koridoru VII i njegovim poveznicama s Koridorom V i X. Kroz članstvo u Međunarodnoj komisiji za zaštitu rijeke Dunav i Dunavskoj komisiji, kojom predstavnik Hrvatske predsjedava do 2005. godine, Republika Hrvatska sudjeluje u aktivnostima u svezi s ekološkom zaštitom i prometnim aspektima rijeke Dunav.

U okviru Kvadrilaterale Hrvatska–Mađarska–Italija–Slovenija suradnja je usmjerena jačanju dobrosusjedskih odnosa i međusobnoj potpori u pitanjima u svezi s EU i NATO. U okviru Kvadrilaterale postoji i nekoliko prijedloga za zajedničke aktivnosti u područjima kao što su infrastruktura i prometni koridori, gospodarska suradnja, malo i srednje poduzetništvo, vojna suradnja, borba protiv terorizma i organiziranog kriminala, migracije, okoliš, informacijska tehnologija, sport i obrazovanje. Hrvatska ima promatrački status u Multinacionalnoj vojnoj postrojbi Kvadrilaterale.

Sudjelovanje RH u regionalnim mehanizmima suradnje u području obrane

Republika Hrvatska sudjeluje u Obrambenom ministarskom procesu jugoistočne Europe (SEDM), inicijativi za regionalnu suradnju u području obrane, koja se temelji na smjernicama Vijeća Euro-atlantskog partnerstva za suradnju, na regionalnim temeljima. U duhu Partnerstva za mir i s konačnim ciljem ubrzanog uključivanja država JIE u NATO, zemlje Jugoistočne Europe zajedno s Italijom i SAD, kroz sudjelovanje u SEDM surađuju u području obrane.

Republika Hrvatska aktivna je u NATO inicijativi za JIE, koja ima za cilj poduprijeti provedbu ciljeva Pakta o stabilnosti i promicati suradnju u JIE. Kroz aktivan pristup djelovanju SEEGROUP-a, Republika Hrvatska podupire različite procese suradnje država regije. Nadalje, Republika Hrvatska aktivno je sudjelovala u oblikovanju SEECAP-a, zajedničkom dokumentu o izazovima i mogućnostima regionalne sigurnosti JIE. Dokumentom su definirani postojeći sigurnosni rizici u JIE i predloženi modeli njihovog rješavanja.

Međuregionalna i prekogranična suradnja

Radna zajednica Alpe Jadran i Radna zajednica Podunavskih regija predstavljaju sui generis okvir za međuregionalnu suradnju u različitim područjima. Hrvatska je članica Alpe-Jadran od njenog utemeljenja 1978. godine. Takav oblik suradnje, u vrijeme postojanja željezne zavjese, bio je usmjeren povezivanju i stvaranju mostova između susjednih područja Istoka i Zapada u prostoru Srednje Europe, Jadrana i uzduž Dunava. U okviru suradnje Alpe-Jadran ostvareno je nekoliko stotina manjih projekata. Neki od projekta sufinancirani su kroz program INTERREG.

Sudjelovanje Republike Hrvatske u Radnoj zajednici Podunavskih regija bilo je od velikog značenja početkom devedesetih godina, u vrijeme kada se Hrvatska borila za političku i međunarodnu afirmaciju. U predstojećem razdoblju razmatra se decentralizacija sudjelovanja u Radnoj zajednici Alpe-Jadran i radnoj zajednici Podunavskih regija, te sudjelovanje na županijskoj razini, što bi dovelo do približavanja razine hrvatskih regija ostalim sudionicima.

Hrvatska sudjeluje u raznim programima i projektima u okviru inicijative Interreg III (linije A, B i C), gdje su vodeći partneri članice EU, uglavnom Italija, Austrija i Njemačka. Hrvatska sudjeluje u 12 projekata odobrenih 2003. godine u okviru Interreg III Cades. Hrvatska se uključila i u Program Jadranske prekogranične suradnje, u okviru Interreg III A programa prekogranične suradnje Italija-Jadran, odobrenog od Europske komisije u prosincu 2002. godine. Program uključuje i BiH, SICG i Albaniju. U 2003. godini, Mađarska i Hrvatska strana usuglasile su manje Pilot projekte suradnje Mađarska-Hrvatska u okviru Phare CBC (od 1.siječnja 2004 - Interreg IIIA), koji su odobreni i od Izaslanstva EK u Budimpešti. Tijekom ljeta 2003. godine pripremljen je Operativni program prekogranične suradnje Slovenije, Mađarske i Hrvatske. Izaslanstvo EK preliminarno je odobrilo program. Hrvatska također sudjeluje u EU regiji budućnosti, inicijativi Štajerske, o kojoj je u travnju 2002. godine potpisana zajednička deklaracija austrijskih, talijanskih i mađarskih regija sudionica, te dviju država Hrvatske i Slovenije čije će regije također sudjelovati u suradnji.

Hrvatska je spremna i dalje jačati regionalnu suradnju ali primjećuje kako dolazi do preklapanja inicijativa te je potrebna sinergija i bolje vođenje resursa.

4. S obzirom na obveze Unije u području ne-širenja i nadzora naoružanja, bilo bi korisno znati o sudjelovanju, ili o namjeri sudjelovanja u različitim međunarodnim režimima koji se tiču ne-širenja oružja za masovno uništenje; izvoza konvencionalnog naoružanja, malokalibarskog i lakog oružja te tehnologije dvostruke upotrebe.

Multilateralni instrumenti

A. Temeljni međunarodni instrumenti

Republika Hrvatska je stranka i aktivna sudionica svih glavnih međunarodnih sporazuma i konvencija o neširenju oružja za masovno uništenje, kao i konvencionalnih oružja.

To su, uz ostalo, Ugovor o neširenju nuklearnog oružja (NPT); Konvencija o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala (CPPNM); Konvencija o zabrani razvijanja, proizvodnje i skladištenja bakteriološkog (biološkog) i toksičkog oružja i o njihovu uništenju (BTWC); Konvencija o zabrani razvijanja, proizvodnje, skladištenja i korištenja kemijskog oružja i o njegovu uništenju (CWC); Sporazum o cjelovitoj zabrani nuklearnih pokusa (CTBT); Konvencija o zabrani ili ograničavanju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj (CCW), kao i njena četiri Protokola (uključujući izmijenjeni i dopunjeni Protokol II o zabrani i ograničenju korištenja mina, eksplozivnih naprava i drugih naprava); i Konvencija o zabrani korištenja, proizvodnje, skladištenja i prijenosa protupješačkih mina i o njihovog uništenja (Ottawska konvencija).

B. Provedba međunarodnih instrumenata

Republika Hrvatska ulaže stalne napore na učinkovitoj i pravodobnoj provedbi svih svojih međunarodnih obveza koje proizlaze iz gore navedenih međunarodnih sporazuma i konvencija. Primjerice, Hrvatska podnosi redovna izvješća temeljem članka VI CWC-a, Završna izjava (o mjerama za izgradnju povjerenja) Treće pregledne konferencije država stranaka BTWC-a, te članka VII Ottawske konvencije o protupješačkim minama (APL). Hrvatska također podnosi redovita izvješća UN-ovu registru konvencionalnog oružja u New Yorku. Valja spomenuti da je u veljači 2002. Hrvatski sabor ratificirao je izmijenjeni i dopunjeni Protokol II Konvencije CCW, te da je prvo izvješće, sukladno izmijenjenom i dopunjenom Protokolu II, podneseno u prosincu 2002.

U sklopu provedbe CWC-a Hrvatska je uspješno bila domaćinom četiriju inspekcijskih posjeta inspektora OPCW-a 2000. i 2002. godine, te uredno ispunjava svoje obveze prema Članku VI (godišnje izjave o aktivnostima temeljem CWC-a) i Članku X CWC-a (izjava o nacionalnom planu obrane od napada kemijskim oružjem). Glede Ottawske konvencije o protupješačkim minama, Hrvatska je ispunila svoju obvezu iz Članka IV uništivši uskladištene protupješačke mine u listopadu 2002. (ukupno 199.003 uništenih mina), te ustrajno radi na tome da minirana područja očisti od mina u roku od 10 godina kako je predviđeno u Članku V Konvencije.

Važno je napomenuti da, iako Hrvatska nema nacionalne provedbene zakone za sve međunarodne instrumente na području razoružanja, značajnu ulogu temeljem Ustava Republike Hrvatske, ima odredba prema kojoj obveze proizilaze iz međunarodnih sporazuma i konvencija imaju prevagu nad nacionalnih zakonodavstvom u slučaju dvojbi ili sukoba.

Ipak, bez obzira na gore navedeno, treba istaći da se u članku 163 Kaznenog zakona RH nezakonita prodaja ili posjedovanje biološkog ili kemijskog oružja, kao i svakog drugog oružja zabranjenog međunarodnim sporazumom ili konvencijom, definira kao kazneno djelo koje podliježe kazni zatvora. U st. 1 Zakona navodi se: "Tko izrađuje ili usavršava, proizvodi, nabavlja, skladišti, nudi na prodaju ili kupuje, posreduje u kupnji ili prodaji, posjeduje, prenosi ili

prijevozi kemijsko ili biološko oružje ili kakvo drugo sredstvo borbe koje je zabranjeno pravilima međunarodnoga prava, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine". Isto tako, st. 3 istog Zakona stoji: "Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora".

C. Potpora radu međunarodnih organizacija

Hrvatska je 26. lipnja 1997. (sukladno članku VII CWC-a) osnovala Nacionalno povjerenstvo za provedbu Konvencije o kemijskom oružju (CWC) kao Vladino tijelo odgovorno za praćenje ispunjavanja obveza sadržanih u CWC-u kao i za koordinaciju i komunikaciju s Organizacijom za sprječavanje kemijskog oružja (OPCW), s drugim državama potpisnicama CWC-a te sa stranim i domaćim institucijama, agencijama i gospodarskim subjektima. Nacionalno povjerenstvo sastoji se od predstavnika ministarstava vanjskih poslova, obrane, unutarnjih poslova, gospodarstva i zaštite okoliša.

Vlada RH podržala je i aktivno provodi Akcijski program UN za sprječavanje, suzbijanje i iskorjenjivanje nezakonite trgovine lakim i malokalibarskim oružjem, Dokument OEES-a SALW-u kao i Provedbeni plana Pakta o stabilnosti o suzbijanju širenja SALW-a. Hrvatska posebice podupire sve napore u borbi protiv širenja lakog i malokalibarskog oružja u svojoj regiji.

Vlada RH naročito je zainteresirana za problematiku SALW budući da ima jasno definirani Nacionalni program podizanja opće razine sigurnosti putem dobrovoljne predaje oružja. Hrvatska je zadovoljna svojim međunarodno priznatim naporima na suzbijanju širenja lakog i malokalibarskog oružja, kao i akcijama Ministarstva unutarnjih poslova na predaji preostalog oružja i streljiva u posjedu građana i uništavanju zaplijenjenog i dobrovoljno predanog oružja.

D. Osnajivanje multilateralnih instrumenata

Hrvatska je aktivno sudjelovala u pregovorima Ad hoc skupine država stranaka Konvencije o zabrani biološkog oružja (BTWC) s ciljem ugovaranja Provedbenog protokola za BTWC. Na Petoj preglednoj konferenciji BTWC Hrvatska je pružila potporu nastavljenom radu Ad hoc skupine temeljem cjelovitog teksta budućeg Protokola predloženog od predsjedatelja Ad hoc skupine.

Hrvatska je sa svojim partnerima radila na uspješnome zaključenju Pete pregledne konferencije u studenome 2002., uključujući i usvajanje završne deklaracije sa snažnom porukom. Također, Hrvatska je naznačila da će jednostrano poduprijeti američke prijedloge o nacionalnim mjerama za provedbu i provedbenome zakonodavstvu za BTWC, premda dijeli stav nekih europskih delegacija da se radi o političkoj, a ne zakonskoj obvezi država. Iz tog razloga Hrvatska preferira nastavak pregovora o zakonski obvezujućemu provedbenome Protokolu uz BTWC.

Hrvatska aktivno sudjeluje u radu Ottawske konvencije o protupješačkim minama, uključivo i kroz razne oblike formalnih i neformalnih skupina koje djeluju u sklopu te Konvencije. Hrvatska je zajedno s Australijom supredsjedala Stalnog odbora za uništavanje uskladištenih mina (Odbor III) 2001-2002. Nakon Četvrtoga sastanka država stranaka Ottawske konvencije u rujnu 2002., Hrvatska je dobila priliku za ponovni angažman u jednome od Stalnih odbora, ovoga puta za pomoć žrtvama (Odbor I). Hrvatska je trenutno suizvjestitelj toga Stalnog odbora te će postati supredsjedatelj nakon Petog sastanka država stranaka Konvencije, koji će se održati u Bangkoku, Tajland u rujnu 2003.

Hrvatska također sudjeluje u neformalnim konzultacijama Kontaktne skupine za univerzalizaciju Ottawske konvencije, rasprave u okviru članka VIII glede olakšanja i pojašnjenja mjera za ispunjenje uvjeta iz Konvencije, kao i neformalnoj

otvorenoj kontaktnoj skupini za mobilizaciju resursa. Također želimo naglasiti da Hrvatski centar za razminiranje (CROMAC) aktivno pomaže u izradi Međunarodnih standarda za razminiranje (IMAS).

Kao svoj doprinos u skladu s člankom VI Ottawske konvencije o sprječavanju uporabe protupješačkih mina (Međunarodna suradnja i pomoć) Hrvatska je u listopadu 2002. godine bila domaćin regionalnoga [Seminara o humanitarnome razminiranju: napredak u ostvarivanju međunarodnih ugovora o protuminskom djelovanju](#) koji je održan u Dubrovniku. Seminaru su nazočile mnoge europske zemlje (kao i SAD i Kanada), što je bila odlična prilika za razmjenu informacija i jačanje suradnje u svim aspektima djelovanja, od razminiranja i uništavanja zaliha do pomoći žrtvama, financiranja razminiranja i suradnje s nevladinim organizacijama.

Na Drugoj preglednoj konferenciji za Konvenciju o određenom konvencionalnom naoružanju (CCW) Hrvatska je u cijelosti poduprijela prijedloge za proširenje doseg Konvencije na unutarnje sukoba, izmjenom članka 1 Okvirne konvencije kao i potporom osnivanju otvorene Skupine vladinih stručnjaka, sa zasebnim koordinatorima, radi rasprave o načinima i sredstvima za rješavanje pitanja eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata (ERW) te za daljnje preispitivanje problema drugih mina osim protupješačkih. Zakon o potvrdi izmjena članka 1 Konvencije CCW prosljeđen je u saborsku proceduru, te se njegovo usvajanje očekuje početkom 2003. godine.

Glede ERW Hrvatska zastupa načelo sustavnoga rješavanja problema eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata putem donošenja međunarodnoga i pravno obvezujućega instrumenta. Hrvatsko je gledište da nakon ratnih operacija države trebaju jamčiti radnu snagu i materijale za uklanjanje neeksplozivnih eksplozivnih sredstava. To treba biti neosporna humanitarna obveza.

Glede drugih mina osim protupješačkih Hrvatska zastupa stav da te mine ne predstavljaju jednak humanitarni problem kao protupješačke mine. One se ne koriste u jednakim količinama kao protupješačke mine te se zbog svoje veličine i materijala koji sadrže lakše otkrivaju. Te vrste mina najbolje se i najlakše razoružavaju/uništavaju kad su pronađene, i to najčešće bez detonacije. S obzirom na to valja napomenuti da Hrvatska ne proizvodi mine bilo koje vrste. Hrvatska podupire stav da u mine koje nisu protupješačke treba ugrađivati sklop za autodeaktiviranje/samoneutralizaciju ili samouništenje, pa svaki potez za jačanje odredbi u tom smislu ima našu potporu.

Glede budućih pregovora o međunarodnim ugovorima, Hrvatska dijeli mišljenje svojih europskih partnera o potrebi da se što prije sazovu pregovori o međunarodnome ugovoru o zabrani proizvodnje fisijskih materijala u okviru Konferencije o razoružanju u Ženevi.

E. Provedba odredbi NPT

Aneks III, popisi 1, 2 i 3, gornje Uredbe uređuju izdavanje uvozno-izvoznih dozvola za robe koje s popisa materijala vezanih za Konvenciju o zabrani izrade, proizvodnje, gomilanja i uporabe kemijskoga oružja te o njegovome uništenju. Uvozno-izvozne dozvole za materijale s naprijed spomenutih popisa daje Ministarstvo gospodarstva

Sukladno svojim međunarodno preuzetim obvezama, Republika Hrvatska aktivno provodi i poštuje načela neširenja i nestjecanja nuklearnog materijala ili opreme što se koristi u proizvodnji nuklearnog oružja ili drugih nuklearnih eksplozivnih naprava. S tim u svezi Hrvatska smatra da bi u interesu još snažnijeg prihvaćanja tih odredbi Konferencija o razoružanju u Ženevi trebala što je prije moguće osnovati ad hoc odbor ovlašten da povede pregovore o nediskriminatornom, multilateralnom i učinkovito provjerivom ugovoru o zabrani proizvodnje fisionog materijala za nuklearna oružja i druge nuklearne eksplozivne naprave.

Uz to, Hrvatska želi izraziti potporu odredbi Članka VI Ugovora koji sadrži jasnu obvezu država potpisnica da u dobroj vjeri i skoro povedu pregovore o učinkovitim mjerama za prestanak utrke u nuklearnom naoružavanju i nuklearno razoružanje, te o ugovoru o općem i potpunom razoružanju pod strogom i djelotvornom međunarodnom kontrolom. Stoga Hrvatska podupire nastojanja u okviru Konferencije o razoružanju za što skorije osnivanje ad hoc odbora ovlaštenog za razmjenu informacija i razmatranje praktičnih koraka u pravcu zaključenja nediskriminatornog, multilateralnog i učinkovito provjerivog instrumenta za prestanak utrke u nuklearnom naoružavanju i za nuklearno razoružanje.

Hrvatska je 1994. potpisala Sporazum s Međunarodnom agencijom za atomsku energiju (IAEA) o primjeni garancija u vezi s Ugovorom o neširenju nuklearnog oružja (NN br. 13/94). Time je RH prihvatila sustav IAEA garancija s ciljem sprječavanja zlorabe miroljubivog korištenja nuklearne energije odnosno stjecanja nuklearnog oružja ili drugog materijala potrebnog za nuklearne eksplozije. Nadzor i kontrolne mjere primjenjuju se prema svim nuklearnim materijalima (izvorni ili posebni fisioni materijal), bilo da se proizvode, prerađuju ili koriste u nekom nuklearnom postrojenju ili se nalaze izvan takva postrojenja. Iako RH trenutno ne posjeduje nikakva nuklearna postrojenja, važno je istaći da se primjenjuju sve potrebne mjere sigurnosti (nadzor i kontrolne mjere) u svim mirnodopskim djelatnostima u kojima su prisutni nuklearni materijali na teritoriju RH ili na teritoriju pod njenom jurisdikcijom ili kontrolom.

S Međunarodnom agencijom za atomsku energiju RH je potpisala Dodatni protokol uz Sporazum između Republike Hrvatske i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni garancija u vezi s Ugovorom o neširenju nuklearnog oružja (NN 7/2000). Time je RH prihvatila obvezu uvođenja nadzora i kontrolnih mjera u proizvodnji te uvozu i izvozu posebne opreme i materijala osobito projektiranih ili izrađenih za proizvodnju, preradu ili korištenje nuklearnih materijala. Opseg Protokola glede nadzora i kontrole proizvodnih djelatnosti naveden je u Prilogu I, a popis opreme i materijala podložnih izвозnoj odnosno uvožnoj kontroli uvršten je u Prilog II Dodatnog protokola.

Sukladno članku 2 i 3 Dodatnog protokola, RH podnosi IAEA-i redovna izvješća o trenutnom stanju u Hrvatskoj glede korištenja nuklearnog materijala, razvojnih i istraživačkih djelatnosti te proizvodnje, uvoza i izvoza posebne opreme i nuklearnih materijala. Na lokacijama gdje se koriste nuklearni materijali ili gdje se može proizvoditi posebna oprema obavljaju se redovne inspekcije. Na državnoj razini, svaka uporaba nuklearnih materijala službeno se evidentira, a evidencija se vodi u Upravi za energetiku i rudarstvo Ministarstva gospodarstva. Uvoz i izvoz nuklearnih materijala, posebne opreme i nenuklearnih materijala nadziru se/reguliraju putem izdavanja dozvola Uprave za trgovinsku politiku i međunarodne gospodarske odnose pri Ministarstvu gospodarstva, ali tek nakon prethodnog odobrenja Uprave za energetiku i rudarstvo.

Hrvatska je također država potpisnica Konvencije o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala (Narodne novine, 5/2001). Postavši strankom te Konvencije, RH je preuzela obvezu učinkovite zaštite nuklearnih materijala koji se koriste, skladište ili transportiraju u miroljubive svrhe. RH neće odobriti uvoz, izvoz ili tranzit (prijevoz) nuklearnih materijala bez jamstava da su ti materijali zaštićeni na razini utvrđenoj u Prilogu I Konvencije. U slučaju krađe, razbojstva ili nekog drugog protuzakonitog djela vezanog za nuklearni materijal ili slične prijetnje, RH se sukladno svojem domaćem zakonodavstvu obvezuje na suradnju i pružanje pomoći u nastojanjima da se ti materijali povrate i zaštite.

Međunarodne obveze koje je RH preuzela glede zaštitnih mjera te nadzora odnosno kontrole nuklearnog materijala regulirane su u domaćem zakonodavstvu kako slijedi:

- Zakon o mjerama za zaštitu od ionizirajućeg zračenja i za sigurnost nuklearnih objekata i postrojenja (NN 18/81);

- Zakon o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i o posebnim mjerama sigurnosti pri upotrebi nuklearne energije (NN 53/91);
- Zakon o odgovornosti za nuklearnu štetu (NN 143/98)
- Zakon o trgovini (NN 11/96, 75/99, 76/99, 62/01, 109/01);
- Zakon o prijevozu opasnih tvari (NN 97/93);
- Zakon o carinskoj tarifi (NN 61/00);
- Uredba o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola (NN 118/01, 108/02, 134/02).

Nadalje, Hrvatska je također stranka sljedećih Konvencija ili Protokola kojima se regulira miroljubivo korištenje nuklearne energije:

- Bečka konvencija o građanskoj odgovornosti za nuklearnu štetu (IAEA: INFCIRC/500/ADD.1);
- Konvencija o ranoj dojavi nuklearnih nesreća (IAEA: INFCIRC/335);
- Konvencija o pomoći u slučaju nuklearne nesreće ili radiološke opasnosti (IAEA: INFCIRC/336);
- Zajednički protokol o primjeni Bečke konvencije i Pariške konvencije (IAEA: INFCIRC/402);
- Zajednička konvencija o sigurnosti upravljanja potrošenim gorivom i o sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom (IAEA: INFCIRC/546).

RH je stranka Ugovora o sveobuhvatnoj zabrani nuklearnih pokusa (kojeg je potpisala 24. rujna 1996. i ratificirala 2. ožujka 2001) te aktivno sudjeluje u radu Pripremnog povjerenstva Organizacije za sveobuhvatnoj zabranu nuklearnih pokusa, uključujući Radnu skupinu B koja se bavi pitanjima verifikacije. U lipnju 2002. RH je osnovala Nacionalno povjerenstvo za provedbu Ugovora o sveobuhvatnoj zabrani nuklearnih pokusa sastavljeno od predstavnika Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva znanosti i tehnologije, Ministarstva obrane, Ministarstva gospodarstva, Geofizičkog zavoda Prirodoslovno-matematskog fakulteta u Zagrebu, Pomorskog instituta, Hrvatskog zavoda za izgradnju i Instituta Ruđer Bošković. RH je odredila Odjel za međunarodnu sigurnost MVP-a kao središnje nacionalno tijelo sa zadaćom održavanja veze s Pripremnim povjerenstvom i s drugim državama potpisnicama. RH je sudjelovala u radionicama Pripremnog povjerenstva u Beču (studen 1998.) i u Istanbulu (svibanj 2001).

U svezi s osnivanjem zona bez nuklearnog oružja, RH je već i pojedinačno i skupno izrazila povoljan stav prema stvaranju zona bez nuklearnog oružja u različitim dijelovima svijeta, smatrajući ih značajnim dopunskim instrumentom Ugovora o neširenju nuklearnog oružja. Uviđajući ulogu koju zone bez nuklearnog oružja mogu odigrati u promicanju regionalnog i globalnog mira i sigurnosti, RH pozdravlja ugovore koji su dosad zaključeni na tom području – Ugovor iz Tlatelolca o zoni bez nuklearnog oružja u Latinskoj Americi i Karibima te Ugovor iz Pelindabe o zoni bez nuklearnog oružja u Africi.

Istodobno, RH i dalje smatra da osnivanje zona bez nuklearnog oružja ne smije utjecati na postojeće – ili nastajuće – sigurnosne sustave na štetu regionalne i međunarodne sigurnosti, ili pak na drugi štetan način štetno utjecati na neotuđivo pravo na individualnu ili kolektivnu samoobranu prema Povelji Ujedinjenih naroda. RH je stoga čvrsto uvjerena da se međunarodno priznate zone bez nuklearnog oružja mogu osnivati samo temeljem ravnopravnog dogovora među državama određene regije.

Uvožno/izvozno zakonodavstvo

Hrvatski Zakon o trgovini predviđa uvozno-izvozne dozvole za određene robe iz razloga nacionalne sigurnosti, izvršavanja međunarodnih ugovora ili konvencija, zaštite života i zdravlja ljudi, životinja i biljaka te okoliša, zaštite javnoga morala, te kontrole izvoza umjetničkih djela i određenih plemenitih metala.

Na preporuku Ministarstva gospodarstva hrvatska je Vlada donijela Uredbu o robama koje podliježu ishođenju uvozno-izvozne dozvole. U Uredbi se navode te robe zajedno s njihovim tarifnim brojevima. Prikaz koji slijedi odnosi se isključivo na stavke od vojne važnosti.

A. Oružje za komercijalne svrhe

U skladu s naprijed spomenutom Uredbom i novim Zakonom o proizvodnji, servisiranju i trgovini oružjem i vojnom opremom, Ministarstvo gospodarstva zaduženo je za izdavanje uvozno/izvoznih dozvola za oružje i vojnu opremu za vojne svrhe. Dozvole (na određeno vrijeme) daje Međuresorna skupina za izdavanje dozvole za uvoz-izvoz oružja, koja se sastoji od predstavnika Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva gospodarstva, Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva obrane. Svaki član skupine daje svoje mišljenje o nekom određenom aspektu zahtjeva za izdavanje dozvole iz svojega djelokruga.

Uvoz i izvoz oružja i vojne opreme u RH uređen je Uredbom o robama koje podliježu ishođenju uvozno-izvozne dozvole. Uredba pobliže određuje one robe i pripadajuće im tarifne brojeve koje za koje je potrebna uvozno-izvozna dozvola, uključujući oružje i vojnu opremu.

Čl. 4 (stavak 2., 3., 4. i 5.) Uredbe određuje:

"Dozvole za uvoz predmeta naoružanja i vojne opreme namijenjene Hrvatskoj vojsci i policiji izdaje Ministarstvo obrane, odnosno Ministarstvo unutarnjih poslova.

Dozvole za uvoz predmeta naoružanja i vojne opreme za komercijalne svrhe izdaje Ministarstvo gospodarstva, uz prethodnu suglasnost Povjerenstva, kojeg čine predstavnici Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva gospodarstva.

Povjerenstvo iz stavka 3 ovog članka imenuje ministar gospodarstva.

Ministar gospodarstva donosi poslovnik o radu Povjerenstva iz stavka 3. ovog članka."

U izdavanju dozvola za uvoz ili izvoz oružja i vojne opreme, svaki član Međuresorne skupine je ovlašten dati svoje mišljenje. Predstavnik Ministarstva obrane je odgovoran za utvrđivanje da li je roba u pitanju vojne prirode, te da li se takva roba može koristiti u vojne ili civilne svrhe. To se može utvrditi korištenjem specifikacija koje podnose same stranke, te uvidom u naziv i vrstu robe. Predstavnik Ministarstva unutarnjih poslova odgovoran je za kontroliranje vrste i svrhe, te količine predmetne robe, te za nadzor priloženih specifikacija i ugovora. Predstavnik Ministarstva vanjskih poslova odgovoran je da postupak odobravanja zahtjeva ne ugrozi sigurnost Hrvatske, kao i za provjeru da zahtjev nije protivan preuzetim međunarodnopravnim obvezama RH. Predstavnik Ministarstva gospodarstva sakuplja formalne zahtjeve koje su priložile stranke zainteresirane za uvoz i izvoz oružja; stupa u kontakt s takvim strankama te im daje upute vezane uz njihove zahtjeve; saziva sastanke Međuresorne skupine; vodi zapisnik sa sjednica skupine u kojem stoji kada je sastanak održan koliko je zaprimljeno zahtjeva, koliko je zahtjeva odobreno, te zašto određeni zahtjevi nisu odobreni; te nastoji da su zahtjevi u skladu s zakonom.

Međuresorna skupina neće razmotriti zahtjev:

- ako MG-TI/MG/TU obrazac iz Uredbe o robama koje podliježu ishođenju uvozne i izvozne dozvole nije propisno ispunjen;
- ako sve specifikacije koje skupina odredi nisu priložene uz zahtjev;
- ako nisu priloženi svi potrebni dokumenti (nalog, ugovor, prijedlog, račun i sl.);
- ako nisu priloženi izvornik "certifikata o krajnjem korisniku" i kopija uvozne dozvole;
- ako "certifikat o krajnjem korisniku" i kopija uvozne dozvole sastavljene na stranom jeziku nisu prevedeni na hrvatski jezik od strane sudskog tumača;
- ako potvrda o plaćanju upravne pristojbe nije priložena;

Skupina se redovno sastaje dva puta mjesečno, a prema potrebi i češće. Zapisnik sa svakog sastanka trebaju odobriti i potpisati svi članovi na slijedećem sastanku, te se tada zapisnici arhiviraju kod Ministarstva gospodarstva. Ako samo jedan član skupine bude protiv izdavanja dozvole, zahtjev se ne može odobriti.

Također, za uvoz ili izvoz malokalibarskog i lakog oružja (SALW), Carinska uprava RH zahtijeva ispunjavanje obrasca naziva "jedinstveni upravni dokument " (carinska deklaracija), koji je propisan Pravilnikom o obrascima za provedbu Carinskog zakona – Narodne novine, 147/1999. U odnosu na uvoz ili izvoz SALW-a, jedinstveni upravni dokument bi trebao sadržavati podatke o nomenklaturi dobara u odnosu na carinsku tarifu i uobičajen komercijalni naziv dobara.

B. Dodatni napori

U sklopu nastojanja oko poboljšanja hrvatskoga uvozno/izvoznoga sustava priprema se usvajanje novoga Zakona o nadzoru izvoza roba dvojne namjene, te se u tu svrhu privode kraju konzultacije u sklopu raznih ministarstava kao i partnerskih zemalja. Vlada RH će razmatrati prvi nacrt prijedloga Zakona u rujnu 2003., te se njegovo usvajanje u HS može očekivati do kraja 2003. godine.

Kao dio tekućega procesa usklađivanja hrvatskoga zakonodavstva sa standardima EU, Vlada RH je na svojoj sjednici 9. svibnja 2002. usvojila odluku kojom je pristala primjenjivati načela sadržana u europskome Kodeksu ponašanja u izvozu oružja usvojenome 8. lipnja 1998. godine. Paragraf 2 navedene odluke stoji da RH dijeli ciljeve sadržane u kodeksu, te se obvezuje slijediti kriterije i načela koja će voditi politiku RH u kontroli izvoza naoružanja. Ti kriteriji obuhvaćaju, između ostaloga, poštivanje sankcija koje proglasi Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda, poštivanje ljudskih prava u zemlji krajnjega odredišta, pitanje unutarnje stabilnosti u zemlji krajnjega odredišta, pitanje hoće li izvoz oružja predstavljati jasnu opasnost za očuvanje mira i sigurnosti u regiji, ponašanje zemlje kupca u odnosu spram međunarodne zajednice te postoji li opasnost da zemlja kupac preusmjeri ili re-eksportira oružje prema nepoželjnim odredištima.

Hrvatska je zajedno s nizom drugih zemalja sudjelovala na Inicijalnoj konferenciji za Međunarodni kodeks ponašanja (ICOC) protiv širenja balističkih raketa održanoj 25-26. studenoga 2002. godine u Haagu. Hrvatska kao država koja je prihvatila ICOC-a zastupa stav da će taj novi multilateralni instrument s potencijalnom širokom potporom osigurati međunarodnoj zajednici dodatna sredstva za povećanje sigurnosti za sve, te za daljnju izolaciju onih koji od toga odstupaju.

Naposljetku, kao dio svoje Strategije nacionalne sigurnosti usvojene u ožujku 2002. godine, Hrvatska je izrazila svoju spremnost i interes za daljnju modernizaciju svojega nacionalnoga zakonodavstva glede uvozno-izvozne kontrole putem pristupanja drugim međunarodnim aranžmanima na području kontrole naoružanja. To uključuje pristupanje Wassenaarskom aranžmanu (WA) iz 1996. godine glede kontrole izvoza konvencionalnoga naoružanja te roba i

tehnologija dvojake namjene, Australskoj skupini (utemeljenoj 1985. godine) za ograničenje transfera opreme koja se koristi u proizvodnji agensa za kemijsko ili biološko oružje, kao i Režimu za kontrolu raketne tehnologije (MTCR) koji su 1987. godine formirali gospodarski partneri G-7.

5. S obzirom na mogućnost Unije da provodi restriktivne mjere i gospodarske sankcije, u skladu sa zajedničkom akcijom ili zajedničkom stajalištem (vidi članke 14. i 15. Ugovora o EU-u te članke 60. i 301. Ugovora o EZ-u), bilo bi poželjno posjedovati pregled ustavnih i pravnih mogućnosti vaše zemlje za provedbu restriktivnih mjera i gospodarskih sankcija te relevantnih upravnih struktura i mehanizama za nadzor kao i potpis jednostranih i višestranih (osobito UN-ovih restriktivnih mjera i gospodarskih sankcija koje trenutno provodi vaša zemlja.

Temeljem relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a, Ministarstvo vanjskih poslova RH izvijestilo je relevantna tijela u državi o sadržaju svake od rezolucija VS UN i obvezama sadržanim u njima, uključujući i potrebu potpunog ispunjavanja restriktivnih mjera donijetih od strane VS UN protiv određenih država. Trenutačno, RH provodi restriktivne mjere protiv sljedećih država: Afganistan, Liberija, Sierra Leone, Somalija i Ruanda.

Na primjer, Vlada RH prihvatila je 4. lipnja 2003. godine Uredbu o kontroli izvoza i uvoza neobrađenih dijamanta koje ne kontrolira Vlada Sierra Leone (Narodne novine 97/2003), na temelju rezolucije VS UN 1306 (2000) i 1446 (2002). Štoviše, nastojeći u potpunosti ispuniti odredbe spomenutih rezolucija VS, RH je također inicirala proces pristupanja Kimberly procesu (Međunarodna svjedodžba o porijeklu).

RH redovito izvješćuje Odbore za sankcije VS UN o mjerama poduzetim temeljem rezolucija VS.

Kao članica UN-a, RH ima obvezu ispunjavanja odredbi pod Poglavljem VII Povelje UN-a. Povelja je međunarodni ugovor i sukladno članku 140 Ustava RH, dio je unutarnje pravne regulative RH i ima prioritet pred domaćim pravom. Ova ustavna odredba nalazi se u predloženim izmjenama i dopunama zakona o trgovini koji je trenutno u zakonodavnoj proceduri.

Trenutačno RH ne provodi nikakve unilateralne mjere ili ekonomske sankcije protiv niti jedne države.

6. S obzirom na provedbu obveza Unije i jačanje njezinih mogućnosti za borbu protiv terorizma, potrebne su informacije o relevantnim međunarodnim konvencijama koje je vaša zemlja potpisala i ratificirala te o naporima koje poduzima u borbi protiv terorizma.

Hrvatska je stranka 7 ključnih UN konvencija o suzbijanju terorizma:

- Konvencija o prekršajima i određenim djelima počinjenim na zrakoplovu - Hrvatska je postala strankom 8. listopada 1991., notifikacijom o sukcesiji;
- Konvencija za suzbijanje nezakonitog otimanja zrakoplova - Hrvatska je postala strankom 8. listopada 1991., notifikacijom o sukcesiji;
- Konvencija za suzbijanje nezakonitih djela protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva - Hrvatska je postala strankom 8. listopada 1991., notifikacijom o sukcesiji;

- Protokol za suzbijanje nezakonitih djela nasilja u zračnim lukama za međunarodno civilno zrakoplovstvo, dopunjujući Konvenciju za suzbijanje nezakonitih djela protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva - Hrvatska je postala strankom 8. listopada 1991., notifikacijom o sukcesiji;
- Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina protiv međunarodno zaštićenih osoba uključujući diplomatske službenike - Hrvatska je postala strankom 8. listopada 1991., notifikacijom o sukcesiji;
- Konvencija o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala - Hrvatska je postala strankom 8. listopada 1991., notifikacijom o sukcesiji;
- Međunarodna konvencija protiv uzimanja talaca - Hrvatska je pristupila konvenciji notifikacijom o sukcesiji te je položila instrument o ratifikaciji kod Glavnog tajnika UN u rujnu 2003.

Hrvatska je pokrenula potrebne zakonodavne procese radi pristupanja slijedećim protuterorističkim konvencijama Ujedinjenih naroda:

- Međunarodna konvencija o suzbijanju financiranja terorizma - Hrvatska je potpisala ovu Konvenciju 11. studenog 2001; očekuje se ratifikacija u rujnu 2003.;
- Međunarodna konvencija za suzbijanje terorističkih napada - Ministarstvo unutarnjih poslova pokrenulo je ratifikacijski proces koji je trenutno u međuresorskoj proceduri;
- Konvencija za suzbijanje nezakonitih djela protiv pomorske plovidbe - Ministarstvo pomorstva, prometa i veza pokrenulo je ratifikacijski proces koji je trenutno u međuresorskoj proceduri;
- Protokol za suzbijanje nezakonitih djela protiv sigurnosti čvrstih platformi smještenih na epikontinentalnom pojasu - Ministarstvo pomorstva, prometa i veza pokrenulo je ratifikacijski proces koji je trenutno u međuresorskoj proceduri;
- Konvencija o obilježavanju plastičnih eksploziva za potrebe otkrivanja - Ministarstvo obrane pokrenulo je ratifikacijski proces koji je trenutno u međuresorskoj proceduri.

Hrvatska je također stranka 5 konvencija Vijeća Europe vezano za suzbijanje terorizma:

- Europska konvencija o suzbijanju terorizma - Hrvatska je postala stranka 2002;
- Europska konvencija o izručivanju i dva dodatna protokola - Hrvatska je postala stranka 25. listopada 1995;
- Europska konvencija o međusobnoj pomoći u kaznenim stvarima - Hrvatska je postala stranka 5. kolovoza 1999;
- Dodatni protokol Europske konvencije o međusobnoj pomoći u kaznenim stvarima - Hrvatska je postala stranka 14. prosinca 1998;
- Konvencija o pranju, potrazi, oduzimanju i zapljeni rezultata zločina - Hrvatska je postala stranka 1. veljače 1998.

Do danas Republika Hrvatska predala je tri izvješća Protuterorističkom odboru Vijeću sigurnosti o nacionalnoj provedbi rezolucije Vijeća sigurnosti 1373 (2001). Ova izvješća prikazuju aktivnosti i mjere koje je RH poduzela u borbi protiv terorizma. U posljednjem izvješću predanom 27. ožujka 2003., Hrvatska je izvijestila Protuteroristički odbor o zakonodavnim promjenama koje je predložila u cilju pune provedbe rezolucije 1373 Vijeća sigurnosti. Također, u cilju pune provedbe rezolucije 1373 (2001) i rezolucije 1456 (2003), te sukladno aquis communautaire-u, Hrvatska je unijela odgovarajuće amandmane u svoje zakonodavstvo: Zakon o azilu i Kazneni zakon, koji su doneseni, te Zakon o nadzoru državne granice, novi Zakon o sprječavanju pranja novca i Zakon o pravnoj pomoći koji su trenutno u zakonodavnoj proceduri.

Hrvatski Sabor kriminalizirao je pripremne aktivnosti povezane s terorističkim aktom Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona prihvaćenim u srpnju 2003. (pribavljanje, ili pripremanje sredstava za, odstranjivanje prepreka za, skupljanje ili nabava novčanih ili drugih financijskih sredstava, međusobno pravljenje planova ili dogovora ili poduzimanje drugih akcija u cilju stvaranja uvjeta za direktno izvođenje krivičnih djela koja sadrže elemente terorizma).

U tijeku razmatranja zakonskih promjena, Hrvatska se posebno pobrinula za Zajedničko stajalište Europske Unije od 28. prosinca 2001. te Okvirne odluke Vijeća EU od 13.06.2002. o suzbijanju terorizma, te OJ L 164 od 22.06.2002. u namjeri da uskladi svoje zakonodavstvo s *aquis communautaire*. Još k tome, u hrvatsko zakonodavstvo su već ugrađeni neki od relevantnih europskih dokumenata. Primjerice, Zakon protiv pranja novca odražava direktivu Vijeća Europske unije od 10.06.1991, o Prevenciji korištenja financijskog sistema u svrhu pranja novca.

U nekoliko navrata, RH je svoja stajališta vezana za borbu protiv terorizma i formalno priopćila Europskoj uniji – pridruživanjem zajedničkoj Izjavi posvećenoj terorističkim napadima na SAD, usvojenoj na izvanrednom sastanku Vijeća EU 12. rujna 2001.; pridruživanjem Zajedničkim stajalištima Vijeća EU o borbi protiv terorizma (2001/930/CFSP) i o primjeni posebnih mjera za suzbijanje terorizma (2001/931/CFSP). Notom od 10. svibnja 2002. godine, RH je podržala Zaključke Vijeća EU o Popisu konkretnih mjera u odnosu na posljedice terorističkih prijetnji na pitanja širenja naoružanja, razoružanja i kontrole naoružanja, a 27. svibnja 2002. se pridružila Zajedničkim stajalištima Vijeća EU o posebnim mjerama za suzbijanje terorizma, kojim se mijenja Zajedničko stajalište 2001/931/CFSP.

Štoviše, provođenje združenog projekta o «Upravljanju integriranim granicama» počelo je 1. listopada 2002. Projekt, financiran od strane CARDS programa Europske unije za obnovu, razvoj, stabilizaciju te proveden zajedno s projektnim partnerima iz Njemačke i Slovenije, podijeljen je u sljedeće segmente:

- revizija/analiza/jačanje i poboljšavanje zakonodavstva,
- organizacija i upravljanje;
- obrazovanje hrvatske granične policije.

Na regionalnoj razini, Hrvatska podržava ideju Glavnog tajnika Vijeća Europe da države članice VE razvijaju Okvirnu konvenciju u borbi protiv terorizma, koja može predstavljati primjer uspješne regionalne suradnje. Hrvatska vjeruje da su ovi pokušaji komplementarni globalnim pokušajima Ujedinjenih naroda u pripremi opsežne konvencije u borbi protiv terorizma.

Izabrani komitet stručnjaka za vrednovanje mjera protiv pranja novca (u daljnjem tekstu: PC-R-EV) Vijeća Europe u Strasbourgu je hrvatska žarišna točka na koju je Odjel protiv pranja novca Ministarstva financija Hrvatske dvaput odgovorio u pridržavanju preporuka Radne grupe za financijske akcije / u daljnjem tekstu FATF. Tim za procjenu iz PC-R-EV posjetio je Hrvatsku i sačinio izvještaj, koji je dostupan u Vijeću Europe.

Hrvatska je provela 98% FATF preporuka, koje su unesene u njeno nacionalno zakonodavstvo: Kazneni Zakon, Zakon o kaznenom postupku, Zakon o deviznim transakcijama, itd.

Budući je Hrvatska aktivni član Interpola u razdoblju više od deset godina, 2002. godine su u Hrvatskoj uspostavljeni prvi kontakti s EUROPOL-om s perspektivom zaključivanja Sporazuma o suradnji koji pokriva razmjenu informacija te časnika za vezu kao i prevenciju i zaštitu Eura od krivotvorenja.

Hrvatska igra aktivnu ulogu u različitim protuterorističkim inicijativama. Kao članica OESS, Hrvatska je provela obaveze zacrtane u Bukureštanskom planu akcije za suzbijanje terorizma, kao i one koje su određene s pet antiterorističkih konvencija Vijeća Europe.

Plan akcije suzbijanja terorizma, prihvaćen na Varšavskoj konferenciji predsjednika središnje, istočne i jugoistočne Europe, inicirao je daljnje mjere s ciljem jačanja suradnje unutar regije.

U tom okviru, Hrvatska je u rujnu 2002. bila domaćin Međunarodnog simpozija o terorizmu i sigurnosti u 21. stoljeću: Jugoistočna Europa i svijet. Trenutno se ostvaruje određeni broj dodatnih projekata vezanih uz terorizam u okviru Pakta o stabilnosti za Jugoistočnu Europu, Srednjo-europske inicijative, Jadransko-jonske inicijative, budimpeštanskog procesa, Regionalni centar za suzbijanje prekograničnog kriminala SECI (Jugoistočne inicijative za suradnju), ili u direktnoj suradnji sa susjednim zemljama.

Na bilateralnoj razini Hrvatska je zaključila sporazume o suradnji u borbi protiv terorizma, organiziranog kriminala i zloporabe droga s tridesetak država, dok je nekoliko dodatnih sporazuma u pripremi. Stavljanjem žarišta na kontrolu migracija, granica, usklađivanje zakonodavstva, doprinos u informacijama te borbu protiv organiziranog kriminala i pranja novca, ove inicijative su važne u sprečavanju i eliminiranju terorizma.

S obzirom na organizirani kriminal, Hrvatski Sabor je 6. prosinca 2002. ratificirao Konvenciju UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminala kao i dva tome pridodana protokola: Protokol za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja s osobama, naročito s ženama i djecom te Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom. Hrvatska priprema potrebnu Vladinu proceduru za stupanje u treći Protokol TOC (konačne operativne suradnje) konvencije o oružju te se nada da će dovršiti svoje priključenje čim je prije moguće.

Hrvatska će zajedno s Uredom za droge i kriminal UN-a u Beču organizirati radionicu o ratifikaciji i provedbi međunarodno pravnih instrumenata protiv terorizma, kao i UN Konvencije protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i tome srodnih protokola, koji će se održavati u Zagrebu u rujnu 2003.

Jednom ratificirane i objavljene u Narodnim novinama Republike Hrvatske, Konvencije UN-a postaju dijelom unutrašnjeg zakonodavstva Republike Hrvatske te svojom pravnom snagom imaju prioritet pred domaćim pravom.

7. S obzirom na postojeće obveze Unije te predanost jačanju svojih mogućnosti u međunarodnom rukovođenju krizama, bilo bi poželjno znati da li je vaša zemlja spremna uputiti osoblje radi sudjelovanja u Unijinim civilnim i vojnim operacijama rukovođenja krizama, te da li ima relevantne institucije za obuku takvog civilnog i vojnog osoblja.

Republika Hrvatska je odlučna razviti, te je već razvila značajne sposobnosti za rukovođenje krizama. Te povećane sposobnosti trebale bi omogućiti Hrvatskoj da bude spremna na aktivno sudjelovanje u složenim civilnim i vojnim operacijama rukovođenja krizama koje bi EU poduzela. Dodana vrijednost takvim operacijama bilo bi kumulirano iskustvo koje je Hrvatska stekla sudjelujući u prijašnjim međunarodnim poduhvatima. Svjesna važnosti povećane suradnje NATO-a i EU, Hrvatska je naročito aktivna u procesu pripremanja za buduće članstvo u NATO-u, sudjelujući u inicijativama Partnerstvo za mir (PfP) i Akcijski plan za članstvo (MAP) Aktivnosti koje doprinose hrvatskom članstvu u NATO-u u isto vrijeme će omogućiti stjecanje dodatnog iskustva, te razvijanje sofisticiranih sredstava za sveobuhvatan odgovor na krizne situacije. Hrvatska će stoga biti spremna u svakom pogledu na doprinos sredstava, osoblja i stručnosti u potporu Unijinim vojnim i civilnim operacijama rukovođenja krizama.

Od primitka u Partnerstvo za mir, Hrvatska je postala jedna od najaktivnijih članica u području planiranja u rukovođenju krizama. U 2002. godini, RH je bila domaćin jedne od najvećih vježbi u području rukovođenja katastrofama ikada, pod nazivom "Kroćenje zmaja – Dalmacija 2002". U toj je vježbi sudjelovalo više od 1300 ljudi iz različitih zemalja, a obuhvaćala je koordiniranu reakciju na veliki šumski požar, te istovremeni zemljotres i kemijski incident. Vježba je ocijenjena visokom ocjenom, te će Hrvatska biti domaćin seminara o naučenim lekcijama NATO Euro-Atlantskog Središta za koordinaciju reakcije u slučaju katastrofa (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Center).

Kao primjer uspješne regionalne suradnje, Hrvatska ima aktivnu ulogu u Kvadrilateralu – inicijativi koja povezuje Hrvatsku, Italiju, Sloveniju i Mađarsku. Kvadrilateral je prikladan okvir za širu suradnju, uključujući obrambena i pitanja okoliša, unutrašnje poslove i sprečavanje kriminala. U bliskoj budućnosti Hrvatska očekuje da će u potpunosti sudjelovati u vojnoj dimenziji inicijative doprinosom zajedničkoj multinacionalnoj postrojbi stacioniranoj u Udinama, u Italiji.

Hrvatska je u postupku pripreme borbenih postrojbi, postrojbi za borbenu potporu, nacionalne potpore raspoređenim postrojbama i pomoćne borbene potpore, kao i inženjerskih i sanitetskih postrojbi za buduće mirovne operacije UN-a i NATO/PfP-a. Te bi postrojbe trebale biti potpuno spremne do kraja 2003. Trenutno, u mirovnoj operaciji NATO-a u Afganistanu sudjeluje hrvatski vod vojne policije u potpori misije stabilizacije i pomoći pod vodstvom NATO-a (ISAF), a u sklopu njemačkog kontingenta. Hrvatski vojni promatrači djeluju u mirovnim misijama UN-a u Sierra Leoneu (UNAMSIL), Etiopiji/Eritreji (UNMEE) i Kašmiru (UNMOGIP), a Hrvatska je pridonijela i međunarodnim naporima u Iraku sa svoja dva inspektora za naoružanje u okviru Komisije UN za nadzor, provjeru i inspekciju u Iraku (UNMOVIC).

Glede obuke, Središte za međunarodne vojne operacije (SMVO) organizira dodatnu pojedinačnu, te zajedničku obuku usredotočenu na zadaće osoblja predviđenog za NATO/PfP i UN operacije. SMVO će iz sadašnje forme organizacije u narednom razdoblju postepeno prerasti u Zapovjedništvo za mirovne operacije, koje će koordinirati obuku i izobrazbu, pripremati misije, pratiti pojedince i postrojbe u misijama te pravovremeno poduzimati određene mjere. Biti će organizacijski odgovorno za upućivanje pojedinaca i postrojbe u međunarodne misije, osigurati će stalne veze s pojedincima i postrojbama izvan zemlje.

U području PC-a i deklariranih postrojbi za sudjelovanje u NATO/PfP obuci, vježbama i operacijama Hrvatska kopnena vojska osigurat će jednu laku pješačku satniju (do kraja 2003. a u OS RH će biti osigurane odgovarajuće zamjenske postrojbe za rotaciju), vod vojne policije (koji je trenutno razmješten u potpori misije ISAF-a u Afganistanu), inženjerijski vod za horizontalne konstrukcije (do kraja 2005.), inženjerijski vod za razminiranje (do kraja 2003.), vod (ABKO) za dekontaminaciju (do kraja 2003.), te dva tima medicinske potpore sa sudjelovanje u mirovnim operacijama pod vodstvom NATO-a.

Hrvatsko ratno zrakoplovstvo će za mirovne operacije pod vodstvom NATO-a osigurati transportni helikopter s posadom (kraj 2004.).

Do kraja 2003. Republika Hrvatska u području dostizanja postavljenih ciljeva očekuje da će:

- dovršiti pripreme vezano za opremanje i logističku potporu postrojbama koje su deklarirane za sudjelovanje u mirovnim operacijama,

- održavati spremnost snaga i rotaciju voda Vojne policije na zadaći potpore NATO i UN operacijama u inozemstvu,
- jedna laka pješačka satnija je spremna a dovršiti će se opremanje te se pripremiti za procjenu i potom za sudjelovanje u mirovnim operacijama izvan zemlje,
- obučiti prema standardima i opremiti kopnene i zrakoplovne postrojbe koje su odabrane za postizanje ciljanih zadaća,
- poboljšati sposobnosti domaćinske potpore inozemnim snagama ("host-nation support"),
- postići napredak po ostalim partnerskim ciljevima vezanima za Plan djelovanja za članstvo (MAP) - po pitanjima politike, planiranja i priprema.

Na području međunarodnih mirovnih operacija (MVO), u 2004. RH planira slijedeće aktivnosti:

- Angažiranje 2 voda u MVO
- Angažiranje dviju medicinskih ekipa za nastavak misije u Ist. Timoru,
- Mogućnost angažiranja nekih od postrojbi u statusu "stand by" za MVO: lake pješačke satnije gardijske brigade, voda ABKO, dviju helikopterskih posada,
- Angažiranje oko 30 časnika za potrebe rotacija u postojećim UN misijama vojnih promatrača, kao i u misijama koje će se otvoriti,
- Angažiranje dvaju nacionalnih potpornih elemenata (NSE) u potpori dva voda u MVO te angažiranje NSE u potpori drugih postrojbi u statusu «stand by» za MVO,
- Značajnije sudjelovanje naših časnika i dočasnika u međunarodnim vojnim stožerima.

Za ispunjenje obaveza koje su preuzete ili se realno očekuju potrebno je imati:

- Dva voda VP u pripravnosti za rotaciju radi zamjene, te otpočeti s odabirom ljudi i obukom nova dva voda,
- Tri satnije pješaštva obučene za upućivanje u MVO, od kojih jednu opremljenu i u 30 dnevnoj spremnosti,
- Jedan vod ABKO za dekontaminaciju u 24 satnoj spremnosti za intervenciju u slučaju akcidenta,
- Jedan inženjerijski vod za razminiranje u 30 dnevnoj spremnosti za upućivanje u zadaću razminiranja, te odabrano ljudstvo za obuku 2. voda radi zamjene,
- Dvije medicinske ekipe i jednu helikoptersku posadu u 30 dnevnoj spremnosti.

U okviru potpisanog Stand by aranžmana s UN potrebno je imati:

- 40 vojnih promatrača u 30 dnevnoj spremnosti za upućivanje radi zamjene u postojećim misijama ili za nove misije,
- 25 časnika za multinacionalne stožere,
- 7 vojnih eksperata.

Hrvatska ujedno priprema sporazum s OPCW-om o stavljanju na raspolaganje jedne ekipe za radiološku, biološku i kemijsku dekontaminaciju, sukladno Članku X CWC-a (međunarodna pomoć i zaštita od kemijskog oružja).

U rujnu 2002. Hrvatska je bila domaćinom prve međunarodne vježbe pomaganja i spašavanja (ASSISTEX) sukladno Članku X CWC-a u zajedničkoj organizaciji Vlade RH i OPCW-a. Cilj je ove vježbe provjeriti spremnost država članica

OPCW-a u pružanju pomoći nekoj državi potpisnici CWC-a u slučaju da postane žrtvom napada kemijskim oružjem ili žrtvom terorističkog napada kemijskim oružjem.

Hrvatska aktivno pridonosi dugoročnim misijama Organizacije za sigurnost i suradnju u Europi (OESS) u Albaniji, na Kosovu i u Gruziji stručnim osobljem iz vladina i nevladina sektora. Hrvatska planira povećati broj svojih članova u postojećim misijama te uputiti stručnjake na rad u drugim misijama. Isto tako, već niz godina Hrvatska upućuje svoje promatrače na duže i kraće misije OESS-a u praćenju izbora širom regije koju pokriva OESS.

Nadalje, Hrvatska je primljena u Koordinacijski odbor za suradnju država Srednje Europe u potpori miru (CENCOOP) na sastanku ministara obrane zemalja CENCOOP-a održanog u Bledu, Slovenija, 21. lipnja 2002.

Kvartalno izvješće - Republika Hrvatska

Raspoloživo od: 20. lipnja 2003 / za razdoblje 1. lipnja – 30. rujna 2003. godine. Na raspolaganju za UNSAS

Funkcija	Kategorija	Opis	Ukupni doprinos	Raspoloživost	Vrijeme odziva	Oprema	Samo-održivost
Kopnene snage	Grupirano osoblje	Vod vojne policije	44	Nije na raspolaganju*	Do 90 dana	Kao u obrascu planiranja (potpuno opremljene)	Logistički nisu u potpunosti samo-održive
Zračne snage	Grupirano osoblje	.	.	.	.	.	.
Mornarica	Grupirano osoblje	.	.	.	.	.	.
Civilna policija	Pojedinci	.	.	.	.	.	.
Civilni stručnjaci	Pojedinci	.	.	.	.	.	.
Oprema	Oprema	.	..	.	.	.	.

Napomena uz tablicu: * Razmješteno u sklopu ISAF-a od 1 ožujka 2003.

Lista pripravnosti (nove misije)

Skupine 1 i 2 – vrijeme odziva 7 - 14 dana		
Vojska	Stožerni časnici	
	Vojni promatrači	UNSAS 9/3/2001

Lista pripravnosti (misije u tijeku)

FUNKCIJA	KATEGORIJA	OPIS	Doprinos	Raspolo.	Vrijeme odziva
VOJSKA	PROMATRAČI	Kopnene snage	40**	16	Do 60 dana
VOJSKA	STOŽERNI ČASNICI	Kopnene snage, Mornarica, Zračne snage	25***	23	Do 60 dana
VOJSKA	STRUČNJACI	WMD i APM stručnjaci	7	7	Do 60 dana
CIVILSTVO	POLICIJA	Temeljna, granična, prometna policija(10), Istražitelji kriminalisti (6)	16	16	Do 60 dana
CIVILSTVO	STRUČNJACI				

Napomena uz tablicu: **10 razmješteno s UNAMSIL, 7 s UNMEE, 2 u MINURSO, 4 u UNMOGIP, 1 pohađa obuku pred razmještanje kako bi se povećao broj hrvatskih vojnih promatrača u UNMOGIP sa trenutnih 4 na 5. ***2 liječnika pohađa obuku pred razmještanje kako bi sudjelovali u UNMISSET 7. lipnja 2003.

8. S obzirom na sadašnja nastojanja Europske unije da uspostavi europsku politiku naoružanja bilo bi korisno imati informaciju o obrambeno-industrijskoj osnovi vaše zemlje i utvrditi postoje li neke prepreke pridruživanju gore navedene politike.

Proizvodnja i promet sredstava naoružanja i vojne opreme za potrebe Oružanih snaga RH, Ministarstva unutarnjih poslova i izvoza odvija se u skladu sa Zakonom o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme, (Narodne novine, 33/2002), dok je sam izvoz reguliran Uredbom o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola (Narodne novine, 67/2003, 83/2003). Ministarstvo obrane RH uključeno je i u izradu prijedloga Zakona o nadzoru izvoza roba dvojne namjene, koji je usklađen s europskom regulativom (EC 1334/2000).

Ministarstvo obrane RH nema vlastitih proizvodnih kapaciteta, a proizvodnju i usluge ugovara s osposobljenim i verificiranim tvrtkama od kojih je jedan dio u privatnom vlasništvu, dok je drugi (manji) u državnom vlasništvu (Hrvatski fond za privatizaciju). Tvrtke obrambene industrije nalaze se u sustavu gospodarstva Republike Hrvatske kao samostalni gospodarski subjekti. Katalogom «Hrvatska obrambena industrija» (ISBN 953-193-020-1) predstavljeno je pedesetak proizvođača koji predstavljaju osnovu obrambene industrije, a većina je udružena u Zajednicu proizvođača sredstava za posebne namjene, koja djeluje pri Hrvatskoj gospodarskoj komori. Svi proizvođači imaju i svoju civilnu djelatnost.

Izvoz naoružanja i vojne opreme proizvedene u Republici Hrvatskoj reguliran je gore spomenutim Zakonom i Uredbom, a odvija se preko Ministarstva gospodarstva i agencije Vlade RH, koja ujedno vodi i jedinstvenu bazu podataka o uvezenom i izvezenom naoružanju i vojnoj opremi.

S obzirom da su integracija u Europsku uniju i NATO-u strateški ciljevi vanjske i sigurnosne politike Republike Hrvatske, nema nikakvih zapreka za usklađivanje obrambenih industrijskih potencijala zajedničkoj europskoj politici naoružanja, što zacijelo potvrđuje sudjelovanje predstavnika Ministarstva obrane RH u radu brojnih tijela i odbora NATO-a (npr., AC 135, - Grupa nacionalnih direktora za kodifikaciju, AC 250, - Grupa nacionalnih direktora za osiguranje kvalitete, AC 301, - Grupa za standardizaciju materijala i procedura, AC 258 - Grupa eksperata za prijevoz i skladištenje vojnog streljiva i eksploziva, itd.).

9. S obzirom na odredbu o suradnji diplomatskih misija država članica (čl. 20. Ugovora o EU-u) bilo bi korisno imati osnovne podatke o strukturi, rasprostranjenosti i brojnem stanju vaše diplomatske službe.

Ministarstvo vanjskih poslova reorganizirano je u lipnju 2003. kako bi što spremnije odgovorilo na najznačajnije vanjsko-političke zadaće koje je pred njega postavila Vlada RH (pristup euroatlantskim integracijama, jačanje gospodarskih odnosa s inozemstvom, te razvijanje bilateralnih odnosa s drugim državama, a posebice sa susjednim).

U skladu s reorganizacijom, Ministarstvo vanjskih poslova se sastoji od Kabineta ministra, Tajništva, 8 Uprava (od čega posebna uprava za Europu), Diplomatske akademije, Diplomatskog protokola (ove ustrojstvene jedinice se sastoje od odjela i odsjeka), Samostalnog odjela za unutarnji nadzor i Samostalnog odjela za obradu političke dokumentacije (u privitku organigram MVP-a - vidi Dodatak 7.) te od diplomatskih misija i konzularnih ureda u inozemstvu.

U službi vanjskih poslova ukupno je zaposleno 992 djelatnika. U sjedištu Ministarstva u Zagrebu zaposleno je 475 djelatnika - od toga: 245 diplomata i 230 službenika, namještenika i vježbenika. U diplomatskim misijama i konzularnim uredima RH zaposleno je 517 djelatnika: ukupno 289 diplomata, od kojih 63 šefova DM/KU (48

veleposlanika i 15 generalnih konzula) i 226 ostalih diplomata, 110 osoba sa statusom administrativno-tehničkog osoblja, 118 djelatnika sigurnosti.

Republika Hrvatska ima 55 diplomatske misije (48 veleposlanstava i 7 Misija) i 22 konzularna ureda (20 generalnih konzulata i 2 konzulata), te jednu ispostavu veleposlanstva (u SR Njemačkoj). Diplomatsko-konzularna mreža RH rasprostire se na 6 kontinenata.

Trideset veleposlanstava je u Europi (u Albaniji, Austriji, Belgiji, Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Češkoj, Danskoj, Finskoj, Francuskoj, Grčkoj, Irskoj, Italiji, Mađarskoj, Makedoniji, Nizozemskoj, Norveškoj, Njemačkoj, Poljskoj, Portugalu, Rumunjskoj, Ruskoj Federaciji, Svetoj Stolici, Slovačkoj, Sloveniji, Srbiji i Crnoj Gori, Španjolskoj, Švedskoj, Švicarskoj, Ukrajini i Velikoj Britaniji).

RH ima 2 Veleposlanstva u Sjevernoj Americi, u SAD i u Kanadi. U Južnoj Americi su tri Veleposlanstva (Argentina, Brazil, Čile). Veleposlanstva RH u Aziji ima osam (u Indiji, Indoneziji, Iranu, Izraelu, Japanu, Kini, Maleziji i Turskoj). Republika Hrvatska u Africi ima 4 Veleposlanstva (Egipat, Južnoafrička Republika, Maroko i Libija). RH također ima Veleposlanstvo u Australiji.

Stalnih misija RH ima sedam i to: pri UN u New Yorku, pri OEES, UN i MO u Beču, pri UN i WTO u Ženevi, pri UNESCO-u u Parizu, pri Vijeću Europe u Strasbourgu, pri NATO-u u Bruxellesu, i Misija pri Europskim zajednicama u Bruxellesu.

Konzularnih ureda u Europi je 13: u Bosni i Hercegovini (Banja Luka, Mostar, Tuzla), Italiji (Trst, Milano), Mađarskoj (Pečuh), Njemačkoj (Frankfurt, Hamburg, München, Stuttgart), Srbiji i Crnoj Gori (Kotor, Subotica), i u Švicarskoj (Zürich). Generalni konzulat RH u Turskoj, ima sjedište u Istanbulu.

U Sjevernoj Americi su 4 generalna konzulata sa sjedištima u područjima s većim brojem hrvatskih iseljenika (New York, Los Angeles, Chicago, Mississauga). U Australiji i Oceaniji su 2 generalna konzulata u Australiji (Melbourne, Sydney) i jedan konzulat (Perth), te generalni konzulat u Novom Zelandu (Auckland).

RH ima još i 41 aktivna konzulata na čelu s počasnim konzulom, od kojih su četiri počasni generalni konzuli.

OPIS OKRUŽENJA DRŽAVNE KONTROLE U HRVATSKOJ

A. Vrhovna revizijska institucija (Supreme Audit Institution, SAI) u Hrvatskoj (Vanjska revizija)

1. Od vrhovne revizijske institucije traži se da pruži opsežan opis njenih zadataka, odgovornosti, njene neovisnosti i njenih odnosa prema parlamentu i ministarstvu financija (rasprave i radnje koje se poduzimaju na temelju njenih preporuka). Relevantno pitanje je prilagodba vrhovne revizijske institucije najboljim praksama EU-a i međunarodnim standardima vanjske revizije. Opis nadležnosti vrhovne revizijske institucije (svi proračunski odjeli, izvanproračunska državna sredstva, niža tijela, itd.) Molimo da priložite zakon koji regulira pitanje vrhovne revizorske institucije na jednom od službenih jezika EU-a.

Državni ured za reviziju (DUR) osnovan je 1993. na temelju Zakona o državnoj reviziji. Zakon se zasniva na osnovnim načelima Limske deklaracije kao temeljnog međunarodnog dokumenta o pravnom ustroju, položaju i postupanju državne revizije.

Radom Državnog ureda za reviziju upravlja i rukovodi glavni državni revizor kojeg je imenovao Zastupnički dom Hrvatskoga sabora 8. travnja 1994. Na termin od 8 godina, s mogućnošću reizbora.

U postupku donošenja Zakona o državnoj reviziji polazilo se od dva čimbenika koji su odredili ulogu, ovlasti i organizaciju Državnog ureda za reviziju. Prvi čimbenik odnosio se na organizaciju vlasti u Državi zasnovanu na dosljednoj primjeni trodiobe vlasti i određenja Ureda kao nezavisnog tijela, dok se drugi čimbenik odnosio na proces priključenja Republike Hrvatske međunarodnoj zajednici, u okviru čega je određena i uloga državne revizije i način njezinog rada. U tom procesu Državni ured za reviziju pristupio je Međunarodnoj organizaciji vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) i prihvatio INTOSAI revizijske standarde koji su objavljeni u Narodnim novinama.

Preuzimanjem INTOSAI standarda, kao normativnog određenja načina rada, korištenjem iskustva drugih zemalja, te izravne i stručne pomoći, prevladane su nepovoljne okolnosti u kojima je Državni ured za reviziju započeo s radom. Naime, u Hrvatskoj, prije osamostaljenja, nije bilo odgovarajućeg tijela, ni iskusnih stručnjaka za obavljanje revizije. Dosljedno preuzimajući iskustva drugih i osnovne principe rada, Državni ured za reviziju osnovan je kao neovisno i samostalno tijelo, odvojeno od izvršne vlasti i odgovorno samo Hrvatskom saboru, kod čega je i ta odgovornost precizno uređena i ostavlja Uredu visoki stupanj samostalnosti u radu.

U skladu sa Zakonom, donesen je Statut Državnog ureda za reviziju kao temeljni normativni akt i Pravilnik o unutarnjem redu, kojima su uređeni unutarnji ustroj (proveden kroz osnivanje Središnjeg ureda u Zagrebu i 20 područnih ureda u županijskim središtima), poslovi pojedinih jedinica i njihovi međusobni odnosi, upravljanje i način rada, planiranje i izvršavanje poslova i izrada izvješća o obavljenim revizijama.

Zadaci, odgovornosti i opseg rada Ureda, te prilagodba najboljoj europskoj praksi i međunarodnim revizijskim standardima

Zadaci i odgovornosti Ureda utvrđeni su Zakonom o državnoj reviziji¹, tekst kojeg se nalazi na CD-u u prilogu poglavlja. Navedenim se Zakonom uređuje revizija državnih izdataka, financijskih izvješćaja i financijskih transakcija jedinica državnog sektora, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih osoba koje se djelomice ili u cijelosti financiraju iz proračuna, javnih poduzeća, društva i drugih pravnih osoba u kojima Republika Hrvatska, odnosno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju većinsko vlasništvo na dionicama, odnosno udjelima te Hrvatske narodne banke. Kasnijim izmjenama i dopunama Zakona, zadatak Ureda proširen je i na reviziju postupaka pretvorbe i privatizacije.

Pritom se pod državnim izdacima podrazumijevaju svi tekući i kapitalni izdaci koji se financiraju iz državnog proračuna ili odgovarajućih fondova na razini države te iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Pod revizijom se podrazumijeva:

¹ Narodne novine 70/93, 48/95, 105/99, 36/01, pročišćeni tekst: Narodne novine 49/03

- ispitivanje dokumenata, isprava, izvješća, sustava interne kontrole I interne revizije, računovodstvenih I financijskih postupaka te drugih evidencija radi utvrđivanja iskazuju li financijski izvještaji istinit financijski položaj I rezultate financijskih aktivnosti u skladu s prihvaćenim računovodstvenim načelima I standardima;
- ispitivanje financijskih transakcija u smislu zakonskog korištenja sredstava;
- davanje ocjene o djelotvornosti I ekonomičnosti obavljanja djelatnosti, te o učinkovitosti ostvarenja ciljeva iz stanovita programa.

Za državni proračun, fondove na razini države i proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, revizija se obvezno obavlja jednom godišnje.

Revizija financijskih izvještaja jedinica državnog sektora, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, javnih poduzeća, društva i drugih pravnih osoba u kojima država, odnosno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju većinsko vlasništvo nad dionicama, odnosno udjelima obavlja se prema godišnjem programu Državnog ureda za reviziju ili na zahtjev Sabora. Godišnjim programom Ureda ujedno se utvrđuje I opseg obavljanja revizije.

Reviziju obavljaju ovlašteni državni revizori – ovlaštene stručne osobe koje su polaganjem stručnog ispita stekle certifikat I ispunjavaju druge Zakonom propisane uvjete. U slučaju specifičnih pitanja koja se mogu pojaviti tijekom obavljanja revizije, Ured može angažirati vanjske stručnjake.

Revizija se obavlja na način I prema postupcima utvrđenim INTOSAI revizijskim standardima. Osim toga, Ured je preveo i stavio u primjenu Europske smjernice za primjenu INTOSAI revizijskih standarda, namijenjenih u prvom redu za primjenu u kontekstu obavljanja revizija fondova i aktivnosti EU, bilo da se one poduzimaju neovisno na državnoj razini ili skupno na međunarodnoj razini u suradnji s drugim vrhovnim revizijskim institucijama.

INTOSAI standardima su propisana osnovna načela državne revizije, opći standardi, standardi područja rada i standardi izvješćivanja državnih revizora, čime daju tek opći okvir metodološkog pristupa.

Da bi zahtjevi za visokim profesionalnim znanjima i vještinama kao i visokom razinom obavljanja revizijskog posla bili zadovoljeni, potrebni su različiti načini pomoći, od stalne edukacije i treninga do izrade različitih priručnika, tehničkih smjernica za rad i primjenu usvojenih standarda.

U tu svrhu je Ured tijekom 2000. izradio Priručnik za rad državnih revizora. Priručnik sadrži detaljne opise revizijskih postupaka i daje tehničke smjernice za pojedina revizijska područja, a potkrijepljen je i primjerima iz prakse. Fleksibilnog je karaktera, što znači da se prema potrebi nadopunjava i poboljšava u skladu s promjenama i modernizacijom revizijske metodologije, za što je koncem 2002. odlukom glavnoga državnog revizora određena i posebna radna skupina.²

Također je izrađen i Priručnik za reviziju pretvorbe i privatizacije i Priručnik za vrednovanje kontrole informacijske tehnologije. Uz navedene Priručnike, rad revizora olakšavaju i različite druge smjernice i upute za rad, kao i sva dostupna domaća i inozemna stručna literatura s područja revizije i računovodstva, uključujući specifične priručnike iz drugih državnih revizija.

² U prilog tome govori I činjenica da je Ured vrlo aktivan na međunarodnom planu, što znači da je dobro informiran o INTOSAI I EUROSAI normama:

- Ured je član INTOSAI od 1994. I EUROSAI od 1996. Obveze koje proizlaze iz tih članstava zahtijevaju kontinuirano zalaganje I uključivanje u aktivnosti tih organizacija I njihovih radnih skupina. Ured je sudjelovao na svim kongresima ovih dviju udruga održanima od njegova ućlanjenja. Osim toga, predstavnici Ureda sudjeluju I na drugim konferencijama, seminarima I sastancima posvećenim razvoju državne revizije I poboljšanju javnog sektora;

- Ured razvija bilateralne odnose s drugim državnim revizijama u vidu zajedničkih seminara, sastanaka, razmjena iskustava, dokumenata I drugih informacija vezanih za revizijske aktivnosti;

- Ured je član skupine *liaison officera*, osnovane na razini skupine zemalja Srednje I Istočne Europe, Cipra, Malte, Turske I Europskog revizorskog suda, te aktivno sudjeluje u njenom radu I radu njenih radnih skupina.

Sve navedene aktivnosti iznimno doprinose praćenju najbolje europske prakse I koristi se za osiguranje da se rad obavlja u skladu s međunarodnim standardima.

Glavni procesi revizije

Revizijski ciklus započinje prikupljanjem informacija i planiranjem godišnjih revizija, zatim slijedi priprema i obavljanje revizije, a završava izvješćivanjem Parlamenta i javnosti te praćenjem učinjenog. Revizijski ciklus određen je Zakonom o državnoj reviziji, Statutom, Pravilnikom o unutarnjem redu, Priručnikom za rad državnih revizora i drugim internim aktima i smjernicama. Godišnji program donosi glavni državni revizor.

Prikupljanje i sistematiziranje podataka za izradu godišnjeg programa te nadležnosti i odgovornosti pojedinih, pojašnjene su u internom aktu "Proces planiranja godišnjeg programa rada Državnog ureda za reviziju", koji je sastavni dio Priručnika. Programom je određeno tko treba što raditi, kada, kako i zašto.

Priprema revizije odnosi se na početak revizije kada se proučavaju spisi i obavljaju općeniti razgovori s odgovornim osobama u subjektu revidiranja nakon čega se sastavlja plan revizije, određuju osnovna područja revizije, metode i standardi revizije te vrijeme potrebno za obavljanje revizije. Obavljanje revizije obuhvaća proučavanje poslovne dokumentacije, određivanje uzorka i prikupljanje podataka koji će omogućiti da revizor dobije realan i cjelovit uvid u poslovanje subjekta revidiranja.

Po završetku revizije, revizori sastavljaju izvješće o utvrđenim činjenicama i ocjenama, na objektivan i jasan način, ograničavajući se na bitno.

Smjernice za sastavljanje revizorskih izvješća dane su u Priručniku. Svako se izvješće upućuje na čitanje načelnicima odjela, nadležnom pomoćniku za određeno područje i glavnome državnom revizoru.

Nakon što je izvješće pregledano i pročitano od strane navedenih osoba i nakon što je obavljen postupak očitovanja subjekta revidiranja u skladu s odredbama Limske deklaracije i internim procedurama Ureda, izvješće se upućuje predstavniku subjekta revizije koji u slučaju neslaganja s navodima i nalazima revizora, ima zakonsko pravo podnošenja prigovora u roku od 8 dana. O prigovoru odlučuje glavni državni revizor.

Koncem godine sastavlja se Godišnje izvješće koje se sastoji od svih tijekom godine obavljenih revizija. Pojedina specifična izvješća Ured podnosi Saboru pojedinačno tijekom godine, kada za njih postoji interes zastupnika i javnosti. Sustav izvješćivanja Hrvatskog sabora na području funkcioniranja lokalne samouprave koncipiran je na način da se u prilogu izvješća o obavljenim revizijama proračuna Državnog ureda za reviziju daju skraćena izvješća o obavljenim revizijama proračuna svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Drugi oblik izvješćivanja je putem skupnih podataka o godišnjem izvršenju proračuna lokalnih jedinica na razini svake županije. Ovakvim načinom izvješćivanja obuhvaća se ukupna financijska snaga svih lokalnih jedinica na razini županija odnosno izvori financiranja neophodni za izvršenje javnih ovlasti koje su lokalnim jedinicama dane u nadležnost temeljem ustavnih i zakonskih odredaba. U ovom dijelu sadržane su i informacije o postupanju lokalnih jedinica po nalogima Državnog ureda za reviziju odnosno navode se prema vrstama nedostaci koji su ponovljeni na razini županije.

Opisanim načinom izvješćivanja Hrvatskog sabora daje se pregledna informacija o jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, koje središnjoj državi služe za poboljšanje sustava funkcioniranja lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj, a na lokalnoj razini učinkovitijim, racionalnijim i svrsishodnim korištenjem proračunskih sredstava radi zadovoljavanja svih javnih potreba lokalnog značenja.

Sva se izvješća također objavljuju na Internetu. Osim objavom izvješća na Internetu, Ured upoznaje javnost s rezultatima rada komunikacijom s novinarima, slanjem važnih obavijesti o aktivnostima Ureda središnjoj novinskoj agenciji, te kroz intervjue i gostovanja glavnoga državnog revizora u TV i radio emisijama.

Praćenje učinjenog je zadnja faza revizijskog ciklusa. Pri svakoj slijedećoj reviziji, revizori su prvo dužni provjeriti je li subjekt u proteklom razdoblju postupio po nalogima revizije.

Neovisnost

Ured je funkcionalno i organizacijski neovisna institucija, potpuno samostalna u utvrđivanju načina i metodologije rada, a za svoj rad odgovorna isključivo Hrvatskom saboru.

Uredom upravlja glavni državni revizor. Glavnoga državnog revizora imenuje Hrvatski sabor na rok osam godina. Također su jasno propisani uvjeti njegova razrješenja prije isteka mandata, čime je osiguran veći stupanj neovisnosti i zaštite od eventualnih vanjskih utjecaja na njegov rad.

Reviziju obavljaju ovlašteni državni revizori kao neovisne i stručne osobe. Jedan od bitnih pokazatelja neovisnosti u radu revizora je i zakonska odredba koja propisuje da ovlašteni državni revizori ne smiju obavljati reviziju ukoliko su članovi nadzornog odbora ili bilo kojeg drugog tijela pravne osobe gdje se obavlja revizija, sudjelovati u vođenju poslovnih knjiga ili sastavljanju financijskih izvještaja pravne osobe kod koje se obavlja revizija, te ako je suprug(a), krvni srodnik u pravoj liniji do četvrtog stupnja srodstva, a pobočnoj liniji do drugog stupnja srodstva, staratelj, usvojitelj, usvojenik, hranitelj jednog od zakonskih predstavnika pravne osobe ili članova nadzornog odbora.

Također je važno napomenuti da je državnim revizorima Zakonom zajamčen pristup svojoj potrebnoj dokumentaciji, ispravama, izvješćima, drugoj evidenciji i informacijama u svrhu obavljanja revizije.

Pitanje osiguravanja sredstava za rad Ureda riješeno je na način da se sredstva osiguravaju u državnom proračunu. Cilj je međutim, da ta sredstva budu iskazana u posebnom dijelu proračuna, bez određivanja po stavkama od strane parlamenta, a uz ovlaštenje glavnoga državnog revizora da sredstvima raspolaze prema potrebi institucije (vezano za program rada) i uz njegovu obvezu da preuzme potpunu odgovornost za izvršene izdatke.

Sljedeće pitanje bitno za prosudbu stupnja neovisnosti institucije državne revizije je neograničenost i sloboda u izvješćivanju. Sa sadržajem izvješća, te raspravama i zaključcima donesenim u vezi revizijskih izvješća, građani se upoznaju putem televizije, radija i drugih medija. Ured je također otvorio web stranicu na Internetu na kojoj se nalaze osnovni podaci o Uredu i objavljuju revizijska izvješća i izvješća o radu Ureda za svaku godinu, čime su sva izvješća dostupna širokoj javnosti.

Suradnja Ureda s Hrvatskim saborom i Ministarstvom financija

Ured je prema Zakonu obavezan godišnje izvješće o radu i godišnje izvješće o obavljenim revizijama dostavljati Hrvatskom saboru.

Ukoliko za pojedina specifična izvješća postoji velik interes zastupnika i javnosti, Ured izvješćuje Sabor i nekoliko puta godišnje u vidu pojedinačnih izvješća. U tom slučaju podnošenje izvješća dogovara se s predsjednikom Sabora i saborskim odborom (ili odborima).

Dostavljena se izvješća najprije razmatraju na saborskim odborima koji o njima donose zaključke, a nakon toga o izvješćima se raspravlja na sjednici Hrvatskog sabora. Nakon uvodnog izlaganja u kojem glavni državni revizor ukratko obrazlaže aktivnosti Ureda tijekom protekle godine ujedno navodeći najvažnije revizijske nalaze, te nakon provedene rasprave, u skladu sa Zakonom o državnoj reviziji, Hrvatski sabor (ne)usvaja Godišnja izvješća Državnog ureda za reviziju i na taj način pozitivno ili negativno ocjenjuje njegov rad.

Saborski odbori o izvješćima Državnog ureda za reviziju raspravljaju u prisutnosti predstavnika Ureda, koji, prema potrebi, pojašnjavaju pojedine točke nalaza ili dijelove izvješća.

Državni ured za reviziju također s Hrvatskim saborom održava i druge kontakte u svrhu održavanja dobre suradnje na svim razinama.

S Ministarstvom financija Ured ostvaruje suradnju na dvije razine: prvo - kao sa subjektom koji kao korisnik državnog proračuna podliježe redovnoj godišnjoj reviziji i drugo – kao s institucijom koja čini sastavni dio PIFC-a i time, kao i sam Ured, doprinosi poboljšanju sustava javnih financijskih kontrola u državi.

2. Ima li vrhovna revizijska institucija koristi od fondova/programa Zajednice u razvoju budućih strategija reformi, i je li već izradila strategiju svojih budućih zadataka?

Republika Hrvatska postavila je strategiju pridruživanje Europskoj uniji kao jedan od temeljnih vanjskopolitičkih ciljeva što podrazumijeva da i Državni ured za reviziju treba uskladiti i prilagoditi način i pravila rada sa standardima i

najboljom praksom Europske unije. U svrhu ostvarenja tog cilja, Državni ured za reviziju pokrenuo je nekoliko aktivnosti.

Prva aktivnost odnosila se na samo-ocjenjivanje Ureda, provedeno 2001., a temeljeno na odredbama Limske deklaracije, INTOSAI revizijskih standarda i Europskih smjernica za njihovu primjenu. Cilj je bio analizirati postojeće stanje, utvrditi prednosti i nedostatke u organizaciji i načinu rada Ureda i postaviti dijagnozu kako bi se poduzele odgovarajuće mjere za otklanjanje nedostataka, a prednosti iskoristile na najbolji mogući način. Nakon toga, Ured je inicirao vanjsko neovisno ocjenjivanje svog rada, koje je tijekom 2002. obavila SIGMA i o tome sastavila izvješće. Svrha tog uvida bilo je davanje neovisne ocjene i preporuka za moguće promjene i poboljšanja u daljnjem radu Ureda radi maksimalnog usklađivanja s međunarodnim standardima i najboljom europskom praksom. (SPR, predgovor)

Sljedeća aktivnost odnosila se na izradu integralnog procesa strateškog upravljanja. Na temelju vizije i misije Ureda, utvrđeni su ciljevi i određena strategija i politika DUR-a, te se pristupilo izradi strateškog razvojnog plana (SPR) za petogodišnje razdoblje. Osnovni cilj izrade plana bilo je jačanja Ureda u smislu povećanja neovisnosti, učinkovitosti i kvalitete rada, s krajnjim ciljem jačanja sustava financijskih kontrola u Republici Hrvatskoj kao i cjelokupne javne odgovornosti.

SPR je sastavljen na temelju zaključaka samoocjenjivanja koji je obavio sam Ured i preporuka SIGMA tima koji je obavio uvid u poslovanje Ureda i brojnih drugih analiza, te usvojen od strane glavnog državnog revizora u svibnju 2003. Plan uključuje sve komponente identificirane kao neophodne za uspješnu realizaciju ciljeva³. Implementacija SPR-a je već započela i odvija se prema Planu provedbe utvrđenih aktivnosti. (twinning fiche, justification).

Dio razvojnih aktivnosti preuzet će sam Ured, dok je dio predviđeno provesti kroz twinning projekt. Projekt će pojačati te aktivnosti, omogućujući Državnom uredu za reviziju da opskrbljuje Sabor, druge zainteresirane strane i opću javnost, a u skoroj budućnosti i odgovarajuće europske institucije informacijama o učinkovitosti državne uprave. Priprema projekta je, u suradnji s Delegacijom europske komisije i SIGMA-om, upravo u tijeku, a sredstva za njegovu provedbu predviđeno je osigurati kroz CARDS program.

3. Možete li dati detaljan opis postupaka utvrđenih za odgovarajuću suradnju između vrhovne revizijske institucije u Hrvatskoj i organizacije/organizacija odgovornih za državnu internu financijsku kontrolu, npr. radi izbjegavanja dupliciranja revizijskih zadataka u isto vrijeme i na istom mjestu, te međusobnog informiranja o slabostima revizije/kontrole u državnim rashodima/prihodima, kao i o međusobnom obavješćivanju o nalazima revizije, o izobrazbi kadrova i svih drugih oblika suradnje?

U svrhu uspostavljanja odnosno održavanja što bolje suradnje, Ured s Ministarstvom financija (posebice Odjelom za proračunski nadzor) i Vladinim uredom na unutarnji nadzor (osnovanom sredinom 2002.), održava redovne sastanke na kojima se nastoje uskladiti planovi, odnosno područja obuhvata kontrole i revizije. Također se predviđa zajednička edukacija djelatnika uključenih u navedene poslove.

Isto tako, Ured je postigao vrlo dobru suradnju s jedinicama za unutarnju reviziju, u subjektima gdje su one osnovane, te ima pristup svim njihovim planovima, programima i izvješćima.

Na taj se način nastoje izbjeći preklapanja poslova i zadataka, te time uštedjeti sredstva i dobiti na učinkovitosti rada svih za kontrolu odnosno reviziju javnog sektora nadležnih institucija.

Konkretno ili propisane procedure za sada još ne postoje, ali se njihovo donošenje i uspostavljanje planira utvrditi međusobnom koordinacijom kroz izradu politike sustava javnih kontrola (PIFC Policy Paper) i to na temelju detaljne analize postojećih sustava svih unutarnjih i vanjskih kontrola unutar javnog sektora, kako na državnoj tako i na lokalnoj (regionalnoj) razini. Podrška Ministarstvu financije pružena je unutar projekta "Development of Public Internal

³ Osnovne komponente Strateškog plana: jačanje pravnog okvira; daljnji razvoj revizijske metodologije; analiza revizijskog ciklusa; razvoj procesa podrške; razvoj kadrovske strukture; i daljnji razvoj vanjske suradnje.

Financial Control and Internal Audit" (Razvoj javne financijske kontrole i interne revizije) u proračunskoj godini CARDS 2002 sa pripadajućim komponentama:

- Komponenta 1 - razvoj javne interne financijske kontrole
- Komponenta 2 - razvoj interne revizije

Unutar navedenog projekta postojeće aktivnosti daju ili su relevantna za odgovore na pitanja u slijedećem poglavlju B (pitanja od broja 1 do broja 18).

B. Državna interna financijska kontrola (Public Internal Financial Control, PIFC)

Općenito

1. Koje ministarstvo (odnosno organizacijska jedinica unutar ministarstva) je odgovorno za razvoj, usklađenje, koordinaciju i kontrolu niže navedenih elemenata državne interne financijske kontrole u Hrvatskoj i na temelju kojeg zakona? (molimo priložite primjerak zakona na jednom od službenih jezika EU-a):

- a) Sustav financijskog upravljanja i kontrole (odgovornost uprave, računovodstvo, ex ante financijska kontrola, ex post financijska kontrola, inspekcija);
- b) Interna revizija (sastoji se od financijske revizije, revizije sustava, revizije uspješnosti poslovanja i revizije IT-a)

Odgovornost za razvijanje, usklađivanje, koordiniranje i provjeravanje elemenata PIFC-a u nadležnosti je Ministarstva financija i to Državne riznice i Uprave za unutarnju reviziju i nadzor.

Unutar Državne riznice ustrojen je Odjel proračunskog nadzora koji obavlja poslove proračunskog nadzora radi osiguranja zakonitog i svrhovitog korištenja proračunskih sredstava, prati i daje mišljenja na nacрте prijedloga zakona i drugih propisa koji imaju utjecaj na izvršavanje državnog proračuna.

Uprava za unutarnju reviziju i nadzor upravna je organizacija u sastavu Ministarstva, koja obavlja stalni i cjeloviti nadzor poslovanja Ministarstva koji se sastoji u procjenjivanju i unapređenju učinkovitosti upravljanja rizicima, sustavu internih kontrola i procesa upravljanja u Ministarstvu i svih organizacijskih dijelova Ministarstva. Obavlja reviziju rada osoba s posebnim ovlaštenjima i odgovornostima, usklađuje programe rada i aktivnosti, izrađuje standarde i metodologiju rada, ispituje, analizira i ocjenjuje sve poslovne funkcije iz nadležnosti Ministarstva.

Sustav financijskog upravljanja i kontrole te interne revizije uređeni su slijedećim zakonskim aktima koji se nalaze na CD-u u prilogu poglavlja, a to su:

1. Zakon o proračunu (NN br. 96/03)
2. Zakon o izvršavanju državnog proračuna RH za 2003. g. (NN 154/02),
3. Zakon o sustavu državne uprave (NN br. 75/93, 48/99, 15/00, 34/01),
4. Zakon o ustrojstvu i djelokruga rada Ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN br. 48/99, 15/00, 20/00),
5. Zakon o državnim službenicima i namještenicima (NN br. 27/01),
6. Uredbom o načelima za unutarnje ustrojstvo tijela državne uprave (NN br. 43/01),
7. Uredbama o unutarnjem ustrojstvu i pravilnicima o unutarnjem redu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN br. 70/01),
8. Uredba o sustavu glavne knjige riznice te načinu vođenja jedinstvenog računa riznice (NN 97/95),
9. Pravilnik o proračunskom nadzoru i unutarnjem nadzoru (NN 92/96) i
10. Naputak o izvršavanju državnog proračuna s jedinstvenog računa riznice (NN 4/01).

2. Je li ovo ministarstvo ili organizacija napisalo Dokument o politici ili Strateški dokument koji opisuje trenutno stanje PIFC-a u Hrvatskoj i analizira prikladnost ovih sustava? Sadržava li taj dokument preporuke za budući razvoj PIFC-a u Hrvatskoj? Je li Ministarstvo financija ili Vijeće ministara odobrilo ovaj dokument? Je li taj dokument postao dijelom opće politike koju provodi Vlada? Molimo priložite kopiju na jednom od službenih jezika EU.

Strateški dokument koji opisuje trenutno stanje PIFC-a u ovom trenutku u Hrvatskoj ne postoji. Dokument Politike i vizije unutarnje revizije koje je Ministar financija potpisao u srpnju 2003. godine je preporuka za budući razvoj PIFC-a u Hrvatskoj u dijelu razvoja unutarnje revizije.

Radna grupa u Ministarstvu financija započela je s izradom dokumenta koji opisuje trenutno stanje PIFC-a u Hrvatskoj. Očekuje se da će do kraja 2003. godine biti napravljena prva skica dokumenta. Trebalo bi iznaći mogućnosti i načine da se najnovija dostignuća Europske unije preuzmu u hrvatsko zakonodavstvo.

3. Pokriva li PIFC u Hrvatskoj kontrolu i reviziju prihoda (carinske i porezne vlasti), rashoda (obveze, postupci kod natječaja i postupci dodjele ugovora, isplate i povrat preplaćenih iznosa), imovine i obaveza? Pokriva li PIFC sve razine državnog proračuna (i proračuna nižih jedinica) i ako ne, koji su dijelovi izuzeti i koje ih institucije pokrivaju?

Republika Hrvatska nema ustrojen jedinstveni unutarnji financijski nadzor u javnom sektoru (PIFC) kao sveobuhvatni sustav financijskog nadzora, ali različita državna tijela, svako iz svoje nadležnosti obavlja nadzor i reviziju prihoda, izdataka, imovine i obveza.

Ministarstvo financija i to: Porezna uprava, Carinska uprava, Uprava za nabavu (dio kontrole procedura ali ne i financijsku), Odjel proračunskog nadzora, Uprava za unutarnju reviziju i nadzor.

Osim navedenog ustrojeni su i djeluju dva Vladina ureda i to: Ured za unutarnji nadzor i Ured za državnu imovinu.

Državni ured za reviziju kao vrhovna revizijska institucija u Republici Hrvatskoj, kao vanjska revizija obavlja ex post kontrole svih prihoda, izdataka, imovine i obveza države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Porezna uprava

Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija ustrojena je Porezna uprava kao upravna organizacija čija je temeljna zadaća prema članku 2. Zakona o poreznoj upravi (NN 67/01, 70A/01 i 94/01) primjena poreznih propisa i propisa o plaćanju obveznih doprinosa.

Djelokrug rada Porezne uprave pobliže je određen člankom 3. naprijed navedenog zakona prema kojem Porezna uprava obavlja upravne i druge stručne poslove što se odnose na:

- zaprimanje poreznih prijava, bilježenje poreznih obveza u poreznom knjigovodstvu, naplatu i povrat poreza; utvrđivanje pravodobnosti, zakonitosti i pravilnosti podnijetih poreznih prijava; utvrđivanje porezne osnovice i porezne obveze; provođenje inspekcijskog nadzora; provođenje ovrhe radi naplate poreza; podnošenje prijava za pokretanje prekršajnog, prijestupnog i kaznenog postupka; vođenje prvostupanjskoga prekršajnog postupka zbog povrede poreznih propisa; davanje mišljenja o primjeni propisa u pojedinačnim poreznim predmetima; međunarodnu pravnu pomoć u poreznim stvarima; proučavanje poreznih sustava i suradnju s poreznim tijelima drugih država, praćenje primjene međunarodnih ugovora iz područja poreza; izdavanje isprava o činjenicama o kojima Porezna uprava vodi službenu evidenciju; izgradnju i korištenje poreznoga informacijskog sustava, davanje odobrenja i nadzor nad priređivanjem igara na sreću, zabavnih i nagradnih igara;

- izdavanje odobrenja ili markica ili drugih oznaka za obilježavanje, praćenje proizvodnje, prometa i uporabe pojedinih proizvoda, u skladu s posebnim zakonom što uređuje pojedinu vrstu poreza; provođenje ovrhe radi naplate drugih javnih davanja po zahtjevima tijela državne uprave i sudova u skladu s posebnim zakonima.

Porezna uprava obavlja i poslove što se odnose na nadzor obračunavanja, naplatu i ovrhu radi naplate obveznih doprinosa, te podnošenje prekršajnih prijava i vođenje prekršajnog postupka zbog povrede propisa o plaćanju obveznih doprinosa.

Porezna uprava prikuplja i obrađuje podatke o utvrđenim i naplaćenim porezima i obveznim doprinosima i predlaže promjene porezne politike i poreznih propisa, te drugih propisa radi unapređenja poreznog sustava i učinkovitijeg ubiranja poreza i obveznih doprinosa.

Porezna uprava može obavljati poslove evidentiranja, utvrđivanja, nadzora, naplate i ovrhe radi naplate poreza što u cijelosti pripadaju jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, drugih javnih davanja i ostalih davanja propisanih zakonom.

Uvjeti i opseg obavljanja poslova iz stavka 4. ovoga članka uređuju se odlukom što je donosi predstavničko tijelo jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave, odnosno nadležno tijelo za druga javna i ostala davanja propisana zakonom uz prethodnu suglasnost ministra financija.»

Opći porezni zakon (Narodne novine br. 127/2000, 86/01-ispravak i 150/02) uređuje odnos između poreznih obveznika i poreznih tijela koja primjenjuju propise o porezima i drugim javnim davanjima, ako posebnim zakonima o pojedinim vrstama poreza i drugim javnim davanjima nije uređeno drukčije i predstavlja zajedničku osnovu poreznog sustava.

Članak 3. OPZ-a određuje porezno tijelo kao tijelo državne uprave, tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave ili tijelo jedinice lokalne samouprave u čijem su djelokrugu poslovi utvrđivanja, nadzora i naplate poreza i drugih javnih davanja.

Prema članku 43. OPZ-a poslove u vezi s utvrđivanjem i naplatom poreza obavlja Ministarstvo financija Republike Hrvatske putem upravnih organizacija u svom sastavu, Porezne uprave i Carinske uprave, (Financijska policija je ukinuta 24.7.2001. godine stupanjem na snagu Zakona o prestanku važenja Zakona o Financijskoj policiji). Poslove u vezi s utvrđivanjem i naplatom poreza koji su propisani odlukama predstavničkih tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i tijela jedinica lokalne samouprave obavljaju njihova porezna tijela. Na temelju ugovora obavljanje tih poslova može se povjeriti Poreznoj upravi.

Pojam inspekcijskog nadzora koji provode porezna tijela sukladno zakonu kojim se uređuje pojedina vrsta poreza određen je člankom 97. Općeg poreznog zakona (OPZ-a). Inspekcijski nadzor u smislu ovoga Zakona je dio porezno-pravnog odnosa u kojem porezno tijelo provodi postupak radi provjere i utvrđivanja činjenica bitnih za oporezivanje kod poreznih obveznika i drugih osoba.

Prema odredbama članka 101. OPZ-a inspekcijski nadzor provode inspektori i drugi državni službenici ovlašteni za provedbu nadzora, kad je to određeno zakonom kojim se uređuje pojedina vrsta poreza.

Sve što je navedeno upućuje da Služba za nadzor i Odjeli za nadzor odnosno inspektori provode vanjski inspekcijski nadzor kod poreznih obveznika.

Poslovi iz djelokruga Porezne uprave obavljaju se u 20 područnih ureda koji u svom sastavu imaju 121 ispostavu.

Člankom 33. naprijed citirane Uredbe ustrojen je Samostalni odjel za unutarnji nadzor koji obavlja upravne i druge stručne poslove što se odnose na:

- obavljanje unutarnjeg nadzora pravilnog, pravodobnog i zakonitog rada službenika i namještenika ustrojstvenih jedinica Središnjeg ureda, područnih ureda i ispostava područnih ureda,
- provođenje inspekcijskog nadzora u pojedinim predmetima po pravu nadzora,
- poduzimanje mjera za otkrivanje, prijavljivanje i procesuiranje utvrđenih nezakonitosti.

U Odjelu su ustrojena dva odsjeka i to: Odsjek za unutarnji nadzor ustrojstvenih jedinica i Odsjek za unutarnji nadzor utvrđivanja i naplate poreza.

Poslovi Samostalnog odjela za unutarnji nadzor odnosili su se prije svega na kontrolu rada službenika i namještenika, inspekcijski nadzor i poduzimanje mjera za otklanjanje i procesuiranje utvrđenih nezakonitosti. O utvrđenim činjenicama sastavljeni su zapisnici i predložene mjere radi otklanjanja nepravilnosti ili su dane upute za daljnje postupanje.

Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija nije propisana obveza provjere pravilnosti korištenja proračunskih sredstava naprijed navedenih odsjeka, iako važeći Pravilnik koji regulira unutarnji nadzor propisuje da se unutarnji nadzor provodi radi provjere pravilnosti korištenja proračunskih sredstava, te primjenjivanja zakona i propisa.

Carinska uprava - Interna kontrola javnih financija koja se odnosi se na nadzor i reviziju prihoda što se ubiru od strane Carinske uprave

Obavljanje poslova financijske kontrole tj. obavljanje poslova nadzora i revizije prihoda što se ubiru od strane Carinske službe temelji se na odredbama Carinskog zakona (Narodne novine broj 78/1999 do 47/2003), odredbama Uredbe za provedbu Carinskog zakona (Narodne novine 144/1999 do 110/2001), Zakona o carinskoj službi (Narodne novine 67/2001) i Općeg poreznog zakona (Narodne novine 127/2000).

Navedeni propisi, između ostalog, utvrđuju obveze, ovlasti i načine postupanja u pogledu kontrole ubiranja prihoda u užem i širem smislu u okviru nadležnosti Carinske službe.

U Carinskoj upravi Republike Hrvatske sukladno Uredbi o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija (Narodne novine 71/2003) u okviru Središnjeg ureda ustrojena je Služba za reviziju i naknadnu kontrolu. Služba sadržava i novouspostavljeni Odjel za analizu rizika i selektivnost.

U organizacijskoj strukturi Carinske uprave ustrojeno je 10 carinarnica koje imaju Odjele za reviziju i naknadne kontrole, a veće carinarnice imaju ustrojene i Odjele za suzbijanje krijumčarenja, dok manje carinarnice obavljaju poslove suzbijanja krijumčarenja u okviru Odjela za reviziju i naknadne kontrole.

Poslovi suzbijanja krijumčarenja također daju značajan doprinos u sprečavanju sive ekonomije i doprinos u ubiranju prihoda.

Djelatnost naprijed spomenutih Službi i Odjela omogućava kontrolu koja se odnosi na poštivanje rokova utvrđenih za plaćanje duga tj. prihoda od strane carine, poreza i trošarina, kao i kontrolu ispravnosti postupka carinjenja u elementima o kojima ovisi visina carinskog i poreznog duga, a u cilju jednoobraznog postupka na nivou čitave Carinske službe. Provjeravaju se isprave podnesene u carinskom postupku kao i podaci iskazani u tim ispravama, a posebna pozornost posvećuje se s tim u svezi kontroli ispravnosti carinske vrijednosti, razvrstavanju robe po harmoniziranom sustavu, poštivanje primjene međunarodnih ugovora u svezi podrijetla robe, kontrola uporabe robe oslobođene od plaćanja carina, kao i kontroli povlaštenih postupaka što ih Carinska uprava odobrava poduzećima sa poslovnim kredibilitetom.

Važan segment kontrole ubiranja prihoda je i naknadna kontrola u poduzećima proizašla iz odredbi Carinskog zakona RH, koji je gotovo identičan sa odredbama Zakona Europske unije i koji je u primjeni od 1.1.2000.g. Primjenom metode selektivnosti i analize rizika (za sada samo na lokalnom nivou) povećava se broj kontrola u poduzećima radi utvrđivanja da li podaci predloženi carinskim organima od strane primatelja ili pošiljatelja robe odgovaraju podacima u knjigovodstvu tvrtke.

Napominje se da Carinska služba kontrolira i naplatu trošarina (posebnih poreza) prilikom uvoza kao i naplatu trošarina u unutarnjem prometu što je u njejoj nadležnosti od 01.01.2002.g.

Kontrola koja se odnosi na ispravnost prihoda od carina, poreza i trošarina uključuje i kontrolu rješenja donesenih u upravnom postupku o naknadnoj naplati ili povratu carinskog duga, što se donose u skladu s rezultatima kontrole ili prema zahtjevu stranke. Donošenje rješenja temelji se na odredbama Carinskog zakona ili odredbama Zakona o općem upravnom postupku.

U Središnjem uredu Carinske uprave ustrojen je i Odjel za unutarnji nadzor koji po nalogu ravnatelja Carinske uprave prati kretanje pojavnih oblika kršenja propisa i pravila Službe od strane carinskih službenika i namještenika. S tim u svezi predviđena je kontrola zakonitosti postupanja carinskih službenika radi ocjene postojanosti povrede službene dužnosti. Prijedlog za pokretanje disciplinskog postupka za lakše povrede službene dužnosti podnosi neposredno nadređeni službenik, a postupak pokreće i vodi i donosi odluku ravnatelj Carinske uprave ili osoba koju on za to ovlasti.

Prijedlog za pokretanje disciplinskog postupka za tešku povredu službene dužnosti podnosi ravnatelj Carinske uprave ili osoba koju on za to ovlasti. Za teške povrede službene dužnosti disciplinski postupak pokreće, vodi i donosi odluke Disciplinski sud. (čl.66. Zakona o carinskoj službi).

Pripremaju se i stručne podloge za podnošenje prijave za pokretanje prekršajnih, kaznenih ili stegovnih postupaka, a također je predviđeno i izučavanje i procjena ugroženosti carinskih službenika i namještenika od korupcije i organiziranog kriminala.

Kontrolu troškova nastalih u okviru Carinske službe vrši Državna revizija.

Državni ured za reviziju kao vrhovna revizijska institucija Republike Hrvatske, na temelju Zakona o državnoj reviziji, ima široke ovlasti na svim razinama, na svim područjima i kroz sve faze poslovanja. Prema tome, vanjskom revizijom pokriveni su, u smislu *ex post* kontrole od strane Državnog ureda za reviziju, svi prihodi, izdaci, imovina i obveze države, ali i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Revizijom državnog proračuna obuhvaćaju se sve njegove stavke, računovodstveno poslovanje i poslovanje putem deviznih računa, zaduživanje i otplate duga, izdana jamstva, projekt sustava državne riznice, izvršavanje proračunskih izdataka, te proračunski nadzor (unutarnja kontrola i unutarnja revizija). Posebna se pozornost u okviru revizija posvećuje investicijskim projektima i postupcima javnih nabavki.

Na istom se principu obavljaju i revizije proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Isplata i povrat krivo plaćenih iznosa

Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna za određenu godinu propisano je da se pogrešno ili više uplaćeni prihodi u proračun vraćaju uplatiteljima na teret tih prihoda. Rješenje o tome nakon provedenog postupka kontrole donosi Ministarstvo financija a isplaćuje se preko Financijske agencije.

Porezna Uprava iz svoje nadležnosti povrat krivo uplaćenih sredstava provodi na zahtjev poreznog obveznika koji je sredstva uplatio, negotovinskim nalogom na njegov žiro račun ili gotovinskim nalogom za isplatu, nakon prethodne provjere.

Ako uplatitelj krivo uplaćenih sredstava u evidencijama poreznog tijela ima neizmirenih obveza, povrat mu se uskraćuje u iznosu duga što je u skladu s odredbama članka 113. stavak. 6. Općeg poreznog zakona

O uskraćenom iznosu povrata i vrsti duga koji se podmiruje obveznika se izvješćuje i po potrebi donosi rješenje.

Izvještaj o obvezama prema Pravilniku o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (NN, br. 92/94, 3/03, 12/03) dio je seta financijskih izvještaja svih proračuna i proračunskih korisnika.

Izvještaj o obvezama korisnici državnog proračuna prema članku 22. Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu predaju mjesečno, a proračuni i proračunski korisnici jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave kao dio kvartalnih i godišnjih financijskih izvještaja.

Ovaj izvještaj predstavlja pregled ukupnih obveza, podmirenih obveza i neizmirenih obveza proračuna odnosno proračunskih korisnika na određeni dan prema rokovima dospijeca i zadanoj strukturi (obveze za zaposlene; za materijalne rashode; za financijske rashode; za subvencije; za naknade građanima i kućanstvima; ostale obveze; obveze za nabavu nefinancijske imovine; obveze za financijsku imovinu.).

Uprava za nabavu

Područje javne nabave u RH uređeno je Zakonom o javnoj nabavi (NN,broj 117/01), koji je stupio na snagu 01.01.

2002., te podzakonskim aktima: Uredba o postupku nabave roba, radova i usluga male vrijednosti i Uredba o objavama i evidenciji javne nabave (Narodne novine 14/02) koje su stupile na snagu 14. 02. 2002.

Sadašnji sustav kontrole postupaka javne nabave od strane Ministarstva financija, Uprave za nabavu je prijelazno rješenje do osnivanja Ureda za javnu nabavu i Državne komisije za kontrolu postupaka. Uprava za javnu nabavu osim kontrole procedura postupaka javne nabave obavlja i edukaciju, te pruža i stručnu pomoć strankama, što je nespojivo sa poslovima kontrole i rješavanjem žalbe u postupku javne nabave.

Uprava za nabavu ovlaštena je za provedbu, nadzor i primjenu Zakona o javnoj nabavi i podzakonskih propisa te sukladno tome daje prethodnu suglasnost, upute i mišljenja korisnicima vezano za primjene ovoga Zakona. Prikuplja, evidentira, obrađuje i analizira podatke o nabavi, podnosi prekršajnom sudu zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno kaznenu prijavu Državnom odvjetništvu, sudjeluje u izradi nacrtu prijedloga zakona i podzakonskih akata koji se odnose na nabavu o općim uvjetima, pravilima i postupcima nabave, priprema i provodi program izobrazbe subjekata i promidžbu zakona, sudjeluje u radu međunarodnih institucija glede nabave, te obavlja i druge poslove iz svoga djelokruga.

Pravna zaštita u normativnoj konstrukciji Zakona o javnoj nabavi ("Narodne novine", broj 117/01), organizirana je na način da postoje dva redovita pravna sredstva upravne naravi (prigovor i žalba) te jedan redoviti sudski pravni lijek-tužba u upravnom sporu.

U posebnim slučajevima Odjel za nadzor Uprave za nabavu može po upućenoj predstavi bilo koje zainteresirane strane provesti nadzor zakonitosti provedenog postupka nabave.

Postupak nabave zahtijeva transparentnost i nediskriminaciju. U tom cilju postupci kontrole i pravni lijekovi moraju biti dostupni svim stranama u slučaju kršenja prava. Nedostatak pravnih lijekova smanjuje broj potencijalnih ponuditelja. Postupak kontrole i postupak povodom pravnih lijekova mora biti učinkovit i brz da bi se zadovoljili zahtjevi za učinkovitost, efikasnost i ekonomičnost nabave a u svrhu djelotvornog korištenja proračunskih i drugih sredstava te poticanja slobodnog tržišnog nadmetanja.

Iz svih navedenih razloga osnivanje Državne komisije od pet članova kao neovisnog, samostalnog i stručnog tijela je nužan uvjet za zakonitu i učinkovitu pravnu zaštitu. Predsjednika, koji ispunjava uvjete za suca i članove Državne komisije imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor za razdoblje od pet godina a na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Državna komisija za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru. Prema Zakonu o državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave žalbeni postupak nije kao do sada besplatan i stranke će snositi troškove postupka. Stranka, čija je žalba neosnovana u postupku snosi sve troškove i iste mora nadoknaditi drugoj strani, što je uobičajena praksa u zakonodavstvima članica EU. Na ovaj način destimuliraju se žalbe podnesene od strane «dežurnih žalitelja» koji zloupotrebljavaju pravo besplatnog podnošenja žalbi bez osnova i bez troškova. Zakonom o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave određuje se osnivanje, ustrojstvo, djelokrug i nadležnost Državne komisije za kontrolu postupaka javne nabave kojim se sustav javne nabave u Hrvatskoj usklađuje sa zakonodavstvom Europske unije na načelima otvorenog tržišta. Pred završetkom je i Nacrt uredbe za pripremu, ocjenu i izvedbu investicijskih projekata, te slijedi upućivanje Nacrta uredbe Vladi Republike Hrvatske u daljnju proceduru. Uredba je visokostručnog ekonomskog sadržaja.

U fazi izrada je i Nacrt uredbe o općim odredbama za nabavu roba, usluga i ustupanje radova ali iz racionalnih razloga prvo je planirana izmjena Zakona o javnoj nabavi budući da se radi o iznimno opsežnoj uredbi.

Neophodna je izgradnje novog informatičkog sustava javne nabave čime bi se postigla potrebna koordinacija Ureda za javnu nabavu i Državne komisije za kontrolu postupaka javne nabave.

S povećanjem stupnja informatizacije Ured za javnu nabavu voditi će godišnje evidencije planova nabava obveznika primjene Zakona, Evidencije o provedenim postupcima nabave, te Evidencije o sklopljenim ugovorima.

Odjel proračunskog nadzora

Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija (članak 7.točka E) (Narodne novine broj 70/01. i 71/03)

ustrojen je Odjel proračunskog nadzora kao samostalan odjel u sastavu Državne riznice sa zadaćom obavljanja poslova proračunskog nadzora radi osiguranja zakonitog i svrhovitog korištenja proračunskih sredstava, te radi praćenja i davanja mišljenja na nacрте prijedloga zakona i drugih propisa koji imaju utjecaj na izvršavanje državnog proračuna.

Zakonom o proračunu (Narodne novine broj 96/03), (vidi prilog), člancima 133, 134, 135 i 136 definiran je proračunski nadzor, njegov obuhvat i način obavljanja, te posebne ovlasti i odgovornost osoba koje obavljaju proračunski nadzor-inspektora proračunskog nadzora.

Prema navedenom Zakonu proračunski nadzor je postupak nadziranja zakonitosti, svrhovitosti i pravodobnosti korištenja proračunskih sredstava kojim se nalažu mjere za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti te mjere za poboljšanje stanja, a obuhvaća nadzor računovodstvenih, financijskih i ostalih poslovnih dokumenata proračunskih korisnika.

Zakon o proračunu (članak 133. stavak 5. i članak 147. propisuje obvezu ministra financija da u roku 3 mjeseca od stupanja na snagu navedenog Zakona donese pravilnik o proračunskom nadzoru u kojem će biti propisani ciljevi, djelokrug, sadržaj, način i uvjeti, ovlaštene osobe proračunskog nadzora i mjere proračunskog nadzora.

Novi pravilnik o proračunskom nadzoru, kao i pravilnik o izgledu iskaznice i značke inspektora proračunskog nadzora je u izradi. Vezano za pravilnik o proračunskom nadzoru kao interni akt Odjela proračunskog nadzora, bit će izrađene uputa o obavljanju proračunskog nadzora i metodologija rada inspektora proračunskog nadzora.

Do donošenja navedenog pravilnika primjenjuje se sada važeći Pravilnik o proračunskom nadzoru i unutarnjem nadzoru (Narodne novine broj 92/94) (vidi prilog). Ovim Pravilnikom određeni su ciljevi, djelokrug, sadržaj, način i uvjeti obavljanja nadzora te su utvrđene odgovorne osobe.

Prema ovom Pravilniku proračunski nadzor se obavlja kod korisnika državnog proračuna, izvanproračunskim fondovima na razini države, u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave nad korištenjem sredstava državnog proračuna, te u javnim i drugim poduzećima koja koriste sredstva državnog proračuna.

Proračunski nadzor se obavlja sukladno planu koji se donosi prije početka fiskalne godine, dok se dio nadzora obavlja po nalogu čelnika Državne riznice, odnosno po prijavama koje su ocjenjene relevantnim.

Proračunski nadzor obavlja se neprekidno nad poslovanjem u tekućoj fiskalnoj godini, a po potrebi i za proteklo vremensko razdoblje. Može se obavljati i prije nego što bude obavljena neka financijska transakcija ili evidentiran poslovni događaj. Obavlja se, u pravilu, uz prethodnu najavu odgovornoj osobi organizacione jedinice koja je predmet nadzora, ali se može obavljati, ukoliko okolnosti zahtijevaju, i bez prethodne najave.

O obavljenom proračunskom nadzoru sastavlja se zapisnik koji se dostavlja čelniku organizacione jedinice u kojoj je obavljen nadzor, Upravama za pripremu i izvršavanje proračuna Ministarstva financija, te ministru, odnosno zamjeniku ministra financija, a ako su nadzorom ustanovljene nepravilnosti koje ukazuju na prekršaj ili kazneno djelo zapisnik se dostavlja nadležnim tijelima koja mogu pokrenuti prekršajni ili kazneni postupak, te Državnom uredu za reviziju.

Godišnje izvješće o radu Odjela dostavlja se glavnoj državnoj rizničarki i zamjeniku ministra financija.

Od sistematiziranih 9 izvršitelja u Odjelu su popunjena 4 radna mjesta (načelnik i 3 viša inspektora), od kojih je radno mjesto načelnika Odjela popunjeno sa 01.04.2003. godine. Navedena 3 viša inspektora u prošloj godini su obavila 10 nadzora. U tijeku je postupak popune preostalih radnih mjesta u Odjelu, pa se očekuje bolja učinkovitost i kvaliteta rada Odjela.

Uprava za unutarnju reviziju i nadzor

Obrađena je u odgovorima iz područja Interne revizije točka 1.-18.

Ured za državnu imovinu

Ured za državnu imovinu ustrojen je Uredbom Vlade Republike Hrvatske o Uredu za državnu imovinu ("Narodne novine" broj 70/2001, 58/2002 i 106/2003).

U Uredu su ustrojene 4 ustrojstvene jedinice i to:

- Odjel za evidenciju imovine i pravne poslove
- Odjel za održavanje imovine i investicije
- Odjel za financijsko-računovodstvene poslove i
- Odjel za rezidencijalne potrebe

Ured je stručna služba Vlade Republike Hrvatske koja obavlja poslove evidencije i održavanja imovine u vlasništvu Republike Hrvatske. Pod imovinom podrazumijevaju se nekretnine, pokretnine, prava i obveze.

Način vođenja evidencije, vrste podataka i obveznici dostavljanja podataka utvrđeni su Pravilnikom o očevidniku imovine u vlasništvu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 30/2001). Očevidnik je prilagođen za vođenje na elektronskom mediju putem web. aplikacije.

Uz evidenciju, Ured rješava sve imovinsko-pravne poslove, u smislu izrade prijedloga odluka, kad je u pitanju imovina u vlasništvu Republike Hrvatske kao npr. kupnja, prodaja, zamjena, razvrgnuća suvlasničkih zajednica, osnivanja prava služnosti i prava građenja, izdavanje brisovnih očitovanja, tabularnih isprava, suglasnost na lokacijske i građevinske dozvole, dodjela na korištenje poslovnih prostora za smještaj tijela državne vlasti i dr. U većini slučajeva konačnu odluku donosi Povjerenstvo Vlade za upravljanje imovinom Republike Hrvatske, koje je Vlada ovlastila za upravljanje i raspolaganje imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske ili sama Vlada RH.

Važan segment rada Ureda je i održavanje imovine, kako rezidencijalnog dijela tako i imovine u koje su smještene tijela državne uprave. Pored toga Ured vodi brigu o stanovima za službene potrebe i poslovnim prostorima, prati naplatu zakupnina za poslovne prostore i najamnina za stanove.

Ured Vlade Republike Hrvatske za unutarnji nadzor

Ured Vlade Republike Hrvatske za unutarnji nadzor ustrojen je temeljem članka 26. stavak 1. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (Nar. nov. Br. 101/98 i 15/00), sa zadaćom da za potrebe Vlade Republike Hrvatske provjerava financijsko i materijalno poslovanje tijela državne uprave i stručnih službi Vlade Republike Hrvatske i to:

- koriste li se proračunska sredstva za namjene i na način propisan zakonom i drugim propisima;
- pribavljaju li se druga sredstva (nekretnine i pokretnine), te upravljaju, koriste i raspolazu njima za namjene i na načine propisane zakonom i drugim propisima;
- koriste li se sredstva svrsishodno i ekonomično.

Ured obavlja nadzor sukladno planu, u pravilu uz prethodnu najavu čelniku državnog tijela u kojem obavlja nadzor, a o obavljenom nadzoru sastavlja se izvješće koje se dostavlja predsjedniku Vlade Republike Hrvatske. Godišnje izvješće o radu Ureda dostavlja se Vladi Republike Hrvatske.

4. Kako je PIFC (kontrola i revizija) organiziran na nižoj razini vlasti i u općinama u slučajevima gdje su oni financiraju iz državnog proračuna? I gdje se oni financiraju vlastitim izvorima?

Ustrojstvo nadzora na nižim razinama vlasti, kao i nadležnosti za obavljanje nadzora regulirani su sljedećim zakonima i drugim aktima:

- Zakon o sustavu državne uprave (NN, br. 75/93, 48/99, 15/00, 127/00 i 59/01), članci 23-33 i članak 38. točka 5.
- Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstva i državnih upravnih organizacija (NNbr.48/99, 15/00 i 20/00), članak 5,

- Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija (NN, br.70/01 i 71/03), članak 7. točka E,
- Zakon o proračunu (NN br., 96/03), članci 133, 134, 135, 136.
- Državni proračun Republike Hrvatske za određenu godinu,
- Zakon o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za određenu godinu,
- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN, br. 33/01, 60/01, 106/03), članci 71. i 72,
- Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN, br.117/93, 69/97, 33/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01), članci 60.i 88,
- Uredba o načinu izračuna pomoći izravnjanja za decentralizirane funkcije jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za određenu godinu,
- Zakon o državnoj reviziji (pročišćeni tekst) (NN 49/03)

Ministarstvo financija, inspektori Odjela proračunskog nadzora obavljaju proračunski nadzor u jedinicama lokalne uprave i područne (regionalne) samouprave u dijelu u kojem one koriste sredstva državnog proračuna, nadzor nad usvajanjem i donošenjem njihovih proračuna te nadzor nad njihovim zaduživanjem i davanjem jamstava države u svezi s tim, a što je određeno Planom Odjela proračunskog nadzora za tekuću godinu.

Nadzor nad financiranjem decentraliziranih funkcija i troškova osnovnog i srednjeg školstva, zdravstva i socijalne skrbi koje su sa državnog proračuna prenesene na proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave obavljaju resorna ministarstva i inspektori Odjela proračunskog nadzora.

Inspektori proračunskog nadzora obavljaju potpuni proračunski nadzor (prihodi, rashodi, javna nabava) i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a njihova nadležnost za navedene nadzore proizlazi iz Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija, Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva financija, Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Javne potrebe na lokalnoj razini zadovoljavaju se putem 568 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave: 20 županija, 122 grada, 425 općina te Grada Zagreba koji je glavni grad države i posebna je jedinstvena teritorijalna i upravna jedinica. Državni ured za reviziju jednom godišnje obavlja financijsku reviziju i reviziju poslovanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Revizijom se obuhvaćaju sve stavke njihovih proračuna, bez obzira je li riječ o sredstvima dobivenim iz državnog proračuna ili o vlastitim sredstvima tih jedinica.

Preciznije, revizija proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave odvija se putem revizije poslovanja i revizije financijskih izvještaja (financijska revizija).

Revizijom poslovanja obuhvaća se donošenje i izvršenje proračuna radi utvrđivanja pravilnosti i usklađenosti sa zakonskim propisima te financijski dokumenti i financijsko poslovanje. To znači da su ovom revizijom obuhvaćeni svi aspekti revizije proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave utvrđeni metodologijom, počevši od računovodstvenog poslovanja, planiranja, ostvarivanja prihoda i primitaka, izvršavanja rashoda i izdataka, pozajmljivanja, zaduživanja, potraživanja i obveza koji se sagledavaju sveobuhvatno i ocjenjuje tj. izražava mišljenje o zadovoljavanju javnih potreba određene lokalne jedinice. Prema tome, uz reviziju pravilnosti ispunjava se i revizija učinkovitosti na razini lokalnih proračuna.

Osim revizije poslovanja, kod jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave obavlja se i revizija financijskih izvještaja što je propisano odredbama Zakona o državnoj reviziji i sukladno je revizijskim standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija – INTOSAI – revizijski standardi.

Revizija financijskih izvještaja obuhvaća donošenje i izvršenje proračuna u vezi utvrđivanja pravilnosti i usklađenosti sa zakonskim odredbama.

Prema INTOSAI – revizijskim standardima revizija pravilnosti bitan je aspekt državne revizije na temelju koje se ocjenjuje cjelovitost lokalnih proračuna i predstavničkom tijelu daje informacije o financijskoj veličini i financijskim obvezama u pogledu zadovoljavanja javnih potreba lokalnog značenja.

Financijski izvještaji rezultat su financijskog poslovanja lokalne jedinice temeljeni na računovodstvenim propisima i njima su obuhvaćeni svi aspekti u izvršavanju lokalnog proračuna.

Financijski izvještaji ujedno su i temelj za izradu godišnjeg obračuna proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koji se dostavlja predstavničkom tijelu lokalne jedinice najkasnije do kraja tekuće godine za prethodnu godinu.

Državnom uredu za reviziju predočuju se sljedeći financijski izvještaji: bilanca, izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, izvještaj o novčanim tijekovima, izvještaj o promjenama vrijednosti i obujmu imovine i obveza, izvještaj o ostvarenim vlastitim prihodima i rashodima te bilješke.

Metodološki pristup izrade izvješća o obavljenoj reviziji financijskih izvještaja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave istovjetan je izvješćima o obavljenim revizijama financijskog poslovanja čime se postiže ista razina informacija i podataka o svim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U obje vrste revizije proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave sastavlja se nalaz u kojem se sublimiraju svi elementi iz obavljene revizije, a prezentiraju se na točan, objektivan, kratak i jezgrovit način te ujedno daju nalozi koji indirektno, predstavljaju mišljenje Državnog ureda za reviziju u odnosu na točnost i potpunost financijskih izvještaja te u odnosu na učinkovitost izvršavanja javnih rashoda na lokalnoj razini.

5. Možete li dati pregled eventualnih slabosti u područjima navedenim pod prethodnom točkom 3., kako ih vide ministarstvo ili ostale stranke (vrhovna revizorska institucija, Državna riznica, ili Hrvatski sabor), koje se trebaju uzeti u razmatranje radi poboljšanja u budućnosti? Pregled slabih točaka u područjima spomenutim u 3. pitanju na način kako to vidi Ministarstvo financija, kojima je potrebno posvetiti daljnju pažnju radi poboljšanja u budućnosti ?

Kako unutarnji financijski nadzor u Republici Hrvatskoj obavlja više državnih tijela, što je naprijed navedeno, potrebna je bolja koordinacija između navedenih tijela, razmjena informacija i dostavljanje izvješća o obavljenim nadzorima. Unutar Ministarstva financija potrebna je kontinuirana povezanost i razmjena informacija i podataka između Sektora za pripremu državnog proračuna, Sektora za izvršavanje državnog proračuna, Uprave za unutarnji nadzor i Odjela proračunskog nadzora. Pravodobna informacija pretpostavlja učinkovito djelovanje proračunskog nadzora kao ex ante financijskog nadzora.

Potrebno je uskladiti zakonodavnu regulativu kako bi se nedvojbeno utvrdile nadležnosti tijela koja obavljaju unutarnji financijski nadzor, kako se neki nadzori ne bi ponavljali, dok bi neka druga područja nadzora bila nedovoljno pokrivena.

Nadzor nad ostvarivanjem prihoda proračuna prema sadašnjoj zakonodavnoj regulativi nije sustavno i u dovoljnoj mjeri reguliran, u smislu ostvarivanja prihoda proračuna u odnosu na plan, utvrđivanja obveze za uplatu određenih sredstava u proračun, te prisilne naplate navedenih sredstava (sredstva od prodaje stanova na kojima postoji stanarsko pravo, naknada za eksploataciju mineralnih sirovina).

Nedovoljan nadzor i analiza provedbe nabave roba i usluga , te kontrole trošenja sredstva državnog proračuna koja se transferiraju sa računa tijela državne uprave na krajnjeg korisnika.

Potrebna je bolja ekipiranost Odjela proračunskog nadzora i zakonodavno nedvojbeno utvrđivanje njegove nadležnosti kao ex ante i ex post financijskog nadzora radi osiguranja zakonitog i svrhovitog korištenja proračunskih sredstava.

Državni ured za reviziju, temeljem svog revizijskog iskustva, sve nedostatke i nepravilnosti koje uočava u poslovanju revizijskih subjekata, bilo na državnoj, bilo na lokalnoj razini, navodi u svojim revizijskim izvješćima pojedinačno za

svaki subjekt, odnosno u Godišnjem izvješću o obavljenim revizijama, u kojem se daje sumarni prikaz najznačajnijih i najčešćih nedostataka, nepravilnosti i/ili propusta na razini čitavog državnog proračuna odnosno na lokalnim i područnim razinama.

U smislu ovog pitanja, Državni ured za reviziju je kroz svoja izvješća već naglašavao potrebu bolje koordinacije između tijela državne uprave na svim razinama, a posebice se naglašava potreba bolje i čvršće organizacije funkcije unutarnje revizije. Naime, Ured je svjestan činjenice da bi se adekvatnom organizacijom interne revizije kod onih proračunskih korisnika i čija veličina opravdava njihovo osnivanje, znatno mogla poboljšati uspješnost i učinkovitost njihova poslovanja, ali bi se isto tako doprinijelo uštedi vremena i resursa samog Ureda i povećanju njegove učinkovitosti, te se konstantno zalaže se za afirmaciju unutarnje revizije na ovom području.

U tom smislu se Ured sve više počinje orijentirati na potrebu detaljnijeg informiranja menadžera o osnovnim značajkama interne revizije, predočavanje područja njezina rada, prednosti koje mogu očekivati od njenog uvođenja i upoznavanje menadžera sa statusom kojeg interna revizija može imati u organizacijskoj strukturi organizacije odnosno proračunskog korisnika. Uz to Ured smatra da bi trebalo i uskladiti zakonske propise koji se odnose na organizaciju i djelovanje interne revizije kod proračunskih korisnika i neprofitnih organizacija, poraditi na utvrđivanju zajedničke metodologije, smjernica i procedura za što uspješnije funkcioniranje interne revizije, kao i na izobrazbi osoba na tim poslovima.

6. Možete li dati informacije o razini plaća kadrova u državnoj kontroli i reviziji? Postoje li drugi izvori prihoda osim onih iz državnog proračuna, bilo za osobe koje rade na poslovima kontrole/revizije ili za dotične organizacije? Je li trenutnim režimom plaća teško naći prikladno osoblje za te funkcije?

Plaće svih zaposlenih u Državnom uredu za reviziju obračunavaju se isključivo u skladu s odredbama Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

Ne postoje nikakvi izvanproračunski elementi (vlastiti prihodi) za sam Ured, niti za obračun plaća državnih revizora.

Iskustvo Ureda pokazalo je da je pronalaženje kvalificiranog i kvalitetnog kadra za obavljanje poslova i zadataka državnih revizora uvijek otežano iz dva razloga:

1. zbog postojećeg sustava plaća i
2. zbog nedostatka stručnih znanja odnosno posebne izobrazbe za područje državne revizije, budući da je to potpuno novo zvanje na ovim prostorima.

Plaće i druga primanja zaposlenika koji rade na poslovima nadzora i revizije u Ministarstvu financija regulirana su Zakonom o državnim službenicima i namještenicima (NN br. 27/01), Uredbom o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u državnim i javnim službama (NN br. 37/01, 38/01) i izmjene i dopune tih uredbi i temeljnim i granskim kolektivnim ugovorima za službenike i namještenike u javnim i državnim službama (NN br. 3/02). Za osoblje koje radi na poslovima nadzora i revizije, ne vode se statistički podaci o razinama, odnosno prosjeku plaća osoblja u javnom sektoru, već se ovi podaci statistički prate u grupi plaća državne uprave.

U RH, osim državnog proračuna ne postoje drugi izvori prihoda zaposlenika već se oni financiraju isključivo iz sredstava državnog proračuna.

U sadašnjim gospodarstvenim i društvenim odnosima teško je pronaći odgovarajuće osoblje za obavljanje tih poslova, stoga situacija nije posve zadovoljavajuća pa se teži poboljšanju postojećih uvjeta i to u dijelu stručnog usavršavanja, sustavu nagrađivanja zaposlenika, modernizaciji i informatizaciji uvjeta rada i sl.

Zakonodavstvo

7. Molimo da, ako postoje, priložite sljedeće dokumente na jednom od jezika EU-a:

- a) Okvirni zakon kojim se regulira Državna interna financijska kontrola (PIFC)**
- b) Konkretni zakon o financijskom upravljanju i kontroli te internoj reviziji (provedbeni zakoni)**
- c) Tercijarne propise, poput priručnika o financijskom upravljanju i kontroli i internoj reviziji, dokument o internoj reviziji, etičkog koda za financijsko upravljanje i kontrolu i internu reviziju, revizijskog traga.**

U prilogu poglavlja, na CD-u, dostavljamo slijedeće propise:

a) Okvirni zakon za PIFC

- (1) Zakon o proračunu (NN br. 96/03),

b) Posebni zakoni o financijskom upravljanju i nadzoru (FUN) i internoj reviziji (IR)(provedbeni zakon)

- (1) Zakon o izvršavanju državnog proračuna RH za 2003. g. (NN 154/02),
- (2) Uredba o sustavu glavne knjige riznice te načinu vođenja jedinstvenog računa riznice (NN 97/95),
- (3) Pravilnik o proračunskom nadzoru i unutarnjem nadzoru (NN 92/96).

c) Tercijarni propisi, kao što su priručnici za FUN i IZ, Povelju IR, etički kodeksi za FUN i IR, revizorski tragovi

- (1) Naputak o izvršavanju državnog proračuna s jedinstvenog računa riznice (NN 4/01).

Sustav financijskog upravljanja i nadzora (FUN)

8. Hoće li se razviti središnji sustav riznice? U kojoj će mjeri nadzorne funkcije Riznice imati utjecaja na određene zadaće i uobičajene provjere tijekom ex ante nadzora, odnosno iste učiniti nepotrebnima? Na koji će se način nadzorne funkcije Riznice integrirati u ex ante nadzorne aktivnosti Ministarstva financija i drugih ministarstava?

Sustav državne riznice koncipiran je kao centralizirani model upravljanja javnim izdacima. On se temelji na principu jedinstvenog novčanog računa preko kojeg se obavljaju sve financijske transakcije državnog proračuna pri čemu su sve proračunske jedinice povezane u jedinstveni financijsko-informatički sustav koji dozvoljava proračunskim jedinicama izvršavanje transakcija isključivo kroz sustav. Tako ustrojen sustav korisnicima pruža informacije potrebne za svakodnevno izvršavanje proračuna, ali istovremeno i široki spektar informacija potrebnih za donošenje dugoročnih odluka, nadzor i izvještavanje o rezultatima i učinkovitosti javnog sektora.

Projekt središnje državne riznice saživio je s prvim siječnja 2001. Nadogradnja funkcionalnosti i ugradnja novih poslovnih procesa obilježavaju cijelo proteklo razdoblje.

Središnja državna riznica (u daljnjem tekstu: SDR) obuhvaća pripremu proračuna, izvršenje proračuna, praćenje likvidnosti, upravljanje javnim dugom države i proračunsko računovodstvo.

SAP sustav daje informatičku podršku za svih pet funkcija te omogućuje transparentnost i učinkovitost uz poštovanje standarda komunikacije. Koristi koje proističu iz takvog pristupa su bolje financijsko upravljanje, brži i učinkovitiji procesi, ažurno izvještavanje, a sve u cilju donošenja brzih i kvalitetnijih poslovnih odluka.

SDR definira novčane dodjele (Cash Allotment) područnim riznicama. Dodjele (Allotmenti) trebaju biti kontrolne točke procesa izvršavanja proračuna. Izvršavanje državnog proračuna kao sastavni dio SDR generira sve izvještaje i evidentira sve poslovne događaje u glavnoj knjizi državnog proračuna, a temeljem kojih se utvrđuju odstupanja planiranih i stvarnih veličina kao polazišta za definiranje korektivnih mjera.

Budući da je koncepcija SDR izravno plaćanje dobavljačima temeljem ispostavljenih faktura nužno je povezati informacijski sustav Državne riznice i financijsko-informacijski sustav područnih riznica kako bi se izbjegao dvostruki

unos podataka (u vlastiti sustav i sustav SDR). To je posebno važno za ministarstva koja imaju i preko 15.000 faktura mjesečno. U tu svrhu pokrenuta su dva pilot – projekta i to za Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo obrane. Kod ministarstava koja imaju više razina javlja se problem prikupljanja podataka od njihovih proračunskih korisnika, a što bi se trebalo riješiti projektom riznice preko interneta.

Slijedeći cilj koji je pred nama je uvođenje elektronskog potpisa koji bi znatno ubrzao proces plaćanja jer više ne bi postojala potreba za kolanjem papirne dokumentacije.

U tijeku je realizacija projekta jedinstvenog izvještajno-analičkog sustava javnih financija RH, baziranog na data warehousing tehnologijama. Prvenstveni cilj ovog sustava je prikupljanje podataka iz različitih sustava na jednom mjestu (podaci o izvršenju Državnog proračuna iz SDR SAP sustava, prihodi iz poreza i carina, podaci iz lokalne države, podaci iz izvanproračunskih fondova), koji su relevantni za izradu raznih izvješća kao podloga za donošenje kvalitetnih poslovnih odluka.

Pred nama je projekat izgradnje sustava simulacije poslovnih procesa za realizaciju zadanih ciljeva (data intelligence).

Uspostavom institucije centraliziranog izvršenja plaćanja provodi se kvalitetnije izvršavanje financijskim transakcijama u cilju ostvarenja primarnog zadatka SDR, a to je upravljanje državnim prihodima/primicima te kontrola rashoda/izdataka.

Sučeljavanjem planiranih prihoda i primitaka sa planiranim rashodima i izdacima anticipira se priljev i odljev sa računa novčanih sredstava SDR-a kao i zaduživanje. Moguć je nadzor svake transakcije unesene u sustav, s njihovim pojedinačnim karakteristikama (aktivnost, program, konto, dospijeće, dobavljač) pomoću razine detalja definirane od strane SDR. Ex ante nadzor prisutan je u definiranju razine kroz odobreni mjesečni plan (allotment) kojim se utvrđuje veličina, dinamika i namjena potrošnje te se sam po sebi čini suvišnim.

9. Opišite opći ustroj, uloge i odgovornosti financijskih službi u ministarstvima i /ili proračunskim glavama (trebate pokriti funkcije odobratelja, računovođe, sustava dvostrukog potpisa za obveze i isplate, ex ante financijskog kontrolora, inspekcijskog i ex post financijskog kontrolora). Jesu li uvedeni koncepti revizorskog traga?

Središnja riznica je jedinica u informatičkom i organizacijskom smislu koja odobrava sredstva (kroz financijske planove i dodjele), podmiruje zahtjeve za plaćanje i provodi nadzor nad trošenjem sredstava.

Područna riznica (korisnik) je funkcionalna i logična cjelina unutar nadležnog ministarstva ili glave (agencije) koja prema središnjoj riznici unosi financijske planove i ispostavlja zahtjeve za plaćanje. Zahtjev za plaćanje može se podnijeti samo uz prethodno odobrena sredstva od središnje riznice.

Korisnik je na temelju iznosa predviđenih Proračunom obavezan sastaviti financijski plan za cijelu godinu po mjesecima.

Državna riznica – Sektor za pripremu proračuna razmatra i odobrava financijske planove kako bi se utvrdilo jesu li u skladu s Proračunom i zakonima.

Odobreni financijski planovi prosljeđuju se Državnoj riznici – Sektoru za izvršavanje proračuna, koji utvrđuje mjesečnu dodjelu sredstava u skladu s likvidnosti proračuna i preuzetim obvezama proračunskog korisnika, do visine planirane u godišnjem financijskom planu proračunskog korisnika. Na temelju mjesečne dodjele korisnik obavlja korekciju mjesečnog financijskog plana, a Državna riznica – Sektor za izvršavanje proračuna odobrava plan.

Proračunski korisnici mogu sklapati ugovore o nabavi roba, obavljanju usluga i ustupanju radova u visini dodijeljenih financijskih sredstava, a u skladu s godišnjim planom nabave, zakonom koji uređuje ovo područje i napucima koje donosi ministar financija. Proračunski korisnici smiju preuzimati obveze najviše do visine sredstava osiguranih u posebnoj dijelu proračuna ako je njihovo izvršavanje usklađeno s mjesečnom proračunskom dodjelom.

Gore iznijeto regulirano je Zakonom o proračunu (čl. 39., 40., 41., 42. i 43.) i godišnjim Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske (čl.3., 4. i 5.).

Svaki rashod i izdatak iz proračuna mora se temeljiti na vjerodostojnoj knjigovodstvenoj ispravi kojom se dokazuje obveza plaćanja.

Zahtjev za plaćanje potpisuju kontrolor i ovjervitelj isplate.

Kontrolor proračunskog korisnika odgovoran je za zakonito izvršavanje naloga nalogodavca (čelnika proračunskog korisnika) u skladu s financijsko-računovodstvenim propisima. Provjerava valjanost postojanja obveze, provjerava je li mjerodavna osoba u pisanom obliku potvrdila da je usluga obavljena odnosno da je roba isporučena kao što je naručeno i kao što je očekivano, provjerava valjanost fakture kojom se zahtjeva plaćanje te provjerava je li vjerovnik ispravno identificiran.

Nakon provjere valjanosti postojanja obveze, ovjervitelj potpisuje zahtjev za isplatu.

Državna riznica (odgovorna osoba za proračun u Sektoru za izvršavanje proračuna) odobrava zahtjeve za plaćanje temeljem planiranog priljeva u proračun i dospijeća plaćanja.

Revizija se obavlja nakon izvršenih plaćanja na način i prema postupcima utvrđenim zakonom kojim se uređuje državna revizija.

Proračunski nadzor i unutarnji nadzor mogu se obavljati i prije nego što bude odobrena neka transakcija ili je evidentiran poslovni događaj. Proračunski nadzor i unutarnji nadzor obavljaju se permanentno nad poslovanjem u tekućoj fiskalnoj godini, a po potrebi i za proteklo vremensko razdoblje nad poslovanjem organizacijske jedinice.

U svezi s gore iznijetim potrebno je istaći da su već u samom SAP sustavu ugrađene određene blokade (kontrole) tako da financijski plan korisnika ne može biti veći od njegovog godišnjeg proračuna, zahtjevi za plaćanje ne mogu biti veći od allotmenta, a sama plaćanja ne mogu se izvršavati prije datuma dospijeća.

10. Planiranje i priroda ex ante nadzora (obuhvat i sadržaj, 100-postotne provjere ili uzorkovanje na temelju procjene rizika, itd.) . Koriste li se u takvom uzorkovanju znanstvene metode, poput tehnike uzorkovanja monetarne jedinice? Radi li se na razvoju tehnika za procjenu rizika i upravljanje rizikom?

Proračunski korisnici smiju preuzimati obveze najviše do visine sredstava osiguranih u posebnom dijelu proračuna ako je njihovo izvršavanje usklađeno s mjesečnom proračunskom dodjelom. Dodjela predstavlja raspoloživa sredstva temeljem kojih se mogu preuzimati obveze, a koje korisnik razrađuje po stavkama, odnosno vrsti izdatka u svom financijskom planu koji mu se kao takav odobrava (allotment) za trošenje (ugovoaranje dobara i usluga te njihova plaćanja).

Takav pristup u izvršavanju proračuna ne dozvoljava iznenađenja u dinamici i opsegu trošenja državnog novca te predstavlja stabilan okvir za donošenje odluka o upravljanju novčanim tokovima.

Budući da Cash Management model kao upravljački poslovni proces nije postigao svoju punu funkcionalnost u SAP sustavu ne može se govoriti o primjeni znanstvenih metoda, ali se ulažu veliki naponi za implementaciju istog. Učinkovito upravljanje državnim novcem uvažava i kategoriju rizika koji je ugrađen u model kao condicio sine qua non za donošenje poslovnih odluka.

Sustav interne revizije (Internal audit, IA)

11. Je li uvedena funkcija interne revizije u hrvatski javni sektor (molimo da proučite definiciju pojma interne revizije navedenu u priloženom glosaru). Opišite funkcionalnu neovisnost interne revizije u pogledu: statusa unutar objekta revizije, postavljanje, premještanje i vraćanje u niži razred, sloboda definiranja godišnjih planova revizije i ad hoc planiranja, sloboda izvješćivanja najvišoj razini u hijerarhiji ,a u slučaju sukoba, drugim relevantnim organizacijama? Postoji li interna revizija u resornim ministarstvima? Dije li one zadatke s inspektorima ili je predviđena stroga razdvojenost tih dviju funkcija?

Člankom 137. i člankom 138. Zakona o proračunu (NN 96/2003 od 10. lipnja 2003.) propisana je obveza ustrojavanja unutarnje revizije kod svih proračunskih korisnika i nadležnost unutarnje revizije. (Vidi prilog poglavlja)

Određenje pojmova, načela, opseg i odgovornost unutarnje revizije, organizacijska struktura, dužnosti, osoblje unutarnje revizije definirano je dokumentom Politika i vizija unutarnje revizije donijetim od strane Ministra financija u srpnju 2003. godine.

Dokument Politike i vizije unutarnje revizije je proslijeđen svim ministarstvima, Vladi RH, Državnom uredu za reviziju, Uredu Vlade RH za unutarnji nadzor (tekst dokumenta u prilogu).

Člankom 148. Zakona o proračunu korisnici državnog proračuna i proračuni jedinica lokalne i područne samouprave obvezuju se ustrojiti unutarnju reviziju iz čl.137. ovoga Zakona, a u rokovima iz čl. 147. ovoga Zakona u kojima ministar financija donosi podzakonske akte (Pravilnik o radu unutarnje revizije).

Pravilnikom o radu unutarnje revizije (izrada u tijeku) će se detaljno regulirati subjekti niže razine i međusobni odnosi sukladno čl.148. Zakona o proračunu.

Zakonom o proračunu čl.138 st.4. ,5. i 6. definirana je nadležnost unutarnjeg revizora u dijelu izvješćivanja.

Proces preustroja postojećih unutarnjih nadzora ministarstava u ustrojstvene jedinice unutarnje revizije započeo je stupanjem na snagu Zakona o proračunu, a okončati će se u skladu s rokovima zadanim čl.148. ovoga Zakona.

Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu ministarstva financija (NN 71/2003) čl.19. u Upravi za unutarnju reviziju i nadzor ustrojavaju se:

1. Odjel unutarnje revizije
2. Odjel unutarnjeg nadzora

Odjeli imaju podijeljene nadležnosti.

Odjel unutarnje revizije razvija standarde i metodologiju rada unutarnje revizije, koordinira rad unutarnjih revizija ostalih ministarstava i drugih tijela državne uprave i obavlja unutarnju reviziju u skladu s godišnjim operativnim planom.

Odjel unutarnjeg nadzora prati i usklađuje aktivnosti ostalih specijaliziranih inspekcijskih djelatnosti pod upravljanjem drugih ustrojstvenih jedinica Ministarstva .

Do donošenja Pravilnika u skladu sa člankom 137. Zakona o proračunu primjenjuje se Pravilnik o proračunskom nadzoru i unutarnjem nadzoru (NN 92/96), koji propisuje ciljeve, djelokrug, sadržaj unutarnjeg nadzora, te načine i uvjete obavljanja. Unutarnji nadzor propisan tim Pravilnikom u dosta obilježja podudaran je s unutarnjom revizijom. Taj Pravilnik je zapravo dao temelje za uvođenje funkcije unutarnje revizije, revizije zakonitosti poslovanja, revizije učinkovitosti, povratne informacije o nalazima revizije.

12. Koju vrstu revizije provode Ministarstvo financija i jedinice za internu reviziju, ukoliko postoje, u resornim ministarstvima i ostalim centrima potrošnje (revizija regularnosti i revizija zakonitosti poslovanja, revizije sustava, revizije uspješnosti poslovanja i IT-a)?

Zakonom o proračunu čl.137. st.4. Ministar financija pravilnikom će propisati zajedničke kriterije na temelju kojih proračunski korisnici mogu urediti unutarnju reviziju, a u skladu s međunarodnim standardima za unutarnju reviziju.

Pravilnikom o radu unutarnje revizije propisati će se standardi i metodologija rada unutarnje revizije u ministarstvima i drugim tijelima državne uprave.

Dokumentom Politike i vizije unutarnje revizije toč.VII određeno je da će Ministarstvo financija biti središnje koordinacijsko tijelo.(Vidi prilog poglavlja)

Prethodno navedenim zakonskim i podzakonskim aktima osigurati će se sustavan rad unutarnjih revizija po navedenim vrstama.

13. Koji su postupci utvrđeni kojima se osigurava primjereno revizijsko izvješćivanje (postupci koji su suprotni onima objekta revizije) i primjerene daljnje radnje temeljem nalaza revizije? Tko osigurava povratne informacije o nalazima revizije sustavu financijskog upravljanja i kontrole?

Dokument Politike i vizije unutarnje revizije uređuje način izvješćivanja.

Pravilnikom o radu unutarnje revizije detaljnije će se precizirati rokovi i način izvješćivanja.(Pravilnik o radu unutarnje revizije bit će donesen do 01. listopada 2003.)

Ministru ili čelniku tijela državne uprave se dostavljaju revizijski izvještaji u skladu sa Zakonom o proračunu čl. 138 st. 4.,5. i 6., a isti poduzimaju određene mjere u skladu s revizijskim nalazom.

Središnje usklađivanje financijskog upravljanja i kontrole i interne revizije

14. Možete li dati opis zadataka koje je definiralo Ministarstvo financija radi osiguranja središnjeg sustava metodologije za sve aktivnosti ex ante kontrole i interne revizije u svim resornim ministarstvima i centrima državne potrošnje? Na koji način Ministarstvo osigurava pridržavanje tim smjernicama? Provede li se u tu svrhu ispitivanja usklađenosti i dokazni testovi?

Postoji ex ante kontrola kroz provedbene propise vezane na sustav Državne riznice (Uredba o sustavu Glavne knjige riznice, Naputak o izvršavanju proračuna s jedinstvenog računa riznice)(Vidi prilog).

Ex ante nadzor nad financijskim upravljanjem definirat će se strateškim dokumentom PIFC. (izrada u tijeku)

Zakonom o proračunu čl.137. st.3 i 4. Ministar financija pravilnikom će propisati uvjete koje moraju ispunjavati osobe za obavljanje poslova unutarnje revizije, metodologiju rada u skladu sa strukovnim načelima i standardima unutarnjeg revidiranja, te kodeksom strukovne etike unutarnjih revizora, te zajedničke kriterije na temelju kojih proračunski korisnici mogu urediti unutarnju reviziju, u skladu s međunarodnim standardima za unutarnju reviziju.

Uprava za unutarnju reviziju i nadzor Ministarstva financija će koordinirati rad unutarnjih revizija ostalih ministarstava i drugih tijela državne uprave.

Zakonom o izvršenju Državnog proračuna za 2003. godinu u poglavlju XI. čl.48 proračunski i unutarnji nadzor obavljaju kontrolu i nadzor korištenja proračunskih sredstava(Vidi prilog).

15. Koje se aktivnosti poduzimaju u cilju izobrazbe kontrolora i revizora? Tko je za to odgovoran? Postoji li za te funkcije škola za javne financije? Postoje li kontakti s vrhovnom revizijskom institucijom, Institutom internih revizora - Odjel za Hrvatsku, te s akademskim tijelima? Postoji li izobrazba za ovlaštenog javnog internog revizora? Obrazuju li se kadrovi koji trebaju postati specijalisti za izobrazbu?

U okviru projekta CARDS 2002. planirano je školovanje početne skupine unutarnjih revizora Ministarstva financija i drugih ministarstava, a isti će dalje preuzeti edukaciju unutarnjih revizora drugih ministarstava i tijela državne uprave u suradnji s Hrvatskom udrugom unutarnjih revizora.

Za obuku i edukaciju unutarnjih revizora odgovorno je Ministarstvo financija koje će izraditi kriterije.

Sada ne postoji škola za kontrolore i unutarnje revizore. Međutim na Ekonomskom fakultetu Zagreb, postoji u nastavnom planu i programu dodiplomskog studija za stjecanje visoke stručne spreme obvezni predmeti Revizija i Interna revizija, što znači da se završeni studenti Ekonomskog fakulteta upoznati s osnovama revizije.

U postojećoj praksi u ministarstvima i drugim tijelima uprave državne obavlja se unutarnji nadzor i kontrola određenih dijelova poslovanja i njihova zakonitost, ali ne u cijelosti i na način kako je to predviđeno u skladu s Međunarodnim standardima unutarnje revizije.

Postoje stalni kontakti s Državnim uredom za reviziju i Hrvatskom zajednicom računovođa i financijskih djelatnika – Sekcija internih revizora.

Unutarnji revizori u javnom sektoru (i izvan javnog sektora) obučavaju se putem Programa za stjecanje zvanja ovlašteni unutarnji revizor kojeg priprema i provodi Hrvatska zajednica i računovođa – Sekcija internih revizora. Postoji poseban modul za certificiranje internih revizora javnog sektora, za proračunske i neprofitne organizacije. Program provodi strukovna udruga u suradnji s akademskom zajednicom, ne Ministarstvo financija, ali ima sve reference izobrazbe za ovlaštenog internog revizora javnog sektora.

16. Jesu li utvrđena pravila kojima se osigurava minimalna razina znanja i iskustva za izvršavanje poslova financijskog kontrolora ili internog revizora (ispitni odbor ili nešto drugo)?

Hrvatska zajednica računovođa – Sekcija unutarnjih revizora vrši provjeru minimalnog znanja za stjecanje zvanja ovlašteni unutarnji revizor prema Pravilniku o programu i načinu polaganja stručnog ispita.

Ministarstvo financija će utvrditi program edukacije i provjere znanja za unutarnje revizore u javnom sektoru.

Kroz realizaciju projekta CARDS « Internal Audit» uspostaviti će se sustav edukacije internih revizora te utvrditi minimalni kriteriji znanja, odnosno pravilnici kojima će se regulirati naslovna materija.

17. Koja stručna znanja se trenutno prenose državi u ovom području i u okviru kojih programa (savjetnici, Sigma, ostalo?)

Programom CARDS 2002 predviđen je projekt koji između ostalog obuhvaća unutarnju reviziju proračunskih korisnika. U okviru programa CARDS, kroz suradnju s delegacijom Europske komisije, konzulatanti tvrtke Sigma kontinuirano vrše edukaciju raspoloživog osoblja unutarnje revizije.

U listopadu 2003. godine konzultantska kuća koja će biti odabrana od strane Europske komisije, školovati će početnu skupinu unutarnjih revizora, uključujući i provjeru znanja i stjecanje certifikata.

18. Možete li dati opis dostupnih ljudskih resursa u organizaciji koja se bavi s razvojem usklađenja financijskog upravljanja i kontrole i interne revizije?

U Ministarstvu financija do sada uposlano osoblje radi na pripremi dokumenata za uvođenje unutarnje revizije u ministarstva i druga tijela državne uprave.

U Ministarstvu financija, ministarstvima i drugim tijelima državne uprave postoje, prema dosadašnjim zakonima ustrojstvene jedinice ili samostalni poslovi za kontinuirano obavljanje kontrole i nadzora poslovanja.

(npr. u Poreznoj upravi postoji Odjel za unutarnji nadzor i kontrolu, u Carinskoj upravi postoji Odjel za reviziju i kontrolu pri svakoj carinarnici, a pri ministarstvima je različito pozicioniran unutarnji nadzor i kontrola.)

C. Upravljanje i kontrola fondovima EU-a

1. Postoji li agencija za plaćanje koja je odgovorna za upravljanje hrvatskom poljoprivrednom politikom? Ako postoji, molimo navedite na koji način ona posluje. Ako ne postoji, molimo da navedete koja je institucija odgovorna za upravljanje hrvatskom poljoprivrednom politikom (Ministarstvo poljoprivrede, regionalni uredi, marketinški odbori, Ministarstvo trgovine, itd.)? U oba je slučaja potrebno navesti podatke o organizacijskoj strukturi/organizacijskim strukturama.

Unutar Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, ustrojstvena jedinica Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi, zaduženo je za pripremu i plaćane državnih potpora sukladno Zakonu o državnim potporama u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (Narodne novine, broj 87/02) i Pravilniku o načinu i uvjetima provedbe modela poticanja proizvodnje, modela potpore dohotku i programa očuvanja hrvatskih izvornih i zaštićenih pasmina (Narodne novine, broj 11/03).

Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu prati i provodi mjere tržišno-cjenovne i strukturne politike u poljoprivredi, uspostavlja i provodi administrativni i kontrolni sustav Upisnika poljoprivrednih gospodarstava, obavlja isplatu državnih potpora te je zaduženo za intervencije na tržištu.

Unutar Ravnateljstva postoje tri odjela i to:

- a) Odjel financijskih poslova i unutarnje revizije
- b) Odjel za tržišnu potporu i vođenje Upisnika
- c) Odjel strukturne potpore.

a) Odjel financijskih poslova i unutarnje revizije provodi financijske postupke sukladno s odredbama Zakona o izvršavanju državnog proračuna; provodi financijska plaćanja; provjerava točnost, potpunost i pravodobnost obračuna financijskih tijekova koji se obavljaju putem Ravnateljstva; priprema periodične analize; koordinira i potvrđuje ispravnost zahtjeva odobrenih u odjelima strukturne i tržišne potpore; vodi računovodstvenu dokumentaciju; surađuje s Uredom državne revizije.

Unutar odjela sistematizirana je jedanaest radnih mjesta, do sada je popunjeno tri radna mjesta.

b) Odjel za tržišnu potporu i vođenje Upisnika, sukladno s važećim propisima provodi mjere tržišno-cjenovne politike u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu; provodi mjere uravnoteženja ponude; unutar trgovinskih mjera provodi raspodjelu uvoznih kvota, koje proizlaze iz sklopljenih dvostranih i višestranih trgovinskih ugovora; provodi mjere intervencije na tržištu; provodi mjere poticanja prodaje i potrošnje; upravlja centralnim sustavom Upisnika (osiguranje ispravnog rada IT opreme); upravlja aplikacijom (osiguranje nesmetanog korištenja aplikacije); pruža pomoć («help desk») u pogledu korištenja programa Upisnika i funkcioniranja sustava; uspostavlja i održava mreže korisnika programa Upisnika u Ravnateljstvu; prati rad, pruža pomoć u održavanju i nadogradnji vanjske mreže korisnika programa (uredi državne uprave);

Za obavljanje poslova iz djelokruga odjela, ustrojavaju se sljedeći pododsjeci:

- 1. Pododsjek za tržišnu potporu
- 2. Pododsjek za vođenje upisnika.

U Pododsjek za tržišnu potporu sistematizirano je pet radnih mjesta, a do sada je popunjeno četiri.

U Pododsjek za vođenje upisnika sistematizirano je pet radnih mjesta, popunjavanje je u tijeku.

c) Odjel strukturne potpore, provodi mjere strukturne politike potpora za područja s težim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi (brdsko-planinska područja, otoci i poluotok Pelješac, područja s nepovoljnim hidrološkim i pedološkim obilježjima, područja od posebne državne skrbi); potpora razvitku poljoprivrede koja skrbi o prirodnom okolišu i očuvanju biološke raznovrsnosti; potpora investicijama u poljoprivredna gospodarstva; potpora stručnom osposobljavanju za rad u poljoprivredi; potpora ulasku mladih u poljoprivredu i ranijem umirovljenju poljoprivrednika; potpora dopunskim aktivnostima na poljoprivrednim gospodarstvima.

U Odjelu strukturne potpore sistematizirano je deset radnih mjesta. Popunjeno je šest radnih mjesta.

U postupku podnošenja zahtjeva, obrade i dostave zahtjeva za ostvarivanje državnih potpora u Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, uključeni su i županijski uredi državne uprave sa svojim ispostavama, te ustanove koje je osnovalo Ministarstvo i to Hrvatski zavod za poljoprivrednu i savjetodavnu službu, Hrvatski selekcijski centar; Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo.

2. Po primitku zahtjeva za pomoć, navedite kako se oni obrađuju, kako se vrši autorizacija i isplata?

Zakonski i podzakonski akti propisali su modele državnih potpora, programe u sklopu pojedinih modela, iznos potpora za pojedine proizvodnje, uvjete za ostvarivanje i korisnike državnih potpora te postupak podnošenja zahtjeva po pojedinim modelima, odobravanje, način i dinamika isplata krajnjih korisnika (poljoprivredna gospodarstva te druge pravne i fizičke osobe) potpora, te način i obujam administrativne kontrole i inspekcijski nadzor u sklopu pojedinih modela.

Zahtjevi za ostvarivanje državne potpore u sklopu modela poticanja proizvodnje, modela potpore dohotku te programa očuvanja izvornih zaštićenih pasmina iz modela ruralnog razvitka podnose se Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. Zahtjev za poticanje po proizvodnoj površini i poljoprivredno sjeme II skupine, sadni materijal i poljoprivredno sjeme I skupine u ekološkoj proizvodnji podnose se u Uredima državne uprave u županijama ili upravnom tijelu grada Zagreba u kojem je poljoprivredno gospodarstvo upisano u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.

Zahtjevi za poljoprivredno sjeme I skupine, duhan i sadni materijal po proizvodnoj jedinici, te podizanje višegodišnjih nasada podnosi se Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva.

Zahtjev za poticanje mlijeka, tov stoke i rasplodni podmladak podnosi se Hrvatskom selekcijskom centru.

Zahtjevi za poticaje u ribarstvu podnosi se Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva.

Zahtjevi za dohodovnu potporu podnose se Uredima državne uprave u kojima je poljoprivredno gospodarstvo upisano u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.

Svi ostali nespomenuti modeli potpora podnose se Ministarstvu.

Podnešeni zahtjevi evidentiraju se na mjestima gdje se podnose i proslijeđuju Ministarstvu na obradu, kontrolu i isplatu.

3. Postoji li odvojenost funkcija?

Zahtjev za poticanje po proizvodnoj površini i poljoprivredno sjeme II skupine, duhan i sadni materijal u ekološkoj proizvodnji obrađeni se u Ministarstvu Odjelu za tržišnu potporu i vođenje Upisnika koji nakon obrade istih proslijeđuje Odjel financijskih poslova i unutarnje revizije, koja priprema i vrši isplatu korisnika poticaja.

Zahtjevi za poljoprivredno sjeme I skupine, sadni materijal i podizanje višegodišnjih nasada podnosi se Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva u Odjel za tržišnu potporu i vođenje Upisnika.

Zahtjev za poticanje mlijeka, tov stoke i rasplodni podmladak podnosi se Hrvatskom selekcijskom centru koji obrađuje i dostavlja podatke u Odjel financijskih poslova i unutarnje revizije, koja priprema i vrši isplatu korisnika poticaja.

Zahtjevi za poticaje u ribarstvu dostavljaju se u Upravu za ribarstvo koja evidentira, obrađuje i isti dostavlja u Odjel financijskih poslova i unutarnje revizije na isplatu.

Zahtjevi za dohodovnu potporu obrađuju se u Odjelu strukturne potpore koji se proslijeđuju podatke u Odjel financijskih poslova i unutarnje revizije, koja priprema i vrši isplatu.

Prije isplate zahtjeva Odjeli Ravnateljstva još jednom potvrđuju odobrenu visinu potpora s poljoprivrednom inspekcijom u županijama i Ministarstvu.

4. Kakvi su postupci što se tiče računa?

U Odjelu financijskih poslova i unutarnje revizije provodi se cijeli računovodstveni sustav praćenja novčanih potpora u skladu s odredbama Uredbe o računovodstvu proračuna i Pravilnika o računovodstvu i računskom planu proračuna, te izrađuju financijska izvješća po zakonskim odredbama (kvartalna i godišnja).

Po metodologiji proračunskog korisnika evidentiraju se sve promjene financijskog tijeka uplata i isplata na poseban račun Ministarstva poljoprivrede i šumarstva – Novčani poticaji i naknade, broj: 2390001-1300002393.

Tijekom 2003. godine uspostavlja se sustav evidencije korisnika potpora pravnih i fizičkih osoba, na način da se ostvarena potpora vodi po svakom korisniku, a uplata potpore se vrši izravno na bankovni račun korisnika.

5. Postoji li određena interna služba koja je odgovorna za provođenje kontrole te institucije?

Zakonom o proračunu propisana je unutarnja revizija kao tijelo proračunskog korisnika.

Prema Uredbi o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (Narodne novine 112/03), donesene u mjesecu srpnju 2003. godine, ustrojen je samostalni odjel za unutarnji nadzor i sistematizirano je devet radnih mjesta koja bi se trebala popuniti do kraja tekuće godine.

Jedna od zadaća ovog samostalnog odjela bila bi provjerava ispravnosti i pravodobnosti isplata sredstava državnih potpora.

6. Postoji li određena vanjska služba koja je odgovorna za provođenje kontrole te institucije?

Godišnje financijsko poslovanje Ministarstva poljoprivrede i šumarstva nadzire i provjerava Državni ured za reviziju i Odjel proračunskog nadzora Državne riznice Ministarstva financija.

7. Postoji li jedinica za internu reviziju?

Prema Uredbi o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva (Narodne novine 112/03), ustrojen je samostalni odjel za unutarnji nadzor pri Kabinetu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

8. Postoji li sustav za rad s vrijednosnim papirima, dugovima i naplatama?

Unutar Ministarstva ne postoji sustav za rad s vrijednosnim papirima, dugovima i naplatama.

9. Delegiraju li se zadaci nekoj drugoj instituciji vezano uz plaćanja i kontrolu?

Sve isplate državnih potpora vrše se izravno iz Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

10. Kako je zaštićen sustav IT-a?

Zaštita računalnog sistema «Upisnik poljoprivrednih gospodarstava» od neovlaštenog pristupa baziran je Sporazumom između Ministarstva poljoprivrede i šumarstva i Hrvatske telekomunikacijske mreže (HT – hrvatske telekomunikacije d.d.) kao pružaoca usluge stalne veze koji uključuje Service Level management koji definira i usaglašava naše zahtjeve u pogledu sigurnosti i metrike svih ostalih procesa za rad ovakve produkcijske baze podataka.

Zaštita je bazirana na HThinet VPN-DI uslugama sigurnosti prijenosa podataka, kriptiranjem IPsec sustavom i (VPN I) i L2TP (VPN DI) tunelima.

Backup and Restore Strategy temelji se na BrightStar ARCserve Backup-u. Analiza nadzora i kontrole unutar sistema se provodi prema definiranim kriterijima Service Monitoring and Control ovlaštenog upravljačkog tima.

Kod zaštite računalnog sistema «Program potpora i evidencije plaćanja potpora u poljoprivredi» rješenje je bazirano na korištenju Cisco System mrežne opreme (Cisco system PIX Firewall 4.4 zaštitni elementi) za očuvanje i integritet podataka na centralnoj lokaciji sistema. Također je instaliran Sophos antivirus software sa Enterprise managementom. Backup nad Restore Strategy temelji se na Windows 2000 backup sistemu. Service Monitoring and Control definirani su prema kriterijim upravljačkog tima spomenutog Programa.

11. Koja vrsta izobrazbe se pruža zaposlenicima?

Uspostava Upisnika poljoprivrednih gospodarstava i provedba Zakona o državnim potporama u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu zahtjevala je temeljitu pripremu svih sudionika u uspostavi i provedbi te edukaciju djelatnika Ministarstva, Hrvatskog selekcijskog centra, Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu i savjetodavnu službu i svih Ureda državne uprave u županijama i upravnom tijelu grada Zagreba.

Održavani su tečajevi za obuku rada na Programu Upisnika i unosa u bazu podataka za plaćenje i samo plaćanje.

Putem javnog natječaja odabrana je informatička kuća koja provodi edukaciju djelatnika koji rade na pripremi baze podataka za uspostavu Upisnika.

12. Koja je institucija odgovorna za državne intervencije u području poljoprivrenih proizvoda?

Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva - Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu provodi intervencije na tržištu poljoprivrednih proizvoda.

13. Postoji li služba koja je odgovorna za pitanja prijevara u poljoprivrednom sektoru?

Unutar Ministarstva poljoprivrede, Odjel inspekcije u suradnji s inspekcijom u županijama provjerava prava i visinu odobrenih i isplaćenih sredstava za državne potpore.

Prije odobrenja sredstava svi zahtjevi se kontroliraju u Ministarstvu- Ravnateljstvu u odjelima koji su za to zaduženi i nakon odobrenja ispravnosti odlaze na naplatu.

14. Potvrđuje li vanjska revizijska kuća financijska izvješća institucije/institucija?

Vanjska revizorska kuća ne postoji. Financijska izvješća dostavljaju se Ministarstvu financija i Financijskoj agenciji. Cjelokupno financijsko poslovanje Ministarstva kontrolira Državni ured za reviziju.

15. Kakvi su zakonski postupci za pozive na ponude (kriterij prihvatljivosti, odabir, dodjela ugovora, ex ante o ex post kontrole?

Ministarstvo u svim slučajevima intervencije na tržištu primjenjuje sustav javnog natječaja. Sve obveze po odbiru najpovoljnijeg ponuditelja definiraju se ugovorom.

Postupanje i daljnje radnje u slučaju sumnje na prijevaru i ostale nepravilnosti, zaštita financijskih interesa EU-a (aspekti "prvog stupa")⁴

16. Predviđaju li se državnim zakonom konkretne obveze i postupci po pitanju postupanja u slučaju sumnje na prijevaru i ostale nepravilnosti koje utječu na domaća i međunarodna sredstva?

Postoji obveza policije, te drugih državnih kontrolnih tijela (Porezna uprava, Carina i dr.) da u slučaju sumnje na prijevaru poduzmu u zakonu predviđene mjere. Prema čl. 177. Zakona o kaznenom postupku (ZKP/97, 186. ZKP pročišćeni tekst) ako postoje sumnje da je počinjeno kazneno djelo redarstvene vlasti su dužne poduzeti potrebne mjere da se pronađe počinitelj kaznenog djela, da se otkriju i osiguraju tragovi kaznenog djela i predmeti koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica, te da se prikupe sve obavijesti koje bi mogle biti od koristi za uspješno vođenje kaznenog postupka. O poduzimanju ovih mjera redarstvene vlasti su dužne u roku od 24 sata obavijestiti državnog odvjetnika, a ako provođenje izvida (kriminalističkih radnji) pokaže da je počinjeno kazneno djelo redarstvene vlasti su dužne dostaviti kaznenu prijavu državnom odvjetništvu.

Prema čl. 171. Zakona o kaznenom postupku (ZKP/97, 80. ZKP pročišćeni tekst) sva tijela državne vlasti i sve pravne osobe dužne su prijaviti kaznena djela za koja se progoni po službenoj dužnosti bilo da su za njih sami saznali ili im je

⁴ Pitanja "Trećeg stupa" koja se odnose na zaštitu financijskih interesa Zajednica, navode se u Poglavlju 24.

to dojavljeno. Kaznena prijava se podnosi državnom odvjetništvu i uz kaznenu prijavu navode se dokazi koji su poznati, a tijela državne vlasti dužna su poduzeti sve da bi se sačuvali tragovi kaznenog djela i drugi dokazi.

Također i državno odvjetništvo ako je na bilo koji način saznalo da postoji sumnja da je počinjeno kazneno djelo pa tako u slučaju sumnje na bilo od koji oblik prijevare dužno je provesti izvide ili zatražiti od policije da se provedu izvidi.

Iz gore navedenih zakonskih propisa nesumnjivo proizlazi da postoje konkretne obveze za sva državna tijela da u slučaju sumnje da je počinjeno bilo koje kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti pa tako i u slučaju sumnje da je počinjen bilo koji oblik prijevare podnesu kaznenu prijavu, navedu dokaze kojima se djelo dokazuje i sačuvaju sve tragove. Državno odvjetništvo i redarstvene vlasti imaju pored toga obvezu da provedu izvide radi prikupljanja svih potrebnih podataka za pokretanje kaznenog postupka.

Člankom 300. st. 2. Kaznenog zakona (KZ) određeno je da će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine odgovorna osoba koja ne prijavi počinjenje težeg kaznenog djela za koje je saznala obavljajući svoju dužnost, a radi se o kaznenom djelu za koje pokretanje kaznenog postupka nije prepušteno privatnoj tužbi ili prijedlogu. Dakle u slučaju sumnje da je počinjena prijevarena u iznosu većem od 30.000,00 kuna odgovorna osoba u državnim tijelima koja ne bi podnijela kaznenu prijavu čini kazneno djelo.

Državni ured za reviziju, inspekcije i druga državna kontrolna tijela postupaju po zakonu propisanoj proceduri u slučaju ako utvrde da postoje druge nepravilnosti (podnošenje izvješća, pokretanje prekršajnog postupka i dr.).

17. Kako se u praksi postupuje u slučajevima prijave i ostalih nepravilnosti? Vode li se statistički podaci o otkrivenim slučajevima sumnje na prijevare i ostalih nepravilnosti?

Državno odvjetništvo vodi statistiku o svim kaznenim djelima za koja se progoni po službenoj dužnosti ili po prijedlogu, koja obuhvaća podatke o broju kaznenih djela, poduzetim radnjama, odlukama suda i dr. Pored toga svi slučajevi moguće sumnje na prijevare vode se u posebnim upisnicima, u tim slučajevima vrše se provjere sa ciljem utvrđivanja da li je počinjeno kazneno djelo ili ne i nakon toga se pokreće postupak ili predmet završava konstatacijom da nije utvrđeno postojanje sumnje da je počinjeno kazneno djelo. (Inspekcije i ostale nadzorne službe vode svoje evidencije o provedenim kontrolama, te podnijetim prijavama i zahtjevima za pokretanje prekršajnog postupka).

Kao što je navedeno u odgovoru na pitanje broj 16. u slučaju sumnje da je počinjeno kazneno djelo podnosi se prijava nadležnom državnom odvjetništvu.

Državno odvjetništvo nakon podnesene kaznene prijave odmah donosi odluku ako su prikupljeni svi dokazi i potrebni podaci. U protivnom ili samo provodi izvide ili traži da ih provede policija. U provođenju izvida državno odvjetništvo ovlašteno je od svih drugih zahtijevati da mu dostave potrebne podatke. Sva druga državna tijela, pa tako i kontrolna tijela (inspekcije, carina, devizni inspektorat i dr.) dužna su na zahtjev državnog odvjetništva dostaviti mu podatke koje je od njih zatražio, osim onih koji predstavljaju zakonom zaštićenu tajnu.

U slučaju ako se utvrdi da je počinjeno kazneno djelo državni odvjetnik mora pokrenuti kazneni postupak, a ako se utvrdi da ne postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo državno odvjetništvo u skladu s odredbama Zakona o kaznenom postupku odbacuje prijavu. (Ako se ne zna identitet počinitelja državno odvjetništvo traži od policije da se utvrdi njegov identitet).

18. Razmatra li Hrvatska mogućnost osnivanja određene institucije ili tijela za otkrivanje i/ili rješavanje slučajeva sumnje na prijevaru i ostalih nepravilnosti koje utječu na domaća i/ili međunarodna sredstva (odvojeno od sustava PIFC) ili već postoje takve institucije ili tijela? Ako postoje, koji je opseg njihove nadležnosti? Imaju li osiguranu administrativnu sposobnost i neovisnost poslovanja? Jesu li definirani postupci za javljanje, od strane ostalih državnih tijela, o slučajevima sumnje na prijevaru ili ostale nepravilnosti, tim institucijama ili tijelima? Jesu li definirani mehanizmi za suradnju između tih različitih tijela?

Hrvatska u ovom trenutku ne razmatra mogućnost osnivanja institucije ili tijela za otkrivanje i rješavanje slučajeva sumnje na prevaru i ostalih nepravilnosti koje utječu na domaća i međunarodne sredstva budući da već postoje takva tijela i to:

- Državni inspektorat
- U sastavu Ministarstva unutarnjih poslova
- Odjel gospodarskog kriminaliteta i korupcije u Upravi kriminalističke policije
- U sastavu Ministarstva financija
- Devizni inspektorat
- Ured za sprječavanje pranja novca

U Središnjem uredu Porezne uprave:

- Služba za nadzor
- Samostalni odjel za otkrivanje porezno kaznenih djela

U Središnjem uredu Carinske uprave:

- Služba za reviziju, naknadnu kontrolu, carinsku tarifu, vrijednost, laboratorij i kontrolu naplate trošarina
- Služba za suzbijanje krijumčarenja i analitiku

Opseg njihove nadležnosti reguliran je :

- Državni inspektorat - Zakonom o državnom inspektoratu («Narodne novine 76/99)
- Ministarstvo unutarnjih poslova - Uprava kriminalističke policije – Odjel gospodarskog kriminaliteta i korupcije - Zakon o policiji (Narodne novine 129/00); Kazneni zakon (Narodne novine 110/97; 27/98; 129/00; 51/01; 50/00); Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine 110/97; 27/98; 58/99; 112/99; 58/02; 143/02; 62/03)
- Ministarstvo financija:
- Devizni inspektorat – Zakon o deviznom inspektoratu (Narodne novine 33/92); Zakon o deviznom poslovanju (Narodne novine 96/03)
- Ured za sprječavanje pranja novca – Zakon o sprječavanju pranja novca (Narodne novine 69/97; 106/97; 67/01; 114/01; 117/03)
- Služba za nadzor i Samostalni odjel za otkrivanje porezno kaznenih djela – Zakon o poreznoj upravi (Narodne novine 67/01; 70a/01; 94/01)
- Služba za reviziju, naknadnu kontrolu, carinsku tarifu, vrijednost, laboratorij i kontrolu naplate trošarina i Služba za suzbijanje krijumčarenja i analitiku – Zakon o carinskoj službi (Narodne novine 67/01)

Navedene službe imaju osiguranu administrativnu sposobnost i neovisnost poslovanja i surađuju temeljem Zakona o sustavu državne uprave (Narodne novine 75/93; 92/96; 48/99; 15/00; 127/00; 59/01)

19. Financijski i sudski postupci: Jesu li definirani postupci javljanja o slučajevima sumnje na prijevare organima gonjenja? Jesu li definirani postupci za naplatu nenaplaćenih sredstava i neprimjerno potrošenih sredstava u slučaju sumnje na prijevaru ili ostale nepravilnosti?

Zakonom o proračunu predviđene su kaznene odredbe za: pravne osobe, odgovorne osobe proračuna i proračunskih i izvanproračunskih korisnika po kojima će se za prekršajno kazniti navedenih subjekti ukoliko proračunska sredstva nisu koristili zakonito, svrhovito i pravodobno. Zakonom o proračunu, člankom 56. reguliran je povrat sredstava u proračun nakon što se utvrdi da je izvršena nezakonita i/ili neopravdana isplata iz proračuna.

Na ovo pitanje odgovorili smo u sklopu pitanja broj 16., ali samo ponavljamo da su sva tijela državne vlasti i sve pravne osobe dužne prijaviti neposredno državnom odvjetništvu ili preko policije kaznena djela za koja su saznala. Prema čl. 300. st. 2. KZ neprijavlivanje težih oblika kaznenih djela, pa tako i prijave od strane odgovornih osoba, koje su za to djelo saznale obavljajući svoju dužnost kažnjava se kao kazneno djelo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Imovinska korist stečena kaznenim djelom mora se oduzeti. Prema čl. 82. KZ nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu kaznenom djelom i u slučaju osude za kazneno djelo sud je dužan od počinitelja oduzeti stečenu imovinsku korist. Zakon o kaznenom postupku sadrži odredbe o oduzimanju imovinske koristi stečene kaznenim djelom u člancima 464. do 471. ZKP/97, (članci 483. do 490. ZKP-pročišćeni tekst), dok je u članku 136. ZKP/97, članak 142. ZKP-pročišćeni tekst propisano da istražni sudac može u kaznenom postupku prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja imovinskopravnog zahtjeva nastalog zbog počinjenja kaznenog djela.

Također se protupravna imovinska korist oduzima i u prekršajnom postupku, a u drugim slučajevima ako je neko protivno ugovoru ili propisu potrošio tuđa sredstva dužan ih je vratiti u skladu s odredbama civilnog prava.

1. Koje su službe odgovorne za nametanje uvoznih pristojbi (carinske pristojbe i pristojbe na uvoz poljoprivrednih proizvoda) i eventualnih drugih naknada koje se nameću na robu koja se uvozi u vašu zemlju?

Za svaku relevantnu službu, molimo navedite pojedinosti o:

- a) općem organizacijskom ustroju (središnja tijela i vanjske usluge);
- b) postupcima naplate, računovodstva i kontrole

Carina se propisuje Uredbom o Carinskoj tarifi koju za svaku kalendarsku godinu donosi Vlada Republike Hrvatske. Stope carine predlažu Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva za poljoprivredne proizvode (Poglavlja od 1. do 24. Carinske tarife), a za ostalu robu Ministarstvo gospodarstva. Carinska uprava je provedbeno tijelo koje pri uvoznom carinjenju obračunava i naplaćuje carinu (po vrijednosti i prema količinskoj jedinici).

a) opći organizacijski ustroj

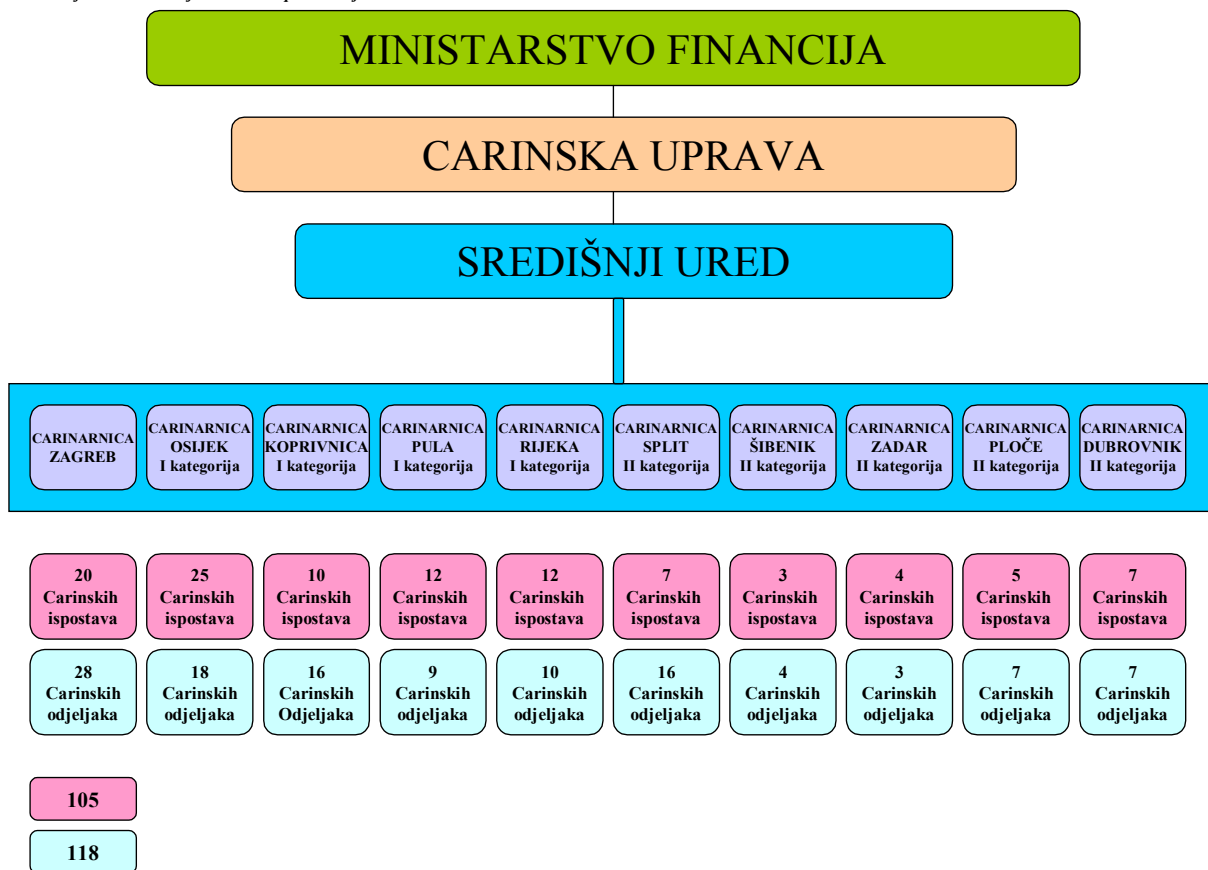
Opće organizacijsko ustrojstvo Ministarstva poljoprivrede i šumarstva nalazi se u privitku poglavlja 7 (poljoprivreda) odgovora na Upitnik Europske Komisije. Opće organizacijsko ustrojstvo Ministarstva gospodarstva:

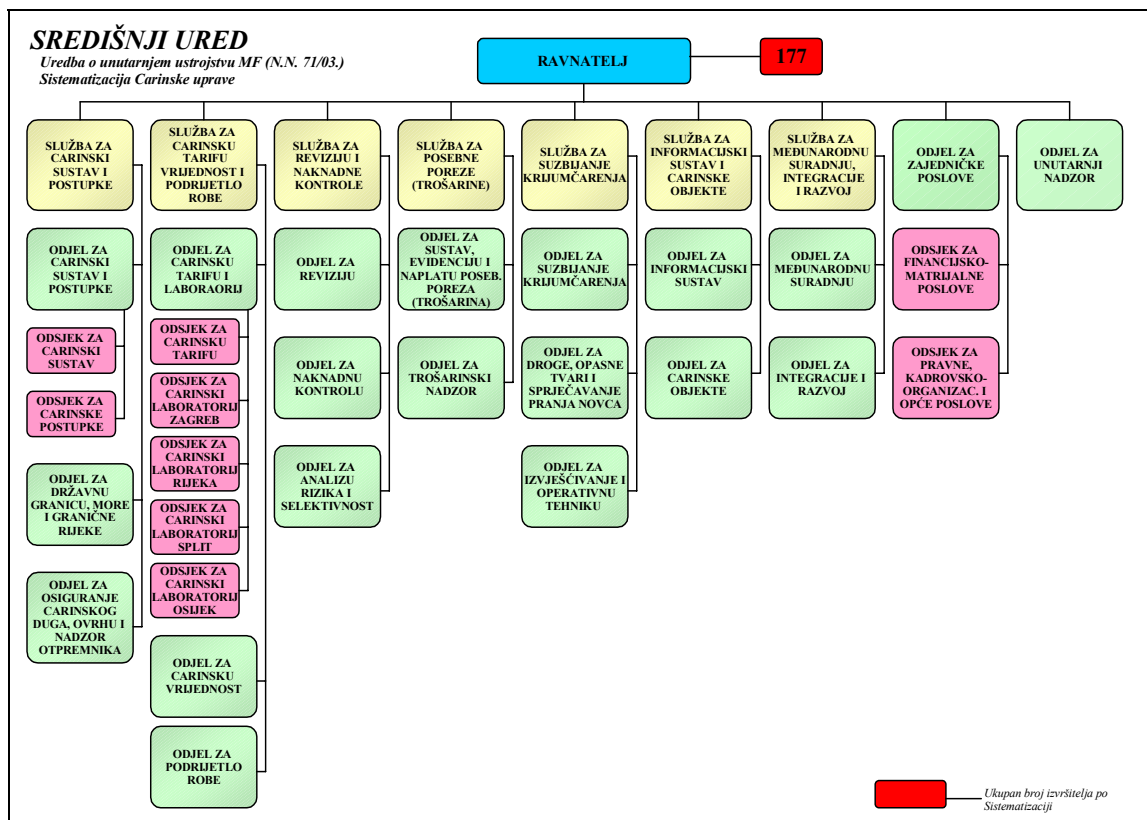
Opće organizacijsko ustrojstvo Carinske uprave

Carinska uprava je ustrojstvena jedinica Ministarstva financija. Sastoji se od Središnjeg ureda i 10 carinarnica (Zagreb, Osijek, Koprivnica, Pula, Rijeka, Split, Šibenik, Zadar, Ploče i Dubrovnik). Carinarnice imaju ukupno 105 carinskih ispostava, te u sastavu carinskih ispostava ukupno 118 carinskih odjeljaka. Najveći broj carinskih ispostava i carinskih odjeljaka je ustrojen na graničnim prijelazima u cestovnom, željezničkom, zračnom, pomorskom i riječnom prometu, a ostatak su unutarnje carinske ispostave i odjeljci za provedbu uvoznog i izvoznog carinjenja. Ukupan broj sistematiziranih radnih mjesta u Carinskoj upravi je 3.500., od čega 177 radnih mjesta u Središnjem uredu, a 3.323. radna mjesta u carinarnicama. Na slijedećem organigramu prikazano je ustrojstvo Carinske uprave:

Uredba o unutarnjem ustrojstvu MF (N.N. 71/03.)
Donošenje Sistematizacije Carinske uprave u tijeku

Središnji ured je ustrojen na način da ima 7 službi i dva samostalna odjela. Na slijedećem organigramu prikazano je ustrojstvo Središnjeg ureda:

Ukupni broj izvršitelja po Sistematizaciji

Ustrojstvo carinarnice prikazano je na primjeru Carinarnice Zagreb, na slijedećem organigramu:

b) Na temelju Carinskog zakona (Narodne novine br. 78/99, 47/03), Carinska služba Republike Hrvatske ubire slijedeća novčana davanja: carine i carinske pristojbe, porez na dodanu vrijednost, te posebne poreze pri uvozu.

Prema članku 222. Carinskog zakona, nakon što dobije potrebne podatke, carinarnica proknjižava carinski dug.

Carinski dug se plaća u roku određen Zakonom, na evidentni račun nadležne carinarnice, s kojeg se dnevno prenose sredstva u Državni proračun.

Obračun i naplatu dugovanja kontroliraju Carinarnice, Odjel za financijsko-materijalne i kadrovske poslove.

Ukoliko obveznik, u Zakonom određenom roku, ne namiri svoj dug, dugovanja osigurana bankovnom garancijom, carinarnica, odjel za financijsko-materijalne poslove, primjenom Carinskog zakona (članak 192.-203.) pristupa naplati s bankovne garancije kojom je osiguran dospjeli dug.

Ukoliko se radi o dospjelim i nenaplaćenim dugovanjima po izvješćima, carinsko-upravnim i prekršajnim rješenjima, carinskim deklaracijama koja nisu osigurana instrumentom osiguranja, naplata se vrši provođenjem ovrhe, primjenom odredbi Općeg poreznog zakona (Narodne novine br. 123-156), donošenjem rješenja o ovrsi.

Sukladno dogovoru s Poreznom upravom, nadležne Carinarnice ispostavljaju rješenje o ovrsi pljenidbom novčanih sredstava kod banke ili druge financijske institucije ovlaštene za platni promet kojim se nalaže banci odnosno financijskoj instituciji ovlaštenoj za platni promet kod koje porezni dužnik ima račun, da sva novčana sredstva zatečena na računu dužnika, a i ona koja će prispjeti na taj račun doznači na propisane uplatne računa radi izmirenja dužne obveze.

Navedeni oblik prisilne naplate carinarnice provode samo kod pravnih osoba, a za fizičke osobe (obrtnici) i građane, mjere prisilne naplate, počevši od ispostavljanja rješenja o ovrsi, provodi Porezna uprava po zahtjevu Carinarnica.

2. Vode li se odvojeno računi za naplaćena i neplaćena dugovanja?

Neplaćena i naplaćena dugovanja (stanje duga) vode se odvojeno prema analitičkim evidencijama unutar organizacijske jedinice zadužene za pojedinu vrstu prihoda (Carinska uprava, Porezna uprava i sl.).

3. Kakav je bio prihod od uvoznih pristojbi 2002? Molimo da zasebno prikazete prihod koji je ostvarila Hrvatska uvozom od sadašnjih država članica (EU-15), novih država članica (EU-10), Rumunjske i Bugarske i ostatka svijeta.

POGLAVLJE 29: FINANCIJSKE I PRORAČUNSKE ODREDBE

CARINA I CARINSKE PRISTOJBE					PDV PRI UVOZU		POSEBAN POREZ PRI UVOZU		UKUPNA DAVANJA PRI UVOZU	
Podrijetlo	Obračunata carina		Obraču. carina po mjernoj jed.		Obračunati PDV		Obračunati posebni porez		Ukupno obračunato	
	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD
AUT	13.673.167,97	12.888.104,18	6.165.850,58	5.862.331,71	122.494.866,01	115.681.537,11	1.574.007,25	1.493.460,02	143.907.891,81	135.925.433,02
BEL	3.075.178,07	2.902.770,89	707.441,16	660.641,46	31.952.683,85	30.250.300,13	2.928.207,53	2.769.752,31	38.663.510,61	36.583.464,79
DEU	35.950.639,13	33.987.783,90	7.138.081,11	6.763.551,55	345.242.034,16	326.753.106,45	40.577.452,67	38.576.727,23	428.908.207,07	406.081.169,13
DNK	2.086.281,07	1.992.341,36	2.134.366,66	2.036.477,28	14.091.210,58	13.315.561,99	25.212,76	23.364,63	18.337.071,07	17.367.745,26
ESP	3.756.144,90	3.533.270,25	1.169.845,80	1.119.903,84	39.239.249,06	37.236.167,23	5.536.743,61	5.276.817,50	49.701.983,37	47.166.158,82
FIN	172.203,88	162.987,18	288,43	271,12	9.987.563,47	9.401.297,42	30.087,32	28.558,13	10.190.143,10	9.593.113,85
FRA	7.250.376,98	6.829.010,96	743.786,07	693.002,71	120.067.366,33	113.011.141,61	24.845.781,73	23.390.738,28	152.907.311,11	143.923.893,56
GBR	3.594.363,76	3.420.383,54	71.879,13	68.684,65	44.330.288,58	41.994.547,91	4.923.280,06	4.704.477,13	52.919.811,53	50.188.093,23
GRC	1.239.357,07	1.162.692,77	436.337,90	424.233,30	5.228.949,67	4.918.098,36	17.119,83	16.337,93	6.921.764,47	6.521.362,36
IRL	498.263,21	473.989,29	158,92	155,95	11.832.805,00	11.204.114,64	115.773,89	109.891,93	12.447.001,02	11.788.151,81
ITA	50.484.628,71	47.733.726,41	7.604.709,46	7.226.227,94	342.251.798,12	323.687.717,31	13.118.388,16	12.454.060,12	413.459.524,45	391.101.731,78
LUX	81.002,88	77.692,24			1.098.906,90	1.045.135,97	1.550,86	1.483,89	1.181.460,64	1.124.312,10
NDL	7.792.516,85	7.351.966,48	2.709.462,28	2.580.762,96	36.855.377,59	34.680.688,92	3.187.093,27	3.029.790,71	50.544.449,99	47.643.209,07
PRT	407.805,04	383.455,32	2.769,25	2.619,82	2.351.636,87	2.235.228,66	162.344,37	159.044,71	2.924.555,53	2.780.348,51
SWE	1.094.638,10	1.032.083,26	23.518,68	22.453,01	24.890.377,27	23.535.928,43	693.666,03	660.916,66	26.702.200,08	25.251.381,36
EU	131.156.567,62	123.932.258,03	28.908.495,43	27.461.317,30	1.151.915.113,46	1.088.950.572,14	97.736.709,34	92.695.421,18	1.409.716.885,85	1.333.039.568,65
	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD
CYP	90.981,22	82.501,21	29.370,33	28.108,50	242.752,80	225.358,58			363.104,35	335.968,29
CZE	4.626.865,85	4.385.181,20	578.450,81	543.905,52	55.033.673,01	52.207.740,13	5.343.552,15	5.067.063,61	65.582.541,82	62.203.890,46
EST	34.538,32	32.053,41			247.171,11	233.057,91			281.709,43	265.111,32
HUN	8.769.688,13	8.280.824,51	3.034.213,47	2.862.526,37	77.586.273,06	73.668.949,26	14.801.693,34	14.287.519,18	104.191.868,00	99.099.819,32
LTU	109.342,11	105.548,07	0,73	0,66	470.531,09	449.727,84			579.873,93	555.276,57
LVA	47.866,09	43.464,71			141.837,76	130.908,19			189.703,85	174.372,90
MLT	35.616,76	34.363,73			141.031,19	132.744,68	12.340,20	12.198,96	188.988,15	179.307,37
POL	5.162.650,81	4.800.193,77	1.391.202,47	1.307.956,64	33.632.044,15	31.693.308,01	1.242.725,21	1.172.297,40	41.428.622,64	38.973.755,82
SVK	902.776,19	849.624,59	134.545,60	126.765,51	21.010.069,68	19.902.825,96	94.142,30	86.251,04	22.141.533,77	20.965.467,10
SVN	11.559.133,14	10.848.577,87	4.592.873,17	4.305.251,30	172.636.988,35	162.619.263,69	3.665.802,43	3.468.668,01	192.454.797,09	181.241.760,87
UK:	31.339.458,62	29.462.333,07	9.760.656,58	9.174.514,50	361.142.372,20	341.263.884,25	25.160.255,63	24.093.998,20	427.402.743,03	403.994.730,02

POGLAVLJE 29: FINANCIJSKE I PRORAČUNSKE ODREDBE

	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD
BGR	883.710,08	826.448,69	7.800,03	7.631,25	3.359.787,39	3.186.469,55	337,07	305,77	4.251.634,57	4.020.855,26
ROM	2.165.016,74	2.055.975,44	45.693,16	44.694,86	10.316.131,23	9.900.015,86	142.040,58	129.370,87	12.668.881,71	12.130.057,03
AFG	4.482,87	4.320,25			11.721,71	11.292,29	1.826,36	1.770,91	18.030,94	17.383,45
AGO	177,76	166,99			592,87	555,68			770,63	722,67
AIA	14,01	14,01			33,91	33,90			47,92	47,91
ALB	13.186,90	12.626,90			35.670,21	34.267,18	1.576,46	1.524,86	50.433,57	48.418,94
AND					17.097,38	16.521,46			17.097,38	16.521,46
ANT	6,60	6,18			15,99	14,97			22,59	21,15
ARE	37.775,10	34.865,57			302.268,48	285.801,69			340.043,58	320.667,26
ARG	582.758,01	545.471,06	16.824,57	16.443,79	3.360.529,41	3.128.847,38	82,17	74,33	3.960.194,16	3.690.836,56
ARM					52,53	48,84			52,53	48,84
ASM	21,99	21,33			111,03	109,57			133,02	130,90
ATA	139,05	136,87			580,96	568,88			720,01	705,75
ATF	20,18	19,69			48,85	47,66			69,03	67,35
AUS	393.206,56	382.534,54	363.985,27	361.179,40	1.825.505,32	1.745.670,63	2.362,13	2.316,29	2.585.059,28	2.491.700,86
AZE					183,59	181,23			183,59	181,23
BDI	2.292,03	2.169,27			4.520,58	4.307,61			6.812,61	6.476,88
BEN	6,04	5,93			2.233,66	2.262,05			2.239,70	2.267,98
BFA	59,72	59,17			774,67	726,92			834,39	786,09
BGD	441.568,14	413.202,63			753.981,90	705.867,44			1.195.550,04	1.119.070,07
BHR	3.227,13	3.006,61			5.780,75	5.382,27			9.007,88	8.388,88
BHS	67.578,30	65.674,63			123.821,42	119.745,56	54.720,47	53.983,53	246.120,19	239.403,72
BIH	557.406,19	525.713,22	177.148,42	167.180,48	34.881.504,33	33.160.509,73	639.186,09	619.997,89	36.255.245,03	34.473.401,32
BLR	145.700,60	138.716,76			3.084.583,30	2.898.939,77			3.230.283,90	3.037.656,53
BLZ	7,60	7,50			28,66	28,27			36,26	35,77
BMU	36.431,50	33.857,37			43.269,28	40.189,83	58.691,48	54.423,47	138.392,26	128.470,67
BOL	873,19	834,56			2.839,33	2.762,34			3.712,52	3.596,90
BRA	2.728.061,68	2.543.796,86	17.957,17	17.586,69	22.019.346,57	20.696.495,54	7.496.806,22	7.104.767,25	32.262.171,64	30.362.646,34
BRB	1.411,57	1.419,08			2.583,68	2.596,08			3.995,25	4.015,16
BRN	1.742,19	1.647,15			3.476,67	3.275,88			5.218,86	4.923,03

POGLAVLJE 29: FINANCIJSKE I PRORAČUNSKE ODREDBE

BTN	2,00	1,74			45,78	42,02			47,78	43,76
BVT	12,72	12,89			58,78	59,58			71,50	72,47
BWA	7,26	7,08			19,42	19,01			26,68	26,09
CAF	266,76	252,88			6.542,37	6.081,57	5.829,88	5.508,30	12.639,01	11.842,75
CAN	502.771,01	480.195,82	2.893,06	2.725,12	3.593.596,70	3.414.409,17	271.982,50	261.392,95	4.371.243,27	4.158.723,06
CCK	73,37	64,34			276,50	242,47			349,87	306,81
CHE	2.704.162,25	2.556.697,85	277.931,99	263.208,20	33.088.697,30	30.826.034,66	818.657,41	792.074,80	36.889.448,95	34.438.015,51
CHL	115.449,42	108.165,80	18.693,92	17.747,47	499.365,35	464.805,73			633.508,69	590.719,00
CHN	14.975.061,88	14.156.970,59	3.616,08	3.465,14	60.644.928,34	57.375.989,08	3.018,91	2.874,79	75.626.625,21	71.539.299,60
CIV	23.604,86	22.288,44	15,75	14,34	253.734,83	239.280,45	325.288,03	307.267,87	602.643,47	568.851,10
CMR	8.923,37	8.751,37			149.362,56	142.132,43	103.574,87	97.525,05	261.860,80	248.408,85
	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD
COD	382.361,81	331.354,27			1.149.801,95	997.556,96	18.315,82	17.413,53	1.550.479,58	1.346.324,76
COG					6.856,79	6.512,88			6.856,79	6.512,88
COK	38,19	33,10			143,92	124,72			182,11	157,82
COL	616.318,23	578.448,04			2.774.698,03	2.663.242,45	518.244,62	490.736,78	3.909.260,88	3.732.427,27
COM	165,30	163,68			513,85	495,54			679,15	659,22
CRI	141.181,19	131.644,00	97,59	92,09	422.045,50	395.222,29	85.208,39	81.153,72	648.532,67	608.112,10
CUB	22.921,95	21.977,02			52.932,60	50.617,23	14.901,87	14.107,14	90.756,42	86.701,39
CYM	159,83	143,36			448,64	405,40			608,47	548,76
DMA	2.409,37	2.193,77			4.280,94	3.915,59	368,28	359,30	7.058,59	6.468,66
DOM	37.579,90	35.943,16			140.858,90	133.856,07	11.372,94	10.978,75	189.811,74	180.777,98
DZA	2.603.625,78	2.387.033,20			3.864.558,86	3.541.640,73			6.468.184,64	5.928.673,93
ECU	1.467.469,91	1.357.324,34			3.498.015,69	3.234.687,29			4.965.485,60	4.592.011,63
EGY	177.932,92	163.881,86	4.578,97	4.336,39	759.422,22	706.291,63			941.934,11	874.509,88
ESH	22,83	20,69			26.426,96	26.343,01			26.449,79	26.363,70
ETH	1.718,42	1.617,07			26.165,85	24.700,35	29.084,15	27.564,29	56.968,42	53.881,71
FJI	78,82	75,40			795,48	769,18			874,30	844,58
FLK	12.691,23	12.095,85			50.959,52	48.381,35			63.650,75	60.477,20
FRO	7.237,92	6.759,17			35.393,01	33.192,75			42.630,93	39.951,92
FXX	5.048,09	4.731,18			29.368,40	26.935,29			34.416,49	31.666,47

POGLAVLJE 29: FINANCIJSKE I PRORAČUNSKE ODREDBE

GAB	246,44	221,94			1.605,57	1.537,87	666,66	665,91	2.518,67	2.425,72
GEO	391.454,17	381.867,80			1.164.557,92	1.135.924,32			1.556.012,09	1.517.792,12
GHA	9.730,02	9.098,55			2.504.571,71	2.372.155,37			2.514.301,73	2.381.253,92
GIB					1.301,11	1.261,75			1.301,11	1.261,75
GIN	450,15	398,08			23.069,94	20.859,22	25.811,28	22.776,68	49.331,37	44.033,98
GLP	257,83	257,73			705,82	705,53			963,65	963,26
GMB	16,90	15,29			75,16	67,87			92,06	83,16
GNB	1.567,67	1.529,99			2.374,24	2.318,36			3.941,91	3.848,35
GRD	135,98	119,80			71.933,93	67.105,27			72.069,91	67.225,07
GRL	15.166,96	14.371,86			70.545,14	66.800,96			85.712,10	81.172,82
GTM	26.449,45	24.728,21			868.726,63	794.725,50	252.574,04	239.023,56	1.147.750,12	1.058.477,27
GUF	0,60	0,59			10.517,21	10.260,59			10.517,81	10.261,18
HKG	785.466,18	746.900,87	185,04	168,25	5.038.923,31	4.786.620,47	193,27	175,46	5.824.767,80	5.533.865,05
HND	41.969,31	39.436,31			186.635,79	178.026,57	141.822,22	136.723,89	370.427,32	354.186,77
HRV	660.876,85	616.619,14	8.302,37	7.506,54	13.157.614,64	12.399.537,79	173.913,51	165.864,36	14.000.707,37	13.189.527,83
HTI	6,54	5,70			73,48	63,99			80,02	69,69
IDN	1.060.390,68	1.000.233,93			7.856.015,49	7.380.510,56	21.255,41	19.193,78	8.937.661,58	8.399.938,27
IND	1.400.777,92	1.323.485,35			6.233.797,24	5.915.048,13	2.888.475,84	2.758.634,18	10.523.051,00	9.997.167,66
IOT	10.036,01	9.371,87			18.108,93	16.876,73			28.144,94	26.248,60
IRN	180.489,19	172.413,19			591.224,36	569.641,21			771.713,55	742.054,40
IRQ	2.298,67	2.097,34			5.755,28	5.264,10			8.053,95	7.361,44
ISL	75.564,28	71.114,17			406.177,69	384.299,10			481.741,97	455.413,27
ISR	347.331,73	324.523,43	4.864,46	4.754,34	2.672.533,69	2.505.118,67	14.684,13	14.033,69	3.039.414,01	2.848.430,13
	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD
JAM	6.483,66	6.200,25			9.317,24	8.907,19	11.801,63	11.323,68	27.602,53	26.431,12
JOR	445,37	407,19			23.722,64	23.072,95			24.168,01	23.480,14
JPN	4.661.387,78	4.421.932,24	238,04	220,31	37.241.570,94	35.352.397,91	4.825.851,20	4.589.039,45	46.729.047,96	44.363.589,91
KAZ	2,85	2,62			271.097,41	250.126,12			271.100,26	250.128,74
KEN	10.812,94	10.113,76			23.871,61	22.491,41			34.684,55	32.605,17
KGZ					12.922,42	11.311,79			12.922,42	11.311,79
KHM	27.969,40	26.707,75			48.593,27	46.467,83			76.562,67	73.175,58

POGLAVLJE 29: FINANCIJSKE I PRORAČUNSKE ODREDBE

KIR	36,51	31,82			94,98	83,44			131,49	115,26
KNA					164,55	162,04			164,55	162,04
KOR	2.923.597,46	2.776.107,34			24.413.198,16	23.279.860,61	2.739.452,38	2.611.144,32	30.076.248,00	28.667.112,27
KWT	164,38	151,21			20.442,56	18.627,80			20.606,94	18.779,01
LAO	25.615,23	24.117,19			42.903,42	40.455,15			68.518,65	64.572,34
LBN	6.159,65	5.732,48			113.456,52	106.820,68	155.261,17	145.550,48	274.877,34	258.103,64
LBR					3.565,78	3.098,66			3.565,78	3.098,66
LBY	2.028,10	2.011,11			411.176,22	407.025,62			413.204,32	409.036,73
LIE	31.190,73	28.942,30			308.860,81	282.264,21			340.051,54	311.206,51
LKA	57.478,89	54.492,39			185.012,61	176.306,39			242.491,50	230.798,78
MAC	67.697,44	64.178,86	11,35	11,24	118.641,38	112.602,90			186.350,17	176.793,00
MAR	704.633,89	633.903,44	4.833,93	4.469,84	7.859.454,87	7.465.615,12	449,00	450,08	8.569.371,69	8.104.438,48
MCO	5.626,36	5.204,89			67.615,96	62.679,93			73.242,32	67.884,82
MDA	122.698,83	117.337,04			325.235,27	309.958,73			447.934,10	427.295,77
MDG	9.333,30	8.566,92			46.676,04	43.619,96	17.156,70	16.036,51	73.166,04	68.223,39
MDV	243,65	219,75			436,56	393,70			680,21	613,45
MEX	162.816,78	153.811,08	1.246,80	1.171,40	1.491.368,16	1.407.462,98	268.151,80	255.629,80	1.923.583,54	1.818.075,26
MKD	491.605,19	451.685,07	113.353,33	107.568,47	8.010.847,55	7.561.309,39	26.857,26	26.709,58	8.642.663,33	8.147.272,51
MLI	17,81	16,27			11.452,94	10.149,81			11.470,75	10.166,08
MMR	79.575,48	75.195,09			170.030,57	160.843,42			249.606,05	236.038,51
MNG	8.580,36	8.177,08			45.886,09	44.758,47			54.466,45	52.935,55
MNP	1,09	1,09	1,15	1,15	2,92	2,92			5,16	5,16
MOZ	247,53	242,26			28.208,29	25.801,37			28.455,82	26.043,63
MRT	23.550,01	22.730,82			105.766,63	102.132,57			129.316,64	124.863,39
MSR	92,99	81,42			429,63	376,19			522,62	457,61
MTQ	2.065,44	2.039,79			4.631,12	4.584,86	953,88	927,51	7.650,44	7.552,16
MUS	75.945,90	71.602,77	20.129,08	19.344,91	146.437,06	138.511,28			242.512,04	229.458,96
MWI	444.946,04	413.775,03			703.892,29	654.586,24			1.148.838,33	1.068.361,27
MYS	324.496,37	307.056,50			9.505.391,66	8.930.751,26	654,41	615,41	9.830.542,44	9.238.423,17
MYT	153,72	142,55			703,58	643,67			857,30	786,22
NAM	4.683,88	4.592,06			21.752,73	21.236,58			26.436,61	25.828,64

POGLAVLJE 29: FINANCIJSKE I PRORAČUNSKE ODREDBE

NGA	116,54	112,01			16.273,53	15.506,48			16.390,07	15.618,49
NIC	1.169,72	1.073,86			9.154,17	8.541,02	7.372,73	6.911,00	17.696,62	16.525,88
NIU	0,55	0,49			9,77	8,53			10,32	9,02
NOR	383.686,38	370.785,78			3.294.877,85	3.169.076,17	8.082,58	7.687,89	3.686.646,81	3.547.549,84
	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD
NPL	27.844,57	27.265,59			64.877,99	63.694,44			92.722,56	90.960,03
NRU					7.727,23	7.668,50			7.727,23	7.668,50
NZL	19.236,99	18.399,75	265,38	253,09	112.257,81	107.105,32			131.760,18	125.758,16
OMN	4.087,69	3.703,80			18.885,21	17.111,66			22.972,90	20.815,46
PAK	348.162,59	331.183,34			917.164,88	870.060,97			1.265.327,47	1.201.244,31
PAN	108.425,03	107.472,26			274.060,15	271.411,37	2,70	2,40	382.487,88	378.886,03
PCN	2,16	2,07			5,24	5,01			7,40	7,08
PER	86.934,20	81.925,21			838.001,01	793.839,12	11.851,78	11.608,82	936.786,99	887.373,15
PHL	268.350,16	255.037,87	1.150,74	1.142,06	884.006,71	834.777,05	420,29	419,49	1.153.927,90	1.091.376,47
PLW	6,77	5,95			21,77	19,15			28,54	25,10
PNG	3.195,45	2.924,33			4.574,25	4.259,23	611,38	604,53	8.381,08	7.788,09
PRI	47.259,05	44.913,41			32.768,60	31.770,59			80.027,65	76.684,00
PRK	13.930,55	12.928,94			136.628,78	128.879,22			150.559,33	141.808,16
PRY	25,96	22,48			420,07	402,80			446,03	425,28
PYF	74,97	69,87			212,87	197,17			287,84	267,04
QAT	46,56	44,05			1.144,28	1.098,14			1.190,84	1.142,19
REU	323,58	322,20			475,67	473,63			799,25	795,83
RUS	3.709.622,01	3.410.334,65			164.135.131,62	155.282.172,42	353.982,97	335.026,13	168.198.736,60	159.027.533,20
RWA	80,27	72,69			194,24	175,91			274,51	248,60
SAU	2.920,51	2.711,48	0,51	0,44	463.474,68	414.031,06			466.395,70	416.742,98
SDN	5.181,54	4.842,45			26.156,81	24.786,34			31.338,35	29.628,79
SEN	1.377,32	1.331,49			5.171,87	5.044,26			6.549,19	6.375,75
SGP	214.720,82	201.562,81			3.814.611,56	3.645.084,26			4.029.332,38	3.846.647,07
SGS	691,70	608,94			2.224,09	1.958,53	823,21	724,17	3.739,00	3.291,64
SJM	1.136,03	1.120,14			1.763,93	1.739,24			2.899,96	2.859,38
SLE	923,12	857,24			19.172,34	17.949,61	40.867,48	38.276,71	60.962,94	57.083,56

POGLAVLJE 29: FINANCIJSKE I PRORAČUNSKE ODREDBE

SLV	7.813,52	7.422,31			84.420,21	79.394,12	107.520,43	100.982,12	199.754,16	187.798,55
SMR	34.876,15	33.762,55	1.029,10	1.016,44	138.360,22	134.269,54	48.779,88	48.170,30	223.045,35	217.218,83
SOM	149,31	145,91			825,24	758,41			974,55	904,32
STP										
SUR	57,22	53,74			3.505,82	3.431,75			3.563,04	3.485,49
SWZ	201,08	192,83			875,74	844,03			1.076,82	1.036,86
SYC	91,05	87,11			14.188,98	14.209,52			14.280,03	14.296,63
SYR	26.731,54	24.763,21	13,41	11,85	55.248.199,61	52.748.102,04			55.274.944,56	52.772.877,10
TCA	1,02	1,01			5,85	5,80			6,87	6,81
TCD	56,33	54,72			325.465,52	307.442,50			325.521,85	307.497,22
TGO	638,75	603,37			10.239,17	9.670,39	13.956,96	13.176,75	24.834,88	23.450,51
THA	1.531.231,14	1.448.262,28	2.294,83	2.212,86	5.647.366,56	5.344.671,48	2.695,73	2.702,16	7.183.588,26	6.797.848,78
TJK	10.676,27	10.281,18			46.718,43	45.697,33			57.394,70	55.978,51
TKM	18,19	17,13			46,03	42,94			64,22	60,07
TMP					6,48	5,90			6,48	5,90
TTO	32,27	28,33			58,84	51,78			91,11	80,11
	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD	EUR	USD
TUN	349.385,04	329.614,82	365,83	344,83	990.765,26	936.183,05			1.340.516,13	1.266.142,70
TUR	4.686.570,78	4.417.833,79	581.976,57	547.247,67	16.331.058,39	15.420.531,08	275.896,00	257.619,65	21.875.501,74	20.643.232,19
TUV					1.102,17	1.104,81			1.102,17	1.104,81
TWN	1.060.724,63	1.000.440,76			19.282.993,86	18.254.048,92	39.706,84	37.127,07	20.383.425,33	19.291.616,75
TZA	34.627,58	30.632,28			92.004,47	81.436,27	2.036,10	2.007,59	128.668,15	114.076,14
UGA	2.019,52	1.908,33			38.467,72	36.415,47	71.218,61	67.552,75	111.705,85	105.876,55
UKR	362.223,49	348.490,90			3.130.445,27	2.926.332,37	2.727,05	2.352,08	3.495.395,81	3.277.175,35
UMI	1.919,35	1.811,53			7.034,14	6.705,43			8.953,49	8.516,96
URY	16.838,29	16.189,86			97.027,59	93.023,19			113.865,88	109.213,05
USA	6.286.367,77	5.917.971,86	43.323,43	40.598,68	56.934.648,63	53.607.177,70	2.180.908,26	2.070.721,26	65.445.248,09	61.636.469,50
UZB	6.212,93	5.865,37			132.269,58	123.908,45			138.482,51	129.773,82
VAT	1,93	1,87			276,47	243,81			278,40	245,68
VCT					25.245,59	22.544,82			25.245,59	22.544,82
VEN	703,95	651,88			343.822,61	319.325,64	272,53	243,15	344.799,09	320.220,67

POGLAVLJE 29: FINANCIJSKE I PRORAČUNSKE ODREDBE

VGB	2.354,38	2.227,41			5.469,91	5.111,26			7.824,29	7.338,67
VIR	124.505,18	108.369,30			372.248,65	324.090,13			496.753,83	432.459,43
VNM	959.624,68	900.565,57	50,81	48,47	2.613.156,30	2.434.422,02	741.731,33	672.181,16	4.314.563,12	4.007.217,22
WLF	4,39	4,45			15,86	16,07			20,25	20,52
WSM					86,26	84,27			86,26	84,27
XPO	194,73	197,40			720,31	730,39			915,04	927,79
YEM	2.179,06	1.895,54			8.804,10	7.644,49	384,88	338,58	11.368,04	9.878,61
YUG	2.452.750,44	2.338.389,52	398.356,53	378.318,30	10.274.699,48	9.757.012,33	612.577,99	578.999,21	13.738.384,44	13.052.719,36
ZAF	251.645,81	237.463,86	11.672,30	10.854,78	3.911.790,59	3.776.821,57	1.348,61	1.203,57	4.176.457,31	4.026.343,78
ZMB	1.618,73	1.531,57			3.614,76	3.413,26			5.233,49	4.944,83
ZWE	424.951,72	387.407,59			795.403,66	731.199,07			1.220.355,38	1.118.606,66
UK	71.058.777,87	66.854.663,08	2.130.900,97	2.033.571,14	675.915.970,73	639.296.724,62	26.695.238,81	25.348.649,31	775.800.888,38	733.533.608,15
SVEUKUP.	233.554.804,11	220.249.254,18	40.800.052,98	38.669.402,94	2.188.973.456,39	2.069.511.181,01	149.592.203,78	142.138.068,69	2.612.920.517,26	2.470.567.906,82

4. Sastavljaju li se nacionalni računi i kompilacija BNP/BND-a (bruto nacionalnog proizvoda/dohotka) na temelju definicija i računovodstvenih pravila Europskog sustava integriranih gospodarskih računa 95 (ESA 95)? Ako ne, molimo da navedete sustav koji se trenutačno primjenjuje.

Europski standard za Nacionalne račune ESA 95 je u upotrebi u Republici Hrvatskoj u procesu sastavljanja Nacionalnih računa, a poglavito BDP-a/BND-a od samog njegovog izlaženja (1995 godine).

5. Jesu li državni računi prilagođeni na način da pokrivaju područje sive ekonomije? Kakav je učinak tih prilagodbi na razinu BNP/BND-a?

Državni zavod za statistiku je za 1998. i 1999. godinu procijenio veličinu "sive ekonomije" metodom "neusklađenosti Nacionalnih računa" (pilot projekt EUROSTAT-a za zemlje-kandidate) i ustanovljeno je da "siva ekonomija" (statistički neobuhvaćeni dio godišnje nacionalne proizvodnje) iznosi od 10 do najviše 15%. Međutim, službeni podatak BDP-a/BND-a nije korigiran na gore za ovaj postotak, jer bi to dovelo do naglog loma serije BDP-a u prvoj godini prilagodbe; tek kada se procjena "sive ekonomije" bude radila godišnje na regularnoj osnovi bit će moguće službeno korigirati BDP/BND za postotak neregistriranog gospodarstva i "izglacati" seriju BDP-a prema natrag.

Vlada Republike Hrvatske je 2002. godine osnovala Radnu skupinu za poslovanje gotovinom, Radnu skupinu za suzbijanje ilegalnog rada, Radnu skupinu za tržište i trgovinu te Radnu skupinu za promociju i nadzor radi ostvarivanja mjera i aktivnosti za poticanje pravične tržišne utakmice i suzbijanje sive ekonomije.

6. Koje ministarstvo i koji odjeli su u cijelosti odgovorni za financijska i proračunska pitanja u Hrvatskoj?

Za proračunska i financijska pitanja odgovornost ima Ministarstvo financija i to slijedeći odjeli prema unutarnjem ustroju:

- Državna riznica
- Uprava za financijski sustav
- Uprava za međunarodne financijske institucije i europske integracije
- Uprava za financiranje programa i projekata pomoći Europske unije.